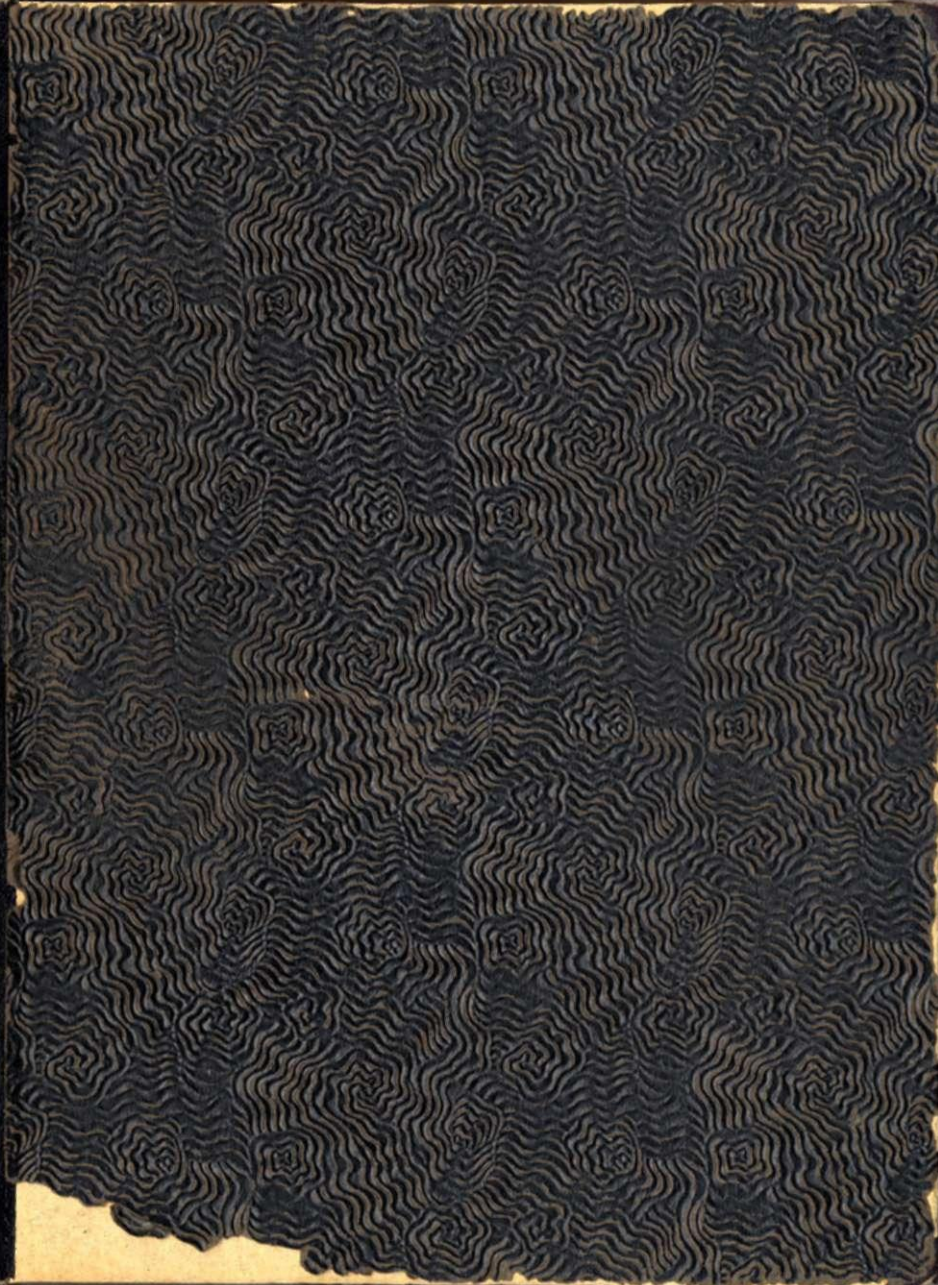

Lutherin
Kirkko-
Postilla

Tohtori Martti Lutherus.

Täydellinen vuosikerta

Valituista

S a a r n o j a ,

Tohtori Martti Lutherin

Ewankeliumi- ja Epistola-Postilloista.

Lutherlaisen Ewankeliumi-Yhtiön toimesta.

Helsingissä,
Weilin ja Göös'in osakeyhtiön kirjapainossa, 1885.

Tohtori Martti Lutherin

Kirkko = Postilla.

Ensimmäinen osa,

eli

Selityksiä vuosisten sunnuntai- ja juhla-päiväin

Evankeliumeista.

Wäpöellinen vuosikerta.

Lutherilaisen Evankeliumi-Yhtiön toimittama ja kustantama.

1888.

Helsingissä,

Helsingin Kirjapaino-Yhtiön (D. Salosen) kirjapainossa, 1883.

Alkulause.

Kuin Lutherilaisen Ewankeliumi-Yhtiön Suomessa toimittama Ewankeliumi-osa Lutherin Kirjko-Postillaa on jo kaupaksi mennyt, päätti yhtiö samaan fiteesen painattaa myös Epistola-osan sanottua Lutherin Kirjko-Postillaa, kuitenkin näillä kahdella muutoksella: 1) olisi Lutherin saarnakirjoista haettava ja suomeksi käännettävä selityksiä niiden sunnuntai- ja juhla-päiväin ewankeliumeista ja epistolistista, joita ei löydy nykyisissä suomalaisissa kirjko-postilloissa ja 2) olisi kirjan hinnan huojuenuksiksi joka sunnuntai- ja juhlapäivän ewankeliumi- ja epistolaselityksistä waan yksi, joweliain saarna, tähän kirjaan otettava, ruotsalaisen kotimaisen seuran toimittaman Postilla-kirjan mallin mukaan. Tämän toimeenpanemisen on Lutherilainen Ewankeliumi-Yhtiö uskonut allekirjoittaneen huoleksi, jonka toimen hedelmänä lähtee painosta nyt ensin aluksi Ewankeliumi-osa. Tätä seuraa sitte Epistola-osa sitä myöden kuin saarnain uudestaan sakasta kääntäminen ja painattaminen ennättävät valmistumaan. Näin toimoo Lutherilainen Ewankeliumi-Yhtiö läheisessä tulewaisuudessa taitawansa laskea suomalaisen lukian käteen halpahintaisen, mutta kuitenkin täydellisen saarnakirjan rakkaan opetusisän, Martti Lutherin, wuotisisä sunnuntai- ja juhla-päiväin ewankeliumeista ja epistolistista kirjoitetut selitykset. Sillä wälin toiwotamme tälle kirjalle suosiollista vastaanottamista Suomen kansan puolelta ja hartaita lukioita. Kirjoitin Lokakuussa 1883.

Gust. Dahlberg.

Tohtori Lutheruksen Esipuhe.

Vyhykäinen opetus, mitä etsittäköön ja odotettakoon ewankeliumeissa.

1. Se on yhteinen paha tapa, että luetaan ja mainitaan ewankeliumeita kirjain jälkeen, ja sanotaan neljä ewankeliumia olewan. Siitä seuraa ettei tiedetä, mitä p. Paawali ja p. Pietari epistolissansa sanovat, waan katsotaan heidän opetustansa ewankeliumein lisänselkeksi; jota kuulemmeikin muutamasta Hieronymon esipuheesta. Bahingollisempi on vielä siltentkin se wäärinkäytös, kuin pidetään sekä ewankeliumit että epistolat aiwan lakikirjoina, joista on wain opittawa, mitä meidän on tekeminen, ja jotka asettaisimat meille Kristuksen työt paljaitfi esimerkeiksi. Ruskä nyt näitä kahta esiywää ajatusta sydämessä jätilytetään, siell' ei saateta ewankeliumia eikä epistolaa kristillisesti ja hyödyllisesti lukea, waan pysytään pakanoina, niinkuin ennenkin.

2. Ensiksi tietäköön, että on ainoasti yksi ewankeliumi olemassa, joskin monen apostolin kertomana. Rukin Paawalin ja Pietarin epistola, sekä Luukkaan Apostolein Teot, owat yksi ewankeliumi, waikk'ei kukaan heistä juttele kaikkia Kristuksen sanoja ja tekoja, waan toinen sanoo ewankeliumin suuremmissä, toinen vähemmässä lyhykäisyydessä. Sihin yksikään neljästä suuresta ewankeliumistakaan sijällä kaikkia Kristuksen sanoja ja tekoja. Eikä se olekkaan tarpeellista; sillä ei ewankeliumi ole, eikä saakkaan muu mikään olla, kuin puhe eli historia Kristuksesta. Niinkuin ihmistenkin kesken tapahtuu, että jostakin kuninkaasta tahi ruhtinaasta tehdään kirja, jossa jutellaan, mitä hän eläissänsä teki, puhui ja kärsi. Sellaista

kirjoitetaan moneen laihin; mikä sitä latelee awarammin, mikä lyhyemmin.

3. Samate ewankeliumi: ei se ole eikä saakkaan muu olla, kuin aikakirja, kertoma ja juttelema Kristuksesta, kuka hän on, mitä hän on tehnyt, puhunut, kärsinyt, jota toinen kertoo lyhyempään, toinen pitempään, mikä mitenkin, kuka kutenkin. Sillä suurimmissä lyhykäisyydessä sanottu, on ewankeliumi puhe Kristuksesta, että hän on Jumalan Poika ja tuli ihmiseksi meidän tähtemme, kuoli, nousi kuolleista ja korotettiin kaikkein Herraksi. Sen werran ottaa p. Paawali puhuaksensa epistolissansa, jättäen siksensä kaiken muun hänen waelluksensa ja ne hänen ihmetyönsä, jotka neljä ewankelistaa meille kertoo. Yhtäkaikki käsittää hän täydelleen ja runsaasti koko ewankeliumin, niinkuin selwästi nähdään hänen terwehdyksestensä Romalaisille, jossa hän ilmaisee mitä ewankeliumi on, sanoen: Paawali, Jesuksen Kristuksen palvelia, kutsuttu apostoliksi, eroitettu Jumalan ewankeliumiin, jonka hän on ennen profetainsa kautta pyhisä Naamatrisia luwanut Bojastansa, (joka on Dawidin siemenestä lihan puolesta syntynyt; ja on wälewästi ilmoitettu Jumalan Bojaksi pyhityksen Seugen jälkeen, että hän on noussut ylös kuolleista), se on, Jesuksesta Kristuksesta meidän Herras-tamme. Rom. 1: 1 j. s.

4. Siinä nyt näet, että ewankeliumi on kertomus Kristuksesta, Jumalan ja Dawidin Bojasta, joka on kuollut, noussut ylös ja asetettu Herraksi; joka on ewankeliumin pääsumma. Niinkuin siis ei ole usiampaa, kuin yksi

Kristus, niin ei ole, eikä taidakaan olla usiampaa, kuin yksi ewankeliumi. Ja koska p. Paawali ja Pietari jo mainitulla tavalla eivät muuta opeta, kuin Kristusta, niin eivät saata heidän epistolanjakaan muuta olla, kuin yksi ja sama ewankeliumi. Vieläpä, koska pyhät profetatkin ovat julistaneet ewankeliumia, ja puhuneet Kristuksesta, niinkuin p. Paawali tässä mainitsee, ja kukiin hywin tietää; niin ei ole heidän opetuksensaakaan, kussa he Kristuksesta puhuvat, mikään muu, kuin totinen, puhdas ja oikia ewankeliumi; juuri kuin jos olisi p. Luukas tai Mattheus kirjoittaneet sen. Niinkuin koska Esaias 53 luvussa sanoo, kuinka Kristus olisi kantama meidän syntimme, kärsiwä ja kuolewa puolestamme, on se silffa puhdas ewankeliumi. Olenkin luja siitä, ettei se, joka ei saa tätä ymmärrystä ewankeliumista, koskaan saa mitään waleutta Raamatussa, eikä ymmärrä sitä perinpohjin.

5. **Toiseksi**, älä tee Kristuksesta Mofesta, jolle ei muuta tekisi, kuin opettaisi ja antaisi sinulle esimerkkejä, niinkuin muut pyhät tekewät, joten ewankeliumi olisi muka paljas tapain-oppi ja lakikirja. Sinun tulee käsittää Kristus, hänen sanansa, tekonsa ja kärsimisensä **lahdella** tavalla: **ensiksi**: esimerkiksi, jota sinun on seuraaminen, niinkuin p. Pietari 1. Epistol. 2: 21 kirjoittaa: **Kristus myös kärsi meidän edestämme, ja jätti meille esikuwan, että teidän pitää hänen askeleitansa noudattaman.** Niinkuin siis näet, miten hän on rukoillut, paastonnut, auttanut ja osoittanut ihmisille rakkautta, niin tulee sinunkin tehdä itselles ja lähimmäiselles; mutta tämä on kuitenkin wähin kappale ewankeliumissa, jonka suhteen tätä ei sowi ewankeliumiksi kutsuakaan. Sillä siten ei hyödytä Kristus sinua enempää kuin joku muukaan pyhä. Hänen waelluksensa jääpi hänelle (Kristukselle) omaksi hyväksensä, eikä auta sinua wähintäkään. Lyhimmittain: ei ulkonainen tapa ja elämä tee ketään kristittyksi, se tekee waan kiilto-pyhä, sen on tuleminen sinulle paljoa korkeemmaksi; waikka tämä tapa, niin suunnatointa kuin lieneekin, on pitkät ajat ollut paraana saarnatapana.

6. **Pääkappaleena** ja perusteena ewankeliumin opissa, ennenkuin Kristuksen otat it-

selles esikuwaksi, on nyt se, ettäs ensin otat Kristuksen omakses ja tunnustat hänen omittuiseksi, Jumalan sinulle antamaksi lahjaksi, niin että, nähtyäs tai kuultuas hänestä, hänen jotakin tekewän tai kärsiwän, et silloin epäile hänen tällä teollansa ja kärsimisellensä olewan sinun omas, johon juuri niin taidat uskaltaa, kuin olisit itse sen tehnyt, ikäänkuin olisit sama Kristus. Tämä, näet sen, kutsutaan: oikein ymmärtää ewankeliumia, se on, Jumalan ylönpaltista hywyyttä, jota ei yksikään profeta, apostoli, eikä enkelikään, taida kyllin lausua, ja jota ei yksikään sydän ole woinut kyllin käsittää ja ihmetellä. Tämä Jumalan juuri ja palawa rakkauts meihin on se, joka ilahuttaa sydämmen ja saattaa oman-tunnon iloiseksi, turwatuksi ja tytywäiseksi; ja katso, tämä on: **saarnata kristillistä uskoa.** Ja siitä kutsutaan tainkaltainen saarna: **ewankeliumiksi**, joka suomeksi merkitsee hywää, iloista ja lohdullista sanomaa, josta niin kaksitoistakymmentä apostolia nimitetään **ilmoittajiksi** eli **sanansaattajiksi.** (Ef. 6: 8: 52: 7.)

7. Tästä ihanasta aineesta puhuu profeta Esaias 9 luvussa, jossa sanoo: **meille on lapsi syntynyt ja Poika on meille annettu.** Jos hän on meille annettu, täytyy hänen myös olla meidän, ja meidän tulee ottaa hän **omaksemme.** Samate Paawalikin Rom. 8: 32: **eiköstä hän myös lahjoita meille kaikkia hänen kansjansa?** Katso, koskas näin käsität Kristuksen sinulle annetuksi lahjaksi, eikä siitä epäile, silloin olet kristitty, ja se usko pelastaa sinun synnistä, kuolemasta ja helwetistä, ja saattaa sinut kaikki woittamaan. Di! ei taida tästä kukaan kyllin puhua. Ja on korkeimmasti walitettava, että, waikka joka päivä ewankeliumia ylistetään, on kuitenkin sellainen saarna mailmasa jalattuna.

8. Kuin sinulla nyt Kristus on näin autuutes perustuksena ja korkeimpana tawarana, silloin wasta seuraa tuo **toinenkin**, nimittäin: **sinä** otat hänen **esikuwakses** ja antaut niin lähimmäiselles palvelukseksi, kuin näet Kristuksen itsensä antaneen sinulle. Katso, silloin ovat usko ja rakkauts oikiasa olosjansa, silloin täytetään Jumalan laki, silloin on ihminen iloinen ja pelkäämätöin tekemään ja

Äärsimään kaikfia. Huomaa siis tämä tarkoin: Kristus lahjana elättää sinun uskos, ja tekee sinun kristityksi: mutta Kristus **esimerkkinä** harjoittaa sinua töissä. Ja näin eivät tee työt sinua kristityksi, vaan sinä teet niitä itse, päästyäs kristityksi. Sama eroitus, kuin nyt on lahjalla ja **esimerkillä**, on myös uskolla ja työllä. Uskolla ei ole mitään omaansa, vaan Kristuksen elämä ja työt; mutta hyvillä töillä on sinulta jotakin omaansa, joskin eivät ole tehtäviä itselles, vaan lähimmäiselles palvelukseksi.

9. Tästä näet, ettei ewankeliumi ole erittäin töitä vaatimainen lakikirja, vaan se on Jumalan lupauksia käsittävä kirja, jossa hän lupaa, tarjoo ja Kristuksessa antaa meille kaikki lahjansa ja hyvät tekonsa. Mutta että Kristus ja apostolit selittävät meille lain ja antavat meille warfin monta ihanaa tapainoppia, sitä katsokaamme hyväksi työksi, niinkuin kaikfia muita hänen töitänsä: sillä oikia opettaminen ei ole tosin wähin hyvä teko. Sentähden havaitsemmekin, mitenkä hän opillaan ei kowistellen waadi, pakoita ja aja, niinkuin Moses lain luonnosta tekee kirjoisjansa, vaan hän houkuttelee ja opettaa ystävällisesti ja uloisesti, sanoen ainoastansa, mitä tulee tehdä ja jättää, ja mitä kullenkkin tekonsa jälkeen seuraa; mutta ei hän waadi ja pakoita ketään. Jopa, hän opettaa niin laupiaasti ja suloisesti, että paremmin herättää ja houkuttelee, kuin waatii ja käskee. Niinpä alkaa hän ja sanoo: **antuaat owat waiwaijet, antuaat owat siwät j. n. e.** Sellaisia puheita pitävät apostolitkin, niinkuin: **minä neuwon, minä rukoulen, minä toiwon, j. n. e.** Mutta ei Moses niin tee; hän sanoo: **sinun pitää, ei sinun pidä,** hän uhkaa ja peljättää sen oheessa hirtuifilla rangaistuksilla ja waiwoilla. Sinä taidat siis tämän neuwon jälkeen hyödytyksellä lukea ja kuulla ewankeliumeita.

10. Kwattuas nyt ewankeliumi-kirjan ja luettuas tahi kuultuas, kuinka Kristus tulee milloin sinne, milloin tänne, taikka kuinka joku tuodaan hänelle, tulee sinun siinä ymmärtää se saarna tahi ewankeliumi, jolla hän tulee sinulle, tahi siinä tuodaan hänelle; sillä saarnata ewankeliumia ei ole mitään muuta,

kuin tuoda meille Kristus, tahi meitä Kristukselle. Kuin nyt näet, tai kuulet, mitä hän tekee, ja kuinka hän auttaa kaikfia niitä, joille hän tulee ja jotka tuodaan hänelle, niin tiedä uskon waikuttawan jotakin sellaista sinussakin, ja hänen ewankeliumin kautta taritsewan sinunkin sielulles samaa apua ja hywyyttä. Jos nyt siinä asetut yhteen kohden ja annat tehdä itselles hyvää, se on, jos uskot hänen auttawan ja tekewän sinullenkkin hyvää, niin se totisesti sinulle tapahtuu; niin on Kristus sinun omas ja sinulle lahjaksi annettu.

Sitten on tarpeellinen sinun siitä tehdä itselles esimerkki ja samoin auttaa ja rakastaa lähimmäistäs, juuripa niin antaa itseds lähimmäiselles lahjaksi ja esimerkiksi. Tällä tavalla saarnaa Ejaia skin luv. 40: 1, 2, sanoen: **lohduttakaat, lohduttakaat minun kanjaani, sanoo teidän Jumalanne.** **Puhukaat suloisesti Jerusalemmille, ja saarnatkaa hänelle, että hänen sotimisenja on täytetty; sillä hänen rikofseusa on annettu anteeksi, että hän on saanut kaksikertaisesti Herran kädestä, kaikkein synteinjä tähden, j. m.** Tämä kaksikertainen hyvä owat ne kaksitawaraa, jotka meillä on Kristuksessa, tietysti lahja ja esimerkki; jotka owat kumatut esikoisten poikain kaksikertaisilla perintö-osilla Moseskin lain jälkeen, ja monta muuta semmoista kuwailemaa (eriksenjä mainitsemata.)

11. Onpa synty ja häpiä tietämättömyyden meissä kristityissä niin pitkälle päässeen ja meidän olleen niin huolimattomia ewankeliumissa, ettemme lainkaan ymmärrä sitä, vaan vielä nyt ensin tarwitsemme muita kirjoja ja selityksiä näyttämään meille, mitä meillä siinä on esittäwää ja odotettawää; sillä ewankeliumit ja apostolein epistolat kirjoitettiin juuri sitä warten, että opastaisiwat meitä Moseskin ja profetaim kirjoituksiin, ja että itse taitaisimme siellä lukea ja nähdä, kuinka Kristus makaa seimesjä, kapaloittuna liinawaatteifin, se on, kuinka hän on profetaim kirjoituksissa käsitettynä.

12. Tähän pitäisi meidän nyt käyttää kaikfi lukemisemme ja ajatusemme, ja tutkia, mikä Kristus on, miksi hän meille luwattiin ja annettiin, ja kuinka koko Raamattu tarhoit-

taa häntä, niinkuin itsekkin sanoo: Joh. 5, 46: jos olisitte Mojeksen uskoneet, niin olisitte minua uskoneet; sillä minusta on hän kirjoittanut. Ja vähää ennen samassa luvussa w. 39: tutkikaat Raamatuita; sillä ne ovat ne, jotka todistavat minusta. Samaa tarkoittaa p. Paawalikin Rom. 1: 1, 2, 3, kuin kohta tervehdyksensä sanoo: Jumalan ennen profetainsa kautta pyhissä Raamatuissa luwauksen ewankeliumiin hänen Pojastansa. Sentähden näemme myös ewankelistain ja apostolein aina neuwovan meitä Raamattuun ja sanowan: niin on kirjoitettu j. n. e. Luukk. 24: 46. Niin myös tämä kaikki tapahtui, että se täytettäisiin, kuin sanottu oli profetan kautta, j. n. e. Matthy. 21: 4, 1: 32. Ja Luukas kirjoittaa apostolein Telo Raamatun 17: 11, että ne, jotka Thesfaloniikassa olivat, ottivat juuri mielellänsä ewankeliumin vastaan, tutkien jokapäiwä Raamatuita, josko asiat niin olisi. Samate p. Pietari, kirjoittaisaan edellistä epistolaansa, sanoo kohta alussa: jota autuutta profetat ovat etsineet ja tutkineet, jotka teille tulewaista armoa ennustivat, ja ovat tutkineet, millä taifka miinkälaltaijella ajalla Kristuksen Henki, joka heissä oli, ilmoitti, joka oli jo ennen todistanut niistä waiwoista, jotka Kristuksessa ovat, ja siitä kunniaasta, mitä niitten jälkeen oli tapahtuma; joille se ilmoitettu oli, sillä ei he itšiänsä sen kautta palvelleet, waan meitä, — ja nämät ovat nyt teille niitten kautta julistetut, jotka teille ewankeliumia ovat saarnanneet Pyhän Hengen kautta, taiwaasta lähetetyn; joita enkelit nähä himoitsewat, 1 Piet. 1: 10—12.

13. Mitä tahtoo p. Pietari tällä muuta, kuin opastaa meitä Raamattuun? Suurikuin sanoisi: Pyhän Hengen kautta me saarnaamme ja selitämme teille Raamatun, että sitten itse saisitte lukea ja nähä, mitä siellä on, ja mistä ajasta profetat ovat kirjoittaneet, niinkuin hän sanoo Apostol. Tel. 3: 24: kaikki profetat hamasta Samuelista, ja sitte edespäin jokainen, kuin heistä on puhunut, ovat myös kaikki näitä päiwä ennustaneet. Sen-

tähden sanoo p. Luukaskin 24: 45, että Kristus awasi apostolein ymmärryksen kirjoitustia ymmärtämään. Ja Kristus sanoo Joh. 10: 1, 2, 3, 9, kuinka hän itse on ovi, jonka kautta pitää sisälle mentämän: ja sille, joka oven kautta sisälle menee, awaa ovenwarta (Pyhä Henki) ja hän löytää laitumen ja autuuden. Niin jääpi se siis wihdoin silleen, että ewankeliumi itse opastaa ja johdattaa meitä Raamattuun, niinkuin minäkin tällä esipuheellani mielelläni tahdon neuwoa ja osoittaa ewankeliumiin.

14. Mutta älytkää nyt, kuinka hywäntapaiset, helläsydämmiset ja hurstkaat lapset me olenne: päästäksemme lukemasta p. Raamatua ja siitä oppimasta tuntemaan Kristuksen, pidämme me koko wanhan Testamentin tyhjän wertaisena, wanhan aikaisena ja arwottomana, waikka kuitenkin se yfistäänsä pyhän Raamatun nimeä kantaa. Mutta ewankeliumi sitä wastoin ei nimen omaan ole kirja, waan suusanallinen puhe ja saarna, Raamattua selittävä, niinkuin itse Kristus ja apostolit sen sitki ottivat. Sentähden ei Kristuskaan itse kirjoittanut, waan puhui ainoastansa suusanalla, eikä kutsunut opetustansa Raamatuksi, waan ewankeliumiksi, se on iloiseksi sanomaksi eli julistukseksi, jota ei kynällä, waan suulla piti toimitettaman. Niin mennä hurjotamme, teemme ewankeliumista laki- ja käskykirjan, Kristuksesta Mojeksen, Wapatajasta paljaan tapain- opettajan. Mill'ei toki pitäisi Jumalan antaman rangaista sellaista taitamainta ja hullua kansaa? Syystä antoi hän meidän ylönsä paawin oppiin ja ihmiswalheihin, kuin hylkäsimme pyhän Raamatun, niin että meidän Raamatun siaan on täytynyt oppia walheen täyttämän mielipuolen ja ilkiän konnan päätöksiä ja käskyjä? Oi! tehwös Jumala, että kuitenkin puhdas ewankeliumi meidän kristittyin joukossa ylehenä niin tunnettaisiin, että tämä työni olisi ihan tarpeetoin ja hyödytöin, niin saatettaisiin vielä warmaan toiwoa pyhän Raamatun kerran tulewan oikiaan kunniaansa ja korfiaan arwoonsa. Olkoon nyt tämä lyhyesti kyllin sanottu-alkupuheeksi ja neuwoiksi, itse selityksessä tahdomme vielä awarammin puhua näistä aineista. Amen!

N:o 1. Ensimmäisenä Adwentti-Sunnuntaina.

Ewankeliumi Mattih. 21: 1—9.

Ja kuin he lähestyivät Jerusalemita ja tulivat Betfageen Öljymäen tykö, lähetti Jeesus kaksi opetuslasta, j. n. e.

1. **E**si-**puheessa** jo sanottiin, että ewankeliumeissa on katsottava ja tutkittava kaksi kappaletta: **ensiksi**, Kristuksen työt, meille hyväksi ja omaisuudeksi annetut, joihin uskolla on tartuttava ja joissa meidän on itseämme harjoittaminen. **Toiseksi**, ne samat työt esimerkiksi ja esikuvaksi, joita meidän on seuraiminen ja joiden kaltaiseksi tuleminen, niin että kaikki ewankeliumit teroittawat meille **ensiksi uskon ja sitte työt**. Sentähden tahdomme nyt jakaa tämän ewankeliumin kolmeen kappaaleeseen, oppiaksemme ensin **uskon**, toiseksi **hyvät työt** ja kolmanneksi tämän Kristuksen historian **hengellisen merkityksen**.

I.

Uskosta.

2. Tämä ewankeliumi vaatii ja welkoo erittäin uskoa, sillä se kuvaa Kristusta armo-tulemisessaan, jota ei kukaan muutoin taida saada, eikä ottaa omaikseen, jollei hän usko häntä siksi mieheksi ja tulewan siinä mielessä, kuin tämä ewankeliumi hänestä osoittaa. Kaikki mitä tässä Kristuksesta näytetään, on ihan armoa, lempeyttä ja hywyyttä, ja autuas on se, joka hänestä sitä uskaa ja häntä sellaisena pitää. Sillä katso, ei hän ratfasta sotahemoisella, eikä tule peljättävässä prameudessa ja voimassa; waan istuu aasin*), lakian ja rauhallisen luontokappaleen seljässä, joka on luotu yllistäänsä ihmistä palvelemaan, kuormia kantamaan ja työhön wiljeltäväksi. Tällä näyttää hän tulewansa, ei peljättämään, pakottamaan ja sortamaan ihmisiä, waan auttamaan heitä, päällensä ottamaan ja kantamaan

*) Zak. 9: 9, 10.

heidän kuormansa. Ja vaikka aina on ollut sen maan tapana ratfastia aasilla ja käyttää hemoisia sotaan, niinkuin sen Raamattu monissa kohdin mainitsee; tapahtui kuitenkin tässä kaikki sitä warten, että tunnettaisiin tämän Runinkaan ratfastamista kokonaan lempiäksi ja armolliseksi.

3. Samaa näytetään **toiseksi** Kristuksen opetuslastenkin juhlallisella käytöksellä tässä tilassa, jotka hänelle taluttivat aasintamman ja warjan, ja paniwat sen päälle waatteensa ja istuttivat Jeesuksen niitten päälle. Samate kansankin menetyksellä, joka hajoittaa waatteitansa ja ottaa tielle, niin ettei tässä ollut pelkoa ja hämmästyystä, waan kaikkea rakasta uskallusta häneen, niinkuin sellaiseen, jonka kanssa hywin taitsiwaatulla toimeen, ja joka rakkaasti ottaa sen heiltä hyväksi ja otolliseksi.

4. **Kolmanneksi**, ei nähdä tässä mitään sota-aseita, eikä kuulla mitään sotariekunata, waan sulaa weisua, ylistystä, riennua ja Jumalan kiitosta.

5. **Neljänneksi** (niink. Luukas kirjoittaa L. 19: 41) itkee Kristus Jerusalemita, ettei se tunne, eikä ota sellaista armoa omaikseen. Niin perki hellitti häntä heidän wahinkonsa, ja olisi sitä vähemmin menetellyt kowistellen ja tylysti heidän kansansa.

6. **Viidenneksi**, osoittaa hän enite siten hywyyttä ja lempeyttä, kuin warsin ystävällisesti houkuttelee uskoon, eli Kristusta ottamaan omaiksensa, profetan lauseella (Ej. 62: 11 ja Zak. 9: 9), joitten sanain wuoksi tämä ewankeliumin historia, ewankelistan oman tunnustuksen jälkeen, tapahtui ja kirjoitettiin. Tutkikaamme sentähden hywin näitä sanoja itse pääkappaleena ewankeliumissamme; sillä niissä kuwataan Kristus meille kaikessa, mitä

meidän tulee tietää ja uskoa' hänestä, mitä meillä on häneltä odotettavana, mitä hänessä esittävänä, ja kuinka meidän tulee tehdä häntä itsellemme voitoksi ja hyödytykseksi.

7. **Ensiksi** sanoo hän: **sanokaat Sionin tyttärelle.** Tämä sana: **sanokaat** koskee opettajia, ja sillä käsketään heitä saarnaamaan mutta saarnaa, nimittäin ei muuta, kuin mitä seuraavaiset sanat ilmoittavat, se on, **Kristuksen totista ja autuaaksi tekewää tuntemista.** Kuka nyt jotaki muuta kuin tätä saarnaa, hän on suti ja pettäjä. Niin on tämä yksi niitä Raamatun lauseita, joissa meille ewankeliumi on luvattu, josta p. Paawali Rom. 1: 2. sanoo: **sillä ewankeliumi on saarna Kristuksesta, että häneen niin uskottaisiin, kuin hän tässä (ewankeliumissa) kuvataan.** Nyt olen usein puhunut **kahtalaisesta uskosta.** **Edellinen** on, kuin kyllä uskot Kristuksen olewan sellaisen miehen, kuin miksi häntä tässä ja koko ewankeliumissa sanotaan ja saarnataan; mutta et usko vielä hänen itselles olewan sellaisen miehen: **sinä epäilet vielä, josko sinullakin on, tahi sinäkin saat sellaista häneltä, ja ajattelet: niin, sellainen hän kyllä on muille, niinkuin p. Pietarille, Paawalille ja hurstkaille pyhille; mutta ken tiesi, lieneekö hän niin mieltynyt minuakin kohtaan, ja josko minäkin taidan odottaa samaa ja niin uskaltaa siihen, kuin nämät pyhät.**

8. **Katso, ei sellainen usko ole mitään, ei se saa, eikä maista koskaan Kristusta, eikä taida tuta yhtäkään ihastusta ja rakkautta hänestä ja hänehen.** **Ei se ole mitään usko Kristukseen, ja Kristuksen puoleen, waan usko Kristuksesta, sellainen kuin myös perkeleillä ja pahoilla ihmisillä on: sillä kuki ei toki uskoisi Kristusta pyhille armolliseksi kuninkaaksi? Sellaista surkiata ja mitätöntä uskoa opettavat kuitenkin näihin aikoihin ne kiroitut perkeleen synagoogat ja yliopistot (Pariisissa ja sen sijarukset), luostarit ja kaikki paawilaiset, jotka sanovat sellaisen uskon olewan kyllä ja tekewän kristityitä.** **Sihän se suorastaan muuta ole, kuin kieltää kristillistä uskoa, ja tehdä kristityistä turkkilaisia ja pakanoita, niinkuin p. Pietari 2 epist. 2: 1 heistä ennustaa, sanoen: teidänkin jekanne tulee wää-**

riä opettajia, jotka kieltävät sen Herran, joka heidän ostanut on.

9. **Toiseksi** sanoo hän: **Sionin tyttärelle.** Tämä nyt koskee sitä toista ja oikeata uskoa. Sillä kuin hän käskää Kristuksesta sanomaan seuraavaiset sanat, niin täytyy myös jonkun olla, joka ne kuulee, ottaa omakseen, ja wahwalla uskolla niissä riippuu. **Ei hän sano: sanokaat Sionin tyttärestä, juurikuin pitäisi jonkun toisen uskoa sitä hänestä, että hänellä olisi Kristus; waan hänelle itselle pitää teidän, se sanoman, hänen pitää itsestänsä se uskomman, eikä ensinkään epäilemän hänelle niin tapahtuman, kuin nämät sanat kuuluvat.** **Tämä on vitia kristillinen usko, koska ilman horjumiseta uskot Kristuksen sellaisiksi, ei ainoastansa p. Pietarille ja muille pyhille, waan sinulle itselleskin, mieläpä sinulle enää kuin kaikille muille.** **Ei autuutes sinä ole, ettäs uskot Kristuksen hurstkaille olewan Kristuksena, waan sinä, ettäs myös uskot hänen olewan sinulle Kristuksena, ja hänen olewan sinun omas.** **Sellainen usko tekee sinulle Kristuksen rakkaaksi ja suloisiksi sydämessä, ja sitä seuraa vaatimata rakkaus ja hyvät työt; mutta jos ei niitä seuraa, eikä totisesti sinulla sitä uskoakaan ole.** **Sillä kussa usko on, siellä tähtyy Pyhän Hengenkin olla, joka meissä waituttaa rakkautta ja kaikkia hyviä.**

10. **Tämän uskon kiroowat nyt poisluopuneet ja walapattoiset kristityt, niinkuin paami piispoinensa, munkkeinensa ja yliopistoinensa, sanoen sen häpeemättömyydeksi, että tahdotaan pyrkiä pyhain rinnalle; mutta sillä täyttävät he Pietarin ennustuksen 2 epist. 2: 2, jossa hän edellä mainituista wäaristä opettajista sanoo: **joitten kautta totunden tie pilkataan.** **Siitä tulee, että he, kuultuansa uskoa ylistettävän, arwelewat nyt rakkautta ja hyviä töitä kielletävän, eiwätkä suuressa sokeudessaan tiedä, mitä usko, rakkaus, tahi hyvät työt ovat.** **Mutta jos tahdot olla kristitty, niin tulee sinun antaa ne sanat: **sinulle, sinulle olla itselles sanotut.** **Sinun pitää kiinnittämän itses siihen, ja ilman epäilystä uskomman sinulle niin tapahtuman, kuten sanat kuuluvat.** **Että sillä teet itses pyhain kaltaisiksi, tuota et saa pitää röykkytenä, waan******

wälttämättömänä nöyryytenä ja epäilemisenä, ei Jumalan armosta, vaan itsestäs. Jumala vaatii ijankaikkisen autuutes menettämisen haastolla sellaista uskon rohkeutta tarittuun armoonsa. Jos et tahdo tulla pyhain kaltaiseksi ja itsekin pyhäksi, mihin tahdot sitte joutua? Se olisi röykyys, jos itses ja omain töites kautta tahtoisit tulla pyhäksi ja autuaaksi, niinkuin nuot poisluopuneet paavilaiset näinä aikoina opettawat, ja kutsuwat sen röyhkeydeksi, mikä on uskoa, mutta sitä uskoiksi, mikä totuudessa on röykyys. Voi surkeita ja nurjia ihmisiä!

11. Mutta että uskossa rohkenet Kristuksessa ja hänen armotulemisenä kautta olla pyhänä, se on (Abrahamin kansa Rom. 4: 20) antaa Jumalalle wikia kunniansa ja ylistyksensä, jolla tunnustat hänen armonsa ja tekonsa sinussa, rakastat ja kunnioitat häntä, ja tätä vastoin hylkää ja kiroot itses ja kaikki omat työs, ja epäilet itsestäs. Tämä, näet sen, kutsutaan: olla kristitty. Sillä me sanomme: me uskomme yhden pyhän kristillisen seurakunnan, joka on pyhain ihmisten yhteys. Jos nyt sinäkin tahdot olla yhtenä tässä pyhässä kristillisessä seurakunnassa ja pyhain ihmisten yhteydessä, niin pitääähän sinunkin oleman pyhä, niinkuin se on; ei kuitenkaan itse kauttas eli itsestäs, vaan ykivistänsä Kristuksesta, josta kaikki muutkin owat pyhiä.

12. Kolmanneksi sanoo hän: katso, jolla hän kohta juurikin tahdo herättää meitä epäuskon unesta, ihan semmoisena, joka nyt tahtoisi asettaa jotakin jaloa, harwoin nähtyä ja merkillistä eteenme, jota kauman olisi haluttu, ja nyt riemulla olisi otettava omaksi. Onkin tämälläinen herättäminen meille hywin tarpeellinen, koska järki ja luonto muutoin ylenkatsoo ja pitää kaikki uskon asiat mahdottomuuksina; niin, kuinka woisi luonto ja järki tunnustaa Jerusalemin kuninkaaksi hänen, joka tulee sellaisessa köyhyydessä ja alhaisuudessa, että lainaa toisen aasin ratsastaksensa? Kuinka sopiisi tällainen ratsastaminen suurelle kuninkaalle? Mutta usko on sellaaatuinen, ettei päättelä eikä noudattelä mitä näkee ja tuntee, vaan mitä kuulee. Se pitää itsensä wain sanoihin, eikä ollenkaan ulkonai-

seen näköön eli käytöksiin. Senpätähden ei tässäkään muut ottaneet Kristusta kuninkaaksensa, kuin ainoastansa ne, jotka noudattiwat profetan sanaa, uskoiwat Kristukseen, pitäin ja ottain hänen waltakuntansa omaksensa, ei filmillä, vaan hengellä. Senkaltaisia owatkin Sionin tyttäret. Sillä mahdotointa on sen olla Kristukseen pahentumata, jos ei suorastaan ripu paljaassa, puhtaassa sanassa, vaan tahtoo noudattaa näköä ja tuntoa.

13. Ottakaamme nyt tässä ja pitäkäämme tätä sinä kuwana, jossa uskon pääomainen laatu kuwataan filmäimme eteen. Sillä niinkuin se, jota usko tässä katselee ja pitää, on warfin mitätöntä ja wastahakoista kaikelle järjelle ja luonnolle, niin näkyy myös kaikissa uskonkappaleissa ja uskon tiloissa asia mitätömältä ja wastamieliseltä. Sitä tuo oliskaan uskoa, jos se, jota uskotaan, näkyisi ja muotountuisi sellaiselta, minä sen usko pitää, ja kuten sanat kuuluwat. Niin sen wuoksipa se usko onkin, ettei sillä, jota uskotaan, ole sitä näköä ja muotoa, kuin sanat ilmoittawat ja usko ne käsittää.

14. Jos Kristus olisi komaasti ratsastanut, maallisen kuninkaan tavoin, niin olisi hänen armonsa ja hänen sanansa sopineet järjelle ja luonnolle, ja silloin olisi taattu nähdä ja tuta, mitä sanoisja kuultiin. Mutta tässä ei olisi uskolla ollut mitään tekemistä. Ja niin onkin: joka uskoo Kristukseen, hänen täytyy köyhyydessä nähdä, tunnustella ja tallettaa rikkaus, ylönkatseessa kunnia, murheessa ilo ja kuolemassa elämä, ja tätä kaikkea, uskon kautta, joka ykivistään pitää itsensä Jumalan sanan ja odottaa sellaista.

15. Neljänneksi sanoo hän: sinun kuninkaas. Tällä hän nyt eroittaa tämän kuninkaan kaikista muista kuninkaista: hän on sinun kuninkaas, sanoo hän, sinulle luvattu ja annettu, ja jonka oma sinä olet, ja niin hänen omansa, että sen, eikä kenenkään muun, pitää sinua hallitseman, ei kuitenkaan ruumiillisesti, vaan hengellisesti. Hän on se, jota sekä sinä, että esi-isäs, niin sydämmellisellä halulla olette ikämöinneet, huolanneet ja huutaneet, ja joka kai on kaikesta siitä wapahtawa, kuin sinua waiwaa, ahdistaa ja wangitsee. Di,

lohdullista sanaa uskowaiselle sydämmelle! Sillä ulkona Kristuksesta on ihminen monien julmain hirmuwaltiasten hallussa, niinkuin perkeleen, mailman, lihan ja synnin, ynnä lain, helwetin ja kuoleman kanssa, jotka ei ole kuninkaita, waan hänen murhaajitansa, joitten alla hänen täytyy kärsiä paljo hätää ja ahdistusta, jotka painawat, rafittawat ja wangittewat omatunto-raukkaa, ja saattawat hänelle surullisen ja katkeran elämän. Sillä missä synti on, siellä ei ole hyvää omaatuntoa, ja missä ei hyvää omaatuntoa ole, siellä ei muuta ole, kuin aiwan horjuwainen meno, ja hellittämätöin kuoleman ja helwetin pelko, joka ei koskaan jätä mitään riemua eikä halua sydämeen; waan, niinkuin 3 Mos. 26: 36 sanoo: sellainen sydän pelkää kapiwaa lehteä.

16. Mutta koska sydän wahwalla uskolla ottaa tämän kuninkaan omakseen, silloin se on turwattu, eikä pelkää syntiä, kuolemata tahi helwettiä, eikä mitään onnettomuutta, sillä se hywin tietää, eikä epäile, tämän kuninkaan olewan elämän ja kuoleman, synnin ja armon, helwetin ja taiwaan Herran, ja kaikkein kappalten olewan hänen käsissjensä. Sillä sitä warten on hän ruwennut kuninkaaksemme ja tulut meille, että pelastaisi meitä näitten julmain hirmuwaltiasten wallasta ja itse hallitsi meitä. Joka nyt elää tämän kuninkaan alla ja wahwalla uskolla pitää itsensä häneen, häntä ei suinkaan synti, kuolema, helwetti, perkele, ihmiset, eikä mitkään luontokappaleet wahingoitse, waan niinkuin hänen kuninkaansa elää synnitä ja on autuas, niin säilyy hänki sen kautta ilman syntiä ja kuolemata, eläwänä ja autuaana ijankaikkisesti.

17. Katso, näin suuria asioita käsittävät nämät halwat sanat: **katso sinun kuninkaas!** ja näin ylönmäärättömiä suuria lahjoja tuopi tämä köyhä aasilla ratfastawa ja arwotoin kuningas. Senkaltaista ei järki ymmärrä, eikä sitä luonto käsittä, waan usko yksistjensä. Di-kudellapa häntä sentähden kutsutaan: **sinun kuninkaas, sinun, sinun, sinun**, joka muutoin olet synnin ja perkeleen, kuoleman ja helwetin, lihan ja mailman ajettawa ja waiwattawa, että hän sinua, wapahdettuna heidän wallastansa, suloisesti ohjaisi ja hallitsisi armossa,

hengessä täällä elämässä, (ja tämän perästä) myös taiwaassa ja Zumalassa. Hän (profeta) siis edistää tällä sanalla uskoa, ettäs warmaan pitäisit hänen semmoisena kuninkaana kohtaas, sillä tavalla hallitsewan, myös sitfi tulleen, ja sitä warten saarnattawan. Mutta joll'et sitä hänestä usko, niin ei sitä koskaan sinulle tapahdukaan, tehnet sitte mitä tahtonet. Min-kälaisena hänen pidät, sellainen hän sinulle on, ja mitä häneltä odotat, sen hänessä löydät, ja niinkuin uskot, niin sinun tapahtuu; kuitenkin pysyy hän muuttumattomasti minä hän on, nimittäin elämän, armon ja autuuden kuninkaana, uskottanee tuota sitte, taikka ei.

18. **Wiidenneksi** sanoo lauseemme: **Sän tulee.** Epäilemätä tulee hän; sinä et tule hänen tykönsä, etkä nouda häntä; hän on sinulle liika ylhäinen ja kaukainen, etkä taida sinä kaikella kustannukfellaas, woimallas ja työlläs tulla hänen tykönsä, ett'et kehuisi omalla ansiollas ja mahdollisuudellas haukkinees häntä itfelles. Ei, ihmisparfa, kaikfi ansio ja mahdollisuus ei tässä makfa mitään. Omalla puolellas on sula ansiottomuus ja mahdottomuus, ja hänen puolellansa kaikfi armo ja laupeus. Täsfä tulewat köyhä ja rikas yhteen, niinkuin Sananlask. 22: 2 sanoo. Ja niin hylkäämme täsfä ne riettaat ja kristittömät opit: **wapaasta tahdosta**, jotka lähtewät paawista, forkia-kouluista ja luostareista; sillä koko heidän oppinsa on: että meidän itsemme tulee alkaa ja laskea ensimmäinen kiwi. Meidän tulee muka tahtomme wapauden woimasta ensin etfiä Zumalaa, tulla hänen tykönsä, juosta hänen peräsjensä ja ansaita hänen armonsa.

19. **Oi, waro, waro itseäs tältä myrkyltä!** Tämä on kaikfi perkeleen oppia, jolla koko mailma on petetty. Tarpeen on että Zumala ensin sinulle tulee ja sinun löytää ennenkuin taidat awukfi huutaa tahi etfiä häntä, niinkuin p. Paawali kirjoittaa Rom. 10: 14, 15: **kuinka he sitä awukfensa huutawat, johonka ei he uskoneet ole? Ja kuinka he sen uskowat, josta ei he ole kuulleet? Mutta kuinka he kuulewat ilman saarnaajata? Ja kuinka he saarnaawat, ellei heitä lähetetä?** j. n. e. Zumalan pitää laskevan ensimmäinen

kiwi ja alkaman sinussa, ettäs häntä etsitit ja rukoilistit. Hän on jo käsillä, sinun alkaisias häntä etsimään; mutta ellei hän ole käsillä, et sinäkään muuta ala, kuin silkkaa syntiä, ja sen sitä törkiämpää, jota suurempaa ja pyhempää työtä käsilles otat, ja joudut paatuneeksi ulko-kullatuffi.

20. Mutta kysyt sinä: **kuinka pitää aloitet-taman tullaksensa hurstaakfi?** Eli mitä pitää tehtämän, että Jumala alkaisi meissä? Was-taus: Oi, etkös kuule? Itselläs ei ole teke-mistä eikä alkamista hurstauteen, yhtä wähä kuin sinussa on jotakin sen lisääntymistä ja täytöntöä; waan sekä alku, pitkittäminen ja täytöntö on Jumalalta ainoalta; kaikki mitä alat, on syntiä, ja pysyy syntinä, paistakoon kuinka launiilta tahtonsa: et sinä muuta taida, kuin tehdä syntiä, tehnet mitä tahansa. Ja niin ovat kaikki paawiset koulu- ja luostari-opit sulaa petosta, sillä ne opettawat ihmistä itse alkamaan, rukoilemaan, hyviä töitä teke-mään, säätämään, antamaan, laulamaan, ru-peemaan hengelliseksi, ja sillä Jumalan armoa etsimään.

21. Mutta nyt sinä sanot: noh! sillä ta-walla, niinkauwan kuin minä ilman Jumalata teen ja elän, paljaastansa wapaan tahtoni woimassa, täytyy minun wälttämättömästi syntiä tehdä, enkä saataisi syntiä wälttää, waikka mitä tekisin? Was-taus: niinpä niinkin, sinun täytyy synnissä pyyhä; tee mitä hyvänsä, niin on kaikki syntiä, niinkauwan kuin wain teet wapaan tahtos jälkeen; sillä jos tahtos wapauden kautta woisit synnitöin olla, eli jotakin tehdä, kuin Jumalalle kelpaisi; mihin sitte Kristus olisi sinulle tarpeellinen? Mielipuoli olisi hän ollut, muodattaisfaan werensä sinun synteis tähden, jos itselläs olisi wapaus ja kyky tehdä jotakin, kuin ei olisi synti.

Tästä näet, mitenkä yliopistot ja luostarit, kaikella opit-lansa wapaasta tahtoista ja hyivistä töistä, eiwät muuta tee, kuin pimittämät niin Jumalan totuuden meiltä, ettemme tiedä, kuka Kristus on, mitä me olemme, ja kuinka asiamme ovat, wotäen niin koko mailman peräsänsä helwettiin, että jo olisi korkea aika juurittaa (maan) päältä pois kaikki ajetus-lunnat ja luostarit.

22. Opi sentähden tästä ewankeliumista, kuinka käypi, koska Jumala alkaa meitä hurstaakfi tehdä, ja minäläinen alku hurstaakfi

tulemiseen on: ei muu mikään alku, kuin että kuninkaas tulee sinulle, ja alkaa sen sinussa. Tämä toteentuu näin: ewankeliumia pitää kaikkein ensin saarnattaman ja kuultaman*). Siinä saat kuulla ja oppia kaiken omas ei maksawan Jumalan edessä mitään, ja kaiken, mitä alat ja teet, olewan pelkkää syntiä, jissitkin kuninkaas tulee sinulle, ja hallitsee sinua. Niin katso, silloin alkaa pelastukses, silloin omat työs kaaturwat, silloin epäilet itsestäs, kuullessas ja nähdessäs kaiken omas olewan syntiä ja mitättömyyttä, niinkuin ewankeliumi sinulle sanoo. Nyt sinä alat ja otat kuninkaas uskolla omakses, riput hänessä, awukses huudat hänen armoansa ja yfistään lohdutat itses hänen hywyydestänsä. Mutta kuulla ja ottaa sellaista omakses, sekään ei tule omasta woimastas, waan Jumalan armosta, joka tekee ewankeliumin niin hedelmälliseksi sinussa, että uskot kaiken omas ei muuta olewan, kuin syntiä ja mitättömyyttä; sillä näethän kuinka harwat ne ovat, jotka sen hyväksywät, että Kristusfin juuri sentähden itsee Jerusaleemia; Ja paawilaissemme tähän aikaan eiwät ainoastansa ole hyväksymätä tätä oppia, waan peräti kirowat sellaista oppia, sillä eiwät he saata kärsiä kaiken oman olewan syntiä ja mitättömyyttä. Itse tahtowat he laskea ensimmäisen kiven, rajuten ja pauhaten ewankeliumia vastaan.

23. Vielä: että ewankeliumia saarnataan ja että kuninkaas tulee sinulle, ei myöskään ole omasta woimastas ja ansiostas. Jumalan pitää se lähettämän sulasta armosta. Sentähden, minne hän ei läheta ewankeliumiansa, siellä on wihansa korkeimmallansa, siellä on sula synti, eksymys ja pimeys, tehtäköön mitä tahansa. Ja toisappäin: ei ole misfään suurempata armoa, kuin jonne Jumala ewankeliuminsa lähettää; sillä siellä täytyy ainakin jotain armoa ja hedelmää seurata, ehk'eiwät sitä kaikki, waan wallan harwat, ota omakseen. Paawin hallituksen alla on siis hirmuisin Jumalan wiha, niin että p. Pietarikin kutsuu heidän **kirouksen lapsiksi**; sillä ei he saarnaa ewankeliumia, waan paljaita ihmis-oppeja omista töistä ja teoista, niinkuin me, paha

*) Kuinka tämä ymmärrettäköön, nähdään 3:nen Adventti-Sunnuntain ewankeliumin selityksesä §§ 20—31. 4:nen Adventti-Sunnunt. §§ 55, 56.

tyllä, heidän kouluisansa ja luostareisansa aiwan paljon näemme ja kuulemme.

24. **Katso**, sen werran se nyt tietää: **sinun kuninkaas tulee**: et sinä etsi häntä, hän etsi sinua. Et sinä löydä häntä, hän löytää sinun. Sillä saarnaajat tulewat häneltä, ei sinulta, heidän saarnansa tulee hänestä, ei sinusta. Sinun uskos tulee hänestä, ei sinusta, ja kaikki mitä usko sinussa vaikuttaa, tulee hänestä, ei sinusta. Niin näet siis, jollei hän tule sinulle, totta jäät häntä paitfi; ja missä ei ewankeliumia ole, ei siellä ole Jumalaakaan, waan sula synti ja turmio, ottakoon wapaa tahto käsille, tehköön, kärsiköön ja eläköön, mitä tahtoo ja taitaa. Mä siis nyt kysy, missä sinun on alkaminen, hurstakaaksi tullakses; sillä ei siihen ole mitään alkua, jollei tämä kuningas tule, ja häntä saarnata.

25. **Kuudenneksi**: hän tulee sinulle. **Sinulle, sinulle**, mitä se on? Eikö siinä ole kyllä, että hän on sinun kuninkaas? Ja jos hän on sinun, miksi tarvitfi hänen sitte sanoa: **hän tulee sinulle**? Tällä tahtoo profeta kaikkein suloisimmasti kuwailla meille Kristusta, sillä suosittelaksensa meitä uskoon. Ei siinä kyllä, että Kristus lunasti meidät synnin, kuoleman ja helwetin wallasta ja hirmuwaltaisuudesta, ja rupee itse kuninkaasemme; hän vielä antaa itsensä meille niin omaksi, että mitä hän on, ja hänellä on, se on kaikki omaamme, niinkuin p. Paawali Rom. 8: 32 sanoo: **hän ei omaakaan Poikaansa armahant, waan antoi hänen kaikkein meidän edestämme: eikös hän myös lahjoita meille kaikkia hänen kansansa?**

26. **Sionin tyttärellä** on siis kahtalaiset edut Kristuksesta: **ensin usko ja Pyhä Henki sydämessä**, joka tekee hänen puhtaaksi ja wapaaksi synnistä. Toinen on Kristus itse, jonka annetuista lahjoista hän niin taitaa kerskata, kuin olisi kaikki hänen omaansa, mitä Kristus itse on ja hänellä on, ja woipi niin uskaltaa Kristukseen kuin perintötawaraanja. Tästä sanoo p. Paawali Rom. 8: 44, että Kristus on wälimiehemme Jumalan edessä. Jos hän on wälimiehemme, niin ottaa hän meidän omaksensa, ja samoin otamma me hänen omaksemme; ja hänen on meille

Jumala tehnyt wiisaudeksi, ja wanhurstaudefsi, ja pyhitykseksi, ja lunastukseksi. 1 Kor. 1: 30. Molemmista näistä eduista puhutaan Esaiaan 40: 1, 2 näin: **lohduttakaat, lohduttakaat minun kansaani, sanoo teidän Jumalanne.** Puhukaat suloisesti Jerusalemile, ja saarnatkaat hänelle, että hänen sotimijensa on täytetty; sillä hänen rikoksensa on annettu anteeksi, että hän on saanut kaksinkertaisesti Herran kädestä, kaikkein synteinsä tähden. **Katso**, tämä on se: hän tulee sinulle, sinulle, sinulle hyväksi, sinulle omaisuudeksi. Siten että hän on kuninkaas, saat sinä hänen armonsa sydämehes, jolla hän sinua auttaa synnistä ja kuolemasta, ja tulee niin kuninkaases ja sinä hänelle alamaiseksi. Mutta tulemisellansa sinulle tulee hän niin omakses, että tulet kaikkien hänen omainkin lahjainsa ja tawarainsa herraksi ja omistajaksi, samate kuin morsian saapi osan ja oikeuden yllänsä tawaroihin ja siihen kaunistukseen, jolla se hänen puettaa. Oi, suloisia ja lohdullisia sanoja! Kuka tosiaankaan pelkäsi tahti hämmästyisi kuolemaa tai helwettia, joka uskoo nämät sanat, ja woittaa Kristuksen omaksensa?

27. **Seitsemänneksi** tulee hän sinulle **siwiänä**, sanoo profeta: tämä sana on eritoten huomattawa, sillä se warsin suloisesti lohduttaa synnistä haawoitettua omaatuntoa. Luonnollisesti tekee synti peljästyneen ja lewottoman omantunnon, joka kammoo ja lymyy Jumalata, juurikuin Adam paratiisissa. Ei se jaksu kestää Jumalan tulemistä, sillä se tietää ja luonnollisesti tuntee Jumalan wihaawan ja hirmuisesti rankaisewan syntiä; sentähden peljästyä ja pakenee ihminen niin pian, kuin kuulee Jumalaa mainittawan, ja pelkää hänen kohta kurikalla kolahuttawan. Ettei nyt sellainen luulo ja arkuus karkoittaisi meitä pois hänestä, niin on tässä se wallan lohdullinen lupaus, että tämä kuningas tulee **siwiänä**, ikäänkuin tahtoisi hän sanoa: **älä pakene! äläkä arkaille!** ei hän nyt tule niinkuin hän tuli Udamin tykö, Kainin tykö, wedenpaisumisella, Babeliin, Sodomiaan ja Gomorraan; eikä niinkuin Israelin kansan tykö Sinain wuorella: ei hän tule wihasa, tahti waatimaan sinua tilinteolle, eikä welkomaan. Hän on pannut

pois kaiken vihan ja tulee ihan lempeydellä ja hyvyydellä: hän tahtoo niin kohdella sinua, että sydämmes kerrankin käsittäisi halun, rakauden ja uskalluksen häneen, että pakenisit ja pitäisit itses vastalähin niin häneen, kuin tähän saakka olet kammonut ja paennut häntä.

28. Katso, hän on kokonansa jula **siiveys** sinua kohtaan, hän on nyt kokonaan toinen mies ja asettaa itsensä niinkuin tekisi se hänen pahaa, että hän vihalla ja rangaistuksella on peljättänyt ja karjoittanut sinun tykönsä; sentähden tahtoo hän nyt saada sinun rohkiaksi ja uskaltavaksi uudelleen ja saattaa ystävällisesti sinun luoksesi. Katso, tämä, mielestäni, kutsutaan puhua lohdullisesti sydämehen, viheläiselle, syntiselle tunnolle; tämä kutsutaan oikein saarnata Kristusta ja julistaa ewankeliumia. Kuinka olisi mahdollista, ettei sellainen puhe riemahuttaisi sydäntä, karjoittaisi kaiken synnin, kuoleman ja helvetin pelvon, ja rakentaisi wapaan, turvallisen, hyvän tunnon, joka sitte ilolla tekisi ja jättäisi kaikki, mieläpä enemmänkin, kuin anotaankaan?

29. Mutta tässä kertoo ewankelista profetan sanat hiukan muutettuina; Jak. 9: 9 kuuluvat ne näin: **iloitse sinä, Sionin tytär, suuresti, ja riemuitse sinä Jerusalemin tytär! Katso, sinun kuninkas tulee sinulle wanhurskas, ja auttaja, köyhä ja ajaa aasilla ja aasin tanman warsalla.** Tämän riemu- ja ilo-kehoituksen tyttärelle Sionille ja tyttärelle Jerusalemilille käsittää nyt ewankelista lyhyesti yhteen näihin sanoihin: **sanoikat Sionin tyttärelle, ja jättää pois nämät molemmat sanat: wanhurskas ja auttaja.** Missä profeta sanoo: hän on köyhä, siinä ewankelista sanoo, hän on siwiä. Jossa profeta sanoo: **aasin tanman warsalla** *), siinä sanoo ewankelista: **ikeen alaisen aasin warsan päällä, se on sellaisen aasin warsan, jota jokapäiwä työhön käytetään.** Kuinka sopivat nyt profeta ja ewankelista yhteen?

30. Ensin tiettäköön, ett'ei se ewankelistaista ollut warsin tarpeellista, kertoa juuri

kaikkia profetan sanoja; siinä oli heidän kyllä, että lausuiwat saman ajatuksen, ja osoittiwat sen tapahtuneeksi: tällä he opastawat meitä Raamattuun, lukemaan itse siellä awarammin, mitä he owat jättäneet pois, ja tulemaan näin paremmin wakuutetuiksi siitä, että kaikki kirjoitukset omat runsaasti toteentuneet. Sitte on luonnollistakin, ett'ei se, jolla on itse ennustettu asia toteentuneena silmänsä edessä, pane niin suurta painoa ennustuksen sanoihin, kuin sen toteentumiseen. Jonka wuoksi saamme aina eteenki päin usiasti hawaita, kuinka ewankelistat kertowat profetain sanat vähän muutettuina; kuitenkin tehdään tätä aina ilman asian ja ymmärryksen muutofeta, kuin sanottiin.

31. Kuin nyt profeta kehoittaa Sionin tytärtä ja Jerusalemin tytärtä riemuitsemaan ja iloitsemaan, niin osoittaa hän sillä yltäkyllin, tämän kuninkaan armotulemisen olewan lohdullisinta ja suloisinta kaikille synnistä raskautetuille tunnoille, että hän ottaisi heiltä pois kaiken pelwon ja arkamielisyuden, ja ett'eivät he enään pakenisi häntä, sanoen häntä ankaraksi tuomariksi, joka pakoittaisi heitä lailla, niinkuin teki Moses; sentähden he eivät tainneetkaan peljästyksissään pitää iloista ja turvallista uskallusta Jumalaan. Niinkuin synnin tunnolla laista luonnollisesti on jellaista aina muassa. Mutta tässä tahtoo profeta kohta, ensi sanalla, woimallisimmasti herättää heitä toimomaan ja odottamaan kaikkea hywää häneltä. Miksi kehoittaisi hän muutoin heitä iloon, eikä ainoastaan sanoisi: **iloitse, waan iloitse suuresti, ja riemuitse:** jota hän sanoo Jumalan käskystä ja Jumalan puolesta kaikille Jumalan edessä surullisille, peljästyneille ja ahdistetuille sieluille. Hän näyttää siis sen olewan Jumalan tahdon, ja koko tarkoituksen ja käskyn, että sellaiisten tulee wastoin luonnollista pelkoansa ja peljästymistänsä käsittää lohdullinen uskallus häneen. Ja tämä on nyt ewankeliumin oikia ja luonnollinen ääni. Sellaisella tässä profeta puhuu, niin puhuu Kristuskin kaikin paikoin ewankeliumissa, ja samate apostolit, jotka myös aina kehoittawat meitä riemuun Herrassa Kristuksessa, niinkuin tästäkin usein saamme kuulla. Sellainen määrätöin, suuri armo ilmoitetaan

*) Tämä Raamatun lause löytyy Saksalais. Luth. Kirko-Postillassa vähän muutettuna, kuin minä Suomal. Raamattu näyttää. Wuotj. Kirko-Postillassa kuuluu tämä lause näin: "aasin tanmain (niinkuin usianpain) warsalla".

illäkin, että Kristus tulee **Öljymäeltä**; sillä niinkuin öljy merkitsee armoa, niin merkitsee näki tämän armon suuruutta, ikäänkuin pitäisi huomattaman, että tätä armoa, suuruutensa vuoksi, hyvin tulisi nimittää **Armowuoreksi**: tässä ei ole joku pisara, eikä hyppynen armoa, niinkuin muinaisina aikoina, vaan tässä on ylönpaltinen, lujasti perustettu ja järkähtämätön armo, niinkuin vuori.

32. Profeta nimittää kansaakin kahdesti, kussa ewankelista sanoo ainoastansa kerran: **Sionin tytär**. Sionin tytär ja Jerusalemin tytär on yksi ja sama kansa, nimittäin se kansa samassa kaupungissa, joka ottaa Kristuksen omakseen, ja tahtoo ewankelista, niinkuin sanottiin, lähimmittäin wetää meitä Raamattuun ja kätkeä meitä itse lufemaan sitä, jossa enemmän löydämme. Mutta ettei ewankelista tässä ylltyä riemuitfemaan, niinkuin profeta tekee, vaan sanoo ainoastaan, että tätä sanottakoon Sionin tyttärelle, tämän tekee hän saattaaksensa meidät ymmärtämään, min-kätapainen tämä ilo ja riemu olkoon, ettei kukaan odottaisi jotakin ruumiillista, vaan hengellistä riemua, jota ainoastansa saadaan sydämmen uskolla sanomisen ja kuulemisen kautta. Sillä Kristuksen köyhässä ratfästämisesä ei ollut, ruumiillisen näkemisen suhteen, mitään juuri riemullista! Senpätähden tulee hänen hengellistä ratfästämistansa, se on, hänen siweyttänsä saarnata ja uskoa: se tekee iloiseksi ja riemulliseksi.

33. Vielä, että profeta antaa Kristukselle kolme korfonimeä, ja nimittää hänen: **köyhä, wanhurskas ja auttaja**, mutta ewankelista sitä wastoin yhden, nimittäin **siwiä**, se on kirjoitettu lyhykäisyyden vuoksi, sillä hän tahtoo enemmän osoittaa meitä Raamattuun, kuin selittää sitä.

Ja on se mielestäni, kuin olisi Pyhä Henki sallinut apostolein ja ewankelistain tällä tavalla lyhentää Raamatun lauseet, pitääksensä sillä meitä paljaastansa puhtaassa Raamatussa, ei jättäen mitään esimerkkiä tulewaisille selittäjille, jotta ulkona Raamatusta tekewät niin monta sanaa, wieden meitä näin salaa pois Jumalan puhtaasta sanasta, ihan ihmisoppiin. Niwan kuin tahtoisi hän sanoa: jos selitän Raamatua lawiasti, tahtoo tulin esimerkkini jälkeen tehdä samaa: siitä tulisi, että enemmän luettaisiin muissa kirjoissa kuin Raamatussa, tuossa pääkirjasä, ja syntyisi loppumaton kirjain kirjoittaminen, niin että altuusesti tuljettaisiin kirjasta kirjaan sikkuihin viimein kolonaan tuljettaisiin Raamatusta pois, niinkuin tapahtunut on; sentähden tahtoo hän

tänmöisellä lauseitten lyhentämiskä houkuteella meitä pää- ja perustus-kirjaan, jossa ne kolonaan owat kirjoitettuna, niin ettei ole tarpeellista kirjoittaa itsekullekin erinäistä kirjaa ja hyhätä tätä ensimmäistä ja etuisinta.

34. Niin näemme myöskin sen olewan kaikkein apostolein ja ewankelistain tarkoituksen koto Uudessa Testamentissa, että tahtomat wetää ja pakoittaa meitä Wanhaan, jonka yllistään kutsuwattin **pyhäk Raamattukä**. Sillä Uuden Testamentin pitikin ainoastansa oleman elämä ja suusanallinen sana, eikä Raamattu. Sentähden ei kirjoittanutkaan Kristus itse, vaan käski suusanallisesti saarnata ja toimittaa ewankeliumiansa, joka ennen oli kätfettyä Raamatussa, niinkuin **oppiaisena** vielä saamme kuulla.

35. Ne molemmat sanat: **köyhä ja siwiä** eiwät paljon erillaiselta kuuluffaan hebreaksi. Siinä ei sanota sitä köyhäksi, joka kärsii puutosta tawaroista ja rahoista; vaan sitä, jolla on hellä, murheellinen ja runneltu sydän, jossa totisesti ei ole jotakaan wihaa ja ylpeyttä, vaan sulaa lempeyttä ja säälimistä. Ja jos tahdomme tämän sanan koto merkitystä, saamme sen parhaite kuuffaan ewankeliumista, jossa hän juttelee, kuinka Kristus ratfästaisiansa surkuttelee ja itkee Jerusalemia.

36. Kristuksen käytös tässä tilassa selittää siis sanan: **köyhä eli siwiä**. Kuinka hän siis käyttää itsensä? Hänen sydämmensä tuli surkuttelemisesta Jerusalemia, eikä hänellä ole yhtäkään wihaa ja koston pyyntöä, niin että päälliseksi itkeekin wihollistensa turmiota. Ei olisi yhtään niin pahaa ollut, jolle Kristus olisi toiwottanut tahi tehnyt jotakin pahaa. (Jerusalemin) wiheliäisyys tekee hänen niin laupiaaksi ja siwiäksi, ettei taida mitään wihaa, rönkkenttä, uhkausta ja kostoa muistella, vaan tarjontele sulaa surkuttelemusta ja hywäntah-toisuutta. Katso, tämän profeta tässä kutsuu **köyhäksi** ja ewankelista **siwiäksi**. Mutuas on, joka Kristuksen sellaiseksi tietää ja uskoo! Ei taida hän peljätä Kristusta, vaan on wapaalla, lohdullisella uskalluksella käppä hänen eteensä. Eikä häneltä puutuffaan Kristusta, sillä mitenkä hän uskoo, niin hän todeksi hawaitsee; nämät sanat eiwät walehtele, eiwätkä petä.

37. Sana: **wanhurskas** ei ole tässä ymmärrettämä siitä wanhurskaudesta, jonka jälkeen Jumala tuomitsee, jota muutoin kutsutaan **Jumalan ankaraaksi wanhurskaudeksi**. Sillä jos Kristus tulisi senkaltaisella wanhurskaudella tykömme, kuka silloin kestäisi hänen edesänsä? Kuka silloin taitaisi ottaa hänen omakseen, kuin ei pyhättään woi sitä kestää?

Riemu, ilo ja rakkauts hänen ratsastamisensa oli siilloin muuttunut suurinmaksi pelwoffi ja kauhistukseffi; sentähden täytyy sen sanan (wanhurskaus) merkitä armoa, jolla hän meidän wanhurskauttaa. Toiwottawa oli si, että sanalla: wanhurskas ja wanhurskaus Raamatussa ei olisi maamme kielellä nimitetty sitä ankaraa, eli tuomitsewaa ja kostawaa wanhurskautta; sillä se merkitsee suoraan: hurskas ja hurskaus, ja kuin me suomeksi sanomme: se ja se on hurskas mies, niin kutsutaan sellaista Raamatussa wanhurskaaksi mieheffi; mutta Jumalan wanhurskaus kutsutaan Raamatussa anta-ruudeffi, tuomioffi eli oikeudeffi.

38. Niin ymmärrettävöön siis profeta näin: sinun tuninkaas tulee sinulle wanhurskas eli hurskas, se on, hän tulee sinulle, hurskauttamaan sinua, nimittäin itsensä ja armonsa kautta, hywin tietten, ettet hurskas ole. Ilköön hurskautes olko omaa tekoas, waan hänen armonsa ja antimensa, että sinun hurskautes eli wanhurskautes olisi hänestä. Samoin p. Paawalikin puhuu Rom. 3: 26, jota itse on wanhurskas ja tekee wanhurskaaksi. Se on: Kristus yksinänsä on hurskas Jumalan edessä, ja hän yksinänsä tekee hurskaaksi. Samate: Ewankeliumissa se wanhurskaus, jota Jumalan edessä kelpaa, ilmoitetaan, (Rom. 1: 17). Se on, Jumalan hurskaus, nimittäin hänen armonsa ja laupeutensa, joitten kautta hän tekee meidän edessänsä hurskaitfi, saarnataan ewankeliumissa; niinkuin siinä näet tässäkin profetan lauseessa, että Kristus saarnataan meille hurskaudeffi, että hän tulee meille hurskaana ja wanhurskaana, että me hänen kauttansa tulifimme hurskaitfi ja wanhurskaitfi uskosja.

39. Nähtyäs Raamatussa sanan: Jumalan wanhurskaus, huomaa silloin tarkoin, ett'et ymmärtäne tätä Jumalan itfenäisestä, sijällisestä wanhurskaudesta, niinkuin paawiset ja monta pyhistä isistä tässä omat erehtyneet; sillä tavalla siinä ainoastansa kauhistuifit Jumalan wanhurskautta; waan tiedä Jumalan wanhurskaudella Raamatun puheen tavoin ymmärrettävän Jumalan, Kristuksen kautta meihin wuodatettua armoa ja laupeutta, josta meitä katsotaan hurskaitfi ja wanhurskaitfi

hänen edessänsä; jonka wuoksi se kutsutaankin Jumalan wanhurskaudeffi eli hurskaudeffi, kostemme itse, waan Jumala armollansa sen meissä waukuttaa, niinkuin se myös nimitetään Jumalan työffi, Jumalan wiisaudeffi, Jumalan woimaffi, Jumalan sanaffi, Jumalan suuffi, jota hän meissä waukuttaa ja puhuu. Raiken tämän todistaa p. Paawali selkiästi Rom. 1: 16: en minä häpee Kristuksen ewankeliumia, sillä se on Jumalan woima (nimittäin, joka meissä waukuttaa ja meitä wauhwiistaa), itseksellän uskowaiselle autuudeffi. Sillä siinä Jumalan wanhurskaus ilmoitetaan, niinkuin kirjoitettu on Galat. 3: 11: wanhurskas on elämä uskosta. Tässä näet hänen puhuvan uskon wanhurskaudesta, jonka hän juuri kutsuu Jumalan wanhurskaudeffi, jota ewankeliumissa julistetaan; kost'ei ewankeliumi mitään muuta opeta, kuin: joka uskoo, hänellä on armo, hän on wanhurskas Jumalan edessä, ja tulee autuaaksi.

40. Tällä tavalla myös ymmärtänet Ps. 31: 2: wapaahda minua sinun wanhurskautes kautta, se on, armosi kautta, jota minun hurskaaksi ja wanhurskaaksi tekee, ja muita senkaltaisia. Että nyt tämän sanan oikia ymmärrys on wanhurskas, näyttää tämä toinenkin sana: auttaja eli autuaaksi tekii. Sillä jos Kristus tulifi ankaralla wanhurskaudellansa, ei hän tekisi ketään autuaaksi, waan tuomitfi kaikki, koska me kaikki olemme syntisiä ja wääriä; mutta nyt tulee hän tekemään, ei ainoastansa hurskaaksi ja wanhurskaaksi, waan autuaakfikin kaikkia niitä, jotka ottawat hänen omakseen, semmoisena joka yksistään on wanhurskas ja auttaja, joka armollisesti ja aiwan ansaitsemattomasta lempydestä ja hurskaudesta tarjotaan kaikille syntisille.

41. Että ewankelista aasintamman kutsuu iteen alaiseffi aasintammasfi, sillä tahtoo hän ymmärrettäväffi tehdä, minkälainen se aasi oli, josta profeta puhuu. Itäänkuin tahtoifi sanoa: sellaisessa aasintammasfi, joka oli iteen alainen, toteentui ennustus. Ei ollut se mitään erinäinen aasintamma, maan tawan mukaan tämän asian wuoksi kaswatettu ja harjoitettu ratsu-aasiffi. Niin suorastaan on ennustus toteentunut. Ja kuin profeta sanoo: aasintam-

man warfalla *), kuin olisi täällä warfalla ollut monta emää, sillä tekee hän ymmärrettäväksi tämän warfan olleen aasin eikä hewoisfukua.

II.

Hywistä töistä.

42. Olkoon nyt tämä kylliksi sanottu ensimmäisestä kappaleesta, uskosta, nyt tulemme toiseen kappaleeseen hywistä töistä, ettemme ainoastansa ottaisi Kristusta itsellemme lahjaksi uskon kautta, waan myös esimerkiksi lähimmäisen rakastamiseen, jota meidän tulee palmella ja jolle hywää tehdä, niinkuin Kristuskin tekee meille. Usko saattaa ja antaa sinulle Kristuksen omakes kaikkein hänen lahjainja kansja. Rakkaus antaa sinun lähimmäiselles omaksi kaikin etuines. Ja näissä kahdessa kappaleessa on kristillinen elämä kaiketi ja kokonansa. Tästä sitte kärsiminen ja waino seuraa tämmöisen uskos ja rakkautes ruoksi; ja siitä kasmaa silloin toivo kärsiwällisyhdesjä.

43. Nyt kysynet kumatiesi, mitkä ne hywät työt sitte owat, joita sinun tulisi tehdä lähimmäiselles? Niin wastataan: ei niillä nimeä ole, waan juurikuin niillä hywillä töillä, joita Kristus tekee sinulle, ei ole nimeä, niin ei pidä, eikä taidakaan niillä hywillä töillä olla jotain nimeä, joita sinun tulee tehdä lähimmäiselles.

44. Kuinka on sitte tiedettävä, mitkä ne owat? Wastaus: senruoksi niillä ei olekaan nimeä, ettei niiden wälillä syntyisi eroitusta ja ne siis jakaantuisi eri osiksi, joista toisia tekisit, toisia jättäisit; waan sinun tulee uhrata itses kokonas kaikkinesi mitä voit ja taidat, niinkuin Kristuskaan ei ainoastansa rukoillut ja paastonnut sinun edestäs. Rukous ja paasto ei ole se työ, jonka hän sinulle teki, waan itfensä antoi hän kokonansa sinulle, rukouksineen, paastoineen, tekemisineen ja kärsimisineen, niin ettei hänessä mitään ole, jot'ei hän edestäs tehnyt ja sinulle antanut. Niwan niin ei ole sinunkaan työs sillä hywä, ettäs almun annat, tahi rukoilet, waan koska kokonas antaut lähimmäiselles ja palwelet häntä milloin ja

*) Katso mitä olen tästä asiasta puhunut selityksesi § 29. Suomentaja.

missä hän sitä tarwitsee, ja sinä taidat, oli se sitte alnulla, rukouksella, työllä, paastolla, neuuolla, lohbutuksella, opetuksella, waroituksella, nuhtelemisella, puolustamisella, waatteilla, ruualla, ja lopuksi kärsimisellä, wieläpä kuolemallakin hänen puolestansa. Di, woi! missä nyt on sellaisia hyviä töitä kristikunnassamme?

45. Woih! olisipa minulla tässä ääni kuin ukkoisen jylinä, woidakseni kuulua ympäri koko mailman, ja repiäkseni kaikkein ihmisten sydämmistä, suusta, kormista ja kirjoista pois janana: **hywä työ**, tahi ainakin antaakseni oikian käsitöksen siitä! Koko mailma laulaa, puhuu, kirjoittaa ja ajattelee ihan hyviä töitä, kaikki saarnat puhuwat hywistä töistä, kaikki luostarit, kaikki asetuskunnat, kaikki mailma ei wedä muuta esiin, kuin ihan hyviä töitä! Ja joka mies on liikkuwinanja hywillä töillä! Eikä niitä kuitenkaan missään tehdä, eikä edes tiedettäkään, mikä hywä työ on! Di, jospa toki kaikki mokomat saarna-pöntöt mailmassa maikaishwat tulesja ja porona! Woi kuinka he toki wiettelewät kansjaa hywillä töillä! Kutsuwat niitä hywiksi töiksi, joit'ei Jumala ikään käskennyt, niinkuin pyhissä kuttuja (pyhiä waelluksia), paastoja pyhain kunnialsi, kirkkoin rakentamisja ja kaunistamisja, mesuja, waltuiaisja, nappi-nauharukouksja, paljoa sorinaa ja loitottamisja kirkkoisja, munkki-, nunna- ja pappis-elämää, erinomaisja ruokia, waatteita ja huoneita, ja kuka kerkiää luotella kaikkea tämmöistä kauhistusta ja willitystä! Katso, tämmöistä on paawin hallitus ja semmoista hänen pyhytensä.

46. Jos sinulla nyt on kormia kuulla ja sydäntä käsittää, niin kuule ja opihan nyt Jumalan tähden, mitkä hywät työt owat ja niiksi nimitetään: **hywä työ** kutsutaan sentähden **hywäksi**, että se on **hyödyllinen, auttaa ja tekee hywän hänelle, jolle sitä tehdään**. Miksikä sitä muutoin hywäksi kutsuttaisiin? Sillä suuri wäli on hywillä töillä, ja niillä suurilla, pitkällä, monilla uljailla töillä. Että voit näkata suuren kiven pitkän matkaa, on tosin suuri työ; muutta kenelle on siitä hyödytystä ja hywää? Että taidat hywin karata, juosta kilpaa ja miekkailla, on kaikki tawallansa kormiata; mutta kenelle on siitä hyötyä ja hywää? Kuka sillä autetaan, ettäs kannat pulskaa takkia ja rakennat kormian huoneen?

47. Ja puhuaksemme paawisista hywistä töistä: kuka sillä autetaan, että silaat hopyata ja kullaa kaikille seinille, laudoille ja kiuille kirkkoisja? Kuka siitä parattaisiin, joskin

jota kylällä olisi kymmenen kirkonkelloa, niin kauhaa kuin suurinkin Erfurtissa? Ketä se auttaisi, jos kaikki huoneet olisivat asetus-kuntia ja luostareita, niin komeita kuin Salomonin temppeli? Ketä se auttaa, että paasioot pyh. Katarinalle, pyh. Martille, sille ja tälle pyhälle? Ketä se hyödyttää, että pääs on kokonaan tai puolitain ajettu? Jos munkki-kaapus on harmaa tai musta? Ketä se auttaisi, jos kaikki ihmiset joka hetki pitäisivät messuja? Mihin olisi se hyödyllistä, jos yhteen rupeemiseen, lakkaamata, yötä ja päivää weijattaisiin kirkossa, niin kuin Meiserisissä tehdään? Kuka sittä paransi, jos jota kirkko olisi täynnä hopiaa ja kulta, kumia ja kalteita tappaleita? Wallan turhuutta ja petosta ovat nämät kaikki tyyni: ihmisten koiruus on kaikki nämät miettiint, kutsunut ne hyviksi töiksi, sanoen Jumalaa niillä! palweliawan, niillä rufoiltaman ihmisten ja heidän synteinsä edestä, jään-kuin tarwitsi Jumala tawaroitamme, ja juurikuin pyhät wainajat tarwitsisimat meidän töitämme. Woih toki! Ei hirret ja kiwet taida niin hulluja olla! Ei puu kannu hebelmää itsellensä, waan ihmisille ja luontokappaleille hywäksi, ja tämä on sen hywät työt.

48. Kuule siis nyt, kuinka Kristus itse saarnaa hywistä töistä Matth. 7: 12: **kaikki siis mitä te tahdotte, että ihmiset teille tekisivät, se tehkäätkin teille; sillä tämä on laki ja profetat.** Etkö tässä kuule, mikä on koko lain ja kaikkein profetain ydin-sijällisyys? Ei sinun tarwitsi tehdä Jumalalle ja pyhille wainajoillensa mitään hywää, eiwät he sittä tarwitsi, vielä vähemmän sittä hirret ja kiwet tarwitsemat, joille se ei ole hyödyllistä eikä tarpeellista; waan ihmisille, ihmisille, ihmisille, etkö kuule? ihmisille pitää sinun tehdä kaikki, mitä tahtoisit muitten tekemään sinulle.

49. En tahtoisi juinkaan nyt, että rakentaisit minulle Rooman kirkon, tai Korin tornin, tai walaisit minulle kelloja; en tahtoisi liton, että tekisit minulle urut neljäkättöistatymme-nellä registerillä ja kymmentertaisilla huilu-laitoksilla. Tästä en taitaisi syödä, enkä juoda, en taitaisi pitää huolta waimostani enkä lapsistani, en taitaisi toimittaa huoneitani, enkä peltojeni. Silmiäni tuolla tosin huwitaisit ja korwiani kuttatit, mutta mitä antaisit se lapsilleni? Mitä jäisi elatukseksi tarpeeksi? Woi mielettömiä! mielettömiä! vielä pispat ja ruhtinaat, joitten pitäisi tämmöistä estää, ovat kuitenkin semmoista narrintöistä kaikkein etuisimmat; toinen sokia taluttaa toistanja. Sellainen kansa on mielestäni kuin wähiäiset tyttäret, jotka leikkisewät wauwoillansa, ja kuin pienet potkaiset, jotka kepillä ratsastawat. Miin — mitä he muuta ovat kuin lapsia, wauwoilla-leikkisiditä ja kepillä-ratsastajia?

50. Miin huomaa siis: Jumalalle ja hänen pyhillensä ei tarwitsi sinun mitään hywää tehdä; waan ainoasti häneltä uskon kautta tuoda, etsiä, rufoilla ja ottaa kaikkea hywää. Kristus on puolestasi kaikki tehnyt ja toimitannut, synnit maksanut, armon, elämän ja autuuden ansainnut? Tydy siihen ja ole yksittään huolellinen, kuinka hänen enemmän ja enemmän saisit itselles, ja wahwistaisit tämmöisen uskos; sentähden laita kaikki hywä, kuin voit tehdä, ja koko elämäsi niin, että se on

hywää. Mutta hywää on se silloin, kuin se muille ihmisille on hyödyllistä eikä itselles; sillä omaas et sinä tarwitsi, koska Kristus puolestas kaikki teki ja antoi, mitä sinun tulee itselles etsiä eli anoa, tuolla tai täällä, oli se fitte syntein anteeksi saamista, autuuden ansiota, tai mitä muuta. Jos siis hawaitset jotakin itselläsi, jolla palwelet Jumalaa, tai pyhiä wainajoitansa, tai itseäs, että wain lähimmäistäs: niin tiedä, ettei tämmöinen työ ole hywä työ.

51. Miinpä pitää nyt, esimerkiksi, miehen elää, puhua, kuulla, tehdä, kärsiä, wieläpä, jos hätä käsköe, kuolla palweluksiksi ja rakkauden osoitukseksi waimollensa ja lapsillensa, waimon miehelle, lasten wanhemmille, palweliain isännille, isäntäin palweliaille, esiwallan alamaisille, alamaisien esiwallalle ja itsekunfin toiselle, wieläpä riitarwille ja wihollisille, niin että toinen aina on toisen kätänä, suuna, filmänä, korwana, jalkana, ja sydämenäkin ja sieluna. Tuollaiset oikein kristilliset, luonnollisesti hywiksi töiksi nimitetään, joita on taukoomata, aina, kaikissa paikoissa, kaikellaisille ihmisille tehtävä.

Näet siis kaikkein paawillisten töitten, kuin ovat urkuja, weijuja, waatteita, ääniä, suituukia, priiskeituksia, pilgrimikukkuja (pyhiä weelluksia,) paastoja ja muita tuollaisia, tyllä olewan loistawia, suuria, monia, pitkiä, leweitä ja paksuja töitä, mutta ei hyviä, hyödyllisiä ja awullisia, ja niistä jätetään janoa, kuin sananlastu lausuu: ottaa hölmöläistä.

52. Mutta kawahta nyt tässä heidän kieriä kawaunfiansa, koska sanomat: niinpä niinkin, ehkeiwät sellaiset työt tule lähimmäiselle ruumiillisesti hywäksi eli hyödyttäväksi, niin ovat ne kuitenkin hengellisesti hyödyllisiä heidän sieluillessa, että Jumalaa niillä palwellaan ja sowlitetaan, ja hänen armonsa saadaan. Tässä on aika jo minun suoraan sanoa: se on walhe, yhti awara kuin kukaan on: Jumalaa ei itään työllä palwella, waan atnoastansa uskolla; uskon tulee kaikki tehdä, mitä on tehtävää Jumalan ja meidän välissä. Ja semmoista uskoa saattaa enemmän olla myllärin rengissä, kuin kaikissa paawilaisissa, ja hän woipi Jumalan tyköä enemmän toimittaa, kuin kaikki papit ja munkit kaikilla uruillansa ja ilwetöillensä, jos koftakin urkansa olisimat ufiimmat, kuin puitia löytyy niissä. Jolla on usko, se taitaa toisen puolesta rufoilla; mutta jollei sittä ole, ei se taida ensinkään rufoilla.

53. Senpätähden on se oikia peruseen walhe, kuin pidetään tämmöistä ulkokoiska hengellisesti hywänä ja hyödyttävänä. Myllärin piika, niin pian kuin hän usko, tekee paremman työn ja saapi enemmän hywää, (ja minä luottaisin enemmän siihen), nostaisjansa sätin mylläkalua aasin seljässä, kuin kaikki papit ja munkit, waitakftin yöt päiwät laulaisimat ja rääkkäisimat itsiänsä aina weseen asti. Woi teitä, te huuret hullut! Tahdottako te usottomalla menollanne auttaa kansaa ja jattaa hengellisiä lahjoja, kuin ei kuitenkaan maan alalla taida löytyä wiheliäisempää, kurjemmaa ja jumalattomampaa kansaa, kuin te itse olette? Teitä pitäisi syysää nimitettämän hengettömitä, eikä hengellisiä.

54. Katsa, sellaisia hyviä töitä opettaa Kristus esimerkillänsä. Sano, mitä Kristus tässä tekee omaksi hyödyksensä taikka hyväksensä? Profeta sanoo kaikki tulewan Sionin tyttären hyväksi, lausuen: hän tulee sinulle, ja että hän vanhurskaana, auttajana, siwiänä tulee, se koskee kaikki sinua, että hän sinun vanhurskauttaisi ja autuaaksi tekisi. Ei ole yksikään häntä tästä rukoillut eikä pyytänyt; waan hän tulee wapatahtoisesti omasta waatimuksestaan, ihan rakkaudesta, ainoastansa tekemään sinulle hyvää; olemaan sinulle hyödyksi ja avuksi.

55. Nyt ei ole hänen työnsä yhdellaista, waan kaikellaista, nimittäin kaikki se, kuin sattuu meidän vanhurskaaksi ja autuaaksi tekemiseemme. Mutta tehdä meitä vanhurskaiksi ja autuaiksi, on niin paljo kuin lunastaa meitä synnistä, kuolemasta ja helwetistä, ja sitä hän ei ainoastansa tee ystäwillensä, waan myös wihollisillensa, aiwanpa wain wihollisillensa, ja niin hellästi, että itkeekin niitä, kuin eivät falli hänen itsellensä tehdä tämmöistä hyvää työtä, eivätkä ota häntä omaksensa. Sentähden panee hän kaikki alttiiksi, mitä hän on ja hänellä on, ottaaksensa heidän syntinsä pois, woittaaksensa kuoleman ja helwetin ja tehdäksensä heitä vanhurskaiksi ja autuaiksi. Itsellensä ei hän säästä mitään, waan tytyy siihen, että hänellä on Jumala ja hän on autuas. Näin palwelee hän ainoastansa meitä Hänensä tahdosta, joka tahtoi häntä sellaista tekemään.

56. Suomaa nyt tässä, josko ei hän täytä tätä lakia: kaikki siis mitä te tahdotte, että ihmisten pitäisi teille tekemän, tekin heille tehkäät. Eikö ole totta, että kufin mielellänsä soisi toisen tahtowan wastata hänen synneistänsä, ottaa ne päällensä ja pyhkiä ne niin pois, ettei ne enää järjisi omaatuntoa, siihen lisässi auttaa häntä kuolemasta, ja päästää häntä helwetistä? Mitä saattaisi joku hartaamin toivoa, kuin päästä kuolemasta ja helwetistä? Kuka ei mielellänsä tahtoisi olla ilman synnitä ja pitää lewollista ja hyvää omaatuntoa Jumalaa kohtaan? Emmeko näe, kuinka kaikki ihmiset tätä ahferoitsewat rukoillilla, paastoilla, pilgrimikululla (pyhillä waelluksilla), ajetus-kunnilla, munkki- ja pappis-wiroilla?

Kuka heitä siihen ajaa? Ei muu, kuin synni, kuolema ja helwetti, joista mielellään olisimat wapaat. Ja jos lääkäriä löytyisi, waikka maailman ääriässä, joka tähän woisi awittaa, totta jäisimat kaikki maat autioiksi, ja jokainen juoksi tämän lääkärin pakinoille, pannen matkaa warten alttiiksi omaisuutensa, ruumiinsa ja elämänsä.

57. Jos Kristus olisi itse ollut niin synnin, kuoleman ja helwetin saarroksissa, kuin me olemme, olisi hänkin suonut jonkun auttawan itseänsä siitä, ottaman hänen syntinsä pois ja tekewän hänelle lewollisen omantunnon: sentähden mitä hän siinä tapauksessa olisi tahtonut toisilta, siihen hän ryhtyy nyt itse ja tekee toisille, niinkuin laki waatii: sälyttää päällensä meidän syntimme, menee kuolemaan, woittaa puolestamme synnin, kuoleman ja helwetin, niin että tästälähin kaikki, jotka uskowat häneen ja awuksensa huutawat hänen nimeänsä, owat vanhurskaat ja autuaat, ilman synnitä ja kuolemata, pitäwät hyvän, iloisen, rauhallisen, pelkäämättömän ja autuaan omantunnon ijanikaikkisesti, niinkuin hän, Joh. 8: 51 sanoo: joka kätkee minun sanani, ei hänen tarwitse nähdä kuolemaa ijanikaikkisesti. Ja lum. 11: 25, 26: minä olen ylösnousemus ja elämä; joka uskoo minun, hän on eläwä, eikä hän olisi kuollut; ei hän ole kuolewa ijanikaikkisesti.

58. Rah! tämä on nyt se suuri riemu, johon profeta kehoittaa, sanoen: iloitse sinä, Sionin tytär, suuresti, ja riemuitse sinä Jerusalemin tytär! Tämä on se vanhurskaus ja autuus, jonka wuoksi tämä kuningas ja Wapahataja tulee: nämät owat ne hyvät työt, joita hän teki meille, ja joilla hän täytti lain. Senpätähden ei olekkaan nyt kristin-uskowanisten kuolema mikään kuolema, waan uni; sillä he eivät näe eikä maista kuolemaa, niinkuin Kristus tässä sanoo. Tästä puhuu myöskin Ps. 4: 9: minä makaan ja lepään juuri rauhassa; sillä sinä Herrä yhjänäs autat minua turwassa asumaan. Kutsutaankin sentähden kuolemaa (Raamatussa) uneksi.

59. Mutta paawisten oppilapsinensa, jotka töillä ja täyden-tekemisillä tahtowat karitaä syntiä, kuolemaa ja helwettiä, täyppä sinä pysy ijanikaikkisesti; sillä he rohkenewat sitä tehdä itsestänsä, jonka Kristus yhjänänsä teki ja woi

tehdä, ja jolla heidänkin tulisi tätä uskolla odottaa. Sillä omatkin niin nurjaa ja hurjaa kansaa, että tahtovat tehdä Kristukselle ja autuaalle pyhillensä niitä töitä, joita heidän pitäisi tehdä lähimmäisellensä. Ja toiselta puolen, mitä heidän uskon kautta pitäisi odottaman Kristukselta, sitä tahtovat he itsessään löytää ja ovat viimein niin kauwas joutuneet, että kiviin ja puihin, kelloihin ja sawuun panewat sen, jolla waratoin lähimmäinen olisi autettava. Niin he mennä kaahottawat, telewät Jumalalle ja hänen pyhillensä paljon hywää: pyhille he paastoowat, niille he asettawat niin kutsutut *Horas*, eli rukous-hetkenä; mutta jättävät kuitenkin taiksen tämän oheisa köyhän lähimmäisensä auttamattomaksi, ajatellen ainoastansa: itseämme tokiin on ensin auttaminen. Siihen tulee sitte paawi, myyppi heille romuansa ja kirjoitustiaan, ja miäpi heitä päätä pabtaa taiwaasen, ei Jumalan taiwaasen, vaan alas paawi-taiwaasen, se on, helmetin sywynteen. Katso, tämä on epäuskon ja Kristuksesta tietämättömyyden hedelmä. Tämä on nyt palffa siitä hywästä, että sallittiin ewankeliumin maata pentu alla ja mie-tittiin ihmisen oppoja. Enon vielä kerran, kuin sieu-parvoja näin hirmuisesti wietellään, niin tahtoisin, että kaikki mokomat jaarna-pöntöt, ynnä luostarein, asetus-kuntain, kirkkoin, munkkimökköin ja kappelein kansja, koto maailmasja matkijimat porona ja tuhkana.

60. Katso, nyt sinä tiedät, mitkä hywät työt owat, niin asetakkin itses sen jälkeen. Mutta waro itseäs rupeemasta liikkumaan syntiä, kuolemaa ja helwettä vastaan omilla töillä, sillä tässä et woi mitään: hywät työs eiwät maksa tässä mitään, vaan sinun täytyy sallia toisen toimittaa kaikki puolestas. Tässä on kaikki hywät työt nimen omaan itse Kristuksen tehtäviä; hänen osakseen yksinänsä täytyy sinun jättää lause että hän on **Sionin kuningas, joka tulee**, että hän yksin olisi **wanhurskas Wapahtaja**: hänessä ja uskon kautta häneen tulee sinun synty ja kuolema woittaa. Ken nyt siis opettaa sinua töitä tekemään syntejäs kuolettaakses, häntä karta.

61. Jos tätä wastoin tahdotaan wetää joitakin Raamatun lauseita esiin, niinkuin koska Daniel sanoo, luv. 4: 24: **päästä itses wapaaksi sinun pahoista töistä laupendella waiwaisia kohtaan**, ja 1 Piet. 4: 8: **rakkaus peittää paljon rikoksia**, ja useempia sellaisia; niin ole warullas: sellaiusten lausjetten tarkoitus ei kuitenkaan ole se, että työt taitaisiwat pyhkiä synnin pois, eli täyden tehdä. Se olisi suoraan wastoin tämänpäiwäistä profetallista lausetta, wastoin koto Kristuksen ratsastamista, ja wastoin kaikkia muita hänen töitänjäs; vaan semmoiset hywät työt owat warma merkki uskoon, joka Kristuksessa on saanut woiton ja pelastuksen synnistä ja kuolemasta; sillä ei ole mahdollista, että hän olisi ilman rakkautta ja hyviä töitä, joka

uskoo Kristuksen wanhurskaaksi Wapahtajaksensa. Mutta jolla ei rakkautta ole, eikä tee hywää, ei hänellä totijesti uskoakaan ole, sentähden tietää ihminen hedelmistänjäs, millinen puu hän on: rakkaudesta ja töistä tietää ihmisen warmaan, mitä Kristus on hänessä, ja mitä hän uskoo häneen, juurikuin 2 Piet. 1: 10 sanoo: **rakkaat weljet, ahkeroitkaat paremmiin sitä, että te wahwistaisitte kutsujasenne ja walitsemijenne**, eli wisiksi tekisitte, se on: kuin ahkeroitette hyviä töitä, niin olette siitä wisjeytetyt ja aiwan lujat, että Jumala teidän on kutsunut ja walinnut.

62. Sentähden kuoletaa usko syntejä aiwan toisella tavalla kuin rakkaus: usko yksinänjäs kuoletaa, synnin omalla työllänjäs; mutta rakkaus ja hywät työt wahwistawat ja todistawat uskon sellaista tehneen ja siinä olleen, niin että p. Paawalikin sanoo 1 Kor. 13: 2: **jos minulla olisi kaikki usko**, niin että minä wuoret siirtäisin, eikä olisi minulla rakkautta, eipä se minua mitään hyödyttäisi. Miksi niin? Späilemätä fiksi, ettei siinä uskoakaan ole, jossa ei rakkautta ole; sillä nämät ei pysy toisistansa erillään. Katso sentähden, ettet erehdyisi tässä asiassa ja niin olisit kuljetettava uskosta töihin.

63. Hyviä töitä tosin pitää tehtämän; mutta ei rakettaman uskallusta niihin, vaan Kristuksen töihin, eikä ruwettaman meidän omilla töillämme hätäyttämän syntiä, kuolemaa ja helwettä, vaan näyttämän heitä tyköämme wanhurskaan Wapahujan ja Sionin kuninkaan pariin, joka ratsastaa aasilla: hän tietää kohdella syntiä, kuolemaa ja helwettä, hän on synnin kuolettaja, kuoleman surma ja helmetin häwittäjä. Niin falli nyt tällä miehellä olla sellaiusten asiain kansja tekemistä, ja tee sinä töitä lähimmäiselles, että sinulla siitä olisi warma merkki Wapahtajaan ja synnin kuolettajaan uskosta. Siis pyhkiwät nyt rakkaus ja hywät työt syntis pois, sinunkin edesjäs, niin ettäs itsekin tunnet sen, niinkuin usko pyhki sen Jumalan edesjäs niin pois, ettet tunne sitä.

III.

Ewankeliumin Historia ja hengellinen merkitys.

64. Tämän ewankeliumin historiassa katsottakoon erinomattain ajatusta ja syytä, minkätähden ewankelista profetan lauseen tuopi esiin, jossa jo kauman ennen, ja warsin selvästi, siellä, kunniallisilla ja kuitenkin ihmisellillä sanoilla juteltiin Herran Jesuksen ruumiillisesta julkisesta tulosta kansansa Sionin eli Jerusalemin tykö (niinkuin teksti sanoo). Sillä tahtoi profeta tälle kansalle ja kaikelle mailmalle näyttää ja osoittaa, kenkä Messias oli olewa ja kuinka tahti misä muodossa tulewa ja ilmaantuma, ja antaa tästä tunnettawasti nähtävän tuntomerkin, sanoessaan: **katso, sinun kuninkas tulee sinulle köyhä, ja ajaa aasilla, y. m., ettei meidän, asiasta wakuutettuina tarwitsisi erehtyä luvattusta Messiasesta eli Kristuksesta, taikka toista odottaa.** Ja hän astuu tällä edes kumoamaan Judalaisten esiywää luuloa, jotka, koska niin suuresti kunniallisia asioita kirjoitettiin ja sanottiin Kristuksesta ja hänen waltakunnastansa, arwelivat hänen myös kuninkaan tarwoin ilmaantuman suurella julkisella mailmallisella prameudella ja kunnialla heidän wihollisansa, warsinkin Romalaista keisarikuntaa vastaan, jonka wallan alla heidän täytyi olla wangittuina, ja (luulivat hänen) kukistawan tätä herrautta ja (Romalaisten) woimallisia, ja siihen saan asettawan heitä herroiksi ja ruhtinoiksi: ja niinmuodoin tässä luvatussa Kristuksessa toivoivat ja odottivat ainoastansa maallista kuninkaanwaltakuntaa ja pelastusta ruumiillisesta wankeudesta. Vielä tänäkin päivänä eläwät he semmoisessa unen-näössä, eivätkä sen wooksi tahdo uskoa meidän Kristukseemme, kuin eiwät wieläkään nähneet, eikä saaneet sellaista ruumiillista pelastusta ja herrautta. Tähän luuloon johdattivat ja wawistiwat heitä wäärät saarnaajansa, kirjanoppineet ja papit, jotka wäärentiwät Raamatuita Kristuksesta ja selittiwät niitä oman lihallisen mieltensä jälkeen ruumiillisiin ja maallisiin asioihin, koska mielellänsä olisimat olleet mitten suhteen suuria herroja mailmassa.

65. Mutta rakkaat profetat omat tätä wastoin selwästi ennustaneet ja uskollisesti warottaneet heitä ajattelemasta semmoista mailmallista waltakuntaa eli ruumiillista lunastusta, waan katsomaan tafaisin ja tarkkaamaan lupauksia hengellisestä waltakunnasta ja ihmisjufukunnan lunastuksesta siitä surkiasta, paratiijissa ilmaantuneesta lankeemuksesta, josta 1 Mos. 2: 17 puhutaan: **jona päivänä sinä siitä syöt, olet sinä totisesti kuolewa; jota wastoin ensimmäinen lupauskin Kristuksesta annettiin, että waimon siemen oli rikki polkewa kärkeen päin, y. m., 1 Mos. 3: 15, se on, lunastawa perkeleen wallasta ja wankudesta, jossa hän koko ihmisjufukunnan wäkevästi (wangittuna) pitää synnin ja ijankaihtisen kuoleman alla, ja sitä wastoin wiewä ijankaihtiseen jumalalliseen wanhurskauteen ja ijankaihtiseen elämään, josta syystä tämäkin profeta kutjuu häntä wanhurskaaksi ja Wapahajaksi.** Tämä on tosin peräti toinen lunastus kuin kaikki ruumiillinen wapaus, walta ja kunnia, jonka loppu on kuolema, jossa tämän kaiken täytyy pysyä ijankaihtisesti. Sellaista lunastusta olisi heidän pitänyt tähdätä ja siitä riennuita; niinkuin rakkaat profetat suurella sydämmellisellä ikäwöimisellä sen perään omat huo'anneet ja huutaneet ja sentähden tämäkin profeta kehoittaa niin suuresti riemuun ja iloon. Mutta he ja heidän ilkiät saarnaajansa tekewät semmoisesta surkeudesta ja wiheliäisyydestä ihan ruumiillisia asioita, juurikuin olisi synty ja kuolema tahti perkeleen walta leikkiä; eivätkä arwaa mitään wahirtoa pahemmaksi, kuin että olivat ruumiillisen wapautensa kadottaneet ja welwoitetut olemaan keisarille alamaisia ja weronalaisia.

66. Sentähden tuopikin ewankelista nyt tämän profetan lauseen esiin, nuhdellaksensa ja kumotaksensa niitten sofiaa luuloa, jotka Kristuksessa ja ewankeliumissa etsiwät ruumiillisia ja ajallisia asioita; osoittaen selwillä sanoilla, minkälainen kuningas Kristus on, ja mitä heillä hänestä on saatavana, kutjuisansa häntä wanhurskaaksi ja Wapahajaksi; ja että hän siitä tunnettaiisiin ja vastaan otettaisiin, panee profeta tämän huomattawan hänen tuloinsa merkin: **hän tulee sinulle, köyhä, ja ajaa**

aafin taanman warfalla. Ikäänkuin tahtoisi mielellänsä sanoa: wain köyhä, wiheliäinen ja pian kerjäläis-tapainen ratsastaja, wieraalla laina-aafilla, jota wanhan ikeen alaisen aafin-tanman korwalla pidettiin, ei jonkun komeuden, waan ainoastansa wetämisen wuoksi; sillä temmataksensa heitä odottamasta kunniallista ja komian maallisen kuninkaan tapaista ratsastamista. Ja juuri sentähden antaa hän heille sellaisen muistomerkin, etteiwät epäilisi Kristuksesta, tahi pahentuisi hänen halwasta nä'östänsä, waan kääntäin filmänsä pois kaikesta prameudesta ja kuninkaallisesta menosta yfistätensä asettaisimat ja kiinnittäisimat sydämensä ja filmänsä tähän köyhään aafinratsastajaan, joka juuri sentähden tulee niin köyhänä ja wiheliäisenä ja niin tyyni poisriisu-neena kaiken kuninkaallisen muodon, etteiwät etsisi mitään ruumiillista ja ajallista, waan ijankaikkista hänessä, jota osoitetaankin tällä sanalla: **wanhurstas ja Wapahtaja.**

67. Niin on nyt tällä lauseella ensiksi Judalaisten unennäkö ja luulo Messiaan mailmallisesta waltakunnasta ja ruumiillisesta lunastuksesta selwästi ja woimallisesti kumottu; tämän lisäksi kaikkinaisen itsensä puolustamisen syy ja apu edeltä kättä heiltä temmattu, joll'eiwät ottaneet Kristusta omakseen, ja kaikki jonkun toisen toiwominen ja odottaminen katkaistu; koska hän warsin puhtaasti ja selwästi julistaa ja heitä ennakolta waroittaa, että hän niin tulewa oli, ja hän näin kaikki toteuttanut on. On siis meillä kristityillä Judalasia vastaan mahwa pohja ja wissti perustuskirja eli todistus heidän omasta Raamatus-tansa tämän Messiaan, joka näin tuli heidän tykönsä, olewan oikian Kristuksen, profetaien ennustuksen jälkeen, eikä toisen koskaan enään tulewan, ja Judalaisten, toista turhaan odottamallaansa, pettämän itsensä lunastuksen subteen, sekä ajallisesti että ijankaikkisesti.

68. Olkoon tämä nyt sanottu historiatamme. Katjelkaamme vielä myös jalaisuuksia eli hengellistä merkitystä. Tässä tiettyköön kaiken Kristuksen ruumiillisen kulun ja waelluksen merkittewän hänen hengellistä waellustansa, nimittäin niin, että hänen ruumiillinen kulkemisensa merkitsee ewankeliumia

ja uskoa. Sillä niinkuin hän ruumiillisilla jaloillansa kulki kaupungista kaupunkiin, tuli hän myös saarnalla kaikkeen mailmaan. Tämä ewankeliumi osoittaa siis somasti, mitä ewankeliumi on, kuinka sitä pitää saarnattaman, mitä se mailmassa tekee ja toimittaa. Ja on tämä historia samassa waltan suloinen kuwa eli maalaus, mitenkä saarnawiraston kautta käypi Kristuksen waltakunnassa. Tätä tahdomme kappale kappaleelta katella.

Kuin he lähestyiwät Jerusalemia, ja tuliwat Bethfagen, öljymäen reunalle.

69. Kaikki apostolit sanowat Kristuksen ihmiseksi tulleen mailman lopulla, ja ewankeliumin olewan viimeisen saarnan, niinkuin Johannes 1 epist. 2: 18: **lapsukaiset, nyt on viimeinen aika; ja niinkuin olette kuulleet antikristuksen tulewaksi, niin nyt myös monta antikristusta rupee olemaan; siitä tunnemme viimeisen ajan olewan käsissä.** Antikristus on kreikalainen sana, ja on juomeksi sanottu niin paljo kuin: **wasta-Kristus, elikkä sellainen, kuin sekä opettaa että elää wastoin oikiaa Kristusta.** Samate 1 Kor. 10: 11: **nämät owat nyt kirjoitetut karttamiseksi meille, jotka olemme joutuneet mailman loppu aikoihin.** Sentähden, samoinkuin profetat tuliwat ennen Kristuksen ensimmäistä tulemistä lihaan, samoin lähetettiin apostolitkin, Jumalan viimeiset sanansaattajat, ennen viimeistä tulemistä ja viimeistä päivää, tuota kaikella ahferuudella julistamaan. Sen osoittaa tässä Kristus sillä ett'ei hän lähetä opetuslapsiansa noutamaan aasia, ennenkuin lähestyi Jerusalemia, johonka hän nyt oli ratsastawa. Näin on ewankeliumi apostolein kautta lewitetty kaikkeen mailmaan, lähes ennen viimeistä päivää, jolloin Kristus on tulewa omainsa kanssa ijankaikkiseen Jerusalemiin.

70. Sen kanssa sopinee sananen Bethfage yhteen, joka, muutamain selityksestä, suomeksi merkitsee: juu-huone. Sillä p. Raawali sanoo Rom. 1: 2 ewankeliumin olleen pyhisjä Raamatuissa ennen luvatum; mutta ei sitä suusanallisesti ja julkisesti saarnattu, ennenkuin Kristus tuli ja lähetti apostolinsa ulos. Sentähden ei seurakunta ole kynähuone, waan juu-huone; sillä sitte Kristuksen tulemisen on

ewankeliumi suusanallisesti saarnattu, joka muinaisajan Raamatun kirjoissa kätkeytyä.

71. Niin onkin Uuden Testamentin ja ewankeliumin luonto, että sitä on suusanallisesti elävällä äänellä saarnattava ja toimitettava; ei Kristuskaan itse mitään kirjoittanut, eikä käskennytäkään ketään kirjoittamaan, vaan suusanallisesti saarnaamaan. Ei lähetetty apostoleitakaan, ennenkuin Kristus tuli Bethsageen eli suu-huoneeseen, se on, ennenkuin aika oli suusanallisesti saarnata ja ewankeliumia kuolleen Raamatusta ja kynästä wetää elävään ääneen ja suuhun. Tästä ajasta saakka nimitetään seurakuntaa syystä Bethsageksi, sentähden että sillä on ja se kuulee ewankeliumin elävää ääntä.

72. Opetuslasten lähettäminen osoittaa Kristuksen waltakunnan olewan julkisessa ja suusanallisessa saarna-wirastossa, joka ei saa seisahda eikä jäädä yhteen kohden, niinkuin se tähän asti oli ainoastansa Judan kansalla Raamatussa kätkeytyä ja profetain kautta tulewaisille ajoille luvattuna, vaan sen pitää julkisesti, wapaasti ja esitämätä käymän ulos kaikkeen maailmaan.

73. **Öljymäki** merkitsee sitä Jumalan suurta armoa ja laupentta, joka sai hänen antamaan ewankeliumin ja lähettämään apostolit; sillä öljy merkitsee Raamatussa Jumalan armoa ja laupentta, jolla sielu ja omatunto lohdutetaan ja parataan, juurikain öljy ruumiin haavoja ja wahirkoita pehmittää, helpottaa ja parantaa. (Ef. 1: 6.) Ja siitä, kuin jo sanottiin, näemme, mikä ääretön armo se on, että me tunnemme ja omaksemme saamme Kristuksen, sen wanhurskaan Wapahajan ja kuninkaan. Sentähden ei ala hän lähettämistensä fileällä kentällä, eikä jollakulla kuivalla ja paljaalla kalliolle, vaan öljymäellä, näyttääksensä kaikelle mailmalle, minkälaisesta laupeudesta hän semmoisen suuren armon lähettää, joka ei ole joku pisara tahti hyppysellinen, - niinkuin muinaisajan, vaan kutsuttanee muitten suuruutten suhteen wuoreksi; että profetain Psalmisssa 36: 7 kutsuu sellaisen armon **Jumalan wuoriksi**, sanoen: **sinun wanhurskautes on niinkuin Jumalan wuoret**, se on, suuri, ylönpalminen, moninainen ja ylösuotawainen, että sen

hywin saattaa ymmärtää, joka wain ajattelee, mitä se on, että Kristus meidän edestämme kantaa ja woittaa meidän syntimme, kuoleman, helwetin, ja tekee meidän edestämme kaikki, mitä autuudeksemme tarpeellinen on; niin ettei meille enää muuta jää työksi, kuin harjoittaa itsiämme (rakkaudessa) lähimmäistämme kohtaan, ja koetella itsiämme, josko meillä sentaltaista uskoa on Kristukseen wai eikä. Niin näemme siis nyt **Öljymäen** merkittewän, ettei ewankeliumia saarnattu, eikä lähetetty, ennenkuin armon aika tuli; siitä ajasta asti astuu se suuri armo apostoleitten kautta (ulos) maailmaan.

Lähetti Jesus kaikki opetuslasta, sanoven heille: menkää kylään, joka on teidän edessäänne.

74. Näillä kahdella opetuslapsella merkitään kaikki apostolit ja opettajat, jotka ovat lähetetyt maailmaan. Sillä ewankeliumillinen saarna on kahden todistajan, niinkuin p. Paawali sanoo Rom. 8: 21: **mutta nyt on Jumalan wanhurskaus ilman laita julistettu, lain ja profetain kautta todistettu.** Näemme siis, kuinka apostolitkin wetävät sijalle lain ja profetat, jotka Kristuksesta ovat ennustaneet, että pidettäisiin mitä Moses 5 Mos. 17: 6 sanoo ja Kristus Mattheuksen 18: 16: **kaikki asia kahden taikka kolmen todistajan suussa olkoon.**

75. **Mutta sanoesiansa: menkää kylään, joka on teidän edessäänne eli wastasänne**, nimittämätä sitä, niin se tietää, ettei apostoleita ole lähetetty ainoastansa yhdelle kansalle, niinkuin Judalaisille, jotka Jumala tätä ennen oli kaikista pakanioista eroittanut ja Jumalan kansaksi nimittänyt, ja jolla yksin oli Jumalan sana ja lupaus tulewasta Kristuksesta huomassansa. Mutta nyt, koska Kristus tulee, hän lähettää saarnaajansa kaikkeen maailmaan ja käskää heidän kohta käymään edellensä, joka paikassa saarnaamaan hänestä kaikille pakanoille, sekä jokaisesta, heidän pariinsa joutuwaa, ilman eroitusta nuhtelemaan, opettamaan ja neuwomaan, olkoon kuka, kuinka juuri, oppinut, wiisas ja pyhä tahtonsa.

76. **Mutta että hän suuren Jerusalemin kaupungin nimittää kyläksi ja waikeene sen**

nimestä, se tulee siitä, että nimellä Jerusalemin on pyhä merkitys, nimittäin: **taiwaan valtakunta ja autuus on se hengellinen Jerusalemi, johon Kristus ratsastaa.** Mutta apostolit lähetettiin vihollistensa keskelle maailmaan, joilla ei mitään nimeä ole.

77. Kun Herra kutsuu sen suuren kaupungin ainoastansa kyläksi, ja sanoo samassa: **joka on teidän edessäanne, eli teitä vastaan,** sillä hän lohduttaa ja vahvistaa apostoleita ja kaikkia saarnaajia. Sääntäen hän tahtoi sanoa, niinkuin hän totijestikin sanoo Matth. 10: 16: **katsa, minä lähetän teidät niinkuin lampaat jutten keskelle.** Minä lähetän teidät ulos maailmaan, joka on **teitä vastaan,** ja on näkönsä jotain suurta. Siinä ovat kuninkaat, ruhtinaat, oppineet, rikkaat, moni, niimpä kaikki, mitä maailmassa on suurta ja jotakin, teitä vastaan, niinkuin hän Matth. 10: 22 sanoo: **te joudutte kaikkien vihattaviksi minun nimeni tähden.** Mutta älkää peljättö; astukaat vain päälle, se on tuskin kylä. **Älkää salliko kaiken tämän suuren näön hämmästyttää teitä; saarnatkaat vain rohkeasti ja ketaan kawahtamata.** Sillä mahdollinta on sen saarnata ewankeliumin totuutta, joka pelkää tämän mailman pohatoita, eikä katso kaikkea ylen, mitä mailma suurena pitää. Se on tässä päätetty, että tämä kylä on olewa apostoleita vastaan. Sentähden älkööt he sitä kummastelko, etteivät ylimyffet, korjat, rikkaat, wiisaat ja pyhät jäädyt ota heidän sanonsansa omakseen. Niin olla täytyy: kylän täytyy olla heitä vastaan. Sitä vastoin pitää apostoleittenkin puolestansa katsoman heitä ylen, ja astuman sifälle heidän tykönsä; sillä ei Herra tahdo yhtään liehakoittaa saarnaajaksi, sillä hän ei sano: **menkää kylän ympäristölle** eli sifulle, ei kiertäen taikka sifulten, vaan sifälle menkää (sanoa hän), käykää rohkeasti heitä kohden, ja jotka teille tekewät mitä mielellänsä juovat, heille sanokaat, mitä eivät mielellänsä kuule.

78. Di. kuinka harvat ovat tähän aikaan ne, jotka niin menewät kylään, joka on heitä vastaan. Mielellämme menemme kaupunkihin, jotka ovat puolellamme. Kyllä olisi Herrakin tässä tainnut sanoa: **menkää kau-**

punkiin, joka on teidän edessäanne; joka olisi-kin ollut oikein sanottu yhteisen puheenparren jälkeen; mutta hän tahtoi osoittaa tämän saarnavirastoa koskevan salaisuuden, ja sentähden puhuu hän kohta vastoin tavallista puhepartta, sanoen: **menkää kylään, joka on teitä vastaan,** se on: saarnatkaat niille, jotka wainoovat ja tappawat teitä; semmoista kiitosta tulee teidän ansaita, eikä pyytää kelwata heille; sillä niin ulkofullatut tekewät, eikä oikiat ewankeliumin saarnaajat.

Ja te löydätte kohta aasintamman sidotuna, ja warsau hänen kansansa; päästäkää ne, ja tuokaat minulle.

79. Sekin on sanottu opettajille lohdutukseksi, etteivät murehtisi, kuka heitä uskoisi ja ottaisi vastaan, sillä päätetty on, Ef. 5: 11: **minun sanani, joka suustani lähtee, ei se ole tyhjää palaawa minun tyköni.** Ja p. Paawali sanoo Kolos. 1: 6 **ewankeliumin kantawan hedelmän kaikessa maailmassa.** Sentähden ei taida toisin olla, waan että siellä, kussa ewankeliumia saarnataan, on nuutamia, jotka sen käsittävät ja uskowat. Niin paljo nyt tämä salaisuus merkitsee, että apostolit kohta löytäisivät aasintamman warsoinensa, koska wain lähtewät matkaan. Sääntäen tahtoi hän sanoa: **menkää wain, se on, saarnatkaat wain, älkää murehtiko, kutka sitä kuulewat, sallikaat minun siitä murhetta pitää: mailma on olewa teitä vastaan, älkää salliko tuon teitä häiritä; tapaatte kuitenkin niitä, jotka teitä kuulewat ja seuraawat: ette wielä tunne niitä; mutta minä ennakolta jo tunnen ne; saarnatkaat te wain ja sallikaat minun hallita.**

80. Katsa, näin lohduttaa hän heitä, että eivät hellittäisi saarnaamasta mailmaa vastaan, waikka kuinkakin kowaa vastusta ja kieltoa tapaisivat; se ei kuitenkaan hukkaan mene. Mutta tähän aikaan tawataan semmoisia ihmisiä, jotka arwelewat: „kosk'ei ole mahdollista kääntää (koko) mailmaa, niin waijettakoon, ettei kapinaa nousisi; turhaa se on kuitenkin; paawi, piispat, papit ja munkit eivät ota sitä omakseen, eiwätkä muuta menoansa. Mihin sitte hyödyttäisi saarnata ja rajuta heitä vastaan?“ Tuo kaikki on ihan yhtä, kuin jos

apostolit olisivat Kristukselle sanoneet: „sinä käsket meidän mennä kylään, joka on meitä vastaan: jos se nyt on meitä vastaan, mitä sitte hyödyttää, sinne mennä? Salli siis meidän ennen pysyä sieltä pois ja olla ääneti.“

81. Mutta sen kumoo nyt Herra tässä wallan somasti ja sanoo: menkää wai ulos ja saarnatkaa; mitä se haittaa, jos ollaan teitä vastaan? Teidän pitää kuitenkin löytämän, mitä minä teillä löydätän. Näin siis tehkäämme mekin tähän aikaan. Waikka suuret pohatat rajuawat ewankeliumia vastaan, eikä ole heiltä parannusta odotettavana, pitää yhtähywin saarnattaman: muutamia on kuitenkin aina olewa, jotka kuulewat sen ja tekwät parannuksen.

82. Mutta miksi tuottaa hän nyt kaikki aasia, ja miksi ei molempia nuoria, taikka molempia wanhoja? Eikö yhdessä olisi hänelle ollut kyllä rakastaa? Wastaus: niinkuin ne kaikki apostolia merkitsewät saarnaajia, niin merkitsewät ne kaikki aasia heidän oppilaisiansa ja sanankuulioitansa. Saarnaajain pitää oleman Kristuksen opetuslapsia, ja hänen lähettämiänsä, se on, niitten ei pidä muuta saarnaaman, kuin Kristuksen oppia, eikä lähteä saarnaamaan, jollei heitä siihen kutsuta, niinkuin apostolit owat kumpaakin määräystä noudattaneet. Mutta sanankuulijat owat wanha ja nuori aasi.

83. Tässä tietetään, että ihminen Raamatussa jaetaan kahteen osaan, **sisälliseen ja ulkonaiseen ihmiseen.** (2 Kor. 4: 16). **Ulkonaiseksi** kutsutaan häntä, ulkonaisen, näkywäisen, ruumiillisen elämän ja waelluksen subteen; mutta **sisälliseksi** sydämensä ja omantuntonsa puolesta. Ulkonaista ihmistä saataan nyt pakoittaa lailla, rangaistuksilla, waiwalla, häpiällä, ja toisappäin houkutella suosiolla, rahalla, kunnialla ja palkinnolla hyvää tekemään ja pahaa jättämään. Mutta sisällistä (ihmistä) ei taida kukaan niin pakoittaa eikä houkutella, että wapamielisesti, ihan halulla ja ilman mitäkään tekisi mitä hänen tulee tehdä, waan Jumalan armon yksistänsä tulee muuttaa sydän ja saattaa se wapamieliseksi.

84. Siitä se tulee, että Raamattu tekee tämän päätöksen Rom. 3: 4: **jokainen ihminen on walehtelia; sentähden ettei yksikään**

ihminen wapaasta tahdosta tee hyvää ja jätä pahaa, waan jokainen etsii omaansa, eikä tee mitään hyvää rakkaudesta. Sillä jos ei taiwasta eikä helwettia, eikä häpiää, eikä kunniaa olisi, eikä yksikään tekisi hyvää. Jos niin paljo kunniaa ja kiitosta olisi awioliiton rikkomisesta, kuin sen pitämisestä on (tahi pitäisi oleman), kyllä saisit nähdä, kuinka warfin paljon suuremmalla ilolla awioliiton rikosta tehtäisiin, kuin awioliittoa nyt pidetään. Samate muittenki syntein olisi; niitä harjoitettaisiin paljoa suuremmalla halulla, kuin millä koskaan tehdään hyvää. Senpätähden onkin kaikki hyvä elämä ilman armoa ihan ulkoku-laisuutta ja kiiltoa; sillä se ilmaantuu yksistänsä ulkonaisessa ihmisesä ilman sisällisen ihmisen halua ja wapaata tahtoa hywään.

85. Katso, nämät owat ne kaikki aasia: wanha aasintamma on ulkonainen ihminen, joka on lailla, kuoleman, helwetin ja häpiän pelwolla, tahi taiwaan, elämän ja kunnian houkutuksella sidottu (samate kuin aasintammakin on sidottu) käymään hywäin töitten ulkoku-lossa, ja on (kuitenkin) sen ohessa hurstakonna, joka tekee tämän wastahakoisesti ja halluttomalla sydämmellä, on laille wihoisiansa, josta kantaa raskasta omaatuntoa.

86. Sentähden nimittäkin ewankelista aasintammaman **Subjugalem, ikeen alaiseksi aasintammaksi**, joka kuorman alla työtä tekee ja siihen tustaantuu. Sillä se on wiheliäinen ja surkuteltawa elämä, jota helwetin, kuoleman ja häpiän pelko waatii. Helwetti, kuolema ja häpiä owat semmoiselle ylönmäärätöin raskas ijes ja kuorma, joka tekee hänelle surullisen omantunnon, ja siitä kantaa hän salaista wihaa sekä lakia että Jumalaa vastaan. Sellaista wäkeä oliwat erinomattain Judalaiset, jotka odottiwat Kristusta, ja sellaisia owat vieläkin kaikki ne, jotka harjoittelewat itsiänsä töillä ja omilla woimilla Jumalan käskyjä täyttämään ja ansaitsemaan taiwasta. Ne owat omalla tunnolla sidottut lakiin ja weloitetut sitä tekemään; mutta jättäisiwät paljoa mieluisemmin sen tekemätä. Se owat sakin kantajia, laiskoja aaseja ja ikeenalaisia konnia.

87. Mutta warja, tuo nuori aasi, josta Luukas ja Markus kirjoittawat, ettei sen päällä

yhkikään ihminen koskaan ollut istunut, on si-
fällinen ihminen, sydän, henki ja tahto, joka
ei koskaan taida olla laille alamainen, vaikka
omantunnon kautta tuntee ja on sidottu la-
tiin. Mutta ei hänellä ole mitään himoa, eikä
rakkautta siihen, ennenkuin Kristus tulee ja
ratsastaa hänellä. Sentähden niinkuin tämä
warja ei ollut ennen käynyt kenenkään alla;
niin ei ole ihmisen sydäntään koskaan hyväälle
alamainen; waan niinkuin Moses sanoo: **hä-
nen sydämensä aivotus ja ajatus on ha-
masta nuoruudesta ainoastansa paha joka aika.**
1 Mos. 6: 5, luv. 8: 21.

88. Että nyt Kristus käskää opetuslasten
„päästää ne“ merkitsee, että hän käskää saar-
nata hänen nimesfänfä ewankeliumia, jossa
julistetaan armoa ja päästää kaikista synneis-
tä, ja kuinka hän puolestamme täytti lain;
sen kautta sydän kirjoitetaan omantuntonsa
siteistä ja tulee armon alle, joka tekee hänen
sydämensä ja siällisen ihmisen wapaaksi ja
iloiseksi, mieluiseksi ja halulliseksi tekemään ja
jättämään kaikkia. Niin on siis ihminen pääs-
tetty, ei laista, ettei hänen täytyisi mitään teh-
dä; waan siitä haluttomasta, raskaasta oma-
stunnotta, kuin hänellä laista on, ja joka teki
hänen kuolemalla ja helwetillä uhkaawaisen
lain wiholliseksi. Ja hänellä on nyt hyvä
omatunto Kristuksen alla, halu lakiin, ei hän
pelkää enää kuolemaa eikä helwettiä, tehden
nyt wapaasti ja mielellänsä mitä ennen teki
wastahakoisesti. Ratso, näin päästää ewan-
keliumi sydämen kaikesta pahasta, synnistä,
kuolemasta, helwetistä ja pahasta oma-
stunnotta uskon kautta Kristukseen.

89. Että hän myös käskää opetuslasten
tuoda ne hänelle, se on sanottu paawia ja
kaikkia lahko: eli sala-saarnaajia vastaan, jotka
wetävät sieluja Kristuksesta puolellessa. Mutta
apostolit tuovat niitä Kristukselle; se on, he
eiwät saarnaa eikä opeta nuuta, kuin Kris-
tusta, eikä omaa oppiansa, eikä ihmisten käs-
kijä. Sillä ewankeliumi opettaa ainoastansa
Kristuksen tykö tulemaan ja Kristusta oikein
tuntemaan. Tällä saawat nyt ne hengettömät
hengelliset päämiehet loman kolauksen hallituf-
sesfänfä, jolla wetävät ihmisten sieluja tykönsä
ja allensa, josta p. Paawali Apost. Tek. 20:

29, 30 sanoo: minä tiedän että lähtöni jäl-
keen tulee sekaanne hirmuiset judet, jotka ei
laumaa jäädä. Ja itse teistäki nousee mie-
hiä, jotka wäärhyttä puhuwat, wetääksensä
pois opetuslapsia peräänsä, j. n. e. Mutta
ewankeliumi kääntää ihmisiä Kristuksen, eikä
kenenkään muun tykö. Sentähden laskeekin hän
ewankeliumin menemään ulos ja lähettää saar-
naajia, wetääksensä meitä kaikkia sen kautta
tykönsä, että me hänen tuntisimme, niinkuin
hän sanoo Joh. 12: 32: **koska minä maasta nos-
tetaan ylös, wedän minä kaikki minun tyköni.**

Ja jos joku teille jotakin sanoo, niin sa-
nokaat: **Herra niitä tarwitsee;** ja kohta hän
laskee heidän.

90. Galatalaisten 4: 2 wertaa p. Paawali lain esimiehiin ja haltiwihin, joitten alla
nuori perillinen pelwossa ja pakossa kaswate-
taan. Sillä laki pakottaa meitä uhkaufella
ulkonaisesti karttamaan pahoja töitä, kuoleman
ja helwetin pelwosta; vaikka sydän tällä ei kui-
tenkaan paranneta. Nämät owat nyt tässä,
niinkuin Luukas kirjoittaa, aasintamman ja
warjan isännät, jotka opetuslapsille sanoivat:
mitä teette, että warjan päästätte? (Mark.
11: 5.) Sillä missä ewankeliumi tulee ja
päästää omantunnon omista töistä, siinä nä-
kyy, juurikuin kieltäisi se hyviä töitä ja lakia
pitämästä; sentähden on se kaikkein lain-opet-
tajain, elikkä, niinkuin ewankeliumi nimittää
heidän, kirjanoppineitten ykfimielinen puhe sa-
noa: „onko nyt niin, että kaikki omat työmme
ei mitään ole, ja lain jälkeen tehdyt työmme
owat pahoja; noh hyvä, niin emme tahdo kos-
kaan hyvää tehdä. Hyviä töitä siinä kiellät
ja Sumalan lain siinä hylkää; oh siinä wäärä-
oppinen! siinä päästät warjan ja tahdot wa-
paaksi laskea pahuuden.“ Niin he sitte mennä
hurjoittawat, kieltäwät päästämästä warjaa eli
omaatuntoa ja tuomasta sitä Kristukselle,
snyttäin: hyviä töitä pitää tehtämän ja ihmi-
siä pidettämän lailla sidottuina.

91. Mitenkä nyt apostolein tuli käyttää
itsensä näitä kohta, näyttää tämä teksti.
Heidän piti sanoman: **Herra niitä tarwitsee,**
se on, heidän pitää osoittaman eroitus lain
ja armon töitten wälillä ja sanoman näin:
„emme kiellä hyviä töitä, waan me pääs-

tämme omattunnot petollisista hyvistä töistä; ei niin, että he olisivat vapaat tekemään pahaa: vaan että he tulisivat Kristuksen, oikian Herransa alle ja siellä tekisivät oikeita hyviä töitä: siihen hän heitä tarvitseekin, ja siihen hän heitä tahtoo." Tästä haastaa p. Paavali jomaasti Rom. 6 luv., jossa opettaa, kuinka armon kautta olemme vapautetut laista ja sen töistä, kuitenkin niin, ettemme tee pahaa, vaan oikein hyviä töitä.

92. Siinä on nyt koko häiriö, etteivät kirjanoppineet ja lainopettajat tiedä, mitä hyvät työt ovat; senpätähden eivät tahdo päästää warsaa, vaan ajavat sitä armottomilla inhimillisillä hymillä töillänsä. Mutta missä kelpo tieto hyvistä töistä annetaan, siellä kyllä sallivat päästää hänen, jos vain muutoin ovat järjellisiä ja oikeita lainopettajia ja semmoisia, joita tässä (aasein isännillä) merkitään. Mutta hurjilla hirmuvaltiailla, jotka rajuavat ihmis-opeilla, ei ole osaa tässä ewankeliumissa: se puhuu yksistänsä Jumalan laista ja kaikkein parahimmista lainopettajista. Sillä itse Jumalan laki on paitsi armoa sive, ja tekee wangituita tuntoja ja ulkokullatuita, joita ei muutoin saateta auttaa, kuin että saarnataan toisia töitä; nimittäin, ei omia, vaan Kristuksen töitä, joita hän armollansa vaikuttaa meissä. Siten lakkaa pian kaikki lain vaatiminen ja pakko, ja warsa pääsee irti.

Tämä kaikki tapahtui, että tähtettäisiin kuin sanotti oli profetan kautta, joka sanoo: sanokaat Sionin tyttärelle, j. n. e.

93. Se lause on jo kyllin selitetty. Ewankelistista kertoo tämän, että näkisimme, kuinka ei Kristus tullut meidän ansioistamme, vaan Jumalan totuuden tähden; koska hän niin kauan oli luvattu ennen, kuin meitä olikaan, joitten työ hän tulee. Sentähden, niinkuin Jumala sulasta armosta lupasi meille ewankeliumin, niin täyttikin hän sen, osoittaaksensa totuutensa, että hän pitää mitä hän lupaa; että me sillä houkuteltaisiin uskalluksella rakentamaan hänen lupauksensa; sillä hän on sen täyttävä.

94. Onkin tämä niitä Raamatun paikkoja, joissa meille ewankeliumi luvataan, josta p. Paavali sanoo Rom. 1: 2: Jumalan ennen

profetainja kautta pyhisjä Raamatuisja luwanneen Poikansa Jesuksen Kristuksen j. n. e. So olemme hywin kuulleet, kuinka ewankeliumi, Kristus ja usko, kaikkein siwimmällä ja lohdullisimmalla tavalla tässä lauseessa osoitettiin.

Opetuslapset meniwät ja tekivät niinkuin Jesus heille käskent oli, ja taluttivat asintanman ja warsan, ja paniwat niiden päälle waatteensa, ja istuttiwat hänen niiden päälle.

95. Nämät ovat ne saarnaajat, jotka ewankeliumilla päästävät omattunnot laista ja omista töistä, wiewät heitä armon töihin ja ovat ulkokullatuista tehneet perinpohjin hyviä pyhiä, joilla Kristus siitä lähin ratfastaa, (se on, joita hän armollansa, hengellänjä ja sanallansa, pakoittamata hallitsee). Mutta tässä kysytään, ratfastiko Jesus molemmilla aaseilla? Sillä Mattheuksessa kuuluu ikääskuin olisi opetuslapset asettaneet hänen molempain aasein feskään. Mutta Markus, Luukas ja Johannes mainitsawat yksistänsä warsan. Moniaat arwelewat hänen ensin ratfastaneen warsalla, mutta kuin se vielä oli tulikko ja wirma, olisi hän sen seljästä ratfastanut asintammalla; vaan tämä on satua ja unta.

96. Meidän tulee siis uskoa hänen ainoastansa ratfastaneen warsalla, eikä ensin käään asintammalla; mutta hengellisen merkityksen tähden tuottaneen molemmat. Mutta kuin Mattheus sanoo hänen niiden päällä istuneen, ikääskuin olisi hän ratfastanut molemmilla, on sanottu sen, sekä Raamatussa että yhteisessä puheessa, tavallisen puheen laadun jälkeen, jota muutoin kutsutaan **synekdokeksi**, koska jotakin sanotaan kaikista ja koko joukosta, mikä ainoastansa koskee joitakuita heistä. Niinkuin koska Mattheus kirjoittaa ryöwäreitten pillanneen Kristusta ristin puussa, kussa kuitenkin, niinkuin Luukas kertoo, ainoastansa yksi sitä teki. Niin sanoo Kristuskin Matth. 23: 37, Jerusalemin kaupungin kiuilla surmanneen profetat, kussa kuitenkin ainoastansa muutamat kaupungin asukkaista tekivät sitä: Niin sanotaan: turkki löi kristityt (koska hän wain muutamit heistä woitti). Niin sanotaan tässäkin Kristuksen ratfastaneen aaseilla, koska hän ainoastansa ratfasti warsalla, sentähden että

molemmat aasit olivat kuin yksi kokonainen joukko (eli sukukunta): mikä siinä muutamia koskee, sanotaan koskeneen koko joukkoa.

97. Katsele nyt tätä **hengellistä ratsastamista**. Kristus ratsastaa warfalla, aasintamma seuraa perässä. Se on, koska Kristus uskon kautta asuu sisällisessä ihmisessämme, käymmä me hänen allansa, hänen hallituksensa alaisina. Mutta ulkonainen ihminen, aasintamma kulkee irralla, ei Kristus sillä ratsasta, kuitenkin se seuraa perässä. Se on niinkuin p. Paawali sanoo: ulkonainen ihminen ei ole altis, eikä liioin kannu Kristusta, vieläpä jotiikin sisällistä ihmistä vastaan, niinkuin hän sanoo Gal. 5: 17: **liha himoitsee henkeä vastaan ja henki lihaa vastaan: nämät ovat toinen toistansa vastaan, niin ettette tee, mitä te tahdotte**. Kuitenkin koska warfa kantaa Kristusta ja henki on altisna armon kautta, täytyy aasintamman, lihan, sultista talutettuna, tulla perässä: sillä henki ristiinnaulitsee ja kurittaa lihaa, niin että sen täytyy alamaifena olla.

98. Katso, tämä on syy, minkä tähden Kristus ratsastaa warfalla eikä aasintammalla ja kuitenkin tahtoo molemmat ratsastamisefseen: sillä ruumis ja sielu on autuaaksi tulewa. **Waikka ruumis täällä maan päällä on wasta-hakoinen ja sopimaton armolle ja Kristuksen ratsastamiselle, täytyy hänen kuitenkin kärsiä henkeä, jolla Kristus ratsastaa, joka Kristuksesta saadun armon woimasta wetää ja taluttaa häntä muassansa**. Mäetkö nyt, kuinka warfa, jolla Kristus ratsasti, ja jonka päällä ei yksikään ennen ollut istunut, merkitsee **altista henkeä**, jota ei yksikään ennen tainnut alttiiksi ja kesuksi tehdä, eikä opettaa, waan Kristuksen yksin piti sitä armolla tekemän: mutta aasintamma, tuo säkin kantaja, tuo ikeenalainen, wanha Adami, on liha, joka irralla kulkee Kristuksen wieressä; mutta täytyy kuitenkin ristiä kantaa ja pysyä ikeenalaisena.

99. Mutta mitä se on, että apostolit läskemätä panewat waatteensa warfan päälle? Ei tässäkään nyt liene kaikki opetuslapset, ei wätkä liene kaikkia waatteitansa panneet (warfan) päälle, niinkuin kuitenkin kuuluu, waan hukatiefi ainoastansa yhden opetuslapsen yhden

takin. Kuitenkin kirjoitetaan hengellisen merkityksen wuoksi, niinkuin olisuwat ne olleet kaikkein opetuslasten tahti näitten kumpaisenkin kaikki waatteet. Warfin halpa oli tosin tämä satula ja kaunistus, kuitenkin kyllä rikas merkityksensä. Minusta näkyy, kuin **waatteet** merkitsewät **apostolein hyviä esimerkkejä**, joilla kristillinen seurakunta on werhottu ja kaunistettu, ja joilla Kristusta ylistetään ja kunnioitetaan: nimittäin heidän saarnansa ja tunnustuksensa, kärsimisensä ja kuolemansa ewankeliumin tähden: niinkuin Kristus Joh. 21: 19 Pietarista sanoo, **että hän oli kuolemallansa kunnioitsewa häntä**, ja p. Paawali tämän sunnuntain epistolassa kirjoittaa, Rom. 13: 12: **pukeukaamme walkeuden jota-aseilla**, jolla puettamisella hän epäilemätä tahtoo osoittaa hywän töitten olewan ne werhot, joissa me ihmisten edessä kunniallisesti ja hymin kaunistettuina waellamme. Nyt ovat apostolein esimerkit muitten pyhän suhteen korkeimmat ja kirkkaimmat, jotka meitä parhaiten neuwowat ja kaikkein selwimmästi opettawat Kristuksesta. Senpätähden ei pidäkkään niitten tiellä maata, niinkuin toisten, waan warfan päällä, niin että Kristus istuu niitten päällä ja warfa kulkee niitten alla. Sellaisia pyhän apostolein esimerkkejä pitää meidänkin noudattaman, kunnioitseman Kristusta tunnustuksellamme ja **Wapahtajamme oppia kaikissa kaunistaman, niinkuin meille sanottu on**. Tit. 2: 10.

100. Kuuleppas, miten p. Paawali pance waatteensa warfan päälle, 1 Kor. 11: 1: **olkaat minun seuraajani, niinkuin minäkin olen Kristuksen**. Ja Hebr. 13: 7: **muistakaat opettajitanne, jotka teille Jumalan sanaa ovat puhuneet; joitten uskoa te seurattaat, ja tarkatkaat! millinen loppu heidän menollansa oli**. Eikä olekkaan mitään toisten pyhän esimerkki niin tykkänään puhdas silkassa uskossa, kuin apostolein. Kaikilla muilla pyhillä apostolein jälkeen oli joku lisäys ihmisopista ja töistä. Sentähden istuukin Kristus heidän waatettensa päällä, osoittaaksensa niitten olewan oikein kristillisiä ja muitten suhteen uskossa puhtaita esimerkkejä.

101. Että he panivat hänen (istumaan) niitten päälle, merkitsee myös jotakin. Eikä

hän itse tainnut astua istumaan niiden päälle? miksi tekeyypi hän nyt niin warsin hempiäksi? Edelläpäin olen jo sanonut, ettei apostolit tahtoneet itse ratfistaa warfalla, se on, he eivät tahtoneet itsiänsä saarnata. P. Paawali sanoo 2 Kor. 4: 5: emme saarnaa itsiämme, waan Kristusta Jesusta Herraksi, mutta itsiämme teidän palveliwiiksenne Jesuksen tähden, ja luv. 1: 24: emmepä tahdo uskoanne hallita, waan olla ilohonne auttajat; samate p. Pietari 1 epist. 5: 3: eikä seurakuntain herraina. Se ovat meille puhtaasti saarnanneet uskoa, ja esimerkillänsä näyttäneet, kuinka Kristuksen yffinänsä pitää hallitseman meissä ja uskomme pyhymän puhtaudessa; ettemme ottaisi heidän sanojansa ja töitänsä ikäänkuin heidän omiensa, waan että oppisimme sekä heidän sanoistansa että töistänsä Kristusta tuntemaan. Mutta tämän on paawi lahofuntinensa tähän saakka kaiketi nurin kääntänyt.

Niin enin osa kansasta hajoitti waatteensa tielle; ja ne muut karjeiwat oksia puista, ja hajoittiwat tielle.

102. Waatetten hajoittaminen tielle merkitsee, että meidän (niinkuin nyt sanottiin) tulee apostolein esimerkin jälkeen kunnioittaa, ylistää ja kaunistaa Kristusta tunnustuksellamme ja kaikella elämällämme, niin että riisumme kaiken kerskauksen, wiisauden ja pyhyden itsestämme pois, ja yffistänsä antaamme Kristuksen alle puhtaalla tunnustuksella, niinpä käytämme kaiken mitä meillä on: kunnian, tawaran, woiman, elannon ja elämän ewankeliumin kunniaaksi ja menestykseksi, ja panemme, jos pakko waatii, tämän eteen kaikki alttiiksi.

103. Niin pitäisi kuningasten ja herrain ja kaikkein äveriästen, woimallisten ja rikasten tawarallansa, kunniallansa ja woimallansa palweleman Kristusta ewankeliumin menestymiseksi, ja sentähden paneman kaikki alttiiksi. Sillä tawalla ovat kaikki Wanhan Testamentin pyhät patriarkat, profetat ja hurstkaat kunnikaat esimerkillänsä tehneet. Mutta tähän aikaan on se nyt kaikki nurin kääntty, warsin paawilaisjoukossa, jotka wastoin Kristusta ovat itsellensä ryöstäneet kaiken kunnian ja woiman, ja sillä ewankeliumia fortaneet.

104. Että nyt kansa karjii oksia puista

ja hajoittaa tielle, se merkitsee myös saarnawiraston ja Raamattuun ja profetain todistusta Kristuksesta; (niinkuin tämä profeta Zakariasta tekstissä kerrottu lause on eräs niitä). Sillä wahvistettakoon ja kaunistettakoon saarna Kristuksesta, ja kaikki saarna-wirasto asetettakoon nyt siihen, että Kristus sen kautta tunnetaan ja tunnustetaan. P. Johannes kirjoittaa luv. 12: 13, että he ottiwat palmuoksia ja meniwät häntä vastaan. Muutamat lisäävät, kuin tämä tapahtui Olymällä, öljyjuunin oksia siinä olleen, joka ei ole mahdollointa uskoa, waikk'eiwät ewankeliumit siitä mitään mainitse.

105. Nämät waatteet ovat patriarkkain ja profetain esimerkit ja historiat Wanhasta Testamentistä; sillä kansa, joka edellä käwi, merkitsee, niinkuin kohta saamme kuulla, pyhiä ennen Kristuksen syntymistä, jotka kunniallisesti kaunistiwat ja ylistiwät Uuden Testamentin saarnaa ja uskon tietä; niinkuin koska p. Pietari 1 epistol. 3: 1, 6 mainitsee hurstkaasta Saaraa kaikkein uskowaisten waimoin esimerkiksi, ja koska p. Paawali Hebr. 11: 17 j. s. tuopi esin Abrahamin, Isaakin, Jaakopin ja ustampain pyhain patriarkkain esimerkin ja puolustaa sillä siwästi uskoa ja kristin-uskowsien töitä. Mutta puun oksat merkitsewät profetain lauseita, joista meillä yksi on tässäkin ewankeliumissa, jotka eiwät ole paljaat historiat, eikä esimerkit, waan jumalallinen lupaus. Profetain kirjat ovat puut, ne, jotka niistä kansalle sellaisia lauseita saarnaawat, he karjiiwät oksia ja hajoittawat niitä kristillisen uskon tielle. Johannes kirjoittaa luv. 12: 13 niitten olleen palmuoksia, muutamat vielä päättäwät niitten, koska tämä Olymällä tapahtui, olleen öljyjuun oksia, eikä se olekaan mahdollointa uskoa, waikka kohta ewankeliumit ei tuosta mitään mainitse.

106. Kaikista näistä hawaitsemme nyt, minkälainen kristillisen ewankeliumillisen saarnan tulee olla, joka puhdasta uskoa ja oihiata tietä opettaa. Ensinkin tulee sillä olla Kristuksen sana, jonka hän apostoleille kätkee sanoen: menkää, päästäkää ne, ja tuokaat minulle. Siihen fitte pantakoon apostolein waatteet, se on, heidän työnä ja esimerkinä,

jotka Kristuksen sanain ja töitten kanssa yhteen sopivat. Sitä lähin tuottakoon kanss' Vanhasta Testamentistä esimerkkejä ja lauseita, se on, kansan waatteita ja oksia; niin että molemmista Testamenteistä lauseita ja esimerkkejä sanankuulioihin painetaan. Siitä sanoo Kristus Matth. 13: 25: jokainen kirjanoppinut, joka on taiwaan waltakuntaan oppinut, se on perheenisännän wertainen, joka waroistansa tuopi edes nussia ja wanhoja. Sitä merkitsee juumme kassi huulta, pispnan hiipan (lakin) kassi huippua, ja sen takapuolella löytywää kassi nauhaa, ja monta muuta kumansa. Mutta jotakin sellaista ei nähdä tähän aikaan: perkele nalkaa nyt paawilaisten kautta tulikiweä ja pikää tielle, ajaa pois Kristuksen ja ratsastaa itse aasilla.

107. Mutta että tässä juuri mainitaan **palmuokkia** ja **öljyokkia**, se ei ole ilman syytä. Sillä tälläpä todistetaan mitä tunnustaminen on, ja mitä Kristuksesta on saarnattawa ja uskottawa. Palmupuun on sellatuinen, että jos siitä hakataan ansas eli pelkki, niin se ei notku painon alla, waan pystyääpi ylöspäin painoa vastaan.

108. Sentähden oli muinan tapana käydä palmuokilla herrain ja kuningasten edellä, koska oliwat woittaneet ja pitivät woitojuhlaansa. Samoin oli öljyoksin kantaminen alamaisuuden merkki, warfinkin niiltä, jotka halasivat ja pyysivät armoa ja rauhaa; ja senmoista oli wanhoilla yhteisesti tapana. Kansa ewankeliumissamme osoitti niinmuodoin käytöselänsä Kristukselle, että ottiwat hänen Jumalan heille antamaksi herraksi ja kuningaksi, (jota he myös huutamisellansa ja onnentoivotuksellansa todistawat), woitolliseksi ja woittamattomaksi Wapahajakiksi, jollensa osoittawat alamaisuutensa, jolta myöskin etsiwät armoa. Näin olisi tämä Kristus kaikessa mailmassa saarnattawa ja tunnettawa, että hän on se woitollinen ja woittamaton kuningas syntiä, kuolemaa, perkelettä ja koko mailman woimaa vastaan, niille (nimittäin), jotka owat näitten wihollisten ahdistettawat ja waiwattawat, ja sellainen Herran, jolta etsikööt ja löytökööt ihan armoa ja laupeutta, niinkuin uskolliselta pappiltansa ja wälittäjältänsä Jumalan tykönä.

Min on ewankeliumin sana tästä kuningasta myös armon ja laupeuden sana, joka meille tuopi rauhaa ja sowintoa Jumalalta; ja on samassa woittamaton woima ja wäkewyyys, niinkuin p. Paawali Rom. 1: 16 kutsuu ewankeliumin Jumalan woimaksi itsekullentkin uskowaiselle auttudeksi, eikä saata helwetin portit sitä woittaa, niinkuin Kristus sanoo Matth. 16: 18.

109. Semmoiset owat myöskin jumalallisen totuuden lauseet; jota enemmän niitä painetaan alas, sitä enemmän ne pystyiwät ylös, jos muutoin wahvasti uskot niihin: näissä sanoissa löytyy peräymätöin woima, niin että niitä hywin kutsuttanee palmuokiksi, niinkuin p. Paawali (sanoo) Rom. 1: 16: **ewankeliumi on Jumalan woima itsekullentkin uskowaiselle auttudeksi.** Ja Kristus. Matth. 16: 18: **eiä helwetin portit saata sitä woittaa.** Kuoleman, synnin, helwetin ja kaiken pahan, joka asettuu sitä vastaan, täytyy paeta sitä, se pystyääpi niitä vastaan, jos nämät wiholliset tahtowat painaa sitä alas.

110. **Öljyokiksi** nimitetään niitä sen woiksi, että owat armo-lauseita, joissa Jumala lupasi ja julisti meille laupeutensa, jonkatähden ne huojentawaisella, lohbuttawaisella ja riemuitsewaisella woimallansa owatkin sama sielulle ja sen puutoksille, kuin luonnollinen öljy on ruumiille ja sen puutoksille. Tuo armollinen sana ja maria ewankeliumi on merkitty 1 Mos. 8: 11 silläkin, **koska kyttyinen eh-toopuolella palasi ja toi suussansa wiberiöitsewän öljyynnu lehden siälle arkkiin, se on: Pyhä Henki tuopi mailman lopulla, apostolein suun kautta, ewankeliumin seurakuntaan.**

Mutta kansa, joka edellä käwi, ja joka perässä seurasi, huusi sanwen: **hosianna Dawidien Pojalle! siunattu olkoon se, joka tulee Herran nimeen! hosianna korkeudessa!**

111. P. Paawali Hebr. 13: 8 sanoo: **Jesus Kristus, sama eilen ja tänäpä ja myös ijankaikkisesti.** Kaikki autuaitset tulewaiset mailman alusta loppuun saakka owat ja niitten täytyy olla kristityitä ja kristillisen uskon kautta autuaitset tulla. Sentähden sanoo p. Paawali 1 Kor. 10: 3, 4: **meidän isämme owat kaikki syöneet yhtäläistä hengellistä ruokaa;**

ja kaikki juoneet yhtäläistä hengellistä juomaa, y. m. Ja Kristus Joh. 8: 56: Abraham, teidän isänne, näki minun päiväni ja ihastui.

112. **Rauja, joka edellä kävi** merkitsee siis tässä kaikkia kristityitä ja pyhiä ennen Kristuksen syntymää, ja jotka seurasiivat, merkitsee kaikkia pyhiä jälkeen Kristuksen syntymän. Kaikki he pitäväät yhteen Kristuksen ja uskovat häneen. Edelliset odottivat häntä tulevaaksi, jälkimäiset ottivat hänen menneinä aikoina omakseen; sentähden weiſaawatkin he kaikki yhtä laulua, kunnioittawat ja ylistävät Jumalaa Kristuksessa. Niin emme mahda mekään muuta, kuin antaa Jumalalle ylistystä ja kiitosta, koska häneltä kaiken muun saamme, oli se armoa, sanaa, töitä, ewankeliumia, uskoa ja mitä tahansa. Onkin se ainoa, oikia kristillinen Jumalan palvelus, ylistää ja kiittää; niinkuin Ps. 50: 15 sanoo: **awukses hunda minua hädäsäs; niin minä tahdon auttaa sinua, ja sinä olet kunnioittawa minua, y. m.**

113. **Waan mitä se on: hosianna Dawidin Pojalle?** Sanan: **hosianna** owat he otaneet Ps. 118: 25, 26 w:stä, joissa näin kuuluu: **oi Herra auta, oi Herra, anna menestystä! Siunattu olkoon se, joka tulee Herran nimeen!** Tämän wärsyn he nyt ſowittawat Kristukseen ja tekewät siitä onnentoivotuksen, ikäänkuin suomeksi uudelle herralle toivotetaan onnea ja menestystä. Kanssa ajatteli tässä Kristuksen rupeewan maalliseksi kuninkaaksi; ja sen wuoksi toiwottawat he hänelle siihen onnea ja siunausta. He kutsuwat häntä Dawi-

din Pojaksi, ja koko heidän onnentoivotuksensa kuuluiſi suomeksi näin: ah! Herra Jumala, anna nyt tälle Dawidin Pojalle uuteen kuningaswaltakuntaansa onnea ja siunausta. Tapahduſkoon ratſastaminen finun nimesäs! Olkoon se siunattua ja onnellista, nimelles ylistykseksi ja kunniaaksi, j. m. ſ.

114. **Että he nyt tällä tarkoittawat** hänen kuningaswaltakuntaansa, todistaa Markus luv. 11: 10 selwästi, jossa kirjoittaa heidän sanoneen: **siunattu olkoon isämme Dawidin waltakunta, joka tulee Herran nimeen; hosianna korkeudessa!** Mutta että nyt tähän aikaan kaikissa kirkoissa luetaan **osanna**, on wäärin, ja sanottakoon **hosianna**. Owat he siitä tehneet waimonki nimen, ja kutsuneet sen **Osannaaksi**, joka olisi nimitettävä **Susannaaksi**. Susanna on waimon nimi, ja merkitsee **kukkaista**. Wihdoin tulewat muut hurjat piſpat, jotka owat p. kasteesta tehneet pila-ilween, kasteawat suuresſa hulluudessaanſa kelloja ja alttarikiviä ja kutsuwat kelloja **Osannaaksi**. Mutta laske femmoiset ſokiat taluttajat menemään meinaanſa. Meidän tulee tässä näitten joukkoinkanssa oppia weiſaamaan **hosianna ja hazelihana Dawidin Pojalle**, se on, toiwottamaan Kristuksen waltakunnalle, joka on pyhä kristikunta, onnea ja autuutta, että Jumala tahtoisi ſuistaa pois kaiken ihmisopin ja olettaa Kristuksen yksinänſä meidän kuninkaaksemme, joka yksistänſä ewankeliumillaanſa meitä hallitsi ja pitäisi meidän warſananſa. Siihen meitä Jumala auttakoon! Amen.

N:o 2. Toisena Adwenti-Sunnuntaina.

Ewankeliumi Luukk. 21: 25—33.

Ja merkkejä pitää oleman auringossa ja kuussa ja tähdissä j. n. e.

1.
Tässä ewankeliumissa Herramme Kristus selwään ennalta julistaa, millinen mailman meno ja olo sen lopun lähetessä on olewa, siitä oppiaksemme tietämään koska se päivä on käſillä, jona Herramme Kristus tulee julkiselle

tuomioſle, tarwitſematamme epätietoifina siitä hoiperrella tietämättömyydessä. Tätä warten hän aſettaa ſilmäimme eteen kaikellaisia ſelwä, viimeisenä aikana tapahtuwia, tämän päivän tuloa aawistawia merkkejä. Onkin mahdollointa, ettei monta suurta merkkiä olisi

olemassa koko mailman mainiossa ja lopullisessa mullistumisessa, koska kuitenkin tavallisesti merkkejä ilmestyy, jotka ennustavat erinäisiä maita ja kansoja kohtaavia tapauksia vähäjemmästäkin arvosta. Mutta kuin tämä ewankeliumi on ennen tarpeeksi selitetty ja jokainen nyt ymmärtää sen, moni liiakikin hywin, tahdomme nyt waan lyhyesti puhua viimeisen ajan merkeistä ja, Jumalalle kiitokseksi sekä itsellemme lohdutukseksi, selittää tätä kaunista ja jaloa saarnaa näissä Kristuksen sanoissa: **katjokaat ja nostakaat pääanne ylös!** *) Ovatkin nämät sanat eritoten puhutut ja kirjoitetut uskossamme ja toivossamme wahvistamaan meitä, jotka saarnaamme Kristusta ja uskomme häneen.

I.

2. Waikka tämän ewankeliumin kyllä pitäisi peljättämän tuota röykkiää, jumalatointa joukkoa, joihin nämät merkit koskewat, on heillä kuitenkin se armo (jos paatumista sopii armosti kutsua), etteiwät niistä pidä mitään lukua, waan katjowat ne aiwan suruttomina ylen. Me jätämmekin heidän sentähden fiksenä ja uskomme heidän Herramme ja heidän tuomarinsa haltuun, joka on tulewa ja maksawa heille heidän palkkansa. Sitte täytyy heidän kokea ja ijanatkiffesti tuntea, mitä he nyt eiwät tahdo uskoa eikä tarkata. Mutta me puolestamme käytämme tätä ewankeliumia suloisena ja ilahuttavana saarnana hywäsemme ja teemme sulakfi makiakfi sokuriksi, ettemme mekään antaisi sen olla hukkaan kirjoitettuna, eikä woimaansa ja waikutustansa kadottawan.

3. Me tosiaan tarwitsemmekin sellaista lohdutusta, kuin nämät merkit owat itsessänsä peljättäviä ja nähdänsä kauheita, ja oikiat kristityt pait sitä, nähdesänsä Jumalan wihan, owat niin arkoja ja pelkuria, että wapijewat kapijewaa lehteäkin. Jumalattomat owat sitä wastoin niin suruttomia ja paatuneita,

*) Lutherin Kirkkopostillassa on toinenkin saarna tämän toisen Adventti-sunnuntain ewankeliumista, jossa parhaasta päästä puhutaan viimeisen ajan merkeistä. Tämä saarna on luettawana Lutherin Kirkkopostillan edellisissä painoksissa. Tämän saan on tähän nyt käännettynä painettu toinen saarna, jonka hän piti w. 1532. Se on luettawana J. G. Blochmanin toimittamassa kirjassa, nimeltä „Der Martin Luther's jämmtliche Werke. Erlangen 1828.“ Waihetus on tapahtunut sentähden, että tämä saarna on katjottu waltentwan hartautta enemmän, kuin jo mainittu edellinen.

etteiwät ensinkään pidä mitään lukua merkeistä, olkoot kuinka suuria ja kauhistawia tahtonja. Täten on siis osa eri tavoin jaettu: joita Jumala wihassansa uhkaa, joitten siis pitäisi ottaman nämät merkit itsellensä ja niistä peljästyvän, niillä on kowa pääkallo ja rautainen sydän, tuokfuttamaan itsehensä koskemattomina tuuleen kaikki, mitä Jumalan wihasta wEIFataan ja puhutaan. Ne taas, joille nämät eiwät tarkoita eikä tuota wihaa, waan sulaa armoa ja lohdutusta, joista heidän siis tulifi iloita, ne ottawat ne itsellensä, hämmästyvät niistä ylen määrin ja taitawat töin tuskin ammentaa niistä sydämiinsä suloisia, lohdullisia ajatuksia.

4. Tässä ewankeliumissa on siis kaffi kappaletta. Ensimmäisessä Herran luettelee ja nimittelee merkit, jotka käywät edellä, joista voidaan nähdä, koska hän aikoo tulla. Toisessa (osassa) hän osoittaa nämät merkit kristityille warta warfin lohdutukseksi, että he ilolla toivoisiwat ja odottaisiwat hänen tuloansa. Ensimmäinen merkki, sanoo hän, on tapahtuwa taimaassa ylhäällä: **auringosja, kuusja ja tähdisjä**, joka (niinkuin Matth. 24: 29 selittää) tietää, että **aurinko ja kuu kadottawat waulonsa**, se on pimenewät ja mustenewat, ja tähdet putoilewat alas y. m. Sitte tapahtuu merkkejä maan päällä ihmisten kesken, jotka ahdistuksesta neuwottomina, kunne pakenisiwat, nääntywät ja kuivettuwat pelwosta. Merkkejä tapahtuu myös meressä ja aalloissa; kaikki luontokappaleet siis liikkuwat, taimas ja maa jyskywät juuri kuin wanha mullistuwa ja raukeewa huone. Kaikki kappaleet muodostuwat juuri niin, kuin ne aawistaisiwat mailman lopun pikaista tulemistä ja sen viimeisen päivän omilla olemista.

5. Tässä en warmaan wäitä, waan jätän kristittyin rattastawakfi, josko merkit auringosja, kuusja ja tähdisjä jo owat tapahtuneet. Minun uskoni ja wahwa toiwoni on kuitenkin se, että sellaiset merkit owat enimmäkfi osakfi jo tapahtuneet, eikä ole toisia monta odotettawana. Minun mielestäni on niitä jo kyllin ollut silmäimme edessä, jos waan uskoisimme, sillä monta ja suurta merkkiä perätysten on näkynyt muutamain vuosien kuluesja ja muuta-

mia niistä samanakin vuotena, joiden kaltaisia ei ennen koskaan ole nähty. Mutta joka ei usko Jumalan sanaa, hän ei usko merkkejäkään, eikä pidä niitä merkinä, vaan katsoo ne ylöns, tuoksauttaa tuuleen, vaikka aurinko joka päivä kadottaisi walonsa ja tähtiä parvittain putoilisi. Ja vaikka tähtein tutkiat pitävät sellaiset tapahtumat luonnollisina, ja osaawat jo ennalta sanoa muutamain wastaisen ilmaantumisenkin, niin he eivät itsikkään kiellä niitä olemasta merkkejä, jotka aawistawat jotain kauhistawaa, semmentkin, kuin niitä tulee niin monta toisensa jälkeen. Ja kuinka monta epäluonnotointa merkkiä on kauan aikaa (semmentkin nykyään menneinä vuosina) nähty taimahalla? Niiden lisänä monta aurinkoa, taimaan kaarta ja muita monenmoisia kummallisia, kauhistawia ilmiöitä! Oksistään niistä koottuina yhteen, syntyisi kauriin wahma kirja. Mutta ne kaikki unohtetaan, jollei niitä alin alati nähä filmäin edessä. Ja merkin ohi mentyä, käydään taas suruttomina, juuri kuin ei ainoatakaan merkkiä olisi nähty; niin, jota enemmän niitä tapahtuu, sitä vähemmän niistä lukua pidetään, koska ne tulewat tavalisiksi, vaan luullaan, että niin pitääkin olemän. Ja toisin ei warmaankaan ole; muutoin olisimatkin merkit hukkaan. Jos niitä uskottaisiin ja sydämmille laskettaisiin, ei saataisi mailma niin pian hukkuakaan; se, ndetän, sitte kääntyisi, ja kääntäisi pois tahi estäisi Jumalan wihan. Mutta se kawahtaa itseänsä ahferasti sitä tekemästä.

6. Mitä muihin merkkeihin meressä ja maan päällä tulee, niin sellin kristittyin niistäkin päättää ja kaikkein ihmisten sana, jos kukaan muistaa sellaisia myrskyjä tuulesa ja wedessä, kuin nyt kuluneina vuosina alati on tapahtunut, ja semmentkään sellaista suurta tulwaa, joka nykyään Romassa ja Mankomaille upotti maan ja kansan, puhumata mitä on kuultu maanjäristyksistä, niin että wedet ja kaikki kappaleet asettumat, juuri kuin tahtoisiwat paikoiltansa mullistua toinen toisensa niskaan. Onpa warfin yleistä sekin, että on ihmisiä paljon, jotka ahdistuksesta ja tuskasta kuihtumat ja nääntymät. Sen ymmärtänet ruumiillisesti ja hengellisesti, mutta semmentkin

hengellisesti, kuin on ennen ollut ihmisiä paljon, ja vieläkin jokapäivä kuuluu olewan useita, joita perkele riivaa ja waiwaa ahdistuksilla ja epäilyksillä, niin että suuren tuskansa tähden hirttävät taikka muutoin surmaawat itsensä. Rautta koko mailman on siis merkkejä olemassa, ja vaikka eivät ne kaikki vielä olisikaan tapahtuneet, on niitä jo kuitenkin melkoinen määrä tapahtunut, semmentkin jos otat lukuun sen, että niitä, tarwitsematas odottaa, tulee warfin tiheään toisia toisensa perästä aivan loppumata. Ja niitä on ennakolta julistettu, ollaksemme warfin wahwat siitä ja warmaan päättääksemme, ettei niitä sattumuksesta tapahdu eikä ilman erinomaista merkitystä.

7. Ovathan nämät kaikki peljättäviä merkkejä, jotka eivät aawista hywää mailmalle, vaikka se ei käsitä sitä eikä siitä lukua pidä. Mutta hurstaaat kristityt näkewät ja ymmärtävät ja sallimat liakki peljättää itsensä, vaikka ei merkkejä ole pantu heille peljättykseksi, vaan pikemmin lohdutukseksi, riennulla niitä katsellaksensa, sitä sydämmellensä laskemata, joskin ulkonaisesti silmin nähden olisi kauheaa, että aurinko, kuu ja koko taimas näyttää synkältä ja mustalta. Sillä niinhän itse armas aurinkokin tekee: se ei ensinkään sure, vaikka se yhtäkkiä werhotaan synkkiin, pimidihin pilwiin, tahi kadottaa walonsa, vaan se kulkee aina yhtä kullkuansa, ei menetä mitään luonnostansa, pysyy aina waan samana aurinkona, paistaa jälkeen päin niinkuin ennenkin, pait että se, paholle merkiksi, on muodoltansa synkkä mailmaa vastaan. Samate eivät myöskään ne muut merkit, kuun ja tähtein peljättävä muoto, wahinkoita heitä; sillä ne owat merkkejä, ei heille itselle, vaan jumalattomalle mailmalle, joka kemytmielisesti katsoo ne ylöns.

8. Samate sekin on peljättävä merkki, että ihmiset owat ahdistuksessa, wapisemat peljästyneellä omalla tunnolla; mutta sellainen merkki koskee, ei sinua eikä heitä, jotka (sellaista merkkiä) kantawat, jos he waan owat kristityitä, waan noita jumalattomia ylönskatsojita, jotka eivät sitä (merkkiä) kannu, waan katsowat ylöns. Sillä hurstaita wahwasti suojelemaan, saamata siitä (merkinä olemisestansa) wahinkoa; mutta kuitenkin täytyy heidän käydä

merkkinä pahain tähden, samate kuin profeta Jesaian täytyi käydä alastomana ja paljain jalwain ja Jeremian ijes kaulassa, merkiksi Egyptille ja Filistealaisille. Tämä ei kuitenkaan wahingoittanut näitä pyhiä miehiä, jotka saivat kantaa parannussaarnaajan pukua, he olivat kuitenkin wapaita. Niillä siis, jotka itsesänjään kristillisellä mielellä kantawat sellaista merkkiä, ei ole siitä mitään wahinkoa, he wain osoittawat muille, kuinka heidän käypi. Olkoot siis merkit kuinka kowaonnisia tahtonja, ne eiwät kuitenkaan wahinkoita kantajaansa. Jos niin olisi, sitte ei sopisi pyöwelin kantaa miekkaa, eikä yhdenkään sotilaan aseita. Mutta waro itseäs, sinä kuoleman ansainnut waras, sillä sinuun se sattuu, koska hän miekkansa wetää. Samate owat tuli, teilit, nuorat ja hirsi-puu surmaksi, ei pyöwelille itsellensä, waan warakaille ja konnille, jotka owat menettäneet henkensä.

9. Sentähden täytyy nyt, viimeisen päivän läheteessä, olla ihmisiä paljon, joita perfele waiwaa ja kowin kiduttaa pahalla omalla tunnolla ja ankarilla ahdistuksilla, ja niillä niin wapifuttaa heitä, etteiwät tiedä, minne pakenisiwat. Semmoisia owat tietysti ne, joista Gerson on paljon kirjoittanut ja millaisista monella rippisillä on ollut kyllin kokemuksia, semmentkin luostareissa, joista tietäwät, mitä arka ja haavoitettu omatunto on. Mutta olkoot kuinkaakin hywänjään waiwatut ja peljätetyt, se ei kuitenkaan wahingoitse heitä. Sillä he eiwät ole sellaisia ihmisiä, minä sanon pahoja ja röykkeitä, joita Jumala tahtoo peljättää ja kadotukseen tuomita; waan he owat pelkääwiä ja arkasydämmisiä, jotka mielellänsä ottaisiwat lohdutusta, mielellänsä kääntyisiwat, mutta eiwät löydä kuitenkaan mistään lohdutusta ja neuwoa, kunnes Jumala auttaa heidän siitä ulos ja lohduttaa sanallansa. Mutta sinä, joka niin suruttomana kowymielisesti katsot yllön kaiikki, millä Jumala uhkaa ja waroittaa sinua, sinä, sanon minä, waro itseäs ja pelkää.

10. Näitä merkkejä on tämäkin, kuin hän sanoo muutamain wapifewan pelwon tähden, niitä kuin tulewat, se on: on olewa monta murheellista sydäntä, jotka menewät pois warjon kaltaisena, aawistaen suuren onnettomuu-

den olewan tulossa, waiwaten itseänsä sen kärsimisellä ja tuntemisellä, ja kantaen siitä sellaista sydämmen kipua, että ahdistuksesta nääntymät. Kuluttaahan suru juuri kuin hiwutustauti ihmisen elämän ja särpää, niinkuin wiisas mies sanoo, ytimen ruumiista. Sellaisia merkkejä täytyy hurstkasten kanta, ei itsensä tähden, waan sinun tähtes, jonka syystä pitäisi niitä tunteman. Mutta koska sinä hyljät ne, niin saatpa kerran kylläksikin raskaasti tuntea, ei merkkejä, waan merkkein merkitystä: ijankaikkista wapifemista ja sydämmen kipua helwetin tulesja. Sillä jos hurstkasten maan päällä täytyy sellaista kärsiä ja tuntea ulkonaisesti ja ajallisesti, kuinka sitte käyneekään muille, joihin ne koskewat, joita Jumala tarchoittaakin niillä, jolleiwät niitä laske sydämmeensä, waan naurawat, mitä hurstkaat itkewät, ja tulewat yhä pahemmiksi, kunnes saawat niitä tuntea?

II.

11. Kaikkea tosin on nähä niin monta kauhia merkkiä monien hurstkasten sydänten peljättyksiksi, jotka, niin kuin Kristus tässä sanoo, käywät murheellisiksi, huomaamatansa mitään toden lohduttawaa. Mutta jos olet kristitty, niin älä katso sellaista ulkomuotoa, eikä tuntemistas, waan omaas ja koko kristikunnan hätää. Sillä, hywä Jumala, jollei pelastuksen päivä kerran koittaissi, niin totta toden toivoisin olleeni syntymätä. Sillä jos katselot astain nykyistä kanta, kuinka rakkaan ewankeliumin ja meidän käy mailmassa, niin warmaan huomaat, että (mailma) perfeleen yllätyksestä wainoo meitä, häpiällisesti katsoo yllön ja osoittaa meille niin paljon moitetta, parjaamista, pilkkaa, kiittämättömyyttä ja myrkkyllistä, katkeraa wainoa ja konnan juonia. Täytyypä meidän meikäläistemmekin parisja ja weljeimme keskuudessa kärsiä niin paljon wääriä, petollisia ja pahakurisia ihmisiä, jotka joka päivä harjoittawat rikossia, koiruutta, ryöwiotä ja warkautta, ettei kuria, tunniallsuutta, pelkoa ja rangastuksen pelkoa woi pitää woimassa. Ihmiset tulewat sitä pahemmiksi, jota enemmän saarnataan, tulewatpa röykkeiksikin, koska heitä nuhdellaan ja waroi-

tetaan, niin ettei meillä raskaasta ewankeliumista ole muuta mailmasja, kuin sulaa pilkkaa ja häwyntömyyttä ja perfeleen wainoa, mikä kaikki särkee hurskasten sydämmet puhki.

12. Sikö siis meidän pitäisi yöt päiwät hartaasti rukoileman, huutaman ja partuman, että Herramme Kristus kerrankin iskisi iskun, ja mullistuttaisi kaikki nurin perustuksia myöden, niin että sellaisen häpiällisen menon täytyisi loppua ja surkeuden päättynä? Sillä jollei meitä siitä wapahtettaisi, niin olisimme kaikista ihmisistä maan päällä wiheliäisimmät. Sillä tässä on toden katsottava, ei ainoastansa sitä kirpawaa wahinkoa ja perikatoa, joka on kohtaawa mailmaa, waan myös sitä tuskaa, jonka se saattaa meille ja kaikille hurskaille kristityille, enimmästi toki Jumalalle itselle siitä, että hänen sanansa niin katsotaan ylö, pilkataan ja häwiistään, ja hänen saarnamiehensä waiwataan, pilkataan ja syljetään. Mitä mailmaan tulee, niin ei nyt enää auta sitä saarnaaminen, huutaminen, waroitus, uhkaus, kyyneleet. Sentähden on se olewa meistä iloinen näkö, koska hawaitsemme sellaisia merkkejä ilmestymän; sillä niiden kautta Jumala meille lohduitukseksi näyttää pian tulewansa mellastamaan mailmasja sekä wihdoin viimein wapahtamaan meitä kaikesta onnetonnuudesta ja surkeudesta. Tätä autuaallista päiwää on siis, ei ainoasti ilolla odotettava, waan myös syystä itäwällä ja huokauksilla sen tulemista rukoiltawa Herraltamme Kristukselta, sanoen: sinä olet luvannut sen päiwän, wapahtaakses meitä kaikesta pahasta, anna siis sen wainulla, waikka, jos niin olisi, jo tällä hetkellä, ja lopeta tämä surkaus!

13. Ota tässä esimerkki juuri meidän wihollisistamme, paawisista itsestä, kuinka he owat iloisia ja mieli hywillänsä, koska heille rahtuinenkin toiwoa pilkistää saada sortaa ewankeliumia ja meitä. Mitä he riekuiwat toiwoesaan keisaria tulewaksi Saksan maahan, häwittämään lutherisia ja ajeuttamaan heitä jälleen entiseen hirmuwaltaansa? Ja minkä ilon ja riemun nostiwat, koska hän viimeinkin päätti tulla? Silloinkos oli sulaa kerskumista, riennua, laulua, juokhua, toiwoesaan nyt saawanja rypöä meidän weresämme. Niin juuri oli heidän

ilonja, etteiwät tietäneet, kuinka kauniiksi olisivat juhlan kunniaksi pukeuneet. Muutamat pitiwät ilonsa salassa, kutittaen sillä itseänsä, eiwätkä tahtoneet kenellekkään ilmoittaa sydämensä riennua, tahti kirjoittiwat siitä wain parhaille ystäwillensä. Toiset taas täyttä kirkkua riemuiten huusiwat: **Salvator venit!** Wapahtaja tulee! Wapahtaja tulee! Jo oli warfin määrätöin. — Katso nyt tässä, näin taitsivat nämät paatuneet konnat ja heittiöt iloita wäärästä wapahtajasta, joka ei woinut auttaa heitä, waikka hän olisi alttiiksi pannut koko waltakuntansa woiman, ja warmaan toiwoa korotettawansa jälleen entistänsä korkeemmalle ja wahwistettawansa kauhiassa pahuu-desansa ja paatumuksesansa. He oliwat niin ylpeitä ja röyffeitä, että jo olin suruisiani Herramme Jumalamme tässä kohtaa joutuwana walehteliaksi, joka kuitenkin on lujaan luvannut tahtowansa yksinään olla wapahtaja, ja niin kokiasti waroittaen sanonut: **älkää uskaltako päämiehiin, ei he woi mitään auttaa.** He nyt paniwat päänsä yhteen, neuwotteliwat ja päätöksiä tekivät, kuinka he hyökkäisiwät meidän niskaamme, juuri kuin olisiwat jo olleet warfin wissejä woitostansa, röyffeiliwät, peljättiwät ja uhkasiwat, juuri kuin olisiwat tahtoneet kokonansa pyhitä pois tämän warfsyn: **ainoasti Jumala on wapahtaja.** Mutta ei Jumala suonutkaan heidän ryöstää pois hänen kunniaansa, waan piti rebellisesti tämän sanansa, jonka täytyi jäädä pois pyhittämättömäksi, ja me saimme nähdä sen hetken, että heidän auttajanansa tuli heidän tukistajansa. He, näet hän sen, kowin pettyiwät eiwätkä löytäneet meidän hurskaassa keisarissemme sitä miestä, jota etsiwät ja mitä niin hartaasti toiwoiwat, niin että me, Jumalan kiitos, olemme hamaan tähän hetkeen asti saaneet pysyä heidän nähtäwinänsä, ja toiwomme vielä eteenkin päin saavamme jonkun ajan pysyä.

14. Tätä sanon itsellemme esimerkiksi. Sillä kuin he niin kokiasti uskaltawat ihmiseen ja iloitsewat hänestä, jolta ei heillä ollut mitään lupautta ja joka, jos olisikin heille jotain luvannut, ei kuitenkaan olisi woinut sitä pitää, kuinka paljoa korkeemmin tulee meidän luottaa oikiaan **auttajaamme** ja iloita hä-

nestä, joka sekä kalliisti ja korfiasti on luwannut tulla auttamaan, että myös voi ja warmaan tahtookin auttaa meitä, eikä ole suinkaan olewa kufistaja, kuin hän ei vielä koskaan ole valehdellut tai pettänyt? Tätä tehmemme semmenkin sentähden, kuin hyvällä omalla tunnolla odotamme hänen tuloansa, ja astiamme, jonka tähden kärsimme, on oikia, ollen ei meidän, vaan Jumalan oma. Emme tee niinkuin nämät, jotka röykkiästi turvasivat keisariin, saadakfensa häpiällisen koiruutensa ja juonensa wahvistetufsi. Näin vastoin tulifi meidän riemulla onnitella itseämme ja sanoa: oi, mikä onni on tulewa osaksemme, koska oikia wapahajamme tulee, joka kerrassaan on poistawa ja lopettawa kaiken pahuden, jota meidän täytyy nähdä ja kärsiä. Sittepä ei enää rakasta ewankeliumia eikä Jumalan nimeä niin häpiällisesti katsota ylös, ei mainota köyhiä saarnaajia tahi tallata jalkain alla, eikä niin ryöwätä ja warasteta toifiansa keskenänsä eikä harjoiteta kaikellaisia rikokfia, niinkuin mailma nyt rankaisemattomana tekee. Niin tulemme siis wapahdetufsi kaikesta surfeudesta, ei tarvitse meidän enää peljätä syntiä, kuolemaa, perkelettä ja mailmaa, vaan sitte on olewa sula autuaallinen meno, ja ijan-kaifkinen rauha ja riemu.

15. Oi, eikä meidän pitäisi sydämestä pyytämän ja odottaman sellaista (wapahajan tuloa)? Jos wain oikein näkifimme ja tuntifimme, kuinka perkeleet meitä joka haaralta saartawat, yhäti tähdäten ja ampuen meitä kohden pahoja, myrkytettyjä nuoliansa ja kaikellaisia kiufauksia syntiin, niin warmaan jokatapäiwä polwillamme makaisimme, werta itkien (rukoilifimme), että hän wain pian tämän menon lopettaifi.

16. Sentähden Kristus ewankeliumissa kehoittaa meitä ilolla katfelemaan merkkejä ja sanoo: **koska nämät rupeewat tapahtumaan, niin katfokaat ja nostakaat pääanne ylös; sillä teidän lunastufenne silloin lähestyy.** Murhe painaa luonnollisesti pään alas, käymään kumarruksissa kuin kaifila, filmät synkkinä, surullifina päin maata. Riemu tahi iloinen sydän jälleen nostaa pään pystyyn, katfelemaan ympäristöänsä iloiesti ja ystävällisesti. Koska

fiis, sanoo hän, näette sellaisia merkkejä olemaassa, että kaikki taiwaassa ja maan päällä näyttävät surullifilta ja synkiltä, ja tahtowat peljättää teitä käymään kallella päin ja olemaan kuin maahan lyödyt, niin älkääät siitä millänsäkään olko; sillä se ei tiedä pahaa teille, vaan niille, jotka teitä wainoowat, ahdistawat ja waiwaawat. Te siis tehkäät päin toifin, niinkuin nämätkin tekewät päin toifin entifestänsä, ja tehkäät oikia joko: katfelkaat tätä ilo filmin, osoittawana teille, ei wahinkoa, vaan wapahdusta ja lunastusta ja kaikkea toiwottawaanne hyvää; älkäätkä antako perkeleelle tilaa, joka sellaiset merkit kuwaa teille niin, että hän tekee sydämmen arakfi ja murheellifekfi, ja niiden ulkonaijella muodolla niin painaa, murheesen ja synkkään mieleen niin wajottaa, ettette koskaan woifi nostaa päätänne ylös, taikka halata tätä päiwää, vaan että ijankaifkisesti sellaisissa peljätufksissa ja surullifissa ajatufksissa pysyifitte ja hukkufifitte. Totutakaat itseänne katfelemaan näitä merkkejä ehein filmin, niinkuin minä ne eteenne kuwaan. Sillä eihän teillä ole syytä murehtua ja surustua, vaan iloita, nepä eiwät teille muuta osoita, kuin että teidän lunastufenne on läsnä, ja ilmoittaa minun olewan tulosja wapahutamaan teitä kaikesta onnettomuudesta.

17. Katfo, hän on oikia mestari, joka osaa merkit oikein selittää, warfinpa toifin kuin tähtitutkiat ja ennustajat, jotka niistä osaawat ainoasti pahaa aawistaa ja peljättää ihmisiä. Hän taas puhuu sulaa hyvää. Ja sillä wälin kuin järki ja koko mailma pitää ne perikadon merkkeinä, ja opettaa niiden johdosta pakenemaan ja pelkäämään, taitaa hän niistä näyttää ja selittää kaikkea hyvää, ja lukea niissä ja nähdä tämän iloisen ja rakkaan sanan: **vestra redemptio, teidän lunastufenne ja tehdä niistä (peljättämistä merkeistä) lohdullisen kuwan, sellaisen, kuin sydän suinkin woipi pyytää ja toiwoa.** Sillä mitä on sana **teidän lohdutufenne** muuta, vaan että sinä, perkeleen wallassa wangittu, jota hän kaikilla nuolillansa tähtää ja ajettaa koko woimansa ja juonensa vastaan, joka raukka mailman ahdistamana ja sortamana olet kaikellaisessa warassa ja häbäsä, josta et sinä eikä kukaan

muukaan voi sinua auttaa, nyt wapahtetaan ja irti päästetään taimaallisen Herras, Kristuksen kautta, ja saatetaan sinne, kussa tulet perkeleen, mailman, kuoleman herraksi, niin että kaikkein täytyy olla maassa jalkais tallattawana? Miksi siis pelkäisit ja wapisit sellaisia merkkejä, että pikemmin sydämmellimmästi ilmoitit niistä?

18. Mitä tekisit, jos sinun täytyisi seisoa piirissä, jossa sinua saartaisivat sulat miekat ja keihäät, niimpä tykit, jotka laahattaisiin tähtämään sinua päin, maalina, niin että kuolema alati olisi filmäis edessä? Etkös sydämmestäsi riemastuisi, jos joku tulisi, ja tempaisi sinun siitä pois, ja lasqisi irralle, taikka jos ukkonen ja salahma taimaasta paiskaisi yhteen roukkioon maahan tykit, keihäät ja miekat sekä kaikki saartajas? Taikka milliseksi kuulisit kurjan, wangitun, kauwan aikaa wieraalla maalla, kauhean hirmuwaltiaan wallassa, kauhistawassa wankeudessa kiusatun ja kidutetun miehen mielen tulewan, jos hän kuuli maansa haltian ja ruhtinaan ottaneen ajaaksensa hänen asiansa ja tahtowan kaikella woimallansa pelastaa hänen? Peljästyisitkö hän, koska hän saa nähdä hänen tulewan sotawoimallansa, miekoilla ja tykeillä, ampumaan ja repimään yhteen kasaan tornia ja kaikkia mitä siinä lienee? Kaubiaa se kyllä olisi niiden nähdä, jotka ulkopuolella owat, joihin se koskee, mutta kurjalle wangille olisi se sulat riemu ja lohdutus; sellaista tykkien jystettä ja leimauksia kuulitisi hän mielemmiin, kuin laulua ja kanteleen soittoa, ja se olisi olewa hänelle ilon päivä. Hän kiittäisi ja ylistäisi Jumalaa elämestänsä siihen päivään saakka. — Näimpä mekin tehkäämme, koska näenme nämät merkit astuwan esiin tulella, webellä, leimauksilla ja jyrinällä, juuri kuin olisimat kaikki pirstaantumisessa, että mekin woisimme saada samallaisia ajatuksia, ja pitää nuo merkit mahtawana Jumalan warustuksena, jota aseina ja tykkinä, joilla hän tahtoo särkeä ja häwittää wankeuden ja irti päästää meidän, jotka olemme wangittuja täällä, perkeleen waltafunnassa, synnin ja mailman kiduttamia kaikellaisessa wiheliäisyydessä ja surkeudessa. Miksi niistä peljästyisimme, emmekä ennemmin ilolla kärsisi kaikkea perkeleen ja mail-

man tuottamaa onnettomuutta, kuin tiedämme hänen pian tulewan wapahtamaan meitä? Sillä jollei meillä olisi tätä toivoa, olisimme, niin kuin Paawali 1 Kor. 15: 19 sanoo, **wiheliäisennuät kaikkia muita ihmisiä**. Sitte olisi ollut toiwottawampi, ett'emme olisi syntyneetkään mailmaan, ja että olisimme olleet ilman Jumalaa. Mutta pystyssä pitääködn meitä se lohdutus, että tiedämme hänen tulewan, ja jallikaamme merkein olla hänen edellensä juofioina sanomassa meille, ettei hän ole kaukana.

19. Jos mailma sillä wälin saattaaakin meille monellaisia kärsimisiä ja sydämmen tuskaa, ja kaataa meille katkeraa, muikaa juomaa, ja meitä pait sitä joka päivä kohtaa onnettomuuksia, tautia, sairautta, nälkäwuosia, sotia, jotka kiwistelewät ruumista eli ulkonaista ihmistä, on meidän niitä suwaitseminen, niitä kuin muikaa omenaa haukkaaminen ja sitä katkeraa juomaa maistaminen, että mafia (juoma) sitte mafiammalla maistuisi, ja me fiten pakoitettaisiin sitä hartaammin rukoilemaan tätä päivää. Muuten kyllä eläisimme aikamme kylminä ja tunnottomina, wihdoin wiimein onnettomuuttammekaan huomaamata, warfin suruttoman ja katumattoman mailman tawalla wajonneina tämän elämän himoon ja haluun siihen määrään saakka, ettemme enää pitäisi Jumalan sanastakaan lukua, ja hukkuisimme siis wälttämättömästi jumalattoman mailman kanssa. Mutta nyt Jumala osoittaa meille sen armon, että hän kyllästyttää ja suututtaa meitä tähän elämään ja lohduttaa meitä paremmalla, luvaten pian tulla pilwisä suurella woimalla ja funnialla, ottamaan meitä luokseensa, wapahtaen kaikesta onnettomuudesta ijankaikeisiin riemuihin, jota parempaa ja suotuisampaa meidän osaksemme ei voi tulla. Mutta jumalattomille ei se ole olewa iloinen näkö; sillä hän on sysääwä heidän filmänräpähkessä ijankaikeeseen waiwaan waipumaan, sentähden että he suruttomina ja röykkeinä katsoimat ylönn nämät molemmat, Jumalan sanan ja merkit.

20. Waikka nyt se kiwistää hurskaita kristityitä, jotka sellaista mailman perikatota mieltiwät, ja sen sydämmeensä laskewat ja sentähden murehtuwat, tahtoo Serra näillä sa-

noilla kuitenkin ohjata heitä tarffaamaan enemmän sitä, kuinka tarpeellinen heidän pelastamisensa on, kuin sitä, kuinka suuri mailman hävitys on, ja tutkimaan enemmän sitä, mitä warten Jumala niin tekee ja kuinka hyvin sen ansaitsee; jonka vuoksi Jumala ei taida toisin tehdä, kuin sekään ei tahdo laata niin häpiällisesti wainoomasta, sortamasta, pilkkäämasta ja laittamasta ewankeliumia, tallaamasta jalkainsa alla sen saarnaajia ja kaikelaista koiruutta harjoittamasta, minkään auttamata, waikka heitä kuinka hyvänsä neuwo-taan, rukoillaan, waroitetaan ja uhataan. He eivät tahdo uskoa mitään näkemätä eli koke-mata, owatpa niin perki suruttomia, että pois-tawat kaikki, mitä ankaraa ja kowaa on, pois puolestansa, ja panewat meidän syyksemme, kuska pahoin käy, ja joku witsaus ja wahinko jattuu. Lyhyesti: koska teemme kaikki, saarnaamme, rukoilemme, neuwomme ja panemme alttiiksi henkemme ja elämämme, mailmaa auttaaksemme, niitämme siitä palkaksi ainoasti ylönkatsetta, kiittämättömyyttä, wainoa, kateutta ja ilkiwoiruutta, niin että sydän on halkeamaisillaan, että Jumalan täytyy, pysyäkseenä totisena, lyödä leimahuttaa, että he näkewät hänen sanansa ja uhkauksensa, jotka he owat nauruna pitäneet, olewan toden todet sekä hänen jaffawan wapahtaa kurjat kristittynsä. Ja kuin he nyt niin suruttomina ja iloifina loppuun asti katsowat ylöns hänen rakkaan Poikansa kärsimisen, kuoleman ja kuolleista nousumisen, ja kaikki, mitä hän on puhunut ja tehnyt, niin hekin kerran wapisoot ja epäilöödt, koska meillä on ilo ja riemu.

21. Sentähden jos tahdot olla laupias, niin ennemmin armahda kurjia kristityitä, jotka mailmassa kärsiwät niin paljon waiwaa ja sydämmen kipua, armahda rakasta ewankeliumia, sekä Kristuksen ja Jumalan pyhää nimeä, johon sinä olet kastettu, ja jossa olet kutsuttu ijankaikkiseen elämään, joka sentään on niin hylätty, maahan tallattu, wainottu, häwäistetty ja pilkattu. Mikä olisi se laupius, jos armahtaisimme katumattomia konnia, jotka eivät tahdo parannusta tehdä, eikä ennen pahuudestaan laata, kuin perikatoon häätymät ja kaikki toivo on loppunut? Ja sitäkö

kärsisimme, että he sulosta ja jaloa Jumalan ja Kristuksen nimeä, ja kaikkea mitä Kristuksen on, niin häwyttömästi räätääwät ja jalkainsa alla tallaawat; että perkele ja hänen waltakuntansa pysyisi pystyssä päällä käden, ja Jumalan waltakunta olisi alla käden forrettuna? Mielemmiin soisin kuitenkin minä puolestani kymmenen mailmaa kymmenen kertaa hukkuwan, kuin ainoankaan kristityn pysywän sellaisessa sydämmen kivussa, saattikka että Kristus ynnä koko hänen kristikuntansa jallisi itsensä tallattaa. Sentähden rohasti ja uskalluksella rukoilemme: **lähestyköön sinun waltakuntas!** Näin wastoin olkoon mailma kiroten kirottu, perustuksiin saakka häwitetty ja hukutettu ja kaikki, kuin wastustaa Kristuksen waltakuntaa, eikä tahdo laata rajuamasta ja uhastansa rakasta Kristusta, hänen wertansa ja kuolemaansa vastaan.

22. Min opettaa siis meitä jokapäiwäinen Isä meitäkin, että meidän on ilolla halajaminen lunastus päiwämme tulemista, huutaminen Jumalaa wihdoin viimeinkin kostaamaan paatunutta, jumalatointa mailmaa nimensä, werensä ja lahjainsa sorteesta. Toisin ei yksikään kristitty saa eikä taida rukoilla. Kukaapa muu sitte rukoiliskaan, jollei kristitty, jota niin ahdistetaan ja waiwataan kasteen ja ewankeliumin, Jumalan ja hänen waltakuntansa tähden, ettei hänellä mailmassa muuta apua ja lohduitusta ole? Ja hän, joka ei vielä ole niin walmis, että hän woisi sitä päiwää rukoilla, hän ei vielä ymmärrä Isä meitä, ja taitaa vielä wähemmin sitä sydämmestänsä rukoilla, niinkuin minäkin itse ennen tunsin niin wihanneeni Isä meitä, että mielemmiin olisiin rukoillut muuta mitä hyvänsä. Mutta annas, että joudut ja tunnet hätää, niin se tulee juloiseksi ja silloin mielelläs rukoilet sitä sydämmestä. Sillä kukaapa olisi sydämmestä pyytämätä ja anomata: **päästä meitä pahasta**, että waiwamme ja sydämmemme kipu mailmassa viimeinkin saisi loppunsa? Sillä näemmähän sen, että mailma tahtoo pysyä mailmana, eikä jalli riisuuntua wanhasta nahastansa, ei tahdo eikä taida tulla paremmaksi, waan päiwästä päiwään ainoasti pahemmaksi.

Siiis on paras päästä siitä vapaaksi, jota pikemmin, sitä suotuisampi.

23. Sillä olenhan toki täällä juuri kuin olisin murhaajain luolassa, voimaton puolustamaan itseäni taikka pakenemaan: jentähden tehen, mitä tainnen, fieltä päästäkseni taikka saadakseni fieltä pelastajan, niinkuin pyhä Skyprianikin on sanonut: ketä miellyttäisi elämään tässä häpiällisessä menossa, jossa meitä, kuin saarteessa olemaan waadituita, kaikki miekat ja keihäät tähtäävät. Kuinka taitaisi sellainen olla iloinen, ennen kuin näkisi jonkun, joka tahtoisii auttaa häntä? Samoin mekin, koska katsomme tilaamme mailmassa, katsomme kuinka perkele pitelee meitä ja hätyyttää, täytyen meidän kestää kaikkein hänen nuoltensa ja katkeran vihansa maalina, olematamme filmänräpähystäkään turvassa kuolemaa ja kaikellaista onnettomuutta vastaan, mitä muuta toivoisimme, waan että niistä mitä pikemmin pääsisimme ja pelastuisimme? Jollet siis ikävöitsittä päivää, etpä totta osaa oikein rukoilla Jhä meitääkään, että myös oikein lausua Uskoa. Sillä kuinka taitaisit sanoa: **minä uskon ruumiin ylösnousemisen ja iankaikkisen elämän niitä ikävöitsemätä?** Mutta jos sen uskot, niin warmaanfin sydämestäs toivot ja pidät pelastukses päivän rakkaana, muutoin et vielä ole kristitty, että voi kerskata uskosta, niin finä et saata ymmärtää edes kymmenkäsäjä. Sillä mitä on tämä, kuin Jumala sanoo: **minä olen Herra sinun Jumalas, ei sinun pidä turhaan lausuman minun nimeäni; niin myös: ei sinun pidä tappaman, warastaman y. m.?** Eikä hän niillä sanoilla osoita, millinen laitamme on, tietysti sellainen, että olemme menossa, jossa emme taida elää ilman syntiä ja onnettomuutta emmekä estää perkelettä matkaan saattamasta, ettei Herra yksin ole Jumalamme, ettemme taida keskenämme elää rauhallisesti ja jumalisesti, waan että hän saa aikoin epäjumalan palwelusta, Jumalan nimen häwäisemisistä ja turhaan lausumista ja siihen lisäksi tottelemattomuutta, murhaa, vihaa, haureutta, ryömiötä, warakautta ja kaikellaista pahutta? Sitä vastaan on Jhä meidän annettu meille tuelksi, että me, jotka sellaisen paheen tunnemme ja olisimme siitä mielellämme wa-

pahdetut, lakkaamata Jumalalta rukoilisimme hänen nimensä pyhitettämistä, hänen waltakuntansa lähestymistä, hänen tahtonsa tapahtumista ja hänen apuansa kaikesta surkeudesta.

24. Sillä niinkuin sanonut olen, ei ole toisin olewa eikä toista odotettava, waan että mailma on pysyvä parantamattomana, semmenkin nyt loppuansa lähetessä ja hautansa parataalla käydessä. Se on ainakin perkeleen lapsi ja sellainen fikio, josta auttamattomasti ei ole toivoa, waikka mitä tekisit sitä auttaakses ja neuwoakses. Näenmehän päivän selwään sen katsowan ylöän Jumalan sanaa jota kauwemmin sitä enemmän, ja joka päivä kaikellaista miellyttisiä, lahjoja ja kaikellaista pahutta pääsewän waltaan, lisääntywän, häijynimäksi paisywan, jota hartaammin parannusta toivomme. Miksi siis halajaisimme elää niin suuresa surkeudessa ja onnettomuudessa? Niin kyllä, mikä olisi lohdutuksenamme ajatellessamme, kuinka wastaesdes meidän jälkeemme käynee, kuin jo meidän eläisjämme, joilla kuitenkin vielä on ewankeliumi, niin häpiällisesti mennään? Ja jollet meidän tarwitsijakaan itse puolestamme huutaa (pelastusta), niin tulisi meidän kuitenkin laskea siellä täällä mailmassa hajalla olewain rakasten weljeimme waara ja hätä sydämelmemme ja heidän tähtensä huutaa Jumalalta apua, nähdesjämme kuinka heidän käy, niin nimittäin, että heidän täytyy, ei ainoasti nähdä ja kuulla sitä, kuin kiwistelee heidän sydäntänsä, waan myös kärsiä kaikellaista häwäisytystä, wäkiwaltaa, wainoa, ja lisäksi surkian surmatuolemankin? Emmekö ole eläisjämme nähneet ja kokeneet, että moni (weljistämmme) on joko julkisesti tullut poltetuksi eli muutoin surmatuksi, taikka salaa ja petollisesti murhattuksi? Ja kuinka monta rakasta pyhää on ennen meitä, Kristuksesta saakka, niin mailman alusta saakka, tähän asti kuollut, joiden weri vielä on kostamata, ja jotka suurella ikävällä ja toiwolla juuri kuin huutawat tämän päivän tulemista, wihdoin viimeinkin tullaksensa kunniaan, saadaksensa elämän ja koston mailmasta, niinkuin Johannes 3lm. 6: 11 näyttää, Jumalan lohduttawan heitä, sanoen: **että he vielä wähän aikaa lepäisit siihen asti kuin heidän kansjapalweliainsa ja weljeinsä luku**

tähtettäisiin, jonka luvun toivomme jo lähes täytetyksi. Siis pyytävät sekä vainajat että elävät kristityt meitä auttamaan heitä rukoilemalla Jumalalta heidän lunastustansa.

25. Sillä mikä surkia viheliäisyys olisi kristikunnan osana, jos kristityt jäisivät iäiseen unohtukseen sorrettiina, ja perkele sekä mailma ijankaittisesti uhan kerskuksi heitä vastaan ja aina yhä laakkaamata surmaisi heitä, wiettelisi ihmisiä ja tekisi jo ennestään kauheat synnit yhä raskaimmiksi, joiden kärsimisestä wain waiwamme ja onnettomuutemme jospäivä karttuisi waiwemmaaksi? Me näemme ja kuremme, kuinka antikristus, paawi ja turkki rajuaa ja pauhaa Kristuksen nimeä ja Kristittihin werta vastaan, ja kaitellaiset lahot wastustawat ewankeliumiamme. Sopiiko meidän wain katjella, kuinka ilkiä perkele laakkaamata ja waimalla saa harjoittamaan kaitellaisista pahuuista, ja niistä olemaan äänettöminä huutamata? Eipä totta olisi ruumiissas ainoatakaan kristillistä suonta, jollet sydämestäs halajaisi pelastua kaitesta sellaisesta onnettomasta surkeudesta. Siis, jos tahdomme olla kristityitä, niin rohkiasti rukoilkaamme, niinkuin Kristus on meitä opettanut, ja suuri hättämme waatii, niinkuin ne, joita se suuresti pahoiittaa, että ewankeliumi ja Jumalan nimi kärsii niin häpiällistä häwäistystä, kristityitä wainotaan ja murhataan, oikia oppia sorretaan, ja perkeleen waltakunta ja kaitellinen pahuus pääsee waltaan, kaitki rakkaat wainajat pyhät makaawat maassa unohtettuina, tuhkana ja tomuna — niin rukoilkaamme, että Jumala itfessänsä ja kristikunnassansa ilmoitaisi kunniansa, kostaisi nimensä ja heidän werensä ja saattaisi heidän jälleen kunniaan. Ja joskin wialä, lihas heikkouden wuoksi, pelkäisit tätä päiwää, niin pyydä painaa siitä oikia kuwauksia mielees, ja pidä kiini Kristuksen sanasta ja kahoituksesta, kuin hän käskää sinun nostamaan pääs ylös ja iloitsemaan. Se kutsutaan meidän lunastukseemme, se ei siis ole kuolema, waan ijankaittinen elämä, ei wiha, waan sula armo, ei helwetti, waan taiwas, ei peljätys eikä waara, waan sula lohutus ja riemu. Syngstä p. Paawali (Tit. 2: 13) nimittää sen autuulliseksi toiwoksi ja suuren

Jumalan ja Lunastajamme Jesuksen Kristuksen kunnian ilmestykseksi. Ollaamme siis sen tullessa rohkialla mielellä. Sillä joka tämän tietää ja sen sydämmellensä laskee, hän ei suinkaan pelkää omaa pelastustansa, elämänsä ja kaitkea hywää, ei pelkää myöskään häntä, joka on antanut meille ewankeliumin ja armon, niin ettemme kiellä sitä, waan pidämme sen rakkaana ja tunnustamme ja kaitämme sentähden kaitki waarat perkeleeltä ja mailmalta.

26. Katso, näin tulee tuontiopäiwä, ei peljättäväksi, waan suloiiseksi, ei mailmalle, waan meille raukoille, murheellisille syntiille, joiden nyt täytyy wiihtyä täällä murhaluolassa, kussa perkele tawoittelee, ryöstääksensä meiltä ei ainoasti henkeä ja tawaraa, waan myös saattaaksensa rauhottomuutta sydämmeen ja omaan tuntoon, että pelkäisimme lunastuksemme rakasta päiwää, ja tahtoo ryöstää meiltä lohduksen, että onnettomuudesja epäilijämme ja hukkuisimme. Mutta mailmalle on se päiwä olewa sula peljätys ja wapistus, kuolema ja myrky, ja helwetin waiwa, waikea se ei usko sitä, kunnes se saa sen kokea. Sentähden, koska hän nyt äkkiä tulee, ja kaitki kasaan kaataa, ei tarwitse sinun peljätä, että se sinuun koskee, ja että sinun ynnä täytyy hukkuja ja kadota. Ei, sinä waan olet joko haudasta ja tomusta elähyttynä siirrettävä taiwaasen, taitka filmänräpähkessä muutettava ijankaittiseen kirkkauteen, kussa ei enää ole yhtään syntiä, ei peljätystä, waaroja, murhetta, waan sula wanhurskaus, riemu, elämä. Sitä odotamme ja jaarnaamme wähälle joukolle, joka sen ottaa vastaan; ja sentähden myös kärsimme, wain saamuttaaksemme ja ilolla nähdäksemme tämän päiwän kunnian, niinkuin toivomme, ja halajamme kaitesta sydämmeestä näitä merkkejä niin monta jo toteutuneeksi, että se jo lienee tulossa, eikä enää kauwan wiipyne, sekä että on jo joku olemassa, joka sen saa eläisänsä nähdä.

27. Katso, tämäpä on lohutus, jonka wertaista ei kukaan ihminen maan päällä taida antaa eikä ketta, waan pyhä Henki Kristuksen sanan kautta. Näkyköt siis aurinko ja kuu ja kaitki luontokappaleet kolkoilta ja otta-

foot peljättävän muodon, niin ovat ne kolkkoja mailman nähdä, eikä meidän. Meidän nähdä ne ystävällisesti nauravat, jotka niissä huomaamme sen lohdutuksen, jonka Kristus näillä sanoilla ilmoittaa. Nämät lohdutussanansa päättää Kristus kauniilla wertaufksella: **katsokaat wiikunapuuta ja kaikkia puita, koska ne jo puhkeewat, niin te näette ja itse teistänne ymmärrätte, että suwi on läsnä. Niin myös te, koska te näette nämät tapahtuwan, tietäkää, että Jumalan waltakunta on läsnä.**

28. Tämähän on kummallinen selitys, jota en minä suinkaan olisi hoksannut, eikä näy sen tähän soveltuwan. Sillä kuka on koskaan kuullut sitä puitten puhkeemiseksi ja kukoistamiseksi, koska aurinko ja kuu kadottawat walonsa, taiwas ja maa rytisewät, ihmiset wapisewat, ilma, meri ja kaikki luontokappaleet muodostuwan niinkään perustuksiansa saakka mullistuwiki? Jos tuo on kutsuttawa kukoistamaan alkamiseksi ja suwen tulemiseksi, on se kummallista puhetta ja uutta kielioppia? Minä luulisin sen kaiken olewan päinwastaista, kolkon, kylmän, huolettawan talwen tulemistä, joka turmelee kaikki hedelmät ja kaikki kaswit. Mutta Kristus on toisenlainen mestari, joka osaa puhua asiasta toisin, ja paremmin lohduttaa kuin me, tehdä peljättävästä näöstä rakkaan, lohdullisen kuwan, ja ihanan, kalliin selityksen kaunopuheesta, ja selittää sen näin: koska näet auringon ja kuun pimenevän, aallot ja tuulet pauhaawan, wuoret ja laakhot mullin mallin, niin sano: kiitos Jumalan, jopa tulee suwi, tuossa näen lehdet ja kukkaset puhkeewan! Näin ei osaa yksikään ihminen, järki taikka wiisaus maan päällä puhua ja selittää, että siitä, missä filmä näkee paljasta kuolemaa ja perikatoa, tulisi sula luonastus ja iloinen meno.

29. Oppikaamme siis mekin ja harjaantukaamme tähän taitoon ja uuteen puhetapaan, taitaaksemme painaa nämät merkit yhtä lohdullisesti mieleemme, pitää ja päättää niistä Kristuksen sanain mukaan. Sillä jos seuraamme omaa järkeämme ja wiisauttamme, niin emme taida muuta kuin peljästyä niistä ja paeta. Siihen ei mielly järki, että kaikki

on nähdänsä niin synkkää ja kolkkoa, että salamoitsee ja jyriisee, pauhaa ja rytisee, juuri kuin olisi kaikki mullistumisessa. Mutta kaikesta siitä olkoon kristitty huoletoin, käsittäköön Kristuksen sanan, jolla hän tahtoo awata filmät ja selittää viimeisen päivän tapaukset, niinkuin hän ne selittää, ikäänkuin juuri nyt suwen aika lähenisi ihanine ruusuineensa ja kukkinensa, jotka nyt kukkiwat niin, että sitä on hupaista katsella, että nyt kaikki on kääntynyt iloksi ja riemuksi tämän häpiällisen, pahan menon ja onnettomuuden perästä, jossa nyt olemme.

30. Sillä kuin meidän on tuleminen uufiksi ihmisiksi, niin hän tahtoo meillä myös olemaan toisia ja uusia ajatuksia, uusi ymmärrys ja mieli, eikä katsomaan mitään asiaa järjen mukaan ja niinkuin se mailman filmisä on, waan niinkuin se on hänen filmisänjää, ojentamaan itseämme tulewaisen, näkymättömän, uuden menon mukaan, joka on odotettawanamme, ja joka on tulewa näiden kärsimisten ja wiheliäisen menon perästä, ettenme himoittisi tätä elämää, emmekä surisi ja wäkeröitsisi lähtemistämme siitä ja koko mailman hukkumista kaikkineensa kuin siinä on ynnä monen jalon miehen kanssa; waan paljoa enemmän armahtamaan rakkaita, kurjia kristityitä, sekä nyt eläwiä, jotka vielä kärsiwät ja joita sorretaan, että wainajia, jotka maassa makaawat, ja mielellänsä nousiwiwat ja kirkastettuina oliwiwat, niinkuin talwen alla maahan mullattu siemenjyvä, taikka mehu puisa, joka kylmän jähmettymänä odottaa suwea, puhjetaksensa, wiberiöitäksensä ja kukoistaaksensa.

31. Samoin mekin pitäkäämme iloista mieltä tätä päivää kohden ja sanokaamme: kyllähän jo on talwea tarpeeksi ollut, kerrankin on ihana suwi tulossa; ja semmoinen suwi, joka ei koskaan lopu, josta ei ainoasti kaikki pnhät, waan myös hyvät enkelit iloitsewat, jota kaikki luontokappaleetkin odottawat ja tuskallisella lewottomuudella ikäwöitsewät (niinkuin p. Paawali Rom. 8: 19 sanoo), että viimeinkin ijankaikkinen suwi tulisi ja sen kanssa kaikki uudeksi! Sillä taiwas, maa, aurinko, tähdet, ilma ja kaikki luontokappaleet owat wäsyneet mailman pahuuteen, jota heidän

tähtynä nähdä ja kantaa. Se, näethän, harmittaa heitä, että heitä niin häpiällisesti väärin käytetään, ja että heidän täytyy palwella perfelettä ja mailmaa kaikkein syntein ja pahuuksien tekemiseen, waikka mielemmin tahtoisivat tulla meidän kanssamme wapahdetuiksi sellaisesta häpiällisestä menosta, niinkuin p. Pietari (2 Piet. 3: 15) Jesaiian mukaan (Jes. 65: 13) sanoo: **me odotamme uusia taidwain ja unta maata, joissa wanhurskaus asuu.** Se omat liika rasittawan yliwallan hallussa, jota he eivät woi kauwemmin kestää ja kärsiä, ja sentähden on kaikki niin lewottomassa liikkeessä ja juuri kuin huutaa Jumalaa pelastamaan heitä.

32. Herra Kristus päättää näillä sanoilla: **niin myös te, koska te näette nämät tapahtuman, tietäkää, että Jumalan waltakunta on läsnä. Taiwas ja maa on huffuwa; waan minun sanani ei pidä ikänä hukkaantumaa.** Iskään kuin hän sanoisi; rufoilleet olette lähestyköön sinun waltakuntas, ja päästä meitä pahasta, niin olkaat nyt wakuutetut (yhtä lujaasti kuin sanani on tosi ja ijankaikkinen), että, koska näette nämät merkit, rufoituksenne silloin tuullaan ja toiwonne täytetään, perfeleen waltakunta, synti ja kaikki onnettomuus saawat loppunsa ja sula Jumalan waltakunta, wanhurskaus ja autuaallinen elämä y. m. pysyvät; sillä silloin minä tulen pilwissä, kaikkein enkelein kanssa, suurella woimalla ja funnialla, ja wahwalla tulella, josta kaikki luontokappaleet sulawat ja kuluwat, ja kaikki tulee uudeksi

ja sulaksi walkeudeksi, meidän ruumiimme ihanimmasti kirkastetaan, kaikkia luontokappaleita ihanimmiksi, ja ne ihan taiwaallisina liikkuwat tuolla ylhäällä ilmaa kirkkaampina ja keweämpinä, Kristuksen seurassa, sanomattomassa kirkkaudessa, ja me saamme nähdä jumalattomat allamme, alhaalla täällä maan päällä, alastomina ja paljaina, ijankaikkisella häpiällä, wapistuksella ja pelwolla helwettiin kivotuiksi ja syfättyiksi.

33. Katso, näin owat kristityille viimeisen päivän merkit selitettävät, että ne tulewat meille sulaksi riemuksi, eiwätkä wahinkoita, waan täytyy olla meille eduksi ja voitoksi. Muille selittäkööt tähteintutkiat ne fulan sodan, weren ja kaiken onnettomuuden oireiksi. Beljästykööt ja wapiskoot siis ne, joilla ei muuta ole eikä muuta pyydä, kuin tätä ajallista elämää ja hyviä päiviä maan päällä. Mutta me olkaamme rohkeita, ollen uusia ihmisiä Kristuksessa. Ja niinkuin Kristus on taimaan ja maan ja kaikkein luontokappalten Herra, niin olemme mekin korotetut yli merkkein ja kaiken sen, kuin tahtoo peljättää meitä, niin ettei se saa wahingoittaa meitä, waikka se rynnääkin ruumiin ja tämän elämän kimppuun. Sillä ei meidän elämämme ja tawaramme ole täällä, waan me odotamme toista, jossa ruumiimme on pelastettava, joka tawara nyt on salattu Kristuksen kanssa taiwaassa, niinkuin p. Paawali sanoo; mutta joka myös kohta on koko mailmalle julki tulewa, kuolemattomassa menossa ja ijankaikkisessa kirkkaudessa, Amen.

N:o 3. Kolmantena Adventti-Sunnuntaina.

Ewankeliumi, Matth. 11: 2—10.

Koska Johannes wankeudessa kuuli Kristuksen työt, lähetti hän kaikki opetuslastansa, j. n. e.

Tämän ewankeliumin historia.

1.
Waikka se on tarpeetoin ja melkein tyhjä kysymys, josko ei Johannes tietänyt, Jesuksen olewan wihan Kristuksen, on

tämä kysymys kuitenkin enintä, mitä löydän selitetyksi tästä ewankeliumista. Ambrosius arwelee hänen ei kysyneen tietämättömyydestä eli jostain epätiedosta, waan muusta kristillisestä tarkoituksesta. Hieronymus ja Grego-

rius kirjoittawat hänen kysyneen, josko hän olisi Kristuksen edelläjuokkia helwettiinkin, jolla ajatuksella ei ollenkaan ole perustusta; sillä teksti sanoo selwästi: **oletko sinä se tulewa, wai pitääkö meidän toista odottaman?** Joka odottaminen sanain sisällön suhteen tarkoittaa hänen tuloansa tänne maan päälle eli Judan kansalle; hän olisi muutoin sanonut: wai odottamatko he sinua helwetiissä? Ja kuin Kristus töillensä vastaa itsensä tullee, onpa siitakin nähtävä Johanneksen kysyneen hänen tulostansa lihaan, warinkin koska Kristus itse näin ymmärtää kysymyksen ja niin vastaakin siihen. En kielä minä kuitenkaan Kristuksen astuneen alas helwettiin, kuten uskonkappaleessa tunnustamme.

2. Niin on siis warmaa Johanneksen hywin tietäneen, että Jeesus oli se tulewa. Sillä hän oli itse kastanut hänen ja todistanut hänen olewan Jumalan Karitsan, joka kantoi mailman synnit. Hän oli myös nähnyt pyhän Hengen kyyhkyisen muodossa tulewan hänen päällensä, ja kuullut tämän äänen taivaasta: **sinä olet se rakas Poikani, johonka miinä mielistäin**, Mark. 1: 11, niinkuin kaikki neljä ewankelistaa tästä runsaasti kirjoittawat. Miksi on hän sitte näin kysynyt? **Wastaus:** totisesti ei ole se ilman syntänsä tapahtunut. **Ensiksi** on warmaa Johanneksen kysyttäneen sitä opetuslastensa wuoksi; sillä he eiwät vielä Kristusta semmoisena pitäneet, mimmoisena heidän olisi tullut häntä pitää. **Toiseksi**, ei tullut Johannes opetuslapsia ja kansaa wetämään itsensä puoleen, waan valmistamaan tietä Kristukselle, johdattamaan jokaista Kristukselle ja tekemään heitä hänelle alamaisiksi.

3. Nyt oliwat Johanneksen opetuslapset häneltä kuulleet monta kunniallista todistusta Kristuksesta, kuinka hän oli Jumalan Karitsa ja Jumalan Poika, ja kuinka Kristuksen tuli kaswaa, mutta hänen wähetä. (Joh. 3: 30.) Tätä ei vielä hänen opetuslapsensa ja kansa uskoneet, eiwätkä vielä woineet sitä ymmärtää, waan he itse ja jokainen pitiwät paljon Johanneksesta itsestä, eikä Kristuksesta. He pitäysiwät niinmuodoin kiinteästi Johannekseen, niin että kiimailiwatkin hänen puolestansa, käiwät wastahakoiksi Kristukselle, kuin nä-

kiwät hänenkin kastawan, ottawan opetuslapsia, wetämän kansaa puoleensa, ja walittiwat sitä Johannekselle, peljäten mestarinsa arwon alenewan; niinkuin tästä Joh. 3: 26 j. seur. kerrotaan.

4. Semmoisia luuloja he ottiwat näistä kahdesta syystä: **ensiksi**, ettei Jeesus vielä ollut missään huudossa kansalta, waan ainoasti Johannekselta. Ei hän vielä ollut mitään merkkiäkään tehnyt, eikä ollut kukaan muu vielä arwossa kuin Johannes yksinensä. Senpätähden se heistä kummaa oli, kuin Johannes näytti sekä heidän, että muut, pois työnsä toisen pariin, kussa ei kuitenkaan kukaan muu ollut huudossa ja arwossa, kuin hän itse. **Toiseksi**, että Kristus käytti itsensä niin halwasti ja yksinkertaisesti, kuin ainakin yksinkertainen ja isätöin puusepän poika. Tämän ohessa ei ollut hän päpillistä säätyä, eikä opineitakaan, waan maallikko ja halpa työniekkäksillä: hän oli, arwelimat he, kaswatettu yksistään puusepän työtäteessä, niinkuin muukin maallikko, eikä ollut mitään oppinut, niin ettei ensinkään Johanneksen korkia ja kunniallinen todistus ja tämä halpa maallikko (niinkuin he hänestä luulimat Luukk. 3: 23, 4: 22, Mark. 6: 3, Matth. 13: 55), työniekkäksillä Jeesus tahtonut sopia yhteen. Sentähden, waiikka uskoimat Johanneksen puhuman totta, he kuitenkin ajattelimat: ken tiesi lienee se joku muu kuin tämä Jeesus. He odottiwat jotakin suurisäätystä, jotakin korkiasti oppinutta ylimmäistä pappia, tahti woimallista kuningasta. Eikä Johannes puheellansa woinut heiltä ottaa pois semmoista luuloa, waan he pitäysiwät häneen, katsoimat Jeesuksen paljoa halwemmaksi, ja odottiwat sillä aikaa sen suuren miehen kunniallista sisällekulkua, josta Johannes puhui. Jos nyt tämä Jeesus olisi se, (arwelimat he), tottapa hän asiahän toisin ryhtyisi, satuloitsisi orhiin, hankkisi itselleen keltaiset kannukset ja ajaa poukautaisi sisälle Israelin herran ja kuninkaan tawoin, kuten kuninkaat muinaisaikoihin tekivät; niinkauwan kuin hän ei sitä tehnyt, tahtoimat he pitäydä Johannekseen.

5. Mutta kuin Jeesus rupesti ihmetöitä tekemään ja joutui huutoon, ajatteli Johannes: nyt minä näytän opetuslapseni pois itsestäni

ja laitan ne Kristuksen pariin, etteivät kuolemani jälkeen rakentaisi perintö-lahkokuntaa, ja rupeisi Johannilaisiksi, waan pitäyisivät kaikki Kristukseen ja kääntyisivät kristityiksi. Hän lähetti heidän matkoihinsa, että tästälähin ei ainoastansa hänen todistuksestaan, waan myös Kristuksen omista sanoista ja töistä tuntisivat Kristuksen toden todella olewan sen miehen, josta Johannes oli puhunut. Sillä hänen työnsä ja sisälle-kulkunsa ei ollut odotettava trummuilla ja pasunilla, eikä muulla mailmallisella korstalla, waan hengellisessä woimassa ja armossa, joten hän ei ratjastaisi sisällä kivitaduilla eikä kulkisi kalleilla tape-teilla, waan herättäisi kuolleita, tekisi soteita näkewiksi, kuuroja kuulewiksi ja poistaisi kaikfinaista, sekä ruumiillista että hengellistä pahaa. Semmoinen oli tämän kuninkaan korsta ja sisälle-kulku olewa, nimittäin, sellaiset työt, ettei tämän mailman kaikki kuninkaas, oppineet ja rikkaat saattaisi tehdä pienintäkään niistä. Sen werran nyt teksti tahtoo sanotuksi.

Koska Johannes waukudessa kuuli Kristuksen työt, lähetti hän kaikki opetuslastansa sanomaan hänelle: oletko sinä se tulewa, wai pitääkö meidän toista odottaa?

6. Kun tahtoisi hän opetuslapsillensa sanoa: sinä kuulette nyt hänen työnsä semmoiseksi, joita en minä ole koskaan tehnyt, eikä kukaan muukaan ennen häntä. Menkää nyt matkoihinne ja kyselkää häneltä, josko hän on se sama, wai ei? Bancaat nyt pois se törkiä mailmallinen luulo, että arwelette hänen ratjastawan orhiilla ja kantawan rinta-haaruiskaa: hän alkaa kaswaa, minun tulee wähetä; minun menoni tulee lakata ja hänen alkaa; teidän täytyy nyt jättää minut, ja pitäydä hänehen.

7. Helppo on nyt käsittää, kuinka tarpeellinen oli hänen näyttää opetuslapsensa pois työnsä Kristuksen työ. Sillä mitä olisi heitä auttanut tuhansia kertoja seurata Johanneksen pyhyttä, jos jäiwät ilman Kristusta? Ulkona Kristuksesta ei löydy apua eikä neuwoa, waitka ihmiset kuinkakin pyhiä olisivat. Samate nytkin: mitä auttaa se munkkeja ja nunnia, jos pitävät ja noudattawat p. Benediktin, Bernhardon, Fransiskon, Dominikon ja Augustinon sääntöjä, jolleiwät tartu ainoahan Kristukseen yksis-

tänsä ja jätä Johannestansa? Kaikki Benediktolaiset, Karteuilaiset, paljasjalaiset munkit, saarnamunkit, Augustinolaiset, Karmelilaiset, kaikki munkit ja nunnat ovat totisesti hukassa, ja yksistänsä kristityt autuaat: jota ei ole kristitty, sitä ei Johannes kasta-jakaan mitään auta, jota kuitenkin muitten suhteen on suurin pyhä, niinkuin Herra sanoo. Kuitenkin menestele Johannes siwiästi heidän suhteensa, kärsii heidän heikkoa uskoansa, sikkuihin wawistuwat; eikä hylkää heitä sentähden, jos ei wälän wawwasti usko häntä. Niin on tehtävä niille omille tunnoille, jotka ulkona Kristuksesta ovat takertuneet pyhäin ihmisten esimerkkeihin ja sääntöihin, sikkuihin he niistä saadaan pois.

Niin Jesus wastasi ja sanoi heille: menkää ja sanokaat jälleen Johannekselle, mitä kuulette ja näette: jokat saawat näkönsä, ja ontuwat käywät, ipitaliset puhdistetaan, ja kuurot kuulewat, kuolleet herätetään, ja köyhille saarnataan ewangeliomia; ja autuas on se, joka ei pahene minusta.

8. Niin wastasi Kristus Johannekselle opetuslastentkin wuoksi, ja hänen wastauksensa on nyt kahtalainen: ensiksi töillä, sitte sanoilla. Niin teki hän Joh. 10: 24, 25, koska Suutalaiset tempelissä piirittiwät hänen, kysyen: oletko sinä Kristus, se sano meille selkiästi? Hän osoitti heidät töihinsä, sanoen: sen olen teille sanonut, waan ette usko; ne työt, jotka minä Isäni nimeen teen, todistawat minusta; niinkään 38 wärfyysä: jos ette minua usko, niin uskokaat ne työt. Samate tässäkin. Hän näyttää heidän ensiksi töihin, ja sitte sanoihin, koska hän sanoo: autuas on se, joka ei pahene minusta: joilla sanoilla hän ei ainoastansa tunnusta itseänsä siksi, waan myös waroittaa pahentumasta. Joll' ei hän nyt olisi Kristus, eihän sinä juuri olisi mikään autuas, ettemme pahene hänestä. Sillä ilman kaikkia pyhiä taidamme kyllä tulla toimeen, mutta Kristus yksistänsä on se, jota paitsi enme taida olla. Kristus yksin auttaa, eikä mikään pyhä.

9. Mutta wastaus töitten kautta on lujempaa: ensiksi sentähden, ettei Johannes, eikä yksikään muu ennen tehneet semmoisia töitä. Toiseksi sentähden, että ne olivat edeltä profetaisja julistettuina. Koska sentähden he näkiwät niin tapahtuman, kuin profetat olivat

sanoneet, taifivat ja saattoivat he olla siitä wakuutetut. Sillä näin oli Esaias 61: 1, 2 siitä sanonut: **Herran, Herran Henki on minun päälläni, sentähden on Herra minun woidellut, saarnaamaan köyhille hyvää sanomaa; hän on minun lähettänyt parantamaan särjettyitä sydämiä: saarnaamaan wangeille wapautta ja sidotuille pääsemistä; saarnaamaan Herran otollista vuotta.**

10. Kuin hän sanoo: **hän on minun woidellut**, niin se tietää, että hän on Kristus, ja että Kristus oli sellaista tekewä; ja joka sellaista teki, hän oli Kristus; sillä Kristus kreikkaksi on hebreaksi Messia, latinaksi **unctus** ja suomeksi **woideltu**. Nyt oli tapana woidella kuninkaita ja pappeja wirkoihinsa; mutta, sanoo Esaias: Jumala itse oli woitelewa tämän woidellun kuninkaan ja papin, ei luonnollisella öljyllä, waan pyhällä Hengellä, joka on hänen päälkänsä, niinkuin hän tässä sanoo: **Herran, Herran Henki on minun päälläni**. Sieltä ja sellaista on woitelemiseni, jolla hän on minun woidellut. Niin saarnaa hän ewankeliumia:kin, tekee sokiati näkewiksi, parantaa kaikkinaista sairautta, ja saarnaa Herran otollista vuotta, armon aikaa, j. n. e.

11. Niinkään Esaiiaan 35: 4, 5, 6: **katso, teidän Jumalanne tulee — — ja wapahtaa teidät. Silloin awataan sokiat silmät, ja kuroin korwat aukenewat. Silloin rannat hyppääwät kuin peurat, ja mykkäin kieli pakahtuu kiitokseen, j. n. e. Koska nyt paniwat Raamatun näitten töitten korwalle, ja työt Raamatun korwalle, niin taifivat Johanneksen todistusta tunnustella Kristuksessa, että hän warmaan oli se oikia mies (Messias). Ja Luukas kirjoittaa 7: 20, 21: **että Kristus sillä hetkellä, koska Johanneksen opetuslapset tulivat hänen tykönsä, paransi monta taudista ja witsauksista ja pahoista hengistä; ja antoi monelle sokialle näön.****

12. Tästä tarkasti sydämmelle lasketta- koon se luotettava esimerkki, että Kristus me- tää todistukseksi työnsä ja tahtoo puun tun- nettawaksi hedelmistänsä, näin estääksensä kaik- kia wääriä opettajia, paawia, pispoja, mesju- pappeja ja munkkeja, jotka hän tiesi tulewan hänen nimeensä ja sanowan: „me olemme

kristityitä“; niinkuin paawikin kerskaa olewansa Kristuksen siaisena. Tästäpä se meillä nyt on: misä ei työt ole, ei siellä Kristustakaan ole. Kristus on eläwä, waukuttawa ja hedel- mällinen olento, joka ei koskaan ole jouten, waan aina waukuttawainen misä ikänä ollee. Sentähden meidän tulee waroa ja paeta, niin- kuin jusia, niitä pispoja ja opettajia, jotka eiwät tuo meille Kristuksen töitä.

13. Waan he sanonewat: ei tarwitse jo- kaisen tehdä näitä Kristuksen töitä: pyhät, kaikki yhteensä, eiwät taida tehdä sokiita näke- wiksi, ontuwia käywiksi, ja muita sellaisia ih- meitä, kuin Kristus; niin wastataan: on Kris- tus muitakin töitä tehnyt, niinkuin kärsiwäl- lisyyttä, rakkautta, hiljaisuutta, ja sellaisia muita, joita jokaisen tulee tehdä; tee niitä, niin tahdomme Kristuksen wieläkin tuta hänen töistänsä.

14. Tästä wäittänewät jälleen: Kristus sanoo Matth. 23: 2, 3: **Moseksen istuimella istuwat kirjanoppineet ja fariseukset; kaikki siis, mitä he teidän käskewät pitää, se pitä- kää ja tehkää; mutta heidän töittensä jälkeen älkää tehkö; sillä he sanowat, eiwättä tee j. n. e. Onhan tässä Kristus käskenyt, että pitää katsottaman oppiin, ei elämään. Was- taus: hei, mitä minä kuulen? Oletteko te fa- riseuksiksi ja ulkokullatuiksi tulleet, ja tunnus- tatte sen itse? Jos sellaista sanoisimme teistä, kyllä kaiketi te siitä suutuisitte. Roh hyvä! jos nyt olette sellaisia ulkokullatuita ja omis- tatte nämät sanat itsellenne, niin teidän käy- tyy kärsiä kaikki muutkin sanat, joita Kristus puhui fariseuksia vastaan. Kuitenkin, koska puoltawat itsiänsä näillä Kristuksen sanoilla, ja niillä tukkiwat ysfinkertaisten suun, niin katsenomme lähemmä näitä. Sillä tälläpä lau- seella nämät Kristuksen tappajat Kostnitfin kokouksessa hätyyttiwät Johannes Husia, ja luulewat kohta heillä tässä olewan niin suu- ren wapauden hirmuwallalleen, ettei kenenkään pitäisi hangata heidän oppiansa vastaan.**

15. Huomattawa on sentähden opettami- senkin olewan työn, wieläpä Kristuksen etui- simman työn; sillä tässä lukee hän senkin töit- tensä lukuun, **että köyhille saarnataan ewan- keliumia. Senpätähden owat hirmuwaltiaat**

yhtä hyvin tunnettawat opistansa, kuin muistakin töistensä. Missä Kristus on, siellä toistisesti ewankeliumia saarnataan; mutta missä ei sitä saarnata, ei siellä Kristustakaan ole.

16. Myöntääksemme nyt fariseuksillemme, ettei heidän elämänsä ole seurattawa, waan oppinsa: noh niin! opettakoot fitte, me tahdomme mielellämme säästää heidän elämänsä. Mutta nyt owat he paljoa pahemmat fariseuksia, jotka kuitenkin lateliwat Moiseksen oppia, waikkeiwät tehneet sen jälkeen; mutta meidän pölkkyimme owat puujumalia; heissä ei ole tekemistä, eikä jättämistä, ei elämää, eikä oppia: he istuwat Kristuksen istuimella, opettawat omaa walhettansa, ja waikenewat ewankeliumia. Sentähden ei taida nämät Kristuksen sanat suojella heitä, waan heidän täytyy olla fusia ja murhaajia, kuten Kristus nimitää heidän, Joh. 10: 1.

17. Niinmuodoin tahtoo Kristus tässä, että fariseuksia kuulutettiin, ei kuitenkaan muualla, kuin Moiseksen istuimella, se on, niin kauwan kuin opettawat Moiseksen lakia, Jumalan käskyjä. Sillä samassa paikassa, jossa hän kieltää tekemästä heidän töittensä jälkeen, lukee hän heidän oppinsakin heidän töittensä lukuun, ja sanoo: he sitowat rasfaat kuormat, joita ei voida kantaa, ja panewat ihmisten olille, mutta ei he formellansakaan itse tahdo niitä liikuttaa. Matth. 23: 4. Huomaa nyt siinä, että hän tahtoo heidän ilkiän oppinsa ynnä töitten kansa kielletykki, jopa opin ennen muuta juuri heidän etuisimpana työnänsä. Niin on siis wihdoin tämän lauseen tarkoitus tämä: kaikki mitä he Moiseksesta puhuvat, se pitäkää ja tehkää; mutta mitä muutoin opettawat ja tekewät, älkää sitä pitäkö. Paljoa enemmän tulee meidän kuulla fariseuksiamme Kristuksen istuimella ainoastansa silloin, kuin saarnaawat köyhille ewankeliumia, eikä kuulla ja pitää, mitä he muutoin opettawat ja tekewät.

18. Sinä huomaat siis tässä, kuinka hyvin nuo ruokottomat paawilaiset owat laskeneet tämän lauseen oppinsa, walheensa ja walhettansa perustukseksi, kussa ei kuitenkaan yhtään lausetta ole wälewämmästi heitä vastaan ja kiroo heidän oppiansa korkeemmin, kuin juuri

tämä. Sillä Kristuksen sanat owat selkiät ja seisowat lujina: heidän töittensä jälkeen älkää tehkö. Mutta heidän oppinsa on heidän oma työnsä eikä Jumalasta; he owat semmoista kansaa, jotka wain owat antauneet walehtelemään ja wäärentämään Raamattua. Sillä kussa ei elämäkään ole hywä, harwoin siellä myös oikein saarnataan; täytyyhän sen aina saarnata itseänsä vastaan, jota hän tuskin tekee ilman lisäyksiä ja siwuoppeja. Lyhyesti, tiedä sinä, ettei hän, joka ei saarnaa ewankeliumia, istu Moiseksen, eikä Kristuksen istuimella; sentähden ei sinun tule tehdä hänen sanansa eikä työnsä jälkeen, waan paeta häntä, niinkuin Kristuksen lammasten tapa on, Joh. 10: 4, 5: minun lampaani tuntewat minun ääneni, mutta ei he muunkalaista seuraa, waan pakenewat häntä. Mutta jos tahdot tietää, kuinka heidän istuimensa kutsutaan, niin kuule Dawidia Psalm. 1: 1: **autuas on se, joka ei waella jumalattomain neuwossa, eikä seiso syntisten tiellä, eikä istu kussa pilkkaajat istuwat; ja Ps. 94: 20: etpäs tosin mielisty koskaan wahingolliseen istuimehen, joka lain häijyesti opettaa.**

19. Mutta mitä se on, kuin hän sanoo: köyhille saarnataan ewankeliumia? Eikö sitä saarnata rikkaillekin ja koko mailmalle? Wai kuinka, onko ewankeliumi niin suuri asia, että hän sen lukee näin suureksi hywäksi työksi, koska kuitenkin niin paljon ihmisiä wihaa sitä? Tässä tulee meidän tietää, mitä ewankeliumi on, muutoin emme ymmärtäisi tätä paikkaa. Huomattakoon sentähden hyvin ja ahkerasti, että Jumala alusta saakka on mailmaan lähettänyt kahtalaisen sanan eli saarnan, nimittäin lain ja ewankeliumin. Nämät molemmat saarnat tulee sinun hyvin eroittaa ja tuta. Sillä minä sanon sinulle, että paitti Raamattua ei ole tähän saakka yhtään kirjaa kirjoitettu, eikä löydy yhdekkään pyhäältä jotakaan semmoista käsillä, jossa nämät molemmat saarnat oikialla eroituksella olisimat selitettyinä, joka kuitenkin on warsin-tärkeää tietää.

Eroitus lain ja ewankeliumin välillä.

20. **Taki on se sana, jossa Jumala opet-**

taa ja wantii, mitä meidän pitää tekemän ja jättämän, jommoista oppia ne kymmenen kästysfanaa ovat. Missä nyt on paljas luonto, ilman Jumalan armoa, siellä on mahdollointa pitää lakia, siitä syystä, että ihminen Adamin lankeemuksen jälkeen paratifissa, on turmeltu, palaa ihan pahaa synnin himoa, eikä taida sydämmen pohjasta olla laille halullinen, niinkuin tämän kaiken itsesämme tunnemme. Sillä ei ole ketään, joka ei mieluisemmin soisi, ettei lakia olisikaan, ja kufin kyllä hawaitsee ja tuntee itsesfänsä, että on waikea olla hurskaana ja hywää tehdä, ja toisappäin helppo olla pahana ja pahaa tehdä. Niin — semmoinen työläisyys ja tahdottomuus hywään tekee, ettemme pidä Jumalan lakia; sillä mitä haluttomuudella, työläisyydellä ja tahdottomuudella pidämme, sitä ei Jumala katso pidettynä. Ja niin siis wakuuttaa meitä Jumalan laki omalla koettelemuksellamme, että me luonnostamme olemme pahat, lowakormaiset, synnin rakastajat ja Jumalan lain wihaajat.

21. Kaikesta tästä seuraa nyt jompikumpi näitä **lahta**, taikka **röykkeys**, taikka **epäily**. **Röykkeys** seuraa silloin, koska ihminen ottaa lain, täyttääksensä sitä töillfänsä ja harjoittelee siinä niin, että hän tekee, niinkuin sanat kuuluvat: palwelee Jumalaa, ei kiroo, kunnioittaa isää ja äitiä, ei tapa, ei tee huorin, ja muuta semmoista. Mutta näissä kaikissa ei tarkkaa sydäntänsä, ei huomaa, niissä tarkoituksessa hän niin kauniisti elää, (waan) peittelee kauniilla menolla wanhan konnan sydämmessfä. Sillä jos hän oikein kufkistelsi sydämmessfä perusse, niin totta huomaitfisi, kuinka hän tekee näitä kaiffia haluttomuudella ja pakosta, sentähden että hän pelkää helwettii tahi pyytää (tällä) taiwasta; jollei hän pyytäne vielä paljoa halvempaakin, niinkuin kunniaa, tawaroita, terweyttä, ja peljänne häpiää, wahinkoa ja tauteja.

22. Syhyesti: hänen täytyisi tunnustaa, että hän mieluisemmasti eläisi toifin, jollei seuraukset toifessa elämässfä estäisi häntä; sillä aiwan lain wuoksi hän ei tätä tekisi. Mutta koska ei hän huomaa näin pahaa pohjaa, niin

pyrkii hän suruttomuudessfansa, katsoo wain töihinsä, mutta ei sydämmeensä, kuulee hywin pitävänsä Jumalan lakia; ja niin pyhywät Mofeksen kaswot häneltä peitteessfä, se on, hän ei ymmärrä lain tarkoitusta oikein, nimittäin, että se tahtoo olla ilofisen, wapaan ja mieluisen halun ja tahdon tehtävä. Ikäänkuin huurelliselta kysyisit, mikfi hän semmoista tekee, niin ei hän taida muuta wastata, kuin: sen huwituksen wuoksi, jonka hän siinä hawaitsee; sillä ei hän sitä palkan tahi rangaisuksen tähden tee, eikä mieli sillä ansaita jotakaan hywää, eikä paeta jotakaan pahaa.

23. Sellaisen halullisuuden waatii lakifin meisfä, niin että kysyessfä puhtaalta, minkätähden hän semmoinen on, pitäisi hänen saattaa sanoa: en ole minä sellainen taiwaan, enkä helwetin, enkä kunnianikaan tähden, waan ainoasti sentähden, että se minusta tuntuu warfin hupaiselta, ja sydämmellisesti kelpaa minulle, jos kohta sitä ei olisi koskaan käsketty. Katso, sellaisella sydämmellä on halu Jumalan lakiin, ja se pitää sen ilolla. Sellaiset ihmiset rakastawat Jumalaa ja wanhurskautta, eiwätkä pelkää ja wihaa muuta kuin wääryyttä. Mutta niin mieltynyt ei ole yksikään ihminen luonnostansfä; waan luonnolliset ihmiset rakastawat palikkaa ja nautintoa, pelkääwät ja wihaawat rangaisuksesta ja waiwaa, sentähden wihaawatkin he Jumalaa ja wanhurskautta, rakastawat itseänsä ja wääryyttä. Tämmöiset ovat ihan pettureita, ulkokuullatuita, wiefastelioita, walehtelioita ja turhia ihmisiä. Ja semmoiset ovat kaiffi ihmiset ulkona armosta, mutta erittäin tekopyhät. Sentähden puhuu ja päättääkin Naamattu: **kaiffi ihmiset ovat walehteliat**, Ps. 116: 11, ja liiatenkin Ps. 39: 6: **kuinka aiwan turhat ovat kaiffi ihmiset**; ja Psalm. 14: 3: **ei ole yksikään, joka hywää tekee, ei ainoakaan**.

24. Mutta epäily seuraa silloin, kuin ihminen huomaitsee sellaisen sydämmensä perustuksen, ja hawaitsee hänen oleman mahdollointa rakastaa Jumalan lakia; sillä hän ei löydä mitään hywää itsesfänsä, waan ihan wihaa hywään ja halua pahaan. Silloin hawaitsee hän, että lakia ei saata töillä täyttää, sentähden epäilee hän töistä, eikä katso niitä mikfi-

kään. Rakkautta pitäisi hänellä olla, mutta sitä hän ei löydä, eikä woikkaan sitä itsestänsä ja omin voimin saada. Tästä syntyy fitten köyhä, viheliäinen, nöyrytetty henki, jota hänen oma tunteensa lain kautta waatii, ahdistaa, painaa ja welkoo semmoisesta, jota ei hänellä ole äyriäkään maksi. Semmoisilla ihmisillä yffistänsä on hyötynä laista. Sillä sitä warten on se annettu, että se waikuttaisi sellaisen tunteen ja nöyryyden; tämä on sen nimenomaisen tehtävä. Nämät ihmiset ymmärtävät hywin ulkokullattuin ja wääräin pyhäin työt ihan walheeksi ja petokseksi. Tämöisessä tilassa oli Dawid, koska Psalm. 116: 11 sanoo: **minä sanoin hämmästykseni: kaikki ihmiset owat walehtelijat.**

25. Sentähden kutsuu p. Paawali lain käskyksi kuolemaan, Rom. 7: 10, 13, ja synnin woimaksi, 1 Kor. 15: 56, ja 2 Kor. 3: 6 sanoo hän: **puustawi kuolettaa, waan Henki tekee eläwäksi.** Tämä kaikki on niin paljon sanottu, että koska laki ja luonto yhtyvät ja tuntevat toisensa, silloin wasta huomataan omatunto, ja synti tulee eläwäksi, silloin hawaitsee ihminen, kuinka sywältä hän on paha sydämessänsä, ja kuinka suuret hänen syntinsä owat, waihepä nekin, jotka hän ennen oli pitännyt hyminä töinä eikä syntinä. Niin täytyy hänen itse tuomita, ettei hän itsestänsä muu ole kuin kuoleman, wihan ja helmetin lapsi. Täällä on silloin wapistus ja hämmästyks, täällä katoa kaikki röykkeys ja sen sijaan tulee pelko ja epätoivo, silloin ihminen muserretaan, tyhjenetään, ja kaiketi nöyrytetään. Kuin laki nyt waikuttaa kaikkea tätä, sanoo p. Paawali taiten, että se on kuoleman laki, puustawi, joka kuolettaa, laki, joka tekee synnin woimalliseksi, ja waikuttaa wihan, Rom. 7: 13. Sillä laki ei anna, eikä auta mitään; waatii ainoastansa ja pakoittaa, näyttäen meille niinmuodoin wiheliäisyytemme ja turmeluksemme.

26. **Toinen Jumalan sana** ei ole lakia ja käskyä, eikä waadikkaan meiltä mitään, waan kuin semmoista on aikoihin saatu edellisen, nimittäin lain sanan kautta, ja wiheliäisyys, walitukset ja waiwaisuus owat valmistettuina sydämessä, silloin se tulee ja tarjoa suljoista ja eläwää sanaansa, se tarjoa, lupaa ja wel-

woittaa itsensä antamaan armoa ja apua, että pääsisimme semmoisesta surkeudesta, ja kaikki synnit ei ainoasti annettaisi anteeksi ja otettaisi pois, waan myös tämän lisäksi annettaisiin rakkautta ja halua täyttämään lakia.

27. **Katso, tämöinen Jumalan sanoma** armostansa ja syntein anteeksi antamisesta kutsutaan nimenomaan ewankeliumiksi. Ja minä sanon waihe kerran, ja taas kerran, ettei suinkaan ewankeliumia toisin ymmärtäne, kuin että se on Jumalan lupaus armosta ja syntein anteeksi antamisesta. Sillä siitä se tulee, ettei tähän asti ole ymmärretty p. Paawalin epistolia, eikä niitä saatetakaan ymmärtää, niinkauwan kuin ei tiedetä, mitä laki ja ewankeliumi nimenomaan owat. Kristusta pidetään lain asettajana ja ewankeliumia aivan uufina lain opetuksina, joka ei mitään muuta ole, kuin sulkea ja tykkänensä salata ewankeliumia.

28. Sillä **ewankeliumi** on kreikkalainen sana, ja merkitsee suomeksi: **iloinen sanoma**, koska siinä julistetaan elämän terveellistä oppia Jumalan lupauksista, ja meille taritaan Jumalan armoa ja syntein anteeksi antamista. Työt eiwät sentähden kuulu ewankeliumiin, sillä se ei ole laki, waan usko yffistänsä. Sillä ewankeliumi on paljaastansa Jumalan armon lupaus ja tarjoaminen. Joka nyt sen uskoo, hän saapi armon ja Pyhän Hengen. Siitä sydän fitte ihastuu ja mieltyy Jumalaan, ja tekee niin lakia wapaasta tahdosta ja ilman maksota, ilman rangaistuksen pelkoa, palkkaa katsomata. Sillä meillä on silloin kyllä ja yltä kyllä Jumalan armossa, jolla laille on täysi tehty.

29. **Mutta semmoiset lupaukset** tähtäwät mailman alusta kaikki Kristukseen, niin ettei Jumala lupaa kellenkään sellaista armoa muutoin kuin Kristuksessa ja Kristuksen kautta; Kristus on Jumalan lupauksen sanansaattaja koko mailmalle. Sentähden on hän tullutkin ja ewankeliumin kautta lähettänyt sen ulos kaikkeen mailmau, mutta on edeltä aina ilmoittanut sitä profetain kautta. Sentähden onkin turhaa jonkun tahtoa Judalaisten taowin odottaa jotakin Jumalan armolupausta ulkona Kristuksesta. Kaikki Kristukseen wiit-tää ja on hänen tähtensä päätetty ja (luwat-

tu); joka ei häntä kuule, ei hän mitään Jumalan lupauksta kuule. Sillä niinkuin hän ei tunne muuta lakia, kuin Mojesksen lakia ja profetaisen Raamattua, niin ei hän liioin anna muuta lupauksta, kuin ainoastansa Kristuksen kautta.

30. Mutta ehkä sanonet: ewankeliumeissa ja apostolein epistolisissa löytyy kuitenkin paljo lakia, ja toiselta puolen Mojesksessa ja profetaisen kirjoissa monta Jumalan armolupauksta? **Wastaus:** ei ole koko p. Raamatussa yhtään kirjaa, jossa ei molemmat ole yhdessä; Jumala on aina sowitzannut lain ja lupaukset toistensa korwalle; sillä lain kautta hän opettaa mitä pitää tehtämän, mutta lupauksen kautta, mistä se otettaan.

31. Mutta että **Uusi Testamentti** nimiten kirjain suhteen nimitetään ewankeliumiksi, tulee siitä, että se on kirjoitettu jälkeen Kristuksen tulon, joka on täyttännyt, esiin wetännyt ja suusanaisella saarnalla julkisesti lewittänyt ulos Jumalan lupauksen, joka muinain oli kätkeytnä Raamattuun. Pitäy siinä sentähden tähän eroitukseen, ja mitä Raamattukirjoja etees tulee, oli ne Wanhaa tahti Nutta Testamenttia, lue niitä sillä eroituskella, että missä Jumalan lupauksia on, siellä huomaat saman kirjan olewan ewankeliumi-kirjan, mutta missä käskyjä on, siellä on laki-kirja. **Mutta kuin Jumalan lupauksia on läjittäin Uudessa Testamentissa, ja Wanhasssa Testamentissa lakia läjittäin, niin kutsutaan muutoin Nutta Testamenttia ewankeliumiksi, ja Wanhaa lakiksi** (Mark 16: 15. Ps. 119: 92).

32. Nyt taas tulemme tekstiimme takaisin: köyhille saarnataan ewankeliumia. Siitä, mitä nyt sanottiin, on huokiaa ymmärtää, että Kristuksen töistä ei ole yhtään suurempaa kuin: saarnata köyhille ewankeliumia, kost' ei se muuta tahdo sanoa, kuin että köyhille julistetaan Jumalan lupaus eli kaiken armon sanoma, heille tarjotaan ja esitellään lohdutus Kristuksessa ja Kristuksen kautta, niin että joka uskoo, hänelle kaikki synnit annetaan anteeksi, laki täytetään, omatunto päästetään ja viimein iankaikkinen elämä annetaan. Mitä lohdullisempaa saisi toki köyhä ja viheliäinen sydän ja surullinen omatunto kuullaksensa? Kuinka saat-

taisi sydän voimallisemmin kehkaantua ja rohwaistua kuin näin lohdullisista, runsaista sanoista ja lupauksista? Synti, kuolema, helwetti, mailma ja perkele, ja kaikki paha katsotaan silloin ylöön, koska köyhä sydän ottaa ja uskoo tällöisen lohdutuksen ja Jumalan lupauksen. Se että hän tekee jokeita näkemiksi ja herättää kuolleita on wallan halpaa sen suhteen, että hän saarnaa köyhille ewankeliumia; sentähden jättää hän tämän, suurimman ja parhaimman näistä töistensä, viimeiseksi.

33. Mutta se huomattakoon tässä, kuin hän sanoo, ettei ewankeliumia saarnata muille, kuin ainoastaan köyhille, jolla hän epäilemättä tahtoo sanotuksi, että tämä on saarna ainoastansa köyhiä warten. Sillä onhan se muutoin saarnattu koko mailmalle; ja hän sanoo Mark. 16: 15: **menkäätkä kaikkeen mailmaan, ja saarnatkaa ewankeliumia kaikille luoduille.** Näitä köyhiä ei sinnekaan ole kerjäläiset ja ruumiillisesti köyhät, waan hengelliset köyhät, se on semmoiset, jotka eiwät pyydä eli rakasta ajallista tawaroita, niinpä ne särjetyt köyhät sydänmet, jotka tuntoinsa waiwoissa niin hartaasti ikävöitsiwät ja halajawat apua ja lohdutusta, etteiwät pyydä mitään ajallista rikautta eikä kunniaa, eiwätkä tule millään muulla autetuiksi, kuin sillä, että wain saisiwat armollisen Jumalan. Siellä on oikia hengellinen waiwaisuus. Nämät owat ne, joille tällöinen saarna sopii ja maistuu sydämessä, näille on tämä niinkuin pääsisiwät helwetistä ja kuolemasta.

34. Senpätähden, jos kohta koko mailma kuuli ewankeliumia, ei sitä kuitenkaan muut ota omakseen, kuin sellaiset köyhät. Paitti tätä sopii kyllä saarnata ja julistaa koko mailmalle, kuinka se on saarna ainoastansa köyhille, ja ettei yksikään rikas woi sitä käsittää: joka sitä käsittää tahtoo, hänen on ennen joutuminen köyhäksi, niinkuin Kristus Matth. 9: 13 sanoo: **en minä tullut wanhurskaita kutsumaan, waan syntisiä parannukseen,** koska hän kuitenkin kutsuu koko mailmaa. Mutta hänen kutsunuksensa oli semmoinen, että wain syntiset saisiwat sitä omakseen ottaa, ja hänen kutsuttawistansa oli jokaisen ensin joutuminen syntiseksi; mutta sitä ei he tahtoneet. Siksi oliin kaikkein niitten

joutuminen köyhiksi, jotka tahtoivat kuulla ewankeliumia, kyetäkseen sitä omaksensa ottamaan; mutta sitä ei he tahtoneet. Senpätähden jäikin se wain köyhille. Niin saarnattiinkin Jumalan armoa kaiten mailman kuullen nöyrille, että kaikki nöyrtyisivät; mutta sitä ei he tahtoneet.

35. Niin huomaat nyt, kutka ewankeliumin suurimmat wihamiehet ovat, nimittäin tekopyhät, jotka, niinkuin jo sanottiin, röykkeilevät. Sillä semmoisten kanssa ei ewankeliumi sowi yhteen. He tahtowat rikastua töistä, ja ewankeliumi tahtoo heitä köyhtymään. He eiwät tahdo peräytä, eikä ewankeliumikaan taida peräytä, se on Jumalan katoomatoin sana. Niin karfaawat he toifiansa vastaan ja loukkaawat itsensä, niinkuin Kristus Matth. 21: 44 sanoo: **joka laufee tähän kiveen, hän runnellaan. Mutta jonka päälle hän laufee, sen hän murentaa.**

36. He puoleltansa kiroilewat ewankeliumia esjytykseksi ja wäärä-uskoisuudeksi, ja käypi, niinkuin jokapäiwäisesti näemme ja niinkuin mailman alusta on käynyt, että ewankeliumin ja tekopyhän välillä ei ole mitään rauhaa, armoa ja sowingtoa. Ja sillä aikaa täytyy Kristuksen antautu ristiinnaulittawaksi; sillä hänen täntyy omainsa kanssa istua tässä ahdingossa ewankeliumin ja töitten välissä, ja tulla niin litistetyksi ja jauhetuksi, kuin nifu myllykiwien välissä. Aluskiwi on tuo hiljainen, rauhallinen ja liikkumaton ewankeliumi; mutta päälliskiwi omat työt ja töitten mestarit, jotka rajuawat ja jyräyttävät.

37. Kaikella tällä wastustaa Kristus wälewästi Judalaisten lihallista ja maallista luuloa hänen tulostansa. He ajattelivat sen suuren kuningaan, josta Johannes niin kokiasti saarnasi, ettei hän ollut mahdollinen sen kengän nauhoja päästämään, ajawan semmoisella korskalla, että ihan kultaa ja korlua wälkyisi, ja kadut kaikki silkillä ja helmillä puettettaisiin. Koska nyt koroittawat filmänsä näin kokiaille ja odottawat semmoista komeutta, niin sujuttaa Kristus heitä alaspäin, asettaa sokieta, ontuwia, kuuroja, kuolleita, mykkiä, köyhiä ja ihan kaikkea semmoista heidän eteensä, joka tykkänänsä on wastoin tämmöistä korskaa, ja

osoittaa itsensä semmoisessa muodossa, jossa ei hospitalitrenkiäkään etsittäisi, saatikka suurta kuningasta, jonka kengän nauhojakaan niin suuri mies, kuin Johannes, ei olisi kelmollinen päästämään.

38. Ikääskuin tahtoisi heille sanoa: laskekaat pois korkiat luulonne, älkäätkä katseko minun personaani ja muotoani, waan niitä töitä, joita minä teen. Mailmallisilla herroilla, koska inhimillisellä woimalla hallitsewat, täytyy olla rikasta, kokiata, werewää, wälewää, nerollista ja taitawaa kansaa ympärillensä, joitten kanssa he seuraa pitävät, ja tarvitsematkin niitä kyllä hymin; sillä ilman semmoista wäkeä ei woisi heidän waltakuntansa pystysyä, ja sentähden he eiwät saata ollenkaan hoitaa sokieta, ontuwia, kuuroja, mykkiä, kuolleita, spitalisia ja köyhiä: mutta kuin ei minun waltakuntani pyydä hyötyänsä toifilta, waan on toifille hyödyksi, ja (sillä) on itsesjänsä kyllä, eikä se mitään tarvitse, niin en woi minä ympärilläni karsiä niitä, joilla jo on kyllä, ja jotka omat terveitä, rikkaita, wälewäitä, puhtaita, eläwiä, hurstkaita ja kaikkein kelmollisia; sillä semmoisilla ei ole minusta mitään hyötyä, ei he taida minulta mitään nauttia, ne olisimat minulle häpiäksikin, sillä sillä näkyisi, kuin tarwitseisin minä heitä ja minulla olisi heistä hyötyä, niinkuin mailman herroilla on alamaisistansa. Minun tulee siis käyttää itseäni aiwan toifella tawalla ja pitää itseni sellaisiin, joilla minusta on hyötyä: minun on seuraa pitäminen sokiain, ontuwain, mykkäin ja kaikellaisten raajarikkoin kanssa. Semmoista waatii minun waltakuntani laatu ja luonto, ja sentähden tulee minun niin käyttää itseni, että sellainen kansa pysyisi ympärilläni.

39. Kaiten tämän perästä seuraa nyt sopiwasti nämät sanat: **autuas on se, joka ei pahene minusta.** Miksi niin? Siksi niin, että nämät kaikki asiaa näkyvät olewan warfin kaulana toifistansa, nimittäin Kristuksen matala käytös ja Johanneksen kunniallinen todistus. Näitä kahta ei osannut luonto sowingtoa yhteen. Nyt seisoi Koko Naamattu Kristuksen nojalla ja waarallinen oli erehtyä hänestä. Luonto fanoi näin: olisiko tämä se Kristus, josta koko

Raamattu puhuu? olisiko tämä se, jonka kengän pauloja ei Johannes katsonut itseänsä kellolliseksi päästämään, ja minä en katsoisi häntä mahdolliseksi kentiäni jiiwoomaan? Se on siis totisesti juuri armo, ettei pahennuta Kristuksesta; ja tämän esteeksi ei ole muuta keinoa eikä neuvoa, kuin katsoa Kristuksen töihin ja pitää niitä Raamatun korvalla, muutoin ei ole mahdollista estää pahennusta; hänen ulkonainen armonsa ja käytönsä on liika alhaista ja ylenkatjottavaa.

Kahdellaisestä pahenuksesta.

40. Mutta tässä huomaitkaat, että **pahennus on kahdellaäinen**: toinen **opin pahennus**, toinen **elämän pahennus**. Nämät molemmat lait pahenuksia huomattakoon hyvin. **Opin pahennus** on se, koska Kristuksesta toisin uskotaan, opetetaan tai ajatellaan, kuin tulisi uskoa, opettaa ja ajatella, niinkuin Juutalaiset uskoivat ja opettivat Kristuksesta toisin, kuin hän oli; ja odottivat hänessä itselensä maallista kuningasta. Senkaltaisesta pahenuksesta puhuu Raamattu enimmästi. Siitä puhuvat Kristuskin ja Paawali alati, eivätkä pian muuta muistele. Ja huomaa tarkoin, että tämä on juuri se pahennus, josta Kristus ja Paawali puhuvat.

41. En waroita minä ilman syytä tätä huomaamaan. Sillä paawin hallituksen aikana on tätä pahennusta kokonaan waijettu, eikä tiedä nykyaikaan papit eikä munkit muusta pahenuksesta puhua, kuin mikä on julkisyntiä ja jumalatointa elämää, jota ei Raamattu kutsu pahenukseksi, vaan he selittävät ja wettävät sanaa ikääskuin tukasta siihen. Toisfappäin, kaiken oman menonsa pitävät he parhaana, ja kaikkea oppiansa, jolla luulewat auttawansa mailmaa, eiwät pidä he minään pahenuksena, vaan aivan parannuksena, kussa kuitenkin tämä kaikki tyyni on ihan myrkyllisiä pahenuksia, joitten wertoja ei ole koskaan löytynyt auriongon alla. Sillä he opettawat kansaa pitämään messua *) uhrina ja hyvänä

*) Herran ehtoollista.

työnä, ja omain töitten kautta tulemaan hurjakaaksi, maksamaan syntiä ja tulemaan autuaaksi, joka kaikki ei muuta ole, kuin hyljätä Kristus ja hävittää usko pois.

42. Ja on siis nyt koko mailma täynnä pahennusta, hamaan tawaasen asti, niin että on hirmuista ajatella! Sillä tähän aikaan ei etsitä Kristusta köyhyydessä, sikeudessa, kuolemasa, vaan pyritään tykkänensä toista tietä tawaasen, ja petytään kuitenkin.

43. **Elämän pahennus** on se, koska joku näkee ja saa tietää julkisen pahan työn toisessa. Mutta semmoista pahennusta on mahdolloin wälttää, koska meidän on eläminen pahain parisfa. Eikä se olekaan niin waarallinen, sillä kufin hyvin tietää sen pahaksi, eikä tule wietellyksi, vaan seuraa itsestään sitä tunnettua pahaa, jolla ei ole ulkonuotoa eikä kiiltoa werhona. Mutta tuo edellinen pahennus on kaunihinta jumalanpalmwelusta, kaunihimpia töitä, ja häweliäisintä elämää, jota järki ei pysty moittimaan, eikä pahaksi panemaan; mutta yffistänsä P. Hengen kautta usko ymmärtää sen wääräksi. Ja kaikesta sellaisesta pahenuksesta waroittaa Kristus Matth. 18: 6, jossa sanoo: **joka pahentaa yhden näistä pienimmistä, jotka minuun uskowat, parempi hänen olisi, että myllhy kiwi ripustettaisiin hänen kaulaansa, ja hän upotettaisiin meren syvyyteen.**

44. Tarkkaa sentähden: joka ei saarnaa sinulle Kristusta, taikka joka toisin saarnaa häntä kuin seuraa pitäväiseksi sokian, ontuwain, kuolleitten ja köyhäin kanssa, kuten tämä ewankeliumi osoittaa, häntä karta kuin itse perkelettä; sillä sellainen opettaa sinua hurjaksi ja pahentumaan Kristukseen, niinkuin paawi, munkit ja yliopistonfa tekewät, joitten meno tykkänensä on pahennusta, kiireestä kantapäähän, nahasta ytimiin saakka, niin että tuskin saattaa lumi olla semmoista wentowettä, eikä semmoinen meno saata olla ilman pahennusta, koska pahennus on heidän oppinsa luonto ja oikia olento. Tahtoa siis ojentaa paawia, luostareita ja yliopistoita ja kuitenkin jättää heidän olentonsa juhteen henkiin, on yhtä paljo kuin pufertaa lumesta wettä, ja yhtä kaikki jättää lumen jälle. Mutta mitä on

saarnata Kristusta joiain ja köyhäin joukossa, sitä tahdomme tekstimme lopulla katella.

45. **Koska he menivät pois, rupeji Jeesus sanomaan kansalle Johanneksesta: mitä te läksitte korpeen katsomaan? ruokoako, joka on tuulen häällyttävä? Tai mitä te läksitte katsomaan? ihmistäkö waatetettna pehmeillä-waatteilla? katso, jotka pehmeitä kantawat, ne owat kuningasten huoneissa. Tai mitä te läksitte katsomaan? profetaako? Totisesti sanon minä teille: tämä on jalompi kuin profeta. Koska Kristus näin ylistää Johannesta siitä, ettei ollut joku ruoko, eikä puetettu pehmeisin waatteisin, ja että oli jalompi profetaa, niin hän näillä kaunistetuilla sanoilla tekee kyllin tietäväksi kansan olleen sitä mieltä, että Johannesta taisi katsoa ruokoaksi, pehmeillä waatetetuksi ja profetaaksi. Sentähden tulee meidän nyt katsoa, mitä hän sillä tarkoittaa, ja miksi hän nuhtelee ja hylkää tämän heidän ajatuksensa. Kylliksi on jo sanottu, että Johanneksen tuli osoittaa, mikä Kristus on, etteivät pahentuisi hänen alhaisesta tulemisestansa.**

46. **Koska nyt oli tähdellistä, että Johanneksen todistus uskottiin ja Kristus tunnettiin, niin ylistää hän Johannesta: eniksi hänen pysyvyydestänsä, ja kolhaisee tällä heidän horjuvaa mieltänsä, joka oli syynä siihen, etteivät uskoneet Johanneksen todistusta. Ikäänkuin tahtoisi sanoa: te olette kuulleet Johanneksen todistuksen minusta; mutta ette siinä pysy, (waan) pahennutte minuun ja sydämmenne ajelee sinne ja tänne, odottaen toista muuta kuin minua, ettekä kuitenkaan tiedä, kuka tuo toinen on, tahi milloin ja mistä hän tulee, niin että sydämmenne on ruowon kaltainen, joka on tuulen sinne ja tänne häällyttävä: ei ole teillä mitään tiettyä, ja tahtoisitte wain kuulla jotain muuta, kuin minusta. Arwelletko Johanneksenkin niin muuttaman todistustansa minusta ja heittäwän sen tuuleen, kuin te ajatuksisanne teette, ja puhuvan muusta toisesta, jota te mielellänne kuulisitte? Ei juinkaan, Johannes ei ole kaksikielinen, hänen todistuksensa ei puikahtele, eikä hän huisku huikentelewaisten luuloinne mukihin, waan teidän tulee kiinnittää häällywäiset ajatuksenne**

Kirkko-Postilla. I.

hänen todistukseensa, ja niinmuodoin pitäytä minuhun, eikä ajatella ketään toista.

47. **Toiseksi ylistää hän Johannesta siitä, ettei kantanut pehmeitä waatteita, ikäänkuin hän tahtoisi sanoa: ehkä uskotte kyllä minua samaksi personaaksi, josta hän todistaa; mutta te odotatte häntä puhumaan jotenkuten toisin ja pehmeemmästi minusta, sillä tapaa, kuin mielellänne kuulisitte. Se on mielestänne liialliseksi kowaa ja karkiaa, että minä tulen niin köyhänä ja ylenkatsottuna. Te tahtoisitte minua osoittamaan itseäni korskalla ja jyrällä, ja jos Johannes sanoisi semmoista minusta, ei hän silloin mielestänne olisi warsin karkia ja kowa. Mutta laskekaat mokomat ajatukset menemään; jonka minusta tulee saarnata, ei hänen sowi saarnata toisin, kuin miten Johannes teki; ei se muuksi muutu; muuta muotoa ja käytöstä en minä noudata. Mutta jotka toista opettawat, he liehakoitsewat ja asuwat kuningasten huoneissa, mutta ei korwessa. He owat rikkaat ja ihmisten arwossa; nuot owat ihmis-oppeja, jotka opettawat itseänsä, eikä minua.**

48. **Kolmanneksi ylistää hän Johannesta hänen wirkansa arwosta, ettei hän ainoastansa ollut profeta, waan vielä profetaa jalompi. Ikäänkuin tahtoisi sanoa: teidän lentävät luikertelewat ajatuksenne pitävät Johannesta profetana, semmoisena, joka puhui Kristuksesta niinkuin tulewasta, samoin kuin muut profetat tekivät, jolla taasenkin laajennatte sydäntänne yli tämän ajan toiseen aikaan, jolloin Kristusta, Johanneksen todistuksen johdosta, odottaisitte, niin että pääsisitte ottamasta minua omaksenne. Mutta minä sanon teille: ajatuksenne owat wäärät, sillä, niinkuin hän tahtoo estää teitä olemasta häällywäisten ruokoin kaltaiset ja muuta toista personaa odottamasta, kuin minua, eikä myöskään salli teidän odottaa minulta toista käytöstä kuin mitä näette, niin on hän tykkänänsä sitäkin vastaan, että odottaisitte jotain toista aikaa, waan hänen todistuksensa juuri tarkoittaa tätä personaa, näitä käytöksiä ja tätä aikaa. Hän wastustaa siis liukkaita ajatuksisanne joka kulmalta, ja sitoo teidät yksitänsä minuun.**

49. **Jos nyt tahdotte tehdä hänelle oikeutta, täytyy teidän suorastaan seurata hänen**

todistustansa, ja uskoa tässä olewan sen personan, ne käytökset ja sen ajan, joka teidän tulee ottaa vastaan, ja laskea oma luulonne ja odottamanne toinen persona, toiset käytökset ja toinen aika menemään. Sillä hän ei warmaan ole mitään häällywä ruoko, ei mitään pehmeillä puetettu, sekä warsinkaan mitään tulewaisia aikoja ennustawa profeta, waan läsnäolewain asiain sanansaattaja: ei hän kirjoita muitten profetain tavoin, waan todistaa ja ilmoittaa suusanallisesti siitä, josta kaikki profetat ovat kirjoittaneet; niinkuin nyt seuraa.

50. Sillä tämä on se, josta kirjoitettu on: "katso, minä lähetään minun enkeliäni sinun kaswois eteen, joka on valmistawa sinun ties sinun etees." Mitä tämä muuta on kuin tämän werran sanottu: „ei tarwitse teidän odottaa ketään toista, ei toista käytöksiä eikä toisia aikojaakaan: tässä olen minä nyt saapuwilla, se josta Johannes puhuu; sillä ei ole hän profeta, waan sanansaattaja, eikä ainoastansa sanansaattaja, jonka kotiin jäänyt Herra lähettää, waan se, joka tulee Herransa kaswain edellä ja jolla on itse Herra muassansa, niin että sanansaattajan ja Herran aika on yksi ja sama. Jos ette nyt ota häntä semmoisena sanansaattajana omaksenne, waan teette hänestä profetan, joka wain ennakolta julistaisi Herransa tulemistä, kuten muutkin profetat ovat tehneet, niin erehdytte minun, ja tämän Raamatun, ja kaikkein suhteen."

51. Tässä hawaitsemme Kristuksen eritoten waatiman heitä pitämään Johannesta sanansaattajana, eikä profetana; sillä sentähden haastaa hän Raamattuun, ja Malakian lauseen, luv. 3: 1, jota hän ei tee niissä molemmissa toisissa kohdissa, nimittäin personastansa ja käytöksiensä. Sillä siinä erehtywät vielä tänäkin päivänä Judalaiset, että odottawat toista aikaa. Ja jos silloin olisimat uskoneet Kristuksen ajan jo olemassa olewan ja pitänēt Johannesen sanansaattajana, eikä profetana, niin olisi asia ollut helposti antettu personaan ja käytöksiin nähden. Olisi heidän täytynyt wihdoin ottaa personan ja käytökset omakseen, ainakin sitte, kuin aika oli ohitse mennyt, sillä muuta aikaa ei olisi olewa kuin Johannesen päiwät, joka oli Herran sanan-

saattaja ja tien perkaaja; mutta nyt koska salliwat ajan mennä ohitse ja odottawat toista aikaa, on paljoa wähemmin mahdollista saada heitä tunnustamaan Kristuksen persona ja käytöksiä; waan he pysywät ruokoina ja hempulaisina, niinkauwan kuin pitämät Johannesta profetana, eikä sanansaattajana.

52. Tottukaamme niin ymmärtämään Raamattua, että **Angelus**, jota suomeksi nimitämme **enkeliäsi**, merkitsee nimenomaan: sanoo eli sanansaattajaa, ei senkaltaista, joka juokuttaa kirjaisia, waan senkaltaista, jota pannaan suusanalla toimittamaan sanansaatttoa. Sentähden on tämä nimi Raamatussa yhteinen kaikille Jumalan lähettäiläisille taiwaassa tahti maan päällä, oli ne p. enkeleitä taiwaassa, tahti profetoja, tahti apostoleita maan päällä. Sillä näin sanoo Malakias luv. 2: 7 papinwirasta: **papin huulten on oppi kätkeminen, että laki hänen sunstansa khyyttäisiin; sillä hän on Herran Sebaotin enkeli; ja Hagg. 1: 13: niin sanoi Haggai, Herran sanansaattaja, Herran käskystä kansalle; samate Luukk. 9: 52: ja lähetti sanansaattajat (enkeliä) edellänsä, ja he meniwät yhteen Samarialaisten kylään, majaa hänelle valmistamaan. Ja niin ovat kaikki, jotka Jumalan sanaa julistawat, Jumalan enkeleitä ja sanansaattajia. Siitä tulee sana ewankeliumikin, jota suomeksi kutsutaan hyväksi sanomaksi. Mutta taiwaallisia henkiä kutsutaan nimenomaan enkeleiksi, sentähden että ovat Jumalan korkeimmat ja jaloimmat sanansaattajat.**

53. Johannes on niinmuodin kansa enkeli eli suusanallinen sanansaattaja; mutta ei ainoastansa sellainen sanansaattaja, waan myös tien valmistaja Herran kaswain edessä, niin että Herra itsekin seuraa häntä kantapäällä; jota ei yksitään profeta ennen tehnyt; senpätähden onkin hän profetaa jalompi, nimittäin enkeli eli sanansaattaja ja edelläjuoksia, niin että kaikkein profetain Herra itse hänen aikansa ja hänen kansansa tulee.

54. "Tietä valmistaa" merkitsee tässä samaa kuin: tietä perata, eli raivata pois tieltä sitä, joka estäisi Herraa kulusanssa, samate kuin jonkun herran palvelia vielä nytkin sitte pois syrjään puita, kiviä, wäkeä ja kaik-

kea, mitä makaisi herransa tiellä. Mutta mitä makaa Kristuksen tiellä, jota Johanneksen olisi perkaaminen? Epäilemätä synty, mutta vielä paljoo enemmän ylipäin pyhään hyvät työt. Se on, hänen tulisi itseskullenkin ilmoittaa kaikkein ihmisten työt ja menon olevan silkkaa syntiä ja perikatoa ja heidän tarwitzeman Kristuksen armoa. Joka tämän perinpohjin tietää ja tunnustaa, hän on nöyrytetty itsessään ja on hymin tietä valmistanut Kristukselle, josta tahdomme enemmän puhua tulevasa ewankeliumissa. Nyt on aika sovittaa itsellemme tätä ewankeliumia hyödytykseksi.

Oppi uskosta ja hyivistä töistä.

55. Niinkuin edellisissä ewankeliumi-selityksissä sanoimme, että meidän tulee niistä ottaa nämät kaikki opetusta, nimittäin että uskomme ja rakastamme, eli vastaanotamme ja osoitamme hyviä töitä, niin on tässäkin tekeminen, että ylistämme uskoa ja harjoitamme rakkautta. Usko ottaa Kristuksen hyvät työt omakseen, ja rakkaus tekee lähimmäisellensä hyviä töitä.

56. Ensiksi mahvistetaan ja parataan sillä uskomme, että Kristus tässä meille kuvataan omisja luonnollisissa töissään: että hän seuraa pitää yksistäänsä sokiain, kuuroin, ontuwain, spitalisten, kuolleitten ja köyhäin kanssa, joka on julaa rakkautta ja lempeyttä kaikkia warattomia ja viheliäisiä kohtaan, niin että Kristus lopuksi on pelkkä lohdutus ja pako-paikka kaikille murheellisille ja särjetuille omillistuunoille. Tässä on nyt usko tarpeellinen, joka rakentaa tämän ewankeliumin perustukselle eli luottaa siihen, eikä epäile Kristuksen olevan senmoisen, joffi tämä ewankeliumi hänen kuvaa, eikä pidä häntä muuna, eikä falli itseänsä wietellä häntä muuna pitämään. Sellaisella totisesti on Kristus, niinkuin hän usko, ja kuten tämä ewankeliumi hänestä puhuu. Sillä niinkuin sinä uskot, niin sinulle tapahtuu, ja autuas on se, joka ei tässä pahene hänestä.

57. Karta nyt kaikella ahkeruudella tätä pahennusta. Kutta owat ne, jotka tässä pahentawat sinua? Kaikki, jotka opettawat sinua tekemään töitä, eikä uskomaan; jotka tekewät sinulle Kristuksen lain säätäjäkki ja tuomariksi, eiwätkä falli hänen jäädä sinulle wain autta-

jaksi ja lohduttajaksi; jotka ahdistawat sinua töillä liikkumaan Jumalan edessä, niillä makamaan syntejäs ja ansaitsemaan armoa. Tämä on paawin ja hänen pappeinsa, munkkinsa ja yliopistoinsa oppeja, jotka mesfuillansa ja Jumalan palveluksillansa wiettelewät sinua awosuin katsoa töllistelemään toisenlaista Kristusta, ja ottawat sillä lailla sinulta pois totisen Kristuksen.

58. Sillä, jos tahdot oikein uskoa ja toiuudessa saada Kristuksen omakses, täytyy sinun päästää kaikki ne työt menemään, joilla tahdot kauppa tehdä Jumalan kanssa ja edessä: ne owat ihan pahennuksia ja wiewät sinun Kristuksesta ja Jumalasta. Jumalan edessä ei kelpaa mikään työ, waan Kristuksen omat työt yksinään; ne sinä pannos puolestas puhumaan Jumalan edessä, äläkä itse tee muuta työtä hänen edessänsä, kuin että wain uskot Kristuksen tekewän työnsä sinun puolestas ja asetawan niitä Jumalan eteen. Saadakses siis uskos puhtaaksi, älä muuta tee kuin pysy alallas, falli Kristuksen tehdä hyvää, ota hänen työnsä omakses ja anna hänen harjoittaa rakkauttansa sinulle. Sinun täytyy taikka olla sokiain, ontuwan, kuuron, kuolleen, spitalisen ja köyhän, taikka paheta Kristuksesta. Ei walehtele sinulle tämä ewankeliumi, joka asettaa sinulle Kristuksen seuraan pitämäiseksi ainoasti warattomain kanssa ja heille hyvää tekemäiseksi.

59. Kas, tämä on: oikein tuta ja ottaa Kristus omakseen, tämä on: oikein kristillisesti uskoa. Jotka nyt omilla töillään; tahdot wain puolestansa täyden tehdä ja päästä hurskaksi, he efsywät tästä läsnä-olewasta Kristuksesta ja odottawat toista, taikka ainakin uskowat hänen toisella tawalla tekewän, tulewan wain omaksomaan heidän töitäänsä ja julistamaan heitä hurskiksi. Semmoiset owat, juurikuin Judalaiset, ijankaikkisesti hukassa ja auttamattomat.

60. Toiseksi opettaa hän meitä tässä hyviä töitä oikein toimeen panemaan ja näyttää mitkä oikeat hyvät työt owat. Kaikki hyvät työmme, paitsi usko, owat tehtävät lähimmäiselle; sillä itsellensä ei waadi Jumala muuta työtä meiltä, kuin wain uskoa hänen

Kristuksen kautta; siinä on hänen kyllä. Tällä annamme hänelle oikian kunniansa, niinkuin sille joka on armollinen, laupias, viisas, hyvä, totinen, y. m. Sitte et muusta huoline, waan että teet lähimmäiseselles samoin kuin Kristus teki sinulle, ja käntät kaikki työs ja koko elämäs lähimmäises hyödyksi. Etfi köyhä, sairaita ja kaikellaisia raajarikkoja, auta niitä, ja aseta koko elämäs harjoitus ihan siihen, että, jotka sinua tarvittewat, saisiwat sinua wiljellä kaikessa, mitä hengelläs, tawarallas ja kunniallas voit. Mutta joka tahtoo houkutella sinua muihin hywiin töihin, pakene sitä kuin itse sutta ja perkelettä. Hän tahtoo asettaa pahennuksen tielles, niinkuin David Psalm. 142: 4 sanoo: **sillä tiellä, jota minä waellan, asettawat he paulat** (se on: **pahennukset**) **minun eteeni.**

61. Semmoista tekewät nuot nurjat ihmiset, paawilaiset, jotka Jumalan palveluksellansa häwitawät sellaiset kristilliset työt, ja opettawat kansaa palwelemaan wain Jumalaa, eikä ihmisiä. He asettawat luostareita, mesuja, walmiaisia, rupeewat (niinkuin sen nimittawät) hengelliseksi, ja tekewät mikä sitä, mikä tätä, ja niin kutsuwat nämät wiheliäiset ja sotiat sitä Jumalan palvelukseksi, minkä itse owat walinneet. Niin tiedä nyt: palwella Jumalaa ei ole muuta kuin palwella lähimmäistäs ja rakkaudesta, ilman eroitusta, tehdä hänelle hyvää, oli hän kuka tahansa, lapsi, waimo, palwelija, ystäwä, tahi wihollinen, jotka ruumiin tahi sielun puolesta sinua tarvittewat, ja joita sinä hengellisesti tahi ruumiillisesti saatat auttaa: semmoinen on Jumalan palwelus ja hyvät työt. Oi, Herra Jumala, kuinka mielettömiä olemme tässä maailmassa! Me olemme sellaisia töitä tekemätä, waikka kuitenkin joka paikassa niin ylöä paljo niitä löytyy, joille taitaisimme näitä tehdä; waan ei etfi kukaan sitä eikä pyri siihen. Mutta katso nyt elämäs; jos et löydä itseäs warattomain ja köyhäin keskeltä, josja tämä ewankeliumi sinulle osoittaa Kristuksen olemaksi, niin tiedä, ettei uskos vielä ole oikia, ja ettet totisesti vielä ole maistanut Kristuksen rakkautta ja hyvää tekoa itjesjäs.

62. Niin huomaa nyt, mikä painollinen

jana tämä on: **antuas on se, joka ei pahene minusta.** Me pahennumme molemmisja näisjä kohdisja: **uskosja**, koska keksimme muita keinoja tulla ksemme hurstkaksi, kuin Kristuksen kautta; kuljemme sokeina, emmekä tunne Kristusta. **Rakkaudessa**, koska heitämme köyhät ja warattomat hoitamata, ja halweksemme heitä, ja luulemme kuitenkin muilla töillä tekemämme uskolle täyden. Ja kaadumme niin Kristuksen tuomion alle Matth. 25: 42, 45: **minä isojin, ettekä minua ruoffineet y. m. ja mitä ette tehneet yhdelle näistä vähimmäistä, sitä ette tehneet minulle.**

63. Kuinka on nyt sellainen tuomio oikia? — Sentähden ettemme tehneet lähimmäisellemme samoin kuin Kristus teki meille. Hän osoitti meille köyhille suuren, runsaan ja ijäisen hyvän tekonsa emmekä me osoittaisi lähimmäisellemme halpaa palwelustamme, jolla ilmoitamme, ettemme todella usko, ja ettemme ole omaksuneet eikä maistaneet hänen hyvää tekoansa. Silloin moni sanoo: **Herra, Herra, emmekä sinun nimes kautta ennustaneet, ja sinun nimelläs ajaneet ulos perkeleitä, ja olemme sinun nimes kautta monta wäkewää työtä tehneet? Ja silloin Jeesus heille tunnustaa: en minä teitä ikänä tuntenut; menkää pois minun tyköäni, te wäärintekiät.** Matth. 7: 22, 23. **Minkätähden?** Sentähden, etteiwät harjoittaneet oikia uskoa ja rakkautta.

64. Niin huomaamme tästäkin ewankeliumista, kuinka hitaasti Kristuksen tunteminen edistyy: siihen on aina joku este, mikä pahentuu sitä, mikä tästä, eikä se tahdo kenessään edistyä, eikä Johanneksenkaan opetuslapsisja, waikka julkisesti näkewät Kristuksen työt ja kuulewat hänen sanansa. Niin teemme mekin: waikka meidän kyllä täytyy nähdä, kuulla, käsitellä ja tunnustaa, että kristillinen elämä osoittaa itsensä uskosja Jumalaan ja hywäntekemisessä eli rakkaudessa warattomaa lähimmäistä kohtaen, ei tahdo tämä kuitenkaan kostua: toinen rippuu ainoasti luullussa Jumalan palveluksessaan ja omisja töisjään; toinen kahnii wain omaksi eduksensa, eikä auta yhtäkään ihmistä.

65. Vieläpä nekin, jotka mielellänjä kuulewat ja ymmärtawät tätä puhdasta uskon

oppia, eivät ryhdy mihinkään toimiin, auttaaksensa lähimmäistänsä, ikäänkuin pyrkisivät autuaiksi uskon kautta ilman töitä, eivätkä huomaa, ettei heidän uskonsa ole usko, vaan ainoasti uskon kuori, samoinkuin kuwa peilissä ei ole itse kasvot, vaan ainoasti sen hämökeli warjo, niinkuin p. Saakoppi luvussa 1: 22—24 wallan siinästä tästä kirjoittaa: mutta olkaat myös sanan tekiät, eikä waan kuuliat, pettäin itsiämme. Sillä jos joku on sanan kuulia, eikä tekiä, hän on sen miehen kaltainen, joka runniillisen kasvonsa peilissä kirkistelee;

sillä sitte kuin hän itsensä on kirkistellut, menee hän pois ja unohtaa kohta millinen hän oli. Näin siis näkewät nämätkin itsessänsä oikian uskon kuwan, koska he fiitä kuulewat tahi puhuwat; mutta niin pian kuin kuuleminen tahi puhuminen on ohitse, afuskelewat he kohta muissa asioissa, eivätkä tee sen jälkeen, ja silloin he yhä unhottawat uskon hedelmän, joka on kristillinen rakkkaus, josta kaikesta p. Paawali 1 Kor. 4: 20 puhuu: **Ei Jumalan waltakunta ole puheessa, vaan woimassa.** [Amen.]

N:o 4. Neljäntenä Adventti-Sunnuntaina.

Evankeliumi, Joh. 1: 19—28.

Ja tämä on Johanneksen todistus, koska Judalaiset lähettiwät Jerusalemissa papit ja lewiläiset kysymään: kukas olet? j. n. e.

1. Johanneksen todistusta kertoo ewankelista monilla sanoilla, ja asettaa sen meille warsin suureksi ja merkilliseksi asiaksi. Sillä waiikka olisi ollut kylläksi wain kerran sanoa: **hän todisti**, kertoo hän sitä kuitenkin vielä kerran, sanoen: **eikä kieltänyt: ja hän todisti**, epäilemätä kiittääksensä Johanneksen kallista pyhyyttä näin suuresia kiusauksissa, jolla häntä nyt koeteltiin luopumaan totuudesta pois. Suomaitkaat nyt tässä asian haarat.

2. **Ensiksi** ei lähetetty hänen tykönsä renkejä, eikä halpoja kaupunginmiehiä, vaan pappeja ja lewiläisiä korkeimmasta ja etuisimmasta fariseusten lahkokunnasta, jotka olivat kansan parhaimpia. Tämä oli totisesti kunniallinen lähetys näin halwalle miehelle, joka semmoisesta kunniaasta huokiasti olisi woinut ihastua ja käydä ylpiäksi, koska herrain ja ruhtinasten suosio enimmiten juuri kalliina pidetään maailmassa.

3. **Toiseksi** ei tullut näitä lähettäjiä hänelle halwalta kansalta, vaan herroilta Jerusalemissa, joka on pääkaupunki ja Judan kansan koko neuwon ja hallituksen koto, niin että se oli yhtä kuin jos olisi koko kansa tul-

lut hänelle kunniaa tarjoamaan. Ohhoh! tätä puhallusta, kuinka olisi se kohistuttanut, jos se olisi tawannut turhamielisen, maallisen sydämmen!

4. **Kolmanneksi** ei tarjoo he hänelle jotakuta lahjaa eikä jotain tawallista kunniaa, vaan kaikkein korkeimman kunnian, nimittäin kuningas-waltakunnan ja kaiken esiwallan woiman, ja owat walmiit ottamaan häntä Kristukseksi. Sehän oli korkia ja makia kiusaus! Sillä, jollei hän huomannut heidän tahtowan pitää häntä Kristuksena, eipä hän totta olisi wastannut: **en minä ole Kristus**. Ja Luukas kirjoittaa myös, luv. 3: 15, että, kuin kaikki ajattelivat sydämmessänsä: **lienekö hän Kristus**, wastasi hän heille, ettei hän ole se mies, miksi he luulivat hänen, vaan oli lähetetty hänen edellänsä.

5. **Neljänneksi**, koska ei hän tätä kunniaa tahtonut, koettivat he häntä toisella, ja olivat walmiit ottamaan hänen Eliaaksi. Sillä heillä oli ennustus Malak. 4: 5, 6, joka näin kuuluu: **katso, minä lähetän teille Eliaan, profetan, enenkunin se suuri ja hirmuinen Herran päiwä tulee. Hän on kääntäwä isäin sydämmet lasten puoleen, ja lasten sydäm-**

met isäinsä puoleen; etten minä tulisi ja löisi maata kirouksella.

6. **Wildennekksi**, kuin hän ei tahdo olla Eliaanakaan, koettawat he wieläkin häntä, ja tarjoowat jonkun halwenman profetan kunnian. Sillä Malakiaan jälkeen ei ollut heillä yhtään profetaa. Mutta ehkä Johannesta näin paljolla kunnialla koeteltiin, ei hän sittenkään liivistellyt, waan oli pysymäinen.

7. **Kuudennekksi** ja viimeisekksi, kuin eivät enää tienneet tarjota hänelle mitään kunniaa, lykkäsivät he hänen itsensä sanottawaksi, kuinka ja minä sitte tahtoi hän pidettä; he tahtoiwat muka kaikesta sydämestä kunnioittaa häntä. Mutta ei Johannes huolinut heidän kunniaastansa, eikä vastaa enempää kuin, että hän on **huntutawan ääni**, joka kutsuu niin heitä, kuin kaikkia muitakin, mutta siitä ne ei lukua pidä. Mitä kaikkia tämä merkitsee, saamme wielä kuulla. Silmäilkäämme nyt tekstiä.

8. **Ja tämä on Johanneksen todistus, koska Judalaiset lähettiwät Jerusalemissa papit ja lewiläiset kysymään häneltä: kutas olet?** He lähettiwät hänen tykönsä. Miksi eivät itse tulleet? Johannes oli tullut parannusta saarnaamaan kaikille Judan kansasja. Mutta semmoisesta saarnasta eivät he huoli mitään. Sentähden on se wallan tosi, etteiwät misään hymäysä ja puhtaassa tarkoituksessa lähettäneet ja tarjonneet hänelle sellaista kunniaa. Eiwät he sydämessään uskoneetkaan häntä Kristukseksi, eikä Eliaaksi, eikä jossikaan profetaksi; muutoin olisivat kyllä itse tulleet, ja itsensä kastattaneet, niinkuin muut tekivät. Mitä he sitte häneltä pyysivät? Sen ilmoittaa Kristus, Joh. 5: 33, 35, sanoessaan: **te lähettitte Johanneksen tykö, ja hän todisti totunden. Hän oli palawa ja paistawa kynttilä; mutta te tahtoitte aiwastaan vähän aikaa riennuitä hänen wälkeudesjansa.** Näistä sanoista näkyy selwästi, että he Johannekselta etseiwät omaa kunniaansa, ja keltwataksensa kansalle, tahtoiwat hymäksensä käyttää hänen wälkeuttansa, se on, armoansa ja laajalta mainittua nimeänsä.

9. Sillä jos Johannes olisi myöntännyt heille ja olisi omaksumut heidän tarjoomanja kunnian, olisimat he tällä päässeet suuriksi ja

kunniallisiksi kaikkein filmissä, semmoisina, jotta muka oliwat hywinkin mahdolliset tämmöisen pyhän suuren miehen ystäwynteen ja seuraan. Mutta mitä tämä olisi muuta ollut kuin sillä wahwistaa heidän ahneuttansa, hirmuwaltaansa ja ryöwynttensä ihan pyhiksi ja kalleiksi asioiksi? Johannes olisi silloin pyhyhdellensä tullut heidän konnuudellensa mitä kauneimmat peitteeksi, kuin koskaan oli ollut taikka taitaa tulla, ja Kristuksen tulo olisi silloin näkynyt kaikella oikeudella hyljättäwäksi, koska se suoraan soti pappein ja hirmuwaltiasten menoa vastaan, joita tämä suuri pyhä mies Johannes sillä taamalla olisi puolustanut.

10. Tästä huomaamme siis heidän aikeensa olleen sulaa petosta, ja heidän kiusanneen Johannesta tykkänensä kieltämään Kristusta ja joutumaan Judas Iskariotiksi, joka hymäksyiisi kaiken heidän paheensa ja tuottaisi heille osan sekä kunniaansa, että siihen suureen suostoon, millä kansa häntä noudatteli. Kauniita kauppiaita! Tarjoowat Johannekselle kunnian, itse saadaksensa hänen kunniansa. Tarjoowat hänelle omenan kokonaisesta kuningas-waltakunnasta, ja tahtowat särkeä häneltä kultarahaa tinarahoilla; mutta hän oli pysymäinen ja liikkumaton kuin nurkkakivi, kuten nyt seuraa:

11. **Ja hän todisti, eikä kieltännyt; ja hän todisti sanoen: en minä ole Kristus.** Hänen tunnustuksessaan on kaikki asiaa: ensiksi, että todistaa, ja sitte, ettei hän kiellä! Mitä hän todistaa, sen hän Kristuksesta todistaa, niinkuin teksti sanoo: **hän todisti: en minä ole Kristus.** Ja samaan todistukseen tulee sekkin, että hän todistaa, ettei ole Elias, eikä profeta. Mutta ettei hän kieltännyt, on se, koska hän tunnusti mitä hän oli, sanoen: **minä olen huntutawan ääni korwessa, walmista-kaat Herran tietä.** Todistuksensa on siis tykkänensä wapaa ja puhdas, siinä, ettei hän aiwoastansa todista, mitä hän ei ole, waan myöskin, mikä hän on. Sillä se oja todistusta, mitä joku on, on wielä pimiää ja wailinaista, eikä tiedetä wielä siitä, minä häntä pidettäköön. Mutta tässä sanoo Johannes julkisesti, minä häntä tuli ja minä ei tullut häntä pitää, ja wiseyttä ja wakuuttaa heitä

ettei hän ole Kristus, vaan ääni Kristuksen edellä.

12. Nyt ajatteli tässä joku ewangelistan wään-tämän Johanneksen puhetta, kutsuesiaan sitä todis-tukseksi, koska Johannes sanoo, ettei hän ole Kristus, joka paremmin näkyy kieltoiksi kuin todistukseksi; sillä hän kieltää olevansa Kristus: tähän nyt kieltä-mistä on, koska Judalaiset pyytävät häntä niin to-distamaan, kuin olisi hän Kristus, jota kuitenkin kiel-tää, ja yhtäaikaan sanoo ewangelista: hän todisti. Ja vielä näkyy tämä enemmän todistuksesta, kuin hän sanoo: **minä olen huutavan ääni torwesla.** Mutta ewangelista katsoo ja kertoo tämän tapahtu-jen jemmaiseksi kuin se on Jumalan filmisä, eikä sem-moiseksi kuin se sanain jälkeen kuuluu ihmisten kor-wissa. Sillä heidän tarkoituksensa oli, että hän kiel-täisi Kristuksen, eikä todistaisi, kuka hän itse oli. Mutta koska hän nyt seisoo lujana siinä, ja todistaa sekä mikä hän on, että mikä hän ei ole, niin on hä-nen tekonsa Jumalan edessä ei kiello, vaan kallis todistus.

13. **Ja he kysyivät häneltä: kuka siis? Oletkos Elias? Hän sanoi: en ole.** Juda-laisilla oli, niinkuin jo sanottiin, ennustus Eliasta, Malak. 4: 5, että hän oli tulewa ennen Herran päivää. Sentähden on vieläkin yleinen huhu kristittyin kesken: että **Elias on tulewa ennen viimeistä päivää.** Moniaat siihen vielä lisäävät, että Enoki, ja toiset, että Johannes ewangelista olisi tulewa. Siitä tah-domme lyhyeltä puhua. Niin on nyt ensiksi pääkysymyksenä, puhuuko Malakias profeta Herran tulosta viimeiselle päivälle, vai hänen ensimmäisestä tulostansa lihaan ja ewangeliumin kautta? Jos hän puhuu viimeisestä päivästä, on Elias totisesti odotettava; sillä ei taida Jumala walhetella.

14. Mutta että Enok tai Johanneskin tulisivat, siihen ei ole perää Raamatussa, sen-tähden onkin tämä satuna ja tarinana pidet-tävä. Mutta jos profeta puhuu Kristuksen tulosta lihaan ja sanan kautta, ei ole Eliasta totisesti enää odottaminen; vaan on Johannes se Elias, josta Malakias puhuu.

15. Mutta minä ajattelen asian niin, ettei Malakias muusta Eliasta puhunut kuin Johanneksesta, ja että Elias, Chesbiläinen, joka tulijilla waunuilla kohosi taivaasen, 2 Kun. 2: 11, ei ole odotettava. Tähän aja-tukseen saattaa minua ensiksi ja enimmästi enkeli Gabrielin puhe Johanneksen isälle, Sa-

ariaalle, Luukk. 1: 17: **hän käy edellä hänen edessänsä Eliaan hengellä ja waimalla kääntäin isäin sydämmet lasten puoleen, ja tottelemattomat hurskasten toimeen:** joilla sanoilla näemme enkelin tarkoittaman profeta Malakiaan ennustusta ja kertovan saman profetan sanoja, jossa kanssa lausuu Eliaan kääntäväksi isäin sydämmet lasten puoleen, niinkuin jo sanottiin. Jos nyt Malakias ennusti jotain toista Eliasta, niin epäilemättä ei olisi enkeli sowitzanut näitä sanoja Johannekseen.

16. Niin teki hän neitsy Mariallentkin, Luukk. 1: 31, sowitzaessaan häneen Esajaan sanat, luv. 7: 14: **katso, neitsy siittää ja synnyttää pojan.** Nämät sanat Gabriel sowitzaa Mariaan ja sanoo: **katso, sinä siität kohdusjas ja synnyttät pojan.**

17. Toiseksi ymmärsivät Judalaisetkin jo wanhuudesta Malakiaan ennustuksen Kris-tuksen tulemiseksi lihaan. Sentähden kysyivät tässä Johannekelta, oliko hän se Elias, joka tulewa oli edellä Kristuksen? Mutta siinä he esyivät, kuin tällä ymmärsivät entistä ruumiillista Eliasta. Sillä waikka kohta teksti sanoo, että Elias oli ennen tulewa, ei se kuitenkaan sano tämän persoonallisesti ole-man muinaisen Eliaan: ei se sano, että **Elias Chesbiläinen on tulewa,** niinkuin Raamattu nimittää hänet, 1 Kun. 17: 1 ja 2 Kun. 1: 3, 8, vaan sanoo paljastaan: **Elias, profeta,** jota enkeli Gabriel selittää Johannekseen näin: **hän käy edellä hänen edessänsä Eliaan hengellä ja waimalla,** Luukk. 1: 17. Itäänkuin tahtoi sanoa: hän on oikia Elias, niinkuin suomeksi on tapana sanoa siitä, joka mielen-laadun ja töitten puolesta on samallinen: esi-merkiksi, koska sanon: paawi on oikia Kaisas, Zuhana Husfi on oikia Paawali. Niin lupaa Jumalakin Malakiaan kautta sellaisen, joka on olewa oikia Elias, mutta tämä on Johannes.

18. En minä kuitenkaan Judalaisia uskoisi, jollei Kristus wahvistaisi heidän ajatustansa, Matth. 17: 10—13. Koska opetuslapset Thaborin nuorella olivat nähneet Moseksen ja Eliaan, sanoivat he Herralle: **miksi siis kirjanoppineet sanovat, että Elias on sitä ennen tulewa?** Itäänkuin tahtoisivat sanoa: sinä jo tulit, eikä Elias ole vielä edellä tullut, vaan ilmaantuu

nyt vasta sinun perässä; ja yhtäkaikki sanovat he, että hän on ennen tuleva. Silloin ei hyljännyt Kristus tätä ajatusta, vaan wahiasti sitä sanoen: **Elias tosin tulee ennen, ja ojentaa kaikki.** Mutta minä sanon teille: **Elias on jo tullut; eikä he tunteneet häntä, vaan tekivät hänelle mitä tahtoivat; samaa on ihmisen Poitakin heiltä kärsiwä.** Silloin ymmärsiwät opetuslapset, sanoo Mattheus, hänen Johannes kastajasta sanoneen heille. Ja Markus lisää tähän, luv. 9: 13: mutta minä sanon teille, että **Elias on tullut, ja he tekivät hänelle mitä tahtoivat, niinkuin hänestä oli kirjoitettu.**

19. Nyt ei ole usiampaa kuin tämä Malakiaan lause, joka sanoo, että Elias on tulewa, ja Kristus itse selittää sen Johannekseen. Ja jos se ketään ajatuttaa, että Kristus sanoo: **Elias tosin tulee ennen, ja ojentaa kaikki,** ei jodi se tätä vastaan, sen wuoksi että hän itse selittää ajatuksensa seuraawaisissa sanoissa, ja sanoo: **mutta minä sanon teille: Elias on jo tullut, j. n. e.** Niin että ajatus kuuluu näin: mitä olette Eliaasta kuulleet, että hän tulee ennen ja kohentaa kaikki, se on wallan oikiaa ja totta; niin on kirjoitettu, ja niin on tapahtuwakin; mutta ei he tiedä, mistä Eliaasta tätä on sanottu; sillä hän on jo tullut. Ja niinpä wahiastaa nyt Kristus näillä sanoilla sekä Raamatun että heidän ajatuksensa tulewasta Eliaasta; mutta hylkää kuitenkin heidän eshyttämän ajatuksensa jostakin toisesta Eliaasta kuin Johanneksesta.

20. Mutta, ettei muuta Eliaasta ole tulewa, sen osoittaa Kristus woimallisimmasti Matth. 11: 13—15, kussa hän sanoo: **kaikki profetat ja laki owat Johannekseen asti ennustaneet.** Ja jos te tahdotte ottaa vastaan, **hän on se Elias, joka tulewa on.** Jolla on korwat kuulla, se kuulfoon. Tästä on selwästi nähtävä, ainoastansa yhden Eliaan tulewan. Sillä jos vielä toinen olisi tulewa, totta ei hän sanoisi: **Johannes on se Elias, joka tulewa on;** vaan hän olisi silloin sanonut: Johannes on toinen Elias, taikka näin wain: hän on Elias. Mutta kuin hän sowitzaa sen niin Johannekseen, että hän on se ainoa Elias, jota kaikki odottawat lupauksen johdosta epäi-

lemätä tulewaksi, tekee hän yltäkyllin selwäksi, että Malakiaan ennustus on Johannekessa toteentunut, ei ole hänen jälkeensä toista Eliasta enää odotettavana.

21. Me uskomme sen siis siis, että ewankeliumi, jonka kautta Kristus ilmaantui koko maailmalle, on viimeinen saarna ennen viimeistä päivää; ja tämän saarnan edellä tuli Johannes, ja perksi sille tietä. Niinpä myös, jos kaikki profetat ja laki owat Johannekseen asti ennustaneet, ei ole suwattawa, että joku kirkistele seuru Johanneksen ja odottaa toista Eliaasta sen jälkeen; ja näin täytyy Malakiaan ennustuksen sopia Johanneksen aikaan; sillä koska Kristus wetää kaikki profetat Johanneksen aikaan, ei jalli hän kenenkään mennä sen ohitse. Me siis päätämme aivan warmaan, ettei yhtään muuta Eliaasta tule, vaan että ewankeliumi pysyy maailman loppuun saakka.

22. **Oletkos profeta? hän wastasi: en ole.** Tästä arwelewat nyt moniaat Judalaisten kysyneen häneltä sitä profetaa, josta 5 Mos. 18: 15 kirjoitetaan: **waan profetan sinun joukostas, sinuu weljistäs, minun kaltaiseni, herättää sinulle Herra sinun Jumalas, j. m. f.** Mutta tämän lauseen selittää p. Pietari Apost. Tek. 3: 22, ja Stefanus, luv. 7: 37, itse Kristukseen, niinkuin se selitettäväkin on. Judalaisetkin katsowat tämän profetan Eliaasta suuremmaksi, että se oli olewa Moseksen kaltainen: sentähden owat he tällä ymmärtäneet Kristusta, ja siten siis kysyneet Johannekselta, olisiko hän joku wähempi profeta, koska ei ollut Kristus eikä Elias? Sillä Malakiaan jälkeen heillä ei ollut yhtään profetaa. Hän oli-kin viimeinen, ja päätti Wanhan Testamentin tällä lauseella, joka Eliaan tulosta jo kuultiin, niin että Johannes on lähimmäinen ja ensimmäinen Malakiaasta, joka sillä päättää kirjansa, että näyttää Johannekseen. Ja he kysywät siis nyt: olisiko hän joku profetaista? niinkuin Kristus siitä Matth. 11: 9 puhuu: **mitä te läksitte katsomaan? Profetaako? totisesti sanon minä teille: tämä on jalompi kuin profeta.** Ja Mattheus sanoo, luv. 21: 26, että **kaikki pitiwät Johannesta profetana.**

23. Tästä kysytään nyt, kuinka todistaa Johannes totuuden, sanoessaan, ettei ole Elias,

eikä profetakaan, koska kuitenkin Kristus kutsuu hänen Eliaaksi, ja jalomaksi profetaa? Ja hän itse tiesi tulleensa Eliaan hengessä ja voimassa, ja Naamatun kutsuvan häntä Eliaaksi? Jos sanotaan hänen siitä syystä ei todistaneen itseänsä profetaksi, että hän oli jalompi profetaa, kuuluu se aivan häpiälliseltä, nimittäin, itsensä korottamiselta ja kehumiselta. Tämä on sentähden niin katsottava, että hän yksinkertaisimmasti todisti totuuden, nimittäin, ettei hän ole se Elias, eikä joku sellainen profeta, jota he tiedustelivat. Se oli tavallista että profetat johdattivat ja opettivat kansaa, ja että heiltä kysyttiin neuvoa ja apua. Joku sellainen ei ollut Johannes, eikä tahtonutkaan olla, koska kaikkein profetain Herra oli saapuvilla, johonka heidän nyt tuli pitää työtä, ja jota seurata. Hän ei siis tahtonut metää kansaa puolehensa, vaan wiedä sitä Kristukselle; niinkuin kaiketiikin tapahtua piti, ennenkuin Kristus itse tuli.

24. Tämä tapahtui senkin syyn tähden, että profeta edeltä julistaa Kristuksen tuloa, mutta Johannes osoittaa hänen läsnäolevaksi, joka on kokonansa toista, kuin nimenomaan niin kutsuttu profetan virka. Samoin kuin piispan läsnäollessa pappi näyttää kansan tykönsä sen tykö, sanoen: „en minä nyt ole teidän pappinne, tuo teidän pappinne on“; koska hän kuitenkin piispan poisjällessä hallitsee kansaa yhtä hyvin kuin piispakin.

25. Samate Johanneskin näyttää kansan tykönsä Kristuksen tykö. Ja niinkuin nyt tämä on jotain enempiä ja suurempaa kuin profetan tehtävä, ei se kuitenkaan itse arvonsa suhteen ole suurempaa, vaan Herransa läsnäolon vuoksi, Matth. 11: 9. Ja koska Johannesista ylistetään jalomaksi profetaa, osoitetaan sillä ei hänen omaa, vaan hänen läsnäolevan Herransa arvoa; sillä tavallisesti pidetään palvelia suurempana, arvokkaampana, ja kunniakkaimpana herransa poisjällessä, kuin herransa ollessa saapuvilla.

26. Niinpä on profetan sääty kyllä korkeampi kuin Johannesen, vaikka Johannesen virka on korkeampi ja kirkkempi. Sillä profeta hallitsee ja johdattaa kansaa, ja kansa pitää ymmärtävänsä häneen; mutta Johannes ei tee enempiä, kuin

ainoastansa näyttää pois tykönsä läsnäolevan Herran Kristuksen tykö. Sentähden on hän kaikessa yksinkertaisuudessa oikein ja suoraan kieltänyt olewansa profeta, vaikka hänellä kaikin päin yllöllisesti oli profetan omaisuudet. Tämä kaikki tapahtui kansan tähden, etteivät ottaisi hänen todistustansa profetalliseksi ennustukseksi, ja niin muodoin odottaissi Kristusta eteenpäin toisella ajalla; vaan että katsoisivat hänen edelläjuoksiaksi ja Herransa näyttäjäksi, ja hänen osoituksestansa tulisivat läsnäolevan Herran tykö. Sitä tarkoittamat seuraavaikein tekstin sanat.

27. Niin he sanoivat hänelle: kukas olet? että me antaisimme niille vastauksen, jotka meidät lähettivät; mitäs sanot itsestä? Hän sanoi: minä olen huutawan ääni korwessa, valmistakaat Herran tietä, niinkuin Esaias profeta sanoi. Tämä on nyt hänen todistuksensa toinen osa, jossa hän todistaa, mitä hän nimenomaan on, sittekuin ei tahtonut olla Kristus eikä Elias eikä joku muukaan profeta. Itäskuin tahtoisi sanoa: autuutenne on nyt likempänä, kuin että tässä olisi joku profeta. Alkäätkä nyt silmiänne kuroittako niin etäälle toiseen aikaan: kaikkein profetain Herra on nyt itse täällä, eikä enää profetaa tarvita. Herra käypi nyt tuolla, minä olen hänen edelläjuoksiansa, ja hän seuraa minua juuri kantaapäillä. En minä profetana hänestä ennuusta, vaan huudan ainoasti edelläjuoksihana, että hänelle tietä ja tilaa annettaisiin kulusjansa. En sano profetain tavalla: katso, hänen tulemisensa lähestyy. Vaaan ainoasti, katso hän tulee, ja on jo täällä. En minä puhu hänestä, vaan kokoitan häntä yksistäänsä formellani, niinkuin Esaias lausui ennen tätä julisti, että sellainen huuto oli käypä hänen edellänsä, tietä hänellä perkaamassa. Tämöinen minä nyt olen, enkä ole profeta. Sentähden: astukaat tieltä, antakaat stiaa, ja sallitkaat Herran itse läsnäolewaisena waeltua keskellänne, alkäätkä pidemmältä odotello jotain ennustusta hänestä.

28. Tämä on nyt vastaus, jota ei yksikään oppinut, wiisas tahi pyhä ihminen taida kärkeä, ja Johannesen pitää joka poostawissa olla perkeleen riivaama ja saada wäärä-uskoisen nimi: sillä wain syntiset ja mielettömät pitävät

häntä pyhänä ja hursteana miehenä, awaawat hänen huudollensa korvat, valmistawat **Herralle** tietä, ja wiertävät pois sen, mikä estäisi hänen kulkuaansa: mutta edelliset laskevat hänelle hirsiä, kiwiä ja törkyä tielle, wieläpä tappawat sekä edelläjuokkian että Herran, sen wuoksi, että he rohkenewat semmoista heille sanoa. Miksi niin? Siksi, kuin Johannes sanoo heille: **walmistakaat Herran tietä**, ja se on niin paljon sanottu kuin, ettei heillä ole Herraa eikä hänen tietänsä. Mitä heillä sitte on? Missä ei Herraa, eikä hänen tietänsä ole, siellä täytyy olla joku ihmis- tahti oma tie, jopa, siellä täytyy olla perfele ja kaikki paha. Suomaa nyt siitä, eikö tämä pyhä wiifas kansa spystä suuresta julmistuusi Johannekseen, ja kirosi hänen sanaansa, ja päällykiksi tappaisi hänen ynnä Herransa kansja. Rohkenisko hän perfelehen omaffi tuomita tämmöistä pyhää kansaa ja huutaa kaiken heidän menonsa estymäiseksi, jumalattomaksi ja kirotuksi, ja herjata, ettei heidän tiensä ole Herran teitä, waan että heidän nyt wasta tulisi walmistaa Herran tietä, ja että he siis tähän saakka owat turhaan pyhästi eläneet?

29. Jos hän olisi salaa kirjoittanut tätä tauluum, tuota olisimat he kärsineet; mutta nyt kuuluttaa hän ääneensäkin siitä, eikä wielä siinä kyllä, waan huutaa sitä kokiasti, ei jossakussa loferossa, waan kaiken taiwaan alla, koko korwessa, koko mailmalle, tehden julkisesti pyhät kaikin menoinensa ja waelluksinensa kaikelle kansalle synniksi ja häpiäksi, niin ettei kansa enää heidän kiillostansa lukua pidä; jolla niin heidän entisen pyhän elämänsä kunnia ja hyöty liwahtaa heiltä käfistä pois. Sihän toki niin pyhä kansa taida jellaista kärsiä: heidän täytyy Jumalan ja hänen wanhurstautensa wuoksi kirotta näin waarallinen oppi, ettei kansjaparkaa wieteltäisi ja Jumalan palvelusta sorrettaihi. Heidän täytyy Isälle Jumalalle mieliksi ja palvelukseffi tappaa sekä Johannes että hänen Herransa.

30. Se nyt on Kristukselle tietä walmistaa, ja nimenomaan Johanneksen wirkaa, että hän nöyryttäisi koko mailman ja sanoisi heille, että he kaikki owat syntisiä, kadotettuja, kirotuita, köyhiä, warattomia ja wiheliäisiä

ihmisiä, ja ettei mitään elämä, ei mitään työ, eikä mitään sääty ole niin pyhää, kaunista ja hyvää, ettei se ole kadottawaa, missä ei Herran Kristus uskon kautta asu, waijuta, kulje, elä, ja ole ja tee kaikkia, ja että he siis jokainen tarwitsewat Kristusta, ja saattaa itseänsä koko sydämmensä halulla osalliseksi hänen armonsa. Katso, missä jellaista saarnataan, nimittäin, että kaikkein ihmisten työt ja elämä ei ole mitään, siellä on Johanneksen oikia ääni korwessa ja kristillisen opin puhdas totuus, niinkuin p. Paawali, Rom. 3: 23, sanoo: **kaikki owat he syntiä tehneet, eikä heillä ole mitään kerskattawaa Jumalan edessä.** Se on oikein nöyryttää, tyhjentää ja karsia röykkeys kaikista ihmisistä pois; ja tämä on toden todella walmistaa Herralle tietä, antaa hänelle sija ja walmistaa tilaa.

31. Tässä ilmaantuu nyt **kahdellaisia ihmisiä**: muutamia, jotka uskowat tämmöisen Johanneksen äänen, ja tunnustawat asianja niin olewan. Ja nämät owat ne, joille Herran tulee, ja niissä on hänen tiensä walmistettu, niinkuin p. Pietari 1 epist. 3: 5 sanoo: **nöyrylle hän antaa armon**; ja hän itse Luukk. 18: 14 sanoo: **joka itseensä alentaa, se yletään.** Sillä tässä tulee sinun hywin oppia sanain hengellisestä ymmärryksestä käfittämään: **mikä Herran tie on, kuinka sitä walmistetaan, ja mikä estää, ettei Herran saa majaa meissä.** Niinkuin kuulit, on se Herran tie, että hän kaikki meissä tekee, ja että kaikki meidän työmme ei ole meidän, waan itse hänen; joka toimeen tulee uskon kautta.

32. Walmistus ei ole siis se, että rukouksellasi, paastollasi, itseäs kurittamalla ja muilla omilla töillä mahdolliseksi tekisit itses, niinkuin tähän aikaan kaikissa Udwentti-saarnoisissa waaditaan ja hullutellaan; waan, niinkuin sanottiin, on hengellinen walmistus se, että perinpohjin tunnet ja tunnustat itses kaikin töines, joita ikänä woinet tehdä, kelmottomaksi, syntiseksi, köyhäksi, kirotuksi ja wiheliäiseksi. Mitä enemmän jellainen sydän on näin mieltynyt, sitä paremmin on Herralle tie walmistettu, waikkakin sillä aikaa ihan Unkerin wiinaa juotaisiin, ruusuilla käntäisiin, eikä sanaakaan rukoiltaisii.

33. Mutta ei ole Herralle tiellä ja esteenä ainoastansa törkiät ruumiilliset synnit, niinkuin haureus, kiukku, ylpeys, ahneus y. m. s.; waan paljoo enemmän tuo hengellinen pöyhkeys, ja se oikia farisealainen ylpeys, joka uskaltaa kauniisen elämänsä ja hywiin töihin, turmaa niihin, ei kiroo niitä itse, eikä tahdo, että niitä muutkaan kirosiivat. Nämät ovat nyt se toinen lai ihmisiä, nimittäin ne, jotka eivät usko Johanneksen ääntä, waan sanovat sitä perkeleen ääneksi, joka kieltää hyvät työt ja kiroo Jumalan palvelusta. Semmoisille nyt enimmästi ja erinomattain sanotaan: **walmistakaat Herran tietä, ja nämät ottawat sitä vähimmästi hyväksensä.**

34. Sentähden puhuttelee heitä Johannes kowilla sanoilla, Luukk. 3: 7, 8: **te kyyfärmetten sikiät, kuka teitä neuwoi pakenemaan tullewaista wihaa? Tehkäät siis parannuksen soweliaita hedelmiä;** mutta, niinkuin sanottiin, jota enemmän Herran tien valmistuksesta puhutaan, sitä hurjimmitse he käywät ja lyöwät tietä tukkuun; eivät he tahdo kuulla, että mitä heidän on, ei olisi Herran, ja sentähden he wihdoin Jumalalle kiitokseksi ja kunniaaksi (niinkuin sanowat) hämittäwät totuuden ja Johanneksen sanat, ja samassa sekä hänen että hänen Herransa.

35. Katso nyt tässä, eikö Johanneksen todistus ollut warsin korkia ja merkillinen siinä, kuin rohkeni awata suunsa ja kohdastaan sanoa, ettei hän ollut Kristus, waan sellainen ääni, jota eivät mielellään kuulleet: sellainen ääni, joka huusi näitten suurten kansan opettajain ja johdattajain menon wääräksi ja kaukaiseksi Herrasta. Ja niinkuin Johanneksen käwi, on mailman alusta käynyt ja käypi aina loppuun saakka. Sillä nlpia pyhyys ei woi kuulla nyt wasta pitävänsä Herralle valmistaa tietä, koska ärwelee istuwanse Jumalan helmassa ja olewanse hänen hypiteltävänsä ja hyväiltävänsä, olewanse niitä, jotka jo kauwan ennen ovat tien päähän päässeet, ennenkuin Herra ajattelikaan tietä pyytää näiltä hellätuntoisilta pyhiltä. Niinpä on paawikin joukkoinensa tähän aikaan kironnut tämän Johanneksen-äänen: **walmistakaat Herran tietä.** Suorimmin: tämä on ilkiä ääni muille, kuin

köyhille syntisille ja murheellisille omilletunnoille: niille tämä sydämmehen maistuu hyväältä.

36. Mutta eikö tämä ole murinpuolista ja kummallista puhetta, kuin hän sanoo: **minä olen huutawan ääni?** Kuinka taitaa ihminen olla toisen ääni? pitäisihän hänen sanoa: minä olen huutawa, taikka huutaja äänelläni. Tämä on Naamatun tawoin puhuttu, niinkuin Jumala, 2 Mos. 4: 16, sanoi Mooselle: **Naron on olewa sinun suunsa.** Se on, hän on puhuwa puolestas. Samoin Job, luv. 29: 15: **minä olin sotian silmä, ja ontuwan jalka.** Samate on meilläkin tapana sanoa ahneesta: kulta on hänen sydämmensä ja raha hänen elämänsä. Niin tässäkin: minä olen huutawan ääni, se on: minä olen huutaja, joka olen saanut nimen toimestani. Samoin kuin Naroni nimitetään juoksi juuna toimimisehensa, nimitetään minäkin ääneksi huutamisesta. Ja hebrean kielen mukaan latinaksi käännetyn sanan vox clamantis pitäisi muutettaman sanaksi vox clamans ja suomeksi: minä olen huutawa ääni. Samoin sanoo Paawali: Rom. 15: 26 pauperes sanctorum ja 1 Tim. 3: 16 mysterium pietatis näiden siasta pauperes saneti ja mysterium pium, pyhäin köyhät jumalisuuden salaisuus, se on, köyhät pyhät, jumalainen salaisuus. Samate kuin jos sanoisin suomalaisen kieltä, jota olisi paremmin sanottu suomalainen kieli. Niin tässä: huutawan ääni, se on, huutawa ääni. Hebrean kielessä on monta muutaakin samallaista lausetaapaa.

37. **Ja jotka lähetetyt oliwat, oliwat fariseuksia. Ja he kyyhiwät häneltä ja sanoiwat hänelle: miksi siis kastat, jos et ole Kristus, etkä Elias, etkä profeta?** Johannes wastasi heitä ja sanoi: **minä kastan wedellä; mutta keskellänne seisoo se, jota ette tunne; hän on se, joka minun jälkeen tulee, joka minun edelläni on ollut; jonka kengän rihmoja en minä ole kehwollinen päästämään.** Siltä näkyy, kuin jättäisi ewangelista näissä sanoissa jotakin pois, ja niinkuin kuului hänen puheensa täydellisenä näin: **minä kastan wedellä, mutta se on keskellänne tullut, joka kastaa tulella, niinkuin Luukas 3: 16 sanoo: minä tosin kastan teitä wedellä, waan — hän kastaa teitä — tulella; ja Apost. Tek. 1: 5: Johannes tosin kastoi wedellä, mutta te kastetaan pyhällä hengellä.** Kuitenkin, waikka hän tässä waikenee tätä toista kastetta, tekee hän kyllin ymmärrettäväksi toisen kasteen lähestymän, koska hän puhuu erästä toisesta, joka oli hänen jälkeensä tulewa, eikä ollut warmaan kastawa paljaalla wedellä.

38. Tässä alkaa nyt se toinen kolaus, jolla Johannesta wajemmalta puolelta koetellaan. Sillä kuin eivät voita hänessä mitään houkutuksella, ryhtyvät he hänehen uhkauksella: tässä esiin tulee ja ilmaantuu heidän väärä nöyryhtensä, joka perustuksessa ei muu ollut kuin ylpeys. Jos Johannes olisi heille myötäperäinen ollut, olisiwat totta yhtäkaikki samate tehneet, saatuansa hänestä kyllänsä. Opi sentähden tässä waromaan ihmisiä, warfinkin koska näyttävät hywin ystävällisiltä ja suloisilta. Kristus sanoo Matth. 10: 16, 17: **mutta kawahtakaat ihmisiä. Olkaat sentähden taitawat niinkuin kärmeet, ja wakaat niinkuin kyhkyiset, se on, suloisesti puhuwaisia älkääät uskoko, wihollisille älkääät pahaa tehkö.**

39. Katsoppas, nämät fariseukset, jotka muka tahtoivat ottaa Johanneksen Kristukseksi, kuin eivät saaneet tahtoansa menestymään, kääntyvät kohta toiselle puolelle ja nuhtelawat itse Johanneksen kastettakin. Käänkuin tahtoisiwat sanoa: koska et ole Kristus, etkä ole Elias, etkä ole profetakaan, niin pitäisihän sinun tietää, että me Moseksen lain jälkeen olemme sinun esimiehias; ja sinun tulisi sen wuoksi käyttää itses alamaisen tawalla, eikä ilman meidän käsytä, tiedota ja luwata tuoda uusia esiin. Kuka on sinulle wallan antanut kasteellas rakentamaan jotaan uutta tapaa kansasamme? Semmoisella ikitwaltaisuudellas ja tottelemattomuudellas ajat omaa onnettomuuttas takaa.

40. Mutta niinkuin Johannes katsoi heidän liehakoitsemisensa ylen, samoin tekee hän heidän uhkauksensakin: hän seisoo lujana ja todistaa Kristuksesta, juurikuin ennenkin. Wieläpä koppii heitä miehen tawalla selkään ja soimaa heitä heidän tietämättömyydestänsä. Käänkuin tahtoisi sanoa: että minä kastan wedellä, ei tapahdu teidän käsytänne, eikä siitä olekaan lukua: täällä on jo toinen käsillä, jota ette tunne, jolta minulla on käsyt, ja hänen käsytensä on minulle kyllä. Jos tuntisitte tahi tahtoissitte tuntea hänen, ette kysyisi, mistä minulla on walta kastamaan, waan antaisitte itsennuckin kastettawiksi; sillä hän on minua niin paljon suurempi, etten ole keltwollinen hänen kensänsäkään rihmoja päästämään.

41. Näistä Johanneksen sanoista, kuin hän sanoo: **hän on se, jota minun jälkeeni tulee, joka minun edelläni on ollut, jota ewankelista kolme kertaa mainitsee tässä luwussa, owat moniaat paljon nähneet waiwaa, ja pimitäneet ne itsellensä, selittäesjensä niitä Kristuksen jumaluuden ijankaikkiseen syntymiseen, niinkuin tahtoisi Johannes sanoa Kristuksen ennen häntä syntyneen ijankaikkisuudessa. Mutta mitä merkillistä se olisi, että hän on syntynyt ennen Johannesta ijankaikkisuudessa, koska hän on myös ennen koko mailmaa ja ennen kaikkia kappaleita syntynyt? Täten olisi hän myös tulewa, en sano Johanneksen jälkeen, waan myös kaikkein jälkeen, sillä hän on ensimmäinen ja viimeinen, miten hän Jlm. k. 1: 11 sanoo, niin että sekä hänen tulonsa, että entinen olonsa tällä tawalla tarkoittaisi yhtä ja samaa (nimitäin hänen ijankaikkisuuttansa).**

42. Mutta Johanneksen sanat owat yksinkertaiset ja selwät: ne puhuwat Kristuksesta, niinkuin jo ihmiseksi tulleesta. Sillä hänen sanojansa: **joka minun jälkeeni tulee, ei ymmärrettäne niin, että Kristus syntyi hänen jälkeensä, koska Johannes tätä puhuesja oli kolmenkymmenen vuoden wanha ja Kristus samoin.**

43. Siis epäilemätä nyt ymmärrettäköön niin, että hän puhuu nämät sanat saarnawirastansa, ja tällä ajatuksella: **minä olen tullut, se on, minä olen ruvennut saarnaamaan, mutta minä lakkaan kohta, ja toinen tulee ja alkaa minun jälkeeni saarnaamaan. Niin sanoo Luukaskin Apost. Def. 1: 22 Kristuksen ruvenneen Johanneksen kasteesta ja Luukk. 3: 23 Jesuksen ruvenneen saarnaamaan kolmenkymmenen wuotisena. Niinikään Matth. 11: 3: oletko sinä se tulewa? se on, jonka pitää ruweta saarnaamaan; sillä Kristuksen wirka alkaa hänen kasteestansa, jolloin Jsa julisti ja asetti hänen siihen. Siitä ottaa myöskin Uusi Testamentti ja armollinen aika alkunsa, eikä Kristuksen syntymisestä, niinkuin hän itsekin Mark. 1: 15 sanoo: **aika on täytetty, ja Jumalan waltakunta on lähestynyt. Sillä jollei hän olisi ruvennut saarnaamaan, ei olisi liioin hänen syntymisensä mitään hyödyttänyt; mutta koska****

hän rupefi tekemään ja opettamaan, silloin toteutuivat kaikki ennustukset ja koko Kaamattu, ja silloin alkoi uusi valkeus ja uusi mailma.

44. Ja niin tiedämme nyt, mikä se on: **joka minun jälkeeni tulee**; mutta ei ole vielä selvää, mikä se on: **joka minun edelläni on ollut**, jota moniaat, niinkuin sanottiin, tahtovat ymmärtää hänen ijankaikkisesta syntymisestäänsä. Me pitäyimme yksinkertaisesti siihen, että tämäkin on sanottu saarna-wirasta, ja tällä ajatuksella: ehkä ei hän vielä saarnaa, vaan tulee vasta minun jälkeeni, ja minä saarnaan ennen häntä; on hän kuitenkin jo saapuilla ja niin lähellä, että hän, ennenkuin rupefinkaan saarnaamaan, oli jo täällä ja määrätty saarnaamaan. Sana: **minun edelläni** ei siis tarkoita Johanneksen persona, vaan virkaa, näin: **hän oli minun edelläni**, se on, hän oli täällä, hyvin kolmekymmentä vuotta ennen minun saarnaani ja kastettani; mutta ei hän vielä tullut, eikä ole saarnaamista alkanut. Tällä todistaa hän virkansa luonteen, ettei hän muka ole profeta, joka kauvan edeltä julistaisi Kristuksen tuloa, vaan että hän käypi läsnäolewan edellä, jopa, niin tyyni läsnäolewan, että hän jo niin monta vuotta oli saapuilla ollut, ennenkuin Johannes rupefi saarnaamaan.

45. Samaa tarkoittaa hän myös sanoesiansa: **teidän keskellänne seisoo, jota ette tunne**, ikäänkuin tahtoisi sanoa: **alkaat katsoko eteenpäin tulemaan aikaan: hän, josta profetat puhuvat, on jo hyvin kolmekymmentä vuotta ollut teidän keskellänne Judan kansassa**. Katsokaat sentähden nyt, ettette falli hänen tulla ja mennä tietämätänne. Ette häntä tunne, sentähden tulit minä häntä osoittamaan. Mutta koska hän sanoo: **hän seisoo eli on ilmaantunut teidän keskellenne**, se on puhuttu Raamatun puheen tavoin, joka sanoo näin: **profeta on ilmaantunut eli nousut, niinkuin Matth. 24: 24: väärät profetat nousewat, ilmaantuwat, eli esiin kohoowat**. Ja Jumala 5 Mos. 18: 18 sanoo: **minä herätän heille profetan heidän weljistänsä j. m. j.** Nyt tahtoo Johannes näyttää sellaisen ilmaantumisen, nousemisen ja herättämisen Kristuksessa

ilmestyneen, ja hänen nousseen heidän weljeinsä keskeltä, niinkuin Jumala lupasi, ja etteivät he häntä tunteneet.

46. Tämä on nyt toinen kappale Johanneksen ja ewangeliumin saarnaajan virkaa, että hän niin hyvin tekee koko mailmaa syntiseksi, niinkuin kuultiin; kuin myös jälleensä lohduttaa, ja osoittaa kuinka synnistä wapaaksi päästään, näyttäesfänsä sitä, joka tulewa on. Tällä näyttää hän meitä Kristuksen tykö, wapahtawiksi meidän synnistämme, saati wain hänen totisella uskolla otamme omaksemme. Edellinen kappale sanoo: te olitte kaikki syntisiä ja wailla Herran tietä. Sen uskottuamme, seuraa kohta toinen ja sanoo: ottakaat nyt Kristus vastaan, ja uskokaat häneen, hän on wapahtawa teidän synnistä. Jos uskomme tuon, niin se meille tapahtuikin, josta kohta paikalla tahdomme awarammin puhua.

47. **Nämät tapahtuivat Betabarassa, sillä puolella Jordania, kussa Johannes kastoi**. Niin tyyni ewangelista juttellee Johanneksen todistuksen, että mainitsee paikankin, kussa se tapahtui; sillä tällä todistuksella on suuri paino, joka on juuri tunnustaa Kristusta, ja sitä ollaan paljon vastaan. Kuitenkin tahtoi hän epäilemättä tässä osoittaa meille jonkun hengellisen salaisuuden, jota nyt awarammin katselemme.

Tämän ewangeliumi-historian hengellistä merkitystä.

48. **Wärsifältö tästä on: tässä ewangeliumissa kuvataan Uuden Testamentin saarnawirka, minkälainen se on, mitä se waituttaa, ja mitä sille tapahtuu**.

49. **Ensiksi, on se huutawan ääni, eikä raamattu**. Sillä laki ja Wanha Testamentti on kuollut raamattu, kirjoitettu kirjoihin; mutta ewangeliumin tulee olla eläwä ääni. Sentähden on Johannes, tämä ewangeliumin ensimmäinen saarnaaja, kuwaus ja esikuwa kaikille jälkeentulewaisille ja seuraajillensa. Ei hän kirjoita mitään, vaan tuopi kaiken julki eläwällä äänellä.

50. **Toiseksi, on Wanha Testamentti eli laki yksin Israelin lapsille saarnattu heidän maajoisiansa Sinain nuoren mailla; mutta Jo-**

hanneksen ääni kuuluu korwessa, wapaasti, julki-
festi, paljaan taiwaan alla koko mailmalle.

51. Kolmanneksi, on ewankeliumi huuta-
ma, selwä ja raikas ääni, joka puhuu rohkiasti
ja pelkäämättä, eikä kammoa kuolemaa, hel-
wettä, elämää, mailmaa, pertelettä, ihmisiä,
kunniaa, häpiää, eikä ketään luontokappaletta,
niinkuin Esaiaskin muutamassa paikassa lum.
40: 6—9 sanoo: ääni sanoo: saarnaa, eli
huuda. Mitä minun pitää saarnaaman?
Kaikki liha on ruoho, ja kaikki hänen ihannu-
tensa niinkuin kedon kukkainen. Ruoho kui-
wettuu pois ja kukkainen lafastuu; mutta
meidän Jumalamme sana pysyy ikaikäiseksi.
Sion, sinä suloinen saarnaaja, astu korkealle
wuorelle: — — — korota äänes wälewästi:
korota, äläkä pelkää. Sillä ei mailma voi
kärsiä ewankeliumia. Ja niin waaditaan sii-
hen sellainen woima, joka katsoo mailmaa ylen
ja huutaa pelkäämättä.

52. Neljänneksi, oli Johannesella waate
kamelin karwoista, ja wyöllänsä hihnainen
wyö, Matth. 3: 4. Waikka tämä nyt merkit-
see saarnaajain kowaa ja puhdasta elämää,
merkitsee se kuitenkin erinomattain itse saar-
naa eli ewankeliumia, joka ei ole pehmein puet-
tu ääni: ei se uskollaisille eikä liehakoitse, waan
on saarna rististä, kowa, ärjä, karkia sana
wanhalle ihmiselle, ja wyöttää kupeet hengelli-
seen ja ruumiilliseen puhtauteen. Mutta nä-
mät (waatteet kamelin karwoista) ovat otetut
ja otetaan patriarkkawainajain elämästä ja sa-
noista, jotka ovat olleet kameleja ja kantaneet
lain ja ristin kuormia. Hän söi metsälintuja
ja metsähunajaa. Linnut ei olleet meidän
maan metsälintuja*), waan toisenlaisia hänen
waassansa löytymiä. Tämä merkitsee niitä,
jotka ottawat ewankeliumin vastaan, nimittäin,
niitä nöyriä syntisiä, jotka omaawat ewan-
keliumin itsellensä ja itsehensä.

53. Viidenneksi, on Johannes sillä puo-
lella Jordanin. Jordani merkitsee nimenomaan
Pyhää Raamatua, jolla on kaffi siwua. Wa-
senpi on sen ruumiillinen eli lihallinen ym-
märitys, niinkuin Judalaiset sen ymmärsiwät.

*) Metsälintuiksi kutuu Lutheri tässä sikäläiset siwii-
lijet heinäsiirakat, joita ainoasti köhä kansa söi.

Se ei sowellu Johannesseen; sillä semmoinen
ymmärrys Raamatussa ei tee nöyriä syntisiä,
waan omisssa töissänsä ylpeitä pyhiä. Dikia
siwu on Raamatun hengellinen ymmärrys,
joka hylkää ja kuolettaa kaikki omat työt, että
yffin usko pysyisi nöyryydessä. Semmoisen
ymmärryksen antaa ewankeliumi; jonka tähden
p. Paawalikin Gal. 3: 22 sanoo: Raamattu
on kaikki sulkenut synnin alle. Se on, niin-
kuin hän Rom. 3: 23 sanoo: kaikki owat he
syntiä tehneet.

54. Kuudenneksi, nousee silloin sota totis-
ten ja määrain saarnaajain välillä: silloin
eiwät saata fariseukset kärsiä Johannesen
ääntä, he ylenkatsowat hänen opetuksensa ja
kasteensa, ja paatumat töihinsä ja opetuksiinsa.
Kansan tähden kuitenkin teeskentelewät, ikään-
kuin pitäisiwät häntä karkiaassa arwossa. Mutta
kuin ei hän tahdo, niinkuin he tahtowat, pitää
hänellä [sanowat he] olla perfele, ja hänen
on lopuksi joutuminen Herodeksen mestattawaksi.
Niin tapahtuu tähän aikaan ja niin on aina
tapahtunut. Ei tahdo yksikään määrä opettaja
sallia siltä näkyä, kuin saarnaisi hän wastoin,
eiä ewankeliumia, waan paljoa enemmän osoit-
telee, kuin arwaisi hän ewankeliumin karkiaaksi
ja uskoisi sen. Mutta yhtäkaikki wääntää hän
sitä ja tahtoo saada sen omaan ymmärrykseen.
Sellaista ei taida silloin ewankeliumi kärsiä;
sillä se seisoo järkähtämättömänä, eikä kiellä
totuutta. Siitäpä sitä fitte huudetaan wää-
räksi opiksi ja eksytykseksi, jopa ihan perfeleen
opiksi, siksi kuin viimein tekewät sille wäkiwal-
taa, kieltawät sen sikseen, halkaawat sen saar-
naajalta pään poikki, ettei sitä missään saar-
nattaisi eikä kuultais, niinkuin paawi teki
Juhana Husille.

55. Niin on nyt se oikia kristillinen
saarnaaja, joka ei muuta opeta, kuin mitä
Johannes saarnasi, ja pysyy siinä järkähtä-
mäkä. Nimittäin, että hän: ensiksi, hywästi
saarnaa lakia, josta kansa oppikoon, kuinka
paljon Jumala meiltä waatii, josta me Uda-
min lankeemisesta turmeltuneen luontomme
kykenemättömyyden wuoksi emme taida mitään
tehdä. Tämä kastaa Jordanin wedellä. Sillä
kylmä wesi merkitsee lain oppia: joka ei sytytä
rakkautta, waan paljoa enemmän sammuttaa

fitä. Sillä lain saarnan kautta tuntee ihminen, kuinka waikia ja mahdotoin sen täydellinen pitäminen on, josta hän sitte käypi lain wiholliseksi, ja kaikki hänen halunsa siihen sammuu, niin että hän tuntee, kuinka tyyni hän sydämensä pohjassa on lafia vastaan. Ja sehän tosiaan on raskain synti, että ihminen on Jumalan pyhän lain wihollinen. Silloin täytyy hänen nöyrytyä, ja tunnustaa olewansa kadotettu ihminen, ja kaikki työnsä ynnä elämänsä kanssa olewan ihan syntiä. Silloin on hän Johanneksen kasteella kastettu, ja niin kelpo lailla, ettei ainoastansa ole walettu sillä, waan tykkänensä siihen upotettu, jota kastaakin merkitsee. Silloin hän vasta näkee, mitä Johanneksen sanat tarkoittawat: **tehkää parannus, y. m.** Silloin hän vasta ymmärtää Johanneksen oikein sanoneen, ja jokaisen tarwitsewan parantua eli tehdä parannus. Mutta sellaiseen ymmärrykseen ei pääse fariseukset ja tekopyhät, eiwätkä liioin salli sillä tavalla itseänsä kasta, arwellen ei tarwitsewansa parannusta. Senpätähden on heidän mieleksänsä Johanneksen sanat ja kaste hulluutta.

56. **Toiseksi.** Sittekuin edellinen, nimittäin lain opetus ja kaste ovat tapahtuneet, niin että ihminen nöyrytettynä itsensä tuntemisesta epäilee itseänsä ja kaikesta omasta woimastansa; silloin menestyy opin toinen osa, että Johannes näyttää kansan itse tyköänsä Kristuksen tykö, ja sanoo: **katso, Jumalan Karitsa, joka pois ottaa mailman synnin.** Joh. 1: 29. Tällä tahtoo hän sanotuksi: ensin olen minä opetusjehani tehnyt teidän kaikki syntiseksi, kironnut kaikki teidän tekonne ja sanonut, että teidän täytyy epäillä itsestänne; mutta nyt, ettette Jumalastakin epäilisi, niin katsokaat tänne, minä näytän teille, mitenkä synneistänne pääsette waipaiksi ja saatte autuuden.

57. Ette taida syntiänne panna pois, eikä omilla töilläänne hurstautua Jumalan edessä: se on toisen miehen tehtävää; eikä saata minäkään sitä tehdä, kuitenkin saatan minä häntä osoittaa. Se on tämä Jesus Kristus, Jumalan Karitsa. Hän, hän, eikä kukaan muu, taimaassa tahti maan päällä, ottaa synnin päällensä: wieläpä niin, ettet sinä edes

pienintäkään syntiä woi makkaa. Hänen yksin täytyy ottaa synnit päällensä, sekä sinun että koko mailmankin synnit, ei muutamia mailman syntejä, waan kaikki, kaikki sen synnit, olkoot suuria, pieniä, monia, tahti harwalukuisia. Tämä on nyt nimeltään: saarnata ja kuulla puhdasta ewankeliumia, ja nähdä Johanneksen formi, jolla hän osoittaa Kristukseen, joka on Jumalan Karitsa.

58. Jos nyt woiit uskoa tämän Johannesäänen todeksi, ja tarkkaat hänen formeansa ja tunnustat Jumalan Karitsan kantawan sinun syntis; silloin olet woittanut, silloin olet kristitty, ja synnin, kuoleman, helwetin ja kaiken herra: silloin täytyy omantuntos riemastua ja sydämmes rakastua tähän lempiään Jumalan Karitsaan, ja tämmöisen määrättömän runsaan laupiuden wuoksi, jota Johanneksen kautta sinulle on saarnattu ja Kristuksessa annettu, myös rakastaa, ylistää ja kiittää taimaallista isää, ja käydä sydämmen pohjasta mieluisiksi kaikista woimista, niin pitkälle kuin taidat, tekemään hänen Jumalallista tahtoansa. Mitä toki saatetaan lohdullisempaa ja suloisempaa kuulla, kuin että meidän syntimme eiwät enään ole meidän, eiwätkä liioin makaa meidän, waan Jumalan Karitsan päällä? Kuinka taitaa synti tuomita niin wiatointa Karitsaa? Täytyyhän sen siinä käydä woitetuksi ja tyhjäksi tehdyksi. Niin täytyy kuoleman ja helwetin synnin palkan kanssa käydä woitetuksi. Näe nyt siinä, mitä Jsa Jumala on meille Kristuksessa antanut!

59. Waro, waro nyt, ettet luullota itseäs omin töines Jumalan edessä pääsewäs waipaiksi pienimmästäkään synnistäs: sinä ryöstät sillä Jumalan Karitsalta oikean kunniansa. Sillä Johannes tosin todistaa ja sanoo: **paratkaat teitänne, eli tehkää parannus; mutta ei hänen ajatuksensa tässä ole, että sinun parannukses olisi oma tekos, taikka että taitaisit omalla woimallas panna pois synnin, sillä sen hän toisessa osassa woimallisesti todistaa, sanoen: katso, Jumalan Karitsa, joka pois ottaa mailman synnin!** Waan hänen ajatuksensa on, niikuin edellä jo mainittiin, että kunkin tulee tuta itsensä, ja että parannus on hänelle tar-

peellinen: ei kuitenkaan niin, että sellainen haettaisiin itsestään, vaan Kristuksesta yksinään. Sellaiseen tuntemiseen auttakoon meitä

Isä Jumala kaiken laupeutensa jälkeen, ja lähettäköön maailmaan Johanneksen äänen suurella ewankelistain joukolla. Amen!

N:o 5. Joulupäivänä.

Ewankeliumi, Luukk. 2: 1 - 14.

Mutta niinä päiwinä tapabtui, että käsky lähti keisarilta Augustuksesta, että kaikki mailma oli werolliseksi laskettava. Ja tämä weron-laskemus oli ensimmäinen, j. n. e.

Tämän ewankeliumin historia.

1.

Haggain 2: 6, 7 kirjoitetaan Jumalan sanonnan: — — minä saatan taitwaan ja maan liikkumaan: — — silloin tulee kaikkein pakanain toivo. Se on tänäpäinä toteentunut, silloin liikkui taimas, se on enkelit taitwaassa, jotka weisullaan kunnioittawat Jumalaa. Silloin liikkui maakin, se on ihmiset maan päällä, niin että kulin nousi matkustamaan, mikä mihinkin kaupunkiin, kuka kuhunkin, ja koko maakunta oli liikkeellä, niinkuin ewankeliumimme sanoo. Ei ollut tämä kuitenkaan mikään wahingollinen ja werinen liikunto, vaan rauhallinen, rauhan Jumalan waikuttama.

2. Keskön tätä liidin niin ymmärrettäkö, kuin olisimat kaikki maakunnat koko maanpiirin alalla olleet sillä tavalla liikkeellä, ei, vaan ainoastansa ne, jotka olivat Roomalaisten wallan alla; niin että koko mailmalla tässä ymmärretään ainoastansa Roomin waltakunta, jolla ei edes puoltakaan mailmaa ollut waltasansa. Eipä ole yksikään maakunta sillä tavalla ollut liikkeellä, kuin Judan maakunta, joka oikein oli jaettu Israelin sukukuntain jälkeen, ehkä Judan sukukunta siihen aikaan enimmästi omisti koko maakunnan, fittetuin kymmenen Israelin sukukuntaa, pois wietynä Assyriaan, ei ollut takaisin palannut.

3. Tämä weron-laskemus oli ensimmäinen, sanoo Luukas. Sillä ewankelista Mattheuksen luv. 17: 24 ja usiammissa paikoin hawaitaan

semmoisia weron-laskuja vielä eteenpäinkin pidetyiksi, niin että Kristukseltakin welottiin rahaa, ja kiusattiin häntä sillä, Matth. 22: 11. Vielä kärsimiseskän syntyivät häntä werorahan maksamisen kieltäjiksi. Sillä Judalaiset maksowat sen wastahakoisesti, eiwätkä tainneet kärsiä sellaisia keisarin weronlaskuja ja käskyjä. He sanoimat itsensä Jumalan kansaksi ja wapaiksi keisarista, ja taistelimat paljon siitä, oliwatto welwolliset maksamaan weroa. Heidän täytyi kuitenkin se tehdä, eiwätkä tainneet wäkiwallallakaan päästä siitä. He olisimat sentähden mielellään wetäänet Jesuksenkin semmoiseen riitaan, ja sillä saattaneet hänen Roomalaisten käsiin. Niin ei ole nyt tämä weron-laskemus ollut mikään muu kuin tavallinen henkikirjoitus kaikissa maakunnissa, että jokainen henkilö antaisi wuofittain määrätyn werorahan. Mitä wirtamiehiä, jotka kantoimat tämän weron tahi muun tullin ja kymmenekset, nimitettiin: **publicani**, (j. o. **urakka-** eli **wuoframiehiksi**.) joita muutamat suomeksi kutsuwat **julkisyntijiksi**, joka ei kuitenkaan ole oikein.

4. Huomaa, millä wakuudella ewankelista sanoo Kristuksen syntymisen tapahtuneen keisari Augustuksen aikana, koska Kyrenaios oli Roomalainen maaherra Syrian maakunnassa. Tätä Syrian maata oli Judan maan oja, samoin kuin Itäwalta on oja Saksanmaata. Tämä tapahtui ensimmäisessä weron-laskussa, niin ettei semmoista werorahaa ollut koskaan

ennen annettu, kuin juuri Kristuksen syntymisessä. Sillä hän osoittaa, kuinka hänen valtakuntansa ei olisi olewa maallinen tahti maallista esivaltaa maallisesti hallitsewa, waan että hän ja wanhempansa olisivat sen alla alamaisia. Ettei hän nyt jättäisi jotakaan epäiltävää tämän suhteen, tahtoi hän juuri syntyä ensimmäisessä weron-laskussa. Sillä jos hän olisi tahtonut jättää sen johonkin epätoon, olisi hän saattanut syntyä jonkun muun wero-laskun aikana sen jälkeen, jotta olisi taittu sanoa sen tapahtuneen sattumisesta ja aikomuksesta.

5. Jos ei hän olisi tahtonut olla alamainen, olisi hän syntynyt ennen tätä weron-laskua. Mutta nyt, koska kaikki hänen teonsa ovat ihan kalliita opetuksia, ei sowi tätä wääntää ja selittää muuhun, kuin että hän, Jumalan neuwosta ja päätöksestä, ei tahtonut tässä mailmassa hallita, waan olla alamainen. Ja on nyt tämä ensimmäinen kolahus paawin ja hänen joukkonsa hallitukselle, joka ei Kristuksen valtakunnan kanssa paremmin sowi, kuin nyö päivän kanssa.

6. Muutoin on tämä ewankeliumi niin selwä, ettei se paljoa selitystä tarvitse, waan on ainoastansa tarkoin tutkittawa ja sydämelle laskettava; eikä taida kukaan muu tästä hyötyä, kuin yksistään ne, jotka asettawat sydämensä tywenehen, wieroittawat kaiken muun mielestänsä ja wileydellä tutkivat tätä. Samatenkuin aurinko hywästi näyttää itsensä seisowassa wedessä ja woimallisesti lämmittää sitä, mutta pauhaawassa ja juoksewassa wedessä ei se taida niin näkyä eikä lämmittääkään.

7. Jos nyt sinäkin tahdot itses walaituksi ja lämmitetyksi, jos tahdot Jumalan armoa ja ihmeitä nähdä, jotta sydämes syytyisi ja innoituisi, ja muuttuisi hartaaksi ja iloiseksi, niin mene tywenehen, ja paina tämä kuwa sywälle sydännees, totta löydät ihmeitä. Mutta jättääksemme yksinkertaisille jotakin alkua ja johtoa, tahdomme kuwata jonkun osan tätä, että he saattaisiwat fitte käydä sywempään tässä.

8. Huomaa ensin, kuinka halvasti ja yksinkertaisesti nämät asiat tapahtuwaat täällä

Riitto-Postilla. I.

maan päällä, ja kuinka korkeiksi ne kuitenkin arwataan taiwaassa. Waan päällä tapahtuu nyt näin: eräs köyhä, nuori waimo, Maria, on Natsaretissa, ei korkiasa arwossa, waan kaupunkilaisten halwimpain waimoin wertaiseksi laskettu. Ei siellä huomaa kukaan sitä suurta ihmettä, jolla hän käypi raskaana, ja jonka pian synnyttää. Itsekkin on hän ääneti, eikä kuttahda siitä mitään, waan pitää itsensä kaikkein halwimpana kaupungissa. Hän hankkii huone-herransa Joosepin kanssa matkaan, eikä heillä ole kentiesi piikaa eikä renkiä, waan Jooseppi on herrana ja renkinä, ja Maria emäntänä ja piikana perheessä, ja owat niinmuodoin jättäneet huoneensa tyhjäksi, tahti uskoneet toisten haltuun.

9. Olkoon nyt niin, että heillä oli aasi, jolla Maria ratsasti, vaikka ei ewankeliumimme siitä mitään mainitse, ja uskottawa on, että hän Joosepin kanssa kulki käyden. Ajattele nyt, kuinka Maria matkalla ja majoissa lie ollut ylenkatsottuna, jota kuitenkin olisi pitänyt kuljettaa kulta-waunuilla ja kaikella mahdollisella prameudella.

10. Kuinka monet suurten herrain rouwat ja tyttäret toki eliwät hywässä leutoisuusdesaan ja suuressa arwossaan, siinä kuin tämä kulki niin pitkän matkan käyden, ja raskaalla ruumiilla! Ohhoh! mitenkä eri kaila [mailmassa] käypi! Olisin tainwal Galilean Natsaretista Judan Bethlehemiin pitempi kuin päivän matka. Heidän piti matkustaa siwu tahti läpi Jerusalemin; sillä Bethlehemi on eteläänpäin Jerusalemistä, ja Natsareti pohjaiseen päin.

11. Ewankelista näyttää nyt, kuinka he, Bethlehemiin tultuansa, olivat arwatut kaikkien halwimmiksi ja ylenkatsotut: heidän täytyi paeta jokaista, siksi kuin he sorrettiina talleiin saivat tytyä samaan majaan, pöytäan, kamariin ja wuoteesen järjettömän luontokappalten kanssa. Sillä aikaa istui moni häy ihminen wieras-majoissa etupäässä, ja palvelutti itseään herrana. Ei siellä huomannut eikä ymmärtänyt kukaan, mitä Jumala tallissa toimitti. Hän jättää koriat huoneet ja komiat kamarit ja jättää niitten asuwaiset syömään, juomaan ja iloitsemaan; mutta tä-

mä lohdutus ja tavara on heiltä tyffänänsä salattu.

12. Oi, mikä synttä yö lepäsi silloin Bethlehemin yli, joka ei huomannut sellaista valoa! Kuinka selkiästi näyttää Sumala tässä, ettei hän pienintäkään pidä lukua siitä, mitä maailma on, mitä sillä on ja mitä se woipi. Suuri toisin näyttää maailman, kuinka se ei pienintäkään ymmärrä, eikä lukua pidä siitä, mitä Sumala on, mitä hänellä on, ja mitä hän tekee.

13. Katso, tämä on nyt ensimmäinen kuwaelma, jolla Kristus saattaa mailman häpiään, jolla näyttää meille, että kaikki mailman teko, taito ja meno on hyljättävä: ja että sen suurin wiisaus on mielettömyys, paras teko wääritys ja korkein hymyys jula onnettomuus. Mitä oli Bethlehemillä, kuin ei sillä ollut Kristusta? Mitä heillä nyt on tähän aikaan, joilla silloin oli kaikkea kyllin? Mitä puuttuu nyt Marialta ja Zoosepilta, waikka heillä silloin ei ollut huonetta, jossa yhdenkin yön olisivat mukavasti lewänneet?

14. Tässä ovat muutamat selittäneet sanan: **Diversorium maja**, niinkuin merkitsefi tämä: aukinaista katuholvia, awonaista jokaisen läpikäntäväksi, ja jossa tavallisesti aasit seisowat (sidottuina): ja ovat sen fiksi katzoneet, ettei Maria woinut muuta majaa löytää. Mutta se on wäärin. Ewankelistista näyttää Zoosepin ja Marian täytyneen senwuoksi talliin poistua, ettei heillä ollut majassa eli asunto-huoneissa tilaa, jossa muut wieraat asuivat. Kaikki muut wieraat olivat majassa warustetut tilalla, ruualla ja wuoteella. Mutta tämän köyhän wäen täytyi hiipiä pois eräisen talliin, jossa luontokappaleita pidettiin.

15. Sillä sana **Diversorium**, jonka Luukas nimittää **Katalyma**ksi, ei ole muu, kuin wieras-tupa, joka Kristuksen sanoilla Luukk. 22: 11 todistetaan, jossa hän lähetti opetuslapsensa valmistamaan ehtoollista, sanon: **sanokaat sen huoneen isännälle: mestari sanoo sinulle: kussa on katalyma, se on maja eli wieras-tupa, jossa minä syön pääsiäislampaan opetuslasteni kanssa?** Siwät saaneet siis Zoosoppi ja Maria tilaa täällä Katalymassa, wieras-tuvassa, waan ainoastaan perheen

isännän talon tallsissa, joka isäntä ei liioin ollut mahdollinen oikein majaan ottamaan ja kunnioittamaan tämmöistä wierasta. Ei heillä ollut rahaa eikä waltaa, sentähden olikin heidän lähteminen talliin. **Woi, maailma, kuinka hullu! Woi, ihminen, kuinka jokia olet!**

16. Mutta vielä wiheliäisempi on itse synnyttämisen: tässä pitää nyt nuoren waimon ensi kerran lapsiwuoteeseen, ei armahda häntä kukaan, ei käy hänen tilansa kellenkään sydämmelle, ei huoli siitä kukaan, ettei hänellä wieraassa paikassa ole wähintäkään lapsiwuoteisen tarpeita; waan siinä hän makaa ilman kaiketa valmistuksia, ilman kynttilätä, ilman walkiata, yösydännä, ihan yksinänsä pimiässä, eikä tee hänelle kukaan apua, niinkuin muutoin luonnollisesti tehdään synnyttämille waimoille. Majassa ovat kaikki juowuksissa ja hulluina, ja siellä sellainen wierasten rähinä, ettei joutu kukaan huolia tästä waimosta. Minä uskon sen fiksi, ettei Maria vielä huullut aikansa olemankaan, muutoin olisi kukaaties kyllä kotonansa Ratsaretissa pysynyt.

17. Mattele nyt, mitä riepua ja kapalo-waatteita ne lie olleet, joihin Maria kääri lapsen! Mahdollisesti lienevät olleet joitakin onia huimejansa, joita ei omalle ruumiilleensa tarwinnut. Mutta että hän olisi kapaloinnut sen Zoosepin housuihin, joita Ukenissa näytetään, kuuluu wallan joutawalta lorulta, ja on ihan fatua, niinkuin paljo muutakin mailmassa. Eikä nyt kaikki nämät ole sopimattomia asioita, että Kristus syntyy kylmällä talwella, wieraassa maassa, niin kaukana, niin ylenkatfottuna ja niin köyhänä?

18. Wieläpä taistelemat moniaat tästä synnyttämisestä niin, kuin olisi Maria maannut ja synnyttänyt tämän lapsen rukouksessa ja suuresä rienuksessa ja ilman kiwuta, ennenkuin huomafikaan sitä. Näitten hartautta minä en hylkää, koska lie näin ajateltu yffinfertaisten tähden. Mutta meidän tulee pitäytyä ewankeliumiimme, joka sanoo hänen synnyttäneen lapsensa, ja uskon-kappaleesemme, jossa tunnustamme hänen syntyneen neitsy Mariasta. Tässä ei ole yhtään petosta, waan niin totinen syntyminen, kuten sanat kuuluvat.

19. Nyt tiedetään hyvin kyllä, mitä synnyttäminen on, ja kuinka siinä tapahtuu. Hänen tapahtui samoin, kuin muittenkin waimoin, ja hän käytti tässä hyvää järkeään ja jäseniään, niinkuin semmoinen kohtaus waatiikin, että hän olisi oikia luonnollinen äiti hänelle, ja hän hänen luonnollinen oikia poikansa. Hänen ruumiinsa teki siis kaiken sen, mitä luonnolliseen syntymiseen tulee, paitsi sitä yksinänsä, että hän synnytti ilman synnitä, häpiätä, kiwuta, ja saastaisuudeta, niinkuin hän siittiikin ilman synnitä, 1 Moof. 3: 16. Ewan kirous ei kohdannut häntä, joka näin kuuluu: **sinun pitää synnyttämän lapsia kiwulla.** Muutoin on hänen kaikinpäin käynyt, niinkuin muunkin lapsiwuoteisen waimon.

20. Sillä armo ei häwitä eikä estä luontoa ja sen vaikutuksia, jopa wain parantaa ja auttaa niitä. Niin on hän luonnollisella tavalla elättänyt häntä rintansa maidolla ja warmaan antanut hänelle, ei wierasta maitoa, eikä mitään muuta, kuin omaa rintaansa, jonka Jumala ylönlunnollisesti täytti puhtaalla ja saastuttamattomalla maidolla, niinkuin hänestä weifaammekin: **Ubere de caelo pleno: tähdellä niifällä taiwaasta.** Tätä sanon minä sen wuoksi, että meillä olisi perustus uskosamme, ja me sallisimme Kristuksen kaikin päin olla luonnollisena ihmisenä, kaikin puolin niinkuin mekin olemme, ei muuta siitä eroittaen, kuin mikä on syntiä ja armoa. Hänessä ja hänen äitissään oli luonto puhdas kaikissa jäsenissä ja niitten toimissa. Ei ole yksikään waimollinen ruumis eikä jäsen koskaan synnitä tullut luonnolliseen vaikutukseensa, paitsi tässä ainoassa neitseessä yksinänsä: siellä korotti Jumala ferran luonnon ja sen teon kunniaan. Sota lähemmäksi taidamme ajatella Kristusta lihassa, eli inhimillisessä luonnossamme, sitä lohdullisempaa on se meille. Mikä siis ei ole armoa vastaan, sitä älköön kiellettäkö hänen omasta eikä hänen äitinsä luonnosta: teksti on tässä selwänä silmäimme edessä ja sanoo: **hän synnytti,** ja enkelit sanovat myöskin: **hän on syntynyt.**

21. Kuinka saattoi Jumala osoittaa suurempaa lempeyttä, kuin että laskeusi niin synwälle lihaan ja wereen, ettei ylenkatsonut luonnon salaisintakaan, waan kunnioitti luontoa

forkeimmasti siinä paikassa, missä se Adamissa ja Ewasssa on joutunut suurimpaan häpiään, niin että mikä kaikissa ihmisisä on saastaisuinta, häpiällisintä ja riettainta, on nyt tästä lähin pyhitettyä, kunniallista ja puhdasta. Ne ovat oikeita Jumalan ihmetekoja. Mitenkä hän saattoi asettaa eteemme wäkewämpää, waimallisempaa ja puhtaampaa siweden kumaa, kuin tätä syntymistä! Kuinka tyyni katoo kaikki paha himo, kaikki pahat ajatukset, waikka kuinkakin wäkewät ne olisimat, koska ainoastansa oikein ajatteleme tätä syntymistä, mieleemme johdattaen, millisellä ehjällä puhtaudessa ja pyhyydellä, millisellä ylönpaltijella rakkaudella ja hywyydellä taiwaan korkein majesteetti waikuttaa ja toimittaa tämän neitseen lihassa ja weressä.

22. Ei taida yksikään neitsy antaa miehelle puhtaampia ajatuksia, kuin tämä neitsy. Eikä toisappäin taida mikään mies antaa waimolle puhtaampia ajatuksia, kuin tämä lapsi. Katsothane tätä syntymistä kuinka päin tahansa, waikuttaa se ihan kuria ja häwelitäisyyttä, jos wain ainoastaan Jumalan tekoa siinä tarkastetaan.

23. Mutta mitä waikuttaa tämä syntyminen nyt taiwaassa? Niin ylenkatsohua kuin se on maan päällä, niin korkealle ja tuhannen wertaa korkeammalle on se taiwaassa kunnioitettu. Jos taiwaan enkeli ylistäisi sinua ja toität, etkö totta tuota hywäksyysi paljoa enemmän, kuin jos koko mailma kiittäisi ja kehuisi sinua? Et katsoisi osaamas kylliksi näyttää nöyryyttä ja kärkeä ylenkatsetta! Mikä korke kunnia se sitten on, ettei yksikään enkeli taida riemun wuoksi hillitä itseänsä, waan täytyy jokainoon puhjeta ulos ja köyhille paimenille kedolla kuuluttaa saarnaansa, ylistystänsä, weisuaansa ja ammentaa iloansa ylönmääräisesti? Mitä oli koko Bethlehemin, jopa, kaikkein kuningasten ja herrain riemu ja kunnia tämän suhteen muuta, kuin saastaisuutta ja lauhistusta, jota ei mielellään muistella, jos oikein tutkitaan tätä riemua ja kunniaa?

24. Katso, kuinka warsin runsaasti Jumala kunnioittaa niitä, jotka ovat ihmisten ylenkatsojia ja mieliset jellaista kärkeään. Tässä näet, minne Jumala katsoo, nimittäin

fywynteen ja alhaisuuteen, niinkuin Ps. 113: 5, 6 kirjoitetaan: **kuka on niinkuin Herra meidän Jumalamme, joka niin korkealla asuu? Ja kuitenkin katsoo alimmaisissa taivaassa ja maassa.** Ei enkelittään voi löytää ruhtinoita ja voimallisia, vaan oppimattomia maallikoita (**Laieji**) ja kaikkein alhaisimpaa kansaa maan päällä. Eikö ne olisi saattaneet puhutella ylimmäisiä pappeja ja oppineita Jerusalemissä, jotka niin paljon tiesivät puhua Jumalasta ja enkeleistä? Ei — köyhät paimenet, mitättömät maan päällä, katsottiin taivaassa mahdollisiksi saamaan näin suurta armoa ja kunniaa.

25. Oi, kuinka tyyni Jumala ylenkatsoo sitä, mikä on korkeaa, enmekä me hyöri ja pyöri muun perään, kuin korkeuden, ettemme saavuttaisi kunniaa taivaassa: me astumme kauvemmas ja kauvemmas pois Jumalan kasvoista, joten hän ei saisi katsella meitä sywydessä, jonne hän kuitenkin ykivistänsä filmäilee.

26. Olkoon tässä nyt yksinkertaisille kyllä johtoa laiveampaan tutkintoon. Kukin tutkikoon tätä lähemmin itsensä. Kaikki sanat ovat ihan tullen kaltaisia, ja jos ne sydämeen pääsevät, totta ne sen lämmitävät, niinkuin hän Jer. 23: 29 sanoo: **eikö minun sanani ole niinkuin tuli?** Ja niinkuin me näemme Jumalan sanan luonnon olewan meitä opettaa tuntemaan Jumalaa ja hänen töitänsä, niin se myös ykivistään sitä tarkoittaa, että saisi meille tämän elämän mitättömäksi. Sillä niinkuin Jumala ei elä tämän ajallisen elämän tavoin, eikä wiljele tämän ajallisen elämän hywyttä, kunniaa ja voimaa, niin hän ei liioin fiitä lukua pidä, eikä fiitä puhu; vaan opettaa meitä pyrkimään aiwan tätä vastoin, ja tekee itselkin kansja vastoin mieltämme: hän katsoo siihen, josta mailma kääntää filmänsä pois, ja opettaa meitä etsimään sitä, mitä mailma pakenee, ja korjaa sen, minkä mailma maassa makauttaa.

27. Ja vaikka emme mieluisesti tahdo kärsiä sellaista Jumalan tekoa, eikä liioin luopua tavarastamme, kunniaastamme ja hengestämme, täntyy kuitenkin kerran fikki käydä, ei se muuksi muutu: Jumala opettaa, eikä tee toisin. Meidän täntyy ojentua hänen mu-

kiinsa, eikä odottaa häntä ojentumaan meidän mukimmme. Jopa, joka ei lukua pidä semmoisista Jumalan sanoista, teoista ja lohdutuksista, ei hänessä ole warmaan yhtään hywää autuuden merkkiä. Mitenkä saattaisi hän rakkaamasti osoittaa armoansa kaikille alhaisille ja ylenkatsoituille maan päällä, kuin tällä köyhällä syntymisellä, josta enkelit riemuitsewat ja jota eivät kellenkään muulle julista, kuin uaille köyhille paimenille.

28. Nyt tahdomme myöskin katsella, mitä **Mysteria**, s. o. **salaisuuksia**, löytyy tässä historiassa. Kaikki salaisuudet johdattawat meitä kahtalaisiin, nimittäin **ewankeliumiin** ja **uskoon**, se on, siihen mitä saarnattakoon, ja mitä uskottakoon. Ja tahdomme tässäkin katsella, kuka ovat saarnamiehiä, ja kuka sanankuulioita.

Oppi uskosta.

29. **Ensimmäinen on usko**, jota meidän oikeastaan kaikessa Jumalan sanassa ensin on oppiminen. Tämä usko ei ole nyt ykivistänsä se, että uskot tämän historian todeksi poostawillisesti: sellaista uskowat kaikki syntisetkin, wieläpä kadotetutkin, vaan ei se auta heitä. Tästä uskosta ei opeta Raamattu ja Jumalan sana mitään; se on luonnon teko ilman armon (waikutusta). Vaaan oikia ja armosta rikas usko, jota Jumalan sana ja teko waatii, on tämä: **että kiintiästi uskot Kristuksen sinulle syntyneeksi, ja että hänen syntymisensä on sinun, ja sinun hywäkses tapahtunut.** Sillä ewankeliumi opettaa Kristuksen syntyneen meidän tähtemme ja kaikki tehneen ja kärsineen meidän tähtemme, niinkuin enkeli tässä sanoo: **minä ilmoitan teille suuren ilon, joka tulewa on kaikelle kansalle; teille on tänäpäinä syntynyt Wapahataja, joka on Kristus Herra, Dawidin kaupungissa.** Näissä sanoisahan finä selwästi näet hänen meille syntyneen.

30. Ei hän paljaastansa sano Kristuksen syntyneen, vaan: **teille, teille on hän syntynyt.** Eikä hän sano ainoastaan: **minä ilmoitan iloa, vaan sanoo: minä ilmoitan teille, teille suuren ilon, jopa, ilon, joka ei jää Kristukselle itselle, vaan joka tulewa on kaikelle kansalle.** Sellaista uskoa ei ole kirotulka eli pahalla ihmisellä, eikä

fitä jaata hänellä ollakkaan. Sillä se on kaiken autuuden oikia perustus, joka niin yhdistää Kristuksen ja uskowaisen sydämmen, että mitä heillä kummallakin on, se on heidän yhteistä. Mutta mitä heillä fitte on?

31. Kristuksella on puhdas, viatoin ja pyhä syntyminen, mutta ihmisellä saastainen, syntinen ja kirottu syntyminen, niinkuin David Ps. 51: 7 sanoo: **Katso, minä olen synnissä syntynyt ja äitini on synnissä minut siittänyt.** Tähän syntiseen synty miseen ei ole muuta apua, kuin Kristuksen puhdas syntyminen. Mutta nyt ei taideta tätä Kristuksen syntymistä ruumiillisesti jakaa ulos, eikä se mitään auttaistakaan; sentähden jaetaan sitä hengellisesti sanan kautta itskullenkin, niinkuin enkeli tässä sanoo, ettei saastainen syntymisensä ole wahingoittawa ketään, joka lujasti uskoo tämän näin tawoin itsellensä annetuksi. Tällä tawalla puhdistumme wiheliäisestä syntymisestämme Adamista. Sentähden syntyiikin Kristus, että me hänen kauttansa uudesta syntyisimme, niinkuin hän Joh. 3: 3 sanoo, joka tapahtuu uskon kautta, niinkuin p. Jakoppi 1: 18 sanoo: **hän on meidät synnyttänyt tahtonsa jälkeen totunden sanalla, että me olisimme uuteset hänen luomistansa.**

32. Katso, näin ottaa Kristus syntymisemme meiltä itsellensä ja upottaa sen syntymisensä, ja antaa meille oman sa, että siinä tulisimme puhtaksi ja uusiksi, ikäänkuin olisi se omamme, niin että kufin kristitty saattaa yhtä paljon iloita ja kerskata tästä Kristuksen syntymisestä, kuin olisi hän, samoin kuin Kristuskin, ruumiillisesti syntynyt neitsy Mariasta. Joka ei tätä usko, taikka joka tästä epäilee, hän ei ole kristitty.

33. Oi näe! Tämä on se suuri ilo, josta enkeli puhuu! Tämä on Jumalan lohdutus ja ylönpalttinen hywyns, että ihminen, saati muutoin tämän usko, taitaa kerskata tästä tawarasta, että Maria on hänen oikia äitinsä, Kristus weljensä, ja Jumala isänsä. Sillä tämä on kaikki totta, ja jos sen uskomme, niin se meille tapahtuu. Tämä on pääkappale ja päätawara kaikissa ewankeliumeissa, ennen kuin niistä otetaan hywain töitten oppi. Kristus olkoon kaikella muotoa meidän ja me

hänen, ennen kuin ryhdymme töihin. Eikä tämä muulla tawalla tapahdu, kuin sellaisella uskolla: se opettaa meitä oikein ymmärtämään ewankeliumeita, se ymmärtääkin ne oikialta kohdalta. Tämä on oikein tuntea Kristuksen; siitä joutuu omatunto iloiseksi, wapaaksi ja lewolliseksi; siitä syntyy rakkaus ja kiitos Jumalaa kohtaan, joka Kristuksessa meille lahjoitti niin ylönpalttisia tawaroita. Sitä seuraa fitte oikia tahto ja halu tekemään, jättämään ja karsimään kaikkea, mitä Jumalalle kelpaa, olkoon elämäkki tahti kuolemaksi, niinkuin usein olen sanonut. Tätä tarkoittaa Esaia 9: 5: **meille on lappi syntynyt, poika on meille annettu. Meille, meille, meille hän on syntynyt ja meille on hän annettu.**

34. Katso siis, ettet tässä ewankeliumissa ainoasti mielisty historiaan itsensänsä, sillä ei yksin mielistyminen kauwan kestä, eikä paljastaan esimerkkiinkään; sillä ilman uskota se ei tartu. Waan katso, että teet itse syntymisen omakses ja niin waihetat sen itselles, että pääset omasta syntymisestä ja saat hänen syntymisensä. Joka tapahtuu, jos niin uskot; ja silloin sinä istut neitsy Marian helmassa, ja olet hänen rakas lapsensa. Siinä uskos sa on sinulla harjoittelemista ja sitä saat rukouilla, niin kauwan kuin elät, eikä toida koskaan täydeksi wahwistua siinä. Tämä on perustusomme ja perintö-hywynstemme, johonka fitte hywät työt rakettakoot.

35. Koska nyt Kristus näin on tullut omakses, ja sinä tämmöisessä uskos sa olet hänen kauttansa puhdistettu, olet perintö- ja pää-hywynstes ottanut omakses, Jumalan sulasta rakkaudesta, joka, niinkuin näet, ilman kaiketa ansiotas antaa sinulle Poikansa kaikki tawarat ja työt omakses; silloin seuraa myös hänen esimerkkinsä hywiin töihin, että sinäkin teet lähimmäiselles niin, kuin näet Kristuksen tehneen sinulle. Tässä nyt hywät työt osoitawat itsensä. Sillä sanoppas, mitä hywiä töitä on Kristuksella? Eikä niin ole, että ne jokainen ovat sentähden hywiä, että ne tehtiin sinulle hyväksi, Jumalan tähden, joka käski hänen sinun hyväkses tehdä sellaisia töitä? Dakin siis Kristus siinä ollut isällensä kuulainen, että hän rakasti ja palweli meitä.

36. Niin ei ole finullakaan, koska nyt olet rautattu ja rikas, muuta käsnyä, jossa palvelisit ja kuulisit Kristusta, kuin että ojentat kaikki työs lähimmäiselles hywäksi ja hyödyksi, samoin kuin Kristuksen työt ovat sinulle hyvät ja hyödylliset. Sentähden sanoikin hän ehtoollisella ollessansa: **unden käsny minä teille annan, että rakastaisitte toinen toistanne, niinkuin minä teitä rakastin, Joh. 13: 34.**

37. Näet siis tässä hänen rakastaneen meitä ja tehneen kaikki työnsä sitä warten, että mekin samoin tekisimme, ei hänelle, sillä hän ei sitä tarvitse, waan lähimmäisellemme: tämä on hänen käsnyä, tämä meidän kuulaisuutemme. Niin tekee nyt usko Kristuksen omaksemme, ja hänen rakkautensa tekee meidät hänen omiksensa. Hän rakastaa ja me uskomme, ja niin olemme ikäänkuin yhtä leipää hänen kanssansa. Ja toiselta puolen, lähimmäisemme uskoo, ja odottaa rakkauttamme, ja niin tulee meidänkin rakastaa häntä, eikä antaa hänen turhaan rukoilla ja odottaa apuamme. Niin on nyt toinen toijensa kaltainen: Kristus auttaa meitä, me autamme lähimmäistämme, ja meillä on kaikilla kyllä.

38. Huomaa tästä nyt itse, kuinka kauwas ne ovat tieltä poikenneet, jotka sitovat hyviä töitä kiveen, puuhun, waatteisiin, ruokaan ja juomaan. Mitä auttaisi lähimmäistäs, jos saattaisit rakentaa kirkon paljaasta kullasta? Mitä auttaa häntä suurten ja monien kelloin humina? Mitä auttaa häntä monet ulkokullatut hälinät messu-waatteilla, pyhillä kaluilla, hopia-kuvilla ja astioilla kirkossa? Mitä auttaa häntä kynttilän polttamiset ja suitsutukset? Mitä auttaa häntä se ylönpaltinen töminä, rähinä ja walwiaisten ja messujen weijut? Luuletko Jumalan tytywän kellojen soittoon, kynttiläsamun, kuitalehtiin, ja muihin semmoiseen touhuun? Ei hän ole yffiälään näistä käskenyt. Mutta jos näet lähimmäises esnyvän, syntiä tekewän, hätää kärsiwän ruumiin, tawaran tahi sielun puolesta, silloin, älä silloin wiiwyttele, waan jätä kaikki nuut, ja auta häntä kaikella, mitä olet ja saatat; jollet enempää woi, niin edes sanoilla ja käytöksillä. Sillä niin teki Kristus sinulle ja antoi muillinkin esimerkin samate tekemään sinulle.

39. Katso, nämät ovat ne kaikki kappaleita, joissa kristitty harjoitetaan itseänsä: ensiksi Kristusta kohden, että hywin omistaa

hänen itsellensä, ja uskon kautta tekee hänen omaksensa, päällensä pukee Kristuksen tawarat, ja rakentaa uskaltawaisesti niihin: **toiseksi lähimmäistä kohden, että taipuu hänehen, ja antaa hänen niin saada osan hywydestänsä, samatekin hänelläkin on osa Kristuksen hywässä.** Kuka ei näitä kahta kappaleta harjoita, ei häntä auta, waikka paastoisi ja räykkäisi itseänsä kuoliaaksi, jos vielä antaisi polttaa itsensä ja tekisi kaikkia ihmeitä, niinkuin p. Paawali 1 Kor. 13: 1 j. seur. kirjoittaa.

Ewankeliumin opin hengellinen selitys.

40. **Toinen salaisuus eli salainen oppi** on, ettei seurakunnassa saa muuta mitään saarnata kuin ewankeliumia. Nyt ei opeta ewankeliumi enempää kuin **kahta edellistä kappaleta, Kristusta ja hänen esimerkkiänsä,** ja niinmuodoin kahtalaisia hyviä töitä: **ensin** Kristuksen omia, joitten kautta me uskossa tulemme autuaksi, **jitte** meidän omia, joilla lähimmäistämme autetaan. Ja joka toisin opettaa, hän wietteele, ja joka ei ewankeliumia saarnaa näitten kahden kappaleen jälkeen, hän on wahingollisempi ja kauhiampi wiettelä, kuin se, joka opettaa ilman ewankeliumita, sillä hän pilaa ja wärentää Jumalan sanan, niinkuin p. Paawali 2 Kor. 2: 17 muutamista walittaa. Nyt ei tainnut luonto itse keksiä semmoista oppia, jopa, kaikkein ihmisten taito, järki ja wiislaus ei taiba wieläkään owaltaa jotakaan sellaista. Sillä kuka woi itsestänsä tutkia, että usko Kristuksessa tekee meidän yhdeksi Kristuksen kanssa ja antaa meille kaiken Kristuksen hyvän omaksemme?

41. Kuka woiisi toki ajatella, ettei muut työt ole hyviä, kuin yksistänsä ne, jotka tehdään lähimmäiselle, taikka ainakin siksi aiwotaan? Ei luonto enempää opeta, kuin wain tekemään käsnyä jälkeen, sentähden joutuukin hän omille töilleen, niin että toinen arwelee testamentilla kirkkoon täyttävänsä käsnyä, toinen waatteilla, toinen paastoomisella, toinen pilgrimi-waelluksilla, mikä niin, mikä näin, kussa kuitenkin kaikki tyyni ei muuta ole, kuin itsemalituuta ja hyödyttömiä töitä, joilla ei kukaan ole autettu, niinkuin walitettawasti nyt koko maailma sowaistuu ja esnyy ihmis-opetuksilla ja töillä,

niin että usko ja rakkaus ynnä ewankeliumin lausua ovat kadonneet. Sentähden on ewankeliumi ja sen ymmärrys kokonansa ylönloukollinen saarna ja walkeus, joka yksin Kristukseen osoittaa.

42. Tämä kuvataan **ensiksi** siinä, ettei ihminen ihmiselle julistanut Kristuksen syntymistä, vaan **enkeli** taivaasta tuli ja ilmoitti sitä paimenille; tästä ei tiennyt yksikään ihminen mitään. **Toiseksi** kuvataan tämä sillä **yhdyksellä**, jossa Kristus syntyi: sillä näytetään koko maailman olewan pimitänä Kristuksen tulemisessa, eikä yhdenkään järjen tuntevan Kristusta. Se oli ilmoitettava taivaasta. **Kolmanneksi** kuvataan tämä sillä **kirkkaudella**, joka ympäri walaisi paimenet, että oppisimme, kuinka tässä on kokonaan toinen walkeus, kuin kaikki järki. Luukas sanoo tässä, että **Gloria Domini**, Herran kirkkaus eli kunnia ympäri walaisi heidät, ja nimittää tämän walkeuden Herran kirkkaudeksi eli kunniaaksi. Miksi niin? Siksi, että osoittaisi **mysterium**'ia eli salaisuutta, ja sillä näyttäisi ewankeliumin luonnon. Sillä, koska ewankeliumi on taivaallinen walkeus, joka ei nuuta opeta, kuin Kristusta, jossa Jumalan armo meille annetaan, ja kaikki omamme tykkänensä hyljätään; niin se yksinään rakentaa Jumalan kunniaa, niin ettei kukaan enää taida kerskata jostakaan omasta woimastansa, vaan täytyy antaa Jumalalle kunnia, ja jättää hänelle se kerskaus, että me hänen sulasta rakkaudestansa ja hyvydestänsä Kristuksen kautta tulemme autuiksi.

43. Katso, ewankeliumin walkeus on Jumalan ylistys ja Jumalan kunnia, joka apostolein ja heidän jälkeenseuraawaistensa kautta, jotka meille ewankeliumia saarnaawat, meitä taivaasta ympäri walaisee. Sillä enkeli oli nyt kaikkein ewankeliumin saarnaajain siassa, ja paimenet kaikkein sanankuuliain siassa, niinkuin nähä saamme. Senpätähden ei taida ewankeliumi kärkeä jostakaan ihmis-oppia korwallansa. Sillä ihmis-oppi on maallinen walkeus; se onkin ihmis-kirkkaus, joka rakentaa ihmis-ylitystä ja kiitosta, ja tekee omista töistään rökkeileviä fieluja, koska ewankeliumi sitä vastoin opettaa uskaltamaan Kristukseen,

Jumalan armoon ja hyvyteen, ja kerskaamaan ja upeilemaan Kristuksesta.

44. **Neljänneksi** kuvataan tätä **Judean ja Bethlehemin** nimellä, jossa Kristus tahtoi syntyä. Judea on suomenkielisin: **tunnustus** tahti **kiitos**, ikäänkuin koska tunnustamme, kunnioitamme ja kiitämme Jumalaa kaikesta hyvästä, niinkuin hänen lahjoistaan. Selasta tunnustajaa ja kiittäjää kutsutaan **Judeukseksi**, ja semmoisten Juda-Kuningas on Kristus, niinkuin yli-kirjoituksessa hänestä kuului: **Jesus Nazareus Rex Judaeorum.** (Jesus Natjarealainen Judalaisten kuningas.) Niin mekin suomeksi kiitollisesta sanomme: hän tunnustaa sen kuitenkin; ja kiittämättömästi: ei hän sitä tunnusta. Ja niin merkitsee nyt tämä, ettei tällaista tunnustusta muu oppi taida waikuttaa, kuin yksistään ewankeliumi, joka opettaa Kristusta.

45. **Beth** on huone, **lehem** ruoka eli **leipä**, ja siis **Bethlehem**, **leipä-huone**. Kaupungilla oli tämä nimi sen wooksi, että se oli tiloitettuna hyvässä hedelmällisessä maakunnassa, ja oli niin jywä-rikas, että se pidettiin juuri, ympärillä olewain kaupunkien jywä-aittana, niinkuin mekin kutsomme sellaisen kaupungin kuttalaksi. Se kutsuttiin myös muinais-aikoihin **Sfrataksi**, se on hedelmälliseksi. Oski syö löytyy kummallentkin nimelle, nimittäin että kaupunki oli hedelmällinen ja jywä-rikasta maakuntaa. Tällä merkitään nyt, että maailma ilman ewankeliumia on ihan erämaa, jossa ei kukaan tunnusta eikä kiitä Jumalaa.

46. Mutta missä ewankeliumi ja Kristus on, siellä on jywä-rikas Bethlehem ja kiitollinen Judea. Siellä on itsekullakin tylliksi Kristuksessa, ja siellä on ihan kiitosta Jumalan armosta. Mutta ihmisten opetus kiittää ihmisiä itsiänsä, ja jättää yhtäkaikki maakunnan kuivuuteen ja tappamaan nälkään. Ei tule yksikään sydän rawitukseksi, jollei saa kuulla Kristusta ewankeliumissa oikein saarnatukseksi; sillä silloin tullaan Bethlehemiin ja löydetään Kristus; silloin päästään siälle ja pysytään Judeassa ja kiitetään Jumalaa iankaikkisesti; silloin tullaan rawitukseksi; silloin saa Jumalakin kunniansa ja tunnustuksensa; mutta ilman

ewankeliumita saa hän sulaa kiittämättömyyttä, ja me saamme sulaa tappavaa nälkää.

47. Että nyt tätä ewankeliumia, eikä muutoin mitään muuta pidä saarnattaman kristikunnassa, sen osoittaa enkeli selkeimmällä tavalla sanoillansa, koska hän, ewankeliumin luonnon mukaan, tarttuu wirkaan ja sanaan, sanoen peljästyneille paimenille: **älkää peljättö: evangeliso** (minä ilmoitan teille ilon); ei hän yksistään sano: minä saarnaan teille, vaan: minä saarnaan teille ewankeliumia, minä olen ewankelista, ja minun sanani on ewankeliumi. Näin nimitetään nyt ewankeliumi, niinkuin adventissa sanottiin, hyväksi ja iloiseksi sanomaksi, jonka tulee olla saarnana Uudessa Testamentissa. Mistä puhuu nyt tämä ewankeliumi? Ota onkees, hän sanoo: **minä ilmoitan teille suuren ilon: ewankeliumini puhuu suuresta ilosta. Missä on se? Kuule nyt vielä: teille on syntynyt Wapauttaja, joka on Kristus, Herrä, Dawidin kaupungissa.**

48. Näe nyt sinä, mitä ewankeliumi on, nimitäin: ilo-saarna Kristuksesta, autuaaksitekiästämme. Joka häntä oikein saarnaa, hän saarnaa ewankeliumia ja ihan iloa. Kuinka taitaa sielu kuulla suurempaa iloa kuin Kristuksen annetuksi hänelle omaksensa? Ei hän ainoastansa sano Kristuksen syntyneeksi, vaan hän vielä omistaakin meille hänen syntymisensä ja sanoo: **teille on syntynyt Wapauttaja.**

49. Niin opettaa nyt ewankeliumi meille sekä Kristuksen töitä ja historiaa, että myös omistaa ja antaa ne kaikille niille, jotka siihen uskovat, joka juuri, niinkuin jo sanottiin, onkin ewankeliumin nimen-omainen luonto. Mitä auttaisi minua, jos hän tuhannen kertaa olisi syntynyt, ja sitä jokapäivä, jopa juloisimmalla tavalla weisattaisiin minulle, jollen saisi kuulla sen koskevan minua ja olewan omani? Koska tämä ääni kaikuu, kuulukoön kuinkakin salaa ja kehnosti tahtonja, kuultele kuitenkin sydämmeni sitä ilolla, se tunkeepi läpi ja raukkuu sydämmellisesti hyvältä. Jos nyt jotakin muuta olisi saarnattavana, totta olisi tämä ewankeliumillinen enkeli, eli enkelillinen ewankelista siitä wirkannut.

Merkkein selitys.

50. Lisäksi sanoo hän: **ja tämä on teille merkiksi: te löydätte lapsen kapaloittuna maakaavan seimeissä.** Kapalot eivät ole muuta kuin **Pyhä Naamattu**, jossa kristillinen totuus makaa käärittynä; siellä löydetään usko kirjoitettuna. Sillä ei ole koko Wanhassa Testamentissa muuta kuin Kristusta, niinkuin hän on meille ewankeliumissa saarnattu. Sentähden näemmekin, kuinka apostolit Naamatusta ottawat todistuksia esiin, ja wahvistawat niillä kaikki, mitä Kristuksesta tulee saarnata ja uskoa. Niin sanoo Rom. 3: 21, 22 p. Paawalikin: „Kristuksen uskon, jonka kautta me wanhurskautetaan, lain ja profetain kautta todistettawan.“ Ja Kristus itse ylösnousemisen jälkeen awasi heidän silmänsä ymmärtämään Naamattua ja selitti heille kaikki kirjoitukset, Luukk. 24: 27, niinkuin ne hänestä sanoivat.

51. Taborinkin vuorella, Matth. 17: 3, jossa hän kirkastettiin, seisowat kumpaisekin, Moses ja Elias, hänen tykönänsä, se on, laki ja profetat; nämät molemmat todistajansa owat häntä osoittawaiset merkit. Sentähden sanoo enkelikin warsin siwästi kapaloitten olewan ne merkit, joista hän tutaan. Sillä maan päällä ei ole kristillisen opin totuudelle muuta todistajaa kuin pyhä Naamattu.

52. Senpä tähden Kristuksenkin hame, jota hänen kärsimisesjään ei saatettu rikkoa, Joh. 19: 23, 24, waan josta he arpa heittiwät, merkitsee Uuden Testamentin Naamattua, ja mitenkä paawi, joka on Antikristus, ei tosin kieltäisi ewankeliumia, mutta yhtähywin repii sen niin rikki ja niin sillä kujalee wäärissä selityksissä, ettei sinä enää Kristusta löydettäisi.

53. Sillä neljä jotamiesta, jotka ristiinnaulitsiwat Herran, owat kawausasia kaikkiin niihin pispoihin ja opettajiin mailman neljässä osassa, jotka repiwät ewankeliumin rikki, ja ihmis-opetuksillansa tappawat Kristuksen ja uskon, niinkuin paawi jo kawaan sitte paawistensa kansja on tätä toteuttanut.

54. Niin näemme, ettei lakiakaan ja profetoja oikein saarnata, jollemme näe Kristusta niihin kapaloittuna. Tosin ei näy siltä, kuin olisi Kristus niissä, eikä Judalaisetkaan häntä niissä näe. Ne owat huonon näköisiä ja halpoja riepua, se on, yksinkertaisia sanoja, jotka näkyvät koskewan halpoja ulkonaisia asioita,

niin ettei juuri helposti ymmärretä, kuinka ne puhuivat itse hänestä; waan Uuden testamentin, ewankeliumin täytyy näyttää, awata ja selittää ne, niinkuin sanottiin.

55. Ewankeliumia ensin kuultakoon ja enkeli-nähdä ja ääntä uskottakoon. Jolleivät paimenet olisi enkeliltä kuulleet Kristuksen niissä makaaman, eivät olisi juinkaan itänä huomanneet tätä lasta Kristukseksi, waikkakin muutoin tuhannen ja vielä tuhannen kertaa olisivat katselleet häntä. Sentähden sanoo p. Paawali 2 Kor. 3: 14, 16: „lain pyhymän kätkeynä ja peitteessä Judalaisilta siihen aikaan asti, kuin palajawat Kristuksen tykö.“

56. Ewankeliumissa on Kristuksesta ensin kuultawa, sitte vasta suurimmalla ilolla nähdään, kuinka siinä koto Wanha Testamentti yhtyy ja sopii hänehen yksinänsä, niin että ihmisen täytyy jättäytyä wangitukseksi uskoon ja huomaita, kuinka toden totta se on, mitä Kristus Joh. 5: 46 sanoo: **jos olisitte Mosesa uskoneet, silloin olisitte minua uskoneet; sillä minusta on hän kirjoittanut.** Kawahatakaamme sentähden kaikkia niitä oppeja, jotka eivät opeta Kristusta. Mitä tahdot enempiä tietää? Tahi mitä tarwitset siinä lisää, jos ainoastansa tunnet Kristuksen sillä tawalla, kuin jo sanottiin; niin että siinä hänen kauttansa waellat uskossa Jumalaa kohtaan, ja rakkaudessa lähimmäistäs kohtaan, ja teet lähimmäiseselles niinkuin Kristus teki sinulle? Siinähan nyt lyhykäisesti on **koko Raamattu**, niin ettet usiampia sanoja etkä kirjoja enää tarwitse, waan ainoastansa niin elää, ja niin tehdä.

57. **Sän maa seimesä.** Katso nyt, ollakses wissentettyä, ettei saa muuta mitään koto mailmassa saarnata kuin Kristusta. Mitä on seimi muuta kuin koto kristi-kansan kokous kirkossa, saarnaa kuulemassa? Me olemme luontokappaleet tämän seimen ääressä, siellä pannaan Kristus eteemme, jolla rawitfimme sielujamme; sitä kutsutaan: tulla saarnaan. Joka menee kirkkoon saarnaa kuulemaan, hän menee tälle seimelle: mutta saarnat puhukoot Kristuksesta; sillä ei kaisja seimisä ole Kristus, eikä kaikki saarnatkaan opeta uskoa: niin, yksi ainoa seimi on Bethlehemisäkin, jossa

tämä tawara makasi ja seimi oli muutoin tyhjä ja ylenkatsottu, eikä siinä muuta rehua löytnyt.

58. Niin on ewankeliuminkin saarna tyhjä kaikesta: ei siinä muuta ole, eikä se muuta opeta kuin Kristusta; mutta joskin se muuta opettaa, silloin ei ole se enää Kristuksen seimi, waan ahmaawain hewoisten seimi, täynnä ajallista oppia ja ruumiillista rehua. Mutta nähdäksämme, kuinka Kristus kapaloissa merkitsee uskoa Wanhassa testamentissa, niin osoitamme siitä muutamia esimerkkejä.

59. Mattheuksen 8: 4 lueimme Kristuksen, spitalista puhdistaesfansa, sanoneen hänelle: **mene ja näytä itses papeille, ja uhraa lahjas, jonka Moses on käskennyt, heille todistukseksi.** Tästä kuulet Mosesen lain annetuksi Judalaisille todistukseksi eli merkiksi, niinkuin enkelikin tässä sanoo, nimittäin, että sellainen laki merkitsee jotakin muuta, kuin itseään? Mitä sitte? Sitä, että Kristus on pappi, ja kaikki ihmiset epäuskon kautta hengellisesti spitalisia. Mutta koska me uskomme häneen, rupee hän meihin kädellensä, panee ja laskee meidän päällemme työnsä, josta me puhdistumme ja terveiksi tulemme, ilman mitään ansioitamme. Sitten pitää meidän näyttää hänelle, se on, meidän tulee olla kiitolliset ja tunnustaa hurskaksi tullemme, ei omalla teollamme, waan hänen armostansa: ja silloin olemme oikein sowliaat Jumalalle. Sitte **uhratkaamme lahjamme**, se on, antaukaamme alttiiksi lähimmäisellemme, tehdä hänelle hywää, niinkuin Kristus teki meille, se vasta on „**palwella ja uhrata Kristukselle, oikialle papillemme**“; sillä sitä tehdään hänen tähtensä ja hänelle mielifuosioksi ja ylistykseksi.

60. Näetkö nyt tässä, kuinka siinä Kristus ja usko owat kapaloittuina yksinkertaiseen Raamattuun ja kuwauksiin? Siinä näet Mosesen lailla ainoastansa antaneen todistuksen ja merkityksen Kristuksehen. Sillä tawalla koto Wanha Testamentti ymmärrettäköön, ja olkoot nämät riewut meille merkeiksi osoittamaan ja näyttämään Kristusta.

61. Että sabbati oli niin kowasti käsketty, ja ettei kukaan saanut silloin mitään tehdä, sekin osoittaa, ettei meissä saa olla omat, waan Kristuksen työt: sillä, niinkuin sanottiin,

me emme tule omilla töillämme, vaan Kristuksen töillä autuaitfi.

62. Nyt ovat nämät, niinkuin sanottiin, kahtalaiset: **ensiksi ne**, joita Kristus itse, ilman meitä, teki, jotka ovat ne etuisimmat työt, joihin uskomme. **Sitte ne**, jotka hän meissä waituttaa lähimmäistämme kohtaan, niin että **edellisiä** saatetaan nimittää **ehtoö-töiksi** ja **jälkimäisiä** **aamu-töiksi**; ja tulee siis **ehtoösta** ja **aamusta ensimmäinen päivä**, niinkuin Mos. 1: 5 kirjoitetaan. Sillä Raamattu alkaa vuorokauden ehtoösta ja lopettaa sen aamuhun, se on, ehtoö yön kanssa on edellinen puolisko, ja aamu päivän kanssa on jälkimäinen puolisko koko luonnollista päivää eli vuorokautta. Niinkuin nyt edellinen puolisko on pimiä, ja jälkimäinen valoisa; niin ovat edellisefkin, nimittäin Kristuksen työt, näkymättömällä tavalla uskossa meidän omamme. Mutta jälkimäisten, nimittäin rakkauden (töitten), täytyy tulla edes päivän walkeuteen, julkisesti tehtäwicki lähimmäisellemme. Katso, näin koko sabbati wietetään ja pyhitetään.

63. Näetkö nyt, kuinka kauniisti Kristus maksaa näissä kapaloissa? Kuinka somaasti koko Wanha Testamentti osoittaa uskoa ja rakkautta Kristuksessa ja hänen kristitynsänsä! Niinkuin nyt lasten waatteet tavallisesti ovat **kahtalaiset**: päällimmäinen on karhinaa willawerhoa, alusriepu hienoa liinawaatetta. Karhiat willa-päällyswaatteet ovat ne lain kuwukset, joita jo lueteltiin, mutta liina ovat profetaien lauseet, ilman kuwauksita. Niinkuin Esaias luv. 7: 14 puhuu: **katso, neitsy siittää ja synnyttää pojau, sen nimi on kutsuttawa JummanuEliksi**, ja usiantpia semmoisia, joita emme ymmärtäisi Kristuksesta, jollei ewankeliumi ilmoittaisi niitä, ja niissä näyttäisi meille Kristusta.

64. Me olemme siis selittäneet, että nämät molemmat, **usko** ja **ewankeliumi**, eikä muuta mitään, ovat saarnattawat kristifunnessa. Silmäillkäämme myös nyt, mitkä niiden **saarnaajat** ja **oppilapset** olkoot. Opettajain eli saarnaajain tulee olla **enfeleitä**, se on, Jumalan sanan-saattajia, ja wiettää taitwaallista elämäkertaa, ja aina pidellä Jumalan sanaa, etteiwät saarnaifi ihmis-oppia. Warfin

sopimatointa on olla Jumalan lähettiläänä, eikä toimittaa hänen sanansaattoansa? Nyt kutsutaan **Angelus**, **enkeli**, lähettilääksi, ja Luukas nimittää hänen tässä: **Angelus Domini**, **Herran enkeliksi**. Suurempi paino on siinä, mitenkä hän toimittaa Herran sanan-saattoa, kuin siinä, mitenkä itse elää. Jos hän elää pahasti, wahingoittaa hän itseänsä; mutta jos tuopi esiin wäärää sanan-saattoa Herran sanan-saaton siassa, on hän mietteliä ja wahingoittaa kaikkia, jotka häntä kuulewat, ja herättää epäjumalisuutta kansassa, niin että he uskowat walheen totuudeksi, kumartawat ihmisiä ja rukoilewat perkelettä Jumalana.

65. Ei ole sentähden hirmuisempaa waiwaa, surkeutta, ja onnettomuutta maan päällä, kuin semmoinen saarnaaja, joka ei saarnaa Jumalan sanaa. Sellaisia on maailma, paha kyllä, tähän aikaan täynnä. He kuulewat yhtäkaikki tekewänsä hywin ja olewan sa hurskaita, kussa kuitenkin heidän menonsa ei muuta ole, kuin tappaa sieluja, häwäistä Jumalaa ja rakentaa epäjumalisuutta; niin että heidän tämän suhteen olisi parempi olla ryöwäreinä, murhaajina ja häijyimpinä hurttina; semmoisina kumminkin tietäisiwät pahaa tekewänsä. Mutta nyt kulkewat he papillisen, pispallisen, paawillisen ja hengellisen nimen ja kiillon kuoressa, ja ovat ihan raatelewaisia susta lamasten waatteissa, niin että toiwottawa olisi, ettei lukaan heidän saarnaansa kuulifi.

66. **Opetuslapset** ovat paimenet ja köyhä kansa kedolla. Tässä pitää Kristus, mitä hän Matth. 1: 5 sanoo: **köyhille saarnataan ewankeliumia**, ja luv. 5: 3: **autuaat ovat hengellisesti waiwaijet; sillä heidän on taitwaan waltakunta**. Tässä ei ole oppineita, rikkaita, woimallisia; sillä semmoinen kansa ei ota ewankeliumia omakseen. Ewankeliumi on taitwaallinen tawara, eikä saata kärsiä mitään muuta tawaraa korwallansa, ei se taida sopia yhteen maailmallisen wieraan kanssa samassa sydämessä. Joka sentähden toista rakastaa, sen täytyy laskea toisen menemään, niinkuin Kristus Matth. 6: 24 sanoo: **ette woi palwella Jumalaa ja wammunaa**. Sellaista merkitään paimenilla siinä, ett'eiwät he ole siällä hdoneissa, vaan ulkona kentällä, pal-

jaan taiwaan alla, eivät yhteeny eivätkä takerru ajallisiin tavaroihin. Lisäksi ovat he yöllä ulkona kentällä. He ovat ylenkatsotuita ja tuntemattomia mailman lapsista, jotka nukkuvat yöllä ja mielellänsä liikkuvat ulkona ja näyttelevät itsiänsä päivällä.

67. Mutta paimenet ovat virasfaan yöllä; sitä ovat kaikki ne alhaiset, jotka elävät köyhää, ylenkatsottua ja vähän wälkkywää elämää maan päällä, ja ajustelevat ainoastansa paljaan taiwaan alla, Jumalan hallussa; nämät käfittävät ewankeliumin. Mutta että he wirkansa suhteen nimentuten ovat paimenia, merkitsee sitä, ettei kukaan saa kuulla ewankeliumia wain itseksensä, waan jokaisen on sanominen tästä toisellensa, joka ei wielä sitä tiedä. Sillä joka itseksensä usko, hänellä on tosin itsellensä kyllä; waan katsokoon myös, kuinka saattaisi toisifakin tainkaltaiseen uskoon ja tietoon, että niin toinen olisi toisen paimenena, syöttäisi ja kaitisi häntä tässä mailmassa, tämän elämän yössä. Ensimältä peljättää enkelifin paimenia. Sillä luonto hämmästyy alussa, koska ewankeliumissa kuulee, kaiken omansa olewan Jumalan edessä mitätöntä ja firottua, eikä sallifi mielellään kuulonsa ja röyhkyntensä näin raueta ilmaan.

68. Itsekufin katsokoon nyt itseänsä tämän ewankeliumin walossa, ja tarkatkoon, kuinka li-kellä tahi kuinka kausana hän lienee Kristuksesta, ja mitenkä hänessä lienee uskon ja rakkauden suhteen? Moni syytuy uneksuwaan hartauteen, kuultuansa tämänkaltaisesta Kristuksen köyhyydestä, wihastuu kowasti Bethlehemin kaupunkilaisiin, firoilee heidän fokeuttansa ja kiittämättömyyttänsä, arwellen, että, jos hän olisi fiellä ollut, totta olisi osoittanut Herralle ja hänen äitillensä paljon palvelusta, eikä olisi sallinut niin surfiasti käydä. Mutta siwullansa hän ei huomaa, kuinka monta lähimmäistä on hänen ympärillään, jotka kyllä hywin tarwififitwat hänen apuansa, mutta jotka hän kuitenkin laskee menemään ja olemaan semmoifina, kuin oliwat. Onko sitä maan päällä, jolla ei ole wiheliäifitä, kurjia, fairaita, efiywiä, tahi syntifitä ihmifitä ympärillään? Mik'ei hän fiis tässä rakkauttansa harjoita? Mik'ei tee näille niinkuin Kristus teki hänelle?

69. Se on walhe ja petos, kuin arwelet tahtomas osoittaa Kristuffelle niin paljon hywää, että tee sitä näille. Jos olisit ollut Bethlehemissä, olisit sinä yhtä vähän huolinut hänestä, kuin muutkin. Jopa, koska se nyt on julfista, kuka hän on, kyllä nyt wasta tahtoifit palwella. Jos hän nyt tulifi, ja paneufifi seimeen, ja lähettäisi sanaa sinulle, että hän on se, josta nyt niin paljon tiedät, nyt woifit sinä tosin tehdä jotakuta: mutta ennen et suinkaan olisi sitä tehnyt. Jos joku olisi sanonut rikkaalle miehelle ewankeliumissa, kuinka suureffi köyhä Latfarus kerran oli tulewa, niin että hän olisi sitä ollut wakuutettu, — eipä totta hän olisi sallinut sen semmoifina maata ja turmeuntua.

70. Samate, jos lähimmäises nyt olisi se, joffi hän eteenpäin tulee, ja makaisi owes edessä, kyllä kaiteti hoitaisit häntä. Mutta ettei hän nyt sitä ole, niin sinä kaiten tämän lyöt tuuleen, että tunne sinun Herraa lähimmäisesfäs, että tee hänelle niinkuin hän teki sinulle. Senpätähden Jumala sinun sowaifuttua, ja pettää paawin ja wääräin saarnaajain kautta, niin että sinä hirfiin ja kiwihin, paperiin ja wahatuohufiin kätät ja kustannat sen, millä lähimmäises olisi kelpo lailla ollut autettu.

Enkeli-weifun selitys.

71. Lopuffi on meidän tutkiminen enkeliweifuakin, jota jokapäiwäifesti messussa käy-tetään: **Gloria in excelsis Deo: Kunnia olkoon Jumalalle korkeudessa.** Tässä weifussa puhu-wat he hywässä järjestyksessä **kolmellaista: kunniafista, rauhafta ja mielifuosiofta** eli hywästä tahdosta. Kunnian antawat he Jumalalle, rauhan maalle ja mielifuosion ihmifille. „Hywä tahto“ eli mielifuosio saatettaifin ymmärtää Jumalan hywästä tahdosta ja mielifuosiofta ihmifin Kristuksen kautta. Mutta me otaksomme tämän ihmisten mielifuosiofti, joka heillä on tästä syntymisestä, niinkuin sanatkin ilmoittawat, jotka näin kuuluwat: **anthropois eudokia, hominibus beneplacitum, ihmifille mielifuosio.**

72. Ensimäinen on Jumalan kunnia. Sillä aljettakoonkin, että antaifimme ylistyksen ja

kunnian kaikissa Jumalalle, joka kaikki tekee, kaiken antaa ja jonka kaikki ovat, niin ettei kukaan saa itsellensä mitään omistaa, eikä jostaan kerskata. Sillä kunnia ei tule kellenkään muulle, kuin Jumalalle yksinänsä; eikä hän mene siitä kenenkään kansa jakoon, eli ositteluun. Paahan hengen yllätyksestä warasti Adami kunnian ja waltasi sen itsellensä, niin että kaikki ihmiset sentähden ovat ynnä hänen kansa armon puutteessa. Onkin kunnian pyyntö kaikkiin ihmisiin niin sywälle juurtunut, ettei yhdelläkään pabeella ole heissä sywempää juuria.

73. Ei kukaan tahdo olla mitätöin eli tyhenemätöin. Jokainen kelpaa hywin itsellensä, josta sitte kaikki surkeus, rauhattomuus ja sodat maan päällä syntyvät. Kristus tuotti Jumalalle kunnian takaisin sillä, että opetti meitä, kuinka kaikki omamme ei mitään muuta ole, kuin sula wiha ja armon puute Jumalan edessä, ettemme missään kerskaaisi emmekä mielistyisi itseemme, waan että meidän täytyisi peljätä ja häwetä, niinkuin suurimmassa warassa ja häpiässä; että niinmuodoin oma kunniamme ja mielisuosiomme paiskattaisiin maahan ja tyhjäksi tehtäisiin, ja meidän ilomme olisi siitä niin päästä, että me ainoastansa Kristuksessa tawattaisiin ja tallennettaisiin, niinkuin sanottiin.

74. **Winen on maassa rauha.** Sillä samatenkuin siellä on rauhattomuus, missä ei Jumalan kunniaa ole, kuten Salomo Sananlast. 13: 10 sanoo: **ylpeillä on aina riita;** niin toisjappainkin: missä Jumalan kunnia on, siellä täytyy olla rauha. Mistä he riitelisivät, koska tietävät, ettei mitään ole heidän omaansa, waan että kaikki, mitä he ovat, omistawat ja taitawat, on Jumalan? Hänen halliwatkin he hallita ja tytywät siihen, että heillä on armollinen Jumala. Joka tietää kaiken oman sa olevan tyhjää Jumalan edessä, hän sen kansa vähäksi arwaa: hän ajattelee muuta toista, joka Jumalan edessä jotakin maksaa, ja se on Kristus.

75. Siitä seuraa, että missä oikeita kristityitä löytyy, siellä ei saata keskinäistä riitaa, wihaa, eikä rauhattomuutta olla, niinkuin Esaias luv. 11: 9 sanoo: **ei kenkään wahingoitse**

eikä turmele, kaikella minun pyhällä wuorelani, se on, kristikunnassa; ja tästä syystä: **sillä maa on täynnä Herran tuntoa,** se on, koska tuntevat Jumalan, että kaikki on hänen, eikä meidän mitään, silloin taitawat he rauhassa elää keskenänsä, niinkuin myös sama profeta luv. 2: 4 sanoo: **silloin he miekkansa wannaijfi takowat ja keihäänsä wikahteijfi; silloin ei wosta kansa kansaa vastaan miekkaa, eikä he enää opettele sotimaan.**

76. Sentähden nimitetäänkin Herramme Kristus rauhan kuninkaaksi, ja kuwataan kuningas Salomonilla, joka juomeksi merkitsee rauhallista, sentähden että hän saattaa meille rauhan Jumalan kansa siällisest omistatunnoissamme, joka raketaan uskon kautta hänen: ja ulkonaisesti lähimmäisen kansa ruumiillisessa keskuudessa rakkauden kautta, niin että meillä hänen kauttansa on joka paikassa rauha maan päällä.

77. **Kolmanneksi on ihmisille hywä tahto.** Ei tässä nimitetä sitä hywäksi tahdoksi, joka tekee hyviä töitä, waan sitä mielisuosiota ja rauhallista sydäntä, joka hywäksyy kaiken, mitä sille tapahtuu, olkoon hywää tahi pahaa. Sillä enkelit tiesiwät kyllä, ettei se rauha, josta weisajawat, ulotu edemmä, kuin niihin, jotka totuudessa uskowat Kristukseen. Totisesti, niillä on keskenänsä rauha. Mutta mailmalla ja perkeleellä ei ole mitään lepoa, eiwätkä jäätä näillenkään mitään rauhaa, waan wainowat heitä kuolemaan asti, niinkuin Kristus Joh. 16: 33 sanoo: **minussa on teillä rauha. Mailmassa on teillä tuska.**

78. Sentähden ei ollut enkelein kyllä weisjata: **maassa rauha,** waan (siihen oli vielä lisättävä) **ihmisille hywä tahto,** eli mielisuosio. Se on, että he pitävät kaikki kohtalonsa otollisina, ylistävät ja kiittävät Jumalaa, otawat sen oikiaksi ja hywäksi, kuinkafinhän heitä kohtaan menetellee ja heitä olettanee, eiwät nuriise, waan owat kärsiwällisiä ja Jumalan tahdon alle tykkänään taipuneita. Jopa, koska tietävät Jumalan, jonka he Kristuksen kautta uskossa owat Isänsä saaneet, kaiken tekewän ja hantkiwan, sentähden kerskaawat ja iloitsawat he, muitten heitä wainotesa, niinkuin p. Paawali Rom. 5: 3 kirjoittaa: **me kerskaam-**

me myös itsiämme waiwoisfa. Se iloinen omatunto, joka heillä on Kristuksessa, tekee kaiken, mikä heitä kohtaa, heidän mielestänsä kaikkein parahimmaksi.

79. Katso, semmoista hyvää tahtoa, mielisuosiota ja tytywäisyyttä kaikessa, olkoon hyvää tahi pahaa, tarkoittawat nyt enkelit tässä weisussa. Sillä missä ei hyvää tahtoa ole, ei siellä kauan rauhaakaan kestä. Silloin selitetään kaikki pahimpaan, paha tehdään isoksi, ja yhdestä vastuksesta tehdään kaksi. Senpätähden kuinkakin Jumala menettellee, ei se heille kelpaa, waan he tahtoisiwat sen toisin; ja niin silloin tapahtuu, mitä Psalmisfa 18: 26, 27 luetaan: **toimellisten kausfa sinä toimellinen olet**, se on, sen, jolla kaikessa on tämälainen mielisuosio, katsot sinäkin kelwolliseksi itselles ja kaikille; ja **nurjain kausfa sinä nurja olet**, niin että, samoin kuin sinä, ja kaikki mittas teet ja hankit, ei kelpaa hänelle, niin ei kelpaa hänkään sinulle, tahi jollekulle sinun omaiselles.

80. Hyvästä tahdosta puhuu p. Raamali 1 Kor. 10: 33: **Olkaa ilman pahennukseta.*)** Niinkuin minäkin kaikisfa kaikille kelpaan. Kuinka se tapahtuu? Koska oletat kaiken itselles hyvänä ja hywin kelpaawana, niin sinäkin kelpaat jokaiselle. Tässä saat lyhvän ojenteen: jos et tahdo kellenkään kelwata, niin älköön kukaan sinullekaan kelwato; mutta jos tahdot kaikille kelwata, silloin sinullenkin kaikki kelwattoot: kuitenkin niin, ettet sillä tehne Jumalan sanaa vastaan; sillä silloin loppuu kaikki inhimillinen suosio ja epä-suosio; mutta kaikki, mitä saatetaan myöntää ilman Jumalan sanan kiellota, se myönnä, kullenkin kelwatakses, ja pidä se hyvänä Jumalan edessä, niin sinulla on hyvä tahto, josta enkelit tässä weisaawat.

81. Tästä weisusta taidamme myöskin oppia, mitä luontokappaleita enkelit owat: jätä se kokonansa, mitä luonnon tutkiat tässä uneffuwat. Owatpa tässä enkelit niin kumawat, ettei paremmin kumaileminen, wieläpä

*) Tässä on suomalais. Raamattua noudatettu, ja sanat toisin muutettu, kuin ne Lutheruksen Kirjko-Pöstitässä kuuluwat; mutta hengell. ymmärrys on tässä kuitenkin yksi ja sama. Kirjko-Pöstitässä kuuluwat nämät sanat näin: **olkaat kaikille kelpaawaiset.** Suoment. muistutus.

niin, että heidän sydämmensäkin ja ajatuksensa tässä meille ilmoitetaan. **Gusiffi** sinä, kuin weisaawat Jumalalle kunniaa. Sillä he osoittawat, kuinka owat täynnä walkeutta ja pyhää tulta. He tunnustawat, kuinka he kaikki owat yksin Jumalan omia, eivätkä omista itsellensä mitään, waan palawasta rakkaudesta tuowat hänelle ainoalle kunnian, jonka kunnia onkin kaikesta. Sentähden, milliseksi ajattelisit nöyrää, puhdasta, kuuliaista, Jumalaa kunnioittawaa ja Jumalassa iloista sydäntä, sitä ajattele enkeleistä. Ja tämä on nyt ensiksi heidän käytöksensä Jumalaa kohtaan.

82. **Toiseksi** on heidän rakkautensa meihin sama, kuin jo kuulumme meillä olewan tehtäwänä. Tässä näet, kuinka armaita, suuria ystäviä nämät owat meitä kohtaan, etteiwät suo meille mitään vähempää kuin itsellensäkään, ja iloitsewat meidän autuudestamme yhtä paljon kuin omastakin [autuudestansa], niin että tässä weisussa toden todella antawat meille lohdullisen herätyksen suostumaan heihin, juuri kuin parhaixin ystäwiin. Katso, tämä on oikein tuta enkelit, ei olentonsa puolesta, josta luonnon-tutkiat turhaan päätänfä waiwaawat, waan sydämmensä, uljuutensa ja mieli-laatunsa puolesta, niin etten tiedä, mitä he owat, waan ainoastansa, mitä heidän korkein halunsa ja alinomainen työnsä on; sillä tässä katsotaan heidän sydämmeensä. Olkoon tämä nyt tässä kylläksi ewankeliumin johdatuksen suhteen. Mitä Maria, Joseppi ja Katfareth merkitsewät, siitä on johtoa puhua (Marian ilmestyksen päivän) ewankeliumisfa, Luukk. 1 luv.

Tämän ewankeliumin haarniska.

83. Tässä ewankeliumisfa perustetaan se uskon päätappale, koska me sanomme: **Minä uskon Jeesukseen Kristukseen: . . . Joka syntyi neitseestä Mariasta.** Sillä waikka tämä päätappale usiammisfakin paikoin Raamatusfa perustetaan, ei ole se kuitenkaan missään paikassa niin selwästi ja runsaasti perustettuna, kuin tässä. Markus ei sano enempää tästä, kuin että Kristuksella oli äiti, ja samoin [tekee] p. Johanneskin: ei he kumpikaan puhu mitään syntymisestä. Mattheus sanoo Kristuksen Bethlehemisfä syntyneen Mariasta, ja jättää sen

seikan sifteen, ollenkaan saarnaamata meille Marian neitsyydestä, niinkuin aikansa saamme kuulla. Mutta Lukas kirjoittaa tästä selvästi ja suurella tarkkuudella.

84. Tämä syntyminen on muinaiseenkin aikaan julistettu patriarkkain ja profetain kautta, niinkuin koska Jumala sanoi 1 Mos. 22: 18 Abrahamille: **Sinun siemenesi pitää kaikki kansat maan päällä siunatuiksi tuleman, ja vielä Dawidille Psalm. (89: 4 ja) 132: 11: Herra on wannonut Dawidille totisen walan, eikä siinä wilpistele: sinun runniis hedelmästä minä istuimelles istutan.** Mutta nämät lauseet ovat pimiät tämän ewankeliumin suhteen.

85. Dnpa se merkitty monilla kuwauksillakin, niinkuin Kronin mandelisaurwalla, joka ylönluonnollisesti wiheriitsi, waikka se oli kuiva puukeppi, 4 Mos. 17: 5, 8. Samate on Mariakin ilman mitäkään luonnolliseta ja lihalliseta awuta, woinata ja waiikutuseta, ylönluonnollisella tavalla synnyttänyt totisen ja oikian pojan, luonnollisen äitän lailla, samoin kuin sauwa kaswoi luonnollisia manteleita, ja pysyi kuitenkin luonnollisena sauwana.

86. Niinikään Gideonin nahalla, Tuom. 6: 37, joka kostutettiin taiwaan kasteella, koska kaikki muu maa oli kuivana, ja usiammilla sellaisilla, joita nyt ei ole tarpeellinen luetella. Nämät kuwaukset eiwät soidi uskon puolesta, waan sitä kaunistawat; sillä minun tulee ennsiksi uskoa ja olla uskossa perustettuna, ennenkuin uskon kuwausten tätä tarkoittawan. Nyt on tämä pääkappale warsin armokas, ettemme sallisi kenenkään tätä kiusauksessa itseltämme ryöstää; sillä paha henki ei hätäytä mitään niin kowasti kuin uskoa. Sentähden tulee meidän olla warustetut ja tietää, missä uskomme Raamatussa perustetaan, ja kiusauksessa näyttää perfelettä siihen, jolloin hän kohta masentuupi. Sillä Jumalan sanaa vastaan ei hän taida kestää.

87. Tawataanpa tässä ewankeliumissa monta tapainkin opetusta, niinkuin opetuksia nöyhyyteen, kärtiwällisyyteen, köyhyyteen ja usiampiin semmoisihin; mutta senkaltaisista on kyllä mainittu, eiwätkä ne koske uskon puolustamiseen, waan owat uskon hedelmiä ja hyviä töitä. [Amen.]

N:o 6. Toinen Saarna Joulupäiwänä.

Ewankeliumi Matth. 21: 1-9.

Ja tapahui, että enkelit meniwt heidän tökönsä taiwaasen, niin paimenet puhuiwat keskenänsä: käykäämme Bethlehemiin, j. n. e.

1. **A**sköisistä selityksestä on tämä ewankeliumi jo warsin helppo ymmärtää; sillä se waiwistaa ja toteuttaa meille sen opetuksen, mikä edellisessä ewankeliumissa on annettu, koska paimenet tekivät niin ja löysivät niin olewaksi, kuin enkelit oliwat heille sanoneet. Sentähden osoittaa tämä ewankeliumi, mitkä Jumalan sanan seuraukset ja hedelmät owat, ja mistä merkeistä saatetaan tietää, onko Jumalan sana tarttunut ja tehnyt waiikutuksensa meissä, wai eikö.

2. **E**nsimäinen ja etuisin kappale on usko. Sillä jos ei nämät paimenet olisi uskoneet

enkelitä, eiwät olisi he menneet Bethlehemiin, eiwätkä olisi tehneet pienintäkään siitä, mitä heistä ewankeliumissa jutellaan. Tässä nyt ehkä joku sanonee: niinpä niinkin, uskoisin minäkin, jos minulle enkeli taiwaasta näin julistaisi. Mutta tämä puhe ei maksa mitään. Sillä joka ei ota sanaa vastaan itse sanan tähden, ei hän sitä koskaan ota saarnaajainkaan wuoksi, jos kohta kaikki enkelit saarnaisimat hänelle.

3. Ja joka sen ottaa vastaan saarnaajain wuoksi, ei hän sanoja usko, eikä usko Jumalaankaan sanan kautta; waan hän uskoo saarnaajaa ja saarnaajahan: senpätähden ei kestäk-

kään hänen uskonsa kaupan. Mutta joka usko sanan, hän ei katso, kuka persona on, joka hänelle sanan sanoo, eikä liioin kunnioita sanaa personan vuoksi; vaan vastahakaan, hän kunnioittaa personaa sanan vuoksi, ja arvaa personan sanaa vähemmäksi, niin että, jos personakin joutuisi rappioon, tai muutoin uskosta poikkeisi ja nyt saarnaisi toisin, laskeisi hän ennen personan menemään kuin sanan. Hän pysyy siinä, mitä kuuli, persona olkoon kuka tahansa, tulkkoon, menköön, kuinka ja koska taitaa ja tahtoo.

4. Tämäpä onkin oikia eroitus jumalallisen ja ihmimillisen uskon välillä, nimittäin, että ihmimillinen usko rippuu personassa, usko, luottaa ja kunnioittaa sanaa sanojan vuoksi. Mutta jumalallinen usko pitäyppi sanaan, joka on itse Jumala, usko, luottaa ja kunnioittaa sanaa, ei sanojan vuoksi, vaan hän tuntee sen oleman niin toden totta, ettei sitä saada kukaan häneltä repiä pois, vaikka vielä sama saarnaajakin tekisi sitä. Tämän näemme Samarialaisissa, Joh. 4: 42. Kuultuansa ensin pakanallisen vaimon puhuneen Kristuksesta, läksivät he hänen puheensa toten kaupungista ulos; mutta kuultuansa itse Kristuksen, sanoivat he vaimolle: **emme nyt enää usko sinun puhees tähden; sillä me itse olemme kuulleet, ja tiedämme hänen totisesti olevan Kristuksen, mailman vapahatajan.**

5. Sitä vastoin kaikki, jotka uskoivat Kristukseen hänen personansa ja ihmeittensä tähden, ne kaikki luopuivat pois, koska hän ristinnaulittiin. Niin käypi nytkin, ja niin on aina käynyt: sanan pitää itfessänsä, personaan katsomata, tekemän sydämmelle täyttä: sen tulee niin ahdistaa ja hätyyttää ihmistä, että hän, ikäänkuin siihen wangittuna, tuntee, kuinka totta ja oikaa se on, jos kohta koko mailma, kaikki enkelit, kaikki helvetin ruhtinaat, jopa vaikka itse Jumalakin janoisi toisin; niinkuin hän välimiten koettelee walituitansa ja teeskentelee niin, kuin tahtoisi hän jotakin muuta, kuin mitä ennen on sanonut. Niin kävi Abrahamin saadessansa käskyn uhrata poikansa Isakin; niin kävi Jakobin painellesansa enkelin kanssa, ja Dawidin paettesaan poikaansa Absalomia.

6. Sellainen usko kestää elämässä ja tuolemassa, helmetissä ja taiwaassa, eikä saada minkään alle tukistua: sillä se seisoo paljaan sanan pohjalla, personaan katsomata. Tainkaltainen usko oli paimenillakin; sillä he tarttuivat sanaan ja pitäyivät siihen niin tykkänsä, että unhoittavat enkelitkin, jotka sen heille sanovat. Ei he sano: **käykäämme ja katsokaamme sitä sanaa**, jonka enkelit meille ilmoittivat; vaan: **jonka Herran meille ilmoitti.** Niin pian on jo enkeli unhoitettu ja ainoastansa Jumalan sana tallella. Jotakin samallaista sanoo p. Luukaskin tekstissä **Mariasta** että hän **kätki kaikki nämät sanat, tutkistellen sydämmesfänsä.** Ei hän ollut paimenten halvan arvon huoleluttavana, vaan piti sen kaiken Jumalan sanana. Mutta ei ainoasti Hän, vaan kaikki muutkin, jotka paimenilta kuuluivat tätä puhetta ja ihmettelivät sitä, pitäyivät kaikki, niinkuin teksti sanoo, **yffistänsä sanaan.**

7. Ja vaikka hebrealaisen kielen laatu on, jutellesjansa jotakin tapausta, sanoa: **katsokaamme sanaa**, niinkuin Luukaskin tässä puhuu, sen vuoksi että tapaukset käsitetään sanahan ja sen kautta julistetaan; on Jumala kuitenkin tämän niin toimittanut, että tällä kivaattaijin uskoa, joka yffistänsä pitäyppi ja siirtyypi tapauksesta sanottuun sanaan. Sillä joll'ei Kristuksen elämä ja kärsiminen näin suljettaisi sanaan, että uskon käyisi siinä rippuminen, niin ei se hyödyttäisi ketään; koska kaikki ne, jotka tämän luonnollisilla silmillä näkivät, eivät tästä saaneet mitään tahi warjia wähä hyötyä.

8. **Toinen kappale on hengen yffimieliisyys.** Sillä kristillisen uskon laatu on tehdä sydämmiä niin sopiwaisiksi, että ovat yffimielisiä ja yhdentahoisia, niinkuin 133 Psalmin 1 wärsäy siitä sanoo: **katsos, kuinka hywää ja sulaista on, kuin weljekset sowimmossa keskenänsä asuwat.** Tästä hengen yhteydestä puhuu p. Paawali monissa paikoin, esimerkiksi Rom. 12: 18. 1 Kor. 12: 4 ja Ef. 4: 3, jossa sanoo: **ahleroittaa myös pitääksenne hengen yhteyttä rauhan siteen kautta.** Ilman uskota ei saada jellaista yffimieliisyyttä olla: sillä itfekullenkin kelpaa hywin hänen oma tapansa. Senpätähden onkin, niinkuin sanotaan, mailma täynnä hulluja. Koettelemus todistaa, kuinka kaikellaiset seurat, jäädyt ja lahkokunnat ovat keskenänsä riitaisia. Kukin katsoo oman

seuransa, jäätynsä, menonsa, työnsä, aikomuksensa parhaaksi ja oikeaksi tieksi taiwaasen, ylenkatsoo toisen, eikä huoli hänestä; niinkuin nyt tähän aikaan näemme pappein, munkkein, pispain ja kaikkein joukossa, joita hengelliseksi kutsutaan.

9. Mutta joissa oikia usko on, ne tietävät kanssa kaiken uskoon perustettavaksi, ja siinä he ovat yksimielisiä. Sentähden eivät riitele eivätkä taistele mistään ulkonaisesta säädyistä, elatuskeinosta tahi ammatista. Mitä ulkonaista on, on heistä kaikki yhtä hyvää, eikä kuinka monenlaisista lience. Sillä tavalla ovat paimenet tässä yksimielisiä ja yhden tahtoisia, puhuvat keskenänsä yhtä ajatusta, yhbellaisia sanoja ja sanovat: **käykäämme**, j. n. e.

10. **Kolmas on nöyryys**, että tuntevat itsensä ihmiseksi. Sentähden kuuluvat ewankelistan sanat kreikan kielessä näin: *Οὐ ἄνθρωποι οὐ ποιμένες*, **ihmiset paimenet puhuivat keskenänsä** y. m. Sillä usko opettaa kohta kaiken ihmillisyyden olewan mitätöntä Jumalan silmissä. Sentähden ylenkatsovat he itsensä eivätkä pida itsiänsä minäkään, joka onkin oikia perinpohjainen nöyryys ja itsensä tunteminen. Nöyryydellä on aina se muassaan, ettei huoli mitään kaikesta siitä, mitä maailmassa on suurta ja korkiaa, waan pitäyppi halpoihin, köyhiin ja ylenkatsoottuihin ihmisiin, niinkuin p. Paawali Rom. 12: 16 opettaa: **älkää itsestänne paljon pitävä, waan pitäkää itseenne nöyriin kaltaisina**. Ja niinkuin Psalm. 15: 4 wanhurstaasta sanoo, että **hän jumalattomat katsoo ylönn, waan kunnioitsee Jumalaa pelkääväisiä**.

11. **Kaikesta tästä seuraa sitte Rauha**. Sillä joka ei huoli mistään, mikä ulkonaista ja näköisää on, hän laskee sen huokiasti menemään, eikä riitele kenenkään kanssa siitä. Hän tuntee kyllä siällisesti jotakin parempaa sydämenä uskossa. Tavataan tosin yksimielisyyttä, rauhaa ja nöyryyttä murhaajain; julki-syntisten ja ulkokullattuinn kesken, mutta tämä on lihan eikä hengen yhteyttä, niinkuin Pilatus ja Herodes sopivat toistensa kanssa ja olivat keskenänsä rauhallisia ja nöyriä, samoin kuin Judalaisetkin, kuten Ps. 2: 2 sanoo:

maan kunnikaat nousewat, ja päämiehet keskenänsä neuwoa pitävät Herraa ja hänen woideltuansa vastaan. Samaten sopii paawikin hywiin munkkeinsa ja pappeinsa kanssa silloin, kuin hankaawat Jumalaa vastaan; waikka muuten ovat alati riidassa keskenänsä. Sentähden kutsutaankin tätä **hengen yhteydeksi, hengen nöyryydeksi ja hengen rauhaksi**, senwuoksi, että ollaan sopiwaiset, nöyrät ja rauhalliset hengellisistä asioista ja hengellisissä asioissa, se on, Kristuksessa.

12. **Meljäs on rakkaus lähimmäiseen ja itsensä kieltäminen**. Sellaista osoittawat paimenet, jättäisensä lampaansa ja menesensä pois, ei korkiain ja suurten herrain toimiin Jerusalemissä, eikä neuwos-herrain pariin Bethlehemissä, waan köyhän joukon tykö tallisja. He etsiwät halpoja ja miihtywät niiden parissa, warmaan mieluisina ja walmiina heitä palwelemaan ja tekemään mitä heiltä anotaan. Jollei heissä olisi ollut uskoa, eivät olisi totta näin erkauneet lampaistaensa ja jättäneet omaansa alttiiksi, semmentkään kuin enkelikkään eivät heitä siihen käskeneet; waan he tekivät tätä wapaasta tahdostaan ja omasta neuwostaan, niinkuin teksti sanoo: **he puhuivat keskenänsä, - - ja tulivat kiiruhtain**, waikka ei enkelit mitään heitä käskeneet, ei weroittaneet, eikä neuwoneet, waan ilmoittiwat ainoastansa, mitä oli löydettävänä, jättäin muutoin heidän wapaasen tahtoonsa lähtemisen (Bethlehemiin) Kristusta etsimään, taikka olla lähtemätä.

13. Ja näin tekeekin rakkaus: ei sillä ole käskyjä, se tekee kaikki omasta vaatimuksesta, kiiruhtaa werffailemata: tiedon saamisessa on jo sille kyllä, eikä se tarmitse eikä kärke wautioita. Oi! tästä olisi paljon sanomista. Näin tulisi kristillisen elämän wapaasti anta-uta rakkauteen, itsensä ja kaiken omansa unhottaa, ajatella ainoastansa lähimmäisensä parasta ja rientää hänen awuksensa, niinkuin p. Paawali Fil. 2: 4 sanoo: **älköönkä jokainen omaa parastaansa katsoo, waan toistensa parasta**; ja Gal. 6: 2: **kantakaat toinen toisenne kuormaa, ja niin Kristuksen lakia täyttäkää**.

14. Mutta nyt on paawi pispoimensa ja pappeinensa täyttänyt mailman la'eilla ja patoituksilla, eikä

nyt koko maailmassa muuta löydy, kuin ihan pakoitusta ja ahdistamista, eikä yhtään vapatahtoista seuraavaa tai säätyä, niinkuin ennustettukin on: että rakkaus kylmenee ja maailma turnellaan ihmis-opilla.

15. **Viides on ilo, joka osoittaa itsensä janoisja, niin että mielellänsä puhutaan ja kuullaan puhuttavan siitä, mitä sydämmen uskolla saatiin.** Niinpä juttelevat paimenetkin iloisesti ja ystävällisesti keskenänsä niistä, joita olivat kuulleet ja uskonet, ja ovat näissä niin monisanaisia, että moni olisi katsonut heidän puhettansa hyödyttömäksi lopinaksi. Ei ollut heidän siinä kyllä, että janoivat: **käykäämme nyt Bethlehemiin katsomaan mitä tapahtunut on; waan lisäävät sen tähän vielä: ja katsokaamme sitä kuin tapahtunut on, jonka Herra meille ilmoitti.** Eikö tämä ole ylöllistä lopinaa, että janoivat: „sitä mitä tapahtunut on, jonka Herra meille ilmoitti“? Olsivathan saattaneet sanoa tämän vähemmällä sanolla, näin: käykäämme sinne katsomaan sitä sanaa, jonka Herra ilmoitti.

16. Mutta hengen riemu kuohuu ikään kuin yli parrastensa ilo-janoisja, eikä näy sittekkään sille liakki, waan aiwan vähän puhuttu, eikä voi tosin niin lausua, kuin mielestänsä soisi, niinkuin Ps. 45: 2 sanoo: **minun sydämmeni kuohuttaa kauniin laulun.** Sikäänkuin lausui: janoisin kyllä mielelläni, mutta en taida; se on suurempaa, kuin woin sanoa; niin että sanomiseni on tuskin yrittys puheesen. Siitäpä on sekkin puheenparfi otettu, joka nähdään Ps. 51: 16, ja useimmissa paikoin: **että kieleni ylistäisi wanhurskauttas, se on, puhui, laulaisi ja juttelisi sitä riemulla ja hyppelemisellä; ja Ps. 119: 171: minun huuleni wuotawat kiitoksesta, niinkuin kiehuwapa kuohuu yli ja wahtuaa.**

17. **Kuudes on, että tätä seuraa itse työkin.** Sillä niinkuin p. Paawali, 1 Kor. 4: 20, sanoo: **Jumalan waltakunta ei ole puheesja, waan woimassa; niinpä paimenetkin tässä eiwät ainoastaan sano: käykäämme ja katsokaamme, waan he myös lähtiwät matkaan, wieläpä tekivät enemmän, kuin sanomatkaan; sillä teksti kertoo: he tuliwat kiuruhtain, ja tämä on enemmän, kuin paljas käyminen, josta ennen olivat sopineet.** Samoin tekee

usko ja rakkaus aina enemmän, kuin aikoo, ja sen meno on peräti elävä, toimekas, woihallinen ja ylinuotawa. Samate tulee kristityn puhua vähä ja tehdä paljo; niinkuin hän totifestikkin tekee, jos on oikia kristitty. Mutta jollei hän niin tee, ei ole hän vielä oikia kristitty.

18. **Seitsemäs on, että wapaasti tunnustawat ja julkisesti saarnaawat sitä sanaa, jota heille tästä lapsesta sanottiin.** Tämä on etewin työ kristillisessä elämässä. Tähän uskallettakoon henki ja elämä, tawara ja kunnia. Sillä jalaa ja itseksensä oikein uskoa ja sitmosti elää, sitä ei paha henki juuri kowasti hätyntä. Mutta jos tätä tahdotaan julkiseksi ja lewitetään, tunnustetaan, saarnataan ja ylistetään muillenkkin hyväksi, sitä ei se woi kärsiä. Sentähden sanoo Luukas tässä, etteiwät ainoastansa tulleet ja katsoneet, waan vielä julistiwatkin, mitä olivat kedolla lapsesta kuulleet, ei yksistänsä Joosepille ja Marialle, waan jokaiselle ihmiselle.

19. Etkö luule nyt monen pitäneen heitä mielettöminä ja hurjina ihmisinä, jotka, waikka olivat alhaisia oppimattomia maallikoita, rohkenimat jutella tästä enkelimeijusta ja saarnasta? Mitenkähän tähän aikaan jemmaista kohdeltaisiin, jos hän sellaisilla, wieläpä, paljoa halwemmilla tarinoilla tulisi paawin, piispain ja oppineitten näkywiin? Mutta paimenet, täynnä uskoa ja riemua, sallimat mielellään ihmisten pitää heitä Jumalan tähden hulluina. Niin tekee kristitty ihminenkin. Sillä Jumalan sanan täytyy tässä maailmassa olla katsottuna hulluudeksi ja ekyymiseksi.

20. **Kahdeksas on kristillinen wapaus, joka ei ole sidottu mihinkään työhön, waan kaikki työt ovat kristitylle yhtä (hyviä), siten kuin ne käsille tulewat.** Sillä eipä nämät paimenet juokse mihinkään korpeen, eiwät puc päällensä kaapuja, eiwät aja plättejä päähänsä, eiwät muuta waatteita, aikaa, ruokaa, juomaa, eikä mitään ulkonaista toimitusta, waan palajawat paimenkotaansa, ja palwelewat siellä Jumalaa. Sillä ei kristillinen elämä ole ulkonaissesja menossa, eikä se ihmistä muuta ulkonaisen säädyn suhteen, waan sisällisen; se on, se antaa toisen sydämmen, mielen, tahdon ja

mielenlaadun, joka myös tekee niitä töitä, joita toinenkin tekee ilman fellaista mieltä ja tahtoa. Sillä kristitty tietää kaikki olewan uskosta; sentähden käypi, seisoo, syöpi, juopi, pukee, tekee ja oleskelee hän, kuin muutoin muutkin ihmiset säädysfään, niin ettei hänen kristillisyyttänsä huomaita, niinkuin Kristus Luukkaan 17: 20 sanoo: ei Jumalan waltakunta tule niin, että sitä taittaisiin nähdä; eikä siitä taideta sanoa: katso tässä, katso siellä; sillä katso, Jumalan waltakunta on itse teissä.

21. Tätä wapautta vastaan sotii paawi ja hengellinen sääty heidän la'eillansa ja itse-walituilla waate-parfillaansa, ruoka-säämöillänsä, rukouksillaansa, paikoillaansa ja persoonillaansa; ja tämmöisillä pauloilla, joilla owat täyttäneet koko mailman, kietowat he sekä itsensä että muut kaikki kansansa, niinkuin p. Antoinius terran nämössä näki. Sillä he luulewat autuaaksi tulemisen perustettawan heidän menohonja ja töihinjä. He kuhjowat muun kansan maailmalliseksi, kussa kuitenkin itse owat seitsemän kertaa maailmallisemmat, sillä kaikki heidän menonsa on ihan ihmis-tekemää, josta ei Jumala mitään käskenyt.

22. **Yhdeksäs ja viimeinen on Jumalan ylistys ja kiitos.** Sillä me emme taida Jumalalle tehdä muuta takaisin sellaisen hänen hywynytensä ja armonsa tähden, kuin ainoastansa ylistää ja kiittää häntä; ja tämä lähtee sydämestä, eikä tarvitse monia urkuja, kelloja ja paljoa rahinää. Usko kyllä opettaa sellaista ylistystä ja kiitosta, niinkuin tässä paimenista kirjoitetaan, että he **palasjivat majoihinja ylistäin ja kunnioittain Jumalaa**: he oliwat warsin tyytyväisiä, waikka eivät tulleet rikkaammiksi ja kokiampaan kunniaan, eiwätkä saaneet parempaa ruokaa ja juomaa, eikä parempaa ammattiakaan mailmassa.

23. Katso, niin on sinulla nyt tässä ewankeliumissa oikia kristillinen elämä kuuattu, ensiksi ulkonaisen olentonsa suhteen, ettei se ulkonaisesti ollenkaan, taikka kunninkin hywin wäjä, loista ihmisille, ompa wain enimmäin osan mielestä ekfytyks ja hulluus; mutta sisälisesti on se sula walkeus, riemu ja autuus. Tästä nähdään nyt, mitä apostoli tarkoittaa Gal. 5: 22, luetellessaan ja puhuesaan Hengen hedelmistä: **Hengen hedelmä** (se on, uskon työt) **on rakkauts, ilo, rauha, pitkämielisyys, ystävyyks, hywyns, usko, hiljaisuus, puhtaus.** Ei siellä luetella personaa, aikaa,

ruokaa, waatteita, paikkaa, eikä jotaakaan muuta fellaista walittua ihmis-tekoa, jolla, niinkuin näemme, innotellaan paawilais-elämässä.

Ewankeliumin salainen merkitys.

24. Edellisessä ewankeliumissa jo sanottiin, mitä se on, että **Kristus tawataan sellaisessa köyhyydessä**, ja mitä hänen kapalo-waatteensa ja seimensä merkitsewät, nimittäin, että me hänen köyhyydestänsä opimme, **kuinka meidän tulee löytää hänet lähimmäisessämme**, jopa halwinmassa ja köyhimmässä lähimmäisessä; ja että hänen kapalowaatteensa on **pyhä Naamattu**, niin että meidän tulee **itse elämässä** pitäytyä tarwitsewaisiin, mutta **lukumisessa ja tutkinnossa** yffistäänsä Naamattuun, jotta Kristus yffistäänsä jäisi elämämme sekä lukemisemme tarkeitseksi ja niinmuodoin olisi joka taholta edessämme.

Aristoteleen, paawin ja kaikkein ihmisten kirjoja pitää paettaman, taikka ainoastansa niin luettaman, ettemme niissä etsi sielun parannusta, waan niillä ainoasti harjaannumme tähän aikaan ja tähän elämään, itäänkuin opitaan jotain käsitystä tahti jotain maallista oikeutta. Mutta ei paunut p. Luukas suotta Mariaa edelle Zoosepin, ja näitä molempia sitte edelle lapsen, ja sanoo: **he löysiwät Marian ja Zoosepin, niin myös lapsen, joka makasi seimesssä.**

25. Nyt on jo ennen sanottu, että **Marialla merkitään kristillistä seurakuntaa**, Zoosepilla seurakunnan palvelioita, jemmaisia kuin pispat ja kirkkoherrat olisimat, jos jaarnaisimat ewankeliumia. Nyt pannaan seurakunta edelle seurakunnan päämiehen, niinkuin Kristuskin Luukk. 22: 26 sanoo: **joka teistä on suurin, se olkoon niinkuin nuorin.** Waikka tämä nyt on kääntyn murin; joka ei ihmeekään ole, koska hylkäsiwät ewankeliumin ja koroittiwat ihmisjäritukfia siian. Nyt kätkee kristillinen seurakunta kaikki **Jumalan sanat sydämestäänjä, tutkistelee** ja panee niitä toistensa ja raamatun rinnalle. Joka siis tahtoo Kristuksen löytää, hänen täytyy ensin löytää seurakunta. Sillä mitenkä tietäisiin, missä Kristus ja hänen uskonsa olisimat, jollei tietäisi, missä hänen uskowaijensa owat? Ja joka tahtoo tietää jotakin Kristuksesta, ei hän saa uskoa itseänsä, wielä wähemmin oman järkensä kautta ratentaa itsellenjä jotaakaan omaa siltää taiwaasen; waan menköön seurakuntaan, sillä etsimään ja kysilemään.

26. Nyt ei ole seurakunta puu ja kivi, waan joukko kristin-uskowaisia ihmisiä: niihin tulee pitäytää ja tarkata, mitenkä ne uskowat, eläwät ja opettawat; niillä on totisesti Kristus tykönsänjä; sillä ulkopuolella kristillistä seurakuntaa ei ole yhtään totuutta, ei yhtään Kristusta eikä yhtään autuutta. Sentäh-

den on se epätaattava ja väärä menetys, että paavi tahi joku pispä tahtoo olla uskottuna ja pidettynä jonakin mestarina; sillä ne esjyvät jokin ja osawatkin esjyä.

27. Mutta heidän opetuksensa olkoon seurakunnan alainen, niin että mitä he opettamat, sitä tutkitaan ja tuomittaan seurakunta; ja tässä päätöksessä sitte pysyttäkään, jotta Maria löydettäisiin ennen Joo-seppia, (se on) seurakunta pidettäisiin parempana saarnaajia. Sillä ei Joo-seppi, vaan Maria kätkee nämät sanat sydämessänsä tutkistellen ja koetellen niitä. Tätä apostolikin opetti, 1 Kor. 14: 29, 30 sanoesjaan: profetat, (se on, opettajat) puhukoot kaksittain taikka kolmittain, ja muut toiset sitte tuomareita olkoot. Ja jos jollekulle istuessansa jotain ilmoitetaan, olkoon ensimmäinen ääneti.

28. Mutta nyt ovat paavi ja hänen joukkonsa käyneet niin hirmumaltiaiksi, että käänsivät murin tä-

män kristillisen, jumalallisen ja apostoolisen järjestyksen, ja kutoivat kokoon aiwan pakanallisen ja pythagoreallisen opin muodon, saattaakseen sanoa, hulluudella ja jaarilella mitä vain tahtovat, kenenkään saamata tuomita siitä, tahii väittää vastaan, tahii kätkeä heitä olemaan ääneti. Silläpä owatkin niin sanmuttaneet hengen, ettei löydetä, ei Mariaa, ei Joo-seppia, ei Kristusta heidän tykönänsä, vaan ihan rottia, hiiviä, kärmeitä ja kyykärmeitä, se on, heidän myrkkyllisiä opetuksiaan ja ulkokullaisuuttansa.

29. Muutoin ei tämä ole mitään riita-ewankeli-umi; sillä se opettaa kristillisiä tapoja ja töitä, eikä perusta niinmuodin julkisesti uskon pääkappaleita. Ehkä tuo tuohonkin olii kyllä voimallinen salaisuus-jaan (niinkuin jo äsken juteltiin). Mutta salaisuudet ei kelpaa taistelemissiin; niihin waaditaan julkisia lauseita, jotka selvästi osoittawat uskon pääkappaleita [Amen.]

N:o 7. Kolmas Saarna Joulupäivänä. *)

Ewankeliumi Joh. 1: 1—14.

Alusja oli Sana, ja Sana oli Jumalan tykönä, ja Jumala oli se Sana.
Tämä oli alusja Jumalan tykönä, j. n. e.

1. **W**aikka tämä ewankeliumi on yhteiselle kansalle epätavallinen ja pidetään vaikeana (ymmärtää), kuin siinä kuullaan enemmän outoja sanoja, kuin missään muualla, tulee meidän kuitenkin, koska aika siihen antaa johtoa, sitäkin oppia ja harjaantua Johanneksen puheen- ja sanan-parteeseen. Nämät, näethän, ovat mielestämme himeitä sentähden, ettemme ole niitä harjoittaneet, vaan olemme sen sijaan toimineet häsfutuksissa; itse opettajammekin ovat tehneet tämän ewankeliumin itsellensä työlääksi, tahtoessaan järjellä tutkia sen syvyyttä ja ovat sentähden tulleet hupsuiksi, sillä ei Raamatussa ole ainoakaan niin halpaa sanaa, että se järjellä käsitettäisiin.

2. Bääasiaassa perustetaan tässä (ewankeliumissa) pääuskonkappale Kristuksen kahdesta luonnosta ja kahdenlaisesta syntymisestä: ensiksi ijankaikkinen (syntyminen) Jhästä Jumalasta, mikä muassa tuo Jhän oman luonnon, olen-

non ja kunnian, ja toiseksi ajallinen, neitseestä, jolla hän muassa toi kaikki, mitä on lihaa ja werta. Sellaiset jalot asiat sanomattomine aarteineen suljetaan tässä halpaan sanaan, ja ihme on, että ihmisen suu niin osaa puhua sellaisista asioista. Toisesta näistä kappaleista olemme tarpeeksi kuulleet, sitä sanon minä, kuinka lapsukainen laskettiin seimeeseen suurimassa köyhyydessä ja wiheliäisyydessä ja alentaen itsensä ihmisiä, jopa järjettömiä eläimiäkin alemmaksi, kärfei puutetta kaikista tarwittawimmistakin. Mutta mitä kaikkea siinä oli salattuna, sen osoittaa meille tämä ewankeliumi runfaimmasti. Sillä tässä huudetaan se yhtä korkiaksi, kuin se ennen oli saarnattu halwaksi. Siellä on tämä lapsi wäetöin ja awutoin, jonka on kärfinen kaikellaista, tässä jälleen asetetaan hän niin korkiaksi, että kaikkein on lankeeminen hänen jalkoihinsa. Johannes teroittaa siis kokonansa näitä molempia niin, ettei kukaan ole niin täydellisesti ja

*) Tämä saarna on uusi. Se on käännetty kirjasta "Luthers sämtliche Werke", 15 siteestä, painettu Frankfurt'issa Wainin warrella w. 1870. Lutheri piti tämän saarnan w. 1528.

mahtipontemasti kirjoittanut, kuinka Kristus on Jumala ja ihminen; sentähden onkin hän mainioin ewankelistain joukossa.

3. Ihmisen tulee, en sano, tietää ja tunnustaa tämä uskonkappale, waan osata wetää se esiinkin Raamatusta ja siihen perustaa; sillä meidän pitää oleman valmiita etsimään ja löytämään tämä lapsi seimessä, se on, Raamatussa, rippuen sanassa ja pitäen siitä kiinni, muutoin lentävät ajatukset korwakuulon mukaan, alallansa olemata. Järki ei käsitä näitä, sentähden onkin se pian siitä rewäistyy pois, koska se wiisaudellansa siihen tarttuu, ja perkele tahtoo kylwää lahjoja. Näin käwi Maria-nein, jotka kieltiwät Kristuksen olleen täydellisen ja totisen Jumalan. Toisappäin noufi taas toisia, jotka opettiwat, ettei hän ollut totinen ihminen, waan paljas kuwa, warjo ja filmähairaus, käyden äitinsä kohdun kautta, niinkuin klastin lämitse auringon walo, joka wie värinsä mennessänsä, klastia kuitenkaan olemata.

4. Silloinkos wäännehdittiin ja päätettiin: waan yksi Jumala on, sentähden ei jaata Kristus olla Jän Jumalan kaltainen, ja he rohkeniwat kuwata ja muodostaa Jumalan mielenjä mukiin. Sillä he tunnustiwat, että Kristus muka oli Jumala ja ihminen, mutta waan niin, että hän kantoi Jumalan nimeä ja kuwaa, ja oli pidettävä Jumalan ensimmäisenä poikana, jonka Jumala oli luonut ennen mailman alkua ja oli kaikista luoduista korkein ja syntyi sitte ajassa ihmiseksi. Tämä oli Arion harha-oppi, joka tunkeui niin laajalle ja ahmasi ympäriltänsä niin, että lähes koko mailma rippui siinä, ja tuskin kolme tahti neljä pispaa pysyi pysywäisenä, jotka sentähden myös maapakolaisuuteen ajettiin. Ja surulla pelkään sen taas nousewan; sillä perkele on jo mahtawasti liikkeellä ja me, jos Jumala wihastuu, olemme pian horjaltaneet; sitä ei woi kukaan estää. Lohdutuksemme on kuitenkin se, että sellainen willitys wihdoin wäimein wälttämätä tulee häpiään ja että totuus on woittawa walheen. Se usko on ainakin pysyvä, että Kristus on ainoa ja totinen Jumala Jän kanssa ja oikea luonnollinen ihminen, neitseestä syntynyt. Tarlakoön siis jokainen hywin tätä tekstiä, ollaksensa marustettuna, jos sellaisia willityksiä jälleen

ilmestyisi. Sillä ilman Raamattua on usko pian rewäistyy pois, niinkuin itse jo aiwan usein olemme nähneet ja jokapäiwä näemme lahkolaisissamme. Sentähden alkaa Johannes näin:

Alussa oli sana, ja se sana oli Jumalan tykönä.

5. Tässä hän kutsuu lapsen, joka makaa äidin kohdussa, sanaksi, joka mailman alussa oli Jumalan tykönä, ja sanoo tämän lapsukaisen oleman niin suuren, että taimas ja maa ja kaikki, mitä niissä on ja nimittää taitaan, on tehty ainoasti tämän lapsen kautta, eikä waan tehty, mutta myöskin lakkaamata sen kautta woimissa pidetään, warjapa niin, että itse äitikin, joka kantaa, imettää ja kapaloitsee sitä, on tämän lapsen luoma, jossa ei piartakaan ole werta, jota ei hän luonut ja woimissa pidä. Nämät ovat uskomme ihmeitä ja salaisuuksia, ne järki mitättöminä pitää ja nauraa julana hulluutena. Ja juuri tämä ijankaikkinen sana — niin päättää Johannes — on lihaan tullut, itsensä luonut ja mailmaan tuonut. Tämä nyt on tämän ewankeliumin ydin ja summa.

6. Mutta ensiksi on meidän tarkkaaminen, miksi Johannes kutsuu hänen sanaksi, joka meidän korwisjamme on liakki halpa nimi korkealle ijankaikiselle majesteetille. Raamattu kutsuu Kristuksen hänen jumaluutensa suhteen milloin Jumalan Pojaksi, milloin Jumalan sanaksi, niin myös Jumalan kuwaksi ja kaltaiseksi. Näin tiedämme siis ewankeliumista, millisiä enkelit ovat luontoansa ja kuinka he eläwät, mutta ennen kaikkea on Jumala siinä awannut meille sydämensä ja niin kokonansa ilmoittanut, että me tiedämme, kuitenkin waan uskossa, miten käypi tässä korkeimmassa majesteetissä ja salaisimmassa olennessa, ja tämähän on ainakin paljon korkeempi, kuin se että hän tuopi työnsä ilmi. Sentähden on meillä suuri mahtawa walkeus ja ylönpalttisesti runsas tieto; antakoon Jumala, että sen tunnistimme ja siitä kiittäisimme häntä.

7. Niin kutsuttaa siis Kristus itsensä ensiksi Jän kuwaksi, joka kaikin puolin on hänen kaltaisensa, niinkuin Paawali, Kol. 1:

15, sanoo: hän on näkymättömän Jumalan kuva, ja Hebr. 1: 3 kutsutaan Kristus hänen olemuksensa juurikuvaksi, se on, kuva, joka on Jumala, yhtä ja samaa olentoa, ja paljon täydellisemmin, kuin sinetin painos wa-hassa, ilman hiuskarwankaan eroitukseta. Sel-laisella kuvauksella tahtowat siis profetat ja ewankelistat sanoa, että Kristuksella on Jumalallinen olemus yhtä suuressa mitassa ja määrässä kuin Isälläkin. Koska valmistetaan kuva, taikka painetaan sinetillä, niin siinä tosin on jotain erinäkäläistä, sillä ei siinä seuraa sinetti mukana, waan siitä jää ainoas-tansa kuvaus, mutta tähän kuvaan, joka on Jumalan (kuva), tulee kaikki mitä hänkin on. Jos nyt niin olisi tapahtua, että sinetti painaisi itsensä ja waha tulisi sinetiksi ja molem-mista tulisi yksi kappale, niin se olisi täydellinen kuvaus. Samoin olisi laita, jos osaisit niin kuvata ihmisen, että kuvalla olisi lihaa ja werta ja tämä kuitenkin jäisi omaan olen-toonsa.

8. Näin nyt Naamattu tahtoo osoittaa, että tämä poika kokonansa on Isän kaltainen jumaluudessa, kaikkiwaltiaisuudessa, wiisau-dessa, woimassa ja koko olemisessa, mitään sulkemata pois, ja totisesti sama Jumala — ei maalattu, ei tehty eikä luotu, waan ijan-kaikkisuudesta syntynyt, niin että hän tuopi muassansa juuri saman luonnon, ja että juma-lallinen olento itse seuraa mukana tähän kuvaan. Näin paljon Naamattu opettaa meitä siitä sanomaan. Siihen jääköönkin, paremmin emme taida sitä käsittää. Me siis päätämme siitä näin: niinkuin Isä kaikin puolin on Jumala, samate on Poikakin Jumala, ja kui-tenkin on ainoasti yksi Jumala. Niin ei taitaisi olla, jos hän olisi tehty kuva; mutta kuin hän syntyy lakkaamata, niin hän pysyy samassa yhdesä olennessa.

9. Samalla tavalla on sekin ymmärret-tävä, kuin hän Hebr. 1: 3 kutsutaan hänen kunniansa kirkkaudeksi ja hänen olemuksensa juurikuvaiksi. Aurinko antaa itsestensä loistoa, mutta tämä on jotakin muuta kuin aurinko. Mutta jos loisto lähtisi auringosta niin, että se weisi muassansa sen olennon ja olisi yhtä

hywin aurinko kuin itse aurinkokin, niin se olisi täydellinen kuvaus. Loisto on kuitenkin merkki siten, ettei se kulje aurinkoa etäämmällä, korkeemmalla tahi matalammalla, waan kohti-juoraan auringosta. Se on ainoa eroitus, että aurinko pysyy olennessansa, eikä anna sitä loistolle; mutta tässä lähtee Poika kirk-kautena (eli loistona) Isästä ja on samallansa sama aurinko kuin hänkin. Katso, näillä kah-della kuvauksella kuvataan meidän karhean ymmärryksen mukaan, miten jumalallisesä olennessa käypi.

10. Tässä nyt p. Johannes ottaa kol-mannen kuvauksen ja kutsuu hänen sanaksi; ja tämä kuvaus on kaikkia muita paljon kal-liimpi. Eroitus on, että edelliset owat tör-keempiä ja helposti ymmärrettäviä. Puhu-mani sana on aiwan sydämmeni sinetti ja kuva. Puhveni kuulia siis näkee, mitä sydäm-mesäni on; niinkuin Kristus, Matth. 12: 34, sanoo: sydämmen kyllyydestä juu puhuu; sillä ei kukaan voi pitää itseänsä puhumasta sy-dämmensä ajatuksia. Sentähden koska kuul-laan ihmisen sanat, on tavallista sanoa: minä näen, mitä hänen on mielessä; taikka: laulusta kuulen, millainen lintu olet. Sen-tähden Kristuskin Matth. 12: 37 sanoo: sanois-tas sinä hurstaaksi tehdään, ja sanoistas sinä tuomitaan. Sana on siis warmä ja pettä-mätöin tunnusmerkki, pait jos joku juuri aikoo walehdella. Niin, walehteliakin, jos kuultelet ja tarkkaat häntä, puhuu wihdoin wiimein ristiin ja tulee ilmi. Nyt on ihmisen henki jotain suurta; sen taidan kuitenkin nähdä sanasta, joka lähtee sydämmestä ja painaa kuvan toisen sydämmeen.

11. Samaa huomaamme taivaallijisjakin hengisjä. Enkelit lauloivat, niinkuin tänä-pänä kuulinne: kunnia olkoon Jumalan kor-keudessa, maassa rauha ja ihuiksille hywä tahto, Luukk. 2: 14. Tämä laulu on oikia kuva enfeleistä. Sillä tästä sanasta taidamme nähdä heidän sydämmensä, että he owat sellaisia luontokappaleita, jotka ilmeisesti ajattelewat ja palawasti halajawat, että Jumalaa ylistet-täisiin, että maassa olisi rauha ja kaikilla ihmisillä hywä mieli ja sydän. Näin symältä

taidan ammentaa ja sanasta päättäen oppia tuntemaan ihmiset, niin enkelitkin, vieläpä itse Jumalankin.

12. Niin onpi siis Isällä Jumalalla tykönsä sana, jonka hän puhuu itse tykönsä, joka on niin warsin yhtä hänen kansansa, ettei Jumalassa ole mitään, mikä ei olisi sanasakaan, niin nähden Isän täydellisen olennon katsellessamme sanaa. Mutta ruumiillisessa sanassa on puutos myös vielä mitä kuvaan tulee. Minun sanani jää minun kuofeni, sillä ei sydän lähde sen muassa ulos; se on ainoasti merkki, ajatusteni kaltainen. Mutta jos joku taitaisi niin puhua, että sydän lähtisi ulos sanan kanssa, ja tulisi sulaksi sydämmeiksi, niin molemmilla olisi yksi olemus. Niin saarnaa Raamattu jumalallisesta luonnosta ja olennoista, miten taivaassa käypi itsessä Jumalassa, kussa Isä sanan kautta kuwaa itsensä niin, että sanaan lähtee hänestä juuri sama ainoa luonto ja olento. Tämän mekin saamme nähdä tulewassa elämässä.

13. Mutta minkätähden on p. Johannes käyttänyt juuri sanaa sellaisena kuwauksena, eikä jotain muuta, niinkuin auringon loistoa taikka kuwaa? Ensiksi, ohjataksensa meitä takaisin Wanhan Testamentin Raamattuun, jonka pohjalle, niinkuin saamme kuulla, hän rakentaa, selittääksensä sitä samaa. Toiseksi siihen kääriäksensä ja siten osoittaaksensa ewankeliumin suullisen saarnan jaloutta ja voimaa. Sillä jos sana, jota saarnataan, olisi kuinkaakin halpa filmisjämme, niin olisimme sentään oikialla (radalla), jos waan taipuisimme oletamaan sanaa kaikkia muita luontokappaleita korkeempana ja arwoffaampana; mutta ei järki ylenny siihen saakka. Se katsoo waan sitä, että sana on jok'ainoan ihmisen suussa, ja suljetaan ääneen, joka pian haihtuu. Mutta ne, joiden sydämmissä on Pyhä Henki, ne näkewät ja tietäwät, että siellä, kussa suullinen sana kuullaan ja sattuu sydänmeeseen, seuraa sitä sellainen woima, joka upottaa ja hämittää kuoleman, synnin, helwetin ja kaiken onnettomuuden. Sentähden pitää Jumala kunniansa sen, että hän itse on meidän suusamme, koska puhumme, niinkuin hän, 2 Mos. 4: 12,

sanoo Mosekselle: minä olen sinun suusfas. Samate Wf. 8: 11 sanoo hän: lewitä suus, niin minä sen tähtän.

14. Nyt, se on kummallinen puhe ja saarna, että Jumala on sanan kanssa ihmisen suussa, josta kuulet (lähtewän) wain kurjaa, haihtuwaa ääntä; mutta kuitenkin täytyy hänen siellä olla, jos hän on meissä kuollettawa ja hämittäwä synnin, kuoleman ja helwetin. Sillä tätä tekemään tarwitaan suuri wäkewyys, warsinpa aivan jumalallinen woima, joka taitaa meihin tulla ainoastansa sanassa ja sanan kautta. Sentähden p. Paawalikin ylistää sitä mainiosti, koska hän, Rom. 1: 16, kutsuu sen **Jumalan woimaksi, itse kullekin uskowaiselle autuudeksi**. Me taidamme siis suullamme puhua sellaista sanaa, joka tempaa sielut perkeleen waltakunnasta ja siirtää ijankaikkiseen elämään.

15. Mutta sellaista woimaa ja wäikutusta ei saada se muutoin koskaan woimallistemmin osoittaa, kuin taistelussa kuolemaa ja muuta hätää vastaan. Silloin täytyy ijankaikkisen wanhurskauden, totuuden ja elämän jaloin tallata kaikki synti ja kuolema. Mutta sen saaruttamiseksi ja sieluun tarttumiseksi pitää sanaa ensin suullisesti saarnattaman ja pääsemän, korwin käsitettynä, siisään. Katsooppa nyt, kuinka suuri asia on, saarnata uskoa ja ewankeliumia. Sillä mikä ihmisjydän woi punnita, mitä ijankaikkinen elämä ja kaikki sen lahjat owat? Eikä sitä kuitenkaan muuten omata meille, kuin uskon kautta Jumalan sanaan.

16. Pitäkäämme sentähden ulkonainen, suullinen saarna kaikessa kunniasassa, ja kawahataamme noita kewyntmielisiä lentohenkiä, jotka huolimata siitä piwivät sen mitättömänä. Niin tekewät lahkolaisemme, jotka owat keffineet oman tapansa, kohdella Jumalaa omilla ajatukfillaansa, ja rohjeta ilman siltaa ja tikapuita kiweta taivaasen majesteetin kuofse ja kuunnella salaisia ääniä ja ilmoituksia, kunnestaittawat niskansa waiwastansa, niinkuin niille on aina tapahtuwa, jotka kiusaawat Jumalaa ja moittiwat hänen wiisauttansa. Johannes käytti nyt tätä tapaa, kutsua Herramme Kristus, jumalallisen majesteetin subteen, **sanaksi**, korkeimpana ilmasemaan, kuka hän on ja mitä hän tekee, ja antaa hänelle sen ylistyksen ja

nimen, että hänen kauttansa ovat kaikki luodut kappaleet tehdyt, joten kaikkein enkelein taiwaassa, perkeleen, mailman, helmetin ja kaikkein luontokappalten pitää kumartaman häntä ja kutsuman Herraksi. Ja niinkuin mailma on luotu sanan kautta, on se samate sanan kautta lunastettukin, niinkuin Johannes wiimeiseksi osoittaa, kuitenkin niin että sana lunastuksessa tuli lihaksi eli ihmiseksi.

17. Tämän, niin sanoin, on ewangelista ottanut Moseksesta, sillä näinpä hän alkaa wanhan Testamentin kirjat: **alusja loi Jumala taiwaan ja maan; ja maa oli autio ja tyhjä. Ja Jumala sanoi: tulkoon walkens, ja walkens tuli ja niin edespäin.** Koko kuusi päivää kertoo hän ahkerasti näitä sanoja: **Jumala sanoi ja tapahtui niin.** Näin hän näyttää voimakkaasti, että sana oli ollut olemassa ennen kaikkia luontokappaleita. Sillä Jumala sanoo ennen, kuin vielä mitään on olemassa; niin sanoillapa juuri luodut kappaleet saavat olemnon. Mutta kuin kaikki kappaleet tehtiin Jumalan sanomisen ja sanan kautta, niin sepä ei taida olla luotu kappale; sillä se ei sowi yhteen että kaikki tehdään sanan kautta, ja että sanakin itse olisi luotu. Mutta jollei sitä ole tehty, täytyy sen olla Jumala, koska pait luontokappaleita on ainoastansa Jumala.

18. Vielä ei saata sana olla Isä, joka sen sanoo, sen täytyy sentähden olla toinen persona, sillä ei kukaan sano itseänsä. Mutta toisaalta ei taida olla muuta, kuin yksi totinen, luonnollinen Jumala. Kuin molemmat on totta, niin täytyy sanan lähteä Isästä, ottamalla mukaansa saman luonnon ja koko jumaluuden, mikä Isälläkin on. Siis on kaksi persona, ja kuitenkin yksi Jumala. Tämän sulkee Johannes seuraaviin sanoihin:

Sana oli Jumalan tykönä, ja Jumala oli se sana.

19. Sillä sanoesjansa ensin: **alusja oli sana,** on hän sanonut samaa, kuin: sana on ijankaikkinen, on ulkopuolella aikaa ja luotuja kappaleita. Ja kuin silloin ei ollut muuta kuin Jumala, niin sen täytyi olla Jumalassa

ja Jumalan tykönä; ja kuin waan on yksi ainoa Jumala, niin ei saata sana olla toinen Jumala. Kuitenkaan ei ole hän erityinen Jumala, waan personan suhteen eri. Niin käywät nyt nämät molemmat toisihinsa niin, että on yksi toden totinen Jumala eikä kuitenkaan waan yksi ainoa persona.

20. Moses on siis alkanut korkeimmasta, ja yhtä korkeasta, kuin ewangelista Johannes, jopa piammeren voimakkaammin ja selkeämmin. Näin muodoin on meidän wihdoin wiimein palajaminen lukemaan Wanhaa Testamenttia, ja oppiminen Uudesta Testamentista ymmärtämään Wanha. Sillä näethän tässä, kuinka kaikki nämät Johanneksen sanat suoraa päätä uhkuavat Moseksesta, ja häntä somasti selittävät, niin että, jos Moses olisi selitettävämme, ei kukaan taitaisi toisin taikka paremmin selittää häntä, kuin juuri nämät sanat. Niin taitaa henki katsoa Moseksen kirkaudesta loistaviin kasvoihin ja poistaa peitteen. Sillä kuin ei kukaan ennen huomannut, mitä Moses tarkoitti, taikka mintähden hän käytti juuri sellaisia sanoja ja puhetapaa niin usein, jotka näkönsä ovat niin hyödyttömiä ja turhia, sen selittää Johannes tässä kirkaimmasti paistamaan ja walaisemaan. Ettes nyt luulisi Johanneksen erehtyneen sanoissansa, päättää hän kertomalla, mitä hän alusja oli sanonut:

Se oli alusja Jumalan tykönä.

21. Itäänkuin hän sanoi: sanon vielä kerran, ettei näistä kahdesta personasta tehtäisi yhtä, waan ymmärrettäisiin olemassa olevan **yksi Jumala ja (siinä) kaksi persona.** Mutta ijankaikkisuutta et saata paremmin käsitellä, waan niin, että Sana oli olemassa ennen alkua ja aikaa, ennen kuin luettiin hetkiä ja päiviä. Mutta sitä ei käsitä järki, eikä ylene ajatuksilla siihen saakka. Se tahtoo aina mitailla aikaa ennen alkua, vaikka ei kuitenkaan yhtään aikaa ole olemassa ulkopuolella alkua ja loppua. Mitä minä nyt siirrän ulkopuolelle ajasta, sen siirrän ijankaikkisuuteen, niin että aika ja ijankaikkisuus ovat wastatusten, mitään välissä olemata.

22. Tämä teksti Moseksen kanssa perustaa siis tämän uskomme kappaleen, että Kris-

tus on totinen Jumala. Näin kirkkia on Jorhannuksen ewankeliumin alku lahkolaisien tähden; sillä ennen paavia tuotti kristikunnalle suurimman kolauksen, koska oppineimmat ja pyhimmat pispat, joiden piti oleman kristikunnan ydin ja turwa, suostuivat wäärään oppiin; se ryösti parhaimman kalleuden, nämät pispat, joille meidän pispamme eivät ole mahdollisia kurottamaan kengkiä. Harwat olivat ne, jotka pysyiwät lujina. Jumalan armosta pysyi kuitenkin osa kansasta lujana, ja usko ei sammunut kokonansa. Kuitenkaan eivät olleet seikat silloin niin tuike katalat, kuin meidän aikamme, koska ei ollut ainoakaan pispaa, joka olisi taitanut wastustaa yhtäkin erhetystä ja wäärää oppia.

23. Niin olkaamme siis warustetut maahan syysäämään järki ja wäärä oppi, koska ne mielivät mitata ja lukea aikaa ennen ajan alkua. Sen, mitä ajallista on, taidat laskea hetkestä hetkeen; mutta sinun laskettawaas ei ole ijanikaikkisuus; sillä ijanikaikkisessa et löydä päättä etkä kestusta. Tyhjää on siis Arianein sanominen, että Poika oli ennen alkua, ei kuitenkaan ijanikaikkisuudessa, waan ijanikaikkisuuden jälkeen; ja että hänkin on tehty eli luotu, kuitenkin ennen luotuja, taivasta ja maata. Näin tekee järki omasta keffimästänsä, tahtoo nähdä kestustan, kussa ei sitä ole olemassa. Tästä yhdestä wäärästä opista olkaamme tarpeeksi oppineet pitämään järki kelpaamattomana (selmittämään) jumalallisia asioita. Samate syysäävät sen syrjään seuraawatkin Jorhannuksen lisäämät sanat:

Kaikki owat sen kautta tehdyt, ja ilman sitä ei ole mitään tehty, joka tehty on.

24. Kuin tässä vastaan sanomattomasti sanotaan, että kaikki tehty on Sanan kautta tehty, täytyy sen itse olla tehtämättömän. Sillä mikä muu merkitys olisi juuri näillä selwillä tähän liitetyillä sanoilla: **ilman sitä ei ole mitään tehty, joka tehty on?** Meillä on vielä muitakin samallaisia selviä lauseita wahvistamassa tätä uskonkappaletta, niinkuin p. Paawalin lause Kol. 1: 15, 16, kussa sanotaan: **joka näkymättömän Jumalan kuwa on, esikoinen ennen kaikkia luontokappaleita.** Sillä

hänen kauttansa owat kaikki luodut, jotka taivasssa ja maan päällä owat, näkymättömät ja näkymättömät. Ne owat kaikki hänen kauttansa ja hänehen luodut, ja hän on ennen kaikkia ja kaikki owat hänessä.

25. Harjaantukaamme ja opetelkaamme sentähden ymmärtämään Raamatua, sillä perustaaksemme ja wahwistaaksemme uskonkappaleita; muutoin rippuu tietonime ainoasti kormakuulosta. Sen ohessa opettakaamme ja harjoittakaamme nuorisoakin, osataksensa Raamatusta järjestykseen jowittamaan lauseita tästä ja muistakin uskonkappaleista, että jokainen kysyttynä tietäisi wastata, mihin uskomme perustus nojautuu. Näin saataisiin vähäsä ajasia oppineita kristityitä, millisiä oli entisinäkin aikoina, koska nuoret neitseet, p. Agata ja Agnes, osasivat käyttää Raamatua ja tulkia jokaisen suun. Sellaisia **loci communes** eli yleisiä uskon pääkappaleita pitäisi meidän tyrlyttämän ja painaman lastemme mieleen, että osaisivat, ne hywin käsitettyänsä, sitte itse lukea Raamatua, laweammin wahwistaa ja täydentää oppimaansa, tullaaksensa fiten uskossa ja Raamatussa hywin perustetuiksi. Niinhän tulisi kristikunnan tila hyväksi. Sitte ei sallittaisi niin heti pian wääristää puhdasta oppia ja osattaisiin wastustaa lahkolaisia ja willioppisia. Mitä hyödyttää meitä niin runsas Raamatun omistaminen ja kuuleminen, jollemme siitä mitään opitaikka hyväksemme käytä? Ihan kuin nainen, joka istuen kukkaisten keskellä, ei tahdo noukkia niistä muutamia itsellensä seppeliksi.

26. Tekstinä on meillä (osoittamassa), kuinka tuo lapsi, jota äiti imettää ja ruokkii, tuo liha ja veri, on niin kirkkia majesteetti. Liha ja veri yksistään ja paljaaltaan olisi meitä hyödyttämätöin; mutta että tämä lapsi on Jumalan Poika, siitä on lohdutuksemme ja autuutemme. Kussa siis tämä lapsi on, siellä on kaikki kallista ja täynnä Jumalaa. Koska käsitan sen, että tämä lapsi on Jumalan Poika, on tullut tänne panemaan ruumiinsa ja elämänsä, niinpä jumaluutensa, minun syntiäni, kuolemaa ja perkelettä wastaan, niin olen autettu, saatan siihen uskaltaa,

ja pelkäämättä sanoa: tuossa on Wapahtajani ja Jumalani puolestani, saas nähdä, kuka minua wahingoittanee.

27. Katso, sellainen tieto ja usko saattaa tämän lapsen hyödylliseksi meille, ja tuo omaksemme tämän sanomattoman, Jumalan lahjoittaman aarteen. Muutoin, jos kohta tiedätkin Kristuksen olevan Jumalan ja tämän äidin, neitseeseen pojan, se ei auttaisi meitä ollenkaan. Hänen on tuleminen ihan omaksemme, niin että uskossa kannamme, yhtä hyvin kuin äitkin, tätä lasta helmasamme ja käsissämme. Hän tulikin ihmiseksi, näin wetääksensä meitä tykönsä, niinpä laskeakseen meitä helmaansa. Molemmat ovat siis käsittävät yhteen, että hän on tämän äidin sekä Jumalan Poika, joka on meille annettu ja forkian majesteetininsa suhteen suljettu köyhään miehuuteen.

28. Me huomaamme sentähden, etteivät rakkaat apostolit Paawali, Johannes, Pietari, ja Kristuskaan itse, puhu tuskin sanallakaan äidistä, neitseestä. Sillä se ei ole meille enin tärkeää, että hän on neitfy, waan ennen kaikkea on tärkeää, ja sen wuoksi on kaikki muu tapahtunutkin, tietää kuinka tämä lapsi on täällä meidän tähtemme, astuu meidän siiamme, seisoo meidän siassamme, on meidän Herramme ja Jumalamme, joka tahtoo ylläpitää ja suojella meitä. Tätä pitäisi ennen kaikkea huudettaman ja julistettaman. Paljasta epäjumalisuutta raketaan, kussa äitiä yhä kiitetään, ja hänestä waijetaan. Ei äiti ole äiti itsensä tähden, waan minun tähteni, minua palwellaksensa ja antaaksensa minulle tämän lapsen. Hän on kaiketi kaiken kunnian arwonen, mutta olkoon hän (arwossa) waskena tämän kullan rinnalla.

29. Sentähden sanoo p. Paawalikin, Gal. 4: 4, näin: **koska aika oli täytetty, lähetti Jumala Poikansa, syntyneen wainuosta.** Itäänkuin hän sanoisi: eikö ole ihmeellistä, että Jumalan Poika alentuu niin alhaiseksi ja laskeuu alas köyhään waimoon, warfin niin että se kantaa Jumalan totista Poikaa? Katso, se kappale, että tämä lapsi ainoasti meidän tähtemme tulee alas taiwaasta, Itäältä Jumalalta, on pantu meille lohduitukseksi ja autuudeksi. Jos sen uskot, niin ei tarvitse sinun

peljättyttää ja surettaa itseäs; sinä olet turwattu ja wapaa kaikesta wahingosta ja onnettomuudesta, pelkäämättä syntiä, kuolemaa, helwettä ja perfelettä; ne eivät ryöstä sinulta tätä lasta. Liha, jonka hän yllensä puki, joutuu tosin kuoleman kitaan, mutta hän tempaa sen taas sieltä ja ahdistaa häntä niin ankarasti, että sen täytyy siitä kuolla. Johannes sanoo vielä: **Hänessä oli elämä ja elämä oli ihmisten walkeus. Ja se walkeus pimeydessä paistaa, jota ei pimeys käsittänyt.**

30. Tällä on lyhyesti sanottu: ulkona Sanaa ei ole yhtään elämää; mitä ei hänestä lähde, niin, mikä ei ole hänessä, se ei elä. Tällä ainoalla sanalla on jo maahan tukistettu kaikki ihmisten työt ja ihmisellinen woima. Mitä nyt kerskaat wapaasta tahdosta ja omasta ansiosista? Tee, mitä suinkin taidat, kaikki pyhäin ja enfelein työt, niin kuitenkin on se kaikki kuollutta. Sillä tässä sanotaan suoraan selwään: sula kuolema on, mitä ei hänessä ole. Ei elämä ole siinä, että säilytät neitsyytes (olet naimaton), paljon rukoulet, elät ankaraa säätyä, waan **Hänessä**, sanoo ewangelista, ei missään muussa. Hän puhuu molemmista, ajallismaallisesta, ja taiwaallisijankaikkisesta elämästä. Itäänkuin hän sanoisi: mitä ikänä elää ja liikkuu tässä tahi tulewassa elämässä, se kaikki on hänessä (Sanassa); niinkuin Moseskin (1 Mos. 1: 24, 26) ilmoittaa, sanoen: **ja Jumala sanoi: tuottakoon maa eläimet lainja jälkeen, karjan y. m. Ja tapahtui niin. Ja Jumala sanoi: tehtäämme ihmisen meidän kuwaksemme, meidän muotomme jälkeen y. m.**

31. Tästä näet, kaikki, joilla waan olento on, Sanassa olevan ja pysywan woimissa. Sentähden on meissäkin sula kuolema, jos olemme omissa walloissamme omistamata Kristusta itsesämme. Mutta uskolla, joka Kristuksen puhtaasti käsittää ja tietää, että totinen Jumala on lihasja, sillä on elämä. Sillä hän pukeusi lihaan wallan warten ilmoittaaksensa ja tuodaksensa meille elämän. Sentähden, joskin sinulla on Mosesken laki ja elät siinä ei ole sinulla kuitenkaan vielä elämää; sillä ei siinä ole elämää, mikä ei ole Sana. Jos Sana on elämä, niin pitää kaiketi sen, eikä

muuta, minulla oleman, jos muuten mielin elää. Mutta, kuten ennen sanoin, älköön kukaan luulko käsittävänsä Sanaa muulla tavalla, kuin uskolla. Jos toki uskoisimme tämän, niin emme huolisi muusta mistään, oliko elämä taikka kuolema, synty taikka hurstaus. Kuinka rohkenet itseäs hallitsemaan ja johdattamaan järkes neuvoilla ja omin voimin? Tässä kuulet ensimmäisen ylistyksemme, että tietysti olemme kuolleita ja mitättömiä. Ei meistä waan Sanasta on kaikki. Sen avulla ja fiinä on meidän saaminen ja säilyttäminen elämä.

32. Toiseksi sanoo ewangelista: **elämä oli ihmisten walkeus.** Kusja elämä on, siellä ja ainoastansa siellä on walkeuskin. Tämä walkeus walaisee tosin kaikkia kappaleita, mutta nimenomaan sanoo ewangelista tässä, että hän on ihmisten walkeus; sillä ei kukaan muu luontokappale taida käsittää Sanaa. Taaskin on tämä päätös sanottu: ei kukaan näe, ei järki ymmärrä mitään, kusja ei Sana walaise, joka on elämä walkeus, ja paistaa kaikkiin mailman paikkoihin, sisällisesti ja ulkonaisesti, ajassa ja ijankaikkisuudessa. Myös järjellä on valo, josta wiisasteliat puhuvat; mutta jos se olisi oikia walkeus, ei olisi tämän walkeuden tarwinnut mailmaan tulla. Järjen valo opettaa sinua tosin näkemään, laskemaan ja lukemaan, miten toinen kappale on toista suurempi ja enämpi; mutta tämän walkeuden, Kristuksen, rinnalla, joka walaisee sydämemme ja omantuntomme, on kaikki meissä sokeutta ja pimeyttä. Jollet Sanaa käsitä, niin pysyt ijäti kuolleena ja sokiana.

33. Ja kolmanneksi lisää hän: **ja se walkeus pimeydessä paistaa,** se on, sokiaan järkeen; mutta ei pimeys woi käsittää sitä. Että tämä lapsi on Jumalan Poika, elämä ja walkeus, sitä ei silmä koskaan älyä, ei aisti eikä järki erota; sentähden täytyy sen tulla ilmi taimaasta, joka ewangeliumin kautta tapahtuu. Mutta waiikka se kaikin paikoin paistaa ja ilmaistaan, pysyy se kuitenkin järjeltä tuntemattomana. Katso, tuossa makaawat taas molemmat, järki ja wapaa tahto, kaikin voimin maahan kufistettuina; sillä tässä kutsuu ewangelista ne suoraan ja selwään pimeydeksi, ja sellaiseksi pimeydeksi, joka ei woi käsittää walkeutta. Ei rohjenne

siis kenkään wäittää, ihmisjärjen ei tarwitseman walkeutta. Sillä jäykkänä seisoo Johannes tässä ja opettaa: **walkeus pimeydessä paistaa.** Mitä on tämä muuta, waan että siellä on sula pimeys, kusja ei tämä walkeus paista? Wäälliseksi, kusja se paistaakin, ei käsitä kuitenkaan pimeys sitä, waan pysyy pimeytenä. Miksi sitte teemme ja kehumme sitä, minkä ihmiset owat mietineet, päättäneet ja säätäneet jumalanpalwelukseksi. Miksi heittäymme omasta päästä mietittyin töiden, säätöin ja säätöin turwiin, luullotellen niillä ansaitsewamme armoa ja ijankaikkista elämää? Kuinka taitaisimme nähdä walkeuden, ja tietää, mitä on tehtävämme, koska olemme sula pimeys? Tahi, kuinka tarwottelisimme walkeutta ja tekisimme hyvää, jollemme näe ja tunne sitä? Kuinka taifi Johannes selwenmin ja woinokkaammin puhua, kuin hän tässä alusja puhuu, ja sen kuitenkin olemme tähän asti pitäneet niin hineänä ja mitättömänä?

34. Kaikki tähän asti sanottu on yleensä Kristuksesta sanottu ja hänelle luettu, hänelle tulewana nimenä ja omaisuutena, ikäänkuin sanosi p. Johannes: tahdon kirjoittaa Jesuksesta Kristuksesta, joka on totinen ja todellinen Jumala ja ainoa elämä ja walkeus, ja ynnä myös luonnollinen, totinen ihminen. Tässä alkulauseessa pance hän meidän hänen wastaohjaksensa ja antaa meille sen ylistyksen, että olemme kaikki kuolleita ja pimeyttä kaikki, mitä ikänä järkemme, tahtomme ja töittemme avulla yritämme. Sillänsä pysyy: ei kukaan pääse elämään ja walkeuteen, jollei hänellä ole uskosja tätä Kristusta, ei meistä itsestämme, waan Jumalan armon ja annon kautta.

Yksi mies oli lähetetty Jumalalta, jonka nimi oli Johannes. Se tuli sitä walkeudesta todistamaan, että kaikki uskoiswal hänen kauttansa.

35. Tästä nyt oikeastaan alkaa Johannessen ewangeliumi niinkuin muutkin ewangelistat owat alkaneet. Sillä **lafi ja kaikki profetat owat Johanneseen asti ennustaneet,** sanoo Kristus Matth. 11: 13. Mutta itse totisen walkeuden tullessa oli tämän sanan-jaattajan käyminen edellä, alkamaan uutta testamenttia ja ewangeliumin julkista saarnaa.

Hänen Wirkansa on todistaa ainoastansa walkeudesta; sillä Jumala tahtoo autuuttaa mailman walkeuden ja elämän kautta, mikä hän itse on. Mutta kuin se esiintyi niin salattuna ja wieraassa muodossa, että oli mahdotointa tuntea se sellaisessa köyhässä, halwassa menossa ja käytköissä, oli hänestä saarnaaja ja häneen osoittaja wälttämättömästi tarpeellinen. Mutta sellaisen täytyi olla Jumalan lähettämän, muutoin ei olisi hänkään taitanut sitä tehdä. Hän, näet, ei olisi itsestänsä ollut taitawa omin neuwoin keksimään sitä (salaisuutta), ei liioin olisi hän itseään uskonut häneen, jollei Jumala olisi häntä walaisnut. Samoin ei olisi kukaan muukaan uskonut, jollei Jumala fuullisen saarnan kautta olisi sitä ilmoittanut.

36. Millinen oli nyt hänen todistuksensa? Wain se, että koko olentomme, kaikki työmme ja koko woimamme on kuollut ja pimens, näyttäköön kuinka jalolta, taitawalta ja pyhäältä tahtonsa, mutta että Kristuksessa yksin on elämä ja walkeus, että me sentähden lähitimme itsestämme erilleen ja uskoisimme häneen. Sillä hän tuli tänne, astui kurjaan menoomme, ja saarnautti itsestänsä, antaaksensa itsensä omaisuudeksemme. Johanneksen wirka on siis (sanon minä) olewa, osoittaa itsestänsä pois Kristukseen ja olla osaamatoin saarnaamaan muusta kuin walkeudesta. Muutoin hän ei ole Johannes. Sentähden sanookin ewankelista:

Ei hän ollut se walkeus, waan hän oli lähetetty walkeudesta todistamaan.

37. Waikka ei yhtään waimosta syntynyttä ole suurempaa ollut, kuin Johannes, ei ole hän kuitenkaan walkeus taikka mestari, ja hänkään itse ei ole tahtonut sellaisena pidettää, eikä omannut isellensä sitä kunniaa silloinkaan, koska fariseukset ja heidän oppilaansa sitä hänelle tarjosivat. Samat owat kaikki muutkin saarnamiehet ei mestareita, waan ainoasti tämän ainoan walkeuden todistajia. Mikäänme siis seurakko ketään sentähden, että hän niin sanoo ja opettaa, kuin meidän tyhvät pispanme ja saarnaajamme tekewät, jotka owat walmiita panemaan sielunsa pantiksi saarnamansa sanan totuudesta; waan näin sano: sen

on Jumala sanonut. Jollet warmaan tiedä sitä Jumalan sanaksi ja käskyksi, niin laittaa kohta siitä (puhumasta). Jos kuka sinulle saarnaa muuta kuin walkeutta, hän ei milloinkaan ole Jumalan todistaja.

Se oli totinen walkeus, joka walistaa kaikki ihmiset, jotka mailmaan tulewat.

38. Mitä nyt seuraa, on edellisestä selwää ja huokeaa käsittää. Ewankelista waan edelleen selittää, mitä Kristus toimittaa ja antaa ewankeliumin kautta, ja miten siihen sowellutaan. Se (sanoo hän) walistaa kaikki ihmiset, se on, walaiastawa on walaiastawa yksin hänen eikä kenenkään muun kautta. Sohanneksen tosin saarnaa ja osoittaa sinun walkeuden työ, mutta Kristuksen on itse tunkeuminen sydämmeen ja sitä walaiseminen.

Se oli mailmassa, ja mailma on hänen kauttansa tehty ja ei mailma häntä tuntenut.

39. Kristus waeli mailmassa, se on, eli ihmisten parissa, niinkuin kaikki muut ihmiset, joten ei yksikään järki taitanut uskoa häntä niin suureksi. Oli myös ewankeliumi silloin, niinkuin nytkin vielä, köyhä, halpa saarna, josta ei kukaan lukua pidä. Sokeus sydämissämme oli syvä ja synkkä, joten emme taitaneet walkeutta nähdä.

Hän tuli omillensa, ja ei hänen omansa häntä ottaneet vastaan.

40. Tästä on kumottu Judalaisten röyhkiä ylpeys, jotka kopeillen kopeilivat totisen Jumalan tuntemisestansa ja kunnioittamisestansa, Jumalan sanan ja lain omistamisesta ja siitä, että he ainoastaan oliwat oikeia walittu Herran kansa. Millä taifuwat kaunistaa, miten puolustaa itsensä Jumalan edessä, että he, jotka luulivat olewansa Jumalan lennityjä ja tietäwänsä hänen neuwonja ja tahtonsa, eiwät tunne eikä ota vastaan Jumalan heille ennen lupaamaa, ja nyt lähettämää, sekä edelläjuoksian Johanneksen ilmoittamaa ja formella osoittamaa Kristusta? Täytyyhän heidän lanmistua ylpeydestänsä ja tunnustaa olewansa pakanoita pahemmat, joilla ei ollut Jumalan tuntoa eikä ilmoitusta. Kaufana siitä, että Jumala kärsi kerskumista ja röyhkettä.

Mutta niille, jotka hänen ottivat vastaan, antoi hän voiman Jumalan lapsiksi tulla, jotka uskoivat hänen nimensä päälle.

41. Tässä näentme molemmat, häpiämme ja kunnian, jolla Jumala on meidän lahjoittanut. Häpiä on suuri, tähän asti, näethän, olemme olleet perkeleen lapsia; mutta kunnia on paljo suurempi, nyt olemme Jumalan lapsia. Sillä mitä suurempaa ylistystä ja kerskausta olisimme taiwaassa ja maan päällä omistaneet, kuin että me kufutaan korkeimman majesteetin lapsiksi, ja omistamme kaikki, mitä hän on ja omaa? Ja että me, niinkuin p. Pietari jalosti kiittää, että me Kristuksen kautta olemme tulleet **osalliseksi Jumalan luonnosta** (2 Piet. 1: 4). Sillä wait'emme luonnostamme ole sellaisia, niinkuin Kristus, olemme kuitenkin osallisia samasta kunniasista. **Mutta kuinka saavutimme sen? Hän vastaa: uskonnalla hänen nimensä päälle.** Täten ovat kaikki omat menomme ja toimmme kumotut, kaikki työmme ja ansiomme suljetut pois; sillä niin kauan kuin emme ole Jumalan lapsia, olemme perkeleen waltakunnassa kokonansa, kuolemassa ja pimeydessä, niinkuin ylähällä sanoimme. Mitäpä tekisi, eli millä ansaittisi perkeleen lapsi ja helwetin kekäle tulla lapsensa Jumalan lapsiksi? Jumalan on se tarjoaminen ja antaminen meille äärettömästä hywyydestä ja armosta, ja meidän on ainoastansa uskominen ja ottaminen se vastaan. Uskoon on siis suljettu kaikki omistamamme hengellinen hywä, jolla Jumala tempaa meitä synnistä ja perkeleen kidasta ja tekee wihan lapsista rakkaiksi lapsiksensa. Jos nyt olemme Jumalan lapsia, niin ei ole meillä enää syntiä, helwettä eikä kuolemaa, sekä olemme kaikesta onnettomuudesta vapaat. Mutta kuin se tapahtuu uskon kautta, seuraa siitä kieltämätä, että, kussa ei uskoa ole, siellä ei ole Jumalan lastakaan, waan siellä on jula synti, armahattamattomuus ja kuolema, joskin omistaisit kaikkein pyhäin ansion ja kiduttaisit itseäs töillä kuoliaksi. Ei woi siis meidän työmme maksaa ja sowittaa syntiä, woittaa kuolemaa ja wälttää helwettä.

42. Ratso, tässä on sinulla ewankeliumin ja kaiken lohduituksemme oikea ydin sydänpäiwän

aurinkoa kirkaampana ja selwempänä. Mutta niin ihan umpisokiat olemme tähän asti olleet, ettei kukaan ole hoksanut, äkännyt eikä miettinyt, mitä sellaiset sanat ja lauseet sisältävät. Kuinka puhuttaisiin selwemmin ja jalommin uskosta, kuin että se tekee meidän Jumalan lapsiksi ja wapahtaa kuolemasta ja perkeleestä? Edelleen selwittää ewankelista sanansa, oikein nähdäksemme, kuinka hän antaa kunnian yksitään uskolle, sulkein pois kaikki työmme, antamata tilaa kellenkään sanomaan: hän ottaa työt lukuun, niinkuin walhesaarnaajamme soteawat (uskon ja työt) sekasin.

Jotka ei werestä, eikä lihan lahdesta, ei myös miehen lahdesta, mutta Jumalasta syntyneet ovat.

43. Tämähän on yhteen kasaan wiskata kaikki, mitä ihmiset ovat ja voivat, yksin koko syntymisemmekin, kelpaamattomana; se on kaikki, mitä ihmisistä saamme, mitä ikänä maailmaan on syntynyt, olkoonpa se syntynyt miten ja kenestä tahtonsa. Jos se on liha ja weri, on se hukassa. Mutta lihaa ja werta on meissä järki, tahto, wiisaus, ulkonainen hurskaus ja kaikki mahtimme. Kaikki mitä luonnollisella älyllä mietimme ja esitämme, omin woimin, wapaalla tahdolla ja hywällä tarkoituksellamme teemme ja toimitamme, on Jumalan filmissä kelpaamatoimta.

44. Ensiksi sanoo hän: ne eiwät ole Jumalan lapsia, jotka ovat werestä syntyneet, millisiä oliwat Judalaiset, jotka oliwat syntyneet Abrahamista, ja kerskuivat yksinään olwansa se luvattu siemen, jossa kaikki kansat maan päällä siunataan. Tämä, totta kyllä, oli korkia ylistys ja suuri etu, minkä p. Paawalikin wahwistaa, sanoessaan Rom. 9: 4, 5 näin: **joiden on lasten oikeus, ja kunnia, ja liitot, ja laki, ja Jumalan palvelus, ja lupantjet.** Toitten myös Jät ovat, joista Kristus lihan puolesta syntynyt on. Kuin nyt tuo kaikki ei mitään maksaa eikä waituta, waitka se on Jumalan antamaa ja wahwistamaa, mihinkä sitte kelpaisi meidän kerskaufsemme ja kopeilemisemme seurakuntakoukufista, pyhistä ifistä, pikkällisestä tawasta ja muista hullutufista?

45. Totijeksi ei taida lihastakaan syntyminen tehdä Jumalan lapsiksi. Tämä koskee syntymistä itsessään, samate kuin edellinen heimoa ja sukuperää. Lihaksi, näethän, kutsutaan ihmiset, millisinä he lihasta ja werestä, eli miehestä ja waimosta syntyvät. Hän tahtoo sanoa: waikka itsekkin tahtoisi jotain tehdä, ja ryhtyisi kaikista voimistas, mitä parhain saatat, pitämään Jumalan lakia, ja siinä lakkaamata itseäs harjoittaisit, niin et kuitenkaan saa mitään aikoin; sillä sinä kaiketi pysyt lihana, niinkuin syntyäskin olet liha. Jumalan lasta et sinä taida itsestäs tehdä, waikka walaistuksen olisit ja tietäisit mitä sinun tehdä tulee, ja waikka sinulla sitä tekemäänkin olisi hyvä tahto. Täten hyljätään myös niiden töitten pyhyys, joita tehdään Jumalan lain jälkeen, joita ei järki voi moittia. Täten siis kuortaan paljaaksi ja hakataan pois kaikki, mitä ei uskosta ole.

46. Kolmanneksi: ei myös miehen tahdosta. Hebrealaisten puheenparren mukaan tietää sananen mies yhtä kuin „joku“, olkoonpa tuka eli millinen tahtonsa. Ewankelista on siis tahtonut sanoa: jos joku omasta itsestänsä walitsee tahti yrittää tekemään entistänsä enemmän taikka paremmin, joko aheroitsemaan jostakusta erinomaisesta tavasta tahti noudattamaan pyhain esimerkkiä, niin sekään ei toimita mitään. Lyhyesti: ei tässä kelpaa mitään pyhä elämä, työ, ehto, laki, ei ansio taikka suurempi kunnia kuin meillä on, waan kokonansa ja ehdottomasti ihan uusi syntyminen. Mitä sinä teet omasta tahdostas, omasta hartaudestas ja hyvässä mielessä, mitä lain jälkeen teet ja mitä etua sinulla tämän lisäksi on syntymästä, se ei kelpaa mitään, siitä ei tule mitään, jollet synny Jumalasta. Kaikki muu on hukkaan. Mitä muuta mahtawampaa lausetta saattaisi Raamatussa olla kuin tämä wapaata tahtoa, ja koko sitä oppia ja menoa vastaan, jota tähän asti olemme opettaneet. Ja sana tuli lihaksi ja asui meidän seassamme, (ja me näimme hänen kunniansa niinkuin ainoan Pojan kunnian Isässä.) läynä armoa ja totuutta.

47. Tähän käsittää hän nyt kaikki, mitä meidän tahtomme on tehtävä. Kuin meidän oli tuleminen Jumalan lapsiksi uskon kautta

Sanaan, on Sanan täytynyt ilmestyä meille ja tulla lihaksi, se on, totijeksi ihmiseksi, asua meidän seassamme, se on, seurustella parissamme, ottaa osajensa kaikki ihmiselliset tarpeet ja puutteet, ja riisua päältänsä Jumalallisen majesteetin, niinkuin Paawali sanoo Fil. 2: 7, 8. Mutta kuitenkin emme ole yhdeskään lihassa nähneet niin suurta suotua kunniaa, kuin hänessä, joka oli Isän oma kunnia. Tämän hän osoitti sanoilla ja töillä, ja tämän lisäksi julkisesti Pyhän Hengen kautta ja Isän äänen ja todistuksen kautta hänestä (Matth. 3: 17 ja 17: 5). Ja tämä voittaa kaikki ihmeet, jotka hän oli tehnyt; sentähden p. Pietarikin sitä ylistäen mainitsee, (2 Piet. 1: 16—18) sanoen: me olemme itse nähneet hänen suuren kunniansa, koska hän Isältä Jumalalta sai kunnian ja ylistyksen, äänen kautta, joka hänelle näin siltä suurelta kunnialta tapahtui: tämä on minun rakas Poikani, johon minä mielistyin. Ja tämän äänen me kuulumme tulewan taiwaasta, koska me pyhällä wuorella hänen kansjansa olimme. Sellaisen ylistyksen ja kunnian kautta, joka on kaitunut kautta mailman, tuli hän tunnetuksi siksi, joka on täynnä armoa ja totuutta, se on, siksi, joka kaikkiensa on otollinen ja hurskas. Sitä vastaan on kaikki, mitä meissä on, Jumalan epäsuosion ja wihan alla, niinpä sulaa wääräyttä ja petosta siihen määrään saakka, että yksin hänen täytyy tehdä hurskaaksi ja perin pohjin hyväksi, otolliseksi ja rakkaksi lapsiksi uskon kautta, niinkuin ennen sanoim.

48. Niin näet siis tässä ewankeliumissa, kuinka selwästi ja woimallisesti Johannes on esittänyt oikian kristillisen opin pääkappaleen ja perustanut uskomme korkeimmat opin-kappaleet: ensiksi, kuinka Kristus on totinen Jumala Isän kansja samaa olentoa, ja oikia, totinen ihminen; sitte, millisiä me olemme ja mitä aikoin saamme, puhuen tässä kohden paljaita ukkosen jyräyksiä kaikkea ihmisoppia vastaan wapaasta tahdosta, niin myös töihin luottamusta, ja kaikkia ihmisten kekkimä hengelisiä jättyjä vastaan; kolmanneksi, mitä Kristukselta saamme omaksemme, mitä usko tuottaa meille, jonka kautta nautimme kaikki, mitä Kristuksessa on.

N:o 8. Pyhän Eranin Päiwänä.

Ewank. Matth. 23: 34—39.

Jesús sanoi kirjanoppineille ja fariseuksille: katso, minä lähetän teille profetat ja wiisaat ja kirjanoppineet; ja niistä te muutamat tapatte, j. n. e.

1.

Uston wainojille on tämä ewankeliumi kowa. Mutta niin kowa kuin tämä on heille, yhtä lohdullinen on tämä usko- waisille, joita wainotaan. Ja opettaa tämä ewankeliumi, mikä uppiniskainen kalu ihmisen luonnollinen walkeus, oma luulo ja järki on. Kun se takertuu töihin ja käskyihin; silloin se ei enää kuuntele ketään, niinkuin edellisessä ewankeliumissa sanottiin; waan hänen työnsä ja luulonsa täytyy olla oikeassa; ei auta, vaikka paljonkin sille saarnattaisiin ja vaikka Jumala sille lähettäisi montakin profetaa: niin aina, kaikki, kuin on tätä suurta purpuraan puettua naismurhaajaa vastaan, pitää wainottaman ja tapettaman, niinkuin p. Johanneskin hänen, Alm. k. 17: 1, 3, 4, 5, kuuva: hänen nimenjä on suuri portto Babylon, hän on waatetettu purpuralla ja werenkarwaisella, ja istuu werenkarwaisen pedon päällä, pitäin kädesjansa kultaisten maljan täynnä kauhistuksia ja oman huornutensa riettautta, se on, ihmisoppia, jolla hän wietteele uskowaisten puhtaat sielut uskosta, ja tekee heidän häpiäpilkuiksi, ja tappaa kaikki, jotka torjuvat häntä päältänsä pois.

2. Semmoista uppiniskaista ja murhaa- waa itsepäisyä tarkoittaa tämäkin ewanke- liumi, ensiksi sillä, että Jumala koettelee kaiken- laista ihmisen suhteen, ja lähettää kaikenlaisia saarnaajia hänelle, jotka tässä kolmella nimellä luetellaan, nimittäin, profetoja, wiisaita ja kirjanoppineita.

3. Profetoja ovat ne, jotka Pyhän Hen- gen mieleen-antamia saarnaawat, eivätkä ota sitä Raamatusta eikä muilta ihmisiltä; jom- moisia Moses ja Amos olivat, Am. 7: 14. Ja sellaiset ovat etuisimpia ja parhimpia, ne ovat wiisaita ja saattawat toisikin tehdä wiisaiksi, kirjoittaa Raamatua ja selittää sitä. Semmoisia olivat lähes kaikki isät ennen Mo-

sesta ja Moseksen aikoina, wieläpä monet hä- nen jälkeensä, erinomattain apostolit, jotka olivat halpoja ja oppimattomia maallikoita, kuten Luukas Ap. Tek. 4: 13 sanoo.

4. Wiisaita ovat ne, joilla ei ole oppinsa ainoasti Jumalalta, waan Raamatusta ja ih- misten kautta, ja ovat profetain oppilapsia ja muita jälkeisiä, jotka suusanallisesti ja elämin sanoin saarnaawat ja opettawat. Sellainen oli Kroni, joka puhui kaikki mitä Moses hä- nelle käski, niinkuin Jumala sanoi Mosekselle, 2 Mos. 4: 15, 16: Silloin puhu hänelle, ja pane sanat hänen suuhunsa; ja minä olen sinun ja hänen suunsa apuna, ja opetan teitä, mitä teidän tulee tehdä. Ja hän puhuu sinun puo- lesta kansalle. Hän on olewa sinun suunsa, ja sinä olet olewa hänelle jumalana. Sem- moisia tulee kaikkein pappein olla, niinkuin Malakia luv. 2: 7 sanoo.

5. Kirjanoppineita ovat ne, jotka opet- tawat kirjoituksilla ja kirjoilla, milloin eivät saata sitä läsnäolewaisina ja suusanallisesti tehdä. Semmoisia olivat apostolitkin, ja nimen omaan ewankelistat ja heidän jälkeisensä, esi- merkiksi nuot pyhät kirkko-isät, nimittäin ne, jotka eivät omia luulojansa kirjoittaneet, waan sitä Jumalan Sanaa, jota olivat oppineet wiisailta ja Raamatusta. Näillä kolmella ta- walla totuus ilmoitetaan, nimittäin Raamatulla, sanoilla ja ajatuksilla: Raamattu sen ilmoittaa kirjoilla, sanat suulla, ja ajatukset sydämmellä. Ei saateta millään muilla tavoin käsittää op- pia, kuin sydämmellä, suulla ja kirjoituksella.

6. Kaikki tämä ei nyt auta mitään itse- päistä järkeä vastaan: ei se kuuntele sanaa, ei Raamatua, ei ilmoitusta, koettakoon Ju- mala millä tabansa. Raamatun ja kirjat se polkee ja polttaa, niinkuin kuningas Sojakimi teki Jeremian kirjalle, Jer. 36: 23. Sanat se kieltää, salaa ja kiroo. Ilmoituksen se ajaa

pois, ja ynnä sen kanssa tappaa profetat. Ja mikä kummempaa on, ei ole yksikään profeta tapettu, ajettu pois ja wainottu sentähden, että nuhteli törkeitä syntejä, paitsi **Johaunes Kastajaa**, jonka Herodia huoruutensa nuhtelemisen tähden tapatti. [Matth. 14: 1—72.] Tällä suurella miehellä täytyi olla kaikkein häpiällisin syy kuolemaansa. Ei Judalaisetkaan sentähden wihanneet häntä, waan sentähden, ettei hän olettanut kaikkea heidän menoansa oiko oikiaaksi, ja sentähden he sanoivat hänellä olleen perkeleen. Ja niin on aina riita ollut oikiasta ja wäärästä Jumalan palveluksesta. Kain tappoi Abelin, ettei hänen Jumalan palveluksensa olisi päässyt voimaan.

7. Niinpä ovat kaikki profetat, wiisaat ja oppineet nuhdelleet epäjumalijuudeksi sitä Jumalanpalvelusta, jota järki ja työt tekewät ilman uskota; niin sitte luonnollinen luulo menee ja kehuu sitä tekewänsä Jumalalle kunniaksi ja että se on oikias; sentähden täytyy profetain muka Jumalan palveluksen, kunnian ja hywän töitten kieltäjinä ja nuhtelioina kuolla: niinkuin Kristus, Joh. 16: 2, sanoo: **aika tulee, että jokainen, joka teidän tappaa, luulee tekewänsä Jumalalle palveluksen.**

8. Niin oli wanhan Testamentin aikaisen koko epäjumalisuus, ei siinä, että tahtoivat kumartaa pölkkyä ja kiviä, waan siinä, että tahtoivat sillä palwella totista Jumalaa. Kuin nyt Jumala tainkaltaista kielsi ja he tekivät sitä omasta hywäksymisestään ilman uskota, oli se totisesti perkeleestä, eikä Jumalasta. Sentähden sanoivat profetat, ettei se ollut Jumalaa palwella, waan epäjumalia. Tämöistä nyt eivät saattaneet kuulla ja kärkeä. Mutta profetat eivät woineet Jumalan käskyn wuokki maiketa, ja täytyi heidän siis sentähden kuolla, ajettaa pois ja wainottaa.

9. Koko riita on siis siinä, että wäärät pyhät riitelewät totisten pyhän kanssa Jumalan palveluksesta ja hymistä töistä. Edelliset sanovat: se on Jumalan palvelusta. Jälkimmäiset sanovat: eipä ole, se on epäjumalisuutta ja taika-uskoa. Niin on alusta ollut ja pysyy loppuun asti.

10. Niin on nytkin: paawilaiset tekseiwät itselleen Jumalanpalveluksen ja hywät työt

omisssa ulkonaisissa menoissaan ja asetukfissaan, joka kuitenkin kaikki tyyni on uskotointa menoa, ihan ihmis-ajatelmaa, töihin rakettuita ja ilman Jumalan käskyä. Niin sanomme sitte: ei se ole Jumalaa palwella, waan se on, niinkuin muukin epäjumalisuus, palwella itseänsä ja perkelettä ja ihan ihmisten wiettelmistä pois kristillisestä uskosta ja yhteisestä weljellisestä rakkaudesta. Tämöistä he eivät nyt tahdo kärkeä, ja saattawat niin sitä surkeutta matkaan, mikä nyt on liikkeellä.

11. Siitä he sopimat molemmin puolin, että Jumalaa pitää palweltaaman ja hyviä töitä tehtämän; mutta selityksessä, mitä Jumalan palwetus ja hywät työt ovat, siinä ovat aina riitaisia. Sillä nämät sanovat: „uskoa waaditaan, mutta luonto ja järki toinensä ovat hukassa.“ Mutta toiset sanovat: „ei usko maksa mitään, luonto toinensä on hywää ja oikias.“

12. Siinä he myös sopimat, että törkiät synnit: murha, huoruus, ryöstö, j. m. s. eivät ole oikias; mutta Jumalan palvelusta koskewaisissa pääasioissa ovat he niin erotettuina, kuin talwi ja kesä. Nämät pitäywät Jumalaaan ja hänen laupiuteensa ja pelkääwät häntä. Toiset juoksewat puitten ja kiviin, ruuan ja waakteen, päiwän ja aikain alalle, ja tahtowat keltwata Jumalalle rakentamisilla, testamentilla, paastoilla, lauluilla ja kaljupäillä, eivät ollenkaan pelkää kohtiansa, ovat rohkeita ja täynnä kaikkea röyhkeyttä, ja niin pyhää, oppinutta ja wiisasta kansaa, jott'ei Jumala profetainsa, wiisastensa ja kirjanoppineittensa kanssa ole kyllä niin pyhä, oppinut ja wiisas.

13. Tämä ewankeliumi antaa meille muutamia kysymyksiä wastattamakfi. **Ensimmäinen on: miksi Kristus sanoo: Judalaisten päälle on tulewa kaikki se wanhurskas weri, joka wuodatettu on maan päälle hamasta wanhurskaan Abelin werestä asti, koska eivät kuitenkaan sitä kaikkea wuodattaneet? Wastaus: Kristuksen sanat tarkoittawat koko sitä joukkoa ja sukua, joka mailman alusta asti on wainonnut profetoja. Se todistetaan siitä, kuin hän ei puhutellut aikaisiansa yffistään, waan koko Jerusalemiä: Jerusalemi, Jerusalemi, siinä, joka tapat profetat, ja kiwillä surmaat ne,**

jotka sinulle lähetetyt ovat: kuinka usein minä tahdoin koota lapses j. n. e. Eihän tämä koske ainoasti läsnäolewia, waan Jerusalemin muinaisistakin asukkaita.

14. Vielä siitähän, kuin hän sanoo: **te tapoitte Zakarian templin ja alttarin waiheella**, kussa kuitenkin kuningas Joa tappoi saman Zakarian, 2 Mik. k. 24: 21, päälle kahdeksan sataa vuotta ennen Kristuksen syntymää. Vielä sanoo hän: **te tapoitte häneu**. Se ovat siis tappaneet Abelinkin, ja samoin he vielä tappawat profetat ja wiisaat. Skäänkuin tahdoisi hän sanoa: „tämä on kaikki yhtä kansaa, luontoa ja sukua: mimmoiset isät olivat, semmoiset ovat lapsetkin. Sillä se itsepäisyys, joka isissä hankasi Jumalaa ja profetoja vastaan, tekee samaa lapsissakin: niin on hiiri, kuin hiiren emäkin.“ Ja kuin Herra sanoo, **että heidän päällensä on tulewa kaikki wanhurskas weri**, on hänen ajatuksensa se, että tämä kansa on muodattama kaiken wanhurskaan weren; tämä on heidän luontonsa, eivät he muuta tee. Kaiken weren, mikä muodotetaan, muodattamat he; sentähden onkin se kaikenansa tulewa heidän päällensä.

15. Mutta miksi mainitsee hän ainoastaan Abelin ja Zakarian? koska ei kuitenkaan Zakaria ollut viimeinen, jonka weri muodotettiin, waan hänen jälkeensä vielä Esaia, Jeremia, Hefekiel, Uria, Mikä ja pian kaikki, joista Raamattu puhuu. Tosiaan on Zakaria ensimmäinen profetoista, jonka weren muodotusta hän nimentuten mainitsee. Mutta ei Kristus puhu tässä ainoasti profetain, waan kaikkestakin wanhurskaasta werestä, joista monta tapettiin kuningas Saulin aikana, samoin monta kuningas Akabin aikana, joita ei nimitellä.

16. Tähän en tiedä muuta wastata, kuin että Kristus tässä noudattaa Raamatun tapaa ja panee meille esimerkin, ettemme sanelisi, totena pitäisi taikka ehdottelisi semmoista, mikä ei Raamatussa selvästi perusteta. Sillä waikka Esaia ja muita profetoja tapettiin, ei ole kuitenkaan nimentuten Raamatussa tämän Zakarian jälkeen heidän taponsa muodosta mitään kirjoitettu. Ja waikka hän siis ei ole viimeinen, jonka weri muodotettiin, on hän kuitenkin viimeinen, joka nimeltään mainitaan, kuinka

hän ajallansa saarnasi ja tapettiin. Kristus nimittää siis ensimmäisen ja viimeisen wanhurskaan, joista Raamatussa mainitaan, ja sulkee siihen kaiken wanhurskaan weren, josta ei puhuta, waan joka kuitenkin ennen ja jälkeen muodotettiin.

17. Profeta Uriasta on tosin kirjoitettu, (Ser. 26: 23) että kuningas Jojakim tappoi hänen kauwan jälkeen tämän Zakarian. Mutta tätä kertowat wain toiset kauwan aikaa ennen tapahtuneeksi asiaksi; waan hänen aikanaan ei Raamattu hänestä kirjoita mitään, eikä mainitse häntä olleenkaan, waikka kuitenkin juttelee saman kuminkaan aikaa ja menoja historioissa, 2 Mik. k. 36: 4, ss. 2 Kun. k. 24: 1, j. s. Sentähden ei Herrakaan häntä mainitse.

18. Kysytään myös, miksi Kristus nimittää hänen **Barakian pojaksi**, koska kuitenkin Raamattu nimittää hänen **Sojadan pojaksi**? Sillä näin kuuluwat 2 Mik. k. 24: 20, 21, 22 sanat: **Jumalan Henki puetti Zakarian, papin Sojadan pojan; tämä astui kanjan eteen, ja sanoi heille: näin sanoo Jumala: miksi te rikotte Herran käskyn? Se ei ole teille menestykseksi; sillä te olette hyljänneet Herran, ja niin hylkää häntä teidän. Mutta he tekiwät liiton häntä vastaan, ja kiwittiwät hänen kuoliaksi kuminkaan käskystä, Herran huoneen pihalla. Ja hän sanoi kuollessansa: Herra on näkewä ja eskiwä. Tämä tapahtui sentintähden, että Zakaria nuhteli heidän asettamaa Jumalan palvelustansa.**

19. B. Hieronymus arwelee hänen hengellisestä syystä nimitetyksi **Barakian pojaksi**, sentähden että Barakia on latinaksi sama kuin **Benedictus, siunattu**. Toiset toimittawat selkeemmin tästä, sanoen hänen isänsä Sojadan liikanimen olleen Barakian, kufaties sentähden, että hän toimitti paljon hyvää tälle kuminkaalle ja kansalle, jonka wuoksi nimittiwät hänen siunatuksi; mutta kuolemansa jälkeen he kiitoksiksi tappoiwat hänen poikansa, niinkuin sananlaskun mukaan tawallisesti mailmassa käypi: „jonka hirrestä päästät, se sinun hirteen metää“. Niin käwi Jumalan Pojankin; koska Jumala koko mailmalle kaikkea hyvää teki, ristiinnaulitsiwat he hänen rakkaan Poikansa, jota tämäkin tapaus kuwailee.

20. Viimeksi kysytään: koska ei nyt kukaan voi Jumalan tahtoa estää, miksi hän siis sanoo: **kuinka usein minä tahdoin koota sinun lapses, ja te ette tahtoneet?** Tätä lausetta on vedetty monellaisiin: moniaat ovat tällä perustaneet vapaan tahdon ja sen voiman, vaikka kuitenkin hyvin näkyy, ettei tässä nuhdella vapaata tahtoa, vaan omaa tahtoa; ja onkin se keivotoin vapaus, joka ainoastansa tekee Jumalaa vastaan ja jota näin kovasti kirotaan ja nuhdellaan.

21. B. Augustinus wääntää sanat sinneppäin kuin olisi Herran tarkoitus tämä: niin monta kuin lapsistas kokosin, sen tein minä vastoin tahtoa. Mutta sillä tehdään aivan wäkiwaltaa tälle yksinfertaiselle lauseelle; paljoa selwempi olisi sanoa: Kristus, joka huoleksensa otti kaikki inhimilliset tarpeet, puhuu tässä ihmisenä. Niin teki hän paljon ihmisyntensä puolesta, joka ei sowi jumaluudelle, esimerkiksi, että hänen täytyi syödä, juoda, maata, käydä, itkeä, kärsiä ja kuolla. Samoin sopisi tässäkin sanoa hänen, ihmisyntensä luonnon ja halun puolesta, sanoneen: **minä tahdoin, ja sinä et tahtonut.**

22. Sillä, niinkuin usein olen sanonut, pitää Kristuksen sanoja hyvin tarkastettaman, joista muutamat ainoastaan osoittawat jumaluuden, toiset ihmisyntensä luontoa. Mutta kuitenkin, koska hän tässä asettaa itsensä Jumalaksi, sanoen: **minä lähetän teille y. m.** (Sillä profetain lähettäminen on ainoasti Jumalan tehtävää); ja Luukk. 11: 49 sanoo hänen sanoneen: **sentähden myös Jumalan wiisaus sanoi: minä lähetän heille profetat j. m.;** päälliseksi ilmoittaa hän sanoillansa, ettei hän tahtonut ainoasti omalla ajallansa, vaan muinoinkin ja usein koota lapsiansa; joka on ymmärrettävä jumaluuden tahdosta; sentähden vastaamme näin:

23. Että sanat kaikkein puhtaimmasti ja yksinfertaimmasti tarkoittawat jumalallista tahtoa, Raamatun tawan laihin, joka puhuu Jumalasta niinkuin ihmisestä yksinfertaiten wuoksi, kuten 1 Mos. 6: 6 kirjoitetaan: ja **Jumala katui ihmisen tehneensä,** vaikka ei kuitenkaan Jumala saata mitään katua. Samoin, että hän wihastuu, vaikka ei hänessä kui-

tenkaan mitään wihaa ole. Samoin 1 Mos. 11: 5, että hän astui taiwaasta alas katsomaan Babelin kaupunkia ja tornia, vaikka hän kuitenkin aina on istuma. Ja Ps. 44: 24 sanoo profeta usiasti hänelle: **herää Herra, miksis makaat?** Samoin Ps. 59: 5, 6: **nonse tulemaan minua vastaan,** ja sellaisia; vaikka ei hän kuitenkaan nuku, ei makuu, eikä ole kaukana; samoin Ps. 1: 6: että **Jumala ainoastaan tietää wanhurskasten tien,** vaikka hän kuitenkin tietää kaikki asiat.

24. Sentaltaiset lauseet ovat kaikki puhutut tuntoimme ja luuloimme, eikä jumalallisen luonnon luonnollisen omaisuuden laihin. Sentähden älköön niitä vedettäkö korkiaan mietteesen ja taimaalliseen puheesen jumalallijesta luonnosta, vaan oletettakoot yksinfertaisille täällä maan päällä ja meidän tuntomme mukaan puhutuksi ja ymmärrettäväksi. Sillä emme hawaitse hänen muutoin tekewän, kuin mitä sanat ilmoittawat. Ja onkin tämä warsin lohdullinen tapa Jumalasta puhua, eikä peljättävä, eikä korkia. Samoin tässäkin: **kuinka usein minä tahdoin,** ymmärrettäköön myös hänen niin tehneeksi, ettei kukaan saa muuta ajatella, eikä tuntea, kuin että hän tahtoi heitä mielellään koota, aivan niinkuin ihminen tekisi, mielellänsä haluten sitä. Laske siis korkeat asiat menemään, ja jää sinä riestään ja Raamatun yksinfertaiseen mieleen.

Uskon oppi tästä ewankeliumista.

25. Mutta että saisinme opetustakin tästä ewankeliumista, asettaa Herra tässä meille suloisen kuman ja wertautsen, kuinka uskon ja uskowaiisten ihmisten laita on, niin etten suloisempaa tiedä koko Raamatussa. Hän puhui wihassa ja tuskaantuneena Judalaisiin monta kowaa sanaa tässä luvussa, ja huusi hirmuista woivotusta heidän epäuskollensa. Sentähden tekee hänkin, niinkuin wihastuneet ihmiset kiittämättömälle koroittawat hyvät työnsä ja hyvän tahtonsa mitä korkeimmalle ja sanovat: „olisin mielelläni rakkaudessani hänelle koko sydämmeni syttännyt, y. m.“

26. Samoin tässä Herran, julistaen hyvän tahtonsa ja hyvät työnsä Judalaisille

kaikkein sydämmellimmäällä tavalla, sanoo tässä tahtoneensa mielellään olla heille kanana, jos he olisivat tahtoneet olla poikina. Oi ihminen! tarkkaa hyvin sanoja ja vertausta, kuinka aiwan yksivakaisesti ja täydellä sydämmellä hän tätä julistaa! Tässä kuvausessa näet, kuinka sinun pitäisi Kristusta kohdella ja mihin hän sinua hyödyttäisi, ja miten sinun tulisi häntä käyttää ja nautita. Katsooppa kanaa ja sen poikaisia. Siinä näet Kristuksen ja itjes maalatuksi ja kuvatuksi paremmin kuin yksikään maalari woipi kuvata.

27. Ensin on selvä, että sielumme ovat kanan-pojat; niin ovat perkeleet ja pahat henget haukat ilmassa. Emme kuitenkaan ole yhtä viisaita kuin kanan-poikaset pakenemaan emän alle; niin perkeleet ovat paljoa kavalampia sielujamme ryöstämään, kuin haukat kananpoikia iskemään. Nyt sanottiin eräässä epistolasissa, ettei sinä ole kyllä, että olemme jumalitet, teemme hyviä töitä ja elämme armossa. Sillä eipä wanhurskauteemme, saattikka wääräryytemme, woi kestää Jumalan silmään ja tuomion edessä. Sentähden olen sanonut: usko, kussa se oikia on on sen tapainen, ettei se itseensä eikä uskohonsa luota, waan pitää itsensä Kristukseen ja antaapi hänen wanhurskautensa alle ja pitää sen suojanansa ja tukenansa, niinkuin ei kanan-poika luota itseänsä omaan eloonsa ja juoksuunsa, waan antaapi kanan ruumiin ja siipein alle.

28. Sillä joka tahtoo kestää Jumalan tuomiolla, ei sinä ole kyllä, että hän sanoo: „minä uskon ja minulla on armo!“ Sillä kaikki mitä hänessä on, ei woi kylläksi häntä warjella; waan tarjotkoon tätä tuomiota vastaan Kristuksen oman wanhurskauden ja pakkoon sen neuwottelemaan Jumalan tuomion kanssa; se kestää kaikella kunnialla hänen edessänsä ijanikaikkisesti, niinkuin Ps. 111: 3 ja Ps. 112: 3 sanoo: hänen wanhurskautensa pysyy ijanikaikkisesti. Tämän alle hiipii, puikahtaa ja painuu hän, uskaltaa ja usko ilman mitään epäilyksetä sen häntä warjelewan, ja tapahtuikin niin; hän warjellaan sellaisen uskon kautta, ei itsensä eikä senkaltaisen uskonsa tähden, waan Kristuksen ja hänen wanhurs-

kautensa tähden, jonka alle hän antaa itsensä. Joka usko ei näin tee, ei se ole oikia.

29. Katso, tätä Raamattu tarkoittaa Ps. 91: 1—7, sanoessaan: joka korkeimman warjeluksessa istuu ja kaikkivaltiaan warjossa oleskelee, hän sanoo Herralle: sinä toivoni ja luunani: Jumalani, johonka minä uskallan! Sillä hän pelastaa minun wäyhyän paulasta ja wahingollisesta ruttotandista. Hän sulil-lausa sinua warjoo, ja sinun turwas on hänen siipeinsä alla: hänen totuutensa on keihäs ja kilpi; ettes pelkäisi yön kauhistusta ja nuolia, jotka päiwällä lentäwät: sitä ruttua, joka pimeissä liikkuu, ja sairautta, joka puolipäiwänä turmelee. Waikka tuhannen kaatuissi wuollas, ja hymmentuhatta wifiallas; ei se sinun jatu.

30. Katso, tämä kaikki on sanottu uskosta Kristukseen, kuinka se yksinänsä kestää, ja warjellaan kaikelta maaralta ja turmiolta, wäärältä opilta ja perkeleitten kiusauksilta, ruumiillisilta ja hengellisiltä, molemmin puolin, että kaikki muut kaatuwat ja turmeltuwat, sentähden että hän pakenee Kristuksen siipein ja sulkein alle, ja siihen ottaa pakonsa ja uskalluksensa. Niin sanoo Malakiakin, l. 4: 2: teille, jotka minun nimeäni pelkäätte, on wanhurskauden aurinko koittawa, ja autuus hänen siipeinsä alta. Sentähden kutsuu p. Paawali hänen propitiatorium, armo-istuimeksi, Rom. 3: 25, ja opettaa joka paikassa, kuinka me hänen kauttansa ja hänen allansa uskossa suojelemaan. Jos siis uskowaiset ja pyhät tarvitsewat näin suurta warjelusta, misjä ne fitte säilywät, jotka wapaalla tahdollaan ja omilla töillään liikkumat ulkona Kristuksesta?

31. Totisesti, meidän täytyy pysyä Kristuksen turwisja ja Kristuksen alla, eikä poiketa emäkanasta, muutoin on kaikki hukassa. P. Pietari sanoo 1 Piet. 4: 18: tuskalla hurstas autuaaksi tulee; niin, työlästä onkin tämän kanan alla pysyä; sillä sieltä repii meitä monellainen kiusaus, ruumiillinen ja hengellinen, niinkuin mainittu 91 Psalmi osoittaa.

32. Katso nyt, kuinka luonnollinen emäkana tekee: tuskin löytyy eläintä pojilleen helämpää. Se muuttaa luonnollisen äänensä ja

ottaa surkian ja walittawan äänen. Se etsii, kuoputtaa ja houkuttelee poikaisiansa. Ruska se jotakin löytää, sitä ei hän raske syödä, vaan jättää pojilleen; kaikella kiivaudella hän sotii ja parhau haulkaa vastaan, lewittelee siipensä mieluisesti ja astuttaa poikansa allensa ja päällensä, karsii heitä näin hyvin; ja tuo onkin ihana suloinen kuva.

33. Samate Kristuskin otti surkian äänen, surkutteli meitä ja saarnasi parannusta, ilmoitti jokaiselle hänen syntinsä ja surkeutensa, kaikesta sydämmestä, kuoputtaa Raamatussa, houkuttelee meitä siihen, panee meitä siitä syömään ja lewittelee siipensä kaikella wanhurskautellaan, ansiollaan ja armollaan meidän päällemme, ottaa meitä niin ystävällisesti allensa, lämmittelee meitä luonnollisella lämpimällä, se on, Pyhällä Hengellään, joka ainostaan hänen kauttansa tulee, sotii puolestamme perfeleitä vastaan ilmassa.

34. Missä ja miten hän tätä tekee? Epäilemätä ei ruumiillisesti, vaan hengellisesti. **Kaksi siipeänsä on P. Raamatun kaksi Testamenttia.** Ne lewittelevät ylitsemme hänen wanhurskautensa ja saattawat meidän hänen allensa. Tämä toteentuu niin, että Raamattu opettaa meihin senkaltaista, eikä muuta, kuinka Kristus on semmoinen emä-kana, että me uskossa warjellaan hänen allansa ja hänen wanhurskautensa kautta. Jonkatakäden mainittu Psalmi itse selittää mitä siivet ja julat merkitsevät, ja sanoo: **hänen totuutensa eli uskollisuutensa (se on, Raamattu uskolla käsitetty) on leijäs ja kilpi** vastoin kaikkea pelkoa ja waaraa. Sillä meidän on käsitäminen Kristus sanassa ja saarnassa, ja rippuminen hänessä sillä luulla uskolla että hän on sellainen, kuin hänestä nyt sanottiin. Niin olemme samalla totisesti hänen siipeänsä ja totuutensa alla, ja säilymme hyvin niitten suojassa.

35. Niin on siis tämä ja kaikki muut ewankeliumit hänen siipensä eli totuutensa; sillä ne opettawat jokainen Kristusta tällä tavalla, kuitenkin toisessa paikassa selwemmin, kuin toisessa. Tätä ennen kutsuttiin hän walkeudeksi ja elämäksi, samoin herraksi ja auttajaksi. Tässä nimitetään hän emä-kanaksi, ja alinomia waaditaan uskoon. Niin on nyt

hänen ruumiinsa hän itse eli kristillinen seurakunta, hänen lämpimänsä on hänen armonsa ja Pyhä Henki.

36. Katso, tämä on se kaikkein armain emä-kana, joka alati mielellään tahtoo koota meitä allensa, lewitellä siipensä ja houkutella, se on, hän saarnaa ja saarnauttaa molempia Testamenttejä; lähettää profetaita, wiisaita ja kirjanoppineita Jerusalemiin, kaikkeen maailmaan. Mutta kuinka käypi? Me emme tahdo olla poikaisina; warsinakin ylipiät pyhät, ne sotiwat erinomaisesti sitä vastaan hywillä töillänsä, eivätkä tahdo tunnustaa, että usko on niin kaiketi tarpeellinen ja autuaallinen; eivätkä he tahdo waaraansa tietää, eikä menonafakaan wääränä pitää. Vieläpä päälliseksi rupeewat itsekin haukoiksi ja sijoiksi, syöwät ja ahdistelewat poikia ja kanaa, repiwät siivet ja ruumiin, tappawat profetat ja kiwittäwät ne, jotka heille lähetetään; mutta mikä heille palkaksi kiertyy? Kuule nyt hirmuisia asioita.

37. **Katso, teidän huoneenne jätetään teille kylmille.** Woi hirmuisista rangaistuksista! Tämän näemmekin judalaisissa. Niin kauwan he tappiwat profetaita, ettei Jumala enää heille yhtäkään lähettänyt, vaan on nyt päälle kahdeksantoistakymmentä sataa vuotta sallinut heidät waeltaa ilman saarnata, ilman profetaita, on ottanut heiltä sanansa pois ja wetänyt siipensä kokoon. Ja niin jäi heidän huoneensa autioksi, ei heidän sielunsa kukaan rakenna, eikä Jumala asu enää heidän keskellänsä, heidän käwi, kuten tahtoivatkin, niinkuin 109 Psalmiin 17 w. heistä lausuu: **hän tahtoi kirousta, se on myös hänelle tulewa; ei hän tahtonut siunausta, se on kansja hänestä kauwas erkawewa.** Niin tulee heidän päällensä kaikki se weri, joka wuodatettu on maan päälle; ja näin toteentui ewankeliumi heidän tuomioksensa.

38. Niin lausui Esaiaskin 5: 5, 6 heistä: **Nyt minä tahdon teille ilmoittaa, mitä minä tahdon wiinamäelleni tehdä: hänen aitaansa pitää otettaman pois, että hänen pitää autiona oleman, ja hänen muurinnsa pitää järjettämän, että hän tallattaisiin.** Minä tahdon sen saattaa autioksi, ettei kenkään pidä hänessä leikkaaman eli kauraman, vaan ohdakkeita ja orjantappuroita pitää hänessä kaswaman; ja

lahdon pilviä kieltää satamasta hänen päälensjä. Voi hirmuisia fanoja!

39. Mitäs nyt se, ettei jada heille, muuta on kuin, ettei he ollenkaan saa kuulla ewankeliumia ja uskoa? Ei hänessä leikata eikä katiweta, mitäs se on muuta, kuin ettei tukaan heidän ellytystänsä nuhtelee, eikä ilmoita heille heidän wirheitänsä. Senpätähden on hän jätettynä ihmis-opettajille, jotka niin särkewät ja tallawat hänen, että hänen täytyy autioiksi jäädä, eikä kaswa muuta, kuin ohdakkeita ja orjantappuroita, se on uskottomia tekopyhiä, jotka ei tee Hengen hedelmää, waan kaswawat ja tuleentuwat ijankaikkiselle tullelle, kuin ohdakkeet ja orjantappurat.

40. Niitä kaikkia mekin pakanat tarkoin sydämmelle laskekaamme. Yhtä pahasti on meidän laita, joll'ei paljoa pahemmin. Emäkanaa mekin olemme wainonneet, emmekä ole uskossa pysyneet. Sentähden tapahtui meidänkin niin, että hän meidänkin huoneemme kylmille jätti ja wiinamäkemme autioiksi. Ei nyt jada enää mailmasa missään, waan ewankeliumi ja usko waikenemat. Ei näy leikkaamisista eikä katiwamisista missään, ei saarnaa tukaan ihmisten wääriä töitä ja oppeja vastaan, eikä karji sellaisia hyödyttömiä kapaleita pois; waan hän jättää meidät särjettäväiksi ja tallattawiksi paawin, pispain, pappain ja munkkein haltuun, joita koko mailma on täynnä, täynnä, täynnä, eivätkä muuta tee, kuin särkewät ja tallawat tätä wiinamäkeä. Mikä opettaa niin, mikä näin, mikä tallaa mitään, kuka tutakin paikkaa: kufin tahtoo rakentaa omaa lahkoansa, seuraansa, jäätjänä, oppiansa, lakiansa ja töitänään.

41. Siten olemme niin tallatut, ettei enää kuulu yhtään uskon tietoa, ei kristillistä elämää, ei rakkautta, ei Hengen hedelmää, waan sulaa tulen ruokaa, ohdakkeita ja orjantappuroita, se on, ulkokullatuita ja kujeiluita, jotka rohkenemat pitää itseään kristittynä walwiaisilla, meshuilla, asetuskunnilla, kelloilla, kirkkoilla, harppu-soitoilla, runsu-seppeleillä, pyhäin kumarruksella, pyhäpäiwillä, kaapuilla, kahupäillä, waatteilla, paastoilla, pyhillä waelluksilla, ja muilla lufemattomilla pila-töillä.

42. Voi Herra Jumala! Ylön paljon kufistettu! ylön paljon tallattu! Voi Herra Kristus! Ylön häwiöllä ja hyljättyinä olemme ihmisparat näinä wiimeisinä wihaan päiwinä! Baitmenemme owat fusia, wartiamme pettäjiä, suojeliamme owat wiholli-

fia, iämme murha-miehiä ja opettajamme wiettelöitä. Voi! Voi! Voi! Milloin? Milloin? Milloin lakkaa ankara wihas?

43. Wiimein kuitenkin luvataan tässä Judalaisille lohbutus, näillä fanoilla: sillä minä saun teille: ette suinkaan minua tästedeä näe, siihen saakka kuin te sanotte: siunattu olkoon se, joka tulee Herran nimeen. Nämät sanat puhui Kristus tiistaina jälkeen palmupäiwän, ja owatkin nämät hänen saarnansa loppu- ja wiime-sanat maan päällä. Sentähden ei ne vielä ole toteentuneet, waan owat toteentuwia. Toisin he hänen Herran näin ottimat palmupäiwänä vastaan, waan ei ne sillä vielä toteentuneet. Sanoja: ette suinkaan minua tästedeä näe, ei saa niin ymmärtää, ettei he muka enää häntä ruumiillisesti näkisi, koska he kuitenkin hänen sen perästä ristiinnaulitsiwat. Waan sitä hän tarkoittaa, ettei he enää näkisi häntä saarnaajana ja Kristuksena, joffi hän lähetettiin. Sipä he nähneekään enää hänen wirkaansa ja häntä wirassa. Tässä saarnassa antoi hän heille wiimeisensä, ja nyt hän päätti wirkaansa, johonka hän lähetetty oli.

44. Niin on nyt warmaa, että Judalaiset wieläkin tulewat sanomaan Kristukselle: kiitetty olkoon se, joka tulee Herran nimeen. Sitä ennusti Moseskin 5 Mos. 4: 30, 31: niin sinä wiimeisinä päiwinä palajat Herran Jumalas tykö, ja kulet hänen ääntänään. Sillä Herra sinun Jumalas on armollinen Jumala, ei hän sinua hylkää, eikä kadota sinua: eikä unhoita isäis liittoa, jonka hän heille on waruonut.

45. Samoin Hosea 3: 4, 5: Israelin lasten on monta päiwää oleminen ilman kuningasta, ilman päämiehestä, ilman uhria, ilman alttarita, ilman päällhshametta ja ilman epäjumalitten kuwia. Sitte Israelin lapset palajawat, ja etsiwät Herraa Jumalaansa, ja Dawidia kuningastaansa, se on Kristusta, ja heidän pitää pelwolla tuleman Herran ja hänen hywyhtensä tykö wiimeisillä ajoilla. Ja Maria 2 Mik. 1: 15: 2, 3, 4: jos te hylkäätte Herran, niin hänkin hylkää teidän. Monta päiwää on Israellisja, ettei yhtään oikata Jumalaa ole, eikä yhtään pappia, joka opettaa, eikä yhtään

lafia. Ja kuin he tuskinsansa kääntyvät Herran Israelin Jumalan tykö, etsimään häntä, niin he löytävät hänen.

46. Nämät lauseet ei ole ymmärrettävät muista kuin nykyisistä Judalaisista.*) Siwäthän he koskaan ennen ole olleet ilman päämiestä, ilman profetaita, ilman pappia,

ilman opettajita ja lajita. B. Baawali Rom. 11: 25, 26 todistaa tämän, sanoen: paatumus on puolittain Israelille tullut, siihen saakka kuin pakanain täydellisyys tuli. Ja niin kaikki Israel on tulewa autuaaksi. Tehwös Jumala tämän ajan olewan lähellä, niin kuin me toiwomme! Amen.

Neljäntenä Joulupäivänä.

Evank. Matth. 2: 13—18.

Tämän ewankeliumin selityksen weroiseksi kelpaa N:o 8 täällä edelläpäin.

N:o 9. Lähimmäisenä Sunnuntaina Joulusta.

Evank. Luuk. 2: 23—40.

Ja Josef ja hänen äitinsä ihmettelivät niitä, jotka hänestä sanottiin; ja Simeon siunasi heitä, j. n. e.

1.

Hywin uskottawa on edellisen epistolan aiwan ymmärtämättömyydestä säädetyksi tälle sunnuntaille, ja säätäjän tässä arwelleen, että, koska epistola puhuu jostain nuoresta perillisestä, joka on kaikkein tawarain herra, tämä olisi puhuttu lapsesta Kristuksesta; niinkuin myös monta epistolaa ja ewankeliumia samallaikästä taitamattomuudesta on sääetty sopimattomille päiwille. Ei ole kuitenkaan pää-mahti järjestyksessä; yhtä on, mitä saarnattaneen kullakin ajalla, ainostaan (kunkin asian) oikia ymmärrys pysyy järjestyksessään. Niin tapahtui tämäkin ewankeliumi Kynttilä-messuna, jolloin Maria kantoi

lapsen templiin; kuitenkin luetaan tätä tällä päiwällä. Kaikkia näitä sanon sen wuoksi, ettei ajan järjestys ketään esyittäisi, eikä esittäisi tätä ewankeliumia ymmärtämästä oikiassa järjestyksensä. Me tahdomme jakaa tämän kahteen osaan: ensimmäisessä puhua Simeonista, toisessa Annasta. Onkin tämä ylönpalttisesti rikas ewankeliumi, ja hywin sovitettu: ensin katsottakoon miestä Simeonia, sitte waimoa Annaa, molemmat wanhoja ja pyhiä ihmisiä.

Edellinen osa, Simeonista.

2. Ja Josef ja hänen äitinsä ihmettelivät niitä, jotka hänestä sanottiin. Mitä ovat ne kummalliset asiat, ja kuka niitä sanoi hänestä? Warnaankin ne, jotka p. Simeoni puhuu wähän ennen, koska hän templissä otti lapsen Jesuksen käsiwarrellensa ja sanoi: nyt sinä, Herra, lasket palvelias rauhaan meidän, sanas jälkeen; sillä minun silmäni ovat nähneet sinun autuutes, jonka walmistit kaikkein kansain nähtäväksi, waleudeksi walistamaan pakanoita, ja kansas Israelin kunniaaksi. Tätä, sanoo nyt Luukas, ihmettelivät he, että

*) Tämä § 46 kuuluu toisiin w. 1546 painoksessa, nimittäin näin: nämät lauseet puhuwat kaikki viimeisestä ajasta, kuin Judan waltatunsa ja oikia pappis-tunta lakkasivat, että seutu jälleen monta Judalaista oli kääntynyt oikian imutnaan ja papiin Kristuksen puoleen; joka sitte tapahtui, Kristuksen tawarain asunin jälkeen, apostolein kanta ja sen jälkeen ewankeliumin saarnan kautta. Tämä selitys lopittiin paremmin Doht. Lutherus wainojan käsitykseen toisissa painoissa. Katso N:o 3, §§ 59—61 edelläpäin.

tuo vanha pyhä mies seisoi siellä heidän edeslänsä templissä, otti lapsen sylinsä ja riemulla puhui juuri kunniallisesti hänestä, että hän oli olewa walkeutena koko mailmalle, Wapahtajana kaikille kansoille ja koko Israelin kansan ylistykseen: ja että Simeoni itse piti hänen niin suuressa arwossa, että hän, nähtyänsä tämän lapsen, nyt mielellänsä kuolisi.

3. Olisin nyt syytä jos syytäkin ihmetellä, että tuollaista julkisesti puhui näin jalo mies ja näin julkisella pyhällä paikalla, koska kuitenkin tämä lapsi oli köyhä ja ylenkatsottu, hänen äitinsä köyhä ja halpa, ja isänsä Zoosjeppi warfin waratoin. Kuinka sopii fitte pitää tällaista lasta kaiken kansan Wapahtajana, kaikkein pakanain walkeutena ja kaiken Israelin kunniana ja ylistykseen? Nyt, kuin se jo on tietynä, ei saata tämä enää näkyä ihmeelliseltä; mutta silloin, kuin ei tästä vielä mitään tietty, näkyi se hywin kummalliselta, ja oli hänen köyhä lapsuutensa niin tynni toista, kuin se mahtawa, suuri meno, josta Simeoni puhuu.

4. Mutta Zoosjeppi ja Maria kuitenkin uskoivat, sentähden ihmettelivätkin he tätä. Jolleivät olisi uskoneet, olisi tämä ollut heistä halpaa eikä ollenkaan ihmeteltävää, waan wäärää ja mitätöntä. Niin todistaa tämä ihmetteleminen suurta uskoa Zoosjeppissa ja Mariassa.

5. Mutta, sanonee joku: miksi he ihmetelivät ainoastaan tätä? Olivathan jo ennen enkeleiltäkin kuulleet hänen Kristukseksi ja Wapahtajaksi, vieläpä paimenetkin puhuivat hänestä warfin kunniallisesti; olipa sekin ihmeellistä, että kuninkaas eli tietäjät kaukaisilta mailta tulivat häntä palvelemaan uhreillansa. Tiesi myöskin Maria hywin, kuinka hän sen oli siittänyt Pyhästä Hengestä, ja ihmeellisesti synnyttänyt, ja oli kuullut enkeli Gabrielilta, että hän olisi olewa suuri ja kutsuttawa Jumalan Pojaksi. Kaikki tämä tapahtui aiwan ihmeitten kautta aina tähän saakka, jolloin ei enää ilmesty yhtään ihmettä; waan tässä ainoasti julistetaan ja ferrotaan niitä, joita ei vielä hänessä ilmestynyt eikä nähty. Minä katson, ettei tässä saa liiwetä liika korkealle

eikä joutaa ulapalle aukialle: ewankelista ei kielä heidän jo ennenkin ihmetelleen; waan hän tahtoo tässä yksinkertaisuudessa kirjoittaa, mitä he silloin tekivät, kuin p. Simeoni warfin kunniallisesti puhuu tästä lapsesta; ikään kuin hän tahtoisi sanotuksi:

6. Koska Simeoni puhuu näin suuria asioita tästä lapsesta, eivät katsoneet wanhemmat tätä ylen, waan uskoivat wahvasti. Sentähden he seisoiwat tässä, kuultelimat häntä ja ihmettelimat tällaista puhetta. Mitä muuta olisimat tehneet? Ei tällä kielletä heidän jo ennenkin yhtä paljon, taikka enemmänkin ihmetelleen. Mutta mitä tällainen ihmetteleminen hengellisesti merkitsee, tätä tutkisteltakoon wasta eteenpäin; me pitäymmme nyt wain tekstin poolestawillisessa ymmärryksessä, joka joutuu meille uskomme esikuwaksi, että mekin oppisimme, kuinka Jumalan työt owat niin ihmeelliset meissä, että alku ja loppu näkyvät ihan erilaisilta: alku ei ole mitään ja loppu on kuitenkin kaikki; samoin kuin lapsi Kristus tässä ei ole mitään nähtävä, ja on kuitenkin lopuksi kaikkein kansain Wapahtaja ja walkeus.

7. Jos Zoosjeppi ja Maria olisimat tässä tuominneet ulkomuodon mukaan, olisimat pitäneet Kristuksen paljaana köyhänä lapsena. Waan nyt he laskevat ulkomuodon menemään ja pitäywät kiintiällä uskolla ainoasti Simeonin sanoihin; sentähden ihmettelivätkin hänen puhettansa. Samoin täytyy meidänkin jättää kaikki oma mielemme Jumalan töisä ja rippua yksistänsä hänen sanoissansa, ettei ylimämme ja mielemme meitä pahentaisi.

8. Että he ihmettelivät tätä Simeonin puhetta, on senkin wuoksi kirjoitettu, että näkisimme, kuinka Jumalan sana ei ikään liiku, eikä saarnata ilman hedelmätä, niinkuin hän, Ef. 5: 11, sanoo: *minun sanani, joka suustani (se on, Jumalan sanansaattajan suusta) lähtee, ei se ole tyhjänä palajawa minun tyköni, waan tekewä mitä minulle otollinen on, ja se on menestywä, jota warten minä sen lähettänytkin olen.* Näin tahtoo nyt ewankelista sanoa: Simeoni piti sydämmellisen, kauriin puheen ja saarnasi sulaa ewankeliumia ja Jumalan sanaa. Sillä mitä on ewankeliumi

muuta, kuin saarna Kristuksesta, kuinka hän on koko mailman Vapahtaja, valkeus ja kunnia? Josta saarnasta sydän riemastuu, eikä voi iloltansa muuta, kuin kohta ihmetellä tämmöistä suurta armoa ja lohdutusta, niin pian kuin se tähän (vain) uskaltaa.

9. Mutta vaikka tämä puhe on kaunista ja verrattoman lohdullista, oli tässä kuitenkin harvoja, jotka hänen uskoivat, niin, he katsoivat tätä turhuudeksi, käyskentelivät ja seisoskelivat templissä. Mikä rukoili, mikä mitään muuta teki, eivätkä ollenkaan huolineet näistä Simeonin sanoista. Kuitenkin, koska Jumalan sanan tulee hedelmää kantaa, löytyipä osa niitäkin, jotka tätä ilolla ja ihmettelemisellä ottivat hyväksyen, nimittäin: Jooseppi ja Maria. Tässä nuhtelee siis ewangelista salaa Judalaisten uskottomuutta, että heistä niin monta oli täällä saapurilla, (illä tämä tapahtui julkisesti templissä), eikä tahotonut kuitenkaan yksikään uskoa, vaan he pahentuivat kaikki Kristuksen lapsuudesta. Opimme siis tässä, että Jumalan sanaa pitää miellään kuultaman, sillä ei sitä kuulla ilman hedelmää.

Ewangeliumin hengellinen selitys Simeonista.

10. Tästä seuraa nyt tämän Joosepin ja Marian ihmettelemisen hengellinen merkitys. Templi on Jumalan sia, ja merkitsee siis kaikkia paikkoja, joissa Jumala on. Tällä merkitään myös pyhä Naamattu, jossa Jumala löydetään, niinkuin oikialla paikallansa. Tuoda Kristus templiin, ei ole muuta, kuin mitä Tessalonikalaiset tekivät, Ap. Tek. 17: 11, jotka otettuansa kaikella himolla ewangeliumin osaksensa, juoksiivat tällä Naamattuun, tutkittellen joka päivä, josko uin olisi. Nyt on Simeoni tässä templissä, ja osoittaa tällä kuvan kaikista profetoista, jotka olivat täytetyt Pyhällä Hengellä, kuten Lukas sanoo Simeonista, ja puhuivat ja kirjoittivat Pyhän Hengen vaikuttamina, odottaen tulevaista Kristusta, niinkuin tämäkin Simeoni; eivätkä siitä tauvonneet, ennen Kristuksen tultua, siten kuin p. Pietari Ap. Tek. 3: 24 sanoo: **kaikki profetat hamasta Samuelista, ja sitten edespäin jokainen, kuin heistä on puhunut, ovat**

myös kaikki näitä (Kristuksen lihan) päiviä ennustaneet. Ja Kristus itse Matth. 11: 13 sanoo: **kaikki profetat ja laki ovat Johannesen asti ennustaneet, se on, Kristuksen kas-teenen asti, jolloin hän alkoi olla koko mailman Vapahtaja ja valkeus.**

11. Tätä osoitettiin Simeonissa, ettei hän kai ollut ennen kuolema, kuin näkisi Herran Kristuksen. Sentähden nimitetäänkin hän **Simeoniksi, se on, kuulewaksi, sen vuoksi että profetat kuuluivat ainoastaan Kristuksesta, niinkuin olemasta heidän jälisensä ja tulewasta heidän peräsensä; sentähden oli hän heillä ja he kuuluivat häntä, ikäänkuin seljän takaa.** Koska nyt näin Kristuksen ja ewangeliumin kanssa tullaan templiin, ja katsotaan Naamatua, jilloin osoittawat profetain lauseet itsensä häntä kohtaan warfin sydämmelliseksi, ottawat hänen sjiinsä ja sanovat kaikki suurella ilolla: „tämä on se mies, tämä, juuri tämä on se, josta puhuimme, nyt on puheemme rauhasa ja riemussa toteentunut.“ Ja niin alkawat kaikki antaa mitä kauniimpia todistuksia: kuinka tämä Kristus on Vapahtaja, valkeus, lohdutus ja Israelin kunnia, ja mitä kaikkea muuta, jota Simeoni tässä sanoo ja julistaa.

12. Tästä sanoo p. Paawali Rom. 1: 2: **kuinka Jumala jo ennen profetauksia kautta pyhissä Naamatuissa on luwannut ewangeliumin, ja selittää niin, mitä Simeoni ja templi ovat; niin ikään Rom. 3: 21, 22: usko on todistettu lain ja profetain kautta; ja Kristus Joh. 5: 39, 46: tutkikaat Naamatuita; sillä ne ovat ne, jotka todistawat minusta. Jos olisitte Mojeffen uskoneet, totta olisitte minua uskoneet; sillä minusta hän on kirjoittanut.** Tämä olisi todistettava esimerkeillä, mutta wetäisi kowin pitkälle. Olemmehan jo nähneet Joulupäivän epistolassa (Hebr. 1) ja molemmissa ewangeliumeissa esimerkkejä siitä, kuinka apostolit pyhästä Naamatusta tuomat warfin kauniita ja sopivia todistuksia esiin. Vieläpä puhuttiinkin tästä Joulupäivän ewangeliumin (Luukk. 2: 1) edellisessä saarnassa wertaufnessa kapaloaateista, joihin lapsi oli kääritty.

13. Olkoon nyt kyllä Mojeffen lauseessa 5 Mos. 18: 15, jonka apostolit Ap. Tek. 3:

22 ja 7: 37 ustiasti tuovat esiin, jossa hän sanoo: **Herra teidän Jumalanne herättää teille weljistänne minun kaltaisen profetan; kuulkaat häntä kaikissa, mitä hän teille sanoo.** Tässä Moses lopettaa kansan kuulemisen ja oman opetuksensa julkisesti tähän profetaan, Kristukseen, että tästä lähin häntä kuulisivat. Ja onkin se todistus siitä, että Kristus oli olewa walkeutena ja Wapahantajana Moseksen jälkeen, ja epäilemätä Mosesta parempi. Muutoin ei olisi Moses opetustansa ja johdatustansa lopettanut ja waikennut häneen, waan olisi pitkittänyt vielä edemmä. Ja Es. 28: 16 sanoo: **Katso, minä lasken Sioniin perustuskiven, koetellun kiven, kallin kulmakiven, joka hywin on perustettu: joka uskoo, ei hän peljästywä ole.**

14. Suomaa kuinka siwästi ja somaasti nämät ja tämälaiset lauseet sopiwat ewankeliumiin, koska sanomat Kristuksesta juuri samaa kuin, mitä apostolitkin hänestä saarnasivat; ja tätä tekee koko Raamattu läpimiten. Sempätähden täytyi tämän Simeonin olla mieswanhus, että hän antaisi täydellisen ja tarvan kumauksen manhoista profetoista. Hän ei ota Jesusta käsiwarfillensa eikä helmaansa, waan sylinsä. Waikka tällä (yleilemisellä) on sywempi ymmärrys itsesään, on nyt meille siinä kyllä, että Raamatun ennustukset ja lauseet samaten tuovat meille Kristuksen ehdolle, tarjoowat hänen jokaiselle, eiwätkä pidä häntä itsellensä, joten sylissä kannettawalla tehdään. Tästä puhuu p. Paawali Rom. 4: 23 ja luv. 15: 4: **mitä ennen kirjoitettu on, ei ole hänen, waan meidän tähtemme kirjoitettu.** Ja p. Pietari sanoo 1 epist. 1: 12: **ei profetat itjiänsä sen kautta palwelleet, waan meitä.**

15. Sempätähden ei tahtonut Luukas sanoa, että he ihmettelivät niitä, joita Simeoni sanoi, waan niitä mitä lapsesta sanottiin; ei ewankelista hiisku Simeonin nimestä mitään, ja mieli tämän kautta aiwan tahallansa wetää meitä Simeonista tähän hengelliseen ymmärrykseen, että tällä käsittäisimme Raamatun lauseet. — Nyt ihmettelewät ainoastansa hänen isänsä ja äitinsä näitä lauseita. Mutta tässä pisti ewankelista meille rajawiitan eteen, waihetessaan kaiketi Joosepin ja Marian nimeä, nimittäen heitä yffistänsä isäksi ja äitiksi, että

antaisi meille syntä hengelliseen merkitykseen. Kuika on nyt Kristuksen hengellinen isä ja äiti? Hän itse nimittää hengelliseksi äitiksensä sitä, Mark. 3: 35, Luukk. 8: 21, joka tekee minun Isäni tahdon, hän on minun weljeni ja minun sijareni ja äitini.

16. P. Paawali nimittää itsensä isäksi 1 Kor. 4: 15: **ehkä teillä olisi kymmenen tuhatta opettajaa Kristuksessa, ei ole teillä kuitenkaan monta isää: sillä minä olen teitä Kristuksessa Jesuksessa siittänyt ewankeliumin kautta.** Niinpä on nyt selwä, että kristillinen seurakunta, se on, kaikki uskowaiset ihmiset, owat Kristuksen hengellinen äiti, ja kaikki apostolit ja kansan opettajat, jotka ewankeliumia saarnaawat, owat hänen hengellinen isänsä. Ja milloin wain joku ihminen uudesta syntyy, silloin Kristuskin syntyy hänestä. Nämät owat niitä, jotka ihmettelewät profetain lauseita, että he juuri kauniisti ja kiinnittäwästi sopiwat Kristukseen ja sangen kunniallisesti puhumat hänestä, wahwistaen ewankeliumia niin jalosti, ett'ei mitään suurempaa huwitusta tässä elämässä ole, kuin nähdä ja koetella sellaista Raamatusta.

17. Mutta toinen suuri joukko usottomia katsoo tämän Simeonin ylen, wieläpä nyljeskelee häntä, ja wääntää hänen sanansa, niinkuin mielettömän sanoja: he harjoittawat apinakujeitansa ja ilkiwaltaisuuttansa templissä, jopa, ajettawat Damaskon epäjumalia ja alttareita siune, juurikuin kuningas Ahas teki, 2 Kun. 16: 12, 13. Tännöisiä owat kaikki ne, jotka Raamatulla harjoittawat ilkiwaltaisuuttansa, wäärentäwät ja wetäwät sitä ihmisliseen ajatukseen ja ajettawat siihen puujumalansa, järjen, tehden siitä teko-oppeja ja ihmisjäätöjä. Popuksi saastuttamat ja turmelewat he tämän templin kokonansa, ja harjoittawat siinä kaikkea syntiä ja riettautta, niinkuin paawi jäännöillänsä, ja forkiakoulut Aristotelillansa tekewät ja owat tehneet. Tämän ohessa owat kuitenkin hartaita, wihiwät monta kivi- ja puukirkkoa, kappeleita ja alttareita, julmistinwat Turkkilaiseen, että hän saastuttaa ja häwitää tännöisiä kirkkoja; arwellen Jumalan wielä heille kostawan sitä, ehkä he kymmenen tuhatta kertaa pahemmin saastuttawat ja häwitäwät hänen rakkahinta templiänsä, Raamatua, joka on werrattoman parempi ja ijankaikkinen. Näin meillä hurjaillee tämä jokia ja hullu kansa! Näin laske heidät sitte menemään toinen jokia toisensa perään ijankaikkeen luolaan.

18. Tämä kentiesi ehkä näkyy jollekulle yffinkertaiselle oudolta, että Luukas nimittää

Jooseppia Kristuksen isäksi, ikäänkuin ei muistaisikaan Marian neitsyyttä. Mutta tätä hän puhuu kansan puheen mukaan, joka kutsui ja piti niitä hänen vanhempinansa, ja Moiseksen lain jälkeen, joka isä- ja äitipuoltakin kutsuu vanhemmiksi, koko mailman laihin. Paljoa enemmän nimittää hän syystä Jooseppia isäksi, koska hän on Jeesuksen äitin ainoa lähilattu mies ja yllä. Mutta kainostelemata näin puhua, siihen oli hänellä itsellä kylliksi syytä; sillä hän oli jo ennen niin selvästi jutellut Marian neitsyydestä, että hywin taifi ajatella, ettei kenkään pitänyt Jooseppia Kristuksen luonnollisena isänä. Mutta koska siis tässä ewankelistan warowaisuuden tähden pelko määrästä käsityksestä oli poistettu, sentähden kirjoittikin hän tätä kainostelemata. Sillä hänen edellinen tekstinsä näyttää kylliksi, että Maria oli hänen luonnollinen äitinsä ja Jooseppi hänen elatusisänsä; ja se on niinmuodoin totta, että Kristuksella oli isä ja äiti.

Ja Simeon siunasi heitä.

19. Tämä siunaus ei ole mitään muuta, kuin että hän toivottaa heille onnea ja autuutta, kunniaa ja kaikkea hyvää. Luukas kertoo, ettei hän siunannut ainoasti lasta, vaan heitä kaikkia, lasta, isää ja äitiä. Tämä siunaus näytynee tosin halwalta sen vuoksi, että kaikkein ihmisten tapa on näin siunata ja onnea toivottaa toisilleensa. Mutta siunata Kristusta ja hänen vanhempiansa, on sängen korkia ja wieras työ, syystä että Kristus ja luonto omat kaiketi toisiansa wastoin. Kristus kiroo kaikki, mitä mailma walitsee, panee meidät kärsimään ristiä ja kaikellaisista pahaa, ja riistää meiltä pois kaiken tämän mailman heikuman, hyöygyden ja kunnian, opettaen sen olewan ihan hulluutta ja pahaa, joissa ihmiset (enimmiten) puuhailewat. Katso, tämmöistä ei tahdo eikä woi kukaan kärsiä häneltä; siitä syttyy kirous, häväistys ja waino Kristusta ja hänen omiansa vastaan, ja harwassa on sellaisia Simeoneja, jotka siunaawat häntä. Mutta koko mailma on täynnä niitä, jotka kiroowat häntä ja toiwottawat hänelle kaikkea pahaa, häpiää ja onnettomuutta. Sillä jossa ei sitä mieltä ole, että katsoisi kaiken halwaksi ja olisi walmis kaikkea kärsimään, hän ei

kauman siunaa ja ylistä Kristusta, vaan pahentuu pian hänestä.

20. Muutamia tosin on, jotka ylistäwät ja siunaawat häntä, koska hän tekee mitä he mieliwät, ja olettaa heitä, niinkuin he itse tahtowat. Mutta siinä ei ole hän silloin Kristus, eikä tee Kristuksen töitä heissä; vaan hän on mitä he itse owat ja tahtowat. Mutta koska hän rupee heille olemaan Kristuksena, niin että heidän tulisi jättää omat työnsä, ja hän ainoasti olisi heissä, silloin pakenewat, häwäiserwät ja kiroilewat. Samoin luulee monikin, että he, jos omilla silmillänsä näkisiwät lapsen Kristuksen äitinsä samalla lailla kuin Simeoni näki, hekin siunaisiwat häntä ilo-mielin. Mutta he walehtelewat: warmaan olisiwat kääntyneet pois hänen lapsuudestaan, köyhyydestään ja halwasta muodostaan. Tämän todistawat sillä, että hylkääwät, wihaawat ja wainoowat tämmöistä köyhyyttä ja alhaisuutta hänen jäsenisänsä, jaittenka keskellä kuitenkin jokapäiwä saattaisiwat löytää Paan, Kristuksen. Sentähden, samatekniin nyt pakenewat hänen ristiänsä ja halpaa muotoansa, samate tekisiwät warmaan nytkin, jos hän wielä olisi heidän silmäinsä edessä. Miksi eiwät tee tämmöistä kunniaa köyhille? Miksi eiwät kunnioita totuutta? Mutta Simeoni toki ei ollut näin mieltynyt, ei pahentunut hänen muodostaansa, vaan tunnusti hänet merkiksiin, jota vastaan sanotaan, ja ottaa sen hyväksensä, että Kristus hylkää kaiken kirkon arwon ja pitää ristin-muodon parempana. Tämän lisäksi hän ei siunaa ainoasti Kristusta, vaan myös hänen jäseniänsä, äitiänsä ja isänsä.

21. Niin on Simeoni, ristin saarnaajana ja rakastajana, sekä mailman wihaajana, tässä siunauksessaan korkia, suuri efituwa, ylistämään ja kunnioittamaan Kristusta hänen halwassa, kirotusja ja hyljätysjä muodostaansa, jota hän ajaksi kantai omassa personassaan, ja wielä nytkin kantaa jäsenisänsä, jotka hänen tähtensä kärsiwät köyhyyttä, pilkkaa, kuolemaa ja kaikellaisista kirousta; eikä rupee kuitenkaan kukaan heidän turwikensa, ei holho heitä, eikä siunaa heitä, vaan he tahtowat rukouksilla ja paastoilla, asetuskunnilla ja töillä olla hurssaita ihmisiä ja kristityitä.

Mitä Simeonin siunaus Kristuksen isälle ja äitille merkitsee.

22. Tässä ilmaantuu nyt hengellinen merkitys, että hengellinen Kristus, hengellisen isänsä ja äitinsä kanssa, se on, kristillinen seurakunta ynnä apostolein ja heidän seuraajainsa kanssa ovat maan päällä kaikellaisten kirousten alaisia, ja, kuten p. Paawali 1 Kor. 4: 13 sanoo: ovat joutuneet niinkuin mailman tuukioiksi ja kaikkein jaastaisuudeksi. Sentähden tarvitsevatkin hyvin saada siunausta ja lohdutusta Simeonilta templissä, se on, profetailta pyhässä Raamatussa, josta p. Paawali Rom. 15: 4 sanoo: mitä ennen kirjoitettu on, se on meille opiksi kirjoitettu, että meillä kärsivällisyyden ja Raamattuun lohdutuksen kautta toivo olisi.

23. Huomaa nyt tästä, kuinka ei kristitty saa ajatella eikä yrittää asiaansa niin fowittaa, että pääsisi mailman ihmisten kiitetäväksi ja siunattavaksi. Ei suinkaan! Se on jo ennen päätetty, että hänen tulee odottaa häpiää ja kirousta ja siihen tytyä, eikä odottaa muuta siunausta, kuin Simeonilta templissä. Raamattu on lohdutuksemme, joka ylistää ja siunaa kaikkia niitä, jotka Kristuksen tähden ovat mailman kirottamia. Tätä tarkoittaa koko 37 Psalmi, sekä 9, ja monta muuta, jotka kaikki weisaawat, kuinka Jumala pelastaa kaikkia, jotka mailmalta kärsiwät. Niinikään kirjoittaa Moses 1 Mos. 4: 9, että Jumala, hurskaan Abelin kuoltua, otti tämän asian sydämmellensä, niin että pyytämätä ja ainoastaan hänen werensä tähden kehoitettiin kostoon, ja teki tässä paljon enemmän Abelin kuoleman jälkeen, kuin hänen eläessänsä. Jolla Jumala osoittaa, kuinka hän ei saata unhoittaa kuolleita, ei ainakaan niitä kuolleita, jotka eläessänsä uskoivat häneen. Sitä vastoin, koska Raini lyötiin, on hän waiti, eikä huoli hänestä mitään.

24. Nämät ja tällaiset Raamatun lauseet ovat lohdutuksemme ja siunauksemme, jos olemme kristityitä. Niissä pysykäämme ja niihin tytykäämme. Tästä huomaamme, kuinka autuaat ne ovat, jotka kärsiwät kirousta; mutta kuinka onnettomat ne, jotka kiroilewat. Edel-

lisiä ei saata Jumala unhoittaa eikä jättää; jälkimäisiä taas ei hän tahdo muistaa eikä tuta. Mitä rikkaampaa ja suurempaa lohdutusta tahdoisimme? Mitä on mailman siunaus ja lohdutus tämän Simeonin siunauksen ja lohdutuksen suhteen templissä?

Ja sanoi Marialle, hänen äitillensä: katso, tämä on pautu lankeemiseksi ja nousumiseksi monelle Israelisssa, ja merkiksi, jota vastaan sanotaan; ja sinunkin sielus läpitse on miekka käypä; että monen sydämmen ajatukset ilmoitettaisiin.

25. Miksi ei hän sellaista sano isällenkkin, ja puhuttelee vielä päälliseksi äitiä nimeltä? Huomaa, tässä hän häntyyttää luontoa, nimitäessään luonnollista äitiä, eikä isää. Sentähden tuntui luonnollisesti karvaalta ykfiistään äitiparalle se, mikä kohtasi häntä tämän luonnollisen lapsen suhteen. Sieneekin tämä tapahtunut sentähden, ettei Jooseppi eläisi aina Kristuksen kärsimiseen saakka, joka wain joutui äitin osaksi; ja jolle kaiken kärsimisenä lisäksi tuli vielä tämä kuorma, että hän jäi kärsimään köyhänä, turvattomana leskenä, ja Kristus orpo-lapsena; joka onkin wallan surkuaa, niin että itse Jumalakin Raamatussa warsin liekeltä huoliksi ottaa lesket ja orpo-lapset, ja nimittää itsensä leskein tuomariksi ja orpoin Isäksi.

26. Sillä Maria koetteli joka kolme säätyä: neitsen-, avion- ja lesken-äätyä; ja tämä viimeinen on surjin näistä, jolla ei ole yhtään tukea eikä turvaa. Neitsellä on wanhempansa, waimolla miehenä, mutta leski parka on turwaton. Ja tämmöisessä surjassa säädysä julistaa Simeoni Marialle niin paljon kärsimistä. Tällä osoittaa ja selittää Simeoni itse hänelle, mitä hän tarkoitti siunauksellansa; nimittäin, että tämä oli siunaus Jumalan, mutta ei mailman nähden. Sillä mailman mielestä oli päin vastoin käypä: täällä hän ei ainoasti jää siunaukseta, waan lapsensaakin oli joutuwa maalitauluksi, johonka kaikki tarkeitte kirouksillansa, niinkuin ampumatauluun kukaan tarkoittaa nuoliansa ja wajamiansa. Katso, tämä on, arwelisin minä, saada siunausta templissä. Olisin hyvin tarpeellista, että häntä sellaista tulewaa kirouksen ampumista was-

taan vahvistettiin ja lohdutettiin hengellisellä ja jumalallisella siunauksella, koska hän yksinään oli sielussansa kantama ja kärsivä näin suurta kirouksen myrskyä pojastansa.

27. Ensiksi hän sanoo: **Kristus on pantu lankeemiseksi ja nousmiseksi monelle Israelissa.** Tämä oli ensimmäinen lohdutus, jonka äiti oli nähvä pojassansa, että moni oli loukkaantuma häneen, vieläpä Israelissakin, Jumalan valituksessa kansassa. Senpätähden onkin tämä sangen huono lohdutus ihmisten silmissä, olla äitinä femmoiselle pojalle, johonka moni vielä Israelissakin pahentui ja lankei. Muutamat selittivät tämän tekstin niin, että moni loukkaantui Kristukseen, mutta että tämä heidän ylpeytensä saapui heille autuaalliseksi lankeemiseksi, niin että ovat nöyryydessä nousseet ylös, samoin kuin p. Paavali lankei ja nousi; juurikin myös kaikkein tekopyhain tulee langeta ja itsestensä epäillä, mutta Kristuksessa nousta, jos muutoin mielivät autuaiksi päästä. Tämä on tosin hyvä ymmärrys, mutta ei kylliksi tähän paikkaan. Simeoni puhuu tällä tavalla Kristuksesta, että monta Judalaista oli loukkaantuma ja pahentuma häneen, ja tämän kautta lankeeva epäuskoon; niinkuin silloin tapahtui ja vieläkin tapahtuu. Tämä oli sangen murheellinen kuvaus ja hiruinen sanoma tälle pyhälle äitille kuulla omilla korvillansa. Mutta Kristus ei ole syy tainkaltaiseen lankeemukseen, vaan Judalaisten oma röykyys; ja tämä lankeemus ilmestyi näin:

28. Kristus tuli olemaan valkeutena ja Vapahtajana koko mailmalle, niinkuin Simeoni sanoo, ja uskon kautta häneen vanhurskauttamaan ja autuuttamaan jokaista. Jos mieli tämän siksi tulla, oli kaikki muu, uskona Kristuksesta töitten kautta hankittu vanhurskaus hyljättävä: tätä ei voineet Judalaiset kärsiä, niinkuin p. Paavali Rom. 10: 3 sanoo: ei he ymmärrä Jumalan vanhurskautta, vaan pyhittävät omaa vanhurskauttansa vahvistaa, ei he ole Jumalan vanhurskaudelle kuuliaiset. Niin he loukkaantuivat uskoon, wajoivat wajoomistansa syvennämälle epäuskoon, ja kowentuivat omassa vanhurskaudessaan, niin että mitä ankarammalla tavalla wainosivat kaikkia uskowaisia.

29. Niin täytyy vielä nytkin kaikkein tekopyhain tehdä: luottaa töihinsä, loukkaantua uskoon, ja niin langeta Kristukseen, että polttawat, kiroowat ja wainowat kaikkia, jotka hylkäävät tahti mitättömäksi arwaawat heidän töitensä, niinkuin nyt nähdään paawissa, pispoissa, tohtoreissa ja kaitissa paawissa. Ja tätä tekewät he luulossa, että tekewät muka Jumalalle suuremkin palveluksen, puolustaan totuutta ja suojellen kristikuntaa; aivan samoin kuin Judalaisetkin sanoivat suojelewansa Jumalan palvelusta ja Moseksen lakia, tappaessaan ja wainotessaan apostoleita ja kristittyitä.

30. Niinkuin nyt Simeoni tässä ennustaa Kristuksen äitille, ettei koko Israel ottaisi häntä valkeudekseen ja Vapahtajakseen, jota hän kuitenkin on, ja ettei ainoasti muutama eli harwa, vaan moni loukkaantuisi häneen ja lankeisi: niin älköön Kristuksen hengellinen äitikkään, kristillinen seurakunta, sitä ihmetelkö, josko monta wäärää kristittyä, kiatenkin hengellisestä fäädyistä, ei hyväksyisi uskoa. Sillä tämä on juuri se kansa, joka uskalttaa töihinsä, ja joka, etfiesensä omaa vanhurskauttansa, on pahentuma ja lankeeva Kristukseen ja hänen uskoonsa, ja päälliseksi vielä wainowa ja tappawa kaikki, jotka puhuvat, tahti tekewät heitä vastaan.

31. Tämmöistä julistikin jo kauman ennen hengellinen Simeoni, se on, profetat, jotka jokainen puhuvat tästä lankeemuksesta. Esaia 8: 11—15 sanoo: näin sanoi Herra minulle, koska hänen kätensä oli wäkewä minun päälläni, ja hän neuwoi minua, etten minä waeltaisi tämän kansan tiellä, ja sanoi: älkäätkä sano: liitto: waikka ei tämä kansa muusta puhu kuin liitosta: älkäätkä te niin peljätkö, kuin he tekewät, älkäätkä wapisko. Waan pyhittäkäätkä Herra Sebaoth: ja hän olkoon teidän pelkonne, ja hän olkoon teidän wapistukseenne. Niin hän on teille pyhäksi pakopai-
kaksi; mutta loukkauskiweksi ja kompastuskallioksi kahdelle Israelin huonekunnalle, paulaksi ja lankeemiseksi Jerusalemin asuwillen; niin että moni heistä loukkaa itsensä, ja he lankeewat, särjetään, kiedotaan ja wangitaan.

32. Sellaisia lauseita on monta, joissa todistetaan, että Kristus on kiwi, johonka kaikkein parhaimmat ja korkeimmat loukkaantuvat, samoin kuin Psalm. 78: 31 sanoo: **Jumalan wiha tappoi jaloinmat heidän joukossansa; ja parahimmat Israelissa hän maahan löi.** Sillä Kristus on pantu Wapahantajaksi, eikä saata wälittää, eikä muuksi muuttua: niin ovat tämmöisetkin ylpiät kowia ja uppiniskaisia, eiwättä tahdo luopua ajatustistansa, waan karfaawat päällensä Kristusta vastaan; noh, täytyyhän silloin toisen järkyä ja langeta. Mutta Kristus pysyy, eikä lankee; sentähden täytyy heidän langeta.

33. Mutta niin lujana, kuin hän nyt seisoo tekopyhiä vastaan, eikä wältä heidän edestänsä; yhtä lujana hän seisoo myöskin kaikille, jotka rakentawat hänen päällensä, niinkuin Ef. 28: 16 sanoo: **minä lasken Sioniin perustus-kiwen, koetellun kiwen, kalliin kulmakiwien, joka hywin on perustettu: joka usko, ei hän ole peljästyvä.** Ja hän itse Matth. 16: 18 sanoo: **tämän kallion päälle minä tahdon raketa seurakuntani; eikä woi helwetin portit sitä woittaa.** Niinkuin ei nyt lankeemus ja järkyminen ole muuta kuin epäusko ja pakeneminen töihin; niin ei ole nouseminenkaan ja rakentaminen tälle kalliolle mitään muu, kuin usko ja pakeneminen pois töistä. Sellaisia ovat uskowaiset, joille ainoastaan, eikä kellenkään muulle, Herra Kristus on pantu nousemiseksi. Niinkuin siis Kristuksen aikoina monta Israelissa nousi Kristuksessa, samoin täytyy aina mailman loppuun asti olla, ettei töillä eikä ihmisopeilla kukaan saata nousta ylös, waan yksistänsä Kristuksen kautta. Ja se aikoin saadaan uskolla, kuten jo usiasti sanottiin, ilman töitä ja anstota; ja wasta sitte tätä nousemista seurattoot työt.

34. Huomaat siis, kuinka kolo Naamattu waatii wain uskoa, ja hylkää työt kelwottomina, jopa, pahentawina ja esteellisinä wanhurskauttamiseen ja tämmöläiseen nousemiseen. Sillä Kristus tahtoo yksistään olla pantuna nousemiseksi, muutoin on hän lankeemiseksi. Ei salli hän, että jotakaan muuta pannaan hänen rinnallensa nousemiseksi. Eikä siis nyt paawilaisten ja hengellisten elämä ole hirmuista

menoa, joka näin suoraan ja aiwan päätä päin juoksee tätä kalliota vastaan, ja waeltaa niin perki wastakytijänä kaikelle kristilliselle elämälle, että hywin kutsuttakoon antikristuksen elämäksi ja hallitukseksi? Tästä nousemisesta puhuu myös hengellinen Simeoni Kristuksen hengelliselle äitille. Sillä kaikki profetat opettawat kristikuntaa, kuinka kaikki ihmiset yksistänsä Kristuksessa kestävät; niinkuin p. Paawalikin Rom. 1: 17 ja Hebr. 10: 38 kertoo profeta Habakukin 2: 4: **wanhurskas on elävä uskostansa.**

35. Niin näemme nyt, kuinka tämä lankeeminen ja nouseminen Kristuksessa on tykkänänsä hengellistä, ja että lankeeminen tapaa peräti toista kansaa, kuin nouseminen. Ei lankeemus kohtaa muita, kuin ihan suuria, korkiastioppineita, woimallisia ja pyhiä ihmisiä, jotka kaikkien wahwinmasti uskaltawat itsehensä; niinkuin ewankeliumi meille osoittaa, että Kristus ei riitele ja sodi syntisten kanssa, waan kohtelee heitä ystävällisimmästi; tätä wastoin hän ei taida tulla erinomaisten, kirjanoppineitten ja ylimmäisten pappein kanssa toimeen: eikä hänellä olekaan heille mitään armoa. Sentähden, niinkuin ne ainoasti lankeewat, jotka jo seisowat, niin nousewat kansa ainoastansa langenneet ja kaatuneet. Nämät ovat kaikki armoa janoowaisia ja typpi tyhjiä henkiä, jotka itsensä tuntewat mitättömiksi ja Kristuksen kaikiksi.

36. Ja on tämä merkillistä, että Simeoni tähän vielä lisäsi sanan: **Israel.** Sillä kaikki profetat lupasivat Kristuksen ainoastaan Israelin kansalle, jonka ohejsa vielä ennustiwat, warsin monta samasta kansasta luopuwan pois (uskosta) ihan oman wanhurskautensa tähden. Tämä on wallan kauhiaa meillenkin pakanoille, joille ei mitään luvattu, waan sulasta armosta, tietämätä ja huomaamata tulimme me tähän, ja nousimme Kristuksessa ylös, niinkuin p. Paawali Rom. 15: 9 opettaa; josta jo ennen puhuimme toisen Adwentti-junnuntain epistolasssa. Siksi käyköön tämä Israelin lankeemus meitä hywin sydänmelle, niinkuin p. Apostoli meitä Rom. 11: 20 waroittaa, ettemme mekään niin lankeisi; jopa olemme jo, Jumala nähköön! antikristuksen kautta pahemmin langenneet ja

wietellyiksi joutuneet, kuin Judalaiset ja Turkkilaiset, niin että me ainoasti Jumalan häväistykseksi ja omaiksi wahingoksemme kannamme Kristuksen nimeä.

37. **Toiseksi** sanoo Simeoni: **Kristus on pantu merkiksi, jota vastaan sanotaan.** Mutta eikö ole surkkaa, että mailman Wapahantajaa ja walehtua wastustetaan, tuomitaan ja firotaan, jonka perässä toki kaiketi tulisi juosta ja jota tulisi etsiä mailman äärestä toiseen? Mutta tästä opinme, mitä mailma on, ja mitä luonto tekee wapaalla tahdollansa, nimittäin, että se on saatanan waltakunta ja Jumalan wihollinen: eikö tee ainoastansa Jumalan käskyjä vastaan, waan vielä tuimuudessaan ja hurjuudessaan wainoo ja tappaa Wapahantajan, joka sitä auttaisi Jumalan käskyjä pitämään. Mutta toinen seuraa toisesta: jotta loukkaantumat häneen, niitten täytyy myös sanoa häntä vastaan, ei he muuta woi. Waan niitten, jotka nousawat hänessä, pitää tunnustaman häntä, hywin hänestä puhuman ja saarnaaman, ei he muuta taida. Mutta näittenkin sielun läpitse on miekka tunkewa, niinkuin seuraa:

38. Ota nyt onkees! Ei hän paljaastaan sano: **häntä vastaan sanotaan, waan, hän on pantu merkiksi eli maalitykiksi, jota vastaan aina sanotaan.** Ikäänkuin ampumamiehille pannaan merkki eli maali ampua, niin että kaikki joutjet ja pysyt, nuolet ja kivet tähän tarkoitetaan ja ammutaan. Tämmöinen maalitykku pannaan juuri sitä warten, ettei ampumat muualle menisi, waan ainoastaan maaliin. Niin on Kristuskin se maali, johonka jokainen tähtää. Kaikki vastaanfanomiset tarkoittawat ihan häntä: ja joskin vastaanfanomat keskenänsä owat suurimmasa riidassa, owat he kuitenkin siinä yksimielisiä, että sanowat Kristusta vastaan. Tämä todistetaan Luukk. 23: 12, jossa Pilatus ja Herodes olivat keskenänsä katterimmat wihamiehet, mutta kuitenkin pitivät yhtä mieltä Kristuksesta ja Kristusta vastaan. Fariseukset ja Sadduceukset olivat myös määrättömän eripuraisia, mutta Kristusta vastaan wetiwät he kaikki yhtä, niin että Dawid ihmetellen sanoo tästä Ps. 2: 1, 2: **mitkä pakanat kinkuitjewat, ja kansat turhia ajattelewat? maan kuninkaat nousewat, ja pää-**

miehet keskenänsä neuwoa pitäwät Herraa ja hänen woidekstuaansa vastaan?

39. Samoin kaikki määrätyskoisetkin: waikka kuinka monellaiset ja kuinka riitaiset he keskenänsä owat, wetiwät he kuitenkin kaikki yhtä köyttä ainoaa kristillistä seurakuntaa vastaan. Ja niin tähäntin aikaan: waikk'ei yksikään piispa, yksikään asetuskunta, yksikään seura eikä yksikään luostari kunnioita toistaan, niin että jo pian on yhtä monta lahkoa kuin päätäkin; kuitenkin owat he kaikki yksimielisiä ewankeliumia vastaan, niinkuin profeta Isasaf Ps. 83: 6—8 kirjoittaa: **he owat sydämeensä panneet neuwonsa yhteen, ja tehneet liiton siuna vastaan: Edonilaiset ja Ismaelilaiset majat; Moabilaiset ja Sagarilaiset; Gebalilaiset, Ammonilaiset, ja Amalekilaiset; Filistealaiset ja Tyron asuwaiset, joista ei kuitenkaan yksikään sopinut toistensa kanssa. Pahuus ja walhe owat tosin keskenänsä riitaisia, mutta totuutta ja wanhurskautta vastaan täytyy heidän yhdistyä, että kaikki jota ja vastaanfanominen hyökäisi tätä maalia kohden. Ja tähän on heillä, luuloinsa jälkeen, aina hywä syynsä; sillä kukin lahko sotii wastustajoiensa vastaan: Pilatus Herodesta, Fariseus Sadduceusta, Arius Sabelliota, ja munkit pappeja vastaan. Mutta joka lahwolla taas on hänen seuransa ja puolustuksensa, ja on heidän riitansa ja rauhanja ainoostansa kappaleellinen.**

40. Mutta Kristus on warfin häpeemätöin ja järjetöin, nuhtelee heitä kaikkia: hänestä on Pilatus yhtä paljon kuin Herodeskin, Fariseus yhtä paljon kuin Sadduceuskin, eikä hän pidä näitten kummankaan puolta. Sentähden, niinkuin hän on heitä kaikkia vastaan, niin yhdistywät hekin kaikki häntä vastaan. Niin on totuus wastoin kaikkea walhetta ja lawaluutta; sentähden yhdistyykin kaikki heidän walheensa totuutta vastaan ja tekee tästä maalin vastaanfanomuksellensa. Ja näin pitääkin tapahtua. Sillä Kristus ja totuus ei tapaa yhtäkään ihmistä hurskaana ja hänen puolellansa, niinkuin Psaltari Psalm. 116: 11 sanoo: **kaikki ihmiset owat walehteliat.** Sentähden täytyy hänen eroitusteta nuhdella heitä kaikkia ja hyljätä heidän menonsa, että he

kaikki tulisivat hänen armonsa janoon ja tarpeeseen. Mutta tätä eivät kaikki sumaitse eikä tahdo, jopa, wähin osa.

41. Niin on nyt meillä tässä kaikki Simeonia: **ruumiillinen Simeoni** julistaa Kristuksen luonnolliselle äitille, kuinka Kristus omassa personassaan on pantu merkiksi, jota vastaan sanotaan. Sillä osoittaa hän, mitä **hengellinen Simeoni** eli profetat sanovat kristunnallen kristillisestä uskosta, nimittäin: että juuri tämä usko ja ewankeliumi, totuuden elävä sana, on kallio, johonka monta lankee ja nousee, ja lopuksi vielä merkki, jota vastaan sanotaan, niin että Esaiaskin juuri kuin ihmetellen tästä, Es. 53: 1, sanoo: **kuka uskoo meidän saarnamme?** Itäänkuin hän tahtoisi sanoa: „sangen harwat“. Niinkään luv. 8: 15 ja 28: 13 sanoo hän: „että moni heistä loukkaantuu tähän sanaan, niin että tuskin rahkataan ihmisistä autuaaksi tulee!“ Tämmöisestä lankeemisesta, nousemisesta ja vastaananomisesta kirjoittawat profetat aiwan paljon.

42. Josin janoi Simeoni jo ennakolta, kuinka Kristus on koko mailman walkeus ja Wapahtaja, jota profetatkin sanovat, julistaen tällä, mitä Kristus on, ja kuinka hän menettelee mailmaa kohtaan. Mutta koska hän tässä puhuu lankeemisesta, nousemisesta ja vastaananomisesta, niin julistaa hän, kuinka Kristuksen tämän suhteen piti käydä ja onnistua, ja mitä mailma on, ja miten se käyttää itsensä Kristusta vastaan. Niin näkyy tästä, että Kristus tyllä, wointinsa perästä, tyllin, jopa yltätyllin, tarjoo itsensä mailmalle walkeudeksi ja Wapahtajaksi; mutta mailma waan hylkää hänen, käyvä tästä yhä pahemmaksiin, lisäkki wastustaa ja wainoo häntä mitä hurjinmasti.

43. Tästä tunnetaan mailma, kuinka se on perfeleen waltakunta, ei wain täynnänsä pahuutta ja sokaetta, waan vieläpä pahuuden ja sokauden rakastaja, niinkuin Kristus Joh. 3: 19 sanoo: **walkeus tuli mailmaan, ja ihmiset rakastiwat enemmin pimeyttä kuin walkeutta; sillä heidän työnsä oliwat pahat.** Katso, näin siis näemme, kuinka waelluksemme maan päällä on perfeleitten ja Sumalan wihamiesten keskellä, niin että kaiketi tämän elämän pitäisi peljättämän meitä.

44. Tästä opinne nyt ja wahwistumme, että milloin paljo ihmisiä pahentuu saarnastamine ja uskostamme, ja sitä wastustawat, liiatenkin suuret, oppineet ja hengelliset, silloin lohduttakaamme itseämme ja iloittakaamme tästä. Tämä on merkki siihen, että saarnamme ja uskomme on oikia, ja sen käypi niinkuin Simeoni ja kaikki profetat tästä sanowat. Tähän pitää loukkaannuttaman, langettaman, noustaman ja tätä vastaan sanottaman, ei tästä muuta tule. Ken tämän muuksi tahtoo, hakekoon itsellensä toisen Kristuksen. **Tämä Kristus** on pantu lankeemiseksi ja nousemiseksi monelle Jsraelisä, ja merkiksi, jota vastaan sanotaan. Niin pitää totifestikkin hänen jäsenensä, jokainokaisen kristityn, Kristuksen uskon ja saarnan tähden olla samallaisena. Tästä kuuluu: *Ἀντισημίτης*, **wastaan sanottu:** hänen tarloitustansa ja uskoansa pitää tuomittaman, kirottaman, ja sapateltaman pahimmaaksi wääräuskoisuudeksi, eshytykseksi ja hulluudeksi. Missä näin tapahtuu, siinä tapahtuu hänen niinkuin pitikin tapahtuman; mutta missä ei niin tapahdu, siinä ei ole Kristustakaan, ei hänen äitiänsä, ei Simeonia, ei profetoja, ei uskoa, ei ewankeliumia, eikä kristityitä.

45. Missä fitte **wastaananomineen** muutoin olisi, kuin siinä, ettei sitä ainoasti kielletä, waan vielä panetellaan, sapatellaan, tuomitaan, kirotaan, estetään ja kaikella herjaamisella ja parjaamisella wainotaan, juurikuin pahimpaa wääräuskoisuutta? Mutta tämä sana antaa meille vielä lohdutuksen. Hän sanoo: **Kristus on pantu merkiksi, jota vastaan sanotaan,** mutta jota ei kumota, eikä juuriteta pois. Kirotkoon koko mailma uskoani ja saarnaani, huutakoon sitä wääräuskoisuudeksi, ja häpiällisimmällä tawalla kääntäköt ja wääntäköt sitä, yhtäkaikki täytyy heidän jättää minulle uskoni, tätä eivät moi ottaa pois; ei tämä (mailma) tule kaikella rajua misellansa edemmä, kuin että vastaanano minua ja minun täytyy olla hänelle merkki ja maali; kuitenkin lankee mailma, ja minä seison. Wastaananofoot kuinka paljon tahtowat, Sumala seijoo ja jotii töillänsä heitä vastaan: ja — nähkäämme nyt, kumpi woittaa! Tästä owat työt, niin itse Sumalan työt, jotka pa-

nevat, se on mahvistawat tämän merkin hyvälle perustukselle. Tämä merkki on Jumalan panema, kuka sen kumoisi? Vastustajoitamme ei tule muuta, kuin lentäviä sanoja, ja heikko henkäys heidän suustansa. Nämät kärpäiset suhahtawat kyllä siivillänsä ja hivoivat hakaraan, eivätkä kuitenkaan enempää tee, kuin liikaavat seinää, mutta jättävät sen kyllä seisomaan.

46. Tästä seuraa, että paavin, pispain, asetuskuntain, luostarein ja kirkko-kouluin oppi ja usko on ihan maailmallinen ja perfeleellinen; sillä siellä ei ole lankeemista eikä vastaananomista; eivätkä he sitä suvaitsekaan. Sillä heillä on julaa kunniaa, mahtia, rikkautta, rauhaa ja huwitusta, ja ovat Herran Jumalamme oikat syöttö-siat hänen läätisjensä; jollei joku heistä ole uskonsa ja toivonsa tähden perfeleen väätävä hengellisillä kiusauksilla: niinkuin toki vielä tapaamme muutamia sellaisia. Sillä missä Kristus on, ja hänen uskonsa, siellä pitää olla vastaananomista, muutoin ei ole siellä Kristusta: jollei ihmiset tätä tee julkisesti, tekee kuitenkin perfele tätä salaa. Niin, -- siellä on kovia kiusauksia epäuskoon, epäilykseen, Jumalan häviämiseen. Tämmöiset ovat toki pelastettavia; mutta muu toinen joukko käydä lähmiä ilman Kristusta, ilman Mariata, ilman Simeonia, ja ilman kaiketa totuudeta; pitävät kuitenkin tämän ohessa monta mesua, weisaawat forkiasti ja matalasti, kantawat plättejä ja hengellistä pukua ja ovat Salomonin apinoita ja Judian kiskoja (marakatteja). Jopa, koska eivät voi kärsiä vastaananomista, eivätkä tätä ansaitsekaan, eikä heillä mitään ole, eivätkä mitään tee, josta heitä saatettaisiin vastustaa; karkaawat he toisten niskoihin, ja lyöttäywät itse vastaan sanoiksi. Mitä muuta he tekisivät? Heidän tyhnsä on tuomita, kieltää, kirotta ja wainota tohutta.

47. Tätä sanon minä, täyttääkseni wellijuuuttani ja osoittaakseni joka kristitylle hänen waaransa, että hän tietäisi waroa paawia, kirkko-kouluja, ja hengellistä säätyä, niinkuin itse perfeleen waltakuntaa ja menoa, jossa Jumalan sana ei ole yhtäkään harjoituksessa; ja pitäyksi ewankeliumiin ja tarkastaisi, missä vastaananomista on, missä ylistystä. Missä ei vastaananomista ole, ei ole siellä Kristustakaan, jopa semmoista vastaananomista, jota ei Turkkilaiset, waan hänen omat lähimpänsä tekewät. Kristus ei ole pantu lankeemisen merkiksi monelle Babylonisja eikä Assyriassa; waan monelle Israelisja, se on, siinä kansassa, jonka keskellä hän on, ja jotka kerskaawat olewansa hänen omiansa.

48. Kolmanneksi sanoo Simeoni hänen äitillensä Marialle: ja sinunkin sielus läpitse on miekka tunkewa. Tämä ei ole sanottu luonnollisesta miekasta, waan niinkuin Ps. 105: 18 kirjoitetaan Joosepista: rauta tunki hänen sielunsa läpitse; ja Ps. 107: 10: hän pelasti ne, jotka istuwat pimeissä ja kuoleman warjossa, wangitut ahdistuksessa ja randoisja; sanoin 5 Mos. 4: 20: Herran on johdattanut teidät ulos rautapätsistä, Egyptistä. Ja on tämä kaikki sen merkan sanottu kuin, että Marian tuli kantaa suurta kärsimistä ja ahdistusta sydämensänsä, waikk'ei hänen ruumistansa piinattu. Kuinka tämä toteentui, sen tietää hywin jokainen. Sentähden ymmärrättäkööt nämät sanat hebrean mukaan, että tässä puhutaan sydämen suuresta kiwusta ja ahdistuksesta, jota suomeksi puhutellaan sydäntä särkemäiseksi, niinkuin koska sanotaan: minun sydämeni tahtoo pakahtua ja haljeta minusa.

49. Mitä tässä vielä olisi sanomista, se täytyy meidän jättää paaston ajaksi. Tällä kertaa on kylliksi katsella, millä katkeralla selityksellä Simeoni tulkitki siunaustansa, ettei tällä ole ymmärrettävä ajallista siunausta maailman edessä. Mutta mitä merkitsee nyt se, että Simeoni puhelee tätä ainoastaan nimentuten Marialle, hänen äitillensä, eikä Joosepille? Epäilemätä sitä, että kristillinen seurakunta, hengellinen neitsy Maria, pysyy maan päällä, eikä juuriteta pois, waikka saarnaajia ja heidän uskoansa ja ewankeliumiansa, joka on hengellinen Kristus, wainotaan: niinkään, waikka Jooseppi edeltä kuolee ja Kristus kärsii, niin että Maria joutuu leskeksi ja lapsettomaksi, pysyy kuitenkin tämä äiti, ja tämmöinen murhe tunkee kaiken hänen sydämensä läpitse. Niin pysyy kristillinen seurakuntakin aina leskenä, ja että hänen Jooseppinsa, hengelliset isät, kuolewat ja ewankeliumia piinataan, tämä käy häntä sydämmelle. Mutta miekkaa pitääkin hänen kärsimän ja kuitenkin pysymän hamaan viimeiseen päiwään saakka.

50. Mitä saattaa kristilliselle sydämmelle katkerampaa olla, kuin täytyä nähdä ja koetella, kuinka tuimasti hirmuwaltiaat ja uskottomat wainoowat ja häwittäwät Kristuksen ewankeliumia, niinkuin nyt tähän aikaan, paavin

alla tapahtuu enemmän kuin milloinkaan ennen? Nyt käypi hänen nimensä jälkeen; sillä **Maria** merkitsee: **katterna merta**. Solla osoitetaan, ettei ainoastaan katteruutta ole hänessä, vaan paljon ja sulaa katteruutta, niin ettei hän ole ainoasti pisara ja joki katteruutta, vaan kokonainen meri; sillä kaikki kersiminen waluu hänen päällensä, niin että hän todella nimetään **Mariaffi**, se on, **katteraffi mereffi**.

51. Lopuksi sanoo Simeoni kaiken tämän tulewan sentähden: **että monen sydämmen ajatukset ilmoitettaisiin**. Oi, autuaallista hyödytystä tästä lankeemisesta ja vastaananomisesta! Mutta tätä ymmärtääksemme, niin merkittäköön ihmisten joukossa olevan **kahdelaista** pahennusta ja wiettelystä. **Edellinen** ilmaantuu törkeissä synneissä, niinkuin tottelemattomuudessa, murhasa, haureudessa, warlaudessa, walheessa ja panettelemisessa, y. m. f. Nämät ovat syntejä Moseksen jälkimäistä taulua vastaan. Täkfaltaisten syntisten ei tarvitse loukkaantua vastaananomisen merkkiin; heidän ajatuksensa ovat jo julkiyet tämmöisestä heidän pahasta menostansa. Tämmöisestä pahennuksesta ei puhu Raamattu paljoa.

52. Mutta **jälkimäinen**, Kasbi rouwa, ruhtinas Surin kaunis tytär Midianista, jonka tähden neljä kolmattakymmentä tuhatta lyötiin, niinkuin Moses 4 Mos. 25: 15 kirjoittaa: tämä on wasta oikia pahennus ja wiettelys, hywäin töitten ja Jumalan palveluksen pyhisjä ja kauneissa synneissä; ne wetävät koko mailman kaikkeen onnettomuuteen, eikä woi kukaan kylliksi karttaa niitä. Nämät ovat syntejä Moseksen **edellistä** taulua vastaan: uskoa, Jumalan kunniaa ja hänen töitänsä vastaan. Sillä ei ole suurempaa, wahingollisempaa, eikä myrkkyllisempää pahennusta, kuin ulkonainen kaunis elämä, hywisjä töissä ja hengellisessä waelluksessa. Siinä on ihan rehellisiä, järjellisiä, kunniallisia ja hurskaita ihmisiä olemassa, niin ettei mahdollista ole, että yksikin fielu pelastettaisiin tahi pysyisi wiettelemätä, jollei Jumala panisi tätä merkkiä ja maalia, johonka loukkaantuwat ja (niin) ilmoittawat sydämmensä.

53. Tässä nähdään heitä kaunisten sanainja ja kiittäwäin töittensä läpitse juuri sydäm-

meen, ja huomataan, että mokomat suuret pyhät ja wiisaat ihmiset owatkin pakanoita ja hulluja, koska töittensä tähden wainomat uskoa, ja tahtowat menosjansa olla laittamattomia. Näin ilmaantuwat ja julkiyet heidän ajatuksensa, kuinka he rakentawat omiin töihinjä ja itseensä, ja niinmuodoin eiwät ainoasti lafkamata syntiä tee ensimmäisiä käsijä vastaan, vaan vielä wihaawat ja koettawat juurittaa ja häwittää kaikkea, mitä uskoon ja Jumalaan tulee; ei toki muulla warjolla, kuin muka Jumalan tähden ja totuuden puolustamiseksi. Katso, tämmölaisia owat tähän aikaan paawi, pispat ja melkein kaikki hengelliset. He owat panneet mailman täyteen, täyteen, täyteen pauloja ja pahennuksia hengellisen elämänsä kauniilla korskalla ja kiillolla; jossa kuitenkaan ei ole uskoa, vaan ihan töitä, ei ewankeliumia, vaan ihan ihmisiäöntöjä.

54. Tämmöisestä pahennuksesta jutteelele koko pyh. Raamattu, tätä vastaan jotii Jumala kaikkein profetainsa ja pyhäinsä kanssa. Tämä on juuri oikia helwetin portti ja walta-maantie kadotukseen; siffi onkin tämän portin nimi Kasbi, **mendacium meum, minun walheeni**. Kaikki kiitto walehtelee ja pettää; mutta hänen korskansa ja korskunsa pettää vielä ruhtinaitakin Israelisssa, eikä ole hänen nimensä ainoasti: **walhe**, vaan myös: **minun walheeni**, sillä sellainen petos suosittelee ja wetää joka ihmistä. Jumala on nyt, suojelluksensa meitä tästä, pannut Kristuksen merkitfi, johonka heidän täytyy loukkaantua, langeta ja jota vastaan sanoa, ettemme, wietettyinä heidän töistänsä ja sanoistansa, ottaisi heidän elämänsä hywäksi ja noudatettamakfi, vaan tietäsimme, kuinka, toden totta, ei Jumalan edessä mikään elämä kelpaa ilman uskoa, ja että ilman uskoa tässä on ihan Kasbi, se on, jula walhe ja petos; joka heissä silloin ilmi tulee, kuin tämmöistä saarnataan heitä vastaan, eikä heidän menoansa pidetä minäkään uskon suhteen.

55. Silloin täytyy sinun uskoines olla wäärä-oppinen: silloin puhkee heidän sydämmensä ja ilmaantuu wastoin tahtoansa ja tietämätänsä; niin että saat nähdä, mikä hirvumainen epäuskon kauhistus makaa heidän kau-

niin elämänsä alla, mikä fusi willan alla, mikä portto seppeleen alla, ja että se pysyy yhtä häpeemättömänä, ja tahtoo tämmöisen häpiänsä ja paheensa pidettävän ihan kun- niana ja hyveenä, tahi tahtoo tappaa sinun; sentähden sanoo Jumala Jeremian kautta hänelle Jer. 3: 3: **sinulla on porton kasvot, etpäs sinä ensinkään häpee,** ja Es. 3: 9: **he kerskaavat rikokista, niinkuin Sodoma, eivätkä salaa niitä.** Eikä se olisi riivattu ja häpeemätöin huora, joka laulattaisi huoruuttansa itsellensä kunniaksi, mieläpä miehensä kuullen? Niin tekewät kaikki töitten-saarnaajat ja uskotomat opettajat, jotka häpeemätä saarnaawat töitä ja tämän lisäksi kiroilewat uskoa, tätä oikiaa puhtautta. Heidän huoruutensa on muka purkista puhtautta, ja oikia puhtaus on muka huoruutta! Kas, tämä pysyisi kaikki salattuna, eikä luonto järkinensä koskaan tätä pahaksi huomaitisi: työt ovat liika kauniita, ja käytökset liika siemiä. Niin — tämmöistä juuri ajattelee luonto, huwittelee siinä, ja arvelee: tämä on kaikki hyvin ja oikein tehty! pysyy siinä ja paatuu siihen.

56. Sentähden panee Jumala luonnolle merkin, johonka tämä loukkaantuisi, ja jokai-

nen oppisi, kuinka paljoa korkeempi kristillinen elämä on, kuin luonto ja järki. Kaikki sen amut owat syntejä, kaikki sen walkeus on pimeys, ja kaikki sen tiet owat eksytyksiä. Ja tässä on sydän ja luonto kaikkineen, mitä luonnollista on, muutettava. Tämä sydän ilmaantuu, ei muuten, waan niin, että se on Jumalan vihollinen. Tämä kuvattiin muinoin Filistealaisissa, 1 Sam. 5: 6, joita Herra löi salaisiin paikkoihin, niin että heidän juolensa tatakä muutimat ulos, kaiken sen aikaa, kuin pitivät työnänsä Jumalan arkin. Suo- lilla tässä ymmärretään uskottoman sydämmen ajatuksia, jotka puhkeewat ulos, niinpian kuin Jumalan arki saapuu heille, se on, kuin ewankeliumia ja Kristusta saarnataan, silloin eiwät woi tätä ollenkaan kärsiä. Ja niin ilmestyy, että näitten pyhäin sydämmet, jotka muutoin olisimat saaneet salassa olla, nyt jul- kistuwat, koska Kristus pannaan heitä was- taan, niin että, p. Paawalin lauseen jälkeen 1 Kor. 2: 15, **hengellinen tuomitsee kaikki, waan ei ole kenenkään tuomittava;** sillä koska hän kuulee, etteiwät he Jumalan sanaa ja uskoa ota hywäkseen, tietää hän tästä, kuinka heidän sydämmensä on mieltynyt.

N:o 10. Ewankeliumin toinen osa.

Hannasta.

Ja Hanna nais-profeta Samuulin tytär As- serin suwusta, hän oli pääsnyt kirkkaan ikään ja elänyt miehensä kanssa seitse- män ajastakaa neitsyydestänsä; ja oli lähes neljän yhdeksättäkymmentä wuotinen leski, eikä lähtenyt templistä palwelemasta Jumalaa paastoissa ja rukouksissa yöttä ja päivää.

57. Nyt sanonee joku: tässä Hannassa näet hyviä töitä kiitettävän, niinkuin paastoomista, rukousta, kirkon käymistä, j. m. s.; sentähden eiwät lienekkään ne niin hyljättäviä? Wastaus: kuka sitten on hyljännyt hyviä töitä? Me hylkäämme ainoastaan petollisia ja kiitettäviä hyviä töitä. Paastoomiset, rukoukset ja kir- kon käymiset owat hyviä töitä, koska niitä

oikein tehdään; mutta siinä on wika: että nämät salkkopäät menewät Raamattuihin, pudota tupsahtawat niihin saappaisissa ja kannuksissa, katsowat yksistänsä töitä ja rakasten pyhäin esimerkkejä ja tahtowat kohta niitä opetella ja noudattaa. Tästä syntyy fitte ihan apinoita ja ulkokullatuita; sillä he eiwät huomaa, kuinka Raamattu enemmin osoittaa tekiötä kuin hei- dän töitänsä.

58. Raamattukin kehuu Abelin uhria ja töitä, kuitenkin wetää tekiän etupäähän. Mutta nämät jättäwät tekiän sikseen ja pitäwät aino- astansa esimerkkiin. Tällä tapaa he tarttu- wat yksistään töihin, ja erehtywät uskosta, syöwät kaunat ja waristawat jauhot pois; niinkuin profeta Hoseakin lum. 3: 1 sanoo:

he kääntyvät muufalaisten jumalain puoleen ja rakastawat rufinakyrjiä. Jos tahdot tämän pyhän Hannan kanssa paastota ja rukoilla, silloin teet hyvin; mutta katso kanssa, että ensin noudatat tekiä ja sitte töitänsä: muutu ensin Hannaksi. Mutta tarkatkaamme, kuinka p. Luukas puhuu töistä ja tekiästä, oikein käsittääksemme tämän esimerkin.

59. **Ensiksi** sanoo Luukas hänen olleen nais-profetan, epäilemättä pyhän ja hurškaan nais-profetan. Oli siis warmaan Pyhä Henki hänessä: tämän kautta oli tekiä jo edeltäkättä ilman kaikkia töitä hyvä ja vanhurskautettu: sentähden omatkin tästä seuraavaiset työnsä hyviä ja vanhurskaita. Niin huomaat, ettei p. Luukas tällä osoita Hannan töillänsä päässeen hurškaaksi ja nais-profetaksi; waan jo ennen olleen hurškaan nais-profetan, ja että hän vasta tämän perästä teki hyviä töitä. Miksi tahdot sitte katkoa ja wääntää tätä esimerkkiä ja ewankeliumia, ja etupäässä ja yksittänsä katsella töitä, koska kuitenkin Luukas panee perjonan edelle, eikä osoita wain töitä?

60. **Toiseksi** kehuu Luukas häntä leskeksi, joka myös teki leski-säätynsä töitä, ja kuitenkin pyhyi kutsumusessansa. Mutta tällä hän ei kuwaa eikä eroittele näitä töitä, juurikuin olisivat ainoastaan nämät oikeita hyviä töitä ja Jumalan palvelusta, ja kaikki muut hyljättäviä. P. Paawali juttelee leskein elämästä 1 Tim 5: 1—6 näin: kunnioita niitä leskiä, jotka owat oikiat lesket. Mutta jos jollakulla leskellä on lapsia, taikka lastenlapsia, ne oppikoot ensin jumalisesti itsiänsä käyttämään omaa juknansa kohtaen, ja vanhempainja hywän työn maksamaan; sillä se on hyvin tehty ja Jumalalle otollista. Ja se on oikia ja yksinäinen leski, joka toiwonsa panee Jumalaa, pyhyen aina rukouksissa ja awuksihuutamisessa yötä ja päivää; mutta joka hekumassa elää, se on eläwältä kuollut, y. m. s.

61. Tästä näet tämän Hannan olleen yksinäisen lesken, ilman lapsia ja vanhempia, joita hänen olisi tullut hoitaa; muutoin ei olisi hän palwellut Jumalaa, waan perkelettä sinä, ettei koskaan lähtenyt templistä, sillä hän olisi niinmuodoin laiminlyönyt jumalisesti hallita talouttansa. Ja tätä osoittaaakin Luukas,

firjoittaessaan: hän oli lähes neljän yhdeksättäkymmeneu wuotinen leski; josta arwelee jokinooan saattawan huokiasti päättää, että Hannan wanhemmat jo olivat kuolleet ja hänen lapsensa kaswatetut, niin että hän wanhana äitinä oli heidän hoidettawanansa, eikä tarwinut sittemmin muuta tehdä, kuin paastota, rukoilla ja kieltää kaiken hekuman. Sillä ei Luukaskaan sano hänen niin eläneen koko neljähdeksättäkymmeneu ajastaitkaa, waan ainoastaan sinä aikana, jolloin Kristus syntyi ja kannettiin templiin: silloin wasta rupesti hän niin elämään, kuin oli jättänyt askareensa, kaswattanut lapsensa, hoitanut wanhempansa, ja nyt oli yksinänsä.

62. Senpätähden onkin wahingollista katsella ainoastaan töihin, eikä tekiään säädysänsä ja kutsumisessansa. Ei suinkaan Jumala kärji, että joku jättää kutsumisensa ja tahtoo yrittellä pyhäin töitä. Sentähden, jos awiowaimo tahtoi noudattaa tätä Hannaa, jättää miehensä ja lapsensa, huoneensa ja wanhempansa, saadaksensa olla jouten, rukoilla, paastota ja kirkossa käydä; mitä olisi tämä muuta, kuin kiufata Jumalaa, sekoittaa awio- ja leskisäätyä toisiinsa, laiminlyödä kutsumustansa ja ryhtyä wieraisin toimituksiin? Tämä olisi, näet sen, käydä kormillansa, sitoa huiwi jalkoihinsa, wetää saappaat päähänsä, ja kääntää kaikki ylös alaisin.

63. Hyviä töitä on niin tehtävä, rukoiltawa ja paastottawa, ettei kutsumusien ja säädyn töitä tämän kautta laiminlyödä ja estetä. Ei Jumalan palvelus ole sidottu yhteen eikä kahteen työhön, eikä myöskään suljettu yhteen eikä kahteen säätyyn; waan jaettu kaikkiin töihin ja säätyihin. Hannan ja muitten jellaisten yksinäisten leskein työ on wain paastoominen ja rukoileminen, niinkuin p. Luukas tässä yhtä lausuu p. Paawalin kanssa. Awiowaimon ja hänen mertaistensa työ ei ole ainoastansa rukoilla ja paastota, waan myös jumalisesti hallita lapsensa ja huoneensa ja hoitaa vanhempiansa, niinkuin p. Paawali 1 Tim. 5: 4 sanoo. Tämäpä juuri waatikin ewankelistaa, tahtoesaan puhua tämän Hannan töistä, niin monisanaisesti ja tarkkaan juttelemaan hänen säätyänsä ja

ikänsä, täten syötäkensä kaikki ne takaperin, jotka tahtoivat pöyhistelä töillensä ja imeä myrkyä (näistä) tukkaijista; ja ennen kaikkia muistuttaaksensa heitä itsekutakin huolehtimaan kutsunukfestansa.

64. Samasta syystä hän kirjoittaa vielä kolmanneksi: hän oli elänyt miehensä kanssa seitsemän ajastakaan neitsyydestänsä. Tällä ylistää ewankelista Hannan avioliittoa ja tämän säädyn töitä, ettei kukaan ajatellisi hänen tahtoneen pitää yksistään ruokomista ja paastoomista hyvinä töinä. Sillä Hanna ei tehnyt tätä vielä miehensä eläessä, eikä neitsyytensä aikana, vaan vasta iäällisenä, yksinäisenä leskenä. Ja kuitenkin kiitetään hänen neitsyyttänsä ja avioliittoa ynnä töinensä, ja pannaan oikein hyvin töitten efikuvaksi. Miksi hylkäisit siis tällaiset hyvät työt ja tarttuisit ainoastansa lesken töihin?

65. Ei ole ewankelista liioin suotta eniksi kehunut hänen avioliittoa ja sitte leskijäätyänsä, tällä lailla tarpeeksi tukkaijensa kaikki (pako-) reijät jokeilta tefopyhiltä. Hanna on ollut hurstkas neitsy, hurstkas waimo, hurstkas leski ja kaikissa näissä kolmessa säädysä hoitanut askarensa. Tee sinäkin samoin: tarkasta säätyä, siinä saat kyllä kylliksi hyviä töitä tehdäkses, jos tahdot olla hurstkaana. Kullakin säädysällä on työnsä, eikä sen tarvitse niitä hakea toisilta. Katso, silloin palwellaan totuudessa Jumalaa, niinkuin p. Luukas tässä sanoo: Hanna palweli Jumalaa paastoissa ja rukouksissa yötä ja päivää. Mutta tefopyhät eivät palweli Jumalaa, vaan itseänsä ja perkelettä, koska eivät hoida töitänsä, vaan luopuwat kutsunukfestansa. Kas, näin tyyni tulee töitten kaikki kelvollisuus ihan tekidistä ja kutsunukfestasta, josta jo ennen puhuttiin kolmannen Joulupäivän ewankeliumissa. Senthäden olkoon nyt tässä kyllä täksi kerraksi: nyt katselemme, mitä Hanna merkitsee hengellisesti.

Mitä nais-profeta Hanna salaisesti merkitsee.

66. Niinkuin jo sanottiin, merkitsee Simeoni pyhiä profetoja, jotka puhuvat Kristuksesta p. Raamatuissa. Niin täytyy nyt Hannan merkitä niitä, jotka lähellä seisowat, kuulewat

tätä ja myös tästä puhuwat muille: niinkuin tämä tässä saapuwilla olewa Hanna tefee, Simeonin puhuessa Kristuksesta. Niin on nyt tämä Hanna pyhä synagoga, Israelin kansa, jonka elämästä ja historiasta kirjoitetaan Raamatuissa; sillä tämä Hanna asuu templissä, se on, Raamatussa. Ja niinkuin Maria merkitsee kristikuntaa, Jumalan kansaa jälkeen Kristuksen syntymän, niin merkitsee Hanna samaa kansaa ennen Kristuksen syntymää. Senthäden onkin Hanna päälle sadan vuoden wanha ja lähellä kuolemaansa; Maria on nuori ja on äsken synnyttänyt; sentähden että synagoga Kristuksen ajoilla oli lopullansa ja seurakunta alussansa.

67. Tämä on sen werran sanottu kuin, että rakkaat pyhät ennen Kristuksen syntymää ymmärsiwät ja uskoivat profetoja ja säilytettiin niinmuodoin jokainen Kristuksessa ja hänen uskossansa, että itse Kristuskin sanoo, Joh. 8: 56, Abrahamista: teidän isänne Abraham iloitti nähdäkensä minun päivänä; hän näki sen, ja ihastui; ja Luuk. 10: 24: monta profetaa ja kuningasta pyysi nähdä, joita te näette, eikä nähneet, ja kuulla, joita te kuulette, eikä kuulleet; ja p. Paawali Hebr. 13: 8: Jeesus Kristus, sama eilein ja tänäpäni ja myös ijankaikkisesti; ja vielä paljon selwemmin 1 Kor. 10: 1—4: en minä tahdo jättä teiltä, rakkaat weijet, salata, että isämme owat kaikki olleet pilwen alla; ja kaikki meren läpi waeltaneet; ja kaikki Moosesehen kastetut pilwessä ja meressä; ja owat kaikki syöneet yhtäläistä hengellistä ruokaa ja kaikki juoneet yhtäläistä hengellistä juomaa; sillä he joiwat jättä hengellisestä kallioista, joka heitä seurasi: mutta se kallio oli Kristus.

68. Nämät ja tämälaiset lauseet osoittawat, kuinka kaikki pyhät ennen Kristuksen syntymää tuliwat kansa autuiksi Kristuksessa, samoin kuin mekin. Ja sentähden luetellaan Hebr. 11: 2 ja seur. warjin monta esimerkkiä heidän uskostaansa, niinkuin Abelista, Eno-kista, Noasta, Abrahamista, Moosesesta ja muista sellaisista, joitten koko elämä ainoastaan tarkoitti Kristukseen, jota he profetaisissa kuuliwat, ymmärsiwät, uskoivat ja odottiwat tulewaksi.

69. Tästä tuleeekin, että kaikki wanhan Testamentin historiat juuri fuloisesti ja fiwästi sopiwat Kristukseen, jota he jokainen itse waelluffellansakin tunnustawat: he seisowat Kristuksen ympärillä, samoin kuin Hanna ruumiillisesti seisoo hänen ympärillensä, että on warfin hauskaa lukea ja kuulla, kuinka he kaikki katsovat ja osoittawat Kristukseen. Tahdomme esimerkiksi ottaa yhden näistä 1 Mos. 22: 13. Isäkin uhrafi hänen isänsä, mutta hän jäi kuitenkin henkiin, ja oinas tuli hänen siaansa, jonka Abrahami ätkäsi takanaan sarwista sekauntuneen tihtiään pensastoon. Tässä kuwattiin Kristusta Jumalan Poikaa, joka kuoli ristin puussa kaiketi niinkuin muu-kin kuolewa ihminen, mutta kuitenkin pyhy-jumalallinen luonto eläwänä, jonka siassa hänen inhimillinen luontonsa uhrattiin, ja tällä lailla kuin oinas sarwillansa, s. o. saarnallansa, puski ja nuhteli törkiää, piikkistä ja hillimätöntä [Judan] kansaa, kirjanoppineita ja ylimmäisiä pappeja; ja on sentähden tähän tihtiään pensastoon sekaantunut. Tämä oinas oli Abrahamin takana, sillä tämä oikea uhri, Kristus, oli tulewa hänen jälkeensä. Ja on tässä historiassa monta muutakin suurta asiaa huomattavana.

70. Niinikään, että Jooseppi Egyptissä myytiin ja tuli wankeutensa jälkeen tämän maakunnan herraksi (1 Mos. 37: ja luk. 41), tapahtui kaikki ja kirjoitettiin esikuwana Kristuksesta, joka kärsimisellessään tuli koko mailman Herraksi. Ja tenellä olisi niin paljon aikaa, että selittäisi kaikki semmoiset historiat, ja niissä huomaitisi, kuinka Simsoni, Dawidi, Salomoni, Aroni ja usiammat sellaiset juuri wafituisesti, somaasti ja kaikella ahkeruudella osoittawat Kristukseen yksinänsä!

71. Sentähden pani p. Luukas tähän sopiwan sanan, että tämä Hanna *επιστάσα*, se on, seisoi yli, eli korwalla, eli sanpuwilla siinä, missä tämä tapahtui templissä Kristukselle. Ei hän ainoasti sano, niinkuin latinassa luetaan, *superveniens*, hän kanssa tuli siihen, waikka tämäkin olisi oikein sanottu. Mutta tämä on paremmin puhuttu että Hanna seisoi juuri yli tämän tapauksen. Kuuluu siltä, kuin olisi hän tähän tunkeunut häntä kat-

somaan; ikäänkuin koska suomeksi sanotaan: woi kuinka kansa tunkeuupi sinne, y. m. s. Niin tekewätkin kaikki p. Raamatun historiat, kuwaillesansa Kristusta, he juurikuin toistansa ahdistamalla tunkevat hänen ympärillensä.

72. Ei kuitenkaan ollut isän autuus paljaastaan siinä, ja lienee niinkin ollut, etteivät he ajallansa tienneet työnsä niin sopiwan Kristukseen; sillä kuwaukset ja merkitykset eiwät ole kylliksi perustamaan uskoa: tämä perustetutioon ensin selkiällä, sanain ilmoitusta ja ajatusta yksinkertaisesti osoittawalla Raamatulla. Ja tainkaltaisten sanain ja uskon perustukselle raketafot fitte semmoisten historiain osoitukset uskoon, joilla sitä ikäänkuin kostutetaan ja wahvistetaan. Sitä ollut fits, niinkuin sanottiin, heidän menonsa ainoasti kuwaus Kristukseen, jota ulkonaisesti töillensä osoittiwat, (jolla ei kuitenkaan yksikään olisi pyhäksi tullut); waan he uskoivat myös sydämessänsä tulewaan Kristukseen, ja tätä tekivät he Jumalan selwän ja ilman kuwauksita ymmärrettävän sanan jälkeen.

73. Niinkuin: Adamilla ja Ewalla oli tämä lupaus lankeemisensa jälkeen, kuin Jumala sanoi kärmeele, 1 Mos. 3: 16: minä panen wainon sinun ja wainon välille, ja sinun siemenes ja hänen siemenensä välille: se on rikki polkewa sinun pääs, ja sinä olet pistäwä häntä kantapäähän. Tämän lauseen lupauksen nojalla säilyiwät Abami ja Ewa; he uskoivat wainon siemeneseen, joka oli rikki polkewa kärmeen pään, Noakkiin asti, joka fitte sai toisen lupauksen, 1 Mos. 6: 18: sinun kanssas minä teen liittoni. Sentähden koska Ewa synnytti ensimmäisen poikansa, Rainin, 1 Mos. 4: 1, iloitteli hän, luullen tätä fiksi siemeneksi, josta Herrra oli puhunut, ja sanoi iloisjansa: minulla on mies herra. Ikäänkuin tahtoi Ewa sanoa: hänestä tulee epäilemätää se mies ja siemen, joka on sotima kärmettä vastaan. Niin olisi hän mielellänsä nähnyt Kristuksen, mutta aika ei ollut vielä ehtinyt. Näkikin hän fitte kyllä hywin, ettei Raini ollut tämä siemen, ja hänen täytyi sentähden kokiittaa uskonsa edemmä johonkuhun toiseen waimoon.

74. Sitte annettiin Abrahamille selkiä lupaus 1 Mos. 12: 3. Lum. 22: 18, jossa Jumala sanoi: sinun siemenessäs owat kaikki

kansat maan päällä suunnattavia, ettäs olit minun äänelleni kunniainen, josta epistolasssa puhuimme. Tähän lauseeseen perustausi kaikkein pyhain usko ennen Kristuksen syntymää aina hänen tulemiseensa saakka, niin että tällä lauseella on juuri ymmärrettävä se Abrahamin helma, josta Kristus Luukk. 16: 22 puhuu. Ja vaikka tätä sittemmin Dawidillinkin vielä lausuttiin, tapahtui kuitenkin tämä kaikki Abrahamin lupauksen voimasta. Siis on nyt Marian Poika se waimon siemen, joka jätti kärkeä vastaan, juurittaaksensa pois syntiä ja kuolemaa. Sentähden sanoo teksti, että tämä siemen oli rikki polkewa kärkeen päin; osoittaen epäilemättä sitä kärkeä, joka petti Ewan, se on, perkelettä kärkeessä. Sienerwät kai Adami ja Ewa samoin ymmärtäneet tämän. Kuka osoittaisi jonkun muun pojan eli siemenen, joka tämän rikki polkee? Jos olisi tämä sanottu paljaasta ihmisestä, niin rikki polkisi tämän Adami yhtä hywin, kuin joku hänen lapsistansakin. Mutta nyt ei tullut Adamin, eikä jonkun Adamin pojan, waan ainoastansa waimon, neitsyen pojan, tätä tehdä.

75. Sopiinkin hywin, että tämä siemen rikki polki juuri kärkeen päin, jossa koko hänen elämänsä on. Mutta sitä wastoin ei rikki polje perkele tämän siemenen päätä, waan hänen kantapäätänsä eli jalkapohjaansa. Se on, paha henki häwäisee, särkee ja kuolettaa kyllä Kristuksen ulkonaista ruumiillista elämää, waelusta eli töitä; mutta pää, se on, jumaluus, elää, ja herättää henkiin kantapäänkin eli miehuuden, jota perkele pisti.

76. Samoin rikki polkee perkele kaitissa kristityissä heidän kantapäätänsä: häwäisee ja tappaa heidän elämänsä ja työnsä; mutta heidän uskonsa, se on, päänsä, täytyy hänen jättää, jonka kautta työtkin ja elämä jälleensä raketaan. Toisjappain jätetään hänelle hänen jalkansa: hänen ulkonainen menonsa on woihallista ja tulituimaa: mutta hänen päänsä, se on, synti ja hänen sisällinen menonsa, on rikki poljettawa; sentähden owat lopuksi hänen jalkansakin poljettawat rikki ja hän on tykkänänjä kuolewa ijanikaikkisesti, ynnä synnin ja kuoleman kanssa. Katso, niin pelasti ja war-

jeli Sumala kaikki wanhat sanallansa ja uskon kautta tulewaan Kristukseen synnistä ja perkeleen wallasta; ja näitä kuwaa nyt tässä pyhä Hanna.

77. Sentähden ei otakaan Hanna lasta Kristusta syliinsä, samoin kuin Simeoni, eikä puhukkaan hänestä, niinkuin hän, waan seisoo ainoasti lähellä ja puhuu hänestä muille ympärillä seisowille. Sillä rakkaat patriarkat eiwät ole niin ennustaneet Kristuksesta, kuin profetat, eiwätkä liioin niin hänestä puhuneet; waan pitäsiwät kiintiällä uskolla siihen, mitä profetat sanomat hänestä, ja lewititiwät vielä tätä sanomaa muillinkin, jopa polwesta polween, joten Luukaskin tässä puhuu Hannasta.

78. Tähän luonnistuwat nyt kaikki hänen omaisuutensakin, joita p. Luukas tässä luettelee. Ensiiksi että hän oli nais-profeta, se on, ymmärsi ja uskoi profetoja. Niin käfittiwät pyhät wanhasa Testamentissä uskollansa Kristuksen profetain lauseista, jonka kautta he kaikki oliwat profetoja.

79. Toisiksi on hänen nimensä **Hanna**, se on, latinaksi **gratia**, armo eli suosio; sillä hebrean kielessä owat nämät molemmat nimet Hanna ja Johannes melkein sama nimi. Sentähden merkitsee Hanna armas eli sitä, jolle ollaan lempiä ja armias, suomeksi Lemmitty. Tällä osoitetaan, ettei wanhoilla isillä ja pyhillä ollut tämmöistä uskoa ja Jumalan lupusta omasta ansioistansa, waan ihan Jumalan armosta ja suosiosta, jonka laupeudesta oliwat otolliset ja rakastettawat hänen filmissänsä; niinkuin ei yksikään ihminen omasta ansioistansa, waan sulasta Jumalan armosta, ole hänelle otollinen ja rakas. Samoin panee luontokin usiasti rakauttansa ihan rakastettamattomiin, aiwan kuin jalkalalaisessa sananlaksussa lausutaan: „rakkaus tapaa yhtä pian sammakkoa, kuin purpuraakin“; ja myös: „mikä minua miellyttää, se toista suututtaa“. Näin rakastaa Jumalakin meitä mahdottomia syntisiä, ja meidän täytyy olla hänen Hannu- ja Hanna-parhojansa; hänen edessänsä on sulat Johannes ja Hanna.

80. Kolmanneksi on hän Samulin tytär. Koska Jaakoppi paineli ja kilwoitteli enkelin

kanssa, 1 Mos. 32: 30, nimitti hän sen paik-
kan Buiel eli Buiel, ja sanoi: minä olen näh-
nyt Jumalan kaswoista kaswoihin, ja minun
sieluni on vapahdettu. Niin merkitsee Buiel
ja Buiel Jumalan kasvoja, mutta Jumalan
kasvot ei ole muuta kuin: Jumalan tuntemi-
nen. Nyt tuntee wain usko Jumalan hänen
sanoisfaan. Jumalan sanoissa ja lupauksissa
taritaan meille julaa lohdutusta ja armoa Kris-
tuksessa. Sentähden, joka uskoo häneen, se
näkee Jumalan armon ja laupeuden. Ja tämä
on oikein tuta Jumalaa, josta syhdän ihastuu
ja autuaaksi tulee, niinkuin Davidin Ps. 4:
7, 8 sanoo: nosta sinä, Herra, kaswois paiste
meidän päällemme. Sinä ilahutat sydämeni.
Ja Ps. 80: 4: Jumala, anna kasvos pais-
taa, niin me olemme autetut. Näistä Juma-
lan kaswoin poijes- ja puoleen-kääntämisestä
puhuu usein Naamattu.

81. Ratsio, niin owat kaikki wanhat iät
ja pyhät Samuelein hengellisiä lapsia, eli Ju-
malan tunnon ja wiisauden lapsia, josta he
ihanteliwat. Tämmöiseen Jumalan tuntoon
ehtiwät he uskollansa Jumalan lupauksiin:
usko teki heidän profetoiksi. Mutta uskoon ja
Jumalan lupauksiin ei heitä muu auttanut,
kuin se, että oliwat Hanna-kultia: se on, Ju-
malan jula suosio ja laupeus. Tästä seura-
a nyt ueljänneksi, että hän oli Asserin suwusta.
Asser merkitsee autuas, 1 Mos. 30: 13. Ja
niin tekee usko Jumalan wiisauden ja autuu-
den lapsia. Sillä usko pyhkii pois synnin ja
vapahtaa kuolemasta, niinkuin Kristus Mark.
16: 16 sanoo: joka uskoo, se tulee autuaaksi.
Nyt on autuus lunastus synnistä ja kuole-
masta.

82. Tämä Hanna on siis Samuelein ja
Asserin tytär, sillä se on täynnä Jumalan
tuntoa, ja sen omatunto on kirjoitettu kai-
kista synneistä ja kuoleman pelwosta. Kaiken
tämän waikuttaa uskallus Jumalan lupauksiin
hänen laupeudestansa; niin että tässä wallan-
siowästi seuraa perätysten: nais-profeta, Hanna,
Samuelein tytär, Asserin suwusta, se on, Juma-
lan suosioista ja armosta saadaan hänen lupa-
uksensa, ja uskalletaan siihen, siten tunnetaan
oikein Jumala ja hänen hywynytensä; josta sy-
hdän joutuu iloiseksi, wahwaksi ja autuaaksi, ja

kaikei synnistä ja kuolemasta wapautetuksi ja
irralensa päästetyksi.

83. Wiidenneksi, pääsemme vielä sywem-
mälle hengellisiin merkityksiin. Hanna oli
naimiisissa ja eli miehensä kanssa seitsemän
ajastaitkaa, ja sitte leskenä ja miehettömä lä-
hes neljä yhdeksättäkymmentä ajastaitkaa. Sy-
win käsitettäisiin ja tawattaisiin koko Naamattu
ainoasti tässä laskussa, jolla wain olisi aikaa
ja taitoa siihen. Mutta nähdäksemme, kuinka
me kristityt emme tarwitsse Aristotelesta eikä
ihmisoppia, waan on meidän hywin iäkki
ajaksi oppimista Naamatussa, jos tahdomme;
niin katjelkaamme, mitä salaisuuksia nämät
laskut kätkenewät. Seitsemän-luku merkitsee ta-
wallisen selitys-laadun laihin tätä ajallista
elämää ruumiissa, sillä se käsitetään aina seit-
semässä päivässä, joka on ensimmäinen ja etui-
sin aikalasku Naamatussa. Sillä Moses 1
Mos. 1 luv. kirjoittaa: kuinka Jumala kai-
kein ensin loi päivät, ja ensin jakoi ne seit-
senlukuun, josta tuli wiikkoja; sitte hän las-
ki wiikot yhteen kuukaufiksi, kuukaudet wuosiksi
ja wuodet mies-iäkki, y. m. s. Niin merkit-
sewät nyt nämät seitsemän ajastaitkaa wanhain
pyhäin koko elämää, jota eleskeliwät ulkonai-
sessa ja ajallisessa menossaan.

84. Mutta kuka nyt oli Hannan mies?
P. Paawalin selityksen jälkeen Rom. 7: 2
merkitsee awiomies lakia. Sillä niinkuin
waimo, joka miehen hallussa on, sen aikaa
kuin mies elää on häneen lailla sidottu; niin
owat kaikki nekin sidotut lakiin, jotka elävät
lain alla. Nyt ei ole lakia annettu muulle
kansalle, kuin tälle Hannalle, eli Judan kan-
salle, kuten p. Paawali Rom. 3: 2 sanoo:
heille on uskottu, mitä Jumala on puhunut,
ja Ps. 147: 19, 20: hän ilmoittaa Jakobille
sanansa, ja Israelille säätynsä ja oikeutensa.
Ei hän niin tehnyt kaikille pakanaille; niini-
kään Ps. 103: 7: hän on ilmoittanut tiensä Mo-
sekselle ja Israelin lapsille tekonsa. Mutta
ewankeliumia hän ei ilmoittanut ainoasti tälle
kansalle, waan kaikelle mailmallentkin. Sentäh-
den sanoo Psalmi 19: 5: heidän, nimittäin apos-
tolein, nuoransa (äänensä) lähtee kaiktiin mai-
hin, ja heidän puheensa mailman ääriin asti.
Että siis Hanna eli seitsemän vuotta miehensä

kanssa, tietää ainoasti tätä kansaa, joka ulkonaisen waelluksensa ja ajallisen menonsa puolesta eli lain alla.

85. Nyt kuulimme tämän päivän epistolasssa, että ne, jotka elävät lain orjuuden alla, eivät elä hywin; sillä he tekewät ihan lain töitä, ilman halua ja tahtoa, ja owat orjia, eikä lapsia. Sillä ei kukaan pidä lakia oikein, jollei hän tee sitä wapaasta tahdosta. Mutta, kuten usein sanottiin, ei woi kukaan saada tämmöistä wapaata tahtoa muutoin, kuin uskolla Kristukseen. Mutta missä usko on, siellä tekee se oikeita töitä, ja täyttää lain; ja on hänen yhtä olla lain alla taikka ei, juurikuin Kristuskin oli sen alaisena. Että nyt Luukas, eli oikeemmin sanottu, Pyhä Henki, heittää tämän p. Hannan eli wanhan Testamentin pyhäät lain alle ja tekee heistä orjia, tällä osoittaa hän vielä, kuinka he, tämmöisen lain alaisen waelluksensa oheessa, owat kanssa waeltaneet uskossa ja wapaassa hengessä, ja täyttäneet lain, ei ainoastaan paljalla töillä, orjien tawoin, waan pikemmin uskolla. Tätä tarkoittawat **Hannan neljä yhdeksättäkymmentä leski-wuotta**, jolla wanhain pyhäin **hengellistä elämää uskossa** kuwattiin. Sillä leskijäät, joka on miehetöntä, merkitsee, että oliwat wapaat laista.

86. Niin juoksee siis tämä heidän kahtalainen elämänsä rinnatusten. Hengen puolesta he oliwat ilman lakia ja töitä, ainoastaan uskon kautta wanhurskaat, ja oliwat niinmuodoin tässä kohden oikeat lesket; mutta lihansa puolesta he waelsiwat lain alaisina ja sen töissä. Ei kuitenkaan niin ymmärtäen, että he niiden tähden wanhurskautettiin, waan uskossa jo ennen wanhurskautettuina pitivät he lain wapaasti, palikka katsomata, ainoastansa Jumalan kunniaaksi. Ja joka niin eläisi, se woisi vielä nytkin pitää lakia, niinkuin Kristus ja apostolit tekivät, eikä häntä wahingoittaisi työt vähintäkään, eivätkä saisi hänestä orjaansa. Katso, nämät owat ne, jotka seitsemän ajastaka elävät miehellä, ja neljä yhdeksättäkymmentä ajastakaa miehettöminä, jotka yhtä haawaa owat ilman lakia ja lain alla, juurikuin p. Paawali itsestänsä, 1 Kor. 9: 20, sanoo: **minä olen niille, jotka owat lain alla, niin-**

kuin olisin lain alainen, että voitaisin ne, jotka lain alla owat.

87. Kuinka on hän nyt yhtä haawaa lain alla ja ilman lakia? Siten että hän ulkonaisesti ja mielellänsä harjoitteli töitä, muita palwelluksensa; mutta sisällisesti pitäyşi uskoon, josta hän wanhurskautettiin ilman kaikkia lain töitä: sillä hän teki lain töitä, eikä kuitenkaan hakenut niistä wanhurskautta, jota hän ei niissä olisikaan löytänyt. Näin täytti koko Hanna, se pyhä kansa, lainkin. Sillä joka uskoo, ja siten on wanhurskas, hän ei woi pitää ainoasti Jumalan lakia, waan myös koko mailman lait ja työt, eikä kuitenkaan nämät häntä estä, koska tekee niitä wapaasti ja otaksumata niistä huraskaantua.

88. Mutta ne, jotka ainoastansa owat seitsemän vuotta naimisissa ollut Hanna, eivätkä samassa ole neljän yhdeksättäkymmenen wuotinen leski Hanna, se tietää niitä, jotka ainoasti elävät lain alla pakosta orjina, ilman henkeä ja uskoa; ne ajattelewat: että, jos wain pitävät lain työt, totta tällä huraskaantuwat; ja juuri sentähden eivätkö koskaan ehdi hurskaitfi, eikä wanhurskaitfi, niinkuin epistolassa jo kylliksi sanottiin. Kuitenkin on tämä siwä järjestys, kun tässä ensin pannaan seitsemän awio-wuotta, ja sitte neljä yhdeksättäkymmentä leski-wuotta. Sillä p. Paawalikin sanoo 1 Kor. 15: 46: **hengellinen ei ole ensimmäinen, waan luonnollinen ensiksi, senjälkeen hengellinen.**

89. Jos nyt mieli ihmisen päästä hengelliseksi ja saada usko, pitää hänen ensin olla lain alla, koska ei kukaan ilman lakia tunne itseänsä, eikä tiedä, mitä häneltä puuttuu. Joka ei tunne itseänsä, ei se hae armoa. Mutta koska laki tulee, waatii se niin paljon, että ihmisen täytyy tuta ja tunnustaa ei woiwansa mitään; silloin täytyy sen epäillä itsestänsä ja nöyrytettynä huokata Jumalalta armoa. Katso, sentähden kulkewat nämät seitsemän vuotta edellä, se on, laki edellä armon, niinkuin Johannes edellä Kristuksen. Laki kuolettaa ja tuomitsee luonnollisen järjellisen ihmisen, että armo rakentaisi hengellisen sisällisen ihmisen. Mutta hänen neitsyydellensä ei määrätä mitään wuosia, joka merkitsee hänen hedelmätöntä

elämäänsä ennen lakia ja ennen armoa, joka ei Jumalan edessä maksa mitään. Sentähden ylenkatsottiin ja hyljättiin neitsyys vanhassa Testamentissä ihan hedelmättömänä säätynä.

90. Mutta mistä tulee, että usko eli sisällisen ihmisen hengellinen elämä, joka on ilman lakia leskenä, miehedinnä osoitetaan neljällä yhdeksättäkymmenellä vuodella? Tässä tahdomme nyt, p. Augustinon tavoin, vähän lauserrella ja hengellisesti leikitellä. Kaikille on tiettyä näitten kahden lasun, **seitsemän ja kaksitoista**, olevan Raamatussa mitä mainioimpia. Sillä Raamatussa tavataan yfiasti seitsemän ja kaksitoista, epäilemättä kahentoistakymmenen apostolin tähden, jotka koko mailmasja alkoivat ja perustivat uskon, niin että heidän oppinsa ja menonsa on sulaa uskoa. Koska yksinäinen Mojes saapi lain enkeleiltä, jolla ihnyttää aviowaimon Hannan, ja pakottaa tötä ulkonaisessa elämässä; samoin eivät sitä wastoin apostolit, jotka olivat kaksitoista kertaa yhtä monta kuin Mojes, saaneet enkeleiltä, waan itse Herralta ewankeliuminsa, joka tekee paljaita leskiä, ustowia ihmisiä ja wapaita sieluja, jotka ilman kaikkia tötä wanhurstaantuwat.

91. Nyt oli wanhan Testamentin pyhillä, kuten sanottiin, lain ohessa, myöskin tämä apostoolinen usko. Sentähden ei heillä ollut ainoastaan seitsemän lukua, waan kahentoista-lukukin: ei ainoastaan yksinäinen Mojes, waan apostolitkin, jotka olivat kaksitoista kertaa yhtä monet, jottien molempain opetustia he, niinkuin jo kuulimme, kuulitelivat ja uskoivat. Ja näin merkitsee seitsemän-luku oikein yksinäistä Mojesia, ja kahentoista-luku apostoleita, jotka olivat kaksitoista kertaa yhtä monet, kuin Mojes. Ja olkoon nyt päätetty, että **kaksitoista-luku** merkitsee **apostoleita, apostoolista oppia, apostoolista uskoa, ja oikiaa hengellistä leskisaatua**, joka ei ole lain alaista, samoin kuin seitsemän-luku merkitsee **Mojesia, Mojesen oppia, ja lain tötä ja menoa, ja oikein sidottua awiosaatua**.

92. Näitä kaksitoista apostolia kuvataan kahdelatoista patriarkalla, kahdelatoista kalliilla kiwellä Aroinin pappispuvusja, Israelin kansan kahdelatoista ruhtinaalla, Jordanin kahdelatoista kiwellä, Jerusalemin kahdelatoista perustustjella ja portilla, y. m. f. Sillä kaikki Raamatut waativat uskoa ja ewankeliumia, jonka apostolit alkoivat ja perustivat. Näin kuvataankin tämä usko neljällä yhdeksättäkymmenellä vuodella, jossa kaksitoista-luku ihmeellisesti käsitetään.

93. **Ensiksi** on neljä ja kahdeksankymmentä juuri kaksitoista kertaa seitsemän. Tällä kuvataan, että ainoastaan yksi lain-opettaja Mojes löytyy, joka on ainoasti yhden kerran seitsemän, joka on hänen lakinsa ja lain elämä. Mutta apostolit ovat kaksitoista, ja kaksitoista kertaa yhtä monta, kuin Mojes. Koska siis neljä ja kahdeksankymmentä, seitsemän suhteen, on juuri yhtä paljon, kuin kaksitoista yhden suhteen, ja laki on annettu yhden, mutta ewankeliumi kahden-

toista kautta; sopii aivan hyvin, että seitsemän osoittaa Mojesia, ja neljä ja kahdeksankymmentä apostoleita, niin että Mojesen kansa on naitu Hanna, ja apostolein kansa on leski Hanna; edellinen ulkonaisesti ruumiisja töisjä, jälkimäinen sisällisesti hengessä ja uskosja.

94. Tällä kanssa osoitetaan uskon sen verran woittawan työt, kuin kaksitoista (woittaa) yhden, ja neljä yhdeksättäkymmentä (woittaa) seitsemän. Ja käsittää usko koko summan ja perinnön, niin että hän on **koko perintömme**, niinkuin p. Saawali sen 1 Tess. 5: 23 nimittää. Samoin kuin kaksitoista-luku käsittää koko Israelin kansan kahdesjatoista sukukunnasjaan. Sillä joka usko, hänen on tämä kaikki: hän on lapsi, perillinen ja autuas. Tarckaa sentähden tässä Jumalan järjestystä: koska ei nyt tämä Hanna ollut leskenä kahjatoista vuotta, eikä naimisjafaan ainoasti vuotta, jowitti hän kuitenkin tämän näihin seitsemään, ja neljä yhdeksättäkymmenen vuoteen; että molemmat nämät luvut löydetäisiin kahdentoihtaluwisja, ja sopisjivat siihen, sekoittaen kuitenkin tähän sen verran muuta merkitystä, kuin seitsemänlunusta ja awio- ja leskijäädystä kuulimme.

95. **Toiseksi** opettawat luvunlasjat eli laskutekat meitä jatkamaan lukuja, ja katselemaan, kuinka monta kertaa luku jaettakoon yhdellaisiin osiin. Niin saatetaan kahjatoista jakaa **wiidellä** tavalla, että kaikki osat ovat yhdellaisia; sillä kaksitoista on **ensiksi** kaksitoista kertaa yksi; **toiseksi** 6 kertaa 2; **kolmanneksi** 4 kertaa 3; **neljänneksi** 3 kertaa 4; **wiidenneksi** 2 kertaa 6. Usannulla tavalla ei jaateta tätä jakaa yhdellaisiin osiin, waan erillaisiin, niinkuin: 7 ja 5 ovat myös 12; 3 ja 9 ovat 12; 1 ja 11 samate 12. Mutta nämät osat ovat toifiansa erillaiset. Nyt he ottawat näitten yhdellaisien osain luvut, ja luowat niitä, wielä erillansja olewina, tästä yhteen, ja laskewat, minkä verran silloin antawat. Esimerkiksi, koska 21 on tässä wiisi kertaa jaettu, panen minä 1, 2, 3, 4, 5 yhteen, jotka antawat 15 ja niinmuodoin 3 enemmän, kuin pääsumma. Sentähden nimittämät luvunlasjat tämmöistä lukua **ylentywäksi luvuksi**; sen wuoksi kuin luku niistä kerroista, minkä pääluku on jaettava yhdellaisiin osiin, tekee enemmän, kuin itse pääluku. Mutta muutamat laskuosat antawat vähemmän, kuin pääluku on. Esimerkiksi 8 on kolme kertaa jaettava yhdellaisiin osiin, nimittäin 8 kertaa 1; 4 kertaa 2; ja 2 kertaa 4. Nyt antawat 1, 2, 4 ainoastaan 7, ja niinmuodoin 1 vähemmän kuin 8. Tätä nimittämät **wähentywäksi luvuksi**. Näitten kahdelatoisten lukuin välille panewat wielä kolmannen lukulaadun, jonka nimittämät **täysinäiseksi luvuksi**, koska jakoluvut juuri tasaawat pääsumman, niinkuin 6 on 6 kertaa 1, 3 kertaa 2, ja 2 kertaa 3. Nyt antawat myös 1, 2, 3 juuri 6.

96. Niin tässäkin: Mojes on seitsemänluku, eikä kärsi tämmöistä jakoa, kuin kaikkein epä-tasaisten lukuin luonto on. Sillä tällä yhdellaisella jaolla täytyy olla ihan tasaisia lukuja. Mutta **apostolit**, eli 84

luku on rikas ja ylentymä luku, joka on 11 kertaa jaettava yhdelläsiin osiin. Sillä ehkä pettäjä Judas kyllä löytyy luvussa, ei saata hän kuitenkaan löytyä luvun rikkaassa ja ylentymässä jaossa: siellä tekee hän lo man luvussa, niin ettei jakoluvuista tule enempää, kuin yksitoista, mutta on kuitenkin laskussa, täyttääseen kaksitoista-lukua. Hän on luvun täytteeffi ja nimeffi, mutta ei itse työssä. Ensimmäinen on 84 luku 84 kertaa 1; toiseksi 42 kertaa 2; kolmannes 28 kertaa 3; neljännes 21 kertaa 4; viides 14 kertaa 6; kuudes 12 kertaa 7; seitsemänes 7 kertaa 12; kahdeksannes 6 kertaa 14; yhdeksänes 4 kertaa 21; kymmenes 3 kertaa 28; yhdenkymmeneksi 2 kertaa 42. Luo nyt yhteen jakoluvut 1, 2, 3, 4, 6, 7, 12, 14, 21, 28, 42, niin saat summa 140, ja niinmuodoin 56 yli pääluvun 84.

97. Mitä on nyt tämä kaikki muuta, kuin että jalamatoin Moses, eli laki, joka on seitsemän-luku, pysyy jemmoinisjaan, kuin se itesjään on, eikä tullut muille, kuin Judan kansalle, eikä ole liioin lukiunsa ottanut ei vähempää eikä enempää kansaa; mutta apostolit, eli armosta rikas hengellinen elämä ja ewankeliumi puhkesi ulos ja runsaasti ja wihalta wuoti koko mailmaan. Ja samoin kuin yksi vielä kahden-toista suhteen on niin köyhää ja vähäpäätöistä, ettei köyhempää ja vähempää olla saata; jano on 7 80 suhteen warfin köyhää ja vähäpäätöistä; sillä laki töinenjä ei anna kellenkään palveliellensa enempää, kuin tämän elämän ajallista hywää ja kunniaa: woi surkiaa, wiheliäistä hywää, joka ei kartuta, waan ai-noastansa syöpi itsensä.

98. Niinikään on kaksitoista yhden suhteen jo-tain suurta ja rikasta, eikä liioin syö itseään, waan karttuupi; sillä usko on suunnattu, ja wuotaa ijanaiikki-
sesti hywällään ja kunniallaan yli parra-
sten. Ja näin olemme nyt tällä haawaa jotenkin laajalle men-
neet, nähkäksemme, kuinka ei pienintäkään piirtoa Ra-
amatussa turhaan kirjoitettu, ja kuinka rakkaat waan-
han Testamentin iät owat meille uskollansa antaneet
esikuman; mutta töillänjä aina luwanneet sitä, jota
meidän tulee uskoa, nimittäin Kristusta ja hänen
ewankeliumiansa; niin ettei mitään turhaan lueta
heistä, waan kaikki heidän tapansa ja menonsa wah-
wistawat ja parantawat uskoamme. Nyt tulemme
jälleen tähän Hannaan.

99. Luukas sanoo, ettei Hanna lähtenyt
templistä. Di terweellistä ja tarpeellista esi-
merkkiä! Me kuulumme templin olewan py-
hän Raamatun. Nyt oli se Judan kansalla
erinomaisena kiusana, että aiwan tärkeää kuul-
telivat wääriä profetoja ja ihmis-oppeja; jota
silläkin todistivat, että ulkona templistä, wuo-
rilla ja laaksoissa, rakensivat monta alttaria
ja Jumalan palvelusta, jota Moses 5 Mos.
5: 32 ja luv. 12: 32 kowasti kielsi, sanoen:

kaikki, mitä minä käsken teille, se pitääkää,
että tekisitte ne sen jälkeen: älkää siihen mi-
tään lisättä, älkäätkä siitä mitään vähentäkä.
Skäänkuin tahtoi sanoa: minä tahdon, että olisit
jemmoinen Hanna, joka et lähde pois temp-
listä. Mutta ne eiwät olleet kaikki Hannota,
sentähden poikkewat templistä alttareillensa,
se on, pois Jumalan käskystä ja yli Jumalan
käskyn, seuraten omia mieltelmänsä ja wääriä
profetoja.

100. Mutta tämä ei ollut mitään nykyi-
sen menomme suhteen tällä aikaa: paawi- ja
ihmis-oppeilla emme ole ainoasti wieteltynä
pois templistä, se on, Raamatusta, waan
olemme vielä sen maahan jaottaneet ja saas-
tuttaneet kaikellaisilla lauhistuksilla, ja mennä
hurjaamme ihan omapäisessä menossa hullum-
masti, woi hullummasti, kuin kukaan walit-
taakkaan woipi. Mutta niin pitäisi totisesti
olla, kuten p. Antonius wiriästi oppilaisiansa
opettaa, ettei kukaan yrittäisi mitään tekemään,
jota Jumala Raamatussa joko ei käskenyt taikka
ei neuwonut, että näin aina pysyisimme temp-
listä. Tästä sanoo Ps. 1: 1, 2: autuas on
se, joka ei waella jumalattomain neuwossa
eikä seisso syntisten tiellä, eikä istu kussa pil-
kaajat istuwat; waan rakastaa Herran lakia
ja ajattelee hänen lakiansa yöt päiwät. Ps. Pie-
tari sanoo 1 epist. 4: 18: hurstas tulee tus-
kalla autuaaksi, joka kuitenkin templissä on; se on,
paha henki repii heitäkin puolellensa, jotka pal-
jaastansa rakentawat sulaan Jumalan janaan,
niin että tuskalla woiwat kestää; mitenkä käy
sitte suruttomain ja kaikkein hurjain henkein,
jotka juosta samoorwat ihan ihmis-oppein pe-
rässä.

101. Di, ei kristillinen elämä woi kärsiä
ihmis-oppeja: ne owat sille yhtä pahentawaisia
ja waarallisia, kuin paulat tiellä. Templissä
pysyttäköön, älköönkä koskaan lähdekkö sieltä.
Niin tekewät wanhat pyhät, joista p. Paawali
Rom. 11, 4 kertoo Jumalan sanoneen Eli-
aalle: minä olen itselleni jättännyt seitsemän tu-
hatta miestä, jotka ei ole Baalin edessä pol-
wiansa notkistaneet. Siksi walittaa Damidi
semmoisista wäyryistä ja wieteliöistä Ps. 140:
5, 6: warjele minua, Herra, jumalatto-
main käsistä, warjele minua wääristä ihmi-

fistä, jotka ajattelevat käymiseni kufistaa. Mpiät asettawat paulat ja nuorat eteeni, ja we-nyttawät werkot tien wiereen; he panewat paulan eteeni, Sela! Tämä on kaikki puhuttu wastoin ihmis-oppeja, jotka repiwät ihmistä pois templistä (se on, Jumalan sanasta). Sillä Jumalan sana ja ihmis-opit eivät suin-kaan sowi yhteen sydänmeen. Kuitenkin sa-nowat hurjat fieluntappajat paawilaisemme, nyinä Antikristuksensa paawin kanssa: "meillä pitää enempi olla, ja meidän tulee enemmän tehdä, kuin Raamatussa luetaan"; ja wiettele-wät niin hengellisillä säädnyillänsä ja seuroil-lansa koko mailman muassa helwettiin.

102. Wiimeiseksi hän sanoo **Hannan pal-welleen Jumalaa paastoissa ja rukouksissa yötä ja päivää.** Tässä seuraawat uskon työt. Ensin täytyy hänen olla Hanna, nais-profeta, Samuelin tytär, Isserin suwusta, seitsemän ajastaka naituna, neljä yhdeksättäkymmentä leskenä, ja aina templissä, fitte wasta on paas-tonsa ja rukouksensa oikia, fitte wasta on Abe-liin uhri otollinen, fitte wasta palmellaan Ju-malaa paastoissa ja rukouksissa yötä ja päi-wää. Mutta joka alkaa töillä, hän kääntää kaikki nurin, eikä saa mitään. Koska siis p. Paawali oli opettanut Romalaisia uskomaan, alkoi hän wasta sen perästä, Rom. 12: 1, opettamaan heitä kaikellaisista hywistä töistä, ja sanoo, että **he antaisiwat runniinsa elä-wäksi, pyhäksi ja Jumalalle otolliseksi uhritsi, joka olisi heidän Jumalan palveluksensa, jota harjoitetaan ruumiin kurittamisella, paastoo-misella, walwomisella, waatteilla ja töillä.** Täm-möisiä teeskelee nyt tämä Hanna.

103. Niinpä tekivät kaikki wanhatkin pyhät, joittenka paastoomisella ymmärretään kaikellaisista ruumiin kuritusta. Sillä ehkä fielu on uskon kautta wanhurskautettu ja pyhitetty, ei ole kuitenkaan ruumis kaiketi sentähden puh-das synneistä ja pahoista himoista, waan on sen wuoksi pakoitettava ja kuritettava olemaan fielulle alamainen, aiwankuin p. Paawali it-jestään, 1 Kor. 9: 27, sanoo: **minä kuritan runniistani ja painan sitä alas, etten minä, joka muille olen saarnannut, itse hyljättäväksi jontuiji.** Niin opettaa p. Pietarikin 1 epist. 2: 5 meitä uhraamaan hengellisiä uhreja, se

on, ei lampaita eikä wafikoita, niinkuin Mo-sesen laissa waaditaan, waan omaa ruumis-tamme ja itseämme, synnin kuolettamisella li-hassa ja ruumiimme kurittamisella. Tätä nyt ei tee kukaan muu, kuin joka ennen on usko-mainen.

104. Sitä olenkin usein sanonut, kuinka työt uskon jälkeen ainoasti olkoot sellaisia ja tehtäkööt siinä ajatuksessa, että ruumista kuri-tettaisiin ja lähimmäistämme palveltaisiin; mutta ei että meille tästä ansiota tulisi, tahi me tällä tiellä hurskaitsi päästäisiin; sillä tämä aikoihin tulfoon ennen töitä. Onkin tämä oi-kia Jumalan palvelus töistä, että tämmöisiä töitä tehdään wapaasti, ilman palkata, ja ai-noasti Jumalan kunniaksi. Mitä on hänelle muutoin paastoomisestas, jollet tällä paina alas syntejä ja lihaa, joita hän tahtoo meissä alas painetuiksi? Niinkuin ne tekewät, jotka, tarkoittamata ruumiinsa kurittamista, paastoo-wat pyhille määrättyillä päivillä ja ajoilla, jolla tekewät aiwan turhaa työtä.

105. Mutta tällä Hannalla ei ole mitään määrät-tyjä päiviä, ei paastoa lauwantaina eikä perjantaina, ei apostolipäiwä-aattoina eikä erityyjinä paasto-neljämeffinä; eikä liioin tee mitään erotusta ruu-asja, waan, kuten Luukas sanoo, **yötä ja päivää palwelee hän tällä Jumalaa.** Se on, hän ruofoi ruumistansa aina kohtuullisesti, ei tällä tehdäk-sensä jotain erinomaista työtä, waan palmellaaksensa Jumalaa ja tukauttaaksensa syntiä. Tännmöisestä paastoomisesta opettaa p. Paawali 2 Kor. 6: 4, 5, että meidän, paitsi muutamia, tulee **osoittaa itseämme Jumalan palvelioiksi paastoissa.** Mutta omaa hullua, ihmisten ajattelemaa paastoomistamme pi-dämme aiwan suuremmin työnä, kuin mulla emme erityyjinä päiwinä syö lihaa, ei munnaa, ei maitoa, eikä moita: waiikka tämä kaikki ei ole määrätty ruumiin ja syntein kurittamiseksi, se on, Jumalan palvelukseksi, waan paawin, paawisten ja kalatauppiain palveluk-seksi.

106. **Hanna ruofoi myös yötä ja päivää** ja epäilemätä walwoikin. Kuitenkaan ei niin ymmär-täen, että hän oli aina taukoomata ruofoillut ja paaston-nut, yötä ja päivää: täytyihän hänen syöä, juoda mikkua ja lewätä; waan tämä oli ainoastaan hänen päätoimituksensa, jota hän pääajallissimmin harjoitteli yötä ja päivää. Että ihmisen sanotaan yöt päiwät jokatkin tekewän, sitä ei kuitenkaan saa niin ymmärtää, kuin piiffittäisi hän tässä työsäään koko päiwän tahi yön.

107. Rukous on nyt Jumalan palveluk-sen toinen osa, jossa fielu uhraataan Jumalalle,

samoinkuin ruumis uhrataan paastossa. Eikä ymmärrettäväkään rukouksella ainoastaan suunruhousta, vaan myös kaikkea, jota sielu harjoittaa Jumalan sanan kuulemisessa, puhumisessa, tutkistelemisessa, y. m. Sillä sängen monta psalmia luetaan rukous-muodossa, jossa kuitenkin tuskin kolme wärsyä on rukousta; vaan ne [wärsyt] puhuvat ja opettawat jotakin, nuhtelevat synjetä, puhuvat Jumalan kanssa, itsensä kanssa ja muitten ihmisten kanssa. Kas, tällöinen oli rakasten isän ja vanhain pyhain Jumalan palvelus, jolla eivät muuta hakeneet, kuin Jumalan kunniaa ja ihmisten autuutta. Ja tästä syystä luemme Raamatuisissa aiwan monta vanhain pyhain rukousta ja huokausta Kristuksen, mailman Wapahatajan, perään; miten jokainen tämän, liiatenkin Psaltarisissa, hywin huomaitsee.

108. Mutta näinä aikoina on rukouksemme ihan mörinä määrättyillä hetkillä, nappinauhan laskua ja muuta jellaista sanan huminaa, tarhoittamatamme totisella ahkeruudella rufoilla ja saada jotakin Jumalalta: ruhousta harjoitetaan ainoasti welwollisuuden työnä, ja jätetään sitte itsensä; juurikuin riiehtappaja tekee warstallaan, niin pieksäwät nämätkin kieliansä, jolla ainoastaan ansaitsewät leipää watsallensa. Waan älä luulekkaan, se on, rufoilla kristikunnan yhteisestä tarpeesta eli hädästä; sillä kaikkein parhaimmat heistä arwelewat kaiken olewan kylliksi, jos ainoastaan itsensä owat hurškaita ja rufoilewat. Sentähden ansaitsewätkin nämät ulkokullatut ruhouksellansa ainoastaan helwetin; sillä he ei palwele tällä Jumalaa, eikä ihmisiä, vaan ihan omaa watsaansa ja tawaraansa. Mutta jos tällä palwelisimat Jumalaa ja lähimmäistä, joten heidän tulisi, totta täytyisi heidän jättää ja unhoittaa monet sanansa, eiwätkä niin paljon huolisi eiwätkä tottelisi monista psalmeista, eikä fanoista, vaan paljoa enemmin, kuinka sydämmellisesti tällä etsisimat Jumalan kunniaa ja lähimmäisen autuutta, se on, oikiaa Jumalan palvelusta; ja olisi heille ystasti yhdesä ainoassa afiasissa, joka heitä raskaimmasti painaisi, kyllä rufoilemista koko päiwäksi.

Tällöinen olisi oikia Hannan rukous ja Jumalan palvelus.

109. Sillä Luukas ei ilman syytä kirjoittanut Hannan palvelleen Jumalaa ruhouksissa. Tällä hän hylkää turhan ruhouksemme sorinan ja sopinan, jolla ainoastaan kartutamme syntiä synnin lisäksi, koska emme palwele, emmekä etsi Jumalaa. Nyt jälleensä palatkaamme tehtiin.

Ja tämä tuli sillä hetkellä siihen, ja kunnioitti myös Herraa, ja puhui hänestä kaikille, jotka lunastusta Jerusalemissa odottiwat.

110. Meidän vanhassa latinalaisessa tekstisämme (Vulgata) luetaan näin: jotka lunastusta Israelissa odottiwat, mutta kreikkalaisessa on: jotka lunastusta Jerusalemissa odottiwat, niin että Hanna puhui niille, jotka Jerusalemissa oliwat ja lunastusta odottiwat. Sillä kuin ei hän ikään lähtenyt templistä, ei käynyt hänen puhua muille, kuin Jerusalemissa olewille, joko oliwat siellä asuwia, taikka muualta sinne tulleita. Mutta mitä se on, että hän seisoo yli (tämän tapauksen), eli saapuwilla (tässä), sen olemme jo kylliksi kertoneet hengellisessä selityksessä. Sillä koska Kristuksen kanssa tullaan Raamatun templiin, siellä kiitollisuudella osoittamaan häntä Jumalalle; silloin havaitaan siellä samalla hetkellä pyhä Hanna koko synagogan pyhain kanssa, jotka uskollansa ja koko elämällänsä katsowat ja formellansa osoittawat häneen.

111. Mutta tämän ohessa ilmaantuu kanssa tämän pyhän eukon suuri hengellinen armo siinä, että hänelle, edellä monen muun, annettiin armo tuta tätä lasta oikiaksi Wapahatajaksi, koska kuitenkin epäilemätä pappeja oli saapuwilla, jotka ottiwat tällöiset uhrat Marialta ja Joosepilta, eiwätkä sitteäkään tunteneet tätä lasta, vaan, ken tiesi, pitiwät affain loruna, mitä kuuliwat ja näkiwät Simeonilta ja Hannalta. Sienee tässä Hannassa ollut erinomainen hengen walistus, ja lie ollut katsottuna suureksi pyhäksi Jumalan siimissä, joka antoi hänelle tällöisen walon, edellä niin monen muun ihmisen.

112. Katso, täällä on wain wiifi henkeä yhdesä, nimittäin lapsi Kristus, äiti Maria,

Jooseppi, Simeoni ja Hanna, ja kuitenkin on tässä vähässä luvussa kaikki säädnyt, mies ja waimo, nuori ja wanha, neitsy ja leski, naitu ja naimaton. Niin warhain alkaa Kristus koota tykönsä kaikkia autuuteen kutsutuita säätyjä, eikä saata olla yksinänsä. Joka ei sentähden oleksi tämmöisessä Jumalan asettamassa säädysssä, se ei ole autuuden säädyskätään.

113. Hanna kunnioitti myös Herraa. Hebrealaiset käyttävät kaikissa sanan tunnustaa (jada), jonka tuskin voimme kääntää kollmella sanalla: ripittää itseänsä, tunnustaa ja kiittää; sillä milloin kiittää tahtoivat, sanoivat he „tunnustaa“. Tämä ei olekaan pahoin eikä sopimattomasti puhuttu. Sillä kiittää eli kunnioittaa ei ole muuta, kuin tunnustaa saatuja hyviä tekoja, hyväntekijän hywyyttä, ja tarwitsewan mahdottomuutta. Ken tämän tuntee ja tunnustaa, se kiittää oikialla tavalla. Muutoinkin on tunnustaa sama, kuin alati julistaa jotakin, josta Kristus, Matth. 10: 32, 33, sanoo: jokainen kuin minun tunnustaa ihmisten edessä, sen tunnustan minäkin Isäni edessä, joka on taivaissa. Mutta joka minun kieltää ihmisten edessä, hänen minäkin kiellän Isäni edessä, joka on taivaissa.

114. Kuten jo edellä sanottiin Simeonin siunauksesta ja kuinka forkiaa on siunata sitä Kristusta, jota kuitenkin koko mailma ki-roo; yhtä outoa ja forkiaa on myöskin samasta Kristuksesta kiittää Jumalaa. Jotka tuntevat hänen, ne tekewätkin sen; mutta harwassa on tämmöisiä. Muut häwäisewät Jumalaa, ki-roilewat, wainoowat ja sanowat Kristusta ja hänen oppiansa vastaan. Mitä nyt tekewät hänen opillensa, sitä tekewät he hänelle itsellensä ja Jumalalle, hänen Isälensä, niinkuin hän, Luukk. 10: 16, sanoo: joka teidän katsoo ylen, se katsoo ylen minun; mutta joka minun katsoo ylen, hän katsoo ylen sen, joka minun lähetti. Eikö ole hirmuista, että mailma on niin täpöisen täynnä Jumalan häwäisöitä ja ki-roiliotta, ja meidän on asuminen heidän keskellänsä? Niin on p. Paavaliakin, 2 Tim. 3: 1, 2, julistanut: että viimeisinä päiwinä on tulewa Jumalan pilkkaajia. Tämä toteentuu nyt tähän aikaan paawissa

forfiakouluinensa, asetuskuntinensa ja luostareinensa, jotka eiwät muuta tee, kuin ki-roilewat, wainoowat ja sadattelewat Kristuksen ewankeliumia.

115. Mä sentähden lue vähäksi armoksi, jos tulet Kristuksen tuntemaan, ja voit kiittää Jumalaa hänestä, eikä, niinkuin suurin joukko tekee, pidä häntä kirottuna ja perfelellisenä uskonwääntäjänä ja häiritijänä, pilkaten, ylönsatsoen ja hyljäten Jumalaa oppiansa. Sillä Kristus ei pane suurta arwoa siihen, jos kunnioitat hänen personaansa ja nimeänsä, niinkuin kaikki hänen wihollisensakin tekewät, waan oppinsa tahtoo hän sinun kunnioitettawaks: tässä wasta onkin oikia koukku, niinkuin hän, Luukk. 6: 46, sanoo: miksi siis minua puhuttelette: Herra, Herra! ettekä tee, mitä minä sanon? Ja Mark. 8: 38: joka häpee minua ja minun sanojani tässä huorintekewässä ja syntisessä suwussa, sitä on ihmisen Poikakin häpeewä, j. n. e. Tästä kuulet, kuinka hänen oppinsa on hänestä kallis. Paawikin paawistensa kanssa kutsuu häntä herraksi, wieläpä — hänen nimeensä, ja hänelle kunniaaksi ja palvelukseksi ki-roilee hänen oppiansa, tappaa hänen Hannansa, ja wainoo häntä maanpakoon. Rauhiaa ja hirmuista on nähdä sitä lufematointa joukkoa, jotka Kristuksen tähden häwäisewät Jumalaa ja karlaawat joukottain helwettiin.

116. Hän on vastaananomisen merkki, johonka useempia tänä aikana, kuin milloinkaan ennen, loukkaantuu ja lankee. Yhteiseksi sananparrekki on tullut sanoa: Deo gratias, Jumalan kiitos olkoon: mutta tuskin yksi tuhannesta sanoo tätä sydämen pohjasta. Elikään aikana, joka kuitenkin oli armollinen aika (1 Kun. 19: 18), jätettiin ainoastaan seitsemän tuhatta miestä niin monista Judalaistista, jotka epäilemätä olivat enemmän kuin kymmenen kertaa sata tuhatta; mitä fitte wielä sanotanee tästä pahasta viimeisestä ajasta, jonka Danieli, luv. 11: 36, nimittää wihan ajaksi? Syystä sanottanee, Ps. 89: 50, Dawidin kanssa Jumalalle: Herra, kussa owat sinun entiset armos? (w. 48) Miksi tahdot kaikki ihmiset hukkaan luoda?

117. Miin ei Hanna wain kunnioittanut Jumalaa, waan puhuikin hänestä kaikille, jotka lunastusta Jerusalemissa odottiwat. Luukas ei pane suotta lisäksi tämän Hannan puhuneen Kristuksesta ainoastaan niille, jotka odottiwat lunastusta, joita ei liene monta ollut, ja korkeasti oppineita pappeja ei yhtäkään. Mitä kuulsiwat ja oppisiwat tämmöiset korkeat, pyhät ja oppineet miehet wanhalta ja höperöltä ämmä-rajalta? „Mehän oikiat mestarit olemme kansassa“, arwelivät he. Näin kai arwasiwat nämät suuret herrat hänen puhettansa. Sillä Jumalan sanalla, jota Kristuksesta puhutaan, on se luonto ja arpa, että sen täytyy kuulua halwalta, hullulta, wääränskoifelta, ylönniemieltä ja röykkiältä korkeille, oppineille ja hengellisille korwille. Senpätähden sitä ei käsitäkään toiset muut, kuin nälkäiset ja tyhjennetyt sielut, jotka, kuten Luukas tässä sanoo, odottawat lunastusta, se on, jotka tuntevat syntinsä, kerjääwät armoa, waloa ja lohdutusta, ja jotka eiwät tiedä mitään omasta wiisaudestaan ja wanhurskaudestaan.

118. Nyt ei woi usko ja Kristuksen tunteminen waijeta: waan puhkee ulos ja sanoo, mitä hän tietää, muitakin auttaaksensa, ja antaaksensa osaa walostansa, niinkuin Wf. 116: 10 sanoo: **minä uskon, sentähden minä puhun.** Usko on paljoa armeliaampi ja hywäntahtoisempi, kuin että woi itsellensä yksistään pitää tämmöistä tawaraa: mutta jos se puhuu, kohtaa sitä heti kaikenlainen kataluus uskottomain pyhäin puolelta. Tätä ei se kuitenkaan tottele, waan käypi urhoolisesti (jotansa) päähän asti. Ja ken tiesi, mitenkä tämän Hannan käwi? Jollei olisi ollut wanha ja waimoihminen, niin että oli pidettävä naurettawana hupsuna, tuskin olisi senmoista henkiin jätetty, joka sai tällaisen willityksen ja wäärän uskon matkaan ja puhuu niin paljon ja juuri outoja asioita Kristuksesta, wastoin korkeasti oppineitten pappein ja lainopettajain oppia ja tiedettä, jotka tiineinä ja täynnä wiisauttaan ja wanhurskaustansa, eiwät tarwinneet lunastusta, waan odottiwat ainoastaan kruunua ja palkkaa töistänsä ja anfiolistansa.

119. Sillä joka tahtoo puhua Kristuksen lunastuksesta, hän soimaa samassa heitä kiedotuiksi syntiin ja sokauteen. Tämähän toki olisi melkein likeltä puhuttu näin korkeille pyhille, että olisiwat syntisiä ja sokaiteja; sentähden eiwät kestä tätä, eiwätkä kärsi kuulla puhuttawan Kristuksesta ja hänen lunastuksesta, waan heidän täytyy kiroilla tätä wahingolliseksi willitykseksi ja perkeleelliseksi wääränskoisuudeksi.

120. Tästä nyt huokiasti ymmärretään, kuinka hengellinen Hanna kiittää Jumalaa, ja puhuu Kristuksesta kaikille Jerusalemissa lunastusta odottawille. Sillä rakkaat pyhät wanhasa Testamentissa tunsiwat hywin Kristuksen. Sentähden ylistää ja kiittää koko heidän elämänsä Jumalaa, sanoo, mitä Raamattussa luetaan, eikä puhu muusta kuin tästä lunastuksesta, ja mitenkä Kristus on annettu ainoastaan köyhille ja nälkäisille. Tämmöistä todistaa koko Raamattu. Sillä Jumala ei ole vielä koskaan auttanut niitä, jotka itsesään owat woimallisia ja turwallisia; mutta sitä wastoin ei ole hän ikään hyljännyt nälkäisiä ja hänen apuansa ikäwöittäjiä. Tätä kyetäisiin wahwistaa monilla, jopa, kaikilla raamatullisilla esimerkeillä. Mutta tämä on kylliksi selkiää ja julkista jofainoalle Raamatun luki-alle.

121. Mutta että hän kertoo tämmöistä puhumista, kuulemista ja odottamista Jerusalemissa, tapahtuu tästä syystä: Jerusalemerkitsee rauhan-näköä, ja kuwailee niitä sydämiä, jotka wain rauhaa halajawat, eiwätkä riittäisiä ole. Sillä p. Raawali kirjoittaa Rom. 2: 8, **että riitaiset eiwät kuule totunta.** Jumalan totuus waatii rauhallisia sydämiä, jotka tarkasti kuulewat ja owat myötämielisiä; mutta jotka jyrjät ja rajuwat, tahtowat itse oikeuden saada, taikka edeltäpäin nähdä ihmeitä ja tietää syitä, ne eiwät käsitä tätä ikään. Ne owat Babylonissa, tohinassa, eikä rauhan katsannossa, Jerusalemissa. Sentakia eiwät kuulte mitä Hanna sanoo, eiwätkä lunastustakaan odota. Mutta ken Jerusalemin siaan tahtoo lukea „Israel“, se lukekoon. Ei ole suurta waaraa, waikka waihetellaan näitä tahta sanaa: Jerusalemi ja Israel.

Ja kaikki tehtyänsä Herran lain jälkeen, palasivat he Galileaan kaupunkiinsa Natšaretiin.

122. Mitä he Herran lain jälkeen toimittivat, sen sanoo meille Kynttiläpäivän ewankeliumi. Ja mitä Galilea ja Natšareti on, saamme kuulla Marian Ilmestyksen päivän ewankeliumissa. Mutta koska Mattheus 2 luv. 13 ja seur. kirjoittaa, että sittekuin tietäjät, jotka Bethlehemissä löysivät Kristuksen, ja uhrasivat hänelle kultaa, pyhää sawua ja mirhamita, läksivät jälleen kotiinsa, y. m., silloin ilmestyi Herran enkeli Joosepille unessa, ja käski hänen ottamaan lapsen äitinsä, ja paeta Egyptiin, ja että Jooseppi niin teki; niin kysytään: kuinka sopii sitten, että Luukas sanoo: **he palasivat Galileaan, omaan kaupunkiinsa Natšaretiin, koska kuusi viikkoa kulunut oli, ja kuin he olivat kaikki tehneet Herran lain jälkeen?** Tässä seurattakoon jompaa kumpaa tietä, joko, että ensiksi läksivät Egyptiin, heti kuuden viikon kuluttua, ja sitten ajallansa Egyptistä jälleen kotiinsa, Natšaretiin; taikka niinkuin minusta näkyy, ja johonka ajatukseeni myös jään, että he, näitten kuuden viikon kuluttua, kuten Luukas sanoo, heti läksivät kotiin, ja että enkelin ilmestyks, jossa heitä käskettiin paeta Egyptiin, kuten Mattheus kirjoittaa, tuli heidän osaksensa Natšaretiin, eikä Bethlehemissä. Tämä tosin tapahtui tietäjain lähdon jälkeen, jota Mattheus kertoo, mutta ei juuri niin kohta sen perästä. Kuitenkin järjestyksen vuoksi kertomisessaan sanoo hän tämän tapahtuneen sitten; sillä kohta jälkeen tietäjain lähdon juttelee hän paosta Egyptiin, ja jättää mainitsemata uhreista tempelisä, joista Luukas tässä puhuu. Onkin siis selkiää, ettei nämät molemmat ewankelistat ole vastoin toisiansa.

123. Niin kumataankin tässä sitä paremmin pyhä risti siinä, että äti-paran lapsuutensa, kohdanneen synnyttämisen vuoksi seitsemän tahti kahdeksan viikkoa oltuaan wieraassa maassa, tuskin kotiin kerjettyä ja rauhan saatua ja huoneenhallituksensa jälleensä asetettua, täytyi paikalta taas lähteä taipaleelle, jättää kaikki, ja paeta vielä ettäämmälle, kuin ennen. Näin alkoi Kristus jo syntymisessään täällä maan päällä piligrimi-waelluksensa, aina

kodotoinna paikasta paikkaan kiertämällä. Kuinka tyhmi toisin tämä kuminkaallinen lapsi kasvatetaan ja pidetään muitten lasten suhteen! Voi, kuinka werrattoman wäärältä ja waikialta olisi tällainen tapaus meistä näkyvä! Mutta tässä täytyy äitiraukan lapsiparfanensa mennä Egyptiin, Herodeksen wihaa pakoon, josta ajallansa enemmän (puhuttakoon).

Mutta lapsi kasvoi ja wahvistui Hengesissä, ja tähtettiin wiisaudella, ja Jumalan armo oli hänen kanssansa.

124. Muutamat owat tässä rumenneet niin uteliaiksi, etteivät tytyneet siihen, mitä Naamattu sanoo, waan tahtoivat tietää, mitä kai Kristus lie lapsuudessaan tehnyt. Owaikin uteliaisuudesta saaneet paikkansa: ryhtyipä eräs konna ja koiranfilmi luomaan kirjain Kristuksen lapsuudesta, eikä hämennytt julistamasta walhettansa, waan puhua kujehtii, kuinka Kristus käwi koulua ja muuta femmoista pilaa ja pilkkapuhetta; ja wiisastelee niin walheellansa siitä HERMESIA, jota kaikki enkelit pelkäävät ja kumartawat, ja jonka edessä kaikki luontokappaleet wapiowat; niin että mokomalle hurtalle olisi omiaan ollut, sitoa myllyntiwi hänen kaulaansa ja upottaa mokoma meren syvyyteen, koska ei enempää peljännyt omaa ja kaikkein HERMIA, kuin että julkefi ilwehtii ja kujehtii hänestä. Kuitenkin on niitäkin, jotka pranttaawät, hukewat ja uskowat tällaisista kirjaa. Ja juuri sitä pyysikin tämä konna. Sentähden sanonkin, jos paawi, pispat ja kirkia-koulut olisivat kristityitä, totta polttaisivat kaikki tällaiset kirjat. Mutta nyt he tekewät vielä hullumpia kirjoja, owat siis ja pysywät jofeina johdattajina.

125. Ei Kristus käynyt koulua, eikä ollutkaan siihen aikaan femmoisia kouluja. Ei ole hän koskaan kirjaintakaan (pookstawiakaan) oppinut, aiwan kuin Johanneksen ewankeliumi luv. 7: 15 kertoo, niin että Judalaiiset ihmettelivät, sanoen: **kuinka tämä kirjaa taitaa, jota ei oppinut ole?** Samoin hämmästyivät he hänen wiisauttansa Mark. 6: 2, 3: **eikö tämä ole se seppä, Marian poika, Jakobin ja Josen ja Judan ja Simonin weli? Mitä wiisaus hänelle on annettu, ja kusta tällä nämät owat!** Heitä kummastutti, että maallikko ja sepan poika, jota ei mitään ollut opetellut, kuitenkin oli niin oppinut. Sentähden he pahentuivatkin hänestä, niin kuin ewankeliumi sanoo, ja arwelimat hänen pahaa hengen riwaamaksi.

126. Pitäykäämme siis tähän ewankeliumiin, joka yltä tyllin puhuu hänen lapsuudestaan, niinkuin Luukas tässä kirjoittaa: **lapsi kasvoi ja wahvistui Hengesissä, ja tähtettiin wiisaudella; ja wahan tämän jälkeen: (Luukk. 2: 51) että hän oli wanhemmillensa alamainen.** Mitä piti hänen vielä muuta kirjoittaa? Ei ollut hänen aikansa ihmeitä

telemään vielä tullut. Hän kasvoi ja kasvatettiin juurikuin muutin lapsi, paitsi sitä, että niinkuin muutamat lapset ovat toisia lapsia nerokkaammat, niin oli Kristuskin laikista muista mitä nerokkain lapsi. Ei siis ollut mitään enempää hänestä kirjoitettavaa, kuin mitä p. Luukas tässä mainitsee. Pitikö hänen sitäkin mainita, mitä Kristus luvaksi päivänä joi, joi, ja millä waatetti itsensä: käwi, seijoi, mikkui ja kuinka walwoi? woi määrätöntä kirjoittamista, kuin tästä olisi syntynyt!

127. Senpätähden ei olekaan tarpeellinen uskoa, ja minä pidän sen walheena, että se kuldottu hame jota sotamiehet elwät tahtoneet rikkoa, olisi kaswanut Kristuksen kanssa aina lapsuudesta saakka. Ja ken tiesi, kenekö äitinsä tehnytkään tätä hametta, waan oli maatumman köyhän lanjan tawallinen waatteus. Olkoon meillä semmoinen puhdas usko, joka ei usko mitään ilman perustusta Raamatusta. Raamatussa löytyy yltäkyllin kaikki, mitä uskottakoon, liiatenkin koska ei Kristuksen työt ja ihmeet alkaneet ennen, kuin jälkeen hänen kasteensa, niinkuin Joh. 2: 11 ja Apost. Tek. 10: 37 kirjoitetaan.

128. Sitte vielä kijoittamat järkiniekat päätänsä p. Luukkaan kertomasja, kuinka Kristus, joka kuitenkin oli Jumala, saattoi wahwistua Hengesjä ja wiisauudessa? He myöntäwät kyllä hänen kaswaneen, joka tosin on ihme; niinkuin he aina owat sulleloita tekemään ihmeitä siinä, missä ei ihmeitä olekaan, mutta ylenkatsowat siinä, missä niitä todella on. Mutta tämmöisen waiwan ja kiusan tekewät nämät itsellensä, sillä he owat miettineet uskonkappaleeksi, että Kristus olisi ensimmäises tä sikiimiseusjä hehdestä saakka ollut wiisautta ja Henkeä niin täynnä, ettei häneen enää mitään mahtunut; ikäänkuin olisi sielu joku winalaiki, jota täytetään siihen asti kuin ei siihen enää mitään mene. Tämmöiset ei tiedä itsellään, mitä, tahi mistä puhuwat, niinkuin p. Paawali kirjoittaa 1 Tim. 1: 7.

129. Jollen ymmärtäisi mitä Luukas sillä tarkoittaa, että Kristus wahwistui Hengesjä ja wiisauudessa, tekisin kuitenkin hänen sanallensa, tälle Jumalan sanalle, sen kunnian, että uskoisin tämän todeksi, waikka en kohta ikänä pääsisi sen perille, kuinka tämä saattaisi olla totta. Minä toki hylkäisin kaikki omat uneksimat uskonkappaleeni inhimillisinä hulluukfina ja aiwan mahdottomina olemaan jumalalliselle totuudelle määräksi ja ojenteeksi. Meidän täytyy kuitenkin kaikkein tunnustaa, ettei Kristus aina ollut yhtä iloinen, waikka se, joka on täynnä Pyhää Henkeä, on kanssa iloa täynnä, sillä Hengen hedelmä on ilo, Gal. 5: 22. Ei Kristus liioin aina ollut yhtä lempiä ja suloinen: epäilemätä oli hän kiwastunut ja wi-

hastunut, kuin ruuskalla ajoi Judalaisia ulos templistä, Joh. 2: 15, 17, ja kuin katjeli heitä wihaisin silmin, ja oli murheisjansa heidän sydämmensä kowunden tähden, Mark. 3: 5.

130. Sentähden ymmärtäkäämme yksinkertaisimmasti nämät Luukkaan sanat Kristuksen miehuudesta, joka oli hänen jumaluutensa ase- ja työhuone. Ja waikka hän aina oli täynnä Henkeä ja armoa, ei waikuttanut kuitenkään tämä Henki aina hänessä, waan kehoitti häntä, milloin mihinkin, kulloin kuhunkin, kuinka wain asiat waatimat. Niin kanssa, waikka Pyhä Henki aina oli hänessä sikiimisestä saakka, kuitenkin, minkä werran hänen ruumiinsa kaswoi ja järkensä luonnollisesti kartzui, juurikuin muistakin ihmisisjä, sen werran osoitti itsensä osoittamistaan kanssa Pyhä Henki hänessä, ja waikutti hänessä kuta edemmä sitä enemmän. Ei ole siis tämä mikään taru, mitä Luukas sanoo: hän wahwistui Hengesjä. Waan niinkuin sanat selwästi kuuluwat, niin tapahtuikin kaikessa yksinkertaisuudessa, että hän todella tuli mitä wanhemmaksi sitä suuremmaksi; ja mitä suuremmaksi sitä järjekkäämmäksi, ja mitä järjekkäämmäksi sitä wahwemmaksi Hengesjä, ja täydemmäksi wiisautta Jumalan, itsensä ja muitten ihmisten filmisjä. Muuta selitystä tässä ei tarwita. Onkin tämmöinen ymmärrys wahingoittamaton ja kristillinen: mutta jos se kumoo heidän itsemietityitä uskonkappaleitansa, niin kumotkoon; ei ole tuosta suurta lukua!

131. Tähän yhdistyy p. Paawalikin Sil. 2: 7, sanoesjaan: Kristus alensi itsensä, otti orjan muodon päällensä, ja tuli muitten ihmisten wertaiseksi, ja löydettiin menoisja kuin ihminen. Näitä sanoja ei puhu p. Paawali Kristuksen inhimillisen luonnon yhdenkaltaisuudesta muitten ihmisten luontoin kanssa; sillä tässä hän puhuu Kristuksesta kuin ihmisestä, sanoen hänen, kerran ihmiseksi tultua, olleen muitten ihmisten kaltaisena ja niin käyttäneen itsensä kuin muutkin ihmiset. Koska nyt kaikki ihmiset luonnollisesti kartzuwat ruumiinsa, järkensä, henkensä ja wiisautensa puolesta, eikä ketään ole, joka toisin oleksii, kuin sekä Luukas että Paawali sanoo: niin on Kristuskin kaswanutt kaikissa ja ehtinyt erinomaiseksi lapseksi,

joka näin erinomaisesti, edellä kaikkein mit-
ten, karttui, joskin inhimillisesti. Sillä hä-
nen ruumiinsa rakennus oli jalompi, ja Ju-
malan lahjat ja armo hänessä riikkaampi, kuin
muissa. Ja niin on näissä p. Luukkaan sa-

noissa sängen ymmärrettävä, selkiä ja yksin-
kertainen ajatus, jos vain nämät wiisasteliat
tahtoisivat jättää omat saiwartelemisensa. Ol-
koon nyt tämä kylliksi sanottu tästä ewanke-
liumista. [Amen.]

N:o 11. Huden-Wuoden Päiwänä.

Ewank. Luukk. 2: 21.

Ja kahdeksan päiwän fuluttua, kuin lapsi oli ympärileikattawa, annettiin
hänelle nimi *Jesuts*, j. n. e.

1.

Tänäpäinä on ollut tapana jataa saarnastuo-
lista uudenwuoden-toivotuksia: ikäänkuin
ei kyllin olisi hyödyllisempiä ja terveelli-
sempiä saarnattawia, kuin Jumalan sanan
siassa jutella tämmöisiä turhia jaarituksia ja
tehdä leikkiä ja pilaa näin wakawassa toimi-
tussessa. Ewankeliumimme waatii saarnaa-
maan ympärileikkauksesta ja Jesuksen nimestä;
siis katselkaamme nyt

Ympärileikkausta.

2. **E**nneksi kuulustelkaamme tuota wiisas-
teliaa *Sabeli* roumaa, luonnollista järkea:
eikö se ole hullu, naurettawa ja turha käsky,
että Jumala waatii ympärileikkausta? Eikö
osanut hän löytää muuta jäsentä ruumiissa,
kuin juuri tätä? Niinpä niinkin: jos *Abra-*
hami olisi tässä järkeänsä noudattanut, eipä
totta olisi uskonut Jumalan waatiwan häneltä
tämmöistä; sillä onhan tämä filmisämme niin
hullua, että tuskin hullumpaa lienee. Tämän li-
säksi saivat *Judalaiset* vielä tästä suurta hä-
wäistystä ja pilkkaa: heitä katsottiin tämän täh-
den koto mailman mielestä ylen ja pidettiin
ikäänkuin kauhistuksena: Päälliseksi ei lähde
tästä mitään hyvääkään: mitä auttaa näin haa-
woittaa ruumistansa? Eihän tästä ihminen pa-
rane, koska kaikki on sielusta.

3. Mutta Jumalan käskyt ja teot ovat
ja täytyy olla semmoisia, että näkyvät filmis-
ämme ihan hulluilta, häpiällisiltä ja turhilta,

että yläpiä järki, joka luuloittelee olewansa ai-
wan taitawa ja wiisas, häwäistäisiin ja sowa-
taisiin, että se jättäisi omat luulonsa ja lannis-
tuiksi Jumalan alle, antaisi hänelle kunnian,
ja uskoisi kaiken, mitä Jumala käsksee, ole-
wan hyödyllisintä, kunniallisintä ja wiisahinta,
sitä ymmärtämätäkään, ja waikka se (järki) oli-
sikin ihan toista mieltä. Jos Jumala olisi
antanut järjen mukaista ja sen luulossa hyö-
dyllistä, wiisasta ja kunniallista merkkiä, olisi se
totta pyhynyt wanhasa nahassa, eikä millään
muotoa laskenut ylpeyttänsä kaatumaan, waan
jäänyt tapaansa, hakemaan sulaa kunniaa, hyötyä
ja wiisautta, ja rakastamaan ja elämään maan
päällä; jossa olisi yhä juurtunut juurtumis-
taan sywemmälle mailmallisiin ja ajallisiin.
Mutta nyt asettaa hän järjen eteen aivan
hullua, hyödyttöintä ja häpiällistä, pyörtää sen
niin etsimästä omaa hyötyänsä, kunniaansa ja
wiisauttansa; ja opettaa sitä ainoastaan katso-
maan näkymätöntä, jumalallista wiisautta,
kunniaa ja hyödytystä, wieläpä kärsimään kai-
ken ajallisen kunnian, hyödyn ja wiisauden
puutetta, jopa Jumalan tähden olemaan pidet-
tynä mieletdinnä raukkana, kunnotoinna ja kel-
wotoinna. Senpätähden ei tarfoittanut Jumala
niin paljon itse ympärileikkausta, jollei paljoa
enemmän yläpiän luonnon ja järjen nöyryttä-
mistä.

4. Niinpä on meilläkin uudesja Testamen-
tissa kaste, että antaufisimme tämän weden alai-
ksiksi, uskoen itsemme senkautta puhdistetta-

wan synnistä ja tulewanne autuaiksi. Samoin uskomme, että Kristuksen ruumis on p. ehtoollisen leiwässä; jopa, kumarramme tätä riistiinnaulittua ihmistä Herraksi ja Jumalaksi, joka kaikki ylönmääräisesti on yli ja vastoin meidän järkeämme. Näin kulkewat nyt kaikki Jumalan teot ja sanat kaiketi järkeä vastaan, ja järki on taas Jumalaa vastaan, niin että molemmat puskewat toisiansa tästä vastaanfanomisen merkistä. Olipa tuo ihmistä hullua puhetta, kuin Noah rakensi arkin ja sanoi, että mailma hukkui. Hulluna täytyi Lotinkin olla, sanoessaan Sodomian ja Gomorran hukkuvan. Hulluksi näkyi Moses ja Aaron kuningas Faralle. Sanalla sanoen: Jumalan sanan ja sen saarnaajitten täytyy olla hulluja, niinkuin p. Paawali 1 Kor. 1: 21 sanoo. Mutta tällä ei hae Jumala muuta kuin nöyryyttä, että ihminen jättäisi järkensä wangituksi, ja olisi Jumalan wiisaudelle alamainen. Sentähden annettiin Abrahamille ja hänen siemenelensä tämä naurettawa ympärileikkaus, että he tässä antaisivat Jumalalle kunnian, ja jättäisivät hänen ainoasti wiisaana olemaan.

5. Sama ympärileikkaus oli nyt ulkonainen tuntu-merkki, josta Jumalan kansa tunnettiin muista kansoista. Samatenkuin näemme kunkin ruhtinaan antawan väestönsä ja kansallensa lippunsa ja sotamerkinsä, josta he tunnettaisiin keskenänsä ja muukalaisista, ja tietäisiin, kenenkä herran väkeä ovat; niin ei ole Jumalakaan vielä koskaan jättänyt kansaansa ilman tällaisia osoitetta ja sotamerkkiä, josta ulkoa tiettäisiin, missä hänen kansaansa mailmassa on olemassa.

6. Sudalaiset tunnettiin ympärileikkauksesta, joka oli heidän jumalallinen merkinsä. Meidän merkkimme on p. kaste ja Herran ehtoollinen. Sentähden nimittivät wanhat isät sellaiset merkit: **characteres, symbola** ja **tesseras**, se on, **osoitteeksi** eli **sotamerkkiksi**, joita nyt tähän aikaan kutsumme: **sakramenteiksi**, se on, **pyhiksi** merkeiksi. Sillä missä p. kaste on, siellä warmaan on kristityitä, olkoot nämät fitte missä tahansa mailmassa: mitä siitä, waikka eivät ole paawin alamaisia, niinkuin hän sanoo, ja tahtoisi mielellään it-

senäkin sakramentiksi ja kristittyin sotamerkkiksi.

7. Olkoon tämä kylliksi puhuttu ympärileikkauksen ruumiillisesta syystä. Nyt tahdomme katsella hengellistä (syntä), ja mitä tämä ruumiillinen ympärileikkaus merkitsee. **Gusiksi** kysytään: miksi ei käskent Jumala ympärileikata formea, kättä, jalkaa, korvaa, silmää, tahti muuta jäsentä, waan ottaa juuri tämän käsillemme, joka ei kuitenkaan inhimillisessä elämässä auta mihinkään työhön ja toimitukseen, ja jonka Jumala loi ainoastaan luonnollista syntymistä ja enentymistä warten? Jos paha oli leikattawa, oli kai käsi tahti kielellä kaikkein muitten jäsenten ympärileikattawa; sillä kaikki pahuus ihmisten kesken harjoitetaan juuri kielellä ja kädellä.

8. Tässä sanotaan tämän sentähden ta-pahtuneen, että paha himo kaikkien enimmänsä osoittaa itsensä tässä ruumiin jäsenessä; jonka ruooksi Adam ja Ewa tässä tunsivat lihansa tottelemattomuuden ja etseivät peitetä häwylensä. Tämä onkin kaikki totta. Mutta tämän ohessa kuwattiin myös, niinkuin me aina sanomme, ettei Jumala joko kiroo tahti hywäksy personaä töitten tähden, waan töitä personan tähden. Siis ei olekaan puutoksemme töissä, waan luonnossa: personamme, luontomme ja koko olentomme on meissä Adamin lankeemuksesta turmeltunut. Sentähden ei voi meissä yksikään työ olla hywä, ennenkuin luontomme ja personallinen olentomme muutetaan ja uudistetaan. Puu ei ole hywä, sentähden ovat hedelmätkin pahat.

9. Jumala opetti siis jo ympärileikkauksessa kaikkia, ettei kukaan voi töitten eikä lain kautta päästä hurskaaksi, ja että jokainen työ ja aheroitsemisen päästä hurskaaksi ja autuaaksi on turhaa, niinkauwan kuin luonto ja persona ovat uudistamata. Katso, jos hän olisi käskent ympärileikkaamaan kättä tahti kieltä, silloin olisi tämä ollut merkinä siihen, että parattawa wika oli sanoissa ja töissä; niin ettei hänellä olisi mitään ollut luontoa ja personaä vastaan, waan wihaisi ainoastaan sanoja ja töitä. Mutta koska nyt jätää tämän toimitettawaksi siinä jäsenessä, jolla ei ole mitään muuta tehtävää, kuin että ihmisen personallinen olento

luonnollisesti siitä fikii ja syntyy, ilmoittaa hän selkeästi wian olewan luontomme koko olennessa; niin että hänen syntymisensä ja kaikki fikionsä on turmeltunutta ja syntiä. Tämä on **perisynti**, eli **luonnonsynti**, eli **personasynti**, ihmisen oikia pääsynti; jollei tätä olisi, ei totta yhtään tefosyntiäkään löytyisi. Tätä syntiä ei tehdä, niinkuin muita syntejä, waan se on, se elää ja tekee kaikki synnit, ja on se olennollinen synti, joka ei syntiä tee hetkeksi tahi ajaksi; waan missä ja niin kauwan kuin persona on, on tämäkin synti.

10. Tätä luonnonsyntiä ainoastaan katsoo Jumala, eikä se ole lailla eikä rangaistuksilla poistettava, jos vielä tuhannen helwettä olisi; waan yksistään Jumalan armon tulee se perata pois, puhdistaa ja uudistaa luonto. Laki näyttää ja opettaa sitä ainoastaan tuntemaan; mutta ei auta siitä erilleen: estää wain käden ja jäsenet; mutta ei saata estää luontoa ja persona yhä psymästä syntisinä; sillä se ilmaantui syntymisessä ennen lakia, ja tuli synniksi, ennenkuin laki sitä kielsikään.

11. Yhtä wähän kuin nyt kenenkään voimissa on waikuttaa omaa syntymistään ja luonnollista olentoansa, yhtä wähän on kenenkään voimissa olla ilman tätä syntiä ja päästä siitä wapaaksi. Suojamme itse, ja hänen yksistään, täytyy tästä auttaa. Senpätähden antaakin hän ensin lain, jonka kautta ihminen tuntisi sellaisen syntinsä, ja heräsi armon janoon. Sitten antaa hän ewankeliumin, ja auttaa häntä.

12. **Toiseksi kysytään:** mutta miksi käskee hän ympärileikata mieswäkeä, koska kuitenkin waimokin on apuna luonnolliseen synnyttämiseen: ja profeta walittaa enemmän äitistään kuin isästään, sanoessaan Ps. 51: 7: **minä olen synnissä syntynyt, ja äitini on synnissä minun siittänyt?** Tämä tapahtui epäilemätä Kristuksen ja hänen äitinsä tähden; sillä tapahtuwa oli, ja olikin niin mahdollista, että luonnollinen ihminen ja persona syntyy waimosta ilman synnitä ja luonnon awuta. Mutta mitä miehestä siitetään, siinä tekee niin mies kuin waimo syntiä, eikä woi kummaltakaan puolel tapahtua synnitä. Sentähden ei tahtonut Kristus fiitä miehestä, ettei myös hänen äitinsä tekisi

syntiä ja synnissä siittäisi häntä. Hän käytti siis äitinsä waimollista lihaa ja ruumista luonnolliseen synnyttämiseen, waan ei luonnolliseen siittämiseen; ja on niinmuodoin totinen ihminen, siinnyt ja syntynyt ilman syntiä:

13. Katso, koska nyt puhdas ja wiatoin syntyminen, luonto ja persona saattoi tulla waimosta; mutta waimosta ja miehestä yhtä haawaa ei woi tulla muuta, kuin syntinen syntyminen, luonto ja persona; niin sääsi Jumala ympärileikkauksen yksistään mieswäelle, tällä osoittaaksensa, mitenkä kaikki syntyminen miehestä ja waimosta on syntinen ja firottettu, ja pitää ympärileikkattaman ja muutettaman; mutta mitä yksistään tulee waimosta, ilman miehen awuta, on wiatointa ja syytöntä, eikä tarvitse ympärileikkausta eikä muutosta. Tähän sopii myös mitä Johannes luv. 1: 12 kirjoittaa: **niille, jotka hänen ottiwat vastaan, antoi hän woiman Jumalan lapsiksi tulla, jotka hänen nimeensä uskowat, jotka ei werestä, eikä lihan tahdosta, eikä miehen tahdosta, waan Jumalasta syntyneet owat, jos muutoin miehen tahdolla ymmärrettänee syntymistä miehestä.** Jos usiampiakin waimoja saattaisi synnyttää ilman miestä, olisivat kaikki tämmöiset synnyttämiset puhtaita ja pyhiä. Mutta tämmöinen synnyttämisen annettiin yksistään tälle ainoalle äitille.

14. **Kolmanneksi:** miksi oli ympärileikkaus toimitettava kahdeksantena päivänä? Tälläkin osoitetaan **perisyntiä**. Sillä eihän tämmöisellä lapsella vielä ollut yhtään tefosyntiä, kuitenkin oli se ympärileikattawa, ja saapa syntein puhdistuksen merkin. Jos Jumala olisi käskenyt ympärileikata kahdeksan vuoden perästä, silloin saatettaisiin sanoa tämän toimitetuksi tehtyin syntein wuoksi, ja tulewain syntein karttamiseksi. Mutta nyt poistaa hän nämät molemmat, käskeisään ympärileikkaamaan kahdeksantena päivänä, ja tämä siis on toimitettava ei tehtyin taikka wasta tehtäwain syntein tähden; epäilemätä sen wuoksi, että luontoon oli syntynyt ja luontoontunut suurempi synti, kuin yksikään tefosynti on.

15. Mutta tässä ehkä joku sanonee: „niinpä niinkin, kuitenkin ympärileikkattiin Abrahami palwelioidensa ja perheineensä jo

ijällisinä, 1 Mos. 17: 23, sentähden saattaisi ympärileikkaus tosin osoittaa todella tehtyjä syntejä?" **Wastaus:** Raamattu ehkäisee ja särkee tämän väitteen, sanoen, että **Abrahami ei vanhurskautettu ympärileikkauksella**, vaan vanhurskautettiin synneistänsä jo ennenkuin saikaan ympärileikkauksen. Sillä 1 Mos. 15: 6 luetaan, kuinka Abrahami vanhurskautettiin uskostansa, **ennen ympärileikkausta**, ollessansa 80 vuoden ijällä, tahi vähän päälle, ja sai ympärileikkauksen 99 vuoden kohdalla; niin että ympärileikkaus varmaan tuli 19 vuotta jälkeen hänen vanhurskauttamisensa. Niin päättää p. Raawalikin tästä, Rom. 4: 11, **Judalaisia vastaan, "ettei ympärileikkaus vanhurskautta, vaan usko ilman ympärileikkausta"**; juurikuin Abrahaminkin esimerkki todistaa. Senpätähden ei olekaan ympärileikkaus syntein poispaneminen, vaan saman poispanemisen merkki, joka yffistänsä uskon kautta toimeen tulee, niinkuin Abrahamin tapahtui. Sentähden vaatii ympärileikkaus yhtä hywin kaikisja ihmisissä, kuin Abrahamissakin, uskoa, joka riisuu perisyntin pois, ja saattaa ihmisen vanhurskaaksi ja otolliseksi.

16. Josle nyt Abrahamin uskosta olisi puhuttu ennen ympärileikkausta, olisi totta ympärileikkaus perisyntin varma merkki hänessä, juurikuin se on lapsissa, joitten uskosta ei ennen ympärileikkausta mitään Wirkata. Sentähden on Raamatun järjestys tämä, että Abraham ensin uskoi, ja sitten ympärileikattiin; mutta lapset sitä wastoin ensin ympärileikattiin, ja sitte uskoivat; että nämät molemmat seisoiwivat lujina: **ensiksi**, että ympärileikkaus on ainoastansa **wanhurskauttamisen merkki**, jolla ei kukaan hurstaannu. **Toiseksi**, että **ainoastaan usko**, ympärileikkauksen auttamata, **wanhurskauttaa**, ja että siis usko selkiästi erotetaan merkistänsä, joka wastustaa töihin rakettua ylpiää vanhurskautta.

17. Niinpä onkin kahdeksas päivä sentähden määrätty, ken tiesi, luonnollisesta syystä, että lapsi ensin vähän wahwistui; niin että jos lapsi kohta synnyttyänsä ympärileikattiin, ja kuitenkin kuolisi muusta heikkoudesta, se ei silloin siltä näkyisi, kuin olisi se kuollut ympärileikkauksesta. Kuitenkin tarvoi-

tettiin tällä enemmän hengellistä merkitystä. Seitsemän päivää merkitsee tätä katoowaista aikaa, aina viimeiseen päivään asti; sillä tämä aika on määrätty wiikoksi eli seitsemäksi päiväksi, joista 1 Mos. 1 kirjoitetaan. **Kahdeksas päivä** on viimeinen päivä tämän ajan perästä, koska wiikot, kuukaudet ja vuodet herkeewät, ja alkaa ainoastansa yksi ainoa ijan-kaikkinen päivä: tänä päivänä on tämä ympärileikkaus toteutuwa, koska ei ainoastaan sielu, vaan itse ruumiskin, pelastettuna synnistä, kuolemasta ja kaikesta saastaisuudesta, paistaa kuin aurinko. Mutta tätä ennen ympärileikataan sielu uskon kautta synnistä ja pahasta omastatunnosta.

18. Me näemme siis, kuinka Raamattu kaikin paikoin vaatii uskoa; kuitenkin yksistänjä uskoa Kristukseen. Sentähden ei annettu ympärileikkausta Moosesen laisja, eikä isillenkään ennen Abrahamia, vaan Abrahamille, jolle Kristus, hänen siemenensä, luvattiin siunaukseksi; niin että ruumiillinen ympärileikkaus kaikittain päin sopii hengelliseen.

19. Miksi herkesi siis ympärileikkaus, koska kuitenkin sama usko Kristukseen, jota se merkitsee, wieslä on ja pysyy? **Wastaus:** Jumala on hamasta mailman alusta saakka pitänyt ja pitää mailman loppuun asti aina yhden uskon Kristukseen, mutta ei ole siihen aina antanut yhtä merkkiä. Jos kaikki merkit pyyisiiwät, jotka uskoa tarkoittawat, kuka woisi sitte niitä kaikkia pitää? Mutta koska nyt usko on sijällistä ja näkymätöntä, sentähden kuwasi Jumala sitä ihmisille monellaisilla ulkonaisilla merkeillä, niinkuin monilla esimerkeillä, että ihminen herätettäisiin uskoon, ja on kunkin näistä olettanut aikansa. Ja kuinka monta merkkiä teki yksistään Mooses Egyptissä ja kormessa? Kuitenkin owat ne kaikki ohi menneet, ja oliwat aikansa, mutta oliwat kuitenkin kaikki uskon merkkejä. Samoin, koska hän Abrahamille lupasi siunauksen hänen siemenesjensä ja antoi hänelle ympärileikkauksen siihen merkiksi, ei saattanut se saman lupauksen woimasta pidemmältä kestää, kuin lupauksen toteentumiseen asti. Mutta Kristuksen, tämän siunatun siemenen tultua, loppui ja toteentui lupauskin, niin ettei tätä tarvittu

pidemmän aikaa odottaa; senpätähden täytyi merkinkin herjetä ja loppua. Minkä vuoksi oli tämä enää pidemmältä olewa, sitte kuin lupaus oli täytetty, jota merkki osoitti? Mutta usko, jota tällä merkillä kuvattiin, pysyy alati, pysyköön sitte lupaus merkinensä, taikka ei.

20. Si lakkautettu kuitenkin ympärileikkausta niin, että olisi synty itseänsä ympärileikkausta, niinkuin p. Hieronymus ja monta muuta hänen kansansa ajattelivat; waan on wapaassa ehdon-wallasja, niin että, ken tahtoo, saattaa ympärileikata itsensä, taikka ei; ainoastaan hän ei tätä tee siinä ajatuksessa, kuin olisi se tarpeellista ja käskettyä; tahi ikäänkuin olisi lupauksen toteuttamus Abrahamille vielä odotettawissa; tahi että joku luulisi tällä hurfskaantuwansa; sillä usko ei moi kowallaan kärsiä tämmöistä ajatusta. Siksi ei ole pääwoima tässä työssä, waan misjä mielessä sitä tehdään. Joka ympärileikkaa itsensä samassa tarkoituksessa, kuin se, joka keritsee päänsä taikka ajaa partansa toiselle mielinoutteeksi ja palvelukseksi, hän ei sillä tee syntiä, koska hän tekee sitä ilman lain pakoitusta ja miinkään wanhurskauden tarkoitusta; eikä liioin tee tässä wastoin Sumalan täytettyä lupausta, waan wapaasta tahdosta ja omasta ehdostansa, koska lupaus, ja sen ohessa olewa merkki nyt on täytetty.

21. Tämän lisäksi ei ole Sumalalla liioin tapana asettaa uudelleen jotakaan merkkiä, sitte kuin se jo kerran on loppunut, waan panee aina toisia ja uusia entisten siaan. Näinpä asettikin hän, lupauksensa täytettyä eli Kristuksen tultua, Abrahamin siemenelle uuden merkin, nimittäin p. kasteen, joka epäilemätää on viimeinen merkki ennen viimeistä päivää; sillä tämän asetti hän juuri itsensä kautta. Kuitenkin pysyy alati sama usko Kristukseen, joka oli Abrahamissa; sillä tämä ei tottele, ei päivää, ei yötä, eikä mitään ulkonaista muutosta. Tämä kaste merkitsee nyt juuri samaa, mitä ympärileikkauskin; josta puhuttakoon paikallansa.

22. **Viimeksi** oli myöskin tapana ympärileikkauksessa antaa lapselle nimensä, niinkuin tässäkin näemme ja Johannes Kastajassa, joka sai nimen ympärileikkauksessa. Kuitenkin,

niinkuin Kristus ei ollut sidottu ympärileikkaukseen, ja tämä merkki oli hänessä ikäänkuin tyhjä; saiikin hän ennen enkeliltä nimensä, niin ettei hänelle sitä ympärileikkauksessa annettu; joka sentähden tapahtui ja kirjoitettiin, että Kristus, kaikkein muitten ihmisten suhteen, on tykkänään wapaa laista ja synnistä, ja palwelee meitä ainoastaan sillä, että antaupi lain alle ja tulee meidän kaltaiseksemme, tällä lunastaaksensa meitä siittä, niinkuin p. Paawali edellisessä epistolassa sanoo: **Kristus on tehty lain alaiseksi; että hän lunastaisi ne, jotka lain alaiset oliwat.** Gal. 4: 4, 5.

23. Sillä samate kuin kuolema karkasi hänen päällensä, kuoletti hänen, eikä kuitenkaan saanut mitään oikeutta eikä syytä hänehen, waan hän antaui mielellään ja wiatoinna tämän alle ja antoi itsensä kuoletettawaksi; samate joutui nyt kuoleman tämän kautta melalliseksi hänelle, teki wäärnyttä ja syntiä häntä vastaan, ja menetti kaiken omansa niin, että Kristuksella nyt on kaikki oikeus häneen. On siis nyt tämä wäärnyys, jonka kuolema teki hänelle, niin suuri, ettei se tätä ikään moi maksaa eikä sowitzaa. Sentähden täytyy sen ijankaikkisesti olla Kristuksen alla ja hänen wallassansa. Ja on niinmuodoin kuolema voitettu ja kuoletettu Kristuksessa.

24. Mutta nyt ei tehnyt Kristus tätä itsensä, waan meidän puolestamme, ja antoi meille p. kasteessa tämmöisen kuoleman woi-ton. Sentähden tulee kaikkein Kristukseen uskowaisten olla kuoleman **Serroja**, ja kuoleman heidän alamaisensa, jopa, heidän pahantekijänsä, jonka heidän tulee tuomita ja tappa; niinkuin sen tekewätkin kuolemassa ja viimeisenä päivänä. Sillä Kristuksen lahjan kautta menetti kuolema woimansa kaikissa niissä, joille Kristus tekee tämmöisen lahjan. Katso, tämä on oikein rakkaasti ja suloisesti olla pelastetuna kuolemasta Kristuksen kautta; tämä on Jofuan hengellinen jota Sanaan pakanoita, liiatenkin niitä wiittä kuningasta vastaan, joitten kaulat Israelin ruhtinaat (Jos. 10: 24) Jofuan käskystä tallasivat jalwoillansa.

25. Niin teki ympärileikkauskin wäärin Kristukselle, johon hän ei ollutkaan melwoitettu; sentähden onkin se oikeudella Kristuksen ala-

mainen, ja hän sen Herran, jonka hän voitti, ja tällä lailla lahjoitti sen niin meille, että sen täytyi herjetä, ja ettei sillä enään ole mitään oikeutta Kristukseen uskonnaisissa. Näin kirjoitti hän meidän ympärileikkauksesta, ai-noastaan sillä, että antausi wiattomana sen alle, ja lahjoitti meille oikeutensa sitä vastaan.

26. Mutta katso, tämä on nyt tehdä Kristusta lain alaiseksi, että hän lunastaisi ne, jotka lain alaiset olivat. Gal. 4: 4, 5. Vielä antausi hän kaikkein muittenkin lakein alaiseksi, mitä hänen, ollessansa kaikkein Herrana ja Jumalana, ei olisi tarvinnut tehdä; sentähden omatkin he kaikki hänen allensa kaatuneet, tehneet hänelle wäärin, ja heidän täytyy nyt oikeudella olla hänen alamaisensa.

27. Nyt antoi hän meillekin tämän saman. Sentähden, jos uskomme Kristukseen, ja laki ruhtelee meitä syntiseksi, ja kuolema lykkää päälle ja paha omatunto waatii helwettiin, ja sinä nyt pidät heitä vastaan sitä syntiä ja wääryyttä, jonka tekivät Kristukselle, sinun Herralles; etkös luule heidän silloin täytyvän hämetä ja enemmän peljätystä sinua, kuin sinä heitä? Kuolema on tuntewa welkansa ja pakenema häpiällä; laki on jättävä peljättämisenä ja naurawa ystävällisesti Kristuksen kanssa.

28. Niin poistettakoon synti synnillä. Ne synnit, joita he tekivät Kristusta vastaan, ja nytkin tekewät sinua vastaan, uskos tähden, ovat suurempia, kuin mitä sinä teit heitä vastaan. Niin ei ole Jumalakaan, joka on oikea tuomari, sallima, että juuri waras hirttää pienemmän; waan jos suurempi pääsee irti, niin on paljoo ennen pienempi pääsevä. Tästä puhuu p. Paawali 1 Kor. 15: 55—57: kuolema, kussa on sinun otas? Helwetti, kussa on sinun woittos? Mutta kuoleman ota on synti, ja synnin woima on laki. Mutta kiitos olkoon Jumalan, joka meille on woiton antanut Herramme Jesuksen Kristuksen kautta. Katso, eikö tämä ole suloinen lunastus laista, hänen kauttansa, joka antausi wiattomana lain alle?

29. Voi Jumalani, mitä määrätöin rikkaus ja woima on uskoon kätetty! Eikö se kuitenkin tee ihmistä kaiketi jumalaksi, jonka

ei mitään ole mahdotointa, kuten Kristus Mark. 9: 23 sanoo? Voikko uskoa? kaikki omat uskonnaiselle mahdolliset. Sentähden sanookin Ps. 82: 6: te olette jumalat; ja kaikki korkeimman lapset, j. n. e.

30. Oikeudella kutsutaan häntä: Jesukseksi, se on suomeksi, Wapahatajaksi; sillä suomeksi nimitämme Wapahatajaksi sitä, joka auttaa, pelastaa, autuaaksi tekee ja on jokaiselle onneksi; tämmöisen nimittää Hebrean kieli: Jesukseksi. Niin sanookin enkeli Gabrieli Joosepille unessa, Matth. 1: 21: hän on synnittävä pojan, jonka nimen sinä kutsuws Josukseksi; sillä hän on wapahatawa kansansa heidän synneistänsä. Tässä selittää enkeli itse, miksi häntä kutsutaan: Wapahataja, Jesus nimittäin siksi, kuin hän on kansansa onni ja autuus. Nyt kuulumme, miten se aikoihin tulee uskon kautta, jolle Kristus antaa kaiken hymänsä ja oikeutensa syntiin, kuolemaan ja lakiin, ja wanhurskauttaa, wapauttaa ja autuaaksi tekee Kristukseen uskowan.

31. Niinkuin nyt kuulumme ympärileikkauksen merkittewän uskomme; niin merkittewä lasten nimitäminenkin, että me uskon kautta joudumme nimitetyiksi ja tunnetuiksi Jumalan edessä. Sillä jotka uskomata ovat, niitä on Jumalakin tuntemata, kuten Ps. 1: 6 sanoo: Herran tietää wanhurskusten tien; mutta jumalattomain tie hukkuu, ja Matth. 25: 12: totisesti minä sanon teille: en tunne teitä.

32. Kuinka kuuluu sitte nimeimme? Epäilemätä, koska Kristus antaa meille kaiken oman, antaa hän meille nimenäkin; sentähden nimitetään meitä kaikkia kristityiksi hänestä, Jumalan lapsiksi hänestä, Jesukseksi hänestä, Wapahatajiksi hänestä, ja miten häntä nimitetään, samoin meitäkin; kuten p. Paawali Rom. 8: 24 kirjoittaa: te olette toiwossa wapahdetut, sillä te olette Jesus eli Wapahataja. Katso, sentähden ei ole kristillisellä säädyllä ja kunnialla mitään määrää; tämä on hänen tawaransa yliwuotawaiset rikkaudet, joita hän waristaa meidän päällemme, niin että sydämemme saapuu wapaaksi, iloiseksi, rauhalliseksi, pelkäämättömäksi, ja niin pitää lain mielellään ja iloisesti. Amen!

N:o 12. Huden-Vuoden Päivänä.

Toinen saarna:

Jesuksen nimestä.

(Luukk. 2: 21. *)

1.

Ennen olette, armahani, kuulleet tämän ewankeliumin ensimmäisen osan, nimittäin ympärileikkauksesta, jolla Kristus tahtoi ilmoittaa, kuinka hän, meidän tähtemme itsensä lain alle antoi, sen kautta meitä lain kirouksesta vapauttaaksensa. Sitä warten tätä juhlaa wietämmeekin, ettemme tuota sangen hywää tekoa unohtaisi.

2. Nyt seuraa toinen osa: Herramme Jesuksen nimestä, jota ewankelista wartawasten mainitsee niinkuin jotakin, jonka oikea tunteminen ja tietäminen on sangen tärkeä, koska se ei ole ihmisten keksimä, waan on taivaasta tullut enkelin kautta, joka sen ilmoitti, kun hän juhlusti neitsy Marialle Wapahantajamme pyhää siitämistä ja syntymistä, sanoen: „**Ratso, sinä siität kohdusjas ja synnytät Pojan: ja sinun pitää kutsuman hänen nimensä Jesus**“ Luukk. 1: 31. Sentähden ewankelista sanookin, että tämä nimi „**niin oli enkeliltä jo ennen kutsuttu kuin hän siikii äitinsä kohdussa**“. Näin tarkkaan tämä nyt on kirjoitettu, että me tietäisimme tämän olewan sellaisen nimen, joka Jumalalle hywästi kelpaa, koska hän itse on sillä Poikaansa nimittänyt.

3. Tämä nimi nyt suomeksi merkitsee „**Wapahtaja eli autuaaksitekiä**“. Mutta syyn, minkä tähden Kristuksella on sellainen nimi, enkeli ilmoittaa, sanoessansa Joosepille, Matth. 1: 21: „**Sinun pitää kutsuman hänen nimensä Jesus, sillä hän on wapahtawa kansansa heidän synneistänsä**“. Hänen nimensä on siis Jesus, „**Wapahtaja**“, sentähden, että hän woi ihmisiä kaikesta hädästä auttaa ja wapahtaa, siällisestä ja ulkonaisesta, ajallisesta ja ijankaikkisesta.

4. Tätä nimeä meidän nyt pitää oppi-

man hywästi tuntemaan ja tietämään: että tämän lapsen nimi on Jesus ja että hän on Wapahtaja, joka tahtoo meitä auttaa ja wapahtaa korkeimmasta ja suurimmasta hädästäämme ja kurjuudestamme, nimittäin synnistä, eikä siis ainoastaan jostakusta semmoisesta wähäisestä hädästä ja kiusauksesta, jommoisia tämä elämä myötänsä tuopi, kun toinen joutuu toiseen, toinen toiseen onnettomuuteen, joko omaisuuden tahi terweyden tahi muun ruumiillisen asian puolesta; sillä sellaista onkin ta-wallansa Jumala käskennyt mailman omilla woimillansa poistaa, antaen sille keisaria, kuninkaita, esiwaltaa, joiden tulee alamaisiansa wihollisia vastaan warjella: hän on isää ja äitiä määrännyt lapsia kaswattamaan ja kurruttamaan: hän on lääkäreitä antanut, että he ruumiillisissa taudeissa neuwoisivat ja auttaisivat j. n. e. Mutta nuot kaikki owat kuitenkin kurjia wapahtaja sen rinnalla, joka yksin woi, niinkuin hänen täytyykin, „**wapahtaa kansansa heidän synneistänsä**“.

5. Ken nyt tahtoo tätä lasta itsellensä omistaa ja Jesuksenansa eli Wapahtajansa pittää, sen täytyy katsoa häntä wapahtajaksi, ei niin erittäin eikä niin suuresti tätä elämää warten, jonka hän, niinkuin sanottiin, on muille uskonut, waan tulewaista, ijankaikkista elämää warten, koska hän tahtoo synnistä ja kuolemasta wapahtaa; sillä missä syntiä ei ole, siinä kuolemankin täytyy häwitä. Ajattele siis itsekkes, eiköhän sinulla liene jotakin enempiä Jumalalta toiwottawaa, kuin keisarilta ja muilta maallisilta herroilta. Ollet tahdo toista elämää tämän jälkeen uskoa, niin sinulla on wapahtaja kylläksi keisarissa, isässä ja äidissä, lääkärisä j. n. e., sillä nämät kaikki owat tätä elämää ja sen ajallisia tarpeita warten asetetut.

6. Mutta jos uskot toisen elämän tämän jälkeen tulewan, niin juuri sitä warten tätä Wapahtajaa tarvitset; sillä siihen ei isä eikä äiti, ei keisari, ei lääkäri eikä mikään enkeli woi

*) Tämä saarna pidettiin w. 1531. Se on otettu Lutherin Suonepostillasta, kuin ei kirkkopostillassa ole yhtään saarnaajia aineesta.

finua auttaa. Tosi kyllä on, että kun ei keisari, ei isä eikä äiti, eikä muut ihmiset tahdo tahi voi auttaa, silloin tämä Herra Jeesus tahtoo saapuville tulla ja myös ruumiillisestakin hädässä finua auttaa; mutta tuo ei kuitenkaan hänen varsinainen tahi paras Wirkansa ja työnsä ole, josta syystä ei meidän saarnajainkaan niin martawasten tule tätä ihmisille saarnata.

7. Mutta siinä hänen varsinainen Wirkansa on ja siinä hän tahtoo antaa kaikkein syntisten tuntea nimensä woimaa ja että hän on, kuten hänen nimensä kuuluu, Jeesus, että hän tahtoo synnistä, ijanikaikkisesta kuolemasta ja perkeleen waltakunnasta wapahtaa, ja juuri tätä warten me häntä tarwitsimme. Sillä jollei mitään helmettiä, ei mitään perkeleen waltakuntaa eikä mitään ijanikaikkista rangastusta olisi, mihin me sitte tätä Herraa Jeesusta tarwitsisimme? Olisihan sitte ihmisen kuolema yhtäläinen kuin puun kaatuminen, taikka kuin järjettömän luontokappaleen kuolema, joka silloin peräti loppuu. Sentähden nähdäänkin, kuinka rajut ja irstaiset ne ihmiset ovat, jotka eivät Jumalasta eikä ijanikaikkisesta elämästä mitään tiedä.

8. Mutta joka usko Jumalan olewan, hänen täytyy myöskin päättää, ettei tämän maallisen elämän kanssa kaikki loppu, waan että sen jälkeen toinen ja ijanikaikkinen elämä seuraa. Kokemus meille opettaa, ettei Jumala tästä elämästä etupäässä huolta pida, sillä eipä hän sitte sallisi pahain konnain niin kauan ilkeyttänsä harjoittaa ja kylläksensä kaikellaista hywää täällä maan päällä nauttia. Sitä wastaan nyt Jumala lupaa meille ijanikaikkisen elämän, ja siihen tämä lapsi Jeesus, Wapah-tajamme, on meitä auttawa. Kun nyt Hän meitä siihen auttaa, niin onpa tosiaan kylläksi autettu. Ja waikka hän antaa meidän tässä elämässä kowaa kärsiä, ikäänkuin ei meillä olisikaan Jumalaa, joka tahtoisi ja woisi meitä auttaa, niin eihän se asialle mitään tee; sillä hänen apunsa täytyy etupäässä ijanikaikkisuutta tarwoittaa. Sentähden meidän pitääkin tyytymän, käwi meidän näissä ajallisissa asioissa kuinka tahansa.

9. Näemmehän, kuinka suruttomina paawi, kardinaalit, piispat ja muut Jumalan sanan wainoojat eläwät ja kaikellaista ilkeyttä harjoittawat Jumalan sanaa ja hänen kristittyjänsä vastaan. Jumala seisoo tuossa ja katselee sitä ja sallii niin tapahtua ja käyttää itseänsä, ikäänkuin hän ei sitä huomaisikaan, niin että näyttää siltä kuin hän pitäisi pakanoista enemmän huolta kuin omasta kansastansa. Mutta jos kristitty olet, niin älä tästä murhehdi! Waan koska Jumala Woikansa kautta on warmasti luwannut ijanikaikkiseen elämään meitä auttaa, niin Hän juuri sentähden antaa tässä ajallisessa elämässä meille näin käydä, ikäänkuin Hän ei tahtoisi täällä meistä mitään tietää; ja tämä tapahtuu sitä warten, että oppisimme ja uskoisimme meillä tässä lapsessa Jeesuksessa olewan sellaisen Wapah-tajan, joka tahtoo sinä aikana ja hetkenä meitä auttaa, jona ei kukaan muu voi auttaa, se on: kun synti meitä syyttää ja tahtoo ijanikaikkiseen kuolemaan meitä heittää.

10. Muuten kyllä, walitettawasti, näemme, kuinka wahan me, paitsi sellaisina hetkinä ja aikoina, tätä Wapah-tajaa halajamme ja hänestä huolimme. Joka terve ja raitis on ja jonka arku on rahoja täynnä, eipä hän muuta Wapah-tajaa tarwitse, woidaksensa jotakin ostaa, waan voi rahallansa itelleen toimittaa, mitä hän halajaa; sama muidenkin ajallisten etujen laita on. Särkewyys, wiisauus ja woima auttawat niissä asioissa, joita warten ne säädetyt ovat. Mitä woi lapsiansa hoitaa, antaen heille ruokaa, juomaa ja muita tarpeita, lääkäri woipi sairasta auttaa ja lakimies huonoa tahi kadotettua lainastaa j. n. e. Mutta kun tämä ajallinen elämä lopulle joutuu ja omatunto ei woi Jumalan tuomion edessä syntejänsä kieltää, waan täytyy, peläten ja kauhistuen, ijanikaikkisista kadotuksista wartoa, silloin, silloin kumminkin wälttämättömästi tarwitaan tätä Wapah-tajaa, Jeesusta, sillä silloin ei keisari, ei isä, ei äiti, ei lääkäri, ei lakimies, ei edes enkelikään eikä mikään luontokappale woi auttaa. Mistä sitte tulee neuwoa ja apua hakea? Ei mistään muualta kuin tältä lapselta. Sillä juuri sellaista hätää warten hänellä on nimenä Jeesus, siinä hän tahtoo olla läsnä ja auttaa

kaikkia niitä, jotka tätä hätäänsä tuntevat ja häneltä apua etsivät.

11. Mutta silloin myöskin on sängen tarpeellinen hyvästi waroa ja eteesi katsoa, ettei kukaan saisi sinulta tätä nimeä wäärentää tahi waihtaa, asettaen sinulle Jeesus lapsen sijaan jotakuta Fransiskusta, Dominikusta, Karteuksi-seuraa, messua, synnipäästö-kuuttia, almuja, paastoa tahi muuta sellaista, niinkuin paavikunnassa on tehty; sillä tuo on sulaa petosta, ja syntiä vastaan ei taiwaassa eikä maan päällä muuta Wapahatajaa ole, kuin tämä ainoa neitsy Marian lapsi, joka yksin syystä Jeesukseksi nimitetään.

12. Joka toista Wapahatajaa etsii, oli se Karteuksi-seura tahi mitä muuta hyvänsä, hän on kadotettu. Oh! joka nyt oikein voisi tätä lasta hänen oikealla nimellänsä nimittää ja sydämmensä pohjassa häntä omaksi Jeesukseksensa sanoa, kuinka hyväpää hänen olisi! Sillä tämä nimi on meillä kaikki. Sentähden meidän pitääkin juuri siinä eikä missään muualla apua etsimän.

13. Kawahda nyt siis ja pidä tarkka waari siitä, että tälle lapselle nimensä puh-taaksi jätät, sillä totinen tosi on, ettei yksikään muu ole eikä voi olla Wapahatajana syntiä ja kuolemaa vastaan eli niistä auttaa, ei taiwaassa eikä maan päällä, oli se paawi tahi enkeli tahi joku muu luontokappale: ei kukaan muu, kuin yksin tämä neitsy Marian poika, jolla oikeutta myöten Jeesus-nimi on. Hyviä töitä pitää tehtävän, mutta niillä ei ole nimenä Jeesus, ne eivät autuaaksi tee eivätkä kuolemasta wapa-hda, waan tämä lapsi yksin tekee autuaaksi ja wapahtaa kuolemasta. Ei mikään Fransiskus, ei mikään Dominikus, ei mikään munkki, ei mikään sielumesu, ei mitkään walwomiset, ei mikään synnipäästö-kuutti, ei mitkään hy-wät työt, ei mitkään almut, ei mitkään paas-toomiset, ei mitkään rukoukset autuaaksi tee, waan Jeesus, Jeesus meidän Wapahatajamme.

14. Joka nyt kiusauksen ja kuoleman hetkellä voisi wahwalla uskolla sanoa: „tämä lapsi, neitsy Marian Poika, jonka nimi on Jeesus, pelastaa minut synnistä, häneen minä turwaan enkä keneenkään muuhun taiwaassa taikka maan päällä“ se ihminen olisi totisesti

autuas. Sanathan nyt kyllä pian oppii; mutta sydämmen pohjasta, wilpittömästi ja ilman epäilemätä sitä uskomaan on, Jumala paratsoon, jokinainen sängen hidas. Sentähden siitä pitää sitä tarkempaa waaria otettaman; jos sinulle täällä maan päällä jotakin pahaa tapahtuu ja voit ihmisten avulla siitä suorita, niin hyvä on; mutta kun kerran kuoleman pelkoon ja tuskaan joudut ja sinun kuolla täytyy, niin käännä kaikesta sellaisesta pois, katso yksin tätä Wapahatajaa ja sano: Tiedänpä wieläkin yhden lääkärin, astinajajan, keisarin, kuninkaän ja papin, nimittäin lapsen Jeesuksen; hän tah-too ja voi ijankaikkisesta kuolemasta minua pelastaa.

15. Mutta tässä nyt perkele aina kawa-luuttansa harjoittaa, tahtoen tämän lapsen nimeä muille antaa, että häntä ainoasti anka-rana tuomarina pitäisimme ja muita wapahtajia ja auttajia itsellemme etsisimme. Kuitenkin wahwana totuutena pysyy, ettei häntä sen muoksi Jeesukseksi nimitetä, että hän muka antaisi sinulle rahaa kylläksesi ja tekisi sinua suureksi herraksi täällä maan päällä; tuo kaikki on jo ennen säädetty ja annettu, silloin kun Jumala, 1 Moos. k. 1: 28, sanoi: „**Wallitkaat kalat meressä ja taiwaan liinut ja kaikki eläimet, jotka maalla liikkawat**“; waan siitä syystä hänellä on nimenä Jeesus, että hänen pitää oleman meidän Wapahatajamme ja meitä auttaman, warsinakin silloin, koska ei mikään muu tahdo tahi voi auttaa ja meidän täytyy jättää kaikki, mitä meillä maan päällä on ollut, ja toiseen elämään muuttaa.

16. Tämä nimi siis hylkää ja kumoon lyöpi kaiken, mihin ihmiset ilman Kristuksesta ryhtywät syntein anteeksi antamusta ja ijan-kaikkisista elämää sillä muka saamuttaaksensa. Sillä kun munkki ajattelee: minä tahdon säädelläni Jumalaa niin sowitzaa, että Hän on minulle armollinen olewa j. n. e., niin se on yhtä paljon kuin: minun munkkifäätyni pitää Jeesukseksi kutsuttaman ja sitä toimittaman, mikä muuten on itse Jeesuksen tehtävä. Kun paawi ja hänen saarnaajansa opettawat: Ei usko yksin autuaaksi tee, waan jos tahdot autuaaksi tulla, niin sinun täytyy myös hyviä töitäkin tehdä ja niillä ijankaikkinen elämä ansaita,

filloin siinä on niin paljon sanottu kuin: hyvät työt ovat sinun Jeesukseksi, ja niille Jeesuksen nimi on annettava.

17. Tämä kaikki nyt on petosta; mitä minä ajattelen ja teen, sille ei suinkaan pidä Jeesuksen nimeä annettaman, vaan yksin tälle lapselle. Mutta katso! paavilta, piispoilta, munkkeilta, nunnoilta ja muilta sellaisilta hengellisiltä hän ei tuota nimeä saa, eikä myös meiltäkään, koska me annamme syviin pelättää meitä enemmän, kuin tuo nimi meitä lohduttaa, ja ajattelemme: oi, jollen olisi tuota ja tuota tehnyt, kuinka hyvästi fitte Jumalalle kelpaisin!

18. Tämmöistä Pyhä Henki ei voi karsia, vaan hän tahtoo, että tämä lapsi saisi yksinäänjä nimensä kokonaan pitää; niin että, kuin me tahdomme apua saada syntiä ja iankaikkista kuolemaa vastaan, meidän silloin täytyy epäillä sekä meidän omista että kaikkein pyhäin teoista ja wahwalla uskolla yksin tähän lapseen turwata, jolla ainoalla tämä nimi on ja joka oikeutta myöten Jeesukseksi nimitetään; niin että tämä nimi kokonaan täytyy hänelle jättää. Mutta joka tahtoo tätä nimeä häneltä ryöstää, niinkuin paawi ja Turkkilaiset tekewät, se on kyllä kerran näkewä, mitä se hänelle maksaa.

19. Joka sitä vastaan lujasti tästä nimestä kiinni pitää, hänen ei tarvitse perkelettä pelätä ja vielä wähemmän mailmaa; sillä tämän nimen enkeli toi tänne alas taivaasta ja antoi tälle lapselle, ennenkuin hän sikisi äitinsä kohdussa. Jos nyt tämän nimen wainoojat, jotka neuwowat ihmisiä muiden wapahtajain ja auttajain työ, tahtowat enkeli Gabrielia ahdistaa ja walheesta syöttää, niin kylläpä hän on Herramme Jumalan työ huutawa ja sanowa: Herra! itsehän olet käskenyt minun antaa Pojalleksi tämän nimen. Silloin kyllä saapi nähdä mitä wainoojat woivat tätä nimeä vastaan aikaan saada ja mitä he sillä toimittawat, nimittäin ettei heille jää Jeesusta eikä Jumalaa, vaan heidän täytyy synteihinsä kuolla ja hukkaa, kuin sitä vastaan kaikki ne, jotka siihen turwaawat, hyvästi kestävät sekä Jumalan että hänen Poikansa edessä.

20. Oppikaamme siis tätä nimeä hyvästi tuntemaan ja lujasti siihen luottamaan, että

tämä lapsi on ainoa Wapahtajamme syntiä, kuolemaa ja perkelettä vastaan. Jos mailma tahtoo sen wooffi meitä wihata, niin anna hänen wihata; jollei se tahdo tätä lasta Wapahtajanansa pitää, niin olkoon pitämätä; kyllä hän saapi nähdä, kuka häntä auttanee, kuoleman tullessa, josko silloin hänen ontat tahti jonkun muun ihmisen työt, paastoomiset, rukoukset, almut, mesjut, pyhäin awuksi huutamiset y. m. s. woivat sitä tehdä.

21. Mutta me tahdomme kaiken turwanne siihen panna, että tiedämme itse Jumalan antaneen Pojallensa tämän nimen ja kutsuneen häntä Jeesukseksi, Wapahtajaksi. Sentähden mekin mielellämme tahdomme häntä Wapahtajaksenne tunnustaa ja semmoisena pitää; se on: me tahdomme hänestä lohdutusta itsellemme tuottaa, kuin synti ja iankaikkinen kuolema meitä ahdistawat, että hän meitä niitä vastaan auttaa. Tähän toivoon ja uskoon tiedämme Jumalan mieltiyvän ja vastaanottawan sitä suurimpana kunniana, jota me woimme hänelle osoittaa; kuin sitä vastaan ei mikään woi hänelle niin wastenmielistä olla kuin se, että ihminen joko ei tahdo tätä Wapahtajaa itsellensä omistaa, tahti muita wapahtajia hänen rinnallensa itselleen esii.

22. Näitä kahta kappaletta meidän siis tulee hyvästi oppia, nimittäin Jeesuksen nimestä ja hänen ympärileikkautsestaan, että woisimme nähdä, kuinka ne yhteen sopiwat. Jeesus lapsi antaa itseänsä, niinkuin muutakin lasta, ympärileikata. Miksi hän sen tekee? Onpa hän ilman synnitä eikä siis mitään ympärileikkausta tarvitse Jumalan lapsiksi tulla: fensa; onpa hän jo ennenkin Jumalan Poika. Se tapahtuu sitä warten, että hänen nimensä pitää oleman Jeesus, Wapahtaja, joka on synnistä ja pahasta omasta tunnosta wapahtawa, kuin myös kuolemasta ja kaikesta siitä pahasta, joka syntiä seuraa.

23. Sillä juuri sen wooffi hän antaa itsensä ympärileikkattawaksi ja lain alle, että hän ei tahdo jättää tekemätä mitään kaikesta siitä, mitä Jumala on käskenyt ihmisten tehdä; ettemme, ympärileikkaamattomia sydämmiämme ja hirmuista tottelemattomuuttamme nähdesjämme, epäilyksiin joutuisi, vaan Kristukseen turwai-

fimme, sanoen: Minä olen, sen pahempi, kuuri syntinen enkä ole Jumalani tahtoa täyttännyt, mutta en tahdo kuitenkaan siitä syystä Jumalasta ja hänen armostansa epäillä. Sillä mitä minä en ole tehnyt, sen Kristus minun edestäni tehnyt on. Häntä ei laki woine syyttää siitä, että muka ei olisi kaikkea täyttännyt. Sentähden lain kaiketi täytynee jättää minun rauhaan, eikä se woine minua syyttää eikä tuomita, sillä minä en ole yksinäni, vaan Kristus on kanssani. Häneen minä turvaan, joka niin kalliisti minun synteini edestä maksanut ja sitä vastaan oman wiattomuutensa ja wanhurskautensa minulle lahjoittanut on. Ei tosiaan laki eikä perkele woie minulle mitään tehdä. Katso, tällä tavalla meidän nyt pitää Kristuksen ympärileikkausta ja nimeä hyväksemme käyttämän.

24. Jos nyt aika myöten antaisi, niin woisipa tähän sovitaa profetain jaloja lohdutusaarvoja Kristuksesta ja hänen waltakunnastansa, syntein anteeksi saamisesta, wanhurskauttamisesta ja ijankaikkisesta elämästä, jotka kaikki owat hänen tekojansa ja lahjojansa: sillä kaikki tällaiset saarnat enkeli sulkee tuohon yhteen sanaan, että Kristus pitää koko maailman Wapahtaja oleman ja Jesukseksi kutsuttaman.

25. Mutta erinomattain Jesaiian ihana ennustus tätä tarkoittaa, kuin profeta, 9 luv. 5 w., antaa Herrallemme Kristukselle kuusi nimeä, sanoen häntä „**Ihmeelliseksi, Neuwonantajaksi, Wätewäksi, Jumalaksi, Ijankaikkiseksi Jätkäksi, Rauhan päämieheksi**“. Sillä kaikki nämät nimet sitä tarkoittawat, että tämän lapsen pitää meitä synnistä, kuolemasta ja perkeleestä wapahtaman ja wanhurskauteen ja ijankaikkiseen elämään saattaman.

26. Mitä siis tuo häijy Antikristus, paawi ja hänen perkeleelliset saarnaajansa tekewätään,

kuin Kristukselta hänen nimensä ottawat ja ihmisille häntä ainoastaan ankarana ja wihastuneena tuomarina esittelewät, jonka eteen ei woie tulla eikä häneltä armoa saada, jollei kaikkein pyhain esirukouksia ja koko joukkoa hyviä töitä myötänsä tuo? Tämähän on kaksinkermainen synti. Ensin ryöstävät Kristukselta hänen nimensä eiwättä tahdo jallia hänen olla Jesukseksi, Wapahtajana. Sitte antawat tämän nimen pyhille, wieläpä omille töillensäkin, itäänkuin Kristuksen olisi tarwinnut itseänsä pelastaa ja kuin hän meidän kadotuksestamme iloitsi.

27. Niin on, kaikellaisiahan perkele yrittää. Koettaapa hän joka hetki sellaisia ajatuksia sydänmihimme lykätä, että Jumala muka ei meitä armahda, vaan tahtoo antaa meidän langeta kowassa kiusauksessa. Mutta kuinka sellaiset ajatukset nyt sopiwat tämän nimen kanssa yhteen, jonka enkeli, Jumalan käskystä, hänen Pojallensa antaa, kutsuen häntä „Jesukseksi“? Jos nyt tämä nimi pitää oikea ja todenperäinen oleman, niin ei woie Jumalan halu ja tahto olla se, että me hukkuisimme, vaan hänen tahtonsa täytyy olla, että me pelastuisi ja autuaiti tulisimme.

28. Me woimme siis, niinkuin meidän tuleekin, pitää tätä nimeä rakkaana ja kaikissa kiusauksissa siihen turwata, että Jumalan Pojalla ja meidän Herrallamme Kristuksella on nimenä Jesus ja että hän on meidän Wapahtajamme; niinkuin myöskin kohta paratiisissa hänestä annettiin se lupaus, että hänen piti käärmeeen pää rikki polkeman, se on: perkeleestä ja hänen waltakunnastansa meitä wapahtaman.

29. Jumala, kaiken lohdutuksen ja laupeuden Isä, lijätköön ja wahwistakoon joka päivä meissä sellaista uskoa ja pitäköön meitä siinä rakkaan Poikansa, Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta! Amen.

N:o 13. Lähimmäisenä Sunnuntaina Uuden-Wuoden päivästä.

Ewank. Matth. 3: 13—17. *)

Silloin tuli Jeesus Galileasta Jordaniin Johanneksen tykö,
kastettaa hänestä, j. n. e.

1.

Tämä ewankelista Mattheuksen saarna on tähän asti halpana pidetty. Monta juhlaa on säädetty, ja toisia saarnoja meille esitelty ja pyhain ylistämistä harrastettu. Mutta tämän ewankeliumin Kristuksen kasteesta, hänen wirastansa ja hallituksestansa, on tähtynyt jäädä syrjään, eikä kukaan ole ymmärtänyt, kuinka armollaina Jumala pitää nämät asiat. Sillä uudessa ja vanhasa Testamentissa tähtää melkein koko Raamattu Kristuksen kastea, ja niin suurta tohua ei pidä Raamattu Kristuksen syntymästä ja lapsuudesta. Se jättää sen asian likipitain waan siihen, että hän olisi syntynä Dawidista ja hänen siemenestänsä, ja Jesaias lisää tähän tämän yhden, että hänen äitinsä olisi olewa neitsy, Jes. 7: 14. Sentähden kirjoittivat ewankelistatkin waan vähäsen hänen lapsuudestansa, mutta kiiruhtawat hänen kolmanteenkymmenenteen ikänsä wuoteen, selittämään wirkaa, jota warten hän tuli. Sittenmin eiwät ole he enää niin hätäisiä, waan kirjoittawat tyysten ja wakaasti kaikki hänen sanansa, työnsä ja ihmeensä. Tästä selwään nähnet, että uudessa ja vanhasa Testamentissa enimmästi otetaan huomioon Kristuksen kaste, Raamatun etewimpänä pykälänä.

2. Tästä myös uusi Testamentti alkaa, eikä Kristuksen lapsuudesta. Sentähden myös Markus ja Johannes puhuwat vähän hänen lapsuudestansa. Pietari ja Paawali eiwät kirjoita siitä mitään ollenkaan, ei sentähden että katsowat ylö, mitä Mattheus ja Luukas siitä lausuwat, waan he rientawät pääosaan, alkaen hänen wirkansa alusta. Sillä waikka hän oli lapselksi syntynyt, ei alkanut kuitenkään vielä silloin hänen wirkansa, ei hän rohennut myös ryhtyä

siihen, ennenkuin Isä oli kutsunut hänen siihen. Lyhyesti, kasteessa alkaa hänen wirkansa, siinä tulee hän Kristukseemme, Wapautajukseemme, mitä warten hän tullutkin oli, niinkuin Jesaias 6: 1 sanoo, ja Kristus ne sanat itsehensä sowittaa, Luukk. 4: 18, 19, sanoen: Herran Henki on minun päälläni, sentähden on hän minun woidellut, ja lähettänyt minun saarnaamaan köyhille hywää sanaa, parantamaan särjetyitä sydämiä, saarnaamaan wangeille luastusta, ja sokeille näkönsä jälleen saamista, särjetyitä wapauteen saattamaan, saarnaamaan Herran otollista wuotta. Tätä armon wuotta saarnaamaan tuli hän, ja ryhtyy siihen Johanneksen saarnalla, niinkuin Luukas ap. 3: 1: 22 sanoo. Samate alkaa Markuskin ewankeliuminsa Johanneksen saarnalla ja Kristuksen kasteella.

3. Miksi niin? Siksi, että Kristus siitä alkaa olemaan Kristus, siinä wihitään ja astuu wirkaansa, ja Isä itse wahwistaa hänen siihen, wisseyttäöksensä mailmaa olemaan Kristuksesta epäilemistä pitämätä. Te tiedätte, kuinka surkiasti wäärät profetat wietteliwät meitä, pettäen kansa-parkaa omilla unillansa, niin että pianniten koko mailma on heidän kauttansa wietelty. Sentähden onkin Jumala pitänyt tärkeänä, on siihen sängen paljon kulluttanut, onpa rakkaimpansakin uhraannut, wakuuttaaksensa meitä siitä, että meillä on oikia oppi.

4. Tosiaan onkin se suuri ja kallis Jumalan armo ja laupius, että jumalallinen majesteetti niin alentaa itsensä, tekee meidän niin epäilemättömiksi Kristuksesta, ja takaa asian mitä pyhimmästi profetain kautta, määrämällä ajan, maan, heimon, suvun, kaupungin ja persoonan. Waan, sillä Judan maassa tahtoi hän syntyä, niinkuin Kristus itse, Joh. 4: 22, sanoo: **autuus on Judalai-**

*) Tämän saarnan on Lutheri pitänyt Loppiaisena. Se tuli painosta ensiteraan w. 1526.

siä, eikä muusta kansasta. Heimo — Judan kansa oli, näetfen, jaettu kahteentoistakymmeneen heimokuntaan — oli Judan heimo, niinkuin esi-isä Jaakoppi ennustaa 1 Mos. 49: 10. Sumun, sillä Kristus tulisi Davidin suvusta, olisi hänen lihastansa ja werestänsä. Hän eroittaa kaupunginkin, kussa hän syntyi, nimittäin Bethlehemin, niinkuin Mik. 5: 1 luetaan, ja Mattheus 2: 6 kertoo, sanoen: ja sinä Bethlehem Judan maalla, et sinä ole suunkaan wähin Judan pääruhtinasten seassa; sillä sinusta on tulewa se Ruhtinas, jonka minun kansaani Israelia pitää hallitseman. Tämähän on warmaan ja luotettawasti sanottu ja puhuttu; niin, hyvä, armollinen Jumala ei tahdo, että tässä kohden erehtyisimme.

5. Koska persona on saatavilla, niin hän ilmoituttaa hänenkin, osoittuttaa formella häneen ja sanoo: tämä on hän, tuossa on; käyttää hänen edellensä tuota suurta profetaa Johannesista, joka sellaisen wiran tähden kutsutaan Raamatussa Herran enkeliksi, niinkuin Malakian ennustuskirjan 3: 1 luetaan: katso, minä lähettän minun enkelini, jonka minun eteeni pitää tien valmistaman, jonka Kristus, Matth. 11: 10, sowitztaa Johannekseen, jonka kansain hänen pyhyytensä wuoksi piti profetana, niimpä Kristuksenakin. Tämän jalan miehen täytyi juosta Kristuksen edellä, osoittaa häneen, että warmaan tietäisimme, kussa autuutemme oli.

6. Sillä mitä tapahtuu? Kuin profetat owat osoittaneet maan, heimon, suvun ja kaupungin, niin tulee Johannes ja selittää selwemmin, osoittaen vielä personankin. Tämä todistus oli suuri ja jalo, sitä suurempaa ja luotettawampaa ei taitanut olla; sillä Johanneksen arwo kansassa oli suuri. Hän osoittaa Kristusta formella, sanoen: tämä on Jumalan karitsa, on se mies, joka on wapahtawa teitä synnistä. Ei taida olla mitään luotettawampaa. Jumala asettaa etemme korkian, jalan miehen, hän taas näyttää meille Kristuksen, ja tekee asian niin warmaksi, ettei woi mitään warmempaa olla. Sillä en milloinkaan taida mitään wisjemmäkki tehdä, kuin koska sitä formella osoittaen sanon: tuossa on hän. Näin tekee Johannes Judalaiset wisseiksi, puhuu monta sanaa ja lausuu, tuossa on karitsa: hän

on se, josta olen teille ennen puhunut, hän seisoo teidän keskellänne, hän on minua suurempi; ja monta muuta sanaa, jotka Johannes kirjoittaa 1: 26—29. Sillä jollei hän näin olisi wakuuttanut meitä, olisimme me horjuneet sinne tänne, semmentkin olisimat Judalaiset ajatelleet: hän suittaa syntyä muussa maassa, paikassa, heimossa, suvussa taikka kaupungissa. Nyt rientää Jumala ja sitoo meidän personaan, Kristukseen itse, ja antaa meille wiimeiseksi vieläkin korkeemman todistuksen taivaasta, näyttää hänen meille, ei jonkun ihmisen formen kautta, waan omalla Hengellänjällä, ja wahuistaa ja takaa tämän kaiken sanallansa, puhuen taivaasta alas: tämä on minun rakas Poikani, johonka minä mielistyn.

7. Tämä kaikki on tapahtunut sitä warten, että tietäisimme tämän näin, pyhäin miesten kautta, hänen itsensä ja Hengenensä kautta wahuistetun asian warfin tärkeäksi ja painawaksi; sillä täytyyhän nyt kaikkein luontokappalten tunnustaa hän Kristukseksi, joten nyt saatamme rippua Kristuksessa, kenestäkään muusta huolimata. Waikkeiwät Judalaiset häntä ottaneet vastaan eikä tahtoneet rippua hänessä, samate kuin nytkin moni meidän joukossamme menee menoansa, pitää Jumalan sanan ja ewankeliumin halpana ja sallii ne mennä ohitsensa. Olkoon tämä sanottu alkulauseena. Nyt lähdenme selittämään ewankeliumia lause lauseelta. Mattheus sanoo näin: silloin tuli Jeesus Galileasta Jordaniin Johanneksen tykö, kastettaa häneltä.

8. Mina kolmanteenkymmenenteen ikänsä wuoteen asti oli Kristus tuntematon, oli käsitysläis oppilas, puuseppä. Ei kukaan pitänyt häntä Kristuksena, waikka hän muutoin pidettiin hurskaana miehenä; sillä hän teki työtänsä, rakensi huoneita aina kolmenkymmenen vuoden wanhaan saakka. Hän kaswatettiin Natsaretissa, hänen äitinsä ja isänsä oliwat tunnetut. Ei kukaan luullut, että Messias olisi Natsaretissa, niinkuin Nathanaelikin sanoo Filippukselle Joh. 1: 47, tullee Natsaretista jokin hywää? Ja Markuksen 6: 3 ihmettelivät Judalaiset: eikö tämä ole se seppä, Marian poika, Jaakopin ja Josen ja Judan ja Simonin weli? eikö

myös hänen sisarensa ole tässä meidän kanssamme? ja mikä wiifaus hänelle annettu on?

9. Koska nyt Johannes rupeesi saarnaamaan ja tuli sellaiseen huutoon, että kansaa joukottain juoksi hänen luoksensa, kuullessaan hänen Kristukseksi, sanoi hän: te luulette minun Kristukseksi; mutta se en ole; mutta minä tahdon laulaa teille vähäsen wirren hänestä! Haluttaako teitä tietää, kussa hän on? Hän on syntynyt teidän keskellänne, elää ja maeltaa teidän keskellänne. Johannes tahtoi siis näyttää heitä pois itsestänsä ja armoon saattaa Kristuksen. Jos sanottaisiin: Kristus on Wittenbergissä, niin sitä jokainen ihmettelisi, awaisi suunsa selälleen ja sanoisi: missä on hän? Näin olisi Judalaistenkin pitänyt tekemän; mutta he jättivät hänen siksensä, eivät laskeet sitä sydämmellensä. He kyllä antoivat kuullessaan laulaa ja sanoa: hän on teidän keskellänne, se on, hän rakentaa huoneita, toimittaa käsitöitänsä, ettekö tunne häntä? Minä en tosin tunne häntä, mutta tiedän aivan hyvin Pyh. Hengen kautta hänen tulleeeksi ja oleman teidän keskellänne.

10. Tämä nyt on Johanneksen todistus. Sillä wälin-elää Kristus Natšaretissa tunte mattomana äitinsä kanssa, köyhänä, alhaisena ja arwotonna Judalaisten parissa. Sentähden ei auta Johanneksen todistus, vaikka hän paljonkin puhuu heille puusepän oppilaasta. Se hän on tavallista: koska joku asia ei ole saatavilla, niin se suurena pidetään; jokainen puhuu siitä; mutta koska se tulee silmäin eteen, niin se halpana pidetään. Ei kukaan uskonut, että puusepän oppilas olisi Kristus, josta Johannes, tuo mainio mies, puhui heille. He ajattelivat: jos hän on meidän keskellämme, miksei soiteta kaikkia kelloja? Miksei hajoteta (kukkasia) kaikki kadut täyteen? Missä ovat hänen hewoisensa, wauninsa, ratsumiehensä ja kilpenä? Kyllä kai, olisiko Jeesus, puusepän oppilas, se mies?

11. Kuin nyt näin käy Johanneksen todistuksen, eikä kukaan tunne häntä, ei Johanneskaan itsestänsä, waan ainoasti Jumalan Hengen kautta, niin tulee Jeesus Natšaretista Jordanille Johanneksen tykö. Tähän asti oli hän äitillensä alamainen ja kuuliainen, nyt

hän jättää hänen hymästi, tulee hänen Herrassensa, menee Jordanille, eikä palaja enää kotiin, niinkuin ennen, ottaa hänestä eron ja astuu wirkaan, johonka hänen Isänsä oli hänen lähettänyt, menee pois ja kastauttaa itsensä. Ja vaikka hänellä oli walta kastaa, ei käytä hän tätä waltaansa, waan tekee niinkuin muutkin, antaa Johanneksen kastaa itsensä. Katso, kuinka halpana ja yksinkertaisena hän astuu esiin! Kuka olisi pitänyt hänen Messiaana? Sillä ei hän käytä itseänsä toisin, kuin muukaan ihmisen, joka tuli Johanneksen kasteelle. Kuin nyt hän, niinkuin Johannes itse janoo, on Johannessta suurempi, olisi hänen tälle pitänyt sanoman: sinä et saa kastaa minua, se wirka on minun, minä kastan sinun. Mutta sitä hän ei tee, salaa ja asettaa itsensä, ikäänkuin ei hän olisikaan Kristus, ei sanallakaan ilmoita sitä eikä ole ollenkaan siitä tietäwänänäkään. Tämä on ihmeellinen nöyryys, ei hän huudata itseänsä, eikä itseään ilmaise, kunnes Isä kirkastaa hänen, niinkuin Paawali Hebr. 5: 5 janoo hänen odottaneen aikaa, koska tämä ääni taimaasta tuli: **sinä olet minun Poikani.**

12. Kristus oli Jumalan Poika, kaikki kappaleet olivat hänen wallassansa. Kuitenkaan ei tahdo hän vielä mihinkään ryhtyä: ei hän saarnaa, ei anna sanallakaan kuulla ennen kolmeakymmentä ikänsä vuotta, että hän oli mies, warustettu Hengellä ilman määrää, joka auttaisi kaikkia ihmisiä; ei, hän ei tee mitään, niinkuin me oppilaat: jos osaamme lukea sanankin, niin paisumme siitä ylen määrin, emme woi hillitä itseämme, täytyy purkaa murumme ulos, koko mailman pitää saaman kuulla se; korwia tänne, mistä saanemme korwia kuulemaan sitä? Näin harrastawat lahkolaisemme esittämään jotain uutta, että heitä kuulitaisiin, unohtaen että Kristus on tässä opettanut esimerkillänsä, ettei saarnawirkaan ole kutsumata astuttawa. He (lahkolaiset) ovat näinä wuosina kylliksi toimittaneet, niin että olisi syytä tarpeeksi kawahtaa heitä; eivät he muista jälkeenkään päin, josko heillä on Jumalan ääntä ja kutsumusta waikei ei. He tosin sanovat: meillä on Jumalan Henki, joka janoo sen meille. Armas weikkoni, tässä

Kohden on sinun henkes minusta saman arwoinen kuin lihaskin; tähän waaditaan enemmän, kuin sinun henkes. Ihminen Kristus oli enää kuin henki, oli itse Jumala, oli kaikkia Hengen lahjoja täynnä, hän eli ja liikkui täynnä Henkeä, mutta ei hän rynnännyt esiin, kuin meidän hurjat henget; waan hän odotti Isän käskyä eikä astunut esiin, ennen kuin oli kuullut Isältä: **tämä on minun rakas Poikani.**

13. Mikäämme siis niin siin jokin suostuko heihin ja uskoko henkiä, jotka osaawat ainoasti hengestä kerskua. Sano heille: en tunne sinun henkeäs; mutta tahdotko että minä uskoisin sinun, niin anna julkinen todistus itsestä, josta hurstaaat ihmiset koettelisivat sinua, niinkuin Johannes (sai todistuksen) Kristuksesta; muutoin en usko sinua. Sollei tämä tapahdu, waan jos hän tahtoo saada aikoin jotain uutta, niin päättä rohkiasti, että hän tee sitä perkeleen hengestä.

14. Myös Paawali puhuu, 1 Kor. 2: 4, **Hengestä**, mutta hän sanoo: **Hengen osoituksesta.** Toista on **omata** Henkeä, toista **osoittaa** Henkeä. Sollei minulla olisi Henkeä osoituksessa, en koskaan saarnaisi. Tämä nyt on minun osoitukseni, ei, että Jumala näössä olisi kutsunut minun saarnawirkaan, waan että muut ihmiset waatiwat minua, ja että minun täytyy tehdä sitä muitten ihmisten tähden. Minulla on siis rakkauden Hengen osoitus, joka ei etsi omaansa, waan pyytää hyödyttää muita ihmisiä. Minulla itellä on siitä waan sulaa lewottomuutta, mieleminni olisin kotona omassa mökisäni; mutta rakkauden Hengestä olen siihen wellkapää ja welwotettu. Ja sollei minulla muuta Henkeä olisikaan, ja olisin itsesäni konna, niin tekisin sitä kuitenkin rakkaudesta, auttaen niitä, jotka sitä tarwitsewat, ja jotka sitä minulta pyytävät. Tällainen on minun osoitukseni ja puolustukseni. Mutta heidän kerskauksensa, josta niin ylen määrin yleilewät, on se, että Henki on heitä opettanut. Mutta kuka on sentähden rukoillut teitä opettamaan ja saarnaamaan?

15. Mutta näin saattaisit kyllä tehdä: jos huomaat Hengen waikuttawan sinussa jostain, niin keskustele siitä jonkun toisen kanssa, jos se on oikia meidän uskomme ja Raama-

tun mukaan, niinkuin Johannes, 1 Ep. 4: 1, sanoo: **koetelkaat Hengen, jos ne Jumalasta owat, ja (Rom. 12: 6.) p. Paawali: jos jollakin on profetia, niin olkoon uskon kanssa yhteinen.** Mutta joka noin äkkipäätä putkahtaa esiin, keneltäkään kysymätä, ja tahtoi itseänsä puolustaa, itseänsä kirkastaa, ei ollen kenellekään alamainen, se warmaan on perkeleestä. Kristus on täynnä Henkeä, eikä puhu kuitenkaan sanaakaan, ei tee vielä ihmeitä, ennen kuin Isä on hänen kirkastanut; ei hän tahdo omin päin astua wirkaan, waan toisen, nimittäin Isän kutsumuksesta. Mutta saatuaansa kutsun, ryhtyy hän asiaan toden tiestä, toimittaa wirkaansa, opettaa, saarnaa, tekee ihmeitä, ja sitte se menestyikin. Tekstissä seura-

Mutta Johannes kielsi häneltä, sanoen: minä tarwitsen sinulta kastetta, ja sinä tulet minun tyköni.

16. Ainoastansa ewankelista Mattheus kirjoittaa niin, kuin olisi Johannes tuntenut Kristuksen ennen kastamistaansa. Mutta ewankelista Johannes kirjoittaa päin vastoin, ettei Johannes tuntenut Kristusta; sillä näin sanoo Johannes Kastaja Johanneksen ewankeliumissa 1: 30, 33: **en minä tuntenut häntä. Tämä on se, josta minä sanoin: minun jälkeeni tulee mies, joka minun edelläni on ollut, se on, minä tiesin wirakseni sen, että hän minun kauttani tulisi kaikille ihmisille tunnetuksi; minä en kuitenkaan tuntenut häntä; mutta joka minun lähetti wedellä kastamaan, se sanoi minulle: jonka päälle sinä näet Hengen tulewan alas ja seisahdawan hänen päällensä, hän on se, joka kastaa Pyhällä Hengellä.**

17. Nyt näette asian näin tapahtuneen: Johannes ei tuntenut häntä; mutta hän hywin tiesi hänen jo tulleeaksi ja olewan kansan seassa; mutta personaa hän ei vielä tuntenut, ei hän taitanut vielä sanoa: tuo on se. Hänellä oli kuitenkin merkki, hän katsoi kyhkyistä. Hän oli jo kastanut monta ja oli tyysten tarkastanut jokaista; sillä hänen sydämensä ajatus oli tämä: koska tulee hän; ehkä on tuo hän. Warmaankin oli hän kastanut monta hurstasta ihmistä; mutta merkki oli vielä tulemata. Mutta koska Jeesus oli kastettu, fil-

loin tuli merkki: tainvas aukeni ja Pyhä Henki tuli hänen päällensä, niinkuin kyhtyinen, ja Jsa sanoi: tämä on minuun rakas Poikani, johonka minä mielystyin. Tämä tapahtui kasteen jälkeen.

18. Mutta mitä sanonemme siitä, että Kristus ja Johannes näin panewat vastaan ja kieltävät? Johannes tahtoo Kristusta kastamaan itseänsä, ja Kristus Johannesta. Tunsi hän hänen, vai ei? Mattheuksen sanoista päättäen tunsi hän hänen, mutta ei Johanneksen ewankeliumin jälkeen. Vastaus: tähän emme taida muuta sanoa, waan niinkuin Johanneksen sanat kuuluvat: totta on, ettei hän ennen kastetta tuntenut häntä, mutta hän aavisti, ettei hän ollut pakas ihminen, waan että hänessä oli jotain korkeempaa salattuna; sillä hänellä oli jo äidin kohdussa ollut wihia hänestä, Marian käydessä Elisabetin tykönä (Luukk. 1: 41). Hän kyllä luuli hänen fiksi, mutta ei ollut warsin warma asiasta. Kristus ei ollut muotoansa muiden ihmisten kaltainen; hänestä lähti jotain voimakkaampaa, kuin muista ihmisistä. Sentähden pysyy hän ajatuffesansa, luullen hänen fiksi. Hän on jalo mies, ajattelee hän, miksi hän tulee minulle? Waikkei hän aivan täydellisesti tykönsä päätä häntä Kristuffeksi, pitää hän kuitenkin hänen suurena, urhollisena ja hengellisenä miehenä: hän huomaa Henkeä; sillä hänestä lähti elämä ja woima.

19. Ja totta onkin että kussa sellainen henkimarakas ihminen on, siellä on hänen seurassansa olewan mielestä parempi olla hänen parisansa kuin muitten ihmisten parisja. Ei Henki voi olla salassa; sellaisista ihmisistä lähtee erinomainen woima. Niin luemme aivan soman esimerkin eräästä hurkskaasta isästä, joka tahtoi saattaa nuoren naisen huonosta perheestä. Koska nainen istui hänen wieresfänsä, tunsi hän, tietämätänsä mistä se tuli, jotain erinomaista olewan salattuna miehesfä, oli kuin olisi hänestä lähtenyt suloinen henki. Sillä Hengen luonto ja omaisuus on, että se anta huomion ja merkin itsestänfä, ilmaisee itsensä katsannolla ja käytöksillä, antaa ihmiselle toisen luonnon, aistin ja maun. Niin tässäkin tapahtui: koska Kristus tulee, ja Jo-

hannes huomaa hänen, niin hän arwaa hänen erinomaiseksi ja pyhäksi mieheksi ja rupefi ajattelemaan: hän on totisesti Kristus.

20. Mattheuksen sanoista päättäen luulee, että Johannes tunsi hänen; mutta ei hän tietänyt sitä warmaan; sillä merkki oli vielä antamata, kyhtyistä ei ollut hän vielä nähnyt. Johanneksen sanat myös wahwistawat, ettei hän tuntenut häntä. Näin pitää siis molemmat ewankelistat somitettaman yhteen, muutoin olisimat keskenänsä ristiriitaisuudessa. Johannes pysyy siis luulosansa, ja koettelee sentähden Kristusta ja sanoo: minä tarwitsen sinulta kastetta. Johannes nöyryttää siis itseänsä, ja tahtoo olla Kristuffelle, niinkuin hurkskaalle miehelle, alamainen. Toisappäin tahtoo Kristus olla Johannekselle alamainen; niinkuin hurkskaat kristityt tekewätkin, kuten Paawali wallan kauniisti opettaa, Sil. 2: 3, 4, sanoen: älkää tehkö mitään riidan eli turhan kunnian kautta, waan nöyryydessä pitäin toinen toijensa parempana kuin itsensä. Ja älkään jokainen omaa parastansa katsoko, waan myös toisen parasta; ja Rom. 12: 10 sanoo hän: ennättäkään toinen toijensa kunniaa tekemäsä.

21. Näin nöyryyttiwät itseänsä nämät molemmat: Kristus Johanneksen alle, Johannes Kristuksen alle. Kristuksen olento oli vielä salattu; sentähden tahtoo kumpanenkin olla toistansa nöyrempi Johannes sanoo Kristuksen olewan häntä pyhemmän; Kristus käyttää itsensä samate, ei tiuskase Jfänsä tähden, jota hän kunnioittaa. Kristus wastaa häntä ja sanoo: näin meidän sopii. Ei hän kiellä olewanfä Messias, mutta Jsa tahtoo sellaista nöyryyttä. Itään kuin sanoisi Kristus: hyvä Johannes, oikein teet nöyryttäessäs itseäs; minun on samoin tekeminen Jfäni tähden.

22. Hyvä Herra Jumala, kuinka owat nämät hurkskaat miehet osanneet olla nöyriä: Me kurjat ihmiset, jos sanankin tahfi lauseen osaamme, täntyy meidän purkaa se ulos, ei kukaan tahdo wäistää toisen edestä, aina tahtoo toinen olla toistansa ylhäisempi; emme voi odottaa, kunnes Jumala korottaa meidän. Näe, kuinka Kristus nöyrytti itsensä ja pitää itsensä muitten ihmisten kaltaisena, kunnes toi-

nen, tietysti hänen Isänsä, tuo hänen esiin. Nämät molemmat miehet kumartawat toisiinsa, toinen wäistyy toisen edestä, waikka molemmat owat toden suuria miehiä, täynnä Pyhää Henkeä, josta syystä ei olisi ollut wäärin, jos ei kumpainkaan olisi wälttänyt toisen edestä: sillä molemmat owat Jumalan lähettämiä, täynnä armoa ja astastansa wishejä.

23. Ei antanut Johannes kunnian ja nöyryyden osoitusta Fariseuksille, niin, hän haukkuihin heitä, ja kutsuu heidän kyyhkämeen sikiäksi. Heissä, näethän, oli wain pyhyiden kiilto: mutta syntiset, jotka tunnustiwat wiheliäisyytensä, otti hän nöyrästi vastaan. Samoin pitäisi mieläkin kristittyin kesken oleman, toisen wäistymän toisensa edestä, eikä puskeman päin, puhki seinän. Mutta äläpä, niin emme tee; mitä mieleemme tulee, sen tähtyy mennä päinsä, waikka koko maa menisi hukkaan, siitä syntywää wahinkoa me wähän ajattelemme. Sentähden tähtyykin meillä olla niin paljon lahjoja ja eriseuroja. Siitä on meillä kuitenkin se etu, että sitä paremmin opimme tuntemaan perkeleen, joka ei woi salata itseänsä, ja eroitamme myös oikiat kristityt, jotka eivät helposti usko willihenkiä, waan opittuansa tuntemaan ne, pakenewat niitä, kuin perkelettä ainakin. Mutta me olkaamme aloillamme, kunnes Jumala kutsuu meidän, niinkuin hän kutsui Kristuksen ja Johanneksen, ja sittenkin ryhtykäämme työhön pelwolla.

Niin wastasi Jesus ja sanoi: salli nyt, sillä näin meidän sopii kaikkea wanhurskautta täyttää. Ja hän sallee hänen.

24. Mitä on tämä: täyttää kaikkea wanhurskautta? Mitä on kaikki wanhurskaus? Kaikki wanhurskaus on pitää itsensä wääränä Jumalan edessä, ja sydämmestänsä tunnustaa, ettei kukaan woi seisoa hänen tuomiossansa, waan että kaikkein on kumartaminen häntä, olkoot kuinka pyhiä tahtonsa, ja tunnustaminen syntinsä; niinkuin Dawidikin, joka kuitenkin oli mies Jumalan tahtoon mukainen, rukoulee, ettei Jumala haastaisi häntä tuomiolle, sillä siinä tapauksessa ei seisoiisi hän, eikä kukaan ihminen (W. 143: 2). Tämä siis on täyttää kaikkea wanhurskautta: olla hurstas, tahtomata kuitenkin olla hurstas, se on, tun-

nustaa itsensä syntiseksi, ei omistaa itsellensä hurstautta. Tämä on siis kahtalainen wanhurskaus: wanhurstas on hän ensin uskosta Kristukseen, ja toiseksi ei lue hän itsellensä wanhurstautta, waan sulaa syntiä ja saastaisuutta, millisiä kaikki olemmekin luonnostamme; sillä synti rippuu lihassamane, kunnes tomuksi tulemme. Samoin on toisappäinkin pahuus kahtalainen, jos joku on sisällisesti konna, mutta ei tahdo olla eikä pidettää konnana, waan kääntää päälle päin kauniin nuodon, jonka werhossa piilee paljas tyhjyys. Ensin on hän konna luontoansa, ja tämän lisäksi siten, ettei hän tunnusta sitä. Niin owat tässä nämät kaksi, Kristus ja Johannes, wanhurstaita Jumalan edessä; toiseksi osoittawat he hurstautensa nöyryydellä. Näin he täyttävät kaiken wanhurstauden: sydämmellä uskon kautta, ja ulkonaisella osoituksella, joka todistaa, että heidän uskonsa sydämmessä on oikia.

25. Sentähden pysykäämme mekin näin alhaisuudessa, eläen alati pelwossa ja nöyryydessä kopeilemata. Tässä ei Johannes omaa itsellensä mitään. Menköön tiehensä, ajattelee hän, minun wanhurstauteni; tuossa tulee minua hurstakaampi; ei hän kerskaile itsestäänsä Kristuksen edessä; näin siis on kaikki wanhurskaus täytetty. Luonnolle on työstästä olla hurstas ja kuitenkin pitää itsensä ja sallia kutsuttawansa syntiseksi: korkia amu on olla paljon armon omistaja ja kuitenkin käyttää itsensä niin, kuin olisi siinä sulaa syntiä, omistaa Hengen wiisautta ja kuitenkin esiintyä taitamattomana ja yksinkertaisena. Joka näin tekee, hän on wapaa röykkeydestä ja ylpeydestä. Sentähden esiintyy Kristuskin muitten ihmisten kaltaisena, kastauttaa itsensä ja sanoo: salli nyt, sillä näin meidän sopii täyttää kaikkea wanhurstautta; ikään kuin hän sanoisi: tästä pitää koko mailman huomaaman, että olemme hurstaita lapsia. Ei hän tahdo vielä olla, mikä hän oli, ennen kuin Isä on kirkastanut hänen. Tekstissämme seuraa edespäin:

Koska Jesus kastettu oli, astui hän kohta ylös wedestä, ja katso, tuiwaat aukeniwat hänelle, ja hän näki Jumalan Hengen tulewan alas, niinkuin kyykyisen, ja tulewan hänen päällensä.

26. Tässä on nyt kirkastus ja Isän ja Hengen todistus taivaasta. Tässä tulee Kristuksesta toinen mies, ei perijonon, vaan viran suhteen. Hän kirkastetaan taivaasta Johanneksen edessä. Hän saa nyt nähdä Isän (Joh. 1: 34) lupaaman Hengen, niinkuin kyhkyisen, ja tähän lisäksi kuulla Isän äänen, niinkuin seuraava:

Ja katso, ääni taivaasta sanovi: tämä on se minun rakas Poikani, johonka minä mielistyin.

27. Tämä on Vapahtaja, joka pelastaa meidän synnistä, kuolemasta, perkeleestä ja helvetistä. Tästä nyt oppikaamme, kuinka Jumalalle tulemme. Kuka ikänä tahtoo olla Isän rakas lapsi, hänen täytyy tulla siksi Kristuksen, Isän rakkaan Pojan kautta, joka istuu Isän helmassa, jota Isä yksin katsoo, jota paitti hän ei mitään hyväksy. Mihinä Isä mielistyy, siihen hän mielistyy tämän Pojan toten. Siis, joka tahtoo Isälle, hänen täytyy rippua rakkaassa Pojassa, täytyy istua Pojan hartioilla; sillä tämä ääni poistaa pois kaikki arvonimet. Sinä loistanet huraskaudesta ja pyhydestä, kuinka ihanasti hyvänsä, sen on poistuminen, Isän filmissä ei maksa muu mitään, kuin ainoasti tämä rakas Poika, johon hän mielistyy. Kuka nyt halajaa päästä rakkaaksi ja otolliseksi, hän heittäytyköön Pojan helmaan; niin tulee hän Isälle, niinkuin Paawali, Efes. 1: 5, sanoo: **Jumala on säättänyt meitä korjata lapsikseen, Jesuksen Kristuksen kautta.** Ilman Kristusta olemme Jumalan vihollisia.

28. Kukupaa vaan nyt uskolla rippuu Kristuksessa, se pysyy Jumalan ystävydessä, on rakastettu ja otollinen, niinkuin Kristuskin, ja yhtä Isän ja Pojan kanssa. Mutta kussa ei näin ole laita, siellä on fula viha, siellä ei ole vähintäkään apua huraskaudesta, ei voimasta, ei vapaasta tahdosta, ei rukouksesta eikä paastosta, eikä muista töistä; se kaikki on hukkaan. Sillä tämä on aivan jalo, mahdama, väkewä lause: **tämä on minun rakas Poikani.** Siinä on ja siihen suljetaan kaikki, mitä koko Raamatussa on, niinkuin Paawali, Efes. 1: 22 ja Kol. 1: 16, 17, sanoo: **Jumala on pannut kaikki kappaleet Kristuksen**

jalkain ala, ja kaikki ovat hänessä. Sillä sanoessaan: **tämä on minun rakas Poikani** ja sillä tarkoittaen ainoasti Kristusta, tietämättä osoittaa ja nimittää ketään muuta, ilmoittaa hän kylliksi, ettei kukaan muu ole hänen rakas Poikansa. Mutta jolleivät ole rakaita lapsia, niin ovat warmaan vihian ja epäsuosion lapsia. Sillä jos hänellä miellä muitakin rakaita lapsia olisi, niin hän ei tätä yksin näin erottaissi ja osoittaissi, sanoen: **tämä on minun rakas Poikani,** eikä yksin häneen kiinnittäissi filmiänsä ja ylistäissi ainoastaan tätä, juuri kuin ei hän tuntissi toista muuta. Sillä sanat kuuluvat niin, kuin olisi hän tyysten katsonut kaikkialle, eikä havainnut ketään paitti tätä ja sanoo: **tämä on se.** Iskään kuin hän sanoissi: tuossa on kerrankin yksi, johon minä mielistyn ja on minun rakas Poikani, eikä kukaan muu.

29. Mutta älkäämme ymmärtäkö näitä sanoja ainoastaan todistawina Kristuksen totista jumaluutta, niinkuin hebrealaisten epistola (1: 5) sanoo: **kenelle on hän koskaan enfeleistä sanonut: sinä olet minun Poikani, tänäpäinä minä sinun synnytin?** Ja taas: **minä olen hänen Isänsä, ja hän on minun Poikani,** y. m. Ps. 89: 27. Warsin warmaa on, että Kristus niillä sanoilla julistetaan Jumalan oikaaksi, totiseksi Pojaksi, kuin ei sellaisia sanoja puhuta yhdellenkään luontokappaleelle; mutta hän olisi kuitenkin yhtäkaikki ollut Jumalan Poika ja pysynyt ijankaikkisesti, mikä hän ijankaikkisuudessa ollutkin on, waitkei meille mitään olisi taivaasta sanottu, siitä ei kartu hänelle mitään lisää, eikä vähennä häneltä mitään; vaan meidän on huomaaminen, että sellainen ylistys ja kunnia sanotaan Kristuksesta meidän tähtemme. Tähän joweltuu, mitä hän itse Johanneksen (12: 30) sanoo: **ei tämä ääni tullut minun, vaan teidän tähtenne.** Si hän tarwinnut itsellensä sanottawan, että hän oli Jumalan Poika, sen tiesi hän ennenkin hyvin, ja on jo luonnostaan Jumalan Poika ijankaikkisesti. Sentähden, kuin se nyt käsitetään ääneen ja sanaan, niin se koskee meitä eikä Kristusta. Kristuksella on olento ilman sanaa; meille on siitä sana ilman olentoa. Sentähden on meidän omaaminen sana ilman

olentoa, niinkuin hän omaa olennon ilman janaa.

30. Mitä waituttaa nyt tämä jana? Näe ja kuule. Se opettaa meitä tuntemaan Kristus ja siitä tuntemisesta on autuutemme warfin ja kokonansa, niinkuin Jesaias, Baawali ja Pietari opettawat. Kuinka opettaa se meitä tuntemaan hänen? Se sanoo, että hän on Jumalan Poika, johonka Jumala, Isänsä, hywin mielistyy. Näillä sanoilla tekee Jumala koko mailman sydämmen naurua ja iloa täyteen ja walaa kaikki luontokappaleet läpikotasin sulalla jumalallisella makeudella ja lohdutuksella. Kuinka niin? Niin näin: jos tiedän warfin warmaan, että ihminen Kristus on Jumalan Poika, ja otollinen Isällensä, — josta minun warmaan täytyy olla wiisti, kuin sellaista sanoo taimaasta jumalallinen majesteetti itse, joka ei taida walehdella —, niin olen siitäkin waka, että kaikki, mitä tämä ihminen puhuu ja tekee, on sulia rakkaan Pojan sanoja ja töitä, joitten mitä parhaimmasti täytyy kelwata Jumalalle. Noh niin, tämän minä huomaan ja käsitän hywin. Sitte, koska minä tästä lähin kuulen Kristuksen puhuvan, tahi näden tekewän jotain, tehdäksensä sitä minun hyväkseni, niinkuin hän aina tekeekin, koska hän sanoo tekewänsä ja kärsiwänsä kaikki minun tähteni, tullesensa palwelemaan meitä, eikä meidän palweltawaksemme (Luukk. 22: 27), niin koska muistan nämät Isän sanat, että hän on hänen rakas Poikansa, niin tässä täytyy mieleeni johtua, että sellainen Kristuksen puhuminen, tekeminen ja kärsiminen, kuin tapahtuu minulle hyväksi, niinkuin hän takaa, on warmaan Jumalalle sydämmestä otollinen.

31. Mitä suurempaa hyvää olisi Jumala taitanut tehdä ja mitä rakkaampaa ja suloisempaa tarita, kuin sanoa sydämmestänsä hywin mielistywänsä siihen, että hänen Poikansa puhuu minulle niin ystäwällisesti, tahtoo sydämmestänsä minulle hyvää ja niin suurella rakkaudella kärsii, kuolee ja tekee kaikki minun hyväkseni. Etkö usko, että, jos ihmisydän oikein tuntisi tämän Jumalan mielistymisen Kristukseen, hänen meitä palwellesaan, se sulasta riemusta särkyisi sadaksi tuhanneksi kappaleeksi; sillä silloin näkisi hän

Isän sydämmen sywyyteen, niin, Jumalan äärettömään ja iankaikkiseen sywyyteen ja rakkauteen, jota hän meitä kohtaan kantaa ja on iankaikkisuudesta kantanut.

32. Mutta me olemme liika kylmiä ja kovia, liha makaa liika raskaana kaulallamme, oikein käsitämään sellaisia sanoja, niitä hywin miettimään, sydämmiimme painamaan sitä ja loia ja sanomatonta rakkautta ja halua, joka niissä on; muutoin epäilemätä näkisimme niissä, että taiwas ja maa owat täynnä jumalallisen rakkauden tulta, täynnä elämää ja wanhurskautta, täynnä kunniaa ja ylistystä, ettei helwetti ja sen tuli, synti ja kuolema sen suhteeseen ole muuta kuin tyhjä kuma. Mutta me olemme kylmiä, laiskoja, kiittämättömiä kunnia, sallimme sellaisen sanain, ihan halpoina asioina ja juuri kuin ne olisimat ihmisten sanoja, mennä ohiksemme tahi maata kirjassa, eli olla paperille kirjoitettuina, ikään kuin olisimat ne kuolleita ja aikaa sitte menneitä asioita, niimpä niinkin kuin koskisimat ne ainoastansa Kristusta, eikä meitä; emmekä äkkää niiden ei ensinkään Kristukseen koskewan, waan ainoastansa meihin, ja puhutuksi yksistään meidän tähtemme.

33. Näethän siis Jumalan näillä sanoilla liittämän Kristuksen itseensä ja itsensä Kristukseen, mielistyen kaikkeen, mitä Kristus tekee; ja taas toisaalta muodattaman sanoilla sanoilla sekä itsensä että Kristuksen, rakkaan Poikansa ylitsemme, ja walawan itsensä meihin, ja liittämän meidän itseensä niin, että hän tulee ihmiseksi, ja me toden oselliseksi jumaluuden luonnosta. Kuinka? Näin: kuin Jumala wakuuttaa mielistywänsä siihen, mitä Kristus on ja tekee, niin johdattawat nämät sanat sinua näkemään Jumalan mielisuoston ja koko hänen sydämmensä Kristuksessa, kaikissa hänen sanoisjansa ja töisjäsä; ja taas toisaalta Kristuksen Jumalan sydämmessä ja mielisuostiossa, ja nämät molemmat toisijansa mitä sywimmästi ja korkeimmasti, warfin pettämätä, koska on mahdotointa Jumalan walehdella.

34. Vielä, kuin Kristus, tuo rakas ja otollinen Poika, Jumalan mielisuostioon ja sydämmeen suljettu, on kaiken puhumisen ja

ja tekemisenä kansa sinun omas, ja palvelee sinua sillä, niinkuin hän itse sanoo, niin olet warmaan sinäkin samassa suostiossa ja yhtä syvältä Jumalan sydämessä kuin Kristuskin, ja taas myös Jumalan sydän ja mielisuosio yhtä syvältä sinussa kuin Kristuksessaakin, niin että nyt Jumala ja hänen rakas Poikansa on kokonansa sinussa, ja sinä kokonansa hänessä, ja kaikki yhteensä on yhtä, Jumala, Kristus ja sinä.

35. Tätä tähtää monta lausetta Johanneksen ewankeliumissa, niinkuin 14: 23, joka minua rakastaa, häntä rakastaa minun Isäni, ja me tulemme hänen tykönsä, ja asumme hänen tykönsä. Samoin 12: 26, Isä, kussa minä olen, siellä pitää myös minun palveliani oleman. Niin myös, Joh. 17: 21, minä rukoulen, että he kaikki yhtä olisivat, niinkuin sinä Isä minussa olet, ja minä sinussa, että hekin meissä niin yhtä olisivat. Mutta kussa on Kristus? Jumalan mielisuosiossa, hänen sydämensä pohjassa; siellä mekin olemme, jos Kristuksen tunnemme ja häntä rakastamme; siellähän olemme, luulteni, lujasti turvatut; siellä on pakopaittamme, korkealla kyllä pahan sinne ulottua, niinkuin Ps. 91: 10 sanotaan.

36. Mutta tästä kai huomaat tähän tarwittaman uskoa, ja ettei näissä asioissa ole laista apua, ei töissä täyttä, eikä ansiossa tarpeeksi. Sentähden pysyvätkin nämät kalliit sanat järjeltä salattuna ja tuntemattomana: sillä se on perkeleen riivaama mailman alusta saakka, pyrkiesään paratiisissa Jumalaksi, ja tarttuen kunniaan, jonka Jumala tässä omisti yksin Kristukselle, tietysti kunnian olla Jumalan Poika. Tästä pyrkimisestään ei se vielääkään ole luopunut, ja vastustaa tätä sanaa, ja toisaalta sotivat nämäkin sanat sitä vastaan. Sillä kuin yksin Kristus tässä julistetaan Jumalan Pojaksi, niin siten maahan kutsutetaan kaikki, jotka tekevät Jumalaksi. Mutta kuka tekevät Jumalaksi? Perkele ja ihminen, jotka itsehenjä mielistyvät, ovat itsehenjä rakastuneet, eivät pidä lufua Jumalasta, waan harrastawat itse ollaksensa niinkuin Jumala. Mutta mitä sanoo Jumala näille? Warmaanikin warfin toisin, kuin hän sanoo Kristukselle, tietysti

näin: Kristus on minun rakas Poikani, johonka minä mielistyn, sillä ei hän kunnioita itseänsä, eikä tee itseänsä Jumalaksi, waikka hän on Jumala; mutta te olette konnia, joita minä mihaan; sillä te kunnioitatte itseänne ja teette itsenne Jumalaksi, waikka kuitenkin olette luotuja kappaleita ja ihmisiä, eikä Jumala.

37. Niin nöyryttää siis tämä lause koko mailman, ja riisuu jumaluuden kaikilta, ja antaa sen Kristukselle; ja tämän kaiken meille hyväksi, jos waan itse niin tahdonne ja tämän lauseen hyväksymme: taikka meille kadotukseksi, jollemme niin tahdo, waan katsomme ylöä tämän sanan. Sillä lyhyesti: ulkona Kristuksesta ei ole yhtään mielisuosiota, eikä rakasta Poikaa, waan julaa mihaa ja Jumalan kunnian warastamista. Mitä tästä olisi enemmän puhuttawaa, niinkuin taiwaan aukemimisesta ja kyhkyisestä, sen säästämme toiseen erään.

Toisessa saarnassa on Lutheri samantekstin johdosta puhunut seuraawalla tavalla: *)

Ja katso, ääni taiwaasta sanoi: tämä on se minun rakas Poikani, johonka minä mielistyin.

1. Tämähän on iloinen, autuaallinen ja armostarikas ääni, jonka kaikkivaltias, ijan-kaikkinen Jumala, taiwaan ja maan luoja, kaikkein kappalten voimissa pitäjäkin, on puhunut. Tämä on korkein saarnaaja, joka saarnaa korkeimmasta ja suurimmasta saarnatuolistista, taiwaasta. Koska siis tämä on korkein saarnaaja, on tämäkin hänen saarnansa korkein saarna, jota korkeempaa ei mailmaan ole tullut, jonka tässä kaikkivaltias, ijan-kaikkinen, laupias Jumala tekee yhtä kaikkivaltiaasta, rakkaasta Pojastansa, sanoen: **tämä on minun rakas Poikani, johonka minä mielistyin.** Näin hän panee kaikki rippumaan tästä rakkaasta Pojasta ja hänellä on tekemistä yksin tämän rakkaan Pojan toten. Hänestä saarnaa Isä Jumala ja sentähden on saarna Jumalan Pojasta, Jesuksesta Kristuksesta, korkein saarna.

*) Saarnasta, jonka Lutheri piti 6 p. Tammiukuuta w. 1546 Galessa, 48 päivää ennen kuolemaansa, on tähän käännetty kirjasta „Luthers sämtliche Werke“, 16 sde, sw. 106, muutamia pykälää.

Niin on myös tämän saarnan korkein oppilas ja kuulia itse Pyhä Henki, kolmas jumalallisen majesteetin persona. Ovathan korkeita: Saarnaaja, saarna ja saarnan kuulia, ja niitä korkeempia ei saata olla. Sentähden waikenevat rakkaat enkelit hiljaa, eivät kuuluta ääntänsä, waan itse kuuntelewat korkeinta Saarnaajaa, Jumalaa, kaikkivaltiasta Isää, mitä hän saarnaa rakkaasta Pojastansa, johonka hän on sydämestänsä mielistynyt. Tämän jätämme nyt.

2. Tästä seuraa, että rakkaan Herramme Jesuksen Kristuksen kaste on korkeasti kunnioitettu ja kaunistettu. Sillä koska itse jumalallinen majesteetti, ainoa, ijankaikkinen Jumala kolmessa persoonassa, on siinä läsnä, ja lisäksi kaikki rakkaat Jumalan enkelit, korkein Saarnaaja ja oppilas, kuinka olisi se jalommin ollut kaunistettu. Niimpä niinkin jalosti on tämä kaste kaunistettu ja koristettu, ettemme voi tarpeeksi sitä tulkia, saatiikka sanoilla selittää. Tämä tarkoin muistakaamme.

3. Mutta ehkä sanoo joku tässä: niin, kyllähän sen uskon, että rakkaan Herramme Jesuksen Kristuksen, Jumalan Pojan, kaste on niin kaunistettu ja kunnioitettu, että itse jumalallinen majesteetti on siinä korkeimpana saarnaajana, Pyhä Henki korkeimpana oppilaana ja kuuliana, ja lisäksi Jumalan rakasten enfelein koko joukko. Mutta mitä se minua auttaa? Mitä hyödyttää se minua? Kristus on Jumalan Poika, Isästä ijankaikkisuudessa syntynyt, Pyhästä Hengestä siinagt, ilman syntiä, totinen ihminen, syntynyt neitseestä Mariasta; sentähden taifikin tässä kaikki olla näin jaloa. Mutta minä raukka olen syntinen, synnissä siinnyt ja syntynyt; sentähden ei tapahdu, minun syntini tähden, minun kasteesani mitään näin jaloa ja oiwallista.

4. Älä suinkaan ajattele taikka sano, että siinä sentähden, kuin olet syntinen, katsot ylönsä kastees tahti pidät sen halpana, ikäänkuin se ei olisi Kristuksen kasteen arwoinen, taikka ettet huoli ottaa vastaan Kristuksen kastetta. Niin älä suinkaan tee, sepä ei olisi hywin tehty; älä eroita sinun kastettas Kristuksen kasteesta. Sinun on kasteellastuleminen Kristuksen kasteesen, siten että Kris-

tuksen kaste olkoon sinun kastees, ja sinun kastees Kristuksen kaste, ja molemmat yffi kaste.

5. Sillä kaste on sellainen peso, jossa me pestään puhtaiksi synneistämme, niinkuin Nifeankin uskontunnustuksessa luemme: minä tunnustan yhden kasteen syntein anteeksi antamiseksi. Niin sanoo myös p. Paawali, Rom. 6: 3, me olemme kastetut Kristuksen kuolemaan, ja Gal. 3: 27, niin monta kuin Kristukseen kastetut olette, niin te olette Kristuksen päällemme pufeneet. Ja jollei myös kaste tuottaisi meille päästöä synneistä, olisi kaste hyödytön meille, eikä muuta pesoa parempi. Sentähden tulee meidän tietää ja uskoa, että Kristus on kastettu meidän tähtemme, ja sanoa näin: hänen kasteensa on minun, ja minun kasteeni on hänen kasteensa. Sillä hän on se Jumalan karitsa, joka kantaa mailman synnit: ja kuin hän nyt kastetaan, silloin kastetaan hän meidän persoonassamme ja meidän tähtemme, jotka olemme mailmasta ja täynnä syntiä; mitkä synnit hän otti päälensä, ja on niistä, tämän kasteensa kautta, puhtaaksi pesty. Sillä näin sanoo Johannes (1: 29): katso, Jumalan karitsa, joka pois ottaa mailman synnit. Myös Johannes Kastaja kutsuu kasteensa parannuksen kasteeksi, jossa syntiset, jotka tekewät parannuksen, ja kastauttavat itsensä, saawat syntinsä anteeksi.

6. Sentähden kieltää Johannes (niinkuin ewankelista tässä tekstissämme sanoo) kastamastansa Kristusta, sanoen: minä, ollen syntinen, tarwitsen sinulta kastetta, ja siinä tulet minun tyköni. Itään kuin sanoisi Johannes: minä olen syntinen, sentähden tarwitsee minun olla sinun kastettawas, niin tullakseni pestyksi puhtaaksi synneistäni: mutta siinä olet Jumalan wiatoin ja saastatoin karitsa, Pyhästä Hengestä synnitöinnä siinnyt, joka et tarwitse synnistä päästöä; siis on warsin tarpeetointa minun kasta sinua. Silloin sanoo Kristus Johannekselle: jalli nyt, sillä näin meidän jopii kaikkea wanhurskautta täyttää. Itään kuin sanoisi Kristus: waikka en minä itfessäni ole syntinen, niin kannan kuitenkin muassani koko mailman synnit, niin että minä nyt olen ainoa syntinen ja suurin syntinen koko mail-

masja; sentähden myös tarvitsen minä synneistä päästä, en kuitenkaan omista synneistäni (sillä ei minulla ole syntiä), vaan koko mailman synneistä (niitten joukossa ovat meidänkin syntimme, sillä mekin olemme mailmasta, ja mailman lapset ovat syntisiä), jotka makaavat hartioillani, joita kannan, jotka raskaina painavat minua: tästä syystä tarvitsen kastetta ja syntein anteeksi antamista, että minun kasteeni sitte leviäisi koko mailmaan, ja saarnataisiin minun kantaneen mailman synnit, mutta puhdistuneen niistä kasteen kautta ja siinä saaneeni synnit anteeksi: niin että jokainen, joka nyt usko minuun, ja kastetaan minun käskyni jälkeen, pestään myös synneistään puhtaaksi ja omaa armollisen Jumalan y. m. Niin on siis Kristuksen kaste meidän kasteemme, ja meidän kasteemme hänen kasteensa. Koska Johannes tämän kuuli, jallei hän hänen.

7. Sentähden pitäkäämme tämä tekstimme ja tämä jalo historia ja ilmoitus Kristuksen kasteesta korkiasja arvosja ja kalliina, älkäämme laskeko koskaan pois filmistämme, vielä vähemmän sydämmistämme sitä, että taiwas siinä aukeni ja Jän ääni kuului, Jumalan Poika seisoo wedessä, ja Pyhä Henki tulee alas tyhjijisen muodossa, ja pyhät enkelit joukottain ovat siinä läsnä. Ja tämä tapahtuu, ei ainoastansa tässä Kristuksen kasteessa ja hänen kansjansa, vaan myös kaikkein kristittyin kasteessa. Mtkäämme myös luulko taiwasta suljetuksi kohta tämän kasteen jälkeen. Ei, sitä ei suljettu, vaan se on avoi vielä tänäpänäkin viimeiseen päivään asti: mutta silloin oli se nähtävästi avoi, että uskoisimme ja olisimme warmat samoin vieläkin jokapäivä tapahtuvan, koska me tahj muut kastetaan. Waikkemme näekään sitä ruumiin filmillä, jotka ovat siksi liika tylsät ja himeät näkemään, niin kuulemme kuitenkin nämät sanat: minä kastan sinun nimeen Jän, ja Pojan, ja Pyhän Hengen. Luuletko nämät sanat halvoiksi? Waikka ne ovatkin yksinkertaisesti puhutut, matkaan saattawat ne kuitenkin saman, kuin Kristuksenkin kasteessa tapahtui. Siinä ovat kaikki jumalallisen majestectin kolme personaa, Jä, Poika ja Pyhä Henki: siinä ovat läsnä hyvään enkeleinkin joukot kuulemassa ja näkemässä, mitä siinä

tapahtuu. Sillä ei meitä kasteta muusja, kuin Kristuksen kasteessa. Emme myös kasta toisin, kuin Kristuksen kasteessa. Jos nyt siis kaste on yhtäläinen, niin täytyypi näitten kaikkein asiainkin kansja olla siinä. Ja waikken näe sitä, pitää minun kuitenkin uskoman sen kelpaawan Jälle sydämmellisesti, niin myös Pyhän Hengen olevan siinä läsnä, ja kuulewan, ja myös Jumalan Pojan ja rakasten enkelein. Näin jalosti ja ihanasti on nyt meidänkin kasteemme kaunistettu, kunnioitettu ja koristettu. Johannes on sen kerran nähnyt ja kuullut; me jälleen kuulemme sen jokapäivä viimeiseen päivään asti. Niinkuin Jordanilla, on Pyhä Henki aina läsnä kasteessa ja kasteen kansja ja waikuttaa, että me sen omaamme ja uskomme. Meidän on myös parempi, että sen näemme hengellisillä filmillä ja uskomme: silloin on tämä kaikki meille tapahtuva. Olkaamme siis ahteria hywin tätä tekstiä tutkimaan ja tallettamaan, ja uskoamme siinä niin harjoittamaan, luulemata sen kerran tapahtuneen eikä enää tapahtuvan; vaan olkaamme warmat, että niin tapahtuu joka päivä viimeiseen päivään saakka.

8. Meillä on Kristuksessa ja kasteessjamme, koska me Kristukseen kastetaan, alituinen syntein anteeksi antamus näin muodoin, että, jos kohta heikkoudesta lankeetkin ja teet syntiä (niinkuin, walitettawasti, usein ja paljon lakkaamata teemme), että kohta palajat takaisin, ryömät kastees suojaan, kusja kaikki syntis anteeksi annettiin ja pestiin, haet lohbutusta, taas ojennat itjes, ja uskot, että siinä kasteessa pestiin puhtaaksi, ei yhdestä synnistä, vaan kaikista sinun synneistäs. Sillä niinkuin risti-lapsi, Jesus Kristus, ei kuole, vaan elää ja pysyy iankaikkisesti, samate on hänen ansaitsemansa ja sinulle lahjoittamansa syntein anteeksi antaminenkin iankaikkinen. Siis on kaste jalo peso, joka pesee synnistä puhtaaksi. Mutta mitä se ei pese, mitä meissä vielä on jäljellä, se on anteeksi annettu. Mitä siis kaste ei aiwan puhtaaksi perkaa, sen tekee kuitenkin syntein anteeksi jaaminen warsin puhtaaksi, joka meille kasteen kautta annetaan. Tästä ei tiedä paawi mitään, vaan pitää kasteen turhana kappaleena. Sentähden hän miettii paljon töitä, joiden avulla muka muut synnit

pestäköön ja poistettakoon pois. Ei wainen niin; waan ehkä horjahdankin ja lankeen syntiin, niin taas palajan, ryömin ristin juurelle, noudan ja otan ristipaitani, joka kasteessa puhtaana ja walkiana ylleni puettiin, kussa kaikki syntini minulle anteeksi annettiin, miltei kokonansa puhtaiksi pesty, niin että kuitenkin syntein anteeksi antamus on täydelleen puhdas; siitä pidän kiini.

9. Sillä niin sukoolet hywä Jumala ja Jsa taiwaassa meitä, ettei hän, jos kohta näkeekin minun syntini, kuitenkaan tahdo nähdä ja lukea niitä minulle, walta warfin sentähden, että ne owat kasteessa kaikki pois pestyt ja puhtaiksi anteeksi annetut. Tämä on kauniisti myös kuvattu ewankeliumissa Samarialaisesta, joka korjaa ryöwärein käsiin joutuneen ihmisen, sitoo hänen haawansa, kaataa niihin öljyä ja wiiniä ja laskee hänen juhtansa päälle, Luukk. 10: 30, ff. Tuo kurja mies otetaan hoidettawaksi, ja istutetaan Samarialaisen juhdan selkään ja wiedzään majaan. Waikka nyt wain haawat sidotaan, eikä ne vielä kohta ole terveet, on siinä kuitenkin kaikki kokonansa, mitään puuttamata, mies juhdan selkään asetettu, korjattu ja armahdettu. Samate on Jumalakin ottanut meidän kokonansa korjatakseensa, ja on pesnyt

meidän kasteen kautta kaikista synneistä, niin että, waikka siinä vielä on jotain jäljellä, owat ne meille kuitenkin anteeksi annetut ja pois jätetyt kokonansa, ja hiwutetaan jokapäiwä ja puhdistetaan niin kauwan, kunnes wihdoinkin tulemme kokonansa ja warfin puhtaiksi.

10. Niin on nyt rafas pyhä kasteemme se, että tiedämme ja uskomme omistawamme haltianamme armollisen Jumalan ja Jsan, joka meitä on rafastanut ja korjannut rafassa Bojastansa, on lahjoittanutkin meille ainokaisen Poikansa, pesnyt meidän kasteensa kautta puhtaiksi synneistämme, ja laittanut meille sellaisen ijankalikkisen peson, jossa me jokapäiwä puhdistetaan ja pestään synneistämme. Tämän jaarnan pitää nyt lakkamata korwaimme kautta tunkeman sydämmihimme ja niissä helisemän. Sillä tämä on ainoa lohduituksemme, joka meillä on, jossa rippukaammekin, alkäämmekä siitä koskaan luopuko. Waikka sitä häijyn perteleen ja pahan mailman puolelta seuraakin risti ja kiusaus, niin se ei kuitenkaan saa wahingoittaa eikä estää; niin sepä auttaa meitä waan wahwemmin uskomaan, ja siten jokapäiwä puhdistetuiksi tulemaan, kunnes viimein ihan puhdistumme.

N:o 14. Saarna Loppiaisena.

Ewankeliumi, Matth. 2: 1—12

Koska siis Jeesus oli syntynyt Bethlehemiissä Judan maalla, kuningas Herodeksen aikana, katso y. m.

1.

Tämä rikas ewankeliumi ansaitsee hywin ahleraa tutkimista. En tiedä, mistä rupeisin. Mattheus esittää tämän kertomuksen ainoastansa osoittaaksensa Kristuksen syntymän olleen, ei salaisen, ettei Judalaisilla olisi syntä estelemisiin. Siitä syystä tuopi hän muutamia lauseitakin profeta Jesaian ja Mikan kirjoista, täten heitä wakuuttaaksensa Messiaan jo syntyneen, eikä enää tarwittawan toista

odottaa. Tämän todistajia on heidän Raamatunsa ja wieraat ihmisetkin, jotka tulivat ja etsivät Judalaisten kuningasta. Ja tätä sanotaan Judalaisille huonoksi kunniaaksi, että he, hänen omaisuutensa kansa, maaten laimin löiwät tämän kuninkaan syntymän, ja että wieraat ihmiset sitä kysywät ja tietävät hänen syntymästänsä paremmin, kuin he. Näin nyt käypi, eikä toisin. Me tahdomme lyhyesti tarkastaa ewankeliumia.

2. Nämät wiisaat miehet, jotka nyt kutsutaan kolmeksi kuninkaaksi, olivat maasta, jota kutsutaan rikkaaksi Arapiaksi, jossa on runsaasti kultaa, kussa yksin suitsutus kasvaa ja kallis mirrhani. Tämä maa antaa itäänpäin Jerusalemissa. Mutta nämät wiisaat miehet olivat, ei kuninkaita, vaan oppineita ihmisiä, luultavasti pappia; vaikka kuningas ja pappi siihen aikaan oli sama. Ewankelistia kutsuu heidän magiksi eli luonnon tutkioiksi, niinkuin me sanosimme. Sillä magia on nimen omaan se tieto, kuin jollakin on luontokappalten laadusta ja luonnosta. Niinkuin esimerkiksi, koska tiedät, että sammuttamaton kalppi rupee palamaan vedellä walamisesta ja toisappain sammuu öljystä, joka muutoin sytyttää tulta. Niin myös, että Sakkan hirvellä on se luonto, että se henkitykselläänjä haukuttelee kärmeet luolistaan, ja sitte tappaa ja syö ne. Samate, että kärppä haukuttelee kärmeet luolasta, huiskimalla häntäänsä luolan suulla, ja sitte, koska kärme matelee ulos, iskee hampaansa kärmeen kaulaan, myrkyn häntä satuttamata, ja tappaa sen.

3. Magia ovat siis ne, joilla on salainen tieto. Siitä sekin tulee, että he luonnon avulla tekewät usein sellaisia asioita, jotka taitamattomain silmissä näkyvät ihmeellisiltä, luullen heidän käyttävän noitakeinoja taikka perkeleen apua toimihinsa. Sellaisia tulisi niiden olla, joita filosofiksi kutsutaan; heidän tulisi tuntea luotuin kappalten luonto; mutta nyt tietävät talonpojat enemmän niistä, kuin meidän taidokkaat opettajamme. Itämailla oli tämä tieto suuri, moni harjoitti sitä, ja pyhässä Raamatussakin puhutaan siitä usein. Salomo ja moni muukin oli siinä hyvin oppinut, ja se esiintyy usein Raamatussa, koska otetaan wertaustia luonnollisista kappaleista. Sitte mennä reuhottiin tekemään muitakin asioita, jotka eivät ole luonnon wallassa. Näin syntyi noitua ja welhoja, jotka tahtoivat edellisten mukaan olla wiisaita ja taitawia, mutta pettyivät ja ovat wain paljaita apinoita, jotka yrittävät tekemään, mitä he näkewät.

4. Nyt näkivät nämät magit tähden Itämailla, kuten ewankelistamme sanoo. Tämä tähti taiwutti heitä lähtemään liikkeelle ja seuraamaan sitä; sillä se osoitti, että kuningas oli

syntynyt Judan maalla. Tässä ovat muutamia kysyneet: kuinka näille wiisaille ilmoitettiin, tähden osoittaman uuden kuninkaan syntyneeksi? Tässä en tahdo ihmeitä lisätä. Totta on, että Arapialaiset ovat syntyneet Abrahamin suwusta, sillä niimpä luemme, että Abrahami jätti Keturasta muutamia poikia, jotka hän laski menemään Itämaalle (1 Mos. 25: 6). Tämä paikoittaa minua pitämään uskottawana näittenkin olleen Abrahamin suwusta; sillä koko sen maan asukkaat ovat Ismaelistia ja hänen weliensä syntyneet. Warma on sekin, että Abrahami opetti lapsillensa, mitä hän itsekin tiesi. Kuin Jumala oli luvannut hänelle siemenen (1 Mos. 22: 18), opetti hän heitä uskosta, ja kuinka heidän tulee tehdä hyviä töitä, oikein palwella Jumalaa, ja wietää rehellistä elämää. Tämä on ihan selwä; sillä itse Jumala sanoo Abrahamista näin: kuinka minä jalaan Abrahamilta, jota minä teen? Että Abraham tulee juureksi ja wälewäksi kansaksi ja kaikki kausat maan päällä pitää hänessä juumatuksi tuleman. Sillä minä tunnen hänen, että hän käsköi lapsiansa ja huonettansa hänen jälkeensä Herran tietä pitämään, ja tekemään hurskautta ja oikeutta; että Herra saattaisi Abrahamille kaikki, kuin hän hänelle luvannut on. (1 Mos. 18: 17—19). Koska Jumala on niin sanonut, on Abrahami kaiteti myös niin tehnyt; ja warmaan on hän opettanut, ei Isakia yksin, vaan myös muitakin weliä, niin että he kyllä saivat opetusta ja ymmärrystä, vaikka ei kaikki käsittäneet uskoa; niinkuin nytkin tapahtuu.

5. Nämät wiisaat olivat sellaisia ihmisiä, jotka olivat saaneet wiisautensa Abrahamin ja hänen lastensa kautta; vaikka siihen oli aina sekaantunut wäärää uskoa ja töitä. Siitä olivat senkin tiedon saaneet, että Judan kansasta syntyisi uusi kuningas. Koska nyt näkivät tähden Judan maalla, ajattelivat he: siellä on hän warmaankin syntynyt. Tästä taidatte päättää, etteivät nämät wiisaat kaukana asuneet, luultawasti ei neljää päivämatkaa edempänä. Sillä miten olisivat olleet wakuutetut siitä, että tähti oli juuri Jerusalemin kohdalla, jos matka olisi ollut niin pitkä, kuin muutoin sanotaan. Tahdomme siis tulkita sen niin että

he asuivat rajalla, liki Egyptiä, kussa se sattuu Judan maahan. Sillä muutoin eivät olisi nähneet tähteä niin kaukaa, semmentkään kuin se ei ollut niin korkealla, kuin toiset tähdet. Sillä ewankelistista sanoo sen kulkeneen miifasten kohdalla hamaan Bethlehemiin asti; ja seisah-tuneen sen huoneen kohdalla, kussa lapsi oli. Se osoittaa siis niin hyvin kaupungin, jonka kohdalla se seisah-tui, kuin myös huoneen. Sitte kulki se myös pohjoisesta läsin etelää päin, jota vastaan muut tähdet kulkewat idästä päin länttä kohden. Se siis ei seisah-tunut niinkuin muut tähdet, eikä tällä tähdellä ollut samallai-nen juoksu, kuin muilla tähdillä: waan tämä tähti oli erittäin luotu tätä tapausta warten. Tätä sanon, wastustaaksemme lörpöttelisiitä, jotka taitamattomasti pyrähtävät laatimaan uskonkappaleita, kussa ei niitä ole. Sillä ei ollenkaan ole tarpeen uskoa matkaa niin pit-käksi ja heidän kuitenkin muutamassa päiväsiä tänne saapuneen, kolmesatoistakymmenesjä päi-wässä, niinkuin sanotaan.

6. Samate taidatte kumota senkin, mitä tähtein tirkisteliät sanovat, koska tahtowat tästä näyttää, että jokin ihminen syntyy oman tähtensä alla, ja tulee sellaiseksi ihmiseksi, jaa sellaiset elämän vaiheet osaksensa, kuin saman tähden vaikutus on; mutta tämä kaikki on tyhjää tarua ja tyhmyyttä. Koska he siis sanovat: noh, jos Kristuksella oli tähtensä syntyesjään, eikä sitte myös joka ihmisellä olisi täh-teänsä? niin wastaa näin: sinä tyhmä. Eihän Kris-tuksen tähti seisunut, niinkuin muut tähdet, waan paljon matalammalla. Esi: mikä walta on tähdillä Kristuksen yli? Jos tähdet jotain ennustawat meille, täytyisi niiden Kristuksellekin ennustaa, eikä Jumaa-lan olisi sitte tarwinnut hänelle antaa erinäisiä tähteä. Näitä vastaan sanomme: jolleivät tähdet sattuneet Kristuksen syntymään, niin ne eivät jatu meidänkään syntymäämme. Tähtiä ei ole asetettu hallitsemaan sinun taikka minun syntymääni, waan walaitsemaan ja olemaan merkinä, tietääksemme, koska yö tahti päivä on, (Mos. 1: 16) ja myös lämmitä antamaan; mutta ei, että hän, joka syntyy sinä taikka toisesja tähdesjä, tulisi sellaiseksi taikka tällaiseksi. Me kristityt olemme taivaan ja maan herroja, war-maan siis tähteinkin.

7. Tultuansa Jerusalemiin, kyselivät nämät miifaat, kussa äsken syntynyt Judalaisten kuningas on? Tästä kysymyksestä, sanoo ewankelista, hämmästyij kuningas Herodes ja koko Jerusalemi hänen kansjansa. Miksi häm-mästyti Herodes ja Judalaiset? Rauwan tätä

ennen, hywinkin kolmekymmentä ajastaitkaa, oli Judalaisilla ollut Herodeksesta paljon waimaa ja tuskaa, ennen kuin suostuivat ottamaan hänen haltiaaksensa; sillä hän ei ollut heidän wertansa, waan wieras, jonka Romalaiset oli-wat asettaneet Judan kansan kuninkaaksi. Juda-laisilla oli myös lause 5. Mos. 17: 15, jossa heitä kiellettiin asettamasta ruhtinaaksensa tahti kunin-kaaksensa tukaan muu, kuin se, joka on heidän wer-tansa ja weljiänsä, ja siitä syystä olivat he was-tustaneet Herodesta. Siitä syntyi siwalluksia, suuri surkeus ja hätä. Herodeksella oli puo-rellansa Roman keisari, joka tappoi monta Judalaista, ahdisti heitä yliwaimallansa niin ankarasti, että heidän täytyi pitää hänen. Tämä olikin, Jakobin ennustuksen mukaan 1 Mos. 49: 10, merkki siitä, että aika oli täy-tetty, koska Kristus oli tulewa. Sentähden hän nyt hämmästyti ja ajatteli: minä olen waltaani saattanut hallituksen, ja hywin kolme-kymmentä vuotta siinä istunut ja hallitusta pitänyt, tahtonewatko he nyt ryhtyä wuteen leikkiin, ja asettaa uuden kuninkaan, ja jos tulee muukalaisia kaupunkiin, jotka jultisesti kyseluwät tawataksensa wutta kuningasta, niin tästä kai nyt wasta tosi tuho jaa alkunsa. Samoin hämmästyti myös koko Jerusalemin kaupunki. He ajattelivat: tästäpä ei nyt synny mitään hyvää, surkeus on tulewa maa-han, ei Herodes kärsi sitä, waan on asettuwa meitä vastaan, karkaa wa uskoillemme ja sur-maawa meidän, pitääksensä meidän wallassansa.

8. Silloin kessi Herodes miifsaan neuwon. Hän ajatteli näin: Judalaiset warmaan salaa-wat hänen minulta, eivätkä tahdo sanoa minulle asian oikiaa laitaa; sentähden tahdon ensin tiedustella kaupunkia, ja sitte aikaa, kussa ja koska hän syntyi; sentähden, waikka salaisiwatkin hänen, niin kyllä sentään löydän hänen, tapatan niin monta nuorta lasta, että hänenkin täytyy (joukossa) hukkuu. Sentäh-den hän nyt kutsutti kirjanoppineet luoksensa ja kysyi heitä, kussa Kristus syntyi. Sillä hän warmaan päätti sen Kristukseksi, jota kansa oli niin kauwan odottanut. Epäilemätä ymmäräsi hän Raamattuakin. Silloin wastaa-wat kirjanoppineet profeta Mikän 5: 1 kirjoi-tetuksi, että hän syntyi Bethlehemissä. Sen

ehkä tekivät pelmosta. Katso, mitä Judalaiset nyt tässä tekivät! He antavat hänen alttiiksi, jättävät hänen sikkensa ja istuvat itse rauhasa, eivät riennä hänen tykönsä, vaikka heidän syystä olisi pitänyt juokseman hänen tykönsä mailman ääreen asti, ja sallivat näiden viifasten vieraalta maalta tulla löytämään hänen; mutta he katsovat hänen yllön, peljäten hirmumaltiasta Herodesta.

9. Herodes, kuultuansa kirjanoppineilta, kussa Kristus, Judalaisten kuningas, syntyi, kutsui wiisaat salaa puheilleensa, ja kysyi tarkasti, koska he olivat nähneet tähden, ja tahtoi ajaa tämän asian niin, etteivät Judalaiset olisi siitä saaneet mitään tietoa. Hän, näet, pelkää, että Judalaiset salaisivat lapsen häneltä, jos siitä jaisivat tiedon, ja kieltää wiisaita kenellekään sanomasta, vaan pitämään asiata salassa itsellänsä. Koska hän nyt oli päättänyt, mitä hän hänelle tekisi, ja menetelläkseenä hywin waromasti, käski hän wiifasten lähteä matkaan, ja oikein tyysten asiaa tiedustella, ajatellen: jos tapaa, niin tapaa; ja sanoo heille: koska olette lapsen löytäneet ja asianne toimittaneet, niin palaitkaat minulle, minäkin tahdon mennä kumartamaan häntä. Mutta tätä tekee hän sulasta koiruudesta ja kavaluudesta, sillä hän pelkäsi, etteivät he muutoin tulisi takaisin.

10. Tästä myös näette, etteivät nämät magit eli wiisaat olleet kuninkaita Urapiasta; sillä Herodes oli taitava ja kohtelias mies, jonka tähden Romalaisetkin rakastivat häntä, ja olisi hän warmaankin paljon komeemmin lohdellut heitä, jos he olisivat niin suuria herroja olleet, eikä olisi vaan noin paljaastansa käskennyt heitä menemään Bethlehemiin ja sitte tulemaan takaisin ilmoittamaan hänelle. — Mitä tekivät nyt wiisaat? Koska he olivat kuninkaan kuulleet, lähtivät he, sanoo ewangelista, matkaan ja uskoivat profetan kirjasta kuultun sanan ja menivät Bethlehemiin.

11. Tässä nyt oikein alkaa opetus, jonka saamme tästä ewangeliumista, ja se onkin paras siitä. Ewangelista, näethän, osoittaa tässä meille uskon oikean laadun ja luonnon, ettei se nähtävyyksistä epäile (Hebr. 11: 1), vaan pysyy lujana ainoasti sen sanan nojalla, kuin hänellä

on, ja poistaa kaikki muut kappaleet pois ilmoituksestaan. Sillä katso, kuinka wiifasten tässä kävi? Jumala ei laskenut heitä Kristuksen pariin ennen, kuin heillä oli hänen sanansa; sentähden hän kuljetti heitä omalta maaltansa Jerusalemiin, kussa Jumalan sana julistettiin, ja antaa heidän ensin kuulla sanan, joka ilmoitti heille, kusta löytäisivät Kristuksen. Mutta ennen kuin heitä siitä wakuutetaan, täytyy heidän joutua ahdingkoon ja hätään, sentähden sallii hän heidän toivonsa rauweta, koska he Jerusalemiin tulewat, ja tekee heidän ajatuksensa tyhjäksi. Sillä he ajattelewat näin: tuolla Jerusalemissa, pääkaupungissa, löydämme hänen; sillä parhaimmassa pääkaupungissansa kuningas ainakin syntyy ja hoidetaan. Mutta nämät heidän aivotuksensa tekee Jumala tyhjiksi; he eivät löydä lasta, kadonnut on nyt tähtikin, jonka he olivat nähneet; ei tiedä myöskään kaupungissa mitään uuden kuninkaan syntymisestä.

12. Näillä hyvillä ihmijillä oli vielä lihallinen luulo hänestä. He luulivat hänen syntymän sellaisessa komeudessa ja loistossa, kuin maallisetkin kuningaslapset. Sellaisia ajatuksia Jumala kyllä taifoi heissä kärkeä; mutta hän ei taitanut jättää heitä sellaiseen luuloon, vaan luettaa heille Raamattua ja opettaa heitä sen kautta, etteivät he, niinkuin luulivat, löytäisi häntä suuresta pääkaupungista, vaan halvasta nurkasta, ja johdattaa heidän kuninkaan kaupungista Bethlehemiin.

13. Tämähän oli oiva kolous ja suuri risti wanhalle aatamille. He, jotka olivat nähneet juuren tähden, joka ei olisi ilmestynyt Roman keisariaikaan warten, ja olivat kulkeneet niin pitkän matkan, he eivät nyt kuitenkaan löydä häntä sieltä, kusta luulivat kaikkein ensin löytävänsä hänen. Vielä antawat he kuitenkin paljaan sanan johdattaa itseänsä ja rippuwat siinä, vaikka heidän uskonsa on sillä wälin täytynyt kestää sellaisen juuren kolouksen. Tässä on järki warmaan sanonut: katso, me hölmöt olemme tehneet niin pitkän matkan, emmekä löydä, mitä etsimme, tähti on ehkä peittänyt meidän; tähän lisätki ei tiedä täällä kuninkaan kaupungissa kukaan mitään siitä, kaikki menee hiljaa menoansa; ja meitä neuwo-

taan menemään Bethlehemiin, mutta ei kukaan tiedä, josta astamme menestyy taikka ei.

14. Usko tekee siis niin, että se poistaa filmistänsä kaikki, mitä se näkee ja tuntee ja rippuu ainoastansa paljaassa sanassa. Wiifasten täytyy poistaa pois ajatuksensa ja mitä he näkivät, ja mennä sinne, missä he eivät näe mitään. Kuitenkin rippuvat he sanassa ja uskovat, mitä profeta sanoo: hän on syntynyt Bethlehemissä. Kaiketi ovat he olleet surullisikiäkin ja mielipahoillansa siitä ja jotenkin loukkaantuneet siitä, että olivat lähteneet matkaan wahvasti uskoen täällä perille tulewansa, eiwätkä löydä kuitenkaan mitään. Sitä huomauttaa ewankelistakin, sanoessaan: **koska he tähden näit, ihastuivat he saugen suurella ilolla.** Itään kuin hän sanoisi: ennen, koska tähti oli kadonneena, olivat he surullisia ja nurheellisia; mutta tulivat nyt, tähden palattua, iloisiksi ja ajattelivat: kaikki on nyt vielä oikeassa, ennen ole pettyneet. Samati on meidänkin tekeminen. Meidän on rippuminen paljaassa sanassa ja, joskin se näkyisi ihmeelliseltä ja järkeä wastustawalta, pitää meidän kuitenkin pyyhmän siinä, ja poistaman pois filmistämme ja mielestämme kaikki kappaleet, jotka eivät ole Jumalan sanaa, ja toiwoman, että Jumala lohduttaa meitä. Ja niin saamme wihdoin nähdä, kuinka Jumalan työt menewät yli luonnon. Tästä olemme muualla laweammin puhuneet.

15. Vielä kertoo Mattheus, mitä fitte tapahtui, koska he Bethlehemiin tulivat, sanoen: **he menivät sisälle huoneesen, jonka kohdalle tähti seisahduri, löysivät lapsen äitiensä Marian kanssa, maahan lankefiwat ja kumarfiwat häntä: ja awasiwat tawaransa ja lahjoittiwat hänelle kultaa, ja pyhää sawna ja mirhamita.**

16. Tästä on paikallansa puhuamme kumartamisesta. Mikäät luulko heidän olleen niin ymmärtäwäiksi, että he pitivät Kristuksen Jumalana; sillä Kristuksen jumaluus on wahassa Testamentissa ainoasti salaisesti esitetty. Samoin oli Kristuksen jumaluus siihen aikaan, koska hän oli täällä maan päällä ruumiillisesti, harwain ihmisten tiedossa. Se wasta Pyhän Hengen kautta Helluntaina kirkastettiin ja julkiesti mailman kuullen saarnattiin,

niinkuin Paawali (Rom. 1: 2—4) sanoo: **Jumala on ennen profetainsa kautta pyhissä Raamatussa luvannut ewankeliumin Pojastansa, joka on Dawidin siemenestä lihan puolesta syntynyt, ja on wälewästi ilmoitettu Jumalan Pojaksi pyhityksen Hengen jälkeen, että hän on noussut ylös kuolluista. Kristuksen mentyä taiwaasen, annettiin Jumalan Henki, ja siitä alkaen pyhittää hän kristityitä ja kirkastaa Kristusta koko mailmassa, että hän on Jumalan Poika, sitä tehden kaikella waimalla sanoissa, ihmeissä ja merkeissä. Tästä syystä sanon ei uskottawaksi, että nämät miisaat kumarfiwat Kristusta Jumalana. Sitä nykyä oli siinä kyllä, että pitivät hänen Kristuksena, joka oli tulewa Abrahamista, ja jonka Jumala oli heille luvannut.**

17. Dikiasta kumartamisesta, miten Jumalaa on kumarrettawa (rukoiltawa), olen ennen laweammin puhunut; häntä, näet, on **rukoiltawa hengesjä ja totundesjä** (Joh. 4: 23), ei siellä taikka täällä; se ei ole sidottu ulkonaisiin paikkoihin, käytöksiin tahti sanoihin. Mutta sellaisesta rukoilemisesta ei puhu ewankeliumi tässä, waan siitä kumartamisesta, jonka Raamattu muutoin kutsuu maahan lankeemiseksi kaswoillensa, polwia noikkistamiseksi ja kunniaa osoittamiseksi. Hebrean kieli on warakas kieli, jossa usein on kymmenen sanaa, joita meidän kielessämme waan yksi wastaa, semmenkin Jumalan palvelusta koskewissa asioissa. Olisin siis suonut, että jaksan kielessä olisi käytetty sanaa „anbeten“ (rukoilla) siasja „ehrerbieten“ (kunnioittaa) tahti „neigen“ kumartaa *). Sentähden on meidän selittäminen ne oikein.

18. Suomaa siis nyt: anominen ja rukous toimitetaan sanoilla. Anon on, koska Herramme Jumalan eteen kannamme jonkun tarpeen; niinkuin Psalmeissa ja Itämeidän rukouksessa on rukousta ja anomista. Ensiiksi, koska sanon: **Itä meidän, joka olet taiwaisja,** on se rukousta, mutta ei vielä anomista. Rukoilla on mainita ne hengelliset sanat, joilla Jumalaa rukouksessa puhutellaan, niinkuin sanoja: **Itä meidän,** jotka ovat hengen ja

*) Tämä muisiutus ei sowa käänmöfseen suomalaisessa Raamatussa, jossa sana „kumartaa“ käytetään alkukielen mukaan.

uskon fanoja. Mutta anomista on, koska Jumalalta jotain pyydämme ja esitämme hänelle hätämme. Sellaisia (anomistia) ovat seuraavat seitsemän rukousta Isämeidän: **pyhitetty olkoon sinun nimes, lähestyköön sinun valtakunta, olkoon sinun tahtos niin y. m. Aiwukshuutaa taas on rukoilla niin hartaasti ja kiihkeästi, että ilmoitetaan asia, mistä suystä eli mikä tähden rukoillaan, niinkuin, jos sanon jollekulle: minä rukoilen sinua Jumalan tähden; kuten Paawali usein tekee, semminkin Rom. 12: 1. Tällainen eroitus on selvästi Raamatussa; sentähden joisin että sen ymmärtäisitte.**

19. Mutta millaisen semmoisen rukouksen aina tulee olla, ja mikä oikia totinen rukous on, siitä olen muualla paljon kirjoittanut; mutta nyt huomaitkaat semmenkin, ettei sellainen rukouksenne olisi pitkä, millainen pappeimme on, jotka yhdessä tuokiossa latelevat mitä on määrätty rukoiltavaksi kahtena, kolmena tahi neljänä eri rukoushetkenä. Sehän ei ole hywin rukoiltu; waan jos tahdot oikein rukoilla, niin rukoile usein, mutta älä puhu paljo, kanna hätäs suorilla yksinkertaisilla sanoilla Jumalan eteen ja usko se hänen huomaansa; hän tietää paremmin, kuin sinä itse, sinun tarpees ja misä sinua hätä ahdistaa. Sentähden sanoo Kristus (Matth. 6: 5—8) näin: **koskas rukoilet, niin ei sinun pidä oleman niinkuin ulkokullatut, sillä he mielellänsä seijowat ja rukoilewat synagogissa ja kujain kulmissa, että he ihmiltä nähtäisiin. Totisesti sanon minä teille: he owat saaneet palkkansa. Waan koska sinä rukoilet, niin mene sinun kammiowas, ja sulje sinun owes, ja rukoile sinun Isäas, joka on salaisuudessa; ja sinun Isäs, joka salaisuudessa näkee, maksaa sinulle julkisesti. Ja koska te rukoilette, niin älkää olko paljo puhuwaiset, niinkuin pakanat: sillä he luulewat heitänsä paljon puheenja tähden kuulutawan. Sentähden älkää olko heidän kaltaisensa: sillä teidän Isänne tietää kyllä, mitä te tarwitsette, ennenkuin te häntä rukoilettekaan.**

20. Sentähden koska tahdot rukoilla ja hätäs Herrallemme Jumalalle esittää, niin mene johonkin nurkkaan ja sano: rakas Herra, minä rukoilen sinua rakkaan Poikas Jesuksen

Kristuksen kautta, hyvästä tahdostas antamaan minulle sitä taikka tätä. Sitte kohta rukoile toistamiseen samate. Sillä näin woipi henkeni pyhä hartaudessa, niin etten seiso siinä, ajatellen muuta kuin raskittamaa hätääni. Mutta jos rupeen latelemaan monta psalmia eli rukousnauhaa peräksyttäin, niin on sielu eli henki pikaisesti muualla, ja hartauteni tiesfänsä.

21. Mutta tämä kaikki, josta nyt olette kuulleet, ei ole vielä kumartamisesta. Kumartamisessa ei ole fanoja. Waan kumartaminen toimitetaan ulkonaisesti ja sijällisesti. Ulkonainen kumarrus on koko ruumiin toimitus, koska minä kumarran Jumalaa taikka notkistan polwiani hänen edesfänsä, tunnustaen hänen Herrakseni; niinkuin ruhtinastakin kumarretaan taikka polwia notkistetaan ja hän tunnustetaan herraksi. Sentähden Dawidikin, Ps. 99: 5, sanoo: **korottakaat Herraa meidän Jumalataimme, ja kumartakaat hänen astiulantansa juuresja; sillä hän on pyhä.** Näin tekivät Judalaiset Herran arkin ja todistuksen majan edessä. He nousiwat kaikki ja itsekin kumarsti, niinkuin Moses kirjoittaa 2 Mos. 33: 10, ja samallansa he rukoiliwat; sillä tämä kaikki taitaa ynnä tapahtua. Niinoasti se eroitus ymmärtäkää, että kumartaminen toimitetaan ruumiilla. Mutta tämä ulkonainen kumartaminen on ulkokullaisuutta, jollei se lähde Hengestä ja uskosta.

22. Se toinen kumartaminen on sijällinen ja hengellinen; se kutsutaan oikiaaksi rukoilemiseksi, koska Hengessä ja totuudessa rukoillaan, niinkuin Kristus sanoo (Joh. 4: 23); se on, koska koko sydämmeestä awuksi huudat Jumalaa ja sanot: **sinä olet Jumalani ja armollinen Herrani. Tämä on totuudessa rukoilla, kuin ihminen niin nöyryttää itsensä ja kumartaa häntä ja sanoo: sinä olet Jumalani ja armollinen Isäni, sinun tulee auttaa minua ja tehdä minua hurskaaksi. Tämän sijällisen kumartamisen toimittaa usko, ja se saattaa ulkonaisenkin toimittaa, mutta voi wälistä jättää sen toimittamatakin; sillä se tietää Jumalan katsowan sydäntä ja uskoa, eikä ulkonaista kumarrusta (1 Sam. 16: 7; Jer. 5: 3). Molemmat saattawat siis ynnä tapahtua, ja silloin on ruumis**

ja sielu oikialla radalla. Mutta ilman sisällistä on ulkonainen kumarteleminen mitätön.

23. Muinen oli Jumala määrännyt ruokotemisen erinäisiin paikkoihin, niinkuin luemme Danielin kirjassa (6: 10), että Daniel rukoillessansa käänsi kasvosensa Jerusalemiin ja temppeleä päin. Mutta nyt sanoo Kristus (Joh. 4: 21, 22), että tästä lähtien rukoillaan ei tällä tuorella eikä Jerusalemissa, vaan Hengesä ja totuudessa. Sillä kuin ewankeliumi on lewitetty kaikkeen maailmaan, niin on nyt kaikin paikoin ruokotettava, missä Jumalan sana saarnataan ja missä usko on. Sillä missä ewankeliumia saarnataan ja siinä uskolla ja sydämmellä riputaan, onpi warsin soweliaasta, että siellä kumarrat ja sitä kunnioitat; sillä siinä on itse Jumala. Mutta jollei sydämmes sitä usko, ja jollet pidä sitä Jumalan sanana, vaan istut ja kuuntelet, ajattelemata, mitä se on, ja mitä se tähtää, niin onpi ihan suotta sitä ruumiilla kumarrella; sillä sydämmes, jota Jumala ainoasti katsoo, on kokonansa sille vieras. Koska siis Raamattu sanoo Judalaifista (2 Mos. 32: 9), että se on niskuri kansa, jonka niskasuoni on raidasta (Nes. 48: 4), niin ettei se taipunut kumartamaan ja noikkistamaan Jumalan edessä, silloin se nimen omaan puhuu epäuskosta.

24. Koska siis nyt ewankelista tässä sanoo näiden Magien eli wiijasten kumartaneen Herraa, niin ymmärrä sillä sanottavan heidän osoittaneen hänelle kunnioitusta ja häntä kumartaneen. Mutta se lähti sydämmen siustasta, muutoin se olisi jätetty mitätön. Ymmärrä siis kumartamisen Raamatusta tietävän itsensä nöyryyttämistä ja taiputtamista, jolla muotoa tunnustamme herraksi sen, jonka edessä kumarrus tehdään.

25. Niin luemme 1 Kun. 1: 16, 23, että Natan profeta ja Bathseba, Salomonin äiti, kumarsti Salomonin. Siis taidatte nyt nähdä, kuinka ne ovat wietoitelleet, jotka ovat miettineet niin monellaista kumartamista, ja katuneet niitä, eroitteeksi toijistansa, **latria, dulia** ja **hyperdulia**. Ensimmäisen sanovat he olewan annettavan yksin Jumalalle, toisen neijy Marialle, kolmannen muille pyhille ja pyhälle ristille. Nuo ovat ihmisten ajatuksia ja unia, wajalla Raamatun perustusta. Koska siis ewankeliumi sanoo wiijasten kumartaneen lasta, niin on hyvin huomattama sen tietävän heidän kumartaneen lasta, ei wain ruumiilla, vaan myös hengesä, ja siten tunnustaneen hänen herraksi; sillä he osoittivat hänelle kunniaa, ei ainoastansa ulkonaisesti, ewaitkä

waan työssä ja teossa tunnustaneet häntä kunnikaaksi, vaan siinä oli myös heidän sydämmensä samassa toimessa. He eivät pitäneet häntä paljaana lapsena, vaan myös Mesiaana, jota he Abrahamin siemenenä olivat odottaneet. Sillä niinkuin ruumis kumartuu ja polwi noikkistuu, niin sydänkin sisällisesti alentuu Jumalan edessä. Selwästi siis näette sanan **kumartaa** tietävän kunnian osoittamista ja kumartamista, josta syystä se olisi paremmin ollut käännetyinä meidän kielelle sanoilla osoittaa kunnioitusta, tahi kumartaa.

26. Sitte puhutaan ewankeliumissa, kuinka wiijasten käwi, uhrattuanja lahjat, ja sanotaan siinä: **Jumala kielsi heitä unesja palajamasta Herodeksen tykö**. Niin he tekivätkin ja palasivat toista tietä omalle maallensa. Nyt jätämme selittämätä, mitä heidän lahjoittamansa uhrin merkittewät, sillä siitä on muualla*) tarpeeksi puhuttu. Waan ainoasti sitä katselkaamme, mitä ewankeliumimme muuta opettaa ja sillä tarkoittaa.

27. Miksei Herra sallinut heidän palata Herodekselle, vaan ilmoitti unesja, etteiwät palaisi hänen tykönsä? Olisipa hän muullakin tavalla woinut kyllä juojella lasta wäkiwallasista, niin ettei Herodes ensinkään olisi woinut waiingoittaa sitä? Olisipa niinkin. Kristus menettelee itsensä wälistä niinkuin Herra, wälistä niinkuin palwelia; wälistä näyttää hän olewanja Jumala, niinkuin tässä, koska hän käytti tähteä tien osoittajana wiijaille. Nyt taas hän pakence Herodesta, juuri kuin hän pelkäisi häntä. Niin, hän antaa meille esimerkin, ettei saa kiusata Jumalaa. Ei hän tahdo tässä tehdä ihmetystä, vaan noudattaa yhteistä tapaa, hän lähtee tiehenjä. Samoin emme saa mekään kiusata Jumalaa, vaan luottaman häneen; mutta joka uskoo, hän ei kiusaa Jumalaa.

28. Jumalaa kiusaamista on kahdellaista, toinen oikialle, toinen wafemmalle puolelle. Sinä teet oikein uskoessas ja luottaessas silloin, kuin sinulla on Jumalan sana puolellas; mutta jollet usko silloin, kuin sinulla on Jumalan sana, niin sinä kiusaat Jumalaa. Niin on, antaakseni sinulle tästä selwän esimerkin, Jumala antanut sinulle wiljaa pellolla; tätä on sinun otfas hiesjä wiljeleminen. Jos nyt menisit matkoihis ja sanoisit: oih, en huoli

*) Katso seuraawassa kirjaksessäs §§ 28—39.

raataa, minä waan luotan Jumalaan, kyllä hän ruokkii minun. Tämä on kiusata Jumalaa. Se on usko ulkona sanaa, ja se ei kelpaa. Niin luemme eräästä tyhmästä pyhästä. Rakki weljeä käveli kerran korpimaassa, ja molemmat olivat kowin nälissänsä. Sitte tulivat paikka-kuntaan, jossa oli pahoja ihmisiä, ja kuin he olivat aikeissa ruweta syömään, niin toinen ei tahtonut nauttia heidän ruokaansa, kuin antajat olivat jumalattomia, ja kuoli sentähden nälkään. Tällä ei ollut oikiaa uskallusta Jumalaan, niin, semmoisella uskolla hän meni perkeleelle. Sentähden, joka siis joutuu oloihin, kuska hän woipi auttaa itsensä luontokappalten avulla, jotka owatkin käytettäväiksi luodut, ja jättää ne fiksensä, hän kiusaa Jumalaa. Samoin tekewät nekin, jotka juoksewat luostariin, aikeessa siellä säilyttää neitsyytensä, jota luonnon lain mukaan eiwät taida, waikka kuitenkin saattaisivat sieltä pysyä pois ja mennä awiosäätyyn. Sillä kuin luonto ei myönnä sinun säilyttää puhtautta, ja kuin taidat mennä naimisiin, niin älä luule, että Jumala on sinussa ihmeitä tekewä. Hän on luonut miehen ja waimon, anna fillänsä olla, äläkä sinä tee asiaa parem-
maksi. Tämä on kiusata Jumalaa oikialta puolelta.

29. Toinen kiusaus on, jollet usko Juma-

lan sanaa, waikka se sinulla on. Niin tekewät Judalaiset korwessa. He eiwät uskoneet, waikka heillä oli Jumalan sana, eikä tahtoneetkaan uskoa, waan tahtoivat aina itse määrätä, mitä Jumalan piti tekemän. Se ei auttanut, että hän sano: minä hoidan teitä; waan, waikka hän olisi tehnyt kuinka hywänsä, tahtoivat he toisin. Tämä on kiusata Jumalaa wasemmalta puolelta. Ole siis taitawa. Kuska sinulla on Jumalan sana, niin luota siihen lujasti äläkä poikkee siitä. Niin olisi Judalaistenkin, joilla oli Jumalan sana, waikka ei korwessa jywääkään kaswanut, eikä heillä ollut mitään syötävää, tarwinnut kuitenkin uskoa Jumalan ruokkiwan heitä ja antawan heille tarpeensa; sillä heillä oli warma lupaus ja Jumalan sana, ettei hän hylkäisi heitä. Sentähden jos pysyt Jumalan sanassa, niin uskonet; silloin et kiusaa Jumalaa. Sentähden owat nämät pysytettävät aina toinen toisensa parissa ja yhdistettävät yhteen; ettei sana ole ilman uskoa, eikä usko ilman sanaa. Tämä olkoon nyt lyhyesti puhuttuna tästä asiasta. Ewankeliumimme johdosta olisi meillä enemmänkin puhuttawaa; mutta se wenyisi liika laajaksi, eikä ole meillä nyt aikaakaan. Joka halajaa tästä kuulla enempää, hän lukekoon sieltä, missä olemme laueammin puhuneet. Nyt awuksemme huutakaamme Jumalaa.

Toisessa saarnassa Loppiaisena on Lutheri puhunut näin*):

I.

Tässä syystä kysymme: miksi ei Kristus tähdellä johdattanut näitä tietäjiä aina Bethlehemiin saakka, waan sallii heidän tiedustella jo tuttua syntymäänsä Naamatusta? Was-
taus: siksi, että opettaisi meitä rippumaan Naamatusta, eikä noudattamaan omia luulo-

jamme eikä kenenkään ihmisen opetusta; sillä hän ei tahdo Naamatuaan meille turhaan an-
netuksi; siellä tahtoo hän löydettävän olla, eikä missään muualla. Ken Naamatun ylenkatsoo ja unhoittaa, hän ei taida eikä hänen sowl-
kaan löytää Kristusta. Niin kuulimme jo (Luukk. 2: 12) enkelinkin antaneen paimenille

*) Tämä saarna on lyhennys siitä Lutherin saarnasta Loppiaisena, joka on luettavana edellisissä Lutherin Kirko-
Postillan painoksissa.

merkiksi, ei Mariaa, eikä Jooseppia, eikä ketään muuta ihmistä hänen pyhyystensä, vaan yksistäänä kapaloivaatteet ja seimen, jossa hän on käärittynä ja johonka hän on pantuna lepäämään, se on, profetain Raamatut ja lain, niissä on hän käärittynä; ne yksistäänä tallentavat hänen, puhuvat ja todistavat hänestä ja ovat hänen warmat merkkinsä, niinkuin hän itseki Joh. 5: 39 sanoo: tutkikaat Raamattuita, sillä niissä luanlette teillä olewan ijankaikkisen elämän, ja ne ovat ne, jotka todistawat minuista. Ja p. Paawali Rom. 3: 21: mutta nyt on Jumalan wanhurskaus ilman laita julistettu, lain ja profetain kautta todistettu. Samoin kuulumme Simeonin ja Hannan merkittävän Raamattua, joka osoittaa meille Kristuksen ja pitää häntä käsiwarjillansa. Luukkaan 16: 29, 31 ei sallinut Abrahamikaan rikkaalle miehelle helvetissä, että Latfarus lähetettäisiin hänen weliensä tykö, vaan näyttää heitä Raamattuhun, sanoen: heillä on Moses ja profetat; kuulkoott niitä. Ellei he Mosesia ja profetoja kuule, ei he myöskään usko, jos joku kuolleista nousi ylös.

2. Mutta mitä opettaa tämä ewankeliumi? Eiwät nämät tietäjät ensiksi kuulustele ylimmäisiä pappeja, eiwätkä kysy: missä on Hannas tahi Kaifas? tahi: kuinka eleskeli se tahi se pyhä? vaan sanowat näin: kussa on äsken syntynyt Judalaisten kuningas? Niin Kristus sallii heidän, meille waroitukseksi, esyä tietänsä, niin että etsiwät häntä Jerusalemissa, pyhässä kaupungissa, hengellisten, oppineitten ja ylimysten tykö. Ei hän olela itseänsä löydettäväksi pyhällä paikalla, eikä pyhissä käytöksissä; ei heille wastata, mitä ihmisten selitykset, vaan mitä itse Raamattu puhuu Kristuksesta; tätä on yksistään etsittävä pyhain keskeltä ja pyhissä paikoissa.

3. Tässä on meille selkiästi kuvattu, että meidän tulee, kaikkein ihmistöitten, oppien, selitysten ja elämän hylkäämällä, yksistäänä tarkastaa julaa Raamattua, ja ettemme pyhain elämästä ja opista rupee ryöstämään itsellemme kaikkia, mitä tahansa opettawat ja eläwät, vaan että walitsemme yksistään, mitä huomaitsemme olewan Raamatun mukaista. Mutta mikä nyt on heidän omaansa, eikä p.

Raamatun oppia, sen katsonemme inhimillisesti asiaksi, sitä semmoissaankin olettaen, niinkuin p. Paawali 1 Tess. 5: 21 opettaa: koetelkaat kaikki ja pitäkää se, mikä hywä on.

4. Tiedustelkoon siis Herodes pappeja ja kirjanoppineita; me kysymme yksistään: kussa on äsken syntynyt Judalaisten kuningas? Kysykööt korkia-koulut: missä on Aristoteles? Missä paawi? Missä luonnollinen järki? Missä Bernhardus? Missä Gregorius? Missä pappein-kokoukset? Missä p. Raamatun tohtorit? y. m. s. Me kysymme: missä on Kristus? Emme herkee, emmekä tydy, ennenkuin kuulemme p. Raamattua, joka puhuu hänestä: emmekä huoli wähintäkään siitä, kuinka suuri ja pyhä Jerusalemi on, kuinka korkia ja woimakas Roma? Me emme hae Jerusalemiä eikä Romaa, vaan kuningasta Kristusta hänen Raamatusjansa. Jos meillä tämä on, kyllä maltamme jättää seljän taka kaikki: Herodesin, papit ja kirjanoppineet Jerusalemineen ja Romineen, ja seuraamme Raamattua siksi, kuin löydämme Kristuksen.

5. Mutta tässä näemme, kuinka Raamattulla ja Kristuksella on kolmellaisia opetuslapsia. Ensiksi: papit ja kirjanoppineet, jotka tietävät Raamatun ja opettawat sitä jokaiselle, mutta eiwät kuitenkaan itse huoli siitä, mitä opettawat. Sikö kuitenkaan ole suuri paatumuksen kowuus ja ylenkatse näissä hengellisissä ja oppineissa? He kuulewat ja näkewät niin suuria ja aimo miehiä tulewan aiwan etäisistä maakunnista tätä Kristusta etsimään; heille sanotaankin erään tähden tätä hänen syntymistensä ilmoittaneen; wieläpä todistawat itsekin tätä p. Raamatusta. Ja että oliwat pappeja ja oppineimpia karkista, olispa heidän pitänytkin edellä kaikkein muitten juosta Bethlehemiä kohden suurella ilolla ja halulla, jopa, jos olisimat kuulleet Kristuksen syntyneeksi itämaalla, sinnekin karata kaikin omineen hänen tykönsä, koska kuitenkin kaikki heidän toiwonsa ja lohdutuksensa juuri perustuupi tämän Kristuksen tulemiseen.

6. Mutta he pelkäsiwät Herodesta: olispa totta hän tappanut heidän, jos sanallakaan olisimat tunnustaneet Kristuksen ja omistaneet hänen kuningassensa; samaten kuin hän en-

nen ihän samasta syystä tappoi Syrekanon ja monta muuta hänen kansansa; jopa, saman (asian) tähden surmasi viattomat lapsetkin. He kielsivät siis aivan kuoleman pelvosta herransa ja kuninkaansa Kristuksen ja jäivät niinuodoin hirmuvaltiaan Herodeksen ja perheleen mallan alle.

7. Sitte eteenpäin, kuin ei Kristus näkynyt suurelta eikä loistanut mailmallisen maadon kiihossa, joutui kaikki tämä unhotuksiin ja ylenkatseesen, vieläpä luultiin tietäjitten olleen petettyinä. Ja näin kasvoi Kristus aivan tuntemattomana heidän keskellensä, niin etteivät enää tieneet, kusta hän tuli, niinkuin Joh. 1: 26 kirjoitetaan. Semmoiset ovat nyt ne Kristuksen opetuslapset, jotka kyllä tietävät totuuden, mutteivät kuitenkaan rohkene sitä tunnustaa eikä siinä pysyä, jonka vuoksi he hukkaan joutuvatkin, niinkuin Kristus Matth. 10: 32, 33 sanoo: jokainen kuin minun tunnustaa ihmisten edessä, sen tunnustan minäkin minun Isäni edessä, joka on taivaissa. Mutta joka minun kieltää ihmisten edessä, hänen minäkin kiellän Isäni edessä, joka on taivaissa.

8. Toinen luokka Raamatun opetuslapsia on Herodes ja hänen väkensä. Sillä Herodes kysyy Raamatua, usko ja pitää sitä totuutena, uskookin Kristusta siellä julistetuksi ja nyt myös syntyneeksi: muutoin olisi hän totta ylenkatsonut kaiken tämän, eikä niin paljon siitä huolinut. Siis katsoo hän nyt epäilemättä Raamatua semmoiseksi Jumalan sanaksi, joka nyt oli toteentuva, ja tämän syntymisen semmoiseksi Jumalan työksi, johonka koko Raamatun toteentumus kaiketi sulkeuupi. Mutta waikka kohta hän tietääkin Jumalan näin puhuvan ja tekewän, asettauupi hän kuitenkin ehdollisesti ja julkisesti tätä Jumalan sanaa ja työtä vastaan, luullen toki sitä jaksawansa kumota. Sentähden hän kysyy ja tiedustelee Raamatua ja Kristusta suurella ahkeruudella; kuitenkin siinä mielessä, että hän kumoi ja tyhjentäisi kaiken tämän; sillä hän waroo sen, kuka ties, todeksi käymän, mitä Jumala sanoo, joka ei saata walhetella. Eikö tämä ollut uskomaton hulluus ja ylönmielisyys? Kuka voisi ajatella ihmisen sydämmen

saattawan joutua mokomaan yritykseen. Kuitenkin on mailma täynnänsä tällaisia hulluja, ja nämät ovat kaikissa paikoin ylimmäiset ja parhaimmat.

9. Kolmas luokka opetuslapsia ovat hurskaat tietäjät, jotka jättävät maansa, huoneensa ja tavaransa, tullaksensa ja löytääksensä Kristuksen. Tainkaltaisia ovat ne, jotka suorastaan tunnustawat Kristuksen ja hänen totuutensa; mutta Herodeksia ovat ne, jotka näitä mainoovat ja juurittawat pois kansasta, waikkakin kohta tämän ohessa ovat Jumalan palveliain nimellä, käyvät kirkossa ja harjoittawat ulkonaisesti samaa, kuin muutkin hurskaat ihmiset.

10. Tässä ehkä joku ihmetellee, miksi ewangelista muuttaa profetan sanat ja sanoo: ja siinä Bethlehem Judan maassa, et siunkaan ole wähin Judan pää-ruhtinasten joukossa; sillä sinusta on tulewa se Ruhtinas, joka on minun kausaani Israelia hallitsewa; koska kuitenkin profetan sanat näin kuuluvat: Mik. 5: 1: ja siinä Bethlehem Efrata, siinä vähäinen olemaan Judan tuhansia, sinusta on minulle se tulewa, joka Israelisja on hallitsiana olewa. Kuinka sopii tämä nyt yhteen: et siunkaan ole wähin, niinkuin Mattheus sanoo, ja: siinä vähäinen olemaan, niinkuin Mika sanoo?

11. Se toinen erinkaltaisuus, että Mattheus sanoo: Judan pää-ruhtinasten joukossa, mutta Mika sanoo: Judan tuhansia, on helposti jowitettava yhteen; sillä hebrean sana: alfe merkitsee yhtä hywin ruhtinaita, kuin tuhansia, niin että, joka tahtoo, saattaa suomentaa profetan sanat yhtä oikein, jos sanoo: ruhtinaat tahi tuhannet; juurikin koska suomeksi sanat: „tuolla tulee sotawäestön-päällikkö“, on tämä ymmärrettävä yhtä hywin sotawäestön-päälliköstä, kuin itse sotawäestöstä; sillä ruhtinaalla osoitetaan suomen kielessämme joko: sotaakäypää väestöä eli sotaretkeä, tahi koko sotalaumaa ja itse sen lauman päätä eli ruhtinasta; ja mitä tämä väestö toimittaa, voittaa tahi kadottaa, siitä sanotaan: „sen teki päällikkö eli ruhtinas.“ Niin määräsi Moseskin 2 Mos. 18: 21, että „ruhtinas eli päämies oli asetettava tuhanten yli“, niin että tämän suhteen saatat yhtä oikein sanoa: ruh-

tinasten joukossa, taikka tuhanten joukossa; koska tässä kuitenkin kerrotaan usiammista joukoista, joissa itseksikin löytyy tuhannen miestä ja joka ainoalla on oma erityinen ruhtinaansa, joitten alle koko Israelin kansa oli jaettuna. Näistä ruhtinaista eli tuhansista mainitsee nyt profeta Bethlehemiä **wähäijeksi**, juurikuin me sanomme: Saksenin kaupungeista on Wittenbergi vähäinen kaupunki. Mutta ewankelistan aikaan siellä ei juuri liene ollut tuhat miestä, vaan on kyllä, että siellä oli erityinen sotaväestö, jossa aina tuli olla tuhat miestä ja semmoinen hallitusoikeus, joka hallitsee tuhannen miestä.

12. Että profeta vielä sanoo: **Bethlehem Sfrata**, ja ewankelista: **Bethlehem Judan maassa**, tämä on kansa yhtä: sillä molemmat tahtovat he ymmärrettävästi puhua ja tarkasti meille kuvata tätä Bethlehemiä: että on mukama kaupunki Judan maassa, jota muinaisajoihin nimitettiin **Sfrataksi**, mutta nyt **Bethlehemiksi**. Joulupäivän ensimmäisessä saarnassa (N:o 6 §§ 34—46) kuulumme, miksi tätä kutsutaan sekä Bethlehemiksi että Sfrataksi: siksi nimittäin, että oli rikasta ja jynvästä maakuntaa.

13. Vaan kuinka sopii nyt tämä yhteen, että profeta kutsuu kaupunkia **wähäijeksi**, mutta ewankelista ei juurikaan **wähimäksi**? Eikö tämä ole aivan toisiansa vastoin? Ei käy kuitenkaan sanominen heidän Raamattuinsa olleen wäärennettyjä. Epäilemätä ei liene tässä muuta tarkoitusta, kuin että ewankelista enemmän tarkoittaa hengellistä suuruutta, jota profetakin ajaa takaa; ikäänkuin tahtoisi sanoa: „sinä Bethlehem olet kyllä vähäinen ihmisten filmissä, mutta itse totuudessa et ole juurikaan wähiin Sumalan filmissä, sillä sinusta on tulewa Israelin hallitsija eli herra“. Mitä niin nuodoin profeta ajattelee, mutta kuitenkin waitenee, sen julistaa ja sanoo ewankelista tässä toteentuneeksi.

Koska he olivat kuninkaan kuulleet, menivät he matkaansa, ja katso, tähti, jonka idässä nähneet olivat, kävi heidän edellänsä, siksi kuin se edellä käyden seisahdi sen paikan yli, jossa

lapsi oli. Koska he tähden näkiwät, ihastuiwät he sängen suurella ilolla.

14. Ei sano ewankelista heidän luvanneen tätä kuninkaalle, vaan ainoastansa kuulleen häntä, hänen haastaesiansa heitä tuomaan hänelle tästä sanomaa. Kuitenkin näkyy siitä vastauksesta, jonka he unessa saivat, että olivat aikoneet palata jälleensä Herodeksen tykö, koska yksinkertaisuudessaansa eivät tunteneet hänen ilkeyttänsä ja loiruuttansa, vaan pitivät häntä wilpittömänä ja rehellisenä miehenä. Sosta opimme, että pyhätkin saattawat pettyä ja erehtyä uskottomain pyhain kauniista käytöksistä ja ulkokullaisuudesta, niin että katsowat sitä hyväksi, mikä ei olekkaan hyvää; mutta ei he kuitenkaan jää tähän erhettykseensä; ennen täytyy heidän waitka taiwaasta saada tähän tietoja ja pelastusta. Puhunkin ewankelista juuri sentähden tietäjain kuulemisesta, että kuuliwat Herodekselta profetain Raamatua, kuinka se uusi kuningas, jota tiedusteliwat, ja josta kaiken mielenjä halulla tahtoivat tietoa saada, olisi löydettävä ainoastansa Bethlehemisiä.

15. Tästä on meille esimerkki, kuinka Kristuksen vihollisetkin ovat wälistä hyödyksi ja opettawat toisiin sitä, mikä oikia on, juurikuin Raifas oikein opetti Joh. 11: 50: meille olewan tarpeellista, että yksi ihminen kuolee kansan tähden, ettei koko kansa hukkuisi; ja Bileam puhuu 4 Mos. 24 luv. sängen kunnisti Kristuksesta; waitka tätä tekewät vastoin tahtoansa ja vielä tietämättäkin. Sentähden opettaa Kristus kansaa Matth. 23: 2, 3 sanoen: **Moseksen istuimella istuwat kirjanoppineet ja fariseukset; kaikki siis, mitä he teidän käsewät pitää, se pitääkää ja tehkää; kieltäen kuitenkin heitä tekemästä heidän töitensä jälkeen**.

16. Niin tekewät nyt nämät tietäjät oikein ja antoiwat meille hyvän esimerkin sinä, kuin kuulteliwat Herodesta; mutta ei Herodeksen tähden, eikä liioin niinkuin Herodeksesta, vaan Raamatun tähden, jota hän heille puhui, ja jota he noudattiwat, mutta ei Herodeksen töitä. Tästä lähtee se hyödyttävä oppi, että meidän tulee yhtä hywin kuulla jumalattomia pispoja ja pappeja kuin hurskaitakin, eikä seu-

rata heidän elämänsä, waan oppiansa; kuitenkin niin ymmärtäen, jos tämä heidän oppinsa on puhdasta Raamattua, eikä ihmisten mietteitä. Sillä niinkuin Raamatun oppia pitää kuulleltaman, waikka kohta Herodeskin sitä opettaisi, joka harjoittaa paljasta murhatyötä sen ohessa; niin ei pidä liioin sitä vastoin kuulleltaman mitäkään ihmis-oppia, waikka vielä Pietari, Paawali, tahti joku enkeli sitä saarnaasi, eikä vielä, waikka tämän ohessa tuis-kuisi ja sataisi ihan ihmeitä alas taivaasta.

17. Niinkuin jo ennenkin on sanottu, kuinka pyhät usein erehtyvät ja tekewät pahennusta ihmis-opeillansa ja töillensä, senpätähden tahdo Jumala, ettemme katsoisi heidän esimerkkiänsä, waan hänen Raamattuansa. Sallitkin juuri tästä syystä pyhain usein meille asettaman ihan ihmis-opeja ja töitä. Sitä vastoin antaa hän ufiasti jumalattomain opettaa puhdasta ja selwää Raamattua, että hän niin warjelisi meitä molemmin puolin näistä kahdesta pahennuksesta, nimittäin: **wasemmalle puolen jumalattomain pahasta elämästä, ja oikealle puolen pyhain kauniista ja loistawasta elämästä.** Sillä jollet filmälle yksistänsä Raamattua, wahingoittaa, waarantaa ja pahentaa finua pyhain elämä kynnunenen mertaa enemmän, kuin noitten julki-jumalattomain; sentähden, että nämät tekewät rumia, törkeitä syntejä, jotka niinmuodoin owat pikemmin tunnettawat ja kartettawat; mutta pyhät kantawat [sitä vastoin] koreaa ja kaunista kiiltoa ihmis-opeisjansa, uuiin että, **jos mahdollista olisi, walitutkin esiytettäisiin, joten Kristus sanoo Matth. 24: 24.**

18. Nyt on tämmöinen pyhain antama pahennus juuri päätä pahkaa vastoin itse pääasiaa, **uskoa ja uskon oppia**, mutta nuot törkiät synnit eiwät toki wastusta uskoa eli uskon oppia. Joskin kohta siitä luopuwat pois, eiwät he toki rajua sitä vastaan: mutta ihmis-opeit, ne myrskjäwät ihan vastoin uskoa ja uskon oppia; sillä ne saattawat ihmiset luotamaan itsehensä ja töihinsä, josta kuitenkin Kristus warjelee pyhiänsä aiwan ihmis-opein ja töitten keskellä: juurikuin hän, Danielin ennustus-Raamatun 3 luv., Babylonisja warjelee ne kolme miestä: Hananian, Mšarian ja

Misaelin *) ihan tulisesja päätisjä. Sentähden älköön pyhain elämää noudatettako esimerkinä, waan kartettakoon, milloin ne owat main ihmeenä, jota me ainoasti kiittäkäämme ja ylistäkäämme; sillä niinkuin ei Jumala tahdo tehdä ihmeitä joka ainoalle palawassa uunisja, jampoin ei hän tahdo jokaisesta tehdä Bernhardoa, Fransiskoja, Gregoriota, Benediktoa, tahti Augustinoa.

19. Tätä tarkoitti ewankelista sillä, ettei nimitä Herodesta, waan sanoo: **koska he oliwat kuninkaan kuulleet**, puhutellen häntä niinmuodoin oikealla kunnia- ja walta-nimellänsä, aiwankuin Johannes luv. 11: 51 sanoo Kaisaksen ennustaneen, ei sentähden että nimensä oli Kaisas, waan että hän oli ylimmäinen pappi. Kuninkaan ja papin wirat owat itsesjansa hywät ja Jumalan asettamat, waikka kohta pahat ihmiset niitä pahasti käyttäwät, niinkuin kulta ja hopia, jopa, kaikki luomat owat hyviä, ja me kuitenkin saatamme niitä hywästi ja pahasti käyttää. Niin käyttää Jumala tässä Herodesta paikallansa, jonka suhteen hän, Jumalan luomana, hywin käytettäneekin ja antaa hänen wiijastenkkin käytettäväksi samassa kohdasja. Sentähden he eiwät näe eikä kuule Herodesta, waan kuniugasta. Sillä he ei huolineet siitä, josko hän oli itsesjansa paha, waan rippuimat ainoastansa kiinni siinä, mikä oli Jumalan, ja mikä oli hywää: juurikuin mehiläinen (kimalainen) imee mettä sukkaifesta ja jättää myrkyn hämmähäkille: he kuultelewat Herodesta, hänen käskiesjään heitä menemään Bethlehemiä kohden ja tiedustelemaan uutusterasti sitä äsken syntynyttä lasta, jota profeta ennustaa; sillä tätä hän ei ota itjestänsä, waan papeilta; mutta hänen pahanekkisistä juonitansa ja käytöksistänsä, eli hänen pahasta elämästään, he eiwät taida eiwätkä tahdo mitään tietää. Niin tulee meidänkin oppia wihamaan ihmisten pahuuksia, mutta kuitenkin rakastamaan itse ihmistä, erottaaksemme niinmuodoin myrkyn ja meden toisistansa.

*) Danielin 3 luv. nimitetään nämät kolme miestä tulisesja päätisjä: Sadrakissi, Abed Negokki ja Mesakissi, waikka heille nyypäcileikkauksesja annettiin nimeksi: Hanania, Mšaria ja Misaeli; mutta mikä tähän syynä on, saat nähdä, jos läht katsomaan Dan. 1: 4-7. Suoment. muist.

20. Mutta se on toki ihmeellistä, että tämä tähti nyt vasta heille ilmestyy, kuin ei sitä enää tarvita ja he tietävät kaupungin, missä lapsi on: mutta se pysyi silloin piilossa, kuin tarve oli, eivätkä tietäneet kaupunkia. Mutta tämä tapahtui heille uskonsa vahvistukseksi kahden todistuksen kautta, niinkuin Moosoksen laissa luetaan: että kaikki asiat kahden taikka kolmen todistajan suussa olisi (5 Moos. 19: 15. Matth. 18: 16). Nämät tietäjät kuuliivat niinmuodoin ensiksi Jerusalemissa profetain Raamatun, tuota todistajaa Kristuksen syntymisestä: tähän yhdistyy fitte tähti toiseksi todistajaksi, myös osoittamaan samaa syntymistä, niin että nyt olivat vahvat astiansansa. Profeta ei puhu enemmän, kuin Kristuksesta Bethlehemissä; niin ei mene tähtikään edemmä, kuin missä lapsi on Bethlehemissä ja pyyhähtyy tämän paikan yli: eivätkö fitte saattaneet syystä kyllä olla iloisia? Ja menivät huoneesen, löysivät lapsen äitinsä Marian kanssa; maahan laukesivat ja rukoilivat häntä; ja awasivat tavaransa, ja lahjoittivat hänelle kulta ja pyyhää sawua ja mirhamia.

21. Siis oli nyt tässä kaikin päin niin warattu, ettei näitten tietäjain tullut itsestänsä, eikä kenenkään ihmisen, waan yksistänsä profetain Raamatun ja taimaan tähden osoituksesta löytää lapsi, jotta näin tawoin hyljättäisiin kaikki luonnollinen taito, kaikki inhimillinen järki, kaikki walo ilman henkeä ja armoa, joka kerskailee ja luuloittelee woimansa opettaa totuutta ja johdattaa oikialle tielle; niinkuin nyt tähän aikaan nuot sokko-päät korkea kouluisissa kehuwat, ja me edelläpäin jo sanoimme. Tässä on nyt wihdoin niin päätetty, ettei Kristusta, sitä hengellistä totuutta, opita eikä löydetä inhimillisellä opilla tahi awulla; waan Raamatun ja jumalallisen walon tulee häntä yksistänsä osoittaa, aiwankuin Kristus itse Matth. 16: 17 sanoo: autuas olet sinä, Simon Jonaan poika, sillä ei liha eikä weri ilmoittanut sitä sinulle, waan minun Isäni, joka tawaisissa on. Tässä hylkää Kristus aiwan selkiästi lihan ja weren kaikin ilmoittaneen, se on, ihmisen ja kaiken inhimillisen ymmärryksen, joka warmaan ei ikään woi

meille osoittaa Kristusta; sentähden se onkin tosiaan silkkää pimeyttä.

22. Tässä opettawat nyt nämät tietäjät meihin oikiaa uskoa. Sillä kuultiansa sanan ja saarnan profetoista, eivät ole he enää laiskoja ja hitaita uskomaan; mutta huomaa kuitenkin heidän loukkaustiansa ja esteitänsä. Ensiksi he erehtywät tullessansa Jerusalemiin, pääkaupunkiin, jossa eivät löydä Kristusta; tähtikin oli heiltä kadonnut. Etkö luule heidän ajatelleen, tahi jos tässä olisi paljaastansa inhimillinen järki ollut neuwong, heidän silloin pitäneen näin ajatella: „oi, woi meitä! että aiwan turhaan matkustimme näin kauwas: tähti petti meidät; eikä ollut muu kuin ihan filmänharistus. Jos kuningas olisi syntynyt, tottapa hän löydettäisiin pääkaupungissa ja maaksi kuningas kauppungissa. Mutta nyt tänne tultuamme katoa tähti, emmekä löydä ketään, joka hänestä mitään tietäisi; meidän, muukalaisten, täytyy olla ensimmäisiä, jotka hänestä julistamme hänen omassa maassansa ja kuningas kauppungissa. Woi toki! ei saata kaikki tämä muuta olla kuin petosta! Wiedä hämmästyy hänen oma kansansakin, eikä tahdo mielellänsä kuulla koko asiasta; waan näyttää meitä pois kuningas kauppungistaan erään sen köyhään kyläkuntaan; ja mitähän me toki siellä löydämme? Täällä näwytään niin kylmätköisiltä ja wierailta, ettei heistä edes yskikään kaimaa [seuraa] meitä matkallamme ja näytä meille tätä lasta; eivät he itse usko, että heille nyt on syntynyt kuningas, ja me poloiset fitte tulemme ja mielimme löytää kuningasta. Woi, kuinka tyhjältä ja kolkolta näkyy kaikki täällä kuninkaan syntymiseksi. Jos koiran penikka syntyi, ääntäisihän se toki wahan. Täällä olisi nyt muka kuningas syntynyt, ja kuitenkin on kaikki niin waiti hänen ympärillänsä. Etkö pitäisi kaikkein ihmisten hypätä ja waisata, sytyttää kynttilöitä ja lyhtyjä, ja peittää kaikki kadut kullilla ja seppeleillä? Oi, mitä waiwaista kuningasta me etsimme! Woi, meitä kouhoja, että salleimme näin pettää itsemme y. m. j.“

23. Epäilemätä olivat he wieden osaksi lihaa ja werta, eikä kaiketi wapaita näistä ja tämmälaisista ajatuksista ja mielisohjeista, joista

uskossansa kärkevät suurta ja kowaa kampausta. Sillä luonnollinen järki ei olisi tässä kestänyt yhtäkään: olisi wain kohta käynyt nurrusuufsi ja kauhtunut, ettei löytänyt semmoista kuningasta, kuin ajatteli löytävänsä, ja olisi sanonut: „hei, perkelekkö minut tänne wei; — mikä kuningas olisi täällä syntynyt, jossa kaikki on niin äänedöntä ja kaikki tapahtuu warfin surkiasti? Ovat toki karjapaimenemmekin enemmän touhussa, koska heille lapsi syntyy; ja koska lehmä poikii, on tämä tapaus tutumpaa, kuin tämän kuningaan syntyminen!“

24. Ratso, näin järki ja luonto aina tekee: ei se noudata enempiä, kuin mitä tuntee; ja tuntemisten herjettyä, on se paikalla walmisssa kieltämään Jumalan ja sanomaan, niinkuin Psalm. 14: 1 kuuluu: „tässä ei Jumalaa olekaan, waan perkele tässä on“. Tainkaltaista on kirkia-kouluin walo, joka muka on wiepä heitä Jumalan helmaan; mutta helmetin symyyteen se heitä wiepi. Ei luonnon walo ja armon walo saata olla ystäviä. Luonto tahtoo tuta ja olla wakuutettu, ennenkuin se usko; armo sitä wastoin tahtoo uskoa, ennenkuin tunteeaan. Senpätähden ei pääse luonto ikään edemmäksi omaa waloansa. Armo astuu iloisesti pimeyteen, noudattelee paljasta sanaa ja Raamattua, näyköön sitte miltä tahansa, waikka vielä näkyisi luonnolle aiwan wäärältä tahi petolliselta, rippuu armo kuitenkin kiinni sanassa.

25. Huomaappas, kuin nämät rakkaat tietäjät kestiwät tällöisen uskon sodan ja kiwoituksen, rippuen kiinni profetan lauseessa ja noudattaen sitä kuningasilliseksi syntymiseksi, katsomata tätä warfin kurjaa muotoa ja näköä, niin lohduitti ja wahwisti heitä Jumala tällä tähdellä, niin että se kulkee heidän edellänsä ja näkykin heille nyt paistawan wielä kirkaamalta kuin ennen. Nyt näkewät he sen läheltä, ja se on heidän opastajansa ja he owat wahwat kaikissa asioissansa, eikä heidän tarwitsje enää keltäkään kysyä: ennen oli tähti heistä kaukana, eiwätkä juuri warmaan tienneet, missä löytäiwät tämän kuningaan.

26. Niin kristityn aina käy, että Jumala kiusauksen jälkeen, jos waan pysytään uskollisina, tulee meille niin sydämmellisesti makiaksi

ja niin aiwan läheltä tutuksi, ettemme ainoasti unohda tuskaamme ja kiusaustamme, waan wielä saamme himoa ja halua kärkevään suurempaa kiusausta, josta yhä wain wahwistumme, niin ettemme enää niin huokiasti pahene Kristuksen muodottomasta, halvasta elämästä ja menosta. Sillä me olemme nyt maistaneet ja tunteneet niin pitävän tapahtua: että joka tahtoo löytää Herran Kristuksen, hänestä on niin näkyvä, ikäänkuin ei löytäisi hän muuta kuin pilkkaa ja häwäistystä. Suurikuin näitten tietäjain tässä olisi tähtynyt häwettä filmät päästänsä, jos erehtyiwät, ja sanoa, kuten kansa ehkä salaisesti sanoivat: „oi, kauniisti olemme nyt poloijet lähteneet matkalle! Lähtekää, weikkoiset, wastakin hakemaan uusia kuningaita!“ Tietäjät, nyt päästyänsä tästä kiusauksesta ja ikäänkuin suuresta riemustansa aiwan uudestansa syntyneinä, owat nyt wahvoja, eiwätkä enää tämän poukautuksen perästä pahene Kristuksesta. Sentähden, waikka tulewat köyhään huoneeseen, tapaawat köyhän waimoparan köyhän lapsensa kanssa, ja täälläkin on niin aiwan toisennäköistä, kuin mitä saattaisi sopia kuningaan syntymiseen, niin että heidän palveliansakin on heistä loistawampi ja kunniallisempi kuin tämä kuningas, ei he kuitenkaan tästä säiky, waan raiwaawat suurella, wahwalla, täydellä uskolla pois aistimeinsä ja filmäinsä edestä kaiken sen, joka saattaisi wetää ja houkutella heidän luontoansa ja omaa luuloansa, noudattawat yksinkertaisesti profetan lausetta ja tähden todistusta, ja pitawät häntä kuningaana, lankeewat hänen eteensä, kumartawat häntä ja tuowat hänelle lahjojansa. Oi, mikä woimallinen usko tämä oli; kuinka paljon se ylenkatsoi sitä, kuin houkuttelee meidän luontoamme! Woi, kuinka moni läsnäolewista olisi siinä ajatellut: „ohhoh, owat nuot mielestäni kuitenkin kaikkein suurimpia hulluja, kuin kumartawat tuommoista köyhää lapsukaista; owathan totta totisesti riivatuita, että tekewät tuommoisesta itsellensä kuningaan!“

27. Tässä on nyt ewankeliumin ydin, jossa se warfin opettaa meihin uskon wifian laatua ja luontoa, nimittäin, että se on: *argumentum non apparentium*, se on, pitäyppi yffistänsä Jumalan paljaasen sanaan ja noudat-

telee ihan näkymättömiä asioita, joita tämä sama Jumalan sana sille osoittaa, vaikka tämän ohessa tuntee paljon houkutuksia, niinkuin olisi se aivan tyhjää ja turhaa, mitä sana hänelle kertoo. Mitä sopia luonto haukkuu juoksemiseksi apinan hännässä ja kammoo, sitä usko kutsuu oikaksi tieksi ja murtaupi läpitse, olettaa luonnon ymmärtäväksi ja viisaaksi, pysyy sen narrina ja hulluna ja tulee niin Kristuksen tykö ja löytää hänen. Tähän sopivat p. Paawalin sanat 1 Kor. 1: 25: Jumalan hulluus on viisaampi kuin ihmiset; ja Jumalan heikkous on wäkewämpi kuin ihmiset. Sillä tunteminen ja uskominen eivät sowi toistensa kanssa yhteen.

Ja awasivat tawaransa, ja lahjoittivat hänelle kultaa ja pyhää savoria ja mirhamitta.

28. Kaikki ruumiilliset uhrit Moosoksen laissa, ja misä niitä toimitettiin, kumaawat hengellistä uhria, josta Hebr. 13: 15 kirjoitetaan: uhrattaamme siis aina Jumalalle kiitosuhri hänen kauttansa, se on, niitten huulten hedelmä, jotka hänen nimensä tunnustawat; ja Sof. 14: 2, 3: käänmä itses, Israel, Herran Jumalas tykö; sillä sinä olet langennut pahain tekois tähden. Ottakaat myötänne nämät sanat, ja kääntykää Herran tykö ja sano-kaat hänelle: anna meille kaikki synnit anteeksi, ja tee meille hywin, se on, laske se paha menemään, jonka kätes kautta tuotat ylitsemme, ja ota hywä kätes, jota meille antaisit; niin me uhraamme sinulle huultemme mullit, se on, ylistystä ja kiitosta. Nämät owat ne oikiat härjät, joita sinulle uhrattakoon; josta puhutaankin Ps. 51: 20, 21: tee Siionille hywää armos jälkeen, rakenna Jerusalem murit. Silloin sinulle kelpaawat wanhurskauden uhrit, polttouhrit ja kokonaiset uhrit: silloin sinun alttarillas härkiä uhrataan. Miinikään Ps. 50: 7—15, 23: kuule kansani, minä tahdon puhua; ja sinun keskellä, Israel, todistaa: minä Jumala olen sinun Jumalas. En minä sinua nuhtele uhreistas; sillä sinun polttouhrit owat alati minun edessäni. En minä ota härkiä huoneestasi, enkä ota kauriita nawetostas; sillä kaikki metsän eläimet owat minun; ja eläimet wuorilla tuhansin. Minä tunnen kaikki linnut wuorilla, ja metsän pedot

owat minun edessäni. Jos isoon, sitä en sano sinulle; sillä maan piiri on minun ja kaikki mitä siinä on. Luuletkos minun syvän härjän lihaa? Ja juoman kauristen werta? Uhraa Jumalalle kiitosuhri, ja maksaa Mimmäiselle lupaukses. Ja awukjes huuda minua hädässä; niin minä olen auttawa sinua, ja sinä olet kunnioittawa minua. Joka kiitosta uhraa, se ylistää minua, ja tämä on tie, että minä owoitan hänelle Jumalan autuuden. Näistä lauseista on selkiä, että Jumalalle kelpaawana uhrina olkoon ylistys ja kiitos, taikka ei saa se ainakaan olla ilman ylistystä ja kiitosta. Ja misä sitä tehdään ylistyksetä ja kiitoksetä, sitä hän ei saata eikä tahdo tietää, niinkuin hän Ejaian 1: 11, 13 sanoo: mitä minulle on uhreinne paljoudesta? Teidän suitjutukseenne on minulle kauhistus.

29. Emme saataakaan antaa mitään Jumalalle, sillä kaikki on jo entisestä hänen omaansa, ja meillä on kaikki häneltä: yffistänsä ylistystä, kiitosta ja kunniaa saatamme hänelle antaa. Tätä osoittaaakin Ps. 116: 12, 13, 16: kuinka minä maksan Herralle kaikki hänen hywät tekonsa, jotka hän minulle teki? Minä otan sen autuaallisen kalkin ja saarnaan Herran nimeä. Sinä olet jiteeni wallalleusa päästännyt; sentähden minä uhraan sinulle kiitosuhria. Nyt ei ole kiittäminen muuta, kuin tunnustaa Jumalalta saatuja hyviä töitä eikä omistaa ja ottaa niitä itsellemme, waan yffistänsä hänelle. Ja tämä kiittäminen ja tunnustaminen tehdään kahdella tawalla: osaksi Jumalan edessä yffistänsä, osaksi ihmisten edessä, ja se onkin uskon nimenomainen vaikutus ja hedelmä; fiitä puhuu Paawali Rom. 10: 9, 10: sydämmen uskolla me wanhurskaijii tulemme, ja juun tunnustufjella me autuafjii tulemme. Sillä, jos suullas tunnustat Herran Jesuksen, ja uskot sydämmessäs, että Jumala on hänet kuolleista herättännyt, niin tulet, autuafjii. Jkäänkuin tahtoifi Paawali sanoa: ei se ole oikia usko, että salaa uskot sydämmessäs Kristukseen ja ylistät häntä loukosfa; sinun tulee häntä wapaasti tunnustaa suullas jokaisen edessä, niinkuin uskot sydämmessäs. Tämä maksaa fitte kohta kaulas. Sillä tainkaltaiستا tunnustusta ei saata perfele eikä ihminen kär-

fiä, ja risti on yhdistetty tällaiseen tunnus-
tamiseen, niinkuin näet, ettei liioin paami,
pispat, papit, munkit nyt jaksu kuulla eikä
kärsiä Kristuksen sanaa, niin että profeta hy-
min sanoo: minä otan sen antuaallisen kalkan
ja saarnaan Herran nimeä [Ps. 116: 13].
Stäänkuin tahtoisi hän sanoa: jos minä vain
ylistän ja tunnustan Jumalaa, he kyllä kai-
ketti ahdistavat ja hätyyttävät minua martyri-
kalkilla: noh niin, minä otan sen Jumalan ni-
mesä osakkeni, enkä sentähden waitene Juma-
lan ylistystä. Eikä se minua wahingoita,
waan on terveellinen ja auttaa vain nopeem-
min autuuteen. Sitä osoittaa Kristuskin Mark.
8: 38: joka häpee minua ja minun sanojani
tässä huorintekewässä ja syntisessä suussa,
sitä on ihmisen Poikakin häpeewä, koska hän
tulee Hänsä kunniasa pyhän enkelein kansja.

30. Näistä kolmesta uhrista ovat monet
antaneet selityksiä, mikä mitenkin, kuka kuten-
kin; kuitenkin seisahtavat kaikki tavallisesti
siihen, että nämät ovat kolmellainen tunnus-
tus. Sentähden tahdomme siitä kaikesta ottaa,
mitä meille nyt näkyy sopiwaksi. Kultauhri,
sanovat he, merkitsee, että tunnustawat Kris-
tuksen kuninkaaksi. Pyhä sawu, että hän on
pappi. Mirhami, että hän kuoli ja haudattiin.
Kaikki nämät kolme kappaletta sopiwiwat
muka Kristukseen miehuuden puolesta; kuiten-
kin niin, että hän on Jumala, ja jumaluuden
wuoksi tapahtui tällaisista miehuudelle.

31. Ensiksi tunnustaa ja ylistää kris-
tillinen usko Kristuksen kaikkein kappalten her-
raksi ja kuninkaaksi, Ps. 8: 7 lauseen mukaan:
sinä asetat hänen sinun käsitkeois Herraksi:
kaikki olet sinä hänen jalkainja alle heittänyt,
ja Ps. 110: 1: Herra sanoi minun Herralleni:
istu minun oikealle kädelleni, jiksi kuin minä
panen wihollises sinun jalkais astinlaudaksi.
Tämä tunnustaminen oikeassa uskossa on kaik-
kein kristinuskowaisten korkia ja wimallinen
kerstaus ja ylpens wastoin kaikkea, joka on
sitä vastaan, olkoon, kuin Paawali Rom.
8: 35 sanoo, miekka, nälkä, alastomuus ja
kaikki luontokappaleet. Kuka tahtoo wahin-
goittaa tahti peljättää kristittyä, hänen uhra-
tessaan tätä kulta, uskoesansa ja tunnus-
taesansa Herran Kristuksen myös kuoleman,

helwetin, perkeleitten ja kaikkein luontokappal-
ten Herraksi ja että kaikki on hänen käsisänsä,
jopa, hänen jalkainja alla?

32. Jolla on armollinen ruhtinas, se ei
pelkää mitään, mikä on tämän ruhtinaan wal-
lassa, waan kerstaa siitä, ylistää ja tunnus-
taa herransa armoa ja woiamaa. Kuinka pal-
joa enemmän upeilee ja kerstaa kristitty ih-
minen kaikkea räökkäystä, kuolemaa, helwettiä
ja perkelettä vastaan ja sanoo turwattuna heille:
mitä voit minulle tehdä? Etkö ole Herrani
jalkain alla? Kocppas syöä minua wastoin
hänen tahtoansa? Katso, näin wapaan sydäm-
men tekee tämä kultauhri. Woi toki, kuinka
harwoin näihin aikoihin tällaisista nähdään!
Sentähden onkin warfin lohdullista, koska joku
peljättää ja wahingoittaa sinua, että silloin
suusanallisesti tunnustat Kristuksen ja sanot:
"kaikki on hänen jalkainja alle heitetty, kuka
on fitte olewa minua vastaan?"

33. Toiseksi, pyhää sawua wiljellään Ju-
malan palveluksessa Moseksen lain jälkeen
suitsutukseksi templissä, joka oli pappis-wiran
tehtävää. Sentähden ei ole pyhän sawun uh-
raaminen mitään muuta, kuin tunnustaa Kris-
tusta papiksi ja wälittäjäksi Jumalan ja mei-
dän waiheella, niinkuin Paawali Rom. 8: 34
sanoo: että hän puhuu ja rukoulee meidän
puolestamme Jumalaa, joka on meille kaik-
kein tarpeellisinta. Sillä kuningas-waltakun-
nallansa ja herraudellansa warjelee hän meitä
kaikissa kaikesta pahasta; mutta pappudellansa
suojelee hän meitä kaikista synneistä ja Ju-
malan wihasta, astuu sjaamme ja uhraa it-
sensä Jumalalle sowingoksi, että meillä hänen
kauttansa olisi uskallus Jumalaan, eikä oma-
tuntomme hämmästyisi ja pelkäisi hänen wi-
haansa ja tuomiotansa, niinkuin Paawali sa-
noo Rom. 5: 1, 2: hänen kauttansa on meillä
rauha Jumalan kansja, ja tykökänmys tähän
armoan, jossa seisomme.

34. Nyt on se paljoa suurempaa, että hän
saattaa meitä rauhaan Jumalan kansja ja rau-
hoittaa omantuntomme, niin ettei Jumala em-
mekä me itse olisi itseämme vastaan, kuin se
että hän tekee luontokappaleet meille wahingoit-
tamattomiksi. Sillä welka on paljoa suurempi
kuin wauwa, synti paljoa suurempi kuin kuolema,

sillä synti tuottaa kuoleman, ja ilman syntiä ei löytyisi kuolemaa, taikka ei se ainakaan wahingoittaisi. Niinkuin nyt Kristus on synnin ja kuoleman Herrä, ja hänen wallassaan on antaa armoa ja elämää kaikille, jotka uskovat häneen; samoin on kullan ja pyhän sanun uhraaminen tunnustaa tätä kahta wirkaa ja työtä hänestä, ja häntä kiittää, niinkuin Paawali 1 Kor. 15: 55, 56, 57 tekee: **kuolema, kussa on sinun otas?** **Mutta kuoleman ota on laki.** **Mutta kiitos olkoon Jumalan, joka meille woiton on antanut Herramme Jesuksen Kristuksen kautta.**

35. Tämä on sangen korkia lohdotus, että ihminen saattaa wastoin syntiänsä, wastoin pahaa omaatuntoansa, wastoin Jumalan hirmuista wihaa ja tuomiota panna tämä pappi puolestaan, sanoa ja tunnustaa wahwassa uskossa: **Tu es Sacerdos in æternum: sinä olet pappi ijankaikkisesti.** [Hebr. 5: 6.] **Mutta jos pappi olet, silloin sinä rukoilet kaikkein syntisten puolesta, jotka tunnustawat sinun tämmöiseksi papiksi.** Yhtä wähän kuin nyt Jumalan tuomio, wiha, synti ja paha omatunto saattaa tuomita taikka peljättää sinua, yhtä wähän tuomitsee ja peljättää se minua, jonka puolesta sinä olet tämmöinen pappi. **Moh, olla pelkäämättönnä wastoin kaikkea syntiä ja Jumalan wihaa, uskossa Kristuksen kautta, se on oikein uhrata pyhää sanua.**

36. **Kolmanneksi.** Mirhamia käytetään kuolleitten ruumiisten woitelemiseksi, etteiwät mätänisi haudassa. Sentähden osoitetaan tällä Kristuksen kuolemaa ja ylösnousemista, sillä hän ykffistäänsä kuoli, haudattiin eikä mädännyt, waan herätettiin jälleensä kuolleista, niinkuin Ps. 16: 10 sanoo: **et sinä hylkää sieluani tuonelasja; eikä jalli sinun pyhänsä näkewän turmelusta.** Ja hänen mätänemättömyyttensä kuwataan kaikilla niillä, jotka säästetään ja wanjellaan mätänemisestä ruumiillisella mirhamilla. Niin on nyt mirhamin uhraaminen yhtä paljon kuin tunnustaminen, että Kristus kuoli ja jäi kuitenkin mätänemätää, se on, kuolema woitettiin elämässä, eikä kuollut hän ikään jumaluutensa puolesta, ja myöskin herätettiin hänen miehuutensa jälleen kuolleista.

37. Näistä kolmesta on tämä tunnusta-

minen kaikkein tarpeellisin, waikka ne kaikki kolme owat tarpeelliset ja eroittamattomat. Sillä ruwetessaan papiksi ja kuninkaaksi ja antaessaan näin suuria lahjoja, älä luulekkaan hänen sitä suotta tehneen, tahti sen wähän maksaneen, tahti tapahtuneen sinulle omasta ansios-tas. Sinun syntis ja kuolemas woitettiin hänessä ja hänen kauttansa ja sinulle annettiin armo ja elämä; mutta tämä maistui hänelle katkeralta ja hänen täytyi paljo kärsiä ja ansaitti sen kaikkein kallimmasti sinulle omalla werellänsä, ruumiillansa ja elämällänsä. Sillä Jumalan wihan, tuomion, omantunnon, helwetin, kuoleman ja kaiken pahan poistaminen ja kaiken hywän woittaminen ei saattanut aikoihin tulla muulla ehdolla, kuin että jumalallinen wanhurskaus tydytettiin, synti maksettiin ja kuolema oikeuffineen woitettiin.

38. Sentähden on Paawalilla tapanaan, kuin saarnaa Jumalan armoa Kristuksessa, melkein aina siihen yhdistää hänen kärsimysensä ja werensä, osoittaaksensa, kuinka kaikki hywä meille annettiin Kristuksen kautta, ei ilman hänen sanomatointa ansiotansa ja kustannustansa. Niin sanoo hän Rom. 3: 25, **Jumala on ajettanut Kristuksen armoistumeksi, uskon kautta hänen weressänsä; ja 1 Kor. 2: 2: en minä itseäni pitänyt teidän joukossanne mitäkään tietäwänä, waan ainoasti Jesuksen Kristuksen, ja sen ristiiinnaulitun.** Sentähden on mirhamin uhraaminen sama kuin tunnustaa sitä suurta kustannusta ja waiwaa, jonka Kristus kärsi, ruwetessaan meille papiksi ja kuninkaaksi.

39. Katso, nämät owat ne kolme kappaletta, joissa meidän tulee ylistää ja tunnustaa Kristusta, niitä hänen kolmea työtänsä, joita hän meille osoitti ja vielä jokapäiwä osoittaa, aina viimeiseen päiwään asti. Onkin järjestyksessä sinä sopiwa; mutta ewankelista alkaa kultaubrista, siitä korkeimmasta. Sillä että hän on kaikkein kuningas meille hywäksi, se ei olisi mahdollista, ellei hän ennen olisi sowingannut Jumalaa ja rauhoittanut omattuntonme, saataaksensa sitte lewolla ja rayhalla hallita ja waikuttaa meisiä niinkuin omasa waltakunnassaan; sentähden täytyykin hänen olla pappina puolestamme. **Mutta jos hänen oli ole-**

minen pappina ja papillisen Wirkansa jälkeen meitä sowitzaminen Jumalan kanssa, niin täytyi hänen tydyttää Jumalan vanhurskaus meidän puolestamme; mutta tässä ei ollut mitään muuta täydeksi tekemistä, hänen täytyi uhrata itsensä, kuolla, ja niin voittaa itsessään synti kuoleamalla. Näin tuli hän kuolemansa kautta papiksi, pappautensa kautta kuninkaaksi, ja sai mirhamin ennen pyhää sawua, ja pyhän sawun ennen kulta. Mutta kuitenkin kertoo Raamattu aina ensiksi kuningaswaltakuntaa, sitte hänen pappauttansa, viimeiseksi hänen kuolemansa, niinkuin Psalmikin 110: 1, 4, 7 tekee: joka ensiksi kirjoittaa hänen kuningaswaltakunnastansa näin: Herra sanoi minun Herralleni: istu oikealle kädelleni, jiksi kuin minä panen vihollises sinun jalkais astinlaidaksi. Seuraa sitte hänen pappauttansa näin: Herra on wannonut eikä kadu sitä: sinä olet pappi ijanikaikkisesti Melkisedekin jäädyn jälkeen. Viimeiseksi päättää näin hänen pinnastansa: hän juo ojasta tiellä; sentähden korvoittaa hän päänsä. Niin saattaisi tässäkin

sanoa: hän maistaa mirhamia, sentähden rupee hän papiksi: ja on pappi, sentähden onkin kanssa kuningas: niin toinen seuraa toisesta, toinen on toisen syynä, ja ne seuraawat toisiansa.

Ja Jumala kielsi heitä unessa Herodoksen tykö palajamasta ja he meniwät toista tietä omalle maallensa.

40. Tämä on viimeinen päätös, että karttaissimme ihmis-opeja, emmekä uudellensa niihin tafertuisi, niistä kerran päästyämme: samoin kuin nämät tietäjät, kerran päästyänsä Herodoksesta, eivät enää palanneet hänen luokseensa. Sillä waikka kaikki alku hurstakuteen lähtee tavallisesti ihmis-opeista ja ulkonaisesta pyhydestä, on tästä pääseminen sitte sulaan uskoon, eikä luowuttawa enään uskosta töihin. Niin tulemme oikein iänmaallemme, josta läksimme, se on, Luojamme, Jumalan tykö; ja niin loppu juottaupi jälleensä kiinni alkuun, niinkuin kultasormus. Siihen auttamos meitä, Jumala, kuninkaamme ja pappimme Kristuksen kautta, joka on sinattu ijanikaikkisesti! Amen.

N:o 15. Ensimmäisenä Sunnuntaina Loppiaifesta.

Evank. Luukk. 2: 42—52.

Kuin Jesus kahdentoistakymmenen ajastajan wanha oli, meniwät he Jerusalemiin juhlapäiwän tawan jälkeen. Ja kuin ne päiwät oliwat kuluneet, j. n. e.

1.
Pyhän rististä asettaa meille tämä ewankeliumi esimerkin, ja kuinka oikein kristittyin käypi, ja mitenkä he siinä itsensä käyttäkööt. Sillä ken tahtoo kristitty olla, olkoon myös walmis ottamaan osaa ristin kuormaan: sillä Jumala tahtoo ahdistaa häntä kannustensa wäliin ja opettaa häntä, että hän oikein masentuisi; eikä tulekkaan kukaan ilman kärsimistä Kristuksen tykö. Sentähden asetetaan meille tässä ristin esimerkki, jota seurataamme. Tästä nyt kuulemme.

2. Ehkä tuolla pyhällä, sinutulla ja

kaikittain päin korkiasti armoitetulla äiti Marialla epäilemätää oli suurin huwitus ja ilo pojastansa; sowitzi kuitenkin Herra niin, ett'ei hänellä ollut tässä lapsessaan paratiisia; waan fäästi tämän (paratiisin) niin hywin Marialle, kuin kaikille muillenko, tulewaiseen elämään. Sentähden täytyikin hänen maan päällä kärsiä paljon onnettomuutta, kurjuutta ja sydämmen kipua. Ensimmäinen Mariaa kohtaawa kurjuus oli, että hänen täytyi synnyttää mieraalla paikalla, nimittäin Bethlehemissä, jossa hänen lapsinensa muun sian puutteesta oli mafaaminen tallissa. Toinen (kurjuus) oli, että hänen

täytyi kohta, kuuden puhdistusviikon kuluessa, paeta lapsinensa wieraasen maahan, Egyptiin, joka (pafo) warmaan oli kehno lohdutus. Vie-
nee epäilemätä paljo muitakin tällaisia kola-
uksia kohdannut häntä, waikk'ei niistä ole
mitään kirjoitettu.

3. Niin on tämäkin kurjuuksista yksi, kuin hän saattaa Marialle sen murheen, että hän pistäyppi häneltä piiloon templissä, ja on aivan kauwan hänen haettawansa, eikä löydettävänsä. Tämä on niin peljästytännyt ja murehuttanut Mariaa, että hän oli melkein joutumaisillaan epäilykseen, niinkuin sanookin: isäs ja minä olemme murehtien etsineet sinua. Uskottawa on äitin sydämmen silloin ajatelleen näin: „katso, tämä on ainoa lapseni: sen tiedän, että Jumala antoi sen minulle ja käski minun sitä hoitaa: miksi nyt joutui minulta pois? se on oma syyni: en ole oikein hoitanut ja wartioinnut sitä; ja kentiesi katsonee Jumala minua mahdottomaksi hoittamaan lasta, ja tahtoo taas ottaa sen pois minulta!“ Silloin epäilemätä hänen sydämmensä pelästyksestä tykytti hänessä ja oli täynnä kipua.

4. Tässä näet, mitenkä Marian käwi: waikka oli (Kristuksen) äiti, ja saattoi edellä kaikkein muitten äitein kerskata lapsestaan niin ylönmääräisellä riemulla, ettei kellään niin suurta ole ollut; kuitenkin näet, mitenkä Jumala riisuu hänen sydämmensä niin paljaaksi ja alastomaksi, ettei enää saata sanoa olemansa äitinä hänelle: Jumala saattaa äitille niin suuren peljestyksen lapsestaan, että pian olisi toiwonut ei koskaan kuulleensa eikä nähneensä koko lasta, ja niin tehneensä suuremman synnin, kuin joku muu äiti koskaankaan teki, y. m.

5. Niin saattaa Herra Jumalamme tehdä, että ottaa meiltä ilomme ja lohdutuksemme, kuin hyväksi näkee, ja peljättää meitä myös kaikkein enimmin sillä, mistä saamme suurimman ilomme, ja taas ilahuttaa meitä kaikkein enimmin sillä, jota enimmäen pelkäämme. Sillä tämä oli Marian suurin ilo, että hän oli äiti tällaiselle lapselle; siksi ei olekaan hänellä nyt mitään suurempaa pelkoa, kuin juuri tästä. Niin ei ole meilläkään mistään suurempaa pelkoa, kuin synnistä ja kuolemasta; kuitenkin

woi Jumala meitä siinä niin lohduttaa, että saatamme p. Paawalin kanssa (Rom. 5: 20, 21, l. 7) kerskata itse synninkin awittaneen meitä wanhurskauttamiseen, ja että mekin mielellämme tahtoifimme olla kuolleet ja halajaisimme kuolla.

6. Niin näemme nyt tässä Kristuksen äitin suurta kärsimistä siinä, että lapsi katosi häneltä, ja vielä tämän lisäksi hänen uskalluksensaakin Jumalaan otettiin pois; sillä hänen täytyi peljätä Jumalan wihastuneeksi, eikä tahtowan häntä äitiksi pojalleen. Mitä mieltä Maria silloin kantoi, ei saata tukaan muu ymmärtää, kuin se, joka tätä itse osaksi on koetellut. Sentähden sowitzkaamme myös tätä esimerkkiä omiin kohtiimme, sillä tätä ei kirjoitettu Marian, waan meidän tähtemme. Hän on täältä jo pois; sentähden sowitzkaamme itsemme tämän mukaan ja valmistaukaamme siihen, saattaaksemme, jos samalaisista kohtaisimme, siihen mukaantua.

7. Esimerkiksi: kuin Jumala antaa meille niin puhtaan ja wahwan uskon, että elämme wahwassa uskalluksessa ja olemme lujat fiitä, että meillä on armollinen Jumala, wieläpä woimme kerskata tästä: silloin ollaan tosiaan paratiisissa. Mutta koska Jumala antaa sydämmemme niin kadottaa urhollisuutensa, että luulemme hänen tahtowan repiä Herramme Kristuksen pois sydämmestämme, ja vielä omatuntommekin tuntee hänen kadonneen, josta se wapisee ja hämmästyy, niin että se kaiken uskalluksensa menettää; silloin wasta on surkeus ja hätä. Sillä waikka ei se tiedäkään jostain synnistä, on se kuitenkin semmoisessa wapistuksessa, että se ajattelee: „ken tiesi, huolineeko Jumala minusta.“ Niin epäilee tässä Maria, eikä tiedä, tahtoneeko Jumala enää häntä (Kristuksen) äitiksi. Niin on sydämmemmeikin tapa tällaisissa kohdissa sanoa: tosin antoi Jumala sinulle tähän asti hyvän uskon; mutta kumaties ottaa hän sen sinulta pois, eikä tahdo enää sinusta huolia! Tällaisia kolauksia tulee niitten kärsiä, joissa on wahwa henki, mutta niitä ei ole monta, joita Jumala näin hätyyttää. Kuitenkin tulee meidän olla warustetut sellaiseen, ettemme epäilisi, jos niin käwisi.

8. Dufin meillä monta semmoista esimerkkiä siellä ja täällä Raamatussa, niinkuin Jofuasta luemme Jos. 7: 6, 7. Hänelle oli Jumala wahwalla lupauksella luvannut, että hän oli perki juurittawa pakanat pois, ja kehoittikin itse häntä olemaan hyvässä turwasassa ja käymään pelkäämätöinnä wihollisiansa vastaan, kuten hän tekikin. Mutta kuinka käwi? Seisoissaan näin kalliissa uskossa, tapahtui, että lähetti kolme tuhatta miestä eräisen kaupunkiin, walloittamaan sitä. Miehet olivatkin uljaita, nähdesään kaupungin pieneksi ja wähällä wäestöllä. Tultuansa nyt lähes, hyökkäsivät wiholliset kaupungista ja ajoivat heidän takaperin. Silloinpa lankefi Jofua maahan kaswoillensa, eikä rohjennut koko päivänä katsoa ylös taimasta kohden, waan rupefi walitukseksella huutamaan Jumalan puoleen, sanoen: ah! Herra, Herra, miksi tämän kansan annuit ollenkaan tulla Jordanin yli, antaakses meitä Amoreaalaisten käsiin, ja hukuttaakses meitä? Silloin oli hänen uskonsa mofennettu maahan ja hän niin suuressa epäilyksessä, että itse Jumalan täntyi kohentaa häntä. Tämöistä tekee Jumala suurille pyhillensä: joilta hän wälistä ottaa Kristuksen, se on, uskon ja uskalluksen sydämestä.

9. Mutta nämät kaikki tulewat ylönpaltijesta armosta ja hywyydestä, että joka taholta huomaitisimme, kuinka lempiästi ja rakkaasti tämä Isä menettelee meitä ja warjelee meitä, että uskomme harjaantuifi ja wahwistumistansa wahwistuifi. Eiitenkin tekee hän tätä warjellakseen omiansa kahdellaifesta onnettomuudesta, jotta muutoin seuraisiwa. Ensiksi, kuin owat wahwat hengesjä ja uskossa, saataisiwa he lopuksi joutua sellaiseen uskallukseen itsehensä, että luulisiwa tätä oleransa omista woimistansa. Sentähden hän antaa toifinaan heidän uskonsa puuttua ja kompastua, että näkisiwa, mitä owat, ja että heidän täntyifi tunnustaa: waikka uskoatkin tahtoifin, en fittenkään woi? Näin nöyryttää kaikkialtias Jumala pyhiänsä ja pitää heitä itsensä tuntemisesä. Sillä luonto ja järki tahtoo aina karata Jumalan lahjoihin ja rippua niissä. Sentähden täntyy hänen näin kohdella meitä, nähäksemme, että hänen yfistään tulee antaa

usko sydämmeemme, ja ett'emme tätä itse woi waikuttaa. Sentähden pitää näitten molempain olla yhdessä, nimittäin Jumalan pelwon ja uskalluksen, että pitäisimme keskiten, emmekä käwi röykkeiksi ja suruttomiksi, tahi uskaltaifi itseemme. Tämä nyt on yksi syy, minkätähden Jumala niin korkeasti koettelee pyhiänsä.

10. Toiseksi hän tekee tätä meille esimerkiksi. Sillä jos ei meillä Raamatussa löytyifi esimerkkiä tämmöisistä pyhistä, joitten on samoin käynyt, totta emme woifi tämmöisistä kestää, ja omatuntomme sanoifi silloin näin: „minä yfistään joutuin tämmöiseen kärsimiseen, eikä ole Jumala ikään sallinut kenenkään joutua tämmölaiseen; sentähden on tämä merkki siihen, että Jumala hylkäfi minun.“ Mutta kuin tiedämme neitsy Marian ja muitenkin pyhain samoin käyneen, on meillä kuitenkin joku lohutus epäilystä vastaan, ja esimerkki, että tytyisimme ja odottaisimme siksi, kuin Jumala tulee ja wahwistaa meitä.

11. Tainkaltaijesta kärsimisestä on meillä monellaisia esimerkkejä Raamatussa, ja niitten joukkoon luetaan sekun, mitä profeta Dawid Ps. 31: 23 sanoo: minä sanoin pikaisuudesani: minä olen syfätty pois silmäis edestä, se on, koska omatunto sanoo näin: „ei Jumala huoli sinusta.“ Tämmöinen kärsiminen on kärsimätöin ja ylönmääräisesti raskas, sentähden parkuwat Jumalan pyhät haikiasti tämän alla; sillä joll'ei Jumala auttairi heitä tästä, he kyllä olisiwa helwetissä. Muut kiusaukset ja kärsimiset, esimerkiksi kunnian ja omaisuusden hukuminen, ja muuta fellaista: wiatto-main lasten tappaminen (Herobeksen toimesta), ja Jesuksen pako Ekyptiin, owat tämän suhteen ihan leikkiä.

12. Tämöisistä kiusauksesta puhuu profeta toisesfakin paikassa, Ps. 94: 17: ellei Herra minua auttairi, makairi sieluni lähes hiljaisuudesä. Miin suuri on peljästys ja ahdistus tämmöisissä häbisä. Sentähden on Jumala niin fowittanut, että tapaamme tämmöisiä esimerkkejä, joilla lohduktaisimme sydäntämme epäilemästä. Sillä kuoleman lähes-tyessä hyökäisee tämmöisiäkin kiusauksia päällemme. Sentähden warustakkaamme itsemme niitä vastaan.

13. Niin kuvaa tämä historia ja esimerkki ewankeliumissa meille korkeita kiusauksia; waan näyttää toisaalta samassa, mistä saamme lohdutusta niitä vastaan. Maria ja Jooseppi kadottawat Jesuksen ja menewät päivän matkan pois hänestä: he etsiwät häntä lankoin ja tuttavain parissa, mutta siellä eiwät häntä löydä; he menewät vielä Jerusalemiin, sielläkään eiwät häntä löydä; kolmantena päivänä he tulewat templiin, ja siellä hän löydetään. Tällä osoittaa Jumala meille, mistä tapaamme lohdutuksen ja wahvistuksen kaikellisissa kersimissä, ja erinomattain tässä kerkiasa kersimisessä, että löydämme Herran Kristuksen templissä. Sillä niin sanoo hän heille: ettekö tienneet, että minun pitää oleman niissä, jotka minun Isäni owat?

14. Ja tässä huomattakoon, mitä Luukas sanoo: eikä he ymmärtäneet sitä sanaa, kun hän heille sanoi. Tällä hän tuskii turhain lipilaarein suut, jotka aiwan kerkialle ylistawät ja kiittawät neitsy Mariaa, että hän hywin kaikki tiesi, eikä saattanut missään erehtyä. Sillä tässä huomaat, kuinka Herra sallii hänen erehtyä, niin että hän kauan etsii Kristusta, eikä löydä häntä ennenkuin kolmantena päivänä templissä. Tästä nuhtelee Kristus Mariaa, sanoen: Mitä te minua etsitte? Ettekö tienneet, että minun pitää oleman niissä, jotka minun Isäni owat? Eikä ymmärräkään Maria sitä sanaa, jonka Kristus hänelle sanoi. Niin on siis tuo kiitos ihan walhetta; ei pyhä neitsy myöskään tarmitse wäärää ja teeskeltä kiitosta. Jumala kuljetti Mariaa niin, että hän salasi paljon häneltä, ja heitti hänen moneen kurjuuteen, pitääksensä häntä nöyryydessä, ettei hän katsoisi itseään muita paremmaksi.

15. Tämä on nyt, niinkuin jo sanottiin, tässä lohdutus, että Kristusta ei löydetä muualla kuin templissä, se on niissä, jotka Jumalan owat. Mutta mitkäs owat nyt Jumalan? Eikö kaikki luodut ole hänen? Tosi on, että kaikki owat Jumalan, mutta erinomattain on p. Raamattu ja Sana hänen omansa. Siis on nyt päätös tämä: älköön rohjetto kukaan muualta ammentaa ja löytää lohdutusta, kuin Jumalan sanasta; sillä Poi-

kaa et löydä muualta kuin templistä. Tätä, näet sen, ei ymmärtänyt eikä tietänyt vielä hänen äitinsä, että hänen tuli hakea häntä templissä. Ja koska hän haki häntä ystäväin ja lankoin parissa, eikä oikealla paikallansa, niin hän erehtyikin.

16. Olen sentähden usein sanonut, ja sanon vieläkin, ettei kristikunnassa ole muuta saarnattawa, kuin Jumalan puhdasta sanaa. Samaan yhdistyy tämäkin ewankeliumi, sanoessaan heidän ei löytäneen Kristusta lankoin ja tuttavain parissa. Sentähden ei auta sanaa: „pappiskokousten päätöksiä pitää uskotaman, taikka, mitä Hieronymus, Augustinus ja muut pyhät isät kirjoittiwat“; waan meidän tulee näyttää tietty paikka, josta Kristus löydetään, eikä muuta, se paikka tietysti, jonka hän itse osoittaa, sanoessaan: minun pitää oleman niissä, jotka minun Isäni owat; se on, ei kukaan löydä häntä muualta, kuin Jumalan sanasta. Mitä siis pyhät isät opettawat, se ei ole niin omaksuttawaa, että siihen omalla tunnolla uskallettaisiin, tahti lohdutusta niistä esittäisiin. Jos siis nyt joku sanoisi sinulle: „oi, eikö sitte tule uskoa pyhiä isä?“ niin wastannet: „Kristusta ei löydetä lankoin ja tuttavain parissa.“ Ja olisi oikein tehty, että me kristityt julistaisimme tätä ewankeliumin esimerkkiä yhteisesti keskenämme, ja ottaisimme sen ikäänkuin sanaparrefsi, jota käyttäisimme kaikkea oppia vastaan, joka ei ole Jumalan sanaa.

17. Mutta tätä vielä paremmin selittääksemme, katselkaamme, mitä muuta meille on opetettu kuin Jumalan sanaa. Meillä on tähän saakka ollut **kolmellaista oppia**: ensiksi on se tärkein oppi, jonka pyhä Luomas (saati hän muutoin pyhäksi kutsuttanee) meille jätti. Tällä on alkunsa siitä pakanallijesta opista ja taiteesta, jonka Aristoteles, tuo luonnon suuri walkeus, meihin kirjoissaan opetti. Tästä sanotaan näin: „luonnon walkeus on, kuin kaunis helemä taulu, ja Kristuksen sanat kuin aurinko. Niinkuin nyt tämmöinen taulu auringon paisteessa yhäti enemmän kimaltelee ja hohtaa, niin kirkastaa ja walistaa Jumalan sanakin luonnon walkeutta.“ Tällä kauniilla wertauksella wetiwät he pakanallisen opin kristikuntaan, sitä yksistään kerkia-koulut opettiwat ja waatiwat, ja sillä tekiwät tohtoreita ja saarnaajia. Tämäläistä opetti heihin itse perkele. Näin poljetaan nyt Jumalan sana jalkain alle; sillä jos se (sana) ylenee esittin, niin se surwoo perkeleen opin kokonansa tomuksi.

18. Toiseksi opettiivat ja meloittivat he meitä ihmis-säännöillä, joita he nimittävät: pyhän kristillisen seurakunnan käskyt ja asetukset. Tällä arvelivat nämät kourut johdattavansa maailmaa suorastaan taivaaseen, ja tahtoivat sillä lohduttaa ja rauhoittaa omiatuntojamme. Tämä nousi niin vallalleensa, että se ikäänkuin symin-tulwana leweni yli koko maailman ja sen niin tykkänään hukutti, että tuskin löytyy yhtäkään sielua enää pelastettavana helvetin syvyydestä. Sillä näin huutavat he aivan laffaamata, niinkuin olisivat taidolta poisja: „oi, eikö pyhät pappis-kokoukset tätä päättäneet? Eikö seurakunta niin ja niin säätänyt? Kuinka kauvan on nyt tätä pidetty! Pitäiskö nyt meidän poikkeaman siitä, eikä uskomon samaa, mitä isämmeekin, y. m.“

19. Sentähden vastattakoon heitä, kuten sanottiin, tästä ewankeliumista: jos kohta itse Maria, tuo pyhä neitsy, olisi näin tehnyt, ei olisi mitään ihme, jos hän olisi erehtynyt. Sillä vaikka hän oli Jumalan äiti, joutui hän kuitenkin niin juureen tietämättömyyteen, ett'ei tajunut, mistä hän löydäisi Kristuksen; waan etsii häntä lankoin ja kuttawain parissa, ja erehtyy niin, ett'ei häntä löydä. Jos nyt hän erehtyi, eikä saanut Kristusta löydetyksi lankoin parissa, waan täytyi lopuksi palata templiin; kuinka sitte me löydäisimme hänen ulkona Jumalan sanasta, ihmis-opeisja, pappis-kokousten päätöksisjä ja tohtorein ajatelmisja. Piispoilla ja pappis-kokouksilla ei ole totta ikään ollut Pyhää Henkeä yhtä runjaasja mitasja kuin Marialla; jos hän nyt erehtyi, mikä ihme sitte, jos piispat ja pappis-kokoukset erehtywät, luullesjaan löytävänjä Kristuksen muualta kuin niissä, jotka hänen Isänsä ovat, se on, Jumalan sanasja?

20. Koska sentähden kuulet jonkun niin rippuwan tässä kahdellaissa opissa, että usko ne oikeiksi, ja uskaltaa niihin, niin lyy häneltä: luuleeko hän niillä saattawan sieluansakin lohduttaa, kuin kuolema taikka Jumalan tuomio ja wiha lähestyy, niin että silloin rohkenisi pelkäämättömällä tunnolla sanoa: „niin sanoivat ja päättiwät paawi ja piispat pappis-kokouksisja: niihin minä uskallan, ja tiedän wakaan, ett'en erehdy.“ Minä arvelisin hänen täytywän tunnustaa: „kuinka siitä warin wakuutettu olisinkaan?“ Samoin kuolemankin hetkellä, koska asia juuri on täpärimmällänsä, silloin rupee tuntos sanomaan: tosin päättiwät pappis-kokoukset niin j. n. e. Mutta ken tieji, lieneekö se sentähden juuri oikias? Ehtä ovat erehtyneet, j. n. e.“ Kuin kerran joudut tällöiseen epäilykseen, silloin et woi juinkaan kestää: silloin tulee pertele, pyörittelee sinua ja paistaa sinun maahan, niin että sinun täytyy siinä maata.

21. Näitten kahden opin ohesja, waiwät meitä kolmanneksi Pyhään Raamatunkin; mutta sanoivat kuitenkin paawin lain ja sääntöjen olewan uskon asioisja pidettäwänä edellä kaikkein muitten oppien; kumminkin erottiwat muutamia, Raamatua selittäwän pyhäin isäin opetuksia, joita korottiwat yhtä juureen arwoon itse paawinkin rinnalla Romassa,

jollei wähän juurempaan. Vielä tämän lisäki sanoivat, ett'ei ne saata erehtyä, ja alkwat täyttä huuta huutaa: „oi, eikö siis nämät pyhät isät ymmärtäneet Raamatua?“ Mutta sanokoot hullut, mitä tahtonewat, lyy siinä heitä wastoin huuta sillä, mitä Kristus tässä sanoo: **ettekö tieneet, että minun pitää oleman niissä, jotta minun Isäni ovat?** Jumalan sana olkoon meillä kaikkea muuta korkeempana, ja siinä yksistään me rippuamme; sillä siellä on Kristus olemasja, eikä misjään muualla; sentähden on turhaa etsiä häntä muualta. Sillä kuinka olet siinä wakuuttawa minua siitä, että pyhät isät juuri oliswat ne, joisja Kristus olisi?

22. On siis tämä ewankeliumi kowa kolukselle kaikelle opille, lohdutukselle, ja mille muulle, joka ei ole Jumalan sanaa, eikä wuoda Jumalan sanasta. Senpätähden saatat nyt sanoa: „olkoon niin, korwita järki ja luonnollinen walkeus kuinka korpialle tahdot; en tahdo kuitenkaan minä puolestani rakentaa uskallustani siihen: lienewät pappis-kokoukset päättäneet ja paawi tahi pyhät isät opettaneet mitä tahansa; jääkööt omaan arwoonsja; mutta minä en tahdo siihen uskallustani rakentaa.“ Jos nyt tahtoivat tämän wapauden jättää minulle, niin me sillä tawalla sopinemme, että he saawat päättää ja asettaa, mitä tahtowat, mutta minä osaltani sanoa: „jos hyväkseni näkyy, niin pidän sen; mutta en juinkaan tee sitä jonkun erinomaisen hyvän työn nimellä.“ Mutta tuota eiwät juinkaan salli meille: sillä siihen ei he tyny, että näitä (heidän päätöksiansä ja asetuksiansa) tehtäisiin wapaasta mielestä, waan tahtowat vielä lisäki, että uskalluskin rakettaisiin niihin ja että niihin luottaminen on samasta arwosta, kuin uskominen Kristukseen ja Pyhään Henkeen. Tätä wäärää uskallusta ja luuloa alkäämme kärjiskö, kuin arwelemat, näitä pitäessjään tekewänsä hyvän työn, mutta sitä wastoin, näitä laiminlyödesjään tekewänsä syntiä. Sillä he sanowat, että se mitä paawi ja seurakunta säättää ja opettaa, on Pyhästä Hengestä ja Jumalan sanaa, sentähden tulee sitä uskoa ja pitää; joka kuitenkin on julkinen häpeemätöin walhe; sillä mitenkä saattawat tämän todeksi näyttää?

23. Niinpä niinkin, sanowat, kristillisellä seurakunnalla on Pyhä Henki, joka ei salli sen efsyä ja erehtyä. Minä vastaan, niinkuin jo sanoimme: seurakunta olkoon millinen tahansa,

ei ole sillä kuitenkaan ollut yhtä paljo henkeä, kuin Marialla; ja waikka Pyhä Henki hallitsi häntä, salli se kuitenkin hänen erehtyä meille esimerkiksi. Jos nyt itse Maria on epätietoisena, kuinka sitte wakuuttaisit minua [minun epätietoisena ollessani]? Mihinä sitte joudumme? Mihinä muualle kuin templiin, se on, meidän täytyy käsittää Jumalan sana, joka on taattua, eikä petä: siellä warmaan löydän Kristuksen. Sentähden, misä sana on, siellä tulee minunkin pysyä, jos muutoin siinä ripun. Niinkuin nyt tämä astuu keskelle kuolemaa, tunkeupi läpi ja eläwänä pysyy, niin tulee minunkin tunkea läpi kuoleman ja tulla elämään; niin ettei minua saa mikään estää eikä kumota, ei synti, ei kuolema eikä perkele. Semmoista lohduitusta ja uskallusta, kuin minulla on Jumalan sanasta, ei saata minulle mikään muu oppi antaa; sentähden ei ole muu oppi mitenkään päin tähän werrattawa.

24. Sentähden on tarpeellista hywin käsitellä, ja tätä vastaan asettaa sitä uskallusta, jota pannaan ihmisten ja pyhain isäin oppiin. Sillä Jumala osoitti tätä monissa muissakin esimerkeissä, että näkisimme, kuinka ei ollenkaan ole rakentamista ja uskaltamista ihmisiin, koska pyhätkin wälistä osaawat erehtyä; niinkuin luemme Apost. Tek. 15: 5 j. seur., että kohta, ei vielä yli kahdeksantoistakymmenen vuoden jälkeen Kristuksen taimaasen astumisen, tulivat apostolit ja etuisin joukko senaikuksia kristittyjä kokoon. Silloin tuli kysymykseen: pitikö pakanoita ympärileikkaukseen pakoitettaman? „Silloin nousivat muutamat fariseusten lahkokunnasta, jotka uskoneet olivat, sanoen: heitä pitää ympärileikkattaman ja käskeettämän Moosesen lakia pitämään“; tästäpä nyt kamppaus nousi, niin että koko joukko oli kaatua niitten puolelle.

25. Silloin nousivat ainoastaan Pietari, Paawali, Barnabas ja Jakobi ylös ja paneusivat vastaan, liiatenkin nousi Pietari ja teki tämän tuomion: miehet, rakkaat weljet, te tiedätte, että Jumala aikoja sitten walitsi (minun) meidän joukosamme, että pakanat minun suuni kautta ewankeliumin sanan kuulisivat ja uskoisivat. Ja Jumala, sydänten tulkia, todisti heille, ja antoi heille Pyhän

Sengen, niinkuin meillenkkin; eikä tehnyt yhtään eroitusta meidän ja heidän wälillä, puhdistain uskolla heidän sydämmensä. Miksi te siis nyt kiusaatte Jumalaa, että tahdotte opetuslasten laulaan panna sen ikeen, jota ei meidän isämme, eumekä mekään woineet kantaa? Waan me uskomme Herran Jesuksen Kristuksen armon kautta autuakiksi tulewamme, niinkuin hekin.

26. Katso, tässä oli nyt warsin monta uskowaista kristittyä koossa, seurakunnan vielä ollessaan wallan nuorena ja parhaimmallansa; ja Jumala sallii heidän kaikkein erehtyä, paitsi yffistään näitä kolmea tahi neljää, niin että, jos ei nämät olisi saapurilla estämässä olleet, olisi siellä efsyhtyksiä opetettu ja käsky asetettu wastoin Kristusta. Sittenkin olemme niin hulluja ja jokeita, ettemme muuta saata hokea kuin: „tätä pappis-kokoukset ja seurakunta sääsivät; ne ei saata erehtyä, ja mitä he päätävät, sitä on noudattaminen.“

27. Luemme myöskin, että nuot molemmat etuisimmatkin, nimittäin Pietari ja Barnabas, vielä tämänkin perästä lankeesivat, ja näitten kanssa kaikki muut Judalaiset; silloin nousi Paawali yffinään joukosta ja nuhteli häntä (Pietaria) julkisesti, niinkuin hän itse Gal. 2: 11 kirjoittaa. Jos siis tämmöiset pyhät kokoukset ja pyhät miehet efsyiwät, kuinka sitte meidänaikaisiin pappiskokouksiin uskaltaisimme? Jotka, wedettyinä apostolein pitämään kokousten rinnalle, raukeewat ihan wedeksi.

28. Miksiä sallii sitte Jumala näin käywän? Siksi, kuin hän tahtoo, ettemme koskaan uskaltaisi ihmisten sanoihin ja oppiin, waikka vielä kuinkakin pyhiä olisivat, wagn panisimme uskalluksemme yffistään hänen sanaansa. Sentähden, jos kohta joku apostoli tulisi, taikka joku enkeli taimaasta (niinkuin p. Paawali Gal. 1: 8, 9 kirjoittaa), ja opettaisi jotakin muuta, niin sanottakoon suoraan: „ei tämä ole Jumalan sanaa, sentähden en huoli sitä kuullakkaan!“ Niin, — semmoissaan se pysyy, ettei lasta muualla löydetä kuin templissä, tahi niissä, jotka Jumalan ovat. Etseipä Maria häntä lankoin ja tuttavain parissa, jotka epäilemätä olivat suuria, oppineita ja hurskaita ihmisiä; mutta siellä eiwät löydä häntä.

29. Samallaisia esimerkkejä ja kuvauksia tapamme muuallakin ewankeliumissa, jotka samaa osoittavat, ettei tule mitään muuta opettaa, kuin Jumalan sanaa, eikä muuta toista oppia otaksua, koska ei Kristusta muualta löydetä kuin Raamatusta. Niin luemme Joulu-päivänkin ewankeliumissa, Luukk. 2: 12, jossa enkeli, julistaen Kristuksen syntymistä, puhuu: tämä on teille merkiksi: te löydätte lapsen kapaloittuna makaavan seimeissä. Miksi ei hän anna äitiä Mariaa ja Jooseppia merkiksi, vaan ainoastaan kapaloit ja seimen? Siksi, ettei Jumala tahdo tässä näyttää meitä kenenkään pyhän pakinoille, ei itse äitinkään; sillä nämät kaikki saattavat erehtyä. Sentähden täytyy hänen osoittaa meille erityinen paikka, jossa Kristus makaa: se on, seimi, jossa hän warmaan löydetään, vaikka kohta Jooseppia ja Mariaa olisikaan saapuvilla. Tuo on sen werran sanottu: Kristus löytyy kapaloittuna läpimiten koko Raamatussa, niinkuin lapsi kapaloissaan. Saarna on nyt se seimi, jossa hän makaa, ja jossa hän on käsitetty ja josta meille ruokaa ja elantoa tuodaan. Nyt on tällä tosiaan suurempi kiilto, että Kristus makasi siellä, kussa nuot suuret pyhät, Maria ja Jooseppi, ovat, kuitenkin osoittaa enkeli tässä yksistään seimeen, jota hän ei tahdo ylenkatsotuksi. Tämä on tosiaan halpa yksinkertainen sana; kuitenkin makaa Kristus siinä.

30. Tätä samaa näemme muissakin historioissa: esimerkiksi pyhästä Simeonista, joka sai lupauksen Jumalalta, ettei hän ennen kuolemaa näkisi, kuin hän näkisi Herran Kristuksen. Hän tuli Pyhän Hengen vaikutuksesta templiin, siellä löytää hän lapsukaisen ja ottaa sen syliinsä. Tällä osoitetaan wain sitä, että Simeoni löytää Kristuksen templissä. Sentähden on tämä päätösten päätös, että Jumala tahdo waroittaa meitä ihmis-opeista, ettei niihin tule rakentaa, vaikka kuinka hyviä olisivat; vaan riputtakoon yksistään siinä ainoassa ja oikeassa merkissä, joka on Jumalan sana. Laske kaikki muu matkoihinsa: se lienee hywin ja oikein sanottua tai päätettyä; emme kuitenkaan tahdo sydämmellämme siihen uskaltaa.

31. Tämä on siis se lohdutus, joka meillä on tästä ewankeliumista, että koska

korkea kärsiminen, josta jo alussa puhuimme, tulee osaksemme, me silloin tiedämme, ett'ei mitään muualta lohdutusta löydetä kuin Raamatusta ja Jumalan sanasta. Ja sentähden kirjoitutti juuri Jumala, että me tämmöistä oppisimme hänen sanastaan, niinkuin p. Paawali Rom. 15: 4 sanoo: mitä ennen on kirjoitettu, se on meille opiksi kirjoitettu, että meillä kärsiwällisyyden ja Raamattuin lohdutuksen kautta toivo olisi. Tässä sanookin hän Raamatun lohduttawan, eli antawan kärsiwällisyyttä ja lohdutusta. Sentähden ei saada mitään muuta sielun lohdutusta löytyä wähimmissäkään kiusauksissa. Sillä jos mitään muuta olisi, jolla ihminen tahtoisi lohduttaa itseänsä, olisi tämä sitte kuinka suurta tapanja, niin on tämä kaikki epätaattawaa; siinä ajattelisi sydän alati: „oi, ken tiesi, lieneekö tämä oikeaa? Woi, jos tuon warmaan tietäisin, j. n. e.“ Mutta jos hän wain rippuu Jumalan sanassa, niin saattaa hän horjumata sanoa näin: tämä on Jumalan sana, ei se saada wähetellä eikä pettää, siitä olen wakuutettu. Mutta tämä on meidän ankarin käytävä sotamme, että pidämme (Jumalan) sanan ja siinä pysymme. Jos perkele tämän saa rewityksi sydämmestämme, kyllä me silloin hukassa olemme.

32. Sentähden olkaamme warustetut tätä vastaan, että jos joku tulee ja sanoo, ettei kristillinen seurakunta saada erehtyä, me silloin tietäisimme estää ja wastustaa häntä, sanoen: katso, tämä ei ole ihmisten, vaan Jumalan sana! Näin luetaan tässä ewankeliumissa, että (Kristuksen oma) äiti, joka oli täynnä, täynnä Pyhää Henkeä, kuitenkin erehtyi. Vielä tiedämme Apostolein Tekoraamatusta kristillisen seurakunnan olleen uskowaisia ja Pyhällä Hengellä lahjoitettuja sieluja, ja näitten kuitenkin kompastuneen, niin että olisivat asettaneet kristitömmän säännön, jollei muutamat olisi sitä estäneet. Sentähden ei tule uskoa mitään kokouksia eikä pyhiä, jolleiwät tuota meille Jumalan sanaa. Tämä siis on tämän ewankeliumin pääkappale ja päätös. Mutta mitä enempää tässä on, jätämme joutilaisten laiskurein juteltawaksi. Ja joka tuota tutkii, hän sen kanssa huofiaasti huomaa.

33. Siitä ovat moniaat komasti päätänsä waiwanneet, kuinka se oli ollaksensa mitä Luu-

kas (2: 40, 52) sanoo, että Kristus (kasvoi) menestyi wiisaudessa ja armoissa; koska hän kuitenkin oli täynnä armoa ja wiisautta kohta sikiimisestänsä asti äitinkohdussa. Tässä ovat häpeemättömästi wäärentäneet tekstiä selityksilänsä. Laske sentähden sinä tämmöinen heidän ajateltu lorunsa menemään, ja ymmärrä sanat kohdastansa, kuten kuuluvat, yksinkertaisesti, ilman kaikita selityksiä, näin: että hän yhä kasvoi ja wahvistui hengessä, aivan kuin toinenkin ihminen; niinkuin laweemmin tästä puhuimme ewankeliumin selityksessä lähimmäisenä sunnuntaina Joulusta (§ 124 j. seur.) [Amen.]

Toisessa saarnassa tämän tekstin johdosta on Lutheri puhunut näin:

1. Tämä ewankeliumi opettaa, että Jumala wastoin kaikkea ymmärrystä, niinkuin Ps. 4: 4 sanoo, ihmeellisesti taluttaa pyhänsä; ja että mitä korkeemmin hän niitä armoittaa, kunnioittaa ja koroittaa, sitä alemma painaa hän heitä ristin ja kärsimisen, wieläpä häpiän, pilkan ja ylöskatseen alle. Ihmimillinen järki opettaisi ja neuwoisi epäilemätä Jumalaa ei niin häpiällisesti ja rumasti pitelemään omaa poikaansa, (aivan kuin murhaajaa ja ryöväriä pidetään), eikä muodattamaan hänen wertansa; waan paljoa ennen panemaan kaikkia enkeleitä häntä käsilänsä kantamaan, kaikkia kuninkaita ja herroja kunnian oioitukseksella hänen jalkainsa eteen kumartumaan. Sillä sepä se ihmisen wiisaus on, ettei se mitään muuta näe, halaja eikä pyydä, kuin mikä on kunniallista, korkiaa ja kallista; ja sitä wastoin ei pakene eikä pelkää mitään enemmän kuin häpiää, ylöskatsetta, kärsimistä ja kurjuutta, j. n. e. Mutta Jumalan wiisaus kulkee kokonaan toisia teitä. Ihmisen mielestä ja ajatuksesta pitelee Jumala tylymmin ja kowemmmin omaa rakkahinta Poikaansa, kuin ketään muuta ihmistä maan päällä, jopa, juurikuin hän ei olisi Jumalan eikä jonkun ihmisen, waan perkeleen oma lapsi. Niin piteli hän rakkainta palveliaansa p:ä Johannes Kastajaakin, josta kuitenkin Kristus itse Matth. 11: 11 sanoo: kaikista niistä, jotka wainuista syntyneet ovat, ei ole yhtäkään

tullut, joka olisi suurempi kuin Johannes Kastaja; hänen saattoi Jumala siihen kunniaan, että portto tanssasi häneltä kaulan poikki. (Mark. 6: 16, 17.) Tämähän oli ruma ja häpiällinen kuolema.

2. Samalla tavalla piteli hän oman rakkaan Poikansa äitiäkin, niin että sentkin täytyi tätä koetella ja oppia, kuinka ihmeellisesti Jumala taluttaa pyhänsä. Osoittawatpa ewankeliumitkin kylliksi Jumalan aivan harwoin sallineen hänen nähdä ja koetella sitä, kuin olisi kunniallista, kallista ja ilahuttawaa, waan suurimmaksi osaksi täytyi hänen, esikuwaksi kallelle kristikunnalle, maistaa ihan kärsimistä ja ahdistusta, aivan kuin pyhä wanha Simeoni oli hänelle ennustanut. Tämän lisäksi puhuteli Kristus häntä toisinaan kowasti ja jyrkästi, ja ikäänkuin kolkosti suistaa hänen työnsä, kuten wastedes kuulla saamme.

3. Ofsi kurjuuksia, sepä ei halwin, on sekin, jonka hän tässä saattaa hänelle, että pistäyppi häneltä piiloon templissä, ja on aivan kauwan hänen haettawansa eikä löydettävänsä. Tämä lienee niin peljästyttänyt ja murehuttanut Mariaa, että olisi pian saattanut wajota epäilykseen, niinkuin itsekin tunnustaa, sanoen: isäs ja minä olemme murehtien etsineet sinua. Ajatellaamme wähan, millä mielin ja millä päin lie nyt tämä Maria ollut: tämän ymmärtää jokainen isä ja äiti hywin, mikä walitus ja sydämmen kipu silloin on, kuin joku rakastettu lapsi tapaturmaisesti heiltä katoa, eikä he muuta tiedä, kuin lapsen nyt olewan kaifeti hukassa. Ja koska tätä wain hetkenkin kestää, niin — woi, mikä murhe, mikä ulina, ja mikä walitus silloin kuuluu! Ei silloin maistu lohdutus, ei ruoka, ei juoma, ei uni, eikä lepo, waan on semmoinen murhe heidän sydämmessään, että tahtoisiwat ennen olla maan alla. Kuinka paljoa suuremmaksi karttuu tämä, jos sitä kestää koko päivän ja yön, tahi pidemminkin! Silloin ei tunnu tiima (hetki) wuodeksi, waan sadaksi wuodeksi.

4. Ja nyt, katso tätä äitiä. Hän hukkaa oman ainoan poikansa, jonka wertaa ei hänellä eikä kellekään muulla äitillä wielä ollut, eikä saata olla. Kristus on hänen ainoa poikansa, ja hän Kristuksen ainoa äiti, ilman luonnol-

listä isää, jopa tämä Kristus on Jumalan toinen ainokainen Poika, jonka Jumala on erittäin Marialle antanut ja uskonut, että hän sitä äitinä kaikella ahkeruudella korjaisi, hoitaisi ja wartioitsisi. Tämän oli hän tähän asti kaswattanut aiwan suurella waiwalla ja murheella, ja oli suojellut häntä monesfakin ahtaudessa wierasten ja wihollisten keskellä, siksi kuin tämä wähen karttui ijässä, niin että Marialla nyt saattoi olla suurin huwituksensa ja lohdutuksensa hänestä; ja nyt hän yhtäkkiä sen kadottaa, silloin juuri, kuin luuli olewansa kaikkein suruttomimpana lapsestaan, eikä tarwittewansa nyt enää yhtä paljon hänestä huolehtia kuin ennen. Nyt täytyi Marian kaiwata lastaan, ei tiimaksi eikä kahdeksi, ei wuorokauden ajaksi, waan koko kolme päivää, niin ettei hän muuta saattanut ajatella, kuin kadotaneensa hänen ijäksi päiväksi. Kuka woi tässä janoa tahti ajatella, kuinka ahdistettu ja kipiä Marian äitillinen sydän lie ollut koko kolme wuorokautta; niin että on ihme, kuinka hän jaksoi kestää tämmöisessä sydämmen murheessa.

5. Nyt ei ole tämä murhe ja kärsiminen sellaistaakaan, että se kohtaisi Mariaa tapaturmaisuudesta ja ilman hänen omaa syytänensä, ja jota niinmuodoin (Jumalan panemana) olisi woinut huokeemmin kantaa; waan vielä lisäksi rupee hänen omatuntonsfakin kantelemaan, ajattellessaan, mitenkä Jumala uskoi hänelle tämän lapsen, ja ettei sentähden kukaan muu, kuin hän itse, ole welwoitettu tästä wastaamaan, ja lie silloin epäilemätää tämmöisiä myrskyjä pauhannut ja jylsinyt hänen sydämmessään: „katso, sinä kadotit tämmöisen lapsen, eikä tähän ole kukaan muu syypää, kuin sinä itse. Sillä sinunhan tuli sitä wartioida ja hoitaa, eikä filmärpäykseksikään laskea pois näkywistä. Mitä mielit nyt wastata Jumalalle, ettet paremmin sitä katsonut? Tämän ansaitit sinä synneillä; ja olet nyt mahdotoin olemaan sille äitinä. Vieläpä päälliseksi ansaitit edellä kaikkein muitten ihmisten olla hänen kiroomansa, joka teki sinulle niin suuren kunnian ja armon, että walitti sinun omaksi äitiksensä!“

6. Tuntiessaan tätä sydämmessään, joutuu nyt Maria samallaiseen syntiin ensimmäisen äitimme Ewan kanssa, joka saattoi koko ihmis-

sukukunnan turmioon. Sillä, arweli hän, mitä omat kaikki muut synnit tämän suhteen, että aiwan huolettomuudesta kadotin tämän lapsen, joka on Jumalan Poika ja mailman Wapah-taja! Jos hän nyt kokonaan hukkaan tuli (joka kuitenkin mahdotointa oli), tahti jos Jumala jälleensä otti hänen tykönsä, olisi Maria ollut synnä siihen, että mailman lunastus näin estettiin. Tämä ja paljo muuta sellaista lienee epäilemätää johtunut hänen mieleensä ja kowasti peljästyttänyt hänen sydäntänsä; niinkuin muutoinkin omatunto on arka kalu, ja Mariassa, tässä hurskaassa sielussa, oli sangen arka sydän ja omatunto.

7. Koska Jooseppi ja Maria hämmästywät ja rupeewat walittamaan, kuinka oliwat murehtien etsineet häntä, wastaa hän: **Mitä te minua etsitte? ettekö tienneet, että minun pitää oleman niissä, jotka minun Isäni ovat?** Dpi nyt tästä kaikisfa hengellisissä kiusauksissa, koska mielit oikein lohduttaa joko muita tahti itseäs, Kristuksen kanssa lausumaan: „mitä auttaa niin juosta sinne ja tänne, niin itseään waiwata raskailla ja murheellisilla ajatuksilla, ikäänkuin ei tahtoisi Jumala enään osoittaa sinulle armoansa, eikä Kristus enään olisi löydettävänä; eikä tahdo ennen tytyä, kuin löydät hänet itfessäs ja tunnet olewas pyhä ja synnittäin. Mutta tästä ei tule mitään, waan tämä on kaikki hukkaan tehtyä työtä ja waiwaa.“ Etkö tiedä, ettei Kristus tahdo muualla olla, eikä ole muualta löydettävä, kuin niissä, jotka hänen Isänsä ovat? Ei sinä, jota sinä itse ja kaikki ihmiset omat ja omistawat. Ei wika ole Kristuksessa, eikä hänen armossaan; hän on ja pysyy kyllä hukkaamattomana ja tarjoo itfensä aina löydettäväksi. Mutta sinussa on wika, ettet häntä oikein etsi, missä hän etsittäwä on, koska päättelet tuntemisen jälkeen ja luulet häntä löytäwäs ajatuksillasi. Sinun on tuleminen sinne, joka ei ole omaas eikä jonkun muun ihmisen, waan Jumalan oma työ ja hallitus, nimittäin: hänen janaanfa; siellä löydät hänen, siellä kuulet ja näet, ettei hänessä ole wihaa eikä armottomuutta, niinkuin itse pelkäät, waan fulaa armoa ja sydämmellistä rakkautta sinua kohtaan, ja että hän ystäwällisenä, lempiänä Wälimiehenä puhuu rakahinta ja

parhainta puolesta Jhänsä edessä. Eikä hän laskeakaan tämmöistä kiusausta päälles sentähden, että mielisi sinua hyljätä; waan että sinä yhä paremmin oppisit tuntemaan hänen ja sitä kiintiämästi pitäyisit hänen sanaansa, ja nuhtelisit omaa ymmärtämättömyyttäs, ja oppisit näkemään, kuinka sydämmellisesti ja uskollisesti hän tarkoittaa parastas.

8. Katso, tässä ilmaantuu tämän ewankeliumin jalo oppi, kuinka meidän tulee Kristusta oikein etsiä ja löytää, se osoittaa meille sen oikean lohduituksen, joka rauhoittaa murheellisia omiatuntoja, niin että kaikki pelko ja ahdistus katoa, ja sydän ihastuu jälleensä ja ikäänkuin syntyy uudestaan. Mutta lujalle

siinä ottaa, ennentuin siihen saakka tullaan ja tätä käsitetään. Ennen tähtyy sinun hawaita ja koetella kaiken Kristuksen etsimisen muualta olewan hukkaan tehtyä ja turhaa työtä, eikä kuitenkään lopuksi sinulla muuta neuwoa olewan, kuin kääntyä pois itsestäs ja kaikesta inhimillisestä lohduituksesta ja rippua yksistään sanasja. Muussa ruumiillisessa onnettomuudessa ja häädssä etjinet lohduitusta siinä, joka meidän on, (niinkuin) rahassa, tawarassa, ystämissä ja tuttavissa; mutta tässä asiassa pitää sinulla olla jotakin muuta, joka ei ole ihmisten, waan Jumalan omaa, nimittäin sana, jolla hän asioitjee meidän kanssamme ja me hänen kanssanja.

N:o 16. Toisena Sunnuntaina Loppiaisesta.

Ewank. Joh. 2: 1—11.

Ja kolmantena päivänä oli häät Galilean Kanaasja ja Jesuksen äiti oli siellä. Niin Jeesus ja hänen opetuslapsensa kutsuttiin myös häihin, j. n. e.

1.

Awiosäädystä on jo ennen kylliksi kirjoitettu. Tämän nyt jättänemme ja tässä ewankeliumissa puhunemme kolmesta asiasta: ensiksi, siitä lohduituksesta, jonka awiokumppanit awiosäädysensä saawat tästä historiasta. Toiseksi, ushasta ja rakkaudesta, jota tämä ewankeliumi osoittaa. Kolmanneksi, näitten häitten hengellisestä merkityksestä.

2. Ensiksi on se tässä suureksi kunniaaksi tälle säädylle, että Kristus itse äitinsä ja opetuslapsinensa tulee häihin. Tämän lisäksi on vielä hänen äitinsä siellä häitä valmistamassa; niin että näkyy, kuin olisi nämät (ylkä ja morsian) olleet Marian köyhiä lähimpiä sukulaisia taikka naapureita, ja Marian olleen siellä morsiamen äitin sijassa. Ei ollut warmaankaan täällä enemmän, kuin yhdet häät, eikä niissäkään mitään korskaa. Sillä Kristus eli oppinsa jälkeen, niin ettei mennyt rikasten, waan köyhäin pariin; ja jos hän joskus meni suurten ja rikasten seuroihin, silloin nuhtele

ja soimaa hän heitä, niin että hän sieltä palasi mihattuna ja vähän kiitettynä; sitä vähemmän hän heitä koskaan kunnioittaa jollakulla ihmetyöllä, niinkuin hän täällä tekee.

3. Niin on nyt toiseksi korkia kunnian osoitus siinä, että Kristus suurella ihmetyöllä lahjoittaa hymää miinaa näihin köyhiin häihin, ja tulee tällä lailla morsiamen ylimmäiseksi juoman-lasiksi; eikä liene, ken tiesi, hänellä ollutkaan mitään kultaa eikä muuta kallista kappaletta hänelle antaa. Tämmöistä kunniaa ei hän ikään tehnyt fariseusten säädylle. Sillä hän mahwistaa tällä awioliiton olewan Jumalan työn ja järjestyksen, olkoon tämä sitte kuinka ylenkatsottua tahti halpaa tahansa ihmisten silmissä, kuitenkin tuntee Jumala työnsä ja rakastaa sitä. Ovat meidänkin Raikafsemme usiasti sanoneet ja saarnanneet awioliiton olewan yksistään Jumalan asettaman säädyn. Kuka sitte ne muut asetti? Epäilemätä ei Jumala, waan perkele ihmistenjä kautta. Kuitenkin pakenemat, hylkäävät ja

häväifewät he fitä, ja owat niin pyhät, ettei wät itse antau awiofäätyyn, jota hywinfin tarwitfifimat ja heidän pitäifi: waan eiwät vielä fuuren pyhyytensäkään wuofsi tule häihin, ikäänkuin olifimat itse Kristusta pyhemmät, ja hän, koska rohkeni häihin mennä, faastainen fyntinen.

4. Ruin nyt awiofäädyllä on femmoinen perustus ja lohdutus, että on itse Jumalan fäättäjä, johon niinmuodoin Jumala mielistyy, ja jota Kristus itse näin kunnioittaa ja lohduttaa, tulifi fyystä kyllä jokaisen rakastaa ja armossa pitää fitä, olla hywillä mielin ja ilolla kärsiä kaikki, mitä fiinä raskaalta tuntuu, waikka vielä kymmenen wertaa raskaammalta tuntuifi, warmana fittä, että Jumala pitää tämän fäädyn rakkaana. Sillä tästä se tuleekin, että awiofäädyssä kohtaa niin paljo waiwaa ja mielihahaa ulkonaisen ihmisen fuhteen, tästä nimittäin, että kaiken, mikä on Jumalan sanaa ja tekoa, pitää ulkonaiselle ihmiselle oleman karwasta, katteraa ja waikaa, jos se muutoin on autuaalista olewa. Sikfi onkin tämä sellainen fääty joka monenkaltaisella waiwalla, työllä mielihahalla, ristillä ja kaikellaisella kurjuudella waatii ja harjoittaa uskoa Jumalaan ja rakkautta lähimmäifteen; jommoista aina wälttämätää seuraa kaikkea Jumalan sanaa ja asetusta. Näistä kaikista pääfewät hywin ne puhtaat huoripukit, pyhät hempulaiset ja fodomalaiset, jotka ulkona tästä Jumalan asettamasta fäädyssä palwelewat häntä omais ajatustensa jälkeen.

5. Täsfä ofoittaaakin Kristus tahtowanfa täyttää mitä awiofäädyssä puuttuu, koska antaa wiinaa, fitä puuttuessfa, ja tekee tätä wewetowedestä. Ikäänkuin tahtoifi hän sanoa: waikka teidän täytyy juoda wettä, se on, kärsiä murhetta ja karwautta ulkonaisessa menossanne: noh, mitäpä tuosta fitte! Minä olen sen teille makiakfi tekewä ja muuttama weden wiinakfi, niin että murheenne muuttuu teille ilokfi ja halukfi. En tee minä kuitenkaan fitä niin, että heittäifin eli kaadattaifin weden pois; jääköön se jällelle, jopa tällä minä enififi täntän astiat ylönsä täyteen. Enpä minä wapauta awiofäädyssä murheistanfa, waan vieläpä lifään

kuormaa fiihen: fiinä on niin kummasti käypä, ettei fitä kukaan muu, kuin koeteltut, ymmärrä, nimittäin näin:

6. Jumalan sana, jonka kautta kaikki kappaleet luodaan, woiniessa pidetään ja muutetaan, on tämän tekewä: Jumalan sana on se, joka muuttaa weden wiinakfi, ja mafeuttaa awiofäätyne muifeuden. Että Jumala fääfi awiofäädyyn, 1 Mos. 2: 22, fitä ei tiedä pakanat ja uskottomat; sentähden pysyifin heillä wesi wetenä, eikä muutu koskaan wiinakfi: sillä he eiwät tunne minun haluani ja mielihuofiotani awiofäätyyn; he jos tuntifimat sen, niin fäifimat femmoisen halun minun fuofiooni, etteiwät puolekfikkaan tuntifi murheitansa, jopa, tuntifimat niitä ainoastaan ulkonaisesti, mutta ei yhtäkään fifällijesti. Tämä, näet, olifi oikia tapa tehdä wettä wiinakfi, fefoittaa minun mielihuofiotani sinun mielihahaa ja pitää niitä rinnatusten, niin hukuttaifi totta totifesti minun mielihuofioni sinun mielihahas, ja tekifin fiitä hyvän mielen. Mutta tämmöistä mielihuofiotani et woi muualla nähdä ja oppia, kuin sanassani, niinkuin tästä 1 Mos. 1: 31 kuuluu: **Jumala katsoi kaikkia, mitä hän tehnyt oli ja katso, ne oliwat jangen hywät.**

7. Täsfä tekee Kristus kansfa ymmärrätämäkfi, ettei hän moiti häitten kulutusta tahi muuta fiihen sattuwata, niinkuin morsianpukua, iloa, ruokaa ja juomaa, maakunnan harjoituksen ja tawan jälkeen; joka kuitenkin näkyy olewan yllöllisyttä, hukkaa kustannusta, ja mailmallifia asioita; kumminkin niin, että kaikki tämä olkoon kohtuullista ja häihin fopiwaa. Sillä täytyyhän morsiamella ja yljällä olla pukunfa, ja häawierailia fyötääwä ja juotawaa, jos mieli heidän iloisina olla. Ja tämmöinen valmistus ja meno faattaa kaikki aikoihinsa tulla hywällä omallatunnolla. Sillä Naamattu puhuu fiellä ja täällä tästä asiasta, niinikään morsianpuwusta, häawaatteista, häawieraista ja hääruiista, jopa ewankeliumimmein tästä kirjoittaa. Ja 1 Mos. 24: 53 luetaan, että **Abrahamin palweliat toiwat Jfatin morsiamelle Rebealle hopia- ja kultakaluja ja waatteita, waan hänen weskjellenfä ja äitillensjälkälleitä kaluja.** Eikä tarwitfe kenenkään ollenkaan totella noista muifeista ulkokullatuista ja it-

sekaswaneista pyhistä, joille ei muu kelpaa, kuin mitä he itse tekewät ja opettawat, ei wätkä karsi tytön seppelettä kantawan tahi wähäisen itseänsä koristelewan.

8. Semmoisesta ulkomenosta ei huoli Jumala, kuin wain usko ja rakkaus psyyppi, ja jos se, niinkuin sanottiin, tapahtuu kohtuullisesti ja kunkin fäädyn ja warain jälkeen. Sillä ehkä nämät häät Kanaassa olivat köyhät ja pienet, oli siellä kuitenkin kolme pöytää, niinkuin nähdään sanasta: arhitricinius, joka tässä edeskäywäksi nimitetään, sentähden että hänellä oli huolenpito kolmen pöydän wäestä. Tätä nyt ei tehnyt itse ylkä, waan hänellä oli joku muu siansansa palweliana. Niin näemme heidän wiinaakin juoneen. Jos nyt tässä päätettäisiin heidän köyhyytensä suhteen, olisivat he saattaneet ja heidän olisi pitänytkin olla ilman kaikkea tämmöistä, niinkuin wälistä meidänkin kesken tapahtuu. Eikä liene liioin wieraat wain sammuttaneet janoansa wiinalla, koska edeskäypä fanoo, kuinka ensisti on annettava hyvää wiinaa ja sitte, wierasten juomuttua, huonompaa. Kaiken tämän sallii nyt Kristus, ja onkin se sallittawaa, ettei siitä tehtäisi omaatuntoa. Ei niitäkään sowi tuomita perfeleen omiksi, jotka tässä ehkä joiwat janoansa enemmän ja tuliwat iloisiksi; muutoin täytyisi sinun syyttää Kristusta, että hän lahjallaan antaa tilan tähän, ja hänen äitinsä vielä ruokoileekin tästä, niin että kumpainenkin, Kristus ja hänen äitinsä, owat syntisiä, jos nuu muikiat pyhät tässä tuomita saawat.

9. Mutta meidän aikamme ylöllisyys on aivan peräti tawatointa, koska ei ainoastaan syöä ja juoda, waan ahmataa ja ryyppitään, juomutan ja päihdytään, ja eletään niin, kuin olisi ylönfyöminen ja ylönjuominen wasta warsin taitto ja miehuus, koska ei tätä tehdä sitä warten, että oltaisiin iloisiaan, waan tultaijiin juomuksiin ja hurjiksi. Mutta mitä tämmöisistä puhuminenkaan! Ne owat sikoja, eikä ihmisiä; tämmöisten pariin ei tulisi Kristus, eikä lahjoittaisi heille wiinaa. Samoin on ylöllisten waatettentkin laita. Ne ei ole hääpuku, waan kiielloksi ja prameudeksi; ja joilla enimmäen on hopiaa, kulta, helmiä, kalliita kiviä, silkkejä ja pittejä päällänsä, ne tahtowat olla etui-

simpia ja parhaimpia, joita toki aasitkin, jopa seipäät ja pölkyt saattaisiwat kantaa päällänsä.

10. Mikä sitte on kohtuus? Sen opettakoon järki ja muitten maakuntain ja kaupunkien esimerkit, joissa ei ole mokomaa ylöllisyyttä ja prameutta. Mutta sanoakseni ajatustani, luulisin minä talonpojan olewan hywin hääpukeesa, jos hänellä olisi toista wertaa paremmat waatteet, kuin mitä hän käyttää joka päiwäisissä töisfään. Samate porwarin. Wapafukuinen olkoon kahta wertaa korkempi porwaria. Kreimi kahta wertaa korkempi wapafukuista, ja ruhtinas toisen werran korkempi kreimiä, ja niin edespäin. Samoin olisi ruoka, juoma ja wierasten luku sowitztawia kunkin fäädyn ja arwon mukaan, ja rawitseminen olewa wiattomaksi iloksi, eikä juoppoudeksi ja hulluudeksi.

11. Mutta tässä kysynee nyt joku: onko sitte synnistä pitää soittoa ja hyppeä häissä, warjinkin koska sanotaan hypyllä olewan muasfaan monta syntiä? Dienewätkö Judalaiset hyppeissä hypelleet, en tiedä. Mutta missä se on maan tapana, yhtä hywin kuin kutjua wieraita, olla kaunistettuna, syöä, juoda ja iloita, siitä en tiedä muuta (synniksi) tuomita kuin mitä on ylöllistä ja haureellista. Mutta että sen ohessa syntiä tehdään, siihen ei ole yksittään hyppeä synnä; tehdäänhän tuota syntiä pöydässä, wieläpä itie kirkossakin. Niinkuin ei liioin ruuassa ja juomassa ole syntä siihen, että moniaat niistä sioiksi käywät. Niin on hyppeinkin laita. Missä tätä kainoudella ja siweydeillä tehdään, siellä jätän hälle oikeutensa ja tapansa, ja hyppeleen kanssa. Ei usko, eikä rakkaus katoa tanssimalla eikä istumalla, saati wain siinä olet kaino ja kohtuullinen. Hyppelewähän pienet lapset synnittömästi; tee sinäkin samoin, tule lapsiksi, silloin ei wahingoita sinua hyppeä, mutta jos hyppeä olisi itesefään syntiä, eipä sallittaisi sitä lapsilleenkaan. Olkoon nyt tämä kyllin sanottu häistä.

12. Palataksemme nyt jälleen ewankeliumiimme, huomaitsemme toijeksi Kristufesssa ja äitijänsä rakkauden esimerkin. Mitä palwelee emäntänä, ja Kristus tunnioittaa taloa läsnäolollaan, ihmetyöllään ja lahjallaan; ja kaikki tämä koituu yljälle, morsiamelle ja wieraille hyväksi,

jommoinen aina rakkauden ja sen töitten luonto onkin. Tällä tahtoo nyt Kristus houkutella kaikkein sydämiä uskaltamaan häneen, joka on altisna kaikkia auttamaan, mieläpä ajallisisjain asioissa, eikä hylkää ketään uskowaijista misjään hädäsä; koskeoon tämä sitte ajallista tahti ijankaikkista parasta: jopa, ennen täytyy veden muuttua wiinaksi ja kaikkein luotuin muuttua uskowaijsten tarpeiksi. Uskowaisella pitää kyllä oleman; tätä ei tykene kukaan estämään.

13. Mutta tässä ewankeliumissa on meillä vielä ihmeellisempi uskon esimerkki. Hän sallii hädän nousta korkeimmalleen, että kaikki läsnäolewaijset tuntevat puutteen, eikä siellä löydy mitään apua eikä neuwoa sitä vastaan. Tässä osoitetaan Jumalan armon luonto, ettei siitä anneta kellenkään osaa, jolla vielä on kyllä eikä tunne puutettansa; sillä armo ei ruoti täysinäijä ja ravituita, waan ifoowaisia, kuten jo usein olemme sanoneet. Ken vielä on wiisas, wäkewä, hurstas, ja hawaitsee jotakin hywää itjesjäsä, eikä ole köyhä, wiheliäinen, sairas, syntinen ja mieletöin, ei se saata tulla Herralle Kristukselle seuraan, eikä armoa saada.

14. Mutta ei hän liioin anna kohta paikalla, mitä tarwitaan ja anotaan, waitka tunnetaan puutosta, waan hän werkkaillee, koetellaksensa uskoamme ja uskallustamme, samoin kuin hän tässäkin teki. Jopa, mikä vielä katkerampaa on, hän teeskentelee ikäänkuin hän ei ollenkaan tahtoisi auttaa, waan vastaa tyylysti ja kowasti. Niin tekeekin nyt tässä äitilleen. Niti tuntee ja walittaa hänelle puutosta, anoo kanssa apua ja neuwoa nöyrällä ja siwiällä tavalla. Si sano: rakas poikani, toimita meille wiinaa; waan ei heillä ole wiinaa. Tällä liikuttaa hän wain Kristuksen lempeyttä, johonka kokonaan uskaltaa. Ikäänkuin tahtoisi sanoa: hän on niin hywä ja armollinen, ettei rukousta tarwita; minä tahdon wain ilmoittaa hänelle puutoksen, niin hän totta itsestjäsä tekee enemmän kuin rukoillaankaan. Tämöinen on uskon luonto: näin se ajattelee Jumalan hywyydestä, eikä epäile niin oleman; sentähden uskaltakin se rukoilla ja wetää hätänsä esiin.

15. Mutta huomaa, kuinka tyylysti Kristus tässä näkyy kieltämän äitinsä nöyrän rukouksen, jonka se kuitenkin tuopi edes warjin

suurella uskalluksella. Tästä näet, mikä näköinen usko on. Mitä on sillä nyt edesjäsä? Sulaa tyhjyyttä ja pimeyttä. Se tuntee puuttesensa, eikä huomaa misjään mitään apua; mieläpä käypi Jumala hänelle wieraaksi ja oudoksi, eikä tunnustele häntä, niin ett'ei siinä mitään jää jällelle. Niwan näin tapahtuu omassa tunnossakin, kuin me tunnemme synnin ja puutteen wanhurskaudesta, tahti kuoleman hädäsä, koska tunnetaan hengellisen elämän puutosta, tahti helwetin ahdistuksessa, koska ijankaikkinen autuus on puuttumaisilansa: silloin tosin ikäwöimme ja kolkutanamme, silloin rukoilemme ja etsimme synnimmäsä nöyryydesä, päästäksemme wapaiksi synnin ja kuoleman ahdistuksesta; waan hän teeskentelee, niinkuin silloin wasta synnit oikein kimpuihimme karkaisiwa, kuolema pysyi eikä helwetti lakkaisi. Niinkuin hän tekee tässä äitillensä, jonka puutoksen hän kieltämijällensä tekee suuremmaksi ja raskaammaksi, kuin se oli, ennenkuin äiti oli puhutellut häntä. Sillä nyt näkyy, kuinka olisi kaikki hukassa, jopa, ainoakin lohutus mennyttä, johon hän uskalti tässä puutteessa.

16. Tästä on nyt usko oikiasa kiwoitukseensa. Niin tajua siis, mitä hänen äitinsä tekee ja mitä meille opettaa. Kuinkakin kowalta hänen sanansa kuulunewa, kuinkakin tyylystä hän näkyynee, ei ota Maria sittenkään tätä sydämmesjäsä wihaksi eikä sotiwaksi wastoin hänen lempeytjäsä, waan seisoo mahwana ajatuksessaan hänen kuitenkin olewan lempiän, eikä anna tämän kolauksen itseltjäsä sitä luuloa ryöstää, niin että hän sydämmesjäsä tekisi hänelle sen häpiän, ett'ei pitäisi häntä lempiänä ja armollisena; niinkuin epäuskoiset tekewät, jotka kohta ensi wastaukselta takaperin taltuwat, eiwätkä usko Jumalasta muuta, kuin mitä tuntewat, niinkuin orhiit ja muulit tekewät, joilla ei ymmärrystä ole, Ps. 32: 9. Sillä jos Kristuksen äiti olisi ottanut nämät kowat sanat peljätyskiseksi itsellensä, olisi hän totta murheellisena ja waiti mennyt matkoihinsa; mutta nyt käskeisjäsä palweliamin tehdä mitä hän heille sanoo, osoittaa Maria jo wäistäneensä tämän kolauksen, eikä odottawansa häneltä muuta kuin sulaa lempeyttä.

17. Miksi helvetin puuskauffekki luulifit sen, kuin ihmistä hädäsänsä, liiatenkin oman tunnon korkeissa tuskissa, se kolaus kohtaa, että tuntee ikäänkuin janoisi Jumala: **mitä minun sinuun tulee?** Totta totisesti, ihmisen täytyy silloin epäillä ja toivottomaksi käydä, jollei hän tiedä ja tunne tämmöisten Jumalan menetysten luontoa, ja ole harjaantunut uskossa. Sillä hän tekee tuntoinsa jälkeen, eikä ajattele muutoin Jumalasta, kuin miten sanat kuuluvat. Hän tuntee sulaa vihaa ja kuulee sulaa armottomuutta; sentähden hän ei pidäkään Jumalaa muuna kuin vihollisena ja suuttuneena tuomarina. Miten hän Jumalasta ajattelee, semmoisena hän hänen tapaa, eikä saata niinmuodoin häneltä toivoa mitäkään hyvää. Tämä, näet, on kieltää Jumala kaikin hywinensä. Siitä seuraa sitte Jumalaa pakeminen ja vihaaminen ja se toivotus, ettei Jumala oliskaan Jumala, jopa, kaikellainen Jumalan hämäistys, epäuskon kauheimmat hedelmät.

18. On siis tämä tässä ewankeliumissa etuisin ja merkillisin kappale, että meidän tulee antaa Jumalalle se kunnia, että hän kuitenkin on lempiä ja armollinen, joskin kohtaa hän toisellaiselta näkyy, toista puhuu ja kaikki mieli ja kaikki tunto toista todistajii. Tällä hän surmaa luonnollisen tuntemisen, ja wanha ihminen hukkuu, niin ettei mitään tunteminen, vaan sulaa usko Jumalan lempeyteen jääpi meihin jällelle. Sillä tässä näet, kuinka äiti pitää wapaan uskon, ja jättää siitä meille esikuwan. Maria on luja siitä, että Jumala sittenkin on armollinen, waikka ei hän tätä tunnekaan. Tosi onkin, että hän nyt toista tuntee ja toista usko. Sentähden jättäypi ja sulkeupi Maria Jumalan wapaasen hywyhteeseen, eikä määrää, ei aikaa eikä paikkaa, ei tapaa eikä mittaa, ei personaa eikä nimeä, tehköön Jumala kuten ja miten hyväksi näkee; jollei tämä tapahdu atrian aikana, tapahtuu se ainakin atrian lopulla tahti jälkeempäin. Että hän nyt vastaa minua näin tylysti ja panee minun häpeemään kaikkein wierasten nähden, ja meidän kaikkein täytyy punestua, sen hywin sulattanen (käräinen) itsesfäni: hän on karwas olewinansa, mutta on kuitenkin mafia, tuon tiedän. Oi, tehkäämme mekin samoin, niin olemme oikeita kristittyitä.

19. Mutta huomaa tässä, että Kristus, näin lowasti äitiänsä kohdellessaan, ei wain anna meille äsken mainitun uskon esimerkkiä, vaan vielä wahwistaakin sen totuuden, ettemme Jumalan afiasa eli palveluksessa saa tuntea isää eikä äitiä, niinkuin 5 Mos. 33: 9 kuuluu: **joka sanoo isällensä ja äitillensä: eu minä nähnyt heitä; eikä tunne weljiänsä, eikä tiedä pojista; sillä ne pitävät sinun sanas, ja kättewät sinun liittos: he opettawat sinun oikeutes Jakobille, ja Israelille sinun lais.** Ei ole mitään suurempaa waltaa maan päällä, kuin isän ja äitin walta; kuitenkin se loppuu, milloin Jumalan sana ja Jumalan työt alkawat: sillä jumalallijissa asioissa ei tule isän eikä äitin, sitä wähemmin piäspan taikka muun ihmisen, vaan yksistään Jumalan sanan opettaa ja johdattaa. Ja jos isäs ja äitis käskiji, opettaiji tahti rukoiliji sinua tekemään jotakin wastoin Jumalaa ja Jumalan palveluksessa tekemään semmoista, jota ei Jumala selwästi waatinut eikä käskent, niin sano heille: **mitä minun sinuun tulee?** Niin tekee Kristus tässä: hän ei tahdo eninkään tehdä tätä jumalallista ihmetystä juuri silloin, kuin hänen oma äitiänsä siitä waati.

20. Sillä owatpa isä ja äiti melwolliset, jopa juuri Jumalan säätämät opettamaan ja johdattamaan lapsiansa Jumalalle, eikä tätä oman luulonja ja oman hartautensa jälkeen, vaan Jumalan käskystä, niinkuin p. Paawali Ef. 6: 4 sanoo: **te isät, kaswattakaat lapsianne kurituksessa ja Herran nuhteessa: se on, opettaakaat heihin Jumalan sanat ja käskyt, niinkuin itsekin olette oppineet, eikä onnia mieltelmianne.** Näet siis tässä Kristuksen äitin osoittawan palveliat pois itsestänsä Kristukselle, eikä sano: **mitä minä teille sanon, se tehkää, vaan: mitä hän teille sanoo, se tehkää.** Jos nyt tahdot oikein opettaa, niin näytä kaikki Jumalan sanan. Niinpä tulee näitten Marian sanain: **mitä hän teille sanoo, se tehkää, olla kristikunnan jokapäiwäiset sanat, jotka kumotkoot kaikki ihmisopit, ja kaikki mitä ei nimen omaan ole Kristuksen sanaa.** Jopa, uskottakoon warmaan sen, mitä käsketään ulkona Jumalan sanasta ja yli Jumalan sanan, ei eninkään olewan oikian kristillisen seurakunnan käskyjä, niinkuin he

kerskaten valehtelevat. Sillä Maria sanoo: **mitä hän teille sanoo, se, se, se tehkää, eikä muuta; lieneekin tässä kylliksi tekemistä.**

21. Näetkin tässä, kuinka ei usko koskaan pety, ja ettei Jumala sitä hylkää, vaan antaa enempää ja kunniallisempaa kuin rukoillaankaan. Sillä tässä ei anneta ainoastansa wiinaa, vaan kallista ja parasta wiinaa, ja tätä kofolta (runsaasti). Tällä hän herättää ja houkuttelee meitä uskaltamaan itseensä, vaikka hän wiivyttelee. Hän on totinen, eikä voi kieltää itseänsä: hän on hyvä ja armollinen, se täytyy hänen itsestänsäkin tunnustaa ja todistaa sanassansa, jollet häntä wain estä, hänelle aikaa, sias ja tapaa siihen jättämätä. Totisesti, yhtä vähän kuin hän saattaa kieltää itseänsä, yhtä vähän saattaa hän avuttomaksi jättää sen, joka wain kärsiwällisesti odottaa jaksaa.

Häitten hengellistä merkitystä.

22. Kolmanneksi puhuttakoon myös lyhyesti häitten hengellisestä merkityksestä. Niin hyvin nämät, kuin kaikki muut häät kuwaawat oikiaa ylkää Kristusta ja hänen oikiaa morsiantansa seurakuntaa; niinkuin Matteuksen ewankeliumin luk. 22: 2, j. seur. tämän kylliksi osoittaa. Nämät häät pidettiin **Galilean Sanaassa**, se on, kristikunta alkoi Kristuksen aikoina ja pysyy mieläkin niitten joukossa, jotka ovat Judalaisten kaltaisia. Mutta Judan kansa kuwataan **Sanaalla**, joka merkitsee **kiiwautta**, sillä Judalaiset harjoittelivat itsiänsä suurella ankaruudella laisja ja pitänsiwät suurella kiwaudella lain töihin, niin että heitä Uudessaakin Testamentissa kaikin paikoin kutsutaan kiwastelioiksi eli harrastelioiksi, erinomattain Rom. 9: ja 10: 2. Luonnollista onkin, että missä laki ja lain työt ovat, siellä on kansja kiwautta ja keskinäisiä riitoja, koska, toinen aina tahtoo olla toistansa parempi: mutta liiatenkin asetuwat he uskoa vastaan, joka ei arwaa heidän töitänsä mikfikään, vaan kerskaa yksistänsä Jumalan armosta. Missä nyt Kristus on, siellä löytyy aina tämmöisiä kiwastelioita, ja hänen häitänsä pidetään kiwaus-kaupungissa; sillä ewankeliumin ja

uskon kowalla asuu aina kiwaita Judalaisia ja tekopyhiä, jotka sotiwat uskoa vastaan.

23. **Galilea** merkitsee **rajaa** eli **rajamaata**, jossa toisesta maakunnasta tullaan toiseen, ja merkitsee myös kiwauskaupungin wäkeä, joka asuu lain ja ewankeliumin välillä, ja joka mieli siirtyä töistä ulos uskoon, laista kristilliseen wäpanteen; niinkuin muutamat siihen aikaan tekivät, ja vielä tekewät. Mutta suurin osa jää töihin ja rajalle, niin etteiwät woi ehtiä uskoon, eikä tehdä hyviä töitä, vaan peittawät ja pettäwät itseänsä yksistänsä hywain töitten wäärällä kiillolla ja paisteella.

24. Mutta että **Kristusta kutsuttiin häihin**, se merkitsee hänen kuuman ennen olleen luvatus laisja ja profetoissa ja häntä sydämellisesti odotetun ja kaimatus tekemään wettä wiinaaksi, se on, täyttämään lakia, rakentamaan uskoamme ja tekemään meistä oikeita Galilealaisia. Hänen opetuslapsensa kutsuttiin myös häihin. Tällä kuwataan, kuinka odotettiin Kristuksessa suurta kuningasta, jonka tuli pitää monta apostolia ja opetuslasta, että hänen sanansa tulisi runsaasti saarnatuksi joka paikassa. **Jesuksen äiti oli myös siellä**, se on, kristillinen seurakunta Judan kansassa oli myös siellä etuisimpana häiwieraista; sillä Kristus oli erinomattain luvattu Judan kansalle y. m.

25. Wedellä täytetyt **kuusi kiwastiaa**, joista Judalaiset pesiwät itsiänsä, ovat Wanhan Testamentin kirjat, jotka lailla ja käskyillä ainoastaan ulkonaisesti puhdistiwat ja hurskauttiwat Judan kansaa. Sentähden sanookin ewankelista: **wesiastiaain olleen pantuina Judalaisten puhdistamisen tawan jälkeen**. Itkäänkuin tahtoisi sanoa: ne kuwaawat ilman uskoa syntynyttä puhdistusta töitten kautta, jotka ei koskaan puhdistu sydäntä, vaan pikemmin sitä saastuttawat, joka on judalainen, mutta ei kristillinen ja hengellinen puhdistus. Mutta että on kuusi kiwastiaa, se merkitsee töitten harjoittajain waiwaa ja työtä tässä puhdistuksessaan. Sillä sydämmelle ei lähde fiitä yhtäkään lepoa, koska vielä yksi astia, nimittäin seitsemäs päivä eli sabatti, puuttuu, jolloin lewätään töistä ja ollaan wain Jumalan waiwuttettawia. Sillä työpäiwää on kuusi, joina

Jumala loi taivaan ja maan, ja käski meitä työtä tekemään. Seitsemäs päivä on lepopäivä, jolloin ei raadeta lain töillä, vaan pysytään alallansa, ja ollaan Jumalan vaikutettavia uskossa.

26. **Wesi kiwiastioissa** on lain ymmärrys, jota omatunto noudattaapi, ja on käsitetty poofstawissa (kirjaimissa), niinkuin kiwiastioissa. Nämät ovat **kiwestä**, samoin kuin Moosesen taulut, ja kuwaawat uppiniiskaista Jumalan kansaa. Sillä miten heidän sydämensä on mieltynyt lakia kohtaan, siten on lakikin heitä kohtaan. Laki on heidän mielestänsä kowa ja waikia, sentähden onkin se niin, ja se tekee sen, että heidän sydämensä on kowa lakia vastaan, niinkuin meidän kaikkein täytyy hawaita, tuta ja koetella, kuinka olemme kowia ja haluttomia hymään, mutta notkeita ja taipuneita pahaan. Tätä ei jumalattomat tunne, vaan ne, jotka mielällänsä tahtoisiwat hurstkaita olla ja sentähden paljon waiwaa näkewät töitten harjoituksessa. Ja nämät ovat ne **lakki eli kolme mittan**, joita kufin kiwiastia weti.

27. Tehdä wettä wiinaksi on tehdä lain ymmärrystä suloiseksi. Se ilmestyy näin: ennen ewankeliumin tulemusta ymmärretään laki aina töitä waatiwaiseksi ja ikäänkuin me woifimme töillämme sitä täyttää. Tästä ymmärryksestä syntyy joko röyffeitä, jotka ovat kiwiastioita kowempia, taikka murheellisia, lewottomia omia tuntoja. Näissä on ja pysyy aina wesi kiwiastioissa, se on, arkuus ja pelko Jumalan tuomioista; ja tämä on sitä wettä, jota ei juoda tahi joista ei wilpastuta, vaan tällä tehdään ihan pesoa ja puhdistamista, jolla ei kuitenkaan ikään päästä oikein sijällisesti puh-taiksi.

28. Mutta ewankeliumi selittää lain enem-pää meiltä waatiwan, kuin jaksammekaan, ja tahtoo meitä toisemmoisiksi täyttäjiksi, kuin me olemme. Se on, ewankeliumi waatii Kristusta ja pakottaa hänen pariinsa, että me hänen sulasta armostansa muuttuisimme uskossa toisiksi ihmisiiksi ja Kristuksen kaltaisiksi, ja sitte wasta hymään töitten tekijiksi. Lain **wikia ymmärrys** ja mieli on niinmuodoin saattaa meitä **woimattomuutemme tuntoon**, ja pakottaa meitä

itjestämme toisen turwiin, nimittäin Kristuksen, **etsimään armoa ja apua**.

29. Jeesus käsksee sentähden, kuin tahtoo muuttaa wettä wiinaksi, kaatamaan kiwiastiat täyteen, jopa ylönn täyteen. Sillä ewankeliumi tulee ja selittää, niinkuin sanottiin, lain ymmärryksen täydellisimmällä tawalla, ja osoittaa kaiken menomme ihan synniksi ja ett'emme niinmuodoin ikään woi lain kautta päästä synneistä wapaiksi. — Kuin nämät **lakki tahi kolme mittaa**, nämät halulliset sydämet tämän nyt kuulewat, nuot, jotka ovat kiskoneet lain töillä ja ovat jo itjessänsä pelwosja ja lewottomalla tunnolla, peljästywät he wielä enemmän tästä (lain) ymmärryksestä, niin että murhewesi nousee yli kaikkein parrasten. Ennen tunsiwat itjensä hitaiksi ja taipumattomiksi hymään, mutta luuliwat kuitenkin töillänsä tämän woittawan. Mutta nyt luulewat olewanja siihen kelwottomia ja sen olwan heille töitten kautta aiwan mahdotointa. Silloin käy totta kiwiastia niin ylönn täyteen wettä, ettei siihen enää mitään mahdu; silloin käsitetään laki korkeimmasja ymmärryksessään, eikä ole enää muu kuin epäily warana.

30. Mutta nyt tulee lohduuttawainen ewankeliumi ja muuttaa weden wiinaksi. Sillä kuin sydän kuulee Kristuksen täyttäneen lain ja sälyttäneen syntimme päällensä, ei huoli se enää siittä, että laki waatii semmoista meiltä mahdotointa, niin että meidän täytyy tästä epäillä ja katketa lain töistä. Wasta silloin katselee se suurimmalla huwituksella ja mielisuofiolla lakia wallan korkiaksi ja pyhäksi, oikiaksi ja hymäksi ja wallan suuria asioita waatiwaksi, jonka wuoksi sitte rakastaa ja ylistää lakia, että se meiltä niin paljon ja korkeita waatii. Miksi-fikä niin? Siksi, että semmoisella sydämmellä on nyt Kristuksessa kaikki, mitä laki waatii; ja olisi tämä hänen korkein murheensa, jos laki wähempää waatisi. Katso, näin on laki, joka ennen oli kowa ja waikia, jopa mahdotoin, nyt rakas, suloinen ja helppo; sillä se elää nyt sydämmessä Pyhän Hengen kautta. Silloin ei ole enää wettä kiwiastioissa, vaan nyt saadaan ja juodaan wiinaa, joka ilahuttaa sydämmen.

31. Niin ovat nyt nämät palveliat kaikki Uuden Testamentin saarnaajat, niinkuin apostolit ja heidän seuraajansa. Muumentaa wettä, ja laskea wiinaa, merkitsee näin selittää Raamattua, ja saarnata koko mailmalle, joka on kutsuttu Kristuksen häihin. Nämät palveliat tietävät kyllä, janoo ewankelista, kusta wiina tuli, ja kuinka se ennen oli ollut wettä. Se on, apostolit ja heidän seuraajansa tietävät kyllä, kuinka laki Kristuksen kautta muuttuu juloiseksi ja helpoksi, ja kuinka ei ewankeliumi täytä lakia töillä, waan uskolla, ja että tästä syntyy aivan toinen meno, kuin ennen oli lain töissä. Niin maistaa nyt edeskäppä wiinaa ja tunnustelee sitä hyväksi, mutta ei tiedä kusta se tuli. Tämä edeskäppä on Judalaisten wanha pappikunta, joka ei tiedä muusta, kuin töistä, kuten Nikodemuksestaakin luemme, Joh. 3: 9, joka kyllä huomasi Kristuksessa jotakin erinomaista, mutta ei kuitenkaan tiennyt miten sen laita oli, taikka mistä se tuli, waan rippui vielä lain töissä. Sillä töitten opettajat eivät ymmärrä ewankeliumia, ja mitä uskoon tulee.

32. Edeskäppä kutsuu yljän, ja ihmettelee, miksiä viimeksi antoi hyvän wiinan, koska kuitenkin tavallinen on siksi säästää huonom-

paa. Niin ihmettelevät Judalaisetkin vielä tänäpäivänä, miksi ewankeliumin saarna niin lauan wiipyynee ja nyt on ensiksi annettava pakanoille ja heidän on niinkauwan juominen huonompaa wiinaa, se on, kantaminen lain kuormaa ja päivän hellettä, niinkuin tätä muualla ewankeliumissa kuwataan, Matth. 20: 12.

33. Ja huomaa nyt tässä, kuinka peräti erilailta Jumala ja ihmiset käyttävät itsensä: ihmiset antawat ensin parahinta ja sitte huonointa: Jumala antaa ensiksi ristiä ja kärsimistä, sitte kunniaa ja autuutta. Tähän on syytä se, että ihmiset tahtowat elättää wanhaa ihmistä; sentähden opettawatkin he töillä lakia pitämään ja antamaan suuria makeita lupauksia. Mutta lopulta tulee karwas, ja sakat maistuwat kauhialta; sillä omatunto käypi mitä edemmä, sitä lewottomammaksi, ehtä onkin juopuneena juurista lupauksista, niin ettei tunne tämmöistä wiheliäisyyttänsä; waan lopulla, kuin wiina on juotu ja wäärät lupaukset owat laanneet, herää houreestansa. Mutta Jumala tekee ensin lewottomia omia tunteja ja antaa katkeraa wiinaa, vieläpä wento wettä, waan sitte lohduttaa hän ewankeliuminsa lupauksilla, jotka pysyvät ijankaikkisesti. Amen.

N:o 17. Kolmantena Sunnuntaina Loppiaifesta.

Ewank. Matth 8: 1—13.

Koska Jesus astui alas wuorelta, seurasi häntä paljo kansaa. Ja katso, spitalinen mies tuli, kumarsi häntä, ja sanoi: Herra, jos wain tahdot, voit sinä minun puhdistaa, j. n. e.

1.

Tämä ewankeliumi opettaa meille kaksi esimerkkiä uskosta ja rakkaudesta: ensimmäisen spitalisessa, toisen sadanpäämiehessä. Katsekkaamme ensiksi spitalista. Ei olisi hän totisesti rohjennut astua Jesuksen eteen rukoukseen häneltä puhdistusta, jollei hän kaikesta sydämestään olisi uskonut Jefusta niin lempeäksi ja armolliseksi, että hän häntä auttaisi. Sillä spitalisena olisi hänen lain jälkeen tul-

lut kaikkia paeta, eikä tulla muitten ihmisten ilmoihin. Kuitenkin tästä laista huolimata ja ehtä kuinka puhdas ja pyhä Kristus oli, tunkeupi hän sittenkin hänen seuroihinsa.

2. Tästä näet, miten usko käyttäyppi Kristusta kohtaan: ei se ajattele yhtäkään muuta, kuin etsiä ja löytää Kristuksen julaa lempeyttä ja armoa, ilman kaikkea omaa ansiota. Sillä eihän sowi janoa tämän spitalisen millään puh-
taudellansa ansainneen päästä näin lähelle Kris-

tusta, häntä puhuttelevaan ja häneltä apua anomaan. Senpätähden juuri, että hän tuntee saastaisuutensa ja mahdottomuutensa, astuu hän sitä lähemmä Kristusta, katsoen yksistään hänen hyvyttänsä. Tämä onpi oikea usko, elävä uskaltaminen Jumalan lempeyteen. Sydän, joka näin tekee, se oikein usko: waan joka ei näin tee, ei se oikein usko: joten sellaiset tekevät, jotka eivät rakasta sulaa Jumalan hyvyttä, waan kurlistelevat ensin ympärillensä hywiin töihinsä, ja kuinka niillä olisimat mahdolliset ansaitsemaan hänen hyvyttänsä. Tämöiset eivät ikään uskallakaan oikein toden teolla Jumalaa awuksi huutamaan, eikä hänen turmiinsa tulemaan.

3. Tämöinen spitalisen uskallus, eli usko eli tieto Kristuksen hywydestä, ei olisi suinkaan syntynyt tässä spitalisessa hänen omasta järjestänsä, jollei hän olisi kuullut hyvää sanomaa Kristuksesta, nimittäin, kuinka lempeä, armollinen (ja) laupias hän oli, auttoi ja auttoi, lohdutti ja neuvoi sitä, kuin wain hänen tykönsä tuli. Tämöinen sanoma oli epäilemättä ehtinyt hänenkin korviinsa; tämöisestä sanomasta otti hän rohwaistusta, käytti ja ymmärsi sitä omaffi parhaaksensa, ajatellen kaikella uskalluksella: warmaan on hän yhtä hyvä minuakin kohtaan; kuin hänestä huudetaan ja hänen hyvä maineensa kuuluu. Si syntynyt niinmuodoin usko hänessä järjestä, waan vaikutettuna siitä sanomasta, jonka oli kuullut Kristuksesta, niinkuin p. Paawali Rom. 10: 17 sanoo: **usko tulee kuulosta, mutta kuulu Jumalan sanan kautta** eli Kristuksen sanomasta.

4. Tämöinen sanoma on nyt ewankeliumi, joka on autuuden ja kaiken hyvän alku, jatko ja täytöntö. Olemmepa usiasti kuulleet, kuinka kaikkein ensiksi ewankeliumia kuultakoon, ja sitte uskottakoon, rakastettakoon ja tehtäköön hyviä töitä; mutta älköön suinkaan aljettako töistä, eikä niinmuodoin oikeaa järjestystä nurin käännettäkö, juurikuin töitten-opettajat tekevät. Mutta **ewankeliumi** on hyvä sanoma, puhe ja huuto Kristuksesta, kuinka hän on sulalemppeys, rakkaus ja armo, niin ettei tainkaltaita ikään kuultu toisesta ihmisestä tahti pyhästä. Sillä waikka toisillakin on hyvä sanomansa, ja huutonsa, ei ole se kuitenkään ewankeliumia,

waan yksin sanoma Kristuksen hywydestä ja armosta; ja missä yhtä haawaa tahdotaan huutoon tuoda muita pyhiä, siellä ei ole enään ewankeliumia. Sillä ewankeliumi tahtoo rakentaa yksistänsä uskomaan ja uskaltamaan kallioon Jesukseen Kristukseen.

5. Näethän siis nyt, kuinka spitalisen esimerkki sotii uskon puolesta ja töitä vastaan. Sillä niinkuin Kristus sulasta armosta auttaa tätä miestä uskon kautta, ilman hänen toitanhä ja ansiotansa, niin tekee hän jokaisellenkin, ja waatii meitä uskomaan ja odottamaan häneltä samaa. Jos spitalinen olisi tullut hänelle, sanoen: „katso Herra, niin ja niin paljon olen rukoillut ja paastonnut j. m. i., katsoppas nyt tätä ja puhdistu minua sen wuoffi“; ei totisesti olisi Kristus häntä ikään puhdistanut. Sillä sellainen ihminen ei uskalla Jumalan armoon, waan omaan ansioonsa; eikä niinmuodoin ylistä, rakasta, kiitä ja ano Jumalan armoa, waan omat työt anastawat tämöisen kunnian ja ryöstävät Jumalalta, mitä Jumalan on. Tätä kutsutaan oman käteensä suutelemiseksi, ja **Jumalan kieltämiseksi**, niinkuin Job 31: 27, 28 sanoo: **wufo sydämeni salaa minua wietellyt kättäni suutelemahan? Joka myös on wääräys tuomarein edessä; sillä niin olisin kieltänyt Jumalan ylhäältä.** Ja Esaia 2: 8: **he kunnartawat käfi alansa, se on, sitä kunniaa ja uskallusta, kuin tulisi antaa Jumalan armolle, sen he antawat omille töillensä.**

6. Toisaalta on meillä tässä **esimerkki Kristuksen rakkaudesta**kin spitalista kohtaan. Sillä tässä näemme, kuinka rakkaus tekee Kristuksen palveliaksi, niin että hän suotta ja ilman mitäkään auttaa tätä wiheliäistä, kunniaa, suosiota ja hyödytystä hakemata, wain tämän köyhän miehen hyödyksi ja Hän Jumalan kunniaaksi. Senpätähden kieltääkin hän spitalisen sanomasta kellenkään, että tämä olisi sulan puhtaan, wapaan ja lempiän rakkauden työ. Tämä on nyt se, mitä usein ennen olen sanonut, että usko tekee meidän herroiksi, mutta rakkaus palvelioiksi. Min aina, uskon kautta tulemma me jumaliksi ja pääsemme Jumalan luontoisiksi ja nimellisiksi, niinkuin Ps. 82: 6 lausuu: **minä tosin sanoin: te olette Jumalia; ja kaikki korkeimman lapsia.** Mutta rakkaus

den kautta tulemme kaikkein köyhimpään vertaifiksi. Uskon kautta rikastumme ja saamme kaiffia kyllin: mutta rakkauden kautta palvelemme joka ihmistä. Uskon kautta saamme lahjoja ylhäältä Jumalalta, mutta rakkauden kautta jaamme niitä lähimmäisellemme maan päällä; juurikuin Kristus jumaluutensa puolesta ei tarwinnut mitään, mutta miehuutensa puolesta palveli jokaista, joka häntä tarvitsi.

7. Ufiasti onkin tästä puhuttu, että meidän tulee uskon kautta syntyä Jumalan lapsiksi, jumaliksi, herroiksi ja kuninkaitiksi, samoin kuin Kristus ijankaiffisuudesta syntyi totiseksi Jumalaksi Jhästä; ja että meidän toifappain tulee rakkauden kautta antautua lähimmäisellemme palvelukseksi ja avukseksi, samoin kuin Kristus syntyi ihmiseksi kaiffia auttamaan. Ja niin kuin ei Kristus töillä eikä miehuuden ottamallaan ja ansainnut olla toinen Jumala, vaan on tätä syntymisestänfä ilman töitä, jo ennen ihmiseksikään tultuaan; niin ei ole meilläkään Jumalan lapsien oikeutta, syntein anteeksi saamisesta ja pelastusta kuolemasta ja helvetistä töitemme tahti rakkaudemme anfiosta, vaan armosta uskon kautta ewankeliumiin, ennen töitä ja rakkautta. Ja niinkuin Kristus oli ijankaiffinen Jumala ennen tulemistansa ihmiseksi meitä auttamaan; niin teemmä mekin hyvää ja rakastamme lähimmäistämme, wasta kuin uskon kautta jo olemme hurfkaat, synneistämme wapaat, elävät, autuaat, ja Jumalan lapsiksi päässeet. Olkoon nyt tämä kylliksi edelliseen esimerkkiin spitalijesta.

8. **Toinen esimerkki** (sadanpäämiehestä) on aivan edellisen kaltainen, mitä uskoon ja rakkauteen tulee. Sillä tälläkin sadanpäämiehellä oli sydämmellinen uskallus Kristukseen, eikä hän katsele mitään muuta, kuin sulaa Kristuksen lempeyttä ja armoa; muutoin ei olisi hän suinkaan mehnyt hänen tykönsä tahti lähettänyt sanaa hänelle, niinkuin Luukas luv 7: 3 sanoo. Eipä olisi hänellä ollut tämmöistä rohkeaa uskallustakaan, jollei olisi ennen kuullut Kristuksen lempeydestä ja armosta; niin että ewankeliumi on täsfäkin hänelle alku ja herätys uskoon eli uskallukseen. Josta taasen opimme, että ewankeliumilla aljettakoon, sitä uskottakoon, katsomata jotakaan anfiota tahti työ-

tä. Ei haastanut tämä sadanpäämies mihinkään anfiioon tahti työhön, vaan uskalsi yffistään Kristuksen hywoyteen. Näemme siis, kuinka kaiffi Kristuksen työt osoittawat esimerkin ewankeliumista, uskosta ja rakkaudesta. Niin ikään näemme täsfä oikian rakkaudentkin esimerkin, kuin Kristus tekee hänelle hyvää ilman lahjaa tahti woiton tarkoitusta, niinkuin edellä olemme sanoneet.

9. Vielä osoittaa sadanpäämies täsfä rakkauden esimerkin siinäkin, että hän ottaa sydämmellensä palveliansa asian juurikuin omansa, samoin kuin Kristuskin otti meidän asiamme, ja tekee palvelialle maksota tämän hyvän työn, ainoastansa hänen hyväksensä; niinkuin Luukas 7: 2 sanoo sadanpäämiehen tätä tehneen sentähden, että **piti paljon** tästä palveliasta. Ikäänkuin tahtoisi sanoa: rakkaus ja suosio palveliahansa pakoitti sadanpäämiehestä huolehtimaan palveliansa hätää, ja niinmuodoin ruikoilemaan hänen puolestansa. Niin mekin tehläämme, ja waroikaamme pettymästä kuullen nyt omaawamme ewankeliumin, waikka emme kuitenkaan huoli lähimmäisestämme hänen hädäsfänsä. Olkoon tämä sanottu näistä kahdesta esimerkistä. Nyt katselkaamme muutamia muita kappaleita täsfä tekstisfä.

10. Että spitalinen rukouffessaan niin maltattaa mielensä, että sanoo: **Herra, jos wain tahdot, voit siinä minun puhdistaa**, ei ole niin ymmärrettävä, kuin epäilisi hän Kristuksen lempeydestä ja armosta; sillä usko on arwotoin, joskin uskoisi Kristuksen kaiffiwaltiaaksi ja kaiffitietäväksi. Sillä wasta se on elävä usko, kuin ei epäillä, että Jumala hywoydestään ja armostaan tahtoo tehdä, mitä me anomme. Waan se on ymmärrettävä näin: usko ei epäile Jumalan pitävän armollista tahtoa ihmistä kohtaan, ja suowan hänelle kaiffea hyvää. Mutta tietämätöntä on, lieneekö kaiffi, mitä usko anoo, juuri hyvää ja hyödyllistä: Jumala sen yffistään tietää. Sentähden ruikoilee usko niin, että sulkee tämän kaiffen Jumalan armolliseen tahtoon, eikä epäile Jumalan sitä antawan, jos se lienee Jumalalle kunniaaksi ja meille hyödytykseksi; jollei, niin tietää (usko) kanssa Jumalan tahdon tätä suuresta armosta kieltävän sentähden, että Jumala nä-

kee paremmaksi olla tätä (uskowaiselle) antamata. Kuitenkin pysyy usko tämän ohessa yhtä wahvana ja lujana Jumalan armollisesta tahdosta, joko sitte Jumala antaa, taikka on antamata, niinkuin p. Paawali Rom. 8: 26 sanoo: **emmepä tiedä mitään rukoilla, niinkuin tulisi; aiwankuin hän Jsa meidänsä käskce meitä asettamaan Jumalan tahtoa edelle oman tahtomme ja sitä rukoilemaan.**

11. Tämä on, mitä usein olen sanonut, että on uskottawa epäilemätä ja määrää pane-mata Jumalan hywyhdelle; rukoiltawa on wain sillä määrällä eli ehdolla, että se tapahtuisi Jumalan kunniaaksi, ja hänen waltakuntansa ja tahtonsa menestymiseksi, ettemme panisi hänen tahdollensa jotakaan aikaa, paikkaa, mittaa tahi nimeä, waan jättäisimme nämät kaikki hänelle kohdastansa. Niin teki tässä spitalinen, ja sentähden kelpaakin hänen rukouksensa niin hywin Herralle ja tulee kohta kuulluksi. Sillä misjä me jätämme rukouksemme hänen omaan tahtoonsa, siellä ei hän muuta saata, kuin puoleltansa tehdä meille mieliksi. Usko tekee hänen suostolliseksi meitä kohta; ja niin tekee tämmöinen Jumalan tahdon haltuun jätetty rukous, että hän antaa mitä me rukoilemme. Minkä tähden Kristus näytti spitalisen pappein pariin ja mitä se merkitsee, selitetään kylliksi saarnasjamme kymmenestä spitalisesta. (Katso sitä saarnaa.)

12. Mutta että Kristus vielä sanoo: **en ole tawannut senkaltaista uskoa Israelisja, jitä on paljon huolella neuwoteltu, ettei Kristus jäisi walehteliaksi, taikka Jumalan äiti ja apostolit ei joutuisi halwemmiksi tätä sadanpäämiestä.** Waikka nyt saattaisinkin sanoa Kristuksen tässä puhuvan Israelin kansasta, jonka keskellä hän oli saarnannut ja jonka työkö tullut, niin ettei hänen äitiänsä ja opetuslapsiansa, jotka häntä seurasiwat, tässä luettane Israelin kansaan, jolle hän näitten kanssa tuli ja saarnasi; tahdon kuitenkin suorastaan pysyä Herran sanoisja ja niitä ymmärtää niin kuin ne kuulumat; ensikkfin sentähden, ettei se jodi wastoin mitään uskonkappaletta, että tämän sadanpäämiehen uskolla ei ole mertaansa apostoleisja eikä Kristuksen äitisjä. Misjä ei nyt mitään uskonkappale julkisesti jodi was-

toin Kristuksen sanoja, siellä owat sanat ymmärrettäviä niinkuin kuulumat, eikä käännettäviä eikä wäännettäviä meidän selityksillämme, ei jonkun pyhän eikä enkelin, eikä edes Sumalankaan tähden, sillä hänen sanansa owat itse totuus yli kaikkein pyhäin ja enkelein.

13. **Toiseksi** sentähden, että tämmöinen selitys ja wäenteleminen syntyy lihallisesta mielestä ja hartaudesta, jossa ei arvata Jumalan pyhiä hänen armonsa, waan heidän omain persoonainsa ansion ja suuruuden jälkeen, joka on wastoin Jumalaa; sillä hän arwaa heitä toisin, yfistänsä armonsa jälkeen. Niin ei hän sallinut pyhän Johannes Kastajankaan tehdä ihmeitä, Joh. 10: 41, joita kuitenkin moni halwempi pyhä teki. Lyhyesti: hän tekee usein wähein pyhäinsä kautta, mitä hän ei tee suuren kautta. Rahdentoistawuotifena hän piiloi äitiänsä ja antoi hänen tietämättömyhdessä kulkeskella, Luukk. 2: 12, j. seur. Pääsiäispäiwänä hän ilmaantui ennen Maria Magdalenalle, kuin äitillensä ja apostoleille, Joh 20: 14. Hän puhutteli ystäwällisemmästi Samarian waimoa, Joh. 4: 7, ja huoruudesta kiinnitettua waimoa, Joh. 8: 10, kuin hän koskaan puhutteli omaa äitiänsä. Niin, Pietarin langetessa ja kieltäessä Kristuksen, seisoo kuitenkin ristiinnaulittu ryöwäri lujana uskossa Kristukseen.

14. Tällä ja tämmöisillä ihmeillä osoittaa hän tahtowania pitää Pyhän Henkensä meiltä mittaamattomana hänen pyhänsä, ja kieltää meitä tuomitsemasta persoonan jälkeen: hän tahtoo jakaa lahjojansa oman wapaan tahtonsa suostosta, 1 Kor. 12: 11, eikä meidän hywäksymisestämme. Jopa, hän sanoo itsestänsä: Joh. 14: 12, **joka miunhuu usko, ne työt, jotka minä teen, on hänkin tekewä, ja suurempia, kuin ne owat, on hän tekewä.** Kaikkeä tätä sentähden, ettei kukaan koroittaisi itseänsä toisen yli, eikä kukaan koroittaisi ketään pyhää yli toisen ja niin rakentaisi lahkokuntaa; waan ottaisi ne kaikki yhden weroiksi Jumalan armon suhteen, ehkä owat erillaisia lahjoisja. Pyhän Stefanin kautta tahtoo hän tehdä jotakin, jota ei tahdo p. Pietarin kautta, ja p. Pietarin kautta jotakin, jota ei tahdo äitiänsä kautta, että hän olisi se ainoa, joka tahtonsa jäl-

keen waituttaa kaikki kaikissa, ilman personan eroitusta.

15. Niin ymmärrettäköön tässäkin, ettei hän saarnaamisensa aikana tawannut tämmöistä uskoa, ei äitinsänsä eikä apostoleissa; waitta jääköön fiksenä, josko hän koskaankaan löysi suurempaa uskoa äitinsään ja apostoleissa, ja monissa muissa. Sillä onpa hywin mahdollista, että hän antoi äitillensä suuren uskon hänen siittämimensä ja synnyttämimensä aikana, mutta sen perästä vähemmän waitta harwoin niin suurta uskoa, ja jallei sen wälistä waitpua, niinkuin hän teki, koska Maria kolmeksi päivänsä kadotti hänen, Luukk. 2, joten hän tekee kaikille pyhillensäkin. Ja jollei hän tätä tekisi, sillä kai joutuissivat pyhät röykkyteen ja tekisivät itsensä epäjumaliksi, tahi tekisimme ne ne niiksi, katjellen enemmän heidän ansionsa ja personinsa, kuin Jumalan armoon.

16. Huomaa nyt tästä, mitä hulluja me olemme, ja kuinka vähän ymmärrämme Jumalan töitä ja ihmeitä, me juuri, jotka niin halwemmme yhteisen kristillisen kansan ja luulemme yksistänsä pispahiippain ja oppineitten woiman ymmärtää ja tuomita Jumalan totuudesta; koska kuitenkin Kristus koroittaa tämän pakanan uskoinensa yli kaikkein opetuslastensa. Syy siihen on, että enemmän ripumme personsissa ja säädyissä, kuin Jumalan sanassa ja armossa. Sentähden joudummekin ynnä personain ja säätyn kanssa kaikellaiseen ekytykseen, ja kehumme sitte kristillisen seurakunnan ja kokousten niin päättäneen, eiwät ne erehtyne, koska heillä on Pyhä Henki. Sillä aikaa asuskelee Kristus kuitenkin ylenkatsoituissa, ja jallii niin korkealle, arwattuin personain ja kokousten helwettiin mennä. Huomaa sentähden tarkoin, että Kristus niin koroittaa tämän pakanan, Hannaksen, Raifaksen ja kaikkein pappein, kirjanoppineitten ja pyhäinkin yli, että he kaikki niin paljoa vähemmin woisivat päättää ja säätää jotakin hänestä, kuin heidän ennemmin tulisi olla hänen oppilaitansa. Jumala antaa suurelle pyhälle vähän uskon ja vähemmälle pyhälle suuren uskon, että aina itsekutkin nöyryydessä pitäisi toisensa itseänsä parempana. Fil. 2: 3.

17. Herra, en ole minä mahdollinen, että

siinä tulet minun kattoni alle. Tässä ilmaantuu nyt tämän pakanan juuri usko, että hän tietää, kuinka autuus ei perusta itseänsä Kristuksen ruumiilliseen läsnäoloon, joka ei siihen autakkaan, waan Jumalan sanaan ja uskoon. Tätä ei apostolit vielä tienneet, eikä kufatiefi hänen äitinsäkään, waan uskalsivat wahvasti hänen ruumiilliseen läsnäoloonsa, jota eiwät niin helposti tahtoneet jättää, niinkuin nähdään Joh. 16: 6. He eiwät vielä uskaltaneet yksistänsä hänen sanaansa; mutta tämä pakana tytyy niin täydellisesti siihen, ettei edes pyydä itsellensä hänen ruumiillista läsnäoloansaakaan, eikä arwaa itseänsä siihen mahdolliseksi, vieläpä todistaa sellaisen wahwan uskonsa eräällä esimerkillä ja sanoo: minähän olen ihminen, ja woin kuitenkin alamajisiani yhdellä sanalla toimeen saattaa, mitä minä tahdon: etkö sitte siinä sanallas waituttaisi, mitä siinä tahdot; sillä minä tiedän warmaan ja siinä sen kanssa kodeksi näytät, että terweys ja sairaus, kuolema ja elämä owat sinun allas, niinkuin minun sotamieheni owat minun allani? Sentähden **paranikin hänen palveliansa** tämän uskon woimasta sillä hetkellä.

18. Ja koska tässä aika ja teksti myöntävät, täytyy meidän vähän puhua **wieraasta uskosta ja sen woimasta**; oletinkin kuin monet tästä huolehtiwat, warsinikin nuorten lasten wooksi, joita ei arwella autuaiksi tulewan kasteessa oman uskonsa, waan wieraan uskon kautta; niinkuin tämä palvelia tässä ei parane oman uskonsa, waan herransa uskon kautta. Tästä asiasta emme ole vielä tähän saakka puhuneet, sentähden pitää meidän tässä puhua siitä, estääksemme wointimme perästä tulewaa waaraa ja ekytystä.

19. **Gusiksi** täytyy meidän olettaa tämä wahwaksi ja perustetuksi totuudeksi, ettei kukaan pääse autuaaksi toisen uskolla eikä wanhurskaudella, waan omallansa; ja wastahakaan, ei kadoteta ketään toisen epäuskon waitta synnin, waan oman epäuskonsa tähden, niinkuin Kristus selkiästi ja selwästi wakuuttaa 1 Mark. 16: joka uskoo ja kastetaan, se tulee autuaaksi; mutta joka ei usko, se kadotetaan. Ja Rom. 1: 17: wanhurskas on uskosta eläwä. Ja Joh. 3: 16, 18: ei ole kenkään, kuin häneen uskoo,

hukkuwa, waan ijanfaiikkisen elämän saapa, ja joka häneen usko, ei häntä tuomita; mutta joka ei usko, se on jo tuomittu. Nämät ovat selkiät, julkiiset sanat, että joka ainoan tulee uskoa itse puolestaan, ja ettei kukaan voi auttaa itseänsä wieraalla uskolla ilman omaa uskoa. Näistä lauseista ei ole luowuttawa eikä niitä kielletävä, seuratkoon sitte mitä seurannee; ja hukkuuoon ennemmin waikka koko maailma, kuin tämä jumalallinen totuus muutettaisiin. Ja jos vielä tätä vastaan asetettaisiin jotakin totuuden kaltaista, jota et voi vastustaa; niin tunnusta pikemmin ymmärtämättömyydes, ja jätä asia Jumalalle, ennenkuin myönät jotakin vastoin näitä selviä lauseita. Jääkööt pakanat, Judalaiset, Turkkilaiset, pienet lapset ja kaikki tyhni minne jäävät, näitten sanain täytyy ja pitää olla oikiat ja totiset.

20. Nyt kysytään: mihinkä ne pienet lapset jäävät, joilla ei vielä ole ymmärrystä, eivätkä voi uskoa itse puolestaan, sillä niin kirjoitetaan Rom. 10: 17: **usko tulee kuuloista, mutta kuulo Jumalan sanan kautta.** Nythän ei pienet lapset kuule eikä ymmärrä Jumalan sanaa, sentähden ei liene heillä omaa uskoakaan. Tähän kysymykseen niittiwät järkiniekat korkea-opistoissa ja paawi-lahko sen wastauksen, että pieniä lapsia kastetaan ilman omaa uskoa, nimittäin seurakunnan uskon turwisja, jonka kummit tunnustawat kasteessa; sen turwisja annetaan lapsille kasteessa, kasteen vaikutuksesta ja woimasta, synnit anteeksi ja oma usko sytytetään heissä armon kautta sydämmehen, niin että lapsi wastuudesta syntyy wedestä ja Pyhästä Hengestä.

21. Mutta kuin kysytään perustusta tämmöiseen wastaukseen, ja missä se Raamatussa on luettawa, hawaitaan tämän olewan ihan pimiää sawua, taikka osoittawat he meitä hattuhunsa, sanoen: „me olemme korkeasti oppineita tohtoreita ja päätämme niin; sentähden on se oikaa, eikä siihen tarwita lisää kysymyksiä!“, niinkuin pian kaikella heidän opillansa ei ole muuta perustusta, kuin omat unensa ja mieltelmänsä. Ja kuin he mitä urhollisimmasti warustawat itsensä, tuowat he esin jonkun lankehienon lauseen p. Augusti-

nosta tahi jostakusta muusta pyhästä ifästä. Mutta tämä ei ole meille kylliksi sielun autuutta koskewissa kohdissa; sillä he itse ja kaikki pyhät ifät ovat ihmisiä. Kuka nyt minulle takaa heidän oikein sanowan? Kuka siihen uskaltaisi ja kuolisi sen turwisja, kuin opettawat sitä ilman Raamatua ja Jumalan sanaa? Pyhiä siellä, pyhiä täällä: mutta koska sieluni ijanfaiikkinen joko hukumus tahi pelastus on kaupalla, en tohdi minä uskaltaa kaikeiin enfeleihin ja pyhiin, vielä vähemmin yhteen taikka kahteen pyhään, jolleiwät minulle osoita Jumalan sanaa.

22. Tästä walheesta owat vielä menneet edemmä, ja niin kauwas päässeet, että opettiwat ja vieläkin totena pitäwät sakramentilla olewan jemmaisen woiman, että waikka ei finisja ollenkaan ole uskoa, ja finä nautit sakramentin, saat kuitenkin armon ja syntein anteeksi saamisen, ilman uskoa, jollet wain ole aikomiesja syntiä tehdä. Tämän owat he opikki ottaneet edellisen ajatuksen johdosta, luullessaan, että pienet lapset, kuten uneksiwat, näin ilman uskota saawat armon, ainoastansa kasteen woimasta ja vaikutuksesta. Sentähden antawat he saman edun wanhoillenkun ja kaikille ihmisille ja puhuwat kaikkea tämmöistä omasta päästään, jolla juuri somasti juuritawat kristillisen uskon pois maasta, tehden sitä mitättömäksi ja tarpeettomaksi, ja rakentawat niinmuodoin sakramenttein woimalla ainostansa omia täitä. Tästä olen kylliksi kirjoittanut wastaus-kirjasjani Leo paawin antamaan bullaan (käskykirjaan).

23. Wanhat pyhät ifät puhuiwat, waikka ei kyllin selvästi, kuitenkin paremmin tästä asiasta. He eiwät unekki tämmöisestä sakramenttein woimasta, waan sanowat näin: „pienet lapset kastetaan kristillisen seurakunnan uskossa;“ mutta kuin eiwät tätä perinpohjin selitä, mitenkä tämmöinen kristillinen usko tulee lapsille awuksi, joko tämän kautta saawat oman uskon, tahi ainoastansa näin kastetaan kristikunnan uskon turwiin, ilman omaa uskoa; niin korttua takertuwat järkiniekat tähän, ja selittäwät pyhain ifain sanat niin päin: että lapset kastetaan ilman omaa uskoa, mutta saawat kuitenkin armon kristillisen seurakunnan

uskosja. Sillä he ovat uskon vihamicijä, ja misjä woivat koroittaa töitä, siinä täytyy uskon waipua, eiwätkä ajattele: „entä jos pyhät isät efsyiwät, taikka me emme heitä oikein ymmärtäneet?”

24. Waro tätä myrkyä ja efsymistä, jos kohta tämä olisi kaikkein isäin ja kokousten selwä ajatus. Sillä ei se kestä; eikä sillä ole Raamattu, waan ihan ihmiskuulot ja unet perustuksena, wieläpä sopii päätä wakkaa ja julkisesti wastoin äsken mainittua Raamatun päälauseetta, jossa Kristus sanoo: **joka usko ja kastetaan j. n. e.; niin että lyhyesti sanottu: kaste ei auta ketään, eikä ole kellenkään annettava, joka ei usko itse puolestaan, niinkuin itse p. Augustinus sanoo: non sacramentum justificat, sed fides sacramenti, ei sakramentti wanhurskauta, waan sakramentin usko.**

25. Paitfi näitä, löytyy wielä monta muutakin, niinkuin Waldensiweljiiksi nimitetyt, jotka tosin päättämät, että kunkin tulee uskoa itse puolestaan ja omalla uskolla nauttia kaste eli sakramentti, jollei, ei auta häntä kaste tahti sakramenttinaan mitään, ja sen werran puhuvat ja päättämät he oikein. Mutta että kuitenkin menewät kastamaan pieniä lapsia, joita katsowat olewiiski ilman omaa uskoa, tällä pilkkaawat pyhää kastea ja tekewät syntiä toista käskyä vastaan siinä, kuin tietien, tahallansa turhaksi lausuwat Jumalan sanan ja nimen. He sanowat kyllä kastawanja lapsia wasta-saatawaan uskoon, kuin ne ymmärryksensä ehtiwät; mutta turhaa on tämäkin wäittä. Sillä uskon pitää oleman, ennen taikka ainakin kasteessa, muutoin ei lasta wapaahdeta, ei synnistä eikä perkeleestä.

26. Jos nyt heidän ajatuksensa oikia olisi, tulisi tuo kaikki ihan walheeksi ja pilkaksi, mitä kasteessa tehdään lapsen suhteen. Sillä siellä kysyy kastaja: uskoikos, lapsi? ja lapsen puolesta wastataan: „minä uskon.” Tahdotkos kasteeseen päästä? tähänkin wastataan: „minä tahdon.” Nyt ei kuitenkaan kasteta ketään lapsen siassa, waan se kastetaan itse. Sentähden täytyy sen, joko itse uskoa, taikka kummien walhetella, lapsen puolesta sanoesjansa: „minä uskon.” Wielä lisää: kastaja

lusee lapsen wastuudesta syntyneen, saaneen syntinsä anteeksi, ja oleman wapaahdetun perkeleestä; ja merkitfi tähän puettaa sen walloiseen paitaan ja pitelee sitä kaikessa, niinkuin olisi wastuudesta syntynyt ja pyhä Jumalan lapsi; joka toki kaikki olisi petosta, jollei lapsessa olisi oma uskonsa. Jopa, parempi olisi ettei koskaan yhtäkään lasta kastettaisi, kuin että tällä tavalla hullutellaan ja ilwehditään Jumalan sanalla ja tällä sakramentilla, ikäänkuin olisi Jumalamme joku epäjumala tahti narri.

27. Ei auta sekään heitä, että puhuwat kolmellaijesta Jumalan waltakunnasta, joista ensimmäinen olisi kristillinen seurakunta, toinen ijantaijinen elämä, ja kolmas ewankeliumi; ja sanowat sitte lapsia kastettawan Jumalan waltakuntaan ensimmäisessä ja kolmannessa ymmärryksessä, se on; heidän kasteensa ei tee heitä autuaiksi, eikä tuota syntein anteeksi saamista, waan heitä otetaan yffin kristikuntaan ja jaatetaan ewankeliumin osallisuuteen. Tämä kaikki ei maksa mitään, ja on syntynyt heidän omassa kuulossansa. Sillä tulla kristittyn joukkoon ja kuulla ewankeliumia, se ei ole tulla taiwaan waltakuntaan; sillä se on pakanoihin sopiwaa, ilman kastea. Buhnet sitte taiwaan waltakunnasta ensimmäisessä, toisessa tahti kolmannessa ymmärryksessä, tahti kuinka tahdot, ei ole tämä kuitenkaan tulla taiwaan waltakuntaan. Sillä olla taiwaan waltakunnassa, tietää samaa, kuin olla elämä jäsen kristikunnassa, eikä ainoastansa kuulla ewankeliumia, waan uskoakkin. Muutoin olisi ihminen juuri kuin kristittyn sekaan heitetty hirsi ja pölkkö, taikka niinkuin perkele on heidän joukossansa. Tämä siis ei kelpaa mihinkään.

28. Siitä seuraisi wielä, että kristillisellä seurakunnalla olisi kahtalainen kaste, ja ettei lapsilla olisi sama kaste kuin wanhoilla, kussa kuitenkin p. Paawali sanoo: **ykki Herran, ykki usko, ykki kaste**, Ef. 4: 5. Sillä jollei kaste tee ja anna lapsille samaa kuin wanhoille, ei olekaan se sama kaste, eikä mikään kaste, waan ihan pila ja pilkkakaste; koska ei ole mitään muuta kastea, kuin autuaaksi tekewä kaste. Ketä tiedät eli luulet kasteen ei autuaaksi tekewän,

fitä älköön kastettakokaan; mutta jos hän sitenkin kastetaan, ei ole tämä mikään kristillinen kaste, koska ei sen uskota vaikuttavan, mitä kasteen tulee vaikuttaa: sentähden on tämä aivan toinen ja wieras kaste. Olisikin sentähden melkein tarpeellista, että Waldensiweljekset itsekin uudestansa kastettaisiin, niin kuin he meikäikäistekin kastawat; sillä he saawat kasteen ilman uskoa, niinpä, wastoin uskoakin, ja antawat toisen, wieraan kristittömän kasteen Jumalan pilkaksi ja häväistykseksi.

29. Sollemme nyt osaa paremmin wastata tähän kysymykseen ja todekki näyttää, että pienissä lapsissa on oma uskonsa ja että he itse uskowat, on päätökseni ja uskollinen neuwoni se, että herjetään jota pikemmin sitä paremmin kastamasta yhtäkään lasta, ettemme tämmöisellä turhalla apinoitsemisella pilkkaifi ja häwäisifi Jumalan korkiasti ylistettyä majesteectiä. Sentähden päätämme ja wastamme tähän näin: lapsilla on kasteessa oma uskonsa ja ne uskowat itse, jonka Jumala heissä vaikuttaa kummein rukouksesta ja (kasteeseen) saattamisesta kristillisen seurakunnan uskossa. Ja sen werran woimaa omistamme nyt wieraalle uskolle. Ei niin ymmärtäen, että joku senkautta autuaaksi joutuisi; waan että hän senkautta, ikäänkuin toisen rukouksen ja awun kautta, saattaa Jumalalta saada oman uskonsa, jolla hän autuaaksi tulee.

30. Samoin sattuu luonnollisessa elämässäni ja kuolemassanikin. Jos mieli minun elää, tulee minun itse syntyä, eikä saada kukaan niin syntyä minun siassani, että minä sen kautta elämän saisin. Mutta äiti ja kättilöin (lapsen-ämmä) saattawat hywin elämällänsä auttaa minua syntymiseeni, että minäkin senkautta eläisin. Samaten: jos minun on kuoleminen, totta on minun itseni silloin kuoleminen, eikä saada minua kenenkään kuolema siitä auttaa. Mutta toisen kuolema kyllä woipi saattaa minulle oman kuolemani, niinkuin esimerkiksi: kuin peljästyin siitä, ja joudun halwatuksi, taikka jos kuollut kaatuu päälleni ja runtelee tahti lähyyttä minun, tahti minä kuolen hänen kalmastansa. Niin ei saada toinen mennä minun puolestani helwettiin; mutta toinen saattaa kyllä esfyttävällä

opilla ja elämällä niin wietellä minua, että itse menen sinne willityksen kautta, johon toinen wieteli minun. Niin ikään ei saada toinen minun puolestani mennä taiwaasentaan; mutta saattaa kyllä saarnalla, opetuksella, halituksella, ja puoltorukouksella auttaa minua sellaiseen uskoon, jonka kautta pääsen taiwaasen. Ei tämä sadanpäämies parantunut palweliansa taudista; waan saattoi niin paljon aikoihin, että palwelia itse parani.

31. Niin sanomme mekin tässä: ei lapsia kasteta kummein, eikä seurakunnan uskossa, waan kummein ja kristikunnan usko rukoilee ja toimittaa heille oman uskon, jossa he kastetaan ja puolestansa uskowat. Tähän on meillä woimallisia Raamatunlausetta, Matth. 19: 13, 14, 15. Mark. 10: 13, 14. Luukk. 18: 15, 16, joissa (kerwotaan) muutamain tuoneen lapsia Herran Jesuksen tykö, että hän heihin rupeisi, ja opetuslapset esteliwät heitä tästä. Silloin nuhteli hän opetuslapsiansa ja otti lapset syliinsä ja siunasi heitä, sanoen: **senkaltaiten on Jumalan waltakunta.** Tämmöisiä lauseita ei ota kukaan meiltä pois, eikä kumoo niitä millään wäitteellä. Sillä tässä luemme, ettei Kristus kiellä kantamasta lapsia tykönsä, jopa, hän waatiikin sitä, siunaa ja omistaa heille Jumalan waltakunnan. Tätä nyt hywin muistakamme.

32. Arwelemata kirjoitettiin tämä luonnollisista lapsista, eikä kelpaa selittää näitä sanoja niin, kuin tarkoittaifi hän hengellisiä lapsia, jotka owat pieniä nöyryydestänsä; sillä nämät oliwat luonnollisia wähäisiä lapsia, jotka Luukas nimittää **infantes:** näitten päälle tulee Kristuksen siunaus ja juuri niistä hän sanoo, että **heidän on taiwaan waltakunta.** Mitä nyt tähän sanomme? Jos sanomme heidän olleen ilman omaa uskoa, niin owat ästen mainitut lauseet wääriä: **joka ei usko, hän on jo tuomittu, j. n. e.** Ja niin walehtelisi kanssa Kristus, sanoessaan **taiwaan waltakunnan olewan heidän,** eikä puhuisi silloin toden teolla oikiasta taiwaan waltakunnasta. Selitä nyt nämät sanat miten tahansa, on se kuitenkin selkiää, että lapset owat tuotettawat Kristuksen tykö, eikä saa heitä tästä estää. Ja kuin he näin owat saatetut Kristuksen tykö,

tulee meidän näitten lausjetten johdosta uskoa, että hän siunaa ja antaa heille Jumalan waltakunnan, samatenkuin hän teki näille lapsille. Eikä sowi meidän muuta tehdä ja uskoa, niinkauwan kuin nämät sanat lujina pysyvät: **jal-likaat lasten tulla minun tyköni, älkäätkä kiel-täkö heitä.** Niin tulee nyt meidänkin uskoa, että hän, kuin lapset ovat tuodut hänelle, ottaa heitä syliinsä, panee kätensä heidän päällensä, siunaa heitä ja antaa heille Juma-lan waltakunnan, niinkauwan kuin se lujana pysyy, että hän siunasi tykönsä tuotuja lapsia, ja antoi heille taiwaan. Kuka woi sanoa jotakin tätä tekstiä vastaan? Kuka rohkenii sulkea lapsia pois kasteesta, tahi epäillä Kris-tuksen siunaawan niitä, koska he sinne tule-wat?

33. Hän on nyt meitä yhtä liki kasteessa, kuin hän silloin oli näitä lapsia: tämänhän me kristityt warmaan tiedämme; sentähden emme rohkene estää lapsia kasteesta, emmekä epäillä hänen siunaawan kaikkia siihen tule-wia, joten hän näille teki. Niin jää nyt tähän wain niitten hartaus ja usko, jotka kantawat lapsia hänen tykönsä. Tällä tuomi-fellansa saattawat he sen aikoihin, että lapset siunataan ja saawat taiwaan waltakunnan, joka ei tapahtuisi, jollei heissä, kuten sanot-tiin, olisi oma uskonsa. Samate sanomme tässäkin: lapset kyllä wieraalla uskolla ja työllä kannetaan kasteesen; mutta sinne tultuansa, ja papin eli kastajan Kristuksen niasja teh-dessä toimitustansa, siunaapi Kristus heitä, antaen heille uskon ja taiwaan waltakunnan; sillä papin sanat ja teko on täällä kaikki Kris-tuksen oma sana ja työ.

34. Tähän sopii myös, mitä Johannes 1 Epist. 2: 13 sanoo: **minä kirjoitan teille, isät, minä kirjoitan teille, nuorukaiset, minä kirjoitan teille, lapsukaiseni.** Ei ole hänen siinä kyllä, että kirjoittaa nuorukaisille, waan hän kirjoittaa lapsukaisillentkin, jopa sanoo, että hekin ovat tunteneet Jän. Siitähän seuraa, että apostolitkin kastiwat lapsia, ja päättiwät heidän uskowan ja tuntewan Jän, aiwan kuin jos olisiwat he ehtineet ymmärryk-selle ja osanneet lukea. Ja ehkä joku tässä sa-nalla: **lapsukaiseni** ymmärtäisi wanhoja sentäh-

den, että Kristus wälistä niin nimittää ope-tuslapsiansa; on kuitenkin warmaa hänen tässä puhuvan niistä, jotka ovat nuorukaisia nuo-remmat; niin että on selwä hänen puhuneen nuoresta kansasta, alla wiiden- tahi kahdeksantoista, eikä hän niistä eroita ketäkään ha-masta ensimmäisestä wuodesta saakka; sillä mai-nitaanhan heitä kaikkia lapsiksi.

35. Mutta me tahdomme kuitenkin sil-mäillä syntä, jonka tähden ei woi pida lapsia uskowaisina. He sanomat: etteiwät ne wielä ole päässeet tähteen ymmärrykseen, ei saata ne liioin kuulla Jumalan sanaa, mutta missä ei kuulla Jumalan sanaa, siinä ei saata yhtään uskoakaan olla. Rom. 10: 17: **usko tulee kuulosta, mutta kuulo Jumalan sanan kautta,** j. n. e. Sanoppas minulle, katsotkos tämän kristillisesti puhutuksi, että näin oman luulom-me jälkeen tuomittaisiin Jumalan töistä: lap-set ei ole wielä ehtineet ymmärrykseensä, sen-tähden he ei woi saata uskoa? Entä jos siinä mokomalla järjellä luomuit pois uskosta, ja lapset ymmärtämättömyydesjansa ehtiwät us-koon? Mitä hywää, armaani, tekee järki us-kolle ja Jumalan sanalle? Eikö järki juuri ole se, joka kaikkein enimmäin sotii uskoa ja Jumalan sanaa vastaan, niin ettei kukaan juu-ri sen tähden woi päästä uskoon eikä kärsiä Ju-malan sanaa, pait jos sen jokaijee ja solwaisee; niin että ihmisen täytyy siitä kuolla ja joutua hulluksi, niin, lastakin hullummaaksi, jos muutoin mieli saada uskon ja Jumalan armon, niin-kuin Kristus Matth. 18: 3 sanoo: **ellette kään-ny, ja tule lasten kaltaisiksi, ette sinukaan pää-se sijälle taiwaan waltakuntaan.** Kuinka usein tuomitsee Kristus järkeämme, ja waatii meitä tulemaan lapsiksi ja narreiksi?

36. Niinpä niinkin, minkälaisen järjen luulet tosin niillä lapsilla olleen, joita Jeesus otti syliinsä ja siunasi, omistaen heille Juma-lan waltakunnan? Eiwätkö he wielä olleet jär-jettömiä? Miksi hän sitte kastekee tuomaan niitä tykönsä, ja siunaa niitä? Mistä on nyt näissä lapsissa sellainen usko, jota tekee heidän tai-waan waltakunnan lapsiksi? Jopa, juuri sen-tähden, että ovat ymmärtämättömiä ja mielet-tömiä, ovat he selwollisemmat uskoon, kuin wanhat ja järjelliset, joilla järki aina on esteenä,

eikä tahdo tunkea suurta päätänsä ahtaan portin läpi. Ei ole silloin toteltava järfeä ja sen töitä, kuin puhutaan uskosta ja Jumalan töistä, Jumala yksin vaikuttaa tässä, ja järki on kuollut ja jokia, ja tässä työssä kuin järjetön pölkky; niin että Raamattu totena pysyy, joka sanoo: **Herra on ihmeellinen pyhänsänsä** (Ps. 4: 4) ja G. 55: 9: **niin paljoo korkeempi kuin lainvas on maasta, niin ovat minun tieni korkeemmat teidän teitänne, ja minun ajatukseni teidän ajatukseanne.**

37. Mutta koska he niin paljon puhuvat järjestä, täytyy weidänkin häntyyttää heitä omalla wiisaudellansa: sano minulle: miksi kastat sinä ihmistä ymmärrykseen tultuansa? Sinä vastaat: hän kuulee silloin Jumalan sanan ja usko. Niin kysyn vielä, kuinka sen tiedät? Sinä vastaat: hänen oman suunsa tunnustuksesta. Silloin sanon: entä jos hän ulkokuullee ja walehtelee? Etihän sinä voi katsoa häntä sydämmeen? Roh niin, koska nyt et kasta muulla perustuksella kuin ihmisen ulkonaisen tunnustuksen johdosta, ja olet tietämätöin hänen uskostaansa, ja waadittu ajattelemaan: joll-ei hänellä ole enemmän uskoa sydämessänsä, kuin mitä ulkonaisesti näet, ei auta hänen kuulemisensa, eikä tunnustuksensa, tahti uskonsa mitään; sillä se juittaa olla sulä luulo, eikä oikia usko. Kuinka sitte rohkenet sanoa ulkonaisen kuulemisen ja tunnustamisen olewan tarpeellisen kasteesen? Eikä sen olewan kastettawan, jossa ei tätä ole, mutta sen olewan kastettawan, jossa tämä on? Täytyyhän sinun itjes tunnustaa tämmöisen kuulemisen ja tunnustamisen olewan kaikki epätaattawaa, ja sen lisäksi ulottumatointa kasteesen. Minkä turwisfa sitte kastat? Miten aiwot sinä kestää, joka näinteet kasteenepäiltäwätki?

38. Eikö niin ole, että sinun täytyy tulla ja tunnustaa sinun ei olewan muuta tehtäwää ja tietäwää, kuin että kastettava sinulle tuodaan, joka anoo sinulta kastetta, ja sinun täytyy uskoa eli Jumalan haltuun jättää hänen siällinen uskomisensa tahti uskottomuutensa? Tällä jätät syyttömäksi ja kastat oikein. Miksi et tahdo sitte tehdä tätä lapsille, joita kuitenkin Kristus käskee tuoda tykönsä, tahtoen siunata heitä; waan waatitit edeltäpäin ulkonaisista kuulemisista ja tunnustamista, jonka kuitenkin tun-

nustat epätaattawaksi eikä olewan kastettawalle ulottuwaista kasteesensa; ja kiellät niinmuodoin Kristuksen warmat ja selkiät sanat, joissa hän käskee tuoda lapsia tykönsä, oman epätaattawan ulkonaisen kuulemises tähden?

39. Sano myös minulle: missä on uskowanisen kristityn järki nukkuesjansa, koska ei kuitenkaan hänen uskonsa ja Jumalan armon ikään jätä häntä? Jos nyt usko pysyy paikallansa ilman järjen apua tahti tietoa: miksi ei se sitte alkaisi lapsissa ilman järjen tietoa? Niinpä, tätä samaa saatetaan sanoa kaikista muistakin tiloista, joissa kristitty elää ja jotakin askaroitsee, tahti toimii, silloin muistamata ja huomaamata uskoansa ja järfeänsä; jonka wuokki ei usko kuitenkaan herkeä. Jumalan työt ovat jalatut ja ihmeelliset, missä ja milloin hän tahtoo, ja toisappäin kyllin julkiset, missä ja milloinka hän tahtoo, niin että tämä on meistä liian korkiaa ja sywää tuomitukseemme.

40. Koska hän nyt tässä kieltää, ett'ei saa estää lapsia tuomasta hänen tykönsä hänen siunattawuksensa, eikä meittä waadita warmaan tietää siällisen uskon laittaa, eikä ulkonainen kuuleminenkaan, eikä tunnustus riitä (ja ole kylliksi) uskowaiselle; niin jättäkäämme se siisensä, että kastajan on kyllä wain kuulla sen tunnustusta, joka itsestänsä tulee anomaan kastetta, ettei hän wastoin omaatuntoansa antaisi tätä sakramenttia niille, joissa ei mitään hedelmää ole odotettawana. Mutta kuin he anomisellansa ja tunnustuksellansa wakuuttawat omaatuntoamme, että me saatamme antaa tätä heille armoa antawaksi sakramentiksi, silloin olemme osaltamme syyttömät, jättäen Jumalan haltuun, liekkö heidän ussonsa oikia, wai wäärä. Gunne ole kuitenkaan antaneet sitä hyödyttömänä asiana, waan sillä tunnolla, että se hyödyllistä olisi.

41. Tätä kaikkea sanon sen wuokki, ettei kastettaisi aiwan niin tietämättömään, kuten ne tekewät, jotka tiedollaan, tahdollaan päättewät kasteen aiwan tarpeettomaksi ja hyödyttömäksi. Sillä tässä tekewät kastajat syntiä, kuin tietensä turhaan käyttäwät Jumalan sakramentin ja sanan, tahti ainakin ajattelemat omasfa tunnosjansa sen ei mitään pitäwän eikä saattawon vaikuttaa, joka kaiketi on mahdotto-

masti pidellä sakramenttia, ja kiusata ja häväistä Jumalaa. Sillä tämän ei ole antaa sakramenttia, vaan syljeskellä sitä. Mutta jos ei kastettava usko, vaan ulkokullailee ja valehtelee tunnustuksellansa, olet kuitenkin wointis perästä tehnyt oikein ja oikealla tavalla, hyvällä omalla tunnolla jakanut tämän sakramentin hyödyntystä waukuttawaisiksi.

42. Mutta niitten usko, jotka eivät itsestänsä tule kasteeseen, vaan Kristuksen käskystä tuodaan sinne, jätä hänen haltuunsa, joka käsksee tuoda heitä tykönsä; kasta heitä tämän käskyn turwisja ja sano: Herra, sinä saatat heitä tähän, ja käsket kasta: itse tuosta wastannetkin; siihen minä luotan, eikä minun tarwittse ajaa eikä poistaa heitä tyköäni! Jos eivät wanhain lailla kuulleet sanaa, jonka kautta usko syntyy, kuulewat he sitä pienten lasten lailla. Wanhat kuulewat sitä kormilla ja järjellä, usein ilman uskoa, mutta lapset kuulewat sitä kormilla ja uskolla ilman järkää; ja usko on sitä lähempänä, mitä wähempänä järki on, ja mitä wälewämpi se on, joka saattaa heitä kasteeseen, kuin täysi-ikäisten tahto, jotka itsestänsä tulewat.

43. Se näitä unekioita enimmästi huulettaa, että wanhoilla on ymmärrys, joka on kuultua sanaa uskoninansa; tämä on sitte heidän mielestänsä usko. Sitä wastoin ei huomaita mitään järkää lapsissa, vaan näkyy, niinkuin eivät ne uskoiksi. Mutta sitä he eivät katso, että usko Jumalan sanan on tykäänään toinen ja sywempi asia, kuin mitä järki tekee Jumalan sanaa kohtaan. Usko on yksistänsä Jumalan työ yli kaiken järjen, jota lapsi on yhtä lähellä kuin wanhakin, jopa paljoa lähempänä, ja josta wanha on yhtä kaukana kuin lapsikin, waiapä paljoa kauwempana.

44. Mutta tämä on ihmistekoa, oman järjen kehäystä; ja minusta näkyy, että jos kasteetta pidetään totena, niin pidettäkään lasten kaste tosinpana, juuri Kristuksen sanain wuoksi, joka käsksee heitä tuomaan tykönsä, kussa wanhat sitä wastoin tulewat itsestänsä. Ja mikä wanhoisia lienee ulkokullaisuutta julkisen järjen tähden, ei ole lapsissa mitään ulkokullaisuus heidän waiä salatun järkensä wuoksi; vaan niinkuin Kristus käski tuomaan

heitä tykönsä, niin waukuttaakin hän heissä suuauksellansa. On tuo totisesti warsin merkittelistä, eikä suinkaan paiskattawa tuuleen, että Kristus käsksee tuomaan lapsia tykönsä ja nuhtelee niitä, jotka tätä kielsiwät.

45. Tästä älköön kuitenkaan kukaan otatak syhtä ajatella, kuin tahtoissimme halwenta eli kumota saarna-wirkaa. Sillä totisesti ei Jumalakaan saarnauta järjellistä kuulemista warten, koska ei siitä mitään hedelmää tule; vaan hengellisen kuulemisen tähden, joka, niinkuin sanottiin, löytyy yhtä hywin ja waiä paremmin lapsissa, kuin täysikaswaneissa, jonka tähden hekin kuulewat sanan. Sillä mikä on kaste, johon heitä tuodaan, muu kuin ewankeliumi? Ja olkoon niinkin, että wain tätä kuulewat kerran. Sitä woiwollisemmastipa he tuota kuulewat, sen wuoksi että Kristus, joka käsksee tuoda heitä tykönsä, ottaa heitä omihsien. Täysikaswaneilla on se etu, että sitä kuulewat usein, ja saattawat sitä uudellensa muistella. Mutta heidänkin kuulemellansa on jama laita, ettei tämä tapahdu monen saarnan kautta; vaan yksi ainoa saarna saattaa wälittä niin jattua ihmisen sydämeen, että hänellä tästä on iäkki päiwäkki, ja mitä sittemmin kuulee, on entisen joko parantamiseksi tahti pahentamiseksi.

46. Sanalla sanoen: lasten kastamisella on perustuksensa näissä Kristuksen sanoissa: **salikaat lasten tulla minun tyköni, älkäätkä kieltäkö heitä, sillä seuskaltaisten on Jumalan waltakunta.** Tätä on se sanonut, joka ei koskaan walehtelee. Lienee tämä siis oikias ja kristillistä, että tuomme lapsia hänen tykönsä. Sitä saata tämä muutoin tapahtua, kuin kasteessa. Niin lienee myös warmaa, että hän siunaa, ja antaa kaikille tykönsä tulewille taiwaan waltakunnan, kuten hänen sanansa kuuluwat: **seuskaltaisten on taiwaan waltakunta.** Olkoon nyt tämä tästä asiasta puhuttu kylliksi täällä kerralla.

47. Lopuksi olisi tässä osoitettava, mitä spitali ja luuwalo hengellisesti merkitsewät. Mutta spitalista puhutaan paljon jaarnasjamme kymmenestä spitalifesta, seuskaltisten emme tässä laweenmalta puhu siitä. (Amen).

N:o 18. Neljäntenä Sunnuntaina Loppiaisesta.

Matth. Ewanf. 8: 23—27.

Ja kuin Jeesus oli haahteen astunut, seuraajimat häntä hänen opetuslapsensa. Mutta katso, juuri ilma nousi merellä j. n. e.

1.

Tämä ewankeliumin historia asettaa meille esimerkin uskosta ja epäuskosta; josta opimme, kuinka wäkämä uskon woima on, kuinka sen on tekemistä suurissa ja hirmuisissa asioissa, ja toimittaa ihan ihmeitä; ja päin vastoin kuinka epäilevä, arka ja wauhka epäusko on, joka ei saa mitään toimeen. Tästä katseleamme nyt esimerkki opetuslapsissa, millä mielellä he omat: **ensiksi**, heidän astuesjansa Kristuksen kanssa haahteen, oli meri tywennä, eivätkä he tunteneet pelkoa mistään. Jos nyt joku olisi kysynyt: uskotteko?, niin kaiketi olisivat vastanneet: „uskomme kyllä.“ Mutta ei he nähneet, kuinka heidän sydämensä uskalsi siihen raswatwenehen ja kauniijen ilmaan, joka silloin oli, ja että heidän uskonsa niinmuodoin oli perustettu näkywäiseen. Mutta myrskyn noustua, ja aaltojen ruwettua lainehtimaan haahteen, loppui uskokin; sillä tywen ja rauha, johon he uskalsivat, oli kadonnut. Sentähden katsoikin heidän uskonsa, ja heissä nähdään ihan epäusko.

2. Mitä tekee nyt tämä epäusko? Ei se näe enempää, kuin mitä tuntee. Ei se näe mitään elämää ja turmaa, waan näkee aaltojen lyöwän yli haahden ja meren uhkaawan kuolemalla ja kaikella waaralla. Ja kuin he tätä wain tuntevat ja katselewat, eivätkä siitä filmiänsä käännä, ei tauwo liioin heidän pelkonsa, wapistuksensa ja epäilyksensä: jopa, mitä enemmän he katsowat ja tuntewat tätä, sitä kowemmin tunkepi kuolema ja epäily heihin, tahtoen joka filmänräpähystä ikäänkuin niellä heitä kitaansa. Tämmöisestä katselemisestä ja tuntemisesta ei voi nyt epäusko lakata, eikä yhtäkään filmänräpähystä muuta ajatella; sillä hänellä ei ole muutoin mitään, johon pitäisi itsensä ja uskaltaisi. Sentähden ei saatakaan sillä filmänräpähystä olla rauhaa ja lepoa. Näin tapahtuu helwetijsäkin; siellä

on kai katkeemata sula epäily, wapistus ja peljästy.

3. Mutta jos opetuslapsissa olisi ollut usko, kyllä olisivat wieroittaneet mielestänsä myrskyn ja meren aallot, ja sen siaan muistaneet Jumalan kaikkiwaltiaisuutta ja sanassa luvattua armoa, ja siihen niin uskaltaneet, ikäänkuin eiwät olisikaan heiluneet weden warassa, waan istuneet mahwalla kalliolla päiwänpaisteessa ja tyyni tywenessä, poisja myrskystä. Sillä sinäpä uskon korkia taito jo woima onkin, että näkee näkemättömiä, eikä huoli näkemisistä, eikä tunteemisistä, eikä painoista, eikä ahdistuksistaakaan. Mutta epäusko näkee wain uskonaijesti näkywiä ja tuntuwia, eikä saata ensinkään muuhun uskaltaa, kuin minkä tuntee.

4. Sentähden salliikin Jumala niin olewan, ettei uskon ole tekemistä halwoissa asioissa, waan semmoissa, joita ei koko maailma jaksja kärsiä, niinkuin kuolemaa, syntiä, mailmaa ja perkelettä. Sillä kuolemaa vastaan ei voi koko mailma kestää, waan pelkää ja pakoo sitä, ja sortuu sen alle; mutta usko seisoo wahwana ja wastustaa kuolemaa, joka ahmaa koko mailman; hän woittaa sen ja nielee tämän elämän raatelian. Samaten ei voi koko mailmaan pakoittaa eikä hillitä lihaa, waan tämä hallitsee mailman kokonansa, ja on aina niin käypä kuten liha tahtoo, niin että koko mailma tästä syystä on lihallinen. Mutta usko ottaa sen kiinni, kaataa sen allensa, ja pitää sitä niin kurissa, että sen täytyy alamaisena olla. Niin ei voi liioin yksikään ihminen wäsymätä ja waipumata kestää mailman rajuamista, wainoa, pillkaa, häwäistystä, wihaa ja kateutta; waan se ottaa heiltä etukäden ja woiton. Mutta usko katsoo mailman ylen ja polkee kaikkia näitä jalkainsa alle, riemuiten ja iloiten tästä.

5. Niin ikään, kuka kyseniisi woittamaan perkelettä kaikkein epälukeisten juontensa ja

yllytystensä kanssa, joilla hän estää totuuden, Jumalan sanan, uskon ja toivon, ja matkajaattaa warsin monellaisia efsytyksiä, lahjoja, wiettelystiä, willityksiä, epäilyksiä, taikaukkoja ja lukemattomia kauhistuksia? Koko mailma on hänen suhteensa kuin walfian-kipinä weskaiwon suhteen. Senpätähden täytyykin sen olla hänelle alamaisena, niinkuin ylehenjä näenune, kuulemme ja ymmärrämme. Mutta usko antaa hänelle täysin tekemistä, eikä jää häneltä ainoastansa wiettelemtä, waan wieläpä ilmoittaa ja saattaa hänen koiruutensa niin häpiään, että hänen petollisuutensa käy woimatomaaksi ja rauhee tyhjään; niinkuin nytkin käy hänen ane-kaupallensa ja paawi-wallallensa. Samoin ei kylene kukaan waikittamaan eikä tyystyttämään pienintäkään syntiä, waan se puue ja järssi omaatuntoa niin, ettei mitään auta sitä vastaan, waikka kohta koko mailma lohduuttaisi ja awittaisi sellaista ihmistä: hänen täytyy sittenkin alas helwettiin. Usko sitä wastoin on sankari, ja hillitsee kaiken synnin, jos kohta olisimat yhtä monet kuin koko mailman synnit.

6. Mikä woimallinen ja sanomatoin asia on toki usko, joka woipi wastustaa kaikkia tämänöistä woimallisia wihollisia, ja saapi woiton! Sentähden sanookin Johannes 1 epist. 5: 4 oikein: **meidän uskomme on se woitto, joka mailman woitti.** Ei kuitenkaan niin, että tämä tapahtuisi rauhasja ja leuto-lewoisja, waan siinä syytty sota, joka ei pääty ilman haawoja ja werta, jopa, sydän tuntee sellaisessa sodassa synnin, kuoleman, lihan, perkeleen ja mailman niin kowasti, ettei luule muuta, kuin olewansa hukassa, synnin ja kuoleman olewan kokonaan woitolla ja perkeleen ylinnä; mutta uskon woimaa tuntee sydän aiwan wähän. Tännöistä kumataan tässä historiassa sillä, että aallot eiwät ainoastansa pieksää jyskytä laimaa, waan wieläpä peittäwätkin sen, niin että se juuri on hukumallansa ja uppoomallansa, ja Kristus makaa ja nukkuu: silloin ei ollut mitään toiwoa elämästä, waan kuolema oli ylinnä ja woitolla, mutta elämä alapaulalla ja hukununna.

7. Niinkuin nyt tässä tapahtui, samoin

tapahtuu kaikissa muissa synnin ja perkeleen kinsauksissa: meidän täytyy tuta, kuinka synti kietoo omaatuntoa, ja kuinka sulaa wiha ja helwetti ja ijanaikkinen hukkuminen silloin on tarjona. Perkele on niin paljon efsytyksillä ja wäärällä opilla toimeen saapa, että näkyy, kuin täytyisi Jumalan sanan maata alla kynsin ja mailman joutua kaikkein efsytysten wietäwäksi. Niin täytyy mailman rajuta ja wainota, että näkyy, kuin ei jaksaisi yksikään ihminen enää kestää, eikä tulla autuaaksi, eikä uskoa tunnus-taa; waan Kaini tahtoo yksistänsä hallita ja tappaa welsensä, ettei häntä enään olisi. Mutta tässä ei saa tuomita eikä tehdä muodon ja tunteksen jälkeen, waan uskon jälkeen.

8. On siis tämä ewankeliumi lohduellinen esimekki ja opetus, kuinka meidän tulee käy-tää itsemme, ettemme epäilisi synnin hädässä, kuoleman tuskassa ja mailman myrskyssä, kuin tiedämme, ettemme sen wooksi ole hukassa, jos aallot peittäwät laiman: ei sinun sentähden täydy helwettiin, waikka tunnet syntiä, wihaa ja armon puutetta pahassa omasfatunnossa: ei sinun sentähden täydy kuolla, waikka koko mailma wihaa ja wainoo sinua, joskin wielä ammottaisi kitansa niin laajalta, kuin aamuruskon piiri on. Tämä kaikki on niitä aalloja, jotka käywät laimaa yli, peljättämät sinua ja pakoittawat sinua huutamaan: **oi, Herrä, auta meitä, me hukunne!** Niin huomaat nyt tässä ewankeliumin ensimmäisen kap-paleen, (nimittäin) uskon, minkälainen sen olla tulee; kuin myös kuinka keliwotoin ja epäilewä epäusko on.

9. **Toista kappaletta** (nimittäin), **rakka-utta**, osoittaa Kristus sillä, että nousee ylös, keskeyttää unensa heidän tähtensä ja ottaa niin sydämmellensä heidän hätänsä, kuin olisi se omansa, auttaen heitä julasta rakkaudesta ilman mitäkään heidän anstotansa, eikä liioin ota eikä ano mitään siitä, waan antaa heidän nauttia ja wihjellä tätä hymyhtänsä. Olemmekin usiasti kuulleet kristillisen rakkauden semmoiseksi, että tekee kaikki aiwan hinnata, Jumalalle ylistykseksi ja kunniaksi, niin että kristitty elää tämmöisen rakkaudent tähden; samoin kuin Kristuskin eli ainoastansa tehdäksen-

jä hyvää, niinkuin hän itse Matth. 20: 28 sanoo: ei ihmisen Poika tullut palweltawaksi, waan palwelmaan.

Tämän historian hengellistä merkitystä.

10. Kristus kuuva meille tässä kristillisessä elämässä, liiatenkin saarna-wirkaa. Haahki merkitsee kristikuntaa, meri mailmaa, ja tuuli perkelettä. Kristuksen opetuslapset merkitsevät saarnaajia ja hurškaita kristityitä; Kristus on totuus, ewankeliumi ja usko. Ennenkuin nyt Kristus opetuslapsinensa nousee haahteen, ovat meri ja tuuli tyvenessä. Mutta Kristuksen päästynä opetuslapsinensa haahteen, alkaa myrsky, niinkuin hän itse Matth. 10: 34 sanoo: **en ole tullut rauhaa, waan miekkaa lähettämään.** Sillä jos Kristus jättäisi mailman rauhaan, eikä nuhtelisi sen töitä, pyyhäisi se kyllä tyvenenä. Mutta nyt kuin hän saarnaa: wiifasten olewan hulluja, pyhäin syntisiä ja rikasten kadotettuja, kiihtywät he tästä hurjiksi ja hulluiksi. Juurikuin nöinäkin aikoina moniaat wiifasteliat arwelowat sen oikein osattuksi ja tehdyksi, että suorastaan saarnaat ewankeliumia, mutta jätät hengellisen jäädyn oloihin, niin silloin hywin kärsiwät. Mutta että kaikkea tämmöistä täytyy rangaista ja mitättömäksi arwata, sen hokewat he rauhattomuuden ja kapinan saarnaamiseksi, mutta ei kristilliseksi opiksi.

11. Mutta mitä sanoo tämä ewankeliumi? **Sunri ilma nousi merellä, koska Kristus opetuslapsinensa oli haahteen astunut.** Meri ja tuuli jättiwät kyllä toiset laiwat rauhaan, mutta tämän laiwan täytyi olla hädässä sentähden, että Kristus oli siinä. Mailma jaksaa kyllä kärsiä kaikkea saarnaa, mutta ei Kristuksen saarnaa. Tästä seuraa, että koska Kristus tulee ja missä hän on, siellä saarnaa hän niin, että tahtoo yffistänsä oikeuden puolellessa, nuhdellen kaikkea muuta, niinkuin hän Matth. 12: 30 sanoo: **joka ei ole minun kansani, hän on minua vastaan, ja Joh. 16: 8: Pyhä Henki nuhtelee mailmaa synnin tähden, ja wanhurskaiden tähden, ja tuomion tähden.** Ei hän sano tahtowansa suorastaan saarnata,

waan nuhdella koko mailmaa ja mitä siinä on. Mutta tainfaltainen nuhteleminen nostaa tämmöisen myrskyn ja waaran tälle haahdelle. Hän waikenisi ennen ja olisi saarnaamata, kuin saarnaasi niin, että jättäisi mailman ja sen menon nuhtelemata; sillä jos mailma ja hänen menonsa olisi hyvää ja nuhteetointa, eikä tarwittaisi hänen saarnaansa missään.

12. Tämä on nyt kristittyin, olletikkin saarnaajain lohdutus, että saattawat olla wakuutetut ja walmiit siihen, että jos Kristusta kantawat ja saarnaawat, niin täytyy heidän wainoa kärsiä, ei tuo muuksi nuutu; ja on se hyvä tuntomerkki, että saarna on oikein kristillinen, jos sitä wainotaan, warsinkin suurten pyhäin, oppineitten ja wiifasten ihmisten puolelta. Mutta päinwastoin, ei ole saarna oikiaa, jos sitä kehutaan ja kunnioitetaan, niinkuin Kristus itse Luukk. 6: 22, 26 sanoo: **woi teitä, koska kaikki ihmiset teitä kiittävät; sillä niin tekiwät heidän isänkäin wäärille profetaille. Mutuaat oletta te, koska ihmiset wihaawat teitä, ja eroittawat teidät, ja pilkkaawat teitä, ja hylkääwät teidän nimenne aiwan kelwottomana ihmisen Pojan tähden. Tätä myös heidän isänsä tekiwät profetaille.** Tarffaile meidän hengellisiäämme, ja millä pohjalla heidän oppinsa seisoo; mailman tawara, kunnia ja walta on heillä kokonaan allansa, ja he tahtowat olla kristillisiä opettajia; ja josta heidän menoansa kiittää ja ylistää, sitä pidetään kunniasa ja se saa elää mieltänsä myöten.

13. Sentähden onkin tässä esimerkki, mistä saarnaajat etsikööt lohdutusta ja apua, nimittäin: ei suinkaan mailmalta. Ihmisten taidossa ja mahdisa ei ole heillä suojelusta, waan yffistänsä itse Kristuksessa. Hänehen ja hänen turwiinsa pitäykööt kaikissa hädissänsä kaikella uskalluksella ja luottamisella, niinkuin opetuslapset tässä tekewät. Sillä jolleiwät uskoneet Kristukselta apua saamansa, eiwät olisi he herättäneet ja awuksi huutaneet häntä. Waikka tämmöinen heidän uskonsa oli heikko, ja siinä oli paljo epäuskoa, kuin eiwät lohdastaan antaneet itsiänsä alttiiksi, uskaltanen henkeänsä Kristuksen kanssa, eiwätkä uskoneet hänen woiman pelastaa heitä keskellä merta

ja temmata heitä kuoleman nielusta. On siis felkiää, ettei Jumalan sanalla saada olla ketään muuta ojenteliasa tahti tuomaria, eikä muuta suojelusherraa, kuin itse Jumala, jonka sanan se on. Senpätähden, niinkuin hän ilman ihmisten ansiota ja neuvota lewittää sen maailmaan, niin tahtoo hän myöskin itse pidellä ja suojella sitä, ilman ihmisten apua ja woimaa. Ja ken tässä ihmisiltä etsii warjelusta ja lohduitusta, hänen täytyy langeta ja kadottaa kumwainenkin, taikka joutua Jumalan ja ihmisten hyljättäväksi.

14. Nukkumisellansa tosin ilmoittaa hän opetuslastensa sielun tilan, nimittäin, että heissä oli heikko ja unelias usko; mutta warfinkin kuwaa hän sitä, kuinka hän wainon ajalla ikäänkuin pistäyppi piiloon ja on nukkuminansa, eikä anna kuntoa, ei woimaa, ei rauhaa, eikä lepaa, waan antaa meidän murehtia ja työtä tehdä heikkoudeksamme, että tulisimme tuntemaan oman mitättömyytemme, ja kuinka kaikki on suljettu hänen armoonsa ja woimaansa, niinkuin p. Paawali 2 Kor. 1: 9 tunnustaa: hänen täytyneen kärsiä tämmöistä waiwaa sentähden, ettemme uskaltaisi itsehemme, waan Jumalaan, joka kuolleeksi herättää. Tainkaltaista Jumalan nukkumista tunsi Dawidinkin usein, kuin puhuu siitä monissa paikoin, niinkuin koska hän Ps. 44: 24 sanoo: **herää, Herra, missä makoat? Walwo, äläkä meitä hyljää pois kaiketikkaan.**

15. Lyhyesti, tämä ewankeliumi antaa meille kaikki lohduksia ja uljasta sananpartta, niin että, wainon noustua Jumalan sanan tähden, me saatamme sanoa: "tuon arwafinkin hywin! Kristus on haahdesa, sentähden myrskywätkin meri ja tuuli, aallot hyökkääwät päällemme upottamaan meitä; mutta pauhatkoot: kuitenkin on warma, että tuulet ja aallot ovat hänelle alamaisia. Waino ei kestä pidempään ja kauwemmin, kuin hän tahtoo; ja joskin kohta ne karkaisiwoat niskoihimme, täytyy niitten sittenkin olla hänelle alamaisia. Hän on kaiken Herra, sentähden ei wahingoita meitä mikään: hän auttaakoon meitä wain epäuskon pelkurillisuudesta! Amen."

16. Mutta että kansa ihmettelee ja ylistää Herraa siitä, että tuulet ja meri ovat hänelle

kuuliaisia, se tietää sen werran, että ewankeliumi ja Jumalan sana wainon kautta wain lewittää edemmälle, wahwistuu ja usko enentyy, joka kaiketi on wastoin maailmallisten tawarain laatua ja luontoa, sillä nämät wähentywät onnettomuudesta ja wastuksista, mutta karttuwat onnesta ja rauhasta. Kristuksen waltakunta kaswaa murheessa, mutta wähentyy rauhassa ja leuto-elämässä, niinkuin p. Paawali 2 Kor. 12: 9 sanoo: **minun woimani on heikoissa wäkewä.** Tähän auttaos meitä, Jumala! Amen.

Tämä lisäys on otettu Lutherin saarnasta, jonka hän piti 18 päiväa ennen kuolemaansa eli Tammi-kuun 31 p. w. 1546.

1. Suomaa tässäkin perkeleen ilkeys ja kawaluus, kuinka hän katsoo aikansa ja jopiwan tilan, jolloin hän hätäyttäisi Kristusta ja hänen opetuslapsiansa, nimittäin, koska Kristus tekee itsensä heikoksi ja wäköttömäksi ja hänen opetuslapsensa ilman sitä itse ovat heikkoja ja pelkureita; silloin taitaa hän jopiwin rajuta ja myrskytä heitä vastaan. Niin tässä. Koska hän näkee Kristuksen opetuslapsinensa olewan haahdesa merellä, nostaa hän tuulen ja aallot, olletikkin kuin Kristuskin on mennyt lewolle, ja jättää apostolit yksin wallittjemaan ja toimimaan ja teeskentelee, ikään kuin hän ei pitäisi huolta, eikä tietäisi heistä mitään, jopa, juuri kuin hän waromata olisi antanut heidän itsensä kansa alttiiksi waaraan. Pian huomasi perkele opetuslasten olewan yksinänsä, ja osaa tätä käyttää eduksensa, ei siekaile hän ryntämästä heidän kimppuunsa, nähtyänsä että ovat heikkoja ja juuri kuin hyljättyjä. Hän kuulee saaneensa heidän jatimeen ja waltansa, ja miettii, miten hän äkki-pikaa ja heidän sitä huomaamata upottaifi ja surmaifi heidän ja nukkuneen, waromattoman Kristuksenkin, taikka kumminkin wahingoittaifi heitä.

2. Perkeleen tapa on ahdistaa Kristittyitä siellä ja silloin, missä ja milloin ovat heikoimpia ja helposti peljätettäviä ja lohdattawia. Tähän tulee lisäksi, mikä semminkin juuri hynnnyttääkin heissä heikkoutta ja hoiperelenuista, että Kristuskin on olewanansa heiko ja näkyy olewan heistä tietämätöin, ja

wain maka, itsensä ja heidän ollessa suurim-
massa waarassa ja hädässä, ja sallii heidän
yffinänsä neuvottomina ja avuttomina turhaan
puuhata ja huolehtia, kunnes joutuvatkin hä-
tään niin, että rupeewat epäilemään ruumiis-
tansa ja hengestänsä, ja huutawat täytywänsä
hukkuu, jollei apu pikaan tule.

3. Tällainen on kristikunnan tisa aina
ahdingoissa; sillä sitä perkele ahkerimmasti
tarffaa, kussa hän näkisi kristittyin, muutoin
itsesjäsä heikkona, tekewän työtä raskaan taa-
kon rasittamina, ja Kristuksenkin näkönsä niin
heikkoina, ettei näe eikä kuule mitään, eikä
ylehenjä tee mitään, waan sallii heidän itse
raataa; silloin läjättyä wihollinen äkkiä nis-
kaan, huullen woittawansa heiltä heidän etun-
sa ja kufistawansa heidän, ennen kuin huomaa-
wattaan y. m. Sillä kussa Kristus itse ei
ole läsnä wäkewyydellänsä ja woimallansa, siel-
lä tietää hän olewansa päällä käden ja woiman-
sa jaattaa heidän sellaiseen pelkoon, wapis-
tukseen ja ahdintoon, etteivät tiedä, miten elää
eli olla, lähes hamaan epäilykseen jaakka y. m.
Tämän sallii Kristus tapahtua ja heidän jou-
tua korkeimpaan waaraan, että hywin tuntisi-
wat ja näkisivät oman heikkoutensa.

4. Mutta toisaalta myös onpi meidän
tästä oppiminen Herramme Kristuksen tapana
olewan, koska hän pelastaa ja auttaa tahtoo,
ensin niin asettawan ja käyttävän itsensä, että
sallii hädän nousta korkeimmille kuffuroillensa,
sitte sitä jalommin ja woimallisemmin osoittaak-
sensä woimansa ja apunsa ja pakoittaatsensa
meitä huutamaan ja anomaan häneltä apua.
Näin usko harjoitetaan ja wähwistetään. Tä-
ten saamme myös tuta, kuinka hän woi aut-
taa ihmeellisesti ja niinkuin 9 psalmisja sano-
taan oikfialla ajalla. Täten hän tahtoo osoit-
taa, ettei häneltä puutu woimia auttamaan,
tahi ettei hän ole hukassa sentähden, että perke-
le on niin woimallinen ja wäkwä, niin hir-
weästi ja tuimasti rajuaa ja myrskytää, waan
että puute on ainoasti meidän uskossamme ja
että syynä siihen on epäusko, josta Kristuskin
tässä nuhtelee opetuslapsiansa ja sanoo: **te
heikkouksoiset, miksi te olette pelkurit?** Sillä
hän tahtoo näin opettaa meille taitonsa ja oi-
kean mestariteoksen, jolla hän woittaa perkeleen,

tyhjäksi tekee hänen kawaluutensa ja juonensa,
sallien nimittäin hänen suurella ja peljättäwäl-
lä myrskyllä rynnätä itsensä ja kristittyinjä
niskoille, asettaen itsensä sen ohessa niin hei-
koksi, juuri kuin ei hän jaksaisi estää ja en-
näittää häntä; waan sallii hänen niin pitkälle
päästä, että aallot peittiwät haahden yhtä
päästä, ja perkelekin jo luulee saaneensa hänen
waltaansa haaksineen ja kaikkineen, eikä woi
päästä hänen käjistänsä, eiwätkä opetuslapset-
kaan muuta näe ja tunne, waan niinkuin he
nyt tässä huutawat, sanoen: **Herra, me hu-
kumme.**

5. Mutta waro, perkele, itseäs tältä sy-
wässä unessa makaawalta Jeesukselta, waikka
hän onkin näkönsä mitään näkemätä ja kuu-
lemata, tietämätä ja taitamata. Sillä koska
hän on nähä heikko, tietämätöin ja wäetöin,
ja perkele lähenee häntä niin liki, että hän jo
tawoittelee juurikuin nielläksensä hänen ja hä-
nen seurakuntansa, silloin on hän herääwä ja
perkele on saapa kuulla ja nähä, ettei hän saa
upottaa ja hukuttaa häntä ja hänen haahsansa,
niinkuin hän aikoo, suurimmasjakin waarassa
ja hädässä, ja jos se näkyisi kestäneen liakfi
kauwanikin ja perkeleen päässeen liika pitkälle,
taitaa ja osaa hän asian toisfialle wääntää.
Hänen tarwitsee wain herätä ja katsoa, kuinka
perkele on ruwenmut rajuaamaan ja mellasta-
maan, ja kohta on hän paljaalla torumisella ja
uhkaamisella, ja sormensa wiittauksella hillinnyt
perkeleen, tuulen ja aallot.

6. Tämän rakas Herramme mielellään o-
pettaisi meidän uskomaan ja käsittämään, ettem-
me olisi hädässä niin pelkuria ja wapisewia,
waan hymässä turwassa, huolimata perkeleen
rajuamisesta, waikka hän koettaisi wastustaa
meitä mitä parhainmin, ja me olisimme mitä
heikkoimpia. Tätä opettaa hän meille tällä esi-
merkillä, kuin hän ei ensinkään sure eikä pelkää
wihollistansa ja laifkea hänen kawaluuttansa ja
woimaansa, waan näkyy tässäkin olewan aika
suruttoman ja käyttävän itsensä hywin waro-
mattomasti; sillä olisipa hänen jo ennalta tai-
tanut ja pitänytkin tietämän, mitä perkeleellä
oli mielessä häntä vastaan, ja kuinka hän yh-
tääpäätä etsi, miten ja kussa hän olisi jotain
saanut aikoin häntä vastaan, jemminkin nyt

merellä, kussa hän taifi mellastaa myrskyllä ja aalloilla.

7. Sentähden, kuin hän tämän tiefi, ei pitänyt hänen olla niin huolettoman eikä niin tyhmän tavoin uskaliaan, kuin hän tässä tekee, että laskee haahteen alas hywin sitkeää unta makaamaan, juuri kuin ei olisi yhtään vaaraa peljättävänä, ja kuin ei taitaisi eikä tietäisi perkele enää tehdä mitään haittaa hänelle ja hänen opetuslapsillensä. Waikka hän tämän kaiken warjin hywin tietää, eikä kenenkään muistuttamista ja neuwomista tarvitse, mitä hänen tehdä tulee, niin ei hän kuitenkaan sentähden pelkää eikä hämmästy perkeleen wihaa ja kawahtua; waan on rohkea ja pelkäämätöin, hywin tietäen, että hänen pitää jättämän hän wahingoitetun ja upottamata, tehdöön ja koettakoon mitä ikänä tietäisi ja taitaisi; sentähden ei tahdokkaan hän luopua luonnollisesta lewostansa ja unestansa, jota hän silloin tarvitsi; sillä hän tietää itsellänsä olevan Jumalan ja Isän, joka pitäisi hänestä huolta, ja suojeleisi ja warjelsi hänen perkeleeltä ja kaikilta wihollisilta.

8. Tätä kaikkea hän tekee meille opiksi ja esimerkiksi, niin herättääksensä ja wahwistaaksensa uskomme, ettemme mekään yllöllisesti peljästyyisi ja tuskallisesti surisi, taikka itsemme kuoliaaksi pelkäisi, koska näemme waaran ja hädän edesämme, ja perkele ahdistaa ja ajetaan ansoja eteemme, tahti äkkiä karkaa kauhian hirmuisena niiskoillemme, juuri kuin yhdessä filmänräpähkyessä nielisi meidän (niinkuin hän tässä tekee opetuslapsille kawahtuneisesti); waan kuin tiedämme Kristuksen olevan seurassamme, jonka tähden perkele meitä ahdistaa, niin alkäämme mekään epäillä, hänen taitaman ja warjelijan sekä pelastaman meitä, että mekin niin kauan kuin itse Kristus pysyy, pysymme ja kestämme hänen ja koko hänen woimansa edessä. Sentähden hän myös tässä muhtelee opetuslasten epäuskoa, joka sai heidän niin horjumaan ja wapisemaan, sanoen: **te heikko-uskoiset, miksi olette niin pelkurit.** Ikäänkuin hän sanoisi: mitä, oletteko toki minun opetuslapsiani, ja olette kuitenkin niin wähäuskoisia! Ettekö näe, että minä olen seurassanne, jota waara kohtaa yhtä hywin kuin teitäkin; taikka

pidättekö minun mitään olemata, mitään tietämätä, mitään taitamata tahti ajattelemata, mita perkeleellä on mielessä teitä ja minua vastaan, tahti luuletteko että perkele on minun saanut waltaansa niin pikaan, kuin hän luulee?

9. Tällaista epäuskon epäilemistä, horjumista ja wapisemisista hän wieläkin täten muhtelee meissä kaikissa, jotka luulemme kaikki olevan hukassa ja täytywämme hukkaa, koska perkele rupee hirweän kauhiasti rajuamaan, ja Kristus on olevanansa heikko. Di, jospa silloin toki oppisimme tutkimaan tätä ewankeliumia, ja sywään sydämmeemme painamaan tämän kuwan, kuinka rakas Herra tässä purjehtii haahdessa, ja perkele kyllä rupee wihaisesti ja kauhiasti rajuamaan, hänen makiaa ja sitkeää unta maatesssa, ja ajaa haahda kohti aaltonsa, niihin sen kaikkialla lähes peittäin; mutta täytyi kuitenkin jättää se opottamata, kunnes Herra Kristus heräsi, koska hän yhdellä sanalla käski tuulen ja aallot lakkaamaan.

10. Ja waikka kohta me uskon heikkouden tähden tunneimme horjumista ja wapisemisista (luonnostamme emme taidakaan toisin), tulee meidän kuitenkin olla niin taitawia, että juoksemme Kristuksen luo hänen huudollamme, rukouksella, ja anomisella herättämme. Sillä tässä huomaamme, että hän kuulee sellaisen heikon uskon huutamisen mielellänsä. Sellaisen huudon p. Baawali, Rom 8: 26, kutsuu **Seurgen huutamiseksi, joka antaa meidän heikkouttamme ja rukoilee meidän edestämme sanomattomilla huokauksilla.** Niin aina, hän tahtookin meitä, koska tunneimme heikkoutemme ja horjumisemme, rukoilemaan ja huutamaan häntä awuksemme. Sitte tekeekin hän meille apua ja pelastusta oikialla ajalla. Hän tietää, ettemme muutoin oppisi uskomaan ja nauttimaan hänen woimansa ja apuansa, kuin niin, että hän saattaa meidän siihen asemiaan, että olemme pakoitetut huutamaan ja rukoilemaan. Ja waikka kohta hän taitaisikin meidän herättämämme ja huutamattamme estää ja hillitä perkeleen raiwon ja myrskyn, tahtoo hän kuitenkin olla meidän herätettävämme ja huudettavamme, oppiaffemme siitä, kuinka hänen woimansa on wäkevä ja woittamaton meidän heikkoudeksamme.

N:o 19. Wiidentenä Sunnuntaina Loppiaisesta.*)

Ewank. Matth. 13: 24—30.

Toisen wertauksen pani hän heidän eteensä, sanoen: taiwaan waltakunta on ihmisen wertainen, joka kylwi hyvän siemenen peltoonja, j. n. e.

1.

Itse Kristus on osoittanut ja selittänyt tämän wertauksen tässä ewankeliumissa. Sillä ewankelistista sanoo m. m. 36—39 näin: silloin laski Jeesus kansi ja tuli kotia. Ja hänen opetuslapsensa tulivat hänen tykönsä, sanoen: selitä meille se wertaus pelton ohdakkeista. Niin hän wastasi ja sanoi heille: joka kylwää hyvän siemenen, se on ihmisen poika. Mutta pelto on mailma, waan hyvä siemen, ne ovat waltakunnan lapset, mutta ohdakkeet ovat pahan lapset. Wihollinen, joka ne kylwi, on perkele; elonaika on mailman loppu; mutta elomiehet ovat enkelit.

2. Herra itse siis selittää, mitä tämä wertaus merkitsee. Siis emme taida sitä paremmin tehdä, waan me pysymme ja pitääkin pysymän Herran Kristuksen selityksessä. Siis: pelto on mailma, ihmisen poika, joka kylwää, on Herra; hyvä siemen ovat waltakunnan lapset, j. n. e. Tämä on yhtä paljo sanottu kuin, että pyhän kristillisen seurakunnan keskuudessa on mailman alusta loppuun saakka (missä hän elon ajan kutsuu) ollut ilkeitä konna, joista se ei saa eroa, ja että siis tässä elämässä maan päällä aina on hurstkaita ja jumalattomia toinen toisensa seassa.

3. Taitaa itsensä oikein käyttää ja menettellä, asiain näin ollessa, siihen tarwitaan paljon ymmärrystä, taitoa ja wiisautta; sillä entisiin aikoihin ja vieläkin on paljon sellaisia wääräoppisia, jotka tahtovat sellaisen seurakunnan, jossa kaikki ovat taitawia, hurstkaita, pyhiä ja puhtaita, eikä ainoakaan konnaa. Sellaisia ihmisiä olivat Katarit ja Donatistat, ja tähän aikaan Kasteenkertojat, Müntjeri ja muut samallaiset, jotka tahtoiwat tappa ja häwittää kaikki, jotka eiwät olleet pyhiä. Mutta sellaisia

olivat semmiinkin munkit, jotka juoksiwat mailmasta pois, jättiwät kutsunuksensa ja wirkansa, ja konttasiwat loukkoihinsa, eroittaaksensa itsensä mailmasta ja pyhiä ollaksensa, Jumalaa palvelaksensa, rukoillaksensa, paastotaksensa ja päästäksensä wiettamästä niin jumalatointa elämää, kuin mailma wiettää. Tällainen elitys on aina mailmassa wälewästi liikkunut, kuin wääräoppiset tahtoiwat sellaisen seurakunnan, kussa ei yhtään pahaa olisi. Se luonnollisesti huoletti kaikkia hurstkaita sydämiä ja tuotti heille murhetta ja surua, kuten tässäkin perheen haltian palvelioista sanotaan, että he, nähtyänjä ohdakkeitten kaswaman ja waltaan pääsevän, mielellään olisiwat juoneet kaitin paikoin oikein käywän eikä muuta, kuin ainoasti puhdasta, hyvää nisua nousewan ja kaswaman. Mutta teksti sanoo perin toisin.

4. Abdami, jolla kahden poikansa parisja oli ensimmäinen seurakunta maan päällä, luulikin seurakuntansa ihan puhtaaksi ja ohdakkeista wapsin wapaaksi; mutta ennenkuin hän huomasi, oli Kaini murhannut weskensä Abelin. Olihan tuo häijy, teräwä ja pistäwä ohdake. Niin Noakin, wedenkaijumuksessa itse kahdeksantena säilyneenä ja henkiin jääneenä, luuli omaawansa ihanan, puhtaan seurakunnan, kuin hänen poikansa Sam äkkiä nousi pilkkaamaan isää ja nostatti oman lahkonsa häntä vastaan. Niin luemme Raamatussa kauttaaltansa alusta asti janoain tapahtuneen, ja tunnustaa täytywämme niin puhdasta ja pyhää seurakuntaa ei olleen, jossa ei aina olisi ollut muutamia, jopa montakin jumalatointa hurstkasten joukossa. Abrahamin perheessä oli Ismael, Jsaakin Esau ja Saakopilla oli poikia, jotka tekivät pahoin kyllä. Mitkä olisimme sitte me, tahtoessamme niin hallita, ettei yhtään ohdakea ja saastaisuutta olisi parisjamme?

5. Tästä on Augustinillakin ollut paljon tekemistä ja taistelemista Donatistaita was-

*) Tämän jaarnan piti Lutheri 11 päiväa ennen kuolemaansa, 7 p. Helmikuuta w. 1546.

taan, jotka niin ikään rohkenivat laittamaan sellaista seurakuntaa ja sentähden erisivät yhteisestä kristikunnasta, jolla kuitenkin oli puhdas oppi ja ymmärrys sekä oikeia sakramenttien käytäntö. Sillä jos tahdot ylös paljon puhdistaa ja perata itseäs, saat asian siten paljon paremmaksi. Jste Kristuksenkin ja apostolein täytyi kärsiä Judas parisisansa. Paavikunnassakin ovat puhtaimmat munkit tavallisesti olleet pahimpia kornia; puhumata siitä, että samalansa ovat menettäneet ewankeliumin, niin ovat he ulkonaisessa elämässänsäkin olleet pahimpia huorapukia. Se oli heidän siitä, että yffin tahtoivat olla puhtaita, ja puhtaudellansa auttaa maailmaa, kiskoen kerjuullansa maailmalta sen hien ja veren.

6. Sentähden mekin jättäkäämme Judas apostolein pariin ja jallikaamme ilkiän kornain olla oikeassa kristikunnassa. Siis siis, lyhyesti sanottu, jää, että perkele rakentaa rukoushuoneensa siine, mihin Jumala on rakentanut soman ja puhtaan seurakunnan. Niinhän onpi, kuin ewankeliumi tässä sanoo, että, kuhun perheen isäntä kylwi hyvää siementä, wihamieskin kylwää siihen jekaan ohdakkeita. Tästä alkoon peljästykö kukaan, kuten minä peljästyin ensimmältä, koska, ruwetuani saarnaamaan Jumalan sanaa puhtaasti, sitte kuitenkin kasteenkerjojat, sakramentin häiritjiät, lain wastustajat ja muut hurmahenget lähtiwät meidän kouluiistamme. Mutta sen en woinut mitään tehdä, kuin tiesin siemenen olleen oikean ja hyvän, mutta perkeleen, ennen kuin huomasin, kuitahaneen siisään kylwämään pahaa siementä hyvän jekaan. Hän synnyttää monellaiset lahwat ja willitykset, sillä hänkin tahtoo toimia seurakunnassa, niin kuin hän kohta alussa tahtoi paratiisissa olla ihmisten parissa, ja muutoinkin aina on, niin kuin Job 1: 6 sanoo: **Jumalan lasten seurassa.**

7. Täytyy siis meidänkin kärsiä hänen kaikin paikoin tuufewan jekaanme ja oleskelewan parissamme. Täällä tahtowat Judalaiset, Turkit, Espanjalaiset, tuolla paawi muine joukkoinensa, olla kaikki parissamme ja lokaista seurakuntamme. Waikka miten tekisimme ja janoisimme, tahtoo perkele kuitenkin olla parissamme, kuten hän tuli Jobillekin. Hän kufisti hänen huoneensa, kuoletti hänen

poikansa ja tyttärensä, waiwasi hänen ruumistansa paisumilla ja märkähaawoilla, ja piinasi sen ohessa hänen sydäntänsä ja omaatuntoansa ahdistuksella ja Jumalan rangaistuksen pelwolla; rupefipa hänen waimonsakin sadattelemaan häntä. Ja toisinpä ei ole tässä elämässä. Niin on alusta asti ollut ja sellaisena pysyikin wiimeiseen päivään asti.

8. Täsjäpä nyt taitoa kysytään, asiaa oikein ajamaan, koska sellaista näemme ja koemme, taitamatamme sitä estää ja torjua pois. Perheen isännän palvelijat luuliwat keksineensä neuwon kuiu sanowat: **tahdotkos, että me menemme ja kokoonme ne?** Mutta tähän wastasi isäntä: **en, ettette ohdakkeita kootesamme myös tempaisi ynnä heidän kansjansa nisuja pois.** Mitä on tämä? Onko wääräoppisia kärsittäwä eikä kuitenkaan kärsittäwä? Mitä tehnen tällaisessa tapauksessa? Jos kiskon ja perkaan ohdakkeet pois toisesta paikkaa, niin siellä wahingoitsen hywää siementä, ja kuitenkin kaswaa niitä taas toisessa paikkaa. Siis, jos jostakin paikkaa, juurinsa repäsen yhden willioppisen, niin kaswaa kuitenkin sama, perkeleen kylwämä siemen kymmenessä muussa paikkaa; sillä perkele pyytää ohdakkeilla ja muulla rikkaruoholla turmella nisua. Mitä tulee siis minun tässä tehdä, oikein tehdäkseni? Tit. 3: 10 sanoo p. Paawali: **erisurraista ihmistä pakene.** Teksti on tässä selwä: pane hän pannaan, äläkä toimi mitään hänen kansjansa. Mutta kuinka nämät saadaan keskenä sowlutamaan, jättää ohdakkeet repimätä kaswamaan ja kuitenkin paeta? Tässä neuwonee neuwon taitaja. Kuitenkin asian paremmin ymmärtääksemme, esitän tässä wertauksen.

9. Me kristityt olemme kaikki keskenämme ihmisen luonnollisen ruumiin kaltaiset, joka täällä maan päällä ei koskaan ole puhdas siällisesti eikä ulkonaisesti. Siällisesti on se saastainen, täynnä räkää, nubaa, paisumia, märkää, jontaa, saastaa ja pahaa löyhkää. Ulkonaisesti on se rupinen, täinen, syhelmäinen, filmät ja korwat juoksewaiset ja räämäiset, ja jota kauwemmin hän elää, sitä wähemmän on hänessä puhdasta ja kaunista. Tiehamme kuitenkin että kristityn ruumis tulewassa elämässä on ihana ja puhdas, ja nykyistä aurinkoa paljon kirkkaampi ja puhtaampi; sillä hän on ensin

riisua pois tämän saastansa ja saastaisuutensa, siinä mädäten, tullaksensa ihan siivoiksi eli puhtaaksi hengellisesti ja ruumiillisesti; muutoin ei huoli Jumala hänestä taiwaasen.

10. Waikka nyt ihmisen ruumis onkin näin ilettävä, rupinen, syhelnäinen ja saastainen, täytyy meidän kuitenkin pitää tuo saastainen säkki; emme tule ilman sitä toimeen; sillä ilman sitä emme saata elää, siittää lapsia, hoitaa taloutta, hallita y. m. Meidän täytyy siis kärsiä tuota haisevaa, saastaista ihamahaa, niin kauvan kuin täällä elämme, ja talouden hoito ja hallitus voimissa pidetään, kunnes kaikki lapset ovat sietetyt ja ihmiset syntyneet, joista Jumala koko kristillisen seurakuntansa ijanikkaiseen elämään. Ja täällä ei ole kukaan niin hullu ja mieletön, että hän heittäisi ruumiinsa taikka jonkun sen jäsenen pois, taikka vihaisi eli wahingoittaisi sitä sentähden, että se siivoitoin ja saastainen on, vaan ruokkii ja hoitaa sitä, sanoo Raamali (Ges. 5: 29). Ja jota rujompi se on, sitä hellemmin hoidetaan sitä; ja misjä siinä on jotakin puutetta, niin rientävät jalat ja kädet, ja tarttuvat mielellänsä apua tekemään. Jos se on rupinen, etsitään neuwoa rupia parantamaan taikka kumminkin kiewittämään: jos se ajettuupi ja ajaa märkää, niin sitä puhdistetaan ja perataan, kuitenkin niin, ettei saastaista jäsentä heitetä pois. Jollei hän voi tarwettansa tehdä, noudatetaan apteekista rohtoja, saastan puhdistamiseksi ja puhtamiseksi.

11. Lyhyesti, jos ruumis onkin mitä terwein, ei se kuitenkaan ole puhdas, se aina purkaa itsestänsä, sylkee, yskii ja alati perkaa saastansa, ja pyhyi kuitenkin rupisena, syhelnäisenä, haisevana ruumiina, sitä et saa poistetuksi, tahti kokonansa estettyksi, ruumista warsin turmelemata, kunnes hetkinen tulee, koska se maahan lastetaan ja nullataan, madot ja toukat siitä osansa ottawat ja saastan syöwät, kunnes se kokonansa uudistuu ja puhdistuu. Sillä aikaa on sitä laahattawa mukana ja oletettava sillänsä, ei leikattaman siitä jäsentä ja heitettämän pois sentähden, että se on tiwulloinen, fairas, häpeällinenkin, haurallinen ja turmetunut; vaan, jollei sitä enää auttaa taida, niin kantanut sitä kuitenkin ja kärsinut, pait jos (joku jäsen) käy niin pahaksi, ettei se enää saata ruumiissa pysyä, vaan on niin mätä ja kuollut, että se itse lohtee ja uhkaa turmella nimitkin jäsenet.

12. Hengellisesti on ihminen kristittynäkin tässä elämässä myös saastainen, sillä hän ei ole vielä synnitön, waikka hänellä onkin synneistä päästä ja hän Pyhän Hengen kautta on pyhitetty. Kuinka sopii tämä yhteen? Was-taus: me luemme Uskon tunnustuksessa, ja totta onkin, että Pyhä Henki pitää koko kristikunnan maan päällä yhdessä mielessä ja että täällä kaikki synnit anteeksi annetaan y. m. Merkkinä siitä ja sellaisen uskon wahvistuksena

on pyhä, Kristuksen ruumiin ja veren sakramentti ja synnin päästä ripissä, joten epäilemätä, saatikka wain uskomme, kaikki syntimme ovat anteeksi annetut ja mekin siis sellaisen uskon kautta Jumalan edessä wanhurskaat, termeet ja puhtaat.

13. Mitä tehdään kristitty tunteisensa saastaisuutta ja synnillistä menoa itsestänsä? Panna sitä pois kerrallansa ei taida hän, sentähden kärsiköön sitä, ja poistakoon jokapäiwä voimiansa myöden pahuutensa pois. Mutta älköön sentähden itsestänsä epäillä, tahti pitäkö itsensä Jumalan kiroimana ja hylkäämänä, älköönkä lakatto uskoansa harjoittamasta, itseänsä parantamasta, vaan yhäti aina pitäköön toiwon, rukoukseen, riisukseen wanhan ihmisen ja sotikoon lihan himoja ja haluja vastaan, kunnes kerran sellainen muutos hänen syntisessä ruumiisensa tapahtuu, että synti kokonansa lakkaa y. m.

14. Toden ihmeellinen on kristityn laita. Dosi on, että Jumala, ihmisen synteisnä tähden ollessa hänen peljättämän vihan alla, ijanikkaisen kuoleman ja perfeleen wallassa, niin suuresti rakasti häntä, että hän lähetti hänelle ainoan Poikansa taiwaasta ja jalli hänen syntyä ihmiseksi hänen hyväksensä, sowitztaa Jumalan wiha ja omalla werellänsä ja kuolemallansa maksaa hänen syntiwelkansa, ja antaa hänelle omaisuudeksi Poikansa, koko hänen ansionsa ja kaikki hänen lahjansa, ja pyhässä kasteessa hänen armoitti niin forkiasti, että lahjoitti hänelle sanansa ja lupauksen lunastuksesta synnin, kuoleman y. m., wallasta ja tämän lisäksi pyhitti hänen omalla Pyhällä Hengellänsä ja, lyhyesti, otti hänen lapsuksensa ja kaikkein taiwaallisten tawarain ja ijanikkaisen elämän perilliseksi ja asetti hänen taiwaan herraksi yli kuoleman, perfeleen ja helwetin y. m. Koska nyt kristitty kuulee Jumalan Pojan tulleen taiwaasta meille, meille saarnanneen ja antaneen itsensä kokonansa meille, eikö hän, saati hän vaan sen oikein ja täydellisesti usko, sulasta riemusta hämmästyisi siitä ja ihastuisi sangen suuresti? Sillä kukaan tainnee kylliksi lausua tahti käsittää, kuinka suuri, kuinka jalo asia se on, että Jumalan Poika tuli meidän lihaksemme ja werksomme ja on oma omaisuus-

temme? Enkelittään taiwaassa eivät taida kyllin ihmetellä, että Jumala niin kirkkaasti on rakastanut meitä kurjia, kiroituja ihmisiä, ja osoittanut meille sellaisen sanomattoman armon ja hywynyden, että hän itse syntyy ihmiseksi, puhuttelee meitä, asuu meidän parissamme, kuolee ristissä meidän siassamme y. m.

15. Jos nyt joku kysyi sinulta: uskotko, ystäväni, Jumalan Pojan, ijankaikkisen, kaikkivaltiaan majesteetin, tulleen sinun tähtes taiwaasta alas, kantaneen sinun puolestas Jumalan wihan, ja kuolleen sinun synteis tähden? niin sinä, jos oikein ja totuuden jälkeen vastaisit niinkuin tunnet, olisit waadittu sanomaan tässä saattawas wain säikähtyä, ja tunnustamaan tätä et taitawas niin totisesti ja warmaan uskoa että saawas sitä menemään sydämees, niinkuin siitä kuulet. Kuitenkin täytyy sinun kristittynä sanoa: onpa se toki jula, jumalallinen ja ijankaikkinen totuus; senhän warmaan tiedän Jumalan sanaksi, ja rakas Herrani on sen wahvuudeksi jättänyt minulle niin monta merkkiä, nimittäin korkiat sakramentit: pyhän kasteen, Kristuksen ehtoollisen ja synnin päästön ripissä, joissa Jumala itse puhuttelee minua, kastaa minun, ruokii minun, ja itse laskee kätensä pääni päälle ja päästää minun wapaaksi synnistä ja wihastansa; mutta, walitettawasti kyllä, näen ja tunnen sen ei kuitenkaan menewän niin sydämeeni, enkä niin uskowani sitä, kuin toden tahtoisiin.

16. Sillä jos sinä niin wahvasti ja lujasti uskoisit, kuin sinä kuulet päästössä (ripissä) sanottawan, et saattaisi ylöns juuresta riemusta lähtea papilta juoksemata ja tanssimata. Samate olisi laittas alttarin sakramenttin suhteen, kussa sinulle annetaan Herramme Jesuksen Kristuksen totinen ruumis ja veri; sinnekin, jos uskoisit, tulisit riemusta hypellen, ja ihmiset tunkeisivat sinne kilwan, kuin siellä kuulewat Herran Kristuksen itse puhuvan.

17. Mutta kuin tämä joka päivä on edessämme alttiina ja kuultawanamme, niin se menee korwasta sisälle, toijesta ulos. Käydessäs sakramentilla, menet sinne ja palajat sieltä taas kuin pölkky, tahi jallit muitten ihmisten mennä ja jätät itse pois. Jumalan sanaa, ja sitäkin, että Jumalan Poika kuoli edestäs,

kuultelet samallaisella hartaudella kuin jos sinulle kerrottaisiin Turkkilaisten surmanneen sulkaaninsa, tahi keisarin ottaneen wangiffi Ranskan kuninkaan, tahi kuin tarinaa ainakin. Et malta sen koskewan sinuun, waan olet sitä lohtaan jäätylmä, et sytytä sydäntäs, eikä pidä lukua sielus autuudesta ja ijankaikkisesta elämästä.

18. Sellaista tekewät ra'at, hurjat, Jumalasta lukua pitämättömät ihmiset, niinpä luultemme, paha kyllä, tekewät nekin, jotka pitävät Jumalan sanan rakkaana, ja olisimat mielellänsä kristittyitä. Emme taida riemuuta siitä, emmekä saa sitä sydämmihimme, kuten mielellämme tahtoissimme. Ei se mene sydämmeen, ytimeen ja luihin, ei maistu eikä ole niin elävä, ei lohduta eikä ilahuta meitä niin, kuin sen pitäisi. Tuon tekee wanha Adami, turmeltu luontomme ja synti, joka vielä meissä on, se estää minua ja sinua niin lujasti siihen uskomasta, kuin meidän toden tulifi.

19. Sentähden sanoo Pietarikin, 2 epist. 3: 18, ei suotta: **kaswataat meidän Herran ja Wapahujan Jesuksen Kristuksen armosia ja tuntemisesja.** Alkää, hyvät kristityt, ajatelko näin: olemme jo warjin hywin oppineet ja halji uskoneet katekismin, alttarin sakramenttin, kasteen, ja päästön; te olette nyt wasta alkaneet ja olette vielä kokemattomia oppilaita; harrastakaat sentähden lisääntyä ja kaswaa ja päivästä päiwään opetella tietämään, mitä se on, että Kristus on kuollut teidän edestänne, niin nimittäin, ettei se wain paljaana wahnana ja sylkenä häilyisi kielellänne, waan että se tunkee ja menee sydämmeen, saattaen teille lohdutusta ja iloa.

20. Sillä oikeittain pitäisi kristittyihin elämän olla jula ilo ja riemu; mutta harwat siitä oikein nauttiwat iloa. On kuitenkin kristityissä (joskin useimmat heistä tuntewat suurta heikkoutta) muutamia esimerkkejä sellaisista, jotka joskus owat maistaneet iloa niin, että sen kautta owat woittaneet synnin ja kuoleman peljästyksset. Niin luetaan Monikasta, Augustinin äitistä, että hän Herran, käydessänsä kirkkialla Kristuksen ruumiin ja weren sakramentilla, wajosi tutkistellessansa Herran Kristuksen armoa ja hywyttä, niin sywiin ajatukseen, että oli mielestänsä korotettu kirkkialle

maasta ja huusi ääneensä: astukaamme tykkäänän taivaaseen. Onpa sellaisia kristittyjä ollut useampia muitakin, nuoria neitseitäkin, niinkuin Agata ja Agnes, jotka menivät niin iloiten mankeuteen, kuin tanssiin wiedyt. Oi, armaat Agata ja Agnes, miten saatatte pitää tanssiin menemisenä mankeuteen ja kuolemaan menemisen? Semmoisia ihmisiä ovat kristityt. Täynnä iloa katjowat he ylönn ja wastustawat pelkäämätää perkelettä, kaikkia hänen peljättyksiansä ja rajaumistansa. Pyhä Winssenti sanoi, Herran Kristuksen tähden tulisilla hiilillä paistettaessansa, makaawansa mielestänsä kuin wilwottawassa kasteessa. Nämät owat oikeita esimerkkejä ihanaasta, lujasta ja mahwasta uskosta. Heissä on sana ja ewankeliumin oppi niin woimallinen, että warjin ja kokonansa juopuwat tästä opista, että Jumalan Poika tuli maan päälle ja syntyi ihmiseksi. Mutta eiwät suuret pyhätkään aina tunne fellaista iloa ja wäfewyhtää. Ja me heikkouksoiset emme pääse uskottomuutemme tähden fellaiseen korkiaan lohduitukseen ja woimaan. Sillä perisynti, tuo häijy saasta, joka wielä asuu lihassamme, on meisjä wielä ylönn wäfewä; ja joskin mielellämme uskoisimme, kuulemme ja luemme Jumalan sanaa mielellämme, emme pääse kuitenkin niin pitkälle, kuin meidän tostaan pitäisi.

21. Wuut, niinkuin paawi ja hänen yliopistonja, jotka owat sulia ohdakteita, tarkaawat siitä kaimos. Jumalan sana on heistä mätäpuuta, wieläpä läpää pillaaawattin ja kiroowat sitä ja moittiwat wäärässi opiksi. Kuinka kauwan owat he Löwenissä ja Kölnissä tunmailleet sitä, kunnes nyt wiimeinkin julkisesti esiintywät, kiroowat kristillistä oppia uskosta willityshenä, härshyttäwät ja yllättäwät keisaria ja kunnikaita wainoomaan meitä; waikka emme kuitenkaan muuta opeta kuin Jumalan sanaa, ja semminkin tätä pääkappaletta, että Jumala antoi Poikansa ulos meidän hymäffemme. Woi, kuinka kauwaksi on poikettu sanasta! Samoin telewät kaikki lahkolaijet ja eri seuraijet; ja heistä erittäin erilaisia eiwät ole meikä-läpistätään ne, jotka owat Jumalan sanaan tyllästyneet ja wäshyneet — joista se on yhtä, kuin jos aasi saarnaissi sille. He rupeewat katjomaan sitä ylönn ja närkästywät, koska se raktuksenkin loukkaa heitä. Heillä on parhaana huolenanja heikumanja, marffansa, rahansa ja tawarananja, ylönnjyöminen ja juominen — se on heidän jaarananja. Mutta ijetyksellji heille on kuulla Jumalan sanaa ja sakramentille memmä; he mielestänjä owat liika paljon rasitetut, jos pitäisiwät huolta siitä ja jotakin kuluttaisimat siihen, että seura-

kunnat hywin hoidetaan ja opetusääty woimassa pidetään.

22. Meitä, jotka pidämme Jumalan sanan rakkaana ja olisimme mielellämme ilman syntiä, waroittaa pyhä Pietari, 2 epist. 3: 18, **kaswamaan ja lisääntymään Kristuksen tuntemisessa**, joka tapahtuu, koska jota kauwemmin sitä mielenmin kuulemme Jumalan sanaa, käymme sakramentille, ja saamme halua tekemään Jumalan käskyjä. Tästä saatti apostoli sanoa: **kaswakaat Jumalan tuntemisessa**, älkää pitäkö itseänne sitä kylliksi käsittäneenä ja täyksi oppineena. Samoin sanoo p. Paawalikin itsetänjä Fil. 3: 12: ei niin, että minä sen jo käsittänyt olen, eli jo täydellinen olen; mutta minä ahferoitsen suuresti, että minä sen myös käsittäisin, niinkuin minäkin Jeesuksessa Kristuksessa käsitetty olen; sillä emme tässä elämässä milloinkaan ehdi täysin oppineiksi.

23. Sanonet: kuinka käyttäinemme häntä kohtaan, kuin syntimme owat meille anteeksi annetut; (tehkäämme) kuten lapset ja me niiden kanssa rukoilemme kristillisessä uskossa: **minä uskon Pyhän Hengen päälle, yhden, pyhän, kristillisen seurakunnan, pyhäin ihmisten yhteyden, syutein anteekijäamisen y. m.**; niin myös laulamme: „josja myös kaikki synnit annetaan anteeksi“; ja kuitenkin on minusja wielä niin paljon syntiä? Kuinka saatan tulla wanhurskaaksi Jumalan edessä ja olla otollinen hänelle? Kuinka tässä tehnen? Wastaus: Jumala antaa synnit anteeksi siten, ettei niitä lueta meille, eikä ne enää kadota, niinkuin Dawid, Ps. 32: 2, sanoo: **autuas on se ihminen, jolle Herrä ei soimaa wäärnyhtää**. Mutta ei tästä seuraa, että olisit ilman syntiä, joskin ne owat anteeksi annetut; sillä sinä tunnet wielä itjesjäs, et harrasta halua tottelemaan Jumalaa, memmään sakramentille, kuulemaan Jumalan sanaa. Mutta luuletko tällaista lasten leikiksi taikka etkö pidä sitä syntinä? Mitä Jumala sanasansa, sakramentissa ja kasteessa sinulle osoittaa, se maistuu mielestäs lahonneelta puulta.

24. Kuitenkin, jos Kristukseen uskot, ottaa hän sinun omaksensa sanan, sakramenttein ja päästön kautta, ja sanoo sinulle päästön synneistäs: mutta käskyksi panee hän sinulle, että tumustat heikkoutes ja saastaisuutes, joka wielä

afuu lihassas ja weressäs, sitä Jumalalle walitat ja joka päivä anteeksi pyydät, että siihen lisäksi laffaamata sodit itseäs vastaan, että laske synnillisiä taipunnuksia ja himoja omiin waltoihin, että noudata niitä wastoin omaa tuntoa, waan että jota kauemmin sitä enemmän hilitset ja masennat syntiä itseäs. Sillä synnit pitää, ei ainoasti anteeksi annettaman, waan wihdoin kokonansa perattaman pois ja häwitettämän; sillä haifewa, rupinen ruumis ei pääse taiwaasen, jollei se ensin ole puhdistettu ja kaunis. Sentähden ahkeroitkaamme ja harrastakaamme siitä, ettei ruumiimme jäisi saastaisuuteensa, löyhkäänsä ja synteihin, waan että se täällä joka päivä valmistettaisiin toiseksi nuuttumaan, mikä myös haudasna on tapahtuwa. Kristittyin elämän kanta on siis joka päivä kaswaa ja lisääntyä uskosna ja hengesnä; sillä tässä elämässä ei tule se täydelliseksi, muutoin emme tarvitsisi Pietarin waroitusta alati kaswamaan armossa ja Kristuksen tuntemisessä.

25. Sentähden tulee sinun tietää syntis annetuksi sinulle anteeksi, ei sen wuoksi suruttomana maata kuorjuakses, kuin sinulla muka ei enää yhtään syntiä olisi, tahi sanoakses: noh, nytpä rohkeasti tehnen syntiä: synnit owat otetut pois, ne eiwät enää saa tuomita minua; äläpäs, waan näin: hyvä Jumala, jina olet äärettömästä armosta antanut syntini anteeksi; auta minua tästä lähin saamaan halua sanaas ja sakramenttiis, ylistämään kiitollisuudella sinua ja sinun Woikaas, että nimes minun kauttani pyhitettäisiin, waltakuntas läbestyisi minua, ja sinun jumalallinen tahtos tapahtuisi minussa; että siis minäkin pääsisin tulemaan Kristuksessa iloiseksi ihmiseksi, kaikki rakkaudella ja mielihyväällä tekemään ja kärsimään, niinkuin pyhät marttiirat, jotka eiwät wirkanneet kuolemasta, perteleestä ja helwetistä mitään.

26. Syntimme owat siis anteeksi annetut, ei tehdäksemme oman himonme ja mielihyväämme mukaan, waan niinkuin Sln. 22: 11 on kirjoitettu: **joka wanhurskas on, se tulloo vielä hurstaaksi, ja joka pyhä on, se tulloo vielä pyhäksi.** Mutta **joka paha on, se olloo vielä paha, ja joka saastainen on, se tulloo vielä saastaiseksi.** Lyhyesti: aartemme laita on tällainen: emme ole sitä vielä kokonansa saanut-

taneet, se on meille wain luvattu ja sanassa lahjoitettu; me nyt tosin omistamme sen uskosna, mutta ei koko elämässä ja täydellisessä nautinnosna. Sentähden on meidän edelleen raataminen ja sotiminen, että usko ja sen hedelmät meissä kaswaisiwa ja lisääntyisiwa, eikä synti, niinkuin p. Waawali, Rom. 6: 6, sanoo: **tieten sen, että meidän wanha ihminen on ristiinannettu Kristuksen kansna, että synnin ruumis pitää turmeltaman, ettemme tästedes syntiä palveliji.** Sisällinen eli uusi ihminen meissä ei tule yhdessä hetkessä täydelliseksi, waan sen pitää päivästä päivään tuleman wäwemmäksi. Sentähden ei saa kristitty olla laiskana, eikä luuloitella jo kaikki omistamansa täydellisesti, waan hänen pitää kaswaman ja lisääntymän y. m.

27. Niin olemme siis kuulleet, miten menetkäämme, kuin olemme saaneet syntimme anteeksi, ettei ne tuomitsi meitä ja ettei niitä luettaisi meille, tietysti näin, että wastustamme niitä, opettelemme ahkerimmasti rukoilemaan Jsa meidän rukousta, ymmärtämään uskontunnustusta, kymmenkäskyt, kasteen ja alttarin sakramenttin ja siten tulemaan jota kauemmin sitä wäwemmiksi. Päätehtäwänäs on siis harjoittaa uskoa ja ynnä wastustaa sinussa vielä asuwaa syntiä, siten jota kauemmin sitä paremmin ymmärtääkses kymmenkäskyt ja Jsa meidän. Siis että, jos tänäpänä olet kärsiwällinen, nöyrä, lempeä ja uskowainen, huomenna olisiit vieläkin wäwempi, nöyrempi, kärsiwällisempi ja uskosna wäwempi. Mutta kusna näin käy, että minä, kuultuani uskosta, kymmenkäskyistä, kasteesta ja alttarin sakramentista, menen menoani, olen surutoin, huulen tietäwäni kaikki, enkä enempää tarvitsewani, ei oppia, harjoittaa eikä sotia, niin täten wain petän itseäni wäärällä luulolla; sillä jina ei saata olla täyttä totta eikä oikeaa uskoa. En puhu nyt hurskaista, jotka kyllä saattawat tuntea syntiä, mutta jotka, kuten sanoin, sotiwa sitä vastaan; waan niistä puhun, joita Jumalan sana inhoittaa. Sellaija oppilaita on seuralunnassa koolta, jotka owat sanan wihollisia ja wainoowat sitä, ja kuitenkin kerskauwat: minäkin olen kristitty: niinkuin ohdakkeekin, joista Kristus tässä puhuu, kaswawat nifun keskellä,

kopeilewat ja kerskaawat siitä että hekin kaswa-
wat hywässä pellossa.

28. Niin kuulemme siis Jumalan synnin tähden waatiwan meiltä, että harjoittaisimme itseämme kynnemäskyisissä, uskossa, Jsa meidän rukouksessa, toimien näissä täydestä todesta ja päättäen elää niiden mukaan. Hän tahtoo sinun kunnioittamaan isää ja äitiä, karttamaan tappamista, lähimmäises pettämistä, wääräytämistä, walhetta ja parjausta. Näitä harjoita, ota uskos ja rukous avuksi, näissä on sinulla kyllä oppimista, niitä ei sanellakses ainoasti suullas, waan työllä ja teollakin täyttääkses, jopa ilolla ja halulla, ja mielelläs kärsiäkses, niinkuin martiirat riemulla meniwät kärsimisiin, kutsuen tuliset hiilet ruusuiksi.

29. Me kristityt nyt ymmärrämme ruumiissamme saastaa, syntiä ja saastaisuutta olewan, ja Jumalan kuitenkin katsowan puh-taiksi meidän, jotka olemme ruvenneet uskomaan Kristukseen, tulen meidän alati pyrkiä eteen-päin, wahvemmin uskoa ja itään kuin häm-mästyen sanoa: rakas taiwaallinen Jsa, onkopa totta ja pitääkö uskowani rakkaan Poikas mailmaan lähetetyksi ja minulle lahjoitetuksi, minun tähteni ihmiseksi tulleen ja werensä wuo-dattaneen? Warsimpa niin, siitä ei ole epäi-lemistä. Sitte taas sanonen: minä tahdon koko elinaikanani kiittää Jumalaa siitä, häntä ylis-tää ja kunnioittaa, enkä enää warastaa, korkea kisko, ahnehtia, tahi olla ylpiä ja kade ihminen. Mutta jos menen menoani raakana, ja kuulen Jumalan sanaa hänen Pojastansa samalla mie-lellä, kuin kuulisin kerrottawan keisarin woitta-neen Ranskan kuninkaan, niin ei olisi minulla siitä mitään hyötyä. Mutta jos sen, kuten sanoin, oikein uskot, että Jumala lähetti sinulle Poikansa, niin tulet jota kauemmin sitä iloi-semaksi ja kaswat, hedelmällisen puun ta-walla, jota kauemmin sitä ihanampia kukka-sia ja hedelmiä.

30. Katso tällainen on oppimme, kuinka pääsemme saastaisuudestamme ja synneistämme wapaiksi. Se kuuluu lyhyesti näin: usko Jesukseen Kristukseen, niin syntis annetaan si-nulle anteeksi; sitte myös hillitse synti, was-tusta sitä, kynsi se rikki itsestäsi, älä salli sen tehdä tahtoansa, älä wihaa äläkä nurheelliseksi

saata lähimmäistäsi, waan ole hänelle ystäväl-linen ja awullinen; jos lihas, joka aina sotii henkeä vastaan, estää sinua, niin pitäy Ju-malan sanaan ja rukoukseen, siten hillitset li-han Hengen awulla. Samate jätä lähimmäi-selles myös hänen waimonsa ja lapsensa rau-haan. Sollei nyt liha tahdo luopua kujeis-tansa, niin wastusta ja hillitse sitä, kuten sa-noin, uskon ja Hengen kautta. Jos huomaat lähimmäises pelon ja tawaran omaas parem-maksi, älä pyydä sitä omia, waan salli Hen-gen sotia ja sanoa: pois ahneus, kateus ja wiha; huomaan kyllä, että sinä, iikkiä saasta, liikut, kostaisit mielelläs ja ahnehtisit y. m., mutta sitä et saa tehdä, waan häpiään pitää sinun joutuman.

31. Sentähden Paawalikin, Rom. 5, 6 ja 7 luv., opettaa monilla sanoilla, ettei **synti saa wallita ruumiissamme**, waan pitää koku-nansa kuoleman ja mitättömäksi tuleman. Sillä sitä wartenpa se anteekfikin annetaan, ettei se hallitsi herrana, waan olisi palveliana, wa-hinkoa tekemätä, mutta että sinä olisit herra, joka sanoisit ruumiille: haifethan, oletpa täyn-nä saastaa ja pahutta, kateutta, wihaa, kos-ton himoa ja pahaa halua, mutta sinun pitää ja täytyy jonkun aikaa olla kahleissa ja was-ten tahtoas totella Henkeä. Tästä et saa, sinä häijy saasta, toimia, tässä tuwasja on Henki herra, hän olkoon päällä kaden, ja hil-littöön sinua himoinen ohjissa, jopa ristiin-naulittoon ja masentakoon. Sillä Rom. 8: 13 sanoo Paawali näin: **jos te lihan työt Hengen kautta kuoletatte, niin te saatte elää.**

32. Tästä esimerkistä saatat päättää, kuinka on meneteltävä ohdakkeitten, se on, wäärän opin, tahi lahoin ja wäärän kristit-tyin suhteen, joista tämä ewankeliumi puhuu, sillä juuri samate käy seurakunnassakin. Em-me voi estää pahoja konnia, niinkuin wäärä-oppisia, lahjoja ja wääriä opettajia olemasta joukossamme; sillä jos yhden häwittäisitkin, niin nostaa paha henki kohta toisen siaan. Mitä siis tehnen? Minun tulee häwittää ne pois, mutta en saa kuitenkaan niitä tappa. Paa-wi joukkointensa ja kaikki wäärät pyhät kanta-wat myös kristityn nimeä, hallitsewat ja opet-tawat myös kristityn nimeä, hallitsewat ja opet-tawat myös seurakunnassa, ja owat kuitenkin

Kristuksen vihollisia ja oikeita ohdakkeita. Niistä olijin mielelläni vapaa; Herrä, saanko ne kisko pois ja hävittää? Et; se ei ole sinun eikä yhdenkään ihmisen voimassa ja wallassa. Ei kukaan saata asiaa saattaa fiksi, että maan päällä niitut eroitettaisiin täydelleen puhtaitfi erikfensä ohdakkeista, se on, oikiat kristityt lahwoista, wääräoppifista ja wäärifstä kristityifstä. Ja joskin rohkenifitkin ryhtyä sellaiseen puuhaan, et sillä kuitenkaan mitään muuta toimita, waan että häwität ufin, jotka wielä saataifin kääntymään ja jotka fiis oifeastaan owat katjottawat niufiksi.

33. Mitä fiis tehnen tässä? Tee niinkuin perheen isäntä tässä käsktee, jalli molempain kaswaa elon aikaan asti. Toimita, sinä kirkkoherra, saarnaaja y. m., wirtkas uskollifesti, opeta, neuwo ja waroita ahkerasti kansaas kawahtamaan sellaisia jusia, hillitse ja estä heitä, etteiwät he tunkeutuifi ja uskaltaiifi astua julkifisesti saarnaamaan; sillä fitä et saa estetykfi, että he loukoifsa jallaa mutifewat ja puuskuawat myrkkyhänjää, mutta saantias myöden estä heitä pääsemästä saarnatuoliin ja alttarille. Muutoin et woi hillitä heitä; sillä jos yhden heistä wäkifin surmaisifin, niin kaswaiifi niitä kaffifiaan. Sinun tulee fiis niin kohdella heitä, että wastustat heitä janon ja uskon kautta. Mä jalli kenentään ottaa sinulta eikä julloa puhdasta usfoas, tunnustustas ja kristillistä elämääs; waroita ja nuhtele heitä wointias myöden: jollei se auta, pane he julkifesti pannaan, että jokainen ihminen tietäifi pilää ja karttaa heitä wahingollifena ohdakkeena. Lyhyesti: minä janon ruumiilleni: mielelläs, sinä konna, warastaiifit, tekifit huorin, kostaiifit y. m., estää en woi sinun nurinaas, sillä sellaista asuu sinun luonnossas; mutta töissjää täyttää pahuuettas et tofi saa. Samoin nurisfet myös, sinä willi-oppinen, sinun nurkassas, mutta, minä werran minä estää woin, saarnatuoliin et pääse; waan sinun on kärfminen, että minä ja kaikki oikiat kristityt wastustawat sinua ja annamme sinun mennä. Niin opettaa p. Paawalifin Tit. 3: 10: **erijenraista ihmistä pakene, koska häntä kerta taikka kahdesti neuwoitu on.** Tällä tawalla heistä oifein eriam-

me, sillä ihmiswallalla ja woinnalla emme taida heitä häwittää eikä toifellaisififi muuttaa, kuin he owat. On myös heillä suurempi etunsa meidän suhteen fiinä, että pian saawat seuraajia, kokoowat joukot luokfensa, onpa heillä puolellansa mailman ruhtinasfin, perkele, joka heidän kylwi puhtaan niifun setaan.

34. Wait tätä osaawat he astansa hyminfin kauniififi muodostaa, hokewat suurta wifisauttansa ja pyhyittänjää, owat armosja kansassa, niinkuin ihanat, kauniit ohdakkeetkin, jotka niifun seassa seifowat punapäinä, kaswawat niifua korkeemmififi ja owat näköänjää paljon julkifjemmat. Niiden lehdet owat hienot, wiheriäifet, lukastot ihania, juuria, sinipunertawia, kaswaa rehoittawat ja hehkuwat punaifina, kuin kaunis portto, owat punertawia, kauniita ja wahwoja. Miitten rinnalla on niifju muodotoin ja loistoa wajalla. Se kaswaa wainiolla kellahtawana, ja se, joka ei molempia tunne, wannomalla wakuuttaifi ohdakkeitten, kuin ne kaswawat hywällä pellolla niifuin kestellä, niin lihawina ja rehoittawina, että useifin tukahuttawat niifun, täytywän olla warfin hywän ja hyödyllifin tukkasen ja kaswin. Mutta ne owatkin häijyjää, pistelemiää ohdakkeita, ihan hyödyttömiää, niin wahingollifiatkin, pistäwätpä kättäkin, koska niihin tartutaan. Ohdakkeita ne owat ja ohdakkeina pyfjywät, niifjää ei ole mitään parannettawaa, kunnes elonleikkaaja tulee, katkoo ne poikfi, patfskaa kuljuun taikka wäätäniä niistä perkeleelle seppelleen. Niifju yksin jää wihdoifin huoneen herrakfi.

35. Emme saa fiis kaikfia pahojää häwitetykfi, tulee tofi usein monta wieteltyää oikifalle tolalle palautetukfi. Jos fiis tahtoifimme perata ohdakkeet ihan tyyini, emme saattaiifi fitä tehdä wahingoittamata niitä, jotka wast'edes tulewat niifukfi. Meidän täytyy fiis niitä kärfjää, jallimata kuitenkaan niiden hallitameitä; kuten emme myöskään taida kaifin puolin wälttää syntiää, waan ainoastansa estää niitä hallitjemasta itjeämme. Emme saa kokonansa hillitykfi wanhoifsa ihmifissjää ahneutta emmekä nuorisjää pahaa himoa ja halua, niin sywäsjää se lihassjää ja weressjää asuu; mutta älkäämme kuitenkaan jalliko sen hallita, waan

maatsoon se jalkaimme wieressä. Harjoitta-
taamme sentähden itseämme Jumalan käskyis-
sä, ottaen Hämeidän awuksemme, kunnes kä-
sitämme Herran Kristuksen, kunnes hän pää-
see sydämmemme ystäväksi.

36. Samoin emme taida kääntää paa-
wiakaan, ei hänen hengellisiänsä, eikä muita ju-
malattomia ja wääräoppisia, mutta kuitenkin
tahdomme estää heitä hallitsemasta seurakun-
nistamme. Sama on Herrankin mieli, Matth.
13: 9 ja Luuk. 8: 8, sanoessaan: **jolla on
korwat kuulla, se kuulsoon**, ollaksemme näissä
kohdin warowia ja pysyäksemme Jumalan sa-
nassa, kuullen sitä mielellämme, sallimata
wäärentää sitä, jellä wälttäen ja paeten kaik-
kea, kuin sen kanssa ei somi yhteen. Sillä
sellaisia ohdakkeita on paljon, jotka tahtoisiwat
pidettää ihan puhtaina; jotka, jo monta wuo-
ta kätettyänsä ja salattuania tuon wanhan
konnan peiton alla, kuitenkin vielä ovat en-
tisiinänsä, ja käywät jota kauwenmin sitä pa-
henimiksi.

37. Mitä siis tämän tehmemme? Salli-
nenko sen olla olollansa? Näin tee: hillitse
sellaisia ohdakkeita, ei wäkiwallalla, niin tältä
kuin tuolta puolelta. Älä tapa niitä, waan
wastusta Jumalan sanalla, niinkuin p. Pa-
wali, Rom. 6: 12, sanoo: **älkäät salliko syn-
nin walkita teidän kuolewaisessa runniisjanne**,
se on, sinä ole herra, älköönkä sinun syntis,
sillä synnit ovat sinulle anteesi annetut, so-
tiakses niitä vastaan, ja tappelutantereelle
woittajana jäädäkses, tekemätä lihan tahtoa.
Esimerkiksi: jos nähdesjäni lähimmäiseni puo-
lison, rahan tahti tawaran, miellyn niihin, on
minun kohta sanominen: kyllä kuulen, sinä
hylky liha, kolkutat jälleen, mutta tehdä et saa,
mitä mielelläs tahtoisit; sillä sanottu on, että
minun pitää Jumalaa rakastaman kaikesta
sydämmestäni, pyhittämän ja kunnioittaman
hänen nimeänsä, ja rakastaman lähimmäistäni
niinkuin itseäni. Samate tee niillekin, jotka
lahjoja ja eriseuroja synnyttävät, taikka jotain
sellaista, joka ei somellu oikeaan oppiin. Niitä
wastustakoon Henki puhtaalla opilla ja tun-
nustuksella, niin ettemme anna ryöstää sitä
itseltämme, waan että muitalin siinä säily-
tämme. Näin olemme ja pysymme suorami-

lisinä, puhtaina pyhinä, ja oikeana, hyvänä
nisuna, joskin meidän täytyy keshuudesjamme
kärstiä ja pyhittää niitä, jotka ovat wain wa-
hingollisia ja tuleen tuomittawia ohdakkeita,
ja rikkaruohoja, jotka eiwät tahdo kuulla eikä
ymmärtää Jumalan sanaa, vielä wähemmin
elää sen jälkeen. Sellaisia ovat, paha kyllä,
paami ja hänen hengellisenä ja wiifasteliat,
Kölni- ja Löweniläiset, ja muut perkeleen oh-
dakukat.

38. Maallisessa hallituksessa käy aina niin,
että suuri uskottomuus tawataan aatelistossa,
porwareissa ja talonpojissa. Hurskaat ruhti-
naat ja herrat sen kyllä mielellänsä hillit-
sivät ja estäisiwat sellaisen pahen, mutta ei-
wät saa sitä fiksi. On howissa tahti kaupun-
gissa konna, joka istuu neuwostossa, joka saat-
taa maan eli kaupungin melkoiseen turmioon,
ja tekee paljon wahinkoa; ja joskin hänestä
toiwotaan päästä, on hän kuitenkin jo niin
sifään kiertynyt, ettei häntä saa ilman suurta
wahinkoa äkkipikaa wirasta eroitetuksi, tahti on
jotakin muuta katsottawa, josta syystä häntä
täytyy kärstiä, kuin muutoinkaan asiaa ei saa
paratuksi. Estettävä on kuitenkin häntä saat-
tamasta kujeillansa suurempaa wahinkoa. Hä-
nen saisi kyllä kohtakin hillityksi, jos hän hei-
tettäisiin pois neuwostosta tahti wirasta, mutta
wastaiusten suurempain haittain wälttämiseksi,
täytyy häntä wähen aikaa kärstiä. Toisin ei
woi suuressa ja laajasja hallitustoimessa olla,
waikka niissä kohdin suuri apukin on tarjona.

39. Usein on ruhtinaalla ja herralla pa-
hoja alamaijakin, ylpeitä aatelisia, porwareita
tahti talonpoikia, jotka tekewät paljon häntä
wastaan; mutta jos hän rupee rankaisemaan
heitä, niin he siitä nostawat kapinan ja muuta
sellaista. Sentähden on ruhtinaan sanominen:
mielelläni hillitsisin heitä, mutta suuremman
wahingon wälttämiseksi täytyy minun wähem-
pää haittaa kärstiä, waikka hän kyllä tietää
saaneensa Jumalalta miekan käteensä pahain
rankaisemiseksi; mutta kuitenkin täytyy hänen,
pahempaa wälttääksensä ja suurempaa wahinkoa
estääksensä, kärstiä pahain ihmisten saattamia
wähä wahingoita, kumminkin jonkun aikaa.
Samate tapahuu perheen hallituksesjakin:
ijän täytyy usein jättää ikkwalainen lapsi ran-

kaisemata; isännän ja emännän täytyy välistä olla palkollisissa sitä ja tätä näkemätä ja jättää raukaisemata juuremman haitan estämiseksi.

40. Rakanaikin janoivat, että on yksi paha konna kärsittävä hallituksessa ja suvaittava hirmukuningas ja keho ruhtinas, ettei saataisi niitäkin pahempia herroja ja janoivat maallisen hallituksen suhdan olewan samallaisen, kuin ihmisenkin ruumiin, jota haittaa pari tai kolme paisumaa. Mitäs tehdään sellaiselle ruumiille? Leikataanko paisumat pois, niistä päästäksemme, ja tuon pahan poistamiseksi? Mä luule, sillä siten ehkä turmeltaisiin koko ruumis ja kuoletettaisiin; waan salli sen olla aikansa ja kypsä märjille. Juuri niin ikään käypi maallisessa ja perheellisessä hallituksessa; kussa et pahasta pääse ilman wahinkoa ja haittaa, siellä kärsi sitä, kunnes sen aika tulee.

41. Warmaa onkin, että kristikunnassa

on pidettävä lehoittavia ohdakkeita ja rikkaruohoja hyvän wiljan seassa, kuitenkin niin, että saarnatuoli ja alttari pyyhätään puhtaina, tai että jokainen kristitty itse puolestansa pysyy puhtaana; kuten ruhtinaskin tai herra kärsii uskotointa ja pahaa alamaista, sitä kuitenkin hallitukseen laskeмата, tai maahan herraksi päästämätä; sillä sitä ei saata eikä taida hurskas ruhtinas kärsiä. Samoin kärsii isäkin jonkun aikaa pahankurista poikaansa, kuitenkin niin, ettei hän saa olla haltia huoneessa, eikä wallita talon tavaraa, eikä sytätä isää syrjään, waan niin, että isä pysyy haltiana aina. Samoin on seurakunnankin hallinnossa pahoja kärsittävä, mutta oppi on kuitenkin puhtaana säilytettävä. Niin puhtaaksi emme sitä kuitenkaan saa, kuin olisivat lyhyiset noukkineet pois, kunnes viimeinen päivä tulee, jolloin tehdään puhdasta, ja ohdatteet hämitetään ja ijankaikkisessa tulesa poltetaan.

N:o 20. Septuagesima Sunnuntaina.

Ewanf. Matty. 20: 1-16.

Taiwaan waltakunta on perheenisännän wertainen, joka warhain huomenestain läksi palikkaamaan työwäkeä wiinämäkeenjä, j. n. e.

1

Muutammat isät ovat selittäneet tätä ewankeliumia opettajihin, mailman alusta saakka hamaan sen loppuun asti: niin että ensimmäinen hetki olisi Adamin aika, kolmas Noan, kuudes Abrahamin, yhdeksäs Mosesen, yhdestoista Kristuksen ja apostolein. Mokomalla jaarittelemisella saatetaan kyllä aikaa kuluttaa, kuin ei ole mitään muuta saarnaamista. Sillä wallan huonostihan tuo sopii, että päiwäpenninki olisi ijankaikkinen elämä, johonka ensimmäiset, niinkuin Adami ja pyhät patriarkat, eivät tytyisi, ja että tämmöiset pyhät miehet nurjissivat taiwaan waltakunnassa, ja saissivat nuhteita perheenisännältä, ja joutuisivat viimeisiksi, se on, kadotetuiksi.

Kirkko-Postilla. I.

2. Me laskeemme siis mokomat jaaritukset matkoihinsa menemään ja pitäymme Kristuksen yksinkertaisessa opissa ja ajatuksessa, joka mieli tällä wertauksella näyttää, miten tapattu taiwaan waltakunnassa, se on, kristikunnassa maan päällä, että Jumala täällä ihmeellisesti tuomitsee ja waukuttaa, nimittäin niin, että tekee ensimmäisistä viimeisiä ja viimeisistä ensimmäisiä. Ja on tämä kaikki puhuttu niitten nöyryttämiseksi, jotka jotakin ovat, etteivät mihinkään muuhun uskaltaisi, kuin Jumalan fulaan hywyyteen ja lauputeen, ja päin wastoin, ettei ne, jotka ei mitään ole, epäilisi, waan uskaltaisivat Jumalan hywyyteen yhtä hywin, kuin edellisekin.

3. Ulköön siis otettako tätä wertausta

kaitissa kappaleisfansa niin tarkalle, waan huomattakoon yksistänsä pää-asia, ja mitä Kristus sillä osoittaa, huolimata, mitä päiväpenninki merkinnee, eikä liioin, mikä ensimmäinen ja viimeinen hetki ollee; katsottakoon wain, mikä perheenjännän tahto ja ajatus on, ja kuinka hän yksistänsä tahtoo hywynytensä korkeemmalle armatukfi kaikkia töitä ja ansioita. Samaa näemme myös wäärän huoneenhaltian wertauksessa, Luukk. 19: 6 j. seur. Siellä ei puhuta meille tätä wertauستا niin, että mekin saissimme pettää isäntiämme; waan siellä näytetään meille yksistänsä tämän huoneenhaltian wiisautta, että hän niin hywin ja taitawasti katsoo parasfansa ja osaakin siihen, mikä hänelle hyödyllisintä oli, waikka oman herransa wahingolla. Ken nyt tässä tahtoisi pitkälle tutkia ja saarnata welkamiehistä, ja mitä welkafirjat, öljy, nisut, ja mitat merkinnewät, se esiyisi ewankeliumin oikiasta ymmärryksestä ja noudattaisi omia turhia mietteitänsä.

4. Sillä tainkaltaisia wertauksia ei puhuta siinä tarkoituksessa, että juuri kaikki kappaleet niin tarkalle otettaisiin. P. Paawali wetää Adamin ja Kristuksen rinnatusten, Rom. 5: 18, ja sanoo Adamin olleen Kristuksen esikuvan; koska kuitenkin Adami saattoi meille synnin ja kuoleman perinnöksi, mutta Kristus wanhurskauden ja elämän. Mutta wertaus ei puhu perinnöstä, waan perinnön seurannoista; että, niinkuin synti ja kuolema perinnöllisesti rippuu Adamista syntyneisjä ja seuraa heitä; samoin rippuu ja seuraa elämä ja wanhurskaus kaikkia Kristuksesta syntyneitä. Samate kuin haureellinen waimo, joka koristelee maailmalle ja synnille mielinoutteksi, asetettanee esikuwaksi kristilliselle sielulle, että sekin koristelee Jumalan edessä, mutta ei synnille, niinkuin tämä (portto).

5. Ei ole tässä ewankeliumissa wertausfen pääwoina päiväpenningisjä, mitä se on, eikä hetkeinkään eroituksessa, waan woittamisessa ja saamisessa, eli mitenkä päiväpenninki ansaittaisiin; että niinkuin ensimmäiset tässä luuliwat ansiollaan woittawanja päiväpenningit ja vielä wäähän päälle, kussa kuitenkin viimeiset woittimat herransa hywynydestä sen saman: samate tahtoo Jumala tässä osoittaa,

sen olewan ihan hywynyttä, mitä Jumala meille antaa, ja ettei kenenkään tule röyffeillä toisensa suhteen. Sentähden sanoo hän tässä: ystäwäni, en tee minä sinulle wäärnyttä; tawara on kuitenkin minun, eikä sinun: jos nyt annan sinun tawarastas, niin murise sitte; enkö minä jaa tehdä kalustani, mitä tahdon?

6. Niin kumoo nyt Kristus tässä ensiksi (niinkuin epistolakin tekee) niitten röyffeyttä, jotka töillänsä pyrkivät tawarastan. Näin tekivät Judalaisetkin ja tahtoimat olla Jumalaa kaikkein lähimmäiset, niinkuin nyt meidän hengelliset näihin aikoihin tekemat. Kaikki nämät raatawat määrätyn palkan eteen, se on, eiwät he ota Jumalan lakia muuksi, kuin töillä täytetäväksi määrättyyn palkkaan, eiwätkä oikein ymmärrä Jumalan lakia, eiwätkä tiedä, että se Jumalan puolelta on olewa jula armo. Semmoisia kuuwataan tässä niillä palkatuilla, jotka sopimat herransa kanssa määrätystä päiväpenningistä. Siksi onkin heistä elämänsjä karwasta, ja he noudattawat kowia seurasääntöjä.

7. Kuin nyt ewankeliumi tulee, ja tekee kaikki yhdenarwoisiksi, niinkuin p. Paawali Rom. 3: 23 tekee, niin ettei monien töitten tekiät ole yhtään suuremmassa arwossa kuin julkisontiset, ja heidänkin täytyy olla syntisiä ja kärkeä tätä Raamatun lausetta: kaikki owat he syntiä tehneet, ja ettei kukaan töillensä toten ole wanhurskas Jumalan edessä; niin katsoa töllistelivät he ympärillensä ylökatsoen niitä, jotka ei mitään ole tehneet, eiwätkä tahdotyhtyä siihen, ettei heidän suuri työnsä ja waiwanja maksaisi enemppää, kuin näitten laiskuus ja joutilas elämä. Silloin napisewat he perheenisäntää vastaan, arwaawat tätä wäärnydeksi, pilkkaawat ewankeliumia ja paatuwat töisfänjä. Niin he kadottawat Jumalan lempeyden ja armon ja heidän täytyy ottaa ajallinen palkkansa, mennä tiehensä penninkineen, ja joutua kadotetuiksi; sillä ei he palvelleet Jumalaa ijankaikkisen armon, waan (määrätyn) palkkansa wuoksi, jonka kanssa saawat, eikä enemppää.

8. Mutta toisten näistä täytyy tunnustaa, etteiwät ansainneet päiväpenninkia eikä armoa, waan että saawat enemmän kuin uskoimatkaan heille luwatukfi. Nämät pitähwät

armoon; ja paitfi sitä, että heillä ajallisesti on ollut kyllä, tulewat he vielä autuaitfi; sillä kaikfi perustaupi perheenisännän hyvään tahtoon. Sentähden, jos tässä tarkalle selitettäisiin, tulisi päiväpenningillä ymmärtää ajallista hyvää, ja ijanlakkainen sitte olisi perheenisännän lempi; mutta päivän kuorma ja helle sovitettakoon tässä ajan suhteen yfjistänsä omaan tuntoon, nimittäin niin, että tefopyhät raatawat tässä pitkällistä ja raskasta työtä, se on, he tekewät tätä raskaalla omalla tunnolla ja haluttomalla sydämmellä, lain pakosta ja vaatimuksesta. Mutta lyhyt hetki on kewä, armoon johdatettu omatunto, joka mielellänsä, ilman lain vaatimusta, elää oikein.

9. Niin on nyt heillä sama päiväpenningi, se on, heille annetaan kumpaisellekin ajallista hyvää; mutta viimeiset eiwät sitä etsineet, waan se annettiin heille sentähden, että etsiwät ensin Jumalan waltakuntaa, Matth. 6: 33. Päällisefi on heillä vielä armo ijanlakkiseen elämään, ja iloitsewat tästä. Waan ensimmäiset eiwiwät ajallista hyötyä, sopiwat päiväpenningistä ja palwelewat sen hinnan tähden, jonkatähden jääwätkin ilman armota ja ansaitsewat raskaalla elämällänsä julan helwetin. Nämät viimeiset eiwät luule eiwätkä katso ansaitsewansa päiväpenningiä, ja saawat sen kuitenkin täydelleen. Koska siis ensimmäiset tämän näkewät, uskowat he enemmän saawansa, ja kadottawat niin kaiken tyynni. Jos sentähden tutkitaan heidän sydäntänsä, nähdään selkiästi, ettei viimeiset yhtään katso ansioonsa, waan nauttiwat Herran hywyhystä. Mutta ensimmäiset eiwät huoli Herran hywyhdestä, waan katselewat omaa ansiotansa ja waatiwat sitä ihan welwollisuuden werolta, napisten siitä.

10. Näitä kahta sanaa: **ensimmäiset** ja **viimeiset** tulee meidän sowitzaa kahdappäin: ensiksi Jumalaan ja sitte ihmisiin, niin nimittäin, että jotka ihmisten edessä owat ensimmäisiä, se on, jotka itse pitäwät ja salliwat muittenkin pitää itsiänsä lähimpinä ja ensimmäisinä Jumalan edessä, niille tapahtuu Jumalan edessä aiwan toisin, niin että he owat viimeisiä ja kaikkein kaukaisimpia hänestä. Waan jotka ihmisten edessä owat viimeisiä, se on, jotka itse pitäwät ja salliwat muittenkin pitää

itsensä kaukaisimpina ja viimeisinä Jumalan edessä, niille tapahtuu aiwan toisin, että he Jumalan edessä owat ensimmäisiä ja lähisimpiä. Joka nyt tahtoo olla turwattuna, noudattakoon tätä lausetta: **jokainen, joka itsensä ylöntää, se aletaan** (Luukk. 18: 14); sillä tässä kuuluu: ensimmäinen ihmisten edessä on viimeinen Jumalan edessä; viimeinen ihmisten edessä on ensimmäinen Jumalan edessä; mutta toisin: ensimmäinen Jumalan edessä on viimeinen ihmisten edessä; viimeinen Jumalan edessä on ensimmäinen ihmisten edessä.

11. Mutta koska ei tämä ewankeliumi wirka mitään ensimmäisistä ja viimeisistä ta-wallisessa yhteisessä merkityksessä, niinkuin koska sanotaan että mailman ylimykset ei ole mitään Jumalan edessä, niinkuin pakanat, jotka eiwät tiedä mitään Jumalasta; waan osoittaa juuri semmoisia, jotka luulewat olewansa Jumalan edessä ensimmäisiä tahi viimeisiä; niin kiipee tämä forkialle ja kajoo juuri ylimmäisiin ihmisiin, jopa peljättää kaikkein suurimpia pyhiä. Sentähden puhuikin Kristus tästä itse apostoleille. Sillä täällä tapahtuu kyllä, että eräs mailman filmisä köyhä, heikko, ylenkattottu, joka vielä kärsiikin jotakin Jumalan tähden, niin ettei hänessä ole mitään muotoakaan että hän jotakin olisi, kuitenkin on sydämmesjänsä täynnä itsellensä kelpaamista ja pitää itsensä ensimmäisenä Jumalan edessä, vaikka juuri sen kautta on viimeinen. Toisappäin: moni, joka on niin arka ja hellä, että pitää itsensä viimeisenä Jumalan edessä, on juuri sen kautta ensimmäisenä, ehkä oliskin hänellä tämän mailman kunniaa, hywyhystä ja rahoja.

12. Nähdäänpä kanssa, kuinka tässä kaikkein korkeimmat pyhät owat peljänneet itsiänsä ja kuinka kanssa monta forkiaan hengelliseen jäätynn luettua on langennut. Näin walittaa Dawid Ps. 131: 2: **minäpä olen wain asettanut ja waikittanut sieluni; niinkuin wieroitettu lapsi äitinsä tykönä, niinkuin wieroitettu lapsi on sieluni miunssa.** Ja Ps. 36: 12: **älä salli ylpeitten minua tallata.** Kuinkapa usein hän rankaisseekin suruttomia, röyffeitä ja ylpeitä, Ps. 119: 21. Ja p. Paawali 2 Kor. 12: 7: **ettei ilmoitusten ylönpaltilisuus minua ylönpaljon koroitaisi, on pistin annettu minun**

lihaani, y. m. Niinpä, onpa kelpo miehiäkin langennut, juuri kuin epistolassa kuulinne. Se ovat epäilemätä kaikki langenneet tuohon ilkiään, salaiseen itsensä hyväksymiseen, josta joutuivat suruttomiksi, arvelen: „jo olemme kohta matkan päässä; ei ole enää mitään häntää! me tunnemme Jumalan ja olemme tehneet sitä ja sitä“; eivätkä itse huomanneet, kuinka tekivät itsensä ensimmäiseksi Jumalan edessä. Katso, kuinka Sauli langetti! Kuinka hän jalli Davidin langeta! Kuinka Pietarin piti langeta! Kuinka muutamat Paavalin oppilapista lancessivat!

13. Onkin jentähden tarpeellinen meidän aikoinamme saarnata tätä ewankeliumia ewankeliumin tietäville, niinkuin minulle ja minun wertaisilleni, jotka saatamme opettaa ja ojentaa koko mailmaa, luullen olemamme kaikkein lähimpiä ja nielleen itseemme tykkänänjä Pyhän Hengen nahkoineen karwoineen. Sillä mistähän tuo tulee, että nyt jo niin monta lahkoa syntyy, ja että toinen tekee ewankeliumin nojasfa sitä, toinen tätä? Epäilemätä siitä, ettei yksikään heistä usko tämän lauseen koskewan eli kajoowan heihin: **ensimmäiset tulewat viimeisiksi**. Tai kka, jos he uskottakin tämän koskewan heittä, niin ovat he suruttomia ja ilman pelkoa, luullen kuitenkin olemansa ensimmäisiä. Sentähden täytyykin heille käydä tämän lauseen jälkeen, että tulewat viimeisiksi ja mennä rajuawat tammöisellä häwäisewällä opilla ja pillalla Jumalaa ja hänen janaanfa vastaan.

14. Eikö niin paawinkin käynyt? Koska ei hän joukkoinensa mitään muuta uskonut, kuin olemansa Jumalan siainen, wieläpä waikuttii koko mailmaa tästä samasta; mutta juuri samassa hän joutui perkeleen siatseksi, ja kaikkein kaukaisimmatfi Jumalasta, ettei koskaan yksikään ihminen auringon alla ole niin rajunnut ja myrskynnyt Jumalaa ja hänen janaanfa vastaan; eikä ole sittenkään huo-

mainnut tätä hirmuista itsensä hyväksymistä; sillä hän oli surutoinna eikä peljännyt tätä salaista, kowaa, korkiaa ja julmaa tuomiota: **ensimmäiset tulewat viimeisiksi**. Sillä tämä osaa spdammen kaikkein sywintä pohjaa, tuota omaa hengellistä luuloa, joka köyhyydesfäkin, häpiässä, onnettomuudesfa pitää itsensä etuisimpana, hänpä kaikkein ensin.

15. Niin on nyt se tämän ewankeliumin summa, ettei kukaan ole niin korkia eikä jaata niin korkialle päästä, ettei hänen ole syy peljätä joutuwanja kaikkein alimmaisiksi; ja wastahakaan, ettei kukaan ole langennut eikä jaata niin sywälle langeta, ettei kuitenkaan hänen käy toiwoa korkeinmaksfi päästä: sillä tässä kumotaan kaikki ansio ja ylistetään yksistänjä Jumalan armoa, ja totena pyhy: **että ensimmäiset tulewat viimeisiksi ja viimeiset ensimmäisiksi**. Sanoessansa: **ensimmäiset tulewat viimeisiksi**, ottaa hän sinulta pois kaiken röykkyden ja kieltää sinua ylpeilemästä yhdenkään porton suhteen, jos kohta olisit Abrahamin, Davidin, Pietarin tahi Paawalin wertainen. Mutta sanoessansa: **viimeiset tulewat ensimmäisiksi**, estää hän sinua kaikesta epäilyksestä, ja kieltää sinua pitämästä itseäs halvempänä kettäkään pyhää, waikkapa olisit Pilatus, Herodes, Sodoma ja Gomorrha.

16. Sillä niinkuin meidän ei ole yhtään syntä ylpeillä, niin ei ole meidän yhtään syytä epäilläkään; waan tässä ewankeliumissa todistetaan ja wahvistetaan keskite, ettei saa katsoa päiwäpenninkitä, waan perheenisännän lempeyttä, joka on yhden- ja samallinen korkiain ja alhaisten, ensimmäisten ja viimeisten, pyhain ja syntisten suhteen, eikä saata kukaan keskata ja lohbuttaa itseänjä siitä, eikä siihen uskaltaa eikä siitä paisua enemmän kuin toisenkaan; sillä hän ei ole yksistänjä Judalais-ten, waan pakanoittenkin Jumala, wieläpä kaikkein, milliset tahananja taikka minkä nimelliset sitte lienewät. (Amen).

N:o 21. Sekslagesima Sunnuntaina.

Evang. Luukk. 8: 4-15.

**Kylwäjä lähti ulos siementänsä kylwämään; ja hänen kylwäisjansa pu-
tosi muutama siemen tien oheen, ja se tallattiin, ja tai-
waan linnut sen söivät, j. n. e.**

1.

Niistä opetuslapsista ja hedelmistä, joita Jumalan sanalla on maailmassa, puhuu tämä evankeliumi. Sillä ei tässä puhuta laista eikä ihmisjäännöistä; vaan, niinkuin hän itse sanoo, Jumalan sanasta, jota hän itse, kylwäjä, Kristus, saarnaapi. Ei kanna laki hedelmiä, sitä vähemmin ihmisjäännöt. Hän puhuu neljänkaltaisista Jumalan sanan kuulioista.

2. **Ensimmäiset** ovat ne, jotka kuulevat, mutta eivät ymmärrä sitä, eivätkä liioin pidä siitä huolta. Tämöiset ei ole halpoja ihmisiä maan päällä, vaan mitä suurimpia, viisaimpia, pyhimpia, ja sanalla sanottu, suurin joukko; sillä hän ei puhu tässä niistä, jotka wainoovat sanaa, eli eivät sitä kuule, vaan niistä, jotka kuulevat ja ovat opetuslapsia, tahtovat myös nimitettää oikeiksi kristityiksi, elävät kristillisessä seurakunnassa meidän seas-
samme ja ovat meidän kanssamme osallisia kasteesen ja sakramenttiin. Mutta he ovat ja pysyvät lihallisina sydämmesjansa, eivätkä ota sanaa omakseen, vaan se menee toisesta kormasta sisälle, toisesta ulos. Niinkuin jywä maantiellä ei tunkeu maahan, vaan jääpi maakaamaan tielle; sillä maantien ovat ihmiset ja eläimet kowaksi tallanneet.

3. **Sentähden**, sanoo hän, tulee perfele ja ottaa sanan heidän sydämmestänsä, ettei he uskoisi ja wapaiiksi pääsisi. Tämöinen perfeleen woima ei merkitse ainoastansa, että sydämmet, kowennetut maailmallisessa mielessä ja elämässä, kadottawat sanan ja laskevat sen niin menemään, etteivät ikään sitä ymmärrä eivätkä tunne; vaan myös, että perfele, Jumalan sanan siaan, lähettää wääriä opettajia, jotka tätä tallaawat ihmis-opeilla. Sillä tässä kuuluu, että sekä jywä tallataan tiellä, että

myös joutuu taimaan lintuin syötäväksi. Linnuilla kumaa Kristus itse perfeleitä, jotka ottawat sanan pois, ja sen sövät: joka tapah-
tuu, kuin hän kääntää ja sokaisee heidän sydämmensä, niin etteivät sitä ymmärrä, eivätkä siitä huolta pidä, niinkuin p. Paawali 2 Tim. 4: 4 sanoo: he kääntäwät kormansa pois to-
tudesta, ja turhiin juttuihin poikkeewat. Ihmisten tallaamisella ymmärtää hän ihmis-
oppeja, jotka hallitsewat meidän sydämmesäm-
me, niinkuin hän myös Matth. 5: 13 puhuu maattomasta suolasta, joka heitetään pois ja joutuu ihmisten tallattawaksi. Se on, niin-
kuin p. Paawali 2 Thesjal. 2: 11 (12) sanoo: heidän on walhetta uskominen, kost'eiwät uskoneet totuutta, vaan wäärhyteen suostui-
wat.

4. Siis luetaan tähän luokkaan kaikki wäärä-uskoiset, lahko- ja hurma-henget, jotka ymmärtäwät evankeliumin lihallisesti, ja selit-
täwät sitä oman mieltensä jälkeen, mihinkä tahtowat: jotka kaikki kyllä kuulewat ewanke-
liumia, eivätkä sittenkään tee mitään hede-
mää, jopa wain sitä enemmän joutumat perfe-
leen haltuun ja takertuwat ihmisjääntöihin
wielä kowemmin kuin ennen. Sillä tuohan on
wallan kauhia sana, jonka Kristus tässä puhuu,
että perfele ottaa sanan heidän sydämmes-
tänsä; jolla kyllikki osoittaa perfeleen woimal-
lisesti hallitsewan heidän sydäntänsä, waiikka
kantawat kristityn nimeä ja kuulewat sanaa.
Mhtä surkkaa on kansja kuulla, että he jalan
tallataan, ja että heidän täytyy olla ihmisille
alamaisia heidän wahingollisissa opeisjansa,
joilla kuitenkin perfele, ewankeliumin warjon
ja nimen suojasja, niin salaisesti ottaa heiltä
sanan pois, etteivät sitä ymmärrä eivätkä tule
autuiksi, vaan heidän täytyy ijankalikkisesti
hukkua. Niin tekewät nyky aikoina meidän

hurma-henkemme kaikista maissa. Sillä misjäs ei tämä sana pysy, siellä ei olekaan autuutta, eikä auta heitä suuret työt ja pyhä elämä mitään. Sillä sanoessansa heidän ei uskon, eikä autuaaksi tulewan, sentähden että sana temmataan heiltä pois, todistaa hän kyllä selkiästi, ettei työt tee autuaaksi, vaan usko yk-sistänsä sanan kautta, niinkuin p. Paawali Rom. 1: 16 sanoo: **se on Jumalan voima itsekullekin uskowaiselle autuudeksi.**

5. Toiset owat ne, jotka ottawat sanan ilolla omakseen, mutta eiwät ole pysyväisiä. Näitä on kanssa suuri joukko, jotka oikein ymmärtävät ja puhtaasti käsittävät sanan, ja olemata laholaisia ja hurma-hentä, iloitsawatkin oikian totuuden tuntemisesta ja tiedostansa, että ilman töitä, yksistänsä uskon kautta autuaaksi tullaan; wieläpä siitakin, että owat wapahdetut lain, omantunnon ja ihmis-opin wankeudesta; mutta kuin siksi tulee, että heidän pitäisi kärkeä wahinkoa, pilkkaa, hengen tahi tawaran hukkimista, luopuwat he pois ja kieltävät totuuden; sillä heillä ei ole kylliksi juurta, eiwätkä ole kyllin sywälle istutettuja: sentähden owat he siemenen kaltaisia kalliolla, joka wilppaasti (nopiaasti) käypi äimälle ja wiheriditjee, niin että on hauska sitä katella, ja antaa hyvän toiwon; mutta auringon helteessä se kuivettuu, kosk'ei sillä ole maata ja märkyttä kyllä, vaan seisoo kowalla kalliolla. Niin tekewät nämäkin: wainon ajalla he kieltävät, tahi kumminkin salaawat sanan, ja tekewät, puhuwat, suwaitsewat kaiken, mitä wainoojat waatiwat tahi tahtowat; kussa kuitenkin muinoin rauhan ajalla ja kuin ei hellettä ollut, juuri pelkäämätä, rohkiasti ja iloisesti siitä puhuiwat ja tunnustiwat, että toiwoa saatettiin heidän tekewän paljon hedelmää ja hyödytystä kansassa. Sillä tämmöisiä hedelmiä ei ole ainoastansa työt, vaan paljoa enemmän sanan tunnustaminen, saarnaaminen ja lemittäminen, jonka kautta monta muuta käännettäisiin ja Jumalan waltakunta enettäisiin.

6. Kolmannet owat ne, jotka kyllä kuulewat ja ymmärtävät sanan, mutta kallistuwat kuitenkin toiselle puolelle, nimittäin tämän elämän hekumaan ja lepoon, niin etteiwät sanan ääressä mitään tee. Tämäkin joukko

on walled suuri: sillä waikk'eiwät hanki mitään wäärä-uskoisuutta matkaan, niinkuin ensimmäiset, waan heillä on aina sula, puhdas sana, eikä heitä kiufata wasemmallensa puolelle kurjuuksilla ja wainolla, niinkuin toisia; kallistuwat he kuitenkin oikealle puolelle, ja on tämä heidän turmionsa, että owat rauhassa ja hywillä päiwillä. Sentähden eiwät liioin toden teolla antau sanan nojaan, waan laiskistuwat ja uppoontuwat tämän elämän murheisin, rikkauteen ja hekumaan, niin etteiwät mihinkään kelpaa. Sentähden owat orjantappurain sekaan warisseen siemenen kaltaisia. Waikka kohta siellä ei ole mitään kalliota, waan hywä maa, eikä mitään tietäkään, waan kylliksi sywälle kynnety maa; eiwät salli kuitenkaan orjantappurat siemenen kaswaa, waan tufahuttawat sen. Niin on nyt näillä sanassa kaikki, mitä autuuteen tulee, mutta ei he wiljele sitä, waan mätänewät lihallsessa elämässä. Tähän lastuun suljetaan kaikki, jotka kuulewat sanan, mutt'eiwät hillitse lihaansa; he tietävät kyllä sanan mutt'eiwät tee sen jälkeen; he opettawat sanaa, mutt'eiwät noudata sitä, waan pysywät tänäpäinä samoina kuin eilenkin.

7. Neljännet owat ne, jotka sanan kuulewat ja kätsewät hywällä ja toimellisella sydämmellä, ja saattawat hedelmän kärkeiwällisyhdessä, se on, jotka sanan kuulewat ja alati siinä rippuwat, niin että myös sentähden uskaltawat ja jättäwät kaikki. Näiltä ei woi perkele sanaa temmata, eikä sillä wietellä heitä, eikä liioin wainon helteellä karkoittaa heitä, ei wielä estääkkään heitä hekuman orjantappuroilla ja tämän elämän ahneudella; waan he kantawat hedelmän, niin että opettawat tätä wielä muillenkkin ja enentäwät taimaan waltakuntaa, tehden wielä lähimmäisellensäkin hywää rakaudessa. Sentähden sanoo hän: **kärkeiwällisyhdessä.** Sillä tämmöisten täytyy paljo kärkeiä sanan tähden, pilkkaa ja häwäistystä lahko-hengiltä ja wääräuskoisilta, henkensä ja tawaransa wahingolla wihaa ja kateutta wainojilta; paitsi mitä wielä orjantappurat ja oman lihan kiufaukset tekewät. Oikeudella siis nimitettäköön tätä: **ristin-sanaaksi;** sillä sen tämän tahtoo pitää, hänen täytyy kärkeiwällisyhdellä kantaa ja woittaa ristiä ja onnettomuusia.

8. Hän sanoo: **hywään ja toimelliseen sydämmeen.** Niinkuin orjantappuroista ja pensajista puhdistettu pelto seisoo tasattuna ja avoinna, puhtaan ja kauniin kentän kaltaisena, samate on se sydän hywänä ja puhtaana, wapaana ja avoinna Jumalan sanalle, joka on ilman ajallisen elatuksen murhetta ja ahneutta. Mutta pelto on hywä silloin, koska se ei ainoastansa ole tasattuna ja muokattuna, waan on myös lihawana ja hyötyisänä, niin että sillä on hywä pohja, se on jywäkäs, eikä ole kiwisen eli somero-maan kaltainen. Samallinen on sekin sydän, jolla on hywä perustus ja on täydellä hengellä, wahwa, lihawa ja hywä kätkemään sanaa ja hedelmää tekemään karsiwällisyysdesjä.

9. Tästä huomaat, mik'ei ihmeteltävä olekkaan, että on niin wähä oikeita kristityitä. Sillä (kaikki) siemen ei warise hywään peltoon, waan yffistänsä neljäs ja wähä osa. Ei tässä ole kaikkia niitä uskominen, jotka kauppaawat itsiänsä kristityiksi ja kehumat ewankeliumin oppia; niinkuin Demas, Paawalin oppilapsi, joka hänen viimeiseltä jätti, 2 Tim. 4: 10. Miinikään Kristuksen opetuslapset, Joh. 6: 66. Sillä tässä huutaa hän itse, sanoen: **jolla on korwat kuulla, se kuulee;** ikäänkuin tahtoisi hän sanoa: woi, kuinka harwassa on oikeita kristityitä, eikä ole uskominen kaikkia, joita kristityiksi hoetaan ja jotka kuulewat ewankeliumia; siihen waaditaan jenempää!

10. Tämä kaikki puhutaan meille opetusseksi, ettemme kenenkään esiytettäviä olisi, kuin aivan monta wäärin käyttää ewankeliumia ja harwat sen oikein käsittävät: waikka tuo wihakki käypi saarnata niille, jotka sitä niin häpiällisesti mijseluwät ja wääntävät sitä suorastaan wastoin ewankeliumia. Sillä ewankeliumi on sellainen saarna, jonka tulee olla niin yhteisenä, että sitä on saarnattawa kaikille luoduille, niinkuin Kristus Mark. 16: 15 sanoo: **saarnatkaat ewankeliumia kaikille luoduille** ja Ps. 19: 5: **heidän äänensä kajahtaa kaikkiin maihin, ja heidän puheensa maailman ääriin asti.** Mitä se meihin koskee, että moni sitä ylenkatsoo? Täytyypä kuitenkin niin olla, että **monta on kutsuttu, mutta**

harwat ovat walitut (Matth. 20: 16). Hywän maan wuoksi, joka hedelmää saattaa karsiwällisyysdesjä, täytyy siemenen turhaa warista tielle, kalliolle, ja orjantappurain sekaan; koska olemme siitä wakuutetut, ettei Jumalan sana liiku hedelmätä, waan aina tapaa jonkun hywän maan, niinkuin hän tässä sanoo osan kylwäjän siementä warisseen hywäänkin peltoon eikä wain tielle, orjantappurain sekaan ja kalliolle. Sillä kusja ewankeliumia saarnataan, siellä löytyy kristityitäkin, Ef. 5: 11: **minun sanani ei ole tyhjänä palajawa minun tyköni, j. n. e.**

11. Tästä on huomaittawa, että Markus luv. 4: 8 ja Mattheus luv. 13: 8 sanoo: **siemenen tekewän hedelmää, muutaman satakertaista, muutaman tuudentymmenen kertaista, ja muutaman kolmentymmenen kertaista;** jota on yhteisesti selitetty kolmellaiseen puhtauteen, nimittäin: neitseelliseen, awiolliseen ja leskelliseen puhtauteen, omistamalla neitsyydelle satakertaisen hedelmän, awiofäädyille, niinkuin halwinmalle, kolmentymmenen kertaisen, ja leskifäädyille tuudentymmenen kertaisen. Tämä on kuitenkin niin törkiää, rumaa jaaritusta, että on synti ja häpeä sen niin kauwan pysyneen kristikunnassa, ja olleen korkeimpain opettajain opettamana, kenenkään moittimata. Tuosta hywin ymmäretään, kuinka monta walpasta, urhollista, mitteraa opettajaa on tähän saakka löytynyt, ja kuinka toinen unprimähkään uskoji toistansa, ja kuinka Jumala jalli näin suurten pyhäin ihmisten warin suunnattomasti hullutella tämmöisissä suuressa sielun asioissa, waroittaaksensa meitä uskomasta kätäkään opettajaa, olkoon sitte kuinka suuri ja pyhä tahansa, jollei hän tuo meille selwää ja puhdasta Jumalan sanaa.

12. **Ennen** olisi tuo häwäistys Jumalan sanalle, ettei sillä olisi mitään muuta hedelmää, kuin puhtaus; kusja kuitenkin p. Paawali sitä kehuu monesta muistakin, Gal. 5: 22. Lyhyesti: Jumalan sana vaikuttaa kaikkea hywää: tekee wiisaaksi, ymmärtäwäiseksi, nerokkaaksi, warowaiseksi, hurskaaksi, hywäntahtoiseksi, karsiwälliseksi, uskolliseksi, häweliääksi, puhtaaksi, y. m. On siis tämä selitys wain kolmellaisesta puhtaudesta tuiki kristitöntä. Paawoillakin ja pahoilla ihmisillä, joilla ei ole ewankeliumia, taikka jotka sitä wainowat, on kuitenkin neitsyitä, leskiä ja awiowäkeä. Hannas ja Kaisas olivat epäilemätä rebellisiä awiomiehiä. Miin, tällähän tavalla olisi neitsyys, mieläpä awio- ja leskifääty ennen Jumalan sanaa. Sillä neitsyitähän maailmaan syntyy, ja ewankeliumi kohtaa tullesansa sekä neitsyitä, että leskiä ja awiofäätyisiä, eikä tee niitä enjin neitsyiksi, leskiksi taikka awiollisiksi.

13. **Toiseksi**, ei ole awio-, neitsy- ja leskifääty hedelmiä, eikä awuja eikä töitä, waan kolme Jumalan ajettamaa ja määräämää fäätyä, jotka eivät ole

meidän wallasjamme, waan, samoin kuin kaikki muutkin luontokappaleet, ovat jumalallista tefoja ja luomia. Sillä jos niin olisi, että jäädyistä tehtäisiin hedelmiä, silloin tulisi kansja niimitää herrautta, orjuutta, miehuutta, lapuutta ja kaikkia wirtjoja ihan ewankeliumin hedelmiksi; tuolta tapaa ei jäisi mitään hedelmää ewankeliumille, sillä tämmöisiä jäätyjä löytyy yleensä ulkopuolella ewankeliumiain. Mutta näin on puhtautta suuren kiiltonsa wuoksi koroitettu, suureksi waaraksi ja wahingoksi sieluille, ikäänkuin ei löytyisikään muuta kristittyitä kannistawaa awua kuin neitsyys.

14. Vielä tahdon lisäksi sanoa: puhtauden olewan peräti toista ja paljon korkeempaa kuin neitsyys, joka ei ole muu mikään, kuin että waimo on koskemata mieswäeltä. Kuitenkin tapahtuu tämän ohessa että neitseillä, waimollisen ruumiinsa laadusta ja luomosta, ei ole ainoastansa himoa ja halua miehiin, waan heidän täytyy myös olla siemenellisiä ja weremiä lapfen siittämiseen ja (suuru) enentymiseen, jommoisiksi Jumala heidät loi; eikä ole tämä heidän omaa, waan ykistäänä Jumalan työtä. Sentähden ei woi tätä estää, waan täytyy niin käydä, kuten Jumalan luoma luontonsa waatii, tulfoon siitä sitte lapsia tahti ei. Mutta puhtauden tulee olla jellainen mielenlaatu, joll'ei ole yhtäkään taikka jangen wäähimoa miehiin, ja ruumiissansa ei ollenkaan taikka wäähimoa siementä hedelmällisyyteen.

15. Nyt tapahtuu tawallisesti, ettei awio-waimo tunne niin usein tämmöistä halua ja himoa, juokhua tahti siementä, sillä hän pääsee siitä miehenä kautta. Ja tämän lisäksi, koska neitsyellä on ihan himoa sydämenensä ajatuksissa ja siementä ruumiissansa, on tämä awio-waimolla miehenä kyljesä jekoitetuna paljolla haluttomuudella; niin että, puhuaksemme tawallisuuden jälkeen, korkein ja paras puhtaus on awiojäädyssä, sentähden että siinä on wähemmin himoa ja halua; mutta wähiin puhtaus neitsyydessä; sillä siinä on paljoo enemmän himoa ja halua. Senpätähden on puhtaus paljoo korkeampi awu kuin neitsyys. Sillä kutsutaanhan morfiantakin vielä neitsyeksi, waikka palaa himosta, halusta ja rakkaudesta ylkäänsä. Puhtaus koroitaa itsensä yli kaikkein näitten kolmen: awio-, leski- ja neitsyysäädyn. Mutta jos ei Jumala tee ihmeitä, niin totta majaillee ja asuu puhtaus enimmäiten awiojäädyssä, ja vähimmäiten neitsyydessä; eikä ole kolmellaista puhtautta, waan kolme puhtauden jäätyä.

16. Tosin, jos neitsyysjääty tuomitaan ulkomuutonja jälkeen, paistaa tuo jotensakin suurelta, että se häikäyttää himojansa, eikä sammuta niitä miehen kansja. Mutta mitä tuosta on, jos joku karewemmin pidättelee ja paremmin hillitsee himoansa ilman miehetä tahti waimota, kuin jos sitä teki miehen tahti waimon kansja? Eikö haureus siinä ole suurempi, missä enemmän himoa, rakkautta, kiihää ja kutsutusta on, kuin missä sitä on wähemmän. Sillä jos puhtautta tulee arwata kiihää ja himon jälkeen, niinkuin arwa-

tafin pitää, on neitsyysjääty haureellisempi kuin awiojääty. Tuonpa kyllä näkee morissa tytoissa, jotka ovat neitsyitä: ja ovat kuitenkin täynnänsä hekumaa ja herkuttelewista, pitäen tästä awiojäädyssä suurempia ajatuksia, kuin tämä itfessään onkaan. Enhyesti: tahtoifinpa mielelläni nähdä yhtäkään kahdenkymmenen wuotista neitsyttä, jolla olisi raitis, mihteeton waimon ruumis.

17. Ulfoon nyt tämä kylliksi puhuttu puhtausdesta, tietääksemme kuinka nämät sanan hedelmät toisuu ja awaremmin ymmärrettäköön, kuin puhtausdesta, että ne warjuitu ymmärrettäköön niistä hedelmistä, että heidän kauttansa monta ihmistä kääntyy ja tulee totuuden tuntoon. Sillä waikka töitäkin niimitetään hedelmiksi, kuitenkin puhuu hän tässä erinomaistain niistä hedelmistä, jotka waitutetaan sydämissä, esimerkiksi että ehditään walistuneiksi, uskowaitiksi, lohtutetuiksi ja wiihiksi Kristuksessa, niinkuin p. Paawali Rom. 1: 13 puhuu, „jonkun hedelmän saamisesta romalaisten seurakunnassa, samoin kuin muittenkin pakanain parissa. Ja Koloss. 1: 6 sanoo: ewankeliumi on tullut teidän tykönnne, niinkuin myös kaikkeen maailmaan. Se on, monta wirtistyy sentkautta elämään, pääsee synnistä ja tulee autuaaksi: niinkuin tuo onkin ewankeliumin omittuisia waitutuksia, että se elämän, armon ja autuuden sanana wapahtaa meidän synnistä, kuolemasta ja perkeleestä. Tainkaltaista hedelmää seuraa sitte Hengen hedelmät, (ja) waitutukset, niinkuin kärsiwällisyys, rakkaus, ustollisuus, j. m. s.

18. Että nyt muutama tekee kolmenkymmenenkertaisen, muutama kuudenkymmenen kertaisen ja muutama satakertaisen hedelmän, on niin paljon sanottu, että muutamissa paikoin enemmän ihmisiä kääntyy, kuin toisissa, ja että toinen apostoli ja saarnaaja saarnaa laweemmin ja enemmän kuin toinen. Sillä ei kaikin paikoin ole yhtäpaljon ihmisiä, eikä yhtä monta kristittyä: eiwättä saarnaajat saarnaa yhtä laweelta ja paljon, waan miten Jumala sen on katsonut ja määrännyt. P. Paawalin sanoille, joka saarnasi kaikkein laweemmin ja enimmästi, omistettakoon kyllä satakertainen hedelmä, waikka hän ei ollut mikään neitsy.

19. Mutta mitä on nyt tuo, kuin hän sanoo: teidän on annettu tuta Jumalan waltakunnan salaisuudet y. m. Mikä salaisuus on tämä? Jos ei sitä tule ymmärtää, missä sitä sitte saarnataan? Salaisuudeksi niimitetään kätettyä, salattua asiaa, jota ei ymmärretä; ja Jumalan waltakunnan salaisuudet ovat Jumalan waltakunnassa salatut asiat, esimerkiksi Kristus. kaiken meille osoitetun armonsa kansja

joksi Paavali Hänen nimittääkin. Sillä sen oikein Kristuksen tuntee, se tietää, mikä Jumalan valtakunta on, ja mitä siinä löytyy. Ja tätä nimitetään sentähden salaisuudeksi, että on hengellistä ja salattua, jopa, pysyikin semmoisena, jolle sitä Jumalan Henki ilmoita. Sillä vaikka sen moni näkee ja kuulee, eivät he fittenkään sitä ymmärrä. Juurikin nyt tähän aikaan moni saarnaa ja kuulee Kristusta, kuinka hän alttiiksi annettiin meidän tähtemme, mutta kaikki istuu kuitenkin kielessä eikä sydämessä; sillä ei he itse tätä usko eikä wätkä tunne, niinkuin p. Paavali 1 Kor. 2: 14 sanoo: **ei luonnollinen ihminen ymmärrä niitä, jotka Jumalan Hengen owat.** Sentähden sanoo Kristus tässä: **teidän on annettu, se on, Henki antaa sen teille, ettette yffistänjäsitä kuule ja näe, waan vielä sydämmellännekin tunnette ja uskotte; siksi ei ole tämä nyt enää teille mitään salaisuus.** Waan toisille, jotka tämän hywin kuulewat, niinkuin tekin, mutta joilla ei ole uskoa sydämessä: he näwät tuon, eiwätkä fittenkään ymmärrä; näille on tämä salaisuus, ja pysyy heiltä peitetynä; kaikki mitä he kuulewat, ei ole muuta, kuin jos kuulsiwat vertausta eli solmettua puhetta. Tätä todistawat nyhailkoina meidän hurmahenkemme, jotka tietäwät paljon saarnata Kristuksesta; mutta kos'eiwät tuota itse tunne sydämmestänsä, niin mennä lujottawat, huolimata salaisuuden oikiasta perustuksesta, ja ottelewat paljon kyymyksillä ja erinomaisilla miet-

teillä, mutta kuin siksi tulee, eiwät he ensinkään tiedä, kuinka uskaltaiwät Jumalaan ja saisiwat Kristuksessa syntinsä anteeksi.

20. Mutta Markus luv. 4: 33 sanoo Kristuksen sen wuoksi puhuneen kansalle wertaufissa, **että he siten ymmärtäisiwät, kuin he kuulla saawat:** kuinka joweltuu tämä nyt siihen, mitä Kristus Matth. 13: 13, 14 sanoo: **sentähden minä puhun heille wertaufilla, ettei he ymmärrä?** Markus tahtoo epäilemätä sanoa: wertaufset auttavat yffinkertaista kansaa huokiasti käfittämään näitä ulkopuolijesti, waikk'eiwät niitä vielä ymmärrä; kuitenkin saattawat wastalähin niitä oppia ja tuntemaan päästä; sillä wertaufset maistuwat luonnollisesti yffinkertaifille, joita he sen wuoksi tarkasti muistawat, että ne owat otetut kansalle tawallifista asioista. Mutta Mattheus tahtoo sanoa näitten wertausten olewan sellaisia, ettei kukaan woi niitä ymmärtää, kuuloon ja käfittäköön kuinka paljon tahtoo, jollei (Jumalan) Henki niitä selitä ja ilmoita. Ei niin, että niitä sen wuoksi saarnattoisiin, ettei niitä ymmärrettäisi; waan, ettei luonnostaan kukaan niitä ymmärrä ilman Hengen ilmoitusta. Mutta kuitenkin otti Kristus nämät sanat Esai. 6: 9, 10, jossa puhutaan Jumalan huolenpidon korkiasta ymmärryksestä, että hän salaa ja ilmoittaa sanansa, kenelle hän tahtoo, ja kenelle hän ijankailijuuudessa sen aitoi. (Amen).

N:o 22. Laskiais-Sunnuntaina.

Evang. Luuk. 18: 31—43.

Ja hän otti tykönsä ne kakkitoistakymmentä, ja sanoi heille: **katsso, me menemme Jerusalemiin, j. n. e.**

1.

Kahya lappaletta esittelee meille tämäkin ewankeliumi, nimittäin uskoa ja rakkautta, molemmat siinä, että Kristus sanoo: **minä menen Jerusalemiin, siellä piinattawaksi; ja jokiassa: jota Kristus palwelee ja auttaa.**

Edellinen lappale, usko, todistetaan sillä, ettei Raamattu muutoin toteennu, kuin Kristuksen kärsimifellä; eikä puhukkaan Raamattu mistään muusta, kuin Kristuksesta ja sulkeupi kokonansa Kristukseen, jonka tulee sitä kuolemalsansa toteuttaa. Mutta jos nyt hänen kuole-

mansa tulee tehdä, silloin ei awita meidän kuolemamme yhtäkään siihen; sillä meidän kuolemamme on synnillinen ja kirottu kuolema. Waan jos meidän kuolemamme on synnillinen ja kirottu, joka kuitenkin on korkein ja raskain kärsiminen ja onnettomuus; mitä ansaitfiwät sitte muut meidän kärsimisemme ja waiwanamme? Mutta jos meidän kärsimisemme on mitätöintä ja turhaa; mitä tekiswät sitte meidän hyvät työmme, koska kärsiminen on aina jalompaa ja suurempaa kuin työt? Täähän tarwitaan yffistänsä Kristus ja tähän itsensä usko kiintiästi pitääköön.

2. Tämöistä puhuu hän nyt ennakolta, ennen kärsimisensä päätöstä, ollessansa matkalla Jerusalemiin, pääsiäisjuhalle, jolloin opetuslapsensa vähemmän odottiwät hänen kärsimistänsä ja ajatteliwät saawansa iloitella juhlalla. Tätä tekee hän sen wuoksi, että he eteenpäin wahwistuisiwät sitä enemmän uskossa, kuin muistiwat hänen tätä heille ennakolta sanoneen ja mielellänsä antauneen kärsimiseen, eikä joutuneen wihollistensa Judalaisten wäkiwallasta ja kawaluudesta ristiinnaulittawaksi: niinkuin Esaia 53: 7 ennustikin kauwan ennen, että hän oli tahallansa ja mielellään antawa itsensä uhriksi. Samaa muistuttawat enkelitkin waimoille Pääsiäispäivänä, Luukk. 24: 6, että he muistaisiwat tässä tilassa puhutuita sanoja, tietääksensä ja sitä kiintiämmästi uskoaksensa hänen tämmöistä tahallansa kärsineen, meille hywäksi.

3. Tämä on nyt oikia perustus Kristuksen kärsimisen ymmärrykseen, koska ei ainoasti ymmärretä ja käsitetä hänen kärsimistänsä, waan myös hänen sydäntänsä ja mieluisuuttansa tähän kärsimiseen. Sillä joka niin katselee hänen kärsimistänsä, ettei huomaa siinä hänen tahtoansa ja sydäntänsä, sen täytyy pikemmin peljästyä siitä, kuin iloita. Mutta jos siinä hänen mieluisuuttansa ja sydäntänsä katsotaan, syntyy tästä sielussa oikia lohdutus, uskallus ja halu Kristukseen. Sentähden ylistääkin Ps. 40: 7, 9 tämmöistä Jumalan ja Kristuksen mieluisuutta hänen kärsimisestänsä, näillä sanoilla: **Maamatusja on minusta kirjoitettu. Sinun tahtos, Jumalani, teen minä mielelläni.** Samaa kertoo

epistola Heprealaisille, luv. 10: 10, **jonka tahdon kautta me Herran olemme pyhitetyt; ei hän sano: Kristuksen kärsimisen ja veren kautta, joka kansja on totta, waan Jumalan ja Kristuksen tahdon kautta, niin että heillä molemmilla on sama tahto meitä pyhittämään Kristuksen veren kautta.** Tainkaltaista tahtoa kärsimiseen osoittaa hän tässäkin ewankeliumissa, jossa hän edeltäpäin julistaa **tahtowansa mennä Jerusalemiin, siellä ristiinnaulittawaksi; ikäänkuin tahtoisi sanoa: „katsokaat minun sydäntäni, kuinka minä tätä teen pakkoittamata, tahallani ja mielelläni, jott'ette siitä peljästyi ja hämmästyi, koska Herran tulette tuota näkemään, ja teille tuntuu kuin tekisin tätä wastoin tahtoani, pakotettuna, hyljättynä ja Judalaisten wäkiwallasta wadittuna.“**

4. **Mutta ei opetuslapset mitään näistä ymmärtäneet; sanoo hän, ja tämä puhe oli heiltä peitetty.** Se on: järki, liha ja veri ei taida ymmärtää eikä käsittää, että Raamattu siitä puhuisi, kuinka Jumalan Poika oli ristiinnaulittawa; vielä vähemmin ymmärtää se tämän olewan hänen oman tahtonsa ja hänen sitä mielellänsä tekewän. Sillä se ei luule eikä tiedäkään tämmöistä meille tarpeelliseksi; tahtoo itse töillänsä liikkua Jumalan edessä; waan Jumalan täytyy tätä Hengellänsä ilmoittaa sydämessä ynnä ulkonaisen, kowilla kuultun sanan julistamisen ohessa. Vieläpä nekin, joille Henki siällisesti ilmoittaa, uskowat tätä aivan työläästi ja hätäilewät siitä. Niin suurta ja ihmeellistä on nyt tuo, että ihmisen Poika ehdollansa ja mielellänsä ristiinnaulitaan, Raamattua toteuttaaksensa, se on, meille hywäksi: tämä on salaisuus ja pysyy salaisuutena.

5. Tästä seuraa siis, kuinka hullusti ne tekewät, jotka opettawat ihmisiä mielellänsä kestämään kärsimistä ja kuolemaa, sillä somittaaksensa syntejä ja saadaksensa armon: ollettikin ne, jotka lohduttawat oikeudessa surmatawiksi tuomituita tahti kuoleman kielissä olevia, sanoen, että jos mielellänsä sitä kärsiwät, suodaan heille sentähden kaikki heidän syntinsä anteeksi. Nämät ovat miettelöitä; sillä he jalaawat Kristuksen ja hänen kuolemansa, jo-

hon meidän lohdutuksemme perustaupi, ja saattawat ihmisiä wäärään luottamukseen oman kärsimisen ja kuolemansa pohjalla. Tämä hän on kaikkein kauheinta, mikä ihmiselle hänen viimeisillensä sattua saattaa, jolla häntä päättä pahkaa helvettiin wiedään. Mutta opi sinä ja sano: „mitä kuolemastani! Mitä kärsimisestäni puhumistakaan! Minun kuolemani ei ole mitään! Enkä tahdokaan tuota miksiäkään lukea, enkä lohdutukseksi kuulla! Kristuksen kärsiminen ja kuolema on minun lohdutukseksi; sen turvihin jätän itseni, että sen kautta syntini anteeksi saisin: mutta oman kuolemani tahdon wapaasti ja ilman mitäkään kärsiä, Jumalalleni ylistyksi ja kunniaksi ja lähimmäisilleni hyödytyksi ja palvelukseksi, enkä siihen pienintäkään misjään uskaltaa.“

6. Urhollisesti kuolla, tahti kärsiwällisesti kuolemaa kestää, tahti muutoin mieluisesti kipua kantaa, on peräti toista, ja toista tammöisellä kuolemalla ja kärsimisellä pois pyhitä synti ja woittaa armo Jumalan edessä. Edellistä owat kyllä pakanatkin tehneet ja sitä tekee vieläkin moni heittiö ja raiwotas hurtta; mutta jälkimäinen on myrkyllinen ja tappawainen, itse perfeleen ajattelma lisäys, kuin kaikki muutkin walheet, joilla hän rakentaa uskallusta ja lohdutusta omiin harjoituksiimme ja töihimme. Tuota warokaamme. Sillä niin paljon kuin minun tulee ponnistaa wastaan, jos joku opettaisi minua menemään luostariin, autuaaksi päästäkseni; yhtä paljon tulee minun myös wastustaa, jos joku viimeisilläni tahtoisi rakentaa kuolemani tahti kärsimiseni minulle lohdutukseksi ja toiwoksi, juuri kuin muka kelpaisi tämä minulle syntein pesoksi. Sillä kumpainenkin on Jumalan ja Kristuksen kieltämistä, armon pilkkaamista ja ewankeliumin wäärentämistä. Mutta ne tekewät paljoa paremmin, jotka kuolewaiselle asettawat ristin silmänsä eteen, muistuttaen hänelle Kristuksen kärsimistä ja kuolemaa.

7. Tuosta täytyy minun kertoa sinulle muuan tähän hywin sopiwa eikä suinkaan ylenkatsottawa esimerkki ja koettelemus. Oli muinoin hurstkas eräkäs, kaswatettu tammöisessä uskalluksessa inhimilliseen ansioon; hänen tuli lohduttaa erästä kunniallista miestä

hänzen kuolin-wuoteellaan, tekikin sitä kyllä rohkeasti tällä tavalla: „rakas ystäväni! Kestä wain kuolemas kärsiwällisesti ja mieluisesti, niin panen totta sieluni pantiksi, sinusta syntvän ijankaikkisen elämän perillisen.“ Roh niin! Sairas lupasi tuon, ja kuoli niin kärsiwällisesti tammöisen lohdutuksen turwisfa. Mutta kolmen päivän perästä joutui eräkäs itse kuoleman kieliiin ja silloin saapui paikalle tuo oikia mestari herra katumus, ja aukaisi hänen silmänsä näkemään, mitä hän oli tehnyt ja opettanut. Tässä makasi eräkäs kuolemaansa saakka, waikeroiten tätä annettua neuwoansa ja lohdutustansa: „woi minua poloista, minkä neuwon hänelle annoin!“ Ke-wiämieliset ihmiset naurowat häntä, ettei nyt tehnyt jamaa itsellensä, kuin mitä oli muihin opettanut: käskiwät hänen lohdullisesti kuolla heidän sielunsa takauksella; mutta häntä nyt ei ainoasti kuolema hämmästyttänyt, waan mieläpä antamat suruttomat neuwonnsakin, joita nyt aiwan julkisesti kirofi ja peruutti.

8. Mutta epäilemätä janoi Jumala hänelle sen, mitä kirjoitetaan Luukk. 4: 23: **parantaja, paranna itses, ja lum. 12: 21: niin käy sille, joka ei ole rikas Jumalassa.** Sillä tässä talutti warmaan sofia sofiaa ja molemmat kaatuimat hautaan, eli joutuimat kumpainenkin kadotukseen. Luukk. 6: 39. Edellinen sentähden, että erkani täältä oman kärsimisen ja kuolemansa turwisfa. Jälkimäinen sentähden, että hän epäili Jumalan armosta eikä sitä tuntenut, mieläpä ajattelikin onnellisesti täältä eriwänsä, jollei wain olisi tehnyt tätä syntiä. Ja näin pysyi Kristus molemmilta tuntematoinna ja kielletynä. Samate erehtywät muutamat kirjat, joitten lukuun p. Augustinon ja muitten opettajain lauseet lasjetaan, kuin sanowat: „kuolema on owi elämään ja rohto (lääkitys) syntiä wastaan,“ jossa ei kuitenkaan nähdä tällä ymmärrettävän Kristuksen kuolemaa ja kärsimistä. Mutta niin halpa kuin tämä esimerkki lieneekin, niin jalosti opettaa se kuitenkin meitä, kuinka ei mikään työ, kärsiminen ja kuolema saata auttaa eikä kestää Jumalan edessä. Sillä tässä ei sowi kieltää ensimmäisen tehneen kaikkein suurimman työn, nimittäin

kärsiwällisesti kuolemaa kestäessänsä, jossa wapaa tahto warmaan teki parhaansa; ja meni kuitenkin hukkaan, niinkuin toinen tuon epäilyksellään tunnustaa ja kyllin todistaa. Joka ei näitä kumpakaan usko, sen täntyy kerran itse nämät todeksi tuta.

9. Olkoon nyt tämä kylliksi sanottu uskosta Kristuksen kärsimiseen. Niinkuin hän nyt mielellänsä antausi kärsimiseen meidän tähtemme, niin noudattakaamme mekin samaa rakkauten esimerkkiä ja antauksiamme lähimmäisellämme kaikkinemme, mitä meillä on. Tuosta olemme toisin paikoin kylliksi puhuneet, että Kristusta on saarnattawa kahdella tawalla. Mutta tämmöistä puhetta ei tahdo yksikään ymmärtää: tämä sana on heiltä salattu. **Sillä ei luonnollinen ihminen ymmärrä niitä, jotka Jumalan Sengen ovat, 1 Kor. 2: 14. Toi-**nen kappale tätä ewankeliumia puhuu **sokias**ta, jossa myöskin nämät molemmat (asiat) puhtaasti ja kirkaasti paistawat, nimittäin, Kristuksen **rakkauts** sokiaa kohtaan, ja sokian **usko** Kristukseen; ja otamme (nyt) lyhykäisesti katellaksemme sokian uskoa.

10. 1) Kuulee hän Kristuksesta sanottawan, että hän oli tästä matkustawa ohitse, olikin hänestä ennen kuullut, että Jeesus Natsarethista olisi hywäntahtoinen mies, joka auttaisi jokaista, kuka häntä wain awuksensa huusi. Tämmöisestä kuulemisesta kaswoi hänessä usko ja luottamus Kristukseen, niin ettei epäillyt, että hän oli häntäkin auttawa. Mutta tämmöistä uskoa ei olisi hänellä ollut sydämessä, jollei hän ennen hänestä mitään olisi kuullut eikä tiennyt; sillä usko ei synny ilman kuulemata.

11. 2) Uskoo hän kiintiästi, eikä epäile niin olewan, miten hän oli hänestä kuullut, niinkuin seuraawaiset merkit osoittawat, waikka kohta hän ei näe eikä tunne Kristusta. Ja jos hän tuntiskin hänen, ei olisi hän kuitenkaan saattanut nähdä ja tietää, millinen sydän ja tahto Kristuksella oli häntä auttamaan; waan hän uskoo suorastaan, mitä oli kuullut hänestä, perustaa uskalluksensa tämmöiseen huutoon ja puheeseen, eikä tuosta pettykään.

12. 3) Tämmöisessä uskossa hän nyt huutaa ja rukoilee, niinkuin p. Paawali tämän

järjestyksen kertoo Rom. 10: 13, 14: **kuinka he sitä awuksensa huutawat, johonka ei he uskoneet ole? Ja: jokainen, joka Herran nimeä awuksensa huutaa, tulee autuaaksi.**

13. 4) Tunnustaa hän suoraan ja kamomata Kristuksen: siihen pakoittaa häntä hätänsä, niin ettei huoli muista kuin yksitänjä Kristuksesta. Sillä tämä onkin uskon oikia luonto, että se tunnustaa Kristuksen sekä woiwaksi että tahtowaksi auttamaan; jota muut häpeewät ja kammowat mailman edessä.

14. 5) Kilwoittelee hän sekä omaa tuntoansa vastaan, joka epäilemätä teki hänen mahdottomaksi tämmöiseen, että niitäkin wastaan, jotka uhkasivat ja käsivät häntä waihenemaan: jotka sillä pyysiwät peljättää ja arkuuttaa hänen omaatuntoansa, että hän katsoisi wain omaa mahdottomuuttansa ja Kristuksen arwollisuutta ja epäilisi. Sillä misjä usko syttyy, siellä syttyy kanssa sota ja kilwoitus.

15. 6) Seisoo hän lujana, tunkee läpi ja woittaa, eikä salli koko mailman, eikä oman tuntojakaan, repiä mieltänsä tästä uskalluksesta. Tällä hän saa mitä rukoilee ja pyjätää Kristuksen, joka käsksee johdattamaan hänen tykönsä, ja tarjoutelee tekemään, mitä hän wain tahtoo. Niin tapahtuu kaikille, jotka wain kiintiästi pitäwät itjensä Jumalan sanan, sulkewat filmänsä ja korwansa perkeleeltä, mailmalta ja itjettänsä, pitäen asian aiwan niin, kuin ei löytyisi muita taiwaassa ja maan päällä, kuin he ja Jumala yksinänjä.

16. 7) Seuraa hän Kristusta, se on, waelttaa ristin ja rakkauten tietä, jota Kristus waelttaa, tekee wanhurskauden töitä ja on hymäsiä tilassa ja olosja, eikä harjoita sellaisia pilatöitä, joita tekopyhät tekewät.

17. 8) Kiittää ja ylistää Jumalaa, tehden Jumalalle oikian, kelpaawan uhrin, Ps. 50: 23: **joka kiitosta uhraa, se ylistää minua, ja tämä on tie, että minä osoitan hänelle Jumalan autuuden.**

18. 9) Saattaa käytöksellänsä monta muutakin kiittämään Jumalaa; sillä kristitty on kaikille hyödyksi ja parannukseksi, wieläpä tämän ohessa Jumalalle ylistykseski ja kunniaaksi maan päällä.

19. Lopuksi hawaitsemme, kuinka Kristus töillä ja sanoilla herättelee meitä uskoon. **Ensiksi** töillä, kuin ottaa sorian niin liki huolikkensa ja näyttää, kuinka tyynni hän mielistynyt uskoon, että antaa itsensä juurikuin sen fidoittavaksi, pysähtynyt ja tekee, mitä soria rukoilee tämmöisessä uskossa. **Toiseksi** sanoilla, kuin ylistää hänen uskoansa ja sanoo: sinun uskos auttoi sinun; ja suistaa niin ihmetyönsä kunnian pois puolestansa ja omistaa sen sorian uskolle. Lyhyesti: usko on luja siitä, mitä rukoilee, ja on sen lisäksi suuri kunniamme Jumalan edessä.

20. Tämä soria tietää hengellistä sorkia, mimmoisena jokainen ihminen Adamista syntyy, näkemätä ja tuntemata Jumalan valtakuntaa. Mutta tuo on armo, että ihminen tuntee ja tietää sorkautensa ja tahtoisi mielellänsä siitä päästä. Nämät ovat ne pyhät syntiset, jotka tuntevat wifansa, ja huokaawat armoa. Mutta hän istuu tien wieresessä ker-

jäten, se on, hän istuu lain opettajain keskellä ja rukoilee apua; mutta tämä on kerjuuta; hänen täytyy rääkätä ja auttaa itseänsä ihan töillä. Ransa käypi ohitse ja jättää hänen paikallensa istumaan, se on, lain kansa rähiisee ja kuuluttaa teko-oppejansa, käypi edellä Kristuksen ja Kristus seuraapi jäljessä. Mutta kuultuansa Kristuksen, se on, tämmöisen sydämmen kuultua ewankeliumista ja uskosta, parkuu se ja huutaa, eikä saa mitään lepoa, ennenkuin tulee Kristuksen pariin. Mutta ne, jotka toruwat häntä waikenemaan, owat lain opettajia, jotka tahtowat häikäyttää ja waihttaa uskon oppia ja huutoa; mutta tällä wain siitä enemmän herättäwät sydämmiä. Sillä ewankeliumi on sellatuinen, että mitä enemmän sitä estetään, sitä enemmän se edistyy. Sitte näkönsä saatua, on sorkian kaikki työ ja elämä sulaa Jumalan ylistystä ja kunniaa, ja hän seuraa Kristusta ilolla, niin että koko maailma ihmettelee ja parantuu.

N:o 23. Ensimmäisenä Sunnuntaina Paastossa.

Ewank. Matth. 4: 1--11.

Silloin wai Henki Jesuksen korpeen perkeleen kiusattawaksi,
j. n. e.

1.

Paaston alusfa luetaan wai tälläkin päiwänä tätä ewankeliumia, että kristityitä uskotettaisiin Kristuksen esimerkistä pitämään semmoista paastoa, joka on ihan apinakujuetta: **ensiksi** sentähden, ettei kukaan jaksu noudattaa tämmöistä esimerkkiä, ja ruuatoina paastota neljäkymmentä päiwää ja yötä, niinkuin Kristus teki. Kristus noudatti pikemmin Moseksen esimerkkiä, joka myöskin, saadesfansa Jumalan lain Sinain wuorella, paastosi neljäkymmentä päiwää ja yötä. Samoin tahtoi Kristuskin paastota, hankkiesfansa ja jättäesfänsä meille uuden lain. **Toiseksi** sentähden, että meidän paastomme on nurin-

puolinen asia ja ihmisten asettama. Sillä, waiikka Kristus paastosi neljäkymmentä päiwää, ei ole kuitenkaan häneltä siinä käskyä meille samoin tekemään ja paastoamaan. Tekipä hän kyllä monta muutakin asiaa, joita hän ei waadi meitä tekemään; waan mitä hän meitä käskää tekemään, ja jättämään, tuota tarkkailkaamme, että meillä olisi hänen fansa.

2. Kuitenkin on tuo kaikkein ilkeintä, että me otimme ja kauppaimme paastoamme hywäksi työksi, ei lihan kurittamiseksi, waan ani ansioiksi Jumalan edessä syntiä häwittämään ja armoa woittamaan. Taintaltainen meno teki tämmöisen pilkallisen ja tauhian paastomme haisewaiseksi Jumalan edessä, niin ettei mikään ylönuominen ja syöminen, ei mikään juoppous ja runnumpito saattanut olla niin il-

kiää ja haifewaa; ja olistu parempi ollut maata yötä ja päivää pöhnässä, kuin näin paastota. Päällyseksi, jos tätä kaikkea olisikin oikein ja hyvin toimitettu ainoasti lihan masentamiseksi, waikk'ei tämä kuitenkaan ollut vapaa ja itseksin omaan tahtoon jätetty asia, waan ihmisjäännön paloitamaa, niin että he sitä tetiwät wastamielisesti, olisi tämä sittenkin hukkaan ja turhaan tehtyä; en puhunakaan, kuinka paljo wahintoa siitä on syntynyt, niin että raskaat waimot ja sikiöt kohdussa, sairaa ja heikot ihmiset owat siitä turmeltuneet, että sitä kyllä ei nimittäne pyhäksi, waan perfeleelliseksi paastoksi. Tahdomme siis tarkemmin silmäillä tätä ewankeliumia, kuinka se Kristuksen esimertisä opettaa meille oikeaa paastoomista.

3. **Staatattu opettaa meille kahdellaista hyvää paastoa: ensimmäistä, johon mielellämme rupeemme lihan hillittämiseksi hengesjä, josta p. Paawali 2 Kor. 6: 5 puhuu kuin mainitsee töistä, walwomisista ja paastoista. Toista, jota täytyy kärsiä, ja johon mielellään ruwetaan puutoksesta ja köyhyydestä, josta p. Paawali 1 Kor. 4: 11 puhuu, kuin sanoo: hamaan tähän hetkeen asti me kärsimme nälkää ja janoa, ja olemme alasti. Ja Kristus Matth. 9: 15 lausuu: koska ylkä otetaan heiltä pois, silloin he saawat paastota. Seläistä paastoa opettaa meille tässä Kristus siinä, että on yksinään korwesja ilman ruokaa, ja kärsii mielellään tammöistä puutosta. Edellinen paasto sopii jättää, jos niin tahdotaan, ja palkita sitä ruualla; (mutta) tässä (jälkimmäisessä) pysyttäköön ja pitkitetäköön itsi, kuin Jumala sen itse muuttaa ja parantaa. Sentähden on tämä paasto edellistä paljoa jalompi, sillä sitä tehdään suuremmassa uskossa.**

4. Onkin tämä syynä, miksiä ewankelista tätä niin suurella ahkeruudella teroittaa ja sanoo: **Jesuksen wei henki korpeen, perfeleen kiusattawaksi; ettei kukaan omasta ehdottaan osoittelisi tätä esimerkkiä, tehden siitä omahyötyistä, omatahtoisista ja itsewalitua paastoa, Henkeä odottamata, joka kai kylliksi on antawa hänelle paastoomista ja kiusausta. Sillä, joka ilman Hengen waatimata ylönnielisesti antaa itsensä nälkään tahi muuhun kiusaukseen, kussa hänellä kuitenkin Jumalan siunauksesta on syötävää, juotawaa ja mitä muuta tarvitsee, se kiusaa Jumalaa. Alkääm-**

me hakoko puutosta ja kiusausta; osaawat muot kyllä itsekin tulla; tehwös wain, Jumala, että silloin tekisimme parhauemme ja käyttäisimme itseemme wilpittömästi! Ewankeliumissa kuuluu: **Jesuksen wei Henki korpeen, mutta ei, että itse walitsi korwen. Kaikki, jotka Jumalan Hengen waikuttamia owat, ne owat Jumalan lapsia, Rom. 8: 14. Jumala tahtoo antaa lahjanja siinä tarkoituksessa, että niitä kiitoksella wiljeltäisiin, eikä että niitä sinään oletettaisi, jolla me Jumalaa kiusaisimme. Hän itse tahdokoon tätä, ja waatikoon meitä siihen Hengellensä, tahi jollakulla meiltä estämättömällä hädällä.**

5. Mutta tämä historia kirjotettiin meille sekä opiksi että tehoitukseksi. Ensiksi opiksi, että tietäisimme, kuinka Kristus tällä paastoomisella, näljällä, kiusauksella ja woirolla meitä palveli ja auttoi, niin nimittäin, että sen, joka Kristukseen ustoo, ei tarvitse kärsiä mitään puutosta, eikä olla minkään kiusauksen wahingoitettava, waan hänellä on keskellä puutostansa olewa kyllin kyllä, ja on olewa keskellä kiusaustansa turwattuna; sillä hänen Herransa ja Päänsä on woittanut kaiken tämän hänelle hyväksi, joten saattaa olla wakuutettuna tästäkin Kristuksen lauseesta Joh. 16: 33: **olkaat hyvässä turwasja, minä woiuin mailman. Jos Jumala ruuata taifi elättää Kristuksen neljäkymmentä päivää, kyllä taitaa hän elättää kristittyjäkin. Toiseksi tehoitukseksi, että mekin tämän esimerkin jälkeen mielellämme kärsisimme puutosta ja kiusausta, Jumalalle palvelukseksi ja lähimmäisellemme hyväksi, milloin wain hätä waatii, samate kuin Kristus teki meille; joka warmaan osaksemme tulee, jos opettaa ja tunnustaa tahdomme Jumalan sanaa. Onpa siis tämä ewankeliumi kelpo lohutus ja woima wastoin tuota epäuskoista, ilkiää watsan-surua, omia tuntojamme rakentamaan ja wahwistamaan, ettemme murehtisi ajallisesta elatuksestamme, waan olisimme wakuutetut hänen tahtowan ja jaksawan meitä elättää.**

6. Mutta kuinka tämä kiusaus ilmestyy, ja mitenkä se woitetaan, tämän kaiken kuwaa meille tässä wallan siewästi Kristuksen esimerkki. Ensiksi siinä, että hän wiettiin kor-

peen, se on, jätettiin yksinensä ilman Jumalan, enkelein, ihmisten ja joittenkuiten luontokappalten apua. Mikä tuo olisi kiusausseksi, joll'ei meitä ylen annettaisi ja yksinämme jätettäisi. Mutta tuo tekee pahaa, ettemme mitään tunne, johon selkää nojaisimme; niinkuin, koska minun tulee elättää itseni, eikä minulla löydy puolta äyriätään, ei lankaakaan, eikä vielä seisästäkään, enkä liioin tiedä mitään apua muilta, vaan olen kaiketi neurotoimna. Tämä vasta, näet sen, on olla korpeen wietynä ja yksinensä jätettynä: silloin olen otiasa koulussa ja opin, mitä olen, kuinka heikko uskoni on, kuinka suuri ja ihmeellinen asia oikia usko lienee, ja kuinka syvässä tuo ilkiä epäusko makaa jokaisen ihmisen sydämessä. Mutta jolla kulkaro, kellari ja aitta on täynnä, se ei vielä ole korpeen ajettuna, eikä liioin yksinensä jätettynä; sentähden ei se tunnekaan kiusausta.

7. **Toiseksi** astuu perkele esiin, ja hätyyttää Kristusta tämmöisellä watsansurulla ja epäuskolla Jumalan hywydestä, sanoen: jos sinä olet Jumalan Poika, niin sano, että nämät kivet leiwiksi muuttuivat. Ikäänkuin tahtoisi hän sanoa: „uskalla nyt wain Jumalaan, äläkä leiwo: hei, odota siksi, kuin paistettu kananpoika suuhus lentää: sano nyt vielä, että sinulla on Jumala, joka sinusta huolen pitää! Mikä on nyt taiwaallinen Isäs, joka sinusta murheen pitää? Jättipä sinun nyt, arwelisin minä, warfin kaunille kannalle. Syö ja juo nyt uskostas, saas nähdä, saatto itses rawitukki. Roh (mitäpä tuosta) waiikka kivetkin leipää olisivat? Kelpo Jumalan Poika! Kuinka isällisesti hän kohtelee sinua, ettei anna sinulle leiwän muruakaan, vaan jättää sinun tämmöiseen kurjuuteen ja köyhyyteen! Usko nyt vielä itses Jumalan Pojaksi, ja Jumala Isäkses!” Tämmöisillä ajatuksilla hän totisesti kiusaa kaikkia Jumalan lapsia. Ja warmaan tunsi Kristuskin niitä; sillä ei hän ollut mikään hirsi eikä kiwi, waiikka oli ja pysyi puhtaana ja ilman syntiä, jota me emme saata olla.

8. Mutta että perkele kiusaa Kristusta watsansurulla, tahti epäuskolla ja ahneudella, todistaa Kristuksen wastaus näissä sanoissa:

ei ihminen elä wain leiwästä, y. m.; ikäänkuin tahtoisi sanoa: sinä näytät minua ainoastaan leipään ja pyörittelet minua wain ajattelemaan ajallista elatusta. Tämä kiusaus on warfin yleinen, waielläpä huruskaisfakin ihmisisä; ja warfinkin tuntewat tätä köyhät, joilla on perhekunta ja lapsia, eikä mitään warana. Sentähden, sanoo p. Paawali 1 Tim. 6: 10: **ahneus on kaiken pahuden juuri**; sillä se on epäuskon hedelmä. Etkö luule mokomaa epäuskoa, elatusmurhetta ja ahneutta syntsi siihen, että peljätään awioelämää? Miksi ei tähän antautu, vaan pysytään haureudessa, joll'ei juuri tämän murheen pelwosta, että kuolla nälkään ja joudutaan puutokseen? Mutta tässä tulisi katsoa Kristuksen menetystä ja esimerkkiä, joka kärsi puutosta neljäkymmentä päivää ja yötä, eikä sitenkään lopuksi hyljätty, vaan sai enkeleinkin palveluksen.

9. **Kolmanneksi**, huomaa, kuinka Kristus käyttää itsensä tämmöisen watsansurun kiusausseksi, ja sen woittaa: ei hän näe muuta kuin kiwiä, eikä mitään syötävää. Tässä hän oleskelee ja pitäyppi Jumalan sanaan, jolla wahmistaa itsensä ja kumoo perkeleen. Kempiisti tarttukootkin kaikki kristityt tähän lauseeseen, koska he näkewät kaiken loppuwan, puuttuwan ja kiviiksi muuttuwan, niin että heidän urhollisuutensa waiuu, ja sanokoot: „mitä tuosta, jos koko mailma olisi täynnä leipää, ei ihminen kuitenkaan elä yksistään leiwästä, vaan tähän tulee vielä muutaakin, nimittäin, Jumalan sana.” Mutta nämät sanat owat niin ihanat ja woimalliset, ettei niitten ohitse saa niin huikentelwaisesti mennä, vaan tutkittakoon niitä tarkemmin.

10. Kristus ottaa nämät sanat 5 Mos. 8: 3 wärsystä, jossa sanotaan: hän waiwasi sinua ja pani sinun isoomaan, ja rawitsi sinun manualla, jota et sinä eikä isäs tunteneet; että hän saattaisi sinun tietämään, ettei ihminen elä ainoastansa leiwästä; vaan kaikista niistä, mitä Herran suusta lähtee, elää ihminen. Tämä on sen werran sanottu: koska hän pani sinun isoomaan ja kuitenkin piti sinun hengissä, tuosta hywin ymmärtänet, että Jumala elättää sinua ilman leipää sanansa

kautta; sillä jos wain eläisit ja elättäisit itses paljaalla leiwällä, täytyisi sinun lakkaamata olla täyteen tulputettuna leiwällä. Mutta tuo on meitä ravitsewa sana, että Jumala lupaa ja julistaa olewansa ja tahtowansa olla meidän Jumalamme.

11. Niin on nyt Moseksen ja Kristuksen ajatus tämä: jolla on Jumalan sana ja usko, hänellä on warmaan nämät kaikki asiaa: ensiksi, jos hän on puutoksessa eikä hänellä ole mitään, waan hänen täytyy nälkää nähdä, on kuitenkin tämä sana häntä niin hyvin woinimisja pitävä, ettei hän kuole nälkään eikä turmellu, ikäänkuin ruokaa olisi hänellä täyden täysin; sillä tuo sydämmisjä asuwa sana elättää ja woinimisja pitää häntä ruuatakin ja juomata. Mutta jos hänellä on wähdän syömistä, ravitsee ja elättää häntä leiwän palanen eli kappale yhtä hyvin, kuin jos olisi hänellä kuniinkaallinen murkina. Sillä ei leipä, waan Jumalan sana elättää itse ruumiinkin luonnollisesti, samoin kuin se luo ja kantaa kaikki, Hebr. 1: 3. Toiseksi täytyy totta totisesti leipää lopuksi tulla, tulkoon mistä tahansa, waikka se mannana jataisi taiwaasta, jossa ei kuitenkaan mitään kaswa, eikä saata kaswaa. Tähän kahteen asiaan uskaltakoon wahwasti joka ihmisen, että hän näljässä joko saapi leipää syödäkseenjä, taikka, jollei se fiksi tule, täytyy ennen näljän muuttua niin huokiaksi ja kärsitäväksi, että se elättää yhtähywin kuin leipäkin.

12. Mitä nyt ruuasta ja elatuksesta sanottiin, ymmärrettäväön myös juomasta, waatteista, huoneesta ja kaikesta tarpeesta, niin että hän kyllä jättää meidän alastomiksi ja kärsimään puutoista waatteista, huoneista ynnä muusta; mutta kuitenkin täytyy viimein waatteita ilmaantua, ja ennen on lehti puisja muuttuwa takeiksi ja waipoiksi; tahi jollei niin käy, on kannettava takkimme ja waippamme ennen kulumata olewa: samoin kuin Israelin lasten tapahtui korpessa, ettei heidän waatteensa ja jalkimensa kuluneet, 5 Moj. 8: 2, 4. Niin täytyy synkkäin korpientkin muuttua huoneiksi, ja tietä syntyä siellä, missä ei tietä ollutkaan, ja wettä uhtua siellä, missä ei wettä ollutkaan, jopa, kallioin muuttua wedeksi. Sillä Jumalan sana pysyy lujana, joka (Ps. 55:

23) sanoo; Herra sinusta murheen pitää, ja p. Paawali sanoo, 1 Tim. 6: 17: Jumala antaa meille runsaasti kaikkinaista nauttialemme, ja Matth. 5: 33, 24: etsikää ensin Jumalan waltakuntaa, niin kaikki nämät teille annetaan. Alkää sentähden surko, y. m. Semmoisten sanain täytyy pysyä totijina, ja kestää iankaikkisesti.

13. Tätä kaikkea nähdään kyllä jokapäiwäisessä koettelemuksessa: sillä niin ajatellaan, ja uskonkin tuon kyllä, ettei niin monta lyhdettä kaswa, kuin ihmistä elää, waan Jumala siunaa ja lisää jokapäiwä jywän säkissä, jauhon purtilossa, leiwän pöydällä ja juussa, niinkuin Kristus teki, Joh. 6: 12. Nähdäänpä tawallisesti köyhän wäen ja heidän lastensa olewan lihawampia ja heidän ruokansa riittäwän kauwemmin ja menestywän paremmin, kuin rikasten kaikki tawarat. Mutta että jumalattomat wälisiä kärsiwät hätää, tahi että kalliina aikoina monta kuolee nälkään, tuo on erinäinen rasitus, samoin kuin rutto ja sota y. m. f. Muutoin nähdään kaikissa, ei ruuan, waan Jumalan sanan elättämän jokaista.

14. Että nyt Jumala leiwällä elättää koko mailman, eikä wain sanalla ilman leipää, se tapahtuu sentähden, että hän tämän peiton alla salasi työnsä, harjoittaaksensa meidän uskoamme. Samoin kuin hän käski Israelin lasten warustautua ja sotia, eikä kuitenkaan tahtonut woiton tulla heidän miekkansa ja työnsä wäestä, waan tahtoi itse heidän miekkansa peiton alla ja työnsä woinalla lyöä ja woittaa wiholliset. Tässä sopisi kanssa sanoa: „ei sotamies woita wain miekallaan, waan jokatäällä sanalla, joka Jumalan suusta lähtee“, niinkuin Dawidikin Ps. 44: 7 weisaa: en minä joutseen luota; eikä miekkani minua auta, ja Ps. 33: 16, 17: ei kuningasta auta hänen suuri wädensä; eikä jankari wapahdeta suurella waimallansa. Petollinen on orhiin apu; eikä sen suuri wäewyys pelasta. Kuitenkin wiljelee hän miestä ja hewoista, miekkaa ja jouta; mutta ei soti, eikä tee tätä kaikkea miehen ja hewoisen woinalla ja wäellä, waan ainoastansa kätettynä miehiin ja hewoisiin, ikäänkuin esiripun ja peiton alla. Tämän hän todistaa sillä, että hän usein

miehetä ja heroseta teki tämmöisiä ja jota päivä tekee, kussa hätä käfillä on eikä häntä kiusata.

15. Samoin leipäänkin nähden; koska sitä on käfillä, elättää hän sen kautta ja sen alla, ettei huomaitakaan, waan luullaan leiwän tuon tekewän. Mutta missä sitä ei ole käfillä, siellä elättää hän leiwätä, ainoastansa sanan kautta, samate kuin hän teki leiwän peiton alla, niin että leipä siis on hänen apulaisensa, Raavalin sanain mukaan, 1 Kor. 3: 9: **me olemme Jumalan apulaiset**, se on, ulkonaisen saarnawirkamme kautta ja ohessa antaa hän sisällisesti armon, jota hän kyllä saattaisi antaa ja antaakin ilman meidän wirtaammekin. Mutta missä tämmöistä wirtaa löytyy, ei saa sitä ylenkatsoa, eikä kiusata Jumalaa. Samoin elättää hän meitä ulkonaisesti leiwälläkin: mutta sisällisesti antaa hän wain siunauksen ja sulattama-woiman, jota ei leipä saata antaa. Lyhyesti: kaikki luontokappaleet ovat Jumalalle kuorena ja walhe-naamana, joita hän käyttää apulaisiksenä kaikellaisissa toimituksissa, jota hän kuitenkin saattaa tehdä ja tekeekin heidän awittamistansa, että niin yffistänsä rippuissimme hänen sulassa sanassansa, näinmuodoin: jos meillä on leipää, alkäämme sen wuoksi sitä enemmän upeikko; mutta jollei meillä sitä ole, alkäämme sen wuoksi sitä enemmän epäikkö; waan sitä omistaessa wilelläämme sitä, ja sen puuttuessa tyytäämme wailla olemiseen, wakuutetuina, että kuitenkin elämme ja pysymme hengissä kumpaijessakin tapauksessa, läytyköön sitte leipää, taikka ei. Tämmöisellä uskolla me oikein woitamme ahneuden, watsansurun ja ajallisen elatuksen murheet.

16. **Toinen kiusaus** on suoraan wastoin ensimmäistä. Tällä opettaa perkele meitä kiusaamaan Jumalaa; niinkuin hän tässä waatii Kristusta heittäymään alas templin harjalta, jota ei hänen tarwinnut, koska kyllä oli hywät tikapuut, joita myöden saattoi astua alas. Että tämä koetus tarkoittaa Jumalan kiusaamista, todistaa kyllä Kristuksen wastaus näissä sanoissa: **kirjoitettu on: älä kiusaa Herran sinun Jumalatas.** Sosta nähdään perkeleen tahtoneen häntä ylyttää Jumalaa kiusaamaan.

Seuraakin tämä kiusaus edellistä melkein kantapäillä; sillä missä perkele tuntee jonkun Jumalaa puutteessa ja häbässä uskaltawaisen sydämmen, siinä taukoo hän kohta watsansuruun ja ahneuteen kiusaamasta, ajatellen: „maltappas wähän! koska nyt tahdot olla näin täpö hengellinen ja uskowainen, kyllämä sinua tuohon autan!” Hän pitkittää niin, ja hätyyttää sitä toiselta kannalta uskomaan semmoista, mitä ei Jumala käskenytkä uskoa eikä tahdo uskomaan. Esimerkiksi, jos Jumala antaisi leipää huoneeses, niinkuin wuosittain tekeekin kaikessa mailmassa, etkä siinä tahtoisi sitä wilellä, waan saattaisit itses hätään ja puutokseen, sanoen: „hei, Jumalaa pitää uskoa, en tahdo syödä leipää, waan odottaa siffi, kuin Jumala minulle lähettää taiwaan leipää!” Katso, tämä olisi kiusata Jumalaa: sillä ei hän käske sinua uskomaan semmoista, koska sinulla kaikki tarpees ja hankittawas käfillä owat. Kuinka uskot jo saattua wasta saawas?

17. Niin huomaat nyt tässä perkeleen kuwaawan Kristukselle puutosta ja hätää siinä, missä ei yhtäkään sellaista ole, waan on entifestä hywä tie tarjona päästä alas tempelistä, ilman mokomaa uutta, mietittyä, tarpeetointa alas heittäymistä. Senpätähden otitkin hän Kristuksen kansansa templin harjalle, pyhään kaupunkiin (kertoo ewankelista) ja asetti hänen pyhälle paikalle. Sillä hän uskottaa ihmistä niin korkeilla ajatuksilla, että se kuulee olewansa täynnä uskoa ja oikialla, pyhällä tiellä, eikä kuitenkaan seisjo templissä, waan ainoastansa templin harjalla, ulkopuolella; se on, hän ei ole oikiasa pyhässä uskon mielessä, waan ulkopuolella sitä, oikian uskon warjossa. On kuitenkin pyhässä kaupungissa, se on, tämmöisiä ihmisiä tavataan yffistänsä kristikunnassa ja oikiaain kristittyin seurassa, jotka paljon kuulewat saarnattawan uskosta. Vieläpä sowittaa tähän lauseita Raamatusta; sillä tämmöiset ihmiset oppiwat Raamattuakin jokapäiwäisestä kuulemisesta; ei kuitenkaan muulla tavalla, kuin turhan luulonsa ja wäärän uskonsa perustuksella.

18. Tässä kertoo perkele Ps. 91, 11: **kuinka Jumala on antanut käskyn enkeleilensä, että he kättisiwät Jumalan lapsia ja**

kantaisiivat heitä käsissänsä. Mutta tuo konna jättää tässä lauseessa pois sen, että enkelit kätkisivät Jumalan lapset kaikilla heidän teillänsä; sillä näin kuuluu psalmi: hän on antanut käskyn enkeleillensä sinusta, että he kätseivät sinua kaikilla teillä: että niinmuodoin enkelein warjelu, Jumalan käskyn jälkeen, ei ulotu edemmä, kuin tiellä, jolla Jumala on käskenyt meidän kulkemaan. Jos waellamme jemmaisilla teillä, totta warjelewat meitä enkelit. Mutta perkele jättää Jumalan tien mainitsemata, selittää ja wetää enkelein warjeluksen kaikellaisiin, wieläpä siihenkin, jota ei Jumala käskenyt. Tässä nyt wika on, ja tämä on Jumalan kiusaamista.

19. Tämä kiusaus ilmestyy nyt harwoin julkisissa ulkonaisissa asioissa, niinkuin mitä leipään, waatteisiin, huoneisiin, y. m. s. sattuu. Sillä waikka monta hurjapäätä löytyy, jotka ilman pakkoa panewat ruumiinsa ja henkensä, tawaransa ja kunniansa alttiiksi; niinkuin ne tekewät, jotka tarpeettomasti menewät sotaan, juoksewat weteen, pelaawat rahoista tahi muutoin antaawat waaraan (tällaisista sanoo wisaas mies Syrakkii 3: 27: joka mielellänsä antaa itsensä waaraan, se hukkuu siinä. Sillä, „niitä kaloja saadaan, joita ongitaankin“: „paras uimari pikimiten hukkuu“ ja, „joka kiiwaasti kiipee, se murskaksi putoo“); kuitenkin tawataan harwoin jemmaisia, jotka wäärästä uskalluksesta Jumalahan pidättäwät itsensä leiwän, waatetten ja muitten tarvetten nautinnosta, jos niitä on käfillä. Niinkuin luetaan kahdesta eräkkäästä, jotka eiwät tahtoneet ottaa leipää ihmisiltä, waan Jumalan muka piti lähettämän tätä alas taimaasta, niin että yksi heistä kuoli tämän tähden ja meni isänsä perkeleen tykö, joka häneen opetti tällaisista uskoa, ja käski hänen laskeutua templin harjalta.

20. Mutta hengellisissä asioissa, joissa ei ole kysymystä watsan, waan sielun ravinnosta, on tämä kiusaus warfin wallalla. Tässä ojoitti Jumala keinon ja tien, jolla sielu ijankaitikfisesti saapi runsahimman, puutumattoman elatuksen, nimittäin Wapahitajamme Kristuksen. Mutta tätä tietä, aarretta, tawarata ei halua kukaan; jokainen etsii wain

toisia teitä, toisia waroja sielullensa amuffi. Tämmöisiä owat ne oikein welan-alaiset, jotka omilla töillänsä uskowat autuaiksi pääsewänsä: näitä asettaa perkele warfin siwästi templin harjalle; he seuraawattin perässä ja laskeuwat alas, missä ei mitään tietä ole: he uskowat ja uskaltawat Jumalaan omisssa töissänsä, missä ei mitään uskoa, uskallusta, tietä eikä polkua ole, waan lankeewat ja taittawat niskansa. Mutta hän wetää tähän wielä Raamattuakin, ja wietteele heitä sen kautta uskomaan olewanja enkeleitten wartioittawina, ja tienjä, työnjä ja uskalluksensa hywin kelpaawan Jumalalle, joka Raamatussa käski heitä tekemään hyviä töitä; mutta ei he tarkkaa, kuinka petollisesti Raamattua tässä selitetään.

21. Rutka tämmöisiä owat, sen olemme kyllin, jopa yltä kyllin maininneet, nimittäin tekopyhät ja epäuskoiset ulkokullatut kristillisen menon nimellä ja kristillisen kansan joukossa. Sillä pyhässä kaupungissa tähtyy tämän kiusauksen ilmestyä, ja molemmat owat kummallisesti toisiansa vastaan. Ensimmäisessä kiusauksessa on puutos ja nälkä syynä epäuskoon, koska mielellään oltaisiin kylläydessä, jottei tarvittaisi uskoa. Waan tässä on ylläisyys ja kylläisyys syynä epäuskoon, koska kyllästyään runsahin tawaroihin, ja jokainen ottaa työseen jotakin oman sielunsa korjaamiseksi. Näin meidän käypi: kuin ei meillä mitään ole, silloin epäilemme Jumalasta, emmekä usko; kuin meillä on yltäkylä, silloin wäsümme siihen, tahtoen jotakin toista, emmekä silloinkaan usko. Ensimmäisessä tapauksessa pakennemme ja wihaamme puutosta ja etsimme kylläyttä; jälkimmäisessä etsimme puutosta ja pakennemme kylläyttä. Ei — mitä Jumala meille tekee, tuo ei kelpaa! Tämä on epäuskomme pohjatoin pahuus.

22. Kolmas kiusaus on ajallinen kunnia ja walta, niinkuin perkeleen sanat tuon selkiästi todistawat, koska hän näytti ja tarjonteli Kristukselle kaikki mailman waltakunnat, jos wain kumartelisi häntä. Tähän luokkaan luetaan ne, jotka kunnian ja wallan himosta luopuwat uskosta, saadaksensa täällä hyviä päiwä, tahi eiwät pidemmältä usko, kuin heidän kunniansa ja waltansa kestää. Tämä

laisia ovat wääräuskoisetkin, jotka rakentawat erikoisuuksia ja lahjoja kristittyin joukossa, kiivetäksensä korkealle maailman edessä, ja kiidätelläkseenä kunniasja. Niin saatamme siis asettaa tämän kolmannen kiusauksen oikealle puolelle, ja ensimmäisen wajemmalle, niin että ensimmäinen on onnettomuuden kiusaus, koska meitä ylllytetään wihaan, kärkevyyteen ja epäuskoon. Kolmas ja viimeinen on onnen kiusaus, koska meitä ylllytetään heikumaan, kunniaan, iloon ja kaikkeen, mikä korvaa on. Toinen ja keskimmäinen on tykkänänsä hengellistä, ja liittuu salaisilla juonilla ja esityksillä, wietelläkseenä järkea pois uskosta.

23. Sillä, jota perkele ei saa voitettuffi köyhyydellä, puutoksella, hädällä, kurjuudella, sitä hän hätyyttää rikkaudella, suosiolla, kunnialla, waimalla ja muulla fellaisella, ja jottii kahden puolin meitä vastaan: jopa, **kiertää ympäri**, niinkuin p. Pietari 1 epist. 5: 8 sanoo, niin että joita hän ei saa langetettuffi **pahalla** eikä **hywällä**, se on, ensimmäisellä kiusauksella wajemmalle puolelle, tahi kolmannella oikealle puolelle, niitten niskoihin ja niitä vastaan hän heittäypi kaikella wäkiryynnätöllä, ja hätyyttää heitä esityksellä, sokerudella ja Raamatun wääräntämijellä. Jos hän tässä woittaa, niin siinä ei koskaan menestytä, ei wajemmalli, eikä oikealla puolella. Waan joko nähdään köyhyyttä tahi kyllyyttä, joko tapellaan vastaan tahi antautaan allekynsin, se on kaikki turhaa. Sillä esityksessä ei auta kärkevyyden onnettomuudessa eikä kestäminen onnellisuudessa, sillä wääräuskoiset ovat usein näissä molemmissa asioissa wäkewät, ja perkelekin mielellänsä teeskelee itsensä voitettuffi, ensimmäisessä ja viimeisessä kiusauksessa, jos wain woitti keskimmäisessä eli toisessa. Sillä hän sallii omainsakin kyllä paljon nähdä puutosta, olla kärkewäisiä ja tämän oheessa ylentatfoa maailmaa, mutta ei kumpakaan uskolla ja oikealla sydämmellä.

24. Niin ovat nyt nämät kolme kiusausta raskaita ja kowia; mutta keskimmäinen on suurin, sillä tämä jottii itse uskonoppia vastaan hengessä, on hengellinen ja ilmaantuu hengellisissä asioissa. Toiset molemmat hätyyttawät uskoa ulkonaisissa asioissa, niinkuin on-

nessa ja onnettomuudessa, julosja ja sumeuudessa, waikkakin molemmat jywältä kaimawat mieltä. Sillä kipiätä kyllä tekee turwata taiwaasen, ja kuitenkin aina kärkevyyden puutosta, ja purra kiween, kuin ei mitään leipää ole. Kipiätä tekee ylentatfoa juosiota, kunniaa ja tawaraa, ystäwäjä ja lankoja, jättää kaikki, mitä meillä jo on. Mutta Sumalan sanaan perustettu usko woipi tuon kaiken; jos se on wahwa, muuttuu kaikki huokiaksi.

25. Missä järjestyksessä nämät kiusaukset kohtasivat Kristusta, enime saata warmaan tietää: sillä ewangelistat ei sowi tässä toisensa kanssa yhteen. Minkä Mattheus panee keskimmäisekfi, sen panee Luukas luv. 4: 4, 5 viimeisekfi; ja minkä hän panee keskimmäisekfi, sen panee Mattheus viimeisekfi: niinkuin ei paljon lukua pitäiskään koko järjestyksestä. Mutta jos tahdotaan siitä saarnata, olisi Luukaan järjestyks sopiwin. Sillä tuon sopii hywin sanoa ja ajatella, että perkele ensikfi kiusaa puutoksella ja onnettomuudella. Missä ei tämä menesty, siinä kiusaa sitte onnella ja kunnialla. Wiimekfi, kuin ei kaikki tämä mitään auta kokonansa kumoomaan ja kufistamaan, kiusaa hän esityksellä, walheilla ja muilla hengellisillä kawaluuksilla. Mutta koska ei nämät näin ilmaannu harjoituksessa ja koetelemuksessa, waan aiwan jattumasta, että kristitty on milloin jälkimäisessä, milloin ensimmäisessä kiusauksessa, ja niin edespäin; ei huoli Mattheus paljon siitä järjestyksestä, jossa saarnaaja tämän sopiwaasti selittäisi. Ehkä jattuiwat Kristuksellenkin näinä neljänäkymmenenä päiwänä niin, että perkele ei pitänyt mitään järjestyksestä hänen suhteensa, waan ahdisti häntä tänäpäinä sillä, huomenna tällä kiusauksella, ja joka kymmenes päiwä jälleensä ensimmäisellä, ja niin pitkittäen, kuten jattui.

26. Lopuffi, **tuliwat enkelit Kristuksen tykö ja palwelivat häntä**. Tätä kufaties tekivät ruumiillisessa näkymäisessä muodossa, kuin kantoiwat hänelle ruokaa ja juomaa, ja juurikuin palwelivat häntä pöydässä ja kaikilla tarpeilla. Sillä tätä palvelusta tehtiin ulkonaisesti hänen ruumiillensa, niinkuin hänen kiusaajansa perkelekin epäilemätää ilmestyi ruumiillisessa hahmossa, ehkä itse enkelinäkin.

Sillä, koska perkele asettaa hänen templin harjalle ja näyttää hänelle silmävärpähksesä kaikki mailman waltakunnat, lienee hän ollut jotakin korkeempi kuin paljas ihminen; niin kuin kauppaakin itseänsä jossikin korkeemmaksi, koska tarjoo hänelle kaikki mailman waltakunnat, ja tahtoo olla kumarrettuna. Mutta perkeleen hahmossa ei hän warmaan tahtonut liikkua; sillä hän on mielellään kaunis, koska hän tahtoo waltatella ja pettää, niinkuin p. Paawali hänestä 2 Kor. 11: 14 sanoo, että hän muuttaa itsensä walttewiden enkeliksi.

27. Tätä kirjoitetaan nyt meille lohduitseksi, tietääksemme, että jos yksi perkele meitä kiusaa, palwelee meitä samalla monta enkeliä; jos wain kempisti sodimme ja kestämme, totisesti ei salli Jumala meidän kärsiä puutosta; ennen täytyy enfelein tulla taimaasta ja ruweta leipojiksemme, kellarimestariksemme ja ruoankeittäjiksemme, ja palwella meitä kaikessa tarpeessa. Ei tätä kirjoitettu Kristuksen tähden, joka sitä ei tarvitsse. Jos enkelit palwelivat häntä, tulee, jopa täytyy niitten meitäkin palwella. (Amen).

N:o 24. Toisena Sunnuntaina Paastossa.

Ewank. Matth. 15: 21—28.

Ja Jeesus läksi sieltä ja poikkesi Tyron ja Sidonin maan ääriin. Ja katsi, Kananean waimo, joka niistä maan ääristä tullut oli, huusi häntä, sanoen: j. n. e.

1.

Oivallinen esimerkki pyhymäisestä ja täydellisestä uskosta asetetaan meille tässä ewankeliumissa. Sillä tämä waimo kestää kolme suurta ja kowaa kamppausta ja osoittaa meille sangen ihanasti millinen uskon oikia luonto ja awu on, nimittäin, sydämmellinen uskallus Jumalan armoon ja lempeyteen, joka sanan kautta ilmoitetaan ja julistetaan. Sillä p. Markus sanoo lum. 7: 25, hänen kuulleen Jeesuksesta. Mitä hän sitte kuuli? Epäilemätä hyvän sanoman, hyvän huudon, että Jeesus oli hurstas mies, joka mielellänsä kaikkia auttoi. Tämöinen sanoma Jumalasta on oikia ewankeliumi ja armon sana; sitä syntyi usko tässä waimossa. Sillä, jollei hän olisi uskonut, ei olisi hän totta niin juosut Jeesuksen perässä. Niin olemme usein kuulleet, kuinka p. Paawali Rom. 10: 17 sanoo, „uskon tulewan kuulosta.“ Sanan täy-

tyy siis käydä edellä ja laskea perustus autuuteen.

2. Mutta mikä siihen on syynä, että moni kuulee tätä hyvää sanomaa Kristuksesta, jotka eivät kuitenkaan juokse hänen perässänsä, eiwätkä pidä tätä hyvää sanomaa minäkään? **Wastaus:** sairaille on lääkäri tarpeellinen ja terwetullut; ei terweet hänestä lukua pidä. Mutta tämä waimo tuntee hätänsä, siksi riehui hän kohti hyvän woidetten hajun tähden, niinkuin Kor. Weij. 1: 3 luetaan. Täytyy siis Moseksenkin käydä edellä, opettamassa meitä tuntemaan syntiä, että armo tulisi maikiaksi ja rakkaaksi. Senpätähden on turhaa, vaikka kuinka armaaksi ja suloiseksi Kristus maalattane, jollei ihminen edeltäpäin nöyrytetä omasta tuntemisestaan ja tule Kristuksen nälkäiseksi, niinkuin (Marian) ylistys-wirsi Luukk. 1: 53 sanoo: **isowat hän tähtti hywyhdellä, ja rikkaat jätti tyhjiksi.** Tätä wain

puhutaan ja kirjoitetaan viheliäisten, köyhäin, tarvitsevaisten, syntisten ja ylenkatsottuin lohdutukseksi, että tietäisivät kaikissa häädysässä, keneltä pakenisivat lohdutusta ja apua etsimään.

3. Mutta huomaa nyt, kuinka Kristus harjoittaa ja kihoittaa omainsa uskoa, tehdänsä sitä lujaksi ja järkähtämättömäksi; ensiksi, koska waimo, kuultuansa tämän hyvän sanoman, kulkee ja huutaa hänen perässänsä, wastaasti uskoen, että hän, sanoman jälkeen, häntäkin armollisesti kohtelisi, silloin osoittaa itsensä Kristus peräti toisellaiseksi, ikäänkuin tahtoisi hän antaa hänen uskonsa ja hyvän uskalluksensa raueta turhaan ja tehdä hyvän maineensa walheeksi; niin että hän pian olisi kukaaties ajatellut: tämäkö nyt on se laupias ja ystäväallinen mies?" tahi: „onko nyt tämä se hyvä sanoma, jonka kuulin hänestä ja johonka uskalsin? Ei liene tämä totta; hän on wihollises, eikä huoli sinusta; puhuispa toki sanan ja sanoisi: en huoli sinusta: mutta nyt on hän ääneti kuin pölkky!" Katso, tämä on warsin kowa kolahus, koska Jumala näkyy näin ankaralta ja wihaiselta, ja niin forkialle ja sywälle kätkee armonsa; niinkuin ne hywin tietävät, jotka tuntevat ja koettelewat semmoista sydämessänsä, niin että heille näkyy, kuin ei hän tahtoiskaan pitää sanaansa, ikäänkuin tekisi sen walheeksi. Näin käwi Israelin lasten Punaisen meren rannalla; ja samoin on monen muun pyhän käynyt.

4. Mitä tekee nyt waimo-paria tähän? Hän lykkää filmäinsä edestä pois tammöisen Kristuksen tilyn ja kowan käytöksen, eikä sallin kaisen ekyttää itseänsä, eikä liioin laske sitä mielehensä, waan rippuu uskalluksellansa lujasti kiinni siinä hyvässä sanomassa, jonka hän oli kuullut ja käsittänyt Kristuksesta, eikä hellitä siitä. Samoin mekin tehkäämme ja oppikaamme wain kiintiästi rippumaan sanassa, waikka kohta Jumala ja kaikki luontokappaleet toisiksi näkyisivät, kuin miten sana sanoo. Mutta woi! kuinka työlääksi tuo tuntuu luonnosta ja järjestä, joutua niin alasti riisutuksi ja luopua kaikesta tuntemisesta ja yffistänsä rippua paljaassa sanassa, waikka tuntee ihan toista! Muttaos, Jumala, meitä häädässämme

ja kuolemassamme tammöiseen urhoollisuuteen ja uskoon!

5. Toiseksi, kosk'ei hänen huudostansa ja uskostansa apua ole, astuwat opetuslapset uskollansa esiin, ja rukoilewat hänen puolestansa, luullen warmaan että Herra heitä kuulee. Mutta toiwottuansa hänen lauhduwan, käypi hän wain lowemmaksi ja tekee, niinkuin heistä näkyi, sekä heidän uskonsa että rukouksensa turhaksi. Sillä ei hän nyt enään ole ääneti, eikä jätä heitä tietämättömyyteen, waan kielää suoraan heidän rukouksensa, sanoen: **en ole minä lähetetty kuin kadotettuun lammansten työ Israelin huonekunnasta.** Tämä on wielä lowempi kolahus, koska emme ainoasti itse hyljättyiksi joudu, waan wielä ainoakin jälellä olewa turwa, nimittäin muitten hurstkasten ja pyhäin ihmisten lohdutus ja puoltorukous, otetaan pois. Sillä viimeinen neuwo, nähdesämme Jumalan meihin suuttuneeksi, tahi muutoin häädässä ollessamme, on, että menemme jumalisten ja hengellisten ihmisten pariin, pyytämään heiltä neuwoa ja apua, johonka he owatkin rakkauden waatimuksesta mieluisia; eikä ole kuitenkaan tästä mitään apua, ei kuule Herra heitäkään; waan hätämme kasmaa yhä suuremmaksi.

6. Tässä saatettaisiin työntää Kristuksen eteen kaikki ne lauseet, joissa lupasi kuulla pyhäinsä rukoukset, esimerkiksi Matth. 18: 19: **missä asiassa tahansa kaikki teistä sopii maan päällä, jota he rukoilewat, sen he saawat minun Isältäni, joka on tawaassa; ja luv. 21: 22: kaikki, mitä te anotte rukouksessa, uskoen, sen te saatte; ja monta muuta.** Wihinkä nyt jääwät sellaiset lupaukset? Mutta hän wastaa kohta ja sanoo: „niin — tosi on, minä kuulen kaikki rukoukset; mutta tammöisen lupauksen annoin minä yffistänsä Israelin huonekunnalle!" Mitäs luulet? Eikö tämä ole sellainen ukkoisen jylinä, joka woi runtoa sekä uskon että sydämen tuhanneksi palaiseksi, koska se tuntee, ettei Jumalan sana, johonka uskaltaa, ole sanottu hänelle, waan muille? Tässä täntyy kaikkein pyhäin rukouksienensa waiketa, jopa, tässä täntyy sydämenkin luopua sanasta, jos tuntemisensä rippuu. Mutta mitä waimo tekee? Ei hän kuitenkaan

lakkaa, waan rippuu sanassa, waikka sitä wäkiwallalla rewitään sydämmestä: ei huoli siitä ankarasta wastauksesta, waan usko kuitenkään kiintiästi Herran laupeuden sen alle kätetyksi, eikä tahdo vielä päättää Kristuksen olewan eikä saattawan olla armotoinna. Tämä nyt wasta on: olla lujana.

7. Kolmanneksi, menee hän sisälle huoneeseen, niinkuin Mark. 7: 24 kirjoittaa, rukoilee rukoilemistaan, lankee hänen eteensä ja sanoo: **Herra, auta minua!** Silloin saapi hän waimaisen kuolemanhaaman, kuin Kristus hänelle sanoo wasten filmiä, niinkuin sanat kuuluvat: **sinä olet penikka, etkä ole mahdollinen saamaan lasten leipää.** Mitähän sanonee waimoparka tähän? Tässä julistaa Kristus hänelle halki suuta, että hän on kirottuin ja tuomituin lumussa, joka ei ole luettava walittuin joukkoon. Tämähän on ijankaikkinen, peräjä mätöin wastaus, jota ei yksikään kykene muuttamaan; ei waimo sittenkään hellitä, waan myöntyy hänen tuomionsa ja tunnustaa itsensä penikkaksi, eikä pyydä enempää kuin penikka, nimittäin, wain syödä niistä muruista, jotka heidän herrainsa pöydältä putoawat. Voi, mikä mestari! Solmesi Kristuksen omiin sanoihinsa. Kristus wertaa hänen penikkaan; tuohon myöntyykin waimo, eikä pyydä muuta, kuin saada olla penikkana, joski Kristus hänen tuomitti. Mihinä pääsee nyt Kristus waimon kästistä? Hän on sidottu. Suodaanhan penikalle murut pöydän alta; ne owat penikan omat. Sentähden antaapi nyt Kristus suorastaan hänen haltuunsa ja jättäypi hänen tahtoonsa, ettei hän nyt enään ole penikka, waan Israelin lapsi.

8. Mutta tämä on meille kaikille kirjoitettu lohdutukseksi ja opiksi, että tietäisimme, kuinka sywälle Jumala kätkee meitä armonsa, ja kuinka ei meidän tule arwata hänestä oman tuntemisemme ja ajatussemme, waan suorastaan hänen sanansa jälkeen. Sillä tässä huomaut, että waikka Kristus on olewinansa kowa, ei hän kuitenkään julista mitään sellaista päätuomiota, joka suorastaan olisi kielto; sillä hänen koko wastauksensa kuuluu kyllä kielto, muttei ole kuitenkään kielto, waan horjuma kiellon ja lupauksen välillä. Sillä ei

hän sano: en tahdo sinua kuulla; waan on ääneti eikä wastaa, ei lupaamalla, eikä kieltämällä. Min ei sano hän liioin: et ole sinä Israelin huonekuntaa, waan sanoo ainoastansa olewansa lähetetty Israelin huonekunnalle, jättäen niinmuodoin asian kahden-waiheelle, eli rippumaan kiellon ja lupauksen välillä. Hän ei sano näin: sinä olet koira; eikä sinulle saa antaa lasten leipää; waan (hän sanoo): **ei ole sowelias y. m., mutta jättää epäwaraan, josko hän on penikka, wai ei.** Ohtakaikki kuuluvat kaikki kolme wastauksta enemmän kielto, kuin myöntymiseltä, waikka niissä kuitenkään on enemmän myöntymistä, kuin kieltoa; jopa, niissä on ihan myöntymistä, waikka sangen sywässä ja niin salassa, ettei niistä muuta näy, kuin kieltoa.

9. Tällä osoitetaan nyt, minäläinen meidän sydämmemme tila on ahdistuksen hetkellä. Mitä sydämmemme silloin on tuntemansa, sellaiseksi osoittaa itsensä Kristus tässä. Tässä ei sydän muuta luule olewan kuin paljasta kieltoa, waikka ei niin olekaan; sentähden herjettäköön tämmöisestä tuntemisesta, ja tämän waimon tavalla kiellossa, ja wastoin kieltoa, kiintiällä uskolla riputtakoon ja pidettäköön kiinni Herran sywään salatusta lupauksesta, ja annettakoon Jumalalle oikeus tuomiosansa meitä vastaan, silloin olemme woittaneet ja solmeemme hänen omiin sanoihinsa. Koska siis tuntemme omassa tunnossamme Jumalan toruwan meitä syntiseksi ja mahdotomiksi taiwaan waltakuntaan, silloin maisamme helwetin, ja meistä näkyy, kuin olimme ijankaikkisesti hukassa. Jokapa tässä osaisi tämän waimon keinon solmeta Jumalaa omaan tuomionsa ja sanoa: „niin Herr, tosi on, minä olen syntinen enkä ole mahdollinen sinun armoon; mutta sinä olet luwannut antaa synnit anteeksi, etkä ole tullut kutsumaan wanhurskaita, waan **wapahtamaan syntisiä**“, niinkuin p. Paawali 1 Tim. 1: 15 sanoo: katso, silloin täytyy Jumalan oman tuomionsa johdosta meitä armahtaa.

10. Min teki Manasse kuningas paranuskjesansa, joka on nähtävä hänen rukouksesta: hän antoi Jumalalle oikeuden tuomiosansa, ja tunnusti itsensä suureksi synti

seksi, tarttuen kuitenkin Jumalan lupaukseen syntein anteeksi saamisesta. Näin teki Dawidkin, Ps. 51: 6 sanoen: **sinua, sinua ainoata vastaan minä syntiä tein, ja pahasti tein sinun edessä, ettäs olisit oikia sanoissas, ja puhdas tuomitesas.** Sillä sepä juuri tuottaa meille kaiken kirouksen, ettemme kärsi Jumalan tuomiota, tahi myönnny siihen, koska hän julistaa ja tuomitsee meidän syntisiksi. Ja jos kadotetut sen saattaisivat tehdä, totta tulisivat ilmännräpähkessä autuaiksi. Suulla kyllä myönnymme syntisiksi, mutta kuin Jumala sen sanoo sydämmessämme, sitä me emme kärsi, vaan tahdomme mieluisesti pidettää hurstkaina ja olla wapaat siitä tuomiosta. Mutta niin täytyy tapahtua: jos Jumala on oikia sanoissansa, jotka julistavat sinun syntiseksi, niin miljellet hyväkjes kaikkein syntisten etua, jonka Jumala on heille antanut, nimittäin: syntein anteeksi saamista. Silloin sinä et ainoasti penikan tavoin syö muruja pöydän alta, vaan olet myös lapsi, ja sinulla on oman tahtos mukaan Jumala omanas.

11. Sellainen on nyt tämän ewankeliumin sekä hengellinen merkitys, että poofetawillinen selitys. Sillä samoin kuin tämän waimon käwi tyttärensä ruumiillisessa sairauksessa, jonka hän uskollansa ihmeellisesti parantaa; samoin tapahtuu meidänkin, jos tahdomme terveiksi parantua synneistä ja hengellisestä sairaudesta, joka on sangen paha perkele: waimon täytyy joutua penikaksi, ja meidän täytyy ruweta syntisiksi ja helwetin kelaiksi; silloin olemme jo terveet ja autuaat. Mutta mitä muuta tässä ewankeliumissa on sanottawaa, niinkuin, että joku toisen uskolla, ilman omaa uskoa, saattaa saada armon ja arun, samoin kuin tässä waimon tyttären tapahtuu, on muualla kylliksi selitetty; niin ikään, kuinka Kristus ja opetuslapset ynnä waimon kanssa tässä ewankeliumissa antawat meille rakkauten esimerkin, ettei kenenkään tule tehdä, rufoilla eikä murehtia yffistänsä itsensä puolesta, vaan jokaisen toijensa paraaksi, on myös kylliksi selwää ja selkiätä ymmärtää. (Amen).

N:o 25. Kolmantena Sunnuntaina Paastossa.

Ewank. Luukk. 11: 14—28.

Jesús ajoi ulos perkeleen, joka oli mykkä: ja tapahtui, koska perkele oli ajettu ulos, niin mykkä puhui: ja kansa ihmetteli, j. n. e.

1.

Sangen ihana on tämä ewankeliumi, jossa opimme paljon ja monenlaista. Ja on tässä melkein kaikki kuwattu, mitä Kristus on, mitä hänen waltakuntansa on, mitä ewankeliumi on, mitä hän tekee ja kuinka kaikelle tälle mailmassa tapahtuu. Ja ensiksi, niinkuin kaikki ewankeliumit tekevät, niin te-roittaa tämäkin ewankeliumi meille: **uskoa ja rakkautta.** Sillä se kuwaa meille Kristuksen Wapahantajaksi ja Muttajaksi suuresta rakkau-

desta kaikissa hädissä. Joka tämän uskaa, se on autuas. Sillä tässä näemme, ettei hänellä ole mitään tekemistä terwetten, vaan tämän wiheliäisen, paljon waiwatus miehen kanssa. Hän oli sopia, kuten Mattheus sanoo, mykkä ja riuwattu, kuten tässä Luukas sanoo. Nyt owat kaikki mykkät kuurojakin, niin että kreikan kielessä mykkä ja kuuro on yksi ja sama sana. Tällä houkuttelee hän meitä tykönsä, odottamaan häneltä kaikkea hyvää, ja pakenemaan hänen turwiinsa kaikessa hädässä;

ja sitte myös, rakkauden tawan laihin, tekemään toisille, mitä hän teki meille. Tämä on yhteinen ja suloinen oppi sekä tässä että kaikissa ewankeliumeissa kautta koko vuoden. Mutta tämä miespari ei tullut tähän ilman sanaa; sillä ne, jotka saattoivat hänen Kristuksen tykö, lienevät toki kuulleet jemmofesta Kristuksen rakkaudesta, josta taipuivat häneen uskaltamaan; niin että (tästä esimerkistä) opimme, kuinka usko syntyy sanan kautta, josta muualla kylliksi (on puhuttu).

2. **Toiseksi** nähdään tässä, kuinka Kristuksen ja ewankeliumin käypi maailmassa, nimittäin: että sillä on kolmentaltaisia kuulioita. Muutamat ihmettelivät sitä; nämät ovat hurstkaita ja oikeita kristityitä, jotka hamaan hämmästyksiin asti sitä rakastawat. Toiset pilkkaawat sitä, niinkuin fariseukset ja oppineet, jotka siitä suuttuivat, ettei heidän yhtä paljon woineet tehdä, peljäten Kristuksen tulewan suurempaan arvoon kansan silmissä, kuin he. Toiset kiusaawat häntä, ja waatiwat merkkejä; ja Kristuksen tulisi tehdä, niinkuin he tahtowat, heille huwitukseksi, samoin kuin Herodeskin anoi Kristukselta merkkiä. Mutta hän wastaa heitä kumpiakkin, ensiksi pilkkaajita tässä ewankeliumissa, sitte kiusaajita, nimittäin, ettei tälle nurjalle sukufunnalle ole muuta merkkiä annettava, kuin profeta Joonaan merkki, josta ei tänäpänä (ewankeliumissa) lueta. Pilkkaajille puhuu hän ystävällisesti, ja wastustaa heitä wiidellä tavalla.

3. **Ensiksi**, rehellisellä, järjellisellä synllä, koska kahdesta wertauksesta tekee sen päätöksen, ettei perkele saata ajaa ulos perkelettä; sillä siinä tapauksessa olisivat perkeleet eripuraisia keskenänsä, ja niin joutuisi saatanan waltakunta rappioon, koska asian luonto sen waatii, että missä joku waltakunta on eripurainen keskenänsä, ja toinen rupee karfoittamaan pois ioistansa, sitä (waltakuntaa) vastaan ei tarwita ruwetalkaan sotimaan, se kyllä itfestänsä hukkuu paljoa hullummasti, kuin jodan kautta. Niin ikään, missä joku perhekunta on itfessänsä eripurainen, siinä ei muuta häwiämistä kaiwata. Niinkuin pakana Sallustiuskkin, luonnon ja koettelemuksen opet-

tamana sanoo: suuri tawara hukkuu eripuraisuudella, mutta jowinnolla enentyy vähäinenkin kalu. Jos nyt perkeleet olisivat näin tuike eripuraisia, että toinen ajaisi toisen ulos, silloin ei olisi heidän waltakuntansa mitään, ja meillä olisi kyllä heiltä rauha.

4. Mitä saattoivat nyt nämät pilkkaajat wastata näin selkiään puheesen? Heidän suunsa tukittiin, mutta kuitenkin on heidän sydämensä niin paatuncena, etteivät tästä mitään huoli. Sillä paatunut sydän ei tygdy, waikka sille totuus kuinka selkiästi ja puhtaasti laaditaan eteen; kuitenkin wahvistuu tästä hurstkasten usko, jotka siinä näkewät uskon perustuksen oikeaksi ja hymäksi. Ja näitten tähden täytyy paatuneille wastata ja tuffia heiltä suunsa. Waikk'eiwät tämmöiset käännny eiwättä waikkene, on kuitenkin tästä se hyöty, että heidän paatunut turhuutensa tulee ilmi; sillä he puhuwat mitä kauwemmin sitä hullummin, niin että käsiinkin tunnetta-wasti heidän menollansa ei ole edes warjoakaan oikeaan ja hywään; niinkuin Salomonikin Sananlask. 26: 5 sanoo: **wastaa tyhmä tyhmyhtensä jälkeen, ettei hän näkhyisi wiijaaksi omisja silmissänsä, se on, wastaa hänelle tyhmyhtensä jälkeen, että joutuisi häpiään toisten wuoksi, ett'eiwät häntä seuraisi ja pettyisi, niinkuin hänellä muka olisi oikeus; muutoin, missä ei syytä ole, siinä ennen waikettakoon, niinkuin Salomonikin samassa paikassa w. 4 sanoo: älä wastaa tyhmää hänen tyhmyhtensä jälkeen, ettes jiwäkin tulisi hänen kaltaijesensa.**

5. Eiwät liioin tässä niin sanone, että perkeleet wain muka teeskentelisivät eripuraisiksi, ja toinen läkkyi ulos toisen mielinouteeksi, ihmisiä peijataksensa; sillä nähdäänhän julkisesti, kuinka he potkiwat vastaan, huutawat ja remuawat, repiwät ja karjuwat, kuin huomaawat että heidän toden teolla täytyy lähteä ulos; niin että tunnustaa täytyy, kuinka he sotiwat Kristusta ja hänen Henkeänsä vastaan ja owat häntä vastaan riitaisia, jota heidän paeta täytyy, waikka wastoin tahtoansa. Senpätähden tämä ei muukki muutu, kuin julkiseksi pilkkaamiseksi ja walheeksi, jossa he saadaan kiinni ja joutuwat häpiään, kuin

myrkkyllisestä vihasta ja kateudesta omistavat Jumalan työt perkeleelle. Josta opimme, ett'ei ole ihme, jos meidän oppimme ja työmme sulmitaan, ja jos paatuneet sydämmet eivät ole ravittavia ja käännettäviä, vaikka kohta heitä voitetaan sattuvimmalla totuudella ja juu heiltä tukitaan. Siinä on kyllä, että heidän paatunut hulluutensa meidän vastustajellamme tulee hurskasten edessä ilmi ja tunnetuksi, ett'eivät he näitten (pilkkajain) kautta wieteltäisi kauniilla warjolla. Sitte menkööt mihin tahtowat; he owat saaneet tuomionsa, sanoo p. Paawali Tit. 3: 11.

6. **Toiseksi**, julkijella esimerkillä samalaisesta työstä, sanoessaan: **kenen kautta teidän poikanne niitä ajawat ulos?** Ikäänkuin mieli hän sanoa: „eikö tämä ole julkinen hurjuus teistä? Mitä te lapsisianne kiitätte, sitä juuri kirootte minussa! Koska teidän lapsenne tätä tekewät, on se Jumalasta; mutta koska minä sitä teen, silloin se on perkeleestä!“ Niin täytyykin tapahtua maailmassa: mitä Kristus tekee, se on perkeleestä; mutta jos toinen sen teki, silloin oli se oikein tehty. Samoin tekewät nytkin hirmuwaltiaamme ja ewankeliumin wiholliset, jotka kiroowat sitä meissä, kuta kuitenkin itse tekewät, tunnustawat ja opettawat. Niin täytyykin heidän tehdä, että heidän saatu tuomionsa julkisesti oikaaksi nähtäisiin, kuinka he nimitään kaikella oikeudella owat tuomituita. **Poijat**, joista Kristus tässä puhuu, että ne ajawat perkeleitä ulos, owat, minun arwellakseni, olleet perkeleen manaajia; sillä Jumala oli alusta ruweten lahjoittanut tälle kansalle monellaisia hengellisiä lahjoja; ja Kristus nimitää heitä (perkeleen manaajia) **teidän pojiksenne**; ikäänkuin mieli sanoaksen: „minä olen Jumalan Poika ja minua soimataan perkeleen lapsiksi, kussa kuitenkin teidän lapsenne ja fikionne juuri tekewät samaa, eikä kuitenkaan niitä soimata perkeleen lapsiksi.“

7. **Sentähden owat he teidän tuomarinne**, se on, minä turwaan teidän poikiinne: he todistakoot, että te wääryydellä pilkkaatte minua ja saatatte itsenne kadotukseen. Jos nyt ei perkele aja ulos perkelettä, niin tehnee sen joku toinen woima, joka ei ole perkeleellinen

eikä inhimillinen, vaan jumalallinen; sentähden seuraa: **mutta jos minä Jumalan formella perkeleitä ajan ulos, totta on Jumalan waltakunta teitä lähestynyt.** Tällä Jumalan formella ymmärtää Mattheus 12: 28 itse Pyhää Henkeä: sillä hänen tekstinsä kuuluu näin: **jos minä Jumalan Hengellä ajan ulos perkeleitä, niin Jumalan waltakunta on teitä lähestynyt.** Lyhyesti: Kristus tahtoo tämän werran sanoa: jos mieli Jumalan waltakunnan teille tulla, silloin täytyy perkeleen olla ajettuna ulos; sillä hänen waltakuntansa on wastoin Jumalan waltakuntaa, kuten teidän itsennekin täytyy tunnustaa; mutta nyt ei ajeta perkelettä ulos perkeleellä, vielä vähemmin ihmisellä eli ihmiswoimalla, vaan yksistensä Jumalan Hengellä ja woimalla.

8. Tästä seuraa: että misä ei Jumalan formi aja perkelettä ulos, siellä on vielä perkeleen waltakunta; misä perkeleen waltakunta on, siellä ei ole Jumalan waltakunta. Niin päätetään tässä vastaanfanomattomasti, että niinkauwan kuin ei Jumalan Henki tule meihin, me emme ole ainoasti kelwottomia kaikkeen hywään, vaan myöskin wälttämätä olemme perkeleen waltakunnassa. Mutta jos olemme hänen waltakunnassansa, niin emme woi muuta tehdä, kuin mitä perkeleen haluttaa; muutoin ei tätä kutsuttaisi hänen waltakunnassansa, niinkuin p. Paawalikin Timoth. 2 epist. 2: 26 sanoo: **ihmiset owat wangitut perkeleen pauloilla hänen tahtonsa jälkeen.** Kuinka suwaittisi hän omainsa lähtea teemmään mitään wastoin hänen waltakuntaansa, eikä sen edukki? Oi, merkillistä, hirmuista, painokasta sanaa, että Kristus tässä omistaa perkeleelle semmoisen waltakunnan, jot'ei wälttetä ilman Jumalan Henkeä! Eikä saata Jumalan waltakunta tulla, joll'ei perkeleen waltakunta meistä karkoiteta pois jumalallisella, taimaallisella woimalla.

9. Sen todistaa kyllä tämäkin wiheliäinen mies, joka oli ruumiillisesti perkeleen riwaama. Sano, armaani, mitä woi hän ja kaikki ihmiset maan päällä tehdä, päästäksensä perkeleestä? Ei totisesti mitään! Hänen täytyi kyllä tehdä ja kärsiä, miten perkele, hänen

herransa tahtoi, siksi kuin Kristus tuli jumalallisella voimallansa. Nyt huomaappas: jos ei hän ruumiillisesti saattanut päästä perkeleestä; kuinka saattoi hän hengellisesti ja sielunsa puolesta omin voimin siitä päästä? Warfinkin, koska sielu on synnä siihen, että ruumis riivataan rangaistukseksi siitä, että se on synnin riivaama, ja on vaikeampi päästä synnistä, kuin rangaistuksesta, ja sielu on aina kovemmin riivattu kuin ruumis. Sen näkee siitä, että perkele jättää riivatulle ruumiille sen luonnollisen voiman ja toimituksen, mutta sielulta hän ottaa järjen, mielen, älyn, ymmärryksen ja kaikki sen voimat, jommoista riivatuissa ihmisissä tavallisesti nähdään.

10. Kolmanneksi, koettelemuksesta otetulla wertauksella, nimittäin: koska wäkewä haarniskoittu warjelee kotonja — — — ja häntä wäkewämpi tulee ja woittaa hänen, niin ottaa hän pois kaikki hänen jota-aseensa, joihin hän turwasi, j. n. e. Tälläkin hän todistaa, ettei kukaan kykene woittamaan perkelettä ilman Jumalaa; niin ettei liioin kukaan saata kerskata jaksawansa itsestään ajaa syntiä ja perkelettä ulos. Ja huomaa, kuinka hän kuuwaa perkeleen: hän kutsuu sitä wäkewäksi jättiläiseksi, joka warjelee howinsa ja huoneensa, se on, perkele ei ainoasti omi mailmaa waltakunnassensa, waan vielä wahwistaa ja warjeleekin sitä, ettei kukaan tätä häneltä anastaisi. Hän asuuikin tätä leutoleuossa, niin että se tekee mitä hän tahtoo. Yhtä wähän kuin joku huone tahti howi saattaa asettaa tahti puollustaa itsensä isäntänsä hirmuwaltaa vastaan, yhtä wähän woipi kansa wapaa tahto ja inhimillinen woima syntiä ja perkelettä vastaan, nimittäin, ei ollenkaan; sen täytyy olla niitten alamaisena. Ja samoin kuin huoneen täytyy olla wahwemman woitetawa ja hirmuwaltiaalta otettawa, samoin täytyy ihmisenkin olla Kristuksen lunastettawa ja perkeleeltä otettawa; niin että tässäkin näemme, kuinka ei työmme ja wanhurskaitemme mitään auta lunastuksekkemme, waan yffistänjä Jumalan armo.

11. Neljänneksi, ihanilla lauseilla ja opetuksilla, niinkuin: joka ei ole minun kansjani, se on minua vastaan; ja joka ei minun kans-

jani kokoo, hän hajoittaa. Perkeleet eivät ole minun puolellani, sillä minä ajan ne ulos; senpätähden täytyy hänen warmaan olla minua vastaan. Mutta tämä lause ei koske ainoasti perkeleihin, waan pilkkaajihinkin, joita hän tällä päätöksellä tuomitsee, että owat häntä vastaan, koska eivät ole hänen puolellansa. Olla Kristuksen kansja on yhtä, kuin pitää samaa mieltä ja ajatusta Kristuksen kansja; se on, uskoa Kristukseen, että hänen työnsä, eikä meidän, auttaa meitä; sillä sen takaa ja opettaa meille Kristus. Mutta koota Kristuksen kansja on rakkaudesta tehdä hywää ja rikastua hywisissä töissä. Joka nyt ei usko, hän on oman työnsä kautta itse miehensä, eikä Kristuksen puolella, waan Kristusta vastaan; sillä rakentamisellaan töihin kieltää hän Kristuksen. Joka siis ei rakasta, ei hän koota Kristuksen kansja, waan tekee hukka-töitä, josta hän käppi wain hullummaksi, ja siirtyy kauwemmaksi pois uskosta.

12. Wiidenneksi, uhkauksella että viimeiset tulewat pahemmiksi, kuin ensimmäiset. Sentähden waroitakoon, että ei wain olla pilkkaamata ewankeliumia ja Kristusta, joka näin suuria töitä meisjä tekee ja ajaa meistä perkeleen ulos, waan että myös talletamme hänen pelwolla ja toden teolla, ettei meidänkin niin tapahtuisi, että yhden perkeleen meisjä ennen oltua, nyt seitsemän pahempaa perkelettä hallitsisi meisjä. Samatenkuin Judalaistenkin tapahtui, jott'eivät ennen olleet niin pahoja kuin nyt, koska ewankeliumi heille julistettiin. Niin olimma mekin paawikunnassa seitsemän kertaa, se on, monta kertaa pahempia paka-noita Kristuksen nimen warjossa, kuin ennen olimmekaan, joten p. Pietari 2 epist. 2: 20 sanoo: heille on viimeinen pahemmaksi tullut, kuin ensimmäinen. Ja jos nyt tämän laiminlyömme, totta käy meidän tämän suuren walon perästä samoin, että käymme entistämme pahemmiksi; sillä perkele ei torku, ja meitä on kylliksi waroitettu.

13. Lopuksi, koska waimo koroittaa äänenjä ja ylistää Kristusta, sanoen: autuas se koftu, joka sinun kanto, ja ne nisät, joitas imit, wastustaa hän waimon liballista hartautta, ja opettaa meille tämän ewankeliu-

min pääsijältöä, nimittäin, ettemme katsoa kirkkistelijä pyhään töihin ja arvoihin, vaan enemmän Jumalan sanaan, sitä kuullaksemme ja kätkeäksemme; sillä ei siinä mitään voima ole, eikä tuo meitä yhtäkään auta, vaikka kuinka pyhä ja anstollinen tämän lapsen äiti olisi, eikä sekään, vaikka kuinka jalo lapsi ja kohdun hedelmä olisi, vaan se mitä tämä lapsi teki meidän puolestamme, koska hän meidän armosta vapautti perkeleen wallasta, ilman mitään omaa auttamistamme ja anstotamme. Tätä julistetaan meille Jumalan sanalla, jota meidän tulee kuulla ja kiintiällä uskolla kätkeä, niin tulemme mekin autuiksi, samoin kuin tämä äiti ja hänen lapsensa. Vaikka tätä sanaa ja työtä pilkataan, täytyy meidän tuota kärkeä, ja, niinkuin p. Paawali meitä opettaa, toisten parannuksen vuoksi vastata siweydellä.

Wertaelmia eli hengellinen selitys.

14. Tämä mykky, kuuro, sofia, riivattu mies merkitsee kaikkia Adamin lapsia, jotka lihan kautta ovat perkeleen riivaamat perisyntisä, niin että heidän täytyy olla hänen omiansa ja tehdä hänen tahtonsa jälkeen. Sentähden ovat he sokeita, se on, he eivät tunne Jumalaa. He ovat kuuroja, sillä ei he kuule Jumalan sanaa, eivätkä ole sille kuuluisia ja alamaisia. He ovat mykkiäkin, sillä ei he mitään ajattele, ylistä, puhu ja saarnaa Kristuksesta ja Jumalan armosta; mutta perkeleen-oppeja ja ihmis-mietelmiä jaarittelevat kyllä kylliksi. Niissä ovat kanssa warfin tarkkanäköisiä, ja ovat oikeissaan, luuloisinaan ja huwitukfissaan nerokkaimmat walkeuden lapsia. Tässä kyllä kuulevat molemmiin korwin ja ottawat omakseen kaikkia, mitä lihan ja werensä halajaa. Niin ovat siis kaikki meidän työmme, sanamme ja menomme, sekä ruumiin että sielun puolesta, olkoot sitte ulkonaista pyhyttä tai syntiä, aiwan perkeleestä, ja meidän on tuleminen pelastetuiksi Jumalan työn kautta; sillä perkele asuu meitä waltakuntanansa, niinkauwan kuin emme Jumalaa tunne, näe, kuule, seuraa, ylistä ja saarnaa; mutta tämä kaikki tapahtuu Jumalan

Hengen woimasta Jumalan sanassa, joka ajaa perkeleen waltakuntinensa ulos.

15. Judalaiset nimittiwät perkeleitten päämiestä **Beelzebubiksi**. **Sebul** merkitsee hebreaksi: kärkeistä. **Baal** eli **Beel** merkitsee: isäntää, päällikköä eli huoneenhaltiaa. Tämä nyt laskettuna yhdeksi nimeksi **Beelzebub**, merkitsee: esi-kärkeistä, pää-kärkeistä, tai sellällä suomella: kärkeis-kuningasta eli suurta paarmaa. Tämöisellä pilkanimellä nimitteliwät he saatanaa, ikäänkuin olisimat hänestä tykkänensä wapaita ja turwattuita, jopa, juuri kuin olisimat sen herroja. Sillä näin tekewät kaikki suruttomat, laistat ulkokuulatut, jotka luuloittelewat olewansa niin puhtaita ja pyhiä, että perkele on heidän rinnallaan muka niin vähäpätöinen, woimaton kärkeinen, ett'eivät tarwitse Kristuksen armoa ja Jumalan sanaa, vaikka kyllä usowat häntä pakkowäkewäksi muitten korwalla, jopa, mitä Jumalaa pelkääwäiset opettawat ja tekewät, se on kai perkeleestä ja armaawat sitä niin halwaksi, kuin olisi se ihan woimattomain kärkeisten tointa. Wokomaa ylenkatjettä kärkeisiin perkele mielellänsä, jonka ohessa kuitenkin asuu heidän sydämmesänsä korkeemmalla, kuin oikia Jumala.

16. Se wäkewä haarniskoittu, joka kotonja warjelee, on, niinkuin sanottiin, perkele. Hän istuu rauhasa, jollei Jumalan sana ja formi Kristuksen kautta nouse häntä vastaan: silloin tehdään mitä hän tahtoo, koska ei paremmin tiedetä, samoin kuin tämä kuuro ja mykky mies teki. Perkeleen aseet ja miekkat ovat lihalliset luulot, opit ja säännöt, joilla hän wangitsee omattunnot ja warjelee itsensä. Mutta wäkewämmän, se on, ewankeliumin tultua, on kanssa rauha loppunut, silloin hän rajuaa ja on raiwoisinaan, eikä tahdo joutua tuomituksi, julkaistuksi, muhdelluksi ja ilmoitetuksi: silloin herättää hän jota-warusteensa, woimalliset, wiisaat, rikkaat, pyhät ihmiset, nämät kaikki hän hufuttaa Jumalan sanaa vastaan, niinkuin näemme ewankeliumillisten opettajain wainomisissa. Tämöinen wainon melske kuwataan perkeleen wastakuntisyhdellä lähtemään ulos ja hänen ruhtomisellansa riwatun koko ruumiissa; sillä samoin kuin hän

yhdessä ruumiissa, lähtiessänsä ulos, menettelee jäsenten suhteen; samoin menettelee hän koko mailmassakin, koska hänen täytyy paeta ewankeliumin edestä, että pance kaikki voimansa liikkeelle; mutta se ei auta: hänen täytyy matkoihin.

17. Sillä wäkewämpi, se on Kristus, tulee ja voittaa hänen, ja ottaa pois kaikki hänen jota-aseensa, se on, hän kääntää muutamat samoista wainoista ja heifontaa näin hänen, ja wahvistaa oman waltakuntansa. Hän jakaa myös hänen saaliinsa, se on, kääntyneitänsä käyttää hän monellaiseen wirkaan, armoon ja työhön kristikunnassa, josta p. Paawali Rom. 12: 6 kirjoittaa. Hän on myös porstuassa eli esihuoneessa, sillä perkeleen waltakunta osoittaa itsensä ulkonaisessa wiisauden, pyhyiden ja woiman kimalteessa ja loisteessa. Mutta kuin tätä ewankeliumilla hätyytetään, silloin raukee tämä sulaksi huludeksi, synniksi ja kunnottomuudeksi.

18. Että rietas henki, lähteneenä (ihmijestä) ulos, waeltaa korkeita paikkoja, ja etsii lepoa, se on kuin sanotaan: perkele ei pidä runtua eikä jouda unelle, waan etsii lomaa, mistä uudellensa pääsi ihmiseen. Karikat paikat ei ole jumalattomain sydämet; sillä niissä lepää ja asuu hän wäkewänä haarniskoittuna, niinkuin ewankeliumi tässä lausuu; waan nämät owat karikat ja autiot paikat siellä ja täällä maakunnassa, joissa ei ihmisiä asu, niinkuin esimerkiksi metsät ja synkät korwet: sinne pakenee hän kiufusta ja wihasta, että on ulos ajettuna. Samate tapasi perkele Kristuksen korwessa.

Nyt ei löydy Judan maakunnassa paljo wesiä, sentähden sanoo hän tässä tämän korwen olewan karikien paikan: mutta muissa, niinkuin meidän korpiloisjamme, jotka owat wesiä, asuu myös perkeleitä wesisä ja lampiloisja, joihin he toisinaan hukuttawat siellä peijseviä ja niillä wesillä kulkewia ihmisiä. Vielä löytyy muutamaisia wesisjä weden-haltioitakin, jotka houkuttelewat rannoilla juoksewia lapsia wesiin ja ne hukuttawat; nämät owat kaikki perkeleitä.

19. Mutta että hän tulee takaisin ja löytää huoneen luudilla lafaistuksi ja kaunistetuksi, (p. Mattheus lisää vielä tyhjäksi), se on, ihminen on pyhitetty ja kaunistettu ihanilla Hengen lahjoilla, niin että paha henki kyllä näkee, ettei woi enää mitään wanhoilla, entisillä juonillansa; sillä hän tutaan. Esimerkiksi, koska epäjumalisuus oli poistettu pakanain joukosta, niin hän ei enää hätyyttännyt mailmaa sillä. Mitä hän sitte tekee? Hän yrittää jotakin toista: menee ja ottaa seitsemän pahempaa henkeä kansansa, astuu näin siälle ja asuu siellä, niin että viimeiset tulewat pahemmiksi kuin ensimmäiset. Samoin teki hän meillentin: koska Kristus tuli tunnetuksi mailmassa, ja perkeleen entinen waltakunta ynnä epäjumalaisuksensa kumotuksi, silloin yritti hän jotakin toista ja hätyytti meitä wäärä-uskoisuudella, siksi kuin sai paawiwallan toimeen ja raketuksi, jossa Kristus kokonaan unhoitettiin, ja näin syntyi sitte pahempia pakanoita, kuin koskaan ennen, Kristuksen nimen warjossa; jota nyt näemme ylimmäme edessä. Niin käwi Judalaistenkin, Jerusalemin häwityksen jälkeen, ja Kreikkalaisten Turkkilaisten alla; ja samoin käypi kaikkein niitten, jotka kuulewat Sumalan sanaa, ja kuitenkin pysywät suruttomina ja jättäwät asiat fillensä, niinkuin p. Mattheus 12: 14 sanoo: että hän löysi huoneen tyhjäksi, ja luv. 13: 24: ihmisten maatesa, tuli hänen wihollisensa, ja kylwi ohdakkeita nisuiin sekaan, ja meni pois. Sentähden on meidän tarpeellinen walwoa; johon apostolit meitä kaikin paikoin kehoittiwat, liiatenkin p. Pietari 1 epist. 5: 8: olkaat raittiit, walwokaat; sillä teidän wihollisenne perkele kiertää ympäri, kuin kiljuwa jalopeura, etsein kenen hän niellyksi saisi. Sillä misjä hän kukistaa uskon, sinne tuopi hän helposti kaikki entiset synnit takaisin. (Amen).

N:o 26. Puolipäästö-Sunnuntaina.

Evant. Joh. 6: 1—15.

Sitte meni Jeesus Galilean meren yli, josta on Tiberian paikoilla.
Ja häntä seurasi paljo kansaa, j. n. e.

1.

Uudellensa opettaa meille Kristus tässä ewankeliumissa uskoa, ettemme olisi murheissamme watsastamme ja elatuskastamme, ja houkuttelee meitä eräällä ihmetyöllä, itäänkuin tahtoisi tässä teollansa sanoa samaa kuin Matth. 6: 33 puhuu sanoillansa: etsikää ensin Jumalan waltakuntaa ja hänen wanhurskauttansa, ja niin kaikki nämät teille annetaan. Sillä tässä näemme, että kuin kansa häntä seuraa Jumalan sanan ja ihmetten tähden, etsien näinmuodoin Jumalan waltakuntaa, niin ei hän sitä jätä, waan ruokkii sen runsaasti; jolla osoittaa, että ennenkuin Jumalan waltakuntaa etsiwäisten täytyy kärsiä hätää, ennen tähtyy ruohon korwessa muuttua jywäksi, tahi leiwän palasta tulla tuhannen leipää, tahi ainakin leipäpalaisen yhtä hywin ja yhtä paljon rawita, kuin tuhat leipää, että Kristuksen sanat Matth. 4: 4 totena pysyiwät: ei ihminen elä ainoasti leiwästä, waan jokaisesta sanasta, jota Jumalan suusta lähtee. Ja tätä wahwistaaksensa, alkaa hän itse, murehtii heidän ruuastansa, ja kysyy Filippukselta, ennenkuin he vielä nälkäänsä walittawatkaan tahi ruokaa anowatkaan, että me jättäisimme hänelle murheenpidon meistä, tietten, että hän enemmän ja pikemmin meistä murehtii, kuin me itse.

2. Toiseksi osoittaa hän esimerkin suuresta rakkaudesta, ja sitä monella tavalla, 1) ettei ainoastansa ilmoita tätä ruokkimisensa ihmetyötä huruskaille hywäksi, jotka häntä seuraawat töitten ja sanain tähden; waan watsan-orjillinkin, jotka etsiwät wain ruokaa, juomaa ja ajallista kunniaa häneltä; niinkuin saman luvun 26 w:stä kirjoitetaan, että he riittelivät hänen kansansa Kapernaumisja ruuasta, ja hän sanoi heille: ette etji minua, että näitte ihmeen, waan että saitte leipää

syöä, ja olette rawitut, j. n. e., he tahtowat myöskin tehdä häntä kuninkaaksi. Kuitenkin sallii hän tässäkin sataa ja auringon koittaa niin wääräin kuin wanhurskastenkin yli, Matth. 5: 15. 2) Että niin ystämällisesti kärsii opetuslastensa tyhmyyttä ja heikkoa uskoa. Sillä että hän koettelee Filippusta, ja Filippus niin liikkuu järjellään, ja Andreas niin lapsellisesti sanoo ajatuksensa, tapahtui sentähden, että apostolein puuttumaisuus tulisi ilmi, ja tätä wastoin Kristuksen rakkaus ja ystämällinen menetys heitä kohtaan paistaisi sitä kauniimmalta ja rakkaammalta, että houkuttelisi meitä uskomaan häneen ja antaisi meille esimerkin samate tekemään; niinkuin ruumiinkin jäsenet ja kaikki luodut kellenänsä meitä tästä opettawat. Sillä kaikki Jumalan luodut owat täynnänsä rakkautta, niin että toinen kärsii, auttaa ja pelastaa toistansa.

3. Koska hän nyt ottaa ne wiisi leipää ja kiittää, sillä osoittaa hän meille, ettei mikään ole liiaksi wähää hänen omillensa, ja että hän kyllä woipi niin siunata heidän wähiänsä, että saawat kyllikseen asti, kussa sitä wastoin rikkaille kaiten rikkautensa ohessa ei mikään riitä, niinkuin Ps. 34: 11 sanoo: jotka Herraa etsiwät, ei heiltä mitään hywää puutu; mutta rikkaat owat tarwittewina ja isoowina, ja Maria ylistyswirressään, Luukk. 4: 53: isoowat hän täytti hywyydellä, ja rikkaat jätti tyhjiksi. Kuin hän sitte käsksee näin tarkasti koota murut, opettaa hän meitä tarkkuudella säästämään ja wiljelemään hänen lahjojansa, ettemme kiusaisi Jumalaa. Sillä, niinkuin hän tahtoo meitä uskomaan silloin, kuin ei mitään ole takawarikossa, ja olemaan wakuutettuina siitä, että hän meille antaa, hän tahtoo myös, ettemme kiusaisi häntä, emmekä katsoisi ylöns hänen annetuista lahjojansa, taikka niitä maassa makauttaisi ja hukuttaisi,

odottaen ihmeitten kautta toisia taimaasta: waan mitä käsillä on, siihen ryhtykäämme ja sitä wiljeltäämme; mutta mitä ei ole, sitä uskokaamme ja odottakaamme.

Wertaelmia, eli hengellinen selitys.

4. Että Kristus tällä ihmeellisellä ruokkimisellansa houkuttelee meitä hengelliseen ruokaan, ja näyttää meitä häneltä etsimään ja odottamaan hielun rawintoa, todistaa kyllä koko tämä Johanneksen kuudes luku läpimiten, jossa hän nimittää itsensä taimaalliseksi leiwäksi ja oikiaksi runaksi, ja osoittaa Judalaiset tästä luonnollisesta leiwästä itseensä, sanoen m. 26, 27: totisesti, totisesti saunon minä teille: te ette etsi minua, että näitte ihmeen, waan että saitte leipää syödä, ja olette rawitut. **Alkäätekä tehdä sitä ruokaa, joka on katoowainen, waan sitä ruokaa, joka pysyy ijankaikkiseen elämään, jonka ihminen Poika on teille antawa.** Stamme siis tutkistellaksemme tätäkin ewankeliumillista historiana salaisessa ymmärryksessään ja merkityksessään.

5. **Gusiksi**, oli siinä paikassa paljo ruohoa. Tätä ei saattanut ewankelista jättää mainitsemata, waikka ei se näy suuresti tarpeelliselta. Tällä kuvataan Judan kansa, joka ruohon tavalla wiheriöitsee ja kukoistaa ulkonaisessa pyhyudessa, wiisaudessa, kunniasa, tawarasja y. m., niinkuin Esaia sanoo luv. 40: 6, 7: kaikki liha on ruoho, ja kaikki hänen ihauutenensa niinkuin kedon kukkainen. **Ruoho kuivuu pois, ja kukkainen lakastuu, sillä Herrä puhalsi siihen. Kansa tosin on ruoho.** Tämminoisessa kansassa koitti Jumalan sana, ja annettiin meille oikia ruoka; sillä autuus on Judalaisista, Joh. 4: 22. Niinkuin nyt ruoho ei ole ihmisten, waan eläinten ruoka; niin ei ole liioin ulkonainen judalainen pyhyys muuta, kuin lihoitus raiwoille, liballisille sydämmille, joilla ei mitään ole, ei wätkä mitään tiedä Hengestä.

6. Samaa merkitsee jekin, että kansa istuu ruohon päällä; sillä oikia pyhät ylönkatsovat ulkonaisen pyhyiden, niinkuin p. Paawali tekee Fil. 3: 8, **lukiens entiihen pyhyy-**

tensä wahingoksi ja raistaksi. Mutta näin tekee ainoastansa yffinkertaiset ja nälkäiset ihmiset, jotka ottawat Jumalan sanan ruokajensa. Sillä tässä näet, ettei Kaifas eikä Hannas, ei fariseukset eikä kirjanoppineet seuranneet Kristusta ja nähneet tätä ihmetyötä; waan ylönkatsoivat sitä, ollessansa ruohoja ja ruohon-jäkertäjiä. Tapahuikin tämä ihme lähes ennen Judalaisten pääsiäisjuhlaa; sillä oikia pääsiäinen, jolloin Kristus oli uhrattawa, oli lähes saapuwilla, koska hän alkoi ruokkimistansa Jumalan sanalla.

7. **Wiiji leipää** merkitsee ulkonaista, ruumiillista, kuuluwaa sanaa, joka aistimilla huomaitaan; sillä wiijiluku merkitsee aistimillista, ulkonaista ihmistä, wiiden aistimensa ruoksi; jota kanssa osoitetaan wiidellä (tyhmällä) ja wiidellä (taitawalla) neitiyellä Matth. 25: 1. Nämät leiwät ovat korisja, se on, juljetut Raamatussa. Niitä kantaa poikainen, se on, Judalaisten orjallinen kansa ja pappiskunta, joille Jumalan sana käskettiin ja uskottiin, Rom. 3: 2, waikka eiwät sitä itse nautinneet. Mutta että Kristus ottaa leiwät käsiinsä, ja ne niin siunataan ja enetään, merkitsee, että Raamattu awataan, oikein ymmärretään ja saarnataan yffistensä Kristuksen waikutuksesta ja teosta, ei meidän teostamme eikä järjestämme. Sitte antaa hän ne opetuslapsille ja opetuslapset jakawat ne atriwitsewille. Sillä Kristus ottaa sanan Raamatusta, niin ottawat sitte opettajat kaiken Kristukselta ja jakawat kansalle, että niin olisi, kuin hän Matth. 23: 10 sanoo: **yffi on teidän Mestarinne, Kristus, joka istuu taimaassa ja yffinänsä opettaa meitä kaikkia saarnaajain suun ja sanain kautta hengellensä; se on, wastoin wääriä opettajia, jotka opettawat omaa moskaansa.**

8. **Kaksi kalaa** on patriarkain ja profetaiden esimerkit ja todistukset, jotka myös ovat korisja. Sillä niillä wahwistawat ja wakuutawat apostolit opin ja uskowaiset, niinkuin p. Paawali Rom. 4: 2, 6 tekee, jossa hän puhuu Abrahamista, Dawidista y. m. Mutta kalaja on kaksi; sillä tämmöiset pyhäin esimerkit ovat täynnänsä rakkautta, joka ei saata olla yffinänsä, niinkuin usko on, wain sen

täytyy harjoittaa itseänsä lähimmäistä kohtaan. Ne ovat vielä tämän lisäksi paiste-
tuita: sillä tämmöiset kuvailevat pyhät ovat
paljolla kärsimisellä ja rääkkämisellä kuoletet-
tut, niin ettei heissä mitään lihallisuutta ta-
wata, eivätkä he liioin petollisella uskolla tur-
vaa töihinsä, vaan osoittavat aina uskoa, ja
jurmaavat työt tämmöisellä uskalluksellansa.

9. **Käskitoistakymmentä koria muruineensa**
ovat kaikki ne Raamatut ja kirjoitukset, jotka
apostolit ja ewangelistat jättivät jälkeensä;
sentähden onkin niitä juuri **käskitoistakym-**
mentä koria, niinkuin apostoleitakin on, ei-
wätkä ole nämät kirjat liioin mitään muuta,
kuin jälkijäännöksiä, jotka Wanhasta Testa-
mentista otettiin ja siunattiin. Sentähden
osoittaaakin tämä miiniluku Mojesen wiittä
kirjaa. Sillä, niinkuin Johannes luv. 21:
25 sanoo, ei saattaisi koko maailma kättää
niitä kirjoja, jotka Kristuksesta kirjoitettavia
olijivat, jota kuitenkin kaikki on edeltäpäin
Wanhassa Testamentissa kirjoitettu ja julis-
tettu Kristuksesta.

10. Mutta että **Filippus** neuwoo Kris-
tuksesta rahan turviin kansan ruokkimisessa,
ja kuitenkin epäilee neuwoistansa, merkitsee ih-
mis-oppain saarnaajia, jotka mielellään tahto-
jivat opillansa auttaa sieluparvoja, mutta oma-
tunto tuntee, ettei olekaan niistä avua. Sillä
tämä tyjymys, jonka Kristus tässä tekee ope-
tuslapillensa, tehdään sen wooksi, että me nä-
kijimme ja ymmärtäisimme mahdottomaksi ra-
wita tämmöistä kansaa omilla waroillamme,
ja että tämä ihmetys tulisi sitä julkisemmaksi.
Sentähden antaaakin hän meidän kirstoa ja raa-

taa ihmis-opeilla, että näkijimme ja ymmärtäi-
simme Jumalan sanan tarpeelliseksi ja kalliiksi,
ja kuinka ei mikään oppi ollenkaan auta ilman
Jumalan sanaa. Mutta **Andreas**, joka osoit-
taa leipiin ja poikajeen, ja vielä hullummasti
epäilee neuwoistansa, merkitsee niitä opettajia,
jotka Jumalan lailla tahtovat hurskauttaa ja
rauhottaa ihmisiä. Mutta omatunto ei saa
niiltä tytyymystä eikä rauhaa, vaan käypi
yhä murheellisemmaksi, siksi kuin Kristus tu-
lee armon sanalla: hän ykistäänsä tydyttää,
auttaa ulos synneistä ja kuolemasta, ja antaa
rauhan ja täydellisen riemun, tehden sitä it-
sestäänsä, ilman kenenkään pyytämätä, vastoin
ja yli kaiken toivon ja luulon; niin että me
ymmärrämme, kuinka ewangeliumia ei meille
anneta ja lahjoiteta omasta anstioistamme,
vaan sulasta armosta.

11. Lopuksi huomaat myös tässä ewanke-
liumissa, että Kristuksella, joka kuitenkin kor-
keimmasti piti ewangeliumillista köyhyyttä,
eikä **jurrut huomisesta päivästä**, niinkuin hän
Matth. 6: 44 opettaa, on yhtä kaikki waroja,
esimerkiksi kaksi sataa penninkiä, wiisi leipää
ja kaksi kalaa, että oppisimme, kuinka tämmöi-
nen köyhyys ja suruttomuus ei osoita itseänsä
siinä, ettei meillä mitään ole, niinkuin paljas-
jalkajoukko ja munkit hokevat, eivätkä kuiten-
kaan itse pidä sitä; vaan kristillinen köyhyys
osoittaa itsensä juuri wapaassa sydämessä
ja köyhässä hengessä. Sillä oli Abrahamilla-
kin ja Jisakilla paljo tawaroita, ja elivät
kuitenkin suremata ja köyhyydessä, juurikuin
parhaimmat kristityt. (Amen).

N:o 27. Wiidentenä Sunnuntaina Paastossa.

Ewanf. Joh. 8: 46—59.

Jesus sanoi Judalaisille: kuka teistä nuhtelee minua synnin tähden? jos minä sanon teille totuuden, miksi ette usko minua? j. n. e.

1.

Tämä ewankeliumi opettaa, kuinka paatuneet käywät sitä hullummiksi, mitä enemmän heitä opetetaan ja ystävällisesti suositellaan. Sillä tässä kysyy Kristus heiltä ystävällisesti syntä, miksi eivät fittenkään usko, waikka kohta eivät saata nuhdella ei hänen elämäänsä eikä oppiansa? Elämänsä on wiatointa; sillä hän kerskaa ja sanoo: kuka teistä nuhtelee minua synnin tähden? Oppi samoin, sillä hän sanoo: jos minä sanon teille totuuden y. m. Hän elää siis oppinsa jälkeen. Ja näitä kohta kappaletta pitää itsekin opettajan osoittaa. Ensiksi wiatointa elämää, että saattaisi kerskata, ja ettei kellaan olisi syntä moittimaan oppia. Toiseksi: nuhteetointa oppia, ettei wiettelisi ketään, joka häntä seuraa; ja siis kestäisi oikein kahdenpuolin: nuhteettomalla elämällä wihollisia vastaan, jotka enemmän katsowat elämää kuin oppia, ja elämän wuoksi ylenkatsowat opin; mutta opilla ystäwain edessä, jotka enemmän katsowat oppia kuin elämää, ja opin wuoksi kärsiwät elämänkin.

2. Sillä tosihan on, ettei niin puhdasta elämää ole, joka olisi synnitöintä Jumalan edessä. Senpätähden on kyllä, että se on nuhteetointa ihmisten edessä. Mutta opin tulee olla niin hywää ja puhdasta, että se kestää sekä Jumalan, että ihmisten edessä. Sentähden saattaa kufin hurstkas opettaja sanoa: „kuka teistä nuhtelee minua? teistä, sanon minä, jotka olette ihmisiä; mutta Jumalan edessä olen minä syntinen.“ Niin teki Moseskin, 4 Mos. 16: 15, kerskaten: en minä heiltä ottanut asiakaan, enkä ole heidän yhdenkään pahaa tehnyt. Samoin Samueli, 1 Sam. 12: 3, ja Jeremia ja Hiskias, jotka fiten ylistiwät wiattomuuttaan ihmisten edessä, tuffiaksensa laittajilta suun. Mutta opista ei

Kristus niin puhu, eikä sano: kuka teistä woi nuhdella oppiani? waan: jos minä sanon teille totuuden y. m. Sillä siitä lujina oltakoon, että oppi on oikiata ja totuus Jumalan edessä, alköön sitte huolittako, mitä ihmiset siitä pitawät.

3. Niin ei ole nyt Judalaisilla muuta syntä epäuskoonsa, kuin se, etteiwät ole Jumalan lapsia; sentähden julistaakin hän heille tuomion, sanoen: joka on Jumalasta, se kuulee Jumalan sanan; sentähden ette kuule, ette ole Jumalasta; se ei ole muuta kuin: te olette perkeleestä. Tätä eivät saattaneet Judalaiset kärsiä, sillä he tahtoivat olla Jumalan lapsia ja kansaa. Sentähden yltiwät he intoon ja herjaawat kumpaisistakin, hänen elämäänsä ja oppiansa: oppia, sanoessaan: sinulla on perkele, se on, sinä puhut perkeleestä ja sinun oppis on perkeleen walhe. Mutta elämää, sanoessaan: sinä olet Samarialainen, joka Judalaisten formisssa soipi kaitia muita paheta pahemmalta. Näin opettaa meitä Kristus, millinen osa on olewa niin meillä kuin hänen sanallansa: sekä elämä että oppi on kirottawa ja häwäistäwä, ja tämä tulee meille osaksi ylimmäisiltä, wiisaimmilta ja korkeimmilta maan päällä. Siinä tunnetaan silloin pahat puut hedelmistänsä, kuinka he kauniin warjon alla ovat warjin katteroita, myrkyllisiä, kärsimättömiä, nurjamielisiä ja hulluja sadattelemaan ja tuomittsemaan, koska oikein osataan heihin ja Jumalan sanalla hyljätään heidän menonsa.

4. Mitä tekee nyt Kristus tässä? hän sallii Glämän jäädä häpiään, on ääneti ja kärsii, että nimittawät häntä Samarialaiseksi, mutta opin hän puolustaa. Sillä oppi ei ole meidän omamme, waan Jumalan; Jumala ei saa kärsiä, (opin suhteen alennusta) waan silloin lakkaa kärsiwällisyys, ja minun on alt-

tiiksi paneminen kaikki, mitä minulla on, ja kärsiminen kaikki, mitä he tekivät, ettei Jumalan ja hänen sanansa kunnia tulisi kärsimään. Sillä, että minä hukun, mitä tuosta sitte; mutta jos sallin Jumalan sanan hukkaa ja olen olen ääneti, niin teen minä Jumalalle ja koko mailmalle wahingon. Waikka en nyt woi tulkia heidän suutansa enkä estää heidän häwäisemistänsä, en saa minä kuitenkaan waikeita enkä jättää heille oikeutta, niinkuin teen wiattoman elämäni suhteen, jossa oikeus heille jääköön; tehkööt wain minulle wääräyttä, Jumalan edessä jääpi se kuitenkin oikiaksi. Näin puolustaa Kristus itsensä tässä ja sanoo: ei minulla ole perkele, se on, minun oppini ei ole perkeleen walhetta, waan minä kunnioitan minun Jääni, se on, minä saarnaan opissani Jumalan armoa, jonka kautta hän tulee usko- waisten ylistettäväksi, rakastettavaksi ja kunnioitettavaksi. Sillä ewankeliumillinen saarnawirka ei ole muuta, kuin Jumalan kunnia, M. 19: 2: **taiwaat ilmoittawat Jumalan kunnian, j. m. s. Mutta te häpäisette minua, se on, nimittelette minua perkeleen walhetta- liaksi, joka pilkkaa ja häpäisen Jumalaa.**

5. Miksi ei hän sano näin: minä kunnioitan minun Jääni, ja te häpäisette häntä, waan sanoo: te häpäisette minua? Tällä hän salaisesti näyttää, että Jän ja hänen kunniansa owat yksi sama, niinkuin hän Jän kanssa on yksi Jumala; tahtookin samassa, että saarnawirkamme, joka ylistää Jumalaa, olisi kaiketiikin kunnioitettava, waikka sitä kuitenkin häwäistään. Niin mielimme nyt mekin tehdä ruhtinaitamme ja paawejamme vastaan: koska he hätyyttävät elämäämme, niin kärsikäämme sitä, ja osoittakaamme rakautta wihan palkaksi, hyvää pahan palkaksi: waan koska hätyyttävät oppia, silloin hätytetään Jumalan kunnia, silloin loppukoon rakkaus ja kärsiwällisyys, eikä meidän tule olla ääneti, waan mekin sanokaamme: minä kunnioitan minun Jääni, ja te häpäisette minua; en kuitenkaan huoli siitä, että te häpäisette minua; sillä en minä etsikään omaa kunniaani: mutta warokaat kuitenkin itsiänne, yksi on, joka sitä kysyy ja tuomitsee, se on, Jä on sen teiltä waatiwa, teitä tuomitsewa, eikä jät-

tävä teitä rankaisemata: hän ei etsi ainoas- tansa omaa kunniaansa, waan minunkin kunniaani, sen wuoksi, että minä etsin hänen kunniaansa, niinkuin hän 1 Sam. 2: 30 sanoo: **joka minua kunnioittawat, niitä olen minä kunnioittawa.** Ja tämä on meidän lohduituksemme, että olisimme iloisia, waikka kohta koko mailma häpäisee ja pilkkaa meitä: me olemme lujat siitä, että Jumala hakee meidän kunniamme, ja on sentähden rankaisewa, tuomitsewa ja kostawa; jokapa wain saattaisi uskoa ja pitkittää tässä! hän tulee totisesti.

Totisesti, totisesti sanon minä teille: joka kätkee minun sanani, ei hän ole näkewä kuolemaan ijankaikkisesti.

6. Tässä Kristus peräti pilaa asiansa, kuin ei ainoastaan puolusta oppiansa oikiaksi ja hyväksi, jonka he sanoivat olewan perkeleestä, waan vielä omistaa sille sellaisen wailan, että se on woimakas perkeleen, kuoleman ja synnin ruhtinatar, antamaan ja tukemaan ijankaikkista elämätä. Huomaa, kuinka jumalallinen ja inhimillinen järki loukkaawat toisiinsa. Witenkä saattaisi ihminen käsittää, että ruumiillinen ja suusanallinen sana wapahtaisi kuolemasta ijankaikkisesti? Mutta menköön sokes menoansa; me otamme tutkiksemme tätä ihanaa lausetta.

Ei hän tässä puhu lain sanasta, waan ewankeliumista, joka on puhe Kristuksesta, synteimme tähden kuolleesta, y. m. s. Sillä Jumala ei saattanut muulla tavalla jakaa Kristusta mailmaan: hänen täytyi sulkea Kristus sanaan, ja näin lewittää ja tarita häntä jokaiselle; muutoin olisi Kristus jäänyt itsensä yksinään ja meiltä tunteuttomaksi, ja olisi siis wain kuollut itsellensä hyväksi. Mutta koska sana julistaa meille Kristuksen, julistaa se meille sen, joka woitti kuoleman, synnin ja perkeleen. Joka siis käsittää ja pitää Kristuksen, hänellä on näinmuodoin sanan kautta se etu, että hän pääsee kuolemasta ijäksi päiwäksi wapaaksi. Sentähden onkin se elämän sana, ja on totisesti tosi: että joka sen kätkee (pitää), ei hän ole näkewä kuolemata ijankaikkisesti.

7. Tästä saatetaan hywin käsittää, mitä hän pitämisellä ymmärtää, ettei tässä puhuta

sellaisesta pitämisestä, kuin koska lafia pidetään töillä; sillä tämä sana Kristuksesta on uskolla pidettävä sydämessä, ei kouralla eikä työllä; niinkuin Judalaiset sen tässä ymmärtävät ja hirmuisesti rajuavat Kristusta vastaan, kuinka muka Abrahami ja profetat ovat kuolleet, eivätkä ollenkaan tiedä mitä se on: pitää, kuolla ja elää. Eikä sitä turhaan nimitetä pitämiseksi; sillä se warmaan maksaa sota ja ilmoitusta, koska synti puree, kuolema painaa ja helvetti ahdistaa; silloin waaditaan kowasti pitäytää sanahan, erouttamata siitä. Niin huomaa nyt, kuinka Kristus vastaa Judalaisia ja ylistää oppiansa: „te sanotte minun sanani olewan perfeleestä ja tahdotte painaa sen alimmaiseen helvettiin; mutta minä sanon sillä olewan jumallisen voiman itjesään, ja koroitin sen yli kaikkein taiwasten ja luotuin.“

8. Kuinka se siis on ollakseen, ettei kuolemaa nähdä eikä maisteta; koska kuitenkin, kuten Judalaiset sanovat: Abrahami ja kaikki profetat ovat kuolleet, jotka epäilemättä kätkimät Jumalan sanan? Tästä tarkattakoon Kristuksen puhetta, joka tekee sen eroituksen, että kuolema on eri asia, kuin nähdä ja maistaa kuolemaa. Meidän täytyy kaikkein kuolla; mutta kristitty ei maista eikä näe kuolemaa, se on, ei tunne sitä eikä juuri peljästy siitä, waan mence hiljaan ja lewollisesti siihen, ikäänkuin waipuisi uneen, eikä kuitenkaan kuoli. Mutta jumalatoimintatuntee sen ja peljästyttää sitä ijankaikkisesti. Maistaa kuolemaa kutsuttaneen siis kuoleman voimaksi, wallaksi tahti katkeruudeksi, niin, sepä on juuri ijankaikkinen kuolema ja helvetti. Tämän eroituksen tekee Jumalan sana. Tämä sana on kristityllä ja siihen pitäyppi hän kuolemassa; sentähden hän ei näe kuolemaa, waan hän näkee elämän ja Kristuksen sanassa; eikä sentähden liioin tunne kuolemaa. Mutta jumalattomalla ei ole sanaa, sentähden hän ei näe mitään elämää, waan ihan kuolemaa; hänen täytyy siis kanssa sitä tuta; sepä nyt on katkera ja ijankaikkinen kuolema.

9. Niin on siis Kristuksen ajatus, että joka rippuu hänen sanassansa, se ei ole keskellä kuolemaakaan tuntewa eikä näkewä kuole-

lemaa, niinkuin hän Joh. 11: 25 sanookin: joka minuun uskoo, hän on eläwä, eikä hän kuollut olisi; sillä minä olen eläwä, j. n. e., se on, ei hän tunne kuolemaa. Tästä huomamme nyt, mikä suuri asia on olla kristitty, joka jo on pelastettu kuolemasta ijankaikkisesti eikä tarvitse koskaan kuolla. Sillä hänen kuolemansa eli kuolemimensa näkyy tosin ulkonaisesti jumalattoman kuolemalta; mutta sisällisesti on sellainen eroitus, kuin taimaan ja maan välillä. Sillä kristitty makaa nukkuneena kuolemassa ja mence sen kautta elämään; mutta jumalatoimintatuntee mence elämästä ja tuntee kuolemaa ijankaikkisesti: niinkuin muuttamisja näemmekin, kuinka he kuoleman häädässä wapišewat, epäilewät, hämmästywät, käywät hurjiksi ja hulluiksi. Sentähden nimitetäänkin kuolemaa Raamatussa uneksi. Sillä niinkuin nukkuma ei tiedä, mitenkä hänen tapahtuu, ja tulee herätessään huomaamata aamuun, niinpä mekin yhtäkkiä nousemme viimeisenä päivänä, tietämätämme, mitenkä jouduimme kuolemahan ja kuoleman läpi.

10. Otetaanpa toinen esimerkki tähän: koska Israelin lapset läksivät Egiptistä ja tulivat Punaisen meren ranteille, olivat he wapaita, eivätkä tunteneet mitään kuolemaa, waan ihan elämää; mutta koska kuningas Farao ajoi heitä takaa kaikella sota-voimallansa, silloin seisoiwat he keskellä kuolemaa, eikä ollut silloin mitään elämää näkymissä. Sillä edessänsä oli heillä meri, jonka läpi eiwat woineet päästä, takanansa kuningas Farao, molemmilla puolilla korkiat wuoret, ja oliwat kaikilta tahoilta wangittuina ja suljettuina kuolemaan, niin että sanoiwatkin Mojeselle, 2 Mos. 14: 11: eikö hautoja ollut Egiptisjä y. m. Niin tyynni epäiltiwät he elämästä. Silloin tuli Moses ja toi Jumalan sanan, joka keskellä kuolemaa lohdutti ja piti heitä eläminä, sanoen w. 13: älkää peljättö, seisokaat ja katjokaat, minkä autunden Herra tänä päivänä tekee teille; sillä näitä Egiptiläisiä, jotka te tänä päivänä näette, ette ikäänkään enää näe ijankaikkisesti. Tähän sanahan he ripustiwat itsensä ja pitäysiwät; senkautta näkewät elämän kuolemassa, koska uskoiwat sanan, että niin oli tapahtuwa, ja astuivat sen

turwisja sisälle Punaiseen mereen, joka mo-
lemmin puolin seisoi kahtena muurina. Sil-
loin tapahtui, että meressä oli sula elämä ja
turwa, jossa ennen oli sula kuolema ja waara.
Sillä näin rohkeina eivät olisi koskaan olleet,
että menivät mereen, waikka kohta se sata
kertaa olisi heille jakanut, jollei Jumalan
jana olisi siinä ollut, joka lohutti heitä ja
lupasi elämää. Niin voittoa ihminen kuole-
man elämän sanalla, koska hän rippuu siinä
ja usko, ja menee siten kuolemaan.

11. Niin sanoo Kristuskin tässä Juda-
laisia vastaan, että **Abrahami ja profetat
wielä elävät**, eivätkä ole koskaan kuolleet,
waan elävät keskellä kuolemaa; mutta he ma-
kaawat ja nukkuvat kuolemasja. Sillä **Ab-
rahami**, sanoo hän, **näki minun päiväni ja
ihastui**. Niin näkivät profetatkin sen. Missä
ja milloin hän sen näki? Si ruumiillisilla
filmillä, niinkuin Judalaiset ymmärsivät, waan
uskon näkemisellä sydämessä, se on, hän
tunsi Kristuksen, koska hänelle 1 Mos. 22:
18 sanottiin: **sinun siemenesjäs owat kaikki
kansat maan päällä siunattawia**. Silloin näki
ja ymmärsi hän, että Kristus, syntynynä
hänen siemenestänjäs puhtaasta neitsyestä (ett-
ei häntä Adamin lasten kansja kirottaisi,
waan siunattaisi), oli kärsiwä koko mailman
tähden ja jaarnauttawä tätä ja sillä tawalla
lewittäwä siunauksensa koko mailmaan, y. m.
Tämäpä on **Kristuksen päivä**, se on, ewan-
keliumin aika; sillä ewankeliumi on tämän
päivän walkeus, joka Kristuksesta, niinkuin
wanhurskauden auringosta kiiltää, paistaa ja
walistaa koko mailmaan, ja on niinmuodin
hengellinen päivä, waikka koittanut Kristuksen
ruumiillisessa aikakaudessa, niinkuin Abrahami
näki. Mutta tästä ei ymmärtäneet Judalaiset
lihallisen mielsensä wuoksi mitään, ja sentähden
haukkuwat he häntä walhetteliaksi.

12. Sentähden menee Kristus edemmä,
ja osoittaa perustuksen ja syyn, minkätähden
juuri hänen sanansa, eikä kenenkään toisen
jana tee eläwässi, janoen sen syyksi, että hän
oli ennen Abrahamia, se on, hän on ainoa
totinen Jumala. Sillä ellei tämä persona,
joka uhrasi itsensä meidän tähtemme, olisi Ju-
mala, ei auttaisi, eikä maksaisi totta pienin-

täkään Jumalan edesjä, että hän syntyi nei-
tsyestä, waikkakin kohta tuhannen kertaa kärsi
kuoleman. Mutta se hankkii meille siunauksen
ja kaiken synnin ja kuoleman woi-ton, että
tämä Abrahamin siemen on totinen Jumala-
kin, joka uhrasi itsensä meidän tähtemme.
Sentähden ei puhu Kristus tässä ihmillisestä
olennostansa, jota nähtiin ja tunnettiin: sillä
sen suhteen oli käsin-tunnettawasti nähtäwänä,
ettei hän vielä ollut widenkymmenen wuoti-
nen, eikä siis ollut ennen Abrahamia. Mutta
sillä olennolla, jolla hän nyt oli ennen Abra-
hamia, oli hän ennen koko mailmaakin ja
kaikkia luotuja. Waikka hän nyt hengellisenkin
olennon suhteen on ollut ihminen ennen Ab-
rahamia, se on, hän oli sanan ja uskon tie-
don kautta pyhisjä; sillä he tiesiwät ja usko-
wat jokainen, että Kristus, Jumala ja ihmi-
nen, oli kärsiwä meidän puolestamme, niinkuin
Hebr. 13: 8 luetaan: **Kristus, sama eilein ja
tänapänä ja myös iankaikkisesti**, ja Joh. 1lm.
1: 13: 8: **Karitsja, joka mailman alusta ta-
pettu on**. Kuitenkin puhuu hän tässä erino-
mattain jumalallisesta olennostansa.

13. Mutta tähän loukkaupi järki hirmui-
festi, ja tahtoo käydä peräti hulluksi siitä, että
ihminen olisi Jumala; sellaista se ei woi juot-
taa yhteen: ja on juuri se pääkappale, johon
Judalaiset vielä tänäkin päivänä loukkaawat,
eivätkä jaata lakata kiwä rakkaamasta ja hä-
päisemästä. Mutta eipä herjee Kristukseen
hymymästä ja lähtemästä ulos heidän temp-
listänjäs, niin etteiwät jaata nähdä eikä löytää
häntä Raamatussa, jossa joka päivä tutkivat.
Ja tämä historia ei ole wähäinen peljätys
kaikille niille, jotka röykkiästi rehentelewät
Raamatusta, eivätkä nöyryydesjä niljele sitä.
Sillä vielä tänäkin päivänä tapahtuu, että
moni lukee ja utelee Raamatussa, eikä jaata
fittenkään löytää Kristusta: **hän on hymynyt
ja lähtenyt ulos templistä**. Ja kuinka monta
on niitäkin, jotka sanowat juulla, että Ju-
mala on ihminen, ja owat kuitenkin sydän-
messjään ilman Henkeä, joista koettelemuksen
ajalla näkyy, etteiwät koskaan ole sitä todella
uskoneet. Olkoon nyt tämä tästä kylläksi.
(Amen).

N:o 28. Palmu-Sunnuntaina.

Ewank. I Kor. 11: 23—29.

Saarna,

luettava Palmu-Sunnuntaina, ripistä ja Herran ehtoollisesta,
pidetty vuonna 1524.

1.

Waikka olen usein saarnannut ja kirjoittanut Herran ehtoollisesta ja ripistä; täytyy minun kuitenkin, koska se aika vuosittain tulee jälleensä, jolloin on sääty saarnata tästä sakramentista, niitten vuoski, jotka mielivät sitä nauttia, taasen lyhykäisesti kertoa ja jutella samaa asiaa.

2. **Ensiksi** olen kyllä usein sanonut, ettei kristityt ole velvoitetut juuri tänä juhlanä nauttimaan alttarin sakramenttia, waan heillä on oikeus ja walta mennä Herran ehtoolliselle, milläinkin wain mieli tekee. Onhan Jumala juuri sitä warten säättänyt pappis-wiraston, että joka päivä hoitaisiwat ja waraisiwat kansaa Jumalan sanalla ja sakramenteilla. On sentähden kristittömästi tehty, jos kuolemansyynin haastolla tahtowat pakoittaa ihmiswautkoja juuri tällä ajalla nauttimaan tätä sakramenttia; niinkuin on tähän saakka tehty ja vielä nytkin tehdään monissa paikoin. Sillä tämä sakramentti ei saata luonnostaan kärsiä, että joku pakosta ja vaatimuksesta sitä wilselisi: se ei waadi muuta kuin nälkäistä sielua, joka itse pakoittaa itseänsä ja iloittelee, saadaksensa tulla tälle atriaille; toisia muita wiewaita ei se tahdo, jotka toisten pakoittamasta sinne tulewat.

3. Sentähden on perkele tähän asti tähdessä wallassaan ja mahdissaan hallinnut paawin kautta, jonka hän ajoi waatimaan ja wolkomaan koko mailmaa tälle sakramentille; onkin tänne juossut joka jorffa, niinkuin sika (ruuhellensa), ihan tämän käskyn wuoksi. Jonka kautta tälle sakramentille on osakseen tullut niin suuri häwäistys ja pilkka, ja maailma niin täytynyt synnillä, että kuka woi

sitä surkutella! Tämän nyt tiettyämme, älkäämme antako minkään käskyn enään itsiämme sitoa, waan pitäykäämme Kristuksen meille antamaan wapauteen. Tätä sanon minä niitä warten, jotka eiwät muulloin kuin tällä ajalla tahdo mennä tälle sakramentille, ja sitä wain tekewät wanhasta tawasta, muitten mukin. Waikka ei waaranna juuri paastonkaan aikana mennä ehtoolliselle, jos ei muutoin omatunto ole sidottu aikaan, waan wapaa ja kelwollinen nauttimaan tätä sakramenttia.

4. **Toiseksi** tulee meidän samaa päättää ripistäkin. Mutta ensiksi tiettäköön Raamatussa puhuttaman kolmellaisestä ripistä: ensimmäinen tehdään Jumalan edessä, josta profeta Dawid Ps. 32: 5 sanoo: sentähden minä tunnustan syntini sinun edessä, enkä peitä pahoja tekojani. Minä sanoin: minä tunnustan Herralle minun pahat tekoni: niin sinä annoit anteeksi syntini wäärnyden. Wähää ennen sanoo hän myös 3 wärssysä: tahdoisiani sitä waijeta, musertuiwat minun luuni jokapäiwäisestä itkustani. Sillä sinun kätes oli hällä ja päiwällä raskas minun päälläni, niin että nesteheni kuiwui, niinkuin kesaällä kuiwuu, Sela! se on, Jumalan edessä ei saata yksikään kestä, jollei puhlee tämmöiseen syntensä tunnustukseen, niinkuin Ps. 130: w. 4 sanoo: sinulla on anteeksi antamus, että sinua peljättäisiin, se on, joka tahtoo ripittää itsensä sinun edessä, se ripittäköön niin, että hänen syntinsä tunnustus lähtisi sydämestä, joka sanoisi näin: „Herra, jollet ole laupias, niin olen totta hukassa, waikka kuinkaakin hurskas olisin!“ Tätä täytyy kaikkein pyhäinkin tunnustaa, niinkuin vielä kirjoitetaan äsköisen psalmin 6 wärssysä: tämän tähden rukoilewat

Kaiikki pyhät sinua oikealla ajalla. Sentähden opimme tästä ripistä, että me kaiikki olemme yhdenlaisia konnia ja syntisiä, ja niinkuin tapana on sanoa: „jos yksi on hurstas, kyllä olemme kaiikki hurkaita.“ Jos jollain on joku erinomainen armo, se kiittääkään siitä Jumalaa, älköönkä kerskatko itsestänsä. Jos joku on syntiin langennut, niin tuli se hänen lihasansa ja werestänsä, eikä ole yksikään niin sywälle langennut, ettei toinen, joka nyt seisoo, vielä sywemmälle langenne. Sentähden ei ole meidän välillämme, nimittäin oman tunteemme suhteen, mitään eroitusta: Jumalan armo ainoastansa tekee eroituksen meissä.

5. Tämä rippi on nyt niin wallan tarpeellinen, ettei se ole filmänräpäystätkään laimin lyötävä, waan olkoon kristityn koko elämä tämmöinen rippi, niin että taukoomata ylisittää Jumalan armoa ja häpäisee omaa elämänsä Jumalan filmisissä. Muutoin, jos hywäksyn mitään hywää työtä tahi elämätäni, totta ei jätä Jumala sitä rantailemata, joka ei suinkaan tämmöistä kärvi; sentähden ei kesättäkään kukaan hänen edesänsä. Onpa siis tämä rippi niin tehtävä, että tuomitset itses kuoleman ja helwetin tulen ansiolliseksi, tällä ennätät sitte Jumalaa saattamasta sinua tuomita ja kadottaa, waan täytyy hänen olla sinulle armollisen. Mutta tästä ripistä emme nyt tässä puhu.

6. **Toinen sitte tehdään lähimmäisellemme,** ja on rakkauden rippi, samate kuin edellinen on uskon, josta kirjoitetaan Jakobin Epist. 5: 16: **tunnustakaat rikoksenne toinen toisellenne.** Tämä on sellainen rippi, että jos joku on wahinkoa tehnyt lähimmäisellensä, tulee hänen sitä hänelle tunnustaa, niinkuin Kristus sanoo Matth. 5: 23, 24, 25: **jos sinä uhraat lahjas alttarille, ja siellä muistat, että weljellä on jotakin sinua vastaan; niin jätä sinne lahjas alttarin eteen, ja mene ensin so-pimaan weljes kansja, ja tule sitte lahjas uhraamaan. Sowi nopiasti riitaweljes kansja, koskas vielä hänen kansjansa tiellä olet j. n. e.** Tässä waatii hän molemmalta puolesta: että se, joka wahingoitti lähimmäisensä, anoo häneltä anteeksi rikoksensa, ja että lähimmäisenkin, jolta tämä anteeksi anoo, hänelle an-

teeksi antaa. Tämäkin rippi on tarpeellinen, ja käsketty yhtä hywin kuin edellinen; sillä Jumala ei tahdo olla sinulle armollinen eikä antaa syntiäs anteeksi, jollet sinäkään anna lähimmäiselles anteeksi. Eipä saata uskokaan olla oikea ja wilpittöin, jollei tee tätä hedelmää, että antaa lähimmäisellensä anteeksi ja rukoilee rikoksensa anteeksi; muutoin älköön ihmisen Jumalata lähestykö. Jollei tätä hedelmää löydy, eipä ole uskokaan, eikä ensimmäinen rippi rebellinen.

7. **Kolmas rippi** on ihan paawin käskemää, ja tehdään jalaa papille syntein luettelemisella. Tätä ei Jumala käskeny, waan paawi on omin lupinsa siihen pakoittanut ihmisiä, ja sen ohessa jakanut synnin niin monemmoisiin ja monellaisiin luokkiin, että mies se, joka ne kaiikki käsittäisi; sillä on surkiasti ahdistettu ja rääkätty ihmisten omiatuntoja. Mutta tässä asiassa päätän minä näin: ei pakoita sinua Jumala uskossa ripittämään itseäs hänelle, tahi rakkaudesta ripittämään itses lähimmäiselles, jos et nimittäin itse tahdo autuaaksi tulla eli saada hänen armoansa; ei hän myöskään waadi sinua menemään tälle atrialle ja tekemään sitä wastoin tahtoas ja haluta; waan hän tahtoo, että sen tekisit itsestäs, rakkaudesta ja halusta, sulasta sydämestä. Niin ei pakoita hän sinua tekemään salarippiäkään papille, jos ei sinun siihen ole halua ja jollet ano synnin päästä. Mutta mitä huoli tuosta paawi: hän menetteli tässä juurituin olisi tämä mailmallisen hallituksen tuomittawa, jossa ihan pakoituksilla täytyy ihmisiä waatia; eikä huolinut, tehdäänkö tätä halulla, taikka haluta, waan käski suorastaan, että joka ei tällä ajalla käy ripille, sitä ei saa haudata kirkonmaahan. Mutta Jumala ei huoli, teetkö tahi jätätkö tämän, jollei sitä halusta tehdä. Ja ellet sentähden mielelläs sitä tee, on parempi että kaiketi jätät sen tekemätä. Sillä Jumalaa ei saata kukaan muu lähestyä, kuin joka sen tekee halulla ja waapaasta mielestä; sentähden älköön kukaan sinua siihen pakoittako. Jos sitä teet käskyn wuoksi, ollakses paawille kuuliainen, niin teet kaiketi wäärin. Kuitenkin on nyt asia sillä kannalla yli koko mailman, että jokainen tulee tänne

ainoastansa käskystä. Sen wooksi kutjutaan-
kin tätä aikaa oikein piinawiikoksi, että sen
kuluessa surkasti rääkätään ja waiwataan
omiatuntoja, sieluin surmaksi ja turmioiksi,
wielä itse Kristuskin piinataan paljoa häpiäl-
lisemmästi kuin hänen rippueshaan ristin hir-
sipuussa. Sentähden nostakaamme syystä
kyllä kätemme taiwaasen päin ja kiittäkäämme
Jumalaa antamastansa meille sellaisen walon.
Sillä waikka emme tee paljon hedelmiä ja pa-
rannu, on meillä kuitenkin oikia ymmärrys.
Niin on nyt paljoa parempi jäädä pois ripiltä
ja Herran ehtoolliselta, kuin mennä sinne ha-
luta; silloin jäävät kumminkin omat tunnot
rääkkäämättä.

8. Sanomme siis nyt salaripistä, ettei
kukaan ole siihen pakotettu: mutta se on kui-
tenkin hyvä ja tarpeellinen, tästä syystä:
missä ja milloinkä saatat kuulla Jumalan sa-
naa, niin älä sitä ylenkatso, waan ota se sy-
dämmes himolla omakses. Nyt julisti Ju-
mala sanansa yli koko mailman, niin että se
jo täyttää kaikki loukot ja murhat: mihinkä
wain tulet, kuulet sinä ylehenjä Jumalan sa-
naa. Koska nyt saarnaan syntein anteeksi
saamista, saarnaan minä oikia ewankeliumia.
Sillä tähän suljetaan koko ewankeliumi: **joka
uskoo Kristukseen, sille annetaan synnit an-
teeksi.** Sentähden ei saata kristillinen saar-
namies ikään aukaista suutansa synnin pääs-
töä julistamata sanankuulioillensa! Samoin
tekee Kristuskin ewankeliumissa, sanoeshaan:
rauha olkoon teille, se on, minä julistan teille
Jumalalta rauhan ja syntein anteeksi saamisen.
Tämä omi ewankeliumia ja synnin päästöä.
Niin kuuluvat tämänkin sakramentin sanat:
**tämä on minun ruumiini, joka teidän edes-
tänne annetaan: tämä on minun wereni, joka**
teidän edestänne wuodatetaan syntein anteeksi
saamiseksi. Jos sentähden sanoisin: „minä en
tahdo ripittää itseäni, koska minulla on sana
sakramentissa“, niin tekisin samoin, kuin jos
joku sanoisi: „en tahdo liioin kuulla yhtään
saarnaa“, ei, ewankeliumi yhä taukoomata
kuulukoön ja kaifukoön kaikkein kristittyin
suussa. Sentähden otettakoon sitä ilolla hy-
wäkseen, missä ja koska se wain kuultawana

on, ja kiitettäköön Jumalaa nostetuin käsin,
että saadaan sitä ylehenjä kuulla.

9. Sentähden mennessäs salarippiin, älä
tarckaa niin paljon rippiäs, waan paljo enem-
män papin sanaa, ja tee aina tämä eroitus:
**tätä sanon minä, tätä sanoo se, joka minua
kuulee.** Älä tartu niin paljon siihen, jota
sinä teit, waan siihen mitä hän sinulle sanoo,
nimittäin, että hän Jumalan puolesta julistaa
sinulle syntein anteeksi saamisen. Tässä ei
tee se mitään eroitusta, jos hän sitte ollee
pappi ja saarnawirasja, tabi muutoin kris-
titty ihminen: sana, jonka hän puhuu, ei ole
hänen omansa, waan Jumalan sana, ja onkin
tämä niin Jumalan edessä, kuin jos Jumala
sitä itse puhui. Näin antaa hän pyhän sa-
nansa kaikkiin murkkiin; sentähden koska sitä
tapaamme joka paikassa, niin ottakaamme
kansja sitä omaksemme suurella kiitollisuudella,
alkäämmekä heittäkö sitä tuuleen.

10. Sillä ripistäkin on sinulla sama etu
kuin alttarin sakramentistakin, (nimittäin)
että sana tarkoittaa yffistänjä sinua erittäin.
Sillä saarnassa koskee se koko seurakuntaa, ja
waikka se siellä sinuakin koskee, et ole sinä
kuitenkaan siitä niin wafaa; mutta tässä ei
saata se ketään muuta koskea kuin sinua yf-
fistänjä. Mutta etkös sydämmestäs riemas-
tuisi, jos tietäisit jonkun paikan, missä Ju-
mala tahtoisi sinua puhutella? Jopa, jos sai-
simme kuulla enkelin puhuvan, totta juostai-
siin silloin, waikka aina mailman ääriin asti.
Mutta emmekö ole hulluja, surkeita ja kiittä-
mättömiä ihmisiä, jotka emme kuule mitä meille
sanotaan? Tuosja seisoo Raamattu todistuk-
sena, että Jumala puhuu meidän kauttamme,
ja että se on yhtä paljon kuin jos hän itse
puhui omalla suullaan, juurikuin koska Kris-
tus sanoo Matth. 18: 20: **kusja kaffi taikka
kolme tulee kokoon minun nimeheni, siinä
minä olen heidän keskellänjä; niin ikään Joh.
20: 23: jowille te synnit anteeksi annatte, niille
ne anteeksi annetaan.** Tässä julistaa itse Ju-
mala synnin päästön, niinkuin hän itsellin
kastaa lapsia: ja wielä sanoisit sitte, ettet tar-
witse rippiä? Sillä joskin kohta samaa kuu-
let alttarin sakramentissa, niin heittäisitkö sitte

tämän sen vuoski tuuleen, olletikin koska se, niinkuin sanottiin, koskee sinua yksistänsä.

11. Tämän lisäksi on sinulla vielä tässä toinen etu, ettäs nimittäin ripissä saatat ilmoittaa kaikki rikas ja niihin saada neuvoa. Ja jos ei mitään muuta syytä olisi, ja vaikka ei Jumala itse siellä puhuisi, en olisi minä kuitenkaan juuri tämän vuoski mielelläni sitä paitsi, että saatat täällä weljelleni purkaa sydämmeni ja kaikki walitukseni. Sillä woi suurta surfeutta, kuin omatunto on rasitettu ja ahdistuksessa, eikä tiedä mitään neuvoa, eikä lohdutusta! Sentähden onkin se jalo ja lohduttama laitos, että tässä **katki kokoon tulee**, ja toinen neuvo, auttaa ja lohduttaa toistansa, aivan weljellisesti ja rakkaasti: toinen julkaisee tautinsa, toinen parantaa hänen haamansa. Sentähden en soisi koko maailman tawaroihin waihettaa tämmöistä etua. Waikka ei sitä kuitenkaan saa pakoittamalla käskä, ettei tehtäisi siitä omaatuntoa, juuri kuin pitäisi minun ripittää itseäni ennen mentyäni ehtoolliselle, älköön sitä fittenkään ylenkatsojato: et saata ikään liiakki kuulla Jumalan sanaa, tahi niin symälle painaa sydämmees, ettet enemmän tarvitfi.

12. Sentähden sanoin jo äskettäin, että hywin eroittanet ripin ja kuullun synnin päästön toisistansa, että enite tarkkaihit itse päästön, että menisi ripille yksistänsä käskyn vuoski, tahi sentähden, että tällä ripillä tahtoifit tehdä hyvän työn ja juurikuin sen vuoski syntis annettaisiin anteekki; waan ainoastansa sen tähden, että siellä kuulet Jumalan sanaa ja saat siitä lohdutuksen. Kallista korwas ja kuule tarkkaan, kuinka Jumala puhuu ihmisten suulla ja antaa sinulle syntis anteekki; tähän tarwitaan sitte usko. Meidän rippimme on tähän asti ollut semmoinen, että kuin ihmisiä on päästetty synneistä, on samassa kanssa laskettu warsin paljo töitä heidän hartioillensa, joilla täydeksi tekifivät syntiensä welan. Kaunis synnin päästö, jolla kuitenkin heitä wasta oikein fidottiin! Synneistä oli mufa päästöllä päästäwä, sen siaan pakoittawat niistä tekemään täydeksi tekemisiä ja ajoivat niin ihmisraukkoja pois uskosta ja synnin päästöstä omiin töihinsä. Mutta näin

olisi heidän tullut opettaa: katso, tähän janaan, jonka minä sinulle nyt puhun Jumalan puolesta, täntyy sinun tarttua oikealla uskolla. Jos et saata uskoa, älkös menkö ripille, ei kuitenkaan niin ymmärtääkses, ettet saisi sinne mennä, jos uskos olisi sangen heikko; sieltä kartuta lohdutusta ja woiamaa itselles. Jos et woi uskoa, walita tuotakin weljelles, jolle tahdot ripittää itses, ja sano: minä tunnen kyllä tarwitsewani rippää ja synnin päästöä, mutta hawaitsen itseni warfin kylmäkki ja heikkouskoiseksi siihen. Sillä kenelle muulle finä walittanet rikoksia, jollet Jumalalle? Mutta kenessä muussa hänen tawannet, kuin weljesjäs? Hän saattaa sinua sanoilla wahwistaa ja auttaa. Tämä on oikein ripitetty, ja tehwös, Jumala, että koko mailma olisi näin kauwas päässyt, että jokainen tunnustaisi, ettei (hän itsestänsä) uskoa taida.

13. Olkoon tämä nyt sanottu ripistä, että sen tulee olla aivan vapaa, niin että itsestäs, kenenkään pakoittamata, menet ripille. Mutta mitä tulee ripittää? Tähän saattaa owat saarnaajamme paljon otelleet ihmisen wiidellä huomiolla, seitsemällä kuoleman synnillä, kymmenellä käskyllä j. n. e., joilla häiritfiwät omat tunteimme. Mutta näin on asia, että ensiksi tunteinet kuormas ja ne syntis, jotka enimmiten purewat ja rasittawat omaa tuntoas, ne lausu ja tunnusta weljelles. Sentähden ei tarwitse sinun kauwan onkia ja etsiä kaikkea syntejäs, ota wain omikses ne, mitkä johtuwat mielees, ja sano: „näin olen heikko ja langennut ihminen, tähän anon sinulta lohdutusta ja hyvää neuwoa.“ Sillä rippi eli synnin tunnustus olkoon lyhyt. Ja jos mitään johtuu mielees, jota unhoitit, niin älä ole tuon häirittäwä; sillä ethän finä rippias tehnyt minäkään hyvänä työnä tahi wellisuutena, waan että synnin päästössä wahwistuisit. Saatat kuitenkin tuota salaa Jumalalle tunnustaa, tahi itse sakramentissä, messusssa siitä kuulla päästön. Sentähden älä pane tuota sydämmelles, joskin ripissä unhoitit ne ja ne synnit mainittemata; owat ne kuitenkin annetut anteekki; sillä Jumala ei katso parempaa tahi huonompaa rippias, waan omaa sanaansa ja kuinka finä uskot. Ei kuu-

luffaan synnin päästö niin, kuin muutamat synnit annettaisiin anteeksi, mutta muutamia ei anteeksi; vaan se on vapaa Jumalan armoa sinulle julistama saarna. Mutta jos Jumala on sinulle armollinen, niin pois kaikki synnit! Sentähden pitäy yfistänjä päästöön, äläkä tunnustukseen; jos unhoitit jotain, tahi jos et unhoittanut, olkoon sinään: minkä werran uskot, sen werran annetaan sinulle anteeksi. Näin tulee sinun aina Jumalan sanan turmissa kerskata wastoin syntejä ja pahaa omaatuntoa.

Toinen osa, pyhästä sakramentista.

14. Kolmanneksi täytyy meidän vielä puhua itse pyhästä sakramentista. Usken fanoimme, ettei saa ketään tänne pakoittaa millään määrätyllä ajalla, vaan se olkoon omasa wapaudesjamme.

Päälliseksi puhukaamme vielä tämän sakramentin kahdesta muodosta (leiwästä ja wiinasta). Olen ennen fanonut, ettei saa tästä lähin enää meidän seurakunnassamme tarita sakramenttia wain yhdessä muodossa; joka halajaa tätä sakramenttia, se sen koulonsa saakoon. Sillä me olemme nyt kyllä kauwan sitä saarnanneet ja tyrkyttäneet, niin ettei yhtäkään enään olle, joka ei tätä woi käsittää; mutta jos ketään vielä on niin passua, tahi joka tahtoisi näin heikko olla, ettei sitä käsittäisi, se menköön matkojansa; yhtä hywä on, jos jää sieltä pois. Jos joku kuulisi niin kauwan Jumalan sanaa, ja olisi aina käsin kannettava, ja kuitenkin yhä fanoi: „en minä sitä ymmärrä:“ ei olisi se mitään hywä merkki: sillä ei ole mahdollista, että sitä niin kauwan kuulisi, että kuitenkaan walistuisi. Koska sittenkin sotiana pysyt, niin on parempi, ettei sinulle yhtään tätä sakramenttia annettane. Jollet käyitä sanaa, joka kuitenkin on selkiää, selwää ja wakaata, niin älä sakramenttiäkään nauti. Ilman sanaa ei olisi kuitenkaan sakramentti mitään. Vielä on se nyt kaikinut kautta kaiken mailman, niin että wastustajatkin sen tietävät. Mutta koska nämät ei ole heikkoja, vaan paatuneita ja piityneitä ihmisiä, ja puskevat päätä kohden sitä vastaan, waikkakin kuulewat meidän warjin selkiästi todistawan oppimme Raamatulla, etteiwät kykene mitään siihen vastaanamaan tahi vastaanamme panemaan, vaan pysyiwät romalaisessa seurakunnassaan, tahtowat meitä wäkiwallalla pakoittaa heitä seuraamaan; jentähden ei auta nyt enää heitä sääliä ja karsia, koska tahtowat kerskata meitä vastaan ja pitää sen

oikeutena, mitä opettawat ja tekwät, niin otamme siis kumpaisenkin muodon alttarin sakramentissa, juuri heille harmiksi, että pyytävät meitä siitä estää. Sentähden älköön katkottafo tässä enää näitten pahentumista. Mutta jos oltaisiin misjään paikkakunnassa, jossa ei ole ennen ewankeliumia kuultu, silloin olisi lohtuullista ja kristillistä, että ajaksi mukauttaisiin heikkoin mieliksi, niinkuin teimmein alussa, misjä asia vielä oli outona. Mutta nyt, koska näin asettauwat wastarynnäköön, ja tahtowat asiamme wäkiwalloin estää, ei auta enään armahtaminen.

15. Dufin somaa, että Jumala niin hallitsee ja säätää, että tämä sakramentti ei ole ilman wainoa; sillä hän asetti tämän kristikuntan merkki ja tunnustähdeksi, josta meitä tunnustakoon. Sillä jollei meillä sitä olisi, eipä saatettaisikaan tuntea, misjä on ja mitkä owat kristityitä, ja misjä ewankeliumi hedelmää kantaa. Mutta kuin sakramentille mennään, niin näemme kutta ewankeliumia kuulewat; sitte tarkastettakoon, tokko he kansja kristillisesti eläwät. On siis tämä nyt yksi tunnusmerkkejamme, jolla myös tunnustamme Jumalan nimen, ettemme häpee hänen sanaansa. Koska nyt paawi näkee minun menewän Herran ehtoolliselle ja ewankeliumin jälkeen ottawan sakramentin kumpaisessakin muodossa, silloin on se minulle tunnusmerkki, että pyrin ewankeliumin puolelle. Jos hän sitte ilyttyy wihaan ja pyytää minun tappaa, niin käypi kuin kristikunnan alussa, jolloin kristityt kansja tässä merkisjä tunnustiwat Jumalan. Meidän pispamme owat wastoin Kristuksen säänttä ja käskyä kieltäneet tämän nautintoa molemmisja muodoisjansa. Jos nyt tahdomme tunnustaa Kristuksen, niin menkäämme ottamaan sitä kumpaisessakin muodossa, että tietäisiwat meitä kristityiksi ja Jumalan sanan puolustajiksi. Jos he meidän sentähden tappawat, niin sitä kärsitäämme, Jumala antaa kyllä meille toisen elämän runsaannasja mitasja. Sentähden on aivan laadussaan, että meitä näin wainowat tämän tähden, muutoin, jos kunniaa jaisimme, ei totta olisi tunnustuksemme oikia. Mutta niinpä seisommekin oikialla pohjalla, koska meidän täytyy odottaa pilkkaa ja hämäistystä, mieläpä kuolemaa Herran tähden, niin kuin käwi ensimmäisjä seurakunnassa.

16. Vielä olen fanonut, siinä ei kyllä olewan, että känt Herran ehtoollisella, jollet ole waka ja perustettu puolestas, että perin pohjaisesti saatat näyttää siinä oikein tekwäs; olkaffes, koska sinua häntyitetään, warustettuna Jumalan sanalla perkelettä ja mailmaa vastaan. Sentähden ei sowi sinun sinne mennä toisen uskon nojalla: sillä sinun tulee uskoa itse puolestas, yhtä hywin kuin minunkin, niinmuodoin täntyy sinun sotia, yhtä hywin kuin minunkin. Sentähden tulee sinun ennen

kaikkia tietää ne sanat, joilla Kristus asetti tämän sakramentin, nämät nimittäin:

Sinä yönä, kuin Jeesus petettiin, otti hän leivän, kiitti, murssi ja antoi opetuslapsillensä ja sanoi: ottakaat ja syökää, tämä on minun ruumiini, joka teidän edestämme annetaan, se tehkääte minun muistokseni. Samalla muotoa otti hän myös kalkin, kiitti ja antoi opetuslapsillensä ja sanoi: ottakaat ja juokaat tästä kaikki, tämä on sen Uuden Testamentin kalkki minun weressäni, joka teidän ja monen tähden uloswuodatetaan syntein anteeksi antamiseksi; niin usein kuin te sen teette, niin tehkääte se minun muistokseni.

17. Näitä sanoja ei voi perkele eikä wastustajamme kieltää: niihin turvataamme. Ja selittänemät näitä kuinka tahtowat, kuitenkin on meillä selwä Jumalan sana, joka waikuttaa: leivän olewan Kristuksen meidän edestämme annettun ruumiin, ja kalkin hänen meidän edestämme wuodatetun werensä. Tätä käskee hän meitä tekemään hänen muistoksensa. Mutta paawi ei niin käskenyt. „Niinpä niinkin,“ sanowat, „me olemme maallikoita ja eskymme, me emme ymmärrä, emmekä taida sitä selittää.“ Siihen vastaamme: meidän tulee yhtä hywin sitä selittää kuin heidänkin, sillä meitä on yhtä hywin käsketty uskomaan Kristukseen, tunnustamaan uskoa ja pitämään kaikki Jumalan käskyt, kuin heitäkin. Sillä meillä on sama Jumala, jota hekin mielivät. Kuinka me sitte uskonemme, jollemme tiedä, ja jollemme ymmärrä hänen sanaansa? Koska siis minun käskettiin uskoa, täytyyhän minun kanssa tietää sanat, joita uskonen; sillä kuinka minä uskon ilman sanata? Vielä tulee minun siitä olla wakaa ja wahwa, ja tietää sillä puolustaa itseni ja kumota wastustajitten kaikki wäitteet sitä vastaan. Näin saatat heiltä tulkia suun kiinni ja sanoa: tuleehan minun uskoni olla yhtä hyvän kuin sinunkin, sentähden tulee minulla olla yhtä hywin sana ja sanan tieto kuin sinullakin. Niinkuin koska ewankelistista tässä sanoo: Jeesus otti kalkin, ja antoi opetuslapsillensä, näin sanoen: juokaat tästä kaikki, tämä on sen Uuden Testamentin kalkki minun weressäni, joka teidän ja monen tähden uloswuodatetaan j. n. e.

Omasta näistä sanasta kyllä selwät, eikä ole yhtäkään niin pakua, joka ei ymmärrä, mitä se tietää: „ottakaat ja juokaat tästä kaikki, tämä on Uuden Testamentin kalkki minun weressäni j. n. e.“ Sentähden sanomme: jolleiwät meitä opeta, että juoda merkitsee jotakin muuta kuin mitä koko maailmasa sillä sanalla ymmärretään, niin päätämme, että meidän kaikkein on kalkista juotawa. Jos paawat tätä vastaan, mitä tahansa: joko wanhan tavallisuuden tahti pappein-kokoukset, niin vastaamme puoleltamme: Jumala on wanhempi ja woimakkaampi kuin kaikki tyhnni.

18. Yhtä selwät owat nämäkin sanat: **se tehkääte te minun muistokseni.** Sanoppas tässä minulle, kenen on muistaminen Herraa? Onko se yksistään käsketty pappeille, eikä kaikille kristityille? Mutta mikä on hänen muistamisensa muu, kuin häntä saarnata ja tunnustaa? Jos nyt meidän kaikkein tulee muistaa Herraa, niin on meille kumpaisestakin annettava: leiwästä syödäksemme ja kalkista juodäksemme: tuotahan ei tukaan kieltänekkään. Ei sentähden auta sinun tässä pistäntä peiton alle ja sanoa: meidän ei tarvitsewan sanoja tietää. Jos ei meidän niitä tarvitse tietää, noh, mitä sitte tehnet, raukka? Tahdot kuitenkin olla sielun paimenena, ja sinun tulisi wirtas puolesta minua ohjata ja opettaa niitä ymmärtämään! Ja näin täytyy sinun joutawilla loruillas tunnustaa oma häpys, ja purra kieles, että julkeet niin häpeemätä puhua totuutta vastaan.

19. Niinpä huomaat siis, kuinka sakramentti-sanat owat käsitettäviä ja wakaina pidettäviä; sillä niistä lähtee koko sakramentin wpiima, niitä me jokainen tietäkäämme, ymmärtäkäämme, ja niissä rippukaamme uskolla, että niillä puolustaisimme itsemme ja ajaisimme wihollisen pakoon. Kuin nyt tahdot mennä sakramentille, niin kuule nämät sanat, usko koko aarteen niissä makaawan, johon wahvasti perustanet ja uskaltanet; sillä ne owat erittäin sinulle puhutut, Matth. 26: 26, 28: minun ruumiini annetaan: minun wereni wuodatetaan. Mitä warten? Tokko ainoastansa syötämässä ja juotawässä; ei, waan syntein anteeksi antamiseksi. Tämä juuri si-

nua koskee, ja kaikki muu, mitä täällä muutoin toimitetaan ja puhutaan, tarkoittaa ainoastansa syntein anteeksi antamista. Mutta jos nyt tämä kelpaa syntein anteeksi antamiseksi, niin täytyy sen keltata kuolemaakin woittamaan. Sillä missä ei syntiä ole, siellä ei ole kuolemaakaan, eikä helvettä; missä näistä on päästy, siellä on myös päästy kaikesta onnettomuudesta, ja siellä täytyy kaiken autuuden olla.

20. Tässä, niin tässä, makaa salattuna koko se suuri aarre, sitä tarffaa, ja jätä kaikki hulluudet, joilla kirkko-koulut ottelevat ja päättänsä waiwaawat, kuinka Kristuksen ruumis lienee saapuvilla, ja salannee itseänsä näin huonon muodon alla. Älä mietiskele tämmöisiä salaisuuksia, vaan ripu sanassa, ja katso, että tästä sakramentista saisit hyödytystä ja hedelmää, nimittäin: **synteis anteeksi antamisen**. Sentähden laita niin, että nämät sanat sinua koskisivat, ja se on silloin osanas, kuin tunnet, että syntis sinua puree ja peljättää, että makoat lihan, mailman ja perkeleen kiusauksissa. Milloin sytyt wihaan ja kärfimätömyyteen, milloin waiwaa sinua ahneus ja elatuksen murhe, j. n. e., niin että taukoomata tunnet paljon kiusauksia, ja wälistä vielä teetkin suuria kompastuksia, josta sielus käyppi haawoitetuksi; siitä olet sitte kurja, wiheliäinen ihminen, pelkäätkuolemaa, wapiset etkä saata olla iloissas; silloin on kyllä aika ja syy mennäkses ripille, walittamaan hätää Jumalalle ja sanomaan: „Herra, sinä asetit ja annoit ruumiis ja weres sakramentin sitä warten, että siellä saataisiin syntein anteeksi saaminen; nyt tunnen sitä tarwitsewani: lankefin raukka synteihin, sentähden pelkään ja wapisen, enkä rohkene tunnustaa sanaas, tein warfin monta, monta syntiä; sentähden tulen nyt, että minua parantaisit, lohduttaisit ja wawhistaisit, y. m.“

21. Olen sentähden sanonut, ettei tätä sakramenttia ole kenellekään annettawa, joka ei ilmoita näin olewan laittansa, nimittäin, että sanoo, mitä häneltä puuttuu, ja halajaa sanan ja tämän merkin kautta saadaksensa woimaa ja lohdutusta. Joka ei nyt sitä saata nauttia, se jääköön täältä pois, älköönkä

tehdö, niin kuin ne tekewät, jotka täällä ajalla warfin surkasti räykkääwät itsiänsä käydesään Herran ehtoollisella, eiwätkä kuitenkaan tiedä, mitä tekewät. Nyt nautittuasi tätä sakramenttia, mene ja harjoita uskoas. Sillä siihen auttaa sinua tämä sakramentti, ettäs saatat fanoa: siellä kuulin minä Jumalan ilmoitetun ja selwän sanan, että syntini owat minulle annetut anteeksi, jainkin vielä suuhuni siitä julkisen merkin; sitä saatat minä todistaa, niinkuin olenkin sitä julkisesti todistanut perkeleen ja koko mailman edessä. Koska nyt kuolema ja paha omiatunto sinua ahdistawat, niin saatat pönkätä tähän, ja kerskata wastoin perkelettä ja syntiä, sillä wawhistaa uskos, ja ilahuttaa omiantuntos Jumalaa kootaan, ja näin parantua päivästä päivään, koska muutoin pysyt hitaana ja kylmänä, ja mitä kauwemmin sieltä pysyt pois, sitä keltwottomamaksi joudut. Mutta jos tunnet itses keltwottomaksi, heikkoksi ja uskon puutteessa, niin mistä muualta sitten otat lohdutusta, jollei täältä? Jos odottanet siksi, kuin tulisit ensin puhtaaksi ja wäfewäksi, niin et tule ikään tänne, eikä ole sinulla tästä sakramentista mitään hyödytystä.

22. Tämmöinen olisi sakramentin oikia nautinto, joten ei omiatuntoja räkkättäisi, vaan lohdutettaisiin ja ilahutettaisiin. Sillä ei antanut sitä Jumala meille myrkyksi ja piinaksi, että sitä pelkäisimme, niinkuin teimme paawillisen nurjan opin johdosta, juuri kuin pitäisi meidän siinä Jumalalle uhraaman hurskauttamme, ja niin salasiwat meiltä ne sanat, jotka meille annettiin lohdutukseksi ja autuudeksi, wawhistamaan omia tunteja, ilahuttamaan ja kirwoittamaan kaikesta onnettomuudesta. Näin on tämä sakramentti käfitettävä, eikä ole muuna pidettävä, kuin sulan makian armon, lohdutuksen ja elämän sanansaattajana. Niille on tämä myrkyksi ja kuolemaksi, jotka, ikäänkuin olisivat jo ennen puhtaita ja hurskaita, menewät tänne suruttomasti, ilman heikkoutensa, synteinsä ja tarpeensa tuntoa, jonka heitä tänne ajaman pitäisi. Mutta tämä sakramentti waatii semmoisia wieraita, jotka tunnustawat rikoksensa, tuntewat, etteiwät ole hurskaita, ja tahtowat

kuitenkin mielellään hurstakiksi päästä. Niin on siis koko asia ainoastansa tässä tuntemisessa; sillä kaikki me ollaan kyllä heikkoja ja syntisiä, mutta emme kaikki kuitenkaan sitä tunnusta.

23. Olkoon tämä kylliksi sanottu itse valmistuksesta ja käytöstä, Herran ehtoolliselle mennessä, uskomme harjoitukseksi ja wanhuristamiseksi tämän sakramentin sanoilla, jossa kuulemme, että Kristuksen ruumis ja veri on meidän tähtemme annettu ja wuodatettu syntein anteeksi antamiseksi. Näillä sanoilla on kylliksi osoitettu ja selitetty tämän sakramentin koko hyödytys, hedelmä ja käyttämys, jos nimittäin sitä nautisemme omaksi tarpeeksemme. **Toinen**, edellisestä wuotawa, asia on kristillinen **rakkauts**, jota myös hyvin tarkastakaamme. Sillä me olemme myös welwoitetut osoittamaan (käytöfellämme) tämän sakramentin hyödytystä ja hedelmää, ja todistamaan sitä hyödytyksellä nautinneemme. Tähän aikaan näemme sitä nautittawan yli koko maailman niin monissa messuisja, mutta missä nähdään yhtäkään siitä tulewaa hedelmää? Mutta tämä on Herran ehtoollisen hedelmä, että me wuorostamme taas olemme toisten syötäviä ja juotawia samoin, kuin me söimme ja joimme Herran Kristuksen ruumista ja werta, ja kansja sanomme lähimmäisellemme näin: **ota, syö ja juo**; niin ettei se ole mikään pilan asia, waan täysi tosi, että antaut niin lähimmäiselles kaitin elämines, kuin Kristus näissä sanoissa kaikkinesja antausi sinulle: ikäänkuin tahtoisi sanotuksi: tässä olen minä itse, joka annettiin sinun tähtes, tämän tawaran annan minä sinulle: mikä minun on se olkoon sinunkin, jos sinulta puuttuu, silloin puuttuu minultakin; tässä saat minun wanhuruskauteni, elämäni ja autuuteni, jott'ei synti eikä kuolema, ei helwetti eikä mikään paha sinua woittaisi: niin kauwan kuin minä olen wanhuruskas ja elän, niin kauwan olet sinäkin wanhuruskana ja elävänä pysywä.

24. Tämmöisiä sanoja puhuu hän meille: niihin tarittukaamme mekin, ja puhukaamme samoin lähimmäisellemme, ei ainoastansa suulla, waan työlläkin, nimittäin näin: „katso, rakas welsjeni, minä sain (ehtoollisessa) Herrani, hän

on minun ja nyt on minulla kylliksi asti; noh, otappas siis sinäkin, waikkofeni, mitä minulla on, se olkoon kaikki sinun, ja tahdon sen sinun tähtes alttiiksi panna; waikka waidittaisiin minun vielä sinun puolestas kuolemaankin, olen siihenkin walmis.“ Tämmöinen elämän määrä annetaan meille tässä sakramentissa, että näin käyttäisimme lähimmäistämme kohtaan. Waikka emme totta ikään näin täydelliseksi pääse, että toinen antaa toisen puolesta sielunsa, ruumiinsa, tawaranja ja kunniansja; me elämme vielä lihassa, joka on niin sywältä meihin juurtunut, ettemme ikään aiwan puhtaasti saata osoittaa tätä merkkiä ja todistusta. Onpa Kristus juuri tämän puutteen tähden asettanut tämän sakramentin meille harjoitukseksi, että sinä saisimme, mitä meiltä tässä puuttuu; sillä mitä mielit muutoin tehdä, kuin et tätä löydä itsessäs? Täytyyhän sinun sitä walittaa hänelle, ja sanoa: katso, tässä puuttuu taas minulta raukalta, sinä annat minulle runsaasti ja ylönmääräisesti; mutta en saata minä puolestani samoin tehdä lähimmäiselleni: tätä walitan sinulle, ja rukoilen, antaos kuitenkin minun niin (sinussa) rikastua ja wanhuristua, että minäkin woisin samoin tehdä. Ja jos kohta mahdotointa on meidän näin täydelliseksi ehtiä, niin fittentkin huotakaamme sitä, ja waikkakin tässä puutimme, älkäämme kuitenkaan epäilkö, saati wain semmoinen halu meisjä pysyy, että sitä mielellämme tekisimme.

25. Mutta tämä ei ole nyt wäihin oja rakkautta eli itseni-uhraamista, että jaatan panna pois omat luuloni. Lähimmäiselleni jaatan minä kyllä waiwallani ja työlläni antaa ajallista tawaraa ja ruumiillista palwelusta, saatankin häntä palwella opilla ja puoltorukouksella; wieläpä, että häntä etsin ja lohdutan, ollessansa sairaana tahi murheellisena; ruokin häntä näljissään, kirwoitan häntä, ollessansa fidottuna j. n. e.; mutta tuo on korkeinta, jos jaatan kantaa lähimmäisen heikkoutta. Mutta tässä jäämme kuitenkin kaikki puutteen alaisiksi, ettemme saata sitä niin täydellisesti tehdä, kuin Kristus on tehnyt. Hän on puhdas, kirkas aurinko, jossa

ei ole yhtään pimeyttä: sitä vastoin on meidän walomme tuskin kuin sytytetty olki tämän auringon suhteen. Hän on tulinen uuni täynnänsä wakkiaa ja täydellistä rakkautta: vielä tytty hän meihin, jos edes korrenkin sytyttämme, ja vähän sinne päin luowutamme, kuin tahtoissimme panna rakkautemme palamaan ja loistamaan (lähimmäisellemme). Tämä on nyt se yhteinen puutos, jonka me kaikki näemme ja havaitsemme toisistamme. Tuosta et saa kuitenkaan päättää ja sanoa: „ei Kristus ole tässä“; waan katso, miten hän teki ewankeliumissa, jossa hän ustiasti sallii opetuslastensa efsyä ja kompastua, ja niin wiisaudellansa rakentaa ja auttaa heidän tyhmyytensä; ei hän niitä tuomitse, waan kärsii heidän heikkouttansa, ja sanoo heille Job. 13: 33: **ette woi sinne tulla, kuhun minä menen, ja Pietarille w. 7: mitä minä teen, et sinä sitä nyt tiedä.** Tämmöisessä rakkaudessa antaa hän alttiiksi wanhurskautensa, tuomionsa, waltansa, wihansa, rangaistuksensa ja oikeutensa meihin ja meidän synteihimme nähden. Hän saattaisi kyllä meitä kadottaa meidän tyhmyydestämme; ei tee kuitenkaan muuta, kuin että sanoo: „wäärin teet, et tiedä mitään“; ei hylkää kuitenkaan meitä, waan lohduttaa. Ei ole sentähden, sanon minä, se mikään vähäinen rakkauden todistus, että jaksat kärsiä lähimmäises uskon tahi rakkauden heikkoutta.

26. Waikka Kristus näin ystävällisesti menettelee opetuslastensa suhteen, ei ole sitä vastoin meille sallittu, että sentähden suostuisimme mihinkään syntiin eli heikkouteen. Sillä hän sanoo vähän jälkeen Pietarille: **mitä minä teen, et sinä sitä nyt tiedä, mutta tästedes saat sen tietää.** Tässä hän ainoastansa kärsii ja kannattaa heikkoutta. Ikäänkuin mielisi sanoa: tyhmyyttä ja heikkoa uskoa olen minä sinun tähtes kärsiwä ja armahtawa sinua, jos wain pysyt päätöksessä tahtomas vielä parantua ja aiwot siinä tästedes paremmin onnistua; ei, että tulisit laiskaksi ja suruttomaksi.

27. Me siis wälttääämme, tämän sakramentin nautittuamme, hitautta ja wettoutta, olkaamme wiriät ja ahferoitkaamme kaswaa rakkaudessa, laskea lähimmäisemme tarpeet sy-

dämmellemme, ja tarjota hänelle kättämme kaikissa kohtaawissa waiwoissa ja tarpeissa. Jollet niin tee, etpä olellaan kristitty, taikka olet heikko kristitty, joskin kohta kerstaitit saanees Herran tässä sakramentissa kaikkineen omaisuuksinensa. Mutta jos tahdot olla wakuutettu nauttinees tätä sakramenttia hyödytyksellä, enpä tiedä sinulle parempaa neuwoa, kuin että tarkkaat käytöstäs lähimmäistäs kohtaan. Ei sinun tarwitse tutkia, kuinka suurta hartautta tunsit, tahi kuinka makeilta sanat maistuivat sydämessäs. Ne owat kyllä hyviä ajatuksia, mutta kuitenkin epätaattawia ja puuttawia. Mutta siten tulet wakuutetuksi hänen woimastansa itsesäs, että katsot käytöstäs lähimmäistäs kohtaan. Jos huomaat, että sanat ja merkki eli sakramentti sinua taivuttawat ja liikuttawat lempeyteen wiholliselles, huolen pitoon lähimmäisestäs, ja auttawaisuuteen häntä kohtaan tuskinsansa ja waiwoisiansa, silloin olet oikeassa. Muutoin, jollet sitä tee, totta jäätfin aina tietämättömyytees, jos kohta sata kertaa päivässä nauttit tätä sakramenttia niin kuumassa hartauksessa, että ilokhyneleitä muodattaitit; sillä tämä ihmeellinen ja sywä hartaus ei maksa mitään Jumalan edessä, se onkin kyllä yhtä waarallinen kuin hyödyllinen. Sentähden tulee meidän ennen kaikkia olla siitä wakuutetut sydämessämme, niinkuin p. Pietari sanoo 2 Piet. 1: 10: **ahferoitkaat paremmin sitä, että te kutsumisemme ja walitsemisemme wahwistaitte.** Sana ja sakramentit owat kyllä wakaat puolestansa, sillä sitä todistaa itse Jumala ynnä kaikkein enkeleinsä ja hurskastensa kanssa, mutta sinultakin waaditaan vielä samaa todistusta. Sentähden, jos kohta kaikki enkelit ja koko mailma todistawat sinun hyödytyksellä nautinnees tätä sakramenttia, on kuitenkin heidän todistuksensa paljoa huonompi kuin sinun oma antama todistukses. Mutta siihen et ehdi, ennenkuin rupeet tarkkaamaan waelustas, mitä jaloutta siinä löydät ja mitä waiikutuksia ja hedelmiä (tämän sakramentin nautinnosta).

28. Sillä jos ei hedelmiä seuraakaan, ja tunnet pysywäs samallaisena kuin ennenkin, etkä tunne yhtään huolinas lähimmäisestäs,

filloin on syytä, jos syytäkin, että tässä teet waihetuksen, sillä ei ole tämä mikään hyvä merkki. Täytyipä Pietarinkin sitä kuulla, joka kuitenkin oli hurstkas, ja tahtoi kuolla Kristuksen puolesta ja tehdä ihmeitä. Mutta mitä tekisit sinä sitte? Jos tunnet vielä itsessäsi pahaa himoa, wihaa, kärsimättömyyttä j. m., niin on tässä hädässä taas sinulle uusi paikoitus ja ruoska Herran Kristuksen pariin, hänelle siitä walittamaan, ja näin sanomaan: „käyn kyllä Herran ehtoollisella, mutta pysyn kuitenkin hedelmätä, niinkuin ennenkin. Sain siellä suuren, sanomattoman tawaran, mutta kuitenkin jää se hyödyttömänä makaamaan minusssa! Tuota walitan, Herra, sinulle. Koska annoit ja lahjoitit minulle tämän tawaran, anna sen waihettaa minusssa hedelmääkin ja toista elämää, osoittaa itsensä ja nähyä lähimmäiselleni.“ Jos nyt rupeet waihetellen itseäs osoittamaan sinä, filloin waihetustut aina waihetustumistas, ja edistyt sinä päivästä päivään.

29. Sillä tämä elämä ei ole muuta kuin **uskon, rakkauden ja pyhän ristin elämää**. Mutta nämät kolme eivät pääse ikään täydellisyyteen, sillä meidän täällä maan päällä eläessämme, eikä ole kukaan muu niissä täydellinen kuin Kristus yksinänsä; hän on itse aurinko, meille annettu ja pantu efituakki, jota osoittelisimme. Sentähden tawataan aina meidän joukossamme muutamia heikkoja, muutamia waihoja, ja muutamia waihwempiäkin; nämät jaksawat waihan, nuot paljon kärsiä; ja näin täytyy meidän kaikkein olla Kristuksen muodon kaltaisia. Sillä tämä elämä on semmoinen waelus, jossa aina kaswetaan uskosta uskoon, rakkaudesta rakkauteen, kärsiwällisyydestä kärsiwällisyyteen, ja rististä ristiin. Tässä ei ole hurstautta, waan wanhurstauttamista, ei puhtautta, waan puhdistumista, emme ole vielä päässeet päämaaliimme; waan juoksemme vielä kaikki kiistassa (1 Korinth. 9: 24) ja tiellä, jolla toinen ennättää lyhemmän, toinen enemmän matkaa. Jumala tyytyy, jos wain löytää meidät työssä ja pyrkimisessä. Hän tulee pian — milloinka hyväksii näkee — waihetustamaan uskoamme ja rakkaustamme, ja siirtämään meidät yhdessä filmän-

räpähkessä tästä elämästä tawaaen. Mutta vielä eläessämme täällä maan päällä, kannataakamme aina kärsiwällisyydessä toinen toistamme, juurikuin Kristus meitä kannatti; sillä eihän yksikään meistä ole kaikissa täydellinen.

30. Tätä ei ole Kristus meille kuwanut ainoastansa omalla esimerkillänsä ja sanalla, waan tämänkin sakramentin näkymäisessä muodossa: leiwässä ja wiinassa. Me päätämme leiwän ja wiinan alla olewan Kristuksen totisen ruumiin ja weren, niinkuin onkin. Siinä siis toista näemme, toista uskomme, jota on kuma kristillisestä **uskosta**. Sillä sanaa kuullessamme ja sakramenttia nauttiesamme, on meillä tosiaan sangen halpa sana ja laitos ulkomuotoisesti, mutta siinä kuitenkin käsitämme elämän ja kaiken hyvän, vielä itse Jumalankin. Niinpä on **rakkaus**kin meille kuwattu näissä merkeissä ja muodoissa. **Gusikki, leiwässä**. Sillä kuin jyvät makaawat yhdessä koossa, jauhamattomina, filloin on jokainen heistä vielä itsekfensä oma ruumiinsa, eikä hämmenny toisihinsa, mutta myllyssä jauhettuina wasta tulewat kaikki yhdeksi ruumiiksi. **Sitte ilmaantuu sama wiinassakin**. Jollei wiina-marjoja puserreta, pitävät jokainen heistä oman muotonsa, mutta puserrettuina wiruwat kaikki yhteen ja käywät juomaksi. Niin ettet enää saata sanoa, se ja se jauho-tomu oli siinä jywässä, tahi se piwara siinä marjassa, sillä ne owat aiwan tunkeutuneet toisihinsa, ja näin on tullut heistä yksi leipä ja yksi wiina.

31. Näin selitti tämän p. Paawalikin 1 Kor. 10: 17: se on yksi leipä, niin mekin monta olemme yksi ruumis, sillä me kaikki olemme yhteen leipään osallisia. Me syömme Herran, uskossa sanaa, jonka jielu otakuu ja nautitsee. Niin syöpi lähimmäisenikin minun jälleensä; minä annan tawarani, ruumiini ja henkeni, ja kaikki mitä minulla on, ja annan hänen niitä nauttia ja wihjellä kaikissa tarpeissansa. Samoin tarwitsen minäkin sitten lähimmäistäni, olen kanssa köyhä ja wiheliäinen raukka, ja olen wuoroisjani hänen autettawansa ja palweltawansa. Näin kääremme toinen toisehemme niin että toinen auttaa

toistanja, samoin kuin Kristuskin meitä auttoi; joka on hengellinen toisensa syöminen ja juominen.

32. Olkoon tämä nyt puhuttu lisäpalaksi Herran ehtoollisesta, että me, sen nautittuamme, tarkastaisimme keskinäistä rakkautta, saadaksimme siitä wakuutusta, sakramentin hyödyttävästä nautinnosta, ja saattaaksimme myös samaa muillinkin todistaa, ettemme sinne juokseisi aina samallaisina. Sentähden luopukaamme (niinkuin sanoin) omasta hartaudestamme ja ajatustistamme, katselemaan käytöstämme lähimmäistämme kohtaan, ja siinä peilailkaamme, jopa niin tynni, että siitä tulisi täysi tosi. Sentähden waikuttakoon tämä sakramentti niin meissä, että muuttaisi ja tekisi meistä toisia ihmisiä, sillä Jumalan sanat ja työt eivät mieli olla joutilaita, waan toimittaa suuria asioita: kirvoittaa ja wapauttaa meidän synnistä, kuolemasta, perfeleestä ja kaikesta pelwosta, kuitenkin niin, että jällejä palvelisimme kaikkein halwintakin ihmistä maan päällä, emmekä yhtään siitä rasiintuisi, waan iloitsisimme jonkunkin tawattuamme, joka apuamme tarmitsee, ja sitä wastoin surisimme sitä, että meillä on niin paljo hywää, jota emme kuitenkaan taida muitten palvelukseksi käyttää.

33. Missä nyt sakramentti ei tämmöistä

waikuta, siinä waron sen wahingoittawan. Mä kuitenkin, waikka ei se ole niin aivan waikuttawainen, sentähden täältä karkeitä pois wajawaisia ja heikkoja, waan ainoastansa welktoja ja rönkkeitä, jotka luulewat siinä kyllä olewan, että tänne juoksewat ottamaan sakramenttia. Sinun tulee toiseksi muuttua ja tätä muutostas osoittaa elämällä, silloin saatat siitä tunnustella Jumalan asumista itsessä, ja niin wakauntua ja wahwistua uskossas. Sillä saatathan toki tuntea, oletko yhtään tullut entistäs iloisemmaksi ja rohkeemmaksi. Ennen, kuultuamme puhuttawankin kuolemasta ja muisteltuamme kauheita syntejämme, oli koko mailma meistä käydä liian ahtaaksi; jos emme nyt enää semmoista tunne, ei ole tämä omasta voimastamme: sillä ennen emme päässeet tähän wakuutukseen, waikkakin enemmän siitä ahferoitsimme, ja pysyimme tähän auttaa itsemme omilla töillämme. Saatat kanssa tuntea, oletko leppiä wahingoittajalles, ja armahdatko sairasta lähimmäistäs. Sentähden saatat omasta elämästäs tunnustella Herran ehtoollisen hyödytystä itsessä. Jos et semmoista tunne, niin walita Jumalalle tätä tarwettas ja puutostas; joten meidän kaikkein tehdä tulee koko elinkautemme, sillä, niinkuin sanoimme, ei ole yhtäkään täydellistä. Olkoon tämä täksi tarraksi kyllä tästä asiasta. (Amen).

N:o 29. Pitkänä Perjantaina.

(Ewank. Luukk. 23: 32—43).

Yube

Kristuksen pyhän kärsimisen tutkinnosta Pitkänä Perjantaina,
kirjoitettu vuonna 1521.

1.

Kuusi tutkivat moniaat Kristuksen kärsimistä niin, että wihastuivat Judalaisiin, weijaamat ja haukkumat Judasparkaa, luullen sillä kylliksi tehneensä; juurikin heidän tapaus on walittaa muista ihmisistä, ja ki-

rota ja parjata wastustajoitansa. Tämmöistä totta et kutsune Kristuksen kärsimisen, waan Judaksen ja Judalaisten pahuuden tutkimiseksi.

2. Toiseksi owat moniaat puhuneet siitä monenkaltaisesta hyödystä ja hedelmästä, joka syntyi Kristuksen kärsimisen tutkinnosta

Tämän vuoksi kulkee muuan **Albertolle** omistettu lause yhteisenä huhuna, että muka olisi parempi kerran, vaikka lentämälläkin, ajatella Kristuksen kärsimistä, kuin koko vuoden paastota ja joka päivä rukouilla läpi yhden Psaltrin, y. m. Tätä he sokiasti noudattavat ja tällä juuri tyhjäksi tekewät Kristuksen kärsimisen oikian hedelmän; sillä he etsivät tässä omaansa, sentähden puuhailevat kuvilla ja kirjaisilla, kirjauksilla ja risteillä; vieläpä joutuvat muutamat niin pois suunnalta, että luulevat tällä marjelewan itsensä wedeltä, raudalta, tulelta ja kaikellaiselta wahingolta. Ja näin on muka Kristuksen kärsiminen, vastoin laatuansa ja luontoansa, heissä vaikuttawa vapautta kärsimisestä!

3. **Kolmanneksi** sääliwät he Kristusta, surkuttelewat ja itkewät häntä wiattomaksi ihmiseksi, waimoin tavalla, jotka seurasivat Kristusta Jerusalmista ja saivat häneltä nuhteita (ja neuwon) itkemään itsiänsä ja lapsiansa. Samallaisia ovat ne, jotka awaralta puhua laweroiwat Kristuksen kärsimisestä ja hyvästi-jätöstä Bethaniassa, ja neitsy Marian kiwusta; eiwätkä pidemmälle pääse. Siitä tulee, että tämä kärsimisen selitys wetää niin pitkälle, tiefi Jumala, lieneekö enemmän mieltitty mukuttamaan, wai herättämään (kauhaa).

4. **Neljänneksi**. Ne oikein tutkiwat Kristuksen kärsimistä, jotka sitä niin katsovat, että sydämmellisesti siitä peljästyvät ja heidän omatuntonsa ikäänkuin waipuu epäilykseen. Tämä peljästyminen tulkoon siitä, että tarkkaat sitä Jumalan ankaraa wihaa ja muuttumattointa kiwautta syntiä ja syntisiä vastaan, ettei edes omaa, ainoaa, kaikkein rakkahinta Poikaansakaan tahtonut päästää synnin welaasta, ellei tehnyt tämmöistä kowaa maksua, niinkuin hän Esaiain 53: 8 sanoo: hän rangaistiin minun kanssani pahain tekein tähden. Miten sitte syntisen käynee, kuin tämä rakkahin lapsi näin rangaistiin? Lienee tuo sanomaton ja kärsittämätöin kiwkaus, jota näin suuri, mittamaton persona käypi kolden, ja sentähden kärsii ja kuolee; ja oikein sywälle tutkieskas Jumalan Pojan, Isän ijankaikkisen Wiisauden itse kärsiwän, totta tästä peljästyneet, ja jota enemmän sitä sywemmin.

5. **Viidenneksi**, että sywästi ajattelet itsekjes, että ensinkään epäile olewas se, joka näin Kristusta rääkkää: sillä sinun syntis totta sen tekivät. Näin löi ja peljätti p. Pietari, ikäänkuin ukkoisen jyrinä Judalaisia, Ap. Tek. 2: 36, 37 sanoen heille kaikille yhteisesti: **te hänen ristiin naulitsitte; niin että kolme tuhatta sinä päivänä pelästyi ja sanoi hädesään apostoleille: miehet, rakkaat weljet, mitä on meidän nyt tehtävänä?** Sentähden, nähdesiäs naulain tunkewan Kristuksen kätten läpi, usko warmaan niitten olewan sinun töitäs. Nähdesiäs hänen orjantappurakruununsa, usko sen olewan sinun pahat ajatuses y. m.

6. **Kuudenneksi**. Katso nyt, missä yksi orjantappura pistää Kristusta, siinä pitäisi enemmän kuin sata tuhatta orjantappuraa pistämän sinua, jopa, niitten pitäisi ijankaikkisesti samoin, vieläpä pahemmin sinua pistämän. Missä yksi naula tunkee Kristuksen kätten ja jalkain läpi, siinä pitäisi sinun ijankaikkisesti kärsiä samoja ja pahempiakin nauvoja; niinkuin totisesti niitten käypikin, jotka antawat Kristuksen kärsimisen mennä hukkaan itsesiänsä. Sillä tämä wihan-peili, Kristus, ei totta walhettele eikä leikkiä laste, (waan) mitä hän osoittaa, se on ylönpaltisesti toden totta.

7. **Seitsemänneksi**. Semmoisen peljästyksen otti p. **Veruhardus** siitä, että sanoi: „minä luulin olemani turwattuna, enkä tien- „nyt mitään siitä ijankaikkisesta tuomiosta, „mikä taiwaassa oli julistettu minusta, siksi „kuin näin Jumalan ainoan Pojan armahtaneen minua, astuneen siahani ja antauneen „puolestani tämän tuomion alaiseksi. Woi „nyt, ei käy minun enää leikitellä ja olla „rutoinna, koska tämmöinen toden tosi siitä seuraa!“ Senpätähden sanoo Kristus waimoille, Luukk. 23: 28: **älkäät minua itkewä, waan itkekää itsiänne ja lapsiänne; ja tuopi w. 31 syyski: sillä jos he nämät tekewät tuoreessa puussa, mitä sitte kiwassa tapah- tun?** Ikäänkuin sanoisi: oppikaat minun piinastani teidän omat ansionne, ja miten teidän käwisi. Sillä tässä käy toteen, että **penikkaa lyöddään suuren koiran pelwoksi**. Niin sanoi profetakin: „kaikki sukukunnat maan päällä

malittawat itsiänsä hänen tähtensä" (Zak. 12: 10. Ilm. kirj. 1: 7). Ei hän sano: he malittawat häntä; waan: „itsiänsä hänen tähtensä.“ Niin peljästyiwät nekin (Judalaiset), Ap. Tek. 2: 37, että sanoivat apostoleille: miehet, rakkaat weljet, mitä on meidän tehtävänä? Samoin seisaa seurakuntammekin: Ken muistella, kausi' katsella, Mäit' ilman itkut' taitaa; Sill' Jumalan Pojan näin Syntimm' sairaks' saattaa. (S. W. R. N:o 150: w. 4).

8. **Kahdeksannekksi.** Tässä warfin hyvin harjoittakaamme itsiämme; sillä Kristuksen kärsimisen hyödytys on juuri aiwan siihen pantu, että ihminen tulisi itsensä tuntemiseen ja peljästyisi itseänsä ja mufertuisi. Sillä jollei ihminen tähän pääse, ei hyödytäkään häntä Kristuksen kärsiminen oikein. Sillä Kristuksen kärsimisen omituinen, luonnollinen vaikutus on, että tekee ihmisen hänen kaltaisekseen; niin että samoin kuin Kristus ruumiin ja sielun puolesta meidän synneisämme surkiasti rääkätään, samoin olemme mekin hänen tavaltaan synneistämme rääkättäviä omassa tunnossamme. Tässä ei kysytä pitkiä puheita synnistä, waan sywää mietintää ja synnin suurena pitämistä. Esimerkiksi: jos pahantekijä tuomittaisiin sentähden, että tappoi jonkun ruhtinaan tahi kuninkaan lapsen, ja sinä olisit surutoinna, laulaisit ja soittaisit, ikään kuin olisit aiwan syntyin, sitki kuin sinua hirvuisesti hätyytettäisiin ja sinä todistettaisiin ylllyttäneen pahantekijää tähän työhön; katso, silloin käwisi sinusta mailma liian ahtaaksi, warfinkin jos omatuntos samassa huutaisi sinua vastaan. Kuinka paljoa ahtaammalle sinä joutunet, tutkiessas Kristuksen kärsimistä. Sillä pahantekijät Judalaiset, waikka Jumala on heitä tuominnut ja ajanut maanpakolaisuuteen, owat kuitenkin olleet sinun syntis palvelioina, ja sinä olet totisesti se, joka, niin kuin sanottiin, synneilläs tapoit ja ristiinnaulitit Jumalan Pojan.

9. **Yhdeksännekksi,** Joka itsensä tuntee niin kowaksi ja kuiwaksi, ettei Kristuksen kärsiminen häntä tällä tavalla säikäytä ja saata itsensä tuntoon, se syystä peljätköön itseänsä. Sillä ei se muuksi muutu: sinun on tuleminen Kris-

tuksen kuwan ja kärsimisen kaltaiseksi, joko tässä elämässä taikka helwetissä. Minäkin olet sinä kuolinwuoteellas joutuma pelkoihin ja wapisewa, tärisewa ja tuntewa kaiken, minkä Kristus ristin puusfa kärsi. Nythän on kauhia tätä odottaa kuolinwuoteella; sentähden rukoile Jumalaa, että hän sulaisi sydämmes ja herättäisi sinua itse hyväkses muistelemaan Kristuksen kärsimistä. Sillä ei ole mahdollista, että me itse saatamme perin pohjin tutkia Kristuksen kärsimistä, jollei itse Jumalalta paina sydämmeemme. Eikä olekkaan tämä tutkinto eikä mikään muu oppi sentähden sinulle annettu, että itsestäs rohkiasti ryhtyisit sitä harjoittamaan; waan että ennen etsisit ja anoisit Jumalan armoa, woimaan hänen armollansa etkä itsestäs tätä aikoihin saamaan. Sillä tämä on ollut syynä, etteivät edellä mainitut oikein opeta Kristuksen kärsimistä, sillä ei he siihen awuksensa huuda Jumalaa, waan omasta woimastaan miettiwät tähän omia keinojansa ja käyttäwät tätä aiwan inhimillisesti ja ilman hyödytystä.

10. **Kymmenennekksi.** Joka näin päiwän, tiiman, jopa neljänneksenkin tiimaa tutkii Kristuksen kärsimistä, hänestä me suoraan sanomme, että hän paremmin tässä tekee, kuin jos koko vuoden paastoo, joka päivä rukoilee yhden psaltarin, tahi sata kertaa lukee Kristuksen kärsimisen historian. Sillä tällainen tutkinto muuttaa todella ja aiwan likisesti ihmisen, juurikuin kastekin vastuudesta synnyttää. Tässä tekee Kristuksen kärsiminen oikean, luonnollisen, jalon vaikutuksensa, surmaa wanhan Adamin, poistaa kaiken himon, ilon ja luottamuksen luontokappaleihin, samoin kuin Kristus oli kaikkein, wieläpä Jumalankin ylenantama.

11. **Yhdenneksitoista.** Koska ei tällainen vaikutus ole omassa wakkasamme, niin tapahtuu, että wälistä sitä anomme, emmekä kuitenkaan kohta sitä saa; älkäämme kuitenkaan epäilkö, älkäämme herjetkö anomasta. Toisinaan tulee tämä silloin kuin emme siitä rukoilekkaan, miten Jumala sen silloin parhaaksi tietää ja tahtoo, sillä se on luonnostaan wapaata ja sitomatointa: silloin käppi ihminen murheelliseksi omassa tunnossaan, eikä kelpaa

itsellensä missään elämässään, ja lienee kyllä niinkin, ettei hän ollenkaan tiedä Kristuksen kärsimisen tämmöistä hänessä vaikuttavan, jot'ei hän ehkä ajattele, juurikuin toiset kyllä tutkivat Kristuksen kärsimistä, mutta eivät kuitenkaan pääse itsensä tuntoon. Näissä on Kristuksen kärsiminen salainen ja totinen, heissä varjollinen, petollinen. Ja tällä tavalla kääntää Jumala usein asian niin, että ne ei tutki Kristuksen kärsimistä, jotka sitä tutkivat.

Toinen osa.

Kohdutus, joka tulee Kristuksen kärsimisestä.

12. **Kahdenneksitoista.** Tähän saakka olemme olleet piina-vilkoissa ja oikein viettäneet Pitkää-perjantaita: nyt tullaan Vääfiaispäivään ja Kristuksen ylösnousemiseen. Koska ihminen näin huomaitsee syntinsä ja kaikesti peljästyä itsessään, silloin varokoon, ettei synnit sikseen jäisi omaan tuntoon, josta warmaan seuraisi sula epäily; waan samoin kuin synnin tunto on muotanut Kristuksesta, samoin heitetään ne nyt taas hänen päälensä ja omatunto kirvoitettakoon.

13. **Varo sentähden** niin tekemästä, kuin nuot nurjat ihmiset, jotka synneillänsä purevat ja kalwaavat itsiään sydämmisjansä, ja pyytävät hyvillä töillä ja sowingolla sinne ja tänne juosta, elikkä kilvoitella itsiänsä niistä irti aneella, päästäksensä synnistä; joka on mahdotointa, ja on tämmöinen wäärä uskalus sowingoihin ja pyhiin matkustuksiin jo, paha kyllä, jangen lawialle lewennyt.

14. **Kolmanneksitoista.** Mutta silloin heität sinä syntis pois päältäs Kristuksen päälle, kuin kiintiästi uskot hänen haawansa ja kärsimisensä omiksi synneikses, niin että hän niitä kantaa ja niistä maksaa, juurikuin Ejaia 53: 6 sanoo: *Serra heitti kaikki meidän wäärpytemme hänen päälensä, ja p. Pietari 1 Epist. 2: 24: hän uhraji meidän syntimme omassa ruumiisjansa ristipuussa; p. Paawali 2 Kor. 5: 21: hän on sen, joka ei mitään synnistä tiennyt, meidän edestämme synniksi tehnyt, että me hänessä Jumalan wanhurskaudeksi tulijimme.*

15. Tähän ja tällaisiin lauseihin turwaa koko painollas, sitä enemmän mitä kowemmasti omatuntos sinua räökkää. Sillä jollet tätä tee, waan luulet katumukfellowas ja omalla sowingollas rauhoittawan itses, et pääse sinä totta ikään rauhaan, ja sinun täytyy lopukki kuitenkin epäillä. Sillä meidän syntimme, jos me niillä ottelemme omassa tunnosjammes ja jätämme ne meissä pyymään, katfellen niitä sädämmesjämme, silloin owat ne meille liian wäfewiä ja elävät ijanfaikefisesti. Mutta kuin näemme niitten makaawan Kristuksen päällä, ja hänen ne woittaneen ylösnousemisjellansa, ja me uskomme tämän urhoollisefesti, silloin ne totta kuolewat ja raukeewat; sillä Kristuksen päälle ne eiwät saattaneet jäädä, ne owat nieltynä hänen ylösnousemisjellansa, etkä sinä enää näe mitään haawoja etkä kipuja hänessä, se on, mitään merkkiäkään syntiin. Sentähden sanoo p. Paawali Rom. 4: 25: *Kristus on meidän synteimme tähden annettu ulos, ja meidän wanhurskauttamisemme tähden herätetty kuolleista; se on: kärsimisessään ilmoittaa hän meille syntimme ja tappaa ne niinnuodoin; mutta ylösnousemisjellansa wanhurskauttaa ja kirwoittaa hän meidän kaikista synneistä, jos wain sen uskomme.*

16. **Keljänneksitoista.** Jollet woi tätä uskoa, niin ruoile siitä Jumalaa, kuten edellä janoimme. Sillä tämä asia onkin ykkisjansä Jumalan kädessä, eikä anneta aina jamalla tavalla, waan wälistä julkisefesti, wälistä salisefesti, niinkuin (§ 11) kärsimisen kohdassa janoittiin. Mutta tähän jaatat sinä kehoittaa itseäs ensiksi niin, ettet enää katso Kristuksen kärsimistä; sillä se on jo sinussa tehnyt tehtämänsä ja sinun peljättänyt; waan tunget läpi tarkkaamaan hänen ystävällistä sydäntänsä, kuinka täynnä se on rakkautta sinua kohtaan, joka hänen pakoittaa niin raskaasti kantamaan sinun omaatuntoas ja syntejäs. Tällä tavalla muuttuu sydämmes rakaaksi häntä kohtaan ja uskon turwallisuus wawhistuu.

17. Sitten astu wielä Kristuksen sydämen kautta Jumalan sydämeen, ja huomaa, kuinka ei Kristus olisi saattanut sinulle osoittaa tätä rakkautta, jollei Jumala sitä tahto-

nut ijankaikkisessa rakkaudessaan, jolle Kristus on kuuliainen rakkaudellansa sinua kohtaan. Silloin huomaat Jumalan hyvän Ihänsydämen, ja joudut, niinkuin Kristus sanoo, näin wedetyksi Kristuksen kautta Ihän tykö; silloin ymmärrät finä Kristuksen sanat Joh. 3: 16: niin on Jumala maailmaa rakastanut, että hän antoi ainwan Poikansa, y. m. Tämä on sitten oikein Jumalaa tuta, kuin et häntä kätitä hänen voimassaan että wiisauudessaan, jotka peljättäviä ovat, waan hänen hywydesfään ja rakkaudessaan; silloin vasta woipi usko ja luottamus kestää ja ihminen on totisesti näin wastuudesta syntynyt Jumalassa.

18. Wiidenmekjitoista. Koska sydämmes on näin Kristuksessa wahwistunut, ja finä nyt olet synnille juuttunut rakkaudesta että rangastuksen pelwosta; niin olkoon myös Kristuksen kärsiminen tästä lähin koko elämäs esimerkkinä, ja tutki sitä nyt aiwan toisella tavalla: sillä tähän saakka olemme sitä tutkinneet, kuin olisi se meissä waikuttawa sakramentti ja me itse sen waikutusten alaisia; nyt tutkimme sitä niin, että me itsekin waikutamme, nimittäin näin:

19. Koska joku paha päivä tahi tauti sinua rasittaa, niin ajattele, kuinka wähää tämä on Kristuksen orjantappurakruunun ja naulain rinnalla. Koska sinun täytyy tehdä tahi jättää jotakin, joka on mieltäs vastaan, niin ajattele, kuinka Kristus oli fidottu ja wietiin paikasta paikkaan wangittuna. Jos ylpeys sinua kiusaa, niin huomaa, kuinka Herras on syljetty ja plenkatsottu roswoin keskellä. Jos sinussa syttyy haureus ja himo, niin muista, kuinka kauhiasti Kristuksen pyhä ruumis on suomittu, läpi läwistetty ja piesty. Jos sinua wiha ja kateus tahi kostonpyyntö kiusaa, niin muista, kuinka Kristus monilla kynnelillä ja huudolla on rukoillut sinun ja

kaikkein wihollistensa puolesta, kussa hän kuitenkin olisi suuremmalla oikeudella saattanut kostaa. Jos waiwa tahi muu ruumiillinen tahi hengellinen kurjuus murehuttaa sinua, niin rohkaise sydäntäs ja sano: woi miksenkä sitte minäkään kärsiji wähäistä waiwaa, koska minun Herrani yrittitarhassa ahdistuksesta ja murheesta hikoilee werta! Laiska, häpeemätöin palweliahan tuo olisi, joka tahtoisi wirua wuoteella, koska hänen Herransa täytyy kuwoitella kuoleman hädäsä!

20. Katso, näin saatat finä Kristuksen kanssa löytää woimaa ja wirwoitusta wastoin kaikkia syntejä ja pabeita. Ja tämä on Kristuksen kärsimisen oikea tutkinto, nämät hänen kärsimijensä oikeat hedelmät. Ja joka tässä näin harjoittaa itseänsä, se tekee paremmin, kuin jos kuulisi kaikki ahtisaarnat, taikka lukisi kaikki mesjut. Niitä nimitetäänkin oikeiksi kristityiksi, jotka näin sowingat Kristuksen elämän ja nimen omaan elämäänsä p. Paawalin lauseen mukaan Gal. 5: 24: jotka Kristuksen omat ovat, ne ovat ristiinnaulinneet lihansa himoin ja haluin kanssa.

21. Sillä Kristuksen kärsiminen ei ole pidettävä puheessa ja warjo-menossa, waan elämäsä ja totuudessa. Näin kehoittaa p. Paawali meitä Hebr. 12: 3: muistakaat häntä, joka on syntisiltä kärsinyt senkaltaisen wasta-hakoiisuuden itseänsä vastaan, ettette wäsyiji mielessänne ja lakkaiji; ja p. Pietari 1 Epist. 4: 1: että siis Kristus lihassa meidän edestämme on kärsinyt, niin tekin warustakaat itseänne sillä mielellä. Mutta tämmöinen tutkinto on harjoituksesta jäänyt ja harwentunut, jota kuitenkin p. Paawalin ja Pietarin epistolat ovat täynnä. Me olemme muuttaneet elämän warjoksi ja muistelemme Kristuksen kärsimistä ainoastansa kuwattuna kirjaisiin ja seiniin. (Amen).

N:o 30. Pääsiäis-Päivänä.

Ewanf. Mark. 16: 1—8.

Koska Sabbatti oli kulunut, osti Maria Magdalena ja Maria Jakobin äiti ja Salome hyvänhajuisia voiteita, tullaksensa voitelemaan häntä j. n. e.

1.

Silmäilkäämme ensiksi vähän historian tekstiä, sitte puhukaamme Kristuksen ylösnousemisen hyödytyksestä, ja kuinka siihen rakentaisimme. Näin sanoo teksti: **koska sabbatti kulunut oli.** Tästä tietetään, että Markus puhuu Hebrean mukaan sabbatista; sillä Judalaiset lukivat päivän illasta ruveten aina toisen päivän iltaan asti, niinkuin ensimmäisessä Mooseksen Raamatussa kirjoitetaan 1, 5: ja tuli ehtoosta ja nimmusta ensimmäinen päivä, toinen, kolmas, ja niin edespäin. Näinmuodoin alkoi ensimmäinen ja suurin sabbatti finä iltana, jolloin Kristus ristiinnaulittiin, nimittäin perjantai-iltana päivän laskiessa. Me luemme juuri vastahakaan. Mutta juurikin eilispäivänä oli suuri sabbatti, jolloin Kristus makasi haudassa; sen jälkeen oli Judalaisilla seitsemän kokonaista päivää, joita heidän piti juhlistisesti viettämän, ja joita kaikki he nimittivät sabbateiksi, alkaen näitten laskun lähimmäisestä päivästä jälkeen suuren sabbatin, ja tätä kutsuttiin ensimmäiseksi sabbatiksi, toisen juhlapäivän tämän jälkeen kutsuivat he toiseksi sabbatiksi, ja niin edespäin. Ja koko tämän viikkokauden eivät he syöneet muuta kuin öyläteitä ja rievää (hap-pamatointa) leipää, jonkatähden ewankelistatkin kutsuvat näitä päiviä **mafian leivän päiviksi.** Tästä saattamme siis päättää Kristuksen nousseen ylös ennen auringon koittoa, ennenkuin enkeli astui alas maanjäristyksessä, mutta sitte vasta tuli enkeli ainoastansa aukaisemaan tyhjää hautaa j. n. e., niinkuin ewankelistat tämän selvästi kuvaavat.

2. Siis kysytään tässä: kuinka sanomme Kristuksen nousseen ylös kolmantena päivänä, kussa hän kuitenkin vain yhden päivän ja kaksi yötä makasi haudassa? Eikö tämä Ju-

dalaisten laskun jälkeen tee ainoastaan puoli-toista päivää, kuinka saimme sitte tämän uskoisamme kolmeksi päiväksi? Siihen vastaamme näin: tähän laskuun suljetaan, ynnä Kristuksen kuoleman kanssa erikseen otettuina, kaikki kolme päivää. Sillä hän kuoli perjantaina kahden aikoina, niin että hän kyllä makasi haudassansa kaksi tuntia (tiimaa) ensimmäistä päivää; sitte makasi hän koko toisen päivän ja tämä oli oikia sabbatti; kolmantena päivänä, eli niinkuin tänäpäinä, nousi hän ylös ja weti siis tämänkin päivän laskuun. Miin sanomme mekin: „se tapahtui Pääsiäispäivänä“; vaikka kohta illalla tapahtuu, että vain päivän laskuun tulee; tässä ymmärryksessä sanovat siis p. Paawali ja ewankelistat: **hänen nousseen ylös kolmantena päivänä.**

3. Näin kauvan, eikä kauvemmin, piti Kristuksen maata haudassa, että arwattaisiin hänen ruumiinsa vielä pysyneen luonnollisessa tuoreudessaan, eikä jo aloittaneen mädätä; ja hänen täytyi pikoihin ilmestyä haudasta, ettei kukaan luulisi hänen vielä ehkä tulewan kalmalta; sillä kauvemmin ei voi ruumis säilyä, kolmessa päivässä se pian mätännee; sentähden täytyi Kristuksen ylösnousta kolmantena päivänä, ennenkuin hän rupefi mätänemään.

4. Tästä merkittäkään vielä erittäin waimoin suuri huoli ja rakkauts Herraa kohtaan, että he näin ajattelemata, warhain aamulla, yksinänsä menewät haudalle, eivätkä muistele sitä juurta kiveä, joka oli wyörytetty haudan owelle, että kuitenkin niin paljon olisivat ajatelleet ja ottaneet jonkun miehen mukaansa. Mutta he tekewät tässä niinkuin pelkäämään ja hätäntyneitten ihmisten tapa on; sentähden menewät he matkoihinsa, eivätkä ajattele kaikkein tarpeellisimpiakaan, jopa, ei he edes

muista haarniskoituja warioita haudan owella, ei Pilatuksen eikä Judalaisten wihaa, waan lähtewät ainoasti rohkiasti matkoihin. Mikä pakotti waimoraukkoja siihen, että näin alttiiksi panivat ruumiin ja hengen? Mikä muu, kuin heidän suostionsa ja rakkautensa Herraa kohtaan, joka oli silloin niin sywälle painunut heidän sydämeensä, että olisimat alttiiksi antaneet waikea tuhannen kaulaa hänen tähtensä. Tämöinen woina ei ollut heillä itsestänsä, waan tässä juuri hawaitaan kohta Kristuksen ylösnousemisen woina, (sillä) Kristuksen henki tekee tässä nämät, (muutoin luonnostansa pelkurilliset), wainot niin uljaitfi ja rohkeiksi, että rohkenimat femmoista uskaltaa, jota kyllä mieskin hännästy.

5. Onkin meillä näissä waimoisfa kauris esimerkki hengellisestä sydämeestä, joka femmoisia mahdottomuuksia yrittää, joista koko mailma epäilisi; kuitenkin pysyy tämmöinen sydän wahwana ja ajaa asiansa, eikä pidä tätä mahdottomana. Olkoon tämä nyt sanottu historiasta; wielä katselkaamme mitä hyödytystä ja apua Kristuksen ylösnouseminen on meille saattanut.

Kristuksen ylösnousemisen hedelmästä ja hyödyistä.

6. Näin sanoo p. Paawali Romalaisille 4: 25: Kristus on meidän synteimme tähden annettu ja meidän wanhurskauttamisemme tähden herätetty ylös. Tämä mies on oikia mestari meille kuwaamaan Kristusta: hän puhuu oikein, miksi ja mitä warten Kristus kärsi, ja kuinka meidän tulee tämän suhteen käyttää itseemme, nimittäin, että hän kuoli meidän synteimme tähden. Tämä on oikein selittää Kristuksen kärsimistä, että sitä saatat hyväkses käyttää. Mutta niinkuin nyt ei ole kyllä, minun wain tietää ja uskoa Herran Kristuksen kuolleeksi, niin ei ole liioin tässä kyllä tietää ja uskoa, kuinka Kristus nousi ylös kirkastetulla ruumiilla, ja istuu ilossa ja riemussa, ilman nyt enään kuolewaisena olemata; sillä tämä ei paranna minua yhtään, taikka aiwan wähdän. Mutta siinä on pää-

woina, että kaikki, minkä Jumalu tekee Kristuksessa, tapahtuu meidän hyväksemme, jopa, on meille lahjoitettu ja annettu; niin että hänen ylösnousemisen sa waiuttaa sen minussa, että minäkin nousen ylös ja wirtoon elämäksi hänen kansansa; sepä wasta joltakin maistuu! Tätä sinä sydämees sywyytä, äläkä sitä kuule wain ruumiillisiin korwin ja suullas suhise.

7. Nyt olette kärsimisen aikana kuulleet, kuinka Kristus meille kuwattiin esimerkiksi ja awuksi, niin, että joka häntä seuraa ja hänessä rippuu, se saapi Pyhän Hengen, että hänkin jaksaa kärsiä: mutta se tässä on paljon kristillisempää, sydämmellisempää ja lohdullisempää, että p. Paawali sanoo: Kristus on meidän wanhurskauttamisemme tähden herätetty ylös. Tässä on oikein ilmoitettu se karitsa, josta Johannes Kastaja todistaapi, Joh. 1: 29, sanoen: katso, Jumalan Karitsa, joka pois ottaa mailman synnin. Siinä on toteentunut mitä sanottiin kärmeele 1 Mos. 3, 15: minä paue wainon sinun ja waimon välille, ja sinun siemenes ja hänen siemenensä välille; se on rikkipolkewa sinun pääs: niin että kaikille, jotka uskowat häneen, on helwetti, kuolema, perkele ja synti surmattuna. Niinpä onkin tänä päivänä täytetty Jumalan Abrahamille tehty lupaus, kuin hän sanoo 1 Mos. 22, 18: sinun siemenessäs owat kaikki kansat maan päällä siunattawia. Tämä siemen on nyt Kristus, joka ottaa meidän kirouksemme pois ja polkee synnin, kuoleman ja perkeleen maahan.

8. Tämä tapahtuu nyt, sanon minä, uskon kautta. Sillä jos uskot tämän siemenen siksi, että sen kautta kärmee on surmattu, silloin onkin se surmattu; ja että tämä siemen on se, jossa kaikki kansat owat siunattawat, niin olet sinäkin siunattu. Sillä muutoin olisi joka ainoan puolestansa täytynyt rikkipolkea kärmeeen pää ja pelastaa itsensä kirouksesta, joka olisi meille ollut liian waikeaa, jopa peräti mahdotointa. Mutta näin tapahtui se sängen helposti, nimittäin että Kristus ferran rikkipolki kärmeeen pään; ja hän yksinänsä annettiin siunaukseksi ja kiroukseksi, ja että hän tätä on fitte läpi koko mailman julistuttanut, niin että joka femmoista usko ja käsit-

tää ja siinä vippuu, hänellä on tämä siunaus ja hän on luja, asian niin olevan, kuin hänen usko. Sillä tämmöiselle vahvistuu tämä sana niin sydämessä, että hän voittaa kuoleman, perkeleen, synnin ja kaiken onnettomuuden, samoin kuin itse Kristuskin. Niin voimakas on tämä sana, että Jumalankin ennen täytyisi hukkua, kuin tämä sana hukkuisi.

9. Tämä on nyt se, mitä p. Paavali sanoo: **Kristus on meidän vanhurskauttamisemme tähden herätetty kuolleista.** Tässä tarttuu p. Paavali minun filmiini, kääntää ne pois minun synneistäni ja kääntää ne Kristuksen puoleen; sillä jos vain katsoisin syntettäni itsessäni, niin surmaisivat ne minun. Sentähden täytyy minun katsoa Kristuksen puoleen, joka sälytti minun syntini päällensä ja rikki polki kärkeen pään, ja tuli siunausjefi: silloin eivät makaa syntini enää minun omalla tunnollani, vaan Kristuksen päällä, joka ottaa ne surmataakseen. Katsoppas nyt, kuinka ne pitelevät häntä: ne paistaavat hänen maahan ja tappavat hänen. Voi Jumala! mihinkä jää nyt minun Kristukseni ja autuaaksiteijäni? Huomaappas, tässä tulee Jumala, tempaa Kristuksen kuolemasta ja tekee hänen eläväksi; eikä ainoastansa eläväksi, vaan asettaa hänen vielä taimaasen ja panee hänen nyt kaikkia hallitsemaan. Mihinkä jäivät nyt syntini? Tuossa he makaavat hänen jalkainsa alla. Kuin nyt siinä ripun, silloin on minulla iloinen omatunto, aiwan kuin Kristuksellakin, niin että olen ilman syntiä, kiusaksi kuolemalle, perkeleelle, synnille ja helwetille, etteivät enää voi minua wahingoittaa. Koska olen Adamin lapsi, voivat he kyllä sen aikaan saada, että minun täytyy kuolla. Mutta kuin nyt Kristus sälytti syntini itse päällensä, kuoli ja antausti surmataaksi niitten tähden, niin eivät ne voi minua wahingoittaa: sillä Kristus on heille liian väkewä, häntä eivät he voi pidättää, hän tunkee esiin ja polkee ne maahan, astuu taimaasen ja hallitsee siellä kaiken yli ijantulkijaksi. Tässä on minulla fitte hyvä omatunto, olen iloinen ja autuas, en pelkää enää näitä hirmuvaltaita; sillä Kristus otti minulta syntini ja sälytti ne päällensä. Nyt eivät

saattaneet ne jäädä hänen päällensä, mihinkä joutuvat ne fitte? Mitten täytyy hukkua ja maahan riutua. Näin vaikuttaa usko, että joka usko Kristuksen ottaneen pois synnit, hän on ilman syntiä, eikä voi kuolema, perkele ja helwetti voittaa häntä, eikä missäkään wahingoittaa.

10. Tässä syntyy siis Hosen lause Hoj. 13: 14, jonka p. Paavali fitoo siihen moittoon, jonka Kristus on meille saattanut, että hän kuolleista nousi ylös, ja voitti synnin, kuoleman, helvetin ja kaiken. Tässä voitossa, sanoo p. Paavali, on kuolema nielty, ja kerskaa siis: **kuolema, kussa on sinun otas? Helwetti, kussa on sinun voittoa?** (1 Kor. 15: 55). Ikäänkuin sanoisi p. Paavali sillä: **noh kuolema, missä ovat nyt sinun hampaas? tuleppas puremaan minulta formeakaan; oli sinulla ennen keihäs, mihinkäs nyt sen laddit? Niinpä, Kristus otti sen sinulta.** Kuolema, mihinkä joutui nyt sinun otas? Synti, mihinkä joutui sinun väkes ja sinun woimas? **Mutta synnin woima on laki,** sanoo p. Paavali. Sillä mitä selkeämmin laki on tuttu, sitä enemmän painaa ja pistää synti. Sentähden sanoo p. Paavali, että Kristus on kuoleman hakaran ja tahwon aiwan musertanut ja särkenyt. Tätä ei wienyt hän nyt muasfaan ylös taimaasen, vaan lemitti sen saarnaamisella mailmaan, niin että joka Kristuksen pitää jemmaisena miehenä, sillä ei ole enää mitään hakaraa eikä tahkoa, eikä syntiä eikä kuolemaa tiellään; tämä on oikia ewankeliumi, joka antaa elämän, woiman, wäen ja mehun, sitä tarkoittawatkin kaikki lauseet ja Raamatut.

11. Sentähden katselkaat ja opielkaat oikein Kristusta tuntemaan; sillä koko Raamattu omistaa vanhurskauden Kristuksen oikealle tuntemiselle; mutta sen vaikuttatsoon meissä Pyhä Henki. Sentähden rukoilkaamme Jumalaa, että ewankeliumi puhkeisi paistamaan ja me oikein oppisimme tuntemaan Kristuksen, ja niinmuodin hänen kanssansa nousisimme ylös ja pääsisimme kaikki, niinkuin hänkin, Jumalan kunniaan.

12. Nyt nousee tässä kysymys: koska siis Kristus otti kuoleman ja meidän syntimme

pois, ja wanhurskautti meidät ylösnousemellansa, miksiä kuitenkin tunnemme vielä itfessämme synnin ja kuoleman? Sillä synnit purewat vielä, omatunto pistää meitä, ja tällöinen paha omatunto saattaa fitte helwetin pelvon.

13. **Wastaus;** olen ennen usein sanonut: toista on tuntea, toista uskoa; usko on sel-laatuinen, ettei se mitään tunne, waan kaataa järjen, sulkee silmät, ja pitää itsensä yksinker-taisesti janaan, noudattaen sitä läpi kuoleman ja elämän. Mutta tunteminen ei mene pi-demmälle, kuin mitä wain järjellä ja huo-mioilla voidaan käsittää, niinkuin, mitä kuul-laan, nähdään ja koetellaan, eli ulko-huomioilla tunnetaan. Sentähden on tunteminen was-toin uskoa, usko wastoin tuntemista.

14. **Senpätähden** kuwaa lähetyskirjan te-kiä Hebrealaisille, luv. 11: 1, uskon näin: **usko on wahwa uskallus niihin, joita toivo-taan eikä näkymättömistä epäile.** Sillä jos silmillämme näkisimme Kristuksen kajottawan tuolla taimaan kaarella, luonnollisen auringon lailla, silloin ei tarwittaisi sitä uskoa; mutta nyt „kuoli Kristus meidän synteimme tähden ja ylösnoufi meidän wanhurskauttamisemme tähden“, sitä ei nähdä, ei tunneta, eikä woi-dakkaan millään järjellä ymmärtää; sentähden siirry tässä pois tuntemisista ja yksinkertai-desti ota Jumalan sana korwiis, fitte paina se sydänmees, siinä rippuen kiini, wastoin kaikkea muotoa ja näköä, että sinun syntis ovat sinusta pyyhityt pois, waikka kohta vielä niitä itfessät tunnet. Mäköön katjottako tun-temisia, waan riputtakoon siinä kiintiästi, että kuolema, synti ja helwetti ovat voitettut, waikka kohta vielä tunnen olewani kuoleman, synnin ja helwetin saarroksissa. Sillä waikka syn-nin tunto meihin vielä jää, on se siinä kui-tenkin wain sitä warten, että se meitä uskoon pakoittaisi ja uskoa meissä wahwistaisi, että wastoin kaikkia tuntemisia ottaisimme janan omaksemme, ja fitte fitoisimme sydämmen ja omontunnon alati Kristukseen. Näin johdat-taa meitä usko aivan hiljaa, wastoin kaikkia tuntemisia ja järjen käsityksiä, läpi synnin, läpi kuoleman ja läpi helwetin; fitte wasta näemme lunastuksen filmäimme edessä, silloin

wasta oikein täydellisesti tunnemme, mitä olemme uskoneet, nimittäin, että kuolema ja kaikki onnettomuus ovat voitettut.

15. Tähän ottakaat werkaus kaloista we-desjä: kuin ne ovat kierrettyinä nuottaan, wedetään niitä hiljaa maalle, niin ettei heille muukfi näy, kuin että vielä olisimat wedessä, mutta wedettyinä rannalle ovat he paljaina, silloin alkawat päristellä ja wasta tuntewat itsensä wangituiksi. Niin tässä sieluin käypi, koska he ewankeliumilla (jota Kristus kutsuu nuotaksi Matth. 13: 17) ovat wangitut ja sydän on nyt siitä täytynt, silloin fitoo tämä sana sydänraukan kiinni Kristukseen, ja wiepi sen aivan hiljaa ja wertalleen helwetistä ja synnistä, waikkakin sielu vielä synnin tuntee ja kuulee vielä olewansa siinä. Silloin syt-tyy jota, koska tunteminen pyrki henkeä ja uskoa vastaan, mutta henki ja usko tunte-mista vastaan; ja mitä enemmän usko kas-waa, sitä enemmän vähentyy tuntemiset, ja wastahakaan. Synnit asuwat vielä meissä, niinkuin ylpeys, ahneus, wiha ja minä ni-mellisiä lienewätkin, ainoastansa meitä pakoit-tamassa uskoon, että usko päivästä päivään kaswaisi, ja ihminen viimein täydellisesti tu-lisi kristitukseksi ja pitäisi oikeaa sabattia, nah-koinensa, karwoinensa kätkettynä Kristukseen: silloin täytyy omantunnon tyventyä ja ty-tyntyä, ja kaikkein synnin aaltojen ja lainet-ten kaatua. Sillä samoin kuin merellä toinen aalto ajaa ja töyttii toistanja, ikäänkuin tah-toisimat huhtoa pois koko rannan, mutta he murtuwat ja taittuwat; samoin karkaawat synnitkin meidän päällemme ja pyytämät meitä saattaa epäilykseen, mutta viimein täytyy hei-dän herjeta, heikontua ja kaiketikin kadota.

16. **Toiseksi,** painaa vielä kuoleman hartioillamme; tämäkiu on harjoitukseksi sille, joka uskoo kuoleman kuolleeksi ja kaiken hänen woimansa poisotetuksi. Nyt tuntee järki kuoleman vielä malaawan niskoillamme ja meitä aina harjoittawan. Joka nyt tuntemista nou-dattaa, se on hukassa, mutta joka wastoin tätä tuntemista sydämmellänjä rippuu sanassa, se saa witoon. Jos nyt sydän tässä rippuu, niin taltuu fitte järkiin; mutta kuin järki taltuu, taltuu myös sen perässä kaikki, himo

ja halu, ja kaikki mikä ihmisessä on. Jopa, me pyrimme sitten kaikkia siihen määrään saamaan, että kuolema pidettäisiin kuolleena ja voimatoimna. Tämä nyt ei saata tapahtua, ennenkuin vanha nahka, vanha Adami, meiltä kokonansa putoo, ja sillä aikaa käypi toteen, mitä Kristus puhuu, Matth. 15: 33, hapatuksesta: **taiwaan valtakunta on hapatusen wertainen, jonka waimo otti, ja sekoitti kolmeen wakkauun jauhoja, siksi kuin kaikki happani.** Sillä waikka kohta rumetaankin wellomaan, ei ole se kuitenkaan juuri heti läpi hapannut; samoin tässäkin, waikka sydän siinä rippii, että kuolema ja helwetti ovat poissa, ei ole se kuitenkaan läpi hapannut: sillä se on saatava ja ajettava läpi kaikkein jäsenten ja luitten, siksi kuin kaikki happanee ja puhdistuu, niin että yksistäänsä puhdas usko jääpi jällelle. Tämä ei tapahdu ennenkuin vanha ihminen kokonansa hukkuu, silloin käypi kaikki ihmisessä Kristuksen luontoiseksi,

17. Sentähden ovat nyt nämät kaikki: **synti ja kuolema,** tässä jääneet, että meillä olisi syytä harjoittaa ja teroittaa uskoa, että se päivästä päivään sydämissä täydellisemmäksi tulisi ja sitte viimein puhkeisi ulos, ja kaikki, mitä ihmisessä on: ruumis ja sielu muuttuisi kristilliseksi. Sillä sydämen rippuesä kiinni Jumalan sanassa, täytyy tunteamisen ja luulemisen paeta; taltuu sitten aikaa woittain tahtokin, mutta tahdon näin myönttyä, myöntyy sitte kaikki muukin, himo ja rakkaus: silloin taimumme kaiketi ewankeliumihin, muutumme uusiksi ihmisiksi ja jätämme vanhan nahan. Sen jälkeen tulee toinen valo, toinen tunteminen, toinen näkeminen, toinen kuuleminen, tekeminen ja puhuminen, wieläpä toinen lähde kaikkeen. Nyt opettivat meidän tohtorimme ja paawisemme wain ulkopuolisesti hurskaantumiaan, tahtoivat kieltää silmiä näkemästä, korwia kuulemasta, tyrkyttäen niinmuodoin ihan ulkonaista hurskautta. Voi, kaukana sitä! Waan näin se päinjä käypi: kuin sydän ja omatunto rippii uskolla sa-

nassa kiinni, puhkee se sitte töihininkin, niin että, jos sydän on hurskas, hurskaantumat kaikki jäsenetkin, sitte seuraawat hyvät työtkin.

18. Tämä nyt kuwataan ewankeliumissamme **sabbatissa,** joka käskyn jälkeen wietettiin, ja jolloin Herra lepäsi haudassa. Sillä osoitetaan, että me lewätäkäämme kaikista omista waiikutuksistaamme, ettemme töillä liikkuisi, jopa, ettei mikään synti meissä liikkuisi, waan että kiintiästi uskoisimme kuoleman, helwetin, synnin ja perfeleen poistetuksi ja itsemme siten wanhurskaksi, hurskaksi, pyhäksi ja niinmuodoin tytywäiseksi, jotka emme enää mitään syntiä tunne; että sentähden kaikki jäsenet olisivat alallansa rauhassa, ja olisivat siinä mielessä, että synti ja kuolema ovat woitetut ja kumotut. Mutta tämä, sanon minä, ei saata tapahtua, ennenkuin tuo woimaton matosäkki ja vanha Adami ovat kokonansa poistetut. Siksi on warmaan kerran tulewa, se sabbatti on meille kaikille aiwottu: sillä niinkuin Kristus sabbattina lepää haudassa, ei tunne eikä liiku; samoin on meidänkin laitamme olewa; tunteminen ja (töillä) liikkuminen on, niinkuin kuulumme, kaiketi lakkaama. Tämä, sanon minä wielä kerran, ei tapahdu, ennen kuin vanha Adamimme tomuksi ja tuhwaiksi tulee. Waan se tuntee sen ohessa wielä synnin ja kuoleman, waiwaa itseänsä sillä, ja taistelee alati sitä vastaan. Sillä waikka jian kuinkakin kiintiästi nuoralla sitonet, röhkii se kuitenkin aina, sitä et estetyksi jaa. Niin ovat synnitkin lihassamme, koska ei ne kaiketi wielä ole poistetut ja kuolleet, sentähden ne wielä liikkumat; mutta kuolemassa täytyy niitten kuolla, silloin me tulemme täydellisesti kristityiksi ja puhtaiksi, ennen ei. Ja tämä on syynä, minätähden meidän täytyy kuolla, että kerran kokonansa pääsisimme synneistä ja kuolemasta. Olkoon tämä täksi kerraksi puhuttu Kristuksen ylösnousemisen hyödystä; tähän sen nyt jätämme, ja rukoilemme Jumalan armoa, että me sen käsitäisimme ja Kristuksen oikein tuntisimme. (Amen).

N:o 31. Toinen saarna Pääsiäis-Päivänä.

Ewanf. Mark. 16: 1—8.

1.

Tämä ewankeliumi on osa Kristuksen ylösnousemisen historiaa, ja ensimmäinen alkuiltmoitus enkelein kautta waimoille, jotka menivät haudalle woitelemaan Herran kuolutta ruumista, ennenkuin Kristus itse heille ilmestyi ja puhutteli heitä; sillä hän tahtoo sanan kautta julistuttaa ylösnousemistansa, ennenkuin he hänen näkewät ja tuntewat hänen ylösnousemisensa woimaa.

2. Ja miten ennen on sanottu Kristuksen kärsimisestä ja kuolemasta ja muista häneen sattuwista asianhaaroista, että niitten tutkinto on kahdenkaltainen; samoin tiettäköön ja käsitettäköön Herran ylösnousemisestakin kaikki asiaa. Ensiksi historia, osoittawa tapaukset ymmä kaikkein asianhaarainsa kanssa, kuinka hän monellaisilla ilmoituksilla osoitti itsensä eläväksi, että meillä siitä olisi warma perustus ja todistus uskomme pohjaksi ja wahvistukseksi; sillä tämä ylösnousemisen uskonkappale on kaikkein etuisin, johonka viimein koko pelastuksemme ja autuutemme perustaupi, jota paitsi kaikki muut olisimat turhia ja hyödyttömiä.

3. Mutta mitä historiasta tiettäköön, mitenkä kumpainenkin: (joka) enkeli-ilmestys (josta tässä ewankeliumissa osaksi on kerrotuna), että Herran ilmestys tapahtuimat toistensa perässä, tutkittakoon silloin wasta, kuin koko historia järjestyksessään käsitetään yhteen kaikkista ewankelistaista; sentähden me tämän osan ewankeliumia siksi säästämme.

4. Toinen osa, joka on etuisin ja tarpeellisin, ja jonkatahden historiaakin on tapahtunut ja saarnataan, puhuu Herran riemullisen ylösnousemisen woimasta, hyödyistä ja lohdutuksesta, ja kuinka sitä käyttäisimme uskossa; josta p. Baawali, kaikki apostolit ja koko Raamattu, niinkuin uskomme pääasiasta, jalosti ja runsaasti opettawat ja saarnaawat; mutta kaikkein jaloinmin (saarnaa) Herra Kristus itse, kuin hän ensiksi ilmaantuu wai-

moille. Sentähden että mekin saattaisimme kuulla ja käsitää tästä jotakin hyödyllistä niin ottanemme tutkiaaksemme ne Kristuksen sanat, jotka hän puhuu Maria Magdalenalle, juurikuin ewankelistista Johannes ne meille, Joh. 20: 17, kertoo: älä minun rupee; sillä en minä ole vielä mennyt ylös Sääni tykö; waan mene weljeini tykö ja sano heille: minä mene ylös minun Sääni tykö, ja teidän Sääne tykö, ja minun Jumalani tykö, ja teidän Jumalanne tykö.

5. Tämä on ensimmäinen saarna, jonka Herra Kristus piti ylösnousemisensa jälkeen, ja on epäilemätäkkin lohdullisin, ehkä käsitetty aiwan harwoissa, mutta ylönmääräisesti sydämmellisissä ja ystävällisissä sanoissa, jotka hän ensisti julistaa rakkaalle Maria Magdalenallensa, ja sen kautta sitte opetuslapsillensakin, heitä lohduttaaksensa ja ilahuttaaksensa hänen ylösnousemisestansa, sen raskaan surun, murheen ja kärsimisen jälkeen, jota he tähän saakka kantoimat hänen erostansa ja kuolemastansa. Ja koska tämä Maria paljoa sydämmellisemmin ja rakkaemmin kuin muut huolehtii Herrasta, ja on ensimmäisenä haudalla kalleilla yrteillä woitelemassa Kristuksen ruumista, ja päälliseksi, kuin ei Kristusta tawanutkaan, peljästy ja hämmästy, on suuresti murheissaan, ja itkee, juurikuin olisi hän otettu pois; sentähden antaakin Kristus Maria Magdalenan nauttia sitä rakkautta, että hän ensisti ilmoittaa itsensä hänelle (ja lohduttaa häntä hänen peljästyksissään) ja pitää tämän kauniin saarnan; jota nyt tarkemmin tutkitaamme.

6. Ensiksi, kuin Jeesus ilmoittaa itsensä Marialle haudan tienoilla, ennenkuin vielä häntä puhuttelikaan, luuli Maria häntä yrtiltarhan haltiaaksi; mutta kuin Jeesus häntä nimeltään puhutteli ja sanoi: „Maria!“, tunnusteleo Maria kohta Jeesuksen äänen, ja wastaakin häntä sillä nimellä, jolla hän ja muutkin Kristuksen opetuslapset häntä kielellään tawallisesti puhuttelimat: „Rabboni,“ se on,

„moi, rakas mestari,“ eli „rakas Herr“ (sillä heillä kutsutaan sitä mestariksi, jota tavallisesti sanomme rakkaaksi herraksi), ja lankee kohta hänen jalkainsa juureen, ruwetaksensa hänehen tapanensa jälkeen. Tästä estää häntä Kristus, sanoen: **älä minnuun rupee; ikäänkuin tahtoisi sanotuksi: minä tiedän sinun minua rakastavan; mutta nyt et saata finä minua oikein katsoa etkä minnuun ruweta, niinkuin (tästedes) minua tulet katsomaan ja minnuun rupeemaan.**

7. Sillä Maria ei iloittelle vielä korkeemmin, eikä yhtään muutoin, kuin ruumiillisessa, lihallisessa riemussa, että nyt wain taasen näki Herransa eläväksi kuin ennenkin; jää siis rippumaan yksistäänsä historiaan, ajatellen Jesuksen vielä, samoin kuin ennenkin, mufa olewan heidän parissansa, syömän ja juoman heidän kanssansa, saarnaawan ja ihmettä tekewän, ja tahtoo siis palveluksellaan ja jalkoihin rupeemisellaan Kristukselle osottaa rakkauttansa kuin ennen, koska hän Kristusta woiteli niin elävänä kuin kuolleenakin.

8. Sentähden ei salli Kristus häntä nyt enää näin ruweta itsehensä, antaaksensa Marialle syytä pysyä alallansa, kuunnella ja oppia mitä ei vielä tiedä, nimittäin, ettei tässä ole ajatus hänen tahtowan Mariaa rupeemaan itsehensä, eli häntä woitelemaan, hoitamaan ja palwelemaan, kuten Maria hänelle ennen teki; waan minä olen, sanoo hän, puhuwa teille jotakin toista ja uutta: en nousnut minä ylös sitä warten, että olisin taasen ruumiillisesti ja ajallisesti waeltama ja pysymä teidän parissanne, waan että astuisin ylös Isäni tykö; sentähden en tarwitse enkä waadi minä tällöistä palvelusta ja työtä, eikä käy nyt enää minua katsella samoin kuin Latfarusta tahti muita, jotka vielä elävät tätä elämää; sillä täällä en ole sillä paikallani, jossa minun tulee olla ja pysyä; waan usko minun menemäksi Isän tykö, siellä ijantaittisesti hallitfemaan ja waltitfemaan hänen kanssansa, ja teitäkin awittamaan pois kuolemastanne ja kaikesta kurjuudesta. Siellä saatte minua näkywäisesti ja käsin tunnettawasti pitää parissanne, ja ijantaittisesti iloita ijantaittisesti seurasta minun ja minun Isäni parissa.

9. Sentähden jätä nyt, tahtoa hän sanotuksi, tällöinen ruumiillinen palvelus ja kunnia, ja tee näin: mene ja rupee saarnaajaksi ja julista tätä, mitä minä sinulle sanon, vielä rakastetuille weljilleni, kuinka minä en enää ruumiillisesti ole ja pysy täällä, waan olen siirtynyt tästä katoowaisesta elämästä toiseen elämään, jossa teidän ei enää tule minua tuntea ja omistaa minnuun rupeemisella ja ryhtymisellä, waan uskolla.

10. Mutta tässä pitää hän peräti toista puhetta, kuin sanoo: mene minun weljeini tykö ja sano heille (Joh. 20: 17), 22:n Ps. wärs. 23 johdosta, joka kokonaan on kirjoitettu Kristuksesta, ja hän siinä puhuu sekä kärsimisestään että ylösnousemisestaan, sanoen: minä saarnaan sinun nimeäs weljilleni y. m. Ei hän ikänä ennen näin puhutellut apostoleitansa; sillä ehtoollisessa hän kyllä nimittää heitä rakkaiksi lapsiksensa ja ystäwiksensä, Joh. 13: 33 ja 15: 14. Mutta nyt ottaa hän tässä kaikkein ystäwällisimmän ja kunniallisimmän nimen, jolla hän heitä puhutella saattaa, ja kutsuu heitä weljiksi, ja onkin siitä vielä suuresti huolellinen: sillä ei hän kauwan wiimyttele, waan kohta noustuansa ylös, on hänen ensimmäinen murheensa heille julistuttaa aikomuksiansa ja minkätähden hän on nousnut kuolleista.

11. Onkin tämä ylös rakkaasti ja suloisesti puhuttu, niin että jonka nyt tässä haluttaiti uskoa, hänellä olisi kyllä uskomista koko elinkaudekseen ja ijäksi päiwäksi, niinkuin itse näillä rakkailla apostoleillakin oli tässä kyllin, jopa yltä kyllin uskomista. Sillä tämä lohdotus on liian suuri, ja tämä ilo liian korkia, ja ihmisen sydän liian pieni ja ahdas mahduttamaan tällöistä itsehensä.

12. Apostolit maksawat tässä suljettuina owein takana, ei ainoastansa peljästyneinä ja arfina, kuin hajonnut lauma ilman paimenta, waan vielä pahallakin omalla tunnolla. Pietari oli kieltänyt ja sadatellut Herran ja kironnut itsensä; muut toiset olivat luopuneet ja karanneet hänestä pois. Tämähän oli raskas, hirmuinen lankeemus, että heidän täytyi ajatella tätä ei ikänä saawansa anteeksi, kuin kielsiwät Sumalan Bojan ja niin häpiällisesti

jättivät rakkaan Herransa ja uskollisen Wa-
phtajansa.

13. Kuinka voivat ikään saada sitä mie-
lehenä, että Kristus näin sydämmellisesti ter-
wehtäisi ja näin rakkaasti sanoisi „hyvää
huomenta“ karkulaisille, walapattoisille ihmi-
sille, eikä ainoastansa antaisi ja lahjoittaisi
kaikki anteeksi, waan mieläpä puhuttelisi heitä
rakkaiksi weljiksensä? Wai kuka voi tämän
mieläkin uskoa ja käsittää? Tahtoisin minä-
kin wälillä sen mielelläni uskoa, mutta en
jaksa sitä saada niin wahvasti sydämmeeni,
että siihen kaikkini uskaltaisin, ja pitäisin
sitä täytenä totena. Jopa, jos semmoista
woisimme, silloin olisimme jo täällä autuaat,
emmekä pelkäisi, ei kuolemaa, eikä perkelettä,
eikä mailmaa, waan sydämmemme alati hyp-
päisi meissä, ja weisaisi Jumalalle ijanikaissi-
festi: **(Te Deum laudamus) O, Jumal!**
sinua kiitämme! (S. W. R. N:o 7).

14. Mutta tätä, paha kyllä, ei tee tässä
elämässä tuo surkia kerjäläisreppu, meidän
wanha nahkamme; siihen on se liita ahdas.
Sentähden täytyy tässä Pyhän Hengen tulla
avuksi, joka ei ainoastansa saarnaa meille
sanaa, waan sisällisestikin waiuttaa ja pa-
koittaa, mieläpä ottaa perkeleen, mailman ja
kaikkelauset kiusaukset ja wainot avuksensa.
Ja niinkuin siarakkoo suolalla hierotaan ja
muokataan, että se wenyisi, niin täytyy Kris-
tuksenkin kelpoilla läpi-suolata ja rääkätä
meidän wanhaa nahkaamme, että apua pyy-
täisimme ja anoisimme, ja tällä tavalla, sekä
sisällisellä että ulkonaisella kärsimisellä meitä
wenyttää ja lewentää, että Herrankin tulisim-
me siihen määrään ja saisimme tämmöisen sy-
dämmen ja mielen, riemun ja lohdutuksen hä-
nen ylösnousemisestansa.

15. Sillä katselkaamme kuitenkin wahan,
millisiä sanoja Kristus tässä puhuu, älkääm-
mekä niin pikoihin luistako niitten ohitse,
kuin tähän saakka on tapana ollut ja mieläkin
tapana on koko paawikunnassa, kussa niitä
kylästy miseen asti luimme, kuulisimme ja lau-
loimme ja kuitenkin mennä siwusimme niitten
yli, niinkuin lehmä kirkon ohitse, niin että
on synti ja häpiä kuulla ja tietää tämmöisiä
sanoja ja niin aiwan sydämmittöinnä pitää ne

kylminä ja kuolleina makaamassa itfessään,
ikäänkuin olisimat ihan turhaan puhutut ja
kirjoitetut; ja itse kristityt, jotka eivät kui-
tenkaan muitten laihin niitä ylenkatso, waan
joka päivä niitä harjoittawat, eivät voi pitää
niitä niin suurina ja kalleina, eikä niitä niin
wahvasti uskoa, kuin mielellään tahtoisiwat.

16. Sillä ajattele itse, sanon minä, mitä
tämmöiset sanat sisältävät ja antawat: „Mene,
rakas sisareni, (sillä näin mieltä hän epäile-
mätä puhutella waimojakin, koska hän eniksi
heille ilmestyy), ja sano poisluopuneille ja
karanneille opetuslapsille, että he nimekseen
saawat ja tulewat olemaan „minun rakkaat
weljeni!“ Eikö tämä ole, sanalla sanottu,
päästä Kristuksen kanssa wedytyksi ja asete-
tusti yhteiseen luokkakuntaan, koko taimaan ja
kaikkein Kristuksen tawarain perintöön? War-
maan täytyy niiden olla rikkaita ja autuaita
weljiä ja sisaria, jotka saattawat kerskata tästä
Weljestä, joka nyt ei ripu ristin hirsiuussä,
eikä makaa haudassa kuoleman alla, waan on
kaikkimaltias **SCMM** yli synnin, kuoleman,
helwetin ja perkeleen.

17. Mutta kuinka pääsewät nämät köy-
hät, peljästyneet, epäilewäiset opetuslapset
tämmöiseen kunniaan ja armoon, ja millä an-
saitsewat he tämmöistä weljeyttä? Silläkö,
että Pietari häpiällisesti kieltää Kristuksen ja
ne muut kaikki käywät häntä vastaan uskot-
tomiksi? Ja millähän toki minäkin ja muut
sen ansaitsemme?

Silläköhän, (puhuakseni meistäkin), että minä
wiisitoista vuotta pidin epäjumalista mesua, pill-
tasiin Jumalaa ja autoin jokapäiwä Kristusta uudel-
lenja ristiinmaulittawaksi? Totisesti kaunis ansio,
kuin perkeleen palveluksessa ratkastimme helwettiin
ja etsimme muita perkeleen ja hänen laholaistenja
weljeyksiä, pyhäin wainajain nimien warjoissa, niin-
kuin p. Antonion, p. Fransiskon, p. Bastianin, p.
Kriston, p. Drjänän, p. Annan, p. Barbaran, (joista
muutamista on mieläkin tietämätöntä, lienerwätkö
olleetkaan pyhiä, jopa, lienerwätkö ikään eläneetkään)?
Syy, synti ja häpiä! että me, joita kristityiksi nimi-
tetään ja jotka kuulemme tätä Herran Kristuksen
weljeyttä meille niin armollisesti tarjottawan, kuiten-
kin tämmöistä katsomme ylen ja paiskaamme tuuleen,
ja uuwumme niin synkkään pimeyteen ja antaamme
ilkiain munkkein ja koko paawin lahkokunnan roswo-
weljeyden kirjoihin, kerskaten ja lehuen siitä, niinkuin
muka kallistatkin asiasta.

18. Mutta niinpä onkin mailman oikein käy-
nyt: mitki emme tahtoneet huolia Jumalan sanasta,
joka kuitenkin oli kirjoitettu, kuwattu, soitettu, wei-
sattu ja helistetty filmihimme ja kormihimme? Ja
wielä nytkin, koska tämmöistä näytetään ja muhdel-
laan Jumalan sanalla, eivät he sittenkään herke-
pillkaamasta ja wainoomasta. Mutta meidän tulee
kiittää ja ylistää Jumalaa, joka meitä niin armolli-
jesti ilman ja wastoin meidän anjioitamme kiskoi
motomasta surkeudesta ja pillkaamisesta, ja antoi
meille kumminin filmät tämmöistä eroittamaan.

19. Joka nyt tämän jaksaa uskoa, se
uskokoon; sillä waikka kohta emme sitä usko,
on se kuitenkin totuus. Weljens on tässä
afetettu, jopa sellainen weljens, joka ei ole
mikään löyhä Kalantti*)-weljens, eikä joku
munkkein weljens, waan Kristuksen, jossa Ju-
mala on Isämme ja hänen ainoa Poikansa
meidän weljemme; ja semmoinen perintö on
meille annettu, jossa emme saa satatuhatta
penninkiä, taikka yhtä taikka usiampaa kunin-
gaswaltakuntaa, waan meitä kirjoitetaan
perkeleen yhteydestä, synnistä ja kuolemasta,
ja saamme ijanikaikkisen wanhurstauden lahjan
ja oikeuden, ja waikka olimme synneisiä, wel-
kapäät kuolemaan ja ijanikaikkiseen kadotukseen
ja wieläkin fiinä olemme, että tietäisimme tä-
män weljeyden perkelettä, syntiä ja kaikfia
suuremmaksi, woiukkaammaksi, wäkerämmäksi
ja enemmäksi. Niin sywälle emme ikänä lan-
genneet, niin pahoiksi emme ikänä joutuneet
ja turmeltuneet, ettei tämä weljens voi kaikfia
jällessä ojentaa ja runsaasti parantaa, sillä
se on ijanikaikkinen, loppumaton ja tyhjätä-
mätöin.

20. Sillä, kuka on se, joka meille täm-
möisen weljeyden toimittaa? Jumalan ainoa
Poika ja kaikkein luotuin kaikkiwaltias Herra,
joka ei kellenkään wäärnyttä tehnyt, eikä pe-
tosta ollut hänen suusjansa, Ef. 53: 9, niin
ettei hänen itsensä tähden tarwinnut kärsiä
mitään waiwaa ja kuolemaa, niinkuin p. Pie-
tari 1 epist. 2: 22 sanoo. Mutta sen tein
minä kaiketi, sanoo hän, teidän tähtenne, ol-
lessani teidän weljenne, joka en hennonnut

*) Kalantti oli eräs weljens 13 wuosisaballa, joka
aina kotoontui ensimmäisenä päivänä kuisjatin kuuauudessa.
Schleswigissä ja muissa paikoin Saksanmaalla puhutellaan
wieläki pappein wuosikokouksia Kalanteiksi.

Suoment. muistut.

nähdä teitä tämmöisessä surkeudessa turmelta-
wan, perkeleen, synnin ja kuoleman orjuudessa,
ijanikaikkisesti eroitettuin Jumalasta; waan
minä astuin teidän sijaanne ja otin teidän
surkeutenne päälleni, annoin ruumiini ja hen-
keni teidän tähtenne, teitä auttaakseni. Rou-
sinikin sentähden jällessä kuolleista, että julis-
taisin ja omistaisin teille tämmöisen awun ja
woiton, ja asettaisin teidät weljeyteeni; että
teilläkin olisi ja te nauttisitte minun kanssani
kaikkea mitä minulla on ja minä woin.

21. Sinä näet siis, ettei hän tahdo asiaa
jättää fiksensä wain, että historia tapahtui
ja hän sen toimitti itse puolestansa; waan
hän jakaa sen meille, tehden siitä weljeyden,
olemaan meille kaikille yhteisenä tawarana ja
perintönä. Ei hän pane sitä in **prædica-
mento absoluto, sed relationis**, itsejeden
kohtaisuuteen, waan keskinäisyyden, (se on)
ettei hän sitä tehnyt ainoastansa itsensä puo-
lesta eli itse tähtensä, waan meidän welje-
nämme ja yffistänsä meille hywäksi; eikä tahdo
itseänsä muuksi katsottaman eikä tunnettaman,
kuin olemaissi kaikella tällä meidän omanamme,
ja meitä taas hänen ominansa, ja että me
siis kaikkein^o lähimmim olisimme yhtä hänen
kanssansa, niin ettemme saattaisi olla lähem-
min yhdistetyt, kuin ne, joilla on yhteinen
isä ja jotta istumme yhtä ifossa, yhteisessä
ja jakamattomassa perinnössä, ja kaikki otta-
isimme hänen woimansa, kunniansa ja tawa-
ransa omaksemme, siitä kerskaissimme ja sillä
lohduttaisimme itseämme, niinkuin omastamme.

22. Kuka saattaa nyt kylliksi tämmöistä
käsitellä, ja mikä sydän voi tässä kylliksi us-
koa, että tämä rakas Herra on niin läheltä
meidän omamme? Sillä onhan se suuri, sa-
nomaton asia, että me köyhät, wiheliäiset
Udamin lapset, jotka synnissä synnyimme sekä
wanhennumme, olisimme tämän kirkian ma-
jesteetin totiset weljet, hänen kanssansa perilli-
set ja haltiat ijanikaikkisessa elämässä: niin-
kuin p. Paawali tätä kunniallisesti kiittää ja
ylistää Rom. 8: 17, Gal. 4: 7: jos olemme
(Kristuksessa) lapsia, niin olemme myös pe-
rillisiä: nimittäin Jumalan perillisiä, ja Kris-
tuksen kansja perillisiä, y. m. Sillä tämä
kaikki seuraa toisistaan ja toisiaan: jos meitä

Jumalan lapsiksi nimitetään, niin olemme totifestikin hänen perillisensä, ja weljiä ja perillisiä Herran Kristuksen kanssa, joka on Jumalan ainoa, luonnollinen Poika.

23. Senpätähden oppikoon nyt, joka oppia woipi, oikein alkamaan rukoilla Isä meitä mitä se on, että minä puhuttelen Jumalaa Isäkseni ja itseäni totisesti ja warmaansiksi armaan ja sinä pidän, että olen hänen rakas lapsensa ja Herran Kristuksen weli, joka jakaa kaiken oman ja minun kanssani ja asettaa minun iankaikkisten tawarain yhteiseen perintö-oikeuteen ynnä itsensä kanssa. Tutki ja kysy tässä omaa sydäntäs, josko saatat juuri epäilemättä ja horjumata sydämen pohjasta sanoa: Isä meidän, siihen uskaltaa ja (näin) päättää Jumalan edessä: „minä pidän itseni irakkaana lapsenas ja sinua rakkaana Isänäni, en sen wuoksi, että tuota ansaitfen, taikka kään saatat ansaita; waan sentähden, että rakas Herrani itse tahtoi olla weljeni, ja itsestänsä julistaa ja tarjoo minulle seläistä, että minä pitäisin häntä weljenäni, ja hän puoleltaan minua weljenänsä.“

24. Mä nyt wain tämmöistä, sanon minä, ja koettele kuitenkin, mitenkä tämä toimitus on menestymään päin, niin kai huomaat, mikä uskotoin konna pilloo powessas, ja kuinka sydämmes on perki kankia tämmöistä uskomaan. „Woi, sanoo luonto, olen wain köyhä syntinen, kuinka kiipeisin minä niin korkialle, aina tawaaßen asti ja kehuisin Kristusta weljekseni ja itseäni hänen weljeksensä?“ Sillä tämänlainen korkeus ja kunnia on niin ylönsuuri, yli kaiken ihmis-mielen, sydämen ja ajatuksen, ettei sitä käsittää woida, joten p. Baawalikin Whil. 3: 12 tunnustaa: minä ahkeroitsen juuresti, että sen kuitenkin käsittäisin, mutta enpä pidä itseäni sitä käsittäneenä. Jopa, ihminen hämmästyttää tätä, ja hänen täytyy peljätä itseänsä, että hän ansaitaisi ja omistaisi itselleen tämmöisen kunnian ja jalouden.

25. Kuinka sitte nyt tehtäköön? Täytyyhän meidän sanoa, ja onkin se tosi, että me olemme köyhä syntisiä ja p. Pietarin kanssa Herramme kieltäjiä (niinkuin minäkin edellä muitten olin semmoinen). Waan mi-

täpä siihen tehdään? Siinä on jo kyllä ja yltä kyllä, että tein häntä vastaan, luowuin hänestä ja rupefin konnaaksi; tekisinkö vielä häntä walhetteliaksi ja konnaaksikin, kieltäen ja pilkaten tätä lohdullista saarnaa? Siitä warjellkoon Jumala!

26. „Niin, — siihen et ole sinä mahdollinen,“ sanoo perkele lihani kautta; se onkin, paha kyllä, tosi. Mutta jollen tätä uskoisi ja ottaisi osakseni, niin soimaisin Herraa walheesta ja sanoisin: „ei ole totta, mitä hän sanoo, että minä olisin hänen weljensä“; siitä warjellkoon minua Jumala! sillä tällä menettäisin ja jaloilla polkkisin Jumalan ja kaiken pelastukseni ja autuuteni.

27. Sentähden olen näin sanowa: „minä kyllä tiedän itseni mahdottomaksi ihmiseksi ja ansainneeksi olla perkeleen (enkä Kristuksen ja hänen pyhänsä) weli; mutta nyt on Kristus sanonut semmoista, että minä (jonka tähden hän kuoli ja ylösnouxi yhtä hywin kuin p. Pietarinkin tähden, joka kanssa oli syntinen niinkuin minäkin) olisin hänen weljensä, ja tahtoo todella minua uskomaan häntä ilman mitään epäilystä ja horjumista eikä katsomaan ja huolimaan siitä, että olen mahdotoim ja täynnänstä syntiä; koska ei hän itse tahdo sitä katsoa eikä muistaa, jota hän kuitenkin saattaisi syystä tehdä, ja oliskin hänellä kylliksi syytä kostaa ja rangaista opetuslapsiansa heidän rikoksistansa häntä vastaan; waan kaikki on unhoitettu ja pyhitty hänen sydämmestänsä pois, jopa kuolettu, mullattu ja haudattu; eikä tiennyt hän enää heistä puhua mitään muuta, kuin sulaa rakasta ja hymää, tervehdää heitä, ja niin ystävällisesti puhuttelee heitä, kuin uskollisia, rakkahimpia ystämiänsä ja hurskaita lapsiansa, juurikuin eivät olisi tehneet mitään pahaa, eivätkä wedenpijaraakaan sekoittaneet, waan tehneet hänelle kaikkea hymää, etteivät he tästä kätiksi mitään huolta ja murhetta sydämmihinsä, ikäänkuin tahtoisi hän tämmöistä muistuttaa ja tuorentaa heille, tahi kostaa heille.

28. Koska nyt hän ei tahdo siitä tietää, waan pitää sen kuollunna ja haudattuna, miksi en tahtoisi minäkään sitte sitä fiksi olettaa, ja kiittää, ylistää ja rakastaa armiasta Her-

raani tämmöisestä armostaan ja laupeudestaan? Että vaikka olen rasitettu synneillä, en kuitenkaan läksifi ja soimaifi tätä häneltä itseltä tässä kuultua ystävällistä puhetta eli sanaa ihan walheeksi, enkä hurjasti paistaifi tätä tarjottua weljettä tuuleen. Jos en sitä usko, niin en tee siinä oikein; mutta ei se sen wuoksi ole walhetta, eikä mikä ole hänesjä.

29. Jos nyt joku tahtoifi niin raskauttaa itseään uusilla synneillä, ettei unhoitetuksi ottaifi mitä Kristus kuitenkin on unhoittanut, hän walitettavasti tekifi semmoisen synnin, jota ei ikään unhoitettaifi, eikä olisi hän enään autettava, niinkuin epistola Hebrealaisille luv. 6: 4—6 ja luv. 10: 26 sanoo niistä, jotka siihen syntiin joutumat, että luopuwat pois Jumalan sanasta ja wastahakoisesti sitä walheena pitämät, jota kutsutaan synniksi Pyhää Henkeä vastaan, ja niinkuin hän sen nimittää: Jumalan Woikaa pilkkana pitämiseksi, jalwoilla tallaamiseksi ja armon Henkeä pilkkaamiseksi; siitä warjelloon Jumala kaikkia, jotka tahtowat kristityitä olla!

30. Voi, woi, on vielä ylöns paljo jälkellä entistä soteutta ja hulluutta, jossa tähän saakka maanneet olemme; se nyt jääköön ja unhoitettakoon, ja me asettukaamme hänen weljeyteensä, jos wain tahdomme ottaa sitä osaksemme: jollemme woi niin wahvasti uskoa kuin meidän tulifi, että kuitenkin nuorten lasten laihin rupeisimme edes lufikallisenkin imemään tästä rieskasta, emmekä sitä tykkänään syjäifi pois tyköämme, siksi kuin wahwistuisimme.

31. Jos sentähden, kuin rukoilemaan rupeet, oma mahdottomuutes töyttää sinua päätä kohden, ja ajattelet: „woi, minun syntini owat liika monet, ja minä pelkään, etten saata olla Kristuksen weli,“ niin luowuta se (ajatus) kumminkin pois mielestäs ja waro minkä juinkin voit, ettet antaifi tilaa mokomille ajatuksille; sillä silloin olet suuresja warasja tehdä syntiä Pyhää Henkeä vastaan: sano wain turwallisesti ja upeesti wastoin tämmöistä perkeleen puhallusta: „kyllähän tiedän, mikä otus olen, eikä sinun tarwitse sitä minulle sanoa ja opettaa, sillä sinun ei tule siitä tuomita; sentähden pois matkoihis, siinä ilkiä

walhehenki! en tahdo, enkä saa sinua kuulla; mutta tässä on minun Herrani Kristus, Jumalan ainoa Poika, minun tähteni kuollut ja kuolleista nousnut ylös; ja hän sanoo minulle, että kaikki minun syntini owat unhoitetut, ja tahtoo nyt olla minun Weljeni, ja minun puoleltani tulee olla hänen weljensä, ja tahtoo minun sitä sydämmeestä horjumata uskomaan.“

32. Konna ja hurtta, jopa ilkiän perkeleen kaima se warmaan lienee, jota ei tahdo sellaista osakseen ottaa! Jollen ole siihen mahdollinen, olen kuitenkin sitä tarwitsewainen; ja vaikka en sitäkään olisi, on kuitenkin Jumala mahdollinen minulta saamaan kunnian, että pitäisin häntä totisena Jumalana. Mutta jollen uskoifi, tekisin minä yli kaikkein muitten syntein hänelle korkeimman häwäistyksen wastoin ensimmäistä kästnä, että pitäisin häntä walhetteliana ja kelwottomana Jumalana. Mutta mitä suurempaa pahaa ja Jumalan pilkkaa saatettaisiin kuulla tahi mainita?

33. Tee pikemmin näin, kuin tunnet sinusta olewan liian työlästä uskoa, niin lankee polwilles ja walita hänelle tämmöistä woimattomuuttas, sanoen apostolein kanssa, Luukk. 17: 5: woi Herra, lisää meille uskoa! Pitäisin kyllä mielelläni sinun sydämmeestäni rakkaana Isänäni, ja Kristuksen Weljänäni; mutta lihani ei tahdo, paha kyllä, seurata perässä; sentähden auta epäuskoani, että woi sin antaa sinun nimelles kunnian ja pitää sinun sanaas totuutena!

34. Katso, näin tulet siinä koettelemuksessa itsesjäs hawaitsemaan, mikä raskas kilwoitus on uskoa tätä sanaa, ja oikein rukoilla Isä meitä. Ei niin, ettei tämä itsesjään olisi kyllä warmaa, lujaa ja wahwaa; waan me olemme niin heikot, jopa häällywä, kiehkerä eläwä-hopia, emmekä jakja siinä rippua, joka kuitenkin, syystä kyllä, ansaittifi, että siitä pitäisimme kiinni rauta- ja diamantti-kourilla ja sydämmillä.

35. Wuinan, kuin olimme petettyinä ja wieteltyinä walheella ja wäärällä Jumalan palweluksella, woimme kyllä pitää itsemme kaikkein pyhain ja munkkein weljeyksiin ja niistä lohbuttaa itseämme wahwalla, vaikka

wäärällä, uskolla ja iloisesti sanoa: „auta, rakas herra pyhä Mrjänä, p. Antonius, ja p. Fransiskus, ja sallikaat minun saada teidän puolto-rukouksenne!“ Silloin ei ollut mitään kiusausta eikä esteitä, luonnistikin tämä toimi hyvin kyllä, ja meillä oli ihan rautaiset kourat ja voimat uskomaan. Mutta tässä, koska Kristus, itse totuus, tarjoo meille weljeyttänsä, mieläpä suosittelee ja houkuttelee kaikkein ystävällisimmän (sanoen): „armaani, ottaakaapa minä weljeksenne!“ ei hän saa meitä sitä uskomaan ja omaksemme ottamaan. Niin peräti pyrkii ja sotii liha ja paha perkele sitä vastaan.

36. Sentähden, sanon minä, on parasta joka ainoan koetella ja harjoittaa itseään, kuin menee kammioonja ja rupee rukoilemaan, että kuitenkin ajatteli, mitä hän sanoo, ja paniisi sanat: **Isä meidän** waakalle, (sanoen): „sieluiseni, mitäs kuitenkin rukoilet? Mitä toki vastaa sydämes siihen? Bidätkö totisesti Jumalan Isänäs ja itses hänen rakkaana lapsenansa?“ „En suinkaan,“ sanoo sydän, „en tiedä siitä; kuinka saatan omistaa itselleni näin suuria ja kunniallisia asioita?“ Woi, miksi et siis herkee tämmöisestä rukouksesta, koska suus puhuttelee Jumalaa Isäkses, ja sydän soimaa itseäs ja Jumalaa sanasiansa walheesta? Tahi, miksi et pikemmin tunnusta heikkouttas ja sano: „minä tosin puhuttelen sinua Isäkseni, ja minun pitääkin niin sinua puhutella sanas ja käskys jälkeen; mutta kuitenkin pelkään sydänmeni walhettelewan kuin konna; eikä olisi tosiaan vielä pahinta, että itsekseni walhettelisin, kuin en wain sinuakaan walheesta soimaisi. Tässä auta, rakas Herra ja Isä, etten sinua walhetteliaksiki tekiji! Sillä en saata minä kuitenkin itsekseni tulla walhetteliaksiki, minun täytyy sitä ennen tehdä sinä walhetteliaksiki.“

37. Sentähden, jos kohta tunnen ja huomaan, etten, paha kyllä, saata koko sydänmestäni sanoa: **Isä meidän**, jota ei yksikään ihminen maan päällä saata täydellisesti sanoa, (muutoin olisimme jo kokonaan autuaita), tahdon kuitenkin koettaa ja alkaa lapsen lailla imeä nänniäni. Waikka en saata sitä kylliksi uskoa, en halua kuitenkin sitä walheena pi-

tää, enkä tahdo sitä kieltääkään; ja waikka en saata tätä soittoa niin soittoa kuin minun tulisi, etten kuitenkaan pärnyttäisi vastaan, (niinkuin munkit ja epäilevät sydämmet tekevät, jotka eivät pidä Kristusta Weljenä, waan mihoillisenä ja mankiwartiana); sillä tämä olisi suoraan tehdä hänestä perkele; waan opettelen tätä joka päivä tawaamaan, siksi kuin opin sowittelemaan tätä Isä meitä ja Kristuksen saarnaa, tehnen sitä kuinka tehnen, tehköön Jumala, että edes olisi ängöitetty, sammallettu tahi soperoitettu, että wain jotakin toimeen saisin!

38. Sillä, niinkuin sanottiin, on se synti yli kaiken synnin, koska Jumala on armollinen ja tahtoo kaikki synnit anteeksi antaa, ja ihminen kuitenkin epäuskollaan soimaa Jumalan totuutta ja armoa (walheeksi) ja ne hylkää, ja pitää Herran Kristuksen kuoleman ja ylösnousemisen kelpaamattomana. Sillä enhän sanone tätä weljeyttä, joka meille tuottaa ja antaa syntein anteeksi saamisen ja kaiken autuuden, omaksi enkä kenenkään ihmisen työksi ja waituttamaksi, eli että joku olisi työllään tahi etjimisellään sitä ansainnut. Sillä tämä ylösnouseminen ilmestyi ja toimitettiin, enenkuin yksikään ihminen siitä mitään tiesi; ja että sitä meille julistettiin ja saarnattiin, ei sekään ole ihmisen, waan Jumalan sanaa, sentähden ei saata se pettää eikä walhetella. Koska se siis on yksistensä Jumalan totuutta ja työtä, tulee meidän, Jumalan korkeimman wihan ja armottomuuden uhalla, semmoista Jumalan tähden omaksemme ottaa ja fiinä uskolla rippua, ettemme joutuisi siihen syntiin, joka ei ikänä ole anteeksi saatava.

39. Sillä kaikki muut synnit, jotka omat Jumalan käskyä ja lakia vastaan, (joka kaikki vielä luettakoon meidän tehtävämme laskuun ja Jumalan vaatimuksiin), ne owat vielä kaikki anteeksi annettawia, koska emme koko elinkautenamme ole niitä kaiketi paitsi; ja jos Jumala tahtoisi laskea elämämme ja töittemme jälkeen, totta emme pääsisi ikänä autuaksiki. Mutta ken ei tahdo uskoa tätä Kristuksen sanaa eikä ottaa hänen työtänsä osaksensa, se tekee jata tuhatta kertaa sywemmän ja raskaamman synnin; sillä hän hankaa armoa

vastaan, ja ryöstää itseltänsä anteeksi- saanin. Sillä armo on se, joka sanoo: ei saa laki sinua wahingoittaa eikä kirota, (waikka sitä vastaan suurestikin syntiä teit), waan nämät synnit ovat nyt kaikki Kristuksen kautta anteeksi annettavia ja pois pyhittäviä; sillä sitä warten hän kuoli ja nousi kuolleista sinun tähtes, ja lahjoittaa sinulle tainkaltaista tällä saarnallansa omasta weljeydestänsä.

40. Joll'et nyt tahdo tätä uskoa ja osakes ottaa, waan juokset päin sitä wastoin ja sanot: „en tahdo minä“; mikä sitte sinua auttaa? Taiikka mitä aiwot vielä etsiä, sadakses anteeksi antamusta ja autuaaksi tullakses? „Minä tahdon ruweta Kartheusimunkiksi, tahi awojaloin juosta Romiin, ostaa anetta, y. m.“ Noh niin, juokse sitte juoksemistas, ei Jumalan, waan ilkiän perkeleen nimeen; sillä tällä et ainoastansa armoa kieltänyt, waan itse lainkin, ja olet nyt kaiketi luopunut pois Jumalasta, koska etsit mokomia töitä ja pyhyyttä, jota ei Jumala käskennyt, waan wieläpä kielsikin.

41. Eikä hän sitte tuosta wihastui ja rankaisi, että jota päiwä höplötimme, weisajimme ja luimme **Isä meidän** ja **uskon** ilman ymmärrystä, uskoa ja sydäntä, emmekä pitäneet mitään, ei Kristuksesta eikä Jumalan laistakaan; waan ainoastansa rakensimme omaa menoamme ja wäärää hengellisyttä yli ja wastoin armoa ja lakia, ja wedinme niitä Jumalan eteen, häntä niillä jowittaaksemme ja taivasta anjaitaksemme? Näin käydä täytyy, kuin ylenkatsoimme Jumalan sanan ja tämän Kristuksen jalon, lohdullisen saarnan, että me niin häpiällisesti sowaistuin ja jouduimme perkeleen petettämiksi, ja paawin rangaistawiksi ja rääkättäwiksi. Itäänkuin janoisi Jumala kaikella tällä näin: „noh niin, koska ette minun Poikaani weljetenne tahdo, ettekä minua teidän rakkaaksi Isäkseenne, niin ottakaat sitte paawi munkkeinensa, jotka teitä näyttävät ewankeliumista, uskosta ja kynnemestä käsystä heidän retuiksiin, haiferoiin kaapuihin ja perkeleen weljeyteen!“

42. Sillä koska eiwät siihen myönnny, että Kristus, ilman meidän anjotamme ja mahdollisuuttamme, tahtoo olla ja pysyä weljenämme, hankkii meille Jumalan armon ja syntein anteeksi saamin; mitä tämä on muuta, kuin juurta jaksain ja työllä kieltää **usko Jumalaan** ja hänen **Poikaansa**, niinkuin p. Paawali Tit. 1: 16 sanoo: **waikka kohta suullansa häntä tunnustawat?** Niin tein minäkin entisesä fokudesjani, kuin autoin muita weisaamaan ja lufemaan näitä sanoja, ja pidin kuitenkin munkkeuteni ja omat työni paljoa suuremmassa arwossa.

43. Sillä jos olisiin pitänyt sen warmana ja totena, mitä p. Paawali Rom. 4: 25 sanoo: **Kristus on meidän synteimme tähden ulos annettu, ja meidän wanhurstauttamisemme tähden herätetty kuolleista, että me hänen weljensä olisimme**, niin olisiinhan siitä oppinut, ettei työni ja munkki-kaapuni minua siihen woi auttaa. Miksi muutoin tarvitsi Kristuksen astua tänne, ja ottaa syntini ja Jumalan wiha päällensä ristin ja kuoleman kautta, ja ylösnousujemijellaan asettaa minua kaikkein syntein anteeksi saamisen, ijankaikkisen autuuden ja kunnian perintöön?

44. Mutta nyt koska he rippuwat munkkeudes- saan, ja omalla anjioilla esiwät armoa Jumalalta, ja sillä tahtowat jättää ja sowittaa synnin; niin todistawat he itsiänsä vastaan, etteiwät yhtään usko mitä suulla sanowat: „minä uskon Jesuksen Kristukseen, joka minun tähteni on kuollut ja ylösnousut, y. m.“ waan he uskowat päin wastoin paljas- jalkaisten munkkein kaapuja ja köyjiä, p. Annaa ja Antoniota, ja luwalla sanottu, pertelettä tata-pähän! Sillä mahdotointa on sen, joka tuntee Kristuksen tässä weljeydesjä, saattawan otella tämmöisillä ilwetöillä, joita ei ainoastaan opeteta ja pidetä ulkopuolella ja wastoin uskoa, waan wastoin lakiakin, ja owat oikeita perkeleen syntejä yli kaikkein muitten syntein.

45. Tätä vastaan harjaantuloon kristitty, waikka ei woi waimallisesti sanoa „**Isä meidän**“, kuitenkin wetämään ristin eteensä ja ajattelemaan: „warjele minua, rakas Jumala, synnistä Pyhää Henkeä vastaan, etten kunnintaan luopuisi uskosta ja sanasta, eikä minusta tulisi Turkkilaista, Judalaista, munkkia ja paawin-pyhää, jotka uskowat, opettawat ja eläwät wastoin tätä weljeyttä, waan että tallettaisiin edes vähäisinkin säwelen tästä weljeydestä!“ Olkoon siinä hylä, että niin kauwan uskoimme ja elimme sitä wastoin. Jo on aika rukoilla Jumalaa, että hän tekisi tämmöisen uskon meisjä lujaksi ja wahwaksi.

46. Sillä jos se meisjä on, silloin olemme pelastetut ja firwoitetut synnistä, kuolemasta ja helwetistä, ja woimme nyt tuomita kaikki muut henget, tuta ja hyljätä kaiken esjytyksen, petoksen ja wäärän uskon, ja sanoa tämän tuomion: „joka wetää kaapuu päällensä ja ajattaa plätin päähänsä, sillä päästäk- jensä pyhäksi, tahi ostaa itsensä munkkein weljeyteen, hän on hullu, mieletdin narri, jopa sopia, surkia, onnetoin heittiö ihminen. Joka rääkkää itseänsä suu- rilla paastoilla ja ruoskimisilla, kuten Kartheusit tahi turkkilaiset pyhät tekewät, hän on jo erotettu pois Jumalasta ja Kristuksesta ja kirottu heuwettiin.“

47. Sillä tämä kaikki ei ole muuta, kuin tämän Kristuksen rakkaan taivallisen weljeyden sulaa pillkaamista ja wastustamista, waikkakin sitte paljon rukoilewat ja lufenewat, niinkuin Esaia 29: 13 sanoo: **tämä kansa lähestyy minua suullaansa, ja kunnioitsee minua huulillaansa, astuwat minun nenäni**

eteen firkosja weisuiheen ja hylinöinenjä, mutta heidän sydämensä on kautana minusta. Kuinka suuren halun arwelet hänellä olewan mokomiin pyhiin, jotka ulkopuolisesti tekeywat, juurikuin olisimat oikeita Jumalan lapsia, lufewat ja weijaawat ewankeliumia, pitävät launitta puheita, wiättävät kunniallista Pääsiäis-juhlaa ja juhla-kulkua lippuineen ja kynttilöinenjä; eiwättä kuitenkaan huoli tämmöistä ymmärtää eikä uskoa, waan sotiwat sitä vastaan opilla ja elämällä?

48. Sillä jos sen ymmärtäisimat ja uskoisimat, eiwät totta jäisi munffeuteensa ja ihmis-mietelmiinsä, waan polkifimat kohta kaaput ja köydet jaloillaan ja sanoisimat: hyi mokomaa ilkiää weljeyttä! wie peräti hän perkeleelle sen juhteen, mitä usko ja Jä meitä minua opettaa: ei se ole kuitenkaan sen weroinen, että sitä katselisin eli muistelisin.

49. Samoinkuin p. Paawali Fil. 3: 5 ja seur. pyhästä elämästään Judakunnassa tekee tämän tuomion: „minä olin,“ sanoo hän, „hurskas, nuhtectoin mies, en omaain ihmis-miettetten, waan Moseksen lain jälkeen; mutta „kuin opin Kristuksen tuntemaan, luin minä „kaihen wanhurskauteni lain alla wahingoksi, „enpä lutenut sitä ainoastansa wahingoksi, „waan pidin vielä kaihen fontana ja raiskana. „Minä luulin kyllä olemani suurikin pyhä, „että kiintiästi ja kaikella ahteruudella pidin „lain ja luin tämän korkeimmafi tawarakseni „ja suurimmafi voitokseni; mutta kuultuani „tästä weljeydestä ja Herran Kristuksen perintötawaroista, woi! kuinka kaatui minulta „ylpeys ja uskallus omaan wanhurskauteni, „niin että se minua nyt hirmuttaa, enkä jaksa „sitä enään ajatellaakaan!“

50. Katso, niin ylistää hän sitä wanhurskautta, jonka tämä weljens meille tuottaa, että hän tässä korkeimmafi halwenta ja alentaa kaikkein ihmisten lainkin jälkeen parhainta elämää ja pyhyyttä (jota kuitenkin meidän tulee ja täytyy pitää, eikä ole mitään maan päällä tätä otollisempaa eikä parempaa). Sillä koska kaikki tämä on vielä omaa työtämme ja elämäämme, ei sowi eikä pida sen saada sitä nimeä ja kunniaa, että tekisi meidän Jumalan lapsiksi, hankkisi syntein anteekki saannin ja ijankaittisen elämään; waan siihen waaditaan, että kuulet tätä Kristuksen sanaa, joka sinulle sanoo: „hymää huomenta, rakas weljeni! minusa owat sinun syntis ja kuole-

mas woitetut; sillä mitä tein, sen tein minä sinun tähtes!“

51. Samaa tarkoittaa myös p. Paawalin kerskaus 1 Kor. 15: 55, otettu profeta Hosean 13 luv. 14 wärsystä wastoin syntiä ja kuolemaa: **kuolema, kussa on sinun otas? Selwetti, kussa on sinun woittos?** Jääntkuin sanoisi hän: ennen te olitte warfin julmat wiholliset, joita kaikkein ihmisten, ehkä kunkin pyhät ja hurskaat oliwat, täytyi wapista ja peljätä; mutta missä nyt te olette? Kuinka olen nyt kaiketi teistä päässyt! Sei, sanoo hän, se on nyt kaikki nieltynä, ja peräti hukutettuna ja upotettuna woitossa! Mutta missä on nyt woitto, tahi kenestä se tulee? **Kiitos olkoon Jumalan, sanoo hän w. 57, joka meille woiton on antanut meidän Herramme Jesuksen Kristuksen kautta.**

52. Tämä on nyt kyllä suuri kerskaus; mutta jota ei yksikään jaksa tehdä, ellei hänessä ole p. Paawalin usko, waikka ei, kuten hän itse walittaa, niin wäkewä kuin hän miellensä soifi; mutta kuitenkin on se warmaan hänessä, ja hän woipi sen pitää wastoin perkeleen wihaa ja wäkiwaltaa. Mutta ettemme woi sellaista, ja me vielä paljon pelkäämme ja hämmästymme kuolemaa ja helwettiä, on merkki siihen, että meissä vielä on aiwan wähän uskoa. Sentähden on meillä sitä enemmän pakoittawa syy, huutaa ja rukoilla Jumalaa, vieläpä ottaa weljeimmekin rukousta awuksi, ja joka päivä ajaa sanaa sydämmeemme, sifikuin likimäärinkin saissimme sellaisen rohkeuden.

53. Irwistellen naurawat ja sylkewät wastustajamme meitä, ettemme tiedä opettaa mitään muuta, kuin uskoa, ja huutawat: „hei, paljoa korkeemmalle noustakoon ja enemmän tehtäkään!“ Mutta olispa meillä wain uskoa kylliksi, kyllä tultaisim muunkin toisen kansa pian perässä. Sillä tähän on pääkappale ja kaikkein tarpeellisin asia, (josta he eiwät tiedä mitään), kuinka siihen ehdittäisiin, että pääsisimme synnin, kuoleman ja helwetin pelwosta, ja saissimme ilojen omantunnon Jumalaa kohtaan, että totuudessa ja sydämmestä woissimme rukoilla „Jä meidän.“ Missä ei tätä ole, siinä mencee kaikki muunkin hukkaan,

maikka kohta räähkäisit itses kuoliaaksi töillä. Mutta koska nyt vielä tämmöistä kaikilta puuttuu, niin älkäämme hävetkö tätä oppimasta, waan käytäkäämme tätä kuin jokapäi-

väisenä leipänämme, ja sen ohessa rukoilkaamme Jumalalta voimaa ja wäkeyyyttä. Amen!

N:o 32. Toisena Pääsiäis-päivänä.

Evank. Luuk 24: 13—35

Ja katso, kaksi Jesuksen opetuslapsista meniwät sinä päivänä yhteen kylään, joka oli Jerusalemissa kuudenkymmenen wakomitän päässä, Emaus nimeltä, j. n. e.

1.

Warsinkin kolme asiaa osoittaa ja opettaa tämä ewankeliumi Kristuksen ylösnousemisen uskonkappaleesta. Ensiksi, että tämä historia tapahtui ja kirjoitettiin ynnä muun ohessa uskomme warmaksi todistukseksi ja osoitteeksi tästä uskonkappaleesta. Ensiksi siinä, että tämä oppi raukee aiwan mitättömäksi ja voimattomaksi näissä kahdesa opetuslapsessa, jotka muista eroitettuina waeltawat juuresa, wahmassa epäuskossa hänen ylösnousemisestaan ja keskenänsä niin puhuwat asiasta, juurikuin nyt peräti epäilisiwät Kristuksesta, ja hän oli heissä aiwan kuollunna ja ijäksi päiwäksi haudattuna heidän sydämesjäsä, miten itsekin sen tunnustawat sanoillansa, lausuen: **me luulimme hänet siki, joka oli Israelin lunastawa;** mutta nyt on jo kolmas päiwä, kuin hän on ollut kuollunna, y. m. Ja maikka oliwat kuulleet waimoilta heidän nähneen enkelein näön, jotka sanoiwat hänen nousneeksi kuolluista ja elämän; ei ole kuitenkaan häntä missään nähty, eikä tawattu.

2. Toisesti siinä, joka onkin etuisinta, että Kristus tässä ei ainoastaan itse osoita itseänsä eläväksi epäuskoisille opetuslapsille, että he siitä wakuuntuwat ja kohta palajawat tuosta muillekin kertomaan ja juuri samaa kuulewat heiltäkin, niin että molempain todistus tässä käypi yhteen ja wahvistuu; waan

myös, että Kristus, ennenkuin he hänen vielä tunsiwattaan, runsaasti ja selwästi todistaa Raamatulla hänen täytyneen sekä kärsiä että nousta jälleen kuolleista, ja nuhtelee heitä siitä, kuin eiwät tätä usko, kussa heidän kuitenkin olisi pitänyt tietää Raamatut Kristuksesta, semminkin kuin hän ennen kärsimistänsäkin oli selittänyt, mitä Raamattu siitä opettaa

3. Ewankeliumin toinen kappale on eimerkki (Kristuksen) ylösnousemisen voimasta ja vaikutuksesta, joka osoittaa itseänsä näissä kahdesa opetuslapsessa, heidän puhuessaan Kristuksesta ja kuullessaan hänen saarnaansa; joka juuri onkin osastaan todistus hänen warmaan kuolleista nousneen. Sillä Kristus todistaa tässä itse työllä ja toimella, ettei hän ole kuollut, miten he ensimmältä hänestä luulivat: waan waikuttaa heissä ja osoittaa woimansa sanan kautta jo ennenkin kuin hänen tuntewattaan, ja tekee, että he uskowaisiksi tulewat ja nyt saawat toisen ajatuksen ja ymmärryksen, sydämen ja mielen kuin ennen; jota he itsekin tuntewat ja tunnustawat, sanoen: **eikä sydämmemme meissä palanut, koska hän tiellä meitä puhutteli y. m.** Kuten hän wieläkin tekee koko kristikunnassa näkymättömästi, ja kuitenkin toimittaa ja todistaa työnsä ja herrautensa, koska hän elämänä Herrana sanallansa walaisee, lohbuttaa ja wahvistaa heitä, ja woimallansa puolustaa ja

tufee heitä vastoin perkeleen ja mailman kaikkea vihaa ja rajuamista.

4. Kolmanneksi osoitetaan tässä se tapa, miten Kristus ilmoittaa ylösnousemista ja miten häntä tunnetaan ja käsitetään, ensin sanalla ja uskolla, ennenkuin ruumiillisella näöllä tai tuntemisella. Sentähden on hän heille olussa salattuna ja tuntematoinna heitä lähestyessään ja käydessään heidän kanssansa, vaikka hän kyllä totisesti on heitä läsnä ja juuri sama Kristus, jonka he usein ennen näkivät, kuuliivat ja saivat hyvien tunteiden; eivät kuitenkaan häntä nyt tunneneet, eivätpä edes saattaneet häntä mainutakkaan, koska tiesivät hänen kolme päivää ennen kuolleeksi ja haudatuksi, eivät siinä saattaneet hänestä mitään toista ajatella kuin muustakaan kuolleesta, ja hän oli heille käynyt niin tyyni mieraaksi ja tuntemattomaksi, etteivät olisi häntä tunneneet, vaikka hän kuinka kauvan olisi ollut heidän parissaan, jollei hän olisi heille ilmoittanut tätä ylösnousemisen uskonkappaletta ja siitä saarnannut, niinkuin teksti sanoo: **heidän silmänsä suljettiin, ettei he häntä tunneneet.** Ei niin ymmärtäen, että hän nyt tosin olisi tai tahtoisi salata itsensä, vaan että heidän sydämensä ja ajatuksensa ovat niin mieraat ja kaukaiset hänestä. Samoin ei tunnenuet häntä Magdalenakaan eikä muut opetuslapset, ennenkuin he kuuliivat sanan hänen ylösnousemisestaan.

5. Tällä tahtoo hän vielä sitäkin opettaa ja todistaa, että hänen ylösnousemisen ja valtakuntansa voima täällä maan päällä ja tässä elämässä liikkuu ja osoittakoon itsensä sanassa ja uskossa, joka pitää itsensä Kristukseen, vaikka kohta ei häntä näe, ja niin hänessä moittaa synnin ja kuoleman ja käsitää vanhurskauden ja elämän, y. m. Olkoon tämä lyhyesti puhuttu historiasta eli tämän ewankeliumin tapahtumasta, mitä yhteisesti koskee ylösnousemisen uskonkappaleeseen, josta olemme edeltäpäin enemmän kuulleet.

6. Mutta varsinkin kuvataan meille tässä ewankeliumissa uskon heikkous opetuslapsissa ja miten Kristus valtakunnassaan näyttää ja käyttää itsensä tämmöisiä heikkouksia kohtaan. Sillä niin huomaamme koko ewan-

keliumin historiassa Kristuksen ylösnousemisesta, kuinka ensiksi kaikki apostolit ja sitte muutkin opetuslapset olivat jokainen juuri heikkoja uskomaan tätä uskonkappaletta aina hänen taivaasen astumiseensa saakka, niin että hänen täytyy nuhdella heitä heidän sydämensä kovuudesta ja ymmärtämättömyydestä, ettei uskoneet niitä, jotka hänen olivat nähneet nousneeksi kuolluista, Mark. 16: 14, kussa hän kuitenkin itse oli sitä heille usein ennen julistanut Raamatusta, että hän oli ristiinnaulittava ja kolmantena päivänä jälleen nouseva kuolluista, y. m.

7. Tässä opimme ensiksi, kuinka vielä niihinkin, jotka ovat kristittyitä ja pyhiä, sitteinkin jääpi heikkouksia ja puutoksia, olletinkin opin ja uskon korkeissa asioissa, etteivät sitä kohta niin ymmärrä, eivät voi sitä niin mahvasti ja lujasti käsittää, kuin heidän tulisi: eikä olekkaan usko niin vähäinen ja helppo asia, kuin ymmärtämättömät ja koettelemattomat henget luulevat ja meidän paksum pölkkyimme, nuot paavinaasit, sanovat, jotka eivät arvele uskoa muuksi kuin historian ja tapahtuman kuulemiseksi ja tietämiseksi, ja sitte luulloittavat itsiänsä, juurikuin olisivat kaiken, mitä ewankeliumi Kristuksesta sanoo, jo kerrankin kuultuaan tai luettuaan, kohta paikalla puhutaasti ja säntillensä päähän asti ymmärtäneet ja uskoneet, niin ettei heidän mitään enää siitä tarvitsisi oppia eikä uskoa.

8. Mutta että tämä ei ole muuta kuin löyhä, tyhjä ajatus, näkyy siitä, että heidän itsensäkin täytyy tunnustaa tämän historiallisen tiedon tyllänään jäävän liikkumattomaksi, kylmäksi ja jaksamattomaksi heissä, jopa paljaaksi tyhjäksi kuoreksi ilman mehua ja voimaa, joka heitä ei vähintäkään hyödytä, eikä auta, eikä mahvista, eikä paranna; kussa kuitenkin tämä Kristuksen ylösnousemisen suuri kirkia työ sitä warten tapahtui ja on siksi myös saarnattava, kuultava ja tunnettava, että se tekisi meissä hedelmää, herättäisi ja sytyttäisi sydämmemme, waikeuttaisi meissä uudet ajatukset, ymmärryksen ja mielen, elämän ja ilon, lohdutuksen ja woiman.

9. Missä ei tämä siksi tule, siellä historia turhaan kuultiin, ja on sinussa peräti

kuollutta, eikä ole sinussa muuta enempää kuin turkkilaisisfakaan ja pakanoisja, jotka eivät fiitä mitään tienneet, eivätkä sitä totena pitäneet. Eikä auta sinun kerskata uskosta, waikkakin se waahtona pyörii kielessäs tahti huminana kohisee korwasjas, tahti unena kuwailee muistossjas, josta ei sydämessä mitään koettele eikä maista. Suurikuin paawilaiset sitä koko opillaan ja elämällään kylliksi todistawat, ettei he sydämestään mitään usko eivätkä pidä tästä uskonkappaleesta; koska opettawat ulkona Kristuksesta, itfessään ja omisja waikutuksisjaan ja ansioisjaan etsimään ja halajamaan sitä voimaa ja hyötyä, jota Kristuksen ylösnousemisen tulisi toimittaa, ja kiroomat, parjaawat ja wainowat sitä terweellistä oppia, joka ohjaa meidän mokomista walheista Kristukseen ja hänen ylösnousemisensa voimaan.

10. Mutta kristityt ja uskowaiset hawaitsewat sekä muisja että itfissjansa, tunnustawat ja walittawat heikkouttansa, ettei he woi niin wahvasti uskolla käsittää tätä uskonkappaleetta ja sydämehensä saada, kuten heidän tulisi; ja täytyy heidän wastoin tällöistä heikkoutta koko pitkän elämänsä kilwoitella ja jotia; niinkuin p. Paawali itse Fil. 3: 10, 12 sanoo: ei niin, että sen jo olen käsittänyt, taikka olen täydellinen; waan minä aheroitsen suuresti, että sen kuitenkin käsittäisin, tutakseni Kristuksen ylösnousemisen voimaa, y. m.

11. Sillä waikka tämä oppi itfessään on warsin fuloinen ja lohdullinen, ja jula riemu ja autuus, että sen pitäisi juuri keniästi ja helposti painua sydämehen, on sillä kuitenkin kaffi wäkewää estettä, jotka tekewät sen, että sitä työläästi uskotaan. Ensiksi, että tämä työ (Kristuksen sowing) on itfestään liian korkia ja suuri, ettei sitä kylliksi woida käsittää tässä elämässä, joskin kohta usko olisi sangen wahwa ja ilman heikkouksia. Sillä tämä on sellainen woima ja wahuus, jota wasta tulewasja elämässä saamme ijankaikkisesti oikein katsella ja koetella. Toiseksi, että lihamme ja weremme ja kaikkein ihmisten sydän on ilman sitä luonnostaan liian heikko ja arka uskomaan Jumalan sanaa, ja täytyy

sen wälttämättömästi, tutkiesansa tämän työn korkeutta, hämmästyä ja peljästyä, saati wain sen rinnalla katselee itseään ja omaa mahdottomuuttansa.

12. Ensimmäistä syytä ja estettä ei saada Jumala ollenkaan suwaita eikä kärsiä; sillä tämän työn täytyy ja pitää pysyä niin suurena kuin se on, eikä ole se yhtään halwennettava, waan olkoon semmoisena woimana ja mahtina, jonka alle kaikki luodut, ihmiset, enkelit, perkeleet alentawat ja nöyryttämät itfensä; niinkuin onkin tarpeellista meidän pelastukseksimme ja autuudeksimme. Sillä jos ei sitä olisi, niin täytyisi meidän pysyä kuoleina synnin ja Jumalan ijankaikkisen wihan alla. Mutta toista (estettä) saattaa hän vielä suwaita ja kärsiä, että olemme liian heikkoja uskolla käsittämään näin suurta työtä ja voimaa. Niinkuin nyt tässä näemme Kristuksen tehneen opetuslapsillensa, jotka kyllä kuuliwat hänen nousseeksi kuolleista, ja kuitenkin oliwat vielä suuressa epäilyksessä, jopa niin suuressa, että melkein tykkänään epäilimät Kristuksesta, kuin sanoimat: me luulimme hänen fiksi, joka oli Israelin lunastawa, y. m.

13. Ja huomaa, millä suurella ahkeruudella hän huoliksien ottaa näitä kahta heikko-ustoista opetuslasta, pitää heistä murheen, ja tekee kaiken auttaaksensa heidän heikkouttansa ja wahwistaaksensa heidän uskoansa. Kuin hän näkee ja tietää heidän murheisjaan ja raskasmielisinä juuri sentähden erkaantuneen muista apostoleista, eikä tietävän, mitä ajattelawat, tahti toiwonewat, ei tahdo hän jättää ja pyfähyttää heitä tällöiseen epäilykseen ja kiusaukseen, waan tulee heitä auttamaan tästä pulasta ja lähestyy heitä tiellä, jättäen kaikki muut apostolit olemaan toistensa seurassa, jotka kuitenkin myös oliwat murheelliset tästä ja kyllä heikot uskosja.

14. Mutta koska nämät ovat suuressa epäuskon waarasja, pistäyppi hän kohta yksitänjä näitten seuraan, ikäänkuin ei olisi hänellä nyt nousemisensa jälkeen mitään muuta tekemistä, puhuu ja wäittelee niin ystäwällisesti heidän kansjansa Raamatusta, antaa heille syytä pidättämään itseään ja rukoilemaan häntä pysymään heidän parisjansa, sydämään ja

juomaan heidän kansansa, siksi kuin heidän uskonsa jälleen herää, ja he pääsivät epäilyksestä ja niin voimistuvat uskossa, että tuntevat hänen ja huomaitsevat juuri samaksi Vapahtajaksi, joka heillä ennen oli elävänä tykönään, ja jonka kolme päivää takaperin olivat nähneet ristiinnaulituksi, eivätkä tähän saakka nykyiseltä epäilykseltään ja heikkoudeltaan häntä voineet vielä tiellä tuntea.

15. Sendähden tahtoi hän itse, meille opiksi ja lohtutukseksi, tällä kuvata ja näyttää, millainen hänen hallituksensa oli olewa kristikunnassa kuolleista nousemisensa jälkeen: nimittäin, ettei hän tahdo hyljätä eikä suistaa paristansa heikkouksia, eikä edes esywiäkään ja ymmärtämättömiä tahti muutoin heikkoja, arkoja ja epäileviä sydämiä ja omia tunteja; vaan juuri tällaisissa harjoittaa ja osoittaa kuolleista nousemisensa voimaa; sillä tavalla, että hän ystävällisesti houkuttelee heitä tykönsä, jopa itsekin wetäyppi heidän pariinsa ja kaikkein kauneimmalla ja säsymillä lailla kohtelee heitä, puhuttelee, opettaa ja johdattaa heitä, mieläpä syöpikin heidän kansansa, siksi kuin voimistuvat ja wakaan-tuvat uskossa, ja heidän ennestään surullinen ja murheellinen sydämensä ihastuu uudellensa.

16. Että mekin tietäisimme ja turvaisimme häneen, että meillä on semmoinen Herra hänessä, joka voi kärsiä ja suvaita meidänkin heikkouttamme, eikä tahdo sentähden tykönsä ajaa ja kirota niitä, jotka eivät kohta voi niin uskoa ja elää kuin heidän tulisi, jos wain ovat sellaisia sydämiä, jotka eivät tahdo ylenkatsoa eikä kieltää Kristusta ja hänen sanaansa, vaan pitävät halua ja rakkautta hänehen, ja tahtowat mielellään olla wahvat ja täydelliset uskossa ja elämässä.

17. Niinkuin havataan näissä opetuslapsissa, että, ehkä kuinka heikot ja ymmärtämättömät olivatkin, ovat he kuitenkin sydämmestä rakastuneet Kristukseen, tärkeää ja mielellään puhuvat ja kuulewat puhuttawan hänestä, eivätkä mitään enemmän toivo, kuin sen olewan totta, mitä olivat kuulleet hänen ylösnousemisestaan. Mutta se on heidän liian korkiata uskoa, etteivät kohta jaksa sitä warmana ja totena pitää; niinkuin se meistäkin on liiaksi

korkeaa ja suurta. Tämän tietää ja näkee rakas Herramme kyllä hyvin: sentähden saataakin hän meitä sitä paremmin kärsiä, tyytyä ja hyväksyy, että me wain kuultelemme häntä kuuliaisina koululapsina, jotka mieluisesti tahtoimme olla hänen opetettawiansa ja johdettawiansa.

18. Tahtookin meitä tällä opettaa, miten käytäisimme hänen waltakunnassansa, warinkin heikkouksia ja wajawaisia kohtaan, ettemme niin pian kiroisi ja hylkäisi semmoisia, nähdesjämme heidän erehtyvän tahti kompastuwan, waan vielä kannattaisimmekin heitä: niinkuin Kristuskin meille teki ja hänen vielä joka päivä tehdä täntyy. Sillä waikka hän kyllä itse puolestansa on kuolleista nousemisensa kautta jumalallisesa woimassa ja waltassa taiwaan ja maan Herrana; kuitenkin hallitsee hän rakasta kristikuntaansa niin, että harjoittaa ja osoittaa nousemisensa voimaa kurjassa, heikossa joukosansa; ja käyttää tällaisista woimaansa ja waltansa heitä lohduttamaan ja wahvistamaan.

19. Tämän esimerkin jälkeen alkäämme meidän, joskin kohta jo olemme wäkewiä, hyväksykö itsiämme ja pyyhistelemme, waan palvelkaamme lahjoillamme ja woimallamme heikkoja, aheroiten tainkaltaisia rakentaa ja parantaa opetuksella, lohdutuksella ja wahvistamisella, ystävällisellä kehoittamisella ja nuhteella j. m., niinkuin tehdään heikoille ja wajawille lapsille ja sairaille, joita warowasti ja kauniisti pideltäkään, hoidettakoon, kärsittäkään ja kannetkään, siksi kuin waurastuwat ja itse kylenevät käymään.

20. Tämä, näet sen, on niitä etuisimpia kappaleita ewankeliumissa Kristuksen waltakunnasta, josta opimme, kuinka siinä tapahtuu ja käypi; niin nimittäin, että se on sellainen hallitus, jossa kuitenkin kristityissä, jotka ovat alkaneet uskoa ja ovat pyhiä, vielä on heikkoutta, ymmärtämättömyyttä ja muita synnillisiä wikoja, joita hän kuitenkin kärsii ja armahtaa, kumminkin sillä ehdolla, että wastalähin parantuisiwa. Ulkoon siis uneksuttako semmoista seurakuntaa maan päällä, jossa ei olisi mitään puutoksia eikä esymisiä uskossa; niinkuin paawilaisjoukko kehuu heidän seurakun-

nastaan ja pappiskokouksesta, „ettei ne saata erehtyä“, n. m.

21. Sillä tässä kuulemme, ettei ainoastansa nämät kaikki opetuslasta, vaan kaikki muutkin apostolit erehtyivät kaikkein etuisimmassa ja tarpeellisimmassa uskonkappaleessa, ja pysyivät siihen asti epäuskossa, kuin Kristus itse monilla ja monenkaltaisilla saarnoilla ja ilmoituksilla heitä siitä repi; ja usko Kristuksen kuolleista noususta oli koko kolme päivää hänen ristiinnaulitsemisensa jälkeen ollut sammunut heidän sydämmistään, eikä lie kellekään muulla heistä enää ollut sitä valoa kuin Marialla hänen äitillensä oli, joka tätti sydämmehensä ne Raamatun lauseet, jotka hän Kristukselta ja muiltakin oli kuullut, ja on sen kautta tässä suuressa sydämmen murheessa Poikansa kärsimisestä ja kuolemasta lohdutettu ja turvattu.

22. Sillä seurakunnassa täytyy ainakin uskon Kristukseen josjakin pysyä ja säilyä, ja muutamia olla, jotka omistavat ja tunnustavat totuuden (vaikka niitä harvassa on ja suuri joukko ehsyy, niinkuin tässäkin ehsyvät); joskin ei sitä varjeltaisi muun kuin yhden ainoan Marian kautta. Sentähden hän sallii tapahtua, että monta oikiaakin pyhää ehsyy ja kompastuu, ettemme uskaltaisi ihmisiin, vaikka he kuinkakin monet, suuret ja pyhät olisivat, vaan katsoisimme sanaa, joka on warmä, eikä voi pettää, niinkuin hän tässä näitä kohta ja kaikkia muita aina näyttää ja ohjaa p. Raamattuun.

23. Määmmä tämän ohessa unhoittako ewankeliumin esimerkkiä, joka kehoittaa ja varoittaa meitä mielellään puhumaan ja kuulemaan Kristuksesta, ja asustelevaan Raamattussa ja Jumalan sanassa, vaikka ei sitä aina kohta niin selkiästi ymmärretä eikä sydämmeen saada kuin tulisi. Ja tämä esimerkki osoittaa, mikä voima, hyödytys ja elämä siitä lähtee, saati wain yksinkertaisella sydämmellä tämän ohessa käytämme itsemme. Sillä ensiksi huomaa, vaikka nämät kaikki opetuslasta vielä ovat täynnänsä epäuskoa, ei hän kuitenkaan, koska he tiellä keskenänsä aiwan yksinkertaisesti ja melkein niinkuin tuuleen hänestä huolissaan puhuvat ja väittävät, tahdo eikä saata

olla heistä erillään; vaan on kohta saapuilla ja ystävällisimmästi liittyy heidän seuraansa, ja paikalla osaa heidän sydämmiinsä ja ajatuksiinsa, ruweten heille pitämään kauniin, kunniallisen saarnan, jonka wertoja eivät ikänä ennen kuulleet, juuri tästä uskonkappaleesta, josta he murehtiwat ja epäilivät. Sitte tuntevat he toiseksi kohta woiman siitä, niin että ei heidän sydämmensä ole enään yhtä työläs, hidas ja kylmä uskomaan kuin ennen, vaan liikkuu, syytty, wieläpä walistuu ja saa uuden ymmärryksen, että nyt wasta rupeewat oikein ymmärtämään Raamattua, ja se selkenee ja kirkastuu heille, mitä eivät ennen ollelkaan ymmärtäneet.

24. Ja viimeiseksi otetaan kalwo ja peite heidän sydämmestään ja filmistään, niin että eivät enään pidä häntä wieraana ja muukalaisena, vaan nyt hänen oikein näkewät ja tuntevat, ei enään kautaiseksi heistä, vaan läsnäolewaiseksi, joka semmoista waiikuttaa heissä, että he nyt ovat aiwan wakaat uskossa, eiwätkä enään watalähin tarwitse ruumiillista, näkymäistä ilmoitusta, vaan kohta menewät muillekin saarnaamaan ja woivat niitä auttaa ja wawhistaa wastoin epäilystä ja epäuskoa.

25. Sentähden kuulkaamme mekin tämän esimerkin jälkeen mielellämme Jumalan sanaa, älkäämmekä siihen kylästykö; sillä se on tarpeellinen harjoitus sekä heikoille että wawhoille, sekä oppimattomille että oppineille, ja opettaa runsaasti kaiken mitä autuuteen tarwitaan, eikä saateta sitä ikään kylliksi oppia; onpa juuri se wälifeinokin, jolla Jumala tahtoo meidän sydämmisämme waiikuttaa, antaa uskon ja Pyhän Hengen; niinkuin p. Paawali Rom. 10: 17 sanoo: usko tulee Jumalan sanan kuulosta. Tekeekin se warmaan hedelmää, saati meillä wain on toden teko, vaikka sydän ensimmältä on siihen kylmänä ja welta; kuitenkin, jos wain pitkitetään ja siinä pysytään, totta ei mene se turhaan, ojentamata ja parantamata oppimattomia ja ehsyneitä, wawhistamata heikkoja ja lopuksi lämmittämätä ja walaisemata sydäntä niin, että Kristus paremmin ymmärretään ja tunnetaan p. Raamattussa.

26. Ja vaikka ei siitä lähtisikään muuta hyötynä, pitäisi kuitenkin sen kehoittaa meitä mielellään sitä viljelemään, että olisimme Herralle Jumalalle ja Herralle Kristukselle tässä mieliksi ja tekisimme suotuisan Jumalan palveluksen, tietten, ettei hän silloin varmaan ole meistä kaukana poisja oman lupauksensa ja sanansa jälkeen Matth. 18: 20: **Kussa kaikki tai kolme tulee kokoon minun nimeheni, siinä minä olen heidän keskellänsä.** Silloin ovat totisesti rakkaat enkelitkin hänen muassaan sinun warjeluksenas ja heillä on tässä (työssä) halunsa ja ilonsa, ja perkeleen täntyy pötkiä matkoihinsa ja paeta, niinkuin sen täntyi paeta Kristusta, koska hän wastusti häntä Jumalan sanalla, Matth. 4: 11.

27. Tästä luetaan myös eräs esimerkki muutamasta eräkäs-utosta kormessa, jolla, olessansa (terran) lasten parissa, oli Jumalalta erinomaisia näköjä ja ilmoituksia siitä, mitä he keskenään puhuivat; ja koska nämät puhuivat Raamatusta ja jumalifista asioista, näki hän kauniita nuorukaisia heitä lähenemän ja fuloisesti ja lempiästi hymyilevän; mutta päin wastoin: heidän puhuessaan turhia ja mitättömiä jaarituksia, kääntyivät nämät paholla mielin ja murheellisina heistä pois, ja ruokottomia mustia sikoja tuli enkelein siaan ja rypöivät heidän seassansa, y. m.

28. Olkoon tämä puhuttuna tämän ewankeliumimme historian etuisimmasta pääkappaleesta. Paitsi tätä löytyy täällä vielä pääkappale tästä Kristuksen saarnasta, jonka hän Raamatusta piti opetuslapsillensa; ja ylipään siitä todistaa, että Kristuksen piti näin kärsimän, ja kunnian käymän sisälle. Josta saarnasta ewankelista näin sanoo:

Ja hän rupeji Moseksesta ja kaikista profetaista, ja selitti heille kaikki kirjoitukset, jotka hänestä oliwat.

29. Tämä on epäilemätää ollut sängen ihana, kaunis saarna. Nyt tahtoissimme totta kaikki, ja joka ainoa kyllä halajaisi tietää mitä Raamatuita kuitenkin Herran lieene laadiskellut, jotka hänestä puhuivat ja joista he niin syntyivät, wahvistuivat ja wakaantuivat; koska kuitenkin aivan wahan, ja niinkuin näkyisi, ei yhtään löydy Moseksessa, joka siitä puhui

mitä hän sanoo, että hän oli kärsiwä ja kolumantena päivänä nousewa kuolleista ja hänen nimeensä saarnattawa parannusta ja syntein anteeksi saamista, y. m. Sillä Judalaisilla oli kauwan ennen ollut Moses, juurikuin he vielä tänäkin päivänä häntä ahkerasti kylliseen asti lukewat, eiwätkä ole kuitenkään siinä ikänä huomanneet tällöisiä kummallisia asioita.

30. Mutta tähän vastaa ewankelista ja kehittää tämän solmun näin: **että heidän sydämensä paloi, koska hän selitti heille kirjoitukset, ja niinkuin hän huomisen päivän ewankeliumissa sanoo: että hän awasi heidän ymmärryksensä, kirjoituksia ymmärtämään.** Tästä nyt, joskin peitetynä, näkyy, että Moses totisesti kirjoittaa Kristuksesta ja Kristus Moseksessa luetaan; mutta siinä solmu onkin, että kukaan myös tämän ymmärtäisi: niinkuin p. Paawalikin 2 Kor. 3: 14, 15 sanoo: „että, „koska Wanhaa Testamenttia luetaan, Moseksen peite rippuu Judalaisten silmäin edessä, „jonka ainoastansa Kristus ottaa pois.“ Ja niinkuin hän sanoo apostoleillensa Matth. 13: 11, 14: **teidän on annettu tuta taiwaan waltakunnan salaisuudet, waan toisille wertauksilla, että he kowillansa kuulewat, eiwätkä ymmärä, ja nähden näkewät, eiwätkä äkkää.**

31. Senpätähden on p. Raamattu sellainen kirja, johon ei ainoasti tarwita lukemista ja saarnaamista, waan myös oikeaa selittäjää, nimittäin Pyhän Hengen ilmoitusta: niinkuin mekin hawaitsemme meidän aikamme koettelemuksesta, jolloin puhtaan opin pääkappaleet kaikkein selkeinmästi todistetaan Raamatusta, ja wastustajain esymykset kumotaan, eikä auta fittenkään mikään heissä; eikä ole vielä yhtään uskonkappaletta saarnattu, jota ei williköt olisi monta kertaa hätyyttäneet ja wastustaneet, vaikka kuitenkin lukiwat samaa Raamattua, kuin mekin.

32. Mutta semmoiseen walistukseen waditaan oikeita koululapsia, jotka owat mielellään opetettavia ja johdettavia, jommoisia nämät hurstkaat, yksinkertaiset opetuslapset oliwat, eiwätkä ole wiisastelioita ja itsepäisiä henkiä, eikä itesyntyneitä mestareita, jotka wiisaudellaan ulottuwat paljon ylempiä tai-

wastakin. Sillä se onkin semmoinen oppi, joka tahtoo tehdä wiisautemme hulluudeksi ja puhkaista järjestä filmät, jos se (oppi) muutoin on uskottava ja ymmärrettävä; sillä ei se kaswakaan ihmisen taidosta, niinkuin muu oppi ja tiehe maan päällä, jotka lähtewät järjestä ja sitte ovat järjen käsittettäviä.

33. Maan mahdotointa onkin sentähden sitä järjellä käsittää; tahi jos rohkenet mitata ja mieltä, miten se ja se sopisi yhteen, silloin joudut kaiketiikin humnikolle; niinkuin kaikki wäärä-oppi on alkuaan siitä syntynyt, ja sekä Judalaiset että pakanat, ja nykyaikoina Turkkilaiset ovat opistanne ja uskostanne airaan hulluiksi ja hurjiksi käyneet, koska se ei mahdu järkeen ja inhimilliseen wiisauteen; waan ainoastansa tuo hurstas yksinkertainen pieni joukko, jotka pysyvät tällä tiellä ja sanovat: „Zumala on niin sanonut, sentähden tahdonkin sitä uskoa!“, ne woivat sen käsittää ja ymmärtää; niinkuin Kristus itse Matth. 11: 25 sanoo, että hän iloisella sydämmellä kiittää Zumalaa, että hän on kätkenyt nämät wiisailta ja toimellisilta, ja pienille ilmoittanut.

34. Sillä ei se kuitenkaan auta; wiisaille ihmisille ja kirkkalle järjelle et moi selittää semmoisia mahdottomuuksia Kristuksesta, että luonnollinen ihminen olisi Zumalan Poika ijanlaittisuudesta, ja kuitenkin kuoli ja jälleen nousi kuolleista, ja inhimillisen luontonsa puolesta tuli Herraksi taivaassa ja maan päällä, ja jumalallisella voimalla hallitsee kaikki luodut, joskin et kuitenkaan häntä missään näe, ja että me yksistensä hänen tähtensä, jos wain uskomme häneen, tulemme autuiksi, y. m. Sentähden täytyykin Zumalan näin tehdä, että joka ei tässä tahdo olla hulluna ja lapsena, eikä suorastaan uskoa, se ei sitä käsittäkään.

35. Katso, minkälaisia ihmisiä hän ensiksi käytti ilmoittamaan ja todistamaan tästä hänen nousemisensa korkeimmasta työstä? Roh, noita taitamattomia waimoparkoja, jotka, turhalla kustannuksella ja huolella ostettuansa kalliita woiteita, tulewat haudalle, eivätkä ajattele, että hauta oli peitetty raskaalla kiewellä, wieläpä lukittu sinetillä ja warustettu wartiolla; fittenkin ovat nämät hupsut ja hullut waimoraukat ensimmäiset, joille Kristus

ilmoittaa kuolleista nousemisensa ja tekee heidän sen saarnaajiksi ja todistajiksi. Niinpä antaa Kristus myös näillen opetuslapsille semmoisen ymmärryksen Raamatussa, jota ei ole kaikissa kirkkoihin oppineisjakaan Raamattunielloissa, niin että he nyt katselewat Mosesista toisiin filmiin ja heidän täytyy sanoa: „käh, tuota olen niin kauwan ennen lufenut ja kuulut, enkä kuitenkaan ikään ymmärtänyt!“

36. Ikäänkuin tahtoisi Zumala itse työlisesti sanoa: noh niin, näen kyllä, ettei auta waitka kaikki oliskin puhuttuna ja kirjoitettuna mitä selkeimmällä tavalla, niinkuin kaikki uskonkappaleet owatkin kylliksi selwästi ja selkeästi ilmoitettuna Raamatussa. Sillä kuinka on yksistään uskonkappale Zumalasta ja luomisesta muinan tehnyt joukon williköitä, manikealaisia, walentiinilaisia, markionilaisia y. m., josta (asiasta) kuitenkin on keikkein selkeimästi puhuttu ja kirjoitettu! Niinikään, mitä auttoi, että Kristus itse omassa kansassaan selwästi ja julkisesti wahwisti oppinsa suurilla ihmetöillä? Mitä muuta, kuin että käänsivät ja wäänsivät hänen sanansa sekä tyhjä, nimitellen niitä perkeleen ja beelsebubin sanoiksi ja töiksi.

37. Sentähden täytyi Zumalankin sanoa: koska he eiwät siis tahto sitä semmoisena pitää ja semmoiseksi ottaa, kummoiseksi minä sen heille sanoin, niin jääköönkin se heiltä kätkeytyksi ja jalatuksi; olen sen kyllä kirjoituttawa ja saarnauttawa, mutta kuitenkin kaiken ilmoitettawa muutamille harwoille yksinkertaisille ihmisille, jotka rakastawat minun sanaani; toisilla olkoon se sula käsin tunnettawa pimeys, (niinkuin Egyptiläisillä, waitka kohta se heille paistaa ja saarnataan kaikkein selkeimmästi), jopa, sula pahennus ja myrky, johon heidän täytyy loukkaantua ja langeta herjauksilla ja vastaan sanomisilla, siksi kuin viimein hukkuwat.

38. Sentähden owat Judalaiset aina tähän päivään saakka pitäneet ja lufeneet Mosesiansa, eivätkä fittenkään yhtään ymmärtäneet mitä hän puhuu Kristuksesta, eipä edes muista wähemmistäkään uskonkappaleista; niinkuin eiwät heidän isänsäkään mitään siitä ymmärtäneet, paitsi muutamia harvoja, jotka

omat uskoneet, esimerkiksi rakkaat profetat ja fittemmin apostolit, jotka kyllä yhdestä lauseesta (niinkuin saamme kuulla) kehräsiwät kokonaiset kirjat; ja Pyhä Henki antaa heille semmoisen saarnan, että kuitenkin jokaisen täytyy sanoa; „se on totta!“

39. Mitä tekee Kristus, koska hän saducaleaisten suun tukki, (jotka eivät uskoneet kuolleitten nousemista, eiwätkä huolineet muusta Raamatusta kuin yksistään Moseksesta), ja wakuutti heitä kuolleitten nousemisesta; silloin otti hän kaikkein tavallisimman lauseen koko heidän opisjaan, joka oli kaikille Sudalaisille tuttu ja jokapäiväisesti käytettävä, nimittäin nämät Jumalan sanat: **minä olen Abrahamin Jumala, Iskin Jumala ja Saakopin Jumala** y. m.; selittää täten Moseksen ja tekee tämän päätöksen: „jos te sitte pidätte Jumalan semmoisena, joka olisi kuolleitten Jumala; millinen olisi sitte niitten Jumala, jotka eiwät enään ole?“

40. Sentähden jos hän nyt on ja nimitää itsensä Abrahamin, Iskin ja Saakopin Jumalaksi, niin täytyyhän niitten elää, waikka kohta omat kuolleet tästä elämästä ja makawat haudassa, sillä hän ei saata suinkaan olla olemattomain Jumala. Sentähden täytyy Abrahamin, (joka nyt makaa maan powessa), ja kaikkein ennen häntä nukkuneitten pyhän elää, waikka omat teistä kuolleita; sillä tämä on ja pysyy hänen nimenään ijankaikkisesti, että hän on Abrahamin ja kaikkein uskowaiten Jumala, kuten hän Abrahamille ja kaikille lupasi, sanoen: **minä tahdon olla sinun Jumalas,** y. m.

41. Kuka, näet sen, olisi luullut näin harwoisja yksinkertaisissa, tavallisissa sanoissa olewan niin paljon ymmärrystä kätkeytyä, ja antaneen näin ihanan runsaan saarnan, jopa ainetta suureksikin kirjaksi? Jotka sanat he kuitenkin hywin tunsiwat, eiwätkä sittenkään uskoneet koko Moseksesja löytyvän yhtään sanaa kuolleitten nousemisesta; jonkatähden he totteliwatkin yksistään Mosesta, hyljäten profetat, jotka kuitenkin oliwat Moseksesta ottaneet kaikki saarnansa Kristuksen korkiasta uskonnappaleesta.

42. Mutta tullaksemme itse tähän Kris-

tuksen saarnaan ja katsellaksemme yhtäkin lausetta, jonka hän tuottaa Moseksesta, niin luetaan 1 Mos. 3: 15 wärsyysä ensimmäinen armonana ja armolupaus, jonka Jumala antoi Adamille ja Ewalle, puhuesjaan näin kärkeelle: **minä panen wainon sinun ja waimon välille, ja sinun siemenes ja hänen siemenensä välille; se on rikki polkewa sinun pääs, ja sinä olet pistävä häntä kantapäähän.** Tämän lauseen lukee Sudalainen, Turkkilainen, pakana ja inhimillinen järki, ja se on heistä ihan kowaa limpsidötä, jopa turhaa kuollutta puhetta, josta eiwät mitään saa irti; mutta Jumalan Sengen tultua awuksi, ymmärrät sinä tämän sen weiran merkityswän: kärke (perfele) wai-kutti synnin kautta kuoleman ja Jumalan ijankaikkisen wihan Adamissa ja Ewasja.

43. Mutta meitä auttaaksensa tämmöisestä surkiasta lankeemuksesta ja wiheliäisyydestä, johonka perfele meidän syöksi, on Jumala pohjattomasta laupeudesta sen neuwoiksi ottanut, että waimon siemenen kautta (se on waimon luonnollisen kohdunhedelmän) on tämä kärkeen pää (se on, synty, kuolema ja ijankaikkinen wiha) poljettawa rikki, ja siltä otettawa woimansa enään olemasta kuoleman herrana ja pitämästä ihmistä synnin, Jumalan wihan ja kadotuksen alaisena.

44. Tästä lähtee nyt koko Uusi Testamentti, kaikki p. Paawalin ja apostolein saarnat, jotka eiwät paljon kerro historiaa eikä Kristuksen ihmetöitä; waan misjä suinkin sopii, tekewät tämmöisestä lauseesta, niinkuin kuffaisesta, koko nitun: jopa, ilmoituksen ja Pyhähen Sengen tultua awuksi, joka tietää oikein märehtiä ja pufertaa sanat, silloin hawaitaan niissä tallentujan ja ne antawat itsestään meille oikean mehun ja woiman. Sillä ensimmäi on tässä osoitettu, että tämä siemen on luonnollinen lapsi, waimosta syntynyt (kuitenkin synnitä): sillä Raamattu todistaa, että mikä waimosta ja miehestä syntyy mailmaan, on synnissä syntynyttä ja Jumalan kirouksen alla; niinkuin Dawid Ps. 51: 7 sanoo: **katsjo, minä olen synnissä syntynyt ja äitini on synnissä minut siittänyt,** y. m. Sillä tämä liha ja weri on peräti läpi myrkytetty ja pilattu pahalla himolla ja tottelemattomuudella Ju-

malaa vastaan. Sentähden, niinkuin aine on turmeltu isässä ja äidissä, femmoisena se lapsisjakin pysyy; sen vuoksi ei saata yhtäkään ihmistä syntyä miehestä ja waimosta ilman synnillistä luontoa.

45. Sentähden keffi Jumala tässä sen keinon, että hän Kristuksen, luvaton siemenen, siittämiseksi ja synnyttämiseksi otti ainoastaan waimonpuolen, josta ilman miehetä tuli tämän lapsen äiti Pyhän Hengen kautta, joka vaikuttaa hänessä tämmöisen siittämisen ja synnyttämisen, että hän kuitenkin olisi luonnollinen ihminen, meidän lihaamme ja veritamme, mutta ilman mitään syntiä ja perkeleen valtaa, woidaksensa rikki polkea hänen päänsä.

46. Toiseksi, mutta jos hän on olewa synnin ja kuoleman herrana, paiskaawa perkeleen allensa ja tempaawa meidän hänen waltastansa, siihen tarvitaan jumolallinen, kaikkiwaltias woima. Sillä ei ole ihmisen woi-
masa ja kunnossa, joskin kohta hän olisi aiwan puhdas ja ilman mitään puutofseta ruumiin ja sielun puolesta (jommoiseksi Adami ensiksi luotiin), ottaa pois tätä ijankaikkista, loppumatointa surkeutta ja turmelusta, ja saattaa ja antaa meille siaan ijankaikkisesti katoomatoin tawara ja elämä. Tästä tulee, että hänellä on olewa suurempi woima kuin kaikilla luoduilla, wieläpä kaikilla enfeleilläkin on; jota ei kellään muulla saata olla kuin itse Jumalalla, kaikkein luotuin Herralla.

47. Sitte seuraa wielä: jos hän on ihmisestä syntynyt, niin hän on myös kuolewainen, ja hänen täytyy, niinkuin muittenkin ruumiillisesti kuolla; ja koska hän meidän tähtemme syntyi ihmiseksi, ja Jumala lähetti hänen meitä auttamaan synnistä ja kuolemasta, täytyi hänen astua meidän sjaamme ja tulla uhriksi meidän tähtemme, itse kärsiä se wiha ja kirous, johonka me olimme joutuneet ja jonka alla makasimme, ja sen toten tehdä täysiksi. Mutta hänen ei tarwinnut jäädä sen alle, waan koska hän oli ijankaikkinen persona, ei woinut kuolema häntä pidättää (sanoo p. Pietari Ap. Tek. 2: 31 tästä ja samallaisista lauseista), waan hänen täytyi ruumiinensjakin, ennenkuin sen nieluun joutui

ja siinä mätäni, tunkeuta läpi ja siitä kiskoaksensa irti, ruwetaksensa kuolleista nousmisen ja ijankaikkisen elämänsä kautta woimalisesti hallitsemaan ijankaikkisessa wallassa ja kunniasa, että hän omansjakin viimein saattaisi synnistä, kuolemasta ja perkeleen hallusta ijankaikkiseen wanhurskauteen ja elämään.

48. Katso, tätä lausetta ei ole suinkaan Kristus unhoittanut, waan rikkaalla hengellänsä sen selittänyt etuisimmaksi ja päälauseeksi, josta sitte muutkin owat lähteneet; niin että siinä huomaat ihan femmoisia sanoja, jopa ihmetöitä, joita ei mikään inhimillinen järki woi ymmärtää eikä käsittää, ja jotka silloin wasta meille sekkenevät kuin Pyhä Henki tulee (awuksi), saarnaa ja ilmoittaa niitä selailuille, jotka niitä yksinkertaisella sydämmellä uskowat ja siinä pysyvät; silloin rupeewat ne maistumaan ja antawat mehun ja woiman, niin että sinun täytyy sanoa: „kas, tämäpä woipi walaista sydämmen ja sytyttää siinä tullen.“

49. Näin katsoimat profetatkin Moseksen lauseesen, ja wetiwät sieltä kunniallisen ennustuksensa Kristuksesta; niinkuin Esaiä tästä lauseesta selwillä sanoilla tekee ennustuksensa Kristuksen syntymisestä luv. 7: 14: **katso, neitsy siittää ja synnyttää pojau, y. m.** Wielä puhuu koko Es. 53 luku „Kristuksen kärsimisestä ja ylösnousemisesta, kuinka hän on antawa itsensä uhriksi meidän synteimme tähden“ y. m., jonka (luwun) epäilemätä Kristuskin on wetännyt tähän saarnaansa.

50. Näin eiwät apostolitkaan, nuot yksinkertaiset kalastajat, ole oppineet ymmärtämään Raamattua suurten Raamatun oppineitten kouluissa, waan ilmoituksen kautta, jolla Kristus heitä johdattaa Raamattuun, ja owat yhdestä ainoasta lauseesta saattaneet kirjoittaa kirjan tahi saarnan, jota ei koko mailma woi käsittää. Ja olispa minullakin sama henki kuin Esaialla, tahi Paawalilla oli, totta jaattaisin minäkin tästä lauseesta tehdä Uuden Testamentin, jollei sitä jo olisi tehty.

51. Mistä otti sen p. Pietari, tahi misjä on se Moseksessa kirjoitettuna, koska hän 1 Piet. 1: 10, 11 sanoo: jota autuutta profe-

tat ovat esineet ja tutkineet, jotka teille tulewaista armoa ennustivat, ja ovat tutkineet, millä tailla minkälaltaijella ajalla Kristuksen henki, joka heissä oli, ilmoitti? Kuka hänelle sanoi, että Kristuksen Henki oli olemassa ja ennusti Kristuksesta ennen profetojakin, ja että Kristus ynnä Pähän Hengen kanssa oli ennen kaikkia?. Ovatko nämät jonkun kalastajan, wai taitawan ja oppineen Raamatuntutkian sanoja? Eiwät olekkaan, waan juuri Pähän Hengen ilmoitus, joka sen jo ennen oli profetaille ilmoittanut.

52. Niinpä, missä kirjoitetaan sitä Moosesta, jota lähetyksirja Hebrealaisille lum. 1: 3, 4 sanoo: Kristus istuu Majesteetin oikialla puolella korkeuksissa: tultuansa niin paljon paremmaksi enkeleitä, että hän ylimmäisemmän nimen on heidän suhteensa perinyt, y. m.? Totta otti hän sen Wanhasta Testamentista, mutta ei tutkien sitä järjellä, waan ilmoituksen johdosta; jonkatähden hän tekee tämän päätöksen: jos Kristus on Sumalan Poika ja enkelein Herra, on hän totisesti enempi ja korkeampaa olentoa, kuin enkelit. Mythän on jokainen enkeli koko maailmaa ja kaikkea inhimillistä luontoa voimakkaampi: ja kuitenkin ei ole tämän neitsyen luonnollinen lapsi olewa ainoastansa pahain, waan hywäinkin ja pyhain enkelein Herrana: siis täytyy hänen Sumalan kanssa olla yhtä waltaa ja olentoa. Tämöistä ei kukaan sano eikä usko ilman ilmoitusta. Suurikuin jos minäkin tahtoisin ottaa Moosksen, Psaltarin,

Esaiain ja samanlaisen Hengen, ja kirjoittaisin yhtä hywin Uuden Testamentin kuin apostolitkin; mutta koska ei meissä ole yhtä rikas ja voimallinen henki, täytyy meidän oppia heiltä ja juoda heidän kaimostansa.

53. Olkoon tämä kyllä yhdestä kappaaleesta eli yhdestä lauseesta siinä saarnassa, jonka Kristus teki opetuslapsillensa Raamatusta, ja tällä hywin ja runsaasti ansaitfi, jopa maksoi ja sowitzi sen penningin, minkä hän kulutti heidän kanssansa majassa. Mutta mitä muita lauseita on Moosesta ja profetaista kirjoitettu ja kerrottu Kristuksesta, wettäisi liian pitkälle kerrassaan niitä jutella, ja tekisi yksinäniä koko kirjan, yhtä suuren kuin Raamattu. Mutta nämät olivat epäilemättä femmoisia, joita apostolit sitte toivat esiin, miten he tässä häneltä itseltään kuulivat, ja sittemmin Heluntaina paremmin oppivat ymmärtämään, joita hyvän osan wetiwät saarnoihin, apostolein Telo-Raamattuun ja kaikkiin epistoliin ja käsittäköön joka ainoaa kristittyä niitä tutkimaan Raamattua lukiessaan ja oppiessaan; siihen lisäksi on vielä Pyhä Henki voimallinen ja antaa ymmärryksen, niinkuin kuulumme; sillä hän on oikia Raamatun selittäjä, saati wain tarkoituksemme on totinen ja yksinkertainen, ja saattaa tämän ohessa sen hedelmän, että me siinä löydämme Kristuksen ja oikein opimme hänen tuntemaan, josta syvän herää, syytyy, lohduetaan ja ihastuu. (Amen).

N:o 33. Ensimmäisenä Sunnuntaina Pääsiäisestä kolmas saarna.

(Ewankeliumi, Joh. 20: 19—31).

Koska siis sen sabbatin päivän ehto oli, ja ovet olivat suljetut, jossa opetuslapset kokoontuneet olivat, j. n. e.

1.

Edellinen osa tätä ewankeliumia on juuri sama historia, jonka myös kuulimme kolmannen Pääsiäispäivän ewankeliumissa, mutta tapahtuneena Pääsiäisiltana (jota ewankelistat nimittävät ensimmäiseksi viikko-päiväksi), jolloin Kristus ensikerran ilmestyi peljestyneille opetuslapsille, heidän kaikkein (paitsi p. Tuomasta) kanssa ollessaan, ja lohdutti ja vahvisti heitä uskossa hänen kuolleista nousmiseensa; jossa me taas kuulemme, mikä hänen ylösnousemisen voima ja hyödytys on, nimittäin, että Kristus tultua tämmöisen saarnan kanssa, tuopi meille rauhan ja ilon, jotka ovat uskon oikeat hedelmät, niinkuin p. Paavalikin Gal. 5: 22 luettelee nämät ynnä muitten Hengen hedelmän kanssa yhteen laskuun.

2. Sillä tultuansa, löytaa hän ne vielä istuvan pelwossa ja wapistuksessa, sekä ulkonaisesti Judalaisten tähden, että sisällisesti omantuntonsa tähden, ja he ovat vielä peräti heikolla ja raskaalla sydämmellä uskomaan, waikkakin he waimoilta ja muutamilta opetuslapilta kuulivat hänen kuolleista nousseeksi. Mutta heidän siitä murehtiessaan ja asiasta keskustellessaan, on hän saapuilla ja sanoo heille, hebrealaisten tavalla, tämän ystävällisen terwehdyksen: **rauha olkoon teille**, joka meidän kielessämme on „toiwottaa kaikkea hyvää.“ Sillä **rauhaksi** puhuttelevat he sitä, koska hywin käypi, ja sydän on tytywäisenä ja iloisenä. Tämä on se ystävällinen sana, jonka Kristus aina tuopi muassaan, juurikuin hän tässäkin historiassa sitä kahdesti ja kolmasti kertoo.

3. Mutta tämä Kristuksen rauha on tykkänään salattu ja kätkeyty meidän silmiltämme ja huomioiltamme; sillä se ei ole selkeä laatuinen, joksi mailma sitä kuwaa ja tahtoo,

eli miten liha ja veri sen ymmärtää. Sillä kristittyin asia on semmoinen, ettei heillä Kristuksen tähden saada olla mitään rauhaa eikä hyvää wihollisiltansa, perkeleeltä ja mailmalta; heidän täytyy joka päivä kärsiä onnettomuutta ja rauhattomuutta, että perkele heitä ahdistaa, painaa ja waiwaa synnin ja synnin rangaistuksen pelwolla, mailma wainollaan ja hirmuwallallaan, liha heidän omalla heikkoudellaan, kärsimättömyydellä, y. m.

4. Sentähden ei ole tämä mikään ulkonaisissa tuntemisissa näkyvä ja käsitettävä rauha, waan sisällinen ja hengellinen uskossa, joka ei mitään muuta ymmärrä eikä käsitä, kuin mitä tässä kuulee, nimittäin tämän Kristuksen ystävällisen sanan, jonka hän puhuu kaikille peljestyneille ja murheellisille: **rauha olkoon sinulle; älä pelkää!** ynnä muuta; ja tyttyy niin siihen, että Kristus on hänen ystävänsä ja Jumala suo hänelle hywin ja tarjontele kaikellaista hyvää, waikka ei hän mailmassa ulkonaisesti tunne mitään rauhaa, waan sulaa rauhattomuutta.

5. Tämä on se rauha, josta p. Paawali, Filipp. 4: 7, sanoo: **Jumalan rauha, joka on kaikkea ymmärrystä korkeempi, warjelluon teidän sydämmeenne ja taitonne Kristuksessa Jeesuksessa, ja Kristus Joh. 16: 33: näitä olen teille puhunut, että teillä minussa rauha olisi.** Mailmassa on teillä tuska, y. m. Sillä perkele ei saada kärsiä, että kristityillä on rauha, sentähden täytyy Kristuksen antaa rauha toisella lailla, kuin mailmalla on ja mailma sen antaa, nimittäin niin, että hän tyventää ja rauhoittaa sydämmen, ja sisällisesti ottaa pelwon ja wapistuksen pois, waikka ulkonaisestikin rauhattomuus ja onnettomuus jääpi jällelle.

6. Niinkuin näet tässä tapahtuneen Kristuksen opetuslapsille, jotka istuvat suljettuina suuressa pelwossa Judalaisten tähden, eiwät

tohdi liikahtaa paikastaan, heillä on kuoleman filmänsä edessä; ja vaikka heillä kyllä ulkonaisesti on rauha, eikä kukaan tee heille mitään, vapisee kuitenkin heidän sydämensä sisällisesti, eikä ole heillä mitään rauhaa eikä lepoa. Tässä pelossa ja ahdistuksessa tulee Herrä, rauhoittaa ja tydyttää sydämen; ei waaran poisottamalla, vaan niin, ettei sydän enää pelkää. Sillä ei tällä poisoteta eikä muutu Judalaisten pahuus; he kiuksuivat ja rajuavat kuin ennenkin, ja ulkonaisesti jääpi kaikki entiselleen, mutta sisällisesti he muuttuvat, niin että rohvaistuvat ja urhotuvat; sentähden he eivät enää huoli Judalaisten rajuamisesta.

7. Tämä on oikia rauha, joka woipi tyventää sydämen, ei fiksi ajaksi, jolloin ei mitään onnettomuutta ole käsillä, vaan keskellä onnettomuutta, koska ulkonaisesti pelkkä rauhattomuus on filmäin edessä. Ja tämä on eroitus maailmallisen ja hengellisen rauhan välillä. Maailmallinen rauha on se, että ulkonainen paha, joka saattaa rauhattomuuden, otetaan pois; esimerkiksi, koska vihollinen wäijyy kaupungin ympärillä, silloin on rauhattomuus; mutta vihollisten paettua on jällejä rauha. Samate, koska köyhyys ja tauti sinua ahdistawat, silloin et ole tyyväinen, mutta sen paettua ja päästyäs onnettomuudesta, on jällejä rauha ja lepo ulkona. Mutta joka semmoista kärsii, ei muutu (kuitenkaan) toiseksi, vaan pysyy yhtä arkana sekä rauhassa että rauhattomuudessa, paitsi sitä että hän tämän ollessa sen tuntee ja se häntä murehuttaa.

8. Mutta kristillinen eli hengellinen rauha kääntää tämän aivan toisin, niin että ulkopuolella pysyy onnettomuus, niinkuin vihollinen, tauti, köyhyys, synti, kuolema ja perkele, nämät ovat ehtimiseen saapumilla ja saartawat joka taholta; kuitenkin on sisällisesti rauha, woima ja lohdutus sydämessä, niin ettei se tottele mitään onnettomuudesta, jopa, yltäy wain urhoollisemmaksi ja iloisemmaksi, kuin koska sitä ei ole; sentähden on se kyllä semmoinen rauha, joka on järkeä ja kaikkea tuntoa korkeampi. Sillä järki ei ymmärrä eikä etsi muuta, kuin semmoista rau-

haa, joka tulee ulkoapäin tavaroiista, joka on mailman annettavana; se ei tiedä mitään siitä, kuinka sydän rauhoitettaisiin ja lohdutettaisiin semmoisisa hädissä, jolloin nämät kaikki puuttuvat.

9. Vaan kuin Kristus tulee, jättää hän ulkonaisen vastaisuuden oloihinsa, mutta wahvistaa sitä kärsimäisen ja tekee arasta sydäimestä pelkäämättömän, wapisewasta urhoollisen, rauhattomasta rauhallisen, tyvenen omantunnon, niin että semmoinen ihminen lohdutetaan, rohvaistuu ja ihastuu sellaisissa kohdissa, joissa muutoin koko mailma on hämmästyksissä, se on, kuolemassa, synnin pelossa, ja kaikissa hädissä, joissa ei mailma enää voi lohdutuksellaan ja tavarallaan auttaa. Tämä on sitten oikia, wakinainen rauha, joka pysyy iankaikkisesti ja on järkähtämätön, niin kauwan kuin sydän rippuu Kristuksessa.

10. Ei ole siis tämä rauha mitään muuta, kuin että sydän wakaantuu siitä, että hänellä on armollinen Jumala ja syntein anteeksi saaminen; sillä ilman sitä ei saata se suinkaan kestää missään hädässä, eikä olla tydytetty millään mailman tavaralla.

11. Mutta tämä tapahtuu silloin ja tuleeekin yksistään sitä, kuin Kristus osoittaa meille kätensä ja kylkensä, se on, kuin hän osoittaa meille sanassaan, kuinka hän meidän tähtemme ristiinnaulittiin, wuodatti werensä ja kuoli, ja sillä maksoi meidän syntimme, so-witti ja poispoisti Jumalan wihan. Tämä on oikia tunnustähti lohduttamaan peljästyneitä omiatuntoja ja sydämiä, ja wakuuttamaan Jumalan armosta ja syntein anteeksi saamisesta. Tätä osoittaa hän, etteivät epäilisi, vaan wakuutettaisiin siitä, että hän itse on se, joka ei wihastu heihin, vaan on heidän rakas Wapahantajansa; sillä tällaisesta rauhasta eivät he juuri helposti käsitä, eikä kukaan murheellinen omatunto sitä käsitä ahdistuksen ja kilwoituksen aikana; sentähden tulee hän ja wahvistaa heitä sekä sanalla että näkywällä merkillä.

12. Näin tekee hän mieläkin ja alati nousemisensa jälkeen, ei näkywäisesti, vaan saarnawiran kautta, (jota uskottakoon, vaikka

kohta emme häntä näe, niinkuin hän ewankeliumin loppupuolella sanoo), jonka kautta hän meille juuri teroittaa samaa, kuinka nimittäin hän meidän tähtemme muodatti werensä: sillä fiinä on kyllä, että hän kerrassaan semmoista osoitti opetuslapsillensä, wahwistaaksensa heidän ja meidän uskoamme, että hän totisesti kuolleista nousi ja on sama Kristus, joka meidän tähtemme ristin hirvipuuhun naulittiin ja läpi pistettiin.

13. Toinen lappale, joka seuraa Kristuksen ystävällisestä tervehdyksestä eli rauhan sanomisesta, ja kätensä ja kyllensä näyttämisestä (uskolla käsitetty), on nimenomaan tämä riemu, kuten teksti sanoo: **opetuslapset ihastuivat, että he näkiwät Herran.** Sillä se on totisesti suuri riemu, jonka ihmisen sydän saattaa tuntea, koska se jälleensä näkee ja tuntee Kristuksen, joka oli häneltä ennen nukkunut ja kuollut ja hänen kanssansa oli kaikki lohdutus ja ilo mennyttä, mutta nyt saattaa hän sangen iloisesti lohduttaa itseänsä, ja tietää, että hänellä on hänessä ystävällinen rakkas Wapahtaja, ja hänen kauttansa Jumalan tykönä sulaa armo ja lohdutus wastoin synnin ja kuoleman pelkoa, wastoin mailman ja helwetin waltaa. Tämä on nyt, mitä p. Paawali Rom. 5: 1 sanoo: **että me siis olemme uskosta wanhurskautetut, on meillä rauha Jumalan kanssa, Herramme Jesuksen Kristuksen kautta, jonka kautta myös meillä oli tykökäymys uskossa tähän armoon, y. m.**

14. Siitä weijataankin tällä ajalla tawallisesti wanhasa Pääsiäis-wirressä Herran kuolleista nousemisesta: **Kristus on nousnut kaikesta waiwastaan; sillä siihen hän ei astaa jätä, että wain kertoisi nousemuksen historiaa, waan jowittaa sen meihin ja käskee meidän kaikkein siitä iloita, juurikuin omasta tawarastamme ja autuudestamme, jonka tähden meillä on rauha ja kaikki hyvä Jumalan tykönä.** Sillä kuinka saattaisimme hänestä muutoin iloita, jollei meillä olisi mitään siitä, emmekä mitään siitä saisi, minä hän on meille omaksi tawaraksemme tehnyt? Sentähden päättyykin tämä wirsi sillä opetuksella: **että Kristus tahtoo olla meidän lohdutuksemme, että semmoista häneltä warmaan odottai-**

simme, eikä meillä saattaisi, eikä saisi olla mitään muuta lohdutusta, johonka kaikissa hädisä pitäyisimme; sillä hän on kuolleista nousemisellansa kaiken woittanut, ja antaa meille omaisuudeksi kaiken, mitä hän teki ja kärsi.

15. Mutta että **Kristus tulee opetuslastensa tykö suljettuina owein läpi**, sillä osoitetaan, että hän nousemuksensa jälkeen ja waltakunassansa maan päällä ei tahdo enään olla sidottu mihinkään ruumiilliseen näkywäiseen, käsitettävään, mailmalliseen menoon, aikaan, paikkaan, sijaan ja muihin senkaltaisiin; waan niin tunnettu ja uskottu, että hän woimallansa kaikin paikoin läsnä-olewaisena hallitsee; tahtoo kaikin paikoin ja aina, koska ja missä me sitä tarwitsemme, olla meidän tykönämme ja meitä auttaa, mailman ja kaiken sen wallan estämätä ja häiritsemätä.

16. **Toiseksi** osoittaa hän kanssa, että missä hän tulee hallitukseensa sanan wiran kautta, siellä hän ei tule pakottamalla eikä rynnöstämällä, ei rajuten eikä meluten, waan käyttää itsensä sangen säysyksi ja taitawasti, ei tempaa, ei murra, ei särje mitään ulkonaisessa ihmellisessä elämässä eikä hallituksessa, olettaa ja pysyttää sen säädysfään ja wiroisfaan, mimmoisena wain sen löytää, halliten niin kristikuntaansa, että säädöllinen mailman järjestys ei sen kautta kumota eikä rikota. Ei hän myöskään häwitä eikä turmele mitään siällisesti ihmisessä, ei mielen eikä järjen suhteen, waan walatsee ja parantaa sydämen ja ymmärryksen.

17. Mutta perkele häwitää ja turmelee kaikki hänen lahkohengillään, hurjapäillään, jyrnyttäjäillään ja metelimiehillään sekä ulkonaisessa ja mailmallisessa menossa ja hallituksessa, että siällisesti ihmisten sydämmissä, jotka hän hengellisyydellään tekee aiwan hulluiksi ja kolkoiksi, niinkuin olemme näinä aikoina kylliksi hawainneet hänen kapinallisissa profetoisfaan, hurmahengisfään ja uudesta-kastajisfaan.

18. Tämä on ewankeliumimme ensimmäinen lappale, kuinka Kristus kuolleista nousemisellaan jälleensä lohduttaa rakkaita opetuslapsiansa, tekee heidän iloisiksi ja juurikuin hänen

kanssansa uudellensa eläviksi heidän sydämensä raskaasta kuolemasta ja murheesta, että Kristus heiltä nyt oli kadonnut ja ijan-käikkifesti kuollut; mutta koska heillä nyt siitä oli femmoinen hyöty ja hedelmä, antaa hän, muillinkin saattaaksensa tätä samaa kuolleista nousemisensa voimaa ja lohdutusta, vielä heille käskyn tätä lemittää saarnawirkansa kautta mailmassa, niinkuin seuraa:

Ja Jeesus taas sanoi heille: ranha olkoon teille! niinkuin Jsa minun lähetti, niin minäkin lähetän teidän. Ja nämät sanottuansa, puhalsi hän heidän päällensä ja sanoi heille: ottakaat Pyhä Henki. Joille te syynit anteeksi annatte, niille ne anteeksi annetaan; ja joille te ne pidätätte, niille ne pidätetyt owat.

19. Näillä sanoilla osoittaa Herra, mitä hän on ylösnousemisellansa toimittanut, nimittäin, että hän on asettanut hallituksen, jonka ei ole tekemistä eikä liikkumista kullalla eikä rahalla, ja joka, mitä tähän elämään tulee, ei murehdi, kuinka femmoista saisi ja voittaisi; sillä femmoinen maltakunta on siellä jo edeltäkästä asetettuna mailman alusta, ja Jumalan sanan kautta pantu ihmisjärjen alle, koska hän, 1 Mos. 1: 28, sanoo: **wallitkaat kalat meressä, ja taivaan liinut, sekä kaikki eläimet, jotka maan päällä liikkuvat, y. m.** Tämä on se wanha hallitus, jossa maallisella esiwallalla on tekemistä ja toimittamista, johonka se ei ollenkaan tarvitse Pyhää Henkeä, josta ei kristikunnasakaan ole paljon opettamista. Lakimiehet neuwokoot ja auttakoot tässä tämän menestymiseen.

20. Mutta tämän ohessa ja yli tämän on vielä toinenkin hallitus, joka kajoo omiintuntoihin, ja koskee asioita, joissa meillä on tekemistä Jumalan kanssa. Tämä on kahdel-lainen: ensimmäinen Moseksen asettama: toinen, jonka Herra tässä asettaa, sanoessansa: **niinkuin Jsa minun lähetti, niin minäkin lähetän teidän, y. m.** Moseksen hallitus opettakoon meitä tuntemaan, mikä on syntiä, ja mikä ei, ja kajoo niihin, jotka eivät vielä tiedä, eivätkä tunne syntiä; esimerkiksi näihin arkoihin Antinomit (lain hylkääjät), jotka sanovat, ettei lakia ole saarnattava. Turha on täm-

möiselle paljon puhua armosta. Sillä jollei lakia saarnata, ei saateta liioin tuntea yhtään syntiä, niinkuin p. Baawali (Rom. 7: 8) sanoo: **ilman lakia on synti kuollut; niinkään (Rom. 4: 15): kussa ei lakia ole, ei siellä ylikäymistäkään ole; sillä emme voi tuta syntiä, waikka se kuinkakin suuri olisi, enmekä Jumalan wihaa, muutoin kuin lain kautta. Sillä missä ei sitä saarnata, käywät ihmiset aivan pakanoiksi, uskowat tekewänjä oikein, kussa kuitenkin kauhiasti syntiä tekewät Jumalan käskyjä vastaan.**

21. Mailmallinen esiwalta estää ja rankaisee kyllä julkisia syntejä; mutta waikka se vielä ottaisi kaikkein lakimiesten kirjat neuwoksansa, on se kuitenkin liiaksi kunnotoin näyttämään eli opettamaan, mikä olisi synti Jumalan edessä. Sitä warten laki annettiin, että ihmiset siitä oppisivat, mikä on synti. Jos synti jää tuntemattomaksi, niin ei saateta ymmärtää, vielä wähemmin anoa syntein anteeksi saamista ja armoa, jopa, armo ei ole silloin miksiäkään hyödyksi; sillä armo sotikoon ja voitolla olkoon meissä wastoin lakia ja syntiä, ettemme epäilisi.

22. Niinkuin hyvän lääkärin tulee tieteesään olla koetellun, tietääksensä ensiksi, mikä ja minkälainen tauti on; muutoin, jos hän tahtoo sairasta auttaa, eikä tunne taudin syytä ja syntyä, saattaa hän sille kyllä yhtä pian antaa wahingollista myrkyä, kuin lääkeitä; samoin on syntikin ensiksi ja ennen tunnettava, kuin armoa saarnataankaan. Mutta tämmöiseen tuntoon tarwitaan laki, ja että ihmiselle opetetaan katelikismusta ja ahkerasti teroitetaan kymmenen käskyä. Sillä niinkuin sanoin, on järki siihen liiaksi heikko wiisau-dellaan ja kaikella lakimiesten tieteellä. Ja waikka teihin onkin istutettu jotakin tämmöistä tietoa, on se kuitenkin liiaksi wähäistä ja halpaa. Sentähden asetti Jumala Moseksen kautta tämmöisen lain saarnan, jonka hän ennen oli saanut isiltä.

23. Tämmöisen saarnan wahwisti itse Kristuskin, kuin käski opetuslastensa, kuten kuulumme edellisessä ewankeliumissa, ensiksi saarnaamaan parannusta hänen nimesänsä, ja sanoo Joh. 16: 8: **Pyhä Henki on nuh-**

televa maailmaa synnin tähden, y. m. Sillä ehkä se nimenomaan on Moseksen hallituksen omituinen asia syntiä ilmoittaa; kuitenkin että Kristus saattaisi päästä hallitukseensa ja virkaansa, täytyy hänen aloittaa lain saarnalla, missä ei synti ole tunnettu; sillä jollei siffi tule, ei saateta syntiäkään anteeksi antaa.

24. **Toinen hallitus** (waltakunta) on Herran Kristuksen kuolleista nousemisen asetama; sillä tällä tahtoi hän asettaa uuden waltakunnan, jonka on tekemistä ja asioitsemista syntejä vastaan, jotka lain kautta ennen tunnetut ovat, kuin myös kuolemaa ja helvettä vastaan. Tämä ei opeta mitään, kuinka rakettakoon awiosääty, kuinka hallittakoon taloa, kaupunkia ja maata, kuinka mailmallinen rauha saataakoon, kuinka rakettakoon, kuinka istutettakoon, y. m., waan se tarkoittaa sitä, minnekkä jouduttakoon tämän ajallisen katoowaisen hallituksen ja menon perästä, koska sinun täytyy jättää tawaras, kunnias, huonees, kartanos, mailma ja kaikki maalliset, jopa koko tämän elämän kanssa, jota meidän on odottaminen joka filmänräpäys. Tämä on nyt Kristuksen waltakunnan asia, jota sentähden asetettiin ijanikaikkiseksi kuninkaaksi, että hän olisi synnin ja wanhurskauden, kuoleman ja elämän Herra; tässä olkoon hänen waltakunnallaansa tekemistä ja hallitsemista.

25. Samaa tarkoittaa Kristus tässä, ja noessaan: ottakaat Pyhä Henki; joille te syynit anteeksi annatte, niille ne anteeksi annetaan; ja joille te ne pidätätte, niille ne ovat pidätetyt. Tässä kuulet hänen työnsä olewan auttaa ihmisiä synneistä, tahti heitä niihin jättää, osoittaaksensa, että he kirotuuta ovat.

26. Eihän tässä saateta sanoa hänen tällä asettaneen mailmallisen waltakunnan, niinkuin paawi kehuu pidätys- ja päästöawaimestaan, että hänellä muka olisi walta päästää ja sitoa, wieläpä sitäkin mikä ei ole syntiä; jopa sitäkin, mitä ei Kristuskaan sibo, eikä päästä; ja on siis tehnyt tässä aiwan maailmallisen wallan. Mutta Kristus selittää tässä selwästi kyllä, mitkä hänen awaimensa ovat, ettei hänen tule tehdä lafeja ja jälleensä niitä purkaa, niinkuin paawi tekee, waan päästää tahti pidättää syntejä.

27. Kristus tahtoo siis sen werran sanoa: siinä olkoon minun waltakuntani, ensiffi, että ihmiset tuntisimat, kuinka he owat syntisiä, jota minä käsken Moseksen opettaa ja teroittaa; ei sentähden, että tahtoisin heitä sitoa, sillä he owat jo ennestään sidotut; en tahdo liioin ensiffi tehdä syntejä, enkä tahdo otella kuwatuilla synneillä (niinkuin paawi säännöllään ja pidätys-awaimellaan tekee, saaden synniksi, mikä ei olekkaan syntiä), waan minulla on tekemistä luonnollisilla synneillä Jumalan lakia vastaan, niinkuin Jumalan ylenkatseella ja epäuskolla, Jumalan nimen häwäisemisellä, hänen sanansa ylenkatseella, tottelemattomuudella, y. m., jotka eiwät ole paawin lain kautta syntyneitä syntejä, waan totisia, jotka istuwat lihassa ja weressä ja owat ihmiseen myötäsyntyneitä, joita ei käy päästämisen eikä poisottaminen paawin päästöawaimella, niinkuin hän sitä käyttää, waan pysywät ihmisesä aina hautaan saakka.

28. Että nyt tietäisimme miten näistä päästäisiin, sitä tarkoittaa Kristuksen waltakunta. Sentähden ei nimitetäkään sitä missään paikoin mailmalliseksi eli maalliseksi waltakunnaksi, waan taiwaan waltakunnaksi, sillä se alkaa wasta silloin, kuin tämä maallinen waltakunta loppuu kuolemassa, että ihmiset tietäisiwät (täällä), kuinka he silloin pääsewät taiwaasen. Tämän waltakunnan meno, sanoo hän, olkoon ja käyköön näin:

Niinkuin isä minuun lähetti, niin minäkin lähettän teidät.

29. Näillä sanoilla ottaa hän ensiffi opetuslapsiltaan sen lihallisen ajatuksen, jota he wielä hänen kuolleista nousemisensäkin jälkeen pitiwät, että hän oli muka mailmallisena kuninkaana ja herrana wallitsewa ja hallitsewa ulkonaisella ruumiillisella woimalla. Sentähden sanoo hän: „te näitte nyt, minkälaista wirtaa minä toimitin maan päällä, johon Isäni minuun lähetti, nimittäin alkamaan hengellistä waltakuntaa wastoin perkeleen, synnin ja kuoleman woimaa, ja senkautta saattamaan kaikki minuun uskowaiset ijanikaikkiseen elämään; sen olen minä tehnyt ja näin puolestani täyttänät, enkä ottanut itselleni ikään mitään mailmallisesta menosta ja hallituf-

ješta; jopa, mailma on minun tämmöisen wirkani ja palvelukseni vuoski tappanut, ja näin olen siitä eronnut; mutta nyt kuolleista nousuani olen minä asetettu kunniaan, jossa olen Jfäni oikialla kädellä ijankaikkisesti hallitsewa kaikkia luotuja.

30. Sentähden lähetän minä nyt teitäkin samoin olemaan minun käskyläisiäni, eikä ottelemaan mailmallisilla asioilla, waan juuri pitämään ja harjoittamaan samaa wirkaa, kuin minä tähän asti olen toimittanut, nimittäin saarnaamaan sitä sanaa, minkä minulta kuulitte ja saitte, joka on semmoinen wirka, jolla ne ihmiset autetaan synnistä ja kuolemasta, jotka tuntevat syntinsä ja kuolemansa, ja tahowat autetuiksi päästä, y. m.

31. Tällä asetettiin apostolitkin ja heidän seuraajansa hamaan mailman loppuun saakka herroiksi, ja on heille yhtä suuri valta ja voima annettu wiran puolesta, kuin itse Kristuksella Jumalan Pojalla oli; eikä ole koko mailman mahti ja herraus mitään tämän suhteen, waikka se ei paista mailmalle, eikä nimitetä herraudeksi; eikä sen kuitenkaan pidä, eikä jowi edemmälle ulottua, kuin yksistänsä siihen, mitä Jumalan edessä kutsutaan synniksi; niin että misä synti alkaa tahti muuttuu, siellä alkaakoon ja muuttukoon myös tämä hallitus; ja olkoon tälle hallitukselle alamaista kaikki, mikä elää ja kutsutaan ihmiseksi maan päällä, lienee se fitte keisari, kuningas, suuri tahti pieni, ei yhtään eroitettuna. Sillä sentähden sanoo hän: **joille te synnit anteeksi annatte.** Tämä **joille** ei ole mitään muuta, kuin kaikille yhteisesti, Judalaifille, pakanoilte, ylhäifille ja alhaisille, wiisaille ja tyhmille, pyhille ja saastaisille; niin ettei kenkään ole taimaasen eikä ijankaikkiseen elämään pääsewa, joka ei saa sitä teiltä, se on, teidän wirkanne kautta.

32. Sillä he (ihmiset) ovat tällä sanalla kaikki kaadetut ja suljetut syntisten joukkoon; jolla hän osoittaa, ettei heidän tullut maan päällä ja mailmassa muuta löytää kuin syntiä; ja julistaa se tuomio, että kaikki ihmiset, joille apostolit ja heidän saarnaajansa lähettään, ovat personallaan ja elämällään Jumalan edessä syntisiä ja kiroituita, ja yfä kah-

desta on tapahtuma: joko, että synnit heille anteeksi annetaan ja päästetään, jos he ne tuntevat ja pyytävät syntein anteeksi saamista; taikka on heidän ijankaikkisesti pysyminen si-dottuina synneisjään kuolemaks ja kadotukseksi.

33. Tainkaltaisen wallan ja hallituksen harjoittaminen ja toimittaminen on tykkänään erityisen woiman omituista tehtävää, joka totta ei ole inhimillinen, waan jumalallinen. Sentähden ei anna hän heille tätä warten, ei miekkaa, eikä aseita, ei warusta heitä haarniskallakaan ja mailmallisella wallalla; waan puhaltaa heidän päällensä ja sanoo: **ottakaat Pyhä Henki,** että he nimittäin tietäisiwät, ettei tämä wirka ja työ lähde heidän omasta mahdistaan, waan hänen woimastaan Pyhän Hengen kautta, joka tahtoo waiuttaa heidän wirallaan ja sanallaan: niin että se olkoon ja nimitettäköön Pyhän Hengen wiraksi, jonka Kristus sitä warten antoi, että waikka se kyllä näkyy heikolta saarnalta, eikä ole muuta kuin heikko henkäys ihmisen suusta, on kuitenkin semmoinen woima sen muassa ja ohessa, että synnin, Jumalan wihan, kuoleman ja helvetin täytyy sitä paeta.

34. Tästä käypi nyt helposti wastaaminen siihen, mitä tässä owat kysyneet ja wiisastelleet: kuinka ihminen woifi antaa synnit anteeksi, koska tämä yksistänsä on itse Jumalan tehtävää? Sillä tofi on, ettei ole kenenkään ihmisen woimassa, eikä kunnossa, ei ansiossa eikä mahdollisuudessa, antaa yhtäkään syntiä anteeksi, waikkakin joku olisi yhtä pyhä kuin kaikki apostolit ja kaikki enkelit taimaassa; jonka vuoski me kiroomme itse paawinkin munkkeinensa, jotka owat julistaneet ihmisille syntein anteeksi saamisen ja synnin päästön heidän omaan töittensä ja pyhyytensä ansioista; jolla häpiällisesti ja furkiasti pettiwät ihmisraukkoja, jotka halasiwat oikia mahwaa lohdutusta.

35. Mutta tässä tehtäköön oikia eroitus (jota paawiset ja heidän lahkonsa eiwät oiwalla, eiwätkä woifi antaa) sen välillä, mitä ihmiset omista yrityksistään ja omasta mahdollisuudestaan tekewät, ja sen välillä, mitä Kristus käskää hänen nimesjään tehdä, ja jossa hän woimallansa waiuttaa. Sillä se

ei totisesti massa mitäkään, että paljasjalkainen weitikka tulee omin lupinsa ja rohkenee kurrjalle omalletunnolle sanoa synnin päästön ja anteeksi saamisen hänen oman katumuksensa ja rippinsä, ja pyhain ja oman seuransa ansiosta; niinkuin sitte heidän synninpäästönsä kuuluu (josta me vieläkin saamme sitoa heitä omilla kirjaisillaan, joita möivät ihmisille oman weljentesä ansiosta): „Kristuksen „kärsimisen ja Marian autuaan neitsyen ja „kaikkein pyhain ansio; tämän kovan ja ras- „kaan seurun ansio, sinun rippis nöyryys ja „sydämmes katumus, ja kaikki hyvät työt, joita „olet tehnyt, tahi aivot tehdä, olkoot sinulle „lahjoitetut synteisanteeksi saamiseksi ja ijan- „kaikkiseksi elämäksi, y. m.“

36. Tämä ei ole muuta kuin ihan hiruinen Kristuksen häväiseminen ja oikian synnin päästön kääntäminen nurjaan mieleen; sillä waikkakin kohta he muistawat hänen kärsimistänsä, ei ole se kuitenkaan heissä toden tekoa, eivät he armaa sitä kyllä hyväksi ja voimalliseksi syntein anteeksi saamiseen, waan heillä tulee siihen vielä olla Marian ja kaikkein pyhain ansio, ja warfinkin heidän oma seuransa ja munkkeutensa ja ne asettaa Kristuksen rinnalle: tällöisiä tekewät he ilman Kristuksen käskyä ja vastoin hänen sanaansa ja käskynsä, ei Pyhästä Hengestä, waan omasta hengestään, perfeleestä, joka on mokoman walheopin isä ja asettaja.

37. Mutta jos mieli synninpäästön olla oikia ja voimallinen, perustettakoon se tähän Kristuksen käskyn, että se näin kuuluu: „minä julistan sinun wapaaksi synneistäs, en omasa enkä kenenkään pyhain nimesä, enkä minkään inhimillisen ansion tähden, waan Kristuksen nimesä ja hänen käskynsä woi- masta, joka minun käski sinulle sanoa, että sinulle syntis anteeksi annetaan; niin nimitäin, etten minä, waan Kristus itse minun juuri kautta on se, joka sinulle synnit anteeksi antaa; ja sinä olet welvollinen tätä omistamaan ja wahvasti uskomaan, ei minäkään ihmisjanana, waan ikäänkuin olisit kuullut sen hänen, Herran Kristuksen, omasta suusta.

38. Sillä waikka woiwa syntein anteeksi antamiseen on Jumalalla yksinänsä, on mei-

dän kuitenkin tietäminen, että hän harjoittaa ja toimittaa semmoista waltaa tämän ulkonaisen wiran kautta, johonka Kristus asettaa apostolinsa ja käsköe heitä hänen nimesänsä julistamaan synneistä päästön kaikille sitä halajawille; niin ettei syntein anteeksi antamisen ihmiselle lähde inhimillisestä tahdosta eikä woiwasta, waan juuri Kristuksen käskystä, johonka hän sitte Pyhän Hengensäkin antaa.

39. Tämän tekee Jumala vielä meille itsellemme parhaaksi, ettei meidän tarwitfi turhaan katsoa tällistellä taiwasta kohden, josta emme sitä woisi saada, ja ettei meidän täytyisi sanoa, niinkuin p. Paawali kertoo Mo- setjesta: „kuka on astuma ylös taiwaasen?“ y. m. (Rom. 10: 6, 5 Mos. 30: 11), waan, ollaksemme wakuutetut asiasta, on hän asettanut syntein anteeksi saamisen tähän julkiseen wirkaan ja sanaan, että se aina olisi meillä meidän suusjamme ja sydämmessämme. Siellä me löytäkäämme synnin päästö ja syntein anteeksi antaminen ja tietäkäämme, että missä kuulemme tällöistä sanaa meille julistettawan Kristuksen käskystä, siellä olemme welwoitetut sitä uskomaan, juurikuin olisi se itse Kristuksen julistama.

40. Katso, tämä on se walta, joka tämän apostolein wiran kautta annettiin seurakunnalle, joka on kaikkea maailmallista waltaa laajempi ja korkeampi, niin että ilman sitä ei tohdi eikä saada yksikään, ehkä kuinka suuri ja woiwakas sitte lieneekin, tulla Jumalan pariin ja saada omantunnon lohduitusta, päästäksensä Jumalan wihasta ja ijankaikkijesta kuolemasta. Sillä waikka kaikki keisarit ja kuninkaas panisimat yhteen kaiken woimansa ja wäkinsä, kultansa ja tawaransa, eivät he sittenkään woisi auttaa itsiänsä eikä yhtään ihmistä kaikkein pienimmästäkään synnistä; sillä koska ihmisen sydän on peljästynyt, mitä auttaa häntä silloin olla woiwakas kuningas tahi keisari? Mitä auttoi suurta, woimallista kuningas Nebukadnetsaria, ollessansa niin mieletöin, että hän joutui ihmisten hyllyksi (Dan. 4: 30) ja täytyi järjettömäin eläinten kanssa maata kedolla ja syödä ruo- hoja? Hän ei ollut muutoin autettava, kuin

että profeta Danielin täytyi päästää häntä hänen synneistänsä.

41. Mutta kuka voi sanoa, mikä sano-
matoi, voimallinen ja autuas lohdutus se on,
että ihminen woipi yhdellä sanalla awata
toiselle taimaan ja sulkea helvetin? Sillä
tässä armon waltakunnassa, jonka Kristus on
kuolleista nousemisellansa asettanut, emme tee
me mitään muuta, kuin awaamme suomme ja
sanomme: „minä annan sinulle synnit anteeksi,
en itsestäni enkä omasta voimastani, waan
Jesuksen Kristuksen siassa ja nimessä.“ Sillä
ei hän sano: antakaat synnit anteeksi teidän
itsenne tähden; waan: niinkuin Jsa minun
lähetti, niin minäkin lähetän teidän. En teh-
nyt minä sitä itse omasta päästäni, enkä
neuostani, waan Jsa lähetti minun siihen;
saman käskyn annan minä teillekin aina
mailman loppuun asti, että te ja koko mailma
tietäisitte, että tällainen syntein anteeksi an-
taminen, tahti pidätys ei lähde ihmellisestä
voimasta eikä wallasta, waan sen käskystä,
joka teidän lähetti.

42. Tämä ei ole sanottu yksistänsä saar-
naajille eli seurakunnan palvelioille, waan
kaikeillekin kristityille; täällä lohduttakoon ja
synneistä päästäköön jokainen toinen toistansa
kuoleman häbisä, tahti missä muutoin tarve
waatii. Koska nyt kuulet minulta tällaisen
sanon: sinun syntis owat sinulle anteeksi an-
netut, silloin kuulet sinä, että Jumala tahtoo
olla sinulle armollinen, auttaa sinua synnistä
ja kuolemasta, sinun wanhurskauttaa ja au-
tuaaksi tehdä.

43. Niinpä niinkin, sanonet, olet kyllä
minulle julistanut synnin päästön, mutta ken
tietä, lieneekö se warmaa ja totta Jumalan
edesä, että synnit owat minulle anteeksi an-
netut? Wastaus: jos minä ihmisenä olen
sitä sanonut ja tehnyt, niin saatat kyllä sa-
noa: en tiedä, kelwanneeko synnin päästös, ja
lieneekö voimallinen, wai ei; mutta ollakses
wakuutettu asiasta, täytyy sinun itse Jumalan
sanasta saada tieto, että voisit sanoa: ei mi-
nua saarnamies eikä yksikään toinen ihminen
päästännyt, eikä käskennyt kirkkoherrakaan minua
näin uskomaan; waan Jumala puhui ja teki
sen hänen kautansa, siitä olen minä wakuu-

tettu: sillä Herrani Kristus sanoi ja käski
semmoista: niinkuin Jsa minun lähetti, niin
minäkin lähetän teidän. Tästä tekee hän ne,
joille antaa tällaisen käskyn, aivan itsensä
wertaisiksi lähettämisesä, että he, hänen lähet-
täminänsä, juuri samaa tekisivät ja toimittai-
sivat, kuin mihin Jsa hänen lähetti, nimit-
tään syntejä päästämään ja pidättämään.
Tästäpä se nyt on ja sitä se tekee: muutoin
ei olisi ilman semmoista käskyä synninpäästö
mitään.

44. Jos nyt olet murheellinen ja ras-
kautettu synneistäs, ja pelkääät kuolemaa, jolla
Jumala tahtoo iankaikkisesti syntiä rangaista,
ja kuulet sielunpaimeneltas, tahti, jollei sinulla
sitä ole, lähimmäiseltä kristinheimiseltä, että
hän sinua lohduttaa näillä tahti tällaisilla
sanoilla: „rakas weljeni, tahti siarenti, minä
huomaan, ettäs olet arka ja hämmästynyt,
että pelkääät Jumalan mihaa ja tuomiota syn-
teis tähden, jotas tunnet, ja olet nyt juuri
niitten tähden säikähtynyt; mutta kuuleppas
ja ota korwiis: ole, armaani, lohdutettu ja pel-
käämätöin, sillä Kristus, sinun Herras ja Wa-
pahtajas, joka tuli syntisiä warten, niitä au-
tuaiksi tekemään, käski sekä julkisen wiran
kautta kutsutuita palvelioitansa, että erittäin
joka ainoaa kristittyä häden aikana lohdutta-
maan toinen toistansa hänen puolestansa ja
hänen nimesjensä päästämään synneistä.“

45. Jos kuulet, sanon minä, tällaisista
lohdutusta, niin ota sitä ilolla ja kiitoksella
omakses, juurikuin kuulisit sen itse Kristus-
selta; silloin totta tydytetään, raketaan ja loh-
dutetaan sinun sydämmes, ja saatat sitte il-
lolla sanoa: minä kuulin yhden ihmisen mi-
nua puhutteleman ja se lohdutti minua: hä-
nen itse tähtensä en tahdo häntä sanaakaan us-
koa; waan minä uskon Herraan Kristusta,
joka asetti semmoisen armon ja syntein an-
teeksi saarnaisen waltakunnan, ja antoi ihmi-
sille käskyn ja wallan hänen nimesjensä pääs-
tämään taikka pidättämään syntejä.

46. Sentähden tottukoön joka ainoa kris-
titty siihen, että kuin pertele häntä kiusaa ja
syyttää suureksi syntiseksi, joka totta on hu-
kassa ja kadotettu, y. m., hän ei kauan ri-
telisi häntä vastaan, eikä pysyisi yksinänsä;

waan menisi itse, taikka kutsuttaisi tykönsä sielunsa paimenen, taikka muun hyvän ystävä, walittaisi hänelle hätäänsä, ja anoisi neuvoa ja lohdutusta. Ja perustakoon itsensä siihen, että Kristus tässä sanoo: **joille te synnit anteeksi annatte y. m. ja toisessa paikassa (Matth. 18: 20): kussa kassi taikka kolme tulee kokoon minun nimeeni, siinä minä olen heidän keskellänsä.** Ja mitä sitte toinen Kristuksen nimessä hänelle Raamatusta sanoo, sen hän uskookoon; miten hän nyt usko, siten hänen tapahtuu.

47. Mutta silloin tulee kassi, tahti useampia kokoon Kristuksen nimessä, kuin ei he toistensa kanssa keskustele ajallisista asioista, esimertiksi kuinka saataisiin eli voitettaisiin rahaa eli tavaraita, waan siitä mikä koskee sielun pelastusta ja autuutta. Niinkuin, koska sinä ripissä, tahti muutoin ilmoitat rikokset ja kiusaukset, ja se, jolle tätä walitat, havaitsee, että Moses on lain kautta saanut sinun kannustensa väliin, että synti sinua puree ja painaa, kuolema ahdistaa ja peljättää ja sinä huokaat ja walitat omasta elämästä, jolloin tavallisesti puhjetaan tällaisiin sanoihin: „**voi, etten olisi ikänä syntynyt! Voi, että Jumala pidentäisi elämäni, totta tahtoisin parantaa itseni!**” y. m.

48. Kuin silloin kirkkoherras, tahti kuka hän on, rupee sinua lohduttamaan, ei mailmalliseen laihin, eikä liioin minkään rahan tähden; ja koska hän huomaa sinun hämmästyneeksi synnin ja kuoleman pelvosta, ja silloin sinua puhuttelee näin: **jätä kaikki, mitä maan päällä on, raha, tawara, kaikkein ihmisten työt ja elämä; mutta katso nyt sitä, että sinun sydämes on suuresa ahdistuksessa, ja ajattele: kuinka pääsiti minä onnettomuudestani, surkeudestani ja pahasta omastatunnosta? Kuinka pääsiti minä pakenemaan tuota Mosesta puskewin sarwinensa? Tässä, sanon minä, kuule häntä tarkkaan, koska hän näin, tahti muutoin sinua puhuttelee: „minä sanon sinulle Herran Kristuksen nimessä, joka on kuollut sinun synteis tähden, että otat lohdutuksen osakses, uskot ja olet wakuutettu, että syntis ovat sinulle anteeksi annetut ja ettei kuolema ole sinua wahiingoittawa.”**

49. Niinpä niinkin, ystäväni, sanot sinä, kuinka tahdot todistaa asian sellaiseksi? **Wastaus: Kristus, meidän Herramme, janoi opetuslapsillensa ja koko kristikunnalle: minä läsken ja waadin teitä antamaan synnit anteeksi, taikka niitä pidättämään.** Mitä nyt näin teette, ette sinnekaan tee sitä itsestänne; waan koska tämän teette minun käskystäni ja waatimuksestani, niin teen minä sen itse. Nyt on kirkkoherra eli saarnamies, sinun sielunpaimenenas, taikka joka ainoa kristitty samassa kohdassa, käsketty ja lähetetty sinua lohduttamaan. **Sentähden olet sinä yhtä paljon welwoitettu häntä uskomaan tässä asiassa, koska ei hän mitään muuta etsi kuin sielun autuutta, juurikuin seisoi Kristus itse saapunilla, pani kätensä sinun päälles, ja sanoisi sinulle synnin päästön.**

50. Katso, tämä on oikia tapa otella synnin kanssa, nimittäin, siitä päästä ja se anteeksi antaa. Muutoin ei ole mitään neuvoa eikä apua siihen, niinkuin paawi walheopissaan sanoo, näyttäessään ihmisiä omiin waikuttamisiin, tahti täydeksi tekemisiin, (ja) käskiesjään heitä juoksemaan luostariin, Romaan, pyhäin pariin, itsiänsä kurittamaan, kirkkoja rakentamaan, asettamaan suuria asetuskuntia ja luostareita, pitämään messuja, ostamaan anetta, y. m. Tällä tien ei siihen päästä. Käntä tämmöistä juoksemistas, rahaas ja työstäs toisin ja paremmin. Kuin sanottiin, käypi tässä näin: koska Moses ottaa sarwet päähänsä ja puskee sinua niillä, se on, lain kautta ilmoittaa sinulle syntis ja näyttää, kuinka suuret ja monet ne owat, ja niin saattaa sinun suureen peljästykseen ja wawistukseen, jolloin et sitten enään ole mailman suuresa, jumalattomassa, paatuneessa joukossa, waan sinä joukossa, joka tietää ja tuntee wiheliäisyytensä ja surkeutensa, ja sentähden kyllä hämmästyty kapisewan lehdenkin ääntä; silloin on tämä ainoa apu: minä, minä sanoo Kristus, asetin armowaltakunnan, joka on taistelewa ja tappelewa synnin ja kuoleman kanssa, ne molemmat nielewä, ja hankkiwa wanhurskauden ja elämän.

51. **Minä siis sano: misä löytänen sen? Pitääkö minun juokseman sen perään Romaan,**

taikka Jerusalemiin? Ei niin; jopa, vaikka vielä kultaisilla tikapuilla, jos se mahdollista olisi, saattaisit kiivetä taiwaasen, ei tulisi siitä kuitenkaan mitään; waan näin asia käyköön: tarikka hänen sanaansa ja käskynsä, koska hän sanoo: **minä lähetän teidän, y. m.** Itäänkuin sanoisi: „minun täytyy ensiksi tulla teidän tykönnne, teille julistamaan minun Jäni tahtoa ewangeliumin kautta, asettamaan pyhiä sakramenteja ja synninpäästöä, jos mieli teidän muutoin tulla minun tyköni. Mutta nyt en saata minä ruumiillisesti olla kaikin paikoin koko mailmassa, enkä pysy aina näkyväisesti teidän tykönnne; sentähden teen minä, niinkuin Jäni teki, joka walitsi itselleen pienen loukon mailmassa, nimittäin Judan maan; sinne lähetti hän minun saarnaajakki. Siellä kuljin minä Galileat ja Judeat, sen werran saatoin minä persoonallisesti toimittaa; saarnasin ewangeliumia lohdutukseksi kurjille syntijille Judan kansassa, paransin sairaita ja herätin kuolleita, y. m.“

52. Katso, tämä oli hänen käsketty työnsä, johon Jä hän lähetti. Siinä hän oleskeli, ei howissa juomarein ja sikain seassa, ei Hannaksen, Kaifaksen eikä muitten pyhäin, pohahtain, taikka wiifasten joukossa; waan sokiain, raajarikkoin, spitalisten, kuroin, kuolleitten ja wieteltöin, kurjain ja murheellisten lammasten keskellä, joita hän auttaa ruumiin ja sielun puolesta. Näille tuopi hän kaikkein kalleimman tawaran, jota ei kenelläkään ole omastakaa, saattaka antaa taida, sen saan minä häneltä, nimittäin wanhurstauden ja autuuden.

53. Samaa, sanoo hän tässä, harjoittaa tekin kaikissa paikoin, minnekkä tulette. Ja juuri sitä warten lähetän minä teidän, että juoksisitte minun käskyläisinäni läpi koko mailman, vielä teidän kansanne ja jälisänne asettaisitte ja säätäisitte muitakin juoksemaan ja saarnaamaan; sillä minä lähetin teidän aina mailman loppuun saakka. Ja minä tahdon olla aina saapuwilla, että tietäisitte, että te itse ette sitä tee, waan minä sen teen teidän kauttanne.

54. Samasta käskystä on meilläkin oikeus lohduttaa ja synneistä päästää kaikki

murheelliset omattunnot, tietten, että misjä femmoista wirkaa harjoittamme, me emme itse sitä tee, waan Kristus. Sentähden kuulkoon joka ainoa kristitty tässä tapauksessa, sekä saarnastuolilla kirkkoherraa ja saarnamiestä ei ihmisenä, waan itse Jumalana; niin saattaa hän sitten olla wakuutettu, eikä tarvitse ollenkaan epäillä synteinsä anteeksi saamisesta. Sillä Kristus sääsi sen niin kuolleista nousemisensa kautta, että jos joku seurakunnan palveliakki walittu, tahti kuka se lienee, sanoo hädän aikana synnin päästön ahdistetulle ja lohdutusta anowaiselle lähimmäiselleen, olkoon se yhtä samaa kuin jos sen Kristus itse tekisi; sillä se toimitetaan hänen käskystään ja hänen nimesjään.

55. Misjä sentähden kaikki näin kestelelee keskensä, siellä owat he kokoontuneet Kristuksen nimesjä; sillä, niinkuin edelläpäin sanottiin, ei etji tässä kukaan toijensa rahaa tahti tawaraa, niinkuin paamin weitikat tekemät, jotka näin puhuwat fairaille: „rakas ihminen, nyt on aikas kuolla, mihinkä joutuu sinun tawaras? Uhattele köyhää sieluas ja anna meille osa, niin me rukoilimme Jumalaa sinun tahdes ja teemme paljon hywää sinun kuoltuas, y. m.“ Waan näin puhuttelee hän fairasta: „ei ole nyt aika puhua, ei rahasta eikä tawarasta, murehtikoot muut siitä; minä näen kyllä sädämmes hämmästyneeksi ja peljästyneeksi ja taistelewan sywässä epäilyksessä, etkä woi sinä itseäs siitä auttaa etkä pelastaa: mutta Kristus sääsi lohdullisen ja autuaan waltakunnan maan päällä, sanoessansa: niinkuin Jä minun lähetti, niin minäkin lähetän teidän. Tässä wiikki hän meidän kaikki papeiikki, julistamaan toinen toisellemme syntein anteeksi antamista.“

56. Sentähden tulen minä sinun tyköns samassa meidän Herramme Kristuksen nimesjä ja sanon sinulle: „älä niin wapiise, häitäile, äläkä epäile, juurikuin ei olisi enään mitään lohdutusta, apua eikä neuwoa: kuulthan kyllä Kristuksen sanowan itensä tulleeikki syntisten eikä wanhurstausten tähden, niitä autuauikki tekemään. Ole sentähden turwasja, ota tammöinen suloinen sanoma ilolla omakses, ja kiitä häntä sydämmestäs siitä, että

hän minun kauttani ilman mitään omaa wai-
waas ja kustannustas, sitä sinulle julistuttaa,
vielä antaa käskynkin päästää sinua synneis-
täs. Sentähden päästänkin minä sinun irti
ja wapaaksi kaikista synneistäs Isän, Pojan
ja Pyhän Hengen nimeen!" Siihen sano nyt
iloisesti: „minä kiitan sinua, laupias Jumala,
sinä taiwaallinen Isä, ettäs annoit minulle
syntini anteeksi oman rakkaan Poikas Kris-
tuksen kautta“; äläkä enään epäile totisesti
olewas itse Isän Jumalan päästämä.

57. Tästä ymmärrät, ettei tämä lause
awainten wirasta ollenkaan wahwista paawin
hirmuwaltaa; sillä tätä ei asetettu sitä warten,
että sinä minun, tahi minä sinun rikkaaksi
tekisin, taikka minä olisin sinun herranas ja
sinun täytyisi olla minun alamaisenani, niin-
kuin tuo pääkonna ja Kristuksen pettäjä, paa-
wi, pyytää tehdä siitä mailmallisen komeuden
ja wallan; waan sitä se tarkoittaa, että minä
tulen sinun tyköks hädissä ja omantuntos ah-
distuksissa, sinua viimeisellä hetkellä, taikka
muussa kiusauksessa auttamaan ja neuwomaan,
ja sanon: olkoon walta, rahat, kunnia ja ta-
warat ja kaikki nyt jätettynä ja lehräwarrelle
kierrettyinä; nyt on meidän puhuminen Kris-
tuksen waltafunnasta, jonka kautta yksistänsä,
eikä muun minäkään, sinä taidat tulla autetuksi
synneistä ja kuolemasta.

58. Tämähän ei ole mikään ulkonainen,
mailmallinen herraus, tahi walta, waan toisen
palwelemista; sillä en minä etki tällä mitään
sinulta, waan palwelen ja tuotan sinulle suu-
ren kalliin tawaran; en kultaakaan enkä hopiaa,
waan koska sinun sydämmes halajaa turwaa,
lohdutusta ja armollista Jumalaa taiwaassa,
tulen minä sinun luokses ja tuon sinulle iloi-
sen sanoman, en omasta päästäni enkä mie-
lestäni, waan Kristuksen käskystä ja lähettä-
misestä, joka sanoo: tulkaat minun tyköni
kaikki, jotka työtä teette ja olette rasautetut,
ja minä olen teitä wirwoittawa y. m. (Matth.
11: 28), myös: kaikki mitä te päästätte maan
päällä, se on olewa taiwaassakin päästettyinä
(Matth. 18: 18), taikka niinkuin hän tässä
sanoo: joille te syunit anteeksi annatte, niille
ne anteeksi annetaan.

59. Eikö tämä nyt ole palwella ja ilman

maksua tuoda sanomatointia taiwaallista ijan-
kaikkista tawaraa, jota et sinä eikä mailma
moi kaikella tawarallansa ja rikkaudellansa
maksaa? Sillä mitä ovat kaiken mailman
tawarat ja kaikkein kuningasten kruunut, kulta,
hopia, kalliit kivet ja mitä mailma kalliiksi
arwaa, sen tawaran suhteen, jota nimitetään
syntein anteeksi jaamiseksi, jonka kautta sinä
wapauteetaan perfeleeseen, kuoleman ja helwetin
wallasta, ja wakuutetaan Jumalan nyt tahto-
wan olla sinulle armollisen, jopa niin armol-
lisen, että sinä Kristuksen tähden olet hänen
lapsensa ja perillisensä, ja Kristuksen weli ja
osa-perillinen. Ei ole siis mahdollinen rahalla
myydä tahi rahalla ostaa tämmöistä kallista
tawaraa; niinkuin meidän Judas Iskario-
timme, paawi, teki. Se annettakoon ja saa-
takoon aiwan maksota, taikka et hyödy sinä
sittä ollenkaan; sillä Jumalan lahja ei ole
ostettava rahoilla, Ap. Tek. 8: 20.

60. Mutta tätä en sano minä sentähden,
ettei annettaisi mitään seurakunnan palweli-
oille, jotka puhtaasti ja uskollisesti opettawat
Jumalan sanaa, niinkuin nyt, paha kyllä,
mielellään tehtäisiin; ja monta jo onkin, jotka
lukewat joka ainoan palan heidän pappinsa
suussa, ja, missä suinkin saattawat, repiwät
puolehensa kirkkoin ja opettajain tawarat, ja
näin menetyksellensä todistawat, että mielel-
länsä tahtoisiwat tappa opettajansa nälkään,
ja kokonansa heistä päästä. Mutta mikä hurja
meno ja surkeus siitä tulisi, hawaittaisiin totta
wähän ajan kuluessa, jollei esiwallan käsi kä-
wisi wäliin. Ei suinkaan, tämä ei ole ollen-
kaan minun ajatukseni; waan annettakoon heille
heidän elatuksensa; sillä jollei heillä ole ruo-
kaa, juomaa, waatteita ja muita tarpeita, ei-
wät totta kauwan toimita wirkaansa; waan
heidän täytyy olla murheissa, kuinka muutoin
elättäisiwät itsensä. Mutta sillä tawalla ei
jäisi ewankeliumi pitkäikäiseksi, jota perfelekin
tällä tarkoittaa.

61. Mutta että me olemme welwoitetut
antamaan heille elatuksensa, opettaa itse Kris-
tus, sanoessaan Luukk. 10: 7: **työmies on
palkkansa ansaitsewa**; ja p. Paawali Gal. 6:
6: joka sanalla neuwotaan, se jatkakoon kaik-
kea hywää sille, joka häntä neuwoo; ja lisää

7 wärsyysä tähän kowan sanan: älkäätkä esjykö: ei Jumala anna itseensä pilkata; ja 1 Timoth. 3: 17: wanhimmat eli papit, jotka hywin hallitsewat, pidettävätkä kaksinkermaisissa kunniasissa, erinomattain ne, jotka sanassa ja opissa työtä tekewät. Jos nyt holhotaan muitakin, jotka ovat mailmallisissa wiroissa, joissa he seurakuntaa palwelewat, että saattaisiwat wirkaansa hoitaa; paljoo enemmän ollaan welwoitetut samaa tekemään sanan palvelioille; sillä p. Paawali sanoo, että he ovat kaksinkermaisissa kunniasissa pidettävät.

62. Mutta jos mieli ewangeliumin opin tästäälähin pysyä puhtaana saarnastuolisissa, niin että jälkeentulewaisemmekin sitä wiljelisiwät ja kuulisiwät, niin emme ole ainoastaan welwolliset holhomaan seurakunnan palvelioita, waan kaikella ahkeruudella fiitäkän murhetta pitämään, että kouluihin saataisiin kelwollisia miehiä, joille kanssa uskollisesti annettaisiin heidän elatuksensa, että kansaa (nuorisoa) ei kaswatettaisi ainoastansa halwoiksi tavalliseksi saarnaajiksi, kelwolliseksi opettamaan kristillistä seurakuntaa Jumalan sanassa, waan erinomaisesti oppineiksi miehiksi, jotka myös woisiwät poistaa ja estää lahjoja ja wääriä henkiä. Tähän auttakoot ja antakoot kernaasti ja mielellänsä sekä ruhtinaat ja herrat, että myös porwarit ja talonpojat, y. m.

63. Tästä, mitä on sanottu, saattaa joka ainoa itse tutkia, mikä juuri, kalliss tawara kuitenkin on kuulla papilta eli saarnaajalta oikiasissa ymmärryksessään ewangeliumia eli synninpäästöä. Koska hän tulee sinun tykö maatessees sairana ja lohduttaa sinua, silloin usko warmaan itse Herran Kristuksen sinua oppiwan ja lohduttaman. Sillä ei rohkenisi ikänä kukaan näin tulla sinun tykö ilman Kristuksen jumalallista käskyä, eikä tietäiskään sinua auttaa eli neuwoa. Mutta kuin kuulet hänen itse sitä käskewän, saatat sinä warmaan ja iloisesti sanoa: tuossa tulee nyt itse Kristus minun tyköni rippi-ijässäni; sillä hän ei puhu omiansa, waan Jumalan sanaa, jota warten hän lähetettiin ja sai käskyn.

64. Tässä on sinulla fitte luja lohdutus wastoin omantunnon peljätystä ja wawistusta, eikä tarwitse sinun heilua epätieoissa ja tahta-

waiheella, niinkuin paawi meitä opetti, joka ei ketään päästännyt synneistänsä, ellei se kylkiksi ollut katunut ja puhtaasti ripittänyt. Ei hänen opissansa puhuttu pienintäkään sanaa uskosta ja Kristuksen asettamain awainten woimasta; sillä sellainen oppi ja tieto oli niin tyyppi peitosissa, etten minäkään, waikka olen tohtori, jonka toki olisi pitänyt paremmin tietää, en muuta uskonut enkä opettanut, kuin että jos kylkiksi kaduin ja sowitin syntini, ne kylkiä minulle anteeksi annettaisiin. Mutta ellei synnit anteeksi anneta ennen kuin ne katumuksellamme, parannuksellamme ja hywillä töillämme voitetaan, silloin ei ole meillä yhtään toiwomistakaan syntein anteeksi saamisesta; sillä en saata minä ikänä itjesäni päättää, että katumukseni ja sowintoni olisiwät kylkiksi, sentähden ei saataakaan kukaan minua niitten turwisissa päästä synneistäni, olkoon paawi, tahti kuka tahansa.

65. Owat siis, walitettawasti, omatuntoraukat paawin walheen kautta wietellyt pois uskon sanasta ja Jumalan käskystä omaan tietämättömään katumukseensa ja sowintoonsa; ja tämä tuotti hänelle suuret rahat; niistä rakemettiinkin ja runsaasti lahjoitettiin monta kirkkoa, luostaria, asetuskuntaa, kappelia, alttaria; ja wieläkin löytyy paawin bullia ja kirjoja, jotka siihen näyttävät ja semmoista wahwistamat: jonka kautta hän suriasti petti koko mailman ettei kukaan saata kylkiksi tutkia, wielä wähemmin sanoa sitä wahinkoa ja surkeutta, mikä siitä on syntynyt. Sentähden kehoitamme me uskollisesti ja yhtehensä sitä auttamaan joka auttaa woipi, sekä samassa woimisissa pitämään kouluja, pitäjiä ja saarnastuoleja, jottei mokoma ja wielä hullumpi esjytys (jota totta perkele tarkoittaapi), enää pääsisi juurtumaan kansaan.

66. Katsjo, tämä on oikein opetettu ja uskottu Kristuksen waltakunnasta ja awainten wirasta; ja saati wain sen jälkeen ojennumme, totta pysymme aina kristittyinä ja saatamme kaikissa kohdisissa käyttää itsemme Jumalaa ja ihmisiä kohtaan: wieläpä kiitämmekin Jumalaa sydammeestä, että hän meidät lunasti paawin pakosta ja hirtuwallasta, joka awainten woimasta teki sulan kopeuden ja mailmallisen herrauden, ehti kuitenkin Kristus yfistänsä säättiin ja asetettiin auttamaan koko mailmaa, jota ei käy maksaminen, ei rahalla eikä tawaralla.

67. Niin olkaamme nyt kiitolliset meidän rakkaalle Herrallemme Kristukselle, joka kuoleista nousemisellansa asetti tammöisen armowaltakunnan, siksi määrätyn, että me sinä

kaikissa hädissämme ja ahdistuksissamme aina löytäisimme warman avun ja lohdutuksen. Ei tarvitse meidän kaukaa noutaa tämmöistä kallista tavaraa, eikä suurella waiwalla ja kustannuksella juosta sen perään, waan hän antoi käskyn ja täyden wallan apostoleillensa

ja kaikille heidän jälkeentulewaisillensa, ja hätätilassa, joka ainoalle kristitylle hamaan mailman loppuun saakka, lohduttamaan, wahvistamaan ja hänen nimesensä synneistä päästämään kaikki heikot ja hämmästyneet sielut, y. m. (Amen).

N:o 33 b. Tämän Ewankeliumin toinen osa.

B. Tuomaasta.

1.

Wielä kirjoittaa ewankelista Johannes, että Tuomas ei ollut saapuvilla, kuin Herra ensikerran ilmestyi opetuslapsille pääsiäisiltana. Waan että Herra ensikerran ilmoitti itsensä juuri p. Tuomaan poisja ollessa, se ei tapahtunut ilman syytä: sillä hän olisi kyllä woinut löytää sentin hetken, jolloin tapasi Tuomaan ynnä muut opetuslapset toissijansa. Mutta tämä tapahtui meille opiksi sekä lohdutukseksi, että Herran kuolleista nousemisella olisi sitä suurempi ja wäkevämpi todistus ja wakuutus. Pääsiäispäivänä ilmestyi hän kaikille yhdelletoistakymmenelle; kahdeksan päivää sittemmin, tällä päivällä, ilmestyi hän taasen heille, ja Tuomaallekin, jota warten yksistäänä tämä muita edellisiä kauniimpi ja kunniallisempi ilmoitus ja ilmentys tapahtuikin.

2. Mutta ensiksi huomaamme tässä, mikä surkia kappale ihmisen sydän on, kuin se rupee heikkonemaan, niin ettei sitä woida enää jälleensä milläkään rakentaa. Muut apostolit, sekä Tuomasikin, ei ainoasti kuulleet, ennen ollessansa Herransa parissa, että hän opetti kansaa suurella waimalla, waan näkivätkin hänen wahvistaneen oppiansa suurilla ihmetöillä sokeissa, raajarikoissa, spitalisissa, kuuroissa y. m., joita hän paransi, jopa vielä herättäneekin kolme kuollutta, warsinkin Satsaruksen, hänen jo kolme päivää maattunsa haudassa.

3. Ja, niinkuin näkyy, oli p. Tuomas kaikista rohkein ja uljain, niin että fanookin Joh. 11: 16 (kuin Kristus aikoo jälleensä mennä Judeaan katsomaan kuollutta Satsarusta): **mentäämme mekin, että kuolisimme hänen kansjansa.** Tämmöisiä kelpomiehiä olivat Kristuksen apostolit, ja liiatenkin p. Tuomas, jossa ennen muita näkyy olleen oikia miehen sydän; ja olivat vielä päälliseksi äskien nähneet, kuinka Kristus herätti kuolleista jo neljä päivää haudassa maanneen Satsaruksen, ja söi ja joi hänen kansjansa; eikä he fittenkään woi uskoa itse Herran (samoim) nousseen kuolleista ja elävän.

4. Siis näemme apostoleissa, mitä raukoja me olemme, kuin Herra wetää kätensä pois meistä ja me jäämme itseksemme. Waimot, Magdalena ja muut toisetkin, ja nyt itse apostolitkin sanovat Tuomaalle nähneensä Herran nousseena ylös kuolleista. Kuitenkin puskee hän vastaan eikä mieli sitä uskoa, eikä edes tytyä, waikka kohta hän näkikin Herran, jollei saa nähdä naulan reikiä hänen käsissänsä, panna sormiansa niihin ja kättänsä hänen kylkeensä.

5. Rakas apostoli tahtoo sentähden olla kadotettuna ja kirottuna, koska ei tahdo uskoa. Sillä ei saata olla mitään syntein anteekki saamista eikä autuutta, jollei uskota Kristuksen kuolleista noussemuksen uskonkappaletta, sillä siinä osoittaa itsensä kaikki uskon ja ijankaikkisen elämän woima; niinkuin p. Paawal

sanoo 1 Kor. 15: 14, 17, 12: ellei Kristus nousnut ylös, on totisesti meidän saarnamme turha, ja teidän uskonnekin on turha, ja te olette vielä synneisänne. Niin ovat nekin, jotka Kristuksessa nukkuneet ovat, kadotettuja y. m. Sama mieli on p. Tuomaallakin: ei hän tahdo olla autuas, vaan kadotettu, kuin ei usko Kristuksen kuolleista nousseeksi. Ja oliskin hän totta turmeltunut ja hukunut tämmöisessä epäuskossa, jollei Kristus tällä ilmestymisellä olisi häntä siitä auttanut.

6. Niin osoittaa ja opettaa meitä Pyhä Henki tässä esimerkissä, että me ilman uskoa olemme ihan sokeita ja paatuneita. Niin kuin kaikin paikoin p. Naamatussa nähdään, että ihmisen sydän on terästä ja demanttia kovempi. Ja vastahakaan, kuin se arastuu, peljästyä ja sulaa, ei ole mitään wettä eikä öljyä, niin häilywää kuin ihmisen sydän.

7. Tähän löytyy monta esimerkkiä ja historiaa Naamatussa. Farao, jolle Moses teki niin monta kauhiaa merkkiä ja ihmettä, ettei hän woinut enää mitään sanoa vastaan, jopa, hänen täytyi tässä huomata Jumalan formi, ja sentähden tunnustikin syntiä tehneensä Jumalaa ja hänen kansaansa vastaan: kuitenkin kowentui ja paatui hänen sydämensä aina ehtimiseen siksi kuin Jumala wiimein hukutti hänen wäkinensä mereen.

8. Samoin Sudalaisetkin, mitä enemmän Kristus sanoilla sekä töillä woimallisesti todisti itsensä siksi, joka luvattu oli heidän isilensä, ja joka oli suunaawa heitä ja koko mailmaa, sitä suurempaan kiukkuun ja sappeen yltiwät he häntä vastaan, eikä ollut heidän wihallaan, parjaamisellaan ja wainollaan mitään suhtaa eikä määrää, siksi kuin tuomitsewat Herransa ja Jumalansa ihan Jumalan pilkkaajana ja kapinan nostajana kaikkein häpiällisimpään kuolemaan, ja ristiiinnaulitsiwat hänen kahden rosmon keskelle. Tästä ei auttanut mikään, waikka Pilatus, itse tuomari, wastoin heidän kanteitansa sanoi hänen wiatomaksi, jopa, kaikki luodut näyttiwät toisilta kuin tawallisesti, ja sillä todistiwat, että heidän Herransa ja Luojan sa nyt rippui ristin hirsipuussa y. m., eikä edes ryömärinkään julkinen tunnustus, että hän, waikka nyt rippui

ristin puussa ja kuoli, oli kuitenkin kuningas, jolla oli ijankaikkinen taiwaan waltakunta, eikä pakanallisen sapanpäämiehenkään koria huuto: totisesti oli tämä Jumalan Poika, Matth. 27: 54. Tämä kaikki, sanon minä, ei waikuttanut mitään kääntymistä heissä.

9. Tämmöinen on nyt aina jumalattoman, kirokun mailman tapa: mitä enemmän Jumala sille osoittaa armoansa ja hyviä töitänsä, sitä kiittämättömämmäksi ja pahemmaksi se käy. Nyt tulisi meidän kaikkein, syystä kyllä, sydämestämme kiittää Jumalaa, että hän ennen wiimeistä päivää ilmoitti meille sanansa niin puhtaaksi ja selwäksi, josta tiedämme, mitä sanomattomia tawaroita hän meille lahjoitti Kristuksessa, nimittäin, että me hänen kauttansa pelastettaisiin synnistä ja kuolemasta, ja olisimme nyt wanhurskaita ja autuaita, y. m. Mutta miten käyttää itsensä mailma tämän suhteen? siten, kuin tapanesakin on: ei tiedä kylliksi pilkata, häwäistä ja kirotta tämmöistä armon ja elämän sanaa, ja wainota ja tappaa sen tunnustajia, missä wain sopii.

10. Ja waikka se kuulee Jumalan hirmuisesti rankaisewan tämmöistä syntiä helwetin tulella ja ijankaikkisella kadotuksella, ei se kuitenkaan paljon siitä huoli, vaan pyrkii naurusuin suruttomuudessaan ja paatumuksessaan, ikäänkuin se ei mitään olisi; niinkuin kyllä tähän aikaan nähdään paawissa ja hänen joukosansa. On se kuitenkin sangen julma, hirmuinen wiha, jota kaikki luodut hämmästyvät. Ei ole sentähden totta totisesti mitään kiwää, terästä, demanttia, eikä yhtäkään kappaletta maan päällä niin kowaa, kuin katumattoman ihmisen sydän.

11. Mutta koska tämmöinen sydän peljästyä ja hämmästyä, silloin on se pehmeempi kuin mikään wesi tahti öljy, niin että se pelkää, kuin Naamattu sanoo, kahisewan lehdenkin ääntä. Ja kuin tämmöinen on yksinään kammiossansa, ja kuulee wähipääkään krapinaa, heti kuulee se tulen ja ukkoisen iskemän itsehenjää, ja joutuu semmoiseen ahdistukseen ja pelkoon, (mitä usein olen hawainnut), ettei kukaan moi sitä lohduttaa eikä ojentaa, eikä riitä sitte kaikki saarnat ja lohdutuspuheet

enää sitä rauhoittamaan. Niin aivan määrätöin on ihmisen sydän: joko laiteti hirsi ja kivi kova, ettei huoli mitään Jumalasta eikä perkeleestä, taikka aivan hämmästynt, häilyvä ja epäilevä.

12. Näin ovat tässä apostolit semmoisessa hämmästyksessä ja pelossa sen pahennuksen kautta, että näkivät Herransa niin hirsiviästi pillatuksi, syljettyksi, rufikoitaksi, suomitaksi, ja viimein kaikkein häpiällisimmästi ristiinnaulitaksi, ettei heillä ole enää mitään mantoa eikä kuntoa mihinkään; kussa he kuitenkin ennen, koska Kristus oli heidän kanssansa, olivat niin uljaita ja sydämmittä, että Sakab ja Johannes rohkenivat käskää tulen tulla taivaasta Samarialaisia kadottamaan, Luukk. 9: 54, ja tiesivät juuri suuresti kerskata, että perkeleetkin olivat heille alamaisia Jesuksen nimesä; ja Tuomas vielä kehoittaa toisia, sanoen: **menkäämme mekin, että kuolijimme hänen kansjansa;** ja Pietari edellä muitten on heti paikalla valmiina miekalla hofumaan niitä, jotka tahtoivat ahdistaa ja kiinni ottaa Kristusta. Mutta nyt makawat he suuren pelwon ja wapistuksen tähden suljettuun luffkuin takana, eiwätkä tahdo päästää ketään luoffensa.

13. Sentähden hämmästywätkin he Herraa, hänen tultuansa heitä tervehtämään, ja ajattelewat vielä (joka myös on merkki heidän olleen aivan hämmästyksissä) näkewänsä jonkun hengen eli kummituksen. Näin pian he unhoittivat kaikki ihmetyöt, merkit ja sanat, joita olivat nähneet ja kuulleet hänestä, niin että Herran oli neljäkymmentä päivää kuolleista nousemisensa jälkeen, ennenkuin heistä erkani, kylliksi tekemistä monellaisilla ilmes-tyksillä ja ilmoituksilla, milloin waimoille, milloin apostoleille, sekä erittäin että yhteisesti, ja vielä syöpi ja juopi hän heidän kanssansa; ja tämän kaiken hän tekee wakuuttaaksensa heitä nousemisestansa. Ei tahdo se kuitenkin mahtua heidän mieleensä.

14. Ja kuin hän neljäkymmentä päivää oli heille Raamatusta puhunut Jumalan waltakunnasta, joka nyt oli alkawa ja olewa semmoinen waltakunta, jossa saarnataan hänen

nimeensä parannusta ja syntein anteeksi saamista kaikissa kansoissa, niin lähtiwät he häneltä kysymään, juurikuin hän oli wietäwillä heidän näästään pois pilwessä, ja sanowat: **Herra, tällä ajallakos Israelille waltakunnan jälleen rakennat?** ja oli heillä siis aivan toisia ajatuksia Kristuksen waltakunnasta, kuin hän oli heille siitä sanonut. Tästä huomaat, kuinka ylöns raskasta on saada arkoja, hämmästyneitä sydämiä lohdutetuiksi ja rohwaistetuiksi ja oikeaan tietoon siitä, minkälainen kuningas Kristus on, ja mitä hän toimitti kuolemallaan ja nousemisellaan.

15. Sentähden on inhimillisen sydämmen paatumus sekä arkuus aivan sanomatoim. Utkona waarasta on se sanomattoman kowa ja paatunut, niin ettei huoli ollenkaan Jumalan wihasta eikä uhtauksista. Waikkakin jo kauwan kuulee Jumalan rankaisewan syntiä ijan-kaikkisella kuolemalla ja kadotuksella, pyrkii se kuitenkin pyrkimistään, ja uppoontuu yhä symemmälle ylpeyteen, ahneuteen y. m. Mutta ruwettuaan pelkäämään, on se niin hämmästyksissään, ettei kukaan woi sitä jälleensä rakentaa. Onhan tuo suuri surkeus, että me olemme niin riimatuita raukkoja. Kuin ei ole mitään hätää käsillä, silloin elämme aivan suruttomina synneissä ilman pelkoa ja häpiätä, olemme kängistuneita ruumitta; mitä meille sanotaan, on juuri yhtä paljon, kuin jos sitä sanoisit kalliolle.

16. Mutta jouduttuamme toiseen pulaan, että rupeemme tuntemaan syntejämme, pelkäämään kuolemaa, Jumalan wihaa ja tuomiota, silloin kängistumme wuoromme niin suureen pelkoon ja murheeseen, ettei kukaan saata meitä rakentaa, jopa pelkäämme sitäkin, minkä tulisi meitä lohduttaa; niinkuin opetuslapset hämmästyiwät Kristusta, hänen tullessaan juuri heitä lohduttamaan ja rohwaistamaan; eikä hän kuitenkaan saa heitä kohta raketuiksi, waan hänen täytyy koko neljäkymmentä päivää, kuin sanoimme, otella heidän kansjansa, ottaa ja wiljellä kaikellaisia lohdutuksia ja rohtoja, ja woi sittenkin toin tuskin auttaa heitä, kunnes viimein antaa heille oikein wälewän juoman, nimittäin, Pyhän Hengen, josta he juopuwat ja oikein lohdutetaan,

niin etteivät enään ole yhtä arkoja ja peljästyneitä kuin ennen.

17. Viimeiseksi osoitetaan meille myös p. Tuomaassa Kristuksen kuolleista noussemisen voima. Me olemme jo kuulleet, kuinka juuri wahwa ja tyynni itsepintainen hän on epäuskossansa, niin että, vaikka kaikki muut opetuslapset todistawat nähneensä Herran nousseeksi, ei hän sittenkään tahdo suorastaan uskoa. Näkyy, kuin olisi hän ollut sangen itseks mies, joka kyllä tutki asiat juurta jaksain eikä kohta uskonut toista. Sillä hän oli kolme päivää ennen nähnyt Herransa ristiinnaulitukseksi, naulain tunkeutuneen läpi kätten ja jalkain, ja kehään pistetyksi hänen kylkeensä. Tämä oli niin juurtunut hänen mieleensä, ettei hän yhtäkään ottanut korviinsa, mitä toiset hänelle sanoivat, että Kristus oli kuolleista nousnut.

18. Sentähden sanoo hän kohta rohkiasti: ellen näe hänen käsisjansä naulain reikiä, ja pistä kättäni hänen kylkeensä, en minä usko: hän tekee siis aiwan suuria vaatimuksia, kuin ei pyydä wain filmiänsä uskoa, waan vielä tunteakin ja koetella käsilänsä. Itäänkuin tahtoisi sanoa: älköön kukaan minua luuloitako sitä uskomaan, waan minä seison niin wahwana intteessäni, etten edes ota uskoakseni, vaikka filmillänikin näkisin, niinkuin sanottenkin hänet nähneenne. Mutta jos minun on sitä uskominen, saapi hän tulla minua niin lähelle, että, jos mahdollista olisi, minä koetelisin hänen sieluansa, ja ottaisin häntä kaswoihin kiinni.

19. Tämä on wasta pysyä kowana ja kiintiänä epäuskossansa. Ja kummaa, mitä hän sillä osoittanee, kuin kohta puhuu semmoisista mahdottomuuksista, että pyytää pistää kätensä ja sormensa hänen haawoihinsa. Sillä niinhän taidokas olisi hänen kuitenkin pitänyt olla, että ajatteli: jos Kristus on jälleen elämänä, jos hän on woittanut kuoleman, ja päässyt kaikista rufikoitsemisensa haawoista ja orjantappura-kruunusta, totta onkin hän parantanut ja pois pannut wiidet haawansa.

20. Se on nyt tapahtunut meille esimerkiksi ja lohduitukseksi, että korkiain apostolein-

kin täytyy erehtyä ja kompastua, josta näemme, kuinka Kristus waltakunnassaan osoittaa ja käyttää itsensä omia heikkojansa kohtaan, niin että hän saattaa kärsiä semmoisiaakin kowia ja itsepäisiä (teikareita) kuin p. Tuomaamme tässä, eikä ota heitä sentähden tuomitukseen eikä hyljätäkseen, jos he wain muutoin mielellään tahtoisiwat pysyä hänen opetuslapsinansa, eikä häntä ehdollaan pilkata ja wihata; ja opettaa meitä tällä, ettemme pahentuisi emmekä epäilisi tammöisistä; waan, tämän esimerkin jälkeen, taitawasti heitä kohtelimme, auttaisimme wäkemyydessämme heidän heikkouttansa, fiksi kuin hekin jälleensä raketaan ja wahvistuwat. Mutta warinkin lähtee tästä ewankeliumista se etu, ettei wain Kristuksen kuolleista noussemista warmakki osoiteta ja todisteta tässä epäuskoisessa ja uppiniskaisessa Tuomaassa, joka aina kahdesantteen päivään saakka pysyy kowentuneena ja aiwan jäätynenä tammöisessä epäuskossa; waan että vielä sen woimakin tulee tunnetuksi ja meille hyötyisäksi; niinkuin tässä Tuomaassa näemme, joka tämän kautta saatetaan epäuskosta uskoon, ja epäilyksestä warmaan tietoon ja kunnialliseen, ihanaan tunnustukseen.

21. Tämä, sanoo ewankelista, tapahtuu nyt wasta kahdesantena päivänä Kristuksen kuolleista noussemisen jälkeen, koska Tuomas, wastoin kaikkein muitten todistuksia, wahvistaa itsensä epäuskossansa, ja oli nyt siinä aiwan yksinänsä kuollunna, eikä kukaan toivonut Kristuksen enää hänelle erinomaisemmin ilmestyvän. Silloin tulee Kristus ja osoittaa hänelle juuri samat arwet ja haawat niin tuoreina, kuin hän kahdesaa päivää ennen oli ne muillenko osoittanut, ja käskää hänen kuroittaa (ojentaa) hänelle sormensa ja kätensä ja pistää ne naulain reikiin ja kylkeen. Eikä wain hänelle jätä wapautta, niinkuin toisille muillenko ainoasti katsomaan, waan vieläpä rupeemaan ja tarttumaankin häneen kiinni, Tuomaan oman puheen jälkeen: ellen näe hänen käsisjansä naulain reikiä y. m.; johon Kristus wastaa: älä ole epäuskoinen, waan uskowainen.

22. Tässä näet, ettei Kristus ainoastaan

pyhädy historiaan; waan ahkeroipi kanssa saada Tuomasta uskomaan ja nousemaan ylös uppiniskaisesta epäuskostaan ja synnistä. Josta kanssa syntyy se voimallinen vaikutus, että p. Tuomas kohta alkaa ja sanoo Kristukselle: minun Herrani ja Jumalani. Tässä on jo toinen mies, ei enää vanha Tuomas Didymos, (joka suomeksi merkitsee kaksosta, ei epäiliä, jonka ymmärryksen kuitenkin muuttamat wetiwät tästä tekstistä, mutta ymmärtämättömyydestä), kuin vähää ennen, koska hän niin perki oli kangistunut ja kuollut epäuskossa, ettei tahdokaan uskoa, jollei pistäisi jormiansa hänen haarvoihinsa; waan rupeaa kohta paikalla tekemään Kristuksesta sellaisen kunniallisen tunnustuksen ja saarnan, jonka wertaista ei yksikään apostoleista tähän saakka vielä ollut pitänyt, nimittäin, että tämä kuolleista nousnut persona oli totinen Jumala ja ihminen. Sillä se on merkillistä puhetta, että hän sanoo: minun Herrani ja Jumalani. Ei ole hän juomuksissa, ei puhu pilkkoja, eikä laske leikkiä, ei osoita liioin tällä ketään walhejumalaa; sentähden ei hän warmaan walhettele. Ei nuhtelekaan Kristus häntä tästä, waan wahwistaa hänen uskoansa, ja täytyy tämän (sentähden) olla totta ja totuutta.

23. Tämä on nyt Kristuksen kuolleista nousemisen woima, että p. Tuomas, joka oli niin synwältä edellä kaikkein muitten uppoontunut epäuskoon, näin pian muuttuu ihan toiseksi mieheksi, joka nyt ei ainoasti julki-suuta tunnusta uskowanja Kristuksen nousseeksi, waan niinkin walistuneen Kristuksen kuolleista nousemisen woimasta, että warmaan usko ja tunnustaa hänen Herraksensa, totiseksi Jumalaksi ja ihmiseksi, jonka kautta, samoin kuin hän nyt on nousnut epäuskosta, kaiken synnin päälähteestä, hän myös on viimeisenä päivänä nousewa kuolleista, ja ijankaikkisesti eläwä hänen kanssansa sanomattomassa kunniasa ja autuudessa: eikä hän ainoastansa, waan myös kaikki, jotka sitä uskowat. Niinkuin Kristus itse vielä hänelle sanoo: ettäs näit minun, Tuomas, niin uskoit; autuaat owat ne, jotka ei näe, ja kuitenkin uskowat.

24. Lopuksi: koska hän pistää jormiansa haarvoihin, en tahdo minä enää wäitellä, liekö Kristus

wielä kuolleista nousunjakin jälkeen pitänyt haawat ja naulamerkit (ruumiisjansa); kuitenkin sillä eroituffella, ettei nämät nyt enää näkyneet kaunistawilta, niinkuin ennen, waan ihanilta ja lohduttawilta. Ja lienewätkö wielä olleet tuoreina, arwointina ja punaisina, jommoiksi maalarit niitä kuwaawat, sen jätän muitten päätettäväksi. Muutoin on sangen sopiwaa tämmöistä kuwata yhteiselle kansalle, että sillä olisi jotakin muistoa ja kuwaa tutkimaan Kristuksen kärsimistä ja haarvoja. Ja suittaakin hän kyllä pitänyt tämmöiset merkit eli tunnustähdet, jotka ehtä viimeisenä päivänä paistawat paljoo kauniimmilta ja ihanimmilta kuin koko hänen ruumiinsa, ja hän on näitä silloin näytävä koko mailmalle, niinkuin raamattu sanoo: he saawat katsella minun puoleeni, jonka läpiti pistäneet owat, 3ak. 12: 10. Mutta tämän jätän joka ainokaisen oman hartauden tuffittawaksi.

25. Mutta se on tästä ewankeliumista opittawa ja muistettawa juuri pääasiaksi, että uskoisimme Kristuksen kuolleista nousemisen meidän omaksemme, ja semmoista meistä wai kuttawan, että mekin sitte nousisimme synnistä ja kuolemasta; niinkuin p. Paawali kaikin paikoin tässä runsaasti ja lohduttawaisesti puhuu, ja itse Kristuskin tässä, sanoessaan: autuaat owat ne, jotka ei näe, ja kuitenkin uskowat. Ja p. Johannes opettaa ja neuwoo tämän ewankeliumin lopulla tähän Kristuksen kuolleista nousemisen käyttämiseen ja hyödytykseen, ja sanoo: nämät owat kirjoitetut, että te uskoisitte, että Jeesus on Kristus, Jumalan Poika, ja että saisitte elämän uskon kautta hänen nimeensä.

26. Onkin tämä voimallinen ja selwä lause, joka jalosti ylistää uskoa, ja todistaa meillä warmaan sen kautta olewan ijankaikkisen elämän; eikä ole tämmöinen usko mikään joutilas, kuollut historiallinen ajatus tästä Jeesuksesta, waan päättää ja on wakuutettuna hänen olewan Kristuksen, se on, luwatun Ruunkaan ja Wapahujan, Jumalan Pojan, jonka kautta me kaikki wapahetaan synnistä ja ijankaikkisesta kuolemasta; sentähden; onkin hän kuollut ja kuolleista nousnut, että me yksistänsä hänen tähtensä saisimme ijankaikkisen elämän, näet sen: hänen nimeensä, ei Mosoksen, ei omaamme, eikä kenenkään muun nimeen; se on, ei lain, ei ansiomme eikä työmme tähden, waan yksistään hänen ansionsa tähden, niinkuin Pietarikin sanoo Apostolein

Teško-Raamatun 4 luvussa ja 12 wärsyysä: **annettu, jossa meidän pitää autuaksi tuleman.**
ei ole muuta nimeä taiwaan alla ihmisille (Amen.)

N:o 34. Toisena Sunnuntaina Pääsiäisestä.

(Ewank. Joh 10: 11—16)

Jesus sanoi Judalaisille: minä olen hyvä paimen j. n. e.

Ewankeliumin selitys.

1.

Johduttawa on tämä ewankeliumi, joka war-
sin suloiesti meille kuwaa Herran Kris-
tuksen, ja opettaa, mikä hän on, mitä
työtä toimittaa, ja mitä mieltä pitää ihmisä
kohtaan. Mutta tätä ei voida paremmin
ymmärtää kuin niin, että panemme toisiansa
vastatusten: walkeuden ja pimeyden, päivän
ja yön, se on, hyvän ja pahan paimenen,
juurikuin itse Herrakin tekee.

2. Olette nyt usein kuulleet Jumalan
lähettäneen mailmaan kahdellaisen saarnan:
toisen, joka saarnaa tämmöistä Jumalan sa-
naa: **älä pidä muuta Jumalia; älä tapa, älä
huorin tee, älä warasta**, 2 Mos. 20: 3, 13,
14, 15, vielä sillä uhkauksella, että joka ei
sitä pidä, hänen on kuoleminen. Mutta täm-
möinen saarna ei saata ketään sydämestä
hurskaaksi. Sillä vaikka kohta ihminen sen
kautta pakoitetaan ulkonaisesti ihmisten edes-
sä itseänsä hurskaaksi asettamaan, on kuiten-
kin sydän sisällisesti vihastunut lakiin, eikä
joisi sitä olewaksikaan.

3. Toinen saarnawirka on ewankeliumi,
se sanoo, mistä otettafoon voimia niitä teke-
mään, joita laki waatii, se ei pakoita, eikä
uhkaa, waan houkuttelee ihmisä sangen ystä-
wällisesti, ei se sano: tee niitä ja niitä;
waan näin: tuleppas, minä olen sinulle näyt-
täwä, mistä sen ottaisit ja tuottaisit, että
hurskaantuisit: katso, tässä on Herra Kristus,
joka sen sinulle antaa. Sentähden ovat nä-

mät kaikki vastoin toisiansa, samoin kuin otto
ja anto, welka ja lahja, ja tämä eroitus me
tarkoin käsittäkäämme. Näin on Jumala maa-
ilmaa hallinnut, ja vieläkin hallitsee. Kowille
ja suruttomille ihmisille, jotka eivät tunne
ewankeliumia, saarnattakoon ja tyrkytettäköön
lakia, sitfikuin masentuwat ja tuntevat wi-
kansa; kuin tämä on toimeen saatu, silloin
alkakoon ewankeliumi ja saarnattakoon sitä
heille.

4. Nämät ovat ne kaikki jumalallista,
taiwaasta tullutta saarnaa; ilman näitä on
vielä muitakin, ei taiwaasta tulleita, waan
ihan ihmis-mietteitä, joita paawi ja piispamme
ajattelivat, niillä häiritäksensä omiatuntoja.
Mokomia älköön puhuteltako paimeniksi, eikä
palkkalaisfikikaan, waan ne ovat niitä, jotka
Kristus tässä nimittää warhaisiksi, mur-
haajiksi ja susiksi. Sillä jos ihmisä on joh-
datettava autuuteen, niin tehtäköön se Juma-
lan sanalla; jollei sitä Jumalan sanalla tehdä,
ei synny siitä liioin mitään. Tässä ottaa
nyt Kristus selittääksensä toista saarnawir-
kaa, ja kuwaa millainen se on, sanoo, kuinka
hän on ylimmäinen paimen, jopa ainoa pai-
men; sillä mitä ei hän ruoki, se jääpi kylä
ruokkimata. Tätä lohdullista ja suloiesta saar-
naa lähdenme nyt katselemaan.

5. Te olette kuulleet, että Herramme
Kristus jälkeen kärsimisensä ja kuolemansa
nousi ylös kuolleista, siirtyi ja asetettiin kuo-
lemattomaan menoon: ei suinkaan istumaan

joutilaana ylhäällä taiwaassa, ja vain itsensä iloitlemaan, vaan ottamaan valtakunnan hallitukseensa ja olemaan se sama kuningas, josta profetat ja koko Raamattu paljon puhuvat. Sentähden sallittakoon hänen aina olla kaikissa läsnä, ja istua hallituksessa, älköönkä häntä sinä pidettävä kuin istuisi hän siellä joutilaana taiwaassa, vaan semmoisena, joka täyttää ja hallitsee kaikki tyynni, joten Raamali sanoo Efesiläisille 4: 10, ja liiatenkin pitää huolen valtakunnastansa, joka on kristillinen usko: sentähden täytyy hänen valtakuntansa olla luonamme täällä maan päällä. Tästä valtakunnasta olemme sanoneet, sen oleman niin säätyn, että meidän kaikkein sinä täytyy yhä päivästä päivään kasvaa ja puhdistua, ja ettei se ole hallittava mikään väkivallalla, vaan suusanallisella saarnalla, se on, ewankeliumilla.

6. Tämä saarna ei lähtenyt ihmistä, vaan Kristus toi sen itse muasfaan, ja antoi sitten apostoleille ja heidän seuraajillensa sydämmeen, että sen käsittivät, ja suuhun, että sitä puhuivat ja saarnasivat; tämä on hänen valtakuntansa, näin hallitsee hän, niin että koko hänen voimansa osoittaa ja kätkee itsensä Jumalan sanassa. Jotka nyt sitä kuulevat ja uskovat, ne luetaan tähän valtakuntaan. Ja sana on fitte niin voimallinen, että se toimittaa kaiken, mitä ihmiselle on tarpeellista, ja tuottaa kaiken hyvän, mitä hän juinkin kaipaa. Sillä se juuri on Jumalan voima, että se voi ja saattaa autuaiksi tehdä kaikki ne, jotka sitä uskovat, niinkuin p. Raamali sanoo Romalaisille 1: 16. Jos uskot Kristuksen kuolleeksi sinua auttamaan kaikesta onnettomuudesta, ja näin sanassa riput, on se sinulle niin warmaa ja lujaa, ettei yksikään luontokappale voi sitä kumota: niinkuin sitten ei kukaan voi sanaa kumota, niin ei voi liioin kukaan sinulle mitään tehdä, koska sitä uskot.

7. Näin voitat sanalla synnin, kuoleman, perkeleen ja helvetin; siihen turvaa ja pakene, missä tämä sana on, se on, ijankaikiseen rauhaan, iloon ja elämään, ja totta saat sinä osan kaikkeen siihen voimaan, joka kätkee itsensä Jumalan sanassa. Sentähden

on tämä sängen ihmeellinen valtakunta; sana on sinä kyllä saapuvilla ja saarnataan suusanallisesti koko mailmalle, mutta sen voima on aivan salattu, eikä kukaan huomaa tämmöistä sen voimaa ja suuria vaikutuksia, kuin ainoastaan uskovaiset: sinun tulee itse sydämmessäs se tuntea ja maistaa.

8. Me saarnaajat emme voi siis muuta tehdä, kuin että olemme Herramme Kristuksen suu ja ase, jonka kautta hän ruumiillisesti sanan saarnaa. Tämän sanan lemittää hän julkisesti mailmaan, että jokainen sen kuulisi; mutta että sisällisesti sen sydämmessäs tunnet, sen toimeen saa usko, ja on salainen Kristuksen vaikutus, missä hän sen saa herättää oman jumalallisen ymmärryksensä ja mieltensä jälkeen. Tämä on juuri se, mitä hän sanoo: **minä olen hyvä paimen.** Mutta millinen on hyvä paimen? „Hyvä paimen“, sanoo Kristus, „antaa henkensä lammasten tähden, ja minäkin annan henkeni omain lammasteni tähden.“ Tähän lauseeseen käsittää Kristus kaikki tähän sattumat asian kohdat, ja asettaa meille suloihen wertauksen lampaista. Te näette, että tämä eläin on melkein typerä ja kaikkein yksinkertaisin eläin, niin että sanotaankin, kuin mielimme puhua jostain yksinkertaisesta ihmisestä: „hän on lammäs.“ Kuitenkin on sillä se luonto edellä muitten eläinten, että se kohta kuulee paimenensa äänen, eikä seuraa muutoin ketään kuin paimentansa, onkin sillä tapana aina rippua paimenessaan ja siltä yksistään etsiä apua, ei se voi itseänsä auttaa, ei itseänsä ruokkia, ei parantaa, eikä warjella itseänsä futten kibasta, vaan on ihan toisen turwisfa.

9. Tämmöisen lammasluonnon ja laadun asettaa meille Kristus tässä esikuwaksi, ja tekee itsensä hyväksi paimeneksi. Tällä hän sopivasti osoittaa, mikä hänen valtakuntansa on ja missä se ilmoittaa itsensä, ja mielihän tämän verran sanoa: „minun valtakuntani ei ole mitään muuta, kuin että minä hallitsen lampaita, se on, köyhiä, waimaisia ja surkeita ihmisiä maan päällä, jotka kyllä näkevät ja tuntevat heillä ei muutoin missään oleman, ei apua, ei neuwoa.“

10. Mutta tätä vielä tarkemmin selit-

tääksenne ja itsellemme paremmaksi käsitykseksi, tahdomme tähän ottaa erään lauseen profeta Hesekielistä, joka puhuu pahoista, Kristusta vastustavista paimenista, sanoen luv. 34: 2 ja seur.: eikö paimenten pitäisi lanmaa ruokkiman? Mutta te syötte lihawata, ja werhoitatte itsiänne willoilla, ja teurastatte syötettyitä; mutta lampaita te ette ruoki. Heikkoja te ette tue, sairaita te ette paranna, haavoitettuja te ette jido, efsyneitä te ette palauta, kadonneita te ette etsi; waan kowin ja ankarasti heitä hallitsette. Ja minun lampaani ovat hajoitettut, niinkuin ne, joilla ei paimenta ole, ja ovat kaikille pedoille ruuaksi joutuneet, ja ovat peräti hajoitettut. Ja kulkewat efsyksissä kaikilla wuorilla ja korkeilla kukkuloilla; ja ovat kaikkeen maahan hajoitettut; ja miten siellä enemmän seuraa. Näin nuhtelee tässä Jumala niitä paimenia, jotka eivät oikein lampaitansa ruoki. Ja huomaa, miten hän kirjoittaa, hänen täysi aikomuksensa on tällä paikalla saada heikkoja, sairaita, särjettyitä, hyljättyitä ja kadotettuja wahvistetuiksi, terveiksi, paratuiksi ja jälleensä etsityiksi, ei hän soisi heitä nähdä efsyksissä ja hajalla. Tätä olisi teidän tehdä tullut, sanoo hän paimenille, mutta sitä ette tehneetkään; sentähden olen minä sen itse tekewä, niinkuin hän kohta jällenpäin, w. 16, sanoo: kadonneet olen minä etsiwä, ja efsyneet tallelle tuottawa, haavoitettut sitowa, heikkoja wahvistawa.

11. Tästä näet Kristuksen waltakunnan oleman sellaisen, että hänellä on tekemistä heikkoin, sairasten ja särjettyin kanssa: hän ottaa heidät huolitseen ja autettawiksensa. Tämähän on lohdullinen saarna; mutta se ainoastaan puuttuu, ettemme tunne tarwettamme ja puutostamme; jos sen tuntisimme, kyllä piankin juoksisimme hänen turwiinsa. Mutta kuinka tekivät nämät paimenet? He hallitsivat ankarasti, ja teroittivat Jumalan lakia suurella kiiwaudella; päälliseksi lisäsiwät tähän vielä omia sääntöjensä, niinkuin he nyt tekewät; ja kuin ei niitä pidetä, sabattawat ja kiroowat he semmoisen ihmisen niin, ettei heidän menonsa ole muuta kuin aina yhtä pakoittamista ja käskeistä. Tämöistä ei

kyllä puhuteltane ruokkimiseksi ja sieluin hallitsemiseksi, sanoo Kristus. Eikä ole hän tämän paimen, sillä semmoisesta paimenesta ei ole kenelläkään hyvää, waan sillä ainoastaan asia kaiketi turmellaan, juurikuin (ästen) kuulimme. Nyt lähdenme järjestyksessä selittämään profetan lauseita.

12. Ensiksi, sanoo hän, heikkoja tuetukoon: se on, niitä omiatuntoja, jotka ovat heikot uskossa, ja joissa on raskasmielinen henki ja arka sydän, älköön pakoitettako, eikä näin sanottako: „se pitää sinun tekemän, sinun pitää oleman wahwa, jos olet heikko, niin olet hukassa.“ Tämä ei ole heikkoja wahvistaa. Näin sanoo p. Paawali Romalaisille 14 luv. 1: heikkouksista korjatkaat, älkäätkä omia tunteja murehuttako. Ja kohta jälleensä sanoo hän luv. 12: 1: mutta meidän, jotka wäkewät olemme, tulee heikkoin woinattomuutta kärjiä. Älköön niitä sentähden kowuudella pakoitettako, waan lohdutettakoon, joskin kohta ovat heikkoja, etteiwät sentähden epäilisi, kyllä vielä aikaa woittain wahvistumat.

13. Näin sanoo profeta Esaiakin Kristuksesta 42 luvussa, 3 wärsyysä: järjettyä ruokoa ei hän murena, eikä suitsewaista kynttilän sydäntä sammuta. Särjetty ruoko ovat waiwaiset, heikot ja särjetty omattunnot, jotka ovat helposti efsytettäviä, niin että häbisään epäilewät Jumalasta. Tästä ei hän mene ja polje sitä jaloillansa, semmoinen ei ole hänen luontonsa: waan hän menettelee sitä kohtaan warowasti, ettei suinkaan sitä särki. Vielä ovat tämmöiset suitsewainen kynttilän sydän, joka ei enää paljon pala ja jossa on enemmän sawua kuin walkiaa; älkööt kuitenkaan epäilkö, ei hän heitä suinkaan sammuta, waan yhä sytyttää ja wahvistaa. Onhan tämä suuri lohdutus sille, joka sen käsittää; sentähden, joka ei näin warowasti johdata heikkoja omia tunteja, ei ole se tostaan mitään hyvä paimen.

14. Toiseksi käskee profeta: että te sairaita parantaisitte. Kuka ovat sairaita? Semmoiset, jotka ulkonaisesti näyttämät heikkoutensa erinomaisessa menossa. Edellinen jattuu omaantuntoon, kuin se on heikko, tämä

toinen (sairaus) ulkonaiseen elämään, kuin joku kompastuu ja on kummallinen, puuttuu niissä ja näissä, syttyy vihaan ja tekee muita keppoisia; juurikuin apostolitkin välistä kompastuivat, warfin törkeällä tavalla. Jotka siis ulkonaisesti töissään ovat rikoksen alaisia ihmisten edessä, niin että muut heistä pahentuvat ja sanovat: nuot ovat ihmeellisiä ja kummia ihmisiä, heitäkään ei hän tahdo hyljätä; sillä hänen waltakuntansa ei ole semmoinen tässä mailmassa, että siinä olisi ihan wäkewiä ja terweitä, sillä tämä on ainoastaan tulewaiseen elämään tulewata; waan Kristus on juuri tänne lähetetty korjaamaan tämmöisiä ihmisiä ja heitä auttamaan.

15. Sentähden, joskin olemme näin heikkoja ja sairaita, älkäämme kuitenkaan epäilkö, älkäämme sano: me emme ole Kristuksen waltakunnassa; waan mitä enemmän tunnemme puutoksemme, sitä lähemmäksi häntä astukaamme; sillä hän on juuri tullut meitä parantamaan ja terweiksi saattamaan. Jos siis olet sairas ja syntinen, ja tunnet tarpees, sitä enemmän on sinun syytä hänelle sanoa: „rakas Herra, juuri sentähden tulen minä, että olen syntinen, ettäs minua auttaisit ja hurskaaksi tekisit“; näin ajaa sinua hätäs Kristuksen työ. Sillä mitä suurempi sinun puutokses on, sitä enemmän tarmitsetkin siinä paratukfi päästä. Tätä tahtoofin Kristus ja niin houkuttelee meitä turwallisesti häntä lähestymään. Mutta toiset, jotka eivät tämmöisiä paimenia ole, kuulewat hywinfin hurskauttawansa ihmisiä, kuin wihaisesti karjuwat ja pakoittawat näitä raukkoja, sillä he wain saattawat heidän yhä pahemmiksi; niinkuin nähdään nyt tapahuwan, kuin asia on tämmöisen nurjan menon kautta niin kauwas päässyt, että kaikki on juuri surkiasti hajallaan, niinkuin profeta tässä sanoo.

16. Kolmanneksi, haavoitettuja (särjettyjä) ette sitoneet. Haavoitettu on se, kuin joku esimerkiksi taittaa luunsa, tabi on muutoin haavoitettu, se on, koska kristitty ei ainoastaan ole heikko ja puutoksen alainen, niin että hän välistä kompastuu; waan joutuu wielä suureen kiusaukseen, jossa ikäänkuin luunsa taittaa. Esimerkiksi, kuin niin sattuu,

että hän lankee ja kieltää ewankeliumin, juurikuin p. Pietari teki kieltäessään Kristuksen. Waikka nyt joku niinkin synälle olisi langennut, että luopuisi takaisin ja wajoisi aiwan syntiin, et saa siinä kuitenkaan häntä hyljätä, juurikuin ei olisi hänellä ikään osaa tässä waltakunnassa. Sillä sinun tulee jättää Kristukselle hänen warsinainen omaisuutensa, että hänen waltakunnassaan on ainoastaan jula runfas armo ja laupeus; niin että hän tahtoo wain niitä auttaa, jotka tuntewat surkeutensa ja wiheliäisyytensä, ja mielellään olisimat siitä irti. Onhan siis tämä sangen lohdullinen waltakunta, ja hän niin lohdullinen ja suloinen paimen, että houkuttelee ja kehoittaa jo kaista tulemaan työnsä.

17. Kaikki tämä toimeen tulee yksistänsä ewankeliumin kautta; tällä wawhistettakoon heikkoja, tällä parattakoon sairaita; sillä se on semmoinen sana, joka auttaa kaikkiin oman tunnon puutoksiin, ja antaa kaikille kylliksi lohdutusta, ettei kukaan epäilisi, waikka kuin kakin juuri syntinen ollee. Sentähden on Kristus yksistänsä hywä paimen, joka parantaa kaikki wiat, ja rakentaa kaikki kaatuneet heidän lankeemuksestansa. Joka ei sitä tee, ei ole se mikään paimen.

18. Neljänneksi sanoo wielä profeta: *effyneitä te ette palauta.* Mikä on effynyt? (Wastaus:) Semmoinen ylenkatfottu sielu, joka on aiwan tullut häpiään, niin että kuulaa sen kaiketi olewan hukasja; kuitenkin ei tahdo Kristus, että sitä kowasti menetellään. Ei hän tahdo sulkea waltakuntaansa niin aiwan kapeihin rajoihin, että siinä olisi ihan wäkewiä, terweitä ja täydellisiä; semmoinen meno on wasta tulewassa waltakunnassa tämän elämän perästä, kuin sanoimme; nyt, hänen hallitesjansa, olkoon siinä jula armo ja makeus, niinkuin Jumala 2 Mos. 3: 8 lupasi Israelin lapsille, että luvattu maa oli wirtaawa ihan maidossa ja medessä. Niinkuin p. Paawalikin sanoo: *ne jäsenet, jotka katsomme häpiällisimmiksi ruumiissa, niitä pidämme enite kunniasja; ja jotka häjymmitki näkywät, niillä on enin kunnistusta,* 1 Kor. 12: 23.

19. Wiidenneksi päättää hän: kadonneita

te ette etsineet. Kadonnut on semmoinen, joka on niin kirottu, ettei luulla hänen enää ikänä palaavan; niinkuin ewankeliumissa publikanit ja huorat, ja vielä nytkin kaikki törkiät, jumalattomat ihmiset; heitä ei kuitenkaan sallittane maata lankeemukseensa; waan tehtäkseen kaikki, mitä suinkin voidaan, heitä rakentaaksemme. Tätä teki p. Baawali moniaan kerran, esimerkiksi hyljätessään Hymeneuksen ja Aleksanderin saatanalle, sanoen 1 Timoth. 1: 20: jotka olen saatanan haltuun antanut, että he kiritettäisiin enempää pilkkaamasta. Ja Korinthiläisille sanoo hän 1 Ep. 5: 5: minä olen jo sen tuominut, että hän, joka sen niin tehnyt on, on annettava saatanan haltuun lihan kadotukseksi, että henki autuaaksi tulisi Herran Jesuksen päivänä. Nämät hylkäsi hän kyllä kirottuina ihmisinä ja kuitenkin palautti heidän jälleensä.

20. Sentähden saarnattakoon niin Kristusta, että hän ei hylkää ketään ihmistä, kuinka heikkokin ollee, waan mielellään ottaa huostaansa, lohduttaa, wawhistaa jokaisista, että hänen aina kawaihimme hyväksi paimeneeksi. Siitä tulewat sielut itsestänsä hänen tykönsä, ettei tarvitse ihmisiä enää sinne pakoittaa eikä ajaa. Ewankeliumi houkuttelee ja tekee halulliseksi, niin että ihmisten mieli syytty tähän ja he lähestymät Kristusta kaikella turwaili- suudella, heissä syntyy rakkaus Kristukseen, niin että halullisesti tekewät kaikki tehtävänsä, johonka heitä ennen täytyi pakoittaa ja ajaa. Niin kauwan kuin meitä pakoitetaan, teemme me kaikki haluttomuudella ja vastamielisesti; sitä ei tahdo Jumala, sentähden onkin se turhaa. Mutta nähdessäni Herran näin ystävällisesti menettelevän minua kohtaan, ryöstää hän minulta sydämeni, niin että juoksen hänen turwiinsa; tästä ruotaa sitte kaikki halu ja ilo sydämeeni.

21. Huomaa siis kuitenkin, mikä waarallinen asia se on, että toinen tuomitsee toisiansa. Kristuksen waltakunta on, kuin kuulimme, fellaatuinen, että se ainoastaan parantaa ja hurstauttaa sairaita ja kurjia sieluja; sentähden ekyvät ne kaikki, jotka wain kurkistelewat, kutka olisimat wäkewiä ja pyhiä. On se sentähden suuri, jalo tunteminen, että oikein Kristuksen tunnemme. Me olemme

luonnostamme ilkeitä konnia, ja kuitenkin tahdomme, että joka ihminen olisi hurstas, ammotamme suunme, tahtoen wain katsoa missä olisi ihan wäkewiä kristittyjä; emmekä tahdo katjella sairaita ja heikkoja; ajattelemme, että koska eiwät ole wäkewiä, eiwät ole he kristittyjäkään, ja tahdomme pitää muita ihmisiä, jos eiwät ole aiwan pyhiä, ihan heittidinä, ehkä kuitenkin itse olemme pahemmat ja ilkeimmät kaikkia muita. Sen tekee paha luonto ja sowaistunut järkemme, joka tahtoo mitata Jumalan waltakunnan oman mielensä jälkeen, luullen, että kuin se ei ole puhdas sen omista filmisjä, ei ole se puhdas Jumalankaan filmisjä.

22. Sulkekaamme siis tässä filmänme, sillä jos paljon semmoista katset, tulee viimein mielees, että ajattelet: „woi, mihinkä joudun, poloinen, kuin pitäisi olla ihan wäkewiä, terweitä ja hurstaita kristittyjä, milloinkahan ehdin minäkin siihen määrään?“ Ja niin teet, ettet ikään semmoiseksi pääse; sentähden täytyy sinun viimein joutua semmoiseen ahdinkoon, että sanot: „rakas Herra, minä tunnen itfeni juuri heikkoft, sairaakft ja hämmästyneekft; en tahdo kuitenkaan ekytetäwänä olla, tahdon fittenkin tulla tyköö sinun autettamakses; sillä olethan sinä hymä ja hurstas paimen, semmoisena pidän minä sinua, sentähden epäilenkin omista töistäni.“

23. Sentähden olkaamme ymmärtämäiset, hywin oppiaksemme tuntemaan Kristuksen, että hänen waltakunnassansa on ihan heikkoja ja sairaita ihmisiä, ja ettei se ole mikään muu kuin sairashuone, jossa makaa ihan raajarikkoja ja hoidettawia sairaita. Mutta tämän ymmärtäwät sängen harwat; tämä wiisauus on tyynni salattu, niin että kyllä nekin tässä puuttuwat, joilla on ewankeliumi ja jonkunlainen henki; sillä tämä on korkein wiisauus kaikista. Sentähden, waikka kohta he katjowat Naamattuun, kuinka se kiittää Kristuksen waltakuntaa ja puhuu sen jaloudesta, eiwät he kuitenkaan tarikka sen oikaa ymmärrystä eiwättä huomaa, mikä salainen ja kaiken inhimillisen wiisauden woittawa wiisauus sinä itsensä salaa. Sillä kuinka sopisi tuo järjellemme, ettei tässä olisi tekemistä, puhumista ja saarnaamista järjellisille, ymmärtäwille ja wi-

haille ihmisille, vaan ihan hoperoille ja kouhoille, jotka olisivat huoleksemme otettavia, ei, että sillä humitteleisimme itseämme, vaan auttaisimme ihmisraukkoja heidän synneistänsä ja hulluudestaan vanhurskauteen ja oikeaan ymmärrykseen.

24. Tässä huomaat nyt, että kristillinen taito ei suinkaan sinä osoita itseänsä, että koroitat filmäs pilviä kohden katsomaan sitä, mikä on korkiaa ja viifasta ja siinä peilaillet itseäs; vaan että painat filmäs alapuolelle katsomaan sitä, mikä on alhaista ja hullua. Joka sen tietää, kiittäkään Jumalaa, sillä tämmöisesä tunnossa muuttuu hän semmoiseksi ihmiseksi, joka saattaa ojentua ja sopia milliseen kohtaan tahansa mailmassa. Tavannet kuitenkin monta, jopa niistäkin, jotka ewankeliumia saarnaavat, jotka eivät vielä ole tähän määrään päässeet. Emmepä olekaan tähän saakka muuta opettaneet, emmekä muuhun tottuneet, kuin ettemme saisi Kristusta lähestynä ennenkuin olemme puhki puhtaita: sentähden jätä tämä mieli ja käsitä oikia ymmärrys, että oikein tuntisit Kristuksen, kuinka hän on oikia paimen. Tästä olemme nyt kylliksi kuulleet.

Tässä panee hän nyt rinnatusten hyvän paimenen ja pahan paimenen eli palkkalaisen, ja sanoo:

25. Hyvä paimen antaa heukensa lammasten puolesta. Mutta palkkollinen, joka ei ole paimen, eikä lampaat ole hänen omansa, koska hän näkee suden tulewan, jättää hän lampaat ja pakenee: ja susi raatelee ja haastaa lampaat. Mutta palkkollinen pakenee, sillä hän on palkkollinen, eikä tottele lampaista. Hän on kyllä nimentuten yksinään itse paimen; mutta kuitenkin, niinkuin hän on yksistänsä Kristus, ja kuitenkin antaa meille saman nimen, että meitäkin kutsutaan kristityiksi; niin, vaikka hän yksistänsä on paimen, antaa hän kuitenkin saman nimen niillekin, joitten tulisi toimittaa saarnawirkaa kristikunnassa. Samoin kieltää hän meitä Matth. 23: 9 kettään kutsumasta isäksi maan päällä, sentähden että yksi on meidän Isämme taivaassa; kuitenkin nimittää Paawali itsensä Korinthiläisten isäksi, sanoessaan: minä olen teitä Kris-

tuksessa Jeesuksessa ewankeliumilla jittänyt. Niin tekee Jumala, ikäänkuin tahtoisi hän yksistänsä olla Isä, mutta antaa kuitenkin isän nimen ihmisillekin, ehkä ei tämä ole heillä itsestään, vaan Kristuksesta: juurikuin meitäkin sentähden puhutellaan kristityiksi, ettei meillä ole mitään itsestämme, vaan meille lahjoitetaan kaikki hänen kauttansa. Palkkollinen, sanoo Kristus, joka ei ole paimen, eikä lampaat ole hänen omansa, koska hän näkee suden tulewan, jättää hän lampaat ja pakenee j. n. e. Tämä on tosiaan kova lause, että nekin, jotka oikein saarnaavat ja tyrkyttävät ewankeliumia, ja wahvistawat ja parantawat lampaita, kuitenkin jättävät viimeiseltä lampaat ryöstöksi, ja juoksewat pois, kuin lampaat parahiten tarwitsewat apua. Koska ei yhtään jutta ole saapuwilla, owat he ahkeroita ja kaitsewat laumaa, mutta nähtyään suden tulewan, jättävät kohta lampaat sille kitaan, owat kyllä ennen ruokkineet lampaansa wäkeviksi, terveiksi ja lihawiksi, niin että owat nyt sudelle sitä herkullisemmat syötäwiksi.

26. Kuinka tapahtuu tämä? Näin osoittaa Kristus: „minun waltakunnassani, joka ei ole mitään muuta, kuin parantaa sairaita, lohduttaa epäilewiä j. n. e., ei ole tosiaan pyhä risti puuttuwana. Sillä kuin näin saarnataan, että Kristuksen yksin täytyy korjata, wahvistaa, parantaa ja auttaa meitä kurjia lampaita, ettemme omilla woimillamme, emmekä töillämme woi misään itseämme auttaa: josta fitte kaikkein töitten, ja kaiken, mitä mailma kehuu oikiaksi Jumalan palvelukseksi, täytyy kaatua; niin ei woi mailma kärsiä tätä saarnaa. On sentähden ewankeliumilla luonnostaan aina muassansa pyhä risti sille, joka sitä tahtoo mailman edessä tunnustaa, niin että semmoisen miehen täytyy panna kaulansa alttiiksi.

27. Koska nyt asian laatu on tämmöinen, erkaantuwat tällä tien toisistaansa oikiat paimenet ja palkkalaiset. Palkkollainen saarnaa ewankeliumia niin kauwan, kuin häntä kehuetaan oppineeksi, hurstakaaksi ja pyhäksi mieheksi; mutta jouduttuansa ahdinkoon, niin että häntä ruwetaan joimaamaan williköksi ja konnaksi, ja pakoitetaan sanojansa syömään, kohta tekee

kin hän sen eli kierteleä itsensä koko seikasta ja jättää kurjat lammasraukat pulaan; josta fitte heidän wainonsa yltyy yhä kowemmaksi. Mitä auttaa nyt lampaita, että heitä ennen hywin ruokittiin? Jos olivat oikeita paimenia, totta antaisivat lampaille alttiiksi ruumiinsa ja henkensä, ja uskaltaisivat kaulansa ewankeliumin tähden; sentähden eivät ole ne ikään oikeita paimenia, jotka niin saarnaawat, että heille siitä karttuu kunniaa, tawaraa ja hyötyä, totta ovat semmoiset palkkalaisia: sillä he etsivät omaansa oikiasa opisja ja Jumalan sanassa. Sentähden kestävätkin he wain niin kauwan kuin saawat kunniaa ja ylistystä. Mutta kuin suria tulee, pakenevat he ja kieltävät sanan, eli pötkivät pakoon ja jättävät lampaansa, jotka nälissään mielellään joisivat heillä olewan ruokaa ja uskollinen paimen suria vastaan; waan ei ole ketään heille awuksi, ja silloin jäävät he turwattomiksi, milloin parahiten wahwistusta tarwitseivät.

28. Samoin on meidänkin aikoinamme käypä; kuin kerran oikein siksi tulee, että ruwetaan meitä hätyyttämään ja wainomaan, silloin tuffiivat saarnaajat juunsa ja pakenevat, ja lampaat surfiasti hajaantuwat, ja toinen rewitään siellä, toinen täällä. Tehköön Jumala että muutamiaakin pysyisi, jotka panisivat henkensä alttiiksi lampaitanta pelastamaan. Näin on Kristus tässä kunnannut palkkalaiset. Ja sanoo vielä:

Minä olen se hywä paimen, joka tunnen omani, ja minun omani tuntewat minun.

29. Nämät ovat sywät sanat, ja wetäisi pitkälle niitä juurta jaksain tutkistella. Hän puhuu tässä juuri omituisesta ammatistansa. **Minä tunnen omani, sanoo hän, ja minun omani tuntewat minun.** Kuinka tämä tapahtuu? Sen selittää hän vielä ja sanoo:

Niinkuin Jsa minun tuntee, ja minä tunnen Jsan.

30. Kuinka Jsa hänen tuntee? Ei mailmallisesti, waan jumalallisesti. Tästä olemme ennen laweemmin kertoneet, ja jää tämä päätöskseksi: Kristus tuntee meidän lampaitseensa, samoin tunnemme mekin hänen paimeneksemme. Nyt olemme kuulleet, mikä hywä paimen on, ja milliset hänen heikot lampaansa. Hän tun-

tee meitä heikkoja, sairaita ja särjettuja raukoja semmoisiksi lampaitse, ei huoli hän siitä, että lampaansa ovat heikkoja ja sairaita, ei ylönsatso eikä hylkää heitä (sen wuoksi), waan korjaa ja parantaa heitä, waikkakin kuinka huonoja olisivat, että koko mailma ei luule semmoisia hänen lampaitseensa; ja semmoinen onkin mailman ymmärrys. Mutta Kristus ei tunne heitä semmoisiksi; waan sitä hän katsoo, owatko wain lampaita, onko heillä lampaan nini; ei katso hän itse lampaita, eikä heidän willojansa.

31. Ne ovat siis oikeita paimenia, jotka noudattawat Kristusta, ja kansa niin tuntewat lampaat, että katsewot itse perfonaa eikä rikosta, ja eroittawat lampaan ja taudin toisistansa.

32. Jsa tuntee minun, sanoo Kristus, mutta ei mailma minua tunne. Kuin nyt siksi tulee, että minun on häpiällisesti kuoleminen ristiu hirvipoussa, silloin sanowat kaikki: „niin, olisiko tuo Jumalan Poika? lienee joku kirottu heittiö ja perkeleen oma ruumiinensa sieluinensa.“ Näin on mailma minua katsewa ja tuntewa; waan Jsan sanoo näin: **tämä on minun rakas Poikani, Kuningaani, Wapah-tajani.** Ei hän katso surkeuttani, ei haamojani, ei ristiäni, ei kuolemaani, waan perfonaaani. Sentähden, waikka olisin keskellä helwettia ja perkeleen kitaa, olen minä kuitenkin sieltä pääsewä; sillä Jsa ei minua jätä. Samoin tunnen minäkin lampaani, ja ne minun. He tietävät minun hywäksi paimeneksi, ja tuntewat minun; sentähden he lähestywät minua ja minusa rippumat, eivät tottele siitä, että ovat heikkoja ja sairaita, hywin tieten minun semmoisia tahtowan. Nyt päättää hän tässä ja sanoo:

Minulla on muitakin lampaita, jotka ei ole tästä lammashuoneesta; nekin olen minä tänne saattawa; ja he jaawat kulla minun ääneni; ja on olewa yksi lammashuone, ja yksi paimen.

33. Muutamat selittävät tämän lauseen niin, että se on toteen käypä ennen viimeistä päiwää, koska Anti-Kristus tulee, niin myös Elia ja Enohi. Tämä ei ole totta eikä ole

muu kuin perkele sen uskoiksi saanut, että koko mailma kristityiksi tulisi. Perkele sen teki, jowaistaksensa oikian opin, ettei sitä ikään oikein ymmärrettäisi. Sentähden waro tämmöistä selitystä, tämä lause on todistunut ja toteen käynyt kohta Kristuksen taiwaasen astuttua, ja todistuu vieläkin ehtimiseen. Mussaan julistettiin ewankeliumia Judalaisille; tämä kansa oli lammasluone. Nyt sanoo hän tässä: minulla on muitakin lampaita, jotka ei ole tästä lammasluoneesta; nekin olen minä tänne saattawa. Tässä sanoo hän pakanoiltenkin saarnattaman ewankeliumia, että hekin uskoisivat Kristukseen, niin että Judalaisista ja pakanoista tulisi yksi kristillinen seurakunta; sen teki hän sittemmin apostolein

lautta, jotka saarnasivat pakanoille, ja heitä käänsivät uskoon.

34. On siis nyt kaikki yksi kirkko eli seurakunta, yksi usko, yksi toivo, yksi rakkaus, yksi kaste j. m. s. Ja semmoisena pysyy vielä tänäpäinä ja aina viimeiseen päivään asti. Sentähden älkää tätä niin ymmärtäkö, kuin koko mailma ja kaikki ihmiset uskoisivat Kristukseen; sillä meillä on aina pyhä risti olewana, niin että te olette suurin osa, jotka wainootte kristittyjä. Niin täytyy tästebeskin aina ewankeliumia saarnata, että muutamiaakin kristityiksi saataisiin; sillä Kristuksen valtakunta on yhä tulemassa, eikä jo walmiiksi päässä. Tämmöinen on lyhykäisesti tämän ewankeliumin selitys. (Amen).

N:o 35. Kolmantena Sunnuntaina Pääsiäisestä.

Ewanf. Joh. 16: 16—22.

Jesüs sanoi opetuslapsillensä: wähän ajan perästä, ette te näe minua, ja taas wähän ajan perästä te näette minun, sillä minä menen Isän työ, j. n. e.

1.

Tässä ewankeliumissa luemme, kuinka Herra lohduttaa ja rohkaisee lapsiansa, jotka hän jättäisi jälkeensä, jolloin he joutuvat ahdinkoon ja hätään hänen kuolemastansa ja omasta lankeemuksestanja. Niinikään huomaatte, mikä teki ewankelista Johanneksen niin monisanaisiksi, ja miksi hän neljästi kertoo melkein yhtä samaa, jota kuitenkin meidän mielestämme ehkä olisi saatettu toimittaa vähemmälläkin sanoilla. Mutta tässä kutaan meille ensiksi kristitty ihminen rakasten apostolein esimerkissä. Toiseksi kerrotaan, kuinka Kristuksen kärsiminen ja kuolleista nousemisen meissä voimistui.

2. Tästä näette Kristuksen ennustaman opetuslapsillensä kuinka he hänen poismenoansa murehtisivat; mutta he ovat nyt vielä niin

yhäinkertaisia ja oppimattomia, jopa niin murheisanja hänen entisestä puheestansa ehtoollisessa, etteivät ensinkään ymmärtäneet hänen puhettansa; ja onhan se luonnolle liika karkiaa ja ymmärtämätöntä, mitä Herra tässä puhuu. Olikin tarpeellista heidän edeltäpäin murehtia, ennenkuin iloitsivat; niinkuin Kristus itse on ollut esimerkiksi siihen, ettemme ilman ristiä saata tulla kunniaan. Sentähden sanoo hän Luukk. 24: 26 niille kahdelle, joitten kanssa hän matkusti Emausta kohden: eikö Kristuksen tullut näitä kärsiä ja niin kunniaan mennä? Jos mieli nyt rakasten opetuslasten olla iloisaan, oli heidän sitä ennen suuressa murheessa oltavana. Mutta tämä ilo tulee heille Herralta Kristukselta; sillä niin ewankeliumissa päätetään, että ulkona Kristuksesta ei ole mitään iloa, ja sitä wastoin missä

Kristus on, siellä ei ole mitään murhetta; näin sanotaan selvästi tässä tekstissä. Sentähden joutuivat he suureen murheeseen, kuin Kristus otettiin heiltä pois.

3. Ja nämät sanat puhui Herrä Kristus tässä ewankeliumissa opetuslapsillensä jälkeen ehtoollisen, ennenkuin hän fidottiin; näitä nyt rupeemme tutkistelemaan.

Wähän ajan perästä, ettekä te näe minna; ja taas vähän ajan perästä te näette minut; sillä minä menen Jhän tykö.

4. „Wähän ajan perästä“, sanoo hän, „ettekä te näe minua; sillä minä fidotaan ja „kuolemaan jätetään. Mutta se ei ole kauwan „kestävä. Ja tämän vähän ajan te saatte „murehtia: mutta rippukaat wain kiinni mi- „nussa ja seurattaat minua, kyllä siitä pian „loppu tulee. Kolme päivää olen minä ma- „kaawa haudassa; silloin iloitsee mailma, juu- „rikuin olisi se woiton saanut; mutta te mu- „rehditte, parutte ja itkette: kuitenkin te wä- „hän ajan perästä minun näette, sillä minä „menen Jhän tykö; se on, minä nousen jäl- „lensä kolmantena päivänä ylös, silloin te „saatte iloita, eikä ole kenkään ottawa teiltä „pois teidän iloanne. Eikä ole tämä olewa „wain kolmen päivän ilo, niinkuin mailman „ilo on, waan ijankaikkinen ilo.“ Näin kä- „sitti nyt ewankelista Johannes sangen siwästi sekä Kristuksen kuoleman että kuolleista nous- „misen näihin Kristuksen sanoihin: vähän ajan „perästä ettekä te näe minua, ja taas vähän „ajan perästä te näette minun; sillä minä me- „nen Jhän tykö.

5. Tässä on nyt meille esimerkki asetet- „tuna, jota me ahkerasti tarkatkaamme ja sy- „dämmeen painatkaamme; jos meidänkin samoin „käypi kuin apostolein aikana, että joudumme „kärsimiseen, ahdinkoon ja hätään, silloin tätä „muistatkaamme, että wahvistuissimme ja iloit- „sissimme Kristuksen jälleensä nousemisesta. Ja „sen me nyt tiedämme tapahtuneeksi; mutta „opetuslapset ei tienneet, kuinka hän oli kuol- „leista nousewa, taikka mitä hän nousemisel- „lansa tarkoitti. Sentähden olivat he juuri „surullisia ja murheissaan. He kyllä kuulivat „saawansa hänen nähä, mutta ei he ymmärtä- „neet, mitä se oli, tahti kuinka se oli tapah-

tuwa. Sentähden puhuivat he keskenänsä: „mitä se on, kuin hän sanoo, vähän ajan pe- „rästä? emme tiedä, mitä hän puhuu. Näin „oli murhe ja suru peräti heidän woittanut, „että aiwan epäilivät, eivätkä tienneet, mitä „hän tällä puheella osoitti ja kuinka he jälleensä „hänen näkisivät.

6. Sentähden täntyy meidänkin tätä wä- „hää aikaa itsesämme tuntea, niinkuin rakkaat „opetuslapset sen tunsivat; sillä tämä kirjoitet- „tiin meille esimerkiksi ja opetuksiksi, että me „sitä lohdutettaisim ja parantuisimme. Ja „meidän tulisi tätä käyttää sananpartena, jopa „koetella ja tuntea, että aina sanoissimme: „Su- „mala on meitä toisen aikaa lähellä, toisen ai- „kaa hän katoa.“ Wälistä ajattelen minä, kuinka „ei sana ollenkaan minua liikuta eikä minuun „ota, se mence ohitse enkä minä sitä yhtään „huoli; mutta meidän tulee hawaita ja huo- „maita tätä vähää aikaa, ollaksemme silloin „wahwat ja pysyväiset. Meidän käypi tässä „kuin opetuslastenkin: emme woi muuta tehdä „kuin mitä tässä kirjoitetaan; niinkuin eivät „näimäkään woineet toisin tehdä.

7. Ensimmäisen vähän ajan, josta hän „tässä puhuu, (sanoessaan): vähän ajan pe- „rästä, ettekä te näe minua, ymmärsivät he „kohta jälleensä, kuin näkivät hänet fidotta- „wan ja kuolettawan. Mutta toista vähää „aikaa, josta hän sanoo: ja taas vähän ajan „perästä te näette minun, ei he woineet ym- „märtää, emmekä mekään woi sitä ymmärtää; „jopa, kuin hän sanoo: sillä minä menen Jhän „tykö, sitä he vielä vähemmin jaksowat käsit- „tää. Samoin käypi meidänkin: waikka me tie- „dämme ja kuulemme, että kiusaus, onnetto- „muus, murhe kestävät wain vähän ajan, kui- „tenkin huomaamme astian silloin aiwan toifel- „laisiksi kuin uskomme. Silloin epäilemme ja „horjumme, emmekä saa millään muotoa koh- „taamme tydytyksi. Me kyllä kuulemme, me „kyllä tiedämme, että se ei kauwan pitkitä, „mutta kuinka se toimeen tulisi, sitä emme woi, „niinkuin opetuslapset tässä, ymmärtää.

8. Koska eivät sitä nyt ymmärtäneet, „minkätähden fitte puhuu Kristus sitä heille? „tahti minkätähden on sitä kirjoitettu? Sen- „tähden, ettemme epäilisi, waan wahvasti rip-

puisimme sanassa; sillä hän sanoo asian totisesti näin oleman eikä toisin, vaikka kuinka toiselta sitte näkynee. Ja vaikka hetkeksi sanasta luovumme, älkäämme kuitenkaan siitä ijäksi eritä poijes, vaan kääntykäämme takaisin, sillä hän kyllä jälleen saattaa sanansa toteen: ja vaikka ei ihminen kohta jaksa uskoa, auttaa häntä kuitenkin Jumala. Ja sen hän tekee ilman järjen apua ja ilman wapaan tahdon waituttamista. Niinpä sanoo ewangelista, ettei opetuslapset ymmärtäneet niitä sanoja, joita Herra heille puhui; paljoa vähemmän olisivat he käsittäneet niitten seurantoja. Niin tyynni tietämätöin on wapaa tahto ja inhimillinen järki niissä, jotka koskewat sielun autuutta. Maallisia asioita woipi wapaa tahto kyllä käsittää ja tietää: esimerkiksi, kukaan luulee kyllä järki, ja ymmärtääkin sen; mutta mikä on Jumalan työtä ja sanaa, siinä täytyy sen antaa itsensä wangitukseksi, eikä tiedä eninkään siinä käyttää eikä warustaa itseänsä, vaikka paljonkin mielestään luulee sitä ymmärtävänsä; mutta tämä kirkkaus on liiaksi huikaisewa, se sokaisee sitä, jota kauwemmin sitä hullummin.

9. Tätä kuvataan meille tässä sangen sopiwasti opetuslapsissa, jotka kuitenkin kauwan aikaa olivat olleet Herran parissa, eivätkä sittenkään ymmärtäneet, mitä hän heille puhui. Tätä nyt emme opi emmekä ymmärrä, jollemme sitä koettele; niinkuin koska sanomme: „tätä olen itse koetellut, tämän olen itse tuntenut, samoin on minunkin käynyt: silloin olin minä ahdistuksessa, mutta ei sitä kauwan kestännyt; silloin jouduin siihen ja siihen kiusaukseen, siihen ja siihen kurjuuteen; mutta Jumala auttoi minun kohta siitä, j. n. e.“

10. Tätä tulisi meidän laskea sydämmellemme ja hywin käsittää tämä sana, ja muistaa ahdingossa ja hädässä ollessamme, ettei sitä kauwan kestä; silloin olisi meillä kanssa pysyväisempi ilo. Sillä niinkuin Kristuksella ja hänen walituillansa on heidän vähäinen aikansa; niin on sinulla ja minulla ja itsekullakin olewa hänen oma vähäinen aikansa. Ei Pilatus ja Herodes sinua ristiinnaulitse; mutta juuri sama perkele, joka heitä ajoi, on ajawa sinunkin wainojitas. Kuin sentähden joudut

kärsimiseen, älä kohta ajattele, kuinka siitä pääsität; Jumala on kyllä ajallansa sinun siitä auttawa, odota wain: ei tätä kestä kuin vähän aikaa, ei hän jää tulemata.

11. Mutta älä itse pane ristiä ja kärsimistä niskoilles, niinkuin moniaat owat tehneet, jotka itselleen walitsiwalit kuoleman ja wankeuden ja sanoivat: „Kristus meni mielellään kuolemaan, antoi itsensä mielellään kiinni otettawaksi ja ylönnannettawaksi; minä tahdon samate tehdä hänen tähtensä“. Siinä, ei niin; sitä ei sinun tarwitsse, kyllähän saat sinäkin oman ristin ja kärsimises; nämät hywäntahtoiset ihmiset eiwät tätä ymmärtäneet. Rakkaat opetuslapset sanoivat myöskin, Matth. 26: 35, tahtowansa olla Kristuksen tykönä ja kuolla hänen kanssansa. Pietari sanoi, Joh. 13: 37, ettei hän sinukaan kieltäisi häntä, taikka panisi hän henkensä hänen tähtensä; mutta miten hänen wiimein käwi? Kristus meni yrkkitarhaan, tarwitsse ja wapissee, on fiidottuna, hän tapetaan; mutta Pietari juoksee matkoihinsa. Missä oli silloin Pietarin suuri uskallus, kerskaus ja rohkeus? Hän arweli Kristuksen ilomielin kuoleman, hän tahtoi myös seurata samoin perässä; mutta ei sinnepäinkään tapahtunut.

12. Siinä näet nyt tämän olleen itsewalittua kärsimistä ja ristiä, jossa luulemme kestäwämme; mutta koska se hetki tulee, jota et odottanutkaan, silloin et totta totisesti kestä, jollet ole muuttunut uudeksi ihmiseksi. Wanha Wdami epäilee, ei kestä, eikä woikkaan kestää, sillä tämä käypi wastoin hänen mieltänsä, aikomisiaan ja kokeitansa. Sentähden täytyy sinulla olla oma vähä aikas, jolloin ole kärsiwällinen. Sillä Kristus wetäyppi sinulta piiloon ja jalkii sinun joutua synnin, kuoleman ja helwetin käsiin; silloin ei woi sydän niin paljoa aikoihin saada, että omatuntos rauhoitettaisiin, tehdön sitte mitä tehnee; sillä Kristus on kadonnut ja kuollut. Silloin lauletaan sinulle tätä wirttä: vähän ajan perästä, ettekä te näe minna. Mihin silloin pakos otat? Siellä ei ole mitään lohdutusta, siellä ei mitään apua! Ja siinä istut kiinni keskellä syntiä, keskellä kuolemaa, keskellä helwettiä! Jollei nyt Kristus tulisi

ilman mitään anstotas, täytyisi sinun ian-
kaikeksi pysyä tämmöisessä ahdistuksessa ja
pelossa. Niinkuin totta olisi opetuslastenkin
käynyt, jollei Kristus jälleensä kuolleista olisi
nousnut ja eläväksi elpynyt. Sentähden oli
tarpeellista hänen jälleensä kuolleista nousta.

13. Semmoista täytyy nyt joka ainoan
koetella ja kärsiä, joko täällä taikka kuolinuo-
teellaan, kuin hänen on täältä eriäminen.
Mutta paljoa parempi on, että sitä täällä koet-
telemme. Sillä koska meitä kerran ewan-
keliumin tähden heitetään tuleen ja pidetään
willikkoina, silloin saamme kyllä nähdä, mihin
tämä hyödyttää. Sillä jollei sydän silloin ole
wahvistettu, jopa ollaan supi hukassa; silloin
näemme silmäimme edessä kuoleman waiwat
ja hirmut. Mihinä silloin pakeneminen?
Sentähden, jollei Kristus silloin ole saapu-
villa, ja jos hän tässä wetää pois kätensä,
silloin olemme jo hukun lapsia: mutta jos hän
on saapuvilla ja meitä auttaa, niin kuolee
kyllä liha, mutta sielun ei ole hätääkään; sillä
se on Kristuksen hallussa; siellä se on kyllä
tallalla, eikä ole kenkään sitä repäisewä hänen
kädestänsä, Joh. 10: 28.

14. Mutta tätä nyt ei sanoilla saada,
waan tässä tarwitaan koettelemusta. Mutuas
se, joka semmoista täällä maistaa, eipä ole
kuolema totisesti hänelle jälkeinpäin katkeralta
tuntuwa. Sangen waarallista on, jos sem-
moista on wasta kuolemassa opittawa, nimit-
tään kamppailemaan kuoleman kanssa ja ku-
lemaa woittamaan. Sentähden oli se aiwan
suuri Jumalan armo ja laupeus, jonka hän
osoitti p. marttyreissä ja apostoleissa, joissa
hän ensiksi on woittanut kuoleman, ja sen pe-
räästä ovat he yltyneet rohkeiksi kaikkia kärsi-
mään, mitä wain heille tehtiin.

15. Kaikkeä tätä kumataan nyt meille
tässä ewankeliumissa. Mutta koska ei ope-
tuslapset ymmärtäneet, mitä hän tarkoitti sa-
noillaan: wähän ajan perästä, ja hän hawaitti
heidän nyt tahtowan häntä siitä kysellä, niin
selittää hän wielä tätä heille selkeillä sanoilla,
ja sanoo:

**Totisesti, totisesti sanon minä teille: tei-
dän on itkeminen ja parhuminen, mutta maailma**

**on iloitsewa; te tulette murheellisiksi, mutta
teidän murheenne on iloksi käättävä.**

16. Tämä on puhuttu kaikille kristityille;
sillä kristityllä pitää oleman kiusausta, ahdis-
tusta, hätää, kurjuutta ja murhetta, tulfoon
sitä sitte mistä tahansa. Sentähden hän ei
tässä nimitä mitään erityistä kärsimistä, mi-
tään erityistä ristiä, waan sanoo suoraan:
**teidän on itkeminen, parhuminen ja murehti-
minen;** sillä kristityillä on monellaisia wai-
noja: muutamat saawat wahinkoa tawarainsa
puolesta, muutamat kärsiwät pilkkaa ja hä-
wäistystä nimensä puolesta, muutamia huku-
tetaan, muutamia poltetaan, muutamia mes-
tataan, toinen kuolee sillä kuolemalla, toinen
toisella; niin että niinmuodoin kristityillä
aina on ofana kantaan niskoillansa alinomaista
onnettomuutta ja wainoa, hätää ja kurjuutta.
Tämä on se ruoska, jolla heitä suomitaan; ei-
wätkä saakkaan he ikinä parempia odottaa
täällä maailmassa; tämä on se howipuku, josta
kristityt tunnetaan. Joka siis tahtoo kristitty
olla, älköön häwetkö tätä howipukua.

17. Winkätähden tekee sitte Jumala tam-
moisia ja jättää omansa näin woinottawiksi
ja ahdistettawiksi? Sentähden, että fortaiji
ja painaiji alas wapaan tahdon, että ei se
saiji turwaa missäkään työssä, waan joutuji
aiwan hulluksi kaikissa Jumalan teoissa, ja
oppiji niinmuodoin turwaamaan ja uskalt-
maan yffistäänsä Jumalaan.

18. Siis, jouduttuamme tämmöisiin sei-
koihin, emme suita suinkaan arpaamme tytyä
emmekä liioin kohtaamme ymmärtää, jollei itse
Kristus meitä herätä ja rohkaise, ja hänen
kuolleista nousemisensa meissä pääse wäkewäksi,
ja kaikki omat työmme särjy meissä ihan raus-
koiksi. Sentähden päättääkin tämä teksti tässä
woimallisesti, että ihminen kaikin woimainensa
ei ole mitään; ja näin kirotaan ja kumotaan
tässä kaikki, mitä on saarnattu ja wielä täs-
täkin lähin ehkä saarnataan hywistä töistä.
Sillä semmoisinaan se pysyy, että missä ei
Kristusta ole, siellä ei ole mitään. Pysy
p. Pietaria, millä mielin hän oli, kuin ei hä-
nellä ollut Kristusta, ja mitä hyviä töitä
luulet hänen silloin tehneen? Kristuksen hän
kielsi ja kirosi. Tämmöisiä hyviä töitä me

teemme, kuin ei Kristus ole meissä. Tätä puhutaan nyt kaiketi sitä warten, että totuimmimme yksistäänä Kristukseen rakentamaan, ja ettemme turwaihi mihinkään muihin töihin, tahi muihin luonuksiin, joko taitwaassa tahi maan päällä; yksistäänä hänen nimesään me elämme ja autuaksi tulemme, eikä kenenkään toisen nimesä, Ap. Tei. 4: 12 ja 10: 43.]

19. Mutta tämän tähden on meidän paljo kärsittävä, ja mikä kaikkein pahinta on, ei ole meidän ainoastansa kärsittävä pilkkaa, wainoa ja kuolemaa, waan vieläpä on mailman iloittewa tämmöisestä suuresta wahingostamme ja onnettomuudestamme. Tämähän on liika karwasta ja katkeraa. Mutta näin pitää käymän: iloittelkoon mailman onnettomuudestamme; meillä on kuitenkin tässä se lohduksena: ei ole heidän ilonsa pitkälinen olewa, ja meidän murheemme on kääntyvä ijanlupaksi iloksi. Siitä antaa Herra meille launiin wertausten synnyttämisen tuskasaa olewasta waimosta, ja sanoo:

Koska waimo synnyttää, on hänellä kipu, sillä hänen hetkensä tuli; mutta koska hän on lapsen synnyttänyt, ei hän enää muista waiwaansa ilon tähden, että ihminen on syntynyt mailmaan.

20. Tälläkin wertauskella hän osoittaa, että kaikki meidän työmme owat aiwan mitättömiä. Sillä tässä nähdään, että waikka kohta kaikki waimot auttaisivat tätä synnyttäjää waimoa, eivät saa he kuitenkaan mitään aikoihin: tässä on vapaa tahto aiwan wiraoinna, eikä woi eikä jaksaa tässä mitään, ei tehdä, ei neuwoa. Ei ole waimon wallassa päästä lapsestansa erilleen: waan hän tuntee sen olewan Jumalan kädessä ja hallussa: jos Jumala auttaa ja waiuttaa, silloin on apua ja woimia; mutta jollei hän auta, on kaikki turhaa, joskin vielä koko mailma olisi auttamassa. Silloin panee Jumala waimon näkemään omat woimansa, oman kuntonsa ja wärensä: ennen tanssasi ja hyppeli hän, oli hyillä mielin ja iloifena, mutta nyt hän näkee, kuinka Jumala kaikki tekee ja waiuttaa. Tässä me nyt tunnemme, että Jumala on meidän Isämme, joka meitä auttaa, ja wetää meidän äitimmekin kohdusta.

21. Siis sanoo Kristus tässä opetuslapsilleen: „samoin teidänkin käypi“. Waimo on tässä niin mieltynyt, että pelkää suurta wauraa, ja tietää kuitenkin sen ohessa, että kaikki tekeminen on Jumalan kädessä; Jumalaan se turwaa, Jumalaan se uskaltaa, joka myös auttaa häntä ja toimittaa sen, mikä koko mailmalle olisi mahdotointa; eikä ajattele (waimo) mitään muuta, kuin sitä tulewaa wähhää aikaa, jolloin hän taas saapi iloita: ja hän ajattele näin sydämessään: „nyt on paha aika, jalestäpäin tulee parempi!“ Tämöinen mieli ja sydän pääsee silloin voitolle. Samoin on teidänkin käypä, kuin joudutte ahdistukseen ja kurjuuteen ja teidän on syntyminen uusiksi ihmisiksi; silloin pysykää alallanne ja antakaat Jumalan tehdä teissä työtänne; hän sen totta tekee ilman wähhintäkään teidän awittamistanne.

22. Tämä wertaus waimosta sotii kovasti ja wälewästi wastoin wapaata tahtoa, että se on aiwan woinaton ja kunnoton niissä, jotka koskewat sielumme autuuteen. Tämä ewankeliumi näyttää selwästi, että tässä täytyy olla jumalallisen woiman ja armon; vapaa tahto on liiakki heikko ja kunnoton siihen. Mutta me rakensimme ewankeliumin sitaan omia säätyjämme ja neuwojamme, joilla muka pyysimme päästä irti synnistä, kuolemasta, helwetistä ja kaikesta kurjuudesta ja niin viimeiseltä päästä autuaksi, mutta sepä suuresti petti.

23. Tässä esimerkissä näette: koska ihmisen on syntyminen, täytyy äitin ennen olla kuollunna, se on, hänen täytyy olla samallaisena kuin olisi hän jo kuollunna ja ajattelisi olewansa mennyttä kalua. Samoin on meidänkin käypä: jos mieli meidän päästä hurssakiksi, täytyy meidän ennen aiwan kuolla, ja epäillä kaikista omista töistämme, jopa ei ajatellaakaan, että tahtoisimme jotakin tehdä hurssauteemme: siihen ei auta mikään munkkeus, ei mikään pappeus, eikä mitkään työt; waan pyhy sinä wain alallas ja anna Jumalan siunussa tehdä työtänne, miten hän tahtoo, hän totta sen toimittaa, anna hänen wain waiuttaa. Me emme tee siihen mitään muuta, kuin että tunnemme wälimiten kuolemaa ja

helwettä; jota jumalattomatkin kyllä tuntevat, mutta eivät usko Jumalan silloin olewan saapuvilla ja tahtoman heitä auttaa; juurikuin ei waimokaan tässä mitään muuta siihen tee, kuin että wain tuntee kiwut, ahdistuksen ja hädän, mutta itse ei hän woi auttaa itseänsä fiitä.

24. Mutta synnytettyhänsä lapsen, ei muista äiti enään ahdistustaan ja kipuansa, waan on juurikuin hän uudestansa eläifi. Sitä hän ei ennen olisi saattanut ajatella, että murheensa ja kipunsa oli niin pian loppuwa. Samallainen on meidänkin laitamme, kuin olemme synnin, kuoleman ja helwetin kiusauksissa, silloin me olemme juurikuin kuolleet; jopa olemme keskellä kuolemaa ja Kristus on meidän jättänyt, mennyt hetkeksi pois meistä: silloin olemme suuressa tuskassa, emmekä woi itsemme auttaa. Mutta kuin Kristus jälleensä tulee ja ilmestyy meille, silloin on sydämmemme täytetty ilolla, waikka vielä koko mailma paneuussi meitä vastaan.

25. Ei tätä kukaan muu ymmärrä, kuin se joka kerran on ollut keskellä kuolemaa: joka kerran on pelastettu kuolemasta, hän ei saata muuta kuin iloitella; ei niin ymmärtäen, ettei tällainen ihminen saattaisi uudestansa langeta ja toisinaan käydä murheelliseksi; waan niinkauwan kuin ihmisessä on tällainen ilo, ei se huoli ikään mistään, ei pelkää liioin enää mitään, waikka vielä heiluii misfäkin waarassa. Tämä ilo saattaa kyllä kadota; esimerkiksi langettuan jälleensä syntiin, silloin pelkään minä kapijewan lehdenkin ääntä, 3 Mos. 26: 46. Miksi? Siksi, että Kristus hetkeksi minulta katosi ja minun jätti; mutta minä en saa epäillä: se (ilo) on jälleensä tulewa. Silloin en maar lähtene ja ripustane itseäni paamiin, enkä pyytäne auttaa itseäni töillä; waan minä asettunen alalleni ja odotanen, fiksi kuin Kristus jälleensä tulee; hän ei pysy pois ja kuin vähän hetken. Kun hän jälleensä katsoo sydämmeen ja sille ilmestyy, silloin on siellä uudellensa ilo, silloin jaksan minä kestää kaikellaista onnettomuutta ja peljästyä.

26. Tämä kaikki puhuttiin ja kirjoitettiin sentähden, että tuntisimme oman heikkou-

temme ja kunnottomuutemme ja että kaikki liikkuminen omilla töillä on turhaa ja mitätöintä. Ja tämä ilo on, meidän kerran kuoltuamme, woimallinen ja ijanlaitkinen; mutta nyt tässä elämässä on se (murheella) sekotettu; sillä nyt lankeen minä, nousen taas kohta ylös, enkä saata olla ijanlaitkinen, sillä minä olen lihaa ja werta. Sentähden sanoo Kristus opetuslapsillensa:

Miin on teilläkin nyt murhe; mutta minä olen teitä jälleensä näkewä, ja teidän sydämmenne on iloitsewa, eikä ole kenkään teidän iloaune teiltä ottawa.

27. Tätä kaikkea kuwasi Dawid muutamassa psalmis ja aiwan somasti ja kauniisti, Ps. 30: 2—8 näin sanoen: minä ylistän sinua, Herra, sillä sinä olet minun korottanut: eikä salli wiholliseni minusta iloita. Herra Jumalani, koska minä huusin sinua, teit sinä minun terweeksi. Herra, sinä weit sieluni ulos tuonelasta: sinä olet minun elämään kutsunut niitten joukosta, jotka kuoppaan menewät. Weisattaat kiitosta Herralle, te hänen pyhänsä, ja kiittäkää hänen pyhytensä muistoksi. Sillä hänen wihansa wiipyy silmänräpähyksen, ja hänen mielisuosionsa koko elämän (ajau); ehtoolla on itku, mutta aamulla ilo. Mutta minä sanoin hywinä päiwinäni: ei minua ikänä kutsuteta. Sillä sinä, Herra, olet hyvässä tahdossas wahwistanut minun wuoreni; mutta koska sinä kaswos peitit, silloin minä hämmästyin.

28. Missä on nyt se mies, joka äsköin sanoit: ei minua ikänä kutsuteta? Jopa, kuin sinä, sanoo hän, hyvässä tahdossas wahwistit minun wuoreni, silloin sanoin minä näin. Mutta koska sinä kaswos peitit, niin minä hämmästyin, ja minä kaaduin. Jos Kristus aina parisamme olisi, niin uskoisin kyllä, että meidän ei ikänä tarwitsisi peljätä, mutta kuin hän ajaksi meidän jättää, täytyy meidän wälistä itsiämmekin peljätä.

29. Tästä psalmis ja kuwataan meille siwästi hyvän omantunnon tuntomerkit; sillä tässä pitää Dawid koko mailman wedenpissaran armoisena, eikä pelkää sitä ensinkään, waikka se kuinka paljon myrskyäisi ja rajuaifi häntä vastaan; sillä hänellä on Herra puo-

lollansa, joka wahuisti hänen nuorensa. Mutta kuin hän lankefi ja Herra peitti häneltä kaswonsa, silloin peljästy hän, silloin oli sydän, urhoollisuus ja nuori poisfa. Silloin pelkäfi hän kapifewaa lehteäkin, hän, joka ei ennen peljännyt koko mailmaa; niinkuin hän eräässä toifessa psalmissa sanoo Herralle, Ps. 23: 4: waikkapa waeltaijin pimiässä laakfossa, en minä pelkäifi mitään pahunta, ettäs olet kanssani: sinun wihsas ja sauwas tukewat minua; ja Ps. 3: 7: en minä pelkää kansan monia tuhansia, jotka minna piirittawät. Ja psalmeissa luetaan siellä ja täällä paljon lauseita, jotka kaikki osoittawat, kuinka järkähtämättönnä oikein hywä omatunto seifoo: nimitäin, kuin Jumala on sen luona, silloin on se urhoollinen ja sydämmikkö; mutta Jumalan siitä poikettua, kohta se pelkää ja wapifee.

30. Silloin oikein tunnetaan, mitä Kristus tarkoittaa näillä sanoilla: minä menen Jhän tykö. Ennen ei siitä kukaan tiennyt, ei opetuslapsetkaan. Mutta tämmöinen on Kristuksen meno: „minun pitää kuoleman“, sanoo hän, „ja teidänkin pitää kuoleman.“ Pietari tahtoi wanhan Adaminsa mukaan kuolla Herran kanssa, mutta siinä hän yritti mahdottomia, ja me kaikki luulemme tahtowamme kuolla Kristuksen kanssa, niinkuin kaikki muuttikin opetuslapset sanoivat tahtowanfa mennä hänen kanssansa kuolemaan, Matth. 26: 25. Mutta kaiken tämmöisen (urhoollisuuden) tulee meissä huktua; sinun täytyy joutua siihen wähhään aikaan, jolloin Kris-

tus ei ole sinun puolellas, eikä kuole sinun kanssas, ja jolloin sinä et saata itseäs auttaa; juurikuin waimo, joka makaa lapsentuskissa. Koska näin tapahtuu, silloin tulet sinä Jhän tykö; se on, Jumala täyttää sinua woimallansa ja tekee sinusta uuden ihmisen, joka ei sitte enää pelkää, ja jonka meno jo täällä mailmasfakin on taiwaisfa, niinkuin p. Paawali tästä puhuu Fil. 3: 20; ja tämä alkaa täällä uskosfa. Silloin wasta sinä rohwaistut ja urhostut ja sanot niin kuin profeta psalmissa: en minä pelkää kansan monia tuhansia; ja waikka waeltaijin pimiässä laakfossa, en minä pelkäifi mitään pahunta. Miksikä niin? Sikfi, että sinä olet tullut Jhän tykö. Mutta kuka woipi kumota Jumalan kaikkiwaltiaifuutta? Ei kukaan. Rah! ei woi suinkaan kukaan sinulle mitään tehä, eikä sinua missään wahingoittaa.

31. Mutta tätä ei ymmärrä kukaan, jollei itse sitä koetella. Jos olet ollut kuolemassa, ja kuolemasta pääsfyt, silloin sanot sinä näin: „minä olin kuolemassa, ja jollei Jumala minua siitä jo olisi pelastanut, olifin siinä ijankaikkisesti pysynyt.“ Tästä asiasta puhuu koko kolmasikymmenes psalmi, jota sinä kyllä tarkastanet ja hywin tutkinet.

32. Näin on sinulla nyt Kristuksen kuoleman ja kuolleista nousemisen hedelmä ja esimerkki, ja kuinka wapaa tahto on mitätöin, ja kaikki järjen päätöfjet autuuden asioissa. Antakoon Jumala armojansa meidänkin sitä käsittämään ja sen jälkeen ojentumaan. Amen!

N:o 36. A) Neljäntenä Sunnuntaina Pääsiäisestä.

(Ewankeliumi, Joh. 16: 5—15).

Jesus sanoi opetuslapsillensa: mutta nyt minä menen sen tykö, joka minun lähetti, eikä kenkään teistä minulta kysy: kuhuinkas menet? j. n. e.

1.

Usein olemme muuallakin kuulleet tämän ewankeliumin ymmärrystä, waikka siinä on vielä wika, miksi emme ollenkaan ymmärrä tämän ewankeliumin sanoja, että ne puhuwat aivan tutuista asioista; sentähden mielimme sitä vähäisen selittää, nähdäksemme, kuinka tämä juuri sisältää samaa kuin kaikki muutkin ewankeliumit.

2. Mutta tämäkin löytyy siinä kauniissa saarnassa, minkä Herra piti jälkeen viimeisen ehtoollisen, jonka hän söi opetuslastensa kanssa; ja tahtoo warfinkin tällä lohduttaa rakkaita opetuslapsiansa hänen poiseroastansa, koska hänen nyt oli kuoleminen ja ne yksinänsä jättäminen jälkeensä waaraan ja hätään, mailman wihattawiksi, wainottawiksi ja tapettawiksi hänen tähtensä: niinkuin hän itse heille monin sanoin ennustaa, että he pannaan pantaisiin, ja heidän tappajansa siitä kehuifiwat, että oliwat muka sillä tehneet Jumalalle palveluksen. Tämä oli heidän aivan raskasta ja hirmuista kuulla, niin että he käwivät siitä suuresti murheelliseksi, että heidän täytyi kadottaa rakas Herransa ja lisäksi joutua tämmöiseen surkeuteen ja hätään.

3. Sentähden tarwittiinkin heitä tätä warten lohduttaa, jota Kristus kaikella ahkeruudella ja uskollisuudella tekikin kautta näitten kolmen luvun hänen viimeistä saarnaansa; ja on tämä lyhyt kertomus siitä: että hän tämmöisen eronsa kaipuun palffioksi lupaa lähettää heille Pyhän Hengen sekä lohduttamaan, että wahnistamaan heidän sydämiänsä ja sen perästä wasta rakentamaan Kristuksen waltakunnan, joka oli lewiäwä kaikkeen mailmaan; ja sanoo heille selwästi, millinen tämä hänen waltakuntansa oli olewa, ja misjä il-

maantuwä, ja mitä P. Henki mailmassa waukuttaifi.

4. Sentähden hän sanoo nyt ensiksi: minä tiedän ja näen kyllä, rakkaat opetuslapseni, että te suuresti peljästytte ja käytte murheelliseksi siitä minun puheestani, että minä erkaun teistä; mutta tämä olkoon teille wain lohdutukseksi: minä sanon teille totuuden: teille on paljoa parempi, että minä menen pois: minun poismenoni on runsaasti ja suuresti teitä hyödyttävä; sillä teille on tämän palffioksi olewa P. Hengen lohdutus, ja päälliseksi se woima, että hän teidän kauttanne toimittaa sen, mitä minä nyt teidän parisanne olesjani en woi tehdä. Sillä minä olen vielä tämän ruumiillisen lähetyksen kautta welwoitettu kärsimään ja kuolemaan ja niin menemään Jsan tykö ja sen jälkeen lähettämään P. Hengen, joka on teidän kauttanne tekewä paljon suurempia asioita kuin nyt minun kauttani saattaa tapahtua, ja teitä panewa suureen, jaloön wirkaan ja työhön, jonka kautta minun waltakuntani lewiää mailmassa.

5. Siis osoittaa hän tällä ensiksi, millinen hänen waltakuntansa on olewa mailmassa, jolla hän ottaa heiltä pois wanhat juurtuneet luulonsa ulkonaisesta, mailmallisesta herauudesta ja Judan kansan ja koko mailman hallituksesta tässä elämässä; sillä tätä wastoin on hän kyllin selwästi ja moninaisesti puhunut tahtomansa mennä pois, jättää mailma eikä enään olla näkywisjä y. m. Mutta jos hän kuolee ja jättää mailman, niin ei hän saata mailmallisella kawalla ulkonaisesti ja näkywäisesti hallita ja waltita jonakaan kuninkana ja keisarina mailmassa.

6. Vielä selkeemmin osoittaa hän tätä sillä, että niin monin sanoin edellä ja jälkeen tämän tekstin sanoo heille, kuinka heidän oli

Käypä hänen poismenonsa jälkeen, nimittäin, että heitä vihattaisiin, vainottaisiin, pannaan pantaisiin, vieläpä kuolettaisiin, oman kansansa toimesta; ja että he silloin murehtisivat, parkuisivat ja ahdistusta kärsivät tässä mailmassa, joka sitä vastoin iloitsi ja riemuitsi. Nämät kaikki eivät sori ensinkään siihen, että toivoisivat tämmöistä maallista valtakuntaa täällä, vaan he päin vastoin aiwan toista odottavat; kuitenkin tietävät, että hän oli pitävä ja varjeluvaltakuntansa mailmassa; jota warten hän lupasiin Pyhän Hengen.

7. Millinen on siis tämä valtakunta, ja kuinka sitä hallitaan? Sen osoittaa hän näissä sanoissa: **Pyhä Henki nuhtelee mailmaa.** Tämä (valtakunta) ei ole olewa joku mailmallisesti ymmärrettävä hallitus ja inhimillisen wiisauden, voiman ja mahdin, lain ja järjestyksen säätäjä; vaan Pyhän Hengen hallitus eli hengellinen valtakunta, jossa Kristus hallitsee näkymättömästi eikä millään ulkonaisella ruumiillisella wallalla; vaan yksittänsä sanalla, jota Pyhä Henki on saarnaawa ja niin waukuttawa ihmisten sydämissä. Sillä **Pyhä Henki**, sanoo hän, nuhtelee mailmaa, se on, Pyhä Henki ei pakoita mailmaa haarniskalla, eikä sota-aseilla, eikä mailmallisella mahdilla; vaan toimittaa suusanallista sanaa eli saarnawirkaa, se on, Jumalan eli Kristuksen lähettämän P. Hengen sanaa. Tämä on tunkewa läpi mailman ja sitä niin hätyyttävä, että se watawarfin on: **nuhdella mailmaa**, se on, ei ainoastansa muutamia, yhtä tahi kahta sukua ja maakuntaa, vaan sekä Judalaisia että pakanoita, oppineita, wiisaita, pyhiä, waikka heillä on kaikkein kunnimmaasti ja luwallisimmasti järjestetty hallitus.

8. Sillä mailmakki ei puhuttele hän tässä ainoastansa yhteistä halwempaa kansaa ja rahwaskuntaa, vaan mailman parhainta ydintä ja sitä, joka on kaikkein luwallisinta eikä ulkonaisen hallituksen suhteen minkään nuhteen alaista; semminkin niitä, jotka tahtowat edellä muitten olla pyhiä, niinkuin Judalaiset, jotka nimitettiin Jumalan kansaksi ja joilla oli Moosen laki, joista Kristus edellä päin (tässä

lurussa) oli sanonut, että he ilman syytä wahaawat häntä ja hänen opetuslapsiansa, niinkuin heidän laissansa firjoitetaan.

9. Kristus antaa siis tällä apostoleillensa wallan ja woiman, jopa komannonkin hallita koko mailmaa, että sen piti oleman almaisena heidän saarnallensa ja kuuleman apostoleita; vielä wahwistaakin ja lohduuttaa heitä, waikka tämmöinen heidän wirkansa on ylenkatsottu mailman filmissä eikä minkään arwoinen, koska ne owat alhaisia miehiä, vieläpä lisäksi mailman wihaamia, ja heidän täytyi olla sorretuita ja kärsiä paljo pahaa, missä tämmöisellä nuhdellus-saarnalla hyödyisewät mailman niskoihin, kuitenkin on sillä olewa woimaa, suola ja painoa muassansa, niin että ihmisten täntyy sitä kuulla ja kumoamata ja estämätä, antaa sen liikkua ja olla, waikka he kyllä kukuitsewat ja myrskähawät sitä vastaan wainoomisella, kiroomisella ja tappamisella, ja kaikella, ei ainoastansa mailman, vaan koko helwetinkin waltakunnan wäellä ja woimalla.

10. Sentähden, sanoo hän, älkää ollenkaan siitä peljästykö, älkäätkä murehtiko, että minä ruumiillisesti erään teistä. Sillä minä tahdon sen kautta antaa teille paljoa parempia, kuin teillä tähän saakka minun parisani on ollut, ja toimittaa paljoa kunniallisempia ja suurempia asioita, kuin nyt saattaa tapahtua, nimittäin: että P. Henki on teidän kauttanne tekewä mitä minun waltakuntaani tulee, paljoa kunniallisemmalla ja wäkewämmällä wallalla, kuin nyt ajattelette, niin ettei teidän, niinkuin nyt, tarwitse enää ajatella ja huolia, kuinka pääsisitte herroiksi mailmassa ja waloittaisitte itsellenne juuria kuningaswaltakuntia (joka kaikki on katoowaista menoa ja johon ei Jumala pane wähintäkään arwoa, ja on aina femmoista enemmän antanut pahoille hurtille kuin huruskaille ihmisille), vaan hän on asettawa teidät sellaiseen hallitukseen, jossa te tuomitsette kaikkein ihmisten omia tunteja ja mitä korkeinta on mailmassa, se on: koko sen wiisaus ja pyhyys on olewa teille almaisena, niin että te siitä sanotte tuomion, nuhtelette ja kirootte sitä, niin ettei kenkään woi eikä saada päästä synnistä, kuolemasta ja hel-

wetistä eikä tulla taiwaasen, joka ei kuule teidän sanaanne, eikä ota sitä noudattaakseen.

11. Niin on hän myös antama teille femmoisen lohbutuksen ja urhoollisuuden, ettette, niinkuin nyt, ole mailman peljätettäviä, ettekä kuoliakfi säikähdy sen uhkauksista, wihasta ja myrskystä vastoin teidän saarnaanne; waan pitkitätte ja nuhtelette urhoollisesti, huolimatta mitä mailma ja perkele sitä vastoin woipi ja tekee wainolla, murhalla ja kaiken helmetin wallalla.

12. Tällä luvataan mailmalle se työ ja toimi, minkä Pyhä Henki alkaa Kristuksen waltakunnassa, joka on apostolein opetuswirka. Tämä on olewa femmoinen wirka, että sen täytyy nuhdella mailmaa, mimmoiseksi se sen hawaitsee ulkona Kristuksesta, ei eroittaen kettään, olkoon suuri, pieni, oppinut, wiisas, pyhä, kirkas ja alhaista sukua y. m. Tämä wasta on: wetää mailman wiha päällensä ja nostaa eripuraisuutta; jonka tähden sinua kai lyöhdään vastoin suutas. Sillä mailma, jolla on maallinen hallitus, ei tahdo eikä saata femmoista kärfiä, ettet anna oikeutta hänen menollensa; sentähden täytyy siitä wainon syyttyä, ja tässä toisen waipua toisensa alle, heikomman wäkevämpänsä alle. Mutta kuin apostolin wirka ei ole olewa mikään muu kuin opetuswirka, niin ei saata se liikkua mailmallisella mahdilla ja wallalla; ja sentähden asettaa mailma ulkonaisen waltakuntansa ja waltansa apostoleita vastaan. Mutta sitä vastoin on apostoleinkin nuhdelluswirka olewa mailmaa vastaan, sillä se on Pyhän Hengen wirka ja työ, eikä ole estettävä, waan on kaiken woittawa ja läpi ryntäisewä; niinkuin Kristus heille lupasi, sanoen: minä annan teille suun ja wiisauden, jota ei he woi puhua vastaan, eikä paenenta vastaan, kaikki jotka teitä vastaan owat. Luukk. 21: 15.

13. Tosin on Pyhä Henki ennenkin nuhdellut mailmaa saarnallansa aina sen alusta saakka, (niinkuin Kristus aina hallitsee ja on sama Kristus eilen ja tänäpä, ja myös ijankaikkisesti, Hebr. 13: 8) pphäin isän, Adamin, Noan, Abrahamin, Moseksen, Eiaan, Eliuksen ja Johannes kastajan kautta, ja on

kuitenkin tämmöinen nuhdelluswirka jumalallisella woimalla warjeltu.

14. Mutta nyt wasta se oikein alkaa, ja Kristus tahtoo asettaa julkisen nuhdelluswiran, joka ei ole liikkurwa ainoasti Judan kansassa, waan yli koko mailman hamaan viimeiseen päiwään asti, ja olewa paljoa woimallisempi ja läpi tunkewaisempi, niin että sen kautta paljon sydämiä liikutetaan ja haawoitetaan, (niinkuin Apost. Tek. 2: 37 sanotaan p. Pietarin ensimmäisestä saarnasta Se-luntai-päiwänä, että apostolein saarna meni heitä läpi sydämen ja he niinmuodoin walaistiin ja käännettiin sokerubestansa). Taikka, jos ei wät mieli ottaa tämmöistä saarnaa hywäkseen, on se kuitenkin sen werran waikut-tawa, että he sen kautta kirotaan, loukkaantuwat, lankeewat ja syöksewät itsensä ijankaikkiseen turmioon, ja on siis olewa uskowaisille woima elämäkfi ja autuudekfi, mutta toisille saarna ja woima kuolemakfi, niinkuin p. Paawali sanoo 2 Kor. 2: 16.

15. Mitä on siis Pyhä Henki nuhtelewa, tahi mistä opettava? Sen sanoo Kristus selwästi näillä sanoilla:

Ja koska Pyhä Henki tulee, nuhtelee hän mailmaa synnin tähden, ja wanhurskauden tähden ja tuomion tähden.

16. Ohhoh, tämäpä on liakfi karwas pala ja kowa taakka, että tämmöiset kurjat kerjäläiset, apostolit näin rynnöstäisiwät mailman niskoihin ja haukkuiwät kaikki sen tekemät ja toimittamat, niin että totisesti heillä täytyy olla jäykkä selkä ja wahwat hartiot. Sillä hän osoittaa tällä, että tämmöinen nuhdelluswirka ei ole mitään leikintekoa, eikä koske keweitä, halpoja asioita, eikä herrautta-kaan, maata ja kansaa, rahaa ja tawaroita, waan kaikkein korkeinta (jonka kautta mailman hallitus seisoo pystysä), se on, mailman mainiota wiisautta, wanhurskautta ja oikeutta eli rangaistusta, wafinkin korkeissa asioissa, jotka koskewat Jumalan palvelusta ja mikä Jumalan edessä kelpaa.

17. Sillä mitä mailmallisen esiwallan on, tekemistä huonetten ja kartanoin, rahain ja tawarain hoidossa, siihen ei puutu Pyhä Henki eikä Kristus, waan olettaa ja pysyttää

mailman wiisauden, oikeuden ja järjestyksen entiselle kannallensa: sillä tässä on mailmalla käsky hallita ja päättää, mikä on kiitettävää, mikä rangaistavaa. Ei hän siis nuhtele mailman virkoja ja erinäisiä säätyjä, jotka ovat Jumalan luomia ja järjestystä; waan sentähden hän nuhtele mailmaa, se on, ihmisiä, jotka elävät luvallimmassa hallituksessa, että he järjellään ja wiisauksellaan sekaantuvat Jumalan asioihin ja hallitukseen, uskaltavat määrätä ja päättää, kuinka Jumalaa palveltakaan, ja luulewat, että sen, mitä he sanowat, pitää Jumalallekin oleman oikiaa ja kelpaaman hänelle.

18. Tätä vastaan liikkuu Pyhän Hengen nuhdellusvirka: se ei lajoo pala palalta muutamiin tekoihin eli töihin; waan särkee ja kiroo kaikki järjen ja mailmallisen wiisauden hankkeet. Lyhyesti: se nuhtele ja rankaisee ihmisiä juuri siitä ja sentähden, etteivät tahdo olla nuhdeltuja, waan pikemmin kiitettuja ja ylistettyjä, ikäänkuin he hywin ja oikein opettaisivat ja tekisivät: tekee heitä aiwan synniksi ja häpiäksi kaikessa heidän ylistyksessään, syyttäen heitä julkisesti ei mitään tietävän hengellisissä asioissa, eikä kykenemän opettamaan, kuinka synti tunnettaisiin ja siitä ero saataisiin, kuinka wanhurskauteen päästäisiin ja wäärästä nuhdeltaisiin. Mikä silloin enää hyväksi jäänee, kuin kaikki nämät täydellä juulla, juurikuin ukkoisen jylinällä, maahan lyödään? Kaikki nämät kolme asiaa selittää Kristus itse, mitä näillä itsekullakin ymmärretään, ja kuinka tämmöistä saarnattakoon, sanoen ensiksi:

Synnin tähden, ettei he minun usko.

19. Ettei mailma yhtään ymmärrä, mitä Kristus tässä puhuu näistä kolmesta asiasta, se sen täytyy itsekin tunnustaa; sillä kuka toki on ennen semmoisia kuullut kaikilta mailman wiisailta ja oppineilta, tahti mikä järki on sen tekinyt, tahti missä kirjoissa se kirjoitetaan, että se olisi synti, ettei uskota tähän Jeesukseen Natsaretista? Eiko Moses itse ja koko mailma nimitä synniksi sitä, mikä hankaa wastoin lakia, olkoon tekemisellä tahti laimiin lyömisellä, sanoissa ja töissä, tahti ajatuksissakin? Mutta lapsi on kerran nimitetty, ja uskon-

kappale wahvistettu ja Pyhän Hengen päättämä: että se on mailman synti, **kuin se ei Kristukseen usko.** Ei niin ymmärtäen, että paitsi tätä ei olisi mitään muuta syntiä wastoin lakia; waan että tämä on oikia pääsynti, joka kiroo kaiken mailman, waikka et sitä muutoin saattaisi syyttää mistään synnistä.

20. Sentähden tulee tämän nuhdellussaarnan (aina) olla liikkeellä, jos mieli saada ihmisiä oikiaan tietoon ja autuuteen. Ja tämä olkoon sen ensimmäisenä tehtävänä, että tekee kaikki syntiseksi: oppineet, kirkot ja wiisaat; ja sentähden syntiseksi, etteivät usko Kristukseen, jonka wuoksi he ovat kaatuneet Jumalan wihan alle; niin että kadotuksen ja ijankaikkisen kuoleman tuomio (sillä se on oikein nuhdella synnin tähden) on julistettu niillekin, jotka kuitenkin ovat mailman edessä nuhteettomia, waikeiä aheroitsewata elää lain ja kymmenen käskyn jälkeen; nimmoinen Paawali oli ennen kääntymistensä, ja Nikodemus alussa ja monta muuta Judalaista, joille Paawali antaa sen todistuksen, „että heillä oli kiwautta Jumalan puoleen ja etsiwät wanhurskautta, mutta eiwät kuitenkaan wanhurskautta saaneet“, Rom. 9: 31. Ja on siis lyhyesti ja suorasti tähän sanaan: **synti kaikki päätetty, mitä eletään ja tehdään ilman uskoa ja ulkona uskosta Kristukseen.** Ja kutsutaan niinmuodoin tässä sitä **nuhtelemiseksi synnin tähden, kuin haukut ja kiroot synniksi kaikkein parhaimman, jaloimman, pyhimmän elämän mailmassa, jonka koto mailma lukee wanhurskaudeksi ja pyhyudeksi.** Sillä Kristus puhuu tässä semmoisesta mailmasta, joka seisoo kaikkein parhaimmalla kannalla mailmassa, hallituksensa, oikeutensa ja rangaistustensa suhteen, warjelee kuria ja kunniaa, rankaisee pahaa, waikeiä palwelee Jumalaa; esimerkiksi, Judalaisten hallitus Mosesen ajoista saakka. Tämä on mailma, kaikkein kaunein, kunniallinen nimi maan päällä.

21. Tässä sanonet: mihinkä tämä sopii? Onko fitte synti elää kymmenen käskyn jälkeen kuuliaisesti, kunniallisesti ja kohtuullisesti, olla tappamata, huoraamata, warastamata, walhettemata taikka peittämata? Wastaus: Ei suinkaan. Mutta ei ole waikeiä fiinä

kyllä, eikä kutsuta sitä kymmenen käskyn pitämiseksi, vaikka kohta et ulkonaisesti töilläsi niitä riko; sillä Jumalan käskyt ei waadi ainoastansa ulkonaista menoa ja kiiltoa, waan katsowat itse sywimpään sydämen pohjaan, welkoen siltä täydellistä kuuliaisuutta; sentähden ei tuomitse ne ihmistä ainoastaan ulkonaisen maelluksen ja käytösten, waan itse sydämen perustuksenkin jälkeen. Mutta semmoista ei ymmärrä eikä arwaa mailma miksiäkään; sillä se ei tiedä mistään muusta, kuin julkisista ulkonaisista synneistä: murhasta, huoruudesta, warkaudesta ja siitä mitä laki-miehet nimittävät synniksi ja rankaisewat; mutta itse synnin oikiat solmut ja juuret, niinkuin Jumalan ylenkatse, sydämen myötäsyntynyt sisällinen riettaus, tottelemattomuus Jumalan tahdolle, niitä ei se tunne, eikä näe; jotka kuitenkin owat ja pysyvät kaikissa ihmisissä, vaikka kohta owat Kristuksenkin kautta pyhitettyjä.

22. Sillä sen harvaitsee jokainen itseään, saati wain tahtoo sitä tunnustaa, että vaikka kuinka hurskas hän lienee (niinkuin oikiatkin pyhät todella walittawat), vaikka kuinka mielellään hän tahtoisi pitää Jumalan lakia, kuitenkin ponnistaa hänen lihansa ja werensä, se on, koko luontonsa sydämen ja kaikkein jäsenten kanssa sitä vastaan; niinkuin p. Paawali Rom. 7: 23 sanoo: minä näen jäsenisjäni toisen lain, joka sotii mieleäni lakia vastaan, ja ottaa minun wangiksi synnin laisja y. m. Paljoa enemmin ilmentyy tämä niissä, jotka owat ilman armoa ja P. Henkeä, jotka ainoastansa rangaistuksen pelwosta, taikka nimen ja turhan kunnian wuoksi eläwät ulkonaisesti nuhteettomasti, ja kuitenkin tahtoisiwat ennen toisin tehdä, jolleiwät pelkäisi helwettia, tahi rangaistusta ja häpiää; ja pysyy sydän aina wihaisena lakiin ja sotii sitä vastaan sisällisellä tottelemattomuudella.

23. Koska nyt niin on, ettei yksikään ihminen täytä Jumalan käskyjä eikä saata olla Jumalan edessä ilman syntiä, ja siis kaikki ihmiset owat Jumalan wihan alla ja lain kautta tuomitut ijankaikkiseen kadotukseen; niin teki Jumala tähän pahaan neuwon ja lähetti

Poikansa mailmaan, meidän puolestamme uhrikki, ja werensä wuodatuksella ja kuolemalla sowingittamaan meidän synneistämme, ja ottaamaan meiltä pois Jumalan wihan (jota ei muutoin yksikään luotu saattanut sowingittaa), saattamaan syntein anteeksi saamisen, wieläpä lahjoittamaan meille P. Hengen, että woisimme saada ja woittaa tämmöisiä etuja ja ruweta pääsemään uusiksi ihmisiksi, näin päästäksemme pois synnistä ja kuolemasta wan-hurskauteen ja ijankaikkiseen elämään.

24. Semmoisia on hän siis tehnyt ja käskennyt saarnaamaan ewankeliumin kautta ja waatii kaikilta ihmisiltä, niinkuin kuulumme Pääsiäispäiwä-saarnoissa, parannusta, se on, synteinsä oikiaa tuntoa ja totista Jumalan wihan peljästymistä ja uskoa, että Jumala tämmöisessä parannuksessa tahtoo Poikansa tähden synnit anteeksi antaa. Joka nyt uskoo tämmöisen saarnan, sillä on saman uskon kautta syntein anteeksi saaminen, ja se on Jumalan armosja: ja vaikka kohta hän ei lakia täydeksi tee, ei lueta kuitenkaan hänelle wielä hänessä rippuwia syntejänsä, waan nekin owat anteeksi antamuksen alaiset. Ja tämmöisellä uskolla annetaan hänelle myös Pyhä Henki, niin että hän saa rakkauden ja halun hywää tekemään ja syntiä wastustamaan y. m. Eikä tuomitse siis laki enää häntä syntiseksi, vaikka kohta hän ei lakia kokonansa täytä; waan hän tulee armon ja anteeksi saamisen kautta Jumalan edessä kelpaawaksi ja niin arwatuksi, kuin ei olisi hänellä yhtään syntiä.

25. Mutta, päin wastoin, josja ei ole uskoa, se ei saata liioin päästä irti synnistä eikä wälttää Jumalan wihaa; sillä ei hänellä ole mitään anteeksi saamista, waan hän pysyy kadotuksen alla, joskin kohta hän korkeimmasti ahkeroitsee elää lain jälkeen, sillä ei hän woi sitä kuitenkaan täyttää: eikä ota wielä päälliseksi Kristusta omaksensa, joka tuottaa muasjaan anteeksi antamuksen ja täyttää uskowan ihmisen Hengellänsä, antaapa woimiakin alkamaan sydämestä lakia tehdä.

26. Sentähden, missä nyt ei tahdota otaksua tätä saarnaa, siellä täytyy kyllä synnin ja kirouksen pysyä. Jopa, tämmöinen

epäusko joutuu silloin oikeaksi pääsynniksi. Sillä missä olisi uskoa Kristukseen, siinä olisivat kaikki synnit anteeksi annetut; mutta nyt he ei tahdo uskossa omata tätä Wapahantajaa, sentähden kadotetaan he syystä synneisfänsä, eikä auta heitä ollenkaan, että tekemät paljon töitä ja monia ulkonaisia Jumalan palveluksia, tuomiten järjellensä, että niinkuin töillä ovat syntiä tehneet, niin tahtovat töilläkin maksaa, eli syntejä pois panna ja ansaita Jumalan armon. Sillä tällä he eivät muuta tee, kuin että uskaltavat synnillä juurrittaa pois syntiä, vähäisillä synneillä palkita suuria syntejä, jopa tehdä näin hirveitä syntejä, niillä pois pannaksensa muita.

27. Sillä ilman sitä, että he elävät tottelemattomuudessa ja synneissä vastoin Jumalan käskyjä, ja niin sakiassa sokeudessa, etteivät tämmöistä näe eivätkä miksilään arvaa, vaan waeltawat ilman parannusta ja Jumalan wihan pelkoa, ovat he vielä niin röyhkeitä ja ylpeitä, että tahtovat omilla töillään ja ansiollaan kelwata Jumalalle: jopa kaiten tämän lisäksi eivät ainoastaan ylenkatso, vaan vielä wainowatkin tätä Kristuksen saarnausta, joka kehoittaa parannukseen ja uskoon: joka yksistään olisi kyllä (jos ei heillä olisi mitään muuta syntiä ja olisivat täyttäneet koko lain) wetämään heidän päällensä ijankaikkisen wihan ja kadotuksen.

28. Niin nuhtelee Pyhä Henki oikein ja syyllisesti kaikkia niitä syntisiä ja kiroituksia, joissa ei ole uskoa Kristukseen. Sillä missä ei ole uskoa, siellä täytyy kyllä tulkita seurata muitakin syntejä, että nimittäin ylenkatsotaan ja wihataan Jumalaa, ja niin ollaan täynnänsä tottelemattomuutta koko ensimmäiseen tauluun. Sillä ken ei tunne Jumalaa Kristuksessa, se ei saata odottaa häneltä mitään hyvää, ei häntä sydämestä rukoilla, eikä kunnioittaa hänen sanaansa; vaan rippuu kiinni perkeleen walheessa, wainoo ja herjaa oikeaa oppia, pitkittäen paatumuksessaan ja uhasaan, niin että viimeksi Pyhää Henkeäkin pilkkaa; fitte on hän vielä vastoin toisia käskyjä tottelematoin säädysjään ja elämänsään, ettei kenellenkään tee mitä tulisi tehdä, ei hänessä ole mitään oikeaa sydämmellistä

rakkautta, hymyyttä, laupeutta, kärsiwällisyyttä, halua puhtauteen ja wanhurskauteen, ei uskollisuutta, ei totuutta sydämmessä, vaan tekee juuri päin vastoin, pait missä ei hänen täydy peljätä häpiää taikka rangaistusta.

29. Katso, näin täytyy perkeleen traakinhännän ynnä koko helwettinensä seurata epäuskoa. Syy on tämä: joka ei usko Kristukseen, se on jo kääntynyt ja aiwan erkaantunut Jumalasta; sentähden ei saata hänessä olla Pyhää Henkeä, eikä saata hän tehdä mitään hyvää ajatusta (Jumalasta), ei oikein sydämmellisesti halata elääkseen Jumalan tahdon jälkeen, jos kohta ulkonaisesti ulkokullatuna toisin asettaa itsensä ja tekee, ettei hän saisi moitteita ja nuhteita kuin pahankurinen palvelia, joka on herrallensa wihoisfaan, tekee ainoastaan sentähden hymää, että sen sitä täytyy tehdä, vaikka se ei sitä mielellään tekisi ja, jos wain tilaa saisi, totta ei tee enää mitään hyvää. Nämät ovat ne jalot, kauriit hedelmät, jotka kaikki kaswawat tästä juuresta ja lähteestä, kuin ei tahdota kuulla eikä omaksua Kristusta fiksi Wapahantajaksi, jonka Jumala on meille lähettänyt juurrittamaan pois syntejämme ja ottamaan meiltä Jumalan wihan.

30. Sentähden näet finä tässä kumattuina, mitä mailma on, nimittäin ei mikään muu kuin suuri joukko semmoisia pahoja uppiniiskaisia ihmisiä, jotka eivät tahdo Kristukseen uskoa, ylenkatsowat Jumalan sanan, kiittävät ja hyväksywät perkeleen wiettelystä, wieläpä uhalla karkaawat vastoin kaikkia Jumalan käskyjä; sentähden nauttiwat kaikkia Jumalan lahjoja ja hymiä töitä, että maksaisiwat häntä tämmöisellä kiittämättömyydellä ja pilkalla; eivätkä tahdo kuitenkaan kaikissa näissä olla nuhdeltuja ja moitituja, vaan kiitettäwiksi, hurskaitsi, pyhitisi ihmisiksi kutsuttuina: niinkuin Judalaiset, jotka ristiinnaulitsiwat Kristuksen ja wainosiwat hänen apostoleitansa, kuitenkin tahtoivat saada sen kunnian, että muka tekivät Jumalalle juuren palveluksen. Sentähden täytyy P. Hengenkin tässä asettua mailmaa vastaan, aina harjoitetaan ja ajaen nuhdelluswirkaansa jumalalli-

fella voimallaan ja wäellään hamaan wiimeiseen päivään asti.

31. Sillä ei ole hän niin alkanut nuhdella, että tahtoisi herjetä ja antaa tuffia suunsa; waan hänen täytyy yhtä warmaan pitkittää perkeleen waltakunnassa nuhteellansa, kuin siinä ei ole mitään hywää, kaataen kaikki Sumalan wihan ja kirouksen alaiseksi, waromata, kuinka paljon mailma siitä suuttuu ja jyrpyä, jos wain muutamiaakaan tällöisen nuhteen kautta wedetään parannukseen ja uskoon (jonka tähden tämä saarna onkin alkanut): mutta toisten, jotka eivät tahdo nuhdeltawia olla, täytyy kuitenkin lannistua tämän saarnan voimasta voitetuiksi ja tuomituiksi. Sillä kaikki liha ja veri on kuitenkin nuhdeltawa joko autuudeksi taikka kadotukseksi, koska Kristus käskää saarnaamaan kaikille luoduille: **joka usko, se tulee autuaaksi, mutta joka ei usko, se kadotetaan y. m.** Tämä olkoon kyllä Pyhän Hengen saarnan ensimmäisestä ofasta, nyt seuraa toinen:

Wanhurskauden tähden, että minä menen Jhani tykö, ja te ette minua enää näe.

32. Mailmaa ei ainoastaan nuhdella siitä, että sillä on syntejä; waan siitäkin, ettei se tiedä, kuinka hurskaantuisi, ja mikä wanhurskaus eli hurskaus on. Mutta hän ei puhu tässä siitä wanhurskaudesta, josta filosofit ja lakimiehet puhuvat, jota kutsutaan maalliseksi oikeudeksi, eli keisarin oikeuden pitämiseksi ja järjen opetuksen tekemiseksi, waan semmoisesta wanhurskaudesta, joka kelpaa Sumalan edessä, ja jota hän arwaa wanhurskaudeksi. Mikä on siis wanhurskaus ja missä se osoittaa itsensä? **Se on se, sanoo hän, että minä menen Jhani tykö, ja te ette minua enää näe.** Tämähän on hepreata, ja mailman korwissa kyllä kummaa puhetta. Jopa, jos ensimmäinen oli outoa ja sumiaa, että se olisi mailman synti, ettei se häneen usko; totta kuuluu tämä vielä oudommalta ja kummimmalta, että se yksistänsä olisi wanhurskaus, että hän menee Jhan tykö, eikä häntä enää nähdä.

33. Mitä sanonee kuitenkin tähän koko mailma, joka etsii wanhurskautta ja pyytää olla Sumalan edessä hurskas: mitä toki Su-

dalaiset, Turkkilaiset ja paawilliset pyhät, jotka tähän loukkaantuwat, sanonemat tämänmoisesta pahentawasta, jopa hullusta opista, ikäänkuin kaikki hyvät työt, hartaus, hyvät tarkoitukset, kaunis kuuliaisuus, toden teko ja monien ihmisten kowa elämä ei olisi mitään Sumalan edessä? Ja mitä tuo on, että hän panee niin kumman ja mahdottoman määrityksen, että siitä päästäisiin hurskaksi Sumalan edessä, kuin hän menee Jhan tykö, eikä häntä enää nähdä? Kuinka tuo sopii yhteen, että siitä päästäisiin wanhurskaksi, jota ei kuitenkaan kukaan saata nähdä, eikä tuntea.

34. Noh niin, tässä kuulet hänen wahiasti ja wälewästi päättävän tämän juuri semmoiseksi wanhurskaudeksi, jota hän wanhurskaudeksi puhuttelee: ja mailmaa nuhdellaan sen kautta siitä, ettei sillä ole tällöistä wanhurskautta, ikäänkuin tahtoi hän sanoa: „mitä siitä lähtee, että te kauwan ja paljon wäittä hywistä töistä, pyhästä elämästä ja muista, joilla luulette wanhurskautuwanne? Kuin ei teillä sitä ole, että minä menen Jhani tykö, niin ei ole, eikä maksa kaikki wähintäkään Sumalan edessä; waikka aina kuoliaiksi asti sen perään hyöritte ja pyöritte, mietitte ja opettelette, jopa kaikin woinin elämälläne sitä noudattelette, ette kuitenkaan sitä ikään löydä, — ei, tässä waaditaan toista wanhurskautta, kuin mitä te ajattelette ja arwette, että wain otetaan laki eteenpä, sitä kuullaan ja sen jälkeen eletään. Tämän wanhurskauden tulee olla kaikkia parempana ja korkeampana; jossa ei ole mitään lakia eikä käskyä, ei inhimillistä työtä, elämää, waan yksin se, jota minä teen, kuin menen Jhani tykö.“

35. Kuinka tämä nyt aikoihin tulee? Wastaus: edellisessä ofassa kuulumme, että kaikkia ihmisiä nuhdellaan synnin tähden; josta sitte lähtee, niinkuin on selitetty, ettei yksikään täytä lakia ja kymmentä käskyä: sillä jos joku niitä täyttäisi, sitä ei totta enää syntiseksi nuhdeltaisi, waan hän olisi ja puhuteltaisiin tällöisen kuuliaisuuden eli lain tähtämysten tähden wanhurskaaksi, niinkuin p. Paawali Gal. 3: 21, 22 sanoo: jos laki olisi annettu eläväksi tekemään, niin tosin wan-

hurskaus laista tulisi. Mutta kaamattu on kaikki sulkenut syniin alle, y. m. Koska ei nyt yksikään ihminen voi täyttää lakia, niin ei ole meillä liioin itsestämme ja itsestämme mitään vanhurskautta laista, jolla kestäisimme Jumalan edessä vastoin hänen vihaansa ja tuomiotansa; vaan jos meidän mieli astua Jumalan eteen, olkoon meillä toinen vieras vanhurskaus, johon Jumala katsoo ja jota hän hyväksyy, y. m.

36. Sillä „nuhtelevainen synnistä“ koskee kaikkea inhimillistä elämää maailmassa, niin että pyhäinkin ja kristittyin vielä täytyy kärsiä tämmöistä rumbellusta kaikkein parhaimmasta elämästänsä ja töistänensä, ja tunnustaa heissä olevan syntejä; jokahan toki olisi väärin ja kirottua, jos heitä pitäisi tuomittaman Jumalan käskyin jälkeen ja hänen tuomioistuimensa edessä; niinkuin profeta Davidin, joka kuitenkin oli pyhä ja täynnänsä hyviä töitä, Ps. 143: 2, rukoilee ja sanoo: **Herra, älä käy oikeudelle palvelias kanssa; sillä ei yksikään elävä ole vanhurskas sinun edessä;** ja p. Paavali 1 Kor. 4: 4: **ei minun ole tunnosjani mitään kunnetta; mutta en sentähden vanhurskautettu ole. Mutta ettei he kadotetuiksi joudu niinkuin muut, siinä tekee ainoastansa se eroituksen, että he ottavat hyväksyen tämmöisen nuhteen, tunnustavat ja valittavat sitä, että heissä on syntejä ja uskovat Kristukseen, ja hänen kauttansa etsivät syntein anteeksi saamista; ja niinmuodoin on heillä vieras vanhurskaus, joka on kokonansa vain Herran Kristuksen oma työ, voima ja ansio, jota hän tässä nimittää menemiseksi **Jhän tykö.****

37. Sillä tämä sana: **minä menen Jhän tykö** käsittää koko meidän lunastuksemme ja autuutemme työn, jota warten Jumalan Poika taiwaasta lähetettiin, ja jonka hän meidän puolestamme teki ja vielä nytkin tekee hamaan loppuun asti: nimittäin hänen kärsimisensä, kuolemansa ja kuolleista nousemisensa ja koko hänen seurakuntansa waltakunnan. Sillä tämä **menen Jhän tykö** ei ole mitään muuta, kuin että hän antaa itsensä uhriksi werensä woudatuksen ja kuoleman kautta, sillä matkassensa

meidän syntimme; ja sen jälkeen woittaa ja allensa kaataa synnin, kuoleman ja helvetin, ja asettuupi elävänä Jhän oikealle kädelle, jossa hän näkymättömästi hallitsee kaikkia taivaassa ja maan päällä, ja ewankeliumin saarnalla kookoo ja lewittää kristikuntansa: ja uskovaisten puolesta wälittää ja rukoilee iankaikkisena Wälittäjänä ja Oimmäisenä Paapina Jhän tykönä, koska heissä vielä on jälellä heikkouksia ja syntejä; wieläpä antaa P. Hengen woiman ja wäen woittamaan synnin, perkeleen ja kuoleman.

38. Katso, tämä on nyt nimen omaan kristittyin vanhurskaus Jumalan edessä, **että Kristus menee Jhän tykö**, se on, meidän tähtemme kärsii, kuolleista nousee, ja näin meitä sowittaa Jhän kanssa, niin että meillä hänen tähtensä on syntein anteeksi saaminen ja armo; jonka tähden se ei ollenkaan lähde meidän työstämme eikä ansioistamme, vaan yksistänensä hänen menostansa, jonka hän tekee meidän tähtemme. Tämä on vieras vanhurskaus, johonka me emme mitään tehneet, emmekä sitä ansainneet, emmekä saata ansaita; vaan on meille lahjoitettu ja osaksi annettu, ihan meidän vanhurskaudeksemme, jolla me telpaamme Jumalalle ja olemme hänen rakkaat lapsensa ja perillisensä.

39. Mutta että tämmöinen lahjoitettu vanhurskaus asuisi meisä ja me saattaisimme siitä lohduitua itsemme, juurikuin omasta aarteestamme ja päätawarastamme, se toimeen tulee ainoasti uskon kautta; sillä täytyyhän meidän se itsellemme ottaa ja omaksemme saada. Nyt ei ole se millään muulla tarwoin käsitettävä kuin sydämmellä, joka pitää itsensä Kristuksen menoon (Jhän tykö), ja wahwasti usko itellään olevan hänen tähtensä syntein anteeksi saamisen ja pelastuksen synnistä ja kuolemasta. Sillä tämä ei ole mitään ulkonaista, joka olisi saatava inhimillisillä töillä, järjestyksillä ja harjoituksilla; vaan on korkia, salattu aarre, joka ei ole silmin nähtävä eikä huomioimme käsitettävä; niinkuinhän itselkin sanoo: **ette minua enää näe**, vaan minua täätty ainoasti uskottaman.

40. Siis on nyt tällä yhtä haawaa ku-

mottu ja katkaistu kaikki mitä maailma katkeamata tutkii, väittää ja tiedustelee, kuinka kuitenkin päästäisiin hurskaitfi Jumalan edessä, josta jokaisella on oma ajatuksensa: mikä opettaa sitä, mikä tekee tätä; eikä ole kuitenkaan yksikään siihen ehtinyt, vaikka kohta ovat kuulleet, oppineet ja harjoittaneet kaikellaisia oppeja laista ja hyivistä töistä: niin että synstä saattaisivat tiedustella tältäkin mestarilta Kristukselta, ja ihannella kuullakseen, mitä hänkin tähän sanoisi; (jota tosin jokainen toivoisi, ellei tämä saarna olisi saapuvilla, ja juoksi mielellään sen perään aina mailman ääriin saakka). Sillä warmaan toivoo jokainen hänen jotakin siihen sanovan, mitä tehtäköön, jopa paljoa korkeempaa ja parempaa, kuin mitä kaikki nuut ovat opettaneet.

41. Mutta mitä hän sanoo? Ei sanaakaan meidän töistämme ja elämästämme; waan sitä vastoin hän sanoo: tämä kaikki ei ole vielä se wanhurkaus, joka kelpaa Jumalan edessä. Mutta jos halaat olla Jumalan edessä hurskas ja wanhurskas, niin olkoon sinulla jotain muuta toista, nimittäin ei sitä, jota vielä kaikki ihmiset ovat ja voivat; waan sitä että minä menen **Jäni tykö**. Joka tietää sen werran, ettei lukaan wanhurkaannu Jumalan edessä muutoin kuin sen kautta ja sen tähden, että minä kuolen ja kuolleista nousen. Tämä meno on se ja waituttaa sen yksinänjä, että Jumala ottaa ihmisen armoihin ja arwaa wanhurkaaksi, jos hän uskolla rippuu kiinni Kristuksesja.

42. Sentähden ovat nämät sanat ahkerasti huomattawat, kuinka Kristus on juuri säälimätöin mies puheisjansa, vastoin kaikkein ihmisten, warsinikin wiifasten ja pyhäin ymmärrystä ja ajatusta, jotka kaikki ylimalkain, koska siitä puhutaan, mikä hurkaus eli wanhurkaus ollee, eivät tiedä mistään muusta puhua, kuin siitä wanhurkaudesta, jonka he nimittävät kaawa-wanhurkaudeksi (**justitiam formalem**), se on semmoiseksi awuksi, joka on meisjä itjesjämme, eli jonka me itse teemme eli jota nimitetään omaksi työksemme ja kuuliaisuudeksi.

43. Niin sanonet vielä: mihinkä auttaa fitten oppi hyivistä töistä? Eikö se fitte ole

mitään, wai eikö ole kaunista ja luwallista, että ihminen ahkeroitsee pitää kymmentä käskyä, on kuuliainen, puhdautta rakastawa, kunniallinen ja wilpitöin, y. m.? **Wastaus:** aivan niin, näitä kaikkia tehtäköön, ja se onkin hyvä oppi ja elämä; mutta niin, että se jätettäköön omaan kohtaansa, ja pidettäköön se kahtalainen oppi eroitettuna, kuinka hurkaannuttaisiin ja wanhurkaannuttaisiin Jumalan edessä, ja kuinka ja miksiä hyviä töitä tehtäköön. Sillä vaikka on tarpeellista saarnata ja waatia oppia hyivistä töistä, on kuitenkin sen ohessa ja ennen kaikkia ahkerasti sitä opittawa, että ewangeliumin ja uskon oppi pysynee puhtaana ja wäärentämätä, että kaikki meidän työmme, olkoot kuinka hyviä ja pyhiä, eivät ole se tawara ja ansio, jonka tähden me joudumme Jumalalle otollisiksi ja kelpaaviksi ja saamme ijankaikkisen elämän; waan se on pääasia, että **Kristus menee Jän tykö** ja tällä menollansa ansaitsee meille semmoista, ja lahjoittaa ja jakaa meille wanhurskautensa, wiattomuutensa ja ansionsa, ja näin alkaa meisjä semmoisen waltakunnan, että me, hänen uskowaisensa, pelastetaan hänen woimansa ja henkensä kautta synnistä ja kuolemasta ja saamme ijankaikkisesti elää hänen kansjansa, y. m.; niin ettei tämä ole semmoinen wanhurkaus, joka kestää wain täällä mailmassa ja fitte herkee; waan uusi wanhurkaus, joka ijankaikkisesti kestää tulewaisessa elämässä Jumalan tykönä, niinkuin Kristuskin fiellä elää ja hallitsee ijankaikkisesti.

44. Senpätähden olen minä usein sanonut, että tästä asiasta oikein puhuttakoon ja päätettäköön, tarkoin eroitettakoon hurkaan miehen [jota filosofit puhuttelemat aimo miehiksi (**bonum virum**)] ja kristityn välillä. Meikin kiitämme sitä, että joku on hurskas mies, eikä olekkaan mitään kiitettävämpää mailmassa, ja se onkin Jumalan lahja yhtä hywin kuin aurinko ja kuu, jywä ja wiina ja kaikki juomat; mutta älköön näitä sekoitettako toisjansa, waan anna hurkaalle miehelle ylistyksenjä mailman edessä ja sano: „hurskas mies on kyllä kelpo, kallis mies maallisesti“; mutta ei hän vielä sentähden ole kristitty; sillä sitä saattaa Turkkilainen, eli pakana olla,

niinkuin onkin heistä muutamia semmoisia muinaisaikeihin korkiasti kehuttu. Eikä saataakaan muutoin olla, kuin että niin monien pahain parwesta täytyy toisinaan olla joku huruskas mies. Mutta olkoon hän kuinka huruskas tahansa, kuitenkin on ja pysyy hän tämmöisen huruskautensa ohessa vielä Udamin lapsena, se on, maailmallisena ihmisenä, synnin ja kuoleman alaisena.

45. Mutta jos kysyt kristittyä, silloin on sinun meneminen paljo korkeemmalle; sillä se on aivan toinen ihminen, jota ei enää puhutella Udamin lapseksi ja jolla ei ole isää ja äitiä maailmassa; waan on Jumalan lapsi, taiwaan waltakunnan perillinen ja herra. Mutta kristityksi puhutellaan jotakin siitä ja sentähden, että hän sydämmellä rippuu tässä Wapahtajassa, joka meni Jsan tykö, ja uskoo itsellensä olewan hänen tähtensä ja kauttansa Jumalan armon, ijanikaikkisen lunastuksen ja elämän. Tätä ei voiteta eikä käsitetä, ei saada eikä opita omalla elämälämme, awuillamme ja töillämme, joista meitä puhutellaan mailman huruskaksi ihmiseksi; eikä liioin wanhuruskaudella lain ja kymmenen käskyn jälkeen, joka kuitenkin, niinkuin sanottiin, myös on tarpeellinen, ja tawataankin jokainoassa kristityssä; mutta tämä ei likimäärinkään ulotu siihen pääkappaleeseen ja wanhurskauteen, josta Kristus tässä puhuu ja jonka hän nimittää wanhurskaudeksi.

46. Sillä waikka kohta ihminen kauwan ja paljon koko pitkän elämänsä harjoittaa itseänsä tämmöisissä, ja tekee kaiken mitä hän suinkin woipi, ei saata hän kuitenkaan ikään siihen määrään päästä, että tällä saisi minäkään warman wakuutuksen siitä, että tämä hänen menonsa kelpaa Jumalalle, ja että Jumala on hänelle totisesti armollinen; ja niin pysyy sydän kaiken tämmöisen elämän ohessa aina horjuwana ja epäilyksessä: niinkuin koeteltuin omaintuntoin täytyy tätä kaikkea todistaa ja munkit itse sitä todistawat kirjoitlansa, joissa he julkisesti opettawat, että epäillä pitää; sillä ei saa (sanowat he) yksitään ihminen tietää, onko hän armossa, ja olisi muka suuri röykkeys, että joku tämmöistä kerskasi itsestänsä, y. m.

47. Tästä täytyy sitte seurata: että kuin ihminen on tämmöisessä epäilyksessä, ei saata hän pitää mitään oikeaa sydäntä Jumalaa päin, eikä sydämmestä kääntyä hänen puoleensa ja häntä rukoilla; waan on wauhka ja pakenee Jumalaa, ja hänen täytyy lopuksi wihata Jumalaa ja joutua epäilykseen; sillä jouttuansa oikeaan kilwoitukseen, kuin hän asetetaan Jumalan tuomion eteen, silloin hän tuntee ja näkee, ettei hän elämällään ja töillään saata kestää Jumalan wihaa, waan hänen täytyy kaiken tämän kanssa hukkoa kadotukseen.

48. Saattaaksemme siis sellaisessa hädässä kestää epäilystä vastaan ja saada woi-ton, täytyy meillä olla toinen perustus kuin omamme eli lain wanhurskaus, nimittäin tämä Kristuksen ijanikaikkinen wanhurskaus, joka seisoo sillä paikalla, nimittäin Jsan oikealla kädellä, misä ei perkele woi sitä kumota, eikä Jumalan tuomio mitään kannella sitä vastaan. Perkele saattaa, milloin hän tahtoo, kumota minun ja kaiken elämäni ja kaikki työni, asettamalla filmäini eteen Jumalan tuomion ja wihan, ja puhaltaa sen kaiken pois, niinkuin tuuli höyhenen; mutta kuin minä näytän hänen pois itsesiäni ja töistäni Jsan oikealle kädelle, kussa minun Herrani Kristus istuu, joka lahjoittaa minulle wanhurskautensa, jonka tähden hän myös meni Jsan tykö, sen jättää hän kyllä kumoomata, jopa kiusaamata.

49. Sentähden osoittaa Kristus itsensä juuri uskolliseksi, huraskaaksi Wapahtajaksi sinä, että hän wetää tämän kaiken meistä ja kaikista ihmisistä pois yksistänsä itsehensä, perustaen ja rakentaen meidän wanhurskautemme ainoastansa hänen **menohonsa Jsan tykö**; että tietäisimme, misä me pysyisimme turwattuina wastoin perkeleen ja hänen helwetin porttinsa kaikkia päällekarauksia ja myrskyjä. Sillä jos turwamme olisi meissä, tahi meidän mahdollisuudesjamme, että olisimme kylliksi tehneet parannusta ja hyviä töitä, silloin ei olisi sydämmelämme ikään mitään rauhaa, eikä tuo woisi kuitenkaan viimeiseltä kestää.

50. Näistä nähdään, mitä ilkiää firot-

tua oppia on tähän asti ollut munkeilla ja koko paavikunnalla, jolla miettelivät mailman, niin etteivät opettaneet yhtäkään sanaa Kristuksesta ja uskosta, vaan häpeemättömästikin sanoivat munkkeutensa juuri paljoo korkeempaksi, jalommaksi ja täydellisemmäksi säädyksi kuin kaikkein kristittyin sääty olisikaan; jota totta kaikki kristityt kauhistuivat kuullaksensa. Sillä vaikka asetetaan ja korvataanet kaikkein ihmisten elämän ja hurskuuden, neitety-puhtauden tahti eräkästen kurin ja ruumiin pieksämisen, suurten, jaloin, hurskusten herrain ja ruhtinasten kiitettävät työt ja avut, ja mitä hurskaaksi kansaksi nimitettäköön, kuinka korkealle tahansa: ei saata kuitenkaan tämä olla kristityn vertaista, se on, femmoisen ihmisen, jolla on tämä Herra istuwana Isän oikialla kädellä ja hänen wanhurskautensa omanansa. Kyllä mekin mielellämme jätämme tämän kaiken arwuhonsa ja kehumme sitä korkeaksi lahjaksi; mutta kristitty sitä vastoin on korvottawa paljoo korkeemmalle tätä kaikkea: hän on sellainen, jolla on tämä ijankaikkinen ta-wara ja perintö taimaan waltakunnassa Jumalan oikialla kädellä, weljensä Kristuksen takana.

51. Joka tämmöistä ymmärtää ja taitaa eroittaa, se osaa myöskin oikein opettaa ja päättää kaikesta elämästä, ja oikein käyttää itseänsä kaikissa ja waroa kaikkia esityksiä: sillä hän tuomitsee ja päättää kaikki tämän lain ja säännön jälkeen, minkä Kristus tässä opettaa, ettei kristittyin wanhurskaus ole femmoinen wanhurskaus, joka on meissä syntynyt, niinkuin muu wanhurskaus, jota nimitetään lain wanhurskaudeksi eli inhimilliseksi wanhurskaudeksi, vaan ulkona meistä ja yli meidän, se on aiwan taimaallinen ja jumalallinen wanhurskaus.

52. Sentähden, jos joku tulee ja mielii sinua peijata, tehden suurta rähinää ja ihmeitä filmäis edessä, suuresta erinomaisesta pyhydestä, ja näyttää sinua elämään sen ja sen juuren pyhän estimerkin jälkeen, sillä keltawatkes Jumalalle eli kristityksi päästäkses; niin saatat haastaa sitä vastaan: ystäväni, minä oletan sen kaiken warsin hywäksi ja tahdonta mielelläni olla hurskas ja tehdä Ju-

malan käskyin jälkeen, waroa itseäni synneistä y. m., mutta älä opetakaan minua sentkautta kristityksi pääsemään eli saamaan jotakin enempää ja korkeempaa; niinkuin ei pyhättäkään sillä kristityksi päässeet, että he niin paljoo paastosivat, tekivät ja kärsivät.

53. Sillä se olisi häpiäksi rakkaalle Herralleni Kristukselle, että hän turhaan olisi tehnyt menonsa, ja ihmistyöt tehtäisiin sentkautta; mutta niinkuin Kristus on minua opettanut, ja kaikkein pyhäinkin on, kestäksensä Jumalan edessä, täytynyt tehdä, siitä — minäkin kristityksi nimitettäköön, että nimitäin ripun tässä Wapahajasassa, ja niinkuin p. Paawali Filipp. 3: 9 sanoo: „että minä „Hänesä löyttäisiin, ettei wanhurskauteni „tulisi laista, vaan olisi se hänen wanhurskautensa, joka on tässä menossa minulle an-saittu, jonka kautta hän woitti minun syntini ja kuolemani, ja ewankeliumin saarnalla „sitä minulle julistaa ja lahjoittaa.“ Kuin se sinulla on, silloin mene ja tee hyviä töitä niin paljoo kuin saatat, kuitenkin Jumalan käskyin jälkeen: sillä ilman ja ennen tätä et woi kuitenkaan tehdä mitään hywää, koska vielä olet epäuskossa, eikä sinulla ole, eikä sinä tunne Kristusta, ja sentähden olet kaikkines, mitä teet, synnin alla; kuten kuulumme janottawan ensimmäisessä osassa.

54. Katso, tämä on Kristuksen tawoin ja hänen sanoillansa puhua siitä wanhurskaudesta, jonka hän arwaa wanhurskaudeksi. Tämä ei ole mikään ulkonainen, mailmallinen meno mailmassa; vaan käsittämätöin ja näkymätöin tässä elämässä, eikä tawattu meissä inhimillisä täällä, eikä ihmisten kautta saatu; vaan uusi taimaallinen wanhurskaus, jonka hän on estittänsä kuolemallansa ja kuolleista nousimellansa tehnyt ja asettanut, ja meidän nyt täytyy uskossa käsittää (koska emme sitä näe), ja on sellainen, että se on ijankaikkinen, lop-pumatoin elämä ja meno, jossa hän hallitsee uudessa taimaallisessa menossa. Tähän hän osoittaa, jopa asettaa ja perustaa meidän wanhurskaudemme, milloin se on puhdas ja oikein täydellinen, ja seisoo niin warmana, lujana ja ijankaikkisena, että perkele ja helwetti kyllä sen antanewat seisoa ja pyhyä.

55. Ei tämä elämä kuitenkaan maksa mitään, sillä se on kaiketi turmeltu synnistä ja kuolemasta, ja viimein raukkee tyhjäksi; sentähden asetti Jumalan Poika taiwaasfa semmoisen waltakunnan, joka ei puutu, ei se kau ulkonaisiin mailmallisiin asioihin ja hallitukseen, jommoista Judalaiset ja apostolit uneksivat heidän waltakunnastansa, eikä liioin puutu tähän tämän elämän huonoon, kerjäläistapaiseen wanhurskauteen, waan on uusi ijankaikkinen wanhurskaus, jossa koko luonto muutetaan ja uudistetaan, eikä ole siinä enää mitään syntiä, eikä kuolemaa, waan ihan täydellinen, jumalallinen työ ja elämä. Tämä on se työ, jonka hän menollansa Jhan tykö alkoi, ja jo omassa personassaan täydellisesti toimitti, ja harjoittaa aina tämmöistä waltakuntaa tässä elämässä ewankeliumin saarnalla ja Pyh. Hengen vaikutuksella uskowaiusten sydämmisfä hamaan viimeiseen päivään asti; mutta wasta tulewassa elämässä ehtii se kokonaan ja täydellisesti meissä eletyksi ja hawaituksi.

56. Tämä on se, mielihän sanoa, että minä menen Jhani tykö, ja ettette minua enää näe. En minä puhu tästä ajallisesta elämästä ja menosta mailmassa, joka ei tässä turmellussa luonnossa saata olla ilman syntiä ja kuolemaa; sentähden ei se saatakkaan olla mikään täydellinen wanhurskaus ja elämä. Ei saa minun waltakuntani olla tämmöisessä katoowaisessa menossa; waan se on olewa aiwan toifellainen ja siifi tulewa, ettette minua enää näe, kussa minä ulkona tästä ajallisesta näkywäisestä elämästä ijankaikkisesti hallitsen ja saatan teidänkin sinne, jossa on ihan uusi täydellinen wanhurskaus ja ijankaikkinen elämä; jota minä nyt kristikunnassa alan Pyh. Hengen saarnalla ja työllä.

Tuomion tähden, että tämän mailman päämies on tuomittu.

57. Molemmisfa edellisissä kappaleisfa on hän puhunut opista, ja tämä on tämän ewankeliumin koko sisällys: ensifki, että kaikki inhimillinen luonto, kunto, teko ja elämä on syntiä ja Jumalan wihan alaista, niinkauwan kun ei Kristukseen uskota. Toisefki, että me wanhurskautetaan, se on, wapauteaan syn-

nistä ja kuolemasta, tulemme Jumalalle otollisifki, ja saamme ijankaikkisen elämän yksitänsfä sen kautta, että hän menee Jhan tykö. Tätä seuraa kolmannefki, sekä kuinka mailma käyttää itsensä tämmöistä saarnaa kohtaan, ja kuinka sitä wastoin Pyhä Henkikin aina sitä tyrkyttää saarnallansa.

58. Tästä hän sanoo: **Pyhä Henki nuhtelee mailmaa vielä tuomionkin tähden.** Tämä on kyllä jotenfakin oudosti ja pimiästi puhuttua meidän korwisfamme, jotka emme ole tottuneet Hebrean kielen mukaan sanaa: **tuomiota ymmärtämään;** joka ei muuta ole, kuin koska, (niinkuin mekin siitä puhumme), asioitaan ja tuomitaan kahden riitaisen käräjoitfian wälillä siitä, mikä on oikeaa, mikä wäärää; ja tämä sana käsittää samassa molemmat asiosat, jotka aina tawataan käräjä-asioisfa, nimittäin: armon ja wihan, tahi awun ja rangastuksen: toinen se, että wiatoin julistetaan wapaaksi ja häntä autetaan oikeutta saamaan; toinen se, että syypää tuomitaan ja rangastetaan. Kuitenkin wiljellään tätä (puheenlaatua) jälkimäisessä tapauksessa, nimittäin tuomiossa ja tämän tuomion käyttämisessä.

59. Näin puhuu tässä Kristuskin siitä, ja tahtoo osoittaa, että kuin Pyhä Henki toimittaa saarnansa kumpaisenfkin osan ja nuhtelee synnin ja wanhurskauden tähden, niin ei tahdo mailma siihen tytyä eikä siitä nuhdeltawa olla, että hän olisi synnisfä ja ilman wanhurskautta, eikä ota sitä tunnolleen, että Kristuksen wanhurskaus hänelle tarjotaan; waan asettaupi tämmöistä oppia ja Hengen nuhdetta wastaan, sitä kiroten ja wainoten, ja sanoo siinä tekewänsä oikein, eikä olewansa welwoitettuna kärsimään, että hänen wiisauttansa, wanhurskauttansa y. m. kumottaisiin, jota hän pitää Jumalan lahjana ja palweluksena, waan hänen täytyy semmoista juuri wäkiwalloin poistaa pois puolestansa. Tätä wastoin täytyy Pyhän Hengen puolestansa pitkittää nuhdellesfansa tämmöistä tuomiota, ja julistaa sille nuhtelutuomionsa ja sanoa, että mailma kaikin tuomioinensa on kirottu ynnä ruhtinaansa ja päämiehensä perkeleen kansfa.

60. Tästä syttyy ja alkaa fitte riita, ja

tuomio karkaa tuomiota vastaan. Sillä mailma asettaa tuomionsa ja wiisautensa tätä vastaan, eikä ainoastansa ylenkatso tätä oppia, koska ei se ole alkunsa sen wiisaudesta eikä lähde suurista mailman edessä jaloista ihmifistä, waan on köyhäin, halpain miesten saarnaa; tätä vastaan awaa mailma suunsa ja sanoo: „mitä tämä nyt on muuta, kuin että moniaat kerjäläisheittiöt asettuvat järjestystä ja esivaltaa vastaan ja tahtowat hyljätä ja kumota kaiken, mikä ennen on ollut jokaisen sääntönä, jopa on itse Jumalan asettama“; silloin mailma tuomitsee, kiroo ja sadatalee sekä opin että saarnaajat, ja pyytää aina yhäti tukkia heidän suunsa suuren waltansa uhalli, hepä ryhtywät toden tekoonkin ja miekkaan, tahtowat säilyttää esityksensä ja epäjumalifisuuksensa nuhtelematoinna ja kajoomatoinna, wieläpä pitävät ja puolustawat sitä wiisautena ja pyhyytenä wastoin Jumalaa ja Kristusta, ja juurittawat ulos ja häwittävät ewankeliumin saarnan.

61. Mutta sitä wastoin sanoo Kristus, että Pyhä Henki on pitävä ylioikeuden ja liikkawa tuomionsa nuhteella läpi mailman aina viimeiseen päiwään asti. Mutta tästä joutuwat kristityt ahdinkoon kahden waltian välille, se on, ristiin ja wainoon. Sillä koska Kristuksen waltakunta, niinkuin kuulumme, ei ole tästä mailmasta, waan on hengellinen ja nykyiakaan näkymätön täällä; niin hantaa mailman walta ja se woima, joka sillä on maan päällä, wastoin kristikuntaa kirouksellaan, wainollaan, räikkäyksellään, waiwaamisellaan, tappamisellaan ja murhaamisellaan miekalla, tulella, wedellä, ja millä hän suinkin woipi; johon perkele sitä hufuttaa ja wahwistaa katkerasta, haikiasta kiufustaan ja wihastaan Kristusta vastaan, joka janoo ja halajaa kokonansa juurittaa ja häwittää kristikuntaa; niin että näkyy mailman ja kristittynin filmisä, juurikuin täytyisi Kristuksen seurakunnan hukkuu, koska tämmöistä wainoa, julmuutta ja murhaa harjoitetaan kristityitä vastaan, jotka tunnustawat ja toimittawat tätä Pyhän Hengen saarnaa.

62. Siis tekee Kristus tässä kappaleessa eusiksi sen ennustuksen, kuinka mailma puo-

leltansa vastaanottaisi tämän saarnan ja miten apostolein sentähden käwisi; nimittäin, ettei mailma sitä ainoastansa ylenkatsoisi, koska se näin liikkui julkiseta luvata ja läskytä, ja näin saattoi uuden opin toimeen wastoin (wanhaa) säädyllystä, Jumalan asettamaa hallitusta, pappiskuntaa ja opetuswirtaa, ja wielä päälliseksi rankaisi ja nuhteli kaiken sen menon, ikäänkuin se ei maksaisi mitään Jumalan edessä; waan koska he näin tahtowat pitkittää, eiwätkä herkee saarnaamisestansa, niin oli mailman rupeewa liikkeelle tuomiollaan ja tuomionsa toimella heitä vastaan, niinkuin muka semmoisia vastaan, jotka eiwät olleet Jumalan lähettämiä, eiwätkä saarnanneet Jumalan sanaa, waan joiden täytyy olla perkeleen käskyläisiä ja Jumalan pilkkaajina ja tottelemattomina Jumalan laille, Jumalan kansalle ja Jumalan palvelukselle tuomittawia ja julistettawia wikapäiksi kuolemaan, semmoisina, jotka eiwät ole mahdollisia elämään. Näin huusiwat Judalaisetkin p. Paawalista Ap. Tek. 22: 22: ei ole luwallinen tämmöisen ihmisen elää; sanoen luv. 21: 28 syykki: tämä on se mies, joka kaikkia kaikkisja paikoisja opettaa, wastoin tätä kansaa ja lakia ja tätä sian, y. m.

63. Toiseksi antaa Kristus wastoin tämmöistä pahennusta, joka otetaan mailman tuomiosta ja wainosta, sen lohduksen, että apostolit saawat kuitenkin wielä tietää, että hän tahtoo jumalallifella woimallaan ja waelään suojella saarnaansa ja seurakuntaansa wastoin mailman ja perkeleen wihaa ja rajuumista; niin että perkele, hänen allensa sortuneena, on waltakuntinensa hänestä pakenema, eikä saa Kristuksen seurakuntaa vastaan tehdä mitä mielellänsä tahtoisi hirmuisesja ja tulilessja kiufussaan ja wihassaan. Sentähden, waikka kristittynin täytyy tämän saarnan wuoksi paljo kärsiä perkeleeltä ja mailmalta, on kuitenkin tämä sana jääpä kumoomata ja on lopuksi woittawa ja paikkansa pitävä, ja ilmi saattawa joka ihmiselle mailman wäärää tuomiota ewankeliumia vastaan, niin että heidän lopuksi itse täytyy sitä häwetä ja itjestänsä työllänsä tunnustaa, että syttömästi ja wäärin kirosiwat ja wainosiwat ewankeliumia;

juurikuin itse Kristuksen kärsimisesä hänen tuomareinsa, jopa hänen pettäjänsäkin, täytyi antaa Kristukselle todistus hänen wiattomuudesta.

64. Ja tuo on tähän syynä, sanoo hän, että tämä kuningas Kristus on menollansa. Hän tykö jo voittanut sekä mailman että perkeleen, ja julistuttaa nyt semmoista, että hän on kaiken Herra, ja että hänen on valta ja oikeus ijankaikkisella helvetin tulella rangaista kaikkea, mikä asetuu häntä vastaan, ynnä perkeleen ja hänen enkeleinsä kanssa. Tätä hän tarkoittaa, sanoessaan että tämä nuhde on liikkuva yli koko mailman, joka wainoo ewangeliumia; mutta ewangeliumi on kuitenkin lopuksi voittawa mailman, niin että hän yltyy wäkewämmäksi mailman tuomiota ja kirousta, ja sen jälleensä tuomitsee ja häpiään saattaa; ja eipä ole voittawa yksistään mailmaa, waan hänen jumalansakin, itse perkeleen, joka kiihottaa mailmaa Kristusta vastaan. Sillä hän on jo tuomittu, sanoo Kristus, ja kadotuksen tuomio on jo hänelle julistettu, eikä puutu tästä mitään muuta, kuin ainoastansa tämän tuomion toimitus, että wihdoin rangaistuskin toimitetaan hänen ylitensä ijankaikkisessa helvetin tulesa; juurikuin tuomari tuomitsee warkaan tahi murhaajan, kuin jo wiha ja kuoleman tuomio on hänelle julistettu, niin että hän lopuksi wain wiedään surmattavaksi ja saapi rangaistuksen.

65. Siis toimitetaan tämäkin tuomio tässä Herran Kristuksen wallasta ja waimasta, joka istuu. Hän oikiällä kädellä: ja tällöinen tuomio julistetaan julkisesti saarnawiraston kautta, että mailman ruhtinas ja kaikki hänen puolenpitäjänsä jo ovat kadotuksen alaiset, eivätkä woi mitään Kristusta vastaan, waan heidän täytyy jättää hänen olemaan sellaisena Herrana, jonka jalkain alla hänen täytyy ijankaikkisesti pysyä ja antaa

rikkipolkea päänsä. Hän saarnauttaakin semmoista mailmassa, että, joka ei wain usko tähän Herraan, se on ynnä perkeleen kanssa tuomittawa, ehkä kuinka korkia, woimallinen, oppinut ja pyhä ollee, waikkapa rohkenee kirota tahi maahan polkea ja juurittaa tätä oppia, olkoon kohta romalainen ja turkkilainen keisari, kuningas ja kaiken herra.

66. Ehkä nyt mailma sillä aikaa menee menoansa ja ylenkatsoo tällöisen tuomion, joka jo on julistettu perkeleelle ja kaikille hänen jäsenillensä, ja nauraa sitä, kuin ei wielä näe sen toteentuvan filmäinsä edessä; juurikuin mailma myös ylenkatsoo tämän saarnan ensimmäisen ja toisen osan; kuitenkin pitkittää Kristus yhä tuomitollansa sitä vastaan ja on alttiisti sen ylenkatsoittawa; mutta näyttää kuitenkin tämän ohessa perkeleelle ja mailmalle, että hän on se Herra, joka woi murtaa ja hillitä perkeleen wihan ja rajuamisen ja kumota kaikki wihollisensa, niinkuin psalmi 110: w. 1 hänestä sanoo: siihen asti kuin hän panee wihollisensa jalkainsa astinlaidaksi. Sillä kirwes on jo laskettu puun juureen, ja kahleet ja köydet ovat jo käsillä, (niinkuin Pietari 2 epist. 2: 1 sanoo): „joilla perkele on sidottu ijankaikkiseen pimeyteen helvetin tulesa.“ Tätä nyt ei kukaan muut usko kuin kristityt, jotka pitävät Herransa sanoja tofina ja tuntewat hänen woimansa ja waltakuntansa ja lohduttawat itsiänsä tästä kuningaskaasta ja Herrasta; toisille ei kierryttään muu mitään palkaksi, kuin mitä he ynnä herransa perkeleen kanssa etfivät, nimittäin, että heidän täytyy uppoontua helvetin sywnyteen, sinne syöskentyä ja siellä hukkuu tuimuutensa tähden kristityitä vastaan.

67. Tällöinen on tämän ewangeliumin ensimmäinen osa Kristuksen waltakunnasta ja Pyhän Hengen (nuhdelus-)saarnasta mailmassa.

N:o 36. B) Neljäntenä Sunnuntaina Pääsiäisestä.

68.

Minulla on vielä paljon teille sanomista, mutta ette voi nyt kantaa. Waan koska se tulee, totuuden Henki, hän johdattaa teitä kaikkeen totuuteen, y. m. Tämäkin lappale kuuluu lupaukseen Pyhästä Hengestä ja hänen wirastansa kristikunnassa; mutta hän keskentää tähän alkamansa puheen opista, sanottuaan muutamain sanoin, mitä Pyhä Henki oli saarnaawa; ja näyttää heitä siihen, että Pyhä Henki nyt oli itse tulewa heitä semmoisesta opettamaan, että he sen hyvin ymmärtäisivät ja itse työskäin sen todeksi koettelisivat. Sillä nyt ei olisi vielä aika, mieltä hän sanoo, paljon puhua opista, koska hänen oli heitä hyvästi jättäminen, ja poiseroastansa lohduttaminen. Joskin kohta hän pitkään ja paljon siitä puhui, eivät he olisi kuitenkaan vielä soweliaat sitä käsittämään ja oikein ymmärtämään, miten tästä lähtien oli käypä hänen waltakunnassansa.

69. Sillä he olivat vielä juuri sywälle uponneita omiin ajatuksiinsa ja toivotuksiinsa, jotka wain tarkoittimat ulkonaista ruumiillista kuningas-waltakuntaa ja mailmallista kunniaa, niin etteivät vielä woineet siihen mukaantua, eikä ollenkaan mahduttaa sydämeensä sitä, mitä hän heille sanoo hengellisestä waltakunnastaan ja wirastaan, jota hän oli Pyhällä Hengellensä toimittawa. Sillä he eivät jaksaneet muuta ajatella kuin näin: „jos mieli hänestä tulla kuningasta, täytyy hänen itse olla saapuwilla, ja saattaa mailma puolelensa joko saarnallansa ja ihmeillensä, niin että mieluisesti antausisivat häntä tottelemaan ja ottaisivat hänen Herraksensa, taikka, jollei mailma sitä mieleltä tekisi, oli hän ulkonaisella woimalla ja rangaistuksella heitä allensa pakoittawa“.

70. Mutta jos niin oli käypä, kuin hän tässä sanoo, että hän oli menewa heistä pois, eikä enää olewa nähtävänä, se on, että oli kuolewa, niin ei olisi enää toivoakaan hänestä kuningasta tulewan, joka toimittaisi tällaisia suuria asioita. Niin owat ja py-

sywät he tästä kowin hämmästyksisä hamaan hänen kuolleista nousemiseensa asti, niin että eivät ollenkaan ymmärtäneet, mitä hän oli heille ennustanut, paini sitä, että nyt tuntisivat alun siihen surkuteen, murheesen ja mailman wainoon, jota hän tässä heille ennustaa.

71. Tätä hän tarkoittaa, sanoessaan: minulla on vielä paljon teille sanomista, mutta ette voi nyt kantaa, y. m. Teidän on vielä liakki waikia käsittää, mitä tästä on sanottu ja olisi vielä sanottawa; sillä tässä käypi kaikki juuri päin wastoin teidän ajatustianne ja toivotustianne. Sillä jos sen ymmärtäisitte, totta tuntisitte siitä lohdutuksen ja iloisen sydämen; niinkuin hän oli heille ennen Joh. 14: 28 sanonut: jos minua rakastaisitte, niin te tosin iloitisitte minun sanoneen: minä menen Isän tykö, y. m. Mutta nyt saattaa se teitä wain peljästyneiksi ja murheellisiksi, jota minä teille lohdutukseksi puhun kirkastamisestani, taiwaasen astumisestani ja teidän kauttanne aljettawasta kunniallisesta waltakunnastani, y. m. Tämähän on oikein teistä puhuttu: ette voi nyt sitä kantaa; sentähden täytyykin minun se fiksi jäsittää, kuin aika tulee, että se, jota minä teille nyt ennakolta sanon, alkaa ja Pyhä Henki tulee; hän on kuitenkin itse opettawa teitä tästä ja johdattawa teidän nykyisistä ehsyiwistä ajatustistanne ja ymmärtämättömydestänne selwään totuuteen ja oikeaan tietoon.

72. Sillä, sanoo hän, se on juuri olewa hänen wirkanssa, että hän minua kirkastaa, se on, antaa minusta sen ilmoituksen ja todistuksen, että minä, koroitettuna kärsimisestä ja kuolemasta kunniaan ja asetettuna Isän oikealle kädelle, olen kaikkia hallitsewa Herra, ja julistutan semmoista kaikessa mailmassa, että tämä oli Isän neuwo; jonka tähden Pyhä Henkikin on lähetetty, että tätä tietäisiin koko mailmassa, ja ihmiset niinmuodoin saatettaisiin minun waltakuntaani, y. m. Koska nyt fiksi tulee, että minä teiltä otetaan pois ja Pyhä Henki tulee, silloin tämä asia kyllä it-

festään opitaan paljoa toisin kuin te nyt ajattelette ja ymmärrätte, ja siis havoitsitte omasta koettelemuksestanne kaiken, mitä minä teille nyt olen sanonut; ja sitä laueemmin selittääkseni ja toimittaakseni olisi minun vielä paljoa enemmän teille sanomista, y. m.

73. Suuri sellaisella ajatuksella päättääkin hän tämän luvun, niinkuin saamme kuulla tulewan sunnuntain ewankeliumissa ja sanoo: **näitä olen puhunut teille tapauksissa, se on, mitä minä olen teille tähän saakka puhunut minun kärsimisestäni, kuolleista nousemisestäni ja teidän kärsimisestänne, ja kuinka teidän tulee sen kestäessä rukoilla Jhää minun nimeeni, se on nyt teistä ihan wierasta, sumiaa ja kätkeytyä puhetta, jota ette ymmärrä: mutta aika tulee, etten enää puhu teille tapauksissa, vaan julkisesti ilmoitan minä teille Jhäästäni (Joh. 16: 35), nimittäin: kuin taivaasen mehen ja lähetän teille Pyhän Hengen. Silloin saatte asian fiksi tuntea, kuin sen teille nyt sanon, joka tätä erää ei ole teistä muuta kuin aiwan salattua puhetta.**

74. Tämöinen on oikia yhsinfertainen ajatus tästä tekstistä: **minulla on vielä paljo sanomista.** Mutta meidän paawisemme ovat wiljelleet näitä sanoja, ja näitä täytyy heidän vieläkin rewiskellä, wäännellä ja selitellä, wain wahvistamaan omia mietteitänsä, ja ovat sen pohjaksi panneet, että sanovat ja kiwastawat: „paljoa enemmän on uskottawa ja pidettävä, kuin mitä ewankeliumi ja P. Naamattu opettaa, nimittäin, mitä pappiskoukset ja isät ovat sanoneet ja säätäneet. Sillä Kristus lupasi tässä, että Pyhä Henki oli paljoa enempää heille sanowa, kuin hän oli sanonut, ja johdattawa heitä kaikkeen totuuteen, y. m.“ Suurikuin olisivat apostolit sen sängen hywin ymmärtäneet, mitä Kristus tässä heille sanoo; josta he kuitenkin todistawat päin wastoin uskottomuudellansa hänen kärsimisestänsä ja kuolleista nousemisestansa; taikka suurikuin olisi tämä niin huokiasti ymmärretty, ettei tähän tarwittaisi Pyhää Hengettä; kuska kuitenkin tähän päivään saakka ei yksikään paawilainen siitä mitään ymmärrä; jota minä koettelemuksestani tiedän; sillä olenpa oppinut heidänkin konstinfa; niinpä vielä to-

distawat kirjoitetuilla kirjoillansa, etteiwät mitään siitä ymmärrä. Sentähden on nyt wastattawa tämmöisiä pettureita, siten kumotaksemme heidän walheensa.

75. **Ensiksi** kuulet tässä hänen sanowan: **minulla on vielä teille paljon sanomista. Kenelle teille?** Ketä hän puhuttelee? Epäilemätä apostoleita, joille hän myös sanoo: **ette woi sitä nyt kantaa; samoin: Pyhä Henki on johdattawa teitä kaikkeen totuuteen.** Sentähden, jollei Kristus ole walhetellut, täntyi näitten sanain käydyä toteen silloin, kuin Pyhä Henki tuli, jonka on täytynyt toimittaa heissä ja heidän kauttansa kaikki, mitä Herra tässä sanoo, ja heitä johdattaa kaikkeen totuuteen. Kuinka juontuu sitte tästä, ettei Kristus, eikä Pyhä Henkikään olisi kaikkia sanonut apostoleille, vaan olisi jättänyt paljon toistaiseksi pappiskoukusten opettamaksi ja päätettäväksi? Paljoa ennemmin seuraa tästä, päin wastoin heidän haastoansa, että Pyhä Henki on sanonut apostoleille kaikki; sanoohan Kristuskin itse selittämänsä apostoleille kaikki, ja heidän kauttansa lewittämänsä mailmaan kaikki, mitä oliswat Pyhästä Hengeltä oppineet. Kuinka sitte sopii se, mitä he hulluttelewat, että wasta apostolein jälkeen, mailman lopulla sanottaisiin, opetettaisiin, päätettäisiin ja säättäisiin, mitä tietäköön, uskottakoon ja tehtäköön kristinmassa?

76. Samoin, jos semmoista on totena pidettävä (muka Pyh. Hengen uutena ilmoitamana), jota pappiskoukset apostolein jälkeen opettiwat ja sääsimät; niin ei olleekkaan apostolit vielä ehtineet totuuteen; paljoa wähemmin ne, joille he saarnasivat. Ja olisi Kristus somasti pettänyt seurakuntansa ynnä apostolein kanssa, heille sanoessaan: **Pyhä Henki johdattaa teidät kaikkeen totuuteen.**

77. **Toiseksi** sanoo Kristus jelskiästi: **minulla on vielä paljon teille sanomista.** Tällä hän ei sano: minulla on teille paljon muita toijia sanomista, ja Pyhä Henki on teille toijia opettawa ja selittäwä, kuin minä teille sanoin. Tämä on paawisten omia lisäyksiä, joita he jatkewat Kristuksen sanoihin, ja wääntämät niitä niin, että **paljo (multa) merkittäsi toijia (alia) asioita.** Sanan „paljo“

ollimme kyllä heille, saati heillä wain olisi Pyhästä Hengeltä armoa paljonkin opettamaan; mutta että he paljon „sanaisen“ suojaussa tahtomat saada ja pitää oikeutta toisia asioita opettamaan, sitä ei saa kärsiä. Niinkuin he vieläkin häpeemättömästi sanovat, että seurakunta olisi Pyh. Hengen vaikutuksesta apostoleintin jälkeen paljon asettanut ja säätännyt pidettäväksi, esimerkiksi, etten muuta maininnekkaan: opinkappaleen Herran ehtoollisen yhdestä ofasta, kiellon pappein naimisesta, ynnä muuta femmoista.

78. Tämähän jo on opetettu, ei muuten eikä enemmin, kuin juuri toisin ja päin vastoin Kristuksen selvää järjestystä ja käskyä, jota heidän itsensäkin täytyy myöntää todeksi; ja kuitenkin olisi muka harha-uskoisesti ja wäärin tehty, jos tehtäisiin vastoin heidän sääntöjensä Kristuksen käskyn jälkeen: sillä seurakunta, sanovat he, on toisin säätännyt. Jos kysyt, millä luvalla? niin he vastaavat: Kristus sanoo: minulla on teille vielä paljon sanomista; kenties femmoistakin, joka on vastoin hänen omia sanojansa ja käskyjensä?

79. Olispa se totta joma seurakunta, joka ottaisi itsellensä sellaisen wallan (joten paawin vastakristillinen seurakunta tekee), että opettaisi mitä wain tahtoo vastoin Kristusta, ja muuttaisi hänen järjestyksensä, ja tahtois femmoisia todistaa ja wahwistaa tällä lauseella: minulla on vielä teille paljon sanomista; kussa kuitenkin, Kristus selvästi puhuu Pyhästä Hengestä, asettaen sen hänelle määräksi ja tarkoitukseksi, että se on häntä kirkastawa, eikä itsestänsä puhuwa, waan (niinkuin hän sanoo) ottawa hänen omastansa, se on, Kristuksen sanasta ja käskystä, ja sitä ilmoittawa: sentähden ei ole se joukko, joka toisin opettaa, Pyhästä Hengestä eikä Kristuksen seurakunta, waan ilkeän perkeleen lahjo.

80. Sillä kristillinen seurakunta ja itse Pyhä Henki pysyy yksistänsä Kristuksen sanoissa ja käskyissä, ja kyllä niitä enentää, se on, lewittää, laweuttaa ja awaruuttaa; mutta ei käännä niitä toisiksi. Sillä tämä paljon sanominen tietää, että yhdestä asiasta puhutaan woneen laihin, mutta kuitenkin ajetaan samaa asiaa. Niinkuin ewangelista So-

hannes on paljoa enemmän kirjoittanut kuin Kristus lie tässä puhunut, pysyen kuitenkin aina siinä yhdesssä, että hän kautta kaiken kirjansa saarnaa uskonkappaletta Kristuksen persoonasta, wirasta ja waltakunnasta, josta Kristuskin itse puhuu; ja hänen (scopus) päätarhoitukseensa suunnittaa aina tähän Jumalan karitsaan. Samoin saarnaa ja tyrkyttää p. Paawali epistolasjaan Romalaisille, ja melkein kautta kaiken epistolansa Galatalaisille, ainoata kappaletta uskon wanhurskudesta.

81. Tämä on nyt kyllä paljon saarnattu ja enemmän puhuttu, kuin Kristus näisä harwoissa sanoissa puhuu; mutta kuitenkin yhtä siältöä, eikä ollenkaan toisin. Sillä sepä on hyvän saarnamiehen lahja, että saattaa ottaa jonkun asian tutkittawakseen, ja lyhyellä, parilla kolmella sanalla sen käyttää ja päättää; ja sitte, missä tarwitaan sitä lewittää ja selittää lauseilla ja esimerkeillä, yhdestä ainoasta kuskaisesta tekee koko niitun; niinkuin kulta-seppä saattaa takoa saman hopia-kappaleen kookoon yhdeksi paksummi tönkäksi, ja taas sen takoa sen littäksi, kieräksi, wääräksi ja ohkaiseksi laakaksi; niin että se on kumpaakin, sekä pitkä että lyhyt saarna, ja kuitenkin samaa aina, eikä itseänsä vastoin. Sillä Jumalan sana asukoon runjaasti teissä, sanoo p. Paawali Koloss. 3: 16, että olisimme wäkemäisiä Raamatussa, ja saattaisimme oikian opin siitä todistaa.

82. Samaa tekee epistola Hebrealaisienkin, joka suurimmaaksi osaksi puhuu Kristuksen pappudesta, ja kehää psalmin 110:nen ja 4 wärsyn lauseesta: sinä olet pappi ijanikaikkisesti y. m. pitkän saarnan, lisää tähän monia muita lauseita, tekstejä ja esimerkkejä: ja kuitenkin, kuin katsotaan sitä ylimalkain, ei ole tämä kaikki mitään muuta, kuin tuo ainoa kappale: „kuinka Kristus on ainoa ijanikaikkinen pappi.“ Tämä on totta totisesti puhua paljoa enemmän kuin David tässä mainitusja psalmissa on puhunut; mutta ei kuitenkaan mitään toista. Samoin on tähän saakka hamasta kristikunnan alusta asti paljoa enemmän opetettu, saarnattu (Pyh. Hengen kautta), kuin Kristus on tehnyt, ja saatetaan

wielä joka päivä mitä runsaimmalla tavalla „enemmän“ opettaa ja monella lailla lewit-
tää, siten kuin toiselle ilmoitetaan enemmän
kuin toiselle, tahti miten toisen enemmän ja
runsaimmin johtuu mieleen, taikka toisella
enemmän puhutetaan kuin toisella; mutta kui-
tenkin niin, että se viimein yhteen pantuna
kaikki tarkoittaa Kristusta yksinänsä. Ja kuin-
lupa monia vertauksia saatetaan ottaa koko
Raamatusta, jopa kaikista luomista, jotka
kaikki sopivat ewankeliumin oppiin, joista
Kristus ei ole mitään opettanut eikä puhunut,
ja kuitenkin on oppi sama.

83. Tästä puhuu apostoli Paavalikin,
kertoessaan profeteeraamisen eli Raamatun
selittämisen lahjasta, pannen sille tämän mää-
räksi ja ojentawaiseksi säännöksi: **jos jollakin
on profetia, sanoo hän Rom. 12: 6, se ol-
koon uskon kansa yhteinen, se on, sopikoon
ja mahtukoon uskon opin yhteen sääntöön.**
Niinkuin, jos mielittää (1 Mos. 22: 3—10)
ottaa esimerkki Abrahamista, joka wei poikansa
Isakin nuorelle, häntä siellä uhrataksensa,
mutta jätti palveliansa ja aasinsa nuoren
juurelle. Semmoisia esimerkkejä saatetaan se-
littää taikka uskon laihin, taikka vastoin us-
koa. Suurikuin Judalaisten saarnamiehet ja
opettajat tekivät, jotka sanoivat, että ken it-
sensä samoin uhraa ja surmaa, se muka tekee
kaikkein korkeimman työn, ja menee oikopäätä
taiwaasen; jonka tähden ne kunnikaat, jotka
tahtoivat olla jaloja pyhiä, uhrasivat ja polt-
tivat omia lapsiansa elävältä Jumalalle.
Meidän munkki-pyhämme selittivät sen näin,
että jos mieli päästä Jumalan seuroihin, on
meidän jättäminen palveliat ja aasit nuoren
juurelle, se on, me poisheittäkäämme wiidet
huomiomme, puuttumata mihinkään ulkonaisiin
mailmallisiin asioihin ja menoihin, ja näistä
kaikista eroitettuna eläkäämme hengellisissä
tutkinnoissa. Tämä ei ole selittää ja opettaa
uskon laihin, vaan vastoin uskoa.

84. Mutta jos sen selität näin: joka
mielii päästä Jumalan pariin, se kiivetkään
sinne yli ihmis-ymmärrysten ja ajatusten,
niin että hänellä on Jumalan sana, jonka
kautta oppii tuntemaan ja käsittämään Juma-
lan, ja siellä uskossa hänen eteensä kanta-

maan uhrin, Kristuksen, Jumalan Pojan, mei-
dän puolestamme Jumalalle uhriksi annetun
(saati muutoin omantunnon mieli kestää Ju-
malan edessä), ja fiksi aikaa jättämään aa-
sinsa ynnä palvelioinensa alhaalle, se on, sinne
jättämään kaikki meidän omat tekomme ja
waikutuksemme y. m. Näin olen kertonut
tämän esimerkin, joka kuitenkin aina on sa-
maa, kuin mitä ewankeliumi kaikin paikoin
opettaa, eikä ole vastoin uskoa, vaan uskon
puolesta, joskin kohta ei tämän historian ni-
menomainen warma merkitys olisikaan sillä
osattu.

85. Semmoisesta eivät meidän paawi-aasimme,
fikamme ja petomme mitään huoli, vaan tahtowat
meidä wietellä Pyhän Hengen opettamaksi hywäsy-
mään kaikkea, mitä wain sanotaan ja opetetaan seu-
rakunnan eli pappistokousten nimesiä, waikka ei se
lainkaan sopisi, taikka olisi yhtä ewankeliumin opin
kanssa, ja on taikki muuta wahvistettuna täällä lau-
jeella: **minulla on vielä teille paljon sanomista.**
Ei niin, weitikka-parha, että, waikka kyllä Kristuksella
on enemmän sanomista, siinä sentähden sanoisit mitä
sinulle kelpaa, tahti mitä kukin munkki on itsejseen unel-
sinut, taikka mitä joku raiwotas paawirenttu tahtoo
pidettyä. Sen sinulle mielelläni myönnytän kyllä,
että laweemmin toimittanet näitä Kristuksen sanoja
ja ollet oiwa saarnamies ja tehnet yhdestä sanasta
tuhat sanaa, että asia wain pääsi helwäksi, heliäksi,
waloihaksi ja jokaiselle ymmärrettäväksi; mutta niin
kuitenkin, että wain pysyt ainoassa, sulassa, puhtaassa
opissa.

86. Mutta jos sitä vastoin saat jonkun uuden
opin ilmiin ja sanot: „joka rupee munkiksi, sillä on
uusi kaste, ja tulee yhtä puhtaaksi kuin pieni wasta
kastettu lapsi; semmoisia ei kaste sinua Pyhä Henki,
waan perkele, puhumaan, eikä ole muutoin opetettu,
kuin juuri toisin ja päin vastoin sitä, mitä Kristus
sanoa. Sentähden olkoon kristitty tässä taidollinen,
että taitaisi, kuten p. Johannes opettaa, **eroittaa
hengen** Jumalan sanan jälkeen, niin että waroisi sal-
limasta kenenkään sanoa itjellensä mitään muuta
(olkoon sitte **paljon**, taikka **wähän** saarnattu), taikka
itseänsä saattamasta millenkään toiselle tielle.

87. **Kolmanneksi** sanoo hän: **ette woi
(sitä) nyt kanta.** Tässä kuulet hänen puhu-
wan jaloista, suurista ja heille vielä wai-
keista asioista, jonka tähden hän nyt ei tahdo
heille siitä enempää sanoa, että owat vielä
liiaksi kelwottomia ja heikkoja. Tämä on nyt
juuri yhtä, eikä mitään muuta kuin se, josta
hän alkoi puhua, nimittäin, waltakunnastansa,
kuinka sen oli käypä mailmassa, kuinka hän

oli kuolewa häpiällisimmän kuoleman ja kirottawa, ja fittenkin oli uskottawa Bapahajaksi, Jumalain Bojaksi ja kaikkein Herraksi. Vielä oli mailma heitä wainoowa ja tappawa, ja fittenkin oli ewankeliumi lewenewä, ja sentähden koko Sudan kansa pappiskuntineen, templineen, Jumalan palveluksineen ja kaikin kunnoinensa maahan kaatuwa, y. m. Tämöisiä opetuslapset eivät vielä woineet silloin ymmärtää, waikka hän olisi heille niistä vielä montakin vuotta saarnannut, siksi kuin Pyhä Henki näistä heitä opetti heidän omasta koetelemuksestaan saarnawirassa.

88. Mutta sanoppas minulle, mitä tämä on sen rinnalla, jota fittemmin apostolein jälkeen on pappiskokousten eli paavein kautta lisää säätty ja asetettu. Olisko tämä niin waikaa asia, jota ei ymmärrettäisi, eikä kannettaisi ilman erinomaista Pyh. Hengen ilmoitusta ja woimaa, kuinka se tahti se munkkiseura ja sääntö pidettäisiin, kannettaisiin mustia tahti harmaita kaapuja, ei syötäisi perjantaina lihaa, ja nautittaisiin sakramenttia ainoastaan yhdessä muodossa? wai eikö apostolitkaan olisi woineet semmoista ymmärtää ja kantaa, jota joka ainoa oppimatoimain, jumalatoimain ratku kyllä saa ymmärrettyksi ja tehdyksi?

89. Woi, ne ovat paljoa korkeempia asioita, joita apostolit eivät woineet kantaa, ja paljoa korkeempi tieto, kuin se, josta nämät hyödyttömät lipilaarit uneksivat. Ja uskoisipa warmaksi, että mitä ei apostolit ymmärtäneet eikä jaksaneet kantaa, sitä et woi sinäkään niin helposti ja ilman Pyh. Hengen ilmoitusta ymmärtää ja kantaa. Sillä uskon oppi on juuri waikaa käsitää, eikä mahdu niin helposti ihmiseen, kuin koettelemattomat henget sitä uneksivat, että ihminen siirtäisi itsestänsä, se on, omasta elämästään ja wakitukfistaan ja koko hengellään siihen ryhtyisi, jota ei hän itsessään näe eikä tunne, nimitäin siihen, että Kristus menee **Isänsä tykö**. Di, woi, tämä on waikaa taito, näin tyynni itsestänsä epäillä, ja kaikki jättää mitä ihmistänsä ryhtyä sulaan Kristukseen sanaan, parhen sentähden alttiiksi ruumiinsa ja sielunsa;

mitä järki woi semmoisia kessä eli oppia, waikka vielä hakisit semmoista ihmistä kautta kaiken mailman? Koetteleppas sitä wain toden teolla ja omantunnon oikiasa kilwoituksesta, kyllähän saat sen hawaita: sillä perkele ja meidän oma luontomme, wieläpä monemoiset lahwoit ja wäärät opit sotiwat kowasti sitä vastaan. Olkoon tämä puhuttu paawisten walheita ja aasillista tyhmyyttä vastaan, jolla he walheensa wahwistamiseksi tahraawat tämän kauniin tekstin.

90. Mutta mitä se on, että Kristus nimitää Pyhän Hengen totuuden Hengeksi y. m., se on muissa ewankeliumeissa kerrottawa, ja onkin muualla runsaasti selitetty; mutta se on tahalla tähän pantu: totuuden Henki, hän johdattaa teitä kaikkeen totuuteen, se on, oikiaan, sulaan, puhtaasen oppiin, joka minua saarnaa, ja niinkuin hän kohta jälkeensä sanoo, minua kunnioittaa. Sillä hän katsoo tässä juuri kauwas eteenpäin, kuinka walhehenki perkele on seurakunnassa liikkawa ja näyttäytywä ja ilmaantawa suurella kiillolla ja puolenpidolla; ikäänkuin tahtoisi Kristus mielellään sanoa: „woi, kuinka monia lahkoja nousee, jotka kaikki jalosti lehuwat suuresta hengestä ja kuitenkin wain saattawat ihmisiä minusta ja totuudesta pois eläytykseen ja turmioon.“

91. Sentähden kuwaakin hän Pyhän Hengen, ja autaa hänelle hänen oikian tunto-merkkinsä, josta hän on tunnettawa ja koeteltawa: hän on minua kunnioittawa; sillä hän ottaa minun omastani, niin että hän on yksistänsä se, joka kirkastaa Kristuksen, niinkuin hän on itsensä sanassansa ilmoittanut; että tiedettäisiin sen ei olewan Kristuksen Hengen waikutettawana, joka jotakin toisin opettaa, koristellen ja kaupaten itseänsä totuuden Hengeksi. Sillä Pyhä Henki ei ole mitään toisin opettawa, waan on pysywä tässä Kristuksen opissa, paitfi sitä, että hän sen laweemmin toimittaa ja saattaa sen selkeemmäksi ja ymmärrettävämmäksi; sentähden hän sanoo: hän on minua kunnioittawa (kirkastawa).

92. Että hän vielä sanoo: ei hän puhu itsestänsä y. m., sillä hän eroittaa wäärät henget tästä totuuden Hengestä; sillä kaikki

muut henget tulevat itsestänsä ja puhuvat itsestänsä omia aatelmiansa. Nyt sanoo hän, että tällainen ei ole Pyhän Hengen, vaan perkeleen luonto. Koska hän walhetta puhuu, puhuu hän omastansa; sillä hän on walhettelia ja walheen isä, y. m. Joh. 8: 44. Sentähden hän tahtoo sanotuksi: „missä kuulet jonkun hengen, joka puhuu itsestänsä, se on warmaan walhettelia. Mutta Pyhä Henki ei puhu itsestänsä; vaan mitä hän minulta saapi, ja kuten kuulee Isän ja minun, keskemme puhuvan.“

93. Tämä on kyllä tarkka teksti uskonnokappaleessa kolmesta personasta jumaluuden olennoissa, että Jumalan Poika on Isän sana ijankaikkisuudessa, jota ei kukaan muu puhuwaikfi kuule kuin Pyhä Henki; eikä ainoastansa sitä kuule, vaan vielä todistaa ja julistaakin semmoista mailmassa. Päältä iskein: kaikki tarkoittaa sitä, että Jumalan ty-

könä on päätetty, että Pyhä Henki ykivistänsä on saarnaama ja opettama sitä uskonkappaletta Kristuksesta, kuinka me hänen tähtensä Jumalan edessä wanhurskaiiksi saatetaan. Sentähden hän päättää: Pyhä Henki on minua kunnioittawa; sillä minun omastani hän senottaa. Se on: Hän on siitä kyllä enempää tekewä kuin minä, ja selkeemmästi sitä sanowa ja ilmoittawa; mutta wain minun omastani on hän ottawa ja minusta puhuwa, ei ihmististä, ei omasta pyhydestä, eikä omista töistä. Tämä on nyt olewa hänen oikia wirkansa ja työnsä, josta hän on tunnettawa, ja jota hän on laikkaamata harjoittawa fikfi kuin hywin tunnet tämän Kristuksen. Jos nyt olet tämän päähän asti oppinut, sitten hakenet itselles toisen Pyhän Hengen; mutta meidän on, toivoiisin minä, kyllä kaikkein jääminen tämän Mestarin ja Opettajan opetuslapfikfi hamaan wiimeiseen päiwään asti. (Umen).

N:o 37. Wiidentenä Sunnuntaina Pääsiäisestä,

eli

Rukous-Sunnuntaina.

(Ewanf. Joh. 16: 23—33.)

Jesus sanoi opetuslapsillensa: totisesti, totisesti sanon minä teille: mitä ikänä te anotte Isältä minun nimeeni, sen hän antaa teille, j. n. e.

1.

Tapana on lukea tätä ewankeliumia tällä sunnuntailla sentähden, että se opettaa rukouksesta, ja tätä wiikkoa nimitetään ristiviikoksi, jolloin on tapana rukoilla ja ristin kansa käwellä. Ja jotka sen alussa sääsiwät, lienewät ehkä sillä hywää tarkoittaneet; waikka siitä on aiwan toista tullut. Sillä näissä juhlamenorettisä on tähän saakka paljon kris-

titdintä menoa ilmestynyt, eikä ole ollenkaan taikka aiwan wähän rukoiltu, jonkatähden, niitä on suuresta syystä hyljätty ja jätetty. Minä olen usein kehoittanut ahkeruuteen rukouksessa, sillä se on suuresti tarpeellinen; mutta päästyämme ulkonaisesta höpötyks-rukouksesta ja mörinästä, emme tahdo enää ollenkaan rukoilla; josta kyllikfi huomataan, kuinka me tähän saakka näin paljossa rukoilemisessa emme ole ensinkään rukoilleet.

2. **Wiidellaijia** osoittaa Herrä tässä tarpeelliseksi oikiaan rukoukseen. Ensimmäinen on Jumalan lupaus, joka on kaiken rukouksen pääkappale, perustus ja voima. Sillä hän lupaa tässä meille annettavan, mitä (vain) rukoilemme; jopa, wannoo vielä ja sanoo: **totisesti, totisesti sanon minä teille: mitä ikänä te anotte Häältä minuun nimeeni, sen hän antaa teille.** Niin että meidän tulee olla rukoukksesjamme wakuutetut siitä, että Jumalafen kuulee; niin, hän nuhteleeekin heitä, että owat laiskoja, eiwätkä ole tähän saakka mitään rukoilleet; ikäänkuin tahtoisi sanoa: „Jumala on walmis antamaan paljoo ennen ja enemmän, kuin te rukoilettekaan; jopa, hän tarjoo lahjojansa, jaatikka me wain tahdomme niitä ottaa omaksemme.“ Se on totisesti suuri häpiä ja kowa soimaus meille kristityille, että hän on vielä pakoitettu nuhtelevaan meidän laiskuuttamme, ja että emme anna tämmöisen runsaan, kalliin lupouksen kehoittaa itsiamme rukoilemaan, waan pidämme tämmöisen armaamattoman aarteen maassa makaamassa, enmekä sittenkään ahkeroitse nauttia tämän lupouksen woimaa.

3. Näin perustaa nyt itse Jumala meidän rukouksemme omaan lupoukseensa, ja houkuttelee meitä tällä rukoukseen; sillä jollei tätä lupousta olisi, kuka toki rohkenisi rukoilla. Me olemme tähän saakka wiljelleet monellaisia keinoja walmistuaksemme rukoukseen, joita walmistamisen neuwoja kirjat owat täynnänä; mutta jos tahdot olla hywin warustettu, niin ryhdy tähän lupoukseen ja sido sillä Jumala, pian olet totta kaswawa halusjas rukoilemaan, jota halua et muutoin ikänä saisi. Sillä jotka rukoilewat ilman Jumalan lupousta, ne ajattelewat itseksseen, että Jumala on suutuksissa; häntä tahtowat silloin rukouksellaan lepyttää: siitä tulee sitte, ettei heisjä ole, ei sydäntä, ei halua rukoilemaan, waan sulä sumia luulo ja raskas mieli; johon ei tule mitään wastausta, ja sekä rukous että työ menee hukkaan.

4. Tässä nuhdellaan nyt niitten epäuskoa, jotka hullusta hartaudesta katowat itsensä mahdottomiksi rukoilemaan, ja mittaawat rukouksensa armon itsensä ja omain woimainsa

jälkeen, eikä Jumalan lupousten; siellä täytyy sitte kyllä olla sulä mahdottomuus. Mutta ole sinä warmaan wakuutettu mahdollisuudestas, ei kuitenkaan omasta tekemisestäs, waan Jumalan lupouksesta, niin tyynni, että waikeita olisit ainoa rukoilia mailmassa, eikä yksikään toinen ihminen rukoilisi Jumalaa, sinä kuitenkin rukoilisit tämmöisen lupouksen turwisja. Sillä et saata minulle osoittaa yhtään pyhää, joka olisi rukoillut turwatan omaan ansioonsa, eikä sulään Jumalan lupoukseen, olkoon Pietari, Paawali, Maria, Elias, taikka kuka tahansa, ne owat kaikki olleet mahdottomia. En tahtoisi äyriäkään antaa yhdenkään pyhän kaikista rukouksista, jos hän olisi rukoillut oman mahdollisuutensa nojalla.

5. **Toinen kappale**, jota tarwitaan rukoukseen, on usko, että nimittäin uskotaan lupaus todeksi, eikä epäillä Jumalan antawan, mitä hän on luvannut; sillä lupouksen sanat waatiwat uskoa. Mutta usko on wahwa, epäilemätöin uskallus Jumalan lupousten totuuteen, niinkuin p. Jakob sanoo luv. 1: 5, 6, 7: jos joltain teistä wiisautta puuttuisi, hän anotaan sitä Jumalalta, joka jokaiselle antaa yksinkertaisesti, soimaamata, ja se hänelle annetaan. Mutta anotaan uskosja epäilemätä; sillä joka epäilee, se on meren aallon kaltainen, joka on tuulen ajettava ja liikutettava. Ulköön se ihminen luulko mitään Herralta saawansa. Joka sydämessään epäilee ja kuitenkin rukoilee, se kiusaa Jumalaa: sillä hän epäilee Jumalan tahdosta ja armosta; sentähden on hänen rukouksensa turha, ja hän haparoitsee Jumalan perään, niinkuin sokia seinää myöten.

6. Sellaisesta rukouksen wakuudesta p. Johanneskin puhuu 1 epist. 15: 14, 15: tämä on se turwa, joka meillä on häneen, että jos jotakin anomme hänen tahtonsa jälkeen, niin hän meitä kuulee. Ja jos tiedämme hänen meitä kuulewan, mitä ikänä anomme, niin tiedämme meillä olewan ne anomukset, jotka me häneltä anoinme. Näillä sanoilla kertoo p. Johannes, millinen oikein uskownainen sydän on rukouksessa, nimittäin: ettei sillä ole mitään muuta mielessä, kuin

kuultawansa ja jo saaneensa mitä rukoili; tämä onkin totta. Mutta tämmöinen usko ja wahwa wakuus on Pyh. Hengen annettava; senpätähden ei synny totisesti ilman Pyhää Henkeä mitään rukousta.

7. Koeta siis ja rukoile näin, niin saat tuntea tätä Jumalan lupauksen makeutta, min-kälaisen urhollisuuden ja turvallisen sydäm-men se tekee, rukoilemaan kaikkia, vaikka kuinka suuria ja korkeita asioita pyytäisitkin. „Sillä „Elias oli ihminen, niissä haluisa wikapää „kuin mekin, ja hän rukoili rukouksella, ettei „sataisi; eikä satanutkaan maan päällä kol- „mena vuotena ja kuutena kuukautena; ja „hän taas rukoili, ja taivas antoi sateen y. m.“ I Kun. 17: 1, 18: 45. (Zak. 5: 17, 18). Katso, tässä hawaitset yhden ainoan ihmisen rukoilewan ja tämmöisellä rukouksel-lansa hallitsewan pilwet, taiwaan ja maan; jolla Jumala osoittaa meille, mikä wäki ja woima **oikialla rukouksella** on, nimittäin, ettei sen ole mitään mahdotointa.

8. Kysyköön nyt kulin sydäntänsä, kuin-ka usein hän on koko pitkän elämänsä rukoil-lut; sillä wiesata wirsjää ja rukoilla **Isämei-tää**, se ei ole vielä rukoiltu, semmoista on wain asetettu lapsia ja yksinkertaisia ihmisiä warten, että heitä harjoitettaisiin ja tutustet-taisiin Raamatuisia. Mutta omaa (sydäm-men) rukoustas ei huomaa, eikä tunne kukaan, kuin sinä yksinä sydämessäs: ja warsinikin silloin, kuin saat mitä rukoilit.

9. Kolmanneksi, on jotakin mainittawa, mitä Jumalalta anotaan ja sentähden rukoil-laan; esimerkiksi, jos rukoilet wahvaa uskoa, rakkautta, rauhaa ja lohdutusta lähimmäisel-les y. m. Sillä pitäähän meidän ilmoitta-man **tarwettamme**, juurikuin „Isä meitä“ pu-huu seitsemänlaisista tarpeista. Tätä taroit-taa Kristuskin näillä sanoilla: **mitä ikänä te anotte, se on, mitä te tarwitsette**. Hän itse selittää tämän mitä ikänä ja sanoo: **että tei-dän ilonne täydellinen olisi**, se on, rukoilkaat kaikellaisista tarpeistanne, siksi kuin kaiken saatte ja teidän ilonne on täydellinen; joka rukous wasta viimeisenä päivänä täydellisesti kuul-laan.

10. Neljänneksi tulee meidän myös pyy-

tää eli haluta, että se meille annettaisiin; joka ei mitään muuta ole kuin rukoilla, niin-kuin Kristus sanoo: **rukoilkaat**. Tämmöistä ovat moniaat puhutelleet mielen **koroitukseksi Jumalahan** (*adscensum mentis in Deum*), kuin sydän koroittaa ja ylentää itsensä Juma-lan tykö ja anoo häneltä jotakin, sydämmensä pohjasta huokaten ja rukoillen: „oi, jospa sitä tahti sitä olisi minulla!“ Tätä huokausta kiittää p. Paawali Romalaisille luv. 8: 26, sanoen: **tämä on Hengen sanomattomat huokaukset**; se on, suu ei jaksu eikä voi puhua niin sydämmellisesti eikä wälewästi kuin sydän halajaa; huokaukset woittawat kaikki sanat ja ajatukset. Siitäpä tuleekin, että ihminen ei itse tunne, kuinka syvä hänen huokauksensa eli halunsa on. Esimerkiksi kuin **Sakens** ha-lasi nähdäksensä Herraa, ei hän itsekään sitä huomannut, kuinka hänen sydämmensä toivoi, että Kristus puhuttelesi häntä ja tulisi hänen huoneeseensa. Mutta kuin siksi tuli, silloin ihastui hän suuresti, ihan sen lailla, joka on saanut kaiken halunsa ja rukouksensa, jopa enemmän kuin suusanaisesti olisi tohtinut waatia tahti pyytää, Luukk. 19: 2—9. Sa-moin huusi **Moseskin**, niin että Herra sanoi hänelle: **mitäs huudat minulle?** (2 Mos. 14: 15), kussa hän kuitenkin suullaan oli ääneti; mutta sydän huokasi syvästi hädässään; tä-män kutsuu sitte Jumala huudoksi. Samaa sanoo p. Paawalikin Efesiläisille luv. 3: 20: **Jumala woi kaikki ylönpaljasti tehdä, kai-ken senkin yli, kuin me rukoilemme taikka hymnärrämme**. Tainkaltaiseen huokaukseen aut-tawat kiusaukset, ahdingot ja tarpeet, jotka opettawat meitä oikein huokaamaan.

11. **Wiidenneksi** on rukoiltawa **Kristuksen nimesiä**, joka ei ole mitään muuta, kuin että me lähestymme Jumalaa Kristuksen uskossa ja lohdutamme itsemme sillä hymällä turwalla, että hän on meidän **Wälimehemme**, jonka kautta meille kaikki ovat annetut; ja jota ilman enime muuta ansaitse kuin wihaa ja ar-mottomuutta, niinkuin p. Paawali sanoo Ro-malaisille, luv. 5: 2: **jonka kautta me myös olemme saaneet tykökänymisen uskossa tähän armoon, jossa seisomme, ja kerskaamme it-siämme Jumalan kunnian toiwosta**. Tämä

nyt on oikein rukoilla Kristuksen nimeen, kuin niin häneen uskallamme, että meitä hänen tähtensä vastaan otetaan ja kuullaan, eikä itse tähtemme. Mutta jotka rukoilevat omassa nimesään, ikäänkuin kerstakaten, että Jumala on heitä sentähden kuuleva, eli heidän puoleensa katsova, että latelewat niin monia, niin suuria, niin hartaita ja niin pyhiä rukouksia, nämät ansaitsewat ja saawat sulaa wihaa ja armottomuutta; sillä he mielivät itse olla ne, joitten puoleen Jumala katsoisi ilman Wälimiestä, niin ettei Kristus heistä mitään maksa, eikä heitä mitään hyödytä.

12. Tässä näemme, että nämät wiisi rukouksen kappaletta saattawat kyllä olemassa olla ilman mitään suun puhetta, sydämessä (ehkä suunkin rukous ei ole hyljättävä, waan on tarpeellinen sytyttämään ja tehoittamaan siällistä rukousta sydämessä). Mutta ne lisäykset, joista olen muualla kylliksi kirjoittanut, jääkööt, jos jääkötkin pois, ne, näet, ettei määrätä Jumalalle aikaa, hetkeä, personaa, paikkaa ja mittaa; waan nämät kaikki jätä alttiisti hänen tahtoonsa, ja ripu yksitänsä kiinni rukouksessa, äläkä epäile rukouksen kuulluksi ja sen, mitä rukoillaan, jo olewan määrätyn meille annettamaksi, niin totisesti kuin se jo olisi käsisämme. Tämä kelpaa hywin Jumalalle, ja hän on sen tekewä niinkuin hän tässä lupaa: rukoilkaat, niin te saatte. Mutta ne, jotka määräävät hänelle ajan ja hetken, paikan ja mitan, kiusaawat Jumalaa, eiwätkä usko kuultawansa, eli saawansa mitä rukoilewat: senpätähden heille ei myöskään tästä mitään lähde. Vielä seuraa ewankeliumissa:

Ette ole mitään minun nimeeni tähän asti auoneet.

13. Minkätähden? Sentähden, ettei he tienneet mitään tämmöisestä rukouksesta ja nimestä: lisäksi, eiwät tunteneet mitään hätää, joka olisi paloitannut heitä rukoilemaan; eiwät luulleet mitään tarwittewansa, kuin Kristus oli heillä, waan heillä olewan kaikkia kylliksi; mutta koska hän on eriävä pois ja heidät jättävä, silloin vasta hätä tulee, joka heille antaa yltäkyllin syytä rukoilemaan.

Näitä olen puhunut teille tapauksissa.

14. Sanalla „näitä“ osoittaa hän sitä, mitä hän ennen on sanonut: **wähän ajan perästä, ettekä te näe minua; ja taas vähän ajan perästä te näette minun, sillä minä menen Isän tykö.** Samoin, mitä hän oli sanonut **waimon syntymisen kiwusta;** sillä tämä oli heistä ihan arwoituksia, se on, sumeita, outoja, ymmärtämättömiä puheita. Sillä Johannes puhuttelee tämmöisiä sumeita, salatuita puheita **tapauksiksi,** waikka niitä ei suomeksi niin puhutella, waan arwoituksiksi eli solmetuiksi puheiksi. Niinkuin tapana on sanoa siitä, joka puhuu puolia sanoja, se on: **peitettyä puhetta,** jossa jotakin toista on takana, kuin mitä sanoista kuuluu; tahti kuin puhutaan niin terävää ja nopiaa, ettei sitä jokainen ymmärrä. Tämälaisia oliwat kaikki Kristuksen puheet, joita hän wiime ehtoona puhui erostaan ja menostaan Isän tykö; sillä opetuslapset eiwät saattaneet niistä mitään ymmärtää. He eiwät luulleet tässä puhuttawan kuolemasta ja menosta toiseen oloon, waan ruumiillisesta poismenosta ja takaisin tulosta, kuin koska matkustetaan toiseen maakuntaan ja fitte palataan takaisin. Waikka hän puhuu kyllin selkiästi ja selwästi, on kuitenkin hänen menonsa ja eronsa heistä kätkeyttä puhetta. Sen wuoksi sanoo hän vielä:

Mutta aika tulee, etten enää puhu teille tapauksissa, waan julkisesti ilmoitan teille minun Isästani.

15. Se on, mitä minä nyt ruumiillisesti puhun teidän parisanne ja ette nyt ymmärrä, sen olen kyllä Pyh. Hengen kautta teille selittävä ja selwästi puhuwa minun Isästani, että ymmärtäisitte mitä Isä on, ja mitä menoni Isän tykö on; se on, te tullette kyllä näkemään, kuinka minä kärsimisen kautta menen Isäni ylhäiseen menoon ja waltakuntaan, istumaan hänen oikialla kädellänsä ja siellä teitä puoltamaan ja olemaan teidän wälimiehenänne, ja kuinka minä kaikki nämät teen teidän tähtenne, että tekin pääsisitte Isän tykö. Sillä „ilmoittamista minun Isästani“ ei ole niin ymmärrettävä, että Kristus puhuisi meille paljon jumalallisesta luonnosta, niinkuin järjelmäniekat (*sophiste*) siitä uneksiwat; sillä se on turhaa työtä ja käsitämättömyyttä; waan,

kuinka hän menee Isän tykö, se on ottaa Isän valtakunnan ja hallituksen; ikäänkain jos joku kuninkaan poika menisi isänsä tykö ottamaan kuningasvaltakuntaa. Vielä sanoo hän:

Sinä päätänän rukoillette te minun nimeeni.

16. Silloin teillä ei ainoastaan ole monenkaltaisissa ahdistuksissanne syitä rukouksiin, vaan vieläpä tiedättekin ja tunnette, mikä minun nimeni on ja millisenä teidän tulee minua pitää; silloin opettaa kyllä rukous itsestänsä, jota ette nyt ollenkaan ymmärrä, ettekä ole tähän saakka ikänä rukoilleet. Sentähden sanoo hän vielä:

Kukä minä sano teille, että rukoilen Isää teidän tähtenne; sillä Isä rakastaa itse teitä, että te minua rakastitte, ja usloitte minun Jumalasta lähteneen.

17. Kuinka niin? Pitääkö meidän itsemme kautta astua Isän eteen? Kuinka rakkaasti ja suloiesti saattaa Herra puhua, ja houkuttella meitä puoleensa ja itsensä kautta Isän pariin! Sillä tässä selitti hän itse, kuinka on käypä, kuin tahdotaan rukoilla hänen nimesfänsä: te, sanoo hän, minua rakastitte, ja usloitte minun Jumalasta lähteneen, se on, te tunnette minun, ja rakastatte minua; sen kautta olen minä ja minun nimeni teissä, ja te olette minussa, niinkuin minä teissä. Sillä Kristus asuu meissä, ei sentähden että me paljon saatamme hänestä ajatella, puhua, weisjata, taikka kirjoittaa; vaan sentähden, että me häntä rakastamme ja uskomme hänen Jumalasta tulleen ja jälleensä menewän Jumalan tykö; se on, kuinka hän on kärsimisesfään meidän tähtemme poispukeutunut kaikesta jumalallisesta kunniasesta ja jälleensä mennyt valtakuntaan Isän tykö, ja näin tapahtuu silloin kaikki hänen nimesfään.

18. Tässä olemme siis wakuutetut, ettei Kristuksen tarwitse rukoilla meidän puolestamme; sillä hän on jo meidän rukoillut omisfensa, ja me saatamme nyt itse Kristuksen kautta astua edes ja rukoilla. Sillä me emme enää tarwitse toista Kristusta, joka rukoilisi puolestamme; vaan tässä ainoassa Kristusesfä on kyllä, joka meidän on omaksensa ru-

koillut ja sowitzanut Isän kanssa. Sentähden hän sanoo: **Isä rakastaa itse teitä.** Se ei ole oma ansionne, vaan hänen rakkautensa; hän rakastaa teitä; mutta minun tähteni, että te minuun uskotte ja minua rakastatte; se on, hän katsoo minun nimeäni teissä. Sentähden olen minä tällä täyttänyt wirtani, ja te olette nyt sowitzetut minun kauttani, saatatte nyt itse, niinkuin minäkin, astua hänen eteensä ja rukoilla, eikä tarwita enään, että minä yhden taikka useamman kerran rukoilen teidän puolestanne. Nämät owat jaloja, korkeita sanoja, että me Kristuksen kautta tulemme hänen kaltaisifensa ja weljifensä, ja woimme kerstata itfiämme hänen Isänsä lapsifsi, joka meitä rakastaa Kristuksen tähden; niinkuin hän Joh. 1: 16 sanoo: me olemme saaneet armon armosta, se on, Jumala on meille armollinen, sentähden että hän on Kristusfelle armollinen, joka on meissä ja me hänesfä.

19. Niin — tässä näemme, että uskominen Kristusfeseen ei ole ainoastansa uskoa häntä yhdeksi personafsi, joka on Jumala ja ihminen; sillä tämä ei auttaisi ketäkään: vaan että sama persona on Kristus, se on, että hän meidän tähtemme on lähtenyt Jumalasta ja tullut mailmaan, ja taasen mailman jättänyt ja mennyt Isän tykö. Se on niin paljon sanottu: se on Kristus, että hän meidän tähtemme tuli ihmifeksi, kuoli, kuolleista nousi ja astui taiwaasen; tämmöisefstä wirastaan nimitetään hän **JESUS KRISTUS**: ja uskoa sitä hänestä todeksi, se on wasta olla ja pyhä hänen nimesfään. Vielä seuraa ewankeliumisfä:

Sanoiwat hänen opetuslapsensa hänelle: katso, nyt sinä julkisefsti puhut, että yhtään tapansta sano.

20. Tässä näet, että julkisefsti puhua eli selwästi sanoa on yhtä kuin puhua ilman wertausta, eli ilman solmetuita ja peitettyitä sanoja. Ja yksinkertaiset opetuslapset luulewat hywin kyllä käsittämänsä, mitä se on, että Kristus menee Isän tykö; mutta sen he tekewät hywinä, hurstkaina Kristuksen lapsina, jotta tohtiwat hänelle kaikki sanoa, ja puhuiwat näitä hänelle mielifsi; niinkuin hywäntahtoiset yksinkertaiset ihmiset wälistä puhu-

wat keskenänsä, sanoen niin, tahi ei niin, toifillensa mielinoutteeksi, ja toinen sanoo (toifsen puheesen): „aiwan niin“, ja on sitä ymmärtäwinänsä; kussa hän ei kuitenkaan vielä sitä likimääriinkään käsitä, ja jääpi kuitenkin ilman ulkokullaisuutta suoraan yksinkertaisuuteensa. Sillä ewankelista osoittaa tällä, kuinka aiwan yksinkertaista, ystävällistä seuraa Kristus piti opetuslastensa kanssa, jossa ne ei jalanneet mitään häneltä. Sentähden sanomat he vielä:

Nyt tiedämme sinun kaikki tietävän, että tarvitse, että joku sinulta kysyh; sentähden me uskomme sinun Jumalasta lähteneen.

21. Se on, sinä ennätät meitä ja selität itse puheen, että puhu enää mitään tapauk-

sisia, joista meidän tarvitsis sinua kysyä; sillä sinä tiedät jo, mitä meiltä puuttuu ymmärryksessä, ja koko heidän tarkoituksensa on tässä tahtoa häneltä kysyä, mikä se wäähä aika olisi; ja huomattuansa sen, sanoo hän tähtywänsä mennä Jhän tykö; jota eivät kuitenkaan ymmärtäneet; mutta sittenkin oli se selkeempää kuin se, että hän sanoo: wähän ajan perästä, ettekä te näe minua. Että he nyt tietäifivät hänen näkevän heidän ajatuksensa, kuinka soifivat häntä kysyä, tunnustawat he hänen tulleeeksi Jhästä ja kaikki tietävän, niin ettei häntä enää tarvita kysyä, waan hän tietää kyllä itse, missä he puuttuwat (Umen).

N:o 38. Hela-Tuorstaina.

Ewank. Mark. 16: 14—20.

Wiimein, koska yksitoistakymmentä atrioitfi, ilmestyi Jhesus ja soimasi heidän epäuskoansa ja heidän sydänmensä kanfeutta,
j. n. e.

1.

Nyhä Markus selittää tässä ewankeliumissa harwoin sanoin kaiken sen mitä Kristus kuolleista nousunsa jälkeen teki, aina neljanteen kymmenenteen päivään asti, jolloin hän astui ylös taimaasen, ehkä hän ei tätä yhteen rupeamaan eikä yhdesä tunnissa ole puhunut; jonka tähden muutamat epäilewätkin, lieneekö tämä luku oikiaa alkua, kuin se ei näy sopiwan yhteen muitten kanssa, ja kuuluu, juurikuin kumpainenkin yhtenäin tapah-tuifi: sekä että Herra nuhtelee opetuslapsiansa epäuskosta, että jätää heille mitä saarnaifivat; kussa kuitenkin muut ewankelistat sillä wälin paljon muita kirjoittiwat, kuinka hän ei ainoastaan kerran, waan useinkin ilmestyi kaikille opetuslapsillensa, jöi ja joi heidän kanssansa neljäkymmentä päivää, etteiwät enää

olifi saattaneet epäillä hänen kuolleista nousumistansa. Sentähden jaettakoot ja eroitetakoot nämät kaksi asiaa, jotka tässä ovat yhimmästi yhteen wedetyt muitten ewankelistain jälkeen. Sillä opetuslasten nuhtelemisen tapahtui wain wäähän hänen kuolleista nousumuksensa jälkeen, nimittäin ensimmäisen pääsiäisen kahdeksannen päivän wälillä, jolloin he kaikki oliwat hänen nähneet, ja hän oli heidän koonnut eräälle wuorelle, jolta hän tahtoi mennä taimaasen, ja siellä ottaa heistä eronsa.

2. Että hän nyt soimaa opetuslapsiansa epäuskosta ja sydämmen kanfeudesta, sillä ei syytetä heitä juuri wäähästä heikkoudesta: ett'eiwät ole ainoastaan uskottomia, waan vielä kowin itsepintaifiaakin, niin että asettuimat ja wäittiwät sitä vastaan, mitä sekä itse oliwat

nähneet että muut kuulleet, Herran muka kuolleista nousseeksi. Ja sitä vastoin nähdään Kristuksen suuri kärsivällisyys ja lempeys niitä kohtaan, jotka eivät ainoastaan epäuskostaan, vaan vielä sydämmensäkin kankeudesta ja kovuudesta eivät ota uskoakseen, että hän ei heitä sentähden hylkää eikä hylkää, vaan pitää kärsivällisyyttä heitä kohtaan; jopa lisäksi asettaa heitä sitä saarnaamaan, mitä eivät itse olleet tähän saakka vielä uskoneet, että heidän todistuksensa juuri sentähden tulisi sitä vahvemmasi. Sillä heidän oli itse samoja kokeminen ja samoin käypä, että he saivat saarnata tietämättömille ja uskottomille, jopa kowillenkin ja mainomiehille; että juuri omasta koettelemuksesta oppivat säälimään muita, jotka kansa olivat kovia, waikka ei semmoisia, jotka ihan kovuudesta ja sulasta ilkeydestä rajusivat tunnettua totuutta vastaan.

3. Mutta rakkailta opetuslapilla oli toinen suurempi syy kovuuteensa, kuin muilla saattoikaan olla; sillä tällä kansalla oli semmoinen asetus ja hallitus, että joka ihminen piti Jerusalemiä yksistäänä Jumalan ja Kristuksen waltakuntana. Siihen oli heillä juuri monta todistusta ja oswiittaa profetoista, joissa luetaan monta lausetta, että Kristus on Jerusalemissa, Dawidin suuressa taloudesta ja istuimella ijanikkaisesti hallitsewaa y. m., josta ei pakanoilla ollut yhtään lupautta.

4. Sentähden näkyikin Judalaisten silmissä aiwan naurettawaksi, jopa uskottomaksi ja pahentawaksi astaksi, että Herra näin wanhalle kannalleen jätti Jerusalemin, pappiskunnan ja kaiken muun hallituksen, ei puuttunut, ei sattunut niihin ollenkaan, lähettäen wain nämät opetuslapfiraukkansa, joilla ei ole mitään arwoa eikä nimeä, saarnaamaan koko mailmaan; tahtoen näet näin toteuttaa ne jalot ennustukset, joita melkein kaikki profetat sanoivat, että Jerusalemiä oli suuri sanoma lewenewä, ja niinkuin Ps. 68: 12 sanoo: **Herra julistaa sanan suurella ewankelistain joukolla**; tämänhän piti tähtettämän ja todeksi tuleman. Niinkuin hän itsekin kieltää opetuslapsiansa hywästijättöpuheestaan lähtemästä

Jerusalemiä, waan käskee heitä **Jän lupautta odottamaan** (sanoo p. Luukas Apost. Tek. N. 1: 4), sitsekin siellä saivat woi-man korkeudesta. Ja pääsiäisenä sanoo hän heille: niin tuli Kristuksen kärsiä ja nousta kuolleista kolmantena päivänä, ja hänen nimensä oli parannusta ja syntein anteeksi antamusta saarnattawa kaikissa kansoissa, ruweten Jerusalemiä, Luukk. ew. 24: 46, 47.

5. Sentähden ajatteli jokainen: kuin se aika tulee, että Kristus on lähettämä sanansaattajiansa walloittamaan mailmaa waltakunnakseen, silloin ottaa hän kai ylimyksiä, ylimmäisiä pappeja, päälliköitä ja Jerusalemin raadin neuwojensa ja ilman heitä ei hän mitään tee; sillä sehän on juuri Moseksen tälle kansalle asettama hallitus. Mutta nyt jättää hän kaiken tämän säädyllisen hallitusmenon silleen, juurikin ei siitä huolisi eikä tottelisi ollenkaan, pyhittäen itsellensä wain muutamia muukalaisia, erään kerätyn joukon kerjäläisiä, joita kokoo Jerusalemiin ja käskee toimittamaan tämmöisiä suuria asioita. Tuopa tuntui Judalaisista kyllä ilkiästä ja itse apostoleista kunnalliselta ja uskottomalta, että asia on näin nahkaisesti käypä, ilman mitään nuotoa, ilman koko Judan hallituksen neuwoa, tietoa ja tekemistä.

6. Mutta sitä vastoin lukiwat kansa Raamatussaan (saati olisivat ottaneet sitä laskellaksensa), ettei Kristus syntynyt pappisäädyistä, vaan Judan suwusta, jota Jerusalemin hengelliset herrat eivät suinkaan odottaneet; ei Raamattu liioin nimittänyt ketään (erityistä) asukasta Jerusalemissa, eikä Bethlehemisä, josta Kristus syntynyt. Sentähden olisi heidän tullut antaa Jumalalle kunnia ja ajatella: „ei ole meidän odottaminen häntä omastamme eikä kenenkään toisen suwusta, vaan ainoastaan Judan Dawidin suwusta“; jonka he kyllä tiesiwät ja johon heillä oli oma polwisukunsa ja laskunsa. Tämän tähden luemmekin joksian miehen maantien wieresessä ja pakanallisen waimon Matth. 15: 22 huutaneen hänelle: **Jesus, Dawidin Poika, armahda minna**. Mistä tiesi tämä kerjäläinen ja muukalainen waimo hänen Dawidin Pojaksi, jollei siitä yhteisestä huudosta ja tie-

doista kansan kesken, että Kristus oli syntynyt Dawidista, eikä kenestään muusta suvusta.

7. Waikkei hän nyt asunut jossain Jerusalemissa hallitsewassa suku-osastossa, kuitenkin tiesiwät he hänen olewan Dawidin sukua, Natjaretissa kaswatetun, ja sentähden olisi heidän tullut häntä omakseen ottaa, warjinkin kuultuaan ja nähtyään hänen oppinsa ja ihmetyönsä, joista kaikkein täytyi sanoa, ettei kukaan niin saattanut saarnata eikä tehdä; wieläpä tiesiwät sen ajan olewan käyillä, jota profetat osoittiwat. Ja päälliseksi oli profeta Sataria selvästi sanonut häntä köyhäksi, se on, halman kansan mieheksi, ilman suurta mahtia, koreutta, rikkautta ja kunniaa.

8. Mutta kuin he nämät kaikki halweksimat, eivätkä ota häntä ei kuulakseen, ei tunteakseen; ajaa hän asianja, toteuttaa Raamatut, koko joukkonsa ja asettaa heidän kauttaan waltakuntansa kysymätä pappeja ja Jerusalemin raatia, ja antaa heidän sillä wälin neni-tellä ja ajatella: „kuin Jesus tulee ja asettaa waltakuntansa, totta asettaa hän sen liiatenkin meidän kauttamme.“ Waan sitä ei hän tee, ja alkaa kuitenkin wirkansa Jerusalemissa, käskee opetuslapsensa sinne jäämään sifi asti kuin Pyhä Henki heille lähetetään, joka semmoista heissä alkaisi; että olisi juuri selkiästi käsitettävää, että niin käy ja tapahtuu, kuin profetat olivat sanoneet.

9. Mutta itse apostolitkin ovat tässä heikot ja kowat tämmöisiä uskomaan, kuin ei-wät näe ja ymmärrä hänen niin käyttävän itsensä, miten he ja koko judakunta olisiwat ajatelleet ja toiwoneet: „olisiko hän Kristus“, minä kuitenkin apostolit häntä pitivät, „totta näyttäisi itsensä Jerusalemissa koko kansan edessä, ja alkaisi, säätäisi, toimittaisi ja wai-wistaisi niin hallituksensa, että koko kansa ripustaisi itsensä häneen, ja kaikki mailma weisaisi ja puhuisi tämän kuninkaan jalosta wala-sta ja kunniaasta, josta heidänkin tuli saada kunniansa, wieläpä päästä aweriäiksi ja autuaiksi. Mutta koska hän nyt käyttää itsensä juuri vastoin heidän ajatustiansa, antaa tap-paa itsensä, kuulee ristipuussa ja noustuaan wihdoin kuolleista, osoittaa itsensä ainoasti muutamille harwoille; ei woi he uskoa näin

suuria asioita tapahtuwicki hänen kauttansa, joita olivat kuulleet Raamatusta ja häneltä itseltänsä y. m.

10. Sentähden täytyy hänen kärsiä täm-möistä opetuslastensa kowuutta, mutta nuhte-lee ja parsi kuitenkin heidän ymmärtämättö-myttänsä; ja nyt kuin he kooşa ovat ja hän on heitä hywästi jättämäisillänsä, alkaa hän ja sanoo heille, miten hänen waltakun-tansa on käypä, ja kuinka hän on heidän kaut-tansa semmoisia toimittawa; ei Jerusalemin herrain avulla ja neuwolla, ei tieteellä, tai-teella, eikä millään mailmallisella ulkonaisella mahdilla ja wäellä; waan ainoastaan saarna-wiraston sanoman ja käskyn woimalla, jonka hän heille antaa, sanoen:

Menkäätkä kaikkeen mailmaan, ja saarnatkaat ewangeliumia kaikille luodulle. Joka usko ja kastetaan, se tulee autuaaksi; mutta joka ei usko, se kadotetaan.

11. Tämmöisiä puhuu se Majesteetti, jota synstä kutsutaan Majesteetiksi. Hän käskee tämmöisten kerjäläisten lähtee julistamaan tätä uutta saarnaa, ei johonkubun kaupunkiin, eikä maakuntaan; waan kaikkeen mailmaan, ruhtinakuntiin ja kuningaswaltakuntiin, ja rohkiasti awaamaan suunsa kaikkein luotuin edessä, että kaikki, jotka wain ihmisjukua ovat, kuulsiwat tämän saarnan. Tämähän on totta lewiälle lewittää käsiwartensa ja kerätä itselleen suuri joukkonsa (sanankuulioita); ja on niin wahwa, wäkewä käsky, ettei sen wertoja ole ikänä kuultu mailmassa.

12. Sillä ei yhdenkään kuninkaan, eikä keisarin, eikä ruhtinaan, eikä muun Herran käsky ulotu kauwemmaksi kuin omaan maahanja, kansaansa ja alamaisiinsa, niinkuin perheenisännän käsky ulottuu ainoastaan omaan huonewäkeensä asti, mutta tämä käsky kajoo kaikkiin kuninkaisiin, ruhtinaiisiin, maihin ja kansoihin, suuriin ja pieniin, nuoriin ja wan-hoihin, oppineisiin, wiisaiisiin, pyhiin y. m. Hän walloittaa tällä ainoalla sanalla itsellensä kaiken mailman herrauden, wallan, wieläpä kaiken wiisauden, pyhyiden, korkeuden ja hal-lituksen alamaisheksensa. Mitä tähän koko mailma muuta ajattelisi ja sanoisi, kuin: „kuinka, uskaltaako tämä mies yffinänsä yh-

dentoista köyhän kerjäläisensä kanssa hallita Mosesa ja kaikkia ptofetota, jopa kaikkia ihmisiä; sillä ei itse Moseskaan useimmille lähetetty kuin Saraolle ja hänen vaelleensä y. m.? Mitä on tämä ainoa miespahainen koko mailman suhteen muuta ja parempi, kuin joku talonpojan renki-mies muutamassa kyläkunnassa?

13. Nyt ei ole se mitään halpa Herra, joka, näet sen, uskaltaa lähettää käskyt, ei yhdelle eikä ufiammille herroille tahi kuninkaille, vaan kaikille koko mailmassa ja niinkuin olisivat he hänen alamaisiansa, kokonansa hänen hallussaan ja wallassaan. Ja käskee heidän olla ketäkään hämmästyntä ja pelkäämätä, kuinka suuri ja voimakas vielä ollee, vaan urhollisesti mennä menemistänsä aina mailman ääriin saakka, ja saarnata, niinkuin täytyisi jokaisen kuulla heitä eikä kukaan voisi estää heitä.

14. Ja onkin näin tapahtunut ja käynyt, alkaen Jerusalemissa, läpi koko mailman piirin; jota ei kuitenkaan mitään toinen heraus ole ikänä tehnyt, eikä voinut. Sillä ei ole vielä ollut yhtään keisaria, joka olisi voinut valloittaa puolenkaan mailmaa. Mistä tulee sitte, että Jerusalemissa saakka aina mailman viimeiseen loukkoon asti joka henki tietää puhua tästä Kuninkaasta Kristuksesta? Ja sen toimitti hän kuitenkin miekalla ja ilman sotaväkeä, ainoastaan köyhäin kerjäläisten kautta, jotka hän oli lähettänyt aivan moneen kuningasvaltakuntaan ja ruhtinakuntaan, jotka heitä vastustivat miekalla, aseilla, waltikalla, wedellä ja kaikin voimin, niin että jos asia olisi ollut apostolein omassa wäessä, eivät olisi totta päässeet paikastansa. Niinkuin he pelkäsiwät omia Judalaisiansakin, että he konttasivat ja salpausivat yhteen loukkoon. Mutta sen jälkeen astuivat kaikki tästä käskystä esiin, ei ainoasti omassa kansassaan, vaan kaikissa kuningasvaltakunnissa, kautta kaikkein herraskuntain, jopa wastoin kaiken mailman ja perkeleen waltaa ja mahtia.

15. Mistä saiwat nyt tämmöisen rohkeuden ja woiman? Sitä ei antanut heille mitään Persian kuningas, ei Roman, Turkin, eikä Tartarin keisari; vaan Herra yksinänsä,

joka tänäpänä astui ylös taiwaasen ja käski heidän mennä saarnaamaan kaikille luoduille (joka ammatti onkin hänelle onnistunut ja onnistuu vieläkin aina loppuun asti); semmoinen ei saata olla mitään halpa Herra, vaan on sama, josta hän Matth. 28: 18 itse sanoo, että hänelle on annettu kaikki walta taiwaassa ja maan päällä, niin että hänelle enkelit sekä ihmiset ynnä kaikkein luotuin kanssa owat alamaisia; niinkuin Ps. 2: 8 w. Jumalakin sanoo hänelle: ano minulta, niin minä annan pakanat sinun periinökses ja mailman ääret sinun omikses. Siitä tuleekin, että me hänen tunnemme ja uskomme; sillä kuka muutoin olisi mailmaa saanut joka paikoin uskomaan tähän Judalaiseen?

16. Sentähden owat nämät hänen käskynsä sanat sangen jaloja ja woimallisia, joilla hän itsekin osoittaa itsensä kaikkia keisareita, kuninkaita ja herroja suuremmaksi, femmoiseksi, joka omassa personassaan panee allensa kaikki luodut, eikä ainoastaan käske sanoa terwehdystänsä kaikille ihmisille, eikä sallii meidän anoa ja rukoilla mitään keneltäkään mailmaliselta herralta; vaan antaa sangen mahtipontisen käskyn heidän kaikkein noudatettawaksi ja seurattawaksi. Tästä tulee, että tämä käskynantaja on suurempi ja korkeempi kuin yksikään enkeleistä, jotka owat kyllä wäkeviä, woimallisia herroja, mutta kuitenkin Jumalan lähetettyjä toimittamaan hänen käskyjänsä, eikä sittenkään koko mailmaan; juurikin Moses enkelin kautta saattoi wäkensä Ekyptistä. Mutta tämä on se, joka itse lähettää käskyn kaikkeen mailmaan, jopa, kaikkein luotuin tykö, aivan kuin olisi se kaikki hänen omansa. Sitä ei annettu kenellenkään toiselle kuin tälle neitsyen Pojalte, sentähden täytyykin hänen olla kaikkein kappalten ainoa Herra, enkelein sekä ihmisten, se on, kaikkein luotuin ainoa Jumala ja Luoja.

17. Näin kuuluu siis tämä käsky: menkää ja saarnatkaat ewankeliumia kaikille luoduille. Tällä katsohtaa hän juuri lawialta ympärillensä. Sillä hän ei tahdo saarnaansa pidetyksi jossakaan lokerossa eikä pelwolla ja salaa julistettawaksi, vaan niin julki kaituiksi, että armas aurinko taiwahalla, kaikki

puut ja kivetkin kuulsiivat sen, jos niillä wain olisi kornia. Niinkuin onkin tapahtunut, waikka mailma on niin monta sataa vuotta hangannut sitä vastaan; kuitenkin on se läpi murtainnut, niin ettei yhtään waltaa eikä woimaa ole löytnyt mailmassa, joka olisi niin kauwaksi kulkenut ja hallinnut kuin se. Niin että tässä saarnassa tosta täytyy olla suuri jumalallinen woima, eikä se koske halpoja, keweitä tahi synnillisiä asioita, jotka muutoin owat enimmäten liikkeellä mailmassa, niinkuin ryömäns, warkaus, walhe, petos, murha, ilkivaltaisuus, wäärä walta ja hirmuwaltaisuus; waan ihan taiwaallisia, jumalallisia asioita. Joka onkin merkinä siitä, ettei se ole mitään inhimillinen, waan Jumalan oma asia; jossa siis sekä sanat että työt yhteen sopiwa, ja tämmöistä julkisesti todistawat kaikkein luotuin edessä koko taiwaan alla, merellä sekä maalla.

18. Ei hän läheta heitä myöskään nostamaan kapinoita mailmassa eikä sekaantumaan kuningasten, ruhtinasten ja mailmallisen esiwallan hallitukseen; waan panee wain tämän sanan ja käskyn heille suuhun, toimitamaan hänen woimaansa heidän kielessään eli saarnawirallansa. Se ei ole mitään puhuwa mailmallisesta järjestyksestä, herraudesta, eikä rikkaudesta, ei Judan kansan, lain, Jumalan palveluksen, eikä pappiskunnan kunniasta, kuinka se, heidän toiwotustensa jälkeen, olisi kaikkeen mailmaan lewitettävä; waan se on olewa femmoinen saarna, joka opettaa juuri korkeista asioista, kuinka nimittäin on kestitävä Jumalan edessä, päästävä synnistä, kuolemasta ja kaikesta pahasta ja autuaaksi tultawa, se on, kuinka ijankaikkinen wanhurskaus, elämä ja kunnia y. m. on saatawa.

19. Tämä on nyt uusi saarna, josta ei mailma mitään tiedä; jolla se aiwan eroittaa itsensä kaikista muista saarnoista ja opeista: jopa, hän koroittaa tämän yli kaikkein, mikä opetettawaa lienee mailmassa, että ne kaikki sortuoot alle ja tämä yffistänjä antakoon woimaa autuaaksi tulla. Sillä kuin hän sanoo: menkäätkä kaikkeen mailmaan, ja saarnatkaat kaikille luoduille, ei pidä hän ketään pois eroitettuna; waan osoittaa, että koko mailma

ei tiedä eikä omista mitään tästä opista, ja on kaikella wiisaudellaan ja taiteellaan, waikka kuinka oppinut ja pyhä vielä ollee, kuitenkin aiwan soia. Eipa itse judalaissakaan, waikka heillä kyllä on Moses ja suuri Jumalanpalvelus, ole kuitenkaan tätä oman autuutensa ja pelastuksensa waloa ja tietoa; niinkuin Sakarias, Luuk. 1: 77, sanoo sinautsesiansa. Sillä jos sen ennen tiesiwät, taikka omasta päästään sen woivat mieltä, mitä olisi silloin heille tarvittu saarnata, taikka hänen itse tulla alas taiwaasta lähettämään saarnaajia kaikkeen mailmaan.

20. Sentähden on tämän kautta koko mailma pantu kouluun tätä kuulemaan ja oppimaan, ja sen täytyy tunnustaa, ettei se mitään siitä tiedä. Sen se kyllä tietänee ja opettanee, kuinka rakettakoon huoneita, hoidettakoon huonekuntaa, hallittakoon maata ja kansaa, ja kuinka ulkonaisesti hurstaita oltakoon, eletäköön kurissa ja kunnialla y. m., mutta niistä, jotka koskewat Jumalan waltakuntaa ja miten päästäisiin synnistä ja kuolemasta, ei tiedä se ensinkään; ja tässä suljetaan ja erotetaan pois kaikki muu oppi, sekä Mosesin että kymmenen käskyn oppi; ja opetuslapset käsketään mennä sanomaan kaikille ihmisille, mitä he eiwät tiedä, ja kaikki kuultoot ja omistakoot Jumalan käskystä tämän saarnan, jos muutoin tahtowat autuaiksi tulla.

21. Niin osoittaa tässä Kristus selwään, sekä mikä tämä saarna on, että mitä se opettaa. Sillä ensiksi hän antaa sille sangen soiman nimen, kutsuen sitä ewankeliumin saarnaksi, ja on epäilemätä jostain erinomaisesta tarkoituksesta ja aiuksesta sitä nimittänyt uudella erityisellä nimellä, eroittaakseen sitä muista opeista ja saarnoista, että se muka on aiwan toista kuin Mosesin laki ja kaikki opetukset ihmisteoista ja waikuttamisista, että se tämmöisellä uudella nimellänjä sitä enemmän muistoon painuiksi ja muistossa pysyiksi.

22. Sillä jana ewankeliumi ei merkitse mitään muuta, kuin uutta, iloista, hywää sanomaa eli oppia ja saarna, joka julistaa jotakin sangen hauskaa kuullakjes. Se ei ole olewa mitään laki eikä käsky, joka jotakin meiltä welkoo ja kiskoo, ja, jollemme sitä tee,

uhkaa rangaistuksella ja kadotuksella; sillä femmoista ei kuule kukaan mielellänsä: ja waitkatin sitä kauwan ja paljon opitaan ja noudatetaan parhautensa jälkeen, ei tule siitä kuitenkaan mitään lohdutusta eikä iloa, kostemme ikään kylliksi täytä lakia, että se herkeisi meitä pakoittamasta ja syyttämästä. Sentähden jos mieli meidän päästä autetuiksi, täytyi Jumalan lähettää Bojallansa meille toinen saarna, josta meille lähtisi lohdutusta ja rauhaa. Mutta mikä ewankeliumi on, ja mikä on eroitus ewankeliumin ja lain välillä, sitä on edeltäpäin usein ja kyllin teroitettu; tässä wain katselemme, kuinka Kristus itse tämän määrittelee ja siitä meitä opettaa sanoesjansa:

Joka uskoo ja kastetaan, se tulee autuaaksi, mutta joka ei usko, se kadotetaan.

23. Tämä on tosiaan rakas, ystäväallinen ja lohduttava saarna, ja on syystä kutsuttava ewankeliumiksi. Sillä tässä kuulet tällä yhbellä sanalla: „se tulee autuaaksi“ taiwaan awatuksi, helmetin suljetuksi, lain ja Jumalan tuomion poistetuksi, synnin ja kuoleman haudatuksi, ja elämän ja autuuden pannuksi helmaan koko mailmalle, jos se sitä wain tahtoisi uskoa. Woi, kuka woisi tässä kylliksi oppia näitä kahta sanaa: **uskoo** ja **tulee autuaaksi!** Sillä ne owat kyllä harvoja ja muutamia puustaweita; mutta semmoinen saarna ja woima, jota mailma ei saa käsitellyksi, että tässä saarnassa meille lahjoitettiin semmoinen jalo armo ja sanomatoimittawara, juuri ilman mitään ansiotamme, josta emme ole mitään tehneet, emme tietäneetkään; niin että, jos mailma woisi tätä uskoa, olisi se kai, uskoakseni, ihan rakkaudesta syönyt suuhunsa nämät ewankeliumin saarnaajat, liiatenkin apostolit, wieläpä joukottain juosut, juubellut iloista heidän jalkansa ja kantanut heitä sylissänsä, ylistäen ja kiittäen Jumalaa elämästänsä siihen päivään asti, koska saivat kuulla kristityn ihmisen.

24. Tätä oppia tosiaan kyllä opetetaan ja saarnataan, liiatenkin wielä tänä aikana; mutta finään se kuitenkin pysyy, miten lästä sanottiin, että Kristuksen täytyi nubdella omainkin opetuslastensa epäuskoa ja sydämmen

komuutta. Sillä epäusko on kuitenkin meisissä liika wahwa ja sydänmenente liiaksi abdas ja heikko mahduttamaan itseensä tämmöisiä korkeita ja jaloja sanoja; me noudatamme aina huomioitamme ja tuntojamme, niinkuin meitä, (jotka kuitenkin mielellämme tahdoisimme tulla autuaiksi), synti waiwaa, Jumalan wiha peljättää ja ahdistaa; me pyydämme ja pyrimme itseämme siitä auttaa omin toin, ja meisissä itsesämme hawaita jotain, jolla kestäisimme Jumalan edessä.

25. Sentähden täytyy meidän sitä aina opetella, saarnata ja tyrkyttää, että, jos ei sitä kerralla saada sydämmeen, joka ei olekkaan mahdollista, kuitenkin sitä päivästä päivään, jopa wuodesta wuoteen, enemmän ja enemmän käsitteisimme, sen werran minkä woimme täällä elämässä. Sillä näitten kahden on kuitenkin pysyminen yhdessä, niinkuin Kristus ne tässä toisiinsa sowitzaa, sanoesjaan: **joka uskoo, se tulee autuaaksi.** Tässä jälkimäisesjä, nimitäin: **autuaaksi tulemisessa,** ei saata olla mitään puutosta eikä wihä; sillä se on juuri tarjottu ja lahjoitettu sanassa eli ewankeliumissa, joka on Jumalan muuttumatoimittuus; mutta uskosjamme on wielä paljon puutoksia, ettemme jaksa tämmöistä kyllin wahvasti käsitteä ja pitää. Sillä, niinkuin olen sanonut, on tämä armo ja tawara niin suunnattoman suuri, että inhimillisen sydämmen täytyy siitä hämmästyä ja peljästyä, oikein ajatellessaan, että korkia, ijankaiainen Majesteetti on näin läwäle aukaisut taiwaansa ja antaa tämmöisen armon ja laupeuden koittaa kaikkein minun ja mailman syntein ja surkeuten yli, ja että tämmöinen jalo tawara ainoasti sanassa ja sanalla meille annetaan.

26. Tässä on nyt tämä lause jäykkänä ja päättää, sekä mikä ewankeliumi on, nimitäin saarna uskosta Kristukseen, että mikä woima siitä lähtee, nimittäin tämä: **joka uskoo, se tulee autuaaksi.** Judalaiset owat kyllä aina tähän päivään asti odottaneet Messiasista rakentamaan Jerusalemin kaupunkia ja tempeliä, ja antamaan Moseksen laille sen woimana että koko mailma sen omaksensa ottaisi; mutta miten tapahtuu? Suuri sillä paikalla ja finä

aikana, jolloin Jumalan palvelus loisti kaikkein suurimmasa kunniassaan, ja kaikkein parhaimmat, jaloimmat, wiisaimmat ja oppineimmat ihmiset pitivät lakia suurimmalla kiivaudella, silloin tulee Jumalan Poika itse, julistaa tämmöisen päätöksen ja käskää opetuslapsiansakin saarnaamaan kautta kaiken mailman ja kaiken judakunnan näin: ei templi, ei lewita-pappeus, ei ympärileikkaus, ei laki, ei Jumalankaan palvelus, jonka kuitenkkin Jumala oli tälle kansalle käskennyt, tee autuaaksi; waan: joka uskoo, se tulee autuaaksi, olkoon judalainen, taikka pakana; sillä tässä he kaikki ovat yhdellaisia, ei ole heillä mitään kerskattawaa Jumalan edessä, Rom. 3: 23, sillä tämä sana on saarnattawa kaikille, kaikille luoduille.

27. Oliban tämä melkoinen kolahus judakunnalle, juurikuin olisi hän ainoa Herra, jonka alamaisina kaikki olkoot; sillä ei Moses, eikä yksikään profeta olisi uskaltanut niin tehdä; sillä heidän kaikkein täytyi ympärileikkauttaa itsensä ja pitää laki ruumiinsa ja sielunsa haastolla: ja tämä Jeesus tohtii näin täydellä tobella ryhtyä judakuntaan, unhoituen niin tyynni lain, kuin ei katsoisi sitä juuri minkään weroiseksi, eikä tahtoisi siitä ollenkaan tietää, ja antaa kuivasti ja lyhyesti tämän käskyn: „mihinkä wain tulette saarnaamaan mailmassa, ei tarvitse teidän käskää heitä tulla Jerusalemiin, taikka pitää Moosesen lakia y. m., waan näin sanokaat heille kaikille: jos tahdotte autuaiksi päästä, jota kuitenkkin jokainen (warsinkin Judalaiset sinä aikana) halajaa, täytyy teidän kuulla tämä meidän saarnamme Jeesuksesta ja siihen kastattaa itsianne y. m.

28. Tämmöinen saarna alkakaat minun kansassani, jotka laillaan ja Jumalan palveluksellansa pyrkivät autuaiksi, ja julistakaat sitä niin kautta kaiken Roman waltakunnan ja kaikissa mailman loukoissa; nuhdelkaat kaikkia, jotka ovat kiinni epäjumalaisuudessaansa, kirotkaat kaikki yhteen läjään ja sanokaat heille: „tämä on se käsky, minä minä, taiwaan ja maan Herra, teen: että he minuun uskokoot. Tämä on minun saarnani, jonka on kulkeminen kautta kaiken mailman, estämätä ja hait-

taamata, ja huolimata, waikk'eivät Judalaiset sitä usko, waan pahentuwat ja panewat teidän sentähden pannaan ja antawat perkeleelle omiksi, ja pakanatkin rohkenewat sitä wäkiwalloin estää.“

29. Tämä on nyt meillenkkin lohdullinen saarna: sillä meitäkin muistettiin näissä Kristuksen sanoissa: menkäätkä kaikkeen mailmaan, ja saarnatkaat ewankeliumia kaikille luoduille. Sillä tähän käsitetään ja suljetaan kaikki, jotka kuulewat tätä saarna, missä sitte mailmassa ollewat, taikka kuinka monia tahti harwoja lienevät. Sillä koko mailma ei ole yksi osa eikä yksi osaa, waan kaikki, kaikki, mitä ja missä ihmisiä on. Sentähden onkin ewankeliumin näin täytynyt kulkea, ja kulkee vielä eteenkipäin, että waikka ei se aina pysy yhdessä kohden, täytyy sen kuitenkkin yleensä kulkea ja kaikia kaikissa mailman paikoissa ja lokeroissa. Ja niinkuin se on yhteinen käsky, että ewankeliumia kaikin paikoin ja kaikille ihmisille saarnattakoon, niin on sekin yhteinen laki ja Jumalan käsky, että kaikki uskokoot tätä sanaa.

30. Semmoista onkin Kristuksen suuresta tarpeesta täytynyt käskää wastoin Judalaisten ylipiää huutoa, jotka pöyhistellessä koko mailmalle kerskasiwat yksistään olewansa Jumalan kansa, joille isät ja profetat olivat annetut ja Kristus luvattu heidän siemenestensä. Tätä upeutta täytyi Kristuksen raiwata ja juurittaa heistä pois, muutoin olisivat tyrkyttäneet meihin pakanoihin, että meidän kaikkein piti Judalaisiksi muuttua ja ottaa ympärileikkaus, jollei meillä olisi ollut heitä vastaan tämä selwä käsky, jota Kristus käskää julistaa kaikille luoduille. Sentähden sanoo hän näin: **joka uskoo, se on Jumalan kansaa ja autuas**; olkoon judalainen taikka pakana, kreikkalainen taikka muukalainen, pappi taikka maallikko, mies taikka waimo, y. m. waikka ei meillä kohta ole sitä ulkonaista mainetta ja etua eli eteryyttä mikä heillä oli, että Jumala heitä kunnioitti ja heille lahjaksi antoi suuria miehiä ja ihmeitä, antoipa heille ennen muita kansoja Raamatun ja lupaukset.

31. Ja niinmuodoin on kaikki wedetty toistensa rinnalle ja pantu yhteen läjään,

niin ettei kenenkään ole toisensa suhteen mitään kerskattavaa Jumalan edessä; eikä hänkään tahdo ketään halveksia, ei ketään moittia, eikä ketään hyljätä; tässä kuuluu: saarnatkaat ja julistatkaat tämmöistä kaikille luoduille; tässä ei ole kaikkein suurin, voimakkain, jaloin, viisain ja pyhin ihminen yhtään parempi kuin kaikkein halvin, ysfinkertaisin ja suurinmasti ylenkatsojtu raukka maailmassa, kaikki on sulanut yhteen joukkoon, ei ole ketään karsimisen eikä rakkauden, kunnian eikä etevyyden puolesta edellä toisensa merkitty ja eroitettu; waan siinä on koko asia: joka wain uskoo, olkoot ihmiset kutka ja mitä kansaa, säätnä tabi menoa, taikka kuinka erinkaltaisia tahansa maailmassa. Sillä ulkonaisen elämän suhteen täytyykin olla erinkaltaisuutta ja monellaisuutta maailmassa, niinkuin luomuksetkin ovat ja nimitetään itsensä, ja toinen toisin kuin toinen: aurinko ei saata olla kuu, waimo ei olla mies, herra ei olla talonpoika j. n. e.

32. Sentähden olkoonkin tämmöisessä ulkonaisessa ja mailmallisessa hallituksessa saarna erinkaltainen; niinkuin maailmassa on joka ainoalla maalla ja kansalla erityinen lakinsa, oikeutensa ja tapansa; ja pantakoonkin joka ainoalle säädylle ja mirastolle omat työnsä ja opittawat tehtävänsä. Mutta waikka tämä kaikki on kauneimasti järjestyksensä, koko judakunta Jumalanpalvelukseensa, mailmallinen hallitus säätäneen, oikiasa kurisnaan ja kuuliaisuudessaan, kuten kunkin on käsketty, ei saateta kuitenkaan sanoa, että se joka tekee niitä tabi näitä, tulee autuaaksi y. m. Sentähden hämmennetään ja kootaan kaikki tässä Kristuksen waltakunnassa yhteen keitokseen, ja käsitetään yhteen janaan, eli yhteen ainoaan asiaan: ei se tabi se, joka niin elää, tekee ne taikka ne työt, waan: joka uskoo, se tulee autuaaksi. Tässä on sinulla kaikki yhteisenä, ollet judalainen taikka pakana, herra taikka orja, neitsy taikka awiomies, munkki taikka maallikko, jos wain uskot, niin olet sinä, sanoo Kristus, minun waltakunnassani autuas ihminen, lunastettu synnistä ja kuolemasta.

33. Näin eroittaa itsensä juuri tämän saarnan wuoksi Kristuksen waltakunta kaikista muista mailman waltakunnista. Sillä niissä

on opetettava näin: „joka pitää semmoiset lait ja käskyt, ei ryöstä, ei warasta, ei murhaa, se ei joudu rangaistuksen alaiseksi, waan saapi kiitoksen, kunnian ja suojeluksen, tämän waltakunnan kuuliaisena jäsenenä“; tässä (waltakunnassa) ei käy, eikä sowi sanominen: joka uskoo, saapi tässä waltakunnassa kunniaa ja tawaraa. Sillä mailmallisessa waltakunnassa opetetaan ainoasti filminnähtävistä, joissa tämä mailmallinen meno ilmaantuu. Mutta sillä, että jo olet hurstkas mailman edessä, ja elät mitä säyhyimmästi, et ole vielä sentähden Jumalan waltakunnassa; siihen waditaan paljoa korkeempia, nimittäin uskoa Kristukseen, joka tawaa astuneena istuu Jumalan oikialla kädellä. Sillä tämä mailmallinen, maallinen waltakunta ei tiedä, eikä woi mitään hengellisissä uskon asioissa, ja sen täytyy ne kyllä jättää hallitsemata; waikka kuitenkin sopia mailma tässä uskaltaa ojenella, mitä se ei ymmärrä, eikä itsekkään woi täyttää.

34. Sitä wastoin ei ole Kristuksenkaan waltakunnan mitään tekemistä näissä ulkonaisissa, waan jättää semmoiset muuttamata, itseksunkin omaan järjestyksensä. Sillä Kristus käsksee saarnaamaan ewankeliumia kaikille luoduille; luodut ovat kaikki järjestyksensä jo ennen Kristuksen tultua ewankeliuminensa, se on, kaikki mailmalliset asiat ja järjestykset, jotka ovat ihmisjärjen ja Jumalan istuttaman luonnollisen wiisauden säätämät, joita p. Pietarikin nimittää inhimillisiksi säädhyiksi eli luomiksi, 1 Piet. 2: 13, ja kuitenkin puhutellaan Jumalankin järjestykseksi, Rom. 13: 2. Siinä ei pyydä Kristus tehdä mitään toisintoja ja muutoksia, waan olottaa ne ihan entisillään ja nimillänsä; ainoastaan että julistuttaa mailmalle tästä hänen ijankaikkisesta waltakunnastansa, nimittäin kuinka siihen tultakoon, että päästäisiin synnistä ja ijankaikkisesta kuolemasta, että kaikki ilman eroitusta olisivat siinä hänen alamaiansa ja uskossa hänen tunnustaisivat Herrakensa.

35. Sanaa: joka uskoo täytyy meidän myöskin oikein tutkia ja ymmärtää, ettemme sitä jättäisi mokomain selitysten ja lisäysten wäännettäwiksi, joilla paawiset pimittäwät ja

tyhjentävät tämmöisen jalon voimallisen lauseen; sillä he panewat siihen omaa myrkkynäätä, sanoen: sanan „uskon“ ohessa ymmärrettävään kansa hyviä töitä, niin että tämä lause näin kuuluu: „joka usko ja tekee hyviä töitä, se tulee autuaaksi y. m.“ Nämät owat ne kokiasti oppineet mestarit, jotka käyttävät Herraa Kristusta koulussa, panewat hänelle sanat suuhun, opettawat kuinka hänen tulee puhua, ja osentawat siveudessaan kaimmoisia itsestänsä, eivätkä kuitenkaan tiedä, mitä ja mistä puhuwat näin korkeissa asioissa. Mutta me antaamme Kristukselle se kunnia, että oletamme hänen sanansa puhtaiksi ja selkoittamattomiksi, koska hän kyllä tietää, kuinka hän puhuu ja puhuttaman tahtoo näistä asioista, joita hän käskee apostolinsa saarnaamaan koko maailmassa.

36. Sillä hän on tahallaan tahtonut näin suoraan ja halke sanoa: joka usko ja kastetaan y. m., jolla ulos suljetuan judalaisten ja koko mailman turha luulo ja uskallus omiin töihinsä ja tekemisiinsä, ja kaikki pannaan uskoon ja kasteeseen, se on, ei meidän, vaan Kristuksen omaan työhön. Sillä päinwastoin tahtowat judalaiset ja koko maailma rakentaa kunniaansa ja kerskaustansa ihan omaan pyhyyteen, jota eiwät suinkaan jättäisi kenenkään panetuksen ja moitteen alaiseiksi: judalaiset kopeilewat harjoittamasta ympärileikkauksestaan, laistaan ja paljosta Jumalan palveluksestaan, jotka heidän mielestään kansa kelpaawat autuuteen, eivätkä tahdo sentähden sietää, että heidän rinnallensa pantaisiin pakanoita, joilla ei näitä ollenkaan ole, niin että heitä puhuteltaisiin Jumalan kansaksi ja he pääsivät autuaksi, jolleiwät niitä omiksensa ota ja tule judalaiksi. Niinkuin wäärät apostolitkin, ja monta muuta kristityksi kääntynyttä juuri tästä uskon kappaleesta aiwan suurella totuuden warjolla riiteliwät ja hankasivat apostolein oppia vastaan.

37. Roh, mitä teiwät itse pakanat? Eikä heillä ollut Jumalan sanaa, eikä oikia tietoa, eiwät he sittenkään tahtoneet kuulla eikä hyväksyä ewankeliumia, juuri sentähden, etteiwät tahtoneet epäjumalasuuttansa

nuhdelluksi, vaan luuliwat palwelewanja oikia Jumalaa uhreillaan ja Jumalan palveluksellaan, eiwät tahtoneet kormiinsaakaan ottaa, että tämä kaikki olisi kirottua.

38. Näin tekewät nytkin ja vielä eteenkinpäin kaikki, jotka töihin haastawat, ja opettawat ihmisten niillä autuaksi pääsemän; nämät eiwät jaksa sietää, että heidän elämänsä ja töitänsä nuhdeltaisiin, ikäänkuin ei tämä mitään maksaisi, eikä ansaittisi autuuteen; sentähden eiwät he voi oikiana pitää femmoista oppia, kuin Kristus tässä sanoo: **se joka usko, tulee autuaaksi y. m.,** vaan joskin kohta ewankeliumia hyväksywät ja tahtowat olla kristityitä, niinkuin paawilaisemme, eiwät he kuitenkaan salli femmoisen opin olla puhtaana, vaan heidän täytyy siihen vielä tahrata omia lisäyksiänsä ja selityksiänsä, ja sanoa: „ei, näin on tämä lause ymmärrettävä: joka usko ja vielä lisäksi tekee hyviä töitä, se tulee autuaaksi, niin ettei ainoastaan uskolla, vaan myös hyvillä töillä autuus saadaan.“ Niinkuin wäärät apostolit ja heidän judalaiset opetuslapsensa wetiwät tähän oppiin tämmöisiä lisäyksiä, ja sanoiwat, ettei ainoasti uskolla päästä autuaksi, vaan siihen vielä waaditaan Moosesin lain pitämistä, ja haastowat: „ellette ympärileikkautta itsänne y. m., niin ette saata autuaksi tulla,“ Apost. Tek. 15: 1, jolla he esytywät oikat opetuslapset ja kristityt, niin että oikain apostolein täytyy Jerusalemissa erällä juljisella päätöslauseella kumota tämmöinen esytys.

39. Tässä sanot: niinpä niinkin, opetathan sinäkin itse, että kristityn tulee tehdä hyviä töitä; sillä ne owat itse Jumalan käskemiä, ja Hän tahtoo lakinsa pidetyksi, niinkuin Kristus itse sanoo Matth. 19: 17: **jos sinä tahdot elämään sijalle tulla, niin pidä käskyt.** Sentähden ei ole uskon yksistänsä ihmistä wanhurskaaksi ja autuaaksi saattaminen, ja on siis tämä lause niin ymmärrettävä, ettei töitä suinkaan saa sulkea pois; vaan että Kristus tässä hymäin töitten ohessa ja yli töitten waatii uskoakin opetettawaksi, jota ei judalaisissa eikä pakanoissa löytynyt. Sillä sen tunnustawat paawisemmekin, että työt ei tee kylliksi niissä, joissa ei ole

uskoa; waan usko ja työt olfoot yhdistettyinä. Niin eivät nämät liioin puhu Moosoksen lain töistä, ympärileikkauksesta ja judalaisten Sumalan palveluksesta, jotka jo ovat loppuneet; waan kymmenen käskyn töistä, jotka opettavat sitä kuuliaisuutta, minkä kaikki ihmiset ovat wellkapääät osoittamaan Sumalalle y. m.

40. Ja sitä wahwistaaksensa, että nämät sanat ovat niin ymmärrettäviä, haastawat he Matth. 28: 19, 20 tekstiin, jossa hän sanoo: menkääät siis ja opettakaat kaikkea kansaa, ja kastakaat heitä y. m.; ja opettakaat heitä pitämään kaikki, kuin minä olen teille käskenyt. Nämätkin sanat, kertowat he, ovat luettawia siihen käskyyn, minkä Kristus tässä antaa opetuslapsillessa; sentähden ymmärrettäkösän tämä teksti niin kaikin asianhaaroineen, että se ei itsehensä sulje ainoastaan uskoa, waan töitäkin.

41. Waslaus: tämä on, kuten olen sanonut, jula joutawa loru ja sokiain järjelmäniekkain wäärä, wäännetty selitys, jotka eivät wähintäkään ymmärrä tätä asiaa ja ewankeliumin korkeaa oppia, eiwätkä tiedä, mitä puhuwat sekä uskosta että hywistä töistä, taikka millä eroituksella on opetettawa kumpaisestakin asiasta. Sillä mekin sen myönnämme, ja olemme aina opettaneet, wielä wahvemmin ja paremmin kuin he, että hyviä töitä opetettakoon ja tehtäkösön, ja että niitten pitää seuraaman uskoa, niin että, missä niitä ei seura, siellä ei ole uskokaan dikia.

42. Sentähden ei sulje tämä oppi uskosta hyviä töitä pois, ikäänkuin niitä ei tarmittaisi, eikä pitäisi oleman: eikä tulekkaan tässä kysymykseen, onko hyviä töitä tehtäwä, wai eikö; waan tässä jakeupi selityksemme kahden puolin, ja on (aina) eroituksella opetettawa, mitä kumpainentkin näistä juuri tehdösön ja woikoon, pysyen kukiin järjestyksensä; että oikein opittaisiin ymmärtämään, mitä usko tekee ja toimittaa, ja miksi ja minkätähden hyviä töitä harjoitettakoon. Tämän eroituksen opettaa ewankeliumin saarna, kuten apostolit kaikin paikoin tekewät; sentähden ei ole se muuta kuin jula sokeus, taikka ehdollinen pahuus, että järjelmäniekat juuri ruokotomain sikain lailla kaiken yhteen sotkewat ja

nämät lauseet niin ylös alaisin tonkiwat, ettei yhdestäkään enää saada oikiaa selkoa.

43. Sentähden sanomme nyt, että näitä kumpaisestakin tekstiä, jotka täällä ja Mattheuksessa ovat kirjoitettuina, oikein katsottakoon ja arwattakoon, niinkuin ne ovat ja kuuluwat, kuitenkin jokainen omassa järjestyksessään. Sillä tosin ja oikein opetettakoon ihmisiä kaikista Kristuksen käskyistä eli waatimuksista, koska nimittäin opetetaan ihmisen tehtäwistä; mutta kuitenkin niin, että toista osaa, jonka hän tässä puhuu uskosta, ei suinkaan saa jättää pois eikä syrjään syfätä; waan se on niin sowitzettawa järjestyksessä, kuin hän itsekin sen sowitzaa ja säätää. Sillä samassa Matth. 28: 19 kirjoitetaan niin, että hän ensiksi käsköe apostolein menemään ja opettamaan kaikkea kansaa, ja kastamaan heitä nimeen Isän ja Pojan ja P. Hengen. Se on, heidän oli julistaminen ewankeliumin oppia, kuinka autuaaksi päästäisiin, jota eivät judalaiset, eikä pakanat wielä tienneet, ja sitte wasta oli heidän kastaminen ja niinnuodoin saattaminen ihmisiä kristityiksi; tämä on ensimmäinen ja etuisin asia, johon nämät sanat sopiwat: joka usko ja kastetaan y. m. Sitte tulee wasta toinen osa, joka on seuraawa uskon oppia, mitä nimittäin uskowiasten ja kastettuin tulee tehdä; teidän on opettaminen, sanoo hän, näitä kaikkia pitämään, mitä minä teitä olen käskenyt, että kaikki käwisi minun sanani jälkeen, eikä judalaisten lain ja juhlemoin, eikä ihmisääntöjen jälkeen itsewalituisia töissä, tahi Sumalan palveluksissa y. m.

44. Sentähden pidettäkösökin nämät kumpaiset asiat sekoittamattomina ja niin puhtaasti toisistansa eroitettuina, että oppi uskosta ja kasteesta käwisi edellä juuri autuutemme pääkappaleena ja perustukseena; sen perästä seurattakoon oppi töistä, ja niin opetettakoon ja pidettäkösön kumpainentkin paikallansa. Sillä niinkuin usein olen sanonut ja itsestään onkin warmaa ja selkiää, on aiwan suuri waietus, mitä opetetaan meidän tekemistämme eli töistämme ja siitä, mitä Kristus on tehnyt ja me häneltä saaneet, jota warsin paljon

koroitettakoon ja joka pidettäkään meidän töitämme korkeempana.

45. Nyt on julkista, että hän näisä sanoissa: **opettakaat kaikkea kansaa ja kastakaat heitä y. m. sekä: joka uskoo ja kastetaan, ei puhu meidän töistämme eikä lain opista, waan hänen työstään ja lahjastaan, jota me emme muutoin kuin uskolla voi itsellemme omistaa, ja sepä on se tavara, joka meidän autuaiksi saattaa; ei meidän oma ansaitsemamme, waan hänen meille lahjoittama ansionsa.** Sillä emmehän voi sanoa eikä kerskata, että Kristus, johon me uskomme, tahi kaste, jonka me häneltä saamme, on oma tekemämme, taikka kenenkään ihmisen waukuttama.

46. Tätä wahwistaaksensa sanoo hän juuri halkisuuta: **joka uskoo ja kastetaan, se tulee autuaaksi.** Itäänkuin hän mielisi sanoaksensa: kuin sitä kysytään, tahi tahdotaan tietää, kuinka autuaiksi päästäisiin, niin olkoon se pääkappaleena ja oppina, että uskotaan ja saadaan kaste; tässä ei taistella, pitääkö hyviä töitä tehtämän, sillä siitä ei ole meillä mitään riitaa; waan on tässä suurempi asia kysymyksessä: ei, mitä tehtäkään, waan mistä se etsittäköön ja warmaan saataakoon, jolla me synnistä ja kuolemasta päästyämme saisimme iankaikkisen elämän ja autuuden. Tässä selittää ja puhuu Kristus juuri nimenomaan, mikä olkoon ewankeliumin pääoppi, panee sen yksistäänsä uskoon ja kasteeseen, ja päättää meidän siinä ja sentähden olewan autuaita, jos meillä on Kristus uskon ja kasteen kautta.

47. Sillä uskoa on nimenomaan: pitää totena ja koko sydämestämme siihen turwata, mitä ewankeliumi ja kaikki uskonkappaleet sanovat Kristuksesta, että hän on meille Jumalan lähettäjä ja antama, ja on sentähden kärsinyt, kuollut, kuolleista nousnut ja taivaaseen astunut, että meillä hänen tähtensä olisi Jumalalta syntein anteeksi saanti ja iankaikkinen elämä. Ja että usko sitä kiinteämmin tätä käsittäisi ja omistaisi, antaa hän meille kasteen; wahwistaaksensa juuri tämmöisellä ulkonaisella merkillä, että Jumala meidän omiksensa ottaa, ja sen warmaan antaa,

mitä meille ewankeliumissa julistetaan ja tarjotaan.

48. Jos siis minun on semmoista uskominen, niin en saa minä siihen sekoittaa omia töitani, enkä saa etsiä omaa ansiotani ja sitä kantaa Jumalan eteen, niinkuin munkit ja judalaiset pyhät tekewät; sillä nämät molemmat eivät siedä toifiansa yhtä haawaa, eivätkä voi yhdessä olla: nimittäin, **uskominen, että meillä Kristuksen tähden ilman omaa ansiotamme on Jumalan armo, ja ajatteleminen, että meidän se pitää töillämmein ansaitseman.** Sillä olisiko se ansaittava meidän töillämme, noh, mitä siihen enää Kristusta tarwitsemme? Niin ei saa kärsiä semmoistakaan sekoittamista ja paikkaamista, jota järjelmäniekat harjoittawat, että Kristus olisi kyllä täydeksi tehnyt perisynnistä ja entisistä tekoisyyksistämme ja meille awannut owan taivaaseen; mutta tästäkin tulee meidän itse omilla töillämme soittaa synnit ja ansaita armo, että täydellisesti sinne siisään pääsisimme. Sillä se on ryöstää Kristukselta kunniansa, jopa tehdä hänen aiwan mitättömäksi kuolemansa, kuolleista nousemisensa ja taivaaseen astumisensa kansa, juurikuin ei olisi hän kaikkia meille kylliksi asti ansainnut, eikä hänen kärsimisensä ja werensä olisi kyllä waimallinen pyhkimään pois syntiä; joka kuitenkin yksinänsä on, niinkuin pyhä Johannes sanoo 1 Joh. 2: 2: **„sowinto koko mailman syntein edestä.“**

49. Ja että nämät ja samallaiset lauseet owat näin ymmärrettävät, sen opettaa ja selittää p. Paawali lähetyksirjoisjansa ja warsinin Romalaisille 3: 24, 25, jossa hän todistaa: **„että meillä yksistäänsä välittäjän ja armoistuimen Kristuksen tähden, sen lunastuksen kautta joka on hänen weressänsä, on syntein anteeksi saaminen, ja me (niin) wanhurskaannumme Jumalan edessä“:** pannen siihen selwästi sanan: **gratis,** ilman ansiotamme, eikä meidän töittemme tähden; että meillä olisi warma lohdutus, eikä meidän tarwitse epällä armosta ja autuudesta, waikka kyllä olemme mahdottomat ja meisä on vielä jälellä syntejä.

50. Sillä jos ihmisiä näin opetetaan: jos mielit saada syntein anteeksi saamisen ja

laupiaan Jumalan, olkoon sinulla sen ja sen verran hyviä töitä ja ansioita pois panemaan ja voittamaan synteis paljouden; silloin on jo usko kumottu ja tyhjäksi tehty, eikä ole Kristus enää sinulle mihinkään hyödyllinen, vaan omalta tunnoiltas on mennyt kaikki turva ja sinä olet joutunut sulaan epäilykseen; kuin tämmöisiä itsesiäs etsit ja uskallat niitä itsesi kautta tehdä, mitä vasten yksistänsi Kristus on lähetetty ja mitä hänen itse täytyi meidän puolesta tehdä, nimittäin täyttää laki ja omalla kuuliaisuudellansa ansaita meille armoa ja ijankaikkinen elämä.

51. Näin, näet sen, ymmärrettäköön tämä ja muut samallaiset lauseet uskosta, ettei kenenkään sallittaisi sitä millään väärillä selityksillä ja lisäyksillä wäännellä ja turmella vastoin uskoa ja Kristuksen tarkoitusta; niinkuin wälttämättömästi tapahtuu, jos töitten oppia siihen seloitetaan, eikä eroiteta Kristuksen antamaa ewankeliumin pääoppia, jonka usko yksistänsi käsittää, lain ja töitten opista. Sillä, niinkuin olen sanonut, ei saata nämät molemmat yhdesjä olla, vaan ovat juuri toisiansa vastoin: nimittäin uskominen, että meille yksistänsi Kristuksen tähden annetaan armo ja ijankaikkinen elämä, ja sen oheksa kuitenkin pyrkiminen ja haastaminen omaan ansiollisuuteemme.

52. Näinpä tahtoo Kristus juuri näisjä sanoisja, kuten edelläpäin sanoimme, kumota ja poistaa sekä judalaisten että koko mailman uskalluksen ja kerskauksen lakinsa eli töihinsä, ja päättää, ettei kukaan niitten tähden tule autuaaksi, vaan ainoastansa uskon kautta tähän Herraan, joka saarnataan (ihan) itsensä kautta woittaneen syntimme ja kuoleman, ja istuman Jän oikialla kädellä y. m.

53. Tästä saatat nyt oikein eroittaa nämät kumpaisetkin lauseet Mattheuksesta ja Markuksesta, joita paawiset ovat ymmärtämättömyydestään toifinsä sotteeneet, niin että kumpaisellakin on aivan oma ymmärrys paikallansa; niin, nimittäin, että sanoisja: joka uskoo ja kastetaan y. m. eroitetaan meidän työmmä ja tekemisemme kaiketi pois uskosta ansiollisuutensa sulteen, ja niinmuodoin aivan suljetaan pois lastusta, kuin puheeksi tulee

kristityn wanhurskaus ja autuus Jumalan edessä. Ei niin ymmärtäen, että niitä ei saa olla, elikkä ettei kristityn ja uskowaisen tarwitfi tehdä hyviä töitä; waan niin, että tietäisimme ihmisen ei tuleman autuaaksi omalla ansiollansa, elikkä, meidän omain töittemme ei ollenkaan kelpaawon armon ja ijankaikkisen elämän ansioksi; waan että se ainoastansa Kristuksen kautta meille ansaitaan, ja hänen tähtensä lahjoitetaan, jota meidän täntyy uskolla omaksemme ottaa. Näin on tämä lause: joka uskoo ja kastetaan, se tulee autuaaksi, oikein ymmärretty

54. Mutta tämän tiettyämme ja saatuaamme, seuratkoon wasta toisten Raamatunlausetten oppi, että hyviäkin töitä tehtäköön, ja niin tavoin, että niitakin uskossa ja uskosta tehtäisiin; tietysti semmoisessa uskossa, joka aina tarttuu Kristukseen kiinni ja pyytää Jumalaa, että hän tämän Wälittäjän tähden tahtoifi armosja hyväksyä meidän elämämme ja työmmä, eikä meille lukea mitä niisjä vielä on saastaista ja synnillistä. Silloin käytekäänkin oikein tätä lausetta Matth. 28: 20: opettakaat heitä pitämään kaikki, kun minä olen teidän käskennyt, ettei wain hyljätä edellistä päätappaletta, joka olkoon (aina) edellä. Sillä misjä ei ole uskoa, siellä ei kelpaa liioin kaikki elämämme ja tekemisemme mitään Jumalan edessä, eikä saata mitään oikia hyvä työ toimeen tulla, niinkuin Kristus Joh. 15: 5 sanoo: ilman minua ette woi mitään tehdä y. m.

55. Katso, tämän eroituksen tehtyäs saatat sinä oikein ymmärtää tämän lauseen, ja vielä päälliseksi oppia sitä wiljelemään ja lohdutuksekses käyttämään sodassa vastoin oman tunnon peljästyksiä synneistäs ja kuolemasta. Sillä ilman tämmöistä koettelemusta ei kuitenkaan ymmärretä, mikä uskon woima on; niinkuin nähdään paawista ja kaikista muista lahkolaisista, jotka myöskin kyllä saarnaawat näitä sanoja, mutta luikahtawat niin kylmäkiskoisesti niitten yli, juurikuin ei niisjä olisi mitään kalleutta; ja tunnustawat juuri pakotetuilla lisäyksillänsi, etteiwät mitään niistä tiedä. „Woi,“ sanoo paawilainen, „mitä se on, ettet sinä tiedä muusta saarnata kuin

ihan uskosta, emmehän me kuitenkaan ole uskottomia pakanoita eli Turkkilaisia!" Noh, rakas mies, onko se mielestäs helppoa, niin alappas ja koettele kerran, mitä siitä voit, koska kuolema astuu filmäis alle, tahti perkele peljättää ja murehuttaa omaa tuntoas, ja oma järkes ja kaikki huomios eiwät muuta tunne kuin sulaa Jumalan wihaa ja helwetin tuskaa.

56. Jos tässä olet kristitty, niinkuin sanot olewas, niin pitäähän sinun uskoman eikä epäilemän sitä uskonkappaletta, että Kristus sinun tähtes on kuollut, ja on kuolleista noussemisellaan ja taivaasen astumisellaan voittanut, jopa surmannut ja hukuttanut syntis, kuoleman ja helwetin. Mistä tulee sitte, etkäs vielä niin pelkää kuolemaa, pakenet Jumalaa ja hämmästytyt hänen tuomiotaansa? Onhan tuo warmä merkki, että sinulta uskoa puuttuu; sillä se ei woi peljätä, eikä hämmästyä kuolemaa ja helwettiä, waan missä usko on, siellä kohentaa se sydämmen ja tekee sen pelkäämättömäksi, niin että se saattaa urhollisena sanoa: „mitä huolin synnistä, kuolemas-ta ja perkeleen peljätöksistä? Onhan minulla yksi Herra, joka istuu tuolla ylhäällä Jumalan oikialla kädellä, ja hallitsee kaikki taivaassa ja maan päällä, ja antaa minulle wanhurskautensa ja elämänsä. Jos osaat hywin sen opin, niin olet kai kaikkein tohtorein tohtori; mutta warmaan käynee tässä sinunkin, kuin kaikkein muitten, niin suurimpain pyhäinkin, että tässä kohta jätät tyhjilles ja uskos murenee aiwan wähäksi, koska juuri sodaksi ja kilwoitukseksi pitäisi tulla.

57. Sillä, kuin mailma pitää uskon opin halpana, sentähden pyrkii se edellensä suruttomuudessaan ja jumalattomuudessaan, eikä tiedä, eikä ole koetellut, minkä pelwon synti ja hämmästyntynyt omatunto tekee; mutta jouduttuaan kanssa kuoleman kouriin ja hämmästyksiin, ei tiedä se enää mitään neuwoa, waan wajoo äkistä epäilykseen, ja silloin saapi, pitkän suruttomuuden perästä, kyllä koetella, mikä kallis asia usko on, jota ei raukka ennen tiennytään; nimittäin, ettei usko istu kuolleissa pookstameissa, eikä sanoissa kielellä, eikä tyhjisä ajatuksissa ja luuloissa, jota paami-

laiset puhuttelewat uskoksi, waan urhollisessa, pelkäämättömässä mielessä, joka koko sydämmen uskalluksella woipi kerskata Kristuksesta wastoin syntiä, kuolemaa ja helwettiä.

58. Sentähden walittawat tässä forkiatkin pyhät heikkouttansa, ja täytyy heidän kyllä tunnustaa vielä paljon puuttuwan uskossa, koska vielä saawat kiwulla kärkiä pelkoa ja ahdistusta. Sillä näissä sanoissa ei ole totta mitään epäiltävää eikä puuttuwaa: joka usko, se tulee autuaaksi, että nimittäin helwetti on jo suljettu, taivas awoinna ja ijankaikkinen elämä ja ilo tarjona, mutta sinulta itseltäs puuttuu vielä juuri ensimmäisessä asiassa, ettei nimittäin vielä ole se mies, joka saisi nimen: (yvi credit) uskomainen, taikka olet ainakin heikko uskomainen. Kuitenkin, waikka kuinka heikko lienet, jos wain jätät rippumaan Kristuksessa, niin saat häneltä lohdutusta, woimaa ja rohkeutta woittamaan kaiken pelwon, kuoleman ja helwetin, jota ei kaikkein ihmisten woimat, työt ja ansiot sinukaan woisi.

59. „Niinpä niinkin,“ sanoo tässä omatuntos, opetettuna lain saarnasta, „sinulla on kuitenkin syntejä, etkä ole pitänyt Jumalan käskyjä, sentähden olet syypää ijankaikkiseen kadotukseen“ y. m. Wastaus: „sen tiedän, paha kyllä, minä jangen hywin, eikä tarwitse sinun nyt siitä minua muistuttaa; sentähden jäästä lafioppis töistäni toiseen tilaan, kuin enifki olen saanut tämän autuuteni päätawaran, nimittäin Kristuksen wanhurskauksinensa, joka woittaa syntini ja kuoleman; tätä tahdon minä nyt yffistänsä kuulla, ja olkoon minulle niin paljon korkeempi kaikkia töitäni, kuin taivas on maata korkeempi. Sillä tässä ei nyt kyhytä, miten tekisin, taikka eläisin, waan kuinka kestäisin wastoin syntiä ja kuolemaa, eli, niinkuin Kristus tässä sanoo, tulisin autuaaksi.“

60. Tämän woitettuani, ja nyt päästyäni wastoin kaikkea syntiä, kuolemaa, helwettiä, Jumalan wihaa, latia ja töitä, Kristuksessa wanhurskaaksi ja autuaaksi, ja ijankaikkisen elämän perilliseksi; silloin, silloin tahdon kanssa kuulla, miten eläisin täällä mailmassa, silloin, uskollinen koulumestari, tule, opeta ja neuwo,

mintä verran jaksat; mutta kuitenkin niin, ettet Moseksella mene yli määräs minua mu- ka opettamaan tämmöisillä tulewani autuaaksi, eli (niillä) woittawani synnin ja kuoleman.

61. Tämä on siis se lause, jota hän käs- kee saarnaamaan kaikille luoduille. Mutta että tietäisiin, että hän tahtoo tämmöisen saar- nan wahvistetuksi waltakunnassansa, ettei sii- tä epäiltäisi eikä toista odotettaisi, waan lu- jina siinä riputtaisiin ja tiettäisiin sen aina semmoisissaan pysywän, tämän kaikkein luonto- kappalten Herran peräntymättömänä päätöke- nä; kertoo hän juuri tätä samaa vielä ker- ran, ja wahvistaa sen kielto-puheen tawoin ja sanoo:

Mutta joka ei usko, se kadotetaan.

62. Tässä kuulet viimeisen päätöksen vastoin Judalaisten ja koko mailman kers- kausta ja kehumista. Sillä niinkuin edellinen kappale yhdellä ainoalla sanalla aukaisi usko- waisille taiwaan, sulki heiltä helwetin, ja eh- käisi Moseksen ja lain peljättyt; niin sulkee hän päin vastoin tässäkin yhdellä sanalla taiwaan, aukaisee helwetin kidan, ja tekee ku- leman kaikkivaltiaaksi, Moseksen kaubiaaksi hir- muwaltiaaksi, kaikille uskottomille. Sitä was- taan ei ole mitään auttawa, waikkaas kohta Judalaisten tawoin hamaan kuolemaan asti kiwaillet lain puolesta ja sentähden räikkäntät ja poltatat itses, ja sanot: „olen kuitenkin tehnyt paljon hyviä töitä ja kärjinyt monta sydämmen kipua“; sillä tässä kuulet tuomion: **joka ei usko, se kadotetaan.**

63. Sillä waikka kohta kaikki ihmiset kai- ken yrittäwät ja tekewät, mitä suinkin woi- wat, on kuitenkin kaikki, ulkona tästä Kris- tuksesta, suljettu synnin ja Jumalan wihan alle, niinkuin me ewankeliumissa Joh. 10: 3 olemme kuulleet, „että Pyhä Henki nuhtelee mailmaa synnin tähden, ettei he uskoneet y. m.“ Tällä on kadotuksen tuomio jo julistettu mailmalle, kaikessa hänen laillisessa wanhurs- kaudessaan ja Jumalan palveluksessaan. Tästä tuomiosta ei voi kukaan mailmassa päästä, eikä wälttää kadotusta, joka ei kuule ja usko tätä saarnaa, joka julistaa, ettei yksikään tä- hän Herraan uskowa sielu joudu kadotetuksi synneinsä wuoksi, waan hänen tähtensä saapi

syntein anteeksi antamuksen ja ijankaikkisen elämän.

64. Sillä niin on Jumala mailmaa ra- kastanut, sanoo Kristus Joh. 3: 16, että hän antoi ainoan Poikaansa, ettei kukaan, kuin uskoo häneen, ole hukkuwa, waan ijankaikkisen elämän saapa. Sillä ei Jumala lähettänyt Poikaansa mailmaan, tuomitsemaan mailmaa, waan että mailma hänen kauttansa wapahdettai- siin. Joka häneen uskoo, ei häntä tuomita; mutta joka ei usko, se on jo, sanoo hän, tuomittu, sillä tämmöinen kadotuksen tuomio jääpi hänen päällensä epäuskon tähden, joka hänelle pidät- tää kaikki synnit, niin ettei niitä anteeksi anneta, ja kartuttaa sillä synnin paljouden ja waikkeemmaaksi tekee kadotuksen, kuin hän vielä kaikkein muitten synneinsä lisäksi katsoo Kris- tuksen ylen, eikä tahdo uskoa.

65. Mutta kuin Kristus ensimmäiseen kap- paleeseen: **joka uskoo vielä lisää sanat: ja kastetaan,** se tarkoittaa hänen käskynsä ulko- naisesta saarnawirastosta kristikunnassa, niin- kuin hän Matth. 28: 19 sen käsittää tähän kahteen asiaan: **opettakaat kaikkea kansaa ja kastakaat heitä y. m.;** ja osoittaa ensiksi, ettei kuitenkaan se usko, josta tämä ewankeliumi saarnaa, saa pysyä salassa ja kätkeynä, ikään- kuin olisi kyllä, että jokainen ewankeliumin kuulia wain tahtoisi olla ja uskoa itsöksensä, eikä hänen tarwitisi muille tunnustaa us- koansa; waan ettei se ainoastaan olisi julki- nen siellä, misä ewankeliumia saarnataan, waan vielä omaksuttaisiin ja uskottaisiin, se on, misä seurakunta ja Kristuksen waltakunta pysyy mailmassa, siellä tahtoo hän meitä koota ja yhdessä pitää tällä kasteen sakramen- tin jumalallisella merkillä.

66. Sillä jollei meillä tätä olisi ja me olisimme hajoitetut ilman ulkonaista kokousta ja merkkiä, niin ei saattaisi kristikuntamme lisääntyä eikä säilyä hamaan loppuun saakka. Mutta nyt tahtoo hän tämmöisellä jumalalli- jella kokouksella fitoa meidän yhteen, että ewankeliumi lewenisi lewenemistään, ja mei- dän tunnustuksemme kautta muitakin siihen saataisiin. Ja onmpi kaste niinmuodoin ewan- keliumin opin ja meidän uskomme julkinen

todistus mailman edessä, josta nähtävä on, missä ja kenessä tämä Herra hallitsee.

67. Toiseksi, on hän sentähden säätänyt tämän merkin, että tiettäisiin, että hän tämän ulkonaisen, sekä sanan että vedenkasteen wiran kautta, tahtoo vaikuttaa ja olla voimallinen seurakunnossansa, ja että jokainen siis ottaisi kasteen ja tietäisi Kristuksen itsensä sillä todistawan, että se joka kastetaan on Jsan Jumalan, Pojan ja Pyhän Hengen armonihin ottama; sillä Herran Kristuksen käsystä kastetaan häntä nimeen Jsan, ja Pojan ja Pyhän Hengen; niin että koste ynnä sanan eli lupauksen kanssa olkoon wahwa merkki eli sinetti, että me olemme kutsutut Kristuksen waltakuntaan ja häneen liitetyt ja, jos me uskossa jäämme häneen rippumaan, olemme Jumalan lapsia ja iankaikkisen elämän perillisiä; niinkuin toisissa paikoin olemme usein kasteesta puhuneet.

68. Ja onpa Kristus sen sängen sopiwasti säätänyt, että hän waltakunnassansa, joka on liikkuwa koko mailmassa ja kaikkein luotuin keskellä, ei käytä enää monia ja monenlaisia tapoja, niinkuin muinoin Judalaisien seurakunnassa, ja kuten, jos maakuntain, ihmisten, kansain ja kielten erinkaltaisuutta katsottaisiin, olisi tarpeellista; waan ilman juhlamenoja ja ulkonaisia järjestyksiä ottaa hän siihen kaikkein yksinkertaisimman ja yhteisimmän merkin, joka kaikin paikoin on sama ja yhdeksäinen; juurikin saarnakin on yhdeksäinen täällä ja kaikin paikoin, ja laskee kaikki, jotka mailmassa owat, suuret, pienet, köyhät, aweriäät, korkia-säättyiset taikka alhaisarwoiset juuri yhdeksäiseksi Jumalan edessä, niin että jos joku tulisi meille aina mailman ääristä, ja näkisi, miten me sitä käytämme, tähtyisi hänen sanoa, että se on yhdeksäinen ja juuri sama sana ja merkki, minkä hänkin on saanut ja oppinut.

69. Muutoin käymät asiat juuri paljon erinkaltaisesti mailmassa, eikä ole tuskin yhtään kylää, yhtään huonekuntaa, taikka yhtään ihmistä, jolla ei ole omat tapansa; mutta kristityt owat semmoisia ihmisiä, joilla kristillisyyden suhteen on kaikilla yksi oppi, yksi

kieli, yhdet sakramentit, niinkuin heillä myöskin on aina yhdeksäinen usko ja tunnustus, että Kristuksen waltakunta olisi kaikin paikoin rakkauden, sovinnon ja rauhan waltakunta. Tämä ei saattaisi kuitenkaan pysyä mailmassa juuri samanmoisena ja wakaana wastoin kaikkia perkeleitä ja hänen aseitansa, jollei Kristus jumalallisella woimallansa fitä warjeli hamaan loppuun asti.

70. Niinkuin kuitenkin nähdään ja koetellaan että, waikka perkele herättää monenmoisia lahkoja, nämät kuitenkin kohta aiwan itsestänsä särkyvät ja tyhjään raukeewat. Woi, kuinka monia sanomattomia lahkoja ja hirmuwaltiaita on jo perkele näinä wiitenätoista sotana wuotena herättänyt ewankeliumia vastaan, ja rohji inut hämittää, taikka ainakin lohkoa Kristuksen waltakuntaa; ja sittenkkin pysyy hamaan tähän päiwään saakka sama saarna, usko, kaste ja kaikki, niin että mailmankin, jos ei se ehdollaan olisi fokeudessaan ja paatumuksesjansa, pitäisi nähdä ja käsittää tämän Herran woimaa ja wäfewyhtä.

71. Mutta Kristus jättää asian silleen, että wain tämän lauseen ensimmäisessä osassa sanoo: joka uskoo ja kastetaan, ja toisessa: mutta joka ei usko y. m., ei hiiskukaan enää kasteesta; sentähden kai, että jo ensimmäisessä paikassa oli fiittä kylliksi opetettu, ja muualla vielä enemmin teroitettu, niinkuin Matth. 28: 19: opettakaat kaikkea kansaa ja kastakaat heitä nimeen Jsan y. m. Eikä seuraa tästä, että joku sentähden saisi laimiinlyödä kasteen, tahi kyllä olisi, että joku sanoisi hänellä olowan uskon, eikä (sentähden) tarwitsewansa kastetta.

72. Sillä joka kristityksi kääntyy ja uskoo, se ottaa kanssa totta mielellänsä tämän merkin, että hänellä olisi tammoinen jumalallinen todistus ja wakuutus autuudestaan ja woisi sillä wahwistaa ja lohbuttaa itseänsä koko pitkän elämänsä sekä myöskin fiitä julkisesti tunnustaisi koko mailmalle. Sillä nämät kumpaisetkin owat kristityn tuntomerkit, niinkuin Paawali Rom. 10: 10 sanoo: sydämme uskolla me wanhurskaksi sautetaan, ja suun tunnustuksella me autuaksi tulemme.

Waikka kyllä mahdollista on, että joku saattaa uskoa ilman kastetta; ja päinvastoin moniaat olla kastetuita, jotka eivät kuitenkaan todella usko.

73. Sentähden ymmärrettäköön tämä Raamatun lause niin, että Kristus siinä käsksee ja vahvistaa kasteen sakramentin, jota ei sentähden saa ylentäsoa, vaan sitä on käytettävä, niinkuin äsken sanoimme, mutta ei kuitenkaan otettava niin kapiasfa ajatuksessa, että joku sentähden olisi kadotettu, joka ei woisi kasteesen päästä.

74. Ja lyhyesti, tästä tekstistä lähtee nämät neljä lausetta: 1) että muutamat uskovat ja kastetaan, joka onkin Kristuksen yhteinen käsky, ja opetettava sekä pidettävä ohjeena. 2) Muutamat uskovat kastamata. 3) Muutamat eivät usko ja kuitenkin kastetaan. 4) Muutamat ei usko, eikä kasteta.

75. Tämöisen eroituksen antaa itse teksti, ja on aina kaikkein uskottava, että, jos joku usko, ja kuitenkin kuolee kastamata, ei joudu se sentähden kadotetuksi; sillä semmoinen kohta on kyllä mahdollinen, että joku usko, mutta että, ehkä hän halajaa kasteetta, saavuttaa kuitenkin kuolema hänen ennalta, josta nyt ei tarwita laweenmin puhua.

76. Mutta tässä on ilkiän uudestakastajain lahwon taasen puhuttava rakasta kastetamme vastaan, jotka hofewat: että „joka ei ennen usko, sitä älköön kastettako“, ja mielitwät sillä kumota lasten kastamisen. Mutta koska muissa selityksissäni ja muutoinkin usein olen kylliksi kirjoittanut wastoin uudestakastajain erhetyksiä, emme ota tällä kertaa siitä enemppää wäitelläksemme; siinä on kyllä, että tiedät, kuinka sekä Kristus että apostolit eroittawat toifistansa nämät kumpaisetkin: opettaa eli saarnata ja olla kastettu. Sillä kaste annetaan ainoastansa kerran, muutoin tarwittaisiin paljon pappeja, jos olisi yhtä usein kastaminen, kuin saarnataan ja opetetaan. Mutta oppi ja saarna on etuifin osa, joka alati harjoituksessa olkoon.

77. Sentähden ei anneta tässä käskyä, pitääkö kasteen edeltämän taikka seuraaman jälesfä, vaan että saarnawirka ennen kaikfia

olkoon harjoituksessa ja liikkeellä, ehkä hywä olisi, jos kasteekin aina olisi sen muasfa. Sillä onhan ymmärrettävä, että joka kerran on kastettu, se ei tarwitse enää sitä merkkiä; mutta sanaa ja saarnaa, jonka kautta usko herääntyy, wahvistuu ja säilyy, tarwitsemme me alinomaa. Sentähden näemmekin, että kastewirkaa käsketään paljoa halwemmille ihmifille kuin saarnawirkaa. Sillä Kristus, sanoo Johannes ewank. 4: 2, ei kastanut itse ketään, vaan käski sen opetuslapsillensa; ja p. Paawali sanoo 1 Kor. 1: 13: „ei olewanfa lähetetty kastamaan, vaan ewankeliumia saarnaamaan“: eikä ole itse monta kastanut, waikka kuitenkin saarnasi ewankeliumia pian kaikille pakanoille.

78. Sentähden on tämä tekstimme pääoppi: että tarkastaisimme sanaa eli oppia, emmekä katsoisi ihmistä ja sen uskoa; waan misfä sana on, siellä annettakoon kasteekin, nuorille sekä wanhoille. Sillä ei ole sinun käsketty, ja oliskin mahdotointa, katsoa ihmisiä sydämmeen, kuka usko, taikka ei usko; se olkoon ykfistänfä Kristukselle käsketty. Niinkuin ei meitä myöskään käsketty saarnawirassamme sitä katsomaan, kuinka joku usko, ja kuka ottanee sanan omakseen, taikka ei; eikä sowi juinkaan, ettet ennen ottaifi saarnatakses, kuin ennatolta saifit nähdä, kuka kätkwät sanan sydämmeen ja uskawat; sillä silloin et joutuisi ikään saarnaamaan.

79. Sentähden et kastewirassafaan odotane, sifsi kuin warmaan tiedät, kuka usko, taikka on uskomata; waan sitä tarikka: että misfä sana saarnataan ja kuullaan, ja kasteetta halutaan, siellä on sinun käsketty antaa kasteetta wanhoille sekä nuorille. Sillä misfä sana, juuri pää-asiana, oikein julistetaan, siellä on kaikki muukin oikeasfa; niinkuin päinvastoin, misfä ei sana eli oppi ole oikeaa, siellä on kaikki muukin hukasfa; sillä siellä ei ole, ei uskoa, eikä Kristusta. Mutta sana tuottaa ja antaa meille kaiken: sakramentin ja sen woiman, omantunnon lohduitksen ja itse Kristuksen; sillä niissä on hänen woimansa ja wäkenfä, juurikuin Ps. 110: 2 ne nimittää hänen wäfewyyhtensä eli waltakuntansa waltikkaasfi, ja p. Paawali Rom. 1:

16: Jumalan voimakki itsekullentkin uskowaiselle autuudeksi y. m.

80. Tämä on siis oikia pääammatti, jota Kristus ja apostolit itse toimittivat, ja muitakin käskivät toimittamaan; niinkuin hän tässäkin ennen muita antaa käskyksi: **menkäätkä kaikkeen mailmaan ja saarnatkaat ewangeliumia kaikille luoduille.** Toinen, nimittäin kastewirka, joka on halvempi, on kyllä muittenkin toimitettava, joilla ei ole tätä korfiaa käskyä; niinkuin sekä Kristus että apostolit lähettivät moniaita semmoisia panemaan käsiänsä sairaitten päälle. Ja on kyllä luultava, että kuin apostolein saarnan kautta heluntaina ja fittemmin uskowaiden luku kasvoi hamaan wiiteen tuhanteen asti, jotka lätkivät sanan ja antausivat kastettamiksi, Apost. Tek. R. 2: 41 ja luv. 4: 4, tällöinen joukko ei ollut kaikki apostolein kastama, joitten täytyi hoitaa heille uskottua saarnawirkaansa; waan muitten, jotka olivat apostoleita lähellä: niinkuin opetuslapsi Ananias kastoi itse p. Paawalinkin, joka jo oli kutsuttu apostolivirkaan. Apost. Tek. R. 9: 18.

81. Sentähden ei ole mitään lukua, kuka se on, joka kastaa, taikka kastetaan, saarnaa, taikka on sanankuuliana, olkoon hän pyhä taikka syntinen, uskomainen taikka uskoton; sentähden, kuin wain sana pysyy puhtaana ja opetetaan, silloin on wirtakin oikia, olkoon saarnaaja kuka tahansa. Missä nyt tämä on ennen perustuksena, siellä hän sitte puhuttelee sinua ja minua, jotka kuulemme sanan ja tahdomme olla kristityitä, kehoittaen sinua tällä lauseella: **joka uskoo ja kastetaan, se tulee autuaaksi.**

82. Mutta saarnaajille, jotka owat wirassa, ja joitten on leiwiskällänsä kauppa tekeminen, sanotaan, että he wain saarnaisivat, minnekkä saapuwat, ja saarnawiran ohessa kanssa antakoot kastetta. Mutta kuka uskoo, taikka ei usko, se jätä itse Kristukselle; sillä se ei ole saarnaajan, waan ainoasti Herran Kristuksen wallassa, kutka hän autuaiksi tekee, taikka kadottaa: hän on elämän ja kuoleman Herran, ja woipi sen antaa, taikka poisottaa, keltä tahtoo.

83. Nyt ei tahdo hän sitäkään waieta,

kenelle hän sen on antawa, sillä hän sanoo: **joka uskoo ja kastetaan, se tulee autuaaksi: ja päin vastoin: joka ei usko, se kadotetaan.** Niin ettei tässä kukaan ole millään muilla keinoin autettava, eikä muutoin kadotettava, eikä ole mitään eroitusta ihmisisä, eikä äädyisä, waan on hänestä toinen yhtä hyvä ja rakas kuin toinenkin, jos wain uskoo ja tahtoo kastettaa. Semmoista oppikoot kaikki, jotka kuulewat tätä saarnaa.

84. Mutta kirkkoherrat ja opettajat katsokoot sitä wain wiransa, että uskollisesti saarnaisivat ja, niinkuin p. Paawali sanoo Apost. Tek. Raam. 20: 27, eivät estäisi itsiänsä ilmoittamasta kaikkea Jumalan newoa, niin että sanankuuliat siitä tietäisivät, mitä Jumala heiltä waatii ja on heistä päättänyt; jota koko mailma kaikkina aikoina on udellut, tiedustellut ja etsiskellyt, mutta ei ole kukaan siinä oikiaan osannut, eikä sitä tietäväksi saanut, ennenkuin Kristus sen meille taiwaasta ilmoitti, ja pani tähän saarnaan, ettei kukaan enään etsisi, eikä odottaissi muita ilmoituksia; waan tässä kuulet selwästi ja puhtaasti, että ewangeliumi sen sinulle osoittaa tällä suullisella saarnalla ja sakramentilla, ettes epäilisi. **Jos uskot tämän saarnan, niin olet autuas.**

85. Mutta jollet sitä usko, on sitä vastoin sinullentkin päätettynä kadotettuina tuomio, waikka töillä ja tekemisillä paljonkin työtä tekisit autuudekkes, jospa tekisit kaikkein enkeleinkin ja ihmisten työt ja ihmeet. Sillä tällä on koko mailma jaettuna kahteen joukkoon ja suurella wäliaidalla toisistansa eroitettu; toinen menee taiwaasen, toinen helmettiin; niin että viimeisenä päivänä ei tästä mitään toista tuomiota tehdä kuin tämän saarnan jälkeen: „joka uskoi, taikka ei uskonut.“

86. Sentähden kiittäkäämme Jumalaa, että mekin olemme niitä, jotka olemme autuaiksi tulewia. Sillä olemmehan mekin niitten joukossa, joita puhutellaan Jumalan luoduisi, joille hän käski semmoisia saarnata. Niin olemme, Jumalan kiitos, Kristuksenkin kastetut, ja tuunustamme ja saarnaamme häntä mailmalle siksi Herraksi, joka istuu Jumalan oikialla kädellä ja kaikki hallitsee; niin että

saarna, usko ja tunnustus on puhdas ja oikia; antakoon Jumala, että elämäkin seuraisi perässä.

87. Tämä on nyt sanottu ewankeliumin saarnasta, jota Kristus jälessänsä käskää saarnata mailmassa. Nyt seuraa viimeinen kappale:

Mutta nämät ovat ne merkit, jotka niitä seuraavat, jotka uskovat y. m.

88. Tästäkin liottawat lahtolaiset päättänsä turhilla kysymyksillä (merkeistä): owatko ne jo herjenneet, ja niinkätähden niitä ei tehdä meidän kauttamme. Mutta onkin siitä kylliäses tietää, että semmoisia merkkejä annettiin wain tämän ewankeliumisaarnan todistukseksi ja julkiseksi wahvistukseksi; niinkuin näitten warfinin ewankeliumin alusja täytyi wäwästi liikkua, siksi kuin ewankeliumi oli lewennyt mailmaan, jossa ne nyt ei enää ole niin tavallisia; niinkuin ei niitä enää tarwitakaan, sitenkuin tämä saarna jo on kulkenut läpi kaikkein maakuntain ja kielikuntain.

89. Waikka tosiaan Kristuksen sama woima ja vaikutus aina pysyy kristikunnassa, niin että, jos tarwitaisiin, vielä nytkin saataisi semmoisia ihmeitä ilmestyä. Niinkuin onkin tapahtunut ja vieläkin tapahtuu, että Kristuksen nimesä on perkeleitä ajettu ulos; jopa saman nimen awuksihuutamisesja ja rukoilemisesja fairaita on parantunut taubeis-tansa, ja moni on saanut awun suurisja, sekä ruumiillisissa että hengellisissä tarpeisja; niin julistetaan nytkin ewankeliumia uusilla kielillä, misjä se ennen oli tuntematoinna. Sillä tämmöisiä merkkejä on annettu koko kristikunnalle, niinkuin hän tässä sanoo: niille, jotka uskovat; waikka ei juuri aina erityisissä ihmisissä nähdä semmoisia lahjoja, niinkuin ei wät apostolitkaan kaikki tehneet samallaisia ihmeitä.

90. Mutta tämmöiset ovat vielä sängen halpoja ja pian lapsen leikkiä niitten oiktain korkiain ihmetten suhteen, joita Kristus laakaamata tekee jumalallisella, kaikkimaltiaalla woimallansa kristikunnassa, joista hän usein muualla puhuu: nimittäin, että kristikunta mailmassa aina warjellaan ja suojellaan, ja että vielä jotakaan Jumalan sanaa ja uskoa,

jopa yksikään kristitty mailmassa pysyy wastoin perkelettä ja kaikfia hänen enfeleitänsä; minä sanon, wastoin aiwan lukemattomia hirmuwaltiaita, lahjoja ja petollisia, kiittämättömiä ihmisiä kristittyin parwesja, jopa, wastoin omaakin lihaamme ja wertamme; jotka kaikki rajuawat Kristuksen waltakuntaa wastaan: eikä ole kuitenkaan perkele kaikellakin, mitä hän woipi ja awuksensa ottaa, olewa niin wäkewä, että woisi raiwata ja temmata pois kastelepin kirkosta, ewankeliumin saarnastuolista, Kristuksen nimen ja sen piskuisen joukon, joka Kristuksessa rippuu, hänen waltakunnastansa mailmassa, waikka hän kyllä on rohjennut liikkua suurellakin kiwaudella, eikä vielääkään herkee (waikuttamasta) paawin, Turfin ja muitten asettensa kautta.

91. Tämmöisiä ihmeitä ja woinia enustaa psalmi 110: 2, kiittäen Kristuksesta: että hän on wailittewa wihollistenja keskellä; jotka kyllä ovat semmoisesja sapesja ja kiusussa, että, jos woisiwat, he kyllä mielellään kaikfen elämän ja liikunnan kristikunnassa aiwan filmänräpähjesjä kääntäisiwät ylös alaijin; ja woipi kuitenkin yksi ainoa kristitty saarnallaan ja rukouksellaan auttaa ja warjella koko kaupungin ja maakunnan, niin että perkele ei moi sitä estää; hänen täytyy päästää wastoin tahtoansa monta ihmistä kasteesen, kuulemaan ja oppimaan ewankeliumia, jopa hänen täytyy sen wuoksi jättää sekä perheenmeno että hallitus särkemätä.

92. Näin juuri uskowaiset kristityt ajawat ulos perkeleitä, karhoittawat pois kärmeitä, ja puhuwat uusilla kielillä; sillä äsköiset näkywäiset merkit ovat ainoastaan merkkejä (sanoo p. Paawali 1 Kor. 14 luv.) hymnärtämättömälle, uskottomalle joukolle ja niitä warten, jotka vielä owat joukfoon saatawia: mutta me, jotka jo semmoista tiedämme ja uskomme ewankeliumin, mihinä me niitä itseämme warten tarwitsisimme? Ja jos olisimatkin tarpeellisia, olisimat ne paljoa huokeempia tehdä, kuin ne suuret ihmetyöt, joita me näemme joukossamme ilmestywän Kristuksen kautta, että nimittäin perkeleen woima, kuoleman ja synnin pelko woitetaan meidän sydämissämme, ja juuri monta hurškasta

kristittyä, sekä vanhaa että nuorta, kuolee iloisena Kristuksessa ja he polkevat uskollansa perfeleen jalkainsa alle. Josta Kristuksen valtakunnan voimasta p. Paavali ja muut apostolit kaikin paikoin kehuvat, ja Kristus itse ylistää sitä yli kaikkein ihmisten, Luukk. 10: 19, 20, sanoessaan: katso, minä annan teille vallan tallata kaikkea vihollisen voimaa y. m. Älkää kuitenkaan siitä iloitko, että henget allenne annetaan; vaan iloitkaat paremmin siitä, että teidän nimenne ovat kirjoitetut taivaisissa y. m.

93. Näin ilmestyy vielä tänäkin päivänä ja aina niitä suuria merkkejä ja ihmeitten ihmeitä, että joku kaupunki, tahti joukko ja kokous kristittyitä pysyy oikiasa Jumalan tunnossa ja uskossa; kussa kuitenkin enemmän kuin sata tuhatta perfelettä kohoo sitä vastaan, ja mailma on täpö täynnänsä lahjoja, pahoja konnia ja hirmuvaltiaita; ja sittenkin marjellaan ewankeliumi, kaste, sakramentti ja Kristuksen tunnustus vastoin heidän tahtoon, niin että nähdään, kuinka hänen juuri pakanoita warten on täytynyt antaa ulkonaisia merkkejä, joita me silmin näkisimme ja käsitäisimme; mutta kristityillä olkoon paljoa korkeempia taiwaallisia merkkejä, joitten suhteen äskäiset ovat vielä maallisia. Sentähden ei ole kumma, että ne nyt ovat herjenneet, sitenkun ewankeliumi on kaikin paikoin laikunut ja julistettu niille, jotka eivät ennen mitään tienneet Jumalasta, joita hänen täytyi ulkonaisilla ihmeillä johdattaa, ja niinkuin lapsille heittää tämmöisiä omenoita ja perunoita.

94. Sitä vastoin me syystä kehuvaamme ja ylistäkäämme niitä suuria jaloja ihmetöitä, joita Kristus joka päivä tekee kristikunnassansa, että he woittawat perfeleen voiman ja wäen, ja repiwät sangen monta sielua pois kuoleman ja helwetin kidasta: sitä vastaan sotii ja ra-

juua perfele joka päivä mailmassa hirmuisella kiukulla ja wihalla, ja kuitenkin täytyy hänen jättää kristityille woittonsa. Mitä tuosta, että hän jossakin raukassa rajuaa, ja sitten täytyy jälleensä mennä ulos! Pysyy kuitenkin koko mailma hänen hallussaan, jollei se Kristusta tunne; mutta jos sydän vastoin kuoleman, taikka synnin ja helwetin pelkoa kuolee iloisesti Kristuksessa, silloin on perfele oikein ajettu istuimeltaan ja asemiltaan, ja hänen valtakuntansa ja woimansa heikontunut ja ryöstetty.

95. Mutta tämmöisiä ihmeitä ja merkkejä ei ole jumalatoimailma näkewä, eikä tarkkaawa, vaan awoimin silmin ja paatunein sydämin juoksewa sitä päin vastaan ja pilkkaawa; niinkuin se aina katsoo Jumalan työt yllön, herjaapa Kristuksenkin ja apostolein ulkonaisia julkisia ihmetöitä, mitä vielä puhumistakaan, jos me niitä teemme, niin että Jumalan täytyy herjetä näitä tekemästä, sitenkun ewankeliumi on kaikin paikoin kerran ilmestynyt, ja wain antaa muutamia semmoisia merkkejä, joihin heidän täytyy pahentua ja loukkaantua, ja sentähden olla jumalallisen woiman särjettäviä ja waipua alle kynsin: samoin kuin Judalaistenkin käwi Kristuksen suhteen, kuin eivät hymäksyneet niitä merkkejä, joilla hän heille ja joka ainoalle osoitti hywyttänsä ja auttawaisuuttansa, vaan etsiwät ja waativat toisia; silloin hänkin herkesi, eikä suonut heidän nähdä muuta merkkiä kuin profeta Joonaan merkin siinä, kuin hän ristinnaulittuna makaa kolme päivää haudassa ihan heikkoudeksa ja kuolemassa, ja kuitenkin, sieltä temmattuna kuolleista nousemisensa ja taiwaasen astumisensa kautta, hallitsee woimallisesti koko mailmaa, ja kukistaa sen ynnä walttoimensa. (Amen.)

N:o 39. Raudentena Sunnuntaina Pääsiäisestää.

Evank. Joh. 15: 26, 27, ja Iuv. 16: 1—4.

Jesús sanoi opetuslapsillensa: mutta koska Lohduttaja tulee, jonka minä teille Jälstä lähetän y. m.

1.

Te olette, rakkaahimpani, ennen paljon kuulleet uskosta, kuulkaat nyt kanssa uskon tunnustuksesta ja rististä, joka sitä seuraava. Sillä näin sanoi p. Paawali Romalaisille 10: 10: sydämmen uskolla me vanhurskaiksi saatetaan. Sillä kuin tahdomme autuaiksi päästä, on meidän ensiksi alkaminen sydämmestämme ja uskominen, että se ainoastaan saattaa meidän hurskaiksi; mutta ei ole vielä siinä kyllä autuudeksi. Sentähden tehtäköön kanssa kaikki, mitä kristilliseen elämään tulee, ja pysyttäköön siinä vakaina. Jonkawooksi p. Paawali siihen lisää: ja suun tunnustuksella me autuaiksi tulemme. Nämät ovat ne kaikki asianhaaraa, jotka autuaiksi saattavat: nimittäin usko ja uskon tunnustus. Usko pelastaa synnistä, helvetistä, perkeleeltä, kuolemasta ja kaikesta onnettomuudesta. Nyt, kuin meillä tämä on, silloin on meillä kyllä: eläkäämme kanssa tämän perästä Jumalalle, että tarjoisimme kättä lähimmäisellemme ja häntä auttaisimme. Näin tahtoo Jumala nimensä ylistetyksi ja waltakuntansa enetyksi. Sentähden täytyy meidän siinä ylistää hänen nimeänsä, tunnustaa usko, ja muitakin siihen houkutella, että Jumalan waltakunta lisääntyisi ja hänen nimensä ylistettäisiin.

2. Sentähden on nyt usko harjoitettava, muokattava, ja puhdistettava, vieläpä, niinkuin kulta, tulen läpi kytkettävä; sillä uskon, tämän Jumalan korkian lahjan ja tawaran, tulee puhjeta ulos, niin että, minun itseni, Jumalan, kaikkein enkelein, perkeleitten ja koko mailman edessä on warsin warma, että se on oikeaa laatua. Sillä niinkuin helmikiwi ei tahdo olla kätettyinä, waan kannettuna; samoin ikään on uskonin kannettava esiin ja tunnustettava, niinkuin 1 Piet. 1: 7: kirjoi-

tetaan: että teidän uskonne koettelemus paljoa kallimaksi hawaittaisiin, kuin katoowa kulta, joka tulesa koetellaan.

3. Mutta tämmöisellä tunnustuksella härsytän minä päälleni perkeleen, helwetin, kuoleman ja koko mailman, kuninkaat ja ruhtinaat, paawin ja pispat, papit ja munkit. Sillä uskon kautta raukee kaikki tuuleen, mitä järki woipi ajatella ja on joskus ajatellut sielullemme autuudeksi, ja täytyy kaiken mailman apinakujetten joutua nuhdehtamiksi ja sen kalles tawara on yksinänsä kiitoksen saapa; tuota ei woisi fitte mailma kärsiä, sentähden rupee se murhaamaan ja tappamaan, sanoen: se on meille tarpeellinen, että yksi ihminen kuolee kansan tähden, niinkuin Kaijas sanoo Joh. 11: 50. Näin täytyy sen (uskon) puhjeta tunnustukseksi, nimittäin, että Jumala yksinänsä on Wapahtaja: ja tämmöinen tunnustus maksaa meille fitte kaulamme; niinkuin Herrä vielä sanoo opetuslapsillensa: he panewat teidän pannaan.

4. Ei saateta ristiä paremmin kuwata kuin tässä on kuwattu; sillä tämmöinen on sen oikea karwa. Mutta maata kotonaan wuoteellansa ja olla fairaana, ei ole mitäkään sen suhteen; sitäkin on kyllä pidetty kärsimisenä, waan se wasta on kultainen kärsiminen, että meitä wainotaan ja tapetaan häpiällä, niin että wainojamme saawat kiitoksen, ja ylistys, oikeus ja kunnia kallistuu heidän puolelensa, mutta häpiä, pilkka ja wääritys meidän puolellemme mailman edessä, joka juuri sen kautta on puolustawinansa Jumalan kunniaa, niin että koko mailma sanoo meidän oikein käywan, ja että Jumala, Raamattu ja kaikki enkelit owat meidän wastustajamme. Ei kaimata tässä, ei walittajaa, ei oikeutta, waan meidän

täytyy kirottuina ihmisinä kuolla häpiällisimmän kuoleman.

5. Niin Kristuksenkin kävi, että hän heitettiin kaikkein häpiällisimpään kuolemaan, ripustettiin kahden roscon eli murhaajan keskelle, ja pidettiin juuri pääraatkuna, ja hänelle sanottiin pilkalla: „hei, hän puhutteli itseänsä Jumalan Pojaksi, auttakoon nyt häntä, jos hän häneen mielistyy.“ Silloin täytyi Jumalan ja kaikkein enkelein olla häntä vastaan. Niin sanoo hän tässäkin: **he tappawat teidän, eikä ainoastaan niinkuin yhteisesti tapahtuu, vaan vielä suurellakin häpiällä, niin että koko maailma sanoo siinä tekewänsä Jumalalle palveluksen.** Tämä nyt raskaalta tuntuu, silloinkin uskoa ja tunnustaa Jumalan olevan sinulle armollisen ja Wapahattajan vastoin kaikkea maailmaa, vastoin kaikkea walekiiltoa ja walekuorta. Waan olkoon kuinka raskasta tahansa, sittenkin täytyy meidän tunnustaa totuus, jos tahdomme Herran kestää Herran edessä.

6. Tätä kaikkea pitää uskolla aina olemman muassansa, eikä seuraa uskon tunnustusta mitään warmemmin, kuin risti. Sillä niin totisesti on meidän käypä, olkoon sitte elämässä tai kuolemassa, että kaikki työmme näyttävät meistä juurikuin olisivat vastoin Jumalaa ja vastoin Naamattua. Olisi sentähden parempi, että semmoista oppisimme ihmisiltä täällä eläessämme, kuin perkeleeltä kuolemassa; sillä ihmiset eivät voi sitä kuitenkaan edemmä saada kuin korviin asti, vaan perkeleellä on terävä kieli, joka tunkee aina sydämmeen kiinni ja saapi sen wapisemaan, jopa murehuttaa sinun niin, että luulet olwas supi hukassa, koska taiwas ja maa, Jumala ja kaikki enkelit ovat sinua vastaan.

7. Tätä tarkoittaa profeta 6 psalmin 7, 8 w., joissa hän näin sanoo: **minä olen aiwan wäsynyt huokauksista: minä uitan wnoiteeni kaiken yön, ja kastan leposiani tynneilläni. Wuotoni on muuttunut murheesta, ja on wanhenunt; sillä kaikilta puolin minä ahdistetaan.** Sillä semmoisessa tilassa on waisia kestää. Josta näette, kuinka harvoja teitä on, jotka lohditte tunnustaa tämmöistä uskoa. Sillä mikä arastaa waimoansa, mikä

lapsiansa ja tawaroitansa, mikä rakastaa itseänsä, ja mikä mitäkin.

8. Nyt on uskomme turha, jollei se pysy wahwana hamaan loppuun asti, niinkuin Kristus sanoo Matth. 10: 22, ja 24: 13: **joka wahwana pysyy loppuun asti, se tulee autuaaksi.** Sentähden olisi parempi sitä täällä koetella, kuin siellä. Ja jos täällä wältetään, eikä olekkaan sydämessä yhtään uskoa, waan ainoastansa kuollut ajatus eli luulo, joka on ilman mehua, woimaa, ydintä ja luita; mutta missä oikein elämä usko on, siellä tunkee se läpi miekkain ja tulen. Nyt katselkaamme, kuinka Herra tässä lohduttaa opetuslapsiansa. Hän sanoo näin:

Mutta koska Lohduttaja tulee.

9. Ettemme ollenkaan epäilisi, sanoo hän: „minä olen lähettämä teille Lohduttajan, ja semmoisen Lohduttajan, joka on kaikkiwaltias“, nimittäen tässä B. Henkeä lohduttajaksi; sillä jos kohta syntini ja kuoleman pelko minua aroittawat, tulee hän ja liikuttaa sydämmeni ja sanoo: „hei, liikkeelle wain!“ Näin puhalttaa hän meihin rohkeutta, puhuttelee meitä rohkeasti ja lohduttawaisesti, ettemme pelkäisi kuolemaa, vaan urhollisesti siihen antautsimmme, jos meillä kohta olisi kymmenen kaulaa, ja sanoisimme: „hei, waikka minulla on syntejä, owat ne kuitenkin kaikki pyhityt pois, ja waikka minulla olisi niitä vielä enemmän, niin että käwisivät pääni yli, niin sittenkin toiwon, ettei ne saa minua wahingoittaa.“ Ei niin, ettemme syntejä tuntisi, sillä lihan täytyy niitä tuntea; waan Henki woittaa ja wainaa arkuuden ja pelmon alas, ja saattaa meidän niitten läpi; sillä se on kyllä woimallinen siihen. Sentähden sanoo hän vielä:

Jonka minä teille Jäältä lähetän.

10. Sillä hän, Jsa, on ensimmäinen persona; minä olen **Woiha**, ja meistä lähtee Pyhä Henki, ja nämät kolme persona owat kaikki yhtä olentoa, yhtä wäkwät ja woimalliset, niinkuin hän tämän vielä paremmin selittää, sanoessaan:

Totunden Henki, joka Jästä lähtee.

11. Se on sen werran sanottu: joka teitä lohduttaa, se on kaikkiwaltias ja kaikkein Herra. Mitä woiwat nyt luodut meitä vastaan, kuin

Luoja on puolellamme? Katso, kuinka suuri on tämän Pyhän Hengen lohdutus! Karatfoot nyt kaikki Turkkilaiset kimppuihimme, jos tämä an tukemme ja turvamme, niin mikä hätänä! Sillä näin sanoo p. Johannes ensimmäisen lähetykskirjansa 3: 19, 20: siitä me tiedämme, että olemme totuudesta ja saatamme hänen edesjansä sydänmemme hillitä, että jos sydänmemme meitä tuomitsee, on sittenkin Jumala sydäntämme suurempi, ja tietää kaikki. Samaa hän puhuu tulewankin lumun neljännessä wärjysssä: *lapjukaiseni, te olette Jumalasta, ja olette heidän woittaneet; sillä joka teistä on, hän on suurempi kuin se, joka mailmasja on.* Kuin nyt Herrä sanoo: „minä olen lähettävä teille Lohduttajan, ettei mikään woisi teitä wahingoittaa“, niin eikö tämä ole suuri lohdutus? kufapa ei siitä joutuisi urholiseksi ja iloiseksi?

12. Ja nimittää hänet totuuden Hengeksi, se on, missä hän on ja minnekkä hän tulee, siellä on pohja ja ylehenjä oikia totuus, siellä ei ole mitään petosta, eikä ulkokullaisuutta; sillä ei tämä Henki ulkokullaille: mutta missä hän ei ole, siellä on fula ulkokullaisuus ja petos. Sentähden kaatuinkin semmoinen pian takaperin, koska oikia tofi teko on käsisjä; sillä siellä ei ole totuuden Henkeä. Hän sanoo vielä:

Se on minuusta todistawa.

13. Se on: kuin tämä Henki asuu sydänmessä, niin puhuu se teidän kauttanne, ja wakuuttaa ja wahwistaa teitä ewankeliumin totuudesta; siitä tulee sitten ewankeliumin tunnustus. Mutta mikä on ewankeliumi? Mikä muu kuin todistus Kristuksesta, että hän on Jumalan Poika ja ainoa Wapahhtaja. Sitä osoittaa Pietari I lähetykskirj. 2: 9, kuin sanoo: *te olette walittu suku, kuninkaallinen pappins ilmoittamaan ja saarnaamaan Kristusta.* Täytyyhän siinä sentähden olla tunnustusta, mutta tämä kuormaa päällemme koko mailman wihan; siitä syntyy fitte riski, silloin nousee kapinoita, silloin suuttuivat herrat ja ruhtinaat, ja kaikki, mikä juurta on; sillä mailma ei suwaihse kuulla, ei kärsiä tätä saarna. Sentähden on ewankeliumi sangen wihattu saarna.

14. Nyt ajattelee järki: „hei, ewankeliumia olisi saarnattawa hiljaan ja suorastaan, ilman mailmaa karkomata, silloin se kyllä menestyisi“; semmoisia on perkele sanonut: *sillä kuin minä uskon ja sanon, että wain usko Kristukseen tekee ja toimittaa kaikki, niin kumoon minä maahan kaikki mailman apinakujeet; waan sitä he eiwät woi kärsiä.* Sentähden ei saata Kristuksen oppi ja ihmisopit yhteen sopia; jommankumman täytyy kaatua. Sillä papit ja munkit, mimmoisia ne nyt tähän aikaan owat, saawat nimensä, menonsa ja toimituksensa ihan ihmisfäännoistä, jotka ewankeliumi kumoo maahan. Sentähden ei he saata omaksua ewankeliumia, waan pysyiwät entisillään.

15. Kuin minä sentähden sanon, että **kristillinen usko** on tarkoitettu yksistänjä Kristukseen, ilman mitään meidän tekemistämme; niin ei hekkään suo menonsa ja järjestyksensä kaatua, josta juuri kapinat nousewat. Sen wuoksi täytyy siellä wälttämätä olla suuri järjätä, missä ewankeliumi ja Kristuksen tunnustus on; sillä se tuuppii kaikkea, mikä ei ole sen omaa luontoa, wastoin päätä. Elleiwät nämät olisi toifiansa vastaan, saattaisiwat ne kyllä yhteen sopia; mutta nyt owat ne wastoin toifiansa. Sillä yhtä wähdän kuin Kristus on ei-Kristus; yhtä wähdän saattaa joku munkki taikka pappi olla kristitty. Sentähden täytyy tulen olla sytytettynä; sillä Herrä sanoo itse Matth. 10: 34 ja Luukkaan 12: 51: *eu minä ole tullut lähettämään rauhaa, waan miekkaa.* Vielä seuraa:

Ja teidänkin on todistaminen, sillä te olette alusta minun kansani.

16. Mutta sitä ette tee ennen kuin itse saatte P. Hengen wakuutuksen: sittenkuin hän on teille todistanut, pitää teidänkin minuusta todistaman; sillä sitä warten walitsin minä teidän apostoleiksi, ja sitä warten kuulitta te minun sanani ja oppini, ja näitte minun työni ja waellukseni, ja kaikki, mitä teidän on saarnattawaa. Mutta ensin tulee teidän saada P. Henki, muutoin ette mitään waikuta. Sillä omatunto on liakki heikko syntiä vastaan; niin, ei ole yhtään niin wähdäistä syntiä, jota omatunto woisi wastustaa, waikka ei se olisi

fen suurempi synty, kuin vähäinen nauru kirkossa. Vieläpä, kuoleman astuesa kimppuhis, silloin on omatunto vasta arimmalansa.

17. Sentähden täytyy nyt toisen tulla rohvaifemaan arkaa hämmästynttä omaatuntoa, että se irralleen pääsfi, waikka kohta kaikki synnit makaisiwat sen niskoilla. Ja tämän pitää tuleman yhtä kaikkivaltiaakfi, kuin sekin on, joka sitä puhuttelee, niin että hän, joka ennen pelkäsi kapifewaa lehteä, ei pelkää enää kaikkia perkeleitäkään; ja omatunto, joka ei ennen woinut vähintäkään naurua kannattaa, se kannattaa nyt kaikki synnit. Sillä semmoinen on juuri B. Hengen hebelmä ja hyödytys, että syntikin niin muuttuu, että se kääntyy sinulle kaikkein korkeimmakfi ja parhaimmakfi edukses.

18. Näin lehuu Paawali itseänsä kääntymisensä jälkeen, kuin juttelee Timotheukselle, kuinka hän ennen oli pahoin elänyt, mutta nyt piti kaikki syntinsä niin halpoina, että teki niistä tämmöisen lauseen: minä kiitän Herramme Kristusta Jesusta, joka minun on woimalliseksi tehnyt, ja luki minun uskolliseksi, asettain tähän wirkaan, minun, joka ennen olin pilkkaaja ja wainooja ja häpäisiä, mutta minulle on laupeus tapahtunut; sillä minä tein sitä tietämätä epäuskossa; mutta Herramme armo oli sitä runsaampi, uskon ja rakkauden kansja, joka on Kristuksessa Jesuksessa. Se on totinen sana ja kaiketi mahdollinen ottaa vastaan, että Kristus Jesus on tullut mailmaan syntisiä wapahtamaan, joista minä suurin olen; mutta sentähden on minulle laupeus tapahtunut, että Jesus Kristus minuussa ensin osoittaisi kaiken pitkämielisyiden niille esikuwakfi, jotka hänen päällensä pitää uskomon ijankaikkiseen elämään. Mutta Jumalalle, ijankaikkiselle Kuninkaalle, kuolemattomalle ja näkymättömälle ja ainoalle wiisaalle, olkoon kunnia ja ylistys ijankaikkisesta ijankaikkisehen, amen! 1 Tim. 1: 12—17.

19. Tämä, luullakseni, wasta on lauseita laskea; mutta semmoisia toimittaa B. Henki, päästynsä sydämmeen. Vielä seuraa järjestyksessä:

Näitä minä olen teille puhunut, ettette pahenisi.

20. Heitä näin tawoin wahvistettuanja, waroittaa hän vielä tulewista kärsimivistä, että niitä silloin woisiwat urhollisesti kärsiä. Sillä se wasta on hyvä ystäwä, joka toista waroittaa; ja tuho on paljoa huokeampi, kuin ollaan siihen ennen walmita. Ja sanoo:

He panewat teidät pannaan; ja aika tulee, että jokainen, joka teidät tappaa, luulee tekewänsä Jumalalle palweluksen.

21. Näin on totisesti teidän käypä, siihen warustakaat itseänne ja olkaat walmit. Ja mikä on kaikkein hulluinta, luulemat he teitä näin häpiällisimmällä tawalla rääkätessänsä, siinä vielä oikeinkin tekewänsä, ja on siltä näkymä, kuin seisoi Jumala teitä wastaan, ja he waisata hoilottawat: o Jumal'! sinua kiitäm'! juurikuin olisiwat Jumalan tahdon ja mielen kaikittain päin tyydyttäneet. Sentähden warustaa hän heitä tässä urhollisiksi tämänkaltaisia kärsimään; ja wakuuttaa Jumalan kuitenkin olewan heidän puolellansa, waikka ei kohta siltä suinkaan näy, että Jumala sitä olisi. Ja sanoo:

Ja näitä he teille tekewät, sentähden ettei he tunne Jää eikä minua.

22. Sentähden kärsikää ja olkaat pysyväiset; warokaat, ettette minusta pahentuifi; muistakaat, että minä sen teille ennakolta sanoin, ettei he tunne Jää eikä minua; ja sentähden he teitä näin pilkkaawat, häpäisewät ja wainowat. Tätä älkää suinkaan unhoitako, sillä se antaa teille suuren lohduituksen, tekee teidän urhollisiksi ja pelkäämättömiksi; sentähden päättää hän näin tämän waroituksenja, ja sanoo:

Waan näitä minä puhuin teille, että koska se aika tulee, te niitä muistaisitte, että minä olen teille ne sanonut; mutta en ole näitä teille alussa sanonut, sillä minä olin teidän kansjanne.

23. Kuka olisi nyt hullumpi kuin se, joka sanoisi paawille, että hän ei tunne Jää? Totta haastaisi hän sinua vastaan ja sanoisi: „hei, semmoisia käski perkele sinun puhumaan.“ Sanoohan jokainen tuntewanja Jän, vieläpä turkkilainenkin. Samoin sanowat he usko-

mansa Naamatun ja Jumalan. Mutta ihmisä on kahdellainen tieto. Toinen, kuin esimerkiksi tunnetaan turkkilainen sanomista ja huhupuheista. Toinen, kuin tunnet hänen tekemistä töistänsä, esimerkiksi, jos hän valloittaisi Roman kaupungin. Edellisessä tapauksessa emme häntä vielä oikein tunne.

24. Samallinen, kuin tämä edellinen tieto, on myöskin muutamain ihmisten tieto Jumalasta. Sillä he kyllä tietävät hänestä sanoa: „minä uskon Isään Jumalaan, ja hänen ainoaan Poikaansa“; mutta tämä pysyy ainoastaan kielellä, niinkuin wahto weben päällä, sydämmeen ei se pääse: sillä sydämessä asuu vielä pakku itsensä hyväksyminen, että jatakin luottawat omiin töihinsä, ja luulewat heidän itsensäkin täytyvän awittaa autuudekseen; Kristuksen töissä ja sowingissa ei muka olisi kyllä. (Mutta) sinun työs ei wät maksi mitään, sinun wiisautes on hulluus, sinun neuwos owat turhuus, sinun totuutes on joutamuus, eikä auta messut yhtään Jumalan edessä. Silloin he haastawat: „äläpä, niin käski sinun perkele saarnata“, ja sanomat: „Kristus on kyllä meidän tähtemme kuollut, mutta kuitenkin niin, että meidänkin pitää töillämme jotakin waukuttaman.“ Ratso, kuinka sywällä piiloo pahuus ja epäusko sydämessä; ja tämä sydämemme ylpeys tekee sen, ettemme saada tuta Kristusta emmekä Isää.

25. Mutta Kristusta tuta, jälkimäisessä ja oikeassa ymmärryksessä, on tuta hänen siffi, joka meidän tähtemme kuoli ja sälytti kaikki syntimme itse päällensä, niin että pidän kaiten oman menoni ihan mitättömyytenä, lasten kaiten omani maan matalaksi, ja siihen yksinänsä itseni pidän, että Kristus on minulle lahjoitettu, että hänen kärsimisensä, hänen hurskautensa ja kaikki muut awunsa owat konnaan minun omani. Mutta sen tiettyäni, en saada minäkään puoleltani muuta, kuin pitää häntä rakkaana, sillä sellaiseen mieheen täytyy minun totta rakastua. Sitte astun vielä Pojan kautta ylös Isän pariin, ja näen,

että Kristus on Jumala, joka antausi minun kuolemaani, minun synteihini, minun surkeuteeni ja vielä minulle armonsaikin antaa. Silloin wasta tunnen hänen lempiän mielenä, ja Isän korkeimman rakkauden, jota ei yksikään sydän woi maistaa, eikä tuta.

26. Näin tartun fitte Isään filtä puolen, missä hän on hellin, ja ajattelen: „oi, semmoinen on Jumala, tuo on Jumalan tahto ja mieli, että Kristus teki semmoisia puolestani.“ Ja samassa filmän räpähksessä tunnen kohta Jumalan korkean sanomattoman laupeuden ja rakkauden siinä, että hän asetti rakkaan lapsensa minun tähteni pilkan, häpiän ja kuoleman alaiseksi, joka juloinen katsanto ja rakkauden näkö minua fitte wauwistaa. Näin tulee meidän tuntea Jumala yksinänsä Kristuksessa. Sentähden sanoo Kristus itse opetuslapsillensa: ei Isää tunne yksikään, waan Poika, ja kenelle ikänä Poika tahtoo sen ilmoittaa (Matth. 11: 27).

27. Mutta ne, jotka liikkuwat omilla töillään, ei wät tunne Kristusta, ei wät tiedä, mitä Isä on toimittanut Kristuksen kautta: he ei wät tiedä, että Isä ei tahdo heidän omaa menoansa, waan ainoasti (rakkaan) Poikansa. Si nämät niinmuodoin tunne Isää, eikä tiedä, mitä heidän on saatama Kristuksen kautta Isältä. Sentähden täytyy heidän turmeltua ja nääntyä woiwattomuuteensa, ja katsoa Jumalaa kowemmalta puoleltansa, ihan tuomariksi, ja tahtowat fitte lepyttää hänen tuomioitansa hywillä töillänsä; mutta ei wät löydä mitään hywää työtä, joka kylliksi olisi, ja näin täyty heidän lopuksi epäillä. Mutta ne tuntewa⁹ oikein Jumalan, jotka huomaawat itsensä aiwan mitättömiksi, asettawat sydämensä perustuksen kiinni Kristukseen, ja pitawät hänen korkeinna tawaranansa: he tuntewat Jumalan Isäksensä kuolemassa ja elämässä. Olkoon tämä kylliksi puhuttu tästä ewankeliumista, pyytäkäämme Jumalaa meille antamaan armonsa, että oikein tuntisimme hänen ja hänen Kristuksensa. Amen!

N:o 40. Heluntaina.

(Ewankeliumi, Joh. 14: 23—31).

Sanoi Jeesus opetuslapsillensä: joka minua rakastaa, se pitää minun sanani; ja minun Isäni rakastaa häntä, j. n. e.

1.

Koska tällä päivällä on saarnattawa Pyhästä Hengestä, olisi tämä ewankeliumi ollut ajettava etempää, fieltä, josta muutoin Heluntai-ehdoon luetaan, kussa Kristus sanoo: jos te rakastatte minua, niin pitääkää minun käskyni. Ja minä olen rukoilewa Isää, ja hän antaa teille toisen lohduttajan — Totunden Hengen j. n. e. Sillä ne ripuuvat toisistansa, ja on tämä alku eli ensimmäinen lupaus, jonka hän teki opetuslapsille Pyhän Hengen antamisesta, jolla hän heitä juuri runsaasti lohduttaa siitä, mitä hän heille edeltäköin lupasi antaa ruumiillisen eronsa siaan, että hän tahtoisi valmistaa heille asuin-siaan Isän tykönä ja ottaa heidän tykönsä; kuin myös, että he täällä maan päällä tekisivät paljon suurempia töitä, kuin hän tehnyt oli, ja että hän tekisi kaikki, mitä he hänen nimeensä rukoilisivat. Siihen fitte lupaa hän tässä heille Pyhän Hengen, joka hänen lyhvän ruumiillisen läsnäolonja suhteen on olewa heidän tykönsä, ei vähäisen aikaa, waan ijäisesti; ja siis, että heillä on hänessä olewa lohduttaja, joka olisi heille hyödyllisempi, kuin se lohdutus, mikä heillä siihen saakka oli hänen ruumiillisesta läsnäolostansa ollut.

2. Tämä nyt on kaunis ja kirkas lupaus, jonka Kristus lupaa seurakunnallensa, se on, sille pistuijelle laumalle, joka häneen uskoo, niinkuin hän edeltäpäin sanoo: joka minun uskoo y. m., ja wakuuttaa heitä, että Pyhä Henki totisesti on olewa heidän tykönsä ja heissä, se on, ei ainoasti heidän wirasansja, waan heidän sydänmisjäänkin, hallitsemassa, opettamassa ja johdattamassa heitä, antamassa intoa ja rohkeutta, ja vielä fitte suojelemassa ja holhomassa heitä kaikessa waarasja ja hädässä wastoin perfelettä ja hä-

nen waltaansa, niinkuin hän sanookin: en minä jätä teitä orwoiksi y. m.

3. Nyt toimittaa hän Pyhästä Hengestä tässä ja kaikin paikoin sillä tapaa, ettei nimittä häntä ainoastaan olentonsja suhteen niinkuin hän on ja mainitaan Pyhäksi Hengeksi; sillä niin hän on meistä käsitettämätön, jota emme näe, emmekä tunne; waan antaa hänelle nimen wirransja ja työnsjä suhteen, jolla hän tekee itsensä ymmärrettyksi ja ikäänkuin ruumiilliseksi, joka on sanan wirka, ja tekee hänestä saarnaajan, kuin kutsuu hänen Lohduttajaksi ja Totunden Hengeksi, joka sanan eli saarnawiran kautta on läsnä ja nähtävänä ja kuultawana (sillä ne kaikki wirkaa, lohduttaa ja johdattaa totuuteen, eivät ole muutoin toimitettavia, kuin sanan elikkä opin kautta): että tiettäisiin, kuinka ja kussa hän on löytävä ja lohdattawa, eikä epäilyksessä ja epä-tiedossa fieltä täältä katsoa kirkisteltaisi erityisiä ilmoituksia eli walistuksia, waan jokainen pitäisi itsensä sanaan ja tietäisi, että hän sillä, eikä millään muulla keinolla, walaisee sydämiä, ja tahtoo asua ja waiuttaa niissä sekä oikiata tietoa että lohdutusta Kristuksen uskossa.

4. Ja kussa se sitti tulee, että sana Kristuksesta uskotaan ja sydän senkautta saa lohdutuksen, siinä totta totisesti on Pyhä Henki ja tekee työtänsä, niinkuin siitä usein sanottu on.

5. Owattin nämät kumpikin: Lohduttaja ja Totunden Henki wallan rakkaita ja lohdullisia nimiä; sillä Lohduttajan sana, kreikkaksi paraklätos, (joka on pian sama kuin se mikä latinaksi on nimeltään *Advocatus* eli *Patronus*), merkitsee jellaista miestä, joka on kanteen alaisen eli inyillisen apumies, joka oittaa puolustaaksensa häntä, ajaa hänen asian-

sa, kohentaa häntä neuvolla ja avulla, kehoittain ja wahwistain, miten milloinkin tarwittsee. Tämä, sanoo Kristus, on oleva Pyhän Hengen wirka, fittenkuin minä erkaun teistä pois, eikä teillä ole mailmasa mitään lohdutusta eikä apua, waan koko mailma on teitä vastaan, ja perfele waiwaa teitä ja myrkyllisellä pilkkakielellänsä puhuu pahinta teistä, syyttää ja huutaa teitä kaikelle mailmalle wietteliviksi ja häiritseviksi; ja vielä päälliseksi teidän oma sydämmenne ja omatuntonne sijällisesti waiwaa ja ahdistaa teitä Jumalan wihan pelwolla, murheella ja raskailta ajatuksilla omasta heikkoudestanne, että kaitetiffin epäiliffitte, saati teidän niihin täytyisi jäädä ilman lohdutusta ja wahwistusta. Sillä senpätähden onkin perfeleellä nimenjä: **Diabolus**, se on **Calmniator**, wäärä, häiyy suu eli kielilakkari, joka, niinkuin **Jlm. kirj. 12: 10** selittää, kristittyin päähän yötä ja päivää Jumalan edessä laantaa.

6. Tätä pilkkaajaa ja kantajaa vastaan, mieli hän sanoakseen, lähetan minä teille **Sydäntäni** minun fiaanin Pyhän Hengen auttajaksi ja puolustajaksi, joka rukoo teidän puolestanne Jumalan tykönä ja vielä fritte lohduttaa ja wahwistaa sydäntänne, ettette tästä perfeleeseen ja mailman pilkasta ja häwäistyksestä, kanteista ja peljästyksistä hämmästyisi, waan että niitä vastaan faisitte jänkän sydämmen ja urhollisen mielen, ja rohkeudella awaisitte suunne ja ajaisitte ja woittaisitte asianne, se on, uskon ja Kristuksen tunnustamisen, niinkuin hän **Luk. 21: 15** sanoo: **minä annan teille suun ja wiisanden, jota ei he woi puhua vastaan, eikä panna vastaan, kaikki jotka teitä wastustawat.**

7. Tämähän on suloiisesti ja lohdullisesti kuwailla meille Pyhää Henkeä, ettemme katsoisi ja arwaisi häntä muuksi kuin tällaiseksi ihan rakkaaksi Lohduttajaksi ja Nuttajaksi, ja että tietäisimme **Sän** Jumalan ja Kristuksen hänen sitä warten lähettävän ja antawan, ja hänen totisesti osoittawankin itsensä senkaltiseksi meitä kohtaan sanan kautta, että wain lohduttaa meitä, ilmoittaa sulaa armoa, rakautta ja hywyyttä Jumalalta, wakuuttaa sydämmiä, ettei Jumala, ei **Ssä**, eikä **Boika**,

wihastu heihin, eikä kadota heitä, eikä tahdo heitä peljättää; koska he molemmat ovat lähettäneet Pyhän Hengen Lohduttajaksi, ja hänellä on se käsky, ettei hänen tule mitään muuta ilmoittaa, kuin mitä hän kuulee: jota edellisen sunnuntain ewankeliumissa kuulimme.

8. Tainkaltaisesta lohdutuksesta lähteeffin fritte pelkäämätöin sydän ja jänkkä mieli wastoin perfeleeseen ja mailman hurjuutta, että kaikki mitä kristityn tulee ulkonaisesti kärsiä, sen kärsiikin hän ilolla ja woittaa: niinkuin apostolit ja martyrit (wieläpä monet heikot waimotkin ja nuoret neitsykäiset) tekivät. Sillä sellainen ihminen tietää, että senkaltisessa uskossa ja tunnustuksessa on Pyhä Henki häntä lähellä, auttaa häntä, hallitsee ja toimittaa hänen jotansa ja kilwoitujensa perfelettä ja mailmaa vastaan, ettei hän joudu allekynsin ja tappioon, waan hänen kauttansa woittaa ja täyttää työnsä, kohtasi fritte mitä tahansa.

9. **Toiseksi**, kutuu Kristus hänen **Totuuden Hengeksi**, sekä lohdutukseksi niille, jotka ewankeliumia uskawat, että tietäisiwät senkaltaisen lohdutuksen, minkä sanasta kuulewat, totiseksi ja wilpittömäksi, joka ei walhettele eikä petä, ja senkaltaisen mielen ja rohkeuden, joka siihen usko ja turwaa, ei pettämän, waan pysywän ja seisowan wakaana, lujuana ja seisowaisena kaikkia myrskyjä ja peljättyjiä vastaan, wieläpä kaikkia helmetin poritejatin vastaan; sillä ei se seisjo tietämättömällä ja pyhymättömällä pohjalla, niinkuin mailman uskaltaminen ja kerskaus lepää katoowaisen tawaran, woiman ja wallan waarassa, waan on perustettuna Kristuksen sanaan ja Jumalan ijankaikkiseen totuuteen.

10. Ja nämät nimet antaa Kristus Pyhälle Hengelle wastoin perfelettäkin, joka kansa on henki, mutta ei kristittyin lohduttaja ja auttaja, waan heidän wastustajansa ja murhaajansa, ei totuuden, waan walheen henki, joka sekä wäärällä peljättyjellä että wäärällä lohdutuksella, mutta kuitenkin totuuden warjolla, wiettee ja houkuttelee. Sillä hänelläkin on se luonto, että hän omiansa, se on, epäuskoisia, röyhkeitä, suruttomia ja juma-

lattomia sydämiä täyttää mafialla lohduitufella, tekeepä heidän rohkeiksiin, röykeiksi ja ylpeiksi luulosjansa, wiisaudesjansa ja itse tekemänsä pyhyysjansa, ettei he huoli uhkauksista, ei peljättyksistä, ei Jumalan vihasta, eikä ijankaikkisesta kadotuksesta, waan heidän päänsä on kowempi kiveä ja diamanttia.

11. Sitä vastoin hän kohtelee peräti toisin tofi hurkaita sydämiä, jotka muutoinkin ovat heikkomiellisiä ja arkaluontoisia, sillä tapaa, että hän kaikenkalaisilla peljättävillä ajatuksilla, sanoilla ja töillä juurikuin tulifilla nuolilla ampuu ja haavoittaa heitä, ettei heillä muka olisi mitään hywää eikä lohduitusta Jumalassa. Ja niin wiettee walheellansa kumpaisiakin ihmisiä, tahtoen wiedä heidän kadotukseen ja ijankaikkiseen kuolemaan; edelliset määrällä lohduitufella ja suruttomuudella, joitten pitäisi peljästymän parannukseksi, jotka hän kuitenkin lopulla wiime hetken tulleissa ätistä peljättää ja epäilykseen saattaa; jälkimäiset sillä, että waiwaa heitä alinomaisilla tuskilla ja ahdistuksilla ja ottaa heiltä uskalluksen, mikä heillä pitäisi oleman Jumalaa, että he epäilisiwät hänen armostansa ja armustansa.

12. Senwuoksi on tarpeellista, että me oikein opinme tuntemaan Pyhän Hengen ja tiedämme, ettei hän ole eikä tee mitään muuta kuin ewankeliumin saarnalla Kristuksessa todella lohduitaa murheellisia ja heikkomiellisiä sydämiä, jotka tuntevat syntinsä ja ovat jo liiaksi perkeleen peljättämiä ja waiwaamia, ja käskee heidän olla hywässä turwassa ja iloisia Jumalan luvatasta armosta Kristuksessa ja woimassa pitää heidän fiinä, niin että he pysywät sellaisessa totuudessa. Sopa heidän sydämensä huomaitsee ja tuntee tämän totuuden, että kaikki muu oppi ja lohduitus, jolla tahdotaan omaatuntoa hallita Jumalan edessä, ei ole oikia eikä totuus, jonkawuoksi ei fiinä saata olla Pyhää Henkeäkään; waan perkeleen walhe ja petos se on, jolla hän myös murhansa toimittaa; ja senwuoksi ei he salliminkään peljättyksen, ei uhkauksen, eikä karmimisen maan päällä kääntää ja kisko itfiänsä pois tästä totifesta ewankeliumin lohduitufesta.

13. Mutta tainkaltainen Pyhän Hengen lohduitus ja totuus on aivan salainen ja sywään kätetty uskossa, niin että kristityt eiwät itsekään sitä aina tunne, waan täytyy heidän heikkoudeksansa paljoa enemmän tuta sitä, mikä on aivan toisenlaista, niinmuodoin kuin perkele sekä fifällisesti itfensä ja heidän oman lihansa heikkouden kautta, että ulkonaisesti mailman pahuuden kautta kaikin paikoin heitä estää ja ehtäisee, niin ettei heillä usein saata olla yhtäkään hywää lohduksista ajatusta Jumalan puoleen, ja heidän käypi niinkuin tuo korfia apostoli pyhä Paawali walittaa itfensänsä, 2 Kor. 7: 5, ettei heillä ole yhtään lepoa, waan kaikisja paikoisja ovat he waiwatut, ulkona sota, fifällä pelko; niin ettei heillä saata olla sulaa lohduitusta ja iloa, waan isommaksi osaksi murhetta ja ahdistusta ja kuoleman kilwoitusta; niinkuin hän kansja 2 Kor. 4: 11 sanoo: me, jotka elämme, annetaan ylönsä aina kuolemaan Jesuksen tähden; samoin 1 Kor. 15: 31: minä kuolen joka päiwä sen meidän kerskaamisen puolesta kuin minulla on Kristuksessa Jesuksessa, meidän Herrassamme. Sentähden nähdäänkin monen hurksaan fielun aina olewan murheisjansa ja raskaalla mielellä, waiwaawan itfensä omilla ajatuksillansa ja olewan lamassa perkeleen kiusauksisja epäilykseen. Kusja filloin on, sanoo mailma ja meidän oma lihamme, kusja filloin on Pyhä Henki, josta te kristityt kerskaatte?

14. Sentähden olkoon kristitty tässä taitawa, ettei päättäisi ja tuomitfisi omain ajatustensa ja tuntoinsa jälkeen, waan tietäisi, että hänen tulee juuri vastoin sellaista ahdistusta ja heikkoutta pitää itfensä siihen saanaan ja lohduitusfaarnaan, minkä Pyhä Henki pitää kaikille köyhille ja murheellisille sydämille ja omille tunnoille; niinkuin Kristus sanoo Esaiain 61: 2 wirastansa, jonka hän oli Pyhän Hengen kautta toimittawa: Herran, Herran Henki on minun päälläni, jentähden että Herran on minun woidellut saarnaamaan köyhille hywää sanomaa: Hän on minun lähettänyt parantamaan särjettyjä sydämiä, saarnaamaan wangeille lunastusta ja sidotuille pääjemistä — — lohduksittamaan kaikkia murheellisia j. n. e.

15. Tästä oppinet, (niinkuin tässä ja kaikin paikoin ewankeliumissa kuulet), ettei Jumala tahdo sinua murheelliseksi eikä peljätynneeksi, vaan iloiseksi ja wakaaksi hänen armonsa wahwasta ja totisesta lupauksesta, jonka Pyhä Henki itse sinulle saarnaa, ja sanoo, ettei se ole totuus, vaan oma wäärä ja petollinen luulo ja perkeleen petos, mitä sinä sydämesfäs tunnet ja ajattelet wihaisen Jumalan wihasta ja rangastuksesta, joka muka tahtoisi sinun tuomita helmettiin; oletat sen tähden Jumalan sana ja käsky wahwemmaksi sinun omaa tuntemistasi ja koko mailman tuomiota, ettet häntä nuhtelisi walheesta ja luowuttaisi paristas Totuuden Henkeä.

16. Tainkaltaisen lupauksen ja lohdutuksen wastoin omaa tuntemistamme ja pelkäämistämme antaa Kristus näillä sanoilla: en minä jätä teitä orwoiksi j. n. e. Sillä tällä sanalla: orwoiksi osoittaa hän itse, minkä muotoinen seurakunta on oman tuntemisensa jälkeen ja kaiken mailman silmissä, ettei se ole kauniin, hywin järjestetyn ja valmistetun hallituksen muotoinen; vaan on vähäinen, haaskattu ja hajoitettu lauma wiheliäisiä ja kurjia orpoja, joilla ei ole päätä, ei suojaa, ei apua maan päällä, joita vielä päälliseksi koko mailma nauraa ja pilkkaa, ja pitää suurina narreina, että he pitävät itsensä seurakuntana ja Jumalan kansana. Siihen fitte vielä oma hätä ja kärsiminen painaa ja waiwaa itsekutakin erittäin niin kowin, juurikuin olisi hän yppö yksin, joka sywimmässä mudassa makaat ja on perki hyljätty.

17. Ja tämä wiheliäisyys ja pelko kasvaa liiatenkin, koska oikein tutaan perkeleen woima, kuin hän lykkää katkerat ja myrkhylliset murha-nuolensa sydämmehen, että se ei ole ainoasti kaikkein ihmisten, vaan vielä Jumalan hylkäämä, ja sydän on Kristuksen peräti kadottanut, eikä näe loppua wiheliäisyyteensä; josta me ennen ewankeliumissa kuulimme, kuin hän Joh. 16: 20 sanoo: teidän on itkeminen ja parkuminen, mutta mailma iloitsee; te tulette murheelliseksi j. n. e. Se on oikein orpona olla, se on, niinkuin tuo tuntuu, olla ratki lohdutuksesta ja awuutonna.

18. Mutta kuin Kristus tämän kautta tällaista kärsimistä edeltäksin ilmoittaa kirsittyillensä, tahtoo hän myöskin tämän lohdutuksen ja wirwoituksen edeltäpäin antaa, ja opettaa meitä, ettemme senwuoksi epäilisi, vaan pitäisimme wain lujasti kiinni hänen sanastansa, jos kohta näyttäisi yllön kauwan wiipuwaksi; ja muistuttaa meitä lupauksesta, ettei hän tahdo jättää meitä sellaiseen wiheliäisyyteen, ja että tehtäisiin hänelle se kunnia, (joka on Jumalan suurin kunnia), että häntä pidettäisiin uskollisena ja totisena, kuin hän sanoo sen ei ijäisesti kestäwän, vaan olewan vähän aikaa ja lyhyeltä; niinkuin hän sanookin: minä tulen jälleen teidän tyköne; ja, vielä vähän aikaa, eikä mailma näe minua (se on teidän oikea murhehetkenne, vieläpä näkyy teille ijankalikeksi kuoleman hetkeksi), mutta minä tahdon teitä jälleensä nähdä, ja teidän sydämmenne on iloitsewa.

19. Tämähän on suloinen ja lohdullinen lupaus, saati wain me oppisimme sen usko- maankin, ja niin huomaisimme, että hän ihmeellisellä Jumalan woimalla meidän fuurimassa heikkoudesfamme hallitsee, suojelee ja woimassa pitää seurakuntaansa, niin että se fittenkin pysyy ja autetaan; ja niin, että senkaltaisessa sen korkeimmassa murheessa on lohdutus, sen sywimmässä wiheliäisyydessä ja hyljätksessä on ilo ja apu, sen kuolemassa ijankalikeinen elämä, fiksituin tämä tulee ilmi ja tunnettawaksi, kuin sydän nämät kaikki woittaa, ja täytetään korkialla awun ja lunastuksen riemulla, ja kuulee tämän iloisen ja kerskaawan woittosanan, jonka Kristus tässä sanoo: minä elän ja tekin elätte, ja niinkuin tämä kaunis ylistyswirsi soipi, Psalt. 118: 15—17: ilon ja autuuden ääni on wanhurskasten majoissa. Herran oikea käsi saa woiton. En minä kuole, vaan elän, ja Herran tekoja luettelen.

20. Tätä samaa sanoo pyhä Paawalikin sellaisesta orpo-raukkain lohdutuksesta ja awusta 2 Kor. 4: 10: me kuljetamme kansamme aina Herran Jesuksen kuoleman meidän ruumiissamme, että Herran Jesuksen elämäkin meidän ruumiissamme ilmoitettaisiin, ja Kristus Luukk. 12: 32: älä pelkää, pikkuinen

lanma, sillä teidän Isällänne on hyvä tahto antaa teille waltakunnan.

21. Katso, tämä on kristittyin kirkkia wiisaus ja tieto, jonka Pyhä Henki ilmoittaa, josta mailma ei ymmärrä mitään; niinkuin sen itse täytyy tunnustaa, ettei se tiedä wäihän wähää tästä lohdutuksesta, ja vielä sitten on perkeleen ajettava siihen, että he päälle päätteeksi ylen katsovat ja hylkäävät tykönsä Pyhän Hengen saarnan tästä lohdutuksesta. Jonkawuoksi Kristus vielä sanoo heistä sen tuomion, kristityillensä lohdutukseksi, ettei mailma woi ottaa häntä omakseen, sillä ei he näe häntä, eikä tunne häntä. Oi kauhiata sanaa: **je ei woi ottaa osakseen Pyhää Henkeä!** Sillä siitä täytyy seurata, ettei heillä ole osaa Jumalan waltakuntaan, waan ovat hänestä jankkaikkisesti eroitettut ja pysyvät perkeleen walloissa ja helwetin siteissä. Mutta se on lohtuullinen ja hywin ansaittu rangastus paatuneelle mailmalle, joka ei tahdo toisin, koska se juuri pilkallisesti ylen katsoo, häpäisee ja wainoo Kristusta, Jumalan Poikaa, hänen sanaansa ja Pyhää Henkeä.

22. Tämä olkoon nyt sanottu Pyhän Hengen wirasta, josta lyhykäisesti puhutaan wähää ennen meidän tekstiämme. Tämän perästä seuraa nyt tämä ewankeliumi:

Joka minua rakastaa, se pitää minun sanain, ja minun Isäni rakastaa häntä.

23. Hän alkoi wähän edeltäpäin juuri samoilla sanoilla puhua: jolla minun kätkyni ovat, ja ne kätkee, se rakastaa minua: mutta joka minua rakastaa, häntä minun Isäni rakastaa ja minä tahdon häntä rakastaa ja ilmoittaa itseni hänelle. Näitten sanain suhteen kysyy hurstas Judas apostoli: **Herra, mistähän se tulee, ettäs tahdot meille itses ilmoittaa, että mailmalle?** Sillä hän oli vielä samoin kuin toisetkin opetuslapset siinä Judalaisten mielessä ja luulossa, että Kristus muka joutuisi mailmalliseksi Herraksi ja Keisariksi, ja hekin toivoivat joutuwansa igoiksi ja woimalliseksi maan ja kansan yliherroiksi; niinkuin he kanssa usein olivat siitä keskenänsä haastaneet ja riidelleet, kuka heistä toki pääsisi suurimmaksi ja waltiaimmaksi.

24. Sentähden kunnaksuu tämä Judas

tätä Kristuksen puhetta, eikä saata olla kysymätä, mitä hän toki sillä ajatteli, ettei hän milloinkaan huolinut ilmoittaa itseänsä kuin heille wain? Sillä hän ajatteli kaiketi näin: mikä kuningas toki tästä tullee, joka ei tahdo tulla kenenkään nähtäväksi, joka näihin saakka wain on waeltanut ympärinsä palmeliana, kuitenkin on julkisesti saarnannut ja tehnyt ihmisiä, ja nyt niin sala myhkää alkaa waltakuntansa, ja sen niin ahtaalle ahdistaa, ettei kukaan näe eikä tunne häntä, kuin ne harmat wain, jotka rakastawat häntä; ajattelin minä toki, arweli hän sanoaksensa, sinun wasta oikein ilmoittawan itses ja nähtävän itses wihollisilleskin, että he kaikin lankeisimat jalkaiseteen? Ja mitä se fitte maksaa, että kaikki on wain siinä, että sinun sanaas pidetään? Mitäpä me sillä aikuisiksi saamme, kuin emme siihen nuuta mitään tee? Ja kufapa sinulle tahtoo alamaisiksi ruweta, kuin se on kunkin ihmisen omasa tahdossa ja mieliwallasa tuta ja rakastaa sinua?

25. Mutta Kristus puhuu ja wastaa samoilla sanoilla, näinkin luowuttaaksensa heistä judalais-ajatukset ja oikein kuuwataksensa ja osoittaaaksensa heille waltakuntaansa. Ei, Judas rakas, mielti hän sanoaksensa, eipä niin käy, kuin sinä luulet. Mailmalla on täällä maan päällä kunniansa ja kunniallisuutensa, sillä on woimansa ja waltansa, jolla se ajaa kansaa kuuliaisuuteen, mutta ei teidän, eikä minun niin sowi, waan siinä on asia, että minua rakastetaan ja minun sanani kätketään. Kussa fellaisia on, siinä minun on haluni hallita ja fellaisille wain saatan minä ilmoittaa ja osoittaa itseni j. n. e. Sillä ei minun hallitukseni ole hallita pakolla ja wäiwallalla, niinkuin tehdä pitää häijgin heittiöin parisfa mailmassa; waan minä tahdon sydämmiä hallita ja haluan jellaista kansaa, jotka mielellään ja halulla tulewat minun tyköni. Sitä eiwät toiset tee, jott'eiwät minun usko.

26. Sillä Jumala on sitä muinoin useinkin ja paljon koetellut Judan kansassa, mitä se tekee hallita kansaa paljaalla lailla ja rangastuksella, niin että siitä pian koko kansa häwisi korwessa, ja sittenmin yhä lyötiin,

miettiin maasta pois, sitte kuin viimein supi hukkuiwat. Ei hän sitenkään saanut heitä sydämmestä kuuliaisiksi ja käskyjäksi pitämään.

27. Ja mitä piti heidän pitämän? Ei hän he tainneet kohta alustakaan, koska Sumala puhutteli heitä ja antoi heille kymmenen käskyä, häntä karsia eikä kuulla, waan rukouksivat, että hän sallisi Mojeksen puhutella heitä; häntä he muka kuulsivat; ja kuitenkin, hänen tulleksensa ja tuotuksensa heille kymmenen käskyä, eivät he woineet häntäkään katsoa silmiin, waan tekivät peitteen hänen kaswoinsa eteen, joka, niinkuin pyhä Paawali sanoo 2 Korinth. 3: 14, vielä tänäkin päivänä ripuu heidän silmänsä edessä, etteivät tahdo eiwättä taida nähdä eikä ymmärtää, mitä vielä että se käwisi heidän sydämmelle, mitä Sumala heiltä tahtoo, että nimittäin kaikista sydämmestä häntä rakastaisivat ja olisivat kuuliaisita.

28. Kuin ei nyt Sumala Mojeksen ja profetain kautta siihen woinut saada omaa kansaansa, jonka oli erittäin walinnut ja kirkkaasti kunnioittanut edellä kaikkein muitten kansain, mitäpä hän sitte woisi muissa parempaa aikaan saada paljaalla lailla ja paikoittamalla? Sentähden täytyi hänen tehdä toinen hallitus, jos mieli hänelle olemaan kansaa maan päällä, jotka olisivat ja pysyisivät Jumalan oikeina ja kuuliaisina lapsina. Sitä warten täytyy hänen ei ainoasti peljetyksillä ja uhkauksilla ajaa sitä tottelematointa luontoa; waikka laki heille on tarpeellinen siihenkin, että tuntisivat kuulemattomuutensa ja syntinsä ja kauhistuivat Jumalan wihaa; waan vielä rakkaudellakin ja ystävällisesti kutsua, että niin saataisiin rakkautta ja halua häneen.

29. Mutta tämä ei saata muutoin aikoihin tulla, kuin sellaisella sanalla, joka wastoin sitä wihan pelkoa, jonka me kuulemattomuudellamme ansaitsemme, julistaa armoa ja osoittaa Jumalan tahtowan unhoittaa wihansa ja antaa synnit anteeksi. Senkaltaista ystävällistä ja armollista sanaa tuopi nyt Kristus ewankeliumillansa, ja sitä warten hän alkaa waltatuntansa niin, että sydämmet tähtäisivät sellaista, ja oppisivat tuntemaan

hänen, että hän on piinallansa ja kuolemalansa toimittanut ja antaa meille Jumalalta armoa ja laupeutta, ja että hän siihen vielä antoi Pyhän Hengen, ja niin hallitsee, että me pysymme sellaisessa armo-waltatunnassa; ja että Pyhä Henki waikeuttaa meissä, että mekin puoleltamme saamme rakkauden Jumalaa ja rupeamme rakkaudella ja halulla olemaan hänelle kuuliaisita.

30. Tästä sanoo hän nyt: joka minua rakastaa, se pitää minun sanani. Ja wähää ennen: jos te rakastatte minua, niin pitääkää minun käskyni. Hänen sanaansa eli käskyjäksi pitää, sitä tulee sen tehdä, joka häntä rakastaa, se on, tuntee ja tietää, mitä hänellä on Jumalalta, muutoin häntä ei kukaan rakasta. Ei se ole Mojeksen sana eikä lain saarna, waan saarna rakkaudesta ja armosta, jonka hän meille senkautta osoitti, että hän päällensä otti meidän syntimme, ja sitä warten antoi ruumiinsa ja werensä, ja lahjoitti meille sellaista, että me sillä lohduttaisimme itsiämme, ja sitä tuntisimme ja huomaitisimme hänen rakkautensa; eikä hän muuta mitään waadi meiltä, jotka sen uskomme, kuin että siitä olisimme kiitollisia ja pysyisimme siinä uskossa ja tunnustuksessa, ja siis hänelle rakkauden ja kunnian osoitteeksi olisimme awullisia sanoilla ja töillä lewittämään hänen waltatuntansa.

31. Tämä nyt on halpaa röyhkiäin ja kofemattomain henkein mielestä, jotka mielestänsä ovat wallan pyhiä ja wäkewiä. Sen, minkä kuulewat, katsowat he helpoksi pitää, ja janoain ajattelewat he Jumalan sanastakin, että se jo on tehty, kuin se on kuultu. Sillä kukaan niin paha olisi, ajattelee itsekin kofematoin, joka ei tahtoisi Kristusta rakastaa, eikä hänen sanaansa kätkeä, jokin saarna Jumalan armosta? Suurikuin Judan kansa kormessa 2 Mos. 24: 3, kuin Moses puhui heille kaikki Herran sanat, silloin huusivat he kaikki yhdellä äänellä: kaikki ne sanat, jotka Herra puhunut on, tahdomme me tehdä. Mutta kuin se oli toteen saatettava, pitivät he sen niin, että heidän jenuoiksi täytyi pysyä kormessa koko 40 vuotta, ja kaikki hukkua. Riinpä, jos Kristus sanoimensa olisi kulta ja hopiaa, taikka saattaisi kunniaa ja kiitosta meidän

wiisaudestamme ja pyhydestämme, jopa wain jokainen sen mielellänsä ja wahvasti pitäisi. Mutta nyt ei hän ole sellainen, johon halu palaa maan päällä, waan on semmoinen ilkiän näköinen, josta koko mailma pahenee, ja jota se wiero.

32. Sentähden opettaa koettelemus, kuinka työstä tämä sana on pitää, koska pyhä risti seuraa sitä; sillä paitfi sitä, että meidän oma lihamme ja wanha luontomme tapansa jälkeen vielä potkii vastaan, ja mieluisemmin soifi sitä, mikä hänelle olisi fuloista ja hywää, on fiinä vielä, kuin rumetaan ewankeliumia tunnistamaan, perkelekin, joka kähertelee kaikin lahkokuntinensa ja jäseninensä ja hyökkää heidän päällensä kaikilta kulmin mailman wainolla ja kaikenmoisella ahdistuksella, sisällisesti ikuisella sodalla ja sydämmen wainwalla ja ulkonaisesti alinomaisella ruumiin ja hengen waaralla, niin että tässä on huutaminen ja parkuminen apua taiwaasta. Silloin kyllä koettelemus opettaa, ettei ole helppo ja huokia asia kätkeä Kristuksen sanaa, niinkuin muutoin pidetään muita judalais-menojen kummituksia, taikka omaa keksittyä Jumalan palwelusta, munkkeutta ja muuta semmoista.

33. Senwuoksi, sanoo Kristus, waaditaan tässä, että sydän rippuu minussa ja minua rakastaa: sillä ei fiitä kuitenkaan tule muutoin mitään mailmassa, joka on perkeleen waltakunta ja Kristusta vastaan. Seurakunnan maan päällä täytyy olla ja kilwoitella heikkoudesta, köyhyydestä, kurjuudesta, ahdistuksesta, kuolemasta, pilkasta ja häpiästä, ja lisäksi painaa vielä hätä päälle, että sinun täytyy ulos nahastas, että saa uskaltaa ihmisen uoon, apuun ja wäkeen, waan sinun täytyy saada Kristus sydämmeen, että pidät hänen nimensä, sanansa ja waltakuntansa korkeimpana, kalliimpana ja arwoikkaampana kaikkia kappaleita mailmassa. Joka ei sitä tee, waan enemmän rakastaa omaa kunniaansa, woi maansa, mailman lempeä, ystäwyyttä, iloa ja riemua, sille tästä turhaan saarnataan; niinkuin Herrä kohta perästä sanoo: joka ei minua rakasta, ei se minun sanojani kätke.

34. Tähän rakauteen taimuttakoon ja ajakoon hänen kristityitänsä, joita hän tässä

puhuttelee, jotka tuntevat hänen ja nyt tietävät, mitä heillä hänessä on: heitä taimuttakoon, sanon minä, hänen rakkautensa ja ystäwällisyytensä, jonka hän meille sillä osoitti, että meiltä otti ja omilla niskoillansa kantoi meidän syntimme, kadotuksemme ja ijankaikkisen kuolemamme, ja hywinkin hywin ansaitsee olla meidän rakastettawamme. Jonkawuoksi hän kanssa wähää ennen muistuttaa heitä tästä, sanoen: jos te rakastatte minua j. n. e., sanoaksensa: jos sen tunnette ja sen fiinä pidätte, että minä teiltä ansaitfen olla teidän rakastettawanne; niinpä tehkäätkin minulle sen werta mieliksi j. n. e., sillä jos te tätä uskotte ja ajattelette, kyllä fitte rakastattekin minua.

35. Mutta ei tämä rakastaminen ole tehty sanoilla ainoastansa, waan se on rakkauden elämä työ ja osoitus, jota nimitetään: minun sanani kätkemiseksi. Se on sellainen rakkaus, joka sotii ja woittaa. Sillä se on oikian rakkauden luonto, missä se löytyy, että se rakastettawan tähden tekee kaikki, eikä sillä ole mitään niin tukalaa kärsittävää ja kannettawaa, jota se ei ilolla tekisi; niinkuin sen näemme luonnollisestakin rakkaudesta, jonka Jumala istutti kuwailemaan Jumalan rakkautta meitä kohtaan, isään ja äitiin heidän lapsiansa kohden, joka palaa aivan ilman ja ansaitsemata, ja ajaa heidän tekemään niille hywää. Niinpä on Kristuskin korkeimmasa määräsä osoittanut sellaista rakkautta meitä kohtaan, hän joka jumalallisessa majesteteudessa jänsä oli ijankaikkinen Jumala ja Luoja — meitä kurjia luontokappaleita kohtaan, jotka emme mitenkään olleet hänelle vielä omaisia, emmekä ansainneet muuta kuin wihaa ja kadotusta.

36. Jos nyt rakkaus sellaisia tekee niitä kohtaan, jotka ei sitä ennen rakastaneet, ei wätkä rakkautta ansainneet, ja me ilman sitäkin olisimme welwolliset Kristusta rakastamaan fiitä, että hän on meidän Luojamme ja Jumalamme, waikka ei niin korkeasti olisi sitä ansainnutkaan; kuinka paljoa enemmän tulee meidän häntä rakastaa fiitä, että hän on edeltäpäin näin korkeasti rakastanut meitä. Ja jos tämä sanomatoin hywä työ käwisi meitä

oikein sydämmelle, ei suinkaan mitään närkeä-tyttäisi meitä, eikä käyssi ylöän raskaaksi, jos meidän jotain pitäisi hänen tähtensä kärsimän ja kantaman, saati wain me hänen rakkaudes-
sansa pysyisimme. Se sitte on, ei ainoasti hänen sanansa kuuleminen, waan vielä lujana kätkeminen ja voittaminen.

Ja minun Jhäni rakastaa häntä.

37. Tässä ei tarwita kowaa wäittämistä siitä kysymyksestä, minkä wuoksi Kristus näin puhuu: joka minua rakastaa j. n. e., juuri-
kuin meidän olisi alkaminen häntä rakastamaan; koska kuitenkin on tosi, että hän alkaa meitä rakastamaan, niinkuin 1 Joh. 4: 10 selkiästi sanoo: siinä on rakkaus, ei että me rakastimme Jumalaa, waan että hän rakasti meitä, ja lähetti Poikansa jowinnoksi meidän synteimme edestä. Niin, jos ei hän alkais-
kaan, emme me ikänä saattaisi rakastaa häntä. Sillä ei kukaan saata rakastaa häntä, jollei usko, että Kristus on ennen rakastanut häntä ja että hänellä on hänessä armollinen Jumala; muutoin wieroo sydän Jumalaa, ja on salai-
nen wihollinen hänelle, juurikuin hän tahtoisi meidät syöstä helwettiin, miten jo on edellä-
päin sanottu.

38. Mutta että Kristus puhuu näin: joka minua rakastaa, häntä rakastaa minun Jhäni, ja minä tahdon häntä rakastaa j. n. e., se on puhuttu rakkauden ilmoituksesta, niin-
kuin hän sen tässä itsekä selittää, kuin sanoo: minä ilmoitan itseni hänelle ja: me tulemme hänen tykönsä; niin että, jos sellaisessa rakkaudessa lujina seisomme Kristuksen ja seurakunnan wihollisia, se on, perkeleen ja mailman kiukua, wihaa ja wainoa vastaan, silloin kai saamme huomaita ja nähdä, että hän rakkaudellansa on uskollinen ja wakaa meitä kohtaan, ja senkaltaisessa sodassa ja hädässä tahtoo auttaa ja woiton antaa j. n. e., niin että se on koettelemus, joka seuraa kärsiwällisyydestä waimassa, kuten pyhä Raawali sanoo Rom: 5: 4. Sillä niin se käy, kuin usein on sanottu, että Jumalan rakkaus meitä kohtaan on niin tuiki salassa, ettei muuta tuta kuin sitä mikä on aivan wastoin rakkautta, juurikuin olisi Jumala meidät ratki unhoitta-

nut ja muuttanut armonsa ja rakkautensa wihaksi.

39. Mutta joka näisjä kestää ja pysyn rakkaudessa, hän sitte huomaitsee Jumalan totisiksi, ja tuntee sellaisen lohduksen Jumalan rakkaudesta ja semmoisen wakuuden wuodate-
tutti sydämmeen, että senkautta woittaa kaikki, niinkuin pyhä Raawali taas sanoo Rom. 8: 37—39: mutta niisjä kaitisia me woitamme hänen kauttansa, joka meitä on rakastanut. Sillä minä olen wahwa siitä, ettei kuolema, eikä elämä, eikä enkelit, eikä esiwallat, eikä wälewyydet, eikä uhyiset, eikä tulewaiset, eikä korkeus, eikä sywyys, eikä joku muu luontokappale woi meitä erwittaa Jumalan rakkaudesta, joka on Jesuksessa Kristuksessa meidän Herrassamme. Tämä on se woitto ja lunastus, josta me huomaamme sen todeksi mitä olemme uskoneet, että hän rakastaa meitä.

40. Mutta Kristus puhuu warsin ja wafiten näin: minun Jhäni rakastaa häntä, näin kääntäkönsä meidän itsestänsä ja osoitlaaksensa Jhän sydämmehen, ja kowataksensa sitä meille mitä suloisimmalla tawalla; niinkuin se onkin köyhille ja murheellisille omille tunnoille warsin tarpeellista. Sillä senkaltaisten ihmisraukain on wallan waikeata wakuudella toiwoa Jumalalta kaikkea hywää, armoa ja laupiutta, waikeata aivan mahdotointa ilman wälimestä Kristusta. Hurjat ja jumalattomat sydämet woivat tässä kyllä olla hywin-
kin wäkewiä ja röykyitä, he eläwät kankeina ja kowina, luullen kaiken mitä tekewät oleman kelpo hywää Jumalan edessä, aina siihen saakka kuin hekin lain kirkaudesta ja ilmoituksesta walaistuina joutuwat oikiaan waaraan ja kuoleman pelkoon, eikä ole silloin pelkurillisempaa ja epäilewämpää wäkeä maan päällä, ja wiime hetken tullessa hukkumat he äkistä, eikä kukaan saata heitä enää korjata.

41. Onpa sentähden niitten paljon parempaa, lohdullisempaa ja wakaampaa, jotka alinaikaa taistelewat ja kilwoittelewat peljätysten ja Jumalan wihan pelwossa ja owat niin ahdistetut, että, kuin kuulewat Jumalaa mainittaman, käy mailma heille aivan ah-
taaksi; sillä wafiten niitä warten on tämä

lohdutus luvattu; aiwan juuri niitä warten on Jumala kaihin ajoin kirjoituttanut ja saarnauttanut lupauksia armostansa ja syntein antteeksi antamusta, ja vielä antanut oman Poikansakin ja kaikkea sitä hyvää, mitä hän koko mailmassa tekee juuri hymyntensä syytämällä, että hän näin heille tutuksi saattaisi armonsa ja laupiuksensa, jota, niinkuin 52 ja 36 Psalmi sanoo, **pyhyhy jokapäiwä, ja ulottuu niin lewiältä kuin taivas on**; niin että käteen tuntevasti se nähdään Jumalan sulaksi armoiksi ja avuksi että kristitty ihminen elää, ja että sillä on yksikin terve jäsen. Sillä perkele, jonka waltakunnassa he owat mailmassa, on niin häijyn häijy henki, että yötä päiwää ei muuta pyydä, kuin heitä surmataksensa ja huttuakksensa.

42. Mutta waikka kuinka suuret ja monet Jumalan lupaus sanat ja armon teot owat niitä kohtaan, jotka häntä pelkäävät; eiwät ole ne kuitenkaan tarpeeksi wälewät, että he ylentäisiwät sydämensä ja iloisesti filmäisiwät Jumalan puoleen; sillä he yhtäkaikki pysyvät alati murheessa ja lewottomuudessa, luullen Jumalan yhä olewan heille wihoisnaan, koska tuntevat lewottomuutensa ja heikkoutensa, ja kuin ajattelewat taikka kuulewat jotakuta wihan sanaa taikka Jumalan wihan ja rangaituksen hirmuista esimerkkiä, tärisewät he siitä, ja pelkääwät sen kohtaawan heitä. Toiset sitawastoin, joitten tulisi niistä peljästyä, katsowat kanteina ja röyffeinä suruttomuudessansa jellaista ylen ja lihallisesti lohduttelewat itseänsä, juurikuin ei Jumala saattaisi wihastua heihin; niin tuike työlästä on saada ihmis sydäntä oikiallen, ettei se onnensa ohessa ja nyötäkändessä joutuisi suruttomaksi, waan pysyisi nöyränä; ja sitä wastoin peljästyksen ja watarannan kohdatussa pitäisi turwallisuuden ja uskalluksen Jumalan puoleen.

43. Senwuoksi puhuu Kristus kaitin paikoin lohdutuspuheisfansa niin, että uskollisena ja hurkskaana Wälimiehenä kaikkein lohdullisimmalla tavalla osoittaisi meille Isän, ja tahtoisi mielellänsä puhua jellaista sydämihiminne, ettei kellekään olisi siitä asiasta mitään epäilystä, jolla wain on rakkaus ja halu hänen puoleensa, ja woipi rippua hänen

fanaasfansa, ja uskoa että hän meidän tähtemme kärski ja raiwasti pois kaiten wihan, synnin ja kuoleman, ja wahwalla tunnustuksella pysyisi siinä, että hänellä totifesti on oikein isällinen Jumalan sydän, täynnä sanomatointa, pohjatointa rakkautta häntä kohtaan, ja että se on hänen todellisin tahtonsa ja tahtokuksensa, ettei hänen pitäisi minkäänlaisista pelkäämän eikä wapiseman, waan parhainpäin ja parhainta häneltä toiwoman itsellensä.

44. Tämähän on erinomainen lohdutus, josta sinun kaiteti tulee suuresti riemuuta, ikäänkuin taivaan waltakunnastas, ja aiwan ilosta hypätä siitä, että Kristus on sinulle wakuuttanut ja wisfeyttännyt, että jos sinä hänen tähtensä kärskit perkeleeltä taikka mailmalta, se hywin kelpaa Jumalalle, taivaan Isälle, ja on parasta, mitä sinä voit hänelle tehdä, ja saat kanssa huomata senkaltaisen rakkauden itseäs kohtaan, koskas viimein tulet awun ja woiton saaneeksi. Tätä lohdutusta tulee kristittyin tietää, ja muistella ewankeliumin ja Kristuksen tuntemisen tawaroita, että siitä Jumalaa ylistäisiwät ja kiittäisiwät. Tätä lupaus ta lewittelee hän vielä useammilla sanoilla ja lausuu:

Ja me tulemme hänen tykönsä, ja asummme hänen tykönsä.

45. Tässä syntyy oikein korkia, uusi heluntai ja erinomainen Pyhän Hengen osoitus ja woima, taimaallinen kokous eli kokoon tulo molemmiin puolin, koska sydämet Pyhällä Hengellä walaistaan ja sytytetään rakkaudella Kristusta kohtaan; ja toisaalta Kristuksen ja Isän rakkaus poistaa ja walaifsee meitä kohtaan, ja sekä Jumala että ihminen juuri ystävällisesti pitäwät yhtä, koska Pyhä Henki itse walmistaa ja wihki ihmisen sydämen pyhäksi Jumalan huoneeksi ja asuinaksi, tempeliksi ja pyhäksi, ja ihminen saa senkaltaisen korkian, jalon, rakkaan ja arwoisan wieraan ja asukkaan eli huonekuntalaisen, joka on Isä Jumala ja Poika (ja arwatenkin heidän kanssansa myös Pyhä Henki).

46. Sepä toden onpi suuri kunnia ja armo ihmisille, jotka pidetään sen weroisina, että pääsewät senkaltaiseksi korkiaiksi asunnoksi, linnaksi ja saliksi, wieläpä paratiisiksi ja tai-

maan valtakunnaksi, jossa Jumala maan päällä asuu; jotka kuitenkin ovat sellaiset viheliäiset, murheelliset ja arat sydämmet ja omat tunnot, jotka eivät tunne itsessään muuta kuin syntiä ja kuolemaa, ja Jumalan vihan näkymissä vapisevat ja tärisyvät, luullen Jumalan olevan heistä mitä kauvimpana ja perkeleen heitä lähinnä; mutta nämät ne ovat, joillen näitä on luvattu, ja jotka saavat ilolla lohduttaa itsiänsä siitä, että he ovat oikea Jumalan huone ja kirkko, ei semmoinen kirkko, jota vihkimä-pispa on situnnut mädänneellä woiteella, vaan jonka itse Pyhä Henki on vihkinnyt, jossa Jumalan on halu lewätä ja olla, niinkuin Esaia profetakin 66: 1, 2 sanoo sellaisista (vastoin kopeita, omasta pyhydestänsä ja Jumalan palveluksestansa kohtuneita pyhiä): kuka siis on se huone, jonka te minulle rakennatte? wai kuka on minun leposijani? Ja minun käteni on kaikki nämät tehnyt, ja kaikki nämät ovat tehdyt, sanoo Herra: mutta minä katjon sen puoleen, joka raadollinen ja järjettyllä hengellä on, ja joka wapisee minun sanani edessä.

47. Ja kussapa Jumala muutoin asuisi? Ei löydy hän muualla mitään majaa maan päällä; nuot muut korniat, korkiat, isot, itse kasvaneet pyhät ovat hänestä kowan ylipiät, kowan korkiat, wiisaat, taitawat ja pyhät; siihen fitte vielä liian yli ja läpi taiwaan lentäneet, että he muka olisimat hänen asuntonsa maan päällä; waikea he kuitenkin yksin kehuwat itsiänsä seurakunnaksi ja Jumalan kansaksi. Niin on hänkin toisaalta ylönsä jalo ja matia, ettei tahdo eikä saata olla ja asua jemmaisissa ylpeissä ja kerskaamisissa pyhissä, jotka epäjumalansa perkeleen lailla tahtowat Jumalan rinnalla istua ja kehua hänelle omasta pyhydestä, eikä pida heitä sen kunnian weroisina, että silmäisi heitä kaiken heidän kauniin itsetehdyn pyhytensä prameuden, korkeuden ja komeuden kanssa; vaan sen ohessa pistäyppi köyhäin ylenkatsottuin mataloihin, majoihin, jotka kuulewat ja uskowat Kristuksen sanaa, ja mielellänsä tahtoisiwat olla kristityitä, mutta pitämät itsensä kuitenkin aiwan saastaisina, kelwottomina syntisinä.

48. Tämähän on erinomainen, lohdullis-

nen, kaunis ja niinkuin p. Pietari sanoo 2 Piet. 1, 4: niitä suurimpia ja kalleimpia lupauksia, mitä meille waiwaisille syntisparoilta on lahjoitettu, että me itse Jumalan luonnokin osalliseksi pääsemme ja niin korkiaan sakuun joudumme, ei wain että me olemme Kristuksen kautta Jumalan rakastettuja ja saamme hänen lempensä ja armonsa, joka on korkein ja kallein pyhyys, vaan vielä saamme hänen, itse Herran, kokonansa meissä asumaan. Sillä, mielihän hän sanoaksensa, ei se ole wain rakkauteen pysähtynä, että hän kääntää wihansa meistä ja kantaa armollista ja itälistä sydäntä meitä kohtaan; vaan me saamme myöskin samaa rakkautta nautita, (muutoin se olisi meille turha ja mitätöin rakkaus, niinkuin sananparfi sanoo: rakastaa eikä nautita j. n. e.), ja saamme siitä suuren hyödyn ja tawaran ja sellaisen waiikutuksen, että tämä rakkaus osoittaa itsensä teolla ja suurella lahjalla.

49. Sillä nämät kaikki kappaletta saawat kristityt Jumalalta, jonka p. Paawali Rom. 5: 15 nimenomaan mainitsee armoksi ja lahjaksi. Armo suo anteeksi synnin, antaa omalle tunnolle lohdutuksen ja rauhan, ja asettaa ihmiset Jumalan laupiuden waltakuntaan, joka kanssa nimitetään armon waltakunnaksi, Psalt. 117: 2: hänen armonsa on woimallinen meidän ylitsemme, ja Herran totuus jankkaifesti. Mutta lahja eli lahjoitus on se, että Pyhä Henki waiikuttaa ihmisesä uudet ajatukset, mielen, sydämmen, lohdutuksen, woiman ja elämän.

50. Tätä hän nyt tarkoittaa tässä paikassa sanoessansa: me asumme hänen tykönsä. Senkaltaista seuraa Jumalan armosta ja rakkaudesta, että ihmisen sydän tulee korkian majestetin istuimeksi, joka on parempi ja jalompi kuin taiwas ja maa; niinkuin p. Paawali sanoo 1 Kor. 3: 16: Jumalan templi on pyhä, niinkuin tekin olette, niinikään 2 Kor. 6: 16: te olette elävän Jumalan templi, joten Jumala sanoo: minä tahdon heissä asua ja heissä waeltaa.

51. Se aikoihin tulee sillä lailla, että Jumala paitfi sitä armoa, kuin ihminen alkaa uskoa ja pitäyppi sanaan, vielä hallitseekin

ihmisessä jumalallisella voimallansa ja wai-
kutuksellansa, niin että hän ehtimiseen walis-
tuu, rikastuu ja wahvistuu hengellisessä ym-
märryksessä ja wiisaudessa tuntemaan, tun-
nustelemaan ja ratkaisemaan kaikenlaisia
oppeja ja monenlaisia asioita; siihen sitte wie-
lä joka päivä kasvaa ja pitkittää elämässä ja
hywisä hedelmissä ja warttuu hyväksi, siwiäk-
si ja kärsiwäiseksi ihmiseksi, palwelee jokaista
opilla, neuwolla, lohdutuksella, awulla, ja on
hyödyllinen Jumalalle ja ihmisille, jonka kautta
ja tähden maata ja kansaa autetaan; ja sa-
nalla sanoen: on sellainen mies, jonka kautta
Jumala puhuu, elää että waituttaa, mitä hän
puhuu, elää ja toimittaa; hänen kieltensä on
Jumalan kieli, hänen kädensä on Jumalan
käsi, eikä hänen sanansa ole enää ihmisen sa-
na, waan Jumalan sana.

52. Sillä hänen oppinsa ja tunnustuk-
senja, minkä hän kristittynä tekee, ei ole ih-
misymmärrystä ja wiisautta, waan Kristuk-
sen, jonka sana hänellä on omanansa; niinpä
ei hänen wirkansaakaan, jota hän kristittynä
tekee ja toimittaa, ole ihmisen omasta otosta
ja woimasta, waan Jumalan käskystä, woimasta
ja wäestä, jonka Jumala on Pyhän
Hengen kautta antanut; kuten p. Pietari sa-
noo, että hän kaikissa paikoin antaa itsestän-
sä sulaa hymää, niinkuin hän Jumalalta on
saanut kaikkea hymää, ja ulkonaisestikin hänen
ruumiinsa ja jäsenensä tulewat Pyhän Hen-
gen templiksi, 1 Kor. 6: 19, jolla hän kris-
tittynä ja hywänä puuna kantaa aiwan hywiä
hedelmiä ja hyödyttää, tekee hywää, ja was-
tustaa ja wälittää pahaa.

53. Suomaa nyt, mikä erinomainen ih-
minen se on, joka on kristitty, taikka, niin-
kuin hän sanoo, pitää hänen sanansa j. n. e.,
se on oikein ihme-ihminen maan päällä, joka
Jumalan edessä on enempi, kuin taiwas ja
maa, onpa kaiken mailman walkeus ja wapah-
taja, jossa Jumala on kaikki kaikissa, ja se
woi ja tekee kaikki Jumalassa; mutta mail-
malta on se aiwan kokonaan ja peräti salattu
ja tuntematon, joka myöskään ei ansaitse sel-
laista wäkeä tuta, waan sen täytyy pitää ne
senkäräjoiansa, wieläpä, niinkuin p. Paawali
sanoo, 1 Kor. 3: 13, tunkiona ja saastaisuus-

tenta, joitten tähden maa ja kansa firotaan ja
turmellaan, ja jotka jota pikemmin sitä pa-
remmin olisimat surmattawia Jumalalle pal-
welukseksi ja mailmalle puhdistukseksi.

54. Oi, kuinka ilkiältä tämä lienee soinut
Judan pyhään, pappein ja fariseusten kormis-
sa, kuulla tällaista puhetta, että Jumala tah-
too ottaa asuntonsa ainoastaan niissä, jotka
pitävät tämän miehen sanan, se on, jolt'eiwät
ole mitään, ei kuin kouran täysi heikko, kur-
jaa ja ylenkatsottua joukkoa, juurikuin ei Ju-
malalla olisi parempaa ja kunniallisempaa
huonetta ja asuntoa, joka senkaltaiselle Majes-
tetille sopii, siinä pyhässä aimo wäessä, jotka
olisat kirkaat kynttilät ja korkiat päämiehet
Jumalan kansassa, pyhässä Jerusalemin kau-
pungissa ja kauniissa templissä ja Jumalan
palweluksessa, jota toki Naamattukin ja itse
profetat mainitseswat Jumalan pyhäksi kaupun-
giksi ja asuinpaikaksi, siksi walitutti lewoksi,
jossa Jumala tahtoo asua, Ps. 132: 14,
wieläpä ijanikaikkisesti; niinkuin he tuosta ai-
wan röykkiästi kehuwatkin, ei luullen sitä
mahdolliseksi, että heidän hallituksensa, pap-
peutensa ja Jumalan palweluksensa hukkuisi.

55. Mutta miten tässä Kristus käyttää
itsensä? Kuuleppas: hän waitkenee tästä ja
unhoittaa tämän peräti, juurikuin ei tästä
olisi wäheäkään tietäwinänsä, ja pitää outoa
ja uutta puhetta: että kussa wain on kristit-
ty, joka hänen sanansa pitää, se on olewa
Isän ja hänen pyhä siansa, asuntonsa ja kirk-
konsa; ja tällä siis kumoo ja särkee wanhan
judalaisuuden ja Jerusalemin templin asunnon,
rakentaa uuden, pyhän, kauniin kirkon ja Ju-
malan huoneen, joka sitte ei ole Jerusalemi,
eikä judakunta, waan kaikkeen mailmaan le-
wennyt, ei eroittaen ihmisiä, paikkoja, eikä
ulkonaista muotoa, olisko se Judalainen taik-
ka pakana, pappi taikka lewiläinen, ja on
huone, ei tiwestä eikä puusta ihmiskäsilä
tehty, waan itse Jumalan uudesta rakentama,
sellainen kansa joka Kristusta rakastaa ja
kätkee hänen sanansa.

56. Olipa hän tosin siihen asti huone-
herrana Judan kansassa, ja siinä oli hänen
tulensa ja tottonsa, niinkuin hän sanoo Es.
31: 9, hänen sanansa tähden, joka siellä wie-

lä pysyi profetain kautta julistettuna ja aina-kin muutamain uskomana, jotka olivat Sumalan oikia kirkko, ja joitten tähden maa ja kaupunki voimissa pidettiin. Mutta kuin nyt Kristus itse tuli, eikä he tahtoneet hänen saarnaansa kuulla, vaan wainosiwat hänen apostoleitansa ja kristittyitänsä ja ajoiwat ne maasta pois, siksi kuin ei siinä saata yffitään kristitty olla; niinpä täytyykin templin, kaupungin ja maan häwitä, papistoinensa ja wäkinensä hukkoa, ja ijanlakkisesti kadota, eikä ikänä raketuksi päästä: niinkuin Moses ja profetat sitä edeltäpäin ennustiwatkin: jos eiwät he hänen sanaansa ja käskyjensä pidä, eiwät saa he enää hänen kausansa olla eikä siksi mainittaa, eikä enää olla hänen kaupunkinsa ja templinsä. 5 Mos. 32: 21. Sof. 1: 9.

57. Niinpä kuulet tässäkin selityksen ja wastauksen siihen riita-kysymykseen, mikä toki kirkko ja hänen waltansa ollee, josta oikein ja totuudessa sanotaan, että se on Pyhän Hengen hallittama; wicläpä, niinkuin hän sanoo, asuu Isä ja Poika siinä, ja mitä se puhuu ja tekee, se puhutaan ja tehdään hänen kauttansa, niin että jokainen on autuutensa haastolla wickapää sitä kuulemaan. Tästä ja muista lupauksista olemme sen werran yffimielisiä, että senkaltainen kansa löytyy maan päällä, jota Sumalan kansaksi nimitetään, jossa hän tahtoo olla Huone-isänä juurikuin huoneessansa, Ruhtinaana linnassansa, Sumalana kirkossansa, jota Sumala niin forkiana ja kalliina pitää, jottei hän koko tawastansa tuolla ylhäällä sen weroiseksi arwaa, niin että tulee tänne surunlaaksoon sen tykö, ja tahtoo olla sen tykönä mailman loppuun saakka, ettei tarwittaisi turhaan kirkkistella ylöspäin, ja etfiä hänen kirkkoansa paratiisissa, jonka hän sille on jäästänyt tulewaiseksi elämäksi.

58. Sentähden ei olekkaan siitä riitaa, että yksi kirkko löytyy maan päällä, ja että sille tulee olla kuuliainen, niinkuin rouwalle ja keisarinhalle, jonka kautta Sumala puhuu ja waiikuttaa; mutta siitä se riita on, kuka ja mikä se kirkko on? Tätä riitaa ratkaijamaan ja osaamaan sanoa mikä oikia kirkko olisi, ei auta yhtään, sanoo p. Augustinus,

että me tuomitsemme ihmis-sanain ja tuomioin jälkeen; waan sillä tawalla me wakuunnumme asiasta, kuin kuulemme, miten itse Herra Kristus sen sanassansa selittää ja teroittaa. Nyt lastaa ja kuuwaa hän sen juuri siksi piskuijeksi laumaksi, joka Kristusta rakastaa ja pitää hänen sanansa; sillä siitä tutaan ja huomataan sellainen rakkaus. Siinä olkoon minun sanani, sanoo hän, se pidettäköön eli siinä pysytäkääköön, muutoin ei se maksa mitään. Sanan, jota mainitaan Kristuksen sanaksi, on tässä oleminen ojennuksena ja merkinä, josta kirkko tutaan ja löytään ja jota se noudattaa; sillä hänen puheellansa ja tekemisellensä pitää toki oleman wisä ohje ja määrä, eikä se kelpaa, että kulin puhuu ja tekee, mitä hänen haluttaa, ja sitte pakisee kirkon sitä puhuneen ja tehneen Pyhästä Hengestä.

59. Sentähden fitoo Kristus kirkon sanansa, ja panee sen tuntomerkiksi, josta häntä tutkittakoon ja huomaitakoon, josko hän niin on, opettaa ja saarnaa, ja sen jälkeen tekee kaikki, Kristuksen rakkaudesta. Kussa sen huomaitset, siinä olet oikein tawannut kirkon, ja olet wickapää sitä kuulemaan, ja wakaasti päättänet, että Sumala juuri siinä asuu, ja sen kautta puhuu ja waiikuttaa.

60. Tämän ojennuksen antaa p. Pietariin 1 epist. 4: 11, niinkuin me jo hänen epistolasjansa kuulimme, kuin hän sanoo: „jos joku puhuu, hän puhukaan niinkuin Sumalan sanoja: jos jollakin on joku wirka, hän tehkään niinkuin siitä woimasta, jonka Sumala antaa,“ niin että joka tässä huoneessa tahtoo puhua ja jotakin tehdä, toimittaa, käskää ja antaa, hän puhukoon ja tehköön sitä, kuin on Sumalan sanaa ja työtä, taikka olkoon puhumata ja tekemätä; puhukoon ja hallittkoon sen siaan kotona huoneessansa taikka ruhtinannassansa. Sillä paitfi tätä huonetta on mailmalla muita sanoja ja töitä, kullakin herralla, keisarilla, ruhtinaalla ja isännällä hallitkussansa ja asioissansa, kussa kuitenkin on kansa se järjestys, saati oikein hallitaan, että kaikki käy maanherran taikka isännän tahdon ja mielen jälkeen, jos kohta isäntä taikka howiwäki muutoin olisiwat konnia ja koiria: herran järjestys ja työt kuitenkin olkoot, pysy-

lööd ja käykööd, kuten hän sanoo ja käskee. Mutta tässä huoneessa, jossa Jumala on Herrana ja Ruhtinaana, tahtoo hän niin vain puhutuksi ja tehdyksi, ettei se ole muu kuin hänen sanansa ja hänen työnsä, ja hänen käsytynsä voimasta tehty, että jokainen pitäisi itsensä siihen, lohduttaisi itseänsä siitä ja uskaltaisi siihen.

61. Tämä on se kaunis lupaus kristittyin ylönpalttimesta kunniaasta, kuin Jumala on niin synvästi alentanut itsensä heille, ja niin lähelle lähestynyt heitä, ettei ikänä muille kuin heille, ja heidän sanansa ja työnsä, suunsa ja kätensä kautta osoita itseänsä, eli näytä ja kuuluta itseänsä; ja sillä tekee suuren eroituksen heidän ja kaikkein muitten ihmisten välillä, niin että yksikin ainoa kristitty, olkoon kuinkaakin halpa, on aiwan toinen ihminen ja Jumalan edessä korkeemmin kunnioitettu, kuin kaikki kuninkaas, keisarit, ruhtinaas ja kaikki mailma tykkänänsä, jolla tästä ylistyksestä ja kunniaasta ei ole minkäänlaista, eikä hajuaakaan, niinkuin Moseskin 5 Mos. 4: 7 sanoo: **kuka kansa on niin suuri, jota Jumala niin lähestyy, kuin Herra meidän Jumalamme, niin usein kuin me häntä rukoulemme?** Tämän asian tähden tulishan meidän olla ewankeliumin sanalle alttiit, vielä fitte rohkiat ja jäykät pitämään itsiamme lujasti siihen, ja senwuoksi jättämään kaikki mailmassa.

62. Mutta tässä myöskin huomaittaoon, niinkuin sanoin, että kristityillä maan päällä on tämä wain sanassa ja uskossa, ja niin heikkoudeksa, että heidän kyllä tarwissee ruukoilla Jumalaa ja pyytää Pyhän Hengen apua ja woimaa. Sillä että kristitty on ja kutsutaan Jumalan asuinsiaksi, jossa Jumala hallitsee, puhuu ja waikuttaa, se on kyllä aljettu, mutta ei vielä täysin päätetty. Se on sellainen rakennus eli huone, jota Jumala vielä joka päivä rakentaa ja valmistaa, siksi kuin se täysin valmistuu ja päättyy viimeisenä päivänä; jonkawuoksi Kristus tässä ei sanokkaan: **me löydämme asuinian hänessä tehdyksi; waan: me tahdomme sen hänessä tehdä.**

63. Sillä hän tuopi myötänsä kaikenkaltaiset hengelliset aseet, mitkä koskevat sellaisen rakennuksen rakentamiseen, jalwaamiseen ja

walmistamiseen, se on, Pyhän Hengen lahjat ynnä sanan kanssa, niin että, waikka se ei vielä ole aiwan walmis, on siinä kuitenkin armo ja rakkaus, joilla Jumala sen on alkanut, ja sentähden heitä mainitaan Jumalan huoneeksi, jota he owatkin, ja heitä aina edespäin walmistetaan sanan harjoituksen ja Pyhän Hengen kautta kaswamaan ja wahvistumaan ymmärryksessä, wiisaudessa, uskossa, lahjoissa ja amuissa, ja siinä siwussa, mitä heissä vielä wanhasta syntymisestä on ofkaisuuta ja karsimatointa, se ristillä, ahdistuksilla ja kärsimillä karsitaan pois ja kuoletetaan, ja niin on Pyhän Hengen aljettu armo ja työ yhä tekeillä.

64. Uköön kukaan senwuoksi toiseen pahetko, uköönkä itsestänfäkään epäilkö, waikka näkee ja tuntee paljon synnin-wifoja, kihoitusta ja himoa epäuskoon, kärsimättömyyteen j. n. e., jospa vielä wälistä erehtyiskin ja kompastuisikin, niinkuin p. Pietari, Kristuksen kieltäessään, että Jumala sentähden on hänessä ratki luopunut, ja tahtoisi hyljätä hänen kelwottomana aseena: waan taas kohentakoon itsensä parannuksella ja sanan uskolla, ja sillä lohduttakoon itsensä, että vielä on Kristuksen armowaltakunnassa, joka on ylönpalttisesti wakewampi syntiä, Rom. 5: 20. Ja Pyhä Henki annetaan niin, että se ei ole paljas lahja ja anti, joka antaa intoa ja woimaa; waan vielä heikkoudeksakin lohduttaa ja tekee senkaltaisen Jumalan asunnon, kussa Jumalan rakkaus aina pysyy, jonka kautta senkaltainen heikkous peitetään, eikä lueta kadotukseksi.

65. Onpa siis Kristuksen waltakunnassa wuodatettu, niinkuin Sakaria profeta 12: 10 kauniilla sanoilla sanoo, **armon ja rukouksen Henki**; sillä Pyhä Henki se on, jota siellä asuu uskowaisten sydämissä ynnä Isän ja Pojan kanssa, joitten kautta hän puhuu ja waikuttaa, ja antaa heille lohdutusta ja voittoa seisomaan syntiä, kuolemaa ja perkeleen woimaa vastaan; mutta hän ei tee näitä aiwan julkisella, woimallisella suuren woiman ja wäen osoituksella; waan, että he vielä tuntewat syntinsä ja kelwottomuutensa, kärsii hän heitä, peittää ja lohduttaa heitä armolla ja anteeksi antamisella Kristuksesja. Ja että he

myöskin sellaisessa kilvoituksessa tuntuvat suuren heikkouden, sentähden vaikuttaa hän heitä rukoukseen, se on, anomaan apua ja voimaa; ja niin sama Henki heissä voittaa jenkaltaisella huudolla ja rukouksella, kuten p. Paavali Rom. 8: 16, 26 molempia sanookin pyhästä Hengestä: **se Henki todistaa meidän henkemme kansja, että me olemme Jumalan lapset; niinkään: Henki auttaa meidän heikkouttamme ja rukoulee meidän edestämme sanomattomilla huokauksilla, j. n. e.**

66. Sillä suuretkin pyhät tuntuvat ja walittavat tässä, ettei heillä ole tarpeeksi lohdutusta, iloa ja voimaa, ja täytyy heidän sellaisissakin lohdutella itsiänsä armosta, ja voimissa pysyä rukouksen ja awuksi huutamisen kautta, niinkuin p. Paavali monissa paikoissa ja jemminkin 2 Kor. 12: 8—9 walittaa heikkoudestansa, että pistin oli annettu hänen lihaansa, nimittäin saatanaan enkeli rufikoitsemaan häntä, ettei hän tuntenut hengen wäkewyyttä ja voimaa, ja jitä kolmasti rukoili Jumalaa haitiasti, että se hänestä läkijä: mutta hänelle sanottiin, lausuu hän: **tyhdy minun armooni.** Silloin hänen huutonja ja rukouksensa kyllä kuultiin, mutta ei heikkoutta kuitenkaan otettu häneltä, ja yhtä hywin on armon Henki hänessä, joka sellaisessa kilvoituksessa häntä lohduttaa ja pitää voimissa, ettei hän sen alla waiwu, niinkuin se myös sanoo hänelle: **sillä minun woimani on heikoisja wäkewä.**

Joka ei minua rakasta, ei se minun sanojani kätke.

67. Siinä kuulet lyhwän, kuiman päätöksen. Joka tahtoo olla ja pysyä kristittynä, sen on rakastaminen, ja kuuluu: joko kernaasti ja mielellänsä kätkeä hänen sanansa, taikka olla kokonansa kätkemätä; joko haluta ja rakastaa Kristusta, taikka ei ollenkaan; sillä joka vielä hakee omaansa Kristuksessa, eikä rakasta häntä, niin että hän taitaa ja tahtoo hänen tähtensä antaa oman kunnian, ylistyksen, wanhurskauden ja kaiken alttiiksi, hän ei ole hyödyllinen hänen waltakunnassansa; sentähden ei ole kaikille myönnetty kristittynä olla, jotta kuitenkin hänestä myös kerstawaat; niinkuin p. Paawalikin 2 Thess. 3: 2 sanoo:

ei usko ole josta miehen, sillä eivät ne ole vielä tunteneet eivätkä maistaneet hänen armonansa ja rakkauttansa; sentähden ei he myöskään saata häntä rakastaa, eikä hänen sanojansa kätkeä, niin että senwuoksi jaksaisivat jotakin alttiiksi panna taikka jättää.

68. Tästä päätöksestä seuraa nyt se, mikä on päin vastoin kaikilla, mitä hän tähän saakka on sanonut; sillä tällä hän nyt aivan katkaisee asian, mutta tekee heidän itsensä ymmärrettäväksi, mikä tuosta seuraa, se nimittäin, että joka ei hänen sanojansa kätke, ei se totisesti myöskään usko häneen, eikä sen liioin tarvitse luuloitella itsellensä mitään rakkautta Jumalan tykönä, se on jo armon waltakunnasta eroitettu pois, ja pyhyijän kaikkisen wihan ja tuomion alla; niinkuin Joh. 3: 36 sanoo: **joka ei usko Poikaan, ei hän ole elämää näkemä, waan Jumalan wiha pyhyijä hänen päällänsä.**

69. Semmoisilla on fitte vielä sekia wä hinko, etteivät saata olla Jumalan ajuinsia, eikä Pyhä Henki olla heidän tykönänsä, eivätkä ansaitse sitä armoa, että Jumala heidän kauttansa puhuisi taikka waiuttaisi; waan että he owat hänen sanansa katjoneet ylen, niin hänkin katjoo ylen heidät, ja siis annetaan perkeleelle tila heidän ylitseensä, joka ajaa heitä tahtonsa jälkeen, ettei he taida mitään hengellistä ajatella eikä tehdä, ja joutuwat kaikkiin hywiin töihin kelwottomiksi, niinkuin p. Paawali, Tit. 1: 16, sanoo. **Eiwätpä he aikoihin jaa muuta kuin wahinkoa ja onnettomuutta kristikunnassa, eikä se heitä auta, waikka heillä olisi kuinka suuri näkö ja kiitos suuresta pyhyydestä, Jumalan palveluksesta, hywistä töistä y. m. ja luulisiwat olewansa Jumalan rakkahimpia ja läheimpiä, j. n. e.**

70. Sillä jos kohta olisiwaatkin muutoin kuinka jalosti ja korkiasti lahjoitetut wiisauksella, ymmärryksellä j. n. e., ei heillä kuitenkaan ole armoa tekemään ja toimittamaan jostakaan hywää, joka Jumalalle kelpaisi, taikka jossa hänen siunauksensa olisi: ja waikka vielä monta hywää työtä ottawat tehdäksensä, saarnaawat, rukoilewat y. m., joutuu kuitenkin kaikki pilan työkki, niinkuin Psalt. 109: 7 sanoo: **hänen rukouksensa olkoon syuti, j.**

n. e. Kosta sitä vastoin Kristuksen waltakunnassa, hänen rakastajissaan, sentin, joka on synnillisistä ja wifanaista heissä, täytyy olla hyvää ja kaikki joutua heille hyväksi ja parannukseksi; niinkuin vielä Psalt. 37: 24 sanoo: jos hurstas laukee, niin ei häntä hyljätä; sillä Herrä tukee hänen käteensä.

71. Semmoista onnetointia kansaa oli muinoin paras joukko Judalaisia, jotka silloin pyhimpinä ja wiisahimpina pidettiin ja tahtoivat edellä muitten olla Jumalan kansana; ja sittemmin oli seurakunnassa munkalaisoppista ja eriseuraisia, ja wääriä weljiä, jotka kansa teeskentelivät suurta hengellisyyttä, rakkautta totuuteen ja pyhyyttä, ja kuitenkin on perkele niitten kautta saattanut matkaan pelkkää surkeutta ja turmiota.

72. Semmoista ja vielä pahempaa wäkeä on nykyaikoina meidän koko paawilaislahkokuntamme, joka ei ainoasti tahallaan Jumalan sanaa tyyntä katsa ylen, waan vielä ilman syytä suotta sitä wainoo, eikä woi karsia sitä saarnattawan ja kuultawan.

Ne ovat aiwan pirun riivaamaa joukkoa, jossa ei Jumala, ei Kristus, eikä Pyhä Henki saata apua, kuin he julkisestikin elävät niin, etteiwät ole muuta kuin kristikunnan häpiäpilkut, joiksi Suutlaan epistolan 12 w. heidän mainitsee, ja tahtowat kuitenkin wäkisin tehua itsensä Jumalan seurakunnaksi.

73. Mutta ettei he ole Kristuksen seurakunta, se ei enää tarvitse enempää ofoitusta; sillä se on nyt tästä Kristuksen lauseesta täysin tyllä todistettu, että joka ei häntä rakasta, ei se hänen sanojansa kätke; mutta joka ei hänen sanojansa kätke, ei se myöskään ole hänen seurakuntansa jäsen, eikä sillä ole osaa hänen waltakunnassansa, niinkuin sanottiin. Mutta ettei he Kristuksen sanoja kätke, eikä Kristusta rakasta, sen todistaa ja huutaa heitä vastaan julkisesti taiwaasen asti heidän oma tekonsa, jossa he wieläkin tähän päiwään asti niin paatuneina pitkitävät, etteiwät toki yhdelläkään huotauksella kadu todekse jätua ja julkista effyhtystänsä ja ilkeyttänsä, jolla owat juuri monia sieluja kadottukseen wieneet, taikka ei wähhälläkään ajatuksella asheroitse, että toki Jumalan sana eteenpäinkään oikein saarnattaisiin ja sieluparvoja autettaisiin; waan käsiin jalwain sotiwat vastaan, ja pikemmin näkisiwät maan ja kansan, jopa kaiten mailman weressä rypöwän, kuin että korjaisiwat ja parantaisiwat yhdenkään effyhtyksen taikka wäärinkäntöksen; niin että nyt kaiketi nähdään, kuinka hej owat kokonaan pirulle annetut, ja Jumalan wiha on wihdoin heidän ylitseensä tullut.

74. Kristityt owat siis tällä eroitetut kaitista muista kansoista maan päällä, ei ulkonaisella tawalla taikka jollain työllä, jota kaitilla kristittömilläkin ja ulkokullatuilla saatetaan olla, waan sillä ainoastansa, jota sanotaan Kristusta rakastamiseksi ja hänen sanansa kätkemiseksi, jossa usko ja rakkaus Kristusta kohtaan ilmaantuu ja nähyy, jota toiset eiwät tee eiwättä huoli tehdä, ja siis itse eroittawat ja heittawat itsensä ulkopuolelle. Sillä tämä, kuin sanottu on, ei toki saata salassa eikä peitossa pysyä, waan sen täytyy työssä ja teossa julkistua molemmin puolin. Sentähden sitä ei sanotakaan wain sanan kuulemiseksi tahi tietämiseksi, waan kätkemiseksi, se on, työllä ja tunnustuksella julkisesti mailmalle todistamiseksi ja siinä pysymiseksi, jos vielä sen wuoksi täytyisi kaikki jättää; joka sen tekee, taikka ei tee, ei se suinkaan ole näkymätä, eikä kuulumata.

75. Tästä nyt on hyvin ymmärrettävä, miksi Kristus heti alussa sanoi, ettei hän tahtonut ilmoittaa itseänsä mailmalle, waan ainoastaan niille, jotka häntä rakastawat. Sillä ei mailma halaja eikä tahdo sitä Kristusta, joka tulee ristillä ja ilkiässä muodossa, eikä tuo, mitä se tahtoo: waltaa, kunniaa, tawaraa, oman wiisauden ja pyhyyden kiitosta ja ylistystä, j. n. e. Sillä se on tyyntä wajonnut ja tafertunut semmoisten maallisten hywynytten himoon ja omaan rakkautensa. Kussa se niitä ei näe, ei löydä, siinä se ei enempää ymmärrä, ei näe, ei tiedä, siinä sen himo ja rakkaus, toivo ja lohutus lakkaa, eikä ole sillä halua lähteä waaraan näitä hyviä kadottamaan. Mutta kiitatenkaan ei se karsi, että korkeain lahjain kiitos ja kunnia, hänen wiisautensa, awunsa ja pyhyytensä otettaisiin pois ja Jumalan edessä joutuisi synniksi ja häpiäksi.

76. Sentähden täytyykin Kristuksen waltakunnan ja ewankeliumin olla salassa ja peitossa heiltä, ja heidän sydämensä perkeleen sokaisema, ettei he tunne Kristusta eikä Isää, eikä hän saata ottaa sias eli ajuntoa heissä, että huomaisiwat jonkunlaan lohduksen, hyödytyksen taikka woiman hänen sanastansa ja työstänsä. Ja_ niin pysyykin ewankeliumi ja

Kristuksen tunteminen ilmoituksena, ja kuten sen p. Paavali Rom. 16: 25 ja 1 Kor. 2: 7 nimittää *Mysterium*'iksi, kätkeytyksi ja salatuksi asiaksi; ei niin, ettei sitä julkisesti kyllä kaikelle mailmalle saarnata ja selvästi ilmoiteta; waan niinpä, että mailma katsoo sen ylen, ja oman wiisautensa suhteen pitää hylkelyä ja pahennuksena, ja se on wain harwain ysfinkertainten uskottama, jotka eivät Kristuksen ristiin lainosta muodosta pahennu, ja sellaisen uskon kautta oppiwat ja huomaitsewät lohbutusta, woimaa, woittoja, elämää ja autuutta, joka sen alla salattuna makaa. Toiset eivät ansaitse tuta tätä tawaraa, eiwätkä tahdokaan parempaa, aiwan kuin Kristuskin sanoo Matth. 11: 25: minä kiitan sinua Isä, että olet kätkenyt nämät wiisailta ja toimeltilijilta, ja olet ne ilmoittanut pienille.

Ja se sana, kuin te kuulette, ei ole minun, waan Isän, joka minun lähetti.

77. Tässä näet, että hän puhuu suullisesti ja saarnatusta sanasta, jonka he häneltä kuulewat, ja tekee sen niin suureksi, että joka sen katsoo ylen, eikä kätke, se ei katso ylen ihmistä, joka sen puhuu, waan Jumalan Majestetin. Ja sitawastoin lohbuttaa niitä, jotka tämän sanan kätkewät, että he olkoat wakaat siinä tekewänsä Isän Jumalan tahtoa. Sillä ei hän tahdo, että se itse hänehen wain seisahtaisi, waan tahtoo, niinkuin on sanottu, itse kauttansa metää meidän Isän tykö, joten hän tekee kaikin paikoin Johanneksen ewangeliuimisissa wastoin sitä suurta ja waarallista kiusausta, jossa perkele on mestarina, ja tekee sitä tekoansa enin hurkskaisissa ja Jumalaa pelkäämissä sydämissä, että kai eroittaa ja särkee Jumalan ja Kristuksen tofistansa, koska kyllä kuullaan Kristuksen sanaa, mutta kuitenkin siinä siwoussa ajatuksilla pyydetään tutkia Jumalan tahtoa ja sydäntä ulkona hänestä.

78. Sillä sen perkele kyllä kärsii, että wain riputaan ihmisesä Kristuksessa, eikä edemmä mennä; wieläpä sallii puhua ja kuulla sitä sanaa, että Kristus on totisesti Jumala. Mutta tässä hän waroo, ettei sydän saisi niin läheltä ja eroittamata käsittää yhteen Kristuksen ja Isän, että se totisesti päättäisi hänen ja Isän sanan olewan juuri saman sanan,

sydämmen ja tahdon. Niinkuin fitte taitamattomat sydämmet ajattelewat: „niinpä wain: „Ei, kuulen kyllä, kuinka Kristus ystävällisesti ja lohdullisesti puhuttelee murheellisia „sydämiä, mutta kukaapa tietää, kuinka minun on asiani Jumalan tykönä taiwasa?“ Ei se fitte ole yksi ainoa Jumala ja Kristus, waan itse tehdään toinen Kristus ja toinen Jumala, ja niin esyhtään oikiasta Jumalasta, joka ei tahdo itseänsä löydettyksi ja käsitettyksi kenesään, kuin wain tässä Kristuksessa; joten hän tästä sanoo Filipukselle Joh. 14: 6: joka minun näki, hän on Isäkin nähnyt.

79. Niin sanoo hän kanssa Joh. 7: 16: ei minun oppini ole minun, waan sen, joka minun lähetti. Se on juuri sama kuin, mitä hän tässä sanoo: mitä te minulta kuulette, se on totisesti minun Isäni sana ja tahto: eikä teidän tarvitse enempiä tutkia, taikka surra, että Jumala on teihin wihoisnaan, taikka ajattelee pahoja teistä; waan olkaat wakaat, että hän on teille armollinen ja leppiä; sillä sitä warten lähetti hän minun taiwaista näitä teille julistamaan.

80. Senwuoksi waro itses nyt muista ajatuksista ja mielijohteista, jotka saiwat sinun tästä epäilemään taikka osoittaisiwat sinua ulkona tästä Kristuksesta etsimään muuta Jumalan tahdon ilmoitusta sinusta. Sillä fitte sinä kaiteti esyht, ja wieläpä wahingokses ja turmiokses loukkaat itses, jos paljasta Majestetiä tutkit, taikka joudut perkeleen petokseen, joka tekee sinulle oman henkensä ja rähiänänjä Jumalaksi. Sillä ofaa hän sentin keinon, että Majestetissä tekeypi Jumalaksi, joten hän teki Kristuksellenkin, että häntä kumarrettaisiin ja kuultaisiin; taikka jollet enempiä woi, esyhtää hän ainakin ihmiset moninaisilla laajalle juoksewilla ajatuksilla ja kuwauksilla, jotka hän lykkää mieleen, että kiskoisi sydämmen tästä Kristuksesta. Tällaista vastaan tulee kristityn olla warustettuna ja taitawana, että tässä oppisi kiinnittämään ja sitomaan sydämmensä ja ajatuksensa ainoastansa Kristuksen sanaan, niin ettei tiedä eikä kuule ketään muuta Jumalaa ulkona hänestä; aiwan kuin minä muualla usein ja paljon olen tästä puhellut.

Tämän ewankeliumin toinen osa.

Näitä olen minä teille puhunut ollessani teidän kanssanne. Mutta lohduttaja, Pyhä Henki, jonka Isä on lähettävä minun nimeeni, hän opettaa teille kaikki ja muistuttaa teille kaikki, kuin minä teille sanonut olen.

81. Nämät ovat aivan loppujanoja, jotka Kristus puhui opetuslapsillensä saarnan ja lohdutuksensa päätteeksi, kuin mieli erkauda heistä, ja niille jättelee hän hyvästiänsä ja lupaa heille enempää lohdutusta edespäin, koska Pyhä Henki annetaan heille, joka opettaa heitä näitä kaikkia ymmärtämään ja itse teossa huomautsemaan sellaisen lohdutuksen. Sanoaksensa: minä olen näihin saakka ollut teidän tykönänne ja olen teille tehnyt, mitä on ollut tehtävää, antanut teille sanani, ja suullisesti teitä lohduttanut, jota nyt kätkeäät, kuin minä teistä erkaun. Ja on tosi, että se sanan lohdutus, jonka minä olen puhunut, on erittäin suuri ja forkia, mutta kuin minä vielä olen teidän parissanne, ei se käy teitä niin sydämmelle, että sen makeuden ja voiman saattaisitte tuta, ja se pysyy wain sanassa, että minä sen teille puhuin, eikä olekaan se enemmän, kuin puhuttu ja kuultu.

82. Mutta ettei tämä wain olisi ainoastaan minun sanassani ja puheessani, waan myöskin teidän tunnosanne ja koettelemuksessanne, eikä olisi wain paljas tyhjä kaju ja ääni, waan muuttuisi eläväksi lohdutukseksi sydämmissänne, se sitä ei tee, että minä olen teidän tykönänne, sillä teillä on vielä ainoastaan ruumiillinen ja lihallinen lohdutus minun läsnäolostani. Sentähden täytyy minun joutua pois teiltä, että sellainen lohdutus waikuttaisi teissä ja Pyhä Henki opettaisi sellaista. Sillä kuin te minun nyt menetätte, ja yksin jäätte waaraan, hätään ja ahdistukseen, silloin wasta te tunnette tarwitsewanne lohdutusta, ja sen perään huokaatte; silloin Pyhä Henki saa teistä oikein oppiwaiset koululapset ja teitä siihen oikein auttaa ja teitä muistuttaa, että käsitätte ja huomaitsette, mitä warten minä sitä puhuin, ja te siis ymmärrätte ja tunnette sen lohdutuksen ja voiman sydämmissänne, että minä ilmoitan teille itseni ja

Isän, ja niin asun teissä, että muutkin teidän sanoistanne oppivat senkaltaisen lohdutuksen; te riputte vielä wain ruumiillisessa ja lihallisessa lohdutuksessa.

83. Ja huomaitkaa tarkoin tämä teksti, kuinka Kristus tässä sitoo Pyhän Hengen suuhunsa ja panee hänelle rajan ja määrän, ettei hän saa edemmä hänen sanaansa mennä: kaikki mitä minun suustani on lähtenyt, on hän muistuttawa teille, ja teidän kauttanne sanowa enemmän. Tällä hän osoittaa, että edeskäänpäin ei tule kristikummassa Pyhän Hengen muuta opettaa kuin mitä he, apostolit, Kristukselta kuuliwat, mutta eiwät vielä ymmärtäneet, ja Pyhästä Hengeltä oppiwat ja saiwat; niin että se siis ainian käy Kristuksen suusta, suusta suuhun, ja kuitenkin pysyy Kristuksen suuna, ja Pyhä Henki on kouluttajana, joka näitä opettaa ja muistuttaa.

84. Toiseksi osoitetaan sitäkin, että sellainen sana on edellä käypä, elikkä olewa ennestään puhuttuna, ja sitte Pyhä Henki sillä waikuttawa, niin ettei sitä niinpäin saa kääntää eikä unekkia, että Pyhä Henki sanata ja ennen sanaa waikuttaisi, waan hän tulee sanan kanssa ja kautta, eikä mene edemmä, kuin sellainen sana mence.

85. Kolmanneksi opettaa apostolein esimerkki, kuinka Kristus hallitsee seurakuntaansa heikkouudessa. Ei Pyhä Henki saata kristityissä aina ja kohta sanan kuultua olla niin wäkevä ja woimallinen, että he uskoisimat ja oikein ymmärtäisimat ja käsitäisimat kaikki. Ja on suuri eroitus kuulla sanaa, ja siinä tuta Pyhän Hengen woimaa ja waikutusta. Sillä waikka apostolitkin oliwat niin kauwas joutuneet, ja Pyhä Henki niin paljon waikutti heissä, että Kristuksen sanaa mielellään kuuliwat ja oliwat alkaneet uskoa, ei tämä lohdutusjaarna kuitenkaan pystynyt heihin, ennenkuin Pyhä Henki hänen eronsa jälkeen teroitti heille tätä.

86. Niin käy vieläkin, että me kyllä kuulemme Jumalan sanaa, jofahan on Pyhän Hengen jaarna, joka ainian onkin siinä; ei se kuitenkaan ainian heti satu sydämmehen eikä pääse uskotuksi, ei niissäkään, jotka Pyhän Hengen waikutuksesta ottawat omakseen ja ha-

ulla kuulevat sitä, kohta siinä paikassa tuota hedelmää. Saattaapa monelta kulua pitkä aika, ettei hän tunne siitä parantuneensa, ei lohdutusta saaneensa eikä vahvistuneensa, oletenkin kussa ei ahdistusta eikä waaraa ole, waan on rauha ja lepo, niinkuin vielä niinä aikoina apostoleissa, ennenkuin Kristus joutui heiltä pois; silloin ei muuta ajatella, kuin saatawansa pitää sellaista ruumiillista lohdutusta. Sentähden täytyy niiksi tulla, että me hädässä ja waarassa kuroitamme ja huokaamme lohdutuksen perään: silloin vasta saattaa Pyhä Henki toimittaa wirkaansa ja woimaansa, joka on sydäntä opettaa ja muistuttaa saarnatusta sanasta.

87. Hyvä ja hyödyllistä on jemuoksi kuulla ja pidellä sanaa, että waikka se ei aina jatu, se kuitenkin jollakin hetkellä ja silloin, kuin meidän on tarwe, muistuttaa sydäntämme siitä, mitä se kuullut on; silloin rupeaa se oikein ymmärtämään ja tuntemaan hänen woimaansa ja lohdutustansa; juuri kuin hiilos, joka jonkun aikaa on tuhassa maannut, kuitenkin taas tulen antaa ja syttyy, kuin sitä liikutetaan ja puhalletaan; niin että älä jemuoksi pidä sanaa woimatoinna ja turhaan saarnattuna, äläkä jotain muuta awukses ota, waikka et heti sen hedelmää tunne.

88. Että paawilaiset tästä tekstistä: **hän opettaa teille kaikki** j. n. e. etsiwät puolustusta jaaritukfilleensa, ja äwästäwät Kristuksen ei opettaneen apostoleille kaikkea, mitä heidän olisi tullut tietää, waan jättäneen vielä paljon Pyhän Hengen opetettawaksi heille, se ei tässä ansaitse wastausta; sillä tämä äwästäys on itse tekstillä kyllä wäkewästi kumottu ja tyhjäksi tehty, kuin hän selwillä sanoilla lausuu: **Pyhä Henki opettaa teille kaikki ja muistuttaa teille kaikki, kuin minä teille sanonut olen.** Näin osoitti hän heidän ennenkin kaikissa paikoin ainoasti sanaansa, kuin sanoo: **joka minna rakastaa, se pitää minun sanani, j. n. e.,** samoin ikään Joh. 16: 14 sanoo hän Pyhästä Hengestäkin: **ei hän puhu itsensä, waan hän ottaa minun omastani ja ilmoittaa teille.**

89. Mutta se on synti ja häpiä, että jemmaista puhetta kuullaan ja kärkeään kris-

tikunnassa, että Pyhän Hengen oli opettaminen, ei huolita sanaa, jotakin wastoin (Kristusta), niinkuin paawi julkisilla oppinsa lauhistuksilla, joita hän kowasti käskää, omaintöitten ansioista, mesu-uhreista, kalkan kiellostasta, samoin naimisesta, pyhä-wainajain awuuffi-huutamisesta, kirstutulen walheesta ja walhe-woimasta, suoraan wastoin Kristusta opettaa oikiana wasta-kristuksena, waan että hänen oli muuta ja parempaa opettaminen, kuin Kristus Jumalan Woika opetti, joka juuri on itse saarnaaja taiwaasta, sitawarten lähetetty; taikka että hän vielä olisi jättännyt jälkeensä jotain enempiä ja tarpeellisempaa, joka sitte, jemminkin pappeinkokouksilla oli ilmoitettawaa ja opetettawaa, jotka kuitenkin vähimmäksi osaksi asioiwat opista, paitfi ensimmäiset pappeinkoukset, jotka wastoin lahtolaisia Raamatuisista puolustiwat uskonkappaletta Kristuksen ja Pyhän Hengen jumaluudesta; waan omat joutawia ihmisiääntöjä ja asetuksia, joihin ei wähhääkään tarwita luwata eikä antaa Pyhää Henkeä. Oi, hänellä on monia korkeempia asioita opetettawana ja ilmoitettawana, joita ihmiskoukset ei voi säätää, ei asettaa, (e. m.) miten Jumalan wiha wältetään, synti ja kuolema woitetaan, perfele jaloin tallataan, joista Kristus yksinänsä opettaa ja sanoo, että joka siihen päästä tahtoo, hän pitääköön hänen sanansa.

90. Semmoiset paawilaisten nurjat ja ilkiät selitykset, jotka ovat perfeleen myrkyä ja walhetta, ovat tuomittawat ja kirottowat jo sentähden, waikka niissä muutoin ei olisi mitään moittittawaa, että ne repiwät sydämet Kristuksen sanasta; sillä jos ajatellaan, ettei Kristus ole kaikkia opettanut j. n. e., niin kohta siirolla silmin ja kurolla korwin kirkistellaan muualle ja päätetään: „oi, tot- „tapa vielä ollee jotakin erinomaista, jota ei „Kristus opettanut, jota Pyhä Henki vielä „on opettawa! Oi, jospa toki minäkin tuota „kuulisin ja tietäisin, jopa kaiketi joutuisin autuaaksi.“

91. Siitä sitte lähtee se wahinko ja haitta, ettei piitata Kristuksen sanasta, ja mitä sitte uutta ilmoitetaan, se otetaan erinomaiseksi, juuri autuuteen tarpeelliseksi asiaksi; koska

kuitenkin Kristus tuota estääksensä ja meitä waroittaaksensa kaikesta, mikä ei ole hänen sanaansa, juurikuin perkeleen myrkyistä, sitoo Pyhän Hengen suuhunsa (sanaansa), ettei sen pidä mitään muuta opettaman, kuin hänen sanaansa, ja vielä itsekkin saarnallansa turvaa Itsän käskyyn ja sanoo: ei se ole minun, vaan Itsän sana, j. n. e. Mitä sitte vielä kehutaan pappis-kokouksista, jotka eivät osaa näyttää yhtään todistusta eikä käskyä työhönsä, jos jotain uutta opettavat eli säätävät; vaan apostoleilla yksin on todistus Kristukselta ja Pyhäältä Hengeltä, etteivät muuta opeta kuin Kristuksen sanaa, niinkuin he itsekkin todistavat, ja molemmat, pappiskokoukset ja kaikki ihmiset, ovat welkapääät siinä pysymään, ja osoittamaan, että mitä he sanovat, on juuri sama oppi.

Rauhan minä jätän teille, minun rauhani minä annan teille: en minä anna teille, niinkuin mailma antaa.

92. Tämä nyt oli se ystävällisin hyvästi-jätto, minkä hän mitä rakkaimmalla tavalla tahtoi ja taifi puhua opetuslapsillensa. Kuullaasta, sanoo hän, minun täytyy nyt täältä lähteä, enkä saata enää paljon puhella teidän kanssanne, sentähden jääkäät nyt hyvästi ja teidän käyköön hyvin; en minä teille muuta mitään toivota enkä anna, kuin rauhan, se on, että teidän hyvin käyköön. Sillä hebrean kielellä ei rauha ole muuta kuin antaa ja jättää kaikkea hyvää. Tämä olkoon minun hyvästäni ja viimeiseni, minkä teille jätän. Ei teille tule mitään wahinkoa eikä puutosta minun erostani, kyllä minä sen teille runsaasti palkitsen. Sillä sen tähden saatte te minulta, mitä parasta wain haluta saatte, sellaisen rauhan ja hyvän, että teillä on minun Itsänsäni armollinen Jumala, jolla on isällinen rakkaus ja sydän teihin, ja minussa on teillä hurstas ja uskollinen Wapahtaja, joka teen teille kaikkea hyvää, enkä jätä teitä hädässä, vaan suojele ja autan teitä perkelettä, mailmaa ja kaikkea pahaa vastaan, ja vielä sitte annan Pyhän Hengen, joka niin hallitsee sydämmenne, että teillä on minussa oikia lohdutus, rauha ja ilo.

93. Tämä se nyt on, kuin hän sanoo:

minun rauhani minä annan ja jätän teille, ei niinkuin mailma antaa rauhaa; sillä se ei kykene sellaista rauhaa ja hyvää antamaan, sillä kaikki sen rauha ja hyvä ei ole ainoasti katoowaista, vaan pysymätöntäkin ja joka hetki muuttelowaista, koska se panee rauhan ja lohdutuksen ainoastaan ajalliseen kultaan ja hywyyteen, woimaan, kunniaan, ihmisten ystäwyyteen, j. n. e. Kun se on ohitsen, silloin on rauha, sydän ja rohkeuskin ohitsen. Ja waičkapa sen wallassa olisikin antaa ja pitää näitä kaikkea, ei ole sillä kuitenkaan, eikä saataakaan olla, se rauha, joka on yksinänsä se oikia ijankaikkinen rauha, että sydän on hywin Jumalan kanssa, on warma armosta ja ijankaikkisesta elämästä.

94. Mutta ettei tämä ole mailman rauha, sen takia on tähän vielä liitetty pyhä risti, ja selwällä suomella, (se on, järjen ja tuntomme jälkeen,) ei se ole rauha nimeltään, vaan rauhattomuus, tuska, peljästys, pelko ja wapistus, aiwan kuin hän toisessa kohden sanoo Joh. 16: 33: **mailmassa on teillä tuska, mutta olkaat hyvässä turwasssa, minä woitin mailman; se teidän rauhanne on olewa. Mälkäät sentähden ajatelko ja toiwoko, että teillä mailmassa on waltakuntanne ja waltaa ja hyviä päiviä, taikka että teidän saarnaanne otaksutaan, kuin ette heille julista ja tuo, mitä he etsiwät ja haluawat; mutta pitäkääät wain kiinni minun sanastani, silloin on teillä kuitenkin olewa rauha perkelettä ja mailmaa vastaan, sitä he rauhattomuudellansa ei wät saa teiltä pois.**

95. Katso, niin on Kristus warjellut ja rauhoittanut seurakuntaansa, että se kutsutaan **rauhaksi**, joka on lätkettyä orjantappuroihin ja ohdakkoihin, se on, siis istuu murheessa ja ahdistuksessa, koska sekä perkele että mailma sinua repii ja pitää, räikkää ja waimaa Kristuksen sanan ja tunnuksien tähden; niin että samoin kuin se on Jumalan ja Kristuksen armon-, rakkauden- ja rauhansana meitä kohtaan, samoin on se tässä mihan ja rauhattomuuden sana mailmassa. Sentähden on tämä rauha olewa uslossa, koska sydän tuntee itsensä rasitetuksi ja ahdistetuksi ja perkeleen lykkäyksestä Jumalan edessä peljästyneeksi ja

pakenevaisiksi, että se silloin sulkee ja kätkee itsensä näihin Kristuksen sanoihin ja sanoo: „ainakin tiedän, että minulla on Jumalan lupaus ja Pyhän Hengen todistus, että Jumala tahtoo olla minun Isäni, eikä vihastu minuun, vaan Poikansa Kristuksen kautta lupaa minullen rauhaa ja kaikkea hyvää; kuin hän on minulla ystäväni, silloin vain perkele ja mailma vihastuivat ja myrskytöivät rauhattomuudellansa, kunnes eivät enää nauraa tahdo.“

Älkään teidän sydämenne murheellinen olko, älkään myös peljättkö.

96. Tämä on uskollisen Vapahtajan oikein ystävällinen ja omituinen ääni, jonka hän mielellänsä kirjoittaisi kristittyinsä sydämehen, ettei he häneltä ottaisi ja odottaisi muuta mitään kuin rauhaa ja kaikkea hyvää. Sillä hän kyllä tietää, kuinka vaikea on pitää sellaista sydämen rauhaa ja lohdutusta, ja kuinka tässä perkele pyytää, vaikka ihminen on iloinen ja saattaa katsoa ylen ja voittaa kaiken mailman vihan ja wainon, kuitenkin ajaa häntä pelkäämään ja kammomaan Jumalaa. Wähä luku siitä, Kristus tietää sen kyllä, että liha ja veri luonnostansa kauhistuu, ja ettei kukaan saata nauraa, kuin hänen pahoin käypi, kuin häneltä otetaan kaikki, mitä hänellä on, taikka hän annetaan pöörvelein haltuun; vielä vähemmän kuin perkele saa peljästyneen sydämen kynttensä wäliin ja niin sen muokkaa, ettei se saa henkeänsä ei edes, ei takaisin tustan tähden.

97. Mutta kuuletko, mieltä hän sanoaksensa, mitä minä teille sanon Isäni puolesta, ettei hän tahdo teitä pelästyneiksi ja ettei teidän ole pelkääminen häneltä rauhattomuutta eikä peljästyksiä, vaan tietäkää, että joka teitä tahtoo peljättää, on se ilkiä wohleen henki perkele, joka Jumalan nimellä ja kumalla tahtoo sowaista ja pettää hurskaita sydämiä; sillä julkisesti perkeleenä ei hän tee mitään; sillä hän tietää siellä, kussa hän tutaan, jo kadonneen asiansa. Älkää sentähden salliko ryöstää rohkeuttanne, vaan olkaat sitäwastoin vain sitä wäfewämmät ja jäykemmät, Isälle ja minulle suofioiksi ja kuuliaisuuksiksi, mutta pirulle ja mailmalle wihaksi ja kiusaksi.

98. Joka vain uskoisi tällaisia sanoja, ja pitäisi ne, niinkuin owatkin, Herran Kristuksen sanoina, hän oliskin hyvässä turmasa ja iloisena katsoisi ylen koko helmetin kauhistuksinensa. Sillä ketäpä se pelkäisi, joka tietää, että Kristus ja Jumala hänen kauttansa ynnä Pyhän Hengen kanssa lupaa hänelle armon ja rauhan, ja kutsuu ja käskee hänen olemaan iloisena ja pelkäämättömänä? Se vain on wikana, että me olemme kowin heikot Kristusta uskomaan, ja meidän lihanne ja weremme, kuin se tuntee kelwottomuutensa, uskoo enemmän perkelettä wäärine peljätyksinensä, kuin sitä totista ja armollista sanaa, jossa Jumala, kuin vain alamme uskoa Kristukseen, julistaa meille syntein anteeksi antamuksen ja kaiken autuuden.

Se kuulitte minun sanowan: minä menen pois, ja tulen jälleen teidän tyköne. Jos te minua rakastaisitte, niin te tosin iloitisisitte, että minä sanoin: minä menen Isän tykö; sillä Isä on suurempi minua.

99. Tällä lailla mieltä hän runsaasti lohduttaa ja wawhistaa heitä poismenostansa, niin että puhuu heille kanssa aiwan läheltä, siinä kuin sanoo: jos te minua rakastaisitte j. n. e., ja ajattelee kuitenkin juuri hywin ystäwällisesti heistä, juurikuin rakkahin ystäwä toisestansa. Minä olen teille sanonut, lausuu hän, ja on tosi, että minun täytyy eritä teistä; sitä te ette mielellänne kuule; sillä te tiedätte, että sen aikaa, kuin minä olen teidän tykönänne, on teillä jula riemu minusta. Mutta jos te, rakkaat opetuslapseni, olette kuulleet alun, kuulkaat toki vielä loppukin, antakaat kuitenkin minun sanoa teille, että minä taas tahdon tulla teidän tyköne paremmalla ja suuremmalla lohdutuksella ja ilolla kuin teillä tähän asti on ollut minusta.

100. Totisesti, jos te minua oikein rakastaisitte, kuten toki kuulette, silloin te olisitte siitä iloiset, että minä nyt menisin teiltä; sillä se on totisesti teidän hyväksenne wain, ja pitäisi teidän sydämeistä suoda se itsellenne ja minulle, eikä mielellänne haluta muuta nähdä. Sillä ei se ole sellainen meneminen, että te minun menettäisitte, taikka että se mi-

nua ja teitä wahingoittaisi; waan se tapah-
tuu ainoastaan teidän tähtenne, että minä
tulisin kunniaani Isäni waltakunnassa, ja jou-
tuisin waltiaaksi Herraksi, istumaan Isän oi-
tuulle kädelle yli kaiken taimaisja ja maan
käällä, jolloin minä woin suojella ja auttaa
teitä wastoin kaikkea, mikä teitä ahdistaa,
jota minä nyt maan päällä, alhaisuudessani
ja heikkoudukseni, jossa olen lähetetty kärsi-
mään ja kuolemaan, en saata tehdä.

101. Sillä että hän sanoo: sillä Isä on
suurempi minua, sitä ei hän puhu omasta
eikä Isän persoonallisesta jumaluuden olemi-
sesta, jonnepäin Arrianilaiset wäärin wäante-
lewät tätä tekstiä, eivätkä tahtoneet nähdä,
mistä ja miksi Kristus tässä näin puhuu;
waan hän puhuu eroituksesta sen waltakunnan
välillä, joka on hänellä olewa Isän tykönä,
ja palveluksensa elikkä orjanmuotonja välillä,
jossa hän ennen ylösnousemistansa oli. Nyt
olen minä, mielti hän sanoaksensa, vähäinen
palvelusmirakseni ja orjanmuodossa; aiwan
kuin hän toisessa paikassa Matth. 20: 28
sanoo: ei ihmisen Poika tullut palveltawaksi,
waan palwelemaan ja antamaan henkensä lu-
nastukseksi monen edestä. Tämähän on wä-
häiseksi wääntä, se on, kuin p. Naamali Si-
lipp. 2: 8 sanoo, nöyryttää itseänsä elikkä
alentua kaikkein alle, olla synnin, kuoleman,
perkeleen, mailman poljettawana. Tämä on
se meno, kuin minä menen teidän tyköänne.
Mutta sellaiseen alhaisuuteensa ei ole se jääpä;
sillä se olisi toki aiwan tyhjäksi joutumista;
waan se on olewa wain läpitse käyminen, ja
juuri se tie ja keino, joten minä tulen Isän
tykö, jolloin en enää vähäinen ole, waan jou-
dun yhtä suureksi ja kaikkiwaltiaaksi, kuin hän-
kin on, ja hallitsen ja wallitsen hänen kans-
sansa ijankaikkisesti.

102. Että tämä on tekstin oikia ja yk-
simerkertainen ymmärrys, näkyy siitä, että hän
tässä nimen omaan puhuu Isän tykö mene-
misestä, joski hän sitä nimittää: joka ei ole
mikään muutos hänen persoonassansa ja olemi-
sensä suhteen; sillä tämän omaisuuden suhteen
hänestä ei sanota, että hän menee Isän tykö
taikka on Isästä mennyt pois ja eronnut,
sillä hän on ja pysyy ilman alkua ja loppua

ijankaikkisuudessa Isän tykönä ja kanssa yh-
dessä jumaluuden olemisessa, eikä saata sen
suhteen ylempi nousta taikka suuremmaksi kas-
waa; waan hän puhuu miran muutoksesta,
tästä orjallisesta eli orjan tilasta kunniaansa
ja ijankaikkiseen hallitukseensa.

103. Ei tämä meno ja Isää suurempana
oleminen ole mikään muu, kuin selitys, mikä
ja kuka Kristus on; ei, minä hänen persoonan
suhteen pitäisi olla ja saattaisi olla, sillä se
hän oli jo ijankaikkisuudesta, mutta ei hän
wielä ollut sitki ilmoitettu ja tunnettu, koska
hän waelsi orjan, kärsimisen ja kuoleman wi-
rasa täällä. Sentähden oli Isä suurempi
häntä; ei molempain persoonain olemisen suh-
teen, jossa hän on Isä, ja Kristus on Poika;
waan hallituksen ja kunnian suhteen ja niin-
kuin on tapa kouluisja puhua: non actu
primo, sed secundo &c.

104. Sentähden tulisi teidän, sanoo hän,
pikemmin haluta, että minä riisun päältäni
tämän halwan ja vähäisen tilan ja tämän
orjan muodon ja näön, ja astun herrauteni
hallitsewaiseen tilaan, joka on se isällinen tila,
jossa minä ijankaikkisuudesta olen. Sillä
tämä nykyinen tila, jonka minä ihmiseksi tu-
lemisellani otin neitsyestä, ei suwaitse muuta,
kuin että minun täytyy kärsiä ja olla alamai-
nen; mutta siellä on kaikki olewa minulle ala-
maisna ja jalkaini alla.

105. Tämä ei ole nyt sanottu ainoasti
opetuslapsille, waan kaikillenkä kristityille;
sillä niinkuin apostolitten käwi, samoin käy
kristikunnankin ainian, että se tuntee peljäs-
tyksessä ja tuskassa olewansa lohduttamatto-
mana ja awutoinna. Sillä semmoista oli
apostoleistakin Kristuksen poismeno. Sellai-
nen poismeno tekee arwatenkin pahaa, wieläpä
niinkin pahaa, että itse apostolitkin joutuivat
sitä sellaiseen epäilykseen, että he kaikin kiel-
sivät Kristuksen ja peräti hajoufivat. Sel-
laista se kowa murheen hetki on, jolloin nauru
ja ilo käy kalliiksi, ja on sulä surkeus ja
häätä. Tässä, sanoo Kristus, pitäisi meidän
iloitseman ja olla hywillä mielin! Niin wain-
kin, jokapa sen osaisi: sillä liha ja weri sitä
arwattawasti ei saata, aiwan kuin p. Naamali
itse tunnustaa 2 Kor. 7: 5, „ettei hä-

nen lihallaan olut yhtään lepoa, vaikka hän hengessä ja uskoissa oli iloinen ja kerskasi itseänsä murheesta ja heikkoudestansa." Ja Kristus sanoo tästä itse Matth. 26: 41: **henki tosin on altis, mutta liha on heikko**; sillä ei se saata toisin päättää eikä muulla mielin olla, kuin sitä nähden miten tuntee, eikä soisi mielellänsä tuta sitä, mikä ahdistaa ja vaiwaa, vaan mielellänsä olla irti siitä.

106. Jos nyt haluat oppia keinon kohoittaa ja nostaa itses yli tällaisen tunnon, niin annas sinulle sanotaan, ja kuule tämä sana, ja ota onkeen, mitä Kristus sanoo: rakkaat kristityt, uskokaat kuitenkin minua, ei se tapahdu teille wahingoksi, vaan hyväksi: sillä en minä mene niin pois, että teidän unhoitan; vaan että minä sellaisen menon kautta pääsen voitolle, ja te tunnette minun woimani ja wäkeni, kuinka minä Jsan oikialla kädellä istuessani hallitsen teidän syntejänne ja wihollisianne, perkelettä, kuolemaa ja helwettiä, ettei yksikään woi, ei sen werran kuin karwa tietää, koskea teihin, ellen minä sitä tahdo, eikä kenkään ole wahingoitsewa, vaan pikemmin auttawa ja hjoödyttämä teitä.

107. Olettakaat senwuoksi minun sanani arwoisemmaksi teidän tuntoanne. Jos wain olen teille totta sanonut, kuinka menen pois teidän tyköänne, jonka nyt saatte tuta ja huomaita; enpä myöskään huoli walhetella teille toisesjakaan asiassa, minun takaisin tulostani, ja te saatte kansja totuudessa huomaita ja tuta, että teidän täytyy sanoa: enpä olisi tuota woinut uskoa, että minun Herrani Kristus olisi ollut niin lähellä minua ja niin ihmeellisesti olisi auttanut minua; nyt minä en soisi hänen olleen menemätä pois minun tyköäni.

108. Katso, tämä olkoon lohdutuksena awusta ja voitosta suurimmasja hädässä, koska Kristus tuntuu aivan perki kadonneeksi, että kuitenkin pidetään kiinni Kristuksen sanasta juurikuin porraspuusta taikka laudasta, ettei wajottaifi hädässä, kuin wirta käy hewosen ja reen yli, siksi kuin taas päästään ylös. Tämä sitte on olla iloinen Kristuksen poismenoista; mutta hywin heikko ja sangen jalainen ilo lihan jälkeen. Kuitenkin, saati usko wain

pitää kiinni sanasta, on se sittenkin ilo, siksi kuin se voittoa, ja myös huomaitsee, ettei Kristus ole hyljännyt meitä, vaan Jsan oikialla kädellä istuwana suojelee ja auttaa meitä. Mutta sitä ei huomaitse lukaan muu, kuin joka sitä koettelee, koska wesi käypi häntä suuhun asti, kuten sanotaan, että hänen täytyy oppia uimaan.

Ja nyt minä sanon teille, ennenkuin se tapahtuu; että te uskoisitte, koska se tapahtunut on.

109. Tämä on juuri koettelemuksesta sanottu. Minä sanon sen teille kyllä nyt sanassa; mutta ei se pysty teihin ollenkaan, eikä nyky aikaan vielä waiwuta mitään: mutta puhun minä sitä senwuoksi, että teillä kuitenkin olisi wähäisen lohdutusta, kuin sitä ajattelette ja johdatatte mieleenne, että minä sitä teille edeltäpäin sanoin, että niin käymän pitää, sen wuoksi että, kuin te siitä autetaan, teidän uskonne silloin wahwistuisi, ja te myös yhä enemmän kilwoittelisitte ja woittaisitte.

En minä tästedes puhu paljon teidän kansjanne: sillä tämän mailman päämies tulee, jolla ei ole mitään minusja. Mutta että mailma ymmärtäifi minun Jssää rakastawan, ja niinkuin Jsa minulle käski, niin minä myös teen: noskaat, lähtekäämme täältä.

110. Mlös, ylös, sanoo hän, nyt tulee ero; sillä nyt ei auta siekaileminen: perkele tulee tässä, rupee minuhun, ja luulee että, minun wain saatuanja, kylläpä teidät sitte helposti woittaa. Sillä hän, tämän mailman päämies ja herra, on niin monta tappanut ja surmannut, että ajattelee päästä teidänkin herraksenne ja päämieheksenne, ja tahtoo minuakin kouristaa ja haastaa allensa jaada. Mutta ei se häneltä luonnistu ja minusja hän tapaa toisen miehen kuin luuleekaan. Sillä muihin hänellä kyllä on syytä ja oikeutta, tapaa ne synnissä ja welpapainä ijankaikiseen kuolemaan; mutta minusja hän on kadottawa oikeutensa ja sillä saattawa itse tuomion itsellensä, että hänen täytyy ynnä kuoleman ja helmetin kansja maata jalkain alla, eikä woi minun omilleni minkäänlaista.

111. Näin tuottaa hän kowimman kilwoituksenja hetkeä warten itsellensä intoa ja

rohkeutta omasta wiattomuudestaan ja oikeudestaan perkelettä ja kuolemaa vastaan, että heidän oli hänestä kyllänsä saaminen, ja kummankin kadottaminen oikeutensa ja waltansa niihin, jotka häneen uskaltawat, joittenka tähden hän antautsi siihen; ja niin werellensä ja kuolemallansa kosta perkeleelle kaikkein muitten weren ja kuoleman. Sillä tämä on aivan toinen ja kalliimpi weri, joka kosta huutaa, joten epistola Hebrealaisille 12: 24 sanoo, kuin Abelin weri, joka wain omasta murhajaстанsa huutaa Jumalan puoleen, kuwautsena tähän wereen, joka joka päivä huutaa kadotuksen tuomiota perkeleelle ja kuolemalle kaikkein uskowiastensa wuodatetusta werestä, mailman alusta aina sen loppuun asti. Eikä tahdo siis Kristus ainoasti jumalallisella woi mallansa, waan kärsimisensä ja kuolemansa heikkoudella ottaa perkeleeltä hänen waltansa ja hallituksensa niitten yli, jotka uskowat häneen, niin että mokoma on heitettävä ulos, joten hän sanoo Joh. 12: 31, ja on salliva hänen olla elämän Herrana ja Huhtinaana.

112. Miksi tekee ja kärsii hän nyt tällaista, sillä eihän perkeleellä ole oikeutta häneen, ja hän taitaisi aivan hyvin wälttää

mokoman, onpa hänellä kanssa woiimia täysin, että sen täytyy hänestä luopua? Mutta sillä on se tarkoitus, sanoo hän, että mailma hymärtäisi minun Isää rakastawan ja hänen käskyjänsä täyttävän. Onpa tämäkin lohdullinen sana, jolla hän awaa meille Isän tahdon ja sydämen, että nähtäisiin, että kaikki, mitä hän meidän tähtemme tekee ja kärsii, on Isän hyvästä tahdosta niin päätetty, jolla hän, tämä oikia uskollinen Wälimies, ottaa pois kaiken Jumalan wihan ja närkästyksen, ja wakuuttaa sydämiä hänen isällisestä armostansa ja rakkaudestaan. Sillä kuinkapa hän vielä tahtoisi wihastua ja kadottaa meitä, kuin antaa ainokaiselle Pojallensa sellaisen yksiwakaisen käskyn, että hän luopuisi kaikesta jumalallisesta kunniaстанsa ja woimastansa ja meidän tähtemme heittäisi itsensä perkeleelle jalkain alle. Mutta oi joska kuitenkin mailma, sanoo hän, tietäisi ja uskoisi, etten minä sellaista tee itsestäni, waan suuresta rakkaudesta, kuuliaisuudesta Isää kohtaan panen ruumiini ja henkeni! Sillä joka tämän usko, se on jo autuas, perkeleestä ja kuolemasta pääsnyt. (Amen).

N:o 41. 2 Heluntaipäiwänä.

Ewankeliumi. Joh. 3: 16—21.

Siihen aikaan sanoi Jesus Nikodemukselle: niin on Jumala mailmaa rakastanut, että hän antoi, j. n. e.

1.

Tämä on mitä parhaimpia ja kauneimpia ewankeliumeita, kuten liiatenkin p. Sohanneksen on tapa niitä kirjoittaa, joka kyllä ansaittisi olla kultapuuastaweilla kirjoitettuna, ei paperille, waan, jos suinkin waisi tapahtua, sydämmeen, ja pitäisi oleman jokaisen kristityn jokapäimäinen läkky ja tutkinto, jota rukouksensa itsellensä kertoisi, wahwis taaksensa uskoansa ja herättääksensä sillä sy-

däntänsä awuksi huutamiseen; sillä siinä on sanoja, jotka woiwat tehdä murheellisen iloiseksi ja kuolleen eläväksi, kuin wain sydän lujasti niitä uskoisi.

2. Mutta se opettaa kanssa siitä oikiasta koko kristinopin päätappaleesta, joka on kristittyin kunnia ja wapaus, jonka kautta heiltä Kristuksessa otetaan ja lafkautetaan synti, laki, Jumalan wiha, kuolema ja helwetti, vielä sitte tehdään tyhjäksi kaikki ihmiswi-

saus, wanhurstaas ja pyhyys, niissä jotka Jumalan valtakuntaan sattuvat; sillä että hän sanoo: joka uskoo Jumalan Voimaan, se ei ole hukkuwa, vaan ijankaikkisen elämän saapa, niin kai ovat kuolema, perkele, ja lain peljättykset pois, eikä meidän ansiomme ja kelvollisuutemme siihen mitään auta. Ja asetetaan siis meidän eteemme se erinomainen, suuri, ijankaikkinen määrätön tavara, joka meillä kai olkoon, jos ei mieli meidän peljätä eikä kauhistua sitä hirmuista tuomiota ja kadotusta, joka Adamin lankeemuksesta on tullut ihmisluonnolle, ja siihen siaan saada lunastus, moitto ja kaikkea hyvää; mutta tämä myös sulasta armosta meille taritaan ja lahjoitetaan, ja sillä tavalla asetetaan eteemme, ettei sitä saateta saada muutoin kuin uskolla.

3. Sellaisen armon ja lahjan Kristuksesta hän kuvaa lyhyillä, kuitenkin sangen kauneilla ja rikkailta sanoilla, tehdäkseen sitä suureksi, ja lohdullisesti teroittaaksensa sitä kaikkein asianhaarain suhteen, jossa kaikki kappaleet, antaja, saaja, lahja, sen hedelmä ja hyödytys, kaikki tehdään niin suureksi, että se on sanomatointa, ja aivan suuruutensa tähden työstä uskoa.

Mutta ennenkuin tätä katselemme, tahdomme me edeltäpäin kuulla syyn, minkä tähden ja mitä warten Kristus tätä puhuu. Sen ilmoittaa hän, kuin sanoo: ettei kenkään, kuin häneen uskoo, ole hukkuwa j. n. e. Sillä senkautta tahtoo hän mailmalle osoittaa sen viheliäisyyden ja hädän, jossa se on; nimitäin että niin sen on asiat, että se kokonansa on hukassa ja on ijankaikkisesti hukkuwa, jollei Kristus tällä saarnalla tule amuksi, eikä siihen auta wähhäkään kaikki sen wiisaus, taito, oppi, laki, wapaa tahto, ja kaikki, mitä se sellaisen opin jälkeen tekee ja ottaa työksensä, se on hukassa ja joutuu kaikki ynnä sen kanssa hukkaan; sillä se on synnyttyänsä sulassa synnissä, Jumalan wihan alla, perkeleen valtakunnassa ja kuoleman wallassa, eikä voi itseänsä siitä ollenkaan auttaa eikä wapauttaa; jopa se on niin sowaistu ja pimitetty, ettei se itfessään näe eikä tunne tätä surfeutta, jos ei sitä sille ilmoiteta sanan kautta.

4. Tällaista opettaa Kristus enemmältä

ja usiammilla sanoilla siinä saarnassa, jonka hän wähän ennen tätä tekstiä piti Nikodemukselle, jossa hän hänelle selwillä sanoilla sanoo, ettei hän ynnä kaikkein hänen weroistensa Judalaisten kanssa, joilla oli laki ja jotka suurella ahkeruudella harjoittivat itfiansä töissä ja ulkonaisessa Jumalan palveluksessa, (jotka siihen aikaan olivat parahia mailmassa) tullisi taiwaasen eikä Jumalan valtakuntaa näkisi. Sillä sellainen on kaikkein niitten ihmisten waellus jo työ, jotka vielä wanhasa syntymisesään Adamista eivät muuta ole kuin liha ilman henkeä, se on, ilman oikiaa ymmärrystä ja tietoa Jumalan tahdosta ja ilman oikiaa sydämmellistä kuuliaisuutta Jumalaa kohtaan, sanalla sanoen, eivät saata kääntyä Jumalan puoleen, vaan ovat kokonansa wierauneet Jumalasta; sentähden ei voi hän lailla päästä irralleen synnistä, Jumalan wihasta ja ijankaikkisesta kuolemasta.

5. Sentähden, jos mieli ihmisen Jumalan valtakuntaa nähdä, on hänen uudestaan syntyminen ja muuttuminen aivan toiseen luontoon, joka ei niinkuin wanha ole lihasta, vaan joka on hengestä ja aivan hengellinen; siihen pitää olla toinen sana ja saarna, kuin hän tähän asti on kuullut ja oppinut laista, ja toinen woima kuin ihmiswoima. Mutta se, että me muutamme toiseksi ihmisiksi, on niin aikoihinsa tulewa, että me ensin pääsemme wanhan syntymisen wahingosta, se on, pääsemme synnistä ja kuolemasta wapaiksi. Mutta että meillä vielä on liha ja weri, ja niin kauwan kuin maan päällä elämme, aina vielä se wanha syntyminen siinä pysyy, joka itfestänsä ei saata toisin olla eikä tehdä, kuin se luonnostaan on, ja jos se jo oliskin kuollettu, täytyisi ihmisen ainakin sen wuoksi joutua kadotukseen, jos hän siinä kuolee, eikä voitaisi wihaa eikä kadotusta kenenkään ihmisen kautta sowitzta eikä ottaa pois, eikä siis yffikään woisi päästä taiwaasen, eikä Jumalan työ; joten hän sanookin: ei astu kenkään ylös taiwaasen, vaan joka taiwaasta astui alas j. n. e.

6. Sentähden tarwittiin tähän tekstiä toinen neuwo; ei se ollut muutoin toimitettava, kuin sellaisen personan kautta, joka olisi tai-

waasta, olisi täynnä wanhurskautta, wiattomuutta, elämää, ja olisi Jumalalle korkeimmasti otollinen ja rakas, joka senkaltaista saattaisi ihmisluonnolle, että se pääsisi synnyntäsynnistä ja kadotuksesta, ja siis saisi Jumalan tykönä sowingon ja lunastuksen ijankaikkisesta kuolemasta, että se woisi Jumalan puoleen kääntyä, rumeta häntä oikein tuntemaan, rakastamaan ja kuulemaan, ja siis saisi alun uuteen syntymiseen, sitte kuin se kuoleman kautta täysin puhdistettuna muusta wanhan ihmisen saastaisuudesta, sitte eläisi ijankaikkisesti ja ilman syntiä.

7. Nyt on sellainen Jumalan miha syntiin niin suuri ja ankara, ettei yksikään luontokappale tässä woinut wäliin päästä tätä maksamaan ja sowingamaan; ja kadotus niin raskas ja ijankaikkinen, ettei tässä mitään enkelikään ollut woinallinen sitä toimittamaan pois, ja sen siaan saattamaan ja antamaan elämää, waan täytyi tuon ainoan personan, itse Jumalan Pojan, ottaa päällensä synti, Jumalan miha ja kuolema, jonka alla ihmisen luonto oli, ja joutua uhriksi siitä. Tästä puhuu nyt Kristus itse lähes ennen tätä ewangeliumia, että **Ihmisen Poika on ylettävä,** (niinkuin Moses yleni kärkeen korwessa), **ettei kenkään, joka usko häneen, ole hukkuwa.** Mutta tässä hän panee vielä lisäksi syyn, joka taimutti Jumalan tätä toimeen panemaan ja lausuu:

Miin on Jumala mailmaa rakastanut, että hän antoi ainoan Poikansa, ettei kenkään, kuin häneen usko, ole hukkuwa, waan ijankaikkisen elämän saapa.

8. Näillä sanoilla näyttää hän meille warsin Hän sydämen, että näkisimme ja tietäisimme, että tämä on se kirkia, ihmeellinen Jumalan ijankaikkisuudesta päätetty neuro, että me tämän Pojan kautta korjattaisiin; ja onkin niin täytynyt taphtua sen muoksi, että Jumalan totuus, jonka hän ennen on Raamatussa näin luvannut, olisi seisowainen. Josta me aiwan selvästi näemme ja tiedämme, ettei Jumala aiwo meitä synnin tähden tykönsä heittää eikä kadottaa, waan tahtoo, että kuin synnin tähden kauhistumme Jumalan mihaa, me silloin tutkisimme tätä

ijankaikkista Jumalan tahtoa, ja wahvasti uskoisimme saavamme tämän Wapahujan ja Wälimiehen tähden Jumalan ijankaikkisen armon ja ijankaikkisen elämän.

9. Nyt katselkaamme tässä, mitkä rikkaat ja lohdulliset sanat nämät owat, jotka kaikkein astianhaarain suhteen ja kailittain päin teroitawat meille tämän suuren ja erinomaisen Jumalan työn, ja hänen sanomattoman tawaransa, joka meille tässä taritaan ja annetaan. Ensiksi ei tämän antajan persona ole ihminen, ei keisari, ei kuningas, eikä enkelikään; waan on kirkia Majesteti, itse Jumala, jonka rinnalla kaikki ihmiset, olisko ne kuinka rikkaita, woinallisia ja suuria hywänsä, eiwät ole kuin multa ja tuhka. Ja mitä on hänestä enempiä sanottawa, kuin että hän on käsittämätöin, mittamatoin ja tutkimatoin.

10. Ei tämä nyt ole enää mitään melkoja, joka wain waatii meiltä, ja niinkuin Moses 5 Kirj. 4: 24 nimittää hänen kullutawaiseksi tuleksi; waan on runsas, kuohuwa ja ijankaikkinen kaiken armon ja lahjan lähde, ja todella on oikia Antaja nimeltänsä. Mitkä owat hänen suhteensa kaikki keisarit ja kuningaat lahjoinsensa, kultinensa, hopioinsensa, maineinsensa ja wäkinensä? Tässä sydän sykkiköön ja palakoon ikävästä, odotuksesta ja halusta, mitä toki tämä Herra ja Jumala antanee: sillä se lie kaiketi jotain suurta ja erinomaista, joka tälle kirkialle Majestetille ja wallan rikkaalle Herralle hywin sopii. Tällaisen antajan ja lahjan suhteen on arwatenkin kaikki, mitä taiwaassa ja maassa on, wähäistä ja halpaa.

11. Toiseksi, mikä on syynä hänen antoonsa, ja mikä taimuttaa hänen siihen? Ei muu mitään, kuin jula sanomatoin rakkaus; sillä hän ei anna welan pakosta eikä welwollisuudesta, taikka että joku olisi häntä siitä rukoillut ja kättänyt; waan oman hywyden waiikutuksesta, senkaltaisena Herrana, joka halulla antaa, ja jonka on halu ja ilo antaa, aiwan ilman anomata. Ja niinkuin ei suurempaa antajaa ole kuin Jumala; niin ei ole suurempaa arwakaan, ei Jumalassa eikä ihmisisä, kuin rakkaus. Sillä jota rakastetaan, sen tähden pannaan henki ja elämä, niin että

sen suhteen ei kärsimys, nöyryys eikä muut avut ole mitään, taikka ovat kaikki käsitetyt siinä, jota se on kokonansa. Sillä jota minä rakastan, siihen minä arvattavasti en suutu, enkä hänelle väärin tee, en myös häntä loukkaa, enkä pahota; vaan olen valmis häntä palvelemaan, neuwomaan ja auttamaan, kussa main hawaitfen, että hän minua tarvitsee. Sanalla sanoen: hän saa minun kokonansa ruumineni, henkiseni, tavaroineni ja kaikin voimineni.

12. Sentähden täytyy sydämen tässä taas yltä ja wawistua wastoin kaikkea murhetta, koska meille eteemme pannaan sellainen Jumalan pohjattoman rakkauden rikkaus, joka niin antaa, että se wuotaa isällisestä sydämestä ja vielä kuohuu siitä korkeimmasta awusta, joka on kaiken hywynyden lähde, joka tekeekin lahjan kalliiksi ja arwoiseksi. Niin kuin sitä sananlasku ylistää, kuin vähäisenkin lahja armataan kalliiksi, ja sanoo: se lähti rakkaasta kädestä; sillä kussa rakkaus ja ystävyyys on, siinä ei niin suuresti katfota lahjaa, kuin sydäntä, se, se antaa lahjalle suuren arwon. Jos Jumala olisi minulle antanut wain yhden silmän, käden taikka jalan, ja minä tietäisin hänen tehneen sitä isällisestä rakkaudesta, olispa se minulle paljoa rakkaampi, kuin monta tuhatta mailmaa. Niin kuin, koska hän antaa meille rakkaan kasteenja, sanansa, päästön, sakramentin (Herran ehtoollisen) pitäisi sen oleman meille jokapäiwäisenä paratifina ja taiwaanwaltakuntana; ei sellaisen lahjan näön suhteen, joka ei ole suuri mailman silmissä, vaan sen suuren rakkauden suhteen, josta se on annettu.

13. Kolmanneksi, katsoppas lahjaa itses-tänsä: sillä se on epäilemätä jotain erinomaista, sanomattoman suurta, jonka sellainen runjas Antaja meille antaa sydämen suuresta rakkaudesta. Mitä antaa hän sitte? Ei suuria kuningaswaltakuntia, ei yhtä eikä useampia mailmoja täynnä kultia ja hopeita, ei taimasta ja maata kaikkinesja, kuin niissä on, ei kaikkia luontokappaleita; vaan Poikaansa, joka on yhtä suuri kuin hän itsekin, se on, ijankaikkinen, käsittämätöin lahja; niin kuin Antajakin ja hänen rakkautesja ovat kä-

sittämättömät, niin että siinä on kaiken armon, hywynyden ja hywäntyön lähde ja kuohu, wieläpä Jumalan ijankaikkisten lahjain ja tawarain omistus ja omaisuus. Se on wasta rakkaus nimeltään, ei sanoilla osoitettu, vaan työllä ja korkeimmassa määrässä, kalleimmalla hywynyhellä ja työllä, minkä itse Jumalalla on ja minkä hän tehdä saattaa.

14. Mitä pitäisi, taikka saattaisi hän enemmän tehdä ja antaa? Sillä kuin hän antaa Pojan, mitä on hänellä enää antamata? Niin, hän antaa siinä itsensä aiwan kokonansa, aiwan kuin p. Paawali Rom. 8: 32 sanoo: joka ei omaakaan Poikaansa armahtanut, — — eikö hän myös lahjoita meille kaikkia hänen kansansa? Kaitetikkimä antaa hän kaikki hänen kansansa, joka omppi hänen ainokainen rakas Poikansa, kaikkein luontokappalten perillinen ja Herra; ja kaikki luontokappaleet ovat meidän allemme annetut, enkelit, perkele, kuolema, elämä, taiwas ja maa, synti, wanhurskaus, nykijiset ja tulewajset, kuten sama p. Paawali 1 Kor. 3: 22, 23 sanoo: kaikki ovat teidän. Mutta te olette Kristuksen; vaan Kristus on Jumalau: sillä tässä Pojassa on kaikki tyynni.

15. Neljänneksi, miten ja millä tawalla Poika annetaan? Tässä tulee sinun katsoa häntä, mitä hän tekee ja kärsii, kuin meidän tähtemme tulee ihmiseksi, lain alaiseksi, se on, Jumalan wihan alaiseksi (meidän synteimme tähden), ja kuoleman alaiseksi, wielä sitte joutuu häpiälliseen kuolemaan tuomityksi, puuhun yletyksi ja ilmaassa rippuwaksi, juurikuin Kristus tässä wähää ennen sanoo, kuin hänen täytyy ottaa päällensä perkeleen ja koko helwetin julma wiha ja kauheus, ja sen kanssa kilwoitella, niin että se totta onkin korkeimmassa määrin antaa; kuitenkin niin, että hän samassa tallaa perkeleen, synnin, kuoleman ja helwetin jalkainsa alle ja ylösnousemallaan ja taiwaasen astumallaan ne hallitsee; ja nämät kaikki kansja meille omaaksi antaa, että me saamme sekä hänen että kaikki, mitä hän teki. Mutta niin, ettei hän lue tätä lahjaa meille palkaksi taikka ansioksi, eikä se ole nimeltään laina, takaus ja palkinto, vaan wapaa anto ja lahja ihan sulasta armosta; jotta ottajan

tässä ei jowi eikä saataakaan enempää tehdä, kuin amata kätensä ja ojentaa, ja rakkaudella ja kiitoksella ottaa tämä omaksensa, niinkuin Jumala sen hänelle antaa ja hän hywin kyllä tarwitsee.

16. **Wiidenneksi** on tässä kuvattu ottajakin, jolle tämä annetaan, joka sanalla sanoen on mailma. Se vasta on ihmeellinen ja outo rakkaus ja lahja; sillä tässä muodostuu rakastettava peräti toisenlaiseksi kuin rakastaja. Kuinka sellainen Jumalan rakkaus sopii mailmalle, ja mitä löytää hän siinä, jonka ruokki hän niin tuikei panee kaikkensa sen hyväksi. Jos sanottaisiin edes hänen rakastaneen enkeleitä, ne toki olisivat kunniallisia, jaloja ja rakastettavia luomia. Mutta mikä on sitä vastoin mailma muu, kuin suuri joukko sellaista väkää, joka ei pelkää, ei usko, ei rakasta, ei ylistä eikä kiitä Jumalaa, vaan wäärin käyttää kaikki luontokappaleet, häpäisee hänen nimensä, katsoo ylen hänen sanansa, lisäkki vielä ovat tottelemattomat, murhaajat, huorintekijät, warkaat ja konnat, walhettelijat, pettäjät, täynnä koiranpureja ja kaiken pahuden pesät, sanalla sanoen, kaikkein käskyn rikkojat ja kaikissa äkäiset ja wastapintaiset, ja pitävät Jumalan wihollisen, sen ilkiän perkeleen puolta.

17. Katso, tälle herttaiselle, suloiselle kukaikaiselle, kauniille rakkaalle morsiamelle ja tytarelle hän lahjoittaa rakkaan Poikansa ja kaikki hänen kansjansa, koska hänen kyllä olisi hywinkein syntä, kuin kuulee mailmaa mainittavan, silmänräpäyksessä jylinällänsä ja leimauksellansa lyödä se tykönsä mäjäksi ja heittää helmetin pohjaan; sillä se sana: mailma kuuluu ylöns määrin ilkiältä Jumalan korwissa, ja onkin ihmeen kummasti pantu yhteen: Jumala rakastaa mailmaa; jotka owat kaikki aivan peräti wastoin toisiansa olewaista kappaletta: pian kuin sanottaisiin: Jumala rakastaa kuolemaa ja helwettiä, ja on katkeran ijankaikkisen wihollisen, kirokun perkeleen ystävä.

18. Tämä on osoittaa ylöns määrin korkiaa rakkautta ja tehdä lahja sanomattoman suureksi, kuin molemmat, Antaja ja ottaja, pannaan rinnan, siinä että Jumala aivan

tyynni tyhjentää sydämensä tätä ilkiän wihaista kuwausta (mailmaa) kohtaan, jonka hänen olisi pitänyt jättää wihan, koston ja kadotuksen omaksi. Eikä katso sitä, että mailma on täynnä Jumalan ylenkatsetta, pilkkaa, tottelemattomuutta ja korkeinta kiittämättömyyttä kaikista hänen lahjoistansa, joita hän ennen sille osoitti; waan kerrassaan unhoittaa kaikki sen pahudet ja synnit. Jos Antaja olisi kuinkakin suuri ja täynnä hywyyttä, olisi kuitenkin, arwelemme, mailman suuri pahuus ja ilkeys, joka on määrättömän ja lukemattoman suuri, pidättävä ja estävä häntä; sillä kuka ihminen jaksaa lukea ja tarpeeksi arwata omakseen syntinsä ja kuulemattomuutensa? Kuitenkin woittaa se suuri rakkaus hänen, ottamaan pois heidän kaikkein ja itsekunkein synnit ja rikokset, niin että ne owat ijäisesti unhoitetut, kuolleet ja poisja, ja sitä warten antaa hän lahjaksi Poikansa ja kaikki hänen kansjansa.

19. Näin tässä kyllin, wakaan ja warmaan meille näytetään ja osoitetaan se uskonkappale, jonka puolesta p. Baawali ja uskonoppi sotii, että meillä ilman wähhääkään meidän anstiotamme ja kelwollisuuttamme on syntein anteeksi antamus ja ijankaikkinen elämä, sulasta armosta, ainoastansa hänen rakkaan Poikansa tähden, jossa Jumala myös on meitä niin korfiasti rakastanut, että sellainen rakkaus ottaa ja pyhkii pois kaikki meidän ja mailman synnit: niin että meissä ei ole minäkäänlaista muuta, kuin pelkkää syntiä, jonka ruokki hän lahjoittaa meille rakkautensa ja anteeksi antamuksensa, niinkuin Esaia profeta 40: 2 sanoo, kuinka ewankeliumia saarnattakoon: hänen rikoksensa on annettu anteeksi, että hän on jaanut kahdenkertaisesti Herran kädestä, kaikkein synteinsä tähden.

20. Ja on siis tämä lahja ja armo paljoa suurempi, ylönpaltisempi ja woimallisempi kuin kaikki synnit maan päällä, niin ettei yhdenkään ihmisen, eikä vielä kaikkeinkaan ihmisten kelwottomuus, vieläpä ansaittu ijankaikkinen wiha ja kadotus saata olla niin suuri, ettei tämän rakkauden ja armon eli anteeksi antamuksen suuruus korfiasti, synwästi, lewiästi ja laajasti sitä woita, vieläpä

on ylönpaltainen, niinkuin p. Paawali Rom. 5: 20 sanoo: armo on paljoa suurempi syntiä; ja Psalt. 103: 11: niin korkia kuin taivas on maasta, antaa hän armon lisääntyä niille, jotka häntä pelkäävät. Sillä mikä sopii siellä muu olla kuin syntein anteeksi antamus, kuin hän rakasti mailmaa, koska se vielä makasi kaikissa synneisjansä, ilkeydesjansä ja pilkkaajansa? Jos hän näin osaa rakastaa mailmaa, joka on hänen vihollisensa ja pilkkaajansa, ja niin paljon rakastaa, vieläpä antaa itsensä hänelle, kuinka hän sitte sinulle vihastuisi, taikka ei antaisi syntejäs anteeksi, kuin sinä etsit ja anot armoa?

21. Mitäpä sydän nyt olisi ilolla toimomata kaikkea hyvää häneltä, kuin hän ilmaantuu sellaisella rakkaudella, että lahjoittaa rakkaan Poikansa häijylle, tavattomalle joukolla, se on, kaikelle mailmalle taikka kaikille ihmisille, jotka ei milloinkaan mitään hyvää tehneet, waan joka hetki tekivät vastoin hänen käskyjensä. Nämät ne nyt saavat palkaksi tällaisen suuren rakkauden ja sanomattoman hyvän. Mitäpä minäkin olen tehnyt, ja miten näihin saakka elänyt luostari-elämänsäni, kuin wiifitoista vuotta joka päivä olen Kristusta ristiinnaulinnut ja kaikenmoista epäjumalanpalvelusta harjoittanut; ja yhtä kaikki, waikka niin paljon olen häntä vihoittanut, on hän minua niin rakastanut, että unhoittaa kaiken pahuuteni ja ilmoittaa minulle Poikansa ja itsensä kaikin armoimensa; johan tämä toki on pohjattoman rakkauden käsittämätöin rikkaus nimeltänsä.

22. Voi Herra Jumala, kuin ei tämä erinomainen korkia asia käy vähääkään mailmaa sydämmelle! Eikä meidän kaikkein tässä tulisi sydämmestä iloita, että olemme sen ajan saavuttaneet, jolloin sellaista saamme kuulla, ja tätä Jumalaa rakastaa ja ylistää, ja hänelle kiitokseksi, ei ainoasti mielellämme häntä palwella, waan mielellämme kärsiä kaikkia, ja vieläpä ihannella, jos meidän tulisi hänen sanansa ja kuuliaisuutensa tähden kuulla, ja jättää tämä matoin säkki tulen, miekan ja kaikkein kidutusten surmattavaksi ja syötäväksi? Mutta hyi finuas, firottu ja ilkeä epäusko, ja suuri, sofia pimeys, jota Kristus

itse tässä jälestäpäin walittaa, joka sydämmet riivaa niin fikki sokeiksi ja kuolleiksi, että waikka me näitä kuulemme, emme kuitenkaan niitä usko.

23. Kundennekji seuraa nyt se pääsyy, miksi ja mihin hän tätä kaikkea tekee ja mitä hän sillä tarkoittaa. Ei hän arwatenkaan anna tätä sitä warten, että minulla fiitä olisi syötävää ja juotavaa taikka jotakuta mailmallista hyvää, tawaraa, kunniaa, waltaa; eikä hän anna sitä myöskään wahingoksi eli myrkyksi, niinkuin ei hän myöskään ole millään lailla antanut sanaansa, kastetta, sakramenttia myrkyksi; waan että meillä olisi niistä korkein ja paras hyödytys; nimittäin sitä warten, sanoo hän, ettei ihminen hukkuisi, waan jaiji ijankaikkisen elämän. Ei se ole sitä warten, että minulla fiitä olisi monet kultakruunut ja kuningaswaltakunnat, ja fittenkin pysyisin synnin ja kuoleman alla; waan että minä olisin wapaa helwetestä ja kuolemasta, enkä joutuisi ijankaikkisesti hukkaan. Sen tämä lahja on waiwuttawa, että helwetti minulta sammutetaan, perfele heitetään jalkain alle, ja niin tehdään peljästyneestä, murheellifesta ja kuolleesta sydämmestä iloinen ja elävä sydän, ja sanalla sanoen: ijankaikkinen, katoomatoin elämä ijankaikkisen kuoleman ja kadotuksen siaan.

24. Sellaista kaiketi seuraa näin erinomaifesta korkiasta lahjasta, jos Jumalan Poika oikein tunnetaan ja sydämmellä käsitetään; sillä kussa hän on, siinä ei saata muuta olla kuin kaikkea hyvää, kaiken pahan woiitto ja lunastus, ijankaikkinen wapaus, kunnia ja ilo; mutta ei meidän ansaitsemana, waan suuresta iäijestä rakkaudesta, jolla Jumala armahiti meidän surkeuttamme ja wiheliäisyyttämme ja antoi Poikansa meitä hädästämme auttamaan; kuin meidän muutoin olisi täytynt olla ja pysyä hukassa, emmekä ikänä enää olisi woineet saada ijankaikkista elämää kaikella omalla tekopyhyhdellämme ja Jumalan palweluksellamme.

25. Joka nyt tässä woi sydämmensä awata, hänen on fiihen syitä kyllä. Sillä mitä korkeampaa ja parempaa sydämmelle toiwottawaa woidaan sanoa, kuin että hänelle

annetaan ja lahjoitetaan ijankaikkinen elämä, kussa ei kuolemaa enää ikänä nähdä, eikä ijankaikkisesti mitään puutosta, hätää, murhetta, ahdistusta (kärfitä), waan tutaan ihan iloa ja kaiken hywyden täyttä rikkautta ja ollaan wakaat, että meillä on armollinen Jumala ja kaikki luomat ihan iloisensa ihantelemat meitä. Sillä tästä on hywin nähtävä, ettei Jumalan mieli ja ajatus ole ihmisiä tappa ja murheelliseksi tehdä; juurikuin perkele heikko-mielisille sydämmille kuwailee lailla ja heidän kelwottomuutensa soimaamalla; waan hän tahtoo antaa elämän, ja sellaisen elämän, joka fitte on ijäiseksi elämäksi ja riemuksi kutsutawa, ja siihen pantiksi ja merkiksi antaa ainoan Poikansa; jota hän kaiteti ei tekisi, jollei hän meitä rakastaisi, waan tahtoisi wihastua ja kadottaa.

26. Näitä ja tällaisia kauniita ja lohdullisia lauseita katsoisin kristitylle rakkaammiksi ja arwoisemmiksi kaikkia mailman tawaroita: sillä nepä ovat sellaisia sanoja, joita ei kukaan woi tyynni tutkia eikä tyhjentää, ja vieläpä, jos ne oikein uskottaisiin, tekisiwät hywäksi theologiksi (hengellisesti oppineeksi), elikkä oikein sanoen, wäkeväksi ja iloiseksi kristityksi, joka fitte osaisi oikein puhua ja opettaa Kristuksesta, tuomita kaikista muista opeista, neuwoa ja lohduttaa jokaisista, ja karsia kaikkia, mitkä häntä kohtaawat. Mutta tässä on rukoileminen, että Pyhä Henki painaisi nämät sydämmeen, ja joka päivä näitä pitäminen mielessä, että näillä sanoilla nukkuisi, näillä heräisi. Mutta nyt, kuin emme niitä arwossa pidä, eiwät ne myöskään tartu, niin etteiwät saada sitä hedelmää tuottaa, kuin niitten pitäisi, waan täntyy niitten huutaa oi ja woi mailman kiittämättömyydestä, kuin se laskee ne menemään ohii korwainsa, ohii sydämmensä, ja sillä aikaa wain etsii katoowaisista hywynttä, kunniaa ja kiitosta, ja sen ohessa kadottaa tämän ijäisen tawaran, josta sen ijäisesti täntyy helwetissä tuomita ja kirotta itseänsä.

27. Seitsemänneksi ja viimeiseksi: mikä nyt on se keino, joten tämä lahja ja tawara on käsitettävä, taikka mikä se kulkaro, elikkä arfkuinen, johon se on laskettawa? Sepä

on wain usko, niinkuin Kristus tässä sanoo: ettei kenkään, kuin häneen usko, ole hukkuwa j. n. e. Se kannattaa kädet ja jätit, ja teettää hänelle wain hywää. Sillä aiwan kuin Jumala Antajana rakkaudestansa sellaista lahjoittaa: niin ikään olemme me otta-jia uskon kautta, joka ei muuta mitään tee, kuin wain ottaa tämän lahjan omaksensa. Sillä ei se ole meidän tehtäwänä eikä meidän töillämme ansaittawa, se on jo filloin lahjoitettu ja tarjottu, saati wain sinä lewität suus taikka sydämmes auki, ja asetut alalles, ja annat hänen täyttää itseäs. Psalt. 81: 11. Ei se muuten mitenkään aikoihin tule, kuin niin ettäs uskot nämät sanat; niinkuin sinä kuulet, että hän tässä waatii uskoa, ja omistaa sille kokonansa tämän lahjan.

28. Ja tässä huomaat vielä, mikä usko on ja miksi se on nimitettävä: nimittäin ei paljaaksi, tyhjäksi ajatukseksi Kristuksesta, että hän on neitsyestä syntynyt, karsinyt, ristitnauhattu, nousnut ylös, mennyt taiwaasen; waan sellaiseksi sydämmeksi, joka sisähänsä sulkee ja käsittää Jumalan Pojan, niinkuin nämät sanat kuuluwat, ja totisesti usko, että Jumala sitä warten antoi ainoan Poikansa puolestamme ja meitä niin rakasti, jotta me hänen tähtensä emme hukkuisi, waan saissimme ijankaikkisen elämän.

29. Sentähden hän sanookin selwästi: jokainen kuin häneen usko, jotta se on sellainen usko, joka ei katso omia töitänsä eikä myöskään uskonsa woimaa tahti otollisuutta, mitä se on laatuansa, tahti kuinka se on tehty ja walettu awu uskowan sydämmessä, niinkuin nuot sokiät järkiniekat tuosta uneksiwat ja jaarittelowat; waan ulkona itsestänsä se pitää Kristukseen ja sulkee hänen itsehänsä, juurikuin oman itsellensä annetun hywän, wakaana siitä, että Jumala rakastaa häntä hänen tähtensä, eikä oman työnsä, kelwollisuutensa taikka ansionsa tähden: sillä nämähän kaikki eiwät ole se Jumalan antama tawara, Kristus Jumalan Poika, johonka uskotaan.

30. Ja mitäpä se lahja eli anto muutoin hyödyttää, mitäpä itse usko, jos se wain on sellainen tyhjä astia, eikä sitä wain katso ja siihen turvaa, johon se tarttuu, ja jonka kä-

sittää, jonka vuoksi se yksin on kalliskin, niin että sanottaneen: usko kyllä on vähäinen ja halpa arkkuinen, raska, tötterö eli kotelo; mutta siinä makaa sellainen jalo tawara, helmi eli smaragdi, jota ei taiwas eikä maa mahduta.

31. Sentähden me Raamatun jälkeen opetamme uskosta näin: että me ainoastaan sen kautta pääsemme wanhurskaksi ja kelpaamme Jumalalle, koska se yksinänsä on se, joka käsittää ja pitää tämän tawaran, Jumalan Pojan nimittäin. Sillä jos minä panen waakalle ja punnitsen tämän lahjan ja minun oman työni, tekee se niin kauhian suuren wälin ja ylipainon, ettei kaikkein ihmisten pyhyys paina mitään yhtä weren pisaraa vastaan, jonka hän antoi ja wuodatti meidän puolestamme, mainitsemattakaan, mitä hän teki ja kärsi. Sentähden en saata wähän wähäkään luottaa omaan awuuni eli otollisuuteeni. Oi, mitäpä tarwitaan paljon wäitää ja haastaa tästä asiasta! Kuulethan tässä, kuinka saat olla waka ijankaikkisesta elämästä, kuin hän sanoo: ettei kenkään, kuin häneen usko, ole hukkuwa, waan on saapa ijankaikkisen elämän. Mikä on toki uskominen häneen? Eihän se ole siinä, että meidän ansiollamme ja töillämme etsimme ijankaikkista elämää, waan että pidämme nämät sanat totena, ja sitä koko sydämmestä, että Jumala on sinua, jokahan kanssa olet muuan kappale tätä mailmaa, niin rakastanut, että antoi ainoan Poikansa sinun puolestas sitäwarten, ettet sinä hukkaan menisi j. n. e. Jos nyt sinäkin löytään tässä tekstissä; jokainen kuin häneen usko, tottapa fitte täytyy toisenkin kappaleen seurata, ettet ole hukkuwa, waan saapa ijankaikkisen elämän. Sillä ei nämät sanat saata pettää, eikä walhetella j. n. e.

32. Ja mitäpä me paljon kahunemme omista töistämme, kuin kuulemme, että niin asiamme ovat, että me kaikin olisimme ijankaikkisesti hukassa, jollei tämä tawara olisi sitäwarten puolestamme annettu? Tällähän on kerskaus otettu pois, ei ainoasti kaikilta ihmistöiltä, waan myös kaikelta Jumalan lailta, niin että, waikka jokaisella olisi nämät kaikki, ja ne woimainja jälkeen tekisi, ei hä-

nellä kuitenkaan olisi mit'itään, eikä woisi wälttää kadotusta. Mihin nämät sanat muutoin olisivat hywät: ettei kenkään, kuin häneen usko, ole hukkuwa j. n. e.? Jolla hän kaiketi näyttää, ettei Moses, eikä kaikkein ihmisten pyhyys voi kuolemasta lunastaa, eikä elämää antaa; niin kokonansa on kaikki tyynni ainoastansa tässä ainoassa Jumalan Pojassa.

33. Nyt huomaat, mitä suurta ja erinomaista tässä lauseessa on, kuin Antaja on niin wallan suuri ja woimallinen, kaikkein kappalten Luoja, joka ei ainoasti sano hywää huomenta taikka ystävällisesti katsoa filmäile, waan rakastaa, ja niin sydämmestä rakastaa, ettei anna wain kerjäläispalaa katoowaisista hywää, waan korkeimman, rakkaimman tawaransa, oman Poikansa, joka on taiwaan ja maan Herrakin; eikä osoita tätä rakkautta yksin ystäwillensä, waan niille, jotka ovat hänen wihollisensa ja ovat kaikista luontokappaleista, paitsi perkelettä itseä, wähin rakkautta ansainneet; ja niin, että hän antaa itsensä kokonansa heidän edestänjä (puolestansa); sitä warten että he temmattaisiin kuolemasta ja helwetistä, ja olisivat wakaat ijankaikkisesta elämästä. Mitä korkeampaa ja suurempaa toki voitaisiin sanoa taikka ajatella misfään asiasja!

34. Mutta ehkä tämä kaikki on suurta ja sanomatointa, on kuitenkin se wielä isosti suurempaa ja ihmeellisempää, että ihmisyhden woisi näitä kaikkia uskoa. Sillä siihen tarwitaan sydäntä, joka käsittää enemmän kuin taiwas ja maa voi käsittää. Siitä nähdään, mikä erinomainen Jumalan woima ja työ usko on, joka voi tehdä sitä, mikä luonnolle ja koko mailmalle on mahdotointa, eikä ole wähempi ihme kuin kaikki Jumalan ihmeet ja työt, wieläpä suurempi kuin se, että Jumala tuli ihmiseksi, neitsyestä syntyneenä (niinkuin p. *Bernhardus* sanoo); sillä tässä on toinen aiwan kaukana ja etäällä toigestansa, kuin ne suuret asiat pannaan wastatusten, mitkä me tässä kuulemma: sen rakkkaus, joka antaa, ja se, joka annetaan, ja sen keltwottomuus, jolle annetaan. Kaikki on juuri tuiki suurta, ja ihmisyhden niin peräti pieni, abdas ja heikko,

että hänen täytyy tätä fuuruutta hämmästyä ja peljästyä.

35. Jos minulle sanottaisiin, että Jumala olisi minulle edellä muitten ihmisten sen lahjoittanut, että saisin muutamia satoja wuofia elää maan päällä rauhasa ja onnellisuudessa, ja saisin kaikkia mitä sydämmeni halajaa, sanoisin minä kuitenkin: hei, ei se saata olla Jumalan sanaa, se on ylö'n paljon ja ylö'n suurta; mikä minä olen, että Jumala minulle sellaista antaisi? Kuinka paljoa vähemmin pystyy se ihmisen sydämmeen, että Jumala antaisi sellaisen tawaran, oman Boikansa, ja hänen kanssansa ijanikaisien elämän ja autuuden? Kuka saisi sen sanotuksi, kuinka suuri se on? Kuinka kallis ja jalo on yksin tämä ruumiillinen elämä; ja kuka sen antaisi kaikkein waltakuntain, kaiken rauhan ja hywyyden hinnasta maan päällä? Mutta nyt on tämä ijanikaisen elämän ja sen hywän suhteen paljoa vähempi kuin filmän räpäs. Sanalla sanoen: ei se ole ajateltawissa, mutta saatetaan kuitenkin osaksi sitä arwata, jos pantaisiin sitä vastaan se wahinko ja surkeus, jota sanotaan ijanikaisesti hukuttiseksi.

36. Nyt on kuitenkin kristityn siihen määrään ehdittävä, että tekee Jumalalle ja Herralle Kristukselle sen kunnian, että tämä hänen sanansa on totuus, ja sanoo oman epäuskonsa walheeksi. Ja kussa sellaista ilmaantuu, siinä on Pyhä Henki jo alkanut woimansa ja uskon työn, ja on sydän niin paljon awattu, että se woipi käsittää tämän tawaran, joka on suurempi kuin taiwas ja maa, waiikka se wielä on suuressa heikkoudessa, eikä se woi kuitenkaan täällä mailmassa milloinkaan niin kauwas päästä, eikä uskoa niin tuta, kuin pitäisi, waan se pysyy yhä aina toiwotuksissa ja Sengen huokauksissa, joka itse ihmisellenkin on sanomatointa, kuin sydän sanoo: oi, joska tuo olisi totta! Ja woi, jospa tuon woisi uskoa j. n. e.

37. Mutta tämä huokaus ja uskon kipinä tekee kuitenkin sen werran, että Jumala lukee sen täydeksi uskoksi ja sanoo: niinkuin uskot, niin sinun tapatuksioon, ja, ettäs tämän uskot, niin olet totisesti autuas: sillä tämä ja-

na on wäki ja woima, wäkewämpi kaikkia synnin ja kadotuksen peljättyksiä; ja tämä lahja niin suuri, että se nielee synnin, kuoleman ja helwetin, niinkuin jos wesipifara putoisi tuliseen pätfiin, taikka wähäinen kipinä olkitorressa sywään merehen. Ja kuin wain sydän kiusauksen hetkessä osaisi mieleensä johdattaa nämät sanat, eikä silloin mitään perfele eikä helwetti woisi peljättää, waan hän ilolla sanoisi: mitä minä pelkäisin? Onhan minulla Jumalan Boika, jonka Jumala minulle lahjoitti, josta hän antaa minulle sanan todistukseksi, jonka tiedän hänen sanansensa, ei se minua petä, yhtä wähän kuin hän walhettelee ja pettää, waiikka minä, Jumala nähdään, en woi kyllä wäkewästi uskoa.

38. Niin, sanot sinä, uskoisin minä miehelläni, kuin olisin yhdellinen kuin pyhä Pietari, Paawali ja muut, jotka owat hurksaat ja pyhät; mutta minä olen aiwan suuri syntinen, ja tiesi, josko wielä fitte olen walittukaan? Wastaus: katfosta kuitenkin sanoja, kuinka ja kenestä hän puhuu: niin on Jumala mailmaa rakastanut, ja: jokainen, kniuhäneen uskaa. Nyt ei sanota mailmaksi ai-noastaan p. Pietaria, Paawalia, waan koko ihmisisukua, toista kuin toistakin, ketäkään sullematta pois: kaikkein puolesta on Jumalan Boika annettu, kaikkein tulee uskoa, eikä kenenkään, joka uskaa, täydy hukua. Tartuppa kuitenkin itseäs nenään, taikka tutkistele omasa powessas, josko et sinäkin ole ihminen (se on, osa tätä mailmaa) ja niitten luwussa, joita ymmärretään sanalla: jokainen, yhtä hywin kuin joku toinenkin; jos minä otan itseäni, mutta sinä et ota itsees tätä, silloin täytny näitten sanain kanssa olla wääriä ja turhaan puhutuita.

39. Sihin tätä ole saarnattu lehmille ja hanhille, wielä vähemmin niille annettu ja lahjoitettu; älä sentähden millään muotoa sulje itseäs ulos, äläkä anna tällaisille ajatuksille tilaa: „tiesi, lieneekö sitä minullenkkin annettu?“ sillä se olisi toimata Jumalaa walheesta hänen sanassansa; waan wastoin sitä wedäristi etees, ja näitten sanain jälkeen sano näin: waiikka en ole Pietari, enkä ole Paawalikaan, olen minä kuitenkin kappale tätä

mailmaa. Jos hän olisi tahtonut sitä antaa ainoastaan anfiollisille, olisi pa hänen tähtynyt saarnauttaa sitä enfeleille wain; ne ovat puh-taita ja synntä. Ei hän sitä sitte olisi an-tanut p. Pietarillenkään, ei Dawidille, ei Baa-walille, sillä syntisiä nekin ovat olleet, yhtä hywoin kuin minäkin. Mutta lienen, mikä lie-nen, tiedän kuitenkin Jumalan sanan todekfi, ja jos olen sitä omakseni ottamata, tekisin minä muitten syntein lisäksi senkin vielä, että pitäisin Jumalan sanan ja totuuden walheena ja sitä laittaisin.

Sillä ei Jumala lähettänyt Poikaansa mailmaan, tuomitsemaan mailmaa, waan että mailma hänen kauttansa wapahtettaisiin.

40. Tässä kuulet vielä selwemmästi ja tarkemmasti, mikä Jumalan tahto ja ajatus on mailmasta, se on, juuri niistä, joilla on syntiä, ja jenuooffi jo ovat kadotuksen tuomion alaisia; että raiwaisi tieltä pois kaiken, mikä meitä peljättää synnin tähden. Sillä hän sanoo aiwan selwään, että Kristus lähe-tettiin ja hänen waltakuntansa rakettiin, ei sitä warten, että hän tuomitsisi ja kadottaisi; sillä senkaltainen tuomio on sinä jo ennes-tänsä lain kautta kaikille ihmisille, että he ovat jo kuolemaan tuomitut ja pöwwelein hir-tettävät, eikä muuta puutu, kuin että miekka siwalletaan. Silloin tulee Kristus Jumalan käsystä wäliin, käskee tuomarin ja pöwwelein pidättää, pelastaa tuomitun ja tekee eläväkfi. Tämä on synnä, minkä wuoffi hän tulee, ni-mittäin auttamaan mailmaa, jonka hän löy-tää jo tuomitukfi. Sen osoittawat nämätkin sanat, kuin hän sanoo wapahtawansa mail-maa, sillä tällä ilmoittaa hän kyllikfi, että he ovat tuomitut; mitä heitä muutoin tarwitfisi wapahtaa.

41. Mutta tämä oli siihen aikaan Juda-laisille ja on vieläkin mailmalle outo saarna; sillä ei wät he ollenkaan uskoneet sinä tilassa olewan sa, että Kristuksen täytni tulla heitä tuomittuina ja kadotettuina autuakfi tekemään; waan toivoivat sellaista Kristusta, joka hei-tä lakinsa ja pyhnyntensä tähden ylistäisi, suo-jelisi ja kunnioittaisi; sentähden ei wät he saat-taneet senkaltaista saarnaa uskoa eli hywäksyä. Niinkuin he kanssa Joh. 8: 33 wastustiwat

häntä, sanoessansa, kuinka Jumalan Poika on heidät wapaikefi tekewä: me olemme Abraha-min siemen, emmekä ole koskaan kenenkään orjina olleet: juurikuin mieliwät silläkin sa-noa vastaan: mitä sinun tarwitsee sanoa it-seäs lähetetykfi meitä autuakfi tekemään? Emmehän me ole tuomituita ihmisiä, niinkuin pakanat.

42. Mutta nyt me kuulemme, että Kris-tus on lähetetty niitä autuakfi tekemään, jotka ovat tuomitut ja kadotetut; että tietäi-simme hänen tulleen meidän tähtemme, jotka sitä tunnemme ja tunnustamme, ja tahtowan tehdä meitä autuakfi. Sillä pitäähän toki oleman joitakuita, jotka autuakfi tulewat, et-tei hän olisi tyhjään tullut. Ne ei wät saata olla muita, kuin joita wiheliäisyntensä ja ka-dotuksensa painaa ja peljättää, niille nämät ystäwälliset sanat ovat sanotut: niin on Ju-mala mailmaa rakastanut; se on, juuri niitä, jotka ei wät tunne mitään rakkautta, waan ihan wihaa ja kadotusta; ja: Jumala on lähettä-nyt Poikansa, ei tuomitsemaan, waan wapahtamaan niitä, jotka jo ovat tuomituita j. n. e. Sillä muille tätä turhaan saarnataan; sillä joka ei usko olewan sa syntinen ja kado-tettu, se vielä wähemmin usko ainoastaan Kristuksen kautta autuakfi pääsewänsä.

Joka hänehen usko, ei häntä tuomita: mutta joka ei usko, se on jo tuomittu; sillä ei hän uskonut Jumalan ainoan Pojan ni-meen.

43. Siinä on tuomio, joka tekee eroituk-sen niitten wälillä, jotka wapahtetaan, taikka kadotetaan. Ei se tee mitään, kuinka otolli-nen taikka kelwotoin olet; sillä se on jo pää-tetty, että he ovat kaikki syntisiä ja kadotuk-sen ansainneita; waan sen se tekee, josko us-kot tähän Kristukseen, wai olet uskomata. Jos uskot, silloin olet jo autettu, ja kadotuk-sen tuomio on otettu sinulta pois; mutta jos et usko, silloin tämä tuomio pysyy sinulla; wieläpä karttuu yhä entistään suuremmakfi ja raskeammakfi, että lisäät syntiä sillä, kuin et omaksu Kristusta, joka sinun auttaa tuomios-ta ja kadotuksesta.

44. Ja tämä on samassa lohduullinen lause ahdistusta ja peljästyistä vastaan wa-

piisewissa, jotka huokaavat lohdutuksen perään, ja mielellänsä haluaisivat tietää, miten heidän on; sellaisien tulee ottaa tämä lause korviinsa ja sydämiinsä; sillä heille tässä puhutaan, että tietäisivät Jumalan lähettäneen Poikaansa, ei tuomitsemaan, vaan autuaaksi tekemään; ja on jo Jumalan edessä päätetty, että joka tähän Poikaan usko, ei häntä tuomita, eikä hänen tarvitse peljätä, ei tuomiota, ei kadotusta, vaan on pantu siihen vapauteen, että lain tuomio ja kadotus otetaan häneltä pois, ja Jumalan armo ja iankaikkinen elämä Kristuksessa sanotaan ja lahjoitetaan siahan, saati hän vain nämät sanat usko.

45. Mutta sitä vastoin on kauhia tuomio julistettu toisellenkin joukolla, jotka tätä saarnaa eivät usko, vaan rohkenewat omalla pyhyydellänsä ja ansiollansa tulla Jumalan eteen ja mielivät sillä tapaa autuaiksi; sillä semmoisilta tässä peräti kielletään ja tuomitaan pois kaikki armo, ja he owat annetut kadotuksen omiksi, josta owat ulos pääsemätä kaiken sen aikaa kuin uskomata owat; eikä se heitä auta, vaikka tekewät suuria, raskaita ja monia töitä, ja heillä on erinomainen pyhyyden muoto.

46. Ei nämät nyt vasta ole Kristuksen tuomittamat, vaan owat jo ennen Jumalan laista tuomitut, etteivät tunnustele syntejänsä ja Jumalan mihaa, jonka alla owat luonnostaan; wieläpä niissä mielivät tehdä itsensä Jumalan edessä kauniiksi ja hurstakiksi, ja lisäksi wielä tekewät häntä vastaan sen synnin, että katsowat ylen Jumalan Pojan, joka on annettu sowinnoksi ja lunastukseksi synnistä. Senpätähden täytyykin iankaikkisen mihan ja firouksen heitä noudattaa, etteivät he etsi syntein anteksi saantia Kristuksessa; vaan wielä häntä ylenkatsomalla niitä lisäävät ja kowentawat. Sitä tarkoittaa Johannes kastaja Joh. 3: 36 sanoessaan: joka Poikaan usko, hänellä on iankaikkinen elämä, mutta joka ei Poikaan usko, ei se ole elämää näkewä, vaan Jumalan miha pyhyä hänen päällänsä.

47. Tähän panee Kristus tämän syyksi: sillä hän ei usko, sanoo hän, Jumalan ainoan Pojan nimeen. Niin muodoin kuin he kaikki jo ennestänsä owat synnin alla ja kadotukseen

welkapäät, ei wapahta eikä otaksu Jumala teidän, kuin wain tämän Pojan tähden, jonka hän antoi ja pani sowinnoksi. Sentähden kuuluukin näin: uskokaat Jumalan ainokaisen Pojan nimeen, se on, sitä sanaa, joka hänestä saarnataan. Sillä ei usko saada tätä nähdä eikä aistimilla käsittää ja huomaita, mitä hän meille antaa, vaan ainoastansa hänen nimensä, jota hänestä saarnataan, ja sen kuulisen sanan, jonka korwillamme kuulemme.

48. Tähän hän tahtoo meidän tarttu-
maan kiinni ja fidotuitki, että uskossa siihen wälttäisimme tuomion ja pääsisimme autuaiksi; mutta toiset syystä kadotetaan: ei senwuoksi, että heillä on ollut syntiä, vaan senwuoksi, että katsoiwat ylen Pojan, eiwättä tahtoneet uskoa hänen nimeensä, joka heille autuudeksi ilmoitetaan. Sillä kussa tätä nimeä saarnataan ja uskotaan, siellä pitää ja täytyy kaikkein luontokappalten, synnin ja kuoleman, sen edestä poiketa pois, ja perkeleen ja kaikkein helwetin porttein sen edessä wapistaa ja paeta.

Mutta tämä on tuomio: että walkeus tuli mailmaan, ja ihmiset rafastiwat enemmin pimeyttä kuin walkeutta; sillä heidän työnsä oliwat pahat.

49. Silloin alkaa riita tästä Kristuksen nimestä ja saarnasta, ja kadotuksen tuomio julistuu epäuskoisessa joukossa, kuin ei he hywäksy tätä saarnaa, vaan vastoin Jumalaa tekewät aivan toisin, ja rohki vastoin näin selwää Jumalan sanaa ja hänen tahtonsa ilmoitusta rippuwat omisja luuloisjansa ja röyhkeydesjansa. Joka ei saada olla muu kuin pimeys, kuin se on hänen sanansa walkeutta vastaan, joka julkisesti walaisee kaikessa maailmassa uskowaisille Jumalan tuntemiseksi ja autuudeksi; mutta toisillen heidän ajatustensa julkaisemiseksi ja ilmoittamiseksi, niinkuin wanhassa Simeoni Luukk. 2: 35 ennustaa Kristuksesta, ettei he ole niitä, joiksi he mailman edessä tekewät ja kaunistelewat itjiänsä wäärällä pyhyyden warjolla, vaan häijyjä, myrkkyllisiä kärmeitä, wahingollisia, firotuita ihmisiä.

50. Sillä tästä, mitä Kristus edelläpäin on sanonut, huomaitaan, mikä mailma on; minä ajattelen niitä kainoja, hurstakaita, pyhiä

ulkokullatuista ja suuria Jumalan palvelioita; että he ovat semmoisia ihmisiä, jotka eivät ainoasti ole pimeydessä, se on, ole ehsytyksessä ja taitamattomuudessa (joka vielä olisi annettava anteeksi); waan vieläpä rakastawat sitä, se on, tahtowat sitä ylistää; puolustaa ja fiinä rippua, Jumalalle ja hänen sanallensa mielipahaksi ja kiusaukseksi; ja niin tuiki nurjia ja paatuneita, että tämän kirkon Jumalan rakkauden ja lahjan palkkioksi, jota heille keltottomille tarjotaan ja lahjoitetaan, mitä tuimmimasti wihaawat sekä Jumalaa, antajaa, että sitä kirkkaa kallista lahjaa, hänen rakastaa Poikaansa. Nehän toki ovat kehuttawia ja hurškaita lapsia, jotka eivät woi kuulla, ei kärsiä totuutta, waan wihaawat ja pakenevat omaa autuuttansa!

51. Mitä kuitenkä sanottaneen tämmöisestä mailman pahuudesta? Kuka uskoisi ihmisten maan päällä woiwan niin pahoja ja tuiki perkeleellisiä olla, että kuin näkemät walkeuden ja kuulewat siitä Jumalan sanomattomasta rakkaudesta ja hyvästä työstä, että hän tahtoisi heille antaa iankaikkisen elämän Poikansa kautta, he kuitenkä ei tahdo eiwätkä jaksaa tätä saarnaa kärsiä, waan pitawät sen wahingollisimpana myrkyynä ja muukalaisoppina, jolta jokaisen pitäisi tuffiman korwansa? Niin, waikka tämä walkeus on niin julkinen, ettei he saata sanoa mitään sitä vastaan, ja heidän täytyy tunnustaa se totuudeksi, owat he fittenkä niin perki häijyt, etteiwät saata eiwätkä tahdo sitä hyväksyä, waan paki tahallansa paneuwat sitä vastaan.

52. Tällaista, sanon minä, ei totijesti yhdenkään ihmisen sydän woisi uskoa, jolle Kristus olisi sitä sanonut; eipä vielä yksikään ymmärtäiskään näitä sanoja, ellei työ ja koetelemus niin opettaisi ja näyttäisi. Tämähän on kirottua helmetin pahuutta nimeltänsä, se ettei huolita Jumalan sanasta, waan katsotaan ylen hänen rakkautensa ja armonsa, eikä tahdota antaa totuudelle kunniaa; waan päälisiksi vielä paki tahallansa rakastetaan ja haetaan omaa turmiotansa ja kadotustansa, niinkuin p. Paawali Apost. 1. Kor. 13: 46 sanoo Sudalaisista, että he lukawat itsensä mahdottomiksi iankaikkiseen elämään.

53. Tätä täytyy niitten ihmisten tehdä, joita mainitaan Jumalan kansaksi, nuot pyhimät ja hurškaimmat mailman edessä, täynnä hyviä töitä ja suurta Jumalan palvelusta; nämät ei missään muotoa kärsi, että heidän elämänsä ja töitänsä moittitaan pahaksi, niinkuin Kristus tässä tekee; waan kuin Pyhä Henki tahtoo näyttää heille heidän syntensä ja heitä osoittaa Kristuksen pariin, jonka kautta he lunastetaan synnistä ja kadotuksesta ja autuaksi pääsewät, silloin he wimastuwat ja syyttawät tätä oppia, että se muka kieltää ja tuomitsee hywät työt, jonka wuoksi se ei ole kärsittävä.

54. Näin saa Jumala sanoinsensa, kuin se nuhtelee ja mielellänsä tahtoisi auttaa heitä oikiaan Jumalan autuaasen elämään, kantaa syyn heidän pahuuteensa. Wähä luku, onpa hän kyllä tehnyt mailmalle, mitä suinkin tehdä woipi, pannut sille walkeutensa walistamaan, tarjonnut ja osoittanut sille rakkautensa ja iankaikkisen elämän Kristuksessa. Mitä taitaa se nyt enää wäittää vastaan, ettei se syytä, omankin tuomionsa jälkeen ja oman syynsä tähden, ole kadotettu?

Jokainen joka pahaa tekee, se wihaa walkeutta, eikä tule walkeuteen, ettei hänen töitänsä laitettaisi. Mutta joka totuuden tekee, se tulee walkeuteen, että hänen työnsä nähtäisiin; sillä ne owat Jumalassa tehdyt.

55. Tällä osoitetaan, että heidän työnsä owat pahat, sillä he wihaawat walkeutta, eiwätkä kärsi, että heitä pannaan julkisesti walkeuteen ja tuomion eteen, että nähtäisiin, owatko he oikiat taikka wäärät; waan pyytawät wain ulkonaista näköä ja kiiltoa ihmisten edessä; niinkuin se on mailman tapa omisfatin asioisjansa (jonkawuoksi Kristus tätä puheenpartta pitääkin), että jokainen tekee oman mielivaltaansa jälkeen, mitä wain tahtoo, eikä fittenkään tahdo nähtyä tehneensä pahoin, waan että jokainen häntä kehui moittimattomaksi ja hurškaaksi. Ja jos hän tekisikin törkiästi ihmisten edessä, hakee hän fittenkä jotakin peitetä werhoafensa sellaista. Siitä tulee sekin, ettei ketään woida tuomita, ennenkuin on julkisesti synnalaisuudesta wakuutettu ja woitettu; sillä jokainen tulee oi-

keuden eteen oikeutta saamaan ja vastaajaan- ja wääräfi tekemään; sentähden onkin totuuden ilmoittamiseksi asia saatava walkeuteen julkisilla todistuksilla ja osoituksilla.

56. Ja on tosin syytetyssä itfessä se täysi merkki, ettei ole asiat oikein, kuin ei falli nuhtelemista, ja pelkää ja waroo tulemaasta julkisesti walkeuteen, eikä kärsi tutkimista ja oikeutta. Niinkuin se, joka alastoinna mañaa peiton alla, waroo, wetää ja hantaa, ennenkuin antaa ottaa peiton päältänfä, ja wääntelelee, kiskoo ja pitää vastaan minä woi, ettei wain häntä nähtäifi saastasansa; ja jokainen konna, murhaaja, huoraaja, oli kuinka häijy tahansa, jonka täytyy itfekin omassa tunnosansa tuomita itfensä, tahtoo kuitenkin näkyä kelpo-ihmiseksi. Baljoa wähenmin saattaa mailma tässä afiasfa kärsiä nuhdetta, kuin ei mikään järki saata sitä tuomita ja laittaa, ja perkele kaunistelee ja werhoo itfensä mitä kauneimmalla käntöfellä ja näöllä. Näin jokainen, joka pahaa tekee, tahtoo näkyä hurškaaksi, puhtaaksi ja pyhäksi; ja juuri sentähden wainoo ewankeliumia, että se tällaista nuhtelee; jonkawuoksi Zumalan täytyy pitkittää walkeudellansa, että wihdoin julkistuisi, mitä fukua femmoiset owat, jotka ilman syytä suotta wainoowat Kristusta, joka tahtoo antaa heitä ja koko mailmaa; jotka lastawat ja tyköänfä hylkääwät Zumalan sanan, joka heille saattaa kaiken armon ja autuuden; jotka karloittawat ja furmaawat hurškaasta, wiatonta wäkeä, joka sitä tunnustaa ja Kristuksen rakkaana pitää.

57. Tämäkin on yksi ewankeliumin heidelmia, että se tällaisen walkeuden antaa, ja nuhtelee pahaa taikka sen toteen näyttää, ja

julkaisee perkeleen, joka ennen suurella näöllä niin kauniisti hallitsi, ettei kukaan woinut häntä kuta, waan häntä pidettiin itse jumalana; mutta nyt näin kiljuu ja mellastaa, kuin mokoma tuodaan näkywiin, että selwään nähdään, että tuossa se on; ja näin täytyy ainakin nähtäwiin tulla, kuka on oikia, kuka wäärä seurakunta, kuka oikiat hurškaat Zumalan lapset, kuka perkeleen ulkofullatut, walhettekiat ja murhaajat.

58. Mutta joka totuuden tekee, sanoo hän, se tulee walkeuteen j. n. e., se on, joka sitte Zumalan sanasta tuntee syntinsä, etsii armoa, ja pitää Kristuksen rakkaana, sen täytyykin julki tulla; jopa, hän itse asettaa itfensä walkeuteen, pitää itfensä Zumalan sanan, antaa totuudelle kunnian, ja saattaa kärsiä, että kaikki hänen oppinsa, työnsä ja menonsa tuodaan näkywiin, tohtii päälle pääteekfi haastaa sitä kaikille perkeleille ja ihmifille, antaupi kiertämätä kaartamata nähtäväksi, kuultavaksi, tutkittavaksi ja koeteltavaksi. Niinkuin, Zumalan kiitos! meidän ewankeliumimme tekee, ja hurškaat kristityt tunnustuksellansa ja elämällänfä; koska toiset walheella ja petokfella ja kaikkinafilla pahoilla juonilla werhowat ja kaunistelewat itfänfä, niin että kuin walkeuden kautta nyt owat häpiähän saatetut, oppiwat he wielä meidänkin opillamme ja sanoillamme päältäpäin filamaan asiaansa. Senpätähden näkyhkin nyt julkisesti ja ilmeisesti, kuka oikiasfa on, ja kuka kulkee totuudella ja sellaisilla töillä, jotka Zumalassa tehdyt owat, hänen sanansa ja tahtonsa jälkeen, ja owat hänelle otollista. (Umen.)

N:o 42. Pyhän Kolminaisuuden Päivänä.

(Ewankeliumi, Joh. 3: 1—15)

Oli yksi mies Fariseuksista, Nikodemus nimeltä, Judalaisten ylimmäinen.
Se tuli yöllä Jeesuksen tykö, j. n. e.

1.

Jhana on tänäkin ewankeliumi, joka puhuu erinomaisimmasta opin pääkappaleesta kristillisyydestä, nimittäin, kuinka me pääsemme toji wanhurskaiksi Jumalan edessä. Ja pannaan tässä nähdäksämme kaunis hengellinen taistelu, kuinka kaikkein terävin järki ja korkein hurstaus maan päällä tässä aitasfa kilvoittelee oikiaa totuutta ja hengellistä me-
noa vastaan. Sillä tätä Nikodemusta Jo-
hannes ewankelistä kehuu aivan suureksi sekä ulkonaisen armonsa suhteen mailman edessä, että kauniin elämänsäkin suhteen lain jäl-
keen; sillä hän oli Judalaisten ylimmäinen, se on, neuvoisherra hallituksessa; vielä fitte fariseus, se on, oppineimpia miehiä (sillä näitä pidettiin mitä taitavimpina), päälliseksi kanssa hurstaimpia ihmisiä, sillä tätä seuraa pidettiin pyhimpänä. Ei ole siis yhtään wir-
hettä eikä moitetta panna häntä vastaan, eikä käyne ketään häntä suuremmaksi kehuminen. Hallituksen puolesta hän on ylimmäinen, tai-
don puolesta wiisahin, ja elämän puolesta pyhin.

2. Pitäisi näitä löytyä hänessä vielä se-
kin armo, että halasi Herraa Kristusta: se oli suurin armo näistä kaikista. Muut ylim-
mäiset ja fariseukset, taitavimmat ja pyhim-
mät mainosivat Kristusta, ja antoivat hänen perkeleelle, ettei kukaan tohtinut hiiskua was-
taan, muutoin se syöstiin neuvoiskunnasta ulos, ja pantiin pannaan; fittenkin on tämä
wallan hurstas, rakastaa Kristusta, ja rien-
tää salaa hänen pariinsa, puhuttelemaan hän-
tä, ja osoittamaan rakkauttansa häntä koh-
taan.

3. Hän oli kaiketi erinomaisin fariseuk-
sista, ja toki hurstas mies, joten luonnosta
ja lain jälkeen olla saattaa, semmoinen joka
todella etsi totuutta, ja tiedusteli, kuinka ja

mitä opetettiin ja saarnattiin; ja kanssa ne-
rollansa hawainnut, että tämä Jeesus on erin-
omainen mies, ja hänen ihmetöistään kehoi-
tettuna halasi saadaksensa kuulla häntä itseän-
sä, ja hänen kanssa puhella hänen opistansa.
Sillä hän oli arwatenkin kuullut ja huomain-
nut, kuinka p. Johannes kastaja tämän edellä
oli saarnannut ja kastanut, ja ilmoittanut
Messiaan tuloa, mutta ankarasti ja kowasti
hätyyttännyt ja nuhdellut fariseuksia, jota tä-
mäkin nyt tekee. Tästä kehoitetaan hän me-
nemään hänen pariinsa, ja kuulemaan, mitä
toiki hän opettaa, ja mistä nuhtelee: sillä hän,
kuin oli järjellinen mies, ei saata ajatella,
että sellaisessa elämässä ja pyhyudessa lain
jälkeen ja semmoisisa kauniissa töissä olisi
jotain nuhdehtawaa eli moitittawaa.

4. Sentähden menee hän Kristukselle
näissä ajatuksissa: totta ihastuu hän, että
minä hänen luokse tullen, ja hänen on su-
loista ja tekee hyvää, että minä, suuri erin-
omainen mies, joka olen ylimmäisiä ja para-
hia, näin nöyrytän itseni, ja hänelle halwalle
miehelle teen sellaisen kunnian, että minä hä-
nen peräsfänjä kuljen, ja etsin hänen ystä-
wyttänsä, jota kunniaa toiki Kristus ei odot-
tane keltäkään. Menee siis hyvässä ajatuk-
sesa sinne, toivoen olewansa suotu tulokas
(terwe tultuaan), luulee tulewansa juuri kau-
niisti ja hywin kohdelluksi, eikä sure ollen-
kaan saawanja häneltä nuhdetta taikka moi-
tetta; waan, kuin hän osoittaa itsensä Her-
ralle hyväksi ystäväksi, niin Herrakin puolel-
tansa pitää häntä kunniallisesti ja ystäwäl-
lisesti; niinkuin nykyaikoinakin tapahtunee,
että kuka tiesi todellinen saarnaaja olisi sental-
taisen waikutettawa ja wieteltäwä, niin että
sallisi sellaisen hyvätahtoisen liehakoita kans-
sansa, hänelle puoleltansa ulkokullailemaan ja
häntä imartelemaan.

5. Sentähden alkaa hän näillä sanoilla: Mestari, me tiedämme, että sinä olet Jumalasta opettajaksi tullut, y. m. Tässä annetaan suuri ylistys ja todistus tälle saarnajalle ja opillisensa, siitä, että se on Jumalasta, että se on oikia totuus ja Jumalan sana; vaikka häntä ei kaikki fariseukset ja ylimmäiset siki katsoneet, vaan pitivät hänen mielihenkensä ja wiettelänsä, joka ilman ja vastoin oikia waltakäskyä nousi wetämään kansaa puoleensa, j. n. e. Mutta kuin hän kuitenkin saarnasi toista oppia, kuin he näihin saakka olivat laista oppineet, ja juuri kowasti ahdisti fariseuksia, on hän siitä vielä niin hämmästyksissä, että halajaa tietää, mitä parempaa ja toisenlaista hän toki opettaa.

6. Ikäänkuin mieli sanoaksensa: ettei sinun oppias sowi laittaa eikä moittia, vaan täytyy sen olla oikian ja Jumalasta, sen me kyllä näemme ja tiedämme, ja täytyy sitä jokaisen tunnustaa, joka tahtoo totuutta todistaa; sillä sen osoittawat tehdyt tunnustukset ja ihmees, joita ei kukaan ikänä tehnyt, eikä ikänä tee. Mutta mikä sinun siinä on, ettäs tuotat toista oppia maahan, ja nuhtelet meitä? Joko sitte meidän oppimme ja työmmme on mitätöntä ja kelpaamatointa? Taikka mitä sinun juuri on siinä nuhdeltawaa? Sillä onhan meillä Moseksen laki, joka on Jumalan antama, eihän tuota ole epäileminkään. Miksi te sitte nuhtelette meitä, jotka kaikella ahkeruudella harjoitamme itseämme tätä pitämässä ja tekemässä, juurikuin ei Jumala olenkaan mielistynisi siihen, emmekä sillä saattaisi taimaasen päästä, ja te sitä vastoin otatte publikaneja ja muita julkisyntisiä joukkoonne? Mitäpä toki muuta ja parempaa pitäisi ja saattaisi opettaa, jolla Jumalalle kelpattaisiin?

7. Suomaat siis, ettei tämä Nikodemuksen ajatus ja kysymys Kristukselta ollut mikään muu, kuin miten Jumalan edessä oikein elettäisiin, eli, niinkuin apostoli puhuu, wanhurskaaksi tultaisiin ja ijankaikkinen elämä saataisiin. Tähän antaa Kristus hänelle lyhwän wastauksen wasten suuta, partaa, ja näytti itsensä aiwan toiseksi kuin miksi Nikodemus hänen luuli, töyttää häntä ensin ko-

wan kowaa wasten otsaa, ja juurikuin ukon järäyksellä lyöpi hänen seljälensä näillä sanoillaan:

Totisesti, totisesti sanon minä sinulle: ellei joku wastuudesta synny, ei hän taida Jumalan waltakuntaa nähdä.

8. Tämähän on kowa puhe ja tylly wastaus näin ystäwälliseen tervehdykseen: sillä tällä lyöpi hän peräti myttyyn kaikki, mitä Nikodemus esittää hänelle; mieläpä mitättömäksi tekee ja tuomitsee kaiken hänen tekonsa ja elonsa. Sinä pidät minun, mieli hän sanoaksensa, semmoisena, joka en saisi teidän, fariseusten, järjestystänne ja Jumalan palvelustanne nuhdella, enkä osaisi parempia opettaa, se on, kuin olisin wain ihmistäwitten opettaja ja mestari; niinkuin ette myös toivo, ettekä odota teidän Messiasstänne muuksi, kuin sentaktaiseksi, joka wain teidän lakianne ja hallitustanne ylistäisi, kiittäisi, suojelisi ja woimissa pitäisi ja senwuoksi asettaisi teidän suureen kunniaan ja waltaan. Mutta koskas pidät minun Jumalasta tulleena Mestarina, tahdon minäkin sanoa sinulle jotain muuta, jota et ennen ole kuullut, etkä tiedä: Nikodemus-kulta, älä luulekkaan ettäs elämällä ja tekemisellä, vaikka se olisi kuinka kaunista ja erinomaisista hywänsä, lainkin jälkeen, kelpaat Jumalalle ja tulet autuaaksi.

9. Sillä vaikka toki on, että Jumala antoi lain ja kaipaa sitä teiltä, ette ole kuitenkaan sillä wanhurskaat Jumalan edessä. Sillä eri on, että laki on, ja laki täytetään. Si hetikään sitä vielä sillä täytetä, että te ulkonaisesti teette töitä. Se on aiwan kokonansa pidettävä ruumiilla ja sielulla, ja sydämmen pohjasta, ilman wähhääkään kuulematomuutta ja syntiä. Sitä te fariseukset ja tekopyhät ette tee, te jotka wain ulkonaifella pyhyhdellä luulette maksawanne Jumalan, ja siihen luottain waellatte juruttomina ja röyhkeinä, wäärässä uskalluksessa, ilman Jumalan pelkoa, mieläpä ylenkatsoessanne hänen syntiä seuraawan wihansa: niin ikään ylenkatjotte ja tuomitsette muita ihmisiä, jotka eivät irokki arwaa teidän pyhyttänne, eivätkä seura teitä perässä.

10. Sentähden, sanoo hän, on asia ly-

hykäisesti näin: sinun ja kaikkein fariseusten, mieläpä kaikkein ihmisten elämä ja työt, jotka te pidätte pyhytenä, ei ole eikä tee mitään Jumalan edessä; toista, toista waaditaan: ihmisen pitää uudesta syntymän, se on, ratti toiseksi ihmiseksi muuttuman, muutoin ei hän saata Jumalan waltakuntaan sisälle tulla. Siinä kuulet, mikä minun oppini on, jota sinä kyselet, joka ei opeta wastoin Jumalan lakia, sitä laffauttaaksensa, waan soimaa teitä ainoastaan siitä, ettette sitä pidä, ettekä edes sitä ymmärräkään, jotka kuitenkin tekeytte sen mestareiksi, ja luulette sen täyttämänne.

11. Siitä te arvelette minunkin pitävän niin laista saarnata, kuin te: että, jos ei Moosesissa ole kyllä, jonka te luulette pitäneenne, niinä osoittaisin ja toimittaisin uuden ja paremman laki-opin hywistä töistä; samoin kuin tekin Jumalan lain lisäksi pinooite paljon muita omia töitä, juurikuin jo olisitte sen pitäneet.

Mutta minä en puhu uufista opinkappaleista, en lajeista, en töistä, sillä jo laki waatii paljoa enemmän, kuin teissä on tekiää ja pitäjää; waan tätä minä opetan: teidän on ihan toiseksi muuttuminen. Siinä koske oppini tekemistä eikä tekemätä olemista, waan muuttumista; ei se ole uutten töitten tekeminen, waan uudeksi muuttuminen nimeltään, ei toisin eläminen, waan toiseksi syntyminen. Si sitäkään, että tekeminen pannaan muuttumisen edelle taikka wiereen, hedelmä ennen juurta taikka itse juureen, waan sitä ennen olkoon aivan uusi puu ja hywä ja wakaa juuri, saati muutoin hedelmän ja töitten tulla hywiksi; ei ole käden, jalan taikka niitten töitten muuttuminen, waan tekiän, se on, koko ihmisen. Kusja tätä ei aikoihinsa tule, siinä ei kelpaa eikä auta mikään työ, eikä se ihminen saata Jumalan waltakuntaa nähä, se on, hänen täytyy pyhä tuomittuna synnin ja ijankaikkisen kuoleman alla.

12. Tämä on aivan outo ja uusi saarna tälle hurksaalle Nikodemukselle, ja kowa, tukala wastaus hänen hywään aiwotukseensa, jossa tuli Herran pariin; hän luuli olewansa oikialla tiellä, eikä ollenkaan ajatellut Herran nuhteleman häntä, jolla oli hywä elämä ja

ohjeruus lakia pitämään, waan luuli kiittävän häntä muille esimerkiksi, taikka neuwowan häntä niin eteenkinpäin pitittämään, taikka kufatiefi määräävän hänelle muuta enempää tehtäväksi, jota hän on walmis kuulemaan ja tekemään. Mutta nyt hän kuulee, että Kristus hänen peräti kaataa, ja tuomitsee kaiken hänen pyhytensä ja hywän elämänsä, ja siis aivan suunnattomasti puhuu. Hän kiittää Kristusta kelpomieheksi, mutta Kristus tekee hänen kelmottomaksi: hän tekee Kristukselle kunnian, ja kutsuu häntä Jumalasta tulleet opettajaksi: mutta Kristus sanoo sekä hänen oppinsa että elämänsä wääräksi, ja hänen jo suljetuksi ulos Jumalan waltakunnasta.

13. Sillä mitä näillä sanoilla muuta sanotaan, kuin tätä: sinä teet paljon kauniita töitä, luulet itses hurksaaksi ja nuhteettomaksi, niin että se kelpaisi Jumalalle; mutta minä sanon sinulle: mitätöintä ja kirottua on Jumalan edessä kaikki, mitä eläessä olet tehnyt taikka vielä tekewä lienet, ei ainoastaan sinun työs, waan sydämmeskin ja koko luontos; se on, mikä olet, ja mitä voit, sen pitää kaikki tiehensä, puu juurinsensa ja hedelminensä on heitettävä pois, ja kokonansa poltettava, ja uusi puu tehtävä.

14. Tämä ensimmäinen kappale tätä Kristuksen puhetta Nikodemuksen kanssa ei siis ole muu kuin oikein kowa parannussaarna, jossa Kristus uskollisena saarnaajana surkuttelee häntä, että hän raukka on näin ymmärtämätöin ja vielä aivan kaukana Jumalan waltakunnasta; ja siis suoraan sulkee ja kieltää hänetä taiwaan, mieläpä peräti hänen kiroo ja antaa pirun haltuun, niin ettei hän sillä elämällä, mitä hän nyt elää ja vielä elänee, ikänä saata Jumalan waltakuntaan päästä, waan hänen täytyy hukua ja pyhä perkeleen, kuoleman ja helmetin wallan alla, että hän niin itsensä tuntoon saatettuna pääsisi oikiaan ymmärtäykseen ja elämään Jumalan edessä; sillä sellainen katumussaarna onkin erittäin tarpeellinen tämmöiselle Nikodemuksen wertaiselle kansalle, jotka mennä yhwästelewät omassa tekopyhydesfänsä ja sillä, kuin omat mail-

man edessä nuhteettomat, tahtovat vielä Jumalan edessä olla pyhät ja vanhurskaat.

15. Näin alkaa Kristus ainian ewanfeliumisaarnansa tällä kappaleella, ilmoittaa ja opettaa ensiksi sen mitä ei yksikään järki laista saa eikä tiedä: että kaikki ihmiset semmoisina, kuin ovat ja elävät luonnostaan, ovat kadotetut ja synnin alla, niinkuin p. Saavalinkin läh. kirj. Romalaisille heti alussa osoittaa ja päättää. Sa on siis tämä lause ja päätös pantu etupäähän: ettei ihminen omaa luontoansa ja sen voimista jaksaa Jumalan lakia täyttää, vaikka kokeekin sitä pitää, ja ettei se ole lain pitämistä nimeltään, kuin vain ulkonaisesti ihmisvoimin töitä tehdään; senpätähden ei laki woikkaan ihmistä auttaa hurstautteen Jumalan edessä eikä pelastaa synnistä ja ijankaikkisesta vihasta.

16. Sillä jos se ihmisvoimissa olisi, ja se voitaisiin tässä luonnossa lailla aikaan ja toimeen saada, niin ei hänen ollut tarve sanoa, mitä hän tässä sanoo yhteisesti kaikista ihmisistä: ellei joku vastuudesta synny, ei se taida Jumalan waltakuntaa nähdä; sehän on sen merran sanottu: ettei ihminen tässä vanhassa luonnossansa, jos kuinkakin korkealle pääsisi, ja kuinkakin erinomaisella järjellä, wiisaudella ja lahjoilla olisi lahjoitettu, voi päästä synnistä ja kuoleman wallasta, eikä Jumalalle kelmata, eikä vielä edes nähdä eikä tietää, kuinka kuitenkin hän Jumalan waltakuntaan tulisi. Sentähden täytyy tässä suoraan sanoen syntyä ihan toinen ihminen, se on, koko ihmisen on toiseksi muuttuminen, jolla on uppo uusi ymmärrys, uudet ajatukset, uusi mieli ja uusi sydän.

17. Tällä, huomannet, oikein woimallisesti ja juurikuin uskon jylkinällä kumoon lyödään kaikkein ihmisten kaikki opit ja kerskaukset, jotka opettawat taikka yrittävät koko ihmisluonnon woimilla ja töillä hurstautti päästä, taikka ainakin tahtomat panna niitä uskon korwalle, ja sanowat niittenkin olewan siihen jotakin awullisia. Sillä tässähan kuulet selvästi, että ihmisen pitää toiseksi syntymän eli tuleman, ennenkuin näkee Jumalan waltakunnan, ja tekee jotakin Jumalalle kelpaawata. Nythän eivät mitkään työt mitään auta sii-

hen, että ihminen syntyy; waan jos mieli hänen jotain tehdä, pitää hänen jo ennen olla syntynyt; mutta nyt waaditaan tässä uusi syntyminen, eihän sitten wanhan syntymisen työt ja waikutukset kelpaa eikä auta mitään, waan se on jo kaikkiensa hyljätty ja kirottu.

18. Niinpä ei sitäkään saateta sanoa, että uutta syntymistä seuraawaiset työt siihen jotakin auttawat, sillä uuden syntymisen pitää siinä oleman edeltä, ennenkuin jotakuta siitä tulewaa tehdään; se on, ihmisen pitää ennen olla syntynyt, joka on Jumalan waltakunnassa ja taivaan oma, ennenkuin alkaa Jumalalle kelpaawia töitä tekemään. Mutta tämä tulee laajemmin selitetyksi edespäin, koska hän myös sanoo, miten siksi tulee, että ihminen uudesta syntyy, sillä tämä on ainoastaan alku, jolla hän kaataa fariseusten luulot ja näyttää asiat toisin oleman.

19. Kuin nyt Nikodemus näitä kuulee, joutuu hän niistä hämmästyksiin eikä tiedä, mitä Kristuksen sanoihin tekisi, niin että niihin sanoa paukahuttaa:

Kuinka saattaa ihminen vanhana syntyä? saattaako hän äitinsä kohtuun jälleen mennä ja syntyä?

20. Mitä outoa, suunnatointa puhetta ja oppia tämä on, ajatteli hän mielellänsä sanoaksensa: kuka toki on sellaisia kuullutkaan, että ihminen on uudesta syntynyt, taikka saattaisi toisin syntyä, kuin kerran on syntynyt? Mitä on tuota tuollaista mahdollointa asiaa esin wetää ja waatia? Kuin on mieli kansaa opettaa, sanottakoon jotakuta, mitä ihminen tehdä woipi. Tämä on ihmiswiisauden ja järjen wastaus parannuksen ja uuden syntymisen saarnaan, jolla laki oikein selitetään; ja täytyykin sen näin wastata, koska se ei toisin kuin tämä Nikodemuskaan tiedä eikä ymmärrä mitään ulkonaisesta hurstaudesta ja siwo menosta, jota ihminen omin woimin saattaa tehdä, lakia kuullessaan; eikä jaksaa, ei kuulla, ei karsia, että näitä kaikkia pidetään tyhjän weroina ja hyljätään, joista kaikki mailma paljon pitää, ja kuitenkin sellaisia on harvassa, jotka elävät sellaista kaunista siwoa elämästä ja maellusta. Ja kaikki järjelliset, wiisaat ja korkeat hallitsijat mailmassa pitävät sitä waa-

rallisena oppina, että senkaltaista kaunista elämää tahdotaan moitiskella, ja syyttävät ewankeliumia, että se muka kieltää hyviä töitä y. m.

21. Mutta tässäkin se (ihmismiihsaus) itse kauttansa todistaa siveuttansa ja ymmärtämättömyyttensä näissä hengellisissä asioissa; niinkuin Nikodemus, joka kuitenkin tahtoo olla toisten opettaja ja mestari, omasta suustansa tunnustaa, ja wahvistaa wiihauttansa vielä juuremmalla hulluudella, kuin tässä ilfanoopi ruumiillisesta syntymisestä, joka on isästä ja äitistä, luullen sillä paikalleen osanneensa ja woimallisesti kaataneensa Kristuksen puheen; niinkuin ihmismiihauuden paha tapa onkin, joka Jumalan sanaa ei ymmärrä, ja kuitenkin tahtoo aina sitä tuomita ja moittia; suoraan sanoen, juurikin ei Kristus, jota hänen kumminkin täytyi tunnustaa Jumalasta tulleeeksi mestariksi, olisi niin taidollinen, eikä itse niin paljon tietäisi, ettei ihminen saada isästä ja äitistä jällen syntyä, eikä sellainen syntyminen myöskään mitään auttaisi, joten Kristus itse häntä tästä wastustaa.

Jesus wastasi: totisesti, totisesti sanon minä sinulle: ellei joku synny wedestä ja Hengestä, ei se taida Jumalan waltakuntaan sisälle tulla.

22. Ei sinun tarvitse minua neuwoa, mielihän sanoaksensa, eikä liioin opettaa, miten minun tulee puhua; tiedän aiwan hywin, mitä sinulle puhuin, ja sanon vieläkin, että ihmisen on tosin syntyminen, jos mieli sen Jumalan waltakuntaan tulla, josta huomaitset, ettei sinne omista woimin pääse. En puhu sellaisesta ruumiillisesta syntymisestä, kuinka ihminen tulee isästä ja äitistä, joten sitä uneksit, kuin et mistään toisesta syntymisestä tiedä; waan peräti toisellaisesta uudesta syntymisestä, joka on wedestä ja Hengestä; sillä kuulet toki minun hyljänneen juuri sen syntymisen isästä ja äitistä, jossa sinä ja kaikki ihmiset, olkoot Judalaisia taikka muita, ovat syntyneet. Ja jos tämä ymmärrys ihmisen uudesta syntymisestä kelpaaisi, ei se kumminkaan olisi toisellainen eikä parempi, kuin entinensä, waikkapa saboin kerroin ai-

tinä kohdusta wastuudesta syntyisi. Syyn siihen antaa hän itse, kuin lausuu:

Mitä lihasta syntynyt on, se on liha: ja mitä Hengestä syntynyt on, se on Henki.

23. Tässä on kaikki selkiää lausetta, joilla hän kaataa fariseusten ajatukset ja unet ja selittää aljetun puheensa, jossa sanoi, että jollei ihminen toisin synny, ei hän saada Jumalan waltakuntaan tulla sisälle. „Mitä lihasta syntynyt on“, se on kaikki mitä ihminen, ihmislunnon puolesta, sellaisena kuin nyt on Adamista, olekii ja jakslee. Sillä lihaksi kutsutaan Raamatussa koko ihmistä, semmoisaan kuin hän isästä ja äitistä syntynynä elää, waituttaa, ajattelee, puhuu, tekee, olkoonpa syntynyt milloin, kuinka usein, kenestä hymänsä, ja olkoon Judalainen, taikka pakana nimeltänsä; taikka niinkuin Joh. 1: 13 sanoo: syntynyt werestä, se on, luonnollisesti pyhistä warhemmista, taikka miehen tahdosta tullut, ja siihen suostunut, päästäksensä Jumalan kansaksi ja lapsiksi. Tämä kaikki ei ole muuta kuin lihaa, se on, hengetöntä. Mutta olla hengetöin, ei ole muuta kuin, että, kuten Jesus sanoo, hän ei saada tulla Jumalan waltakuntaan, se on, on synneisfään, Jumalan wihan alla, ijankaikkiseen kuolemaan tuomituna.

24. Tämähän on lyhyt, kowa, ankara ja kauhia tuomio kaikille ihmisille, semmoisina kuin luonnostaan ovat, ja sinä on päätetty, ettei yksikään lain opilla ja töillä, jotka ihminen sen jälkeen woipi tehdä, pääse synnistä eikä hurstaannu Jumalan edessä; sillä sitä ei luonto toiseksi muutu, waan pysyy entisellänsä: sentähden ei saada ihminen sillä päästä Jumalan waltakuntaan, eikä saada ijankaikkista elämää.

25. Sitäwastoin: **mitä Hengestä syntynyt on, se on Henki.** Hengeksi kutsutaan sitä, minkä Jumala yli luonnon ja ihmiswoiman meissä waituttaa, nimittäin hengellinen tieto, walkeus ja ymmärrys, jonka hän meille ilmoittaa, jolla me tunnemme Jumalan, ja käännymme hänen puoleensa, käsitämme hänen armonsa, ja riipumme hänessä y. m. Jos mieli näitten ihmisessä alkaa ja ilmestyä, on sydän Pyhän Hengen uudistettava ja sytytet-

tävä, että hän oppii tuntemaan Jumalan tahdon itse kohtaansa, ja tietää, kuinka hän käsittää Jumalan armon ja ijanlaidin elämän.

26. Tätä ei paljas lain saarna ja oppi voi tehdä, joka kyllä kaipaa meiltä työtä ja kuuliaisuutta, mutta kuin ei sitä luonnossa ole, vaan tutaan ainoastaan sitä, mikä on sitä vastoin, ei se tee muuta kuin meitä syntelee, ja tuomitsee siis Jumalan wihan alle ijanlaidin helmettiin, kussa se oikein tutaan, ja onkin sitä warten saarnattawa, jofsi Jumala sen on antanut, että ihminen näitä ensin oppisi. Mutta ettei hän pysyisi sellaisessa kadotuksessa, vaan myös saisi lohduttaa itseänsä Jumalan armosta, tulkoon siihen toinenkin sana ja saarna, joka on Pyhän Hengen saarna ja wirka, Kristuksen Jumalan Wojan kautta ilmoitettu ja mailmaan tuotu, josta hän tässä puhuu, ja edeltäpäin enemmän teroittaa, kuinka tämä saarna kuuluu j. n. e.

27. Tällä lauseella on siis nyt osoitettu syyn tämän saarnan ensimmäiseen kappaleeseen, mikä ei ihminen siinä luonnossa, jossa se on syntynyt, saata päästä Jumalan waltakuntaan, ja minikäthden toinen, uusi syntyminen on tarpeellinen, joka lähtee Pyhästä Hengestä. Ja tällä Kristus siis ei ainoasti nuhtele ihmisten tietämättömyyttä ja ehyymystä, vaan alkaa kanssa opettaa, mikä uusi syntyminen on, ja miten se ilmaantuu, vaikka ei hän tässä vielä lausu kaikkea siihen koskewia kappaleita, vaan ensiksi osoittaa ainoastaan waukuttawaiset synt ja wälkappaleet (keinot), joista tämä uusi syntyminen tulee ja lähtee, sillä jälestäpäin sanoo hän myöskin, kuinka ja kenen awulla se on valmistettu, ja kuinka hän sen omaksensa saa. Sentähden tulee meidän wahan tarkemmin katsella näitä sanoja, mikä wedestä ja hengestä syntyminen on.

28. Ja katso ensin, kuinka hän wiepi ja osoittaa tätä Nikodemusta ulkonaiseen wirkaan seurakunnassansa, joka on saarna ja kaste, kuin hän lausuu: ihmisen on uudesta syntyminen, wedestä ja Hengestä. Sillä hän puhuu tässä siitä wirasta, jonka Johannes Kas-

taja Kristuksen edelläjuokijana ja palveliana oli alkanut, jonka fariseukset ja Nikodemus hywin tiesiwät ja oliwat nähneet. Ja tahtoo näyttää hänen siihen, ja sillä saada Johannesen saarnan ja kasteen wauwistetuksi, niin että tällainen wirka on yhä olewa ja kelpaawa, Jumalalta sitä wasten määrättyä, että senkautta uudesta synnyttäisiin, ja ettei kukaan pääse taimaasen, joka tätä ei omaksensa ota, taikka tämän katsoo ylen.

29. Suurikuin mieli sanoaksensa: juuri se saarna ja kaste, jota Johannes toimitti, ja te fariseukset ette tahtoneet ottaa omaksenne, ettekä tahtoneet hänen nuhdeltawuksensa joutua, vaan pahennuitte siitä, kuin se olisi uusi ja outo saarna wastaan teidän laipyyhyttänne, juuri se tulee teidän kaikkein hywäksyä, saati muutoin tahdotte Jumalan waltakuntaa nähdä. Ja tässä teitä ei auta eikä hyödytä Moseksenne ja teidän lainne pesemiset, puhdistukset, uhrit, Jumalan palvelus ja pyhyys; vaan yksinänsä tämän wiran kautta, joka minusta saarnaa, ja minuun kasta, niinkuin Johannes teki, eikä minkään muun kautta, te woiitte tulla sijalle Jumalan waltakuntaan ja päästä autuaksi.

30. Ja tätä wirkaa hän ylistää tässä Pyhän Hengen wiraksi ja työksi, jonka kautta ihminen uudesta syntyy, eikä paljaaksi weskasteeksi, vaan semmoiseksi, jossa myös on Pyhä Henki; ja joka näin kastetaan, häntä ei kasteta ainoasti wedellä, vaan myös Pyhällä Hengellä, jota ei saateta sanoa muista weden pesoista taikka kasteista, niinkuin judalais-kasteista ja pesoista kaikin komentoinensa ja menoinensa, että niissä on Henki; muutoinhan ei olisi tarwittu mutta kastetta, eikä olisi saatettu sanoa, että paitsi Moseksen laia ja Jumalan palvelusta on toinen olewa, jonka kautta ihminen uudesta syntyy, Hengestä; arwatenkin sentähden, että niissä kaikkissa ei Henkeä anneta, eikä sen waukutuksia.

31. Näin hän osoittaa, ettei ole muuta työtä eikä keinoa, joten ihminen uudesta syntyy ja tulee Jumalan waltakuntaan, kuin tämä, joka on saarnawirasto ja kaste, ja että Pyhä Henki on siinä yhdistetty, ja sellaisen wiraston toimella waukuttaa ihmisen sydämessä.

Sillä ei hän puhu sellaisesta Hengestä, joka on salattu ja tuntematon, niinkuin hän persoonallisesti jumalallisessa olemisessansa on yksin ja välittömästi itsensä; vaan joka ilmoittaa itsensä ulkonaisessa wirassa, jossa häntä kuullaan ja nähdään, nimittäin ewankeliumin saarnawirastossa ja sakramenteissa. Sillä ei Jumala tahdo Henkensä toimella liikkua ja asioita salatuksi ja warkein, eikä jokaisen erinäisen suhteen erityistä tehdä; kuka muutoin saattaisi huomaita taikka wakuuntua, kussa tahi kuinka hän Pyhää Henkeä etsiisi taikka tapaisi; vaan on Jumala sen niin määrännyt, että Pyhä Henki on sanassa ja sakramenteissa julkisesti ihmisten kuulumisessa, näkymissä, ja waikeuttaa sellaisen ulkonaisen wiraston kautta, että tiedetään, sen mikä tapahtuu totisesti tapahtuvan Pyhän Hengen kautta.

32. Näisjäsanoissa: **ellei joku synny wedestä ja Hengestä**, on siis saman merkan sanottu, kuin jos hän sanoisi: ihmisen on wastuudesta syntyminen tämän ewankeliumin saarnan ja kasteen wiraston kautta, jossa Pyhä Henki waikeuttaa j. n. e. Sillä sanalla walaisee hän sydämen, ja osoittaa Jumalan wihan synnistä, ja toisaalta Jumalan armon, Kristuksen hänen Poikansa tähden luvatus, josta nyt sydämet syttyvät uskomaan ja kääntymään Jumalan puoleen, uskaltamaan hänen armoonsa, häntä awuksi huutamaan. Ja herättääksensä ja wawhistaaksensa heidän uskoansa, antaa hän vielä kasteen wakaaksi merkiksi sanan kormalle, että hän pesee ja pyhkii pois meidän syntimme, ja wakuuttaa meitä alati wawhana pitävänsä senkaltaisen luvatus armon ja sillä antawansa Pyhän Hengen, j. n. e. Josta on toisella wuoron enemmän puhuttu.

33. Huomaitse siis tästä tekstistä, kuinka hän selwin sanoin panee kasteelle, jonka wedeksi mainitsee, senkaltaisen arwon ja waiman, että siinä on Henki, ja ihminen senkautta uudesta syntyy. Sillä tällä kumoon laadetaan kaikki wäärät opit ja efsytykset waimon tätä oppia uskosta ja kasteesta. Ensin, paawilaisten ja heidän arwoistensa, jotka omilla töillä etsiwät wanhurskautta ja au-

tuutta. Sillä tässä kuulet, että tähän ei wahan wähää auta ihmisten oma ansio eikä pyhyys, joka aikaan saadaan wanhasta syntymisestä lihan ja weren kautta, taikka omasta mielivallostasta ja luulosta; vaan tähän olkoon toinen syntyminen pyhän kasteen kautta, jossa ihminen ei woi mitään auttaa, vaan Jumalan tahdosta ja armosta annetaan Pyhä Henki ulkonaisen saarnatus sanan ja weden kautta, jotka owat isänä ja äitinä tähän uuteen syntymiseen, jonka kautta ihminen syntyy Jumalan edessä uudeksi, puhtaaksi ja pyhäksi, ja taiwaan waltakunnan perilliseksi.

34. **Toiseksi**, kumotaan tässä kanssa uudesta-kastajain ja samanaarwoisten lahkolaiisten wäitökset, jotka opettawat etsimään Henkeä ilman sanaa ja merkkiä, erityisillä ilmoituksilla ja waikeutuksilla taiwaasta, ilman wäikeinota, j. n. e., jopa, katsowat ylen rakkain kasteen, juurikuin ei se olisi muuta kuin paljas wento wesi. Jonkawuoksi he pilkaten sanowat: „mitä piwollinen wettä woi sielua auttaa?“ Koska kuitenkin Kristus selwästi sanoo sellaisessa kasteessa olewan Hengen, ja sanoo, ihmisen pitävän wedestä uudesta syntymän; jota hän kaiketi sanoo oikiasta luonnollisesta wedestä, jolla Johannes Kastaja kastoi, ja hänkin oli käskennyt opetuslastensa kastamaan. Jonkawuoksi p. Paawalikin Efes. 5: 26 kutsuu kasteen wedenpesoksi, jossa Kristuksen seurakunta puhdistetaan, ja Tit. 3: 5: uudeensyntymisen pesoksi ja Pyhän Hengen uudistukseksi.

35. Vieläpä panee Kristus tässä sanat järjestykseen, ja panee etukynteeseen ja ensiksi weden, sitte Hengen, osoittaaksensa, ettei ole etsiminen Henkeä ilman ulkonaista merkkiä, vaan tietäköön, että Henki waikeuttaa ulkonaisessa merkissä ja wirastossa, ulkonaisen merkin ja wiraston kautta ja ohessa, että siis molemmat pysywät toinen toisesseen, ja että ihminen uudelleen syntyy wedestä Pyhän Hengen kautta, taikka Hengestä ynnä weden kanssa ja wedessä. Muutoin on kyllä tosi, että kussa wesi yksin on ilman Henkeä, siinä ei se ole eikä tee enempää kuin muu wesi ja peso, eikä siitä warmaan tulisi mitään uutta syntymistä. Sentähden ei se olekaan ainoastaan

wedestä, waan myös samassa ja ynnä weden kanssa Hengestä syntynyt. Niin että Henki on ikäänkuin miehenä, wesi ikäänkuin waimona ja äitinä tähän syntymiseen.

36. Tästä huomaat tässä vielä, ettei kaste ole sellainen joutawa asia, kuin uudestakastawaiset lahkolaiset sitä pilkkaawat, arwellen tultawan ilmanakin aikoihin, ja sen saawan olla wastaiseksi ajaksi, taikka wiitoyttämänä, siksi kuin wanhaksi tullaan y. m., taikka kasteen ei hyödyttämän pienoisia lapsia, koska ne, kuten heidän tapansa on puhua, eiwät saata sitä ymmärtää. Sillä tässä on selwä lause, joka koskee yhteisesti kaikkiin, ja on se Jumalan järjestys, että kaikkein, jotka tahtowat Jumalan waltakuntaan päästä, on wedestä ja Hengestä uudesta syntyminen. Sentähden ei käytkään tätä katsominen ylen taikka pitkälle wiitoyttäminen; sillä tämä olisi itse pintaisesti ylenkatsoa ja laimiin lyödä Jumalan järjestystä. Sihin semmoisissa saata olla Pyhää Henkeä.

37. Ei suinkaan siis Kristus tahdo wähäisiä lapsiakaan tässä suljetuiksi pois, waan tahtoo ne tässäkin lauseessa käsitetyiksi, jos hekin tahtowat tulla Jumalan waltakuntaan; (hän tahtoo) että heille tarjotaan ja annetaan kastetta; sillä hän tahtoo kaiketi heitäkin uudesta syntyneiksi, ja heissä waiikuttaa; niin kuin hän toisessa kohden käskää tuoda heitä työnsä, ja sanoo, että niitten on Jumalan waltakunta. Jos niitten nyt on tuleminen Kristuksen työ, älköön heiltä jitte otettako pois sitä keinoa ja merkkiä, jolla Kristus heissäkin waiikuttaa.

38. Mutta tätä sanon minä yhteisestä järjestyksestä ja säädystä, jossa oltaman pitää, kussa ja koska meillä tilaa on kasteeseen; sillä kussa sellainen hätä ja tapaus olisi, ettei siihen lasta saataisi, silloin olkoon sellaisissa hätätiloissa kyllä, että halutaan kastetta, ja ihminen sanalla saatetaan ja uhrataan Kristukselle, josta tätä erää ei ole enempää puhumista. Tämä nyt on sanottu wesiasteen ja Hengen kautta uudesta syntymisestä. Vielä lausuu Kristus:

Minä ihmettele, että minä sanoin sinulle: Tuuli pu-

haltaa kussa hän tahtoo, ja sinä tuulet hänen humunja, että tiedä, kusta hän tulee, taikka kuhunka hän menee: näin on jokainen, joka Hengestä syntynyt on.

39. Tämä puhe on Nikodemuksesta, tästä wiisaasta, ymmärtämättäisestä, huraskaasta fariseuksesta, kummallista ja outoa puhetta, kuin kuulee omat ja kaikkein ihmisten työt ja pyhyiden niin kokonansa hyljättämän, että ne kaikki eiwät mikikään kelpaa Jumalan edessä, ja hänen täytyvän kaikki jättää itsensä, jos kuinka paljon olisi tehnyt ja kuinka siivosti hymänsä elänyt, ja täytywänsä toiseksi ihmisiksi syntyä, waikka ei kuitenkaan tiedä, eikä ymmärrä mitään muuta eikä parempaa tehdä, ja täytywänsä wain pitää itsensä kokonansa siihen, jossa kuitenkaan ei tehdä eikä nähdä muuta kuin ulkonainen merkki, kussa ihminen upotetaan weteen ja kuulee sanan; ja uskoa, että senkautta aikoihin tulee senkaltainen muutos ihmisessä, että hän uudesta syntyy, ja muuttuu Jumalan edessä puhtaaksi, pyhäksi ja wanhurskaaksi, jota muutoin ei millään ihmistyöllä ja woimilla voida aikoin saada.

40. Woi, kuinka kuitenkin tuo käynee, ajattelee hän, mitä tuosta lähtenee, että ihminen kastetaan eli wedellä pestään? Eikö se toki olisi josti korkeempaa ja enempää, kuin nähdään ihmisen täydellä todella ja suurella ahkeruudella harjoittelewan itseänsä hywisä töissä ja pyhässä Jumalan palweluksessa lain jälkeen, ja senwuoksi loistawan ja paistawan kauniilla ja siwolla elämällä ja hywillä amuilla? Mitä korkeempaa ja parempaa koko mailman edessä saatetaan mainita ja ylistää?

41. Näihin tämän fariseuksen ajatuksiin ja ihmettelemisiin wastaa Kristus, ja antaa hänelle wertautsen, selittääkseen sillä, mitä oli puhunut uudesta syntymisestä, joka on wedestä ja Hengestä, minä sitä tulee pitää, eikä punnita järjellä, joka katsoo wain komeitten töitten ja elämän suurta ulkonäköä, ja niitä kummastelee, arwellen niitten niin hywin ja paljon kelpaawan Jumalanakin edessä, kuin hän ne itse korkeiksi armaa.

42. Nikodemuskulta, sanoo hän, minä nyt sanon sinulle, miten se tapahtuu: ei nämät asiat käy niin, miten sinä näitä ymmär-

rät ja ajattelet, että ne ovat silmillä nähtävät ja aistimilla huomattavat, ja järjellä käsitettävät, waan ovat sellainen työ, jonka Pyhä Henki ihmisessä toimittaa yli kaiken ihmisjärjen ajatuksen.

43. Ja tämän käy sisällisesti ihmisen sydämessä aiwan samoin, kuin ulkonaisesti käy tuulen, joka puhalttaa ja tuulee, kussa ja koska tahtoo ja tunkee läpi kaiken, mitä kasvaa, liikkuu ja elää. Ei se ole kuin vähäinen hyminä, joka jonkun aikaa tywennä asuu, mutta yhtäkkiä nousee, alkaa tuulemaan ja puhaltamaan, niin ettet tiedä, kusta se nousti. Se puhalttaa milloin täällä, milloin tuolla, tekee äkisti monellaiset säitten muutokset, että sinä kuitenkaan sitä näe eikä käsitä, mikä se on, waan kuulet ainoastaan sen puhaltaman. Se ilmoittaa itsensä, kussa se on, liikkuu ja kulkee, niinkuin se nähdään wedessä taikka wiljawainiolla liikkuvan; mutta et saata sanoa, koska se sinua puhalttaa, koska, kussa taikka kusta kaukaa se sinusta on alkanut taikka kaukanako sinusta se menee, eikä saata panna aikaa, sias ja määrää, koska ja kuinka sen tulla taikka mennä pitää.

44. Sanalla sanoen: ei ole ihmisen walloissa eikä voimissa tuulta käsitä taikka hillitä, kussa sen pitää liikkuman taikka asetuman; waan se käy wapaasti omaa wais-toansa, ja toimittaa työtänsä estämättä ja lakkaamata, kuinka, koska ja kussa wain tahtoo, niin että siihen ei voi ihminen minkäänlaisista tehdä, eikä edes tutkia, miten sen laita on, ja kussa sen syntyy; waan niinkuin Psalt. 135: 7 sanoo: Jumala tuo ulos tuulen tawaroistansa, ja jalaisista paikoistansa, joita ei tiedetä eikä saateta edeltä nähdä.

45. Näin, sanoo hän, on jokainen, joka Hengestä syntynyt on. Mä katso ja kurkistele suuria erinomaisia kiiltopyhyyden töitä, jotka paistawat filmiin, äläkä siis ymmärrykselläs punnitse ja käsittele näitä hengellisiä asioita lain ja ulkonaisen menon jälkeen, kuinka ihoja töitä se tekee, kuinka se elää ja käyttää itsensä, jolla on nimi olla uudesta syntynyt ja taivaan valtakunnan perillinen. Ei sitä käy tässä niin käsitäminen ja koetteleminen, taikka maalaaminen ja kuvaaminen, että saa-

tettaisiin sanoa: katso, tuossa näet sinä miehen, joka on hurstas Judalainen, ja wieläpä fariseuskin, joka täydellä todella ja suurella kiivaudella pitää lain, sentähden on hän eläwä pyhä ja Jumalan lapsi, j. n. e.

46. Waan tämä uufi syntyminen, joka tekee Jumalan lapseksi eikä wanhurstaaksi Jumalan edessä, on aiwan toinen asia, joka ilmestyy ihmisen sydämessä, eikä ihmisen omasta toimesta ja vaikuttamasta, sillä se kaikki on lihaa, eikä saata Jumalan waltakuntaa nähdä, waan ewankeliumin sanan woi-masta, joka silloin osoittaa ja ilmoittaa sydämmelle sekä Jumalan wihan ihmisiä vastaan parannukseksi, että Jumalan armon Wälimiehen Kristuksen kautta omantunnon lohduitukseksi ja rauhaaksi Jumalan edessä.

47. Tällaisessa kokiassa ja suuresa työssä ei tosin ulkonaisesti nähdä mitään erinomaista, eikä kokiata: sillä tähän ei tule muuta mitään, kuin sana ja wesi, joka kuullaan ja tutaan, ja kuitenkin on siinä Pyhän Hengen woima ja työ, joka sydämmen sytyttää ja herättää totiseen Jumalan pelkoon, totiseen armon uskomiiseen ja lohduitukseen, kuin myös totiseen awuufihuutamiseen; ja niin uudistaa sydämmen, että sellainen ihminen, joka sydämmellä käsitä sanan, woittaa Jumalan wihan, synnin, kuoleman, lihan ja mailman, kääntyy sydämmestä Jumalan puoleen, ja saa halun ja rakkauden kaikkeen hywään.

48. Tämä on Pyhän Hengen oikein eläwä työ, paljoa suurempi ja jalompi, kuin toisten tekopyhyys, joilla kyllä on suuri kiilto, ja joka iholta loistaa ihmisten silmissä, eikä kumminkaan ole kuin kuollutta touhua, josta ei sydän muutu, eikä seuraa mitään oikein wakaata lohduitusta eikä parannusta, waan ihminen pysyy wanhasa lihan halussa ja menossa, ilman katumusta, epäuskossa ja epätiedossa, jalaisessa ylenkatseessa, tottelemattomuudessa, närkästyksessä ja wihassa Jumalaa vastaan, niinkuin se jälestäpäin näkyy oikiassa omantunnon ilmoituksessa ja kauhikutuksessa, kuin ei sitte muuta seuraa, kuin pakoileminen ja epäileminen ja wihdoin tuskaaminen ja Jumalan pilkkaaminen.

49. Nämät ovat sen suuren korian farisealais-pyhyiden oikeat hedelmät, joka on ilman Kristuksen ja uskon tuntoa, ja tahtoo kuitenkin lain jälkeen olla hurstas ja pyhä, niin että vihdoin tulevat näkyviin ne suuret, paffut solmut, joita p. Paawali Rom. 7: 13 mainitsee: **synti lain kautta wirtoo, ja tulee synti yli määrän synniksi, se on, suureksi ja raskaammaksi, että ihmisen täytyy waipua alle, ja wajota ijanfaiikkiseen kuolemaan, waikka kohta on ennen pitkän aikaa tätä syntiä ja salaista sydämmen mielistymistä peittänyt suurten pyhäin töitten ja lain laiminlyömisien ulkonäöllä, ja ihminen siis surutoinna oleskelee lihallisesja itsensä hymäksymisesjä, ja elää, niinkuin p. Paawali Rom. 7: 9 sanoo ilman laita, se on, ilman tietoa ja tuntoa synnistä, ja siis tyynni ilman Henkeäkin.**

50. Mutta toiselta puolen, kussa Pyhä Henki on, siinä se waikuttaa kanssa toisen sydämmen ja mielen ihmisesjä, ettei hän nyt enää pakoile Jumalan edessä; waan, ehkä tietää ja tunnustaa hänellä syntiä olewan, ja siis ansaitsewanja Jumalan mihan, lohduuttaa hän kuitenkin itseänsä armolla Kristuksesja, joka Jumalan sanassa luvataan ja julistetaan niille, jotka parannusta tekewät ja uskowat, ja saa siis lapsellisen sydämmen Jumalan, rakkaan Isänsä puoleen, ja saattaa iloisesti astua Jumalan eteen uskossa Wälimiehen Kristukseen, ja häntä awukki huutaa

51. Sellaisen uuden sydämmen ja elämän, sanon minä, waikuttaa Pyhä Henki ihmisesjä, ei minkään muun ulkonaisen eli näkywäisen, kuin sanan ja kasteen kautta, jolla kuitenkin ei ole mitään erinomaista arwoa, ja toimitetaan ihmisesjä, ennenkuin nähdään jotain muutosta hänen päältänsä, ja kuitenkin totisesti on ja kutsutaan, niinkuin Kristus sanoo, Hengestä syntyneeksi, jota järki ja ihmiswiisaus ei ymmärrä eikä käsitä, että niin halwan asian kautta, jona hän sen pitää, sellainen suuri työ tehdään, ja waikka hän sen kuulee, ei fittenkään usko; niinkuin Petrusmuskin tässä näistä sanoista vielä enemmän hämmästyy ja ihmettelee, ja sentähden saa

Kristukselta nuhteita, että tahtoo sitä järjellä käsittää, eikä uskoa.

52. Tässä wertauksesja on siis meillä kaunis ja soma kuvaus, selwään ja mukawasti maalattuna eteemme, miten tässä uudeksja syntyemisessä päinsä käypi. **Ensiksi, ulkonainen sanan-wirasto, ja woima jonka Pyhä Henki senkautta waikuttaa. Sillä niinkuin tuulesja on kahtalaista: puhallus, joka on itse tuuli; ja humu, joka kuuluu ulkoa, waikka puhallusta ei näe eikä tunne muut, kuin ne, joita se puhalttaa: samoin on tässäkin kahtalaista: sana, joka on ruumiillinen ääni, jonka kuulee, ja Henki, sanassa ja sanalla waikutawa, jonka woiman näkee ja huomaitsee ainoastaan se, johonka Henki sattuu, ja kuitenkin on totisesti siinä, kussa ulkonainen sana ja kaste on; ja näin Henkin tällaisesja ulkonaisesja wirastosja yhtä eläwästi nähdään ja käsitetään, ja antaa wakaan merkin, kussa häntä etsittäköön, ja kussa hän waikuttaa, waikka siällinen woima on näkywistä salattuna.**

53. Ei sinun sentähden, niinkuin minä sanoin, pidä näissä sanoissa: **Hengestä syntynyt**, sillä tavalla ymmärtämän Pyhää Henkeä, kuin hän tuolla ylhäällä Majestetisjä ja Jumalan olemisesja on näkymätöin ja käsittämätöin, waan niinkuin hän täällä maan päällä seurakunnassa tahtoo tulla tunnetuksi ja käsitettyksi sanassa ja merkeisjä, niin että, kussa sellaisia kuullaan ja nähdään, saatetaan siitä sanoa: tuossa kuulet ja näet Pyhän Hengen; niinkuin tuulen humusta sanotaan: tuossa kuulet ja näet tuulen. Ja sanalla sanoen, mitä sananwiraston ja kasteen kautta toimitetaan, se sanottakoon Pyhän Hengen tekemäksi, niinkuin Kristus tässä sanoo sen Hengestä syntyneeksi, jolla on sana ja kaste, taikka, niinkuin hän toisesja kohden sanoo: **joka uskoo ja kastetaan, j. n. e. Mark. 16: 16.**

54. Toiseksi, näyttää tämä wertaus myös siwästi, kuinka kristillinen meno ei ole sidottu ulkonaiseen menoon, siaan, ihmisiin, pukuun, ja muihin sellaisiin, jommoista Judalaisten ulkonainen pyhyys oli; ja kuinka kristitty on pantu Hengen wapauteen laista ja kaikista sen siteistä, niin ettei sitä pidä eikä saada

lailla, asetuksilla ja töillä fitoa eikä wangita, pani mitä pani hänelle eteen, sitäwarten, että hän niillä muka pääsisi wanhurskaaksi Sumalan edessä; (sillä emme nyt puhu hänen ulkonaifesta elämästänsä, jossa hän pitää kaikki lait, kuitenkin wahinkoa ja haittaa tuottamata tälle Hengen ja omantunnon hengelliselle wapaudelle); ja pysyy siis wapaana ihmisenä kaikesta laista uskossa janaan ja kasteeseen, koska hänellä on Kristuksen kautta syntein anteeksi antamus, Sumalan armo ja Pyhä Henki, ja sen jälkeen käyttää itsensä kaikesta elämästänsä; sillä hän on nyt Pyhän Hengen kautta, joka waiikuttaa hänen sydämessänsä, tehty wanhurskaaksi ja eläväksi, ettei hänen ole tarwe etsiä muuta oppia, työtä eikä pyhyttä, kuin miten häntä Henki sanan kautta johdattaa ja kuljettaa.

55. Sentähden onkin, niinkuin Kristus tässä sanoo, kristillisen menon laita samoin ikään, kuin tuulenkin, se puhaltaa, kussa se tahtoo, eikä kukaan kuitenkaan näe eikä tiedä, mistä se tulee, taikka missä se pyhäytyy, kuinka laajalta, taikka lewiältä se kulkee. Samoin juuri ei Henkeäkään saateta kristityksä käsittää ojennuksilla, opetuksilla, eikä järjellä siitä päättää, waan hän tahtoo pysyä jokaiselta aiwan ojentamatoimna ja tuomitsematoimna; niinkuin p. Paawalikin sanoo 1 Kor. 2: 15, ainoasti, että hän on wain ulkoa etsiskeltävä ja kuulleltawa sanassa ja tunnustuksessa, ja niissä ilmoittawa itsensä: Häntä itsekukin noudattakoon ja olkoon hänen hallittawansa, katsomata ihmisten muotoa, kuinka juuret, pyhät j. n. e. he kienewät, saati wain oikein toimittawat Hengen sanaa ja warkaa.

56. Mutta se on ja pysyy kyllä ihmeellisenä asiana, johon ihmiswiisauden täytyy loukkaantua ja pahentua, josta itse kristittyinkin täytyy kummihinsa joutua, että sellainen suuri, erinomainen Sumalan työ niin halwalla ja matalalla mahdilla toimitetaan wihekkäisen, heikon ihmisparan äänen kautta, kussa wain tämä sana liikkuu: minä kastan sinun Isän, Pojan ja Pyhän Hengen nimeen: samoin ikään: minä sanon sinulle syntein anteeksi antamuksen Herran Kristuksen käskystä y. m. Siinähan ei ole kuin sanan ääni eli

humu, joka vastaa korwihis, ja kuitenkin toimitetaan sillä niin suuret asiat, että sinä puhdistut synnistä, lunastetaan iankaikkisesta kuolemasta, uudesta synnyt Sumalan lapsiksi ja warkoot eläväksi.

57. Paljon on tuskaa ja työtä, ennenkuin ihminen ruumiillisesti saadaan mailmaan ja syntyy, kuin hänen täytyy yhdeksän kuukautta maata äitinsä sydämmen alla, ja sitte kummankin, äitin ja lapsen, juuri syntymisen wuoksi, olla ahdistuksessa, hädässä ja warassa ruumiin ja hengen puolesta, kussa ihminen kuitenkin syntyy wain tähän kurjaan ja katoowaiseen elämään. Mutta tässä on se niin huokiasti ja pian tehty, ettei helpompaa työtä saata olla, kuin sana ihmiselle sanotaan, ja hän wadella kastetaan; ja kuitenkin waiikuttaa se niin suuret asiat, että hän filmänpäpöyksessä syntyy iankaikkiseen elämään ja temmataa ijäisestä kuolemasta ja helwetistä, saati sydän wain nämät uskolla käsittää.

58. Mutta se on kanssa järjen nurjaa rönkkenttä, että se tässä, näissä suurissa asioissa, tahtoo mitata ja tuomita oman mielihaltansa jälkeen, sitä nähden kuin se sitä ymmärtää, ja sitä tehden kuin se on sen filmissä ja mielestä suurta ja korkiaa: eikä huoli huomaita eikä katsoa Sumalan tahtoa ja järjestyä, että tämä on hänen sanansa ja käskynsä, ja hän siis ulkonaisten asiain kautta itse saarnaa, kastaa ja waiikuttaa, että siitä kanssa on seuraawa Sumalan woima ja hedelmä, joskin hän paljoa halwempainkin ulkonaisten töitten ja keinoin kautta sen saattaisi tehdä. Senpätähden käy Kristuskin Mikodemuksen kimppeun ja nuhtelee kowasti häntä, joka kanssa mieli tuomita tästä oman wiisautensa jälkeen.

Wastasi Mikodemus ja sanoi hänelle: kuinka ne saattawat tapahtua? Jeesus wastasi ja sanoi hänelle: sinä olet mestari Israelissa, etkä näitä tiedä. Totisesti, totisesti sanon minä sinulle: me puhumme, mitä me tiedämme, ja todistamme, mitä me näemme, ja ette ota vastaan meidän todistustamme.

59. Tässä näet, kuinka häneen ei wadakaan mahtunut, mitä Kristus hänelle oli puhunut uudesta syntymisestä kasteen kautta,

ja wertauksella osoittanut, että tosi hengellistä menoa ei saateta filmillä nähdä ja tuomita, niinkuin hän sitä wiisautensa ja ymmärryksensä jälkeen, joka hänellä lain opista on, tahtoo mittailta ja käsittää, ja siitä niin hämmästyn, että kohta wetämpi taappain, ja hänen täytyy pahentua tästä Jesuksesta, kuin se hänen ymmärtäyksensä lateli maan mahdottomia. Skäänkuin aikoi hän sanoaksensa: tämäkö sitte aiwan on kelpaawata, että te keran kastatte ihmisen wedellä, ja onko sitäwas-toin sitte koko laki, jonka Jumala on juuri todella käskent meidän pidettäväksi ja on suurilla ihmeillä wahwistanut, aiwan turhaan ja joutawaan annettu? Taiikka, kuinka kuitenkin on mahdollista, että teidän kasteenne käsittäisi ja toimittaisi näin suuria asioita, eikä siitä kuitenkaan nähdä ja tiedetä minkäänlaisista?

60. Mutta tähänpä antaakin Kristus hänelle kowan ja yksiwakaisen vastauksen, ennenkuin täysin päättää aljetun saarnansa, osoittaaksensa hänen ymmärtämättömyyttänsä ja kumotaksensa hänen lihallista luuloansa. Hei, sanoo hän, oletko sitte finäkin mestari Israe-lisja, se on, semmoinen joka opetat ja hallitset Jumalan kansaa, etkä näistä tiedä wähän wähääkään? Eikö tuo ole juuri häpiä, että teillä waltamiehillä, jotka lelutte olewanne toisten opettajia, itsellänne on niin työpö tyhjää ymmärrys näistä hengellisistä asioista? Mitä paremmat te olette pakanoita, jotka ei-wät ole Jumalan kansaa ja joilla ei ole Jumalan sanaa, kuin ette enempää ymmärrä kuin ihmispyhyyttä ja semmoisia töitä, joita järjelliset ja wiisaat pakanakunnassakin opettawat, ettekä ikään mitään tiedä siitä opista, jonka kaikin paikoin seurakunnassa pitäisi olla tutuna, nimittäin Kristuksesta, Jumalan waltakunnasta ja oikeista hengellisistä asioista; waikka teillä kumminkin Mosesessa ja Raamatussa on runsaasti Jumalan sanaa, ja teidän tulisi opettaa kansaa laista tuntemaan, kuinka Jumala wihaa teidän syntejänne, ja toisaalta etsimään armoa uskon kautta niihin lupauksiin, jotka Kristuksesta puhuwat? Te olette sen kääntäneet kaikki ylösalaisin, ei teillä ole, ettekä tiedä oikeasta parannuksesta mitään,

waan käydä astutte suruttomina ja röykeinä, turwatan omaan pyhyhteenne, wahwistatte itseänne ja muita Jumalan ylenkatsessa ja epäuskossa, ja yhtähywin uueksitte Messiaasta, joka muka teitä judalais-pyhyhteenne tähden kruunaisi, ja antaisi teillen mailman herraudet. Näitä teettä te, jotka tahtotte arwoisimpina olla, ja sillä joudutte yhä ulomaksi Jumalan waltakunnasta ja ansaitsette kowemman Jumalan rangaisuksen kuin muut, jopa kuin julki-syntiset, jotka kuitenkin owat helpommin opetettawia ja käännettäviä, kuin te isot pyhät.

61. Tämä on sangen kowa teksti, mutta on samassa ystäwällinenkin semmoista kohta, joka toki ei uppiniiskaisesti ylenkatsonut Kristusta, niinkuin muut toiset; sillä tämä nuhde on hänelle tarpeellinen, että Kristus wakuuttaisi häntä hänen ymmärtämättömyydestänsä, saadaksensa häntä kuultelemaan ja oppimaan tätä asiaa, mitenkä pääsisi Jumalan waltakuntaan ja taiwaasen; sentähden lausuu hän vielä:

Totisesti, totisesti sanon minä sinulle: me puhumme mitä me tiedämme, ja todistamme mitä me näemme, j. n. e.

62. Te, jotka kumminkin tahtotte olla opettajia, ette tiedä ettekä ymmärrä vielä mitään siitä, mitä jokaisen siitä joukosta, joka Jumalan kansaksi kutsutaan, pitäisi tietämän, ettekä kuitenkaan ota uskoaksenne sitä oppia, jonka me tiedämme Jumalan sanasta ja todistuksista, waan suorastaan päätätte oman luulonne mukaan. Ei se sowi ollenkaan, että te sokiolla ja epätietoisella luulollanne ojentellette meidän wakaata oppiamme ja todistustamme, ja wäitätte, onko tämä tosi. Mitäpä se koululapsi kai oppisi, joka ensin tahtoo mestarillensa haastaa, tokko hän oikein opettaa, ja itse olla mestari, ennenkuin alkaa oppimaan? Jos et sitä tiedä etkä ymmärrä, älä sitte huoli siitä päätellä ja wiisastella. Jos et finä ole sitä nähnyt, olemme ainakin me, Johannes ja kaikki minun profetani, sen nähneet, emmekä tuo sinulle tietämättömiä järjen lehräämiä jaaritukfia, waan Jumalan ilmoittamaa ja Pyhän Hengen todistamaa oppia. Ei sowi siis, että finä ymmärrykses

määrin mittaillet tätä asiaa, taikka niin tapaillet, katselet ja koperoit, kuinka filmin nähdessä tapahtuu, että ihminen maailmaan syntyy, aivan kuin teidän töitänne ja ulkonaista Jumalan palvelustanne nähdään ja käsitetään. Tässä on järki suljettava, korvat ja sydämet vain avattavat, ja sitä uskottava, mitä Jumalan sana teille sanoo, jonka me totisesti olemme Jumalalta saaneet, ja olemme käsketyt sitä opettamaan ja todistamaan.

63. Niin käymän pitää, jos mieli teidänkin sitä huomaita, että te usotte ja otatte sen korviinne, ja samassa lasette oman luulonne menemään, joka rohkenee käsittää ja mittailta sellaista, mitä kumminkaan järki ei ymmärrä eikä käsitä. Mihin muutoin tartuttaisiin sitä Jumalan sanaa, jonka minä olen Isältäni kuullut ja saanut opetettavakseni, niinkuin Johannes ja profetat kansa ovat Pyhän Hengen ilmoituksesta sen saaneet ja todistaneet, niinkuin p. Pietarikin 2 lähetyksirj. 1: 21 sanoo: ei yksikään profetia ole vielä ihmisen tahdosta syntynyt; vaan pyhät Jumalan ihmiset ovat puhuneet Pyhän Hengen vaikutettavina? Senpätähden waatikin hän, ettei seurakunnassa saa muuta mitään opettaa, kuin mitä wakaan tiedetään Jumalan sanaksi, eikä sitä, minkä ihmisjärki ja wiisaus arvelee hyväksi ja oikiaksi.

64. Syytä siis nuhteleekin Kristus tässä judalaisia opettajitansa, kuin tahtowat hallita ja opettaa omiatuntoja Jumalan edessä ilman wakaata Jumalan sanan todistusta ja näitä asioita ihmisymmärryksellä sommitella yhteen. Josta ei saata muuta tulla, kuin että riputaan ja heilutaan tietämättömissä pakanallisissa ihmisluuloissa, eikä ilmoissa ikänä päästä oikiaan totuuden tuntoon ja koetelemukseun.

Jos minä maallisia teille sanoin, ja te ette usko: kuinka te uskoisitte, jos minä taiwaallisia teille sanoisin?

65. Näihin saakka olen minä teille puhunut sellaisista asioista, jotka maan päällä aikoihir saadaan, kuinka ihmisen on wedestä ja Hengestä syntyminen, se on, kuinka Henki vaikuttaa ulkonaisen wiraston, sanan ja kasteen kautta, jota te saatatte nähdä ja käsittää,

ja olen käsittänyt oppini kuwauksiin ja esimerkeihin sellaisista asioista, joita te ymmärrätte, ja teidän täytyy tunnustaa minun oikein puhuvan. Kuin ette nyt huoli uskoa tällaisia, joita vielä maallisilla ja ulkonaisilla kuwauksilla teroitetaan teille; paljoa vähemmän te saatatte uskoa, jos vielä puhun niistä, jotka eivät ole maallisia, vaan owat tuolla ylhäällä taiwaallisessa Jumalan menossa ja neuwossa, joita ei kukaan tiedä, kuin Jumala yffinänsä, ja joka taiwaasta tulee, nimittäin Jumalan Poika: ja joka halajaa näistä jotakin tietääksensä, hänen tulee kuulla ja uskoa häntä, joka taiwaasta tulee, joka näitä on nähnyt ja todistaa; niinkuin seuraa:

Ei astu kenkään ylös taiwaasen, vaan joka taiwaasta astui alas, ihmisen Poika, joka on taiwaassa.

66. Tässä hän nyt alkaa puhua korkeista taiwaallisista asioista, mikä salainen, ijankaikkinen, sanomaton neuwo ja tahto on Jumalan tykönä ijankaikkisuudesta päätettynä. Ja saattaa siis selwälle toisen tähän saarnaan koskewan lappaleen uudesta syntyimisestä, se on siitä, kuinka ihminen pääsee synnistä wanhurstaaksi, Jumalan lapsiksi ja taiwaallisen ijankaikkisen elämän perilliseksi; nimittäin mistä ja minkätähden kasteella on senkaltainenwoima, ja kenen se on valmistama ja ansaitsema, kuin myös, kuinka se on vastaan otettava. Ja alkaa nyt puhua itsestänsä, että hän on tuo luvattu ja Jumalan lähettämä Messias, Jumalan Poika, ja toimestansa ja työstänsä, josta fariseukset eivät mitään ymmärtäneet, ja joka kuului vielä kummenmalta heidän korwisansa, kuin mitä hän näihin saakka oli puhunut. Sillä he eivät saattaneet ollenkaan ajatella, että heidän Messiaanensa oli lähetettävä taiwaasta alas lunastamaan ja armoihin saattamaan kaiken mailman, vieläpä oman Judalaiskansansakin, Jumalan wihan alle tuomittuna ja kadotettuna, waikka kohta sillä oli Moosoksen laki ja Jumalan palvelus; vielä vähemmin ajatella hänen tähtyvän ristinnuussa kuolla, olewan ristiinnaulittawana ja tulewan heidän ja kaiken mailman synti-uhriksi, eikä saaman maallista, eli mailmallista waltakuntaa ja hallitusta; tämä oli

heidän kuullaksensa peräti pahentamaista, jota eivät kärsiä suittaneet.

67. Tämän tekee se, etteivät he tunteneet koko ihmislunnon turmelusta ja kadotusta Jumalan edessä, vaan pyhyhdessänsä luulivat olevansa synnitä, taikka woivansa ne ainakin töillänsä luovuttaa pois ja niistä maksjon tehdä, ettei he siihen tarwinneet Messiasista, vaan ainoasti semmoisen, joka lunastaifi heidän ruumiillisesta wanhasta ja wieraasta wallasta, ja kostaiifi heidän wihollisillensa.

68. Sentähden mieli nyt Kristus tällä sanoa tämän werran: Nikodemus kulta luowuta wain ajatukses warin suoraan pois omasta wanhurskaudestas ja kaikkein ihmisten wanhurskaudesta ja pyhyhdessä lain jälkeen, äläkä juinkaan yrittele sillä tullakses Jumalan waltakuntaan. Kaikkein ihmisten woimisesta, olisko ne kuinka wiisaita, oppineita ja pyhiä hywänsä, ei lähde minikäänlaista; se on jo alusta Jumalan neuwossa päätetty, ettei yksikään ihminen, joka on Adamista syntynin, taida eikä woi taimaasen päästä.

69. Eipä kuuna päivänä ole yhtään pyhää ollut, joka olisi woinut omin woimin tulla taimaasen, joko se olisi ollut Adami, Noah, Abrahami, Moses, Elias, Johannes, taikka kuka hywänsä. Ei yhdelläkään näistä ole eikä saata olla se kunnia, että owat woinneet astua taimaasen, se on, sowitzaa Jumala, ottaa pois synti ja kuolema ja hankkia ijankaikkinen elämä sekä itsellensä että muille. Mutta jos on mieli jonkun taimaasen siälle päästä, se on, Jumalan waltakuntaan ja ijaiseen elämään, täytyy siinä edeltä olla sellainen Persona, joka on tullut taimaasta alas, ja jossa itsesfään on ijankaikkinen wanhurskaus ja elämä, jolla woipi sowitzaa Jumalan wihan, ja ottaa pois synnin ja kuoleman; sen on täytynyt olla se Wälimies, jonka kautta me vielä taimaasenkin tulla saatamme; jopa juuri senwookfi täytyi hänen astua taimaasta alas, ja meidän tähtemme vielä ottaa meidän lihamme ja weremme, se on, päällensä kälyttää ja kantaa meidän wiheliäisyytemme ja syntimme.

70. Näin hän tällä sowitzaa itsehensä kaiken sen, mitä on edelläpäin puhunut uu-

desta syntymisestä ja Jumalan waltakunnasta että tiettäisiin, ettei kukaan siihen saata päästä, kuin yksinänsä hänen kauttansa ja hänen tähtensä; muutoin ei auta mitään, waikka joku mielellänsä tahtoifi Hengen kautta wanhasta syntymisestäänsä puhdistua ja uudistua; sillä ei kukaan sittenkään saattaiifi siihen ehtiä, jollei Kristus sitä olisi aikoihin saanut ja hankkinut; niinpä ei olisi lasteesfakaan woimaa eikä Henkeä, jollei se hänen kauttansa ja tähtensä annettaifi. Sentähden on nyt tämä se pääkappale, jonka pääkohta kaiketi siinä on, että tämä Persona tutaan ja omaffi otetaan, jotta me hänen kauttansa woisimme itse taimaasenkin päästä; niinkuin hän kohtikään lopukfi sanoo.

71. Mutta hän kuwaa Personansa niin, että hän on tuo luvattu mailmaan tullut Wapahtaja, se on, toitiinen Jumalan Poika ijankaikkisuudesta; sillä jos hän taimaasta tulee, niin täytyy hänen olla se, joka on ijankaikkisesti ollut Jumalan tykönä. Mutta hän on astunut alas elikka tullut taimaasta, ei niinkuin enkeli astuu alas ja ilmaantuupi, ja sitte taas katoa ja menee matkoihinsa; vaan hän on ottanut ihmislunnon päällensä, niinkuin Johannes 1, 14 sanoo: hän asui meidän seasamme maan päällä j. n. e. Sentähden kutsuukin hän itsensä tässä ihmiseksi, jolla on liha ja weri, samoin kuin meilläkin.

72. Mutta tämä Jumalan Pojan astuminen alas on oikipäin se, että hän antaufi tänne alas meidän wiheliäisyyteemme ja häitäämme, se on, otti päällensä Jumalan ijankaikkisen, meidän synneillänme ansaituin wihan, ja tuli niitten wookfi uhriffi, niinkuin hän itse tässä sanoo, että hän on ylettävä. Mutta että tämä ihminen astui taimaasta alas, niin täytyy hänen personansa puolesta olla synnitöin, wiatoin ja Jumalan puhtau- dessta, niin ettei häntä, niinkuin meitä, sanota lihasta syntyneekfi, vaan Pyhästä Hengestä, eikä hänen lihansa ole syntinen, vaan puhdas, pyhä liha ja weri; ja se sentähden, että hän saattaiifi omalla puhtau- dellansa ja pyhällä saastattomalla uhrillansa puhdistaa ja pyhittää meidän syntisen lihamme ja weremme.

73. Mutta mitä se on, kuin hän tässä

sanoo: **Ihmisen Poika, joka on taiwaassa?** Kuinka hän on taiwaasta astunut alas, ja on kuitenkin taiwaassa? Eikö hän vasta neljäkymmentä päivää ylösnousemuksensa jälkeen astunut ylös pilviin? Hän on kyllä astunut alas meidän lihaamme ja vereemme, ja on nöyryttänyt itsensä kaikkein ihmisten alle aina ristin kuolemaan saakka, Jumalan hylkäämänä ja kiroimana, mutta siinä ei hän kuitenkaan ikänä ollut Jumalasta eroitettuna, vaan on ainian pysynyt Jumalan yhteydessä ja ollut siis alati taiwaassa, ja on ijankaikkisesti; niin että hän, joka aika läheltä katselee Isää, ja hallitsee ja raituttaa yhdelläkään wallalla ja voimalla kuin hänkin, paitsi sitä, että tämä oli hyvin syvästi salattua eikä nähtävää, niinmuodoin kuin hän alas astumiseksensa alensi itsensä, se on, pani pois sen Jumalan muodon, josta p. Paavali Filipp. 2: 7 sanoo, ja orjan muodossa kärsi ja kuoli, jikkuin hän siitä riisuttuna taas korvoitettiin ja istui Jumalan oisalle kädelle; kussa hän ihmislouontonsakin puolesta on kuoleman, helwetin ja kaikkein luontokappalten Herran, jonka hän osoitti näkyväisellä taiwaasen astumisellansa, koska hän opetuslasten nähden otettiin ylös pilviin, jommoisena hän vielä näkyväisestikin on tulewa ja osoittawa itsensä kaikille ihmisille.

74. Näin sanotaan ihmisen Pojan astuneen alas ja ylös, ja kuitenkin samaassa pysyneen taiwaassa Jumalan olemisessa, wallassa ja ijankaikkisessa yhteydessä Isän kanssa. Sillä ei hän tässä puhu ruumiillisesta paikasta muutosesta, vaan hengellisestä alentamisensa ja ylentämisen kuluksa, se on, kärsimiseksensä ja kuolemastansa ja ylösnousemisenstansa ja taiwaallisesta yhteydestänsä Isän kanssa, joka ei ole sidottu ruumiilliseen olemiseen, paikkaan ja siaan, joka hänellä on ijankaikkisuudesta ollut, ja itse ihmislouontonsakin, niin ian kuin hän sen otaksui, sellaisessa taiwaallisessa olemisessä kaikin ajoin on ollut ja pysynyt.

Ja niinkuin Mooses yleni kärkeen koreksa, niin on ihmisen Poikakin ylettävä, ettei kenties, kuin häneen usko, ole hukutawa, vaan ijankaikkisen elämän saapa.

75. Tässä osoittaa hän nyt, kuinka ja minkä kautta mekin saatamme päästä taiwaaseen, se on, mitä hän meidän puolestamme teki ja kuinka me otaksomme hänen hyvän tekonsa ja tulemme siihen osalliseksi. Ja saarnaa tässä siitä meidän lunastuksemme korkiasta teosta, jonka Jumala on ijankaikkisessa neuvossansa päättänyt, ja jonka siis on tähtynyt tapahtua Jumalan sanomattoman pohjattomasta rakkaudesta ihmisluokuntaa kohtaan, ettei se ijankaiken joutuisi hukkaan, niinkuin olemme kuulleet 2 **Selunntaipäivän** ewankeliumissa, joka seuraa kohta näitten sanain perästä. Sillä kuin ei muutoin keltäkään luontokappaleelta, ei taiwaassa eikä maassa, ollut neuvoa eikä apua sowitzamaan hänen ijankaikkista wihaansa syntiä vastaan ja lunastamaan ijankaikkisesta kuolemasta, täytyi Jumalan ainokaisen Pojan astua meidän sijaamme, tulla meidän synteimme ubriikki, jonka kautta Jumalan wiha sowitzetaan ja makso tehdään. Tämä työ on nyt meidän autuutemme ja lohduksemme, ja se woima, joka kasteessa vaikuttaa sen, että me synnymme uudesta ja pääsemme taiwaaseen.

76. Tämä ymmärretään näin: että hän astuu ylös ja alas ja on ylhäällä, on hänen asiansa, joka ei vielä auta meitä. Se on hänellä, eikä kukaan saata tehdä hänen peräksensä. Mutta kuin hän sanoo näin: minun on kaikki, minä olen tuolla ylhäällä taiwaassa, mutta en minä huoli sinne yksinäni astua, vaan tahdon kanssani sinne ylös wetää ne ihmiset, jott'eivät muutoin jaattaisi astua ylös: se aikoihin tulee sillä tavalla, että he hänessä rippuvat. Minä annan ristiinnaulita itteni ja nousen ylös; jotka fitte minuun uskawat, että minä olen kuollut heidän puolestansa, ne olen minä, vaikka eivät omin woimin pääse taiwaaseen, kuitenkin wetävä sinne kanssani. Hän wetää siis meidän ja ripustaa meidän kaulaansa, kunne hän menee. Ei se ole siis meidän, vaan wirras woima, että me autuiksi pääsemme. Tällä owat taaskin kaikki omat työmme hyljättyt.

77. Tässä mainitsee hän nyt oikein elämän kumauksen, joka kaikkein selwinmästi kumaa meille Kristuksen, ja on otettu 4 Mo-

seksen 21: 6—9. Koska Judalaiset maelsivat korvessa, kussa matka oli warsin pitkä, eikä heillä ollut ei leipää, ei wettä, napisimat he Mosessta vastaan, ja käiwät sangen kärsimättömiksi; silloin lähetti Jumala heidän sokaansa tulisia kärmeitä, jotka kansaa puriwat. Niinkuin etelämaissa auringon alla on wallan isoja erämaita, joissa ei löydetä syömistä, ei juomista, niin on siellä aiwan paljon häijyjä matojakin. Mutta tämä oli erittäin häijyä kärmelajia, jotka, kuin ne ihmistä puriwat, saattoiwat niin kuuman poltteen ja armottoman janon ihmisesä, että sen täytyi siitä kuolla; josta niitä kutsutaankin tuliseksi kärmeiksi, joita kreikan kielessä nimitetään **dipsadeiksi**; waikka kanssa luetaan, että nisämaissa on muutamia niinkin tulisia, että kuin ne puhaltawat eli hengittäwät, lähtee niistä pian selwä tuli.

78. Tästä kansan kauhiasta waiwasta nousi nyt surkia parku ja huuto Mosesksen kormiin; joka ei myöskään tiennyt neuwoa, ennenkuin Jumala armahsti heitä, ja sanoi Moseskelle: **tee itselles waskainen kärme, joka on yhden näköinen, ja nosti se merkiksi ylös, ja tapahtuu, että se, joka purtu on, kuin hän sitä katselee, joutuu hän eläwäksi.** Ja Moses teki waskikärmeen, sanoo teksti, ja nosti sen merkiksi ilmaan, ja tapahtui, että jos joku oli kärmeen purema, ja katsoi sitä waskikärmettä, jäi hän siitä henkiin.

79. Mäe siis, kuinka Kristus kuwaillaan tässä histor. asja. Pää-asja tässä on enkiksi se, ettei Jualaiset kärmeitten puremina woinneet löytää ei apua, ei neuwoa niitä vastaan; mutta sillä he autettiin, että katsoiwat waskikärmettä, joka kuitenkin oli halpa asia. Tämä kärme oli näkönsä, kuin oikia kärme; mutta oli kuollut ja myrkytöin, vielä sitte terveellinen. Ei niin, että waski saattoi auttaa heitä, mutta se sen teki, että siinä oli Jumalan käsky ja nämät sanat: **joka purtu on, kuin hän katsoo sitä, joutuu hän eläwäksi.** Nämät sanat rippuwat kärmeessä ja niitten woimasta auttoi kärme.

80. Tämän nyt Kristus selittää itsehenä: niinkuin Moses ylenäsi kärmeen korvessa, niin on ihmisen Poikakin ylettävä, j. n. e. Tämä

on tämän kuwauksen oikia selitys: Meikin olemme synnin, tämän perkeleen kuolettawaisen myrkyt puremia ja pistämiä, niinkuin p. Paawali lausuu, joskin ei selwin sanoin: „synti on polttawa, myrkyllinen purema ja pisto; kussa se omaantuntoon pääsee, siinä ei ole ikänä rauhaa“: se ajaa ja waatii kuolemaa, kuolema ajaa ihmistä, niin että siinä on oikia helwetti. Ei siinä ole apua, ei neuwoa, tee mitä töitä hymänsä; siinä olet wain tuomittu, siksi kuin tämä ihme ja armo tulee, että toinen kärme yletään, joka kuitenkin ei ole myrkyllinen, eikä wahingollinen, ja jolla on ainoasti kärmeen muoto.

81. Mutta miksi hän ei ota muuta merkkiä, kuin wain niistä kärmeistä, joitten puremia he oliwat? Olispa hän kyllä saattanut ottaa jotakin muuta. Tätä osoittawat p. Paawalin sanat Rom. 8: 3: [**De peccato damnabit peccatum**]: hän tuomitsi synnin synnillä, ajoi kuoleman kuolemalla, woitti lain lailla. Kuinka toki? Hän joutui syntiseksi ristin puussa, sen nimelliseksi, pahantekijän keskellä: hän pääpahantekijänä kärsi sen tuomion ja rangaistuksen, mikä syntisen tulee kärsiä. Hän oli wiatoin, eikä koskaan mitään syntiä tehnyt, eikä sattunut häneen todella tämä nimi ja welka eli rangaistus. Ja juuri sillä, että hän otti synnin päällensä, joka ei kuitenkaan ollut hänen omansa, ja antoi tuomita itsensä pahantekijänä, on hän häwittänyt synnin.

82. Waikka hän nyt on wiatoin, on hän kuitenkin syntisen kaltainen, ja on hänen päällänsä terveellinen synti, että hän auttaisi meitä, jotka olemme totisia syntisiä, tuosta kuolettawaisesta myrkystä, ja näin hän tuomitsi synnin ristin puussa; sillä se teki hänelle wäärnyttä, kuin tuomitsi hänen ja saattoi hänen kuolemaan. Sentähden woittaa hän nyt oikeuden olla kaiken synnin herra maailmassa, tuomitsee sen oikeudella ja kohtuudella, että se tahtoi hänen tuomita; niin että hän nyt lupaa kaikille uskowaisille tällaisen tuomion ja oikeuden wastoin syntiä: ei saa synti sinua wahingoittaa, sillä se on minulle welkaa ja alamainen. Ei se siis ole olemassa synti, ainakaan ei kadottawainen synti.

83. Tämä on nyt se päätös, jonka Kristus tekee: **ettei kenkään, kuin häneen usko, ole hukkuwa, waan ijankaikkisen elämän saapa.** Tämä on yhden yhtä, kuin äsken sanottiin karmeesta: **joka sitä katsahtaa, se on heiktiin jääpä.** Sillä katjella Kristusta ristinpuussa, on jama kuin häneen uskoa; sillä tavalla on synty häwitetty, ettei se meille saata mitään pahaa tehdä, taikka joskin se jo pahaa tekee, ei ole se fittenkään wahingoitjewa. Koko astia on siis wain tässä katsomisessa, eikä missään työssä. Mutta niinkuin edellinen (kormessa) katjominen tapahtui ruumiillisesti, niin tapahtuu tämä hengellisesti sydämessä, jos sen uskomme, että Kristus on miattomuudellansa tehnyt tyhjäksi synnin.

84. Si nyt tämäkään vielä auttaisi meitä, waikka hän olisi tuhannesti kuollut ristinpuussa, juuri yhtäwähän, kuin se olisi auttanut heitä, jos he itsestänsä olisivat tuhansia karmeita nostaneet ylös, jollei siinä olisi ollut tämä sana, joka nimittäin tässä on: **ei kenkään, kuin häneen usko, ole hukkuwa,** y. m. jotka meille tämän omistawat, taikka sowitzawat, ja wakuuttawat meitä, että mekin pääsemme taiwaasen, se on, saamme Jumalan armon, woiton synnin, kuoleman ja helwetin wallasta, ja ijankaikkisen elämän, tämän ylennetyn ja ristiiinaultun Kristuksen tähden, jos sen uskomme, ja me hänessä rippuwina wedetään ylös.

85. Katso, tämä on kuwauus, jossa kaikkein selwimmästi maalataan ja kuwailaan sekä koko ihmislunnon wiheliäisyys ja hätä, että Herran Kristuksen wirka ja lunastus, ja millä tavalla se saadaan: kuinka kaikki ihmiset, perkeleen tulijesta helwetin myrkystä kuolettawaisesti haawoitettuina, eivät olisi woineet toimittaa mitään lääkitystä eikä apua siihen, jollei Jumalan Woika olisi sitawarten annettu, ja ilmestynyt näitä perkeleen töitä särkemään, niinkuin 1 Joh. 3: 8 sanoo, ei jumalallisen kunniansa suurella näkywäisellä wallalla, wäellä ja woimalla, waan sywimmäällä heikkoudella ja woimattomuudella, se on, karsimisellänsä ja kuolemallansa, kuin hän rippui ristinpuussa kirottuna, häijynä matona; ja kuitenkin on tämän kuolleen karmeeseen muoto

terweellinen kuolema ja elämä lääkitys kaikille synnin puremasta ijankaikkisella kuolemalla myrkytettyille ja pilatuille, jonka kautta he ijankaikkisesti elävät ja tulewat autuiksi.

86. Ja on se aiwan ihmeellistä sanaa ja uskoa, että sellainen lunastus ja apu aikoihin saadaan aiwan mitään ihmisawuta. Samoin kuin tämä kansaparka, jonka täytyi maata tulisten karmetten keskellä; ja waikka he koettelimat kaikkia mahdollisia lääkkeitä, ei ollut heillä fittenkään wähän wähääkään apua, waan pahenimat wain pahenemistansa, jota kauwemmin ja enemmin he ottelimat ja taistelimat warjellaksensa itsiänsä näiltä karmeilta: ja wihdoin kuin oli jo silffa epäileminen amusta, eikä enää wähintäkään lohduitusta eikä toiwetta, silloin ei heille muuta neuwetta annettu, kuin että nostattaisimat wain ylös yhdennäköisen waskikarmeeseen, jota heidän kuitenkin vielä enemmän kuulisi hämmästyneen ja kammonneen, ja nostetuilla silmin wain katjaisimat sitä; ja on kuitenkin niin täytyntä käydä, että joka tätä Jumalan sanaa noudatti, se kohta jäi elämään, eikä sen enemmän wahingoitettu.

87. Niinpä tässäkin; joka siis tahtoo wakaata apua ja pelastusta synnistä ja ijankaikkisesta kuolemasta, hänen täytyy samoin kuulla ja noudattaa tätä ihmeellistä Jumalan neuwoa, ja laskea wain kaiken muun lohduksien, keinon ja työn menemään, ja kiinnittää sydämensä yksistään tähän Kristukseen, joka on antanut meidän tähtemme ylentää itsensä, ja kantanut meidän syntimme ja kuolemamme omissa ruumiissansa; sillä se on päätetty, **ettei yhdessäkään toisessa ole autuutta, ja ettei ole muuta nimeä taiwaan alla annettu, jossa meidän on autuiksi tuleminen.** Apost. Def. 4: 12.

88. Näin on hän siis toimittanut koko saarnan ihmisen uudesta syntymisestä eli wanhurskaudesta Jumalan edessä kaikkein niitten suhteen, joita on tarpeesen oppia, ja sanonut, kusta ja millä keinoin se tulee, ja kuinka se omaksi saadaan, se on, sanasta, kasteesta ja Hengestä, joka sentautta waiikuttaa, Kristuksen anstosta ja uhrista, jonka wuoksi meille Jumalan armo ja ijankaikki-

nen elämä lahjoitetaan: ja uskosta, jolla tämän omistamme itsellemme. Laskeppa sen tähden nyt yhteen koko tämä saarna, että sen loppu sopisi yhteen alun kanssa. Jos kysytään: miten aikoihin tulee uusia syntyminen, että Henki veden ja sanan kautta tekee ihmisen Jumalan lapsiksi? Näin, joten Kristus tässä sanoo, kuin sinä vastoin peljästyttä synteis suhteen käsität lohduitusten, ja wah-

masti uskot, että Kristus Jumalan Poika sinun tähtes tuli taivaasta alas, ja sinun siassas ylettiin ristipuuhun, ettet sinä hukkiisi, vaan saisit iankaikkisen elämän. Tämä usko on se arku ja rasia, joka käsittää tämän tavarain: syntein anteeksi antamuksen ja perintö-oikeuden ijäiseen elämään, ja sen kautta pääsee ihminen autuaaksi, niinkuin Kristus sanoo: siun uskos auttoi sinun. (Amen.)

N:o 43. Ensimmäisenä Sunnuntaina Kolminaisuuden Päivästä.

Ewankeliumi. Luukk 16 19-31

Jesus sanoi opetuslapsillemme ja fariseuksille tämän wertauksen: niin oli rikas mies, joka waatetti itsensä purppuralla ja kalliilla liinawaatteella, j. n. e.

1.

Olemme tähänasti ewankeliumeissa kuulleet moninaisia esimerkkejä uskosta ja rakkaudesta; niinkuin kaikki ewankeliumit opettawatkin uskoa ja rakkautta, niin että, toiwon jälkeen, kyllä runsaasti ymmärrätte, kuinka ei yksikään ihminen saata uskomata ja rakastamata Jumalalle kelwata. Nyt teroitetaan meille Herra tässä ewankeliumissa yhdellä haawaa uskon ja epäuskon, eli jumalattoman tilan esimerkin, että mekin sitä kauhistuisimme, mikä on uskoa ja rakkautta vastoin, ja sitä ahkerammin rippuisimme uskossa ja rakkaudessa.

2. Sillä tässä näemme Jumalan tuomion uskowaisista ja uskottomista, joka on sekä hirmuinen että lohdullinen: hirmuinen uskottomille, lohdullinen uskowaisille. Mutta sitä paremmin käsittääksemme tätä, tulee meidän molempia katsella, rikasta miestä ja köyhää Latjarusta; rikkaassa näemme epäuskon laadun, Latjaruksessa uskon laadun.

3. Ulkoon rikasta miestä katsottako ulkonaisen maelluksensa jälkeen; sillä hänellä on

lammasten waatteet yllänsä, hänen elämänsä hohtaa ja loistaa koreelta ja peittää suden taidollisesti; sillä ei ewankeliumi häntä soimaa huorintekijäksi, murhaajaksi, ryöväriksi, wäkiwaltajaksi tahi muuta semmoista tehneeksi, jota maailma taikka järki olisi tainnut moittia. Olipa hän niin siwo elämänsänsä, kuin fariseus, joka kahdesti wiiikossa paastosi eikä tehnyt kuin muut ihmiset, josta Luukas myös 18: 12 puhuu. Sillä jos hän olisi semmoisia törkeitä riwoja tehnyt, kyllä ewankeliumi ne olisi merkinnyt, koska se hänen niin warsin tyynni noukkii, että mainitsee yksin hänen purppura-waatteensa ja ruokansakin, jotka kuitenkin owat ulkonaisia asioita, joitten mukaan Jumala ei tuomitse: warmaan hän siis lienee ulkonaisesti wiettänyt pyhää elämää ja itse mielestänsä ja kaikkein muittenkin luulosta pitänyt koko Mojesen lain.

4. Waan häntä katsottakoon sydämme, ja hänen heikeänsä tarkastettakoon. Sillä ewankeliumilla on tarkat filmät, se näkee sydämelle sydämme pohjaan; moittii niitkin töitä, joita järki ei taida moittia, eikä katso

lammasten waatteita, waan puun oikeita hedelmiä, josko se on hyvä taikka ei, niinkuin Herran Matth. 7: 17 opettaa. Kuin siis katselemme tätä rikasta miestä uskon hedelmien jälkeen, niin löydämme epäuskon sydämmen ja puun. Sillä ewankeliumi soimaa häntä siitä, että hän eli joka päivä herkullisesti ja waatetti itsensä ylästi, jota järki kuitenkaan ei pidä erittäin suurena syntinä. Vieläpä tekopyhät luulewat itsensä siihen ansioilliseksi, ja pyhällä elämällänsä sen ansainneensa, eivätkä näe, kuinka siinä epäuskollansa syntiä tekewät.

5. Sillä ei tätä rikasta miestä nuhdella siitä, että oli käytellyt herkullisia ruokia ja pulskia waatteita; koska monta pyhää, kuningasta ja ruhtinatarta on entisinä aikoina kalliita waatteita kantanut; niinkuin Salomo, Ester, Dawid, Daniel, ja moni muu; waan sentähden, että hänen sydämmensä paloi semmoisen perään semmoista haasteli, niissä rippui, niissä, otti kaiken riemunsa, himonja ja halunsa, ja niitä aiwan epäjumalinansa piti. Sen näyttää Kristus sillä sanalla „joka päivä“, että hän joka päivä niin komiasti eli. Josta nähdään hänen mieltä mielin semmoista elämää etsiskelleen ja walinneen, eikä siihen waadittuna, tapaturmasta, tahi wirkansa wuoksi, tahi lähimäisellensä palvelukseksi siinä olleen: waan että hän ainoastaan himoansa sillä tydytti, itsellensä eli ja itsensä palveli.

6. Tästä niinkuin pahasta hedelmästä nähdään hänen sydämmensä salainen synti: epäusko. Sillä joska usko on, se ei huoli kalleista waatteista eikä herkullifesta ruuasta, eikä edes mistään tawarasta, kunniaasta, heikymästä, woimasta, eikä mistään, mikä ei ole itse Jumala; ei se mitään muuta etfi, ei muun perään pyri, eikä muussa ripu, kuin Jumalassa, ainoassa korkeimmassa hyvässä; kallis ja halpa ruoka, kunnialliset ja huonot waatteet owat hänestä yhtä kaikki. Sillä jos he kohta kalliita waatteita kantawat ja heillä on suuri woima ja kunnia, ei he sitä kuitenkaan minään pidä, waan owat siihen waadituina, taikka tapaturmasta tuohon joutuwat

tahi täytyy heidän toijelle palvelukseksi sitä tehdä.

7. Niin janoo ruhtinatar Ester wasta mielisesti kantaneensa kuninkaallista kruunansa, mutta kuitenkin täytyneensä kuninkaan tähden sitä tehdä. Olii Dawidikin mielukkaammin halpana miehenä ollut, mutta hänen piti Jumalan ja kansan tähden oleman kuninkaana. Niin on kaikkein uskovaisten laita, että heitä wain waaditaan woimaansa, kunniaansa ja jalouteensa, ja sydämmineensä pysywät aina siitä poisja ja tekewät ulkonaisella menollansa lähimäisellensä palvelusta, niinkuin 62 Psalmi w. 11 janoo: **älkäät luottako wäärnyhteen ja wäkiwaltaan: älkäät turwatko mitättömiin: jos tawarat teidän ojalenne tulewat, älkäät panko sydäntänne niihin.**

8. Mutta kussa epäusko on, siinä wettäypi ja tarttuu ihminen näihin, etfi näitä ja on warfin lewotoin, fiksi kuin ne saa; ja fitte, ne saatuaansa, syöttää ja lihoittaa niissä itseänsä, niinkuin fika rawassa, ja laskee aiwan autuutensa niihin; ei huoli ensinkään siitä, millä kohdalla sydämmensä on Jumalan fuhteen, ja mitä hänellä Jumalassa pitäifi oleman ja häneltä odotettawana, waan watsa on hänen jumalansa; ja milloin ei moi näitä saada, silloin ei hänen mielestänsä käy oikein. Katso, semmoisia kauhian pahoja epäuskon hedelmiä ei tämä rikas mies näe, peittelee niitä ja pimittää omat silmänsä farisealaisen elämänsä omilla hywillä töillä, ja paaduttaa itsensä niin, ettei enää mikään oppi, neuwo, uhkaus eikä lupaus auta. Katso, tämä on se salainen synti, jota ewankeliumi nuhtelee ja kiroo.

9. Tästä seuraa nyt toinen synti, että hän unhoittaa rakkauden lähimäistänensä kohtaan; sillä siinä hän köyhän Satsaruksen maikauttaa owensa edessä, eikä tee hänelle yhtään apua. Ja waiikka hän ei itse olisi tahtonot häntä auttaa, että olisi edes palvelioillensa käskyn antanut, että he olisiwat hänen talliin kantaneet ja tätä raukkaa holhonneet. Se tulee siitä, ettei hänellä ole ensinkään mitään ymmärrystä Jumalasta, eikä ole koskaan hänen hywyyttänensä tuntenut. Sillä joka tuntee

Jumalan hyvyyden, se tuntee lähimmäisenfäkin onnettomuuden; mutta joka ei Jumalan hyvyyttä tunne, ei se lähimmäisensäfään onnettomuutta tunne. Sentähden, niinkuin ei hänelle Jumala kelpaa, niin ei käy lähimmäisensäfään hätä hänen sydämmellensä.

10. Sillä uskon luonto on semmoinen, että se odottaa Jumalalta kaikkea hyvyyttä ja ainoastansa Jumalaan turvaa. Semmoisesta uskosta sitte ihminen tuntee Jumalan, kuinka hän on aiwan hyvä ja armollinen, niin että semmoisesta tuntemisesta hänen sydämmensä taipuu ja heltyy, niin että hän myös jokaiselle mielellensä tahtoisi tehdä, niin kuin tuntee Jumalan itsellensä tehneen; sentähden puhkee hän rakkauteen ja palwelee lähimmäistänsä kaikesta sydämmestä, elolla ja elämällä, tawaralla ja kunnialla, fielulla ja hengellä, ja panee hänen tähtensä kaikki alttiiksi, niinkuin Jumala on hänelle tehnyt; sentähden ei hän haekkaan terweitä, ylhäisiä, wäfewiä, äweriöitä, jaloja, pyhiä ihmisiä, jotka häntä eivät tarwitse, waan fairaita, heikkoja, köyhiä, ylenkatsotuita, syntisiä ihmisiä, joille saattaa hyödyksi olla ja notkiaa sydäntänsä heitä kohtaan harjoittaa, ja tehdä niinkuin Jumala on hänelle tehnyt.

11. Mutta epäusko on semmoinen, ettei se mitään hyvää Jumalalta odota. Josta epäuskosta sitte hänen sydämmensä niin pimentyy, ettei hän tunne eikä tiedä, kuinka hyvä ja armollinen Jumala on; waan, niinkuin Psalmi 14: 2 sanoo, ei hän ymmärrä, eikä etsi Jumalaa. Semmoisesta fokeudesta seuraa vielä sitte, että hänen sydämmensä niin kowentuu, paatuu ja armottomaksi käypi, ettei hänen ole halua ketään ihmistä palwelemaan, waan paljoa enemmän joka ihmistä wahingoitsemaan ja pahoittamaan. Sillä niinkuin ei hän mitään hyvää Jumalassa tunne, niin ei hän myöskään tunne yhtään halua hyvää tekemään lähimmäisellensä. Siitä seuraa sitten, ettei hän opi fairaita, köyhiä, ylenkatsotuita ihmisiä, joille saattaisi ja hänen pitäisi hyödyksi olla ja hyvää tehdä, waan katjhaata korkeuksiin ja tirkistää ylhäisten, rikasten, woimallisten puoleen, joilta hänelle

itsellensä muka olisi hyötynä, hyvää, huwitusta ja kunniaa.

12. Niin hawaitsemme nyt tästä rikkaan miehen esimerkistä, ettei rakkautta saata olla ilman uskoa, eikä uskoa ilman rakkautta; sillä molempain tulee seurata toifiansa rinnastusten, niin että uskownainen joka ihmistä rakastaa ja joka ihmistä palwelee; mutta uskotoin on sydämmessänsä jokaiselle wihoisfaan ja tahtoo olla jokaisen palweltau: ja peittelee kuitenkin kaikkia semmoisia hirweitä, nurjia syntejä ulkokullattuun töittensä pienellä warjolla, niinkuin lampaan nahalla; juurikuin se suuri lintu nälkäkurki, joka on niin tyhmä, että kuin wain saa kaulansa warwulla peitettyksi, luulee hän koko ruumiinsa olewan peitosfa. Jopa tässä näet, ettei mitään fokeempaa ja armottomampaa ole, kuin epäusko: sillä tässä owat koirat, jotka kuitenkin owat wihaisimmat eläimet, laupeemmat tätä Latjarusta kohtaan, kuin tämä rikas mies, ja tuntewat sen waiwaisen hädän ja nuolewat hänen paisumansa; kussa kuitenkin tämä paatunut, pimitetty ulkokullattu on niin kowa, ettei hänelle juo edes leiwän murujakaan pöydältänsä.

13. Tämän rikkaan miehen laatuifia owat nyt kaikki uskottomat ihmiset. Ei epäusko falli heidän toifin tehdä ja olla, kuin miten tämä rikas mies heidät elämällensä kuuu ja osoittaa. Ja sellaisia owat erinomattain ne ulkokullatut, jotka tahtowat tulla hengellisiksi kiitettyiksi.

Niinkuin meidän paawilaiseli pappi-kanjanne, (olkoon sitte heidän joukosjansa niin hyviä kuin tahansa), juurikuin ilmeisesti näemme, jotka eivät ikänä mitään oikiaa hyvää työtä tee, waan pitawät ihan hyviä päiwä, eivät ketään palwele, eiwätkä kellenkään hyödyksi ole, waan palweluttawat itsiänsä joka ihmisellä; „pian, pian, minun jälkiini wain (sanowat he), olkoon toifjella, mitä tahansa.“ Ja waikka muutamilla ei olekkaan kalliita ruokia ja waatteita, ei puutu heiltä kuitenkään siihen tahtoa. Heitä noudattawat sitte rikkaat, ruhtinaat ja herrat, tekewät paljon ulkokullattuja hyviä töitä jäämoilla (testamenteilla) ja kirkon rakennuksilla, sillä peitellätensä sitä suurta konnaa, epäuskon lutta, että niin paatuifwat ja kowentuifwat, eiwätkä yhdellekään ihmiselle hyödyksi tulisi. Tämöinen on rikas mies.

14. Ei meidän ole köyhää Latjarusta-

kaan wain ulkonaisesti katseleminen hänen paifumisjansa, köyhyydesjansa ja murheisjansa. Sillä paljon ihmisiä on, jotka myös kärsiwät surkeutta ja hätää, eivätkä kuitenkaan mitään sillä woita; niin oli kuningas Herodeksella paha kärsiminen, niinkuin siitä Ap. Tek. 12: 23 on kirjoitettuna: mutta ei hänellä sentähden ollut parempaa Jumalan edessä: sillä köyhyys ja kärsiminen ei tee ketään Jumalan edessä otolliseksi; waan joka entiseltä on Jumalalle otollinen, sen köyhyys ja kärsiminen on Jumalan edessä kallis, niinkuin 116 Psalmi w. 15 sanoo: hänen pyhäinsä kuolema on kallis Herran edessä. Niin tulee meidän siis Latsarustakin katsoa sydämmeen, ja etsiä sitä tawaraa, joka teki hänen paifumansa niin kalliiksi; mutta se oli epäilemätää hänen uskonsa ja rakkautensa: sillä ilman uskota on mahdotoin kelwata Jumalalle, niinkuin Hebrealaisten 11: 6 sanoo.

15. Oli siis kai hänen sydämmensä tila sellainen, että hän semmoisen köyhyyden ja surkenden keskellä odotti kaikkea hyvää Jumalalta ja lohdullisesti häneen turwasi: johonka hywynyteen ja armoon hän niin wahvasti tytyi ja siihen niin suostui, että olisi sydämmestänsä mieluisesti vielä enemmänkin surkeutta kärsinyt, jos hänen armollisen Jumalansa tahto niin olisi ollut. Katso, se on oikia elämä usko, joka Jumalan hywynyden tunnolla hänen sydämmensä niin pehmitti, ettei mikään ollut hänestä ylönsä tukalaa kärsiä ja tehdä. Sellaatuisen sydämmen tekee usko, koska se Jumalan armon tuntee.

16. Siitä seuraa nyt toinen hywe, nimittäin lähimmäisen rakkkaus, että hänkin puoleltansa on mieluihin ja walmis joka ihmistä palwelemaan; waan että hän oli köyhä ja waiwainen, niin ei hänellä ollut mitään, jolla olisi saattanut palwella; sentähden luetaan hänen hyvä tahtonsa työksi. Mutta mitä tässä ruumiillisessa palweluksessa puuttui, palkitsee hän warsin runsaasti hengellisellä palweluksella. Sillä nyt, kuolemansa jälkeen, palwelee hän koko mailmaa paifumilansa, näljällänsä ja surkeudellansa. Hänen ruumiillinen nälkänsä ravitsee meidän hengellistä nälkäämme; hänen ruumiillinen alas-

tomuutensa waatettaa meidän hengellistä alastomuuttamme; hänen ruumiilliset paifumansa parantawat meidän hengellisiä paifumiamme sillä, että hän esimerkillänsä meitä opettaa ja lohduttaa, kuinka Jumalalla on suosio meihin, koska meidän pahoin käypi mailmasa, jos wain uskomme; ja waroittaa meitä, kuinka Jumala on meihin suuttunut, koska meidän hywin käypi epäuskossa; samoin kuin Jumalalla oli suosio häneen hänen surkeudessansa ja mielipaha rikkaasen mieheen.

17. Sanos minulle, kuka kuningas kaitella tawarallansa olisi woinut koko mailmalle semmoista palwelusta tehdä, kuin tämä köyhä Latsarus teki paifumillansa, näljällänsä ja köyhyydellänsä? Oi Jumalan ihmeellisiä tekoja ja tuomioita! Kuinka taidollisesti hän häpäisee sen itsemuutensa pilan, järjen ja mailmallisen wiisauden. Se katsoa kurkistelee [ja töllistelee] mieluisemmin rikkaan miehen ihanaa purppuraa, kuin köyhän Latsaruksen haawoja; se katselee mielukkaammin terwettä kaunista ihmistä, jommoinen rikas mies oli, kuin rumaa ja alastointa, jommoinen Latsarus oli, jopa nenänjakin tukkii hänen haawainsa haifulta, ja kääntää silmänsä pois hänen alastomuudestaan. Sillä aikaa sallii Jumala tämän suuren hullun käydä ohi niin jalonsä tawaran, ja päättää aina itsekensä, hiljaisuudessa tuomionsa, ja tekee samassa tämän köyhän ihmisen niin kalliiksi ja arwoisaksi, että fitten kaikki kuninkaas eivät ole mahdolliset häntä palwelemaan ja hänen paifumiansa pyhkimään. Sillä kenenkä kuninkaan et luulisi nyt mielellänsä kaikesta sydämmestä antawan terweyttänsä, purppuraansa ja kruunua tämän Latsaruksen paifumista, köyhyydestä ja surkeudesta, jos käwisi laatuun? Sa kuka ihminen nyt tahtoisi raiskaakaan antaa tämän rikkaan miehen purppurasta ja kaikesta rikkaudesta?

18. Etköös luule, että itse tämä rikasikin, ellei olisi ollut niin soika, ja jos olisi kiennyt semmoisen tawaran, Jumalan silmissä niin kalliin miehen owensa edessä maanneen, olisi juosut ulos, pyhkinyt ja suudellut hänen paifumiansa, laskenut hänen parhaasen wuoteesensa; niin että koko hänen purppuransa

ja rikkautensa wain olisi täytyntä häntä palwella? Mutta Jumalan tuomion aikana ei hän nähnyt, että sen olisi saattanut tehdä. Silloin ajatteli Jumala: noh, etpäs olekkaan olewa mahdollinen häntä palwelemaan. Perästäpäin, sittenkuin Jumalan tuomio ja työ jo on toimitettu, katsella tirkistää tämä nero: kas hullu ympärillensä, ja nyt helwetisä kärsiänsä antaisi hän mieluisesti kotonsa ja kartanonsa sille, jolle ennen ei tahtonut leiwän palaista antaa; ja pyytää nyt Latsarusta kieltänsä jähdyttämään sormensa päällä, sitä Latsarusta, johon hän ennen ei tahtonut kajatakaan.

19. Katsjo, semmoisella tuomiolla ja työllä Jumala vielä joka päivä mailman täyttää, eikä kukaan sitä näe, jopa jokainen sen wain ylenkatsoo. Mehenjä on filmämme edessä köyhiä ja tarwitsewaisia, joita Jumala panee eteemme kaikkein kalleimman tawaran asemesta; mutta me suljemme filmämme heiltä, emmekä näe, mitä Jumala siellä tekee; perästäpäin, kuin Jumala jo on työnsä toimittanut ja me olemme tawaran käsitämme päästäneet, tulemme sitten ja tahtonme palwella, kuin jo on liian myöhäistä. Sitte rupeamme rakentamaan pyhyyttä heidän waatteistansa, kengistänsä ja astioistansa, ja teemme pilgrimi-kulkuja, rakennamme kirkkoja heidän haudoillensa ja pidämme paljon tointa semmoisilla pilatöillä, häpäisemme itsemme, että olemme antaneet eläwän pyhän jalwoilla poljettawan ja turmeltawan, ja nyt kunnioitamme heidän waatteitansa, johonka ei mitään tarwetta ja josta ei mitään hyötyä ole: niin että Herramme totisesti on tekewä meistä sen tuomion, kuin hän Matth. 23: 29—33 sanoo: woi teitä, kirjanoppiueet ja fariiseukset, te ulkofullatut! jotka rakennatte profetaien hautoja, ja sanotte: jos me olisimme olleet meidän isäimme aikoina, emme olisi olleet osalliset heidän kausjansa profetaien werta wuodattamassa. Niin te siis itsestänne tunnustatte, että olette niitten lapsia, jotka tappoiwat profetat. Niin tekin täyttäkääte teidän isäinne määrä. Te kärmee, te kyykämetten sikiät, kuinka te wältätte helwetin kadotuksen?

20. Tämän köyhän Latsaruksen laatuista owat kaikki uskowaiset, he owat kaikki juuri oikeita Latsaruksia; sillä he owat yhdenkaltaista uskoa, mieltä ja tahtoa, kuin tämä Latsarus. Ja joka ei Latsarukseksi tule, hän totisesti sen rikkaan syömäriin kausa on helwetin liekisä osansa saapa. Sillä meidän kaikkein tulee Latsaruksen laihin oikiaalla uskolla Jumalaan turwata, hänelle antautta, että hän saisi tahtonsa jälkeen meitä menetellä, ja walmiit olla joka ihmistä palwelemaan. Ja waikka emme kaikki semmoisia paifumia ja yhdenlaista köyhyyttä kärsi, olkoon kuitenkin sama tahto ja tarkoitus meissä kuin Latsaruffesjakin, että semmoista mielellämme osaksemme otamme, jos Jumala niin tahtoisi.

21. Sillä semmoinen hengen köyhyys saattaa kyllä pysyä, waikka ulkonaisesti ollaan hywinkin rikkaita; juurikuin Job, Dawid, Abraham owat olleet köyhiä ja rikkaita. Sillä Dawid sanoo Psalm. 39: 13: minä olen muukalainen sinun tykönä, ja wieras, niinkuin kaikki minun isäni. Miten tämä ymmärrettäköön, kuin hän kuitenkin oli kuningas, ja hänellä oli suuri maa ja kaupungeja? Noh, kuuleppas: waikka kyllä hänellä semmoista oli, ei hän kuitenkaan sydämmellensä siinä rippunut, ja se oli hänestä juurikuin ei mitään sen hywän suhteen, mikä hänellä Jumalan edessä oli. Niinpä oli hän terweydestälänsäkin sanonut, että se hänestä oli juurikuin ei mitään terweyden rinnalla Jumalan edessä, ja olisi kyllä saattanut kärsiä ulkonaisiakin paifumia ja sairautta.

22. Niin ikään Abrahamikin, waikka hänellä ei semmoista köyhyyttä ja sairautta ollut, kuin Latsaruffella, oli hänessä kuitenkin juuri se mieli ja tahto niitä kärsiä, kuin Latsaruffesjakin, jos Jumala niitä olisi hänelle tuottanut. Sillä pyhisä olkoon yhtäläinen mieli ja miehuus sisällisesti, joskin heillä ei saata olla yhtäläistä työtä ja kärsimistä ulkonaisesti. Sentähden tunnustaakin Abraham tänään Latsaruksen omakensa ja ottaa hänen helmaansa: jota ei olisi tehnyt, jollei hänessä olisi ollut yhtäläistä mieltä ja suurta suosiota Latsaruksen köyhyyteen ja sairauteen. Tämä olkoon lyhykäisesti sanottu

ewankeliumin tarkoituksesta, että näkisimme, kuinka usko aina tekee autuaaksi ja epäusko kadottaa.

23. Vielä on tällä ewankeliumilla muutamia kysymyksiä meidän vastattamanamme. Ensimmäinen: mikä se Abrahamin helma lienee? Koska se kuitenkin ei saata olla joku ruumiillinen helma. Tähän vastaukseksi on tiettävä, että ihmisen sielulla eli hengellä ei ole mitään lepoa eli kotoa, jossa pysyä saataisi, muuta kuin Jumalan sana, siksi kuin se viimeisenä päivänä pääsee selkiään Jumalan näkemiseen. Sentähden emme Abrahamin helmaa pidä minään muuna kuin siinä Jumalan sanana, jossa Abrahamille Kristus luvattiin, 1 Mos. 22: 18, nimittäin, sinun siemenesiäsi pitää kaikki kansat maan päällä siunatuiksi tuleman. Näissä sanoissa on Kristus hänelle luvattu siksi, jonka kautta joka ihminen oli siunattava, se on, synneistä, kuolemasta ja helwetistä pelastettava, eikä muutoin kenenkään tahin minikään työn kautta. Kaikki, jotka nyt tämän sanan omat uskoneet, ne ovat uskoneet Kristukseenkin, ovat olleet oikeita kristityitä, ja niinmuodoin ovat uskolla tähän sanaan päässeet synneistä, kuolemasta ja helwetistä.

24. Niinmuodoin ovat kaikki iät ennen Kristuksen syntymää Abrahamin helmaan menneet, se on, he ovat kuolemassa wahwalla uskolla pysyneet tässä Jumalan sanassa, ja samassa sanassa nukkuneet, käsitettyinä ja warjeltuina niinkuin helmassa, ja makaawat wieläkin siinä viimeiseen päivään asti, paitsi niitä, jotka jo Kristuksen kanssa ylösnoussivat, niinkuin Mattheus 27, 52 kirjoittaa, jos muutoin he niinä ovat pysyneet. Samoin tulee meidänkin kuollessamme tutkistella ja jättäytyä wahwalla uskolla tämän Kristuksen sanan turviin, kuin hän sanoo Joh. 11, 26: jokainen, joka minnuun usko, ei ole hän kuolewa iankaikkisesti, tahi muihin sentkaltaihin paikkoihin luottaa, ja niin sitte kuolla, nukkua ja olla Kristuksen helmassa käsitettyinä ja warjeltuina aina viimeiseen päivään asti. Sillä se on juuri sama sana, mikä Abrahamille sanottiin ja meille sanotaan; molemmat ne Kristuksesta sanowat, että meidän on hä-

nen kauttansa autuaksi tuleminen. Mutta tuota edellistä kutsutaan Abrahamin helmaksi sentähden, että se Abrahamille ensin sanottiin ja hänestä alkunsa otti.

25. Niinikään, ei saata sitä vastoin helwetti tässä paikassa olla se oikia helwetti, joka viimeisenä päivänä on alkawa. Sillä epäilemättä ei ole rikkaan miehen ruumis haudattu helwettiin, waan maahan; mutta se lienee semmoinen paikka, jossa sielu oleksinee, ilman mitään lepoa saamata: se ei saata ruumiillinen olla. Sentähden luulen, että tämä helwetti lienee paha omatunto, joka on ilman uskota ja Jumalan sanaa, johonka sielu on haudattu, suljettuna viimeiseen päivään saakka, jolloin ihminen sieluineen ruumiineen heitetään oikiaan ruumiilliseen helwettiin. Sillä samoin kuin Abrahamin helma on Jumalan sana, jossa uskowaiset uskon kautta lepäävät, makaawat ja tallennetaan viimeiseen päivään asti; samoin ikään on helwettikin siellä olewa, kussa Jumalan sanaa ei ole, johonka uskottomat epäuskon kautta heitetään viimeiseen päivään saakka. Tämä nyt ei muuta liene, kuin tyhjää, epäuskoinen, syntinen, paha omatunto.

26. Toinen kysymys: mitenäs sitte on keskuspuheen laita Abrahamin ja rikkaan miehen välillä? Wastaus: Ei se saata olla ruumiillinen keskuspuhe, koska heidän molempain ruumiit makaawat maassa haudattuina; yhtä wähän, kuin se saattaa olla ruumiillinen sielu, josta rikas walittaa waiwassa; eikä liioin ruumiillinen sormi, eikä wesi, jota hän Latzarukselta pyytää. Sentähden täytyy tämän kaiken omassatunnossa ilmestyä, tällä nuotoa: kuin omatunto kuolemassa eli kuoleman häädässä awataan, hawaitsee se epäuskonsa ja näkee fitten kaikkein ensimmäiseksi Abrahamin helman, ja ne jotka siinä ovat, se on, Jumalan sanan, jota hänen olisi pitänyt uskomana, eikä ole sitä tehnyt; josta hänellä fitten on mitä suurin waiwa ja tuska, juurikuin helwetissä, eikä saa yhtään apua eikä lohdutusta.

27. Silloin fitten nousewat semmoiset ajatukset omassatunnossa, jotka, jos ne puhua saattaisiwat, pitäisiwät samaa puhetta, kuin tämä rikas Abrahamin kanssa pitää, ja haake fitten apua Jumalan sanalta ja kaitilta, jotka

fitä ovat uskoneet, (tätä tehden) niin tuskalifisesti, että hän ottaisi kaikkein pienimmänkin lohdutuksen kaikkein halwimmalta ihmiseltä, eikä kuitenkään voi sitä saada. Sillä Abrahami vastaa hänelle, se on, hänen omantuntonsa ottaa semmoisen ymmärryksen Jumalan sanasta, ettei se saata käydä laatuun, waan että hän on eläisfänsä osansa ottanut, ja hänen täytyy nyt kärsiä, mutta muut, joita hän on ylenkatsonut, ne nyt lohdutusta saavat.

28. Wiimein hän tuntee itsellensä sanotavan, että suuri juopa on kiinnitetty hänen ja uskovaisten välillä, niin ettei he koskaan saata yksiin päästä. Se on epäilyksen ajatuksia, koska omantunto tuntee, että Jumalan sana on hänen ijankaiikkisesti hyljännyt, eikä hänelle enää koskaan apua ole; sitä pyytävät hänen omantuntonsa ajatukset, ja tahtoisiwat mielellänsä eläwille ilmoittaa, että kuoleman hädässä niin käypi, ja lähettäisiwat jonkun siitä heille sanomaan. Mutta ei siitä tule mitään, sillä hän tuntee vastauksen omassatunnosjansa, että Mosessesta ja profetaisista on kyllä, niitä heidän tulee uskoa, niinkuin hänenkin olisi tehdä pitänyt. Semmoista kaikei tapahtuu kuoleman hetkellä eli kuoleman hädässä kadotetun omantunnon ja Jumalan sanan välillä, eikä yksikään eläwä saata hawata, kuinka se päinää käypi, waan joka sen itse koettaa; ja se, joka sitä koettaa, tahtoisi heidän sitä tietämän; mutta se on hukkaan.

29. Kolmas kysymys: *koskahan se lienee tapahtunut? Ja kärsinekö rikas mies vielä joka päivä katkeemata semmoista waiwaa aina wiimeiseen päivään asti? Se on syvällinen kysymys, eikä suinkaan helppo kokemattomain wastata. Sillä tässä on aika heitettävä pois mielestämme, ja tietävä, ettei siinä mailmassa ole aikaa eikä hetkiä, waan kaikki yksi ijankaiikkinen filmänräpäys; niinkuin p. Pietari sanoo 2 epist. 3: 8: yksi päivä on Herran edessä kuin tuhannen ajastaitaan, ja tuhannen ajastaitaan kuin yksi päivä, Psalm. 90, 4. Sentähden luulen, että tässä rikkaassa mieheessä on näytetty, kuinka kaikkein uskottomain on käypä, niinpian kuin heidän filmänsä kuolemassa eli kuoleman hädässä awataan: joka saattaa filmänräpäyksessä tapahtua*

ja sitte taas herjetä wiimeiseen päivään asti, kuinka Jumalalle kelpaa; sillä tähän ei saateta mitään warmaa ojennusta määrätä. Jonkawuokki en minäkään tohdi sanoa, että rikas mies nytkin vielä samoin kärsii, kuin hän silloin kärsi; enkä liioin tohdi wäittää wastaan, että hän vieläkin kärsii samoin; sillä molemmat ovat Jumalan hallusfa; ja meidän on siinä kyllä, että olemme saaneet nähdä hänen esimerkkinsä ja kaikkein uskottomain waiwan alun.

30. *Reljäs, kysymys: pitänekö kuolleitten puolesta rukoiltaman, koska tässä ei mitään wälitilaa mainita ewankeliumisfa Abrahamin helman ja helwetin waiheella, ja jotka Abrahamin helmassa ovat eiwät sitä tarvitse, ja niille, jotka helwetisjä ovat, ei siitä ole hyötynä? Ei ole meillä Jumalalta käskynä rukoilemaan kuolleitten puolesta; jonkatähden ei kukaan siinä syntiä tehne, joka ei heidän puolestansa rukoile; sillä jota ei Jumala ole käskenyt, eikä kieltännyt, siinä ei saata kukaan syntiä tehdä. Kuitenkin toisappain, koska Jumala ei ole sallinut meidän tietää, kuinka sieluin laita on, ja me olemme epätiedossa, mitä hän niille tehnee; emme tahdo, emmekä taida niitä estää, taikka sitä heille synniksi lukea, jotka heidän puolestansa rukoilewat. Sillä ewankeliumista näemme, että monta kuollutta on kuolleista herätetty, joista meidän täytyy tunnustaa, ettei he vielä oleet saaneet ja käfittäneet lopullista tuomionsansa; samoin emme vielääkään voi jostaan toisestakaan tietää, onko hän saanut lopullisen tuomionsa.*

31. *Koska tämä nyt on epätiedossa ja tietämätöntä, josko sielu on tuomionsa saanut, niin ei ole synti, ettäs hänen puolestansa rukoilet; mutta sillä muotoa, ettäs jätät sen tietymättömään, ja sanot näin: „rikas, Jumala, jos tämä sielu vielä on autettava, „rukoilen minä sinua, ettäs olisit hänelle „armollinen!“ Ja sitte, sen kerran tahti kahdesti tehynäs, jätä se sitseen, ja anna asia Jumalan haltuun. Sillä Jumala on luwanut tahtowansa meitä kuulla, mitä me rukoilemme. Sentähden, koskas kerran tahti kolmasti olet rukoillut, saat siinä uskoa rukoukses*

kuultuiksi, äläkä fittemmin enää rukoile, ettes Jumalaa kiuisiabi tabi epätoivoon joutuiksi.

32. Mutta että jenuoofsi ijantaittisia mesjuja, walwaisia ja rukouffia säättään, ja wuofitaudet johistaan, niinkuin ei Jumala sitä ennen olisi kuullutkaan, se on pertele ja kuolema, jina Jumalaa häwäistään epäustolla, ja jemmainen rukous on filkaa Jumalan pillkaa. Sentähden waro tuota ja luowu tuosta. Ei Jumala kyy wuotijia sääntöjä, waan jydämmellistä, harrasta, uskowaista rukousta; se on nekuu auttawa, jos sitä mitään auttaa. Walwaisiet ja mesjut kyllä auttawat mesjupappein, munkkein ja nunnain watjoja; mutta sieluille niistä ei ole apua, ja Jumala niillä wain häwäistään.

33. Mutta jos sinulla on huoneesjas kummitushenki eli haltio, joka hofistaa, että häntä pitäisi mesjuilla autettaman, se jina perteleenä pidä. Ei ole wielä kostaan hamasta mailman alusta asti ysiäkään sielu näkynyt; eikä Jumala sitä tahdokkaan: sillä tässä jina näet, ettei Abrahami tahdo (riffaalle miehelle) jallia, että kuollut eläwiä opettaisi, waan näyttää Jumalan janaan Raamatussa 5 Mos. 18: 11 ja janoo: heillä on Mojes ja profetat; kuuloot niitä. Sillä katjoo Abrahami Jumalan käskyä 5unnessa Mojesjen kirjassa, ja teroittaa meille sitä, mitä Jumala jina janoo: älä kuolleita mitään kyy.

34. Sentähden on se totta julaa perteleen kummitusta, että henget manattawia olisjwat, ja pyytäjiwät niin ja niin monta mesjua, jemmaisia ja jemmaisia pilgriini-matjustuksia, tabi muita töitä, ja jenzälkeen näyttäisjwat itsensä kirrkaudessa, janoen itjensä sillä pelastetuiksi. Sillä pertele toimittaa sen effytyksen, että ihmijet jürtywät uskosta töihin, ja kuulewat töitten woiman niin juuria asioita. Näin toteentuu, mitä p. Paawali 2 Thesj. 2: 10, 21 on julistanut: että Jumala on lähettämä wäkwän effytyksen uskottomille, niin että he walheen uskowat, sentähden ettei he rakkautta totuuden puoleen ottaneet, autuaitfi tullaensa.

35. Sentähden ole taitawa ja tiedä, ettei Jumala tahdo meille ilmoittaa, kuinka kuolleitten kappi, että usko Jumalan janaan kautta paikkansa pitäisi, joka uskoo Jumalan, tämän elämän perästä, tefewän uskowaiset autuaitfi ja kadottawan uskottomat. Nähdessäs siis jonkun kummituksen, älä siitä huoli, waan tiedä warmaan se perteleeksi, ja työnnä hän pois tällä Abrahamin lauseella: heillä on Mojes ja profetat; niin ikään Jumalan käskyllä Mojesjen kautta: älä jina kuolleita kyy; totta on se kohta pakenewa. Waan jos ei pakene, noh, mellastakoon sitte wäijyksiinä asti, ja kirjfi Jumalan tähden wahwasja uskosja hänen ilkeittänsä.

36. Ja waijka kohta se olisikin joku sielu eli hywä henti, älä sittentään häneltä mitään opi äläkä kyy, koska Jumala on jen kieltänyt; sillä sentähden hän on itse Poikanja lähettänyt, että hän meille

opettaisi kaikki, mitä on tarpeellista tietääksemme; mitä hän ei meille ole opettanut, siitä meidän tulee mielellämme olla tietämättömyydesjä, tytyä pyhäin apostolein oppiin, joitten kautta hän meille on saarnannut. Waan siitä minä olen laweemmin kirjoittanut Loppiaispäiwän saarnassa, ja pieneessä kirjajesfani: mesjuin wäärinkänttämisestä, jossa saat enemmän tästä lukea.

37. Mutta tuodakseni jonkun esimerkin, luenma me Historia Tripartitassa eräästä piispasta, joka tuli Korinthon, matkallaansa pappisfokouffiin, ja kuin ei löytänyt sowliaasta majaa isjelenjä ja wäellenjä, näki hän aution huoneen seijowan suljettuna, ja kyyi, eifö häntä siihen huoneesen otettaisi, niin hänelle wastattiin siellä olewan niin kauhiaa kummittelemista, ettei siellä sentään ajutukfi jaaunt, ja että siellä monasti aamuisilla oli löytyy ihmijä kuolleina. Tuosta hän ei paljoa huolinut, täski (wain) heti ajaa sinne ja makasi jina yötä; sillä hän hywin näki jen olewan perteleen kummitusta, ja hänessä oli se wahwa usko, että Kristus on perteleen Herrä; sentähden hän katjoi hänen ylen ja meni sinne. Sitte pääsi tämä huone hänen rukouksensa ja ajumijensa tähden tästä waiwasta, ettei jen erän perästä enää mitään räjinää eikä hirmua siellä kuulunut. Katso, siitä näet, että kummitukset ovat perteleitä, ja ettei niitten kausja ole paljon janailemista, waan riemuifalla uskolla niitä ylenkatjottakoon, niinkuin ei ne olisi mitään.

38. Niin luetaan piispa Gregoriotafin Kappadokiasja, että kuin hän kulkki Italian Wuorimaan kautta ja otti majaa muutamana pakanallisen luffarin luona, niin sillä oli epäjumala, joka wastasi hänelle, mitä hän kyyi, ja hän elätti itjensä jemmaisella kaupalla, että janeli ihmijelle jalajia asioita. Sitä nyt piispa ei kiennyt mitään, ja meni aamulla matkoihin. Mutta pertele ei woimut tietää tämän pyhän miehen rukousta ja läsnäoloa, ja pafeni huoneesta, ettei luffari enää saattanut ennustaa niinkuin ennen. Kuin hän nyt huusi epäjumalalleensa ja walitti wahinjoansa, näkyi hänelle piruparka unessa ja janoi sen hänen omaksi jyyksensä, että jen piispan huoneesensa otti, jonkatähden hän ei saattanut pyhä. Luffari kiiruhti piispan perään ja walitti hänelle, että muka oli häneltä jumalansa ja elantonsja karkoitannut, ja niin huonosti kiittänyt yöstansja. Piispapa otti paverin ja kirjoitti siihen lyhyesti näin: „Gregorius Apollinille, minun terwehdykseni ensimä: minä annan sinulle luvan „niin tehdä, kuin ennenkin olet tehnyt. Jää hywästi!“ Luffari otti kirjeen ja pani sen epäjumalansa wiereen; sitte tuli pertele taas ja teli niinkuin ennenkin. Wihdoin ajatteli luffari: kuinka huono Jumala toki minulla on, joka noin on tuon paljaan ihmijllisen wieraan wietämä ja annettava; noufi ja meni piispan tykö ja otti opetuksen ja kasteen, ja karttina kaswoi niin, että häneestä tuli kelwo piispa Kappadokiasja, tämän piispan kuoleman

jälkeen. Katso, näin yllinkertaisesti usko liikkuu, ja käyttää kuitenkin itsensä aivan riemuisasti, wakaasti ja wälewästi. Tee sinäkin samoin sinun kööpeleilles. (Amen.)

N:o 44. Toisena Sunnuntaina Kolminaisuuden Päiwästä.¹⁾

Ewankeliumi. Luukk. 14: 16—24.

Jesus sanoi fariseuksille tämän wertauksen: yksi ihminen teki suuren ehtoollisen, ja kutsui monta. Ja lähetti palveliansa ehtoollisen hetkellä sanomaan kutsutuille, j. n. e.

1.

Syynä tähän Kristuksen saarnaan on se ihmetyö, kuin Herra Kristus fariseuksen huoneessa paransi weskitaustisen. Mutta ewankelistista sanoo, kuinka he wartioitsiivat ja wäijyiwät häntä, että hänen puheessa kiinni saisiwat. Sentähden rupee hänkin heille lukemaan lukunsa, toiselle toisen perään, kuinka he owat sywätkä täynnä kopeutta ja ylpeyttä ja tunkewat ylinnä istumaan, siksi että hän viimein tulee isännänkin kohdalle ja hänellenkin lukee läksyn, kuinka hänen tulee wieraita pyyhdellä: ei äwäridittä, jotka woiwat täällä maan päällä häntä jälleensä kutsua ja siitä kiittää; waan köyhjiä, jotka wasta toisessa elämässä saattawat makson tehdä.

2. Semmoisen puheen kuultua alkaa muuan heistä, joka muka on olewinaan paljoa oppineempi kuin Herra Kristus, ja sanoo: ohhoh, kuinka autuas on se, joka syö leipää Jumalan waltakunnassa, juurikuin olisi suuresa wiisaudessa mielinyt sanoa: „tyhjään „sinä kyllä tässä saarnaat; jos tässä saarnaa „mitsekki tulee, niin taidan minäkin kyllä, ja „paremmin kuin sinä: sillä sen minä pidän „juuri karkkana saarnana: autuas on se, joka „syö leipää Jumalan waltakunnassa.“

¹⁾ Tästä saarnasta on 9 ensimmäistä kappaletta jätetty pois syystä, että niissä puhutaan paawisten epäjumalallisesta Kristuksen ruumiin juhlan wietosta, johon on otettu aihetta tämän ewankeliumin mitä nurinpäisimmästä selityksestä.

3. Tälle wastaa Kristus sitte: noh, janoo hän, minä otan sinulle sanoakseni, kuinka autuaat sinä ja sinun wertaies olette. Yksi ihminen teki juuren ehtoollisen ja kutsui monta; mutta he ylentäsiiwat sen, eiwätkä tahtoneet tulla. Puusti koskee häntä, ikäänkuin olisi hän tahtonut sanoa: „sinä puhut „paljon, kuinka se ihminen on autuas, joka „syöpi leipää taiwaassa. Di, warkinko se „nulta on suurestikkin toden tekoa? Mofoma „jalo mies sinä oletkin, nimittäin yksi niistä, „jotka owat kutsutut, eiwätkä tahdo tulla!“ Ne owat kowat, teräwät ja hirmuijet sanat, joka niitä oikein punnita tahtoo; sillä hän puhutteleejuuri perikonnaia, jotka istuimat pöydän ympärillä, ei jotakin oppimassa, waan ainoastansa wartioitsemassa häntä, mitenkä olisiwat hänen saaneet kiinni ja solmituksi. Näille sanoi hän tämän wertauksen:

Yksi ihminen teki suuren ehtoollisen.

4. Tämä mies on Herramme Jumala itse, suuri ja rikas Herra; hän onkin kerran jalon majestettinsä ja kunniansa jälkeen walmistanut ehtoollisen, ja semmoisen ehtoollisen, jota kutsutaan suureksi ja kunnialliseksi: ei ainoastansa Isännän wuoksi, joka on itse Jumala, niin että se olisi kunniallinen ehtoollinen, waikka kohta hän antaifi paljasta herne-lientä ja kuimaa leipää: waan itse ruokakin on määrättömän suuri ja kallis, nimittäin pyhä ewankeliumi, ja Herramme Kristus Je-

jus. Hän on itse ruoka, ja kannetaan eteemme ewankeliumissa, koska hän meidän synneistämme on kuolemallaan täyden tehnyt, ja meidän lunastanut kaikesta ijankaikkisen kuoleman, Jumalan wihan, synnin ja ijankaikkisen kadotuksen surkeudesta.

5. Tämä saarna Kristuksesta on se suuri, kunniallinen ateria, jolla hän wieraitansa ravitsee; heitä pyhittää pyhällä kasteellaan, lohduttaa ja wahvistaa ruumiinsa ja werenä sakramentilla; niin ettei missään puutu, tässä on yltäkylläisesti ruokaa ja jokainen ravitaan. Syystä siis tämä ateria kutsutaan kunnialliseksi, suureksi ateriaksi, joka ruuan ja ravinnon suhteen on niin kalliisti ja runsaasti valmistettu, ettei yksikään kieli sitä iaa puhutuksi, eikä yksikään sydän kyllin käsitetyksi. Sillä se on ijäinen ruoka ja ijäinen juoma, josta ei ihminen enää koskaan janoa eikä ihoa, waan joutuu ijankaikkisesti ravitukseksi, juopuneeksi ja iloiseksi. Eikä ainoasti yksi ihminen, waan niin awaralta kuin mailmaa on, waikka se vielä kymmentä kertaa awarampi olisi, siinä olisi heille kaikille kyllä. Sillä se on ääretöin ruoka ja ijankaikkinen juoma, nimittäin, kuin ewankeliumi sanoo näin: joka uskoo tähän Herraan Jeesukseen Kristukseen, että hän meidän tähtemme on syntynyt Neitseestä Mariasta, ja meidän synteimme tähden ristiinnaulittu Pontius Pilatuksen alla, kuollut, astunut alas helvettiin, ja jälleen ylösnousnut, ja istuu Jumalan oikealla kädellä j. n. e., joka tämän näin uskoo, hän oikein syöpi ja juopi tätä ateriata. Sillä uskoa Herraan Kristukseen, se on syödä ja juoda, josta ihmiset tulewat ravituiksi, lihawiksi, wahwoiksi ja wälewiksi, että he owat iloiset ijankaikkisesti.

6. Tämähän syystä on juuri ehtoollinen nimeltään, joka on juuri kallis, ja pannaan niin monen ihmisen eteen, että jokainen saattaa syödä itsensä ravitukseksi, eikä sittenkään ruoka wähenä. Sillä se on sellainen suuri, wälewä ruoka, joka pysyy ijankaikkisesti, ja antaa ijankaikkisen elämän. Tällä Kristus ilmoittaa näille ulkokullatuille pöydässä, että tämä on toinen ateria, kuin mikä he hänelle

antawat; ja he sittenkin owat semmoisia konnia ja weikkoita, että, waikka kohta siitä paljon taitawat loperoita ja hölpöttää, he kuitenkin ylenkatsowat Jumalan ja hänen laupeutensa, ijankaikkisen elämän ja autuuden, ja olettawat kaikki muut itsellensä rakkaammiksi. Vielä seuraa:

Ja kutsui monta.

7. Ne monet, jotka siihen kutsutaan, owat Judalaiset ja koko Jsraelin kansa, jotka Abrahamista asti, erinomattain profetain kautta, owat kutsutut. Sillä patriarkalle Abrahamille on luvattu se siemen, jonka kautta siunaus tulewa oli. Ja on siis tämä ehtoollinen hänelle, tämän kansan isälle, ensin julistettu: sitten owat sitä profetat laweemmalta toimittaneet, ja kansaa siihen osoittaneet, niin ettei Herramme Jumalan tahdossa mitään ole puuttunut, ja he owat ahkerasti kutsutut. Sentähden p. Paawalikin lähetyskirjoisjansa aina panee Judalaiset ensiksi: ensin Judalaisille, niin myös Kreikalaisille.

8. Kuin nyt se hetki tuli, että pöytä on mentävä, se on, kuin oli se aika, että Herramme Kristus syntynyt oli, ja oli kärsiwä ja jälleen ylösnousewa kuolluista, silloin palwelijat lähtiwät ulos, Johannes Kastaja ja apostolit, ja sanoiwat kutsutuille, Jsraelin kansalle: „rakas kansa, tähänasti te olette kutsutut; nyt on aika, että tulette, nyt kaikki esille pannaan. Herranne, Jesus Kristus, teidän Messiaanne, on jo syntynyt, kuollut ja jälleen kuolluista nousnut, sentähden älkää enää wiipykö ulkopuolella, tulkaat pöytä on, syökää ja olkaat iloisia, se on, ottakaat ilolla se luvattu tawaranne, joka lupauksen jälkeen on teidän tehnyt kirouksesta ja kadotuksesta wapaiksi ja autuiksi.“ Ja tämä sanoma on wiety erinomattain nlimyksille kansassa, jotka oliwat hengellisessä ja mailmallisessa hallituksessa. Mutta mitä he tekivät tähän?

He rupešiwat järjestänsä kaikki itäsinjä estelemään.

9. Tämä on läkky niille wieraille, jotka Kristuksen kanssa pöydässä istuwat, ja wärtsinkin sille turhalle lipilaarille, joka muka aikoo Kristusta pöydässä ojennella ja paljon

saarnata leivästä Jumalan waltakunnassa: autuas on se, joka syö leipää Jumalan waltakunnassa. Niinpä niinkin, sanoo hän, tahdotkos tietää, kuinka autuas sinä olet, kyllä minä sen sinulle sanon: leipä on jo pantu etees, ja ateriat valmistettu; Johannes Kastaja on täällä; minä ja minun apostolini kutsomme teitä nyt pöytään istumaan: mutta te pysytte pois, annatte Synnän suuren, jalon ehtoollisensa kanssa odottaa, ja päälle päätteeksi vielä tahdotte itsiänne estellä ja puhtaita olla. Niin että se on kahdenkertainen synti; ei siinä kyllä, että ewankeliumin ulenkatsotte, waan te myös tahdotte, että teitä siitä kehuttaisiin, ja vielä pyhiksi, hurskaitti ja wiisaitti kutsuttaisiin. Sepä wasta kiusallinen synti on. Olisi sitä siinäkin jo kylliksi, ettei Jumalan sanaa mielitä uskoa; mutta että mennään edemmälle ja ulenkatsotaan se, ja ollaan vielä sen lisäksi oikiasa olewinansa, se on hurjuutta ja liian liikaa. Niinkuin nyt teikarimmekin tekewät, jotka niin owat pilanneet ja häwäisseet sakramentin, ja meille meidän ehyesämme antaneet wain toisen puolen; ja yhtälaitti itsiänsä kaunistelewat ja tahtowat sitä oikein tehdyksi; wieläpä meitä päälliseksi kiroowatkin ja sälyttäwät kaikenlaista waiwaa meidän päällemme, surmaawat ja ajawat maanulkuteen niitä ihmisiä, jotka sitä oikein pyytäwät nautita. Mutta heittäkööt hywinikin kuumaa löylyä, eipä tiedä, kuka siinä saunassa vielä hikoilewa lienee.

10. Niin Judalaisetkin tekewät ja estelivät itsiänsä: „oi, emmä me sitä oppia saada „hyväksyä; sillä se on wastoin sitä pappetta „ja lakia, jonka Jumala on itse Mojesken „kautta meille antanut; sepä kanssa tekee se „kaseuraa waltakunnassamme, jonka Jumala „on wahwistanut: meidän tulee katsoa, miten „wahwistaisimme tätä menoamme.“ Niin estelee ensimmäinen itsensä pellolla, toinen härjillä, molemmat luulewat sen hywin tehdyksi; kolmas ei ensinkään estele itseänsä; sanoo selwästi ettei saada tulla.

11. Semmoisia meidänkin estelemisemme owat, joita me ewankeliumia vastaan wetelemme: sillä emmäpä me ole parempia, kuin heidän olivat. Se toiwat ensiksi esiin Mojes-

sen lain, joka muka pysyvä oli; ja kuin apostolit saarnasivat lakia vastaan, ettei heidän lakinsa, templinäkä eikä pappinsa olleet tarpeellisia, koska korkeempi Wappi oli käfillä, **Jesus Kristus**, Judan suvusta; niin eiwät he tahtoneet semmoista saarnaa kärsiä, waan ennemmin pitää lakinsa, kuten wieläkin tekewät. Siitä se on tullut, että he vielä tänäkin päivänä odottawat ja saawat odottaa aina viimeiseen päivään asti, koska heidän Messiaansa tulisi, ja toiwawat hänen laittaman kaikki entisellensä, wanhan papiston ja waltakunnan, semmoisinaan kuin se Davidin aikana oli, ja silloin antawan heille kaikki ylönsaasti.

12. Sillä Kristus mainitsee tässä nämät kolme kappaletta. **Ensimmäinen** sanoo: **minun on mentävä peltoani katsomaan.** Niitä owat nuot korkeimmat ja parhaimmat, jommoisia Judalaisilla oli koko heidän papistonja ja korkein hallituksensa. Ne sanowat: meidän pitää työtä tekemän, maata wiljelemän ja niittämän, se on, kansaa hallitsemän, (niinkuin Kristuskin kutsuu saarnamiehet peltomiehiksi, jotka ewankeliumia kylwäwät), ja toimittaman meidän Jumalalta saatua pappettamme. Koska nyt apostolein oppi on sitä vastaan, niin se on wäärä, ja me olemme syystä syöttömät, ettemme sitä hyväksy.

13. Samoin estelewät itsiänsä nuot toisetkin, jotka mailmallisessa hallituksessa härjienensä olivat. Sillä härjiksi kutsutaan ruhtinaat kansassa (Wf. 22: 13): **juuret nullit owat minun piirittäneet, lihawat härjät saartawat minun.** Onpa näilläkin kunniallinen esteensä. Meillä on waltakunta ja hallitus, Jumalan säätämä ja alettama, siinä meidän tulee pysyä, ja katsoa, kuinka sen woimassa pitäisimme. **Kolmannet** sanowat: ewankeliumi on semmoinen oppi, joka ei falli ahnehtia eikä siitä ahkeroita, kuinka täällä kyllä saisi, waan käskee kaikki alltiiksi panemaan Kristuksen tähden, elon ja elannon, rahan ja tawaran; sentähden emme tahdo, **emmekä saada tulla,** sillä meidän pitää katsoman, kuinka pitäisimme omamme, jonka meille Jumala on antanut. Sillä **emännän naiminen** ei ole mikään kunniatoin askare eli hanke, waan kunnialliseen

fäätynn itsensä antaminen. Onkin jokainen velvoitettu kotonaan olemaan ja pyytämään itseensä elättää. Mutta tämäpä kaikki juuri on sitä, jolla kunniallinen perheenisäntä tekee syntiä, kuin hän ainoastansa ajattelee, mitenkä rikastuisi, hyvin taloansa asui ja menestyisi Jumalan suomasta, joko se sitte tapahtuu Jumalan tahdosta tahi häntä vastoin.

14. Sillä Judalaiset katsoivat ainoastansa sitä, kuinka Moses, jos he hurskaita olivat ja pitivät Jumalan käskyt, oli heille ajallista siunausta luvannut, että karja, pelto, waimo, lapset, s. o., kaikki oli siunattua ja hymässä tilassa olevata. Sentähden hyöriwät he wain sen perään, että heillä olisi tähänäiset kodat ja kellarit ja rikastuisivat; ja luulivat siten olleensa hurskaita ja Jumalan heitä näin siunanneen, niinkuin 144 Ps. sanoo.

15. Juuri samalla muotoa vielä paavilaisemmekin estelewät ja sanovat: „oppi tosin on oikia; mutta pitää kuitenkin riputtaman kiinni seurakunnassa ja sen laillisessa hallituksessa. Samoin on, ennen kaikkea, kuuliaisuus maailmalliselle hallitukselle voimassa pidettävä, ettei mitään meteliä ja kapinaa nousisi.“ Niin he siis jurewat, kuin Judalaisetkin, jääwänsä paitsi seurakuntaa eli hallitusta, jos ewankeliumin osiensa ottawat; waitka kuitenkin ewankeliumi yksinensä oikian kristillisen seurakunnan rakentaa, ja kaikkea wääryyttä, wäkiwaltaa ja kapinaa estää. Sitte on siinä ahneuskin. Koska eivät ewankeliumin seurasssa näe mitään muuta kuin sulaa köyhyyttä ja wainoa; niin käypi juurikuin tässä, että he suoraan ja kammomata kieltawät ewankeliumia tottelewansa; sanovat emäntiä naineensa, eikä saattawansa tulla: ja tahdowat kuitenkin kristityitä olla, oikein tehneensä, ja tulla pidetyiksi hurstkaina pispoina, hurstkaina ruhtinaina ja hurstkaina porwareina.

16. Mutta kuinka se wain heille onnistune? Juuri kuin Judalaisillekin, ne owat niin kauwan pitäneet kiinni laistansa, pappeudestansa, waltakunnastansa, tawaroistansa, siksi kuin viimein warsin poroksi joutuivat ja menettiwät kaikki tyynni, niin että nyt koko mailmassa micrasten ruhtinasten alaisina is-

tumat huoneistansa, niinkuin kiikussa. Se heillä nyt on palkkafi; sitä he tahtoiwatkini; sillä ei he huolineet ehtoollisesta, ja oliwat tärkeemmät waltakuntansa, pappeutensa ja talojensa, kuin ewankeliumin perään. Sentähden he menettiwät kaikki kolme ja saivat sen tuomion, ettei yksikään heistä ole maistawa tätä ehtoollista; ja niin jääwät paitsi molempia, sekä ajallista täällä maan päällä, että ijankaikkista ehtoollista. Tämä on kaiketi wastustajillemmekin osaksi tulewa.

17. Niin luki Herra Kristus nyt tässä tälle tarkalle tohtorille ja hänen kumppaneilensa pöydässä kovan luvun, ja näytti heille, millä kohdalla he oliwat Herramme Jumalan filmissä, nimittäin, niinkuin seuraa:

Silloin perheenisäntä wihastui, ja sanoi palweliallensa: mene nopeasti kaupungin kaduille ja kujille j. n. e.

18. Ikäänkuin mielisi sanotuksi: koska siis niin on, että te tahdotte peltojanne ja härkiänne katsella ja wainoja ottaa, ja sentähden minun ehtoolliseni jättää, se on, kuin te tahdotte pitää pappeutenne, waltakuntanne ja rikkautenne, ja minun ja minun ewankeliumini menettää: niin tahdon minäkin jällen menettää teidät, että teidänkin sentähden täntyy kaikki kadottaa, ja hankkia itselleni toisia wiewaita. Sentähden mene siinä palwelia kaupungin kaduille ja kujille, ja saata tänne waiwaiset ja raajarivot, outuivat ja jokat. Näin tämä on Judalaisilla käynyt. Sillä kuin suuret herrat, ruhtinaat ja papit, ja mitä parasta kansassa oli, eivät tahtoneet omaksua ewankeliumia, niistä syistä, kuin edellä on näytetty, niin Herramme Jumala otti nuot katalat kalastajat, tuon köyhän, wiheliäisen ja kaikkein halwinman joukkoisen armoihinsa. Niinkuin p. Paawalikin sanoo 1 Kor. 1: 26—28: te näette, rakkaat weljet, teidän kutsumisenne, ettei ole monta lihallista wiijasta, ei monta waimallista, eikä monta juurijukuista: waan mitkä mailman nähden hullut owat, ne on Jumala walinnut, että hän wiijaat häpiään saattaisi: ja mitkä heivot owat mailman silmissä, ne on Jumala walinnut, että hän wäkewät häpiään saattaisi: ja jotka owat alimmaisesta suwusta ja ylen-

katsotut maailmassa, ne on Jumala valinnut: ja ne, mitkä ei mitään ole, että hän ne, jotka jotakin owat, turhiksi tekijä j. n. e.

19. Tämän lauseen jälkeen on Jumala hyljännyt mitä kansassa wiifasta, pyhää, rikkasta, voimallista oli, koska eivät hänen ewankeliumiansa tahtoneet omaksensa ottaa, ja valinnut lapsellisia, ysfinkertaisia, mitättöminimpä ihmisiä, esim. Pietarin, Andreaksen, Silipon, Bartholomeon j. n. e., nuot warattomat kalastajat ja köyhät kerjäläiset, joita ei kukaan olisi lutenut soweliaiksi olemaan kansan pappein ja ruhtinasten palvelioinakaan. Nämät owat jälle jääneet juurikuin pohjaskoikfi ja, kuten Esaiä sanoo, hyvän kalliin wiinan rahka-hiimaksi, sittenuin paras osa kansassa: papit, ruhtinaat, rikkaat, voimalliset, on ulos laskettu, niinkuin astia hymää wiinaa maahan lasketaan, ja wain rahka on sinne jäänyt, jota Herra tässä kutsuu waiwaiiksi, raajarikoiksi, outuiksi ja sokeiksi. Ne pääsivät siihen armoon ja kunniaan, että joutumat Jumalalle otollisiksi ja rakkaiksi wieraitiksi, koska nuot toiset, korkiat suuret ihmiset eivät sitä tahtoneet.

20. Kuin nyt fariseus sanoo: **autuaat owat ne, jotka syöwät leipää Jumalan waltakunnassa,** vastaa Kristus: „niin, autuaat ne owat; mutta sinulla ja sinun wertaisillas on tekemistä pelloilla ja härjillä, niistä sinä puhut. Tiedäppäs sentähden, että yksi ehtoollinen on valmistettu, josta wain köyhät syödä saawat, niinkuin teksti sanoo: **köyhille saarnataan ewankeliumia;** sillä te wäkewät, pyhät, wiifaat ette siitä huoli.“ Sentähden on heidän käynyt niin, että sekä papit että ruhtinaat owat uloslasketut, kuin paras wiina, koska he niin lujasti owat pitäneet kiinni härjistänsä, pelloistansa ja waimoistansa, ja heidän siaansa owat waiwaijet, kerjäläiset tulleet ewankeliumin osallisuuteen, tälle jalolle aterialle.

21. Tämä oli juuri hyvä pyykki Judalaisille, ja erinomattain tälle tässä, joka muka mieli olla niin rikki-wiifas ja syödä leipää taimaassa, mutta kuitenkin tahtoo pappouden ja waltakunnan pitää, jääköön fitte Kristus ja hänen ewankeliuminsa mihin jäävät. Sillä

niin on hänen sydämmensä laita, ettei hän luule ensinkään tarwitsewansa Kristusta taimaasen, waan että Herramme Jumalan pitäisi hänelle ja kaikille Judalaisille sanoman: „**tulkaat te Judalaiset, ja warsinkin te papit, te pyhät, te ruhtinaat, te lihawat porwarit, teille on ehtoollinen valmistettu.**“ Niin, sanoo hän, „**toji se on, kutsutut te olette; mutta te ette pidä sitä minään, ja estelette itfiänne, tahtotte vielä puolenne pitää. Sentähden minä heitän teidän pois, ja otan ennen halwimman kansan armoihin, waikka sitte en muita saisi, kuin ihan ylenkatsotuita, wiheliäisiä, raajarikkoja ja halwatuuta.**“

22. Niin on wastustajaimmekin käypä, eikä ole se heitä ollenkaan auttawa, että owat suuria, pyhiä pispoja, wäkewiä ruhtinaita ja herroja, ja luulewat, ettei Herramme Jumala heitä niin pois heittäisi, ja omaksensa ottaisi wain tuota waiwaiista hitrenpesää Wittenbergissä ja niitten halpaa joukkoa, jotka ewankeliumia rakastawat. Roh niin, ystäväni, jos hän muinan omassa kansassansa, jolla niin jalot, suuret lupaukset oli, parhaan pois heitti ja rahkahiimat armoihin otti, eipä hän sinullenkaan liewempi liene. Sillä et sinä sillä leipää taimaassa syö, ettäs olet suuri, pyhä ja wäkewä; waan köyhille saarnataan ewankeliumia. Niin on Herramme Jumala paljoa suurempi, wäkewämpi, wiisaampi kuin kaikki kuninkaas ja kaikki perkeleet; sentähden hän ei paljon kysy, ei pyhyttä, ei woimaas. Ja koskas vielä mielit häntä vastaan puskea ja hänen sanansa warsin hämyttömästi ylenkatsoa, on hänkin nyt noustawa sinua vastaan, niin että koko sinun wiifautes, woimas ja pyhyytes on mitättömäksi raukeewa.

23. Niin pitkälle nyt tämä ewankeliumi mence tarkoittaessansa Judalaisia ainoastansa. Sillä hän puhuu waiwaijista ja raajarikoista kaupungiin kaduille ja kujille, ja kutsuu Judan kansan kaupunkiksi: sentähden, että ne owat olleet warma ja hyvänsääntöinen kansa, ja heillä on ollut laki, jumalanpalvelus, tempeli, papit, kuninkaas, kaikki itse Jumalan säättämät ja Moosoksen kautta asetetut. Nyt hän lähettää palveliansa maanteillenkin, ja käskee hänen wieraita tuomaan, missä wain heitä

tapaa, itse kerjäläisikin aidoilla, ja joka paikassa.

Mene maanteille ja aidoille, ja waadi heitä sifälle tulemaan, että minun huoneeni täytettäisiin.

24. Tämä kansa olemme me pakanat, jotka emme missään kaupungissa ajuneet, se on, joilla ei jumalanpalvelusta ollut, waan olimme epäjumaliset, emmekä tienneet, ei mitä me itse olimme, eikä mitä Jumalakaan oli. Sentähden meidän olomme oikein nimitetään waapaaksi, awoimeksi paikaksi maantiellä, kedolla, jossa perkele liehuu ja menoansa pitää. Mene sinne (sanoo hän) ja waadi heitä sifälle tulemaan. Sillä mailma wastustaa aina ewankeliumia, eikä saata tätä oppia kärkeä, ja tämä perheenisäntä tahtoo yhtäkaikki saada huoneensa täyteen wieraita; sillä hän on itsensä niin warustanut, että hänellä täytyy olla wäkeä, jotka syöwät, juowat, iloitsewat, waikkapa hän heitä ihan kivistä tekisi.

25. Se hawaitaan silitäkin, että Herra Kristus meidän tähtemme pitää mailman niinkauwan seisomasja; kussa hänen kuitenkin kyllä syytä olisi meidän synteimme tähden sitä joka filmänräpähkessä häwitää. Mutta hän ei sentähden sitä tee, että tarwitsee vielä enemmän wieraita, ja walittuin tähden, jotka kansa ovat tähän ehtoolliseen osallisia. Sentähden koska nyt hänen palveliansa tuowat ewankeliumia meille, on se merkki siihen, että mekin, jotka olemme kastetut ja uskomme, oleamme osallisia tähän ehtoolliseen. Sillä me olemme ne suuret herrat, jotka aidoilla makaamme, se on, waiwaiset ja kadotetut pakanat!

26. Mutta kuinka meitä sitte waaditaan? Sihän Herramme Jumala mitään waadittua palvelusta meiltä tahdo. Näin hän meitä waatii, että kaikille ihmisille saarnauttaa: joka uskoo ja kastetaan, se tulee autuaaksi; mutta joka ei usko, se kadotetaan. Siinä hän näyttää molennat, helwetin ja taiwaan, kuoleman ja elämän, wihan ja armon, ja ilmoittaa meille syntimme ja turmellun tilamme, että sitä kauhistuissimme, kuin sen kuulemme, että ihminen, kohta synnyttynsä, on kokonansa perkeleen ja kadotuksen oma.

27. Tämä on yksi kappale tätä waati-

mista, nimittäin kuin peljästyneinä Jumalan wihasta, häneltä armoa ja apua pyydetään. Kuin nyt semmoista näin on saarnalla aikoihin saatu, ja sydämmet niin ovat murretut ja peljätetyt, silloin tahtoo hän vielä saarnattawan näin: „ihmisparha, älä sentähden epäile, waikkas kohta syntinen olet, ja sinulla „niin hirmuinen tuomio on päällä; teppä „näin: mene, anna itses kasta, kuule ewankeliumia. Siellä saat kuulla, että Jeesus „Kristus sinun tähtes on kuollut ja sinun „synteis tähden täyden tehnyt. Jos sen uskot, totta olet turwattu Jumalan wihaa ja „ijankaikesta kuolemaa vastaan, ja saat täällä „jalolla ehtoollisella syödä ja hymin elää, „niin ettäs juuri lihawaaksi ja wäkerwäksi „tulet j. n. e.“

28. Tämä on oikaa waatimista, nimittäin synnillä peljättämistä: ei, niinkuin paawii waatii pannallansa; hän ei peljätä omaatuntoa oikein, sillä ei hän opeta, mitkä oikiat synnit ovat, waan häärää pikatöillänsä. Joka ei pida hänen järjestyksensä ja ihmisääntöjensä, se on pannaan pantawa! Mutta ewankeliumi alkaa syntiä ja Jumalan wihaa ilmoittamalla, että me kaikki, ketään eroittamata, elämme wäärin ja olemme jumalattomia. Sitä Herramme Jumala käsksee ewankeliumillansa meille julistaa, koska sanoo apostoleille: **menkää ja saarnatkaa parannusta.** Mutta parannusta ei saateta saarnata, jollei sanota Jumalan olewan wihoisjaan kaikkiin ihmisiin, sentähden, että he ovat täynnä epäuskoa, Jumalan ylenkatsetta ja muita syntejä.

29. Tämän wihan tulee heitä kauhistaa, omiatuntoja peljättää ja säikähtää, että he itse waativat itsiänsä ja sanowat: „oi Herra „Jumala, mitä minun ainakin pitää tekemän, „tästä surkeudesta päästäkseni?“ Kuin nyt ihminen näin säikähtyy, tuntee wiheliäisyntensä ja hätänsä: silloin on aika, että hänelle sanotaan: istu tähän, sen rikkaan perheenisännän pöydän ääreen, ja syö (sillä vielä on monta pöytäa awoinna, ja syömistä yltäkyllä), se on, anna itses kasta ja usko Jeesukseen Kristukseen, että hän on wikkas maksanut. Muutoin ei ole yhtään muuta keinoa, joten

saattaisit autetuksi päästä. Niin lakkaa wiha, ja taimaasta paistaa sulaa armo ja laupius, syntein anteesi saanti ja ijankaikkinen elämä.

30. Sitäwarten on tämä sana: „**waadi** heitä sifälle tulemaan“ waaditulle köyhälle waiwaiselle joukolle, se on, erinomattain meille entiseltä kadotetuille ja kirotuille pakanoille määrättömän suloinen ja lohdullinen sana, jolla Jumala tahtoo wäkewästi etemme kumata ja näyttää pohjatointa armoansa meitä kohtaan. Sillä onhan se sanomatointa rakkautta, että hän tällä sanalla näyttää itsensä niin haluiseksi onnemme ja autuutemme puolesta, ettei käske ainoastansa ystävällisesti kutsumaan ja kehoittamaan köyhiä syntisiä tälle ehtoolliselle; waan vielä tahtoo, että heitä waadittaisiin ja pakoitettaisiin, ja ettei semmoisesta vaatimisesta helpoitettaisi, että wain tälle ehtoolliselle tulisivat. Jolla hän kyllin osoittaa, ettei tahdo suinkaan heitä tykönsä työntää pois eikä heitä kadottaa, jolleivät he wain itse paneu semmoista vaatimista vastaan wastahakoisella ylenkatseella ja paatuneella katumattomuudella. Niin, että hän on, niinkuin **Taulerus** on sanonut, määrättömän paljoa haluisempi meille antamaan ja meitä auttamaan, kuin me olemme, tahi koskaan saatamme olla, ottamaan eli rukoilemaan; eikä mitään korkeempaa meiltä waadi, eikä pyydä, kuin että wain sydämmemme lewiälle awaamme ja otamme hänen armonsa omaksemme.

31. Mutta siihen tulee yhtäkaikki tämä **waatiminen** sekä parannuksen saarnalla että syntein anteesi saamisella; sillä ilman sitä me pysymme ylönn kowina ja kankeina, ilman parannusta maaten hänen wihan sa alla, syntisessä menossamme ja perkeleen waltakunnassa. Ja päinwastoin, kuin Jumalan wihan peljästys meihin sattuu, silloin olemme ylönn arat, pelkurit ja hämmästyneet, semmoista sydämmeen ottamaan, ja uskomaan, että hän meille semmoista suurta armoa ja laupiutta tahtoisi osoittaa; me alinomaa suremme, että emme siihen lukuun tulekkaan, ja että hän synteimme ja suuren mahdottomuutemme tähden on meidän hylkäävä.

32. Sitäwarten tähtyy hänen tässä itse

käskää ja toimittaa, että pitkitettäisiin ja herkeemätä waadittaisiin ja pakoitettaisiin, minkä suinkin jaksetaan, teroittamalla sekä wihaa jumalattomille että armoa uskowaisille. Wiha ja katumus pakoittaa armon perään juoksemaan ja huutamaan. Se on fitte oikia tie, joten tälle ehtoolliselle tullaan. Ja niin tulee Judalaisista ja pakanoista yksi kristillinen seurakunta, ja yhdellä haawaa kutsutaan kaikki tyynni, köyhät, waiwaiset ihmiset, halwatut ja raajarikit. Sillä he ottawat jäikähätyneinä ewankeliumin sydämmellisesti ja ilolla omakseen.

33. Mutta jotka sitä eiwät tahdo tehdä, olkoot niin wiisaat ja taitawat, kuin suinkin lienewät, heillä on tässä tuomionsa, ettei he saa maistaa tätä ehtoollista, se on, että Jumalan wiha on pysyvä heidän päällänsä ja he ovat kadotettawia epäuskonsa tähden. Sillä siinä ei Herramme Jumala yhtään sitä kysy, että he ovat rikkaita, wiisaita tahi pyhiä. Sentähden waikka kohta he ovat suruttomat, eiwätkä luule mitään hätää olewan; saawat he kuitenkin nähdä, että tämä tuomio ei waltettele, jonka Herra tässä päättää: **ei he saa maistaa minun ehtoollistani**. Mutta me, jotka sen otamme vastaan ja synteimme tähden jäikähätyneillä sydämmillä emme hylkää Jumalan armoa, joka meille ewankeliumissa Kristuksen kautta julistetaan ja taritaan, me saamme wihan siaan armon, synnin siaan ijankaikkisen wanhurskauden, ja ijankaikkisen kuoleman siaan ijankaikkisen elämän.

34. Semmoinen hirwiä tuomio kohtaa tähän aikaan, niinkuin näemme, wäkewästi Turkkilaisia ja Judalaisia, ettei heillä ole ewankeliumin hajuakaan; waiwapa se warfin on heille iljetys ja kauhistus, etteiwät sitä kärsiä, eikä kuullakkaan jaksaa. Niwan niin owat paawimme ja pispammein, he eiwät haisista tätä herkkua; mitä vielä että he siitä rawittaisiin. Mutta me, jotka Jumalan erinomaisesta armosta olemme päässeet tähän oppiin, kostunne sitä lihawiksi, wäkewiksi ja iloitsiksi, ja olemme hänen huoneessansa tästä ateriasista hywillä mielin. Suokoon Jumala, että niin herkeemätä pysyisimme aina loppuun asti! Amen.

35. Nyt mieltä siis Herra tässä wer-
tauksessa meitä waroittaa, että me ewankeli-
umia kalliina ja arwookkaana pitäisimme, em-
mekä pitäisi itsiämme siihen joukkoon, jotka
luulewat itsensä taitaviksi, viisaiiksi, wäfewiksi
ja pyhiksi. Sillä tässä on tuomio, ne war-
maan poisheitetään, eivätkä saa maistaa tätä
ehtoollista. Niinkuin he sitte Judan kansassa
poisheitettiin ja huono rahka siitä wain jälille
jäi. Samoin on meidänkin käypä, jos wain
pidämme peltojamme, härkiämme, waimojamme,
se on, hengellistä, (niinkuin sitä nyt kutsu-
taan) tahti mailmallista kunniaa ja ajallisia
tawaroita ewankeliumia raskaampina.

36. Hän sanoo yksinkertaisilla, lyhyillä,
mutta sängen yksiwakaisilla sanoilla: ei he
saa maistaa minun ehtoollistani. Ikäänkuin
mieliksi sanoa: „noh, niin onpa minunkin eh-
„toolliseni jotakin, ja on vielä, kuin siffi
„sattuu, parempikin olewa kuin heidän här-
„känsä, peltonsa ja talonsa tahti waimonsa,
„wainka kohta he sen nyt ylenkatsowat, ja
„pitävät peltojansa, härkiänsä ja talojansa
„paljoa jalompina: ja se hetki on tulewa,
„jolloin heidän täntyy jättää härkänsä, pel-
„tonsa ja talonsa, niin että mielellänsäkin
„tahtoisiwat hiukan minun maistaa minun ehtool-
„listani. Mutta silloin on myös kuuluwa:
„ystäväni, nyt en minä ole kotona, en minä
„nyt saata wieraita kestittää; menkää ulos
„omille pelloillenne, teidän härkäinne pariin,
„teidän taloihinne, ehkäpä ne teille paremman
„ehtoollisen antanewat, koska te niin surut-
„tomasti ja häwytömmästä olette minun ehtool-
„listeni ylenkatsooneet. Tosin minä teillenkäin
„keitin ja paljon siihen kustansin: sen te kat-
„soitte ylen; jos teillä nyt on parempaa kei-
„tettynä, niin syökää ja olkaat iloisia, mutta
„wain minun ehtoollistani ette saa maistaa.“

37. Tämä on heille olewa warsin kowa,
hirmuinen ja ankara tuomio, koska hänen eh-
toollisensa on nimitettävä ijankaikkiseksi elä-
mäksi, ja heidän peltonsa, härkänsä ja talonsa
ijankaikkiseksi helmetin tuleksi; ja on järkähtä-
mätä sinään pysymä, ettei he saa maistaa hä-
nen ehtoollistansa, se on, eipä ole heillä enää
ijankaikkisesti mitään toiwoa olewa. Sillä
sinä ei ole parannus eikä katumus auttawa,

eikä ole silloin enää kääntymisestä mitään.
Sentähden owat nämät warsin jalot, ankarat
sanat, jotka osoittawat perheenisännän suurta
ääretöntä wihaa. Sillä se on suurten her-
rain ja ylhäisten ihmisten laatu, että milloin
oikein wihastuwat, he ei silloin puhu monta
sanaa; mutta minkä puhuwat, painaa sinä
jokainen sana sata leiwiskää; sillä heillä on
niin ankara mielikarwauus, etteiwät saa puhu-
tuksi. Kuinka paljoa enemmän nämät sen
kaikkiwaltiaan Herran lyhykäiset sanat merkit-
sewät warsin sanomatointa wihaa, joka ei
ikänänsä sowitzettawana ole.

38. Kuitenkin me käwelemme niin surut-
tomina, kuin muka joku hullu tahti lapsi olisi
puhunut semmoisia kowia ja hirmuisia sanoja,
joita nauraa ja pilkata saattaisimme; taikka
ikäänkuin se olisi Herramme Jumalan leikkiä
ja pilaa; emmekä kuule, emmekä näe, että
teksti selwästi sanoo hänen wihastuneen, ja
suuresja wihassansa semmoista puhuneen: eikä
hän ole mitään hullu, eikä lapsi, waan se
Herra ja kaiken Jumala, jota synystä (niinkuin
Raamattu sanoo) wuoret perustuksinensa pel-
käämät ja wapisewat ja jonka edessä mei-
sekä wedet pakenewat. Mutta ei ole mitään
luontokappale niin kowa ja hillimätöin, kuin
ihminen, ettei hän sitä yhtään pelkää, waan
wieläpä ylenkatsoo ja pilkkaakin.

39. Mutta me olemme kyllä syyttömät,
jotka sitä sanomme; se on kerskausksemme.
Sillä sinä päivänä täntyy koko mailman to-
distaa ja tunnustaa, että he owat sen meiltä
kuulleet, nähneet ja ketsineet. Eikä se ollen-
kaan meihin koske, että he sitä wääräksi opiksi
parjaawaat. Sen otamme mielellämme käre-
siäksemme, ja meillä on kyll'kyllä, ja kiitämme
heitä vielä ystäwällisesti, että sitä wääräksi
opiksi soimaawat. Sillä tälläpä he tunnus-
tawat sen warmaan kuulleensa, lufeneensa ja
nähtönsä. Enempää en heiltä pyydä. Sillä
koska sen tunnustawat kuulleensa, todistawat
he samassa, ettemme ole waiti olleet. Mutta
jos emme ole waiti olleet, waan uskollisesti
ja ahkerasti semmoista opettaneet ja saarnan-
neet, niin että yfjin wihollisemmekin sanowat
meidän sitä ylen paljon tyrkyttäneemme; noh,
tuomitkoon siis se mies, jolta me uskomme

sen käskyn saaneemme, ja puolustakoon heitä se jumala, joka heidät ajaa meitä kiroomaan. Sitä nyt Jumalan nimesä kysytään, kummanko puolen Jumala on oikea Jumala, kummanko Kristus oikea Kristus, kumpiko seurakunta oikea seurakunta; se on näkyvä, jähkä lumi sulaa.

40. Waikka ei parempaa hallitusta mailmalle ole, kuin perkeleen, taikka perkeleen siassa paawin hallitus. Sillä niin mailma halajaa: mitä perkele tahtoo, se menestyy, ja sitä

paljon seurataan; mitä Jumala tahtoo sekä hengellisessä että mailmallisessa hallituksessa, ei se missään tahdo käydä päinsä ja on epäluuisten estetten takaiista; niin että, jos saatettaisiin mailma ja seurakunta toisintansa eroittaa, minä mielelläni tahtoisin olla amullinen mailmaa paawin ja perkeleen alle saattamaan. Mutta Herramme Kristus on sen tekewä ja vielä muutakin, ja ehtoolisensa kyllä kauwas saattawa mailmalta ja perkeleeltä. Amen.

N:o 45. Kolmantena Sunnuntaina Kolminaisuuden päivästä.

Ewank. Luukk 15: 1—10

Mutta Jesuksen tykö tulivat kaikki publifanit ja syntiset, kuulemaan häntä. Ja fariseukset ja kirjanoppineet napisivat, sanoen: tämä syntisiä vastaanottaa, j. n. e.

1.

Sen opin tämäkin ewankeliumi sisältää, jota me pääoppinamme pidämme ja kii-tämme, ja kutsutaan oikeaksi kristilliseksi opiksi, nimittäin armosta ja syntein anteeksi-saamisesta, ja kristillisestä wapaudesta laista. Onkin se fangen suloinen ja ystäwällinen waroitus parannukseen ja Kristuksen tuntemiseen. Ja se on ainakin wahinko, että jumalatoim, hämytöin ihminen saa kuulla semmoista jaloa, lohdullista ja riemuifaa saarnaana. Ja se vieläkin wahingollisempaa, että jokainen niinpian sen saa opitukseksi ja pääsee sitä ojentelemaan, luuloittelee sen jo niin hywin taitawansa, ettei hänen siitä enää mitään tarvitse oppia; waikka ei Herramme Jumalakaan suutu, eikä wäsy sitä wuotuisesti ja joka päivä meille kertomasta ja saarnattamasta, ikäänkuin ei tietäisi mitään muuta saarnattawaa, eikä itsekkään osaisi mitään muuta. Ja me waiwaiset wiheliäiset ihmiset saamme sen niin pian opitukseksi, ja vielä li-

säksi niin siihen kyllästyimme, wäsymme ja suutumme, ettei meillä enää ole mitään halua eikä himoa siihen.

2. Mutta ennenkuin rupeemme siihen opinkappaleesen, jota tässä teroitetaan, otamme ensin katsellaksemme, että p. Luukas panee esipuheen asemesta ja näyttää, mikä Kristukselle on kai johdon antanut seuraamaan saarnaan. Hän sanoo, että Kristuksen tykö tuli kaikenlaisia publifaneja ja syntisiä, että he tahtoivat olla hänen parissansa ja ympärillänsä, kuulemassa hänen sanojansa; ja sanoo sen juuri kuiwiltansa, mitä wäkeä hänellä ol-ympärillänsä, nimittäin semmoisia, jotka julikisesti niin eliwät, kuin heidän ei olisi sopinut elää, ja joita sentähden syystä kutsuttiin syntiseksi ja pahoiksi ihmisiksi. Niin että näyttää siltä, kuin olisi fariseukilla ollut kyllä syystä häntä moittia, että hän, joka mieli olla pyhä ja hurstas mies, oleskeli semmoisten seurassa.

3. Sillä publifaneiksi kutsuttiin siihen

aikaan niitä miehiä siellä ja täällä maakunnassa, jotka Romalaisilta vuorasiivat jonkun kaupungin, tullin, taikka muutoin jonkun hiipakunnan tahti kirkkokunnan, ja siitä maksoivat heille määrätyn rahaston, niinkuin nytkin Turkkilaiset ja Wenedigiläiset jollekulle jättävät erään kaupungin tahti kirkkokunnan, ja siitä määräävät vuodelta niin ja niin monta tuhatta gyldeniä (kultarahaa), jotka hänen siitä on antaminen, ja mitä sitte sen päälliseksi itsellensä nylkee, se on hänen omanja. Niin tekivät nämätkin, jotka kantoivat tullia ja werorahaa, että heillä siitä oli voittonsa. Ja koska se kaupungista ja kirkkokunnasta määrätty rahasto oli suuri, sentähden täytyi semmoisten wirtamiesten nylkeä juuri häpeemättömästi, että hekin siitä saisiivat osansa; sillä heidän herransa tarkkasiivat heitä niin kowasti, etteivät saattaneet paljon saada alensa, jos tahtoivat oikein tehdä, eikä keneltäkään liikaa ottaa. Sentähden he koko maakunnassa olivat mainitut semmoiseksi pettureiksi, joilta ei ollut paljoa hurstkautta ja kunniallisuutta odotettavana.

4. Syntiänsä kuituttiin samate yhteisesti sitä muuta suurta joukkoa, jotka muutoin olivat raakoja ihmisiä ja julkiesti elivät ruokottomassa ja hurjassa menossa: ahneudessa, huoruudessa j. n. e.: semmoisia tässä tulee Kristuksen pariin, sillä hekin tahtoivat häntä kuulla, koska olivat kuulleet häntä jaloksi mieheksi opissansa ja monia ihmetekoja tekewäksi.

5. Waan on heissä kuitenkin hituinen tahti enemmänkin jotain hywynyttä ja hurstkautta, koska heillä oli halu Kristuksen puoleen ja mielellänsä tahtomat hänen saarnaansa kuulla ja nähdä hänen tekojansa; koska tietävät hänen hurstkaaksi mieheksi, eivätkä hänestä mitään muuta kuule, kuin ihan hywää sekä sanoisja että töissä, niin ettei heidän menonsa ensinkään sowi yhteen hänen elämänsä kanssa, ja he eivät kuitenkaan ole hänen wihoisiaan, eivätkä häntä pakene, waan juoksawat hänen pariinsa, eivätkä liioin saada mitään pahaa hänessä wainuta, waan tahtomat jotakin hywää nähdä ja kuulla, toivoen siitä parantuwansa.

6. Sitäwastoin owat fariseukset ja kirjanooppineet, jotka hurstaimpina ja pyhimpinä pidettiin ja ylistettiin, yhtäkaikki niin myrkyllisiä kärmeitä, etteivät ainoastansa ole Kristukseen wihoisiaan eivätkä häntä tahdo, ei nähdä ei kuulla, waan päälliseksi eiwät sitäkään saada kärsiä, että waimaiset syntiset hänelle tulewat ja häntä kuulewat parannuksensa, wieläpä nurisewat ja moittiwat häntä, että hän heitä pariinsa laskee ja lähellänsä suwaitsee, ja sanomat: „katso, onko tuo se „jalo pyhä mies? Kuka nyt enää sanonee hänen Jumalasta olewan, koska hän semmoisten konnain ja pahain ihmisten seurassa „oleskelee? Warsinpa se on syömäri, (sanomat „he toisessa paikassa), ja wiinan juomari, „publikanein ja syntisten ystävä!“

7. Semmoisia nimiä hänen täytyy saada noilta pyhiltä miehiltä; ei sentähden, että hän niitten kanssa syöpi ja juopi; waan yksinänsä sentähden, että hän laskee semmoisia pariinsa, eikä heitä työnnä pois tykönsä, eikä hyljää; joten hänen (heidän mielestänsä) olisi tehdä pitänyt: käydä harmaassa takissa, näyttää wafaiselta ja erkitä huonosta joukosta; ja missä itänä näki semmoisia publikaneja ja syntisiä, tulkia nenänsä ja kääntää pois silmänsä, ettei kai heistä saastaantuissi; niinkuin nämät pyhät miehet tapanaan pitiwät. Miwan kuin Esaiakin 62: 5 syntisistä kirjoittaa, että he pitiwät itsensä niin puhtaina, etteivät saattaneet tietää syntisen heihin fattuwan; jota myös nähdään esimerkistä Luukkaan 7: 39, kuinka fariseus toruu Kristusta siitä, että hän salli syntisen waimon rumeta itseensä. Nämät nyt ne olivat, jotka häntä alinomia mestaroivat, ja tahtoivat hänelle kirjoittaa ja määrätä objeita, miten hänen olisi pitänyt menetellä ja pyhästi elää. Sentähden he tässä nurisewat, ettei hän antau heidän pariinsa, eikä sellaisia julki-syntisiä karta, niinkuin he tekewät.

8. Nyt on Kristuskin wäähän itsepäinen, ja näyttää tässä tahtomansa olla warjin ojentamata ja määräämättömänä, niinkuin joka paikassa ewankeliumissa nähdäänkin siinä miehesä erinomaisen itsepäisyyden asuwaksi, waikka muutoin on niin säyly, hywäntahtoinen

ja auttamainen, ettei maan päällä hänen wer-
taansa ole. Mutta kuin he lakinsa tulewat
häntä ojentelemaan, silloin on samassa ystä-
vyys loppunut, kaikki työntyy ja poukauttaa
takaperin, ikäänkuin alasinta lyötäessä, hän
vain puhuu ja tekee warsin vastoin sitä,
mitä he häneltä waativat, waikka he warsin
oikein ja hywin puhuvat, kertoen Jumalan
sanaa; niinkuin tässä tekewät, kuin tulewat
ja sanomat: „niin ja niin sinun pitäisi teke-
män, sinun tulisi antaa itses huruskasten,
„eikä syntisten pariin.“ Se on jalo oppi
ja Raamatusta otettu; sillä itse Moses kir-
joittaa niin, että heidän tulee pahoja karttaa
ja pahaa tykönsä pois työntää. Tämä teksti
heillä on filmämääränä, tulewat kieritellen
Moseksen ja kansa, tahtomat kaataa lakinsa
tämän miehen niskoille ja häntä sen jäl-
keen hallita.

9. Mutta joko se on Jumalan tahti ih-
misten laki, niin hän sanalla sanoen tahtoo
olla sitomatonna ja ikäänkuin yksisarwinen,
jota ei sanota saatettaman elämästä kiinni
saada, ajettakoon häntä kuinka tahtonsa; hän
on kyllä pistettävänä ammuttava ja kuoletet-
tama, waan ei kenenkään kiinni otettava.
Niin Kristuskin tekee, waikka häntä lailla
tawoitetaan ja pyydetään kietoa, ei hän kui-
tenkaan sitä käräsi, waan murtaa itsensä ulos
ikäänkuin hämmähäkin verkosta, ja lukee
heille päälliseksi kelpo luvun. Niinkuin hän
Matth. 12: 3 w:stä, koska he soimasivat hä-
nen opetuslapsiansa sabattina tähtäpäätä nouk-
kimasta, ja turmasivat Jumalan käskyn,
että sabatti on pyhäinä pidettävä j. n. e.,
kääntää sen warsin takaperin ja murtaa its-
ensä läpi käskyn, pance vielä vastaan sekä
Raamatulla että esimerkillä. Samoin Matth.
16: 22, 23, koska hän apostoleille julisti,
kuinka hän oli käräsi ja ristiinnaulittava,
ja Pietari, ehkä hymäskäkin tarkoituksessa,
turvaa rakkauten lakiin, annattelee hänelle
Jumalan käskyä ja sanoo: armahda itseäs,
Herra: älköön sinulle se tapahtuko; niin hän
hänellenkin antaa juuri lujan luvun, asettau-
pi surkuamata ja mihaisesti häntä vastaan
ja sanoo: mene pois minun tyköni, saatana,

ettes hymmärrä niitä, jotka Jumalan owat,
waan niitä, jotka ihmisten owat.

10. Enhyesti, joka paikassa, missä vain
ruwetaan lailla menettelemään häntä kohtaen,
ei tahdo hän sitä käräsi, waan wapaa olla
kaikista säännöistä ja niitten Herrana, eikä
tahdo ensinkään mitään lakia pitää, niinkuin
pakoituksesta; ja kuitenkin päinwastoin, kuin
alku hänestä itsestänsä lähtee, ei ole yhtään
lakia niin pientä, jota hän ei mielellänsä
tekisi, mieläpä paljon enemmänkin, kuin laki
saattaisi waatia, niin ettei yhtään hywäntah-
toisempaa ja auttamaisempaa ihmistä tawat-
tane, saati hän vain jätettäisiin mestaroi-
mata. Hänäpä laskeupi niinkin sywälle alhai-
suuteen, että pesee ja suutelee pettäjänsä Ju-
daksen jalvoja, ja opetuslapsiansakin yöllä
peittelee (kuten satu sanoo ja kyllä uskottawa
on), niinkuin hän itsekin Matth. 20: 28 sa-
noo: en minä ole tullut palweltawaksi, waan
palwelemaan jokaisista.

11. Owathan nämät lain töitä, mutta
ei niinkuin laista, taikka lain waatimia.
Niinkuin hänen elämänsänsäkin nähdään, että
hän alinomaa kiertele maassa edes ja takai-
sin, pitää yönä paljaan taimaan alla, paas-
too neljäkymmentä päivää, ei huoli lewosta,
ja waiwaa itseänsä niin paljon työllä, että
peljätään hänen mielipuoletti joutuwan, Mark.
3: 21, tahti ruumiillensa wahinkoa tekewän.
Ja teki siis kaikki, mitä hänen suinkin tulee
ja hän saattaa, ainoastansa sitä waiilla, että
hän tahtoo olla waatimata, eikä sallia yhtään
lakia päällensä jällyttää; ja jos sitä koetetaan,
silloin asettaupi hän vastaan kowimman pe-
räästä. Näin on hän sekä kaikkein itsepäisin
että kaikkein lempein, ja yhtä haawaa ei ole
ketään wastahakoisempaa, eikä ketään palwe-
lukseen mieluisempaa kuin hän, joka ei tahdo
mitään tehdä, johon häntä tahdotaan lailla
pakoittaa, ja tekee kuitenkin kaikki ja wuodat-
taa juurikuin wirroitain hyviä tekojansa kai-
kille, saati vain annetaan hänen tehdä itses-
tänsä, ojentamata ja opettamata.

12. Tämä on meille esimerkiksi kirjoitet-
tu, että oppisimme, mikä oikea kristillinen
ihminen on hengen jälkeen, ettemme hänestä
tuomitisi lain jälkeen, ja emme häntä ojent-

lisi oman wiisautemme jälkeen; sillä sitävar-
ten onkin Kristus meidän Herramme, että
hän meistä tekisi semmoisia ihmisiä, kuin hän
itsekin on. Ja niinkuin hän ei kärsi olla
lain fidottawa; niin ei myöskään tule kristi-
tyn uskon sitä kärsiä. Sillä meidän tulee
olla niin korfialle asetetut ja wapautetut Kris-
tuksen ja hänen kasteensa kautta, ettei oma-
tuntomme uskon puolesta tiedä mistään lais-
ta, waan pysyy sillä warfin mestaroimata ja
tuomitsemata; ettemme, sellaisen omantunnon
sikällisen olelmon puolesta, ensinkään ole muu-
ta mieltä, kuin jos ei yhtään lakia olisi maa-
ilmaan tullut, ei kymmentä eikä yhtäkään
käskyä, ei Jumalalta, ei paawilta, eikä keisa-
rilta, waan alinomaa pysymme wapaudes-
sa, että saatamme sanoa: „en tiedä, enkä tahdo-
kaan tietää mistään laista.“

13. Sillä siinä säädysä ja menos-
sa, jonka kautta me kristityiksi tulemme, herkee-
vät meidän ja kaikkein ihmisten työt, jopa
kaikki laitkin. Sillä josja ei mitään työtä
ole, ei siinä saata lakiakaan olla, joka töitä
waatiji ja sanoiji: „sitä tee, tätä ole teke-
mätä“; waan me olemme kasteen ja Kristus-
sen weren kautta warfin wapaat kaikista töis-
tä, sulasta armosta ja laupiudesta wanhurs-
kaat, ja elämmekin ainoastansa siitä Juma-
lan edessä. Tämä, sanon minä, on meidän
tawaramme, fittetuin kristityt olemme, ja Ju-
malan edessä elämme ja pysymme; sillä se ei
jatu siihen, kuinka meidän ulkonaisen menon
puolesta lihassa ja weressä elää tulee.

14. Sentähden pitää kristityn oppia niin
hallitsemaan omaatuntoansa Jumalan edessä,
ettei halli minkään lain kietoa sitä, waan jos
sillä tahdotaan käydä hänen uskonsa kimppuun
panee hän vastaan ja tekee niinkuin Kristus
tässä ja muualla tekee, koska hän itsensä niin
itsepäijesti, kummallijesti ja ihmeellijesti käyt-
tää, ettei mikään Moses eikä lain pakoittaja
hänen kansjansa tule aikaan, waikka hän
muutoin on kaikkein nöyriin, lempein ja ystä-
wällisin mies. Mutta se on jalo, suuri taitto,
jota ei kukaan ole osannut, waan yhsinän-
sä hän, joka siinä oli Mestari, joka saattoi
kaikki lait ja lainopettajat takaperin työntää.
Mutta me emme woi sitä fiksi saada; sillä

perkeleellä on kyllä kurinsa meidän lihassam-
me ja weresämme, koska hän tarttuu ihmi-
sen omaantuntoon ja wetää häntä tilinteolle
tekemistään ja tekemättömistään, ja sanoilee
kanssamme sekä synneistämme että hurstau-
destamme.

15. Näin wiedään ihminen ikäänkuin
sawikuoppaan ja sywään mutaan, ettei saata
ylös päästä, ja waipuu wain waipumistansa
sywemmälle; sillä hänen päällän-
sä makaa ikäänkuin kowa kuorma häntä painamassa,
ettei hän jaksa sen alta kohoittaa itseänsä,
waan käypi ja kalwaa sillä itseänsä, eikä
saata rauhaa saada. Niinkuin itsesänikin
tunnen, etten saata itseäni ylös työntää,
waikka kohta alinomaa työtä tekisin ja itteni
sen tähden surmaisin, päästäkseni siitä kuop-
pasta, nimittäin pois laista, ja saadakseni
niin paljon matkaan, että hänen täytyisi wai-
keta ja sanoa: „noh niin, nyt olet tehnyt
kylläksi, nyt minä sinuun tydyn.“ Mutta ei
siitä mitään tule; sillä se on niin sywä kuop-
pa, ettei siitä kukaan woi ylös päästä, waikka
koko mailman ottaisi awukseen; niinkuin ne
saattawat minun kanssani todistaa, jotka sitä
owat koettaneet, ja vielä joka päivä koet-
tawat.

16. Tästä se tulee, että koko luontomme
on sellatuinen, että se tahtoo olla warfin
piiritettynä töillä ja lailla ja noudattaa nii-
tä, jotka sanowat: miksi hän syöpi publika-
nein ja syntisten kanssa? Jos hän meidän
kanssamme löisi ja jofsi, silloin hän tekisi
oikein. Samoin: miksi sinun opetuslapses
tähtäpäitä noukkiwat, ja tekewät sitä, jota
ei woi sabattina tehdä? Ja tahtoo aina
niin kauwan lain kanssa keskustella ja sa-
nailla, fiksituin se sanoiji: „nyt siinä olet
hurstas.“ Sillä ei ihmisen luonnollinen
jäski saata korkeemmalle ulottua, eikä muuta
ymmärtää, kuin että lainoppi on korkein oppi,
ja sen wanhurskaus paras elämä Jumalan
edessä; pysyy siis siinä ijäti tytkettyä ja
fidottuna. Ja miten hän sitä ikänä yrittää
ja kokee, ei saa hän kuitenkaan koskaan asiaa
fiksi, että woi lain suun tulkia, ettei sillä
ollisi mitään häneltä waadittawaa taikka nuh-
deltawaa, waan hänen täytyy pysyä kaiken

ikänsä sen alla kahleissa, niinkuin ijäissää wankeudessa. Ja jota pidemmälle itseänsä sillä waimaa ja ottee, sitä wihaisemmasi hän sen tekee, siksi kuin sen alle waiuu.

17. Mitenkästä minun sitte pitää teke-
män, kuin laki käypi kimppuuni ja puree omaatuntoani, tuntuessani, etten sitä tee mitä se waatii? Wastaus: katso, miten tässä Kris-
tus tekee, panee vastaan, rupeepa itsepäifek-
sikin eikä tahdo antaa lakia päällensä tyr-
kyttää, waikka kohta se Jumalan käskyistä on otettu. Opi siis sinäkin niin tekemään, ja suoraan hänelle sanomaan: „armas laki, jätä „nyt sanailemisjes ja mene tiehes: sillä ei „minulla nyt ole kansjas mitään tekemistä: „warfinsa sentähden, ettäs tulet ja tahdot „minun kanssani keskustella ja kysyä, kuinka „hurskas minä olen, en tahdo sinua kuullella; „sillä sen tuomarin edessä, jonka edessä nyt „olemme, ei se mihinkään kuulu, mitä minä „olen ja minun tehdä pitää, tahti olla teke- „mätä; waan mitä Kristus on, antaa ja „tekee. Nyt olemme morfiuskammiossa, jossa „morsian ja yllä yllin olkoot; sinne ei sinun „sowi tulla, eikä siellä mitään puhua.“

18. Mutta se yhtäkaikki kolkuttaa yhä kolkuttamistansa ja sanoo: „niin, pitäähän „sinun kuitenkin hyviä töitä tekemän ja Ju- „malan käskyt pitämän, jos tahdot autuaaksi „päästä.“ Wastaus: etkös jo kuule, ettei „tässä nyt ole siitä keskustelemistä: sillä mi- „nulla on jo wanhurskauteni ja kaiken autuu- „den pääkappale, ilman mitään töitä, Herras- „sani Kristuksessa, ja olen jo entiseltä autuas, „ennenkuin sinä tuletkaan, niin etten ensinkään „sinua siihen tarvitse. Sillä, niinkuin ennen „olen sanonut, jossa ei työt ole missään ar- „wossa, ei sinä lakikaan mitään maksaa; ja „jossa ei ole lakia, ei sinä syntiäkään ole; „sentähden älköön sinä mikään muu kuin yksi- „nänsä morsian kammiossansa Kristuksen kanssa „hallitko, jossa heillä on kaikki keskensä yhtä, „eikä siltä mitään puutu, jota autuuteen tar- „witaan, waan jättäköön lain päristyksenä ja „soittoinensa ulkopuolelle, ja katjokoon sen „rohkiasti ylen ja työntäköön pois tykönsä, „kuin hän omantunnon päälle hylkäistä pyytää, „sillä ei ole hänellä täällä mitään tehtävää,

waan hän tulee wäärään aikaan, tahtoen sinä askaroita, johon ei hänen sowi sijalle päästä; sillä tässä olemme sinä uskonkappaleessa, joka kuuluu näin: minä uskon Jesukseen Kristukseen, minun Herrani, joka minun edestäni on kärsinyt, kuollut ja ylösnousnut j. n. e., sitä täytyy sekä Moseksen, että keisar-
rin ja Jumalan lain paeta, ja minun tulee wain rohkiasti työntää pois kaikki, mikä mi-
nun kanssani tahtoo sanailia synnistä, oikeu-
desta taikka wääryydestä ja kaikista teke-
misistäni.

19. Katso, semmoista wapautta Kristus meille tässä tahtoo kumata, ettenme kristit-
tyinä uskomme jälkeen muuta mestaria kärsiji, waan oikeiseen pitäisimme siitä kiinni, että olemme kastetut ja Kristuksen työ kutsutut, ja hänen kauttansa wanhurskautetut ja pyhi-
tetyt, ja sanoisimme: „se on minun oikeuteni, „tawarani, työni ja kaikkeni, wastoin sitä „syntiä ja wääryyttä, jota laki saattaa mat- „kaan saada ja siitä minua syyttää. Jos „tahdot muuta oikeutta, työtä, lakia ja syn- „tiä, niin ota heitä mistäs tahdot; minussa „sinä et ole mitään sias löytämä.“ Näin saattaisi ihminen wastustella ja pysyväinen olla wastoin perkeleen puhallusta ja kiusausta, joko se sitten koski entisiä tahti nykyisiä syn-
tejä; niin että nämät molemmat, Moses ja Kristus, työt ja usko, omatunto ja ulkonai-
nen elämä, eroitetaan kauwas toistansa, että kuin laki tuuppaa päälleni peljättämään sydän-
täni, silloin on aika antaa laille eronsa ja, jollei hän siitä huoli, rohkiasti torjua häntä pois ja sanoa: „minä tahdon mielelläni tehdä „ja kartuttaa hyviä töitä, missä wain saatan, „aikanaan, jalka tulemme ihmisten pariin: „mutta tässä kuin omatuntoni seisoo Juma- „lan edessä, en tahdo siitä mitään tietää: „anna minun tässä olla häiritsemätä, äläkä „minulle mitään puhu tekemisestäni taikka „tekemättömyydestäni; tässä minä en kuulte, „en Mosesta, enkä fariseuksia: waan Kristus „tässä yllin hallitkoon ja minulle kaikki ol- „koon, ja minä tahdon, niinkuin Maria, hä- „nen jalkainsa juuressa istua ja hänen sa- „naanansa kuulla, Martha ulkona pyrköön

„kodaſſa aſukoon ja aſkareitanſa puuhattoon, „ja jättäköön omantunnon rauhaan.“

20. Mutta entä, jos minulla vieläkin alinomaa on ſyntiä, ſehän ei ole oikia kohta? **Wastaus:** niin, ſyntinenpä minä olen ja teen wäärnyttä; mutta ei minun ſentähden auta cipäillä, eikä helwettiin juoſta, eikä laſia paeta: ſillä minulla on vielä Moſeſta ylemmänä eräs oikeus ja työ, jonka kautta minä tartun häneen, joka minuhun on tarttunut, ja pitäyn häneſsä, joka on minut kaſteessa käſittänyt, helmaansa laſkenut, ewankeliumilla auttanut kaikkein tawarainſa oſallisuuteen, ja käſkee itſehensä uſkomaan. Kuſſa hän on, ſiellä kohta wain käſke ſariſeufſet, Moſes tauluinenſa, kaikki lainoppineet kirjoi- nensa, kaikki ihmiset töinensä waiſi olemaan ja matkoihinſa menemään; ſillä ſiellä ei millään lailla ole yhtään oikeutta kannella taſi mitään waatia; waiſka kohta en ole tehnyt enkä ſaata tehdä (mitä minun tulee): ſillä täſſä Kriſtuffeſſa on minulla runſaasti kaikki, mitä waiſla olen ja minulta puuttuu.

21. Semmoinen, ſanon minä, on kriſtittyn oppi ja taito, ja koſkee ainoaſti ſiihen kohtaan, miſſä Kriſtuffen tulee hallita ja omatunto Jumalan kansſa keſkustelkoon; mutta ſitä ei ſaarnata törkeille, häwyttömillä ja irſtaille ihmisille: ſillä ei ſemmoiset täſtä mitään ymmärrä, waan, niinkuin p. Pietari 2 epist. 3: 16 ſanoo, he turmelewat ja wääntelewat ſemmoijet opetufſet omakſi kadotufſeſſensa, ottawat ſitä tilan elääkſensä miten tahtowat, ja ſanowat: „hoo, mitä minun „tarwitſee hyviä töitä tehdä? Mitä ſe waiſ- „goittaa, että minä ſyntinen olen? Dnpa „Kriſtus lain kumonnut j. n. e.“ Semmoinen meno ei myöskään kelpaa; ſillä täſſä ſinun tulee Kriſtuffa katſahtaa toifeſſakin paikafſa, mitä hän vielä tekee. Sillä täſſä hän ſanoo itſensä ſiſi mieheſſi, joka ſitä waiſ- waiſta kadonnutta lammasta eſſi: ja todiftaa vielä nykyiſellä työllänſä, että hän ottaa ſyntiſiä ja publikaſeja huoſtaanſa ja heille ſaarnaa. Siinäpä ſaat nähdä, että hän ſaa paljoa enemmän aikoihin, kuin laſi on käſkenyt, ja ſinuaſin ſellaiſella eſimerkillä opettaa niin tekemään. Hän on niin iſo, ettei tahdo lain

alainen olla; ja toifeppäin, niin mieluinen, että tahtoo paljoa enemmäntin tehdä, kuin laſi jaattaa waatia.

22. Elä ſinäkin niin, ettes enſin odota itſeäs lailla pakoitettawakſi ja ajettawakſi, waan ilman laita tee itſeſtäs, mitä ſinun tehdä tulee, niinkuin pyhä Pietari waroittaa 1 epist. 2: 16: **wapaina, eikä niin, että ſe wapaus oliſi pahunden peitteekſi, waan juuri Jumalan palwelivina;** ja Paawali Rom. 6: 18: **että te olette wapahtetut ſynniftä, oletta te wanhuſkauden palwelioikſi tulleet.** Semmoifia ne owat, jotka wapaalla omalla tunnolla telewat kaikki ilman lain pakoituffa.

23. Sillä kuſſa ewankeliumi oikein on ſydämmeſſä, ſinä ſe tekee ſemmoifeſen ihmifeſen, joka ei ſiſi odota, kuin laſi tulee, waan on niin täynnä riemua Kriſtuffeſſa, halua ja rakkautta hymään, että mielellänſä auttaa ja tekee joka ihmiselle hymää, miſſä wain ſaattaa, wapaasta ſydämmeſtä, ennenkuin edes laſia muiftaakaan, antaa elonſa ja elämänsä alttiikſi, ei yhtään ſitä kyyſy, mitä ſentähden kärfii, ja tulee ſiis täyteen hymiä töitä, jotka ſyntywät itſeſtänſä; niinkuin Kriſtuſkaan ei waatimalla tahdo ohjenfortakaan maasta ottaa, waan waatimata antaupi minua ja koko mailman puoleſta riſtiinnaulittawakſi, ja kuolee kadonneen lampaan tähden: ſe on työ yli kaikkein töitten.

24. Dpi ſiis tämä hywin eroittamaan ja nämät molemmat kappaleet oikein ſiellenſa panemaan ja jakamaan, niin että kuin ſiſi tulee, että laſi ja ſynti ſanailewat omantunnon kansſa, ſinä rohkiakſi waſtaat Moſeſta, käſket hänen olemaan waiſi ja näytät häntä wanhan ihmifeſ kimppuun; mie ſe Moſeſſen koulun, hänen kansſanſa ſanailemaan ja ſanomaan: „kuules, warſinpa ſinä olet laifka „ja kankia hymää tekemään ja lähimmäiſtäs „palwelemaan. Koſka ſinun pitäiſi Kriſtuffa „yliftämän, ſilloin juot ſinä tärkeemmin kan- „nun olutta: ennenkuin menifit waaraan „Kriſtuffen tähden, ennen ryöwäät ja petät „ſinä paljon mieluſammakſi lähimmäiſtäs, „miſſä wain ſaatat.“ Tälle laifkalle kon- nalle, joka ei tahdo liikkeelle lähteä, jonka kädet eiwät tahdo työtä tehdä, eikä jalat

mennä sinne, mihinkä pitäisi, jonka filmät ovat haurerelliset, sille ottanet kiviset taulut ja niillä lyönet sitä aasia, että hänen täytyy lähteä liikkeelle.

25. Sentähden sanottakoon Mosekselle: jos sinä minua hätänyt oikialla kohdalla, silloin tahdon mielelläni sinua kuulla ja seurata, nimittäin, käjilläni ja elämälläni, waan en uskolla ja omantuntoni wanhurskaudella Jumalan edessä; siellä (ulkonaisessa elämässä) sinä hallinnet kuin kurittaja perheenwäen keskellä, ja käskenet minua kuuliaisiksi, puhtaaksi, kärsiwälliseksi, lähimmäiselleni hywää tekemään, köyhiä auttamaan, Jumalaa kiittämään ja ylistämään, päälliseksi antamaan itseäni häwäistäwäksi ja hänen sanansa tähden pilkattawaksi, ja kärsimään mailmalta kaikkea waiwaa; kaikkeen siihen minä hywin tydyn, ja tahdon kyllä enemmänkin tehdä, kuin ulkonaisen ihmisen puolesta tehdä saatankaan. Sillä heuti tosin on altis, sanoo Kristus, ja enemmän kuin altis, waikka liha on heikko. Sillä niinpä hän itsensäkin antaa ympärileikattawaksi templissä, uhrattawaksi, ruoskittawaksi ja ristiinnaulittawaksi, johonka hänen ei mitään pakkoa ole, eikä laki häneltä sitä wautia saata.

26. Mutta kuin tahdot edemmälle mennä, johon sinun ei päästäwä ole, nimittäin minun sydämmeeni ja uskooni, silloin en sinua tahdo kuulla, en nähdä: sillä siellä minulla on toinen suuri sanomaton tawara, jonka nimi on Kristus kasteensa ja ewankeliuminsa kanssa. Lyhyesti sanoen, mitä ulkonaiseen ihmiseen tulee, sen päälle et saata ikään ylönpakjoa sälyttää ja sitä pakoittaa; mutta omalletunnonle et saa ihan mitään panna: sillä kuska se Henki on, joka meille tuo Kristuksen, hän on yli kaikkein lakien: niinkuin p. Paawali sanoo 1 Tim. 1: 9: ei wanhurskaalle ole lakia pantu, ja tekee yhtäkaikki enemmän, kuin lihan jälkeen saattaisi täyttää. Sillä sen jälkeen emme muuta ole kuin syntisiä, ja meidän oman itsemme wuoksi meidän kyllä täytyisi lain alla kirottuina pysyä, mutta Kristuksen ja kasteen tähden laukuilemme me yli kaikkein lakein.

27. Moseksen tulee siis ulkona Kristusesta työtänsä harjoittaa, niin että hän pakoittaa niitä, jotka eivät kristittyitä ole, tahti wain wanhaa ihmistä. Sillä ei hän kristittyitä sillä hurstakiksi tee; mutta sen hän tosin tekee, että hän heille näyttää, mikä heidän welwollisuutensa on, jonka he Hengen jälkeen mielellänsä tekewätkin, waikka liha ei juuri tahdo eikä jaksaa noudattaa Henkeä, niin että hekin sen suhteen vielä tarwitsewat neuwoa ja kowistusta; mutta yhtäkaikki omatunto jää wapaaksi, niin ettei lailla ole mitään oikeutta heitä syyttämään ja kadottamaan. Sentähden saakoonkin kristikunnassa semmoinen oppi ja neuwo wapaasti liikkua, että kuten apostolitkin tekivät, jokaista neuwotaan ja muistutetaan, mitä hänen säädysänsä tehdä tulee.

28. Mutta muut toiset, jotka eivät kristittyitä ole, jätettäköön warsin Moseksen haltuun, sekä käjin että omintuntoniensa, että se heitä waatisi ja waiwaisi, niin että heidän täytyisi tehdä sitä mikä oikiaa on ja jättää paha, waikka eivät sitä mielellänsä tee; niinkuin wastahakoisten roistoin ja uppiniskaisen kansan laita on, jotka eivät kristillistä wapautta ymmärrä, eiwätkä siitä pidä lukua, waikka kyllä saattawat loperoita ja kerskata ewankeliumista, jonka kuitenkin wäärinkäyttävät irstaisuudekseen; semmoiset tietäköt Moseksen omia olewansa.

29. Sillä tätä oppia eivät semmoiset ihmiset saata käsittää, jotka niin suruttomina kuljeskelewat, eiwätkä luule tarwitsewansa ewankeliumia, taikka arwelewat sen ilman sitäkin hywin taitawansa: waan ainoastansa ne, jotka ovat semmoisessa omantunnon sanailemisessa lain kanssa syntiensä ja Sumalan wihan tähden ja sitä peljästywät, ja tuntemat sydämensä heille sanowan: „oi, woi! kuinka olen elänyt? mitenkä woin Sumalan edessä kestää?“ ja niin kulkewat ylönsäikähtyneinä ja wauhkoina, jota wastoin tuo toinen joukko on ylen kowa ja röykkiä, etteiwät mitään lakia eikä syntiänsä ja hätää tunne, eiwätkä siitä huoli. Ja on siis molemmilla wäärin jaettu, niin että ne, joilla ei pitäisi

oleman lain suhteen mitään tekemistä, niillä on sitä ylöns paljon, nepä sen yffinänjä tuntevatkin; mutta muut toiset, joitten sitä ai-noastansa tuntevan pitäisi, eivät sillä enfi-kään itsiänjä waiwaa: wieläpä paatuwat paa-tumistansa, jota enemmän heitä lailla ja Su-malan wihalla tahdotaan peljättää. Sentäh-den onkin heillä toinen mestariinsa, nimittäin pööweli ja wanfiwartia, joka heitä opettafoon: koska eivät tahdo hymää tehdä Sumalan ni-messä, että heidän täytyy sitä tehdä toisen nimessä, eivätkä mitään kiitosta saa, waan helwetin tulen ja kaikki waiwat palkkansa.

30. Sitäwastoin tahtoo Kristus tässä ja joka paikassa, niinkuin olen sanonut, sekä esimerkillänjä että saarnallansa opettaa meitä, jotka tunnemme syntimme ja lain kuorman, ja mielellämme tahtoifimme kristityitä olla, että me tottuifimme sitä vastaan paneumaan ja näyttämään häntä pois päältämme hänen päällensä, emmekä jättäisi tilaa perkeleelle, joka tahtoo lailla murtaa itsensä Kristuksen morfiuskammioon ja itsensä asettaa hänen siaansa, se on, omaltatunnolta ryömätä ilonsa ja lohdutuksensa, ajaaksensa ihmistä epäilyk-seen, ettei päätänjä eikä sydäntänjä saattaisi nostaa ylös Sumalan edessä. Sillä se on kristittyin taito, että heidän tulee oppia ja tietää wähdä enemmän, kuin yhteinen suru-toin joukko tietää ja saattaa ymmärtää, nimit-täin, että he taitawat perkeleen kanssa tapella ja häntä vastaan pitää paikkansa, kuin hän hyökkää päällemme ja tahtoo Moseksesta sa-nailla kanssamme; niin ettei sallita hänelle mitään sanailemista, eikä keskustelemista, waan oikopäätä wedetään Moseksesta Kristuk-seen ja hänesä pysytään; sillä sitä perkele wain ahferoipi, että meitä kamalasti saisi Kristuksen alta Moseksen alle; sillä hän tie-tää, että, kuin sen sifi saisi, on hän jo woittanut.

31. Waro siis wain, ettes salli wiedä itseäs pois tieltä, tahi tästä piiristä wietellä; waan waiikka hän kohta sinulle paljonkin tyr-kyttäisi laista, että sekini on Sumalan sanaa, jota sinun tulee totella, niin saatat häntä wastata ja sanoa: „etkös kunle, etten nyt „tahdo mistään laista, en tietää, en kuulla:

„sillä nyt olemme siinä piirissä ja sillä pai-
 „kalla, jossa ei kysytä mitä tehnen, mitä teke-
 „mätä lienen. Kyllä sen entiseltäkin tiedän,
 „etten sitä ole tehnyt, enkä tee mitä laki
 „waatii; waan siitä kysymys on, kuinka saa-
 „taisiin armollinen Sumalan ja hyynit au-
 „teeksi ja opittaisiin pääkappale Kristuksesta;
 „tässä tahdon olla Herran Kristuksen sylissä,
 „riippua hänen kaulasfansa ja kämpiä hänen
 „kasteesensa, antakoon sitte Sumala, puhukoon
 „minulle laki, ja tuntekoon sydämmeni, mitä
 „tahtonja. Jos wain pidämme tämän pää-
 „kappaleen puhtaana ja tämän linnan lujasti
 „ja hywin warjeltuna, sitte tahdon ulkonai-
 „sesti mielelläni tehdä ja kärsiä mitä päällemi
 „pannaan.”

32. Katso, joka tämän taidon hywin oppisi, se olisi juuri täydellinen ihminen, ai-wan kuin Kristus oli niin warfin yli kaiken lain, että rohkeni p. Pietariakin kutsua per-keleeksi, fariseuksia hulluiksi ja sokeriksi talut-tajiksi, tulkia Moseksen suun ja käskä hänen waiti olemaan, ja niin elää warfin ilman laita ja kuitenkin täyttää kaikki lait: (hän saat-toi olla) sekä kopia ja itsepäinen wastoin kaikkea, mikä tahtoi häntä sitoa ja wangiksi ottaa, että myöskin omasta ehdostansa kai-kille ihmisille palvelukseksi ja alamainen. Mutta se on aina wikana, ettemme sitä kos-kaan oikein opitukfi saa, waan perkele on tiellämme ja wietteele meidän niin, että kää-nämme sen päin wastoin, ja olemme wain ylöns halukkaat ja nöyrät kuulemaan kaikkea, mitä laki sanoo, ja sitä säikähtymään, silloin kuin meidän pitäisi päätämme pystyyn nostaa, eikä sitä kuulla, ei noudattaa. Sitä wastoin tahdomme ulkonaisesti päästä ylöns paljon wapauteen, kuin meidän pitäisi ruumistamme surkuamata alaspainaman ja lailla harjoitta-man, että sen täytyisi kärsiä kaikkea, mikä hänelle kipiiä tekee, koska se wielä alinomaa tekee syntiä; niin että synti pysyi ulkona, jossa sen pysymän pitää, ja hänellä olisi Moseksenja, joka makaisi hänen seljäsänjä, häntä ajamasja; mutta siällisesti ei mikään synti eikä laki hallitsisi, waan Kristus yffi-nänjä sulalla armolla, riemulla ja lohdutuk-fella. Niin kaikki oikein käwisi ja ihminen

olisi kaikkeen hyvään sovelias, sekä kaikkea tekemään että kärsimään halulla ja mieluisella, iloisella sydämmellä, juuri totifesta uskosta Jumalan armoon Kristuksen kautta.

33. Joka nyt tämän taitaa, se kiittääkään Jumalaa ja katsokoon, ettei vain sitä ylös hyvin taitaisi, eikä tässä suuresta taiteesta ylpeilisi. Sillä minä ja minun wertaiseni emme sitä tosiaankaan vielä taida, niinkuin meidän tulisi taitaa, vaikka kyllä enimmiten sitä olemme kokeneet ja jotenkin pitkälle siinä ehtineet: sillä se on, niinkuin sanonut olen, semmoinen taide, jota eivät muut taida kuin kristityt, ja heidän kaikkein täytyy oppilaisina olla ja elinkautensa sitä opetella. Toista on noitten muitten, suruttomain henkien, jotka yllinänsä taitavat kaikki; mutta juuri sellaisen luullun taiteensa ohessa eivät sitä ensinkään taida ja sentähden ovat siitä kaikkein kauvimmafsi joutuneet, eikä mitään kiusalliseempaa asiaa eikä suurempaa surfeutta ja wahinkoa kristikunnalle tule, kuin juuri semmoisten itsewitsasten kautta, joitten hankkeesta yleensä lewenee eriseuroja ja lahkokuntia, ja ilmaupi ihan sellaista kansaa, jotka eivät palwale ei Jumalaa, eikä mailmaa, ei oikein kuule lakia, eikä ewangeliumia, waan toisen suruttomasti ylenkatsowat ja toiseen kyllään-tyvät, ja etsiwät aina uutta oppia. Mutta emmä me niitä warten saarnaakkaan, koska eivät siihen ole mahdollisia, ja ovat Jumalalta sen rangaistuksen saaneet, etteivät sitä koskaan opi, eivätkä siitä mitään saa, vaikka kohta sen kuulewat; niin, että kuitenkin me sen yllinänsä pidämme, ja he eivät meiltä mitään siitä saa pois, waan ainoastansa, että tyhjän äänen ja humun siitä kuulewat.

34. Tämä on se ensimmäinen kappale, jonka Kristus tässä opettaa esimerkillänsä. Nyt kansa katselkaamme Herran Kristuksen kaunistu saarna, jonka hän alkaa näillä sanoilla:

Ruka on teistä se ihminen, jolla on jata lammasta, ja jos hän yhden niistä kadottaa, eikö hän jätä yhdeksänkymmentä yhdeksän korpeen, ja mene sen jälkeen, joka kadonnut on, siksi että hän sen löytää? j. n. e.

35. Hän, Herra Kristus, ei ainoastansa ole niin itsepäinen, ettei mieli noudattaa heidän oppiansa ja ojennuksiansa; waan näyttää myös siihen hyvän syyn ja kumoo sen suurella, jalolla taidolla, tuffii heidän suunsa, ettei heillä ole mitään sitä vastaan hiiskumista, fitoo heidän omalla työllänsä ja esimerkillänsä, niin että heidän sydämmesänsä täytyy häweta semmoista hänelle sanoneensa ja häntä moittineensa niin suurissa asioissa siitä, mitä itse tekewät ja wieläpä kunnialakin tahtowat tehdä paljoo halvemmissa asioissa.

36. Sillä miten hän heille paremmin wastaisi, kuin että sanoo: „te suuret taiturit ja hyvät wiisasteliat, tahdotteko minua käskä ja opettaa, että tyköni työntäisin waiwaisia syntisiä, jotka minua rukoilewat ja tulewat minua kuulemaan, kuin kuitenkin te itse kadonneen lampaan tähden paljoo enemmän teette, jos sadasta yhden ainoan kadotatte, ja jätätte yhdeksänkymmentä ja yhdeksän korpeen, se on, kedolle paimenten pariin yllinänsä seisomaan, ja juoksette sen ainoan sadannen jälkeen, ettekä saa yhtään lepoa, ennenkuin sen jälken löydätte: ja sitä sanotte hywin tehdyksi, ja kiitettäväksi työksi, ja jos teitä joku siitä nuhtelisi, totta pitäisitte sen hulluna ja mielipuolena. Ja minun, joka olen sieluin Wapahtaja, ei tulisi ihmiselle niin tehdä, kuin te teette lampaalle, vaikka ei kuitenkaan kaikki eläimet, jotka maan päällä eläwät ja liikkowat, ole yhteen sieluun ensinkään werrattawa. Eikö teidän siis pitäisi sydämmesänne häweta ojentamastanne ja nuhtelemastanne minua semmoisesta työstä, joka on määrättömän parempi sitä työtä, jota itse kiitätte ja teidän täytyy kiittää? niin että, jos minua nuhtelette, täytyy teidän ensin itsenne tuomita.“

37. Onhan se hywin wastattu, ja hän on kaikella kunnialla heidän suunsa tuffinut, ja kyllin syitä näyttänyt, miksi hän ei ensinkään heidän ojentamistansa tarwitse, eikä kärsiäkään tahdo, eikä soata. Miinpä hekin puksowat vastaan, niinkuin kuultu on, etteivät muuta kuin omaa syntiänsä ja häpiäänsä sillä ilmi tuota. Sillä se on syystä kaikille mes-

tareille häpiäksi, mieläpä suuttuttawainen hämyttömyys heiltä, että rohkenewat ojennella sitä miestä, jonka kuitenkin Jumala on pannut kaikkein mestariksi. Ja niinpä käymäntin pitää, kuin sanonut olen, että joka kristitty tahtoo mestaroita (ojennella) ja tuomita, ja wiedä hänen pois kasteestansa ja uskonkappaleesta Kristuksesta, hallitaksensa häntä wiisaudellansa tahi laillansa, hänen täytyy sekä petturiksi joutua, että myös kauhistusta ja murhaa matkaan saattaa: sillä hän häwäisee Jumalaa hänen templisjansä ja pyhydesjansä ja perkeleellisellä pahanelisyydellä karjaa hänen päällensä hänen maltakunnasjansa, jossa hänen yffinänsä pyhällä Hengellänsä on hallitseminen; niin että femmoisen todellisesti ja hywin ansaitsee, että Jumala häntä wuorossaan synnitki ja häpiäksi tekee koko mailman edessä, koska hän pyytää perkeleen nimesjä niissä mestarina olla, joissa Kristus yksin on mestari, ja päätapahkaa juoksee kohden sitä miestä, joka on hänelle yllön korkia ja yllön wiijas.

38. Sentähden ei ole hyvä leikitellä kristittyin kansa, sillä ne owat eläwiä pyhiä; ja olkoon koko mailma wain alallansa sen miehen suhteen, jonka nimi on Kristus, sillä ei hänestä kuitenkaan mitään voiteta, eikä hän tahdo kärsiä sitä, eikä häntä opetetaan ja mestaroitaa. Samaten, ei kristittykään saata eikä sen pidätkään sitä kärsiä; taikka jos sitä kärsii ja sellaiselle puhallukselle jättää tilaa, eli antaapi allekynsin, kuin tahdotaan Kristusta hänessä mestaroita ja laittaa, tahi hänen uskonsa kimppuun lähään lailla eli teko-opilla, jilloin hän on hukassa ja Kristuksesta luopunut. Sentähden rippukaanme wain lujasti hänessä kiinni, älkäämekä huoliko, waikka koko mailma meitä neäilec ja mestaroitsee. Sillä kuin me hänessä pysymme ja pidämme tämän uskonkappaleen oikian ymmärryksen, tahdomma me kaikki femmoiset wiifasteliat panna ahtaalle ja häpiään saattaa, sillä tämän Kristuksen tulee ja hän tahtootin jäädä nuhtelemata ja mestaroimata; hän tahtoo wain yksin koko mailmaa mestaroita ja nuhdella, niin että heidän täntyy taikka hänen armostansa hänen Ser-

raksensa ja Mestariksensa tunnustaa ja itsensä hulluiksi, taikka armota häpiään häytyä ja perikatoon joutua.

39. Mutta olen (jo) ennen sanonut tämän saarnan yllön hyväksi, makiaksi ja lohdulliseksi tuolle törkiälle, suruttomalle joukalle ja hullulle, uppiniskaiselle roisto-kansalle, että he sen juuri tietäisivät, ettemme tässä heille eninkään niin saarnaa; waan ainoastansa niille, jotka omantunnon peljästyksessä ja tuskasä tahi kuoleman waarasä ja hädässä owat ja joita perkele kiusaa heidän synneistansä, heitä raskamielisyhteen ja epäilykseen ajaaksensa. Niille tämä suloinen kuwa eteen asetettakoon, että tulifimat lohdutetuiksi ja iloiiksi. Mutta muita, jotka entiseltä kohmelosä eläwät, eiwätkä paljon mitään tiedä, mitä raskas mieli ja hengellinen murhe on, näytettäköön Moseksen ja pöwelin ja hänen palmeliainsä toimiin ja wihdoin perkeleen tykö. Sillä tämä on yllön suloisesti ja paljoa paremmin maalattu, kuin yffikään ihminen maalata saattaa, eikä niin sulosanaista ole, joka sen perin pohjin saifi kuwatuksi; waan se käsitettäköön, niin paljon kuin mahdollista on, uskolla sydämessä. Kuitenkin täntyy meidän tehdä siitä wähäinen näytös, antaaksemme johtoa sitä tutkimaan.

40. On minullakin, sanoo hän, sata lammasta, se on, koko kristikunnan pieni joukkoinen, josta yksi on kadonnut ja kristikunnan yhteydestä joutunut pois. Jos nyt tahdot tietää, millinen minun mieleni on, niin kuwaa wain itselles hywin sekä sellainen paimen että tuo kadonnut lammas. Sillä tällä paimenella, joka kuitenkin on paljas ihminen ja kaitsee järjetöntä, teurastettawaksi ja surmattawaksi luotua karjaa, on yhtä kaikki femmoinen sydän kadonnutta lammas-parkaansa kohtaan, että hän on yhtä ikäwisjansä, mitenkä sen takaisin saifi, kuin lammas-raukka halajaa femmoista paimentansa.

41. Ja kuin lammas huomaa, niinkuin luonnostaan huomaakin, hänen paimeneksensa, silloin ei se enää eninkään pelkää, waan juoksee kaitella uskalluksella hänen pariinsa ja kulkee hänen edellänsä aiwan turwallisesti; niinpä, kuin kuulla saapi hänen äänenä,

määkii ja juoksee hänen peräsänsä, eikä saa mitään lepoa, ennenkuin tulee hänen tykönsä. Ja on siis luonnollisesti sula suosio ja rakkaus heidän molempain välillä, warfinpa yhti sydän ja mieli toifiansa kohtaan: niin että jos lammas-parla saattaisi puhua ja syyttää sydämensä, ei se muuta pyydä kuin päästä paimenensa pariin, eikä paimenellakaan ole mitään muuta surua, eikä ajatusta, kuin mitenkä jällen löytäisi lammas-rautkansa, joka hänen paristaan on pois joutunut ja eksynyt; hän juoksee ja lähettää ulos palvelioita, missä wain tietää sen olewan haettavana, eikä lakkaa, ennenkuin sen on löytänyt ja jällen kotia tuonut.

42. Sillä hän hywin tietää, mikä wiheittäinen eläin se on, jonka on eläminen wain paimenen avulla ja turmissa, eikä ensinkään saata auttaa itseänsä, waan on warfin hukkaan ja turmioon tulewa ilman paimenta; ja on paitfi sitä luonnostaan wauhka ja eksywäinen; ja niin pian kuin se joutuu pois tieltä ja paimenen parista, on se jo hukassa eikä saata menehtyä, waikka kohta se muitten paimenten ja lammasien parin tulee ja wieras häntä huutaa; waan juoksee yhtä juoksua läpi metsistöjen, lätkköjen, ja mitä eteensä tulee, sifsi kuin joutuu sudelle suupalaksi, tahi muutoin turmeltuu.

43. Mutta kuitenkin on sillä fittenkin se awu ja hywä laatu, että kaikella halulla pitäypi paimeneensa ja tuntee fangen hywin hänen äänensä, ja kuin itkänä sen kuulee, siinä paikassa juoksee hänen tykönsä, eikä anna minkään itseänsä hänestä karkoittaa, waikka koko mailma häntä huutelisi ja wiettelisi. Ja waikka hän jo on kadoksisja ja eksynyt, on hänellä kuitenkin, niinpäljon kuin luontonsa myödbittää, se toivo, että, kuin wain jällen paimenensa kuulisi, totta se taas ilahtui ja pääsifi kaikesta jurusta. Niin ei ole paimenkaan sitawarten paimenena, että hän sen löydettyänsä, sitä kohtaan suututtelisi, taikka sitä tyköänsä työntäisi, tahi suden kitaan tah-toisi heittää; waan se on koko hänen murheen ja ajatuksensa, että sitä wain kaikella suosiollla haukuttelisi ja kaikella lemmellä me-

nettelisi; hän ottaa sen omaan selkäänsä, nostaa ja kantaa sitä sifsi kuin sen jällen kotia tuopi.

44. Tämä on se kuwa, itse luontokappaleissa kuvattu, jolla Kristus meille mieltii näyttää, kuinka hän on mieltynyt ja mitä hän meitä kohtaan tekee, ja mitenkä meidän tulee häneen turwata. Sillä koska tämä on luonnossa totta, paljoa enemmän se on totta Kristuksen waltakunnassa, joka on armonwaltakunta ja sula rakkaus ja lohdotus. Sentähden ota sinäkin katsellakses tätä lammasta, joka on tämän paimenen oma, totta saat sinäkin hawaita, kuinka paljoa enemmän ja korkeemmin hän ottaa sen turwiinsa, ja kuinka warfin sydämmellisesti ja suosiolllisesti hän huolehtii sitä takaisin saadakfensa; ja tahtoo sillä selitetykfi, warfinpa uloswuodatetukfi saattaa tutkimattoman rakkautensa ja halunsa waiwaisia, syntisiä, säikähtyneitä, arkoja omiastuntoja kohtaan, jotka owat hänen oikiat lammas-parlansa.

45. Sillä kuin ihminen on tämän paimenen kadottanut, eikä kuule hänen ääntänsä; käypi hänen niinkuin sen kadonneen lampaan, joka joutuu yhä edemmäksi ja edemmäksi häneestä. Ja waikka häntä kohta haukutellaan ja huudellaan muilla opeilla juoksemaan ja luulemaan oman paimenensa pariin tulewanfa, ei hän sitä kuitenkaan löydä, waan juoksee alinomaa nurkasta nurkkaan, ja joutuu jota pidemmältä sitä enemmän eksykfiin, eikä ole hänellä yhtään lohdotusta eikä turwaa, ennenkuin taas kuulee oman paimenensa äänen kajahtawan. Niinkuin koettelemuskin filmin nähtävästi osoittaa ja jokainen sydämessänsä saattaa hawaita, että kuin tuo pääkappale Kristuksesta on poisotettu tahi lyödbään laimiin, kohta ilmaupi siellä se ja se lahohenki, täällä se ja se innottelia, tuolla se ja se, joka sakramentin, joka kasteen wääntelee, ja mikä saarnaa erinomaisesta pyhyydestä, mikä mistäkin muusta, ja jokainen haukuttelee sitä waiwaista lammas-parlaa pariinsa ja tekeypi paimeneksi; siitä harhaantuu lammas harhaantumistansa, sifsi kuin joutuu warfin pois tieltä.

46. Niin tulee siihen vielä perfelekin omin ajatuffinensa, joita hän lykkää sydämeen: „oi jos olisit sitä tahi sitä tehnyt, taikka tekemätä ollut!“ ja tekee sillä sydämen wain wauhemmaksi ja typerämmäksi, ettei tiedä missä ajumansa pitää. Näin käy warmaan, missä Kristus filmistä katoa, eikä sitä uskonkappaletta saarnata; opetettakoon, neuwottakoon tahi näytettäköön, miten tahansa, kaikki käypi wain pahemmaksi ja joudutaan turmiota lähemmäksi, ellei oikia paimen taas lähene häntä ominaisella äänellensä.

47. Sentähden tulee meidän opetella Herramme Kristusta oikein tuntemaan ja kuvaamaan, ettemme häntä toki pitäisi hirnumaltiaana tahi kulkuisena tuomarina, jommoiseksi häntä tähän saakka on saarnattu, ja perfele aina sydämessämme kuua hänen, juurikuin seijoisi hän takanamme miekka kädessä; waan jommoiseksi lammas luonnollisesti katsoo paimenensa, ei semmoiseksi, joka häntä mielisii peljättää, ajaa tahi lyödä, waan heti kuin ikänä hänen näkee, ihastuu se, juurikuin jo olisi awun saanut, eikä enää tarwitfisi peljätä eikä murehtia, ja juoksee kohta hänen pariinsa kaikella turwailisuudella.

48. Samaten, jos mieli meissäkin uskallusta herätä ja me päästä wahmistetuiksi ja lohdutetuiksi, tulee meidänkin opetella hywin tuntemaan paimenemme ääntä, ja jättää kaikki muut äänet, jotka meitä wain elykfiin saattawat, sinne ja tänne ajelewat ja pakoittawat, ja kuulla ja käfittää wain se pääkappale, jonka Kristus eteemme kuua kaikkein ystäwällisimmästi ja lohdullisimmasti, kuin sitä ikänä kuwata saatetaan; että saattaisimme kaikella turwailisuudella sanoa: „minun Herrani Jeesus Kristus on toki ainokainen paimen, ja minä, walitettawasti, kadonnut, efsyngyt lammas, minulla on tuska ja hätä, ja tahtoisin mielelläni olla hurstas, saada armoollisen Jumalan ja rauhan omassatunnossani, niin tässä juuri kuulen hänen yhtä suuresti ikäwöiwän minua kuin minä häntä: „minulla on tuska ja kipu, mitenkä häntä lähestyisin, apua saadaiseni; niin on hänkin „tuskiissaan ja murheissaan eikä muuta mi-

„tään pyyhä, kuin saada minua jälleen itsellensä.“

49. Katso, kuin taitaisimme niin kuwata ja meidän sydämmeemme painaa hänen sydämensä, että hänellä on semmoinen palawa himo, suru ja halu meihin, emmehän toki enää saattaisi häntä säikähtyä ja peljätä, waan ilolla juoksimme hänen luokfensa ja ainoastaan hänen parissansa pysyisimme, mitään muuta oppia tahi mestaria kuulemata. Sillä kusfa joku toinen oppi tulee, se olkoon Moosesin oppi, taikka muu oppi, ei se ainkaan mitään muuta tee, kuin meitä wain ajaa ja waiwaa, ettemme saada mihinkään lepoon ja rauhaan päästä. Jonkatakoden Kristuskin Matth. 11: 28, 29 sanoo: tulkaat minun tyköni kaikki, jotka työtä teette ja olette raskautetut, ja minä olen teitä wirtwoittawa. Ottakaat minun ikeeni teidän päällemme, ja te saatte lewon teidän sielullemme.

50. Ikäänkuin tahtoisi sanotuksi: „juoskaat ja etsikää missä tahdotte, kuullelkaat ja oppikaat kaikki, mitä saarnata saatetaan, ette kuitenkaan mitään sydämen lepoa ja rauhaa löydä muualla kuin wain minun parissani.“ Mielellämme suomme saarnattaman hymästä elämästä, kymmenestä käskystä ja kaikkinaisesta opista; mutta sille omalletunnolle, joka synneistänsä on tuskiissaan ja säikähtynyt, älköön totta mitään muuta saarnatako kuin Kristuksesta. Sillä se on kadonnut lammas-raukka, jolla ei saa olla, ja joka ei saada kärsiä muuta mestaria paitsi tätä omaa paimentansa, joka ei ensinkään häntä kohtele lain pakoitufjella ja waatimifella, waan menettelee kaikkein suloisimmasti ja hellimmästi häntä kohtaan, ja ottaa lampaan kaikin hätinensä, syntinensä ja tuskinensa päälleen, ja tekee itse, mitä lampaan tulifsi tehdä; niinkuin lameemmalta saamme kuulla.

51. Sillä tässä tarkoin tehtäköön, kuten ennenkin kyllin olen sanonut, eroitus näitten kahtalaisien saarnain, eli Moosesin ja Kristuksen äänen välillä, ettei millään muotoa Moosesista lasfeta kadonneen lampaan pariin, waikka hän kohta parhaansa panee. Sillä jos sitä tahdotaan keittää sekaijin, ja murheellista

omaatuntoa lailla lohduttaa näin: „ole hyvä, wäsfi turmassa, ethän sinä ole murhannut, että huorin tehnyt, et törkeitä töitä tehnyt, tahsi olet sinä toki hyvää tarkoittanut j. n. e.“ on sekin lohdutus; mutta ei se kaupan kestä, eikä voi jotaa kestä. Sillä tämä ei ole vielä laweemmalta eikä korkeammalta otettu lohdutus, kuin omalta itseltänsä; fiitä ei lammascaraukalle ole mitään apua, sillä se jää yhtä kaikki efsyksiin ja hukkaan, eikä saata itseänsä auttaa, eikä paimenensa turwiin tulla.

52. Mutta jos sen mieli apua saada, näytettäkösille se oikia paimen, joka juuri tulee ja etsii sitä, tuodaksensa sitä takaisin, ja huutaa sitä; silloin se saattaa saada oikian lohdutuksen, että rohkenee Mosesta wastata ja sanoa: „en nyt enää huoli en lohdutuksetas, en peljättämistä, ja tee wain asiani, niin pahaksi kuin saatat, lienen waikka tapaja, jopa murhamieskin, ja iänäi ja äitini, hirttäjä; mutta nyt, tuskissa ja säikäyksissä, ollessani Jumalan wihan ja ijankaittisen kadotuksen edessä, en mieli minä sinua en kuulla, en noudattaa. Sillä minä tunnen, ja tunnustan itse, paha kyllä, itjeni waiwaiseksi, kadonneeksi lampaaksi; mutta se on minun autuuteni ja lohdutukseni, johonka luotan, että minulla on paimen, joka minua kadonnutta lammastansa, itse etsiskelee ja kantaa seljässänsä: alkäämme sanailko fiitä, kuinka hurstas tahsi paha olen, waan fiitä, mitenkä Kristuksen turwiin tulisin.“

53. Sentähden saarnattakoon aina sen mukaan kuin ihmiset ovat. Sillä minä olen sanonut, ettei tämä oppi sowi suruttomalle, kowalle ihmiselle. Niinkuin se ei hyödytä, että raa'alle riihimiehelle annetaan sokeria ja kallista wirwoitusainetta, joka fairaalle on omanja; waan hänelle annettakoon aimo kappale kowaa leipää ja juustoa ja wettä juodaksensa; mutta muita hienoja ja herkkullisia ruokia säästettäkösille fairaille tahsi nuorille lapsille, jotka eiwät jaksa sulattaa mitään kowaa. Niin tulee sinun siis tässäkin tarkata, että sen sanan oikein jakaisit, ja taibollisena perhehaltiana annat kullenkin omanja niin, että pidät Mosoksen ja lain saarnan kowille, roistomaisille ihmisille, jotka surutto-

masti ja pelwota elävät: nepä wain syöksöt paljasta riihimiehen ruokaa, se on, kuullekoot fiitä wihaista Mosesta, joka Sinain wuorelta jylistää ja salamoitsee, Israelin lapsia surmaa ja hukuttaa korwessa, kuningas Faraon punaiseen mereen upottaa, y. m.

54. Mutta kussa murheellisia, heikkoja sydämiä ja oniatuntoja on, jotka owat kadonneiksi lampaiksi joutuneet, ole siinä wain waiti Mosoksesta ja kaikista Jumalan töistä laisja, ja puhu ainoastaan Kristuksen armonaikana tehdyistä teoista, ja paina siihen waiwaiseen omaatuntoon hywin sywälle, kuinka hän kadonnutta lammasta kohtaan menettelee itsensä; nimittäin, että hän on se hyvä, hurstas paimen, jolla on semmoinen tuska ja ikäwä lammascaraukan perään, että jättää kaikki alttiiksi ja siksensä, sitä wain takaisin saadaksensa, eikä ennen lakkaa, kuin sen jälleen on tuonut kotia. Sillä se tekee hänen pahaa, että ihminen on syntiin joutunut, on murheisjaan ja epätoimossa, eikä hän voi kärkeä fiitä, että se siihen jäisi ja hukkuisi; waan haukuttelee sinua makiolla ewankeliumillansa kaikkein ystämällisimmästi, että wain hänelle tulisit ja sallisit hänen itses olallensa ottaa hänen kannettawaksensa, ja hänen rakkaaksi lampaaksensa pääsikit.

55. Sillä alkösön kutsuttako kadonneeksi lampaaksi fiitä joukkoa, joka surutoimna ja kowelossa elää, eikä fiitä huoli, josko Jumala ylhäällä wihastuu tahsi nauraa, waan on kuin tuima pukki, joka ei ole minkään hallittawa, hillittäwä; waan ne kutsutaan efsyneiksi, kadonneiksi lampaiksi, joita syntinsä rasittawat ja jotka uskonsa kilwoitukseja owat: jossa ei kysytä, josko Moses, waan josko Kristus ja hänen pääkappaleensa kadotetaan, se on, kussa omatunto on tuskassa ja murheessa fiitä, josko Jumala hänelle lienee armollinen. Se on se oikia lammis, joka paimenensa perään huokaa ja poraa, ja mielellänsä soisi autetuksi pääsewänsä, niinkuin Dawid Psalm. 119: 176 sanoo: minä olen efsyvä niinkuin kadonnut lammis, (Herra), etsi sinuu palveliata, j. n. e.

56. Semmoisille tämä sokeri ja tämä suloinen maki wirwoitusaine maistuukin,

jolla sydän mirwoitetaan, ettei se epäilykseen waiwu, waan semmoisesta lohdutuksesta jälleen ojenmetaan; ei Moseksessa, waan Kristuksessa; ei fiitä, että hänellä Mojes olisi ystäwänä tahi että hän hänen woisi lepyttää; waan, että hänellä on armollinen Jumala Herrasjansa Kristuksessa; antakoon Jumala, että Mojes lohdutusfinesa jäisi mihin tahtonja. Waikka sekin on hyvä, ja pitää niin olemanfin, ettei wastoin lakia eletä, ei ryömätä, ei warasteta, ei murhata, ei lähimmäiselle wääräryyttä ja mielpahaa tehä; mutta sellainen elämä ei vielä anna oikia sydämmen lohdutusta, waan on ainoastansa ihon kutkutusta, joka ei tunge läpitse, eikä pysyväinen ole. Sillä perkeleen tullessa ja hyötätessä sydämmen päälle, wiepi hän kuitenkin kaiken (semmoisen) lohdutuksen pois, ja waikkas kohta olet jotakin oikein tehnyt, tuo hän kyllä sitä vastaan kymmenenlaista wäärin tehtyä; wieläpä kyllä kaikkein parhaimmiskin teoissa hawainnee hän paljon saastaista ja tehnee kaikki tyynni synniksi.

57. Sentähden ei ole semmoiseen lohdutukseen rakentamista, waan rohkiasti se työnnettäköön pois ja sanottakoon: „olkoon se Jumalan huomassa, josko olen hurstas, wai „enkö sitä ole, sen tahdon säästää paikallensa, „kuin toista tulee opetettawaksi ja keskusteltawaksi; mutta täällä lohdalla, jolla nyt olen, „ei ole keskustelemista minun teoistani ja „hurstaudestani, waan Kristuksesta ja hänen „teoistansa, joita hän on tehnyt minua, tuota „kadonnutta lammastansa kohtaan. Jos nyt „kysyhet, olenko hurstas, vastaan minä oikoiseen: en ole, enkä tässä kohdassa tahdokaan sitä olla.“

58. Mutta jos kysyt, onko Kristus hurstas, saatan minä epäilemätä sanoa: onpa niinkin, ja asettaa hänen minun hurstaudekseni, ja uhalla siihen turwata. Sillä siihenpä olen kastettu, ja tässä on minulla ewankeliunissa siihen sinetti ja kirja, että olen hänen rakas lampaansa, ja hän on se hyvä paimen, joka kadonnutta lammastansa etsii, ja warsin ilman lakia minua kohtaan menettelee, ei minulta mitään waadi, ei uhkaa, eikä peljätä; waan ohoittaa minulle sulaa makiaa armoa,

ja antaapi itse minun alleni, ja ottaa minun päällensä, että minä wain hänen seljäsänsä makaisin ja hänen kannettawansa olisin. Miksi siis säikähtyisin Moseksen ja vielä perkeleen peljätystä ja jylinästä, kuin olen sen miehen turwisja, joka antaa minulle hurstautensa ja kaikki mitä hänellä on omakseni, ja kantaa ja pitää minua huffaan tulemasta, niinkauwan kuin lampaana pysyn, en kiellä paimenta, enkä itsemielisesti hänestä luowu.

59. Niin on siis sinulla tämä kuwa kaikkein ystäwällisimmästi kuwattuna, kuin se ikänä kuwattawa lienee. Mutta uskosta nyt wain on kysymystä. Sillä tämä kuwa on tosin kaunis ja lohdullinen ja oikia totuus; mutta siinä on wika, ettei sitä fiksi tunneta, kuin se tunnettawa olisi. Sillä kuin lammas juoksee efsykfiin, se on, kuin ihminen syntinsä tuntee, että ne häntä painawat, eikä tiedä missä hänen oltawana on, ja perkele peljättää häntä, silloin on peräti toista käsillä, eikä hän woi uskoa sitä todeksi; mitä hän tässä on kuullut, se menee häneltä huffaan nykyisen tuntemisensa ja koettelemisensa kautta. Sillä perkele on niin hänen filmänsä kääntänyt, ettei hän mitään muuta tunne kuin Jumalan wihaa ja armottomuutta ja waiwaa sillä sydäntänsä niin, ettei jaksa sen yli kotohota, eikä filmiänsä fiitä pois kääntää, wieläpä on niin sywälle siihen waipunut, ettei Kristuksessaakaan mitään muuta näe kuin wihaista tuomaria; jommoiseksi häwyttömät paawilaiset owat hänen tähän asti kuwanneet ja kaikkiin sydämiin hänen painaneet wain taiwaankaarella miekka suussa istuwaksi sankariksi.

60. Sillä se on oikia perkeleen kuje ja kawaluus, jota hän harjoittaa efsywäistä lammasta vastaan, että wääntää semmoisen kuwan murin ja luimistelee niin sen filmisjä, ettei se enää saata paimentansa tuntea, ja wiepi ihmisen Kristuksen nimen warjolla Moseksen alle, sanailleen Kristuksesta juuri jamoin kuin ennen teki Moseksella, niin että hänen warmaan tarvitsee tätä wahvasti todeksi uskoa, ja täytyy ihmisen sentähden kaikkein esinnä itseänsä vastaan taistella. Sillä tunteminen on itsesänsä wälewä; wieläpä perkele

tekee synnit ja peljästyksen niin suureksi, että siitä voisi ydin ja luu, jopa sydänkin ruumiisja rauweta.

61. Sentähden ei ole se niin pian opittu, kuin luullaan. Kyllä rauhan aikana helposti uskotaan Kristusta warfin lempiäksi ja ystävälliseksi; mutta tuskien ja hämmästyksen päästyä sydämmeen, silloin on ihminen jokia ja ekfytissä, tahtoo wain päättää sydämmensä ja tuntemisensa jälkeen, rippuu siinä kiinni ja wahwistaa itsensä ekfytyksensä: sillä hän on siinä wangittuna, eikä saata muutoin ajatella, kuin että niin on, waikk'ei kuitenkään niin ole.

62. Se nyt olisi taito jos taitokin, että saatettaisiin omalle sydämmellensä sanoa: jos tunnustat itses kadonneeksi lampaaksi, niin sanot oikein; mutta ettäs sentähden tahdot Kristuksen parista juosta ja hänen kumaat semmoiseksi, joka tahtoo sinua wain ajaa takaa ja peljättää, se on se ruma perkele. Sillä jos häntä oikein katsaitaisit ja tuntisit oikeaksi paimeneks, etpä häntä kammoksuisi eikä kauhistuisi, waan riemulla ja turvallisuuksella juoksisit hänen turwiinsa. Sillä eipä hän ole se paimenes, joka sinua kadottaa tahtoo; hän wain lähestyy ja etsii sinua, kantaaksensa sinua seljäsänsä ja synnistä, ekfytyksestä, perkeleen wallasta ja kaikesta onnettomuudesta auttaaksensa ja pelastaaksensa.

63. Jos siis tunnet itses syntiseksi ja Sumalan mihan ansainneeksi, tulee sinun juuri sentähden sitä enemmän huutaa ja juosta sen armaan paimenen perässä, että hän saisi auttaa sinua siitä, äläkä salli häntä itelles toiseksi kuuwata, kuin miksi lammas paimenensa kuuwaa, joka ei saata häntä peljättyä, waan ihastuu ja rohwaistuu, häntä nähdesään ja kuullessaan, waikka on hänestä pois juoksut, niin että sillä ansionsa jälkeen olisi syy häntä peljätä; mutta fittenkin se tietää hywin, ettei hän pidä mihaa eikä armottomuutta sellaista lammasista kohtaan, eikä saata häneltä muuta odottaa kuin sulaa rakkautta ja kaikkea hywää.

64. Niin on tässäkin siitä wain kysymystä, ettäs opettelisit Kristusta oikein katsutamaan sanan jälkeen, että oma in ajatus-

tes ja tuntemistes jälkeen; sillä ihmisen ajatukset ovat wäärät ja walheelliset, mutta hänen sanansa on totinen ja pettämätön. Sillä niin on hän sen kansa eläwällä teolla ja esimerkillä näyttänyt, ja näyttää wieläkin joka päivä koko kristikunnassa. Sentähden tulee meidän wain tämä sana sydämmeemme painaa ja siihen itsemme kietoa, oppien nuhtelemaan omaa sydäntämme walheesta ja panemaan tämän uskonkappaleen sitä vastaan. Mutta se on taide, jota minä en taida, mutta wielä paljoa wähemmin sen taitawat nuot muut hurjat henget, jotka paljon siitä kerskaawat, juurikuin jo kaikki taitaisiwat, kuin wain kerran siitä ovat kuulleet, eiwätkä kuitenkään ikänä siitä mitään ole maistaneet eikä koetelleet. Sillä puhua ja saarnata sitä kyllä saatetaan, mutta kuinka hankalaa on sitä itse harjoituksessa toteuttaa, sen ne hywin kokewat, jotka täydellä todella sitä yrittävät.

65. Tämä siis on armeliaan Kristuksen ensimmäinen osoitus, hänen oma kumaamansa tässä ewankeliumissa, että niin warfin syyttää sydämmensä, ja on niin ikäwisiänsä lammasparkaa, että juoksee yksin sen perässä, jättäen nuorelle ne yhdeksänhymmentä ja yhdeksän: ei sitä peljättääksensä, taikka lyödäksensä, waan juuri auttaaksensa ja jälleen tuodaaksensa kotia, ja ilahuttaaksensa raadollista, murheellista sydäntä ja omaatuntoa ystäwällisellä ja makiialla äänellänsä, niin että molemmin puolin on sulaa sydämmellinen rakkkaus ja ihastus toisihin; ettäs näet, kuinka suuren suosion ja mielihywan hänelle teet siinä, kuin kaikesta sydämmestä pitäyt häneen ja häneltä odotat kaikkea hywää.

66. Toiseksi näet, kuinka hän kaikkinaisilla ulkonaisilla merkeillä ja käytöksillä ilmoittaa semmoisen ilonsa ja sanomattoman hywytyensä, kuinka ystäwällisesti hän menettelee, nyt löydettyänsä lampaan; sillä ei hän kuitenkään puhuttele häntä millään lailla eli waatimisella, kuten hän kyllä oikeuden jälkeen saisi sitä ajaa edellänsä, samoin kuin muitakin lampaita, ja antaa sen itse käydä; waan menee ja panee sen olallensa, ja kanta sitä itse koko matkan läpi korman; ottaa kaiken työn ja waiwan päällensä, että wain lampaalla olisi

lepo ja rauha, ja tekee sen sydämmestä, miehellään, niinpä on ihan riemua täynnä, että se nyt jälleen on hänellä. Katso sitävastoin myöskin, kuinka hyvin lammasraukan käppi, kuinka se vain kaikella leuolla ja turvalla lepää paimenensa seljässä, ja päästyänsä kawelemästä maata mieltänsä myöten niin pehmiällä, turvallisena ja murheetoinna sekä koirista että sudesta, se on, kaikesta efsytyksestä ja walheesta, waarasta ja tapaturmasta. Onhan tämä kaunis kuva, ja jaloa, juloista ja lohdullista meidän katsellaksemme.

67. Sillä Herramme Kristus tekee juuri samoin, meitä lunastaessaan: jonka hän keran on ruumiillisesti tehnyt kärsimisesänsä ja kuolemasansa, mutta nytkin alinomaa tekee voimassa hengellisesti sanallansa. Niin panee hän meidän olallensa, kantaa ja suojelee meitä, että olemme turvassa kaikelta synnin, perkeleen ja kuoleman waaralta; waikka he kohta peljättävät ja menettelevät, niinkuin tahtoisiwat meidän niellä ja kadottaa. Sillä tämä kantaminen tekee sen, että me waurastumme, ja säilymme kaikelta onnettomuudelta, eikä tarvitse meidän mitään peljätä; niinkuin lammas, joka paimenen seljässä maata, ei ole minikään hätäytettävänä, waikka kohta koirat wihaisesti haukkuwat ja susi ympärillä luimistelee, waan kallistaa päänsä alas murheeta, ja wieseläpä nukkuu.

68. Samoin mekin, jos pyhymme uskossa tähän uskonkappaleeseen: minä uskon Jesukseen Kristukseen, meidän Herraamme, meidän edestämme kärsineeseen, kuolleen, ylösnousseen, j. n. e., eikä tarvitse meidän murehtia kadotetuiksi joutuwamme, tahi perkeleen meitä saattaman niellä, waikka kohta hän kintansa lewiällenkkin ammottaapi j. n. e. Sillä silloin emme ole omalla retkellämme, emmekä kulje omin jaloin, waan mepä ripumme rakkaan paimenemme kaulassa ja makaamme hänen seljässänsä, jossa kyllä olemme turvatut; sillä waikka synti, kuolema ja helwetti wihaiselta ja hirmuiselta näyttävät, täytyy heidän sittenkin jättää hänen syömätä; muutoin mekin waiwaiset lampaat aiwan pian olisimme hukassa ja kadotetut.

69. Sillä niinkuin lammas ei itse saata kaita itseänsä, eikä waroita efsyksiin joutumasta, ellei paimen sitä aina neuwo ja johdata; ja se efsyksissä ja hukassa ollessansa ei saata itsestänsä jälleen löytyä ja tulla paimenensa pariin, waan paimenen täytyy itse käydä hänen perässänsä ja etsiä, siksi kuin sen löytää; mutta sen löydettyänsä, ottaa hän sen selkäänsä kannettawaksensa, ettei se taas tulisi hänen tyköänsä peljätetyksi, karkoitetuksi, tahi suden suuhun:

70. Samoin on meidänkin asiamme, me emme saata itsiämme auttaa, eikä neuwoa, omantunnon lepoon ja rauhaan tullaaksemme ja perkeleestä, kuolemasta ja helwetestä päästäksemme, jollei Kristus itse sanallansa meitä takaisin tuo ja kutsu puoleensa; ja waikka hänen turwiinsa tulemmekin ja uskossa pyhymme, emmä me kuitenkaan jaksaa itsiämme siinä pitää, eikä seisowaiset olla, jollei hän itse aina samon sanansa ja woimansa kautta meitä kohenna ja kannaa, koska perkele joka paikassa ja lakkaamatta meitä wäijyy ja ympärillämme luikertelee, kuin kiljuwa jalopeura, meitä nielläkseen, kuten p. Pietari 1 lähetykskirj. 5: 8 sanoo: niin ettei tässä kuitenkaan mihinkään kelpaa kerskata omasta wapaasta tahdostamme ja woimistamme, ei aluksi, ei jatkannoksi, eikä siinä pyhymiseksi; waan Kristuksen, meidän paimenemme tulee yksin kaikki tehdä.

71. Mutta nyt olemme siinä turvatut, sen aikaa kuin Kristuksen seljässä makaamme, että me kyllä säilymme kaikelta peljästykseltä ja tapaturmalta. Sillä hän ei suinkaan jalli meitä niskoiltansa rewäistä, eikä meitä tyköänsä heitä, koska hän on niin iloinen ja hywillänsä siinä, että hänellä on vain lammas löydettynä ja hän saa sen toisten joukkoon wiedä. Lyhyesti, ei siinä ole mitään peljättämistä, pakoittamista eikä vaatimista; waan ihan ystäwällinen kantaminen ja sulaa armon elämä, jolla hän kaikkein hellimmästi hoitaa lammas-tansa. Jota wastoin Moses, joka ei ole waiwaisten heikkoin lammasen kaitia, waan tuonraa'an, wahwan karjan paimen, sauwallaan ajaa edellään laumansa korpeen koko kolmen päivän matkauksen, siksi kuin ne wäsywät; sillä

semminen menetykſoppi kowille, raa'oilte ihmifille.

72. Sa kuin mekin tulemme Mofekſen alle, nimittään lihan ja ulkonaiſen elämän puoleſta, ſilloin täytyy meidän itſe käydä ja tehdä mitä lafi waatii. Mutta uſkomme puoleſta älkäämme kärfikö ainoatakaan työtä meidän päällemme laſkettawan, taſi tehtäväkſemme waadittawan, waan olkaamme ainoaſti kannettawia ja huolellifiſimmäſti noſtettawia, ei hewoiſen ſelkään ja waunuihin, waan hänen omaan ſelkäänsä ja olallensa makamaan. Joka toteentuu, kuten ſanonut olen, ſilloin kuin hän ſaarnauttaa meille ſanansa, että hän meidän puoleſtamme on kuollut ja riſtinpuuſſa ſyntimme ruumiisſansa kantanut, pannut perkeleen ynnä kuoleman ja ſynnin kansſa jalkainſa alle ja meidän ijaifeen elämään wienynt, ja kantaa meitä alinomaa, pitkin ikäämme, ettei meidän tarwitſe katſoa elämäämme, kuinka hurſkaat ja wäkwät me olemme, waan ainoaſtansa maata hänen olallansa. Sillä täſſä lohdasſa eli uſkontappaleeſſa ei meidän tarwitſe huolia miſtään ſynniſtää, kuolemasta, eikä elämäſtää, waan meillä on kaikki Kriſtufſeſſa, joka meitä kantaa ja warjelee.

73. Mutta ei hänelle ole kyllä näiſſä kahdeſſa kappaleeſſa, että hän tätä kadonnutta lammasta juuri yſtävälliſeſti eſtſii, ja ſangen helläſti ja ilolla kantaa; waan vielä ſen kotia tuotuanſa, pitää hän erinomaiſen juhlan ja riemun, kutfuu kokoon kylänſä miehet ja yſtäwänſä kansſansa iloittſemaan: wieläpä aſian niin oiwaſti hankkii, että Sumala taiwaasſa ynnä koko taiwaalliſen ſotajoukon ja kaikkiin luotuiin kansſa ſiitä ihastuwat, (nimittäin) yhdeſtää waiwaiſeſta ſyntiſeſtää, joka parannukſen tekee. Jolla hän oſoittaa ja ſelittää, kuka ſe on, jota hän kadonneekſi lampakſensa kutfuu, näetſen, ſemminen ſyntinen, joka parannukſen tekee, ſe on, joka tuntee ſyntiſä, ja ſydämmeſtänſä niitä ſuree, niistä mielellänſä tahtoifi pääſtää ja Kriſtufſen turwiin tulla, ja ulkonaiſeſtikiin parata elämänsä: joka juuri on nimeltänſä ſurkiäſti murheellinen ſydän ja runneltu omatunto, jota perkele hätyyttää, niin että ſe ſurusta ja murheesta

on waiwumaiſillanſa j. n. c. Sillä hän onkin ſemminen mies, joka ei eſtſi, eikä kannata yhtään muuta lammasta, kuin ſitää, joka kadonnut on, eikä itſeſtänſä tiedä, ei neuwoa, eikä apua.

74. Katſos nyt, mitenkä hän toki oliſi ſaattanut yſtävälliſemmäſti ja lohdulliſemmäſti ſaarnata, taikka mitä hänen enempää tehdä tuli, ſydäntä ilahuttaakſensa, ja waiwua uſkalluſta puolehenſa herättääkſenſä! Koska näemme hänen itſenſä meille waiwaiſille ſyntiſille kuwanneen ſemmoiſen paimenen, joka näin waſtamieliſeſti lampaanſa kadottaa, ja näin haluiſeſti ſitää eſtſii, ja ſen löydettyänſä, kaikella ilolla kantaa, ja lewittää ſemmoiſen riemun, että kaikki enkelit ja pyhät, wieläpä kaikki luodutkin ynnä hänen kansſansa meistä ihantelawat ja meille yſtävälliſeſti hymyilewät, niin että auringonkin täytyy paljoa ſuloiſemmäſti paistaa. Niinkuin luonnollifeſti käykin, että, kuin ihminen on murheisſansa, näyttää aurinkokin ja kaikki eſineet ſilloin ſynkältää. Waan kuin ſydän on iloinen, näyttää ihminen kahta iloiſemmalta, ja kaikki aſiat näyttawät hänestä helpommilta ja ſelkeemmiltä.

75. Joka nyt tämän woifi waiwuaſti uſkoa, ſe jaiſi kansſa oikian lohdutukſen Herrasſa Kriſtufſeſſa ja hänen kauttanſa, koſka hänellä täſſä on ſe luja lupaus, että, jos niin pitäyppi Kriſtufſeen ja antaupi hänen olallanſa kannettawakſi, hän on ſuotu tulokas taiwaan waltunnasſa, ja tulee kaikella ilolla waſtaanotetukſi.

76. Mutta aiwan toifeſſaiſelta tuntuu tämä omantunnon murheesſa ja raſkaſmieliſyydeſſä, jolloin ſydän ei jalka muuta ajatella, kuin että jokainen enkeli ſeiſoo hänen takanſa paljaalla miekalla, ettei hän ſaata Sumalalta, eikä enkeleiltä mitään iloa ſaada, niin etteiwät muutamit ſaata ilolla katſahtaa yhtäkään luontokappaletta, ſäikähtywät armasta aurinkoa, jopa jokiſta kahiwaa lehteäkin. Tämä ſen tekee, että he omilla ajatukſillanſa pureſkelewat ja järſiwät itſiänſä, ja mielellänſä tahtoifiwat itſenſä ſitää ulos ſaattaa, niin paljon työtä tehdä ja itſenſä niin hurſkaikſi tuntea, ettei heidän tarwitſifi peljätä;

mutta sillä he wain tekewät pahan pahemmaksi.

77. Mutta jos haluat saada oikian lohduksen sydämmees, niin opi wain tätä suloista kumaa ja ewankeliumin sanaa hywin itselles kumaamaan, että etsisit sitä siellä, josia se on etsittävä, nimittäin Kristuksessa, eikä mis-

jään muualla. Sillä siinä mieheessä sinä löydät kaikki, jos wain pysyt hänen huomassansa ja olallansa. Mutta mitä ikänä lohduksusta paitsi häntä etsittänee, ei se kuitenkaan pysty sydämmeen, vaikka kohta ottaisit kaikki luontokappaleet awukses, ja sinulla olisi koko mailman riemu ja huwitus yhdesä läjässä. [Amen.]

N:o 46. Neljäntenä Sunnuntaina Kolminaisuuden päivästä.

Evank. Luukk. 6: 36—42.

Jesus sanoi opetuslapsillessa: olkaat sentähden laupiaat, niinkuin teidän Jännekin laupias on. Alkäät tuomitko, j. n. e.

I.

Tämä ewankeliumi selittää meille ne rakauden työt, joita lähimmäistä kohtaan osoitettakoon ajallisisa tawaroisja ja ruumiin tarpeisja. Sen näyttää Herra warfin hymillä sanoilla tässä ewankeliumisja; sillä hän oli juuri wähää ennen sanonut, että meidän tulee rakastaa wihollisiamme, tehdä hyvää niille, jotka meitä kiroilewat, rukoilla niitten edestä, jotka meitä wahingoittawat, ja sille, joka meitä lyö poskelle, tarita toinentin puoli, eikä siltä, joka meiltä wie kaapuu, hametta-kaan kieltää. Nämät hän tässä käsittää lywään päätöksen, ja sanoo lyhimmittäin: olkaat laupiaat, niinkuin teidän Jännekin laupias on. Tässä siis näette hyvät työt yhdesä läjässä selitettynä; niitä meidän tulee toinen toistamme kohtaan harjoittaa, juurikuin tawallinen Jämme niitä on meitä kohtaan harjoittanut ja vielä lakkaamatta harjoittaa. Usein olette kuulleet, ettemme töitä tarvitse Jumalan tähden, waan lähimmäistä kohtaan. Jumalaa ei saateta töillä, ei wahvemmaksi, eikä rikkaammaksi saada, mutta ihmisiä niillä voidaan wahwistaa ja rikkaitsi tehdä; niille ne owat tarpeelliset; sinne siis menköötkin, eikä Jumalalle. Sen olette usein kuulleet, ja se on parhailiaan teidän kornissanne; tehköön Jumala, että se käsiin ja töihinkin sattuisi!

2. Suomaatte siis tässä, kuinka nurjaa

se on, että tahdotaan waatia töitä Jumalan hyväksi, joita on lähimmäistä kohtaan waadittawa, ja että pannaan usko ihmisiin ja pyhiin, joka on ainoastansa Jumalaan pantawa. Käännä tämä päinwastoin, niin olet oikiasja, näin: usko tarfoittakoon ainoastansa Jumalaan päin, se omassensa ottakoon Jumalan työt, joita ainoastansa Jumala tekee, ja näitä Jumalan töitä me ainoastansa uskolla saamme. Sitte tulee meidän olla ahferat lähimmäistä kohtaan, ja kaikki työmme niinpäin sowitzta, että ne lähimmäistä palwelewat. Jumalan edessä alkäämme millään muulla liikkuko, kuin wain sulalla uskolla. Syy on se, ettei meitä kukaan muu saata auttaa kuin yksin Jumala, ja mitä meillä on ruumiin ja sielun puolesta, se on meille Jumalalta ainoalta, häneen ainoaan meidän tulee sydämmemekin liittää.

3. Tämä nyt wäännellään niin, että usko, joka yksin Jumalalle tulee, se sowitzetaan itseensä ja muihin ihmisiin ja menehdytään omiin tuumihinsa, ja mitä ne korkiat taiturit owat ajatelleet, siihen me panemme turwamme. Eikö se ole perkele ja kuolema? niinkuin Jumala sanoo Jerem. 2: 13: minun kansani tekee kahtalaisen synnin: minun, joka olen elävän weden lähde, he hylkääwät, ja kaiwawat itsellensä kaiwoja, kelwottomia kaiwoja, joisja ei wesi pysy. Toiseksi sanoo hän 35 wärsyysjä

kansalle: **Minä sanot: minä olen wiatoin, hän kääntäköön wihansa minusta pois; katso, minä olen oikeutta käypä sinun kansas, ettäs sanot: en minä ole syntiä tehnyt.**

4. Ensiksi, sanoo hän morsiamen huoraksi ruvenneen, ja kääntyneen Jumalasta, siitä elävästä lähteestä, josta vuotaa elämä, autuus ja kaikki hyvä; sen he owat hyljänneet. Toiseksi, rakentelewat he omia mietteitänsä, omia tuumiansa, ja tekewät itsellensä omia kairoja, joissa ei wettä ole. Samoin rakentawat paamilaisemmekin omiin mietteifinsä, mesfusääntöihinsä, paastoihinsa, rukouksiinsa ja muihin fentkaltaihin; tätä kyllä kairoiksi werrataneet, ikäänkuin he tahtoifivat siitä ammentaa elämää ja autuutta, waikei se saata wettä pitää, ja hylkääwät Jumalan, sen elämän lähteen.

5. Sitte, sanoo hän, rohkenewat he ifotella minua vastaan, ettei minun syytä olisi heihin wihastumaan, tahtowat wehkeensä ja tekonsa oikeiksi, ja minun kansani oikeutta käydä. Katsokaat, se on toinen synty, että he tahtowat tekojansa puolustaa. Sentähden Jumala sanoo: **minä olen oikeutta käypä sinun kansas, ja näyttävä sinulle, kuinka nurjaksi olet käynyt, ettäs alinomaa olet kulfenut omia teitä.**

6. Katsokaat, niin yksin Jumalalle on usko annettava, ja sen tulee yksin Jumalalta meille noutaa sekä ajalliset että ijankaikkiset tarpeemme; ja warsin niin, ettei se luule sitä mitenkään ansainneensa. Sama usko on sitte vielä semmoisissaan wuotawa alaspäin lähimmäistä kohtaan; ei niin, että pyhettäisiin autuutta siihen panna, sillä ei Jumala sitä tahdo; waan ainoastansa omatunto hänehen turwaukoon. Niinkuin morsiamen on ainoastansa yljäsä eikä kenessäkään muussa riputawa; samoin Jumalakin meiltä waatii, että me häneen ainoaan turwaamme.

7. Sitä Luukas tarkoittaa näillä sanoilla: **olkaat laupiaat, niinkuin teidän isännekin laupias on.** Siinä minä kaiken omantuntoni niin ajettanen Jumalan puoleen, että minulla on hyvä, laupias Isä, ja sitte mennän ulos lähimmäiseni pariin, ja samoin ollen häntä kohtaan laupias. Sillä uskoni on minun

wieminen sisällepäin ja ylös Jumalalle; työni ulospäin ja alas lähimmäiselle. Niin Abraham teki: **Morian wuorella noustessaan Jumalan työ, jätti hän palveliat ja aasin wuoren notkoon, ja otti Isäkin yksistään kansansa.** 1 Mos. 22: 5. Samoin on meidänkin tekeminen: tahtoessamme nousta Jumalan työ, on meidän tuleminen Isäkin kansa yksinensä, se on, Kristuksen kansa uskossa; mutta palveliat ja aasi, se on työt, me jättäkäämme alas.

8. Tämä olkoon nyt ewankeliumin alkupuheeksi sanottu uskosta ja töistä, nimittäin, että usko menee sisälle ja ylöspäin, työt alas ja ulospäin; sillä olemme wanhurskaat Jumalaa ja ihmisiä kohtaan, että annamme Jumalalle kunnian, ja suorastaan katsomme hänen puoleensa, ja uskomme hänen sanansa jälkeen, ja teemme lähimmäiselle täyden rakkaudessa. Nyt vielä katselkaamme ewankeliumin sanoja järjestyksessä:

Olkaat laupiaat, niinkuin teidän Isännekin laupias on.

9. Kuinkasta siis Jumala, meidän taiwaallinen Isämme, on laupias? Niin, että hän meille antaa kaikki ruumiilliset ja hengelliset, ajalliset ja ijankaikkiset ebut lahjaksi ja sulasta hymnydestä. Sillä jos hänen oli meille annettava anfiostamme ja sen johdosta, olisi hänen täytynyt meille antaa ainoastansa helwetin tuli ja ijankaikkinen kadotus. Sentähden on se, mitä hän meille antaa tawaroissa ja kunniasa, sulaa laupiutta. Hän näkee meidän takertuneiksi kuolemaan; sitä hän surkuttelee, ja antaa meille elämän. Hän näkee meidän helwetin lapsiksi; se hänen käypi surukseen, ja hän antaa meille taiwaan. Hän näkee meidät alastomiksi ja paljiksi, isoowiksi ja janoowiksi: sitä armahtaen hän meitä waatettaa, ruokkii ja juottaa, ja ramitsee meidän kaikilla lahjoilla. Mitä siis meillä on, hengellisesti ja ruumiillisesti, sen hän meille laupiudesta antaa, ja wuodattaa hymnytensä meidän ylitsemme meihin. Sentähden Kristus tässä sanoo: „noudattakaat teidän Isänne, ja olkaat tekin niin laupiaat, kuin hän on laupias.“

10. Tämä ei suinkaan ole huono laupius eikä mikään järjen opettama; sillä järki katsoo omaa hyötyänsä, antaa vain suurille, oppineille ja ansiollisille; rakastaa ainoastansa kauniita; antaa niille, joilta siitä on hyötyä ja hyvää. Se on yksipuolinen, kerjäläistapainen, jaettu, huono laupius. Sillä jos vain ansainneelle annan, tai katson kauneutta ja ystämyyttä, on se jo welvollisuus ja welka, eikä mikään laupius.

11. Sitä Herrakin tarkoittaa, kuin tämän ewankeliumin etupäässä Luukk. 6: 32 sanoo: jos te rakastatte niitä, jotka teitä rakastavat, mikä kiitos teidän siitä on? sillä syntisetkin rakastavat niitä, jotka heitä rakastavat. Ja jos te lainaatte niille, joilta toivotte jälleen saavanne, mikä kiitos teidän siitä on? sillä syntisetkin lainaavat syntisille, että taas jälleensä saisiwat. Mutta kristittyin laupius älköön omaansa etsiä; vaan olkoon tehty näin: se olkoon ymmyriäinen, lewittäköön silmänsä ja yhtäläisesti katsohtakoon kaikkein puoleen, ystävän ja wihamiehen, niinkuin taiwaallinen Sännekin tekee.

12. Ja kussa tätä laupiutta ei ole, ei siinä uskoakaan ole; sillä kuin sydäme on uskossa, ettäs tiedät Jumalas osoittaneen itsensä sinulle niin laupiaaksi ja armiaaksi, paitsi sinun ansiotas ja warsin lahjaksi, silloin kuin vielä olit hänen wihollisensa ja ijankaikkisen firouksen lapsi; jos sen uskot, totta et saa ollut lähimmäiseskään samaa osoittamattas, tehden tämän kaiken rakkaudesta Jumalaan ja lähimmäises hyväksi. Waro siis tekemästä mitään eroitusta ystävän ja wihamiehen, mahdollisen ja mahdottoman välillä, sillä näettehän kaikkein niitten, joita tässä luettelaa, meiltä toista ansainneen, kuin että heitä rakastaisimme tai heille hyvää tekisimme. Ja sitä Herrakin tahtoo, kuin Luukk. 6: 35 sanoo: kuitenkin rakastakaa teidän wihollisianne ja tehkää hyvää, ja lainatkaa, älkäätkä mitään siitä toivoako, niin teidän palkkanne on suuri olewa, ja te olette Ylimmäisen lapsia; sillä hän on laupias kiittämättömiä ja pahoja kohtaan. Tällä olkoon ewankeliumin ensimmäinen kappale selitetty.

13. Vielä tässä ehkä joku sanoisi: „olet-

han sinä nyt kuitenkin opettanut, etteiwät työt mitään Jumalan edessä maksaa, että me niillä häneltä jotakin ansaitisimme; mistä siis se tulee, että tässä yhtäkaikki on warsin toista, kuin Kristus sanoo: olkaat laupiaat, niinkuin teidän Sännekin laupias on: älkäätkä tuomitko, ettei teitä tuomittaisi; älkäätkä sadatelko, ettei teitä sadateltaisi: anteeksi antakaa, niin teille anteeksi annetaan? Sotka sanat kaikki kuuluvat siltä, että meidän tulee töillämme Jumalan edessä liikua ja sillä ansaita, että Jumala olisi meille laupias ja antaisi anteeksi, koska kuitenkin alinomaa olette kuulleet uskon yksinänsä kaikki tekewän.“ Tarkatkaa siis hyvin, miten p. Paawali ja koko Raamattu paikka paikoin puhuu; sillä he teroittawat sitä, että on uskottawa, ja paljaalla uskolla liikuttawa Jumalan edessä.

14. Ymmärrä siis nämät sanat, jommoisina ne tässä ovat, näin, että työt ovat ainoastansa uskon tuntomerkit ja osoitteet, niin että, jos minä uskon, tulee minun olla laupias, ei tuomita, ei sadatella, minun tulee lähimmäiselle anteeksi antaa ja hänelle hyvää tehdä. Ottakaa siihen esimerkki 1 Moos. 22 5 ja seur., mitä Abrahami teki, kuin häntä käskettiin uhraamaan poikansa. Hän oli kaksikymmentävuotias, tahtoi nyt lyödä pojaltansa pään poikki ja weti ulos miekkansa. Mitäs tästä oli? Herran enkeli esti hänen ja sanoi hänelle: älä satuta kättäs poikaan, älä myös hänelle mitään tee; sillä nyt minä tiedän, että sinä pelkäätkä Jumalaa, että ole jäästänyt ainokaisista poikaas minun tähteni.

15. Samoin tässäkin, meidän on ensin saaminen, ennenkuin annamme; ennenkuin laupiutta teemme, tarvitsee meidän sitä ensin saada Jumalalta. Me emme laske ensimmäistä kiveä; eikä lammaskaan etsi paimenta, vaan paimen lammasta: pitäätkä siis toki työt sellaisina, ettemme Jumalan edessä mitään niillä saa, vaan että me ilman ansiotamme Jumalalta saamme kaikki, mitä saamme. Sentähden sanoo Jumala profeta Esaiain 65: 1 wärsä: minä olen niitten lyödettävä, jotka ei minua etsineet ja ilmaannun niille, jotka ei kysyneet minua. Ja saman luvun lopulla sanoo hän: ja tapahtuu, että ennenkuin he huutawat,

olen minä vastaan; koska he vielä puhuvat, olen minä kuulewa; sillä ennenkuin häntä etsimme, löytää hän meidän, ennenkuin häntä kysymme, olemme jo hänen omansa.

16. Näin sanoo p. Paawali Romalaisille 3: 23—26: ei ole yhtään eroitusta; sillä kaikki owat he syntiä tehneet, eikä heillä ole mitään kerskattawaa Jumalan edessä. Se ilman mitään anjioitansa wanhurskautuwa, hänen armostansa, sen lunastuksen kautta, kuin on Jesuksessa Kristuksessa, jonka Jumala on armon-istuimeksi ajettanut, uskon kautta hänen weresjäsä, osoittaaksensa sitä wanhurskautta, kuin hänen edessjäsä kelpaa, edelläkäväisten syntein anteeksi antamisen tähden, joita Jumala kärsinyt on; osoittaaksensa hänen wanhurskauttansa tällä ajalla: että hän itse wanhurskas olisi, ja sen wanhurskaaksi tekisi, joka Jesuksen uskosta on.

17. Ja seuraawassa luvussa Rom. 4: 4, 5 hän sanoo: mutta sille, joka työtä tekee, ei lueta palkkaa armosta, waan anjioista; mutta joka ei työtä tee, waan usko siihen, joka jumalattoman hurstaaaksi tekee, hänen uskonsa luetaan hänelle wanhurskaudeksi. Sillä jos se armosta on, eipä se ole enää töistä; sillä ei armo muutoin armo olisikaan, niinkuin hän perästäpäin 11 luvun 6 w:ssä sanoo.

18. Toiseksi, pitääkät työt warmana merkinä (osoitteena) ja ikäänkuin finettinä, jota lähetykskirjaan painetaan, josta saan tietää uskon oikaaksi. Näin nimittäin: jos sydämessäni tunnen työni wuotawan rakkaudesta, silloin wakaan tiedän uskoni totiseksi. Jos lähimmäiselleni anteeksi annan, tiedän minä tästä anteeksi antamisestani warmaan, että uskoni on totinen, se wahvistaa ja todistaa minun uskoani, että Jumalakin on minulle anteeksi antanut, ja joka päivä anteeksi antaa; mutta jos en anteeksi anna, päättänen warmaan silloin olewani uskottomana. Niin Abrahaminkin käwi, työ saattoi hänelle uskonsa tunnetuksi. Jumala kyllä hänen tiesi uskowaiseksi; mutta hänen tarwitsi se itsekin tietää, ja näyttää uskonsa.

19. Eivät siis työt ole muuta kuin semmoisen uskon vaatimattomia seurauksia ja

tobistuksia. Sillä mitä se minua hyödyttäisi, jos minussa kohta olisi wahwa usko, kuin en siitä mitään tietäisi? Ikäänkuin, jos minulla olisi arkullinen rahoja, enkä siitä tietäisi, ei olisi minulla siitä mitään hywää; mutta kuin sen joku minulle ilmoittaisi, tekisi hän minulle yhtäläisen palveluksen, kuin jos sen minulle lahjaksi antaisi. Samoin myös, jos minussa on usko, enkä siitä tiedä, ei se minua mitään hyödytä. Sentähden tulee sen puhjeta ulos ja seuraawilla töillä minulle ilmestyä, ne owat fitte uskon osoitteet ja tunnusmerkit.

20. Sitä p. Pietarikin tarkoittaa, kuin 2 lähetyksk. 1: 10, 11 rakkauten töistä ja uskon awuista lopullisesti sanoo näin: sentähden, rakkaat weljet, ahkeroitkaat paremmin sitä, että te teidän kutsumisenne wahvistaisitte; sillä jos sen teette, niin ette juinkaan koskaan kompastu. Sillä teidän sallitaan alttiisti mennä sijalle meidän Herran ja Wapah-tajan Jesuksen Kristuksen ijankaikkiseen waltakuntaan. Ei hän sano: tehkää hyviä töitä, että teitä kututtaisiin, waan että te itse kutsumisestanne wahvistuisitte.

21. Sentähden tottukaat hywin Raamattuun, ettette semmoisilla lauseilla taitamattomasti wahvistaisi wäärää jelistystä töistä. Sillä senwuoksi työt hyljätään, ettemme luulisi niillä hurstakiksi pääsemämme: mutta senwuoksi niitä ylistetään ja kiitetään, että ne owat lähimmäiselle tarpeellisia, ja owat uskon merkkejä ja hedelmiä. Ratsokaat, semmoinen kierros täytyi minun tehdä, etten wahvistaisi sitä paawilaisten wäärää luuloa, mikä heillä aina on tästä ewankeliumista. Sentähden panee Jumala usein semmoisia lauseita toifiansa vastaan, niinkuin se meistä ja järjestämme näyttää, että hän harjoittaisi meitä lukemiseen, ja ettemme luulisi koko Raamatun perillä jo olewamme, kuin meillä tuskin on yksi ainoakaan lause.

22. Muutamat lauseet koskewat henkeä, kuinka meidän tulee Jumalan edessä toimia paljaalla uskolla, niinkuin tämä: ilman anjioita me olemme antuiksi tulleet. Sitten, ettei ruumis ulkonaisesti laiskana makaisi ja tankia olisi, on meillä niitakin lauseita, jotka ruumista ohjaawat ja harjoittawat, niinkuin

nämät tässä: **anteeksi antakaat, niin teille anteeksi annetaan: antakaat, niin teille annetaan;** ja se lause Matth. 25: 42 ja seur., jossa Herra Kristus sanoo töitä vaativansa viimeisellä tuomiolla, koska hän on sanova tuomituille: **minä ihojin, ja ette minua ruokkineet: minä janojin, ja ette minua juottaneet: minä olin outo, ja ette minua huoneesen ottaneet: alastoin, ja ette minua vaatettaneet, j. n. e.** Nämät lauseet nuot ymmärtämättömät, hempiät henget tahtovat uskoon tunkea ja suudita, ja (niin) kaikki töihin wääntää; waan se on wäärä ajatus. Mutta hengelliset, uskowaiset sowittawat ne paljaasen ruumiisen ja seisowatkin Jumalan edessä paljaastansa hengellä; se on oikein tehty, ja tarpeellistakin; sillä ihmisessä on kaksi osaa: henki ja liha. Senwuoksi onkin muutamia lauseita, jotka ainoastansa johdattawat paljasta uskoa hengessä, toisia, jotka paljaita töitä ohjaawat ruumiissa: sillä ei yksi Raamatun lause saata yhdellä haamaa johdattaa henkeä, ja samassa myös ruumista.

23. Tässä on meidän myös mainitsen, miten meidän tulee menetellä ajallijella hywällämme lähimmäistämme kohtaan. Tawaralla tehtäköön näin: annettakoon lähimmäisemme ottaa, lainattakoon ja annettakoon hänelle, missä ja milloin hän tahtoo. Ja ne owat kowat käskyt, eikä ainoastansa neuvoja, niinkuin ne niitä selittelewät, jotka opettawat näin: „se niitä tehköön, joka tahtoo täydellinen olla.“

Sentähden owat ne, jotka niitten jälkeen tahtowat elää, menneet luostariin, ja tahtoneet täydelliset olla. Niin owat kaikki luostarit perfeleen somalle rakettuja. Sillä ei ole yhtään kansaa ahneempaa ja arempaa wahinkoa vastaan, kuin juuri tämä.

Kuin siis tahdotaan kristitty olla, lainattakoon, mitä saatetaan, alttiisti korforahaa otamata. Samoin, jos näemme jonkun, jolla ei ole waraa meille takaisin antaa, hänelle me se ilman ja lahjakki antakaamme, ja jättäkäämme welka anteeksi, joten Nehemia teki, niinkuin sen 2 Neh. Kirj. 5 luvussa näemme. Sillä Jumala on sen sinulle antanut, hän woi sinulle kyllä enemmänkin antaa, jos wain uskot. Samate, kuin meiltä jotakin otetaan, älkäämme sitä itse takaisin waidelko; waan

lähimmäinen astukoon silloin meidän puolestamme, ja auttakoon, ettei meille mitään liialaa tapahtuisi, ja meistä wääryyden poistakoon ja wäkiwallasta hallitukselle walittakoon.

24. Katsokaat nyt, munkit ja papit owat nämät työt warsin sumepain wetäneet, kuin ne wain neuwoituuta (ei käsketyitä) olisimat. Ja sillä owat sitä wetäneet pois kaikki muut ihmiset jotka, kuin eiwät ole pitkin elämänsä ainoatakaan kristillisiä raffauden työtä tehneet, kuolemajillansa antaawat munkkioppiin, säätämät meskun tahti muun testamentin, jolla sitte kaikki mulla olisi täytetty ja toimitettu.

Mutta tässä kuulet, että jos kristityitä tahdomme olla, tulee meidän lainata, antaa ja jättää omamme otettawaksi, muutoin me puutumme uskossa. Katsokaat siis ja ymmärtäkää tätä ewankeliumi oikein, ettette suinkaan Jumalan edessä muulla toimisi, kuin paljaalla uskolla, ja laskekaat työt menemään ulospäin, niin että ne ainoastansa lähimmäistä palwelewat.

25. Ja tämä olkoon sanottu ewankeliumin ensimmäisestä osasta. Nyt katselkaamme, mitä ewankeliumissa vielä seuraa, jossa Herra selittää itsensä, mitä laupiutta hän tarkoittaa, ja sanoo:

Älkää tuomikko, ettei teitä tuomittaisi: älkää sadatelko, ettei teitä sadateltaisi: anteeksi antakaat, niin teille anteeksi annetaan, antakaat, ja teille annetaan.

26. Tässä Herra jakaa laupeuden kolmeen osaan, että toki tietäisimme, mikä se laupeus on, jota meidän tulee lähimmäisellemme osoittaa. Ensiksi, olkaamme tuomitsemata, olkaamme sadattelemata. Toiseksi: anna anteeksi lähimmäiselles, hänen sinua, vastaan rikottuansa. Kolmanneksi, tee apua tarwitsewalle, sitä merkitsee sana laupeus, kussa se Raamatussa luetaan.

27. Ja tämä kaikki lähteköön wakaasta sydämestä, niin että se tapahtuu ulkokullaisuudeta ja wilpita, muodon katsomata: sillä, jos wain hywää soisit niille, jotka sinulle suowat hywää, tahti niille tekisit hywää, jotka sinulle hywää tekewät, taikka wahingoittaisit niitä, jotka sinua wahingoittawat, se olisi suuri erhetys; waan tee hänelle, kuin Kristus tässä sanoo tämän ewankeliumin edellä: **noudata tawiwaallista Jhääs, ja rakasta wihollis-**

tas, tee sille hyvää, joka tekee sinulle pahaa, anteeksi anna sille, joka mieles pahoittaa, lainaa tarwitsewalle, ja niin pois päin, kuten kuulleet olette.

28. Ensimmäisestä kappaleesta nyt puhaaksemme, kuinka meidän ei tule tuomita, eikä sadatella, on merkittävä, että Jumala on mailmallisen miehen asettanut rankaisemaan julkkisia paheita, waan siinä kohdassa katsottaan, ettei tässä tehtäisi vastoin Jumalan käskyä ja säätyä, niin ettei ketään wiatoinna tapettaisi. Sillä jos tuomari wääräyttä tekee, on hän yhtä hyvin murhaaja kuin joku muukin. Ei Herra tässä semmoisesta tuomiosta wirkkaa; Luukk. 12: 14 puhuu hän tästä seikasta, sanoen sille, joka tahtoi häntä weljeensä waatimaan perinnön jakoon kansansa: **kuka panii minun tuomariksi eli eromieheksi teidän välillänne?** Sillä ei Kristuksen waltakunta huoli ulkonaisista asioista.

29. Waan Herra puhuu tässä toisesta tuomiosta, nimittäin siitä, että toinen hyväksyy tahi pahaksuu toistansa siitä, jota hän ei ulkoapäin näe, joka on yksinänsä Jumalan tuomio. Sillä siinä ehkä tänäpä nähnet lähimmäisen syntiä tekewän, jonka Jumala kuitenkin huomenna korjaa. Lienes myös kyllä omasta mielestäs hurstas, etkä muistaneekkaan syntiäs. Sellaisen tuomitsemisen Kristus on kieltänyt; sillä siellä ei saata mitään rakkautta eikä suofiota olla, jossa semmoinen tuomitseminen ja sadatteleminen on ihmisten kesken. Toisensa tuomitseminen ja sadatteleminen ei ole mitään muuta, kuin malan kantamista omassa silmäsängsä, niinkuin se juuri kaikilla ulkokullatuilla onkin filmäsängsä: sillä jotka itsiängsä hurstaina pitävät, ne pahenevat weljistängsä; ne pahaksuwat kaikkia, mitä ikänängsä he (muut) tekewät, eiwätkä mieli itse nähdä omia syntejängsä.

30. Mutta siinä käypi niin, että siinä paljon katsellessas muitten syntejä, et hawaitsekkaan malkaa omassa filmäsängsä, ja joudut niin Jumalan tuomion alle: siitä tulee sitten että siinä, joka niin toista tuomitset, olet suurempi syntinen Jumalan edessä, kuin kaikkein hurjin roisto tahi kaikkein pahin huora, joista Jumala yksin tietää, kuka heistä autuaaksi,

kuka kadotetuksi joutuu. Kaikkalainen muu synti ei ole mitään sinun tuomitsemises rinnalla.

31. Semmoiset ulkokullatut owat sellaisia, että he ilokseensa ja mielikkensä puhuwat toisen huoruudesta tahi paheista, ja uiskentelevat oikein lähimmäisensä kurassa; mitä muut ihmiset tekewät, sen he aina pahimpaan päin kääntävät, eikä kukaan saata heidän mielikkensä tehdä: ja waikk eiwät itse sitä tekisikkään, kuitenkin kuultelewat he mielellängsä muitten siitä puhuwan. Jos olisit hurstas, tulisi sinun semmoista peittää ja kaikkiin woimis salassa pitää. Ja tawallisesti owat ne juuri kaikkein pahimmat huorat lihankin jälkeen, jotka näin toista tuomitsewat, ja parjaawat; niinpä, ne ei tuomitse ainoastansa ihmisiä, waan itse Jumalaakin.

32. Sentähden, jos weljes on syntinen, peitä hänen syntisängsä ja rukoile hänen puolestansa. Jos hänen syntisängsä julkaiset, etpä totisesti ole laupiaan Isän lapsi: sillä muutoin olisit siinäkin, niinkuin hän, laupias. Se on warmaan tosi, ettemme saata niin suurta laupiutta lähimmäisellenme osoittaa, kuin Jumala osoittaa meille; mutta se on perkeleestä, että teemme warsin laupiutta vastoin, joka on warma merkki siihen, ettei meisängsä ole ensinkään laupiutta. Tätä kaikkea tarkoittaa teksti ewankeliumisängsä, sanoen:

Saitaako sokia sokiaa taluttaa? eikö he molemmat hantaan kaadu? Ei ole opetuslappi yli mestarisängsä: mutta jokainen on tähdellinen, koska hän on mestarisängsä kaltainen. Mutta kuinka näet raiskan, joka on weljes silmäsängsä, waan et hawaitse malkaa, joka on omassängsä silmäsängsä? Taitka kuinka saatat sanoa weljelles: weljeni, pidä, minä otan raiskan, joka on silmäsängsä, waan et hawaitse itse malkaa, joka on omassängsä silmäsängsä? Siinä ulkokullattu, ota ensin malka omasta silmäsängsä: ja katso sitte, taidatko ottaa raiskan, joka on weljes silmäsängsä.

33. Itäänkuin mielisi Herra sanoa: „siinä „pidät weljes sokiaa, ja tahdot toista nuhdella, se on, siinä mielit toista taluttaa, ja „olet itse sokia. Siinä pidät hänen syntisängsä, „ja luulet itses hurstakaaksi. Mitä se on muuta,

„kuin että sydämmes on siinä luulossa, että „sinä olet häntä parempi? Joka ei ole muuta „mitään, kuin ettäs tahdot toisia taluttaa, „sinä joka kuitenkin itse sopia olet, ja orjalli- „nen seuraajas kaatuu ynnä sinun kanssas „kuoppaan.“

34. Semmoisista teikareista, jotka luu- loittelivat itsiänsä muita paremmiksi, ja tah- tovat itsiänsä enemmän noudatettaviksi kuin Jumalan sanaa, sanoo Paavalikin Romalaisille 2: 17—23: *Katso, sinä kutsutaan Judalai- sekki, ja luotat itses lakiin, ja kerstkaat itseäs Jumalasta ja tiedät hänen tahtonsa, ja että olet laista neuwottu, niin sinä koettelet ne parhaat. Ja luulet itses sopiain johdatta- jaksi, ja niitten walfendeksi, jotka pimeissä owat, ja tyhmäin kurrittajaksi, ja lasten opet- tajaksi, ja itselläs olewan tunnon ja totuun- den muodon laisja. Sinä, joka siis toista opetat, sinä et itseäs opeta? joka saarnaat: ei pidä warastaman, sinä itse warastat? Joka sanot: ei pidä huorin tehtämän, sinä itse teet huorin? joka kauhistut epäjumalia ja raatelet sitä Jumalalta, kuin hänen tulee: joka kerstkaat itseäs laista, sinä häpäiset Ju- malan lain rikkomisella?*

35. Senwuoksi hän sanoo saman luvun alusja ulkokullatuille: *sentähden, o ihminen, et sinä taida itseäs syyttömäksi tehdä, waikka kuka sinä olet, joka tuomitset: sillä josja sinä toista tuomitset, siinä sinä itses tuomitset, ettäs niitä teet, joitas tuomitset. Mutta me tiedämme, että Jumalan tuomio on oikia niiten ylitse, jotka seukaltaisia tekewät. Wai luuletkos, o ihminen, sinä joka niitä tuomit- set, jotka seukaltaisia tekewät, ja itsekin sa- moja teet, ettäs wältät Jumalan tuomion?*

36. Siinä on mielestäni totta sanottu ulkokullatuille, jotka rohkenewat toisille osoit- taa sitä tietä, jota eiwät itsellänsä tiedä, ja ta- luttawat siis muita kanssansa kuoppaan. Sen- tähden Herra sanoo: *ei ole opetuslapsi yli mestariinsa: mutta jokainen on täydellinen, kosk' on mestariinsa kaltainen. Se on ta- wallinen sananparsi: en saata mestariltani yli hänen tietonsa oppia. Miksi sanoo Herra tämän sananparren? Hän sanoo sen kahta- laisten mestarien tähden. Toinen on sopia;*

jos sitä seuraan, joudun minäkin sokiaksi; jos hän kaatuu kuoppaan, kaadun minäkin perässä. Toinen Mestari on se laupias Isä, josta meidän tulee laupiutta oppia; jos häntä seu- raamme, tulemma mekin laupeiksi, niinkuin hän laupias on: ja jos aina laupiaat olisim- me, tulisimme me täydelliseksi, niinkuin hän- kin täydellinen on; mutta siksi me emme ehti, niinkauwan kuin tässä elämässä olemme.

37. Laupiuden toinen osa on, että an- namme anteeksi niille, jotka meitä vastaan rikkowat. Ei kristityn mieli saata koskaan niin warsin pahoitetuksi tulla, ettei hän saat- taiji anteeksi antaa, ei ainoasti seitsemän ker- taa, waan seitsemänkymmentä kertaa seitse- män, niinkuin Herra sanoi Pietarille Matth. 8: 22. Sitäwarten Jumalakin anteeksi antaa kristitylle hänen syntinsä eli heikkoutensa, että hänkin muille anteeksi antaisi heidän rikoffen- ja. Sen on Kristus samassa paikassa kuwan- nut meille launiilla wertauksella, jonka päät- tää näillä sanoilla: *niin minun taiwaallinen Isäniikin tekee teille, jollette kukaan weljellensä teidän sydämmestänne anna anteeksi heidän rikoffiansa.*

38. Ja sitä me joka päivä pyydämmekin Isä meidän rukouksessa, jossa rukoilemme li- säten, ja sanomme: *anna meille meidän syn- timme anteeksi, niinkuin mekin anteeksi an- namme meidän welwollistemme. Etkö se ole suuri asia, että kuin minä waiwainen synti- nen annan lähimmäiselleni anteeksi hänen syn- tinsä eli wifansa, Jumalakin tahtoo anteeksi antaa minulle minun syntini ja rikoffeni? Jos joku olisi minulta isäni murhannut, mitä se olisi sen minun syntini sultteen, jolla minä olen Jumalan wihoittanut ja hänen mielenjä pahoittanut?*

39. Kolmas laupiuteen sattuwaa kappale on se, että me annamme waiwaisille ja tar- wittewaisille, ja riennämme heille awuksi. Siitä sanoo Johannes 1 lähetysk. 3: 17: *jos jollakin olisi tämän mailman tawaraa, ja näkisi weljensä tarwittewan, ja sulkee sydä- mensä häneltä, kuinka Jumalan rakkkaus pihyy hänessä? Sillä kussa Jumalan rakkkaus on, siellä täytyy sen ulkonaisesti osoittaa it- senjä. Tähän sattuu myös Kristuksen lause*

Matth. 5: 7: autuaat ovat laupiaat; sillä he saavat laupiuden. Sentähden Herra tässä ewankeliumissa pance lupauksen lisäksi, ja sanoo: antakaat, niin teille annetaan: hyvän mitan, liikistetyä ja suljetun ja yliuotawan he antawat teidän helmaanne. Ja sanoo vielä: sillä juuri sillä mitalla, jolla te mittaatte, pitää teille jälken mitattaman.

40. Tämä olkoon tällä kerralla tylliksi sanottu sen laupiuden kolmesta kappaleesta, jota meidän tulee osoittaa lähimmäisellemme. Siihen meitä erinomattain kehoittakoon Kristuksen lause Mattheuksen 7: 12. Siinä paljon puhuttuansa kristillisestä elämästä, ja miten meidän tulee osoittaa rakkautta weljiämme kohtaan, lopettaa hän ja sanoo näin: kaikki siis mitä te tahdotte, että ihmiset teille tekisivät, se tekin heille tehkää: sillä tämä on laki ja profetat.

41. Nyt on jokainen sellainen, että hän saivaa tultuansa joisi koko mailman tulewan awuksensa. Jos minä olen waiwainen syntinen, häpiään tafertunut, ja minusa on wai-

wattu, nurheellinen omatunto, joisin minä koko mailman minua lohduttawan ja auttawan, minun syntiäni ja häpiääni peittäwän. Niin tulee minunkin lähimmäistäni kohtaan itseäni käyttää, ei häntä tuomita, eikä sadatella, waan hänelle wifansa anteeffsi antaa, häntä auttaa, neuwoa, hänelle lainata ja antaa, samoin kuin kai tahtoisin itselleni tehtävän, minun jouduttuani ahtauteen ja hätään, waiwaisuuteen ja köyhyyteen.

42. Ja juuri siitä kristityt tunnetakoot, milentä he keskenänsä toinen toistansa rakastawat, ja toinen toisellensa semmoisia laupiuden töitä osoittawat. Sen Herra Kristuskin sanoi opetuslapfillensa ehtoollispöydässä, Joh. 13: 34, sanoessaan näin: uuden käskyn minä teille annan, että te rakastaisitte toinen toistanne, niinkuin minä teitä rakastin. Siitä tulewat kaikki tuntemaan teidän minun opetuslapiksieni, jos te keskenänne rakkauden pidätte. Tätä nyt tämä ewankeliumi sijältää. Anokaamme Jumalalta armoa! (Amen).

N:o 47. Wiidentenä Sunnuntaina Kolminaisuuden Päiwästä.

Ewankeliumi. Luuk. 5: 1—11.

Niin tapahui, koska kansa tunki hänen tykönsä kuulemaan Jumalan sanaa, että hän seisoi Genetsaretin meren rannalla. Ja näki kaikki wenhettä, j. n. e.

1.

Tämä ewankeliumi teroittaa meille kaikki kappaleita, joilla se waroittaa uskomaan, ja uskoa wahwistaa: sillä ensiksi se näyttää, että kaikki Kristukseen uskowaiset ovat hänen holhottawiansa ajallifestikkin ja ruumiillisissa hädissä, ja saawat kaikki tarpeensa. Sitte, että hän paljoa enemmän tahtoo heitä auttaa hengellisesä hädissä, joten hän itse työssä todistaa sen mitä p. Paawali sanoo 1 Tim. 4: 8: jumalisuus on tarpeellinen kaikissa

asioissa, jolla on sekä nykyisen että tulewaisen elämän lupaus; niinkuin Raamattukin joka paikassa on täynnä molempia lupauksia.

2. Sen totuuden, että usko saapi ajallisen ja ruumiillisen awun, wahwistaa hän sillä, että hän p. Pietarille ja hänen kumppaneillensa antaa warsin suuren kalansaaliin, sittenkuin oliwat kaiten yön turhaan kokeneet, mitään saamata, eiwätkä nyt enää saattaneet odottaa ja toiwoa mitään saamansa. Mutta tässä hän pitää sen järjestyksen ja lain, jonka hän

on itse meille antanut ja opettanut Matth. 6: 33: **etsikää ensin Jumalan valtakuntaa, ja hänen vanhurskauttansa, ja niin kaikki nämät teille annetaan.** Tämän puhuttua, menee hän tässä ja näyttää siitä osoitteen ja koettelemuksen, kuin kansa joukottain tunkee hänen pariinsa, ensiksi hänen sanaansa kuulemaan, että hänen täytyi maalta wenheesen astua ja saarnata heille. Mutta opetettuansa heitä, tahtoo hän vielä toimittaa heille ruumiillisiakin tarpeita, koska he hätää ja puutetta kärsivät.

3. Sillä waikka ei hän ole tullut, eikä saarnaa, ruumista holhoaksensa ja siitä huolta pitääksensä; ei hän kuitenkaan sitäkään unhoita, kuin wain ensin etsitään hänen valtakuntaansa. Sentähden hän ottaa sydämmellen näitten köyhän kalamiesten hädän, jotka waiwalla ja työllä eivät koko yönä mitään saaneet; mutta koska he olivat hänelle wenheen lainanneet, ja antaneet hänen saarnata saarnansa ja kuunnelleet, niin hänkin hankkii heille, ilman heidän suruansa ja ennenkuin sitä pyytävätkään, niin runsaan kalansaaliin, josta he kyllin oppivat ja hywin saattawat ymmärtää heillä hänessä olewan semmoisen Mehtarin, joka pitää heistä murheen, eikä ole heitä jättävä, saati wain rippuwat hänen sanasjansa ja pyyhvät hänen oppilaisiansa.

4. Sillä hän myös on tahtonut lohduttaa seurakuntaansa eli uskowaisten joukkoa siitä, että hän on heitä holhowa, niin että he ainakin josjakin maan päällä löytävät elantoa ja alaa asuaksensa, waikka kohta heitä joka-paikassa wainotaan, pois karkoitetaan ja heidän täytyy mailman wuoksi olla epätiedossa asunnostansa ja hoidannostansa; jota ynnä tämän ja monen muun sellaisen esimerkin ohessa usiat Raamatun ihanat lauseet meille saarnaawat, niinkuin Ps. 34: 11: **nuoret jalopenurat tarwitsewat ja isowat; mutta jotka Herraa etsiwät, ei heistä mitään hywää puutu,** ja Ps. 33: 18, 19: **Herran silmät katseawat uuita, jotka häntä pelkääwät, jotka hänen laupiuteensa toiwowat, että hän pelastaisi heidän sielunsa kuolemasta, ja elättäisi heitä uäljän aikana; niin ikään Sananlask. 10: 3: ei Herra anna vanhurskasten sieluin uälkää kärsiä, j. n. e.**

5. Erinomattain hän tällä esimerkillä näyttää, kuinka niitten silloin käypi, koska hän antaa ja auttaa, ja osoittaa, miten hänen tapansa on antaa ja auttaa; nimittäin, missä niin on asiat, kuin näitten kalastajain oli, että on koko yö tehty työtä, ja kuitenkin kaikki waiwa ja työ hukkaan mennyt, eikä mitään neuwoa, eikä apua enää ole ihmisiltä toivotawana; joten käykin kristikunnan joka päivä, kuin moninainen murhe, surkeus ja hätä on käyillä. Sillä semmoiset ahdistukset, waiwata ja työtä ei käy asiat päinsä, waan täytyy, koska Kristuksen auttaa pitää, tulla fikfi, että inhimillinen neuwo, turwa ja woima on epätoiwon takana; sitte hän tulee apuinsensa, ja näyttää hänellä vielä olewan waroja ja hänen woiransa antaa lohdutusta, neuwoa, turwaa ja pelastusta, koska sitä joka taholla wailla olemme, ja kaikki, mitä olemme tehneet, kärsineet ja vielä tehdä saatamme, nimen omaan ei ole mitään, waan hukassa: niinpä hän näyttää enemmänkin ja runsaammin semmoisessa puutteessa ja saamattomuudessa antawansa ja auttawansa, kuin inhimillisillä woimilla, taidolla ja awulla koskaan saatettaisiin saada.

6. Sitäwästöin hän kuitenkin sen ohessa myös näyttää, ettei hän sillä tahdo meille käskeytyä työtä ja askareita kielletykfi, eikä laiminlyödykfi, waan itsekin käsksee opetuslapsiansa harjoittamaan käsitönsä, sanoesjansa: **wie sywälle, ja heittäkää teidän werkkoenne apajalle j. n. e.** Ja on siis molemmat pantu juuri rinnan ja wahvistettu, että meidän työmmä ja tekomme sitä ei saa suinkaan toimeen. Sillä jos työ ja waiwa siihen olisi auttanut, olisi siitä toki kaiken yökauden apua ollut, ja se olisi enemmän auttanut, koska he (toiwoen paremmin tywenen ja pimiän ollessa jotakin saawansa) enemmän tekivät, kuin nyt tekewät, koska Kristus heitä käsksee waltoisella päiwällä werkkoansa heittämään ulos, ja sen tähden yhdellä apajalla, Kristuksen käskystä saawat niin ylönpalttisesti.

7. Tässä siis jokainen hawaitkoon ja oppikoon, ettei työ ja waiwa koskaan elätä yhtään ihmistä, oli se waikka kuinka suurta ja waatimattointa, waan (yffin) Jumalan siunaus ja armo, niinkuin suomeksi sanotaan: „Jumalalta kaikki lahja; Juma-

lalla onnen ohjat", j. n. e. p. jotka lauseet ovat wanhoilta, hurškailta, semmoista hywin koetleilta ihmifiltä meille tulleet. Jota vielä joka päivä koettelemus todistaa, että moni rakittaa itseänsä tuskallifella, kowalla työllä ja waiwoifilla kuitenkin leipänsä saapi, eikä koskaan pääse welasta ja hädestä, kussa toifelle, joka ei pidä kiirutta, eikä itseänsä runtele, tulee ja nuotaa runsaasti, että meidän täytyy sanoa: **Se onpi Herrall' aiwan huolin Juur' tomust' köyhän koroittaa,** [S. W. R. N:o 291: 6], niinkuin myös 127 Ps. w. 2 sanoo: **Hän antaa ystäwillensä heidän maatesjansa.** Juuri-kuin mielisi sanoa: „turhaa on kuitenkin, että „te itsiänne yöt ja päivät rakittatte ja runte- „lette surulla ja waiwalla, saadaksenne kofoon „mitä talossa tarwitaan, jota tofin on paljon, „mutta ei se kuitenkaan ole ensinkään teidän „kätkenne ja työnne warassa, eikä siitä tule „mitään, jollei Jumala itse ole isäntänä ja „anna, että sopii sanoa: **hän antaa ystäwille- „lensä heidän maatesjansa;** joten jyvät ja „kaiffinainen elatus maasta, niinpä kaikki, „mitä kaikilla ihmifillä on, kaikki he saattawat ansaita, täytyy olla Jumalan antamaa.“

8. Sillä semmoista hän osoittaa jumalattomille ja kristittömillekin, niinkuin hän monelle warfin pahalle ihmifelle, joka ei Jumalasta mitään huoli, antaa kodon ja kartanon tulla täyteen, niinpä ylönpaltifesti muitten suhteen heille nuodattaa ajallifia hywiä: ei heidän waiwastansa ja työstänsä, waan sulasta siunauksesta, niinkuin 17 Psalmikin 14 w. semmoifista sanoo: **wapahda minun sieluni, miekallas, jumalattomista; sinun kädelläs, ihmifistä, Herran, tämän mailman ihmifistä,** joitten osa on tässä elämässä; ja joitten watsan sinä täytät tawarallas, se on, jellaisilla hywillä, jotka ovat sinun jumalallifet, jalatut tawaras, joista ei kukaan tiedä, mistä ne tulewat, eivät ole kenenkään wallassa, eikä niitä kukaan itse taida itsellensä laittaa, waan ainoastansa sinä niitä suot ja annat.

9. Tällä siis Kristus tahtoo houkutella ja waiwistaa kristityitä uskoon, ja torjua pois ilkiää epäuskoa hedelminensä, jotka erinomattain ovat ahneus ja tuskallifet watsan ja tämän ajallifien elämän surut, joka epäusko

ilman sitäkin rippuu kiinni ihmifessä luonnollifesti myötä-syntyneenä waiwana, joka lihassa liikkuu ja rajuaa epäuskon himoilla henkeä vastaan, joten p. Paawali sanoo Gal. 5: 17, vieläpä perkelekin estää uskoa ahdistusfillaansa ja epätoiwon ja epäilyksen puhallusfilla Jumalaa kohtaan, kuin myös mailmakin, wihaten, kadetien ja wainoten hurškaita, joitten tawarata, kunniaa, henkeä ja elämää hän tapailee, ja warfin heitä tahtoo pitää jalkaportainansa. Sitäwastoin, sanon minä, näemme tässä sekä uskon woiman että hyödytyksen, joka pysyy Kristuksen sanassa ja siihen luottaa, kuten p. Pietari tässä tekee, ja sanoo: **me olemme kaiken yön työtä tehneet, emmekä ole mitään saaneet: mutta sinun käskystäs minä heidän ulos werkon.** Tämä usko se on, joka semmoisen kalansaaliin saa, että molemmat wenheet siitä täytyvät; sillä sitä paitsi ei olisi hän werkkoa heittänyt ulos, eikä ainoatakaan kalaa saanut.

10. Sitäwastoin Raamattu jokapaikassa näyttää, minkä wahingon ahneus ja epäuskon suru tekee; sillä se totifesti ei saata Jumalalta mitään saada, joka olisi hänelle hyödyllistä taikka lohdullista ja autuaallista, waan se ryöwää häneltä Jumalan siunauksen, ettei hän saata tulla ravitukseksi eikä iloisiksi niistä ruumiillifista hywistä, joita kuitenkin himoitsee, eikä olla hywällä ja rauhallisella omallatunnolla. Jonkatähden Kristuksen Matth. 13: 22 kufuu tämän elatuksen murheen orjantappuwoiksi, joitten tähden Jumalan sana ei saata päästä woimiinsa, eikä hedelmiksi; ja p. Paawali selittää mitä nämät orjantappurat ovat, 1 Tim. 6: 9, 10, ja sanoo ne, jotka rikastua tahtowat, joutuwat kiusaukseen ja paulaan, ja moniin tyhmiin himoihin, jotka ihmifet wahinkoon ja kadotukseen upottawat. Sillä ahneus on kaiken pahuuden juuri: jota nuuntamat ovat himoinneet, ja ovat uskoista ekijneet, ja itsellensä paljon murhetta saattaneet j. n. e.

11. Panepas tätä vastaan, mitä hywää usko saattaa ja laittaa. Sillä paitsi sitä, että se tuottaa Jumalan armon ja siunauksen, on sillä vielä sekin lupaus, että se on kyllin tarpeensa saapa, ja tekee (siis) hywän lewol-

lifen ja riemuisan sydämen, että se synstä kutsuttakoon kaiken hyvän juureksi. Toispäin, että epäuskollakin suruineensa ja ahneuksineensa on se palkkseen oleva, ettei se siitä mitään kostu, vaan täytyy sen kietoutua moninaiseen paulaan, monien wahingollisten himoin ja haluin kautta, joilla se ei kuitenkaan mitään muuta saa kuin ijäisen kadotuksen, niin ettei sekään muuta ole, kuin juuri, josta kaikkinaisen onnettomuus kasvaa.

12. Katki silminnähtävät ovat nämät kaikki kappaletta maailmassa, että, jotka osaansa tytyvät, niillä on toki lepo ja rauha, ne ovat säädysjäsänsä iloiset ja hyvillä mielin, tulevat kuitenkin aikaan ja saavat tarpeensa, että heidän itsekin täytyy sanoa: „en ole vielä yhtenäksään iltana maata mennyt nälissäni“; waikka kohta näyttää siltä, kuin heidän täytyisi surua ja puutosta kärsiä, niinkuin tässä p. Baawalin käwi. Waan siitä, että he Sumalaan turvaamat ja uskovat, lähtee heille se hyöty, ettei heidän tarvitse watsan murheen orjantappuroilla itsiänsä kalwaa ja hiwuttaa, eikä siihen tafertuneina hukkaa, vaan istumat ikäänkuin kulkailisten keskellä yrittäjänsä; niinkuin Salomonikin Sananlask. 15: 15 sanoo: **jolla hyvä sydän on (joka hyvillä mielin on), hänellä on joka päivä wieraspito.**

13. Mutta muut, jotka näitten ahneuden orjantappurain sekaan tafertumat, ja juuria tawaroita etsiskelewät, niillä on myös siitä se, että heitä siinä pistellään ja rewitään, ja heidän täytyy joutua, ei ainoastansa moninaiseen ahdistukseen ja waaraan, joka vielä olisi kärsittävä, jos se siihen jäisi; waan he joutumat siihen paulaan, jolla he wangitaan, ja niin, että senkautta uppoontumat sekä ajalliseen ja ruumiilliseen turmioon että ijankaikkiseen kadotukseen, josta eiwät koskaan saata päästä.

14. Katso tästä jokapäiväisiä esimerkkejä niissä ihmisisä, jotka kanssa tahtowat kristittyinä pidettää ja ewankeliumista kerskaawat, kuinka jokapäivässa ryöwätään, rewitään, petetään, ahnehditaan j. n. e., niin että he halwan rahan tähden laiminlyöwät Sumalan ja omantuntonsa; ja ikäänkuin tämä ei jo olisi kyllä sywälle wajottu, vielä siinä paatumat

ja pysywät uppiniskaisuudella ja ilkiwaltaisuudella, fiksiuin siihen niin uupuwat, että rupeewat Sumalan sanaakin wihaamaan, eiwätkä saata sitä kuulla, ei nähdä, päälliseksi joutumat niin onnettomiksi ja kirotuiksi, etteiwät kelpaa mihinkään säätyyn, eiwätkä saata mitään terweellistä ja hyvää eli hyödyllistä tehdä, josta joku hyötyisi eli paraniisi; niinpä wain wahinkoa, onnettomuutta ja surkeutta hantkiwat ja tuottawat maalle ja kansalle.

15. Tämä kaikki tulee siitä, sanoo p. Baawali, kuin ainoastansa pyritään rikastumisen perään. Sillä semmoinen ahnehtiminen ja murehtiminen tuopi warmaan myötänsä sen, että tahdotaan kirkialle nousta, suuriksi ja wälewiksi päästä ja ahneus tahtoisi mielelänsä repiä kaikki puoleensa, toiwottaen aluksi: „oi, jos minulla olisi se talo, se pelto, se linna eli se kylä“ j. n. e. ja kaswaa yhä kaswamistansa, ja siitä tulee lohikärmeen pyrstö, joka wetää kaikki peräsänsä. Jossa ahneus kerran juurtuu, siinä tuopi se joka päivä sadotain lisiä suruja, jaadaksensa yhä enemmän tawaraa ja rahaa: siinä riehuu ja kuohuu ihmisen sydän epäluokuisin täyttämättömin himoineen ja haluineen, jotka eiwät mihinkään muuhun kelpaa, kuin omaaksi turmioksensa, ja owat ainoastansa siitä hedelmiä, että ihminen on uskosta luopunut, toijesta kiusauksesta ja paulasta toijeen. Sillä se on semmoinen wahingollinen waiwa, joka niin warjin hallitsee ihmisen, ettei hän sentähden wirassansa eli säädysjäsänsä saa mitään hyvää eli hyödyllistä toimeen, eikä ikänä enää yritäksään palwelemaan Sumalaa, eikä ihmisiä.

16. Sitte, jo paljon kokoon kahmittuansa, ei ole hänellä wäheämpää waiwaa ja surua, mitenkä sen pitäisi ja warjeliisi: fitte hänen täytyy huolta pitää, kuinka woittaisi lempeä, ystäwyyttä, ja kaikin keinoin waroa, ettei jäisi omaansa paitfi; joutuu sentähden wihaan, kateuteen ja moninaiseen raskutukseen, josta ei saata päästä, eikä ole siinä muuta, kuin sula lewottomuus ja omantunnon kipu, niinkuin p. Baawali sanoo, ja ihan helwetti, johonka hän itsensä on saattanut. Tämmöisiä se surkian onnetoin ahneus tuopi myötänsä, joka ilman uskoa Sumalaan, ajattelee wain itsestänsä

rikastua; sillä hänelle on jo se waiwa ja kirous julistettu, ettei hänellä koskaan saata kyllänsä olla, ja täytyy päälliseksi kärsiä kaikkea onnettomuutta ja sydämmen kipua juuri siitä, jota hän on ahnehtinut omaksi ijäiseksi turmiokseksi ja kadotukseksi.

17. Sokapäiwäisessä koettelemuksessa nähdään, mikä rietas ja kirottu paha ahneus on, ja mikä wahingot se tekee, erinomattain korkeissa wiroissa ja säädyissä, hengellisesti sekä mailmallisesti. Sillä kussa ahneuden perkele hallitsee kirkkoherran eli saarnamiehen sydämessä, että hän ainoastansa etsiskelee, miten hänkin saisi itsellensä kokoon suuret tawarat, niinkuin muukin mailma, se on heitetty perkeleen kitaan, niinkuin pettäjä Juudas, että hänkin kyllä saattaisi kopeikan tähden pettää Kristuksen, hänen sanansa ja seurakuntansa. Niinkuin paami, waltaansa ja rikkauttansa pitääkseen ja wahwistaakseen, on Jumalan ja seurakunnan nimesä wäkiwalloin tuottanut kaikkinaista epäjumalisuutta ja julkista kauhistusta, ja filminnähtävästi wienyt sieluja joukottain perkeleelle, wieläpä wäärällä panansa pelwolla saattanut ihmiset niin ahtaalle, ettei kukaan ole tohtinut sanaakaan hiiskua sitä vastaan.

18. Kuinka wahingollista se mailmallisesjakin hallituksessa on, kuin herrat ja ruhtinaat tästä riettaasta pahasta saastutetaan, ja pyytelevät kaikkia wain puoleensa repiä, unhoittawat sentähden ruhtinallisen wirkansa, ja kuinka heidän piti auttaman maata ja kansaa, jota warten he herroja owatkin, että he kunnialla ja kaikkein ihmisten ylistyksellä kiitettäisiin ja rakastettaisiin maansa ja kansansa isinä, eiwät huoli, miten Jumalan sana edennetään, kirkot ja koulut warustetaan ja holhotaan, ja ihmiset oikein opetetaan, tahi, kuinka alamaiset kurissa ja oikeudessa pysyisivät; jättävät käyhät papit lapsinensa, leskinensä ja orpoinensa wääryyttä, wäkiwaltaa ja hätää kärsimään, murhetta pitävät sillä aikaa tulo-laskuistansa ja sitä wain ajattelewat, mistä rahaa ahnehtiswat, saadakseen yllölliset ja tarpeettomat kustannuksensa ja korstansa kestä-
mään. Ja kuin ei siihen mikään ulotu, nyllewät he alamais-raukkojansa, werolla heitä wai-

waten hamaan siihen saakka, kuin itsensä semmoiseen wahinkoon ja waiwaan omat saattaneet, että heidän sentähden mainensa ja kansoinensa täytyy waiwaisiksi ja turmioon joutua, tahi kuin jo paljon owat ahnehtineet ja luulewat kyllä rikastuneensa, sitten, aikomiansa toimeen saadakseen, tafertuwat ja sekaantuwat moninaisiin kauppoihin ja astoihin, josta kuitenkin wihdoin rangaistukseksi joutuwat ahtaalle ja turmioon.

19. Minkä hirmuisen waiwan ja turmion tuottaa nyt ainoastansa Saksanmaallinkin se häpiällinen, kirottu korfowoitto, joka yleensä on wallalla, niin ettei sitä mikään hillitse, eikä hallitse, koska nefin, joitten sitä pitäisi estämän, itse siihen owat tafertuneet: koska jokainen, joka wain suinkin saattaa, korforahalla toistansa häwittää ja sentähden jättää Jumalan ja omantunnon warsin oheen, winnuodoin pahalla, kalwaawalla omalla tunnolla mieliltä mielin juoksewat helwettiin, ja sälyttävät päällensä kirouksen, joka jo on julistettu sille ilkialle ahneudelle, ettei he kuitenkaan saa korforahalla voitettua tawaraansa rauhassa ja lewossa nauttia, waan joko he itse, Jumalan rangaistuksesta, sen kadottawat, taikka ei ainakaan ole se perillisillen kestävä. Sillä onhan toki semmoista kristitöintä menoa kohtaawa Jumalan wiha ja hirmuinen rangaistus, niinkuin walitettawasti jo aikaa yltäkyllin olemme ansainneet, ja Jumala jo lähettää owemme eteen Turkkilaisen ja muita hirweitä waiwoja, näin itse wäkiin hillitäksensä tätä kristitöintä menoa, koska emme ota kuullaksemme hänen sanaansa ja waroituksiansa.

20. Nämät kaikki saattaa uskowainen sydän wälttää ja paeta, joka hywällä omalla tunnolla ja Jumalan pelwossa elää säädyksensä, ja tytyy siihen, mitä hänelle Jumala suopi, lewossa ja rauhassa: ei anna itseänsä kiusaukseen ja paulaan; sen ei tarvitse surulla ja tuskalla runnella itseänsä, eikä riidalla, toralla, kateudella ja wihalla muita ihmisiä pureskella ja rewellä, waan on jalo, autuas ja hyödyllinen ihminen, joka saattaa palwella ja auttaa monta ja nauttii armoa ja siunasta Jumalan ja ihmisten edessä, niin että sen lasten lapillakin on tawaraa ja kunniaa.

21. Sitä pitäisi esimerkin tässä ewangeliumissa meille teroittaman ja muistuttaman, että oppisimme uskomaan ja samassa myös saattaisimme saapua semmoisen uskon koettelemiseen, että Jumala pitää murheen kristityistensä, ettei heidän tarvitse surullansa ja ahneudellansa saattaa itsiänsä waiwaan ja kadotukseen. Kuitenkin, niinkuin alussa sanonut olen, tiettäköön, ettei sen wooksi saa työtä jättää tekemätä, vaikka suru ja ahneus kielletään; niinkuin tässä mailma molemmat nurin kääntää, koska sen tapa on aina kaikkea Jumalan sanaa ja järjestystä wäännellä. Se ottaa murehtiaksensa ja etsiskelläksensä, mistä saisi rahaa ja tavaraa kokoon, joka suru tulee Jumalalle ainoalle ja hän on sen omaan hallituksensa jättänyt; mutta työstä, jonka Jumala on hänelle käskent, antaa hän Jumalan pitää murhetta; niinpä, pyytää suruansa ja ahneutensa ainoastaan sinnepäin sowitzia, että wain pääsisi työstä ja otansa hiestä wapaaksi. Waan warfin toisin sitä Jumala tahtoo, että me nimittäin pidämme työn ja jätämme hänelle murheen. Sitte tehkäämme mitä meidän tulee, ja niin saatamme ennen pitkää siffi päästä, että meillä kohtuullisessa ja huoliasa työssä on kyllä ilman omaa suruamme.

22. Sillä kuin Kristus p. Pietarille ja niille muille tahtoo antaa, ei tee hän miten hän kyllä olisi saattanut tehdä, että kalain ilman heidän työtänsä ja werkkojansa olisi täytynyt wenheesen hypellä; waan hän käskä heitä wiemään sywälle, ja heittämään werkkojansa apajalle, se on, rupeemaan työhönsä, jota he taifivat ja olivat oppineet ja tavalisesti tekivät, ja itsiänsä käyttämään kalastajina. Sillä ei hän mielisty kelwottomiin, uskottomiin laiskureihin, jotka eivät tee mitään heille käskettyä, waan owat käristä sekä jaloista weltot. Opettaa siis molempia, ettei hän tahdo antaa ilman meidän työtämme, ja kuitenkin näyttää meille sen ei olewan työmme ansion, mitä me saamme, waan ainoastansa Jumalan suoman ja siunauksen. Työtä sinun pitää tekemän, mutta älä toimittamaas luota, ikäänkuin sen itse olisit aikaan saanut.

23. Lyhyesti: meidän työmme ja tekomme ei tuota, eikä anna mitään, ja on kuitenkin

siihen tarpeellinen, että me sillä saisimme, mitä hän meille antaa. Sillä opetuslasten täytyy senwooksi kuitenkin käsin askaroita, heittää werkkojansa apajalle ja wetää, jos tahtowat jotakin saada, ja niin käyttäntä, kuin tahtoisiwat he sen tehdä; mutta kuitenkin tunnustaa ja sanoa, ettei heidän työhnsä sitä tehnyt: muutoin he toki ennenkin olisiwat saaneet ilman Kristusteta. Sentähden hän antaaakin heidän semmoista hywin koetella ja hawaita, että heidän täytyy kaiken yön hukkaan ja suotta tehdä työtä.

24. Tätä hän vieläkin opettaa meille jokapäiwäisellä koettelemisella kaikkinaisisa asioissa, askareissa ja hallitusmenoisia maan päällä; hän näet sallii meidän siinä kyllä usein kauwan ja paljon työtä tehdä, että meille suuttumus tulee, eikä sillä kuitenkaan mitään saada aikaan, että meidänkin silloin täytyy sanoa ja walittaa p. Pietarin kansja: me olemme kaiken yön työtä tehneet, emmekä ole mitään saaneet; ettemme kopeillen luottaifi omaan työhömme, waan tietäisimme, että hänen täytyy siihen armonsa antaa, että se nimenomaan on suotua ja jättäntä, eikä meidän waiwallamme, taidollamme tahi ahkeruudellamme tehtyä, eikä ansaittua.

25. Kuinka paljon ahkeruutta, kustannusta ja waiwaa on monasti isä ja äiti nähty pojastansa, kaswattaaksensa häntä kunniaan ja siweyteen j. n. e. juurella toiwolla ja uskalluksella, ikäänkuin sitä, niinkuin sanotaan, enkeli tulisi, josta kuitenkin silminnähtävästi tulee kelwotoin tuhlaajapoika. Sitäwastoin moni köyhä, waiwainen orpo, josta wähen on waiwaa nähty ja huolta pidetty, menestyy ja kaswatetaan, että siitä ihmetellen täytyy sanoa: „ei se tule meidän ahkeruudestamme eikä jurustamme, waan onnestamme”.

26. Mikäs muu on koko mailmallisen hallitusmenon yhteinen walitus, kuin turhasta työstä ja waiwasta siinäkin, kussa täyttä totta liikutaan, kussa on ihmisiä, jotka tahtowat ja saattawat hywin hallita, eikä puutu wiisautta, ymmärrystä, woimaa eikä waltaa? Ja heidän täytyy kuitenkin kauwan hallittuansa, oppia, ettei siitä mitään lähtenyt. Niin, kuinka usein tapahtuu, että parhaimmat yritykset, wiisaim-

mat neuwot ja kauniimmat ajatukset saawat kaikkein huonoimman lopun, wahingoksi ja turmioksi, jota kaikkein wiisaimmat hallitsijat kaikkina aikoina owat koetelleet ja walitelleet; että näin ymmärrettäisiin ja opittaisiin, ettei Jumala tahdo antaa siunausta ja menestystä inhimillisen wiisauden hankkeille ja harjoituksille, misä wain niihin luotetaan.

27. Sentähden olisi paras neuwo, jos mailma tahtoisi opetusta ottaa eräältä höpövältä, ykkinfertaiselta mieheltä, se on, meidän herraltamme Jumalalta (joka kuitenkin on jotain kokenut ja ymmärtää hallitusmenoisja), että jokainen wirassaan ja hallituksessaan kaikin neuwoin ja tuumin pyytäisi uskosja tehtävänsä toimittaa, eikä mitään luottaifi omiin ymmärryksiinsä ja ajatuksiinsa, waan yksin Jumalan huolenpitoon, se saifi kyllä wiimein koetella, kuka enemmän toimittaa ja tekee, jeko, joka Jumalaan uskaltaa, wai jeko, joka omalla wiisaudellaan ja ajatuksillaan eli woimalla ja wäellä tahtoo asianja ajaa.

28. Samoin juuri seurakunnan käypi hengellisessä hallituksessa, niinkuin warfin tässä historiassa on kuwattu; saarnattuani ja opetettuani kymmenen, tahi parikymmentä vuotta, on kyllä toinen yhdessä wuodesa enemmän toimittanut, tahi yksi ainoa saarna enemmän hedelmää tehnyt, kuin monta muuta; niin ettei työ, ahkeruus, eikä waiwa sitä tee, waan kumpaisenkin pitää yhdessä oleman, että jokainen tehtävänsä tekee ja kuitenkin sanoo p. Pietarin tawoin: „minuu työni ei sitä tee, eikä toimita, jos et sinä siihen menestystä „anna“. Niinkuin p. Paawalikin sanoo 1 Kor. 3: 6, 7: minä olen istuttanut, Apollo on kastanut; mutta Jumala on kasvion antanut. Niin ei se mitään ole, joka istuttaa, eikä se, joka kastaa, waan Jumala, joka kasvion antaa j. n. e.

29. Lyhyesti: kaikki inhimillinen meno ja elämä on jemmaista, että usein paljon ja kauwan saadaan turhaan työtä tehdä, jikkuiin Jumala siihen menestyksen antaa; eikä kuitenkaan saada olla työtä tekemätä, eikä ihminen työttömänä wirua; waan odottakoon Jumalalta menestystä, jos hän sen tahtoo antaa, niinkuin Salomoni Saarnaaja 11: 6 sanoo:

Kylwä siemenes huomeneltain, äläkä pidä kättäs työttömänä ehtoolla; sillä et sinä tiedä, kumpi paremmin menestyy j. n. e.

30. Mutta tässä kansja warfin esitellään se eroitus, jos ja misä työ on hyödyllistä ja siunauksen saapaa, nimittäin, jos Kristus siihen tulee ja käskää heittää werkon apajalle, se on, jos usko on, joka hänen sanansa ja lupauksensa käsittää, ja sitte urhollisesti, ja rohwaistuna tekee tehtävänsä, — huudolla ja rukouksella odottaen hänen apuansa ja siunaustansa. Se on sitte p. Pietarin tawoin sanoa: „Herra, minä olen kyllä paljon tehnyt, „raatanut, kärjinyt, mut'en tiedä olenko sillä „mitään aikoihin saanut, ellet sinä itse siinä „ole woimaa ja siunausta antamassa; sentähden en tahdo itseni, enkä työni, waan sanas „turwisja pitkittää, sinulle koko asiani jättäen.“ Niin käypi ja tapahtuu itse koettelemisessa, että misä Kristus on, siellä antaa hän wäellä työllä ja waiwalla enemmän kuin tohdittaisiin toivoakaan: siellä misä hän siihen sanoo siunauksen, siellä ei ole puuttuwa, eikä wähiä karttuwa.

31. Siis näkewät ja huomaitsewat tässä opetuslapset itse, mikä eroitus on sen työn välillä, jota he ennen ilman uskoa Kristukseen kaiken yön tekivät, ja sen työn välillä, kuin nyt ei mitään toivoa ollut saamisesta, ja heille kuitenkin nyt uskosja Kristuksen janaan yhdestä apajasta tuli aiwan ylönpal-tiren saalis. Sentähden älköön ketään siitä syytettäkö, jos emme työllämme ja waiwalamme saa mitään, tahi aiwan wähiä aikoihin, paitsi omaa epäuskoamme, tahi ainakin uskomme heikkoutta. Kuitenkin on jekin totta, että Kristus awullansa ja lahjallansa usein wiivyttelä, niinkuin hän tässä ja muualla (Joh. 21) antaa opetuslastensa kaiken yön työtä tehdä mitään saamata, ja siltä näkyy, kuin tahtoisi hän sanansa ja lupauksensaikin unhoittaa.

32. Mutta tätä tekee hän wain meitä ajaaksensa sitä kiintemmästi hänen apuansa huutamaan, ja että usko harjaantuisi niin wahwaksi ja lujaksi, ettei se sentähden epäilisi taikka työstä hellittäisi, waan yhä pitkittäisi odottaen, milloin ja millä tawalla hän tahtoo

antaa; sillä hän tahtoo aina niin kristityitä hallituffi, että he oppiſiwat ja koettelifiwat itſellensä elatusta ja apua etſiä, ei näkymäiſiſtä, eikä teoiſtansa, waan vielä näkymättömistä ja ſalatuista: jonkatähden hän myös, niinkuin jo on ſanottu Pf. 17: 14, niitä puhuttelee ſalatuiffi lahjoiffiensa, ſe on, ſemmoiffiſi ſiunauſeffi, aruſfi ja wapahduſeffi, joit'emme ennen ole emme nähneet, emme ymmärtäneet, waan owat hänen ſanaffiansa ſalatat ja uſkolla käſitettävät.

33. Katſo, tämä on tämän ewankeliumin enſimmäinen oſa, annettu ja kirjoitettu kristityille opiffi ja lohduſuffeffi että Kristus hel- lää ſeurakuntansa ruumiillistaſin hätää, että ſe eläiffi ja pſyſiſi ahdingoiſjansa, jolloin ſiltä näkyy, kuin oliſi ſe hukun perittävä ja kaikki ſen tekeminen ja käſfinen turhaa. Joten jokapainſa ja aina tapahtuu, miſſä ewankeliumi rupee koittamaan, ſillä on ſillä köyhyytensä ſeurasjaan, ja tahtoo olla nälkäinen, alastoim ja köyhä; mutta kuitenkin lopulta, perkeleen wähdän aikaa remuttua remunſa ja ſaautua mailman kumun täytetyſfi, tulee ſiihen Kristus ja ſanoo: „minä olen kuitenkin koko „maan Herran“; ſillä Pf. 24: 1 kirjoitetaan: Herran on maa ja kaikki, jotka ſiinä owat, ja Pf. 8: 7: kaikki olet ſinä hänen jalkainſa alle heittänyt: lampaat ja kaikki karjat, ja metsän eläimetkin, linnut taiwaan alla, ja kalat meressä, näitten täytyy kuitenkin tälle Herralle olla kuuliaiffia ja hänen waltakuntansa omia, niin että mailman kuitenkin täytyy antaa hänen ynnä ominenſa ſiitä ſyöä kansjansa.

34. Mutta ſitä ennen täytyy olla, niinkuin olen ſanonut, nälkää ja puutosta, ſe on, p. Pietarin tyhjä wenhe ja werkko, lauwankin työtä tehtyänſä. Kuitenkin antaa hän heille tämmöiſen miinnytyſſen perästä ſitä runſaam- masti: ei jaamillista (jolla he kyllä oliſiwat olleet autetuita), waan koko werkon ja kaſfi tyhjää wenhettä tähteen. Tätä tekee Kristus ſitän warten, että uſko tästä wahwiſtuffi hengelliſen amun ſaannista, niinkuin hän ſil- loin ſentähden oſoitti tätä tunnustähteä p. Pietarille ja muille, joita hän tahtoi apoſtoli- wirtaan kuttua, ei ainoastansa, että he uſkoi-

ſiwat hänen heidän wirtaſtansa murhetta pi- täwän, waan että hän myös heidän wirtaansa tahtoiffi woimansa ja apunſa antaa, niin ettei ſe turhaa ja hedelmätöntä oliſi.

35. Tämän ewankeliumin toinen kappale on kirkia oppi omantunnon hengelliſestä hä- dästä ja kirwoituffeſta, ja mikä ſiinä on oi- kia lohduſus. Sillä p. Pietari, nyt nähtyänſä tämän Kristuffen ihmetyön, ja ſaautansa näin runſaan kalaston, rupee waſta miettimään, mikä hän lie miehiänſä, ja itſeänſä wertail- maan hänen ſuhteensa. Silloin hän joutuu vielä ſuurempaan hätään tästä runſaasta ſiun- nauſeſta kuin ikään ennen ruumiilliffiſeſa puut- teesſa, ja käypi nyt waſta oikein köyhäſfi ja alastoimiffi, että juuri pelwoſta maahan wai- puu, ja käſkee Kristuffen mennä pois luotan- ſa. Sillä hän rupee tuntemaan mahdotto- muutenſa ja ſyntinſä, ja hänen täytyy tun- nustaa ja walitella itſeänſä köyhäſfi ſyntiffiſfi.

36. Täſſä on nyt hänestä itſeänſä ſyn- tywä toinen mies, ja hänenſä itſeſään tapah- tuma ſuurempi ihmetyö kuin kalansaaliisſa; ja nyt waſta rupee Kristuffen ſaarna wen- heestä hänenſä waukuttamaan. Sillä ennen oli hän kyllä niinkuin muuttin Kristuffa kuullut, mutta ei ollenkaan miettinyt millinen henkilö hän lienee, eikä ajatellut häneltä ei ajalliffia eikä ijankaiſiffia hywiä ſaada, eikä ollut ſyntejänſäkään peljännyt.

37. Mutta nyt, nähtyänſä tämän tun- nustähden ja ſiunauſſen, ja tästä nykyiſeſtä työſtä hawaittuansa, mikä mies tämä Kristus on, tuntee hän ſekä tämän hywän teon ja perſonan että oman mahdottomuutenſa ſywoyy- den, ja peljäſtyy ſynteinſä tähden: ſillä hänen omatuntonſa ſanoo hänen ei anſainneen näin ſuuria hywiä tekoja, waan enemmin Jumalan wihan ja armottomuuden: ja hän joutuu ah- dinkoon ja pelkoon, ei luonnolliffen elatuffen puutteesta, ſillä ſen oli hän nyt ſaanut tydy- tetyſfi, waan mitenkä keſtäiffi Jumalan ja tä- män miehen filmiſſä, joka hänelle mahdotto- malle, ſyntiffelle ihmiffelle oli näin ſuuren hy- wän teon oſoittanut,

38. Tämä on alku ja keino ſiihen, miten Kristus tahtoi p. Pietarin hengelliſeſti rikas- tuttaa ijankaiſiffiſſa tawaroisſa, että hän fitte

muille, jopa koko mailmalle saattaisi niitä jalkaa. Silloin käypi hänen juuri niinkuin ennenkin, että hänen ensiksi täytyy joutua hengelliseen nälkään ja hätään, se on, omantunnon vapistukseen ja ahdinkoon, ennenkuin saapi syntein anteeksi antamuksen ja lohdutuksen, että hänelle wenhe sekä mailma liika ahtaaksi käypi, eikä tiedä, mihinkä pakenisi Kristuksen filmistä, jonka hän kuitenkin oli hawainnut itsellensä, ei hirmuiseksi, vaan ystävälliseksi ja auttavaiseksi.

39. Ja tässä näet, millinen viheliäinen, häädystynyt omatunto on, joka oikein rupee tuntemaan syntejensä, kuinka se vapisee, juoksee ja pakoilee Jumalan edessä, hänen sitä lähestyessään, niin että se kyllä juoksii (häntä pakoon) waikka sadan mailman läpi; niinkuin Adamikin paratisisa luulee pääsevänsä pakoon, Jumalan kuitenkin häntä ystävällisesti huutaessa, 1 Mos. 3: 9: **Adam, kussas olet?** Sillä semmoinen sydän ja omatunto on sangen arka ja wauhka, niin että se kyllä itsejensäkin ollen kowin vapisee ja pakenee tärisemää lehteäkin, juurikuin ukkoisen jylinää ja leimausta; sillä se ei jaksa kestää lain tuomiota, joka näyttää hänelle syntejensä ja Jumalan iankaittisen wihan. Eikä tässä ollenkaan auta ihmistä lohduitella Jumalan hänelle osoittamilla ja tekemillä hyillä teoilla, vaan se peljästyttää häntä vielä enemmän, nähdessänsä kiittämättömyydellään ja synneillään sitä suuremman wihan wain ansainneensa.

40. Jopa, tämmöisessä kiusauksessa ja pelwossa saawat kyllä nekin aina ilmoitella, jotka jo uskossa owat saawuttaneet lohduituksen Kristuksen armosta. Sillä laupius ja armo on liian suuri ja ylönpaltinen; ja sitä wastoin sydämmemme liaksi ahdas ja heikko, että se mahdottomuutensa tunnossa ja näkemisessä saattaisi omistaa ja käsittää tämmöistä suurta hywynyttä ja laupiutta, vaan se sitä enemmän pelkää. Sentähden tekeekin Jumala sen armon, että semmoista meille werhoo ja peittää yffinertaisissa sanoissa ja suuren heikkouden alla.

41. Mutta se on luontomme paha tapa, että, kuin Kristus sitä armollansa ja lohduituksellansa lähenee, se silloin arkamielisesti

pakenee Wapahtajaansa, jonka perässä sen kuitenkin pitäisi syystä juokseman alastomana ja awojaloin aina mailman äärihin saakka; silloin se kimmurteleiksen ja käänteleiksen, etsiskelee omia töitänsä, ja tahtoisi mielellänsä olla ennen kylliksi puhdas ja ansiollinen, ja itse ansaita itsellensä armollisen Jumalan ja Kristuksen; juurikuin p. Pietari ajattelee sillä rauhaa etsiwänsä ja syntiä pakenevansa, että juoksee pois Kristuksesta, ja ennen tahtoo joutain itfessään löytää, jolla tulisi ansiolliseksi häntä lähestymään, ja waipuu kuitenkin sillä wain synwempään pelkoon ja wapistukseen, sikkikuin Kristus hänen jälleensä siitä sanalansa tempaa.

42. Mutta näin juuri tapahtuu, ja täytyykin kyllä näin tapahtua, missä yffinänsä lain oppi ja ymmärrys on hallituksella, eikä vielä Kristus ole ewankeliumista oikein ja täydellisesti tunnettu. Sillä laki on luonnosta kirjoitettu ja istutettu kaikkein ihmisten sydämiin, kuten p. Paawali sanoo Rom. 2: 15, se meitä opettaa, mitä meidän pitää tekemän ja syyttää meitä tottelemattomuudesta: ja sitä monellaifesti, ei ainoastansa rangaituksen ja Jumalan wihan kauheilla osoitteilla ja tunnoilla, vaan myös kaikellaifista Jumalan lahjoista ja teoista, joita ihminen näkee ja kuulee, jotka hänelle ilmoittawat hänen syntinsä ja Jumalan wihan, että hän niitä wäärinkäyttää Jumalan ylenkatseessa ja tottelemattomuudessa; sillä hänen itsensä täytyy siitä päättää, että kaikki Jumalan lahjoista ja hywistä kiittämättömät ansaitsewat hänen wihansa ja kadotuksen.

43. Sentähden owat kaikki Jumalan hywät teot juuri semmoisia eläviä parannuksen saarnoja (missä ne sydämmeen sattuwat), jotka saattawat ihmisen synteinsä tuntuon, ja niintawoin pelkoon syöksewät: niinkuin p. Paawalin sanoo Rom. 2: 4 katumattomille, paatuneille ulkokullatuille: katsokkos ylen hänen hywynyhtensä, kirsiwäisyyhtensä ja pitkämielisyhtensä rikkouden, ettes tiedä, että Jumalan hywynys wetää sinua parannukseen.

44. Sentähden on se paljasta lorua, mitä lainkieltäjämme tässä ewankeliumista loperowat, ettei pidä lailla, vaan ewankeliumilla,

eli niinkuin he sanovat, „Zumalan Pojan loukkaamisesta“ (muistuttamalla, kuinka väkivaltaisesti me olemme käyttäneet itsemme Zumalan Poikaa vastaan) saarnaaman ja tyrkyttämän parannusta; ja kääntävät nurin nämät kaikki kappaletta: armon ja vihan ilmestyksen, juurikuin pitäisi ennen armosta saarnattaman ja lohdutettaman, sitte vasta vihalla peljätettämän; tämä on wain julaa fokeutta ja hulluttelemista semmoisilta ihmisiltä, jotka eivät ymmärrä, mikä on wiha, mikä armo, mikä on parannus, mikä oman tunnon lohdutus.

45. Kaikki on lain saarnaa, mikä saarnaa synneistämme ja Zumalan vihasta, tapautuoon se kuinka ja milloin tahansa. Sitäwastoin on ewankeliumi semmoinen saarna, joka ei mitään muuta ofoita eikä anna, kuin armoa ja anteeksi saantia Kristuksessa. Waikka on totta ja oikias, että apostolit ja ewankeliumin saarnaajat, kuten itse Kristuskin on tehnyt, wahwistawat lain saarnan ja sillä alkatwat niissä, jotka eivät vielä syntejensä tunne eiwätkä pelkää Zumalan wihaa, niinkuin hän Joh. 16: 8 sanoo: **Pyhä Henki nuhtelee mailmaa synnin tähden.** Niin, mikä on yksiwakaisempi, kauheempi Zumalan vihan ilmoitus ja saarna synnistä, kuin hänen Poikansa Kristuksen kärsiminen ja kuolema.

46. Mutta niinkauman kuin tämä kaikki saarnaa Zumalan wihaa ja peljättää ihmistä, ei ole se vielä ewankeliumin, eikä Kristuksen omituinen saarna, waan Moseksen ja lain saarna katumattomille syntisille; sillä eihän ewankeliumi ja Kristus ole sääty ja annettu peljättämään ja kiroomaan, waan peljästyneitä ja arkoja sydämmiä lohduttamaan ja rakentamaan. Ja seuraa kuitenkin se tässä, että sen ihmisen, joka on oikein sydämmellensä laskenut Kristuksen kärsimisen, kyllä itsestänsä täytyy siinä nähdä ja tuntea Zumalan ylönsä lara wiha synnistä, ja siitä peljästyä, niin että siltä mailma käypi warsin ahtaaksi. Niinkuin p. **Bernhardus**kin todistaa hänen käyneen, oikein nähtyänsä Kristuksen kärsimisen, ja sanoo: „woi, minä luulin olevani turwattu, enkä tiennyt mitään siitä tuomiosta ja wihasta, mikä on julistettu ylitseni, siksi kuin

„näin Zumalan ainoan Pojan täytyneen astua minun puolestani esiin j. n. e.“

47. Sillä tämä on niin kauhia kuwa, ettei kadotetuillakaan helwetissä ole mistään suurempaa waiwaa ja Zumalan wihan tuntoa ja kadotusta, kuin tästä Zumalan Pojan kärsimisen katselemisesta, jonka he owat antaneet itsessänsä turhan olla; niinkuin Juudas pettäjäkin, kuin ei tahtonut kormihinsa ottaa Herran Kristuksen ystävällistä waroitusta, eikä ajatella, mitä oli oikeisja tehdä hänelle, kuitenkä viimein tästä katannoista ajettiin semmoiseen pelkoon, että juuri itsellensä saarnasi lakia ja kadotusta, sanoen: minä pahasti tein, että petin wiattoman weren, Matth. 27: 4.

48. Samoin saarnaa tässä p. Pietarikin itsellensä lakia synneistänsä ja Zumalan wihasta, juuri tämän Kristuksen hyvän teon tähden; sillä ei hän saata siitä mitään muuta ottaa, kuin wihaa ja pelkoa mahdottomuutensa tähden Zumalan edessä; sillä ei ole hänellä vielä muuta kuin lain ymmärrys sydämmessänsä, joka näyttää, että Zumala syntii wihaa ja on siitä rankaisewa. Mutta Kristuksen armosta ei tiedä hän vielä mitään, joka ewankeliumissa on kaikille syntisille lahjaksi annettu; eikä olisi liioin siihen tullut, waan olisi hänen täytyntä epäillä pelwossansa, jollei Kristus hänelle pitäisi toista saarnaa, sillä häntä lohduttaen ja kohentaen. Sillä tätä oppia ja ymmärrystä ei saata ihminen näin itsestänsä ottaa, jollei Pyhä Henki sitä ilmoita ewankeliumin saarnalla.

49. Sentähden on se aiwan määrää oppia näiltä ymmärtämättömiltä hengiltä, ettei muka saisi saarnata lakia uudessa testamentissä, eli että pitää wasta ewankeliumin kautta peljättää ihmistä Zumalan wihalla, koska ennen on armoa hänelle julistettu. Sillä ei totta saarnaa ewankeliumi wihaa, eikä saata pelkoon ja ahdinkoon; waan tulee yksinänsä omiatuntoja lohduttamaan. Mutta tämä on järjestyks, jonka Raamattu yleensä näyttää ja pitää, että aina ennen synneistä päästön lohdutusta on synti tunnettawa, ja Zumalan vihan pelko saatawa lain saarnasta eli tunnosta, että ihminen pakoitettaisiin ar-

moa huokaamaan, ja tulisi soweliaakfi ewankeliumin lohdutukselle. Sentähden pitää niitä, jotka vielä wapaina Jumalan wihan pelwosta ovat suruttomia, kowia ja murtumattomia, wain kaikkein kowimmilla uhkauksilla ja lain peljättyksillä kehoittaa ja ajaa parannuksen tekoon; se on, niille ei saarnattane mitään ewankeliumia, waan sulaa lakia ja Mosesta.

50. Mutta missä on semmoisia sydämiä, joissa laki on tehnyt tehtävänsä, että he synteinsä tunnosta ovat peljästyneet, arat ja wauhat, niille ei saa silloin enää mitään lakia saarnata ja puhua, waan sulaa ewankeliumia ja lohdutusta. Sillä se on wastiuisesti Kristuksen wirka, sitäwarten on hän tullut ja käskenyt saarnata ewankeliumia kaikille wiheliäisille syntisille, ja waatinut sitä uskomaan, että hän kumoo ja poisottaa kaikki lain kanteet, peljättykset ja uhkaukset, ja antaa siaan sulaa lohdutusta; niinkuin hän ylehenä ewankeliumisja todistaa ja Luukk. 4: 18 ottaa Esaian 61: 1 wärsyn: **Herran Henki on minun päälläni; sentähden on hän minun woidellut, ja lähettänyt minun saarnaamaan köyhille hywää sanomaa j. n. e.** Sentähden olen usein sanonut, ettei sallittane Moseksen hallita semmoisisja omisjatunnoisja, jotka ovat kiusauksisja ja Jumalan wihan pelwossa waan näyttäkööt ne Moseksen kaikin lakinsa aiwan pois itsestänsä, älköötkä sitä tahtoko kuulla.

51. Mutta sen siwusja myös tietäköön, että lain oppi kristityisäkään ei ole aiwan hyljättävä; waan koska ne vielä elävät lihasja weressä, joka liikkuu heissä synnillisillä himoilla, ja heidän sentähden täytyy pysyä jokapäiwäisessä parannuksessa, tarwitsawat he vielä semmoista saarnaa ja waroitusta, etteiwät syntinsä anteeksi saatua jälleensä suruttomiksi tulisi eli lihallsa siaan antaisi wastoin Henkeä. Gal. 5: 13.

52. Samoin käypi tässä p. Pietarinkin, hänellä ei ole nyt tässä pelwossa vielä mitään ilmoitusta eli tietoa armosta ja syntein anteeksi saannista; waan wihan ilmoitus waukuttaa ja ajaa häntä Kristustakin pakoon; jot'ei hän warmaan tekisi, jos hänen oikein tuntisi. Mutta Kristus on nyt tässäkin

työssä hänen kanssansa, että tahtoo hänestä tehdä oikean kristityn, ja antaa hänen koetella, mikä on oikea omantunnon lohdutus, jolla lain peljätys voitetaan, ja joka saattaa ihmisen koroittaa synnin hädästä armoon ja autuuteen, kuolemasta elämään, helmetistä taivaaseen; sentähden täytyykin hänen ennen oikein maistaa, mikä on lain woima, jota Moses kymmenellä käskyllä hänen sydämessänsä herättää ja waukuttaa, eikä Kristus.

53. Tässä huomaa siis, kuinka Kristus warsin suloisesti lohduttaa tämmöistä peljästyntä sydäntä ja omaatuntoa: **älä pelkää, sanoo hän, tästedes sinä saat ihmisiä.** Tämä on tämän Wapahatajan oikein suloinen ääni kaikkia kohtaan, jotka synteinsä tähden pelkäävät ja wapisawat. Sillä semmoisia ei tahdo hän enää pitää pelwossa ja ahdingossa, waan aiwan ottaa heiltä pois kaiken lain pelwon, ja näyttää heitä, ei synteinsä tähden häntä pakenemaan, waan enemmin hänen pariinsa juoksemaan, että oppisawat hänen tuntemaan rakkaakfi Wapahatajakfi, joka juuri on tullut, ei köyhiä syntisiä pois työkönsä töyttämään, waan heitä luoksensa kutsuma, ja lohdutuksella ja awulla rikkakfi ja autuakfi saattamaan; niinkuin hän sanookin Luukk. 19: 10: **Ihmisen Poika tuli etsimään ja wapahtamaan sitä, kuin kadonnut oli; ja p. Paawali sanoo 1 Timoth. 1: 15: se on totinen sana, ja kaiketi mahdollinen vastaanottaa, että Kristus Jesus on tullut maailmaan syntisiä wapahtamaan, joista minä suurin olen.**

54. Mutta hän ei ainoastaan anna peljästyneelle Pietari-raukalle lohdutusta tällä sanalla, jolla hän sanoo hänelle armonsa ja synninpäästön; waan vielä pitkittää lujuttamassa semmoista lohdutusta suurella lupauksella, että hän vielä enempää ja suurempaa, kuin ennen on saanutkaan, on hänelle antawa ja hänelle tekewä, että Pietari wainuusi ja koettelisi hänen sydäntään ja rakkauttaan itseänsä kohtaan. **Tästedes, sanoo hän, sinä saat ihmisiä.** Tämä on Pietarille runsas lohdutus ja armoitus, ettei hän mahdottomuutensa ja synteinsä tähden antaisi peljättää itseänsä; sillä hänellä ei ole ainoastansa olewa syntein anteeksi saanti, waan sen myös tietäköön, että

Sumala vielä suurempiakin asioita tahtoo hänellä toimittaa, käyttää häntä muillentkin lohdutukseksi ja avuksi.

55. „Tämä kalansaalis, jonka olet tehnyt“, mieli hän sanoa, „on aivan vähäistä ja mitä töintä; sinusta on vielä syntyvä toinenkin kalastaja, toisessa meressä, ja toisella werllolla ja wenbeellä: sillä minä asetan sinun semmoiseen wirkaan, jota puhutellaan ihmisiä kalastamiseksi, se on, sieluja koko maailmassa saattamiseksi perkeleen waltakunnasta Sumalan waltakuntaan. Silloin wasta tulee sinusta semmoinen kunnan mies, joka saatat toisia ihmisiä auttaa, niinkuin sinua itseäs on autettu!“

56. Sentähden nyt oikein oppikaamme ja käsittäkäämme tästäkin ewankeliumista Kristus ja hänen lohdutuksensa woima, jolla me itsemme sekä muita woisimme lohduttaa, että häädystyneitä ja pelkääviä omiatuntoja opetettaisiin ja muistutettaisiin, ei totta Kristuksesta pois juoksemaan ja pakoamaan, waan ennemmin hänen turwiinsa pakenemaan ja hänen lohdutustansa odottamaan; sillä semmoinen pakeneminen ja pelkääminen ei ole mitään muuta, kuin itseltäs poiskarvoittaa oma pelastus ja autuutes. Sillä ei hän ole tullut sinua peljättämään, waan sinulta poisottamaan syntis ja hätäs; eikä liioin sinua lähesty ja kulje perässäs, sinua pois karvoittaaksensa, waan ystävällisesti juuri tykönsä houkutelaksensa.

57. Sentähden älä tee hänelle sitä häpiää, että hänen pois tyköäs näyttäisit, taikka hänen sinulle antamaa lohdutusta kääntäisit itselles pelwoksi ja epäilykseksi, waan pikemmin kaikella uskalluksella juokse hänen pariinsa, niin totta saat sinäkin pian kuulla tämän lohdullisen, iloisen sanan: **älä pelkää**, jolla hän sinulle ja kaikille murheellisille omilletunnoille puhuu lohdutusta, julistaa päästön kaikista synneistä, ja ottaa pois kaiken pelwon; jopa, että hän vielä paljoa runsaammin on sinua armoittawa, että sinusta on tulewa pyhä, autuas ja hyödyllinen ihminen hänen waltakunnassansa, joka saatat lohduttaa ja hänelle saattaa muitakin, jotka, niinkuin sinäkin nyt,

ovat peljästyneitä, lohdutuksen ja armon puutteessa.

58. Siis näet, kuinka ihminen pääsee hengellisestä köyhyydestä ja häädystä, se on, saapi synnit anteeksi ja omantunnon rauhan kästä Kristuksen sanasta ja päälliseksi armon ja hengellisten lahjain kaswannon, ilman omaa ansiotansa ja mahdollisuuttansa, ihan sulasta Kristuksen armosta. Niinkuin kalansaaliin luonnollisessa ihmeessä, jot'eivät he saa oman työnsä tähden, waan sitä ei ennen anneta, kuin he ovat tätä ennen menettäneet työnsä ja waiwansa ja siitä epäilykseen joutuneet. Mutta kuitenkin, niinkuin hän tässä ei tahdo työtä kielletyksi, waan käskce ensiksi heittämään werkon apajalle ja wetämään; samoin ei hän tahdo tässä työtä kielletyksi, waikk'ei p. Pietari sillä armoa ja syntein anteeksi saantia ansaitse; waan, waikka kohta se lahjaksi oli annettu, ei tahdo hän kuitenkaan häntä jättää työttömäksi, jopa, nyt wasta antaa hänelle wiraksi ja työksi muitakin ihmisiä siihen saattamaan, ja tämmöisen wiran hänen hartioillensa pantua, lohduttaa häntä samassa tahtomansa myös siihen antaa woimaa ja siunausta; „sillä minä,“ sanoo hän, „teen sinusta ihmisten kalastajan.“ Sentähden on se oikein opetettu, kun opetetaan sekä uskoa että töitä: usko ei ansaitse mitään töillensä, ja kuitenkin tekee se kaikenkalaisia jätynsä ja wiransa töitä Sumalan sanan ja käskyn jälkeen.

59. Tämän historian p. Pietarin kalansaaliista selittää Kristus itse näillä sanoilla: **tästedes sinä saat ihmisiä**, että sillä nimittäin kuvataan seurakunnan hengellistä hallitusta, joka on saarnawirastossa. Sillä meri eli wesi on mailma, kalat ovat ihmiset, kädet ja werkko, jolla kalat wedetään, on ulkonainen saarnawirasto. Sillä niinkuin werkko heitetään weteen, niin tunkee saarna kunnan sekaan. Mutta tämä saarnawirasto on kahdellainen: toinen, joka ilman Kristusta tahtoo ihmisiä woittaa, se on lain saarna, joka waatii meiltä yffin töitä, ja joko tekee röyffeitä pyhiä, jotka tahtowat wapaina ja sitomata liikkuu aawassa, lawiassa meressä, eivätkä siihen pääse; taikka

wain peljättää ja poislarfoittaa omiatuntoja, jotka ilmankin ovat arkoja ja heikkoja.

60. Sentähden on kaisen yön (lain) kaikki työ ja waiwa turhaa ja hukkaan mennyttä, siiskiuin Kristus siihen tulee toisella saarnawirastolla, ja tuopi myötänsä päivän ja lohdullisen, iloisen ewankeliumin ilmestyksen, joka walaisee sydämmet Jumalan armon tunnolla ja käsktee sitte ulosheittämään werkon saatawille. Jos tätä tehdään hänen sanansa ja käskynsä kuuliaisuudesta, tuottaa se suuren, runsaan hedelmän; sillä sydämmet tulewat silloin mielellänsä ja kernaasti Kristuksen uskon kuuliaisuuteen, jopa itse siihen tunkewat, sen toten panneru ruumiinsa ja henkensä alttiiksi, niinkuin Kristus sanoo Matth. 11: 12: hamasta Johannes Kastajan päivästä, niin tähän asti, kärsii taiwaan waltakunta wäliwaltaa, ja wälewät repiwät sen itsellensä.

61. Tämä kalansaalis on niin runsas, ettei tässä yksi wenhe, joka tähän asti on ollut Judan kansan seurakunta, riitä eli ulotu tätä kalastoa yksinänsä kannattamaan ja mahduttamaan; waan näitten täytyi vielä huutaa toisiafin wenheitä awuksensa; se on, kokouksen ja seurakunnan pakanakunnasta, joka kansa on apostolein istuttama ja lewittämä. Ja niin täytetään kumpainenkin wenhe yhdellaisella kalansaaliilla, se on, yhdellaisella saarnalla ja samalla uskolla ja tunnustuksella.

62. Tästä täysinäisyydestä rupee werkko repeemään, niin että muutamatsiitä poiswarisewat. Se on ne, jotka eiwät ole rehellisiä, eiwätkä ewankeliumisssa pysy, waan itse heit-

tägwät ulos, menewät mieluisemmin wapaasen, aamaan weteheensä, kuin antauwat Kristukselle; niinkuin warsinkin Judalaisia monta oli, jotka tottelemattomina ewankeliumille paneusiwat vastaan; ja sittemmin kaikki oman lahkokuntansa rakentajat, jotka eiwät saa, eiwätkä taida pysyä seurakunnan yhteydessä Jumalan kansan oikiasssa joukosssa, waan heidän pitää ilmoittaman itsensä kelwottomiksi, niinkuin p. Paawali 1 Kor. 11: 19 sanoo: pitääpä teidänkin joukossanne erisenroja oleman, että ne, jotka koetellut ovat, teidän seurassanne ilmoitettaijiiin. Sentähden täytyy semmoisten poiswarista, koska toisia werkosta kootaan, joita pannaan kumpaiseenkin wenheesen, ja niin suojellaan, uskosssa Kristukseen seurakunnan yhteydessä, jälleensä poiswarisemasta; muutoin olisiwat hekin samassa waarassa täytyä viimein muitten lahkolaiisten wietteleminä ja heidän kanssansa warista pois.

63. Ja waikka saarnawiraston, tuon werkko-kullan, täytyy waiwaksensa mennä weteen ja kastua kaikellaisissa kiusoissa ja mailman wainoissa, niin että se repeekin, eikä kaikisssa saata saada hyötynä ja siunausta: seuraa kuitenkin sen ohessa niille runsas woima ja hedelmä, jotka siinä pysywät ja jäilywät. Tämä on meidänkin lohdutuksemme, koska näemme, kuink'emme saa kaikkia hurstakiksi, joille saarnaamme, ja ettemme saata wirassamme wainota olla. Woi, woi; monta niitakin, joita warmaan luulemme werkosssa olewan, warisee pois, ja kuitenkin on Kristus omiansa tähän wirallansa tuopa ja tässä warjelewa. [Almen.]

N:o 48. Kuudentena Sunnuntaina Kolminaisuuden päivästä.

Ewank. Luukk 5: 20—26.

Jesús sanoi opetuslapsillensä: minä sanon teille: ellei teidän wanhurskautenne ole paljoa enempi kuin kirjanoppineitten ja fariseusten, niin ette tule taiwaan waltakuntaan, j. n. e.

1.

Tämä ewankeliumi opettaa, mikä eroitus on oikian jumalisuuden ja warjopyhyyden eli ulkokullaisuuden välillä. Ja on tämä muuan niitä warfinaisia ewankeliumeita, joka neuwoo, kuinka meitä työt eivät tee jumaliseksi, siihenpä waaditaan jotakin korkeempaa, kuin kaikki mitä tehdä saatamme. Sillä pitivät pä fariseuksetkin jumalista elämää, tekivät mitä tuli ulkonaisesti tehdä, eivät misjään Sumalan käskyjä rikkoneet, pidättivät itsensä wieraista tawaroista, kulkivat hienokaisessa loistawassa puvussa, josta heitä nimitettiinkin fariseuksiksi, se on, eräkkäiksi eli mailmasia erinneiksi.

2. Samoin hätyyttää hän (tässä) kirjanoppineitakin, Judalaisten walituuta, jotka olivat Sumalan laisja ja Naamatuisja harjaantuneita, niin että muita ihmisiä opettivat, sääsivät kansalle lakeja, ja tekivät päätöksiä kaikenmoisisja asioisja. Lyhyesti: ne olivat parhaimpia, oppineimpia ja jumaliskimpia Judalaisten joukosja; heihin Kristus tässä tarttuu, joihin hänen olisi kuitenkin kaikkein vähimmän pitänyt kajooman, ja sanoo heistä opetuslapsillensä näin:

„Ei teidän wanhurskautenne ole paljoa enempi kuin kirjanoppineitten ja fariseusten, niin ette tule taiwaan waltakuntaan.

3. Juurikuin tahtoisi sanoa: katsokaat, fariseukset ja kirjanoppineet elävät niin kunnista elämää, että he itse sekä muut ihmiset armaawat heitä juuri taiwaan waltakunnan perilliskiksi; waan paljon puuttuu. Sentähden rankaisee hän heitä, ja sanoo: „totisesti, minä sanon teille, jos ette tahdo olla hurkskaampia kuin kirjanoppineet ja fariseukset, niin ette saata taiwaasen tulla.“ Tällä on siis niitten kysymys kumottu, jotka kysywät: „mitä pitää

meidän tekemän jumaliskiksi tullaiksemme?“ Sillä tässä ovat kaikki työt kumotut ja hyljättyt, mitkä ihminen tehdä woipi, ja kaikkein hartaimmat tekopyhät ovat maahan lyödyt: sentähden ei saateta ainoatakaan työtä tehdä, jolla autuaaksi tulataisiin ja synnistä itsensä wapahdetataisiin. Mutta jokapa tätä nykyaikaan wäittää, sen täytyy olla willihenkenä.

4. Nämät fariseukset ja kirjanoppineet lienevät kansja kyllä tässä sanoneet: „woi finua, willihenki, tahdotko hyviä töitä hyljätä?“ Mutta ei hän siitä mitään huoli, waan päättää suorastaan heidän työnsä mitättömiksi. Mutta tähän olisivat he saattaneet sanoa: „niinpä niinkin, jos työt eivät tee hurkskaaksi, „minkätähden meillä on fitte laki, jolla me „uskomme autuaiksi tulewamme, jos sen jälkeän elämme?“ Sentähden täytyy nyt Herran Kristuksen ottaa käskyt selittääkseen, ja sanoo, kuinka ne ovat ymmärrettäwät, lausuen:

„Te kuulitte mitä sanottu oli wanhoille: ei sinun pidä tappaman; mutta jokainen, joka tappaa, hänen pitää tuomiohon wikapää oleman. Waan minä sanon teille: että jokainen, joka tyhmästi wihastuu weljehensä, hänen pitää tuomiohon wikapää oleman; mutta jokainen, kuin sanoo weljellensä: Mhaka! hänen pitää neudon ala wikapää oleman; mutta jokainen, joka sanoo: sinä tyhmä! hänen pitää helwetin tuleen wikapää oleman.

5. Nämät sanat ovat paljoa korkeemmat ja sywenmät, kuin että olisivat yhdenkään täytettäviä. Sitä ei ainoastaan Herra tässä todista, waan sen ilmoittaa itsekunfin koettelemus ja itsensä tunteminen. Sillä hän esittelee tässä koko neljä kappaletta: ajatukset, käytökset eli osoitteet, sanat ja työt, joista ei kukaan pääse, wikapääksi jäämätä. Niinkuin sanoisi: „niitä kyllä löytynee, jotka eivät käsin

„tapa; mutta kuka on vihata ja kiukuta, kuka pitää ystävällisiä käytöksiä, kuka on „toruskelemata? ei kukaan.“ Tämän nyt kokemus opettaa.

6. Sillä ottakaamme joku hurstas mies tai hurstas waimo esimerkiksemme. Hän käyttää itseänsä warsin ystävällisesti niitä kohtaan, jotka eivät ole häntä aivan lähellä; mutta annas jonkun tulla, joka häntä pahoin puhuttelee ja ehkä käypi liian lähelle, wälimmiten pienimmälläkin sanalla, silloin ei hän voi enää olla suuttumata, vieläpä puhkee sitä vastaan wihaan ja kiukkuun. Ei järki saata koskaan käsitä, että pahoille pitää oltaman lempiät. Lufekaat kaikki pakanain kirjat läpi, ja kysykää omaa koettelemustanne, totta tulette hawaitsemaan, ett'emme pääse wihastumata, jos ei ystäwiimme, kuitenkin wihamiehiimme. Mutta siihen ei Jumala tydy; eikä ole minulla tästä päästöä lihani ja wereni avulla: sillä sitä sanaa tulee hywin tarkata, kuin hän puhuu: ei sinun pidä tappaman. Kuka on se sinä? Käteskö? ei. Kieleskö? ei, waan sinä, sinä, se on, kaikki, mitä sinulla ja sinussa on, käsi, sydän ja ajatukset olkoot tappamata.

7. Näin selittää tässä Kristus Moseksen lakia, tekee päätöksen, ja lausuu: jokainen, joka tyhmästi wihastuu weljehensä, hänen pitää tuomioon wikapää oleman. Tuomion päätös koskee koko mailmaa; sillä minä kysyn tässä: kuka on maan päällä, jollei ole tässä käskysä rikoksen alainen? Mutta kuinka nyt suu pannaan, kuin meidän pitää tekemän emmekä saata? sillä emme saata tätä lokaa saada poisstiivotuksi. Niin täytyy meidän epäillä itsestänne; otappa se onkees. Sentähden ovat Jumalan käskyt ainoastansa peilinä, jossa me näemme likamme ja pahuutemme; sillä ne sulkevat meidän kaikki synnin alle, ettemme saata itseämme siitä selwittää omalla awullamme ja wapaalla tahdollamme, jollei siihen tule jotakin muuta lisäksi. Tämä on ensimmäinen lappale.

8. Sitte sanoo hän: jokainen kuin sanoo weljellensä: *Mhaka*, se on, kaikellaista wihan ja wainon merkkiä. Waan siitä ei ole kukaan wapaa. Sillä jos minun on sitä ystävällisesti kohtelemisen, jolle olen wihoissani, hawai-

taan ainakin käytöksistä, ettei sydän ole myötä. Sillä sydäntä ei saada kiinni otetuksi, se puhkee ulos, ja ilmaantuu käytöksillä ja sanoilla, ei salaa itseänsä, eikä saatatkaan jalassa olla. Niin on siis kerrassaan päätetty, että me olemme tuomitut, kuin sanomme: *Mhaka*, se on, ettemme osoita sulloista ja ystävällistä käytöstä ystäviä sekä wihamiehiä kohtaan. Kofekaat ja koetelkaat nyt muita ihmisiä, taikka itseänne tässä kohdassa, totta hawaitsette, ettei kukaan voi itseänsä auttaa siitä pahanelkifestä sydämmeestä, joka ihmisen luontoon juuri sywältä on juurtunut. Kohdellet kyllä ystävällisesti weljeäs; mutta antaa hänelle sydämmes, sitä et saata tehdä, waikka kohta halkeisit. Sentähden ei tässä kukaan voi itseänsä auttaa.

9. Vielä lausuu hän: jokainen joka sanoo weljellensä: *sinä tyhmä!* hänen pitää helwetin tuleen wikapää oleman. Tätä ei myöskään kukaan ilman Jumalan armoa pidä minäkään arwoisena: sillä ei kukaan ole niin lauhkia, ettei antaisi tulyä sanaa; jos ei sitä tee ystäwille, tekee hän sitä ainakin wihamiehille. Sillä waikka kohta sinua pakoitettaihin puhumaan ystävällisesti lähimmäises, ei ole kuitenkaan sydämmes myötä: ja missä saatat, ja sinun sopii, sanot: „sinä tyhmä!“ Sepä on jo tätä käskynä vastaan, sillä se sulkee itseensä sekä ystäwän että wihamiehen; sillä se sanoo „sinun weljes.“ Niin olemme siis kaikki weljeiksi, yhdestä isästä peräisin, ja Raamattu tekee meidän niin lähinäiksi, että se kutsuu meitä kaikkia yhdeksi lihaksi, niin kuin Esaia 58: 7 sanoo: *taita iisowalle leipäs, wie raadolliset kulkiat huonees; koskas näet alastoman, niin wanteta häntä, äläkä käännä itseäs pois lihas tykö.* Siinä puhuu profeta lähimmäisest. Ja sana: „sinä tyhmä“ sisältää tässä kaikellaista herjasanoja, kirouksia, ja parjauksia, panettelemisia, tuomioita, päätämisiä, takapuheita ja haukkumasanoja.

10. Niin on siis selwää, että me sinä käskysä: ei sinun pidä tappaman, olemme kaikki wikapäät, ja joka on uudesta syntymätöin, Jumalasta, ei se voi murhasta pitäntä. Jos hän pitäiskin itsensä työstä, ei saata hän ainakaan ajatuksista ja tahdon myöntymisistä päästä; sillä jos joku tapetaan, sanomme me kohta:

hei, hänen kävi oikein. Ja sotamiehet tekevät laulun vihamielistänsä, kuin ovat heidän lyöneet, taikka pafoon ajaneet. Tämä on jo tätä käskyä vastaan; sillä ei Jumala kysy ulkonaista työtä, hän katsoo sydämeen. Sentähden on tämä: ei sinun pidä tappamaan, sen verran sanottu, kuin: sinun on uudesta syntyminen ja toiseksi ihmiseksi tuleminen.

11. Näin ewankeliumi kaitin puolin kumoo tämän kysymyksen: mitä on tehtävä, että hurskaaksi tultaisit? Sillä rukoile minkä rukoilet; tee tekemistäs hyvää, paastoo minkä paastoat; aseta messuja ja rakenna kirkkoja, kuinka paljon tahansa; kuitenkin olet murhamies, wihaat weljeäs, et saata ystävällisesti häntä kohdella, et ystävällisesti häntä puhuttele, sitä ja sitä et moi hänelle anteeksi suoda; sentähden ei ole wanhurskautes mitään, se on helwetin oma. Nyt tulee kaikki kappaletta, ne ovat kyllä yhtä kovat kuin edellisetkin, ja kuuluvat näin:

Sentähden jos sinä uhraat lahjas alttarille, ja siellä muistat, että weljellä on jotakin sinua vastaan; niin jätä sinne lahjas alttarin eteen, ja mene ensin sopimaan weljes kanssa, ja tule sitte lahjas uhraamaan. Sowi nopeasti riitaweljes kanssa, koska vielä hänen kanssansa tiellä olet: ettei riitaweljes sinua joskus anna tuomarille, ja tuomari antaa sinun palvelialle, ja sinä heitetään torniin. Totisesti sanon minä sinulle: et sinä suinkaan pääse sieltä ulos, siksi kuin maksat viimeisen ropoisen.

12. Nämät ovat kanssa kaikki kappaletta, waan niitä ei saa luonto tehdyksi. Ensimmäinen: jos wihaan sytyn, on minun weljeni kanssa sopiminen. Sitte, jos joku on minun loukannut, on minun hänelle anteeksi antaminen, ja, vaikka hän kohta ei minulta sitä pyydä, pitää minun kantaman ystävällistä sydäntä häntä kohtaan, ettei hän minua antaisi tuomarille, kuin äsken kuulitte. Jonka jälkimmäisen kappaleen wanhat eroittivat tästä ewankeliumista; ja kuulen Augustinon sen tehneen kirjassaan: **de Spiritu et Litera**. Mutta tämä on ymmärtäys:

13. Tässä on kaikki katsottavana: toinen, joka loukkaa, ja sen on anteeksi pyytämisen;

toinen, joka loukataan, ja senkin on anteeksi antaminen, ystävällisesti ja mielellään, jos häneltä kohta ei sitä anota. Tätäpä luonto ei liioin moi tehdä. Se menee kyllä hänen pateillensa pyytämään: „ystäväni, anna minulle anteeksi“; mutta jos ei hänen sitä täytyisi tehdä, eikä hän pelkäisi helwettiä ja Jumalan wihaa, ei totta sitä ensinkään tekisi, jappi jääpi ainakin alati sydämeen. Wiela, eikä sekään, jota on loukattu, saata sydämeestä antaa anteeksi; ja niinkuin se ulkokullaisesti pyytää, samoin tämä antaa ulkokullaisesti anteeksi. Waan tämä ei maksa mitään Jumalan edessä; sillä näin sanoo teksti: jos sinä uhraat lahjas alttarille, ja siellä muistat, että weljellä on jotakin sinua vastaan, niin jätä sinne lahjas alttarin eteen ja mene ensin sopimaan weljes kanssa, ja tule sitte lahjas uhraamaan. Ja sopimisen tulee lähtea sydämeestä; sentähden tarkkaa hywin tekstiä.

14. Ja tämä Raamatun lause tahtoo sanottu: jos tullaan ja tahdotaan Jumalaa palwella, niin sitä ei hän tahdo; lyhykäisesti, sinun on ennen lähimmäises kanssa sopiminen, ja häntä palveleminen. Niinkuin mielisi hän sanoa: näe ihminen, minä olen sinun luonut ja lunastanut, se tunne, ja aseta nyt koko elämäs sille kannalle, että olisit lähimmäises awullinen; waan jos et siihen myönnä, noh, älä sitte minullenkaan mitään tee: jos et tahdo sitä tehdä, missä se on tarpeellista, jätä se myöskin siinä, missä se on tarpeellista. Siis tahtoo Jumala paljoa enemmän itse olla palvelemata, kuin että jättäisit lähimmäises auttamata; hän tahtoo paljoa enemmän olla sitä katsomata, josko hänen palveluksensansa olet huoletoin, kuin että lähimmäiseltäs joku tarpeensa puuttuisi. Ja niin tahtoo Jumala lyhykäisesti, että lähimmäisemme olisi se kuwa, jota kaikkein ensin katsoimme.

15. Waan monissa rikotaan lähimmäistä vastaan: niinkuin, jos en hänen hyvää nimeänsä warjele, missä wain saatan; jos en ole ystävällinen häntä kohtaan, en auta häntä, silloin olen jo hänen vihollisensa. Jos siis tahdon Jumalalle kelwata, täytyy minun ennen sopia lähimmäiseni kanssa; muutoin en saata hänelle kelwata. Sillä Jumala hylkää sen

palweluksen, mikä hänelle on tehtävä, jos ei ole ennen lähimmäistä palveltu.

16. Katsele nyt sitä elämää, jota näihin asti on wietetty. Me olemme kulkeneet p. Sakoppiin, Akheniin, Romaan, Jerusalemiin, olemme kirkkoja rakentaneet, asettaneet messuja, ja sen ohessa lähimmäisen unhoittaneet; se on nyt aiwan nurinpuolista. Mutta Herrä sanoo tässä: mene, ja sen sijaan, että mielit minulle kirkon rakentaa, anna lähimmäiselles. Katsele lähimmäistä, kuinka häntä palvelet. Ei Jumala pidä lufua, jos kohta et koskaan hänelle kirkkoa rakentaisi, kuin wain olet lähimmäiselles hyödyksi. Waan näissä juuri ollaan näinä aikoina aiwan huolimattomia, ja tehdään wain päinwastoin. Oi sitä surkiaa, takaperoista elämää, minkä olemme paawilaisilta oppineet!

17. Siitä tulee, ettei kukaan mielellänsä antau awiojäättyyn; sillä ei kukaan kokoita hänelle kättä, ei kukaan pistä hänelle mitään kouraan, jonka awulla hän saattaisi hankkia elatusta ja ruweta harjoittamaan elinkeinoa. Siitä se myöskin tulee, että mikä rupee munkiksi, mikä nunnaksi, mikä messu-papiksi, jota ainakin saataisiin estettyksi, jos heille rakkaiden töitä tahdottaisiin tehdä. Niin käydä luijotetaan, unhoitetaan naiset ja miehet [neiset ja pojat] ja asetetaan päälleen päättehkeksi testamentti, ja mennään testamenttinsa perkeleelle.

18. Sentähden on juuri Jumalan tahto, että lähimmäistä palvelet, ja teet mitä olet hänelle welkapää, että sinun ja hänen keskensä kaikkein ensin olisimat selwät wälit, ja hänen kanssansa kaikkein ensin olisit sopinut, ilman hän ei tahdo sinua, ei nähdä, ei kuulla. Toiseksi: Jos wihamieheni tulee, hänelle on minun mielelläni anteeksi antaminen; waan jos on tulemata, on minun ainakin oleminen hänelle mielitohtoinen ja ystäwällinen, koska olemme tiellä tässä elämässä, ettei hän minua joskus antaisi tuomarille.

19. Kuinka tämä tapahtuu? Ei hän tempaise minua kädestä, eikä wie minua tuomarin pariin; waan tultuani tuomiolle, tuntee omatuntoni, ettei se ole tahtonut lähimmäiselle antaa anteeksi, waan pitää sapan wielä

tallessa; omatunto lähimmäistä kohtaan jättää minun tuomarille, se palwelialle, ja tämä heittää minun viimein wankeuteen, helwetin tuleen, fiksi kuin viimeisen ropoisen majan, se on, ijantaikeisesti; sillä sieltä ei ole lunastusta eikä pelastusta. Siinä näette ne korkeat työt, joita ei kukaan, ei työ eikä laki saata aikoihin saada, sillä työt tekewät ainoastansa ulkokul-laituita ja liehakoitsoita, laki saattaa ainoastansa epäilyksen.

20. Kuinka minun siis on tässä tekemisen? Niin minä kyllä kuulen, minun pitää mennä kadotukseen. Näin sinä tee: lankee Kristuksen eteen, koska niin kauhistuksen tunnet, ja sano: „woi Jumalani! katso, sinun lakis on tullut minulle peiliksi, siitä tunnen itseni pilatukseksi ja kadotetuksi ihmiseksi. Oi Jumalani! nyt auta minua ainokaisen Poikas tähden.“ Niinpä, tällä uskolla antaa sinulle Jumala Hengen, se sinussa muuttaa sydämmen, ettäs wasta tulet lähimmäiselles aiwan ystäwälliseksi, ja ajattelet: „woi toki, jos Jumalani on niin käyttänyt itsensä minua kohtaan, ja enemmän antanut anteeksi, kuin minä koskaan saatan antaa, noh, minkätähden en minäkään wähäistä antaisi lähimmäiselleni anteeksi?“

21. Tätä wastaan näkyy nyt maallinen miekka (oikeus) olewan, ja tulee tässä kysymykseksi: jos minun on anteeksi antaminen, jos wihastumata, kuoliaksi lyömätä oleminen; kuinka tulee minun sitte rangaista? Jos minun on miekkaa käyttäminen ja sillä lyöminen, noh, pitäähän minun silloin wihastuman? Siitäkin on meidän puhuminen, sillä ewankeliumi näyttää tässä siltä, kuin tahtoisi se kokonansa kumoon lyödä maallisen miekan. Waan se on teidän tarkattawa: Kristus on tässä hengellinen opettaja, joka wain johdattaa omiatuntoja, ja opettaa heitä, kuinka paljo wihaa, kateutta ja kiukkua heissä löytyy, ja kuinka he niistä irti pääsisiwät. Se on hänen hoitama wirkansa, eikä puutu hän maalliseen miekkaan ollenkaan, waan antaa niitten sitä pidellä, joille se on käsketty.

22. Waan tämä oppi ei mene kaikkein sydämmiin, enin osa jääpi ulkopuolelle; mutta joillensa se sydänmeen käypi, ja he niin Ju-

malan eteen lankeewat, ja häntä awukki huutawat itsiänsä auttamaan, he owat jo hurskaita, eikä heille tarwita maallista miekkaa: sillä he hallitaan sanoilla. Waan niille, jotka eiwät sitä tee, ja eläwät ulkonaisesti pahoin, täytyy maallista miekkaa käyttää. Niin oppiaat siis, että maallisen ruhtinaanakin, tahi kuka tahansa hän lie, joka käyttää maallista miekkaa, on niin tekeminen, kuin tässä on opetettu, hän ei saa wihastua, eikä tappa.

23. Kuinka on heidän tekeminen, koska pitelewät miekkaa, ja istuwat wirassansa Jumalan siainna? Näin heidän on siinä tekeminen: että he käyttäwät miekkaa, se koskee heidän wirkaansa. Ulkona siitä wetää ewankeliumi heitäkin puoleensa, siinä tulee heidän olla warfin ystäwällisiä sydämessä, laupeita ja pitkämielisiä: mutta wirassansa, mitä siihen fattuu, olkoot ykstitisiä ja rohkaasti rangaiskoot, katsonata, oliko se ystäwä, wihemies, kaunis, ämeriäs, wai oppinut. Sen näemme Moseksesja, hän oli mitä ystäwällisimpiä miehiä kuin koskaan on ollut, jopa niinkin, että lankefi maahan ja pyysi olla elämän kirjasta pois pyhittynä, 2 Mos. 32: 32, että ainoastansa kansa autettaisiin. Katsokaat, eikö se ollut lempiä, suloinen, ystäwällinen ihminen, joka tahtoi mennä perkeleen haltuun, ja ruumiin sekä sielun puolesta olla kadotettu, että wain kansa säästetyksi pääsfi. Mutta wiransa puolesta, ja asetettuna hallitsiaksi, hän mennä subahti, ja löi kaksikymmentä ja kolme tuhatta kuoliaksi, saadaksensa Jumalan wihan asettumaan.

24. Niin teki Paawalikin, hänkin oli walmis antamaan onnensa ja autuutensa Judalaiten puolesta, kuten Romalaisille 9: 3 on kirjoitettu. Mutta saatuaan tietää, että se mies Korinthosja oli ottanut äitipuolensa waimokseen, kirjoitti hän niin tulisen ja ankaran kirjan, kuin ei koskaan ennen ollut tehnyt, ja sääfi hänen perkeleelle annettawaksi, että **heuki wapahtettaisiin** tuomioista, 1 Kor. 5: 5. Niin teki Dawidkin ja muut. Niitä on monta wanhasja testamentisja, jotka owat ulkonaisesti käyttäneet miekkaa kaikella woimalla, ja owat wäkeä tappaneet, kuin nuoria kanan-

poikia, ja owat kuitentkin olleet warfin lauhkiat ja lempiät sydämessä.

25. Että nyt huomaittette, kuinka hallituksesja tulee käyttää itseänsä, ottanemme katsellaksemme julkisen esimerkin. Katselkaat siis Saksenin ruhtinaan waakunaa eli kilpimerkkiä, jossa on kaffi kalpaa [miekkaa] walkialla ja mustalla pohjalla, niin että warfi seisoo alhaalla walkiasja, tuppi ylhäällä mustasja. Nyt osoittawat nämät eri pohjat, kuinka hallituksesja meneteltäköön. Ulapuolella, jossa kalpaa pidellään warresta, oltakoon warfin wiisaat, pitkämieliset ja laupiaat omalta puolelta, että kaikisja parhainta tarkoitettakoon; ylhäällä hallituksesja käytettäköön terää mustalla pohjalla, se on, todentakaa, urhoollisesti ja ankarasti rankaisemaan, että syntejä estettäisiin ulkonaisesti. Ja kalwat, kuin owat punaisia, merkitsewät, että niillä hakattakoon ja werta muodatettakoon.

26. Niinpä owat Moses, Dawid ja muut pidelleet kalpaa warfinensa walkialla pohjalla, owat olleet warfin siistit, lempiät ja ystäwälliset sydämessä, waan terää owat pitäneet mustalla pohjalla, se on, owat olleet ykstitisiä ja ankaroita hallituksesja. Niin tulee maallisen miehen eli tuomarin myös tehdä. Nähtyänsä jonkun pahan ihmisen, joka ei ole sanoilla hallittawa, on hänen ajatteleminen: „woi Jumala! kuinka mielelläni tahtoisin sen puolesta kuolla, jos niin käwisi laatuun; hänellä on sielu, sitä en minä saata auttaa, hän pitää vielä lisäki pahaa elämää, liha ja weri on hänessä paha, ei hän woi saada ruumista hengen alle kiritetuksi.“

27. Ja sitten pantuansa nämät molemmat waakalle, ja katsottuansa, mikä enemmin painaa, hawaitsee hän, että se on helppo asia, jos ihminen kuolee: suuri asia, jos sielu kuolee, sillä sielun kuolema on ijankaikkinen. Niin täytyy hänen ajatella ja sanoa: „woi toki, kuinka pian saattaa sielus joutua tuomituksi, kuinka pian saatat olla kadotettu: sentähden ettei synti enää tunkeusifi sisälle, on minun ottaminen sinulta ruumiis, ja waraaminen, kos' en ruumistas woi auttaa, että sinulle saisin edes sielun pelastetuksi.“ Ja silloin surkuamata lyötäköön ja miekalla siwallattakoon,

että wiha ja ankara tuomio wältetyksi saatettiin, joten Moses teki Israelin lapsille. Sepä on sitte kalpain käyttämistä walfialla ja mus-talla pohjalla.

28. Paitfi sitä on jefin taidollisesti tehty, että nämät kaikki kalpaa käywät toisiansa vastaan, juurikuin toinen tahtoisi toistansa estää. Sillä on osoitettu, että tuomari olkoon warsin wiifas ja taitawa tuomioissaan, ja tutkikoon, missä oikeuden ankaruutta tasattakoon ja lie-witettäköön kohtuuden jälkeen. Niinkuin, missä kaikki oikeutta käy wastakkaan, toinen kumoo toistaan, eikä aina menetellä *secundum stric-tum jus*, oikeuden kowuudella, waan katsotaan, mikä oikia ja kohtuullinen on, mihinkä asia tahtoo menneeksi, siune se myöskin jaa kääntyä.

29. Ottakaat esimerkki. Herran opetus-lapset hierfivät sabbattina tähtäpäitä, ja söi-wät kulkiessaan jymäpehtoin läwitse. Nyt oli sabbatti käsketty pidettäväksi elämän uhalla; mutta opetuslapset isofiwat kowasti: filloin kumofi oikeus oikeuden. Sentähden myös Herra selittää itsensä fariseuksia vastaan, ja janoo: Ihmisen Poika on sabbattinkin Herra.

Matth. 12: 8. Waikka sabbatin pyhittäminen lähti jumalallisesta käskystä, oliwat kuitenkin opetuslapset wiattomat; koska ei sabbattia tul-lut niin kowasti pitää, etteiwät olisi saaneet syödä, waan olisi heidän täytynt sabbatin pyhittämisen tähden menehtyä.

30. Niin ikään, kuin Dawid isofi ja söi niitä siunatuuta leipiä, joita ei ainakaan kenen-kään maallikon ollut lupa syödä, 1 Sam. 21: 6, filloin käiwät ne kaikki kalpaa toisiansa vastaan, ja oli tarpeellista, että oikeus myönfi oikeudelle. Sentähden oli Dawid ja opetus-lapset wiattomia. Sillä ei Jumala ole sää-tänyt mitään käskyä, että ihminen siitä jou-tuifi turmioon, waan että hän sillä autettaisiin ruumiin jefä sielun puolesta.

31. Saapi siis, lyhyesti sanoen, maalli-nen walta wihastua ja estää syntejä; mutta siällisesti olkoon se säpsy, hiljaista, kristil-listä, rakastawaista mielenlajia; paitfi sitä olkoon se vielä wiifas ja taitawa, että tietäifi malttaa mieltänsä ja lie-wittää ankaruutta, sitä myöden kuin oikeus ja kohtuus on. Tämä olkoon kylläkki tästä ewankeliumista, tahdomme wain Jumalalta armoa rukoulla. [Amen.]

N:o 49. Seitsemäntenä Sunnuntaina Kolminaisuuden Päiwästä.

Ewankeliumi. Marf. 8: 1—9.

Niinä päiwinä, koska fangen paljo kansaa oli, eikä heillä ollut mitään syömistä, kutsui Jesus opetuslapsensa tykönsä, ja janoi heille: minä surkuttelen kansaa, j. n. e.

1.

Antapa tämäkin ewankeliumi meille ope-tusta ja lohdutusta wastoin elatusten murhetta ja ahdistusta seurakunnan hoi-dannosta maan päällä; ja tässä tarwitaan usko, koska Kristus ei ole tullut asettamaan semmoista hallitusmenoa, jota kutsutaan mail-malliseksi waltakunnaksi tai huoneelliseksi wal-

laksi, jonka Jumala jo on entiseltä asettanut ja tarpeillansa warustanut; ja yksin järkitin tässä opettaa, miten ja mistä se toimeen saa-daan, että kullakin säädysfänsä on elatus, rauha ja hoimi, niin että saatetaan silmin nähdä ja käfille saada kaikki ne tarwekeinot, mitkä tähän hallitukseen tarwitaan. Sentäh-den ei ole Kristus siihen ruwennutkaan, sillä

se ei koske hänen säätyynsä ja virkaansa; waan koska hänen waltakuntansa oli olewa perin toinen hallitusmeno, jossa kaikki ihmiset kaikissa säädyissä ja hallitusmenoissa, ylhäiset ja alhaiset, olivat, syntisinä ja Jumalan edessä ijanikaikkiseen kuolemaan tuomittuina, autettawia jumalalliseen, ijanikaikkiseen waltakuntaan ja elämään; niin täytyi hänen siihen ruweta, ja molemmat toiset jättää.

2. Siitä täytyi seurata, että hänen opetuslastensa, saarnamiestensä ja palveliainsa tuli kärsiä köyhyyttä, koska ei he, wirkansa tähden, saata etsiä elatustansa, eikä toivoa siitä rikastuwansa; ja heidän ilman sitä oli oleminen mailman wainottawia, joka astuu heidän saarnaansa vastaan, koska ei se ole heidän järkensä ja mielensä mukaan, ja kristityt niinmuodoin ei saata maailmassa turwata warmaan perustukseen, elatuksensa, rauhallisen menonsa ja hoimensa suhteen; waan heidän täytyy mailman tähden alati olla epätiedossa ja waarassa kadottaa sekä, mitä heillä jo on, taikka wasta saanemat. Mutta jos heillä on olewa jotakin syötävää ja juotawaa ja joku oliupaikka, niin ei he sitä odottane keneltäkään muulta, kuin Kristukselta yffinänsä.

3. Sen Kristus tietää aiwan hyvin; sentähden hän warustaa ja lohduuttaa heitä tällä ja tällaisilla esimerkeillä ja lauseilla, etteiwät waipuisi epätoivoon. Waikka ei hänen waltakuntansa ole ruoka ja juoma, eikä sen ole murehtimista ruuasta ja juomasta, työnteosta ja elatuksesta, ei tarwitse heidän kuitenkaan nälkään kuolla. Hän wahwistaa siis jälleen tämän lauseensa Matth. 6, 33: etsikää ensin Jumalan waltakuntaa ja hänen wanhurskauttansa, ja niin kaikki nämät teille annetaan. Sillä näissä, jotka hänen peräsänsä juoksawat hänen saarnaansa kuulemaan, ja niin ahnaasti, että he koko kolme päivää wiipuwät hänen luonansa korwessa, niin ettei he nälkää näkemätä sieltä pääse, ja niinmuodoin owat köyhyydessä, puutteessa ja murheessa hänen saansa tähden; näissä näyttää hän, että he saawat ruumiillisestkin tarpeensa, koska he ensin owat etsineet Jumalan waltakuntaa, ja sitte kuin ensin Kristus on heille saarnannut, rukoillut ja toimittanut, mitä Jumalan

wanhurskauteen tulee, että he oppisiwat uskomaan, etteiwät kärsisi puutetta, ja että heidän tulee odottaa häneltä sitäkin, mitä hänen seurakuntansa tarwitsee tämän ajallisen elämän rawinnoiksi maan päällä.

4. Nämät kaikki, köyhyys ja rikkaus, owat tosin aina tehneet seurakunnalle suurta wahinkoa. Sillä ensiksi, kuin on nähty apostolit ja oikeita piispoja ja saarnamiehiä niin köyhinä, ettei heille kukaan mitään antanut, eikä he itsekään jaksaneet mitään ansaita, niin on jokin kauhistunut semmoista wirkaa, eikä ole kukaan siihen tahtonut ruweta. Toiseksi, kuin owat yllön paljon rikastuneet suurista tuloista ja liikapitäjistä, ja niissä istuneet kaikessa yllöllisyydessä, owat he itse saarnawiran ja sielunpaimentamisen heittäneet fiksensä, ja tarttuneet maailmalliseen hallitukseen.

5. Suuri niin nytkin käypi: kuin oikiat papit ja saarnamiehet pidetään niin, ettei kukaan heille mitään suo, ja se häwydoin, kiittämätöin mailma, ruhtinaat, aatelismiehet, porwarit ja talonpojat repäisewät heidän suustansa vielä senkin, mitä heillä on, niin että heidän täytyy waimo- ja lapsi-parhoinensa hätää kärsiä, ja jättää waimoaisia, turwattomia leskiä ja orpoja jälkeensä; niin sangen monta hywäntahtoista ja jaloa kelpo miestä yhä enemmän peljätetään papiksi eli saarnamieheksi rupeemasta. Sillä kaikki muut, toiset taiteet, käsityöt ja säädyt auttawat warjelemaan näljämästä ja köyhyydestä; mutta tässä wirassa käypi päin wastoin, niin että, joka sitä pyytää uskollisesti toimittaa, hänen täytyy antautua waaraan ja köyhyyteen.

6. Siitä tulee sitte seurakuntain häwiö, että pitäjät seisowat awoinna, saarnatuolit jääwät tyhjiksi, taikka tulee taas semmoisia saarnamiehiä, jotka eiwät uskollisesti etsi Jumalan sanaa ja Kristuksen waltakuntaa, waan ajattelewat, miten he sitä saarnaisiwat, jota ihmiset mielellänsä kuulewat, että pysyisiwät ilman waarata ja jälleen rikastuiwiwat; josta ei myöskään synny mitään hywää. Joukattähden nykyaikaan ylimykset ja pohatat, erinomattain aatelisto, aikowat polkea pappinsa ja saarnamiehensä jalkainsa alle, ettei he enää pääsisi rikkaitfi ja heitä hallitsemaan, jota ennen sai-

wat hawaita, joka vielä heissä kirmentelee. Mutta eivät he sillä sitä siksi saa, kuin ajattelewat.

7. Miten siis nyt on tehtävä, ja mistä tahdotaan ottaa saarnamiehiä ja pappeja, Kristuksen valtakunnan hoidannoksi? Sillä kumpainkin on seurakunnalle wahingoksi: sulaa köyhyyttä, nälkää ja murhetta saarnamiehet ei jaksa kärsiä; suurta hywyyttä ja rikkautta ei voida kantaa. Köyhyys peljättää ihmistä, rikkaus estää hänen työstänsä ja wirastansa; mutta yhtäkaikki jos niinkin käypi, ettei heille rawintoakaan tahdota antaa, ja saarnatuolit ja papinwivat jätetään awonaisiksi, saa mailma nähdä mitä se siitakin voittaa.

8. Sillä jos jokainen wain tahtoo omasta huonekunnastansa huolta pitää ja etsiä omaa elatustansa, eikä kukaan huoli siitä, mihin Jumalan sana ja saarnawirasto joutuwat, on Jumala siihen sanowa, niinkuin hän Haggai profetan kautta puhuu lum. 1: 4—11, kuin kansa silloinkin jätti Jumalan huoneen autiaksi ja Jumalan sanan ja palveluksen temppeleissä sikkensä, niin että pappein ja palveliain täytyi peltoa raataa ja oppia muita elatuskeinoja, koska heille ei mitään annettu wirastansa ja palveluksestansa. Sentähden hän siinä sanoo: kylläpä teidän aikanne on tullut asua kaunistetuissa huoneissaanne, ja tämän huoneen täytyy autiana olla; nyt siis katsokaat, kuinka teidän käy. Te kylwätte paljon, ja vähän wiette aittaahan; te syötte, waan ette tule rawituiksi; te juotte, waan ette saa kyläänne; te werhotte itseänne, waan ette tule lämpymäksi: ja joka rahaa ansaitsee, hän panee sen läwelligeen kulkaroon; ja: kyllä tosin te paljon toiwotte, waan se vähäksi tulee; ja waikka te parhaallansa kotia werjitte, niin minä sen kuitenkin puhallan pois. Miksi niin? Minun huoneeni tähden, että se on autiana, ja kukiin teistä rientää oman huoneensa kanssa. Sentähden on taiwas teiltä kasteen pidättännyt ja maa kieltännyt hedelmänsä, ja minä olen pondan kutsunut maan sekä wuorten päälle, jywäin, wiinan, öljyn, ja kaiken päälle, kuin maasta tulee, ihmisten ja karjan päälle, ja kaiken kätten työn päälle.

9. Katso, se on kaikkein helpoin rangais-

tus senaikaisesta saarnawiraston ylenkatseesta, ja tehköön Jumala, että se siihen jäisi. Mutta kuin Jumalan sana niin warsin kateisin heitetään, ja papit eli saarnamiehet niin huonosti pidetään, että heidän täytyy wirkansa heittää ja muulla työllä etsiä leipäänsä, ja niinmuodoin muutkin siitä pois peljätetään, jotka muutoin siihen olisivat kelwollisia ja taipuwaisia; silloin ei hän lähetä ainoastansa kallista aikaa ja muita raskaita maan waiwoja, jommoista nyt on nähtävä, ettei kenenkään kulkarossa mitään pysy, eikä yhtään siunausta, eikä säästöä jää; waan ottaa vielä sanankin ja oikian opin warsin pois, ja päästää sen siaan willihentkiä ja wääriä opettajia, joitten mehkeistä ollaan, ennenkuin huoneitaankaan, wieteltystä ja petetyistä sielun ja tawaran puolesta, ja täytyy siitä wain yhä runsaammin ja kasottain heille kantaa.

10. Sitäwarten tässä tarwitsefi neuwoa mailmaa, herroja, ruhtinaita, maakuntia, kaupungeja ja kaikkia yhteisesti, jos he neuwosta huolitsiwaat, että jotenkin olisivat awullisia Jumalan huoneen ja valtakunnan tarpeita korjaamassa; niinkuin toki muissa wiroissa ja töissä täytyy tehdä, että niitten, jotka niitä toimittawat, on niistä leipänsäkin saaminen: joka on paljoo tarpeellisempi, koska yhdesä woudissa eli tuomarissa on kyllä. Niin, yksi lakimies ja yksi lääkäri woipi hoitaa yhtä taikka usiampaa kaupunkia, ja wälistä koko maakuntaakin kylliksi; kuin sitäwastoin monessa maassa, siten kuin on paljon seurakuntia ja pitäjiä, tarwitaan tuhannenkin saarnamiehtiä; sillä jokapäiwähän syntyy lapsia, joita täytyy kasvaa ja niin kasvattaa, että hekin Jumalan sanaa oppisiwaat ja kristityiksi kaswataisiin. Mistä sellaisia saarnaajia otetaan, jollei niitä ruokita ja kaswata? Sitte täytyy joko kirkkojen seisoa autioina ja kansan kulkea hajalla ja eksyksissä, taikka pitää karsia pöyhöjä, syöttiläitä ja wiettelöitä.

11. Mutta woi niitä kaikkia, jotka siihen owat awittaneet, taikka eivät sitä estäneet, että Jumalan huoneen täytyy autiaksi jäädä. Mutta woi paljoo enemmin niitä, jotka mitään owat peljättäneet ja estäneet siihen pääsemästä, tahi siinä pyhymästä; sillä semmoiset owat Judalaisia, taikka Turkkilaisia pahemmat.

Ohkä nekään ei ole ilman syytä, jotka antawat köyhyyden siitä peljättää itsensä; sillä heiltä puuttuu erinomattain uskoa, että Kristus sitenkin on heille antawa heidän leipänsä, eli ruumiinsa ravinnon; ja vaikka kohta se tuskalla ja waiwallakin tulee, on sinun kuitenkin sitä wastoin ajatteluinen, kuinka paljoa suurempi etu se on, että ihminen ennen saa läteensä leivän palan ihmeellisellä tavalla ja Jumalan siunauksesta, kuin kaikki mailman rikkaudet ja ylöslisyydet.

12. Pitäisi siis toki erinomattain hallituksenkin ajatella tähän jotakin apua, lastemme ja jälkeentulewaistemme tähden, eikä niin warfin kättänsä pois wetää ja esimerkillänsä muutaakaan siitä estää ja peljättää, eikä kristikunnalle niin parantamatointa wahinkoa tehdä. Miten olet sen vastaawa Jumalan edessä, jos olet kirottulla ahneudella yhden ainoankin sielun laimiin lyönyt, tahti estänyt hänen autuutensa suhteen; en maininnekaan, jos kokonaisen kaupungin, taikka maakunnan estät saamasta Jumalan sanaa ja saarnaa? Ja sepä on warfin julma, armoton ja kirottu ihminen, joka ei omia lapsiansakaan siihen auta, paljoa enemmän, jos vielä heitä siitä estää. Sillä jos tahdomme kristittyitä olla, tuleehan meidän tietää, että me olemme siihen kutsutut, ja se on Jumalan käsky, että meidän kaikkein on molemmin käsin ja kaikin voimin auttaminen, ettei Jumalan huone jäisi autiaksi, eikä saarnatuolit tyhjiksi, eikä hänen waltakuntansa meiltä loppuisi, ettei sekä me että nuori kansa jäisi autuutta paitfi.

13. Jo wanhasa Testamentisfakin oli Moieksen kautta kufin welwoitettu ja käsketty siihen antamaan kymmenekset kaikista tuloistansa, 3 Mos. 27: 30, seuraaw. Kuinka paljoa enemmän sitte meidän kristittyin tulee awittaa siihen, joka on kaikkein tarpeellisinta, ja koska ilman sitä ei koko maan päällä kukaan siihen mitään anna eikä tee, että Kristuksen waltakunta rakettaisiin, että antaisimme hänen palveliansakin syöä kanssamme, että mekin pyyhisimme samassa Jumalan waltakunnassa, ja saisimme jättää semmoisen armon ja autuuden meidän lapsillemmekin perinnökfi. Ollemme sitä tee, on hän kiittämättömyytemme palkaksi

niin hillitsewä ahneutemme ja itaruutemme, että meiltä on kaikki itsestänsä katoowa; sillä ei meillä niin paljoa kalua ja tawaraa ole, ettei hän sitä saisi raiskatuksi kalliilla ajalla, turkkilaisjodalla tahti muilla maanwaiwoilla, niin että kaikki on yhtenä wuonna kuluwa, häwiäwä, taikka muutoin turmeltuwa.

14. Kristus pyytää nyt siis esimerkillänsä tässä ensiksi waroittaa meitä, että jokainen ajallifilla, ruumiillifillakin lahjoillansa auttaisi ebistämään Jumalan waltakuntaa ja sanaa, jollei hän itse saata tahti tahdo saarnamieheksi ruweta. Sitte myös tällä lohbuttaa niitä, jotka wirassa owat, etteiwät pahennusta ottaisi, eimättä jäikähtyisi nykyisestä puutteesta eli köyhyydestä; waan tietäisiwät Kristuksen pitämän heistä murheen, ja yhtäkaikki heitä ruokkiwan heidän köyhyydesänsä, eikä antawan heidän alati hätää ja puutetta kärsiä; waan wihdoin sitä runsaammin heitä rawitsewan: niinpä, että hän on jo ennakolta siihen kaikki ajatellut ja hantkinut, ennenkuin ehtiwät ajatellaan, mistä saisiwat.

15. Sillä näyttäepä hän tällä esimerkillänsä woimallifesti, että hän on rikas, woimallinen Herra ja toimittaja, warfinpa rikas mylläri ja leipoja, parempi kuin kukaan maan päällä, ja on työsfänsä sängen hywin oppinut. Jopa hän toimittaa monta käfityötä yhtä haawaa, ja, ilman yhdenkään ihmisen awuta, kynnää, kylwää, niittää, riihitsee, jauhaa ja leipoo juuri yhdessä filmänräpähkessä. Sillä onhan se ihme ja järjelle käfittämätöin, ruokkia niin monta tuhatta miestä, paitfi waimoja ja lapsia, seitsemällä leiwällä, niin että he kaikin rawitaan, ja vielä fittenkin jällelle jää; tekeepä vielä sen juuri pian, yhdellä sanalla: kuin hän wain leipään rupee, ja antaa sen ulos jaettawaksi, silloin sinä jo on jauhattuna, leiwottuna ja kaikki walmiina monelle tuhannelle ihmiselle, ja vielä enemmänkin. Sepä wasta on jalo kuningas, (sanowat ne wiifi tuhatta, jotka hän myös samalla muotoa rawitfi, Joh. ew. 6: 14), sen me omaksemme tahtoisimme, sepä saattaisi wiedä koko joukon wäkeä sotakentälle ja siellä elättää, jossa saisi alinomaa wain kourata koriin, taikka lakkariin, ja runsaasti rawita ja palkata koko joukon.

16. Sen hän nyt taitaa, ja semmoinen kuningas meillä hänessä on. Johon hän kajo, siinä on kaikki täynnä, ja kuin hän tahtoo antaa, siinä on kaikki tarpeeksi asti yltäkyllä. Niin hän Matth. 17: 27 kästee Pietarin mennä ja ottaa kalan suusta yhden rahan. Kuka hänelle siinä hopiaa tilasi ja rahaksi löi? Tahoi kufapa wessissä, ja juuri kalan suusta rupeesi rahaa hakemaan? Mutta hän sen taitaa tehdä ja ottaa, koska, missä ja miten tahtoo, niinpä kivestäkin saada leipää ja wettä, koko mailmaa ruokkimaan; sillä niinpä hänen nähdään joka päivä tekewän koko mailmassa, ja kaikki, mitä mailmalla on, tulee sulain sel- laisten ihmeitten kautta, jotka, niinkuin p. Augustinuskun sanoo, ei ole halvempia, kuin tämäkään.

17. Me olemme warfin tottuneet siihen, että jywä joka wuosi kasvaa maasta, ja semmoisesta tottumisesta niin sowaistuneet, ettemme pidä semmoista ihmettä minäkään weroisena. Sillä jota joka päivä näemme ja kuulemme, sitä emme pidä ihmeenäkään; ja se on kumminkin yhtä suuri, niinpä, jos siitä oikein tahdotaan puhua, suurempikin ihme, että hän hiedasta ja kivistä antaa jywä, kuin että hän tässä ruokkii juuren joukon seitsemällä leiwällä. Sillä mitäs kuiva hietta muuta on, kuin paljasta rikki surwottua kiveä, taikka kiwi muuta, kuin rikki muferrettua hietaa eli maata? Mutta miten kivestä voi tulla leipää, joka syötävää on, ja kasvaa kuitenkin ainoastaan hiedasta ja maasta? Samoin kaikki, mikä kasvaa, ja mitä meille eläimet antawat, kukiin laatuansa, mistä se tulee, ellei maasta ja tomusta?

18. Mutta ne owat semmoisia ihmeitä, jotka mailman alusta asti owat asetetut ja joka päivä ilmestywät, niin että ne warfin wuotawat ylitsemme; mutta kuin ne owat niin tawallisia, että filmämme ja ajumme ne tuntewat, täytyy Sumalan wälistä, niinkuin tässäkin, tehdä, waikk'ei suurempaa, kuitenkin jotakin erinomaista, joka ei käy tawallisen juoksun laihin, sillä meitä herättääksensä, ja semmoisella erityisellä, erinomaisella ihmeellä näyttääksensä ja johdattaaksensa näihin koko awaran mailman joka päiväisiin ihmeisiin.

19. Sihin toki yksikään peltomies saata

muuta sanoa, kuin että hänen jywänsä kaswawat paljaasta kivestä, niinkuin Moseskin 5 kirj. 32: 13 sanoo: *Sumala wei kansan hamaan forkenteen asti, ja antoi hänen imeä hunajaa kallioista, ja öljyä kowasta kivestä.* Mitä se on, kuinka hunaja ja öljy kallioista ja kivestä kaswaneet? Käypihän nyt niin, että sekä jywät että ne puut, jotka makeimpia hedelmiä kantawat, seisowat kiveillä ja hiedalla, kaswawat siitä, eiwätkä mistään muualta saa mehuansa, ja woimaansa. Jos nyt käwisi filmämme nähden niin, että öljyä ja hunajaa patjaasta wuotaisi, niin koko mailma puhuisi ihmeitten ihmeestä; mutta kuin joka päivä käyskentelemme mailla ja pelloilla, joista niitä meille kaswaa, niin siitä emme ymmärrä mitään.

20. Koska nyt niin tuuleen wiskaamme Sumalan jokapäiwäiset teot, jotka owat paljaita ihmeitä, täytyy hänen tällä erinomaisella ja muilla tämänkaltaisilla awata filmämme, ja saarnauttaa niitä erinomaisina ihmeinä; että kristitty niitakin olettaisi raamatuksensa ja kirjaksensa, josta oppisi oikein katselemaan Sumalan tekoja ja ihmeitä, ja sillä tydyttäisi sydäntänsä, ajatellen: miksi minä watsastani ja elatuksestani tuskittelen ja suren? Mistä hän tuopi jywät pelolle, ja kaikki hedelmät, kuin ei mailma kaikella wiisaudellansa ja woimallansa saa pienintä oljen kortta, lehteä, eikä kukkaistakaan maasta nousemaan? Jos siis Kristus, minun Herrani ja Sumalani, joka päivä semmoisia tekee, miksi minä sitte mureh- din, taikka epäilen, saaneeko, taikka tahtoneeko hän minuakin rawitukseksi?

21. Tässä ehkä sanot: noh, mistä sitte se tulee, jos hän on sellainen kuningas, joka koko mailman runsaasti ruokkii, miksi hän siis antaa kristittyinsä niin usein kärsiä hätää ja köyhyyttä mailmassa, sillä totta hänen ennen kaikkia muita pitäisi runsaasti pitämän mur- hetta omasta kansastansa? Wastaus. Tässä tiettäväkään, miten Kristuksen waltakunnan laita on; sillä hän mieli tällä näyttää meille kuten tässä edelläpäin, alkupäässä sanoin, enjiksi, että hänen waltakuntansa maan päällä ei ole mitään mailmallinen waltakunta, joka olisi siinä, kuin täällä maan päällä syödään, juodaan, askaroitaan, ruumista holhotaan, johon

kaikkia tämän elämän tarpeita täytyy hankkia ja toimittaa; waan hän on asettanut semmoisen hengellisen waltakunnan, jossa etsittäköön ja löydetäköön jumalallisia ja ijäisiä tawaroita, ja onkin sen niin sowitzannut, että se on ja pysyy runsaasti warustettuna Jumalan sanalla, sakramenteilla, Pyhän Hengen woimalla ja lahjoilla, eikä siitä mitään puutu, mitä ijankaittisen elämän saamiseen ja pitämiseen tarvitaan; sentähden hän antaa hallitusmenossansa mailman saada ja ottaa tarpeensa ja waransa, ja sillä itsensä runsaasti holhoa; mutta kristityitensä hän ei käste panemaan toivoansa ja lohduitustansa näihin ajallisiin, waan etsimään Jumalan waltakuntaa, jossa heillä on ijankaittisesti tyllänsä, ja he rikastuwal. Se on ensimmäinen syy.

22. Toisekfi hän tahtoo neuwoa kristityitensä uskoa harjoittamaan tässäkin asiassa, joka tähän ajalliseen elämään ja ajallisiin tawaroihin koskee, niin, että he tässäkin uskawat itsensä hänen käsiinsä, ja häneltä odottawat semmoista tämänkin elämän tarvetta; sillä jos mieli seurakunnan maan päällä olla ja pysyä hänen seurakuntansa, täytyy hänen sille hankkia ruumiillistakin ruokaa ja juomaa, waatteita, huoneita, fotoansa ja muita tarpeita. Onpa hän vielä kaikki, kuin mailmassa on, luonut yksin hurskasten kristityitensä tähden, antaa ja pitää niitä woimassakin ainoastaan heidän tähtensä, niinkauwan kuin mailma seisoo, niin että heillä tässäkin elämässä olisi runsaasti nautittawansa, eikä minäänlaista puutetta. Mutta koska perkele hallitsee mailmassa ja on Kristuksen ja hänen seurakuntansa wihemies, eiwätkä he itsekään pyri tämän mailman tawarain perään; täytyy heidän se kärkeä, että heiltä kaikki omanja otetaan ja ryöstetään pois.

23. Tässäpä nyt Kristuksen täytyy auttaa seurakuntaansa ja antaa hänelle, puutetta ja hätää kärsiesänsä, että se woimassa pysyisi, niin, että se on ihmeekisesti annettu; ja kristityt ymmärtäwät sen hänen antamaksen, joka kristikunnassansa alati osoittaa semmoisia ihmetekoja, että heillä yhtäkaikki on olewa syötämää ja juotawaa y. m., waikka ei sitä mailma heille anna, eikä suo, waan ottaa pois, taikka

ainakin kadehtii heiltä sitä, mitä Jumala heille antaa, ja wihaa heitä sentähden.

24. Katso, sitä mekin nyt oppikaamme uskomaan, että meillä Kristuksessa on semmoinen Herra, joka pitää murheen watsastammekin ja ajallisesta elämästämme, ja sillä pois torjumaan ja woittamaan epäuskon surua. Koska hän niin monilla esimerkeillä meitä kehoittaa uskomaan, ja mielellänsä soisi meidän olewan semmoisia ihmisiä, jotka itse suhteemme olisimme warsin ilman suruta siitä, mitä sekä hengelliseen taikka ruumiilliseen että ijankaittiseen elämään tulee, (sillä tässä ei puhuta wiran, tahi työn murheesta, jonka Jumala jokaiselle on käskenyt ja päällepannut, että siinä oltaisiin uskolliset ja ahkerat), että iloifelä sydämumellä ja uskallufella häneen tekisimme mitä meidän on käsketty, erinomattain siinä, mikä Jumalan waltakuntaan koskee. Ja waikka joudumme hätään ja puutteeseenkin, että jättäisimme sen hänen haltuunsa, ja kristitty lohduuttaisi ja wahwistaisi itseänsä näin: „minä tiedän ja olen sen ewankeliumista oppinut, että minulla on semmoinen Herra, joka „woi yhdestä leiwästä tehdä niin paljon kuin „hän tahtoo, eikä siihen tarwitse peltomiehiä, „mylläreitä, eikä leipojia, ja antaa minulle, „koska ja kuinka paljon minä tarwitsen, waikka „kohta en tiedä, enkä ymmärrä, enkäpä sitä „edes ajattelekkaan, miten tahi milloin ja „mistä se on tulewa.“

25. Sen nyt tämänkin ewankeliumin teksti näyttää, kuinka Kristus menettelee ja puhuu, nähdesänsä kansan, joka häntä seuraa, ja nyt ei saata nälkää näkemätä päästä kotia, kuin hän kutsuu opetuslapset tykönsä ja pitää heidän kanssansa neuwoa, rupee puhumaan ja sanoo: minä surkuttelen kansaa. Paneepa vielä syynkin siihen: sillä, sanoo hän, he owat jo kolme päivää wiipyneet minun tyköni, eikä ole heillä mitä sösiwät j. n. e.

26. Sanoppas nyt, jos kansa itse olisi lähettänyt Kristukselle sanan, ilmoittaaksensa hänelle tarwettansa, olisimatko he sen niin hywin saaneet selitettyksi, kuin hän sen itse arwaa ja opetuslapfillensäkin lausuu? Sillä miten tahtoivat, tahi taifiwat sitä paremmin esitellä, ja wahwempia syitä tuoda, häntä

liifuttaaksensa, kuin jos sanoivat: oi! rakas Herra, armahda toki sitä kurjaa, paljokasta kansaa, sekä miehiä ja waimoja että lapsia, jotka niin kaukaa ovat tulleet sinun peräsiäs, kuulemaan sinua? Toiseksi, ajattele kuitenkin, että he jo ovat kolme päivää olleet ja wiipyneet sinun parisiäs. Kolmanneksi, ettei heillä ole mitä söisivät; sillä he ovat kowessa j. n. e. Neljänneksi, jos sinä päästät heidän kotia syömätä, täytyy heidän uupua tiellä, ennenkuin kotia pääsewät, erinomattain heikompi wäki, waimot ja lapset. Viidenneksi, muista kuitenkin, että muutamat heistä ovat kaukaa tulleet j. n. e.

27. Katso, kaiten tämän hän itse hywin huomaitsee, ennenkuin sitä kukaan hänelle sanoo, ja on itse niin hywin tehnyt sen rukouksen, jota he sydämmesjäsä mielellään tahtoivat efiin tuoda, ettei sitä yksikään olisi niin hywin saanut sydämmesjäsä tehdyksi. Jopa, ennenkuin he ajattelewatkaan häntä ruokoilla, pitää hän jo siitä huolta, ja täydellä todella keskustelee heidän hädästansä opetuslastensa kanssa, ja siitä neuwottelee, miten se nyt olisi autettava.

28. Mitä on kaikki tämä muuta, kuin sula elämä saarna, näyte ja todistus, että hänellä on meistä warfin hywä ja sydämmellinen huoli, ja ennenkuin ennätämme hänelle sanaakaan hiiskua, katsoo hän meidän sydämmehemme, paremmin kuin me itse saattaisimme puhua, niin ettei yksikään ihminen saata sydämmellisemmästi toistansa kehoittaa. Sillä hän ei wiivyttele, siksi kuin joku hänelle sanoo: oi Herra, armahda tätä kansaa, muista kuitenkin, kuinka kauwan he ovat wiipyneet, kuinka pitkä matka heillä on kotiansa y. m. s. Sei, sanoo hän, johan minä sitä surkuttelen, ja olen jo kaikki hankkinut. Mutta sanokaappas yhtäkaikki tekin, sanoo hän opetuslapsilensa, mitä teidän mielestänne tässä olisi tehtävä, että tämä kansa ruokittaisiin?

29. Semmoinen neuwottelemine ja keskustelemine opetuslasten kanssa ilmaantuu ensiksi sentähden, että siinä hänen sydämmensä ja ajatuksensa ilmautuisi; sillä ei se ole salattuffi jääpä, ainoastansa hänen sydämmeensä suljetuffi, että hän kansaa säälii ja siitä pitää

murhetta; maan pitää julki wakkenteen tuleman, että se kuultaisiin ja nähtäisiin, ja me sittenkin oppisimme uskomaan, että meilläkin on sama Kristus, joka yhä vielä sydämmellisesti säälii meidän ruumiillistatin hätäämme, jolla aina on sydämmesjäsä nämät sanat eläwillä puustaweilla kirjoitettuinä: minä surkuttelen köyhää kansaani, ja itse teossa näyttääpi mielellänsä myös tahtowansa, että mekin sen ymmärtäisimme ja tämän ewankeliumin sanan niin kuulisimme, itäänkuin hän vielä tällä hetkellä ja joka päivä sitä puhuisi, kuin me hätämme tunnemme, vieläpä paljon pikemmin, kuin me itse sitä hänelle rupeemme wälittamaan.

30. Sillä hän on vieläkin ja pysyy ijäti samana Kristuksena, ja hänellä on juuri sama sydän, ajatukset ja sanat meitä kohtaan, kuin hänellä silloinkin oli, eikä ole eilen, eikä milloinkaan toisin ollut, ei tänäkäänpäiwänä, eikä huomenna muutu toiseksi Kristukseksi. Ja onkin tässä warfin kaunis kuwa ja taulu, joka osoittaa hänen sydämmensä pohjan, että hän on juuri uskollinen ja laupias Herra, joka laskee sydämmellensä meidän hätämme, ja katsohtaa siihen sywemmältä, kuin me tohdimme rukoillakkaan tahi hänelle walittaa. Sji! sitä ilkiää, häpiällistä epäuskomme, että semmoista kuulemme ja näemme ja, kumma kyllä, emme sittenkään saata häneen uskaltaa.

31. Sepä juuri onkin syynä, minkätähden hän alkaa semmoisen puheen, ja opetuslapsilta kysyy neuwoa, että me sittenkin näkisimme epäuskomme ja tyhmyntemme, ja siitä itfessämme nuhtelisimme. Sillä tässä näet, kuinka hän paljoa paremmin ja awarammin ymmärtää hätämme ja siitä neuwottelee, kuin me sitä itse taidamme; eikä yksikään ihminen omassa waarasjansa eli hädäsjäsä saata itse niin neuwoa, miten hän siitä autettaisiin. Ja waikka hän jo on hankkinut ja päättännyt, mitä aikoo tehdä, kysyy hän yhtäkaikki heiltä neuwoa, että näkisivät, kuinka hän pitää heistä murheen, ja mitä neuwoa he itse kykenewät antamaan. Siinä nähdään, paljonko ihmiset taitawat neuwoa, jos he olisivat Jumalan ja Kristuksen neuwon-antajia. Siinä

he seisovat kaitin, kuin soittajat, jotka ovat tärvelleet hypyn, lähtevät inhimillisellä wiisaudellansa neuvoihin, ja laskevat peli-rahojansa. Siinä on nyt neljä tuhatta miestä, ja kaitetikin yhtä paljon waimoja ja lapsia: mistä niille oli tarpeeksi ruokaa saatava, warsinkin korwessa, jolleivät mieli syödä ruohoja ja heiniä?

32. Siinä kuulet vastauksen inhimilliseltä wiisaudelta, kuin siltä neuwoa kysytään, ja kuinka kaukana se on uskosta: sillä tähän ei hän tiedä mitään muuta sanoa, kuin kuitantansa päättää, että sitä on mahdotoin auttaa. Sitäpä luonto ja järki aina tarjontelivat. Milloin hätä ja puute on, josja olisi Jumalaan turwattava, ja häneltä neuwoa ja apua odotettava, puhkee se kohta jakeudessansa tähän pilkalliseen huutoon: „oi, se on mahdotointa, se on turhaa!“ j. n. e.

33. Kuin kuoleman hätä ja waara on käpällä, ajattelee ja päättää se kohta: „mahdotointa on elää; kuin ei ole yhtään leipää huoneessa, siinä on warsin mahdotoin näljältä käilyä.“ Ja niin ei sillä ole muuta kuin jula epäily, jollei se kohta silmin näe ja käsin saa pidellä sitä, millä asia on autettava; ei ole se niin wiisas, että ajattelisi hänen vielä tietävän neuwon ja awun, koska hän itse ottaa sen huoliksensa, eikä siitä ensinkään epäile, waan puhuu niin, kuin hän tässä tekee, semmoisena, joka on asialle neuwon ja awun hankeiwa, eikä salliiwa kanjan syömätä pois tykönsä menewän ja tiellä wai-
puwan. Eipä luonto ole niinkään hurskas, että Kristuskselle tekisi sen kunnian ja uskoisi hänen tietävän neuwon ja taitawan auttaa enemmän kuin se ymmärtää ja tietää, että tunnustaisi ymmärtämättömyytensä ja saamat-
tomuutensa, ja niin jättäisi asian jälleen hänen haltuunsa, ja anoihi häneltä neuwoa ja apua.

34. Sentähden olemma me sellaisia tomppelleita, ja mielimme oman kykymme ja woimaimme jälkeen laskea ja mitata mitä Jumala meille on tekewä: sentähden, kuin siinä rupee puuttumaan, täntyyhin meidän epäillä, niinkuin tässä apostolit omalla ymmärryksellensä laskevat ja mittaawat ruo-

kiansa ja warojansa sen suuren joukon subteen, ja hätää heidän oman kykynsä arwiolta. Siinä ei saata mikään muu seurata, kuin että heidän täytyy sanoa: ei tässä muu neuwoffi tule, kuin että laskemme heidän matkoihinsa menemään ja ruokaa ostamaan, mistä saawat ja löntävät, joko he sitte sillä wälin wai-
puwan, taikka henkiin jäävät.

35. Näet siis Kristuksen omisssa opetuslappisssa ja apostoleisfakin meidän suuren, sywän epäuskomme, kuinka warsin ymmärtämättömiä ja suuria tomppelleita me olemme Jumalan neuwon ja tekoin subteen, ja kuinka emme ensinkään usko, jos ei käy meidän ajatustemme ja mieleemme jälkeen, emme luule hänenkään tietävän neuwoa eikä meissä mitään tekewän, jollemme ennakolta saa nähdyksi ja lasketuksi, miten se on mahdollista: waikka hän juuri sitawarten meille niin tekee, että näyttäisi meille, missä meidän neuwomme, wiisautemme ja kykymme loppuu, että hän tekee paljon yli senkin, mitä me taidamme ajatella ja mahdolliseksi luemme, taikka ruokilla ja toivoakkaan tohdimme; että, jollei hän meille muulla tapaa tekisi, kuin meidän ajatustemme ja neuwomme jälkeen, ei hän koskaan woisi tehdä eli osoittaa yhtään jumalallista työtä, ja meidän täytyisi joka silmänräpäys olla epätoimossa Jumalasta, joutua rappioon ja perikatoon.

36. Sentähden onkin paljoa parempi, että hän pitkittää ja tekee ilman meidän neuwoamme, niinpä meidän neuwoammekin wastoin, joten kaikkein luotuin Herran ja Jumalan tulee tehdä; sillä emmepä me kuitenkaan muuta suittaisi neuwoa, eikä sanoa, kuin apostolit tässä puhuwat, että on mahdotointa ja turhaa niin suurta wäkijoukkoa ruokkia. Waikka hän on niin armas, että kysyy heiltä neuwoa, antaa heidän puhua asiansa, ja jaksaa heitä kärsiä, antaa heidän niin loukata itsensä, että heidän sitte täytyy itse nähdä, kuinka omat hullutelleet, ja häwätä epäuskonsa, kuin saawat hawaita ja silmillänsä nähdä hänen ihmetekonsa.

37. Pitäishän meidän tästä oppia wihaamaan ja wastustamaan epäuskomme, joka aina hädässä ja waarassa on liikkeellä, ja

kohta ottaa epäilläksensä kaikesta lohdutuksesta ja avusta, jollei se näe apua ja neuvoa meidän omassa warassamme, ja kumminkin warttua ajattelemaan, että Kristus enemmän ja suurempia woipi ja tekeekin, kuin me voimme ymmärtää, tahi uskoa. Sillä ei suinkaan ole kouramme ja voimamme sitawarten luodut, että ne kalliina aikana ja puutteessa auttaisivat jywiiin ja leipään, kuolemassa elämään, ja tyhjäästä jotakin tekemään. Mutta hän on juuri se Herra, joka semmoista taitaa ja tekee, kuin warfin omituisia työtänsä. Sentähden sanoo hän, käännäppäs filmäs ja ajatukses omasta kourastas ja voimastas minun puoleeni; minun sormeni owat niin sowitzetut, että ne sen tekemät; usko sinä wain, ja jollei se sinun neuwos jälkeen ole mahdollista, noh, ota se kumminkin mahdolliseksi minun neuwoni ja minun woimaini jälkeen.

38. Sitä hän joka paikassa opettaa kaikissa ihmetoissansa ja vielä nytkin jokapäiväisissä ihmeissänsä, joita hän seurakunnassansa tekee; eikä kuitenkaan saa meitä sen wertaa kohennetuiksi, että wahwalla uskalluksella ja lujalla mielellä jättäisimme hätämme hänen neuwonsa ja woimansa huomaa, ja uskoisimme sen hänen haltuunsa: jolla tavoin pääsisimme autetuiksi sekä hädästä ja puutteesta että siitä tuskallisesta surusta ja epätoiwosta, jolla teemme hätämme suuremmaksi ja kowemmaksi kuin se itsesänsä onkaan. Ja meillä olisi siitä kahdellain hyöty ja woitto: rauhallinen, lewollinen sydän ja omatunto, ja siihen sitte lisäsi lohdutus ja apu, sekä myös, että me sillä tekisimme hänelle parhaan uhrin ja Jumalan palveluksen. Waan jollemme niin tee, ei saata hänkään siihen mielistyä eikä suostua, eikä se olekaan kenenkään muun, kuin meidän oma wahinkomme, että me itse itsiämme tuskautamme ja waiwaamme, emmekä sillä mitään woita: sillä meidän täytyy se kumminkin jättää hänen haltuunsa, eikä yksikään meistä saa pienintäkään wammaa katoitetuksi, waikka itensä sentähden kuoliaaksi surifi.

39. Mutta se on kuitenkin meille hyväksi, että antaa meidän semmoista koetella ja tuta, opettaa meitä turhain neuwoimme

ja oikeittemme, pelkurillisuutemme ja epätoiwomme kautta tuntemaan kowan hätämme; nuutoin emme luulisi tarwitsemamme häntä, emme liioin koskaan oppisi uskomaan, eikä rukoilemaan. Sitawarten hän tässäkin näyttää ja ilmoittaa opetuslapsille käyillä olemaisen puutteen ja hädän, enmentuin he itse sitä muistawat.

40. Samoin hän meillenkin wälistä lähettää ahdistusta, peljästyä, onnettomuutta ja kärsimistä, että hätäntyisimme ja huomaitisimme, kuinka wäähän me tässä woisimme neuwoa ja auttaa itsiämme; mutta kuitenkin niin, että myös harjaantuisimme kohta oman tuntemisemme jälkeen parkumasta: „woi, mihin nyt minun on joutuminen?“ „So nyt olen hufassa.“ „Mistä sen ja sen saamme?“ „Pois se „mihin ja mistä“ suustas ja sydämestäs, ja sen siaan juokse tänne Kristuksen turwiin, ja odota, mitä hän sinulle on sanoma ja antama! Sillä ettäs hätää tunnet, ei se sinua haita; mutta sitawarten panee hän sinun sitä tuntemaan, ettäs samassa hawaitisit ja tuntisit hänen apunsa, hyvän tekonsa ja pelastuksensa, ja niin oppisit uskomaan ja turvaamaan.

41. Tässä nyt on kylliksi puhuttu tämän ewankeliumin summasta ja pää-opista. Vielä annetaan tässä kertomuksessa paljon muitakin hymiä opetuksia. Niinkuin ensiksi, että Kristus kysyy, montako leipää heillä on, ja ottaa ne ynnä muutamain kalainsten kanssa, kiittää niistä Jumalaa, siunaa, ja antaa opetuslasten ne jakaa ja wiedä kansalle. Siinä hän opettaa ensiksi, että meidän tulee nauttia sitä, mitä Jumala meille suopi, jos se kuinkakin wäähä olisi, ja kiitoksella ottaa, tietäen, että Kristus tahtoo senkin siunata, että se hywin menestyy ja kestää, niinpä yksin käsisäkkin lisääntyy; sillä se on hänen mieleensä, kuin hänen lahjansa tunnustetaan ja häntä niistä kiitetään, ja hän antaa siihen siunauksensa, niin että se on parempi ja kestävämpi kuin epäuskoisten juuri rikkaus ja ylönpaltinen twara; niinkuin Naamattukin sanoo Ps. 37: 16: se wäähä, kuin wanhurstaalla on, on parempi, kuin monen jumalattoman suuret twarat; ja Sananl. 10: 12: Herran siunaus

tekee rikkaaksi, se on, mitä Jumala antaa, ja uskolla ja hyvällä omallatunnolla omaffi otetaan. Ja p. Paawalikin sen selittää 1 Tim. 6: 6: se on suuri voitto, olla jumalinen ja tytä onneensa, y. m.

42. Sillä mitästä niillä on, joilla on paljon suuria tavaroita ilman uskoa ja Kristusta, ja mitä he voittavat? Mitä muuta kuin kadottawat Jumalan ja hänen siunauksensa, ovat epäjumalanpalvelioita ja mammonan orjia, jotka eivät tohdi kajota omaan tavaransa, eikä antaa muittenkaan sitä nauttia, taikka kumminkaan eivät nauti sitä hyvällä omallatunnolla, niin etteivät yhtä palaa saata ilolla syödä ahneutensa ja pahan omantuntonsa tähden, kuin mielitvät yhä enemmän ja enemmän koota ja kokoon kääriä kaikellaisilla pahoilla wehkeillä ja kurilla, ja heidän täytyy kuitenkin aina istua vaarassa ja pelwossa, niin ettei heillä ole rauhaa, ei Jumalan, eikä ihmisten kanssa. Niin, heidän täytyy, vaikka ovat tavaroista rikkaita, kuulla ja kärsiä omain lastensaakin suhteen ja muutoin paljo sitä, mikä kalvaa heidän sydäntänsä; ja ovat niinmuodoin itse itsensä syösneet ihan perkeleen paulaan ja waiwaan, joten apostoli mainituksa paikasssa myös sanoo, josta he eivät saata päästä.

43. Sitäwastoin, sanoo p. Paawali, on se totta syystä rikkaaksi kutsuttawa, joka pelkää Jumalaa, elää uskossa, ja tämän jumal-suutensa ohessa myös tytyy siihen, mitä hänelle Jumala antaa, ja pitää sen Jumalassa ja kunnialla, ilman wäärnyttä ja ketään wahingoittamata; sillä hänellä on' sangan suuri tawara, jonka nimi on: „Jumalan siunaus“, niin että hänellä köyhyydesfänjäkin on kyllä olewa; sillä hän tietää, että meillä kaikilla ei siitä kumminkaan mitään muuta ole, kuin ruoka ja juoma ja, niinkuin sanotaan, kyll' kyllä, ja ettei se kuitenkaan meidän tuskallijella surullamme ja työllämme tule, jollei Jumala anna menestystä; niinkuin 127 Ps. 2 wärsj. sanoo: se on turha, että te warhain nousette ja hiljan maata menette, ja syötte leipänne surulla, sillä hän antaa ystäwillensä heidän maatesjansa; ja Kristus itse Suuff.

12: 15 sanoo: ei joukun elämä siinä ole, että hänellä paljon kalua on j. n. e.

44. Sentähden tulee kristityn paljoa parempana pitää yhden ropoisen, jonka Jumala hänelle antaa, kuin kaikki mailman ahnetten pohattain suuret tawarat; sillä hänellä on huoneesjansa se kaunis tawara, jonka nimi on: jumalisuus ja tyytyväisyys, se on, rauhallinen, lewollinen sydän Jumalassa. Niin sanoo Psaltarikin 112: 1, 2, 3 semmoisista hurstaista, jumalifista ihmisistä: autuas on se, kuin pelkää Herraa, joka hänen käskyjänsä sangan himoitsee; hänen siemenensä on waltias maan päällä: hurstasten suku pitää siunatuksi tuleman, rikkaus ja runsaus on hänen huoneesjansa y. m. Mikä rikkaus, tahti kunnia ja runsaus se sitten on? sanoo jumalatoimailma: mitä pari markkaa on köyhän kristityn huoneessa, jolla sitte vielä on huone täynnä lapsia, sen suhteen, jolla on kymmenen, kaksikymmentä, wiisikymmentä tuhatta markkaa arkusjansa? Niin, mutta mihin laskuun sinä sen sitte panet, että sellaisella hurstaalla ihmisellä on Jumalan siunaus, jota sinä et woi sadoilla tuhansilla markoillas ostaa, että koko mailman tavaroilla saada: että yksi markka, hyvällä omallatunnolla, hänen huoneesjansa kiiltää kauniimmalta ja kunniallisemmalta Jumalan edessä, ja on parempi hänelle itselensä, kuin kaikkein keisarein kruunut ja kuningaswaltakunnat, jotka kuitenkin eivät nauti suuria tavaroita hyvässä lewossa ja iloisella omallatunnolla, ja wihdoin wiimein eivät siitä wie enempää myötänsä, kuin köyhin kerjäläinenkään?

45. Mutta sitä mailma ei saa uskotuksi, vaikka se sen kyllä silmin näkee, se kahmii ja ahnehtii wain ahnehtimistansa, eikä lukea pyydä tytä osaansa, waan jokainen tahtoo enempää kuin muilla on, ja etsii sitä (jotenka sitte täytyy käydä) ryöwidellä, warkaudella, waiwaisten sortamalla; josta sitte se tulee, ettei siinä ole yhtään siunausta, eikä menestystä, waan sula Jumalan kirous, waiwat, onnettomuus ja sydämmen kipu.

46. Toiseksi, että Kristus käsksee opetuslasten panna leiwän lausan eteen, sillä nähtää hän tahtowansa kuitenkin antaa työnjä ja

lahjansa keinollisesti ja ihmisten palveluksesta; ja sanotaan niille, jotka ovat saaneet jonkun wiran, tahi käskyn (erinomattain saarnaviran), ja joitten tulee muita holhoa, että he siinä, kuuliaisuudesta Kristukselle, ahleraa ja uskollisesti tekisivät palvelusta ihmisille, mielellänsä ja armiaasti antaisivat ja jakaisivat muille, mitä Jumala on heille uskonut ja antanut, erinomattain tuolle waiwaiselle kristityin joukolle; että he hywällä sekä uskonsa että rakkautensa esimerkillä olisivat muille hyödylliset ja lohdulliset, ja omaakin uskoansa wahvistaisivat j. n. e. Sillä tällä hän osoittaa, kuinka hän antaa ja tahtoo antaa runsaan siunauksen siihen, että sellainen wirka ja palvelus tuottaa paljon hyvää ja hedelmää. Niinkuin tässä käypi: kuin ei he Kristukselta saaneet muuta kuin seitsemän leipää ja vähän kalaisia, ja rupeewat niitä jakamaan, lisääntyy se heidän käsisjäsä yhä lisääntymistensä, ja riittää niin runsaasti, että vielä paljon jällelkin jääpi.

47. Tästä tulee meidän myös oppia, ettei ne lahjat ja tawarat, joita Jumala antaa, siitä vähene, jos niistä waiwaisia almuilla autetaan; joten Kristus Luukk. 6: 38 lupaa, ja sanoo: autakaat, ja teille annetaan, hywän mitan, lisistethn ja jullotuu, ja yliwuotawan he autawat teidän helmaanne y. m. Ja senpä on kaikkein hurskasten ihmisten koettelemus aina osoittanut, niitten, jotka ennen meitä owat runsaasti antaneet almuja saarnavirastolle, kouluille, waiwaisien holhoukseksi j. n. e., niille on Jumala siitä antanut hywät muodet, rauhan ja lewon, josta on tämä sananparsi lewennyt kansaan, joka tämän wahvistaa: ei kirkonkäynti wiiwohtä, et lahjasta köyhdy, et wäärin saadusta rikastu j. n. e.

48. Sentähden nähdäänkin nyt tästä wasta-kuva mailmasa: koska semmoinen ääretön ahneus ja ryöwyys on liikkeellä, kuin ei kukaan mitään anna, ei Jumalalle, eikä lähimmäisellensä, waan päinwastoin kiskotaan itsellensä toisten tawaroita, wieläpä imetään köyhäin hiki ja weri; antaa Jumalakin siitä paljaksi katomuodet, sodat ja muut onnettomuudet, siksi että meidän viimein täytyy toisiamme syöä, eli yhteisesti, ameriästen, sekä köyhäin,

ylhäisten että alhaisten joutua toistensa syötäväiksi.

49. Mutta tarkattakoon viimeistäkin osaa tätä ewanfeliunia, joka opettaa **korjaamaan vielä jääneet tähteet**. Sillä ei hän tahdo, että me turhiin käytämme Jumalan lahjoja, waan että niitä tarkasti tallemmamme, ja tähteet hywin käytämme hyödyksi ja tarpeeksi, wieläpä vastaisefikin, milloin niitä toiste tarwitaan. Se on kunnioittaa leipä-kultaa, eikä antaa muruin maata pöydän alla; niinkuin wanhat owat tätä lapsihin ja opettaneet, ja vielä käyttäneet tällöistä sananlastua: **fäästäwällä on aina jotain**.

50. Sillä sekä on juuri ilkiä ja kauhia paha ja juuri Jumalan lahjain ylenkatse, että mailmasa nyt on kaikissa pyrinnoissään aiwan liikanainen korskisuus ja prameus, ja rahaa pannaan kaikenmoisiin turhiin. Siitä täytyykin sitte syntyä semmoinen ryöwyys, warkaus, nälkminen, sairuuksuus ja korke-raham otto, josta maan ja kansan, herrain ja alhaisten viimein täytyy rappioon joutua, rangastukseksi siitä, ettei tässä kukaan tahdo olla toistansa huonompi, eiwättä anna siinä herrat itsiänsä hillitä, eiwättä saa siis mitään hillityiksi; sillä kuin he lisääwät syntiä synnin päälle, täytyy myös siitä meitä kohdata rangastus rangastuksen päälle.

51. N. Raawali sanoo 1 Tim. 6: 17: **eläwä Jumala meille antaa nauttiafsemme runsaasti kaikkinaista**. Se on kyllä tosi, jos mekin niin sitä käyttäisimme, että se wain olisi nauttimiseksi, emmekä sitte sitä, mikä meillä olisi liikanaista ja jota emme woisi kaikkea nauttia, panisi turhiin. Ja koska näin pakanallisesti kaikki on tuhlatu ja haaskattu, otamma me vielä köyhiltä oman ja perjoudellamme ja ahneudellamme kiskomme heiltä leiwänpalan hampaista; josta ansaitsemme, ettei Jumalakaan anna sitä nauttiafsemme, mitä me ylimäärin ja liikanaisesti heiltä kynsimme ja kiristämme. Sillä emme me ikään sillä saa pohjatointa helwetin-kiitamme täytetyksi. Si ole kellään herralla enää niin paljon maata ja kansaa, ei yhdessäkään maassa niin paljon rahaa, että woisi ruhtinaan ja elättää. Ruhtinas tarwitsee nyt paljon enemää juomin-

geiksenä, peleihinsä ja waatteihin, kuin maa ja kansa woipi antaa; yksi laituri saattaa nyt enemmän nilkoa ruhtinaalta, kuin yksi kaupunki hänelle antaa, josta ei kuitenkaan kellenkään ole ei apua, ei hyötyä, waan hän ahmaa itsehensä kaikki yhtähaawaa, kussa kuitenkin yleensä puuttuu mitä tarwitaan kirkkoin ja kouluin pitämiseksi, hallitukseksi ja yhteiseksi hyväksi, kunniaksi ja tarpeeksi.

52. Lyhyesti: tämmöinen ahmaaminen ei ole mikään Jumalan lahjain nauttiminen, waikka hän sitawarten antaa niin runsaasti ja yllöllisesti, joskin kohta Elben ja Rheinin

joet wirtaisivat sulassa kullassa, ja herrat ja ruhtinaat saattaisivat tehdä kaiken maansa ihan hopia-wuoriksi. Sillä eipä sitä tahdota käyttää ja nauttia Jumalalle kiitokseksi, waan yksin Jumalan ylenkatseeksi ja hänen antamain lahjain haaskioiksi. Ei kukaan ajattele, mitä jättäisi jälkeentulewaisillensa, waan eletään niin, kuin tahtoimmme kaikki yhtähaawaa haaskata; johon hän auttaakin meitä, kos'emme mitään muuta enemmän halaja. Tämän historian salainen ymmärrys on kylliksi selitetty saarnassa neljäntenä sunnuntaina Paastosssa, josta sen wielä toistamiseen lukehet. (Amen.)

N:o 50. Kristuksen kirkastamisesta.¹⁾

Teksti Luuff. 9: 28—36.

Ja tapahtui kahdeksan päivän perästä, näiden sanain jälkeen, että hän otti tykönsä Pietarin ja Johanneksen v. m.

1.

Tänäpäpä mietetään pyhän Kolmeysteyden juhlaa sen uskonkappaleen tähden, että me uskomme ja tunnustamme kristillisessä uskossamme olewan kaikkivaltiaisuuden, wallassa ja ijankaikkisuudessa yhdenvertaista kolme personaa Jumaluuden majesteetissa, Isän Jumalan, Pojan Jumalan ja Pyhän Hengen Jumalan. Maintsin hiippakunnassa on tänäpäpä ewankeliumi Nikodemuksesta. Tšekäläisellä Magdeburg'in hiippakunnalla on tämä ewankeliumi Kristuksen kirkastamisesta Taborin muorella. Emme ole kuitenkaan siihen fidotut. Nyhtä hywin ottanemme puhuaksimme Matth. kolmannesta Kristuksen ilmestymisestä kasteella Jordanissa. Se parhaiten sopiikin tälle juhalle, jona on saarnattawa tätä uskonkappaletta, että on yksi ainoa, ijankaikkinen Jumala ja kuitenkin kolme personaa ainoassa, ijankaikkisessa, jumalallisessa olennessa.

2. Jordanilla ilmestyivät nämät personat erinäisemmin. Sillä muoto, jossa nämät personat ilmaantuivat, on jotenkin toisistansa eroawa. Isä ilmestyy äänessä, ja puhuu taivaasta alas Pojastansa. Poika ilmestyy miehuuden luonnossa ja sallii Johanneksen kasta itsensä Jordanissa. Pyhä Henki ilmestyy kühkyisen muodossa, liekkuen Kristuksen päällä. Siinä on joka personalla oma erityinen muotonsa ja kumansa hywin toisista erinäinen. Sillä selwästi ja selkeästi osoitetaan jumalallisessa olennessa olewan kolme eri personaa: Isä on Pojasta ja Pyhästä Hengestä eri persona; ja Poika on Isästä ja Pyhästä Hengestä eri persona, ja Pyhä Henki on eri persona Isästä ja Pojasta. Eikä kuitenkaan ole Isä ilman Poikaa ja Pyhää Henkeä. Niin on, ei Isä eikä Pyhä Henki, waan Poika tullut ihmiseksi.

3. Taborin muorella owat muodot, joissa personat ilmestymät, ei näin toisistansa eroawia, kuitenkin on eroitus kolmen personan välillä täälläkin selwästi osoitettu. Isä ilmestyy äänessä ja puhuu pilwestä: tämä on

¹⁾ Tämän saarnan piti Lutheri w 1538 ja on se ainoa tästä ewankeliumista.

minun rakas Poikani, kuultaat häntä. Poika ilmestyy loistavassa muodossa kirkkailta kasvoilla, paistavana kuin aurinko. Pyhä Henki ilmestyy valkoisessa pilvessä, varjoo opetuslapset ja muodattaa heihin uskoa. Nämätkin ovat kolme muotoa ja kuvaa, joissa eroitus näiden kolmen persoonan välillä osoitetaan, vaikka näiden muoto ei ole niin toisistaan erinäinen, kuin Jordanilla. Isä puhuu pilvestä, ei itsestään, vaan Pojasta. Siis Isä on toinen Pojasta erinäinen persona. Poika, josta Isä puhuu, näyttää itsensä kirkkaassa muodossa; siis on Poika toinen, Isästä erinäinen persona. Ja Pyhä Henki tulee valkeassa pilvessä ja varjoo opetuslapset; sentähden on Pyhä Henki toinen, Isästä ja Pojasta erinäinen persona. Ja kuitenkin ovat kaikki kolme persona yksi ainoa, ijankaikkinen, kaikkivaltias.

4. Näin tunnustamme kristillisessä uskos-
samme ja pitääkin meidän niin uskoman ja tunnustaman ilmoitetun ewankeliumin mukaan. Ennen Kristuksen tuloa ja syntymistä ei tämä uskonkappale vanhassa testamentissa ollut niin selvä ja julkinen, kuin se Kristuksen tultua on uudessa testamentissa. Sillä Jumala on kärsinyt ja kantanut Judan kansaa, juuri kuin äiti kantaa lastansa helmassaan. Esi-isät ja profetat ymmärsivät tämän uskonkappaleen hywin; mutta yhteinen kansa pysähtyi yksinkertaisesti uskossa ainoaan Jumalaan. Samate kuin meidän keslemme typerä, yksinkertainen kansa usko ainoaan, ijankaikkiseen, kaikkivaltiaan Jumalaan, osaamata niin tyysten kuin oppineet käsittää eroitusta näiden kolmen persoonan välillä ainoassa jumaluuden olemisessä.

5. Mutta uuden testamentin oikia usko on, että me kristityt julkisesti saarnaamme ja tunnustamme, että nämät kolme persona, Isä, Poika ja Pyhä Henki, on yksi ainoa, ijankaikkinen Jumala. Miin myös, että Poika syntyi ihmiseksi, kärsi ja kuoli synteimme tähden ja nousi ylös vanhurskauttamisemme tähden; ja että Isä ja Poika lähettivät Pyhän Hengen, meitä sanassa ja sakramenteissa pysyttämään, lohduttamaan, vahvistamaan, synneistä päästämään, kuolleista herättämään ja ijankaikkiseen elämään johdattamaan.

6. Tämä on oikia kristillinen usko, ja paitfi tätä uskoa ei ole yhtään oikiaa uskoa maan päällä. Tällä uskolla on varmoja ulkonaisiatin todistuksia ja merkkiä, että se on ainoa oikia usko. Ensimmäinen ulkonainen todistus on, ettei mitään usko, olkoon mikä tahansa, ole niin kauvan ollut pysyväinen, kuin tämä usko. Adamilla ja kaikilla isillä mailman alusta asti on ollut tämä usko, se usko on kaikilla autuailla mailman loppuun saakka. Toinen ulkonainen todistus on se, ettei mitään usko maan päällä ole tehnyt sellaisia ihmeitä kuin tämä usko. Jos luetaan wanhan ja uuden testamentin kertomukset, niin havaitaan, mitä mainion suuria ihmeitä ja töitä pyhät tämän uskon kautta ovat tehneet. Pyhät isät ja profetat vanhassa testamentissa ovat tämän uskon kautta tehneet ihmeitä ylenmäärin, kuolleitakin herättäneet, kuten luetaan Eliaksesta ja Elisasta. Abrahamilla oli wain kahdeksantoista kotona syntynytä nuorukaista neljättä jataa ja kuitenkin löi hän niiden avulla ja kaatoi maahan neljä woimallista, mahtawaa kuningasta. Siis, tämä usko on mailmassa aina, vanhassakin testamentissa, jylistänyt ja kuulututtanut itsensä, ja tehnyt suuria töitä, jommoisista Hebrean epistolan 11 luku luettelee monta estimerkkiä.

7. Mitä ihmeitä ovat Kristus ja apostolit uudessa testamentissa tehneet! Kuinka helposti laittivat sokiä näkemiksi, kuurot kuulewiksi, pitaaliset puhtiksi, rampaat terveiksi käymään, ja kuolleet heräämään! Mitä töitä owatkin uskowaiset Kristuksen ja apostolien jälkeen tehneet! Juuri kuin Kristus oli enustanut: nämät owat ne merkit, jotka niitä seuraawat, kuin uskowat: minun nimeni kautta pitää heidän perkeleet ajaman ulos, uusilla kielillä puhuman; kärmeeet ajaman pois, ja jos he jotakin myrkyä juowat, niin ei heille mitään wahingoita; sairasten päälle pitää heidän lähtensä paneman, ja ne paranewat (Mark. 16: 17, 18). Semmoisia töitä ei ole muu usko maan päällä tehnyt. Tämä siis warmaan ilmoittaa ja todistaa ulkonaisesti, että se usko on totinen. Muut uskot mailmassa eiwät ole saaneet sellaisia töitä tehdyksi,

waikka omat yrittäneet. Noidat Egyptissä eivät saaneet kaikkia niitä töitä tehdyksi, joita Moses teki.

8. Kristillinen usko yksin on maan päällä niin urhollisesti taistellut ja sotinut kaikkia vastuksia vastaan, kuin ei mikään muu. Turkkilaiset, paavi, Romin, Kreikan ja Persian valtakunnat ovat tätä uskoa vastustaneet kaikin väkivoimin ja walloin, mutta mitään voittoa saamata. Tosin ovat he surmanneet monta kristittyä ja luulleet saavansa kaikki hävitetyiksi ja surmatuiksi; mutta tämä usko on kestänyt kaikkia vastaan, waikka kohta se on yksin ollut ja ne muut kaikki ovat sitä hätyyttäneet. Turkki suo Sudalaisille heidän uskonsa wapaaksi; mutta kristillistä uskoa tahtoo hän hävittää ja, missä niiksi tulee, että kristin uskoa aivotaan hätyyttää, niin Turkkilaiset ja Sudalaiset yhdistywät yksin toimiin, kuten Pilatus ja Herodes keskenänsä sopivat Kristusta vastaan.

9. Toiset uskonnot häwiävät, waikkei niitä vastustellakaan; mutta kristillistä uskoa vastustawat kaikki, mutta se pysyy kuitenkin. Semminkin on paavi epälukeilla lahwoilla hätyyttännyt kristillistä uskoa, niinkuin nytkin tähän aikaan näemme. Kuin kristillinen usko tällä viimeisellä ajalla jälleen walaijee, kokowat paawiset kaiken woimansa yhteen, tukahtuttamaan ewankeliumia ja kristillistä uskoa hävittämään. Mutta kuinkas käy? Kristillinen usko on päällä käden ja woittaa; paawi joukkoinensa lahkoinensa häwiää. Kaikki partiot ja lahwtot kärsiwät ja suwaitsewät toinen toisiansa ja sopiwat kaikki yksin neuwoin sotiin maan kristillistä uskoa vastaan; mutta saawat ainoasti sen aikoin että heikontawat itseänsä ja wahwistawat kristillistä uskoa. Turkkilainen on mahtawa ja wäfewä, suuri rahamies ja rikas tawarasta; mutta siitä kaikesta ei ole mitään apua: kristillinen usko pysyy kuitenkin.

10. Kolmas ulkonainen todistus on, ettei mailman alusta alkaen yhtään uskoa ole ollut, joka olisi niin warmaan edeltäpäin ilmoittanut ja ennustanut tulewia, kuin kristillinen usko. Kristillisen uskon omana on warma ennustus, miten sen ja muitten uskoin mailmasa

on käypä, koska se ja muut uskot mailmasa saawat lopun, että nimittäin kaikki muut uskot hukkuwat, mutta kristillinen usko säilyy viimeiseen päiwään asti, jolloin opetus, saarna ja usko muuttuwat katselemiseksi. Turkkilainen ei saata alkoranistansa tietää, kuinka kaawan hänen uskonsa pysynee, ja kuinka Turkkilaisen wihdoin käynee. Mutta kristillinen usko ja pyhä Raamattu ennustaa Mahometin alusta ja lopusta, niinkuin profeta Hesekielin ja Danielin kirjasta nähdään. Ja p. Raamali ennustaa paawin alusta ja lopusta, sanoen 2 Thess. 2, että Jumalan seurakunnassa on vasta-Kristus (antti-kristus) nousewa, joka korottaa itsensä kaikkein päälle, kuin Jumalaksi taikka Jumalanpalvelukseksi kutsutaan, mutta että Kristus on tappaw sen suunsa Hengellä ja tulemisensa ilmoituksen kautta. Hän on hätyyttämä sitä, sanoo hän, ei nyrkillä, waan suullansa ja sanalla, ja ruhjoen teloittaa sen tulemisensa ilmoituksen kautta.

11. Mikään muu usko ei saata siis olla oikia usko, kuin tämä alusta asti ollut, joka meille on tullut esi-isäin, profetain, apostolein ja niitten pispain ja opettajain kautta, jotka owat seuranneet apostolein jälkiä. Tämä usko on säilynyt ja pysynyt, ja on mieläkin säilywä ja pysywä viimeiseen päiwään saakka. Waikka perkele joukkoinensa on vastustanut sitä kaikin woimin, wäkiwällä, wiifaudella ja juonilla, eikä mielä tänäpäinäkin ole lakkaamusta tullut eriseuroista ja lahwoista, jotka kaikki tähtääwät tätä; kuitenkin on tämä usko pysynyt, sekä on edeskinpäin pysywä mailman loppuun saakka. Siukan olemme hillinneet sakramentin häiritsejät ja kasteen kertoja; mutta tapahumata ei woi olla, ettei perkele nostaisi toisia myrsköjä; mutta ei jekään onnistu hänelle. Hän wainoo meitä, olkoon niin; mutta uskomme murtaa mennä rawakkaasti halki, kuin wahwat waunut halki sywän järwen. Kuraa tosin istuu kiinni waunuihin ja loka pyöriin, mutta waunut menewät menoansa läwitse estymätä. Suuri näin on kristillisen uskon laita. Perkeleen haifewa loka istuu siihen: niinkuin Kristus ja apostolit owat ennalta ilmoittaneet, että monellaisia pahennuksia on tulewa;

mutta niiden halki murtaa itsensä kristillinen usko ja pysyy lujana.

12. Sitä ei saata Turkkilainen sanoa alforanistanja ja Mahometin uskostansa; hänpä itse tunnustaa Mahometin uskon pysyvän wain fiksi, kuin uusi profeta nousee ja säätää uuden uskon. Kuitenkin raiwoo ja riehuu hän kristillistä uskoa vastaan, mielien kokonansa sen häwittää. Hän ajattelee näin: Mahometin (opin) wallassa on koko mailma; mitä saisi aikoihin tuo kurja joukkoinen, joka Jeesuksessa Kristusessa rippuu? Mutta kristillinen usko ei ole alla käden, waan woittaa ja warttuu, waikka Turkkilainen surmaa monta kristittyä marttiirikuolemalla. Jos kristillinen usko olisi ihmisellinen, walheellinen, olisi se jo aikaa ollut kadonneena, juuri kuin muutkin uskot mailmassa ovat häwinneet. Paawin ja Mahometin usko on jo kauwan olleet olemassa; mutta nyt viimeinkään ei pysy se pystysjää. Mutta kristillinen usko on pysyvä mailman loppuun asti. Jollei se olisi oikia usko, olisiipa se häwinnyt yhtä hywin, kuin pafanainkin usko ja epäjumalat, Jupiteri, Diana y. m. ovat häwinneet. Jos kohta Turkkilainen kaatuisi taikka kääntyisi, ei kuitenkaan saada uutta uskoa, waan wanha, alusta asti ollut, vielä olewa ja mailman loppuun saakka pysyvä, on jääpää olemaan.

13. Uskonaisia merkkiä ja todistuksia, joista uskomme nähdään oikiafki uskofki, on ensiksi: **pikkällisyys**, että tämä usko on ollut hamasta mailman alusta asti, ja on olewa mailman loppuun saakka; toiseksi: **woima**, että tämä usko woittaa kaikki ahdistukset ja että Jumalan woima ja wäkwyyys on tässä uskossa osoittanut itseänsä wastoin helwetin portteja. Kolmanneksi: **eunustus**, että tämä usko edeltäpäin sanoo, mitä wasta tulee, ja että tapaukset sopiwat hywin yhteen ennustusten kanssa, jotka warmaan toteentuwat. Ninoasti kristillisellä uskolla on puolellansa nämät kolme todistusta, waan ei yhdelläkään muulla uskolla. Sentähden onkin se warmaan ja toden totta ainoa oikia usko.

14. Pysytäämme siis oikiasa wanhasa uskossa, että ijankaikeessa Jumaluudessa on

kolme erinäistä personaa: Isä, Poika ja Pyhä Henki. Tämä on kristillisessä uskossa ensimmäinen ja korkein pykälä, jossa muut kaikki rippuwat. Me kutsomme sen uskonkappaleeksi pyhästä, jumalallisesta kolminaisuudesta. Mutta sana kolminaisuus on warfin huonoa suomea; sillä Jumaluudessa on korkein yhtyys. Toiset kutsuwat sen kolmifeksi; mutta sefoi aiwan pikkälliselta. Augustinus walittaa, ettei hänelläkään ole tiedossansa mukawaa sanaa. Sillä en saa sanoa, että, niinkuin kolme ihmistä tahi kolme enkeliä on kolme, Jumaluudessaakin on kolme Jumalaa, waan täytyy sanoakseni, että on wain yksi ainoa, ijankaikeinen Jumala. Jumaluudessa on tosin kolmiluku, mutta tämä kolmiluku on yhden ainoan Jumaluuden personat: ei kolme Jumalaa, ei kolme Herraa, ei kolme Luojaa; waan yksi Jumala, yksi Herra, yksi Luoja, eli niinkuin me sanomme: Jumaluuden olemus on yksi ainoa, jossa kuitenkin on kolme erinäistä personaa, Isä, Poika ja Pyhä Henki. Minä kutsun sen kolmiluwuksi. Kolminaisuus kuuluu eriskummalliselta, enkä minäkään taida keksiä oikiaa nimitystä.

15. Niinkuin kristillinen uskomme waatii ja me tunnustamme, tulee meidän tänapänä saarnatakin siitä niin, että Jumala, joka on luonut taiwaan ja maan, on yksi ainoa, ijankaikeinen Jumala ja kuitenkin kolme eri personaa, Isä, Poika ja Pyhä Henki; ja että Poika, ei Isä eikä Pyhä Henki, on tullut ihmifeksi, sekä että Pyhä Henki kirjoittaa selaista ihmisen sydämmeen uskon kautta; kuitenkin niin, että Poika ja Pyhä Henki on juuri sama ijankaikeinen Jumala, kuin Isäkin. Poikaa rukoi-lewa ei rukoi-lewa wi-rasta Jumalaa, ja Pyhää Henkeä awuksensa huutawa ei myöskään huuda awuksensa wierasta Jumalaa. Lyhyesti: minkä Jumaluuden personan nimittänetkin, olet oikian, totisen Jumalan nimittänyt.

16. Wanhasfakin testamentisja osoitetaan tämä uskonkappale, kuten Raamattu todistaa, että Moses ja profetat ovat tämän uskonkappaleen hywin ymmärtäneet. Mutta ei sitä ole siellä niin selwästi esitetty, kuin uudessa testamentisja. Sillä Jumala johdatti Judan kansaa ja ruokki sitä, kuten äiti ruokki lastansa rinnallansa. Mutta nyt uudessa testa-

mentissa, kuin ewankeliumi on ilmoitettu, ei ole tämä uskonkappale himeä eikä salattu, vaan kuvauskilla ja sanoilla julistettu. Onhan Kristus opettanut kastamaan nimeen Isän ja Pojan, ja Pyhän Hengen Tätä tyrkytämme alati kristikunnassa, että wahwana pysyisi tämä uskonkappale, että on yksi ainoa ijankaikkinen Jumala, mutta että yhdesä ainoassa, ijankaikkisessa, jumalallisessa olenossa on kolme eri persoonaa, ja että Poika on syntynyt ihmiseksi, sekä että Pyhä Henki muodattaa uskon ihmisen sydämeeseen. Joka näin uskaa, hän on kristitty ja Jumalan lapsi, ja suo Judalaisten, Turkkilaisten lakoin, niinpä oman sydämensäkin ja järkensä loukkaantua ja pahentua siitä, pysyen lujana sanassa, joka opettaa meitä niin uskomaan.

17. Tällaista tämä ewankeliumi opettaa: Isä puhuu pilvestä, ja puhuu omasta Pojastansa. Siinä seisoo Poika kasvot kirkastetuina, waltian kiiltävässä waatteuksessa. Pyhä Henki ilmestyy waltioisen pilwen muodossa. Täten on siis osoitettu kolme eri persoonaa. Sillä toinen on hän, joka pilvestä puhuu, toinen hän, josta puhutaan. Isä on, joka puhuu, ja se, josta hän puhuu, on Poika, joka seisoo ja rukoulee; ja hän, joka ilmestyy waltiasa pilwessä, on Pyhä Henki. Näin erotetaan, personia nähden, Isä Pojasta ja Poika Isästä, ja Pyhä Henki Isästä ja Pojasta. Kuitenkaan ei ole Isä toinen Jumala ja Poika toinen; eikä Poika toinen Jumala kuin Isä; eikä Pyhä Henki mikään toinen Jumala, kuin Isä ja Poika: vaan Isä, Poika ja Pyhä Henki on sama ainoa, ijankaikkinen Jumala.

18. Nyt ilmestyy wääräoppisia, jotka kaikesta voimasta ja juonilla ryntäwät tätä uskonkappaletta vastaan. Muutamat, niinkuin Arius, ryhtywät Poikaan, eiwätkä tahdo pitää häntä Jumalana, sanoen: Poika kutsutaan Jumalaksi nimeltä, vaan ei jumalalliselta luonnolta ja olennolta; se on, hän nimitettäne se sellaisiksi Jumalaksi, jonka kautta kaikki kappaleet ovat luodut, mutta ei hän ole oikia, luonnollinen ijankaikkinen Jumala, niinkuin Isä. Toiset ryntäsivät Pyhän Hengen kimppuun, jota eiwät tahtoneet olettaa Jumalaksi. Näitä vastaan seisoo Raamattu ja todistaa mahla-

wasti, että Poika ja Pyhä Henki on luonnollinen, ijankaikkinen Jumala, Isän wertainen kaikkiwaltiaisuudessa, wallassa ja kunniasa.

19. Joh. 5: 20—23. Isä rakastaa Poikaa, ja osoittaa hänelle kaikki, mitä hän itse tekee, ja hän on vielä suurempia töitä hänelle osoittawa, kuin nämät owat, että heidän pitää ihmettelemän. Sillä niinkuin Isä herättää ja wirwoittaa kuolleita, niin Poikakin wirwoittaa, joita hän tahtoo. Sillä ei Isä ketään tuomitse, vaan antoi kaiken tuomion Pojalle; että kaikki Poikaa kunnioittasivat, niinkuin he Isää kunnioittasivat. Joka ei Poikaa kunnioitse, ei se kunnioitse Isää, joka hänen lähetti. Mitä tullee tästä? Sanoo-han teksti, että Pojalla on juuri sama waltia, kuin Isälläkin; että Poika tekee kuolleita eläväksi niinkuin Isäkin, ja että Poikaakin pitää kunnioitettaman juurikin Isää. Mutta onpa-han jumalallista woimaa herättää kuolleita, samoin myös se jumalallista kunniaa, jolla Isää kunnioitetaan. Täytyy siis Pojan olla totinen, ijankaikkinen Jumala, Isän wertainen. Sillä jollei hän olisi totinen, ijankaikkinen Jumala, niinkuin Arius wäittää, ei taidettaisi hänelle omistaa jumalallista woimaa ja kunniaa, mikä Isällä on.

20. Samate todistaa pyhä Raamattu, ja Nikean uskontunnustus tunnustaa ja opettaa Pyhästä Hengestä, että se on Pyhä Henki, joka tekee eläväksi, ja että häntä pitää Isän ja Pojan kanssa kumarrettaman ja kunnioitettaman. Siis täytyy Pyhän Hengenkin olla totinen, ijankaikkinen Jumala Isän ja Pojan kanssa yhdellaisessa olemisessa. Sillä jollei hän olisi totinen, ijankaikkinen Jumala, ei saattaisi hänelle omistaa sitä jumalallista woimaa ja kunniaa, että hän tekee eläväksi, ja että häntä kumarretaan ja kunnioitetaan ynnä Isän ja Pojan kanssa. Sen owat pyhät isät riitelemällä wääräoppisia vastaan Raamatusta saaneet ja todistaneet.

21. Tosin owat Isän, Pojan ja Pyhän Hengen personat hywin erinäiset, että Arius järjen mukaan saattaa sanoa: Poika (Kristus) ei ole Jumala, vaan ainoastansa ihminen; ja wääräoppiset saattawat sanoa: Pyhä Henki ei ole Jumala, vaan luoma. Mutta waikka

personat owatkin aivan erinäiset, yhtyvät he kuitenkin tässä jumalallisessa voimassa ja kunniasa taas yhteen, että, niinkuin Isä herättää kuolleita ja wirvoittaa, samoin herättää Poikakin kuolleita ja wirvoittaa niitä. Myös Pyhä Henki herättää kuolleita ja wirvoittaa. Niinkuin Isää kumarretaan ja kunnioitetaan, niin kumarretaan ja kunnioitetaan Poikaakin. Pyhää Henkeä kumarretaan ja kunnioitetaan ynnä Isän ja Pojan kanssa. Samate esittää p. Paawalikin kolme lukua ja eroittaa Jumaluuden olennon personat toifistansa, ja yhdistää taas kuitenkin kaikki kolme personaa ja sulkee ne yhteen, sanoen Rom. 11: 36 näin: hänestä, hänen kauttansa, ja hänessä owat kaikki; hänelle olkoon kunnia iankaikkisesti, Amen.

22. Niin osoitetaan tässäkin ewankeliumissa suuri eroitus personain kesken. Isä puhuu pilvestä; Poika seisoo ja rukoilee; Pyhä Henki warjoo opetuslapset; kuitenkin tähtyy minun, kristillisen uskon mukaan, saattaa jälleen kaikki kolme personaa yhteen, ja sanoa, että nämät kolme personaa: Isä, Poika ja Pyhä Henki owat yksi ainoa, eroittamaton, jumalallinen olento. Eroitus personain välillä on suuri. Isä puhuu Pojasta. Poika kuulee Isän puhuvan. Pyhä Henki liekkuu, ei äänen yläpuolella, vaan Kristuksen ja opetuslasten. Läni, Poika, pilwi, nämät kolme owat toifistansa hywin erinäiset. Kuitenkin sanon, kristillisen uskon mukaan: nämät kolme personaa, Isä, Poika ja Pyhä Henki, owat yksi ainoa Jumala, yhdenwertaiset voimassa, kunniasa ja majestetissa.

23. Pyhä Raamattu opettaa, että kaikki kappaleet owat luodut Pojan ja Pyhän Hengen kautta, Kolos. 1: 16, hänen kauttansa owat kaikki luodut taiwaassa ja maan päällä. Psalmi 33: 6, Herran sanalla owat taiwaat tehdyt, ja kaikki heidän joukkonsa hänen suunsa Hengellä. Samoin kuin Isä, herättää myös Poika ja Pyhä Henki kuolleita ja wirvoittaa. Nämät työt: luoda kaikki kappaleet, herättää ja eläväksi tehdä kuolleet, todistawat mahdasti ja ratkasevasti, että nämät kolme erinäistä personaa, Isä, Poika ja Pyhä Henki, on ainoa Jumala. Sillä pyhä Raamattu

sanoo, ettei ole monta, waan yksi ainoa Suoja, yksi Eläväkkeitä. Nämät työt: luoda kaikki kappaleet, tehdä kuolleet eläväksi, owat ainoasti Jumalan töitä. Mutta koska ne pyhässä Raamatussa omistetaan Pojalle ja Pyhälle Hengelle, seuraa siitä, että, waikka Pojan persona on Isästä erinäinen, ja Pyhä Henki on Isästä ja Pojasta erinäinen persona, Poikakin kuitenkin ja Pyhä Henki on yksi ainoa, iankaikkinen Jumala Isän kanssa. Tätä emme saata kieltää, jollemme mieli kieltää koko Raamattua.

24. Pyhä Raamattu ja kristillinen usko waatii siis meitä eroittamaan ainoassa Jumaluudessa nämät kolme personaa, Isä, Poika ja Pyhä Henki, mutta ei kuitenkaan repimään eli paloittamaan ainoaa Jumaluutta kolmeksi Jumalaksi, waan tunnustamaan ja kunnioittamaan yhtä ainoaa Jumalaa kolmessa persoonassa. Meidän kristittyin ei ole siinä kyllä, että meillä on ainoa Jumala, niinkuin Turkkilaiset tekewät, jotka mainiossa ylpöydesfänsä näin päättää johisewat, wäittäen: yhdessä perheessä ei sovi olemaan kolme isäntää, waan yhden pitää isännän oleman. Näin luulewat oikein osanneensa, ja pitävät meitä kristittyitä tyhminä hanhina ja forsina, jotka muka emme ymmärrä palwelewamme kolmea Jumalaa. Voi kaikkia niitä, jotka sellaisella perusteella owat ensiksi kansaan Mahometin uskoa tuputtaneet. Voi niitäkin kaikkia, jotka sellaista meistä kristityistä kirjoittawat wieraisin maihin ja niin häpiällisesti walhettelewat meidän päähämme.

25. Me kristityt emme ole niin warsin tyhmiä hanhia ja forsia tahi niin tylsiä kalikoita, jotka emme ymmärtäisi sulaksi hulluudeksi, jopa pelkäisi epäjumaluudeksi kumartaa ja rukoilla useampaa, kuin yhtä Jumalaa. Sanommepa, että on yksi ainoa Jumala ja kaikkein kappalten Suoja, emmekä tee kolmea Jumalaa, waan uskomme ja tunnustamme, että on wain yksi ainoa Jumala, mutta sanomme sentään, että sama ainoa Jumala tahtoo olla tunnettu ja kunnioitettu kolmessa persoonassa, Isänä, Poikana ja Pyhänä Hengenä. Sillä niinhän on Jumala itsensä ilmoittanut, että uskoisimme ja tunnustaisimme hänen juma-

lallisessa olennossansa olevan kolme eri persona: Isä, Poika ja Pyhä Henki. Luomisen työssä ei ole kolmea erinäistä persona; sillä siinä on yksi ainoa; waan hänen sisällisessä, Jumalallisessa olennossa on kolme persona. Luomisesta, ulospäin luontokappaleihin nähden, on Jumala yksi, ainoa Jumala ja ainoa kaikkein kappalten Luoja. Mutta sisällisesti Jumaluudessaan ei ole hän yksinäinen, waan kolme erinäistä persona: Isä, Poika ja PyhäHenki.

26. Luomista katsoen ja Jumalan ulkonaisia töitä, luomiin nähden olemma me kristityt ja Turkkilaiset samaa mieltä. Tätä katsoen sanomme mekin, että on wain yksi ainoa Jumala. Mutta siinä, sanomme, ei olewan kyllä, että uskomme wain olevan yhden ainoan Jumalan. Sillä sama ainoa Jumala, jonka

Turkkilaiset kehuvat taiwaan ja maan Luojaaksi, on ilmoittanut, että Isä, Poika ja Pyhä Henki, on kolme eri persona ja kuitenkin sama ainoa, ijankaikkinen Jumala. Wäärin siis Judalaiset ja Turkkilaiset syyttävät ja wäittävät meitä epäjumalan palvelioiksi, palvelen kolmea Jumalaa, waikkemme rukoukseen kolmea, waan yhtä ainoaa Jumalaa. Kuitenkin tunnustamme ja kunnioitamme samaa ainoaa Jumalaa, niinkuin hän on itsensä meille ilmoittanut.

27. Suokoon Isä Jumala meidän, Pyhän Hengen kautta rakkaan Poikansa Wapautajamme Jesuksen Kristuksen tähden, pysyä sellaisessa uskossa lujina wastoin kaikkia niitä, kutka ikänä meitä sentähden hätyyttänewät. Amen.

N:o 51. Kahdeksantena Sunnuntaina Kolminaisuuden Päiwästä.

Evankeliumi. Matth. 7: 15—21.

Jesus sanoi opetuslapsillessa: kawahtakaat teitänne wääristä profetoista, jotka teille lammassten waatteissa tulewat, mutta sisältä he owat raatelewaiset judet, j. n. e.

1.

Tällä ewankeliumilla on Herramme Kristus lopettanut pitkän wuorisaarnansa; sillä neuwottuaan opetuslapsiansa kaikista, joita heidän tuli tietää, pitkittää hän vielä ja weroittaa heitä kawahtamaan wäärästä opista. Niinkuin jokaisen hyvän saarnamiehen tapa ja welwollisuus on, saarnansa lopetettua, weroittaa kansaa oikiasa opissa pysymään ja wääriä opettajia kawahtamaan; samoin on

Baawalikin tehnyt. Koska hänen oli erkaiminen Gesefosta, sanoi hän, paljon muuta puhuessaan: niin ottakaat siis itsestänne waari, ja kaikesta laumasta, johon Pyhä Henki on teidät pispoiksi pannut, kaitsemaan Jumalan seurakuntaa, jonka hän omalla werellänsä ansainnut on. Sillä minä tiedän minun lähtemiseni jälkeen teidän sekaanne tulewan hirmuisia juusia, jotka ei laumaa säästä; ja teidänkin joukostanne nonsee miehiä, jotka wäärystä puhuwat, wetääksensä opetuslapsia pe-

räänsä; sentähden walwokaat, muistain, etten minä kolmena njastaikana ole laannut yöllä ja päiwällä teitä khyneleillä neuwomasta itsekutafin. Ap. Tek. 20: 28—31.

2. Näin yhdistää hän aivan kaikissa epistolisissaan aina waroituksen, että kawahtaisimat (wääriä opettajia), josta p. Pietarikin toisessa lähetykskirjassaan 2: 1, j. seur. waroittaen näin sanoo: niin ilmaantui myös wääriä profetoja kansassa, niinkuin teidänkin joukkoonne wääriä opettajia tulee, jotka wahingollisia eriseuroja tuowat, ja kieltävät sen Herran, joka heidän ostanut on, saattain itsellensä nopian kadotuksen. Ja monta noudattaa heidän kadotustansa, joitten kautta tontunden tie pilkataan, ja ahneudesta ajatelluilla sanoilla kaupitsawat he teitä; joitten tuomio ei enää kauwan wiiwy, eikä heidän kadotuksensa makuu.

3. Samoin on tässä Kristus tehnyt. Lopetettuaan saarnansa, waroitti hän opetuslapsiansa ja kansaa, ja muistutti heitä pysymään niissä, mitä hän oli sanonut, ja kawahutamaan, ettei wääriät profetat saisi heitä wietellä, sanoen: kawahatakaat itseänne wääristä profetoista.

4. Tästä nyt enfisti oppikaamme, kuinka meidän tulee se huomaita, ja että aina niin on käypä, että oikfain opettajitten jälkeen tulee wääriä; wieläpä ne juoksawat näitten rinnalla ja työnnäksawat heidän keskellensä. Winkäpätähden tuo muuten niin tarpeellista olisi Kristukselle meitä niin uskollisesti waroittaa, sanoessaan: „kawahatakaat itseänne,“ jos olisi tietänyt kaikki puhtaana pysywän? Sitäwaruten hän meitä waroittaa, että warmaan tietäisimme meillä wääriä profetoja olewan, liiatenkin kuin oikfia ja puhdasta oppia on saarnattu; niin on entisinäkin aikoina käynyt, että uskollisten saarnajitten, profetain ja hallitsiain jälkeen Jumalan kansassa on tullut niitä, jotka puhtaan opin, uskon ja Jumalan palveluksen ovat sotkeneet, niinkuin siitä Tuomarein kirjassa kirjoitetaan. Koht'ikään kuin ne oliwat kuolleet, jotka Jumala antoi kansalle opettajiksi ja tuomareiksi, ja jotka tiesiwät Jumalan tahdon, mitä Jumala hymäksyi, mita pahaksi, rupefi Israelin kansa kohta

luopumaan Jumalasta ja hänen sanastansa: mikä palmeli sitä epäjumalaa, mikä tätä, ja erkausiwat niin, että luopuimat oikfiasta opista ja poikkesiwat isäinsä teiltä.

5. Samoin apostoleinfin aikana käwi, silloin oli oppi wielä puhdas; mutta kuin ne joutuimat pois, jotka puhdasta oppia suojustiwat, samassa pistäysi tänne wääriä apostoleita ja willihenkiä, jotka wäänteluwät kaikki ja tahtoimat toisin tehdä, niinkuin p. Paawali lähetykskirjoissaan tämän kylliksi osoittaa. Kuin nyt asiat näin owat, eikä meillä mitään muuta ole odotettawana; niin waroittaa meitä tässä Kristus, kuten uskollisen paimenen ja Wispan tehdä jopii, että mekin, kuultuamme ewankeliumia puhtaasti ja selkiästi saarnattawan, siinä lujina pysyisimme, emmekä siitä poikkeisi, joskin kaula tai watsa wietäisiin. Ei saata toisin olla; sillä Jumalan sana ei saa pysyä aina ja kaikilla puhtaana ja turmelematoinna.

6. Samoin on meilläkin pian käypä. Meillä ja muilla kaupungeilla on, kiitos Jumalan, ewankeliumi puhtaamassa ja runsaamassa määrässä, kuin koskaan apostolitten aikain jälkeen; mutta koska me ja muut sen nykyiset puolustajat olemme aikamme päättäneet, kyllä pian ilmaantuu ylöns paljo wääriä saarnaajia; niinkuin niitä jo on alkanutkin liikkua. Dupa toki niitakin, jotka tarkasti waroimat, tästä ewankeliumista neuwotuuina, eivätkä usko jokaisista henkeä; waan pysywät järkähtämättöminä siinä, mitä owat oppineet. Tätä opettaa nyt Kristus näillä ensimmäisillä sanoilla: kawahatakaat itseänne, olkaat waroitettut; ikäänkuin mieliksi sanoa: „niitä aivan warmaan teidän sekaan tulee.“

7. Mutta sanot: „minkätähden Herra „kallii wääriä profetoja ilmaantua hurstkasten „sekaan ja oikfiain saarnaajitten jälkeen? Eikö „hän ole kyllä woimallinen ja wäkewä tätä „estämään, että ewankeliumi puhtaana ja woimassansa pysyisi?“ Kylläpä hän tämän woifi, mutta ei tee sitä: sitäwaruten hän näin tekee, että koettelisi ja kiusaisi omiansa ja kiittämättömiä rankaisi. Sillä näin sanoo p. Paawali 1 Kor. 11: 19: teilläkin pitää eriseuroja olewan, että ne, jotka koetellut owat

teidän joukossanne, ilmoitettaisiin; se on, että ne joissa koeteltu usko on, tulisivat ilmiin, ja heidän henkensä ja sanansa näyttäisi ja osoittaisi, että he hurskaita ovat.

8. Untaessansa meille sanansa, henkensä ja lahjansa, ei hän tahdo että oltaisiin laiskoja, uneliaita ja joutiloita; vaan kuin sinussa on puhdas sana ja oikia ymmärrys, kohta asettuu mailma sinua vastaan. Toiselta puolelta kokee perkelekin riistää sinua fiitä; niin ettei ainoastansa mailmalliset hirmuvaltiat wainoo sitä miekalla, vaan oma järkemmetin ja mailman wiisasteliat, että Jumala harjoittelisi sinua sanassansa, ja sillä hengellä, jonka hän sinulle on lahjoittanut, olisi tekemistä, että oppisit tuntemaan Jumalan wiisauden mailmaa wiisaammaksi ja Jumalan woiman mailman woimaa ja wäkeynyttä wäkeymämäksi, jota et tämmöisetä kilwoituffeta käfittäisi.

9. Kusssa hän nyt jallii perkeleen eriseuroja rakentaa, siellä mieli hän pyhäistä unen filmistäs, sanoen: „puolusta itses, ja opi käfittämään Jumalan wiisautta ja woimaa „mailman wiisautta ja perkeleen walhetta „wastan.“ Niin ilmaupi siis Jumalan sanan woima ja wiisaus, että oppisit, kuinka ei yksikään walta ja wiisaus sitä woita; vaan se saapi woiton ja häpiään saattaa kaiken woiman, älyn ja wiisauden, joka kohoo sitä wastan; jolla hän wain totuuden kirjastaa ja oikeuden ilmiin tuottaa kaikkein huomattawaksi. Tämä on siis yksi syy, minkätähden Jumala lähettää eriseuroja ja lahkolaisuutta sekaamme, juuri, wastoin luontoansa, hyödyttämään ja awittamaan sanan, totuuden ja hengen walkeuteen tulemistä; waiikka eiwät eriseurat ja lahkolaisuudet muuten ole hyväksi.

10. Toinen syy on se, että kiittämättömät saisiwät rangaistuksen, koska eiwät sanaa tahdo ottaa vastaan kääntymisekseen ja autuudekseen; joten Kristus sanoi Judalaisille Joh. 5: 43: *Minä tulini Jläni nimeen ja ette minua ota vastaan: jos joku tulee omassa nimesjässä, sen te otatte vastaan.* Ja p. Paawali sanoo 2 Thess. 2: 10—12: *sentähden ettei he rakantta totunden puoleen otta neet, autnaisi tullaksensa, on Jumala heille*

lähettävä wäkeyän eshytyksen, niin että he walheen uskowat, että ne kaikki tuomittaisiin, jotka ei totuutta uskoneet, waan wäärnyhteen suostuwat.

11. Niin ankarasti Jumala fokeudella ja eshytyksellä rankaisee tämän pienenä pidetyn synnin, joka kuitenkin on mitä suurimpia ja raskaimpia syntejä. Sitä pidetään muka tietynä asiana, että meillä tänä aikana Jumalan armosta ewankeliumi taasen on; mutta kuinka moni siitä Jumalaa kiittää? Me unhoitamme sen, me wiskaamme sen tuulille, me olemme laiskat ja huolettomat; ei se yhteenkään pysty, ei se kellenkään maistu, ei kukaan koroita käfiään ja kiitä Jumalaa siitä; me olemme niin runsaasti kieretyt ewankeliumilla, että jo suutumme siihen; (onfin waara käfissä, että käypi meidän niin) kuin p. Paawali 2 Tim. 4: 3, 4 oikein on ennustanut: *aika tulee, jolloin he ei woi terweellistä oppia kärsiä; waan omain himoinsa jälkeen kokowat itfellensä opettajia, että heidän korwanja syyhywät: ja kääntäwät korwanja pois totuudesta, ja turhiin juttuihin poikkeewat.*

12. Näemmehän ylikanteensa koko pyhässä Raamatussa, kuinka kowasti Jumala on närkästynyt ja lauhiampana syntinä pitänyt sanansa ylenkatseen, joka kuitenkin on niin tärkeänä pidettävä ja kallis, että se on hänen rakkaan Poikansa weren maksanut, ja me sitä kuitenkin warfin wähän arwoisena pidämme. Sitäpäwarten hän lähettääkin niin hirmuisen rangaistuksen päällemme, johon ei mikään meidän aikaisista ole werrattawa, että niin monta ihmistä tähänasti on rahwasmetelisiä ja sen jälkeen tapettu, josta ei loppua kuulu ja kenties koska päättyneekään! Tämä kuitenkin on kuin turha kisa tämän toisen rangaistuksen suhteen, nimittäin että ihmiset paatuwat, ja ovat wääräin profetain wieteltäwät, taiwas suljetaan, helwetti awataan ja ijankalinen elämä hukataan. Mitäpä tuosta, waiikkakin siinä miekalla surmattaisiin, jos wain kuolisit oikiasa Jumalan sanan tunnossa ja puhtaassa uskossa. Tuohan toki olisi autuas, suotu kuolema! mutta jos sielus jätät ijankalikestesti perkeleelle, se wasta on ijankalinen helwetti.

13. Nyt on Jumala alkanut etsiskellä meitä monellaifilla ajallifilla ja ruumiillifilla kuritufilla; mutta vielä hirweempia kohtelee meitä, jos pyhä ewankeliumi taasen siirretään Saksanmaalta. Silloin tulee ja lähetetään wääriä opettajia, jotka opettawat niitä ja näitä; silloin taiwas suljetaan ja wäärät profetat eiwät falli, että se awataan. Kylläpä olisi suurin tarwe rukoukseen tarttua. Mutta sydämemme ovat vielä tähän peräti kylmät, kuin ei walkia vielä riehu nurkifsamme ja me emme tunne mitään hätää. Kuitenkin on perkeleellä selwästi mielessä upottaa koko Saksanmaa wereen ja ryöstää siltä ewankeliumi, jollei tähän este tule ja hurskaat kristityt rukoufifneen tätä pois torju.

14. Perkele, huomattuanja Paawin ja hänen apostoleittensa kautta ei mitään änttiin saaneensa, on nyt ruwennut jyskäämään rahwaswäellä ja eriseuraisuudella, ja ryöstää pian meiltä ewankeliumin, niin että rupeemme siihen suuttumaan, ja fitte sen hylkäämme ja jätämme sielunne perkeleelle; sanonkin siis waroitufseksi, ettei meidän pitäisi tätä asiaa niin warfin halpana pitämän, waan aukaiskaamme silmäme, älkäämmekä tätä paljaana ihmisfanana pitäkö. Tämä on kallis fana; jos ruwetaan tässä nukkumaan ja hornaamaan, eikä walweella olla, niin ei sowi kiikutella, jos Jumala vielä antaa meille aika kolauksen ja lähettää meille wääriä profetoja; waan huomattaamme, että olemme sen inyystä ansainneet.

15. Tähän aikaan ovat harwat seifowaisia: eriseuroja ilmaantuu ja harwoja kyllä on, jotka ponnistawat vastaan ja puhtaan opin säilyttävät; pian me ne kaikki paperi-lipulle piirtäifimme. Kuinka wiimein käyneekään, kuin he jo wäkiin tunkeuwat sekaamme? Mköön kukaan pitäkö Jumalan fanaa ylenkatseen alaisena, sillä ei se ole halpa fana, waan san-gen painokas. Kristufsen sanat ovat woi-makkaat ja koskewat koko mailmaa, hänen sanoessaan: kawahatakat itseänne, olkaat waroitut, että pelwolla ja wapifewilla sydämmillä näitä fanoja kättifimme. Olettekin nyt kuulleet, minkä wuoksi eriseuroja tulee, että nimitäin kiufatut ja koetellut sitä kunniallisemmiksi

tulifimat, mutta kiittämättömät ja sanan ylenkatsojat rangaiستuitfi. Ewankeliumifsamme seura vielä:

He tulewat teille lammasten waatteifsa; mutta sijältä he ovat raatelewaisia fusia.

16. Si heitä kukaan läheta, he tulewat omin lupinsa; ja tämäpä onkin wääräin profetain oikia luonto, että itse tunkeuwat saarnawirastoon, muutamat sentähden, että wain watsansa täyttäifivät, enkä minä niin paljon niistä lufua pidä, waikka eipä nuot mitään hywääkään toimita. Mutta ne, jotka sijään tunkeuwat, kehuwat ja sanowat tätä tekewänfä kristillifestä rakkaudesta totuuden tähden, Pyhän Hengen pakoitufsesta ja sulasta hywäntahtoisuudesta, sielujen autuutta warten, eikä muuta etsiwänfä kuin sieluin menestystä; sel-laisia kawahatakat, ne on aiwan warmaan perkele lähettänyt, eikä Jumala. Jumalan lähettämät ovat tähän kutsutut taikka pakoitetut. Si ne paljon itseään kehu, ja joskin kehuwat tekewät he sen itse teosfa. Kawahatakat siis itseänne sellaisista, tahtoo Herra sanotufi, jotka eiwät ole lähetetyt eikä kutsutut, waan tulewat itse perkeleen waatimifesta.

17. Mutta kehuwatpa he itfellänsä olewan Pyhän Hengen? Wastaus. Joka sinua pyytää wakuuttaa, että Pyhä Henki waatii häntä ja hän tekee tätä kristillifestä innosta, sellaiselle sanonet: „koska niin paljon Hengestä kehut, niin annappas tähän minulle merkki; „sillä sinä todistat itfestäs, ja Naamattu kiel-tää minua uskomasta sinua, kuin sinä ykfin „todistat itfestäs, sillä ei Kristuskaan, elä- „wän Jumalan Poika, tahtonut itfestään todis- „taa, niinkuin Johanneksen ewankeliumifsa 5: „31 j. s. kirjoitetaan. Mutta hän antoi merkit „siihen, josta tunnettaiifin hänen olewan Ju- „malan lähettämän, ja hänen sanansa ja ope- „tufensa totifia. Koskas siis sanot itfelläs „olewan Pyhän Hengen, niin anna myös „merkki hengestäs; wahwista se tunnustäh- „dillä, että sinua uskottaiifin; tässä tarwi- „taan jumalallinen todistus osoittamaan, että „sinulla on Jumalan Henki; tässä täytyy siis „olla kaikki, sinä ja Jumala: jollei näin ole, „ei sinua liioin tarwitse kuulla, eikä uskoa.“

18. Olkoon niinkin, että tämä on oikia henki; älä kuitenkaan häntä kuule. Ei Jumala sinuhun siitä juutu. Sillä hän on käskenytt sinua pitämään hänen järjestyksensä, ettäs kysyt kahta todistajaa, ja antakoon sinulle kerstaja merkin todistukseksi kutsumifestaan ja lähettyksestään. Sanonet siis: en minä ensinkään kuule sinua oman puhees ja kehumisest tähden, joskin sinussa oikia henki olisi; sillä Jumala tahtoo minua tällä koetella, josko hänen järjestyksensä pysyn; onkin siis hänelle mieliksi, ettet sellaista henkeä hyväksy; sillä hän leikittelee kanssamme, koetellaksensa, tokko hänen sanasansa pysymme; ei toisin kuin lapsensa kanssa leikitsevä Isä, joka antaa omenan ja ottaa sen jällen, nähdäksensä, josko lapsi sitä rakastaa, tahi on rakastamata.

19. Huomaa siis, kussa joku henki tulee itsestään ja tuopi jotakin uutta muasnaan, sitä kawahda ja sano: „en tutki minä sitä, mitäs saarnannet; waan sitä, josko olet lähetetty, wai tuletto itse?“ Jos tulet itsestäs, en sinua ensinkään kuule, joskin sinussa kohta Pyhä Henkikin olisi; sillä osaapa perkeleekin ewankeliumissa sanoa: woi! mitä meidän sinuun tulee, sinä Jeesus Natsarealainen: tulitkos meitä hufuttamaan? Minä tunnen sinun, kukas olet, Jumalan Pyhä. Mark. 1: 24. Samoin sanoo yksinkertainen kansakin: „tämä „on oikiaa ja totista Jumalan sanaa, jota „tämä saarnaa, sitä kuulkaamme.“ Katkos kuitenkin ensin, kusta hän on tullut. Osaapa perkeleekin saarnata; mutta tekee tätä wain itsellensä tietä walmistaaksensa ja saadaksensa joukkoa puolelensa; mutta samassa lähtee ulos ja kylwää myrkkynsä ja siementänsä, että paha käy vielä entistänsä pahemmaksi. Ovatkin nämät ihan waroituksia, joilla Kristus tahtoo waroittaa meitä niistä, jotka itse tulewat. Odota siis, sittekuin he lähetetään, tahi saawat siihen kutsumuksen. Sillä joita Herra siihen tahtoo, niitä hän myös pakoittaa; sanalla sanottu, heidän täytyy tulla, joko tahtowat, tahi owat tahtomata.

20. Toinen kutsumus on se, kuin seurakunta tahi hallitus seurakunnan puolesta jotakin kutsuu. Tämä on rakkauden kutsumus, joka ei tule taimaasta eikä uskosta, waan yksin

rakkaudesta. Sekä sinä että minä welwoitetaan toistamme kohtaamaan tähän: rakasta lähimmäistäsi niinkuin itseäs. Jos nyt lähimmäiseni tarwitsee ja pyytää apuani saarnamirassta (ja minä olen tähän kelwollinen), olen minä welkapää tätä osoittamaan; sillä Jumalan sana waatii minua palwelemaan lähimmäistäni. Tällainen kutsumus ei enää tunnustähteä kaipa, sillä he sen niin tahtowat, ja Jumalan sana pakoittaa minua tähän. Tätä nimitetään hakemiseksi, kutsumiseksi ja pakoittamiseksi. Mutta Kristuksen ja apostoleitten kutsumus lähti suorastaan Jumalasta, ja silloin sanotaan heitä lähetetyiksi, jolloin myös Pyhä Henki tulee ja antaa tunnustähdet. Noita toisia, kehukoot he hengestä, taikka lihasta, ällös kuulko. Niin kehuvat nyt willihenkilomme, juurikuin olisimat Pyhän Hengen tykänään nielleet fisäänsä, itseänsä wentohengelliseksi ja sanowat Pyhän Hengen taimaasta puhutelleen heitä, ilmoitelleen heille kummallisia asioita, ynnä muuta sellaista. Minä en juuresti woi kehua hengestä, mutta nämät näyttawät minusta kowin pian päässeen ihan hengiksi. Minä kehun itseäni yksin rakkauden hengestä, muuten olen minä köyhä, kurja syntinen; tietäisinhän minäkin muutoin jotain siitä hengestä, josta he kehuvat; mutta he owat minusta hento-hengellisiä.

21. Mutta mitä tämä merkinnee, koska hän sano: he tulewat lammasten waatteissa? Nämät owat lammasten waatteet, että he näön wuoksi, ulkonaisesti pitawät kaikki, mitä totijet kristityt ja saarnaajat opettawat; sillä me, jotka olemme Kristuksen lampaita, kannamme oikia lammastawillat. Mutta ne, joita nämät kantawat, ei ole ainoastansa töitä, kiillo- ja loiste-elämää, että paljon rufoilewat, pitawät harmaita takkeja, kulkewat roikkuwin päin, paastoowat paljon, elawät tarkasti ja kulkewat usein kirkossa; waan mikä hurjinta on, he liikkuwat Jumalan sanalla ja p. Naamatulla, joka profetoissa nimitetään Jumalan willaksi ja liinawaatteeksi. Saarnaaminen, waroitus, Naamatun sanat owat ne oikia waatteet, joilla he kokewat koristaa ja kaunistaa itseään, sanoen: „tässä on Kristus, tässä „on Raste, tässä on Jumalan nimi, tässä

„on se, joka Raamattua toimittaa, joka on Jumalan kirjoittamaa“; ja kaikki tämä ei ole heidän mielestänsä muuta kuin Jumalan nimi, Jumalan ja Kristuksen Henki.

22. Tämä on siis lammasten vaatteisfa tuleminen, kuin saarnataan ja Raamattua käytetään, että se pidetään oikiana oppina; sillä eipä hän sano heidän tuleman teille suden nahoisfa, tahi keihäillä ja hampailla. Sulki-festi ei he mitään myrkyä saarnaa, eli Raamatusta pois poikkeawaišta; silloin heitä pian tunnettaiſin: niinkuin wälimiten korfia-kou-luisfa on Aristoteleſta saarnattu, samoin mail-mallista eli keisarillista lafia, ja on sanottu, ettei yhtään Jumalaa löydy kristikunnassa. Mutta nyt ei he kaunistele itseänſä ainoasti töillä, waan Pyhällä Raamatullakin, jolla Jumala waatettaa ja ruokii meidän sielujamme: jolleiwät he näin tekifi, eiwät kiittämättömät niin sofenifi ja heidän wehkeistänſä wiet-täifi.

23. Sentähden onkin toſi, niinkuin tapana on sanoa, että p. Raamattu on willikköin-kirja, se on, sellainen kirja, jonka willihenget enemmäkfi ofakfi ovat ryöstäneet itselleen. Sillä eipä muuta kirjaa löydy, jota he niin paljon räpäiwät, eipä he mitään muuta niin kehukkaan, eipä wielä ainoakaan willitys ole ollut niin äkäinen ja raaka, ettei toſi Raamatulla oliſi kokenut paikata ja peittää itseään. Samoin sanotaan: Jumala on kaikkein petturein ja heittäiſin Jumala, sentähden, että suurin ofa mailmassa tunnustaa Jumalan: ei niin, että heidän koiruutensa on Jumalasta, taikka hänelle otollinen, waan että he niin wäärinkäyttäwät hänen pyhää nimeänſä. Niwan niin p. Raamatun täytyy olla wäärä-uskoisten kirja; ei niin, että sen siihen syytä on, waan petturein syy on, jotka niin häpeemättömästi sitä wäärinkäyttämät. Pitäifkö minun nyt antaa se maata, eikä lukea sitä? Pois se. Näin on tapana sananlaskusfain sanoa: „Jumalan nimesjä alkaa kaikki onnettomuus“; ja onkin tämä toſi. „Hei“, sanot sinä, „enpä tahdokkaan fitten wijhellä Jumalan nimeä, waan karttaa sitä“. Mikä puhe tämä on? Mitä nimen tähän syytä on, joka on annettu minulle autuaakfi tullakſeni? Tällaiſia pettureita ja heittäiſitä

on se kyllä löytäwä. Niwan niin on **Biblia** wäärä-uskoisten kirja; mutta en minä sitä sen-wuoksi hylkää, waan sitä kiwaammin tutkin ja luen sitä, että oppifiin karttamaan muitten wäärinkäytöstä.

24. Niin olkoon nyt kufin walmis ja waralla, ettei oliſi niin helposti wieteltäwä wääräin opettajain kiilto-menosta, joskin waikka Raamatuilla tulifiwat tyköſ; sillä näiſjä ovat epäilemätä raatelewaiſet sudet kätettyinä. Ja toiwoesjas saada heiltä ruokaa ja ravintoa, repiwät, tappawat ja syöwät he finun turk-keihinſä. Mutta tätä ei yſikään saata eroittaa ja tuomita paiffi hengellifillä filmillä. Rahwas ja yhteinen kansa ei tähän pysty; suurin joukko halpana pitää ewankeliumin, ovat kiittämättömät, ja wähin joukko omafsuu ja käſittää tämän. Minä olen uſiasti sanonut ja sanon sen aina, että suurin ja wai-kein tappelu on se, kuin täytyy sotia Raamatulla Raamattua waſtaan, ottaa wihollifelta miekkansa, tunkeutua etukäteen, ryöstää puolus-timet kädestä ja tappaa hänen omalla miekal-lansa; johon ei kukaan kykene, jollei Pyhä Henki ole häntä walaisfuit näkemään petosta.

25. Te olette nyt uſiasti minulta kuulleet sen kaikkein warminnan opin ja ohjeen, jonka jälkeen henget koeteltakoot, nimittäin sen, josta Johannes 1 lähetysk. 4: 1, 2, 3 puhuu: **te rakfahimmat, älkää jokaiſta henkeä uskoko, waan koetelkaat henget, owatko he Jumalasta; sillä monta wäärää profetiaa on tullut mailmaan. Jokainen henki, joka tunnustaa Jefuksen Kristuksen lihaan tulleen, se on Jumalasta. Ja jokainen henki, joka ei tunnusta Jefusta Kristusta lihaan tulleeckfi, ei se ole Jumalasta. Toiſen ohjeen kirjoittaa p. Paawali Romalaisifille 12: 6: jos jolla-kin on profetia, se olkoon uskon kansfa yhteinen, se on: kaikki oppi olkoon kuin ykſi uskon kansfa, ja sujukoon siihen, niin ettei muuta opetettane kuin uskoa. Josfa ei nyt uskoa ole, ja joka ei Kristusta tunne, ei se myöskään tätä tuomita ofaa; sillä tähän ei pysty lihallifet ihmifet, joskin wiifaita ja mailmalifefi oppineita ovat, waan yſfin hurſkaat ja hengellifet sydämmet. On monta fellaista, jotka kyllä sanowat: Kristus on Jumalan**

Boika, syntynyt puhtaasta Neitseestä, tullut ihmiseksi, kuollut, ja kuolleista jälleen nousut y. m.; mutta eivät usko häntä Kristukseksi, se on, meidän tähtemme alttiiksi annetuksi, että hän, paitfi töitämme ja kaikkea ansioitamme, on ansainnut meille Jumalan Hengen ja tekee meidän Jumalan lapsiksi, että me hänen kansansa olisimme kaikkein herrat, mitä taimaassa ja maassa on; että meillä Kristuksessa on armollinen Jumala ja sen lisäksi ijankaikkinen elämä: tämä on se usko, jota kansa kutsutaan Kristusta tuntemiseksi. Tämä on mittanuora, kolkkamäärä ja maaka, joilla punnitkaat, koetelkaat ja tuomitkaat kaikki opit. Ei sinä vielä ole kyllä, että opettaja ja saarnamies tietää puhua Kristuksesta, tuosta Jumalan Rojasta, kuolleesta ja kuolleista jälleen nousneesta j. n. e.; sillä nämät ovat oikeita lammasmaatteita.

26. Mutta tarkastakaat juuri tätä kohtaa, kuin he sanovat: Kristus on meidän edestämme kuollut, haudattu, nostettu kuolleista, y. m.; täytyyhän heidän jo silloin päättää, ettemme omilla töillämme ansaitse Jumalan armoa, syntein anteeksi saamista ja ijankaikista elämää, sentähden omatkin omat työmme turhia. Tähän asiaan ovat ainakin väärät henget sattumata, koskemata, waan pakenevat sitä kuin perkele suitsutusta tai ristinmerkkiä, joten tavallisesti sanotaan; waikka ei hän paljon sitä wälttä. Hän saarnauttaa heillä kyllä, kuinka Kristus on syntynyt, kuollut ja jälleen nousnut kuolleista, astunut taimaasen ja istuu taimaallisen Isänsä oikealla kädellä; mutta että he tähän nyt jekoittawat muuta (ja sanovat), niin ja niin sitä tehdä pitää, sitä tai tätä wälttää, jos mieli sinun päästä autuaaksi ja Jumalalle otolliseksi, tämä on perkeleestä, joka tähän myös myrkyänsä oksentaa. Tällaisilla lammasten waatteilla paawifin peittelee itsensä, sanoessaan, että Kristus on kuolemallaan ja werenwuodattamisellaan kyllä sen toimittanut, että me Jumalan lapset ja autuaat olemme, wai läpä ijankaikkisen elämän saamme; mutta panee tähän lisäksi: joka ei paawin kirkkoa tottele, se on ijäisen kadotuksen oma; mutta joka on kuulijainen ja tekee mitä tämä käskee ja määrää, se tulee

autuaaksi ja menee suoraa tietä taimaasen. Eikä Paawi nyt tässä koroittele omaa ansaansa yhtä suureksi kuin ewankeliuminkin? Ussetappa nämät nyt rinnatusten: jos Kristuksen kuolema kaikki toimittaa, eihän silloin minun työni mihinkään kuulu. Jhan toista olisi, jos hän wain saarnaisi: „kristillisestä „rakkaudesta tulee sinun osoittaa minulle kuulaaisuutta, mutta et senwuoksi autuaaksi tule, „waan yksin Kristuksen werestä.“ Tätä pätkinää on hänen liika kowa pureksella.

27. Opi siis tästä waromaiseksi ja kaikki opit oikeassa karmassa katsomaan, josko he tätä pääkappaletta ja perustusta oikein opettawat ja saarnaawat, se on, josko he Kristusta oikein ja puhtaasti saarnaawat; sillä epäilemätä olet sinä kaikista eriseuralaisista ja hengistä hawaitsewa, kuinka he aina joko tykkäänään jättäwät pois koko tämän opinkappaleen, tai rakentawat jotain sen sinuun, johon kokewat johdattaa ihmisiä, aivan kuin johonkin wälttämättömästi autuudeksi tarpeelliseen työhön; niinkuin lahko-henkemme ja kuwa-lapinoitsiat, jotka alussa wetiwät kansaa puolelleen sillä huudolla, ettei mitään olisi tarpeellisempaa kuin tällainen kuwa-häwitys. Joka kuwan järki, tai taulun repi alas, se teki hymän työn, sanoiwat he, ja osoitti itsensä kristityksi. Tähän heti rahwas mieltä, tuliwat joukkoon purastamaan ja tahtoiwat kaikki kristityitä olla, juurikuin ei Judalaiset, pakanat, Turkkilaiset ja wai läpä kaikkein hurjimmat peijarit tällaista osaisi tehdä.

28. Tällaiset hurja-henget eivät ensinkään ota pois uskallusta ja luottamusta töihin, waan paljoa enemmän wahwistawat töitä; mutta kussa totisia opettajia löytyy, ne saarnaawat niin, että tämä (saarnansa) on uskon kansa yhteinen. Ja kuin tämä on uskon kansa yhteinen, niin ei Kristusta silloin paloitella eli jaeta, waan hän pysyy kokonaan, niin tunnettawana kuin hän on. Joskin perkele jo osoittelee, juurikuin hänkin apostoleitensa kautta saarnaisi Kristusta, niin älä usko; hän kokee sinua kawalundella ja pyytää sinua pettää. Waan jopa tästä on waroitettukin; mutta ei tämä auta niitä, jotka eivät kuulla tahdo; joka kadotetaan, se kadotetaan. Kuu-

tenkin auttaa tämä niitä, jotka autettavia ovat. Nyt seuraa kolmas ojennus ja ohje henkiä tuta, ja kuuluu näin:

Heidän hedelmistensä te tunnette heidän.

29. Ulkonainen työ ja meno ovat ne hedelmät, jotka seuraavat oppia; mutta tähän tarwitaan tykkänään hengellisiä filmiä tarkoin tuntemaan ne oikeat hyvät työt, joita Paawali nimittelee Galatalaisille 5: 22, sanoessaan: Hengen hedelmät ovat: rakkaus, ilo, rauha, pitkämielisyys, ystäwyys, hywyys, usko, hiljaisuus, puhtaus; nämät ovat oikeat hengen hedelmät. Mutta lihan työt ovat: huornus, salawotens, saastaisuus, haureus, epäjumalien palvelus, noitus, waino, riita, katens, wiha, torat, eripuraisuus, eriseura, pahansuomus, murha, juopumus, ylönnyömyys ja muut senkalaiset, ww. 19, 20, 21.

30. Jos nyt oikein ymmärrätte tehdä eron töitten välillä; niin ette kaikissa heidän töisfänsä hawaitse kipinätäköän henkeä. Ennistikkään et huomaa sellaisissa ainoatakaan oikean uskon hedelmää eli rakkauden työtä; mutta kyllä sen, että he eriseurasfaan ovat ystäwällisiä ja kutsuwat toisiaan kristiweljiiksi. Mutta ihan myrky ja perkele on heissä. Niitä kohtaan, jotka eiwät ole heidän seuraansa, ei ole heissä yhtään laupeutta, kärsiwällisyyttä eikä ystäwyyttä; waan jos he yhdellä hetkellä eli filmänräpähfessä saattaisiwat turmella heidän ruumiinsa ja sielunsa, totta sen tekisiwät. Tällaisia hedelmiä ei liha ja veri näe, he kulkewat kuitenkin sen ohessa harmaisfa takeissa, luetaan salaiseen säätyfuntaan, pitämät samallaisia tapoja ja käytöksiä.

31. Ei tällaiset ole rakkauden töitä; waan rakkauden töiksi kutsutaan niitä, joita osoitetaan tarwitsewaisfa ja wihollisfamme kohtaan, että syntistä armahdetaan, neuwotaan ja opetetaan tyhmiä, palwellaan köyhää hengellä, tawaralla ja kunnialla, josta Kristus Matth. 25: 35 j. s. puhuu; näitä töitä et yhdesfäkään wäärässä profetasfa tapaa. Moni käyttää kyllä itsensä hengellisenä kummallisilla käytöksillä, niinkuin Baljasjalka-lahkolaiset ja Sarcheusi-munkit; mutta mitä tästä on minulle apua? Samaten, että toiset luostareita ja kuuwia häwittäwät. Kuka on sillä autettu?

Tällä on kyllä jonkunlainen paiste ja näyttää joltakin; mutta ei tässä ole pienintäkään hyötyä. Rakkaus waatii sellaisia töitä, jotka hyödyttäwät.

32. Katsoppas, antamatto wäärät profetat köyhille mitään: warfin halulla he itse ottawat, ahneita he kyllä ovat ja tulyjä: en ole vielä kertaakaan huomannut heidän mielukkaasti antaneen, he tahtowat wain itse saada, heille wain annettakoon. Hei! kultaiseni, kuka ei tämmöistä osaa. Te puhutten paljon hymistä töistä ja pyhästä elämästä, ettekä kuitenkaan tiedä, mikä on lähimmäistensä palweleminen. Näistä hedelmistä heidän tuntenet.

33. Toisekfi, huomannet vielä, kuinka sellaiset henget ovat rehentelewäisiä ja ylopeittä ja tahtowat että heitä yksistensä kunnioitettaihin, ovat vielä niin tuiki ahneita ja armoittomia, etteiwät ainoastansa jätä köyhiä auttamata, waan wieläpä iloitsewat ja riemuitsewat kuin huomaawat lähimmäisen pahoin käywän, koska se joutuu pahaan huutoon: sen kunniaa ei he puolusta, että hän häpiästensä pääsfi, waan syfääwät hänen vielä sywemmältä siihen, lemittewät sitä, laulelewat hänestä ja irwistewät salaa hänelle. Niin ikään, jos joku syntiin waipuu, ei heillä ensinkään ole surkuttelewaa mieltä häntä kohtaan; waan aiwan paatunut sydän, joka juuri kutsuu lähimmäisen onnettomuudesta ja sillä wain itseänsä kaunistaa. Ja mitä enempää lopullisesti sanonemme? He ovat raa'at, kiukkuiset ja myrkylliset sydämmet, panettelewaiset ja myrkylliset kielilakkarit, jotka saattawat joka ihmisen kielellensä tappa, heidän täytyy jok'ainoata maahan polkea, ei he jätä ketään rouhimata, tuomitsewat, kiroowat ja pilkkaawat jokaista, eiwätkä toisen wahingosta mitäkään tottele. Hei! mitkä huraskaat henget nämät minusta ovat?

34. Uuaa siis filmäs ja katso, owatko näitten työt ihmiselle hyödyllisiä, totta pian huomaat, ettet wiinamarjoja orjantappuroista, että wiikunia ohdakkeista saa. Ei hyvä wiinamarja wiinapuussa itseänsä syö, eikä se meitäköän syö, waan on meidän syötävä; se hyödyttää, ketään wahingoittamata. Mutta orjan-

tappuroita ei lukaan saada syödä, ne pistävät, repivät ja haavoittavat. Huomaa nyt, tekevätkö nämät sellaisia töitä, joilla toinen tulee autetuksi? Että he harmaita takkeja pitävät, pukeuvat karwa-paitoihin, makaavat willalafanoilla, konttaavat soppeloihin, siitä perkele heitä kiittänee. Mutta kuin rahaa pitäisi lainata minulle puutteessani ja kuffaroa awata; samaten, lainata niille wiljaa, joilla ei jauhoja eikä leipää ole, joitten huoneesen aurinko ennen tulee kuin leipä; silloin ei olla kotoisalla. Anna minulle werorahoja, anna minulle syömistä, anna juomista, opi minua sairaudessani, lohdata minua synneistäni waiwattuna, kah! silloin minua autetaan. Mutta odottaa saat, fikfikuin semmoisen tapaat: (waan pian saat kuulla) tule huomenna.

35. Mutta kyllä he mielellänsä kuorisissa seisovat, ulwomat ja mölyävät, pitävät laiskapäiviä, ovat työttömiä, wuoteillansa wenyvät, syöwät ja juomat kuin miehet. Sei rakkahani! Kuka ei tähän pysty? Minä tahdoisin pukeuttaa waiikka aasin kaapuhun, kiristää wyö sen ympäri, ajella plätti sen päähän ja asettaa se johonkuhun nurkkaan, totta osaisi sekini pyhille paastota ja heitä kunnioittaa ja kaikissa tehdä ihan samallaisia töitä, kuin sinä ja kaikki ulkokullatut tekewät. Wieläpä jos häpiään olen joutunut, murhaan tahti awioliiton rikkomiseen wajonnut, silloin ei ole yffikään heistä niin laupias ja hurstkas, että rupeisi auttamaan omaatuntoani ja neuwoisi minua oikeahan, waan sille he naurawat, sitä he lewittelewät koko mailmalle, wieläpä kirjoittawat siitä kauniita kirjojansa.

36. Etpä niin löydä ainoatakaan hyvää työtä heissä, et ruumiillista, et hengellistä. Kiukkuiset, kateelliset ja ahneet ovat he kyllä, sellaisia lihan hedelmiä sinä yllinkyllin heissä huomaat. Wiljelkoot he kyllä Raamattua, ruwetkoot waiikka kuinkakin pyhiksi; (waan) katso sinä, kestääkö heidän oppinsa uskon koutusta, sitä lähin, jääkö Kristus paloitlemata, niin että hänen tuntemisensa pysyy kokonaisena, ja kolmanneksi, palwelewatko he lähimmäistänsä töillään. Tästä ei ainakaan mitään lähde; sillä perkele ei osaa yhtään hyvää

työtä tehdä. Tätä Kristuskin tarkoittaa, koska hän sanoo:

Sakeeko joku wiinamarjoja orjantappuroista? taikka wiikunia ohdakkeista? Niin jokainen hyvä puu kantaa hyviä hedelmiä; mutta mädännyt puu kasvaa häijyjä hedelmiä.

37. Täsfäkin me huomaitkaamme hänen sanojansa. Heidän hedelmistänsä te tunnette heidän, ei hän sano: hedelmistänsä he hymiiksi tai pahoiksi tulewat. Kuka vielä pääronistä on pääronä-puita tehnyt, tahti kirsimarjoista (ajakoiista) kirsimarja-(ajakka-)puita? Luonnonsuofusfa käy niin, että puu hedelmän tekee, omenapuu omenan j. n. e. Puu tutaan hedelmästänsä, mutta ei tehdä siitä. Niinkuin Abraham, poikaansa uhratessaan, oli jo ennen hurstkas, kuitenkin sanottiin hänelle 1 Mos. kirj. 22, 12: nyt minä tiedän, että sinä pelkääät Jumalaa; ei sanottu: „nyt sinä olet tullut Jumalaa pelkääväiseksi“; waan tästä työstä on hawaithu ja ilmestynyt, että sinä Jumalaa pelkääät.

38. Onkin tässä siis kaksi eri asiaa: olla jotakin ja tulla joksikin, ja tulla julki eli joksikin tunnetuksi. Monta asiaa on, jotka yksin Jumala tuntee, mutta niitten ilmeisiksi tultua, ovat ne ihmistenkin tunnettawat. Ja Kristus sanoo hedelmän sentähden olewan, että niistä puu tunnettaisiin, joko mädänneeksi, tahti hyväksi. Abraham on töistä tunnettu Jumalaa pelkääväiseksi, hurstkaaksi ja wakaaksi; ennenkuin siis hedelmät ilmauwat, on niitten ensin puusta kasvaminen, että huomattaisiin, millinen puu on. Mutta jotakin ilmoittaa on ihan toista kuin itse olla se, josta sitä ilmoitetaan. Niwan niin ei ulkonaiset työtään toimita sitä, että minä Jumalan edessä ehdin hurstkaaksi ja wakaaksi, waan ainoastansa ilmoittawat ja julkaisewat sen tawaran ja sydämmen, kussa hän löytyy salattuna. Sillä sen tawaran, joka sydämmessä salattuna löytyy, on Jumala ilmiin tuopa, eikä jättävä sitä kättöön.

39. Ja näin tekewät työtkin meidän hurstkaiksi, puhtaiksi ja pyhiksi, ulkonaisesti ihmisten edessä, mutta ei suinkaan sisällisesti Jumalan silmissä; sillä tähän ei kelpaa muu kuin Kristus ja usko. Ja tämä on nyt oikein ja

eroituksella puhuttu. Mutta jos joku olisi niin niskuri ja itsepintainen, ettei sanasta huolisi, se jääköön totta oloonsa: sillä sellaisia emme voi selville saada, emmekä me femmoisille saarnaaffaan; waan eksyneitä sydämiä me etsimme, jotka mielellänsä olisivat hurskaita, ja tätä oikein ymmärtävät; nämät koetelevat puhetta, ja heille me saarnaammekin; sentähden Kristus eteenpäin sanoo:

Hyvä puu ei saata häijyjä hedelmiä kasvaa, eikä mädännyt puu hyviä hedelmiä kasvaa.

40. Tekopyhät ovat nuot mädänneet puut. Mutta tekewätpä he kuitenkin monta hyvää työtä? Niin, mutta mikä hyvä työ on? Siihen minä kysyn, onko heidän kätensä, kulkaronsa, kellarinsa ja aittansa avoinna, auttavatko he ihmisiä ruumiin että sielun puolesta? Entä mitä! Mutta hyvä puu ei kanna häijyjä hedelmiä, se on, kristitty, olkoon waikka kuinka heikko ja raadollinen, ei tee wahinkoa lähimmäisellensä. Ei niin ymmärtäen, ettei hänelle lankeemus tulisi; oli Dawidikin hyvä puu, ja lankeasi kuitenkin, mutta eipä hän sen wuoksi ollut mädännyt puu. Niinkauwan siis kuin kristitty on hyvä ja pysyy uskossa, älä luule, että hän jollain työllään lähimmäistänsä wahingoittaa, waan pikemmin hän häntä sillä auttaa. Mutta että wälimiten langetaan, kompastutaan, niinkuin Dawidin käwi, älä tästä pahene; sillä Jumala sallii tämän niin käywän, ja pyhäinsä joskus kivistelewän ja kärkiwän, uskonsa wahvistukseksi ja lisäykseksi, wieläpä heikkoutensa tuntemiseksi. Jota parempi siis puu on, sitä vähemmin se wahingoittaa, ja jota huonompi, sitä enemmän se wahingoittaa. Me emme wielä ole kokonansa hyviä, mutta pyrimme kuitenkin päivästä päivään paremmiksi. Tämä on meidän lohdutuksemme, että Herrä lisäten sanoo:

Jokainen puu, kuin ei kaswa hyvää hedelmää, hakataan pois ja heitetään tuleen.

41. Eriseurat ja lahkokunnat eivät kauwan kestä, jos wain woimme malttaa; hurskas saarnamies on pysyväinen ja saapi woi-ton. Sillä meidän Jumalamme sana pysyy iankaikkisesti. Esj. 40: 8. Mutta perfeleen kylwämä juoksee, kuin hullu koira, ja niin-

kuin profeta sanoo ensimmäisen psalmin 5 w.: sentähden eivät jumalattomat kestä, waan ajellaan sinne ja tänne ja hajoowat kuin tomu riihen permannolla. Niin he juoksewat ja reuhtowat; mutta viimein he hakataan pois ja tuleen heitetään. Nyt päättää hän ja sanoo:

Sentähden tuntekaat heitä hedelmistänsä.

42. Tämä tässä on yffi haistin heitä tunnustelemaan, niinkuin sanottu on. Toinen on Paawalin läh. kirj. Rom. 12: 2, ja Joh. 1 lähetysk. 4, 1 j. seur., että me tutkimme ja tuomitsemme heidän oppinsa Kristuksen tuntemisen jälkeen; samoin myös, josko heidän oppinsa on uskonsa kanssa yhtäpitävä. Mutta rakkauden waakalla me punnitsemme ne heidän työnsä ja elämänsä, josta hän tässä puhuu. Mutta jolla ei ole ensimmäistä haistinta ja eroituslahjaa, se töistä helposti pettyy.

43. Tätä kertoo hän uudellensa opettaaksensa ja waroittaaksensa meitä, että tiedäsimme femmoisista waroa itseämme, ja tarkoin tähdätä, että heidän oikein tuntisimme; ei mitä he hokewat ja kehumat, joka on muka aiwan totuutta, henkeä, sieluin autuutta j. n. e., waan heidän hedelmiänsä; sillä kaikki he tulla hiipiwät warmaan Kristuksen, seurakunnan ja Jumalan sanan nimen paisteella ja warjolla, sillä ilkamoidaksensa ja kummitellaksensa kansan silmissä, että taitamattomat, sellaisella nimellä säikytettyinä, eivät saattaisi panna esteitänsä vastaan. Mutta älkää tuosta huoliko, sanoo Kristus, mitä he hokewat ja kehumat; sillä tuo kaikki on petosta, eikä ole mitään outoa, että Jumalan, Hengen, totuuden, seurakunnan nimeä käytetään wäärin, niin että p. Paawalin, Gal. 1: 8, tähtyy sanoa: **ehkä hän itse, joka kuitenkin todella kerskasi olewan sa Kristuksen lähettämä apostoli, taikka joku enkeli taiwaasta saarnaisi heille toisiin ewankeliumia, älköön häntä kuultako, waan pidettäköön kirottuna ja tuomituna.**

44. Eiwätkö siis muutkin suittaisi tätä forkiaa nimeä wäärinkäyttää, taikka pettää ja wietellä sillä, mitä seurakunnan nimesä hoetaan ja kehutaan? älköön kuitenkaan uskottako ketään, joka tahtoo jotakin muuta opettaa, waikka wielä tulisi apostolin todistuksella,

taikka itse taiwaan enkelinäkin, en maininnekkään, jos se itseänsä kauppaifi seurakunnan puolesta, jolla ei vielä ole niin korkia ymmärrys ja walistus, eikä niin täydellinen puhtaus ja pyhyys, kuin enkeleillä taimaassa.

45. Sentähden tässä on tarpeellinen, jolle näin korkialla nimellä ja sanomalla tahdota petoksiin joutua, että kristityt, kuten sanonut olen, ensin omistawat ja tietävät Kristuksen oikian opin ja sen jälkeen päättelivät kaikista muista opeista, josko sen kanssa omat yhtäpitämäiset, ja josko omat rakettut oikialle perustukselle, taikka ei. Sillä kuin hän käskee kristittyinä kawahtaa wääriä opettajia, ja sillä tekee ne tuomareiksi, ja antaa wallan, vieläpä käslyn tutkimaan ja eroittamaan kaikki opit: niin waatii hän kanssa, että he olisimat wiisaat ja ymmärtämäiset, jotka tietäisivät, mikä on oikia oppi, ja taitsiivat tehdä erotuksen sen ja muitten wääriin oppein välillä.

46. Sillä tätä opin ratkaisemista ja eroittamista älköön toimitettako heidän ajatustensa jälkeen, taikka heidän omasta taidostansa, taikka Hengen, pyhyiden j. m. kerskauksella, niinkuin paawi kokouksinensa wääriin itsellensä omistaa yksinänsä oikeuden kaikki tuomita, ja welwoittaa jokaisista noudattamaan heidän tuomioitansa, siitä synystä ja perustuksesta, että he sanomat itsellänsä olevan Pyhän Hengen, eikä saattawansa eksyä j. n. e.; waan siinä olkoon wakaan, selwä, tutkinto-ohje, joka on nimeltään: Kristuksen sana; se tässä yksin olkoon ohjeena ja ratkaisiana, niinkuin on usein sanottu.

47. Mutta koska eiwät sanankuulioista kaikki ole niin ymmärtämäiset ja neumotut, että woisimat senkaltaisen erotuksen tehdä ja tuomita, ja lahkolaiset pitkän aikaa hywin kätkeywät oikiain lammasten sekaan, ja samoilla willoilla peittäwät itsensä, ja sanowat samaa ajawansa, mitä oikiat kristityt, eikä muuta opettawansa kuin Jumalan sanaa, jonka oikia seurakunta pitää; sentähden teroittaa Kristus tässä vielä yhden lappaleen, jolla tulee heitä tutkia ja josta heitä tuta, nimittäin: hedelmistänsä, ja waroittaa sinua siihen kohta menemästä ja suostumasta, mitä he kauppaawat

sinulle Jumalan sanana, waan että hywin ennen waroifisit, kysyisit sitä ja tutkifit, onko tuo yhtäpitämäistä oikian Jumalan sanan kanssa, joten Thesalonikalaiset Ap. Tek. 17: 11 tekivät. Älkään niin, ettäs katsot, mitä hedelmiä sellainen oppi tekee; sillä ei se kuitenkaan pitkältä pyhy jalassa, waan täytyy sen näkywiin ja ilmiin tulla, niinkuin Kristus tässä sanoo: **hakeeko joku wiinamarjoja orjantappuroista; taikka wiikunia ohdakkeista? Samoin ikään: mädännyt puu kaswaa häilyjä hedelmiä.**

48. Mutta ei hän tässä puhu erinomattain semmoisista hedelmistä, jotka omat niin törkiät ja käteen tuntuwaiset, että jokainen, joka ei kristittykään ole, saattaa ne helposti eroittaa ja huomaita julkisiksi, mailmankin silmissä kirotuiksi synneiksi ja pahoiksi töiksi; waan oikipäin wäärän opin hedelmistä, joka ei synnytä julkisia pahoja töitä taikka mailman edessä nuhdeltamaa elämää, waan semmoisia, joilla on kaunis näkö (muutoin ne ei ketään huokiasti wietteliskään), ja kuitenkin wastoin Jumalan sanaa sotiwat; sellaisia ei ole kristityn waikia tuta ja eroittaa, saati hän niitä tarkkaa ja niistä tuomitsee Jumalan sanan ja käslyn jälkeen. Sillä tässä ei ulotu järki yksinänsä astiaa ratkaisemaan, waan waaditaan hengellistä ymmärrystä, joka taataa eroittaa, mikä on yhteensopiwata wakaan ja selwän Raamatun opin kanssa, mikä ei; muutoin ihminen pettyy järjen ja ihmismuutuksen kauniista muodosta, jolla kaikki eriseuraiset kaunistelewat ja kaupittelewat itsiänsä, niin että niitäkin hedelmiä ja sitäkin elämää, joka wäärälle opille raketaan, pidetään täytenä pyhyytenä.

49. Sillä tavalla on paawikunnan, vieläpä Mahometinkin munkkeudella ja jumalanpalveluksella kaunis muoto, niin että sitä nimetään pyhäksi elämäksi, kuin liikutaan eriskummajella lailla ja käytännöillä, ei syödä, ei juoda, ei werhota itseänsä kuin toiset ihmiset, ja sitä pidetään wallan ankarana, kiwaana ja tarkkana olona: sitä sanotaan Jumalaa palwelemiseksi ja taimaasen pyrkimiseksi. Täällä jumaalanpalveluksen, pyhän elämän, suuren hartauden ja hywän luulon nimellä ja

paisteella järki huokiasti fokaietaan ja wangietaan faattamasta näitä tuomita pahoiksi hedelmiksi. Senpätähden tähän waaditaan enempää kuin järjen ymmärrys ja tuomio, tähän, näet sen, että kaikki elämä, mikä wäärät henget kaupitsawat hymäksi, lasketaan ja asetetaan Jumalan sanan ja käskyn rinnalle, joka on ohje kaikkeen työhön ja elämään, jota hymäksi ja Jumalalle otolliseksi nimitettäköön. Se näyttää, miten wäärän opin ulkokullatut työt ja hedelmät erkaawat oikian elämän tosi hymistä töistä; sillä totta totisesti ilmaantuu kerran, ettei ulkokullatuin ja wääräin opettajan työ ja elämä sowi yhteen Jumalan sanan kanssa.

50. Näin rankaisee ja nuhtelee Kristus itse fariseusten ja kirjanoppineitten oppia ja elämää sellaisista hedelmistä, että he jättiwät Jumalan käskyt takafelkalle ja siihen siaan mieltiwät omia töitänsä ja jumalanpalvelustansa, wieläpä ihmis-fääntöinsä wuoksi kokonansa kumosiwat lain. Niinkuin paawikunta on tehnyt, joka ei ole lakkauttanut wain yhtä, waan pian kaikki Jumalan käskyt, ja siihen siaan eiwät ole ainoasti toisiin opettaneet ja esitelleet, ettei niistä ole huolitettu mitään, ja omia töitä on pidetty paljoo korkeemmassa arwossa, waan myös owat opettaneet elämään, että eläneekin suoraan näitä wastoin; niinkuin muissa kohdin näistä olen runsaasti puhunut.

51. Sillä se on toiansa kaikkein lahko-henkein luonto, eiwätkä he saata sitä jättää, heidän täytyy tuoda jotain omaansa ja muuta Jumalan sanan kormalle, ja sitä niin kohoittawat, että sillä on paljoo suurempi arwo ja näkö, ja sillä keinoin jää Jumalan sana ja käsky takapajulle. Se jo on wakaa tuntomerkki, ettei semmoinen oppi ole oikia. Esimerkiksi, kuin paawi oppinensa ylistää omaa jumalanpalvelustansa ja pyhää elämäänsä, että hänen hengellinen säätynsä ja luostari-elämänsä on paljoo korkeempi ja parempi kuin toisten elämä ja työt alhaisissa säädyissä, jotka eläwät Jumalan sanan jälkeen. Samoin keffiwät he muutamia töitä, joita puhuttelewat (**Opera supererogationis**,) liifa- eli liifa-

määräisiksi töiksi, jotka muka owat isosti kalliimpia ja korkeempia kuin Jumalan kymmenen käskyn työt.

52. Niin tekewät kaikki muutkin oppilaiset, jotka owat ulkona oikiasta Raamatun opista, Turkkilaisien Mahometti, Judalaisten Talmudi, samoin meidän kristifunnassamme uudestafastajat, jotka owat pian edellisen kaltaiset: kaikki he laskewat oikiat työt ja oikian elämän, joita Jumalan käskyt kaipaawat ja waatimat, menemään ja olemaan, ja sen siaan muusta ulkokullatusta pyhydestä innoittelawat erinomaisissa töissä ja kujeissa, käywät harmaisja takeissa, owat nuopiat nähä, eiwät maista wiinaa, waimaawat ruumista erinomaisilla paastoilla, pitäwät monia, pitkiä rukouksia j. n. e.

53. Ulköön sentähden, sanon minä, kukaan tässä jääkö awosuin katsomaan eli ihantelemaan suurten jalotöitten, pyhyden j. m. wäärää näköä ja loistetta, waan juoskoon sellaisia hedelmiä tunnustellesansa oikian walkeuden waloön, joka on Jumalan sana, josta tulee oppia ja tietää, mitä Jumala tahtoo, ja mikä on oikia ja hyvä elämä nimeltänsä, ja siitä päättää, mitä kumpikin on, joko hyvä puu ja hyvä hedelmä, tahti paha puu ja paha hedelmä. Tässä ei kelpaa se mikä sinusta näyttää suureksi, kauniiksi ja kalliiksi; waan sinun on tuleminen siihen taitoon, saati et ekyä eli pettyä tahdo, ettes omias kuwaile, waan kuulet ja tiedät, mitä Jumala sanoo oikiaksi, hymäksi ja itsellensä otolliseksi.

54. Tämä on ylipään puhuttu wäärän opin hedelmistä, joilla on tyllä kaunis näkö, eiwätkä kuitenkaan itsessään ole hyviä. Mutta näitä paitfi on wielä toisiaakin, jotka owat korkeemmat ja paremmin tunnettawat. Ja on kristityillä se etu, että he saattawat senkaltaisia julkifestikin ja käteen tuntuwasti tutkia ja nittä todeksi todistaa perkeleen opin ja walheen oikeiksi omituksiksi hedelmiksi.

Sillä kullakin lahkokunnalla on ainian joku tahti useampiakin erinomaisempia kappaleita, jotka owat julki wäärät ja huokiasti tunnettawat perkeleestä lähteneiksi, joita ne julkisesti opettawat, saarnaawat ja puolustawat oikeiksi, wakaisiksi ja tarpeellisiksi uskoa ja pitää.

Sillä ei walheen henki kuitenkaan saata niin jalata itseänsä, ettei sen viimeiseltä täydy kynsineensä tulla näkyviin, joista raatelemainen fusi on havaittava ja tunnettava.

55. Siihen saat esimerkin ja todistuksen kaikissa tietyissä laholaisissa ja willihengissä; niinkuin meidän aikoinamme uudestafastajista, joista on tietty, etteivät ne oikein opeta Kristuksesta, eikä uskosta ja sakramenteista; ne pitävät kasteen paljaana tyhjänä joutavana merkinä, katsovat ylen ulkonaisen suullisen sanan ja Raamatun, uskottavat itsellensä olewan erinomaisia ilmoituksia ilman Jumalan sanan todistusta, häpäisewät ja rikkovat amio-käskyä säädyn, opettaessaan: mies saa kyllä luopua waimostansa, joka ei ole hänen uskoansa, ja ottaa toisen, joko yhden taikka useamman; vielä sitte tahtowat kaiken tarwaran yhteisekfi, eiwät sallii eiwättä suostu mihinkään esivaltaan taikka hallitukseen, joka ei ole heidän uskoansa j. n. e., juurikuin muinaisaiioihin Manikealaisetkin pian yhdenmoisia opettawat.

56. Tuosta sitte täytyy tulla, että femmoiset törkeimmästikin liikkawat, josta heidän henkensä on tuntuwasti haistettavana. Sillä kuin he opettawat, ettei saata olla muuta esivaltaa, kuin joka on pyhä ja kristillinen, se on, heidän uskoansa, omat he sillä jo wetäyneet pois kaikesta kuuliaisuudesta, ja tekewät sen itsellensä oikeudekfi ja kohtuudekfi saada paneutua esivaltaa vastaan, jopa vielä wäkifellä syöstä sitä pois, ja itse paneutua tilalle, jota Tuomas Müntseri ja Müntseri-projetat julkisesti rohkeniwat samasta synstä tehdä. Samoin myöskin, kuin tahtowat kaiken omaisuuden yhteisekfi jaettawakfi; vielä kanssa, että he saawat erkauta waimoistansa ja ottaa toisia: josta sitte myös juohtuu, että he saawat ruweta toisten omaan ja hywynteen, rosnota ja ottaa, mitä tahtowat ja taitawat. Samoin, kuin he pois tyköänsä ajawat waimonsa, niin usein kuin itse tahtowat, ottawat toisia, ja taas jättäwät, ja näin keskensä waihetellen harjoittawat kaikkea irstaisuutta, riettautta ja pahutta. Katso siinä finä et näe, sekä opissa että elämässä, muuta kuin pahaa, häijyä, ilkiää

hedelmää, joka toki ei saata kätkössä pyhyä, waan on wihdoin nähtäwiin tulewa, että siitä puu tunnettawa olisi.

57. Samanmoisia hedelmiä olet totifesti tapaawa kaikissa muisfakin opeissa ja uskoissa, joilla ei ole puhdas Jumalan sana. En huoli tässä puhella Mahometin Alkoranista; sillä se sitä tekee aiwan törkiän paksuilla, häijyillä, häpiällisillä walheilla, wieläpä sallii julkista murhaa, huoruutta, irstaisuutta, awioliiton rikkomista, paitfi kaikkea muuta ilkiää kauhistusta ja petosta. Niin tulifi kanssa ylönpittäkfi sanella koko paawikunnan ilkeistä hedelmistä, joista on muualla yltäkyllin lausuttu.

58. Sillä minä waienen niistä heidän oppinsa kappaleista, jotka owat jotain hienompia, etteiwät ole oikein opettaneet kymmenestä käskystä, ja owat niistä, mitä ne waatiwat, tehneet paljaita neuwoja, joita muka ei lukaan ole Jumalan edessä welkapää pitämään, kuin wain jota tahtoo olla täydellinen ja tehdä jotain erinomaista, ylönmääräistä j. n. e. Samoin, ettei he myöskään ole oikein opettaneet Kristuksen ewankeliumista ja uskosta, jota kuitenkin seurakunnassa tulifi erinomattain tietää ja saarnata, kuinka sydämmet saisiwat oikian wakaan lohbutuksen; waan owat walta-wastoin Kristuksen uskoa ja lohbutusta wieneet kansan siihen, että heidän, jo Kristukseen uskottuansakin ja kaikki tehtyänsä, kuitenkin täytyy armosta epäillä.

59. Entä huoli puhuakkaan, mitä julkista, häijyä, kristitöintä ilkeyttä ja epäjumalaisuutta he vielä pitäwät mesjuillaan, pyhäwainajita awukfi huutamalla, anekirjoillaan, kirastulensa walheella ja petokfella, jotka kuitenkin owat kaikki femmoisia hedelmiä, joista puu on hywin tunnettawa, kuinka eiwät ne ole mafeita winaamarjoja (rypäleitä) eikä wikkumoit, waan ihan happamia, karwaita, raakoja röhkäleitä taikka kaukaloita.

60. Mutta filmää wain niitä törkeimpiä kappaleita, joita eiwät itsekään moi kaunistella, kuinka he julkisesti ja häpeemättömästi mennä hankaawat Jumalan sanaa ja käskyä vastaan; esimerkiksi, kuin wapauttawat lapsia wanheppain wallasta ja kuuliaisuudesta, kuin wain ne sanowat rupeewansa papeikfi, munkkikfi tahi nunnikfi; samoin, kuin wastoin wanheppain tahtoa wahwistawat taikka rikkowat awiolupauksia; samate, kuin nuorta wäkeä, jota owat wiefotelleet pappisfäätyyn ja luostarielämään, kieläwät naimasta, ja pakoittawat ilman naimisen toiwetta elämään, ja sillä lailla owat mailman täyttäneet häpiällisellä sanomattomalla irstaisuudella, ilkeydellä ja pahuudella, ja sieluja wajoittaneet perteleen pauloihin ja turmioon, jonka wuotfi p. Paawalikfin

1 Tim. 4: 1, 3 tällaisen avioliiton femmoijen hedelmän tähden kiroo ja kutsuu **perfeleitten opetuksessa**.

61. Ja mikä vielä ilkeempää on kuulla kristikunnassa, aynwastawät he, ja wastoin omaatuntoansa tahtowat vielä femmoista häpeemätä puolustaa ja tänäkin päivänä vielä rohkenewat sanoa heidän julkeisen huoruutensa ja fikamaisen elämänsä ei olewan niin pahaa, kuin jos pappiparka ottaa aviowaimon, ettei hänen täytyisi elää haureudessa ja pahalla kiro-tulla omallatunnolla. Vieläpä, päälle päätteeksi näitä kaikkea wahwistawat sillä, että wainoowat, tappawat ja murhaawat hurskaita, wiattomia ihmispar-toja, aivan femwuoksi, että he naiwat taikka käyttawät sakramenttia Kristuksen asetuksen jälkeen, eiwätkä kunnassa taikka paawin walhetta ja kauhistausta was-toin Jumalan sanaa; vielä fitte huulewat näisiä kaikissa oikein tehneensä, ja olewanja kristillisen seurakunnan nimellisiä päämiehiä taikka ainakin kuuliaisia jäseniä; ja jotka näitä muhtelevat taikka wastustamat, niitä he tuomitsewat ja kiroowat pahimmiksi willikoiksi, ja käskewät miekalla ja tulella femmoisia häwitättä.

62. Sanoppas nyt, eikö nämät ole julkeisia, nähtäviä hedelmiä pahasta puusta, joka on oikea antikristuksen oppi ja hallitus, perfeleen helwetisissä keitetty myrkkymelli? Sillä mitä se on muuta kuin perfeleen joukkoa, joka seurakunnan nimellä kiroo ja tappaa ihmisiä, ei mistään muusta syystä, kuin että he saarnaawat taikka tunnustawat Jumalan sanaa, ja sitä noudattawat, ja kuitenkin tahtoo oikein tehneensä? Sillä eihän Jumala ole käskenyt wainota tahi murhata hurskaita ja wiattomia ihmisiä, waan heitä ylistää, kunnioittaa, heille hyvää tehdä, liiatenkin femmoisille, jotka Jumalan sanan ja käskyt pitävät. Mutta tämän tekee ja pitää epäilemätä kristillinen seurakunta, sentähden on tässä kunkin kristityn helppo tuta ja eroittaa, mitä henkeä femmoiset owat, eikä tarwita ihoa taitoa, eikä enempää kyselemistä, eikä haastamista, saati waineroitetaan kerskaus eli nimi ja hedelmät toisistaan.

63. Tulisi meidän tässä itse puolestammekin wastata paawilaisten huutoon ja häwäistykseen oppiamme vastaan, jota he tästäkin ewankeliumista tahtowat moittia hedelmän suhteen, ja päättawät näin: koska monessa meidän puoleijistamme nähdään pahoja hedelmiä, niin on oppimmekin wäärä. Mutta pahoiiksi hedelmiksi sanowat he sen, kuin emmä me, niinkuin he, tahdo olla paawille kuulia-

isia, emmekä tahdo pitää kaikkia heidän päätöksiänsä ja munkkioppinsa pirullisia kauhistuksia, jotka kuitenkin eiwät ole kuin kelwottomia hedelmiä siitä pahasta puusta, joka on pelkkä ihmis-sääntö, jopa perfeleen opetus, josta he wainoowat meitä, ja mielellänsä meidän kaikki tappaisiwat; taikka jossain kuka tiesi nähnewät meidänkin joukosamme olewan pahoja konnia, jotka eiwät elä, niinkuin heidän tulisi, roswoowat, warastawat, huoraawat j. n. e., taikka että jotkut meidän joukostamme, jotka alussa puoltamme pitiwät, sittemmin tekivät pahenusta, eriseuroja ja lahkokuntia.

64. Si tosin paawiset sitä ansaitse, että heidän tähtensä näihin wastataan; sillä me olemme heitä vastaan kyll'kyllä osoittaneet, ettei heidän oppinsa ole hyvä, ja että elämänsäkin, jonka he pyhytenä pitävät, on ihan pahaa hedelmää, koska se on wastoin Jumalan sanaa. Päälliseksi vielä, että he julkeista epäjumalasuuttansa, walhettansa ja häpiällistä elämäänsä puolustawat oikeaksi ja hywin hyväksi; sentähden owat he jo tästäkin ewankeliumista häijynä ja kelwottomana puuna hedelminensä kirootut, emmekä sitä heiltä suwaitse, että he, jotka itse owat julkeisesti kirootut, päättawät meidän opistamme taikka sen hedelmistä, sillä eiwät he ole niitä miehiä, jotka taitawat ja saattawat meitä tuomita; waan, meitä ensin moittiesansa, eiwät he kuitenkin enempää tee, kuin etsiwät raiskaa meidän filmäsämme, eiwätkä tahdo nähä malkaa omasa filmäsänsä.

65. Mutta sitä wastoin saatamma me kaisen mailman edessä osoittaa, ettei meidän oppimme ole oma keksimämme taikka unenäkö, waan on Raamatun oppi ja Jumalan selwä sana, emmekä liioin opeta muuta hyväksymään eli uskomaan taikka pitämään, kuin mikä on autuuteen tarpeellista. Tästä lähtewät fitte ne hyvät hedelmät, jotka opin kansa pitävät yhtä ja sopiwat yhteen meidän kasteemme ja uskomme kansa; sillä me uskomme ja tiedämme, että me kasteessa Kristuksen werellä puhdistettuina saamme synnit anteeksi ja Jumalan armon; ja senkaltaisessa uskossa myöskin tunnemme omantunnon lohduituksen ja ilon wastoin synnin ja kuoleman peljätystä,

ja näemme filmillämme monen hurstkaan fielen, Jumalan kiitos, iloisen erkauvan täältä sentaltaisessa uskalluksessa ja uskossa, ja todistavan sen julkisesti tunnustuksellansa ja kuolemallansa. Tämähän on Pyhän Hengen ja uskon hedelmä.

66. Sitte opetamme vielä, kuinka jokainen säädysensä eläköön ja olkoon Jumalan sanan ja käskyn jälkeen, että välittää syntiä, on Jumalalle kuuliainen, siwiä, kärsiväinen j. n. e., palwelee lähimmäistensä, ja tekee hyvää. Eihän sellainen oppi saata itsestensä tehdä pahoja hedelmiä, eikä kukaan syytä pahentua siitä, waan täytyy joittenkuitten parantua. Mutta ettei kaikki elä sen jälkeen, ja vielä monta pahaa kiittämätöntä ja wäärää kristittyä on joukosamme, siitä ei saateta syyttää ewankeliumia; sillä eihän se salli pahaa, waan sitä rankaisee ja kieltää; mutta syy on se, että perfelekin kylwää ohdakkeensa oikian siemenen sekaan, joten hän kaikkina aikoina on tehnyt oikiasa seurakunnassa ja Jumalan lapsissa.

67. Mutta ei hyvä siemen ja sen hedelmät, se on, Jumalan sana sekä oikiat kristityt, sentähden ole pahat; niinkuin hyvä omenapuu ei sentähden ole häijy, waikka madot ja turilaat turmelewat muutamia sen hedelmiä. Muutoin täytyisi sinun laittaa ja kiwota Kristuksenkin ja apostolein oppia, kuin heidänkin joukosansa oli Judas, ja monesta heidän opetuslapsista syntyi wääriä profetoja ja lahkoheittä, jota p. Paawali 2 Tim. 3: 4 edeltä ennusti, että heistäkin oli nouwewa wääriä opettajia; ja p. Joh. 1 epist. 2: 19 tunnustaa semmoisista: he owat meistä lähteneet, mutta ei he olleet meistä, sillä jos he olisivat meistä olleet, olisivat he tosin meidän kanssamme pysyneet.

68. Senpätähden siitä wäärin syytetään ewankeliumia, että siellä, jossa sitä saarnataan, muka nousee eriseuroja ja wäärää oppia, taikka monet wäärinkäyttävät sitä; ja waikka meidän täytyy niitä joukosamme kärsiä, niinkuin p. Paawalinkin on tähtynyt semmoisia kärsiä, emmä me kuitenkaan siihen suostu, emmekä salli sitä, waan sitä nuhtelemme ja kiellämme, minkä juinkin woimme, niin että

me taikka parannamme taikka ajamme pois tyköämme kaikki, mikä on termeellistä oppia vastaan. Tätä eiwät ke, eiwättä saataakaan tehdä, ei paawiset, eikä muut lahkolaiset, joitten oppi itsesensä ei ole hyvä, eikä oikia, eikä sen wuoksi saata mitään hyvää hedelmää tehdä.

Ei jokainen, kuin sanoo minulle: Herra, Herra, ole tulewa taiwaan waltakuntaan, waan joka tekee minun Siäni tahdon, kuin on taiwaissa.

69. Tämä on juuri samaa, mitä hän tässä sano, ettei asia ole paljaassa nimesä, älköönkä kukaan sitä katso, jos ladellaan eteen kauniita pyhiä nimiä: Jumala, Kristus, Jumalan waltakunta, Jumalan kunnia, Jumalan palwelus, j. n. e., sillä tämä kaikki on: Herra Herra sanomista; waan sitä on katsominen, mitä itse Jumala sanoo ja tahtoo. Sillä joka tahtoo olla taiwaan waltakunnan eli Jumalan waltakunnan oma, älköön se liikutu wain sanoilla ja nimillä, joilla siitä puhuttanee, waan hän tehköönkin, mitä Jumala waltakunnassansa tehdyksi tahtoo.

70. Jos mieli meidän tehdä hänen tahtoansa, on meidän kaiketikin tietäminen, mikä se on, ja miten se on tehtävä; sitä emme opi omasta wiisaudestamme ja järjestämme, muutoin sitte kaikki ihmiset, pakanat, Turkkilaiset ja jokainen willihenkikin saattaisi hokea Jumalan tahdoksi, mitä wain tahtoisi; niinkuin meille näihin asti munkit owat selittäneet sen muka Jumalan tahdoksi, joka sinun taiwaan waltakuntaan wiapi, ettäs kannat harmaata kaapua, awuksi huudat p. Kristoforoa, Fransiskoaa, Barbaraa, taikka muita wainajia j. n. e.

71. Sentähden täytyy meidän näisjä yksin kuullella Jumalan sanaa, joka meille ilmoittaa ja osoittaa, mikä Siän Jumalan tahto on. **Ensi**, että hän on lähettänyt ainokaisen Poikansa mailmaan, meidän synteimme tähden kuolemallansa sowitzamaan Jumalan ja werellensä meitä puhdistamaan ja autuaksi tekemään ilman meidän ansioitamme j. n. e., ja näitä ewankeliumilla jokaiselle julistuttaa, ja waatii sinua sitä uskommaan ja omistamaan. Niinkuin Kristuskin

itse näistä puhuu selwin sanoin, Joh. 6: 40: **se on Isän tahto, joka minun lähetti, että jokainen, kuin näkee Pojan, ja häneen usko, hänellä on olewa iankaikkinen elämä.**

72. **Toiseksi**, kuin me nyt olemme senkaltaisen armon ja autuuden saaneet, olemme Kristukseen kastetut ja uskomme, tahtoo hän meitä sen jälkeen elämäänkin, Jumalalle kuuliaisia olemaan, ja tekemään, mitä hän meitä käskee kymmenessä käskyssä, kunkin jäädyksensä Jumalan sanaa tunnustamaan, kunnioittamaan, edentämään, syntiä karttamaan ja wälttämään, olemaan hyviä, kärsiwäisiä, siweitä, puhtaita, laupeita, ykswakaisia ja uskollisia, j. n. e.

73. Näitä hän ei tahdo wain saarnatuiksi taikka suulla sanotuiksi, waan sydäimestä työllä tehdyiksi. Joka sentähden nämät laimiin lyöpi, taikka aiwan toisin opettaa, usko ja tekee, hän sen tietäköönkin, ettei kai tee Jumalan tahtoa, ja että hänellä jo on tuomionsa, ettei Jumalan waltakunta ole hänen, koska hän on ilman uskoa ja rakkautta; eikä häntä se auta, että hän Kristuksesta kehuu, ikäänkuin olisi häntä hywin palwellut, hänestä hymin saarnannut, ja suuria ihmeitä tehnyt. Sitä wastoin, jos todella teet tällaisen Jumalan tahdon jälkeen, mielelläs kuulet ja uskot Jumalan sanaa ja elät hänen kuuliaisuudessansa, hänelle kunniaksi ja lähimmäiselles hyödytykseksi, ja joskin satut jossain kompastumaan, nouset kuitenkin taas lankeemuksestas, eikä katumattomana pitkitä syntejäs puolustamassa, et röykyile Jumalan sanaa vastaan, et tahdollas wainoo lähimmäistäs, silloin sanonet rohkeudella ja uskalluksella Jumalalle: **Herra, Herr**a, ja lohduttanet itseäs sillä, että Jumala sinulle lahjoittaa tawaan waltakunnan; jos kohta sinua mailma tuosta haukkuu ja tuomitsee, taikka pannaan pance, waikka wielä Jumalan ja kristillisen seurakunnan nimessä, älä tuosta huoli, sillä täs-

fähän kuulet, ettei Jumala kyisy eikä katso kerskausta taikka nimeä, joka sanoo: **Herra, Herr**a; waan katsoo työtä ja hedelmää, ja kuka Jumalan tahtoa tekee. Sen jälkeen jina oikeise itses, ja aseta sitä vastaan kaikki oppi ja elämä, joka sinua kohtaa Jumalan nimellä ja kerskauksella, saati ei pettyä tahdo.

74. Minuakin kohti on monia ja useita henkiä käynyt, puhuaikseni tässä omaa koettelemustani, jotka owat paljon kiusanneet minua suurilla, jaloilla sanoilla, saattaaksensa minua toiselle tielle, ja toifinansa owat niin nähtävästi eteeni kuwailleet asian, että wähhällä wähinmittäin olisin epäillyt, ja, jollen olisi waroinnut, olisin kufatieksi wietelsty. Tässä en muuta woinut tehdä, wälttääkseni pettymistä ja estääkseni tällaista perkeleen kummitusta, kuin että, mitä Dawid profetakin Psalt. 119: 105 opettaa: **sinun sanas on minun jalakaii kynttilä, ja wälkeus minun teilläni**, juoksin tämän wälkeuden ääreen, joka minua opettaa, mikä Jumalan tahto on, ja pidin sitä vastaan muitten lipilaarein ja kerskajain hengellisyyden, nähdäkseni, lopisko se yhteen sen wakaan opin kanssa, joka on kymmenessä käskyssä ja Kristuksen uskossa. Kussa en sellaista tawannut, sen suistin kohta pois tyköäni, ja, Kristuksen neuwon jälkeen, häijyistä kelwottomista hedelmistä rohkiasti tuomitfin sen mädänneeksi puutksi. Teeppäs finäkin samoin, ja pysy wain siinä wakaassa kaiken opin ratkaisiassa, joka on Jumalan sana ja käsky, niin et suinkaan saata erehtyä, että ekyä, waan kaadat maahan kaikkein wäärain henkein kerskaukset ja uskottelemiset. Sillä näillä sanoilla, kuin hän lausuu: **ei jokainen, kuin sanoo Herr**a, **Herr**a, waan joka tekee minun Isäni tahdon, osoittaa ja wiewi Kristus meitä wain sanaansa, että tietäisimme ne oikeiksi hedelmiksi, jotka sen jälkeen tehdään. (Amen.)

N:o 52. Yhdeksäntenä Sunnuntaina Kolminaisuuden Päivästä.

Evankeliumi Matty 16. 1—9

Jesús sanoi myös opetuslapsillensä: oli yksi rikas mies, jolla oli huoneenhaltia: ja hänen edeslänsä kannettiin hänen päällensä, että hän oli hukuttanut hänen hyvytensä j. n. e.

1.

Tämä on oikia pappein ja munkkein ewankeliumi, se tuottaisi rahoja kokoon, jos emme sitä estä. Ennenkuin nyt siihen ryhdymme, täytyy meidän tottua kieleen, nimittäin mammona-sanaan. Tähän sanaan ovat Judalaiset tottuneet hebrean kielestä, ja se on jäänyt meille, samoinkuin muutkin sanat, esimerkiksi: Halleluja, Amen, Kyrie eleison. Mammona siis merkitsee suomeksi tavaroita, eikä vähäisiä tavaroita, vaan runsaita tavaroita, se on, semmoisia, jotka ovat yli määrän ja tarpeen. Mutta mikä on mammona, mikä ei mammonaa, erotetaan tahtalaisella tavalla. Ensiksi, mittaesämme Herramme Jumalan ja totuuden määrin, on niitä monta, joilla on mammonaa; mutta mittaesämme mailman ja ihmismitalla, on niitä aivan vähä. Sillä meidän mestarimme ovat yliopistoissa ja saarnatuoliltakin opettaneet, että kukin katsookoon säätyänsä, mitä hän tarvitsee, ja sen mukaan mitatkoon tavarointansa: jos miehellä on waimo ja lapsia, pitää hänelle sitä enempi oleman; sillä kussa on wäkeä paljo, siinä paljo tawaraakin olkoon. Ja kuin tätä tällä tapaa arvataan, ei ole silloin kellaan liikoja, vaan jokainen tahtoisi mielellänsä yhä enempää. Jos jollakin olisi esimerkiksi kaksisataa markkaa, sanoo hän: nämät minä tarvitsen taloni tarpeiksi, niillä elättääkseni itseäni, waimoani ja lapsiani.

2. Toiseksi ovat he opettaneet, että ollaan wellkapääät auttamaan korkeimmasja hädäsä. Tällä lailla on tämä ewankeliumi kokonaan kufistettu, ettei ole kukaan toistansa auttanut, vaan on wain kirkkoja rakettu, eikä ole kuitenkaan siinä odotettu suurinta hätää, siksi kuin holwi olisi haljennut ja kirkon katto ha-

jonnut, waan on annettu aivan yllöllisyyteen, ja kultaa pyhkiä tuhrustettu seiiniin. Mutta sanalla sanoen: mammonaksi puhutellaan nimenomaan sitä, kuin jollakin on yllöllistä eläystä, jolla hän woi toistansa auttaa, eikä kuitenkaan itse wahinkoa kärsi.

3. Sitä lähin kutsuu Herran sen wääräksi mammonaksi, sen wuoksi, että sitä joka päivä käytetään wäärin; niinkuin sanotaan: raha rintaa lisääpi, raha mielen rohkaiseepi, ja pakanatkin ovat sen kutsuneet kiihoitukseksi pahuuteen. Niin p. Paawalikin sanoo 1 Tim. 6: 10: ahneus on kaiken pahuuden juuri. Sillä siitä kasvaa riita, ylpeys, sota ja wewenwuodatus. Senwuoksi kutsuukin hän sen tässä wääräksi mammonaksi, että sitä niin pahoin käytetään, ja saattaa ihmisille paljon pahaa.

4. Nyt on kuitenkin sekin Jumalan wiljaa, niinkuin wiina ja jywä, ja Jumalan wilja on hywää, miksi kutsuu hän sen sitte pahaksi? Senwuoksi, että se yllyttää paljoo pahaan. Niinkuin Paawali sanoo Efes. 5: 16: hangitkaat teitäänne ajallausa; sillä aika on paha; ei niin, että aika eli päiwät itseslänsä ovat pahat; waan että niinä ilmestyy paljo pahaa. Samoin lausuu hän Rom. 2: 5 wihan päiwästä, waikka päiwä on hywä, mutta että wiha ja waiwa silloin liikkuu, täytyy päiwän siitä saada nimensä. Samoin juuri, kuin mammonaa näin pahoin käytetään, kutsuu hän wääräksi mammonaksi sen, mikä liikaa on, eikä lähimmäistä sillä auteta; sillä se omistetaan wääräydellä, ja on warastettua Jumalan edesjä; sillä Jumalan edesjä ollaan wellkapääät antamaan, lainaamaan ja sallimaan lähimmäisensä ottaa. Sentähden ovat suurimmat pihatat suurimpia warkaita yhteisen

sananparren mukaan; sillä niillä on enin liioja, ja he vähimmin antavat toisille. Tämä nyt olkoon mainittuna mammona-sanasta; me palaamme takaisin ewankeliumiin.

5. Tämän vertauksen ymmärrämme me wain yksinkertaisesti, emmekä huoli sitä liiaksi wenyttää, kuten Hieronymus on tehnyt; sillä mikä pakko etsiä sellaista wenyttettyä ymmärrystä, pyhytään wain yksinkertaisuudessa. Vertaus olkoon fillänsä, nimittäin, että huoneenhaltia oli hukuttanut herransa hyvyyden, ja hallitessaan ollut kawala, petollinen ja wäärä. Sillä eihän se ole oikein tehty, että se, joka ennen on herransa pettänyt, yhätkin petollisesti menettelee hänen hyvyyttänsä, saadaksensa kaikeksi elinajaksensa hyviä päiviä; siinä se kaikki olkoon. Sillä kiittä Herran sen päätöksen tekee, että wäärä huoneenhaltia teki toimellisesti; ei hän sitä hyväksi kiittä, waan moittii häntä, että oli ennen herransa hyvyyden hukuttanut, ja sitte petollisesti hyödyttänyt itseänsä hyvyydestä. Mutta sitä Herran kiittää, ettei hän itseänsä unhoittanut, ja ylistää wain hänen toimellisuuttansa. Samoin kuin, jos nähtyäni huoran, joka kaikki miehet wietoittelee perähänsä, sanoisin: tuopa toimellinen huora on, joka osaa oikia keinot. Siitä päättää nyt Herran vielä, että niinkuin huoneenhaltia tässä oli toimellinen työssänsä, samoin tulee meidänkin olla, että woittaisimme ijanikaikkisen elämän.

6. Ja tätä ymmärtääksenne, katshatkaa tätä p. Paawalin lausetta Rom. 5: 14: Adam on Kristuksen esikuwa. Kuinka apostoli vertaa Adamin Kristukseen, kussa kuitenkin Adam on jättänyt meille synnin ja kuoleman perinnöksi, ja Kristus wanhurskauden ja elämän? Hän vertaa tosin Herran Kristuksen Adamiin alun ja perijuren suhteen, mutta ei hedelmän ja työn suhteen; sillä Adam on kaikkein syntisten alku ja pää, niin on Kristuskin kaikkein pyhain alku ja pää. Sillä Adamista emmä me enempää ole perinneet, kuin synnin ja kadotuksen ja ijanikaikkisen kirouksen; mutta Kristukselta olemme saaneet wanhurskauden ja autuuden. Noh, mutta nämät kaksi eiwät sowy yhteen: sillä synti on laitettava; wanhurskaus on kiitettävä. Mutta

alun suhteen hän sen wain vertaa, että, niinkuin Adamista on tullut kaikille ihmisille synti ja kuolema, niin on Kristuksesta tullut wanhurskaus ja elämä.

7. Niin vertaa hän tässäkin wäärän wanhurskaasen, että, niinkuin wäärä teki toimellisesti wääryydesjansa ja toiruudesjansa, niin tulee meidänkin toimellisesti oikeutta käyntää hurkskaudesja. Näin tämä vertaus on ymmärrettävä; sillä Herran sanoo näin: tämän mailman lapset ovat toimellisemmat kuin walkeuden lapset. Walkeuden lapset siis oppiwat toimellisuutta pimeyden elikkä mailman lapsilta; että, niinkuin ne ovat toimelliset työssjansa, niin walkeuden lastenkin tulee toimellisia olla heidän työssjansa. Sentähden hän tähän lisääkin: heidän sukukunnassansa. Noh, tässä on tosiaan kolme tähdelistä tyhnyystä, joilla meidän wastustajamme tahtowat saattaa tämän ewankeliumin meitä wastata, nimittäin, kuin Herran sanoo:

Tehtäät itsellenne ystäviä wäärästä mammonasta, että, koska te tarwitsette, he korjaawat teidän ijanikaikkisiin majoihin.

8. Tästä tahtowat he sen päättää, että meidän pitää ensin waituttaman hurkskaikki tullaksemme, sillä tässä sanotaan, pakisewat he: tehtäät itsellenne ystäviä; waituttamistahan se on! Toiseksi, sanowat he, tahtoo Jumala tässä juuri kiittää töitä, eikä ainoasti kiittää, waan palkitakin; sillä tässä puhutaan työstä ja palkasta, eikä uskosta wirtkata mitään. Kolmanneksi höpisevät he, itäänkuin Jumala tässä wahmistaisi lohbutuksen ja awun hakemista pyhiltä näillä sanoillaan: tehtäät itsellenne ystäviä wäärästä mammonasta, he korjaawat teidän ijanikaikkisiin majoihin. Ewankeliumi on siis muka kokonansa meitä wastaan, sillä se sanoo: tehtäät itsellenne ystäviä, se on, tehtäät hyviä töitä, että ne korjaawat teidän ijanikaikkisiin majoihin, se kuuluu pian näin: ansaitkaat se edeltäpäin, että he korjaawat teidän ijanikaikkisiin majoihin. Nämät kolme lappalta owat paawi ja papit warsin sowitzaneet itsehensä, ja owat anettansjain nimittäneet Mammon iniquitatis, se on, wääräksi mammonaksi.

9. Tähän täytyy meidän wastata, koska

he näin kimppeihimme käywät; ja on ennen kaikkea huomaittava, eikä ole epäilemistäkään, että usko ja rakkaus yksinänsä, niinkuin aina olette kuulleet, ovat perustuksena, että me sisällisesti synnymme hurstakiksi uskosta, ja ulkonaisesti sen osoittamme rakkauden töillä. Sillä useinpa olen sanonut, että Raamattu puhuu ihmisestä kahtalaisella tavalla: milloin sisällisestä, milloin ulkonaisesta ihmisestä. Sillä Raamatun täytyy kaiketi puhua eroitustuksella; niinkuin, jos puhun jalasta, nob, enhän silloin taida puhua nenästä. Sentähden puhuukin Raamattu toisinansa meistä, niinkuin hengestä, kuinka sen tulee Jumalan edessä seisowainen olla uskossa; siinä julistuttaa hän sanansa, jossa me ripumme kiinni, ja sitte hän antaa Henkensä sen kanssa. Vuon täytyy siis ensin olla hyvä, niinkuin te äskän kuulitte.

10. Hurstakteen ei saata kukaan tulla, jos ei hänellä ole armoa sydämessä; jos mieli minun mammonasta ystäviä tehdä, pitää minun ensin olla hurstak. Sillä laske nämät molemmat yhteen: ei paha puu kaswa hyviä hedelmiä; ja toisaalta: ei hyvä puu kaswa häijyjä hedelmiä. Siitä päätä nyt itse: jos mieli minun hyvää tehdä ja antaa pois mammona, niin täytyyhän minun olla hurstak sydämessä; sillä Jumala katsoo sydäntä, ja sen jälkeen hän armaa työn. Tätä sanon wain sentähden, ettei töitä ajettaisi sydämeen, waan annettaisiin sydämen ennen hurstakantua uskossa, että työt wuotaisiwat siitä; muutoin et tee kellenkään hyvää; waikka kohta jollentkin jotain annat, ei se kuitenkaan lähde sydäimestä. On se siis itsestänsä selwä, että minun täytyy edeltä olla hurstak, ennenkuin teen hyviä töitä. Eihän huonetta raketa ylhäältä alaspäin, eikä myöskään katosta aljeta, waan perustuksesta. Sentähden täytyy siinä edeltä olla usko.

11. Sentähden puhuukin Raamattu meistä juurikuin ulkonaisista ihmisistä, sellaisina, millisinä me libassa ja weressä afuskelemme ihmisten seurassa. Nob, että minä olen hurstak, sitä et sinä tiedä, enpä minäkään; minun täytyy sitte tehdä uskoni wakaaksi itselleni ja ihmisille, ja tehdä lähimmäiselleni hyvää, että

usko osoittaisi itsensä; niin owat siis ulkonaiset työt wain merkinä sisällisestä uskosta. Työt eiwät hurstakta, ne osoittawat wain minun hurstakiksi, ja todistawat uskon minussa olewan oikian. Näin teidän tässä täytyy Raamattuakin ymmärtää: antakaat mammonaa, että te tekisitte itsellenne ystäviä, se on, tehkää hywää, että teidän uskonne wakaantuiksi. Näin on eroitus tehtävä, mitä Henkeen tulee, ja mitä Hengen hedelmiin tulee.

12. Luukas kirjoittaa siis tässä uskon hedelmistä: anna waiwaisille, ja tee itselles ystäviä. Juurikuin ajattelisi sanoaksensa: en nyt puhu uskosta, waan kuinka sinun tulee uskoas osoittaa. Tee sentähden lähimmäiselle hyvää, ja jos voit sen sydäimestä antaa, olet sinä uskostas waka. Näin puhuu Raamattu toisen wuoron hedelmistä, toisen wuoron uskosta. Skään niin puhuu se hedelmistäkin, kuin sanoo Matth. 22: 42, kuinka Herra viimeisenä päivänä puhuu kadotetuille: minä isofin, waan te ette minua ruokkineet; minä janojin, waan te ette minua juottaneet, j. n. e., se on, te ette ole uskoneet, sen minä todeksi näytän teidän omilla töillänne.

13. Raamattu puhuu muutamissa paikoin ulkonaisesta elämästä, muutamissa paikoin sisällisestä. Jos siis teet ja sotket sen sisälliseksi, mikä on puhuttu ulkonaisesta, wäännet sinä sen nurin, ja teet wäärin, sentähden täytyy sinun ne olettaa eri asioiksi. Esimerkiksi tämä kohta: minä isofin, minä janojin, olin outo, alastoin, sairas ja wau-gittu, waan tepä ette osoittaneet minulle yhtään laupiuden työtä, on puhuttu ulkonaisesta waeluksesta, ja sanoo suoraan näin paljon: ette ole ikänä yhtään sellaista ulkonaista waelusta pitäneet, että olisitte osoittaneet uskonne; tähän otan minä nuot ihmisparat todistajiksi. Sentähden täytyy siinä uskon yksinänsä olla ensin, joka tekee meidän hurstakiksi, sitte tulewat työt, osoittamaan hurstakutta. Tämä nyt on ensimmäinen kappale, töistä nimittäin.

14. Toinen kappale on paljoa kowempi pala, kuin Herra lausuu: tehkää itsellenne ystäviä wäärästä mammonasta, että he kor-

jaawat teidän ijankaikkisiin majoihin. Sinä sanot, puhuvat wastustajamme, ettei pidä hyviä töitä tehtämän ijankaikkista elämää warten; katso, tässä kuuluu juuri toisin. Mitä me nyt tässä teemme? Monta Raamatun paikkaa on siellä täällä, jotka sanovat, kuinka me ansaitsemme. Tällä tahtovat he meiltä halwentaä Jumalan laupiuden, ja uskottaa meitä, että meidän tulee hywillä töillä täyttää Jumalan wanhurkaus. Tätä sinä kuolemaises waro, ja pysy siinä, että wain tarwitzet sulaa armoa ja laupiutta, ja sano: „minä olen waiwainen syntinen, anna, hywä Jumala, anteeksi minun syntini, mielelläni minä tahdon waiketa ansioistani, waikkene sinä wain oikeasta tuomioistas.”

15. Niinpä Dawidkin sanoo Psalt. 143: 2: älä käy oikeutta palvelias kanssa, sillä ei yksikään elämä ole wakaa sinun edessä. Ja juuri senwuoksi on Kristus annettu Wälimieheksi. Jos siis mielimme hywillä töillä kärkejä Jumalan kanssa, hylkäämme me Kristuksen, ettei hän saa olla Wälimiehemme, joten meidän on mahdotoin olla seisowaiset Jumalan edessä. Olkoon hän sentähden Wälimiehenne, ja pitäykää hänen siipeinsä alle, niinkuin Ps. 91: 4 sanoo: hän sulillansa sinua warjoo, ja sinun turwas on hänen siipeinsä alla. Sano senwuoksi näin: „hywä Jumala, en minä mieli töilläni mitään ansaita sinun edessä, waan asetan ne wain siihen, että niillä lähimmäistäni palvelen ja turwaan itseni sinun julaan laupiutees.”

16. Sentähden tulee sinun huomaita, että ijankaikkiseen elämään on kahtalainen ehto, nimittäin usko ja mikä uskoa seuraa. Jos uskot, ja teet lähimmäiselle hywää, seuraat ijankaikkisen elämä wälttämätä, waikka et ikänä sitä ajattelisi. Samoin kuin jos teet hywää juomista, tulee kai juotuas siitä maku, waikka kohta et sitä etsiskään. Samoin ikään on helwetinkin laita: ei kadotettu sitä etsi, se tulee etsimätä, tahtomata, ja sinne hänen pitää, tahtoi taikka oli tahtomata. Sen p. Paawalikin sanoo 1 Thess. 2: 15, 16 ewankeliumin wainoojista: he ovat meitä wainonneet, eiwätkä he Jumalalle kelpaa, ja ovat kaikille ihmisille wastahakoisia: jotka meidän

kieltäwät pakanoille puhumasta, että he autuaiksi tulisiwat, että yhä syntinsä mitan täyttäisiwät; sillä wiha on jo peräti heidän osaksensa tullut. Juurikuin mielisi hän sanoaksensa: he wainoowat meitä juuri syntiansä täyttääksensä, ja täysin helwetin ansaitaksensa, ja niin yhä tekewät tekemistansä syntiä synnin päälle, siksi kuin kokonansa paatuwat, eiwätkä lopuksi enää huoli, ei Jumalasta, ei ihmisistä.

17. Niin Raamattukin sanoo tässä, että meidän tulee tehdä hywää autuaiksi tullaiksemme; ei sillä ole sanottu, että meidän se pitää edeltäpäin töillä ansaitseman; waan uskoamme, kyllä se sitte itsestänsä tulee. Merkitse sentähden tarkoin, ettei seurantoa saa ottaa etsimiseksi, ja waro itseäs töitten ansioista. Pitäiskö Jumalan meille tawaansa antaman työmme tähden? Ei, ei; hän on sen jo ennen antanut ilman, aiwan laupiudesta. Anna senwuoksi waiwaisille, sentähden että ijankaikkiset majat odotettawina owat, äläkä sentähden, että ne antamisellas ansaitset.

18. Niinpä huomaitse nyt, että nämät sanat ymmärretään kahtalaisesti: ensin, että töillä (autuutta) etsitään, joka on wäärin sanottu. Toiseksi, että se on seuranto, ja se on oikein päätetty. Sentähden ei ole sinun tarwis tawaasta etsiä millään työllä, waan tee, kuin teetkin, töitä, kyllä tulee seuranto, se on, ijankaikkisen elämä, itsestänsä, etsimätäkkin. Sillä waikka näkisin tawaan awoinna seisowan, ja saattaisin sen ansaita olkikorren nostamalla, en sitä fittenkään tekisi, etten kulkatiesi sanoisi: „katsokaat, minä sen ansaitin.” Ei, ei! ei minun ansioni, waan Jumalan olkoon kunnia, joka antoi minulle Poikansa, ja pyyhki syntini pois, ja päälliseksi päästi helwetistä.

19. Kolmanneksi pitäwät he kiinni näistä sanoista, että he korjaawat teidän ijankaikkisiin majoihin. Näin nyt, sanovat, siinä kuuluu, että he korjaawat meidän tawaasen, kuinkas sitte sanot, ettemme saa asettaa pyhiä wälimieheksi Jumalan eteen, sillä eiwät ne moi meitä tawaasen auttaa? Niin huomaitkaat, että meillä wain on yksi Wälimies Jumalan edessä, joka on Kristus, sillä

niin Paavali sanoo 1 Tim. 2: 5: yksi on Jumala, ja yksi Wälimies, Jumalan ja ihmisten välillä, ihminen Kristus Jeesus. Samoin sanoo Kristus itse Joh. 14, 6: minä olen tie, ei kenkään tule Isän tykö, waan minun kautta. Mikkään ei tulla uskallustamme yhteenkään pyhään, waan yksin Kristukseen; hänen ansiostaan ainoastansa me ja kaikki pyhät tulemme autuaksi. En sentähden antaisi puolta äyriälään p. Pietarin ansioista, jaadakseni häntä minua auttamaan: hän ei voi auttaa itseänsäkään; waan mitä hänellä on, se hänellä on Jumalalta uskossa Kristukseen. Noh, kuin ei hän voi itseänsä auttaa, miten hän sitte woisi jotain minun puolestani tehdä? Siis täytyy minulla olla joku toinen, joka nyt on Kristus, Jumala ja ihminen samassa.

20. Minkätähden sitte tässä sanotaan: tehkää itellenne ystäviä, että he korjaawat teidän iankaikkisiin majoihin? Tämän pakan me ymmärrämme Kristuksen sanoista Matth. 25: 37—40, kuin hän sanoo, kuinka Kuningas vastaa niille, jotka viimeisenä päivänä puhuvat: Herra, koska me näimme sinun isoowan, janoowan, outona, alastoinna, jairaana ja wanhana? Totisesti sanon minä teille, on hän sanowa, sen, kuin olette tehneet yhdelle näistä vähimmäistä minun veljistäni, sen te minulle teitte. Siinä Herra osoittaa, kuka ovat ystävät, juuri ne köyhät ja tarwitzewaiset. Ikäänkuin ajattelis sanoaksensa: jos te ne olette ystäviksi tehneet, olen minäkin teidän ystäväanne, sillä ne, ne ovat minun jäseneni.

21. Vielä on yksi asia puhuttavana: kuinka he sitte korjaawat meidän iankaikkisiin majoihin, niinkuin tässä teksti sanoo? taluttamatko he kädestä meidän sisälle? Ei, waan kuin me tulemme Jumalan tuomiolle, silloin seisoo se köyhä, jolle minä hyvää tein, taiwaassa ja sanoo: „tämä pesti minun jalkani, tämä minun juotti, syötti, waatetti, ja niin pois päin,“ tämä on totisesti minun ystäväni ja uskoni todistaja, ja mitä sanoja he siinä käyttänevät. Silloin on minulle kerjääjä hyödyllisempi kuin p. Pietari taikka p. Paavali, sillä silloin ei kumpikaan auta. Mutta kuin kerjääjä tulee ja sanoo: oi, hyvä Jumala! sen hän on minulle, sinun jäsenelles tehnyt, niin se se minua auttaa; sillä Jumala on sanowa: mitä te hänelle teitte, sen te teitte minulle. Sivät siis nämät waiwaiiset tule auttajiksi, waan ovat todistajitamme*). En minä sillä sitä hylkää, että p. Pietarille, taikka muille pyhille teet kunniaa, sillä hän on Jumalan ja Kristuksen jäsen. Mutta siinä tehdään paremmin, jos lähimmäiselle annetaan rahakopeikka, kuin jos p. Pietarille rakennat kullasta kirkon; sillä köyhiä on käsketty auttaa, mutta p. Pietarille ei ole käsketty kirkkoa raketa. Nykyaikoina on kaikki nurinpuolin kääntty, mikä juoksee Komposteliin p. Saakoppia kumartamaan, mikä Ukeniin, toiset Romaan etsimään pyhiä wainajia; mutta ne waiwaiiset raukat, jotka ovat oikeat pyhät, ne jätetään istumaan ja kaduille makaamaan. Tämä nyt olkoon tarpeeksi puhuttu tästä ewankeliumista. (Amen).

*) jotka auttavat todistamaan meidän uskoamme.

N:o 53. Kymmenentenä Sunnuntaina Kolminaisiunden päivästä.

Ewank. Luukk. 19: 41—47.

Ja kuin Jeesus lähemmä tuli, katsoi hän kaupungin puoleen, itki häntä ja sanoi: jos sinäkin tietäisit, niin sinä ajattelisit j. n. e.

1.

Tämä ewankeliumi on tapahtunut Palmusunnuntaina: kuin Herra Kristus ratsasti Jerusalemiin, jossa hän kohta meni templiin ja saarnasi siellä kolme päivää peräksytään; jota ei ennen milloinkaan ollut tehnyt. Tämän ewankeliumin summa ja sisältö on se, että hän surkuttelee ja säälii niitten surkeutta, jotka ylenkatsowat Jumalan sanan.

2. Olettekin jo usein kuulleet, mikä Jumalan sana on, mitä se myötänsä tuo ja mimmaisia opetuslapsia sillä on; josta ei tässä mitään puhuta: waan näytetään se rangaistus ja surkeus, joka oli tulewa Judalaisille siitä, etteivät elikkönsä aikaa tunteneet. Ja tarkkaamme wain mekin sitä, sillä se meihinkin koskee. Jos ne rangaistaan, jotka eivät tunne itsiänsä elittäwän; kuinka sitten niitten käy, jotka tietensä wainoowat, pilkkaawat ja häpäisewät ewankeliumia ja Jumalan sanaa? waikka hän tässä puhuu ainoastaan niistä jotka eivät sitä tunne.

3. Jumalan sanan ylenkatsoja vastaan saarnataan kahdella tapaa. Ensiksi uhkaamalla, niinkuin Kristus Matth. 11: 21 seurr. niitä uhkaa: woi sinua Koratšin, woi sinua Bethsaida! jos senkaltaiset wäkewät työt olisivat tehdyt Tyrossa ja Sidonisssa, kuin teissä tehdyt ovat, olisiwat he aikaa säkissä ja tuhwasja parannuksen tehneet. Jonkatähden minä sanon teille: Tyron ja Sidonin on olewa huokeempi tuomiopäiwänä kuin teidän. Ja sinä Kapernaum (joka oli hänen kaupunkinsa, jossa hän enimmästi ihmeitä teki), joka olet koroitettu taiwaasen asti, sinä olet hamaan helwettiin syfättävä; sillä jos Sodomassa olisi senkaltaisia wäkewiä töitä tehty, kuin

siunssa, niin ne vielä tänäkin päivänä seisoiwat. Sentähden sanon minä teille: Sodomian maan on huokiampi olewa tuomiopäiwänä kuin sinun. Nämät ovat uhkausfanoja, joilla hän peljättää heitä, etteiwät niin tuuleen heittäisi Jumalan heille lähettämää sanaa.

4. Vielä toisen tawan osoittaa Herra tässä, kuin itkee ja säälii Jerusalemin waiwaisia, sokeita ihmisiä, sekä heitä nuhtelee ja uhkaa, ei paatuneitten ja pimitettyjen arwoifina; waan hän sulaa rakkaudesta ja armah-taa wihollisiansa, tahtoisi tuhon heiltä miellensä kääntää; mutta se on hukkaan.

5. Ensiksi, kuin hän lähestyi kaupunkia, kulki heitä hänen edellänsä ja peräsänsä, waisaten suurella ilolla ja sanoen: Sofianna Dawidin Pojalle! hajoiwat waatteenja tielle, karsiwat oksia puista, ja hajoiwat tielle, ja kaikki käwi aivan jalosti. Keskellä sitä iloa purskahtaa hän itkuun; antaa koko mailman riemuuta, mutta hänen filmänsä! wuotawat kynneliä, nähtyänsä kaupungin, ja hän sanoi:

Jos sinäkin tietäisit, niin sinä ajattelisit tostin tällä sinun ajallas, mitä sinun rauhaas sopisi; mutta nyt [owat ne kätkeyt sinun filmäis edestä.

6. Suurikuin herra tahtoisi sanotuksi: „oi jos tietäisit, mitä rauhaas sopii, ettei „sinua häwitettäisi, waan saisit alallas pysyä, „totta sitä vielä tänä päivänä ajattelisit. „Wielä nyt olisi aika ajatellakses omaa paras-tas; mutta sinä olet sokea ja laimiinlyöt „ajan, niin ettäs jätät sekä awuta että neu-wota. Tässä seisot jalosti rakettuna ja „sinussa on woipaa wäkewä, jotka owat surut-tomat ja iloisfansa, eivätkä luule mitään

„hätää olewan; mutta jopa 40:n vuoden „perästä olet huutamassa hukassa.“ Sen hän vielä laueemmin selittää näillä sanoilla:

Ne päivät tulevat sinun päälles, että sinun vihollises saartawat sinun, ja ympäri piirittävät sinun, ja ahdistawat sinun joka kulmalta, ja maahan tasoittawat sinun lapses, jotka sinussa owat, eivätkä jätä sinussa kiweä kiwen päälle, ettes ole etsikkos aikaa tuntenut.

7. Mutta Judalaiset pitivät pintansa, luottivat Jumalan lupaukseen, eivätkä muuta ajatelleet, kuin että he ijäti sinään pysyisivät, olivat suruttomat, eivätkä luulleet Jumalan sitä tekewän: meillä on templi, täällä asuu itse Jumala, onpa meillä komiaa kansaakin, rahaa ja tavaraa kyllä; kuka meidän turmelee? Sillä itse Romalaisetkin ja keisari oli, voitettuaan kaupungin, myöntänyt kaupungin olleen niin hyvin raketun ja niin mahwan, että mahdollointa olisi ollut sitä voittoa, ellei se olisi ollut Jumalan erinomainen tahto. Sentähden he kerskasivat itsestänsä, turvasivat määrään luuloon, joka heidän pettihin.

8. Mutta Herra näki syvemmälle kuin he, sanoessaan: „oi Jerusalemi, jos tietäisit „mitä minä tiedän, totta etsisit rauhaas.“ (Rauhaaksi Raamatussa kutsutaan sitä, kuin jonkun hyvin käy). „Sinä luulet olewas „hyvillä päivillä; mutta jos tietäisit, kuinka „vihollises sinun vielä piirittävät, ahdistawat ja ajawat joka kulmalta, maahan tasoittawat, kivistawat kaikki huonees, jättämätä „kiweä kiwen päälle, ottaisit sinä hyvin hyväkses sen sanan, joka sinulle toisi oikian rauhan ja kaiken hyvän.“ Muualla luenet sen surkian historian Jerusalemin hävityksestä, josta se, joka tahtoo, on hyvin ymmärtävä tämän ewankeliumin.

9. Jumala salli juuri niin, että kaupunki piiritettiin Pääsiäisen aikaan, jolloin Judalaiset kaikista maakunnista kokoontuivat Jerusalemiin, ja oli, niinkuin Josefus kirjoittaa, kolmekymmentä kertaa satatuhatta miestä koossa. Se on hirmuisen suuri joukko väkeä, olisi jo sinäkin kyllä ollut, jos heitä olisi satatuhattakin ollut: ne Jumala tahtoi leipoa

yhteen, sotkea ja surwoa yhteen läjään. Mutta apostolit ja kristityt olivat kaikki menneet pois Herodetsen maalle, Samariaan ja Galileaan, ja hajonneet pakanain sekaan. Niin Jumala perkasi jyvät pois, ja pudisti akanat yhteen läjään. Mutta siellä oli silloin niin suuri kansan paljous, että olisivat saaneet koko kuninkaanvaltakunnan tyhjiin syödyksi, mitä sitte yhden kaupungin. Joutuivatkin semmoiseen surkeuteen ja näljänhätään, kaiken syötävän syötyänsä, ja kuin ei heillä enää mitään ollut, että heidän täytyi syödä jänteet joutfisha, paulat ja paikat kengistänsä, ja wihdoin teurasti muuan waimo suuresa murheessa oman lapsensa, jonka häneltä kuitenkin jotamiehet weivät, kaukaa sen paistin haistettuaan. Ryhkyisen sonta käwi jalosta ruuasta ja oli suuresa hiinassa. Sanalla sanoen, siellä oli semmoinen surkeus ja semmoinen werenwuodatus, että sen olisi pitänyt saaman kiwenkin surkuttelemaan; ettei kukaan olisi saattanut uskoa Jumalan suittaman niin hirmuisesti wihastua, ja niin surkiasi surmata jotain kansaa. Huoneet ja kadut olivat täynnä nälkään kuolleitten ruumiita, yhtä kaikki olivat Judalaiset niin tyhvät, röykistelivät luottamussellansa Jumalaan, eivätkä halunneet antautua, ennenkuin keisari wäkivunnäköllä heidän siihen pakoitti, eivätkä enää saattaneet kaupungissa kestää ja hän niinmuodoin walloitti kaupungin.

10. Mutta kuin muutamat Judalaiset olivat niin konnamaiset, että nieliwät rahaa, ettei sitä olisi heiltä saatu, luulivat jotamiehet heidän kaikkein rahaa nielleen; sentähden he kyllä tuhannelta heistä leikkasivat mahat auki ja hakivat heistä rahaa. Siellä oli semmoinen teurastus ja surmaus, että sitä pakanatkin surkuttelivat, ja keisarin täytyi käskä, ettei heitä enää niin surmattaisi, waan he otettaisiin wangiksi ja myntäisiin. Silloin myytiin Judalaisia niin polkuhintaan, että kolmekymmentä ostettiin yhdellä penningillä, he hajousivat niin kaikkeen mailmaan ja joutuivat kaikista mitä huonommaksi kansaksi, niin että he vielä tänäkin päivänä owat mitä halwin kansa maan päällä, hajalla ympäri mailmaa, ei heillä ole omia kaupungeitansa,

eikä maatansa, eivätkä saata kokoon tulla, niin etteivät ikänänsä enää saa jälleen rafe-tuffi puppeuttansa ja kuningas-waltakuntaansa, jota kuitenkin uneksivat. Niin Jumala on kostanut Kristuksen ja kaikkein profetain kuoleman; niin he rangaistiin siitä, etteivät tunteneet etsikkönsä aikaa.

11. Oppikaamme nyt tästä; sillä se koskee meitäkin, ei ainoastaan meitä, jotka täällä olemme, vaan koko Saksanmaata. Ei se ole leikintekoa, älkäämme luulkokkaan, että meidän on toisin käypä. Ei sitä Judalaisetkaan ottaneet uskoaksensa, ennenkuin saivat sen koetella ja havaita. Meitäkin Jumala nyt samoin etsiskelee, hän on awannut meille tavaransa, pyhän ewankeliuminsa, josta opin-me hänen tahtonsa ja näemme, kuinka olemme maanneet perkeleen hallussa; mutta ei sitä kukaan tahdo täydellä todella osaksensa ottaa, niinpä vielä sen ylönkatsommeikin ja pidämme pilkkana, ei yksikään kaupunki, ei yksikään ruhtinas ole siitä Jumalalle kiitollinen; ja, joka vielä pahempi on, enin osa wainoo ja pilkkaa sitä. Jumala on pitkämielinen ja kärsii meitä vähän aikaa; mutta jos sen kerta niin laimiinlyömmme, että hän jälleen ottaa sanansa pois, on juuri sama wiha meitäkin kohtaawa, kuin Judalaisia. Sillä meillä on juuri sama sana, sama Jumala ja sama Kristus, mikä Judalaisillakin oli; sentähden on totisesti tulewa yhtäläinen rangaistuskin ruumiin ja sielun puolesta, ja pelkään vielä siksi käywän, että Saksanmaa joutuu perikatoon: ja ne waiwat, jotka meillä tähänasti owat olleet ja vielä nyt owat, owat ainoastaan aaweita ja uhkauksia: joilla hän pyytää meitä peljättää waroimaan. Tähän asti on hän wain tetin hännällä siwellyt: mutta jos tulee ruostalla perästä, silloin hän aiwan ankawasti lyöä sukaisee.

12. Mutta me teemme juurikin Judalaiset, emme pidä siitä lukua, siksi kuin ei meillä enää ole, ei apua, ei neuwoa. Nyt sen vielä saattaisimme estää, nyt olisi vielä aika walwoa parastamme ja rauhassa ottaa ewankeliumi hyväksemme, koska meille armoa ja rauhaa taritaan; mutta me annamme päiwän mennä toisensa perään, olemme yhä entistämme huolettomammat, emme pane sitä sydämmellemme, luulemme hyväksikin turwassa olemamme, emmekä näe sitä suurta surkeutta,

joka jo käsillä on, kuinka Jumala kiittämättöintä mailmaa rankaisee wäärällä opilla ja lahkokunnilla.

13. Mutta se on wasta alku, eikö kyllä kauhia ja hirmuinen; sillä suurempaa sydämmen kipua ja surkeutta ei ole, kuin koska Jumala lähettää meille lahkokuntia ja wääriä henkiä. Mutta päinwastoin on Jumalan sana niin suuri tawara, ettei sitä kukaan kyllin käsitetyksi saa. Jumala pitää tavaransa san-gen suuressa arwossa, ja kuin hän meitä armollansa etsii, joisi hän mielellänsä, että me sen halulla ja kiitoksella itsestämme osaksemme ottaisimme, ei tahdo meitä siihen pakoittaa, waikka hänen kyllä sopisi sekin tehdä; vaan tahtoo, että halulla ja rakkaudesta mieluisesti noudatamme. Ei hän kuitenkaan odota, siksi kuin me tulemme, vaan ennättää meitä, palwelee meitä, kuolee meidän tähtemme, nousee jälleen kuolleista, lähettää meille Pyhän Hengen, antaa meille taasen sanansa, aukaisee taivaan niin lewiälle, että kaikki on altisna, antaapa vielä meille niin runsaan lupauksen ja sanoman, että hän on meistä ajallisesti ja ijankaittisesti, täällä ja siellä murheen pitävä ja warsin aumentawa ulos armonsa. Sentähden on nyt täällä armollinen aika: mutta me katsomme sen ylen ja heitämme tuuleen: sitä hän ei tahdo, eikä suita jättää rankaisemata.

14. Sillä jos me muutoin rikomme ja syntiä teemme, suittaa hän pikemmin säästää ja hellätä; mutta että me katsomme ylen hänen sanansa, siitä tulee hirmuisin rangaistus, joka on warmaan kohtaawa meitä. Ja jota puhtaampi sana on, sitä suurempi rangaistus on tulewa. Minä pelkään, että sen saa maksaa koko Saksanmaa, juokoon Jumala, ett'olisin wäärä profeta tässä asiassa; mutta se on warsin totta tapah-tuma. Ei Jumala saata jättää rääwitöntä sanansa ylentatjetta rankaisemata: eikä tuossa kauwan wii-wyttelekkään, sillä ewankeliumia on niin runsaasti saarnattu, ettei se apostolein ajoista saakka niin puhtaana ole ollut, kuin se nyt, Jumalan kiitos, on.

15. Meidän, jotka olemme kauwan ewankeliumia kuulleet, tulisi sydämmestämme rukoilla Jumalaa rauhaa jatkamaan. Ruhtinaat ja herrat pyytävät ainoastaan mielellä saada sitä toimeen, tarittuwa ylöns ynsiästi Jumalaa partaan; mutta kylläpä hän on heitä lyövä masten siuta: sentähden oliskin jo aika, täydellä todella rukoilla Jumalaa edistyttämään

ewankeliumiansa Safanmaalla, niitä warten, jotka eivät sitä vielä ole kuulleet. Sillä jos rangaistus kowin äkkiä tulee päällemme, niin ollaan me hukassa ja monta sielua menee memmeeksi, ennenkuin sanaan kuulla saawat. Eoisiin siis, ettemme sitä kallista tawaraa, ewankeliumia, niin hirmuisesti ylenkatsoisi, ei wain meidän tähtemme, waan niittenkin tähden, joitten sitä vielä tarvitsisi kuulla.

16. Mutta me teemme juurikuin Judalaiset: ne pitivät enemmän huolta watsansansa, kuin Jumalasta, huolivat enemmän watsansa täytännöstä, kuin miten autuaitfi tulisiwat; sentähden heiltä meni molemmat, ja se oli heille omiansa. Koska eivät tahtoneet osaksensa ottaa ijanikaitfista elämää ja riemua, on Jumala heiltä wienyt watsankin, niin että nyt owat kadottaneet sekä ruumiin että sielun. Muuttelivatpa kanssa juuri samallaisia syitä, kuin nyt meikalaiset: kyllä me ewankeliumin mielellämme omaksuisimme, jollei siitä tulisi hengen ja tawaran waaraa, jollei meiltä siitä menisi waimot ja lapset; sillä jos me hänen uskomme, sanoimat he, Joh. 11: 48, tulewat Romalaiset ja ottawat pois sekä meidän maamme että kansamme. Niinkuin sitte yhtä kaikki käwi; sillä mitä jumalatoim pelkää se hänelle tapahtuu, sanoo Salomonin Sananl. 10: 24.

17. Se esti Judalaisia tahtomasta uskoa Jumalaan ja tarffaamasta niitä suuria runkaita lupauksia, joita Jumala oli heille tehnyt. Samoin mekin mennä töllötämme, emmekä näe niitä jaloja, lohdullisia lupauksia, joita Kristus meille tekee, niinkuin koska Matth. 19: 29 sanoo: sinä olet satakertaisesti jälleen saapa, ijanikaitfisen elämän periwä: jätä waimo, jätä lapset, kyllä minä niistä huolen pidän, minä olen sen sinulle palkitsewa, luota wain lujasti minuun. Jos sinulta tawaras wiedään, se on sinulle hywä, taiwas ja maa on minun, kyllä minä olen sen sinulle hywin maksawa.

18. Me menemme näitten ja monien muitten semmoisten lauseitten ohitse, vielä sitten katfomme ne ylen, kurkistelemme wain, mitä meillä arkussa on ja miten saifimme kuffaromme täyteen, emmekä näe, että Jumala meille on antanut senkin, mitä meillä on, ja vielä lisääkin meille antaa, emme liioin näe että, Jumalan kadotettuumme, täytyy watsan-

kin mennä hukkaan. Sentähdenpä onkin meille juuri omiansa, että kadotamme molemmat, Jumalan ja vielä luomatkin päällisiksi.

19. Mutta jotka Jumalan uskovat olowakfi, ne uskaltawat Jumalaan ja jättäwät kaikki Jumalan huomaan, hänen tehkäfseen oman suofionsa jälkeen, ja ajattelewat näin: „Jumala on sinulle antanut kotos, kartanos, waimos ja lapses, et niitä itse ole synnyttänyt; koska siis se kaikki on Jumalalta, tahdon sen jättää hänen huomaansa, kyllä hänen woimassa pitää. Jos hän tahtoo minun täällä olemaan, antaa hän kyllä minulle jotakin muuta; sillä hän on luvannut kyllä antaa täällä ja ijanikaitfisesti siellä; jos ei hän minua tahdo täällä olemaan, olen minä hänelle kuoleman welkaa, koska hän minua waatii, joka minun ijanikaitfiseen elämään wiepi; niin minä hänen sanansa tähden kaikki alttiiksi annan“.

20. Joka ei niin tee, se kieltää Jumalan, ja hänen täytyy yhtäkaikki kadottaa molemmat, sekä ajallisen että ijanikaitfisen elämän. Duo haifewa watsa, joka on meidän jumalamme, tekee sen, ettemme ripu kiinni Jumalan sanassa. Ewankeliumi sanoo: turwaa Jumalaan, niin olen minä warmaan murheen pitävä sinun watsastas ja kyllä antawa. Ja kuin minulla wain on kymmenenkin penninkiä, saattawat ne kohta minun rohkiaksi, niin että ajattelen minulla taasen olowan kymmeneksi päiväksi ruokaa, luotan semmoiseen mitättömään tawaraan, enkä turwauksaan Jumalaan, joka minun tähän asti on ruokkinut, että hän on huomennakin minusta murheen pitävä.

21. Hyi sinuas, ruokotoim watsa! Onko yksi penninki minulla enemmästä käypä ja minulle enemmän rohkeutta antawa kuin itse Jumala, jolla on taiwas ja maa hallussansa, joka meille antaa hengen ja elämän, wiljan ja kaikki? Miks'et ajattele: se Jumala, joka minun on luonut, on minun kyllä ruokkiwa, jos tahtoo minun hengissä pysymään; jos ei tahdo, noh, en liioin pidä siitä lukua, pääsen paljoa paremmalle?

22. Niin sanoo watsa: en löydä arkusfani mitään Jumalaa. Sinä pohkö pöllö, kuka

sinua siitä wakuuttaa, ettäs huomenna enää elät? Et hän warmaan tiedä, onko sinulla (illoin) watsaakaan, ja sinä mielit tietää, missä elantos ja ruokas on. Oi, kuinka wä hän sinä tiedät! Jos tuo käwisi sydämmellemme, totta näkisimme, mikä helwetin meno mailmasja on, wieläpä että itse perkele siinä asuu. Etkö se ole kauhaa, ettei Jumala, joka niin monta ruokkii, ole mielestäni sen weroisen, että uskoisin hänen minunkin ruokkivan; niinpä, että yksi penninki olisi käypä enemästä kuin Jumala, joka niin runsaasti jakelee hywoyhtänsä: sillä mailma on täynnä Jumalaa ja täynnä Jumalan töitä, hän on hywoyhtänsä jokapaikassa; emmekä sittenkään tahdo häneen uskaltaa, eli omaksua hänen etfikköänsä? Hyi sinuas, sinä kirottu mailma! minkä kurinen lapsi se on, kuin ei saata Jumalaa uskoa yhdestäkään päivästä, ja uskaltaa kuitenkin yhteen ropoiseen.

23. Nyt luulisin meidän näkemämme, mikä mailma on, kuinka se watsan tähden ylenkatsoo Jumalan, ja tähtyy hänen kuitenkin kadottaa watsansa ynnä ruumiin ja sielun kansja. Oi, kuinka jumalattomia olemme, pitäisihän meidän sylkeä mailman päälle. Jos joku tietäisi itsensä niin jumalattomaksi pöhköksi, ettei saattaisi sen wertaa Jumalaan turwata, ei sen tulisi toiwottaa eläwänsä. Waan pois päiwiltä! sillä ylös jywällä me ollaan wanhasja Adamisja wangittuina. Mailma on etuhelwetti, niinpä oikia perkeleen waltakunta, ja eskartano helwettiin, waikka niin, että tuossa wielä on ruumis hengisjä, muutoin se on yhtä kuin oikia helwetti.

24. Sitä warten Kristus itkussa filmin meitä waroittaa tarkkaamaan autuuttamme ja omaksumaan hänen etfikköänsä, ettei kerran seuraisi se waiwa, joka warmaan on tulewa niille, jotka owat sen suruttomuudesjansa omaksumata, fikfikuin pitainen ja äkillinen turmio heitä kohtaa. Jumala suokoon meille armonsa itfiämme tuntemaan. Ewankeliumisja feuraa wielä järjestyksessä:

Tämän ewankeliumin toinen osa.

Ja hän meni sijalle templiin, rupefi ajamaan siitä ulos ostajia ja myyjiä, sanon

heille: kirjoitettu on: minun huoneeni on rukoushuone; mutta te olette sen tehneet ryöwäritten luolaksi.

25. Tässä hän näyttää, mikä hänellä oli huolena, mikä häntä suurimmasti suretti ja kyyneleekin puferti hänen filmistänsä; ja on toki se kumma historia, että se joka nyt itki suuresta säälistä ja armahtamisesta, niin pian muuttuu, ja liikkuu suuressa wihassa; sillä hän palaa, rakas Herrä, suuresta hartaudesta ja kiwaudesta, ja niin menee sijalle templiin juurikuin raiwoisjaan, ja tarttuu käsin siihen kiinni, kuin templin Herrä, juuri jalossa, palawassa hengessä, jossa hän on sytyksissään ja näkee sen surkeuden ja turmion pääsyyn, josta hän puhuu ja jonka tähden oli itkenyt: nimittäin, että siinä parhaassa hallitusmenossa, joka oli olewa Jumalan omituinen hallitus, ja kutsuttiin hänen templiksensä, kaikki on nurin kääntynä ja autiona, Jumalan sana ja oikia jumalanpalvelus supi sorrettuna ja häwitettynä, juuri niitten kautta, joitten piti oleman päät ja opettajat, heidän häpiällisen ahneutensa ja oman kunniansa tähden; juurikuin tahtoisi tällä sanotuksi: „niin, siinä se on, sepä ratki sen surkeuden saattaa ja on kaiketi lopun tekewä tästä kansasta“.

26. Sentähden, niin laupiaaksi ja sääliwäksi kuin hän näyttää itsensä sitä waiwaista kansan joukkoa kohtaan, joka niin surkiasti wietellään perikatoonsa; niin hirmuisen wihan hän osoittaa niitä vastaan, jotka owat syynä semmoiseen turmioon. Muutoin ei hän usein itse niin käsin kiinni ottanut ja mellastanut, kuin hän tässä tekee, että se on warfin ihmeteltävää niin jalosta, hywästä miehestä ja niin täydestä rakkaudesta. Mutta sen tekee se suuri, wäkewä kiwaus ja hergen palawuus, joka siinä näkee, mistä kaikki surkeus ja sydämen kipu tulee, nimittäin, että oikia Jumalan palvelus niin hämitetään ja Jumalan nimi niin pilkataan ja käännetään sulaksi ulkokullaisuudeksi.

27. Sillä templi ja koko papisto oli fikfi fäättö, että Jumalan sanaa tyrkytettäisiin, hänen armoansa ja laupiuttansa j. n. e. ylistettäisiin, ja sitä todistettaisiin ulkonaisella uhri-palveluksella ja häntä siitä kiitet-

täisiin; sen sijaan he eivät opettaneet ylistämään ja kiittämään Jumalaa, vaan tekivät siitä vielä munkkimaisen teko-opin, että Jumalan armo oli semmoisilla uhreilla ansaittava, ja kuin vain paljon uhrattiin, oli Jumala kaifeti siitä antava taiwaan ja kaikkea hyvää maan päällä, he panivat siis omiin töihinsä ja ansioonsa kaiken sen, mitä heidän tuli odottaa Jumalalta sulasta hyvyydestä ja armosta: ja vielä sitte perkeleen nimesä joutuiwat siihen, että ahneudessaansa asettivat templiin vaihetuspöydät ja laivitsat, ja kauppiat, jotka tarjona pitivät kyhkyisiä ja kaifellaisia uhri-eläimiä: että ne, jotka sinne tulivat kaukaisista maista ja kaupungeista, semmoista siellä kyllä saivat ostaa, taikka jos heillä ei ollut rahaa, saattoivat niitä saada vaihetuskaupalla taikka lainaksi, että vain uhri tulisi suureksi ja paljoksi.

28. Tämähän juuri on jumalanpalveluksen nimellä nurin kääntää ja hävittää oikia jumalanpalvelusta: tehdä Jumalan armo ja hyvyys meidän omaksi ansioksemme, hänen lahjansa meidän työksemme, joita hänen täytyisi meiltä ottaa, ja siitä meitä kiittää, ja olla arvattuna semmoiseksi epäjumalaksi, jonka täytyisi tehdä meidän mieleemme mukaan, vähastua taikka nauraa, kuinka me vain tahdomme; ja vielä sitte semmoisella epäjumalanpalveluksella täyttää heidän häpiällistä ahneuttansa ja häpeemättömästi pitää julkisia marckinoita.

29. Juuri niin kuin meidänkin paavin-joukkokuntamme, mesjupapit ja munkit ovat tehneet, jotka ei ole opettaneet mitään muuta kuin luottamaan omiin töihimme, ja kirkon hallitusmenosja jowittaneet kaikki niin kasi, että kaikkea semmoista pitäisi heiltä ostettaman, ja ovat asettaneet jokapäiväiset marckinat koto mailmasja; ei ole enää mitään jäljellä, jonka ei olisi täytynyt heitä palwella heidän ahneudessaansa ja olla rahalla ostettavana, oli se sitte joko Jumala, Kristus, sakramentti mesjusja, synnipäästö ja synitein anteeksi antamus, taikka päästö- ja pidätys-awain; vielä sitte päälliseksi heidän omat ajattelemat ihmisjätunsa, joita he kehuvat jumalanpalvelukseksi, niinkuin munkkein weljekyydet ja heidän muut ansionsja, niinpä vielä kuolleittenin puettaminen munkkein kaapuilla ja nauhoilla; janooin itään pispain ja mesjupappein haifewat woitelemiset, kaikkinaiset kuolleitten luut, joita kutsuwat pyhiksi, anekirjat, naimisen afiat,

munkkein lapset j. n. e.: kaikkein näitten on täytynyt joka päivä heille rahaa wetää ja antaa.

30. Ja erinomattain se suuri hiirikuningas Romasja Juudas-kuffaroinensa on vasta oikia rahan-nielu, joka Kristuksen ja seurakunnan nimesä on kiskomut puoleensa kaiken mailman tawarat; sillä hän on itsellensä ehdottanut wallau kieltämään kaikki mitä hän tahtoo, ja toiselta puolen rahalla myödyttämään, yfsin kuningas-waltakuntialin ottamaan ja antamaan, koska ja niin usein kuin hän vain tahtoo, ja on tehnyt kuminkaita ja herroja werolliseksi, niinkuin on tahtonut.

31. Sehän on paljoo rauheemmasti ja häwytömmästä tehdä Jumalan templistä kauppuhuone ja ryöwäreitten luola, kuin Jerusalemissa tehtykään on; aiwan kuin Antikristuksen sopiitin, josta juuri on ennustettu, että hän oli kaikki mailman tawarat puoleensa wetämä; ja pyhä Pietari 2 läh. kirj. 2: 3 janoo semmoisesta joutosta: he teitä ahneudesta ajatelluilla janoilla kauppatalunansa pitävät.

32. Sentähden Kristus syystä wihastuikin semmoiseen hänen templinsä häwäisemiseen niiltä ahnewatsoilta, jotka ei ainoastaan ylenkatso ja laimiinlyö oikiaa Jumalan palvelusta, vaan vielä sen nurin kääntävät ja jalojin tallaawat; ja niinmuodoin templistä, jonka Jumala on säätänyt, että ihmisille teroitettaisiin Jumalan sanaa ja heitä johdatettaisiin taiwaasen, eivät ole tehneet mitään muuta kuin ryöwäreitten luolan, kussa harjotetaan sulaa sielun murhaa ja turmiota, koska ei puhuta mitään Jumalan sanasta, josta sielut autuiksi tulewat, ja sen sijaan näytetään heitä perkeleen walheisin j. n. e.

33. Se on se oikia pääsynti ja syy, joka heidän templineen kaikkineen häwäiselle saattaa: sillä koska he häwittiwät itse Jumalan waltakunnan, ei tahdo hänkään enää rakentaa heidän waltakuntaansa. Sentähden hän janoo: koska te rupeette minun waltakuntani sijaan rakentamaan perkeleen waltakuntaa, olen minäkin puolestani teille niin tekemä ja perijuurin häwittäwä kaikki, mitä olen teille rakentanut. Siihen hän aluksi rupefi, juuri wähhä ennen poislähtöänsä, sinä päivänä, kuin hän niin templissä mellasti heidän keskellänsä, jota Romalaisten, hänen pois mentyänsä, wasta oikein oli toimittaminen; nimittäin että, niinkuin hän silloin ajoi heidät ulos templistä, niin olivat nekin ulosajettawia kaikkineensa,

mitä heillä oli, ettei heillä enää ollut ole-
massa, ei jumalanpalvelusta, ei templiä, ei
papistoa, ei maata, eikä kansaa.

34. Nytkin on hän, Jumalan kiitos, ruvennut
hävittämään meidän epäjumaliamme ja hullutuksi-
amme, paavitunnan pilkallista markkina-
kauppaa, ja kirkkoansa puhdistamaan ewan-
keliumillansa, tässäkin kertaa siksi
ensinäytteenä, että nähtäisiin hänen kai-
heistakin vielä lopun tekewän, juurikuin
paavikuunta jo silminnähtävästi on ruvennut
lankeemaan, ja on päivästä päivään
lankeewa lankeemistansa, ja pal-
joa hirmuisemmin maahan tukistettava ja
ijankaittisesti häviävä, kuin Judalaiset
owattoaan hävitetyt ja juuritettut, koska
se on paljoa hirmuisempi kauhistus.
Sitte vasta on häviö oikein alkawa, kuin
ewankeliumi siirtyy pois sen häpiällisen,
kauhian pilkan tähden; mutta wihdoin
wiimeisenä päivänä vasta oikein lopullisesti
ja ijankaittisesti.

35. Saksanmaa, jolla, Jumalan kiitos,
nyt on ewankeliumi, waroikoon, ettei hänen-
kin käwisi niin, kuin, walitettawasti, jo ei
enää paljon puutu; sillä alkäämme luulko,
että se ylenkatse ja kiittämättömyys, joka
meillä on yhtä suureen warteen päässyt, kuin
Judalaisillakin, jääpi rankaisemata. Sitte
onpa vielä jumalatoimailman kerran walit-
tawana ja huutawana: jollei ewankeliumi
olisi tullut, ei olisi meidän niin käynyt;
juurikuin Judalaiset Jerusalemissa
kaikesta waimoistansa syyttiwät
apostolein saarnaa; ja juuri itse
ennustiwat kohtaansa, että jos Kristus
fai pitkittää ewankeliumillansa, niin
Romalaiset tulewat ja ottawat pois
heidän maansa ja kansansa j. n. e.
Samoin sitte Romalaisetkin syyttiwät
sitä uutta Jumalaa ja uutta oppia
heidän häwityksestensä; juurikuin nyt-

kin sanotaan, että siitä saakka, kuin
ewankeliumi tuli, ei ole ollut hyviä
aikoja.

36. Mutta niin on mailman käypäkin,
että se Jumalan sanaa ylenkatsoessaan ja
wainotessaan vielä päälliseksi niin
paatuu ja pimenee, ettei lue onnettomuutensa
syytä ja ansioita millenkään muulle
kuin Jumalan suloiselle ewankeliumille;
joka kuitenkin, Jumalan kiitos,
yhtinänsä suojelee, mitä vielä tallella
on; ilman kaikki jo aikaa olisi ollut
hukasja; yhtäkaikki täytyy sen olla
syytä kaikkeen, mitä perkele ja hänen
joukkonsa tekewät. Koska sitte
niin pitkitetään pilkkaamassa, eikä
tahdota tunnustaa kuritusta omaksi
ansioiksi, eikä sitä armoa ja hyvää
tekoa, joka meillä ewankeliumista on,
täytyy Jumalankin semmoisille
pilkkaajille maksaa niin, että owat
omat profetanansa, ja kahdenkertaisen
pahuudestansa saawat kahdenkertaisen
rangaistuksen.

37. Jopa siitä on jo ensinäytelmä
alkanutkin, vielä wain wäähän
wiimytetään muutamain hurskasten
tähden; aivan kuin hän Judalaisten
keskellä teki ensinäytelmän tällä
esimerkillä, kuin ajoi ulos templistä
myyjät ja ostajat, sitte meni itse
sille templiin, ja vielä wiimeiseksi
opetti siellä, aina kärsimisenä
päivään asti, ja wiimytettiin vielä
rangaistusta wäähän aikaa, niinkauvan
kuin jaatti, ja vielä sittenkin
(opetti) apostoleilansa, siksi-
kuin heitä ei enää tahdottu
kärsiä; niin meitäkin nyt vielä
jäästetään, niinkauvan kuin
niitä elää, jotka Kristuksessa
kiinni rippuwat; mutta jos
he päänsä kallistawat, silloin
on mailma kai näkemä, mitä se on
kadottanut. (Amen.)

N:o 54. Yhdenteenätoista Sunnuntaina Kolminaisuuden Päivästä.

Ewankeliumi. Luukk. 18: 9—14.

Jesus sanoi muutamille, jotka itsehensä uskalsivat, että he hurskaita olivat, ja muita katsoivat ylen, tämän wertauksen: kaffi ihmistä meni ylös templiin rukoilemaan, j. n. e.

1.

Tässä ewankeliumissa kuvataan meille kaffi erinomaista ihmistä, eli kahdenlaisia ihmisiä siinä joukossa, jota kutsutaan Sumalan kansaksi, jotka tahtovat olla Sumalan palvelioita ja tulla hänen eteensä wanhurskautta etsimään. Ja kuvataan siis eteemme kahtalainen wanhurskauskini, jota maan päällä on: toinen, jolla on suuri kiillo koko mailman ja ihmisten silmissä, eikä kuitenkaan Sumalan edessä ole mitään, vaan on vielä kirottukin; toinen, jota ei ihmiset fiksi tunnusta, ja kuitenkin kutsutaan se wanhurskaudeksi Sumalan edessä ja kelpaa hänelle. Toinen on kauniin, ylipiän, pyhän fariseuksen; toinen tuon waiwaisen, nögrän, murheellisen syrtisen, publikanin.

2. Tässä kuulemme kahtalaisen ihmeteltävän ja oudon tuomionkin, joka on warfin vastoin inhimillistä wiisautta ja järjen mieltä, niinpä, hirmuinen koko mailmalle, nimittäin, että suuret pyhät tuomitaan wääriksi, ja waiwaiset hyväksytään, wanhurskaksi ja pyhiksi luetaan. Mutta hän puhuu semmoisista pyhistä, joten tekstikin osoittaa, jotka luottawat itsehensä, ja omassa elämässänsä ja tois-sänsä etsiwät wanhurskautta, jota Sumalan tulisi hyväksyä; ja toiselta puolen semmoisista syntisistä, jotka sydämmestänsä pyytävät päästä synneistänsä, ja huokaamat anteeksi saamista ja Sumalan armoa itsellensä. Sillä ei tässä puhuta siitä muusta suuresta mailman joukosta, jotka eivät ole, ei tämän publikanin, eikä fariseuksen kaltaisia, eivät pidä syntiä, eikä armoa yhtään minään, vaan elävät

suruttomasti ja ilkeästi, eivätkä huoli Sumalasta, taimaasta, eikä helwetistä.

3. Mitä ne kahtalaiset ihmiset olivat, joita Judalaisten kesken fariseuksiksi ja publikaneiksi kutsuttiin, sen olemme jo ennen kyllä kuulleet muissa ewankeliumeissa, nimittäin, että nimi fariseus merkitsee kaikkein parhaita, kunniallisimpia ja hurskaimpia ihmisiä, jotka täydellä todella ahkeroitsewat palwella Sumalaa ja pitää lakia, juurikuin Baawalikin itsetänsä kerskaa, että hän oli ennen kääntymistänsä ollut femmoinen, Fil. 3: 5.

4. Waan nimi publikani on heillä merkinnyt sellaista ihmistä, joka elää julkisyneisissä ja rikoksissa, ei palwelle Sumalaa, eikä mailmaa, ja ainoastaan ahkeroitsee ryöwätä, pettää ja wahingoittaa lähimmäistänsä; joten heidän weroissansa, jotka he olivat Romalaisilta suurella rahalla wuoronneet, täytyi tehdä, jos mieli heidän niillä aikaan tulla. Ja lyhyesti sanoen, ne olivat sellaisia ihmisiä, joita ei pidetty julki uskottomia ja jumalattomia pakanoita parempina, waikka kohta synnyntäänsä olivat Judalaisia; niinkuin Kristuskin heidän niihin wertaa Matth. 18: 17: ellei hän seurakuntaa tottele, niin pidä häntä pakanaana ja publikanina.

5. On tosin ihmeellistä, että Kristus panee kaffi semmoista ihmistä yhteen, jotka owat niin warfin erinkaltaisia ja kaukana toisistansa, ja vielä paljoa ihmeellisempää, jopa kiusallistakin, että tekee niin kummallisia tuomioita, warfin kiroo fariseuksen, ja julistaa publikanin wanhurskaaksi. Waikka yhtä kaikki selkiästi puhuu kumpaisestakin niin, että jamaassa osoittaa, ettei kuitenkaan hylkää

eikä tahdo mitenkään hyljättäväksi sellaisia töitä, joista fariseus tässä kerskaa: sillä hän tahtoo itsekin esitellä ja kuvata häntä kauniiksi pyhäksi, semmoisiin töineen, jotka eivät suinkaan ole moitittavia, eikä ruhdeltavia, vaan hyviä ja kiitettäviä. Näin vastoin ei hän saata kiittää, eikä kehua publikania hänen elämästään ja töistään, niinkuin hänen itsensä täytyy Jumalan edessä tunnustaa, tuomita itsensä syntiseksi, eikä kykene puhumaan yhdestä ainoastakaan hyvästä työstä. Ja kuitenkin tutkii, koettelee ja perää Kristus heidän molemmat niin, ettei pyhästä fariseuksessa löydy mitään hyvää, vaikka kohta hänellä on paljon jaloja töitä; ei töitten muoksi, jotka ei itsestään ole moitittavat; vaan sentähden, ettei se ihminen ole hyvä, vaan täynnä saastaisuutta. Vaan publikanissa, joka tähän asti oli julkinen, kirottu syntinen, tapaa hän nyt oikiaan hyvän puun ja hedelmät, vaikka ei hän loista fariseuksen suurilla töillä. Otta kaamme siis vähän katsellaksemme näitä molempia ihmisiä.

6. Ensiksi täytyy sinun oikein kuvata ja kaunistaa fariseus, kuten itse Kristus kuvaa hänen ja kauniin elämänsä; sillä tässä kuulet puhuttaman sellaisesta miehestä, joka tohtii astua Jumalan eteen ja hänelle kehua elämänsä, (ei hän se toki lienekään väärä kerskaus, vaan täyttä totta), ja sillä huutaa itsensä itse todistajaksi, ja tahtoo näyttää olevansa oikiasja jumalanpalveluksessa ja tehdä tili koko elämästään, näytellen, kuinka se on tavoittanut kaikissa olla kuuliaisena hänelle.

7. Alkaa korkeimmasta ja ensimmäisestä käskystä, näyttää palvelunsa oikias, ainoaa Jumalaa, ennen kaikkia etsivänsä hänen valtakuntaansa ja noudattavansa hänen tahtoansa; tunnustaa itsellensä olevan kaikki Jumalalta, sekä olentonsa että elämänsä, antaa sen täten hänelle takaisin ja kiittää häntä kaikista, mitä hän on antanut hänelle, mutta warsin kiittää erinomaisen suuresta armosta ja hyvästä työstä, että hän hänen warjelee synnistä ja häpiästä, ettei hän ole julki-syntisten ja publikanein tapainen, ja rukoulee, että Jumala tahtoisi hänen siinä pitää ja vieläkin antaa hänelle siunauksensa ja jotakin hyvää siitä.

Siinä näet ihan kauniita töitä ensimmäisen taulun ja kunkin kolmen käskyn jälkeen; sillä hän pitää tällä sabbatinkin, koska warsin menee templiin, siellä olemaan yksin Jumalan parissa ja rukoulemaan j. n. e.

8. Sitte hän menee vielä toiseen tauluun ja puhdistaa omantuntonsa Jumalan ja mailman edessä, ettei muka ole väärä, ryöväri, huorintekijä j. n. e., samoin kuin tuo suuri muitten ihmisten joukko on. Tässä on muut wiisi käskyä kaikin yhteen käsitettynä: että hän on sellainen ihminen, joka kykenee koko mailman edessä kerskaamaan, ettei ole kellenkään tehnyt wääräyttä, wäkiwaltaa, eikä pahaa, eikä ketään wainonnut eli wahingoittanut, wiidettä, kuudetta, seitsemättä ja kahdeksatta käskyä vastaan, ja siinä hän tohtii joka ihmiselle haastaa, ettei kukaan pääse häntä syyttämään.

9. On sitte vielä pitänyt kuudennenkin käskyn, ei ole huorintehnyt, eikä haureudessa elänyt, onpa ruumiinsaakin niin kurittanut ja hillinnyt, että päälliseksi paastoo kahdesti wiikossa; eikä se ollut mikään walepaasto, jommoinen meidän mesupappeimme ja munkkeimme paasto enimmiten on ollut, vaan oikia paasto, aivan Judalaisten tawan mukaan aamusta ehtoosen, auringon laskuun saakka.

10. Ja paitsi sitä, ettei hän ole mikään väärä, eikä ryöväri lähimmäisensä tawaran tahti kunnian suhteen, antaa hän kymmeneksetkin kaikesta, mitä on rehellisesti ja kunnialla saanut, osoittaa Jumalallentkin kuuliaisuutensa sillä, että antaa jumalanpalveluksen ja papinwiraston hoidannoksi kaikesta, mitä Jumala hänelle on antanut, eikä siinä mitään kinaa eikä pidätä.

11. Lyhyesti, tässä nähdään kaikki käskyt yhdesä, ja esikuwa semmoisesta kauniista, hurstaasta ja mailman filmisä jumalisesta ja pyhästä miehestä, joka on kehuttawa kaikelle mailmalle peiliksi ja esimerkiksi; niin että syystä toiwottanee, niinpä kaiketi oliskin toiwottawa, että olisi paljonkin sellaisia ihmisiä, ja hywin fitten mailmassa oliskin asiat.

12. Jos nyt panet sitä vastaan tuon toisen, publikanin, et ole tapaawa hänessä mitään pyhään fariseukseen verrattawaa; sillä

yhfin nimikin osoittaa, ettei semmoisella liene paljoa siweyttä, eikä kunniaa, ei kukaan häntä siinä pitäne, joka paljon huolii Sumalasta eli hänen käskystänsä; ei hän ainoastaan mitään anna omastansa Sumalalle hänen palvelukseksensa, vaan vielä on julkisesti ryövännyt ja worastanut lähimmäiseltänsä; ja lyhyesti, on sellainen ihminen, joka syntisellä elämällensä on julkinen ja tuttu esimerkki; jonka wuolffi fariseuskin esittelee hänen semmoiseksi, joka on warsin pois laidalta, on heittänyt oman tuntonsa tuuleen, ja jolta ei enää ole mitään hywää toivomista.

13. Kuinkasta nyt sitte niin wastoin luuloa käypi, että hän (fariseus) joutuu Sumalan kiroomaksi, ja publikani julistetaan wanhurskaaksi? Puhuneeko ja tuominneko hän nyt itse wastoin omaa lakiansa, jonka mukaan syystä se, joka sen jälkeen elää ja on hurskas, on saapa sen hyväksensä ja on pidettävä etuisimpana niitä, jotka julkisesti sitä vastaan synneissä elävät? Taikka: onko nyt Sumala semmoinen, joka suostuu niihin, jotka eivät tee yhtään hywää työtä, vaan ovat paljaita ryöwäreitä, huorintekijöitä ja wääriä? Ei suinkaan, vaan tässä on toinen ja korkeempi tuomio, kuin että sitä mailma, taikka liha ja weri ymmärtäisi, joka katsohtaa sywemmälle näitten kumpaisenkin sydämeen, ja tapaa fariseuksessa hirmuisen ilkiän kappaleen, joka turmelee kaiken sen, mitä hänessä muutoin hyväksi mainittawaa olisi, jonka ewankelista kutsuu itseensä uskaltamiseksi ja sitte muita ylenkatsumiseksi.

14. Tämä nyt on mikana siinä jalossa mieheissä, nimittäin se konna, joka on juuri mailmassa. Ja suokoon Sumala, että tämä olisi se ainoa, eikä olisi niin paljon lapsia ja perillisiä jälkeensä jättänyt; sillä koko mailma, milloin se parhaanakin on, makaa kokonansa tässä synnissä uupuneena, eikä saata sitä jättää: kuin tietää jotakin hywää itsesfänsä, täytyy hänen siitä kopeilla, ja muita ylenkatsoa, joilla sitä ei ole, se on, koroittaa itsensä yli Sumalan ja lähimmäisensä, ja niin muodoi hän juuri sillä, että luulee pitävänsä Sumalan käskyt, rikko ne, joten pyhä Paawalikin Rom. 9: 31 sanoo Judalaifstansa,

että he juuri sillä, että wanhurskauden lakia etsiwät, ei wanhurskauden lakia saaneet.

15. Eikö se ole ihmeellistä, että ne, jotka ahkerasti kiinni pitävät laista ja joilla onkin paljon Sumalan palvelusta, ei kuitenkaan sitä pidä, niinkuin hän Gal. 6: 13 sanoo: ei nekään, jotka ympärileikataan, lakia pidä j. n. e. Ne pä kunnia pyhiä ovat, jotka juuri siinä, että lain jälkeen tekewät, ei sitä pidä, vaan rikkowat sen. Kukka sitte ne ovat, jotka sen pitävät? Niinkään on tämänkin fariseuksen, tahi hänen wertaistensa laita kauniissa nuhteettomuudessaansa ja kunniasfänsä, joka tosin on ihana, jalo, kaunis lahja, jota mailmassa täytyy kiittää ja korkeasti ylistää yli kaiken, mitä maan päällä on, aiwan korkeimaksi Sumalan lahjaksi, paljoa kauniimaksi kaikkea kauneutta ja koreutta, kultaa ja hopiaa, niinpä aurinkoa ja wolketta. Tälle sanon minä, tässä julistetaan se tuomio, että hän Sumalan edessä on pahempi kuin mikään ryöwäri, murhaaja, huorintekijä j. n. e. Miten on meidän tällä opilla aikaan tuleminen siinä mailman suuresa joukossa, jota itsekin kiroomme sen julkisesta Sumalan ylenkatseesta ja pahuudesta Sumalaa ja ihmisiä vastaan, joka huutaakin hamaan taiwaasen asti ja niin suuresti wallan saapi, että sitä pian ei maa jaksaa kantaa?

16. Olenhan minä jo ennen sanonut, ettei tässä sitä soimata, eikä tuomita, että fariseus lain töitä tekee; muutoin täytyisi tuomita Sumalan lahjoja ja hänen omaa lakiansa, ja kiittää sitä, mikä on sitä vastaan. Mutta sen minä sanon, että ihminen tässä asetetaan Sumalan tuomion eteen, ja tawataan toisellaiseksi, kuin mailma tuomitsee, niin että, waikka hänellä on joitakuita kauniita, kiitettäviä lahjoja, siinä kuitenkin istuu yksi juuri häpiäpilkku, että hän wäärinkäyttää semmoiset lahjat ja sillä warfin turmelee ne Sumalan edessä.

17. Sillä tässä syytetään häntä sillä tehneeksi synliä sekä Sumalaa että ihmisiä vastaan, ja molempain tauluin käskyjä vastaan; sillä ensimmäisessä käskysä erinomattain ja korkeimmasti kielletään kopeutta, eli ihmistä luottamasta itseensä taikka lahjoihinsa, ja itjellensä kelpaamasta; kuten tämä tekopyhä tekee, joka rehentelee ja pöyhistelee Sumalalta saa-

duilla lahjoillansa, tekee niistä epäjumalan, ja kumartaa itseänsä, juurikuin hän olisi se jalo ja pyhä mies, jota yksin Jumalan täytyisi arvossa pitää ja kirkkialle koroittaa.

18. Tämä on jo se suurin synti ja pahuus, jolla hän, warfin sokiana ja paatuneena, juoksee oikopäätä vastoin Jumalaa, on uskotoinna pakanana eli Turkkilaisena, joka ei Jumalasta mitään tiedä, ilman mitään parannusta, niinpä suuren pyhyytensä tähden ei ole tietäminänsä mistään synnistä, eikä ensinkään pelkää Jumalan wihaa; luulee omalla työllään sitä wastustawansa, eikä näe, ettei hän, eikä yksikään ihminen, eipä totiset pyhättään kaikella wanhuruskauhellansa ja elämällänsä voi kestää Jumalan edessä, waan ovat welkapäät hänen wihaansa ja kadotukseen, niinkuin Dawidinkin Ps. 130: 3 todistaa: jos sinä, Herra, soimant syntiä, Herra, kuka siis pysyy? Ja Ps. 143: 2: älä käy oikeutta palvelias kansa; sillä ei yksikään elävä ole wakaa sinun edessä. Jonkatähden hän ei liioin etsi mitään armoa, eikä syntein anteeksi saamista, eikä luule sitä tarvitsewansakaan.

19. Koska hän nyt häpiällisellä ja hirmuisella epäjumalaisuudella niin kauhiasti pusee ensimmäistä ja suurinta käskyä vastaan kopeudella ja omaan pyhyyteensä haastamisella, ja tässä ei ole yhtään Jumalanpelkoa, eikä uskallusta, eikä rakkautta, waan hän etsii paljasta omaa kunniaansa ja kiitostansa; niin on hywin arwattawa, ettei hän todellisesti ja sydämestänsä pidä yhtään muutakaan käskyä, waan että kaikki on wäärää ja walhetta, mitä hän rukouksellansa ja Jumalan palveluksellansa annattelee, niinpä, että hän juuri sillä suurimmasti turhaan lausuu ja häpäisee Jumalan nimen, walhettaan kaunistellaksensa, ja sillä wain kehoittaa Jumalan wihan ja kowan kirouksen ylitseä; sillä Jumala sanoo, ettei hän jätä sitä rankaisemata, joka hänen nimensä turhaan lausuu.

20. Sillä mitä se muuta on, kuin häwäistä ja pilkata kirkiaa majestettia, että hän näin rukoilee ja sanoo: minä kiitan sinua Jumala, että minä olen niin pyhä ja hurstas, etten tarvitse sinun armoas mihinkään, waan löydän niin paljon itsesäni, että olen pitänyt

lain, eikä sinä saata minusa mitään moittia, ja olen ansainnut niin paljon, että sinun täytyy se jälleä minulle palkita ja maksaa, ajallisesti ja ijanikaikkisesti, jos muutoin pitänet sen kunnian, että olet wanhurstas ja totinen Jumala.

21. Samoin on nähtävä, miten hän toisesakin taulussa reuhaa ja teuhaa lähimmäistänsä vastaan; sillä ei siinä ole edes yhtään hiukkaa kristillistä rakkautta, eikä rehellisyyttä, josta hawattaisiin hänen etsiwän lähimmäisen kunniaa tahti autuutta, taikka sitä hänelle suowan; waan menettelee häntä pahasti, ja hänen warfin jaloin tallaa häpiällisellä ylenkatseellansa, eikä pidä häntä ihmisen weroisena; niinpä, kuin hänen tuli lähimmäistänsä auttaa ja pelastaa, ettei hänelle mitään pahaa, eikä wääryyttä tapahtuisi, tekee hän itse hänelle suurimman wääryyden. Sillä nähtyään ja tiettyään lähimmäisensä tekewän syntiä Jumalaa vastaan, ei hän ajattele, kuinka nyt hänen kääntäisi, taikka auttaisi ulos Jumalan wihasta ja kadotuksesta parannukseen; ei hänellä ole yhtään armeliaisuutta, eikä sääliä sydämessänsä waiwaisen syntisen wihekkäisyyteen ja surkeuteen nähden; se on hänen mielestänsä hänelle omiansa, että hän pysyy kadotuksessa ja turmeluksessa; kieltää häneltä kaiken melvollisen rakkauden ja palveluksen, jonka Jumala on hänelle käskenyt, että hänen ennen kaikkia tulisi auttaa lähimmäistänsä ulos synneistänsä ja kadotuksesta Jumalan waltakuntaan, opilla, neuwolla, rangastuksella, nuhteella j. n. e., ja mikä wielä pahinta on, hän on iloinen ja hywillä mielin siitä, että hänen lähimmäisensä on synnissä ja Jumalan wihan alla; josta on helppo arwata, paljonko hänellä on halua ja rakkautta Jumalan käskyihin, ja minkä werran hän syntiä wihaa.

22. Sillä mitä semmoinen ihminen saattaa hyödyttää Jumalan waltakunnassa, joka wielä saattaa iloita, niinpä sydämessänsä kutkuu ja ihantelee koko mailman synneistä ja tottelemattomuudesta Jumalaa vastaan, ja jonka se tekisi pahaa, jos joku sydämestänsä olisi hurstas ja pitäisi Jumalan käskyt, niin ettei hän mielellään tahtoisi, jos voisikin, wähintäkään häntä siihen auttaa, taikka lähim-

mäisensä onnettomuutta ja kadotusta pois kääntää? Mitä hyvää siltä etsittäisiin tai hoidettaisiin, joka on niin paatunut, ettei saata lähimmäistensä suoda autuaaksi?

23. Ei pakanatkaan tiedä mistään suuremmasta pahuudesta puhua, eikä kuvata ilkeempää ihmistä, kuin femmoisen, joka on niin vihan suopa ja kädet, että se on hänessä wain iloista ja hypaista, kuin hänen lähimmäisensä pahoin käy; niinkuin muutamit ovat niin ilkiät, että mielellään itsekin kärsivät wahinkoa, kuin wain saawat toiselle vielä suuremman onnettomuuden. Semmoista perkeleellistä ja helvetillistä ilkeyttä ei saata kenesäkään olla niin suuresa määrässä kuin sellaisessa määrässä pyhässä, joka yksin tahtoo kaiten kunnian Sumalan ja mailman edessä ja olla pidettynä senwuoksi puhtaana ja pyhänä, että kaikki muut ovat haitsewat ja faastaiset.

24. Mitä, jos ruumiillisissa asioissa puhuttaisiin semmoisesta lääkäristä, joka tahtoisi olla pidettynä hurstkaana, kunniallisena miehenä, mutta tultuansa kuolintautisen ihmisen pateille, sen siaan, että pitäisi häntä neuwoman ja auttaman taudistaan, ei tekisi mitään muuta, kuin nauraisi ja pilkkaisi sitä raukkaa; kuka femmoista pitäisi muuna kuin ilkeimpänä konnana, minkä suinkin maa päällensä kantaa, joka ei ainoastaan siltä ihmis-paralta suurimmasa hädässään kieltäisi apuansa, waan vielä ilakoitisi hänen onnettomuudestaan ja sillä sijunsa synnyttelisi? Kuinka paljoa suurempi ilkeys se fitte femmoisessa ulkokullatussa pyhässä on, joka näkee lähimmäisensä sielun makaawan ijankaikkisen kadotuksen waarassa ja hädässä, kussa hän olisi welwollinen panemaan elonsa ja elämänsä alttiiksi, häntä siitä auttaaksensa; mutta ei ainoastaan sitä jätä tekemättä, waikka ainoalla sanalla ja huokauksella saattaisi hänen pelastaa; waan vielä soimaakin häntä siitä, on iloisansa siitä ja waimainja jälkeen mielellään soisi hänen uppowan paljoa synemmälle kadotukseen.

25. Mitähän sellainen tekisi tai soisi sille, joka olisi hänen wihamiehensä, taikka olisi tehnyt hänelle jotakin pahaa, jota hän kuitenkin myös olisi wellapää rakastamaan ja auttamaan, niin totta kuin hän itsellensä

soisi hyvää tehtävän: kuinka hän fitte tepastelisi wihoisjansa, sadatellen, tiuskuen ja paiskaten, niin ettei hän murhaakaan minään syntinä pitäisi, waan juuri pyhytenä, warssinkin sitä vastaan, joka ei tahtoisi pitää häntä hurstkaana ja pyhänä; juurikuin hurstkas weljensä tappaja Kaini teki weljeensä kohtaan, ja hänen lapsensa vielä aina tekewät, niinkuin Kristus itse Joh. 16: 2 femmoisista sanoo: aika tulee että jokainen, joka teidän tappaa, luulee tekewänsä Sumalalle palveluksen.

26. Yhtä wähän olet femmoisesta hawaitsewa, että hän sydammeistensä pitää yhdenkään muun käsken; sillä yhtä wähän hän estäisi lähimmäisensä waimoa ja lapsia häwäistyksestä, taikka auttaisi heitä pysymään kunniasa, niinpä, jos siki tulisi, hän olisi siitä iloinen ja salaa naurahelisi, taikka kuin wain tilan jaisi, tekisi kyllä sen itsekin, taikka olisi siihen awullinen. Sillä että hän niitä ja muita femmoisia julki pahoja töitä karttaa, ei hän sitä suinkaan tee siweden rakkaudesta, eikä kuuliaisuudesta Sumalalle: ja koska ei hän jääli lähimmäisensä sielun hätää ja surkeutta, kuinka hän fitte säästäisi hänen, taikka hänen omaistensa kunniaa? Paljoa wähemmin hän surkuttelisi taikka ajattelisi estääksensä lähimmäisen wahinkoa hänen tawaransa puolesta, ettei hänen omaansa rywättäisi, warastettaisi, taikka muutoin turmeltaisi, waan paljoa enemmin siitä iloitsisi ja fanoisi: se on oman sa hänelle. Siitä ei ole puhumistakaan, että hän tawarallansa auttaisi häntä hänen köyhyydesensä, taikka jotakin ilman antaisi. Samoin hän warmaan ei puolustaisi, jos kuulisi lähimmäisestensä walheteltawan ja hänen hyvää nimeänsä häwäistäwän, eikä kunniallansa peittäisi ja kaunistelisi hänen häpiätänsä; waan paljoa enemmin olisi iloinen ja itsekin auttaisi hänestä walhettelemaan ja pahoinpäin puhumaan, jommoista femmoiset pyhät erinomaisen mielellään tekewät; niinkuin tämäkin tässä Sumalan edessä walhettelee publikani-raufasta ja muista ihmifistä, joita hän ei kuitenkaan todella saata mistään synyttää.

27. Katkos nyt, mikä häwytöin ja kauhia perkele femmoisissa kauniissa pyhisissä

afuu, ja yhtäkaikki saattaa peittää itsensä muutamain töitten pienellä warjolla, joita hän ihmisten edessä tekee, mitä hän tekee Jumalan palveluksensa, kiitoksellansa ja rukouksellansa, kuin niin kopiasti ja yläpiästi astuu forkian majestetin eteen, sitä pilkkaa ja häpäisee, koska sellaisissa häpiällisissä synneissä tohtii Jumalan edessä kehua itseänsä ja vielä wäittää, ikään kuin hänen täytyisi siitä pitää hänet jalona pyhänä ja olisi welkapää ansioista antamaan hänelle taiwaan ja kaikki mitä ikänä hän tahtoi pyytää; taikka jos tiesi hänen ei tahtowan sitä tehdä, waan pitää publikani-raukkaa häntä etuisimpana, syytyisi hän sellaiseen kiukkuun ja wihaan Jumalaakin vastaan, että rohkenisi julkisesti sanoa häntä vasten suuta, ettei hän ole Jumala, waan perkele helwetistä, tahtoispas miellensä, jos woisi, syjätä hänen alas istuimeltänsäkin, ja itse istua siaan. Mutta semmoijesta hän ei kuitenkaan sallii kenenkään nuhdella itseänsä, waan tahtoo sitä pidettävän hywin tehtynä; waikka hän kuitenkin, paljoa enemmän kuin kaikki muut Jumalan pilkkaajat, ansaitsee, että Jumala antaisi maan silmänräpäyksessä niellä hänen eläwältä.

28. Siinä huomaat, mitä se ihminen on ja tekee, joka liikkuu omalla wapaalla tahdollansa, tahi luontonsa woinilla. Sillä tämän fariseuksen on Kristus pannut korkeimaksi esimerkiksi siitä, mitä ihminen omin woininsa jaksaa tehdä lain jälkeen. Ja tostantaan ei ykkikään ihminen luonnostaan ja Adamin lapsena ole yhtään parempi, waan juuri semmoiset wiat osoittawat itsensä heissä kaikissa, kuin tahtowat olla pyhät Jumalan edessä ja muita ihmisiä paremmat; niin ettei siinä muuta tehdä, kuin ystästi ylenkatsotaan Jumala ja kaikki ihmiset, ollaan hywillä mielin ja iloissansa, kuin syntiä tehdään Jumalaa vastaan. Semmoiset ovat kahdenkertaisesti, niinpä monta wertaa pahemmat, kuin publikani ja hänen kaltaisensa julkisyntijet, koska eiwät ainoastaan jätä Jumalan käskyjä pitämätä, waan myös eiwät suo kenenkään niitä pitävän; ei siinä kyllä, etteiwät he kellenkään ihmiselle apua, eikä mitään hywää tee, waan vielä ihastuwatkin heidän turmiostansa ja

kadotuksestansa; ja päälliseksi kaunisteleiwat kaikella tällä: tahtowat olla jaloja pyhiä, ja rohkenewat majestetin edessä firotuilla omillatunnoilla pilkata ja walhetella, etteiwät ole kuin muut ihmiset, waan owat (muka) pitäneet Jumalan käskyt, niin että siitä taiwas haljennee.

29. Katso nyt sitä wastoin tätäkin publikania, joka myös tulee templiin rukoilemaan, mutta aiwan toisilla ajatuksilla ja toisella rukouksella, kuin fariseus. Sillä hänellä on ensinnä se etu, että hänen, omastatunnostansa wakuutettuna ja tuomittuna, täytyy tunnustaa itsensä syntiseksi, ettei hän tässä Jumalan, eikä mailman edessä saada kerskata, eikä ylpeillä, waan hänen täytyy häweta, ja niinmuodoin on laki sattunut hänen sydämeensä, niin että hän tuntee surkeutensa ja hätänsä, Jumalan tuomion ja wihan edessä peljästyneenä ja tuskissansa, sydämestään huokaa siitä irralle päästä, mutta ei keksi missään mitään neuwoa siihen, eikä saada Jumalan eteen tuoda mitään muuta, kuin sulaa syntiä ja häpiää; siitä hän on niin rasitettu ja painettu, ettei tohdi silmiänsä ylös nostaa; sillä hän ymmärtää ja tuntee, ettei mitään muuta ole ansainnut kuin helwetin ja ijankaikkisen kuoleman, ja hänen täytyy itseänsä kirotta Jumalan edessä, niinkuin hän sen merkiksi ja tunnustukseksi Jumalan edessä lyöpi rintoihinsa.

30. Sanalla sanoen, ei tässä tosiaankaan ole mitään muuta, kuin sulaa syntiä ja kadotus, ja se Jumalan edessä kyllä yhtä suuri, kuin fariseuksenkin, paitsi ettei se tunnusta saastaisuuttansa, waan tahtoo vielä tehdä siitä puhtauden; mutta tämä tuntee syntinsä niin, ettei pääse paikastaan, waan hänen täytyy tunnustaa joka päivä wihoittawansa Jumalan häpiällisellä kiittämättömyydellensä, ylenkatseellansa ja tottelemattomuudellansa kaikkia hänen hyviä tekojansa ja kaikkea hänen hywyyttänsä vastaan, kuin on antanut hänen elää tähän hetkeen asti; sentähden hän ei saada luottaa itseensä, eikä turwata töihin, waan hänen täytyy kokonansa epäillä itsestänsä, jollei hän saa armoa ja laupiutta Jumalan tykönsä.

31. Niin ei hän kiioin saada ketään

ihmistä ylenkatsoa, eikä itseänsä kohoitella kenenkään yli: sillä hän tuntee vain itsensä syvimmästi kadotetuksi, ja pitää kaikki muut autuaampina ja hurstaampina, ja erinomattain tämän fariseuksen, joka kuitenkin Jumalan edessä on täynnä saastaisuutta. Lyhyesti, tässä näkyy jo oikean parannuksen alku semmoisessa ihmisessä, jolla on sydämmellinen katumus ja kipu syntiensä tähden, ja sydämmellinen halu niistä irtalle päästä, ja etsii armoa ja laupiutta Jumalan tykönä, sekä myös sydämmestänsä aikoo parata elämänsä.

32. Mutta katsoppa tässä, milta tämän publikanin sanat ja rukous kuuluu, kuin hän sanoo: **Jumala, armahda minua syntistä!** Mistä hän on oppinut niin puhumaan Jumalan edessä, taikka kuinka hän tohtii tuoda esiin semmoisia sanoja, ja panna ne semmoiseen järjestykseen? Sillä järjen ja inhimillisen tuomion jälkeen ei ne sivi yhteen, eikä yksikään ihminen saata omasta sydämmestänsä ja omista ajatuksistaan kehrtää semmoista rukousta, waikka kuinkakin lyhyeltä se on puhuttu. Fariseuksen sanat: **minä kiitän sinua, Jumala, etten ole kuin muut ihmiset, wäärät j. n. e., ne hurstas mies kyllä sanonee ja hänen pitääkin niin sanoman.**

33. Sillä älköön olko kukaan, joka ei tiedä mitään itseänsä vastaan, semmoinen walehtelia, että syyttäisi itsensä ryöwäriksi, huorintekijäksi j. n. e., waan sanokoon totuuden, älköönkä antako wiedä itseltänsä hyvän omantunnon kerskausta, ja hurstaa sen miehen täytyy ollakin, joka todella niin sanoo. Waan toiselta puolen saattaa kunnakin kyllä hyvin sanoa nämät sanat: **Jumala, armahda minua syntistä!** niinkuin kyllä kunnat niitä enemmän mainitsawat, kuin oikein katuwaiiset ja hurstaaat ihmiset: niin, kuka muutoin niitä lausui, kuin syntinen ja kadotettu ihminen? kuitenkin käy meidän tuomiomme tässä nurjaksi, ja kallistaa molemmiin puolin wäärään päin, käännettäköön ja wäännettäköön sitä miten tahtonsa.

34. Mutta se on, totta puhuen, semmoinen puhe ja esimerkki, joka sopii kristittyin kouluun ja autuuden oppiin, jonka maailma kutsuu wääräksi; sillä, niinkuin olen sanonut,

ei saa yksikään järki, eikä yksikään ihminen-oloon kuinka korkia, wiisas ja oppinut tahtonsa, sitä sopimaan, jonka publikani tässä sowitzaa yhteen, kuin tekee rukouksen warfin wastallisista sanoista ja päättää: **Jumala, armahda minua syntistä!** Onhan se warmaan päätöksi, joka on warfin korkialla ja kaulana ihmisen ymmärryksestä.

35. Sillä ei alusta asti ole Jumala ikään tähän laihin puhunut ihmisille. Paratississa lausuttiin näin, kuten Raamattu 1 Mos. kirj. 2: 17 sanoo Jumalan puhuneen ihmiselle: **jona päivänä sinä siitä kielletystä puusta syöt, se on, jolla hetkellä sinä teet syntiä minun käskyäni vastaan, pitää sinun kuolemalla kuoleman.** Sinain wuorella, kuin Jumala antoi lakinsa, sanottiin myös 2 Mos. kirj. 20: 5 näin: **minä Herrra, sinu Jumalas, olen kiwas, se on, wihainen Jumala, joka etsikelen isäin pahat teot lapista kolmauteen ja neljänteen polween asti j. n. e., että lyhyesti tiettäisiin synti kirotuksi, ja Jumalan wiha ja rangaistus siitä julistetuksi.**

36. Eihän nyt tähän ensinkään sivi, että semmoinen syntinen, kirottu ihminen tohtisi tulla Jumalan eteen rukoilemaan: **Jumala, armahda minua syntistä!** Sillä nämät kaksi, synti ja armo, ovat wastoin toinen toistansa, aiwan kuin wesi ja walkia. Eihän siihen, kussa synti on, tule armo, waan wiha ja rangaistus. Kuinkasta siis tämä mies sen keinon osaa, että taitaa yhdistää ja sowitzaa nämät kaksi, ja tohtii pyytää ja kerkjätä armoa synnillensä? Tähän tarwitaan enempää, kuin laki ja kymmenen käskyä tietämät, jotka fariseuskin tiesi, ja se on (aiwan) toinen konsti, josta tämä ei tietänyt yhtään mitään, ja jota ei yksikään ihminen itsestänsä osaa.

37. Se on sulloisen ewankeliumin saarna Jumalan armosta ja laupiudesta Kristuksessa, joka julistetaan ja taritaan kirotululle, syntiselle aiwan ilman hänen ansiotansa. Sitä on tämän publikaninkin tähtynyt kuulla, ja Pyhä Henki on sillä niin liikuttanut ja liikkeelle pannut hänen sydämmensä, sittenkuin hän lain woimasta oli tuntenut syntinsä, että tulee Jumalan eteen ja tekee semmoisen rukouksen,

että hän warmaan uskoo ja päättää, joten Jumalan sanassa on kuullut, että Jumala waiwaisille syntisille tahtoo synnit anteeksi antaa ja olla armollinen, se on, kääntää heiltä pois wihanja ja ijantaittisen kuoleman luwatun Messiauksen, hänen Poikansa tähden. Näin solmesi ja sowitzi sellainen usko hänen rukoussesiansa nämät kaksi wastallista kappaletta yhteen.

38. Tämän ewankeliumin saarnan kyllä moni kuulee, ja näyttää olewan helppo niin puhua perässä; mutta ei olekaan niin huolia, kuin luullaan, että sen jokainen taitaisi, eikä kukaan paremmin ymmärrä, kuinka työlästä se on, kuin ne harvat, jotka sitä opettelevat ja harjoittelevat taitaaksensa publikanin perässä niin uskoa ja rukoilla. Se sen tekee, että tuo hurstkas konna ja ulkokullailia, fariseus, vielä asuu meissä, joka estää, ett'emme saa sitä niin yhteen sowitzetukfi.

39. Eikä saakaan ulkonaisen, mailmallisen menon ja sen hurstkauden jälkeen niin olla, ei siinä ole mitään muuta sanottawa ja opetettawa, kuin ettei syntiselle tule mitään armoa, waan wiha ja rangastus j. n. e., muutoin ei kukaan saisi elää maan päällä, eikä Jumalakaan saisi majestettiänsä puolustetukfi, jollei pitäisi siitä lufua, että synnit rangastaisiin ja hyvät teot palkittaisiin; sillä jokainen piankin sanoisi: tehkäämme wain rohkaasti syntiä, sitä enemmän me armoa saamme. Kuitenkin käy tässä hänen hengellissessä waltakunnassansa aiwan toisin, niin että joka on konna, se saa armon ja julistetaan hurstkaaksi; ja se, joka täällä pidetään hurstkaana, on ilkiä konna ja kadotetaan.

40. Mutta tämän asian on niin laita, että Jumalan oikeus ja mailman tuomio ovat erillaiset ja niin kaukana toinen toisestansa, kuin taiwas ja maa. Mailman edessä täytyy olla niin: jos olet hurstkas, saat sen hymälles; mutta jos olet waras, joudut hirteen; jos teet murhan, lyöddään sinulta pää poikki. Jumalan täytyy itse pitää tämä hallitus-meno woimassaan, muutoin ei olisi yhtään rauhaa maan päällä. Mutta hänen omassa hallitussessansa, jossa hän itse yksinään on wälittömästi Herrana ja Tuomarina, siinä käy niin,

että hän on armollinen ainoasti waiwaisille syntisille; sillä siinä ei olekaan mitään muuta, kuin sulaa syntiä, eikä ole hänen edessänjä yksikään miatoin, niinkuin Raamattu sanoo.

41. On kuitenkin sekin tosi, ettei kaikki syntiset ole yhtäläisiä, niin että tässäkin täytyy tehdä joku eroitus ja näyttää, kutka tulewat hänen tuomionsa, kutka armon laskuun. Sillä muutamat owat törkiät ja häwyttömät syntiset, ryöwärit, murhamiehet, warkaat, ilkiät konnat, huorintekiät, jotka menewät niin törkiästi ja aina pitkittäwät synneissä uppoontuneina, etteiwät milloinkaan sitä ajattele, eiwätkä kysy, kuinka saisiwat armollisen Jumalan, kuljeskelewat niin suruttomina, kuin ei heillä mitään hätää olisi. Mille p. Paawali 1 Kor. 6: 9 saarnaa näin: **älkäät ekhykö: ei totta huorintekiät, eikä epäjumalain palveliat, eikä salawotteiset, eikä warkaat, eikä ahneet, eikä raateliat j. n. e. peri Jumalan waltakuntaa; ja Kristus Luukk. 13: 3, 5: minä sanon teille: ellette paranna itjiänne, niin te kaikki niin hukkaan tulette: sillä ei semmoiset ole tämän publikanin kaltaisia, koska wiettwät aikansa warfin ilman parannusta ja siwottomasti, eiwätkä vielä ole Jumalan, waan mailmallisen hallituksen alaisia.**

42. On fitte vielä muutamia konnia, jotka tahtowat osoitella tätä publikania ja rukoilewat Isä-meitä, owat kuulleet ne sanat, että Jumala tahtoo armahtaa waiwaisia syntisiä, opettelewat siis itseänsä niitten perässä puhumaan, taitawat lyöä rintoihinsa ja sanoilla ja käytöksillä teeskennellä niin nöyriksi ja katuwaisiksi, että siitä saatettaisiin walakin tehdä, niinpä he itsekkin wannowat olewansa juuri samankaiset, kuin tämä publikani, ja se on kuitenkin wääräyttä ja petosta; sillä he eiwät ole tätä fariseusta paremmat; ja Jumala armahtaakin heitä, juuri niinkuin sitäkin, niin, etteiwät tunne hänen wihanja, ja hän jättää ne kurittamata, rankaisemata olemaan konnia, kuin owatkin.

43. Semmoisia kutsutaan wääriksi kristityiksi eli lahkolaisiksi, ja wääriksi weljiksi, joita on suuri joukko meidänkin seurakunnassa, jotka myöskin taitawat sanoa sanat, lehuwat paljon ewankeliumia ja Jumalan armoa ja

tunnustawat itsensä waiwaisiksi syntisiksi; mutta kuin siffi tulee, että heitä loukitaan ja nuhdellaan, eivät tahdo he sitä ei kuulla, ei kärsiä, rupeewat kiufuttelemaan ja sanowat heidän kunniaansa loukattawan ja omiatuntajansa waiwattaman; taikka, jolleiwät mitään muuta woi, harjoittawat kuitenkin kaikellaista ilkiää kawaluutta ewankeliumia vastaan.

44. Teeskennelköödt nämät itseänsä sanoilla ja ulkonäöllä waikka kuinka tämän publikanin kaltaisiksi, sisältä owat he kuitenkin se ilkiäkurinen konna ja ulkokullattu; sillä ainoastaan sitä warten he niin puhuwat ja teeskelewät, että heitä hurstkaina pidettäisiin, eikä kukaan tohdi heitä muuksi kutsua, siffi kuin Jumala wähän tarttuu heihin, joko perkeleellä, mailmalla taikka sanollansa; jolloin he owat niin hellät, etteiwät jaksu kärsiä yhtään mitään, walittamat wäkiwallasta ja wäärnydestä j. n. e. Ja sanalla sanoen, waikka sitä ennen oliwat waiwaisia syntisiä, owat he nyt paljaita pyhiä, ja niin ylpeitä, ettei kukaan tule aikaan heidän pyhyytensä suhteen.

45. Mailma täntyy nyt joka paikassa ihan semmoisista, erinomattain noista suurista woimallisista herroista ja oppineista, vieläpä porwareista ja talonpojistakin, jotka owat sen oppineet meidän ewankeliumistamme, että he tahtowat sen omistaa ja sillä lohduttaa itsensä, että Jumala on syntisille armollinen, eiwätkä tahdo kuitenkaan olla kenenkään nuhdeltawia eikä syntisiksi soimattawia; waikka menettelewät itsensä niin, ettei Jumalan sana saata siihen olla waiti; tahtowat muihin sowitzaa sen Jumalan sanan, joka syntiä nuhtelee, ja fitte sanowat, aiwan kuin tämä fariseus: en minä ole kuin muut, ja joka minusta sen sanoo, se on tuly minua kohta. Ja jos rupee heille sanomaan, mitä wäärnyttä he tekewät, silloin annattelewat, että nyt puhutaan efiwaltaa vastaan ja annetaan syytä erifeuroihin j. n. e. Ja lyhyesti sanoen, sitä wain saarnattakoon, mitä he mielellänsä kuulewat; jos ei, sitä ei enää saa sanoa ewankeliumin saarnaksi. Ja semmoiset ihmiset owat yhtä luokkaa kuin kaikki wäärät, ulkokullatut pyhät, jotka kyllä itse sanonewat olewansa waiwaisia syntisiä, mutta eiwät suo,

että sitä totena pidetään; sillä jos muutkin sen sanowat, eiwät saata he sitä kärsiä.

46. Noh, nämät molemmat lahkokunnat saawat yksinänsä ja ylöen hywin nämät kaffi asiaa yhteen sopimaan: „minä olen syntinen, ja Jumala on minulle armollinen.“ Mutta fitte on vielä kolmasakin laji, joitten pitäisi ja jotka mielellänsä tahtoisiwatkun todellisesti niin sanoa, niitten se on kaikkein tufalinta saada nämät molemmat sanat yhdellä haawalla sydämestänsä lausutuiksi ja semmoisen ripin ja synnin päästön yhteen käsitetyksi. Sillä sitä vastaan on heillä itsestänsä kaffi wäkewää estettä. Toiselta puolen on meillä vielä, niinkuin jo olen sanonut, ylöen paljon sitä wanhaa konnaa, fariseusta, että mielellämme Jumalan edessä olisimme hywät ja wanhurstaat ja muita paremmat; se tekisi sydämmeen hywää ja olisi suloisin ihastus, kuin saisi sen aikaan; siihen meillä kaikilla olisi mieliteko, että Jumalan pitäisi katsohtaa, mitä me olenme tehneet, ja hyväksyä sitä, fitte tahtoisiimme wälistä häntä siitä kiittäkin, ja tunnustaa sen hänen jumalalliseksi armokseensa. Mutta tässä on pistetty pönkkä eteen ja tie on pystyssä, ikäänkuin enkeli palawin miekoin on pantu paratisiin eteen, ettei kenkään ole siihen pääsewä, eikä saa lupaa kerskata Jumalan edessä.

47. Waan toiselta puolen, kuin publikanin täntyy paljaalla synnillä ja häpiällä tulla Jumalan eteen, riisuttuna kaikesta omasta kerskauksestansa ja täynnä sulaa saastaisuutta; siinä wasta on tuska ja työ tarttua siihen sanaan: **armahda minua**, ja sitä vielä itselensä sowitzaa: sillä siitä, ja sitä vielä paljoa wäkewämmän, estää sekä oma mielen pehmeys että kaikkein ihmisten wiifaus, niinpä itse perkeleeki Jumalan lailla, jota hän tässä käyttää ja tyrkyttää, kussa hänen ei tulisi, saadakseensa ihmistä tuskaan ja epäilykseen.

48. Sentähden se käykin yli kaikkein ihmisten taidon, jopa' on ihmeellistä maan päällä, että ihminen saa armon todellisesti tunnustaa itsensä syntiseksi, ja yhtäkaikki jällen pääsee toiselle kannalle, luo filmänjä pois Jumalan wihasta ja saattaa käsitää sulan armon. Sillä ei se sydän, joka oikein tuntee

syntinsä, voi mitään muuta ajatella, eikä päättää, kuin että Jumala on hänelle armoton ja vihainen. Niinkuin Suudas, nähtyänsä, että hän oli pettänyt Kristuksen kuolemaan, kohta rupefi kiroomaan itseänsä, ja hänen järkensä ja sydämensä teki tapansa jälkeen, kuvasi hänelle sulaa Jumalan ijankaikkista vihaa ja kadotusta. Sitä ei yksikään inhimillinen sydän saa mältetyksi; sillä tässä on Jumalan käsky ja laki, joka tuomitsee sinun kuolemaan, ja perkele, joka työntää ja ajaa sinun helwettiin. Kuinka siis on mahdollista käsittää nämät publikanin sanat yhteen, vastoin lakia, vastoin omaa järkeänsä ja tuntemistansa, jotka eivät sydämmelle kuua mitään muuta, kuin vihaa ja armottomuutta. Mutta ei saata sekään yhteenkään sydämmeen johtua, että hän syntinsä tunnustaisi, jollei hänellä olisi kymmenen käskyä, jotka yksinänsä osoittavat, mitä synti on, ja miksi se on synti. Sentähden täytyy tässä näitten kahden vastallisen asian yhtä haavaa käydä toinen toisiansa vastaan: se että kuulen kymmentä käskyä, jotka tuomitsevat kuolemaan ja helwettiin, ja sitten jätän ne, putkahdan ulos, ja niinmuodoin menen helwetiästä taimaaseen.

49. Oppikoon siis nyt jokainen, joka wain oppia taitaa tätä korfiaa wiisautta, ja ruwetkoon tämän publikanin opetuslapsiksi, saattaaksensa oikein eroittaa nämät kaksi asiaa, ettei wiha jäisi rippumaan synnin yli, waan hän käsittäisi sownnon ja anteeksi saamisen; se on, ettei tässä tuomittaisi inhimillisen järjen, eikä lain jälkeen, waan tartuttaisiin ewankeliumin lohdutukseen ja oppiin Kristuksesta uskolla, joka yksinänsä opettaa lämän ihmeellisen yhdistyksen, että voidaan sowitzaa nämät kaksi sanaa yhteen, jotka kuitenkin ovat kauwempina toinen toisestansa, kuin taiwas ja helwetti. Sillä mitä muuta se tietänee, että: „minä olen syntinen“, kuin että Jumala on minulle wihoisfansa ja kadottaa minun, enkä olekkaan mitään muuta ansainnut, kuin ijankaikkisen vihan, kirouksen ja kadotuksen.

50. Kuin nyt sinun sifsi tulee, että semmoista tuntenet, sillä ei se tässä ole sillä tehty, että sitä tahdotaan itseltänsä pakoittaa rintoihinsa lyömisellä ja omilla töillä, waan

se tulee sillä itsestänsä; kuin laki oikein kossee sinuun, sillä se sinun opettaa lyömään rintoihis ja nöyryttämään itseäs: jollet nyt tässä, sanon minä, mitään muuta saata, kuin sanoa näin: oi, minä olen syntinen; sillä silloin hukassa olet; sillä nuot kymmenen käskyä ajawat ja syöksewät sinun kohta helwettiin, niin että sydämmes täytyy sanoa olewas perkeleen oma, eikä Jumalan ensinkään sinusta huoliwan, ja sinä rupeet häntä pafenemaan ja, jos saattaisit, juoksisit läpi sadan mailman, wain häntä paetakses.

51. Tässä on aika, että pysähdyt semmoisesta paosta ja peljästyksestä, käännyt ja sanat: minun rakas ewankeliumini ja tuo hurstkas publikani opettaa minua, että se on Jumalan edessä korkein wiisfous, tietää ja uskoa hänen niin mieltyneeksi ja hänen Kristuksella asettaneen semmoisen waltakunnan, että hän tahtoo armahtaa ja auttaa waiwaisia, tuomituita syntisiä. Ja niin sidot sinä nuot kaksi yhteen sanaan ja tunnustukseen: minä olen syntinen, mutta sittenkin on Jumala minulle armollinen; minä olen Jumalan wihamies, mutta hän on nyt minun ystäwäni; syystä olisin minä kadotettava, mutta kuitenkin tiedän, ettei hän tahdo minua kadottaa, waan tehdä autuaaksi ja taimaan perilliseksi. Warmaan hän sitä tahtoo ja on sitä minulle saarnauttanut ja käskenyt minun sitä uskomaan rakkaan Poikansa tähden, jonka hän on minun tähteni antanut.

52. Katsa, niin sinulla tässä publikanisfa on kaunis efimerkki oikiasta kristillisestä parannuksesta ja uskosta, ja jalo kuwaus siitä korfiasta hengellisestä wiisfaudesta eli autunden opista, josta fariseus ja hänen wertaisensa eivät ole tunteneet yhtään makua, eikä hajuakaan. Näetpä wielä ne oikiat hedelmätkin, jotka uskoa seuraawat, että hän nyt on toinen ihminen ja hänellä on toinen mieli, toiset ajatukset, puheet ja työt, kuin ennen; antaa ainoalle Jumalalle kunnian ja ylistyksen hänen jumalillisesta armostansa; awukki huutaa ja rukouksella häntä sydämmestänsä ja oikialla uskalluksella hänen sanaanfa ja lupauksensa; muutoin ei olisi hän saattanut näitä sanoja ei ajatella, ei rukouksella: ja niinmuodoin osoittaa hänelle

oikian ja otollisen jumalanpalveluksen, ja pitää oikian sabbatin. Niin on hänellä nyt semmoinen sydänkin, joka vihaa syntiä ja tottelemattomuutta, ei iloitse siitä, vaan pitää siitä mielipahaa, että hän on elänyt vastoin Jumalan käskyjä, ja ahkeroitsee nyt täydellä todella ja kaikesta sydämestänsä siitä luopua, olla enää ketään wahingoittamata, pettämätä, walhettelemata ja wääräyttä eli wäkiwaltaa tekemätä, ja soifi mielellänsä joka ihmisenkin niin elävän.

53. Näin siis tämä ewankeliumi kuwaa niitä kahdellaista ihmisiä niitten joukosja, joita Jumalan kansaksi kutsutaan: joista toinen on wäärän seurakunnan suuri lahko, jotka kuitenkin kantawat sitä kiiltoa ja nimeä, niinkuin he yksinänsä olisivat hurstkaimmat ja pyhimmät Jumalan palvelijat: toinen on niitten piskuinen joukko, jotka owat oikiat seurakunnan jäsenet ja totiset Jumalan lapset, waikka ei heillä mailman edessä ole kerskausta, eikä suurta armoa. Mikä eroitus niillä nyt on, joten kumpainenkin osa on tunnettawa omaisuuffistansa ja hebelmistänsä, että saattettaisiin eroittaa ulkonäkö ja nimi todellisesta olennoista, sen olet jo kyllä kuullut.

54. Katso siis nyt, että sinäkin oikein noudatat tätä publikania ja tulet hänen kaltaiseksiensa, näet sen, ensiksi sinä, ettes ole wäärä, vaan oikia syntinen, se on, et ainoastaan sanoilla, vaan perijuurin ja kaikesta sydämestä Jumalan edessä tunnustat itses wikapääksi hänen wihaansa ja ijantakaiffiseen kadotukseen, ja niinmuodoin täydellä todella tuot hänen eteensä tämän sanan: „minä waiwainen syntinen“; mutta jamaassa kohta tartut toiseenkin sanaan: armahda minua, sillä tylyttääkses lain terävää tutkainta ja ottaa, se on, päältä pois kääntääkses sitä kadotuksen tuomiota, jota kymmenen käskyä tahtoo tylyttää sinulle.

55. Niin sitte saatat tästä eroituksesta kahdellaisten syntisten välillä tehdä tämän oikian päätöksen: Jumala on tosin armotoin ja wihainen syntisille, mutta wain niille, jotka eiwät tahdo olla syntisiä, se on, jotka eiwät pelkää Jumalan wihaa, vaan vielä kuljeskelewat suruttomina ja tahtowat olla

nuhtelemata. Päinwastoin tahtoo Jumala armahtaa waiwaisia syntisiä, jotka tuntewat syntinsä ja Jumalan tuomion edessä walittawat ja tunnustawat itsensä kirotuiksi. Niinmuodoin käy tässä Jumalankin sanan ja tuomion jälkeen aivan toisin, aina sen mukaan kuin ihmiset owat, ja saamme kymmenestä käskystä sen selityksen, että ne tuomiollansa karkaawat niitten niskoihin, jotka tahtowat olla pyhiä, taikka ainakaan eiwät tahdo olla syntisiksi soimatuita, eiwätkä luule sen tuomion heihin koskewan; mutta ewankeliumi ja armon ja lohduituksen tuomio tulee niitten osaksi, jotka makaawat wihan kauhussa ja pelwossa.

56. Toiseksi täytyy sinun olla publikanin kaltainen sinäkin, ettäs täst'edes lakkaut synnistä; sillä ei hänestä sanottu, että hän pysyi entisenä syntisenä, vaan meni kotiansa, ja wei myötänsä sen armon, että Jumala oli julistanut hänen wanhurstaaksi, kuten teksti sanoo: tämä meni kotiansa wanhurstaampaan j. n. e. Ei nämät sanat sitä tarkoita, että hän synneissä pysyi; niinkuin hän ei sitä warten templiinkään mennyt ja rukoillut; sillä joka tahtoo semmoissaan pysyä, ei se saata rukoilla armoa ja anteeksi saantia, vaan joka niin rukoilee, hän toimottaa ja pyytää päästä wanhurstaaksi ja synnistä irralle. Sekin sinun tulee tietää, ettes petä itseäs; sillä monta on, jotka ainoastaan katsowat sitä, että publikani syntisenä sai armon ja syntinsä anteeksi; mutta eiwät ajattele, että Jumala tahtoo heidän synnistä luopumaan, ja että sen armon, jonka saancet owat, tulee tästedes olla heissä wäkewänä; tahtowat siis ymmärtää sen niin, kuin Jumala sillä muotoa tahtoi tehdä syntisiä wanhurstaiksi ja autuiksi, että yhtäkaikki jäävät syntiin ja wääräynteeseen.

57. Kristittyin tarvitsee siis tässä molemmin puolin kilwoitella perkelettä ja omaa lihaansa vastaan; sillä kuin he rupecowat parannusta tekemään, ja nyt mielellänsä tahtoisiwät päästä toisiksi ihmiksi, silloin wasta he tuntewat perkeleen, kuinka se liikkuu, estää ja työntää vastaan, ettei he pitkittäisi, vaan pysyisiwät wanhassa nahassansa j. n. e. Waan kuin se ei saata heitä estetyiksi, ja he

wastoin perkelettä kääntyvät Jumalan puoleen ja huutawat häntä amuksensa, ahdistaa hän heitä arkamielisyydellä ja pelwolla. Ennen hän teki synnit ylönn pieniksi, saattoi ne ylönn kauwas ihmisen silmistä ja sydämmestä, että ne ylenkatsottaisiin, eikä pyyttäisi armoa, taikka ainakin parannus hiiattaisiin: waan tässä hän tekee ne ylönn suuriksi, niin että saattaa kipinästäkin sytyttää waltian, suuremman kuin

taiwas ja maa, niin että jälleen tuskin voidaan tarttua anteeksi saamiseen, taikka saada ulos sydämmestä ne sanat: **Jumala, armahda minua!** Ja se on siis korkia taito ja finä se pysyy; ja synstä kyllä pitänemme tämän publiskanin esimerkkinensä mestarinamme ja tohtorinamme, hänestä oppinemme ja rukouksemme Jumalaa, että mekin sen päämäärän saavuttaisimme. (Amen.)

N:o 55. Kahdentenatoista Sunnuntaina Kolminaisuuden päivästä.

Ewanf. Marf. 7: 31—37

Ja taas, kuin Jeesus läksi Tyrin ja Sidonin maan ääristä, tuli hän Galilean meren tykö, kymmenen kaupungin maan äärten keskitsä. Ja he toiwat hänelle kuuron, joka mykkäkin oli, j. n. e.

1

Niinkuin ewankeliumi joka paikassa kuwaa meille Herramme Kristuksen laupiaaksi ja armolliseksi mieheksi, joka on walmis jokaista auttamaan sanoilla ja töillä, ruumiin ja sielun puolesta: niin tämäkin ewankeliumi meille kuwaa, kuinka, hyvántahtoisesti hän auttoi tätä miesparkaa, joka oli mykkä ja kuuro; kohoittaaksensa meitä uskoon, että häneltä odottaissimme kaikkea hymää, ja sillä pannaaksensa eteemme esikuwun, jota jokaisen kristityn tulisi noudattaa ja niin auttaa lähimmäistänsä. Sillä koko kristillinen elämä on finä, että me ensiksi uskomme ja uskalamme Wapahtajaamme Kristukseen, ja olemme wakuutetut, ettei hän meitä hylkää, tuli mikä hätä ja waara hyvänsä; toiseksi, että myös jokainen kristitty niin menettelisi ystäviä ja wihamiehiä kohtaan, kuin näkee Kristuksenkin oleman mieluisen joka ihmistä auttamaan. Joka niin tekee, se on kristitty; mutta joka

ei sitä tee, hän kyllä kutsuttanee itseänsä kristityksi, mutta ei ole sitä kuitenkään. Sillä näitä kahta ei saa eroittaa, uskon hedelmän täytyy seurata, muutoin ei usko ole oikia. Tämä on tämän ewankeliumin summa.

2. Muutamat owat kummastelleet, että tästä ihmetyöstä ennen kaikkia luetaan, kuinka Herrra Kristus otti sen ihmisraukan ja wei erillensä kanjasta ja käytti itsensä erinomaisesti, pisti sormensa hänen korwiinsa, sylki, rupesti hänen kieleensä, katsohti taiwaasen, huokasi ja piti erinomaista puhetta: waikka hän ennen oli auttanut muita mykkiä ja monta muuta ilman semmoista käytöstä, ainoastaan yhdellä sanalla. Raikesta tästä, sanon minä, owat muutamat ottaneet tilan sitä niin selittämään, että Kristus tällä kertaa ajatteli, kuinka tämä ihminen, jota hän nyt auttoi, wastakin tekisi syntiä kielellänsä ja korwillanja; ja sitä warten surkutteli häntä, että semmoisia syntejä tapahtuisi vielä sellaisen suuren työn

perästä, ja hänen hyvä tekonja niin määrin käytettäisiin, että mykästä kielestä tulisi Jumalaa häpäisevä kieli, joka ei ainoastaan herjaisi lähimmäistänsä, vaan pilkkaisipa itse Jumalaakin ylhäällä taiwaassa; ja ne korwat, jotka awattiin yksin kuulemaan Jumalan sanaa, ennemmin kuulitelisimat eslyttävistä ja wäärää oppia, kuin Jumalan sanaa. Sen he sanomat syyksi, minkä tähden hän huokasi ja katsahi taiwaasen.

3. Emme tahdo tätä ajatusta hyljättyksi; mutta älköön kuitenkaan katsottako Kristusta niin ahtaalta, kuin olisi hän tarkoittanut ainoastaan yhtä ihmistä, vaan pidettäköön häntä jalompana, kuin että tässä olisi pitänyt huolta ainoastaan tästä ihmisestä. Sillä koko pyhä Raamattu ja erinomattain profetat ja psalmit sanomat hänen lähetetyksi sydämmellisesti jäälimään koko ihmis-sukukunnan hätää, ja että Kristus oli se erinomainen walittu ihminen, jolla, ennen kaikkea pyhiä, on sellainen sydän meitä kohtaan, että hän ottaa niin likisen osan meidän hätäämme, kuin jos olisi se ollut hänen oma hätänsä, niinkuin hän Ps. 40: 13 sanoo meidän synneistämme: minun syntini owat minun ottaneet kiinni, niin etten nähdä taida; ja Ps. 14: 5: Herra ole minulle armollinen, paranna minun sieluni; sillä minä tein syntiä sinua vastaan. Tässä laupias Herra puhuu meidän sielunne, ja kantaa meidän syntimme, aiwan kuin ne olisimat hänen omanja ja juurikuin hän olisi ne itse tehnyt; ja vielä Ps. 69: 6: Jumala, jändäpä tiedät minun tyhmyyteni: eiwätkä ole minun rikokseni siunulta jalatut; Esaiain 53: 6: Herra heitti kaikki meidän wääräytemme hänen päällensä; ja wärs. 5: hän kantoi meidän sairantemme ja meidän kipumme hän jältytti päällensä, rangaistus makaa hänen päällensä, että meillä rauha olisi j. n. e. Ja niin muutkin Raamatut todistawat.

4. Sillä Kristus olkoon meille kuwattu juuri siksi ainotajeksi, joka ei ota päällensä ainoastaan yhden kaupungin tahi yhden maakunnan, vaan koko mailman onnettomuuden. Niinkuin p. Johannes hänen lastaakin siksi Joh. 1: 29: katso, se Jumalan karitja, joka

pois ottaa mailman synnin. Mutta jos hän ottaa pois synnin, seuraa siitä, että hänen myös on täytynyt kantaa (poisottaa) kaikki, mitä syntiin koskee ja syntiä seuraa, niinkuin perfele, kuolema ja helwetti.

5. Sentähden hän tässä huokasi, juuri semmoisena, joka niin oli tekewä, ja jonka profetat jo aikaa ennen olimat ennustaneet sydämmellisesti jäälimäksi kaikkea koko ihmis-sukukunnan wahinkoa. Ei hänellä siis ollut puuhaa tämän ainoan ihmis-raukan kielen ja kormain suhteen; vaan se oli yhteinen huokaus kaikista kielistä ja kormista, niinpä kaikista sydämmistä, ruumiista ja sieluista, ja kaikista ihmisistä mailmassa Adamista saakka aina viimeiseen ihmiseen asti, joka wasta on syntynä. Niin ettei hän erinomattain sentähden huokaa, että tämä ihminen vielä eteenkinpäin olisi tekewä paljon syntiä; vaan se on suurin syy, että hän katsahi koko tuota suurta lihan ja weren joukkokuntaa, kuinka perfele paratississa saattoi sen surmalliseen wahinkoon, teki ihmiset mykiksi ja kuuroiksi, ja niinmuodoin syöksi kuolemaan ja helmetin tuleen.

6. Tämä kaikki Kristuksella tässä oli silmänsä edessä, ja hän katsahi laualta ympärillensä, minkä suuren wahingon perfele paratississa oli tuottanut yhden ihmisen lankeemisella; eikä hän katsonut ainoastaan näitä kahta kormaa, vaan koko sitä joukkoa, joka Adamista oli tullut ja wasta tulee. Niin että tämä ewankeliumi kuwaa Kristuksen juuri semmoiseksi, joka sinuun ja minuun ja meihin kaikkiin ottaa niin likisen osan, kuin meidän itse pitäisi ottaman, juurikuin hän itse istuisi siinä synnissä ja wahingossa, jossa me istumme, ja huokaa siitä, että perfele on semmoisen wahingon matkaan saanut.

7. Ja tämä kaiketikin on syynä, minkä tähden hän tässä juuri suuresti surkuttelee ja erinomaisemmasti käyttää itsensä; ikäänkuin tahtoisi sanotuksi: se teidän surkuteenne, että te niin olette wangitut synneissä ja kuolemassa, käy nyt niin kowin sydämmelleni, että minun paljaista ajatuksista täytyy ruweta erinomaisiin käytöksiin. Sillä hän menettelee niin kummallisesti, muitten töittensä suhteen

että se on warfin ihmeteltävää. Muita hän usein teki terveiksi, taikka ajoi heistä ulos perkeleitä yhdellä ainoalla sanalla, niinpä auttoi muutamia, heidän hänen tykönsä tulemataksaan, esimerkiksi sadanpäämiehen palvelian, Matth. 8: 13, mutta tässä hän kahden wirheen tähden kielessä ja kornissa pitää niin warfin erinomaisia käytöksiä, kuin hänellä erinomattain niistä wain olisi huolta; jolla hän osoittaa meille, että hänellä silloin oli ihmis-sukukunta erinomaisella tavalla silmämääränänsä eli ajateltavana.

8. Sillä niinkuin Kristukselle, meidän Herrallemme ja Jumalallemme, kaikki muut inhimilliset omaisuudet omistetaan, kuitenkin ilman syntiä, on hänelle sekin omistettava, ettei hän aina ollut yhtäläisellä mielellä, taikka yhtä palawa; waan että hänellä siinä oli moninaisia waiheita, aivan kuin muillakin pyhillä. Sentähden, niinkuin hänen sydämessänsä ja ajatuksejansa nyt oli jotakin erinomaista, niin hänellä on erinomaiset käytöksetkin, että se on nähtävä, kuinka hän oli totinen ihminen ruumiin ja sielun puolesta, joka ei aina ollut yhtäläisellä mielellä, niinkuin ei hänen aina ollut nälkä eikä unikaan; waan, juurikuin se ihmisissä waihettelee, niin se hänesäkin waihetteli, kuten pyhä Baawali sanoo Filipp. 2: 7: hän otti orjan muodon päällensä, ja tuli muitten ihmisten wertaiseksi, ja hawaittiin menoissa kuin ihminen j. n. e. Ja tätä älköön ymmärrettäkö ainoastaan ulkonaisesti, waan sielunkin ja sydämen ajatusten suhteen, niin että hän milloin oli palawa, milloin toisen puoron vielä palawampi j. n. e.

9. Se nyt on yksi syy, minkätähden Kristus tässä tätä menoa pitää, että hän on totinen ihminen, ja sittenkin semmoinen, joka siinä seisoi kaikkein ihmisten siassa, ja yhdellä haawaa otti päällensä tämän ihmisen ja kaikkein ihmisten wirheet. On tosin tuo toinenkin tuuma oikia, että hän sitä suri, että, kuin hän oli tämän ihmisen terveeksi tehnyt, se vielä sittenkin oli paljon syntiä tekewä. Mutta se on ylöä ahtaalle alalle wedetty, että sitä sowitztavat ainoastaan tämän ihmisen tulewaisiin synteihin.

10. Sillä Kristuksen, meidän Herramme ja Jumalamme, ei ole ainoastaan sureminen ja kärsiminen yhden ainoan ihmisen syntein tähden, waan, kuten Ilmestyskirjan 13: 8 on kirjoitettu, Kristus on mailman alusta tapettu, hänen on kärsiminen kaikkein syntein tähden, mitä mailman alusta aina meihin asti on tehty ja wasta tehdään siihen viimeiseen ihmiseen saakka, joka ennen viimeistä päiwää on syntynä. Sentähden se on ylöä wähäinen ala, että he sitä sowitztavat ainoastaan niihin synteihin, joita tämä ihminen vielä tekee. Waikka hän muutoin toisistakin paikoista on näyttänyt, kuinka hän katsoi muutamain ihmisten tulewaisista elämäfertia; niinkuin koska hän Joh. 5: 14 sanoo halwatuille: sinä olet parattu, älä enää syntiä tee, ettei jotain pahempaa sinulle sattuisi.

11. Sillä tässä rakkaalla Herralla Kristuksella on niin hellä sydän, että se tekee hänen pahaa, kuin ihminen syntiä tekee. Sillä hän tietää kyllä hywin, ettei synti ole rankaisemata jääpä; sentähden hän itki Jerusalemin kaupunkiaakin, kuin näki, että heidän syntinsä oli rangaistawa. Niin lempiä ja rakas sydän hänellä on, ettei hän siitä ole iloissansa, kuin jossakin pahoin käypi.

12. Mutta erinomattain ottaa hän parataksensa kaikki jäsentä, korwat ja kielen; sillä Kristuksen waltakunta on perustettu sanaan, jota ei saada muutoin käsitetyksi, kuin näillä kahdella jäsenellä, korwilla ja kielessä, ja se hallitsee ainoastaan sanan ja uskon kautta ihmisten sydämissä. Korwat tarttuvat sanaan ja sydän usko sen; mutta kieli puhuu ja tunnustaa sen, niinkuin sydän usko. Jos siis kieli ja korwat otetaan pois, ei ole enää yhtään tunnettawaa eroitusta Kristuksen waltakunnan ja mailman välillä.

13. Sillä ulkonaisesti elämässä kristitty menettelee samoin, kuin uskomatoinkin: hän rakentaa, wiljelee maata, kyntää, juurikuin muutkin, ei rupee mihinkään erinomaisempaan työhön syömisesä, juomisesä, työntöössä ja nukkumisesä, kuin muutkaan. Ainoastaan nämät kaikki jäsentä tekewät eroituksen kristittyin ja kristittömäin välillä, että kristitty toisin puhuu ja kuulee, ja hänellä on sellainen kieli, joka ylistää sitä Jumalan

arvoa, joka saarnaa Herrasta Kristuksesta, että hän on ainoa autuaaksi tekijä j. n. e. Sitä ei maailma tee; se puhuu ahneudesta ja muista paheista, saarnaa ja ylistää prameuttansa.

14. Niin on kumpaisellakin erinomaiset korwansakin. Kristittyn korwisja asuu juuri se sama sana, jota kieli puhuu ja sydän usko; mutta maailma kuuntelee mieluisemmin, kuin puhutaan hänen miisaudesta, järjettään, kunniastaan ja prameudesta. Niinmuodoin ovat kristittyn korwat ja kielet siinä erotetut mailman ja kristittömän korwista ja kielistä, ettei he kysele hopiaa, eikä kulta, vaan sitä ainoastaan, mitä Kristuksesta sanotaan, ja kuinka on puhuttava ja saarnattava Kristuksesta.

15. Hän, tämä rakas Herra, oli kaikkein hyvin nähnyt, mikä wahinko ja surkeus vielä oli tulewa kielten ja korwain kautta. Se on suuri wahinko, että kristityitä mainotaan, hukutetaan, poljetaan ja hirtetään, ja maailma wälfisin työntää sanaa vastaan; mutta ei se wahinko pirikatoa saata, eikä viimeiseltä mitään woita. Sillä kuin ne ihmiset kuulewat, että heille tehdään sulaa wäärnyttä, intoontumat he siitä wain miehekkäiksi ja urhollisiksi, ja ylenkatsowat semmoisen waiwan ja kärsimisen. Ei siis se suurin wahinko ole, jonka hirmuwaltiaat kristikunnalle tekewät; vaan se lihan palainen, joka hammasten takana asuu, se suurimman wahingon tekee Kristuksen waltakunnalle. En nyt siitä puhu, että toijistansa walhetellaan ja takanapäin pahoin puhutaan; vaan siitä suuresta onnettomuudesta minä puhun, että, waikka Kristus on päästänyt kielen irralle ja antanut sille ewankeliumin, se sittenkin tekee niin yllön suurta wahinkoa. Ei se wahinko tosin näy suurelta, ja se näyttää paljoa pahemmalta, kuin joltakulta pää lyödään poikki, kuin jos wäärä saarnaaja tahi kirjain tekijä nousee; mutta yksi ainoa wäärä saarna, niinpä wäärä sanakin, joka tulee lentäen Jumalan nimesjä, se turmelee koko joukon sieluja, niin että kokonainen kaupunki, jopa kokonainen maakuntakin siitä voi langeta.

16. Tämä nyt on se kowa onni, josta

Kristus on huokannut; juurikuin mielisi hän sanoa: warokaat, kawahatakat itseänne niistä wääristä kielistä, jotka Raamattua riivaawat, ei niistä, jotka kapakoisja eli krouweisja istuskelewat: tekewät tosin nekin wahinkoa, mutta eivät hetkeksikään niin, kuin koska ne kielet puhkeewat puhumaan, jotka minä olen wallallensa päästännyt ja jotka saattawat kerskata Kristuksesta, kawahda itseäs niistä j. n. e. Ja onhan se toki walitettavaa, että ne, jotka owat sanan kuulleet, ja taitawat siitä paljon loperoita, kuitenkin wainoomat sanaa kielellä sekä kärsimyksellä. Saattaapa Turkkilainenkin kristikunnalle wahinkoa; mutta se tehdään ainoastaan miekan wäellä, eikä ole ensinkään sen wahingon werta, jonka willihenget tekewät; niin että syystä kyllä huottanee semmoisista kielistä, jotka wiettelewat niin paljon ihmisiä, ja kuitenkin tahtowat kunnioittaa kristityiksi ja nimitettää kristillisen seurakunnan parantajiksi. Tämä nyt on se ensiksi puhuttawa seikka, että perkele, fitte kuin kieli on wallallansa ja ihmiset saattawat saarnata, mikä Kristus on, kuitenkin kääntää opin nurin ja sillä tekee wahinkoa.

17. Sitte, sanoo hän, niissä korwisja, jotka minä awannut olen, on niinkin kelwottomia, jotka ei tahdo kuulla mitään muuta kuin semmoisia wääriä ja wahingollisia kieliä; aiwankuin p. Paawali sanoo 2 Tim. 4: 3: aika tulee, jolloin ei he woi terweellistä oppia kärsiä; vaan omaim himoinja johdosta kokoowat itsellensä opettajia, että heidän korwansa jyyhywät, ja kääntäwät korwansa pois totuudesta, ja turhiin juttuihin poikkeewat j. n. e. Ne saarnaajat, jotka niin opettawat, owat konnia ja perkeleen apostoleita; pitäis-hän fitte muitten oleman niin hurskaita ja sanoman: niitä kieliä minä en halua kuulla. Mutta p. Paawali sanoo heidän ei tahtowan kuulla totuuden kieltä, vaan hakewan toisia; ja kyllä he niitä tapaawatkin, niinkuin nyt lahkolaistemme käypi.

18. Sentähden sanoo p. Paawali, että heidän korwansa jyyhywät, on hän lähettämä heille saarnaajia, jotka wälfisin wiewät heidän erhetykseen; kuten näimme paawikunnassa: ettei yksikään ihminen woinut estää pienintäkään

efsytystä, waan heidän oma kehäämä kiras-
tulensa, aneensa, kummituksensa, ja mikä wain
suinkin uutta oli, pidettiin kohta uskonkappa-
leena. Niin perkele synhytteli heidän korwi-
ansa, että he paljoa mieluisemmin kuusteliwat
semmoista petosta, kuin Jumalan sanaa.

19. Suuri niin nytkin käy. Herra mei-
dän Jumalamme on niin awannut ihmisten
korwat, että he owat kuulleet oikian ewanke-
liumin; mutta kuin wain joku willihenki
tulee, luopuwat ihmiset kohta hänen puolel-
lensa, ja joutuwat semmoiseen winmaan ja
kuukkuun oikeita saarnamiehiä vastaan, että
juuri ihmettelen, kuinka semmoiset hurskaat
sydämmet, joille olisin uskonut ruumiini ja
fieluni, saattawat yltyä niin myrkyllisesti
wihaisiksi meihin, kuin olisimat täynnä perke-
lettä, ja tekewät kielillänsä ja korwillansa pal-
joa pahemmin syntiä, kuin ennenkuin ewanke-
liumia kuulla saimat, niin että olisi ollut
paljoa parempi, jos ei Herra Kristus olisi
heitä terveiksi tehnytään, eikä he ensinkään
olisi kuulleet hänen sanaansa.

20. Se tässä nyt on syynä Kristuksen
huokauffiin, ettei hän ainoastaan katsellut.
kaiikkia luonnon wikoja mailman alusta saakka;
waan walitti, että hänen waltakuntansa vielä
ewankeliuminkin jälkeen oli joutuma semmoi-
seen wahinkoon, juuri niitten kautta, joita
hän oli auttanut, ja että hänen waltakun-
tansa oli kärsiwä semmoisia tempauksia ja
riwiöitä, joita muutoin ei olisi tullut, jollei-
wät ihmiset ennen olisi häneltä apua saaneet.
Noh, hänen täytyy se kärsiä, ja täytyy sitä
meidänkin kärsiä: mutta ei hän senwuoksi ole
hukkaannut.

21. Ja waiikka ei tässä ole sanottu,
mitä se huokaus oli, sillä sitä ei taidetakaan
kirjoittaa niinkuin p. Paawali Rom. 8: 26
sanoo, että sellaista huokausta ei saa puus-
taweilla kirjoitetuksi taikka sanoilla puhutuksi:
niin woi kuitenkin niitä, jotka tekewät sem-
moisen wahingon, pitawät tämän huokauffen
niin halpana ja vielä fitte mennä toijusta-
wat, juurikuin jos olisimat aiwan hywin teh-
neet! Sillä Kristuksella oli tämän ohesa
sangen paljon muitakin tuskallisia ajatuksia,
nimitäin tämmöisiä: ohoh, näin paljon minulla

on odotettawana, minun täytyy kärsiä niin
paljo tuskaa ja kipua, ennenkuin saan ihmiset
sanaani saarnaamaan ja kuulemaan: ja fitte
he sen kuitenkin niin häpiällisesti wäärentä-
wät ja nurin kääntawät, ja tekewät minun
waltakunnalleni niin hirmuisen wahingon!
Tämän kiittämättömyyden sanaa kohtaan täy-
tyy tehdä jokaiselle kristilliselle ihmiselle kipiää;
eipä siis ole ihme, että se niin särki Herran
Kristuksenkin sydäntä, että hän tässä erin-
omaisemmasti käytti itsensä, koska se ajatus
erinomattain tällä kertaa tuli hänen mieleensä.

22. Niistä tempuista ja käytöksistä, joita
Kristus tässä pitää, tulee meidän siis nyt
oppia, kuinka sydämmellisesti meidän Her-
ramme Kristus pitää meistä huolta, ja wifusti
tarikka, että pitäisimme korwamme ja kie-
lemme niin, kuin hän on meille ne antanut,
ja kawahtaisimme itseämme perkeleestä ja ihmi-
sistä, etteiwät he turmelisi kieliämme ja kor-
wiamme. Toisekfi, että me myös, kufin jää-
dysänsä, osoittaisimme itsemme tästä hywästä
teosta kiitollisiksi hänen sanaansa kohtaan,
niin että ruhtinas maasjansa, saarnamies
saarnastuolisja, isä ja äiti huonekunnasjansa
oikein toimittaa wirkansa; toiset puoleltaan,
että he kuulewat sanaa, pitawät korwansa
auki, niinkuin Kristus ne on awannut, ja
sitä wifusti tarikkaawat; että, niinkuin hän
tässä jäälä tätä miestä, he sen myös pitäisimat
täytenä totena ja kiittäisimat Jumalaa siitä.

23. Meillä, Jumalan kiitos, on kieli
sen werran taipunut, että sen puhtaasti
puhumme, ja korwat sitä mielellänsä kuule-
wat; sillä joka paikassa on vielä paljo
hurskaita ihmisiä, jotka mielellään kuulewat
Jumalan sanaa. Mutta onpa meillä samassa
suuri kiittämättömyyskin ja hirmuinen Ju-
malan sanan ylenkatse, jopa salainen waino-
kin ja salainen kärsiminen. Toiset ruhtinaat
wainoowat sitä julkisesti; mutta me täällä
istumme niin hywässä turwassa, kuin yrt-
titarhassa, ja kuitenkin niitä salaa on paljo
sekä porwareita että talonpoikia, ja komeita
aatelis-miehiä keltaisissa hemmuisjansa, jotka
mielellänsä söisimat kaikki papit ja saarnamie-
het, jos suinkin saisimat. Se on merkki sii-
hen, että sanaa ylenkatsotaan, ja sille salaa

ollaan vihoissansa; niinkuin nähty käyvän: että kussa sanaa julkiesti wainotaan, siellä se wain olla tahtoo, ja kussa sitä wapaasti ja julkiesti saarnataan, siinä siitä ei huolita.

24. Mutta ei suinkaan ole Herramme Jumala juotta huofannut. Kyllä tosin luullaan, että koska hän sen ohessa on aivan waihi, olisi niin ijäti pysyvä; mutta se on pian tehty, että saarnastuoli muuttuu. Sen tähden tahtoo Herramme Jumala tässä meitä waroittaa, niinkuin p. Paawali ennustikin, että sitä karttaissimme; sillä niiksi on tulewa, että kielet hurmaantuvat ja ihmiskorwat syyhyvät himosta wääräin saarnaajain perään; joten paawikunnassa käwi, kuin oltiin warsin ahkeroita ja hartaita kuulemaan ja tekemään, kuin wain joku tuli, joka tiesi sanaa jotakin uutta, waikka se fitte oli kuinka luonnotointa ja kummallista hywänsä. Jos siellä joku olisi tullut ja saarnannut, että kirkko rakennettakoon keskelle Elben wirtaa, olisi se kohta tehty.

25. Mutta nyt, kuin on saatu Jumalan sanan oppi saarnastuoleille, niin että pitäisi turwattaman Jumalaan ja palveltaman lähimmäistä, ei tahdo missään niin käydä elämässä; siihen on ilmeilkiä perkele syynä; mutta emme sillä syyttömiä ole. Sittenkuin nyt on saatu oppi siihen hahmoon ja warteen, että oikein saarnataan, mitä uskoa pitää, ja kielet nyt owat wallallansa ja korwat auki, olisi meidän siitän huolta pitäminen, että se tulisi harjoitukseen elämässäkin. Mutta pahoin pelkään, siitä ei ennen tulewan mitään, kuin, joten pyhä Paawali sanoo, Herra lyöpi tulen

leimauskella ja pitkäisen jylinällä. Hän on jo allanut paawista, ja lyönyt antikristuksen ewankeliumin tulen leimauskella, joka on hänen suunsa henki, joka nyt on julkiestä ja puhuu, ja vielä alinomaa kaikuu jumalattomain joukossa; mutta waron, ettei oppi niin ennätäkään harjoitukseen elämässä, ennenkuin hän tulee ja maahan jaottaa kaikki tyynni ja tekee sille pahaneikkijelle menolle lopun, oman kunniallisen tulemisen ilmoituksen kautta, 2 Thessal. 2: 8.

26. Koska ei nyt oppi niin täydellisesti tahdo tulla työksi ja harjoitukseen elämässä meidän seurakunnassamme, kuin sen kyllä pitäisi, pelkään minä, ettei Herra wiimytä rangaistusta, jos kohta ei juuri vielä wiimeistäkään päiwää päällemme tuottaisi: sillä meidän seurassamme ei tahdo kristillinen elämä ensinkään käydä laatuun, ei pienimmäsfäkään, että palveltaisiin lähimmäistä, joka kuitenkin ei ole paljon pyydetty. Sillä eihän nyt tarwita juosta Romaan, tahi p. Jaakoppiin, eikä rabaansa ja tawaraansa siitä antaa; anna siihen wain tahtos. Mutta koska olemme niin nurjia ihmisiä, että, waikka paawin alla teimme ylöns paljon, nyt emme tahdo mitään tehdä, niin täntyy joko wiimeisen päiwän tulla, taikka on Herra Jumalamme lähettävä willihenkiä, niin että jälleen rupeemme tekemään tarpeettomia kujeita. Se käy kowin Herran Kristuksen sydämmelle, että hänen sanaansa niin ylenkatjotaan ja wainotaan; sentähden ei tuo kai jääne niille kostamata, jotka siihen syyntä owat. Tämä olkoon nyt kyllä tästä tekstistä. (Amen.)

N:o 56. Kolmantatoista Sunnuntaina Kolminaisuuden päivänä.

Ewank. Luukk. 10: 23—37.

Jesús käänsi itsensä opetuslastensa puoleen erikseen, ja sanoi: autuaat ovat ne silmät, jotka näkewät, joita te näette, j. n. e.

1. **M**inä toivoisin, että te hywin ymmärrätte tämän ewankeliumin; sillä se on joka-wuotinen saarna, mutta koska se aina uudelleen tutkittawaksi tulee, niin me, kuten meidän tulee, tästäkin jotain puhunemme. Ensiksi juttelee ewankelista, kuinka Kristus otti opetuslapsensa erikseen, riemuitfi hengessä, ja erinomattain heitä näin puhutteli:

Autuaat ovat ne silmät, jotka näkewät, joita te näette; sillä minä sanon teille: monta profetaa ja kuningasta tahtoi nähdä, mitä te näette, eivätkä nähneet, ja kuulla, mitä te kuullette, eivätkä kuulleet.

2. Tämä näkeminen ja kuuleminen on suorastaan ja yksinkertaisesti ymmärrettävä ulkonaisesta näkemisestä ja kuulemisesta: nimitetään että opetuslapset näkivät Kristuksen hänen omissa persoonassaan ja toimitusvirassaan, kuuliwat hänen saarnansa ja olivat läsnä, kuin hän teki ihmeitä Judalaisten seurassa. Näkivätpä Judalaisetkin tätä luonnollisesti, jopa osasta tunsiwatkin; mutta Kristukseksi eivät he härtä todella tunnustaneet, niinkuin apostolit tekivät, jota Pietari kaikkein muiten puolesta tunnusti, sanoen Matth. 16: 16: **sinä olet Kristus, elävän Jumalan Poika.** Sen kyllä myönnämme, että muutamat Judalaisista tunnustiwat hänen siksi kuin apostolitkin: waan ne olivat harvat; sentähden ottaekin hän tässä heidät (opetuslapset) yksinään luoksensa.

3. Onpa monta profetaa ja kuningasta-kin Kristuksen nähnyt, mutta hengessä, niinkuin Herra itse sanoo Judalaisille Abrahamista Joh. 8: 56: Abraham, teidän isänne, ilmoitfi nähdäkseenä minun päivänä: hän näki sen ja

ihastui. Judalaiset luuliwat hänen silloin puhuvan ruumiillisesta näkemisestä; mutta Kristus puhuu hengellisestä, joten kaikki hurst-kaat kristilliset sydänmet hänen näkivät ennen hänen syntymistään, ja vielä joka päivä näkewät. Sillä jos Abraham on hänen nähnyt, warmaan näki hänen myös moni muu profeta, joissa Pyhä Henki oli. Ja waikka tämä näkeminen teki pyhät isät ja profetat autuaiksi; kuitenkin ikävoittiwat he sydämmellisesti himoit-ten Herraa Kristusta ruumiillisestikin nähdäkseenä, niinkuin siellä ja täällä profetoissa osoitetaan.

4. Sentähden sanoo Herra tässä opetus-lapsillensa, jotka näkivät hänen sekä ruumiil-lisesti että hengellisesti: autuaat ovat ne silmät, jotka näkewät mitä te näette. Niinkuin mielisi sanoa: nyt on autuas aika, otollinen wuosi, armon aika; mitä nyt on käyillä, on niin kallista, että ne silmät, jotka sen näkewät, syystä autu-aiksi nimitetään; sillä tähän saakka ei ole ewankeliumia niin julkisesti ja kirrkaasti saar-nattu joka ihmiselle, Pyhä Henki ei ole vielä ollut julkisesti annettu, waan on vielä ollut salassa, ja toimittanut wähän. Mutta Kris-tus alkoi Pyhän wiran, ja apostolit toimit-tiwat sitä sitte suurella kiivaudella; sentähden julistaa hän tässä kaiketi niitä autuaiksi, jotka näkewät ja kuulewat sellaista armoa. Kun Herra nyt tätä puhuu ja näin hengessä riemuitsee, astuu muuan esiin, eräs kirjan-oppinut, tämä on kanssa jotain tietäwänensä, kiusaa Kristusta ja sanoo:

Meštari, mitä on minun tehtävä, että perisin ijankaikkisen elämän?

5. Olikin tämä kirjanoppinut ehkä ymmär-tävänen mies, joka taifi hywin Raamatut,

niinkuin vastauksensaakin osoittaa; kuitenkin joutuu hän tässä narriksi, ja hänen täytyy vielä oppia Herralta, jopa joutuu synniksi ja häpiäksi. Sillä Kristus rankoo hänen hyvänpäiväisesti, ja yhdellä sanalla tempaa häneltä kaiken kerstauksen; sillä hän luuli pitäneensä lain täydellisesti, ja olewansa muuta erinomaisempi, jota kyllä olikin, ja päätti nyt, että niin hurstkaan ja oppineen miehenhän toki sopinee puhutella Herraa. Mutta kuinka tekee hänelle Herran, juuri taitavasti häntä käsittääkseen? Näin tekee hän: hän antaa hänen itse jutella. Sillä näin sanoo ewankelista:

Mutta hän sanoi hänelle: mitä laisja kirjoitettu on, kuinka luet? Hän vastasi ja sanoi: sinun pitää rakastaman Herraa sinun Jumalaas kaikesta sydämmestäs, ja kaikesta sielustas, ja kaikesta woimastas, ja kaikesta mielestäs, ja lähimmäistäs niinkuin itseäs. Miin hän sanoi hänelle: oikein sinä vastasit: tee se, niin saat elää.

6. Minä luulen Herran panneen tämän hurstkaan miehen ymmälle. Ei, eihän tämä ole oikein tehty, oliskahan hänen pitänyt miesrautkaa vähän säästää, tuossahan kuitenkin tekee hänen häpiäksi koko mailmalle; mitä toki auttaa häntä tämä? Näyttää, ettei hän ole vielä mitään tehnyt, joka kuitenkin luuli kaikki tehneensä. Hän kyjyy, mitä hänen piti tekemän. Luulen hänellä nyt olewan kyllin tekemistä, kuin wain hywin jaksaisi tehdä. — Mäistä kahdesta käskystä olisi nyt paljon sanomista, jopa hywin tarpeellistakin, jos aika myöntäisi, sillä nämät ovat korkeimmat ja juurimmat kappaleet Moseksessa, jopa näissä rippuu kaikki laki ja profetat, niinkuin Kristus itse sanoo Matth. 24: 40. Katsolemme kuitenkin jonkun vähän tästä.

7. Jos tarkastamme kaikkia lakeja Moseksessa, tarkoittawat ne kaikki rakkautta. Sillä tätä käskyä: **älä pidä muita jumalia**, en saa toisin ymmärrettyksi, enkä selitetyksi kuin näin: rakasta ainoata Jumalaa. Miin toimittaa tämän Moses itse wiidennen kirjan 6: 5, jossa näin sanoo: kuule, Israel, Herra meidän Jumalamme on yksi ainoa Herra. Ja sinun tulee rakastaa Herraa sinun Jumalaas kaikesta sydämmestäs, ja kaikesta sielusta ja kaikesta

woimastas. Täältä otti kirjanoppinutkin vastauksensa. Mutta Judalaiset eivät ymmärrä tätä käskyä laueemmalla, kuin ettei he saa rakentaa epäjumalia eikä kuvia, eikä niitä palmella, ja kuin saattawat suulla tunnustaa ja sanoa yhden ainoan Jumalan pitävänsä, eikä ketään muuta kumartawansa, silloin luulewat pitäneensä tämän käskyn. Näin ymmärsi sen tämä kirjanoppinutkin; mutta tämä oli petollinen, wäärä ymmärrys.

8. Nyt tarkastakaamme tätä lakia, se sanoo näin: **älä pidä muita jumalia**, sinä, sanoo se, sinä kokonas; ja erinomattain tarkoittaa se sydäntä, sielua ja kaikkea woimaas. Ei se puhu kielestä, ei kädestä, ei polwista; waan koko ihmisestä, kaikesta, mitä sinulla on ja mitäs olet. Ollakseni mitään wieraita jumalia pitämätä, täytyy minun totta sydämmelläni pitää yksi ainoa totinen Jumala, se on, minun tulee sydämmestä rakastaa häntä, aina hänessä rippua, häneen luottaa, häneen uskaltaa, haluni, iloni ja lempeni hänessä hawaita, ja aina häntä muistella; niinkuin muuten sanotaan, kuin josjakin kappaleessa huwitusta huomaitaan: sepä sydämmeen asti meni. Ja kuin joku puhuu tai nauraa, eikä se tulekkaan sydämmeestä, niin sanotaan: „nauraa, eikä sydän tiedä mitään“: „sydän on eri kappale kuin suu“; sentähden merkitsee sydän Raamatussa sitä juurta, kiivasta rakkautta, jolla meidän on Jumalaa rakastaminen. Jotka palwelewat Jumalaa suulla, kädellä tahti polvilla, owat ulkokullatuita, ja niistä Jumala ei mitään huoli; sillä ei Jumalalle kelpaa joku osa ainoasti, waan hän tahtoo kaikki.

9. Judalaiset wälittiwät ulkonaisesti epäjumalan palvelusta, ja palveliwat Jumalaa ainoasti suulla, mutta heidän sydämmensä oli kaufana hänestä, täynnä epäilystä ja epäuskoa. Ulkoapäin kiittää kaikki koriaalta, niinkuin se olisi ollut täyttä totta, mutta sisältä he olivat täynnä epäjumalaisuutta. Sentähden sanotkin heille Herra Matth. 23: 27, 28: **woi teitä, te kirjanoppineet ja fariseukset, te ulkokullatut!** sillä te olette walkeiksi siwontuin hantain kaltaiset, jotka ulkoa kauniit owat, mutta sisältä owat täynnä kuolleitten luita ja kaikkea riettautta. Miin te olette tosin

ulkoo nähdä ihmisten edessä hurksaat, mutta sijältä te olette täynnä ulkokullaisuutta ja wäärnyttä.

10. Nämät ovat juuri ne häijyläiset, jotka paisuivat ulkonoisesta menostaan, ja tahtowat töistänsä wanhurskaiksi ja jumaliksi päästä; joten tämäkin kirjanoppinut tekee. Katso, mikä ylipää aasi hän on, tällä luulolla hän astuu esiin, arwellaan Kristukselta jääwänsä rankaisemata, jopa luuloittelee Herran nyt kiittävän ja ylistävän hänen elämänsä kansalle, eikä aiwo Herralta mitään oppia, waan etsii ihan omaa kunniaansa; olisi tolwana mielellään ottanut kiitoswirren siltä mieheltä, joka oli kansan mieluhinen, ja kaikkein ihmeteltävä. Niin tekewät kaikki ulkokullatut, jotka ulkonoisesti jäädyllisinä liikkowat komeilla, juurilla ja korkeilla töillä. Eiwät kyllä sano etsiwänsä kunniaa ja ylistystä; mutta sydämessä ovat kuitenkin täynnä kunnian himoa, tahtowat, että koko maailma tietäisi heidän pyhyytensä, ja hymyilewät aiwan makiasti, kuin kuulewat siitä puhuttawan.

11. Mutta eipä Herra tässä teekkään tälle kirjanoppineelle mitään palvelusta, kuin niin häpäisee hänen; se, tuo Kristus, on tyyli ja poikkipuolinen mies, sanoo ihmisille totuuden ja ansaitsee kyllä, että häneen juututaan. Tämä hurksas pyhä mies pitää vielä ajatuksensa, eikä usko muuta, kuin että saa suuren kunnian ja woittaa julkisen ylistyksen kauniista elämästänsä, arwellaan umpeen pitäneensä tämän käsryn ja odottaa hyvää vastausta, että Herra sanoisi: hyvä mestari, te olette kaikki täyttäneet. Niin sanoa paukauttaa Kristus hänelle ensimmäiseksi: tee se! Se on selwällä suomella sanottu: sinä olet riimattu konna, koko elinkautenas et ole mitään laista pitänyt, et rahtuakaan siitä täyttännyt; näin näyttää hän hänelle hänen pahutensa. Tuo mies raukka arwelee saawansa istua kunniaistuimella, kuin oli semmoinen siwo, puhdas ja sukewa mies, paremmin sopiwa istumaan enkelein keskellä, kuin täällä ihmisten joukossa.

12. Kuinka tämä Kristus on niin kummallinen? Kansa piti tämän kirjanoppineen hurksaana ja pyhänä miehenä; mutta Kristus

käsksee hänen mennä ja nyt wasta alkaa täyttää lalia. Mihinä tämä sopii?

13. Nämät juuri ovat niitä, jotka enimmän tekewät syntiä ensimmäistä käskyä vastaan, ajattelemata sywemmälle, kuin miten sanat kuulowat: „minun tulee rakastaa Jumalata“; ja luulewat sen sillä tehdyksi; niin laukuilee rakkaus wain suussa ja sydämmen pinnalla, mutta ei pääse sisälle. Waan ei tässä kyllää; paljoa edemmälle on tultawa, nimittäin minun tulee rakastaa Jumalaa niin, että hänen tähtensä woin luopua kaikista luoduista, ja jos hän niin tahtoo, panna henki ja elämä, jopa, minun tulee rakastaa häntä ainoata yli kaikkein. Sillä Jumala on kiwoittelija, joka ei woi kärsiä jotain rakastettawan enemmän kuin häntä; mutta että jotain häntä halwemmasti rakastetaan, sen hän sallii. Niinkuin awiomies kyllä sallii waimonsa rakastawan piikojia, huonewäkeä ja huoneen kaluja, karjaa ja muuta sellaista; mutta sillä rakkaudella, jolla sen tulee häntä rakastaa, ei kärsi hän sen mitään muuta rakastawan, kuin häntä yksin; se tahtoo, että waimo hänen tähtensä kieltäisi kaikki; ja toisaalta tahtoo waimo mieheltä samaa.

14. Niin sallii Jumalakin, että rakastamme hänen luotujansa, jota warten ne owatkin tehdyt ja hywät. Aurinko on jalo luoma; kulta, hopia ja kaikki, mikä on kauniista ja ihanata, on luonnostansa rakastettawaa, sen sallii Jumala meille mielellään; mutta luoduisja rippuwani, ja niitä hänen rakkautensa werraksi wetävän, sitä ei hän tahdo, eikä saata kärsiä. Hän tahtoo, että kiellän ja jätän kaikki sellaiset, jos hän niin waatii, ja olen tytywäinen, ehkä en aurinkoa, kulta, enkä hopiaa koskaan näkisi. Rakkaus luomiin olkoon paljoa alempana hänen rakkauttaan; ja niinkuin hän itse on korkein hywä, niin tahtoo hän edellä kaiken muun olla ylinnä rakastettuna. Kuin hän nyt ei sallii, että jotain hänen werrantansa rakastaisin; paljoa wähemmin hän kärsii, että jotain rakastettaisiin häntä ylemmä, waikka tämä muuten on yhtä.

15. Nyt luulen ymmärtäwäs, mitä on rakastaa Jumalaa kaikesta sydämmestä, kaikesta sielusta ja kaikesta mielestä. Kaikesta

sydämmeestä Jumalaa rakastaa, on että rakastan häntä yli kaikkein luotujen; se on: vaikka monta luontokappaletta on rakastettavaa, jotka minulle kelpaavat ja ovat rakkaat, tulee minun Jumalan tähden, jos Jumala minun Herrani tahtoo, kuitenkin nämät kaikki halveksia ja jättää.

16. Kaikesta sielusta Jumalaa rakastaa, on että koko elos, elämises siihen juoksee ja koska rakkaus luotuihin taikka joku waino uhkaa ottaa sinun maltaansa, saatat sanoa: kaiken tämän panen alttiiksi, ennenkuin tahdon Jumalani hyljätä; ajakoot minun maalta, mantereelta, kuristakoot tahti hukuttakoot minun, tapahdukoon minulle mitä Jumala sallii, kaikki annan alttiiksi, ennenkuin sinun hylkään; Herra, sinussa tahdon rippua enää kuin luoduisja, enää kuin kaikessa mikä ei ole itse sinä, kaikki, niin toisen kuin toisenkin, tahdon jättää, kaikki mitä olen ja omistan; sinua en tahdo laskea. Sielufsi puhutellaan Raamatussa sitä ruumiin elämää, mitä wiidellä aistimella tehdään: syömistä, juomista, nukkumista, walwomista, näkemistä, kuulemista, haistamista, maistamista, ja kaikkea, mitä sielu ruumiin kautta vaikuttaa.

17. Kaikesta woimasta Jumalaa rakastaa, on kaikki jäsenensä niin arvata, että alttiiksi pannaan kaikki, mitä ulkonaisilla jäsenillä toimeen saadaan, ennenkuin tahdotaan tehdä jotain Jumalaa vastaan. Kaikesta mielestä Jumalaa rakastaa, on etten muuta otollisena pidä, kuin mikä Jumalalle kelpaa; tällä ymmärretään, että ihmisen mielialakin tarkoitakoon Jumalaan ja kaikkeen, mitä Jumalalle kelpaa.

18. Niin näet siis, mitä tämä käsky waatii: sinun tulee rakastaa Jumalaa, sinun, sinun kokonas, ei kätten, ei suun, eikä polwien. Jotka nyt niin tekewät, kuin sanottu on, ne täyttämät sen oikein. Mutta ei ainoatakaan ihmistä ole maan päällä, joka näin tekee, me teemme kaikki aivan päinvastoin: siis tekee tämä käsky meidän kaikki syntiiksi, niin ettei pieninkään rahtu tätä käskyä tule täytetyksi, ei suurimmankaan pyhän puolelta mailmasja. Sillä ei yksikään ripu niin ihan kaikesta sydämmeestä Jumalassa, että Jumalan tähden

tahtoisi panna kaikki alttiiksi. Olemme, waltettawasti, vielä niin kauwas luopuneita, että waiwoin pienintäkään sanaa kärsimme, emmepä puolta äyriäkään tahdo menettää Jumalan tähden.

19. Kuinka on mahdollista, että rakastaisimme Jumalaa, jollei hänen tahtonsa kelpaa meille? Sillä jos rakastan Jumalaa, niin rakastan myöskin hänen tahtonsa. Kuin nyt Jumala lähetti meille sairautta, köyhyyttä, häpiää ja wääräyttä, niin se on hänen tahtonsa. Mutta miten menettelemme tässä? Me nostamme metelin, nurisemme ja napisemme, ja otamme sen tytymättömästi osaksemme; ja tämä on vielä wähäisintä; kuinka tekisimme, jos meidän täytyy panna elo ja elämä Jumalan ja Kristuksen tähden? Perki toisin silloin käyttäisimme itseämme. Nyt kuitenkin teemme, kuten tämä fariseus ja kirjanoppinut tässä tekee: wietämme muodoksi siwiää elämää, kunnioitamme ja palwelemme Jumalaa, paastoonme ja näymme hurskaksi ja pyhäiksi; mutta ei Jumala tästä huoli, waan waatii, että hänen tahtonsa hyväksytään halulla ja rakkaudella. Tätäpä me vielä hitaasti teemme.

20. Mitä siis Herra tässä sanoo kirjanoppineelle, sen sanoo hän meille kaikille, nimitäin ettemme vielä sitä ole tehneet, waan että se vielä on tekemätä. Sentähden owat kaikki ihmiset kuolemaan wikapääät ja perkeleen omat. **Kaikki ihmiset owat walhetteliat**, Ps. 316, 11, turhat ja hajewaiset; ei heidän hankkeensa kelpaa Jumalalle. Omissamme olemme kyllä taitawia, kuinka rahaa ja tawaraa koottaisiin, kuinka ihmisten edessä kauniisti Jumalasta puhuttaisiin, ja kuinka hywin aikoihin tultaisiin. Mutta mitä Jumala siitä huolii? Hän tahtoo, että kaikesta sydämmeestä häntä rakastamme. Tätä ei voi yksikään ihminen; josta siis tulee, että me kaikki olemme syntisiä, ja erittäin ne, jotka liikkawat kaimilla kiilloilla. Siksi onkin parempi, että mennään suoraan ja arvataan itseämme syntiiksi, kuin että kurkistellaan töihin ja riputaan koriaassa kiiltomenosja.

21. Tämä on nyt tämän ewankeliumin ensimmäinen osa, ja on lain jaarna. Nyt seu-

raa toinen osa, joka on ewankeliumin saarna, kuinka voimme lain täyttää, ja mistä se on otettava; sen opettaa Samarialainen.

22. Kuinka tekee nyt kirjanoppinut, Herran häntä niin pelmuutettua? Hän painaa päälle, tahtoen tehdä itsensä wanhurskaaksi, sanoo ewankelista, ja lausuu Herralle:

Kuka on minun lähimmäiseni?

23. Ei hän kysy, kuka on minun Jumalani. Ikäänkuin sanoisi: Jumalalle en ole mitään welkaa, se wäli ei ole waarallinen; en myös luule kellenkään ihmiselle welassa olewani; kuitenkin joisin mielelläni tietää, kuka lähimmäiseni on. Herra vastaa häntä sangen somaalla wertauksella, jolla hän osoittaa, että me olemme kaikki toinen toisemme lähimmäisiä, sekä hän, joka toiselle hyvän työn tekee, että hän, joka sitä tarmitsee; vaikka sanat niin kuuluvat, niinkuin puhuttelisi Kristus sitä wain lähimmäiseksi, joka toiselle hyvän työn tekee; mutta ei Raamattu tässä tee eroitusta, waan puhuttelee lähimmäiseksi milloin sitä, joka hyvän työn tekee, milloin sitä, jolle se osaksi tulee.

24. Tästä wertauksesta päättää nyt Herra näillä sanoilla: **mene ja tee sinä samoin**, tämän kirjanoppineen tehneen syntiä ei ainoasti Jumalaa, waan lähimmäistään vastaan; ei rakastaneen Jumalaa, eikä lähimmäistään, eikä hänelle mitään hyvää tehneen. Tässä joutuu siis miespari sellaiseen ahdiinkoon, ettei (hänessä) muuta löydy kuin ihan pahuutta hamasta kantapäältä aina kiireesen asti. Waan millä oli tämä kokiasti oppinut ja pyhä mies niin syntiä tehnyt? **Wastaus:** sillä, että oli wiettänyt farisealaista, ulkokullattua kiiltomenoa, jolla ei tarkoitannutkaan lähimmäistään, että olisi elämällään muita auttanut; waan etsi sillä sulaa kunniaa ja ylistystä ihmisiltä, ja kirkisteli tällä taiwasta kohden.

25. Nyt olette usein kuulleet kristillisen elämän siinä olewan, että uskolla ja sydämellä liikun Jumalan edessä, mutta töillä ja elämällä autan lähimmäistäni; enkä odota siksi kuin lähimmäiseni apua etsii, tahti jotain minulta anoo, waan enmätän häntä hyvällä työllä, ja wopamielisesti sitä hänelle taritsen. Nyt katsonemme, mitä tämä wertaus sijältää.

26. Tämä **Samarialainen** on warmaan **Herramme Jesus Kristus itse**, joka on osoittanut rakkautensa sekä Jumalaa että lähimmäistä kohtaan; **Jumalaa kohtaan**, kuin oli kuuliainen Isälleen, astui alas taiwaasta ja tuli ihmiseksi, ja niin täytti Isänsä tahdon; **lähimmäistä kohtaan**, kuin kohta, kasteen otetuansa alkoi saarnata, tehdä ihmeitä, parantaa sairaita. Väältä iskein, ei hän tehnyt ainoatakaan työtä, joka olisi ollut häntä itseään wästen, waan kaikki koskimat lähimmäistä; ja sitä on hän tehnyt kaikista woimista, ollessaan niin meidän palweliamme, vaikka hän kyllä olisi saattanut taiwaassa pysyä, ja olla Jumalan kaltaisena. Mutta kaikkea tätä teki hän siksi, että hän tiesi sen Jumalalle niin kelpaawan ja olewan Isän tahdon.

27. Nyt jouduttuansa sille kokielle kohdalle, että hänen tuli rakastaa Jumalaa kaikesta sydämestään, (silloin) pani hän elonsa, elämänsä alttiiksi, kaikkineen mitä hänellä oli, ja sanoi: „Isä, tässä on kaikki, henkeni, elämäni, nimeni, kunniani, joka minulla on kansalta ollut, sen arkan kaikki, kuinkakin hyvää lienee, sinun tähtes, että mailma ymmärtäisi, kuinka rakkaana sinun pidän. Isäni, anna minun wiisauteni tyhjään rauweta, niin että mailma pitää minun kaikkein hulluimpana. Suo minun olla kaikkein ylöskatsottawin, joka tätä ennen olin kunniasja koko mailmalta. Nyt olen minä pahin murhamies, joka ennen koko mailmaa lemmittelin, hyödytin ja palwelin. Rakas Isä, tämän kaiken ylenkatson, sinua ainoata totellakseni.“

28. Tämä on se Samarialainen, jora tuli läskemätä, ja täytti lain kaikesta sydämestään; sillä hän yksin on sen täyttänyt, sitä kunniaa ei woi kenkään häneltä ottaa, hänelle yksin se tulee, ja hän yksin kyllä sen omistaa. Tämä ei nyt olisi meille mikään erinomainen lohdutus; mutta että hän ottaa huomansa kurjan haawoitettun miehen, armahtaa häntä, fitoo hänen haawansa, wie hänen najaan ja korjaa hänen, se koskee meihin.

29. **Mies**, joka makaa tässä puolikuolleena, haawoitettuna, piestynä ja alastoinna, on **Adam ja me kaikki ihmiset**. **Ryhöwärit** owat **perfeleet**, ne owat meidän ryöstäneet ja

haavoittaneet ja heittäneet makaamaan puolikuolleina. Vielä vähän potkia päristelemme, mutta siinä maka mies hewoisineen, saattamata itseänsä auttaa, ja niin makaamaan heitettyinä, täytyisi meidän suuressa ahdistuksessa kuolla ja nääntyä; matoja kaswaisi haavoihimme ja hätä ja walitus olisi warana. Tämä wertaus on täydellinen, ja kuwaa meidän sopiwasti, mitä me olemme ja woimme suurella wiisaudellamme ja wapaalla tahdollamme. Jos haavoitettu miespari olisi koettanut itse auttaa itseänsä, olisi hän wain pahentanut asianja, itseään wahingoittanut, repinyt haawat auki, ja saattanut itselleen kipua ja waiwaa; mutta jos olisi jäänyt siihen makaamaan, olisi hänen yhta pahoin käynyt. Niinpä käy, kuin olemme jätettyinä omiin waroihimme. Sufasja olemme, yrittäenemme mitä tahansa. Niin on tähänasti tehtykin: on keinoteltu monta tietä ja tapaa, miten taiwaasen tultaisiin ja parattaisiin elämäämme; mikä on keksinyt sitä, mikä tätä: siitä owatkin kaswaneet niin monet asetuskunnat, siitä anekirjat ja pyhät waellukset; jotka wain owat kurjuutta lisänneet. Tällainen on mailma, ja tällaisena on se meille tässä wertauksessa haavoitetusta miehestä sopiwasti kuwaitu, kuten se maka synnissä korwia myöten, woimata itseänsä auttaa.

30. Mutta Samarialainen, joka täytti lain, ja on täyissä woimissaan, tulee ja tekee enemmän kuin sekä pappi että lewiläinen; sitoo piestyn haawat, wuodattaa niihin öljyä ja wiinaa, panee hänen juhtansa päälle, wie hänen majaan ja tarkoin korjaa häntä, ja pois matkustaessaansa antaa hänen isännälle, jättäin vielä hänen hoidoksensa waroja runsaasti; sitä ei tehnyt pappi eikä lewiläinen. Pappilla ymmärretään pyhät isä-kullat ennen Mosesta. Lewiläinen merkitsee wanhan Testamentin pappiskuntaa. Mutta nämät kaikki eiwät toimittaneet töillänjä mitään, waan meniwät ohitse, niinkuin nämät, pappi ja lewiläinen tekivät.

31. Sentähden, jospa minulla vielä olisi kaikki hywät työt, Noakin, Abrahamin ja kaikkien pyhäin isän, eiwät ne minua mitään auttaisi. Owat ne kyllä nähneet haavoitetun

miehen makaawan weressään, mutta eiwät woineet häntä auttaa; joka puolikuolleena makasi, näki sen myös, mutta mitäpä siitä? Ei saattanut pahaa parata. Pyhät isä-kullat kyllä näkiwät ihmisten makaawan synnissä ylemmä korwia, ja tunsiwat synnin ahdistusta; mutta mitäpä sille tekivät? Pahentamaan kyllä kykeniwät, parata ei woineet. Nämät owat nyt olleet lain saarnaajia, jotka näyttävät, millinen mailma on, nimittäin täynnä, täynnä kuoleman syntejä, maaten niin puolikuolleena, saattamata auttaa itseänsä kaikilla woimillaan, ymmärreksellään ja wapaalla tahdollaan. Rouse nyt, kaunis kalu, ja kerskaa wapaasta tahdostas, ansioostas ja pyhydestäs.

32. Mutta Kristus, tuo totinen Samarialainen, ottaa auttaaksensa tätä ihmispariä, juurikuin omaa itseään, menee itse sen luokse, ei waadi sitä itseänsä lähestymään; sillä ei tässä ole mitään ansiota, waan sulan armo ja laupius: sitoo sen haawat, korjaa sitä taiten ja wuodattaa haawoihin öljyä ja wiinaa; tämä on täysi ewankeliumi. Öljyä wuodattaa hän armon saarnattaessa; niinkuin jos sanotaan: katso, ihmispariä, tässä on epäuskos, tässä kirouskes, tässä makaat haavoitettuna; ja sairaana, odotappas, sen tahdon kaikki ewankeliumilla parata. Katso, ripu nyt tässä Samarialaisessa, Kristuksessa Wapahatajassas, hän auttaa sinun, muuten ei mikään taiwaassa, eikä maassa. Öljy, niinkin tiedätte, pehmittää; samoin tekee suloinen, armas ewankeliumin saarna, että saan armaan, taipuneen sydämen Jumalaa ja lähimmäistä kohtaan, että uskallan eloni, elämäni Herran Kristuksen ja ewankeliumin eteen, kuin Jumala tahtoo ja tarwe maatii.

33. Mutta wiina on karwasta ja merkitsee pyhää ristiä, joka kohta perästä tulee. Kristityn ei tarwitse ristiä hakea; se on niskoilla, pikemmin kuin luuleekaen, joten p. Paawali 2 Timothy. 3: 12 sanoo: mutta pitääpä kaikkein, jotka jumalisesti Jesuksessa Kristuksessa elää tahtowat, wainoa kersimän. Tämä on juuri pääkarwa Kristuksen waltakunnassa; joka sitä karwaa häpee, se ei ole tämän kunnikaan oma.

34. Sitte panee Samarialainen haa-

woitetun juhtansa päälle; se on, hän itse, Herra Kristus, joka kantaa meidän, me makaamme hänen hartioillaan, kaulallaan ja seljäsään. Waiwoin on suloisempaa esimerkkiä koko ewankeliumissa, kuin koska Herra Kristus Luukk. 15 vertaa itsensä **Paimeneen, joka kadonneen lampaan olallaan takaisin laumaan kantaa.** Vielä tänäkin päivänä hän näin kantaa. **Sammashuone** eli maja on kristikunta täällä maailmassa, jossa meidän täytyy vähän aikaa wiipyä. **Sjantä** on Jumalan sanan ja ewankeliumin saarnaajat, joitten tulee korjata ja hoitaa meitä.

35. Niin on nyt tämä ewankeliumin summa: Kristuksen valtakunta on laupiuden ja armon valtakunta, jossa ei muuta ole kuin alituista kantamista. Kristus kantaa meidän wikkamme ja sairautemme, ottaa syntimme päällensä, ja on kärsiwäinen kuin erehdymme, me makaamme yhdelleen hänen kaulallansa; eikä hän mieläkään wäsy kantamasta, joka olkoon suurin lohdutuksemme, joutuessamme synnin kiusattawiksi. Saarnamiesten tässä valtakunnassa tulee lohduttaa omiatuntoja, lohdella niitä ystävällisesti, ja ruokkia niitä ewankeliumilla, tukea heikkoja, parantaa sairaita, ja taitaa sanaa oikein jakaa, antaa kullentkin tarpeensa jälkeen.

36. Tämä on oikian pispän ja saarnamiehen wirka, eikä wäkiwallalla liikkuminen, kuten pispamme nyt tekewät, jotka sitovat ja lytkewät, kiljuen: hoi, pois, pois, joka ei tahdo, sen täytyy! Ei niin; waan pispä ja saarnamies asettaukoon semmoiseksi, joka sairaita holhoo; lohdelkoon niitä sangen tasaisesti, puhutelkoon sairaita kauniisti ja ystävällisesti, ja pankoon kaiken ahkeruutensa siihen. Samoin on pispän ja kirkkoherran tekeminen, eikä toisin ajatteleminen, kuin että hiippakuntansa ja pitäjäänsä on hospitali eli sairashuone, jossa hänellä on suuri joukko monellaisia sairaita.

37. Kuin Kristusta näin saarnataan, juoksewat usko ja rakkaus toifiansa, joka fitte rakkauden käskyn täyttää. Mutta koska tämä ewankeliumi teroittaa sekä lakia että ewankeliumia; sentähden me siitäkin vähän puhumme.

Taista ja ewankeliumista.

38. Olen usein teille, rakkahani, sanonut koko Raamatun jakauman kahteen osaan: lakiin ja ewankeliumiin. Laki on se, joka osoittaa, mitä tehtäämme; ewankeliumi- (osoittaa), mistä se otettafoon. Sillä kaiketi on toinen asia, tietää mitä tarwitaan, ja tietää, mistä se otettafoon. Niinkuin, puhuaksemme lääkreistä, se on toinen oppi, sanoa, mikä tauti on, ja toinen, sanoa, mitä wihjeltäköön pääsemiseksi taudista. Samoin tässäkin. Laki ilmoittaa taudin; ewankeliumi tuo lääkkeen; tämän näette sopiwasti tästä ewankeliumista. Kirjanoppinut tulee huolehtien ijankaikkisesta elämästä, ja kysyy, mitä on tehtävänä. Laki sanoo hänelle sen, lausuen: **sinun pitää rakastaman Herraa, sinun Jumalaas, kaikesta sydämmeestä, kaikesta sielustas, kaikista woimistas, ja kaikesta mielestä, ja lähimmäistäs niinkuin itseäs.**

39. Joka lukee tätä wain päällisin puolin, ei ymmärrä kirjanoppineen menettelemistä tässä; on siis meneminen perukseen, ja siinä itseänjä peilaileminen ja tarwoin tutkiminen. Sillä kuin minun on Jumalaa rakastaminen kaikesta sydämmeestä, huomaan pian, kuinka paljon puuttuu. Samate, kaikesta sielusta, se on, siimmästä sielusta, että ruumiisfani tunnen, että rakastan ja rakkaus waukuttaa; sillä kaikesta rakastamiseksi kutsutaan Raamatussa sellaista rakkautta, kuin nuorukainen tuntee rakkautta neitseesen. Samoin, kaikista woimista, se on, kaikilla jäsenillä. Samoin, kaikesta mielestä, se on, kaikki aistimet, ajatukset ja mielen juokset olkoot Jumalaan kiinnitettynä; mutta en löydä itsesäni mitään näistä. Sillä rakastaakseni Jumalaa kaikesta sydämmeestä, sielun woimista ja mielestä, silloin ei jaa filmäni luoda ainoatakaan wihaista katfantoa, ei kieleni puhua pahaa sanaa; jalteni, käteni, kormani, ne kaikki yhtä pitäköt, älköötkä mitään pahaa merkkiä näyttäkö, niin että koko ruumis, kiireestä kantapäähän asti, siällisesti ja ulkonaisesti elää rakkaudessa, haluaa Jumalaa ja kunnioittaa häntä.

40. Osoita nyt minulle se ihmisen, joka halusta ja rakkaudesta on puhdas, tahti muu-

ten hurstas; sellaista ei löydy maan päällä. Viiemmin tunnemme taipumuksen kiukkuun, vihaan, kateuteen ja mailmalliseen hekumaan, kuin siweyteen ja muihin hyweisiin; ja jos nyt löydän kipinänkin tällaista taipumusta itsesfäni, niin on kaikki saastaista, niin on laki täyttämätä. Nyt en löydä itsesfäni ainoasti kipinää, vaan täyden uumin pahain taipumusten tulta, sillä sydämessä ei ole rakkautta, eikä ainoasfakaan jäsenesfä. Sentähden näen laisfa, niinkuin peilissä, kaiken, mitä minussa on, olewan tuomion ja kirouksen alaista; sillä ei rahtuakaan laista ole katoowa, vaan kaikki on täytettävä, niinkuin Kristus sanoo Matth. 5: 18: totisesti sanon minä teille: siksi kuin taiwas ja maa katoow, ei ole wähiinkään piirto, eikä rahtu laista katoowa, siksi kuin kaikki toteentuwat. Sitä et nyt löydä itsesfäs, että kaikesta sydäimestä ja kaikesta sielusta ilolla ja halulla tekisit mitä laki waatii ja sinulta anoo; siksi olet tuomittu ja perkeleen oma, jonka jälkeen tiedä käyttää itses. Katso, sellaiseen tuntemiseen on sinun ensin tuleminen, että tunnet olewas perkeleen oma; mutta jollet tietäisi, mitä sinun tehtävä olisi, täntyisi sinun kuolla. Tämä hyödytys on sinulla nyt laista, että se opettaa meidän olewan tuomituita, sillä tämän pahan halun löydämme kaikki itsesfämme, eikä kuitenkaan saa kipinääkään siitä meisjä olla.

41. Tätä nyt wiifasteliomme eiwät ole tarkastaneet, vaan omat opettaneet: kuin tehdään mitä woidaan, kyllä Jumala armonsa antaa. Ne omat sokeita taluttajia; itse myöntämät ihmisen olewan airwan wastapintaisen hywään; ja kuitenkin, kuin koettaa tehdä, ehkä tuskalla, haluttomuudella ja wastoinmielisesti, niin tulee hän hywin aivoihin Jumalan sulte. Mutta toisappäin opettaa Kristus tässä, että meidän tulee halulla ja rakkaudella tehdä, ja olla siihen juuri mieluisia. Kumpaista tahdotte nyt paremmin uskoa, Kristusta, wai wiifastelioita? Tällaisesta erheluulosta omat sitte luostarit alkunsa saaneet, niihin on menty, että olisi tultu autuaitfi ainoasti niissä oleamalla, jos kuin kakin wastoinmielisinä. Niin he omat opettaneet. Mutta nyt tahtoo Kristus työt tehtäwiksi halulla, sentähden omat ne syn-

tiä, kuin niitä tehdään omantunnon rahtuul jella. Suomu sentähden kaikista töistä, joita ei tehdä halulla ja rakkaudella.

42. Näin olisi heidän tullut sanoa: katso ihminen, sinä wiheliäinen, tuomittu luomus, sinun tulee rakastaa Herran lakia, vaan olet rakastamatoim; anna siis Jumalalle halus ja rakkautes, muuten olet Jumalan wihollinen ja perkeleen ystäwä; niin olisi kansa pian luopunut röykydestään, tullut tuntemaan itsensä ja sanonut: woi Jumala, siis olen tuomittu. Tämä olisi oikia päätös ollut. Sillä tästä seuraa, kuin sanottu on, että olemme tykkänään perkeleen omia, niinkauman kuin hawaitsemme itsesfämme sellaista haluttomuutta. Sentähden, jos tahdon tunnustaa, hawaitsen kyllä, että Jumalalla on oikeus laisfaan, mutta se on minulle kuolemaffi; sentähden jos olisi mahdollista, en soisi sitä (lakia) olewankaan. Ja tämä on kaikkein ihmisten sydämen laatu, joten p. Paawali Rom. 7 luv. sangen sopiwasti kirjoittaa.

43. Jos nyt jäisimme mafaamaan sellaisessa kirouksessa, täntyisi meidän ijankaikkisesti hukkuu. Mutta nyt tulee toinen, s. o. ewankeliumi, lupaa lohduituksen ja opettaa terweellisesti, mistä lain täyttäminen otettafioon. Kuin siis näen olewani laista tuomittu ihminen, mafaan parailaan ryöwärien käsissä puolikuolleena, perkele on haaskannut sieluni, ja Adamissa pois temmannut kaiken uskon, kaiken wanhurskauden, eikä muuta jättänyt, kuin ruumiillisen elämän yksinään, joka myös pian sammuu; silloin tulewat lewiläiset ja papit, s. o. inhimilliset täydeffi-tekiät, opettawat niitä ja näitä, mutta ei se auta mitään, ne menewät ohitse.

44. Mutta kuin Samarialainen tulee, se auttaa, se on, kuin Kristus tulee ja taritsee meille laupiuttansa, sanoen: katso, sinä olet welkapää rakastamaan Jumalaa kaikesta sydäimestä, sitä et tee; usko nyt minuun, minä lahjoitan sinulle oman kärjimiseni; se minuun sitte auttaa. Nyt panee hän minun juhtansa päälle, se on, itsensä päälle, ja wie minun majaan, se on, kristilliseen seurakuntaan. Sitte tulee ja wuodattaa hän minuun armonsa, se on, öljyn, että tunnen mafaawani hänen sel-

jäsfään, se tekee omantuntoni ilomieliseksi; sitte nuodattaa minuun wiinaa, joka wanhaa Adamia puree ja masentaa. Mutta en ole kuitenkaan vielä kokonaan termeeksi tehty: termens tofin on aljettu ja sisälle nuodatettu, mutta ei ole vielä täydellinen. Tässä korjaa minun Kristus ja puhdistaa sisälle nuodate- tulla armollaan, että päivästä päivään puh- distun, raitistun, leppeennyn, siweennyn ja mahwistun uskossa, siksi kuin kaiketi kuolen; niin ehdin siis silloin ihan täydelliseksi.

45. Kun nyt niin tulemme Isän Su- malan eteen, ja meiltä kysytään, olemmeko uskoneet ja rakastaneet Sumalaa ja täyttäneet koko lain, silloin astuu Samarialainen esiin,

tämä Herra Kristus, joka on pannut meidän juhtansa päälle, ja sanoo: oi Isä! Baikka eivät he ole täyttäneet koko lakia, olen minä sen tehnyt; anna sen tulla näille hyväksi, koska he minuun uskowat. Näin täytyy kaikkein pyhain, kuinkakin pyhiä ja hurskaita lienewät, maata Kristuksen hartioilla. Kun nyt pyhin- mät ihmiset, niinkuin papit ja lewiläiset, eivät ole woineet täyttää lakia; kuinka roh- kenemme siis me kuje-töillämme, niinkuin kalju- päillä ja miitoilla, koettaa sitä täyttää? Voi surfiaa pilamenoa! Tämä olkoon täkji kerraksi kyllin puhuttu; Sumalalta me armoa rukoi- kaamme. (Amen.)

N:o 57. Neljäntenätoista Sunnuntaina Kolminaisuuden päivästä.

Ewanf. Luuff. 17: 11—19.

Ja tapahui, kuin hän meni Jerusalemiin päin, että hän matkusti keskeltä Samarian ja Galilean. Ja kuin hän tuli yhteen kylään, kohtasi häntä kymmenen spitalista miestä j. n. e.

1.

Pyhä Luuffas on edellä muitten ewankelis- tain pitänyt sitä silmällä, ettei ainoas- tansa, niinkuin toiset, kirjoita Kristuksen tekoja ja oppia, waan myöskin hänen matkus- tustensa ja teittensä järjestystä. Niin osoit- taa hänen ewankeliuminsa aina kolmanteen toistakymmentä lukuun saakka, kuinka Kristus rupefi saarnaamaan ja ihmeitä tekemään Ka- pernaumisfa, johon oli Natjaretista tullut, ja asui siellä, niin että tätä kaupunkia ewanke- liumissa kutsutaan hänen kaupungiksensa. Ja siitä hän lähti kaikkiin paikkoihin, kaupunki- hin ja kyliin, saarnasi ja teki ihmeitä. Kaikki

nämät nyt tehtyänfä ja ympäri maan saar- nattuansa, nousi hän wihdoin ja matkusti Jerusalemiin päin. Tämän matkaayrisen, kuinka hän sitä tehdesfään saarnasi ja teki ihmeitä hamaan Jerusalemiin asti, kertoo ewankelis- tamme yhdeksännen luvun lopusta hamaan loppuun asti; sillä tämä reisu on hänen wii- meisensä ja on tehty hänen elämänsä lopulla, viimeisellä nuodella. Tätä ymmärtää hän tässä kuin sanoo: Kristus matkusti Jerusa- lemiin päin keskeltä Samarian ja Galilean. Tämä on sen werran sanottu: tämän ihme- työn teki hän matkalla Jerusalemiin.

2. Mutta tämä ei ole suorin tie Kaper-

naumista Jerusalemiin; sillä Galilea on pohjaiseen päin Jerusalemistä, ja Samaria on Galilean rinnalla itäänpäin*) mutta Kapernaumi on keskellä Galileaa. Ja mieli ewankelistista, kuin nimitää Samariaa ja Galileaa, erinomaisella ahkeruudella näyttää hänen ei matkustaneen suoraa tietä, ja sanoo lisäksi, hänen matkanneen näitten keskitse, eikä rajoitje, lähimmäistä tietä. Niin on Kristuksen matka, Kapernaumista itäänpäin Jordanille ja Samariaan, Samariasta länteenpäin Galileaan, ja Galileasta etelää kohden Jerusalemiin, pitkä, laaja, mutkainen matka, johon hän tarvitsi aikaa ja joutilaisuutta; sillä ei hän niin kulkenut itse tähtensä, vaan että enemmän jaisi saarnatukki ja useempia autetukki. Sentähden matkustaakin hän maan keskitse, että julkisesti waeltaiti, ja jokaisen sopiti, waitka miltä suunnalta, tulla häntä kuulemaan ja hänen apuansa saamaan; sillä sitäwarten oli hän lähetetty, että olisi tarjona jokaiselle, ja jokainen jaisi wapaasti nautita hänen hymnyttänsä ja armoansa. Ewankelistista kertoo ihmetyön, sanoen:

Ja kuin hän tuli yhteen kylään, kohtasi häntä kymmenen spitalista miestä, jotka taampana seisoiwat, ja koroittiwat äänensä, sanoen: **Jesus, rikas Mestari, armahda meidä.**

3. Joku ehkä kysynee tässä ewankelistalta, kuinka spitaliset saattoiwat, taampana seisossansa, koroittaa äänensä, koska spitaliset eiwät saata selkiästi puhua, jonkatähden heidän täytyy wiljellä kelloja eli präikkä. Luultawasti wastaa hän, etteiwät ne seisoneet koko peninkulman matkaa hänestä, vaan eiwät (kuitenkaan) tulleet niin liki häntä, kuin ne, jotka häntä seurasiwat; eiwät myöskään ole kaikki spitaliset niin ihan äänettömiä, ettei heitä wähää matkaa jaata kuulla. Mutta tällä mieli ewankelistista, Raamatun tarwoin, ainoasti osoittaa heidän pyyntönsä suurta kiwautta, että heidän sydänmensä ääni oli suuri, joka heitä pakoitti ruumiillisestikkin huutamaan täyttä kurkkua.

4. Mutta koko tämä ewankeliumi on yksinkertainen, helposti ymmärrettävä historia eli

kertomus, joka ei paljon selitystä tarwitse. Mutta niin yksinkertainen kuin se on, niin suuri on se esimerkki, joka meille siinä osoitetaan. Spitalisissa opettaa se meitä uskomaan, Kristuksessa opettaa se meitä rakastamaan. Mutta usko ja rakkaus on koko kristityn ihmisen olento, niinkuin usein olen sanonut. Usko saa, rakkaus antaa; usko saattaa ihmisen Jumalan pariin, rakkaus wiewi hänen ihmisten pariin, uskossa teettää hän Jumalalla itselensä hymvää, rakkaudessa tekee hän itse hymvää ihmisille. Sillä joka uskoo, sillä on kaikki Jumalalta, se on autuas ja rikas. Sentähden ei tarwitse hän mitään enempää, vaan toimittaa kaikki elämijensä ja tekemijensä (yksin) lähimmäijensä hymväksi ja hyödytykseksi, ja tekee sille rakkaudessa jainoin, kuin Jumala on hänelle tehnyt uskosia. Niin saapi hän hymnyttä ylhäältä uskolla, ja jakaa hymnyttä alhaalla rakkaudessa. Tätä menoa vastaan riitelewät hirmuisesti kaikki tekopyhät ansioiaan ja hywillä töillään, joita tekewät ainoasti itselleen hymväksi; sillä he eläwät ainoasti itselleen, ja tekewät hymvää ilman uskoa. Näitä kahta asiaa, uskoa ja rakkautta, lähdemme nyt katselamaan spitalisissa ja Kristuksessa.

5. **Ensimmäiseksi** on usko sellainen, että se uskaltaa Jumalan armoon, ja käsittää hywän ajatuksen ja luottamuksen häneen, ilman epäilystä, ja uskoo Jumalan hänestä huolen pitävän eikä häntä hyllyksi antawan. Sillä missä ei sellaista hymvää ajatusta ja uskallusta ole, siinä ei ole mitään oikiaa uskoa, ei myöskään mitään oikiaa rukousta eli anonuusta Jumalan edessä; mutta missä se on, siinä tekee se urhoiseksi ja rohliaksi, että ihminen suorastaan saattaa asettaa tarpeensa Jumalan eteen, ja todella apua rukoilla. Sentähden ei ole siinä kyllä, että uskot yhden Jumalan oleman, ja rukoilet pitkiä rukouksia, joka nyt on paha tapa; mutta katso näissä spitalisissa, millinen usko olkoon, kuinka se ilman mitään mestareita opettaa oikein hyödyllisesti rukoilemaan. Tässä näet heidän käsittäneen hywän ajatuksen Kristuksesta ja lohdullisen uskalluksen häneen, ja wahwasti uskoneen hänen armollisesti kohteileman heitä. Tämä toimo tekee heidän rohkeiksi ja uskaltawiksi, että huoleti ilmoittawat

*) Samaria on oikeittain etelään päin Galileasta.

hätänä hänelle ja suurella kiwaudella ja korkialla äänellä apua anovat. Sillä jos ei he ennen olisi saaneet sellaista luuloa ja toivoa hänestä, olisivat kaikei pyyhneet kotona, tahi eivät ainakaan olisi juosseet häntä vastaan, eivät liioin olisi rukoilleet häntä korkialla äänellä, vaan epäily oli heitä näin arveluttanut: mikä tehtävänä? Kuka tietää, hymäskyykö hän sitä, että rukoilemme häntä? Kuka tiesi ei tahdo hän meitä nähdäkään?

6. Oi, sellainen horjuminen ja epäileminen rukoilee loiskasti, ei se koroita ääntänsä, eikä juokse vastaan. Kyllä se paljon rukoilla höpöttää, ja paljon meifata holottaa suurella haluttomuudella; mutta ei kuitenkään rukoile, vaan toivottaa ainoasti, ja tahtoi ennakolta olla wakuutettu rukouksen kuulemisesta: joka ei muuta ole, kuin Jumalan kiusaamista. Mutta oikia usko ei epäile Jumalan hyvästä, armollisesta tahdosta; sentähden onkin sen rukous yhtä voimallinen ja wakaa, kuin usko on. Ei siis sano p. Luukas turhaan näistä (spitalisista) kolme asiaa: ensiksi, että juoksiwat häntä (Kristusta) vastaan; toiseksi, että seisoiwat; kolmanneksi, että korvittiwat äänenä. Tällä kolmikohdalla ylistetään heidän wahvaa uskoansa, tällä se asetetaan meille esimerkiksi.

7. **Vastään juokseminen** on rohkeus, joka on lohdullisen uskalluksen waiutus. **Seisominen** on wahuus ja yksinkertaisuus epäilystä vastaan. **Suuntaminen** on suuri kiwaus rukoilemaan, joka sellaisesta uskosta kasvaa. Mutta tuo womatoin epäily ei juokse, ei seisoo, eikä huuda, vaan kääntelee ja kimmurtelee itseänsä, painaa päänsä alas, kynsii päätänsä, aukoo suutansa ammollensa, ja höpöttää yhdelleen: „ken ties, ken ties“? „kuin se main olisi totta“, „entä, jos ei niin tapahdukaan“, ja (muuta) tällaisia epäilewäisiä puheita. Sillä ei tällä ole mitään hyvää ajatusta eikä toivoa Jumalaan, eikä odota häneltä mitään, sentähden ei se mitään saakaan, niinkuin p. Sakop luv. 1: 6, 7 sanoo: **joka rukoilla tahtoo, hän auvoaan uskossa epäilemätä, sillä joka epäilee, sanoo hän kohta jälkeen, älkään se luulko jotain Herralta saawanja.** Sitte tulewat he, tyhmiä neitseitten tawalla, jotka oliwat tuhlanneet öljynsä, tyh-

jin lamppuineensa, se on, toinensä, ja luulewat Jumalan täytyvän kuulla heidän wäitöstänsä, ja awata (heille). Mutta sitäpä ei hän teekään.

8. Katso, sellaista hyvää ajatusta, eli wapaata toivoa Jumalaan, tahi kuinka sen nimittänät, sitä kutsutaan Raamatussa kristilliseksi uskoksi ja hyväksi omaksitunnoksi, johon on tultawa, jos mielittää antuaakki tulla. Mutta siihen ei tulla töillä, eikä opilla, niinkuin tästä esimerkistä näemme, ja ilman sellaista sydäntä ei ole mitään työ hyvä. Sentähden waro itseäs: monta lorun lastiaa on, jotka owat ovettawinansa uskosta ja omastatunnosta, ja tietäwät siitä vähemmän kuin pölkky. He luulewat sen olewan kuolleen, woiwattoman kappaleen sielussa, ja siinä olewan kyllä, että sydän usko Jumalan Jumalaksi. Mutta tässä näet uskon olewan aivan elämän, woiwattoman kappaleen, joka tekee ihan toisen sydämen, toisen ihmisen, joka odottaa Jumalalta kaikkea armoa. Sentähden pakottaa se juoksemaan ja seisomaan, tekee rohkeaksi huutamaan, ja rukoilee kaikkea hätää vastaan.

9. Uskon toinen omaisuus on, ettei se pyydä tietää, eikä olla ennakolta wakuutettu, onko hän armoon mahdollinen, ja kuullaanko hänen rukouksensa, kuten epäiliäin laita on, jotka tahtowat ottaa Jumalaa kiinni, ja kiusaamat häntä. Niinkuin jokia haparoitsee seinää, niin tapailewat nämät Jumalaa, ja tahtoisiwat mielellään hänen ensin tuta ja niin käsiinsä saada, ettei hän pääsisi heiltä karhuun. Epistola Hebrealaisille Luv. 11: 1 sanoo: **Usko on wahwa uskallus niihin, joita toivotaan, eikä näkymättömistä epäile; se on, usko pitäyppi niihin asioihin, joita se ei näe, tunne eikä koettele, ei ruumiissa eikä sielussa; vaan, niinkuin sillä on hyvä uskallus Jumalaan, niin se pitäyppi siihen ja on tytywäinen, eikä epäile niin tapahtuwan, kuin hän toivoo; ja niin totta tapahtuikin hänelle, ja hänelle tulee tunto ja koettelemus etsimätä ja anomata juuri sellaisen toiwon ja uskon oheissa ja kautta.**

10. Sillä, sanoppa minulle kuka oli antanut näille spitalisille kirjan ja finetin

fiitä, että Kristus oli heitä kuuleva? Missä on tässä tunto ja koettelemus hänen armos-
tansa? Missä tieto, wakuutus ja wakuus
hänen hywydestänsä? Tässä ei ole wäähä-
kään femmoista. Mitä on siis tässä? Waa-
timatoin antaaminen ja iloinen uskallus hänen
tuntemattomaan, koettelemattomaan, outoon
hymnyteensä. Ei tässä ole yhtäkään merkkiä,
josta he arwaisivat, mitä hän tekewä olisi,
waan he tarkastawat ainoastaan hänen hymnyt-
tänsä, ja se waukuttaa heissä sellaisen toiwon
ja rohkeuden fiitä, ettei hän heitä ylenanna.
Mutta mistä oli heillä tieto hänen hywydes-
tänsä, sillä täytynhän heidän ennen fiitä tie-
tää, kuinakin tuntematoin ja koettelematoin
se (heittä) lienee ollut? Epäilemätä fiitä
huudosta ja sanomasta, että he olivat
paljon hywää hänestä kuulleet, mutta eiwät
kuitenkaan sitä vielä koskaan tunteneet; sillä
Sumalan hymyns on ensin sanalla julis-
tettawa, ja niin koettelemata ja tuntemata
siihen rakettakoon, kuten jälestäpäin seuraa.

11. Uskon kolmas omaisuus on, ettei
se esittele mitään anfiota, eikä ota töillä
ostaaksensa Sumalan armoa, joten epäiliät ja
ulkokullatut tekewät; waan kantaa esiin sulaa
anfiottomuutta, ripustuu ja pitäyppi sulaan
ansaitsemattomaan Sumalan hymnyteen; sillä
usko ei kärsi rinnallaan mitään työtä eikä
anfiota. Niin kokonaan antaapi, uskaltaa ja
tunkeupi se (Sumalan) hymnyteen, jota se
toiwoo, ei saata sen suhteen pitää anfiotaan
eikä töitään minään, jopa näkee hymnyden
niin suureksi, että kaikki hywät työt eiwät
sen suhteen ole armattawat muuksi kuin syn-
niksi. Sentähden tapaa hän itsesjansä ihan
ansaitsemattomuutta, että paremmin olisi
ansainnut wihaa kuin armoa. Ja tämän
tekee hän ilman ulkokullaisuutta, sillä hän
näkee pohjaa ja totuutta myöten niin olewan.

12. Tämän todistawat sangen sopiwasti
tässä spitalijet, jotka ilman mitään anfiota
odottawat armoa Kristukselta. Mitä hywää
olivat toki hänelle ennen tehneet? Ei ikinä
edes nähneet, vielä vähemmin palwelleet
häntä. Lisäksi olivat spitalaisia, että hänen
oikeutta myöten olisi lain jälkeen tullut wäl-
tää heitä, ja pyyhä heistä erillänsä, se olisi

ollut oikeus ja kohtuus. Sillä toden totta
ei ollut tässä anfiota eikä fyttä, että hänen
olisi tarwinnut huolia heistä, taikka heidän
häneestä. Sentähden seisowatkin he taampana,
hywin tuntien mahdottomuutensa. Samoin
seisoo uskokin kaukana Sumalasta, ja rientää
kuitenkin häntä kohden, ja huutaa; sillä se
tuntee toden todella olewansa mahdotoin hänen
laupiuteensa, eikä ole hänellä mitään muuta,
johon uskaltaihi, kuin hänen korkiasti kiitetty
ja mainio laupiutensa. Ja sellaista fielua
etsiikin hänen laupiutensa, joka, tyhjänä itses-
tänsä, taampana seisoo; sillä ei se mitenkään
kärsi rinnallaan meidän anfiotamme ja työ-
tämme, waan pyytää tulla aiwan anfiota,
niinkuin Kristus tuli tähän kylään spitalisten
pariin, että heidän ylistyksensä pysyisi ehiänä
ja puhtaana.

13. Katso, näin sopii tasan toisiinsa,
että Sumalan rakkaus antaa hymnyteensä lah-
jana, ilman mitään, ei ota eikä pyydä fiitä
mitään, ja usko kanssa omaksuu sen ilman
mitään, ettei fiitä mitään anna, ja tulewat
niin rikas ja köyhä wastatukfin. Tätä todistaa
heidän puheensakin, kuin sanomat: **armahda
meitä!** Joka armahdamista pyytää, se totta
ei osta eikä waiheta, waan etsii sulaa armoa
ja laupeutta, sitä ansaitsematoinna ja koko-
naan toista ansainneena.

14. Katso, tässä on kaunis, oikein eläwä,
suora esimerkki kristillisestä uskosta, joka meitä
kyllin opettaa, miten meneteltäköön, jos mie-
litään saada armo, päästä hursteiksi ja autu-
aiksi. Tästä opetuksesta seuraa nyt yllitys
uskoon, että me mieluisesti uskoisimme, niin-
kuin nyt olemme uskoa oppineet. Tämä yllы-
tys osoittaa itsensä siinä, että näemme,
kuinka sellaisen uskon tapahtuu estymätä
niinkuin se usko, ja se saa totta rukouksensa
kuultuksi.

15. Sillä Luukas kirjoittaa, kuinka
armollisesti ja mieluisesti Kristus katsah-
ti ja kuuli heitä, näin lausuen:

**Ja koska hän ne näki, sanoi hän heille:
mentäät ja osittakaat itsenne papeille.**

16. Kuinka sangen ystäwällisesti kutjuu
Serra tällä esimerkillä tykönsä kaikkia sydäm-
miä, ja kehoittaa heitä häneen uskomaan.

Sillä epäilemättä on hän jokaiselle tekemä samoin, kuin hän näille spitalisille teki, jos me vain kaikkea hyvää ja armoa suorastaan häneltä odotamme. Niinkuin oikian uskon ja kristillisen sydämmen on tehtävä ja se tekeekin, kuten nämät spitaliset tekewät ja opettawat meitä tekemään. Sillä kuinka mielellään hän suopi, että iloisesti ja kohdastaan todistaan perustaa hänen hywyyteensä, ennenkuin sitä koetellaan eli tunnetaan, on hän tässä kyllin todistanut, kuin niin mielellään kuulee heitä, ilman vähintäkään wiivytystä, ettei ensin sano tahtowansa sitä tehdä, waan niinkuin olisi se jo tapahtunut, ja hän olisi heille tehnyt, mitä pyytävät. Sillä ei hän sano: niin, minä olen teitä armahtawa, te olkaat (kohta) puhtaita, waan suorastaan: menkää ja osoittakaat itseänne papeille. Juurikuin mieli sanoa: ei rukousta tarwita, teidän uskonne on jo saatawansa saanut ja woittanut, ennenkuin rupefittekaan rukoilemaan. Te olitte jo puhtaat minun edessäni, kuin rupefitte itsellenne minulta sitä uskomaan: nyt ei tarwita enempää, kuin menkää ja osoittakaat puhtautenne papeille. Millisiksi minä teidän luen, ja niinkuin uskotte, sellaiset olette, ja semmoisina pysyttenkin. Sillä ei olisi hän lähettänyt heitä papeille, jollei olisi pitänyt heitä puhtaina, ja tahtoi niin kohdella heitä, kuin puhtaitfi pääseviä.

17. Katso, niin woimallinen on usko saamaan Jumalalta kaikkea, mitä se tahtoo, että asia Jumalan edessä katjotaan jo tapahtuneeksi, ennenkuin sitä rukoillaankaan. Tästä on Esaia 65: 24 sanonut: ja tapahtun, että ennenkuin he huutawat, olen minä vastaawa; koska he vielä puhuwat, olen minä kuulewa. Si että usko, tahi me sitä ansaitisimme; waan että hän osoittaa sanomatointa hywyytänjää ja mieluisia armoansa, jolla meitä ylllyttää uskomaan häneen, ja turwallisesti odottamaan häneltä kaikkea hywää, iloisella, epäilemättömällä omallatunnolla, joka ei hapanoitse, eikä kiusaa häntä. Niin näet tässäkin hänen kuulewan näitä spitalisia, ennenkuin huutawatkaan, ja olewan walmiina tekemään kaikki, mitä heidän sydämmensä halaa, ennenkuin (asianja) puhutuksikaan saawat. Menkää,

sanoo hän, en minä wakuuta teitä mistään, olette kauwemma ennättäneet, kuin että wakuuttamista tarwitsifitte. Omistakaat, mitä olette rukoilleet, ja menkää matkoihinne. Sitö tämä ole woimallista ylllytystä, joka tehnee sydämmen iloiseksi ja rohkiaksi? Katso, silloin wasta hänen armonsa tutaan ja koetellaan, silloin se tapaa ja käsittää meidän. Tämä olkoon puhuttu ensimmäisestä osasta.

18. Nyt tulee meidän tarkastaa toistan osaa tämän kristillisen menon esimerkistä. Spitaliset owat opettaneet meitä uskomaan; Kristus opettaa meitä rakastamaan. Rakkaus tekee lähimmäiselle, miten näkee Kristuksen meille tehneeksi, niinkuin hän Joh. 13: 15 sanoo: minä annoin teille esikwan, että te niin tekisitte, kuin minä tein teille. Ja kohta sen jälkeen sanoo hän Joh. 13: 34: uuden käskyn minä teille annan, että te rakastaisitte toinen toistanne: niinkuin minä teitä rakastin, että te sanoin toinen toistanne rakastaisitte. Siitä kaikki tuntekoot teidän minun opetuslapsiksieni, jos te keskenänne rakkauden pidätte. Mitä tällä on muuta sanottu kuin näin paljon: teillä on nyt minun kauttani uskossa kaikki, mitä minä olen ja minulla on; minä olen teidän omanne, te olette nyt rikkaat ja rawitut minun kauttani; sillä kaikki mitä minä teen ja rakastan, sitä en tee ja rakasta itseäni wasten, waan teitä wasten, että ainoasti ajattelen, kuinka teille hyödyllinen ja awullinen olisin, ja täyttäisin teidän puutoksenne ja tarpeenne. Sentähden tekin huolehtikaat, että tämän esimerkin jälkeen toinen toisellensa tekisi, niinkuin minä olen tehnyt hänelle, ja ajattelisi ainoastaan, kuinka järjestään eläisi lähimmäisellensä hyödyksi, ja tekisi mitä näkee hänelle hyödylliseksi ja tarpeelliseksi. Teidän uskollanne on minun rakkaudessani ja hywyydessäni kyllä; niin tulee teidänkin rakkauttanne muille jakaa.

19. Katso, tämä on kristillinen elämä, lyhykäisestfi kirjoitettuna, eikä tarwitse paljoja opetuksia eikä kirjoja, waan osoittaa itsensä kokonaan näisjä kahdessa. Niin sanoo Paawalikin Gal. 6: 2: kantakaat toinen toisenne kuormaa, ja niin Kristuksen laki täyttäkää. Ja Filipp. 2: 4, 6 sanoo hän: älköön jokai-

nen omaa parastansa katsoko, waan toisenkin parasta. Ja panee meille siinä Kristuksen esikuvaksi, joka, vaikka hän oli Jumalan muodossa, tuli kuitenkin meidän palveliaksemme, palveli meitä, ja kuoli häpiällisen kuoleman meidän puolestamme. Tätä kristillistä, kewiää, iloista elämää wihaa häijy henki, eikä tee sille millään niin suurta wahinkoa kuin ihmisopeilla, kuten kuulla saamme. Sillä totta on kristitylle hänen elämänsä lyhykäisesti sanottuna siinä, että hän pitääköön hyvää sydäntä Jumalaa kohtaan ja hyvää tahtoa ihmisiä kohtaan; siinä on kaikki tyynni.

20. Hyvä sydän ja usko opettaa häntä itsestään, kuinka hän rukoiltoon. Niin, mitä on sellainen usko muuta kuin sulaa rukousta? Sillä se katsahtaa Jumalan armoa lakkaamata; mutta jos se katsahtaa sitä, halajaa se sitä kaikesta sydämestään. Ja tämä ikäwöiminen on suorastaan oikia rukous, jota Kristus opettaa ja Jumala waatii, se myös saa ja woipi kaikki. Ja ettei se rakenna, nojaa eikä uskalla itsehensä, töihinsä eikä ansiohonsa, sentähden tapautunkin hänen niinkuin hän uskoo, halajaa, ikäwöittää ja rukoilee; että Sakaria profeta oikein nimittääkin P. Henkeä armon ja rukouksen Hengeksi, joten Jumala Sak. 12: 10 sanoo: Dawidin huonekunnalle ja Jerusalemin asuwaisille oleu minä wuodattawa armon ja rukouksen hengen, sentähden että usko tuntee Jumalan armon ja ikäwöipi (sitä) lakkaamata.

21. Wainwastoin opettaa rakkaus ihmistä itsestään, kuinka hän hyviä töitä tehköön; sillä hyviä töitä owat ainoasti ne, jotka lähimmäistä palmelewat ja (hänelle) hyväksi tulewat. Niin, mitä on sellainen rakkaus muuta, kuin ihan lakkaamattomia hyviä tekoja lähimmäistä kohtaan, niin että teko on samoin nimitettävä rakkaudeksi, kuin usko rukoukseksi. Niin sanoo Kristus Joh. 15: 12, 13: se on minun käskyni, että te rakastatte toinen toistanne, niinkuin minä teitä rakastin. Ei ole kukaan sitä suurempaa rakkautta, kuin että joku panisi henkensä ystäväinsä puolesta. Suurikuin mielisi sanoa: niin kokonaan olen kaikki työni teille hyväksi tehnyt, että panen

henkenikin teidän puolestanne, joka on kaikkein suurin rakkaus, se on, kaikkein suurin rakkauden työ. Jos olisin suurempaa rakkautta tiennyt, olisin sentkin teille tehnyt; sentähden tulee teidänkin rakastaa ja kaikkea hyvää toinen toisellenne tehdä. En waadi enempää teiltä. Mttäät sanoko, että mielitte minulle rakentaa kirkkoja, tehdä pyhiä waelluksia, paastota, weisata, ruweta munkeiksi tai mesupapeiksi, antautua siihen tai tähän säätyyn; waan silloin te teette minun tahtoani ja palvelustani, kuin keskenänne toisillenne hyvää teette, eikä kukaan katso omaansa, waan toisen parasta. Siinä on nyt kaikki tyynni.

22. Ja hän puhutteli heitä ystäwiksi. Sillä ei hän tahdo, että oltaisiin wihamiehiä rakastamata; sillä hän sanoo selkiästi: joka ystäwäinsä edestä henkensä panee. „Ystäwäinsä“, se on enempi kuin ystäwät. Mahdollista on, että sinä olet minun ystäwäni, enkä minä kuitenkaan ole sinun ystäwäs, se on, minä ehkä sinua rakastanen ja ystäwänäni pitänen; ehkä antanen sinulle ystäwänyteni, ja sinä kuitenkin minua wihaat ja wihollisena pyhnt. Niinkuin Kristus sanoo Juudakselle prittitarhassa: ystäwäni, mitä warten sinä tulet? Juudas oli Kristuksen ystäwä, mutta hän oli Kristuksen wihollinen: sillä Juudas piti hänen wihollisenaan ja wainosi häntä; Kristus rakasti Juudasta ja piti hänen ystäwänänsä. Tästä olkoon altis, runsas rakkaus ja hyväntekeminen jokaista kohtaan.

23. Katso, tätä tarkoittaa p. Sakop, kuin luv. 2: 26 sanoo: usko ilman töitä on kuollut. Ja niinkuin runnis ilman sielua on kuollut, samoin on uskokin ilman töitä kuollut. Ei niin, että uskoa olisi ihmisessä, eikä kuitenkaan töitä olisi, joka ei ole mahdollista; sillä usko on eläwä, liikkawa kappale; waan etteivät ihmiset pettyisi, luullen itsestään uskon olewan, kuin ei heillä kuitenkaan siitä mitään ole, tarkastakoot he töitänsä, josko lähimmäistänsä rakastawat ja hänelle hyvää tekewät. Jos sitä tekewät, on se merkki, että heissä on oikia usko, mutta jos eiwät sitä tee, on heillä ainoasti uskon kaju, ja hänen käypi niinkuin sen, joka ruumiillisen kaswonsa

peilissä kirkistele, ja pois mentyään, ei enää itseään koskaan näe, vaan muita kappaleita katsellessaan unhoittaa millinen kuvansa peilissä oli; niinkuin sama p. Jakopin sanoo luv. 1: 23, 24.

24. Nyt katsokaamme Kristuksen rakkautta työtä tässä esimerkissä. Mutta mitä on Kristuksessa, joka ei ole sulaa rakkautta? Niinkuin kukaan kylä tuntee itsestään. Ensiksi, mitä tarvitsi hänen matkustaa keskeltä Samarian ja Galilean, tahi kuka antoi hänelle jotain siitä, tahi kuka oli häntä rukoillut sitä tekemään? Eikös näy selkiästi, että hän tekee kaikkea tätä ilman, vapaehtoisesti, ei ota siitä mitään, ja tulee itsestään ilman rukoilematta, ettei kukaan sanone ansainneensa häneltä sitä, tahi rukouksella sen voittaneensa? Niin tykänään näemme tässä hänen ei tekemän mitään itse tähtensä, vaan kaikki muitten tähden, ja vielä sitte rukoilematta ja lahjaksi sulasta hyvyydestä ja rakkaudesta.

25. Samoin, että hän juuri tähän kylään tuli, mikä tarve hänen siihen oli? Kuka rukoili häntä siitä? Kuka maksoi hänelle jotain siitä? Eikö ole totta, että hän ennättää kaikkea ansiota, kaikkea rukousta, ja tarvitsee rakkauttansa ja hyvyyttänsä alttiisti, ilman hinnata, eikä etsi sillä mitään omaansa, vaan palvelee ainoasti muita sillä, haukutelaksensa pariinsa kaikki sydämet, uskomaan häneen. Katso, sellainen hyve on siis rakkaus, joka vain hyvää tekee ja elää muille hyväksi, ei etsi omaansa sen ohessa, ja edeltää jokaista. Katso, sellaista elämää ja työtä sinä tarkasta, ja niin elämäs jomita, jos mieli sinun kristittynä olla, ja heitä jos heitäkin filmistäs kaikki työt, jotka eivät ole sitä laatua, joskin niin suuria olisivat, että wuoria siirtäisivät, kuten apostoli sanoo 1 Kor. 13: 2.

26. Toiseksi katso, kuinka hän tekee sellaisen hyvän teon ilman muitten wahingota, jopa, waroen toisten haittaa. Sillä muutamia on, jotka niin tekewät hyvää, että se on muille wahingoksi. Se tekewät, niinkuin sananlasku kuuluu, köyhille kenkiä warastetusta nahasta. Sellaisia ovat ne, jotka antawat almuja wäärästä tamarasta, josta Sumala Ef. 6: 8 sanoo: minä olen Herrä, joka oike-

utta rakastan, ja wihaan ryöwättyä polttouhria. Tämänlaisia ovat nyt pian kaikki asetuskunnat ja luostarit, jotka syöwät ihmisten werta ja hieää, ja maksawat sitte Sumalalle mesjuilla, walwiaisilla, nappinauha-rukouksilla, jonkun pyhäpäiwän aettamalla, ja joskus jonkun almun antamalla. Kaikki tämä on rakastamista wieraalla tawaralla ja Sumalaa palwelemista hyvillä päiwillä ja kaiken rikkauden yltäkyläisyydellä. Ja tämä häpiällinen hyväntekeminen on totta suuri maanwitsaus. Mutta Kristus ei tee tässä kellenkään wahinkoa, vaan paljoa enemmän poistaa sitä, ja käskee spitalisjet pappein pariin, ettei heillekään tapahtuisi mitään haittaa heidän oikeudessansa.

27. Ja niin tekee hän hyvän tekonsa näille spitalisille, juurikuin olisi hän heidän tähtensä tullut tähän kylään; kohtelee heitä armollisesti ja auttaa heitä aivan mielellään: lisäksi estää vielä pappeinkin wahingon, waikeita ei hänen sitä olisi tarwinnut. Sillä kuin hän puhdisti heidän ylenluonnollisesti, ilman pappein wiran apua, ei olisi hänen tarwinnut käskä niitä heidän toimiinsa, vaan ainoasti sanoa: ette ole lain jälkeen harjoittaneet wirkaanne näissä, sentähden ei tule liioin teidän saada wirkamaksoa, niinkuin oikeus ja kohtuus on. Mutta ei rakkaus etsi oikeuttansa, eikä riitele; se tulee ainoasti sitäwarten, että se tahtoo hyvää tehdä, sentähden tekeekin se enemmän, kuin welkapää on, eikä katso palikan oikeutta.

28. Sentähden sanoo p. Paawali 2 Kor. 6: 1: ettei kristittyin jowi riidellä toistensa kanssa; sillä ei rakkaus etsi, eikä kaipaa oikeuttaan, eikä siitä lukua pidä, vaan katsoo ainoasti, kuinka hyvää tekisi, jonkatähden hän myös toisessa paikassa 1 Kor. 13: 1 sanoo: jos minä enfeleitten kielillä puhuisin, eikä minulla olisi rakkautta, silloin olisin kuin helisewä waski, taikka kuin kilisewä kulkunen, enkä kuitenkaan mitään waikeutta. Semmoisia ovat totta tähän aikaan nuot oppineet, jotka opettawat paljon laista, joka kuitenkin on kaikki ihan kristitöintä menoa ja wastoin rakkautta. En puhukkaan niistä, joitten tuomita tulee; sillä koska lafi waikeuttaa enem-

män kuin rakkaus monessa kristittömässä ihmisessä, täytyy niitä olla, jotka tuomiota toisille lukevat, ettei pahempaa tapahtuisi. Ei ole hirttäminen ja teloittaminen kristillistä menoa; vaan murhamiesten estämiseksi täytyy sitäkin tehdä. Ei ole syöminen ja juominen kristillistä; vaan kuitenkin täytyy sitäkin tehdä. Ne ovat kaikki tarpeellisia töitä, vaikka ei kristillisyyttä niissä ole. Sentähden älköön niihin tydyttäkö, niinkuin niillä oltaisiin kristittyitä. Ei ole avioliitossaakaan liioin kristillisyyttä; kuitenkin on se tarpeesen, estämään pahempia asioita, ja niin pois päin.

29. Kolmanneksi, osoittaa hän rakkauden vielä suuremmaksi sillä, että harjoittaa sitä siinäkin, missä se hukkaan menee, ja ensimmästi saa kiittämättömyyden palkkansa. Kymmenen spitalista hän puhdistaa, ja yksi ainoa kiittää häntä siitä; yhdeksässä on hänen rakkautensa turha. Jos olisi tässä käyttänyt oikeutta rakkauden siassa, niinkuin ihmisten tapa on tehdä ja luonto opettaa, olisi hän tehnyt ne kaikki jälleen spitalisiksi: mutta hän panee ne menemään, ja rakkautta ja hyvää työtä harjoittamaan, vaikka he hänelle osoittavat vihaa kiitoksen sijaan. Samoin ei hän estänyt papeilta heidän hyötyänsä, vaan toimitti heille heidän kunniansa ja oikeutensa, vaikka hänen siihen ollut tarvetta. Siitä kiittävät ne häntä niin, että kääntävät spitaliset hänestä, ja uskottavat heitä, ettei Kristus muka heitä puhdistanut, vaan uhri ja lain kuuliaisuus; ja hävittävät niin uskon spitalisissa, ja saattavat Kristuksen ylenkatsujan ja heidän vihattavakseen, aivan semmoisena, joka olisi toisen oman anastaja.

30. Sillä luultava on pappein kuulustelleen spitalisia, ja tekstikin sinne päin viittaa. He häpäisivät ehkä monella pilkkajalla Kristusta spitalisille, ja ylistävät lain töitä ja uhria kirkkialle, sammuttaaksensa heissä tuota suurta, jaloa uskoa ja asettaaksensa itseänsä Kristuksen sille heidän ydämeheensä. Spitaliset ottivat tämän hyväksyen, ja pitivät Kristuksen sellaisena, kuin papit hänestä juoruisivat, että yltyivät vihaisiksi hänelle, ja luulivat käsittäneensä puhdistuksensa Jumalalta

uhrialla ja anfiolla, eikä Kristukselta sulasta armosta. Ja niin he ruumiillisesti pääsivät spitalistansa, mutta joutuivat sen ohessa hengelliseen spitaliin, joka on tuhatta vertaa pahempi. Mutta Kristus olettaa sen sillänsä, ja antaa heidän nauttia hänen hyvyttänsä, waitenee oikeudestaan, ottain osakseen vihaa ja pahaa tahtoa kiitoksen ja ylistuksen sijaan; että tästä oppinemme, kuinka me välistä rukoilemme, niin että parempi olisi, ettei meille sitä annettaisi. Näitten spitalisten olisi ollut parempi, että olisivat saastaisina pysyneet, kuin että ruumiillisesta puhdistuksesta joutuivat niin suureen hengelliseen saastaisuuteen.

31. Tarkasta nyt tätä esimerkkiä, ja ojenna elämäs niin, että teet hyvät teokset ilman muitten wahingota, että myöskin hyödyksi, sekä ystäville ja huruskaille, että niillekin, joissa saat odottaa sen suurimman osan hukkaan menemän, ja kiittämättömyyttä ja vihaa palkkies saaman; silloin löydät oikia tietä Herras Kristuksen askeleissa. Ennenkuin siihen määrään ehdit, älä pidä itseäs täydellisenä kristittynä, äläkä lue mitkikään, vaikka kymmeneen karnapaitaan pukeutisit, jokapäivä paastoisit, pitäisit messua ja lukisit psaltaria jokapäivä, tekisit pyhiä maelluksia, asettaisit kirkkoja tabi pyhäpäiviä. Sellaisia töitä olisi Kristuskin tehnyt, jos ne olisivat olleet oikeita. Katso, tämä on oikein kristillinen elämä. Tämä olkoon kylliksi puhuttu ewankeliumin ensimmäisestä osasta. Nyt me katsolemme toistakin osaa. Ewankelista puhuun näin:

Ja tapahtui, että he menessänsä puhdistuivat.

32. Tähän asti olemme opettaneet, kuinka usko waituttaa, mikä sen luonto on, mistä se syntyy ja alkaa, mitä se myötänjä tuopi, ja kuinka otollinen se on Jumalalle. Tämä kaikki on vielä puhuttu kristillisen menon alusta. Nyt ei ole kyllä aljetussa, vaan vielä kaswettakoonkin, ja pysyväisiä oltaakoon; sillä Kristus sanoo: joka loppuun asti wahwana pysyy, se tulee autuaaksi. Samoin: kuka ikänä käteensä aunaan laskee, ja takansa katsoo, ei se ole sowelias Jumalan waltakun-

taan. Sentähden opettaa meitä iämä toinen osa uskon kaswamisesta ja täydellisydestä. Usko eli sydämmen uskallus Jumalaan on sangen arka ja hellä asia, ja suittaa pian miikaan tulla, niin että rupee liwisteleämään ja epäilemään, jos ei sitä ehtimiseen harjoiteta ja käytetä.

33. Vielä on sillä lukemattomia loukkauksia ja waaroja synniltä, luonnolta, järjeltä, omilta ajatuksilta, ihmisoikeilta, pyhäin esimerkeiltä, perfeleeltä; lyhyeltä: sitä laikkaamata kiufataan, edestä ja takaa, kaikilta kulumilta, (joko) epäilemään ja horjumaan, tahi töihin horjahtamaan. Niin että p. Pietari oikein sanoo 1 epist. 4: 18, että **hurskas tuskaalla wapaaksi tulee**. Niin hirmuisesti raatelwats kiufaukset sellaista uskovaista sydäntä. Jonkatähden Paawalikin sanoo, 1 Kor. 10, 12: **joka luntee seisowansa, katsokoon, ettei hän lankee**. Ja jokapaikassa opettaa hän, että me waeltakaamme pelkääminä ja warowaisina, ja hywin tarkastakaamme uskoamme, sillä me kannamme, niinkuin hän sanoo 2 Kor. 4: 7, **näitä tawaroita sawiisissa astioissa**, jotka pian särkyvät, jos ei Jumala meitä warjele.

34. Sentähden me emme saa suruttomia olla, waan olla Jumalan pelwossa ja rukoilla Jeremian kanssa luv. 17, 17, että **hän olisi turwamme hädässä**, eikä sallisi niiksi tulla, että hänestä epäilisimme ja häntä hämmästyisimme. Tämä ewankeliumi näyttää kyllä hirmuuisella esimerkillä tämän waaran, että näistä kymmenestä uskowaisesta spitalifesta yhdeksän luopui takaisin, ja ainoasti yksi loppuun asti wahwana pysyy. Tässä käypi niinkuin kauriin puun, joka seisoo täydessä kukassa, ettei luulisi sen woiman kaikkia hedelmiänsä kantaa. Mutta sitte turmeuntuu pahalla säällä paljon kukkia, hedelmät warisewat pois ja käywät mato-raiskioiksi, että tuskin kymmenes osa kypsyy. Samoin on niitä paljon, jotka ottawat sanan hyväksyen ja rupeewat uskomaan; mutta, niinkuin Herra sanoo Luukk. 8: 13, ovat kiwistö, jossa ei ole märkyyttä, taikka warisee siemen ohdakkeitten ja orjantappurain sekaan; se on, he lankeewat kiufauusten ja hautuusten helteessä, eiwätkä pysy wahwoina. Sillä niinpian kuin heidän pahoin käypi, tahi

Jumala koskee heihin, unhoittawat he hänen hywyntensä, ja katsowat ainoasti hänen wihaansa. Siitä sortuu usko alapaulalle, ja syntyy epäileväinen, peljästynt omatunto, joka pakenee Jumalaa, sen siaan että sen tulisi juosta häntä vastaan, niinkuin alussa teki.

35. Niin huomaamme tässä, kuin spitaliset rupeewat uskomaan ja odottawat kaikkea hywää Kristukselta, harjoittaa hän enemmän heidän uskoansa, ja koettelee heitä, ettei tee heitä filminnähtäwin terweiksi, waan sanoo heille sanan että he osoittakoot itsensä papeille. Jos ei heissä olisi uskoa ollut, olisi kai järki ja luonnon ajatus kohta näin sanonut ja napsinut: „mitä tämä on? Olemmepa odottaneet häneltä paljon hywää, ja sydämmeestä uskoneet häneen, että hän on meitä auttava; mutta nyt ei hän edes koskekkaan meihin, niinkuin hänen tapansa on muille tehdä, waan katsahtaa ainoasti meitä, ja menee sillä tipteihinjä; ehkä hän katsonee meitä ylen; wieläpä ei sano sitä eikä tätä, tahtooko meitä parantaa wai ei, waan heittää meidän epäilyksen waraan, eikä sano muuta, kuin että me osoittakaamme itsemme papeille. Mitä tarwitsee meidän heille näyttää itseämme? He tietäwät kyllä ennestään, että me spitalisia olemme.“

36. Katso, näin luonto fuuttuiksi ja nurisiksi häntä, ettei hän niin pian tee, mitä se tahtoo, eikä sano sille selwästi mitä tehdä aikoo. Mutta usko wahwistuu ja kaswaa wain sellaisesta koetuksesta, ei huoli siitä, kuinka armottomilta ja epätaattawilta Kristuksen käykötset ja sanat näkyvät, waan pitäypi hänen hywynteensä, eikä peljästy prityksestään. Ja toden totta oli heissä suuri, jalo usko, että sellaisien sanain turwisja lähtiwät kohdastansa matkaan. Sillä jos he olisimat epäilleet, eiwät suinkaan olisi he menneet, etenkä kuin ei heillä mitään selkiää lupausta ollut.

37. Tätä tapaa pitää Jumala meissä kaikissa, kuin wahwistaa ja koettelee meidän uskoamme, että menettelee meitä niin, ettemme warsin tiedä mitä hän meille tehdyksi tahtoo. Tätä tekee hän wain sitäwarten, että ihminen uskoisi itsensä hänelle ja antautuiksi hänen suulaan hywynteensä, ei epäillen hänen antaman,

mitä anomme, taikka jotain parempaa. Näin ovat nämät spitalisetkin ajatelleet: „noh niin, me menemme, niinkuin hän meidän kästee, ja waitkei hän meille sano, tahtooko meitä puhdistaa vai eikö, emme kuitenkaan sentähden hänestä vähempää pidä, kuin ennen. Jopa me nyt sitä enemmän ja lujemmasti hänestä kiinni pidämme, ja ilolla odotamme, että, jos ei hän huoli meitä puhdistaa, tekee hän jotain vielä parempaa, kuin jos me puhdistuisimme; emme hylkää hänen hywyttänsä.“ Katso, tämä on oikiaa kaswamista uskossa.

38. Sellaiset koetukset pysyvät koko elin-aikamme, sentähden on kaswaminenkin pitki-tettävä yhtä kauvan. Sillä kuin hän kerran koettelee meitä joskus asiassa, jossa heittäähän meidän epä tietoon, miten tahtoo meitä menetellä, niin tuopi hän kohta jotain muuta, ja niin aina yhdekseen kaswattaa uskoamme ja uskallustamme, jos wain pitkin matkoin wahvoina pysymme. Katso, tällaista menoa puhuttelee p. Pietari kaswamisesta Kristuksessa, sanoen 1 ep. 2: 2: halaitkaat terweellistä sanan riestä, aivan kuin äsken syntyneet lapsukaiset, että te sen kautta kaswaisitte, ja 2 ep. 3: 18: kaswakaat meidän Herran ja Wapahatajan Jesuksen Kristuksen armossa ja tuntemisessa. Ja p. Naamali waatii kaikissa paikoin, että me kaswakaamme ja rikastu-kaamme Jumalan ja Jesuksen Kristuksen tuntemisessa. Se ei ole mitään muuta, kuin että tällä tavalla wahvistutaan uskossa, kuin Jumala salaa hywytensä, ja asettaa itsensä, juuri kuin Kristus tässä asetti itsensä spitalista kohtaan, ettemme tiedä, millisenä hän asiamme pitää; sillä usko on [Argumentum non apparentium,] wakuuntuminen, eikä epäileminen niistä asioista, joita ei nähdä, eikä tuta. Obr. 11, 1.

39. Sentähden huomaa tässä, kuin Jumala näyttää laumimpana olewan, on hän kaikkein lähimpänä. Nämät Kristuksen sanat kuuluvat niin, ettei tiettävä ole, mitä hän tehdä mieli, eikä lupaa eikä kiellä, niin että spitalisten, jotka sitä ennen warmaan odottivat häneltä kaikkea hyvää, olisi syytä ollut loukkaantua siihen, ja mennä epäilykseen, ja ottaa sen kokonaan toiseen ymmärrykseen, kuin

Kristus tarkoitti. Kristus puhuu niin yliwuotawasta hywydestä, ett'ei katso tarpeelliseksi heille sitä luvata; he olivat jo saaneet, mitä tahtoivat. Mutta kuin nyt hänen ajatuksensa oli heiltä salattu, mikä kumma sitte, jos olisivat ottaneet hänen ajatuksensa kokonaan toisellaiseksi, ja heille wieraammaksi kuin ennen. Semmoiset ovat kaikki hänen yliwuotawat hyvät tekonsa ja sanansa, että meille näkyy hänen ennen olleen armollisemman ja laueemman kuin sitte, koska jouduimme hänen pariinsa.

40. Niin kävi myös Israelin kansan korwessa, että ajattelivat Jumalan ei johdataneenkaan heitä Egyptistä, waitkei kuitenkin Egyptissä rukoilivat sitä ja uskoivat hänen tahtowan heitä sieltä auttaa ulos. Mutta se kaikki tapahtuu sitä warten, ettemme aina pysyisi heikossa alussa ja maitouksessa, waan kaswaisimme ja edistysimme, sitjokuin jaksamme wäkewääkin wiinaa juoda, ja me juowimme ja P. Hengestä tähdynne, niin ettemme ainoasti woi ylenkatsoa tawaraa, kunniaa ja ystäviä, waan vielä woittaa kuolema ja helwettikin.

41. Sentähden käypi epäuskoisten ihmisten niinkuin onnettomain malminkaiwajain, jotka suurella uskalluksella alkawat etsiä, ja kaiwawat paljon; mutta tultuansa melkein aarteeseen käsitki, että aivan wahan enään olisi tekemistä, herkeewät he ja katsovat, kuinka paljon siihen asti ovat turhaan työtä tehneet, ajatellen, ettei siinä mitään ole saatavana. Sitte tulee toinen joka mahdollinen on, joka ei koskaan sitä ole yrittänytkään, kaiwaa siinä, ja löytää, mitä tämä on etsinyt ja kaiwanut. Sanoin on Jumalan armonkin laita; joka alkaa uskoa, eikä mieli ehtimiseen kaswaa ja lisääntyä, siltä otetaan se pois ja annetaan toiselle, joka alkaa sitä harjoittaa. Jos ei sekään aivo pitkittää, otetaan se siltäkin pois ja annetaan toiselle. Se tahtoo wain uskottuna olla. Ja tässä puhuvat yliopistomme aivan fokiasti, hullusti ja myrkyllisesti uskosta, opettaen uskon alun ja ainoasti wäheisen pykälän eli kappaleen sitä olewan kylläkki autuuteen.

42. Niin mielivät nyt nämät tekstin

sanat: ja tapahtui, että he mennessänsä puhdistuivat sen werran sanotuksi: mahdollinta on uskon pettystä, mutta niinkuin se usko, niin on tapahtuwa. Sillä jolleivät nämät spitaliset olisi uskoneet, ja olleet siinä psyyväisiä, ei suinkaan olisi he menneet. Sentähden ei he puhdistuneet menemisensä tähden, waan uskon tähden, jonkatähden he menivätkin.

43. Kaikkea tätä sanon minä sitä warten, ettei kukaan joku sofia mestari päässi tämän tekstin kimpuihin, joka katsoa töllisteli töitä, eikä tarkkai ollenkaan uskoa, ja sitte sanoisi töitten tekewän meitä otollisiksi ja autuiksi, koska nämät spitaliset muka ensin menivät ja sitte puhdistuivat. Jota willitystä tulee kumota sillä, että oikein tarkastetaan näitten spitalisten uskoa, josta havaitaan, ettei tämä heidän menemisensä työ ansainnut heille puhdistusta, waan että usko sen teki.

44. Nyt on usein sanottu kahtalaisia töitä olewan, muutamia ennen ja ilman uskoa, toisia uskosta ja sen jälkeen. Sillä kuin ei luonto ilman uskoa saata olla joutilas ja työtön, vielä vähemmin saattaa usko olla työtön. Ja niinkuin luonnolliset työt eivät tee luontoa, eivätkä ole ennen luontoa, waan luonnon täytyy ennen olla ja itsestään työt tehdä; niin eivät tee uskon työtään uskoa, waan ne seuraawat sitä ja sitä tehdään. Sentähdenhän täytyy uskolla olla työt myötänsä, mutta ei ne mitään ansaitse, eikä autuaksi tee, waan olkoon kaikki autuus ja ansio ennen sitä uskolla käsitetty.

45. Tästä se kansa tulee, että uskon työt ovat wapaita, eikä itsewalituita töitä. Sillä nämät spitaliset seisowat niin alttiina, että jos Kristus olisi käskennyt heidän jotain muuta tehdä, olisivat he senkin tehneet. Ja jos olisi heiltä kysytty, josko he sentähden menivät, että puhdistua tahtoivat, olisivat he vastanneet: ei; joten asta kuitenkin olisi ollut, jos puhdistus olisi tapahtunut työn tähden. Niinkuin jos kysyt tekopyhiltä, sentähden he töitä tekewät että autuiksi tulisivat, vastaawat he: niin, ja ilman töitä eivät he muka saata autuiksi tulla. Kuitenkin niinkuin spitalisten ei tarwinnut mennä itse täh-

tensä, waan pappein tähden, että heillekin täysi tulisi, waikka eivät he siihen welkapää olleet; niin tekewät kaikki uskowaiset töitä, ei itse tähtensä, waan muitten tähden, heitä palwellaksensa; waikka eivät heille mitään welkaa ole, waan tekewät hyvää wapaiehtoisesti, niinkuin Kristus meille on tehnyt.

Niin yksi heistä, koska näki itsensä paratiksi, palasi jälleen ja kunnioitti Jumalaa suurella äänellä.

46. Tämä jälleen palaaminen warmaan tapahtui sitte, kuin hän ynnä muitten kansa oli itsensä papeille osoittanut. Kuinka he tulivat pappein toimiin, ja mitä siellä tapahtui, siitä ewangelista ei mitään hiisku. Mutta tuon yhden jälleen palaamisesta ja kiittolisuudesta on ymmärrettävä, miten siellä käwi. Späilemätä hän hywin wastoin mieltään yksinään palasi takaisin; sillä että hän niin kaikesta sydämmestä kiittää ja rakastaa Kristusta, ei sowi muuta ajatella, kuin että hän pyysi, waroitti, pakoitti, rukoili ja kaikkin woi-min haasteli toisikin tulemaan kansa ja tunnustamaan niin suurta hyvää tekoa. Sielkin hänen pahaa tehnyt, ettei heitä liikkeelle saanut, hän lie kynneleillä ja mielipahalla heistä erkaunut. Kaikki tämä ja muu tämänlainen waatii meitä tarkastamaan hänen rakauttansa Kristukseen, joka ei jätä mitään koettelemata, ei pelkää ketään, eikä huoli mistään, waan että hän Kristusta oikein käsitäisi ja ylistäisi.

47. Mikä rajuilma lie tässä nousut, joka niin woimallisesti croitti nämät yhdeksän tässä yhdestä; sillä olemmehan me kuulleet heillä kaitilla olleen hyvän alun ja edistymisen uskossa Kristukseen! Itsestään eivät olisi he niin sywälle wajonneet; jonkun oli kai tähtynyt ennen kivistaa heidän uskoansa, että sen kunnian, jonka tähän asti niin alttiisti ja runjaasti antoivat Kristukselle, nyt häneltä pois kääntäwät ja ryöstäwät, ja waihtawat ystämyyden wihaan. Eikä saata se olla tawallinen lankeeminen, joka niin kowasti warustaa ja asettaa itsensä wastoin tätä yhtä ja kaikkea hänen waroitustansa ja rukoustansa. Katso, tämän tekewät papit, jotka eivät jakaneet kärkeä, että kunnia olisi annettu Kristukselle;

sentähden lienevät he pitäneet kovan saarnan heitä vastaan, kufistaaksensa sellaista uskoa.

48. Mitä lienevät he sanoneet hänelle? Koska sotivat Kristusta ja uskoa vastaan, on huokia arvata, mitä he sanoivat ja tekivät, nimittäin päinvastoin uskoa. Se on, he jaarittelivat näihin miesraukkoihin, etteivät maar uskone Kristuksen heitä puhdistaneen, waan kiittänevät Jumalaa, joka oli katsonut heidän uhriansa ja pappein puoltokousta, ja sentähden puhdistanut heidän. Ja mitä muuta lienevät lorunneet, kääntäaksensä pois spitalisten sydämiä. Mutta tämä yffi ei ollut käännettävä pois Kristuksesta, waan pysyi seisomaisena, ja woitti kaikki uskon koetukset.

49. Paitfi sitä ovat he kääntäneet heidän sydämiensä kahdella wäkwällä kolauksella. Enjifi, että spitalin puhdistaminen ei ollut jontun luodun warassa, waan oli yffinään Jumalan tehtävä; sentähden ei ollut se millään tawalla omistettava Kristukselle; sillä he katsoivat hänen ainoasti ihmiseksi, eiwätkä pitäneet häntä Jumalana; sentähden oli näitten muka warottawa, etteivät Jumalaa pilkkaisi ja tekisi luontokappaletta Jumalaksi. Oi, mikä kaunis kiulto ja woimallinen kolaus tämä oli! Kuinka suuri täytyy sen uskon olla, joka woipi seista, kuin sitä vastaan asetetaan itse Jumala, Jumalan kunnia ja Jumalan työ, ja waroitetaan toki Jumalaa kieltämästä! Mitä sydän ei luule tässä parhaiten tekewänsä, jos noudattaa semmoista kiusausta?

50. Toinen kolaus oli, että toivat esiin Mojeksen lain, jossa oli käsketty kuoleman uhallu kuulemaan pappeja kaikissa, mitä he lain jälkeen päättivät (5 Mos. k. 17: 12). Kuin papit tässä päättivät puhdistuksen tulleen Jumalasta eikä Kristuksesta, fitoiwat he sillä kireesti heidän omantuntonsa, ja tomuksi muuserfiwat uskon näissä yhdeksässä; sillä tehdä lakia vastaan, on tehdä Jumalaa vastaan.

51. Katso tässä, mikä hirmuinen kiusaus tämä oli, kuin omaatuntoa vastaan asetettiin ajallinen ja ijanikaikkinen kuolema, Jumalan ja ihmisten miha, suurimmat ja raskaimmat synnit ynnä raskaimman rangaiustuksen kanssa. Mitä sydän ei waipuisi sellaisesta peljätystä,

jestä, tahi ei ainakaan wapiisifi, olletiffin, kuin Jumalan laki tuntomerkitfi otetaan? Tässä lankefiwat nämät yhdeksän, ja olifiwat ennen kymmenen Kristusta kieltäneet, kuin tahtoneet wihoittaa Jumalan ja rikkoa lain, ja ajattelimat aiwan hywin fiinä tehneensä.

52. Sitte nousi ehkä kaikkein ensin suuri riita tästä yhdestä, joka yffinään seisoi pappeja wastapäätä, ja kaikki hänen kumppaninsa luopuimat hänestä häntä vastaan. Silloin lienevät he kaikella ahkeruudella rukoilleet ja uhanneet, ettei hän toki Jumalaa pilkkaisi, waan uskoisi pappeja, eikä ylentatsoisi Mojeksen lakia, waan waroifisi Jumalan pilkkaajana kuoletetuksi joutumasta. Silloin täytyi tämän lapsirukan olla narrin ja hullun, eli wääräoppisen ja langenneen. Hän oli kyllä puhdistetuksi päässyt, mutta sen eteen täytyi hänen panna elo, elämä, tawara, kunnia, ystämät ja kumppanit: wieläpä antaa heille se nimit, että oliwat hurskaita, tekivät hywin ja kunnioittimat Jumalaa; hänen sitawastoin täytyi jäädä syntiseksi ja Jumalan pilkkaajaksi. Ja että hän oli Samarialainen, lienevät he häntä sitä enemmän ylentatsooneet, ajatellen: wähä luku hänestä, hän on kuitenkin Samarialainen, kadotettu ihminen, eikä ole Israelista. Tahi ovat he surkutelleet häntä hulluksi ja riivatuksi ihmiseksi.

53. Niin täytyy aina Jumalan nimen, perkeleen ja pahain ihmisten wäarentämästä, puoltaa suurinta pahuutta ja olla suurimman pahuuden peitteenä. Sillä kuin tietämät, ettei mitään niin peljätä eikä armossa pidetä, kuin Jumalan nimeä ja kunniaa, etenkin hywäsydämmisten ihmisten puolelta, niin ottawat he juuri sen ja käyttämät sitä omaan asiaansa, ja se on muka jula Jumala, mitä he esiin wetämät; niin noudattaa sitte joukko sitä, joka ei muuta usko, kuin että on peljättävä ja hywäksi otettava kaikki, jota Jumalan nimen ja sanan muodossa esille tuodaan. Sentähden tarwitaan suurta ymmärrystä sellaisissa asioissa, ettemme kenenkään wietetäviä olisi, kuin meitä Jumalan nimellä uhataan. Owtahan epäjumalatkin omistaneet itselleen Jumalan nimen ja kunnian. Niin on paawikin aina käyttänyt Jumalan nimeä ja kunniaa

kaikeen syntiin ja pahuuteen, ja kaikki hänen opetuslapsensa ja wäärät opettajat noudattawat häntä, erinomattain nuot hengelliset, jotka päättävät kristittömät, uskottomat säätynsä ja työnsä ihan jumaliseksi ja kristilliseksi.

54. Mutta paljoa kovemmalle ottaa se, kuin paha henki ahdistaa omaatuntoa kuoleman hädässä ja teroittaa, että Jumala on vihainen eikä huoli hänestä, josta Dawid Ps. 3: 3 puhuu: **moni puhuu minun sielustani: ei ole hänellä apua Jumalan tykönä, eli niin-** kuin Sudalaiset sanoivat Kristuksesta ristin puussa: **Hän turvasi Jumalaan: päästäköön nyt hänen, jos hän mielistyy häneen. Sillä hän sanoi: Jumalan Poika minä olen, Matth. 27: 43.** Suurikuin sanoisivat: mahdointa on, että hän auttaisi häntä, hän on peräti hufassa. Tahi kuin Jumala itse niin koettelee ja peräti hylkää ihmisen, ettei se mitään muuta omasa tunnoensa tunne, kuin että Jumala on hyljännyt hänen, eikä ikänä enää hänestä huoli, niinkuin Dawid sanoo Ps. 31: 23: **minä sanoin pikaisuudessaani: minä olen sinun filmäis edestä syjätty pois, jota Abrahamikin 1 Mos. 15: 12, ja Jakob 1 Mos. 32: 24 ovat koetelleet.**

55. Tässä kärsii usko viimeisen ahtauden ja on helmetin waiwassa. Tässä on tarpeellinen seisoa wahwana, eikä häiritettävänä olla, waiikka itse Jumala eteemme kawatään. Katso, tämä on viimeinen ja suurin uskon koetus; joka tässä kestää, se pysyy ijankaikkiseksi; sillä tämä on woittaa kuoleman ja helmetin pelko kaikin peljättyksinensä, mitä kohtawat tässä ja toisessa mailmassa. Nämät ovat wahwimmat kristityt ja jaloinmat henget.

56. Kaikeä tätä sanon minä sentähden, että oppisimme wahwoina pysymään uskossa, jonka saaneet olemme, ja aina pitäisimme sen hyvän uskalluksen, joka odottaa Jumalalta kaikeä hyvää, emmekä antaisi minkään syjätä eli ajaa itseämme fiitä, olkoon se ihminen, perkele, synti, laki, Jumalan nimi, wieläpä jos itse Jumalakin; jota sitä paremmin jaksamme, kuin wain sen wahwana pidämme, että uskon omituinen luonto on, niinkuin

Raawali Ebr. 11: 1 sanoo, tämä: (**Substantia sperandorum, argumentum non apparentium; non autem substantia fugiendorum, nec argumentum visibilium:** se on) usko on semmoinen, että se uskaltaa Jumalan hywyteen, eikä kaawaile muuta, kuin mitä toiwottawaa ja anottawaa on. Sentähden olkoon mitä muuta hywänsä, jota on paettava ja peljättävä, se ei ole uskon filmämäärä, waan on kiusaus ja koetus; sillä ei ole Jumala perustanut uskoamme, eikä hywää omaatuntoamme, eli uskallustamme wihan, waan armon päälle. Jonkatähden myös kaikki hänen lupauksensa ovat fuloisia ja armollisia, mutta hänen uhkauksensa hirmuisia ja katteroita, jotka kanssa uskottawia ovat. Mutta niihin ei saata kristillinen usko perustaa itseänsä, sillä olkoon wain hyviä asioita filmämääränä.

57. **Toiseksi,** että ollaan wahwat. Se hywä, joka on uskon esine ja johon se luottaa, ei saa olla nähtämissä eli tunnettawissa. Sentähden tulee hänen tietää, että kaikki mitä hän tuntee, olkoot ne fuloisia tahi karwaita (pahoja), eiwät ole hänen uskonsa filmämäärä, waan ne ovat koetuksia, joitten yli hänen tulee kohota ja juosta, sulkea filmänsä ja kaikki aistimensa, ja ainoasti rippua fiinä hywässä, jota ei hän näe eikä kuule, fiksituin koetus menee ohitse. Niinkuin Elias 1 Kun. 17: 13 peitti kaswonsa hameellansa, kuin tuo suuri, wäfewä tuuli ja maanjäristys ja tuli meni wät ohitse.

58. Jota suuvennat tämän spitalisen loukkaukset ja kiusaukset olivat, joihin hän yksinänsä jätettiin ja joissa hän seisowainen oli; sitä suuvennaksi ja täydellisemmäksi hänen uskonsa kypsyi; epäilemätä meille esimerkiksi, ettemme mekään olisi sellaiusten pappein ja hengellisten wieteltävät, joskin wielä koko mailman joukko kallistuisi heidän puolellensa. Näyttihän se joltain, että papit olivat häntä vastaan, jotka kuitenkin olivat welkapääät teroittamaan muille ihmisille oikiaa tietä, ja joitten tuli oikeudella oppineimpia olla.

59. Ja tässä opimme hyvän wastauksen, jonka antanemme paawille, hengellisille ja oppineille, kuin ne itseänsä kohoittelawat waimallaan, korkeudellaan, wirallaan ja ansiollis-

suudellaan, haastaen, että heitä tulee uskoa, ja vain kuulla, mitä he sanovat; he kyllä ymmärtänemät, että Kristus osoitti spitaliset pappein pariin, mutta eivät ole näkewinänsä, kuinka tämä yksi mies, joka ei ollut pappi, vaan maallikko, eipä edes Israelilainen, vaan Samarialainen, kuitenkin tuomitsee pappein opin ja ajatuksen, ja on oppineempi heitä kaikkia, eikä siitäkään huoli, että on yksinänsä, ja joukko luopuu heidän puolelensa. Jos tässä nyt kyllä olisi, kuten paavilaisemme sanovat, että he muka ovat hengellisiä, oppineita, ylimmäisiä, ja heillä on valta, vieläpä joukko puolellansa, ja ettei saa sanoa sitä vastaan, mitä ylimmäiset, arwoikkaat, woimalliset ja suurin joukko opettaa, silloin olisi tämä Samarialainen wäärin tehnyt. Mutta Jumala warjelloon tästä! Waan ewangeliumi opettaa tässä, ettei kukaan tawallisesti niin efsy ja wiettele muita, kuin juuri papit, hengelliset oppineet, ylimmäiset, arwoisimmat ja suurin joukko, jonkätähdhen ei liioin ketään ole niin warottama kuin heitä.

60. Kuitenkin, että Kristus osoittaa heitä papeille, sillä tekee hän ymmärrettäväksi, ettei heidän wirkaansa, vaan wirkansa wäärin käyttämisestä on warominen, ja pance ohjeen, minkäweran heitä uskottakoon ja noudatettakoon; nimitäin, jos opettawat lain jälkeen, siinä heitä kuullakoon, niinkuin 5 Mos. k. 17: 11, 12 selkiästi sanoo, että papit tuomitkoot lain jälkeen, ja joka ei silloin ota heitä kuullaksensa, se on kivitettävä. Mutta missä he poikkeewat laista, ja laskegowat omaa oppiansa, siinä älköön katsottako wirkaa tai woimaa, vaan pyhyttäköön puhtaassa Raamatussa. Dikein sanotaan, ettei kutkaan muut kirjoita wäärin, kuin kirjoitusmiehet; ikään niin ei kutkaan muut saarnaa wäärin, kuin papit, ja niinkuin kanssa sanotaan: „oppineet, efsyneet“. Jos siis papit, jotka Jumalan järjestyksen jälkeen owat asetetut, ja opettawat Jumalan lakia, usein ja raskaasti erehtywät; mitä tekewät sitte paawimme, kardinalimme ja piispamme, jotka eivät ole ei Jumalan, ei ihmisten, vaan itsensä asettamat, päälliseksi eivät saarnaa eivätkä tutki sanaa, eivätkä rakenna muuta, kuin ihan ihmisoppia ja omia uniansa? Sentähdhen ei ole

tässä, ei wirka eikä oppi oikiaa, vaan sulaa petosta alusta loppuun asti; niin että heidän oppinsa ja elämänsä ei ole juuri wäitteen, vaan wälteen alainen; sillä eivät ne ole sellaisia pappeja, joista tässä puhutaan; kuten vielä kuulla saamme.

61. Mutta minkätähdhen sanoo Luukas tämän yhden huomanneen itsensä puhdistetuksi? Eivätkö toiset sitä huomanneet, koska kuitenkin kaikki kymmenen puhdistettiin? Niin owat ne yhdeksänkin, kuten olemme kuulleet, ynnä pappein kanssa kunnioittaneet Jumalaa, ja paljon hänestä jutelleet, etteivät antaisi kunniaa Kristukselle, joka muka oli paljas luontokappale. Minkätähdhen sanoo sitte Luukas tämän yhden ainoasti kunnioittaneen Jumalaa suurella äänellä?

62. Ensin on p. Luukas tätä puhunut yhteisen tawan jälkeen, kuin kiittämättömästä sanotaan, ettei se näe saatua hywäänä, se on, ei tahdo sitä nähdä, eikä sydämmelleen laskea, eikä ajatella, kuinka siitä kiitollinen olisi, vaan tekee juurikuin ei siitä tietäisikään, sen ylenkatsoo, eikä tarkasta sitä. Niin eivät ottaneet nämät yhdeksän tarkastaaksensa ja nuistellaksensa Kristuksen hywää tekoa, vaan halweksiwat hänen, juurikuin ei hän olisi heille mitään tehnytkään. Sitä wastoin ei kiitollinen tahdo eikä taida unhoittaa, eikä herkee katsastamasta ja hywäksymästä hywintekiäänsä ja hänen hywää tekoansa. Sellaisin filmin katseli Samarialainen puhdistustansa.

63. Toiseksi, kunnioittiwat nuot yhdeksänkin Jumalaa, vaan kielessä ainoasti, ja pilkkasiwat häntä samalla Kristuksessa. Ei olisi se ollutkaan niin laitettamaa, etteivät silloin vielä olisi pitäneet Kristusta Jumalana, sillä ei hän vielä ollut kirkastettu, niinkuin Johannes 7, 39 sanoo. Ja tämäkin yksi piti hänen kutatieksi vielä paljaana ihmisenä. Mutta he tahtoivat Kristuksen pidetyksi syntisenä ihmisenä ja Jumalan pilkkaajana, jopa suurimpaan ylenkatseesen saatettuna. Semmoista myrkyä tyrkyttiwät he näihin yhdeksään. Kristus ei etsinyt siihen aikaan muuta, kuin että ottaisiwat hänen Jumalan heille lähettämäksi, ja uskoisiwat Jumalan hänessä asuwan, puhuwan ja waikuttawan. Tätä eivät

he (papit) tahtoneet eivätkä jaksaneet muuttakaan kärsiä, että hänen seunmoiseksi ottaisivat; waan hän oli pidettävä perkeleestä tullessa, perkeleen riivaamana, perkeleen voimalla puhuvana ja waikuttavana. Ja sellaista uskoa antoivat ne yhdeksän tyrkyttää itseensä.

64. Mutta tämä yffi pysyi wahvasti siinä, että Jumala oli warmaan Kristuksen kanssa, ja hänen kauttansa ja hänessä puhui, waikutti ja asui. Sentähden on hänen ylistyksensä ja kiitoksensa kirjoitettu, mutta näitten ylistyksestä ei sanota mitään. Minkä sodan ja kiusauksen helteessä hän kasvoi pysymäiseksi sellaisessa uskossaan, olemma edelläpäin kuulleet. Oli se totta suuri usko, että hän niin lujasti rippui hänessä, jota papit, oppineet, ylimmäiset, parhaat, suurimmat ja useimmat koko kansassa ylenkatsoivat, tuomitsevat ja pilkkasivat. Kuka uskaltaisi nyt Kristusta niin kunnioittaa, jos paawi, piispat, tohtorit, munkit, messupapit ja ruhtinaat kaikki joukkoinensa olisivat hänen tuominneet ja pannaan kuuluttaneet; niinkuin julkisesti näemme heidän tekewän?

65. Ja tässä opettaa ewankeliumi, mitä töitä koeteltu, harjaantunut usko tekee, ja mikä se oikia Jumalan palvelus ja kunnia on, jota Jumalalle osoitettakoon. Muutamat rakentawat hänelle kirkkoja, muutamat asettawat messuja, toiset soittawat kelloja, toiset sytyttävät kynttilöitä hänen nähdäkseensä, eivätkä muutoin menettele, kuin jos olisi hän pikku lapsi, joka tarvitseisi meidän lahjojamme ja palvelustamme. Waikka kirkkoin rakentaminen ja messuin pitäminen alkuaan owat siitä syntyneet, että kristityt niihin kokoontuivat oikia Jumalan palvelusta pitämään; sitte on tämä palvelus rappioon joutunut ja aiwan laannut. Siitä saakka olemme aina tähän asti rippuneet asetuskunnissa, rakennuksissa, weisuisissa, soittoissa, kynttilöissä, waatteissa, suitsutuksissa, ja Jumalan palveluksen nimellisissä hankkeissa; siksi kuin sellaisia kujeita pidimme oikianä pääpalveluksena Jumalalle, emmekä mistään muista tienneet puhua. Ja olemme nyt yhtä wiisaita, kuin jos joku tahtoisi rakentaa huoneen, ja kuluttaisi kaiten omaisuutensa alleihin, eikä itäpäiwinäin, joutuisi niin kauwaksi, että saisi

ainoatakaan kiveä lastea itse huoneen raken nuffeksi; sanoppas, missä on sellainen viimein asuma, kuin rakennus keskeentyy.

66. Mutta tämä on oikia jumalanpalvelus: palata jälleen ja kunnioittaa Jumalaa suurella äänellä. Tämä on suurin työ taiwaassa ja maan päällä, siihen vielä ainoa, jonka saatamme Jumalalle tehdä. Sillä muuta mitään ei hän tarvitse, eikä ole muu mitään hänelle soweliasta; saakoon hän meiltä wain rakkauden ja ylistyksen. Tästä puhuu Psalmi 50: 8, 13, 14: mitä toki olet minulle antawa? Sillä maan piiri on minun, ja kaikki mitä siinä on. Luuletkos minun syöwän härjän lihaa, ja kauristen wertta juowan? Uhraa Jumalalle kiitosuhri, se on työ, joka minua kunnioittaa; ja maksu ylimmäiselle lupaukses. Niin olisi hänen nytkin syy sanoa asetuskuntalaisille, suitsuttajille, weisaajille, soittajille ja kynttilänpolttajille: luuletko minun sokiaksi ja kuuroksi, tahi ettei minulla ole asuinmaa? Teidän tulisi rakastaa ja ylistää minua, mutta sen siaan wain suitsutatte ja soitatte kelloja.

67. Palata jälleen on tafaisin kantaa Jumalalle saatu armo ja armolahjat, ei pitää niitä omanaan, ei mennä niihin, ei niitten päältä kiivetä toisten yli, ei kerskaila niillä, ei etsiä niistä kunniaa, eikä pyytää olla jossain muita parempi, ei mielistyä itseensä eikä niissä huwitella itseänsä, waan panna kaiten halunsa, mielistymisensä, maineensa ja kunniansa häneen, joka ne on antanut; ja altisna, yhtä tytywäisenä olla, jos hän tahtoo jälleen ne häneltä oittaa; ja yhtä paljon silloinkin häntä rakastaa ja ylistää. Oi kuinka harvoja on, jotka näin palaawat jälleen! Tuskinpa wain yffi kymmenestä. Jos jollain on kauniimmat hiukset kuin toisella, hyväilee hän niissä itseänsä edellä muitten; mitä sitte tekisi suuremmista lahjoista: ymmärryksen, hengen j. n. e. Sellaiset owat niitä Noan kaarneita, jotka lentävät ulos arkista, eivätkä palaa jälleen 1 Mos. 1. 8: 7. Lyhyeltä: jälleen palaaminen sisältää kaikki asiaa: ettei riputa Jumalan lahjoissa, waan ainoasti hänessä itsesään, joka ne antaa.

68. Samoin sisältää Jumalan suuri kunnioittaminen kaikki asiaa. Ensimmäinen on

sydämessään hänestä paljon pitää ja kantaa rakasta hyväksymistä häneen, että maistamme ja tunnemme, kuinka suloinen Herra on, josta p. Pietari puhuu 1 lähetysk. 2: 3 ja Psalm. 34: 9: maistakaat ja katjokaat, kuinka Herra on suloinen. Raikkaa tätä opettaa ja tuopi meille koeteltu usko kiusauksen päätettyä. Sillä kiusauksen ja sodan aikoina on usko työnsä, ja kaikki on kowaa ja katkeraa, eikä se tunne eikä maista mitään suloiisuutta Jumalassa. Mutta pahan hengen herettyä, saati me kestämme ja olemme seisomaiset, tulee Jumalan suloiisuus, silloin tulee Jumala sydämmelle niin mieluiseksi, suloiiseksi ja makeaksi, ettei se mitään korkeemmin halaja, kuin enempää sotaa ja harjoitusta koetuksissa, ja se nyt ikäänkuin janoo ja ikävöittää kärsimistä ja kowaa onnea, jota koko mailma pelkää, ja hän itseltin ennen pelkäsi; josta Ps. 26: w. 2 sanoo: koettele minua, Herra, ja kiusaa minua: puhdistu minun munasukuuni ja sydämmeni. Niin aiwan lähtee toinen ihminen ja toinen maku sankariuskosta, ettei se eteenpäin enää voi hyvin ilman kärsimistä, ja elää ihan vastoin koko mailmaa, että hänellä on halu, missä sillä waiwa, että hän wihaa koko tätä elämää ja suuresti halajaa kuolemaa.

69. Katso, tätä ajattelee p. Paawali sanoessaan: mailma on minulta ristiinnanlittu ja minä mailmalta, se on, minun iloni ja elämäni on hänestä kärsiminen ja kuolema, ja hänen ilonsa ja elämänsä on minusta kärsiminen ja kuolema. Gal. 6: 14. Sentähden janoo hän kansja Fil. 1: 23: minä halajan eritä täältä ja olla Kristuksen kansja. Semmoiseen makuun ja koettelemiseen ei saata yksikään tekopyhä päästä; sillä ne eivät tahdo koetusta ja kärsimistä, sentähden täytyy heidän pysyä uskottomina ja kokonaan kokematomina ihmisenä hengellisissä asioissa.

70. Toinen kappale on, että puhjetaan ulos ääneensä, ja niin mailman kuullen tunnustetaan, mitä sydän sisällisesti Jumalasta ajattelee. Tämä ei ole muuta, kuin kuormata päällensä kaiken mailman wiha, ja panna monta käskyä kuoleman ja ristin perään. Sillä joka haluaa suurella äänellä julistaa Jumalan kiitosta ja kunniaa, sen täytyy kirotta

koko mailman kiitos ja kunnia, ja sanoa, kuinka kaikkein ihmisten teot ja sanat, ynnä kaiken sen kunnian kansja, mitä he niistä saawat, ei ole mitään, waan ainoasti Jumalan teot ja sanat ansaitsewat kunnian ja ylistyksen. Katso, tätä ei moi sitte mailma kärsiä; silloin täytyy sinun tässä keskeentnä, olla wääräuskoinen, wiettelä, Jumalanpilkkaja, joka hylkää niin paljon hyviä töitä ja hengellisen elämän ynnä kaiken Jumalan palveluksen kansja. Silloin käsketään sinun maifeta, tahti tehdään sinulle nuotio. Eikä ole mahdollista, että kärsiwät fellaista sinulta; sillä oman menonsa ja olonsa tahtomat he sinulta kumoomattomaksi. Niin on sinunkin mahdotoin herjetä ja maifeta, waan sinä tunnustat sitä enemmän, tämän spitalisen lailla, suurella äänellä ainoasti Jumalan ylistystä ja kunniaa hänen teoisjansa ja sanoisjansa; ja niin menet sinä mestattawaksi ja tulet tuhwaksi. Sitte tekee paawikin almanakkansa suuremmaksi punaisilla puustaweilla, ja nostaa sinun wihollises pyhiksi taiwaassa, ja pois pyhii sinun nimes elämän kirjasta, ja heittää sinun neljätuhatta peninkulmaa toiselle puolen helwettä, ja sinä mädänneenä jäsenenä leikataan pois koko pyhästä kristikunnasta, ettet pyhää seurakuntaa myrkyttäisi hajullas ja perkeleellisellä opillas.

71. Tästä sanoo Kristus Matth. 24: 9: te tulette kaikkein pakanain wihattawiksi minun nimeni tähden. Miksi minun nimeni tähden? He eivät tahdo eivätkä jaksaa kärsiä Jumalan nimeä, kiitosta ja ylistystä, sillä siitä joutuisivat he ja kaikki heidän menonsa häpiäksi; ja jos Jumala yksin olisi wiisas, hywä, wanhurskas, totinen ja wäkewä, silloin täytyisi heidän olla tomppeleita, pahoja, wääriä, wahlhettelioita, petollisia ja mitättömiä. Kuka tah-toi kärsiä tätä suurta wääryyttä ja perkeleellistä wimmaa, että niin paljoa Jumalan palvelusta ja jumalista elämää Jumalan tähden hämitettäisiin ja muutettaisiin, juurikuin olisi se jotain pilallista, wäärää, mitättöintä menoa! Ei niin, se ei saata olla Jumala, waan perkele, joka fellaista opettaa. Katso, tällä tiellä surmattiin kaikki profetat ja itse Kristus. Mailma ei tahdo narrina ja wää-

räski olla; niin ei tahdo Jumalakaan kärsiä hänen menoansa, ja lähettää hänelle käskylänsensä, ja rankaisee häntä siitä. Ja niin täytyy pyhään sen tähden werensä muodattaa. Sentähden on se suuri asia, että wapaasti suurella äänellä, mailman kuullen, ylistät ja kunnioitat Jumalaa.

72. Mutta kiittäwätpä ja ylistäwätpä wäärätkin pyhät ja kristittyin murhaajat suurella äänellä Jumalaa ja hänen tekojansa; niin, he saarnaawat ja huutawat Jumalasta enemmän, kuin oikiat pyhät; niinkuin nyt näemmein joka loukon täynnä saarnamiehiä, jotka suuresti ylistävät ja kiittävät Jumalaa, että hän yksin on kiitettävä ja ylistettävä, ja liikkumat juuri samalla äänellä ja samoilla sanoilla, kuin oikiatkin saarnaajat. Mitsei se siis kelpaa, tahti missä on tässä wika? Epäilemätä ei muussa, kuin etteivät he tämän spitalisen kanssa lankee Kristuksen jalkain juureen, eivätkä häntä kiitä, waan tahtowat Kristuksen lankeemaan heidän jalkainsa juureen ja heitä kiittämään. Sillä Judalaisetkin antowat Jumalalle kaiken kunnian, mutta Kristusta ei wähtäneet kärsiä. Samoin nämäkin. Niinkauwan kuin annetaan heidän menonsa olla oloillansa ja kumoomata, ylistävät he Jumalaa suuresti ja ääneensä; mutta annappas että heitä tuomittuan tämän opin jälkeen, ja käännetään heidän saarnansa heitä itseään vastaan, ettei he ole mitään, ja että kaikki heidän menonsa on wäärää ja pilallista; silloin on heidän kiitoksensa ja huutonsa loppunut, silloin puhkee heidän petollinen sydämensä ulos, ja tulee ilmiin, että he kiittävät ja ylistävät Jumalaa ainoasti suulla, waan itseänsä sydämillä.

73. Ei siinä ole kyllä, että täyttä kurkkua huudat ja karjut Jumalan tekewän kaikki, ja meidän menomme olewan mitätöntä; sinun on myös kärsittävä, että sinusta ja menostas samaa sanotaan. Sinä ehkä kärsinet, että Kristuksen ja oma wihollises ei ole mitään, ja että kaikki, mitä hän tekee, on hyljättävää, ja luulet sen oikein ja hymin tehdyksi; sillä hänen menonsa ei ole Jumalasta, waan Jumalaa vastaan; mutta sitä et suo, ettäs itselkin

hänen kanssansa hyljättäisiin. Sinun menos pidettävöön wain itse Jumalana ja moittimatoimna; miten on silloin mahdollista, että suittaisit kärsiä sitä hyljättynä Kristusta, en sanonekkaan, että lankeisit hänen jalkainsa juureen, ja katsoisit itses mahdolltomaksi olla hyljättynä hänen kanssansa? Koska siis Jumala on salannut itsensä Kristuksessa, siinä ylenkatfotussa ihmisesä, ja ottaa siinä asuajensa; eipä ole luulemiseskkaan, ettäs häntä muualla löydät, kuin missä ylenkatse on. Jopa, sinun on tultawa siihen määrään, että iloitset olewas mahdollisena ylenkatseesen, jopa sinun tulee vielä langeta maahan ja kiittää ylenkatsetta, joka pyytää omas tyhjäksi tehdä, ettei se olisi sanoisja, waan totuudesja, kuin sanot Jumalan yksin ylistettäväksi, eikä kenenkään ihmisen, ja että sellainen oppi ensin sinussa toteen käwisi, ja siinä saman opin tähden sellaista kärsisit, ja kaikkeen siihen itses mahdolltomaksi lukisit.

74. Näin on Kristuskin tätä opettanut, ja ylistännyt ainoasti Jumalan nimen korkeaksi; ja on hänen kaikkein ensin niin käynyt, että on (tästä) ihan tyhjäksi joutunut, ettei lukaan ole hänen kaltaisensa siinä. Oi rikasta, suurta esimerkkiä, josta olisi paljon sanomista. Mutta nyt olkoon kylliksi, että lyhyesti katselemme, kuinka raskasta ja painokasta on itse teossa osoittaa Jumalan kiitosta, ja langeta kaswoilensa Kristuksen, tuon ylenkatfotun ihmisen jalkain juureen; niinkuin apostolit Teko Raam. 5: 41 iloitsewät siitä, että olivat mahdolliset pilkkaa kärsimään Kristuksen nimen tähden, josta Mt. 72: 9 on sanottu, että Kristuksen wiholliset vielä joutuwat tomua nuolemaan, ja häntä kumartamaan. Tämä on, niinkuin p. Paawalikin sanoo, kerskata siitä kärsimisesstä ja rististä, joka kohtaa semmoisessta Jumalan kiitokessta ja ihmisten rankaisemisesta. Sillä että Kristus itse on niin kärsinyt, on kärsiminen sitten niin pyhitetty, ettei lukaan ole siihen mahdollinen, ja on pidettävä ja anottawa suurena armona.

75. Tästä huomaamme, kuinka paljoa etuisampi kristillinen elämä on luonnollista elämää. Ensin ylenkatsoo se itseään. Toiseksi rakastaa ja janoo se ylenkatsetta. Kolman-

neksi rankaisee se kaikkea, mikä ei pyydä ylenkatsottuna olla, jonkatähden hän antaapi kaikkeen onnettomuuteen. Neljänneksi joutuu se ylenkatsotuksi semmoiseen ylenkatseen ja nuhtelemisen tähden. Viidenneksi ei pidä se itseään mahdollisena kärsimään semmoista wainoa. Waan mailma ja luonto pakenee jo kaikkein ensimmäistäkin kappaletta, kuinka jaksaii se sitte viimeiseen ehtiä? Mutta tässä Kristuksen jalkain juureen lankeemisessa on vielä jotain toista ja suurempaa salattuna, jota ei papit tiedä, eiwätkä tahdo tietää; sillä siihen ei kaikki usko ole kyllä, waan tarwitaan tähän usko Kristukseen, joka oikein nöyryttää.

Ja se oli Samarialainen.

76. Mitä tarwitfi ewankelistan erittäin kirjoittaa, että tämä oli Samarialainen? Tällä hän aukaisee filmämme ja opettaa meitä, Jumalalla olewan kahdenkaltaista kansaa, joka häntä palwelee. Toinen, jolla on suuren, hengellisen, pyhän elämän nimi ja warjo, waiwaakin itseänsä paljon siinä, eikä ole kuitenkään mitään sen ohessa. Ne eiwät ole muuta kuin raatelewaisia susia lammasten waatteissa; kuitenkään on heillä kunnia siitä, ja heitä pitää jokainen oikeina Jumalan palweliaina. Sentähden tulee heille tawaraa, kunniaa, ystämyyttä, ja kaikkea, mitä mailmalla on, Jumalan tähden; sillä Jumalan luullaan niissä asuman, ja joka heitä toisellaisina pitää, se on pahempi pakanaa, wääräuskoista ja langennutta.

77. Toisilla ei ole mitään kiiltoa eikä nimeä, waan näkyy päinwastoin, niinkuin ei kukaan olisi Jumalan kansaa vähemmin kuin he, sanalla sanottu, he owat paljaita Samarialaisia, joka sana kuului Judalaisista niin pahalta, kuin jos nyt haukutaan jotain Turkilaiseksi, Judalaiseksi, pakanaksi tahti wääräuskoiseksi. Sillä Judalaisilla yksin oli nimi olla Jumalan omia, heillä ainoasti sanottiin, edellä kaikkein kansain maan päällä, olewan Jumalan palweluksen ja Jumalan keskellänsä. Ja kaikista kansoista wihasiwat he enite Samarialaisia, sillä nekin tahtoivat heidän rinnallansa olla Jumalan kansa; sentähden oli Samarialainen heillä sama kuin langennut kristitty meillä. Ja waikka tosi on, ettei

Samarialaisilla ollut oikaa uskoa, ja Judalaisilla oli oikia Jumalan laki, tapahtui kuitenkin, niinkuin ihmisten kesken tawallinen on, että ne jotka yksin kerskasivat judalaisuudesta, ja Samarialaisia ylenkatsoiwat, oliwat vähemmin Judalaisia, ja pahempia Samarialaisia kuin luonnolliset Samarialaiset. Mutta koska Jumala rakastaa totuutta, ja wihaa kiiltomenoa kaikin kerskauksinensa, kääntää hän asian toisappäin, ja korjaa Samarialaiset, mutta laskee Judalaiset menemään. Ja niin tapahtuu, ettei ne ole hänen kansansa, joilla kuitenkään on siitä nimi, kiilto ja kunnia; mutta päinwastoin ne owat hänen kansansa, joilla on nimi ja muoto olla wääräuskoisia, langenneita ja perkeleen omia.

78. Samoin nytkin tapahtuu. Hengelliset, mesupapit ja munkit kutsuwat itseänsä, ja pidetäänkin Jumalan palweliaina, eikä kukaan muka ole kristitty, joka ei usko niinkuin he uskowat, waikka kuitenkään ei kukaan ole niin vähän kristitty ja Jumalan kansa, kuin juuri ne, jotka itseään niin koroittawat ja kerskaamat. Mutta päinwastoin ne, joita he pitäwät wääräuskoisina, joista he owat monta polttaneet ja maanpakolaisuuteen ajaneet, niinkuin Johannes Hussin ja hänen kaltaisiansa, ne, ne eiwät ole kristityitä, jotka kuitenkään yksin owat oikeita kristityitä. Niin käypi tämä ewankeliumi woimallisesti toteen, ettei kukaan palaa jälleen, ei kukaan kunnioita Jumalaa suurella äänellä, ei kukaan lankee Kristuksen jalkain juureen kaswoillensa, kuin ainoasti Samarialainen, nuot ylenkatsotut, kiroitut, tuomitut, ne joitten täytyy olla wääräuskoisia, langenneita, efsyneitä ja perkeleen omia. Sentähden warokaamme kaikkea, millä on kiilto, se warmaan pettää, älkäämme hyljättkö sitä, millä ei kiiltoa ole, ettemme loukkaantuisi ja sen ohessa hylkäisi Kristusta ja Jumalaa, joten Judalaiset tekivät. Sitä tarwoittaa myös Kristus kuin sanoo:

Siis kymmenen puhdistettu? Kuska nuot yhdeksän owat? Ei ole muuta löyty palawiksi Jumalaa kunnioittamaan, kuin tämä muukalainen.

79. Muukalainen tekee sen, hän antaa puh- taasti ja täydellisesti Jumalalle kunnian. Di

hirmuista esimerkkiä, kymmenestä ainoastaan yksi, ja sekini pienin ja huonoin niistä! Kuinka aivan vähän katsoo Jumala sitä, mikä on suurta, miisasta ja kunniallista; kuitenkin eivät sellaiset ihmiset pelkää, vaan paaduttavat itsensä ja pitkittävät menossansa. Hirmuista on sekini, että Herra niin varmaan tietää, että he kaikki kymmenen olivat puhdistuneet, jota ei he kuitenkin uskoneet. Päälliseksi, ei hän waikene, vaan perää asiaa, ja kysyy heitä: kussa nuot yhdeksän ovat? Oi, mikä hirmu on heille Herran tulema, kuin saavat kuulla tämän kysymyksen, ja heidän silloin täytyy vastata, mihinkä menivät, kuin eivät antaneet Jumalalle kunniaa. Silloin vastaavat he: hei, olemmehan me kunnioittaneet ja kiittäneet Jumalaa, ja pappimme ovat meitä niin opettaneet. Silloin nähdään, auttaako se, että noudatetaan ihmisoppia Jumalan nimen warjon alla, ja ylenannetaan Jumalan oppi Jumalan tähden. Meitä on kyllä (tässä) ewangeliumisja waroitettu; sentähden ei mikään kaunisteleminen auta, jos annamme wictellä itseämme. Me olemme kaikki kasteessa luvanneet noudattaa Kristusta ja hänen oppiansa; ei kukaan ole luvannut noudattaa paawia, piispoja, ja hengellisiä. Vielä on Kristus kokonansa kumonnut ja kieltänyt ihmisopin.

80. Mutta tässä lohbuttaa Kristus köyhä Samarialaisiansa, joitten hänen nimensä tähden täytyy panna alttiiksi henkensä pappein ja Judalaisten edessä, ja wahvistaa heidän toivoansa päätöksellään ja tuomiollaan, kuin perää noita yhdeksää ja tuomitsee heitä Jumalan warlaksi, jotka ryöstävät Jumalalta hänen kunniansa, ja wapaaksi julistaa Samarialaisen. Sillä se antaa toiwolle wahwan mielen, kuin se (toivo) tietää asiansa Jumalan edessä oikiaaksi ja seisowaisiksi. Mutta wastustajain asia kirotaan, eikä ole seisowainen, kuinkakin paljon he mailmassa woiiton puolella ovat, ja oikeuden osaksensa saawat. Sentähden katso, ennenkuin hän wanhurskaaksi lukee Samarialaisen, tuomitsee hän ne yhdeksän, että me tässä wakuutetut olisimme, emmekä kiiruhtaisi kostoa etsimään, vaan jättäisimme sen hänelle ja waroisisimme. Sillä hän

on itsestään huolellinen suojelemaan oikeutta ja kostamaan wääryydelle, jopa niin, että tekee sen ennenkuin Samarialaisia palkitsee kaan.

81. Sitte vielä käyttää hän sangen monta sanaa tähän tuomioon; useempia kuin Samarialaiselle; että näkisimme, kuinka suurena huolena asia on hänellä, ja ettei hän suinkaan unhoita heidän wääräyttänsä ja meidän oikeuttamme. Eikä odota hän siksi, että heistä walitettaisiin hänelle, vaan perää niitä itsestänsä, niin että uskottomain meno epäilemätä enemmän ja ennen koskee häntä, kuin se meitä koskee ja waarantaa. Tästä sanoo Herra 5 Mos. l. 32: 35: minun on kosto, minä olen kostawa. Ja p. Paawali Rom. 12: 19: älkää itse kostako, minun rakkaani, vaan antakaat Jumalan wihalle sija. Nämät ovat nyt Herran sanat Samarialaiselle, kuin wanhurskauttaa hänen asiansa.

Uouje ja mene: sinun uskos on sinun wapahtanut.

82. Katso, eikö tämä ole ihmeellistä puhetta, että hän omistaa uskolle puhdistuksen? Sitä wastoin on pappein päätös, jonka yhdeksälle julistivat, että heidän uhrinsa ja lain kuuliaisuus oli heidän puhdistanut. Mutta Kristuksen päätös pysyy ja saa woiiton, etteivät he puhdistuneet pappein pariin menemisestänsä, eikä uhreistansa, vaan ainoasti uskostansa. Siis ei kärsi usko mitään töitä rinnallansa, jotka auttaisivat häntä wanhurskauteen ja autuuteen; sillä sen on usko yksinänsä halullisesti tekewä ja käyttävä töitä muuhun, nimittäin auttamaan lähimmäistänsä, niinkuin Kristus on häntä auttanut.

83. Ja lopettaaksimme tässä, näemmä me tämän ewangeliumin opettawan ja kumaawan meille koko kristillisen elämän kaikin tapauksineen ja kärsimisineen; sillä sen pääosaa on kaksi: usko ja rakkaus. Usko ottaa hyvää osakseen; rakkaus jakaa sitä muille. Usko uhraa meidän Jumalalle omiksi; rakkaus antaa meidän lähimmäiselle omiksi. Jos nyt sellainen elämä on aljettu, alkaa Jumala ja parantaa sitä koetuksilla ja kiusauksilla, joista ihminen kasvaa kaswamistansa uskossa ja rakkaudessa, että Jumala tulee hänelle omasta kokemasta niin sydämmellisesti

rakkaaksi ja suloiseksi, ettei hän mitään enää pelkää.

84. Siitä silloin kasvaa toivo, joka on wakuutettu, ettei Jumala hylkää häntä, josta p. Raavali sanoo Rom. 5: 3, 4, 5: me kerskaamme itseämme itse waiwoisfakin; sillä me tiedämme, että waiwa saattaa kärsiwällisyyden, mutta kärsiwällisyys koettelemuksen, että ihminen tunnetaan rehelliseksi, perinpohjin hyväksi, niinkuin tuli todistaa kullan oikein hyväksi. Mutta koettelemus saattaa toiwon, mutta toivo ei häpiään saata. Ja näitä kolmea astiaa teroittaa hän ylehensä lähetykskirjoisfansa. Koloss. 1: 3, 4, 5 sanoo hän: me kiitämme aina Jumalaa ja Herramme Jesuksen Kristuksen Isää, ja rukoulemme aina teidän edestänne, sittäkuin kuulimme teidän uskonne Kristuksessa Jesuksessa, ja teidän rakkautenne kaikkia pyhiä kohtaan, sen toiwon tähden, joka teille taiwaisfa tallelle pantu on. Ja vielä selkeemmästi 1 Thess. 1: 2, 3: me kiitämme aina Jumalaa kaikkein teidän edestänne, ja muistamme meidän rukouksissamme teitä. Ja laikkaamata muistamme teidän tekojanne uskosfa, ja teidän töitänne rakkaudessa, ja teidän kärsiwällisyyhtänne toiwosfa, joka on meidän Herramme Jesukseen Kristukseen Jumalan ja meidän Isämme edessä.

85. Kuinka sopiwasti jakaa hän nämät kolme kappaletta, että usko liikkuu teoissa, rakkaus työssä, toivo kärsimisessä eli kärsiwällisyydessä. Suurikuin sanoisi: teidän uskonne ei ole mikään uni eikä satu, waan se on ihan elämää ja työtä; eikä teidän rakkauteennekaan lepää, eikä käy joutilaana, waan vaikuttaa paljon lähimmäisessä. Mutta se kaikki ilmestyy vielä lewossa, teidän toiwonne

harjoittelee itseänsä wasta kärsimisessä ja kärsiwällisyydessä, ja tätä kaikkea se tekee Kristuksessa; sillä ulkona Kristuksesta ei ole mitään uskoa, eikä rakkautta, eikä toivoa. Niin pitkittää kristillinen elämä hyvässä pahojä kärsien hamaan loppuun asti, eikä etsi mitään kostoja, waan sallii Jumalan hallita, tuomita ja kostaa, ja kasvaa wain kaswamistansa uskosfa, rakkaudessa ja toiwosfa.

86. Mutta rakkaus, joka itsestänsä seuraus uskoa, jakaupi kahteen osaan: se rakastaa Jumalaa, joka hänelle tekee niin paljon (hywää) Kristuksen kautta uskosfa, ja rakastaa lähimmäistään, tehden sille, niinkuin Jumala on hänelle tehnyt. Sentähden tarkoittawat kaikki femmoijen ihmisen työt lähimmäistä Jumalan tähden, joka on häntä rakastanut, eikä tee hän mitään muuta Jumalalle sopiwata, kuin ainoasti rakastaa ja kiittää, ja kaikkea tätä julkisesti mailman edessä tunnustaa, sillä muita töitä ei tarvitse Jumala. Niin että kaikki Jumalan palvelus osoittaa itsensä suun sanoissa waikka sitäkin kutsutaan Jumalan palvelukseksi, mitä lähimmäiselle tehdään. Mutta nyt puhun siitä palveluksesta, jota yksin Jumalalle tehdään, jossa ältöön yhdelläkään ihmisellä osaa olko, se on wain rakastamisessa ja kiittämisessä; mutta sentähden täytyy hänen kaikkienensa antautua kaikellaisiin kärsimisiin. Katso, mitä mielit enempää tietää, kuinka kristittyinä olisit. Pidä usko ja rakkaus, ja pysy niissä, niin sinulla on ja sinä voit kaikki; kaikki muu opitaan ja tulee itsestänsä. Tämä ewankeliumi kymmenestä spitalisesta on laweemalta selitetty erinäisessä kirjassa, katso sieltä lisää; siellä olet kanssa tapaawa sen salaisen ymmärryksen, eli hengellisen selityksen. (Amen.)

N:o 58. Wiidentenätoista Sunnuntaina Kolminaisuuden päivästä.

Ewanf. Matth 6: 24—34.

Jesús janoi opetuslapsillensa: ei kenkään woi palwella kahta Herraa: sillä taikka hän tätä wihaa, ja toista rakastaa, j. n. e.

1.

Tämä ewankeliumi on kappale sitä pitkää saarnaa, jonka Kristus piti opetuslapsillensa nuorella, jossa muitten ohessa erinomattain teroittaa tätä ainetta, waroittaaksensa ja neuwoaksensa kristityitänsä siitä häpiällisestä ahneuden ja watsafurun synnistä, joka on epäuskon oikia hedelmä ja todistus, ja tekee erittäin suuren wahingon kristikunnassa, kuin se walloittaa ne ihmiset, jotka ovat saarnawirassa, ja joitten ei tulisi mistään muusta huolta pitää, kuin miten he Jumalan sanaa ja uskoa oikein opettaisivat ja mailman ehytyksiä ja syntejä nuhtelisivat; taikka ne, joitten tulee tunnustaa Jumalan sanaa jokaisen edessä, ja Jumalan tähden olla walmiit jokaista palwelemaan, joskin heidän täytyisi sen eteen panna omaisuutensa, kunniansa, elonsa, elämänsä.

2. Tällä opettaa Kristus vielä sitäkin, miten hän tahtoo waltakuntansa eroitetuksi mailmallisesta menosta ja hallituksesta: ettei suo kristikuntaansa mailmassa niin hallitaksi, eikä siinä sellaista hallituksen muotoa olewaksi, että kristityt erinomattain warustettaisiin runsaasti ajallijella tawaralla, rikkaudella, walmalla, eikä heidän tarwitsisi peljätä mitään puutosta eli wahinkoa niihin nähden; waan että hän on toimittawa heille hengellisiä tawaroita ja tarpeita, että heillä on hänen sanansa, lohdutus armosta, hengen woima ja wäki syntiä ja kuolemaa vastaan ijankaikkiseksi elämäksi. Ja mitä siinä siwussa ruumiin ja tämän elämän holhomiseksi ajallisesti tarwitsewat, sitä he häneltä uskossa odottakoot, älkötkä peljäsytkö, ehk'eiwät näekään sitä silmillänsä, eikä walmiina tulewille ajoille, waan omat puu-

tosten ahdingoissa; tietten, että heidän Jumalansa ja Isänsä taimaassa pitää sitä murheen, ainoasti he wahwalla uskalluksella huolehtiwat ja ahteroiwat, miten pysyiwät hänen sanassaan ja waltakunnassaan ja siinä häntä palwelisimat.

3. Sentähden tekee hän tällä saarnalla rajan, jolla eroittaa kristitynsä pakanoista ja uskottomista. Sillä tätä oppia ei hän anna pakanoille, jotka eiwät ota sitä osakseen, waan hänen kristityillensä on se annettu. Mutta kristityinänsä ei pidä hän niitä, jotka wain kuulewat sanan ja taitawat sitä perässä matkia, niinkuin nunnat Psaltaria. Sillä tawalla kuulee perkeleekin ewankeliumia ja Jumalan sanaa; joka osaa sitä paremmin kuin me; osaispa saarnatakin sitä, yhtä hywin kuin mekin, jos wain tahtoisi. Mutta ewankeliumi on sellainen oppi, joka olkoon elämä ja harjoituksessa, joka wahwistakoon ja lohduttakoon, rohvaiskoon ja urhostuttakoon ihmisiä.

4. Sentähden eiwät tule vielä kristittyin lukuun ne, jotka ewankeliumia wain niin kuulewat, että sen tietäwät, ja osaawat puhua Jumalan wiisaudesta; mutta jotka niin uskowat ja tekewät kuin ewankeliumi opettaa, ne owat oikeita kristityitä. Mutta sellaisia on hywin harwassa; paljon nähdään niitä, jotka kuulewat, waan eiwät ne ole kaikki tekiöitä. Nyt katsonemme mitä oppia Herra antaa tässä ewankeliumissa. Ensin alkaa hän luonnollisella esimerkillä, jota kaikkein täytyy todeksi tunnustaa, ja koettelemus kullenkien teroittaa; ja janoo näin:

Si kenkään woi palwella kahta Herraa; sillä taikka hän tätä wihaa ja toista rakastaa: taikka tähän suostun ja toisen ylenkatsoo.

5. Joka mieli palwella kahta Herraa, se palvelee niin, ettei se palvelemista olekkaan; sillä totisesti täytyy niin käydä, kuin Herra tässä sanoo. Pakoittaa kyllä saatat palvelian tekemään jotain asfaretta, joka on hänestä wastahakoista, wastamielistä, mutta ei kukaan woi pakoittaa häntä tekemään sitä mieluisesti ja sydämmen suostumisella. Tekee se sitä kyllä herransa läsnä ollessa, mutta hänen poismentyä, pötkii kohta tiehensä, eikä toimita mitään hyvää. Niin tahtoo siis Herra, että palvelus tehtäisiin rakkaudesta ja mieluisesti; jos ei, eipä ole se mikään palvelus, sillä ei kukaan sitä suo, että jotain hänelle wastamielisesti tehtäisiin. Tämä on luonnollista, ja hawaitsemme joka päivä niin tapahtuman. Jos siis niin on ihmisten kesken, ettei kenkään woi palwella kahta Herraa, paljon enemmän on Jumalan palvelusta niin toimitettava, ettei sitä jaeta, waan hänelle ainoalle sitä mieluisesti ja sydämmestä ofoitetaan; sentähden lisää Herra ja sanoo:

Ette woi palwella Jumalaa ja mammonaa.

6. Sillä ei Jumala saata kärsiä, että pidetään jotain toista Herraa hänen korwollansa; hän on kiwas Jumala, niinkuin hän itse sanoo, eikä woi kärsiä, että joku palvelee häntä ja samassa hänen wihollistansa. Taikka minua, sanoo hän, taikka ei ollenkaan. Katso nyt, kuinka lopiwasti Kristus laatii tämän esimerkin: ei kenkään, sanoo hän, woi palwella kahta Herraa; sillä taikka hän tätä wihaa ja toista rakastaa; taikka tähän suostuu ja toisen ylenkatsoo. **Ette woi palwella Jumalaa ja mammonaa.** Kuin tahtoisi hän sanotuksi: niinkuin täällä käy ihmisten kesken, samoin on asia Jumalankin edessä.

7. Ei lie monta, jotka eivät tee syntiä tätä käskyä vastaan. Herra julistaa kowan tuomion, ja hirmuista on kuulla hänen täytyvän meistä sellaista sanoo; eikä kuitenkaan tahdo yksikään tunnustaa, eipä vielä kukaan sanottawankaan, että me Jumalaa wihaaamme ja ylenkatsoimme, ja olemme hänen wihollisiansa. Ei ole ainoatakaan, joka ei, kysyttäessä rakastako hän Jumalata ja rippuuko hänessä, wastaisi: rakastan kyllä; luuletko minun niin riivatuksi ihmiseksi, että Jumalaa wihaisin.

Mutta katso, kuinka tekstimme tässä päättää, että me kaikki wihaaamme ja ylenkatsoimme Jumalaa, rakastamme mammonaa ja ripumme siinä. Mutta Jumala kärsii meiltä sellaista, siiskuin hänen aikansa tulee; silloin lyövä sukaisee hän, ennenkuin arwaammekaan. Sillä toisin ei saata olla, kuin että joka rakastaa rahaa ja tawaroita ja rippuu niissä, se wihaa Jumalaa. Sillä hän panee tässä wastatukseen kaksii, jotka toinen toisensa wihollisia ovat, ja päättää: jos sinä rakastat toista näistä kahdesta ja riput hänessä, täytyy sinun toista wihata ja ylenkatsoa. Sentähden, kuinkakin kunniallisesti joku elänee tässä mailmassa, ainoasti hän rippuu tawaroissa, eipä muukfi muutu, waan sen täytyy wihata Jumalaa; ja päinwastoin, joka ei rahassa ja tawaroissa ripu, se rakastaa Jumalaa; se on tosi.

8. Mutta misä ovat ne, jotka rakastawat Jumalaa, eivätkä ripu rahassa ja tawaroissa? Katsele koko mailmaa, ja niitakin, joita kutsutaan kristityiksi, ylenkatsowatko he rahaa ja tawaroita. Kuulla ewankeliumia ja ynnä tehdä, se ottaa lujalle. Meillä on, Jumalan kiitos, ewankeliumi, sitä ei kukaan kieltäne; waan mitäpä teemme sen eteen? Sitä wain tarkoitamme, että tietäisimme siitä puhua, enemmästä ei mitään tule; luuloittemme olewan kylläksi, että sen tiedämme; mutta että sen jälkeen tehtäisiin, siitä emme pida mitään huolta. Jos joku kadottaa markan tahi kassii, jopa jos unhoittaa tuwan affunalle kassii peniä, silloin hän murehtii ja pelkää, että tämä raha warastetaan häneltä; mutta ilman ewankeliumia tulee kyllä aikaan koko vuoden; eikä ole semmoista ahkeruutta ja kiwautta, miten ewankeliumin niin pitäisimme, ettei sitä meiltä otettaisi. Ja sellaiset teikarit tahtowat olla pidetyitä ewankeliumillisina.

9. Tässä näemme, mitä ja millisiä me ollaan. Jos olisimme kristityitä, silloin tekisimme näin: ylenkatsoisimme tawarat, ja pitäisimme huolta ewankeliumista, että kerrankin eläisimme sen jälkeen, ja itse teolla sen todistaisimme. Sellaisia kristityitä näemme harwassa; sentähden täytyykin meidän kuulla se tuomio, että olemme Jumalan ylenkatsojia, ja wihaaamme Jumalaa rikkauden ja tawarain

tähden. Voi, kaunis kunnia! Meidän pitäisi häwetä kaikesta sydämmestä, voi onnettomia meitä! Voi, kuinka seisomme iljakalla, liukkahalla! Tällä, mielestäni, näytämme kohdastansa, millistä sukua me ollaan.

10. Mutta maailma ei saata peittää epäuskoansa niin törkeissä ulkonaisissa synneissä; sillä näenhan minä, että se rakastaa yhtä markkaa enemmän, kuin Kristusta ja kaikkia hänen apostoleitansa, jospa vielä itse olisivat tässä ja saarnaisivat. Ewankeliumia kuullen kyllä joka päivä, mutta ei se joka päivä minua hyödytä; waan tapahtunee niinkin, että vuosikauden sitä kuultuani, Pyhä Henki wasta yhdesä hetkessä antaa minulle hyödytyksen siitä. Jos waan ennättäisin sen hetken, silloin en voitaisi ainoastaan wiisifataa markkaa, waan enemmän kuin koko mailman tavarat; sillä mikä melkoinen tawara minulla olisi, kuin minulla olii ewankeliumi? Olisinpä voittanut Jumalan, joka tekee hopiaa ja kulta, ja kaikkia mitä maan päällä on; olisin saanut sen hengen, josta tiedän, että sen turwisja olen ijanikaikkisesti säästettävä. Tämä on paljoa enempää, kuin jos minulla olisi kirkollinen kulta. Katso siis, mikä pahajuoninen ja epäuskoinen konna se sydämmemme on! Jos olisin oikia kristitty, kyllä sanoisin: milloin ewankeliumi tulee, silloin tulee minulle jata tuhatta markkaa, wieläpä paljoa enempi. Sillä jos tämä tawara on minulla, silloin on minulla kaikki, mitä taiwaassa ja maassa on. Mutta tätä tawaraa, sanoo Kristus, on yffin palweltawa; sillä Jumalaa ja mammonata et taida palwella. Taikka täytyy sinun rakastaa Jumalaa ja hänen tähtensä wihata rahaa; tahi täytyy sinun Jumalaa wihata ja rahaa rakastaa. Niin eikä toisin!

11. Herrä käyttää tässä Hebrean kieltä, joka ei ole tawallinen meillä. **Mammonaksi** kutsutaan tawara eli rikkaus, jemminkin se tawara, jota ei käytetä, waan pidetään kätöksä, siis nimenomaan se raha ja tawara, joka pannaan takawaraksi. Näin eivät tee kristityt. He eivät kokoo mitään tawaraa, waan he rukoilewat Jumalalta jokapäiväistä leipää. Mutta muut eivät tydy siihen, ja kokoowat suuria säästöjä, joihin taitaisivat

luottaa, jos Herramme Jumala tänäpänä taikka huomenna kuolisi, jittenkin tietääksensä, mistä saawat. Tästä syystä kutsuu p. Paawalikin (Efes. 5: 5; Kol. 3: 5) rikkaudet ja ahneuden tämän mailman jumalaksi ja epäjumalan palvelukseksi. Tähän yhdistyy Kristus tässä ja kutsuu sen mammonan palvelukseksi.

12. Mistä tulee se, että tämä ewankeliumi ja p. Paawali erinomattain kutsuwat ahneuden epäjumalan palvelukseksi, eikä muita synnejä, waikka kuitenkin saastaisuus, huoruus, himo, pahat halut, haureus ja useat muut pabeet owat Jumalaa vastaan? Se tapahtuu meille suureksi häpiäksi, sentähden että kulta on Jumalamme, jota palvelemme, johon uskomme ja luotamme, joka ei kuitenkaan voi warjella ja pelastaa meitä, ei seisoa eikä käydä, joka ei kuule eikä näe, jolla ei ole woimaa eikä waltaa, jolta ei tule lohduitusta eikä apua. Sillä jos kohta jollain olisi koko mailman rikkaudet, ei olisi hän kuitenkaan filmäräpäystätkään suojeltu kuolemalta.

13. Mitä auttavat keisaria hänen suuret tawaransa ja rikkautensa, koska hetkinen tulee, jona hänen kuoleman pitää? Se on kelmotoin, wihattawa, woimaton jumala, joka ei voi ajostakaan parantaa, eikä edes itseänsäkään warjella. Tuolla se makaa arkussa ja palweltaa itseänsä, onpa hoidettawain, kuin woimaton, wäetöin, heikko lappale ainakin. Hänen omistajansa täytyy päiwät yöt wartioita, etteiwät warfaat häntä warastaisi. Tuo woimaton jumala ei voi auttaa häntä, eikä ketään. Hyi sinuas, kuollutta jumalaa, joka et voi pienimmäsäkään auttaa, ja olet kuitenkin niin äitellä ja komea, parhaimmalla tawalla palweltawa ja suurisja arkuisja luffuin takana warjeltawa, ettei se tulipalossa hukkuisi tahi muutoin waaraan joutuisi. Jos tämä tawara eli jumala on waatteissa, täytyy sitä warjella ja suojella pienimmiltä matosilta, koilta, etteiwät ne turmelisi ja söisi sitä.

14. Pitäisihän seinäin syljeskelemän meitä, että enemmin luotamme jumalaan, jonka koi syö ja ruoste raiskaa, kuin siihen Jumalaan, joka kaikki toimittaa ja antaa, jonka kädessä on taiwas ja maa, ja kaikki mitä niissä on. Eikö maailma ole mielestön, että se kääntyy

pois totifesta Jumalasta ja usko häpiälliseen mammonaan, tuohon kurjaan viheliäiseen jumalaan, joka ei voi warjella itseänsä ruosteelta. Voi, mikä häpiä mailmalle on tämä! Jumala lähettää rahalle ja tawaralle monelaisia wihollisia, nähdäksemme ja tutaksemme epäuskomme ja jumalattoman menomme, kuin uskallamme niin voimattomaan ja rujoon jumalaan, kuin kuitenkin yhtä helposti taitaisimme ruweta rippumaan totifesta, voimallisesa ja wäkewässä Jumalassa, joka antaa meille kaikkea, rahaa, tawaraa, maan tuotteita, ja mitä tarwitsemme; kuitenkin olemme niin tyhmät, että näistä teemme epäjumalia. Hyi finuas, kirottu epäusko!

15. Muut synnit tekewät meille kuitenkin jonkinlaista iloa, me saamme niistä kuitenkin nautintoa, niinkuin ylönshöimisestä ja juomisesta; samoin saattaa haureudesta olla hetkistä huwituusta; wiha sammuttaa halunsa; samoin monet muut synnit. Ainoasti tämän synnin wallasja täytyy ihmisen palwella, tuskailla ja waiwata itseänsä murheella, saamata siitä mitään huwituusta ja iloa. Tuosja maata raha läjässä ja palweluttaa itseänsä. Ahne ei tohdi käyttää niitä iloksensa ja huwiksensa. Ruoste tulee ja raiskaa ne, mutta ei sittenkään tohdi hän ryhtyä niihin, ettei hän suuttutaisi jumalaansa. Ja kuin nämät sen palweliat ovat sitä kauwan warjelleet, ei ole heillä enempää, kuin köyhällä kerjäläisellä. Minulla ei ole mitään, kuitenkin syön ja juon minä yhtä hymvästi, kuin jolla on paljon mammonaa. Hän ottaa kuollessansa yhtä paljo myötänsä, kuin minäkin.

16. Ja warmaan tapahtuu niin, etteiwät sellaiset ihmiset koskaan elä niin hywin, kuin usein köyhät, joilla on vähä rahaa. Kuka tämän niin tekee! Herra Jumala toimittaa sen niin. Milloin on heidän ruumiissansa joku kipu, etteiwät saata syöä; milloin on heillä sisällinen waiwa, ettei ruoka maistu; milloin on watsa huono; milloin mätänewät keuhkot ja maksat; milloin on se wika, milloin tämä; milloin puuttuu sitä, milloin tätä, eikä heillä ole koskaan sitä hyvää hetkeä, jolloin heillä olisi halua syöä taikka juoda. Näin niille käy, jotka palwelawat tätä jumalaa,

mammonaa. Oikia Jumala sallii kuitenkin itseänsä hymäksi käyttää, ja palwelee ihmisiä. Mutta sitä ei tee mammona; se tahtoo maata wain laiskana ja palweluttaa itseänsä. Tästä syystä kutsuu uusi Testamentti ahneuden epäjumalanpalwelukseksi, että se niin tahtoo palwelemaan itseänsä. Mutta rakastaa jotain eikä nautita, se harmittaisi perkelettäkin. Tämä tulee osaksi kaikille, jotka tätä Jumalaa, mammonaa, rakastawat ja häntä palwelewat. Joka ei tästä häpee ja punehdu, sillä on raudasta otta.

17. Paino on siis sanassa palwella. Sillä kielletty ei ole omistamasta rahaa ja tawaraa; sillä niitä paitfi emme tule toimeen. Abraham, Loth, Dawid, Salomo ja moni muu oliwat paljon tawaran ja rahan haltioita ja vielä tänäpänäkin on rikkaita ihmisiä, jotka owat myös hurskaita, Mutta toista on olla tawaran omistaja ja toista palwella sitä, olla mammonan haltia ja pitää sitä jumalana. Jobikin oli rikas, oli paljon tawaran omistaja, oli voimallisempi kaikkea itämaan asukkaita, niinkuin luetaan Jobin kirjan alussa, kuitenkin sanoo hän lum. 31: 24 olenko minä asettanut kullan turwakkeni? ja sanouut puh-taalle kullalle: sinä olet minun uskallukseni? Olenko minä iloinnut tawaran paljoudesta, ja että minun käteni paljon riistaa koonneet owat?

18. Syhyeltä: ei Jumala tahdo meitä palwelemaan rahaa ja tawaraa surulla ja murheella, waan että tekisimme työtä ja jättäisimme huolet hänelle. Jolla tawaraa on, hän olkoon tawaran herra. Joka sitä palwelee, hän on orja, eikä tawaran omistaja, waan tawara on hänen omistajansa; sillä ei hän tohdi wiljellä sitä, milloin tahtoo, eikä taida munitakaan sillä palwella; eipä hän ole niinkään rohka, että hän uskaltaisi kajota siihen. Mutta jos hän on tawaran herra, silloin palwelee tawara häntä, eikä hän tawaraa. Hän uskaltaa wiljellä tawaraa, niinkuin Abraham, Dawid, Job ja moni muu rikas, ja tottelee ainoasti niitä, jotka Herran owat, niinkuin p. Paawali opettaa 1 Kor. 7: 32. Sitte auttaa hän köyhää hywyydestänsä, ja antaa niille, joilla ei mitään ole. Nähdessään jonkun, jolla

ei waatteita ole, lausuu hän rahalle: matkaanne, markat! Tuolla on köyhä alastoin mies, jolla ei ole waatteita, häntä palwele! Tuolla ma-
kaa sairas, jolla ei ole mirwoitusta; tiehes, koru taaleri, ja auta häntä! Jotka näin pi-
telewät tawaraanja, ne owat riistansa herrat; ja niin warmaan tekewät kaikki oikiat kristityt. Mutta jotka säästävät paljon rahaa ja aina ajattelewat, kuinka kasa karttuisi, eikä wähe-
nisi, ne owat epäjumalan orjia.

19. Se on mammonan herra, joka ryh-
tynyt siihen niitten tähden, jotka sitä tarwitse-
wat, ja antaa Jumalan wallita, joka, Luukk. 6: 38, sanoo: jos sinä annat, niin minäkin annan; jos ei sinulla enää mitään ole, olen-
han kuitenkin minä sinulla, minä, jolla vielä on kyllä, enemmänkin, kuin olen antanut pois, taikka vielä taidan antaa. Me näemme siellä ja täällä monta hurstkasta köyhää, ainoasti sitä warten, että rikkaat auttaisiwat köyhiä ja palwelisiwat heitä rikkaudellansa. Jollet sitä tee, on se warma merkki, että wihaat Jumalaa. Jota ei peljätä se tuomio, jonka hän viimeisenä päivänä on kuulewa, ei sitä kiituta mikään. Sillä näin täytyy hänen Jumalalta kuulla: katso, sinä olet minua vihannut, ja rakastanut sitä, joka ei woinut ruosteelta ja koilta itseänjä warjella. Voi, kuinka huono-
nosti sinun silloin käy!

20. Pääasia tästä on siis tämä: tawaroita täytyy meillä olla; mutta sydämmellämme emme saa rippua niistä; niinkuin myös Psalmi 62: 11 sanoo: jos rikkaudet teidän tyköenne lankeewat, niin älkäätkä panko sydäntänne niitten päälle. Työtä tulee meidän tehdä, mutta ei murehtia elatuksesta. Tämän sanoo Herra tässä ewankeliumissa, selkeillä puhtailla sanoilla, näin päättäen ja lausuen:

Sentähden sanon minä teille: älkäätkä murehtiko teidän henkenne tähden, mitä te syötte ja mitä te juotte: eikä teidän ruumiinne tähden, millä te teitänne werhotte.

21. Hän käyttää tässä järjellistä, luonnollista puhetta, jolla hän pyytää luowuttaa heitä murehtimasta elatuksesta; sillä järjen täytyy päättää ja myöntää niin olewan kuin hän sanoo. Hän näyttää perustuksen ja syyn puheellensa, ja kysyy:

Sitä henki enämpi ole kuin ruoka, ja ruumis parempi kuin waate.

22. Kuin tahtoisi hän sanoa: te käännätte asian nurin päin: ruuan tulisi palwella henkeä, mutta henki palwelee ruokaa. Samoin mitä waatteisiin tulee; waatetten pitäisi palwelman ruumista, mutta ruumiin täytyykin palwella waatteita. Niin jokia on mailma, ettei se tuota näe!

23. Nyt on meidän tässä hywin tarkastaminen Herran sanoja. Hän sanoo: älkäätkä murehtiko; mutta ei sano: älkäätkä tehkö työtä. Murehe on kielletty, waan ei työnteko; niin, työtä on meitä käsketty ja määrätty tekemäänkin, niin että hiki juoksee pitkin kasvoja. Ei Jumala salli ihmisen käwellä laiskana. Sentähden hän sanoi Adamille 1 Mos. 3: 19 otjas hiesjä pitää sinun syömän leipää, siksi kuin maaksi jälleensä tulet, ettäs siitä otettu olet. Samoin sanoo Psalmi 104: 22, 23 koska aurinko kvoittaa, niin menee myös ihminen työhönsä ja askareillensä ehtoosen asti. Murehtia ei meidän sowi, se on meiltä tässä kielletty; sillä meillä on rikas Jumala, joka meille lupaa ruokaa ja waatteita, sillä hän tietää mitä me tarwitsemme ennenkuin sitä murehdimmekaan ja anomme.

24. Miks'ei hän anna meille ilman työtä? Siksi että hänen niin kelpaa; hän käsksee meidän tehdä työtä, ja sitte antaa hän meille, ei työntekomme tähden, waan omasta hywyydestänsä ja armostansa. Tämän näemme filmilämme; sillä waikka joka wuosi wiljelemme peltoa, antaa hän kuitenkin toifena wuotena enemmän, kuin toifena. Sentähden olemme tyhmiä, kuin murehdimme, kuinka rahaa ja tawaraa kokoisimme, waikka Jumala kuitenkin runsaasti lupaa tahtowansa antaa meille kaikki, ja toimittawansa yltäkyläisesti kaikki tarpeet.

25. Mutta ehkä sanonee joku: käskeepä kuitenkin p. Paawali meitä olemaan huolellisia, niinkuin Rom. 12: 8: jos joku hallitsee, niin pitäkään siitä mureheen; ja kohta jälkeen w. 11 älkäätkä olko hitaat töisänne. Ja Filipp. 2: 20 sanoo hän näin Timotheukselle: ei minulla ole ketään, jolla olisi mieli minun kansani on, ja joka niin wiwusti mureheen teistä pitää. Ja 2 Kor. 11: 28 kehuu sama

Baawali itseänsä, että hän pitää surun kai-
kista seurakunnista. Tästä näette, että meillä
kuitenkin pitää murhettakin oleman. **Wastaus:**
meidän elämämme ja kristillinen meno on
kahdessa asiassa: uskos ja rakkaudessa. En-
simäinen tähtää Jumalaa, toinen lähimmäistä.
Edellistä ei nähdä, se on usko, jonka yksin
Jumala näkee; toinen nähdään, ja se on rak-
kaus, jota meidän tulee osoittaa lähimmäisel-
semme. Ja murhe, joka rakkaudesta tulee, on
käsketty; mutta murhe uskon ohessa on kiel-
letty. Jos uskon, että minulla on Jumala,
silloin en taida olla huolellinen itsestäni; sillä
jos sen tiedän, että Jumala pitää minusta
murheen, niinkuin isä lapsestansa, mitä sitte
pelkäisin? Mitä tarvitsee minun paljon mu-
rehtia? Sanon suoraan: jos olet Isäni, niin
tiedän, ettei minulle mitään tapahdu, niinkuin
Psalmi 16: 8 sanoo: minä pidän aina Her-
ran kasvoini edessä, sillä hän on minun oi-
kiolla puolellani, sentähden en minä horju.
Hänellä on myös kaikki kädesänsä, sentähden ei
taida minulta mitään puuttua, hän pitää mi-
nusta murheen.

26. Mutta jos otan murehtiakseni itseni
puolesta, on se aina uskoa vastaan; sentäh-
den hän kieltääkin tämän murheen. Mutta
rakkauden murheen tahtoo hän pidetyksi; sillä
hän tahtoo, että pitäisimme toisistamme huolta,
ja heille tavaramme ja lahjojamme jakaisimme.
Jos olen haltia, tulee minun pitää murhetta
alamaisista; jos perheen wanhin, tulee minun
perheväestäni pitää huolta, ja niin pois päin,
sen mukaan, kuin kukin Jumalalta on lahjan
saanut. Jumala pitää murheen kaikista; ja
tämä on murhe, joka koskee uskoa. Meidän
tulee myös toisistamme murhetta pitää rakkau-
desa: tietysti siten, että, jos Jumala on mi-
nulle jotakin antanut, minä pidän huolta siitä,
kuinka muutkin sen saivat.

27. Tästä tähtyy huolenamme olla, ettem-
me tee omapäistä selitystä tekstistä, vaan
ymmärrämme sen suoraan, niinkuin sanat kuu-
lumat: ei meidän tule murehtia elatuksesta.
Jumala sanoo: älä murehdi siitä, mitä sinulle
on annettava, vaan tee työtä, ja anna minun
surra, minä tahdon antaa; sen minulta saa-
tuas, pidä huolta, kuinka sen oikein jakaisit;

älä murehdi, kuinka saisit, vaan siitä huolehdi,
että perhees ja muut saivat nautita, mitä
Jumala sinulle on antanut, ja walwo, että
perheväkes tekee työtä, eikä käy säädyttömäksi.

28. Saarnamiehenä en saa murehtia,
mistä ottaisin saarnaamista; sillä mitä minulla
ei ole, sitä en taida antaa; siis on Kristus
sanonut, Luukk. 21: 15, minä annan teille
suun ja wiihauuden, jota ei he woi puhua
wastaan, eikä seisoa vastaan, kaikki jotka
teitä vastaan owat. Mutta jos minulla on
jotain, silloin olkoon ainoasti huolenani, kuinka
muut sitä minulta saivat, ja kuinka sitä
heille parhaiten teroittaisin, kuinka taitamatto-
mia opettaisin, tiettäviä waroittaisin ja waa-
tisin; kuinka murheellisia omiatuntoja oikein
lohduttaisin; huolimattomia, nukkuvia sydäm-
miä herättäisin ja wireiksi tekisin, ja niin pois-
päin, kuten p. Baawali on tehnyt 1 Tim. 4;
2 Tim. 4; Tit. 3, ja opetuslapsiansa Timot-
heusta ja Titusta samoin tekemään käskennyt.
Siis olkoon huolenani se, kuinka nimittäin
muut sitä minulta saivat. Mutta minun
tulee lukea ja rukouilla Jumalaa. Lukeminen
on minun työni, ja sitä työtä tahtoo hän mi-
nun tekemään, ja milloin hänen kelpaa, antaa
hän. Suittaa olla, että kauwan lueskelen,
 eikä hän kuitenkaan mitään anna. Wuoden
tahi kahden päästä, ja koska hänen kelpaa,
 antaa hän runsaasti yhdesä ainoassa hetkessä.
 Samoin tehköön perheen wanhinkin: hoitakoon
 wain tehtävänsä, kuin hänelle on käsketty,
 ja suokoon Herramme Jumalan huolehtia, kuinka
 hän tahtoo antaa. Ja koska hän on antanut,
 olkoon isännällä huolena, kuinka hän muille,
 perheväellensä, antaisi, ja katsokoon, ettei hänen
 perheellensä olisi mitään puutosta, ei ruumiin,
 eikä sielun puolesta.

29. Tätä ajattelee Herra, sanoesiansa,
 ettei meidän pidä murehtia ruuasta eikä waat-
 teista, mutta työtä tahtoo hän tehdyksi, sinään
 se pysyy. Sillä jos jätät peltos wiljelemätä
 taikka olet työtä tekemätä, kyllä saat kauwan
 uunin takana maata, ennenkuin sinulle jotain
 annetaan. Tosin woiisi Jumala elättää sinun
 työttömänäkin; hän kyllä taitaisi kaswattaa
 sinulle pöydälles paistettua ja keitettyä, jymä
 ja wiinaa, mutta sitä ei hän tahdo, vaan tah-

too, ettäs teet työtä, ja näissä asioissa käytät järkeäs. Niin on saarnaamisemmekin ja kaikkein toimitustemme laita. Hän antaa meille willoja, niitä hän kaswattaa meille lampaisja; mutta ei niistä kohta waatetta tule; meidän täytyy työllämme siitä waatetta valmistaa; kuin woate on walmisna, ei se kohta ole takfina, kraatarin täytyy se tehdä, ja niin muisfakin; kaikissa asioissa menettelee Jumala niin, että hän tahtoo pitää murheen, ja meidän tulee työtä tehdä. Tästä on meillä esimerkkiä kylin filmisjämme, ja erittäin kertoo hän niistä kaffi, joiden oikeudella pitäisi saattaman meitä punastumaan, nimittäin linnuista ja kuffaisista kedolla. Linnuista sanoo hän näin:

Katjokaat taiwaan lintuja, ei he kylwä, eikä niitä, eikä kokoo riiseen, ja teidän taiwaallinen Jänne ruokii heidän.

30. Niinkuin tahtoisi Herra sanoa: ette koskaan vielä ole nähneet yhdenkään linnun siipillä leikkaawan ja riiseen kokoowan, eikä teekkään linnut työtä niinkuin me; kuitenkin on heillä elatufsensa. Tällä ei Herra kuitenkaan tahdo meitä tekemästä työtä; waan tahtoo tällä esimerkillä päästää meidän murheestamme. Sillä ei lintu taida wiljellä peltoa, niinkuin me; mutta ei se kuitenkaan ole ilman työtä, waan tekee, mihin se on luotu, nimittäin, synnyttää poikia, ruokii niitä, ja laulaa Herralle Jumalallemme wirtensä. Jos Jumala olisi enemmän työtä hänelle määrännyt, tekisikin hän enemmän. Warhain hän nousee, istahtaa okfalle, laulaa opitun laulunsa, eikä ole hänellä einettä tiedossansa, eikä murehdiakaan siitä; sitte, koska hänen nälkä tulee, lentää hän pois hakemaan jywäistä, jonka Jumala jossain on häntä warten tallella pitänyt, jota ei hän laulaessansa ajatellut, waikka hänellä olisi kyllä ollut syytä murehtia elatufesta. Voi, häwetkääät nyt, että linnut ovat hurskaammat ja uskowaisemmat kuin te. Ne ovat iloiset ja laulawat riemulla, waikkeiwät tiedä, mitä syödäkseen saawat.

31. Tämähän on meille suuren suureksi häpiäksi sanottu, ettemme taida niin paljon tehdä, kuin linnut tekewät. Kristityn tulisi häwetä pientä lintuista, joka taitaa konstin, jota ei hän opetellut ole. Jos kewäällä, kuin

linnut kauneimmasti laulawat, kysyjät yhdeltä heistä: kuinka niin iloisesti laulelet, kuin ei sinulla kuitenkaan ole yhtään eloa aitasja? Sepä pilkkaisi sinua. Tämä on wälewä esimerkki, jonka totta pitäisi sinua päähän kolahuttaman, ja yllättämän meitä paremmin uskaltamaan Jumalaan, kuin me teemme. Senteidän päättääkin hän kowalla lauseella, sanoen:

Ettekö te paljoa enempi ole kuin he?

32. Eikö tämä ole suuri häpiä, että Herra tekee linnut meille opettajiksi, ja näyttää meitä ensin niiltä oppimaan. Voi sinua, ilkeä, häpiällinen epäusko! Linnut tekewät, mitä heidän tulee, me emme tee. 1 Mos. 1: 28 on meillä käsky wallita kaikkia luontokappaleita, ja lintuinko sitte pitää olla meidän herramme taidossja? Pois keltwotoin epäusko! Jumala tekee meidän narreiksi, ja asettaa linnut eteemme, opettamaan ja hallitsemaan meitä, ainoasti että näyttäisiwät, kuinka me palwellemme mammonaa ja annamme ylöns oikian totisen Jumalan. Nyt seuraa toinen esimerkki kuffaisista kedolla, jolla Herra tahtoo meitä herättää olemaan waatteista suremata, ja kuuluu näin:

Kuka teistä woi surullansa liitätä yhden kynnärän pituudellensa? Ja mitä te surette waatteista? Katjokaat kuffaisia kedolla, kuinka he kaswawat: ei he työtä tee eikä kehää. Kuitenkin sanon minä teille, ettei Salomo kaikessa kunniasjansa ollut niin waatetettu, kuin yksi heistä. Jos Jumala niin waatettaa pellon ruohon, joka tänäpänä seisoo, ja huomenna pätsiin heitetään, eikö hän paljoa enemmin teille sitä tee, te wähäuskoiset?

33. Ikäänkuin tahtoisi hän sanoa: henki ei ole teidän, eikä ruumisakaan; ette taida itseänne kynnärääkään pidentää tahi lyhentää; kuitenkin murehditte, kuinka itsenne waatettaisitte. Katjokaat kuffaisia kedolla, kuinka kaunistetut ja puetetut ne ovat, eikä yksikään niistä tee siihen mitään. Ei ne kehää, ei ne kudo, ja kuitenkin ovat ne ihanasti kaunistetut. Mutta ei Herra tällä waadi meitä olemaan ompelemata ja kutomata tahi työtä tekemätä, waan meidän tulee tehdä työtä, kehää ja ommella, mutta murehtia ei pidä meidän. Meidän waiwamme on työnteko, mutta

jos tähän lisätki rupeemme murehtimaan, teemme kai tyhmästi; sillä siinä on kyllä, että kullakin päivällä on hänen waiwansa.

34. Kukkaiset ovat luulteni pantu kaswamaan häpäisemään meitä ja olemaan opettajiamme. Riitos teille, kukkaiset, te joudutte lehmän syötäväiksi, ja Jumala korottaa teidän mestareiksi ja opettajiksi meille. Hyi, että maakaan meitä! Kaunis kunnia meille! Täytyyhän meidän tunnustaa, että pienin kukkainen, jota karja jaloillaan tallaa, on meidän kouluttajamme; emmekö ole somia ihmisiä? Niinpä minäkin luulen. Ja vielä asettaa Herra tähän rinnalle rikkaimman, woimallimmaman kuninkaan Salomon, joka oli purpuralla ja kullalla jaloimmasti puetettu, ettei hänen kaunistuksensa olisi kukkaisen wertainen, 1 Kun. 10 l. Sikö ole ihme ja kumma, että kukkaisten kaunistus kedolla on armattu korkeemmaksi kaikkia kalliita kiviä, kultaa ja hopiaa?

35. Mutta me olemme niin sofiat, mitä Jumala tällä tahtoo ja tarkoittaa. Kukkainen seisoo tuossa, että me sen näkisimme, kiisaa meitä ja sanoo: waikka sinulla olisi koko mailman kaunistus ylläs, et ole kuitenkaan minun wertaiseni, joka seison tässä, enkä murehdi, mistä tämä kaunistus minulle tulee, en huoli siitä, tässä seison yskinäni, enkä waikuta siihen mitään. Ja waikka olet koriaasti kaunistettu, olet siinä kuitenkin epäterwe, palwelet tuota wiheliäistä mammonaa; mutta minä olen terwe ja ihana, ja palwelen totista oikiaa Jumalaa. Nähtäät tästä, mikä ilkiä ja häpiällinen asia epäusko on.

36. Nämät ovat kaikki jaloa ja woimalista esimerkkiä linnuista ja kukkaisista. Linnut tarkoittawat ruokaa, kukat waatteita. Ja koko uuden Testamentin Raamatussa ei ole häppymme missään niin paljastettu, kuin tässä ewankeliumissa. Mutta harwat tämän ymmärtäwät. Näistä wertauksista päättää nyt Herra ja sanoo:

Ulkäät siis surulliset olko, sanoen: mitä me syömme, taikka mitä me juomme? Taikka millä me itseämme werhoitamme? Sillä kaikkia näitä pakanat etsiwät. Sillä teidän tai-

waallinen Jänne kyllä tietää teidän kaikkia näitä tarvitsewan.

37. Kristus pitää tämän saarnan, niin kuin alussa sanottiin, kristityillensä, erinomattain niille, jotka saarnawirastossa owat, taikka niille, joilla muutoin ei mitään ole, eli eiwät taida ansaita eikä koota niin paljon mammonaa, kuin muu mailma, että nekin tietäisiwät millä itsensä ja perheensä elättäisiwät ja holhoisiwat. Niitten täytyy olla waarassakin, kadottaa sekin ajallinen hywynys, kuin Jumala on heille antanut, ja niin kaiketi elää sulasta Jumalan annosta, ja odottaa häneltä, kuin ei mailma mitään heille anna.

38. Tämä lihaa ja werta kyllä kimistelee, ja on heille raskasta; eikä taidakaan kestää tahti tehdä tätä muu, kuin uskowainen kristitty. Sillä mailma on niin mieltynyt, ettei tahdo jäädä tietämättömiin, waan olla luja asiastansa, ennakolta walmistaa ja toimittaa, mitä hän tarvitsee, elatuksensa, rauhan, warjeluksen ja wakuuden, alallansa psyhäksensä, ei tahdo olla Jumalan eikä ihmisten armoilla; mutta nähtyään, ettei mailma tee ketään rikkaaksi hänen uskonsa ja jumalisuutensa tähden, ajattelee hän, niin on minunkin eläminen ja tekeminen, kuin muutkin tekewät, että minullakin jotain olisi.

39. Sitä wastoin lohduuttaa ja wahwistaa Herra tällä kristityitänsä, ja kertoo uudelleen, etteiwät murehtisi, epäilisi eiwätkä ontuisi tällaisessa epäuskossa: woi! minne joudumme? Kuka tahtoo meille jotakin antaa? Mistä saamme kurjat kristityt elatusta, suojelusta, rauhaa tässä mailmassa? waan tietäkööt, että heidän taiwaallinen Jännsä pitää siitä huolen, sekä tahtoo heille antaa, joka sentähden kutsutaankin heidän Jäksensä, eikä epäuskoisten; waikka hän koko mailman elättää ja antaa kaikki, osoittaaksensa, ettei hän tahdo lapsiansa antaa ylös. Hän johdattaa heitä Jumalan suureen koko luomisen työhön, että he näkisiwät kuinka hän elättää ja warjelee kaikki luomansa, niinkuin on kunkin jäätänyt, jopa kaikki linnutkin ilmassa, jotka eiwät rawintoa etsikään, eiwätkä tiedä ennakolta, mistä sen ottawat. Vieläpä hän erittäin kukkaisetkin niin kaunistaa ja waatettaa, joissa kuitenkin sellainen kaunistus ja koristus turhalta näyttää,

kuin he ehtä main päivän seisovat, että hänen paremmin olisi sopinut sitä muualle panna; sentähden täytyy hänen paljoa enemmän pitää murhe ja huoli kristityistänsä, että heillä olisi elatus ja vaatteet, ja saisivat josjain olla ja asua, sen ajan minkä mailmassa elävät.

40. Tätä kehoittaa hän heitä uskomaan; ja voimallisimmasti heitä siittä wakuuttaaksensa, ei monilla, waan kiwailta sanoilla, tekee hän siewän katkeen, osoitettuaan heille jokapäiväiset esimerkit ja Jumalan työt luontokappaleissa, ja päättää näillä sanoilla: **Etikö hän paljoa enemmän teidän sitä tee, te wähäuskoiset?** Hän tahtoisi mielellään sanotuksi: woi, teidän tulisi häwetä itseänne, kuin olette muka kristityitä, ja tiedätte Jhänne olewan taimaisja, että annatte minun niin kauwan tästä saarnata. Jopa häwetä tulisi teidän, eikä itsekään kärsiä sellaista teistä sanottawan, kuin kuitenkin minun täytyy sanoa, että olette niin wähäuskoiset, ettekä elävään Jumalaan, joka teille sanansa ja lupauksensa on antanut, ja lapsuksensa teidän walinnut, epäilyksellä ja murheeta niin paljon uskalla, että hän tahtoo elättää ja holhoa sekä ruumiinne että henkenne. Kuinka saatatte ilman häpiää seisoa sekä Jumalan että kaikkein luontokappaltenkin edessä, kuin teistä täytyy sanoa, ja itse omalla tunnistuksella todistaa, että te, joilla on niin runsaasti Jumalan sana ja armo, kuitenkin niin työläästi uskotte wiheliäisen matosäkinne ja haisewan raatonne hänen haltuunsa?

41. Mutta paljoa kowemmasti hän puhuttelee heitä näillä sanoillansa: **kaikkia niitä pakanat etsiwät j. n. e.** Syystä tulisi kristityn peljästyä, kuullessaan tämän julkisen ja hirmuisen päätöksen, että ne, jotka mammonaa surewat ja siittä huolehtimat, owat pakanoita, se on sellaisia ihmisiä, joilla tosiaan ei ole Jumalaa, paitfi sitä, että Jumalan asemesta palwelewat mammonaa, jossa on ainoasti Jumalan nimi, waan muuten sulaa walhetta ja mitättömyyttä, ja niin owat peräti Jumalasta eroitettut, paljastetut Jumalan tuntemisesta, lohduituksesta, armosta ja autuudesta. Siwät ne ole muuta kuin wiheliäisimmät, onnettomimmat, kirotut ihmiset, joilla ei ikänä

ole mitään toivoakaan autuudesta ja lohduituksesta.

42. Siinä näet mailman kuwatuksi, mikä se on, nimittäin tuo suuri, uljas joukko, paitfi muutamia harvoja kristityitä; nämät kääntywät jo hamasta lapsuudesta kokonansa pois Jumalasta, ja palwelewat walhe-jumalaa mammonaa, jota pitävät suurena ja ainoana Jumalana, että joukko, joka siinä rippuu, on aivan suuri, ja kuitenkin on se alastoin, woiमतoin, mitätöin nimi, että kristityn tulisi oikeudella kauhistua ja peljätä, ajatellessaan semmoista mailman sokerutta ja wiheliäisyyttä, ja kiwaimmin huokata ja ahkeroita päästäkseen kauwas eroitettuksi sellaisesta häpiällisestä menosta ja paeta sitä, kiiruhdaint kiiruhdamistaan, niinkuin walkiasta, jopa, niinkuin helwettin keskeltä.

43. Kolmanneksi, juuri suloisimmasti ja lohdullisimmasti herättääksensä meitä uskoon, sanoo hän jälleen: **teidän taiwaallinen Jhänne tietää teidän kaikkia näitä tarwitsewan.** Onhan se teidän Jhänne, jopa, ainoastaan teidän Jhänne, ei lintuin, hanhein eikä allien, ei myöskään jumalattomain pakanain. Uskokaat toki hänen olewan niin lempiän ja teistä isällisen murheen pitävän; eikä teitä unhoittawan, eikä hylkäävän; jopa hänen kauwan ennen tietäneen, mitä teille antaa, ja siittä murheen pitäneen, ennenkuin itse sitä ajattelittekaan, tahti tarwettanne tuntisittekaan. Sillä kuka, paitfi häntä ainoata, on ennen tiennyt tahti ajatellut, mitä te tarwitsette, ennenkuin mailmaan synnyittekään? Antakaat sentähden hänelle se kunnia, että uskotte hänen sen näkewän ja tietävän, ja, koska hän sen tietää, isän tawalla teille tekewän.

Etisikät ensin Jumalan waltakuntaa ja hänen wanhurskauttansa, ja niin kaikki nämät teille annetaan.

44. Tämä on pää-lause tässä saarnassa ja näyttää oikean säännön ja laadun, missä järjestyksessä meidän tulee olla, että saisimme sekä hengellistä eli ijankaikeista hymyä että ajalliset tarpeemme. Jos tahtotte oikein ja hymin surra siittä, mistä teidän surra tulee, noh, olkoon sitte ensimmäisenä, jopa ainoana huolenanne ahkeroiminen, miten Jumalan sanan

jälkeen eläisitte, wirkanne toimittaisitte ja häntä palvelisitte hänen waltakunnassaan, niinkuin hänen sanansa opettaa (sillä siinä on se wanhurskaus, joka tähän waltakuntaan tulee), ja olisitte siitä huolellisemmat kuin kaikesta, mitä tähän ajalliseen elämään sattuu.

45. Jos sen teette, niin olette hywin tehneet ja nurehtineet, ei tarwitse enää teidän itseänne raskauttaa, eikä mitään murhetta sydämmeenne laskea; jopa, ylö'n halwaksi ja vähäksi luette ruweta nurehtimaan ja waiwaa kärsimään niin vähäarwoisen asian eteen, kuin watsanne tarpeen. Ainoasti tehkää Jumalan kunniaksi, ja paljoa enemmän itsellenne hyödyksi ja autuudeksi se, että ahkeroitte sen suuren ijankaiikkisen tawaran eteen, kuinka sen käsittäisitte ja tallentaisitte, kyllä sitte muut itsestänsä tulewat; ettekä saata sitä paremmin tulla saamaan Jumalalta, kuin sillä tawalla, että ensin tätä suurta häneltä etsitte ja rukoilette. Sillä hän halajaa, että häneltä suurta rukoilutakoon, että hän suurta ja paljon antaisi; ja koska mielellänsä antaa suurempaa, niin ei anna hän pienempääkään puuttua, waan heittää sen teille niinkuin päällisiksi.

46. Tämän onkin Jumala kaikkina aikoina kokeen jälkeen osoittanut monelle hurksalle ihmiselle, jotka ovat noudattaneet tätä ohjetta ja oppia, ja ahkeroinneet Jumalan waltakunnan rakennusta edistää, palvelleet seurakuntaa, edistäneet Jumalan sanaa ja antaneet siihen omastansa: että hän jälleen on runsaasti siunannut niitä tawaralla, kunnialla y. m., joten wanhat esimerkit, ei ainoastaan Raamatussa, waan meidänkin historiasa, todistawat, muutamista jumalifista kuninkaista ja ruhtinaista, jotka ensin kristillisestä aikomuksesta ovat runsaasti antaneet pappein, saarnawiraston ja koulujen tarpeeksi, eivätkä ole siitä köyhtyneet, waan paljoa enemmän saaneet Jumalalta siunausta ja lahjoja, niin että he ovat hywässä rauhasa, woitolla ja onnella hallinneet.

47. Tätä tekisi hän mielellään mieläkin, jos mailma suostuisi tahi ottaisi ollakseen niin autuas, että noudattaisi hänen uskollista neuwoansa, jonka tässä antaa, eli hänen lupauksensa totena pitäisi, eikä niin epäuskossa,

ahneudessa ja epä-kristillisessä menossa omaksi wahingokseen ja kadotukseksien rajuaiksi hänen sanaansa vastaan, että hänen heitä kohtaan täytyy toisin kääntää tämä sanansa, ja tehdä päinwastoin; niin että, joka ei etsi Jumalan waltakuntaa ja hänen wanhurskauttansa, waan ylenkatsoo sen ja aikoo, wastoin Jumalan tahtoa, ainoasti omalla wiisaudellaan ja keinottelemisellaan elättää itsensä, sen täytyy jäädä ijankaiikkista paitfi, ja ajallista taikka ei saada, tahi ei kuitenkään rawituksi tulla ja ilolla nautita.

Ulkäänt sentähden surto huomisesta päivästä, sillä huomisella päivällä on suru itseltänjä. Thtytköön kufin päivä surunnsa.

48. Mailma tahtoo nurehtia tulewaista, ja aikoo sillä asiansa warata ja niin paljon toimeen saada, että jaisi waaran wältetyksi, itsensä warjelluksi ja holhotuksi, eikä näe sen olewan turhaa, ja aiwotuksensa tuhoon menemän; että tosi on, ja kokemus todistaa, mitä Kristus tässä sanoo, että kullakin päivällä on oma surunsa ja waiwansa. Siitä tulee, että mailma sellaisilla omilla neuwoillaan ja wiisaudellaan, jolla aikoo hywin itsensä warata, ja kaikkea tulewaa waaraa poistaa, ainoastaan kartuttaa itsellensä suurempaa wiheliäisyyttä ja wahinkoa.

49. Sillä kuin se nyt näkee, ettei käykään, niinkuin oli ajatellut, tahi joku onnettomuus kohtaa, silloin rupee se pelkäämään, menee mistä mihinkin, ajatellen nyt pitävänsä hakea apua, warjelusta ja pelastusta, missä ja miten osaa; ja niin rupee neuwottelemaan, ja pyytää asiaansa korjata monenkaltaisilla kamaloilla juonilla ja keinottelemisilla, johon epäuskonsa ajaa häntä, Jumalaa ja omaatuntoa vastaan, saadaksensa menestymään aikeensa, waikka näkee, ettei Jumala siihen hänelle mitään menestystä anna. Siitä tulee fitte niin paljo onnettomuutta, wiheliäisyyttä, murhaa, sotaa, ja kaikki jumalattoman mailman ilkiät petokset ja pabeet; kuin jokainen tahtoo toimittaa asiansa ilman Jumalata, ja kufistaa ja jortaa sitä, joka häntä siitä pyytää estää, ja ennen sotkee kaikki ylös alaisin, kuin tahtoo päästään poiketa ja peräntyä. Tästä turmelmaan kaikki hywä kaikissa asioissa ja hallituk-

sen menoissa, ja syntyy sulaa onnettomuutta; jommoista kaikki aikakirjat ja jokapäiväinen kokemus yltäkyllin todistavat.

50. Sitä vastoin tahtoo Kristus waroitaa uskowaisiansa, etteivät niin häällysi, eivätkä turhalla surulla tulevaisista asiaansa niin epätietoisiin antaisi, waan tekisivät aina ja joka päivä mikä oiktaa on; ei murehtien mitä fiitä tulee, eikä jallein tulevaisen epätiedossa olewan hyvän tahti pahan liikuttaa itseänsä, waan heittäisivät murheensa Jumalalle, ja fitte ottaisivat hyväksi, mitä tulee, ja niin kärsiwällisyydessä ja uskossa woittaisivat.

Sillä tässä maailmassa ei saata muuten käydä, kuin että joka ainoalle hänen menossaan, säädysään ja wirassaan joka päivä sattuu toisin, kuin soisi, joka saattaa paljon työtä ja waiwaa. Siksi kutsuukin Kristus tämän elämän jokapäiväiseksi waiwaksi eli onnettomuudeksi, joka on kaikenkaltaista wahinkoa, wastusta ja estettä; että sen tietäisimme, ja olisimme sitä vastaan warustetut, ettemme mistään esteentyisi hyvää tekemästä, emmekä rippuisi maailmassa ja olisi osallisia sen wäärässä, pahassa menossa ja sillä syöksi itseämme ja muita turmioon ja kadotukseen. (Amen.)

N:o 59. Kuudentenatoista Sunnuntaina Kolminaisuuden päivästä.

Ewank. Luukk. 7: 11—17.

Ja tapahtui, että Jesus meni kaupunkiin, jota Nainiksi kutsutaan; ja hänen kansjansa meni monta hänen opetuslastansa ja paljon wäkeä. Mutta koska hän kaupungin porttia lähestyi, katso, kuollut kannettiin ulos, j. n. e.

1.

Tämä kappale ewankeliumia opettaa meitä tuntemaan Jumalan armoa, tekoja ja woimaa Kristuksen, meidän Herramme waltakunnassa, niistä häntä kiittämään ja ylistämään, ja jälleen mielellämme häntä palwelemaan ja kuulemaan. Sillä sitäwarten lausutaan hänen ihmeitänsä ja laupeuttansa, että tuntisimme hänen auttawan meitä kaikesta hädästä; ja fitte, tunnettuamme hänen auttajaksi, alkaisimme myöskin häntä rakastaa, ja häntä hymistä teoistansa kiittää, ja mielellämme kärsisimme ja kestäisimme mitä hän sallii meille tapahtua; waruskin kuin tiedämme ja olemme wakuutetut, ettei hän sitä tee,

wahingoittaaksensa ja lopettaaksensa meitä; waan koettelee ainoasti meitä, uskommeko häneen, ja pakennemeko wahwalla uskalluksella hänen turwiinsa, wai jonkun muun. Sillä lihan ja weren luonto ja laatu on, että se yhä etsii apua ja lohduitusta muissa paikoin, ennenkuin Jumalassa, jossa ainoassa sitä etsitäköön; ja vasta wihdoin viimein, kuin ei mikään muu apu auta, tulee se Herran Jumalan työ; jos muuten niin onnellisesti käypi, ettei hän kokonansa epäile hänestä, ja juokse perkeleelle: sillä niin käy monen, että kuin ei mikään enää ota auttaakseen, heittäywät he perkeleen haltuun. Mutta tämä tulee fiitä, etteivät semmoiset tunne Jumalaa, waan luu-

lewat hänen unhoittaneen heidän, kuin lähettää jonkun wahingon heidän niskoillensä.

2. Näitä ajatuksia vastaan esittelee tämä ewankeliumi meille juurikuin kumassa, kuinka Herra Kristus käyttää itsensä köyhää leskeä kohtaan, hänen poikansa kuolemassa. Sillä maan päällä ei suita mitään suurempaa tapahtua kuin kuolema, jossa mailman ja kaikkein yhtenäin täytyy tyhjään rauweta. Tässä suurimmassa hädässä auttaa hän ja herättää kuolleen, meille esimerkiksi, jotka sitä kuulemme. Sillä ei se ole tapahtunut tämän lesken tahi hänen poikansa tähden, waan niinkuin p. Johannes sanoo 20: 31: nämät owat tapahtuneet ja kirjoitetut, että te uskoisitte.

3. Katso, tässä hän painaa sydämiimme kaikki ne ihmeteot, joita rakas Herramme Kristus on tehnyt; juurikuin tahtoisi sanoa: katso, tässä kuulet, kuinka tämän lesken poika luolleista herätettiin. Olkoon tämä saarnattua sydämmees, että sen osakses ottaisit, ja niin oppisit, mitä Jumala tahtoo ja woipi tehdä, että hän taitaa ja tahtoo auttaa sinua kaikesta hädestä, olkoon kuinka suuri tahtonsa. Ja kuin niiksi tulee, että hätä sinua kowin fourii, eikä enää näytä olewan mitään neuwoa eikä apua, ettet silloin hämmästy, waan uudistat sydämesjäs tämän esimerkin, että taitaisit mitä parahinta Herralta Kristukselta odottaa.

4. Sillä toden totta ei ollut tämän waimon asia leikin tekoa. Ensin hän oli kadottanut miehensä, sen jälkeen kuolee ainoa rakastettu poikansakin. Mutta tämä kansa katsoo sen suurimmaksi witsaukseksi, ettei isä tahi äiti jättänyt mitään nimeä eli lasta jälkeensä. Tämän he pitivät suurena Jumalan wihana. Sentähden lie tämäkin waimo, joka, miehensä kuoltua, pani kaiken toiwonsa ja lohdutuksensa ainoaan poikaansa, ollut suuresti murheisfansa, kuin poikakin kaatuu hänestä, eikä hänellä enää saattanut olla mitään maan päällä.

5. Silloin warmaan kyllä tällaisia ajatuksia syntyi hänessä: katso, sinäkin olet niitä kiroituita waimoja, joita Jumala niin wihaa, että heidän täytyy täältä erota, ilman mitään nimeä jälkeensä jättämätä. Sillä niin on kirjoitettu Psalmieissa ja Profetoissa, että

Jumala uhkaa tahtowansa häwittää jumalattoman ynnä juurineensa, kantoineensa: aiwan kuin joku puu häwitetään niin ihan, ettei siitä jää ainoata lehteä, eikä wesaa. Tämä on kaikkein suurin kirous ja rangaistus; niinkuin nähdään monista keisareista, kuninkaista ja ruhtinaista, joitten on niin käynyt, että owat kuolleet pois, ettei heistä enää mitään tiedetä. Niwanhan tämä näyttää paljaalta synnin rangaistukselta.

6. Sentähden oli tällä waimolla suuri kärsiminen, ei ainoastaan siitä, että häneltä temmattiin mies ja sitte poika, ja koko sukunsa häwitettiin hänen omaain filmäinsä nähden; mutta vielä suurempi oli se, että ajatteli: nyt hawaitsen, että Jumala on minulle wihainen, ja että olen kirottu; sillä sama rangaistus on minuun sattunut, jolla Jumala Psalmieissa ja Profetoissa uhkaa jumalattomia, nimittäin tahtowansa häwittää heitä kantoineen ja juurineen: tämä tapahtuu minullentkin. Sentähden oli se ihmeteko, jonka Herra Kristus tässä hänelle teki, kaiketi tawatoin, ja jos hänelle olisi sanottu: poikas on kohta elämä filmäis nähden, olisi hän epäilemätä sanonut: oi, älä toki pilkkaa minua suuresä kärsimiesjäni, salli minulle kuitenkin niin paljo, että itken suurta wiheliäisyyttäni, äläkä irwis tele minua vielä. Näin olisi hän luultawasti vastannut. Sillä hän oli sywästi ahdistettu waimo, sekä kowan onnen että omantunnon suhteen.

7. Kaikki tämä on meille kerrottu, että oppisimme, kuinka ei Jumalan ole mitään mahdotointa, olkoon se wahinko, waiwa, wiha kuinka suuri hywänsä, ja mieleemme panisimme, että Jumala wälimiten antaa rangaistuksen lohdata niin hywin hurskaita kuin pahojakin: jopa, että antaa pahain istua kukaisten keskellä, ja kaikki heille hywin käydä, mutta näyttää itsensä hurskaille, juurikuin olisi heille wihainen, eikä kärsisi heitä. Niinkuin p. Jobin tapahtui, jolta kaikki lapset yhtenä päivänä juuri onnettomasti hukkuivat, jonka karja ja pelto ryöstettiin ja turmettiin, ja viimein oma ruumiinsa surkeinmasti waiwattiin. Hän oli wiatoin ja hurskas mies; kuitenkin täytyi hänen kärsiä sellaista rangaist-

tusta, jota ei yksikään jumalatoimilainen olisi kestänyt, että hänen ystävänsäkin vihdoinkin sanoivat hänelle: epäilemättä on sinulla joku suuri salainen synty omalla tunnollas, että tämä sinulle tapahtuu. He waiwasiwivat häntä vielä lisäksi, kussa heidän olisi tullut lohduttaa häntä. Mutta hän wastasi ja sanoi: en ole minä mitään tehnyt, enkä ole siis mitään jumalatoimilainen, jotka Jumala usein antaa elää ja rankaisemata päästä.

8. Niin oli ehkä tämänkin leskimaimon työläs ymmärtää, miksi Herramme Jumala rankaisee ynnä hyvät ja pahat; mutta hurskaille ei se tapahdu wihassa eli armottomuudessa, waan sulaa wihaa on se jumalattomille, jotka häwitetään: sillä ei Jumala leikkitele heidän kansansa, waan hänellä on täysi tosi. Mutta Jumalaa pelkääväisten kanssa, jotka ei sitä ole ansainneet, lyöpi hän sulaa leikkiä, ja koettelee heitä niin, jos tahtowat wahwoina olla. Jos sen tekewät ja ajattelemat: minun Jumalani, sinä koettelet tosin minua, mutta et kuitenkaan hylkää; niin tulee hän jälleen, ja siunaa heitä, wieläpä niin runsaasti, kuin siunasi Jobin, että hän sai lapsia, ja woitti kahdenkertaisesti enemmän, kuin minkä oli kadottanut. Niin hän tässäkin tekee. Kaikki tämän waimon ilo oli tässä pojassa, niinkauwan kuin se eli. Jumala koettelee häntä, ja ottaa pois hänen poikansa; siinä makaa hän nyt, itkee ja parkuu: silloin tulee Jumala jälleen ja antaa hänelle kymmenen kertaa suuremman ilon, kuin hänellä ennen oli ollutkaan. Sillä hän iloittaa nyt wäheässä kuurossa enemmän, kuin ennen oli iloinnut pojastansa koko elinaikansa. Niin runsaasti antaa Herramme Jumala jälleen, kuin wain pitkitetään, eikä epäillä hänestä.

9. Sentähden oppikoon tässä, joka oppia osaa: jos hurskaita olemme, ja kiusaus tulee, niin että Herramme Jumala hylkää meidän, pysykäämme wain siinä mielessä, että hän mieli meille hyvää, alkäämmekä siitä pahetko, että hän antaa noitten häijyyn konnain, papiin, piispain ja kaikkein muitten tahdon tapahtua. He luulewat ansainneensa sen Herraltamme Jumalalta, ja milloin heitä nuhdellaan synneistänsä, puolustawat he niitä, juurikuin

olisiwot aivan oikein tehneet. Mutta, rakkaat ystäwät, tunnustakaamme juoraan ja sanoakaamme: Herra, sinä oikein teet, meitä rangaistessas, sillä sinun edessäs, Herra, ei ole meillä mitään oikeutta: kuitenkin toiwomme, että armoissa rankaiset, ja ajallansa herkeet. Jos sen teemme, eipä ole mitään hätää, waan saamme siihen wahwasti uskaltaa, näkykseen apu niin mahdottomalta kuin näkyneekin.

10. Siha ja weri kyllä sanoo, kuin kiusauskussa olemme, että ollaan kiusassa: sillä kuin Herramme Jumala ryhtyy meihin, tekee hän sen niin, ettemme tiedä, mikä siitä tulee, ja jos mitä itänä keinottelemme ja mietimme, emme saa mitään neuwoa, waan me olemme saaretut, niinkuin Jobi sanoo 3 luv. w. 23 miehestä, jonka tie kätkeyty on, niinkuin jos joku on pimeydessä, eikä tiedä, mihin matka pitää. Jos ei näin ahtaalle jouduta, ei se ole vielä oikia kiusaus. Joka näljän waiwasia vielä tietää jonkun rahan- tai jywäwaran, ei se vielä ole oikiasa pimeydessä. Mutta kuin ollaan aivan neuwotoinna ja woimatoinna, se on nimenomaan maistaa oikiaa rangaistusta. Kuin tämän waimon tie on joka haaralta niin supi tukossa, ettei tiedä muuta päättää kuin: tuomittu olen, Jumala on minua vastaan; silloin on hän paksussa pimeydessä, jossa ei ole mitään tietä eikä polkua, ja josta ei ulos osaa.

11. Tämä on kaikki meille esimerkiksi kuwattu, että pysyisimme wahwoina uskossa, emmekä pitäisi Jumalaa muuna, kuin laupiaana Herrana, joka tosin laskee meidän koutuksiin, ja teeskentelee juuri kuin puuskuaihi wihassa meitä vastaan ja nauraisi mailman kanssa; mutta warottakoon wain tätä naurua, alköönkähämmästyttäkös sitä wihaa, jolla hän ahdistaa omiansa. Näyttää kyllä, kuin pitäisi hän wälistä pahan puolta, ja wainoisi hurskaita armottomasti; mutta ei se haita, eikä kestä kuin kuuron. Mutta se on salattu ja hengellinen hetki, jota katsottakoon ummesa silmin, se on, uskolla, joka ei mitään näe. Sillä usko puhuu näkymättömistä, ja pitääpi kokemattomiin. Ebr. 11: 1.

12. Tiedoitsiain tiede liikkuu näkymättömissä, joita käy kokeminen ja käsittäminen.

Mutta kristitty puhuu näkymättömistä ja suu-rista asioista, joita ei nähdä, eikä luulla olevankaan, että suorastaan täytyy ajatella: se on mahdollointa. Näin kävi Saaran poikansa suhteen. Siinä ei ollut mitään muuta, kuin pahjas sana; hänen ruumiinsa oli kelvotoin wanhuuden ja luontonsa suhteen, sillä se oli hedelmätön, niin että poika Isaakki oli ihan näkymättömässä ja tyhjässä. Samoin on tämänkin lesken poikansa suhteen, ei näe hän häntä eläväksi, vaan kuolleeksi: mutta Kristus näkee hänen elävän ja tekee tästä kuolleesta elävän pojan, ja näkymättömästä näkymäisen.

13. Mutta tämä kaikki tapahtuu jätävarten, kuten usein on sanottu, että oppisimme uskaltamaan Herraan Jumalaan ja häneen uskomaan kaikessa hädässä, emmekä peljästyi, kuin meidän pahoin käy, emmekä liioin pahentuiksi, että jumalattomain hyvin käypi. Sillä Herramme Jumala on kuusaaja, joka kuusaa omiansa ja sallii heidän pahoin käydä, että warmana pidettäisiin ja opittaisiin hänen olewan armollisen Jumalan; mutta wälistä hän kätkee sen niin sywälle, ettei sitä saateta nähdä. Sitte, jos hänen edessään wain pitkitetään, ei maksa se hänelle kuin yhden ainoan sanan, niin ollaan jälleen autettuina; niinkuin hän tässä ewankeliumissa sanoo ainoastansa sanan, ja niin herättää pojan kuolleista.

14. Tällä hän tahtoo näyttää meille, että mikä meidän on mahdollointa, se käypi häneltä niin helposti, että maksaa hänelle wain tämän ainokaisen sanan: nouse ylös! Tämä on pian sanottu, mutta kuitenkin tekee se kuolleen eläväksi, että toki oppisimme, hänen sekä taitawan että tahtowan auttaa meitä kaikesta hädestä. Joka siis tahtoo olla kristitty, hän olkoon wahwa uskossa, kiittäköön Jumalaa ja hänen janaansa, ja sanokoon: Jumalan tahdon minä omistaa, häntä ylistää, kiittää ja palwella, ja mielelläni tehdä ja kärsiä, mitä hän tahtoo, joka on niin halullinen, ja taitaa niin helposti auttaa. Niin kai tulee tämä ja kaikki muut Herran Kristuksen ihmeteot meille lohduksiksi ja parannukseksi, ja herättää meitä häntä uskomaan ja palwelemaan, jota muuten ei yhdellenkään Jumalalle woida tehdä; sillä ei

yksikään osoita itfensä sellaiseksi, kuin rakas Herramme Jesus Kristus on osoittanut. Sentähden kiitämme ja ylistämme me häntä joka päivä, ja laitamme kansa joka päivä muita hänen pariinsa, että hekin tekisivät sitä; johon Jumala auttakoon, jota edemmälle sitä enemmän. Tämä on tämän ewankeliumin oppi, joka meille on kuvattu lesken esimerkissä.

15. Sitte kuvataan meille tässä historiassa Kristuksen oikia työ, jota warten hän on tullut ja hallitsee, nimittäin, että hän ottaisi pois tuoleman ja antaisi elämän siaan; niinkuin Esaia profeta 25: 8 on tässä ennustanut: kuolema on nieltävä ijanikaikkisesti. Ja Raamali sanoo 1 Kor. 15: 24, 25, 26, että Kristuksen tulee hallita siihen saakka, kuin on saanut viimeisen wihollisen, kuoleman, kufistetuksi kristityisjansa, ja niin heille ihan ijanikaikkisen elämän annetuksi; sitte antaa hän waltakunnan Jumalan ja Isän haltuun. Tämä on se työ, jota hän tahtoo toimittaa kristikunnassansa, ja nyt uskossa alkaa ennen ruumiillista kuolemaa; mutta sitte, koottuaan kaikki oman sa yhteen uskoon, on hän äkisti viimeisenä päivänä sen heissä täyttämä.

16. Tämän merkkejä, esikuvia ja todistuksia on tämä ja muut historiat, joissa hän on herättänyt muutamia kuolleista tähän ruumiilliseen elämään. Mutta näissä nähdään ainoastansa alkupää siihen työhön, jonka hän viimein on tekewä koko kristikunnassa. Ja owatkin tässä molemmat kuvat, sekä elämän että kuoleman, sopiwasti pantuina wastoin toisiansa, ja osoitettu, mistä kumpikin tulee, ja kuinka ne toisiinsa loukkaawat, ja kuinka Kristus osoittaa woimansa ja wäkenensä kuolemaa vastaan.

17. Sillä ensiksi, kuin Raamatussa kuulet puhuttawan ihmisen kuolemasta, silloin ällös iskekö ajatuksias ainoastansa hautaan ja paareihin, ja siihen hirmiwään kuwaan, kuin elämä lähtee ruumiista, ja ruumis raiskataan ja raukee tyhjään; waan tarkasta kansa syystä, jonkatähden ihminen kuolemaan joutuu, jota ilman kuolemata ei saata ollakkaan, ja mitä se myötänsä tuopi. Tämän syyn osoittaa ja opettaa Raamattu olewan synnin ja Jumalan

wihan. Tämä tuopi kuoleman muasfansa, joka on aina siinä, ja pilkistelee fieltä, wai-kuttaa ja wetää perässänsä kaiten ruumiilli-sen wiheliäisyyden ja onnettomuuden maan päällä, ja fitte vielä sulkee ihmisen ijan-kaikeksi Jumalasta ja kaikesta hänen armos-tansa ja ilostansa.

18. Niin päinwastoin, missä elämästä puhutaan, siinä tarkastaoos ynnä syntä, joka elämän wai-kuttaa ja antaa. Sen täntny olla se wanhurskaus, jolla ihminen kelpaa Juma-lalle, jopa vielä mielistny Jumalaan, saa suofion ja ilon häneen, ja sillä woittaa ijan-kaikeksi Jumalalta kaikkea hymää, mitä wain anoo.

19. Täsfä kumasfa saat nähä kahtalai-sia ihmisiä ja kahtalaista kuolleen menettele-mistä, niisfä, jotka sitä kantawat ulos kau-pungista ja hataan saattawat, ja Kristuf-essfa, joka tulee häntä vastaan. Kaikki ihmiset kyllä tietawät, että heidän täntny kuolla, ja että me kaikki menemme samaa tietä, ja näemme kuoleman sekä edesfämme, että wieresfämme ja jälesfämme; ja owatkin pakanain wiisagt walittaneet sellaista ihmis-fukukunnan surkeutta; mutta kuoleman syntä ja syntyä eiwät ole woineet näknywiin saada. Suurin joukko luulee meidän melkein kuole-wan kuin eläimet, ja ihmisen olewan semmoi-sekfi luodun, että hänen täntny kuolla.

20. Waan toifet, nähtyänfä, että niin paljo onnettomuutta, surkeutta ja wiheljäi-synttä tapahtuu ihmiskunnalle, että niin paljo ihmisiä kuolee ennen aikaansa, ja monta sur-kiasti hukkuu, joka ei saata olla tapaturmaista, owat kyllä tutkineet sitä, ja ihmetelleet, mistä kuitenkin se tulee, että ihmiselle sellaista tapahtuu, joka yksin on etuisin kaikista elä-wistä luomuksista, ja jonka sopifi paremmin woida ja itsensä waaroista warjella. Mutta eiwät ole jaksaneet kekfiä nuuta syntä sellai-seen wiheljäisynteen, kuin että owat nähneet, kuinka moni ihminen omaa pahuuttaan eli ilkiwaltaisuuttaan saattaa kuoleman ja muun onnettomuuden päällensä. Ja onkin se itfes-fään suuri ihme, mistä se tulee, että ihminen saattaa olla niin häijy, että ehdollisesti syöf-see itsensä hätään ja wiheljäisynteen.

21. Täsfä opettaa meitä Raamattu, että kuolema alkuaansa tulee paratifista, kieltyn hedel-män maistamisesta, se on, esiwanhempaimme tottelemattomuudesta, ja siitä se niin tulee kaikille ihmisille heidän synteinsä tähden. Sillä jollei syntiä olisi, eikä kuolemaakaan olisi. Mutta synti ei ole ainoastansa törkeisfä teko-synneisfä, huoruudessa, murhasfa j. m., sillä niittentkin täntny kuolla, jotka eiwät niitä tee, eiwätkä saata tehdä, niinkuin pienet lapset kehdoissa; vieläpä suurten pyhäin, profetain, Johannes kastajankin, kaikkein täntny heidän kuolla.

22. Sentähden lienee täsfä joku suu-rempi ja toifellainen synti, jonkatähden koko ihmiskunta kuoleman ansaitsee, kuin murha ja semmoiset julkitet pahat teot, jotka pöweli kuolemalla rankaisee. Tämä on se, jonka olemme perineet Adamista ja Ewasta ja tulee ifästä ja äidistä, ja asuu luonnossa, kaikille ihmisille myötä syntyneenä, jotka owat ja pysy-wät sellaisina, jollisifki Adam ja Ewa joutu-iwat syntiä tehtyänfä, että owat poisluopuneita Jumalasta, täynnä pahaa halua ja tottele-mattomuutta Jumalaa ja hänen tahtoansa vastaan. Ja olemme niin kaikki Jumalan wihan alla kuolemaan tuomitut, että meidän täntny ijan-kaikeksi Jumalasta erotettuina olla. Tällä osoittaa Jumala kaikille ihmisille totisen, hirmuisen wihansa, jonka me synnin tähden wedämme päällemme, että meidän kaik-kein täntny olla kuoleman omikfi heitettyinä, johon emme kuitenkään muutoin joudu, kuin että synnymme lihasta ja werestä, ja täntny meidän niin kantaa esiwanhempaimme welkaa, että mekin olemme tulleet syntisifki ja kuole-maan wikapäikfi.

23. Niin opettaa meitä Moses Psalm. 90: w. 7: sen tekee sinun wihäs, että me niin hukunne; ja sinun hirmuisuutes, että me niin äkistä täältä temmataan. Se on Jumalan wiha, sanoo hän; sentähden ei ole se mikään tapaturmainen sattuma, tahi että Jumala olisi niin luonut ihmisen, waan se on oma synnemme, (nimittäin) että meillä on syntiä. Sillä koska wihaa on, täntnyhän fitte olla syntäkin, joka sellaisen wihan an-saitsee. Tämä wiha ei ole mikään halpa,

wähäinen asia, waan semmoinen kiivaus, jota ei yksikään ihminen saata kestää, waan täytyy sen alla tuhoon mennä. Ja kuitenkin on maailma niin Sofia, ettei se sellaista Jumalan wihaa näe eikä arastele. Niin, eiwätpä vielä pyhättäkään oikein sitä ymmärrä, niinkuin samassa kohdassa w. 11 vielä sanoo: **kuka uskoo sinun niin raskaasti wihastuvan? Ja kuka pelkää senkaltaista sinun hirmuisuuttas?**

24. Vielä vähemmän saattaa maailma ymmärtää, mitenkä sellaisesta wiheliäisyydestä irti ja wapaaksi päästäkseen, tahti wiisauksellaan ja woimallaan sitä toimeen saada, niinkuin hän kuitenkin, kuullessaan Jumalan wihasta, sokeudessaan uskaltaa töillään ja elämällään Jumalan sowitzia ja ansaita elämää. Sillä kuin kaikki ihmiset hamasta syntymästä saakka makaawat synnissä, Jumalan wihan ja kuoleman alaisiksi heitettyinä, kuinka saattaisimme silloin töillämme itseämme kuolemasta irti ansaita ja kiskoa? Niin, tässä on kaikki ihmislöhdutus ja toivo hukassa, kuin niiksi käy, että tulee wälttää kuolemaa, tahti sen edessä kestää, niinkuin p. Paawali 1 Thesfal. 4: 13 sanoo: **ettette murehtiji, niinkuin pakanat, joilla ei toiwoa ole.**

25. Sillä nämät eiwät tiedä sitä mahdolliseksi, että ihminen saattaa palata jälleen kuolemasta, waan ajattelevat: joka kerran on kuollut, se pysyy iankaikkisesti kuolemassa, ja raukee ihan tyhjään. Toiset, niinkuin Judalaiset, turkkilaiset, paawilaiset, waikka kuulewat nousemisen kuolluista täytyvän tapahtua, eiwät kuitenkaan tiedä, kuinka pääsivät wanhurskusten ja autuasten nousemiseen kuolluista; waan kuulewat ansaitsewan sen omin keinoin ja omalla elämällänsä. Niinkuin me munkit tähän asti olemme uskoneet ja opettaneet, että jos tarkoin pidimme asetuskuntamme säädyt, jos paljon rukoilimme, luimme messua y. m., oli Jumala muka katjowa sellaista pyhää elämää, ja sillä auttawa, ei ainoastansa meitä, waan muitakin kuolemasta.

26. Mutta tämä ei ole kuitenkaan mitään muuta, kuin turha ihmislöhdutus ja toivo ilman Jumalan sanaa. Sillä eihän saata meissä olla woimaa ja kykyä auttamaan itse-

ämme, kuin kerran olemme syniin tähden kuolemaan wajonneet, niin ettemme woi kestää ruumiillisenkaan kuoleman edessä; paljoo vähemmän saatamme silloin pelastaa tahti waijuttaa itseämme irti iankaikkisesta kuolemasta. Tätä on meidänkin itse tähtynyt koetella ja todistaa munkki-menollamme ja teko-pyhyydellämme. Sillä kauwan niillä liikutuamme ja itseämme löhdutettuamme, kääntyi kaikki kuitenkin viimein turhaksi. Kuin jouduttiin omantunnon hätään, jossa sen olisi pitänyt kilwoitella ja seisota Jumalan tuomion edessä, silloin pakeni kaikki tämmölainen löhdutus sydämmestä, eikä mitään muuta jäänyt jällelle, kuin haikia epäilyä, jopa pelko ja wapistus tämmöisiltä ajatuksilta: oi, woi, en olekkaan kyllä pyhästi elänyt, minne paennen Jumalan tuomion edestä? y. m. Sillä wihdoin viimein kuitenkin tähtyy niiksi tulla, että ihminen tuntee ja näkee, mitä kaikkein pyhain on tähtynyt koetella ja tunnustaa, ettei yksikään saata kestää Jumalan tuomion edessä elämällänsä, kuinkakin hywää se lienee.

27. Tästä sanoo Esaija profeta 49, 24: **otetaanko saalis wäkewältä pois? woiwko joku päästää wanhurskaan wangit?** „Wäkewäkki“ nimittää hän kuoleman waltaa, joka ryöstää ja murhaa kaikki ihmiset, eikä ole kukaan kyllin woimallinen häntä wastustamaan, ja tätä saalista pois ottamaan. Mutta „wanhurskas“ on laki tuomioimensa, joka on Jumalan tuomio. Se pitää kaikki ihmiset oikeudella wankeina, ettei kukaan woi, ei itseänsä eikä muita siitä wapahtaa eikä kirwoittaa, waan tähtyy kaikkein, mitä heihin tulee, iankaikkisesti sen alla wankeina olla. Sillä he omat itse synneillä ja tottelemattomuudella ansainneet sellaisen wankeuden ja sen wanhurskaasen iankaikkiseen wihaan joutuneet.

28. Sentähden ei ole yhdessäkään luodussa mitään apua tätä wastaan, waan on Jumalan itse tässä tähtynyt armahtaa semmoista wiheliäisyyttä, ja siihen neuwoa keffiä. Niinkuin hän samassa Esaija profetan 49: 25 sanoo: **nyt pitää wangit wäkewältä otettaman pois, ja tuiman saalis irralle pääsemän.** Tämä on Kristuksen, Jumalan Wöjan, itse tähtynyt tehdä, ja sentähden tulla

ihmiseksi, se on, ottaa päällensä meidän kuolemamme, ja ynnä kuoleman syy, synty ja Jumalan wiha, että hän meitä siitä auttaisi ja elämään ja vanhurskauteen saattaisi. Sillä niinkuin yhden ihmisen kautta molemmat, synty ja kuolema, ovat päällemme tulleet; niin on päinvastoin yhden ihmisen kuoleman voitosta vanhurskaus ja elämä meille annettu, sanoo p. Paawali Rom. 5: 17.

29. Sentähden on tämä elämän työ senkaltainen, että me omata tekemisetämme ja vaikutuksetamme siihen pääsemme, niinkuin me omata työtämme ja tekemisetämme olemme joutuneet syntiin ja kuolemaan. Ja niinkuin me emme ole ansainneet, eli päällemme wetäneet kuolemaa, muuten kuin että Adamista olemme syntyneet, ja lihamme ja weremme on wieraasta synnistä niin myrkytetty, että meidänkin on kuoleminen; niin saatamme siis paljoa vähemmin itse ansaita eli vaikuttaa pelastusta synnistä ja kuolemasta, se on, vanhurskautta ja elämää, waan täytyy meidän tähänkin päästä wieraalla vanhurskaudella ja elämällä. Sentähden niinkuin synty on meille Adamista myötä syntynyt ja omaksemme tulut; samoin täytyy Kristuksen vanhurskauden ja elämän omaksemme ehtiä niin, että sama vanhurskauden ja elämän woima vaikuttaa meissä, niinkuin olisi se kansa hänestä meihin myötä syntynyt.

30. Sillä hänessä ei ole ainoastaan persoonallinen, waan vaikuttawainen ja woimallinen vanhurskaus ja elämä, jopa lähde, joka kuohuu ja wuotaa kaikkiin, jotka häneen osallisina ovat; samoin kuin synty ja kuolema on Adamista juosjut koko ihmisluntoon. Ja tämä on nimenomaan se, että ihmiset pääsivät vanhurskaksi synnistä ja eläviksi kuoluista, ei itsestänsä eli omin keinoinsa, waan tämän Herran Kristuksen wieraalla vanhurskaudella ja elämällä, nimittäin, kuin hän kädellänsä rupee heihin, ja sanalla lahjoittaa heille työnä, ja woiman syntiä ja kuolemaa woittamaan, ja he sen uskovat y. m.

31. Tästä meitä nimitetään kristityiksi, se on, vanhurskaksi, eläviksi ja autuiksi ihmiseksi, että meillä on tämä Herra, ja me olemme uskossa hänen sanaansa ja sakrament-

teihin osalliseksi tulleet hänestä, joka omalla woimallansa ja herraudellansa on oikia synnin murhaaja ja kuoleman nieliä (niin ymmärtäin, että hän on niellyt ne meidän syntimme ja sen meidän kuolemamme, jotka olivat murhanneet ja nielleet meidän). Molemmat hän on tehnyt omassa ruumiissansa, jossa hän on ottanut meidän syntimme ja kuolemamme päälensä. Mutta ettei hän ollut ainoastaan ilman syntiä ja kuoleman wifaa, waan myöskin itjesään oli täynnä ijankaikkista vanhurskautta ja elämää, eikä synnillä ja kuolemalla ollut mitään oikeutta häneen; niin ovat ne hänessä tuomitut ja tyhjäksi tehdyt, ja ihan vanhurskaus ja elämä synteimme ja kuolemamme saan meille annettu. Sillä hän on woittonsa ja ylösnousemisen ja jälkeen rakentanut sellaisen waltakunnan kristikunnassa, että hän alati, hamaan kuolemaan ja hautaan asti, anteesi antamisella ja henkensä woimalla hämittää synnin kristityissänsä, ja alkaa heissä elämän uskossa, sikkuihin kokoo heidän kaikki yhtenä päivänä, jolloin hän antaa heille sielun sekä ruumiin puolesta täydellisen vanhurskauden ja elämän.

32. Tämän kaiken näet tässä historiasa sopiwasti ja juloisesti kuvatuksi. Sillä ei tämä nuorukainen kuole sentähden, että hän oli joku murhaaja, huorintekijä, taikka julki-syntinen, jonka täytyi pahain tekoinsa tähden kärsiä rangaistusta; waan ennenkuin onkaan wikapää semmoisiin synteihin, joita täyskaswuiset ja ijälliset tekewät, tempaa kuolema hänet pois, ainoasti sen synnin tähden, jossa hän oli syntynyt; niin että tämä äiti kyllä sai pitää omana synnään poikaansa menettämisen, joka oli hänestä perinyt sekä synnin että kuoleman.

33. Mutta hänen kuoltua, missä on täällä neuwoa, lohdutusta ja apua? Ei äidin murheessa ja itkuksa, joskin se jangen suuri oli; että, jos ihmistyö ja toimi tässä olisi saattanut ja woittanut jotain vaikuttaa tahti ansaita, olisivat tämän lesken kynneleet paljoa enemmän sen tehneet; sillä ne lähtivät juurella ahdistuksella hänen sydämestänsä, kuin murheellisen, wiheliäisen äidin, jonka sydän pakahdui rakkaudesta poikaansa kohtaan, ja oli

sillä mielellä, että olisi mielellään tehnyt ja kärsinyt kaikki, jopa itse kuollut sen eteen, että saisi poikansa pelastetuksi. Ja kuin se on kuollut, lienee hän ehkä salaisesti toivottanut ja huokannut: oi! joska Jumala soisi, että poikani vielä eläisi, tahi kuitenkin vielä jällen henkiin heräisi.

34. Tämä makaa hänen sydämessänsä niin syvässä, ettei se sitä näekään, jopa ei hän uskalla ajatellaakaan sellaista rukousta, ja on kuitenkin sydän sitä täynnä. Jos häneltä olisi kysytty ja hän olisi tunnustanut, mitä parhaiten tahtoisi toivoa ja Jumalalta rukoilla, ei olisi hän saattanut muuta sanoa, kuin: oi! mitä anoisin eli rukoilisin minä maan päällä muuta, kuin että poikani eläisi! Tämä on paljoo sydämmellisempi ja palawampi rukous, kuin minkä joku voi saada puhutuksi; sillä se tulee ihan sanomattomasta huokauksesta.

35. Mutta tyhjää ja hukkaa on se kuitenkin sekä hänelle että kaikille ihmisille, ja täytyy heidän itsensä se tukahuttaa ja siitä epäillä. Sillä ennen poikansa kuolemaa oli hänkin jo sydämessään huokannut, itkenyt ja rukoillut, että saisi hänen elävänä pitää: mutta kuin ei tämä auttanutkaan, waan poika on kuollut, saattaa hän paljoo vähemmän toivoa eli lohduttaa itseänsä hänen elämästään, hywin tietien, ettei hän kyyneleillä ja huokauksilla takaisin tule, muutoin olisivat kyllä muutkin äidit sitä tehneet, tahi vielä tekisivät.

36. Sanalla sanottu, epäusko riitelee hänen rukoustanja vastaan ja tekee sen tyhjäksi. Ja niin sai hän takaisin poikansa ilman mitään omaa ja kaikkein ihmisten ajatusta, toivoa ja tekemistä, ainoastaan sentähden, että Herra tulee siihen ja **armahtaa** leski-raukkaa, niinkuin teksti sanoo, ja lohduttaa häntä ystävällisillä sanoilla sekä voimalla ja sillä teollakin, että antaa hänelle poikansa jällen elävänä; että hänen täytyi sanoa, ettei se ollut hänen, eikä yhdenkään ihmisen ansio, waan hänen jula armonja ja lahjansa; ja että hän on sellainen Herra, joka ylönvaltisesti voi tehdä ja antaa yli kaiken senkin, kuin me rukoilemme taikka **ymmärrämme**, niinkuin tämänpäiväinen epis-

tola Efes. 3: 20 sanoo. Sillä hänen tapansa on aina **johdattaa pyhiänsä ihmeellisesti**, niinkuin Psalm. 4: w. 4 kuuluu, ja kuulla, wapahtaa ja auttaa kristityitä hädässä, ei heidän ajatustensa, toivonsa ja uskonsa, waan oman jumalallisen, kaikkivaltiaan voimansa määrin, kuin kaikki ihmisneuvo on hukassa ja epätoivosja.

37. Katjo tässä, kuinka Herra näyttää työnsä kuolemaa vastaan, kuin se tulee hänen silmiinsä, ja sillä kuvaa meille lohdutukseksi mitä hän kristityillensäkin tahtoo tehdä, kuin kuolema ryhtyy heihin, niinkuin tähän nuorukaiseen. Sillä tässä näet kahtalaisen menon eli kaksi joukkoa toisiinsa puskewan: toinen (on) waimoparka kuolleen nuorukaisen ja niiden ihmisten kanssa, jotka saattoivat hänen hautaan; toinen on Kristus ja jotka hänen kanssansa kaupunkiin menewät. Ensimmäinen kuva näyttää, mitä me olemme, ja mitä Kristuksen eteen kannamme; sillä tämä on koko mailman kuva ja meno maan päällä. Se on yksi joukko, jotka kaikki waeltawat kuolemaan, ja kuin Kristus tulee, ei löydy hän tässä mitään muuta, kuin ihan sellaista menoa, joka on kuoleman alaista.

38. Tämöinen on koko mailman meno maan päällä, jos sitä oikein tarkastetaan. Siinä ole mitään muuta, kuin paljasta kuoleman kuvaa ja (kuoleman) tointa, alituista ja jokapäiväistä waellusta kuolemaan hamaan viimeiseen päivään asti. Ehtimiseen kuolee täältä toinen toisensa perään, ja toisilla vielä elämillä on ainoastaan tämä surkia meno käsillä, kuinka toinen toisensa hautaan saattaisi, jota kohti toiset kansja joka päivä jälestä rientävät; jota he tällä walleukfella haudalle todistawat, ja sentähden kuolleelle sellaista palvelusta tekewät, että muut heitä, tänäpäivänä tai huomenna, samoin hautaau saattaisivat. Jonkatähden Kristus sanoo mailman menosta ja hallituksesta niille, joita hän kutsuu waltakuntaansa: **anna kuolleitten haudata kuolleitansa**, Matth. 8: 22.

39. Niin et näe tällä puolella ja tässä koko mailman ja ihmis-sukukunnan joukosja mitään muuta kuin kuolemaa. Sen tuomme myötämme, sitä kuljetamme ja riepoitamme

kausiamme hamaste äidin lohdusta asti, ja menemme kaikki yhtenäin toinen toisemme kanssa samaa tietä, paitsi että toinen aina menee, taikka kannetaan toisen edellä, ja toisten on sitä seuraaminen, siksi kuin viimeisen nuoro tulee. Eikä ole tätä vastaan mitään apua eikä keinoa yhdeskään luodussa, kuolema vallitsee heitä kaikkia, sanoo p. Paavali Rom. 5: 14, ja ryöstää heidän kaikki pois, ilman mitään estettä. Niin, sellaisella menolla ja kuvalla, kuin koataa yhd:n maahan, astaa hän lisäksi kaikkia muita, jotka elävät ja kuolutta haetaan saattavat, ja sillä heille näyttää heidän jo olevan hänen pauloissansa ja wallassansa, milloin tahtoo janoia heihin ryhtyä.

40. Mutta tätä vastaan näet kanssa lohdullisen elämän kuvan ja kunniallisen, riemullisen menetksen tältä Herralta Kristukselta, joka ei mene kuolleen kanssa ulos kaupungista, maan tulee kuollutta vastaan, meenen sifalle kaupunkiin; ei kuitenkaan niinkuin muut, jotka palaavat haudalta kotiansa, siksi kuin he tai muut jälleen kannetaan ulos. Sillä ei hän tule sellaisilla kuoleman ajatuksilla, kuin täytyi hänen sitä peljätä ja kanssa olla sen wallan alainen, waan astaa hänä menän alle, ja ajettaupi häntä vastaan jemuoinena, jolla on voima ja walta häntä hallita. Ensin lohduttaa hän tätä leski-raukkaa, jolla ei ole mitään muuta kuin kuolema sydämessä, ja kieltää hänen enää murehtimasta ja itkemästä, puhuu ja käyttäyppi toisin, kuin kukaan muu ihminen tehdä saattaa. Astuu paarten luokse, ja rupee lähdellensä niihin, käskee kaikkein seisoa siialaan, ja wali paikalla on hän walmis tällä lauseella, ja 1:100: nuorukainen! minä janoan sinulle: nouste ylös. Ja sellaista lausetta seuraa paikalla se voima ja waiutus, ettei kuollut enää makaa, niinkuin ennen, waan nousee ylös, niin peitetynä ja kääritynä kuin oli, rupee puhumaan, ja näyttää, ettei siinä enää ole kuolemaa, waan elämä.

41. Sömeellisesti, pikaisesti muuttun tässä nuorukaisessa kuolema elämäksi. Missä joka kipinä elämää aikaa sitte on sammunut, eikä warmaan merkkiäkään elämää enää ole jälillä, siinä on paikalla hengitys, weri, liikunto,

tunto, mieli, puhe ja kaikki mitä elämään jattuu, filmänwäpätksessä täydellisesti takaisin annettuna. Ja Kristus läintää tuon surullisen waeluksen eli hautausmenon ja kuolleen kantamisen ulos kaupungin portista ainoalla sanalla ihanaksi, suloiseksi, riemulliseksi elämän menoksi, jossa sekä tämä nuorukainen, jota äsken neljä tai uhemmat kantoivat maahan mullattawaksi, että murheellinen äitinsä koko joukon kanssa iloisiaan seuraawat Herraa Kristusta takaisin kaupunkiin omillaan, unhoittawat sekä kuoleman, paarit, että haudan, ja kerssaawat ja riemuksawat ihan elämästä.

42. Mutta sellainen ylistys ja kunnia tästä ryöstä ei tule yhdekkään muulle kuin tälle Herralle Kristukselle yffinänsä, jonka voima ja työ ainoastaan on kuolemaa häwittää ja siitä elämää tehdä. Ja on siis tämä jano ja huuto Kristuksesta, jonka tämä ewankeliumi mainitsee kuuluneen kaiken sen maakunnan ympäri, kirjoitettu meille lohdutukseksi ja iloksi kuoleman peltoa ja ahdistusta vastaan, että tietäisimme, millinen Wapahtaja meillä on Kristuksessa. Sillä hän ilmestyi maan päällä palveluksessaan, wirassa ja orjalliessa muodossaan sellaiseksi, joka kuitenkin oli sekä kuoleman että elämän Herra, häwittämään edellistä, ja jälkimäistä walteuteen saattamaan; että mistä ikänä ja niin usein kuin kuolema kohtasi häntä ja jattui hänen eteensä, niinkuin päämiehen tyttäressä synagogassa, Rattaruksessa, ja viimein hänen omassa personassaan, hänen häwitti ja tyhjäksi teki.

43. Samoin ikään tahtoo hän lohdota meidän ja kaikkein kristittyin kuolemaa, kuin se on paistannut heidän kaikki maahan, ja kuulee jo heidän kaiketi syöneensä; niinkuin hän omalla suullansa ja sanallaan on seläistä luwannut ja puhunut Joh. 11: 25: minä olen ylösnojemus ja elämä: joka minun uskoo, se elää, joskin kuollut oli; janoan luv. 5: 28: heitti tulee. kuin kaikki ne, jotka haudoisja ovat, jaawat kuulla ihaisen Wajan äänen: ja silloin tulee edes y. m. Silloin wasta oikein toteen käy tämä jano, jota hän tällä ja tämänlaisilla esimerkeillä on luwannut, ja on sen säästännyt siksi,

kuin hän tahtoo sen täyttää, ei ystittäin, tahti muutamissa, waan kaikissa yhtä haawaa, (ja) nielaista kuoleman peräti ferraasaan, niinkuin Esaia 25: 8 sanoo, niin ettei kukaan enää ole sen murhattawa ja kouristuttawa.

44. Tämä on wasta olewa oikein launis kunniallinen joutko, kuin hän filmääräpöylyssä koo yhteen kaikki, jotka kuolleet ovat, maasta, tomusta ja tuhvasta, ilmasta ja merestä kutsuu heidän yhdellä sanalla, ja kuten p. Paawali sanoo 1 Thess. 4: 14, heidän päänsä, itse kansansa tuopi edes lufemattoman jouton lairista uskowaisista, asettaa kaikki kuolemasta ja laifesta wiheliäisyydestä ijonkaikkiseen elämään, ja niinkuin Es. 25: 8 sanoo, on kyyneleet pyhkiwä pois jokaisen kaswoista, niin että he ijonkaikkijella ilolla, ylistyksellä ja kunnialla kiittävät ja ylistävät tätä Herraa ijonkaikkisesti ja lattaamata.

45. Tätä oppikaamme mekin uskomaan ja tällä itseämme lohduttakaamme kuolemassa ja muussa hädässä, että, jos niinkin kauwas tulemme, ettemme muuta näe ja tunne, kuin ihan kuolemaa ja tuhoa, niinkuin tämä lestiparha (näki) pojassaan; niinpä, jos olemme jo kuoleman kädessä, niinkuin hänen poikaansa

paareilla maatessaan hautaan kannettiin, tulee meidän kuitenkin tätä mastoin wahvasti päättää, että meillä Kristuksessa on kuoleman woitto ja elämä. Sillä usko Kristukseen olkoon sellainen, eli sitä oppikoon ja harjoitakoon, kuten Hebreal. epist. 11: 1 sanoo, että ojaiji pitää kiinni ja kiwooa näkymättömiin, jopa, ihan murinpuolisilta näkymiin; niinkuin Kristus tässä tahtoo tätä leskeä uskomaan ja toiwomaan elämää, sanoen: älä itse; ehtä tämä usko oli hänessä sangerheikko ja pieni, niinkuin se on meissäkin, kuin hän ja koko mailma oman mielsensä, tunteuksensa ja ajatustensa jälkeen oliwat laiken toiwontin elämästä kadottaneet.

46. Sillä hän tahtoo omastakin koettelemijestamme meitä opettaa, kuinka ei itsemme meillä ole muuta kuin paljasta turmiota ja kuolemaa; mutta hänestä ja hänessä ei muuta kuin ihan elämää, joka nielee sekä syntimme että kuolemamme. Niinpä, jota enemmän wiheliäisyyttä ja kuolemaa meissä on, sitä juuremman ja runsaamman lohdutuksen ja elämän saamme hänessä tuta; jos muutoin uskolla hänessä wahvasti ripuun johon hän sekä sanallaan että tämälläisillä esimerkeillä meitä kohoittaa ja weroittaa. Amen.

N:o 60. Seisemäntenäiteista Sunnuntaina Kolminaijunden päiwästä.

Evank. Luc. 11: 1-11.

Ja tapahui, että hän tuli muutamain Fariseusten päämiehen huoneesen jabbattina ruualle: ja he wartioitsiwat häntä. Ja latio, siinä oli weskautainen ihminen hänen edessänsä, j. u. c.

1.

Meillä on tämämpäiwäisessä ewankeliumissa nyt tahtalaisia tutkisteltawana. Ensimmäinen on yhteistä, nimittäin kaikille ewankeliumeille yhteistä. Toinen on juuri

erinomaista. Ensimmäinen, joka on yhteistä kaikissa ewankeliumeissa, on se, että se kuwaa meille Herran Kristuksen, mikä hän on, ja mitä me saamme häneltä odottaa. Ja siinä ojojotetaan meille usko ja rakkauts. Usko siinä,

että tämä wofitautinen oli ennen kuullut ewankeliumia, nimittäin, kuinka ystävällinen, laupias ja hymäntahtoinen mies Kristus oli, joka auttoi jokaisista, ettei laskenut paristansa ketään auttamatoimna ja lohduttamatoimna. Sillä jollei hän olisi kuullut semmoista sanomaa Kristuksesta, ei olisi hän juosnut hänen peräsfään aina huoneesen sijalle. Hänellä täytyi warmaan olla tieto hänestä, ja jotain juurta hänestä kuultuna, ja oli uskonut kuulemansa.

2. Tämä on nyt ewankeliumi, niinkuin sanottu on. Se on ensin saarnattawa ja kuultawa, ennenkuin uskomme; nimittäin, että Jumala on niin ystävällinen ja laupias, ja on lähettänyt tämän Pojan taimaasta alas meitä auttamaan. Tätä sanaa täytyy oman tunnon kuulla ja uskoa; muutoin ei auta meitä, waikka kaikki luomukset olisivat ystäwiämme, jos Jumala on meille armotoin ja wihainen. Niin ikään toiselta puolen, jos Jumala tyytyy meihin, ei woi yksikään luotu meitä wahingoittaa, niinkuin p. Paawali sanoo Rom. 8: 31: jos Jumala on meidän edestäimme, kuka woi meitä vastaan olla? Kiukuitkoon fitte kuolema, perkele, helwetti ja kaikki luodut, ei se kuitenkaan saata meitä wahingoittaa. Sentähden on se ewankeliumin tehtävänä meille armolliseksi kwwata tätä miestä, joka on Jumala. Siitä käsittää fitte sydämmemme uskon ja iloisen uskalluksen Jumalaan, että hän meitä auttaa elämässä ja kuolemassa.

3. Tämän näemme tässäkin wofitautisessa miehesä. Se oli ennen kuullut Kristuksen ystävällisyydestä ja uskonut hänen osoittawan ystävällisyyttään ja laupiuttaan hänellenkin; sillä mahdotoin olisi hänen ollut tulla uskomata autetuksi. Tämöinen ewankeliumi soipi ympäri kaiken mailman, mutta ei kuule sitä jokainen. Sillä siinäpä istui fariseuksiakin, he näkivät silmillänsä ja kätten mahtain hänen ystävälliseksi mieheksi, mutta eivät uskoneet häneen, ja siksi ei saattanutkaan se heitä parantaa, lohduttaa eikä auttaa. Niin on ewankeliumi airan yhteinen, mutta omistus ei ole yhteinen. Tämä on nyt sanottu uskosta. Sitte on meille kwwattu rakkaus Kristuksessa, joka on tässä tekemässä hebelmä, ei itjellensä, waan muille, niinkuin oikia rakkaus tekee.

Tämä on nyt yhteisesti puhuttu tämän ewankeliumin ensimmäisestä osasta.

4. Mutta erinomattain antaa meille tämä ewankeliumi toiseksi tarpeellisen opetuksen, joka on pidettävä, jos tahdotaan wäljellä niitä säätyjä, jotka määräävät ulkonaisia, ruumiillisia asioita ja menoja, jotka ovat pidettäviä seurakunnassa. Niissä liikutakoon jangen taitawasti ja waroen, jos oikein tahdotaan menetellä, warwinkin missä heikkoja ja arkoja omiatuntoja on. Sillä ei ole mitään hellempää taimaassa ja maassa, ja mikä wähemmin saatata kärsiä herjausta, kuin omatunto. Silmää sanotaan helläksi kaluksi; mutta omatunto on vielä hellempi ja arempi. Sentähden luemme siellä ja täällä apostoleista, kuinka waroen he ovat omiatuntoja kohdelleet, etteivät olisi niitä mitämaks laeilla häirinneet.

5. Mutta kuin ilman lakia ei saateta elää, ja kuitenkin waara on liikkua lailla; sillä omatunto tafertuu ja kietaantuu kohta siihen; niin otamme jonkun wähän puhuaksemme siitä, kuinka laeilla meneteltäköön ja kuinka awaralta niitä pidettäköön. Sananlaskussa sanotaan: niin laki on, kuin laki luetaan; erinomattain toteentuu se tässä, kuin on laeista kysymys. Sillä missä ei ketään ole, joka oikein osaa lait selittää ja eroittaa, siinä on waikia ja warallinen niillä liikkua; niinkuin tähän asti on hawaittu paawilais-lakein hirmuwalkan aikana, kuinka omattunnot sillä ovat raiskatut, ja ainoasti helwettiin ja tuomion alle ajetus. Niin suuri waara on siinä, missä ei lakeja oikein osata liewittää ja selittää.

6. Sentähden otettaakoon ja saataakoon tästä se opetus, jonka Kristus itse on antanut ja tässä historiasa myös näyttää, että kaikki lait, jumalalliset ja inhimilliset, jotka käslewät ulkonaisia töitä, eivät sido edemmä kuin rakkaus ulottuu. Olkoon rakkaus kaikkein lakein selityksenä; missä ei sitä ole, siinä on jo kaikki hukassa, siinä laki kohta wahingoittaa, olkoon millinen tahtonsa. Niinkuin paawinkin kirjassa luetaan: „jos joku laki on rakkautta vastaan, laatkoon se kohta.“ Ja tämä on lyhyeltä sanottu sekä Jumalan että ihmisten laeista. Syy on se, että kaikki lait ovat annetut ainoasti rakentamaan rakkautta, niinkuin

p. Paavali sanoo Rom. 13: 8—10: **rakkaus on lain täyttämys, alkäätkä kellenkään velvolliset olko, vaan ainoastaan, että te toinen toistanne rakastatte.** Sillä jos lähimmäistäni rakastan, totta autan sitte häntä, warjelen häntä ja säilytän hänen kunniaansa, ja teen mitä itsellenikin soisin tehdyksi.

7. Koska siis niin on, että lait aina vain rakkautta kohentavat, täytyy niiden rauweta turhaan, misä ne käyrvät wastoin rakkautta. Sentähden on kaikki hyvän hallitsijan warassa, joka selittää lain rakkauden jälkeen. Ottakaat esimerkki papeista ja munkkeista. Ne ovat tehneet laiksi mesuihin pidon ja rukouksen määrättyillä hetkillänsä. Ja jos joku köyhä tulee, ja anoo heiltä jotain palvelusta silloin, kulloin heidän on mesua pidettävä tai rukoiltava, sanovat he: hei, mene matkoihis, minun täytyy nyt lukea mesua, minun täytyy rukoilla; eivätkä tee köyhälle mitään palvelusta, waikka hän vielä kuolisi. Niin tekewät kaikkein pyhimmätkin munkit ja kartheusilaiset, jotka pitävät käskynsä ja asetuksensa niin kiivaasti, että waikka näkisivät köyhän makaawan kuoleman kielissä, ja hyvin tyllä saattaisivat häntä auttaa, eivätkä kuitenkaan sitä tekisi. Tässä olisivat he, kristityitä ollessaan, niin mieltynyttä, että selittäisivät lakinsa ja ihmisasetuksensa rakkauden jälkeen ja sanoisivat: pois mesu, pois sakramentti, pois rukous, pois asetuskunta, minä tahdon mielelläni olla ilman sitä työtä, tahdon lähimmäistäni palwella; rakkaus, jota harjoitan lähimmäistäni kohtaan, on kulta tämän työn suhteen.

8. Ja samoin sovitettakoot kaikki lait siten kuin rakkaus waatii, että ne pidetään, misä ovat lähimmäiselle palvelukseksi ja hyödytykseksi, mutta jätetään, misä mielivät wahingoittaa. Otetaanpas käteen käypä esimerkki. Jos jollakin perheen isännällä olisi se järjestys huoneessansa, että milloin söisi kalaa, milloin lihaa, milloin joisi wiinaa, milloin olutta, sen mukaan kuin hänellä on, ja hän saada saattaa; ja sattuisi joku hänen perheestänsä sairastumaan, ettei saattaisi juoda wiinaa eikä olutta, ei syödä lihaa eikä kalaa, ja perheen isäntä ei tahtoisi hänelle mitään

muuta antaa, vaan sanoisi: ei, minun lakini ja järjestykseni näyttää niin, en muuta sinulle anna. Mikä perheen isäntä tämä olisi? Hänellehän pitäisi oikeudella annettaman aivastusruohoa aivojansa puhdistamaan. Sillä jos olisi ymmärtäväinen mies, totta sanoisi näin: tosin lakini ja järjestykseni waatii, että tänä päivänä pitäisi syötämän lihaa tahti kalaa: kuitenkin koska et kärsi tällaista ruokaa, niin syö mitä sinulle kelpaa. Katsokaat, kuinka perheen isäntä sovittaa ja mukaa lakinsa rakkauden jälkeen. Samoin owat kaikki lait sovitettawat ja taimutettawat lähimmäisen rakkauden mukaan.

9. Sentähden kuin wanhasa Testamentissa ei ymmärretty Mosesen lakia, eikä sitä lievennetty rakkauden mukaan, lupasi Jumala kansalle Mosesen kautta tahtomansa herättää heille profetan, joka oli lain selittävä. Sillä näin sanoo Moses viidennen kirjan 18: 15: **waan profetan sinun joukostas, sinun weljistäs, minun kaltaiseni, herättää sinulle Herran sinun Jumalas: häntä kuulkaat.** Profetaita herätti Jumala aina, selittämään lakia, ja käyttämään sitä, ei sen ankaruuden, vaan rakkauden jälkeen. Tästä on meillä esimerkki Mosesissa. Moses johdatti Israelin lapsia Egyptistä neljäkymmentä vuotta ristiin rastiin kormessa. Mutta Abrahamille oli käsketty 1 Mos. 17: 12, että kaikki miehen puoli oli ympärileikattawa kahdeksantena päivänä. Tämä käsky oli selkiä, että se oli täytettävä; kuitenkin laimiin löi sen Moses, eikä ympärileikannut ketään koko 40 vuotena.

10. Kuka antoi Moseselle wallan jättää pitämätä sitä lakia, jonka Jumala itse oli antanut ja ensin käskennyt Abrahamille? Tämä antoi sen hänelle, että hän ymmärsi sovittoa lakia lähimmäisen rakkauden mukaan, nimittäin, että lain tuli palwella häntä ja kansaa, mutta ei hänen, eikä kansan lakia; sillä matkalla piti heidän joka päivä waeltaa (tähdessä) sotawarustuksessa. Sentähden, että olisivat sitä sowliaammat matkustamaan, eivätkä siltä esteentyisi, laimiinlöi hän ympärileikkauksen, sanoen: waikka tämä laki on käsketty ja on täytettävä, sovitannemme sen kuitenkin miten rakkaus waatii; ja wiivotti niin ympärileik-

lauksen, siksi kuin matka oli päätetty. Niin ovat kaikki lait tulkittavat rakkauden ja tarpeen jälkeen. Sentähden puuttuu (tässä) ainoastansa oikua selittäjää.

11. Samoin kävi Dawidinkin, syödessään vihityitä leipiä, joita ei kenenkään sopinut syödä, paitsi ainoastansa pappein, 1 Sam. 21: 6, niinkuin Kristus itse usein ewankeliumeissa kertoo tämän esimerkin, Matth. 12: 3. Mutta Dawid ei ollut vihitty, eikä hänen palveliansakaan, kuitenkin tuli hän ijotessaan Abimelekin tykö, ja pyysi sen antamaan hänelle ja kumppaneilleen jotain syömistä. Silloin sanoo Abimelek: ei minulla ole eninkään muuta kuin pyhää leipää, jotka ovat tuolla. Ne otti Dawid ja söi suremata. Tekkö Dawid tässä syntiä Herran käskyä vastaan, joka nimenomaan oli kieltänyt niitten, jotka eivät olleet pappeja, syömästä näitä leipiä? Ei. Minkätähden ei? Sentähden, että tarve pakoitti häntä, eikä hänellä ollut muuten mitään syömistä. Niin päästää siis rakkaus ja tarve kaikki lait.

12. Näin tekee Kristuskin tässä ewankeliumissa, parantaen westautisen sabbattina, joka kuitenkin vanhassa Testamentissa oli kowasti käsketty pidettäväksi. Katsokaat, mitä tekewät fariseukset, siinä he seisovat, wärywät Herraa, ja tarkastawat mitä mieltä tehdäkseen. Itse eivät olisi auttaneet westautista, joskin se yhdellä ainoalla wiina-lusikalla olisi autettava ollut. Mutta Kristus tarttuu lakiin, niin että ratisee, ja auttaa rohkiasti westautista miesparhaa, näyttää heille julkisesti syyn miksi niin tekee, ja sanoo: kyllä on käsketty sabbattia pitää; mutta missä se waarantaa rakkautta, siinä pitää lain pois tieltä. Panee heille käsiin käypäisen esimerkin ja fitoo heidän sillä niin, että heidän täytyy hänelle oikeus antaa, eivätkä tykene häntä sanaakaan siihen vastaamaan, näin sanoen:

Kenenkä teidän nauta tahi aasi putoo kaimoon, eikö hän kohta sabbatin päivänä häntä wedä ylös?

13. Suurikuin tahtoisi sanotuksi: te narrit, ettekö ole hullut ja tyhmät? Jos te teette sen naudalle tahi aasille, paljoa enemmin tulee teidän se tehdä lähimmäisellenne, ja

auttaa missä hätä on, katsomata että se tapahtuu sabbattina. **Sillä sabbatti, niinkuin hän toisessa paikassa sanoo, on ihmistä warten tehty, eikä ihminen sabbattia warten. Niin on Ihmisen poika sabbatinkin Herran.** Mark. 2: 27.

14. Judalaisilla olivat lait kowasti käsketyt, ja kuninkaattin waativat ahkerasti niitten pitämistä. Kun siis profetat tulivat, tahtoen selittää lakeja rakkauden mukaan ja sanoivat: tätä tarkoittaa Moses, niin on laki ymmärrettävä; silloin olivat wäärät profetat kohta kuningasten puolella ja pitäysiwät kowasti tekstiin, sanoen: siinä, siinä on se kirjoitettu, se on Jumalan sana, sitä ei saa toisin selittää. Kuinkakin siis profetat huusiwat, että se oli niin ymmärrettävä, ei tämä kaikki kuitenkaan mitään auttanut. Silloin ottiwat kuninkaat jokeudesjansa tappaaksensa profetan jälkeen. Niin tekewät nyt paawilaisekin, munkit ja papit. Jos joku sanoo, ettei heidän lakejansa tarvitse pitää, waan niitä saa jowittaa rakkauden mukaan; silloin huutawat kohta: wäärä-uskoinen, wäärä-uskoinen! ja jos woisimat, kyllä tappaisimat hänen pääliseksi, jopa, tekewätkin jo sitä kyllä runsaasti.

15. Niinkuin nyt Kristus tässä tekee sabbatin suhteen, antain sen palwella ihmistä, samoin on meidänkin tekeminen lakein suhteen, eikä pitäminen niitä pidemmältä kuin ne rakkautta palwelewat. Solleiwät ne rakkautta palwele, owat ne kohta rikottawat, olkoot Jumalan tahi ihmisten käskyjä. Olettakoon esimerkki entisestä paawilais-eksytyksestämme: joku on luvannut waeltaa p. Jakoppiin. Tässä on käsky wahwana: „joka on jotakin luvannut, hän sen täyttäköön.“ Tällä on kotona waimo ja lapset, palweliat ja perhehallitus. Mitä on hänen siis tekeminen? Onko hänen seisominen aikomuksessaan ja meneminen p. Jakoppiin; wai onko hänen pysyttävä kotonaan, ja huolta pidettävä waimostansa ja lastiansa? Tuomitkaat itse, mikä on tarpeellisempi, ja mikä parhaiten sopii rakkautteen. Minä pidän sen hyödyllisempänä, että hän pysyy kotona, tekee työtä, tarkastaa elatuskeinoansa ja pitää huolta waimostansa, lastiansa ja palweliostansa. Waelluksellansa

p. Sakoppiin, ehkä ei se vielä oliskaan määrin tehty ja epäjumalisuutta, saattaa hän wä-hän hyötynä; jopa kuluttaa ja laimiinlyö enem-män kuin moittaa.

16. Toinen esimerkki. Joku waimo on raskaana, ja on luvannut olevansa lihaa kes-kiwiikkona syömätä, joten moni hupsu on tähän asti tehnyt. Tämä waimo saattaa olla suu-ressa waarassa, sekä (kohtunsa) hedelmän että oman elämänsä puolesta. Niin tulewat rippi-ijät, nuot narrit, ja sanowat: rakas tyttäreni, Raamatussa on kirjoitettu, että mitä lupa-taan se pidettäköön. Tämä on Jumalan käsky, se täytyy sinun warmaan pitää. Siinä on siis waimo parka heti wangittu ja sidottu omasatunnoossaan, menee pois, pitää lupauksensa, ja wahingoittaa sekä itseään että hebeldmäänsä. Tässä owat molemmat wääräsä, sekä ne, jotka niin opettawat, että hän, joka ei enemmän katso rakkautta, kuin lupaustansa, jolla ei kuitenkaan tee Jumalalle mitään pal-welusta tahi mielisuofiotta, waan paljoo enem-män wihoittaa hänen lupauksensa pitämisellä. Sentähden olisi tälle pilalle näin sanottawa: katso, sinä kannat kohdusfas fikion, sitä tulee sinun waroa, ja jättää kujeet fiksensä, ettei jotain suurempaa wahinkoa siitä syntyisi; sillä kaikki lait sulkeuwat rakkauteen.

17. Niin tulisi pappein, munkkein ja nunnain menetellä lupaustensa juhteen. Kuin ne sanowat: niin me olemme tehneet lupauksen, ja kirjoitettu on: *lupattaat ja antaata Herralle teidän Jumalalenne*, Pf. 76: 12, niin sano: katso, on siellä tämällainen-kin käsky: sinun tulee lähimmäistäs palwella. Mutta siinä jäädyssä et saata palwella lähimmäistäs, eikä myöskään synnitä elää; sentähden luowu rohkiasti siitä ja antau johonkubun (toiseen) säätyyn, jossa saattanet lähimmäistäs palwella, häntä auttaa ja neuwoa, äläkä katso lupausta, jota et ole tehnyt Herralle Jumalalles, waan perkeleelle, et sielus ter-wenydeksi ja autuudeksi, waan kadotukseksi ja turmi-oksi sekä ruumiille että sielulle.

18. Ja niin on sinulla, jos wain olet fristitty, walta lieventää kaikkia käskyjä, jos haittaawat sinua rakkauksessa; niinkuin Kristus tässä tekee, joka, waiikka sabbatti oli, rohkiasti auttaa tätä wessitautista ja näyttää kanssa kelpaawan ja selwän syyn, minä tähden tekee sellaisen työn sabbattina.

19. Vielä on jälellä yksi kappale ewan-geliumia, ylimmäisien istuimien walitsemisesta, josta kanssa pikinmältään maininnemme. Koska Herra ymmärsi, kuinka wieraat, (nimittäin) fariseukset, walitsiwat ylimmäisiä istuimia, sanoi hän heille tämän wertauksen:

Koska joku on sinun häihin kutsunut, niin älä istu ylimmäiseen siaan: ettei joku sinua kunniallisempi ole hänen kutsu-wieraansa. Ja tulee se, joka on sinuu ja hänen kutsunut, ja sanoo sinulle: anna tälle siaan; ja niin sinä häpiällä menet alemmas istumaan. Mutta koskas kutsuttu olet, niin mene ja istu alem-maiseen siaan, että se, joka sinun kutsunut on, tulisi ja sanoisi sinulle: ystävänä! nouse ylemmä; silloin on sinulla kunnia niitten edessä, jotka ynnä kanssas atrioitsewat.

20. Tämä wertaus tarkoittaa fariseusten ja kirjanoppineitten käskyä ja säätyä, että juurille ja woimallisille osoitettakoon kunniansa, heitä wäistettäköön ja annettakoon heidän ylimmäisinä istua. Kristus kääntää tämän edestakaisin ja sanoo: joka miellii suurin olla, se istukoon alinna. Ei niin, että talonpoi-kia istuisi ylemmä ruhtinasta, sitä ei tahdo Kristus, eikä se jowikkaan. Sillä Kristus ei puhu tässä mailmallisesta, waan hengellisestä hallituksen menosta, joka waatii kaikilta nöy-ryyttä. Waiikka mailmallinen, ulkonainen hal-litus pitää (sen järjestyksen), että ylimykset istuwat ylimpänä; ei kajo se kuitenkaan hen-gelliseen menoon, eikä ole sen siihen mitään puuttumista, sillä se koskee ainoastaan sydäntä. Ei Kristus tee pormestareita, tuomareita, ruh-tinaita tahi herroja, waan jättää tämän jär-jelle, joka liikkuu ulkonaisissa asioissa. Niissä tarwitaan hallitus, ja sille tulee kunnia sää-tynsä tähden. Mutta hengellinen meno säättää, että joka tahtoo olla suuri, se antaukoon ala-paulalle.

21. Sentähden sanoi Herra opetuslap-sillensa, jotka riittelivät keskenänsä, kuka heistä suurin olisi: kansain kunnikaat wallitsewat heitä ja joilla walta on heidän ylitensä, niitä kutsutaan armollisiksi herroiksi. Mutta ei teidän niin ole; waan joka teistä suurin on, se olkoon niinkuin nuorin: ja joka ylim-

...äinen on, se olkoon niinkuin se, joka palvelee, Luukk. 22: 25, 26, 27, ja ottaa esimerkin itsestään, kysyen: kumpi suurempi on? Se joka atrisoitsee, vai se joka palvelee? Sitä se, joka atrisoitsee? Mutta minä olen teidän seurassanne palvelemaisena. Ja toisessa paikassa sanoo hän: joka pyhittää teidän seurassanne suurin olla, se olkoon teidän palveliinne. Ja joka tahtoo teidän seurassanne ensimmäinen olla, se olkoon teidän palveliinne. Niinkuin ei ihmisen poika tullut palvelemaan, vaan palvelemaan, ja antamaan henkensä lunastukseksi monen puolesta, Matth. 20: 26, 27, 28.

22. Nämät lauseet ovat paavilaisemme kauniisti selittäneet, ja sulvinneet ewankeliumia, sanoen: niin, paavi kyllä olkoon pienin eli nuorin, istukoon alimpana ja palvelemaan muita; mutta tämä tapahtukoon sydämessä. Se ovat lorunneet, kuinka he sydämessä alinna istuvat ja palvelewat muita. Mutta sitte ovat tiinenneet kaikkein keisarein, kuningasten ja ruhtinaasten ylipuolelle, vieläpä heitä jaloin tallanneet; juurikuin ei keisareilla, kuninkailta, ruhtinailta ja herroilla pitäiskään olla sydämessä sitä kristillistä nöyryyttä, josta Herra tässä puhuu. Niin harjoittawat he hengellisen selityksensä ohessa mailmallista prameutta ja ylpeyttä. Jos heillä olisi nöyryys sydämessä, kyllä sen töilänsä näyttäisivät. Kristus ei puhu tässä ainoastaan ulkonaisesta nöyryydestä; sillä itsellinen pakottaa ulkonaiseen. Jos ei sitä ole sydämessä, waiwoin se ulkonaisesti näkyy ruumiissa. Sentähden tahtoo ewankeliumi aina (jokaista) alentumaan, millinen ja kuka ikänä hän on, ettei kukaan itseänsä koroitaisi, ellei laillinen walta häntä waadi ja koroi. Ja tää tahtoo Herra tässäkin tällä wertaufsella, jonka hän sanoo kaikille, ja kaikkein tulee se tehdä, olkoot ylhäiset tahti alhaiset. Sentähden rankaiseekin hän tässä fariseuksia ja juuria pöhatoita jotka tahtoivat istua ylimpinä,

pyrkivät sen perään, ja walitsiwat aina ylimmäisiä istuimia. Mutta silloin tuli heidän ottaa se hyväksien, kuin oikia walta on heidän siihen walinnut, ja juurikuin wäkfisin ylentänyt. Kaikkea tätä sanon minä sitäwaran, että ylenkatsottakoon heidän wäärää hengellistä selitystensä.

23. Mutta nyt ei he kainostele jotkea hengellistä hallituksen menoa mailmalliseen, arwollen siinä kyllä olewan, että owat sydämessä nöyriä, sitte kyllä saattawat ylimmäisinä istua. Niinpä niinkin, raffahani, sydämen nöyryyden tulee wuotaa töihin, muutoin on se wäärä nöyryys. Sentähden istukoon jokainen alimpana, heittäyköön toisen jalkoihin, älköönkä ylenmäkfi pyrkikö, jollei häntä siihen pakoiteta. Onnellinen joka sen tekee; joka ei sitä tee, se joutuu häpiään. Tätä mieltä Herra, kuin päättää tämän wertaufsen sanon:

Sillä jokainen, joka itsensä ylentää, se aletaan; ja joka itsensä alentaa, se yletään.

24. Pyhä Augustinus on tehnyt muistutuksen, jonka soisin hänen jättäneen tekemätä, sillä se heiskahtaa Adamin astialta. Hän sanoo: „ruhtinas älköön ylönmäärin nöyrytellä, ettei hallituksen arwo wähentyi.“ Tämä on pakanallista, mailmallista, eikä kristillistä puhetta. Mutta kärsittäköön se sellaiselta mieheltä, ei kaikki ole vielä täydellistä pyhissäkään.

25. Niin on siis tämä ewankeliumin päätös: raffaus ja tarwe ojentawat kaikki lait; älköönkä olko yhtäkään lakia, joka ei taimu ja sowlu raffauden mutaan. Ellei niin ole, olkoon sindään, joskin vielä enkeli taiwaasta olisi sen tehnyt. Kaikki tämä on terweellistä siihen, että sydänmemme ja omatuntomme sitä wahwistuwat. Sitte opettaa meitä Herra itse, kuinka meidän tulee nöyrentyä ja toisten alle alentua. Mutta tästä hymästä, mikä oikia nöyryys on, olemme edelläpäin postillassa kyllin puhuneet. (Lumen)

N:o 61. Kahdeksantentoista Sunnuntaina Kolminaisuuden Päivästä.

Ewankeliumi. Matth. 22: 34—46.

Koska fariseukset sen kuuliivat, että Jeesus oli saddukeusten suun tuffinut, kokoontuivat he yhteen. Ja muuan lain opettaja heistä kysyi häneltä, kiusaten häntä, ja sanoi: mestari, kuka on suurin käsky laissa? j. n. e.

1.

Tämä ewankeliumi, jossa Kristus vastaa fariseusten kysymykseen, kuka on suurin käsky laissa, ja tekee heille vuorostaan kysymyksen, minä kuitenkin Kristus oli pidettävä, teurasta Poika hän oli y. m., esittelee meille asian, jota aina kuulemme, ja meidän on aina kuuleminen, nimittäin, että kristikunnassa on nämät kaksi saarnaa pidettävä: ensiksi, oppi laista eli kymmenestä käskystä, toiseksi, oppi armosta Kristuksessa. Sillä toisen näistä hävitettyä on kohta toinenkin sen myötä häwinnyt; ja päinvastoin, missä toinen pysyy ja oikein harjoitetaan, siinä on sillä toinenkin muasfansa. Ja Jumala on jättänyt nämät kaksi saarnaa kristikunnassa aina liikkumaan, jopa, ne owatkin hamasta maailman alusta saakka toinen toisessaan ja toisensa kanssa aina liikkeellä olleet; owatpa annetut esi-isällemme Adamillenkin, hänen vielä paratiisissa ollessansa, ja sittemmin Abrahamin, Moosoksen ja profetain kautta wahvistetut.

2. Sillä semmoista tarwitseekin ihmisjulkunnan hätä, joka Adamissa on joutunut perkeleen wallan alle, niin että elämme ja liikumme synnissä, ja olemme wikapäät iankaikkiseen kuolemaan. Tätä syntiä ja wahinkoa on Adam tuntenut ja walittanut; mutta senjälkeen joutui se pian unhotuksiin ja pletatseeseen, ettei pakanat lukeneet sitä miksiään synniksi, että tunsivat pahoja haluja ja himoja lihasaan; waan luuliwat sen juuri ihmisen laaduksi ja luonnoksi. Kuitenkin owat he opettaneet, että sellaisia haluja ja himoja vastus-

tettaisiin, eikä annettaisi luonnolle liika wapautta; mutta tällaista luontoa itseänsä ei wät he kironneet.

3. Sentähden on Jumala antanutkin semmoisen opin, joka julkaisee, mikä ihminen on, mikä hän ollut on, ja miksi hänen jälensä on tuleminen. Tämä on lain oppi, jota Kristus tässä esiin wetää: rakasta Jumalaa kaikesta sydämmeestä j. n. e. Ikäänkuin tahtoisi sanotuksi: „semmoinen sinä olet ollut, „ja semmoiseksi on sinun vielä tuleminen ja „semmoisena oleminen. Paratiisissa oli sinulla „se tawara, ja olit sellaiseksi luotu, että voit „rakastaa Jumalaa kaikesta sydämmeestä; sen „olet nyt kadottanut; mutta nyt on sinun jälensä sellaiseksi tuleminen, muutoin et saata „Jumalan waltakuntaan päästä.“ Samoin puhuu hän kolkosti ja selkiästi muisfakin paikoissa, Matth. 19: 17: jos mielit elämään päästä, niin pidä käskyt, ja Luukk. 10: 28: tee se, niin saat elää. Tämä on lyhentämätä pidettävä; ja jos mielittää paljonkin wäittää, että jaatetaan tulla autuaaksi rakastamata Jumalaa kaikesta sydämmeestä, ja lähimmäistä niinkuin itseämme, ei tule siitä mitään. Se on täytettävä yhtä puhtaasti ja täydellisesti, kuin enkelit taivaassa sen täyttävät.

4. Sentähden on se wäärin opetettu, eikä karsittawää, jos näin saarnattaisiin: (niinkuin muutamat entisiin aikoihin owat tehneet, ja moniaat hurmahenget nytkin tekewät:) „waikka „kohta et pidä käskyjä, etkä rakasta, et Jumalaa, et lähimmäistäs; waikka kohta olet huorintekijä, ei se haittaa; jos wain uskot, kyllä

„tulet autuaaksi“. Ei, ihmiseltä, ei siitä tule mitään: et näin taiwaan valtakuntaa peri. Miksi tulla pitää, että sinä käskyt pidät, ja elät rakkaudessa Jumalaa ja lähimmäistä kohtaan. Sillä tässä on lyhyeltä päätetty: jos mielit elämään päästä, niin pidä käskyt. Samoin Galat. 5: 19—21: Ihan työt ovat julkiset = = = joista minä teille edellä sanon, niinkuin ennenkin sanonut olen, ettei ne, jotka senkaltaisia tekewät, saate perii Jumalan valtakuntaa. Ja tätä oppia tahtoo Kristus voimassa pidettävän kristittyin keskuudessa, että tietäisivät, mitä he ovat olleet, mihin vielä welvoitetut, ja miksi jälleen tultawa on, etteivät jäisi siihen rapaksoon, jossa nyt ovat; sillä jos siihen jäävät, täytyy heidän hukkaa.

5. Samoin sanoo hän kolkosti tästä Matth. 5: 17, 18: älkää luulko minun tulleen lakia ja profetoja päästämään: en minä tullut päästämään, waan täyttämään. Sillä toisesti sanon minä teille, laki on niin opetettava ja pidettävä, ettei vähinkään piirto, eikä joku rahtu siitä katoo, siksi kuin kaikki toteentuvat. Samoin sanoo hän vielä Matth. 12: 36: minä sanon teille: jokaisesta turhasta sanasta, kuin ihmiset puhuvat, tulee heidän luku tehdä tuomiopäivänä. Ja p. Paawali Rom. 8: 3, 4: Jumala lähetti poikaansa syntisen ihon haamuksa, että lain wanhurstaudesta meissä täytettäisiin; ja Rom. 3: 31: teemmekö me lain tyhjäksi uskon kautta? Pois se: waan me wahvistamme lain. Se on, juuri sentähden me opetamme uskoa, että kaikki täytetyksi saataisiin.

6. Sillä sehän on hyvä oppi, joka opettaa, milliset meidän olla tulee. Mutta että se harjoitukseksikin tulisi, eikä turhoan saarnattaisi, on tähän toinenkin oppi yhdistettävä, kuinka ja millä me siihen voimme päästä. Sillä, kuin kuulemme mitä paratiisissa kadotinme, jossa Adami ennen lankeemusta oli täydellisessä rakkaudessa Jumalaa kohtaan ja puhtaassa rakkaudessa lähimmäistä kohtaan, ja täydellisessä kuuliaisuudessa ilman pahaa halua; ja jos hän olisi jemmaisena pysynyt, olisimme mekin vielä jemmaisista. Mutta nyt, kun hän synnin kautta luopui tästä käskystä,

mataamme mekin samassa wiheliäisyydessä käynnä syntiä ja tottelemattomuutta, Jumalan wihan ja kirouksen alla, ja menemme synnistä syntiin. Kuitenkin seisoo laki aina kohdallaan, pitää meitä wiallisina, pakottaa ja waatii meidät olemaan hurkaita ja Jumalalle kuuliaisia.

7. Mitä nyt tässä tehtäköön, kuin laki aina waatii ja pakottaa, mutta me emme voi sitä täyttää? Sillä tässä päättää omatuntoni aina minua vastaan: kuin minun pitää rakastaman Jumalaa kaikesta sydämmestä ja lähimmäistäni niinkuin itseäni, enkä kuitenkaan sitä tee, niin täytyy minun olla tuomituna; samoin päättää Jumalakin ja wahvistaa sen. Kuka on tässä minulle neuwon antawa? En minä saata sinua neuwoa, sanoo laki: waan tahdon ja waadin suorastaan, ettäs olet kuuliainen.

8. Tässä tulewat profetat julistain Kristuksesta, ja sanovat: yksi on tulewa, joka tietää neuwon tätä wiheliäisyyttä vastaan, että ihminen jälleen pääsee siihen, minkä hän kadotti, ja siihen tilaan, mistä luopui, jonka laki hänelle ilmoittaa. Tämä on se toinen saarna, jonka kanssa pitää ja täytyy olla liikkeellä aina viimeiseen päivään asti, nimitäin saarna pelastuksesta synnin, kuoleman ja perkeleen walkan alta, ja ruumiimme ja sielunne kohentamisesta, että jälleen ehdimme siihen tilaan, jossa rakastamme Jumalaa kaikesta sydämmestä ja lähimmäistä (niinkuin itseämme). Tämä on tuolla toisessa elämässä kokonaisesti ja täydellisesti toteentuwa, mutta alkaa tässä elämässä.

9. Sillä toisessa elämässä ei ole enää uskoa, waan täydellinen rakkaus, ja kaikki, joita laki waatii, teemme me siellä kaikesta sydämmestä. Sentähden on nyt sitäkin saarnattawa, millisiksi meidän tuleman pitää, uimitäin sitji, että kaikesta sydämmestä rakastamme Jumalaa ja ihmisiä. Tämän olen minä toimittawa ja täyttävä, sanoo Kristus, en ainoasti itse kohdaltani, waan siihen teitänkin auttawa, jotta sen täällä alkaisitte, ja siinä aina pitkittäisitte, sitjikuin saamutte sinne, jossa tekin ihan kokonansa sen täytätte.

10. Tämä tapahtuu näin: kuin me emme voineet lakia pitää, ja se oli luonnolle mahdollinto, sentähden on Kristus tullut ja astunut Isän ja meidän väliin ja rukoillut puolestamme: rakos Isä, ole heille armollinen, ja anna heille syntinsä anteeksi. Minä otan päälleni ja kannan heidän syntinsä, minä rakastan sinua kaikesta sydämmestä, ja vielä sitte koko ihmisfukuntaa; jonka todeksi näytän sille, että muodatan wereni heidän puolestaan. Näin olen minä täyttänyt lain ja tehnyt sen heille hyväksi, että he minun täydeksitekemistäni nauttiivat, ja siten armon saivat.

11. Näin meille Kristuksen tähden ensin ei sitä lueta, ettemme lakia täytä, ja (sitte) synty ihan kokonaan anteeksi annetaan. Kuitenkaan ei sitä niin, eikä sitä warten anteeksi anneta, ettemme tästedes tarwitfi lakia pitää, waan saimme aina synnissä pitkittää, eli että saimme opettaa näin: jos sinussa on usko, ei tarwitse sinun enää rakastaa, ei Jumalaa, ei lähimmäistä; waan, että nyt wasta aljettakoon lakia täyttää, joka on Jumalan ijanlaikkinen, kufistumaton ja muuttumaton tahto. Tämäntähden on tarpeellinen saarnata armosta, että saataisiin neuwoa ja apua, miten tähän päästään.

12. Mutta tämä on apu, että Kristus rukoilee Isää, että hän anteeksi antaifi meille syntimme, eikä lufifi meille mitä vielä welkaa olemme. Sitte lupaa hän vielä antaa Pyhän Hengen, että sydän alkaii Jumalaa rakastaa ja hänen käskjensä pitää. Sillä ei Jumala sitäwarten ole syntisille armollinen ja laupias, ettei heidän tarwitfi lakia pitää, eli että he saivat jäädä femmoisiksi kuin omat, waan hän fikseen jättää ja anteeksi antaa sekä synnin että kuoleman, Kristuksen tähden, joka koko lain on täyttänyt, että sen kautta tekifi sydämmemme niin rakkaaksi ja Pyhän Hengen kautta sen sytyttäisi ja kehoitaisi päivästä päivään enemmän ja enemmän häntä puolekansa rakastamaan.

13. Niin ei ala meissä ainoasti armo, waan totuuskin, se on, milpitsin meno, jota laki waatii; niinkuin Johannes 1: 17 sanoo: „että Kristus on täynnä armoa ja totuutta,

ja hänen kauttansa on meihin tullut armo ja totuus“ (jota ei Moses, eli laki woi antaa). Sillä ei lakia niin kufisteta armon kautta, että totuuskin jäifi kateisin, ettei tarwitaisi rakastaa Jumalaa y. m., waan sen suhteen meille anteeksiannon eli armon waltakunnassa suodaan anteeksi, ettemme täytä lakia, jota kuitenkin täyttää tulifi. Mutta sentähden annetaan meille Pyhä Henki, joka sytyttää meissä uuden liekin ja tulen, nimittäin rakauden ja halun Jumalan käskyihin. Tämä on aljettava armon waltakunnassa, ja aina pitkittäwä viimeiseen päivään asti, jolloin ei enää ole armoa ja anteeksi antoa, waan jula totuus, ja ihan täydellinen kuuliaisuus. Siihen saakka pysyy seikka femmoisissaan, että hän yhä anteeksi antaa, käyri ja armahtaa, fikfikuin me multiin haudataan.

14. Jos me näin pyynnme uskossa, se on, lahjassa eli anteeksi annossa, ja siinä täydellisyydessä, jonka Pyhä Henki alkaa 1 Kor. 3: 13; on viimeisenä päivänä se tuli, josta koko mailma porokfi poltetaan, niin hinwuttawa ja puhdistawa meidän, ettemme enää tarwitse lahjaa eli anteeksi saamista (juurikuin olisi meissä vielä jotain saastaista ja syntistä, niinkuin nyt on), waan me olemme ihan puhtaita kuin ihana aurinko, ilman mitään wirhettä ja puutosta, täynnä rakkautta, aivan kuin Adami Paratississa.

15. Silloin me nimenomaan täytämme lain, Rom 3: 31. Sillä ei se silloin enää saata meitä synttää eikä tuomita, waan sille on maksettu ja täysi tehty, meidän itsemmekin kautta. Mutta sitä ei sowi sanoa, että se meidän kauttamme täytetty on, waan me olemme wapahtetut ja autuaksi tehdyt niin tawoin, että kontimme Kristuksen hameen ja siipein alle, että hän maksaa puolestamme, fikfikuin paneumme maan alle, jonka jälkeen me jälleen haudasta nousemme kauniilla, kirkaalla ruumiilla, joka on jula pyhyys ja puhtaus, ja puhtaalla sielulla, joka on täynnä Jumalan rakkautta.

16. Silloin emme enää tarwitse, että hän meitä peittää ja rukoilee puolestamme, waan kaikki mitä meillä on, on ihan täydellistä. Mutta tässä mailmassa, kuin wain

häneen uskon, annetaan minulle syntini anteeksi, ja minä kutsutaan armolapsiksi; ja tämä tapahtuu sitäwarten, että minusa fitte alkaisi totuus, se on, uusi wilpittöin meno, joka ei saa loppua, siksi kuin hän sen kokonaan päättää; koska ei hän ole tullut lakia päästämään, waan täyttämään, ei ainoasti itseänsä warten, jonka jo aikaa sitten on tehnyt, waan minusfakin ja kaikissa kristityissä.

17. Nämät ovat ne kaikki oppia, jotka yhdessä pidettäkööt, sillä ne ovat yhtä eli toinen toisensa seurassa, ja aina on niitten jälkeen käypä sen aikaa kuin täällä elämme, että laki eli Jumalan käskyt aljettaisiin kristityissä, ja se paha eli tottelematon mailma kanssa hallittaisiin ja suistettaisiin, joka ei pyydä peljätä eikä rakastaa Jumalaa, kuten kristityt ja uskowaijet tekewät, ja sen täytyisi peljätä ijanikaisista tulta ja kadotusta, ja muita rangastuksia; mutta toiset siitä oppiwiwat, kenestä luopuneet ovat ja kuinka pahan perinödn ovat synnistä saaneet.

18. Sillä jos pidän elämäni lain rinnalla, silloin näen ja tunnen aina itsessäni olewan päin, wastoin. Minun tulisi uskoa sieluni ja ruumiini Jumalalle, ja rakastaa häntä kaikesta sydämestä, mutta minä pidän mieluisemmin yhden markan arkussa, kuin kymmenen Jumalaa sydämessä, ja iloitsen enemmän, jos tiedän woittawani kymmenen rikkiä, kuin jos koko ewankeliumin kuulisin. Jos joku ruhtinas lahjoittaa jollenkin linnan tahi muutaman tuhannen markkaa, woi mikä hyppy ja riemu siitä on! Sitäwastoin, jos joku kastetaan eli saa sakramentin, joka on taivaallinen, ijanikkinen tawara, silloin ei ole kymmentäkään wertaa semmoista iloa siitä.

19. Tällaisia olemme kaikki. Ei ole yhtään, joka niin sydämmellisesti iloitses Jumalan lahjoista ja armosta, kuin rahoista ja tawaroista. Mutta mitä tämä on muuta, kuin ettemme rakasta Jumalaa niinkuin tulisi? Sillä jos häneen uskaltaisimme ja häntä rakastaisimme, totta olisi yksi hänen katfantonsa puolehemme meille rakkaampi kuin koko mailman omistaminen, ja yksi lohdullinen sana, jonka hän ewankeliumissa minulle sanoo, ila-

huttaisi minua enemmän kuin koko mailman suosio, raha, tawara ja kunnia. Mutta ettei näin ole, waan kymmenen tuhatta markkaa tekee ihmisen iloisemmaksi, kuin kaikki Jumalan armo ja lahjat, se osoittaa mitä siementä me olemme, ja missä surkiassa, hirmuisessa lankeemuksessa me makaamme. Ja tätä emme kuitenkaan näkisi, emmekä siitä huolehtisi, jollei sitä lailla meille julkaistaisi, ja meidän täytyisi ijäti siinä pysyä ja hukua, jollei Kristus meitä siitä auttaisi. Sentähden on laki ja ewankeliumi sitäwarten annettu, että toki oppisimme tuntemaan, sekä mihin welkapäät olemme, että mihin määrään meidän jälleen on päästämä.

20. Tämä on se kristillinen oppi ja saarna, jonka me, kiitos Jumalan, omistamme, ja jota meidän nyt ei tarvitse lawiasti selittää, waan ainoasti waroittaa, että se kristikunnassa kiwaasti pidettäisiin. Sillä perkele on alusta pitäin tähän asti aina kiwaasti ja lujasti sitä vastaan ryynnistänyt, ja joisi mielellään kufistaa ja häwittää koko Jumalan sanan; sillä ei hän woi kärsiä ihmisten siinä pysywän ja sitä rebellisesti pitävän, waan pyytää tuhanilla kureilla ja juonilla sitä turmella. Sentähden saarnaan minä hymin mielelläni tästä, niinkuin tarpeellinen onkin; sillä tähän asti ei ole sitä paawikunnassa, ei kuultu, ei ymmärretty.

21. Sillä minä olen ollut oppinut *Autuuden-*opin tohtori, enkä ole kuitenkaan oikein ymmärtänyt kymmentä käskyä. Jopa, monta forkiasti oppinutta tohtoria on ollut, jotka eiwät vielä ole tienneet, onko niitä yhdeksän, kymmenen wai yksitoista; paljoa wähemmin olemme tienneet mitään ewankeliumista eli kristuksesta. Waan tätä ainoasti opetettiin ja teroitettiin: „rukoile neitsy Mariaa ja muita pyhiä „wältittäjijhes ja rukoilijijhes; paastoo ja rukoile niin „ja niin paljo; tee pilgrimmi-waelluksia, mene luostariin ja rupee munkiksi tahi ajeta niin monta messua j. n. e.“ Ja luulimme näitä tetemällä ansainneemme taivaan.

22. Tämä oli sokeruden aika, jolloin emme Jumalan sanasta mitään tienneet, waan omilla hullutuksillamme ja unillamme saatoimme itsemme ja muut wiheliäisyyteen. Ja minä olen yksi niistä, joka olen kylpenyt tässä hiki- ja surusaunassa. Sentähden katsokaamme, että

tämän opin oikein käsittäisimme ja varjelsimme, että, lahkolaiisten ja vääräin henkein tahtoessa sitä ahdistaa, olisimme varustetut, ja oppisimme sitä aikansa, kuin tämä armas aurinko meille jäljen loistaa, ja ostaisimme nyt, koska markkinat ovat meillä olemassa. Sillä niiksi on vielä tulewa, kuin nämät kynttilät, joita Jumala nyt meille antaa, kerran otetaan pois, ettei perkele lepää, ennen kuin nostaa toiset lahkokunnat, jotka wahinkoa tekewät; niinkuin jo meidän eläessä monissa paikoin on alkanut: mitä sitte tuoltuamme tapahtuneekaan?

23. Oppikoon sentähden, joka oppia saattaa, ja oppikoon hywin, että hän tietäisi, ensin kymmenen käskyä, mihin Jumalan edessä welvolliset olemme; sillä joka ei näitä tiedä, ei se myöskään tiedä eikä huoli mitään Kristuksesta. Niin olemme me munkit tehneet, jotka pidimme Kristusta taikka wihaisena tuomarina, taikka tykönsä hänen hylkäsimme oman uneksijan pyhyttemme suhteen. Emme luulleet olemamme niissä synneissä, joita kymmenen käskyä ilmoittaa ja rankaisee; waan meillä oli järjen luonnollinen walo ja wapaa tahto, ja kuin niitten jälkeen teimme mitä jaksomme, silloin tuli Jumalan muka antaa meille armonsa.

24. Mutta jos mieli meidän tuntea Kristusta auttajaksimme ja wapahtajaksimme, niin on ennakoita meidän tietäminen, mistä hän meitä auttakoon; nimittäin ei wadesta eikä walfiasta, eikä muusta ruumiillisesta waarasta, waan synnistä ja Jumalan wihan alta. Mutta mistä tiedän matakawani uupuneena semmoisessa wiheliäisyydessä? En mistään muusta kuin laista, jonka tulee osoittaa minulle, misä wikeni ja tautini on; muutoin en ollenkaan kyypisi tätä auttajaa ja hänen apuansa.

25. Niin on meillä molemmat osat Kristuksen awusta, ensimmäinen, että hän on puolustajamme Jumalan tykönä, ja häpypeitteemme, (meille, sanon minä, häpypeite, ottaessaan päällensä meidän syntimme ja häpiämme), waan Jumalan edessä, Armo-istuin, jossa ei ole yhtään syntiä eikä häpiää, waan jula hywyns ja kunnia, ja lewittää niinkuin ainakin emäkana armostipensä meidän ylitsem-

me tuota houkkaa vastaan, joka on perkele ynnä synnin ja kuoleman kanssa, että Jumala hänen tähtensä kailki anteeksi antaa, eikä mitään ole meitä wahingoittawa. Mutta niinkuitenkin, että pysyt näitten sipein alla; sillä jos olet tämän hameen ja suojan alla, ette konttaa fieltä ulos, niin ei saata synti, joka vielä sinussa on, olla mikään synti, hänen tähtensä, joka peittää sen warhurskaudellansa.

26. Sitte toiseksi, ei seisabda hän siihen, että näin meitä peittää ja suojelee; waan ottaa kanssa ruoffiakseen ja rawitakseen meitä, kuin kana poikiansa, se on, antaakseen meille Pyhän Hengen ja woiman, että alanme rakastaa Jumalaa ja pitää hänen käskyjänsä. Tämä on kestäwä aina viimeiseen päivään asti, jolloin usko ja sellainen armopeite lakkaa, niin että me näemme Nään ilman wäikeinota ja peitteetä, ja astumme itse hänen eteenjä, eikä mitään syntiä ole enää meissä, joka olisi anteeksi annettawa, waan kailki jälleen kohennetaan ja uudistetaan eli asetetaan, niinkuin p. Pietari sanoo Ap. Tek. 3: 21, puhtaaksi ja chiäksi, misä perkele on alusta kailki kufistanut ja turmellut.

27. Tätä mieltä Kristus tässä opettaa wastauksellansa ja kysymyksellänsä, jonka wuorostaan fariseuksille tekee. Ikäänkuin sanoisi: ette tiedä puhua muusta kuin laista, joka opettaa, kuinka teidän tulee rakastaa Jumalaa ja lähimmäistänne, ettekä kuitenkaan ymmärrä sitä; sillä te luulette sen täyttämämme, waikka kuitenkin olette siitä kaatana poisja. Niinkuin se teki Matth. 19: 20, 21, joka kerskasi nuoruudestaan asti pitäneensä kaikki, mitä hänen käsketty oli. Mutta Kristus sanoo hänelle: jos mielit osoittaa ities täydelliseksi, niin mene, myy kaikki mitä sinulla on, ja tule ja seuraa minua. Tällä on sanottu: joka tahtoo oikein rakastaa Jumalaa ja pitää hänen käskynsä, hänen tulee olla sellainen, että saattaa jättää rahansa, henkensä, elämänsä. Sentähden tulee toinentin asia tähän, tahtoo hän sanotuksi, jonka te tiedänette, nimittäin että tunnette ja omistatte sen miehen, jonka nimi on Kristus, joka tekee, että tämä lain oppi ehtii rakennetuksi ja täytetyksi.

28. Mutta mikä on oikein tuta Kristusta?

Sitä eivät tiedä nämät fariseukset ja kirjanoppineet, sillä he eivät pidä häntä muuna kuin Dawidin poikana, se on sinä, joka oli istuma Dawidin istuimella (syntyneenä hänen lihastansa ja werestänsä), ja olewa Herrana ja Kuninkaana, suurempana ja voimallisempänä kuin Dawid oli: waan kuitenkin hallitsewa ainoasti maailmallisesti, tekewä kansansa mailman herroiksi, ja kaikki pakanat heidän allensa saattawa. Mutta ei he ollenkaan tieneet tarwitsewansa häntä auttajaksensa synnin ja kuoleman turmioista. Sentähden täytyi Pyhän Hengen kirkastaa häntä walistuksellansa, ei ainoastaan Dawidin pojaksi, waan Jumalankin pojaksi; joten ylösnousemisen jälkeen tapahtuikin.

29. Tätä ei hän tässä lawialta selitä, waan wirkkaa ainoasti Dawidin Ps. 110: w. 1 kutsuwan häntä Herraksensa: jos siis Dawid kutsuu hänen Herraksi, kuinka hän on hänen poikansa? Ei se sowi, ja on luontoa vastaan, että isä kutsuu poikaansa Herraksi, niin että antaupi hänelle alamaisiksi ja palwelee häntä. Tässä kutsuu Dawid Kristuksen Herraksensa ja sellaiseksi Herraksi, jolle Jumala itse sanoo: istu minun oikealle kädelleni y. m. se on, ole minun kaltaiseni, tunnettu ja palweltu oikeana, totisena Jumalana; sillä Jumalan istuimella eli hänen oikealla kädellänsä ei sowi kenenkään muun istua. Hän on toki niin kiwas, ettei jalli kenenkään paitfi häntä wertaisenansa istuwan; niinkuin hän sanoo Es. 48: 11: en minä anna kunniaani toiselle. Jos hän siis panee Kristuksen weraksensa, niin täytyy hänen olla suurempi kaikki luomuksia. Sentähden tekee hän heille korkean kynnymyksen, mutta jättää sen sillensä; sillä ei he kuitenkaan ymmärtäneet sitä, eikä ollutkaan vielä aika sitä julkisesti selittää.

30. Mutta tämä on ymmärrys, niinkuin (toinen) uskonkappaleemme opettaa uskomaan, että Kristus on sekä Dawidin oikea luonnollinen poika, hänen wertansa ja lihaansa, että kuitenkin Dawidin Herran, jota hänen itse

täytyy palwella ja Jumalana pitää. Tätä oli heidän mahdotoin sowingaa yhteen (niinkuin se mieläkin on mahdointa ihmisen järjelle, missä ei Pyhä Henki sitä ilmoita), kuinka nämät kaikki saattoivat sopia yhteen Kristukseen, nimittäin että hän on totinen Dawidin siemen, ja samassa luonnollinen Jumalan Poika.

31. Tätä esittelee tässä Kristus heille, opettaaksensa, ettei kyllä ole laisja, joka ainoasti oioittaa, mistä tilasta olemme luopuneet; waan joka mieli jälleen siihen päästä ja uudistua, niin täytyy Kristuksen se tehdä tuntemisensa kautta, joka tosin on syntynyt Dawidista, ja on hänen wertansa ja lihaansa, waikka ei kuitenkaan syntynyt synnissä, jommoisia Dawid ja kaikki muut ihmiset ovat; waan hänen on tähtynyt si'itä ilman miestä neitsy Marian puhtaista Pyhän Hengen pyhittämistä werempisaroista, että saattoi syntyä pelkkänä ja puhtaana ihmisenä ilman mitään syntiä.

32. Tämä on ainoa ihminen, joka on saattanut lain pitää ja täyttää, ollessaan kaikkein muitten ihmisten kaltaisen luonnon puolesta, mutta ei kuitenkaan samassa welassa, waan erotettu synnistä ja Jumalan wihasta. Tämän on tähtynyt meidän siassamme astua Jumalan eteen, ja olla meidän peitteemme, suojamme ja emäkanamme, jonka alla meillä on syntein anteksi saanti, ja pelastus Sumalan wihasta ja helwetistä. Eikä ainoastaan tätä, waan hän antaa meille Pyhän Hengen, että me fitten häntä seuraamme, ja täällä alamme tukahuttaa ja kuolettaa syntiä, siksi kuin tulemme hänen pariinsa ja hänen kaltaiksensa, ilman mitään syntiä, täydellisessä wanhurskaudessa. Sillä sentähden on hän nousut kuolleista ja asetettu Isän oikealle kädelle, että kaiketi hämittäisi ja ottais pois synnin, kuoleman ja helwetin, ja saattaisi meidän uuteen iäitseen wanhurskauteen ja ijankaikkiseen elämään. Amen.

N:o 62. Yhdeksäntenätoista Sunnuntaina Kolminaijunden päivästä.

Evant. Matthy. 9: 1-8.

Siihen aikaan astui Jeesus haahteen, meni jälleen toiselle puolen, ja tuli omaan kaupunkiinsa. Ja katso! hänen eteensä tuotiin halwattu, joka makasi vuoteella, j. n. e.

1.

Tämän ewankeliumin summa on se suuri, korkia uskonkappale: syntein anteeksi annosta, joka oikein ymmärrettynä tekee totisen kristityn, ja antaa ijankaikkisen elämän. Sentähden onkin tarpeellinen sitä kaikella ahkeruudella ja lakkaamata kristifunnassa teroittaa, että se puhtaasti ja selkiästi opitaisiin ja tarkoin ymmärrettäisiin; sillä tämä on kristittyin ainoa, korkein ja waikein oppi, jossa meillä on kyllin oppimista kaikeksi elin-ajaksemme, ettei kenenkään tarvitse etsiä jotain uutta, korkeempaa ja parempaa.

2. Mutta tämän oikein käsittääksemme, pitää meidän hywin ja kohdallensa osaaman eroittaa kahdenkaltaista menoa eli wanhurskautta. Toinen on tässä mailmassa, jonka Jumala on säätänyt ja asettanut kymmenen käskyn toiseen tauluun, ja kutsutaan mailmaliseksi eli ihmimilliseksi wanhurskaudeksi, ja on tarpeellinen siihen, että saatetaan täällä mailmassa yhdessä elää, ja nautita niitä lahjoja, joita Jumala on meille antanut. Sillä hän tahtoo tätäkin elämää hallitukseksi ja wietetyksi keskinäisessä rauhassa, hiljaisuudessa ja sownossassa, että itsekukin tekee mitä hänen osaansa tulee, eikä kukaan rupee toisen wirkaan, omaisuuteen eikä personaan. Sentähden on hän siihenkin luvannut siunauksen, 3 Mos. 18: 5 sanoen: joka näitä tekee, hän elää niissä; se on, joka maan päällä ja mailman edessä on hurskas, saa sitä sen edun, että menestyy ja kaupan elää.

3. Mutta päinwastoin, missä ei tätä

tahdota tehdä, siihen on hän asettanut miekan, hirsipuun, teilin, tulen, weden y. m. joilla käskée hallita ja masentaa niitä, jotka eivät halua hurskaita olla. Mutta joll'ei näin käy, waan koko maa käy pahaksi ja nuriaksi, ettei pyöveli saata hillitä, lähettää hän ruton, sodan tahi muut hirmuiset witsaukset, kufistamaan ja hävittämään koko maata; niinkuin Juda-laisten, Kreikkalaisten, Romalaisten ja muiten on käynyt: että nähtäisiin hänen tahtowan jellaista hurskautta pidetyksi ja käytetyksi, ja antawan sille runsaan siunauksen, waan jollei niin käy, jälleen ottaman ja hävittämän kaikki.

4. Tämä on lyhykäisesti tämän mailmalisen wanhurskauden tarkoitus ja koko olento. Siihen tulee vielä, että sitä hywin teroitettakoon, ja waroitettakoon kansaa, että jokainen siihen pitäytyisi ja ahkerasti halulla ja rakkaudella sitä tekisi, ettei häntä tarmittisi siihen ahdistaa pakolla ja rangastuksella. Mutta waroitus on siinä, että esiin pannaan Jumalan käsky ja waatimus, sowitzettuna itsekulsenkin säädylle maan päällä, siten kuin hän ne on asettanut ja eroittanut. Tätä kunnioitettakoon ja korkialle arwattakoon, ja siitä otettakoon halu sydäimestä mielellä tekemään, mitä itsekullenkin säädysensä sopii. Esimerkiksi kuin hän sanoo: kunnioita isääs ja äitiäs, niin tulee itsekunkin lapsen, palmelian, piian, alamaisen y. m. tämä sana ilolla osaksensa ottaa, eikä pitää mitään tawaraa maan päällä fuurempana, waan ajatella, jellaista tehdesjään, olewanja puolittain, jos ei kokonansa paratii-

fiisa, ainoasti sentähden, että sydämmensä epäilemätää saattaa päättää: nyt tiedän sellaisen työn, elämän ja säädyn olewan oikean ja hyvän, ja Jumalalle sydämmellisesti kelpaavan; sillä tässä on minulla hänen sanansa ja käskynsä warmana todistuksena, joka ei saata walhetella, eikä pettää minua.

5. Sillä eihän olekkaan wähin armo maan päällä niihin määriin päästä, että tämä on päätetty sydämmessä, ja omatunto saattaa siihen nojata ja turwata. Ja ainoasti senkin tähden olisi armas ewankeliumi kiitettävä, rakastettava ja kaikessa kunniasa pidettävä, jos ei mitään muutakaan hyötyä eli hedelmää siitä olisi, kuin että se niin wakuuttaa ja wahvistaa meidän omantuntomme, kuinka me elämme ja olemme Jumalan suhteen.

6. Kuinka makasimme ennen esykseissä ja pimeydessä, kuin ei säkenekkään sellaista oppia meitä walistanut, ja annoimme johdattaa itseämme perkeleen nimesä, miten miin walhesaarnaaja uneksui, haparoitsimme niin monia töitä, juoksimme sinne ja tänne, käytimme ja kulutimme hifemme, rahamme ja tawaramme niihin; milloin mesfuihin ja alttareihin, milloin luostareihin ja weljeskuntain asetukseen, ja jokainen haparoitsi kuitenkin wakuutta saadakseen, miten hän Jumalaa palveli; eikä kuitenkaan kukaan siihen päässyt, waan jäimme kaikki pimeyteen. Sillä ei siinä ollut Jumalaa, joka olisi sanonut: „tämä kelpaa minulle,“ „tätä olen minä käskenyt“ j. n. e. Mitä vielä! eivät he ole mitään muuta tehneet, nuot sofiat johdattajamme, kuin siirtäneet Jumalan sanan pois filmistämme, temmanneet meidän pois oikeista töistä, ja riitten siian joka nurkassa esiin tuoneet muita; siihen lisäksi kufistaneet ja ylönlkatsoneet ne säädyn, jotka hän on asettanut, ikäänkuin ei hän osaisi niitä paremmin asettaa, tahi yhtä hyvin tehdä kuin mekin.

7. Sentähden älköön hellitettäkö yhä saarnaamasta semmoista Jumalan sanaa, joka ei tuormaa päällemme mitään erinomaista, suuria raskaita töitä, waan osoittaa juuri siihen säätyn, jossa elämme, ettemme muuta etsi, waan pysyisimme siinä iloisella omallatunnolla, tietien sellaisilla töillä toimittavamme enem-

män, kuin jos olisimme asettaneet kaikki luostarit ja pitäneet kaikki asetuskuntain säännöt. Sillä tähän asti on meitä pettänyt tuo töitten, taffein, kaljupäitten, jouhipaitain, paastoin, walwiaisten, murhemuotoin, päänwäännetten ja amojalkaisten juuri kiilto ja forskeus.

8. Se on meidän tyhmyytemme, että tuomitsemme työn nuodon mukaan, ja kuin ei se kiillä joltain erinomaiselta, ei se muka kelpaa; emmekä narrit näe Jumalan liittäneen ja sitoneen sen kalliin tawaran, nimittäin sanansa, juuri sellaisiin wähin töihin, että hän, niinkuin sanottu on, on käskynsä sulkenut kuuliaisuuden wanhempia kohtaan ja ne työt, jotka ulkonaisessa huoneellisessa ja kansalaisessa elämässä esiin tulewat, ja tahtoo sen niin otetuksi, kuin jos hän itse taimaasta ilmestyisi. Mitä tekisit, jos Kristus itse kaikin enkeleinenä näkyväisesti tulisi alas, ja käskisi sinun kotona laiaista tupaa tahi pestä pataa? Kuinka autuaaksi lufisit itjes, että tietäisi, miten ilon tähden menettelisit; et työn tähden, waan että tietäisit sillä häntä palwelewas, joka on suurempi taimasta ja maata.

9. Jos tätä tarkattaisiin, ja sanalla kohdallensa asetettaisiin, ja ajateltaisiin, ettei tätä tahdo ja käske mikään ihminen, waan juuri taimaan Jumala, kyllä kai me tasahyppyyyn kohoisimme, ja niin pientä työtä, jofsi siitä luetaan, mieluisemmin tekisimme, kuin mitään muuta suurimmalla rehelliisyydellä ja wireydessä. Mutta ettei niin käy, se ei tule muusta, kuin että eroitetaan työt pois sanasta, eikä tarkasteta ja huolita Jumalan käskystä, waan käydä tallustetaan sokeina, torkkuwina ihmisiä, luullen wain töistä olewan tyhmyystä. Ja kuin näin pidämme niitä vähän-arwoisina, haemme ja kufistelemme muita, niin laiskistumme ja ikämystymme, emmekä tee mitään rakkaudella, uskollisuudella ja kuuliaisuudella, emme liioin ota omantunnon asiaksi, jos jätämme sellaiset tekemätää, ja teemme lähimmäisellemme uskottomuutta, wahinkoa ja pahennusta, jolla kofoomme päällemme kaiken wihan, waiwan ja onnettomuuden.

10. Tämä olkoon siis yksi osa meidän oppiamme, että teroitetaan tätä ulkonaista

wanhurskautta sekä varoituskella että uhkauksella, eikä sallita sitä halwaksi arvata; sillä joka tätä ylenkatsoo, se ylenkatsoo Jumalan ja hänen sanansa. Sentähden katsokoon kukin itseänsä, mikä hän on tahi mitä hänen tehdä tulee, ja mitä Jumala häneltä waatii, olkoon se hallita ja käskää, tahi sitawastoin kuulla, palwella, työtä tehdä j. n. e., että Jumalan tähden toimittaisi wirkansa kaikella uskollisuudella, ja olisi wakuutettu Jumalan sitä suuremmaksi arwaawan, kuin jos hänellä olisi kaikkein munkkein työt ja pyhyys, jotka eivät vielä ole päässeet siihen määrään, että olisiwat woittaneet sellaisen wanhurskauden, eivätkä kaikin menoinensa ja toinensa saata kerskata itseänsä pienenkään poikaisen tahi tyttären weroiksi, joka Jumalan käskystä tekee lapsen tahi piaan palwelusta. Oi, mikä onnellinen mailma meillä olisi, jos ihmiset tämän uskoisivat, ja itsekukin kohdaltansa pysyisi wirsansa, pitäin aina Jumalan tahdon ja käskyt filmäämääränensä, silloin sataisi taiwaasta kaikinainaista siunausta ja hyömyttä, sen sijaan kuin meillä nyt on niin paljon waiwaa ja sydämen kipua, jota haemme ja anjaitsemme.

11. Paitfi tätä ulkonaista hurstkautta löytyy toinenkin hurstkaus, joka ei satu tähän ajalliseen elämään maan päällä, waan kelpaa ainoasti Jumalalle ja hänen edessänsä, ja johdattaa ja kätkee meidän toiseen tämän jälkeen tulemaan elämään. Sillä tuo toinen edellinen ilmaantuu töissä, joita tämä elämä wolkoo harjoitettawiksi ihmisten kesken, hallitusta ja alamaisia, naapureita ja lähimmäistä kohtaan, loppuukin tämän elämän kanssa, ja joka ei sitä tee, se ei menesty tässä elämässä. Mutta tämä kufkee ja kohoo ja liitelee yli kaiken, mitä maan päällä on, eikä liiku millään töillä; sillä kuinka saattaa siinä töitä olla, kuin kaikki, mitä ruumis tehdä woipi ja töiksi mainittaneet, jo sulkeupi toiseen wanhurskauteen.

12. Tämä on se, jota puhutellaan Jumalan armoksi ja syntein anteeksi jaaniksi, josta Kristus puhuu tässä ja muissa ewankeliu-meissa, eikä ole mikään maallinen, waan tawallinen wanhurstkaus; ei lähde se meidän töistämme ja woimistamme, waan on Jumalan työ ja armolahja. Sillä ihmiswanhurst-

kaus saa tosin wältetyksi rangastuksen ja pöwelin, ja saa nauttia ajallista hywää; mutta sitä ei se saa toimeen, että woittaisi Jumalan armon ja syntein anteeksi jaanin. Sentähden, jospa vielä sekin meillä on, olkoon meillä tämänkin ohessa toinen paljoo korkeempi, joka Jumalan edessä kestää, wapahtaa synnistä ja pahasta omastatunnosta, ja asettaa kuolemasta ijanikaikkiseen elämään.

13. Tämä onkin se ainoa kohta eli uskonkappale ja oppi, josta me ollaan ja mainitaan kristityiksi, ja joka rajoittaa ja eroittaa meidän kaudesta muista pyhista maan päällä; sillä heidän pyhyydellensä, erikoisharjoituksillansa ja kowalla elämällensä on toinen perustus ja luonto y. m., toinen on töillä niissä säädyissä ja wiroissa, jotka Jumalan sanalla owat wahwistetut, jotka kuitenkin owat paljoo korkeemmat ja paremmat tuota itfewalittua munkki-pyhyyttä. Nämät tekewät kanssa pyhän säädyn, että sellaisia ihmisiä kutjutaan hurstkaiksi, jotka tekewät mitä heidän tulee, ja semmoista täytyykin jokaisen kiittää. Mutta ei mikään näistä tee kristittyä, waan ainoasti se, että hän käsittää uskolla tämän pääkappaleen, ja tietää istuwansa armon waltakunnassa, jossa Kristus on ottanut hänen siipeinsä alle, ja katkeemata antaa hänelle synnit anteeksi. Joka etsii jotain muuta, tahi ottaa toisin menetelläksensä Jumalan kanssa, se tietäköön, ettei hän ole mikään kristitty, waan on Jumalan hylkäämä ja kirooma.

14. Sentähden tarmitaan siihen taitoa ja ymmärrystä, että osataan käsittää ja pitää tätä wanhurstkautta, ja omastatunnossa Jumalan edessä sitä oikein eroittaa kaikesta ulkonaisesta wanhurstkaudesta. Sillä tämä on, niinkuin sanottiin, kristittyin wiislaus, mutta niin korkia ja suuri, ettei kaikki armaat apostolitkaan taida sitä kyllin selittää; ja sille tapahuu kuitenkin se onnetoin kiusa, ettei mikään taito ole muka niin pian opittu, kuin tämä. Ei ole sen korkeempaa saarnaa, kuin armosta ja syntein anteeksi annosta; kuitenkin olemme niin ylimielisiä, että, kuin joku on sitä kerrankin kuullut tahi lufenut, on hän kohta sen osaawanansa, ja on paikalla walmis mestari eli tohtori, etsii sitte jotain korkeem-

paa, juurikuin olisi hän jo kaikki toimitannut, ja tekee uusia lahjoja ja seuroja.

15. Minä olen itselkin warfin monta vuotta sitä opetellut ja kaikella ahkeruudella teroittanut, enemmän kuin yksikään niistä, jotka kuulevat sen taitawanja, saarnaamisella, kirjoittamisella, lukemisella, j. n. e., enkä keh-
taa vielä kerskata mistään taiturillisuudesta, waan on syy iloittakseni, että saan opetuslapsena olla niitten kanssa, jotka sitä vasta alkawat opetella. Minun täytyy sentähden waroittaa ja muistuttaa kaikkia, jotka mielellänsä tahtowat kristityitä olla, sekä opettajia, että oppilaisia, että warowat itseänsä sellaiselta luulolta ja kiusalta, ja tietävät tämän olewan vaikeimman, korkeimman konstin, mitä maan päällä olla saattaa; niin että p. Paawalinkin täytyy tunnustaa ja sanoa, 2 Kor. 9: 5, tämän olewan sanomattoman lahjan, se on, jota ei sanoilla käy uskottaminen ihmisiin, että sen niin forkiaksi ja kalliksi arwaisivat, kuin se itsesfänsä on.

16. Syy on se, ettei järki jaksu kohota ylempiä ulkonaista töittensä huruskautta, eikä ymmärtää uskon wanhurskautta; waan jota korkeempi ja wiisaampi se on, sitä enemmin rippuu se töissä, ja halaa perustua niihin. Sitä kukaan ihminen saata, kiusausten, tuskain ja ahtaan omantunnon ahdingoissa olla niihin ja näihin töihin hairaamata, niitten päällä lewätäkensä ja seisoaksensa. Silloin koperoitaan ja luetellaan juuri monia töitä, joita mielellä tahdottaisiin tehdä, tahti olla tehneenä; ja kuin ei mitään löydetä, rupee sydän wapisemaan ja epäilemään. Tämä ottaa niin lujalle, että nekin, joissa on usko, ja jotka tuntevat armon eli syntein anteeksi saannin, woivat tuskin waimoin siitä päästä, ja täytyy heidän jokapäiwä sotia sitä vastaan. Lyhyesti, se on kaikesta ihmismielestä ja ymmärryksestä, taidosta ja woimasta mahdotointa, kohota maallisesta wanhurskaudesta, ja sisäytyä tähän pääkappaleeseen. Ja waikka siitä paljonkin kuullaan ja puhua osataan, pysyy kuitenkin aina se wanha luulo ja myötäsnytyynyt saasta jäljellä, joka tahtoo omia töitänsä Jumalalle esitellä, ja ne asettaa autuuden perustukseksi. Sellaista sattuu, sanon minä,

niille, jotka ovat kristityitä ja sotivat sitä vastaan; tuo toinen luokka wiifastelioita ja koettelemattomia henkiä makaa siinä aivan upoksissa.

17. Sentähden on tämä oppi niin käsitettävä, että huruskautemme Jumalan edessä yksin ja ainoasti pannaan syntein anteeksi saamiseen. Niin on meidän siis irti kiskoutuminen itsestämme ja kohoominen yli järjen, joka wäittää kanssamme, ja esille wetää sekä synnit että hyvät työt, ja niin forkialle kiipeeminen, ettei katsota, ei syntiä, eikä hyviä töitä, waan perustautaan ja uppoonnutaan tähän uskonkappaleeseen, niin ettei meille enää muuta ei näy, ei kuulu. Itään niin, että asetetaan armo eli syntein anteeksi anto sekä syntiä, että hyviä töitäkin vastaan, ja juljetaan ulos kaikki ihmiswanhurskaus ja pyhyys. Niin jaksapi siis ihminen näihin kahteen hallitusmenoon: ulkonaisesti olkoon hän tässä elämässä huruskas ja tehköön hyviä y. m. Mutta tämän elämän piirin ulkopuolella, milloin mielihä asioita Jumalan kanssa, hän tietäköön, ettei häntä tässä auta, ei pyhyys, ei pahuus. Ja waikka kohta tuntee syntiä, joka rasittaa omaatuntoa, ja laki waatii hyviä töitä, ettei hän sitä ensinkään kuule, ei näe, waan wastaa rohkiasti: jos minulla on syntiä, on Kristuksella anteeksi antamusta; jopa, minä istun juuri sillä istuimella, johon synti ei ulotu.

18. Sillä meidän tulee kuwaila Kristuksen waltakunta ihanaksi, suureksi holwitiksi eli katoksi, joka on joka taholta lewitetty ylitsemme, ja peittää ja warjelee meidät Jumalan wihalta; aivan suureksi, awaraksi taiwaaksi, jossa sulaa armo ja anteeksi antamus loistaa, täyttäin mailman ja kaikki tyynni, niin että synnit sitä wastoin owat tuskin kuin jäkene suuren aawan meren rinnalla; ja waikka ne ahdistawattin, eiwät saata ne kuitenkaan wahingoittaa, waan täytyy niitten hajota ja sulaa armon edessä. Joka tämän taitaisi, olisihan se toki mestari; waan meidän täytyy kaikkein nöyrytyä, eikä häweta sitä opetella kaiken elin-kautemme.

19. Sillä jos luontomme tietää ilmituoda ainoankin synnin, osaa se siitä tehdä kuorman,

taiwasta raskaamman; fitte liehtoo perkeleekin jekaan, ja tekee säfencestä walkian, joka täyttää taiwaan ja maan. Tässä on astuttawa wastakkain, ja rohkiasti päätettävä: waikka synti olisi vielä suurempi ja raskaampi, on kuitenkin tämä uskonkappale paljoo korkeempi, awarampi ja suurempi, joka ei ole puhuttu eikä perustettu yhdenkään ihmisen omasta wiisaudesta, waan tulee siltä, joka käsittää ja pitää waikjallansa taiwaat ja maan, niinkuin Esaiain profeta sanoo luv. 40: 12. Näihin alimmaisii ilmoihin, tänne maan päälle jääköön sekä pahuuteni että pyhyyteni, sillä ne koskewat elämäni ja töitäni; waan tuolla ylhäällä on minulla toinen tawara, joka on näitä molempia suurempi, jellä istuu Kristus ja pitää minun syliänsä, peittää minun siwillänsä ja sulalla armolla warjoopi.

20. Mutta sanot: „entä kuin minä joka „päiwä tunnen syntiä, ja omatunto tuomitsee „minua ja esille tuo Jumalan wihaa?“ Wastaus. Sentähdenpä sanonkin, että tietäköön kristillisen wanhurskauden ei muuta nimenomaan olewan, kuin syntein anteeksi antamusta; se on, sellaista waltakuntaa ja menoa, joka liikkuu ihan synneillä ja niin runsaalla armolla, että se ottaa pois kaiken wihan.

21. Sillä sentähden mainitaan sitä syntein anteeksi antamiseksi, että me Jumalan edessä olemme totisia syntisiä, eikä meissä ole muuta kuin sulaa syntiä, waikka oliskin meillä kaikki ihmiswanhurskaus. Sillä missä hän synnistä puhuu, siinä täytyy olla oikeita, suuria syntejä; niinkuin anteeksi antaminenkaan ei ole leikkiä, waan suoraa toden tekoa. Sentähden jos katsahdat tätä uskonkappaletta, on sinulla siinä molemmat: synti nielee kaiken pyhyytes, kuinkakin hurskas lienet maan päällä; toisapäin, anteeksi antaminen poispoistaa kaiken synnin ja wihan; niin ettei syntis saata syöstä sinua helwettiin, eikä hurskantes kannattaa taiwaasen.

22. Kuinka sentähden perkele abdistaa omaatuntoa, ajaaksensa sydäntä epäilykseen, ja sanoo: „olethan itsekkin opettanut, että meidän tulee olla hurkaita“; silloin wastaa wain urhoollisesti ja sano: niinpä niinkin, että syntinen olen, sen kyllä hywin ennestään tiedän,

sillä tämä uskonkappale, jota puhutellaan syntein anteeksi antamiseksi, on sen minulle aikaa opettanut. Mailman edessä tahdon kai olla hurskas, ja tehdä mitä jaksan; mutta Jumalan edessä tahdon mielelläni olla syntinen, enkä muuksi kutsuttaakoan, että tämä uskonkappale totena pysyisi: muutoin ei olisi se anteeksi antamus, eikä armo, waan päinwastoin mainittawa wanhurskauden ja oman ymmärrykseni kruunuksi. Sentähden, waikka kohta en mitään muuta tunne, kuin paljo ja suuria syntejä, eiwät ne kuitenkaan enää syntejä ole, sillä minulla on niitä vastaan kallis wastin ja rohto, joka ottaa pois synnin woi-man ja myrkyn, ja vielä kuolettaa sen; se on sana: anteeksi antamus, jonka edessä synti tyhjään raukee, niinkuin särki, johon walkia pääsee. Muutoin ei auta mikään työ, ei mikään kärsiminen, eikä mikään tuska wähintäkään syntiä vastaan. Sillä ilman tätä anteeksi antamusta on ja pysyy paljas synti, joka meidän tuomitsee.

23. Sentähden tunnusta nyt tämä uskonkappale rohkiasti täydessä tunnolla ja päätöksellä: mailman edessä lienen kyllä hurskas ja tehnen kaikki, mitä minun tulee; mutta Jumalan edessä ei ole se muuta kuin sulaa syntiä, tämän uskonkappaaleen tähden. Senpätähden olen minä syntinen, jolla on anteeksi antamus, ja joka istuu sillä istuimella, jossa sulaa armo hallitsee, niinkuin Ps. 116: (Ps. 117: 2) sanoo. Muutoin olisin yhdeksäinen syntinen kuin Juudas, joka näki ainoasti syntinsä, eikä yhtään anteeksi antamusta. Mutta oikiat kristityt, jota enemmän he näkewät syntiä itsesänsä, sitä korkeemman ja suuremman armon näkewät he päällänsä ja ympärillänsä saanassa annetuksi ja wuodatetuksi.

24. Niin opi siis pitämään tätä uskonkappaletta suurena ja awarana, niin lawialta kuin Kristus ulottuu ja hallitsee, että sen korkiolle ja lewiälle koroitaisit yli kaikkein kappalten taiwaassa ja maan päällä. Sillä niinkuin sana laukulee yli kaiken sellaisen, samoin lentäköön uskokin, joka käsittää sanan sydämmeen ja siihen pitäyppi, yli synnin, omantunnon, kuoleman ja perkeleen. Urmeleppas siis, millinen ihminen kristitty kuitenkin

kin on, joka on Herran yli perfeleen ja kuoleman, ja jonka edessä synty on kuin kuiwa lehti. Ja koettele tässä itseäs, minkäverran tätä taidat, ja onko se niin halpa ja helppo konsti, kuin koettelemattomat henget kuulewat; sillä jos tämän taitaisit ja uskoisit, ei totta olisi kaikki onnettomuus, kuolema ja perfele mitään. Mutta koska vielä niin paljon ottelet synnin kanssa, pekkäät ja wapiset kuolemaa, helmettä ja Jumalan tuomiota, niin nöyrenny nyt, ja anna sanalle kunnia, tunnus-taen olewas vielä tätä käsittämätä.

25. Lyhyeltä: mentöön kufin omaan poweenfa, siellä löytää hän wäärän kristityn, joka arwelee asian tietäwänsä, ennenkuin on siitä ensimmäiset aakkojetkaan oppinut. Kyllä se on pian kuultu, luettu ja sanoiksi saatu, mutta saada sitä harjoitukseen ja liikkeelle, että se elää meisjä ja omatunto saattaa siihen perustua ja uskaltaa, se ei ole ihmistaito. Sentähden sanon ja waroiton, että ne, jotka tahowat kristityitä olla, aina siinä liikkuiwät, sitä ehtimiseen märehituiwät, teroittaiwät ja tyrkyttaiwät, että kuitenkin sen makuun päästäisiin ja, niinkuin p. Jakob sanoo 1: 18, oltaisiin antiiset hänen luomistansa. Sillä semmoinen siihen pääseminen, että sitä täydellisesti ymmärrettäisiin, ei aikoihin tule tässä elämässä, koska ei armaat apostolitkaan, jotka oliwat täynnä henkeä ja uskoa, saaneet sitä edemmälle.

26. Tämä olkoon ensiksi sanottu siitä, mikä kristillinen wanhurkaus on, ja misjä se osoittaa itsensä. Jos nyt vielä kysyt: mistä se tulee, eli millä se on toimitettu ja ansaittu, niin vastaan: siitä se tulee, että **Jesus Kristus**, Jumalan Poika, on astunut taiwaasta, tullut ihmiseksi, kärsinyt ja kuollut meidän synteimme puolesta. Tämä on syy, keino ja tavara, jonka kautta ja tähden syntein anteeksi antamus ja Jumalan armo on meille lahjoitettu; sillä sellainen tavara ei tule meille ilman wälifeinota ja anfiota. Mutta että me kaikki, syntyneinä synnissä ja Jumalan wihollisina, emme ole muuta ansainneet kuin ijanaitkiffen wihan ja helmetin, niin että kaikki, mitä meillä on ja mitä me woinme, on kirottua, emmekä tiedä mitään

apua eli neuwoa siitä päästäksemme; sillä synty on niin raskas, ettei yksikään luotu woi sitä sammuttaa, ja wiha niin suuri, ettei kukaan jaksanut sitä masentaa eikä sowitzaa; sentähden täytyi toisen miehen astua meidän sijaamme, nimittäin Jesuksen Kristuksen, Jumalan ja ihmisen, ja kärsimisellensä ja kuolemalansa synnin edestä täysi tehdä ja maksaa. Tämä on sitäwarten annettu ja meidän tähtenme kulutettu lunastushinta, jonka kautta synty ja Jumalan wiha on sammutettu ja pois otettu, Jsa sowitzettu ja meille ystämäffi tehty.

27. Tämän tietäwät ja uskowat wain kristityt, ja siinä he erkaantuwat kaikesta muusta uskosta ja Jumalan palweluksesta maan päällä. Sillä Judalaiset, Turkkilaiset, wäärät kristityt ja tefopyhät kerskaawat kanssa, että Jumala on laupias, eikä ole ainoatakaan ihmistä maan päällä, joka ei tiedä puhua Jumalan armosta; mutta siinä kuitenkin he kaikki puuttuwat, etteiwät saa yhtään armoa ja syntein anteeksi antamusta. Se sen tekee, etteiwät he raukat tiedä, miten siihen tullaan; se on, heillä ei ole sitä tawaraa, jossa se makaa salattuna, ja josta se wuotaa; waan ryynnistämät sokeridessansa, ja pyytäwät toimittaa sitä töillensä, kowalla elämällensä ja omalla pyhyhdellensä, jolla tekewät ainoasti Jumalan wihan ja armottomuuden raskaamaksi.

28. Sentähden on tarpeellinen, että opimme Herraa Jesta Kristusta oikein tuntemaan, omistamaan ja pitämään. Sillä se pysyy wahwana, että ilman Kristusta ja ulkona Kristuksesta ei saada kukaan Jumalan eteen tulla, eikä löytää yhtään armoa eli anteeksi antamusta pienimmästäkään synnistä. Sillä että olet syntinen, ja semmoisena lakkaamata pyhät, niin on omatuntos efisjä ja tuomitsee sinun, esille tuopi Jumalan wihaa ja rangaitusta, ettet saa nähdykfi wähintäkään armoa. Mutta että se sinulle anteeksi annetaan, sitä et, kuten sanottu on, tapaa omasja powesjas, eikä taida mitään esille tuoda, joka maksjon tefisit, jonkatähden Jumala katshaitaisi sinua ja pyhkisi pois syntiluettelos. Mutta jos omistat itselles Kristuksen fikfi, joka on sijaas

astunut, on syntis päällensä ottanut ja itsensä sinulle kaikin asioineensa ja lahjoineensa antanut; silloin ei mitään synti voi mitään sinua vastaan. Jos minä olen syntinen, onpa hän kuitenkkin pyhä, ja Herra yli synnin, kuoleman, perkeleen ja helvetin, ettei mitään synti voi minua wahingoittaa, sillä hän on minulle lahjoitettu wanhurskaudeksi ja autuudeksi.

29. Miin on meillä sula armo ja kaikkein syntein anteeksi antamus, mutta ei missään muualla, kuin tämän ainoan Kristuksen kautta ja hänessä, ole se etsittävänä ja saatavana. Joka siis jollain työllä tulee Jumalan eteen, että hän sitä katsahtais ja joskikin kelpoksuiksi armon saamiseksi, se juoksee päänsä mäsäksi, ja armon saan kuormaa päällensä pelkkää vihaa. Sentähden näet, että kaikki muut keinot ja tiet ovat kiroituita ja perkeleen oppia, joilla ihmisiä wiedään ja osoitetaan omiin töihin, tahti muitten pyhnyteen ja ansioon; joltisia ovat pyhäin esimerkit, kovan elämän ja asetusten pitäminen, paljon kärsiminen ja pitkältä itseänsä rankominen y. m. Niinkuin nekin ovat tehneet, jotka ovat ihmisiä kuoleman häädässä lohdukkaneet ja kehoittaneet „miehellänsä kärsimään kuolemaa synteinsä edestä.“ Sillä sehän on Herran Kristuksen kieltämisistä, jopa pilkkaamisista ja häväisemisistä, kuin joku rohkenee jotain muuta synnin eteen panna, ja itse kärsiä synnin edestä, juurikuin ei Kristuksen veri kelpaisi yhtä hyvin kuin meidän kärsimämme ja täydekitekemisemme, tahti niinkuin ei hänen werensä olisi kyllä kaikkia syntejä maan päältä pois pyhkimään.

30. Jos siis mielit synnistä wapaaksi päästä, jätä sikseen töitten ja täydekitekemisen etsiminen ja Jumalan eteen kantaminen, ja konttaa ainoasti Kristuksen alle ja Kristukseen, niinkuin siihen, joka on syntis sinulta ottanut ja itse päällensä sälyttänyt, niin ettei sinun enää tarvitse niitten kanssa taistella, eikä mitään tehdä; sillä hän on se Jumalan karitsa, sanoo Johannes 1: 29, joka pois ottaa mailman synnit; eikä ole yhtään muuta nimeä taiwaan alla, niinkuin Pietari Ap. Tek. 4: 12 sanoo, jossa meidän on autuaaksi tuleminen. Sentähden olemmekin me kristityitä, että omistamme hänen kaikkin ansioineensa

ja lahjoineensa, waan ei suinkaan meidän tekemisestämme ja töistämme, jotka tosin saattawat tehdä pyhän Karteusi-, Fransiskani-, tahti Augustini-munkin, ja antaa kuuliaisen ja paastoojan nimen, waan eivät ikipäiwinä saata kristityitä tehdä. Katso, tämä on toinen asia, joka sattuu pi saarnaan tästä uskonkappaleesta.

31. Kolmanneksi: miten eli millä omistetaan meille sellainen wanhurskaus, että saamme tämän Kristuksen ansaitseman tawaran? Tästäkin warulla otakoon, että osataisiin oikeaa tietä, eikä jouduttaisi sinne, mitä entisiin aikoihin muuttamat wääräuskoiiset, ja vielä nytkin monet willibenget ovat esitelleet, ja luulleet Jumalan tekewän heidän suhteensa jotain erinomaista, itsekutakin kohtaan menetelewän erinomaisella malolla ja salaisella ilmoituksella sisällisesti sydämissä, ja antawan (heille) Pyhän Hengen; juurikuin ei tarwitaiskaan mitään puustainta, kirjoitusta tahti ulkonaista saarnaa. Meidän tulee siis tietää Jumalan niin asettaneen, ettei kukaan pääse Kristuksen tuntemiseen, ja hänen ansaitsemaan anteeksi saamiseensa, eikä saa Pyhää Hengeä ilman ulkonaista yhteistä keinoa; waan hän on sulkenut tämän tawaran suulliseen sanaan eli saarnamirastoon, eikä mieli toimittaa sitä loukossa tahti salaisesti sydämissä, waan tahtoo sen julkisesti jaetuksi ja huudetuksi ihmisten keskuudessa, niinkuin Kristus käsksee Mark. 16: 15: menkäätkä kaikkeen mailmaan ja saarnatkaa ewankeliumia kaikille luoduille, j. n. c.

32. Tätä hän tekee sitawarten, että warmaan tietäisiin miten ja missä sellainen armo on etsittävä ja saatava, että kristikunnassa pidettäisiin yhdellainen tapa ja järjestys, eikä kukaan omiansa esiin wetäisi, eikä waeltaisi omaan ajatustensa jälkeen, ettei pettäisi itseään ja muita; joten muutoin warmaan käwisi. Sillä kuin emme saa ketään sydämeeseen katso- tuksi, kerskailisi jokainen Pyhästä Hengestä, ja esiin toisi omia ajatustiansa hengellisinä ilmoituksina, Jumalan muka erinomaisella tawalla opettamina ja ilmoittamina, ettei kukaan tietäisi, ketä, tahti mitä hän uskoisi.

33. Miin sulkeupi tämäkin asia, nimitäin ulkonainen sana eli saarna kristikunnassa, syntein anteeksi saamisen ja kristillisen

wanhurskauden käsittämiseen, niin että se on se tähdystin ja väliteino, jonka kautta Kristus ja hänen armonsa meille julkaistaan ja esille pannaan, tahi helmaan lasketaan, jota ilman ei kukaan tätä tawaraa koskaan näkisi. Sillä mistä saatettaisiin tietää, ja kenen ihmisen sydämeen se koskaan astuisi, että Kristus, Jumalan Poika, on meidän tähtemme taiwaasta tullut, meidän edestämme kuollut ja nousnut kuolleista, ansainnut ja lahjoittanut meille syntein anteeksi antamuksen ja ijankaikkisen elämän, ellei hän julkisesti sitä julistuttaisi ja saarnauttaisi? Ja waikka kohta hän kärsimiselänsä ja kuolemallaan on ansainnut meille tämän tawaran, ei woisi kuitenkaan kukaan siihen päästä, eikä sitä käsitellä, jollei hän antaisi kanssa sitä sanan kautta tarita, esitelä ja kotiamme tuoda; waan kaikki olisi turhaa, mitä hän siihen on kuluttanut ja työtä tehnyt, eikä muuta kuin kallis, juuri tawara, peltoon kätettyä, jota ei kukaan tietäisi etsiä, eikä hyödyksensä käyttää.

34. Sentähden olen aina niin opettanut, että ennen kaikkea olkoon ensiksi suullinen sana saapuwillä, ja sitä korwin käsitettäköön, jos Pyhän Hengen mieli tulla sydämeen, joka sanalla ja sanan kautta walaisee sydämeen ja waikuttaa uskon; niin että usko ei tule, eikä ole kestäväinen muutoin kuin ewankeliumin kuulemisen ja uskonaisen saarnaamisen kautta, jonka woimasta se sekä alkaa että kasvaa ja wahvistuu. Sentähden älköön sitä suinkaan ylentäjätsottako, waan pidettäköön se kaikessa kunniasa, mielellänsä siinä liikuttakoon, ja laakamata sitä teroitettakoon ja tyrkytettäköön; sillä ei se koskaan ilman hyödytystä ole eikä pääse koskaan kyllin ymmärretyksi ja opitukseksi. Ja warokoon itseänsä jokainen niistä häpeemättömistä hengistä, jotka pitävät sen niin huonossa armossa, juurikuin ei se olisi tarpeellinen eikä hyödyllinen uskoon; taikka ovat jen niin pian oppineet, ja siihen kyllästyneet, siksi että viimein luopuvat siitä, eiwätkä pidä jälellä mitään uskosta ja Kristuksesta.

35. Katso, tässä on sinulla kaikki, mitä koskee tähän uskonkappaleeseen kristittyin wanhurskaudesta, joka osoittaa itsensä Kristuksen kautta meille lahjoitetussa, ja uskolla sanan

kautta ja sanassa omaksi otetusja syntein anteeksi antamisessa, puhtaasti ja wapaasti, ilman mitään omia töitämme. Ei kuitenkaan niin, ettei kristityn tulisi ja täytyisi hyviä töitä tehdä; waan niin, ettei niitä soiketa, eikä sekoiteta uskon oppiin, eikä peitetä sillä häpiällisellä luulolla, että ne waikuttawat jotakin wanhurskaudeksi Jumalan edessä, jolla saastutetaan ja turmellaan sekä töitten että uskon oppi. Sillä siinä on kaikki woima ja mehu, että tämä uskonkappale pidetään puhtaana ja ehiänä, eroitettuna kaikista meidän töistämme. Mutta meidän kerran saatuamme tämän wanhurskauden, seuratkoot sitte työtin, ja jääkööt tänne maan päälle, tekemään ja aikoihin saamaan mailmallista wanhurskautta, ja niin molemmat oikein liikkukoot, mutta kumpikin erittäin omassa menosjansa ja armosjansa: toinen Jumalan edessä uskosja, yli ja ennen kaikkea töitä; toinen rakkauden töisjä lähimmäistä kohtaan; niinkuin ennenkin olemme kyllä puhuneet.

Wakasta maan päällä päästää synnistä.

36. Fariseukset tiesiwät hyvin kyllä Jumalalle yksin tulewaksi toimeksi antaa synnit anteeksi. Sentähden pitiwät he Kristuksen Jumalan pilkkaajana, joka niinkuin ihminen tahtoi antaa synnit anteeksi. Kaikki on tapaa antaa synnit anteeksi: ensimmäinen on ajaa synnit sydämestä ja muodattaa siihen armo. Toinen on julistaa synnin päästö; tämän tekee toinen ihminen toiselle. Mutta Kristus tekee tässä molemmat. Sydämeen hän antaa Hengen, uskonaisesti hän julistaa sitä sanalla. Ja tämä on sijällisestä päästöstä julistamista ja julkista saarnaa.

37. Tämä walta on kaikilla ihmisillä, jotka ovat kristityitä ja kastetut. Sillä niin he Kristusta kunnioittawat, ja heidän suuhunsa on laskettu sana, niin että he, koska tahtowat ja koska ikään tarwe waatii, taitawat ja saawat sanoa: katso, ihminen! Jumala tarjoo sinulle armoa, antaa sinulle kaikki syntis anteeksi; ole hyvässä turmassa, syntis owat sinulle anteeksi annetut; se wain usko, niin se sinulla on! Tämä ääni ei ole laakawa kristittyin kesken viimeiseen päiwään

asti: sinun syntis ovat sinulle anteeksi annettut, ole iloinen ja hyvässä turvassa! Sel- laista on aina kristityn suussa, ja käyttää julkisesti sitä sanaa, jossa synnit anteeksi annetaan. Näin ja tällä tapaa on kristityillä walta syntiä anteeksi antaa. Siis, jos sanon sinulle: sinulle ovat syntis anteeksi annetut, niin usko se lujasti, kuin olisi Jumala sen sinulle sanonut. Sillä kukaapa tohtisi tätä tehdä, jollei itse Kristus olisi astunut tänne alas, ja minun suuhuni pannut näitä sanoja, ja sanonut, että meidän pitää toinen toisellemme antaman synnit anteeksi? Kuten hän Joh. 20: 22, 23 sanoo: **ottakaat Pyhä Henki! joille te synnit anteeksi annatte, niille ne anteeksi annetaan: ja joille te ne pidätte, niille ne ovat pidetyt.** Ja toisessa paikassa (Matth. 18: 19, 20) sanoo hän: **missä ikänä asiassa kaksi teistä sopiwat maan päällä, jota he rukouilewat, sen heidän pitää saaman minun Siältäni, joka on taivaisja; sillä kussa kaksi taikka kolme tulewat minun nimeeni, siinä minä olen heidän keskellänsä.** Nä-mät sanat sen tekewät ja tuntewat sydäm-mein.

38. Jollei yhtään ihmistä maan päällä olisi, joka synnit anteeksi antaisi, waan jos siellä olisi ainoasti lakeja ja töitä, woi kuin- ka huutamassa hukassa olisi kurja murheelli-nen omatunto! Mutta nyt, kuin hän antaa jokaisen suun täyteen, toisen taitaaksensa sanoa toiselle: sinulle annetaan syntis anteeksi, ole kussa olet; on kultainen wuosi toden alkamut. Tähän tulee meidän luottoa ja tur-wata wastoiu syntiä, että saatan weljelleni, joka on abdistuksessa ja hädässä syntein täh-den, sanoa: ole, weljeni, iloinen ja hyvässä turvassa, sinulle ovat syntis annetut anteeksi. Waikka en taida antaa sinulle Pyhää Hen- keä ja uskoa, taidan kuitenkin sen sinulle ju- listaa; jos sen uskot, niin se on sinulla. Jotka sen ottawat vastaan, ne kiittawät ja ylistawät Jumalaa, niinkuin he tässäkin ewankeliumissa tekewät. Tämä nimitetään: **Jumala on ihmisille antanut wallan syntiä anteeksi antaa, ja tämä on lewittää Kristuf- sen waltakuntaa, wirwoittaa ja kohentaa omaa- tuntoa.** Tätä nyt teemme sanan kautta. Antakoon Jumala, että sen myös niin kä- sittäisimme.

N:o 63. Kahdentenkymmenentenä Sunnuntaina Kolminaisuuden päivästä.

Ewanf Matty 22: 1 14

Ja Jeesus puhui heille wertauksilla, sanoen: taiwaan waltakunta on Ruminkaan wertainen, joka teki häitä Bojallensa. Ja lähetti palwe-
liansa kutsumaan, j. n. e.

1.

Samoinkuin epistolamme, on tämän ewan-
keliumi fangen kiiwas waroitus meille
oikein käyttämään ewankeliumin aikaa;
ja peloittawa uhkaus hirmuisesta rangai-
stuksesta, joka on kohtaawa sekä noita suruttomia
ylpeitä kalloja, jotka ylenkatsowat tämän
armollisen ajan, että noita petollisia irtana-
isia henkiä, jotka ewankeliumia ja Kristuksen
nimeä wain warjoksi wijelivät, sitä todella
luttimata. Kuvataan ja osoitetaan tässä
myöskin sopiwasti, millinen se joukko on, jota
Sumalan kansaksi eli seurakunnaksi kutsutaan,
ja jolla on hänen sanansa maan päällä, ja
kuinka siinä tapahtuu ja käypi sekä sen sisäl-
lisen olennon, että ulkonaisen muodon suh-
teen.

2. Ensiksi hän kuwaa kristikuntansa niin,
että, mitä sen hallitus-menoon sattuu, puhut-
telee hän sitä taiwaan waltakunnaksi, osoit-
taaksensa, että hän ewankeliuminsa sanalla on
koko mailmasta kutsunut ja walinnut itsellensä
yhden kansan maan päällä: ei sitäwarten, että
se olisi säättö ja warattu, samoinkuin ulkonai-
nen mailmallinen hallitus-meno, ruumiillisella
herraudella, wakalla, rikkaudella, hallituksella
ja ulkonaisen, mailmallisen wanhurskauden,
kurin, suojan ja rauhan woimassa pitämisellä y.
m. f. Sillä tämä kaikki on ennen runsaasti toi-
mitettu, ja ihmisille käsketty ja luontoonkin
istutettu, nimittäin hallinta tässä elämässä,
parhaimman saaton jälkeen; waiikka tämäin
on synnistä niin heikkoontunut ja turmeltu-
nut, ettei se käy niinkuin sen käydä tulisi,

maan on surkua, wiheliäistä, woimatointa
menoa, yhtä woimatointa ja katoowaista, kuin
tämä mato-säkki, ja parhaimmillaan ollessansa,
ei saata ulottua lawemmalle, kuin ruumiin
tarpeet myöntävät.

3. Mutta paitsi sitä on Sumala itsel-
lensä toimittanut oman jumalallisen hallituk-
sensa, sittekuin hän on pohjattomasta armosta
itsensä ilmoittanut ja antanut sanansa, wal-
mistamaan ja kokoomaan itsellensä kansaa,
jonka hän lunastaisi wihansa alta, ijankaikki-
jesta kuolemasta ja synnistä, jonka kautta se
sellaiseen surkuteen on joutunut, eikä woi
sitä itseänsä auttaa millään ihmismiijauhdella,
neuwolla tahi woimalla, ja opettamaan heitä
häntä oikein tuntemaan ja ijankaikkisesti kiit-
tämään ja kunnioittamaan.

4. Tätä puhuttelee tässä Kristus tai-
waan waltakunnaksi, jossa hän ei hallitse
ruumiillisesti, eikä liiku tämän elämän lah-
joilla, waan on rakentanut ja asettanut ijan-
kaikkisen, muuttumattoman waltakunnan, joka
alkaa maan päällä uskon kautta, jossa me
saamme ja nautitsemme näitä ijankaikkisia
tawaroita: syntein anteeksi antamusta, Pyhän
Sengen lohduitusta, woimaa ja uudistusta,
woittoa perkeleestä, kuolemasta, helwetin wal-
lan alta, ja wihdoin ijankaikkista elämää ruu-
miin ja sielun puolesta, se on ijankaikkista
yhdistystä ja riemua Sumalan kansa. Tämä
jumalallinen waltakunta hallitaan, raketaan,
warjellaan, lewitetään ja woimassa pidetään
sanan ja sakramenttein ulkonaisella hallituk-

sella, jonka kautta Pyhä Henki on voimallinen ja vaikuttaa sydämessä j. n. e.; niinkuin tästä usein on puhuttu.

5. Mutta jangen suloiisesti ja lohdullisesti kuvaa Herra Kristus sen tässä illä, että itse vertaa sen kuninkaallisiin häihin, kuin Kuninkaan pojalle annetaan morsian, ja kaikki on täynnä suurinta iloa ja kunniaa, ja monta kutsutaan semmoisiin pitoihin ja iloihin. Ja kaikista vertauksista ja kuvauksista, joilla Jumala esittelee meille tätä Kristuksen maltakuntaa, on tämä erinomainen ja suloiisin kuva, että kristifuntaa eli kristittyin säätyä puhutellaan häiksi eli avioliitoksi, joissa Jumala itse on valinnut pojallensa seurakunnan maan päällä, jonka hän on morsimeksi itselensä ottanut. Niin että Jumala tässä meidän omasta elämästämme ja koettelemuksestamme mieltii niinkuin peilissä kuvata ja osoittaa, mitä meillä Kristuksessa on; ja niin sen yhteisimmän säädyn kautta maan päällä, jossa olemme syntyneet ja kasvaneet, ja itselän elämme, tehdä jokapäiväisen saarnan ja muistutuksen, että niin muistaisimme ja ajattelisimme tätä suurta salaisuutta, joksi p. Paavali sitä puhuttelee Efes. 5: 32, että nimittäin miehen ja vaimon jumalallisesti asettama avio-elämä on sääty jaloksi, kauniiksi, ihmeelliseksi merkiksi, ja käsitettäväksi, kuitenkin hengelliseksi kuvaksi, joka osoittaa ja aavistaa jotain erinomaista, jaloa ja suurta, joka on ihmisjärjeltä salattu ja käsitettämätön, nimittäin Kristusta ja hänen seurakuntaansa.

6. Sillä aviosäädyllä, missä se sen nimen ansaitsee ja se on mainittava oikaiksi avioelämäksi, niin että mies ja vaimo hyvästi yhdessä elävät, on myötänsä, ensin oikia sydämmellinen luottamus molemmin puolin; niinkuin Salomo Sananl. 31: 11, hurskasta vaimoa kiittäessänsä, ynnä muun muassa tätäkin kehuu: **(Confidit in ea cor viri:)** että hänen miehensä sydän uskaltaa häneen; se on, hän uskoo sille elonsa, elämänsä, rahansa ja kunniansa. Samoin rippuu vaimonkin sydän miehensänsä, joka on hänen korkein, kallein tavaransa mailmassa; sillä hän tietää itselänsä hänessä olevan kunnian, varjeluksen ja awun kaikissa tarpeissa.

7. Niin yhteistä, yhdellaista, ijankaikista uskollisuutta ja sydänlaatua ei ole mitteen säätyin välillä; niinkuin herran ja palvelian, emännän ja piaan, eikä edes vanhempiin ja lasten välillä. Sillä niissä ei ole rakkaus niin yhtäläinen, voimallinen ja täysinäinen toisiansa kohtaan, eikä ole niissä sellaista ijankaikista liittoa kuin se, jonka Jumala aviosäädyssä on asettanut; niinkuin Raamattu sanoo 1 Moj. 2: 24: **luopukoon mies isästänsä ja äidistänsä ja vaimoonsa sidottu olkoon y. n.**

8. Semmoisesta rakkaudesta ja sydämmellisestä luottamuksesta syntyy kanssa yhteys kaikessa, mitä heillä keskenänsä on, eli heille molemmille osaksi tulee, hyvässä sekä pahassa; että kummankin täytyy omistaa se omaksensa, ja toistaan omalla hyvyydellensä auttaa, kuluttaa ja jakaa toisellensa, ja yhteisesti tuta joko säälmistä tai huiutusta, joko iloa tai murhetta, fiten kuin toiselle heistä käypi hyvin tai pahoin.

9. Tämä on kuvaus ja osoitus siitä suuresta, salaisesta ja ihmeellisestä yhdistyksestä Kristuksen ja hänen seurakuntansa välillä, jonka jäseniä ovat kaikki, jotka uskovat häneen ja niinkuin p. Paavali sanoo Efes. 5: 30, **ovat hänen lihaansa ja hänen luitansa**, aiwan kuin ensin luomisesa vaimo otettiin miehestä. Onhan se ainakin suuri, tutkimaton ja sanomaton rakkaus, joka Jumalalla on meitä kohtaan, että jumaluuden luonto niin yhdistyy meidän kanssamme, ja wajoo meidän lihaamme ja vereemme, että Jumalan Poika warmaan yhtyy yhdeksi lihaksi ja ruumiiksi meidän kanssamme, ja niin korkeasti meitä suosii, että tahtoo olla, ei ainoastaan weljemme, vaan ylkämmekin, ja meille jakaa ja omiksi antaa kaikki jumalalliset tavaransa, miisautensa, vanhurskautensa, elämänsä, voimansa, valtansa, että me hänessä Jumalautin luonnon osaksemme saisimme, niinkuin p. Pietari puhuu 2 lähetyks. 1: 4.

10. Hän tahtoo kanssa meitä uskomaan olevamme asetetut sellaiseen kunniaan ja rakkauteen, jossa iloisesti ja kaikella uskalluksella lohduttaisimme itseämme tästä Herrasta, aiwan kuin morsian ylkänsä rikkaudesta ja kunniaasta.

Ja niin on siis hänen kristikuntansa rouwa ja keisariina taiwaassa ja maan päällä; sillä häntä kutsutaan sen Jumalan morsiameksi, joka on kaikkein luomusten Herran, ja korkeimmalla tavalla osettaa hänen perkeleen ja helwetin yli j. n. e.

11. Katso tätä osoittaa hän meille häit-
ten, eli avioliiton jokapäiväisessä kuussa,
jossa näemme hurstaksten aviopuolison rak-
kauden ja uskollisuuden: sekä samassa häitten
kuuauksessa, morsiamen ja yljän riemuun ja
suosion; että oppisimme sellaista totena pitä-
mään ja sen uskoisimme, että Kristuksella
varmaan on sellainen sydän ja mieli morsian-
tansa, seurakuntaa kohtaan, mutta kuitenkin
paljoo suuremmalla rakkaudella, uskollisuudella
ja armolla. Jonka hän julkisesti meille osoit-
taa ewankeliumillisella sanallansa ja Pyhällä
Hengellä, jonka antaa seurakunnallensa: ja
niin tekee nämät jalot, riemulliset häät, koska
kiblaa itsensä morsiamensa, ja ottaa hänen
tykönsä, ja meidän lapsellisella ja inhimilli-
sellä tavalla puhuaksemme, wiepi morsiamen
tanssiin; juurikin trumpuihin ja torveihin heli-
nällä, ja ottaa sen käsivarrellensa; samoin,
kunnioittaa ja kaunistaa tämän kaikella kau-
nistuksellansa, joka on syntein poispyhkiminen
ja peseminen, vanhurskaus, Pyhän Hengen
lahjoitus, kaunistaa sen walollansa, ymmärrys-
sellänsä, voimallansa ja kaikilla lahjoillansa,
jotka tulevaisen elämään ovat tarpeellisia.
Nämät ovat toisellaiset helmet, formukset,
sametit, sillit, koorlut, koristukset ja kaunis-
tukset, kuin nämät maalliset, jotka ovat aino-
asti näitten taiwaallisten tawarain kuollut
kuuauks.

12. Missä ikänä siis näet morsiamen ja
yljän, eli hääjuhla-riemun ja kaunistuksen,
tai kuullet näistä, siinä aukaise filmäs ja
sydämmes, ja katso, mitä rakas Herras Kris-
tus siinä esittelee ja osoittaa sinulle, joka
sinulle, niinkuin rakkaalle morsiamellensa ja
elämälle jäsenellensä, jos uskot häneen, on
walmistanut kunnialliset häät, joissa on ijan-
kaikkinen riemu, hupi, weisu ja hyppy, ijan-
kaikkinen kaunistus, ja kaiken hyvän rikkaus
ja täydellisyys.

13. Sentähden on kanssa sellainen sydäm-
mellinen uskallus häneen sinussa kaswama ja
wahvistuma siitä, että hän sanomattomasta
sydämmellisestä rakkaudesta on pyhällä kas-
teella kutsunut ja walinnut sinun tähän yhtey-
teen, ja lunastaaksensa sinua synnistä, ijan-
kaikisesta kuolemasta ja saatanan wallasta,
niin sinun omistellut, että on sinun tähtes
pannut henkensä ja elämänsä, ja kaikki mitä
hänellä on; jopa niin kokonansa sinulle antau-
tunut, että saatat lohdullisesti ja iloisesti
kerškata, ei ainoasti siitä mitä hän on täh-
tes tehnyt ja sinulle antanut, waan myös
häneestä itsestänsä, niinkuin omastas. Ja
samoin kuin morsian sydämmellisellä uskal-
lujella luottaa ylkäänsä, ja pitää ylkänsä
sydämmen omana sydämmenänsä, samoin tulee
sinunkin sydämmen pohjasta uskaltaa Kris-
tuksen rakkauteen, eikä yhtään epäillä, ettei
hänkään kannu sinua kohtaan muuta mieltä,
kuin oma sydämmes.

14. Mutta tätä vastaan on meissä
määrättömän woinallinen wanhan Adaminne,
se on, lihamme ja weremme jokeus ja tikki
tunnotoin kowuus, joka ei sallii meidän sitä
ei nähdä, ei uskoa; warsinakin kuin itsessäm-
me ja tässä wiheliäisessä elämässä filmil-
lämme ja aistimillämme toisin näemme ja
kuulemme. Sillä hywin kyllä järkikin sen
näkee ja ymmärtää, että häät ja morsius-
rakkaus itsessänsä on suloinen, ilahuttawa
kuwa, ja kärskiin puhuteltawan Kristusta kau-
niiksi, jaloksi, siwiäksi ja uskolliseksi yljäksi,
ja hänen seurakuntaansa kunnialliseksi, onnel-
liseksi morsiameksi; mutta siihen ei ota se
nyöntyöksensä, kuin itsekunkin kohdaltansa olisi
uskominen itsensäkin Kristuksen omaiksi ja
jäseneksi tässä ruumiissa, ja Kristuksen häntä
kohtaan pitävän sellaista sydäntä ja rakka-
utta. Siitä se tulee, etten huomaa itsesäni
tätä suurta kunniaa, waan huomaa päinwas-
toin suuren heikkouden ja mahdottomuuden,
ja tunnen sulaa surua, mielihahaa ja kaikel-
laista kärkimistä, wieläpä kuoleman, haudan
ja minua syöwäiset madot.

15. Mutta tätä vastoin on sinun oppi-
minen todeksi uskomaan sitä sanaa, jonka Kris-
tus itse sinulle puhuu, ja Jumala käsköe usko-

maan, jollet mieli häntä walheesta nuhdella, äläkä katsahda sitä mitä itfessäs tunnet. Sillä jos mieli sinun uskoa, silloin et saa siihen kiintyä mitä omat ajatukses, tahi tuntos sano-
wat, waan siihen, mitä Jumalan sana sinulle sanoo, kuinkakin wähän siitä tuntenet. Jos sentähden olet semmoinen ihminen, joka tunnet tämän hätäs ja wiheliäisyytes, ja sydäm-
mestä halajat osallisuutta tässä lohduitukses ja Kristuksen rakkaudessa, niin käännä kor-
was ja sydämmes tänne Kristuksen puoleen, ja omista tämä lohduellinen kuma, jonka hän sinulle esittelee, ja sillä osoittaa tahtowan sa sinun puolestas olla sellaijeksi uskottuna ja tunnettuna, jonka sydämmessä on paljoa hel-
lempi rakkaus ja uskollisuus sinua kohtaan, kuin yhdelläkään yljällä rakkaasen morsiamen-
hensa; ja anoo sinun puolestas niin sydäm-
mellistä uskallusta ja mielihywää itsehenjä, että se olfoon paljoa suurempi, kuin kenellä-
kään morsiamella on ylkäänsä.

16. Soimannet siis tässä juuri syystä itseäs uskottomuudesta, ja sanonet: katso, jos siis morsiamen rakkaus saattaa rakentaa näin sydämmellisen luottamuksen ja ilon morsiamen ja yljän välillä, joka kuitenkin on wähäistä ja katoowaa; mit' en riemuitse minä paljoa enemmän hurstkaasta ja uskollisesta Wapah-
tajaastani Kristuksesta, joka itfensä minun edestäni ja minulle on kokonansa omaksi anta-
nut? Hyi sinuas, häijy epäusko, joka teet, ettei sydämmeni tässä ole täynnä naurua ja ijankaijkista riemua! waikka kyllä kuulen ja tiedän, kuinka hän sanokansa minua wakuut-
taa, että tahtoo olla minun rakas ylkäni. Eikö minun tässä tulisi paljoa korkeemmasti iloita, ja filmilläni, ajatufillani, sydämmel-
läni ja koto elämälläni kiintyä rakkaasen Wa-
pahtajaani kiinteemmästi, kuin joku morsian kiintyy ylkäänsä? Ja joka on siwiä ja otia morsian, ei se näe eikä kuule mitään, joka olisi hänestä rakkaampaa kuin hänen puolison sa, ja jos ei se kohta häntä näekään, taikka ole hänen parisansa, rippuu kuitenkin sen sydän hänessä, ettei saata muuta kuin hänestä ajatella.

17. Mutta, niinkuin olen sanonut, se on oma wanha Adamimme, se turmeltu luonto,

joka ei falli sydämmen käsittää sellaista tun-
toa, iloa ja lohduitusta; sentähdenpä onkin ja pysyy se, niinkuin p. Paawali Efes. 5: 32 sitä nimittää, salaijuntena, salaijena, sywänä, kätkettynä, käsittämättömänä, mutta kuitenkin suurena, jalona, ihmeellisenä asiana, ei aino-
astaan jofialle, hurjalle mailmalle, joka ei woi wähintäkään ajatella eikä ymmärtää näitä korkeita jumalallisia asioita, waan myöskin armaille apostoleille ja juurille kristityille, että heillä on kyllä siinä oppimista ja usko-
mista, ja täytyy heidän itsenäkin sanoa, kuinkakin kauwan sen tutkinnossa liikkunewat, siitä saarnannevat ja sen perään pyrkinevät, että se on heillenkin salaisuus tässä elämässä.

18. Sillä itse p. Paawalikin usein walit-
taa, ettei se hänen lihan ja werensä tähden waikutannut hänessä niin woimallisesti, kuin sen waikuttaa tulisi, missä se niin täydelli-
jesti on ymmärretty ja käsitetty, kuin se käsi-
tettävä on; sillä silloin ei hän eikä muut pyhät enää olisi olleet niin ahdistetut, mur-
heelliset ja peljästyneet, kuin hän usein oli, ja Dawid profetakin monessa Psalmis sa walit-
taa; waan heidän sydämmensä olisi uinut julassa riemussa. Mutta se on heillenkin säästetty tulewaiseen elämään, jossa saawat nähdä sen ilman peitettä ja pimeyttä, ja rie-
mulla täytettyinä ijankaijkisesti elää. Täällä pysyy se kuitenkin salaijena, kätkettynä, hen-
gellisenä pitona, jota ei nähdä filmillä, eikä käsitetä ymmärryksellä, waan jonka usko aino-
asti woipi käsittää, joka rippuu ylkän siinä sanassa, jonka se siitä kuulee, mutta kuiten-
kin wastahakoisen lihan tähden wajawaisesti vielä käsittää.

19. Sillä se on niin ihan outoa jär-
jelle, että oikein peljästy, kuin sen on aja-
teltawa, kuinka suurta tämä on. Minä puhun vielä kristityistä, sillä muita ei tähän las-
kuun lueta, waan ne pitävät sen kokonansa mahdotoinna, jopa ihan pila-juttuna, jos kuu-
lewat sanottawan Jumalaa ihmisen yljäksi; mutta kristittyin, jotka alkawat sitä uskoa, täytyy peljästyä sen suuruutta, ja ihmetellen sanoa: „hywä Jumala! kuinka kehtaan niin „röykkiä olla, että kerskaijin itseäni Jumalan „morsiameksi, ja Jumalan Poikaa yljäkseni?

„Miten pääsen minä, viheliäinen matosäkki,
 „niin karkiaan kunniaan, jota ei ole osaksi
 „tullut taiwaan enkeleillenkään, että ijanlail-
 „kinen Majestetti wajoupi niin alas minun
 „lihaani ja mereeni, ja niin kokonansa yhdis-
 „tyy minun kanssani, että ottaa vielä ollak-
 „sensä yksi lihakin minun kanssani; minähän
 „olen hamasta kiireestä kantapäähän asti
 „aiwan täynnä saastaisuutta, paisumia, veri-
 „pahjoja, spitalia, syntiä ja löyhkää Jumalan
 „edesjää; kuinka saatan silloin olla kutsuttuna
 „korkian, ijanlailkisen, kunniallisen Majestee-
 „tin morsiameksi, ja yhdeksi lihaksi hänen
 „kanssansa?”

20. Mutta kuulethan hänen tahtoman sen niin olemaan. Minä olen, sanoo hän Efes. 5: 25, 26, 27, valmistawa ja saattawa itselleji morsiamen, joka on minun seurakuntani, joka on olewa kunniallinen, sitä kunnia-asta, joka minulla itselläni on, ja jolla ei saastaisuutta eikä ryppyä ole, waan on pyhä ja laittamaton y. m., niinkuin minä itse olen. Ei hän puhu sellaisesta morsiamesta, jonka hän tapaa puhtaana, pyhänä, laittamattomana, ilman ryppyä, j. m. s., sitä ei hänen olisi tarwinnut maan päältä hakea, waan olisi saanut pyhä enkeleinsä luona. Mutta hän on ilmoittanut itsensä ihmisille sanassansa, ei suinkaan tämän elämän tähden, waan sitä warten, että he häntä ijanlailkisesti kunnioittaisivat; sentähden lienee hänellä mielessä tehdä jotain suurempaa heidän suhteensa. Tämä on se suuri salaisuus, ettei hän ota omaksensa enkelein luontoa, waan ottaa yhdistyksensä ihmisluonnon kansja.

21. Tässä ei hän tapaa mitään muuta, kuin pilatun, saastaisen, häpiällisen, kivotun perkeleen morsiamen, joka on käynyt uskottomaksi Jumalaa, Herransa ja Luojaansa vastaan, ja on joutunut hänen ijanlailkisen wihansa ja kirouksensa alaiseksi. Jos tässä siis mieli hänelle syntyä morsian ja seurakunta, joka toki olkoon puhdas ja pyhä, sillä muutoin ei tule tässä yhteyttä, niin täytyy hänen kaikkein ensin osoittaa rakkautensa sillä, että peittää hänen syntinsä ja kirouksensa omalla puhtaudekseen ja pyhyydellensä, ja

sillä hänen puhdistaa ja pyhittää. Tämän on hän, sanoo p. Paawali Efes. 5: 25, 26, tehnyt sillä tavoin että on antanut itsensä alttiiksi hänen tähtensä ja ostanut hänen werellänsä, että sen itsellensä pyhittäisi, ja sitte vielä on sen puhdistanut ja pesnyt weden pesosja, johon hän yhdistää sanan, jota kuullaan. Tällä samalla sanalla ja kasteella tekee hän sen rakkaaksi morsiameksensa, jota hän kehuu, ja tahtoo pidetyksi puhtaana syntistä, Jumalan wihasta ja perkeleen wallasta; vielä enemmän tahtoo hän senkin itsensä pitämään Jumalan Pojan armaana, ihanana, pyhänä, kunniallisena morsiamena.

22. Täällä ei ymmärrä yksikään, kuinka suuri ja jalo asia näin salaisesti toimeen saadaan hänen sanansa, kasteen ja meidän uskomme kautta. Mutta kuitenkin toimitetaan tällä se, että tämä vähäinen joukko viheliäisiä, syntisiä ihmisiä, joka ei olisi mahdollinen, että Jumala taampaakaan häntä katsaita hänen suuren saastaisuutensa tähden, tehdään tällä pesolla ja wirunnolla puhtaaksi, ihanaksi ja pyhäksi, Jumalalle kelpaavaksi hänen rakkaan poikansa morsiameksi, ja hänen rakkaaksi tyttärekseksi. Ja tätä puhdistusta, joka tässä elämässä on aljettu, harjoittaa ja tyrkyyttää hän alati hänessä, siksi kuin hän asetetaan hänen eteensä puhtaampana ja ihanampana auringon hohtoa ja valoa.

23. Sentähden oppikoon kristittykin puoleltansa tätä uskomaan, ettei vittittäin katsele itseänsä ensimmäisen syntymisensä jälkeen, nimmoisena hän on Adamista on syntynyt; waan nimmoisena hän on Kristukseen kutsuttu, ja häneen kastettu ja ynnä kaikkein uskowiisten kansja häneen kihlattu ja yhdistetty, että hän hänessä rippuisi, niinkuin njäsänsä, joka tällä uuden syntymisen pesolla ja Pyhän Hengen uudistuksella yhdellensä puhdistaa ja kunnistaa häntä vielä hänessä olewasta saastaisuudesta, hamaan siihen päiwään asti, jolloin hän on eteensä asettava oman seurakuntansa, ei ainoasti ilman mitään pilkkua ja saastaisuutta, waan ilman ryppeäkin, ihanana, kunnina, silinä ja täysinäisenä, raittiin nuorison kaltaisena.

24. Mä siis hämmästy, jos tunnet itses

aiwan mahdottonakki ja saastaiskfi; sillä jos tätä katjot, niin unhoitat ja kadotat sinä tämän lohdutuksen ja uskalluksen Kristukseen, waan kuuntele sanaa, jota hän sinulle puhuu: waikkakin olet täynnä syntiä, kuolemaa ja firousta, on sinulla kuitenkin tässä minun wanhurskauteni ja elämäni, jonka olen kustantanut ja lahjoittanut sinulle. Jos olet saastainen ja tahrattu, tässä on kaasteen ja minun sanani peso, jolla minä sinun pesen ja puhtaakki sanon, ja olen aina yhdelleen puhdistama sinun, siksi kuin olet seisoma ihan kauniina ja puhtaana minun ja kaikkein luomain edessä.

25. Tätä ei puhu hän meille ainoasti sanassa, waan senkintähden, ettei meidän tarwitsisi walittaa itseämme jätetyiksi ilman waroitusta ja saarnaa, esittelee hän sitä meille aiwan monissa ja monellaisissa kuwissa ja wertauksissa amiorakkaudesta, jopa, siitä ensimmäisestä liekistä ja rakkaudesta morsiamen ja yljän välillä, jolloin näemme, kuinka molempain sydämmet rippuvat toisissansa, ja heillä on toinen toijestansa ilonsa ja hupansa, jolloin ei morsian wähintäkään peltää yljän häneen kyllästymän, tahi häntä wahingoittawan, tahi luotansa ajawan, waan sydämmellifellä uskalluksella pitäyppi häneen, eikä epäile hänen ottawan häntä syliinsä, istuttawan pöytään kansjansa, ja kaiken omansa hänelle omakki antawan; että toki niistäkään tuntisimme hänen sydämmensä, emmekä toijin hänestä ajattelifi, kuin miten kuulemme ja näemme hänen kuwaaman itsensä meille, sekä omasa sanassansa että sellaisissa kuwissa ja merkeissä, ettemme syhyttäne muuta kuin itsiämme ja omaa wanhaa adamiamme, joka meidän estää tästä suuresta ilosta.

26. Tulishan toki ihmisen suuttua itseensä, ja wain toiwottaa, että kuolema hänen pian pois tempaisi, kuin ei raukka (paremmin) tunne itseensä, eikä saata oikein maistaa ja nautita suurta tawaraansa, iloansa ja autuutansa, niinkuin pitäisi; ja oliskin tuo meille parasta, jollei tämä elämä kiusauksinensa, ristinenä ja kärsimisinensä olisi meille se koulu, jossa me aina ja joka päivä opimme enemmän ja enemmän tuntemaan, mitä hän (Kris-

tus) on meissä ja me hänessä, ja niin saamassa ahferoimaan, että hänen käfittäisimme, niinkuin hän on jälessämme juossut ja meidän käfittänyt, kuin hiellänsä ja werellänsä meidän ansaitfi ja woitti; waikka sittenkin olemme kowin heikot, hitaat ja laiskat, tässä elämässä niin häntä tawoittamaan.

27. Katso, nämät owat ne jalot, kuninkaalliset häät tässä waltakunnassa, jota Kristus puhuttelee taiwaan waltakunnaksi, ja me tulemme niihin, sekä kutsjutut että kutsumattomat, Judalaiset ja pakanat, ewankeliumin toimesta, joka on kaikkunut koko mailmassa juuri kuin huiluilla ja trummuilla, jotka Kaamatun laihin merkitsewät yljän ja morsiamen ääntä, se on, juhlallista ääntä eli soittoa ja helinää, joka on hää-ilon merkki, joka julistaa jokaiselle tätä riemua ja kutsuu siihen.

28. Mutta katsoppas nyt vielä, miten mailma menettelee näitten häitten suhteen, ja miten se käyttää itsensä niitä vastaan, kuin sen olisi tultawa tämän autuaallisen waltakunnan osallisuuteen. Usken kuulinme, kuinka waikaa tämä on kristityillenkkin heidän oman lihansa tähden, jotka kuitenkin pyrkiwät tämän Jumalan waltakunnan perään, ja etsiwät lohdutustansa Kristuksessa. Mutta nyt näydetään vielä kuinka tuo toinen, perkeleen wastakoinen waltakunta tässä mailmassa, joka on hänen keisarikuntansa, niinkuin Kristus Joh. 12: 31 häntä puhuttelee mailman päämieheksi, ja p. Paawali Efes. 6: 12 mailman herraksi, jotii Jumalan waltakuntaa vastaan, ja ahdistaa ja ajaa ihmisiä, ettei he käfitä eikä kuule tätä iloista, lohdullista sanaa näistä häistä ja siitä ilosta, mikä on Kristuksessa; waan, waikka heitä kutsutaan ja waaditaan sinne, ehdollisesti hylkiwät sen, jopa ajettauwat sitä vastaan.

29. Tämä on sanottu erinomattain Judan kansasta, jotka owat ne ensin kutsutut wieraat, joille Jumala on lähettänyt palveliansa, ensin isät ja profetat, sitte apostolit, ja pannut heitä rukoilemaan ja waroittamaan, etteiwät laimiin löisi autuutensa ja pelastuksen aifaa. Mutta he eiwät ainoastaan ylenkatfioneet tätä, waan vielä rajusiwat vastaan, ja tappoiwat Jumalan palveliat, jotka tarit-

fiwat heille tätä ainoa, eivätkä halunneet ei kuulla, ei kärkeä, että heille näistä häistä puhuttiinkaan.

30. Nämät eivät olleetkaan yhteistä, alhaista kansaa, vaan kaikkein parhaimpia, viisaimpia, pyhimpiä, joilla oli liikkumista paljoa korkeemmissa ja tarpeellisemmissä, kuin että jallisiwat itseänsä puhuteltavan näihin häihin tulemaan, ja lahjaksi itsellensä hymää tehtävän, ja heitä taivaaßen autettavan. He tiesiwät itsestänsä paljoa paremmin tätä toimeen saada, omalla jalolla elämällänsä, suurilla töillänsä, lain pyhyydellä ja jumalanpalveluksella; niinkuin tästä on, ewankeliumissa suuresta chtoollisesta Luukk. 14: 18 ja seur., laumeemalta puhuttu sellaisista, jotka esteliwät itseänsä, eivätkä tahtoneet tulla.

31. Näitten kaltaisia ovat vielä kaikki ne, joita ewankeliumi kutsuu uskon ja Kristuksen tuntemiseen, mutta eivät kuitenkaan halua sitä kuulla eikä omaksua; jonkamoinen mailman suurin, paras joukko aina on, joka kuitenkin tahtoo olla mainittuna Jumalan kansaksi ja seurakunnaksi. Onpa näillä paljoa suurempia, jalompia asioita hoidettawina, miten warjeliwät kaunist, kunniallista säätyänsä ja menoansa, jota puhuttelemat kirkonmenoksi ja kunniaksi. Si he tahdo tästä mitään, ei kuulla ei tietää, waan lufewat sen uusiksi ja luvallisen, wanhuudesta tulleen järjestyksen muuttamiseksi y. m. Ja jota enemmän heitä waroitetaan ewankeliumia kuulemaan, sitä vähemmän tahtowat he sitä kuulla, ja sitä kiiwaammasti he sitä wainoowat; niinkuin aina mailmassa on nähtävä.

32. Noh! Näin kunnioitetaan kunnian Runingasta ja Herraa hänen häpäiwänänsä! Näin kiitetään häntä siitä suuresta hymästä työstä ja armosta, johon hän heitä kutsuu ja mahdolliseksi tekee, jos itse tahtoisiwat lufea itsensä mahdollisiksi ijankaittiseen elämään, kuten p. Paawali sanoo Ap. Tek. 13: 46. Mutta mitä sillä woittawat, sen on Kristus heille tällä ennakolta julistanut; owalpa itselkin koetelleet, ja saaneet uskonsa käteensä, ettei hän ole heille walhe-sanomaa saattanut! waan kowin on toteen käynyt, että Runingas on lähettänyt sotajoukkonsa ja ne murhamiehet

tappanut. Tämän wahmistaa nyt kahdetkantoistafatavuotinen koettelemus, että tämä tuomio on pysynyt, ja wiha heidän päällensä niin wihdoin tullut, että heidän täytyy häwiöille tulla. Sillä hän todistaa itse, ettei hän sitä vielä koskaan ole katunut, kuin kohta tämän jälkeen sanoo palvelioilensa: **hääät tosin ovat valmistetut, mutta kutsutut ei olleet mahdollisia.**

33. Tämä on kaikille ylenkatsojille ja mainoojille hirmuinen esikuma ja osoitus lopulliseen, heille aiwottuun wihaan, ja semmoiseen rangastukseen, jolla hän tahtoo heidänkin kaikei lopettaa, sentähden etteiwät ole tahtoneet näitten häitten osallisuuteen päästä ja niitä nautita. Niinkuin on tapahtunut Kreikan maalle ja Romalle, ja wihdoin on tapahtuma meidänkin pilkkaajille ja mainoojille, jos ei wiimeinen päivä sitä ennen päälle karfaa.

34. Nämät ovat nyt saaneet tuomionsa, semmoisen kuin tahtowatkin. Mutta että Kristuksella kuitenkin olisi wieraita häisjensä, on palveliain pitkittäminen saarnallansa, käskemällä ja kutsumalla tänne kenen löytävät, sitfikuin kokoon saawat niin paljon, että pöydät täytywät; ei suuria, pyhiä, woimallisia, jotka ovat ennen kutsutut, multa eivät milineet tulla, waan köyhiä, raajarikkoja, ontuwia, kuten hän toisessa paikassa sanoo: se on pakanoita, joita ei Jumalan kansaan luettu, ja joilla ei ole mitään, josta kerskaiwimat, waan joitten täytyy iloita, että saawat tulla näihin häihin.

35. Mutta tässäkin joukossa, joka pöydässä istuu, on yksi konna, jonka Runingas itse, wieraita katsahtaesjansa, kohta tuntee, ja tuomitsee, ettei sillä ole häawaatteita, eikä ole tullut pitoja kunnioittamaan, waan ainoasti häpäisee Njän ja Herran, joka hänen kutsui. Nämät ovat niitä, jotka kansa tahtowat olla luetuita oikain kristittyin joukkoon, kuulewat ewankeliumia, ja ovat oikian seurakunnan ulkonaisessa yhteydessä, teeskennellen ihmisten edessä, niinkuin ewankeliumista paljonkin pitäisiwät, eivätkä kuitenkaan tee sitä todella.

36. Tällä osoittaa Kristus, mikä joukko mailmassa on seurakunta, eipä ne, jotka wainoowat Jumalan sanaa ja ewankeliumin pal-

weljoita; sillä nämät ovat jo hänen lopullisella tuomiollansa siitä ulosjuljetut ja eroitettut, jopa, he ovat itse siitä irti kiskoneet itsensä julkkisella ja itsellensä tietyllä menetyskellensä, etteivät tahdo hyväksyä, eikä kärsiä tätä ewankeliumin saarnaa, jonkatähden heitä ei myöskään saa eikä saata kristittyin kanssa lukea seurakunnan jäseniksi, kuin ei heillä ole sama oppi eikä usko, waan wainowat niitä; yhtä wähän kuin julkkisia pakanoita, Turkkilaisia ja Judalaisia saatetaan pitää seurakuntana eli sen jäseninä.

37. Samankaltainen tuomio täytyy meidänkin nyt tehdä wainomiehistämmä ja ewankeliumin pillaaajista, jotka ovat paawi joukkoinensa, ja eritä kokonansa heistä, niinkuin niistä jotka eivät ensinkään ole Kristuksen seurakuntaa, waan ovat oman tuomionsa jälkeen kirottut, jonka silläkin oioittawat, että ovat meidän paristansa ulosheittäneet kirottuina ja poisleikattuina jäseninä.

38. Mutta seurakunta maan päällä, jos sen ulkonaisesta yhteydestä puhutaan, on niitten joukko, jotka kuulewat, uskowat ja tunnustawat ewankeliumin oikian opin Kristuksesta, ja joissa on Pyhä Henki, joka heidän puhittaa, ja heissä waiikuttaa sanalla ja sakramenteilla; joitten joukossa kuitenkin on muutamia wääriä kristityitä ja ulkokullatuita, jotka kuitenkin yhteisesti pitäywät samaan oppiin, ja nauttiwat yhteisesti sakramenteja ja muita seurakunnan ulkonaisia etuja.

39. Sillä semmoisia täytyy oikiain kristittyin kärsiä seurakunnassansa, eiwätkä voi inhimillisesti estää eikä waroa niitä seassansa olemasta, eikä lohkaista eli eroittaa heitä seurakunnassansa. Jopa eiwät saata heitä kaikkia tuomita eikä tutakkaan, waan täytyy heidän heitä kärsiä ja seassansa jallia, kunnes Jumala itse tulee tuomiollansa, jolloin he ilmestywät ja itsensä julkaisewat pahan elämänsä, eli wäärän uskonsa ja wimmahentensä lautta, etteiwät olekkaan oikeita kristityitä, niinkuin p. Paawali tässä sanoo 1 Kor. 11: 19: teidänkin joukossanne on eriseuroja olewa, että ne jotka koeteltuja owat, teidän seurasanne ilmoitettaisiin, ja päinwastoin, nekin, jotka ei ole koeteltuja.

40. Tämä on tässä se, että Kuningas itse tulee häätupaan katsomaan wieraita, ja

julkaisee sen, jolla ei ole häawaatteita. Ja kuin hän näin julkaistiin, ja ulkokullaisuudessansa kuitenkin katumatoinna ja paatuneena waiikeni, käskää hän sitoa hänen kätensä ja jalkansa, ja heittää hänen ulos joukosta, (ettei hän saisi nautita mitään häistä, joissa on sulaa walkeutta ja iloa), pimeyteen, jossa ei ole mitään lohduitusta eikä autuutta, waan ihan itkua ja hammasten kiristystä. Samoin tapahtuu seurakunnassakin, joka julkaisee ja sitoo sellaisia katumattomia, heittää heidän ulos yhteydestään, ja julkkisesti julistaa heidän ulos heitettyiksi Jumalan waltakunnasta.

41. Sentähden onkin kristityillä, jotka owat oikeita, rakkaita wieraita näissä pidoissa, aina se lohduitussena, että toiset, jotka eiwät heidän joukkoonsa ole, sekä wainojat että wäärät weljet, jääwät kuitenkin näitä nauttimata. Sillä niinkuin nämät wainojat itse julkaisewat itsensä, etteiwät olekkaan seurakunnan jäseninä, sillä että itsensä ulosjulkewat ja eroittawat; niin täytyy toistenkin, jotka jonkun aikaa owat joukossa menneet ja petollisesti peittäyneet oikian kristityn nimellä ja warjolla, viimein julkkistua, niinkuin p. Paawali sanoo 1 Timoth. 5: 24, 25: muutamain ihmisten synnit owat kyllä julkkisia, että ne ennenkin tuomita taitaan; mutta muutamain äsken jälkistä julkkiseksi tulewat. Niinkään muutamit hywät työt owat jo ennen julkkisia; ja ne, jotka muutoin tapahtuwat, ei taita salata.

42. Ja tästä on hywä ymmärtää, mitä se merkitsee että tämä on ilman häawaatteita, nimittäin, ilman sitä uutta launistusta, jolla me Jumalalle kelpaamme, joka on usko Kristukseen, ja niin samassa ilman oikeita hyviä töitä; hän pysyy oman lihallisen luulonsa, epäuskonsa ja suruttomuutensa wanhoissa retaleissa ja ryyhyissä, ilman parannusta ja wiheliäisyytensä tuntoa; ei lohdata itseänsä sydämmellisesti Kristuksen ansiosta, eikä paranna siitä elämänsä; ei etki ewankeliumista enempää, kuin mitä lihalle kelpaa. Sillä nämät häawaatteet owat uusi walo sydämmesssä, joka waiikuttaa sydämmesssä tumon tämän Mjän suuresta armosta ja hänen häistänsä, että se kokonansa kiintyy Kristukseen, ja läpiwalettuna sellaisella ilolla ja lohduituksella, halusta ja

rakkaudesta elää ja tekee niin, kuin tietää hänelle kelpaavan, juurikuin morfian tekee ylläänsä kohtaan.

43. Tätä puhuttelee p. Paawali Kristusta päällensä pufemiseksi Galat. 3: 27, Rom. 13: 14, ja olemiseksi puettuna, ettemme alastomiksi hawaittaisi, joka tapahtuu erinomattain uskon kautta, jonka voimasta sydän uudistuu ja puhdistuu, josta fitte, jos oikein tämpi, myös tulee ja näkyy hedelmiä. Väin-

mostoin, misjä ei uskoa ole, ei siinä ole Pyhää Henteäkään, eikä sellaisia hedelmiä, jotka Jumalalle kelpaavat; sillä joka ei Kristusta uskolla tunne, eikä sydämessänsä omista, ei se huoli paljon Jumalan sanastakaan, eikä aivo elää sen jälkeen, vaan pysyy nypinä, röyffiänä, itsepintaisena, eikä palwele Kristusta eikä lähimmäistensä, waikka kohta ulkonaisesti teeskentelee ja pettää väärällä kiillolla. (Umen).

N:o 64. Yhdentenäkolmatta Sunnuntaina Kolminaisuuden päivästä.

Ewanf. Joh. 4: 47—54.

Oli yksi kuninkaan mies, jonka poika sairasti Kapernaumissa. Koska hän kuuli, että Jeesus oli tullut Judeasta Galileaan, meni hän hänen tykönsä, ja rukoili häntä tulemaan alas ja parantamaan hänen poikaansa, j. n. e.

1.

Sangen ihana esimerkki kuvataan meille tässä ewankeliumissa uskosta, kuinka se muodostuu, ja mitä luontoa ja laatua se on; nimittäin, että sen on kasvaminen ja täydellisyhteen ehtiminen; ja osoitetaan usko sellaiseksi, joka ei ole yhdessä kohden makaawa ja joutilas, vaan on elävä, lewotoin kappale, joka kulkee taikka takaisinpäin taikka eteenpäin, elää ja on liikkeellä; ja jollei niin käy, ei olekaan se mikään usko, vaan kuollut luulo sydämessä Jumalasta. Sillä oikia, elävä usko, jonka Pyhä Henki muodattaa sydämeen, ei saata juinkaan olla joutilasna. Tätä sanon sentähden, ettei kukaan olisi surutoinna, joskin on uskon käsittänytkin; ei se saa fillensä jäädä, ei ole kullä että aljetaan, vaan meidän

tulee, mitä kauvemmin sitä enemmän, edistynä ja kasvaa, ja yhä paremmin oppia Jumalaa tuntemaan.

2. Sillä wastustajamme perkeleenkin luonto ja laatu on toisaalta sellainen, ettei hänkään lepää; niinkuin p. Pietari sanoo 1 lähetysk. 5: 8: perkele ei lepää, vaan kiertää ympäri kuin kiljuwa jalopeura, ja etsii, kenenkä hän niellyksi saisi. Kuin perkelekään ei nuku eikä lepää, eikä sopine kristitynkään lewätä, ja ristissä käsin istua, vaan hänen tulee ajatella, miten wahvistuiksi perkeleen voimaa vastaan; sillä häntä mainitaan „tämän mailman päämieheksi“, niinkuin tämänpäiväisesjä epistolassa, Efes. 6: 12 kuuluu: sillä ei meillä ole sota wertta ja lihaa vastaan, vaan pääruihinaita ja waltoja vastaan, mailman

herroja vastaan, jotka tämän maailman pimeydessä wallittsewat, pahoja henkiä vastaan taivasaan alla. Tämä ruhtinas hallitsee tätä maailmaa, rajuaa ja kiukuitsee, on hulluna ja raiwoisnaan, eikä saata kärsiä, että kristitty menestyy, eikä soriikkaan hänen sitä kärsiä; sillä näin aukenisi lowi hänen waltakuntaansa, ja hänen merkkonsa repeisi; sentähden estää hän, miten ikänä woipi, kristittyä menestymästä.

3. Kuin uskon tuli on sytytetty ja palaa, ja perkele sen tuntee ja huomaitsee, kohta hän hätyyttää sitä kaikella kowaluudellansa; sillä hän tietää, mitä wahinkoa siitä tulee hänen waltakunnallensa; sentähden warjelee hän waltakuntaansa kaikella kiwaudella, ja ahkeroitsee pitää kaikkia kuuliaisuudessansa. Siis pysyy totenta, että niin pian kuin kristitty rupee uskomaan, seuraa kiusaus ja waino häntä kantapäillä; ja jollei niin käy, on se merkki, ettei usko ole oikia, ja ettei hän ole ewankeliumia oikein käsittänyt. Sillä perkele, tuo konna, on niin tarkkasilmäinen, että heti näkee missä on joku oikia kristitty; sentähden pyytää se häntä langettaa, saartaa ja ahdistaa häntä joka kulmalta; sillä hän ei jaksa kärsiä, että joku siirtyy pois hänen waltakunnastansa.

4. On siis waarallista elää surutoinna; sillä nyhtäkkiä on perkele niskassamme. Niinpä kyllä käy suurten pyhäinkin, jotka ovat Jumalan sanan oikein käsittäneet, että, kuin seisowat ja luulewat olewansa waarata, silloin wäijyy tuo konna takana, tarkkaa heidän päälensä, ja sotii heitä vastaan siksi, että wihdoin paiskaa heidän maahan. Katso, miten on käynyt suurten miesten, Mojesen, Aronin ja Judan ruhtinasten. Niissä oli jalo usko, kuin johdattiwat kansan Egyptistä, ja koko kansa meni uskossa punaisen meren, kuoleman ja monen muun ihmeen läwitse, jolla he uskonsa osoittiwat; mutta viimein he lankeewat johonkubun loukkaukseen, jonka ohessa kaikki entinen tyhjään raukee; he pelkääwät, että kansan täytyy kuolla nälkään kuivassa formessa. Eikö tämä ole surkua, että ne, jotka niin suurissa astoisissa osoittawat uskonsa, menewät kuoleman läpi, sotiwat sitä vastaan, ja saawat woiwon, silloin, kun luulewat parhaim-

millaan olewansa, menewät sikseen, owat elatuksen murheen voitettawia, ja napisewat Jumalaa vastaan, joutuwat kansa niin ahtaalle kiusaukseen, että he kaikki kaatuwat, ja perkele kumoo kaikki maahan? Sentähden ei olekkaan vielä taattawaa, jos joku alkaa uskomaan, eikä edisty, mitä kowemmin sitä enemmin ja enemmin.

5. Moses, jossa kuitenkkin oli warfin jalo usko, lankee niin, että kuin hänen oli sawallansa lyöminen wettä kallioista, hän epäili ja sanoi kansalle 4 Mos. 20: 10, *sauuennemo me teille wettä tästä kallioista?* Tuo hywä Moses, joka oli tehnyt monta, monituista ihmettä, menee järkeensä ja takeruu luonnolliseen ymmärrykseensä, ja pelkää kansan epäuskon estämän itseänsä tässä suuresa merkissä ja ihmeessä. Hänen olisi tullut rippua sanassa, ja arwata se korkeemmafki, suuremmafki ja woimallisemmafki kansan epäuskoa; mutta tämä hurstas mies oli niin kowasti kiusattu, että kompastui ja lankefi.

6. Onpa meillä uudestakin testamentissa samankaltaisia esimerkkejä. Pietari oli wahwa ja luja uskossa. Kuin näfi Kristuksen weden päällä, sanoi hän Matth. 14: 28, *wahwasna uskossansa: Serrra, käske minuu tulla tyköös,* ja astui ulos habdesta weteen. Hän oli wakuutettu weden häntä kantawan. Silloin oli p. Pietarisna jalo usko ja suuri henki, kuin uskalsi rohkiasti mennä weteen, ja waaraan, jopa ihan kuolemaan, luottaen tässä rohkiasti ja pelkäämätä Kristukseen. Mutta juuri luullessaan olewansa ilman mitään waaraa, näkee hän ankaran tuulen; silloin hän unhoittaa sanan ja lankee, wajoo weteen, ja antaa perkeleen temmata uskon sydämestänsä. Missä on hänen suuri uskonsa? Usko on arka, herkkä asia, josta pian efsytään, niin että kompastutaan: perkele on warullansa, ja on pian woiwolla, jollei walwota.

7. Mitä korkeita ajatuksia oli kansalla Kristuksesta! Ne pitiwät häntä profetana, ja rippuivat juuri kiintiästi hänessä, puolustiwat häntä niin kiwaasti, että päämiestenkin täytyi peljätä kansaa, eiwätkä usaltaneet satuttaa käsiänsä häneen. Mutta kuin he ottiwat hänen kiinni, sitoimat, weiwät pois ja ristiin-

naulitsivat hänen, silloin luopui kansa pois, ajatellen: „petos, petos; ei, ei ole tuo mikään profeta!“ silloin ei ole yksikään hänen puolelansa, vaan vieläpä huutawat häntä vastaan, Luukk. 23: 21, ristiinnaulitse, ristiinnaulitse! ja mikä pahempi oli, hänen omat opetuslapsensa jättiwät hänen oloihinja. Minnekkä jäi tässä heidän uskonsa ja pyhyytensä?

8. Näin tapahtuu nyt meidänkin aikamme. Muksi, kuin ewangeliumi rupefi koitamaan, oli se rakastettu saarna; silloin tahtoi koko mailma olla kristitty eikä kukaan ollut sitä vastaan. Mutta kuin jatuttiin munkkeihin, messupappeihin, nunnihin, ja ruwettiin messuja moittimaan; woi toki! silloin he luopuwat, kuin lehdet warisewat puista. Sitte, kuin käännuttiin päin ruhtinaitakin, silloinkos wainottiin ewangeliumia mitä tuimemmin, ja ruwettiin mitä edemmä sitä enemmän luopumaan takaperin. Ei perkele vieläkään nuku, jentähden herättääkin hän wallan monta eriseuraa ja lahtoa. Kuinka monta eriseuraa on meillä jo tähän asti ollut! Mikä on ryhtynyt miekkaan, mikä on karannut Herran ehtoollista vastaan, mikä kastetta vastaan. Ei perkele nuku, hän on kyllä vielä tekewä janoja kepposiansa; hän on warulla, ja pyytää vielä siffi saada, ettei yhtään oikia oppia jäisi seurakuntaan; ja peljättävä on hänen wihdoin toimeen saawan, että, waikka koko Saksanmaa ristiin rastiin läpi waellettaisiin, eipä tavattaisi ainoatakaan oikia saarnastuolia, jossa Jumalan sana puhtaasti saarnattaisiin, niinkuin ennen. Se pyytää kaikella wäellä estää oikian opin menestymistä; sillä se ei saata sitä kersää.

9. Tätä wihollista on waikia wälttää, sillä se wäijyy ja luimistelee joka paikassa, ja käypi niin kowasti päälle, että oppineetkin lankeewat, ja walitut erehtywät, niinkuin Moses, Pietari ja apostolit. Me luulemme olemamme ilman waaraa, heitämme asian sifseen, ei kukaan siitä huoli, eikä lukua pidä. Meidän tulisi rukoilla Jumalaa, että hän woimassa pitäisi ewangeliumin, ja sallisi pyhän nimensä vielä meille saarnattawan; mutta kufapa siitä huolii, kufapa rukoilee enää sen menestymisestä! Sentähden jattuneekin miellä

niin, että Jumala laskee perkeleen meidän kimpuihimme. Silloin olemme pian hukassa; se paiskaa meidän maahan, ja sellaiseen wiheliäisyyteen joudumme me röyhkentemme ja huolettomuutemme tähden.

10. Perkele saattaa uskottaa itse hurmahenkiäkin, että owat oikiasa, niinkuin Arianiaisia, jotka antoiwat asiansa suuren kiillon; sillä ei ketään ollut, joka olisi ymmärtänyt, oliwatto he oikiasa, wai wäärässä. Mutta kristitty sitoo ajatuksensa köysiin, ei röyhkeile, vaan sanoo nöyryydessä Jumalalle: „rakas Herrra, waikka olen wakaa asiansani, en saata kuitenkaan ilman sinua olla seisowainen, auta sinä, minä olen hukassa.“ Josin on hän warma asiansansa, niinkuin p. Pietari wetten päällä ei saattanut enää sen warmempi olla, wesi kantai hänen, eikä hän tiennyt mitään estettä; mutta kuin tuuli puhalsi, silloin hän näki, mitä häneltä puuttui. Tämä on hywin sydämmelle laskeutawa; sillä waikka ollaan warmat asiansansa, ja kiinnytään Raamattuun, ja ollaan jalosti suojeltuina ja warustettuina selkeillä Raamatun sanoilla, on se kuitenkin Jumalan wallassa, tahdossa ja woimassa, meitä suojella ja warjella perkeleestä, wastustajastamme ja suurimmasta wihollisestamme.

11. Mutta tämä tapahtuu sitä warten, että Jumala saifi meitä walwomaan, ja pysymään pelwossansa, että aina olisimme huolellisia, ja huutaisimme hänen tykönsä: „oi Herrra, auta meitä, ja lisää meille uskoa!“ (Luukk. 17: 15) sillä ilman sinua olemme hukassa.“ Olkoon (sifis) sydämmemme aina sellainen, kuin jos wasta alkaisimme tänä päiwänä uskoa, ja joka päiwä olkoon meillä se mieli, juurikuin emme olisi koskaan ennen ewangeliumia kuulleet; jokapäiwä tulee meidän alkaa. Uskon luonto ja laatu on semmoinen, että se lakkaamata kaswaa ja liikkuu. Ja, niinkuin ennen sanottu on, perkele ei ole jouten, eikä lepää; jos hän ferran lyöddään, nousee hän siitä uudestaan; jos ei pääse sifille etupuolelta, pyytää hän takapuolelta päästä; jos ei takapuolelta pääse, murtauwi hän sifille katosta, tahi kaimaa itsensä laattian alta; hän keinottelee sifihen asti, että pääsee sifille, pannen liikkeelle kaikki kawalu-

tensa ja mehkeensä. Jos yksi yritys pettää, tekee hän kohta toisen, ja tekee sitä siksi, että voittoa.

12. Sitä vastoin on ihminen viheliäinen, heikko ase, niinkuin p. Paavali sanoo 2 Kor. 4: 7: meillä on tämä tavara saviastioissa. Tavara on ewankeliumi; waan minä olen heikompi kuin savi-astia walajansa suhteen. Savi-astia on heikko kalu, se särkyy pian; ja silloin vuotaa maahan, mitä siinä on. Sentähden kuin perfele näkee, mitä tavara usko on, jota kannetaan savi-astiasa, rujuua ja pauhaa hän ja sanoo meille vihoisiansa: „kyllä minä sinuun tapaan ja paistaan „astias rikki; sinulla on suuri tavara, sen „lahdon minä kaataa sinulta maahan. „nappas, minä tilan saan, pian on astias „palaisina; et sinä kuitenkaan ole muu kuin „viheliäinen, heikko astia.“

13. Tämöisen heikon astian asettaa Jumala vihollisten keskelle; kuinka pian se siis lienee rauskoina! Kepillä sen saa rikutuksi; jopa käärmeen pistosta täytyisi sen muruisiksi mennä. Perfele woisi kyllä yhdessä ainoassa filmänräpähässä hävittää koko maan kunnan; siinä ei olisi hänelle mitään työksi; sentähden on hän vihoisiansa, kuin Jumala niin pilallisesti häntä kohtelee, että asettaa näin heikon kalun häntä vastaan, joka kuitenkin on niin suuri ruhtinas ja voimallinen herra tässä maailmassa. Pistättelishän tuo minuakin, jos olisin wanikka mies, ja joku härskyttelisi minua oljen pehulla; toki minä vihoisiani oljen rikki siwaltaisin, ja soisin mielemin hänen seisovan wastassani keihäällä, miekalla ja täydessä sota-warusteessa; niinkuin wäkewä Goljatikin närkästy, että Dawid rohkeni astua häntä vastaan painensaumalla, ilman haarniskaa, 1 Sam. 17: 43.

14. Samoin on perfeleentkin: hän on kiukussaan, että Jumala tahtoo tallata häntä jalkainsa alle lihalla ja werellä. Jos joku suuri henki seisoi häntä wastassa, ei se tekisi hänen niin pahaa; mutta se häntä suuresti suututtaa, että viheliäinen matosäkki, murturnut savi-astia on hänelle kiusana, heikko kalu niin voimallista ruhtinasta vastaan. Jumala on pannut lahjansa, sanoo p. Paavali, heik-

koon saviastiaan (2 Kor. 1: 7); sillä ihminen on heikko, käy pian vihaiseksi, ahneeksi, ylpeäksi, ja muilla wioilla rasitetuksi, joilla perfele on pian astian rikkonut; sillä jos Jumala sallisi, pian hukuttaisi hän kaikki ihmiset, niinkuin hän wäärällä opilla turmeleekin monta sielua. Mutta kaikki tämä tapahtuu, sanoo p. Paavali, sitawarten, että tietäisimme, asian ei olewan meidän omassa wallassamme, waan Jumalan woimassa. Jumala kiusaa perfeletä sillä, että tukistaa ja häpiään saattaa hänen kaikkein suurimmalla heikkoudella lihassa ja weressä, ja sanoo hänelle: „sinä korvia henki, „tässä asetan minä vastaan viheliäisen heikon astian; koetappas siihen koskea.“ Tämä tekee hänelle werrattoman pahaa, sentähden hän liehuu ympäri kuin kiljuwa jalopeura, särkeäkseen ja rikki murentaakseen niitä heikkoja kaluja ja savi-astioita.

15. Katsokaat, mitä hän on tehnyt woilla profetoilla, jotka ovat nostattaneet talonpoikia sotaan. Sitä ei totta ole tehnyt yksikään ihminen, waan perfele, joka tahtoi murentaa astioita, ja onkin monta niistä särkenyt, niin että sekä usko että Raamattu on heiltä tullut hukkaan. Niinpä nousee kyllä vielä useempia hurmahenkia, ja niiksi vielä tulee, ettei pidetä Kristusta enää Jumalana ja Neitsen poikana. Sillä se on perfeleen kamaluus ja laatu, että jos ei yksi meneesty, niin yrittää hän toista. Niin on alusta pitkin matkoin käynyt, ja siinä eteentäpäin pysyy. Ja tämä kaikki tapahtuu sitawarten, että olisimme huolellisina, nostaisimme filmämme taiwasta kohden ja ruikoilisimme Jumalalta apua, ja jos olemme alkaneet uskoa, että Jumala tahtoi sitä hyödyttää ja warjella, ja voimallansa astiamme suojella; sillä perfele tahtoi mielellänsä särkää astian, ja tallata sen jalkainsa alle. Toiset, jotka ovat hänen omansa, tempaa hän myötänsä, ja saa ilon ja huwituksen heistä. Tämä on johdatus ewankeliumiin; otamme nyt tutkistellaksemme tekstiä järjestyksensä. Näin sanoo ewankelista:

Oli kuninkaan mies, jonka poika sairasti Kapernaumisja.

16. Kyllähän sitä on tapahtunut usiammillenkin ihmisille, että heillä on ollyt sairaita

lapfia; waan tässä on merkittävä, että hän kohtaa sanoo:

Koska hän kuuli, että Jeesus oli tullut Judeasta Galileaan, meni hän hänen tykönsä, ja rukoili häntä tulemaan alas ja parantamaan hänen poikaansa, joka kuolemallaan oli.

17. Tässä alkaa usko, joka luottaa Kristukseen. Mutta että hänessä oli usko, sen osoittaa ewankeliumi; sillä hän oli kuullut, kuinka Kristus paransi sairaita. Tämän hän laskee sydämiensä, ripustuupi Kristukseen, ajatellen näin: „jos hän auttaa kaikkia ihmisiä, niin auttaneehan toki minuakin, ja parantaneeko poikani.“ Hän pitää Kristuksen sellaisena miehenä, joka voi auttaa ihmisiä, ja odottaa häneltä kaikkea hyvää. Tämä on oikia kristillinen sydän, että riputaan Kristuksessa. Waan jos kuninkaan mies olisi ollut epäilyksen warassa, eikä olisi hän Kristuksen pariin tullut, waan sydämensä olisi näin ajatellut: „kyllä hän muuta auttaa, waan kuka tietää, auttaako hän minuakin“; ja olisi näin heittänyt asian sille. Mutta hänen uskonsa elää, sentähden nousee hän liikkeelle, ja menee Kristuksen pariin. Tämä on uskon alku.

18. Mutta nyt saatte nähdä, kuinka poikkipuolisesti ja tlysty Kristus häntä kohtelee, ja kuinka hänen uskoansa ahdistetaan, tuun Kristus sanoo hänelle:

Ellette näe tunnustähtiä ja ihmeitä, niin ette usko.

19. Kuinka sopii tämä, että hän sanoo: „ette usko“, ja hänessä on kuitenkin uskoa? Samoin sanoo Herra Pietarillekin: **oi sinä heikkouskoinen, miksi epäilit?** Matth. 14:

31. Pietari oli warma afiasfaan ja uskoi, sentähden hän rupefi kävelemään veden päällä; mutta nähtyänsä tunlen, rupefi hän epäilemään ja wajoomaan. Samoin tässäkin käwi. Wies kuuli Kristuksesta huudon, kuinka hän kaikkia auttaisi. Tämän hän uskoi ja tuli hänen pariinsa. Mutta kuultuansa, että Kristus ei tahdo tulla hänen huoneensa, loukkaantuu hän, ja kadottaa uskon, waroen, että Kristus ei häntä ehkä auttaneekaan. Tämä on kowa kohta, ja tässä ahdistaa kiusaus hänen aljettua uskoansa; sillä tämä oli kowa sana: **ellette näe tunnustähtiä ja ihmeitä,**

niin ette usko. Nämät sanat saattawat hänen kiusaukseen ja epäilykseen, niin että hän rupee horjumaan. Berkele seisoj kanssa tafana ja sanoi: „mene kotias ja afu taloas, ei hän sinua auta!“ Mutta kuninkaan mies ei helittänytkään heti, waan sanoi Herralle:

Herra, tule alas, ennenkuin minun poikani kuolee.

20. Silloin lähti usko jo tukistumaan ja wajoomaan. Mutta Herra ei jättänyt häntä, waan autti häntä ylös jälleensä ja sanoi hänelle:

Mene, sinun poikas elää.

21. Hänessä oli oikia usko, sillä ilman ei olisi hän waatinut häntä poikaansa katsomaan. Mitä häneltä siis puuttui? Wastaus: fitä, että näin uskoo: jos Kristus tulifi kotia hänen tykönsä, saattaisi hän parantaa hänen poikansa; waan jos ei hän siellä olisi, eikä saattaiskaan häntä parantaa. Hänen uskonsa ei ulotu vielä niin pitkälle, että uskoisi Kristuksen läsnä-olemattomakin saattawan auttaa. Sentähden tuli hänen saada korkeempi usko. Heikko usko oli mennyttä, astia oli särjetty, ja hän ajatteli poikansa jo kuoleman omakfi. Mutta Kristus tulee awukfi, rakentaa sen jälleensä, korooittaa sen korkeempaan määrään, ja sanoo hänelle: **mene, sinun poikas elää.** Silloin astuu hän ulos ensimmäisestä uskostansa, jossa uskoi Kristuksen kyllä woivan läsnä-olewana parantaa, ja ehtii korkeempaan uskoon, että jo uskoo paljasta sanaa. Sillä jollei hän olisi sanaa uskonut, ei olisi hän hellittänyt, ennenkuin Kristus häntä kotia seurasi; mutta hän käsittää sanan, uskoo ja rippuu siinä; sillä poika on kotona, ja Kristus on täällä isän luona.

22. Tässä käsittää isä sanan sydämessänsä, ja ajattelee itsensä: „poikani on tofin sairas, waan minä tapaan hänen terveenä.“ Tämä oli uskominen wastoin järkea ja tuntemista; sillä järki olisi päättänyt näin: „kuin minä läkfin poikani luota, oli se jo kuolemaifillansa; kuinka saattaa se nyt olla terveenä, tahti terveekfi tulla, kuin ei häntään tahdo tulla sen tykö?“ Mutta usko wetää aiwan toisaalle, pitänpä lujasti sanaan, ja

uppoupi siihen, eikä enjintään joimaa tätä sanaa walheesta: mene, sinuu pois elää.

23. Tämä on jalo ja wahwa usko, että ihminen saattaa näin wangita mielensä, älynsä, järkensä, silmänsä ja sydämmensä, ja uppoon-tua wähäiseen sanaan, ja siihen tytyä warmaan; sillä niinkuin Kristus sanoo: sinuu pois elää, niin sanoo tämä uskokin: „se on „totinen tosi, niin tulee minun se todeksi „saada!“ Niin ei ole usko joutilas ja työtön, waan on eteenpäin liikkumassa ja wahwistumassa.

24. Samoin tekee Kristus meillinkin, antaa meidän joutua kiusauksiin, että uskossa kaswaisimme. Jos meillä viimeisillämme, kun meidän kuolla pitää, olisi jäkenekin sel-laista uskoa, jopa meidän hywin käwisi, niinkuin Kristuskin Matth. 17, 20 sanoo opetuslapsillensa: jos teillä olisi usko kuin sinapin siemen, saattaisitte te sanoa tälle nuorelle: siirrä itjes tästä sinne, niin se siirtyisi: eikä olisi teidän mitään mahdotwinta. Sinapin siemen on pikkuinen kalu, mutta josja on sellainen usko, se tulee wakaan autuaaksi. Älköön sitä katsottako, että usko on pieni; waan sitä tarkoin warottakoon, että sinapin siemen pysyisi tallalla, eikä joutuisi lintujen syötäväksi, ettei perkele tempaisi uskoa meidän sydämmestämme. Ei ole siitä kysymystä, kuinka wähäinen usko on; waan se on pää-asta, että tarkastetaan, ettei tämä usko kuis-tuisi.

25. Pietarisja oli wetten päällä käydes-sänsä jalo usko, sentähden kantoi wesi hänen, ettei hän uponnut. Jos olisi niin uskossa pysynyt, olisi hän saattanut käydä wettä myö-ten jatakin penintulmaa; mutta kuin epäili, rupefi hän heti wajoomaan. Samoin Moses-kin. Hänesä oli wahwa usko, waan hän luopui siitä. Sentähden ei sen siihen ole, jos usko on wahwa tahi heikko, waan pää-asia on, että se pysyy, kuinkakin heikko fitte lienee. Dupa mahdollista, että se, jossa on heikko usko, se pysyy uskossa, ja jossa on wahwa usko, se lankee maahan ja epäilee. Mofes-sessa ja Pietarisja oli suuri ja luja usko, niin että Moses uskossa johdatti Israelin kansan meren ja kuoleman keskitse, ja Pietari

pelkäämätä antautui weteen; mutta he luopui-wat siitä, waikka Jumala heti kohenfi heidän ylös. Waan ryöwäri ristinpuussa käsitti ker-ran uskon, ja pysyi fitte siinä.

26. Mutta tätä tekee Jumala kükistaak-sensa meisjä röykkeyttä, ettemme käwisi roh-keiksi ja ylimielisiksi, waan aina olisimme pel-mossa. Muutoin waiwumme, kiusauksen tul-lesja, erhetykseen. Tästä on Jumala asetta-nut meille ihanan kuman puussa, joka kewällä alkaa kukkia; silloin puhkee puu täyteen kukkaan, niin että se on aivan walkeisena; kuin fitte sade ryntää sen päälle, häwittää se paljon kukkia, ja yökylmäinen turmelee niitä vielä enemmän. Kuin fitte hedelmä rupee terästymään, ja tuuli puhaltaa siihen, silloin warisewat nuot nuoret hedelmät niin tihiaan, kuin jos lunta tuiskuisi. Kuin fitte hedelmä tuleentuu ja ehtii täyri-aikaiseksi, tulee niihin matoja ja turilaita, jotka niin rikki järjivät, raiskaawat ja turmelewat hedelmän, että tus-kin kahdeskymmenes, jopa tuskin sadaunes-kaan oja tulee kelwollista. Samoin ewanke-liuminkin käypi. Sen alkaessa, tahtoo kyllä jokin olla kristitty, se näyttää hywältä, ja kelpaa kaikille ihmisille; mutta kuin kiusa-uksen tuuli eli sade tulee, luopuwat he pois joukottaisin. Sitte tulee eriseuroja ja lahko-kuntia, jotka kuin madot ja turilaat raiskaa-wat ja lokaawat ewankeliumin hedelmät, ja syntyy niin monta wäärää oppia, että harwat heistä pysyy ewankeliumissa.

27. Emme sentähden saa suruttomia olla, waikka olemmekin uskossa alkaneet, älkäämme röykkeikö, waan pysykäämme aina pelwossa. Me olemme Jumalan armosta rikkaat Juma-lan sanassa, ja nostetut sywästä ja paksusta pimeydestä; mutta me unhoitamme kansja sanan, laiskistumme ja kyllästymme pian, paitfi sitä, että olemme muutoinkin heikot. Kuin perkele ferran pääsee murtaumaan sifälle wäärällä opilla, ja tapaa meidän joutilaina, ja huoneen puhtaana ja lakaisutuna, niin ottaa hän kanssansa seitsemän itjeänsä pahempaa perkelettä, ja meidän wiimeisemme tulewat pahemmiksi kuin ensimmäiset. Ja jos niinkin käwisi, älkäämme kuitenkaan epäilkö, waan neu-wokaamme toinen toistamme, että oppisimme

pitäymään Jumalaan, rukoilkaamme häntä, ja näin puhukaamme:

28. „Laupias Jumala! Sinä olet antanut minun kristityksi tulla, auta minua vielä „pysyväisenä olemaan ja päivästä päivään „uskossa kasvamaan. Vaikka vielä koko maailma luopuisi asiasta, ja jokainen löydettäisiin eriseuraiseksi, ja perkele särkisi kaikki asiat, en ole minä kuitenkaan sitä katsoma, vaan olen jumalallisella avullas pysyvä „ewangeliumissa!“ Kukaan wain ajateltiin, juurikuin olisi hän yffin maailmassa, joten kuolemassa viimeiseltä täytyykin käydä. Silloin ei yffikään jouda huolia toijista ihmisistä, vaan itsekunin täytyy itse puolestansa seisoa.

29. Niin oli tämän miehen usko sangen jalo ja ihana. Hän kuulee nämät harwat sanat: sinun poikas elää; ne hän uskoo, menec kotiansa, antaa Jumalalle kunnian, tarttuu ainoasti sanaan, rippuu siinä, eikä tavoittele mitään muuta. Sentähden osoittaa Jumalakin puoleltansa hänelle sen kunnian, että tekee hänen poikansa eläväksi, kohentaa hänen alamielisydestänsä, eikä heitä häntä epäilytseen ja heikouteen makaamaan, vaan wakuuttaa ja wahvistaa häntä uskossa, antaa hänen edistynä ja kaswaa; eikä wiivytäkään siksi kuin hän pääsee kotiansa, vaan vielä hänen tiellä ollessansa lähettää hänen palveliansa tulemaan häntä vastaan, joka saattaa hänelle tämän iloisen sanoman: **sinun poikas elää.** Ei Jumala jaata wiivytellä eikä olla apuun tulemata, missä willitöin sydän on, joka ainoasti häneen uskaltaa, ja pitäyppi hänen janaansa, laskien kaikki muut matkoihin ja menemään; silloin ei Jumala jaata salasia olla, vaan tulee näkyville, tulee siihen sydämeen ja asuu siinä, niikuin luetaan Joh. 14:

23. Niin ilmoitti hän itsensä yllön äweriästä tällenkun kunnikaan miehelle; jota teki sitawarten, että tällä osoittaisi, kuinka hywin sellainen usko hänelle kelpaa, joka niin puhtaasti ja wahvasti rippuu paljaassa sanassa.

30. Mikä on siis autuaallisempaa ja iloisempaa, kuin uskoa hänen sanaansa, eikä sallia minkään kiusauksen siitä itseänsä eroittaa, vaan wastoin kaikkea perkeleen kiusausta ainoasti sulkea filmänsä, wangita mielenä ja ajatuksensa, ymmärryksensä ja wiisautensa, ja

aina lausua sydämessänsä: „Jumala on sen „sanonut, eikä hän jaata walhelella.“ Ei mikään, sanon minä, ole sellaista uskoa iloitempi. Sillä mitä me sellaisessa uskossa rukoilemme Jumalalta, sen saamme häneltä runsaammasti kuin saatamme anoakkaan, ja Jumala on luonamme ennentuin luulimmekaan. Ja sanalla sanoen, se on pääasia, että uskomme ja uskallamme häneen; sentähden käyttää tässä ewangelista, meidän nähdäksemme, juurikuin liiaksi sanoja; hän sanoo näin:

Ja mies uskoi sanan, jonka Jeesus sanoi hänelle, ja meni. Niin hänen mennessänsä kohtasivat hänen palveliansa hänen, ja ilmoittivat hänelle, sanoen: sinun poikas elää. Niin hän tutki heiltä hetkeä, jolloin hän parani. Ja he sanoivat hänelle: eisen seitsemännellä hetkellä heitti wilutanti hänen. Niin itä ymmärji sen siksi hetkeksi, jolloin Jeesus sanoi hänelle: sinun poikas elää.

31. Kaikki tämä tarkoittaa sitä, että jos uskomme ja luotamme Jumalaan, kyllä saamme tietää, että hän tahtoo meille runsaasti antaa kaikkea, mitä rukoilemme. Ja päättää siis ewangelista ewangeliumin näillä sanoilla:

Ja hän uskoi, ja koko hänen huoneensa.

32. Hän kaswoi siis niin uskossa, ettei ehtinyt ainoasti alhaisenumasta luokasta korkeempaan, vaan vielä auttoi muitakin ihmisiä uskoon. Hän ei ainoastaan ollut uskossa pysyväinen, vaan hänen uskonsa oli työtä tekewäinen, joka ei maannut joutilasna ja liikkumatoinna sydämessä, vaan puhkesi ulos, saarnasi ja ylisti Kristusta, kertoen, kuinka hän tuli Kristuksen pariin, ja sai häneltä lohduksen ja tuli uskollansa autetuksi; niin että kaiken hänen huonewäkenä täytyi uskoa. Sillä tämä hän on uskon luonto, että se wetää muita ihmisiä peräänsä, puhkee ulos, ja tekee työtä rakkauudessa, niinkuin p. Paawali sanoo Gal. 5: 6: **waan usko, joka rakkauten kautta työtä tekee, sillä se elää, eikä jaata waii eikä jouten olla, niinkuin kuningas Dawid Psalm. 116: 10 sanoo, ja p. Paawali sowitz sen uskowaisiin, sanoen 2 Kor. 4: 13: me uskomme, ja sentähden me puhummekin.** Usko ei jaata muutoin tehdä, sen täytyy puhjeta ulos

ja puhua; se ei saata waiteta, sillä se tahtoo hyödyttää lähimmäisiä.

33. Näin tulee meidänkin, jos meissä usko on, autaista suomme, ja tunnustaa se armo, jonka Jumala on meille osoittanut. Se onkin uskon suurin ja korkein työ, että toinen toistansa neuvoa ja opettaa sanassa; jota p. Paawali Rom. 10: 10 puhuu: **sydämen uskolla me vanhurskaksi tulemme, ja suun tunnustuksella me autnaisi tulemme.** Jos hävetään janaa, ja salataan sitä, nimittäin misä sitä waaditaan, niin on se warmaan merkki löyhästä uskosta.

34. Siis näemme, kuinka ei Kristus pidä mitään wäliä heikko-uskoisilla ja uskonfunkareilla, ja kuinka ei hän tahdo ketään heittää ulos; sillä heikko usko on myös usko, ja misä se ainoasti pysyy, siinä se yhä wawistuu. Hän on tullut maailmaan vastaanottamaan, kantamaan ja kärsimään heikkoja. Jos hän olisi yhtä kärsimätöin kuin me, kyllä hän tohantaifi pian meille: „mene pois tykö. „äni, minä en sinusta huoli; sillä ei sinusta

„ole sellaista uskoa, kuin pitäisi olla “ Keta woiji hän silloin autetuksi saada? Mutta se on kaikkein suurin taito, jaksaa heikkoja jansysti menetellä, ei heti tölmätä heitä wastensuuta, eikä heitä kärsimättömyydessä pois karkoittaa. Waikkapa eiwät he olekkaan tänäpäiwänä wahwat, saattaa kuitenkin äkkiä tapotua, että he käsittawät janan paremmin kuin me, jotka itseämme wahwoitaa pidämme. Niin pitäisi meidän neuwoa ja opettaa toistamme, että rippuisimme hänen sanassansa. Sillä jos sanassa ripumme, on meillä kyllä waimaa perkelettä wastaan; sillä se kerstaas on meilla sanassa, waikka heikotkin olemme. Jnan saattaisi perkele wähässä hetkessä rikkoa kaikki astiat, ja kaikki ihmiset olisimat hänen kärsisänsä höyhenen wertaiset, jotka hän saattaisi puhaltaa pois, kuinka ja milloin tahtoisi; mutta (nyt) on tämä höyhen hänelle raskaampi taiwasta ja maata. Sillä kristityllä on Kristus itsessänsä; waan Kristus on taiwasta ja maata raskaampi. Tämä olkoon kylläkki tästä ewankeliumista. (Amen).

N:o 65. Kahdentenäkolmatta Sunnuntaina Kolminaisuuden Päivästä.

Ewankeliumi. Matth. 11: 23—35.

Sentähden on taiwaan waltakunta Runinkaasen werrattu, joka tahtoi lufua laskea palweliainsa kansja. Ja kuin hän rupefi laskemaan, tuli ykfi hänen eteenfä, joka oli j. n. e.

1.

Herra Kristus puhui tämän ewankeliumin eli wertauksen sen wastauksen perästä, jonka hän antoi Pietarille, jolle tätä ennen oli antanut päästö- ja side-awaimet, Matth. 16: 19. Ja kuin Pietari oli häneltä kysynyt, kuinka usein pitää hänen weljellensä autaman anteekfi? oliko seitsemäsja Ferrasja kyllä? ja hän oli häntä wastannut: ei ainoasti seitsemän kertaa, waan seitsemänkymmentä kertaa seitsemän; sanoi hän sen jälkeen tämän wertauksen, päättäen tällä, että jollemme anteekfi anna lähimmäisellemme, niin taiwaallinen Isämme tekee meille samoin, kuin tämä kuningas teki palweliallensa, joka ei tahtonut palwelia-weljellensä anteekfi antaa niin vähää welkaa, waikka hän oli anteekfi antanut hänelle niin suuren welan.

2. Ennenkuin oikein rupeemme tähän ewankeliumiin, me ensin merkittäämme, mikä loukkauksee tämä on, että tältä palwelialta tässä tielletään hänen oikeutensa. Sillä toisen palwelian, joka oli tälle welkaa sata penninkiä, olisi oikeutta myöten tullut maksaa hänelle ne rahat; sentähden olitin tällä suora oikeus waatia omaansa. Ja waikka koko mailma olisi saattanut tuomita, olisi jokainoan täytnyt kääntynä hänen puolellensa, ja sanoa: „se on oikeus ja kohtuus, että hän welkansa „maksaa.“ Kuinka fitte niin käppi, että Herra lufistaa oikeuden, ja vielä tuomitjee tämän palwelian fiitä, että hän waatii ja welkoo oikeutensa?

3. Wastaus. Tämä on kirjoitettu sitä-

warten, että näkisimme, kuinka kokonansa erilaiset kohdat owat Jumalan oikeudessa ja mailman oikeudessa, ja kuinka usein se, joka Jumalan nähden on wääritys, on mailman nähden oikeus ja suoruus; sillä mailman mielestä pysyy tämä palwelia nuhteetoinna miehenä, mutta Jumalan mielestä puhutellaan häntä konnaksi, ja syytetään menetelleen niin, että ansaitfi ijankaikkisen kadotuksen. Sentähden pysyy asia semmoisena, että jos tahdomme Jumalan edessä kestää, tulee meidän seisoa tyhjinä, ja menettää tawara, kunnia, oikeus, wääritys ja kaikki mitä meillä on. Ei se meitä syyttömiksi tee, että sanomme: minulla on oikeus, sentähden en tahdo kärsiä, että minulle wäärin tehdään; sillä Jumala tahtoo meitä luopumaan oikeudestamme, ja anteekfi antamaan lähimmäisellemme. Mutta tässä owat yli-opistomme ja oppineemme tähänasti kokonansa toisin saarnanneet ja sanoneet, ettemme ole welkapäät toiselle anteekfi antamaan, ja luopumaan oikeudestamme, waan että se on kohtuus, että itsekukin oikeuttansa wiljee. Niin on siis tämä ensimmäinen kolauksee. Nyt tahdomme ryhtyä paremmin ewankeliumiin.

4. Olemme usein sanoneet ewankeliumin eli Jumalan waltakunnan ei muuta olewan, kuin sellainen sääty eli hallitusmeno, jossa on sula syntein anteekfi antamus; ja että missä ei jellaisista hallituksen menoa ole, jossa syynit anteekfi annetaan, siinä ei ole ewankeliumia eli Jumalan waltakuntaa. Sentähden owat nämät kaksit waltakuntaa eroitettawia

kauwas tofistansa, (nimittäin se) jossa syntejä rangaistaan, ja se, jossa syntejä anteekfi annetaan, taikka jossa oikens waaditaan ulos, ja oikendesta mennään. Jumalan waltakunnassa, jossa hän hallitsee ewankeliumilla, ei ole mitään oikeuden wäitöstä, eikä liikuta siellä millään oikeudella; waan siinä on sulaa anteekfi antaminen ja armahtaminen, eikä mitään wihaa eikä rangaistusta, waan ihan weljellistä palvelusta ja hywäntekoa.

5. Ei kuitenkaan tällä mailmallista oikeutta kutisteta; sillä tämä wertaus ei opeta mitään mailmallisesta waltakunnasta, waan yksin Jumalan waltakunnasta. Jos sentähden joku on mailmallisen hallituksen alainen, on hän sillä vielä kaukana Jumalan waltakunnasta, sillä kaikki tämä on vielä helwetin omaa. Esimerkiksi, jos joku ruhtinas niin hallitsee kansaansa, ettei salli kellenkään wääräyhttä tehtämän, ja rankaisee pahantekijät, se tekee hywin ja saa kiitoksen; sillä siinä hallituksessa kuuluu: „maksu welkas; muutoin siinä „heitetään wankeuteen!“” Senmoinen hallituksen meno meillä on; waan ei sillä päästä taimaasen; eikä myöskään mailma sillä autuaaksi ehdi; waan se on tarpeellinen sentähden, ettei se pahemmaksi päätyisi; ja on ainoasti pahuden pidäke ja este; sillä jollei sitä olisi, kalwaisi ja söiji toinen toisensa, eikä kukaan saisi pitää henkeänsä, tawaraansa, waimoansa ja lapsiansa. Ettei siis kaikki menisi mullin mallin, on Jumala asettanut miehen, että pahuus kuitenkin sillä tien osaksikin estettäisiin, ja tämä ulkonainen hallituksen meno saattaisi sen rauhan, ettei kukaan toiselle wääräyhttä tekisi. Mutta ei sitä ole kuitenkaan, niinkuin sanottu on, asetettu taimaallisia warten, waan ainoasti sitä warten, ettei ihmiset joutuisi sywemmälle helwettiin, ja tekisi asiaa pahemmaksi.

6. Sentähden ei käy kenenkään, joka on mailmallisen hallituksen alla, kerskaaminen sillä Jumalan nähden oikein tekewänsä; sillä se on vielä kaikki wäärää Jumalan filmisä; waan niiksi on toki tuleminen, että siitän luowut, mitä mailma oikeudeksi lukee. Tätä tahtoo tämä ewankeliumi, joka kertoo meille joka taholta sulaa anteekfi antamusta. En-

siksi anteekfi antaa Herrä tälle palvelialle kaiken hänen welkansa. Toiseksi waatii hän häneltä, että hän samoin anteekfi antakoon palvelia-weljellensä ja jättäköön welkansa. Sellaista Jumala tahtoo, ja sellaisena on hänen waltakuntansa seisowa. Miköön olko kukaan niin häijy ja wihaisen siunsa wietämä, ettei saada lähimmäisellensä anteekfi antaa; ja niinkuin edelläpäin kirjoitettu on, waikka hän pahottaifi sinun seitsemänkymmentä kertaa seitsemän, se on, niin usein kuin hän suinkin saattaa rikkoa sinua vastaan, menetä siinä oikeutes ja suo mielelläs hänelle kaikki anteekfi.

7. Mikätähden niin? Sentähden, että Kristuskin on sinulle niin tehnyt; sillä hän on alkanut ja perustanut semmoisen waltakunnan, jossa on ihan puuttumattomia armoa, että kaikki anteekfi annetaan sinulle, kuinkakin usiasti syntiä tehnet; sillä hän on mailmaan lähettänyt ewankeliumin, joka ei julista rangaistusta, waan ihan armoa. Ja kuin tämä hallituksen meno pystysä pysyy, saatat siinä yhä jällejä notkostas nousta, kuinkakin sywälle ja usein langennet. Sillä waikka kohta lankeetkin, pysyy kuitenkin ewankeliumi, tämä armo-istuin, alati kohdallansa; jonkätähden sinulla on aina armo, niin pian kuin nouset ja palajat takaisin. Mutta hän tahtoo kansa sinulta, että sinäkin samoin anteekfi annat lähimmäiselles, kuin hän sinulle antaa; muutoin et saata olla tässä armo-waltakunnassa, että nautita ewankeliumia, että syntis anteekfi annettaisiin sinulle. Tämä on lyhykäisesti tämän ewankeliumin ymmärrys ja sijällys.

8. Mutta ei siinä ole unhoitettu, kukaan ne owat, jotka ewankeliumin omaksuwat, ja joille se maistuu. Sillä kyllähän tämä on jalo waltakunta ja armollinen hallituksen meno, jossa saarnataan sulaa syntein anteekfi antamusta, waan ei se satu jokaisen sydämmeen: sentähden onkin paljon jumalattomia ihmisiä, jotka wäärin käyttäwät ewankeliumia, eläwät juruttomasti, ja tekewät mitä tahtowat, ja tellen, ettei kukaan saa heitä rangaista, koska ewankeliumi saarnaa sulaa syntein anteekfi antamusta. Niille ei ole ewankeliumi saarnattu; jotka niin halweksiwat sen suuren tawaran, ja kewiämielisesti sitä käyttäwät; sen-

tähden ei olekkaan heillä osaa tähän valtakuntaan, vaan omat maailmallisen hallituksen omia, jossa heillä estetään tekemästä mitä vain itse tahtovat.

9. Minkältaisille on se siis saarnattu? Senkaltaisille, jotka tuntevat semmoista wiheliäisyyttä, kuin tämä palvelia tässä. Katsoppas siis, kuinka hänen käwi. Herra armahtaa hänen wiheliäisyyttänsä, ja päälliseksi antaa hänelle enemmän, kuin hän anoakkaan tohtii. Mutta ennenkuin sifsi tulee, sanoo teksti, että Herra tahtoi lukea laskea palveliainsa kanssa. Ja kuin hän rupeji laskemaan, tuli tämä hänen eteenjä, joka oli hänelle welkaa tynmenen tuhatta leiwiskää. Mutta ettei hänellä ollut waraa maksaa, käski hänen Herransa, että hän myytäisiin emäntiönsä, lappiönsä ja kaikkiönsä, mitä hänellä oli, että hänen saatawanja suoritettaisiin. Sihän tämä ollut miikään lohduellinen saarna, vaan ihan suuri kiinwaus ja hirmuinen tuomio. Silloin peljästytyy hän niin, että lankee maahan, rukoilee armoa ja lupaa enemmän, kuin hänellä on ja hän taitaakaan maksaa, sanoen: **Herra! ole kärjivällinen minua kohtaan, ja minä maksan kaikki sinulle.** Tässä on meille werrattu ja turwattu, kukka ne owat, joille ewankeliumi oikein hywäksi tulee.

10. Sillä näin käypi Jumalan ja meidänkin välillä. Kuin Jumala ottaa lukua laskeakseen, panee hän lain saarnan jyliseämään, josta me opimme tuntemaan, mitä olemme welkaa. Niinkuin jos Jumala omalle tunnolle sanoo: **älä pidä muita Jumalia omans,** vaan pidä yksin minä Jumalans, minua „kaikesta sydämmestäs rakasta, ja pane minuun „ainoan uskalluffes:“ niin tämä on laskuja welkatirja, jossa on kirjoitettuna, mitä olemme welkaa. Sen ottaa hän käteensä, lukee eteemme ja sanoo: „katsoppas, tämä „olisi sinun tehtävä, minua ainoata tulisi „sinun peljätä, rakastaa ja kunnioittaa, minuun „ainoan tulisi sinun uskaltaa, ja minulta „kaikeea hywää odottaa; vaan sinä teet päin „wastoin; sinä wihaat minua, et usko minuun, „kuin wain muihin kappaleihin. Sanalla „sanottu, sinä näet, ettet puustawiaakaan laista „pidä.“

11. Kuin omatunto tämän kuulee, ja laki oikein sattuu ihmiseen, silloin hän näkee, mitä on welkapää tekemään, eikä olekkaan tehnyt; ymmärtää ettei ole pitänyt puustawiaakaan siitä, ja hänen täytyy tunnustaa, ettei ole silmänräpäystääkään vielä uskonut Jumalaan, eikä rakastanut häntä. Mitä silloin Herra tekee? Kuin omatunto on niin sidottu, ja tuntee täytywänsä olla kadotettu, ja rupee muutoinkin ahdistumaan ja pelkäämään, silloin hän sanoo: „myylää hän ja kaikki mitä „hänellä on, ja pannaat häntä maksamaan.“ Tämä on se tuomio, joka heti seuraa, kuin laki synnin ilmoittaa, ja sanoo: „tämä sinun tulee „ja olisi tullut tehdä, vaan et olekkaan sitä „tehnyt.“ Sillä syntiä seuraa se rangaistus, että se on maksettawa. Sillä ei Jumala ole lakiansa antanut, että jättäisi ne rantaifemata, jotka eiwät sitä tee. Se ei ole maksaa eikä sulosta, vaan tuopi myötänsä katkeran, hirmuisen rangaistuksen, ja antaa meidän perkeleelle, paiskaa meidän helwettiin, ja kaataa meidän sellaisen rangaistuksen alle, sifsi että maksamme viimeisen ropoisen.

12. Tämän on p. Baawali oikein selittänyt Rom. 4: 15 niin päin, että: **laki tehoittaa wihan,** se on, kuin se meille ilmoittaa, että olemme wäärin tehneet, silloin ei se meille muuta tuo, kuin wihaa ja ankaruutta. Sillä kuin omatunto näkee wäärin tehneensä, silloin se tuntee täytywänsä olla wikapää ijanlakkiseen kuolemaan. Tätä seuraa heti rangaistus, niin että sen täytyy epäillä. Tämä on se, että Herra käski, että tämä palvelia myytäisiin kaikkiönsä, mitä hänellä oli, kost' ei jaksanut maksaa.

13. Mitä tekee silloin palvelia? Tuu tomppeli yrittää, ja ajattelee tahtowansa vielä maksaa, lankee maahan ja rukoilee, että Herra olisi kärjivällinen häntä kohtaan. Tämä on kaikkeju omaintuntoin waiwa, kuin synti tulee ja tuntemiseen saattaa, kuinka huonosti afiansa on Jumalan edessä, silloin ei heillä ole mitään rauhaa, vaan juoksewat sinne ja tänne, etsiwät apua siellä ja täällä, että synnistä wapaiksi pääsisiwät, ja luulewat vielä saattawansa paljon tehdä, jolla Jumalan sowitzaisiwat. Näin on meitäkin tähän asti ope-

tettu, josta niin monet pilgrimi-matkustukset, asetuskunnat, luostarit, messut ja muut tujeeet ovat syntyneet, että olemme paastonneet ja ruoskineet itseämme, ja ruvenneet munkkeiksi ja nunniksi, joita kaikkia olemme tehneet siitä syystä, että olemme luulleet saattavamme alkua sellaista elämää, ja tehdä niin paljon töitä, että Jumala niitä katsahtaisi, ja ne maksoksi ottaisi, ja olemme pyytäneet niillä kurin rauhoittaa ja lemolliseksi saattaa omaatuntoa Jumalan edessä; sentähden teemme me juuri samoin kuin tämä hõperö tässä tekee.

14. Semmoinen sydän, joka näin on lain käsissä, ja tuntee viheliäisyytensä ja hätänsä, on oikein nöyrytetty; sentähden lankee se maahan Herran eteen, ja rukoilee armoa; mutta se wika sillä vielä on, että pyytää omin voimin itseänsä auttaa, jota ei saateta luonnosta irti kiskoa. Kuin omatunto tuntee semmoista surfeutta, silloin menee se hädisjäänsä lupaamaan enempäa kuin taiwaan enkelikään tehdä jaksawat. Silloin se kowiästi saadaan wolvottamaan itseänsä waikka mitä tekemään; sillä se on mielestäänsä aina taipunut vielä joillakin töillä syntiäänsä sowitzmaan.

15. Katjosta wain sitä menoa, mitä tähänasti on mailmassa harjoitettu, niin sen todekki näet. Täällä saarnattiin näin: „lahjoita kirkkoon, juokse luostariin, aseta ne ja ne messut, niin syntis annetaan sinulle „anteekki“; ja kuin-omiatuntoja ripissä ahdistettiin, teimme me kaikki, mitä meille määrättiin, ja annoimme enemmän, kuin mitä käskettiin. Mitäpä ne ihmisraukat tekivät? Ne olivat iloisjansa, kuin niin muka autetuiksi pääsivät; sentähden juoksentelivät sinne ja tänne, ja waiwasivat itseänsä, päästäksensä synneistäänsä. Ei kuitenkaan se auttanut, sillä omatunto jäi yhäti entiseen epälykseensä, ettei tietänyt, miten asiansa oli Jumalan edessä; tahi joutui se juruttomaksi, niin että käwi vielä pahemmaksi, ja waiwui siihen ylipään luuloon, että Jumala töitä katsoisi. Tätä ei saada järki jättää, eikä tästä päästä.

16. Sentähden tulee Herra ja armahtaa tätä surfeutta, kuin palvelia makaa näin

wangittuna ja sidottuna synteihin, ja pääliseksi on semmoinen tomppeli, että tahtoo itse siitä auttaa itsensä, ei katso laupiuden puoleen, eikä osaa puhua mistään armosta, waan tuntee ihan pelkkää syntiä, joka häntä pahoin rafttaa, eikä tiedä ketään, joka häntä auttaisi. Silloin armahtaa Herra häntä ja laskee hänen irti. Tässä on nyt meille kuwattu, mikä ja minkälainen ewankeliumi on, ja miten Jumala meitä kohtelee. Kuin sinä näin makaat synneissä, ja waiwaat itseäs, päästäkses niistä, silloin tulee ewankeliumi, ja sanoo: „ei niin, ei niin, „rakas ystäwäni, ei auta sinun rääkätä ja „waiwata itseäs hulluksi; ei työs sitä tee, „waan yksin Jumalan laupeus, että hän ottaa „armahtaaksensa suurta viheliäisyyttä, ja „näkee sinun olewan semmoisessa ahdistuksessa, ja rypöwän loassa, eikä saattawan „itseäs siitä auttaa. Hän näkee sinun ei „jaksawan maksaa; sentähden antaa hän sinulle „kaikki anteekki.“

17. Tämä on siis julaa laupiutta; sillä hän antaa sinulle welan anteekki, ei töittes eikä ansioittes tähden, waan sentähden että parjus, walitukses ja maahan lankeemisess käypi häntä säälikki. Tämä tietää senwerran, että Jumala katsahtaa nöyrytettyä sydäntä, niin kuin Dawid profeta sanoo Psalm. 51: 19: **ue uhrit, jotka Jumalalle kelpaawat, owat murheellinen henki; ahdistettua ja särjettyä sydäntä et sinä, Jumala, hylkää.** Semmoinen sydän, joka on särjetty, sanoo hän, ja maahan lyöty, niin ettei saa itseänsä enää autetuiksi, ja ihastuu, että Jumala hänelle kätensä ojentaa, on paras uhri Jumalan mielestä, ja oikia tie taiwaasen.

18. Niin seuraa laupiudesta, kuin Jumala armahtaa viheliäisyyttämme, että hän kanssa jättää oikeutensa sikseen, ja luopuu siitä, eikä enää sano: **myy mitä sinulla on, ja maksa.** Olispa hän kyllä saattanut pitää puolensa ja sanoa: „maksaa wain; sillä minulla „on oikeus siihen, enkä mieli sinun tähtes „mennä oikeudestani“; ei olisikkaan kukaan saattanut häntä siitä ruhdelta. Ei kuitenkaan tahdo hän kohdella häntä oikeuden jälkeen, waan muuttaa oikeuden armoksi, armahtaa häntä, ja päästää hänen waimoinensa, lapsi-

nenja ja kaikkienensa, ja päälliseksi antaa hänelle welan anteeksi.

19. Tämä on se, jota Jumala ewankeliumilla julistuttaa: „joka usko, sille ei „anteeksi anneta ainoasti welkansa, waan rangastuskun.“ Siihen ei saa mitään töitä tulla; sillä joka saarnaa, että töillä päästään welasta ja rangastuksesta, se on jo kieltänyt ewankeliumin. Sillä eihän ne totta toisiansa kërvi, että Jumala armahtaa, ja sinä jotain ansaitset. Jos se armosta on, ei ole se enää töistä. Mutta jos se on töistä, ei ole se enää armo. Rom. 11: 6. Sillä jos sinä welkas maksat, ei tee hän sinulle mitään laupiutta, waan jos hän sinulle laupiuden tekee, ethän sinä silloin sitä maksa. Siksi me wain antakaamme hänen meille laupiuttansa tehdä, sitä häneltä itsellemme ottakaamme ja uskokaamme. Tätä tarkoittaa tämä ewankeliumi.

20. Suomaa siis, kuin tämä palvelia on nöyrytetty synteinsä tunnosta, silloin on se hänestä sangen lohduttawainen puhe, että Herra hänen mokoman wapaaksi sanoo, anteeksi antaen hänelle sekä welan että rangastuksen. Tällä osoitetaan, ettei ewankeliumi satu jumalattomiin sydämiin, eikä niihin, jotka suruttomuudesfansa pitkittävät, waan ainoasti semmoisiin abdistettuihin omiintuntoihin, jotka owat synteinsä painettavia, joista he miellensä pääsivät irti. Niitä armahtaa Jumala, antaen heille kaikki anteeksi.

21. Niin on tämänkin palvelian täytynt omakseen ottaa sana, ja on niin tavoin päässyt Jumalan ystäväksi. Sillä jollei hän sitä itselleen ottanut, eikä olisi se häntä ollenkaan auttanut, eikä olisi anteeksi antamusta tapahtunut. Sentähden ei sinä kyllä, että Jumala tarjoo meille syntein anteeksi saannin, julistuttaa armollisen wapavuoden; waan se on kanssa omaksi otettava ja uskottawa. Sen uskottuas olet vapaa synnistä, ja kaikki on selwällä. Tämä on ensimmäinen lappale kristillistä elämää, jota tämä ja kaikki ewankeliumit meille teroittawat, se osoittaa siis itsensä nimenomaan uskossa, jolla ainoasti Jumalan edessä liikutakoon. Sen ohessa osoitetaan, ettei ewankeliumia saateta käsitellä,

jollei sitä ennen ole murheellista, raadollista omaatuntoa.

22. Tästä siis päättänet sen ihan petokseksi, mitä töistämme ja wapaasta tahdostamme saarnataan, ja kuin opetetaan syntiä hävittämään ja armoa woittamaan muuten, kuin miten ewankeliumi tässä opettaa, nimitäin niin, että jumalallinen Majestetti katsohtaa meidän wiheliäisyyttämme, ja meitä armahtaa. Sillä teksti sanoo selkiästi, että hän juuri semmoisille anteeksi antaa, joilla ei mitään ole; ja tekee sen päätöksen, ettei meillä ole mitään, millä Jumalalle maksamme. Lie nee sinulla siis kuinka vapaa tahto hymänkä ulkonaisessa elämässä ja menossas, niin kulet tässä, ettei se Jumalan edessä mitään ole. Mitä woisi tässä vapaa tahto? Ei sinä kuitenkaan ole muuta, kuin sulaa wapistusta ja pelkoa. Jos sentähden haluat synnistä irti päästä, täytyy sinun luopua ja epäillä kaikista omista töistäs, ja kontata ristin juurelle, ruukoilla armoa, ja sitte ewankeliumi uskolla käsitellä.

23. Nyt seuraa toinen osa, jossa palvelia-weljenkin eisiin täytyy. Uskon tähden me kyllä joka hetki kuolemme; sillä tällä palvelia-weljellä on kyllä, kuin saa pitää henkensä ja tawaransa, waimonsa ja lapsensa, ja on Herran armoissa; ja olisi hän ollutkin aika tolwana, jos sitte olisi mennyt pois ja tehnyt kaikki, mitä suinkin jaksoi, woittaaksensa Herransa armon, ja olisi Herra saattanut sanoa, hänen sillä wain häntä pilkkaawan. Sentähden ei hänen tarwinnut sen eteen mitään töitä tehdä, waan ainoasti omakseen ottaa sellainen armo, joka hänelle taritaan, olla iloisfansa ja kiittää Herraa, ja tehdä muille, samoin kuin Herra on hänelle tehnyt.

24. Samoin on nyt meidänkin. Jos uskomme, silloin on meillä armollinen Jumala, emmekä mitään muuta tarwitse, ja olisi meidän paras aika kohta silloin päästä kuolemaan. Mutta jos meidän vielä on elettävä maan päällä, alkoon enää elämämme sitä tarkoittako, että ansaitsimme töillä Jumalan armon, sillä joka sitä tekee, se pilkkaa ja häpäisee Jumalaa; niinkuin tähänasti on opetettu, että pitää Jumalan korwisfa maattaman hywillä töillä,

rukouksilla, paastoilla ja muilla senkaltaisilla, fiksitäin armo saadaan. Armon olemme me saaneet, mutta ei töistä, vaan laupiudesta. Jos mieli sinun elää, täytyy sinulla olla jotain tekemistä ja toimittamista, ja se kaikki tarvoittakoon lähimmäistä, sanoo Kristus.

25. Sillä palvelia menee ulos. Kuinka menee hän ulos? Missä on hän sijällä ollut? Vastaus. Uskossa on hän ollut sijällä; vaan sitte menee hän ulos rakkaudessa osoittamaan itsensä ihmisille. Sillä usko johdattaa ihmiset ihmisistä Jumalan pariin; rakkaus saattaa heidän ulos ihmisten pariin. Ennen oli hän sijällä, kahdenkesken Jumalan kanssa; sillä uskoa ei saata kukaan nähdä, eikä havaita, mitä he molemmat toisensa kanssa tekivät. Sentähden on se menemistä ihmisten filmistä, kuin ei tuta eikä nähdä ketään muuta, kuin Jumala, ja se saadaan aikoihin yksin uskolla, eikä siihen millään toilla päästä. Sitte tulee hän ulos lähimmäisen pariin. Jos olisi sijällä pysynyt, olisi hän saattanut (onnellisesti) kuolla; vaan hänen täytyy ulos, elämään ja liikkumaan muitten ihmisten kanssa. Tästä tulisi rakkauden alkua; vaan jamassa hän tapaa muutamien palvelia-weljensä, sitä kiristää hän kirkusta, heittää wankeuteen, tahtoo mahtoa, eikä osoita laupeutta.

26. Tämä on juuri se, mitä olemme sanoneet, että meidän kristittyin pitää esiin ja työllä osoittaa, että meissä on oikia usko. Ei Jumala tarvitse töitä, vaan hänellä on uskossas kyllä; mutta sentähden tahtoo hän niitä tehdä, että niillä itselles ja koko mailmalle uskos osoitaisit; sillä hän kyllä näkee uskos, vaan sinä ja muut ihmiset ette näe sitä; sentähden tulee sinun niin asettaa työs, että niistä olisi apua lähimmäiselle.

27. Näin on tämä palvelia kaikkein nitien esimerkinä ja kuvana, joitten pitää uskosta palveleman lähimmäistensä. Mutta mitä hän tekee? No, juuri samoin kuin mekin, jotka olemme uskominamme, ja osaksi uskomekin, ja iloitemme, että olemme kuulleet ewankeliumia, osaamme siitä paljon puhua: mutta ei kukaan ota sen jälkeen elääksensä. Sen olemme fittenkin saaneet toimeen, että perkeleen oppi ja kujeet ovat osaksi häwitetyt,

ja nyt näemme ja ymmärrämme, mikä on oikeus ja mikä wääräys, että Jumalan edessä yksin asioittakoon uskolla, vaan lähimmäistä kohtaan rakkaudella. Mutta sitä me wainwain matkaan saamme, että rakkaus tulisi parhailensa, ja toinen tekisi toiselle, niinkuin Jumala on hänelle tehnyt; kuten itsekin waltamme, että muutamat meistä wain owat käyneet entistensä pahemmiksi.

28. Suurikuin tämä palvelia ei tahdo lähimmäisellensä anteeksi antaa, vaan rippuu oikeudessa, samoin teemme mekin, ja sanomme: „en ole welkapää antamaan toiselle omaani, „ja jättämään oikeuttani; jos tuo on rikkonut „minua vastaan, on hän welwollinen minun „sowittamaan, ja minulta anteeksi anomaan.“ Sillä niin opettaa ja tekee mailma; ja sinulla onkin oikeus siihen. Ei pakoita liidin kukaan ruhtinas tahti kuningas sinua antamaan omaas toiselle; vaan ne antawat sinun tehdä omalla tawarallas, mitä tahdot. Mailmallinen hallitus walwoo wain sen werran, ettet saa tehdä toisen omalla, mitä itse tahdot; mutta ei aja se sinua antamaan omaas toiselle. Tämä on mailmallinen oikeus, niin järki päättää: „kukin „saakoon omansa.“ Sentähden ei tee se wäärin, joka wiljelee omaansa, miten tahtoo, eikä ota feltään sen omaa.

29. Mutta mitä sanoo ewankeliumi? Jos Jumalakin olisi niin tehnyt, ja ollut oikeutensa puolesta, ja sanonut: „sinä teen oikein, „että rankaisen pahoja, ja otan ulos omani, „kukapa estänee minua siitä?“ Minne olisimme me kaikki joutuneet? Perkeleen saaliiksi olisimme jokainen joutuneet. Sentähden, kuin hän luopui oikeudestaan sinua vastaan, tahtoo hän sinunkin samoin tekemään. Tätä sentähden sinäkin oikeutes, ja ajattele: jos Jumala on anteeksi antanut minulle kymmenen tuhatta leiwiskää, miksen minä sitte anteeksi antaisi lähimmäiselleni sataa penninkiä?

30. Niin ei ole omaisuutes enää sinun, vaan lähimmäises omaa. Olishan Jumala saattanut pitää omansa, eikä ollut hän sinulle mitään welkaa, kuitenkin antaupi hän sinulle kokonansa, on sinun armollinen Herras, ja on sinulle lempiä, ja palvelee sinua kaikilla lahjoillansa, ja mitä hänellä on, se on kaikki

inun omaas; mikset tahtoisi siis sinäkään samoin tehdä? Jos siis sinun mieli olla hänen waltakunnassansa niin tee samoin kuin hän teki; waan jos mielit pysyä maailman waltakunnassa, niin et sinä tule Jumalan waltakuntaan.

31. Tähän jattuu se lause Matth. 25: 42, jonka Kristus viimeisenä päivänä on sanonut kristittömille: **minä isojin, ja te ette minua ruokkineet; minä janoin, ja te ette minua juottaneet, ja muuta toista.** Mutta sanonut ehkä: „sanonhan sinä, ettei Jumala katso töitä, eikä tee ketään autuaaksi niitten lähden? Wastataan. Hän tahtoo niitä lahjaksi ja suotta tehdyiksi, ei sentähden, että me niillä mitään ansaitisimme, waan että me tekisimme niitä lähimmäisellemme, ja siten osoittaissimme, että meillä on oikia usko. Sillä mitä kuitenkin sinulla on, jota saattaisit hänelle antaa ja siten anaita, että hän sinua armahdaisi ja anteeksi antaisi sinulle kaikki, mitä häntä vastaan olet rikkonut? tahi mitä on hänen siitä? Ei mitään muuta, waan että kiittäisit ja ylistäisit häntä, ja tekisit, niinkuin hän on tehnyt, että niin Jumalaa sinun tähtes kiittäisit; silloin olet sinä hänen waltakunnassansa, ja sinulla on kaikki, mitä tuleekin olla. Tämä on kristillisen elämän toinen osa, joka on rakkkaus, jolla me lähdemme pois Jumalan seurasta lähimmäisen pariin.

32. Jotka siis eivät osoita uskoansa rakkauden töillä, ne ovat semmoisia palvelioita, jotka tahtowat itsellensä anteeksi antaman, vaikka eivät anteeksi anna lähimmäisellensä, eivätkä luowu oikeudestaan; niin käypi sitten heidän kuin tämänkin palvelian. Sillä kuin toiset palveliat, se on, ne, jotka ewankeliumia saarnaawat, huomaawat sen, että Jumala on heille kaikki anteeksi antanut, vaikka he eivät tahdo kellenkään anteeksi antaa, niin käywät he siitä murheelliseksi, että heidän täytyy sellaista nähdä, ja se tekee heidän pahaa, että ewankeliumia niin pilkallisesti kohdellaan, eikä kukaan astu sen puolesta puhumaan. Mitä he siis tekewät? He ei saata muuta, kuin tulla Herransa eteen, hänelle tätä walittamaan, ja sanomaan: näin täällä käypi: sinä annat heille anteeksi sekä melan

että rangaistuksen, ja lahjoitat heille kaikki; waan me emme saa sitä parhaillensa, että hekin muille samoin tekisiwät, kuin sinä olet heille tehnyt. Näin he walittawat. Sentähden waatii Jumala heitä estin viimeisellä tuomiolla, asettaa tämän heidän eteensä, sanoen: „kuin sinä isofit, janofit ja olit wiheliäinen, „autoin minä sinua; kuin sinä synnissä makasit, „armahdin minä sinua, ja annoin sinulle welkas anteeksi; oletko sinäkin tehnyt samoin „lähimmäiseselles?“ Sitte julistaa hän heille tämänkaltaisen tuomion: „sinä konna, minä „armahdin sinua, ja jätin oikeuteni siksensä; „waan sinä et tahtonut armahdtaa muita, etkä „anteeksi antaa heidän wellaansa; sentähden „saat nyt kanssa wellas maksaa.“ Silloin ei ole mitään armoa eikä laupiutta, waan sula wiha ja ijankaikkinen kadotus, silloin ei auta mikään rukous enää; waan hänen täytyy waijeta, ja hän heitetään waiwaan, siksi kuin saa viimeisen ropoisen maksutuksi.

33. Tämä on s., mitä p. Pietarikin on 2 Piet. 2: 20, 21 näistä sanonut, jotka ovat ewankeliumia kuulleet: **se oli heille parempi ollut, ettei he wanhurskaiden tietä tunteneetkaan olisi, kuin että tunsiwat sen, ja poikessiwat pois pyhästä käskystä, joka heille annettu oli.** Miksi oli se parempi ollut? Siksi, että he luowuttuansa uskosta, käywät kahta pahemmiksi, kuin oliwat ennen ewankeliumia kuultuansa; niinkuin Kristus Matth. 12: 45 sanoo riettaasta hengestä, joka ottaa kanssansa seitsemän muuta itseänsä pahempaa henkeä, tulee niitten kanssa ja asuu siinä ihmisessä, josta ennen oli lähtenyt, ja sen ihmisen viimeiset tulewat pahemmiksi kuin ensimmäiset.

34. Näin nyt meidänkin käypi, ja vielä useempain on samoin käypä. Niin käwi Romankin. Ensin oli siellä hywin asiat, martyrein aikana; mutta sitte on se langennut, ja sellainen kauhistus syntynyt, että antikristus siellä nyt hallitsee, ja siellä on syntynyt semmoinen meno, ettei pahemmaksi pääse. Jumalan armo, joka ewankeliumissa julistetaan, on niin suuri, ettei ihmiset sitä käsitä; sentähden täytyykin suuren rangaistuksen seurata. Niin saamme mekin nähdä, että suuri ran-

gaistus kohtaa meitä, kuin ennen ole kuulijaiset ewankeliumille, joka meillä on ja jonka me tiedämme. Sillä milloin wain Jumala on lähettänyt suuren rangaistuksen, on hän sitä ennen sytyttänyt suuren walkeuden. Niinpä, kuin hän aikoi lähettää Judalaiset maaltansa Babelin wankeuteen, herätti hän ennen hurstkaan kuningas Josian jälleen lakia korjaamaan, että kansa hurstkaaksi tulisi, mutta he kuin jälleen lankefiwat, antoi Jumala heitä rangaista, niinkuin olivat ansainneet.

35. Itkään niin, kuin hänen mielensä oli häwittää Egyptiläiset, antoi hän Mofeksen ja Aronin sytyttää walkeuden ja heille saarnata, 2 Mos. 4: 14, 15. Samoin, kuin tahtoi häwittää mailman wedenpaisumuksessa, lähetti hän Noaf patriarkan, 1 Mos. 6 ja 7; mutta kuin ei ihmiset uskoneet, waan ainoasti paheniwat, seurasit sitä warjin hirmuinen rangaistus. Samalla tawalla rangaistiin wiisi kaupunkia, Sodoma ja Gomorra ynnä muut, kuin eiwät halunneet kuulla wanhurstasta Lothia, 1 Mos. 19. Sentähden kohtaa nytkin semmoinen hirmuinen rangaistus niitä, jotka kuulewat ewankeliumia, eiwätkä sitä osaksen ota; niinkuin tämä palwelia ewankeliumissa heitettiin ulos, ja hänen täytyi welkansa maksaa. Se on sen werran sanottu: hänen täytyy waiwaa kärsiä. Mutta joka kärsii waiwaa welastansa, se ei tule ikänä autuaaksi. Sillä synnin palkka on kuolema, ja joka niin kuolee, se kuolee ijankaikfisesti, ettei mitään apua eikä pelastusta enään ole. Ottakaamme siis näistä waroitusta; mutta jotka owat paatuneet, eiwätkä ota kuullakseen, ne menkööt matkojansa, sillä eiwät he saata rangaistusta wälttää.

36. Tämä on sangen lohdullinen ja maksia ewankeliumi murheellisille omilletunnoille, siinä

että se sisältää sulaa syntein anteeksi antamusta. Mutta toisaalta on se hirmuinen tuomio niskureille ja paatuneille, ja erittäinkin siinä, kuin ei tämä palwelia ole mitään pakana, waan oli kuullut ewankeliumia, ja hänellä oli ollut usko. Sillä että Herra armahti häntä, ja anteeksi antoi hänelle kaikki, mitä hän oli tehnyt, täytyi hänen epäilemätä olla kristitty. Sentähden ei tämä rangaistus ole pakanain, eikä sen suuren joukon, joka ei kuule yhtään Jumalan sanaa, waan niitten, jotka kuulewat ewankeliumia korwilla, ja pitävät sitä kielellänsä, waan eiwät ota elääksensä sen jälkeen.

37. Niinpä on meillä nyt tämä ewankeliumi kokonansa ferrottuna. Mutta mitä wiifasteliain tapa tässä on wäittä, josko niitä syntejä jälleensä luetaan, jotka ennen owat anteeksi annetut, sen minä jätän fillensä. Sillä ei he tiedä, mikä syntein anteeksi antamus onkaan, waan kuulewat sen olewan sellaisen asian, joka istuu järkkymätä kiinni sydämesä ja on liikkumaton, waikka koko Kristuksen waltakunta juuri siinä on, että syntein anteeksi antamus pitkittää siinä ijankaikfisesti, ilman katkeemata. Sillä niinkuin aurinko yhtäkaikki paistaa ja walaisee, waikka filmäni-kin suljen; niin on tämä armoistuin eli syntein anteeksi antamus aina edellensä seisowainen, waikka kohta minä lankeenkin. Ja niinkuin minä jälleensä näen auringon, kuin olen taas filmäni auki saanut; samoin on minulla jälleensä syntein anteeksi antamus, kuin nousen ylös ja palajan Kristuksen pariin. Sentähden ei saa syntein anteeksi antamusta niin ahtaille panna, kuin muut höperöt unekfiwat. Tämä olkoon puhuttu tästä ewankeliumista. (Amen.)

N:o 66. Kolmantenakolmatta Sunnuntaina Kolminaisuuden päivästä.

Ewank. Matth. 22: 15—22.

Silloin Fariseukset menivät pitämään neuvoa, kuinka he Jesuksen sanoissa solmisivat. Ja he läbetsivät hänen tykönsä opetuslapsensa herodianilaisten kanssa, sanoen: Mestari! me tiedämme sinun totiseksi j. n. e.

1.

Nytisessä ewankeliumissa kuwataan meille, miten ihmisten korkia ymmärrys ja wiisaus sopii yhteen Jumalan wiisauden kanssa, ja kuinka pahoin se loukkaupi, kuin pyytää juuri parhaimmallansa olla; niinkuin tässä käwi fariseusten, jotka kuitenkin olivat parhaita ja taitavimpia ihmisiä Judalaisista, jonka kyllä toteen näyttivät; waan heidän wiisautensa täytyi kuitenkin hulluudeksi tulla. Ei kenneet he nuhtelevaan Kristusta hänen saarnastansa, eikä hänen töistänsä; kuitenkin olisivat mielellään etsineet syytä häntä kuoletaaksensa. Sentähden luulivat he hywinkin wiisaasti hänen käsittävänsä, kuin esiin toivat hänelle sukkelan päätelmän, niin sukkelan, ettei ihmisjärki olisi saattanut sukkelampaa kekkiä, sanoessaan niin hänelle:

Mestari, me tiedämme sinun totiseksi, ja ettäs opetat Jumalan tien totuudessa, että ketään tottele; sillä et sinä katso ihmisten muotoa. Sano siis meille, kuinkas luulet? Sopiiko keisarille antaa weroa, wai ei?

2. He ajattelivat näin: nyt me kai hänet kiertäenme: sillä hänen täytyy wastata joko myöntämällä taikka kieltämällä. Jos hän sanoo: sopii, noh, silloin olemme hänen voitaneet, jos sanoo: ei sowi, on hän sinäkin kohdassa kuolemaan wikapää. Mestariikki puhuttelemisella mielivät he welwoittaa häntä wastamaan ja suoraan sanomaan; ja kuin sanovat: me tiedämme sinun totiseksi, muistuttavat he häntä hänen wirastansa. Minne pääsi

tästä Kristus, sillä kaikki omat olivat häneltä suljetut? Mutta eipä hän langennutkaan siihen kuoppaan.

3. Eikö tämä ollut kawala keino? Eikö he (tällä) kyllin todistaneet olleensa wiisaita ihmisiä? Kuinkakin Herra oli vastaama, täytyi hänen muka joutua paulaan. Eikös tämäkin ollut kyllä sukkelasti tehty, että ottivat Herodeksen palvelioita kanssansa? Jopa toki luulivat saawansa kawaluudella asian niin ajetuksi, ettei hän pääsisi heidän käsistänsä, ja ajattelivat näin: „odotappas, kyllä me kai „häneestä neuwon pidämme; jos hän sanoo: „ei sowi! ovat Herodeksen palveliat paikalla tappamassa hänen kapinoitsiana, ja sel-laisena, joka asettaa itsensä Romalaisien waltaa vastaan. Jos hän sanoo: sopii! niin puhuu „hän Judalaisien wapautta vastaan; ja silloin „me kai ylllytämme kansan hänen „niskoihinsa“. Sillä Judalaiset tahtoivat olla wapaa kansa, ja pitää oman kuninkaansa omasta suruustansa; niinkuin Jumala oli luvannutkin heille Mojeksen kautta, joka wiidennessä kirjassansa näin sanoo: aseta omista weljistäs kuningas itselles: et sinä saa asettaa itselles muuta-laista, joka ei sinun weljes ole, 5 Mos. 17: 15. Eiwätkä he muuta tietäneetkään, waan että tämä waltakunta oli seisowa, oikian kuninkaan aikaan asti, Kristukseen asti; niinkuin patriarkka Jakob siitä ennusti, sanoen: ei waltikkaa oteta pois Judalta, eikä komento-jauwaa hänen jalkainsa wälistä, siihenasti kuin Sankari tulee, 1 Mos. 49: 10. Ja

sentähden valitsikin Jumala tämän kansan erinomattain itsellensä, ja teki sen kuninkaan waltakunnaksi, yksistäänsä tämän Kristuksen tähden. Heillä oli vielä muitakin Raamatun lauseita, ettei he saaneet palwella ketään; sillä heidän tuli olla päänä, eikä häntänä y. m. 5 Mos. 28: 14. Näitä ja muita tällaisia lauseita ovat fariseukset ja kirjanoppineet teroittaneet kansaan, ja röyhkeilleet niistä; samoin kuin nyt on walheteltu kansaan, ettei p. kirkko saata efsyä. Sentähden he ajattelivat: jos hän sanoo: sopii! niin pilkkaa hän Jumalaa, ja on Jumalan pilkkaajana ansainnut kuoleman, niin että kansa kiwittää hänen; sillä Jumala on tälle kansalle luvannut wapauden, ja owatkin he aina olleet Jumalan kansa, itse wankuudessaakin ollessansa.

4. Mutta siihen aikaan ei heillä ollut kuningasta, niinkuin ei nytkään; jonkatakähen yhteisessä kansassa nousi suuri napina ja kapina. Sillä kansa oli opetettu laista, että heillä tuli olla oma kuninkaansa heidän suwustansa ja kansastansa, niinkuin sanottu on; sentähden ei he laanneet wastustamasta wiewaita kuninkaita ja esimiehiä, siksi kuin selkäänsä saivat, niin että moni siitä henkensä heitti. Ja näin usein käwi; sillä se oli niskuri, säädytön, kowa kansa. Sentähden täytyi Romalaisten, jotka sinä aikana heitä hallitsivat, tarkoin warjella tätä maata, jalkaa se neljään ruhtinakuntaan, ja asettaa kaihin paikoin ruhtinaita ja maanherroja, ettei he, niin jaettuina, saattaisi aiwan pian kokoontua ja kapinaa nostaa, waan että he olisivat sitä paremmin hallittawia, kuin hankkivat kapi-noitfemaan Roman hallitusta vastaan. Sentähden olivat Romalaiset asettaneet Pilatuksen maanherraksi Judeassa, Herodeksen tetrarkaksi Galileassa, hänen welijensä Filipon tetrarkaksi Ituraiassa ja Trakonitin maakunnassa, ja Dyaniaan tetrarkaksi Abilenesä, kuten Luukas, 3: 1 juttelee; ja kaikki tämä oli sitawarten asetettu, että he masentaisivat Judalaiset. Sentähden olivat Judalaiset kiukussa ja raiwoissaan, erinomattain Kristuksen aikana, jolloin he mielellänsä tahtoivat omaa kuningasta.

5. Senpätähden kessiwätkin fariseukset

tämän keinon ja ajattelivat näin: „odotas! „Romalaiset tahtowat olla hallitujella; jos „hän wastaa kysymykseemme: ei sowi! niin on „maanherra heti hakkaamassa häneltä pään „poikki; jos hän sanoo: sopii! niin ylllyttää „hän yhteisen kansan kimpuihinsa, ja silloin „me hänet kai oikein opetamme.“ Näin mieliwät he, luullaksensa, saada kuoleman syyn Herraa vastaan, tahti ainakin maahan polkea hänen oppinsa ja työnsä kansan edessä.

6. Niinkuin Judalaiset tässä tekewät, niin tapahtuu aina, että pää-asia heitetään syrjään ja murhetta pidetään ainoastansa muista tarpeettomista asioista. Niin ottiwat fariseuksetkin tässä asiaksensa murhehtia siitä, oliko heidän oltawa wapaina, wai eikö, koska laissa ja Jumalan sanassa kirjoitettiin, ettei heidän tullut olla kenenkään muitten alamaisina, kuin oman kuninkaansa; ja nyt kuitenkin täytyi heidän olla Roman keisarin alamaisina. Heillä oli kirjoitettuna, kuinka heidän tuli kunnioittaa Jumalaa ja rakastaa lähimmäistään; sen jättiwät he siksensä, ja liikkuwat muissa asioissa. Heidän oli luvattu saawansa olla wapaata kansaa, jos Jumalan sanan ja käskyn jälkeen tekivät. Tämän heittiwät siksensä, ja tahtoivat kuitenkin olla wapaina, ja oman kuninkaansa pitää. Samoin teemme mekin. Tahdomme kristillistä wapautta nautita, ja luulemme tulewanme kristityiksi sillä, että kuwia tukistamme, tahti olemme esiwallalle tottelemattomia, ja oletamme sen ohessa uskon ja rakkauden sillänsä.

7. Mutta mitä tekee Kristus, kuin fariseukset näin kawalasti karkaawat hänen kimpuihinsa? Hän lyöpi heitä omilla sanoillansa, ja sitoo heidän omalla neuwollansa, jolla he aikowat hänen sitoa, eikä wastaa heitä kusemällä, eikä kieltämällä; niinkuin ewankelistista kirjoittaa, sanoen:

Mutta koska Jesus hymmärsi heidän pahunteensa, sanoi hän: mitä te ulkokullatut kiusaatte minua? Osoittakaat minulle wero-raha. Niin he antoiwat hänelle wero-raham. Ja hän sanoi heille: kenenkä on tämä kuwa ja päällekirjoitus? He sanoiwat hänelle: keisarin. Niin hän sanoi heille: antakaat keisa-

rille, mikä keisarin on, ja Jumalalle, mikä Jumalan on.

8. Tästä näet, kuinka viisaasti Kristus menettelee. Hän käskää osoittaa itsellensä werorahan, ja kysyy, kenenkä kuva ja päällekirjoitus siinä on. Kuin he vastasivat sen olevan keisarin, päättää hän suoraan heidän olevan keisarin alla, jolle heidän siis kansa täytyi antaa weronsa; juurikuin tahtoisi sanotuksi: „kuin olette päästäneet keisarin rahaa tekemään, niin on hän voitolla; ja oma syynne „on, että keisari on herranne.“ Mitä saattoivat tehdä tälle vastaukselle? He ihmettelivät, ja luopuivat hänestä ja menivät matkoihinsa. Luulivat viisaastikin hänen voitawansa, mutta heidän viisautensa ja taitonsa petti heidän.

9. Tämä on kirjoitettu meille lohdutukseksi, että me, jotka uskomme Kristukseen, tietäisimme meillä olevan sellaisen viisauden, joka voittaa kaiken muun viisauden; meillä olevan sellaisen voiman ja wanhurskauden, johon ei mitään ihmisvoima ja wanhurskaus ole verrattawa, sillä Pyhää Henkeä vastaan ei ole mitään neuwoa. Kristukselta on meillä woima tallata synti jalkainme alle, ja polkea kuolema. Milloin Kristus uskolla meissä asuu, silloin on meillä se, joka toimittaa meissä sellaisen työn; mutta sitä ei tunneta muutoin kuin kiusauksessa. Sentähden, kuin wain olen tarpeessa, tulee hän ja antaa minulle woimia urhollisesti läpi pääsemään.

10. Ei siis tarvitse murehtia, että oppimme kufistuu ja häpiään häätty. Sillä nouskoot wain kaikki mailman oppineet ja wiisaat Jumalan sanaa vastaan, yrittäköötpä huwikseen sitä wastustamaan, pian silloin hukassa ovat. Niiksi kyllä tulee, että he haukkuvat ja purewat sitä, niin että ihmisille nähy juurikuin ewankeliumi häwiäisi; mutta kuin ryhtywät siihen, aikoen sitä kufistaa, silloin warmaan häättywät häpiään, ja joutuwat wiimein samaan satimeen, jolla itse mielivät pyytää. Tämän huomaamme tästä ewankeliumista, ja p. Paawalista siellä ja täällä, ja erinomattain p. Stefanin historiasta, josta näemme, ettei he sowitaneet oikein Raamattua, jopa, mitä esiin toivat, oli juuri heitä vastaan. Sillä

Judalaiset soimasivat Stefania, että hän oli puhunut templiä vastaan, Ap. Tek. 6 ja 7, ja niinmuodoin Jumalaa vastaan, joka oli käskenyt templin rakentaa, ja turwasivat Raamattuun, jolla mielivät häntä kufistaa ja voittaa; mutta Stefani, täynnä Pyhää Henkeä, osoitti heille selkiästi Raamatusta, ettei Jumala asu käfillä tehdyissä templeissä. Dawid tahtoi rakentaa hänelle huoneen, mutta hän ei sitä sallinut. Mikä oli syynä siihen? Tämä: Jumala oli asunut kansansa keskellä kauman aikaa, ennenkuin Dawidia olikaan; ja huonohan Jumala se oliskin, joka tarwitfi eri huonetta. Ja niin osoittaa Stefani monella historialla, ettei Jumala asu ihmisten tekemisissä huoneissa. Mitä oli Judalaisten tekeminen, kuin oma tekstinsä paistaa tässä selkiästi, jota wetiwät Stefania vastaan?

11. Näin täytyy kaikkein niitten häpiään joutua ja kufistua, jotka asettauwat tätä Jumalan wiisautta ja sanaa vastaan. Sentähden ei tarvitse kenenkään peljätä, waikka vielä kaikki mailman wiisauus ja woima nousifi ewankeliumia vastaan, waikkapa sitä vielä weren wuodatuksella tahdottaisiin kufistaa; sillä jota enemmän werta wuodatetaan, sitä enemmän syntyy kristityitä. Kristittyin weri, sanoo Tertullianus, on siemen, josta kristityitä kaswaa. Perkeleen täytyy hukua kristittyin weroon. Sentähden ei auta wäkiwällä ruweta häwitämään ewankeliumia. Ewankeliumin laita on samoin kuin palmupuun, joka luontoansa pystyy ylöspäin, waikka kuinka paljon painoa sen päälle pannaan, erinomattain jos joku pelkki eli anjas siitä tehdään, niin ei se suju minikään painon alla, waan kohoo painoa vastaan. Yhtä luontoa on ewankeliumikin, jota enemmän sitä wastustetaan, sitä woimalisemmasti murtauapi se esiin, ja jota kiwaammasti sitä pyydetään kufistaa, sitä enemmän se kaswaa.

12. Sentähden ei tarvitse meidän peljätä wäkiwaltaa, waan onnea ja hywiä päiwä tulee meidän peljätä; ne saattawat wahingoittaa meitä enemmän kuin ahdistus ja waino. Ei tarvitse meidän kiioin peljätä mailman wiisautta ja kawaluutta, sillä ei ne woi meitä wahingoittaa. Niinpä, jota enemmän mail-

man wiislaus kapinoitsee totuutta vastaan, sitä selkeemmäksi ja kirkkaammaksi totuus toipuu. Sentähden ei saata ewankeliumille mitään sen terweellisempää osaksensa tulla, kuin että maailma wäkiwällalla ja kawaluudella paneupi sitä vastaan. Jota enemmän omatuntoni, synti ja perkele minua ahdistawat, sitä wahwemmaksi warttuu wanhurskauteni. Sillä synnit, jotka minua ahdistawat, tekewät minun pahaa; jonkatähden minä kiwaammasti ja kiwaammasti pitkitän rukouksessa ja hundoissa Jumalan puoleen, josta usko ja wanhurskaus wahvistuu wahvistumistansa. Tätä tarkoittaa p. Paawali, kuin sanoo Jumalan woiman olewan heikoissa wäkwän, 2 Kor. 12: 9. Koska meillä siis on semmoinen tawara, joka wahvistuu kiusauksesta ja onnettomuudesta, niin älkäämme peljätkö, waan olkaamme hywällä mielellä, ja iloitaamme murheessa, niinkuin p. Paawali sanoo Rom. 5: 3, ja niinkuin apostolit tekivät, jotka meniwät iloiten pois raadin edestä, että oliwat mahdolliset pilkkaa kärsimään Kristuksen nimen tähden, Ap. Tek. 5: 51. Jos perkele olisi niin taidollinen, että olisi ääneti ja suwaittisi ewankeliumia saarnattawan, olisi hänellä wähemmän wahinkoa; sillä kuin ei ewankeliumia ahdisteta, ruostuu se pilalle, eikä ole sillä mitään tilaa osoittaa woimaansa ja wäkwänsä.

13. Niin olemme täällä wieselä rauhassa, ei kukaan ahdistu meitä; sentähden pysymmekin aina entisillämme, wieselä pahemmiksiin käymme. Että muutamat wastustajoiistamme ahdistawat meitä kirjoituksilla, se koskee harwoihin meistä. Kirjoittamallaan meitä vastaan ei ole he mitään muuta matkaan saaneet, kuin että owat wakkian sytyttäneet; waan jos olisimat paistanneet meidän wakkiaan, ja piikittäneet meitä, kyllä olisi joukossamme enemmän kristityitä.

14. Sentähden on meillä, ahdistuksissa ollessamme, se lohduituskena, että Kristus on meissä, ja saapi woiton meidän kauttamme. Niin lähellä on Kristus meitä, että me joka aika woitamme hänen kauttansa, milloin Kristuksessa olemme. Kuin ei meillä ole wasta-rantaa, ei tee hän sitä; mutta kuin meitä kuu-

sataan ja ahdistetaan, silloin on hän saapuwilla, ja saattaa kaikki wihollisemme häpiään.

15. Tästä kanssa opimme, että ne, jotka owat muita ihmisiä etuisimmat, wiisaimmat, woimallisimmat, ja warustetut erinomaisilla sekä ymmärryksen että luonnon ja onnen lahjoilla, jotka owat muita nerokkaimmat, oppineemmat ja ymmärtäväisemmät, jotka osawat hywin puhua, ja kelpaawat muille ihmisille esiniekiksi, ja osawat parhaiten kaikki laittaa ja toimittaa, ne, ne owat enite Jumalaa juuskoa vastaan, ja uskaltawat enemmän omiin woimiinsa ja ymmärryksiinsä kuin Jumalaa. Sillä myrkhyllinen luonto johdattaa heitä, etteiwät taida eikä tahdo oikein wiljellä näitä lahjojansa lähimmäiselle hyödyksi ja hymäksi; sillä he uskaltawat lahjoihin, ja mieliwät aikoihin saada milloin mitäkin, kulloin kutakin, eiwätkä ajattele siihen tarmitsewansa Jumalan apua ja woimaa. Niin tekewät tässä fariseukset ja kirjanoppineet, jotka mielestänsä owat wakuutetut tässä ainakin käsittämänsä Herran pauloihin, näin hänen päällensä karkaaamalla; sillä ei hän saata millään kurin, arwelewat he, päästä kärsitämme, waan on jo paulassa, sanokoon niin, tahi näin.

16. Katso nyt, kuinka kawala ja nurja ihmisluonto on; se on, luullakseni, tässä sopiwasti kuuwattuna. Sihin ihmisessä ole muuta kuin pahuutta, walhetta ja petosta, kawaluutta ja pahaa kuria; jopa, ei ihminen luonnostaan ole mitään muu kuin walhetteleä, niinkuin Psalm. 116: 11 sanoo: Ei ole yhtäkään ihmistä misään uskomista. Älä uskokkaan, että joku sanoisi sinulle toden sanan; ihminen walhettelee kaikki mitä hän puhuu. Miten niin? Siten, että lähde on paha, se on, syvän ei ole hywä; sentähden ei saata ojattaa hyviä olla. Ja tämä on syy, että Herran paikka paitoin kutsuu ihmistä kärmeiksi ja kyykärmekten sikiöiksi, Matth. 12: 34. Eikä tämä ole sopiwa kunnianimi ihmiselle! Astukoon nyt joku esiin kerskaamaan hurskaudestansa, woimastansa ja wapaasta tahdostansa. Lienee joku kyllä maailman silmissä kauniin, hurskaan ja pyhän ihmisen muotoinen; mutta ei se ole kuitenkaan mitään muuta hänessä, kuin kyykärmettä ja kyykärmekten sikiöitä, ja etenkin jaloissa, juu-

risia, ymmärtäväisissä ja taitavissa ihmisissä. Jos luet kaikki Kreikkalaisten, Judalaisten ja Romalaisten historiat kanteesta kanteen, niin saat havaita, että kaikkein parhaimmat ja taitavimmat ruhtinaat, jotka ihmiskiitoksen jälkeen ovat hyvästi hallinneet, eivät kuitenkaan ole Jumalasta mitään huolineet, vaan uskaltaneet ainoasti itsehensä, eivätkä lüneet mitään Jumalan voimalle.

17. Tästä tulee, että jota vähemmin joku kelpaa mailmalle, sitä vähemmin hän tekee Jumalaa vastaan; mutta jotka ovat nerokkaat ja armolliset mailman silmissä, ne pettävät ja valehtelevat enemmän kuin muut, luullen, ettei heidän petostansa ja kuriansa nähtäisi, vaikka niin petollisesti ja kavalasti menetteleivät. Tosi on, että he osaavat taitavasti ja hyvin kaunistella asianja; mutta Pyhällä Hengellä on kuitenkin tarkka silmä, hän tuntee heidän aivan hyvin. Sentähden puhuttelee Raamattu usein sellaisia teikareita jalopeuroiksi, fusiksi, karhuiksi, sioiksi ja metsän pedoiksi, nimittäin niitä, jotka kohistellen rajuavat, syövät ja nielevät kaikki kavaluudellansa. Tähän tulee lisäksi, että vanhassa Testamentissa oli Judalaisten kielletty syömästä muutamia eläimiä, jotka olisivat saastaisia, esimerkiksi nyt lueteltuja ja useita muita, ei minäkään muun syyn tähden, kuin että heillä tässä olisi kuva ja opetus, että muutamia ihmisiä on, jotka ovat väkewiä, voimallisia, äveriäitä, kelmollisia, oppineita, ymmärtäväisiä ja wiifaita, joita wältettäköön ja paettaan saastaisten kaltaisina, semmoisina ihmisiä, jotka miettelevät ja pettävät muita kiellollansa, voimallansa ja wiifaudellansa. Sillä eipä heitä pidetä sellaisina, eikä luulla niiksi ihmisiksi, jotka tarkoittaisivat tahi tekisivät jotain pahaa. Älä pane siis mitään luottamusta eli uskallusta yhteenkään ihmiseen. Älä usko ketään, hän pettää sinun misä wain saattaa: niinpä, jos häneen uskallat, totta olet Jumalaa vastaan, ettet häneen ainoaan uskalla. Sillä niin on kirjoitettu Jer. 17: 5, 7: kirottu olkoon se mies, joka luottaa ihmiseen; mutta sinattu on se mies, joka luottaa Herraan.

18. Tähän joku sanonee: „mitenkä sitte

„käypi? Täytyyhän toisen olla toisensa kanssa keskuudessa ja kaupassa, kuinka ihmiselämä „muutoin laatuun käwisi? Täytyyhän meidän „ostaa, myydä ja kaupata kaluamme ihmisille. „Jos ei siis yksikään saattaisi uskoa toista, „silloin häwiäisi kaikki kauppa ihmisten kesken.“
Wastaa: warmaan täytyy toisen tehdä kaupaa toisen kanssa, ja toinen tarvitsee toisensa apua: mutta sitä minä wain tarkoitan, että mitä kaupaa ikänä sinä harjoitat ihmisten kanssa, olkoon ostamista tai myymistä, se tulee sinun pitää epätaattawana asiana, johon ei ole uskoa paneminen, eikä mitään perustaminen. Sillä se pysyy totena, että jos ihmistä uskot, jo olet petettyä; sillä ihmisluonto, mitä siihen tulee, ei saata olla valehtelemata ja pettämätä. Vielä on kaikki ihmisessä epätaattawaa, hänen sanansa ja työnsä ovat sulaa huijentelewaisuutta; sen saat rohkiasti uskoa.

19. Sentähden tulee meidän panna kaljen uskalluksemme yksin Jumalaan, ja sanoa: „oi Herrra, sinä olet minun elämäni, minun „sieluni ja ruumiini, tawarani, omaisuuteni „ja kaikkeni, mitä minulla on; tee ja toimita „kaikki oman jumalallisen tahtos jälkeen; sillä „sinua minä uskon, sinuun minä uskallan, et „sinä minua heitä waarallisesa kaupassani „tuon tahi tämän ihmisen kanssa; sillä ihmistä „en minä usko. Jos näet sen minulle hyväksi, „tee hän minua kohtaan uskolliseksi; ellet sitä „minulle hyödylliseksi katso, älä anna hänen „minulle uskollisna olla; siihen tyydyn — „sinun tahtos tapahtukoon!“

20. Mutta niin pian kuin ajattelet: „kauppias on hurskas mies ja pitää uskon, „minä olen wakuutettu, ettei hän petä minua“; silloin olet jo Jumalasta luopunut, ja kumar-tanut matoa ja pannut uskallukses walhetelliaan. Jos sinulla siis on jonkun ihmisen kanssa asiata, niin ajattele wain rohkiasti: jos hän on uskollinen, hyvä se; jos ei ole, olkoon sitte olojanja, ei hän kuitenkaan saata muuta kuin walhetella ja pettää: minä jätän kaikki Jumalan haltuun, kyllä hän sen toimittaa.

21. Semmoisesta petollisesta ja jumalattomasta uskalluksen panemisesta ihmisiin on kristikuntaamme wettänyt tämäkin wahinko,

nimittäin pyhäin palvelus ja kunnioittamus, josta kristillinen seurakunta, se on, oikoiain uskovaisten usko, on saanut suuren vahingon ja häviön. Mitä on pyhäin palvelus ja kumarus ollut muuta kuin pelkkää perfelellisyyttä? Sillä näin on ajateltu: „tämä mies on ollut „pyhä, niin on hän puhunut, näin tehnyt, „sentähden häntä noudattakaamme, ja samoin „opettakaamme ja tehkäämme. Hieronymus, „Augustinus, Gregorius ovat sen sanoneet, „sentähden on se oikoa, ja minä sen uskon. „Fransiskus, Dominikus, Bernhardus, „Benediktus ovat niin eläneet, sitä ja sitä tehneet, sentähden otan minäkin niin elääkseni, „ja tehäkseni mitä he tekivät. Vieläpä: „Augustinus on tällä elämänlaadulla pääsnyt „autuaaksi.“ Voi suurta surkeutta ja wihe- liäisyyttä! Eihän tämä ole muuta kuin julaa walhetta ja unennäköä; eihän tässä sanalla- kaan mainita Kristusta ja hänen sanaansa, tämä on silkkaa ihmislörä. Minä sylkisin Augustinon niin mainittuun elämänlaihin, jos hän sen olisi sitäwarten rakentanut, että sillä autuaaksi päästäisiin. Niin sopia ja hullu on järki, että se hyvänä pitää warjon ja kuwaimen, mutta Jumalan sana on autuuden afoisja yksin hyväksi luettava. Esimerkiksi: jos Herodes, Pilatus, Kaisas ja Hannas saarnaisivat ewankeliumia, tulee minun se omaksua. Ja päinwastoin, jos nuot pyhäin nimelliset nousivat mullasta ja saarnaisivat walhetta, elämän laeista, kaapuista, kalju- päistä, juhlamenoista ja muista ihmisjutuista, en saa minä niitäkään omaksua. Sillä älköön tässä katsottako ihmisiä, waan mitä he saar- naawat.

22. Waan joku ehkä sanonee: „katso, „mielittö sinä olla wiisaampi kaikkia isä ja „pyhiä, kaikkia pispoja ja ruhtinaita koko „mailmasja?“ Pois se! En minä tahdo olla heitä wiisaampi; mutta se on tosi, että mikä on wiisasta, taitawaa, suurta, kaunista, woi- mallista ja wäkewää mailman nähden, se ei saata sopia yhteen Jumalan sanan kansja. Sillä Jumala on niin sowitzanut, että näit- ten asia aina on wainota ewankeliumia; ja jos ei ne oliskaan sellaisia ihmisiä, ei totta ewankeliumilla olisi niin kunniallista voittoa.

Roman keisarit Hadrianus, Trajanus, Diok- letianus olivat kaikkein wiisaimpia keisareita, hallitsivat sängen jalosti, että kaikki mailma kiitti heidän hallitustansa; kuitenkin he wai- nosivat ewankeliumia, eiwätkä saattaneet kär-siä totuutta. Samoin luemme Judalaistentkin kuninkaista, niinkuin Ahaksesta ja muista, jotka hyvin hallitsivat, kuinka he halwetsivat Jumalan sanan ja rikkoivat Jumalaa vastaan. Ei ole tänä aikana ollut yhtään sellaista kei- saria ja ruhtinasta tahti muita ihmisiä, jotka olisivat olleet heidän weroisiansa. Mutta tässä täytyy sen toteen käydä, että Jumalalle kelpasi tyhjän saarnan kautta tämän mail- man wiisauden häpiään saattaa, niinkuin p. Raamali sanoo, 1 Kor. 1: 21, 27.

23. Kaikki tämä osoitetaan meille tässä ewankeliumisja, joka tosin on näkönsä alhai- nen ja yksinkertainen, waan on kuitenkin wer- rattoman rikas ja käsittää paljon. Mutta kuinka solmee Herrä tässä fariseukset, heidän osoitettuaansa hänelle werorahan ja wastat- tuansa, kuwan ja päällekirjoituksen olewan keisarin? Ewankelista sanoo hänen näin wastanneen:

Antakaat keisarille, mikä keisarin on, ja Jumalalle, mikä Jumalan on.

24. Waikka eiwät ansainneet sitä Her- ralta, neuwoi hän heitä kuitenkin oikiale- tielle; ja näillä sanoilla hän kansja wawis- ta maallisen miekan. He toivoiwat hänen moittivan sitä ja puhuvan sitä vastaan; mutta hänpä ei teekkään niin, waan kiittää hallitusta, ja käskee heidän antaa sille, mitä sille tulee. Tälläpä hän tahtoo, että olisi esiwalta, olisi ruhtinaita ja herroja, joille meidän tulee olla kuuliaisia, olkoot he ketä ja minkälaisia hywänsä, emmekä me saa tut- fia, omistawatko he waltaa ja hallitusta oikeu- della, wai wäärähdellä; waan ainoasti katso- kaamme hallitusta ja esiwaltaa, joka on hywä, sillä se on Jumalan asettama ja säätämä, Rom. 13: 1. Et saa kiroilla esiwaltaa, waikka wälistä kärsit rastiusta ruhtinailta ja hirnu- waltiailta, ja jos he wäärinkäyttawät wal- tansa, joka heillä on Jumalalta; heidän täy- tyy kyllä siitä tili tehdä. Jonkun asian wä- rinkäytös ei kuitenkaan pilaa itsesänsä hywää

asiaa. Kulta-kääty (witja) on hyvä; waan eihän se pilau siitä, jos joku huora sitä kaulassansa kantaa; tahti jos joku sillä loukkaisi filmäni, syöttäisinkö minä käätyä siitä? En suinkaan.

25. Samoin ikään kärsittäköön ruhtinas-ten valtaa. Jos ruhtinas wäärinkäyttää valtaansa, en saa minä sentähden häntä wihata, en hänelle sitä kostaa, enkä rangaista. Hänelle tulee kuuliaisuutta osoittaa ainoasti Jumalan tähden; sillä hän on Jumalan siassa. Kuin he ottawat weroa, jos kuinkakin raskasta, pitää heitä kuultaman, ja kaikki kärsiwällisesti kannettaman Herran tähden. Tekewätkö he oikein tahti wäärin, kyllä siitä palkansa saawat. Jos sentähden esiwalta ottaa tawaras, henkes ja elämäs, ja mitä sinulla on, niin sano: „minä annan sen teille mielelläni, minä tunnustan teidän herroikseni, ja tahdon teille mielelläni kuulainen olla. Wiljelettekö Jumalan teille antamaa walttaanne hywin tahti pahoin, siitä saatte katsoa itfiänne.“

26. Mutta entäs jos tahtomat ottaa meiltä ewankeliumin, tahti kieltää sitä saarnaamasta? Silloin sinä wastannet: ewankeliumia ja Jumalan sanaa en mene teille antamaan; ei teillä ole mitään valtaa siihen, sillä teidän hallitukseenne on ajallinen hallitus, koskewa maallisiin tawaroihin, mutta ewankeliumi on hengellinen, taivaallinen tawara; siksi ei ulotu teidän waltanne ewankeliumiin ja Jumalan sanaan. Sentähden tunnustamme me keisarin ajallisen tawaran, mutta ei Jumalan sanan herrakki; siitä emme anna temmata itseltämme; sillä se on Jumalan woima, jota ei helwetin portitkaan voitetuksi saa, Matth. 16: 18.

27. Sentähden yhdistää Herra sopiwasti nämät kaikki asiaa, ja eroittaa ne toisistansa yhdellä lauseella, sanoen: **antakaat keisarille, mikä keisarin on, ja Jumalalle, mikä Jumalan on.** Jumalalle tulee antaa hänen kunniansa, että pidän hänen totisena, kaikkiwaltiaana ja wiisaana Jumalana, ja omistan hänelle kaiken hyvän mitä ikänä mainittamaa on. Ja jos kohta en annakaan hänelle tätä kunniaa, on se hänellä kuitenkin, eikä hän ylene, eikä alene sinun kunnioittamisestäs;

waan minusssa on hän totinen, kaikkiwaltias ja wiisas, saatikka hänen semmoisena pidän, ja semmoiseksi hänen uskon, kuin hän itsensä minulle julistuttaa. Mutta keisarille ja esiwallalle tulee pelko, tulli, wero ja kuuliaisuus. Sydäntä tahtoo Jumala; ruumis ja tawara on esiwallan, jota se Jumalan siassa hallitsee. Tästä puhuu p. Paawali kauniisti puhtailla ja selkeillä sanoilla Rom. 13: 1—7, jossa näin sanoo:

28. Jokainen olkoon esiwallalle, jolla walta on, alamainen; sillä ei esiwalta ole muutoin kuin Jumalalta: ne wallat, jotka ovat, Jumalalta ne ovat. Sentähden jokainen kuin itsensä esiwaltaa vastaan asettaa, se on Jumalan sääthä vastaan: mutta ne, jotka vastaan ovat, saawat tuomion päälensä. Sillä ne, jotka wallan päällä ovat, eiwät ole hyvätewille, waan paholle pelwoksi. Eiles tahdo esiwaltaa peljätä, niin tee hyvää, ja sinä saat häneltä kiitoksen. Sillä hän on Jumalan palvelia sinun hyväkses. Waan jos pahaa teet, niin pelkää, sillä ei hän miekkaa hukkaan kanna; sillä hän on Jumalan palvelia ja kostaja sille rangaistukseksi, joka pahaa tekee. Sentähden ei tule ainoasti wihau tähden alamainen olla, waan omantunnonkin tähden. Sillä sentähden te myös weron maksatte; sillä he ovat Jumalan palveliat, joitten senkaltaisista tulee lufna pitää. Niin antakaat siis kaikille mitä te welwolliset olette; sille wero, jolle wero tulee: sille tulli, jolle tulli tulee: sille pelko, jolle pelko tulee: sille kunnia, jolle kunnia tulee.

29. Ja sentähden owatkin he Jumalan asettamat, että he suojelesiwat yhteistä rauhaa, jota yksinään ei taidettaisi koko mailman tawaralla ostaa. Me olemme nyt talonpoikain kapinan nostosta saaneet wahan hawaita, mitä wahinkoa, wiheliäisyttä ja sydämen haiketta kapina ja rauhottomuus maakunnassa matkaan saattaa. Tehköön Jumala, että se jo fillensä jäisi, ettei meidän tarwitisi enempää koetella. Tämä olkoon kylläksi tästä ewankeliumista. Mailmallisesta esiwallasta olemme kirjoittaneet erityisen kirjan. Joka haluaa sitä lukeakseen, se lufekoon, siellä hän saa enemmän tietää tästä asiasta. (Amen.)

N:o 67. Neljäntenäkolmatta Sunnuntaina Kolminaisuuden päivästä.

Evank. Matth. 9: 16 -26.

Siihen aikaan, koska Jeesus näitä kansalle puhunut oli, katso, niin yksi päämies tuli ja kumarssi häntä j. n. e.

1.

Rakkaat ystäväni! Te tiedätte, ettei ewankeliumi ole mikään muu kuin saarna siitä ainoasta ihmisestä, joka on Kristus. Ja vaikka muutoin monta kirjaa siellä ja täällä on kirjoitettu, ja monta saarnaa pidetty monellaisista ihmisistä, sekä pakanoista että kristityistä, jopa Jumalan äitistä, p. Pietarista, enkelleistä, ja monesta muusta pyhästä; eivät ne kuitenkaan ole ewankeliumeita; vaan se se ainoasti on oikia ewankeliumi, joka esittelee meille Kristuksen, ja opettaa, mitä hyvää meillä häneltä on odotettavana.

2. Kyllä kai ewankeliumissa wälistä kirjoitetaan Johanneskastajasta, Mariasta ja apostoleista; mutta se ei ole oikiastaan ewankeliumia; vaan niitä mainitaan sentähden, että täydellisemmästi osoitettaisiin, mistä kuitentkin Kristus tuli, ja mikä hänen Wirkansalience. Niin kirjoittaa Luukas historian Johanneskastajasta aina alusta pitäin, kuinka hänen sikiämisensä ja syntymisensä tapahtui: samoin neitsy Mariasta, joka kaikki ei ole kirjoitettu heidän tähtensä, vaan ainoasti tuon yhden ihmisen Kristuksen tähden, niin että kaikki mitä ewankeliumissa kirjoitetaan, koskee häneen yksinänsä. Paavalin lähetyskirjoissa ei ole mitään pyhistä kirjoitettu, vaan kaikki ainoasti Kristuksesta. Ewankeliat kirjoittawat, mitä ihmeitä ja tunnus-tähtiä Kristus on tehnyt; mutta ei he kirjoita mistään töistä, joita Johannes ja Maria owat tehneet; vaan ainoasti mitä Kristus on toimittanut, miten hän on auttanut ihmisiä ruumiin ja sielun puolesta, ja miten kansa on hänessä rippunut.

3. Sillä Jumala on niin päättänyt, että hän tahtoo kaikkia ihmisiä piläntymään tähän ainoaan ihmiseen Kristukseen, häneen toiwomaan, ja hänen omistamaan, jos muutoin mielivät autuaiksi päästä; niin ettei heidän tule tietää fenestäkään muusta kuin Kristuksesta, jonka yksinään Jumala on meille armoistuimeksi asettanut, niinkuin Paawali sanoo Rom. 3: 25. Mina tähän asti on mikä rippunut siinä pyhässä, mikä tässä, millä on ollut Maria, millä pyhä Barbara, ja on ollut monta eriseuraa ja asetuskuntaa; mutta Kristuksesta ei ole mitään piitattu, paljas nimi on jälillä ollut. Meillä on ollut monta puolto-rukoilijaa, jotka kaikki meidän olisi tulut laskea matkoihinsa, ja rippua ainoasti Kristuksessa. Sentähden sanoo Paawali, Rom. 1: 2, 3, että Jumala on luwannut ewankeliumin hänen Pojastansa profetainsa kautta. Niin lujalle ja ahtaalle panee hän sen, ettei ewankeliumissa mikään muu kelpaa, kuin tämä ainoa persona, Jeesus Kristus. Joka tämän tietää, se kiittäköön Jumalaa siitä, että tietää, mihinkä hänen tulee panna lohdutuksensa, apunsa ja uskalluksensa: ja se kansa halwetsii ja hylkii kaikki muut wieraat saarnat.

4. Sentähden kumataan meille Herra tässä ewankeliumissa juuri seisowaksi kanjan keskellä, ja wetäväksi koko mailman luoksensa ystämyydellänsä ja suloisella opillansa, että hekin sydämmestä hänessä rippuisivat, ja saattaisivat uskaltaa hänen hywynyhteensä, ja toiwoa saawansa häneltä sekä hengellisiä että ruumiillisia lahjoja. Että näekään tässä hänen jotta-kaan ottaman niiltä, joille hyvää tekee; eipä hän heiltä muuta saa kuin pilkkaa ja häpiää,

niinkuin kuulemme. Hänestä lähtewät hyvät työt, waan syljen ja naurun hän saa pal-
kassensa.

5. Tätä nyt saarnataan ja esitellään koko mailmalle, että kuitenkin opittaisiin tätä miestä oikein tuntemaan, ja että tietäisimme, miten kristityiksi, ei miten siweiksi tullaiksemme tulee. Muut opit, paitsi ewankeliumia, tarkoittawat, että ihmiset niistä hurstkaantuisiawat, niinkuin pakanallisten mestarein ja mailmallisen lain kirjat; samoin tarinat pyhistä, jotka erinomattain teroittawat sitä, että ihmisten tulee elää, niinkuin pyhät omat eläneet. Ei ole ewankeliumin tehdä siweitä ihmisiä, waan se tekee ainoasti kristityitä. Olla kristitty on paljoa enempi kuin olla siwiä. Kyllä joku saattaa olla siwiä, eikä kuitenkaan kristitty. Kristitty ei tiedä puhua mistään omasta hurstkaudesta, sillä hän ei löydä itsesään mitään hyvää, eikä hurstkautta. Jos mieli hänen hurstkaana olla, täytyy hänen katsoa itsellensä toista ja wierasta hurstkautta.

6. Sitäwarten onkin Kristus meille esitelty tyhjentyttömäksi lähteeksi, joka yhtenään nuottaa sulaa hywyyttä ja armoa. Ja sellaisesta laupiudesta ja hyvästä teosta ei hän mitään muuta saa, kuin että wanhurstkaat, jotka tätä hywyyttä ja armoa tuntewat, kiittawät, ylistawät ja rakastawat häntä siitä, mutta muut lisäsi häntä pilkkaawat; sen hän siitä voittoa. Sentähden ei kukaan ole kristitty siltä, että hän paljon tekee; waan siltä, että hän ottaa ja ammentaa Kristukselta, ja ottaa ainoasti lahjoitusta hywäksensä. Jos joku herkee ottamasta Kristukselta, ei ole hän enää kristitty, niin että kristityn nimi on ainoasti ottamisessa, eikä antamisessa tahti tekemisessä, ja siinä ettei se ota mitään keltään muulta kuin Kristukselta. Jos katjohdat tekoas, niin olet jo kadottanut kristityn nimen. Kyllä se tosi on, että hyviä töitä pitää tehtämän, muita autettaman, neuwottaman, ja annettaman; mutta niistä ei ketään kristityksi puhutella, eikä kukaan niistä kristitty yle.

7. Jos siis tahdotaan oikein katsella tätä sanaa, niin on kristitty tunnettawa siitä, että hän ainoasti ottaa Kristukselta ja Kristus on

hänesä; sillä tätä merkitsee nimenomaan tämä sana. Niinkuin jotain sanotaan walkiaksi hänesä olevasta walkueudesta, mustaksi muus-
tuudesta, suureksi suuruudesta; samoin sanotaan kristittyäkin Kristuksesta, joka hänesä on, ja jolta hän hyvää saapi. Koska siis ihmisistä nimitetään kristityksi Kristuksesta, niin eihän sitä puhutella kristityksi töistänsä; josta siis kohta lähtee, ettei kukaan pääse kristityksi töistänsä. Jos tämä on tosi, kuten se kansja wahwana pysyy, seuraa siitä, ettei meidän asetuskuntamme ja lakkomme sowi kristityn nimeen, eiwätkä tee ketään kristityksi.

8. Sentähden omat ne miitteliditä, jotka saarnaawat, eli seurakunnassa opettawat ja liikkawat käskyillä, töillä ja asetuksilla, jotka eiwät tee kristityiksi. Waikka esiin wetawät kristityn nimeä, tahtowat he kuitenkin tämän nimen warjolla rasittaa ja waiwata meitä käskyillänsä ja töillänsä, jotka esiin tunkewat. Töistä kyllä saan paastoojan, rukoilian, pilgrimikulkian nimen, mutt'en mitään kristityn nimeä. Jos kohta sitoisit kaikki työs yhdeksi lyhteeksi, jopa jos lisäisit kaikkein muitten työt siihen, ei ole kuitenkaan sinulla sentähden Kristusta, etkä myös siitä kristityn nimeä saa. Kristus on toinen, ja korkeempi kuin laki ja ihmiskäskyt. Hän on Jumalan Poika, joka on walmis ainoasti antamaan, eikä ottamaan. Jos olen sellainen, että otan häneltä, niin hän on minun; mutta jos hän on minun, niin minulla on oikeus kristityksi nimitettä. Ja näin saatatte eroittaa, mikä kristitty on, ja mikä Kristus on.

9. Vielä opettaa meitä tämä ewankeliumi, että Kristus on suurin ja korkein persona, joka on koko mailman maineessa, ei ihmisten peljättäjänä, waan kaikkein maallisten ja taivaallisten lahjain jakajana, että kaikki ihmiset uskaltaisiawat häneen, uskoisiawat häneen, ja aina wain häneltä ottaisiawat. Jos joku synti peljättää minua omassatunnossja, ja lain saarnaajat tulewat, tahtoen auttaa minua töillä, niin ei he saa minusja mitään toimeen; Kristus yksin woipi tässä auttaa, ei muu kukaan; jopa, muut wain pahentawat asian, joskin vielä olisimat p. Pietari, tahti

Paavali, jopa jos itse Mariakin, Jumalan äiti. Kristus yksin sen tekee, jonka Jumala on sitä warten asettanut, että hän lähettäisi ulos saarnan, joka julistaa, miten minun syntini minulle ilmaiseksi anteeksi annetaan, ilman mitään töitä ja ansioita, ainoasti sulasta armosta uskon kautta tähän Kristukseen. Jos wain otan tämän saarnan osakseni, on minulla se lohutus, että syntini ovat annetut anteeksi Jumalan ja ihmisten edessä. Jos ripun siinä sydämmestä, silloin olen kristitty, ja kiitan siitä Jumalaa Kristuksen kautta, joka aina antaa minulle Pyhän Hengen, ja armon, ettei synty wahingoita minua, ei täällä, eikä fitte viimeisellä tuomiolla.

10. Jos pelkään kuolemaa, enkä mielelläni kuolisi; täällä löydän tämän Kristuksen luona lohduksen ja lääkkeen, etten kuolemasta mitään huoli. Jos Jumalan wihaa wapisen, tässä on minulla wälimies. Moni juoksee erämaahan, tahti pukeupi karmapaitoihin, ja luulee saattawansa lannistaa Jumalan wihan päältänsä; mutta siitä ei tule mitään, jolla ei tätä Kristusta ole, sen päällä pysyy Jumalan wiha ijanikaikkisesti, Joh. 3: 36. Niin on päätetty.

11. Joka siis tahtoo iloista omaatuntoa, joka ei pelkäisi syntiä, kuolemaa, helwettia, eikä Jumalan wihaa, hän älköön hyljättö tätä wälimiestä Kristusta; sillä hän on lähde, joka armoa kuohuu, joka ajallista ja ijanikaikkista elämää antaa. Uvaa ainoasti sydämmes. ja pidä häntä siinä, keltä olet kaikki saapa. Hänestä kuohuu ja wuotaa, eikä hän saata muuta kuin ainoasti antaa, kuohua ja wuotaa, jos sen wain jaksat uskoa. Ja niin on sinulla oikeus kristityn nimeen, kuitenkin niin, että olet kristitty ottamisesta; jos ei niin ole, waan mielit hänelle jotain antaa, silloin et ole mitään kristitty.

12. Tämä on se rikas, kallis sana, jota Paawali juuri korkiasti ylistää, eikä saa kostaan kyllin ylistetyksi, että Jumala aivan armollisesti asettaa Poikansa meidän keskelle, hänessä wuodattamaan armoansa kaikille, jotka tahtowat sitä omakseen ottaa.

13. Tästä tulee vielä, että kuin kris-

titty tekee hyviä töitä, ja osoittaa rakkautta lähimmäiselle, ei hän siitä tule kristityksi ja hurksaaksi, waan hänen täytyy olla jo sitä ennen kristitty ja hurksas. Kyllä kai hän hyviä töitä tekee; mutta hyvät työt eiwät tee häntä kristityksi. Puu kasvaa eli tekee hyvän hedelmän, hedelmät ei tee puuta. Samoin ei tässäkään pääse lukaan kristityksi töillänsä, waan Kristuksella. Tästä siis ymmärrätte mitä kansaa kristityt owat, ja mikä heidän waltakuntansa, nimittäin, että se on sellainen joukko, joka pitäyppi Kristukseen, ja jolla on yhteinen Henki ja yhteiset lahjat hänen kansjansa.

14. Tämän kautta owat kaikki kristityt yhdenlaisia, eikä toisella ole enempää Kristuksesta kuin toisellaakaan. P. Pietari ei ole etuisampi kuin ryöwäri ristipuussa. Maria, Jumalan äiti, ei parempi kuin Maria Magdarena, tuo syntinen waimo. Uskonaisissa töissä ja toimisissa on heillä kyllä wäli; niinkuin neitsy Marialla on ollut suurempi toimitus kuin Maria Magdalenalla; Pietarilla suurempi kuin ryöwäriällä. Näin on asia toitten jälkeen lastien; mutta niiltä ei he ole kristityitä. Neitsy Maria ei ollut kristitty siitä suuresta työstänsä, että kantoi kohdusjansa Kristuksen, tuon kalliin, sanomattoman tawaran; niinkuin Kristus Luukk. 11: 27, 28 itse sanoo waimolle, joka kansan seasta huusi hänelle: **antuas on se kohtu, joka sinun kantanut on, ja ne nisät, joitas imit. Ja tosin, sanoi hän, antuaat owat ne, jotka kuulewat Jumalan sanan ja tätkewät sen.** Tästä näet hänen koroittawan uskowaiset yli oman äitinsä. Sillä kristityitä kutsutaan kristityiksi siitä, että Kristukseen uskowat. Neitsy ja äiti owat kaikki kaunistia nimeä; mutta ei se ole mitään uskowaisten nimen juhteen. Samoin on p. Paawali niin rohka, että Galat. lähetyks. 2: 6 lukee korkiain, suurten apostolein wiralle sen armon, ettei Jumala siitä paljon muuta huoli, kuin että wiljelee sitä muitten hyödyksi ja hyväksi.

15. Sentähden olemme kaikki yhdenwerotia Kristuksessa uskon kautta. Waikka Pietarissa on wahrenempi usko kuin minussa, on se kuitenkin sama usko Kristukseen. Sillä

saman Kristuksen on hänen Isänsä kaikille saaliksi antanut; joka hänen saapi, se saapi hänen kokonansa, käsittätään hänen mahwalla tahti heikolla uskolla, ei se tee asiaan mitään. Waino ewankeliumissamme, joka oli niin kauwan sairastanut, käsitti Kristuksen yhtähywin kuin hänen äitinsä neitsy Mariahin. Sentähden on kristityillä sama Henki; toinen on yhtä kirkkiasukuinen, kuin toinenkin, p. Pietarin täytyy kutsua minua weljeksensä, ja minä saan jälleen puhutella häntä weljeksi. Jopa, Kristus itse arwaa meidän niin kirkkialle, että pitää meitä weljinänsä, niinkuin hän kuoluista nousemansa jälkeen sanoi Maria Magdalenalle: mene minun weljeini tykö, ja sano heille: minä menen ylös minun Isäni tykö ja teidän Isänne tykö, ja minun Jumalani tykö, ja teidän Jumalanne tykö, Joh. 20: 17. Ja p. Paawali kutsuu Kristuksen esikoiseksi monen weljen keskellä, Rom. 8: 29. Tästä lausuu hän kansja fangen sopiwasti 1 Kor. 8: 9, 12 jossa puhuu heikoista weljistä, näin sanoen:

16. **Katsokaat, ettei tämä teidän wapanenne tulisi heikoille pahennukseksi: sillä jos sinuu, jolla tieto on, joku näkee atriwitsewan epäjumalain huoneissa, eikö siitä omatunto, joka heikko on, ylllytetä epäjumalain uhria syömään? Ja niin sinuu tietos kautta hukkaantuu sinuu weljes, joka heikko on, jonka tähden Kristus on kuollut. Mutta koska te niin syntiä teette weljiänne vastaan, ja särjette heidän heikon omantuntonsa, teette te syntiä Kristusta vastaan. Tässä näet, että jos joku kristitty pahennetaan ja wahingoitetaan, koskee se kaikki Kristusta itseä.**

17. Niin on tämä kaiken ewankeliumin summa, että me oppisimme niin oikein tuntemaan Kristuksen, ettei meillä olisi ainoasti paljas nimi hänestä, waan että tietäisimme koko olentomme hänestä olewan. Jos olemme kristityitä, niin omistamme kaikki, ja Jumala on meidän Isämme, ja me olemme kaikkein herrat taiwaassa ja maan päällä. Tätä ei ansaitse meille mikään työ, olkoon kuinka suuri ja jalo tahansa. Näet siis, kuinka kaukana ne owat kristityn nimestä, jotka elävät paawin waltatunnassa. Ewankeliumi ei saa saar-

nata mitään muuta kuin tuota ainoaa persona Kristusta, ei Mariatakaan, vielä vähemmän paawia, tahti jotakuta työtä, olkoon niin jaloa, kuin tahtookin. Kristusta yksinänsä, eikä mitään muuta, tulee sen esille panna, hänen on Isä Jumala heittänyt meille saaliksi, että ainoasti häneltä ottaisimme, ja odottaisimme hänen armoansa ja hywyytänsä.

18. Jos häntä sinulle saarnataan tuomariksi, (jona hän onkin olewa viimeisenä päivänä), ja miten sinun tulee tehdä paljo hyviä töitä, että hän ne sinulle palkitsisi, ja sinä sen siksi otat, silloin hän on warmaan olewa sinulle tuomari, eikä Wapahtaja. Ja jos häntä sinulle esitellään semmoiseksi, kuin häntä tawallisesti kuwataan, että hänen äitinsä näyttää hänelle rintojansa, se on suorastansa saarnata perkelettä, eikä Kristusta, joka wain antaa, eikä ota. Kyllähän se on tosi, että, jos olet häneltä ottanut, tulewat hyvät työt itsestänsä, vaatimata ja pakoittamata; niinkuin tässä ewankeliumissa näette sopiwasti kuwatuksi.

19. Sillä tässä näet Kristuksen saarnawan kansalle ewankeliumia. Mutta eihän saarnaaminen ole mikään halpa työ; sillä siinä tekee hän meille sen suuren hyvän työn, että rupee opettajaksemme, ja neuwoo meitä, miten saatamme päästä hänen tuntemiseensa.

Tämä on osa hänen suurta armoansa ja hywyyttänsä. Ollesfansa maan päällä, ei laannut hän opettamasta, että toki ottaisimme hänen Wapahtajaksi ja autuaaksi-tekiäksi; siihen tulewat vielä hänen työnä, joita hän teki, yleensä missä tarwittiin, jokaiselle. Et tapaa ewankeliumissa ainoatakaan, jolta olisi apu kielletty, eikä olisi hänelle annettu, joka on jotakin Herralta rukoillut. Kaikki, jotka hänen tykönsä tulivat, fokiat, kuurot, halwatut, raa-jarikot, wesi-tautiset, ne kaikki hän otti vastaan, ja auttoi heitä heidän anomuksensa jälkeen, ja paransi heitä kaikista taudeista, niinkuin Luukas 6: 19 sanoo: ja kaikki kansa pyyhki häneen ruweta; silloin woima läksi hänestä, ja hän paransi kaikki.

20. Samoin hän tekee tällentä wai-

molle. Vaimo kuulee hänen saarnaavan, ja huomaa hänen laupiaaksi, säyhyksi mieheksi, joka ystävällisesti kohtelee kaikkia ihmisiä; tästä hänkin rupee häneen pitämään, ja käsittämään sen uskalluksen, että koska ei hän aja ketään luotansa, saanee hänkin nautita hänen ystävällisyyttänsä ja hymyittänsä. Sentähden hän heittää kaikki apostolit siksenä, ja kiinnittää sydämensä uskalluksen ja luottamuksen ainoasti Herraan, sanoen itsellensä:

Jos minä ainoasti rupeen hänen vaatteesensa, niin minä tulen terveeksi.

21. Hei katjoppas, millinen sydän tällä vaimolla oli. Tuohan on jalo, suuri usko ja uskallus. Ei se ajatellut sydämessänsä muuta, kuin että hän on varmaan auttava minua, jos vain kädellänikin saan hänen vaatteesensa kosketuksi: kuitenkin ei ole niin rohkea, että uskaltaa hänen silmiinsä tulla. Se luki itsensä mahdottomaksi häntä puhuttelemaan, taikka näkemään hänen kasvojanja; sillä se tiesi, ei mitään ansainneensa, eikä Herralle mitään tehneensä. Sentähden tämä menetteleekin niin, että tulee takaapäin, lankee maahan, ja rupee ainoasti hänen vaatteesensa liepeeseen. Lyhyeltä, tässä on ihan mahdottomutta ja ansaitsemattomuutta. Kukahän oli ansainnut, että Herra silloin saarnasi kansalle evankeliumia? Ei siinä ole mitään valmistusta, ei mitään työtä; kuitenkin on tämä vaimo parka saapuvilla, ja odottaa Herralta niin paljoa, että hän päästäisi hänen tauditansa. Hän oli sairastanut punaista tautia kaffitoistakymmentä ajastaitaa järjestänsä. Mitä hän saattoi sillä ansaita? Miten taifi hän olla mahdollinen jotakin saamaan? Kyllähän se oli mahdollinen; waan ainoasti ottamaan, eikä antamaan; sillä ei se saattanut mitään antaa.

22. Ja se onkin todellinen valmistus Kristuksen armoon ja laupiuteen, että sitä tarvitsen; ja niin sopii se hywin, että nämät kaffi yhteen tulevat, rikas ja köyhä, Kristus ja syntinen. Mutta sepä on suuri konsti, saada kansaa siihen wakuutukseen, että he ovat köyhiä ja armoa tarvitsewat. Se käypi työllä; eikä perkelekkään sitä kärke; waan we-

tää ihmisiä aina töihin, etteivät toki pääsisi tarvitsemaan Kristuksen armoa ja laupiutta.

23. Teksti sanoo tämän vaimoparan sairastaneen punaista tautia kaffitoistakymmentä ajastaitaa, ja kuluttaneen kaiken omaisuutensa parantajille; ja jota enemmän hän oli wuovannut, sitä pahemmaksi oli wain käynyt. Luukas ja Markus tekevät tästä suuren asian, ja osoittawat sillä, että mitä enemmän latia ja töitä saarnataan, sitä pahemmaksi käy asiamme, eikä meillä sitä muuta ole kuin yhdellänsä wahinkoa wahingon perään. Ei omaatuntoamme ikänä rauhoiteta töillä; joskin tunto pääsisi yhden synnin, kohta on toinen siasja, mieläpä lain-lääke ja työt tekevät usein meille sen synniksi, mikä ei muuten synty olekkaan, siihen jaakka, kuin tulenme Kristuksen pariin; niinkuin tämä vaimo, joka niin kauwan oli sairastanut, ei olisi koskaan saanut apua, jollei olisi tullut Kristuksen pariin, jolta hän saapi terweyensä ilman mitään töitä, ei anna hänelle mitään, waan ottaa ainoasti häneltä, ja sallii hänen antaa.

24. Niin käypi kaikkein saarnain, jotka ei Kristusta saarnaa. Tällä kansa osoitetaan, että sanaa alati liikkeellä pidettäköön, ja aina laffaamata teroitettakoon; sillä aina tavataan niitä ihmisiä, joissa on semmoinen ahdistettu ja murheellinen omatunto. Sillä tämä vaimo kuwaa kaikkia raadollisia omiatuntoja, joilla on weren juoksu, se on jotka tuntevat syntinsä. Ja tämä „juoksu“ wuotaa aina, eikä saada sitä seisahdamaan, sillä liha ja weri eiwät tee muuta kuin mitä heidän haluttaa. Ja kuin tuomio tästä paisuu suureksi, silloin joutuwat ihmisparat siihen mieleen, että pyytävät itseänsä auttaa, silloin tekee mikä mitään, kuka kutakin, eiwätkä saa kuitenkaan mitään toimeen.

25. Tästä on syntynyt aivan monta seuraaja ja asetuskuntaa, joissa on mietitty niin monia töitä, ettei niitä kaikkia tahdo tässä saada luetelluksikaan. Mikä on ollut syy kaikkein näihin? Ei mikään muu kuin synnituntto, joka on meitä niin pakoittanut ja ahdistanut, että olemme luulleet woimanme niillä sielumme lunastaa, ja kaikista synneistä irti

päästä; mutta Kristusta ei ole niissä ollut, sillä me olemme tahtoneet ainoasti antaa, eikä ottaa. Sentähden onkin asiamme wain yhä pahentunut; samatenkuin tämän waimon, joka koki kaikki parantajat, josta ne saattaisivat häntä auttaa, eikä kuitenkaan ketään löytänyt. Samoin olemme mekin uskoneet kaikkia parantajia; mikä wain jollain työllä ilmestyi, sen otimme kohta hyväksi. Hyvä Jumala! Mielellämme olisimme terweiksi tulleet, mielellämme olisimme iloißen omantunnon ottaneet, ja mielellämme synnistä irtautuneet.

26. Parantajat ovat lain saarnaajia ja kristittyin wallitsioita. Jos joku tahtoi synnistä autetuksi tulla, mitä tekivät he hänelle? *Wastaus:* antoivat hänelle lääkeä, josta hän wain tuli heikommasi ja sairaammaksi. Me olemme nähneet ja osaksi koetelleet, kyllä suureksi, merkilliseksi wahingoksemme, kuinka ihmiset ovat tahtoneet töillä hurkskaantua, ja niillä itseänsä synnistä kirkkoittaa. Mutta ei se ole auttanut, waan olemme mitä pidemmälle, sitä enemmän peljänneet syntiä ja kuolemaa, niin ettei pelkurillisempia ihmisiä waan päällä löydy, kuin samat paawilaiset, munkit, nunnat ja jotka töillä liikkuvat. Jos jonkun haaman saawat, kohta olkoon apteikki apuna, ja siinä on sellainen puoskaroiminen, sellainen juokseminen ja hyppääminen, juurikuin paikalla henki lähtisi; niin pelkureita ja arkoja he ovat. Ja erinomattain ei pelkää kukaan viimeistä tuomiota niin suuresti, kuin juuri tämä hengellinen kansa. Sen silläkin hywin näytävät, kuin liikkuvat niin töillä, että ehtimiseen menewät työstä työhön, eivätkä yhdesfäkään pysy pidemmältä; ja mitä enemmän tekwät, sitä pahemmaksi wain asiansa käy, sitä enemmän pelkäävät ja wapisewat, ja heidän käypi samoin kuin tämän waimon.

27. Se on kaunis wertaus, ja sopii aiwan hywin meihin. Me emme ole kuluttaneet ainoasti ajallisia tawaroita; waan olemme myös waiwanneet ruumistamme paastolla, kurtutuksilla, ja muilla raskeilla, kantamattomilla kuormilla, että muutamat ovat siitä hulluiksi tulleet, ja kaikki waimonsa kuluttaneet, jopa ovat viimein lisäksi sielunsaakin kadottaneet. Minäkin olen ollut sellainen, ja

olen tässä parannuslaitoksessa maannut sywemmällä, kuin moni onkaan. Entä jaksanut siiben ehtiä, että olisin paawin lain niin pian hyljännyt. Kipiästi ja kowasti se minuun otti, että söin lihaa perjantaina, ja ettei paawin laki ja asetukset pysynyt kohdallansa. Mutta Jumala, kuinka waiwia se oli minulle, ennenkuin uskalsin yrittää! Joka siis mielti tunnosjansa näistä asioista wapaantua, ja ylenkatsoa paawin asetuksia, sillä kaiketi olkoon luja, wahwa peruste uskosjansa. Jos sitä puuttuu, kyllä on hän aluksi kerran tahi useemmin ympärillensä katselewa, ennenkuin rohkeenee yrittää.

28. Silloin käypi niinkuin tämän waimon, joka oli kaiken omaisuutensa parantajille kuluttanut, eikä kuitenkaan siitä terwestynyt, jopa hän meni wain huonommaksi. Samoin on meidänkin, hukassa ovat kaikki työmme, waiwamme ja tekomme, sikseen on kaatunutta kaikki inhimillinen kuuliaisuutemme ja koko säätyämme, ja ihan turhaa on ollut kaikki, mitä olemme niihin kuluttaneet. Siinä näemme nyt, että paawin ja pispain säädyt ja päätökset eiwät ole mitään, joitten tähden ennen wapisimme ja wärisimme. Kaikki tämä on auttanut meitä yhtä paljon, kuin se auttoi tätä waimo-parkaa, että uhraisi kaiken omaisuutensa, jopa ruumiinsaakin. Voi, mitä lääkkeitä ja juonia on tämän waimon tähtynyt nauttia! Kuinka wäsyneeksi, heikoksi ja sairaaksi hän usein näistä on käynyt! Niinpä, jos wain olisi terweeksi tullut, olisi hän syönyt koko apteikin; mutt'ei se ensinkään auttanut, waan hänen täytyi kärsiä tautiansa koko kaksitoistakymmentä ajastakaa.

29. Kuinka saapi siis tämä waimo-parka viimeinkin awun? Kuin tapasi sen miehen, jonka nimi on Kristus, pani toiwonsa ja uskalluksensa häneen, silloin pääsi terweeksi. Mutta kuka osoitti hänen tämän miehen pariin? Ei juinkaan parantajat. Sillä jos saarnajamme saarnaisivat Kristusta, niin kumosmaakasi paawin roskat ja kaikki hänen säätynsä. Kuka sanoi sitte sen hänelle? Hän kuuli sen joltakulta, joka kansa oli terweeksi tullut, waan ei parantajilta. Se on epäilemätää hänelle sanonut, että siellä ja siellä oli muuan,

jonka nimi on Jeesus, joka on ystäväallinen, armelias mies, auttaa jokainoata, eikä laske ketään paristansa auttamata, ja on juuri sitä-warten Jumalasta lähetetty, että hän jokainoata auttaisi; ja tämä on ehkä luetellut hänelle montakin ihmistä, joita tämä Jeesus on auttanut, saadaksensa häntäkin menemään sen luokse. Tämän kuultuansa waimo jätti parantajat fillensä, ja riehä Kristuksen pariin.

30. Samoin nytkin käypi; ei saarnata Kristusta, waan ihan töitä: tee sitä, tee tätä; kuitenkin julkastuu kansassa, mikä Kristus on, mitä meidän on häneltä odotettavaa, ja että hänen yksin tulee kaikki toimittaa ilman meidän töitämme ja ansiotamme. Tämän sanoman kuultuamme, noudatamme sitä, ja kuulemme tätä sanaa, ja laskeimme parantajat matkoihinsa menemään, emme mene enää lain ja töitten saarnaajain käskettäviksi, emmekä huoli niitten käskyistä ja asetuksista, waan riennämme kaikesta sydämmen halusta tämän miehen pariin, jota Kristukseksi puhutellaan, ja sanomme silloin: toden totta on tältä mieheltä nyt olettawa ilman ansioita; oi woi, kuinka hullusti olen tehnyt, että olen niin paljon alttiiksi pannut! Jää Jumalan haltuun, rakas paawi! Jumalan haltuun, armaat piispat, munkit ja messupapit, en ikänä tarvitse teidän lääkkeitänne, töitänne, ansiotanne, käskyjänne ja asetuksianne, te olette kyllä kauan minua niillä waiwanneet; minä olen löytänyt yhden, joka antaa minulle ilman, mitä minun ennen on täytynyt suurilla rahilla teiltä ostaa. Hän antaa minulle ilman työtä ja ansiota, mihin ennen minun on täytynyt kuluttaa ruumiini, woimani ja terweyteni. Hyvästi! Hywää yötä! En tule enää teidän autettawaksi.

31. Ja niin tullaan kristityiksi, ei paawin päätöksistä, eikä töistä ja ihmisäädyistä, waan Kristuksen armosta ja laupiuudesta. Jossa siis on murheellinen, ahdistettu omatunto, joka pelkää synnin tähden, wapijee kuolemaa, tahi muutoin ei tunne mitään hywää itsesänsä, se tulfoon tämän miehen pariin, ja tunnustakoon mitä häneltä puuttuu, awukki huutakoon häntä, niin hän warmaan auttaa. Ps. 50: 15. Wuodata sydämmes hänen

eteensä, niinkuin Psalmi lausuu, ja sano hänelle näin: „Katso, tässä on tyhjä astia, joka „kai tarwitsee täytyä; täytä se, rakas Herrani: „olen heikko uskossa, wahwista minua; olen „tylmä rakkaudessa, lämmitä minua ja tee „minua palawaksi, että rakkauteni wuotaisi „lähimmäiselleni; ei minusa ole lujaa, wah- „waa uskoa, epäilen kuurottaisin, enkä jaks- „kokonansa Herraan uskaltaa: woi Herra! „auta minua, lisää uskoani ja uskallustani. „Simuun on kaikki tawarani ja rikkauteni „suljettu. Minä olen köyhä; sinä olet rikas, „ja olet tullut armahamaan köyhiä. Minä „olen syntinen, ja sinä olet wanhurskas. „Minusa on syntiä lämmältä: mutta sinussa „kaikki täydellisyys ja wanhurskaus.“

32. Jos tämän Herran opit, silloin ei paawin käskyt sinua solmee, joista käskyistä ja lajeista et mitään saa, waan kulutat tämän waimon kansa niihin, mitä sinulla on, ruumiis ja tawaras, viimein vielä sielusi-kin. Ja silloin olet sanoma: minä tahdon sitä, jolta saan ottaa, en sitä, jolle minun tarwitsee antaa.

33. Toiset ewankelistat kertowat tästä waimosta niin, että kuin hän parattu oli, tunsi Jeesus woiman itsestänsä lähtewän, ja kääntyi kansan puoleen, kysyen: kuka rupeji minun waatteijuni? Ja kuin opetuslapset wastasiwat kansan tunkewan ja ahdistawan häntä kowasti; niin ei Herra tyttynyt siihen, waan wastasi: joku minuun rupeji, sillä minä tunsin woiman itsestäni lähteneen ulos, Luuk. 8: 45 j. seur. Mark. 5: 35 j. seur. Minä tiedän jonkun saaneen minulta jotakin. Tätä kaikkea on Herra sitä warten tehnyt, että waimon usko hywin kelpasi hänelle, jonka hän tahtoi ilmoittaa kaikelle kansalle; sillä ei hänestä ole mitään mieluisempaa, kuin että häneen uskalletaan ja uskotaan; myöstin (teki hän tätä) päämiehen tähden, jonka uskoa hän pyysi wahwistaa tällä ihmeellä ja tapauksella. Sentähden kirjoittaa Markus, että waimo, nähtyänsä Herran tietävän asian, pelkäsi ja wapiisi, tuli ja lankei Herran jalkain juureen, ja sanoi hänelle kaikki, miten Herra oli hänelle tehnyt. Silloin Herra hänen kansa päästää, sanoen hänelle: ole hywässä tur-

wasja, tyttäreni, sinun uskos paransi sinun; mene rauhaan ja ole terve witsaufjestas.

34. Eikä nämät ole lohdullisia sanoja? Mitä ilo lienee waimolla ollut tästä, kuin toinen teki hänelle sellaisen hyvänteon. Tämän ilon ja rauhan saawat kaikki, jotka tästä mieheltä hyvää odottawat. Ja missä tämä ilo on, siinä täytyy töitten heti seurata, jotka osoittawat tämän ilon. Niin täytyi tämän rauhan ja riemun puhjeta waimosafin ulos; sillä niin pian kuin Herra teki hänelle tämän hyvänteon, tunnusti hän sen kaiken kansan kuulleu, eikä hävennyt julistamasta saaneensa häneltä jotakin, eikä mitään siitä antaneensa. Mutta näitä töitä ja tätä kiitosta Herra tahtoo meiltä, nimittäin, että tunnustamme ja julistamme sellaista hywyttä, armoa ja hyväatekoa jokaiselle, että muutkin tulisiwat, ja sallisiwat itsellensä hyvää tehtävän, niinkuin tässä tapahtui.

35. Niin siis kristillinen elämäni waatii minua, että minäkin tehnen hyvää muille, samoin kuin Jumala on minulle Kristuksen kautta hyvää tehnyt, että wain tämä Kristus tutuksi tulisi; mutta sillä en tule kristityksi. Niinkuin tämä waimokaan ei tullut terveeksi tunnustuksestansa, sillä hän oli terve jo ennen kaikkea työtä ja tunnustusta. Mutta tultuansa terveeksi, hän tunnustaa Kristuksen, ja ylistää häntä, ainoasti muille parannukseksi, ja pitkittää näin hymissä töissä, tehden järjestänsä toisen hyväntuon toisen jälkeen. Sentähden mekin elämme, jos wain kristityitä olemme, sitä warten että toinen toistamme palwelisimme, millä wain taidamme. Sentähden, niinkuin tämä waimo tuli terveeksi ennen kaikkia töitä; niin tulee meidänkin kristityitä olla, ennenkuin mitään työtä teemme.

Päämiehen tyttärestä.

36. Niinkuin nyt ewankeliumia on kuvattu tässä waimosja, samoin kuvataan sitä meille päämiehen tyttäresjäkin. Tässä synagogan päämiehesjä, jonka Markus nimittää Jairuseksi, on ollut luja usko ja uskallus Herraan, että hän oli tekewä hänen kuolleen tyttärensä jälleen eläväksi. Sillä jos ei olisi uskonut

sitä hänestä, ei olisi hän hänen partiinsa tullut, eikä rufoillut häneltä sellaista, luonnolle mahdotointa asiaa: sentähden hän osoittaa tällä rukouksella uskonsa. Kun Herra näki tämän hänen uskonsa, ei saattanut hän olla täyttämättä hänen tahtoansa; nousi sentähden paikalla ja meni hänen kansansa. Heidän mennessänsä tapahtui tämä waimon asia, joka oli maannut sairaana kaksitoista ajastaijaa; kuten juuri olemme kuulleet.

37. Kun Herra, tultuansa päämiehen huoneesen, näki huiluin soittajat ja kansan hymisewän, jotka Moseksen lain jälkeen oliwat siellä ja soittiwat torwilla ja huiluilla, niinkuin meillä kelloin soitolla kansaa kokoon kutsutaan; käski hän kansan ja huiluin soittajain mennä ulos, ja sanoi: ei piika ole kuollut, waan hän makaa; mutta he naurowat häntä.

38. Tämä merkitsee, että kuin tätä saarnaa aljetaan julkisesti saarnata, että Kristus on se mies joka auttaa, ja meidän työmme ei sitä tee, niin ei mailma saata muuta, kuin nauraa, pilkata ja pahentua siihen, 1 Kor. 1: 23, sillä se ei mahdu häneen, että Kristus auttaisi; niinkuin kansa tässä tekee, joka epäilemättä sanoi: „hei, jalo mestari ja parantajapa tämä on, mitä hän saattaisi auttaa, joka ei edes tiedä, mikä on mukkua, mikä kuolla!“ Se kunnianini täytyy ewankeliumin saada mailmassa, että se on hullu saarna, ylenkatsottu ja pilkattu; sillä perfele ei saata sitä kärkeä, että tämä saarna saisi kunnian maan päällä, sillä hän ymmärtää kyllä, ettei se saata hänen waltakunnallensa mitään hyötyä. Siksi hän karhaakin sitä wastaan kaikella kawaluudella, estääksensä ja tehdäksensä sitä ylenkatsotuksi omisjansa, joitten sydämmet hän on kokonansa jowaisnut ja walloittanut, ettei ewankeliumin paiste heille Kristuksen kirkkaudesta walistaisi, niinkuin Paawali sanoo 2 Kor. 4: 4. Sillä ei saata tämä saarna Kristuksesta olla hedelmää tekemättä, ei sitä turhaan saarnata; waikka harwojakin on, jotka sen osaksensa ottawat, ei sen siihen mitään tule.

39. Koska siis saatana ymmärtää, ettei tämä hänelle menesty, jopa, että tämä saarna

on rakennettu aiwan hänen valtakuntaansa vastaan, niin ei hänellä ole mitään rauhaa, hän vainoo sitä, ylenkatsoo sitä ja ahdistaa sitä joka kulmalta; niinkuin hän nytkin koko mailmassa pauhaa ja rajuua. Sillä saarna Kristuksesta maahan kufistaa kaikki, mitä mailmalle ja perkeleelle hywin kelpaa, mieläpä mitä mailma pitää kaikkein pyhimpänä ja kalliimpana. Sillä mailma kuuailee itselensä sellaisen Jumalan, joka muka suosii meidän hyviä töitämme, mielistyy messuihin, walwiaisiin, asetuskuntiin, nappinauhoihin, kaapuihin, kaljupäihin, hampuköyjiin ja muihin kujeisiin, joilla paawi liikkuu. Mutta jos joku tulee ewankeliumilla, ja saarnaa paawin pilamenoa vastaan, niinkuin hänen tehdäkkin pitää, ja sanoo, ettei se ole mitään muuta, kuin petosta, että se on Kristusta ja Raamattua vastaan, sen täytyy pitää hywänä, että häntä soimataan wääräuskoiiseksi ja konnaksi, jopa kansan häiritäiksi. Rohkiasti

silloin hänelle sanotaan: tahdotko sinä hallita koko mailmaa? Luuletko olemas wiifain kaidista? Eiwät ole efiläisemmekään olleet mitään narreja. Moni pyhä, hurstas ihminen on tehnyt tämmöisiä töitä, ja niistä saarnannut, sinäkö nyt mielit esiin tulla ja niitä tyhjäksi tehdä? Siitä ei tule mitään. Silloin intoontuu se (mailma) rajuamaan, kiukuitsemaan, wainoomaan ja tappamaan, ja perkele tahtoo oikiasa olla, käyköön kuinka tahtonsa.

40. Tämä olkoon kyllä tästä ewankeliumista tällä kertaa, ja katsofaat, että ewankeliumista oppisitte, kuinka kaikki perustaupi tähän ainoaan perjonaan, joka on Kristus. Ja panfaat hywin tähdelle, että kristityillä on nimensä ainoasti Kristuksesta. On sitä tuuleen puhu, sillä itse tiedän, mitä se maksaa kiufauksessa ja kowissa koldissa rippua hänessä. Nyt rukoilkaamme Jumalalta armoa, että kerrankin antaisimme tämän todeksi tulla ja todella siihen ryhtyisimme. Amen.

N:o 68. Wiidentenäkolmatta Sunnuntaina Kolminaisuuden päivästä.

Ewanf. Matth. 24: 15--28.

Koska te siis näette häwityksen kaubistuksen, josta sanottu on Daniel profetan kautta, seisowan siinä pyhässä siassa y. m.

1.

Tässä (24) luvussa kuwataan kumpaisenkin valtakunnan, sekä judakunnan että koko mailman, päätös ja loppu. Mutta molemmat ewankelistat, Mattheus ja Markus, sekoittawat ne toisihin, eiwät pidä järjestyä, kuin Luukas; sillä he eiwät kauwemmaaksi katso, kuin että esittäwät ja kertowat Kristuksen sanat, lufua siitä pitämätä, mitkä ennen taikka jälkeen on puhuttu; mutta Luukas har-

rastaa kirjoittaa tätä selwempään ja enemmän järjestyksessä, kertoen nämät puheet kahdesti: ensin lyhyesti yhdeksännesiätoista luvussa, ainoastaan Judalaisten häwityksestä Jerusalemissa; sitte ensimmäisessä kolmatta näistä kumpaisestakin järjestyksensä.

2. Niin tiedä siis, että Mattheus tässä toisihin sa kietoo ja yhteen käsittää sekä Judan kansan että mailman lopun, heittäen ne näin yhdeksi puuroksi. Mutta jos tahdot nämät

ymmärtää, täytyy sinun nämät toifistansa eroittaa, ja kumpasenkkin kohdallensa sovitaa, mikä nimenomaan on puhuttu Judalaisista, mikä koko mailmasta. Tätä nyt katselkaamme.

3. Ensiksi rupee Kristus tässä luvussa ennustamaan Judan waltakunnan viimeisestä häwityksestä, jota Judalaiset eivät ensinkään uskoneet eikä odottaneet; sillä Judan kansa oli asetettu jaloilla, suurilla Jumalan ihmeillä ja sanalla eli lupauksilla, joita hän oli rakkaille isille osoittanut ja tehnyt, joiden wertaisia hän ei yhdellenkään toifelle kansalle mailmassa tehnyt; jonkatähden he niihin jäykästi luottivat, niihin uskalsivat, huullen niiden ijäti pysyvän; niinkuin he vielä tänäkin päivänä luulewat waltakuntaansa ei häwitettyksi, waan wähäisen rappeentuneeksi, josta se taas pannaan kuntoon; sillä eivät he moi päähänsä saada, että he olisivat peräti hukassa.

4. Sentähden onkin Jumala ennalta ihmetten ohessa selwillä, selkeillä profetain lauseilla julistuttanut, että tälle waltakunnalle tulisi loppunsa, että Jumala lafkauttaisi tämän ulkonaisen laki-, ruoka-, uhri- y. m. menon, ja asettaisi siaan toifsen, ijäti kestävän, niinkuin enkeli Luukk. 1: 33 sanoo neitseelle Kristuksesta: hän on Jakobin huoneen kuningas ijanlakkijesti olewa, eikä hänen waltakunnallansa pidä loppua oleman.

5. Näitä lauseita judakunnan lopusta on erittäin tämä, jonka Kristus ottaa Danieli profetan 9: 25, ss. häwityksen kauhistuksesta, joka seisoo, misä ei sen seisoa pitäisi; sillä se on puhuttu juuri Judan kansasta. Hän sanoo siekälä näin: niin tiedä nyt ja ota waari, että siitä ajasta kuin käsky annetaan ulos, että heidän pitää jälleen kotia palajaman, ja Jerusalem rakettaman Päämieheen Kristukseen asti, on seitsemän wiikkoa; niin myös kaksi seitsemättäkymmentä wiikkoa, jona kadut ja muurit jälleen raketaan, waikka surkialla ajalla. Ja kahden wiikon perästä seitsemättäkymmentä surmataaan Kristus, ja ei enämpi ole; ja Päämiehen kansa tulee ja kukistaa kaupungin ja pyhän, niin että ne loppuwat, niinkuin wirran kautta, ja jodan loppuun asti pitää sen häwitettyä oleman.

Mutta hän monelle liiton wahwistaa yhdessä wiikossa; ja puolessa wiikossa lafkauttaa uhrin ja ruoka- uhrin; ja siipein tykönä seisoo häwityksen julmuus, ja on päätetty, että se loppuun asti pitää häwitetty oleman.

6. Profeta Daniel olisi mielellänsä tietänyt määrä ajan, koska se tapahtuisi, mutta ei hän saawuttanut sitä. Sillä waikka enkeli wiittaa johonkin wasituiseen aikaan, oli se kuitenkin aiwan himeä profetan ymmärtää. Sentähden enkelikin sanoi ennen: ota nyt waari, sinä ihmislappi, sillä tämä näky koskee lopun aikaa, se on, ennustus, joka sinulle ilmoitetaan, täytetään mailman lopulla.

7. Sillä kuin Kristus itse saarnasi ja apostoleilla saarnautti ewankeliumia, kesti sitä kolme eli puoli neljättä vuotta, niin että se lähes sopii Danielin laskuun, nimittäin 490 wuodeksi; jonkatähden hän sanookin: Kristus on wahwistawa liiton monelle yhdessä wiikossa, ja kestellä wiikkoa lafkauttawa uhrin ja ruokauhrin, se on, judalais pappius ja hallitus on saapa loppunsa; joka kaikki on tapahtunut niiden puolineljättä vuoden kuluessa, jona Kristus saarnasi, ja on neljässä wuodessa Kristukseen päätteesen ehtinyt, jona aikana apostolit mitä woimallisimmasti julistiwat ewankeliumia, erittäin Judan maalla, niin että, kuin he suunsa awasiwat, Pyhä Henki kohta tuli taiwaasta alas, kuten ap. T. 1 ja 2 luvussa nähdään; joten kokoinen wiikko, se on, seitsemän vuotta, liittoa (niinkuin Daniel sanoo) wahmistettiin, se on, ewankeliumia Judalaisille saarnattiin; josta on muualla kirjoitettu. Kuin siis aika oli, ja nutta saarnaa aljettiin, täytyi myös uuden waltakunnan alkaa, sen sanon minä, jossa Kristus sanalla ja uskolla hengellisesti hallitsee meidän sydämmisämme. Jos tämä on kestawa, täytyi edellisen saada päästökirjansa, ja laata olemasta woimassa. Tämä on kap-pale profettain ennustuksia, johon Kristus wiittaa.

8. Toinen on häwityksen kauhistuksesta; kuin Kristus näin sanoo: koska te näette häwityksen kauhistuksen, josta on sanottu Daniel profetan kautta, seisowan siinä pyhässä siassa, joka tämän lukee, hän ymmärtäköön,

tahtoo hän sanotuksi: olkoon se varma merkki Danielin ennustuksesta, että tällä valtakunnalla nyt on loppunsa; ja älkää antako sen itsenne eklyttää, ettei Judalaiset taikka heikot kristityt luule sitä hävitettävän.

9. Mutta kauhistus, josta Daniel kirjoittaa on, että keisari Cajus (niinkuin historiat todistavat) asetti kuwanja Jerusalemin templiin epäjumalaksi, kumarrettavaksi, sieltä sitä ennen kaikki (pyhydet) hävitettyänsä. Sillä Raamattu kutsuu epäjumalat nimenomaan kauhistukseksi, sentähden että Jumala inhoo ja kauhistuu niitä; sillä ei hän yhtään muuta syntiä niin vihaa, kuin tätä. Muita syntejä hän kyllä rankaisee, waan ei hylkää sentähden ihmisiä, jos he parannuksen tekewät, niinkuin Psalmi 89: 31—34 sanoo: jos hänen lapsensa minun lakini hylkäävät, eikä waella minun oikeudessaani, jos he minun jäätyäni turmelewat, eikä pidä minun käskyjäni, niin minä heidän syntinsä witsalla rankaisen, ja heidän pahat tekonsa haawoilla; mutta minun armoani en minä hänestä käännä pois, enkä jalli minun totuuteni wipistellä.

10. Mutta tämä synti, jota kutsutaan epäjumalaisuudeksi, ja mikä oikeestaan on uskottomuus ja Jumalan kieltäminen, jota hän ei suinkaan woi kärsiä, sepä juuri ihmisen kadottaa. Sillä kussa sydän pysyy oikeassa opissa ja uskossa, tietäen että meidän työmme eivät ole mitään, ja me ainoasti uskolla kelpaamme Jumalalle ja häntä oikein palwelemme, on se oikia jumalinen meno, siellä pysyy walo ja totuus; waikka kohta siellä uskonkin kormalla jamaassa olisi syntejä, lihan heikkoutta, se ei ole vielä kauhistus Jumalan edessä, waan ainoasti jokapäiväinen synti, jota Jumala kyllä rankaisee parannukseksi, mutta pitää kuitenkin kansan oloillansa, säästää ja antaa anteeksi, että ihmiset oppisiwat tuntemaan hänen hywynytensä. Mutta missä ei uskoa eikä oikia oppia ole, siellä on kaikki hukassa; sillä mahdollista on ihmisten olla rakentamata wäärää jumalanpalwelusta ja kumartamata omia kuwuksia ja itse walitsemiansa töitä, jolla hän

warsin kieltää Jumalan ja hänen sanansa, josta syystä Jumala kokonansa hänestä kääntyy pois, niin ettei siinä saata olla mitään armoa. Tämminen kauhistus on tavallisesti noitten mailman edessä kauniimpain ja suurimpain pyhäin elämä; jotka ulkonaisesti astuwat esiin kauniissa töissä ja käytöissä, mutta owat sisällisesti täynnä saastaisuutta; niinkuin tähän päivään saakka näemme yhdyksunnissamme ja jumalanpalweluksissamme, missä ne parhaimpia owat; kuin kuitenkin toisaalta on muutamia kristityitä, jotka töissään ja menoissaan ei ole näkönsä edellisten kaltaisia, mutta owat kuitenkin pyhiä Jumalan edessä.

11. Jos nyt, sanoo Kristus, kauhistus, se on, epäjumala, seisoo templissä, silloin valtakunta wihdoin viimein hävitetään ja kukistetaan, niin ettei siinä sitte enää ole rakentamista. Tämän Luukas 21: 20—22 selittää näillä sanoilla: mutta koska te näette Jerusalemin sotawäeltä piiritettävän, niin tietäkää, että hänen perikatonsa on lähestynyt. Ja niin seuraa kohta perässä, mitä hän tässäkin sanoo: silloin ne, jotka Judeassa owat, paetkaan wuorille, kuin myös: woi raskaita ja imettäväisiä niinä päiwinä! Mutta rukoilkaat, ettei teidän pakonne tapahuisi talwella, eikä jabbattina. Sillä silloin on olewa suuri waiwa, jonka kaltaista ei ole ollut mailman alusta niin tähän asti, eikä tulekaan.

12. Tämä kaikki koskee vielä Judan kansaa. Sillä jos tämä olisi meitä mailman lopulla kohtaawa, täytyisi meidän, tekstin mukaan, olla Judan maassa, koska hän nimenomaan juuri sitä tarkoittaa. Totta on sekin, mitä hän sanoo, ettei ole suurempaa waiwaa koskaan ollut maan päällä, eikä tule, kuin se mitä tässä häwityksessä oli; niinkuin historioissa on lukea, kuinka surkiasti heitä surmattiin, ja itsekin itseänsä surmasiwat, hyppäsiwat walkiaan ja tapattiwat itseänsä toisillaan; olipa siellä semmoinen nälkä, että he söiwät suonet käsiwarfistansa, niin omia lapfiansakin. Siellä käwi niin kelwottomasti ja kauhiasti:

ettei sellaista viheliäisyyttä ja surkeutta ole koskaan kuultu.

13. Ne itse tahtoivatkin sen siksi, joten Jumala jalli heidän niin sokaistua ja turmeltua. Hän olisi kyllä heitä armahtanut ja mielellään heidän säilyttännyt, waan he itse omalla kowapäisyydellensä saattivat itsensä sellaiseen surkeuteen, että heidän täytyi surmata ja syödä itseänsä, niin että, kuin itse olivat alkaneet sen, kaiken täytyi wahwistaa sellaista murhaamista ja wewenwuodatusta. Niin on Kristuksen ja kaikkein pyhain profetain kuolema heissä kyllä kauhiasti kostettu, että he lakkaamata rajuivat Jumalan sanaa vastaan, wainosiwatpa ja maantulkuteen ajoivat apostolit, niinkuin p. Paawali sanoo 1 Tess. 2; 15, 16, että Jumalan wiha viimein heidän päällensä sentähden tuli.

14. Kuin nyt tällainen kauhia wiha ja surkia wifaus on käfillä, sanoo Kristus, silloin paettaat, mihinkä waan pääsette. Sillä nämät sanat: paettaan wuorille, ja joka katon päällä on, y. m. ja joka pellolla on y. m., ne omat kaikki kumauksissa puhutut, ja tietämät niin paljon kuin: joutukaat sieltä pakoon, mitä pikemmin, sitä parempi, älkäätkä wiimytelkö. Niin tapahtuikin. Koska Judalaisia oli tarpeeksi waroitettu monilla merkeillä antaamaan Romalaisten alle, eiwätkä he siihen myöntyneet; silloin pakenivat opetuslapset ja apostolit sieltä, seuraten iätä Kristuksen lausetta, jättiwät kaikki siksensä, mitä Judan maassa oli, eiwätkä palanneet takaisin mitään myötänsä ottamaan.

15. Hän sanoo vielä: mutta ruwilaat, ettei teidän pakonne tapahtuissi talwella, eikä jabbattina, se on, katsokaat, että pakenette oikiaan aikaan, ettei teitä otettaisi kiinni. Sillä ei hän tahdo ihmeitä tehdä, suojella heitä vihollisten keskellä yksinänsä, waikka kyllä olisi woinut sen tehdä; sillä hän oli päättänyt turmella kaikki mitä siellä oli, sentähden on sen kaiken täytynyt olla surman joukkoa. Silloin oli Jerusalemissa juuri wäestö, niinkuin kirjoitetaan, noin yksitoista kertaa fatatuhatta miestä, jotka kaikki, niin monta kuin heitä siellä oli, suliwat yhdeksi melloksi. Sentähden waroittaa Kristus ope-

tuslapsiansa säästämästä pakoansa sabbatiksi, jolloin ei saanut kulkea, taikka talweksi, jolloin on liika kylmä, waan piti heidän sieltä lähtemän mitä waremmin sitä parempi, ettei, wiimytellessä, sopimatoin aika tulisi paettajensa.

16. Näin pitkälle on Kristus tässä puhunut Judalaisista. Alkupäässä sanoin, että Mattheus ja Markus sekoittiwat kumpaisenkin lopun yhteen, jonkatähden niitä on tässä waikia eroittaa, mutta kuitenkin owat ne eroitettawat. Huomaa siis, että kaikki tähän asti sanottu koskee sen aikaisiin Judalaisiin; mutta tässä hän kietoo molemmat toisihinsa, katkaisee puheen kesken, suurta lukua pitämätä järjestyksestä, missä Kristus puhui asiat, waan usko sen ewankelista Luukkaan toimeksi, tahtoen kuitenkin sen weweran sanotuksi, että ennen viimeistä päiwää on juuri sanoin käypä, ja lausuu:

Ja jollei ne päiwät olisi lyhetyt, ei yksikään liha tulisi autuaaksi, mutta walittuin tähden pitää ne päiwät lyhettämän.

17. Tämä koskee sekä judakunnan että mailman loppua. Mtatus on tämä: waiwa ei ole pitkällinen hurskasten tähden; sillä Judalaisjota ei kestänyt kahtakaan vuotta, kuin jälleen rauha tuli. Mutta koska tämä kaikki mailmankin lopun edellä tapahtuu, tahdomme edelliset lauseet Judalaisista sowingata meihin, täydellisesti osoittaaksenne ewankelistan mielen.

18. Sellaista tappoa, kuin kohtasi Judalaisia, en luulisi enää tulewan, kuin teksti lausuu: silloin on oltawa suuri waiwa, jonka kaltaista ei ole ollut mailman alusta niin tähän asti; eikä tulekkaan. Mutta meitä on toisellainen rangaistus kohtaawa: niinkuin tämä oli ruumiillinen, niin on mailman lopulla kristittömiä, noita Judalaisten kaltaisia, hengellinen rangaistus tapaawa. Sillä tapaa ne molemmat kohdat toisihinsa werrataan. Sillä niinkuin edellinen rangaistus Jumalan säätämästä tuli Jerusalemmille ja kaikki mäsäksi pani, yhtä kauhiasti ja kauheemmastikin on ennen viimeistä päiwää käypä, jolloin hän (Hertra) tulee ja koko mailmalle lopun tekee.

19. Sillä Kristus on, taivaasen astut-
tuansa, levittänyt valtakuntansa, ei ainoasti
Judan maahan, vaan kaikkeen maailmaan ewan-
geliumin kautta, jota kaikin paikoin on saar-
nattu ja kuultu. Mutta me teemme juuri
ikäänkuin Judalaiset, kiellämme ja mainoimme
Sumalan sanaa, ja tapamme kristityitä, jotka
sitä tunnustavat ja saarnaavat, niinkuin
ensin Romalaiset, ja sitte, tähän aikaan asti,
paavi, piispat, ruhtinaat, munkit, messupapit;
jota jo päälle viiden sadan vuoden on har-
joitettu, niin ettei kukaan ole tohtinut saar-
nata Sumalan sanaa, paitsi että he näön
vuoksi ovat saarnatuolista luvencet ewan-
geliumin tekstin, ja sitä sitte imeneet ta-
hi si- hen sovitaneet ihmisoppeja. Missä joku on
tuota vastustanut, kohta on sitä oltu mie-
kalla ja tulella häikäyttämässä. Eikä auta,
vaikka heitä kuinkaakin varoitetaan ja pel-
jätetään sanoilla ja merkeillä, he vaan nos-
tavat päänsä pystyyn, karjuvat ja rajuavat
vastaan kuin mielipuolet. Syytä olisi siis
Sumalalla kyllä hukuttaa heidät viimein ja
ijankaikkisesti viimeisellä päivällä.

20. Sentähden koskee Danielin lause
hävityksen kauhistuksesta meihin. Sillä
meilläkin on oiva kauhistus istumassa pyhässä
fiassa, tietysti kristikunnassa ja ihmisten
omissa tunnoissa, jossa Sumalan yllinänsä
tulisi istua ja hallita; josta Danieli on sel-
win sanoin paljon kirjoittanut kahdeksannes-
sa ja ensimmäisessä toistatuhentä luvussa. Sillä
tämä on oikia, puhdas oppi, jota me saar-
naamme, että Kristus on meidän lunastanut
synnistä, kuolemasta, perkeleestä ja kaikesta
onnettomuudesta, ja Sumalan valtakuntaan
siirtänyt sanan ja uskon kautta, jolla me
wapauteetaan kaikista lacista, ja ettei kukaan
ihminen lain töillä, olkoot mikä nimelliset
hywänsä, voi tulla Sumalan valtakuntaan,
eikä synnistä wapaaksi päästä. Missä tätä
saarnataan ja uskotaan, siellä Kristus asuu
ja hengellisesti hallitsee sydämessä, välittö-
mästi, siellä on Pyhä Henki ja kaikki Suma-
lan rikkauden hywyudet ja runsauden lahjat.

21. Mutta miten tekee paavi? Hän ei
istu luonnollisessa templissä eli Sumalan
huoneessa, vaan hengellisessä, uudessa ja elä-

wässä templissä, josta Paawali sanoo: jos joku
Sumalan templin turmelee, sen Sumala turme-
lee; sillä Sumalan templi on pyhä, niinkuin tekin
olette, 1 Kor. 3: 17; johonkaikkina aikoina monta
perkelettä ja willihenkeä on rohjennut käydä istu-
maan ja kaikki ne, jotka saarnaavat vastoin
oikeaa oppia: jos halajat autuaaksi tulla, niin
mene siihen ta- hi tähän säätyn ja yhdyskun-
taan, tee niitä ta- hi näitä. Wetävät ihmisiä
niin uskosta töihin, käyttävät kuitenkin tämän
ohessa tällaisia sananparsia, että Kristus on
Serramme; mutta itse perusteessa he kieltä-
vät hänen; sillä he eivät sanaakaan sano
sitä, että hän ainoa armosta antaa synnit
anteeksi, wapahtaa kuolemasta ja helwetistä,
waan näin: sillä ja sillä yhdyskunnalla, sel-
laisilla ja tällaisilla töillä on synti sovitettava,
sen edestä täysi tehtävä ja armo saamutettava.
Joka on yhtä kuin jos sanoisit: ei ole Kris-
tus sitä tehnyt, ei hän ole Wapahtaja, hänen
kärsimisenä ja kuolemansa eivät taida mihin-
kään auttaa. Sillä jos sinun työ on sen
tekevä, ei saata hän werellänsä ja kuolemal-
lansa sitä tehdä, jommankunnon näistä pitää
oleman hukkaan. Jos töihis jätät, niin kar-
koitat pois Kristuksen, kiellät ja häpäiset hänen
kalliin werensä ja samallansa hänenkin, ja
niin ei saata hän sanallansa, työllänsä ja
Sengellänsä istua ja hallita sydämessä; vaan
oma työni on epäjumalani, sen annan istua
hallitsemassa.

22. Niin katso nyt, eikö paavi ole kai-
ken kauhistuksen pääkauhistus, jota Kristus
ja Danieli tarkoittavat, ja oikia antikristus,
josta kirjoitettu on, että hän istuu Sumalan
tenapiissä, siinä lanfassa, jossa Kristusta
mainitaan, jossa hänen valtakuntansa, Hen-
kensä, lasteensa, sanansa ja uskonsa olem-
an pitäisi. Sillä paavi reuhinallansa hengelli-
sestä oikeudestaan anastaa Kristukselta wiran
ja valtakunnan, pyytää omiatuntoja hallita,
ja jäännöillänsä ja töillänsä olla valtiaana.
Ja tätä kyllä kutsuttaneet hävityksen kauhis-
tukseksi, se on siksi, joka kaikki waan hävittää
ja hukistaa. Sillä, niinkuin sanottiin, ei
saata Kristus ja oma työni pyhä rinnan;
sillä jos toinen pysyy pystyssä, täytyy toisen
hukistua ja huktua. Siis on paavi tykkä

nänsä hävittänyt Kristuksen valtakunnan, koko hippakunnassansa, ja koko hänen puolueensa on Kristuksen kieltänyt.

23. Näitä kaikkia on pyhä Paawali hänestä ennustanut, kutsuessaan hänen 2 Thess. 2: 3, 4 synnin ihmiseksi ja kadotuksen lopuksi, joka on vastaan seisuja ja korottaa itsensä yli kaikkein, mikä Jumalaksi taikka jumalanpalvelukseksi kutsutaan, niin että hän istuttaa itsensä Jumalan templiin niinkuin Jumala ja tekee itsensä jumalaksi. Mutta että paavilaiset tahtovat kääntää tätä lausetta pois puolestansa ja sanovat: Kristus ja Paawali puhuvat Jerusalemin templistä, että antikristus on siellä istuva ja hallitseva, se ei kelpaa mihinkään. Sillä Kristus sanoo tässä, että Jerusalemi ja templi saavat loppunsa, eikä tule enää koskaan rakennettavaksi. Sentähden, koska Paawali tarkoittaa aikaa jälkeen Judan valtakunnan ja luonnollisen templin häviöstä, ei saateta tätä ymmärtää muusta kuin hengellisestä templistä, joka, niinkuin hän itse sanoo, juuri me olemme.

24. Siellä on paavi istuva ja kunnian saapa, ei yli Jumalan, vaan, sanoo hän, "yli kaikkein kuin Jumalaksi kutsutaan." Sillä Jumalan nimi pysyy arwatenkin suurimpana kunniana; jentähden ei saata hän asettua yli totisen luonnollisen Jumalan, vaan sen yli, kuin Jumalaksi taikka jumalanpalvelukseksi kutsutaan, se on, hän korottaa itsensä yli hänen saarnansa ja kunniansa, totista Jumalaa korkeemmalle; niinkuin filmin nähdään, että kaikki ruhtinaat ja mailma rippuvat hänessä, ja pitävät hänen lakinsa korkeimpana ja enempänä kuin Jumalan käskyt. Jos joku vastoin hänen käskyänsä syöpi lihaa, tahti saastaisesta pappis-, munkki- ja nunnaäädyistä antaapi aviolliseen elämään, kuten Jumala on käskenyt, taikka Kristuksen asetuksen mukaan ottaa sakramentin kumpaisessa muodossa, se on suurin synti, niin että heillä on paljoa vähempinä synteinä warastaminen, huorintekeminen ja kaikki julkitet rikokset vastoin Jumalan käskyjä, eikä kukaan tohdikkaan heitä femmoifista nuhdella; senpä he, että itse häpäisewät Jumalan sanaa, wainoowat ja tappawat kristityitä, pitävät korkeimpana

jumalanpalveluksena, niinkuin se onkin korkein palvelus, minkä he saattawat tehdä jumalallensa, paawille. Eikö tämä ole oikein asettaa ja kunnioittaa antikristusta yli Jumalan? Miin että jos joku puhuu taikka tekee tätä vastaan, sen täytyy, heidän käsiinsä joutuneena, kohta kuolla; tässä, mielestäni, onpi tarpeeksi kyllä kauhistus kувattuna ja piirrettynä.

25. Jopa nyt olisi paras aika sen pakojuosta, joka paeta taitaa, jättää itsensä kaikki, mitä hänellä on, ja pötkii matkoihinsa, mitä pikemmin sitä parempi, ei jaloin, vaan sydämellä, että päästäisiin tästä kauhistuksesta, ja uskolla astuttaisiin Kristuksen valtakuntaan. Mutta oikein tuntemaan tätä kauhistusta, siihen tarwitaan ymmärrystä ja tarkkaa filmää. Mutta ei tuota millään paremmin nähdä, kuin että hän pannaan Kristuksen rinnalle. Hän opettaa, kuten äsken sanottiin, että me hänen werellänjä Jumalan kansja sovitetään ja autuutetaan; mutta paavi antaa femmoifien woiman omille töillemme. Näet-hän siis, että ne owat warsin toifiansa vastaan, tahtoa töillä päästä autuaaksi, ja ilman töitä uskomalla Kristukseen, niinkuin meidän wanhurskauteemme Jumalan edessä. Jos siis tahdot Kristuksessa pysyä, täytyy sinun paeta paawia ja jättää hänet siksensä.

26. Tämä nyt on se hävityksen kauhistus, joka on tähän aikaan hallinnut, mutta nyt on Jumalan armosta ilmiin tullut, mutta jota ei kuitenkaan kivisteta keisarin eli maallisen wallan woimalla. Tämän täytyy kaikkittain olla korkeemman sitä ruumiillista häviöstä, jossa kuitenkin on ollut niin suuri waiwa, ettei suurempaa saata ruumiillisesti olla. Sentähden on Jumala tämän kauhistuksen jättänyt omaksi työksensä, niinkuin Paawali, 2 Thess. 2: 8, sanoo: jonka Herran juuusa Hengellä tappaa, ja tekee hänestä lopun oman tulemisensa ilmoituksen kautta. Waikka he pahoin pelkääwät maallista waltaa ja kapinaa, mutta ei pida heille niin hywin käymän. Sillä he eiwät ansaitse sellaista huokiaa rangaistusta, eikä Jumala jalli heidän tulla ihmisten häwitettäväiksi, vaan tahtoo itse sen wälittömästi tehdä, sanansa kautta.

Niinkuin tätä nyt jo onkin aljettu, ja paawin valtaa sen verran jo on kufistettu, ettei sillä enää ole voimaansa, eikä se saa semmoisten tuntoja fidotuisfi, joilla on tieto ewankeliumissa. Waikka kuinka kiukkuisesti paawi ponnistaa ewankeliumia vastaan, täytyy hänen nyt kuitenkin langeta maallisten ruhtinasten jalkoihin ja etsiä heiltä apua. Näin on hänen voimansa ewankeliumin kautta heikonnettu ja murrettu, mutta hänen lopullinen kufistamisensa jätetään viimeisen päivän warakfi. Sentähden täytyy hänen vielä osakfi pysyä, sikfikuin Kristus tulemuksellansa taimaasta lyöpi kaikki yhteen läjään ja mäskäfi ruhtoo.

27. Mutta niinkuin muinain Judalaille päiwät lyhennettiin, kuten Kristus sanoo, niin pitää ne nytkin lyhennettämän, walittuin tähden. Me näemme, että paawin valtaa on jo sata vuotta wastustettu ja se on ollut vähentymään päin, paitsi että hän Kostniitsin kokouksessa, kusfa **Juhana Huss'** poltettiin, niin peljätti jokaista, että hän jumalana pidettiin. Mutta totuus esiintyi kuitenkin pian aina näihin aikoihin asti, jolloin se (paawin meno) on kokonansa ylenkatsottu, eikä saata enää kauwan pystyisä pyhyä. Niin fattuu siis tämä, kuten sanottiin, ei ainoastaan Judalaisiin, waan meidänkin (aikaiseen) kauhistukseen, paawin waltakuntaan. Kristus sanoo vielä:

Silloin, jos joku teille sanoopi: katso, tässä on Kristus, taikka siellä! älkäätkä usko.

28. Nämät seuraawat sanat tulisi meidän hyvin tietää ja käsittää, tölmätällemme niillä paawia ja hänen joukkoansa wasten kalloa, jotka tekewät Kristuksen waltakunnan ulkonaiseksi ja sitomat kristillisen elämän ulkonaisiin, näkywäisiin asioihin; niinkuin he aivan julkisesti sanomat: kusfa paawi on, siellä on kristillinen seurakunta. Tällä he pyytävät saattaa meitä siihen, että löytäsimme, tuntisimme ja käsin kiinni saisimme sen ihmisisä, paitoisja ja tawoisja, jotka kaikki owat ulkonaisia. Niin kaikki luostarit ja asetuskunnat tekewät. Ne sanomat: jos tämän säädyn otat vastaan, niin spöt, niin pukeut, niin rukoilet, niin paastoot, niin sowitzat syntis ja tulet autuaakfi. Semmoista

on Kristus meille tässä somaasti ennalta kumannut, ja juuri tarkoittanut kaikkia luostareita, säätysjä ja töitä, joilla he pyytävät sieluja auttaa, ja waroittaa meitä kawahtamaan niitä eikä sallimaan repiä itseämme pois perustukselta, jolla seisomme, koska emme minkään niiden kautta kristityiksi tule, waan yksin hänen werellensä kaikesta pahasta wapaubetaan ja asetetaan hänen waltakuntaansa, jos wain uskomme. Sillä hän repii filmistämme pois kaikki ajalliset, ulkonaiset asiat, kumoo yhdellä sanalla maahan kaikki opit, jotka eiwät puhtaasti saarnaa uskoa, ja kaiken elämän, joka ei ole sowitzettu uskon oikian opin mukaan. Näillä hänen sanoillansa: jos joku teille sanoiji: täällä on Kristus, taikka siellä: älkäätkä usko on hän lyhyesti tahtonut sanotuksi: warokaat itseänne kaikista, kuin wie teitä töihin, sillä se warmaan pettää ja repii teidän minusta.

Sillä wäärät Kristukset ja wäärät profetat nousawat, ja tekewät sunria ihmeitä ja merkkejä, niin että myös, jos taitaisi tapahtua, walitutkin eksytettäisiin.

29. Nämät owat tarkeitä, wafaita ja kauheita sanoja, että nämät töitten saarnaajat semmoisella warjolla ja waimalla semmoista ihmisiin tyrkyttävät, etteiwät pyhättäkään, jotka uskosta seisowat, taida itseänsä siitä warjella, waan että niidenkin täytyy erehtyä, niinkuin tapahtunutkin on. Sillä rakkaat isät: **Augustinus, Hieronymus, huullakseni, niin myös p. Bernhardus, Gregorius, Fransiskus, Donikus** ja moni muu owat kuitenkin kaikki tässä, waikka olivat pyhiä, eksyneet, niinkuin muualla usein olen todistanut. Sillä tämä eksytys on warhain saanut alkunsa, ja he joutuivat muitten kanssa siihen mipuun, että he sitoiwat kristillisen menon ulkonaisiin asioihin, ja saattiwat sen niin pitkälle, että ulkonaisella elämällä itsekin siihen astuiwat. Sellaista nähdään p. **Bernhardon** kirjoista, kuinka tyhmästi hän kirjoittaa wastauksiansa muutamain asettamiin kysymyksiin heidän munkkisuudestaan. Mutta koska hän kirjoittaa wapaasti oman henkensä johdosta, saarnaa hän niin somaasti, että sitä on hauska lukea. Samoin ikään on Augusti-

nonkin, Hieronymin, Kyprianon, tuon suuren jalon martyrin, ja monen muun tapah-
tunut. Missä heille joskus tehdään kysymystä
laista tai ulkonaisesta järjestyksestä, jos sitä
tai tätä oli niin tai näin pidettävä, siellä
he horjahtawat syrjään, niin ettei paljon
puutu, ettei heitä saatu esiytyiksi. Vielä-
kin wetävät paawilaiset tuota kaikkein woi-
mallisimmasti meitä vastaan: olisiko niin
monta pyhää ihmistä ja opettajaa esinyt,
sanowat he, ja Sumala niin mailman hyljän-
nyt? Eiwätkä näe, että tämä lause töyttää
heitä vastoin päätä, että kyllä mennewät
tainnohjin.

30. Mitä pitää heille nyt wastattaman?
Lause tässä on selwä ja suora, sitä on meidän
uskominen ja antaminen finään olla, sen yli
emme pääse, waikka kohta pyhät enkelit tai-
waassa olisivat sitä vastaan; taikka eikö
Kristus olisi pyhä ja hänen sanansa yhtä ar-
woikkaat kuin heidänkin? Sillä ei hän puhu
monista taikka tuosta suuresta joukosta, kaikista,
waan piskuisimmasta joukosta, walituista,
että he niin kompastuwat, että owat tulemai-
sillansa lähes esiytyiksi. Ja waroittaa mei-
tä, niihinkään itseämme ripustamasta, koska
näemme heidän horjahtawan ulkonaisiin asioi-
hin. Jos he siis eiwät ole esyneet, eipä
woi Kristus olla totinen, jellaista julistaes-
sansa. Jos siis waikka kaikki pyhät astuisi-
wat esiin, ja käskisivät minua uskomaan paa-
wiin, en sittenkään tekisi sitä, waan sanoisin
näin: joskin olette walituita, on Kristus kui-
tenkin sanonut tulewan niin kauheita, waarallisia
aikoja, että teidänkin täytyy esyä. Sentäh-
den täytyy meidän rippua yksistäänsä Raama-
tusja ja Sumalan sanassa, joka sanoo, ettei
hän ole, ei täällä eikä siellä; kussa hän on,
siellä tulee minun olla, mutta hän ei tahdo
olla siellä, missä minun työni tai säätyni
on. Joka minua toisin opettaa, se pettää
minun. Sentähden sanon vieläkin, ettei täl-
lainen esitys maksaa mitään: pyhät isät ja
opettajat owat sitä pitäneet, niin eläneet, sen-
tähden täytyy meidänkin se pitää ja niin elää;
waan tämä pitää paikkansa: Kristus on niin
opettanut ja pitänyt, sentähden täytyy meidän-

kin se pitää; sillä hän maksaa enemmän kuin
kaikki pyhät.

Satsjo, minä olen teille sen ennen sano-
nut. Jos he siis teille sanowat: katso, hän
on korwesja! niin älkääät menkö ulos; katso,
hän on kammioisja! älkääät uskoko.

31. Pyhän isän Antonion ja muitten
aikana, wähän apostolitten jälkeen, on jo se
esiytyös saanut alkunsa, josta Kristus tässä
puhuu (waikka Antonius sitä paljo wastusti),
että tuhansittain juoksi korpeen, ja woitti sel-
laisen warjon puolelleen, että sittemmin Hie-
ronymus ja Augustinus sitä lähes jumaloit-
sivat, eiwätkä tietäneet, kuinka olisivat sitä
kyllin tarpeeksi ylistäneet; ja jos sitä päivän
walossa katsotaan, on tämä teksti aivan tuom-
moista vastaan, olikin niiden joukossa monta
willihenkeä, ja wäärästä opistanja kirottua.
Ja waikka niiden joukossa oli pyhiäkin ihmi-
siä, jotka oliwat päässeet esiytyksen, on kui-
tenkin esimerkki waarallinen eikä suinkaan
kehuttawa. Niin oli p. Fransiskuskin pyhä
mies, mutta hänen antamaansa esimerkkiä ja
jäättämäänsä yhdystuntaa ei ole seuraamista.
Mutta tuota ei ole kukaan, ei pyhistäkään, hu-
mannut, niin sywään ja niin suurella kiillolla
on se mieliin tunkeunut. Ei kristillistä elä-
mää ole sidottu korpihin, waan on wapaasti
harjoitettava, niinkuin Kristus ja apostolit
owat eläneet, että astutaan mailmaan, julki-
jesti saarnataan ja newotaan, että jaataisiin
ihmisiä Kristukselle; sitä vastoin nämät pake-
newat ihmisten ilmoista forpiin, eiwät tahdo
pyyhä mailmassa, jossa heidän täytyisi kärsiä
paljon, walitsjewat itsellensä oman kowan elä-
mänsä, tahtowat sillä olla korkeempia kristi-
tyitä kuin muut ihmiset. Samoin luostarit-
kin tekewät, joita Kristus tässä tarkoittaa
kammioilla. — Lopuksi sanoo Kristus näin:

Sillä niinkuin pitkäisen tuli leimahtaa
idästä ja nähtyy hamaan länteen, niin on
ihmisen Pojankin tulemus.

32. Tällä tahtoo hän sanotuksi: älkääät
wain uskoko, jos teille Kristus määrätään
tänne tai sinne, ja teitä johdatetaan uskosta
töihin; minä waroiton teitä lankeemasta pois
puhtaasta uskosta; sillä ette tiedä, millä het-
kellä minä tulen; huomaamata tulla iskehytän

yhtä nopiaan kuin pitkäisen tuli leimahtelee taimahalla. Joka ei silloin ole uskossa, se menee hukkaan. Katsokaat siis, ettei se päivä teitä yhtäkkiä kohtaisi, pysykääät valppaasti uskossa, ettei perkele, ollessanne laiskoina ja maateshanne, ryöstäisi sitä teiltä. Mutta nämät sanat tässä ovat järjestystä wajalla. Sillä, niinkuin sanottiin, kertoo Mattheus Kristuksen lauseet yhteen läjään, mutta ei järjestä niitä (niinkuin Kristus on ne puhunut). Sentähden eivät juuri oikeastaan sowi näihin sanoihin nämät nyt seuraawat:

Sillä kussa raato on, siihen kottat kokoontuwat.

33. Se on: ei teidän ole tarwis kysyä,

kussa se paikka on, kunne Kristus tulee. Minä olen, kussa tahdon, niin, kyllä toisemme tapaamme, kuten sanotaan: kussa raato on, siihen kottat kokoontuwat. Sillä niinkuin kottatkaan eivät osoita paikkaa, minne aikowat lentää, waan kokoontuwat sinne, kussa raato on; samoin osaawat omanikin pariini. Kussa minä olen, siellä owat walittunikin. Tämä on teksti Judalaisten ja mailman lopusta; siihen nyt Mattheus sekoittaa Kristuksen lauseet viimeisen päivän merkeistä, joita kaikfia Luukas aiwan selwään kirjoittaa; tämä jattuu toiseen aikaan, ja siitä on kylliksi muualla puhuttu.

N:o 69. Kudentenakolmatta Sunnuntaina Kolminaijunden päivästä.

Evangl. Matth. 25: 31- 46.

Mutta koska ihmisen Poika tulee kunniasanssa, ja kaikki pyhät eufelit hänen kanssansa; silloin hän istuu y. m.

1.

Sanainja suhteen on tämä ewankeliumi itsesjansä aiwan selkiä. Mutta tämä on puhuttu sekä uskowille ja kristityille lohduitukseksi ja waroitukseksi, että niille muille waroitukseksi ja peljätukseksi, jos se heitä auttaisi. Ja jos usiammat ewankeliumit opettawat ja teroittawat melkein ainoastansa uskoa; niin tämä ewankeliumi puhuu ihan töistä, joita Kristus on viimeisenä päivänä mainitsewa; josta nähdään, ettei hän niitäkään tahdo unohdetuiksi, mutta päinwastoin teroitetuiksi ja niiden tehtäwiksi, jotka tahtowat kristityitä olla ja tulla hänen waltokuntansa laskuihin.

2. Ja hän teroittaa tässä mitä woimallisimmasti sellaista waroitusta, sekä jalon,

ijankaikkisen palkinnon lohduksilla lupauksilla, että ijankaikkisen wihan ja wainon kauheimmilla uhkauksilla tämän waroituksen ylönkatsojille. Joka nyt näistä ei liiku eikä kehkaannu, häntä ei warmaan mikään saa liikutetuksi. Sillä hän sanoo viimeisenä päivänä julkisesti tulewansa majestetisjansä kaikkein enkelein kanssa, ja tahtowansa asettaa häneen uskowaisensa ja hänen kristityillensä rakkautta osoittaneet Sjansä ijankaikkisen kunnian waltakuntaan, ja toisaalta ne, jotka eivät ole tahtoneet kristittyinä elää, syjätä, hänestä ja kaikista autuaista eroitettuinä, ijankaikkisesti helwettiin.

3. Siis, jos ei tätä olisi meille sanottukaan, olisimme kuitenkin warsin halukkaita

kuulemaan, kuinka viimeisenä päivänä olisi käypä, ja mitä Herra Kristus silloin sanoisi ja tekisi. Nyt kuulemme sen tässä, ja meillä on nähtävänäämme, ensin kuolema, josta ei kukaan pääse; sitte tuomiopäivä. Ja se on näin ilmaantuva, että Kristus ylösnousemisesssa kuolleista kokoon saattaa kaikki ihmiset, jotka ovat maailmassa eläneet; ja tulee samallaan taivaasta alas suurella, sanomattomalla majestetilla, istuen tuomari-istuimellaan, ja hänen seurassaan koko taivaallinen sotajoukko tämän tuomarin ympärillä, ja on näin kaikille, paholle ja hyvälle ilmestytävä, niin että meidänkin kaikkein pitää hänen edessänsä julkisesti seisoman, eikä kukaan taida lymytä itseänsä piiloon.

4. Tämöinen semmoisen kunnian ja majestetin näkeminen on kohta olewa kadotetuille suurimmaksi peloksi ja waiwaksi, kuten epistola siitä puhuu, että he saavat kärsiä ijankaikkisen kadotuksen waiwaa Herran kaswoista y. m. Sillä joskin siellä olisi wain yksi enkeli, ei jäisi kuitenkaan ainoakaan, jossa olisi pakenewa, paha omatunto, hänen eteenpäin seisoimaan, jos pakeneminen wain olisi mahdollinen. Eikä waraskaan tahi muu konna tahdo mielellänsä seisoa inhimillisen tuomarin edessä. Saisiko hän wältetyksi, tekisi hän sen paljoo mielemmin, yksin jo senkintähden, ettei joutuisi julkisen pilkan alaiseksi, mitä ennemmin, jos hänen on kuuleminen itsellensä julistettawan kuolemantuomion. Mikä kauhea näkö onkaan se silloin olewa, koska jumalattomat saawat nähdä kaikki enkelit ja luontokappaleet, ja itse tuomarinkin jumalallisessa majestetisensä, ja kuulla itsellensä sanottawan iäisen kadotuksen ja helwetin tulen ijankaikkisen tuomion? Tämän, jos minkään, pitäisi oleman wäkwä, woimallinen waroitus, niin että sääntöisimme kristityiksi, taitaaksemme kunnialla ja pelkäämättä seisoa tämän majestetillisen Herran oikiällä kädellä, kussa ei ole pelkoa ja wapistusta, waan jula iäinen lohutus ja ilo.

5. Sillä hän tahtoo silloin, kuten hän itse tässä kertoo, kohta eroittaa wuohet lampaida, niin että kaikki enkelit, ihmiset ja luontokappaleet julkisesti nähdä saawat, kutka

omat olleet hänen hurskaita, totisia kristityitänsä, kutka petollisia ulkokullatuita, niin myös jumalattoman mailman koko joukon; joka erotus ei saata täällä maailmassa (eikä siinäkään joukossa, joka kuitenkin on kristillinen seurakunta), ennen ilmaantua kuin tänä päivänä; waan täytyy täällä hyväin ja pahain pyhä sekaixin, juurikuin wertaus häämieraista (Matth. 22: 10) sanoa, niinkuin itse Kristuksenkin täytyi kärsiä Sudasta apostolein joukossa, joka nyt tekee kristittyin pahaa, että heidän täytyy olla sen pahankelisen ja nurjan sukukunnan keskellä (Fil. 2: 15), joka on perkeleen waltakunta.

6. Mutta heillä on lohdukseenakin se, (kuten kaikissa kärsimisisensä maan päällä) tämä tulewa tuomiopäivä, jolloin Kristus on tekewä semmoisen erotuksen heidän ja toisen joukon waiheella, etteivät sittemmin wiekkaat, pahat ihmiset, eikä perkelekkään, eikä kuolema saa enää heitä, ei koskea, ei häntyyttää.

7. Silloin hän on julistawa päätöksen, minkä hän jo täällä on tehnyt ja säätänyt, kuinka sen pitää kuuluman, ja mitä warmaan ei ikänä muuteta. Ja ihmeelliseltä kuuluu se, että hän panee sen juuri siihen, ja laskee sen perustukseksi ja syyksi, että he ovat taikka tehneet tahi tekemättä jättäneet niitä töitä, joita hän tässä nimittelee y. m. Ja tekee pitkän puolustuspuheen sekä niitten puolelta, jotka niitä tekewät, että niitten, jotka olivat tekemättä y. m., joka kaikki kuitenkin filmäräpäyksesä tapahtuu; sillä silloin ovat kaikkein ihmisten sydämmet julkiset kaikille luoduille, ja niinkuin sitä täällä saarnataan, niin se siellä kohta kaikki toimitetaan.

8. Waan tässä joku kysynee, minkätähden Kristus luettelee yksin sellaisia töitä, jotka kutsutaan laupiuden töiksi, taikka päinwastoin armottomuuden töiksi? (Mitä tässä tekstissä kuudenlaisia luetellaan, waikka semmoisia jätettäisiin useampiakin nimitellä); jotka kuitenkin (jos niitä tarkoin arwosteltaisiin) ovat kaikki ainoastansa wiidennen käskyn töitä: ei sinun pidä tappaman; jossa ylehenä kielletään, niinkuin Kristus itse sen selittää, wihastumasta lähimmäiseen, waan olemaan hänelle ystäwälliset, palwelewaiset, auttawaiset, ja

hänelle hyvää tekemään, missä hän niin tarvitsee, näljässä, janossa, alastomuudessa, vihekkäisyydessä, vankeudessa, sairaudessa, taikka muissa hädissä, vielä niillekin, jotka ovat syntä antaneet vihaan eli armottomuuteen, jotka muka eivät olisi mahdolliset nauttimaan rakkautta ja hyvää tekoa. Sillä se on huono rakkauten osoitus, että niille hyvää tehdään, joita muutoinkin rakkaina pidetään, eli joilta takaisin toivotaan hyvää tekoa ja kiitosta.

9. Mutta, niinkuin sanottiin, saatettaisiin tämmöisiksi laupiuden töiksi saada paljo muitakin töitä toisista käskyistä; esimerkiksi kuudennessa, että toinen toistansa antaa vaimonsa, lapsiansa, palkollisiansa kurissa ja kunniasa pitämään; samoin, seitsemännessä, kahdeksännessä ja viimeisistä, että autetaan ja pidetään lähimmäistä tavaroissaan, taloissaan, ja hyvässä maineessaan, vielä suojelemaan ja autetaan köyhiä, sorrettuja, polje-tuita y. m.

10. Sanoohan Kristus Matth. 12: 36, että ihmisten pitää tiliä tekemän, ei vain näitten käskyn rikkomisesta, vaan jokaisesta turhasta sanasta, kuin he puhuneet ovat. Niin, mihinkä jäävät ensimmäisen taulun ja korkeimpain käskyn työt, niinkuin: oikein opettaminen, uskominen, rukoileminen, Jumalan sanaa kuuleminen, edistäminen y. m.? Minäkä tähden julistaa hän näin ankaran ja kovan tuomion niistä, jotka ovat olleet tekemätä näitä viidennen käskyn töitä, jotka kuitenkin näkyvät melkein sellaisiksi töiksi, joita pakanatkin kyllä tekewät? niinkuin Turkkilaisetkin semmoisista enemmän kerstaaavat, ja niitä enemmän harjoittavat, kuin me, joita kristityiksi puhutellaan; sillä jokainen heistä pitää toistansa welsjänänsä, ja antaa hänelle, mitä hänellä itsellänsä on; ja pidetäänkin heillä sitä suurimpana petoksena ja häpiällisimpänä pahena, jos ei toinen toisensa kanssa ja'a leiwän palasta näljän hädässä. Kuinka hän sitte koroittaa juuri tämmöisiä töitä näin korkealle, jotka Turkkilaisientekin ja pakanain keskuudessa loistavat? Ei hän suinkaan sanone sillä, että kristittömät sellaisilla töillä ansaitsewat iankaikkisen elämän?

11. Hän osoittaa itse puhumansa usko-waisten kristittyin töistä, sanoessansa näin: **minä isoin ja te ruokitte minua, kuin myös: sen kuin te olette tehneet yhdelle näistä vähimmistä minun weljistäni, sen te teitte minulle.** Sillä siitä ei ole epäilemistäkään, että hän, joka harjoittaa semmoisia laupiuden töitä kristityille, on wälttämätä itsekin kristitty ja uskomainen; mutta joka on Kristukseen uskoma, hän ei taida millään muotoa olla kristityille näin armelias, vielä vähemmin itse Kristukselle, että hän hänen tähtensä tekisi laupiutta köyhille, tarvitseville y. m.; sentähden wetääkin hän semmoista tuomion eteen ja kummaltakin puolelta sen jälkeen tekee päätöksen, kuka ovat semmoisia töitä tehneet, kuka olleet tekemätä, juurikuin julki- ja todistukseksi heidän uskonsa ja uskottomuutensa hedelmistä.

12. Kuuluu siltä, kuin tahtoisi hän tällä osoittaa, että monta kristittyä, saatuansa ewankeliumin saarnan syntein anteeksi saamisesta ja armosta Kristuksen kautta, sitte tulisi pakanoita pahemmiksi, sillä hän sanoo Matth. 19: 30 näin: **monta ensimmäistä tulee viimeiseksi, ja viimeistä ensimmäiseksi y. m.** Niin tulee tässäkin lopulla nähtävään, että joitten pitäisi oleman oikeita kristityitä, koska he ovat ewankeliumia kuulleet, ne ovat tulleet entistänsä paljoa pahemmiksi ja armottomammiksi, niinkuin omilla filmillämme aiwan liiakki näemme tuon tapahuneen.

13. Muinen, koska paawin erhettyksen ja wäärän jumalanpalveluksen vielä wallitessa piti hyviä töitä tehtämän, silloin oli jokainen walmis ja altis, ja saattoi ehkä joku ruhtinas tahti kaupunki antaa suuremman ja runsaamman lahjoituksen ja almun, kuin nykyään kaikki kuninkaas ja keisarit. Nyt ei ole sitä vastaan koko mailma mitään muuta oppinut, kuin waan weroittamaan, nilkomaan ja julki-festi ryöväämään ja warastamaan walheilla, petoksilla, nilkomalla, korkehunnoilla, wärentämällä y. m. j., ja jokainen menettelee lähimmäistänsä kohtaan, juurikuin ei pitäisi häntä ystävänänsä, saattikka welsjänänsä Kristuksessa, waan aiwan weriwihollisenansa, ja tahtoisi

wain repiä kaikki itsellensä, toiselle mitään suomata.

14. Näin nyt tapahtuu joka päivä ja pyytää ehtimiseen päästä wallallensa, ja tämä on yhteisin tapa ja meno kaikissa säädyissä, ruhtinasten, aatelisten, pormarein, talonpoikain kesken, kaikissa homeissa, kaupungeissa, kylissä, ja melkein kaikissa perheissäkin. Sano minulle, kuka kaupunki on nyt niin voimissaan taikka niin hurskas, että voisi sen werran kokoon saada, että se elättäisi yhden kouluttajan taikka kirkkoherran? Niin, jollei meillä vanhastaan olisi esi-isiämme armeliaita almuja ja lahjoituksia, olisi pormarein puolelta kaupungeissa, aateliston ja talonpoikain puolelta maalla ewankeliumi jo aikaa häwitetty, eikä saisi köyhä saarnamies ei ruokaa, eikä juomaa. Sillä me emme tahdo tähän apua tehdä, waan päälliseksi otamme ja ryöstämme wäkiwalloin, mitä muut täksi tarpeeksi ovat antaneet ja lahjoittaneet. Sentähden ei tule meitä ollenkaan kiittää siitä, että vielä yksikin saarnatuoli ja koulu voimissa pysyy. Niin aina, kuinka monta ylimyksistä, mahtawista ja rikkaista (warssinkin paawikunnassa) näkisi warsin halusta kaikki saarnaajat, kouluttajat ja taiteet häwitetyiksi.

15. Näin tawattoman häijyiksi täytyy ihmisten käydä viimeisinä aikoina, kiitoksiksi rakkaasta ewankeliumista, joka heitä nyt on päästänyt paawin orjuudesta ja waiwoista; niin että he nyt ovat armottomia, ei enää ihmisten, waan perkeleitten tawalla, ei sinä ollen kyllä, että vielä yhä nauttivat ewankeliumia, lihoowat kirkon omaisuutta ryöstämällä ja warastamalla, waan heidän täytyy päälle päätteeksi mietiskellä, miten saisiwat ewankeliumin näljällä häwitetyiksi. Laskekaamme ja katsokaamme siellä ja täällä mitä ewankeliumin nauttiat antawat ja tekewät ewankeliumin eteen, josko ei, mitä meihin tulee, jotka nyt elämme, nyt jo monta aikaa oltaisi ilman ainoatakaan saarnaajaa ja koulunopettajaa, niin etteiwät meidän perillisimmekään ja jälkeisemme tietäisi, mitä me olemme opettaneet tahi uskoneet.

16. Mitäs tofi luulet Kristuksen sinä päivänä tuomioistuimellansa sanowan semmoi-

sesta kristittömästä armottomuudesta? Kuules, armaani, sinäkin olet tahtonut kristityn nimeä kantaa ja kerskata ewankeliumista; etkös ole kuullut tätäkin saarnaa, jonka itse olen tehnyt ja sinua waroittanut, kuinka minun tuomioni ja päätökseni kuuluisi: **menkää pois minun tyköni, te kirottut y. m.** Minä isofin, janoisin, olin alastoin, sairast, wiheliäinen ja wanhina, waan ette antaneet minulle ruokaa, juomaa, woatteita, huonetta, ettekä oppineet minua? **Minäkätähden katsoit sen ylönn ja tulit siihen lisäksi hämyttömämmäksi ja armottomammaksi omia weljiäs kohtaen, kuin yksikään Turkkilainen taikka pakana?** Luuletko filloin puhdistawas itseäs, näin janoen: **Herra, koska näin sinun isooman, taikka janoowan y. m.?** Sillä filloin on hän wastaawa sinua oman tuntos kautta näin: **eikö, armaani, kukaan sinulle saarnannut? tahi eikö ollut jossain köyhiä koululapsia, joitten olisi tarwinnut kirjaansa lukea ja tulla Jumalan janaan opetetuksi? taikka muuten wainotuita, raadollijia, köyhiä kristityitä, joita sinun olisi pitänyt ruokkiman, juottaman, waatettaman ja oppiman?**

17. Pitäishän meidän syystä häpeemän wanhepianamme, ja esi-isiämme, herrojamme ja kuninkaitamme, ruhtinaitamme ja muita, jotka aiwan runsaasti ja armeliaasti antoiwat, warssinpa liiakskin, kirkkoille, opettajille, kouluille, asetuskunnille, hospitaleille y. m., josta kuitenkaan eiwät he, eikä heidän jälkeen tulewaisensa köyhemmiksi tulleet. Mitä olisimat he tehneet, jos olisi heillä ollut tämä ewankeliumin walo, kuin meille on annettu? Kuinka owat alussa rakkaat apostolit ja heidän omaisensa kokoon kantaneet tawaransa köyhäin leskein ja niitten, joilla ei mitään ollut, taikka patolaiisten ja wainottuin hyväksi, ettei kenekään heidän seurassansa olisi tarwinnut hätää kärsiä! Niinkuin köyhän kristikunnan alati täytyy itseänsä elättää. Muutoin olisimat, kuten sanottu on, jos käwisi toisen joukon hanketten jälkeen, ewankeliumi, saarnatuoli, kirkot ja koulut ja lopen häwitetyt.

18. Waan se on vielä armo, että Jumala antaa jossain olla hurskaan ruhtinaan, tahi hurskaan esiwallan, joka vielä säilöissä pitää muutamia jäljelle jääneitä muruja, niin

etteivät nuo muut haukat, ryövärit ja vorot saisi kaikkia tyyni poisryöstetyksi; sillä ilman sitä olisivat pappiraukat ja saarnamiehet, ei ainoastansa nälkään kuolleet, vaan surmatuiksi tulleet. Sillä ei nyt enää ole muita köyhiä ihmisiä, paitsi niitä, jotka seurakuntaa palvelevat taikka sen palvelioiksi kasvatetaan, joilla ei saata muuta elinkeinoa olla, ja jotka jälkeensä jättävät köyhiä leskiä ja lapsiraukoja, joitten kansja mailman puolesta täytyy vihdoin viimein nälkään kuolla; muutoin on mailma täynnä hyödyttömiä, uskottomia, häijyjä konnia, päivämiehistä, laiskoista käsityöläisistä, palvelioista, piikoista, ja laiskasta ja hukkaan syövästä kerjäläisväestä, jotka joka paikassa mielivaltansa mukaan ja uhan, rankaisemata, toijilta tofiköyhiltä valehtelevat, pettävät, ryöstävät ja varastavat heidän hikiensä ja werensä.

19. Tätä sanon sentähden, että näkisinme, kuinka Kristus tuomiolla on nuhteleva sellaisia valehtelijoita ja ulkokullatuuta kristittyitä, ja heitä kaikkein luotuin edessä julkaisuina tuomitsewa, etteivät he ole tehneet yhtäkään niitä töitä, joita pakanatkin tekewät omiansa kohtaan, jotka kuitenkin wäärän Jumalanpalveluksen ohessa ovat paljon enemmän tehneet ja olisivat vielä paljoa mieluisemmatkin olleet sitä tekemään, jos olisivat paremmin tietäneet.

20. Jos siis jemmoinen kauhia tuomio on syystä kohtaawa niitä, jotka ovat olleet näitä töitä tekemätä, mihinkä sitte joutunewat ne, jotka eivät ainoastansa ole olleet näitä tekemätä, eivät ole Kristukselle hänen köyhisiensä mitään antaneet, vaan päälle päätteeksi ryöväanneet heiltä heidän omansa, heitä pakoittaneet nälkään, janoon, alastomuuteen, owatpa peräti wainonneet heitä, maankulkeuteen ajaneet, wanginneet ja murhanneet! Tämöiset owat niin aiwan vastaanomanata pahat, ja niin synään helvetin pohjaan tuomitut, perkeleen ja hänen enkeleinsä kansja, ettei hän edes heitä muistakaan, eikä tahdo heistä puhua; mutta wakaan ei hän ole unhottawa mokomia roswoja, hirmuwaltiaita ja werikoiria, juurikuin hän warmaan ei ole niitäkään unhottawa eikä kostumata jättäwä, jotka itse

owat kärsineet nälkää, janoa, alastomuutta, wainoa y. m., warsinin Kristuksen ja hänen sanansa tähden. Waikkei hän heitäkään tällä unohda, joskin kohta hän niitä puhuttelee, jotka owat jemmofisia armahaneet ja auttaneet, vaan heitä juuri kofiaasti ja jalosti ylistelee, näin sanoesjansa: **sen, kuin te olette tehneet yhdelle näistä vähimmistä, minun weljistäni, sen te teitte minulle.**

21. Tässä kumminkin warsin peljännewät tätä kauhiata tuomiota meidän kofiat hengelliset pääpapimme, joiksi he itseänsä nimittävät, paawi, kardinalit, piispat, tuomiorowastit, mesjupapit, ja kofa tuo perkeleen joukko Romin antikristikunnassa, ja yleensä heidän ajetuskuunnisjansa ja huorahuoneisjansa, (jos eivät olisi niin tyyni paatunetta ja ehdolla tieluineen, ruumiineen perkeleelle annetuita, ja niin hyöriä ja pyöriä helvetin tulen perään), jotka eivät enjinkään muuta ajattele eikä tee, kuin jos juuri olisivat wasta warjin ajeretut köyhältä kirkolta suustansa repinään kaikki mitä sen on, jopa kaikkein häpätkäsiunmästi, mieltiwaltansa jälkeen, syömään, kofituffiin, juominkoihin, peleihin, huorihin y. m. käytämään, mitä on annettu saarnatuolein, kouluin ja köyhäin ihmisten hoidamoksi, ja Jumalaa jekä ihmisiä vielä pilkkaamaan, niinkuin p. Pietari 2 Epist. 2: 13 heistä sanoo, jopa julkiestettiin murhaamaan wiattomia, hurskaita ihmisiä.

22. Niin, woi, woi, ijanfaikkisesti woi jemmofisia ja kaikkia, jotka heidän puoltansa pitävät! sillä se olisi heidän parempi, niinkuin Kristus jantoo Judafesta, jos eivät itänä olisi syntyneetkään; ja sentähden saisivat kyllä toiwottaa, että heidän äitinsä olisi kohta ensi pejosja heidän hukuttanut, taikka olisivat jääneet äitin kohtuun, kuin että heistä tuli paawi, kardinali, taikka paawillinen mesjupappi. Sillä he eivät ole kuitenkaan mitään muuta, kuin pelkkiä heittoita, täydeksi oppineita, ei maantie- eikä katuryöwäreitä, vaan julkisia maaryöwäreitä, jemmofisia ryöwäreitä, jotka eivät ryöwää rikkaita ja ylömyksiä, joilla kyllä on waroja, vaan köyhiä ja wiheliäisiä, kirkkoja, kouluja, hospitaleja, joilta kistomat heidän leipäpalansa hampaista, ja juoman suusta, etteivät saata hengisiä pyöjä.

23. Sentähden karttakoone jokainen paawia, piispaa ja mesjupappijäätyistä, juurikuin sellaisia, jotka jo eläwina owat tuomitut helvetin pohjaan.

Ei se ole suinkaan suotta, kuin p. Paawali 2 Tim. 3: 1 ennustaa, että lopulla tulee kauheita ja peljättäviä aikoja. Sillä kofa mailma käyda kuhnaa kuitenkin aiwan suruoinna, huolimata jemmofisesta kauhiasta tuomiosta, jonka se kuulee jo päätetyksi mokomista armottomista roswoista, warkaista ja

köyhäin kristittyin murhaajista, ja semminkin semmoisista, joitten piti olla kristityitä, waan armon saatuaansa kohta takaisin luopuivat, ja kuin koira jällejä syöwät oksennuksensa, ja pesty siä rypewät ropakassa, 2 Piet. 2: 20, 22, ja niin ensimmäisistä (ennen kuin huomawatkaan) tulewat viimeisiksi.

24. Toinen sy, minkätähden hän warsin erittäin kertoo näitä laupiuden töitä ja niitten rikkomisia wiidennessä käskystä, on se, että hän tahtoo muistuttaa meitä, jotka kutsutaan kristityiksi, jotka olemme saaneet laupiuden Herraltamme, olemme wapaudetut Sumalan wihasta ja wiidennessä käskyn ja ijankaikkisen kadotuksen tuomiosta, ja joilla sentähden on armollinen Jumala, joka meille kaikkea hyvää tekee, ajallisesti ja ijankaikkisesti, ettemme katsoisi ja kumaisi sitä meille wain lunastukseksi, waan esimerkiksi annettuna: että, koska hän osoittaa meille sellaisen laupiuden, ettemme ole sielun eikä ruumiin puolesta hufassa, mekin samoin tekisimme lähimmäisellemme, ettemme tekisi wiidettä käsknä vastaan, joka nimenomaan welkoo rakkautta ja laupiutta.

25. Ja tätä tehtäämme, ei waan käskyn ja tuomion uhtauksen tähden, waan sen jalon, korkian hyvän esimerkin tähden, jota hän meille osoittaa. Sillä tämä esimerkki ei saa suinkaan olla hedelmätä tekemätä, niinkuin ei hänen lunastustyönsäkään ole ilman waimaa ja hedelmää. Joskin kohta suurin joukko tulee ewankeliumin saaneena pahemmaksi, täytyy kuitenkin olla muutamia, jotka sen oikein käsittävät ja siinä pysywät; sillä hän sanoo tahtowansa tehdä ja eroittaa kaksi joukkoa; sentähden täytyy hurskaitakin olla, jotka owat pitäneet tämän käskyn.

26. Tässä nyt siis katso, että olisit niitten joukkoa, jotka täällä Kristuksen tähden owat hyviä ja laupiaita, taikka itse kärsiwät, niin saat rauhasa odottaa viimeistä päiwää, eikä sinun tarvitse peljätä tuomiota; sillä hän on jo sinun erille ottanut ja säätänyt niitten joukkoon, joitten pitää seisoman hänen oisilla puolellansa.

27. Sillä pitäähän meidän, jotka olemme kristityitä, toiwoman ja sydämmestämme pyy-

tämän tämän tuomion tuloa, niinkuin sitä rukoilemme: lähestyköön sinun waltakuntas! tapahtukoon sinun tahtos, ja päästä meitä pahasta y. m.! että kuulisimme nämät ilahuttawat, rakkaat sanat: tulkaat, te sinatut, minun Isäni waltakuntaan. Tätä tuomiota me odotamme; sillä sitawarten olemme kristityitä, ja juuri tämän toiwon tähden saamme kärsiä kowaa ahdistusta, ensiksi perkeleeltä ja omalta lihaltamme, jotka eiwät salli meidän tätä uskoa ja tästä iloskella; sitte mailmankin hirnuvallalta ja wihalta, ja täytyy meidän joka paikassa nähdä ja kuulla sitä ilkiwaltaisuutta, jota perkele ja mailma harjoittawat ewankeliumia vastaan, ja niin paljon surkeutta mailmassa, että meidän pitäisi suuttuman tähän elämään ja huutaman: tule, rakas Herra, tule pelastamaan meitä!

28. Onpa warmaan sellaisia sydämmiä olewa, jotka ilolla ja hywällä omallatunnolla odottawat Kristuksen tuomiota; sillä owathan he niitten säädysjä ja yhteydesjä, jotka Kristukseen uskowat, ja osoittawat uskon hedelmiä rakkautella ja hywillä töillä köyhiä kohtaan, taikka kärsimällisyydellä, ynnä heidän kansansa kärsiesjänjä. Sillä, niinkuin jo sanoin, josja ei ole uskoa, se ei totta tee laupiuden töitä kristityitä kohtaan; mutta joka niitä tekee, hän tekee niitä sentähden, että hän usoo itsensä olewan uskollisen Wapahtajan ja Lunastajan Kristuksessa, joka hänen on sowitzanut Sumalan kansa; sentähden täytyy hänesäkin olla hywä, ystäwällinen sydän lähimmäistänjä kohtaan, yksin wihollistansakin kohtaan, ja täytyy hänen palwella heitä, kussa hän näkee heidän puutetta kärsiwän. Niin hän itsekin kärsii, kuten äsken sanottiin, mitä häntä uskonja tähden kohdanee perkeleeltä ja mailmalta. Joka siis on tätä mieltä, sanon minä, hän wain iloittoon ja olkoon hywillä mielin; sillä hänellä on osanansa se autuaallinen, iloisen tuomio: tule tänne, siinä sinattu y. m., sillä sinäkin olet ollut minun wähimpiä weljiäni, joka joko itse olet nälkää ja janoa kärsinyt, taikka ainakin muita isoowia ja janoowia y. m. palwellut ja heille laupiutta osoittanut, niinkuin minäkin sinulle tein.

29. Katso, niin on eroitus tehty jo tässä

elämässä lamasten ja vuohien välillä, niin että jokainen kyllä saattaa itsejensä huomaita, täytyen sen ulkonäimestikin ilmaantua ja huomautua. Sillä ne, joilta puuttuu usko, eivät suinkaan tee mitään näistä, eivät lohduta itsejensä Kristuksen armosta, eivätkä huoli harjoittaa laupiutta; mennä mähkiwät siis Jumalan sanan ja lähimmäisensä ohitse, juuri, kuin mitään näkemätä ja kuulemata; eivätkä ole tietäwinänsä, että se on Herrä, jota heidän tällä pitäisi palweleman, ja että hän sitä on waatiwa heiltä. Sillä jos he sitä ajattelisivat, että heidän on kuoleminen ja tämän tuomio-istuimen eteen astuminen, eivätpä totta kellenkään penninkään wertaa tekisi wääräyhtä; mutta sentähden on paras, että siirtävät kuoleman ilmestänsä, eivätkä sitä itänä muistaffaan.

30. Niin sopia ja paatunut on maailma: waikka se omin filmin näkee, kuinka suuri joukko ihmisiä hänen edellänsä on kuollut, ja joka päivä hänen siwultansa kuolee, ei se kuitenkaan näkewin filmin näe eikä tarkkaa, waan pyrkii rohkeasti ja hurjasti eteenpäin pahuuksensa. Niin myös, koska se kuulee, mikä kauhia tuomio ja kadotus on sitä kohtaawa, ei se sittenkään tahdo tarkata lohdutusta eikä Kristuksen esimerkkiä, waan päinwastoin harjoittaa kaikkea armottomuutta; ja niin suoraan ajaa sitä takaa, eikä mitään muuta tahdo, kuin kuulla tämän kauhian ja peräyttämättömän päätöksen Kristuksen tuomio-istuimen edessä itsellensä julistettawan, ja itsensä kohta sen jälkeen heitettävän hänen kaswoistansa helwetin ijankaikkiseen tulkeen.

31. Sentähden, joka vielä on käännettävä, ja sallii itsellensä sanottawan, hänellä on tässä kyllä, sekä peljättyksiksi ja waroitukseksi, että haukutusiksi ja kehoitukseksi, aikansa rupeemaan noudattamaan Kristuksen sanaa ja esimerkkiä, ettei hänen täytyisi maailman kanssa kuulla tätä kauhiaata tuomiota, waan saisi hurstkasten kristittyin kanssa iloita ja lohduttaa itseänsä laupiudesta. Sillä itse Kristuskaan ei ole jäästännyt tätä ankaraa waroitusta apostoleiltansa, sanoen Luukk. 21: 34, 36, kawahtakaat itseänne, ettei sydämenne koskaan raskauteta ylönsyömisestä ja

juomisesta ja elatusten murheesta (jotka hän sanoo maailman lopulla pääsemän korkeimpaan waltaan), ja se päivä tulee äitiä teidän päälle, waan walwokaat ja aina ruokokaat, että te mahdolliset olisitte kaikkia näitä wälttämään, jotka pitää tapahtuman, ja seisoman ihmisen Pojan edessä.

32. Mutta huomaa, mitä jo alussa sanoin, että hän kuitenkin tahtoo kristittyinsä hywät työt eroitetuiksi Turkkilaisista ja pakanallisisista töistä; sillä hän puhuu sellaisista töistä, jotka ovat hänelle tehdyt, joista eivät he kuitenkaan kummallakaan puolen tahdo mitään tietää, ja jumalattomat puoltawatkin itseänsä sillä, etteivät ole häntä nähneet y. m. Mutta hän tällä selittää hywin widdennen kästyn, niin että se kuuluu: joka tämän tekee, (ja sen tekee ainoastansa uskowainen kristitty) hän on sen Kristukselle tehnyt; niinkuin hän kiitti waimoakin, joka woiteli hänen päänsä ja jalansansa, sanoen Matth. 26: 10, 11, 13 näin: hän teki hywän työn minua kohtaan, sillä teillä on aina waiwaisia; mutta en minä aina teillä ole. Totisesti sanon minä teille: kussa ikänä tätä ewankeliumia saarnataan kaikessa maailmassa, niin tämä myös, kuin hän teki, pitää mainittaman hänen muistojensa; samoin Matth. 10: 42, kuka ikänä juottaa yhden näistä vähimmäistä kylmällä weijipifarilla ainoastaan opetuslapsen nimellä, totisesti minä sanon teille, ei hän pidä palwata oleman.

33. Tämä kirjoitakaamme sydämeemme ja ajatellaamme, mikä suuri, jalo työ on tehdä kristitylle hywää; ja päinwastoin, mitä on tehdä kristitylle kiusaa; niinkuin olen sanonut paawista, pispoista, lirmuwalloista ja ylimyksistä, jotka ovat Kristukselta riistäneet, mitä eivät hänelle antaneet, se on, niitten ruuan, juoman, huonesuojan ja elatusten, joitten Kristuksen tähden täntyi olla köyhiä, koska he saarnamiehinä, kirkonpalwelioina, kouluttajina y. m., eivät ole sellaisessa säädysjässä, jolla on hallittawana maailmaa, eivätkä saada muita elinkeinoja harjoittaa, joista elatuksensa saisiwat; muutoin otettaisiin hekin hallitustoimiin ja annettaisiin elatusta tar-

peeksi. Mutta koska ei heidän ole mitään niissä tekemistä, ei anna mailmakaan heille mitään heidän palveluksestansa; ja kuin ei heille mitään Jumalan ja Kristuksen tähden anneta, kuinka saattaa heillä mitään olla, waan heidän täytyy jättää jälkeensä köyhiä, wiheliäisiä, leskiä ja orpolapsia.

34. Sillä jotka ovat muissa jäädöissä ja wiroissa, ja joilla muutoin on runsaasti kyllä waroja, ne eivät tahdo eiwätkä taida hoitaa kirkollista warkoja ja toimituksia, kuin eivät ole siihen oppineita; toisaalta, jos kirkoherrattin ja saarnamichet ryhtyiwät maallisiin hallitustoimiin, niin luopuuiwat he heille käsketyistä wirastansa. Sentähden täytyy heidän elatukseensa olla kerjäläisauwan warassa, josta Kristus tässä puhuu; mutta hän tekee sen niin kalliiksi, että hän, joka yhtäkin heistä ruokkii taikka juottaa, hänen jalkainsa ja wähimpäin, halwimpain jäsentensä nimellä, sen hän tahtoo tunnustaa juuri kuin hänelle itselle tehdyksi ja annetuksi. Jos siis tahdomme olla kristityitä ja odottaa sitä kirkkaa kunniaa Kristukselta, että meitä kaikkein luotuin kuullen kiitettäisiin ja palkittaisiin, totta täytyy meidänkin olla wäsymättömiä jemmaisille ilmaiseksi antamaan, joitten muutoin, koska ei heillä ole mitään oikeutta mailmaan, täytyisi ilmaiseksi tehdä wirkaansa; ettei meitä kohtaisi se kirous ja wiha, ettemme ole tahtoneet armahtaa welijämme, joitten meidän hywäksemme on täytynyt täällä mailmassa kärsiä nälkää, janoa, wiheliäisyyttä, wankeutta, jaattaaksensa meitä Kristukselle.

35. Waan mistä se tulee, etteiwät wanhurstaat tunnusta ja tiedä semmoisia Kristukselle tehneensä? Niinkuin he sanovat: Herra, koska me näimme sinun isoowan ja janoowan y. m. Se tulee warmaan siitä, että jos joskus jotain annetaan köyhälle kirkoherralle, kappalaiselle, kouluttajalle, on se näköänjä aiwan wähi olemaan niin kallista Jumalan silmissä. Niin, mailma pitää sen hukkaan menneenä rahana, ja kuitenkin täytyy jokaisen sanoa: jollei pidettäisi yhtään saarnatuolia, koulua, hospitalia, mitä olisi mailma sitä rikkaampi, taikka mitä on se nyt sitä köyhempi? paitsi että ihmiset olisimat pelkkiä

pakanoita, taikka täytyisi heidän, niinkuin tähän asti on käynyt, antaa perheleen nimesjä yllin kyllin niille, jotka heitä niin riikowat, että owat petetyt ruumiin ja sielun puolesta. Lyhyesti: se onpi aiwan wähi ja halpaa, mitä kirkot ja koulut saawat mailmalta; ja kuitenkin katsoo se sitä karsain silmin ja on niin suuresti raistettu, että he wain sitä huutawat, mitä noilla (papeilla) on, johonka he itse ei kuitenkaan mitään anna, että pitävät sen paremmin olewan käytettynä, jos waikka sata kertaa sen werran antawat häwyttömille ilweteikareille ja ventuille, jopa, saattawat kyllä ennen unhottaa, mitä heidän täytyy antaa weitikkain wälfisin heiltä ryöstää ja ottaa, ja päälliseksi salkia näiden weikkoistensa pehmittää heidän jalkansa. Niin aiwan wähän mahtuu se mailman päähän, että uskoisi ja ajattelisi tätä itse Kristukselle annetuksi, emmepä me itsekkään moi sitä siisi katsoa.

36. Mutta hän osaa siitä oikein puhua ja päättää, ja tietää kuinka paljon siitä on; sillä eihän saateta, jemminkään nuorta kansaa, muutoin kasvattaa Jumalan waltakuntaan, kuin kouluilla, eikä Jumalan sana säilyttää muutoin kuin saarnatuoleilla. Missä nyt ne annetaan rappioon joutua, siellähän täytyy syntyä sula Sodomia ja Gomorra, ja semmoisten samoin käydä, kuin heidän käwi, koska puolestansa poistiwat Jumalan sanan, eiwätkä taitaneet enää kuulla eikä kärsiä hurstkasta Lothia. Niinkuin profeetta Hesekiel'kin 16: 48—50 ennustaa Jerusalemissa: niin totta kuin minä elän, sanoo Herra, Herra, Sodomia sinun sisares tyttärensä, ei ole niin tehnyt kuin sinä ja sinun tyttäres. Katso, se oli sinun sisares Sodomian synti: ylpeys ja kaikissa yltäkylläisyys ja hywä rauha, joka hänellä ja hänen tyttärellänsä oli: mutta köyhiä ja tarwitsewia ei he auttaneet; mutta he oliwat ylpiät ja tekiwat kauhistuksen minun edessäni; sentähden olen myös minä heittänyt heidän pois, koska minä sen näin.

37. Samoin ikään owat nytkin asiat yleheensä, koska jokainen, talonpoika, porwari, aatelismies, kokoo ainoasti koolta markkoja, kiskoo ja ahnehtii, syöpi ja juopi, harjoittaa ilkimaltaisuutta, juuri kuin olisi Jumala ihan

tyhjääntoimittaja, eikä kukaan holhoile kurjia köyhiä kristittyitä, vaan päälle päättöksi heitä jalkoin tallaa; siksi kuin meilläkin, juurikuin Sodomassa ja Gomorrassa, kaikki kuuliaisuus, kuri ja kunnia hukkuivat, koska ei enää mikään varoitus ja saarna tahdo auttaa, ja kaikki on niin ylönääräistä, ettei se sillä kannallansa voi kestää. Ennustan aivan vasten mieltäni, sillä olen usein koetellut sen liiaksin toteen käyneen; mutta valitettavasti ovat yleensä asiat sillä kannalla, että pahoin pelkään, ja täytyy siihen murheella valmistaa itseäni, että Saksanmaan samoin käypi, kuin Sodomian ja Jerusalemin kävi, ja Saksanmaa rapistuupi, taikka Turkkilaisen kautta, taikka, jos ei viimeinen päivä pian nouse, sijällisistä sodbista, sillä se on niin aivan liikanaista ja liika pahaa, ettei enää saata paremaksi tulla; ja jos vielä Jumala on olemassa, ei voi hän sitä rankaisemata jättää.

38. Jos nyt maailma ei tahdo semmoista kuulla eikä tietää, että sen pitää kuolla ja tuomiolla seihoa, vaan rajuua vastoin tunnettua totuutta; ottakaamme kuitenkin me se kormiimme ja sydämiimme, ettei Jumalan wiha myös meitä samassa tempaisi. Sillä mitä pitää Jumalankaan muuta siihen tekemän, hänen täytyy päästää niskoihimme sekä Turkkilainen että perkele. Sillä mitä Turkkilainen on tehnyt ja vielä tekee, sen hänen kyllä täytyisi jättää, jos emme niin warfin olisi paatuneet katumattomuudessa ja paatumuksessa, emmekä olisi niin warfin wihan waraksi valmistuneita; mutta sen se tekee, että warfin pilkallisesti rajuamme Jumalan sanaa ja tarittua apua vastaan, jopa vielä Turkkilaistakin vastaan kerskailemme.

39. Ja minä luulen, että, jos me Luterilaiset, niinkuin meitä nimitetään, wain olisimme kuolleet, koko maailma kohta wirittäisi moittowirren, juurikuin olisivat kaikki Turkkilaiset viimeiseen asti juuhunsa syöneet; mutta niin on silloinkin heidän käypä, että yksi Turkkilainen lyö heitä tuhansittain; ja kuin tämä hirmuhuuto rupee kuulumaan, kuinka surkiasi Turkkilainen teloittaa ihmisiä, lapsia, waimoja ja miehiä, wasta silloin tahdomme mekin huutaa ja walittaa. Mutta näin pitää käymän, kuin teemme niinkuin ikään Judalaiset, ja wain tämän Kristuksen päiwiltä pois tuomitsemme; kuin hän on ristiinnaulittu, kyllä tahdomme Turkkilaista vastaan neuwon kelsiä; juurikuin herra Raifas ja hänen Judalaisensa kelsiwät neuwon Romalaisia vastaan; ja herrakullat Jerusalemissa luulivat että, jos wain saivat Jeremia profetan tapetuksi, ei ollut heillä mitään pelkoa Babelin kuningasta. Mutta kävipä niin, että kuin olivat heittäneet Jeremian wankuteen, tuli kuningas, ja wei heidän kaikki wankteina pois.

40. Samoin näen, että Jumala on werton kutonut Saksanmaalle, jota juuri ehdollisella paatumuksellansa, kopeudellansa, pahuudellansa, ylönkatseellansa ja kiittämättömyydellensä armasta ewankeliumia kohtaan tahtoo samoilte teille, ja olla Jumalalle semmoisen hulluuden welaassa; sen se kyllä saapikin kowasti maksaa. Jumala auttaoon ja warjellkoon meitä ja piskuista joukkoamme, että woisimme wälttää tämän kauhian wihan, ja olla niitten joukossa, jotka kunnioitewat ja palwelewat köyhää Kristusta, ja iloifina ja autuaina odottawat tuomiota hänen oikialla puolellansa. Amen.

N:o 70. Seitsemäntenäkolmatta Sunnuntaina Kolminaisuuden Päivästä.

Ewank. Matth 25: 1—13.

Silloin pitää taitwaan waltakunta oleman kymmenen neitseen kaltainen, jotka ottiwat lamppunsa ja meniwät y. m.

1.

Tässä ewankeliumissa waaditaan meitä alati walwomaan, kuin emme tiedä, koska tämä Herran päivä on tulewa. Se on luikah-tawa meille, ennenkuin huomaammekaan; se on äkkiä käsittävä ja ottawa meidän juurikuin lintumies paulalla eli verkolla saamuttaa linnun. Siihen waroittawat meitä ahkerasti rakkaat apostolitkin. Pyhä Paawali, kirjoitetuansa Thessalonikalaisille paljon viimeisestä päivästä, kuinka silloin käypi, sanoo kohta sen jälkeen: mutta ajoista ja hetkistä, rakkaat weljet, ei teille tarwitse kirjoittaa; sillä te itse wisusti tiedätte, että Herran päivä on tulewa niinkuin waras yöllä. Sillä koska he sanowat: nyt on ranha eikä mitään hätää, silloin kadotus lankee äkistä heidän päällensä, niinkuin raskaan waimon kipu, ja ei he sinneen saa pueta, 1 Thesf. 5: 1—3. Samoin sanoo myös pyhä Pietari: ei Herra wiioyhtä lupauksensa, niinkuin muutamat sen wiioyhwän luulewat, waan hän on meidän kanssamme kärsiwäinen, ja ei tahdo, että jonkun pitäisi hukkuman, waan että jokainen itjensä parantukseen kääntäis. Mutta Herran päivä on tulewa niinkuin waras yöllä 2 Piet. 3: 9, 10.

2. Sentähden osoittaa tämä werlaus, lyhyesti sanottu, ei muuta, waan että meidän tulee walwoa, eikä olla yldön suruttomia, kuin emme tiedä, koska Herran päivä on tulewa. Niinkuin Kristuskin itse sanoo edellisessä luvussa: walwokaat siis; sillä ette tiedä, millä hetkellä teidän Herranne on tulewa. Mutta se tietäkää: jos perheenisäntä tietäis, millä hetkellä waras on tulewa, kaiki hän walwois, ja ei sallisi kaimaa huonettaansa. Sen-

tähden olkaat te myös walmiit; sillä millä hetkellä ette luulekkaan, tulee ihmisen Poika, Matth. 24: 42—44. Tämä kaikki on puhutti suruttomuutemme wuoksi, että olemme liika suruttomia ja ajattelemme aina: ei hätää mitään, ei viimeinen päivä tule vielä isoon aikaan. Sitä wastoin huutawat nyt Kristus ja apostolit, että meidän tulee pitää lukua siitä päivästä, walwoa ja elää alituisessa pelwossa, ettei se saawuttaisi meitä valmistamattomina. Siis ne, jotka silloin walwowat, ne saawat ottaa vastaan armollisen Herran, mutta suruttomat armottoman.

3. Tämä werlaus osoittaa myös meille kristillisen seurakunnan tilan, aivan somasti eteemme kuwattuna. Taitwaan waltakunta ei ole muuta, kuin ewankeliumilla rakettu waltakunta, joka sai alkunsa Kristuksen noustua kuolleista, jolloin opetuslapset lähetettiin kaikkeen mailmaan saarnaamaan ewankeliumia kaikille luoduille, Mark. 16: 15. Usian laita on tämä: koska me puhumme uskosta, ewankeliumista, toiwosta ja rakkaudesta, taikkapa koska puhumme wain yhdestäkin näistä kappaleista, olemme puhuneet taitwaan waltakunnasta. Nyt sanoo tämä werlaus tässä siitä harjoituksesta, joka on woimassa taitwaan waltakunnassa, kristikunnassa, minkä harjoituksen Herra oman suofionsa jälkeen antaa ja ottaa pois, niin että meidän täytyy alati elää pelwossa, ja waroa, että Herra ottaa meistä pois sen ilon ja harjoituksen, joka on tässä waltakunnassa, ettei hän löytäisi meitä suruttomina ja kuorjuna, niinkuin tässä tapahtuu näille tyhmille neitseille.

4. Koska nyt tätä waltakuntaa saarnataan, toimittaa se tällaisia asioita: muuta-

mat ottavat sen sydämiinsä oikein toden tiestä, uskovat sanan, ja lähtevät tekemään hyviä töitä ja antavat lamppunsa malaille; sillä he ovat hyvin varustetut lamppuilla ja öljyllä, se on, uskolla ja rakkautella: nämät osoitetaan meille taitavissa neitseissä. Sitten on muutamia, jotka myös ottavat ewankeliumin vastaan, mutta uneliaina, ilman täyttä totta, tekewät monta hyvää työtäkin, luullen sen toimittavansa töillensä, ovat suruttomia ja ajattelevat, ettei yhtään hätää ole, Jumala mieltyy ottamaan maksoksi töitä: nämät kuvataan meille tyhmillä neitseillä. Tyhmiksi kutsutaan pyhässä Raamatussa ne, jotka eivät tottele Jumalan sanaa, jotka noudattavat omaa päätänsä, eivät kärsi mitään itfellsä sanottaman, vaan pitävät oman mieltensä parhaimpana. Mutta näiden käy viimeiseltä, niinkuin tässä kävi näitten tyhmäin neitseitten.

5. Nämät molemmat suvut ovat tässä waltakunnassa; niin että, kussa ewankeliumia ja Jumalan sanaa saarnataan, siellä on uskonkin harjoitus; toiset suostuvat (sanaan), toiset ei. Ja erittäin huomaa tässä, ettei tämä wertaus puhu mitään ewankeliumin wainoojista; sillä ne ovat jo tuomitut, ja tästä waltakunnasta jo syöstyät pois; vaan niistä se puhuu, jotka ovat tässä waltakunnassa. Ne kutsutaankin tyhmiksi neitseiksi; sillä heillä on se nimi, että ovat kristityitä ja tämän waltakunnan jäseniä; he saarnaawatkin ewankeliumia, tekewät hyviä töitä, owatpa näksänsä kauniimpiakin mailman mielestä kuin nuo toiset. Mitä sitte puuttuu heiltä? He eivät liiku totisuudella, he etsiwät omaansa eikä ykfiänsä Jumalan kunniaa, ei heissä ole yhtään pelkoa; ilon he kyllä itfellsä omaawat, he haluawat kaikki tulla häihin; niin monta kuin heitä on, on heillä kaikilla lamppunsa, mutta eivät olekkaan varustetut öljyllä. Mutta koska nyt ylkä, Herra Kristus, tulee viimeisenä päivänä, silloin pääsee heistä harwat hänen kansansa häihin. Mailmassa oli paljon ihmisiä, koska wedenpaisumus tuli; mutta kuitenkin meni Noan kansa arkiin ainoastansa kahdeksan siehua. 1 Piet. 3: 20; 2 Piet. 3: 5. Samoin käypi tässäkin; monella

on olewa se muoto, kuin olisivat he kristityitä, mutta harwat pääsewät yljän seurassa häihin.

6. Silloin tyhvät neitseet, tekopyhät, ulkokullatut, jotka luottiwat omiin töihinsä, sanowat taitawille neitseille, se on, toji kristityille, jotka luottawat ainoastansa Jumalan laupiuteen ja hywyyteen, näin:

Antakaat meille teidän öljystänne; sillä meidän lamppunne sammuwat.

7. Warmaan sammuwatkin lamput, joissa ei ole öljyä; työt eiwät auta, se on tietty asia. Töillä ei woi toimittaa itfelles yhtään lohduitusta. Sen tekee Jumalan armo ja laupius; siitä on sinun etsiminen lohduitusta ja apua. Kelle hän sen antaa, hänellä se on. Sentähden sanowat taitawat tyhmille:

Ei suinkaan, ettei meiltä ja teiltä loppuisi.

8. Tämä on ukkosen isku niille, jotka luottawat pyhäin ja muitten ihmisten ansioon; semminkin kuin ei kenelläkään ole itfellsäkään tarpeeksi, saatikka liakki, muille jakaaksensa. Sentähden täytyy heidän, kuin nyt tulewat ja kolkuttawat, mielen päästä häihin, niinkuin tässä tyhmäin neitseitten, kuulla: en tunne minä teitä; siisillä owat jo ne, joiden pitikin siisälle tuleman. Tämä on silloin olewa heille kauhia tuomio, silloin kaikki pyhät ja kaikki luodut jättäwät heidän; sillä ketä ei hän tunne, sitä ei tunne kukaan. Ottakaamme siis tarkka waari tästä wertauksesta, sillä se on meille sanottu, käyttäkäämme ewankeliumia toden perästä, älkäämme maatko tahi olko ylen suruttomia; sillä ennenkuin huomaammekaan, on ylkä, Herra Kristus, tulewa. Soka on walmis, se hänen kansansa häihin menee. Tätä tarkoittaa Herrakin, päättäessänsä tämän wertauksen selittämällä, mitä warten hän sen puhunut on, sanoen:

Walwokaat sentähden, sillä ette tiedä päivää eikä hetkeä, jona ihmisen Poika tulee.

9. Samoin hän muuallakin waroittaa meitä olemaan walmiina tätä päivää warten, sanoen: olkoon teidän kupeenne wyötetyt ja teidän kynttilänne jytetyt, ja olkaat te niitten ihmisten kaltaiset, jotka heidän Herransa odottawat häistä palajawan: että koska hän

tulee ja kolkuttaa, niin he kohta hänelle awaawat, Luukk. 12: 35, 36. Ja kohta sen jälkeen (w. 40) sanoo hän: sentähden olkaat te myös walmiit; sillä millä hetkellä ette lunelkaan, tulee ihmisen Poika. Tässä ewankeliumissa on vielä tämäkin hänen sanansa aiwan lohdullinen:

Koska yllä wiipyi, tulivat he kaikki uneliaakki ja makasiwat.

10. Hän sanoo kaikki, jekä taitawat että tyhmät. Taitawatkin makaawat; oikiat kristityt tekewät syntiäkin. Jumala moi kyllä kärsiä waltakunnasjansa syntisiä, jos wain synti tunnetaan, jos wain awataan, koska hän kolkuttaa; niin waltakuntansa onkin sellainen waltakunta, kussa aina synnit annetaan anteekki. Syntiä jää tosin kristittyihin, kuin heissä on lihaa ja werta; mutta tämäpä on lohdutus, että tiedämme niitten ei wahingoittaman meitä, ja Jumalan antawan ne anteekki, koska häntä rukoilemme, niinkuin pyhä Johannes (1 epist. 2: 1, 2) sanoo: minun lapsukaiseni! näitä minä teille kirjoitan, ettette syntiä tekiji. Ja jos joku syntiä tekee, niin meillä on edeswastaja Jän tykönä, Jesus Kristus, joka wanhurskas on. Ja hän on jowinto meidän synteimme edestä, ei ainoastaan meidän, waan myös kaiten mailman edestä. Ja Jän meidän rukouksessa rukoilemme joka päivä: Herrä, anna meille meidän syntiimme anteekki, niinkuin mekin anteekki annamme meidän welwollistemme (Matth. 6: 12). Jos uskomme, tapahtuu meille totijesti niin.

11. Tällainen nyt on eroitus hurstaksten, totisten kristittyin ja wääräin kristittyin waiheella. Hurstakat tietävät, että yffinänsä Jumalan armo ja laupius ottaa synnit pois; mutta wäärät luulewat töillä asettawansa Jumalan wihan ja pääjewänsä wapaiksi synnistä.

Jumalan waltakunnasta.

12. Mutta koska nudessa Testamentissa usein mainitaan sanat taimaan waltakunta, Jumalan waltakunta, Kristuksen waltakunta, ja kristityllekin on aiwan tärkeää tietää, mikä tämä waltakunta on, nimittäin, ei mikään muu, kuin jana, joka saarnaa päästöä synnistä,

joka jana on pyhä ewankeliumi; sillä tässä waltakunnassa on jula armo ja hywyys, jula anteekki anto ja synnistä päästäminen, jula rakkkaus ja ystävällisyys; sentähden mielimme jotain runsaammin puhua, miten tämän waltakunnan ja syntein anteekki antamisen laita on.

13. Jumalan waltakunta, — jolla hän hallitsee kaikkia uskowaisia ja heitä uskollisena kuninkaana suojelee, nuhtelee, palkitsee, johdattaa ja opettaa y. m., ja jossa hekin puoleltansa kokonaan häneen uskaltawat, mielellänsä tytywät häneen ijälliseen kiritukseensa ja rangastukseensa, ja kuuliaisuudessa noudattawat häntä kaikissa, — ei ole maallinen eikä ajallinen, waan hengellinen, ei ruoka eikä juoma (Rom. 14: 17), eikä mikään ulkonainen meno, waan wanhurskaus, ihmisfydämmen rauhoittaminen ja lohduttaminen. Jumalan waltakunta on siis wain syntein anteekki antaminen ja poisottaminen, joista omatunto saastuuntuu, murheelliseksi ja lewottomaksi käy. Sillä niinkuin maallinen ja ajallinen waltakunta pyhyy pystyysjä, koska ihmiset elävät hywässä lewossa ja rauhallisesti elättävät itsensä keskenänsä; niin antaa Jumalan waltakunta näitä etuja hengellisesti, ja särkee synnin waltakunnan, eikä ole muuta, kuin sulaa syntein häwitämistä ja anteekki antamista. Jumala hallitsee sydämessä, tehden sille rauhaa, lepoa ja lohdutusta sanallansa; samate kuin synti päin wastoin tekee lewottomuutta, ahdistusta, hätää. Mutta koska synti seuroinenja, perkeleen, kuoleman ja helwetin kansja, ei ensinkään enää hätyytä ihmistä, silloin käypi se kunnian ja täydellisen autuuden waltakunnaksi.

14. Tästä seuraa ensiksi: Jumalan waltakuntaa ei saada täydelliseksi tahi hallita millään lailla, ei Jumalankaan lailla, saatikka ihmislailla, waan ainoastansa ewankeliumilla ja uskolla Jumalaan, jonka kautta sydän puhdistetaan, lohdutetaan ja rauhoitetaan (Ap. T. 15: 9), koska Pyhä Henki wuodattaa Jumalan rakkautta ja tuntoa ja tekee ihmisen yhdeksi Jumalan kansja ja yhdeksi hengeksi Jumalan kansja, että hän on juuri niin mieltynyt, tahtoo ja pyytää sitä, etsi ja rakastaa sitä, jota Jumalakin tahtoo. Ja tässä ei käy toisin, kuin kahden toisihinja yhdistyneen ystä-

wän kesken, joista toinen tekee, mitä toinen tahtoo. Siitä sitte tulee, että ihminen tässä Jumalan waltakunnassa on täydellinen, laupias, sääliwä ja ystävällinen lähimmäisellensä, kuin hän Jumalan Hengen vaikutuksesta tietää Jumalan tekewän hänelle ja jokaisellekin samate ja jakawan runjaasti hywyyttänsä. Sellaista Jumalan luontoa ei opi kukaan tuntemaan laista, waan ainoasti Hengen ja ewankeliumin sanasta. Sentähden ei saanutakaan kukaan lepoa, lohdutusta ja sydämen rauhaa, taikka pääse Jumalan waltakuntaan minkäänlaisen lain kautta. Ne siis, jotka säätävät monta lakia, wetävät ihmisiä Jumalan waltakunnasta synnin waltakuntaan, kussa on sula omantunnon lewottomuus, ahdistus, murhe, wastenmielisyyys ja kaikellinen onnettomuus, samate kuin Jumalan waltakunnassa ja tuntemisessa on sula sydämen rauha, riemu ja lohdutus.

15. **Toiseksi:** tässä Jumalan waltakunnassa hallitsee rakas Herramme Kristus, niinikään kuin sairashuoneen hoitaja hoitaa sairashuoneessa sairaita, köyhiä, kipeitä ihmisiä; sillä tässä waltakunnassa on wain pelkkiä syntisiä ja wiheliäisiä ihmisiä, jolle heidän syntinsä anteeksi annetaan, mistä synystä Kristuskin sanoo ewankeliumissa: **woi teitä, rikkaita! sillä teillä on teidän lohdutuksenne;** Luukk. 6: 24. Köyhät, wiheliäiset, hyljättyt sitä wastoin lohdutetaan ja ilahutetaan ewankeliumilla. Kristus, näethän, ei tullut wanhurskaita kutsumaan, waan syntisiä parantukseen, Matth. 9: 13; 1 Tim. 1: 15, että kunnia annettaisiin kokonansa Herralle Jumalalle, tietysti se, että hän armostansa ja sulasta laupiuudesta antaa synnit anteeksi. Sellaista synnin häwittämistä, jossa Kristus hallitsee Jumalan waltakunnan kuninkaana, toimittaa hän kahdella tawalla. Ensiksi näin, että hän antaa synnit anteeksi, päästää niistä ja peittää, ettei Jumala tahdo niitä nähdä, pitää niistä lufua taikka kistaa niitä, joskin niitä on ihmisessä, niinkuin Psalmi 32: 1, 2 sanoo: **antuas on se, jonka pahat teot ovat annettut anteeksi ja jonka synnit peitettyt ovat. Antuas on se ihminen, jolle ei Herra soimaa wäärnyttä, jonka hengessä ei wilppiä ole.** Ja Jesajan

43: 25 sanoo Jumala: **minä, minä pyhin sinun ylitsekämyises pois minun tähteni, enkä muista sinun syntejäs.** Toiseksi niin, että hän puhdistaa synnistä kaikellajella ristillä ja kärsimisillä. Sillä toista on antaa synnit anteeksi, toista taas ottaa pois ja lakaista puhtaaksi synnistä. Koska ihminen usko ja kastetaan, niin kaikki synnit ovat hänelle anteeksi annetut; mutta sitte pitää monenkertaisen ristin ja kuolettamisen kautta synnit, niin kauwan kuin hän elää, lakaihtaman pois. Synti pysyy meissä, niin kauwan kuin kuolewainen ruumis pysyy; mutta Kristuksen tähden ei lueta sitä Jumalan wihassa, waan se perataan ja puhdistetaan pois isällisellä kurtuksella. Sellaisessa perkaudessa ja puhdistuksessa on hurskailla kristityillä, jotka riemuitsewat ja kerskaawat itseänsä murheessa, kaikki lohdutus, rauha ja riemu, niinkuin p. Paawali Rom. 5: 1—5 sanoo: **että me siis olemme uskosta wanhurskaaksi tulleet, niin meillä on rauha Jumalan kansja meidän Herran Jesuksen Kristuksen kautta, jonka kautta myös meillä on tykölämyys uskossa tähän armoon, jossa me seisomme ja kerskaamme itseämme Jumalan kunnian toiwosta. Mutta ei ainoasti sitä, waan me kerskaamme myös itseämme waiwoisja; sillä me tiedämme, että waiwa jaattaa kärsiwällisyyden, mutta kärsiwällisyys koettelemuksen, koettelemus toiwon. Mutta toivo ei anna häpiään tulla, että Jumalan rakkaus on wuodatettu meidän sydämihimme Pyhän Hengen kautta, joka meille annettu on. Siis on sinulla tässä kaikki koh-taa: ensin me tässä Jumalan waltakunnassa wanhurskautetaan; toiseksi kunniallisesti tehdään ristin ja kärsimisen kautta, jota paitsi emme koskaan kunniaan tule. Sillä ensin me wanhurskautetaan, ja sitte me kunniallisesti tehdään.**

16. **Kolmanneksi:** hurskaita kristityitä ei tunneta puhdistuksestansa synnistä taikka sen perkaamisesta, joka tapahtuu monellaisen ristin ja kurtuksen kautta; sillä tässä kohden on heidän waiheellansa suuri eroawaisuus; toinen kärsii sitä, toinen tätä, toista kurtetaan niin, toista näin; eipä apostoleisjakaan ollut yhtäläistä rakkautta eikä kärsimistäkkään: waan

ne tunnetaan syntein anteeksi saamisesta eli vanhurskauttamisesta uskosta, jossa Jumala kääntää vihansa pois heistä, ottaa heidän armoon ja pitää rakkaina lapsiansa, eikä lue heille yhtään syntiä kadotukseksi. Tässä kohden ovat he kaikki yhtäläisiä, jomoin kuin he kaikki elävät saman taiwaan alla. Ne siis warfin wiidakkoon juosten efsywät, jotka päätelevät kristityistä heidän tapainsa, töittensä ja ulkonaisen menonsa jälkeen; niinkuin ne ulkokullatut tekivät, jotka tuomitsivat Kristusta sentähden, ettei hän pitänyt heidän käntöksiänsä, waan seurusteli irstaisten ja syntisten ihmisten parissa, Matth. 11: 19, niinkuin tuokin mokoma, Luukk. 7: 39, itsejensä sanoi: jos tämä olisi profeta, niin hän tietäis, mikä ja millinen tämä waimo on, joka häneen rupee: että hän on syntinen.

17. Usken mainitun asian selitykseksi ottakaamme efimerkki. Koska lääkäri ryhtyy parantamaan sairasta, lupaa hän kaikkein ensiksi hänelle Jumalan avulla terweyttä, näin waiikuttaaksensa hänessä turwallista luottamusta; sitte rupee hän antamaan hänelle puhdistawia, wahiwistawia ja muita terweyteen auttawia rohtoja. Samoin myös Jumala, annettuansa synnit anteeksi ja otettuansa ihmisen armoon, laskee hänen hartioillensa kaikellaista ristiä, puhdistaa eli uudistaa hänen päivästä päivään Jumalan tuntemisessa ja rakkaudessa, kunnes hän tulee ihan puhtaaksi ja uudeksi, joka tapahtuu tämän kuolewaisen ruumiin hukuttua.

18. **Keljänneksi:** näissä kahdessa kohdassa Jumalan waltakunnan asiassa tapaamme kahdellaisia ihmisiä, jotka samaa Jumalan ja ewankeliumin armon waltakuntaa wäärin käyttävät. Muutamat käyvät laiskoiksi ja wetoiksi, sanoen: noh, jos syntini ovat lahjakki ja sulasta armosta anteeksi annetut ja kasteessa pois pyhitetyt, ei tarwitse minun fiksi mitään tehdä. Toiset taas mielivät töillensä sowitzaa syntiä, luottawat siis omaan ansioonsa, käyvät ylpeiksi ja kopeiksi, katsowat muita yllön, jotka eiwät samate tee. Edelliset käyttävät wäärin syntein anteeksi antamista, toiset syntein perkausta eli puhdistusta: mutta ei kumpainakaan tahdo olla Jumalan kunnialle ja majes-

teille alamainen. Edelliset katsowat yllön hänen armonsa; jälkimäiset wastustawat sitä riittämättömänä, owat siis sikoja ja koiria. Sellaista kaikkea nähdään nyt ewankeliumin ohella, jolla Kristus hallitsee Jumalan waltakunnassa, jota muutamat käyttävät wäärin lihalliseksi suruttomuudeksi; muutamat taas päin wastoin luulewat, ettei siinä ole kylläksi autuuteen, waan että heidän töittensä täytyy jotakin toimittaa, ja kieltämät siten ja katsowat yllön Jumalan armon. Tästä luenet enemmän epistolasssa Romalaisille, jossa apostoli puhuu näistä molemmista laaduista ihmisiä.

19. **Wiidenneksi:** tällaisella Jumalan waltakunnalla eli syntein anteeksi antamisella ei ole yhtään rajaa eikä määrää; sen osoittaa warfin somasti se ewankeliumin teksti, kussa Pietari kysyy Herralta: **Herra, kuinka usein minun pitää wäljelleni, joka rikkoo minua vastaan, antaman anteeksi? onko seitsemässä kerrassa kyllä? Sanoi Jesus hänelle: en minä sano sinulle ainoastaan seitsemän kertaa, mutta seitsemän kymmentä kertaa seitsemän,** Matth. 18: 21, 22, se on, yhtä usein kuin niin sattuu. Tätä seuraa wertaus, jonka Herra silloin sanoi, jossa Kristus Jumalan armottomuuden uhalla wakaumimasti waroittaa lähimmäisellemme estelemätä antamaan anteeksi hänen rikoksensa, kuin Jumala antaa meille anteeksi epäluokuisen ja äärettömän syntiwelan. **Welkamme Jumalalle, johonka olemme wika-päät, on kymmenen tuhatta leiwiskää, se on epäluokuisen ja määrätöin, niin suuri, ettemme kaikella waimallamme ja kaikilla töillämme woi sitä maksaa; sillä emme woi ainoatakaan, wähintäkään syntiä pyhitä pois.** Kuin Jumala nyt armosta waltakunnassansa antaa niin paljon anteeksi, on syystä meidänkin anteeksi antaminen lähimmäisellemme rauhusten.

20. Tästä Jumalan waltakunnasta, nimitäin syntein anteeksi antamisesta, puhuu Naamattu paljon ja sanoo, että Kristuksen waltakunta ja herruus ulottuu toisesta äärestä toiseen. Niin sanoo Ps. 72: 8 Dawid: **hän hallitsee merestä mereen ja wirrasta mailman ääriin.** Ja kohta sen jälkeen w. 11: **kaikki pakanat pitää häntä palweleman.** Lue koko

tämä psalmi Kristuksen waltakunnasta. Samaa julistaa enkeli Gabrielikin neitsy Marialle, lausuen Kristuksesta näin: **Serra Jumala antaa hänelle Dawidin hänen isänsä istuimen. Ja hänen pitää Jakobin huoneen kuningas ijankaikkisesti oleman ja hänen waltakunnallansa ei pidä loppua oleman**, Luukk. 1: 32, 33. Nämät ja samallaiset lauseet osoittawat, ettei syntein anteeksi antamisella, jossa Kristuksen ja Jumalan waltakunta on, ole määrää eikä rajaa.

21. **Kuudenneksi:** tästä nähdään, kuinka warsin kristittömästi ne menettelemät, jotka punnitsewat syntein päästöä kintinittäin tahi luodittain, niinkuin esimerkiksi ne tekewät, jotka mittawat päästönsä määräwuosien eli puoliwuosien jälkeen, ja antawat anteeksi kolmannen, neljännen osan eli puolet synneistä; sillä täten he soukentakawat ja supistawat Jumalan waltakuntaa, häpäsewätpä hänen laupiuttansakin, waikkei hänen waltakunnallansa ole loppua, eikä hänen laupiudellansa rajaa, waan jokainen, kuin awuksensa huutaa Herran nimeä, tulee autuaaksi, Rom. 10: 13, niin usein kuin hän sitä tekee. Koska syntinen huokaa armoa, ei tahdo Jumala enää muistaa hänen ylitsekäymisiänsä, niinkuin profeta Hesekielin 18: 22 sanotaan.

22. **Seitsemänneksi:** niinkuin nyt Jumalan waltakunnalla, se on, syntein anteeksi antamisella, ei ole määrää eikä rajaa, ei ole sillä loppuakaan, waan kestää yhäti ja lakkaamata, waikkeiwät tämän waltakunnan alamaiset aina ole lujia ja uskollisia, waan lankeewat usein; sillä niin pysyi Pietari alati Jumalan suostiossa ja armossa, waikka hän Herran kielti ja luopui hänestä. Tähän wiittaa wertaufsemme ewankeliumissa, josta äsken puhuimme. Sillä palwelia, joka ei tahtonut armahtaa palwelia-kumppaniansa, teki itsensä mahdottomaksi Jumalan laupiuteen, ja sulkeusi itse pois taiwaan waltakunnasta, joka, niinkuin ennen sanottiin, on syntein anteeksi antamisessa.

23. Tässä owat korliasti oppineet juma-luustieteen taiturit täten wäännehtineet, josko ja kuinka anteeksi annettu synti palajaa, ihmisen taas syntiä tehtyä, eiwätkä tiedä itsettään, mitä sanelawat. Pysy ihan yksinkertaisesti

ewankeliumin sanassa; että sinulle annetaan syntis anteeksi yhtä usein, kuin sinäkin annat anteeksi lähimmäises, jolle sinun pitää antaman anteeksi yhtä usein, kuin hän sinua wastaan rikko. Kristus waroittaa meitä kaikkia nyt mainitusja wertaufsesja anteeksi antamaan ja suomaan kaikille niille, jotka meitä loukkaawat. Itäänkuin mielisi hän sanoa: samate kuin inhimillisissä seikoissa sekin saa muilta armon, joka muillekin on armelias ollut; niin minäkin, sanoo Kristus, anteeksi annan taiwaan waltakunnassa, se on, yhteisessä kristikunnassa, jossa nimenomaan ei muuta mitään tehdä, waan annetaan synnit anteeksi, ja teen samoin heille, jotka muillekin antawat synnit anteeksi; ja toisappäin en osoita sille armoa, joka ei toisellekaan armoa osoita. Teidän kaikkein suhteenne olen Serra ja kuningas; mutta te olette keskenänne palwelian kumppaneita ja weljeksiä. Kuin nyt minä, Herranne, mielelläni annan teille anteeksi, tulee teidän olla sitä mieluisempia anteeksi antamaan toinen toisellenne. Suuri samalla tapaa on hän meitä käskenyt Sänneidässä rukoilemaan: **anna meille meidän syntimme anteeksi; jota hän ei suinkaan olisi käskenyt, jollei hän luwannut ja tahdo armollisesti antaa anteeksi.** Mutta kuitenkin on hän sellaisen lupauksen sitonut merkkiin, sanoen: **jos te anteeksi annatte ihmijille heidän rikoksensa, niin myös teidän taiwaallinen Sänne antaa teille anteeksi**, Matth. 6: 14. Ensimmäinen on merkki, toinen on lupaus.

24. Tässä huomaa, kuinka Kristus asettaa täysittitekemisen synneistä omaantuntoomme, ettei kukaan saisi puhdistaa itseänsä. Niin itään, kuinka synteimme sowingamiseksi on welwollisuudeksemme määrätty, että toinen toisellemme annamme anteeksi synnit ja rikokset, siis olemme armelaita ja hyviä lähimmäisellemme, jos mielimme, että Itäkin olisi armollinen ja leppyisä meille. Uskokaamme mahwasti, että Itä taiwaassa on hywä meitäkin kohtaan, jos me kohtuuden mukaan parhain päin käännämme ja selitämme muitten synnit ja rikokset, olkoot kuinka suuret ja raskaat tahtonja. Sentähden on epäkristillistä ja Jumalaa pilkkaamista sanoa: en taida enkä

tahto antaa anteeksi hänelle, mitä hän on minua vastaan rikkonut, minä olen kostava y. m. Sillä tuommoiset sokaistut ihmiset eivät tunne warastawansa Jumalalta hänen funniaansa, jonka yksin on kosto, waan omaawat sen itsellensä, ja uskowat oman sielunsa, jonka owat saaneet Jumalalta ja jolle sen taas owat welwoitetut jättämään, perkeleen omaaksi, tehden tätä päälle päätteeksi ehkä turhasta maallisesta asiasta. Tällaiset ihmiset laskefoot sydämmellensä nämät sanat Matth. ewankeliumin 18: 32—35: **sinä paha palvelia, minä annoin sinulle anteeksi kaiken sen welan, ettäs minua rukoilit, eikä myös sinun pitänyt armahtaman sinun kansjapalveliatas, niinkuin minäkin armahdin sinua? Ja hänen Herransa wihastui, ja antoi hänen pyöwelille, siihen asti kuin hän maksais kaikki, mitä hän oli hänelle welkaa. Niin myös miunn taiwaallinen Jhänni tekee teille, jollette kufin weljellensä teidän sydämmistänne anna anteeksi heidän rikossiansa.**

25. Kylläki ei ole siinä, ettäs käytöfillä, merkeillä, juulla eli kiehellä asetat sinuas ystävälliseksi häntä kohtaan ja anteeksi annat, waan tee se sydämmestäs, muutoin ei anna Jumala sinulle anteeksi, sitte sinä syfätään myös ulos Jumalan armon waltakunnasta. Siis, tunnettuamme Jumalan armon kohtuamme, tulee meidänkin mielellämme antaa anteeksi muille palveliakumppaneillemme, jotka owat meitä loukanneet. Laupias Jhänni antaa meille synnit anteeksi sentähden, että mekin anteeksi antaisimme meidän weljillemme, ja osoittaisimme heille laupiutta, niinkuin hän on laupias meille ja jättää synnin, kuoleman, welan ja waiwan. Koska jellaisista teemme, olemme Jumalan waltakunnassa. Sillä Jumalan hywynys asuu sydämmisjämme, ja tekee meidänkin hywiksi. Kristus istuu Jhännin oikealla kädellä ja hallitsee uskowaisien sydämmisjää ja omisfatunnoisjää niin, että he rakastawat, pelkääwät, kawahtawat häntä pyhällä pelwolla ja tottelawat häntä kuuliaisuudella, juuri niinkään kuin kuulijainen kansa kunin-gastansa, ja sowitzawat itseänjää kaikessa teke-

misessänsä hänen mukaansa, niinkuin hän sanoo: **olkaat siis täydelliset, niinkuin teidän taiwaallinen Jhännekin täydellinen on.** Täydellinen on Jumala siinä, että hän kärsii pahuuttamme, wirhiämme, syntiämme ja waiwaisuuttamme, ja antaa ne anteeksi, että mekin samoin tekisimme weljillemme. Mutta jollemme niin tee, niin me syfätään ulos hänen waltakunnastansa ja heitetään synnin, kuoleman ja perkeleen waltakuntaan, niinkuin uskotomat, tottelemattomat alamaiset käsketään ja ajetaan maankulkuteen; jittä Jumala meitä armollisesti warjalkoon! Amen.

26. Tämä kaikki käsitä nyt seuraawiin kappaleisin:

1) Kristus hallitsee, koska hän uskon kautta ewankeliumiin painaa Jumalan pyhyden ja armon sydämmeen ja tekee sen Jumalan mielen kaltaijeksi. 2) Tässä waltakunnassa on omisfatunnoissa rauha, lohdutus ja lepo, kuin se tietää ja tunnustaa, että Jumala on armollinen, eikä lue syntiä. 3) Sentähden kärsii ihminen ilolla kaikellaista ristiä ja kärsimistä, joilla synti perataan pois, ahkeroitsee myös tehdä hyvää jokaiselle, juurikuin Jumala teki hänelle. 4) Siis hallitsee Herran kahdella tapaa: ensiksi niin, että hän wakuuttaa uskowaisia Jumalan armosta ja syntein anteeksi saamisesta; ja sitte niin, että hän laskee ristin hartialle, jääneen synnin poisperkaamiseksi. Näin tulee Kristus uskon merkiksi ja elämään efituwaksi. 5) Syntein anteeksi antaminen wakuuttaa synnin perkaamisen ja koettelee uskowaisista kristittyä eli tämän taiwaan waltakunnan jäsentä. 6) Joka welwollisillensa antaa anteeksi, hän on Jumalan waltakunnassa; mutta joka heille ei anna anteeksi, hän pysyy synnin waltakunnan wallassa.

27. Tämän olen tällä erällä tahtonut puhua taiwaan waltakunnasta, Jumalan waltakunnasta eli Kristuksen waltakunnasta, joka on sama asia, ettei se ole muuta, kuin waltakunta, jossa on jula syntein anteeksi antaminen, jota waltakuntaa meille julistetaan ja tarjotaan ewankeliumissa. Antakoon Jumala, että sen vastaanikin ottaisimme.

N:o 71. Neitsy Marian kirkonkänymisen eli Kynttilämesun Päivänä.

Evankeliumi. Luukk. 2: 22—32.

Siihen aikaan kuin heidän puhdistuspäivänsä olivat täytetyt Moseksen lain jälkeen, weiwät he hänen y. m.

1.

Rakkaani! tämän saarnan mielin jakaa kah-teen osaan. Ensin mielin puhua tämän juhlan historiasta. Sitte selitän Simeonin laulun, jota puhutellaan: **nunc dimittis** (nyt finä lasket).

2. Katjelkaamme ensiksi historiaa. Siitä huomaatte, että p. ewankelista Luukas suurella ahkeruudella ja totisuudella kirjoittaa ja osoittaa, kuinka Maria Poikansa Jeesuksen kanssa templiin tultuansa on puhdistettu, ja mitä tällaiseen puhdistukseen on kuulunut Moseksen lain jälkeen. Hän lausuu näin:

Ja kuin heidän puhdistuspäivänsä olivat täytetyt Moseksen lain jälkeen, weiwät he hänen Jerusalemiin, asettaaksensa häntä Heran eteen, niinkuin kirjoitettu on Herran laissa: kaikki miehen puoli, joka ensin awaa äitinsä kohdun, pitää kutjuttaman Herralle pyhäksi, ja uhrataksensa, niinkuin sanottu on Herran laissa, pari mettijä eli kaksi kyhyläisen poikaa.

3. Se on, he odottivat puhdistuspäiviä, jotka meille ovat tutut ensimmäisenä kuutena viikkona synnyttämisen jälkeen, jona waimot pysyvät kotona synnyttämisen jälkeen. Tämä käsä on 3 Mos. 12: 2—5, kussa Jumala Moseksen kautta sääsi Judalaille (sillä meihin kristittyihin ja pakanoihin ei koske tämä eikä muut Moseksen lakisäännöt ensinkään), että waimon, kohdulliseksi tultuansa ja synnytettyänsä poikalapsen, täytyi olla neljäkymmentä päivää saastaisena. Hän oli siis erikseen eroitettuna muista ihmisistä, niinkuin spitaliset, joitten kanssa ei yhtään yhteyttä pidetty,

waan jos hän synnytti tyttö lapsen, täytyi hänen pysyä kotona kahdeksankymmentä päivää, eli kahta vertaa pidemmän ajan, ja jokainen kammosi häntä ja piti saastaisena ja iljetysenä.

4. Tämä nyt oli ankara sääntö, ja olikin melkein sietämätön ja tuskin kärsittävä, jos sen pitäisimme yhtä ankarasti, kuin Judalaiset. Meillä onpi se halpa asia, waimon tarvitsee pysyä kotona ainoasti muutamia päiviä, saawat mennä ulos, koska tahtowat, eikä heitä kammota niin kauhiasti, kuin Judalaiten waimoja. Ei lukaan saanut syöä, juoda eikä maata sellaisen waimon kanssa, eikä istua eli maata hänen siwullansa — ja, mihin hän kosketti, istuin, pöytä, waatteet, kupit, juomastiat, ruoka ja juoma, lyhyesti, kaikki oli jaastaista. Mihin ikänä hän rupesti eli ryhtyi, sen piti saastutettua ja pois heitettyä oleman. Ja tätä kesti kuusi wiikkoa, jos hän oli synnyttänyt poikalapsen, mutta kahkitoista wiikkoa, koska hän synnytti tyttölapsen. Samallaisia sääntöjä oli heillä paljon ja ne waikeita, niin että kuusi wiikkoa meillä on paljas warjo heidän kuuden wiikkonsa rinnalla. Tässä on nyt tämä ensimmäinen käsä, että hänen täytyy istua huoneessa nämät kuusi wiikkoa ja pidettiin spitalisena ja iljettävänä.

5. Toinen laki oli, että waimon, näiden neljäkymmenen päivän kuluttua, täytyi mennä papille osoittamaan itsensä ja antamaan uhri, jos, näethän, esikoinen oli poika, niinkuin 2 Mos. 24: 19 säädetään, kussa Jumala sanoo näin: kaikki, jotka ensin awaawat äitinsä kohdun, owat minun; kaikki härtyijet karjasta.

ja viinaat lampaista, jotka esikajet ovat, ne pyhitettiin Herralle. Jos se oli eläin, vuohi, hevoinen, härkä tahi lamma, niin olivat ne kokonaan papin taikka jos hän tahtoi ne pitää, oli hänen ne lunastaminen eli ostaminen papilta. Mutta jos se oli ihminen, josta hän ei saattanut luopua, vaan piti pitämän perillisenä, niin ei hän saanut antaa sitä papille, mutta kuitenkin oli se hänen wietävänsä ja näytettävänsä papille ja lunastettawansa häneltä kahdella hopiafikkilillä taikka muulla tavaralla, niinkuin laisja luetaan määrättyksi. Judalaiset olivat siis lain kautta waaditut antamaan esikoisen poikalapista papille ja sen taas häneltä lunastamaan; ja tähän oli pantu tämä lisäys, että jokainen kotona syntynyt esikoinen oli papin oma.

6. Laki waimaji siis ankarasti tätä kansaa, ja sellaisen lain on Jumala laskenut tämän kansan hartioille, pitääksensä sitä kurissa, waatiaksensa, pakoittaaksensa, ahdistaaaksensa ja tehdäksensä sitä wireäksi. Sillä se oli raaka, siwotoin, kowa ja hurja kansa; ei lukaan tahtanut hallita, hillitä ja kurissa pitää sitä, vaan Jumalan itse täytyi panna sen sellään sellainen ijes ja kuorma, waiwata sitä siemmoisilla säännöillä, ettei se saattanut isotella. Sillä warsin warma on, ettei auringon alla ole yhtään ylpeempää, uppiniskaisempaa ja röyffeempää kansaa, kuin Judalaiset ovat olleet; sentähden onkin Jumala hywin heitä waiwannut, heidän turkkinsa tomuttanut ja juuri kuin ohjissa heitä kuljettanut.

7. Nyt säädetään laisja kauttaaltansa waimoista, jotka miehestä siittävät: jos lapsella on ruumiillinen isä ja syntynyt liban jälkeen, on se lain alla, niin että se äitinsä on jonkun aikaa saastainen. Siis ei kuulu Kristus lain alle, eikä se Mariaakaan koske; sillä (alku) tekstissä sanotaan suoraan ja selwään: „waimo, koska se siemennetään“ (saa siementä). Tässä eroitetaan Maria, joka on sanasta saanut siementä; sillä ei häntä, ole siemennetty, ei hän tuntenut miestä, niinkuin enkeli tunnustaa Luukk. 1: 34, vaan pysyi neitseenä, niinkuin Jesaias (7: 14) sanoo, ja on poikkeuksella siitä, mikä on tawallista muit-

ten waimoin suhteen, tullut raskaaksi Pyhästä Hengestä taiwaasta, ilman miehen apua.

8. Tämä laki koskee siis wain niitä waimoja, jotka tulewat äiteiksi liban jälkeen; mutta tämä tuli äitiksi Hengen jälkeen. Siis ei ole koko Moseksen lailla yhtään oikeutta tämän neitseeseen eikä hänen lapsensa yli. Seille tapahtuu siis wääritys, että heidän täytyy se pitää ja olla sen alla sidottuna, waikka kuitenkin ovat korkialla sen yli.

9. Mutta Luukas ei ole juotta niin hartaasti kirjoittanut tästä; sillä se koskee meihin. Hän tahtoo opettaa, kuinka sydämmemme siitä ottakoon lohdutusta. Tähän p. Paawalikin wiittaa warsin kauniisti Galatalaisille (4: 4, 5) sanoen: koska aika oli täytetty, lähetti Jumala Poikansa, syntyneen waimosta, lain alaiseksi tehdyn, että hän ne, jotka lain alaiset olivat, lunastaisi, että me hänen lapsijensa luettaijiin. Paawali puhuu tässä laista, juurikuin mokomasta hirmuwallasta, wangin wartiasta eli pyönelistä, hirmuisesta ja kamottawasta kauhusta; ei laista itjesänsä; sillä laki on pyhä ja hywä; vaan wirkan suhteen, jota hän toimittaa sydämmissämme, sentähden, koska Paawali sellaista puhuu laista, ymmärrettäköön se puhutuksi lain wirasta, jota se toimittaa, eikä sen laadusta.

10. Mitä fitte laki toimittaa? Tätä se toimittaa: se on synnä syntiin, onpa synnin woimakin, sanoo Paawali 1 Kor. 15: 56; Rom. 4: 15. Se waiuttaa wihaa. Ei se tee ketään hurksaaksi, kaiteti sydämmestä, niinkuin paawilaiset lörpöttävät ja maalliset wiisaat walheellisesti wäittävät. Ulkonaisesti se tosin hillitsee nyrkkiä, mutta siitä syntyy wain purkista ulkokullaisuutta Jumalan edessä. — Mutta sydämmesssä se waiuttaa sellaisen surkenden, ettei se ainoastansa ole ihmistä hurksaaksi tekemätä, vaan tekee hänen entisensä paljoa häijymmäksi; sillä se saa synnin liikkeelle ja ilmaisee, tekee omantunnon lewottomaksi, sillä siitä se oppii tuntemaan synnin (Rom. 3: 20). Tuopa on wanginwartian wirkaa, joka pistää warkaan wankeuteen, tuo hänen esiin, kiduttaa, panee piinapenkkiin, kunnnes hän tunnustaa synnin. Sitte tulee pyö-

weli, ja taluttaa warkaan esiin; sillä synnin tunnustettua seuraa rangaistus.

11. Sama on lainkin kohta. Koska synti on tehty ja tulee sydämessä ilmi, on Jumalan wiha kohta niskoillamme, turmio on paikalla, omatunto rapisee, ihminen istuu fidotuna synnissä, kuolemasja ja Jumalan wihassa; sillä hänen sydämensä sanoo hänelle, ettei Jumala saata kärfää syntiä. Kohta on laki siinä, poukuttaa häntä sentähden, sanoen: jos sitä teet, syötkse Jumala sinun helwettiin. Tuosja makaa nyt omatunto maan matalana, tuntee, ei jaksawansa pitää lakia ja täytyy sentähden epäillä. Tämäpä juuri on, mitä Paawali sanoo (Rom. 3: 20): lain kautta synnin tunto tulee, se on, laista syntyy wiha lakia ja Jumalaa vastaan, joka lain on antanut, että synti ylitse määrän synniksi tulisi, käskyn kautta, kuten Paawali sanoo Rom. 7: 13; se on, minä pidän ja luulen Jumalan wihaiseksi itselleni; sillä jollen laista tuntisi syntiäni, ei olisi minulla sydämessäni fellaista surkeutta, enkä pitäisi mistään lukua, olisiin aika weitikka, Jumalasta huolimata. Mutta kuin synti tunnetaan, ja minä laista tiedän, millä kannalla afiani on Jumalan suhteen, olen kaikin puolin pelwossa, murheessa ja ahdistuksessa, annanpa, (niinkuin 3 Mos. 26: 36 sanoo,) tapifewan lehdenkin säikäyttää itseäni, pelkään jokaista ukkosen iskua, ja täytyy alati pelätä, että Jumala takaani tulee nuijalla kolahuttamaan päähäni.

12. Tämä kaikki syntyy siitä, että laki ottaa minun wangiksi, panee köyfiin ja kahleisiin. Ja senpätähden, että se näin peljättää ja osoittaa Jumalan wihan, en mielisty lakiin, waan wihaan sitä sydämessäni; sillä se saattaa minun kaikkeen wiheliäisyyteen, työntää minun helwettiin ja asettaa kuoleman filmiini. Mutta luonnostani pelkään ja pakenen minä kuolemaa, rangaistusta, helwettä ja Jumalan tuomiota. Ei luonto taida ihastua kuolemasta, joka kohtaa meitä Jumalan wihasta ja seuraa syntiä. Sentähden on sulaa haluttomuutta ja wihaa lakia vastaan. Ja jos nyt laki on hyvä ja pyhä, onkin sydämessäni wiha sitä vastaan, kuin on hyvää ja pyhää.

13. Judalaisissa oli nyt tällainen surkeus laista. Heille erittäin oliin kirjoitettu laki annettu. Se on meissä ja kaikissa pakanoisissa luonnossa. Sillä näitä sääntöjä, joista tämä ewangeliumi puhuu puhdistuksesta, uhrista ja kaikista muista, ei pitänyt yksikään Judalainen koskaan oikein sydämessänsä. Tosin he owat tehneet niitä ulkonaisesti ja muodoksi, mutta heidän sydämensä oli kankana siitä. Jos olisi kysytty waimoilta, jotka, synnytettyänsä, ihmisistä eroitettuina pidettiin saastaisina, jos he tekivät tätä mielellään ja ehdolla, jos heillä oli siihen halu ja rakkaus, niin, jos olisiwat oikein sydämensä pohjasta wastanneet, olisiwat he epäilemätää sanoneet: warfin mielelläni suon sinun, hyvä Moses, istua noin lakines, koska minun sinun tähtes on istuminen, ikään kuin sairashuonelaisen, tahi kuin spitalisen ihmisen? Mistä syystä käy minun näin? Onhan kaikki, mihin kosken, kuin myrkkyä, olen jokaisen halwefima, pidetään saastaisena eläimenä, enkä saa käydä ihmisissä. Suon sinun hirtetyksi lakines.

14. Samate tapahui lapsen tuominen ja uhrin antaminen wastenmielisesti ja haluttomasti. Antaa jotain sentähden harmitti heitä, ja he sanoiwat epäilemätää: täytyykö minun tuo pistää papin kitaan ja olla itse ilman? Niin, he oliwat kaikkiä käskyjä tekemään hitaat, ei sydän tahtonut myöntyä, se pisti vastaan ja kieltäytyi siitä aina, eikä taitanut juostuuntua siihen. Sillä laki ei antanut sitä armoa, että he olisiwat tehneet sitä halusta ja mieltä mielin.

15. Kuin he tekivät, niin teemme mekin; ulkonaisten muodon mukaan tosin pidämme lakia, kannamme kannista kiiltoa ja ryhdymme kynsin asian kimppuun. Mutta sydän kammo sitä, tekee wastenmielisesti, on luonnosta halutoin siihen, jollei Pyhä Henki walaise sydäntä armollansa. Siis, joskin töillä pidämme lakia, ei se kuitenkaan tapahdu wilpittämästä ja puhtaasta sydämessä. Sitä teemme wain oman hyödyn eli edun muoksi, taikka rangaistuksen pelwosta.

16. Kuin nyt Jumala on antanut fellaisten lain, ja tietää, ettei kukaan pida sitä, on hän sen wiereen auttanut pyöwelin, waa-

tian ja pakoittajan. Sifsi kutsuu Raamattu vertauskellisesti esiwallan. Niinkuin aasin-ajajain täytyy aina olla aasin niskassa, piiska kädessä sitä pakoittamassa, muutoin se hidastuttaisi kulkunsa, jomoin täytyy esiwallankin ajaa, lyödä, tappaa, hirttää, polttaa, mestauttaa ja teloitettamalla rühjoa roistowäkeä, herroja **Omnes** (kaikkia), että häntä peljättäisiin, ja siis kansa kurissa pidettäisiin. Sillä Jumala tahtoo, ei yksin sitä, että lakia esitetään kansalle, waan, että sitä waaditaan, woimassa pidetään, sitä tekemään kaikin woimin pakoitetaan. Sillä jos sitä wain kansalle esitetään, eikä waadita sen täyttämistä, ei synny siitä mitään. Sillä ei sydän suofi lakia, waan wihaa sitä. Sillä, jos ei rangaistusta tulisi, niin ei olisi maailmassa muuta, kuin murhaa, huoruutta, warikautta, ryöstöä, tappamista ja kaikki pahat saisiwat sellaisen ylikäden, ettei kukaan olisi turwattu toista vastaan. Mutta kuin on esiwalta rankaisemassa syntiä, sellaisia törkeitä pabeita, täytyy roistowäen pysyä aseissa, saamatansa elää niin raiwosti. Tarpeen on siis, että lain hoitajat pitävät kansaa filmällä, waatiwat ja pakoittawat raakaa, hillitsemätöntä joukkoa, herroja **Omnes**, niinkuin sikoja ja petoja pakoitetaan ja ajetaan.

17. Kuin meidän nyt siis täytyy laki pitää, mutta emme tee sitä mielellämme, tulee meistä lain wihollisia; sillä se hämmentää wastahakoisuuttamme. Mutta kaiken tämän on Jumala säätänyt, wäsyttääkensä meitä, ja oppiaksemme tuntemaan kylvymme eli mitä aikoin saamme, että niin menisimme itseemme ja sanoisimme: minun, ihmiskunnan, täytyy pitää laki, enkä tee sitä mielelläni, niin eipä minulla ole haluaakaan siihen. Silloin kadotan kaiken palkan ja sen kiitoksen, jonka siltä saisin, jos olisin lain oikein ja halulla pitänyt. Lyhyesti: kaikki, jotka ovat lain alla, tekewät sitä wastenmielisesti; siis me olemme sen kautta waiwatut, meidän täytyy sitä pitää, emmekä woi pitää sitä, ja jäämme päälle päätteeksi pallattomiksi.

18. Tämä, kuten sanoin, on sama kuin, josta Paawali Gal. 3: 24 sanoo, että laki on „opettaja“ (kurittaja), joka tekee meidän syntiänsä ja häpiäpilkuiksi Jumalan edessä.

Tämä waiwa kohtaa kaikkia ihmisiä, lain kosketessa heihin, ja omatunnon huomattua synnin. Mutta Kristus on tullut maailmaan, täyttämään lakia meidän siassamme, ja hänellä olikin halu siihen, ja piti sen mielellään, wapaasta ehdosta, sydämestänsä, waatimata, tarwitsemata kuitenkään sitä pitää. Mutta meidän laitamme on päin wastainen: minun on pitäminen laki ja tarwitsee se tehdä, ja kuitenkään ei ole minulla siihen, ei halua eikä tahtoa. Kristuksen ei tarwinnut ensinkään, ja hän tekee sen halulla. Lailla ei ole yhtään oikeutta häneen, sillä hänessä on itjesänsä enemmän wanhurikautta, jumalijuutta, halua ja rakkautta, kuin laki saattaa ja saakaan waatia. Siis, lailla ei ole yhtään woimaa, ei wähintäkään, Kristuksen ylitse, hän kohoaa korkealle yli lain, niin hän on lain Herrä, sillä hän on wiattomana syntynyt neitseestä. Sentähden ei saata laki sanoa hänelle: tee jätää tämä! Hän sitte kyllä sanoisi: kultaeni! minä teen ja jätän, olenpa tehnyt ja jättänyt tehtävät ja jätettävät, enkä kaipaa ensinkään sinun waatimustas siihen. Laske nyt rinnastusten nämät: minä tarwitzen lakia, enkä tee sitä; Kristus ei tarwitse lakia, ja tekee sen, on siitä wapaa ja taipuu mieltä mielin sen alle, ja pitää kaikki, mitä Mosesesja on kirjoitettu, ensimmäisestä puustawista kaikkein lakein viimeiseen loppuun asti, ei waadittuna ja pakosta, waan wapaasta ehdosta.

19. Niin käypi tässä, mitä Judalaisten lakiin puhdistuksesta tulee. Kohta kuin lapsi on syntynyt, on Moses kanssa tässä käsämässä: niin ja niin on sinun kansas menehtävä, tämä tehtävä, tuo jätettävä, ja panee lapsen heti kohta lain wankeuteen. Mutta Kristus on syntynyt lain alla, ei jäädäkensä lain waltaan, taikka ikään kuin olisi hän sen welwollinen; waan wapaasta ehdosta on hän antautunut sen alle. Tämä nyt on lohduksellemme, jonka meidän on ottaminen ewankeliumista, niin että tiedämme Kristuksen olleen lain alla. Mikä tähden? Miksi hän sitä tarwitfi? Ei itsensä wuoksi, waan, kuten Paawali kirjoittaa Gal. 4: 5, että hän ne luus-tais, jotka lain alla ovat. Hän ei ollut lain alla, waan hän antaupi sen alle, ja heittäy

sihen, juuri kuin wankeuteen, hän laskeu Mojesen jalkoihin ja tulee hänen oppilaaksensa. Silloin tosin Moses sanonee: jos minulla on paljon sellaisia oppilaita, en tahdo enää olla opettajana. Sillä kuin Kristuksen ei tarwinut olla lain alla, teki hän kuitenkin niin ja lahjoittaa sen meille, sanoen: minä en ole lain welwollinen, waan sinä olet lain welwollinen: minä mielin nähdä, mitä hän laki woi, astun sinun sijaan, tahdon täyttää lain, joka sinua kiusaa ja waiwaa. Niin antaupi hän lain alle, ja täyttää kaikki, mitä Moses on käskennyt.

20. Tässä käy nyt juuri kuin jos pyöweli julkisi Herransa, kuninkaan, pojan wankeuteen, tietämätänsä sitä Herransa pojaksi, waan pitäen hänen jonakin muuna, pahana ihmisenä. Mutta mitä sanoisi kuningas, saatuaan siitä tiedon? Hän kai sanoisi: mitä olet tehnyt? Kuka antoi sinulle oikeuden poikani yli? Sinulla on kyllä ollut walta warasten ja konnaan ylitse, mutta nyt olet poikaani kowin pahasti loukannut. Tällä Herralla olisi nyt kaksinkertainen oikeus pyöwelissä: ensiksi hänen herransa, toiseksi hänen poikaansa loukkaamisesta. Jos tällä pyöwelillä olisi vielä toinenkin wanki, waras, wallasansa, ja hänen herransa olisi wihastunut häneen siitä, että hän oli wanginnut ja kahleihin kytkennyt, eikä tahdo tästä häpiästä jättää pyöweliä rankaisemata, sanoisi hän sille: olet menettänyt oikeutes; wangitsemaasi warkaasen oli sinulla oikeus; mutta nyt pitää sinun laskeuman waras irralle ja hän on sinulta ottawa oikeutes, ja lahjoitan täten hänelle, mitä poikani on saanut sinulta kärviä syöttömästi. Mitä toki tekisi wangittu? Warmaan ihastuisi ja heittäyysi herran jalkain eteen ja lausuisi riemulla: kiitos teille, rakas herra! Näin olisi waras päässyt pyöwelin herraksi, ja pyöwelin täytyisi häweta herransa edessä, ei warkaan tähden, waan sen nuoren herran tähden, jonka hän syöttömästi oli wanginnut.

21. Samoin tässäkin. Kristus, iankaikisen Isän Poika, on lain alainen, mutta me olemme warkaita ja konnia, sillä emme pidä lakia. Sentähden Moses sitoo meidän köysiin ja kahleihin, se on, laki ottaa meidän wangiksi, tietysti se laki, jonka Jumala ilmoittaa sydäm-

missämme; sillä Mojesen laki ei koske meihin pakanoihin. Nyt tulee Kristus ja hiipii jalaa lain alle, lain sitä huomaamata. Laki luulee hänessä saaneensa pahan ihmisen, muitten kaltaisen, synnissä miehestä sinneen ja wikapään kuolemaan (sillä hän, niinkuin Baawali Jil. 2: 7; Hebr. 4: 15 sanoo, on ottanut päälensä orjan ja syntisen hahmon): tässä nyt laki ja kuolema Jumalan Pojan kimppuihin, sitoo hänen köysiin, ja kahleihin, rankaisee häntä ja pitelee häntä kuin muuta syntistä ihmistä. Mutta kuinka käy? Kuolemalla osoittaa Kristus olewansa Herra. Silloin pakenee laki ja kuolema Kristuksesta perkeleelle. Sitte tulee Kristus ja sanoo meille: sinä olit lain alla, että woinut sitä pitää ja olit kuolemassa ja Jumalan wihassa; minä olen nyt wapahtanut sinun, minä ekhytin lain. Laki luuli, että minä kuolisin kuin muukin syntinen, ja teki minuun wäkiryynnäköä. Tässä nyt lahjoitan sinulle oikeuden lakia, syntiä ja kuolemaa vastaan. Jos nyt tämän uskoisimme, niin laskeuisimme Kristuksen jalkain juureen ja kiittäisimme häntä suurella riemulla.

22. Jospa, hyvä Jumala, saawuttaisimme sen rohkeuden kuolemaa ja syntiä vastaan, että sanoisimme: ettekö tiedä, mitä olette Herralleni tehneet? Te teitte hänen wäärnyttä, ja wangitsitte hänen syöttömästi; se on nyt minun, hän lahjoitti sen minulle. Mitä on teillä nyt minua vastaan? — Sitte synti ja kuolema kaiketi katoowat, jos tällaista saattaisimme sanoa uskowaisella sydämmellä ja uhan pillata heitä: olen tosin wikapää kuolemaan, sillä sydämmeni ei pidä lakia. Jos nyt itseni puolesta olen wikapää helmetin tuleen, tehkää minulle mielenne mukaan, heittäkää tahki paiskattaat minä; mutta katsokaat Kristustakin, nielkää hän, jos jaksatte. Tämä on oikiaa upeilemistä kuolemaa ja syntiä vastaan. Jos synti raottaa sinua, aseta Kristus lakia vastaan. Jos se mieli peljättää sinua kuolemalla, etes täyttännyt lakia; käännä kohta filmäs itsestäs Kristukseen päin, joka oli lain alainen, ja täytti sen, ja sano: toweri kulta, jos minua peljätät, niin peljätä häntäkin, joka woitti sinun ja teki sinun woimattomaksi, joka minulle antoi oikeutensa sinuhun, hänenpä et

mitään tee! Tässä täytyy siis lain wälttää, kuoleman paeta, eikä woi sinua enää peljättää; sillä omanani on Kristuksen oikeus: kuoleman olen häwittänyt, synnin woittanut, perfeleen jaloin tallannut, en itse, waan nuori Herrani ja kuninkaani; minä nautin, en omaani, waan Herrani omaa.

23. Luukas kirjoittaa tässä nyt suurella hartaudella äidistä ja Pojasta, oikein kuvataksensa, kuinka he syyttömästi oliwat lain alla, ja että se tuli meille hyväksi. Joka tämän niin käsittää, hän kiittääkoon Jumalaa; sillä hän taitaa valmistaa itsensä kuolemaan. Totta on siis, mitä Jakob (2: 13) sanoo: **laupius kelpuu tuomiota vastaan.** Jos armo on pois, kerskuu tuomio meitä vastaan. Mutta sepä on armo, että Jumalan Poika oli lain alainen, ja lahjoitti minulle ansaitsemansa ja antaa minulle kerskauksen lain, synnin ja kuoleman yli. Laki on siis minua vastaan ja sanoo: olet syntinen, olet kuoleman ja helvetin ansainnut. Sellaisen tuomion se sanoo minusta. Miinpä tottakin, sitä en woi kieltää; kuinka sitte pääsen pakoon hänen kyänsänsä? Tässä täytyy minun tuoda esiin kerskaukseni, tyrkyttää se lain silmiin ja sanoa: tosin olen syntinen ja helvetin ansainnut; mutta miten kelpaa tämä sinulle: olet loukannut Herraani, olet wiattomasti Kristusta kiduttanut ja kuolemaan syhännyt. Kussa on nyt kerskaukses? Hän oli sinun allas, ja lahjoitti minulle sen. Hän käänsi tuomion toiseksi: sinä kiroitit minun, hän kiroi sinun. Näin on lehti käännetty. Sinä tahdot kirotta minua; Kristukselta sain oikeuden kirotta sinua. Joka tämän osaisi käsittää sydämmen uskolla, hän olisi kristitty ja woisi seisoa kuolemassa. Tämä kerskaus täytyy olla meillä, koska sydämmemme wapijee ja pelkää Jumalan wihaa, pitääksemme puolemma lakia, syntiä ja kuolemaa vastaan, ja sanoaksemme: etpä saa kukoiksi nuoreen Herraani!

24. Joka nyt näin osaisi käsittää Kristuksen, hänpä kyllä tunkenisi halki. Saarnattu on se pian, mutta ei niin pikaan opittu; tähän tarwitaan hän, joka woi sellaisen sydämmen tehdä. Sulaa tyhmyyttä ja tyhjää omat siis kurjat työmme. Emme pääse hurskaitfi töillä,

työt eiwät ikänä saa aikoin sellaista kerskausta; joskin satatuhatta kartheusimunkkia, kaikki jouhipaidat, nuorat, woipat, kaljupäät, kaikki neitsyydet laskertaisiin yhteen läjään, eiwät he sittenkään kaikella pyhyydellensä kestäisi kuoleman edessä, waan karkoitettaisiin kuin akanat tuulessa, ja sulaisivat kuin woi auringon paisteessa; sillä kaikki tällainen ei pelastaisi heitä kuoleman pelwosta. Kiittäkööt töitensä, miten parhain taitawat; täytyy heidän kuitenkin, koska tullaan kuolemaan, wapiesta, sillä ei yksikään ihminen kestä Jumalan tuomiota, niinkuin profeta Dawid sanoo: **Herra, älä käy tuomiolle palvelias kanssa, sillä ei yksikään eläwä ole waka sinuu edessäs,** Ps. 143: 2.

25. Keittäkäämme siis kaikki työmme sitsenjä; sillä ainoasti tämä nuori Herra woittaa kiitoksen ja kerskauksen kaikesta, kuin on meitä vastaan. Laki poltti formensa hänessä, loukkasi häntä ja menetti kaiken oikeutensa. Mutta minulle lahjoitti Kristus sen kerskauksen, että saan panna hänen wiattomuutensa lakia vastaan. Minä saatan riidellä lain kanssa, en omain töitteni ja oman pyhyiteni nojassa, waan Herrani lahjan turwisssa, joka on lakia ylen wägewä ja woi tallata sen jalwain; se ei woi tehdä hänestä syntistä, sillä hän on lain Herra.

26. Tämä on nyt ewankeliumin ensimmäinen osa, kuinka Kristus meidän tähtemme on antaunut lain alaiseksi, ynnä äitinsä Marian kanssa, eiwättä kuitenkaan olleet siihen welpapääät. Toinen osa puhuu Simeonin laulusta: nyt sinä lasket. Tämä on nyt esimerkkinä opista. Sitä mielimmäin katsella. Tekstissä seuraa:

Ja katso, yksi mies oli Jerusalemissa, jonka nimi oli Simeon: tämä oli hurstas ja jumalainen mies, odottain Israelin lohduitusta.

27. Se on, hän odotti Wapahtajaa, joka meidän tähtemme antausi lain alle, sillä omat työmme oliwat hukassa. Sentähden piti alatuoliset ja peljästyneet omattunnot oijettaman heille lumatulla lohduituksella. Vielä:

Ja Pyhä Henki oli hänessä. Ja hänelle oli sanottu Pyhäältä Hengeltä, ettei hänen pitänyt ennen kuolemata näkemän, kuin hän näkis Herran Kristuksen.

28. Tiedätte, mitä nimi Kristus merkitsee, nimittäin **woideltua**. Vanhan testamentin aikana oli tapana woidella kahta laija ihmisiä, pappeja ja kuninkaita palfamalla, niin kuin meilläkin on tapana woidella keisari ja pappeja. Sentähden kutsutaan hän Judan kielellä **Messias**, kreikan kielellä **Kristus** ja latinaksi **Unetus**, mutta meidän kielin **Woideltu**. Tämän woidellun pitti nyt tuon hurstkaan ja jumalisen Simeonin näkemän ennen kuolemaansa. Hän (woideltu) on se oikia kuningas ja pappi, jota jo aikaa ennen profetat ikäwöittiwät ja oli luvattu hurstkaan ja jumalisen Simeonin nähtäväksi ennen kuolemaansa. Kuinka se tapahtui? Teksti sanoo:

Ja hän tuli Hengen kautta templiin.

29. Hän meni templiin Hengen wastautsesta katsomaan häntä, joka oli luvattu hänen nähdä ennen kuolemaansa.

Ja kuin wanhemmat lapsen Jezuksen toivat sijalle, tehdäkseenä hänen edestänsä lain tawan jälkeen.

30. Wiatoin kuningas ja pappi on lain alainen, Herrä tuli orjaksi, ja tulee meidän palweliaksemme. Suokoon Jumala, että mekin uskossa katselisimme tätä kuningasta niin ikään, kuin tämä pyhä Simeoni.

Niin hän otti hänen syliinsä, kiitti Jumalata ja sanoi.

31. Tämä harmaapäinen ukko otti lapsen, riemuitsi, ja hänen sydämensä tuli suuresta riemusta nuoreksi, tulipa niin iloa täyteen, ettei kukaan taida sitä kirjoittaa eikä sanoa. Sillä nähtyänsä tämän vähäisen lapsukaisen, janoi hänen sydämensä näin: tässä on vähä, kuudenwiikkoinen lapsi, jota ei mailma tunne; mutta hän on oikia Wapahtaja. Se oikia aarre, jota kauwan olen ikäwöinnyt. Tätä eiwät tahtoisi ruhtinaat, kuninkaas eikä keisarit nähdä; mutta hänen sydämensä, joka tunsi sen oikein, oli iloinen, niin ettei mikään ihme olisi ollut, jos olisi ilosta kuollut, sillä hänen pyyntönsä oli niin runsaasti täytetty, ettei hänen ollut kylläksi näkemisestä, waan hän ottaa hänen syliinsäkin. Sitte lausuu hän suuresta riemusta nämät sanat:

Nyt sinä, Herrä, lastet palwelias rauhaan menemään, sanas jälkeen.

32. Ikään kuin tahtoi hän sanotuksi: olkoon Jumalan kiitos ja rlistys, elämästäni tähän päiwään saakka! Laske nyt minä menemään, nyt kuolisin mielelläni, nyt on kuolema olewa minulle rakas; sillä täytetty on lupaukses minulle. Waan mintähden kuolisit niin mielelläs, rakas, hurstkas Simeoni?

Sillä minun ilmäni owat nähneet sinun autuutes.

33. Tämä aarre ilahuttaa minun ja tekee kuoleman minusta suloiseksi. Usia on, kuten äsken janoin, tällainen, että, jos näemme hänen siksi, joka auttaa meitä, meidän on mahdollointa iloisia olemata, kuolemaa ja kaikkea muuta onnettomuutta pelkäämättömiä. Nähkäät tässä, mitä tämän hurstkaan wanhuksen sydämessä on: hän kuoli nyt ja sanoo mieliwänsä rauhassa mennä. Tuo onpi suuri, lohdullinen ja soma sana, iloisena rauhassa kuolla; mistä on hän saanut sellaisen suloisen kuoleman? Missin tältä lapselta. Kuka on sellaista kuolemaa nähnyt? Katso niitä, jotka töihin luottawat, koska heidän on kuoleminen, jos he ilolla lähtewät? Silloin näet, kuinka sydän tykyttää, hakkaa ja lyö, he walkenewat kokonansa, järki ja kaikki woimat waipuwat, sillä kuolema on ylöw wäkewä ja woimallinen. Jos kaikki keisarit, kuninkaas ja ruhtinaas seisoiwät siinä ympäri sotaorhineensa, pssyhineen, rautapaitoineen ja kilpineen, ja kuoleman pelko saapuisi, niin seisoiwät siinä kaikki pölkkyinä, kuoleman edessä. Katsokaat, kuinka filloin käwi, koska talonpojat kapinoiwiwat, filloin ei wielä ollut kuolema jaatawilla, waan ainoasti pelko tawarainja menettämisestä; mikä wapisuus ja pelko saawutti kaikki ruhtinaas! Nuta Jumala! kuinka filloin käynee, koska kuolema ryntää kimppuun, kuin se teki sellaisen wapisuuden, ettei kukaan käytnyt keihästä ja rautapaitaa, waan jokainen epäili.

34. Waan hurstkas Simeoni kerskaa tahtowansa rauhassa lähtä, juuri kuin yhtään kuolemaa ei olemasjakaan olisi; niin, hän ei mainitselkkaan kuolemaa, ei mieli antaa hänelle sitä kunniaa, waan sanoo: **nyt sinä lastet palwelias rauhaan menemään**; ei sano: suo minun kuolla. Hän kutsuu sen lastemiseksi ja menemiseksi, matkaksi ja suloiseksi uneksi. Mistä

on hän oppinut päästä kuolemaa pelkäämättömäksi, jota kuitenkin koko mailma hämmästyttää, jota vastaan kaikki eläimetkin ulwovat, repiwät ja rajuawat, mutta hän pitää sen makiana unena? Käästäksemme pelwosta, täytyy lain, synnin ja kuoleman poistua tiehensä sydämeistä. Ei hän peljännyt lakia, sentähden ei ollut hänessä kuolemankaan pelkoa. Sillä kussa laki on, siellä on omatunto synnistä; mutta kussa ei lakia ole, siellä on sula vanhurskaus, sieltä on Mojes tiesjään, ja niin warjin filmistä poistettu, ettei tiedetä hänen hautausfakaan, johon hän on mullattu (5 Moj. 34: 6). Mutta jos Mojes on pois, sieltä on synnitkin pois, ja kuolemasta tulee makia uni.

35. Mutta mistä on Simeonilla tätä? Ei hän sano: sinä lasket minun rauhaan menemään fyystä, että olen paastonnut, ihmeitä tehnyt, kirkkoja rakennuttanut, ollut munkkina, kantanut harmaata waippaa, ynnä muuta sellaista, jos työt sen tekisivät, niin ne tässä pitäisi mainittaman; mutta ei hän muista töitä, eikä sano: sitä tein, vaan hän sanoo: sillä minun filmäni owat nähneet sinun autuutes. Ei hän sano mitään toimittaneensa käsin, vaan filmiin nähneensä. Tässä kelpaa siis näkeminen, eikä nyrkki. Tässä on kaffi kappaletta: nähdä ja Wapahtaja. Rauhalliseen kuolemaan tarwitaan, että näemme Kristuksen. Jos hänen näemme, niin saatamme iloisina kuolla; mutta jollemme häntä näe, on hän suotta tässä. Templissä näki moni hänen, mutta ei oikein; oikein näkiwät hänen wain Maria, Jooseppi, Simeoni ja Hanna, profetissa. Kaikki muut, jotka eivät häntä nähneet niinkuin Maria ja Simeoni, ne eivät nähneet Kristusta eikä Wapahtajaa. Kaifas, Hannas, Pilatus ja Herodes owat kyllä nähneet hänen; mutta eivät nähneet häntä Wapahtajaksi. Mitä puuttui heiltä, etteiwät nähneet häntä? Sydämmen filmiä; filmäin pitää oleman kirkkaat, nähdäkseenä nuoren Herran, joka meidän siassamme meni wankuteen, kärsi meidän edestämme wäärin, ja wapahti meidän, ei meidän ansiomme tähden, vaan omasta sulasta rakkaudesta ja lemmeistään. Joka hänen tällaiseksi näkee, hän saattaa upeilla ja sanoa:

mitään en tiedä laista, synnistä ja kuolemasta; ja näin seisoo hän lujana.

36. Dikea näkeminen ei ole siis ruumiillisista filmistä, sillä niillä on moni nähnyt hänen; uskon sydämmessä täytyy sen tehdä. Mahdollista on, että oli niitä, jotka näkiwät hänen ruumiillisesti, mutta eivät uskoneetkaan häntä Wapahtajaksi, vaan ajattelivat näin: olisiko tuo lapsi Wapahtaja, joka tustin on kuuden wiikon wanha, eikä noi päätänsäkään nostaa pystyyn. Dikia Wapahtaja ajaa ratsoilla, uljailla jota-orhiilla, komedella ja suurella woimalla y. m. Mutta hyvä Simeoni näki hänen toisin; sana oli annettu hänen sydämmeensä ja sanottu: tuossa on hän. Hänellä oli toinen wakkus, toinen katsanto. Ei hänellä ollut sitä korwain kuulosta; vaan se oli warma wakuutus hänen sydämmesjänsä. Samoin on meidänkin, ei ainoasti kuuleminen Kristuksesta, vaan sydämmeessä uskominen Pyhän Hengen waikutuksesta. Sydämmen pitää tuleman Pyhän Hengen kautta walaituksi, jos muutoin mielimme tuntea Kristuksen, Simeonin tapaan, oikaaksi Wapahtajaksi. Sillä luonnosta on sydän paatunut, kowa ja piniä, sellaista Wapahtajaa tuntemaan ja sellaista wakkuteita näkemään. Ei jünäkään ole kyllä, että Maria, Jooseppi, Simeoni ja Hanna näkiwät hänen; minunkin täytyy nähdä hän ja tuntea ja tietää, että hän on oikia Messias.

Sinun autuutes.

37. Mikä autuus on tämä? Kuka on tämä Wapahtaja? Hän, jota hyvä hurstkas Simeoni sylisjänsä kantaa, on wapahtawa mailman, ottawa pois synnin, kuolettawa kuoleman, elämäkfi tekewä, ja sellaisia ihmeitä toimittawa ja tekewä, joista profetat owat paljon ennustaneet. Ja wakkuteen on astuma tämä lapsi, ja hänestä on saarnattawa kaikille kansoille, niinkuin Simeoni edespäin sanoo Jumalalle:

Jonka sinä walmistit kaikkein kansain eteen.

38. Tämä lapsi tulee mainittawaksi kaikissa kansoissa, hänestä on weisattawa ja sanottawa, ja koko mailma on saapa tiedon hänestä. Siitä iloitsee tämä hyvä mies, että

ewankeliumi on hajoowa kaikkeen mailmaan, ja tulee siellä julistetuksi, että hän ainoa on synnin, kuoleman, helvetin, perkeleen ja kaiken onnettomuuden Herrra, ettei kukaan kerskaifi itseänsä muusta, kuin tästä lapsesta, jonka Jumala on valmistanut kaikkein kaunain eteen, ja sellaisesta valmistuksesta on olewa, niinkuin sanotaan:

Waltendeksi walistamaan pakanoita.

39. Se on, hän on olewa pakanain waltuus, joka on walistawa uskottomia, kuten Johannes sanoo (ewank. 1: 9), että he tuntuivat hänen, ja että nekin, jotka eivät ennen tunteet hantä Moseksen laista, niinkuin Judalaiset, tämän waltouden kautta siihen pääsivät ja selwästi näkivät, että se on hän. Tämä on suora ja selwä teksti hyviä töitä ja kaikkea omaa ansiotamme vastaan. Tähän tarvitaan wain nähdä ja tietää tämä sydämessä. Ulkonainen työ ei siihen auta ja hyödytä mitään. Käsitteämme siis tämä hywin,

ja oppikaamme, että Kristus on tämä waltuus, ettei mitään muu siihen auta, kuin näkeminen sydämessä, se on, oikia usko Kristukseen. Hän sanoo vielä:

Ja sinun kansas Israelin kunniaksi.

40. Hän on Judalaisille luwattu, he saivat hänen ensimmäiseksi, hän syntyi ja kaswattiin heidän keskellänsä, tuli heidän lihaslansa ja werestänsä, ja tuli siis pakanoille heidän kauttansa. Sillä apostolit olivat ensimmäiset, jotka häneen uskoivat, hänen sanansa ottivat vastaan ja saarnasivat sitä kaikessa mailmassa, sekä Judalaisille että pakanoille. He ovat kulmatimet ja patjaat; sentähden nimittää Simeonikin tässä hänen heidän kunniaaksensa ja ylistyksensä. Tämä, kuten sanoin, on esimerkki opista, koskewa lakia ja Kristusta, kuinka me täytämme lain Kristuksen kautta, ja mitä hywää laki waikeuttaa. Tästä tahdomme tällä erällä jättää, ja rukoilla Jumalalta armoa.

N:o 72. Paaston aikaisena Marian päivänä.

Ewank. Luukk. 1: 26—38.

Siihen aikaan lähetettiin enkeli Gabriel Jumalalta Galilean kaupunkiin, jonka nimi oli Natsaret, neitsyen tykö, y. m.

1.

Tämä on iloinen ja juloinen ewankeliumi, jossa taas uskoa esitetään, niinkuin kaikissa muissa ewankeliumeissa. Sillä kuulu saamme, kuinka neitsy Marialla on sellainen kirkia usko, jonka wertaista ei monta Raamatussa mainita, josta mekin kehoittuamme uskoon. Sillä tämä ewankeliumi asettaa meille opin ja waroituksen. Ja yleensä saamme tässä nähdä, mikä mainio asia usko on, mikä sen luonto ja laatu on, ettei se rakenna eikä luota mihinkään muuhun, kuin paljaasen Jumalan sanaan. Nämät

siis tässä löydämme, jos tämän historian koh-tia oikein tarkastamme.

2. Ensiksi kuulee Maria tässä, ja sitä julistaa enkeli hänelle, että hän synnyttäisi lapsen ja tulisi äidiksi. Tämä ei nyt ollut mikään erinomainen asia; sillä sellaista woi uskoa helposti jokaisesta muustakin neitseestä, jota on miehelle kihlattu. Mutta sitä katso-kaamme, mitä tämä neitsy itse puhuu, wastaten enkelin ilmoituksen näin: **kuinka tämä tulee, sillä eu minä miehestä mitään tiedä?** Shmettelee siis itse, mitä hänelle ilmoitetaan, että

nimittäin tulisi äidiksi, waitkei hän tiedä miehestä mitään; kuitenkin usko hän enkelin sanan. Tämä on korkia jalo usko, tulla äidiksi ja kuitenkin pysyä puhtaana neitseenä, se tosiaan on ylevämpi mieltä, ajatuksia, ja kaikkea ihmisjärkeäkin ja kokemusta. Tästä ei ole Marialla ainoakaan esimerkkiä kaikissa luoduissa maan päällä, jossa hän olisi saattanut rippua ja wahwistaa itsensä, nepä owat kaikki päin vastoin hänen uskoansa. Ettekö luule sellaisen uskon kolahuksen sattuneen häntä sydämmeen? Sillä werta ja lihaa oli hänkin. Sentähden on hänen täytyntä menettää kaikki, itsensäkin, ja yksin sanassa rippua, jonka enkeli ilmoitti hänelle Jumalalta.

3. Toiseksi on tämän sanan suuruuskin ahdistanut hänen uskoansa; sillä hänelle ilmoitetaan, että hän siittäisi ja synnyttäisi kaikkein korkeimman, Jumalan Pojan, jonka waltakunnalle ei tulisi loppua. Kuinka soweltuu tämä hänen kohtiinsa? Hän on köyhä, halpa tyttö, noin kolmen-, neljän-, tahi wiidentoista vuoden vanha; sillä uskottawaa on, ettei häntä pidetty suuressa arvossa Natfaretissa, niinkuin hän itsekkin kiitoslaulusjansa sanoo: hän katsoi piikansa nöyryyttä (alhaisuutta); waan hänen wanhempansa owat kai olleet alhaisista säätyä ja menoa, köyhää, yhteistä kansaa, ja kuka tietää, jos hänen isänsä ja äitinsä siihen aikaan olivat elossakaan? Ehkä hän oli orpotyttö, ja turhaa on mitä muutammat sanowat, että hänen wanhempansa, Joakim ja Anna, olivat rikkaita, ja jakoivat tawaransa kolmeen osaan, ja antoivat yhden osan kirkkoon, toisen osan köyhille ja jättiwät kolmannen osan Marialle; se on walhetta, yhtä hywin kuin paljon muutakin, jota puhutaan ilman perustusta Raamatussa.

4. Kun Marian uskon käwi, niin käy meidän kaikkein, että meidän on uskominen, mikä on vastoin tuntemistamme, ajatustamme, kokemusta ja esimerkkiä. Sillä sellainen on uskon luonto ja laatu, ei kärsiä mitään siwullansa, johon ihminen nojaisi ja antaisi, waan paljaan Jumalan sanaan eli Jumalalliseen lupaukseen. Ettekö luule, että perkele, femminäkin kuolemassa ja kuoleman häädässä, on tuopa esiin ja sanowa tällaista: katso, kuinka,

Jumala on hyljännyt koko mailman, ja wain harwat pelastetaan; luuletko hänen tekemän muiden suhteen sinulle jotain erinomaista, ja siis autuuttawan sinun ilman kaikkea anfiota? Tahi mitä sanoja hän käytleee, maalatakseensa asiat etehes mitä kauheimmiksi. Siis lienee Mariakin tässä ajatellut, ja järkensä kanssa itjeksensä wäännehtinyt: mitä uutta aljettanee minussa? Jos hän olisi seurannut järkeänsä, olisi hän työläästi saatu siihen mieleen; sillä hänellä oli, ei wähää syystä epäilemään, kuin koko luonto ja kaikki luodut oliwat häntä vastaan. Mutta mitästä hän tekee? Hän usko, ummistaa filmänsä, waitka järki ja kaikki luodut owat sitä vastaan, ja sydän rippuu yksin sanassa.

5. Sentähden panee perkele kaiken ahtevuutensa liikkeelle ja tuopi esiin luonnollisia asioita ja tapauksia, jotka owat uskon sanaa vastaan, ryöstääksensä ihmiseltä sanan ja saadaksensa ihmisen horjumaan; silloin jo on perkele woittanut. Uskon ilmoituksessa on mieleen heti kohta tulewa kaikki ne kohdat, jotka owat sanaa vastaan; mutta usko jättää kaikki luodut ja kaikki näkywäiset kappaleet mailmassa, itsensäkin, ja rippuu Jumalan sanassa. Niinpä täytyy käydä, armas weljeni, ei usko nojaa mihinkään, ei haparoitse mitään, saadaksensa wakuutusta, ja pysyy siten lujana. Sitä Kristuskin tarkoittaa, sanoessansa (Joh. 8: 51) näin: totisesti, totisesti sanon minä teille: joka kätkee minun sanani, ei hänen pida näkemän kuolemata iankaikkisesti; se on, joka uskolla rippuu minun lupauksijani, ei hän kuole. Sillä ei Herrä puhu tässä Jumalan käskyin pitämisestä, niinkuin wiisaste-liat selittämät, waan uskon ja ewankeliumin sanasta. Sillä kuolemassa kaiketi saat nähdä helwetin, perkeleen, synnit, oman luontos filmissä; silloin mielelläs toivoisit kauwemmin jääwäs tänne, ja kauhistut sellaista näköä. Jos nyt seisahdat tämän katsomisessa, täytyy sinun huffua; mutta jos riput Jumalan sanassa ja suljet filmäs umpeen, niin pelastut. Miten se tapahtuu? Näin: Jumalan sana on eläwä, jota ei kuolema saa niellyksi; kussa sana on, siinä siinäkin olet.

6. Warmaan oli siis tuossa nuoressa

tyttönsä Mariassa, suuri usko, joka voitti kaikki näkyväiset ja vastahakoiset kohdat, ja rippui yksin enkelin sanassa. Ei sentään salli hän liikuttaa itseänsä, että, kuten sanoin, hänelle niin suuria asioita ilmoitettiin, että hän siittäisi ja synnyttäisi Jumalan Pojan ja kuninkaan. Tästä olisi hän kyllä saattanut sanoa: kuka olen kurja matonen synnyttämään sellaista kuningasta; josta olisikin joutunut epäilykseen. Mutta hän sulkee silmänsä, uskaltaa Jumalaan, että hän on voimallinen kaikki nämät asiat toimittamaan, vaikka järki ja kaikki luodut ovat vastaan. Kuin hän uskoo, hänen käykin, kuten enkeli on sanonut.

7. Samoin käypi meidänkin, ja eritenkin kuolemassa on meidän niin käypä. Silloin on oma luontomme ja perkele maalaama filmiimme niiden ylönpaltisten tavarain suurruuden, joilla Jumala niin runsaasti on siunannut meidän ja niitä ylitsemme waristanut, niin perki runsaasti, ettei ainoakaan ihmisyhdän voi niitä käsittää eli mitata, saatiikka sanoilla tulkita. Onkin warsin sanomatoimasia, että Kristukseen uskova on kuoleman, synnin, perkeleen ja helvetin herra ja siihen liittä Kristuksen kansaperillinenkin. Tästä sitte täytyy ihmisen hämmästyä ja ajatella näin: olet kurja, raadollinen ihminen, kuka sinä olet, ettäs eläisit ijankaikkisesti taivaassa? Oletihan ihan sopimatoimiasaamaan sellaisia suuria tavaroita. Silloin mar sydän vapisee, sillä se on ylönsähdas, ja tavarat ylönsähdas, se ei voi mahduttaa niitä itseensä. Täytyykin siis tässä olla taitava, eikä siitä murehduttaa itseänsä. Et saa katsoa omaa mahdollisuuttas taikka mahdotto muuttas, vaan ainoastansa sanaa ja Jumalan lupausta, ettei siinä tee oma voimas, vaan se Jumalan hyvä tahto, joka sinulle sellaista julistuttaa ja sanottaa.

8. Niin lohduttaa Kristuskin (Luukk. 12: 32) opetuslapsiansa, sanoen: **älä pelkää, pikkuinen lauma!** sillä teidän Isällänne on hyvä tahto antaa teille waltakunnan. Iskään kuin hän sanoisi: ette ansainneet sitä, niin, helvetin olette ansainneet; mutta mitä teille tapahtuu, se on sulaa Isän hyvästä tahdosta

teille luwattu armo; siis wain uskokaat pois, niin sen warmaan omaatte. Onhan jotain suurta, että me olemme Jumalan lapsia ja Kristuksen weliä, että meidän on walta ja olemme kuoleman, synnin, perkeleen ja helvetin herrat; mutta sellaista waltaa ei ole kaikilla ihmisillä, vaan ainoastansa uskowaisilla. Sillä joka uskoo, että Jumala on Isämme, ja me hänen lapsensa, hänen ei tarvitse peljätä ketään, sillä hänen suojeleiansa on Jumala, jonka wallassa kaikki kappaleet ovat, ja kädessä kaikkein ihmisten sydämmet. Nähtä, kuka wahingoittanee minua, jos tämän uskon ja niin Jumalaan luotan? Niin aina, semmoisen uskon täytyy olla ja minun tuntea sydämmesäni; se ei saa heilua wain kielen nenässä, eikä kaikua korwissa, vaan se tunkee sydämmen pohjaan.

9. Usko ei ole niillä, jotka ovat ahneita, raappiwat ja repiwät muitten wahingollakin puoleensa tämän mailman tavaroita. Sillä olisko heillä uskoa, totta mar Jumalasta sen werran uskoisivat, että hän heidän elättäisi. Kuin nyt eiwät usko häneen ajallisisakaan tawaroissa, joiden waralla heitä maan päällä elätetään, kuinka uskoisivat hänen ijankaikkisesti heitä elättävän ja waimissa pitävän? Rawinto täällä on ajallinen ja katoowa; mutta sielun ruoka on ijankaikkinen, ja sitä paitfi ei saada sielu elää; niinkuin ruumistaan ei taida elää ilman ajallista ruokaa. Siis, jos sielulta pidätetään hengellinen rawinto, on se jo kuollut ja ilman elämää itsesänsä, joka hänelle ainoasti Kristuksen kautta annetaan, niinkuin hän itse (Joh. 11: 25, 26) sanoo: **minä olen ylösnousseus ja elämä: joka uskoo minun päälleni, hän elää, ehkä hän olis kuollut. Ja jokin, joka elää ja uskoo minun päälleni, ei hänen pidä kuoleman ijankaikkisesti.**

10. Niin käypi wihollistemmekin. Jos Jumalaan luotan, että hän on kaikkiwaltias, jolla on wallassansa kaikki kappaleet, sitte en pelkää wihollisiansa; sillä Jumalan kädessä ovat yhtä hywin wiholliseni sydämmet ja ajatukset, kuin minunkin sydämmeni ja ajatukset. Hän, näet, on kuoleman ja elämän Herra, mainitsemata sitä, myöskin ihmisten Herra. Tätä tarkoittaa Salomo, sanoessansa

Sananl. 15: 11 näin: **helwetti ja kadotus on Herran edessä; kuinka paljo enemmän ihmisten lasten sydämmet?** Kuin siis kuolema ja elämä ovat hänen kädessänsä, kuka hukutaisi minun ilman hänen tahtonsa? Mutta jos hän tahtoo tapattaa minun, olkoon menneeksi, hän voi jälleen tehdä minun eläväksi. Tätä kaikkea on meillä Kristuksen kautta, koska häneen uskomme. Sentähden on meidän tässä ottaminen huomioon enkelin sana, koska hän sanoo Kristuksella olevan valtakunnan ja iankaikkisesti hallitsevan; sillä jota suuremmaksi saatamme tehdä tämän kuninkaan, sitä enemmän wahvistetaan uskomme, jos uimittain uskomme, että hän on niin waimallinen, kuin enkeli tässä hänestä sanoo. Jos jellaista uskomme, ei ole meidän mitäkään hätää; emme pelkää silloin mitään, ei kuolemaa eikä helwettia, saatikka jotakuta ihmistä.

11. Sellainen oli niiden kolmen miehen usko, joista puhutaan Danielin 3: 21, jotka sallivat fitoa ja heittää itsensä palawaan pätfiin; sillä heillä oli se uskallus Jumalaan, että hän woisi pelastaa heidän tulestakin; se tapahtuikin. Sitä tarkoittaa (23: 4) Psalmikin, jossa sanotaan: **waikka minä waeltaisin pimiässä laakiossa, en minä pelkäisi mitään pahuutta, ettäs olet kansjani: sinun witas ja sauwas minun tukewat.** Ja toisessa Psalmisssa (3: 7, 8) sanoo pyhä Dawid näin: **en minä pelkää kymmentätuhatta kanswista, jotka minua piirittävät, ja sanoo syyski: nouse, Herra, ja auta minua minun Jumalani! sillä sinä lyöt kaikkia minun wihollisiani poskelle: sinä murennat jumalattomain hampaat.** Ja pyhä Paawali sanoo Romalaisille 14: 7, 8 näin: **ei yksikään meistä itsellensä elä, eikä yksikään itsellensä kuole.** Sillä jos me elämme, niin me Herralle elämme: jos me kuolemme, niin me Herralle kuolemme. Sentähden joko me elämme eli kuolemme, niin me Herran omat olemme. Jos nyt kuka hyvänsä tekee meille pahaa, ei tee hän fitä minulle, waan minun Herralleni. Semmoista wahvaa luotamusta ei ole kenelläkään, jollei uskonsa ole wahwa, rippuen ainoasti Jumalassa ja hänen janassansa. Ei ihmisjydan saata mitata sel-

laisia korkeita lahjoja, sepä hämmästyn fitä, jollei ole uskoa.

12. Sentähden asetetaan tässä ewankeliumissa eteemme korkia uskon esimerkki, että me neuwottaisiin ja kehoitettaisiin uskoon, ja siis aina kaswaisimme ja wahvistuisimme uskossa. Ettekö luule Marian kärsineen ahdistusta sydämessänsä? Olisko hän heti kohta rohliasti ja reippaasti uskonut näitä korkeita asioita? En luule, waan warmaan on hän tuntenut itsensänsä kiusausta uskottomuuteen; muutoin ei olisi hän kysynyt ja sanonut: **kuinka tämä tulee, sillä en minä miehestä mitään tiedä?** Sentähden kohtelee enkelikin häntä lempiästi ja ystävällisesti, ja wahvistaa häntä, sanoen:

Pyhä Henki tulee sinun päälles ja ylimmäijien woima warjoo sinun; sentähden myös se Pyhä, kuin sinusta syntyy, pitää kututtaman Jumalan Pojaksi.

13. Ikäänkuin tahtoisi hän sanoa: en puhu sinulle ihmistyöstä, waan Jumala on ylönnuonnollisella tavalla waikuttava sinussa työssä, jota et sinä enkä minä voi ymmärtää. Sentähden usko sanani ja anna Jumalalle se kunnia; mitä sinusta on mahdollointa, on Jumalan edessä mahdollinen. Hän lohduttaa ja wahvistaa häntä edelleen esimerkkilläkin, sanoen:

Ja katso, Elisabet, sinun lankos, siitti myös pojan wanhalla iälläänsä, ja tämä on kundes kunkansi hänelle, joka kutjuttiin hedelmättömäksi. Sillä ei Jumalan edessä ole mitään mahdollointa.

14. Tällä esimerkillä mieli enkeli osoittaa, että luonnolle mahdottomat asiat ovat Jumalan tykönä mahdolliset. Sillä Elisabet, sanoo hän, waikka wanha ja hedelmätön ja fitä hedelmättömäksi huudettu, tuli kuitenkin miehestänsä, Sakariaasta, raskaaksi, ja siitti pojan. Taiwuttakoon siis tämä esimerkki sinua uskomaan minun sanani; sinun käypi warmaan, niinkuin minä sinulle ilmoittanut olen.

15. Näitten enkelin sanain: **ei Jumalan edessä ole yhtään asiaa mahdollointa pitää lohduttaman meitäkin, koska uskossa horjumme, ja wäänteleemme itseämme, niinkuin Kristuskin Mark. 9: 23 sanoo: kaikki ovat uskowaiselle mahdolliset.** Sillä Kristus tietää warsin

hyvin, ettemme voi käsittää hänen armonsa glönpalttisia rikkauksia, sillä ne käyvät yli kai-
ken meidän mieleemme ja ajatuksemme; sentäh-
den hän vain kiihoittaa meitä uskoon, ja
hänelle ei ole mitään vaikeaa. Niin olemme
siis tarkastaneet pääasiat tästä ewankeliumista,
joista opimme, minlaatuinen oikia, totinen
usko on, ja mikä sen luonto, ettei se takerru
eikä ripu yhdeskätään ulkonaisessa asiassa, yh-
deskätään työssä, vaan ainoastansa Jumalan
sanassa. Nyt katselkaamme vähäisen hengel-
listäkin merkitystä eli salaista selitystä, niin
paljon kuin aika myöden antaa.

Salainen selitys.

16. Nämät Luukkaan sanat: Jumala lä-
hetti enkelin, muistuttavat meitä ensiksi siitä,
millisen saarnaajan tulee olla, Jumalan sanaa
siunaufkella saarnataksensa. Sillä ohoitetaan,
että saarnaajan tulee olla Jumalan lähettä-
män, ja saarnata, ei omaansa, vaan Juma-
lan sanaa, eikä olla herrana, vaan lähettiläänä
ja sanan palveliana. Sillä sana enkeli on
kreikan kieltä ja merkitsee suomeksi lähettiläs,
nimittäin sellainen lähettiläs, joka toimittaa
lähetyksensä suullisesti, eikä kirjallisesti. Niin
sanoo Paawali (1 Kor. 4: 1): jokainen pitä-
köön meitä Kristuksen palvelioina ja Juma-
lan salaisuuden huoneen haltioina. Samoin
luemme Luukk. 9: 52 että Herra, matkustaes-
sansa Jerusalemiä päin, lähetti sanansaatta-
jat edellänsä yhteen samarialaisten kylään,
majaa hänelle valmistamaan. Tässä on lati-
nan ja kreikan kielessä Raamatussa käytetty
sanaa enkeli. Ne eivät kuitenkaan olleet enke-
leitä, vaan hänen opetuslapsiansa, josta syystä
sama sana on käännetty sanaksi sanansaattaja,
eikä sanaksi enkeli.

17. Tästä nyt oppikaamme, ettei kukaan
saarnatko, pait jonka Jumala on sitä warten
lähettänyt, se on, joka on Jumalalta saanut
warman merkin taikka jonka säännöllinen
walt on siihen wirkaan kutsunut, taitaaksensa
kerskata itseänsä wääriä apostoleita vastaan,
joilla ei ole kumpakaan (kutsumusta). Ja
tästä syystä pyhä Paawalikin lähes kaikki
epistoliansansa niin forkiasti ja usein kerskaa
apostoliwirastansa, Rom. 1: 1 sanoen: Paa-

wali, Jesuksen Kristuksen palvelia, kutsuttu
apostoliksi, eroitettu Jumalan ewankeliumiin
y. m. Jos maallinen tietowijas saapi tämän
käsiinsä, ja tahtoo siitä päätellä järkensä mu-
kaan, on hän kai sanoma: Paawali on ylipä
ihminen, joka kehuu vain itseänsä, waiikkei
hän kehumisellansa muuta etfi, vaan todistaa
sanastansa, että se on Jumalan sana, wastoin
aikaisiansa wääriä apostoleita, jotka eiwät
saattaneet kutsunufestansa kerskata, eikä to-
bekfi näyttää, että heillä oli epäilemättömästi
Jumalan sana.

18. Sitte hän kutsuu enkelin nimen
Gabriel, se on, Gotthard eli Jumalan wäke-
myys, jonka Jumala on wähwistanut ja karais-
tut. Sillä jollei saarnaajalla ole wäkewyyt-
tänsä ja woimaansa Jumalasta, eipä totta
hän kauman toimita saarnaamisesta, eikä julista
totuutta kestäwyydellä, vaan pyörtää takaperin,
koska waino ja kuolema uhkaawat. Hän ei
woi olla pysywäinen; sillä ei hänessä ole
pontta, hänellä ei ole Gabrielin eli Gotthardin
nimeä, se on, ei häntä ole Jumala wähwista-
nut. Sentähden pitää kaikkein saarnaajain
nimenä oleman Gabriel, se on, heidän täytyy
omata ja tuntea Jumalan wäkewyyys itsesän-
sä; wasta sitte he julistawat Jumalan sanaa siu-
naufkella ja kestäwyydellä; sillä sitte on hede-
mä warmaan seuraawa. Mutta jos ei saar-
naaja tunne sellaista wäkewyyttä Jumalasta,
hän olkoon ääneti, hän saapi wähän, taikka ei
mitään toimeen. Ei Jumalan sana ole niin
halpa kappale, että se waiikuttaisi saarnattuna
pelwolla ja wapistufkella. Sitä wastustaa
perkele, mailma ja kaikki, mitä waan mail-
massa on forktaa, juurta ja pyhää. Sitä
wastaan jotimaan tarwitaan sentähden myös
suuri wäkewyyys. Sitä tosiaan ei saa aikoin
ihmisellinen wäkewyyys, se on Jumalan wäke-
wyyden ja woiman toimitettava, muutoin se
menee hukkaan.

19. Tämä olkoon sanottu sanasta Gab-
riel. Vielä sanotaan, että tämä enkeli Gabriel
lähettiin Natfaretin kaupunkiin neitsy Marian
luo, joka oli kihlattu miehelle, nimeltä Zoosseppi.
Maria eli Mirjam on hebrealainen nimi ja
merkitsee hebrealaisten kesken samaa, kuin
meidän keskemme sanfoon eli astiaan jäänyt

wesipifare, joka pifare ei woi meren eli suuren weden rinnalla tulla mihinkään lukuun. Tällä merkitään Judan kansa, jolle on lähetetty Jumalan sana, pyhä ewankeliumi; mutta wain wäihin joukko, jota Maria tässä merkitsee, otti sen vastaan ja uskoi; sillä pait apostoleita, olivat ne Judalaiset muutoin harvat, jotka ewankeliumin ottivat vastaan. Mitä on kaffikahdeksatta miestä niin suuren, mahtawan kansan suhteen, kuin Judalaiset olivat?

20. Että nyt tämä neitsy Maria oli kihlattu miehelle ja pysyy kuitenkin neitseenä, se tietää, että ewankeliumia saarnataan ainoasti lain alla jullotuille ja waiwatuille ihmisille; sillä olla lain alla on yhtä, kuin olla miehen kuuliaisuuden alla. Miehen eläessä on waimo miehen kuuliaisuuden alainen; samate painaa ja waiwaa lakikin ollessansa olemassa. Mutta jos mies kuolee, on waimo vapaa, laki peräytetään eikä saata koskaan enää painaa, waatia, ajaa, kiduttaa eikä waiwata. Tämän selittää p. Paawali somasti, sanoessansa Rom. 7: 1—4 näin: **ettekö te tiedä, rakkaat weljet, (sillä minä puhun lain taitawille), että laki wallitsee ihmistä, niin kauwan kuin hän elää? Sillä waimo, joka miehen hallussa on, niin kauwan kuin mies elää, on häneen lailla sidottu, mutta jos mies kuolee, niin hän on miehen laista vapaa.** Sentähden jos hän toisen miehen kanssa on miehensä eläessä, niin hän huoraksi kutsutaan; mutta jos mies kuolee, niin hän on laista vapaa, ettei hän huoraksi tule, jos hän toisen miehen kanssa on. Niin olette te myös, minun weljeni, laille kuuletut Kristuksen ruumiin kautta, että teidän pitää toisen kanssa oleman, joka on nousnut kuolleista, että me Jumalalle hedelmän kantaisimme.

21. Laki on mies ja omatunto on waimo. Noh niin, waimolla olkoon mies, älköönkä kuitenkaan olko hänellä miestä; se on, hän olkoon koskematon ja pysyköön neitseenä miehensä tykönä. Tämä käy näin: me olemme lain alla; se on, waikka elämme lain alla, emme ole kuitenkaan lain alle annetut, waan pyhymme wapaina ja koskemattomina lailta, niinkuin Maria tässä pysyy neitseenä Joosepin tykönä. Tämä tulee tehdyksi, jos lain alla

elämme uskossa ja teemme lain töitä wapaasti ja halusta, ei lain vaatimuksesta, taikka aikomuksesta päästä töillä autuaaksi; waan ripuen ainoasti uskossa, jonka kautta minulla on kylläksi, olen rikas ja autuas; mutta töitä harjoitan ja teen minä, waikkei yhtään lakia olisi, iloisella mielellä ja sydämmellä ja pidän kaikki, mitä ikänä laki saattaa waatia minulta. Sitä en saattanut tehdä ennen oltuani ilman uskoa. Mutta töihini en rakenna enkä luota, waan elämäni on eli rippuu ainoasti uskosta.

22. Niin elän siis nyt lain alla, enkä ole kuitenkaan lain alla; sillä töitä minä teen, en sentähden, että laki waatii niitä: en, waan olen vapaa laista uskon kautta, joka ei sidota itsensä lakiin eli töihin. Mutta ei (usko) ole laiska, waan waiwuttaa kaikkein ensin oikein perin pohjin hyviä töitä; mutta hän ei perusta luottamustansa töihin, waan yksistään uskoon. Niin sanoo Paawali (Gal. 2: 20): **jota minä nyt elän lihassa, sen minä elän Jumalan Pojan uskossa.** Ikään kuin tahtoisi hän sanottu: työt, joita minä teen eläisäni lihassa, eiwät ole elämäni, niihin en nojaa enkä rakenna; waan usko on elämäni, se on, lohdukseni, toiwoni ja uskallukseni; yksin sen, enkä töitteni kautta, joita lihassa toimitan, toiwon autuaaksi tulewani. Sentähden sanookin hän profeta Habakukin (2: 4) mukaan Romalaisille (1: 7): **wanhurskaan pitää elämän uskosta.** Näin siis pitää usko meitä laisia puhtaina ja koskemattomina.

23. Ja ymmärtääksenne tämän paremmin, otan esimerkin ja wertauksen. Jos wietän tätä juhlaa, ikään kuin minulle käskettyä, ja luulen tätä pitämällä tehneeni hyvän työn; mutta wiettämätä tätä pyhästi luulen rikkoeneeni sen ja tehneeni syntiä; jos näin ajattelen, on neitsyyteni mennyttä kalua, ja seppeleeni tiesfään; sillä laki on minun faastuttanut, ja minä olen maannut tämän miehen kanssa. Mutta jos wietän tätä juhlaa, luulemata sillä mitään hymää työtä tekewäni, taikka jos olen tätä wiettämätä, en luule kuitenkaan sillä syntiä tehneeni, enkä siis usko tämän päivän pyhittämisellä tehneeni hymää työtä, päästäkseni muka autuaaksi, niin pysyn puhtaana ja mieheltä koskemattomana; sillä

oikia usko säilyttää neitsyyteni; mutta väärä usko, jos luulen sitä viettämättömyydelläni tehneeni syntiä, tekee minun saastaiseksi.

24. Niin nähkääät siis, mikä oikia usko on; se ei rakenna minkään työn pohjalle, vaan ainoastansa sulaa Jumalan ansaitsemattomaan armoon; mutta harvalla ihmisellä on sellainen usko. Sentähden kutsutaankin tässä Maria meren pisaraffi. Sillä niinkuin meri on ylen määrin pisaraa suurempi, samate ovat oikiat kristitytkin, joilla on oikia usko, ei ensinkään yhden wertaiset tuon toisen suuren joukon suhteen, vaikka sekin kantaa kristityn nimeä.

25. Olette siis kuulleet, että laki on mies, omatunto waimo. Jos omatunto ripuu laisfa, luullen syntiä tekemänsä, ollesfansa lakia pitämätä, ja tekemänsä hyvän työn autuudeksi, jos hän lain pitää, on neitsyys jo kadotettu. Sillä ainoastansa se on hengellinen neitsyys, joka perustuu uskoon Kristuksen päälle, ja tekee lakia wapaasti, vaatimata, rakkaudella ja Jumalalle mielen nouteeksi. Mutta jos pidämme lakia eli Jumalan käskyä luonnon voiman mukaan, se on, ilman B. Henkeä, syntyy siitä sulaa ulkokullaisuutta, waimo, jolla on paljon lapsia. Sillä niinkuin waimo saa miehestä kohdun hedelmiä, samate saa kansain lain alla paljon hedelmiä, se on, se tekee paljon lain töitä.

26. Tätä kuwataan meille Elkan kahdessa waimossa 1 Sam. 1: 1, 2. Toisella, Peninnalla, oli monta lasta, mutta toisella, Hannalla, ei ollut yhtään lasta. Nämät ovat kaffi lain kansaa: toinen tekee paljon työtä, mutta ilman uskoa, haluttomasti ja vastenmielisesti, ja nämät ovat saastutettuja waimoja; toinen tekee lain töitä uskosfa, wapaasti, ehdolla ja halulla, nämät ovat puhtaita neitseitä. Samoin käypi paawinkin sääntöin. Jos paawi käsksee sitä taikka tätä, ja minä sanon: noh, teen kuin teenkin töitä paawille mielen nouteeksi; tuopa ei ole kuitenkaan tarpeellista, enkä minä rakenna uskoani siihen, mutta minä teen kuitenkin niitä wapaasti, enkä täntymisestä: silloin on morsian vielä puhdas ja koskematon. Mutta jos ajattelen näin: jollet pidä paawin sääntöä, niin teet

syntiä kuolemaksi: silloin tulee morsiamesta huora, ja kadottaa neitsyytensä; sillä hän on silloin kadottanut uskon, ja uskonut töistä tulewansa autuaaksi tahti kadotetuksi, eikä paljaasta uskosta Kristukseen.

27. Tässä myös huomattaat, että ewankeliumi, kuten sanottiin, pitää etupäässä saarnattaman ihmisille, jotka ovat lain alla, mutta eivät harjoita lain töitä. Sellaisia ovat, jotka tuntevat lain raskauden ja kuorman, että se kai waatii heiltä, mitä he eivät omin woimin tehdä jaksfa, mutta eivät kuitenkaan ota sitä pitääkfsensä paljalla ulkonaisilla töillä, vaan odottawat ahdistuksessansa ja woimattomuudessaansa korkeempaa apua, saattaakfsensä täyttää ne kaikesta sydämmeestä. Sellaisille ahdistetuille omille tunnoille, jotka tunnustawat viheliäisyytensä ja syntinsä, ja ovat janoowia, lähetetään enkeli, Jumalan sanan saarnaaja, julistamaan heille tätä sanaa, että he tulewat Kristuksen äiteiksi, joisfa Jumala asuu Kristuksen, Jumal-ihmisen kautta. Olkoon tämä sanottu tästä ewankeliumista; tähän mielimme liittää selityksen enkelin terwehdyksestä.

Awe Maria, eli enkelin terwehdyksen Selitys.

28. Tässä huomattakoon, ettei kukaan saa ajettaa uskallustansa ja luottamustansa Jumalan äitiin, tahti hänen ansioonsa. Sellainen luottamus tulee, ainoana korhtana Jumalan palveluksena, ykksistään Jumalalle; vaan hänen tähtensä ja hänelle suodun armon tähden ylistettäköön ja kiitettäköön Jumalaa, mutta häntä ylistettäköön ja rakastettakoon ainoasti siitä syystä, että Jumala sulasta armosta, eikä ansiosta, on suonut hänelle sellaiset lahjat, kuten hänkin itse tunnustaa kiitoslausessansa.

29. Niinkuin taiwasta, aurinkoa ja kaifia luotuja katsominen herättää minun ylistämään heidän Luojaansa, ja ne sulkeentaan rukoukseeni ja kiitokseeni näin sanoen: woi Jumala, joka olet luonut niin ihanat, jalot luodut kappaleet, anna minulle oikia tunto, ja wahwa, luja usko y. m.; samoin tulee minun tässäkin sulkea Jumalan äiti rukoukseeni ja

fanoa: moi Jumala, mikä jalon ihmisen olet tässä luonut, hän olkoon siunattu y. m. Ja sinä, joka olet häntä näin korkiasti kunnioittanut, anna minullekin tätä tahi sitä y. m. Ja mitä ikänä Jumalalta anot, älköön sydämes koskaan lewätkö hänessä, vaan tunkeoon hänen kauttansa Kristuksen ja itse Jumalan eteen. Sentähden wetääkin Awe Maria (enkeliin tervehdys) siihen, että enkeli omistaa Jumalalle kaikki, fanoen:

Terwe, armoitettu! Herra on sinun kausjasi; siunattu sinä waimoin seasja! ja siunattu sinun kohtus hedelmä, Jesus Kristus! Amen.

30. Tässä näet, ettei tässä tervehdyksessä ole yhtään rukousta, vaan kiitosta ja ylistystä. Samate eivät ole Iämmeidänkään rukouksen ensimmäiset sanat rukousta, vaan Jumalan kiitosta ja ylistystä siitä, että hän on meidän Iämme ja asuu taimaassa. Siis emmekään taida tehdä enkeliin tervehdyksestä rukousta eikä awuksihuutamista; sillä ei meidän sowi selittää fanoja toisin, kuin ne kuuluvat ja Pyhä Henki on lausunut. Kuitenkin tutkistelumme niitä kahdella tapaa. **Ensiksi** tutkitonana, kertoen siinä Jumalan Marialle antamia armolahjoja. **Toiseksi** toivotuksena, että jokainen tuntisi ja pitäisi hänen niin korkiasti armoitettuna

31. **Ensiksi:** hän on armoitettu, siis ilman syntiä. Tämä on korkia, suuri asia, sillä Jumalan armo täyttää hänen kaikella hyvällä ja wapauttaa kaikesta pahasta. **Toiseksi** on Herra hänen kausjansa, se on, kaikki hänen tekemisensä ja jättämimensä on jumalalista ja Jumala saattaa sen tehdyksi hänessä; päälle päätteeksi hän suojelee häntä ja warjelee kaikesta mahdollisesti wahingoittawasta. Kolmanneksi on hän siunattu waimoin seasja, ei yksin sentähden, että hän synnytti kiwuta, iuskata ja wahinkota, wastoin mitä Ewan ja muiden waimoin käy; vaan sentähden, että

hän synnitä tuli hedelmälliseksi ja siitti Pyhästä Hengestä, ja sai hänestä ruumiillisen hedelmän, jota ei yhbellekään muulle waimolle ole annettu. Neljänneksi on hänen kohtunsa hedelmä siunattu, se on, erotettu kaikkia Ewan lapsia kohtaawasta kirouksesta, jotka siitiävät synnissä ja syntyvät kuolemaan ja kiroukseen wiiallisina; mutta tämä hänen kohtunsa hedelmä yksin on siunattu ja me kaikki saamme siunauksen hänen kauttansa.

32. **Toiseksi** on tähän lisättävä rukous eli toivotus, että rukoillaan kaikkein puolesta, jotka kiroilewat tätä hedelmää ja äitiä. Mutta kuka kiroo tätä kohtun hedelmää? Kaikki, jotka wainowat ja kiroowat hänen fanaansa, ewankeliumia ja uskoa, niinkuin tähän aikaan Judalaiset ja paawiset. Tästä siis seuraa, ettei kukaan tähän aikaan niin ankarasti kiroo tätä äitiä ja hänen hedelmäänsä, kuin jotta monilla nappinauhoilla häntä siunaillewat ja alati kantawat Awe Mariaa (enkeliin tervehdystä) suusjansa; sillä sellaiset enin ja korkeimmin kiroilewat Kristuksen sanaa ja uskoa.

33. Huomaa siis tästä, että tätä äitiä ja hänen hedelmäänsä siunataan kahdella tavalla: ruumiillisesti ja hengellisesti. **Ruumiillisesti** suulla ja Awe Marian sanoilla, jotka owat sen pahimpia pilkkaajia ja kiroilijoita. **Hengellisesti** sydämmellä niin, että ylistän ja siunaan Kristusta kaikissa hänen sanoisjansa, töisjensä ja kärfimisesjensä. Mutta tämän tekee wain oikein kristillisesti uskowainen; sillä ilman sellaista uskoa ei ole yksikään sydän hyvä, vaan on täynnä luonnollisesti kirousta ja pilkkaa Jumalaa ja kaikkia hänen pyhiänsä vastaan. Sentähden on uskomatointa neuwottawa jättämään Awe Maria ja kaikki rukoukset fillensä; sillä sellaisista on kirjoitettu: hänen rukouksensa olkoon synti, Ps. 109: 7; siitä Jumala meitä armosja warjelloon!

N:o 73. P. Johannes Kastajan Päivänä.

Ewankeliumi. Luukk. 1: 57—80.

Ja Elisabetin synnyttämisen aika täytettiin, ja hän synnytti pojan y. m.

1.

Tätä p. kastajan Johanneksen juhlaa viettämme, ei hänen tähtensä, vaan hänen Wirkansa tähden. Sillä niinkuin saamme hänen isänsä, Safariaan, wirrestä kuulla, ylistetään Johannesta sentähden, että hän miittää ja osoittaa Kristukseen. Tämä juhla koskee siis enemmän Kristusta itseään, kuin Johannesta, josta syystä hänen juhlaansa on yhtä ylistettävä ja kiitettävä, kuin Kristuksenkin oma juhla.

2. Mutta tiedättehän, ystäväni, kuinka meitä tähän asti on wioletty pyhain palveluksella: toinen on awuksensa huutanut tätä, toinen toista pyhimystä, suoraan wastoin Jumalan palvelusta, jota hän waatii meiltä ensimmäisessä, toisessa ja kolmannessa käskyksensä y. m. Ovatpa vielä tänäpäinäkin niin paatuneet ja piintyneet, että unohtawat walkeudenkin, joka nyt taas Jumalan armosta asetetaan eteenme, niin, tuumiwatpa ja harrastawatpa tukahuttaakkin sen ja warsin kokonansa sammuttaa ynnä niiden kanssa, jotka sitä esiin tuomat ja syyttävät. Kuitenkin saawat sen mahdolliset kaiketi pitää sen; ne muut, tuo suurin joukko, työntävät sen tuuleen, eivät luowu pilkkaamisestansa, nekin kyllä tapaawat tuomarinsa. Meidän täytyy siis vähäsen puhua siitä, lohduttaaksemme niitä ja pelastaaksemme ne, jotka vielä makaawat kiedottuina ja sidottuina sellaisessa pyhimysten palveluksessa.

3. Muutamia pyhiä on kunnioitettu ankarasta elämänsä laadusta. He owat wiettäneet somaa, puhdasta ja kunniallista elämää. Mehenjä melkein näkyy koko mailman katsoneen heidän ulkomuotoista elämäänsä, kuinka he tekivät ihmeitä, esimerkiksi herättiwät kuoleita, kulkivat kuwin jaloin Elbe-wirran yli

ja muita sellaisia. Niin he ylistiwät tätä Johannestakin karwaisesta kamelinahkaisesta waatteesta, hihnaisesta wyöstä wyöllänsä ja siitä, mitä Kristus (Matth. 11: 8) hänestä sanoo: mitä te läksitte katsomaan? Ihmistäkö, waatettuna pehmeillä waatteilla? Katso, jotka pehmeitä kantawat, ne owat kuningasten huoneissa. Lyhyesti: he owat maininneet hänen esimerkiksi, emmekä hänestä enempää tietäneet, vaan ettei hän juonut wiiniä eikä olutta, vaan puhdasta wettä, söi heinäsiirkoja ja metsähunajaa ja käytti tarpeeksensä kormen kaswia. Tämä ei tosiaan ole pahaa eikä hylättävää, koska Kristuskin teki samoin, hänen täytyi tietysti syödä, mitä hänellä oli, kärsi nälkää ja janoa, meni usein nälkäisenä matkain, jota ewankeliumissa siellä ja täällä ilmaistaan.

4. Siwät nämät kuitenkin ole Johannuksen parhaimmat työt. Samallaisista luemme Eliasta: että hän oli hiilissä paistettua leipää syönyt, juonut wettä ja kulkenut sen ruuan woimasta neljäkymmentä päivää ja neljäkymmentä yötä, 1 Kun. 19: 6—8. Samate, että Moses oli oleskellut neljäkymmentä päivää ja neljäkymmentä yötä Herran luona Sinain wuorella, leipää syömätä ja wettä juomata, 27 Mos. 34: 28. Mutta Jumala on estännyt erittäin p. Johannesta tekemästä mitään merkkiä, kuten Johannuksen (10: 41) luetaan. Hänen työnsä oli vaan puhua Kristuksesta ja osoittaa Kristukseen. Mutta Kristus, joka ei wiettänyt niin ankaraa elämän laatua, on tehnyt monta ihmemerkkiä, ja apostolitkin, mitä ihmemerkkeihin tulee, owat Johannesta paljoa korkeempia; onpa muutamia ollut, jotka elämän suhteen owat olleet hänen wertaisiansa.

5. Miksi kiitetään sitte häntä niin, ettei

waimosta syntyneitä ole yhtään suurempaa kuin Johannes Kastaja, niinkuin itse Kristus kiittää häntä Matth. 11: 11? Tämä on toinen osa, ettemme saa arvossa pitää pyhiä heidän elämänsä, eikä heidän töittensä tähden, vaan heidän Wirkansa tähden. Sillä työt ja elämä, minkä usein ja aina sanon, pitää kauwaksi, kauwaksi eroitettaman sanoista ja opista. Työt ovat halwinta; mutta sana ja oppi on elämää ylönpaltisesti suurempi. Korkeemmin en saata pyhimystä ylistää, kuin koska ylistän häntä sanan ja opin tähden; ja jos kohta kaikkein pyhimysten työt olisivat yhdessä läjässä, eikä olisi siinä siwussa yhtään sanaa, olisi tuo halpa asia, ja kaikki hukkaan. Miksi niin? Sitä, että Jumalan sana, tiettenne, on Jumalan wiisaus, Jumalan wäkyvyys, Jumalan woima, Jumalan walta, ja yleensä kaikki, mitä Jumala on. Ei Jumala arwaa ainoakaan työtä hiustarwan arwoiseksi, jollei se ole suljettu sanaan; siis, jollei ihmisellä olisi sanaa sydämessänsä uskossa, ei pidettäisi hänen töitänsä koskaan arvossa. Kun siis Johanneksella oli hänen sanansa, maksawat hänen työnsäkin paljon Jumalan tykönä, ei kuitenkaan töitten, vaan uskon painon mukaan.

6. Raamattu eroittaa sanan ja työt toisistaan yhtä kauwaksi, kuin taiwas on maasta, ja walkeus pimeydestä, niinkuin Jes. 55: 9 kirjoitetaan. Sana on taiwas, työt maa. Kuitenkin on molempia kiitettävä, eikä pyhimystentöitä heitettävä pois, haifewina tahi warfin kelpaamattomina, saadaksemme muka wiettää herkkuisaa, laiskaa elämää, mitään hywää tekemätä; kuten suurin joukko maailmassa elää raakaa surutointa elämää, kysymätä edes wiljankaan hintaa, vaan ajattelee: tiedämmehän nyt, mikä oikia oppi on, tietysti että Kristus on kuollut meidän synteimme tähden ja nousnut kuolleista, työmme ei toimita mitään, siis hurjaillemme elää mieltämme myöden. Ei mar, weljeni, niin. Tosin kyllä olemme armon waltakunnassa, waiikka heikkojakin sanassa ja uskossa, ja rakkautemmekin on kylmä, ja lihaa aiwan wähä kuoletaan; waatii Jumala kuitenkin meiltä molempia: olemaan rikkaita uskossa ja sanassa,

ei unohtamaan töitä, ruumiin painamista alas, ja lähimmäisen palwelmista. Ei hän falli töitä warsin hyljättyiksi, waan että asetat ne sanottuun oikiaan järjestykseen.

7. Mutta järki ja maailma ei kunnioita pyhiä niin korkeasti sanan kuin töitten tähden. Se katsoo ainoasti töitä ja ihmemerkinä, korkeemmalle ei se saata kiivetä. Sana sen filmissä on halpaa, on paljas pian haihtuwa kaitu; se siis ei huomaa sitä sydämessä jalatuksi, woittamattomaksi Jumalan woimaksi, jota ei synti, kuolema, perfele eikä helwetin portit woi kufistaa. Mutta me, jotka Kristuksessa ripumme, jotka olemme rakentaneet uskalluksemme ainoastansa tälle kalliolle, tiedämme, ettei sana ole halpana pidettävää eli pois heitettävää; niinkuin nyt, walitettawasti, näemme niitä olewan harwoja, jotka pysywät puhtaassa sanassa ja sen pitävät. Kuinka monta on, jotka kaikki tähän aikaan tahtowat kirjoittaa kirjoja, joista tuskin kolme tahi neljä esittää puhdasta Jumalan sanaa! Kaikin paikoin yhtyy ja syntyy lahkoja, sana saastutetaan, ja warsinpa himmennetään niin, että sen tuskin tunnemme; niin harwat owat ne, jotka sanan oikein säilyttävät, niittenkin parissa, jotka mielestänsä owat sen hywin käsitäneet ja siinä lujina pysywät. Mutta ennenkuin huomaatkaan, makaawat he mudassa kormiin saakka. Siis, joka luulee seisowansa, katjokaan, ettei hän lankee, 1 Kor. 10: 12; sillä tämä aarre on kallis, se annetaan ani harwoille. Toiset esittävät töitä, ja waiikka samat työt owat monet ja liakki kauniitkin, tietävät he kuitenkin wain wähä sanasta.

8. Mutta tämä Sakarias ylistää poikaansa siitä, että Jumala on etsinyt kansansa. Dahan tämä ihmeellinen laulu. Niin, sanonet: eihän p. Johannes ole autuuttajamme, ei hän kuollut meidän tähtemme, eikä wuodattettu hänen wertansa synteimme edestä: miksi siis ylistää hän näin hänen syntymäänsä? Tässä näette, että Sakarias oli täynnä Pyhää Henkeä, ja oikein ymmäräi Kristuksen waltakunnan hengellisesti ja wetää poikansa syntymän siihen mieleen, että Jumala on lähäntsiäksensä ja lunastaaksensa kansansa. Sen,

tähden et taida sovittaa tätä (kiitoslaulua) Johannekseen, vaan Kristukseen ja mitä Kristuksessa on, jonka tähden wietämmekin tätä juhlaa.

9. Johannekseen kunnioitamme ainoastansa Kristuksen, Herramme, edelläjuokhsaa. Syöä juuria, juoda wettä hyödyttää häntä tulemaan wirkaan kelwolliseksi, waikka hän ilmankin sitä olisi saattanut toimittaa tefonsa. Mutta niin ei tahtonut Jumala, ja Johannes mieltyy hänen tahtoonsa. Hänen wirkanansa piti wain sentähden olla juosta Kristuksen edellä ja siten alkaa Kristuksen waltakuntaa. Niin on siis tämä pyhä Sakarias Pyhän Hengen kautta aiwan hywin ymmärtänyt, kuinka Herramme waltakunta aljettaihin; sentähden mielimme ottaa tutkiaksemme tätä laulua sanasta janaan.

Sakarian kiitoslaulun selitys.

Kiitetty olkoon Herra, Israelin Jumala! sillä hän on etsinyt ja lunastanut kansansa.

10. Tässä puhuu tuo hywä mies astasta, juuri kuin jo tapahtuneesta, sanoen: hän on etsinyt ja lunastanut kansansa, niin warma on hän siitä. Olkin lapsi Johannes syntynyt, joka saifi lunastuksen alkuun, niinkuin enkeli terwehdyksessä oli sanonut: hän käy edellä hänen edessänsä Elian hengellä ja woinalla, kääntäin itäin sydänmet lasten puoleen ja tottelemattomat hurstkasten toimen tykö, toimittaaksensa Herralle walmistetun kansan. Hän tiesi, ettei tämä lupaus pettäisi.

11. Mutta mihin tämä lunastus perustuu, mitä se tuottaa tullessansa, sen Jumalan armosta warfin hywin tiedätte, että hän tietysti etsii ja lunastaa meidän, jota etsimistä ja lunastamista ei toimiteta miekalla eli nuulla wallalla, vaan ainoasti sanalla. Johannes, näethän, on palwellut mailmaa ainoasti sanalla, osoittaen karitjaan, joka pois ottaa mailman synnit: tämä on lunastus ja etsiminen, joka Kristuksen on werellänsä tägtynt ansaita. Sanasta on siis enemmän, kuin werestä ja kuolemasta ristisjä, sillä sanansa tähden on hän antanut ruumiinsa ristinpuuhun ja wuodattanut werensä. Taaskin astuu hän owillemme; suokoon Jumala, että ottai-

simme hänen vastaan ja siitä kiittäisimme häntä.

12. Johannes on ensimmäinen lähettäjä, joka saarnasi ewankeliumia. Siis on meistä, jotka emme ennen ewankeliumia kuulleet, itään kuin jos Johannes itse nyt saarnaisi kuulemme; sillä hän tarjouttaa tässä lunastusta, perki suloisia lupauksia, lohduitusta, pelastusta synnistä, kuolemasta, perkeleestä ja kaikesta onnettomuudesta.

13. Etjää on wain tulla luoksemme, esittää ja asettaa etemme sen terweellisen sanan, jonka kautta autuakssi tulemme. Aiwan samaa on, että Sakarias tunsi tämän työn, joka maistui hänen sydänmessänsä niin hywältä, ettei hän woinut pidättää itseänsä puhkeemasta kiitokseen, ei ylfm tämän äskensyntyneen lapsen tähden, waikka tämäkin tapaus suuresti ilahutti häntä, vaan että hän tästä syntymästä ja tästä lapsesta katsoo paljon korkeempaan iloon, tähän, sanon minä, että tämä lapsi on se sanansaattaja, jonka kautta Jumala katsoo mailman puoleen, etsien sitä sanallansa. Hän iloittaa siis, että hänkin saa kuulla tätä sanaa, että hän, wanha mies, pääsee tuon lapalolapsen oppilaaksi, ja tuunustaa hänen profetaksi, joka tietäisi enemmän, kuin hän: niinpä niinkin, sen, mitä itä tiesi, tiesi hän tämän lapsen tähden. Tosin onkin hywin ihmeellistä, että Jumala laskee lapsen tuon wanhan miehen helmaan opettajaksi.

14. Luonnollista iloa on tässä, että tämä lapsi oli syntywä ihmeen kautta, hengellistä jälleen se, että hän opettaisi Jumalan sanaa. Päättänkin, ettei ole yhtään isää ollut, jolla olisi ollut sellainen suuri ilo, kuin tällä Sakariaalla lapsestansa, joka niin ihmeellisesti syntyy Jumalan käden kautta. Ja juuri wasta sillä itänsä ajalla, koska hänen kuoleman pitää, saa hän sellaisen suuren pyhän, josta mailma saa mestarinnsa, niin että hänen filmänsä, juuresta ihanteesta ja riemusta, kaiketi owat wuodattaneet kynneliä tämän lapsensa tähden: niin suurella riemulla oli hän yllötetty. Onpahan meilläkin iloa ja ihastusta, saatuanne terveen, kauniin ja täydellisen lapsen, saatikka, jos siitä tulisi apostoli mailmaan.

15. Hänelle sekä Elisabetille, hänen emännällensä, on kylliksi ja runsaasti korvattu se häpiä, mitä ennen olivat hedelmättömyyden vuoksi kärsineet. Jumala antaa heille nyt warsin ylönmääräisen siunauksen. Voi, jos wain osaisi odottaa; sillä tullesansa tulee Jumala rikkaana, ja antaa enemmän, kuin toivoimmeekaan ja odotimme. Tämä on, että hän on etsinyt ja lunastanut kansansa.

Ja on meille korottanut autuuden sarwen, Dawidin, palweliansa huoneessa.

16. Ei tätäkään sanottu Johanneksesta, sillä ei hän ollut Dawidin huoneessa korotettu sarwi; ei hän ole Dawidin huonekunnastakaan, waan Lewin suvusta on hän syntynyt. Mutta Kristus, Herramme, on Dawidin huoneesta, Dawidin kuninkaallisesta suvusta ja werestä. Tässä Safarias sanoo poikansa syntyneen pappisluvusta, ja weisaa, että autuuden sarwi on korotettu, ei Lewin, waan Dawidin huoneessa. Hän tarkoittaa siis häntä, joka syntyi Dawidin huoneesta; vielä ei ollut Kristus syntynyt, kuitenkin weisaa hän itäankuin se olisi jo tapahtunut. Vielä ei ollut autuuden sarwikaan saatavilla, mutta hän tiesi kuitenkin siitä; sen tiedon antoi hänelle Pyhä Henki.

17. Sarwi hebrean kielessä merkitsee waltaa, ublaa ja herruutta, ja mihintä tohtii uskaltaa, niinkuin luette Danielin (8: 3, 5), kusja profeta näkee waltakuntia ja muutamia yksisarwisia, muutamia kaksisarwisia y. m. petoja. Ja nämät hän itse selittää tietävän waltakuntaa eli kuninkaita. Sellainen on sen kielen puheentapa ja luonto. Sarwi on siis meidänkin waltakuntamme ja kuninkaamme. Sarweksi kutsutaan Kristusta eritenkin puskeemisesta; siksipä myös näette sarwia järjetömään eläinten otassa; harvoilla tapaantii niitä kuonossa. Tämä nyt tietää, että Kristus on päämme, onpa Jumalamme, ja että hänen waltakuntansa on sarwi, ja lyhyesti, että ewankeliumi, joka Kristuksesta saarnaa, ja Kristus ewankeliumissa ja ewankeliumi Kristuksessa, on yhtä, joita ei saa toisistansa eroittaa; sillä sen täytyy puskea sinne ja tänne, onkin se kerskauksemme, johonka nojaamme ja luotamme.

18. Mutta hän lisää: **autuuden sarwi.** Muilla waltakunnilla on nimensä ja tilustuksensa, joista saawat nimensä. Muutamat waltakunnat owat laajat, omistawat suuria etuja, owat rikkaita wäestä ja kunniaista ja paljaasta maallisesta tavarasta; mutta tämä waltakunta kutsutaan autuaalliseksi waltakunnaksi, armon waltakunnaksi, elämän, wanhurskauden ja totuuden waltakunnaksi ja mitä muuta autuuteen tarwitaan. Näin se eroitetaan muista waltakunnista. Sillä kuinakin suuria, rikkaita ja mahtamia ne owat, kutsutaan ne kuitenkin kuoleman waltakunnaksi, sillä niiden täytyy kuolla, hukua ja rappeutua, ja jättää hyötyensä jälkeensä. Sillä vielä ei ole kenkään tullut, joka olisi ne kutsunut elämän waltakunnaksi, jossa olisi elämä, rauha ja autuus; ainoasti tällä waltakunnalla on tällainen nimi, että Jumala on rakentanut ruhtinas- ja kuningaskunnan, jossa on sula pelastus ja autuus.

19. Tässä en huomaa mitään sanotuksi elämästä eli töistä. Sillä tämä waltakunta seisoo, ei meidän elämämme, eikä töittemme waralla, waan sarwen, Kristuksen ja hänen ewankeliuminsa nojalla. Tällainen on waltakuntamme, josta olette kuulleet, että se on armon, elämän, wanhurskauden, autuuden ja laupiuden, että jokainen siinä, waikka kuinka heikko ja raadollinen, eikä niin pyhä kuin Johannes, eikä niin täydellinen kuin Kristus, on kuitenkin waltakunnassa, jossa on sulaa pelastusta ja autuutta. Sillä siitä on sillä nimensäkin, eikä Jumala walehtele, kutsuessaan sitä autuuden waltakunnaksi, jonka hän on rakentanut Dawidin huoneessa. Miten ja millä? Pyhän Hengen ja sanan kautta.

20. Hän sanoo Dawidin huoneessa. Se waltakunta on olewa maan päällä ja olewa autuuden waltakunta. Sowita nämät kaksi yhteen! Dawidin huone on Dawidin heimo ja suku. Dawid oli ihminen, ja hänen waltakuntansa alamaiset olivat ihmisiä, ettet sanoisi hänen puhuvan waltakunnasta taiwaassa, enkelein parissa; ei wainen, waan hän puhuu waltakunnasta ihmisten kesken, joilla on liha ja weri; sillä niillä tuolla ylhäällä taiwaissa on kyllänsä, ne owat hyvin

turmatut. Dawid on ihminen ja hänen waltakuntansa ovat ihmiset, joiden kuolla täytyy; sillä, niinkuin Raamattu sanoo: ihminen, waimosta syntynyt, elää vähän aikaa, ja hänellä on määrätty aika; sinä olet määrän asettanut hänen eteenpä, jota ei hän taida käydä ylitse, Sob. 14: 1, 5.

21. Mutta miten tulee tässä sekä kunnia että häpiä autuuteen, koska se on olewa autuuden huone, ja ihmiset, jotka ovat kuolewaisia, eivät kuole; kuoleman ansainneet saawat elämän omaksensa, onnettomat tulewat autuaksi; perkeleen lapset pääsivät Sumalan lapsiksi? Nämät ovat yhteen yhdistettävät, että tässä Dawidin huoneessa on kuolewaisia ihmisiä, ja että se kuitenkin on waltakunta, jossa on ihmisiä, jotka eivät kuole. Tästä on teitä kyllin neuwottu ja, toiwostani, yhtä hyvin kuin minäkin. Mutta kuitenkin, semminkin kuin teksti antaa siihen aiheita, täytyy meidän taas uudestaan puhua siitä.

22. Olemme siis sanoneet, ettei kristitty, joka tulee tähän waltakuntaan, koskaan kuole; ei hän saatakkaan kuolla, sillä Kristus kuoli, woittaaksensa kuoleman, ettemme kuolisi. Sen tähden otti hän kantaaksensa syntimme, että me pääsijimme niitä kantamasta; ja heitti saatanan allensa, ettemme olisi hänen waltansa alla. Tästä syystä sanotaan kristitystä, ettei hän koskaan taida kuolla, ei koskaan tulla synnin tahti perkeleen waltaan; sillä totta taikka walhetta täytyy tämän hänen sanansa olla: hän on korottanut meille autuuden sarwen. Mutta kussa tämä on, siellä Dawidin huoneessa ei taida olla, ei syntiä, ei kuolemaa eikä perkelettä. Siis, kristitty on eläwä, ilman syntiä, eikä perkeleen wallassa. Kuinka tämä tapahtuu? Näin:

23. Te, rakkaani, olette usein kuulleet, että Sumala pysyttää meissä ulkonaisen muodon ja huomion synnistä, kuolemasta ja perkeleestä, niin että synti puree minua, ryhtyy omaantuntooni, mielih ajaa minun epäilykseen; Sumalan tuomiokin peljättää minua; samate tarttuu kuolemaakin minuun, uhaten niellä minun; perkele ryntää niskaan ja pyytää polkea minun allensa. Tämän ulkonaisen muodon pysyttää Sumala jäljellä, poisottamattomana.

Tämän naamarin täytyy jäädä, niin ettemme tunne muuta, waan että olemme syntisiä, kuoleman ja perkeleen wallassa; ja kuitenkin on tämän naamarin alla elämä, wiattomuus ja herruus yli kuoleman, synnin ja perkeleen, niinkuin hän itse (Matt. 16: 18) sanoo: sinä olet Pietari, ja tämän kallion päälle tahdon minä raketa minuun seurakuntani, ja helwettiin portit ei pida häntä woittaman; ei hän sano: ei pida hätyyttämän tahti wastustaman sitä; sillä kumpaaakin yrittävät kuolema ja synti tehdä.

24. Kuin siis hätyyttäminen jää jäljelle, jää myös tunteminenkin, koska perkele ryntää kimppuuni; samoin täytyykin minun tuntea, koska synti puree minua, Sumalan wiha peljättää, ja kuoleman kauhistus ja itse kuolema (karkaa kimppuuni). Mutta tämä on minusta ja maailmasta ainoasti ulkonainen näkö. Maailma ei tunnustele muuta, enkä minäkään saata toifin päättää, waan että synti, kuolema ja perkele ovat olemassa. Mutta tässä on sana ja P. Henki saapuwilla kiusauksissa ja rynnäköissä; hän antaa minulle rohkeutta ja tekee minun turmatuksi ja warmaksi siitä, ettei Sumala wihastu, että synti on minulle anteekki annettu, etten kuole, enkä ole Sumalan hylkäämä. Sydän lepää toiwossa, ja sellaisella uskalluksella ei jää ihminen synnin waltaan, ei waiwu kuolemaankaan, waan tulee synnin ja kuoleman herraksi. Sa juuri tästä sanotaan: „ei pida woittaman,“ ettei tietysti perkele woita, waikka hän toifin hätyyttää. Tämän kutsomme Dawidin huoneeksi, kuolewaiseksi, syntiseksi huoneeksi, perkeleen alle annetuksi, niinkuin kaiken liban ja weren laita on, ja kuitenkin on tässä huoneessa autuuden sarwi korotettu, ja ihmiset, jotka tässä waltakunnassa ovat, saawat lunastuksen ja autuuden omaksensa.

25. Tästä näette tämän huoneen eli waltakunnan olewan uskon waltakunnan, jota ei käsin pidellä eikä tunneta, jota ei kukaan taida toifelle näyttää, taikka hänessä nähdä; waan sen pitää oleman jokaisessa ihmisessä itfessä, että hän sitte, kiusausten tullessa, koska tuntee syntiä, ja kuolema astuu filmäin eteen, uskosja tuntii tämän waltakunnan ja

ajatteliji: onhan sinulla synneistäs päästö, onhan Kristus kuollut, saadakjes olla autuuden waltakunnassa, sentähden ei woi synti päästä sinuhun kiinni, kuolema on tiesään, Kristus on kanssas, kuka tahtoo wahingoittaa sinua, kuka tahtoo tehdä sinulle haittaa? Tästä kuolema ja elämä, helwetti ja wiattomuus, Kristus ja perkele taistelewat keskenänsä, mutta elämän ja wiattomuuden pitää jäämän Kristuksen tykö. Se on lyhyt, pian puhuttu, waan ei tunnettu sana. Miin, perin wastaista tunnetaan. Jos siis tahdot selittää sen mailman lajihin, olet suuresti erehtynyt.

26. Mailma kutjuu hyväksi, rauhan waltakunnaksi, jos on hiljainen meno, ja käy onnellisesti ja hywin, jos on onni, rauha ja wiattomuus tarjona. Mutta tässä on autuuden ja armon waltakunta, waikka wastaifelta näkyy. Nämät kappaleet siis owat kaikki hengellisiä, pitää uskossa ymmärrettämän, eikä päätettämän ulkonaisen muodon mukaan. Siis sopii hywin yhteen, että Jumala osaa sen konstin, että keskellä syntiä, keskellä perkelettä ja hänen joukkoansa, keskellä kuolemaa on olemassa iankaikkinen, mahtawa enkeliwaltakunta. Tästä tämä Sakarias waisaa sydämmensä pohjasta, ja ymmärtääkin, kuinka se toimitetaan, sillä hänellä on usko ja Pyhä Henki, joka hänelle sitä kaikkea opettaa.

27. Mutta etkös luule, että ilo syytyisi meissä, jos sellaista saifimme nähdä? Sellaista en ole yhtään nähnyt; kaikilla on puutteita: katso ketä tahtonja, niin istuu synti hänessä. Paawali, pyhin apostoli, kerskaa itsestänsä (Rom. 7: 18, 19), sanoen, että hän tuntee syntiä jäsenisänsä. **Tahto minulla on, waan täyttää hyvää, en minä sitä löydä. Sillä sitä hyvää, jota minä tahdon, en minä tee, waan pahaa, jota en minä tahdo, teen minä.** Hän ei tahtonut mielellään olla synnissä, ja kuitenkin täytyi hänen siinä olla; minä ja moni muukin siihen halullinen olisimme kanssa mielellämme synnistä wapaita, mutta siksi emme sitä saa. Sitä tosin hakäytämme, mutta lankeemme syntiin, nousemme taas ylös, kidumme ja kiusaannumme sitä wastustamalla; mutta, niin kauwan kuin lihassa olemme, tätä haifewaa matosäkkiä kannamme,

emme pääse siitä, emmekä saa sitä kokonaan tukahutetuksi. Työskennellä sillä saatamme sen tukahuttamisessa; mutta wanha Adami tahtoo pitää elämänsä, kunnes se kerran kuoppaan tulee.

28. Lyhyesti: Kristuksen waltakunta on synnillinen waltakunta; jokaisen pyhän täytyy tässä sanoa: oi kaikkiwaltias Jumala! minä tunnustan itseni kurjaksi syntiseksi, älä lue wanhaa welkaa; lienee kaikkein täytyä waisata tätä wirttä: **Isä meidän, joka olet taiwaisja! anna meille anteeksi meidän syntimme, niin kuin mekin anteeksi annamme meidän wewollistemme.** Muut hurstkaat pyhimykset, jotka eiwät tiedä pyhytensä äärimmäistä päätä, eiwät ymmärrä tästä mitään; sentähden sitä ei saarnatakkaan heille, kuin he luulewat Kristuksen waltakunnan sellaiseksi, jossa ei ensinkään syntiä ole, waan kaikki puhdasta ja siwoa, juuri kuin kyhkyiset olisimat puhdistaneet sen. He tahtowat sellaista kristittyä, joka on ihan synnitöin ja yhtä pyhä kuin Kristuskin. Oih, ei pitkään aikaan! Mutta kristitty on hän, joka on syntinen ja tunnustaa syntinsä, on pahoilla mielin ja sydämmestänsä murheellinen siitä, että hän vielä tuntee syntiä tykönsä. Mikään kristitty ei ole hän, jolla ei ole taikka ei tunne syntiä. Jos sellaisen tapaat, se on antikristitty, eikä tolinen kristitty.

29. Kristuksen waltakunta on synnissä siässä, siinä se istuu, siihen, Dawidin huoneesen, on se laskettu. Miin, ottakaat katselaksenne Dawidia itseänsä, jota Herra ylistää mieheksi oman sydämmensä jälkeen 1 Sam. 13: 14. Ei kenenkään tässä tarwitse häwätä rukoulla: Herra, anna meille syntimme anteeksi! Onko se totta? Onpa niinkin; sillä jos walehtelisimat, olisimat he perkeleen lapsia. Mutta hurstkaat kristityt mihaawat tätä elämää, menisimat mielemmin toiseen elämään. Mutta siksi eiwät pääse täällä, että sanoisimat: minä olen ihan synnitöin. Mutta jos tulewat siihen päähän, on se itse perkele helwettistä. Ei kukaan pyhä kiellä olewansa synnissä, waan he tunnustawat sen kaikille, ja owat sydämmestänsä karwaalla mielellä siitä, että heidän vielä täytyy kantaa tuota raabol-

lista lihaa, ja huutavat p. Paavalin sanoilla: minä viheliäinen ihminen, kuka päästää minun tästä kuoleman ruumiista? Rom. 7: 24. Ne kaikki valittavat ja huutavat samate, syystä, että he tuntevat synnin, ja pyytävät siitä päästä vapaaksi. Tällaisessa synnin tuntemisessa ja tunnustamisessa on Kristuksen valtakunta, tällä tapaa, ettei synneissä ole yhtään syntiä; se on, vaikka minä tunnen ja tunnustan synnin, on kuitenkin tämä autuus ja valtakunta niin väkewänä omassatunnossa, että se vihaa syntiä, ja Jumala sanoo: tahdon kuin tahdonkin antaa sen sinulle anteeksi, että olet uskossa ja turvaat Kristukseen, ainokaiseen, rakastettuun Poikaani, joka on sinun hymälles annettu; sentähden ei ole mitään sinua wahingoittavaa.

30. Mutta muut, jotka eivät tunne syntiä, vaan harjoittavat töitä, eivät valita synneistä tähden, vaan ovat puhtaita, ovat perkeleen eikä Kristuksen valtakunnassa. Sillä waiwaa ja sydämmen kipua pitää synnistä oleman. Näytä siis minulle yksikin pyhimys, jota ei kuolema ahdistanut: et löydä ainoakaan, kaikki waalenewat ja peljästyvät kuolemaa. Mutta tässä lohduttaa omatunto itseänsä näillä profeta Dawidin sanoilla: kyllä Herra minua kurittaa, vaan ei hän minua kuolemalle anna, Ps. 118: 18. Hän tekee wäkiryynnäköä, vaan ei voita. Siis, kristitty on synneissä, synnin alla ja yli synnin; mutta wihdoin viimein täytyy hänen kuitenkin voittaa. Samoin on hän perkeleenkin walloissa, jota vastaan hänen täytyy taistella ja sotia, mutta wihdoin kuitenkin voittaa. Mailmas-takin täytyy hänellä olla työtä ja waiwaa ja viimeiseltä kuitenkin voittaa. Sillä kuin tämä on autuuden valtakunta, ei se koskaan lepää eli ole alallansa, vaan wetää päällensä koko helwetin kaikkinensa: kuoleman, perkeleen, synnin ja kaiken onnettomuuden, ja sanoo kuitenkin: tässä olen lujana pysyvä. Tällaiset seikat pysyttää Jumala, että usko osoittautsi ja woifi käydä laatuun.

31. Mutta tämäpä onkin riemu ja oman-tunnon rauhoitus, että sen omana on valtakunta ja että se saattaa weisata: kiitetty olkoon Herra Jumala, joka meitä on etsinyt ja lunas-

tanut ja korottanut meille valtakunnan Dawidin huoneessa; se on, tulee meille sanallansa, tekee meitä wiattomiksi synnistä ja antaa meille woiton keskellä perkeleen ja kuoleman waltaa. Teillä on siis nämät molemmat: valtakunta Dawidin huoneessa ja kristitty sekä kuollut että elävä, sekä synneissä että synneissä wiatoin, sekä perkeleen wallassa ja kuitenkin perkeleen herra. Molemmat ovat toden totta, että synti, kuolema ja perkele hänyttävät lihaa, mutta että tämä valtakunta ja autuus pitää woiton.

32. Sakarias kutsuukin sen yläpiästi ja uhkamielisesti sarweksi, se on, sotaisaksi, lewottomaksi valtakunnaksi, joka ei ole alallansa eikä lepää; sillä monta wihollista ryntää sitä vastaan, mutta se puolustaa itsensä miehuullisesti. Niin kristittykin, hän ottaa omaksensa tämän sarwen ja puskee maahan kuoleman, synnin ja perkeleen. Kuitenkaan ei ole se meidän wallassamme, emmekä me ole sitä toimittaneet, vaan Jumala on tehnyt ja korottanut saarnawiralla sen, joten me autuutetaan. Näin weisaa hän (Sakarias), tarkoittaen ei poikaansa, vaan Kristusta. Niin, hän ylistää tätä valtakuntaa yksin Judalaisten omana, ei weisaa mitään meistä pakanoista, miten me siihen pääsemme, niinkuin muut weisawat, niinkuin Simeoni laulusansa nyt sinä lasket on weisannut, kuinka me pakanat pääsimme tähän valtakuntaan; vaan hän (Sakarias) tässä laulaa, kuinka heille (Judalaisille) pelastuksen ja autuuden valtakunta on korotettu Dawidin, Jumalan palvelian, huoneessa. Sentähden hän sanoo edelleen:

Niinkuin hän on muinen puhunut pyhäin profetainsa suun kautta.

33. Tämän hän teki, sanoo hän, wahwistaaksensa julistuttamaa lupautansa valtakunnan rakentamisesta. Mika on tullut ja alkunsa saanut, jona hän tahtoo täyttää lupautensa. Hän wetää siis autuuden sarwen, Kristuksen valtakunnan, taaksepäin wanhaan Testamenttiin, että se antaisi todistuksen sellaisesta wahwasta ja väkewästä valtakunnasta, jota ei mikään jaksa voittaa ja walloittaa. Sillä Dawidin jälkeiset profetat ovat kaikki tätä tarkoittaneet ja selittäneet Dawidin

surun valtakunnaksi, joka tulisi olemaan täällä maan päällä, vaan hengellisenä valtakuntana. Ennen kaikkia muita ovat Jesaias ja Jeremias erittäin kirkkaasti todistaneet tulevaisuudessa rakettuvan valtakunnan, joka seisoi lujana ja hallittaisiin Pyhän Hengen kautta sanalla; joita molempia hän tässä parhaiten tarkoittaa; kyllä muutkin, Oseas, Mika y. m. ajavat samaa asiaa, vaan ei niin paljon.

Wapahthaaksensa meitä meidän vihollisiltamme, ja kaikkein kädestä, jotka meitä wihaavat.

34. Tähän asti on ewankelista ylehenensä maininnut, millinen Kristuksen valtakunta on, josta profetat ovat ennustaneet; nyt hän sentähden selittää laajemmalla esittäen kappale kappaleelta, mikä hänen valtakuntansa on ja mitä se on. Ensiksi se wapahtaa meitä vihollisiltamme, ja kaikkein kädestä, jotka meitä wihaavat. Huomaatte kai tämän wärsyn todistawan ja tunnustawan, että me, jotka olemme hänen kansansa ja valtakuntansa, olemme vihollisten wallassa, joilta on odotettawanamme paljasta wihaa, syystä että tämän valtakunnan luontoa on wapahtaa meitä kaikkein kädestä, jotka meitä wihaavat, niinkuin profeta Dawid (Ps. 110: 2) sanoo: Herra lähettää sinun wäkewyytes waltikan Sionista: wallitse sinun vihollistes seassa, ja Ps. 45: 6, terävät ovat sinun nuoles, että kanjat laukeewat etees maahan, jotka sydämmeistänsä kuinkaan viholliset ovat. Herraamme Jumalaa miellyttää hywin, että hänen valtakuntansa on rauhattomuudessa vihollisten keskellä, jotka häntä wihaavat.

35. Tämä on kirjoitettu meille lohduitukseksimme, tietääksemme niissä taiten menetellä, ettei kukaan kristittynä ja tässä valtakunnassa olla haluama ottaisi asiaa toisin, kuin tässä on luwattu, eikä sitä etsisi, kuinka suostuttaisi mailman itsehensä, taikka kuinka hän hywin palvelisi mailmaa, woittaaksensa joka miehen ystäväksensä; sillä profetain kirjoitukset wetävät siihen, että tässä wapahdetaan vihollisista. Jos siis tarkoitus on wapahtaa ja rewäistä niiden kädestä, jotka meitä wihaavat, ei ole se rauhan valtakunta, vaan sellainen valtakunta, jota jokainen wihaa, ja

jonka vihollisia kaikki ihmiset ovat. Niin, te näette nyt, kuin, kiitos Jumalan! hiukan waloa on koittanut, heidän wihaawan ja wainoowan sitä. Ei yksikään ihminen maan päällä ole niin wihattu, kuin kristitty. Milloin hätyyttää häntä paawi, milloin hullut pispat apostoleinensa, milloin mielettömät hullut ruhtinaat, pyhimykset, oppineet, wiisaat: kaikki nämät wihaawat häntä mitä katkerimmasti. Ne eivät tihdy siihen, että heitä tapetaan ja kuuletetaan, vaan he tahtowat kokonansa häwittää heidän niin perki juurinensa, ettei kukaan koskaan enää muistaisi heitä.

36. Tällainen on kristittyin luento ja howiwäri. Niin on käypä, koska perkele joukkoonsa kautta, etsii kokonansa, niinkuin hän luulee ja tahtoo, häwittää meitä. Sillä niinpä tämä wärsy kuuluu, että hän on kuninkaamme, joka pelastaa ja wapahtaa meidän vihollisiltamme. Senpä toimittaakin hän jalosti ja osoittaa keskellä mailmaa, keskellä lihaa, keskellä perkeleitä; sillä Kristityllä ei ole turwaa eikä rauhaa, vaan ainoastansa Herrassansa Kristuksessa. Wärsy on tosin lyhwä, on pian sanottu, että hän wapahtaa meidän kaikkein niitten kädestä, jotka meitä wihaawat, josta meidän tulisi huomata hänen antawan meidän sillä ymmärtää, että niitä, jotka ryntävät kristityn kimppuun, on monta, eikä wain yksi. Ei ole sentään mitään hätää, onpa puolellamme hän, joka on mailmaa ja tämän mailman ruhtinasta wäkewämpi, niinkuin Johannes sanoo 14: 30; 1 Joh. 4: 4. Ja kuin hän fellaista on meille luwannut, niin tietääkin hän, missähän sen ottawa on. Kyllä saamme tuta hätyyttämistä, mutta ei hän sallii meidän uupua siinä, jotka wain osaisimme odottaa. Seuraa vielä:

Woittaaksensa laupiutta meidän isillemme ja muistaaksensa hänen pyhää liittoansa ja sitä walaa, jonka hän wainoi Abrahamille, meidän isällemme, antaaksensa meille.

37. Hän tahtoo wapahtaa meidän, ei ainoastansa kaikesta pahasta, ruumiillisesta ja hengellisestä, vaan vihollisiltammekin, perkeleeltä ja ihmisiltä. Ja niinkuin kaikki paha on kaatuwa kristityn niskaan, täytyy sen kaiken taas pudotakin hänestä pois. Ja

tämän armon, tämän siunauksen ja tämän hyvän osoittaa hän heille jo isille luvatuksi. Samoin tekivät apostolitkin kaikin paikoin, he palajavat takaisin vanhaan Testamenttiin, kuten ennen pikimältä sanonut olen (näyttäen fieltä), mitä Jumala profetain suun kautta on puhunut ja luvannut; niin Sakariastin tässä.

38. Ehkä sanonee joku: he ovat toki kuolleet, kuinka osoittanee hän laupiutta heille? Mitä onkaan tarpeessa sanoa, että hän on isille laupiutta osoittanut ja että profetat ovat tätä ennen julistaneet? Tätä hän tekee, osoittaaksensa Jumalan totuutta, ja näyttääksensä, ettemme ole sitä ansainneet. Ensimmäisessä Moosoksen kirjassa (12: 3; 22: 18) olette kuolleet Jumalan luvanneen Abrahamille siunata hänen siemenesjäsä kaikki kansat maan päällä; se on, Kristuksen kautta pantaisiin alkuun saarna, joka toi armon, rauhan ja siunauksen kaikille ihmisille. Tämän lupauksen täyttämys wiippi monta vuotta, jopa näytti siltä, kuin olisi se jo hukassa. Hänen luontonsa on, näethän, tällainen: koska hän aikoo toimittaa jotakin, ryhtyy hän asiaan eriskummaisesti, alkaapa sen niin ihmeellisesti, kuin menisi kaikki taaksepäin; mutta kuitenkin, wiipyköön ja asettakoon hän itsensä, kuinka tahtonsa, tulee se kuitenkin täytetyksi, ja Abrahamille pidetyksi kaikki, mitä hän luvannutkin oli, ei ainoastansa wapahtaen hänen wihollisiltansa, waan kaikkea hywääkin osoittaen hänelle, antaen itsensä hänelle kaikkine, mitä hän on ja woi; ja tämä kaikki tapahtuu sentähden, kuin tässä seisoo, että sellainen laupius ja hywvyys on ennen walalla luvattu heille, jotka aikoja ennen olivat kuolleina, koska ei meitä vielä ollut. Sentähden on Hän armollinen ja laupias, ei meidän ansioitamme, jonka olisimme työllä toimittaneet, waan sulasta armosta, suosiosta ja laupiudesta.

39. Nämät ovat wäkewät ukon iskut ansiotamme ja töitämme vastaan, ettemme kerskaiji itsestämme: me itse olemme wapahtaneet itsemme syuneistä, jonka palkinnoksi hän osoittaa meille hywyytensä ja ewankeliumia saarnauttaa. Ei wainen, tässä ei kel-

paa kerskaus; sinä, Herra, sanoo teksti tässä, olet muutamia tuhansia vuosia ennen, kuin minä olemasfakaan olin, luvannut tämän tehdä. Sillä kuka rukoihi häntä silloin antamaan tätä minulle, koska hän oli päättänyt sen tehdä? Tähän nyt profetat luottawat, ja fiitää oikein nähdäänkin hywvyys, että jokaisen suu tukittaisiin ja että jokainen, joka tahtoo kerskata, kerskaiji itseinsä Herrasta Jer. 9: 24; 1 Kor. 1: 31. Sillä sitä, sanoo hän, ettäs olet minun waltakunnassani, omistat minun hywyyteni ja armoni, et saa lukea omaksi ansiokses: minä sen lupasin ja pää-tinkin täyttää sen, ja sinä et mitään tietänyt, waan minä yksinäni. Ja tässä täytyy meidän kaikkein mykiksi tulla.

40. Samate ei taida nytkään, Jumalan kiitos! saatuamme ewankeliumin, kukaan kerskata sitä saaneensa omalla ahkeruudellamme, waiwallamme ja työllämme eli kumminkaan omilla hywillä töillämme; sillä hylätty on kaikki, mitä parhaimpina töinä, mitä parhaimpana opiskelemisena pidettiin, esimerkiksi mesjua lukeminen, siihen taikka tähän jäätyyn meneminen tahti muu sellainen, niin myös yliopistom kirjat. Niistä me etsimme. Mutta walkeus sanoo sinulle tässä toista, ja opettaa paljon toisin, kuin tähän asti olemme kuulleet: kuka siis saattanee kerskata ansainneemme sen? Niin ewankeliumi kiroo ja hylkää nämät kaikki, kuinkaapa sitte taitaisiin saada ewankeliumin sillä, minkä se kiroo.

41. Sentähden jääpi siksi, että kaikki, mitä meillä on, sen omistamme sulasta armosta ja hywyydestä, josta meidän on antaminen kiitos ja kunnia hänelle, meidän, jotka olemme ansainneet peräti toista, tietysti helwetin ja helwetin tulen; jos hän antaa meille parempaa, on se hänen armonsa ja hywyytensä ansio. Tämä on nyt, mitä Sakarias sanoo ennen ilmoitetuksi profetain kautta, isille luvatuksi ja wannotuksi, hänen tahtowan antaa meille Abrahamin liiton. Sillä näin Jumala sanoo Abrahamille: sinun siemenesjäs pitää kaikki kansat maan päällä siunatuksi tuleman, 1 Mos. 22: 18. Nämät sanat ovat profetat käsittäneet, niitä teroittaneet ja niihin luottaneet sillä tapaa, että hän tässä

tekee walan ja wanno, wakuuttaaksensa meitä tahtowansa antaa siunauksensa tulla osaksemme. Nyt on aika tullut ja hetkinen on käsisä, jona hänen wannomansa autuus tulisi. Tämä se wala, jonka hän mieli lahjoittaa meille ja warjin ilman antaa sen, ikään kuin saaliiksi, sillä näin kuuluvat sanat: mentäätkä kaikkeen maailmaan ja saarnatkaa ewankeliumia kaikille luoduille. Joka ei usko, se kadotetaan, Mark. 16: 15, 16.

42. Sitä eiwät ole ihmiset ansainneet, ei Abrahamikaa; sillä hän itse ei saanut siitä, hän, näet sen, kuoli kauwan ennen lupauksen täyttämystä. Hän omisti sen hengellisesti uskossa, mutta elää siihen asti, että hän olisi kuullut ewankeliumia saarnattaman kaikesa maailmassa, ei hän saanut. Siis siunaus tosin oli luvattu hänelle, mutta ei tullut hänen osaksensa, se on, ei hän elänyt siihen saakka, että ewankeliumi olisi kaikunut kaikesa maailmassa, waikka hän uskossa sai sen osaksensa. Sentähden ei saateta sanoa hänen ansainneen sitä, muutoin olisi hän elänyt siihen aikaan saakka ja lupauksen täyttämys olisi annettu hänelle. Mutta se on ilmestynyt nyt vasta hänen kuolemansa jälkeen, että pitäisi sanottaman hänen ei ansainneen sitä. Ja toisaalta ei saateta waihtaa tämän lupauksen saaneitten pakanainkaan sitä ansainneen, kuin heitä silloin vielä ei ollut olemasfakaan. Odellisille se luvataan, eiwättä saakkaan sitä; jälkimäisille se annetaan, joille sitä ei luvattukaan ja joita ei silloin vielä ollutkaan.

43. Näin tahtoo Jumala kaikkina aikoina pitää kunniansa ja olla Jumalana; waikkei hän jumalattomassa maailmassa saa sitä siksi. Hän lyö, toruu, nuhtelee, haukuttelee, kehoittaa ja tekee, mitä ikänä hän saattaa tehdä; mutta nämät eiwät anna, waan ryöstävät häneltä hänen kunniansa, se on, he eiwät tahdo tunnustaa saaneensa sitä armosta, mitä heillä on. Mutta jos siitä kiitämme itseämme, olemme me Jumala ja hän on palvelia; ja jos tahdomme ostaa kaikki häneltä, olemme herroja, hänen täytyy olla palveliamme. Näin täytyy hänen joutua häpiään ja meidän saada kunnia. Mutta, kuitenkin, waikka siitä teem-

me mokoman sekasotkun, on hän Raamatussa luvannut tahtowansa pitää sen kunnian, että hän tekee kaikki sulasta hywydestä, Jes. 42: 8. Joka tämän usko, hänellä on se osana; mutta joka ei usko, on hänkin viimein saapa palkkaansa. Vielä sanoo Sakarias:

Etä me, wapahdetut meidän wihollistemme kädestä, häntä pelkäämätä palvelijimme, pyhyhdesjä ja hurstaudesja hänen edesjänsä kaikkena meidän elinaitanamme.

44. Hän on nyt selittänyt, mikä on pääasia tässä waltakunnassa, tietysti tämä hänen ijällemme Abrahamille wannomansa liitto: **sinun siemenesjäs pitää kaikki kansat maan päällä siunatuksi tuleman, Mos. 22: 18.** Nämät siunauksen sanat, sanoo hän, selitän minä teille niin, että me, wapahdetut meidän wihollistemme kädestä, häntä pelkäämätä palvelimme pyhyhdesjä ja wanhurstaudesja hänen edesjänsä kaikkena meidän elinaitanamme. Tämä ei helise eikä kalise ensinkään mailman ja oman lihanne korwissa milteään. Sillä tähän tohahtaa mailma: luulinhan hänen lahjoittaman meille jotakin kallista, kuffaron täynnä kulta, rikkaan waimon, kauniita lapsia, komeita asunnoita, ja mitä muuta enää mailma pyytää; mutta nyt saan kuulla wain sen tulewan kysymyksen, että **häntä palwelemme pelkäämätä pyhyhdesjä ja wanhurstaudesja hänen edesjänsä.** Niin tähän tarwitaankin hengellisiä filmiä ja hengellisiä korwia, oikein tämän sanan nähäksemme ja käsittääksemme.

45. Tämä Sakariaan sana: **hän wapahtaa meitä kaikista wihollisistamme,** on ymmärrettävä niin, että tämä waltakunta on sodassa ja makaa wihollisten keskellä, mutta etteiwät ne kuitenkaan woita, waan kadottawat, ja että tämä wapahdaminen ja lunastaminen auttaa meitä palwelemaan häntä iankaikkisesti pelkäämätä. Tämähän on kristillinen meno ja suloinen waltakunta, että kristi ihminen saa olla ilman pelkoa; sepä on korwasti ja paljo sanottu, että syntinen saapi elää ilman surua ja pelkoa. Mutta sellaista on hän antanut ja harjoittanut sentähden, ettemme tästedes palvelisi ketään, waan yksinänsä häntä; sillä tässä ei kukaan palwele mailmaa ja estiwaltaa. Sananen **pelkäämätä**

sisältää, että olemme wisfit tulevaisen ja tämän elämän hymnykistä, sillä kristitty on waikutettu ja wisfi siitä, että hänen syntinsä ovat anteeksi annetut, waikka hän vielä tuntee niitä, niinkuin ennen janoin; hän on warma siitäkin, ettei kuolema woi wahingoittaa häntä, eikä perkele woittaa, eikä mailma tehdä pahaa. Sellainen sydän on turvattu wastoin kaikkea waaraa ja wahinkoa. Älä ymmärrä tätä niin, kuin se ei tuntisi syntiä; waan se tuntee tuskaa, koska synti painaa, koska kuolema astuu filmäin eteen, koska mailma pilkkaa ja häpäisee meitä. Niin, kyllähän se kiwistelee, koska meidän täytyy seisoa niin tyhjinä ja paljaina, ettei koko maan päällä ole puolellamme, kuin yksistensä ainoa Jumala. Tätä totta tunnetaan; mutta siitä ei ole haittaa, se ei woita, sydän pysyy kuitenkin turvallisena Jumalassa.

46. Samoin tunnetaan, koska köyhyys ilmaantuu, koska nälkä waiwaa, koska sinulta puuttuu ravintos, waimolta ja lapsilta elatus, warma ja tietty suojus asuakses. Mutta ei kuitenkaan hätää mitään; sinun täytyy saada tarpekses ja elää pelkäämätä, niinkuin sanat tässä soiwat. Mutta puute on ainoastansa siinä, ettemme ole kristityitä, ja että päättelemme tuntemisen jälkeen; koska mailma jortaa, pilkkaa ja häpäisee meitä, luulemme huksassa olemamme.

47. Samate luulemme itsenme warfin hylätynksi, jollei ole wiljaa salwossa, rahaa kuffarossa. Tässä kristitty sulkee filmänsä ja korwansa, janoo p. Paawalin sanoilla: mailma, kuolema, synti, sinä olet minusta kuollut, ja minäkin puolestani olen taas sinusta kuollut, eikä maan päällä elä kuin Jumala ja minä: **mailma on minulle ristiinnaulittu ja minä mailmalle**, Gal. 6: 14; se on, mailma pitää mitättömänä minun, ja mitä minä saarnaan tahti elän, se on hänestä pilkkaa. Mutta minä mittaan sinulle samalla mitalla, jolla sinäkin mittaat minulle: jos sinä halveksit minua, halveksin minäkin sinua; jos et pidä minusta paljoa, en pidä minäkään sinusta paljoa. Wähäpä tuosta lukua, jos mailma minua wihaa, jos sitä ijankaikkisestiin kestäisi, jos waan kelpaan hänelle, tuolla ylhäällä. Siis, rajutkoon synti, jaaritelkoon ja juuvelkoon mailma aina wäsyksiin asti, minä me-

nen menoani kuuron tapaan, mitään kuulemata.

48. Katso, tämä on kuolla mailmalle, olla ilman pelkoa ja mistään muusta huolimata, kuin waan mitä Jumala tahtoo, ei puhua muuta, kuin kelpaa hänelle ja minkä tiedän hänen sanaksensa; myös niin elää ja tehdä niitä töitä, jotka tiedän olewan hänen töitänsä, kaikessa sisällisessä ja ulkonaisessa elämänsäni niin elää, että warmaan tiedän sen olewan hänen. Näin olen mailmasta eroitettu, ja olen kuitenkin mailmassa. Ei kukaan ole wähemmin mailmassa, kuin kristitty, eikä kukaan enemmän mailmallinen kuin kristitty, se on, mailma katsoo häntä enemmän ja perkele häyhtää häntä enemmän kuin pakanoita. Kristuksen ja Paawalin täytyy kärsiä, tässä täytyy sinun olla purtavana ja rewittävänä, ja koko mailma tahtoo nähdä heistä paljo waiwaa. Toisaalta ei ole kristitty mailmasta; kuinkakin hirmuisesti se karjuu ja rajuaa häntä vastaan, janoo hän: Herra, omas olen; warmaan hywin toimitat asiani, kylläpä keran mailmankin löydät, käyköön minun, niinkuin sinä tahdot, kuin ainoastansa sinä tydyt. Ja tätä palwelemista pelkäämätä, janoo Sakarias, kestää koko elinaikanme, niin kauwan kuin elämme, se on ijankaikkisesti, jolle ei koskaan loppua tule. Ja sitä kestää **pyhyhdesjä ja hurškaudesjä**, joka hänen edesjänsä kelpaa, on hänelle otollinen.

49. Tässä p. Luukas eli Sakarias eroittaa kaffi wanhurskautta eli kaffi pyhyyttä. Toinen on sellainen, joka palwelee Jumalaa, toinen joka ei sitä tee. Ja tällä on selwään sanottu, että Jumalan wanhurskaus ja Jumalan pyhyys pidetään mailmassa arwotonna, niinkuin ei mailma arwaa Jumalaakaan suureksi, jota vastaan hänkään ei pidä mailmaa minäkään. Sillä minkä Jumala kutsuu oikiaksi, sen se kutsuu wääräksi, ja minkä mailma kutsuu oikiaksi, sen kutsuu Jumala wääräksi: he owat kaffi herraa, wastustaen toinen toistansa. Minkä Jumala kutsuu pyhyhdeksi, sen pitää mailma perkeleellisenä ja wääränä. Sentähden hän tässä lohduttaa meitä sillä, että on olemassa kahdellaista wanhurskautta ja pyhyyttä; toinen, jossa meidän on rippuminen; toinen, jossa emme saa rippua.

50. Tähän asti on pidetty suurimpana pyhyytenä, kuin ajatella saatetaan, luostariin juoksemista, kaappuun pukeumista, köydellä itsensä myöttämistä, paljoa paastoomista, paljoa rukoilemista, jouhipaidan pitämistä, willawaatteisja makaamista, kowaa, ankaraa elämän tawan viettämistä, lyhyesti: munkki-pyhyyteen antaamista. Waeltaneet olemme loistawain töitten kiillossa, niin ettemme itsekkään muuta tietäneet, waan että kiireestä kantapäähän asti olimme ihan pyhiä, katsoen ainoasti töitä ja ruumista, eikä sydäntä, joka oli täynnä wihaa, pelkoa, täynnä uskottomuutta, pahaa omaa tuntoa, ja Jumalasta warfin tietämätöin. Silloin mailma fanoi: tuo on pyhä mies, tämä on pyhä waiwoihminen, joka on salpauttanut itsensä muurein sisään, makaat yöt päivät polwillaan, rukoilee joka päivä monta nappinauhaa. Oi, tuo on pyhyyttä, siinä Jumala asuu, tässä on Pyhä Henki ruumiillisesti! Tätä mailma kiittelee ja korfiana pitää. Mutta siitä ei mailma fuurta lukua pidä, että nähdään heidän rukoilewan ilman sydämmen totista hartautta, etteiwät he ketään opeta eikä neuwo, ei anna almua, waan riistämät ja raastawat itsellensä köyhäin hien ja weren, ja laimiin lyömät todelliset hywät työt. Sellaista wanhurskautta ja pyhyyttä pyytää mailma, joka kuitenkin on haiwewa ja saastainen Jumalan edessä. Siitä tahtoo nyt Jumala meidän olemaan tietämättömiä; mailma ei huoli kuitenkaan muusta toisesta.

51. Nyt tulee toinen wanhurskaus, joka Jumalalle on otollinen, siitä katselkaamme. Tämä pyhyytemme ei ole harmaasta takista, ei mustasta tahi walkeisesta kaapusta, waan on puhdas omatunto, koska nimittäin tiedän Kristuksen olewan autuuteni, töitteni siihen mitään auttamata, waan sen Jumalalle kelpaawan, mitä Kristus tekee. Sitä pait pidän kaiken muun saastaisena, itseni ainoastansa pyhänä. Rohka on myös ratkaistu selwäksi, etten enää fano: harmaa takki on pyhä, punainen on saastainen, kuin tiedän, ettei tässä tule kysymykseen harmaa takki, waan yksitänsä Kristus. Sillä fiksi ei kukaan saa, että harmaa takki miruttaisi sydämmen, tahi että luostari antaisi hänelle puhtaan sydämmen;

waan Jumalan pitää puhdistaman sydämmen uskon ja Pyhän Hengen kautta, niinkuin Pietari ap. T. 15: 9 fanoo: Koska sydän on puhdas, silloin on hänestä koto yhtä kuin keto, keto yhtä kuin koto, ja tori yhtä kuin luostari. Kuin en enää kutsu mitään työtä, pailkaa tahi waatteusta saastaiseksi eli pyhäksi, on toinen minusta yhtä hywä kuin toinenkin, sillä pyhyys on kokonansa tunkeunut sydämeen. Siinä siis, kuin hän fanoi minulle: sinä olet hurskas, tahdon olla Isäs, sinun tulee olla lapseni, olkaamme pysyväiset, että olemme pyhät ja pelkäämätä palwelemme häntä. Tätä kutsuu hän ylistämiseksi ja Abrahamin siunauksen selittämiseksi, että Jumala tahtoo siunata mailmaa ja fiirtää kirousta siunaukseen. Tässä on nyt kristityn arwonimenä ja wärinä, jota hän kantaa, että hän on pyhä ilman surua ja pelkoa, ja Jumalan palmelia.

52. Mutta kuka syntinen rohkenee omistaa itsellensä sellaisen arwonimen? Jos olen Jumalan oma, saan siitä edukseni, että olen hänen palveliansa, olen pyhä ja hurskas hänen edessänsä, ja minulla täytyy olla kylläksi. Kuka on nyt niin rohkea? Ei kukaan tohdi sitä niin omistaa omaksensa, että hän fanoisi: minä tiedän olewani hurskas, wanhurskas ja pyhä, Jumalan palvelia, ja saaneeni kylliksi ruumiin ja sielun puolesta. Raukana siitä, että kukaan niin kerskaksi! Joka nyt ei niin kerskaa, ei hän ole kristitty. Ja kuitenkin täytyy kaiken tämän olla totta. Mutta kuka estää ihmistä rohkenemasta omistamaan tätä arwonimeä? Urka omatunto, että vielä tunnemme syntiä, ja että elämä on aina yhä wajawa. En katso muuta, kuin siwiätä ja kunniallista elämää. Waikka Jumalakin waatii jamaa, ei tydy hän kuitenkaan siihen, waan jotain sitäkin korkeempaa hywää pitää tässä oleman, niin että rohkenen fanoa: oi Herra Jumala, taiwaan ja maanpiirin Luoja, sinun edessäs olen warmaan pyhä ja sinun palvelias, en itsestäni, joka vielä tunnen syntiä itsestäni, waan Kristuksen kautta, joka antoi syntini anteeksi lahjaksi ja teki puolestani täyden. Tästä on minun kerskaaminen, jos muutoin olen kristitty. Roh niin, tässäpä juuri

onkin jota. Synti ei falli, arka omatunto estää (ja wäännehtii): minäkö olisin Jumalan palwelia, joka itfesiäni tunnen palwelewani perfelettä, ja tunnen syntiä sydämmesfäni, ja itfeni epäpyhäksi? En puhu tässä tavallifista kristityistä, itfestäni ja wertaisifistani, waan totifista, joilla on hyvä omatunto ja Pyhä Henki, mutta sen ohessa kuitenkin arka omatunto ja synteinsä tunto, joiden kuitenkin täytyy sanoa: olkoon syntiä, en tiedä kuitenkaan mistään synnistä, mistään kuolemasta, mistään helwetistä. Nämät taistelemat, pitääkfensä taistelutantereen, waikkapa paikkaansa kuolifimat, ja sanomat uhan näin: waikka ankaraminkin sotifimat minua vastaan, olen minä kuitenkin pyhä ja Kristuksen palwelia. Mutta mitä on minun tekeminen, minun, joka haraitfen itfesiäni paljon toifin, elämäni tutkistellesfani?

53. Tässä on sinun eroittaminen elämä ja sana kaumas toifistansa. Jos tahdot katsella elämää, on mieleni lahjoittaa sinulle p. Pietarinkin, pyhän Paawalin tahi p. Johannesen elämä, ja sittentkin joudut sillä häpiään. Jos mielit olla pyhä Jumalan edessä, älä perusta sitä elämääs, muutoin olet hukassa; waan se on sula lahja, laupius ja armo, eikä se ole sinun elämästäsi eli teostas; mutta jos se on sinusta, olet hukassa. Sydämmemme täytyy olla sowitzetun niin, että ajattelen: oi Herrä, jos lukua laskfimme keskenämme minun elämifestäni tahi tekemifestäni, en olisi seisowainen, jos olifin waikkapa Johannes Kastaja; sillä eihän tuo kaikki ole lahja, annin ja laupius, waan oma työni ja elämäni. Waan siten kerskaan olewani hurstas ja sinun palwelias, että sinä minulle annat lakkaamata ja tahdot, niinkuin Abrahamille olet luvannut, olla laupias sinun Kristukses kautta. Jollen minä puolestani ole hurstas, on kuitenkin hän hurstas; jollen minä ole pyhä, on kuitenkin hän pyhä; jollen minä ole Jumalan palwelia, on kuitenkin hän Jumalan palwelia; jollen minä ole ilman surua ja pelkoa, on kuitenkin hän wapaa kaikesta surusta ja pelkämätöin. Näin kohoon minä pois itfestäni hänehen itse ja kerskaan Kristukses ja Kristuksen kautta olewani hurstas. Tällä muo-

toa tahtoo hän meitä kerskaamaan olewamme hurstaita ja pyhiä, mutta ei itfestämme; sillä itse puolestamme täytyy meidän itfestämme kerskata, että olemme kirottuja konnia.

54. Tämän näemme todefsi, katsellesfamme omaa elämäämme, omaa hyvää waellusfamme ja neuwoamme, katsellesfamme, kuinka ihmifet kaikin paikoin käyttämät itfensä tyhmästi ewankeliumia kohtaen, niin että olen lähes epätietoinen, josko enää saarnaisin taikka olen saarnaamata. Jo aikaa sitte olifin lakannut, jollen tietäifsi Kristukseslekin itfelle samoin käyneen. Sillä kohta kuin saarnataan, ettei se ripu meidän elämästämme tahi töistämme, waan Jumalan armosta, ei huoli kukaan tehdä hyvää, ei huoli kukaan elää siwiästi tahi olla kuuliainen, waan sanomat he, että kielletään tekemästä hyviä töitä. Olkoon, sitä täytyy kärsiä. Ewankeliumi pysyy kuitenkin saarnana seurakunnassa, kuka sen käfittää, hän käfittää sen. Jumala tahtoo meitä ulkonaisesti wiettämään puhdasta, siistä elämää, ja joka ei sitä tee, hän on saapa rangaituksen. Jos taas ulkonaisesti, hurstasti ja kunniallisesti eletään, kohta tahtoo perfeleekin tuhria siinä.

55. En osaa vielä tänäpänätkään mufautua siihen, en oman perfonani puolesta, waan elämän tähden. Sillä jos saarnataan puhdasta hiljaista elämätä, kohta tahtoo mailma heittäyttyä siihen, ja rakentaa siitä tikapuut taiwaafen. Tätä ei woi Jumala kärsiä. Häpiällinen elämä ei kelpaa, eikä hyväkään elämä kelpaa: mitä sitte tehmemme? Jotka ainoasti katsomat kunniallista muotoansa, kaunista elämää, heidän olifsi parempi, että olifimat porttoja ja konnia ja makaisimat loassa; eikä kuitenkaan falli Jumala meidän wiettämän häpiällistä, pahaa elämää. Semmoista ei falli hän, waan tuomitsee sinun. Jos taas wietät hyvää elämää, kohta tekee mieles rippua siinä; mutta ei sitäkään tahdo hän kärsiä. Siis täytyy sinun katsoa, ettäs pysyt keskinäifimmällä askeleella, horjumata wajemmalle tahi oikialle puolelle, wietäten hiljaista, siirwoa, puhdasta elämää mailman edessä, siitä tohua nostamata, enempää kuin makaamifesta tahi walwomifesta. Ja niinkuin sanon, etten sillä

pyydä ansaita taivasta, onkin kaikki kunniallinen ja puhdas elämä vapaasti pidettävä, ettei kukaan sanoisi: näistä eli noista töistä mielin päästä autuaaksi.

56. Mutta kuinka käypi? Jos tällä tapaa saarnataan, ei tahdo kukaan tehdä (hyvä); jollei saarnata, syntyy raaka, kurja meno, tulee fitä raakoja, törkeitä ihmisiä, Jumalalle ja maille kelpaamattomia. Pyhiänsä hallitsee Jumala näin. Oppi on selvä ja puhdas; mutta kuitenkin johdattaa hän heitä niin ihmeellisesti, ettemme tiedä, kuka kristitty lienee, kuka ei. Lyhyesti: hänen tuomionsa ovat salaiset ja salamat, ja tahtoo siten tehdä meitä tyhmiksi, että meidän viimeinkin on jättäminen asiat hänen haltuunsa. Mielelläni ottaisin sellaisia oppilaita, jotka hyvin ymmärtäisivät, mikä kristityn elämä on; mutta niitä ei tavata missään yhdenlaatuisia; sillä toinen joukko tahtoo olla taikka liika raaka, taikka liika pyhä. Roh niin, joka sen saa käsitetyksi, hän häfittävään. Emme voi muuta tehdä, kuin saattaa sen korviin. Jumalan pitää saattaman sen sydämeen.

57. Kristitty on siis ilman pelkoa, pyhä, Jumalan palvelia, ei omaan hyväin töittensä, eikä oman pyhän elämänsä, vaan Kristuksen armon kautta. Joka kutsuu töistensä itsensä pyhäksi, hän pilkkaa Jumalaa, ryöstää Jumalalta hänen kunniansa, kieltää Kristuksen, ja olisi hänen parempi, että hän olisi kymmenkertainen murhamies tahti huorintekijä, kuin että hän kutsuu itsensä kristityksi, hurstaaksi ja pyhäksi; sillä hän pilkkaa Kristusta ja tahtoo ikänä kuin sanotuksi: ei Kristus mitään ole. Sillä Kristukseksi hän sentähden kutsutaan, että hän on minun armoni, minun laupiuuteni, minun lunastukseni ja pyhyteni. Enkö omistaisi hänelle Jumalan laupiutta, kuin hän autuuttaa minun? Mitästä olisi tämä muuta, kuin sanoa: ei hän itse ole pyhä ja autuas? Siis, jos olen kristitty, täytyy minun sanoa: pyhä ja kristitty olen sentähden, että hän on pyhä, ja niin kuolla siinä nimesiä; ja joskin omatuntoni nuhtelee minua syntiseksi, on minun kuitenkin siinä pysyminen, että hänen pyhytensä on minun syntejäni suurempi. Niin täytyy siis minun ulkonai-

festi viettää kunniallista elämää, ja sisällisesti sydämessäni rippua ainoasti hänessä. Vielä seuraa, kuinka Sakarias kääntää puheensa lapsukaisen puoleen ja sanoo:

Ja sinä, poikainen, pitää kutsuttaman Ylimmäisen profetaaksi; sillä sinun pitää käymän Herran kasvoihin edessä, valmistamaan hänen tietänsä.

58. Wirkasi on olewa: sinä olet olewa ensimmäinen, olet alkawa, olet ylimmäinen profeta. Kuinka nyt ennustus täytetään? Näin se täytetään: sinä olet käypä Herran edellä ja olet valmistawa hänelle tietä, niin se tapahtuu. Niin lähellä Herraa olet sinä muitten profetain suhteen olewa, ettäs käyt hänen edellänsä. Mitä on käydä Herran edellä? Se tietää: Herra tulee; sillä koska palvelia käy edellä, niin tulee Herra warmaan jäljissä. Johannes Kastajan kiitos on, että hän on Herran edelläjuokija. Itäänkuin tahtoisi Sakarias sanoa: Herra on läsnä, hän itse tulee, sinä olet ainoastansa edelläilmoittaja. Samoin kuin, koska ruhtinas tulee, käy kaksi tahti kolme hänen edellänsä, jotka valmistawat tilaa hänelle, sanoen: astukaat syrjään, peräytykää. Juuri niin teet sinäkin, käyt edellä, huudat kansalle: wälttäkää syrjään, tehkää tilaa, antakaat sias, Herra tulee! Sellainen palvelia on Johannes, jonka jäljissä Herra seuraa. Näin ei vielä yksikään profeta puhunut, vaan sen he kyllä sanoivat, että tulisi profeta, joka rakentaisi waltakunnan, ijäti kestäwän y. m. Mutta he kuolivat kaikki, ei kukaan elänyt tähän aikaan; mutta tämä elää juuri samaan aikaan, koska Herra tulee ja käy hänen jäljissänsä. Sillä Johanneksen tultua, sai kaste ja ewankeliumi alun; ja kohta Johanneksen päätettyä, rupesti Kristus, molemmat melkein samana vuonna.

59. Roh niin, mikä olisi hänen wirkansa? eli mitä warten käwisi hän edellä? Hänen wirkansa on olewa, valmistaa Herran tietä. Tämä tien valmistaminen on johdattaa kansa Herralle. Kristus on armo, lahja, kuningas, meidän autuutemme sarwi. Tätä Herraa ja kuningasta ei ota kukaan omaksensa, joka ei ensin ole niin nöyrytetty, että hän pitää itsensä mitättömänä. Sillä nämät kaksi, Ju-

malan armo ja lahjoja antamalla ansaita armoa, eivät sivi yhteen eikä mahdu samaan suojukseen. Siis, kuin maailma on siinä luulossa, että se tahtoo kaupustella Jumalan kanssa, ansaita ja voittaa häneltä jotain, täytyy Johanneksen ewätä se ja sanoa: luopukaat pois kaikesta omasta ansioistanne, se ei ole Jumalan palvelusta, vanhurskautta ja hymätyötä, vaan toinen (wieras) pyhyys, josta ei Jumalan palvelusta lähde. Tällä hän siis opettaa ihmisiä, että he ovat vain syntisiä eikä mitään muuta. Joka siksi itsensä tunnustaa ja tuntee, että hän Jumalan edessä on syntinen ja mitätöin, se on huomannut tämän Johanneksen äänen: **walmistakaat Herralle tietä**, antakaat hänelle tilaa, tässä on toinen tulos ja minun jäljistäni, joka on minua suurempi, häntä kuulkaat, häntä totelkaat.

60. Toinen Johanneksen wirka, joka tätä seuraa, on, että hän saattaa meitä sellaiseen tietoon, ja formella osoittaa pääsiäislamasta, joka hartioillensa ottaa meidän syntimme, nau-laa ne kansjansa ristiin ja pyhii pois. Tästä hän vielä sanoo:

Ja antamaan autuuden tunnon hänen kansjallensa, heidän synteinensä anteeksi saamiseksi.

61. Se on, siinä alotat jaarnan, josta opitaan tuntemaan, kuinka ijanikaikkisesti autuaksi tullaan: mikä lunastus eli autuus on, ei siinä, kuinka saimmme suurta rikkautta, kunniaa eli valtaa maan päällä, niinkuin Judalaiset sen tähän saakka ymmärsiwät; vaan että saimmme syntimme anteeksi ja tulimmme osalliseksi Jumalan armosta. Mutta kussa syntein anteeksi saaminen on, ei siinä ole ansiota, maksaa eikä täysiksi tekemistä; muutoin ei kutsuttaisikaan sitä syntein anteeksi saamiseksi. Meillä täytyy siis olla tieto siitä, kuinka Jumala ilman työtä ja ansiota antaa synnit anteeksi ja autuuttaa sulasta armosta ja laupiudesta, niinkuin seuraa:

Meidän Jumalan sydämmellisen laupiuden kautta, jolla meitä on etsinyt koiito ylhäältä.

62. Jotka nyt lafia, töitä ja ansiota opettawat ja teroittawat, ne tappelewat Jumalan laupiutta ja autuuden tuntoa vastaan.

Sillä ei hän sano syntejä saatawan anteeksi isäin tahti muitten pyhäin rukouksilla tahti töillä; vaan Jumalan äärettömästä laupiudesta, jonka Luukas nimittää **sydämmelliseksi laupiudeksi.**

63. Tämä laupias anteeksi antaminen ei tullut toimeen kuitenkään ilman ansiota, waikka se saatiin warteen ilman meidän omaa ansioitamme, vaan tähän wältiin tuli wältittäjä, joka sen ansaitti meidän siassamme meidän hyväksemme. Se on Kristus, Herramme. Sillä Jumala tahtoi täyttää maksaa synneistä, ja kunniansa ja oikeutensa palkituksi. Sitä emme woineet aikoin saada; mutta Kristus teki sen, jonka Hän ääretöin laupius lähetti ja hän tuli meille, sitä toimittamaan. Sentähden hän sanoo: **jolla äärettömällä laupiu-della meitä on etsinyt koiito ylhäältä.** Warmaankin oli se ansaitsematon, ja sula ääretöin laupius, että Kristus tulisi meille, meitä etsiä ja meille sellaisen anteeksi antamuksen ansaitsi ja toimittaisi ijäiseksi autuudeksi. Hän kutsuu hänen koiitoiksi ylhäältä, ja osoittaa meille hänen Jumaluutensa; ilään kuin mieli hän sanoa: korkeudessa, se on ylinnä kaikkia luotuja, jota korkeempaa ei mitään ole, vaan missä ainoasti sula korkeus on, siellä on Kristus jumaluudessansa, aamuruskona eli koiittona; sillä hän lähtee Hästä, kuin loiste auringosta, josta on runsaammin puhuttu Postillasja joulupäiwänä. Sentähden hän myös (Hebr. 1: 3) kutsutaan jumalallisen olennon juurikwaksi ja kirkkaudefsi, eli luonnon aamuruskoksi, niinkuin 22 Psalmiin alkufin kutsuu hänen aamuruskon peuraksi (peura, jota warhain aamulla wäijytään).

Walaisemaan niille, jotka pimeissä ja kuolon warjon maassa istuawat, ja ojentamaan meidän jalkamme rauhan tielle.

64. Tämän on moni isä ymmärtänyt helwetin porstuaksi; mutta tässä Luukas seuraa Jesaiasta ja lopii yhteen hänen kansjansa: **kausa, joka pimeydessä waeli, näki sunren walkenden, ja jotka asuit kuoleman warjon maassa, niiden ylitie se kirkkauksi paistaa,** Jes. 9: 1. Hän tahtoo sanoa: Kristus tuli, olemaan maailman walkentena, ewankeliunilla walaisemaan sydämmet ja saattamaan itsellensä ne, jotka epäuskon fokeudessa ja wankiudessa

olivat perkeleen wallassa wangittuina, täten saattaaksensa meidän jalkamme rauhan tielle, se on, hallitaksensa armonsa waltakunnassa omiatuntojamme turwailisuudessa ja ilossa, ettei meidän tarwitsisi peljätä perkelettä, syn- tiä, kuolemaa, mailmaa, helwettä eikä mitään onnettomuutta ollenkaan, meitä, jotka ennen, toiset törkeissä synneissä, toiset hywisä töissä, emme kumpikaan saattaneet nauttia lepoa ja rauhaa, waan olimme waaditut epäilemään perkeleen ja kuoleman pelwon alaisina, ihan tie-

tämättöminä, kuinka löytäisimme sellaisen tien rauhaan.

65. Näyttäähän siis Sakariaan kuwaan mitä somimmilla sanoilla ewankeliumin ja Kristuksen waltakunnan kaikkein hedelmi- neen, wärineen ja omaisuuksineen mitä taidol- listimmalla tavalla, näyttäin sen olewan armon, syntein anteeksi saamisen, rauhan, riemun, turwailisuuden, autuuden ja kaiken hyvän sanan ja waltakunnan. Antakoon Jumala, etta sen ymmärtäisimme ja tuntisimme, Amen.

N:o 74. P. Mikkelin Päivänä.

Ewank. Matth. 18: 1-11.

Sillä hetkellä tulivat opetuslapset Jesuksen tykö, sanoen: kuka on suu- rin taiwaan waltakunnassa? Ja Jesus y. m.

1.

Tässä ewankeliumissa kuulemme, kuinka Kris- tus muistaa rakkaita enkeleitä, joitten tähden olemme tahtoneet pitää p. Mikke- lin juhlan ja sitä wietttää; ei tosin tuon ainoan Mikaelin tähden; waan koko enkelijoukon kun- niaksi. Tätä teemme sentähden, että kristi- tyillä pitää ja tähtyy pysyä tieto ja ymmär- rys rakkaista enkeleistä. Onkin hyödyllistä ja lohdullista että tiedämme heidän wirkansa ja luontonsa, ja millisinä he owat pidettävät. Ja niinkuin on tarpeessa ja meille warsin hyödyllinen tietää mitä isän-, äidin-, palvelian-, piian-sääty y. m. on ja, kuten joka päivä näemme, kaikki käywan nurin narin, kussa sel- lainen tieto ihmisiltä katoa, niin ettei enää tiedetä miksi hymälki ne owat säädettyt; samoin on tarpeellinen tietää, mikä enkelein wirka ja toimitus on. Mutta jollei sitä tiedetä, täy- tyy siitä syntyä hullumaisia, perättömiä aja- tuksia ja tarinoita. Niin näemmekin tapah- tuneen. Sillä p. Mikkelin juhla on tähän

asti ollut paljas pakanallinen juhla. Sääs- tetty ei ole tarinoitakaan Gargaron wuoresta, joka kutsutaan p. Mikkelin wuoreksi, Mikkelin kirjasta ja monta muuta walhetta. Näin on Jumalasta luowuttu ja poikettu rakkaihin enke- leihin.

2. Mutta sentähden emme wietä tätä juhlaa, waan sentähden, että oppisimme tun- temaan, mitä he toimittawat, mikä heidän tekonsa ja wirkansa on, johonka he owat ase- tetut; ja että koska tämän tiedämme, kerran- kin rupeisimme kiittämään Jumalaa siitä, niinkuin kiitämme Jumalaa auringon ja kuun luomisesta, toimittamastansa ja antamastansa mailmassa rauhaa, sowintoa, oikeutta ja use- ampia muita etuja. Näin tulee meidän kat- soa, miksi hänen kaikki työnsä owat säädettyt, ja mihin ne tähtäävät. Ei niin, että mielisin sentähden kumartaa aurinkoa ja kuuta; sitä hän ei suinkaan tarloittanut, waan ylistäisin ja kumartaisin Jumalaa auringon toten, jonka hän on luonut. Samate sanon enkeleistäkin,

että meidän tulee katsoa ja tuntea heidän työnsä ja Wirkansa, sekä Jumalaa että meitä nähden, sitte kiittäen Jumalaa heistä, pitämätä heistä yleisiä ajatuksia.

3. Tätä katsoen olkoon jokainen kristitty epäilemätöin ja varmaan päättäköön enkeleitä olemassa olevan, sekä hyviä että pahojakin. Oi, näethän, ihmisiä Kristuksenkin aikoina, nimittäin Sadukajoja, jotka eivät ensinkään uskoneet, waau suoraan sanoivat henkiä ei olewankaan. Ja saman mielisiä olen minäkin tawannut. Mutta ei kristitty saa epäillä, että perkele luontoansa on luotu enkeli, juuri kuin p. Mikaelikin on luotu enkeli. On hirmumwaltiallakin yhtä hywin waltaa, kuin ruhtinaallakin; mutta hän käyttää sitä wain kansan wahingoksi; hurstas ruhtinas jälleen käyttää sitä kansan hyväksi.

4. Pitäisi niitä, jotka eivät usko perkelettä olewan, on muutamia, jotka sen kyllä uskawat; mutta eivät usko niiden olewan niin lähellä; waan jotka, kuultuansa puhuttawan perkeleestä, luulewat hänen olewan muutaman sadan peninkulman päässä. Mutta jollei tiedä perkeleen olewan niin lähellä meitä, katoo sen hymänteon tunto ja tunnustus, jonka Jumala osoittaa meille enkeleinsä kautta. Niinkuin ei sekään tiedä, mitä jalo lahja elämä on, joka ei tunne kuolemaakaan; ja se joka ei koskaan nälkää nähnyt, ei tiedä, kuinka kallis ja arwois ja leipäkulta on. Siis, joka siirtää perkeleen niin aiwan etäälle, ei hän enkeleistäkään pidä suurta lukua.

5. Mutta kristitty tietäköön istuwansa perkeleitten parissa, ja perkeleen olewan häntä lähempänä, kuin oman takkinsa ja paitansa, niin omaa ihoansakin lähempänä; että hän kaikkialta ympäröi meidän, ja siis, että aina olemme tukkasilla hänen kanssansa ja aina waaditut sotimaan häntä vastaan, kuten pleinen sananlaskukin todistaa: ei pida paholaisista portille maalata. Tämä nyt on ensimmäinen, että warmana pidämme perkeleitten olemassa olemisen, ja niin lähellä meitä ja ympärillämme, että ne mieltänsä myöden syöfsewät jumalattomat kaikellaisiin synteihin y. m.

6. Samoin puhuu tässä p. Pietarikin (1 Piet. 5: 8): olkaat raittiit, walwokaat;

sillä teidän wihollisenne perkele käy ympäri, niinkuin kiljuwa jalopenra, ja etsii kenen hän nielis. Näitä sanoja ei juoppo lausunut, eikä niitä kofkapuheena sanottu, waan täyttä totta. Miettikäät tarkoin ja walwokaat, sanoo hän, älkää luulko, että paha wihollinen on kaukana. Hän on wihollisenne; eikä ainoasti wihollisenne, waan pahakin, niin paha, että koko hänen pahutensa tarkoittaa, saattaa meille wahinkoa. Kussa on hän? Ympärillänne, sanoo hän. Mitä on hänellä mielessä? Hän etsii, kenen hän nielisi. Tuossa on hän taidollisimmasti kumattu ja piirretty eteenne omassa karwasjansa.

7. Kuulleet olette perkeleitä eli pahoja henkiä olewan olemassa. Tästä näette myös, mitä hänellä on mielessä, että hän on sellainen paha, myrkyinen henki, joka joka päivä puuhaa ympärillänne ja pyytää, saadaksansa niellä teidän, ihan sanomattomassa kiukussa. Niinkuin kiljuwa jalopeura, sanoo hän, käy hän teidän ympärillänne, se on, mitä ikänä ajattelette, puhutte, teette, missä alotatte, missä lafkautatte, on siellä paljaita perkeleitä. Tämän usko nyt harwa ihminen. Sillä jos sen oikein uskoisimme, emme totta niin suruttomina olisi. Siitä jekin tulee, että mailma on täynnä kateutta, wihaa, ylpeyttä, pahaa himoa, haureutta ja muita sellaisia pahoita; ja menee menoansa niin suruttomana, kuin olisi hän kauwan sitte syönyt perkeleen suuhunsa.

8. Tästä näemme, että riivatuita ihmisiä on kahdellaiffia. Muutamat owat ruumiillisesti riivatuita. Niissä selwään nähdään, kuinka ankaran wihainen, häiyn, meidän ihmisten wihollinen, perkele, on. Niin näet Mark. 5: 1 ff. ja Luukk. 8: 27 ff., kuinka hänen halunsa oli ottaa waltaansa sen kurjan ihmisen, joka ei oleskellut huoneissa, waan asui haudoissa, ei yksinänsä itse, waan kokonainen legio seurassansa; niin rakkaana hän ihmisen pitää. Sillä eikö se ole myrkyinen, sanomaton pahuus, että hän useamman kuin 6,000 perkeleen seurassa niin onnettomasti ottaa ihmisen waltaansa? Useampia muita esimerkkiä riivatuiesta luetaan ewankeliumeissa. Nämmät esimerkit osoittawat, luulostani, kyllätki,

mitä tuimaa, julmaa kiukkaa hän kantaa meihin, alati mieltien wahingoittaa meitä ruumiin ja sielun puolesta.

9. Sitte ovat muuttamat hengellisesti eli salaisesti riivatuita, jotka täynnä ahneutta, wihaa, kateutta, haureutta, elävät kuitenkin niin suruttomina, kuin luulisiwat perfeleen olewan monen sadan tuhannen peninkulman päässä heistä. Siis, koska ruumista koskee joku puute, koska he tulewat sairaiksi y. m., kohta juoksewat he lääkärille ja etsiwät uunwoa sieltä täältä; mutta kuinka hillitsiwät ja tukahuttaisiwat sydämessä piilewän ahneuden, wihan ja kateuden? Sitä he eivät koskaan ajattele. Miksi niin? Siksi, ettei kukaan tahdo uskoa, että perfele on niin lähellä ympärillämme. Sentähden sanon, olkaamme ahkeria oppimaan, millinen henki perfele toki on, ja kuinka paljon hän wahingoittaa meitä ruumiin ja sielun puolesta. Sielun suhteen wäärällä opilla, epäilyksellä, pahoilla himoilla y. m. Kaikella tällä tarkoittaa hän riistää uskon, tehdä sen horjumaksi, tahti laiskaksi, heikoksi ajatukseksi. Minä tunnen perfeleen hywin, mutta en saa kuitenkaan niin tehdyksi, kuin mielelläni soisin: soisin olewani hartaampi töisäni; mutta en saata sitä perfeleeltä, joka aina häiritsee minua.

10. Sielun tiedottuansa, ryntää hän ruumiinkin kimppuun: lähettää ruttotaudin, näljän, murheita, sotia, murhia y. m. Kaiken sellaisen surkeuden matkaan saattaa perfele. Että toinen taittaa jalkansa, toinen hukkuu, toinen tekee murhan, kufapa waikuttaa kaikkea sellaista? Ei muu kukaan, waan perfele. Tämän silmin näemme ja saamme kokea. Kuitenkin olemme niin suruttomia, luullen häntä ei ollenkaan olewankaan. Ei kultaseni, hän on totisesti läsnä, on sinun ja meidän kaikkien ympärillämme; ja tätä sentähden, että me häntä pelkäsimme, emmekä eläisi suruttomina, waan hätämme tähden pakenisimme Herramme Jumalan turwiin ja huutaisimme häntä awuksemme. Siis, jollei yhtään perfelettä olisi, käwisimme warsin kylmitse, laiskoiksi ja hitaitse. Mutta waikka Herra Jumala käyttääkin niin monta perfelettä, saa hän kuitenkin häidin tuskin meidän siksi, että häntä rukoi-

lemme ja awuksi huudamme, sanoen: auta, rakas Isä, auta! mitä tekisimmekään, jollei yhtään perfelettä, onnettomuutta y. m. olisi?

11. Ensimmäisenä tietäkäämme tämä, ettemme saa istua turvallisessa ilotarhassa. Jos, weljeni, hän tuli Adamin ja Ewan pariin paratiisissa; jos hän on tullut muitten Jumalan lasten, ja itse Kristuksenkin pariin (Matth. 4: 5), niin saattaa hän kaiketi tulla sinunkin pariin. Rukoilkaamme siis ahkerasti Jumalaa ja anokaamme, että taas elpyisimme walwomaan häntä vastaan, ettei hän saisi saattaa meitä epäuskoon ja kaikellaisiin syn-teihin ja kiusaukseen. Sellaista on hänellä nyt (w. 1530) ollut mielessä herrain päiwillä Augsburg'issa ja on koettanut, jos hän olisi saanut meidän rewäistykseksi uskosta pois. Jos tämä aikomuksensa olisi menestynyt, olisi hän sitälähin matkaan saattanut murhia.

12. Sitä vastaan tulee meidän myös tietää, että, joskin perfeleitä on monta ja heillä pahaa mielessä, on hyviä enkeleitäkin paljo, paljo enemmän, jotka meitä warjelewat, tuntewat ja kaitsewat. Bahat enkelit, kuten kuulumme, eivät makaa, waan harrastawat päiwät ja yönä rakentaa epäjumalan palvelusta ja synnyttää sielujen surmaa, sitte vielä wahingoittaa meitä ruumiin, tawaran, kunnian y. m. suhteen. Jollei Jumala olisi sitä vastaan säätänyt toista sotajoukkoa, ei olisi perfele hetkeksikään suonut sinulle huonetta, waimoa ja lapsia hyväkses, waan kaiken olisi täntynyt kändä rauskoiksi. Niin perki myrkyinen onpi hän, ettei hän soisi sinulle ebes jalankaan sias astuakses. Niin, se harmittaa häntä, että sinulla on eheät jäsenet, silmät, kädet, jalat; ja jos hänen sallittaisiin, ei jättäisi hän sinulle lehmääkään, ei hanheakaan elämään. Lyhyesti: jos hän saisi asiat menemään oman mielensä mukaan, ei jättäisi hän ainoata seiwästäkään pystyyn, eikä yhtään ihmistä silmänräpäyksikään elämään.

13. Mutta ettei näin ole käynyt, ja että vielä näet kaupunkia, maita ja ihmisiä hallitukseensa, niimpä eläimiäkin, härkiä, lehmia, lampaita, ja mitä muuta tarwitsemme, sitä ei katsele hän ilomielin, ja se harmittaa häntä, että tilamme vielä on näinkin hyvä. Tämä-

hän on merkki siitä, että Jumala on säätännyt suuremman vallan, joka suojelee ja varjelee fellaista pahaa ja myrkyistä vihollista vastaan. Sekin, että on vielä olemassa hurskaita ihmisiä, jotka uskovat ja luottavat Jumalaan, rakastavat ewankeliumia, ja sitä miellään kuulevat, todistaa, että Jumala on perkelettä vastaan säätännyt suuremman vallan, joka häntä alati hillitsee ja estää. Sillä punnitse itse! Pyhä Pietari sanoo (1 ep. 5: 8), että perkele on vihollisemme, ja sitte niin julma ja kiukkuinen, kuin jalopeura, joka ankaraasti ahdistaa meitä ja pyytää niellä meidän. Kuinka hän sitte suvaitsi että meidän käwisi hywin vähimmäsfäkään afiasfa? Kuin hän ei taida muuta, kuin wahingoittaa meitä, eikä se kuitenkaan menesty, waan Jumala estää häntä rakasten enkeleinsä kautta, niin pitää minun hartaasti kiittämän Jumalaa siitä, että huoneeni vielä on pystyssä, waimo ja lapset elävät. Sillä oma suojaamisemme on riittävätsin perkelettä vastaan. Jollei hänellä olisikkaan panna meitä vastaan muuta, kuin paha tahto, olisi hän kuitenkin meitä paljon woimallisempi.

14. Pait pahaa tahtoa on hänellä sekin etu, että hän on kaikkea ihmisiä taitawampi. Raamatunkin tuntee hän paljo paremmin, kuin Pariisi, Kölni, ja kaikki jumalattomat ulkokuljatut, oskoot kuinka oppineita tahtonsa. Joka hänen kanssaan mieli wäännehtiä, sen hän warmaan pusfiin pistää, pait jos hän on Jumalan sanalla hywin warustettu häntä vastaan, ja on luja ja wahwa uskossa. Samoin, jos tulee wäkiwoima kysymykseen, on hän helposti woittanut; yhdesä hetkessä löysi hän kaikki Turkkilaiset, keisarit, kuninkaat ja ruhtinaat kuoliaksi. Mutta ettei hän sitä tee ja täntä, se tulee hywäin enkelein suojeleuksesta ja wirasta, joten he estävät häntä. Sillä Herramme Jumala on säätännyt heidän, wastustamaan perkelettä ja sotimaan häntä vastaan. Ja niinkuin ruhtinas käskää wirkamiestänsä hallitsemaan maata ja kansaa roswoilta, samoin käskää Jumala enkeleitä suojelemaan kristikuntaansa perkeleen kawaluudelta ja murhulta y. m. Mutta wälistä saattaa kuitenkin kulturi heittiö hättyttää, josta näh-

dään, ettei häneltö puutu hywää tahtoa. Jos hän saisi enemmän wahingoittaa, tekisi hän sitä. Samate perkeleekin: Herramme Jumala myöntää heille jostus wähä jotain, mutta on kuitenkin heitä vastaan asettanut hywät enkelit, suojelemaan ja hallitsemaan meitä.

15. Raamattu osoittaa kullakin kristityllä olewan oman enkelinsä, Hebr. 1: 14. **Sitä he kaikki ole palwelewaijet henget, palwelukseen lähetetyt niille, jotka autuuden perimän pitää?** Ja tässä ewankeliumissa sanoo Kristus lapsistakin: **heidän enkelinsä taiwaisissa näkewät aina minun Isäni kaswot, joka on taiwaisissa.** Onhan tämä joma, suloinen sana, jota pitäisi lapsiin hywin teroitettaman, oppiaksansa tuntemaan rakkaat enkelit ja ahkerasti kiittämään. Jumalaa niitten palweluksesta ja warjelemisesta. Sillä perkele on kaikkein lasten vihollinen, ja näkee wastenmielisesti niitä tulewan mailmaan, kaswawan ja lisääntyvän. Sentähden hän keksii monelaisia kuria ja juonia, peljättääksensä raskaita waimoja ja matkaansaattaaksensa monta monelaisista onnettomuutta, kawaluutta ja murhaa y. m. Mutta rakasten enkelein täytyy kaita ja torjua. Mutta tämä kaikki tapahtuu salaa, niinkuin perkelekin salaa panee ihmiset waltaansa. Esimerkiksi, koska hän täyttää sydämen epäuskolla ja ahneudella, mutta luuloittaa kuitenkin sitä niin, että se ajattelee näin: minä pyydän wain elatusta itselleni ja lapsilleni, perkele on kaukana minusta: ja kuitenkin on perkele niin somasti riivannut hänen, että sen tuskin huomaa sydämmellä, silmillä ei ollenkaan.

16. Samate peijaa hän suurta herraakin, ruhtinasta y. m.; hän waiuttaa hänessä sen luulon, ettei hän ryhdy sotaan wihasta, kateudesta tahi muusta pahasta juonesta, waan puolustaaksensa oikeutta ja yhteisen rauhan tueksi. Semmoisen peitteen pitää asialla olla, ja niin pitää hän perkeleen ajatuksia paljaina hywinä ja oikeina ajatuksina. Si hän woi luulla, saatikka uskoa, niiden perkeleestä tulewan. Samate kuin perkele salaisesti pitää ihmisen hallussansa, toimittawat hywät enkelit wirkansa myös salaisesti. Ja niin ikään kuin perkele salaa ampuu sydämmeen pahoja

nuolia, ampuvat hyvät enkelit hyviä nuolia sydämmeen; ja koska perkele hätyyttää, ovat hyvät enkelit kohta saatavissa, torjumassa häntä ja sanovat sydämessä: äläppäs niin! Niin ikään kuin jos joku olisi hukkumaisillansa syvään weteen, ja minä, ollen lähellä, tarttuin häneen kädestä ja tempaisin hänen ylös ja niin pelastaisin hänen henkensä, juuri samoin tekewät hyvätkin enkelit, pyöräyttävät toisalle ja sanovat sydämessä: älä niin tee, y. m. Ja suojelewat meitä niin, ettemme kokonansa luomu uskosta. Siitä tulee, kuin sanotaan, ja onkin sanottu oikein: tänäpäpä oli sinulla hyvä enkeli. Tämä on sanottu yhtä paljon kuin: järki ei olisi woinut torjua maaraa; jolleivät hyvät enkelit olisi olleet, olisi perkele sinun löylyttänyt pahan päiwäiseksi.

17. Oppitaamme siis tuntemaan, mikä hyvän enfelein wirka ja toimitus on, että, kuten pahat enkelit eivät muuta mieti, waan kuinka saisiwat meidän syöstyiksi syntiin ja häpiään, hyvät enkelit alati ovat saatavilla auttamassa meitä, pysyäksemme totuudessa, warjelemassa perkeleeltä ruumiimme ja henkemme, waimomme, lapsenme ja kaiken omaisuutemme. Ettei koko mailma nyt ilmitulesa pala, etteiwät kaikki kaupungit ja kylät rauvioina makaa, se kaikki on hyvän enfelein työ ja teko.

18. Suomaa, perkeleet ovat nopeitakin, kawalia ja taitawia henkiä; mutta hyvät enkelit ovat pahoja enfeleitä paljon järkewämpiä ja taidokkaampia. Syynä on: heillä on peili, johon katsowat, tietysti Jhan kaswot, Herramme Jumalamme kaswot, mutta sitä ei ole pahoilla enfeleillä. Sentähden on yksi hyvä enkeli kaikkia perkeleitä taitawampi. Owat he perkeleitä paljoa woimallisemmatkin, sillä he seisowat hänen edesjäsä, jonka nimi on kaikkiwaltias. Kiittäkäämme siis hartaasti Jumalaa, joka on asettanut meille sellaiset kaitfiat ja haltiat, meitä wartioitsemaan, ja tehkäämme tätä mielellämme.

19. Emme siis rukoile enfeleitä, emmekä uskalla heihin, niinkuin tähän asti on tehty. Raamatuistakin hawaitsemme, etteiwät he koskaan tahtoneet kumarruttaa itseänsä; waan

me kiitämme ja ylistämme Jumalaa, joka on luonut heidän hyväksemme. Sillä he owat Jumalan luomia ja meidän hyväksemme asettamia henkiä. Niin ikään kuin kiitämme Jumalaa ja ylistämme häntä luomisestansa hyväksemme rakkaan auringon, kuun, wiiniä ja leipää, samoin kiittäkäämme häntä rakkaista enfeleistäkin. Rakas Jumala, minä kiitän sinua, ettäs olet meitä rakkailla enfeleillä hoittanut ja warjellut, ja asettanut haltiaksemme sellaiset taimaalliset ruhtinaat y. m. Tämä on oikein ylistää ja kunnioittaa enfeleitä.

20. Mutta että enkelit owat sellaisia henkiä, sen näemme monesta efimerkistä Raamatussa. Luukk. ewankeliumissa 2 luv. ilmoitettuaan paimenille Kristuksen syntymän, waijasiwat he fitte w. 14 kauniin wirren: kunnia olkoon Jumalan korkeudessa, maassa rauha, ja ihmisille hyvä tahto. Matth. 12: 34; Luukk. 6: 45, sanotaan: sydämmen kyllyydestä suu puhuu. Se onkin totta, niinkuin tästä näemme. He toiwottawat kaikesta sydämmestänsä ensiksi, että Jumala saisi kunniansa ja ylistyksensä. Ja fitte, nähäksemme, millinen heidän sydämmensä on, toiwottawat he, että rauha olisi maassa. Ei heitä miellytä nähdä, että joku huone, kaupunki, y. m. taikka palaa, taikka muuta wahinkoa tapahuu; sillä heidän sydämmesjäsä on sulaa rauha. Sitä vastaan harrastaa häijy perkele, kuinka hän riistäisi ihmiset pois Jumalasta; enkelit jälleen toiwowat, että Jumalaa ylistettäisiin ja rakastettaisiin. Perkele on wihollisemme ja näkee wastenmielisesti meidän nauttiwan rauhaa. Enkelit suowat mielellään, että rauha waltitsi kaikin paikoin. Russa rauhattomuus on, siihen olemme itse, eikä kukaan muu, syylliset: sillä Herramme Jumala ei woi muutoin kaswattaa meitä. Kolmanneksi toiwottiwat he ihmisille hyvää tahtoa, se on, että ihmiset hyväksensä ottaisiwat ja kaikkeen mielistyisiwat, mitä Jumala heille lähettää, olkoon hyvää, olkoon pahaa, siis että Jumalan tahto tapahtuisi ja jokainen olisi hyväällä mielellä, iloinen.

21. Näin kumataan enkelit toisiin, kuin wiisasteliat forkiaopistoissa ja saarnatuolista owat heistä saarnanneet ja opettaneet. Niin

kuin p. Vietarikin on perkeleen kuvannut, niinkuin ennen mainitsimme, sanoen hänen meidän vihollisiksemme. Sitte maalaa hän hänen oikiasa karwassaan ja sanoo: hän käy ympäri, niinkuin kiljuva jalopeura. Tässä on hän paremmin maalattu, kuin jos kauvan wäännehtisin ja päätäni waiwaifin, jostko hänellä on päätä tahi nenää, niinkuin he owat asiasta hullutelleet.

22. Lyhyesti: jos tahdot nähdä perkeleen oikein maalattuna, niin katsele ajatuksissas pahaa, myrkyistä ihmistä, jolla on paha sielu ja tahto, joka lisäksi on juonikas, mielellänsä wahingoittaa ja kiusaa ihmisiä. Jos taidat sydämessäs käsittää, millinen hän on laatuansa, on sinulla muru perkelettä. Näin wastoin on enkelin sydän suopea, ystävällinen: kuin jos löytäisit ihmisen, jolla olisi kaitin puolin hyvä sydän, ja täysin suopea tahto, eikä olisi juonikas, waan yksinertainen, mutta sen ohessa kuitenkin järkewä ja wiisas. Joka saisi nähdä sellaisen sydämen, hänellä olisi kumaus hurstaasta enkelistä.

23. Onkin heillä sentähden soma nimi. He kutsutaan **Angeli**, se on, lähettiläiksi eli sanansaattajiksi; sillä Jumala on lähettänyt heidän. Si raamattu kutsu heitä luonnollisesta olennostansa, pait että he nimitetään hengiksi, waan heidän wirastansa. Samate on ruhtinas nimikin wirkanimi, eikä luonnosta eli olennosta otettu nimi: samate ei kutsuta enkeliä enkeliksi luonnostansa, jollei sillä olisi sitä wirkaa. Sentähden olen hywin mielistynyt enkeli nimeen: sillä he owat Herramme Jumalamme sanansaattajia. Mitä toimittawat he? He hallitsewat, warjelewat ja torjuwat meistä kaikkea onnettomuutta; ja tätä he tekewät ahkerasti ja ilolla. He owat asetetut toimittamaan Herramme Jumalamme käskyä, koska hän heille sanoo: warokaat, ettei tuota kylää sytytetä palamaan, ettei karjaa tapeta, ettei kukaan huku.

24. Samate on perkeleelläkin nimi. Hän kutsutaan **diabolus**, se on, parjaaja, kannustaja, pilkkaaja. Sillä hänen luonnollinen toimensa on, turmella kaikki asiat ja pahimpaan päin kääntää. Häntäkin kutsutaan **Angelus**, mutta hän on paha sanansaattaja.

Kannustajaksi nimenomaan kutsutaan sitä, joka saattaa hyvän asian häpiään, jossa perkele onkin oikia osaawa mestari. Mitä Jumala opettaa, käskää ja lupaa, sen hän toiseksi wääntää ja toifin selittää, miten hän paratiisissa teki. Jumala oli kieltänyt Adamin ja Ewan syömästä kielletystä puusta; mutta nyt tulee hän tähän ja sanoo: luuletteko Jumalan sellaista kieltäneen? Suoraan sanottu: hän tekee totuuden walheeksi ja Jumalan perkeleeksi (1 Mos. 3: 1).

25. Samoin käy omassatunnossakin: koska hän rupee sydämessä puhumaan, tekee hän omantuntos niin suruttomaksi, kuin et olisi koko elinkautenas tehnyt ainoatakaan syntiä. Tätä hän teki wuosi taakse Herrain päiwillä Augsburgissa (1530) piispoillensa ja ruhtinaillensa. Mutta wasta filloin hän oikein nimensä mukaan tekee, koska hän rupee latelemaan syntejäs etees. Silloinkos hän wääntää, pilkkaa ja mitättömäksi tekee oppis ja elämäs, että sinua oikein harmittaa koskaan kuulles oikia oppia. Tämä nimitetään oikiaksi perkeleen kawaluudeksi ja työksi, ja hänen wirkansa onkin, parhaimman pahimmaksi kääntää. Samate kuin jälleen hyvät enkelit pahimman parhaaksi kääntäwät, selittäwät kaikki hyvään päin, lohduttawat, neuwowat, auttawat, suojelewat ja opettawat. Tämä oppikaamme tuntemaan ja siitä Jumalaa ahkerasti kiittämään, että hän on määrännyt enkelit wartiaiksi. Miwan somaa olisi, jos me aamulla noustesamme semminkin sitä rukoilisimme Herraltamme Jumalalta ja sanoisimme: rakas Jumala, oleta tänäpäpä pyhät enkelis luonani, minua hallitsemassa ja johdattamassa, suojelemassa ja opettamassa perkelettä vastaan y. m.

26. Tästä on meillä kaunis esimerkki 2 Kun. 6: 17 ff., kuska profeta Eliša osoittaa palveliallensa koko wuoren täynnä tulisia waunuja ja ratsasmiehiä, koska Syrialaiset suurella waimalla, waunuilla ja ratsasmiehillä piirittiwät Dothania, jossa Eliša oli, ja tahtoiwat wiedä profetan, herransa, Syrian kuinkaankin kästin. Mutta heidän täytyi jättää hankkeensa, sillä enkeleitä oli enemmän, kuin wihollisia.

27. Näemme myös, että rakkaat enkelit

ovat mieluisemmat auttamaan, kuin perkeleet wahingoittamaan. Heitä onkin enemmän, kuin perkeleitä, ja he kaikki hartaasti toimittawat saamansa käskyn suojella ja warjella hurstkaita. Siis, vaikka perkele rajuaakin ja tuimasti halajaa wahingoittaa, ovat hnwät enkelit kuitenkin paljon tuljempia ja palawampia auttamaan, ja kaikesta hädästä wapahamaan. Tämä hywin oppikaamme ja tietäkäämme: sillä se hyödyttää meitä olemasta niin suruttomina ja tekee meitä warowaisemmiksi perkeleen kawaluutta vastaan, ja edistää turwaamista Jumalaan ja uskomaan, että hänellä on enemmän enkeleitä, jotka meitä katsowat ja hoitawat, kuin perkeleitä, jotka käywät ympärillämme, niinkuin kiljuwa jalopeura, etsien, kuinka saisivat meidän niellyksi, 1 Piet. 5: 8. Niin saatamme rohwaistua ja sanoa niinkuin profeta Elija: **niitä on enämpi, kuin meidän kanssämme owat, kuin niitä, jotka heidän kanssansa owat,** 2 Kun. 6: 16, ja sitte otti hän wiholliset mukaansa, jokasi heidän ja wei heidän häpiällä keskelle kaupunkia; niinkuin samassa luvussa luenne.

28. Nämät esimerkit owat eteenme kirjoitetut, että ylistäisimme ja kiittäisimme Jumalaa, joka on säätänyt sellaiset enkelijoukot, että, kussa yksi olisi riittämätöin, siellä kohta olisi satauhatta saatawilla; niinkuin Elisian esimerkistä näemme heitä olleen tämän yhden miehen tähden monta tuhatta saatawilla. Niin näemme, Luukk. 2: 9, 13, ensin yhden enkelin tuoneen paimenille sanoman, että Kristus, Herra, oli syntynyt, mutta sitte tulleen paikalle suuren taivaallisen sotajoukon. Niin runsaasti olemme warustetut rakasten enkelein warjeluksella.

29. Niinkuin olemme welwollihet kiittämään ajallisesta rauhasta, hurstkaasta ruhtinaasta, ja muista samalleisista lahjoista, olkoot minä nimisiä hywänsä; paljoa enemmän on meidän häntä kiittäminen ja ylistäminen enkelein tähden, jotka meitä auttawat, uskomaan häneen ja pysymään Jumalan pelwossa, ja saamaan ruumiillisesti ja hengellisesti suojaa kaikkea onnettomuutta vastaan. Sentähden näemme, että, jos perkele surmaatin yhden ihmisen, kuitenkin muutama tuhat

ja taas tuhansin jää henkiin. Heitä elää aina enemmän, kuin heitä kuolee; paljon useemmat owat eheitä ja terveitä, kuin heikkoja ja sairaita. Niin myös, jos näet kaupungin, kylän palamattomana tahi häwittämättömänä, jonkun huoneen pystyssä, on se merkki siihen, että rakkaat enkelit warjelewat siellä, ettei perkele saanut kaikkia repiä maahan. Siis saamme aina kuulla enemmän hywää kuin pahaa; niinkuin kaikissa luoduissafin näemme. Uurinko on paljoa kirkaampi ja walosampi, kuin yö pimiä.

30. Niin sallii nyt Herramme Jumala meidän nähdä sitä hywää, kuin rakkaat enkelit osoittawat meille, että sillä lohduuttaisimme itseämme. Hän näyttää meille perkeleenkin tujee ja pahouden, kuinka hän tekee monelle ihmiselle wahinkoa ruumiin ja sielun puolesta, waimon, lasten, tawaran ja kunnian suhteen, meille waroitukseksi ja pelwoksi, että olisimme warustetut hengellisillä sota-aseilla wastustamaan häntä, Ejes. 6: 11. Sellaista siis hywin oppikaamme, lapsimmekin ja palkollisiin hywin teroittakaamme, että hekin tottuissiwat lohduutamaan itsensä rakasten enkelein warjeluksella ja palweluksella, ja perkelettä pelkäämään. Näin heitä usein neuwoakaamme: älä, lapsikulta, kiroile y. m., perkele on sinua hywin läsnä, muutoin heittää hän sinun weteen, taikka tuottaa sinulle muuta onnettomuutta. Ja taas, etteiwät he tulisi aroiksi, pitää heille vielä sanottaman: mutta, rakas lapseni, Jumala on antanut sinulle enkelisenkin, katsomaan sinua, ja wartioisemaan sinua, että hän, koska perkele uhkaa wiskata sinun weteen, taikka unessa peljättää, torjuisi pois ja warjelisi sinun perkeleen kawaluudelta ja pahuu-delta.

31. Kuin meillä on tekemistä niin häijyn, kawalan wihollisen kanssa, ja sodittamana häntä vastaan, täytyy meidän tosiaan oppia tuntemaan hänen, ja tietämään millinen wietikka hän on. Sellaisen wihollisen kanssa ei ole hywä tapella, jota et tunne eikä näe, että ruumiillisilla aseilla saawuta, saatikka pakoona aja. Pait tätä ei taida eikä tahdo hän pitää rauhaa, ei hän suo minun pitää tätä saarnaa; sillä hän on wannonut minulle kuoleman;

sen hän tahtoo tuottaakin minulle. Roh, mitä on siis minun tekeminen, ettei hän ennäittäisi minua? Minun täytyy rippua sanassa ja sanoa: rakas Jumala, sinä tiedät, mitä tuolla pahalla vihollisella on mielessä, kuinka hän kiertää minua, niinkuin kiljuva jalopeura, ja etsii nielläksensä meidän, lähetä pyhät enkeleis torjumaan häntä pois. Jos näin tehdään ja lapsuudesta asti lapset harjoitetaan siihen, tulee heistä kunnan ihmisiä. Sillä niinkään kuin lapsi on uskottu vanhempain ja kansa ruhtinaan hoitoon, juuri niin olemme uskottut enkelein suojaan. Että näin olemme uskottut korkein taimaallisten henkein ja ruhtinasten (enkelein) huomaan, se osoittaa, että meillä on wäkewä vihollinen wastustamassa meitä; muutoin emme tarvitsisi enkelein suojelusta.

32. Kiittäkäämme siitä siis Jumalaa, sanoen: minä kiitän ja ylistän sinua, rakas taimaallinen Isä, että minä, kurja ihminen,

joka en woisi wastustaa ainoakaan perkelettä, joskin minun wertaisiani olisi satatuhatta, kuitenkin wastustan heitä pyhain enkeleis avulla. Niin myös: vaikka ei minulla ole pisaraakaan wiisautta, ja sitä kawalalla perkeleellä on täysinäinen meri, ei osaa eikä woihan kuitenkaan wahingoittaa minua. Tyhmyyteni ja heikkouteni on kuitenkin saattaa hänen wiisautensa ja woimansa häpiään. Siitä, laupias Jumala ja meidän Herramme Jesuksen Kristuksen Isä, on minun kiittäminen sinua yksin y. m. Sillä se on Herramme Jumalan kiitos, että hän osoittaa kunniansa, wiisautensa ja woimansa häpiässä, tyhmyydessä ja heikkoudesta. Hänen yksin on se kunnia, että hän on woimallinen, wiisas ja armollinen Jumala. Tämä tapahtuu, koska Jumala auttaa meitä rakasten enkeleinsä kautta lyömään perkeleen. Siihen Jumala meitä kaikkia auttaoon! Amen.

N:o 75. Pyhain miesten päivänä.

Ewanf. Matth 5: 1—12.

Siihen aikaan, koska Jesus näki kansan, astui hän ylös wuorelle; ja kuin hän oli istunut, tulivat hänen opetuslapsensa hänen y. m.

Ewankeliumin selitys ja lyhwä alkulause pyhiä kunnioittamisesta.

1.

Gnnenkuin ryhdymme ewankeliumiin, täytyy meidän wäähäsen puhua tämän päiväisestä juhlasta, jota kutsutaan kaikkein pyhain päiväksi. Se on saanut alaa koko mailmasja, niin että sitä on kaikin paikoin wietetty ja wieläkin wietetään, niinkuin huomenna kaikkein sieluin juhlaa. Minä soisin nämät molemmat juhlat kaikkisja maisja lafkautetuiksi, ainoastansa niissä tapahtuwan wäärinkäytöksen täh-

den. Sillä vaikka on muutamia, jotka osawat ne käyttää jumaligesti, on kuitenkin niuseampi, ja melkein suurin joukko, jotka sen wäärin käyttävät. Sillä et saa yhteistä kansaa luopumaan siitä luulosta, että täten tehdään hyvä työ. Ei tehtäisi kauvemmin sääntöjä kirkkoin hyväksi, ei rakettaisi alttareita, pystytettäisi kuvia, jäädettäisi testamenttia, jollei niillä luultaisi Jumalaa palweltawan.

2. Usein olen ennen sanonut, kuinka

pyhiä kunnioitettakoon, että nimittäin wainajat pyhät ovat eroitettawat eläwistä pyhistä, ja että, mitä pyhille tehdään, on wainajilta pyhiltä otettava ja annettava eläwille pyhille. Eläwät pyhät ovat sinun lähimmäises, nuo alastomat, nälkäiset, janoowaiset köyhät ihmiset, joilla on waimo ja lapsia, kärsiwät häpiää, tahi ovat syntiin kiedotut. Niille käännä apus, näisä harjoita töitäs, kääntä kieltäs, heitä suojaten, ruokkien, neuwoen, waipallas werhoten ja heitä kunniaan auttaen. Tämän ovat paawilaisemme kääntäneet nurin ja kustantaneet kaikki tyyni wainajiin pyhiin, rakentaneet kirkkoja ja alttareita ja puuhanneet muita hullun töitä. Niin on kaikki uinut tiehensä juuri kuin suuresa wedenpaisumisessa; näin on köyhä kansa unohdettu ja kurjat tarwitsewaiset jääneet auttamattomiksi.

3. Tehkää te siis päin toisin ja kääntäkää hywät työnne eläwäin pyhäin hywäksi, joka teille on käskettykin. Edellisistä ei ole yhtään käskyä, mutta mistä ei ole käskyä, siitä emme voi olla warmat, josko Jumala mielistyy siihen waiko ei. Wainajia pyhiä kunnioittamaan ei ole nyt yhtään käskyä; sentähden et jaata olla wisä siitä, kelpaako Jumalalle, että niin menettelemme heitä kohtaen. Luowu siis siitä, ja tee, mitä warmaan tiedät Jumalalle kelpaawan. Onhan meillä Jumalan nimeen tarpeeksi kyllä tehtäwänä niissäkin, joita meille on käsketty; miksi sitte rafittaisimme itsemme paljon muilla toimilla.

4. He sanomat: teenpä tuota hywässä mielessä. Olkoon onneksi. Sinä teet hywällä tarkoituskellas kuin Judalaiset, jotka löiwät Kristuksen, Jumalan Pojan, kuoliaksi, ja sanoimat hekin, tarfittaneensa hywää. Ei Jumala huoli sinun hywästä mielestäs, waan pitää sen arwottomana; sinun pitää noudattaman hänen sanaansa ja käskynsä, eikä tekemän oman mieles jälkeen. Waan, niinkuin usein olemme sanoneet, on tämä lyhyt nuoto ja tapa, kunnioittaa wainajia pyhiä, jos heitä tahdot kunnioittaa, eikä muu mikään. Niin he itsekäin tahtowat, että otat heidän esimerkiksi, ja seuraat heidän jälkiänsä ja wahwistat opia heidän töillänsä. Niin tekee p. Paawali Rom. 4: 3, 23—25, kussa hän ottaa Abra-

hamin esimerkiksi, ja osoittaa fiten, että ainoasti usko wahurskauttaa meidän, sanoen: Abraham uskoi Jumalan, ja se luettiin hänelle wahurskaudeksi, ja päättää siitä näin: niin ei se ole ainoastaan hänen tähtensä kirjoitettu, että se hänelle luettu oli, mutta myös meidän tähtemme, joille se myös pitää luettaman, koska me sen päälle uskomme, joka meidän Herran Jesuksen Kristuksen kuolleista herätti. Joka meidän synteimme tähden on annettu ulos, ja meidän wahurskauttamisemme tähden herätetty ylös. Tässä on oikia perustus, se yksin tekee sen. Onkin p. Paawali kirjoittanut sen ainoasti meidän tähtemme, että tässä rippuisimme ja sillä uskon opin wahwislaisimme, että pyhätkin ovat samaa opettaneet ja samate eläneet, ja kiittäisimme Jumalaa sellaisesta hywän teosta, että hän armosa lahjoitti heidän meille, ja asetti heidän lohdutukseemme esimerkiksi meille, että sitä turwallisemmin uskoisimme häneen.

5. Samoin kunnioittakaamme hänen rakasta äitiänsäkin, että katselemme hänen nöyryyttänsä eli alhaisuuttansa, ja siitä opimme, kuinka Jumala korottaa hylättyt ja köyhät, ja alentaa suuret ylpiät. Sillä lohduttakaamme itseämme wiheliäisyydessä, häpiäsiä, alhaisuudessa, ja kiittäkäämme Jumalaa hyroyydestänsä, siitä, sanon minä, että hän asetti rakkaan äitiänsä ja rakkaat pyhät esimerkiksi, sillä itsemme lohduttaaksemme, ja sitä turwallisemmin turwataksemme hänen laupiuteensa. Tämä, eikä muu mikään, on pyhäin oikia kunnia. Muutoin sallikaamme heidän olla Jumalan tuomion wallassa; he makaawat ja eläwät Kristuksessa.

6. Toiseksi, mitä fieluihin tulee, toivoisin minä puolestani, että lykkäisimme heidänkin asianja Jumalan huomaan. Sillä et sinä ensinkään tee syntiä, jos et milloinkaan heitä muistaisi, sillä sitä ei ole sinulle käsketty. Älä pidä heille fielumiesuja eikä walwaisia, sillä warmaa ei ole, kelpaako se Jumalalle, koska ei sinulla ole käskyä siihen. Jos tahdot rukoilla isäs fielun puolesta eli äitäs fielun puolesta, niin tehnet sitä kammiossas, kerta tahi kahdesti, sinä olkoon, kylläksi. Sano:

rafas Jumala, jos sielu lienee siinä tilassa, että se saattaa saada apua, niin armahda häntä, Herrä, ja auta häntä. Mutta älä ijankaikkisesti pidä maahanpaniaisia, niinkuin hullut tekewät, jotka pitävät alituisia walvialisia ja alituisia muodenaifoja, juurikuin tahtoisivat ulinallansa waatia ja pakoittaa Jumalaa antamaan heille sielut. Sitäpä ei hän tee.

7. Siis, jos tahdot rukoilla heidän puolestaan, niin rukoile ennen mainitulla tavalla, ja jätä fitte siikensä, ja suo heidän lewätä Jumalassa. Sillä jos jotakin uskossa rukoilet, tulet warmaan kuulluksi, niinkuin Kristus Mark. 11: 24 sanoo: **kaikki, mitä te rukoilette, se uskokaat saavanne; niin se tapahtuu teille.** Niin, mutta sehän tuottaa aiwan vähän messupappein pataan. Siitä vähä lukua. Paljoa parempi on, että he kärsivät puutetta ja hukkuvat, kuin että sieluraukat kiedotaan sellaisiin hullutuksiin ja hukkuvat.

8. Ei ainakaan Raamatun lause tue ja wahwista sitä, että pitäisi jotakin sieluin hyväksi tehtämän, waan ainoastansa tuo yksi 2 Mark. 12: 43, kussa sanotaan Judan lähettäneen 2000 drakmata hopiaa Jerusalemiin uhriksi kuolleitten puolesta. Waikkei tämä kirja ole mistään arvosta, ei ole siinä kuitenkaan mitään käskyä. Sillä sitä tekee Judas, ei käskystä, waan omasta päästänsä. Hän katsoi hyväksi muistaa kuolleita ja rukoilla heidän puolestaan, kuin hänellä oli hyvä ajatus ylösnousemuksesta; sentähden oli se, hänen luultensa, pyhä ja terweellinen ajatus, rukoilla kuolleitten puolesta, niinkuin tekstin sanat siitä selwään kuuluvat. Mutta mitä koskee minuun hänen hyvä ajatuksensa? Pitääkö minun kohta olettan käskyksi itselleni, minkä hän hyvänä pitää? Ei suinkaan. Tätä se siis siikensä, ja pane kustannus köyhiin, joista meitä on käsketty. Tämä olkoon sanottu molemmista juhlista. Tahdomme nyt tulla ewankeliumiin.

9. Ewankeliumi on, niinkuin, rakkaani, olette usein kuulleet, ei muuta, kuin hyvä sanoma, hyvä saarna Kristuksesta, kuinka Isä Jumala on antanut Herran Kristuksen, auttamaan kaikkia ihmisiä ja tekemään heitä

autuiksi ruumiin ja sielun subteen, ajallisesti ja ijankaikkisesti. Se onpi siis perki toinen saarna, kuin lain saarna. Sillä laki käsksee, uhkaa ja waatii; mutta ewankeliumi ei uhkaa ei waadi, waan houkuttelee warsin ystävällisesti ja rakkaasti suloisimmilla lupauksilla Kristuksen tykö. Moses käsksee: sielus autuuden uhalla pitää sinun oleman suopean; mutta ewankeliumi tulee suopiasti ja tarjoo meille Jumalan armoa, suofiota ja laupiutta, osoittaa meitä Kristukselle, jolta meidän tulee, millä tydytämme lain. Siis on koko ewankeliumi wain ystävällinen, hyvä sanoma Kristuksesta, joka auttaa kaikkia ihmisiä ja tarjoo heille neuwoa, eikä waadi mitään, waan houkuttelee ainoastansa ystävällisesti tykönsä.

10. Tästä seuraa kysymys: miksi ei myös tämä ewankeliumi niin tee? Se, näetän, nähty siltä, kuin antaisi se käskyjä, kuinka nimittäin (ihmisen) tulee olla hengessä köyhän, siwiän, laupiaan ja n. e. Tuntuupa siltäkin, kuin lupaisi se palkkaa niille, jotka niin tekewät, sanoesfansa: **taiwaan waltakunta on heidän;** niin myös: **he saawat peria maan,** ja mitä muuta hän sanoo siinä. Kuitenkaan emme saa olla palkan himoisia, waan meidän tulee olla hurstkaita ilmaiseksi; emme saa sillä etfiä omaa hyötymme, waan yksinään Jumalaa; tehdä kaikki, mitä teemme, ei piinan ja helwetin pelosta, waan ainoasti Jumalan kunnialksi ja lähimmäisen hyväksi.

11. Nämät kaksi kysymystä olen nostanut, että te sitä paremmin wahvistettaisiin ewankeliumissa, ja sitä paremmin tietäisitte perustaa itsenne sen pohjalle. Sillä ewankeliumi on wain sanoma eli saarna Kristuksesta. Ja on ensin huomattawa, ettei tämä ewankeliumi tässä käske, waan, kuten yleensä, kirjoittaa ainoastaan Kristuksesta; ja niinkuin se kaikin paikoin kuuwa hänen hywynttensä ja hyviä tekojansa, niin se tässäkin tekee, niinkuin se muualla luettelee hänen hyviä tekojansa, kuinka hän nimittäin antoi jokoille näkönsä, herätti kuolleita, paransi halwatuuta, samate asettaa hän tässäkin meidän eteenme sen hyvän työn, että hän on meille selittänyt lain ja antanut meille siinä oikian ymmärryksen; joka on melkein suurin hänen meille

osoittamansa hyvä työ. Sillä jos se on hyvä työ, että hän antoi fokeille ruumiillisen näkönsä, paransi halvatut, teki kuurot kuuleviksi ja muita samallaisia; on se paljon suurempi hyvä työ, että hän tässä avaa fokian sielun filmät, ja opettaa heitä ymmärtämään Sumalan käskyt, ja opettaa heitä ymmärtämään Sumalan käskyt, että se sitä paremmin tulisi autuaaksi. Niin selittää hän juuri tässä samassa luvussa viidettä käskyä Moseksen laisja, sanoen: te kuulitte, mitä sanottu oli wanhoille: ei sinuu pidä tappaman; mutta jokainen, joka tappaa, hänen pitää tuomioon wikapää oleman. Waan minä sanon teille: että jokainen, joka tyhmästi wihastuu weljellensä, hänen pitää tuomioon wikapää oleman; mutta jokainen, kuin sanoo weljellensä: rhaba, hänen pitää neuwon ala wikapää oleman; mutta jokainen, joka sanoo: sinä tyhmä, hänen pitää helwetin tuleen wikapää oleman, Matth. 5: 21, 22. Se on: älkää wihastuko sydämmesjänne, sydämmenne pitää oleman lempiän, ei osoittaman lähimmäisellenne wihastua, epäystävällisiä töitä, sanoja tahti käytöksiä. Siis osoittaa tässä ewankeliumi ainoastansa Sumalan hywyyttä ja hywää tekoa.

12. Mutta millinen on toisen kysymyksen kanta, että se lupaa palkkaa huruskaille, jotka oikein tekewät? Tähän olen tarpeeksi wastannut saarnassa wäärästä mammonasta (Luukk. 16), että lupauksia on tässä annettu, ei lupauksina palkasta, jonka me muka ansaitisimme, waan suloisina ja rakkaina yllätyksinä ja kehoituksina, joilla Sumala tekee meitä halullisiksi olemaan huruskaita, jota palkka itsestänsä seuraa, tarwitsematamme etsiä sitä. Se, näethän, on waina seuraus hywästä elämästä, niinkuin helwettikin on seuraus pahasta elämästä, ja tulee siitä wälttämättömästi, etsimätä ja pyytämätä, niinkuin maku seuraa wiinaa. Samate on ijankaitkin elämäkin tässä luvattu, ei, että me sentähden palkkaa woitlaaksimme olisimme huruskaita, waan että se kehoittoi ja yllättäisi meitä mielellämme olemaan huruskaita, palwelemaan ja ylistämään Sumalaa; sitte on (luvattu autuus) itsestänjä seuraama sitä. Se, että hän niin ystäwällisesti houkuttelee meitä, kuuaa etecimme Suma-

lan ystäwällisen, isällisen tahdon ja Kristuksen lempeyden.

13. Olkoon tämä nyt puhuttu niistä molemmista kysymyksistä, että tietäisitte tämän ewankeliumin tässä, niinkuin kaikki muutkin ewankeliumit, kuuaawan meille Kristuksen armoa ja hywää tekoa, ja antawan meille tässä oikein ymmärryksen laista ja oikein selittämän Mojestä. Ja tähän yhdistää hän kaikkein suloisimmat, hunajalla woidelut, lupaukset, houkutelaksensa toki meitä, halusta ja rakkaudesta osoittamaan suopeutta, laupiutta ja hywyyttä lähimmäisellenne. Tahdomme nyt katella, kuinka nämät kahdeksan autuutta soveltuwat kymmeneen käskyyn, niitä selittewät ja niiden pitämistä huokiaksi tekewät.

14. Tiedättehan, kuinka nämät kahdeksan autuutta sovitettiin rippiin, samate kuin myös seitsemän syntiä kuolemaksi, seitsemän Pyhän Hengen lahjaa ja wiisi aistinta ja muitakin, joilla he monta kirjaa tahraiwat, ikään kuin nämät kahdeksan autuutta, ne seitsemän syntiä kuolemaksi eivät olisikaan suljetut kymmeneen käskyihin; waikka kuitenkin kaikki synnit, olkoot minä nimisiä tahtonsa, saadaan mahtumaan kymmeneen käskyihin, ja toisappäin saadaan kymmenet käskyt suljetuiksi kahdeksaan autuuteen. Sillä nämät kahdeksan autuutta owat ainoastansa kymmenen käskyn selitys, että ne wain helpommin ymmärrettäisiin. Tätä nyt vähäsen katelkaamme.

15. Ensiksi, mihinkä Moseksen käskyyn suljetaan ensimmäinen autuus, kuin Herrä sanoo: autuaat owat hengellisesti waiwaiset? Eli, mitä käskyä se selittää? Tätä ensimmäistä: ei sinuu pidä pitämän muita jumalia minun edessäni. Tämän Kristus tässä selittää, sanoesjanja: autuaat owat hengellisesti waiwaiset. Ikään kuin sanoisi hän: totisesti, ei ole tämä Moseksen teille antama käsky ymmärrettävä wain niin, kuin te ymmärrätte sen, ja sanat kuuluwat ja kuten Judalaiset ja pakanat luuliwat, ettei pidettäisi eli kumarrettaisi epäjumalaa eli epäjumalan kuuaa, waan että olisit hengesjä waiwainen, se on, ettes sydämmesjäs rippuisi misjään kappaleessa eli luodussa maan päällä, waan että olisit kaitisja tyhjä ja rippuisit wapaalla sydämellä

hänessä ainoasja. Ja sellaiset ovat autuaat, sillä Jumala ja taivas, ja kaikki, mitä siinä on, on heidän.

16. Toiseksi, mihinkä on tämä sovitettawa, kuin hän sanoo: autuaat ovat siwiät, sillä he saavat periä maan? Se soveltuu viidenteen käskyyn: ei sinun pidä tappaman. Itään kuin sanoisi hän: ei Moiksen tarkoitusena ollut ainoastansa kieltää tappamista, vaan hän tahtoo siweyttä (suopeutta). Jos kohta pidätätte kätenne ulkonaisesta kuoliaksi lyömisestä ja kielenne pahoista sanoista, niin saatatte kuitenkin sydämmessänne tappa. Käsky tahtoo siis sydäntä, joka olkoon ilman katkeruutta. Ei siinä ole kyllä, ettes ketään tapa, vaan sinun pitää tekemän hänelle hyvääkin, oleman ystävällinen ja oioittaman kaikkea rakkautta. Ei tätä ole sanottu kieltävällä, vaan käskewällä tawalla. Sinun on se kääntäminen toisappäin ja katsominen, mitä siitä toiselta puolelta seuraisi, esimerkiksi kuin hän sanoo: autuaat ovat siwiät; sillä he saavat periä maan. Toisappäin ovat ne kirotut, jotka eivät ole siweitä y. m.; sillä he saawat periä helvetin tullen. Vielä: mitä käskynä on tämä: autuaat ovat laupiaat? Myöskin viidettä käskynä: ei sinun pidä tappaman, se on, sinun tulee menetellä laupiaasti ja lempeästi lähimmäistäs kohtaan. Samate taidat kaikki autuudet sowitzaa käskyihin. Ensiksi sanoo Herrä:

Autuaat ovat hengellisesti waiwaijet; sillä heidän on taivaan waltakunta.

17. Korkealle hengessä menemätämme, kutsutaan hengellisesti waiwaijeksi sitä, joka ei mielellänsä ripu tawaroisja, joko Jumala on antanut niitä taikka ei. Tätä tarkoittaa profeta Dawidkin, sanoesjansa: jos rikkaudet teidän tyköne laukeewat, niin älkäätkä panko sydäntänne niiden päälle, Ps. 62: 11. Itään kuin sanoisi hän: ei saata toisin olla, vaan täytyy olla hallitsioita ja kuninkaita, joilla pitää oleman jotakin enemmän, kuin muilla ihmisillä. Tawarat eivät saata olla tasan jaetut; jos niitä siis tulee osakes taikka on tulemata, niin älä wain niihin kiinnitä sydäntäs.

18. Olla waiwainen hengessä, sitfi kyt jutaan sitä, joka ei pane mieltänsä tawaraan tahti lahjoihin, ei keräile niistä eikä ihastu ja korota itsensä lähimäisensä yli, jos hänellä on paljo taikka wähä. Semmoisia oliwat Abraham, Isak, Jakob, Job ja usea muu isä, jotka oliwat waltarikkaita, mutta eiwät panneet sydäntänsä rikkauteen. He siis pysyiwät lujina, pitiwät ykfinänsä Jumalan korkeimpaa aarteensa ja, jos kohta tawarat olisimat menneet menoansa, eiwät olisi he kuitenkin nurehtuneet siitä. Waiwainen oli Dawidkin, waikka hänellä oli wallassansa woiwallinen kuningaskunta. Samate Salomokin. He oliwat waiwistetut ja kiinnitettyt Jumalasta, etteiwät pitäneet lukua, jos heille jotakin taikka kurtui taikka hahtui. Olla waiwainen hengessä on siis nimenomaan, ei panna mieltänsä tawaraan, onko sitä Jumalan armosta paljo taikka wähä. Sillä jotka panewat mielenja siihen, heillä on epäjumala, ja he owat luopuneet oikeasta Jumalasta. Niistä täytyy pian syntyä kohistuneita, paisuneita sydämiä, jotka lastawat lähimmäisistä ja korottawat itsensä, niinkuin sananlaskusjakin sanotaan: raha rintaa lisääpi, raha mielen rohkaiseppi, ja taas wastakkain: joka on ylen ylpiä, kyllä sen nälkä nylkee.

19. Tällä tapaa owat köyhimmät kerjäläisjkin rikkaita, joilla ei kuitenkaan mitään ole; sillä he pyytawät koko mielellänsä tawaraa ja rahaa, owat sydämmisjnsä niin täynnä ahneutta ja himoa, että tulewat kaikkein ahneimmiksi ihmisiksi, jos hiutankin saawat tawaraa. Sitte eiwät tee kenellekään hyvää, eiwät oioita kenellekään ei rakkautta, ei laupiutta, ei hymää työtä, vaan owat kaikkein tyhimpäiä ihmisiä, kuin maan päällä on, niinkuin runoniekka sanoo: *asperius nihil est misero, dum surgit in altum*; se on: ei ole köyhää kurjaa tyhimpää, koska se nousee kunniaan. Hän matkaansaattaa onnettomuutta ja riitaa ja syökee maahan monta rebellistä ihmistä. Tällaiset köyhät eiwät kelpaa Jumalalle paremmin kuin rikkaat; sillä ei Jumala katso ihmisen muotoa. Hänen edesjnsä on wiisas nyhtä arwainen kuin tyhmäkin, rikas kuin köyhä

nuori kuin vanha, piika kuin palvelia, waikka niiden kesken mailmasa on eroitus. Jumala ei tee yhtään eroitusta. Ewankeliumi katsoo sydäntä, astuu pohjaan saakka, katsoo syvemmälle sydämeen, kuin sinä itse, eikä aska-roitse ensinkään ulkonaisissa asioissa.

20. Taidatte siis itse päättää ja tuomita, kuka ovat waiwaisia, kuka ei, tietysti ne, jotka eivät pane mieltänsä tawaraan. Mutta näe, kuinka he ovat sowinganeet köyhyyden ulkonaiseen köyhyyteen, niinkuin Fransiskus teki, joka kuitenkin oli hurstas mies, että oikein ihmettelen, kuinka hän tässä kohden niin hullumaisesti ja törkiällä tawalla erehtyi. Hän nimittäin antausi wapaachtoiseen köyhyyteen ja jääsi munkkikuntansa weljille sen ohjeen, ettei kukaan saisi pitää enempää omansa, kuin kädestä suuhun, ei mitään pitää toiseen päivään y. m., niinkuin hänen säännöistään luetaan. Hän sowingi siis tämän ewankeliumin ulkonaiseen köyhyyteen, vastoin Kristuksen mieltä. Sillä köyhyyden täytyy olla hengessä. Hengellistä hallitusta, ewankeliumia, ei saada millään muotoa näkymiin ja ulkonaiseen hallitukseen, se liikkuu sydämissä. Samoin oli Kristuskin hengessä köyhä, mutta ulkonaisesti ei ollut hän kuitenkaan tyhjä rahasta. Sillä koska hän meni nuorelle, oli hänellä hallusansa wiisi ohraista leipää ja taffiataa penninkä rahaa. Oli myös Sudalla kuffaro, johon pani, mitä Herralle annettiin, niin että hänellä aina lienee ollut takanansa noin 80—90 marffaa. Sama oli hurstasten pyhäinkin, Dawidin, Isakin, Jakobin, Abrahamin ja muitten laita; ja kuitenkin sowingi Fransiskus tämän ewankeliumin ruumiilliseen köyhyyteen. Tästä täytyy teidän itse päättää, että hän horjahtui ja erehtyi. Kuitenkin on paawi sittemmin wahwistanut tämän.

21. Siis, jos kuka toisi esiin ja sanoisi: onhan pyhä Fransiskus niin elänyt, ja on sentään ollut pyhä mies, niin pane toisaalta häntä vastaan Kristus, joka eli toisin, ja on kansa ollut pyhä mies, Fransiskusakin paljoa pyhempi. Jos he sanovat: p. Fransiskus on niin opettanut, niin wastatkaa: niin opetti Kristus. Kumpaa on seurattawa? Tästä näyt heidän itse täytyy tunnustaa, että Kris-

tusta on enemmän seurattawa kuin muita. Näin sidot heidän helposti. Koska he tulewat ja lehuwat pyhäin elämää ja wanhaa tapaa; niin te lehuakat Kristusta, joka on toisin opettanut, ja kauvemmin elänyt, kuin he kaikki tyyni. Mina tyrfyttäkää heille tuo yksi pyhä, Kristus, ja joskin tuowat kaikki pyhänsä, eivät he kuitenkaan saa häntä kumotuksi. Niin merkitsee siis tämä: autuaat owat hengellisesti waiwaiset y. m. ei mitään muuta kuin: kiel-täkää ajalliset tawarat, älkää niihin panko sydäntänne, niin on taiwas teidän.

22. Hän lisää tähän kaikkein ihanimman lupauksen; ja sanoo: heidän on taiwaan waltakunta. Tästä kohta huomaat, mikä Pyhän Hengen saarna on, ja mikä perfeleen. Tästä näet myös, kuinka paatuneita olemme, kuin sellainen lupaus ei mene sydämeen. Sillä korfia majesteetti, joka ei taida walehdella, on luvannut sellaisille hengellisesti waiwaisille taiwaan waltakunnan omaksi. Tämä on yhtä paljon sanottu kuin: katso, siitä ihmisestä on kuolema, synti, helwetti ja kaikki onnettomuus poistuwat pois, hän on saapa Jumalan ystävänsä, iloisen omantunnon ja päälle pääteekfi ijanikaikkisen elämän. Kuitenkaan eivät liikuta tällaiset sellaisen korfian majesteetin runsaat lupaukset meitä ollenkaan. Mutta jos walheen saarnaaja astuifi esiin, taikka paawi sanoifi: anna pitää niin monta messua, niin tulet autuaaksi; tahti sanoifi: paastoo wuodessa niin ja niin paljon p. Barbaran, p. Mikolain kunniaksi, eli muita hullutuksia, kohta siihen suostuifimme ja juofuifimme, juuri kuin polttaifi walkia päätämme. Mistä syystä suofitaan perfeleen saarnoja näin? Miks eivät saa Pyhän Hengen saarnat yhtäläisesti tilaa meisjä? Wastaus: joka ei Jumalasta ole, ei hän kuule Jumalan sanaa, 1 Joh 4: 6. Joka ei tahdo totuutta kuulla, hänen täytyy kuulla walhetta. — Toisekfi sanoo Herra:

Autuaat owat siwiät, sillä he saawat perii maan.

23. Se on, jotka owat sydämeestä siweitä, ei koston himoifia, waan uskowat asianja Jumalan huomaa, owat ystäwällisiä wihamiehillensä sekä antawat heille anteekfi, ne saawat perii maan, se on, he jääwät pysy-

mään lujina. Se totta kyllä eivät tule her-
voiksi ja hallitse mailmaa, mutta he pysyvät
pystyissä kostonhimoisia nähden, jotka tahto-
vat sydästä päin puhki, käyköön kuinka käynee.
Kokemuksestakin havaitsemme, ettei kukaan
pikemmin pääse omastansa, kuin kostonhimois-
et, ja ettei kenenkään pikemmin täydy huopua
omastansa, kuin sellaisten jöröin ja äkkipäis-
ten ihmisten, jotka paljon keräjoitsivät. Sillä
aina täytyy antaa melkein kymmenen vertaa
enemmän, kuin asia kannattaa. Näemmehän
myös, että suuret kuningaskunnat, keisarikun-
nat, suuret maat ja kaupungit ovat niin
hävinneet ja hukkuneet. Mutta pysymään
jäävät, jotka yksin Jumalan huomaan usko-
vat koston. Huomaa siis, mikä ihana lupaus
tämä on. Tässä on teillä kaikki lupaus:
toinen hengellinen, että heidän on taiwaan
waltafunta; tähän lisäksi toinen maallinen,
että ruumiinkin puolesta saavat kylläksi. —
Kolmanneksi sanoo hän:

**Mutuaat ovat murheelliset, sillä he saa-
vat lohdutuksen.**

24. Tässä näette, että heillä täytyy olla
murhettakin. Ei täällä käy asiat sulassa
hyppykengässä, laulusa ja juoksussa, heillä
täytyy olla murhettakin ja waimaa, että tuo
wanha Adami tasoantuisi; mutta murheessa he
saavat lohdutuksen, ja tuta iloa waiwasjakin
ja surussa. Mutta jotka aina ovat juowuk-
fissa, alati elävät helussa, ne eivät saata
tietää, millä kannalla heidän asiansa on Ju-
malan tykönä. Siis, waikka he ahmaavat,
juowat ja naurawat suullansa, ei tunne kui-
tenkaan sydän siitä mitään; sillä ei se tiedä,
onko Jumala hänelle armollinen waiko wihai-
nen, sentähden ei saata se olla iloinenkaan;
enemmän on siellä sappea, kuin hunajaa.
Mutta murheellisia lohduttaa Jumala siälli-
sesti. He ovat siällisesti sydämessänsä
täynnä iloa ja riemua, waikkei sitä ulkonai-
sesti nähdä. Mutta nuo toiset ahmaawat,
juowat ja naurawat, mutta sydän on kuiten-
kin täynnä ja ylen täynnä sappea ja murhetta.
— Neljänneksi:

**Mutuaat ovat, jotka isoowat ja janoowat
wanhurskautta; sillä he rawitaan.**

25. Tällaisia ovat, jotka isoowat ja
janoowat hurskautta, jotka kaikella teollansa
ahkeroitsewat, että tulisiwat hurskaksi ja pyh-
tämät saattaa muitakin ihmisiä hurskauteen.
Ja tämä onkin waikaa. Sillä jos heillä on
halu tätä tehdä, täytyy heidän saarnata sanaa,
waroittaa ja nuhdella. Mutta sillä ärsyttä-
wät päällensä perkeleen, ja wetäwät niskaansa
mailman kiukun ja wihan, ja kaikki, kuin
mailmassa on. Sitte ei ole pyhä risti aiwan
kaukana; mutta tämän eivät sallii suuresti
ahdistaa itseänsä. Missä tämä isoominen,
tämä janoaminen ja huokaaminen wanhurskau-
den ja jumalisuuden perään, sekä itsellensä
että muille, on, sellainen sydän ei rauhoitu
eikä oletu alallansa, ennen kuin on saanut
aarteen omaksensa. — Wiidenneksi:

**Mutuaat ovat laupiaat; sillä he saawat
laupiuden.**

26. Semmoisia ovat ne, jotka ovat tai-
puwaijet antamaan anteeksi muille heidän
wirheensä ja wiansa, joilla he ovat wääryy-
tetyt. Tässä wahwistetaan lause, minkä luen-
me Jä meidän rukouksessa: anna meille
meidän syntimme anteeksi, niinkuin mekin
anteeksi annamme meidän welvollistemme.
— Kuudenneksi:

**Mutuaat ovat puhtaat sydämestä; sillä
he saawat nähdä Jumalan.**

27. Katso, koko mailma on nähnyt wai-
waa, nähäksensä Jumalan; mutta tässä kuu-
lette, kuinka hänen saamme nähdä. Jumala
nähdään kahdella tawalla: ensiksi kirkian,
kaikkiwaltiaan woimansa puolesta, josta on
wähä apua, niin, tätä katsomista ei voi luonto
kestää; toiseksi nähdään hän Jumalana, kaikki-
waltiaana hywyntenä, armollisena Jänä; sillä
ei Jumala muuta ole, kuin ijankaikkinen,
kaikkiwaltias hywyys ja laupius. Ja sellai-
seksi näkewät hänen ainoasti puhtaat sydäm-
mestä, se on, jotka uskowat. Sillä uskotto-
milla ei ole puhdasta sydäntä, he eivät tunne
häntä, waan pitäwät hänen ankarana tuoma-
rina, ja pakenevat häntä, niinkuin Adami teki
paratiisissa. Mitähden? He katsowat omaan-
tuntoonsa, joka on saastainen; sentähden he
kammoowat sitä ja pelkääwät, niinkuin Salo-
mo Sananl. 28: 1 sanoo: jumalatoim pakenee,

ja ei kenkään aja häntä takaa. Sillä hän ajattelee aina, että Jumala on hänelle armo- toin, ankara, armahtamaton, sentähden hän pakence häntä; tämän vaikuttaa wain paha omatunto, joka ei taida nähdä Jumalan hywyyttä. — Seitsemänneksi:

Mutuaat owat rauhantekiät; sillä ne pitää Jumalan pojiksi kutsuttaman.

28. Semmoisia owat, ei ainoastansa rauhalliset, waan rauhan tekiät, antawat hywän sanan siellä, toisen täällä, asettawat ja saattawat waikenemaan kaikin paikoin, kussa ikään tietävät rauhattomuutta ja kapinaa ja eripuraisuutta olemassa olevan. Ja tällaiset owatkin oikeita Jumalan lapsia, millinen Kristus on, jonka hän selwästi osoittikin. Hän, näethän, astui alas taiwaasta, ja on sanonut meille Jumalasta kaikkea hywää, kaikkea juloista, kaikkea laupiutta, tietysti, että hän, Isämme, on meille antanut syntimme anteeksi ja ottanut meidän lapsiksemme, jonka kanssa ennen olimme rauhattomuudessa. Ja sitte hän jälleen astui taiwaasen Jumalan tykö, ja on taas Jumalalle kaikkea hywää puhunut meistä, tietysti näin: Isä, ei heillä enää ole syntiä, minä jälytin ne päälleni ja otin pois. Hän on siis tehnyt rauhan meidän ja Jumalan välillä, siihen lisäkki kaikkein luontokappalten kesken, niinkuin epistola Efeesiläisille (2: 15) sanoo. Näin teki Monikakin, pyhän Augustinin äiti. Kuultuansa pahaa waimoista, oli hän siitä puhumata; mutta kuultuansa jotain hywää, joka edisti sowintoa, sitä puhui hän. Näin mekin tehkäämme. — Kahdeksanneksi:

Mutuaat owat, jotka wanhurskauden tähden wainotaan; sillä heidän on taiwaan waltakunta. Mutuaat olette te, koska he pilkkawat ja wainoowat teitä, ja puhuwat kaikki-

naista pahuuksia teitä vastaan, walhetellen minun tähteni.

29. Tällä tarkoitetaan niitä, joita wainotaan ilman laillista tuomiota, ainoastansa wanhurskauden tähden. Sillä wainoa täytyy kristityn kärsiä yhteisen kansan puolesta, niin myös kirousta ja häwiötä oikeudessa herrain puolelta, sillä häntä parjataan ja syytetään, josta herrat suuttuwat meihin. Mutta wainotkoot yhä edelleen. Meillä on hywä lohutus ja taattu lupaus, niinkuin seuraa:

Moitkaat ja riemuitkaat; sillä teidän palkanne on suuri taiwaissa. Sillä näin he wainosiwat profetaita, jotka teidän edellänne olivat.

30. Sellaisia lupauksia ja lohutuksia on meillä tässä ja muuallakin ewankeliumeissa, erittäin Luukk. 21: 12—19, kussa Herra sanoo opetuslapsillensa näin: mutta ennen näitä kaikkia heittäwät he kätensä teidän pääl- lenne, wainoowat ja antawat ylöns teitä synagogiin ja wankeuteen, ja wetäwät teitä kuingasten ja esimiesten eteen, minun nimeni tähden. Mutta se tapahtuu teille todistukseksi. Niin paukaat nyt se teidän sydämiinne, ettette ennen ajattelisi, kuinka teidän pitää edestänne vastaaman: sillä minä annan teille suun ja wiisauden, jota ei he woi puhua vastaan eikä seisoa vastaan, kaikki jotka teitä vastaan owat. Niin te myös annetaan ylöns wanhimmilta, weljiltä, langoilta ja ystäwiltä, ja murentamat teistä he tappawat, ja te tulette wihattawaksi kaikilta, minun nimeni tähden. Waan ei hiuskarwaukaan pidä teidän päästänne hukuman. Pitäkääte teidän sielunne kärsiwällisyhdessä. Tämä olkoon tällä erällä kylläksi puhuttu tästä ewankeliumista; tahdomme rukoilla Jumalalta hänen armoansa.

Tohtori Martti Lutherin

Kirkko-Postilla.

Toinen osa,

eli

Selityksiä vuosisten sunnuntai- ja juba-päiväin

Epistolistä.

Täydellinen vuosikerta.

Lutherilaisen Ewankeliumi-Yhtiön toimittama ja kustantama.
1885.

Helsingissä,
Weilin ja Göösin Kirjapainossa, 1885.

Alkulause.

Lutherilaisen ewankeliumiyhtiön kustannuksella annetaan rakkaalle suomalaiselle lukiolle nyt tämä Lutherin Epistola-Postilla. Lutherin kirjat eivät kaipaa mitään erinäistä kehumista meidän puoleltamme. Ne puhuvat itse puolestaan. Kaikista Lutherin kirjoista on kaiken aikaa, jona Lutherin puhdistama oppi on ollut olemassa, hänen postillansa, sekä Ewankeliumi- että Epistola-Postilla, aina saaneet kiitollisia lukioita, joita hän näissä kirjoissa puhtaalla ja seloittamattomalla ewankeliumin opilla on ruokkinut ja ratwinnut sekä on myös jokaista wilpitöntä Jumalan tahdon rakastajaa ohjannut ja owoittanut oikealle tolalle, oikein kristillisesti waeltamaan, oikeita uskon hedelmiä kantamaan ja waroittanut jokaista uskollisesti rippumaan Jumalan puhtaassa sanassa, antamatta kawalain wäärä-oppisten wietellä itseänsä sitä pois heidän teeskennellyn kiiwautensa ja usein kauniin pyhyiden ja jumalisuuden muodon kautta. Pidempää puhumistani paitsi on rakas luki itse huomaawa tämän kaiken ja enemmänkin, tätä lukeisjansa. Sentähden toiwotan jokaiselle tähän kirjaan tarttuwalle, Herran armosta, onnellista siunauksista runsasta lukemisesta!

Lutherin Epistola-Postillassa ei ollut kaikista epistolista saarnaa. Tätä puutetta ja että luki saisi niin täydellisen saarnakirjan, kuin suinkin mahdollista on ollut, koetin niin auttaa, että olen puuttuwat selitykset lainannut tähän muista Lutherin antamista kirjoista ja raamatun selityksistä. Niin owat esimerkiksi saarnat Kristuksen kirkastamisen sunnuntaina ja 27 sunnuntaina Kolminaisuuden päiwästä otetut Lutherin Pietarin epistolain selityksistä, saarna Johannes Kastajan päiwänä profeetta Jesaja raamatun selityksistä y. m. Mutta näitä Suomentajan toimia ei luulteni woi luki ottaa pahaksensa. Tähän poikkeukseen onkin waan puute Lutherin antamista saarnoista pakoittanut. Tähän on kirjoittajalla ollut sitä suurempi syy, kuin Luther itse on kehoittanut lukiaansa hakemaan puuttuwia selityksiä hänen muista kirjoistansa, niinkuin Galatais-epistolain selityksistä taikka muista kirjoista, joissa hän on niitä tekstiä selittänyt, joista ei postillassa ole saarnaa. Tämä siis tähän. Herra antakoon tämän tulla siunauksiksi Sionillensa Suomeskain!

G. D.

No 1. Ensimmäisenä Adventti-Sunnuntaina.

Rom. 13: 11—14.

1. **E**i tämä epistola opeta uskoa, vaan töitä ja uskon hedelmiä, ja näyttää, miten kristillistä elämää maan päällä ihmisten kesken ulkonaisesti ja ruumiillisesti wietettävöön. Sillä usko opettaa, kuinka ihminen waeltakoon Hengessä ja Jumalan edessä. Siitä (uskosta) Paawali ennen tätä epistolaa runsaasti ja aiwan apostoliisesti kirjoittaa ja opettaa. Ja jos tarkoin katsomme tätä epistolaa, sepä ei opeta, vaan kehoittaa, waroittaa, manaa ja herättää niitä, jotka jo tietävät tehtävänsä. Sillä Rom. 12: (7, 8) jakaa Paawali saarnaajan toinen kahteen osaan: doctrinam et exhortationem. **opetuksien ja neuvoon.** Opetusta on, koska saarnataan, mitä ei tiedetä, joista ihmiset sitte saawat tietoa ja ymmärrystä. **Neuwoista** on, koska kehoitetaan ja manataan siihen, minkä jotain jo hyvin tietää. Molemmista on tarpeen saarnamiehen ottaa waari, seipätähden p. Paawalikin molempia harjoittaa.

2. Että neuwo oliji sitä wemmällisempi ja halusta pystyisi päähän, käyttää hän siwiä kuwausfanoja ja kirjawoitsec puheensa somasti monenarwaiselksi. Hän puhuu **uneista, pimeydestä, walfundeista, heräämisestä, aseista, työstä, päivästä ja yöstä**; mitkä owat sulia kuwausfanoja, joilla jotain toista ymmärretään, kuin ne itsesjansa merkittewät. Sillä eipä hän puhu luonnollisesta yöstä, päivästä, pimeydestä, walfundeista, nousemisesta, mafaamisesta, aseista ja töistä, vaan asettaa ettemme sellaisien luonnollisten asiain kautta kuwauffen, kehoittaaffensa meitä ja johdattaaffensa hengelliseen menoon. Itään kuin hän sanoiji: näettehän, että ihmiset, wön kuluttua ja päivän tultua, maallisten tarwarain tähden nousewat unesta ja hylkääwät pimeyden työt ja ryhtywät päivän töihin; kuinka paljon enää tulee meidän nousta unes-

tamme, heittää puolestamme pois pimeytemme työt ja ryhtyä walfutemme töihin, koska meiltäkin on nö kulunut ja päivä tullut.

3. **Unella** hän tarkoittaa pahuiden ja epäuskon töitä. **Mafaaminen** onfin niunen-omaan öistä työtä, ja hänfin itse selittää mielenjä, sanoen: **hyljättäämme pimeyden työt.** Siis merkitsee **herääminen ja nouseminen** ylös päin wastoin uskon ja jumalishuuden töitä. **Nouseminen**, näethän, on aamun ja päivän omituinen työ. Tästä hän 1 Thess. 5: 4—10 lausuu näin: **ettehän, rakkaat weljet, ole pimeydessä. Te olette kaikki walfunden lapset ja päivän lapset; emme ole yön emmekä pimeyden. Niin älkäämme siis maatto niinkuin muut, vaan walwokaamme ja olkaamme raittiit.** Sillä jotka mafaawat, ne yöllä mafaawat, ja ne, jotka juopuwat, ne yöllä juowukfissa owat. Mutta me, jotka päivän lapset olemme, olkaamme raittiit, puetetut uskon ja rakkauden rintaraudalla ja autuuden toiwon rautalafilla. Sillä ei Jumala ole meitä kutsunut wihaan, vaan autuutta omistamaan, meidän Herran Jesuksen Kristuksen kautta, joka meidän edestämme kuollut on: että, jos me walwomme eli mafaamme, me ymmä hänen kausfansa eläimme.

4. Selwää on, ett'ei hän tässä kiellä luonnollista unta, vaan käyttää luonnollista unta ja walwomista kuwaamaan hengellistä unta ja walwomista, se on jumalatonta ja jumalista elämää. Ja lyhyesti: nousta unesta on samaa, kuin hän Tit. 2: 11—13 sanoo: **Jumalan armo, kaikille ihmisille terweellinen, on ilmestynyt, joka meidän opettaa kaiken jumalattoman menon hylkäämään ja maailmalliset himot, ja tässä maailmassa siwiästi ja huraskaasti ja jumalijesti elämään ja odottamaan autuaallista toiwon, ja suuren Ju-**

malan ja meidän Luustajamme Jesuksen Kristuksen ilmestystä. Jumalattoman menon ja maailmallisten himoin hylkäämisen kutsuu hän tässä unesta nousemiseksi; ja siivästi, hursteaksi ja jumaliseksi elämisen hän tässä kutsuu walmomiseksi ja walleuden tota aseisin pukeumiseksi. Armon ilmestyminen on päiwä ja walleus, kuten saamme kuulla.

5. Tarckaa nyt, missä mielessä luonnollinen ja hengellinen uni ovat toinen toisensa kaltaisia. Makaan ei näe eikä huomaa maailmassa ja ympärillänsä olewia kappaleita ja hywyhyksiä. Hän makaan kappaleitten keskellä kuolleena, hyödyttömänä ihmisenä, mitään niistä käyttämättä, mistään lufua pitämättä; ja waikka hänessä itsessä onkin henki, on hän kuitenkin muitten kappalten suhteen kuin kuollut. Toiseksi, asiain sijassa astaroitsee hän unissa totisten tawarain kuwissa ja tyhjissä muodoissa (haamuissa), pitäen ne, kuin hasu, oikeina ja totisina tawaroina; mutta koska hän herää, katoowat unelmat ja raukerwat tyhjään; silloin ryhtyy ihminen tosi-toimiin ilman tyhjiä kuwia.

6. Samoin on laita myös hengellisessä suhteessa. Ihminen, joka elää jumalattomassa menossa, makaan ja on kuin kuollut Jumalan edessä, ei näe eikä huomaa totisia hengellisiä tawaroita, joita hänelle ewankeliumissa taritaan ja luvataan, waan antaa niiden hukkaan olla edessänsä ja ympärillänsä. Sillä sellaisia tawaroita saatat nähä ainoastansa sydämmen uskolla, ne owatkin vielä salatut. Sillä wälillä jekaantuu hän ajallisiin ja katoowiin tawaroihin, hekumaan ja kunniaan, jotka ijankaikkisen elämän, ilon ja autuuden suhteen owat yhtä kuin unikuwitukset luonnollisten, ruumillisten kappalten suhteen. Mutta koska ihminen herää ja saawuttaa uskon, niin haihtuwat kaikki sellaiset katoowat kappaleet ja huomataan ihan mitättömiksi. Siitä sanoo Psalmi 76: 6 näin: **untansa owat maanneet rikkaat miehet, mitään käsisjansä löytämättä; ja Ps. 73: 20 niinkuin uni, koska joku herää, niinpä sinä, Herras, teet heidän kuwanja kaupungisja ylönsotoksi; ja Jes. 29: 8 niinkuin iipowainen on unessa sywänänsä, mutta herät-**

tyhänsä on hänen sielunsa vielä tyhjä; ja niinkuin janoowa on unessa juowanansa, mutta herättyhänsä on hän womatoin ja janoisjansa: juuri niin pitää myös kaikkein pakanain joukko oleman, jotka jotiowat **Sionin wuorta vastaan**. Mäeppä nyt, eikö ole loufaten ja pilkallisesti puhuttu maailman korkeimmasta wallasta, rikkaudesta, huwista ja kunniaasta, werrata ne kaikki uneen ja unennäköön? Kuka tohtisi sanoa, että kuningasten, ruhtinaasten waltakunnat, tawarat, huwit ja walta owat unia, joista kuitenkin meluowat ja pauhaawat tässä maailmassa? Se tulee siitä, että he makaan wousematta ylös ja vielä näkemättä tätä walleutta uskossa.

Sillä meidän autuutemme on nyt lähempänä kuin silloin, koska me uskoimme.

7. Mitä on täällä janoitu? Olemmeko ennen uskoneet, wai emmekö enää usko? Tässä tietäkäämme, mitä p. Paawali Rom. 1: 2, 3 janoo, tietysti että Jumala on profeettainsa kautta pyhässä raamatussa luvannut ewankeliumin Pojastansa Jesuksesta Kristuksesta, Herrastamme, että hänen kauttansa koko maailma autuaaksi tulisi, kuten sanat 1 Mos. 22: 18 Abrahamille kuuluwat: **sinun siemenesjäs pitää kaikki kansat maan päällä siunatuiksi tuleman**. Tämä silloin Abrahamille hänen siemenesjansä luvattu siunatus on koko maailmalle ewankeliumin kautta tarittu armo ja lunastus Kristuksessa, niinkuin p. Paawalitin sen Rom. 4 l. ja Gal. 4 l. selittää; sillä Kristus on Abrahamin siemen, hänen luonnollinen lihansa ja werensä, ja se, jossa ne kaikki siunataan, jotka häneen uskowat ja häntä awuksensa huutawat.

8. Tämä Jumalan lupaus tuli sittemmin profeettain kautta ahkerasti saarnatuksi ja lawiammin lewitetyksi. Se owat kaikki kirjoittaneet Kristuksen tulemisesta, hänen armostansa ja ewankeliumista, niinkuin Pietari sanoo Ap. T. 3: 17—28. Tähän samaan jumalalliseen lupaukseen owat kaikki pyhät ennen Kristuksen syntymää uskoneet ja tulleet tulewassa Kristuksessa ja hänen kauttansa sellaisella uskolla säilytetyiksi ja autuaiksi. Sentähden kutsuu Kristuskin tämän lupauksen **Abrahamin helmaksi**,

Luukk. 16: 22, johon kaikki pyhät, Abrahamista asti Kristukseen saakka, koottiin. Tätä nyt p. Paavalikin tässä tarkoittaa, sanoen: **meidän autuutemme on nyt lähempänä kuin silloin, koska me uskoimme.** Itään kuin hän sanoisi: Jumalan Abrahamille antamaa lupauksta ei ole enää odotettava tulevana, se on täytetty, Kristus on tullut, ewankeliumin päivä on koittanut, ja siunaus on jaettu kaikessa maailmassa ja saatavilla on nyt kaikki, mitä lupauksessa odottaneet ja uskoneet olemme. Täten on apostoli selittänyt sen **hengellisen päivän**, josta hän edeskäsin puhui, joka juuri onkin, niinkuin kuulla saamme, ewankeliumin walkeuden koitto.

9. Mutta ei sentähden ole usko laittautettu, waan pikemmin wahvistettu. Sillä niinkuin he ennen uskoivat Jumalan lupaukseen, joka wastedes täytettäisiin, niin mekin uskomme samaan lupaukseen, nyt jo täytettynä, ja on toinen itesfänjä usko yhtä hywin kuin toimentin, pait että ne seuraawat toinen toistansa, samate kuin lupaus ja täyttämöskin seuraawat toinen toistansa; sillä molemmat kiintywät Abrahamin siemenen, Kristukseen, toinen hänen tulemisenja edellä, toinen hänen tulemisenja jälkeen. Joka nyt uskoisi, kuin juutalaiset, Kristuksen wastedes tulewaksi, juuri kuin ei olisi lupaus täytetty, hän kadotettaisiin, soimaawana Jumalaa wahweesta ja wäittäwänä, ettei hän olekkaan vielä täyttännyt lupauksiansa, jonka hän kuitenkin on täyttännyt. Siten olisi lunastus vielä etäällä ja edesjämme, jota meidän pitäisi wasta tulewana edottaman.

10. Näistä molemmista ajiista uskoa ymmärrettäneen, mitä p. Paawali Rom. 1: 17 sanoo: ewankeliumissa **se wanhurskaus, joka Jumalan edesjä kelpaa, ilmoitetaan uskosta uskohon.** Tämä uskosta uskohon ei ole mitään muuta, waan että ewankeliumi, waikka isän usko tulewaan Kristukseen ja meidän uskomme jo tullesen on sama, kuitenkin johdattaa edellisestä uskosta jälkimäiseen, joten nyt on uskottawa, ei lupauksta yksistänjä, waan sen täyttämöskin, jota ei Abrahami eiwätkä isät vielä taitaneet uskoa, waikka heillä oli sama Kristus,

kuin meilläkin on. Yksi on usko, yksi Henki, yksi Kristus, yksi kaikkein pyhän yhteyks, pait että he eliwät ennen ja me jälkeen Kristuksen ihytymän.

11. Siis olemme me (se on isät meidän taussamme) uskoneet samaan Kristukseen samalla laisella ja yhteisellä uskolla ja uskomme wielätkin häneen; mutta toisella tapaa. Ja niinkuin me yhteisen uskon ja Kristuksen tähden saattamme sanoa: me olemme uskoneet, waikk'ei meitä silloin ollutkaan, waan isät yksin uskoivat, samate saattawat hekin toisaalta sanoa tahtowanja kuulla, nähä ja uskoa Kristukseen, waikk'eiwät he elätkään meidän ajallamme, waan me teemme niin. Sillä näinpä sanoo Dawid: **minä näen taiwaat, sinun formeis teot** (Ps. 8: 4), se on, apostolit, joihin asti ei hän kuitenkaan elänyt; niin myös: **minä kiitän Herraa ja luetteleu kaikki sinun ihmees,** Ps. 9: 2. Samoin monessa muuskafin paikassa. Niin saattaa toinen ihminen edustaa toista yhteisen uskon wuoksi, jonka kautta heillä on Kristus keskellänjä ja owat molemmat yksi.

12. Sanoja: **meidän autuutemme on nyt lähempänä, kuin silloin, koska me uskoimme,** älköön ymmärrettävä läheisyydestä omistamisen eli nauttimisen suhteen; sillä isillä on ollut sama usko ja myös sama Kristus. Hän on ollut heitä yhtä lähellä kuin meitäkin, niinkuin Hebr. 13: 8 sanoo: **Kristus se eilän ja tänäpänä ja myös ijanaiikijesti.** Se on, Kristus on ollut hamaasta maailman alusta loppuun saakka, ja kaikki owat hänen kauttanja ja hänessä tulleet warjelluisi. Sitä on hän lähimpänä, joka eninuin usko, ja joka wähimmin usko, häneestä on lunastus loitoimpana, puhuttuna omistamisesta ja nautimosta. Mutta p. Paawali puhuu tässä ilmoituksen läheisyydestä. Että Kristuksen ajalla lupaus täytettiin ja ewankeliumi koitti koko maailmalle ja Kristus tuli sen kautta ja julkkisesti saarnattiin kaikille ihmisille, jittä sanoo hän tässä: **meidän autuutemme on nyt lähempänä kuin silloin, koska se vielä oli lupauksessa salattuna ja koittamatta.** Samoin sanoo hän, Tit. 2: 11: **Jumalan terweellinen armo on ilmestynyt, se on, se**

on koittanut ja julkisesti saarnattu, vaikka se jo ennenkin on ollut kaikkisä pyhässä.

13. Niin on raamattu tapana sanoa, että Kristus tulee, vaikka hän ennenkin on ollut kaikkisä ihmisä: mutta ei hän tullut julkisella saarnalla jokaiselle ennen kuin vasta ylösnousemisen jälkeen kuolleista. Tästä tulemisesta puhuu raamattu ensin, ja sentähden tulikin hän ruumiillisesti luonnollisena ihmisenä. Sillä hänen ihmiseksi tulemisen ja oli si ollut ihan hyödytön, jollei siitä olisi tullut ewankeliumia, jolla hän tulee koko maailmaan ja tietäväksi tehdään hänen tulleen ihmiseksi sitä warten, että luwattu siunaus jaettaisiin kaikille, jotka ewankeliumin kautta uskowat Kristukseen. Siitä syystä p. Paawali, Rom. 1: 2, oikein sanoo **ewankeliumin Jumalan lupaamaksi**. Itään kuin sanoisi: Jumala on ewankeliumista ja tästä (Kristuksen) julkisesta tulemisesta sanan kautta pitänyt suurempaa huolta, kuin (Kristuksen) ruumiillisesta syntyemisestä eli tulemisesta lihaan. Tarkeänä on hän pitänyt saattaa meitä ewankeliumilla uskoon. Hän salli Boikansa syntyä ihmiseksi sitä warten, että ewankeliumia hänestä saarnattaisiin ja siis että hänen autuutensa julkisen saarnan kautta olisi tulossa ja tulisi koko maailmaan.

14. Muutamat ovat olettanet neljäläistä Kristuksen tulemisesta, kuin adwenttifunnuntaitalin on neljä. Mutta tätä tulemisesta, joka on tarpeellista ja tärkein, josta p. Paawali tässä puhuu, eivät ole huomanneet. Se, näethän, ovat tietämättömiä siitä, mitä ewankeliumi on, eli miksi hyväksi ja miinkätähden se on annettu, lörpöttävät paljon Kristuksen tulemisesta ja ajawat kuitenkin hänen meistä kauwemmaksi, kuin taiwas ja maa ovat toisistansa. Mitä hyödyttää Kristus, jollei häntä uskolla omisteta? Mutta kuinka jaatat omistaa hänen uskolla, jollei ewankeliumia saarnata?

Hy on kulunut ja päivä on tullut.

15. Tämä on yhtä kuin tämäkin: meidän autuutemme on läsnä. Sillä päivällä tarkeitaa Paawali ewankeliumia, joka on päivä, joka walaisee sydämmet eli sielut; koska siis nyt päivä on tullut, on autuutemme meitä läsnä; se on, Kristus ja hänen armonsa, joka on Abrahamille luwattu, on nyt koittanut, saarnattu kaikessa maailmassa, walaisee kaikkia ihmisiä,

herättää meitä kaikfia unesta ja näyttää meille oikeat, ijankaikkiset tawarat, niissä askaroitaksemme ja siweliasasti waeltaaksemme kuin päivällä. Päin wastaan on yöksi otettava kaiffinainen oppi, jota ei ole ewankeliumia, sillä, pait ewankeliumia, ei ole yhtään terweellistä oppia, waan kaikki on yötä ja pimeyttä.

16. Tarlattaat tässä Paawalin sanoja. Hän kuwaa niillä ihaninta ja juloisinta päivän aittaa, tuota ihanaa warhaisista aamuruuskoa ja auringon koittoa. Sillä aamuruusko esiintyy yön mentyä päivän nousussa. Silloin liumut laulawat, kaikki eläimet lähtewät liikkeelle, kaikki ihmiset nouzewat ylös. Koska päivä hämärtää ja aamuruusko koittaa, silloin koko maailma näyttää uudelta ja kaikki luodut kuin uuteen eloon wirtistytään. Sentähden werrataankin monin paikoin raamatussa ewankeliumin lohdullinen, elävä saarna, milloin tuwauksellisilla, milloin tuorilla sanoilla, aamuruuskoon ja auringon koittoon; kuten Paawalikin tässä selkeillä sanoilla kutsuu ewankeliumin nouzewaksi päiväksi.

17. Tämän päivän tekee ihanin aurinko, Jesus Kristus, josta Malatia kutsuu hänen wanhurstauden auringoksi, sanon (4: 2) näin: **teille, jotka minun nimeäni pelkätte, on wanhurstauden aurinko koittawa ja autuus hänen siipeinsä alta**. Sillä kaikki Kristukseen uskowaiset saawat häneltä hänen armonsa ja wanhurstauteensa loisteen ja tulewat autuiksi hänen siipeinsä suojsissa. Siitä sanoo myös Ps. 118: 24 näin: **tämä on se päivä, jonka Herra teki; iloittaamme ja riemuittaamme hänessä**. Itään kuin sanoisi hän: luonnollinen aurinko tekee luonnollisen päivän, mutta itse Herra tekee tämän päivän. Hän itse on aurinko, josta paiste ja päivä, se on, ewankeliumi lähtee ja paistaa koko maailmassa, niinkuin hän (Job. 9: 5) itse sanoo: **minä olen maailman walkeus**.

18. Ja warsinya ihanasti tuwaa Dawid Ps. 19: 2 molemmat: auringon ja päivän, Kristuksen ja ewankeliumin, sanon: **taiwaat ilmoittawat Jumalan kunnian**; se on: niinkuin luonnolliset taiwaat tuewat auringon ja päivän ja aurinko on taiwaisja, samate on

apostoleilla mukanaansa ja he tuovat saarnatansa oikian auringon, Kristuksen y. m. Ja sitte seuraa: **auringolle hän pani majan heijä.** Ja hän käy ulos kammioistansa, niinkuin ylkä, ja riemuitsee, niinkuin sankari, tietä juostajensa. Hän käy ulos taiwasten loppulta ja juotsee ympäri hamaan siihen loppuun jälle; eikä mitään ole peitetty hänen lämpimänsä edestä. Tämä kaikki on sanottu ewankeliumin päivän suloisesta toitosta, jota raamattu suuresti ja suloisesti ylistää. Sillä ewankeliumi tekee eläväksi, iloisiksi, hilpeäksi, toimivaksi, ja tuo kaikkea hyvää miassaansa. Siitäpä se kutsutaankin ewankeliumiksi, suloisiksi sanomaksi.

19. Mutta kuka saattaa luetella kaikki, mitä se päivä meille ilmoittaa? Se opettaa meille kaikista, mitä Jumala on, mitä me olemme, menneistä ja tulevista, aiwaasta, helveteistä, maasta, enkeleistä, perkeleistä. Siinä näemme, kuinka meidän näisiä kaikissa ja kaikissa kohtaan tulee itseämme kättää, mistä ja mihin tulemme. Tähän asti on perkele pettänyt meitä, niin että jätämme päivän ja etsimme wiifautta maallisilta wiifailta ja vakanoilta, jotka kuitenkin eivät ole wähäätään näistä tietäneet. Me jallimme jo'aista itsemme ihmisopilla ja taas saattaa itsemme yöhön. Mikä ei ole tämä päivä, se ei ole walleutta. Mittoin ei p. Paawali eikä koto raamattu ylistäisi yksistään tätä päivää ja kutsuisi kaikkea muuta yöksi.

20. Täytyyhän olla ankaran jumalallisen wihan waiwan, että me, waikka Herra kutsuu itseensä maailman walleudeksi ja auringoksi, kuitenkin wastoin raamatun jehwiä todistuksia etsimme muita jiwuwaloja. Ja jollei olisikaan muita tuntoimerkkiä, joista ymmärtäisimme, että paawin yliopistot ovat lauheimpia perkeleen porttoloita ja ryöwäriwolia, niin riittäisihän jo ylen määrin tuokin yksi, että he niin kotonansa ja warsin häpeemättä korottawat ja ylistawät jiwuwaloa Aristotelesta, ja opettawat enemmän häntä kuin Kristusta, niin harjoittelewatpa Aristotelesta, waan ei ensinkään Kristusta.

Sentähden hyljätäkäämme pimeyden työt ja pufekaamme meitämme walleuden jota-aseilla.

21. Niinkuin Kristus on aurinko ja ewankeliumi on päivä, on usko walleus eli näkemineu ja warin pitäminen tällä päivällä. Sillä se, että aurinko paistaa ja tekee päivän,

ei hyödytä mitään, joll'eivät silmät näe walleutta. Siis, waikka ewankeliumi onkin koittanut kaikkeen maailmaan ja saarnaa Kristusta, ovat ainoastansa ne sen kautta walaistut, jotka sen ottiwat vastaan ja uskon walleuden kautta nousiwat unesta. Mataawille on aurinko ja päivä hyödytin; sillä siitä eivät saa yhtään walleutta, ja nälewät yhtä wahan, kuin jos ei aurinkoa ja päivää olisikaan. Tämä on nyt aika ja hetki, josta hän sanoo: **rakkaat wallejet, että me sen tiedämme, nimittäin ajan, että nyt on aika unesta nousta y. m.** On hengellinen aika ja hetki, joka kuitenkin on luonnollisen ajan tulueella koittanut ja vielä joka päivä koittaa, jona meidän on nouseminen unesta ja hylkääminen pimeyden työt. Täten osoittaa p. Paawali, ettei puhu niille, jotka vielä ovat epäuskoissa. Sillä, kuten sanottu on, ei opeta hän tässä uskoa, waan töitä ja uskon hedelmiä. Hän sanoo: te tiedätte, että aika on täällä, yö on kulunut ja päivä on tullut.

22. Mutta jos kysyt: miksi tarwitsewat he sellaista firjoitusta? Ennen on sanottu, että on kahjalaiista saarnaa: toinen, joka opettaa; toinen, joka waatii ja waroittaa. Nyt ei taida yksikään ihminen tietää niin paljon, ettei hän tarwitse waroitusta ja uutta muistutusta sitä tutkimaan, mitä hän tietää, ettei perkele, maailma ja liha, hänen ainaiset wihollisensa, wäsyttäisi häntä ja tekisi laiskaksi, ja hän wihdoin viimein wellostuiksi ja mukkiksi pois. Sillä p. Pietari sanoo (1 ep. 5: 8) perkeleen semmoiseksi wiholliseksi, **joka käy ympäri, niinkuin kiljuwa jalopenra, ja etsii kenen hän nielisi, sentähden (sanoo hän) olkaat raittiit ja wallewokaat.** Samaa tahtoo p. Paawalikin sanoo tässä: tun perkele, maailma ja liha eivät koskaan lakkaa wastustamasta meitä, niin älköön koskaan myös lakattako waroittamasta, keloittamasta ja herättämästä meitä wallewomiseen ja toimintaan.

23. Tästä syystä p. Paawalikin taiten walitsee sanansa, ei kutsu pimeyden töitä aseiksi, waan kutsuu sitä vastaan **walleuden työt jota-aseiksi** eikä töiksi. Miksi niin? Warmaan osoittaaksensa, että ei wallewomineu ja hyvä

elämän laatu käy ilman jotaa, waiwaa, työtä ja waaraa; tum kolme sellaista wälewää wihelistä, perfele, liha, maailma, lakkaamatta, päiwät ja yön halki, wastustawat meitä. Siitä syystä sanoo Jobin: **eikä ihmisen aina pidä olemassa sodassa maan päällä, ja hänen päiwänsä owat niinkuin orjan päiwät** (Job. 7: 1). Mutta aitwan suurta on, olla lakkaamatta koko ikänsä sodassa. Hywin siis tarwitaan pajuunia ja rumpuja, se on, sellaista saarnaa ja waroituksia, joka meitä wahvistaa ja sodassa miehuullisena pitää. Hyvät työt owat sota-aseita; pahat työt eiwät ole aseita, jollemme niitä harjoita ja anna niille walttaa. Siinä tapauksessa owat nekin sota-aseita, niinkuin Paawali (Rom. 6: 13) sanoo: **älkää antako teidän jäsenitänne wäärhyden sota-aseiksi synnille, juuri kuin tahtoisi hän sanotuksi: älkööt pimeyden työt woittako, niin että jäsenenne tulewat wäärhyden sota-aseiksi.**

24. Kylliksi on jo sanottu, että **walkeus** tässä tietää **uskon**, joka ewankeliumin päiwästä, mikä tulee auringosta Kristuksesta, paistaa sydämmeemme. Sentähden owat **walkenden sota-aseet wain uskon työt**. Näin wastoin tietää **pimeys epäuskon**, jota, ewankeliumin ja Kristuksen poikesa ollessa, perfele hallitsee ihmisydellä ja omalla järjellä; siitä syystä owatkin pimeyden työt epäuskon töitä. Sillä niinkuin Kristus on heloittawan uskon Herra ja haltia, kutsuu p. Paawali (Ef. 6: 12) perfeleen haltiaaksi tämän maailman pimeydessä, se on, jumalattomain haltiaaksi; kuten hän myöskin (2 Kor. 4: 3, 4) sanoo: **jos nyt ewankeliumimme on peitetty, on se niille peitetty, jotka kadotetaan. Jos ja tämän maailman jumala on uskottomain taidot sowaissnut, ettei ewankeliumin paiste heille pitäisi Kristuksen kirkkaudesta walistaman.**

Mutta millisiä nämät kahdellaiset työt owat, siitä sanotaan:

Waeltakaamme sowliaasti niinkuin päiwällä.

25. Päiwällä ei tehdä pimeyden töitä, jokainen häpee toistansa ja käyttää itsensä kunniallisesti. Sanotaan: **hö on häwyttöin. Se oukin totta.** Sentähden tehdäänkin sillä sellai-

sia töitä, joita päiwällä häwetään. Mutta päiwä on häweliäs ja pakoittaa kunnialliseen waellukseen. Näin kristillistä elämääkin wietetään ja menetetäkään niin, että kaikki työt owat semmoisia, ettei sinun tarwitse niitä häwätä, joskin koko maailma ne näkisi. Sillä kuka niin elää ja toimii, ettei hän mielellään soisi ja jallisi kaikkein julmasti näkewän ja kuulewan hänen töitänsä, hän warmaankaan ei elä kristillisesti. Tästä sanoo Kristus, Joh. 3: 20, 21: **jokainen, joka pahaa tekee, se wihaa walkeutta eikä tule walkenteen, ettei hänen töitänsä pitäisi laitettaman. Mutta joka totunden tekee, se tulee walkenteen, että hänen työnsä nähtäisiin, sillä ne owat Jumalassa tehdyt.**

26. Tästä nähnet, kuinka tarpeellinen sellainen kehoitus ja waroitus walwomaan ja pukeumaan walkenden sota-aseihin on. Mutta kuinka monta on nyt sellaista kristittyä, jotka juwaitsihiwat kaikki työnsä tulewan walkuteen? Mutta millinen on se kristillinen elämä meissä ulkokullatuissa, jotka emme suwaitse elämämme tulewan julkisuuteen ihmisten näkywiin, joka jo kuitentkin on julki Jumalan, hänen enkeleinsä ja kaikkein luotuin edessä, ja viimeisenä päiwänä tulee julki jokaisen nähtäväksi? Siis eläköön jokainen kristitty niin, kuin hän tahtoisi viimeisenä päiwänä ja kaikkein nähtävänä olla. Sentähden kuuluu Ef. 5: 8, 9: **waeltakaat niinkuin walkenden lapset. Sillä Hengen hedelmä on kaikessa hyvyhdesä ja wanhurskaudesä ja totundesä. Ja Rom. 12: 17: ahkeroitkaat siitä kuin kunniallinen on, ei ainoasti Jumalan edessä, waan myöskin kaikkein ihmisten edessä. Niin myöskin 2 Kor. 1: 12: se on meidän kerstauksemme, nimitäin meidän omantuntonomme todistus, että me yksinkertaisuudesä ja Jumalan wakuundesä, ei lihallisesä wiisaudesä, waan Jumalan armosä olemme maailmassa waeltaneet.**

27. Mutta sellainen elämä jää wietättä siellä, kussa ei uskoa ole, semminkin kuin oikealla, werewällä ja miehuullisellakin uskolla on kyllänsä tekemistä, pyhänsä sellaisessa elämässä wäsymättä ja nuffumatta. Siis, yhtä

tarpeellista kuin on tietämättömille saarnata oppia, yhtä tarpeellista on tietävälle saarnata kehoitusta, etteivät rajuawan lihan, kavalan maailman ja juonikkaan perkeleen vastustuksesta lankeaisi pois aljetusta hyvästä elämästä.

Ei ylönkyömisessä eikä juomisessa, ei kammioissa eikä haureudessa, ei riidasja ja kateudessa.

28. Tässä nimittelee apostoli pimeyden työt. Näistä on hän ennen ylhäällä maininnut **unen**, josta hän 1 Thesi. 5: 6 kirjoittaa: **älkäämme siis maatto, niinkuin muut, vaan valvokaamme ja olkaamme raittiit.** Ei tahdo hän kieltää luonnollista unta, vaikka luonnollinenkin uni on pimeyden työ, jos sitä harjoitetaan laiskuudesta ja muusta ylöllisyhydestä syömisessä taikka juomisessa esteeksi walleudelle ja walleuden jota-aseille. Waan nimenomaan kielletään tässä hengellinen uni, epäuskossa, josta nämät pimeyden työt saawat alkunsa. Nämät tässä mainittua kuusi pimeyden työtä sulkevat itsehensä kaikki muut, jotka hän luettelee Gal. 5: 19—21; Kol. 3: 5, 8. Me mielimme lyhyesti jakaa ne kahdelle puolelle: oikealle ja wajemalle. Oikealta puolelta jotii meitä vastaan nämät neljä: **ylönkyöminen, juominen, kammiot ja haureus.** Wajemalta puolelta: **riita ja tora.** Sillä raamatussa merkitsee wajan puoli wastahajoisuutta ja mitä wastahajoisuudesta on alkunsa, niinkuin wiha, riita y. m. Oikea puoli merkitsee onnellisuutta ja mitä onnellisuudesta tulee, niinkuin hekumaa, syömistä, juomista ja ylötöntä mafaamista.

29. Warmaan tahtoo p. Paawali näihin tahteen pimeyden työhön, riitaan ja kateuteen, lukea muutkin samallaiset synnit, jotka hän luettelee Ef. 4: 31 näin sanoen: **kaikki haitens ja närkästys ja wiha ja hunto ja sadatus olfoon laukana teistä;** ja Gal. 5: 20: **lihan työt owat waino, riita, kateus, wiha, torat, eripuraisuus, eriseura, pahansuomus, murha j. n. e.,** lyhyesti kaikki se epäluokainen pahuus, joka wihasta saa alkunsa ja sanoilla sekä töillä tehdään.

30. Samate sulkee hän näihin neljään: syömiseen ja juomiseen, laiskuuteen ja haureuteen, kaikki haureuden paheet sanoissa ja töissä,

joita myöskään ei kukaan taida luetella. Näillä kuudella nimitetyllä työllä tarkoitetaan osoittaa, kuinka pimeyden wallassa, epäuskossa eläwä ihminen käyttää itseänsä epäpuhtaasti lähimäistänsä kohtaan ja on kateissa menossansa tawatoin itseänsä ja lähimäistänsä kohtaan. Laweampaa selitystä eiwät kaipaa nämät sanat. Tietäähän jokainen hywin, mitä syöä ja juoda on, eli syöä ja juoda ylönmäärin, enemmän hekumaksi kuin tarpeen täytteeksi. Hywin tiedetään myö, mitä on kammioissa ja wuoteella laiskana wirua ja olla haureellinen, tahti kiihoittaa lihan hekumaa ja himoa paholla mafaamisella, laiskottelemisella, kateellaisella haureudella ja riwoudella, jota kylliksi joutilaat, unifekot, laiskurit harjoittawat yöt päiwät, wuoteissa eli muualla, yksin tahti itse toisena. Kaikki tällaiset paheet myö etsiwät luonnollista pimeyttä ja salaisia paikkoja, jota kaikkea p. Paawalin tahtoo merkitä sanoilla **kammiot ja haureus.** Hywin tietää myö jokainen, mitä **riita ja tora** ja muut sellaiset owat.

Waan pukeant päällemme Herra Jeesus Kristus.

31. Tässä apostoli yhtä haawaa osoittaa kaikki walleuden jota-aseet, waroitteessansa meitä **pukemaan yllemme Kristus.** Kristus puetaan ylle kahdella tapaa: ensin, pukeumalla hänen awuunsa. Tämä tapahtuu uskolla, joka luottaa siihen, että Kristus on kuollut hänen edestänsä ja tehnyt kaikki hänen hyväksensä. Sillä ei omamme, vaan Kristuksen wanhurskaus on jowittanut meitä Jumalan kansja ja wapahtanut synnistä. Tällainen pukeminen on puheena, koska uskoa opetetaan. Tämän pukemisen perustuksena on se, että Kristus on annettu meille lahjaksi ja pantiksi. Siitä saamme lawianumin puhua Nuden-wuoden päiwän epistolasssa, Gal. 3: 27 sanain johdosta: **niin monta, kuin te Kristuksehen kastetut olette, niin te olette Kristuksen päällemme pukeeet.**

32. Toinen muoto (pukea yllensä Kristus) on ottaa hän esimerkiksemme ja esikuwajsemme, jota meidän on noudattaminen ja tuleminen hänen kaltaiskijensa, käyden juuri samain awuin puuussa kuin hänkin. Tästä sanoo p. Paawali:

pukeaat päällemme Kristus. Samoin 1 Kor. 15: 49: niinkuin me olemme kantaneet maallisen kuvaan, niin pitää meidän myös kantaman taivaallisen kuvaa. Ja Ef. 4: 22—24: niin pankaat pois se vanha ihminen, jonka kanssa te ennen waelfitte: joka himoin kautta ekfykissä itsensä turmelee. Mutta uudista-kaat teitänne teidän mieleenne heugesä ja pukeaat päällemme uusi ihminen, joka Jumalan jälkeen luotu on totisessa wanhurskaudessa ja pyhyhdesä.

33. Nyt näemme Kristuksessa ei mitään muuta, kuin paljaita walkeuden sota-aseita. Hänessä ei ole syömistä ja juopumista, waan paastoomista, kohtuullisuutta ja lihan kiritusta tyhnteolla, matkoilla, saarnoilla, rukouksilla ja ihmisille hywää tekemijellä. Hänessä ei ole laiskuutta, makaamista ja haurentta, waan sulaa kuria, puhtautta ja siweyttä. Hän walwoo, nousee ylös, makaa ulkona kedolla, ilman huonetta, ilman kammiota, ilman lepohijaa. Hänessä ei ole wihaa, toraa, viitaa, waan sulaa hywyttä, suloisuutta, rakkautta, laupiutta, kärsiwällisyyttä y. m. Sentähden, mitä Paawali tässä lausuu, asetettaisaan harwoilla sanoilla Kristuksen esikuwaksemme, sen hän toisin sanoin selittää, Kol. 3: 12—15 sanoen: niin pukeaat siis teitänne, niinkuin Jumalan walitut pyhät ja rakkaat, sydämmellisellä laupindella, ystäwyyhdellä, nöyryhdellä, hiljaisuudella ja pitkämielisyhdellä. Ja kärsikää toinen toistanne ja anteekki antakaat toinen toijellenne, jos jollakin on kannetta toista vastaan; niinkuin myös Kristus teille on anteekki antanut, niin myös tekin tehtää. Mutta ylitse näiden kaikkein pukeaat päällemme rakkaus, joka on tähdellisyyden side. Ja Jumalan rauha hallitkoon teidän sydämmisänne, johonka te myös kutsutut olette yhteen ruumiisen: ja olkaat kiitolliset. Samoin Fil. 2: 5—7, kussa hän, käskettyänsä heitä pitämään rakkautta keskenänjä ja nöyryhdesä palwelemaan toinen toistansa, asettaa saman Kristuksen esikuwakskin, joka meidän tähtemme tuli orjaksi, sanoen: kullakin olkoon se ajatus, kuin Kristuksella Jesuksella oli, joka, waikka hän

oli Jumalan muodossa, ei lutenut saaliikki Jumalan kaltainen olla, waan alenji itsensä, otti orjan muodon päälensä ja tuli muiden ihmisten wertaijeksi ja löyttiin menwisä niinkuin ihminen.

34. Lyhyt käsitys tästä on, että walkeuden sota-aseet, wastoin syömistä, juopumista, haurentta, laiskuutta, riitaa ja toraa, ovat hywät työt, joita on: paastoominen, walwominen, rukous, työnteko, nälkää, janoa, wilua ja paahdetta kärsiminen, olla siwiä, kunniallinen, kohtuullinen ja hywä. Ja etten tässä latelkij omiani, kuulkaamme p. Paawalia, kuinka hän ne luettelee Gal. 5: 22: **Sengen hedelmä on: rakkaus, ilo, rauha, pitkämielisyys, ystäwyyys, hywyys, usko, hiljaisuus y. m.** Mutta tätäkin laueammoin luettelee hän ne 2 Kor. 6: 1—10, näin: me newomme teitä, ettette Jumalan armoa hukkaan ottaisi. Sillä hän sanoo: minä olen otollisella ajalla sinua kuulut ja olen sinua autunden päivänä antanut. Katso, nyt on otollinen aika, nyt on autunden päivä: ikänä kuin tahtoisi hän sanoa: autuutemme on nyt lähempänä, kuin silloin, koska uskoimme, ja nyt on aika unesta nousta. **Ulkäämme kellenkään jossakussa pahennusta antako, ettei meidän wirkaamme laitettaisi, waan osittakaamme meitämme kaikissa asioissa niinkuin Jumalan palweliat: suuresä kärsiwällisyhdessä, waiwoissa, hädisä, surmissa, haawoissa, wankkuksissa, kapinoissa, töissä, walwomisissa, paastoissa, puhtaassa elämässä, taidossa, pitkämielisyhdessä, suloijuudessa, Pyhässä Sengesä, wilpittömässä rakkandesä, totuuden sanassa, Jumalan wäessä, wanhurskauden sota-asetten kautta oikealla ja wajemmalla puolella. Kunnian kautta ja pillan, panetuksen ja kiitoksen kautta: niinkuin wiettelit ja kuitenkin wakaat; niinkuin tunteemattomat ja kuitenkin tutut; niinkuin kuolewaiset, ja katso, me elämme; niinkuin rangaitut ja ei kuitenkaan tapetut; niinkuin murheelliset ja kuitenkin aina iloiset; niinkuin köyhät, mutta kuitenkin monta rikkaaksi tekewäiset; niinkuin ne, joilla ei mitään ole, ja joiden kuitenkin kaikki omat**

ovat. Katso, mikä ruusua wirta juoksee tässä p. Paawalin suusta. Tästähän nyt yllin kyllin näet, mitkä walkeuden sota-aseet wasemmalla ja oikealla puolella ovat. Tämä on pukea Jeesus yllensä rebellisesti.

35. Mutta warsin ojaawasti asettaa hän tässä epistolasssa eteenme korkeimman esikuvan, itse Herran, sanoen: **pukeat päällemme Herra.** Sehän näet mahtawasti kehoittaa. Kunnapa sellainen olisi, joka näkisi Herransa paastowan ja nälkää näkewän, raatawan, walwowan ja wäsywän, ja tahtoisi kuitenkin itse mäsätä he-lussa ja huwisssa, maata, laiskotella ja elää heikossa. Kuitapa herra tuollaista palvelialtansa kärsi? Tahi kuka palvelia tahtoisi niin tehdä? Toisinpä ei saata olla, waan häweta täytyy ihmisen, katsoessaan Kristusta ja nähdesään itsensä niin erinkaltaiseksi hänestä.

36. Mutta joka ei lämpene Kristuksen omasta esimerkistä, eikä siitä tule neuwotuksi ja kehoitetuksi, kuka sellaisen kehoittaisi ja liikkeelle saisi? Mitä saisiwat lehdet ja sana subinallansa aikoin, joll'ei Kristuksen esikuvan ukkosen yllinä mitään waikuta? Sentähden on Paawali erittäin ihännyt tähän wiereen sanan **Herra** ja sanonut: **pukeat päällemme Herra Jeesus Kristus;** juuri kuin tahtoisi hän sanoa: älkää pitäkö itseänne liika korkeina ja suurina, palvelioita kuin olette; katsokat Herranne, joka itsekin niin tekee, eikä kuitenkaan ole siihen welkapää.

Ja älkää holhoko ruumistanne haureteen.

37. Lyhyellä sanoilla p. Paawali mainitsee tässä **kahtalaista ruumiin hoitoa eli ruokkoa.** Toinen on luonnollinen, kuin ruumista hoidetaan ruoalla ja waatteilla tarpeen mukaan, että se jaksaisi elää ja toimia eikä tulisi liika niukuudesta jairaaksi ja töihinjä keltwottomaksi.

38. Toinen on ruumiin **ihmillinen hoito,** koska hoidetaan sen haluja ja himoja. Tämän p. Paawali tässä kieltää. Sillä siitä tulee pimeyden töitä. Ruumiista, näethän, on kiritettawa niin, että se olisi hengelle alamainen ja palvelisi sitä eikä heittäisi Herraa satulasta maa-

han. Mutta taas toisaalta niinkin, että se jaksaisi lähdä ja lauttaa Herransa. Kirjonnies sanoo (Syr. 33: 25): **aasin tulee saada hänen ruokansa, ruokaa ja kuormaa; niin myös palvelian leipänsä, kirituksensa ja työnsä.** Ei hän sano, että sinun pitää nylkeman tahi raiskaaman aasi, eikä että sinun pitää tappaman tahi wankeuteen sulkeaman palvelia. Niin pitää ruumiinkin saaman kurinsa, työnsä ja tarpeensa. Ja itse Paawali sanoo: **minä kiritan ruumistani ja painan sitä alas;** ei hän sano: minä syöksen sen tautiin taikka kuolemaan; waan ainoastansa saatan sen palvelemaan Henkeä kuullaisena.

39. Tämän lisähksen on p. Paawali tähän pannut kahdellaisten ihmisten tähden. Ensinn sellaisten tähden, jotka luonnollisen tarpeen warjolla syöttäwät ja peittäwät himoa. Ja tässä kohden woipi pikaan erehtyä, niin että usea pyhä walittaa sitä, ja owatkin, sitä wastustaaksensa, litaksi waatineet ruumistansa. Luonto on niin kawala ja koiranjuoninen pyhnnössään ja himossaan, ettei kukaan ihminen osaa olla kyllin warowa sitä vastaan, waan täytyy täällä waeltaa murheella ja pelwolla. Ne toiset jälleen owat sokerita pyhiä, jotka luulewat Jumalan waltakunnan ja sen wanhurstauden olewan ruuassa ja juomassa, waattenkississa ja makuisissa, heidän oman walittemiseensa mukaan; he katsowat ainoasti ulkonaista työtä ja luulewat, että he, koska paastowat päänsä hulluksi, tahi watsausa turmiolle, tahi muutoin ruumiin riutuwalksi, owat sille tehneet warsin hywin. Tästä sanoo paawali 1 Kor. 8: 8: **ei ruoka saata meitä otolliseksi Jumalan edessä; jos me syömme, emme siitä rikkaammiksi tule; ellemmme taas syö, emmepä me sentähden köyhemiksi tule, ja Kol. 2: 18, 23: älkää antako kenenkään woittaa teidän kilwoitukseenne palkkaa, joka tahtoo teitä nöyryhteen ja enkeleitten palvelukseen, waeltain niissä, joita ei hän nähnyt ole. Joilla kyllä wiisanden muoto on itse walitusssa palveluksesssa ja nöyryhdesssä ja siinä, ettei he ruumistansa armahda eikä tee lihallensa kunniaa hänen tarpeisjansa.**

40. Gerjoni ylistää karkheusimunteja siitä, etteivät sairaudessakaan syö lihaa, vaikka sentähden kuolisivat. Tähän määrään saakka oli taikauskoinen enkelihengellisyys esyttänyt tämän mainion miehen. Mutta entä jos Jumala tuomitsi heidän oman ruumiinsa murhaajina? Vastoin Jumalan käskyä ei saa asettaa munkkifäätyä, munkkifääntöä tai munkkilupausta ja, jos se tehtäisiinkin, on se yhtä vähän sitova, kuin jos lupaisit tehdä huorin. Kun Jumala nyt p. Paavalin kautta kieltää sellaisen oman ruumiinsa surman, niin olet ruumiilles welvollinen antamaan sen tarpeen, olkoon wiiniä, lihaa, munaa taikka muuta, mitä tahansa, joko se on perjantai taikka sunnuntai, paaston aika taikka pääsiäisen jälkeen, huolimata jäädyistä, jäännöistä ja lupauksista. Jumalan käskyä vastaan ei auta mitään kieltö, ei enkeleinkään tekemä.

41. Mutta sellainen onnetoin tyhmyys on seuraus siitä pimeydestä ja sokeudesta, että katsotaan töitä itsensänsä, juuri kuin tahdottaisiin autuaaksi päästä niiden juuruuden ja paljouden tähden. P. Paawali tahtoo niistä (töistä) tehdä walkeuden jota-aseita ja käyttää niitä, woittaaksensa pimeyden työt. Siinä eikä muussa tarkoituksessa paastotakoon, walvottakoon ja tehtäköön työtä. Siis, Jumalasta on yhtä, jos syöt lihaa taikka kalaa, juot wettä taikka wiiniä, kannat punaista taikka wiheriäistä nuttua, teet sitä taikka tätä. Ne kaikki ovat Jumalan hyviä luomia, luodut meidän käytettäväksemme. Sitä ainoastansa katso, ettäs niitä kohtuullisesti nautit ja niin paljon itseäs pidättelet, kuin tarpeen on, wastustaakses pimeyden töitä. Mahdotonta on siis säätää yhteistä määrää tässä itsensä pidättämisesä; sillä eihän kaikkein ruumiit ole yhtäläisiä; toinen tarvitsee enemmän, toinen vähemmän; jokaisen itse täytyy pitää itsestänsä waari ja hallita ruumistansa tämän Paawalin antaman ohjeen mukaan: **älkäät holloko ruumistanne haureuteen.** Jos olisi toi-

nen mitta ollut määrättävänä, ei olisi p. Paawali tässä sitä jättänyt ilmoittamata.

42. Tästä näet, että hengellisten säännöt, jotka juoraan kieltävät syömästä lihaa, ovat ewangeliumia vastaan. Näistä on Paawoli 1 Tim. 4: 1—3 ennustanut, sanoen: **Senki sanoo selkiästi, että wiimeisillä ajoilla muutamat luopuwat uskosta ja ottawat waariin wiettelewistä hengistä ja perfeleitten opetuksista, niiden kautta, jotka ulkokullaisuudessa walheen puhujat owat, joiden omatunto on poltiurandalla merkitty ja kieltäwät naimasta ja ruokaa ottamasta, kuin Jumala loi kiitokfella nautita.** Ei kukaan kieltäne näillä sanoilla tarkoitettawan hengellisiä ja koko paawikuntaa: sanat owat selwät ja heidän menonsa on julkinen.

43. Tästä näet myös, ettei p. Paawali opeta muutamain alkamajien pyhyiden tyhmää hartautta, jotka walitsewat itsellensä erinäisiä paastopäiviä erinomaisena jumalanpalveluksena. Koko elämän pitää, ilman päivän ja ruokain eroitusta, olemas kohtuullisen ja raittiin. Sillä jos töittemme pitää olla walkeuden jota-aseita ja koko elämämme puhtaan ja siwiän, emme saa koskaan panna pois näitä aseita, waan aina pitää meitä löytää raittiina, kohtuullisina, walwowina, toimiwina j. n. e. Mutta nuo hullut pyhät paastoowat yhden päivän wedellä ja leiwällä, sitte syöwät ja juowat he itsensä juowuksiin ja hulluiksi joka päivä neljännes osan wuotta. Niinkin paastoowat muutamat, etteivät syö ehtoolla, waan juowat itsensä täyteen. Ja kuka osaa kertoella kaikkia näitä hullutuksia ja kaikkia tämän pimeyden töitä, jotka kaikki tulewat siitä, että katsotaan waan työtä, eikä työn käytäntöä, että tehdään haarniskasta peili, tietämätensä, miksi hywäksi he paastoowat ja pidättäwät itsensä, menetellen kuin se, joka kantaa mieltä, eikä sitä warjelukseksensa käytä, waan siihen kuin peiliin katsellakseen, koska häntä syödään. Tämä olkoon tylliksi tästä epistolasta.

N:o 2. Toisena Adventti-Sunnuntaina.

Rom. 15: 4—13.

Rakkaat weljet! mitä ennen kirjoitettu on, se on meille opiksi kirjoitettu y. m.

1.

Hywin uskottawa on, ettei tämän epistolan walitsia ole paljon ymmärtänyt Paawalin kirjoituksia. Hän alkaa liian yhäältä ja liika alhaalta. Sillä sanat, joilla tämä teksti aljetaan: **mitä ennen kirjoitettu on**, kuuluvat edelliseen tekstiin. Hänen olisi tarvinnut alkaa näillä sanoilla: **mutta kärsivällisyyden ja lohdutuksen Jumala y. m.** Tätä epistolaa siis järjestyksessä ja selvästi ymmärtääksemme, tulee meidän tietää, että romalaiset, joille p. Paawali kirjoittaa, olivat Kristukselle käämetyitä osittain juutalaisia, osittain pakanaita. Sillä siihen aikaan oli kaikissa maissa, jemminkin Romassa, paljo juutalaisia, kuten Ap. T. 17 luvusta nähdään. Apostoli, oikein opetettunsa uskoa ja hyviä töitä kautta koko epistolan, antaa nyt tässä epistolansa lopulla muutamia varoituksia, säilyttääksensä heitä yksimielisinä uskoissa ja hywisissä töissä, poistaa ne syyt, jotka taitaisivat matkaansaattaa eripuraisuutta ja särkeä hengen yhteyden. Ja niitä on kolpi asiaa, jotka vielä tänäpäinäkin ja aina vastustawat hengen yhteyttä, uskoa ja hyviä töitä. Meidän tulee sentähden tyystin tarkata ja merkitä nämät molemmat.

2. **Ensimmäinen** oli tämä, että muutamat kääntyneistä juutalaisista olivat omaisatunnessa niin heikkoja, uskoissa niin wajakawia ja niin lowin pitkällisen tawan siteisin sidotut, ett'eivät tohtineet, waikka olivat kuulleet, että kaifinaijet ruoat, päiwät, waatteen parret, astiat, pesonat, paikat ja käntökjet ovat uudesta testamentissa wapaita, ja että yksin usko tekee Jumalan edessä hurstakaaksi, sekä että lakisäännöt liban ja kalan syömisestä, juhlapäiwistä ja

waatteista, paikoista ja astioista ovat kotonansa poistetut, — käyttää sellaista wapautta, waan pelkäsiwät tekewänsä syntiä, jos tekisiwät toisin, kuin tähänasti oliwat tottuneet. Niin myös eiwät tohtineet pakanat eikä juutalaiset, saman heikkouden waitutuksesta, syöä uskottomain epäjumalille uhraamaa leipää ja lihaa, waikka se oli julkesesti kauppan ja myytiin turulla. He kuuliwat, siitä syöneinä, kunnioittaneensa epäjumalia ja kieltäneensä Kristuksen. Kuitenkaan ei ollut laika toden niin; sillä kaikki ruoka on puhdasta ja hywä Jumalan luoma, olkoonpa se sitte pakanaain tahti kristittyin omaa, olkoon uhrattu joko Jumalalle taikka perkeleelle.

3. **Toinen** oli se, että muut kristityt, jotka nyt tämän tiesiwät ja joilla oli wahwempi usko, eiwät piitanneet heikkoista mitään, waan käyttiwät wapauttansa liika törkiästi, ylönsatsoiwat heikkoja, söiwät ja joiwat wäliä pitämättä, mitä eteen tuli. Mikä olikin oikein tehty. Mutta siinä he tekiwät wäärin, etteiwät karttaneet heikkoja, waan eshyttiwät heitä. Sillä koska heifot näkiwät, että nämät meniwät niin rohkiasti, eiwät woineet he seurata heitä, eikä ismankaan olla. Jos mieliwät seurata, oli heikko omatunto haittana, ja sanoi: älä tee sitä, se on synti. Joll'eiwät seuranneet, oli omatunto jälleen tiellä ja sanoi: et siinä ole kristitty, sillä et siinä tee, mitä muut kristityt tekewät; sinun uskos ei woi olla oikia. Katso, näin oliwat pääsemättömissä. Waikka kumkakin tekisiwät, niin tekewät aina wastoin omaatuntoansa. Mutta tehdä wastoin omaatuntoa on yhtä, kuin tehdä uskoa vastaan ja tehdä rakkaasti syntiä.

4. Nyt opettaa Paawali tässä, että sellaisia heikkoja on kärsittäwä ja kannettava, eikä

niin tylysti kohdeltava; waan joka aika noudeettawa heidän mieltänsä, tultawa heikoksi heidän kansansa, eikä laitettava sellaista eripuraisuutta uskossa, ruoan ja juoman tahi muun maallisen asian tähden, kunnes hekin uskossa tulewat wäiwemmilliksi ja ymmärtävät wapautensa. Kuitenkin pitää apostoli eroituksen tässä asiassa ja opettaa, että tämän suhteen on huomioon otettava kahdellaisia ihmisiä: muutamia, jotka owat uskossa heikkoja, joista nyt juuri on puhuttu, joista yksin p. Paawali tässä puhuu. Nämät owat hyviä, hurskaita, yksinkertaisia ihmisiä, jotka mielellään paremmin tekisivät, kuin wain tietäisivät eli taitaisivat. He eivät ole mielesjään itsepintaisia, heiltä puuttuu wain, että heidän omatuntonsa ja uskonsa on liika heikko, niin etteiwät pääse irti totutusta opista ja tawasta. Toiset taas owat itsepintaisia, eivät tyhdy siihen, että itse liikkuwat sellaisessa menossa, waan yrittävät, opettawat ja johdattawat muitakin siihen, wäittäen sellaisen elämän oikiaaksi ja wälttämättömän tarpeelliseksi, eivät tahdo kuulla oikiaa totuuden saarnaa kristillisestä wapaudesta, waan wastustawat sitä. Nämät owat juuri syytä, miksi edelliset owat heikkoja. Sillä semmoisella opillansa he haatwoittawat heikot omattumot ja kietowat ne niin, että he luulewat niin pitävänkin olla. Näin saattaa yksinkertaiset omattumot waltaansa ja kuuliaisuuteensa on heidän huwinsa. Näistä ei puhu p. Paawali tässä; mutta opettaa Tit. 1: 11, että heitä pitää kaikella ahkeruudella wastustettaman, ja aina toisiin tehtämän, kuin he opettawat.

5. **Rakkaus** on tässä asiassa ainoa paras ohje, ja näiden kahdellaiisten ihmisten waiheella tulee sinun menetellä kuin suden ja lampaan waiheella. Jos jusi olisi purrut lampaan likipitään kuoliaaksi, ja sinä ryntäisit suuttuneena lampaan kimppuun ja wäittäisit sen ihan sopimatomaksi, että hänessä on haatwoja, että sen pitäisi oleman terween, ja pakottaisit sitä wälisim seuraamaan muita lampaita laitumelle ja lammaspihattoon, tahtomatta kuitenkaan tehdä sen hywäksi mitään erittäin, kuka ei silloin sanoisi sinua mielettömäksi? Sammas kai sanoisi: war-

maan on wäärin, että olen haatwoitettu, pitäisi kyllä olemani terween; mutta wihaistu niille, jotka sen owat tehneet, ja anta minua paranemaan. Katso, näin olisi näitten romalaitstenkin pitänyt tekemän: heidän olisi toden tiestä pitänyt wastustaa näitä susia opettajiksi, mutta hoitaa heikkoja ja sellaisen opin haatwoitamia omiatuntoja, ei pakottaa eikä turmella, waan suopeudella parantaa ja wähittäin karvoittaa heistä sellainen oppi pois, mutta sillä wälillä antaa heidän olla fillänsä, mieltynä heidän mieleensä, eikä esjyttää heitä.

6. Waikka tämä teikka, josta p. Paawali tässä puhuu, on aikoja sitte loppunut, eikä Moosoksen laki ruoasta, juomasta, waatteista, paikoista, y. m. enää woimasia ole, on kuitenkin hänen sijaansa paljon pahempaa tullut, niin että tämä nyt tähän aikaan on tarpeellisempi, kuin silloin. Sillä nyt on kaikessa maailmassa paawin ja hengellisen jäädyn toimesta sellainen meno warteen pantu ihmisopetuksilla ruoasta ja juomasta, waatteista ja paikoista, päiwistä ja ajoista, ihmisistä ja jäädystä, käytöksistä ja töistä, ettei lähes kukaan taida leiwän palaa syödä, piwaraa juoda, eikä silmiänsäkään awata, josta ei lakia ole jäädetty ja wapaus otettu pois, semminkin jäätöskunnissa ja luostareissa. Kaikki wäittävät: niin pitää oltaman waatetetuma, niin päin ajeltuna, sellaisia temppuja tehtämän, ei sitä tahi tätä ruoaa syötämän, sitä tahi tätä ei juotaman y. m., muutoin on se synti ja tottelemattomuus. Sa kuuliaisuutta tälle ihmisopille owat he niin kowittaneet, ett'ei mitään pidetä korkeempaa tätä kuuliaisuutta. Niin munkit ja nunnat pitävät tämän saman kuuliaisuuden hengellisyhtensä perustuksena ja murkakawena, jolle rakentawat sielunsa autuuden.

7. Tässä ei tahdo kukaan awata silmiänsä ja nähdä tätä sulaksi ihmismiettimöksi ja opiksi, joka fitos sielut, tekee omattumot heikoiksi, häwitää kristillisen wapauden ja uskon, ja ainoastansa helwetin täyttää. Oi hirweän hirweitä susia! Mitä kauheaa, julmaa murhaamista, teurastamista, turmelemista on tämä meno kaikessa maailmassa! Koskaan ei ole tässä asiasia ehditty huomaamaan heikkoja omiatuntoja; sillä sitä vastaan ei ole kukaan saarnanut taikka tehnyt, josta heikat olisimat saattaneet pahentua; waan se, joka siitä on erinnyt, on tuomittu, kirottu ja haukuttu luopuneeksi, karanneeksi munkiksi, langenneeksi kristityksi, jolla wäiwaltaisella menetyksellä lampaat owat ei ainoastaan hekonnetut, waan myös suden kitaan ajetus. Oi jumalallisen majesteetin wihaa! oi julmuutta! oi mielikarwautta!

8. Katso, jos nyt Jumala antaisi armonsa, että tämä kaikki tunnettaisiin paljaksi ihmisjuoniksi, wäli-

wallaksi ja wääräydeksi, joista ei Jumala ole mitään käskenyt, ja jos sitte joku rupeisi messua, rukouksia toisin pitämään, toijellaisia waatteita käyttämään ja ruokaa nauttimaan, kuin tähän asti on tapana ollut, jeta käyttäisi kristillistä wapauttansa ewankeliumin mukaan, silloin myös nämät kahdellaiset ihmiset pahentuusivat. Edelliset, paawilaiset jo rytyäsiivät, rajuusivat, kirkuisivat ja karjuusivat, että täytyy niitä pitää; että hän, joka ei niitä pitäisi, olisi wääräoppinen, palana, juntalainen ja kirkolle tottelematon. He yhä edelleen esittäsiivät kuuliaisuutta kirkolle, wain pitääfensä siteisiä ja kuolemasia niiden omattumot, jotka luterwat kuuliaisuuden seurakunnalle siksi, miksi he sitä hofewat, waikka se ei muuta ole kuin kunnutta ja perfeleen juonia, joilla owat monta pyhääkin, niinkuin pyhän Fransiskon ja hänen kaltaisenja, wietelleet ja petäneet. Ne toijet, heitot, jotka jellaisista lörypötystä owat ennen kuulleet ja siihen tottuneet, joutuusivat hämille, eiwät tietäisi, kunnalle puolelle kallistuusivat, myöntyisivät kuitenkin sydämenjä yhjinfertaisuudessa kullemaan oikiaa tietä. Mutta kunneka ilään he kääntynewät, aina on heidän omatuntonsa heitä vastaan. Jos he seuraisiivat sinun newwoas, olisi heille esteenä heidän totuttu tapansa ja paawisten lörpötys, jolla heidän omatuntonsa on niin jidottu, etteiwät tohtisi eritä heistä, peljäten niin tekewänjä Jumalaansa vastaan. Ja toijappäin, jolleiwät seuraisi sinua, pelkäisiwät taaskin tekewänjä sitä Jumalaa vastaan, jota jinä opetat ja jaarnaat. Sinne meni nyt jellainen heikko, kurja omatunto, josta Kristus ja perfele näin riitelewät?

9. Tässä on nyt tämä p. Paawalin oppi paikallansa. Perfeleen ja hänen seurania paawisten oppi on ilman laupitua ja jääfimisistä, waatti, pakoittaa, tiuskun wäfiwallalla mitä pikaimmasti luopumaan tästä opista; panee pannaan, kiroo ja wiskaa sinun neljätuhatta perinkulmaa toijelle puolelle helwettä, jolles heti kohta käännä ja tydnä pois tyköäs jokaista puustawia ja pienintäkin piirtoa siitä. Tästä rajuamiesta tunnetaan niinkuin hedelmästä, kuka jellaisen opin mestari on. Mutta ei Kristuksen oppi niin tee, ei niin kohta hylkää sinua, jolles niin pitaa kääntyjifään ja äktiä muuttuisi, waikka hänellä paljon enemmän olisi syttäkin siihen; waan se katsoo sitä, että jinä heikko haawoitettu olet, oittaa sinun rakkaasti vastaan, opettaa sinulle oikiaa totuutta ja wapauttaa kaikista ihmisjäänwistä, mutta kärsii ja kantaa sinua, waikka et niin pian luowu niistä ja hylkää niitä, antaa sinulle aikaa oppiakses jättämään ne. Sillä wälin jallii hän sinun tehdä, kuten taidat ja tottunut olet, kunnest tulet terweeksi ja ymmärrät totuuden selittästi ja wakawasti.

10. Siis tulee kristittykin näisjä asioisja huomata nämät kahdellaiset ihmiset. Newwoa ystäwällisesti ja kärsiä luopeasti heikkoja; mutta wakawasti puuskea rajawaisia karjujia, tehdä ja opettaa wain sitä, mikä heillä harmittaa ja on wastaista, jättää sifienjä ja olla puhumatta kaikesta, mikä on heille mieleistä, ja kunnioittaa heidän pannaansa pilkan teolla. Tätä kaikkea opettaa jomasti kristillinen rakkaus; jokainenhan tahtoisi itseänjä samoin kohdeltawan. Ei ole myös ketään meislä, joka ei, jos hän olisi esihynyt jellaisen omantunnon heikkouden kautta, tahtoisi amettawan itsellensä aikaa eikä kohta syöskävän pois, waan ystäwällisesti häntä opetettawan ja kärsittäwän jonkun aikaa ja wastustettawan jusia. Sentähden tekee Kristuskin meille samoin ja tahtoo jolaisista myös niin tekemään toijellenja.

11. Toisena eripuraisuuden syynä mainitsee p. Paawali tässä, että kristittyin seasja aina on ja pysyy olemassa toijellaisiakin heikkoja, nimittäin heikkoja ja sairaita hywisjä töisjä, niinkuin edelliset owat heikkoja ja puuttuwaitia uskosja. Mina tapataan siis kristittyin seasja molemmanlaisia heikkoja, sijällisesti uskon ja omantunnon suhteen, ulkonaisesti töisjä ja hywisjä waelluksessa. Näistä ei tahdo Kristus hyljätä ketään, waan tahtoo ottaa kaikki tyyni vastaan, että kristillisellä rakkaudella olisi runsaasti tilaa harjoittaa ja tehdä hywää, kantaa ja parantaa lähimmäistänjä sijällisesti ja ulkonaisesti, uskosja ja waelluksessa. Tällaisia heikkoja owat ne, jotka wälisistä horjahtawat julfiseen syntiin, samate myös ne, jotka talwallisesti kuttutaan oikullisiksi ja kunnallisiksi, jotka owat pikaisia wihastumaan tahi owat waiwatut muilla wioilla, josta syystä on työlästä tulla toimeen heidän kansansa. Sellaista sattuu semminkin tapahtumaan miehen ja wainon, isänän ja palkollisen, esiwallan ja alamaisten kesken.

12. Jollei meillä nyt ole tätä p. Paawalin kristillistä oppia, on tapahtuwa, että jokainen unohtaa malan omassa silmäsänjä, ja näkee ainoasti raiskan lähimäisenjä silmäsä. Ei kukaan tahdo kärsiä toisen wikoja, waan jokainen waatii toista olemaan tähdellisen. Sitte wain miettiwät, kuinka pääjisiwät eriksenjä toijistansa; toinen tahtoo tämme, toinen sinne, nautitaksensa rauhaa ja lepoa toijesta ja wälttääf-

senjä kaikkea kiistaa. Joka vain taitaa, hän eroittaa ja työntää toisen tykönsä, kaunistelee sitte itseänsä ja sanoo tekewänsä sitä rakkaudesta oikeuteen. Hän muka ei tahdo pitää pahoja ihmisiä parissansa ja ympärillensä, vaan ainoastansa hurškaita ja hyviä ihmisiä, millinen hänkin on.

13. Tämä pahe wallitsee enimmäiten niitä, jotka ovat jotain erinäisempiä muista ihmisistä, wiettävät kunniallista elämää, joilla on enempi armoa kuin muilla. He dykkäävät ja paisuivat. Mikä ei ole heidän kaltaistansa, se ilwoittaapi heitä, sitä tuomitsewat, sen halpana pitävät, ja ovat yksinänsä sielin kissa huoneessa. Toisaalta, mikä on heidän kaltaisensa ja myös waeltaa kunniallisesti, kas, ne ovat hurškaita, ne ovat hyviä ihmisiä, niiden seurassa pitäytyvät, ei tieten muuta, kuin oikein tekewänsä sellaisina ihmisinä, jotka rakastawat jumalisuutta ja jumalisia ja päinwastoin vain wihaawat pahutta ja pahoja; mutta eivät näe sitä perfeleellistä ylpeyttä, joka on heidän sydämmensä pohjassa, kun niin yläpästä ja walitettawasti katsowat ylönn lähimäisensä hänen wirhetensä tähden.

14. Nyt on rakkaus hyweesen ja wiha paheesen kahtalainen: pakanallinen ja kristillinen; sillä Kristus on myös synnin wihollinen ja wanhurškauden rakastaja, niinkuin Ps. 45: 8 sanoo: **sinä rakastit wanhurškautta ja wihait jumalatonta menoa.** Mutta kuitenkin sillä tapaa, kuin 5 Moos. 33: 3 hänestä sanotaan: dilexit populos, **hän rakastaa kansoja.** Mutta pakanallinen rakkaus ja wiha on järjetöin sitä, joka wiskaa pois, ja itselleenä raastaa ihmisen ilman eroitusta sen paheitten ja hyweitten kanssa; niin, sepä sydänpohjassa ei rakasta yhtään ihmistä, vaan ainoastansa itseänsä yksin. Sen huomaa sitäkin, että se rakastaa ihmistä ja wetää häntä puoleensa niin paljon ja niin kauwan, kuin ihminen on hyweellä kaunistettu; mutta toisaalta wiskaa hänen tykönsä, jos ei siinä ole arua, tai jos se wähenee.

15. Mutta **kristillinen synnin wiha** on sellainen, että se tekee eroituksen paheen ja ihmisen waiheella ja aikoo häwittää ainoastaan paheet ja säilyttää ihminen. Sentähden hän

ei karta, ei kammoo, ei hyljää eikä katso ylönn yhtään ihmistä, vaan pikemmin korjaa, pitää seuraa hänen kanssansa, ja kohtelee häntä niin, että hän auttaa hänen paheesta, nuhtelee häntä, opettaa, rukooilee hänen puolestansa, karsii ja kantaa häntä, eikä tee hänelle muuta, vaan mitä hän tahtoi itsellenä tehtävän, jos hän olisi samallaiseen wikaan kiedottu.

16. Sillä kristitty elää vain sentähden, että hän hyödyttäisi ihmisiä, ja häwittäisi, ei ihmisiä, vaan heidän wikojansa; jota ei hän saisi aikoihin, jollei hän karsii ketään ja pitäisi kenenkään sellaisen seuraa, joka on puuntuwainen. Olisipa aiwan kummallinen laupeuden työ, jos tahtoisi ruokkia isoovaisia ja juottaa janoowaisia, waatettaa alastomia, etsiä sairaita, mutta et tahtoisi kuitenkaan karsia, että isooвайset, janoowайset, alastomat ja sairawat tulisiwat luokses tahti olisiwat ympärillä. Samate, jollet sinä tahtoi karsia ympärillä pahoja tahti wirheellisiä ihmisiä, olisi tuo yhtä, kuin jos et tahtoi olla kellekään hyödyllinen tahti awullinen ja awuttamaan hurškautta.

17. Oppikaamme siis tästä epistolasta kristillisen hurškauden ja rakkauden olewan ei siinä, että se löytää jumalisia, hurškaita, pyhiä ihmisiä, vaan että se **tekee** jumalisia, hurškaita, pyhiä ihmisiä ja antaa toimenansa ja harjoituksenansa maan päällä olla tehdä sellaisia ihmisiä, joko nuhteella, rukouksella, karsimisella tahti miten taitanee. Samate ei elä kristitty löytääksensä rikkaita wahwoja, terweitä ihmisiä; vaan köyhistä, heikoista, sairaista tehdäksensä sellaisia ihmisiä.

18. Min neuwoo nyt tämä epistola meitä näistä kahdesta asiasta: kristillisestä rakkaudesta ja suurista hywistä töistä, ettemme ainoastansa karsisi lähimmäisemme hengellisiä wirhiä, uskon ja elämän suhteen, vaan myös holhoisimme häntä, parantaaksemme ja poistaaksemme niitä. Sillä, jotka eivät sitä tee, ne nostawat kapinoita, lahjoja ja eripuraisuutta; niinkuin muinoin wääräoppiset, Donatistat ja Nowatianit ja monet muut, jotka seurakunnasta erisivät eiwätkä tahtoneet keskuudessa karsia syntisiä ja wirheellisiä. Sillä kussa tätä oppia

ei noudateta, siellä ainakin lahoja ja eriseuroja syntyy.

19. Sentähden sanoo p. Augustinuskin Gal. 6 johdosta: ei mitään osoita hengellistä miestä niin hyvin, kuin hänen käytöksensä toisen syntein syyteen, jos hän on halullisempi hänen pelastuksestaan kuin saattamisestaan häpiään, enemmän ahleroitsee auttaa häntä, kuin torua. Tästä p. Paawalikin puhuu Gal. 6: 1, 2, sanoen: **rakkaat weljet! jos ihminen ojaa jonhonkin wikaan tulla, niin te, jotka hengelliset olette, ojetkaat junkaltaista siveyden hengessä, ja katso itseäs, ettes sinä myös siunfattaifi.** Kantakaat toinen toiseune kuormaa ja niin Kristuksen lakia täyttäkää, se on, rakkautta. Itään kuin sanoifi: kuorma, ja mikä raskaasta on lähimmäisessä kantaa, ottakaat ja älkää hyljättö häntä. Älkää etjtkö hänessä omaa hyötyämme, waan kantakaat hänen kuormaansa. Sillä saada hänestä hyötyä, ei ole kantaa, waan kannettaa, tämä on enkelein toimena kantaa autuaitten sieluja tulevaan elämään. Kuitenkin on tässäkin eroitus pidettävä ennen mainittuin kahdellaisten ihmisten waiheella, että näitä kartat pakanoina, jotka itsepintaisesti puoluustawat syntejensä eiwättä tahdo ojentua, niinkuin Kristus Math. 18: 17 opettaa. Mutta sellaisista onnettomista puhuu Paawali tässä, jotka tunnustawat wikaansa ja kuitenkin kumpastuivat, koska heidän sairautensa saawuttaa heidän.

Rakkaat weljet! mitä ennen kirjoitettu on, se on meille opiksi kirjoitettu, että meillä kärsiwällisyyden ja raamattuun lohdutuksen kautta toivo oliji.

20. Epistolain kokoojain ei olisi pitänyt alkaman tätä epistolaa tällä kappaleella, sillä se kuuluu edelliseen osaan. Sentähden tahdomme nyt asettaa sen järjestyksensä. Niinkuin apostoli 14 luvussa on opettanut rakkautta, joka koskee lähimmäisemme wajakaa uskoa, niin hän 15 luvusta alkaen opettaa sitä ennen mainittua puolta rakkaudesta, jota on lähimmäistämme kohtaan harjoitettava hänen puuttuwaan waelukseensa nähden. Hän sanoo näin: **mutta meidän, jotka wäkewät olemme, tulee heif-**

woin woinattomuutta kärsiä eikä itsellemme kelwata. Niin jokainen meistä kelwattoon lähimmäisellensä siinä, kuin hyvä on, parantukseksi; sillä ei Kristuksesta itjellensä kelwannut, waan niinkuin kirjoitettu on: heidän pilkkaansa, jotka sinua pilkkaiwat, laukesiwat minun päälleni. Sillä mitä ennen kirjoitettu on, se on meille opiksi kirjoitettu, että meillä kärsiwällisyyden ja raamattuun lohdutuksen kautta toivo olisi. Näillä sanoilla opettaa Paawali sitä rakkautta, joka näkyy lähimmäisen wirheellisen waeluksen kärsimisessä, ja owat ne (sanat) mahtawa saarna.

21. Enjtki sanoo hän: **me olemme welwolliset tekemään sitä.** Mistä tulee tämä welwollisuus? Epäilemätä rakkaudesta ja Jumalan laista (Math. 7: 12): **kniffi, mitä te tahdotte, että ihmiset pitää teille tekemän, niin te myös heille tehtäkää, sillä tämä on laki ja profeetat.** Nyt ei ole ketään meistä, joka ei tahtoifi wikojansa kärsimään ja itseänsä auttamaan niitä parantamaan. Sentähden olemme mekin taas welwolliset jokaiselle samate tekemään, ja wäkewän tulee parantaa ja kantaa heikompa.

22. Toiseksi hän sanoo: **älkäämme kelwatto itsellemme, alkäämme ihastua siitä, että woinme jotain, jota ei lähimmäisemme woi.** Sehän, näet, ei ole muuta, kuin mieltymistä siihen, että toinen makaa hymissä ja turmiossa, ettei hän olisi meidän wertaistemme tahi parempi meitä, ja että suomme hänelle mielellämme onnettomuutensa, että olisimme nähdy etewämmät häntä. Tämä on kuitenkin suoraan ja pohjia myöden rakkautta vastaan. Niinkuin fariseus (Luukk. 18: 11) kiittelee Jumalaa, **ettei hän ole niinkuin muut ihmiset,** on mielestänsä niin hyvä, kelpaa itjellensä niin hyvin, että se kaiketi olisi harmittanut häntä, jos joku toinen hänen rinnallansa olisi ollut ilman syntiä.

23. Katso nyt, eikö sellaiset ihmiset ole ilkeitä, jotka kadetiwat muilta ihmisiltä armoa ja autuutta, ihastuivat ja mieltuwyvät heidän synteihinsä ja turmioonsa? Ja tahtowat kuitenkin pidettää hurskaina ja pyhinä, suurina synnin wihollisina ja hurskauden rakastajina. Mutta

mitä opettaa p. Paawali? Miin ei. Alkoon kentieskin keltwatto itsellensä ja pitäkö itseänsä hywänä. Kenelle siis (keltwattoon)? Toiselle tulee meidän keltwata ja niin sowitzaa itsemme, että jokainen kelpaisi lähimmäisellensä. Meidän tulee tärsiwällisyhdellä ja siweydellä kantaa hänen wiweheitänsä, ja niin käyttää itsemme, että hän suostuisi meihin, mielttyisi ja rakastuisi meihin; ei menetellä niin raa'asti ja tylysti häntä kohtaan, että hän pelkää meitä ja pakenee meistä kauwas, ei koskaan tohdi odottaa meiltä mitään hywää, ja tulee aina wain pahemmaksi.

24. Miin, sanot, jos minun on hänelle tekeminen, mihin hän mielistyy, on minun juominen hänelle hänen tahtonsa, joten hän pyhyh entisenänsä. Miin et ymmärtäne tätä, sanoo Paawali, sentähden liijäänkin tähän ja sanon: **siinä kuin hywä on. Jokainen meistä keltwattoon lähimmäisellensä, kuitenkin waan siinä, kuin hywä on parannukseksi.** Taidat kohdella häntä niin, ettei hän saa tahtoansa, mutta kantaa kuitenkin hywää suosiota meitä kohtaan. Mutta jos hän on niin törkeä, ettei mitään auta, mitä hänelle teet, niin anna hänen mennä. Oletpa kuitenkin niin paljon tehnyt, että sinun pitäisi syystä kelpaaman hänelle parannukseksi siinä, kuin hywä on. Etihän saata tukasta repiä häntä mielistymään siihen, mitä hänelle keltwatatjes olet tehnyt. Ei Paawalikaan waadi enempää, waan että harrastat keltwata hänelle siinä, kuin hywä on, parannukseksi. Etihän maailmallekaan tahdo keltwata, että Jumala sille mielisuosioiksi on antanut ainoan Woikansa kuolemaan.

25. Siis ei tahdo Paawali, sanoessaan: **jokainen keltwattoon lähimmäisellensä siinä, kuin hywä on, parannukseksi,** meitä toimittamaan sitä, että se lähimmäisellemme kelpaisi; sillä se ei ole woimissamme, waan että meidän tulee rakkauden jälkeen niin paljon tehdä, että sen syystä pitäisi kelpaaman hänelle, ja ettei wika ole meidän, jollei se hänelle kelpaa. Samoin puhuu hän myös 1 Kor. 10: 33 sanoen: **keltwatkaat jokaiselle kaikissa, niinkuin minä kaikille kaikissa kelpaan.** Kuinka kelpasi Paawali jokaiselle, kuin kuitenkin juutalaiset ja pa-

lanat oliwat hänen weriwihollijiansa? Siten, että hän teki kaikkea, mitä heille oli hywää ja hyödyllistä, ja minkä piti syystä kelpaaman heille.

26. Sitä woimallisemmin meihin tätä opia istuttaaksensa, ottaa hän Kristuksen esikwaksi, sanoen: **ei Kristuksesta itsellensä keltwannut.** Kuinka sitte? Hän, waikka pyhä ja armoa täynnä, ei katsonut kuitenkaan meitä ylöön, ei luullut itsensä (niinkuin fariseus) hywäksi omistamastansa jotain sellaista, mitä ei meillä ole, ei ollut liioin mielisidään siitä, että hänen on kaikki eikä meidän mitään, minkä hän hywin kyllä olisi taitanut ja saattanut tehdä. Hän, päinwastoin, surkutteli tyhjään tyhjyyttämme, rientäen mielti, kuinka hän olisi parissamme niin, että tulisimme hänen kaltaisiksensa, omistaisimme hänen kanssansa, mitä hänellä oli, ja tulisimme wapaiksi synneistämme. Ja kuin tämä ei taitanut toisin päinsä käydä, pani hän alttiiksi kaikki, mitä hän oli ja omisti, otti syntimme päällensä ja otti ne pois. Näin tawoitti hän keltwata meille ja tehdä, mitä meille mieleistä on. Ja näin käytti hän, mitä, Ps. 69: 10, on kirjoitettu: **heidän pilkkausa, jotka sinua pilkkaawat, laukesi minun päälleni.** Meidän syntimme pilkkaawat ja häpäisewät Jumalaa samalla tapaa, kuin hywä elämämme on hänen ylistyksensä ja kunniansa. Sentähden profeetta kutsuu ne Jumalan pilkaksi ja häwäis-tykseksi. Ne kaatuwat kaikki Kristuksen mielille, että ne otettaisiin pois meiltä. Jos nyt Kristus olisi tahtonut mennä meidän kanssamme, kuin fariseus publikaanin kanssa ja yläiät pyhät wirheellisten syntisten kanssa, kuka oli sitte tullut lunastetuksi? Saman esikwawan asettaa hän eteemme myös Jil. 2: 5—8, kussa hän sanoo: **rakkaat weljet! kullakin olkoon se ajatus, kuin Kristuksella Jesuksella oli: joka, waikka hän oli Jumalan muodossa, ei lutenut saaliiksi Jumalan kaltainen olla, waan alenji itsensä, otti orjan muodon päällensä ja tuli muiden ihmisten wertaiseksi ja löhtiin menoisja niinkuin ihminen; nöhytti itsensä jo oli kuolemaan saakka kuuliainen, ja ristiin kuolemaan asti.**

27. Näin menetelmämme mekin lähimmäisemme syntein suhteen: alkäämme tuomitto, paneetko, katsoko ylös häntä; waan tähdättöön yksinkertainen filmä ainoastansa sitä, kuinka hänen siitä auttaisimme, joskin sen tähden kuluttaisimme ruumiimme, elämämme, tavaramme ja kunniamme ja kaiken oмамme. Joka toisin tekee, hän tietääköön jo kadottaneensa Kristuksen ja olewansa pakanallinen pyhä.

28. Nyt seuraa tämä epistola: **mitä ennen kirjoitettu on** y. m. Tämän puhuu p. Paawali seuraavasta syystä: hän oli psalmista (69: 10) kertonut lauseen Kristuksesta; ettei nyt kukaan ajattelisi: kuinka jooii tämä lause tähän, tahi mitä meidän siihen tulee, koska se on Kristuksesta sanottu ja hänen kauttansa tähtetty, niin ennättää hän meitä ja antaa meille yleisen ohjeen raamattua lufemaan, sanoen meille opiksi kirjoitetuksi ei ainoasti tätä lausetta, waan koko raamatunkin. Toden totta on siinä kyllä Kristuksesta ja monesta pyhästä, Matamiästä, Abelistä, Noasta, Abrahamista, Jaakista, Jaakopiästä; mutta sitä ei ole kirjoitettu heidän tähtensä, sillä se on kirjoitettu pitkän ajan perästä heidän jälkeensä, eikä he ole koskaan sitä nähneet. Siis, waikka raamatussa on paljon kirjoitettu Kristuksesta, ei ole sitä kuitenkaan kirjoitettu hänen tähtensä, sillä hän ei tarvinnut sitä, waan meille opiksi. Kristuksen teko ja työt owat kirjoitetut, mutta meille opiksi, että mekin samoin tekisimme.

29. Samalla muetoa hän myös I Kor. 9: 9, 10 puhuu, sanoen: Moieksen laissa on kirjoitettu: ei sinun pidä sitoman kiinni riittä tappawan härjän suuta. **Surreeko Jumala härkiä? Taikka eikö hän sitä kaiketi meidän tähtemme sano?** Sillä meidän tähtemme on se kirjoitettu. Siis on hänellä mielesjä sanoa: ei Jumala pidä lukua härjistä, waan meistä. Tätä älä niin ymmärrä, kuin ei halitisi ja hoitaisi hän kaikkia kappaleita, waan niin, ettei hän kirjoituksessa ja puheessa pidä heistä lukua. Mitä kirjoittaisi ja sanoisi hän härjille? Ihmisille yksin hän kirjoittaa ja sanoo. Näin tässäkin; waikka se on sanottu Kristuksesta, ei ole sitä kuitenkaan sanottu Kristukselle,

waan meille opiksi, että mekin tekisimme, mitä raamatussa kuulemme sanottawan Kristuksen ja kaikkein muittenkin pyhäin tehneen.

30. Mutta huomaa tässä, minkä kirjan apostoli tässä laskee kristittyin luettawaksi ja tutkittawaksi, kaiketi wain raamatun, ja sanoo meidän oppimme siinä olewan. Jos nyt meidän oppimme on raamatussa, onhan siis aiwan paikallansa, ettemme sitä muualta etsi, waan kaikkein kristittyin pitää joka päivä käyttämän tätä kirjaa.

31. Mutta näe, mitä perkele on aikoihin saanut paawilaisten kautta. Heidän ei ollut siinä kyllä, että wiskasivat tämän kirjan penkin alle ja tekivät sen niin harwinatseksi, että warjin harwalla pyhän raamatun tohtorilla oli, jaatikka hän luki sitä kirjaa; waan ettei kukaan toisi sitä näkywiin, ripustawat siihen häpiäpilkin, solwatsawat Sumalaa, sanoen: se on pimiä, ihmisjelijyksiä pitää seurattaman, eikä paljasta raamattua. Näin sanoa, mitä on se muuta, kuin joimata Paawalia tässä walheesta, kun sanoo sen olewan oppikirjamme, ja he sanowat sen wietteläkirjaksemme ja pimiäksi.

32. Mitä antakoon Jumala palkaksi sellaisille pilkkaajille ja raamatun murhaajille? Jos hän olisi minulta neuwoa kysynyt, olisiin minä tahtonut ruokilla häntä, sanoen: kuin he haukkuwat hänen selwää raamattuaansa pimiäksi ja waaralliseksi, siten syötätienä sen penkin alle pois kaikkein ihmisten sydämistä ja silmistä, niin anna heille sen sijaan Kristoteles ja Awerroisi, sitä lähin paawin epäluksijet lait ja selitykset, ja laiti heidän sitte tulla raiwoihin, että koko ikänsä lukewat Aristoteleesta, eiwätke kuitenkaan opi mitään, krunnauttawat sentään kuitenkin aäsin ja tekewät itsensä wapaitten taideitten maisteriksi ja pyhän raamatun tohtoriksi. Mutta palatkaamme taas tarkastamaan Paawalia.

33. Tässä Paawali näyttää meille, mitä lufekaamme ja mistä etsikäämme oppimme. Jos toista muuta kirjaa olisi luettawa, olisi hän senkin ilmoittanut meille. Tähän lisäksi näyttää hän, minkä hedelmän sellainen lufeminen tuottaa, ja sanoo: **kärjwällisyuden ja raamatuin lohdutuksen kautta meillä on toivo.** Nyt nostata kaikki opit, tuota esiin kaikki kirjat, jaos nähdä, jos wähimmässätkään ahdistuksessa jassawat lohduttaa ainoakaan sielua. Warjampa mahdotonta on lohduttaa sielua, jollei se iaa kuulla Jumalan sanaa. Mutta kusja on kaitissa kirjoissa Jumalan sanaa pait pyhässä

raamatussa. Mitä siis teemme lukein kaikkia muita kirjoja ja pannen tämän oheen? Kiduttaa ja surmata meidän ne kyllä saattawat, mutta lohduttaa ei taida yksikään kirja, vaan pyhä raamattu yksin. Se yksin kantaa sitä nimeä, jonka p. Paawali sille antaa, että se tietysti on **lohdutuskirja**, joka niin woi pitää sielun pyhyyttä kaikessa murheessa, ettei se epäile, vaan säilyttää toivon. Sillä se tarttuu Jumalan sanaan, oppii siitä tuntemaan hänen armotahtonsa, pitää siitä kiinni, ja pysyy lujana elämässä ja kuolemassa. Mutta joka ei tiedä Jumalan tahtoa, sen täytyy epäillä; sillä ei hän tiedä, mikä hänen suhteensa on Jumalaan.

34. Mutta mitä sanouen? Surkeus on ylen suuri käsittää sanoilla tahti ajatuksilla. Paha henki on saanut tahtonsa täytettyksi siinä, että tämä kirja on pilloon pistetty ja sen sijaan on saatu niin suuri kirjain paljous ihmisoppia, että se kyllä kirjatulwaksi kutsuttaneen. Ja kuitenkin on niissä peiffää erehdystä, walhetta, pimeyttä, myrkyä, kuolemaa, turmiota, helwettia ja perkelettä. Tämän on kaubia kiittämättömyytemme ansainnut.

35. Mutta huomaa, kuinka somaan p. Paawali tässä yhdistää molemmat, **kärjivällisyyden ja raamattuihin lohdutuksen**. Ei raamattu ota pois wastuksia, kärsimisiä ja kuolemaa, niin, sepä ei muuta julista, kuin ristitä, josta syystä p. Paawalikin kutsuu sen **sanaksi rististä**. Sentähden täytyy tässä olla kärjivällisyyttä. Mutta tätä se waituttaa: keskellä kärsimistä se lohduttaa ja waituistaa, ettei kärjivällisyys katkeaisi, vaan että tunksimme läwitse ja woittaisimme wastukset. Se tekee sielun rohkiaksi, reippaaksi ja iloiseksi kärsimään, kuultuansa lohdullisen sanan Jumalaltansa, että hän on hänen kansansa ja warjelee häntä. Sillä, kuin nyt tämä elämä ei ole muuta, kuin wanhan Matamin kuolettamista, jonka täytyy kuolla, on tässä kärjivällisyys tarpeen. Taas toisaalta, kun tulewasta elämää ei saateta täällä tuta, tarwitsee sielulla olla jotakin, siitä kärjivällisyydessä pitääksensä kiinni, ja edes hinkankin samaa elämää käsittäksensä ja siinä riippuaksensa. Tämä (jotain) on Jumalan sana. Siitä

hän pitää kiinni, ja pysyy siinä, siinä myös, juuri kuin turwallisessa haahdessa, purjehtii tästä elämästä toiseen, ja näin on hänen toivonsa pysyvä.

36. **Katso, raamatun oikea käytös ja hyöty on tämä, lohduttaa kärjiviä, murheellisia ja kuolewia ihmisiä.** Tästä seuraa, ettei se, joka ei ole kokenut kärsimistä ja kuolemaa, myöskään taida tietää mitään raamatun lohdutuksesta. Lohdutusta ei maisteta eikä tunnetta sanoilla, vaan koettelemuksella. Sillä p. Paawali nimittää ensin kärjivällisyyden, sitte raamatun lohdutuksen, tietääksemme, ettei hän ole maistawa tätä lohdutusta, joka ei tahdo kärsiä, vaan etsii muualta lohdutusta. Raamattu tahtoo yksin lohduttaa, sentähden täytyy sen sitä ennen löytää kärjivällisyyttä. Se on kiivas ja närkki, ei se kärsi rinnallansa ihmisten lohdutusta ja apua, sillä sen kautta estetään sekä kärjivällisyys että kärsiminen.

37. Mutta wähäinen osa kärjivällisyyttä ja ristitä ei kaiketi ole **kärsiä lähimmäisen wirheitä ja syntiä**. Muutamat ottawat sen niin raskaaksi, että sentähden ikäwöitsewät kuolemaa, tahti toiwottawat sitä toiselle. Sentähden, että tässä kärsimisessä kärjivällisyys kestäisi, täytyy heidän lohduttaa itfensä tällä raamatun sanalla, joka asettaa Kristuksen eteenme esimerkiksi pyhänsensä wäkewinä ja mieluisina kärsimään, mieleensä johdattaisjansa, että Kristus on heidän tähtensä tehnyt paljoa enemmän, ja sälyttänyt päällensä paljoa raskaamman syntikuoriansa, heitä niistä pelastaaksensa.

38. **Katso, lohdutus tässä kärjivällisyydessä waituttaa sitte hyvän toivon Kristukseen**, että tulewat hänen kaltaisiksensa. Sillä sen (lohdutuksen) kautta owat warmat siitä, että hän heillekin on samoin tehnyt ja tekee waituista. Mutta joka hylkää esikuwan ja raamatun mielestänsä, hänelle on jääpää jäljelle warsin tehno lohdutus ja kärjivällisyys, jos kohta mitä parhaimmin lohduttaisit häntä järjellisillä syillä. Sillä ei ole kuitenkaan mitään woimaa, ei se myös tunge sydämen pohjaan; se on ainoastansa ulkokuksainen kärjivällisyys ja lohdutus.

Mutta kärsivällisyyden ja lohdutuksen Jumala antakoon teille, että te keskenänne yksimieliset olisitte, Jesuksen Kristuksen perään.

39. Tämä tarkoittaa kumpiakin wirheitä, uskoissa ja elämässä, enin kuitentkin edellistä wirhettä uskoissa, kuten saamme nähdä. Tämä on rukous, jolla p. Paawali lopettaa epistolaansa, päätettyään saarnansa ja opetuksensa. Mutta ettei kukaan luulisi omilla voimillansa saavuttavansa kärsivällisyyttä ja raamatun lohdutusta, näyttää hän tällä rukouksellaan niiden olevan Jumalan lahjoja, joita pitää rukouksella saataman. Sitäkin vähemmän jaksamme omiin voimiin kantaa toisen wikoja ja olla muitten kanssa yksimieliset uskoissa

40. Sentähden hän sanoo: **kärsivällisyyden ja lohdutuksen Jumala**; se on, hän on mestari, ja antaa tämän kärsivällisyyden ja lohdutuksen. Niinkuin hän on taitvaan ja maan Jumala, on hän myös kärsivällisyyden ja lohdutuksen Jumala, ne ovat kaikki hänen lahjojansa ja luotujansa. **Antakoon teille**, sillä itsestänne ei ole teillä mitään. Jos hän antaa, on se, ei luonto, waan armo ja lahja. Sillä jollei hän anna sydänneeseen sopivaa raamatun sanaa, niin ei sydän sitä koskaan löydä. Niin, jollei hän anna, niin jätetään raamattu sifjensä, ja ajetaan takaa ihmisoppia, kuten on tehty kirkkoissa paawikunnassa. Mutta kussa hän antaa sen armon, että raamattu jälleen haetaan walkeuteen, siellä hän antaa kärsivällisyyttäkin ja lohdutusta. Sentähden ei ole suurempaa Jumalan wihaa, kuin että hän antaa sanansa ja raamatun kadota. Ei apostoli siis suotta ruoile näin. Pääin waastoin, ei ole taas suurempaa armoa, kuin että hän tuo sanansa ilmi ja luettaa, josta syystä meidän kaikkein tulee apostolin kanssa tätä rukousta ruoilla.

Että te keskenänne yksimieliset olisitte.

41. Mitä on tämä? Kuinka olisivat heikot yksimielisiä wälewäin kanssa? **Olla yksimielinen** tietää tässä, että toinen sallii toisen pitää mielipiteensä ja hywäksyy, minkä toinenkin hywäksyy. Sillä oma luulo on kaiken eriseuraisuuden, kaikkien lahjojen, eripuraisuuden ja wäärän opin alku

ja lähde. Sentähden sanotaan: „jokainen mieltty mieleheensä, siitä maa tyhmiä täynnä“. Sellaisen oman mielen ja itsellensä kelpaamisen tahto Paawali tässä poistaa. Kristilliselle uskolle ja seurakunnalle on tämä oma mieli wäikein ja wähingollisin. Ei se woi toisiin olla, sen täytyy panna oma tapansa warteen, ja eritä yhteisestä tawasta, aikoin saadaksensa jotakin omaa, siinä itsellensä keltwataksensa. Sitä owat syntyneet ne monet eriseurat hepaleineen, helttuineen, monet säännöt ja luostarit maailmassa, joista ei toinen ole toisensa kanssa yksimielinen; waan jokaiselle kelpaa parhaiten oma tapansa ja halpana pitää toisen tawan.

42. Siis toivottaa apostoli nyt tässä, että olisivat yhtä mieltä, ja että jokainen kelpaisi toisellensa, tietysti näin: heikot omattunnet pitäköt parhaana sen, minkä uskoissa wahwat ja terweet omattunnot sellaisena pitävät, ollaksensa uskon, omantunnon ja mielipiteen suhteen yhtä mieltä toinen toistansa waastaan riitelemättä ajatuksista (mielipiteistä), toinen pitäen tämän oikeana ja hywänä, toinen toisen. Tätä pitää paikkansa, mitä kirjoitettu on psalmissa 133: 1: **katjos, kuinka hywä ja kuinka sulvoinen se on, että weljekset keskenänsä sowinnoissa asuwat.** Siis, että heikkouskoinen, jos hän näkisi uskoissa wahwan sywän libaa taikka juowan wiinää, tahi tekewän muuta, joka hänen mielestänsä on wäärin tahi synti, jättää sifjensä oman mieltensä uskoissa wälewämmän syömisestä, juomisesta tahi töistä, waikk'ei hän itse tahtoisi tahi taitaisi tehdäkkään samoin. Hän malttafoon, mitä p. Paawali siitä Rom. 14: 5, sanoo: **jokainen olkoon wahwa omassa mielestänsä.** Tätä hahtuu häijy tuomitseminen ja ylenkatse, ja yksimielisyys sydänmissä ja mielisä säilytetään. Kussa pääin waastoin heikkouskoiset eiwät jaks seurata, siellä älköt uskoissa wahwat waatiko heitä tahi katjoko ylös, waan keltwattoon heille ja pitäköt hywänä, kuinka he sywät, juowat ja käyttävät itsensä, kunnos hekin wälewiksi tulewat, niinkuin, Rom. 14: 1, sanoo: **heikkouskoista korjatkaat, ei kamppausten riidoissa.** Se on: älkät waatiko heitä ja sanoko: tämä on oikein, se on

wäärin, waan johdattakaat heitä hiljaisesti ja neuwofaat, kunnes hekin wahwoiksi tulewat.

43. Eihän käsitöissäkään taida kaikki olla yhtäläisiä. Toinen on seppä, toinen räätäli; sentään pysyy uskon ja sydänten yhteys, jokainen suo toisen tehdä ulkonaista työtänsä moittimatta. Jos nyt joku hupsu wäittäisi, että seppän työ on jumalatoim ammatti, hänpä wain eshyttäisi sen omaatuntoa ja heikontaisi hänen uskoansa. Niin tässäkin: kaikellaiset ulkoiset työt, syöminen, waatteet, paikat owat wapaita nautitakses tahti ollakses nauttimatta, kuin ja koska itse tahdot. Jos nyt joku tulisi ja, kuten paawi ja hengelliset tekewät, opettaisi sinua toisin, tietysti karttamaan niiden nauttimista, hän eshyttäisi sinua. Näin wastoin, jos taas toinen tulisi ja sanoisi, sinun täytyy niitä nauttia, hänkin eshyttäisi sinua. Mutta oikein opettaa sinua wain se, joka liikkuu keskuwäolisä ja opettaa omasja wallasjas olewan nauttia taikka olla nauttimatta, jättäen sinun sillä wälin pitämään omaa tapaa tuomitsemata sinua, kunnes itse selkiät sitä ulos. Sentään saattaa hän ankarasti rankoa susia, jotka owat ajaneet sinun pitämään sellaista tapaa tähtymisenä eikä wapaehtoisena.

44. Jos nyt paastoot jenkun apostolin kunniaiksi, taikka käyt ripillä paaston aikana, et tee sinä pahoin. Jos joku toinen ei tee sitä, ei tee häntään pahoin. Paastotkoon ja käyköön ripillä luku tahtonja; tässä älköön lukaan tuomitko ja katsole ylöön toista ja nostako riitaa mielipiteistä, waan olkoon jokainen samaa mieltä toisen kansja. Mitä tämä tekee, se hänelle keltawtkoon, sen hywäksi ottakoon, koska se hywä onkin.

45. Mutta se on moittittawa, joka köytää esiin ja tahtow tässä olla tuomarina opillansa, särkeä sellaista yksimielisyyttä ja sanoa: sinä teet oikein ja sinun pitää tehdä se, tuo tekee wäärin, eikä saa niin tehdä. Sellainen on perfeleen apostoli ja hänen oppinsa on saataman oppi. Sitä tekewät paawi ja paawilaiset. Sellaisia jaarnata ei iowi yhdenkään paimenen, waan susien. Sitä tähtyy syntyä kristillisen yksimielisyyden riklaantumisen. Silloin jaadaan kuulla monta ajatonta tuomiota: sinä olet wääräoppinen, sinä olet semmunkunnalle tottelematon, että

tee oikein y. m. Tuopahan on perfeleelle aiwan mieleen.

46. Paawi, järjettyänjä sellaisen yksimielisyyden, kytettyänjä omantuntos ja häwitettyänjä wapauden, antaa sinulle maksaa vastaan lupakirjan syöda woita, munia, lihaa. Se on, Kristuksen sinulle ewankeliumissa antaman ja paawin sinulta riistämän wapauden myy hän jälleen takaisin sinulle, tuo hurskas uskollinen paimen! Tästä pahenevat taas toiset, ja, lyhyesti sanottu, paawin hallitus on semmoinen wangittaminen ja uudestaangittaminen, pahentaminen ja uudestaangittaminen, wahettaminen ja kaurpauheminen, josta hywin nähään, ettei se muuta ole, kuin ilkiän perfeleen hallitusta, joka maailmassa matkaan saattaa sellaisen omaintuntoin häiriön ja hämmennyksen, ettei yksikään ihminen saata sitä oikein käsittää.

47. Mutta tätä puhun sellaisista asioista, jotka owat wapaiehtoisia. Mihin nähden meneteltäköön ja kolautettakoon paawia, sutena, päähän hulluine, jumalattomine jääntöwänsä, ja jallittakoon kuitenkin uskoja heikkoja wäliä joulun aika waeltaa niissä, wähiittäin kirwoittaaksemme heitä niistä, etteiwät he tulisi omislatumoisjansa järjettyiksi ätkipikaisen iempaimien kautta niistä pois.

48. Mutta asioista, jotka eiwät ole wapaiehtoisia, jotka Kristus on käskenytt taikka kieltänytt, ei ole paljo riideltämää, koskematto ne wahwoja tahti heikkoja omiatuntoja. Silloin on jokainen welwollinen wastustamaan paawia, niin pienin kuin suurinkin. Niinkuin koska hän ja koko hänen seuransa opettaa pitämään Herran ehtoollista uhrina ja hywänä työnä. Se on kauhistan kauhistus, kuin itänä on maailmaan ilmestynyt. Siihen on hänen hallitukseensa ynnä hänen jääntöwänsä ja kuostareinsa kansja perustettu. Tässä ei ole kukaan iyyttöin, olkoon heikko taikka wahwa; sillä Kristus on asettanut Ehtoollisen sakramentiksi ja testamentiksi, jota ei saa ryyhdä, jataa eli lahjoittaa, waan jonka, jamate kuin kasteenkin, on jokaisen itsensä puolesta ottaminen vastaan. Onpa wäliä useampikin kauhistuksia paawin pyhässä laissa. Ja totta totisesti, kussa perustus on sellainen, siellä on helppo huomata, millinen itse rakennus on. Kaikki, mitä paawikunnassa on, on kiireestä kantapähän jaalka perfeleen koiruutta. Kuka ei sitä usko, se saa kokea.

49. Nyt lisää apostoli tähän: **että me keskenämme yksimielijet olimme Jesuksen Kristuksen perään, että eläisimme kristillisessä yksimielisyydessä.** Sillä uskottomat owat myös yksimielijä, ei Kristuksen, waan lihan ja maailman ja perfeleen mukaan. Juutalaiset oliwat myös yksimielijä Jumalaa ja hänen

Kristustansa vastaan, niinkuin toinen Psalmi (w. 2) sanoo. Kristillinen yksimielisyys sotti syntiä vastaan ja kaikkea, mikä epäkristillistä on, eikä tee eli suostu syntiin. Sentähden on sen luonne, tehdä kaikki kristityt yksimieliseksi, ensiksi uskossa, sitte tawoisja eli elämässä.

50. Mutta jos joku on heikko uskosja tahti wirheellinen elämässä, niin ei yksimielisyys jalli hänen sellaiseksi jäämään, myös ei hylkää sellaisia, saatikka riitele heidän kansansa eli pidä heitä kelwottomina ja tuomitse; waan korjaa heitä ja tekee heille, niinkuin tahtoisi itjellensä tehtävän ja kuten Kristus samallaisissa ja juuremmisissa kohdisja on hänelle tehnyt. Tästä tulee, että kulin tekee, mitä toiselle kelpaa ja osaa, mitä toisella on mielesjä, ja pysywät täten yksimielisinä. Päinwastaijia owat itsepintaiset, jotka jättävät, halwefiwat, tuomitsewat toinen toisiansa, eivät korjaa toisiansa, waan käywät omaa rataansa omaisja mielesjäsä, niinkuin tätä nyhyä paawin jäädyt ja kaikki muut eriseurat tekwät.

Että te yksimielisesti yhdestä sunsta kiittäisitte Jumalaa ja meidän Herran Jesuksen Kristuksen Jää.

51. Ylistys ja kiitos on ainoa hywä, minkä saatamme Jumalalle tehdä. Sepä on ainoa oikiafin jumalanpalvelus, niinkuin hän itse, Ps. 50: 23, sanoo: **joka kiitosta uhraa, se ylistää minua, ja siinä on se tie, että minä owoitan hänelle Jumalan autuuden.** Kaikki muut hywät saamme häneltä, hänelle niistä sellaisia kiitosuhria kantaaksemme. Ja misjä sinulle määrätään tehtäväkses toisellaisista jumalanpalveluksesta, niin tiedä se erehdykseksi ja petokseksi.

Niinkuin mieletdin maailma tähän jaakka jumalanpalvelukseksi on määrännyt huoneita, kirkkoja, luostaria, kultaista, sikkisiä ja kaitellaisia waatteuksia, hopia-astioita ja kuvia, kelloja ja urkuja, kynttilöitä ja lamppuja. Warat, joilla lähimmäistä piti hoidettaman, tahtowat he antaa Jumalalle, ja sitä paitfi he mutiwat ja utuowat päiwät ja yöt kirkoisja: sen ohesja ei kulu Jumalan ylistyestä ja kiitosta, joka ei tahdo olla sidottuna paikkaan eikä ihmisiin, koko maailmassa. Ja walhe on, mitä papit ja munkit wäittawät, että heidän menonja mufa oliji jumalanpalvelusta; se on wiettelystä ja ihweitä.

52. **Jumalan ylistys on jumalanpalvelusta.** Se waatii wapaana olemistansa pöydässä, kammiossa, kellarissa, ulkokuoneessa, asuinmajassa, kedolla, kaitissa paitoisja, kaitkein tykönä, kaittina aikoina. Joka sinulle muuta sanoo, hän walehtelee yhtä törkiästi kuin paawi ja itse perfele. Mutta olisiko Jumalan ylistys ja kiitos, tuo oikia jumalanpalvelus, olemassa meidän parissamme, jollemme rakasta häntä ja omaksemme ota hänen hywyhysjäsä? Mutta kuinka rakastaisimme häntä, jollemme tunne häntä ja hänen lahjojansa? Mutta kuinka tuntisimme hänen lahjansa, jollei niistä saarnata, waan annetaan ewankeliumin wirua penkin alla? Sillä kusja ei ewankeliumia ole, siellä ei warmaan Jumalakaan tunneta. Niin, yhtä mahdotonta täytyy sekin olla, että siellä olisi Jumalan rakkautta ja ylistystä, siis yhtä mahdotonta se, että siellä olisi olemassa jumalanpalvelusta.

53. Mutta ei tätä jumalanpalvelusta jädetä rahoilla eikä myös määrätä lailla eikä läännoillä, eikä se tiedä mitään juurista ja pienistä juhlista; waan saa alkunsa ewankeliumista ja tulee yhtä puhtaana ja kirkkaana köyhään karjapoiikaan, kuin juureen piispaan.

54. Tästä näekkin, kuka jumalanpalveluksen owat häwittäneet, ja wieläkin polkewat sitä. Sitä ei tee kukaan, waan tuo heittiö-lahko, paawi juhtienensa, piispat, papit, munkit ja wannat, jotka ensin kerskuwat jumalanpalveluksesta ja kutsuttawal itjensä hengelliseksi, ja repiwät ihweillä haltumnsa koko maailman tawarat ja kunnian, eläwät helusja ja huwisja, ja uskottelewat kuitenkin auttawanja sellaisilla pilatöillä muita ihmisiä tawoasen, eivät puhu mitään ewankeliumista, niin aina, wainoowat ja tuomitsewat sitä, josta p. Pietari ihyistä kufuu heitä kirouksen lappiksi.

55. Nyt sanoo Paawali, että tämä jumalanpalvelus on toimitettava **yksimielisesti ja yhdestä sunsta.** Tämä tapahtuu, jos olemme yhtä mieltä ja tunnustamme olemamme yhtäläisiä ja saaneemme yhtäläiset lahjat Kristuksesja, niin ettei kenkään koroita itseänjä toisen yli, ei kenkään esittele jotain erinomaisista. Jos kysyt: kuinka se tapahtuu? Se tapahtuu näin: kaikki, mitä on Kristuksesja ulkona, on kadotettua, toinen kuin toinenkin. Mutta lääntyesjämme

jaa jokainen yhtäläisesti saman lästeen, saman Ehtoollisen, saman uskon, saman Kristuksen, saman Seugen, saman ewankeliumin, lyhyesti saman Jumalan, ja yhtäläisesti **tasataan taiwaan leipä** tässä korvessa. Kuinka sitte saattaisi olla oikein, että toinen hengellinen korvotaisi itsensä toisen yli, toinen pappi toisen yli? Mitä olisi hänellä omanansa parempaa kuin Kristus? Onhan nyt jokaisella kristityllä sama Kristus, ja Kristus korjaa joka ainoan kokonansa-kaikkimensä.

56. Toinen saattaa käsittää Kristuksen lujemmin kuin toinen, uskoa vahvemmin ja rakastaa häntä enemmän kuin toinen; mutta sen vuoski ei ole hänellä enempää, kuin toisellaakaan. Kristus on kaikille yhtäläinen Kristus ja kaikkaisensa autuutta koskevissa asioissa. Sentähden onkin hän oikia Kristus. Koska siis heikoilla ja eheillä uskoissa, wäkeillä ja wirheellisillä elämässä on yhteinen tawara, älköön toinen halweksiko toista ja pitäkö itseänsä huonompänä; waan kohdellkoon yhtämielisenä ja täyttököön yhdestä mielestä Jumalan kiitosta niin yhtäsointuwaasti, kuin lähtisi se samasta sydämmeestä ja suusta, koska toinen kiittää Jumalaa samasta, on sydämmeessä ja suussa sama asia, kuin toisellakin. Sillä he kaikki tunnustawat ja kiittawät Kristuksesta ja siitä, mitä heillä Kristuksessa on, kuten ennen on, Psalm. 72: 15, julistettu: **häntä pitää alati kumarten rukoiltaman, joka päivä pitää häntä kiittämän.** Mutta jos joku kiittää Jumalaa omista tawaroistansa, hänen on mielenjä ja suunsa jaettu, ei hän kuulu pyhäin ihmisten yhteyteen. Niin tekewät paawiset ja lahkolaiset; heidän luonansa ei kuulla koskaan Kristusta ylistettävän, waan ainoasti heidän omia töitänsä.

57. Huomattawa on myösk, että apostoli käskee ylistämään Jesuksen Kristuksen **Isää**, eikä pyhäntä kiitosta wain Kristukseen, warmaan wastustaaksensa sitä kauhia epäjumalanpalvelusta, jota olemme harjoittaneet wainajain pyhäin suhteen, joihin olemme uskaltaneet ja heiltä odottaneet, mitä yksin Jumalalta on odotetta-

wa; waikka kuitenkin itse Kristuskin koko ewankeliumissa neuvoo meitä Isälle menemään ja onkin sitä warten tullut, että me hänen kauttansa tulisimme Isän tykö.

58. **Tulla Isän tykö** ei ole jalkapattikaa juosta Romaan, eikä siivin taiwaasen kohota, waan **luottaa häneen sydämme uskalluksella**, juurikuin armolliseen Isään ainakin, niinkuin Isä meidän alkaa. Jota enemmän sellainen luottamus sydämmeessä kaswaa, sitä lähemmäksi tulemme Isää. Sentähden sanoo p. Pietarikin 1 Ep. 1: 18, 19: **tietäkää, ett'ette ole katoowaisella hopialla eli kullalla luuastetut teidän turhasta menostanne, jonka te isäin jäädyistä saitte, waan kalliilla Kristuksen werellä, niinkuin wiattoman ja puhtaan karitsan, että teillä olisi usko ja toivo Jumalan päälle, ja p. Paawali Rom. 3: 2: Jesuksen Kristuksen kautta on meillä tykökäymys uskosja Jumalan armohon.**

59. Niinkuin nyt Kristus, kuten kuulleet olemme, on kaikkein yhteinen tawaramme, niin tulee meidän kaikkein omistaa tämä sama tawara Isälle yksin, joka sen kautta on osoittanut meille mitä runsaimman armon, wetääksensä sydämmeimme luoksensa. Sentähden rakastakaamme häntä kaikella luottamuksella ja ylistäkäämme sellaisesta ylönpaltisesta hywyydestä, että sydämmeimme tottuisi uskaltamaan häneen ja odottamaan häneltä kaikkea hywää elämässä ja kuolemassa, kuitenkin Kristuksen, eikä itsemme kautta; sillä sitä warten on hän annettu, että me hänen kauttansa tulisimme ja saattaisimme tulla sellaisella luottamuksella Isän tykö, niinkuin hän Joh. 14: 6 sanoo: **ei kenkään tule Isän tykö, waan minun kauttani.**

60. Ja waikka Kristus itse on totinen Jumala ja se riittää, jos häneen uskalletaan, johdattaa hän kuitenkin meitä Isälle, ettei lukaan seisahduisi rippumaan kiinni hänen mieluudestansa, niinkuin opetuslapset ennen hänen kärsimistänsä tekivät, ajatukillansa ulottumatta miehuuden ohi jumalunteen. Sillä meidän täytyy pitää Kristus miehuuden puolesta Jumalan tienä, työnä ja mekkinä, jonka kautta Jumalalle tulemme, ja kaiken luottamuksen hä-

neen panemme ihan yhsinomaisesti ja waromme sen ohessa panemasta luottamusta Jumalan äitiin tahti muuhun pyhimykseen, ja pystyttämästä epäjumalaa sydämissämme.

Sentähden korjatkaat toinen toistanne, niinkuin Kristuskin on meitä Jumalan kunniaksi korjannut.

61. Minkätähden? Eli mitä tietää tämä „sentähden“? **Rahdesta syystä, sanoo hän, tulee teidän korjata toinen toistanne. Ensimmäinen:** te kuullette raamatun asettaman Kristuksen eteemme sellaisiksi esikuvaksi, johon ovat sattuneet niiden pilkat, jotka Jumalaa pilkkawat, se on, meidän syntimme. Ja hän ei halwefinut, eikä hylännyt, eikä häwäisnyt meitä, waan otti meitä vastaan pelastaaksensa meitä niistä. Sentähden tulee meidän paljon suuremmasta syystä samoin tehdä.

62. **Toisena syynä on, että sellainen esikuwa on Jumalalle kunniaksi ja ylistykseksi.** Siten, näetjän, ylistetään ja kunnioitetaan Jumala. Sillä kun Kristus kaikin paikoin todistaa, että se kaikki, mitä hän tekee, on hänen Hänsä tahto, ja että hän tuli waltawarten tekemään Hänsä tahtoa; on siitä ihan warmaa, että hän Hänsä tahdosta kantoi myös meidän synteimme häpiän.

63. Tästä näemme, kuinka äärettömän armollinen Hän tahto hallitsee meitä, laskeisjaan rakkaimman ainoan Poikansa kannettawaksi syntimme ja niiden häpeä, päästäkensä tuomitsemasta meitä niiden tähden. Kussa nyt sellainen Jumalan tahto tunnetaan, siellä warmaan seuraa rakkauts ja kiitos sydämmen pohjasta Jumalalle ja siellä hänen laupiuttansa ylistetään. Sillä siitä saa ihminen iloisen ja rohkan omantunnon Jumalaa kohtaan, eikä woi pidättää itseänsä kunnioittamasta ja ylistämästä Jumalaa sellaisista runsaista armolahjoista.

64. **Katso, tämän kutsuu p. Paawali Jumalan kunnian rakentamiseksi Kristuksen kautta,** siten että hän korjasi meitä, kantoi ja pois otti meidän syntimme. Samate tulee meidänkin sälyttää päällemme lähimmäisemme synti, luorma ja heikkous, kärsiä, parantaa ja auttaa. Koska sitte syntiset ja puuttuwaiset kuulewat ja

huomaawat sen, mielistyy heidän sydämmensä Jumalaaan, ja waaditaan sanomaan: woi, onpa hän suloinen, armollinen Jumala ja oikia Hän, jolla on sellaisia ihmisiä ja joka waatii heitä, ei tuomitsemaan meitä kurjia syntisiä ja wirheellisiä, ei hylkimään ja halwefinimaan, waan korjaamaan, auttamaan ja kohtelemaan meitä, juuri kuin olisi meidän syntimme ja wirheemme heidän omiansa. Kuka olisi rakastamatta, ylistämättä, kiittämättä ja kunnioittamatta sellaista Jumalaa ja sydämmen pohjasta uskomatta kaikki lappaleet hänen huomaansa? Millinen lieneekään hän itse, koska tahtoo kansansa olemaan sellaisen?

65. **Katso, sellaisen kiitoksen tahtoo Jumala saada meidän kantamme siten, että korjaamme toinen toistamme ja että jokin pitää lähimmäisensä asian omanansa.** Näin kehoitetaan ihmisiä uskoon, ja entiseltään uskowaisia wahwistetaan siinä. Mutta missä on sellaisia esimerkkiä maailmassa?

Mutta minä sanon: Jesus Kristus on ollut ympärileikkauksen palwelia Jumalan totuuden tähden, wahwistamaan sitä lupansta, kuin ijille sanottu oli: mutta että pakanat laupinden edestä Jumalaa kiittäisiwät.

66. Apostoli on nyt lopettanut manauksensa, että toinen korjaisi toista Jumalalle kunniaksi Kristuksen esikuvan mukaan, eikä jalli Kristuksen kansassa olemaan eroitusta pyhäin ja syntisten, wälewäin ja heikkoin, rikasten ja köyhäin wälillä, kun heillä kaikilla on yksi omaisuus, yhtäläiset tawarat Kristuksessa, joka antaa kaikille yhden sydämmen, yhden mielen, yhden suun ja tekee kaikki armolahjat yhteisiksi, niin hengelliset kuin ajalliset, olkoot kuinka monellaiset tahtonsa; ja rupee nyt tätä wahwistamaan pontewilla raamatunlausseilla. Hän pois-taa siis raamatun nojalla kaikki eripuraisuuden syht ja asettuu ratkaisiaksi ja wälittäjäksi juutalaisien ja pakanain waiheella. Hän ikänä kuin tahtoisi sanoa: ette juutalaiset saata hyljätä pakanoita, waikka ne eiwät syö ja juo teidän seurasanne teidän tawallanne; sillä heillä on ihan sama Kristus kuin teilläkin, kuten raamattu ennen on ilmoittanut. Ja taas toisapäin, ette tekään, pakanat, saa lastata juutalaisia,

waikka he syöwät ja juowat omalla tawallansa: sillä heilläkin on sama Kristus, joka heille on raamatussa luwattu. Kun nyt raamattu tekee Kristuksen yhteiseksi ja kokoo molemmat, juutalaiset ja pakanat, hänen waltansa alle, ja kun meillä ilman Kristusta ei ole mitään, ja jokainen Kristuksessa on kaikkein omistaja; miksi sitte riitelisitte, tuomituisitte, jakauntuisitte? Miksette mielemmiin korjaisi toinen toistanne, niin kuin Kristuskin on teitä korjannut? Jollei toisella ole enempää kuin toisellakaan, niin ei ole toisellakaan vähempää kuin toisella. Miksi sitte riitelisitte ja jakauntuisitte syömisen, juomisen, waatetten, päiwän, paikkain, käytösten ja muitten samallaisten mitättömäin asiain tähden, ne kun owat ajallisia, ulkona Kristusta, jotka eiwät autuuteen auta? Mutakaat siis sen, joka niin tahtoo, olla näissä asioissa wapaan. Mutta jos joku vielä on heikko uskossa, eikä wapaa, häntä lärfikääät ja kantakaat, kunnes hän wawistuu, muistaen, ettette sen wuoksi mitään kadota, onhan teillä kuitenkin Kristus kokonansa, kaikkimensa.

67. Nämät p. Paawalin sanat ymmärtääsemme on meidän tietäminen p. Paawalin tawaksi kutsua juutalaiset ympärileikkaukseksi, sentähden että he oliwat ympärileikatut ja siitä merkistä tunnettiin ja muista lausioista erotettiin. Samoin on tapana erottaa muuttin kapaleet omituisista merkeistänsä, niinkuin, koska naisista sanotaan: silmiwerko ja palmiiko owat paljon pahaa maailmassa aikoihin saaneet. Ja munkista: mitä ei rohkeisi munkkikaappu tehdä? ja papeista: miten ahne on kaljupää! Ja ratsumies nimitetään kannuksista ja jaluksimista. Wasin samaan tapaan kutsuu p. Paawali juutalaiset omituisesta merkistänsä ympärileikkaukseksi ja pakanat esinahaksi, Gal. 2: 7, 8: koska he näit, että minulle ewankeliumi esinahan puoleen uskottu oli, se on, pakanoille, joiden esinahka vielä oli ympärileikkaamaton, niinkuin Pietarille oli uskottu ewankeliumi ympärileikkauksen, se on, juutalaisten puoleen. Ja Ef. 2: 11: muistakaa, että te olitte muunen pakanat lihau jälkeen ja niiltä kutsuttiin esinahaksi, jotka lihau jälkeen ympärileikkaukseksi kutsuttiin y. m. Samoin tässä:

leikkaukseksi kutsuttiin y. m. Samoin tässä: minä sanon, Kristus on ollut ympärileikkauksen, se on, juutalaisten eli Juudan kansan palwelia. Kristuksenkin kutsuu hän, tapansa mukaan, palweliaksi, kuin hän kutsuu kaikki saarnaajat ja apostolit palweliiksi, sanoen 1 Kor. 3: 5: mitestä Paawali on ja mikä Apollo muuta kuin palweliat, joiden kautta te olette uskoneet? Sanat: Jeesus Kristus on ollut ympärileikkauksen palwelia tietävät siis: Jeesus Kristus on Jumalan Juudan kansalle lähettämä saarnaaja, opettaja, apostoli, lähettäläs. Sillä Kristus ei vielä saarnannut pakanoille, eikä lähetettykään heille, waan ainoastansa juutalaisille.

68. Mutta sitä eiwät he saaneet ansioitavisa, waan, niinkuin hän tässä sanoo, Jumalan totunden tähden. Mikä oli tämä totuus? Jumala oli luwannut Abrahamille, Isakille ja Jaakopille, että Kristus syntyi heidän siemenestänsä. Siis, että Jumala olisi hawaittu totiseksi lupauksensa, Kristus tuli Jumalan lupauksen woimasta. Ja niin hawaittiin Jumalan totuus, että hän piti, mitä luwannutkin oli. Ja sellaisen totunden tähden, että Jumala nähtäisiin pyhywän totisena, eikä jonkun ansion tähden, tuli Kristus ympärileikkauksen apostoliksi ja palweliaksi. Tätä tietävät seuraawat sanat, koska hän sanoo: wawivistamaan sitä lupansta, kuin ijille tapahtunut oli. Huomaa, mitä totuutta hän tarkoittaa: tietysti että täten on wawivistettu ja tähtetty Jumalan esille antama lupaus Kristuksesta.

69. Waikka onkin totta, että Kristus on niin pakanaain kuin juutalaisten yhteinen omaisuus, ei ole hän kuitenkaan pakanoille, waan ainoastaan juutalaisille luwattu; niinkuin hän Rom. 3: 2 sanoo: juutalaisille on uskottu, mitä Jumala puhunut on, ja Rom. 9: 4: juutalaisten on laki. Siis, onkin hän ainoastansa heille tullut, kuten hän itsekin Matt. 15: 24 sanoo: en ole minä lähetetty, waan kadotettuun lamasten tykö Israelin huoneesta. Juutalaisilla oli siis se etu, että Kristus on heille luwattu ja että saattoiwat odottaa häntä. Mutta pakanoille ei mitään luwattu, senpätähden eiwät

taitaneetkaan mitään odottaa. Siinä ovat kuitenkin juutalaiset yhtäläisiä pakanain kanssa, että Kristus on heille yhtä julasta armosta luwattu, kuin hän pakanoille on annettu. Mutta koska hän heille oli luwattu, on heillä myös ollut todellinen syy odottaa häntä heille annettavaksi.

70. Sentähden on Kristus juutalaisten, ei ainoastansa Jumalan armollisesta lupauksesta, vaan myös Jumalan totuuden voimasta, minkä tuli täyttää hänen lupauksensa. Mutta pakanoilla ei ole lupauksen armoa eikä sen täytöksen totuutta, vaan **jula, paljas, odottamaton ja toivomaton laupius**, joka antaa heille Kristuksen, ilman lupausta, ilman wellisuutta totuuden Jumalan puolelta täyttämään jotakuta lupausta. Kuitenkin koska raamattu on ennen ilmoittanut, että pakanat, waikka ilman lupausta, toivoa ja odotusta, saivat Kristuksen, niin piti sekin raamattu täytettämän. Ja niin ei ole toisella mitään etua toisen suhteen; vaan Kristus on annettu juutalaisille Jumalan lupauksen ja totuuden voimasta, pakanoille julasta odottamattomasta laupiudesta. Kun raamattu sisältää nämät molemmat: lupaa juutalaisille, ilmoittaa ennalta pakanoitten suhteen, niin on kumpaankin nähdessä se yhtäläisyys pyhymässä, että kummallakin on Kristus yhteinen ja että toisen tulee korjata toista yhteisen tawaran osakkaana. Juutalaiset älkööt halveksiko pakanoita, sentähden että raamattu sanoo näistä, että he laupiuden edestä Jumalaa kiittävät? Kuinka he niitä lastaisivat, jotka ovat saaneet Jumalan laupiuden ja siitä kiittävät? Eiwätkä he taitaisi kiittää siitä, jolleiwät sitä omanansa omistaisi. Päinwastoin älkööt pakanat katsoko juutalaisia ylönn, sillä näille on Kristus luwattu, ja lupauksen voimasta tullut heille palveliaksi ja saarnaajaksi, että Jumala pyhyisi totisena ja wahwistaisi lupauksensa.

71. Katso, tätä tietävät nämät Paawalin sanat: **minä sanon: Jesus Kristus on ollut ympärileikkauksen palvelia Jumalan totuuden tähden, wahwistamaan sitä lupausta, kuin isille tapahtunut oli.** Mitä sen sanat? Sitä warmaanfin, ettei lukaan lastaisi

juutalaisia, waan korjaisi heitä, koska Kristuskin on korjannut eikä katsonut ylönn heitä, onpa luwattu, ilmestynyt ja annettu heille omaksi saarnaajaksensa, palveliaksi ja apostoliksi. Mitä fitte sanat pakanoista? En sano heille mitään luwatuksi, mutta niin sanon, että he kiittävät Jumalaa laupiudesta, joka heille on annettu ilman lupausta, kuten raamattu lausuu. Sentähden älköön lukaan katsoko heitä ylönn, waan korjatkoon, koska Jumalakin on korjannut, eikä halveksinut heitä. Minkuin nyt Kristus on kaikkein juutalaisten ja pakanain yhteinen, waikka erinäisistä syistä, niin tulkaamme mekin keskenämme yhteiseksi, korjatkoon toinen toistansa, kantakoon hänen kuormaansa, kärsiköön hänen heikkouttansa, tekemättä eroitusta ulkonaisen muodon, nimen, jäädyn suhteen ja minkä suhteen hywänsä.

Sentähden kiitän minä sinua pakanain seasja ja weisaan sinun nimelles.

72. Tästä hän rupee kertomaan muutamia raamatun lauseita, joissa pakanoista ilmoitetaan, että he kiittäisivät Jumalaa hänen laupiudestansa. Ensimmäinen näistä on Ps. 18: 50 ja 104: 4, minkä profeetta Kristuksen nimessä on puhunut, minkä molemmat psalmit osoittawat. Jos tämä lause on toteentuma, tähtyy Kristuksen olla pakanain parissa, ei ruumiillisesti, waan hengellisesti. Sillä kussa Kristus ei ole hengellisesti, ei siellä ole kiitostakaan. Mutta kussa hän ylistää ja weisaa, siellä on hän hengellisesti. Siis, tämä raamatun lause on niin ymmärrettävä, että pakanat uskoisivat Kristuksen ja omistaisivat hänen. Ja tämä on omistaa Jumalan laupius. Tässä ei kuitenkaan luwata mitään pakanoille, waan julistetaan ainoasti, mitä he tekewät.

73. Ylhäällä on jo puhuttu wikaasta jumalanpalveluksesta, jonka profeetta tässä kutsuu **kiittämiseksi ja weisaamiseksi Jumalan nimestä**, miksikä koko raamattukin sen kutsuu. Nyt on kiittää yhtä ja samaa kuin tunnustaa saadut lahjat. Sentähden merkitsee hebrean ja apostolinkin sana confitebor. „minä tunnustan sinulle“, se on, kiitän, ylistän ja sanon sen kaiken sinulta saaneeni.

Ja taas hän sanoo: iloittkaat pakanat hänen kansansa kansja.

74. Tämä lause on otettu 5 Mos. 32: 14, kuksa Moses sanoo: **riemuitkaat te kaikki, jotka olette hänen kansansa.** Mutta hebrean kielen mukaan woi se kuulua näinkin: **riemuitkaat, te pakanat, hänen kansansa,** se on hänen kansansa kansja. Näinpä jowittaa, mielestänni, apostoli tämän paikan. Mutta kuuluko on se niin taikka näin, on ihan julki, ettei lukaan kiitä Jumalan kansaa, eikä riemuitse sen kansja, jollei hän ole osallinen samoista tawaroista ja omakseen omista samaa Jumalaa. Sillä jolla ei tätä ole, se on Jumalan kansan wihollinen, kiroo ja wainoo sitä, niinkuin Jumala, 1 Mos. 12: 3, sanoo: **minä siunaan niitä, jotka siunaawaat, ja kiroon niitä, jotka siuna kiroowat.** Tästä näet niiden olewan siunauksesta osallisia, jotka siunaawat Jumalan kansaa. Tämäkin lause on sentähden niin päin ymmärrettävä, että pakanatkin tulewat kristityiksi.

Ja taas: kiitäkää Herraa kaikki pakanat, ja kaikki kansa ylistäkään häntä.

75. Tässä on meillä Psalmi 117 w. 1, joka myöös puhuu oikasta jumalanpalveluksesta. Siis todistaa tämäkin, että pakanat tulisiwat Jumalan kansaksi, semmentkään kun ei kenkään palwele, se on, kiitä ja kunnioita Jumalaa, waan hänen oma kansansa.

Ja taas sanoo Jesaias: sen pitää oleman Jessen juuren, joka on nousewa pakanoita hallitsemaan, jonka päälle pakanain toiwoman pitää.

76. Tämä lause on Jes. 11: 10 ja kuuluu alkukielen mukaan näin: **ja tapahtuu juna päivänä, että Isain juurta, joka seisoo kansan lippuna, pitää pakanain etsimän, ja hänen leponja on kunniallinen olewa.** Tämä lause selwään tietää, että pakanat saawat Kristuksen ja tulewat hänelle alamaisiksi. Mutta p. Paawali hiukan muuttaa sanoja ja seuraa niitä tulkitsioita, jotka muinoin käänsiwät raamattua Kreikan kielin. Merkitys on kuitenkin sama. Jessen juurella alkoon ymmärrettäkö Jessen sukua, niinkuin maalarit maalaawat Jess-

sen, Dawidin itän, monioksajiseksi puuksi ja niinkuin neitsy Maariaastain weifataan: germinavit radix Jesse, Jessen juuri on puhjennut; mikä kaikki on wäkimäinen selitys. Itse Kristus, eikä kenkään muu, on tämä kanto eli juuri. Sen osoittaa selwästi ja wastustamattomasti tämä Jesaian lause, kuin hän sanoo: **pakanain pitää toiwoman Jessen juuren päälle,** joka hallitsee kansoja y. m. Tätä et taida sanoa luonnollisesta Jessestä eikä Jessusen äidistä.

77. Mutta Kristus kutsutaan sentähden Jessen juureksi, että hän Dawidin kautta on syntynyt Jessen suvusta, mutta häneen on päättynyt ruumiillinen sukusarja. Kärsimisenä kautta hän (kuoli ja) maahan haudattiin ja oli **muodottomana juurena** salattu maailmassa. Mutta häneestä on ihana puu, kristillinen seurakunta, kaswanut ja lewinnyt kaikkeen maailmaan. Jessen juuri olisi oikein maalattu, jos siihen maallattaisiin Kristuksen kärsiminen hedelmienensä.

78. Mutta että Paawali sanoo: **joka on nousewa pakanoita** hallitsemaan, on yhtä kuin alkukielesfäkin: **joka seisoo kansan lippuna.** Täällä, näethän, ilmoitetaan Kristuksen hallinnon olewan hengellisen. Se on ewankeliumin kautta nostettu kaikkeen maailmaan lipuksi, jota uskolla pitää katsottaman ja siinä riputtaman. Sitä et katsele ruumiillisesti, waan merkissä, ewankeliumissa. Hän hallitseeekin ewankeliumin kautta kansoja, merkissä eikä ruumiillisessa läsnäolossa.

79. Mutta kun Paawali sanoo: **jonka päälle pakanain toiwoman pitää,** on sekin yhtä kuin alkukielen teksti: **häntä pitää pakanain etsimän,** se on, häntä he katsowat ja hänessä ainoassa rippuwat, häneen kaiken toiwonsa, uskalluksensa ja luottamuksensa panewat, ja häntä yksin hyhywät ja halajawat. Mutta sitä kuin Jesaias 11: 10 sanoo: **hänen hautansa eli leponja on kunniallinen olewa,** ja minkä apostoli jätti pois, sitä ei ole p. Hieronymi oikein tulkinnut, kuin luuli Jesaiaan kirjoittaneen Kristuksen kunniallisesta haudasta. Jesaias on wain tahtonut sanoa, että hänen leponja on kunnia, se on, ei hänen kuolemansa ole muiden ihmisten kuoleman kaltainen, joita kunnioitetaan

eläisjensä, mutta joilla kuoltuansa ei ole mitään. Mutta tämä Jesen juuri on vasta kuolemansa saanut kunnian. Sillä vasta kuolemansa jälkeen on hän korotettu oikiaan elämään, valtaan, ylistykseen ja kunniaan, pafanoille lipuksi ja haltiaksi, ompa asetettu kaikkein kappalten Her-raksi Jumalan oikialle kädelle.

Mutta toivon Jumala täyttävön teitä kaikella riemulla ja rauhalla, uskossa, että teillä Pyhän Hengen voiman kautta yltähylläinen toivo olisi.

80. Apostoli päättää epistolan launiilla rukouksella, toivottaa heille täydellistä riemua ja rauhaa, ja sanoo **toivon Jumala**, se on, Jumala, joka yksin antaa toivon Kristuksen kautta ja Kristuksessa.

81. Ennen on sanottu tämän tapahtuvan niin, että opimme tuntemaan Jumalan tahdon, kuinka hän on antanut Kristuksen, kantamaan syntejämme, niinkuin mekin kantakaamme toisten syntejä. Jota hyvemmin opimme tuntemaan tämän Jumalan tahdon, sitä vahvemmasi warttuu usko, toivo ja rakkauts. Sentähden pitää tästä aina saarnattaman, kuultaman ja mietittämän; sillä se saadaan aikoihin ainoasti ewankeliumin kautta, eikä muin keinoin. Sentähden on apostolin mieli tämä: Jumala, joka ewankeliumilla toivon wai-kuttaa, antakoon teille armoa, hywin julista-maan ja uskomaan ewankeliumi, josta opitte **perin pohjin tuntemaan Kristuksen**. Siitä sitte niinkuin yhteisestä hyvästä saatte hyväk-senne kaiken riemun ja **hyvän omantuunon** ja lisäksi **rauhankin** keskenämme. Tämä riemu ja rauha ei ole maailman antama tuntemisen ja ha-wainnon kautta, waan on rauha **uskossa**. Sillä

ette näe ettekä tunne häntä, joka teidän tawa-ranne on, jolta saatte riemunne ja rauhanne. Mutta maailmassa saatte tuta rauhattomuutta ja murhetta. Mutta jos opitte tuntemaan Kris-tuksen yhteiseksi tawaraksenne ja kaikille yhtäläi-keksi, on teillä hyvä rauha; sillä silloin ei ole mitään, josta toinen kadehtisi toistansa, kun te kaikki olette yhtä rikkaita. Katso, tämä kut-sutaan riemuksi ja rauhaksi uskon kautta eli uskossa.

82. Tästä on seurauksena **täydellinen toivo**, se on, toivo on yhä kaswamisessa. Siinä kohdassa on kärjiminen ja waino awuksi. Sillä ei toivo kaswa sillä lailla, että wastus laakaa; ei, se enetään, ettei toivo luottaisi omaan woi-maamme, waan pysyisi P. Hengen voiman kautta, joka meitä auttaa ja toivoa wahwistaa, niin ettemme pakene emmekä pelkää onnettomuutta maailman puolelta, waan pysymme lujina kuo-lemaan saakka ja woitamme kaiken pahan. Sen täytyy paeta ja luopua meistä. Tämä kut-su-taan toivoksi, ei ihmisheikkoudesta, waan Py-hän Hengen woimassa. Tämän kaiken pitää tapahtuman ewankeliumin kautta wälkappaleena, niinkuin hän ylhäällä (w. 4) sanoo: **käsiwälli-syyden ja raamattuin lohdutuksen kautta meillä on toivo**. Sillä kussa ei ewankeliumia ole, siellä ei ole toivoa, lohdutusta, rauhaa, riemua, uskoa, rakkautta, Kristusta, Jumalaa eikä mi-tään hyvää. Tämän näemme silmin onnetto-massa, hengettömässä, liballisesa hengellisessä jäädyssä, joka kuitenkin pitää rukouksia ja mes-suja paljon; josta toivo ja käsiwällisyyden ja lohdutuksen Jumala meitä armollisesti warjel-koon, Amen.

N:o 3. Kolmantena Adwenti-Sunnuntaina.

1 Kor. 4: 1—5.

Rakkaat weljet! jokainen pitääköön meitä Kristuksen palvelioina ja Jumalan jalaijuutten y. m.

1.

Tämä epistola antaa meille esimerkin siitä, mistä olemme kuulleet ewankeliunissa ensimmäisenä sunnuntaina adwentiissa, etteivät opetuslapset itse ratsastaneet warsalla, waan weljät sen Kristukselle ja istuttivat hänen sen päälle. Tässä tekee apostolikin samoin. Sillä Korinttilaiset rupešiwat riitaantumaan keskenänsä ja rippumaan apostoleissa. Toiset kerskuiwat p. Pietarista, toiset p. Paawalista ja vielä toiset Apollosta. Jokainen ylisti apostoliansa, joka oli kastanut ja opettanut hänen, tahi jonka he pitivät jaloinna. Nyt tulee Paawali ja estää, ei sallii kenenkään kerskuwan yhdestäkään apostolista, waan yksinänsä Kristuksesta, ja sanoo: se ei tee mitään, kuka on opettanut ja kastanut heidän. Mutta se on tärkeää, että he yksimielisesti rippuwat Kristuksessa ja ainoasti hänelle owat alamaisia. P. Paawali opettaa siis tässä aivan samasti, mitä he ajattelkoot apostoleista, ja koko epistola on lauhia kolauks paawikuntaa ja sen hallintoa vastaan, kuten nähdä saamme.

Jokainen pitääköön meitä Kristuksen palvelioina ja Jumalan jalaijuutten huoneen haltivina.

2. Tämä on sanottu kaikista apostoleista, olkoon p. Pietari, olkoon p. Paawali, ja kaikista apostolein seuraajista. Sentähden on meidänkin tässä huomaaminen, millisinä apostolit ja piispat pidettäväöt, pitääksemme heitä ei ylön korkeina eikä liika alhaisina. Sillä p. Paawali, piti sanomani Pyhä Henki, ei suotta jädä tätä määrää, waan warmaankin olemme welvolliset oikaisemaan itseämme sen mukaan. Samoin on tässä piispoille määrätty heidän wir-

kanja ja kuinka pitkältä heidän waltansa ulottuu, että me, nähdesämme jonkun piispan rohkeuwan tawoitella enempiä, kuin tämä teksti myöntää, tietäisimme warmaan pitää ja paeta häntä jutena ja perfeleen apostolina; sillä warmaan on hän antikristus, joka ulottaa hengellisen waltansa laajemmalle, kuin tässä on määrätty.

3. Ensiksi sanoo apostoli: otaksukaamme ja pitääkäämme he wain paljaina Kristuksen palvelioina ja älkööt hekään tahtoko muina pidettää. Mutta olla Kristuksen palvelia ei tiedä tässä toimittaa sellaista jumalanpalvelusta, jolla nyt muka palwellaan Kristusta, jota on rukous, paasto, kirkkoa käyminen ja kaikki, mitkä hengellinen oikeus, jäännöt, luostarit ja koko hengellinen jääty kutsuu jumalanpalvelukseksi. Sillä tämä kaikki on pelkkiä mietittyjä sanoja ja töitä, joilla tämä Paawalin lause ja monet muut owat pimitetyt, niin ettei enää kenkään tiedä, minkä Paawali tässä kutsuu Kristuksen palveliaksi. Hän tarkoittaa palveluksella wirkaa. Kaikki kristityt palwelewat Jumalaa, mutta eiwät kaikki ole (saarna) wirassa. Samate kutsuu hän myös Rom. 11: 12 wiransa palvelukseksi. Että minä pakanain apostoli olen, ylistän minä palvelustani (diakonia), wirkaani. Ja edellisen sunnuntain epistolassa Rom. 15: 8: minä sanon: Jesus Kristus on ollut ympärileikkauksen palvelia; ja 2 Kor. 3: 6: hän on meitä joweliaiksi tehnyt uuden testamentin wirkaa pitämään, ei pnnstawin, waan hengen.

4. Soispa Jumala minun saada sellainen mahtipontewa sana, jolla voisin riistää kaikkein kristittyin sydämmistä tämän paawisuudesta

hyvään juurtuneen erhehtyksen, etteivät he Kristuksen palveluksella ja Jumalan palveluksella ymmärrä mitään muuta kuin omia töitä, joita tekevät välittömästi (suoraan) itse Kristukselle! Kuuleppa toki, hyvä ihminen! **Palwella Kristusta ja palwella Jumalaa** tietää, jemminkin p. Paawalin suussa, hoitaa wirkaa, jonka Kristus on jollekulle uskonut, tietyksi saarnawirkaa. Se on palvelus, joka tulee Kristukselta, waan ei mene Kristukselle, eikä tule meiltä, waan tulee meille (hyväksi). Tämä tarkoin huomaa. Se on warjin tarpeen; muutoin et saata tietää, mitä Paawali tarkoittaa sanoilla: ministerium, ministratio, ministrare y. m. Hän matkii aina: **palwella, palvelus, palwelia** y. m. Mutta harvoin on hänellä mielessä se palvelus, joka käy **ylöskäsin** Jumalalle, waan useimmiten tarkoittaa hän sitä, joka tulee **alaskäsin ihmisille**; niinkuin Kristuskin ewankeliumissa (Luukk. 22: 26) welwoittaa apostolinsa olemaan **alhaisimpia ja toisten palvelioita**. Ja ymmärtääksenne hänen sellaista palvelusta tarkoittawan, on hän, itseänsä selittääkseen, tähän mieltä mielin lisännyt, sanon: **huoneenhaltiat**, jota ei saata ymmärtää muusta kuin saarnawirasta.

5. Mutta hän kutsuu sen Kristuksen palvelukseksi ja itsensä Kristuksen palveliaksi, sentähden että Kristus on sellaisen wiran antanut hänelle ja käskenyt hänen saarnaamaan. Siis ovat kaikki apostolit ja piispat Kristuksen palvelioita, se on Kristuksen saarnaajia, Kristuksen käskyläisiä, Kristuksen wirkamiehiä, lähetyt hänen sanomaansa ihmisille saattamaan. Tämän lauseen selitys on siis tämä: jokainen teistä warokoon asettamastansa ketään toista pääksi, korvoittamasta jotain toista Herraksi, laittamasta toista Kristusta, waan rippukaat kaikki tässä ainoassa Kristuksessa. Sillä emme ole teidän Herranne, teidän ylimyksenne, tahi päämme; emme saarnaa myös itsestämme, emmekä opeta omaa sanaamme, emme saata teitä meidän kuuliaisuuteemme, niin että teidän pitäisi oleman meille alamaissa ja pitämään meidän oppimme. Eipä wainen niin; waan me olemme hänen käskyläisiänsä ja palvelioitanza, joka on teidän

ylimyksenne, päämme ja Herranne. Me saarnaamme hänen sanaansa, toimitamme hänen käskynsä, saatamme teitä ainoasti hänen kuuliaisuuteensa. Sellaisina myös pitääkää meitä, älkäätkä muuta odottakokaan meiltä, ettette, waikka olemme toisia ihmisiä kuin Kristus, kuitenkaan meidän kauttamme saisi toista oppia, toista sanaa, toista hallitusta, toista esiwaltaa, kuin Kristuksen. Joka meidät semmoisina pitää ja vastaan ottaa, hän oikein pitää, ei ota hän vastaan meitä, waan Kristuksen, jota yksin saarnaamme. Mutta joka ei pidä meitä sellaisina, se tekee meille wääryyttä, hylkää yhteisen pääm, Kristuksen, tahtoo korvoittaa itselensä päänsä omasta tataa ja tehdä meistä epäjumalia.

6. Miin luemme Tuom. 8: 22, 33 Israelin lasten sanoneen Gideonille: **hallitse sinä meitä, sinä ja sinun poikas jo sinun poikas poika**. Mutta hän wastasi: **en minä tahdo hallita teitä, ei myös minun poikani pidä teitä hallitseman, waan Serra olkoon teidän hallitsianne**. Ja 1 Sam. 8: 7 Israelin lasten anottua kuningasta Samuelilta sanoo Jumala: **ei he ole sinua hyljänneet, waan minun he owat hyljänneet, etten minä heitä hallitsiji**. Tästä näemme, ettei Jumala taida kansansa ja hallitukseensa kärjää muuta ysiwaltaa, kuin omaansa.

7. Mutta ehkä kysynet täsiä: kuinka he sinä tekiwät syntiä, kun kuitenkin Jumala oli antanut heille Gideonin sotapäälliköksi, ja Jumala sitte oli asettanut monta pyhää kuningasta heitä hallitsemaan? Wastaus: syntiä eli Jumalaa vastaan ei se ollut, että heillä oli kuningaita tahi ruhtinaita; sillä maan päällä on esiwalta wälttämättömän tarpeellinen. Mutta se oli synti, etteiwät tytyneet Jumalan hallitukseen, waan antausiwat maallisen esiwallan haltuum. Sillä Gideoni ja pyhät kuningaat eiwät ulottaneet hallitustansa hiuskarwankaan wertaa Jumalan säätyä ja käskyä etäämmälle, ja pitiwät itsensä ainoastansa Jumalan palvelioina; se on, he hallitsiwat kansansa Jumalan sanan, eikä oman sanansa mukaan. Ja niin oli hallituswalta Jumalan huomassa yksi-

nänsä, ja he olivat palvelioita sinä, samate kuin apostolit Kristuksen sanassa. Sentähden weisaa Dawidikin hallituksestansa ei toisin, waan kuin olisi se Jumalan, janoen Ps. 7: 7—9: **nouse, Herra, wihassas, koroita sinuas ylitse minun wihollisten hirmuisuuden; heräjä minun puoleeni; sillä sinä olet käskent oikenden, että kansat kokoontuijwat jälleen sinun tykö: ja tule heidän tähtensä taas ylös. Herra on kansain tuomari.**

8. Mutta kussa on jotain enempiä kuin Jumalan käsky, ja esiwalta rohkenee, taikka alamaiset pyytävät, hallittaa myös ihmisopilla, siellä astuu esiin epäjumaluus ja uusi pää. Silloin ei ole esiwalta enää palvelia, waan hallitsee itsensä, ilman Jumalan käskyä. Ja silloin sanoo Jumala, niinkuin hän lausui Samuuelille: **ei he ole sinua hyljänneet, waan minun he ovat hyljänneet, etten minä heitä hallitsijä.** Tätä puhun Jumalalle kelpaawasta sielujen hallituksesta; sillä maallinen hallitus ei pidä lukua sieluista, eikä se sowi tähän asiaan.

9. Mutta kussa pääksi koroitetaan joku toinen, kuin Jumala tahti Kristus, siellä täytyy opinkein ja sanan olla toisen, kuin Kristuksen oppi ja sana. Siellä täytyy myös kohta Kristuksen palveluksen loppua, Kristuksen olla hyljättyinä ja uuden herrawallan sijaan asetettuna. Nämät molemmat, olla Kristuksen palvelia ja saarnata omaa sanaansa, eivät koskaan sowi yhteen, sen jokainen hywin ymmärtää. Kuinka olisi hän Kristuksen palvelia, joka ei opeta Kristuksen sanaa? Tahi kuinka taitaa hän opettaa omaa sanaansa, koska hänen on opettaminen Kristuksen sanaa? Jos hän opettaa omaa sanaansa, on hän itsenäinen herra, eikä palwele Kristusta; jos hän opettaa Kristuksen sanaa, ei ole hän itsenäinen herra.

10. Tästä nyt itse päätä, mistä on paawikunta ja sen hengellinen oikeus alkunsa, niin myös kaikkein pappein, munkkein ja kirkkioopistoin opit. Saattawatko näyttää todeksi, opettawansa ei mitään muuta, kuin Kristuksen sanaa, niin pidämme heidät Kristuksen palvelioina; mutta jos me taidamme todeksi nähtää heidän opettawan ei Kristuksen sanaa, em-

me pidä heitä Kristuksen palvelioina. Nyt on warjin päiwän selwään heidän asiansa heidän omansa, eikä Kristuksen sanaa. Julkisesti owat siis antikristuksen waltakunta ja perkeleen palvelia. Sillä tässä pitää Paawali paiklansa ja päättää: **jokainen pitääkoon meitä Kristuksen palvelioina.**

11. Turhaa on sanoa: Kristuksen rinnalla saattaa seurakunnankin käskyä opettaa, tahi wäittää seurakunnan opiksi, mitä he opettawat. Mutta Paawali seisoo wielä ja opettaa, ettei seurakunta saa kuulla Paawalia eikä Pietaria, waan yksin Kristusta, eikä tuntea muita, kuin Kristuksen palvelioita. Tästähän näet, miten suuri Jumalan pilkka se on, että paawi kuuluttaa kuuliaisuuden opillensa autuuden tieksi ja tottelemattomuuden kadotuksen tieksi. Mutta Paawali sanoo tässä sellaisen kuuliaisuuden annettawan perkeleelle. Niin hän myös 1 Tim. 4: 1, 2, 3 tekee. **Henki sanoo selkästi, että viimeisillä ajoilla muutamant luopuwat uskosta ja ottawat waarin wiettelowistä hengistä ja perkeleitten opetuksista, niiden kautta, jotka ulkokullaisuudessa walheen puhujat owat, joiden omatunto on poltinraudalla merkitty, ja kieliävät naimasta ja ruokaa ottamasta, kuin Jumala loi uskollisille kiitoksella nautita ja niille, jotka totuuden ymmärtäneet owat.** Ja Kristus sanoo Joh. 10: 4, 5: **minun lampaani tuntewat minun ääneni. Mutta ei he muukalaisista seuraa, waan pakenewat häntä, sillä ei he tunne muukalaisen ääntä. Minä tunnen omani, ja omanikin tuntewat minun.**

12. Siitä näet, kuinka kaikin puolin sopii yhteen Paawalin kansja, että kaikki, mikä ei ole Kristuksen ääntä, se on wieraan ääni, perkeleen oppi, ja siis paettawa. Siinä kuulet, mitä Kristus itse päättää opista, ja mitä hänen seurakuntansa kuulkoon ja opettakoon, mitkä owat seurakunnan käskyjä, mitkä ei. Seurakunnalla on ainoastansa Kristuksen oppi, ja kuulee wain Kristusta. Siis, kaikki, mitä paawijet sanowat seurakunnan käskyistä ja kuuliaisuudesta, on laatuansa, Paawalin sanain mukaan, ulkoful-

lainen walheoppi, joka on lähtenyt wiettelewistä hengistä ja perkeleitten opetuksista.

13. Jhan samaa tietävät seuraawain sanat, koska hän kutsuu heitä **Jumalan salajuntten huoneenhaltiviksi. Huoneenhaltiaiksi** kutsutaan tässä sitä, joka hallitsee isännän palkollisia, millisiä nyt ovat munkkiluostarein isännöitsijät ja nunnaluostarein esimiehet, ja muut samallaiset hoitajat, johtajat ja päälliköt. Sillä oconomus on kreikkalainen sana, peritus rei familiaris, ja tietää suomeksi huoneenhaltiaa, joka oiaa hoitaa taloutta ja hallita palkollisia. Semmoisen kutsuu Kristus Matt. 24: 45 suoraan palveliaiksi, sanoen: **kuka on uskollinen palvelia, jonka Herra paui perheenjä päälle antamaan heille ruokaa ajansa.** Sellainen huoneenhaltia oli Abrahamin palvelia Elieser.

14. Nyt on Jumalallakin perhekunta, me itse, kristillinen seurakunta. Siinä ovat kirkkoherrat ja piispat hoitajia ja huoneenhaltioita, joiden tulee pitää waaria huoneesta, toimittaa ruokaa ja palkollisia hallita. Mutta hänen tawaransa eivät ole ruumiillisia. Sentähden eroittaa p. Paawali Jumalan huoneenhaltiat kaikista muista ruumiillisista huoneenhaltioista. Jälkimäiset antawat nähtävää leipää ja hallitsewat ruumiita; mutta edelliset antawat näkyvätöntä rawintoa ja hallitsewat sieluja. Sentähden hän sille (nähyttömälle eineelle) antaa nimeksi mysteria, salaisuudet.

Onkin tämä kaikki käytännöstä kadonnut. Emme tiedä enää, mikä huoneenhaltia on eli mitä siffi kutsutaan, ja mitkä mysteriat ovat. He luulostansa toimittawat kastaisansa, mesjua pitäisjansa ja muuta sakramenttia salaisjansa mysterioita. Ja nyt eivät tunnusta muuta mysteriaa kuin mesjun; waikkeivät sitäkään tiedä, mistä syystä sillä on nimenä mysteria missae.

15. En löydä vielä nyt kielessämme yhtään sanaa, joka wäsläisi sanaa mysterion, ja oliiftin tässä kohden sovinut käyttää samaa kreikkalaisia sanaa, niinkuin monessa muusjakin asiassa. Se merkitsee yhtä ja samaa kuin secretum, arcanum, silmistä piikesä olevaa ja salattua asiaa, jota ei kukaan näe, ja joka tawallisesti koskee sanoja; niinkuin, koska joku on puhunut, mitä ei ymmäretä, sanotaan:

M. Luther. Kirko-Postilla.

se on peitettyä, siinä on jotain takana, se on mysterio, siinä on jotain salassa. Jotain sellaista salattua merkitsee mysterium nimenomaan. Minä kutsun sen salaisuudeksi.

16. Mitä owat nyt sitte Jumalan mysteriat? On itse Kristus, se on, usko ja ewangeliumi Kristuksesta; sillä kaikki, mitä ewangeliumissa saarnataan, on eroitettu kauwaksi tunteista ja järjestä ja kaikelta maailmalta salattu, ja saavutetaan ainoasti uskon kautta, niinkuin Kristuskin itse, Matt. 11: 25, sanoo: **minä kiitän sinua, Isä, taivaan ja maan Herra, ettäs olet kätkenyt nämät wiisailta ja toimelijilta ja olet ne ilmoittanut pienille, ja Paawali 1 Kor. 2: 8: me puhumme siitä salattusta Jumalan wiisaudesta, jota ei yffikään tämän maailman päämiehistä ole tuntenut.**

17. Ja hywin selwään sanoakseni, merkitsee mysterium eli salaisuus sellaista, kuin kuulet uskos tunnustuksesja, että Kristus, Jumalan Poika, on neitseeestä syntynyt, kuollut, nousnut ylös ja että tämä on tapahtunut synteinne anteeksi antamiseksi. Sillä tästä asiasta ei näe silmä mitään, ei ymmärrä järki mitään; onpa, niinkuin Paawali sanoo 1 Kor. 1: 23, wiisaille sula hulluus ja pyhille sula pahennus. Sillä kuinka on mahdollista, että luonto myöntäisi eli järki tunnustaisi tämän ihmisen Kristuksen elämäksemme, autuudeksemme, rauha-ksemme, wanhurskaudeksemme, lunastuksessemme, woinaksemme, wiisaudeksemme, kaikkein luotuin Herraksi ja Jumalaksi, ja kaikeksi, mitä raamattu hänestä sanoo? Siitä ei tiedä kukaan mitään, waan joka sen kuulee ewangeliumista ja usko; se on tuntemisesta ja järjestä ylös kaulana.

18. Jumalan mysterioita owat siis ne asiat eli tawarat, joita Kristuksesta ewangeliumin kautta saarnataan, jotka yksin usko käsitteää ja pitää. Tästä puhuu Paawali 1 Tim. 3: 16, kusja hän juuri puhuuksi näistä asioista ja opettaa, kuinka Jumalan huoneessa on toimittawa, sanoen näin: **se on julkisesti juuri jumalisuuden salaisuus, että Jumala on ilmoitettu lihassa, wanhurskautettu Hengesjä,**

nähty enkeleiltä, saarnattu pakanuille, uskottu maailmassa ja otettu ylös kunniaan. Tämä kaikki on sanottu Kristuksesta, joka on ilmoitettu lihasna. Sillä hän on elänyt ihmisten parissa, joilla oli liha ja veri. Ja vaikka hänellä itselläänkin oli liha ja veri, pysyy hän kuitenkin salaisuutena. Sillä se oli salattu, että hän oli Kristus, Jumalan Poika, elämä, tie, totuus ja kaikki hyvä.

19. Kuitenkin on hän vanhurskautettu Hengesjä, se on, uskottu Hengen kautta ovat ottaneet hänen semmoisena vastaan ja pitäneet ja semmoiseksi tunnustaneet. Sillä sana vanhurskauttaa ei tiedä muuta mitään, kuin sanoa vanhurskaaksi eli antaa jonkun saada oikeus, niinkuin Luuk. 7: 29: **kaikki kansa ja publikaanit antoivat Jumalalle oikeuden.** Niin myös Ps. 51: 6: **ettäs olisit oikea sanoisjäs.** Tämä kaikki tietää: joka Kristukseen uskoo, hän antaa hänelle oikeuden, tunnustaa todeksi, että yksin hän on elämämme, vanhurskaudemme, viisautemme, ja että me olemme syntisiä, kuolleita ja tuomituita. Sellainen on ja tahtookin hän olla. Mutta joka ei tätä tee, vaan luottaa omiin töihinsä, ei salli kirotta, mitä hän itse on, se riitelee hänen kansansa ja tuomitsee hänen. Mutta tällä muotoa vanhurskauttaa Kristuksen ainoastaan hän, jolla on Pyhä Henki, jonka työ se yksin on. Liha ja veri ei taida sitä tehdä, vaikka se silmäin ja korvain eteen julkisesti asetetaan ja saarnataan.

20. Tästä vanhurskauttamisesta puhutaan myös Rom. 1: 4: **hän on väkewästi ilmoitettu Jumalan Pojaksi pyhityksen Hengen jälkeen.** Itään kuin sanoisi Paawali: uskottomista ei ole Kristus mitään, onpa, en sano heikko, vaan kirottukin. Mutta pyhät, jotka elävät Hengesjä, joka pyhittää heitä, pitävät sen wahwana ja suurena asiana, että hän on Jumalan Poika; sillä se on heille osoitettu ja kirjasti wahvistettu.

Tässä olisi nyt p. Paawali saattanut sanoa näin: me olemme Jumalan viisauden eli vanhurskauden eli muitten sellaisten huoneenhaltioita, semminkin kun Kristus on tämä kaikki, niinkuin hän sanoo 1 Kor. 1: 30: **hän on meille Jumalalta tehty viisauksiksi ja vanhurskaudeksi ja pyhitykseksi ja lu-**

ustukseksi. Mutta se olisi ollut paloitetta; sentähden tahtoi hän yhtä haavaa ja yhteen sanaan sulkea kaikki ne tavarat, joita Kristuksesta pitää saarnaltaman, ja kutsuu ne salaisuudeksi. Itään kuin sanoisi hän: me olemme hengellisiä huoneenhaltioita, joiden tulee jakaa Jumalan armoa ja totuutta; ja kuka osaa luetella ne erittäin? Tahdon siis ne lyhyesti käsitellä ja sanoa: ne ovat Jumalan salaisuuksia. Hän kutsuu ne salaisuusiksi, salatuiksi asioiksi sentähden, että ne yksin uskolla jaetaan. Samate tekee hän myös Rom. 1: 4, kussa hän tahtoi yhteen sanan käsitellä kaikki, kuinka Kristus on ilmoitettu lihasna, vanhurskautettu Hengesjä, saarnattu pakanuille y. m., niinkuin on sanottu 1 Tim. 3: 16; hän nimittäin sanoo lyhyesti Kreikan kielin: horistheis, definitus. Lyhyesti: hän on oivotettu, wahvistettu, vastaan otettu ja pidetty Jumalan Poikana, ja niin ovat tehneet enkelit, pakanat, maailma, taivas ja joka mies syystä, että hän itse on ilmoitettu, vanhurskautettu, ilmestynyt, saarnattu, uskottu, vastaanotettu y. m. Siitä syystä kutsuukin hän ne tässä salaisuusiksi ja 1 Tim. 3: 9 salaisuudeksi. Asia on kuitenkin sama: Kristus on molemmat, salaisuus ja monta salaisuutta; sillä me saamme hänetä monta salaisista tavaraa. Huomattava on sekin, että p. Paawali lisää tähän ja sanoo: Jumalan salaisuudet, se on, sellaiset salatu asiat, jotka Jumala antaa ja Jumalassa ovat. Sillä onpa perkeleellään salaisuutensa, kuten Jlm. 17: 5 sanoo: **hänen oijassansa oli nimi kirjoitettu: salaus, se suuri Babylon y. m.** Samate w. 7: **minä sanon sinulle tämän waimon (Babylonin porton) salaisuutta y. m.** Nämät ovat salaisuuksia, joitten huoneenhaltioita paawali ja hänen hengellensä nyt ovat; sillä he wäittävät oman oppinsa ja työnsä wiewän taiwaasen; ja kuitenkin tulee jula kuolema ja helwetti kaikille niille, jotka tämän uskovat. Mutta Jumalan salaisuuksia ovat ne, joissa on elämä ja autuus. —

Niin näemme nyt apostolin mielen näissä sanoissa, että **Kristuksen palvelia on Jumalan salaisuutten huoneenhaltia, se on, hänen tulee itsensä pitää ja antaman pitää sellaisena, joka ei saarnaa eikä anna Jumalan perheelle muita asioita, kuin mikä on Kristus ja Kristuksesta on; se on, hänen tulee saarnata puhdasta ewangeliumia, puhdasta uskoa, kuinka yksin Kristus on elämämme, tiemme, viisautemme, woihamme, kunniamme ja autuutemme y. m., ja että omamme on jula kuolema, erehdys, tyhmyys, woihamattomuus, häpiä ja kadotus.** Joka toisin saarnaa, sitä alkoon kukaan ihminen pitää Kristuksen palveliana eikä Jumalan tawaram huoneen-

haltiana, waan wälttäköön häntä perkeleen käs-
tyläisenä. Sentähden seuraakin nyt:

**Mutta ainoasti se huoneenhaltia in seassa
esitään, että joku uskolliseksi löyettäisiin.**

21. Eitä on koto paino, sitä kysyy Ju-
mala, sitä kysyy ja waatii enkeli, ihminen ja
kaikki luodut, eitä sitä, jos joku huoneenhaltia k-
kutsutaan, sellaisena pidetään, taikka ei pidetä.
Tässä ei kenkään kysy, josko jollakin on pieni
tahi suuri hiippakunta, eitä juuri niin pal-
jon sitäkään, josko hän oman persoonansa
puolesta on hurkas wat ei, waan sitä on
kysyttävä, toimittaako hän uskollisesti wir-
kansa ja menettelekö niinkuin Jumalan ta-
warain huoneenhaltia. Tässä antaa Paawali
meille suuren wallan arwostelemaan kaikkein
piispaimme, paawin, kardinaalein oppia ja elämää.
Samallaisista uskollisuutta waatii Kristuskin
Matt. 24: 45, sanoen: **kuka siis on uskollis-
nen ja toimellinen palvelia, jonka Herra
pani perheensä päälle, autamaan heille ruo-
kaa ajallansa.**

22. Millinen lienee tämä uskollisuus? Kuin-
ka se osoittunee? Sano, kenpä parantunee eli ketä
auttanee, jos joku piispa olisi niin suuri, että
hänen hallusjansa olisivat kaikki hiippakunnat,
millisekfi paawi keroittaa itsensä? Ketä hyö-
dyttäne, jos hän olisi niin pyhä, että hän war-
jollansa herättäisi kuolleita? Ketä auttane, jos
hän olisi yhtä wiisas, kuin kaikki profectat ja
apostolit yhteen? Mitään tällaista ei tässä kysy-
tä. Mutta että hän on uskollinen, antaa
perheväelle Jumalan sanaa, saarnaa ewanke-
liumia, ja jakaa Jumalan salaisuuksia, sitä,
sitä, sitä kysytään, se hyödyttää joka miestä, siitä
parantuu jokainen. Sentähden ennen kaikkia
kysytään ja waaditaan näiltä huoneenhaltioilta
uskollisuutta.

23. Laske nyt paawi ja kaikki hengelliset tä-
män tekstin rinnalle. Sano, mitä kysyy paawi?
Eikö kaikki hänen rahaa haalimisensa ja raiwonja
tarkotta saada yksin wäkiwallalla olla ylimmäinen
ja hallita? Hän kysyy wain sitä, että hän olisi juuri,
mahtawa, korkia ja rikas, ja jokainen hänen alamai-
sensa. Sentähden hulluttelee perkele hänen pilkalli-
sen sunja kautta kaikissa hänen lakiloisjansa, kuinka
tärkeä kuuliaisuus on, ja kuinka on warasja sen

sielun autuus, joka ei ole hänen kuuliaisuudellensa
alamainen. Mutta warjin lukuapitamätöin on hän
uskollisuudesta tässä huoneenhaltitukseja. Sano mi-
nulle, koska olet taikissa hänen epäluulisten lakeinsa
ja käskynsä tulwasja, niinpä, koto hänen halli-
tuksejansa, koska olet kuullut taikka luterut, että
hän sanallakaan mainitsi Jumalan mysterioita
eli saarnasi ewankeliumia? Miisjä on puhelta wain
riita-asioista, kirkolliswirkain saatavista, taikka kor-
keintaan taljuista pääsistä ja waatteista. Muu, jul-
kisesti kiroo hän ewankeliumia ja Jumalan myste-
rioita. Häntä noudattawat nyt piispat ja hengelliset,
sekä säätämukset, luostarit ja yliopistot.

24. Namät ovat nyt jeltittäneet apostolisen
uskollisuuden siihen mieleen, että heidän joukosjansa
kutsutaan uskolliseksi piispaksi, luostarin esimieheksi
tahi hengelliseksi papiksi hän, joka Jumalan ja py-
hän nimesjä uskollisesti pitää kunnosja, hoitaa, pa-
rantaa ja enenlää ajallisia tawaroita, p. Pietarin
perintöä, p. Maurin linnaa, pyhää ristin maata,
neitsy Maarian tuloja ja muita kirkollisia tawaroita,
se on, omaa rikkauttansa, niin ettei itse maailma
maallisuimpanakaan wedä sen wertoja maailmallisuu-
desja. Ja näitä nyt kutsutaan piispoiksi ja papiksi,
jotka hywin ovat seurakuntaa hoitaneet, waikkeiwät
koto elinajanansa ole lukeneet taikka kuulleet ewan-
keliumia, taatikka jaarnanneet. Min jeejo siis nyt
tuo herjasuu ja kutsuu koto maailmasja rofkiaasti ne
hywitji Jumalan tawarain huoneenhaltioiksi, jotka
eiwät mikikään nuutji kelpaa, kuin maallisten her-
rain rahanhoitajiksi, rahannostajiksi, hoitajiksi, wou-
deiksi, rakennusmestareiksi, nimismieheiksi, maanwil-
jelidiksi, juomanlastioiksi ja ruuantaitajiksi. Tällä
tapaa, eitä muulla millään, he osoittawat apostolisen
uskollisuutensa. Sillä wälin luowat sielut, tur-
meltu kaikki, mitä jumalallista on, jusi hallitsee ja
raatelee. Sitä eiwät näe, sitä ei kukaan estä, siinä
omat alallansa ja laskevat sillä wälin yhteen tu-
lonsja, ottawat waariin Laurin werot ja hoitawat
mitä uskollisimmasi kirkon tawaroita. Ja tästä
uskollisuudestaanja he warmaan odottawat Kristus-
sen walmistaneen heille tawasja ei alhaisinta is-
tuinta. Woi wiheliäistä, onnetonta, jofiaa joukkoa!
Kuinka suruttomana menee se helwettä kohden!

25. En woi tässä waroitukseksi sanallaisissa
tapauksissa mainijematta jättää sitä perkeleen kon-
numitta, josta kuulin puhutuksi, hänen mitwain Mer-
seburgisja täällä Saksin maalla oioittaneen keisari
Henrikin kultaiselle karkille. Muo ihmisraukat waleh-
telewat toden tiestä, ja jaawat hymmeistänjä päästön,
kun sanowat: paistettu Lauri woitti perkeleen, niin
että hänen läytyi jättää keisarin sielu, pyhinnyksen
heitettyä tuo kultainen kaikki waakaan, josta perkele
wihastuneena lohkaui toisen korwan. Tuollaiset tör-
keät, tyhmit, haajewat walheet nyt jokajewat meitä

fristityitä niin, ettemme huomaa perfeleen koiruutta. Mitä on perfele sellaista miettinyt? Koko tuon mokoman historian on hän liikkeelle pännut sitä warten, että olisi olemassa ihmetys, joka wähwistäifi ylhäisen papiston rikkauden, hekuman ja kaiken sen heidän uskollisuuden, josta äsken puhuimme; ja että tyhvät tarttuuivat siihen ja uskoisivat, että perfele voitetaan lahjoilla kirkkoon, waikka Pietari sanoo wain wähwän uskon saawan sen aikoihin.

26. Mutta tätäkin kauniimpi uskollisuus on tätä nykyä tawallinen näitten hengettömän herrain ja uskollisten huoneenhaltain parissa, joilla on toimena sieluin hengellisten tawarain hoito. Nämät wasta ovat oikeita uskollisia huoneenhaltioita. Warokoon p. Pietari taiwaassa, kuinka saisi pitää istuimensa heiltä; niin pyhiä ovat he. Näitä ovat hengelliset isämme, papit, munkit, nunnat, jotka harjoittawat itsensä paawin pyhän seurakunnan kaikenlaisten ihmisiäntöjen, järjestyksien ja asetusten kuuliaisuudessa.

27. Tässä wasta nähdään nuo oikeat huoneenhaltiat ja tuo kuulumatoin uskollisuus, kuinka kiittästi, ankarasti ja wakaasti he kuuliaisuudesta ottawat waaria ja ajetuksiansa woimassa pitäwät. Oi, nämähän nyt ovat oikeat pyhät! Harwat piispat, jotka myös ankarasti pitäwät pyhää hengellistä oikeutta, luettaneen näiden joukkoon; mutta jos haet kaikki heidän luostarinsa läpikotaisin, ja tutkit koko heidän oppinsa ja waelluksensa, et löydä ainoatakaan karia maan päällä, joka tietää wähemmin Jumalan salaisuuksista ja on kauwempaa Kristuksesta; owatpa juuri niitä, jotka käyttäywät juuri kuin mieltömät, ja rajuawat röyhkiästi menollansa Kristusta vastaan. Ne owat Gog ja Magog, jotka ilmesyysraamatussa jotiwat Jumalan karitjan kansa. Sillä he kehuwat wötänsä ja häwitawät niin uskoa, ja kufutaan kuitenkin uskollisiksi Jumalan huoneenhaltioiksi; ikänä niin, kuin jos kutsuisit juden lammaslaumassa paineneffi.

28. Jolla on korwat kuulla, kuulkoon, mitä p. Paawali tässä sanoo: **se huoneenhaltain seassa esittään, että joku uskolliseksi löyettäisiin.** Mutta uskollinen on hän, joka toimittaa Jumalan salaisuuksia. Olkoon siis päätetty, että paawi, piispat, papit, munkit, nunnat, kirkkopiispat ja kaikki, jotka heidän kanssansa rakentawat jollekulle muulle, puhuwat jostain muusta, kuin Kristuksesta, ewankeliumista ja paljaasta uskosta, owat nimeksi Kristuksen palvelioita ja huoneenhaltioita, mutta itse asiassa perfeleen palvelioita ja huoneenhaltioita, ja puhuwat perfeleen, herransa mysterioita

eli salaisuuksia. Sentähden lisää Kristus tähän: perheenpalvelian tulee olla, en sano wain uskollisen, waan taitawankin, joka osaa tehdä erottuksen Jumalan salaisuuden ja perfeleen salaisuuden waiheella, taitaaksensa warjella ja säilyttää itsensä ja ne, jotka hänen huomaansa uskotut owat. Sillä niin tapahtuu, kuin Paawali sanoo, että **wäärät Kristuksen palveliat teeskewät itsensä oikeiksi Kristuksen palveliksi,** niinkuin itse **saatanakin muuttaa itsensä walekenden enkeliksi,** 2 Kor. 11: 13, 14.

29. Jota suurempi uskollisuus, sitä waurallisempi, jollei taito, joka ymmärtää Jumalan salaisuudet, ole mukana, minkä näemme kahdeska emmen mainituksa wäärässä hengettömän pyhän uskollisuudessa. P. Paawali tiesi warsin hywin, että perfeleen salaisuudet näin saisimat wallan; sentähden wailenee hän muista kaikista ja mainitsee uskollisuuden. Jos piispamme olisimat pysyneet uskollisina Jumalan huoneenhaltioina, olisi paawikunta ja tuo erinäinen hengellinen sääty kyllä olleet tulematta ja uskon yhteinen sääty hywin pysynyt woimisssa. Ja jos he wieläkin olisimat uskollisia taikka sellaisiksi tulisimat, niin kaikki erinäiset hengelliset säädyt pian raukeisimat, ja yleinen tuli taas warteen.

Mutta wähän minä sitä tottelen, että minä teittä tuomitaan eli inhimilliseltä päiwältä.

30. Tässä on meidän ensiminen sanat, joitten kuitenkin pitäisi olla meille tutut kuin äidinkielenne ainakin. P. Paawali ottaa tässä tuomitsemisen eli päättämisen tuomitsemiseksi hywässä mielessä, se on, hänestä paljon pitämiseksi ja sanomiseksi; waikka yhteisessä puheessa sana tuomita otetaan tawallisesti **päättämiseksi kadotuksen alaiseksi.** Mutta kuitenkin on jokaisessa tuomiossa nämät kaksi kappaletta: toinen tuomitaan syylliseksi, toinen wapauteaan, toinen rangaistaan, toinen palkitaan, toinen tulee häpiään, toinen kunniaan. Tämä tapahtuu salaisissakin tuomioissa. Sillä koska sarijeus ewankeliumissa kiittelee itseänsä, moittii hän samallansa publifaania ja muita ihmisiä; hän samassa kunnioittaa itseänsä ja solwaisee toista. Näinhän tekee jokainen lähimäisellensä kiittämi-

jellä tahi solwaisemisella. Tuomitsemisen täytyy siis olla näissä kahdessa asiassa. Sentähden sanoo p. Paawali tässä heidän tuomitsewan eli päättelwän hänestä; se on, toinen osa tuomitsemista kohtaa häntä, tietysti tuo kiittävä eli kunnioittawa osa, että he ylistiwät häntä ja korottiwat muitten rinnalla ja tuomitsewat siis hänen ja muitten apostolein waiheella, antoivat hänelle etusijan ja toisille toisen arwosijan. Toiset jälleen tuomitsewat, se on, ylistiwät p. Pietaria, toiset Apollon. Että tuomitseminen tässä merkitsee kiittämistä, sen osoittaa epistolan loppu, kussa hän sanoo: **älkäät tuomitko ennen aikaa, siihen asti, kuin Herra tulee; silloin kukin saa kunnian Jumalalta.** Mitä on tämä muuta kuin: **älkäät kunnioittako, antakaat Jumalan kunnioittaa!** Jumalan asia on tuomita, kunnioittaa ja ruunata meitä; meidän ei sowi kunnioittaa, tuomita eli ruunata toinen tois-
tamme.

31. **Ihmijellinen päiväkin** merkitsee tässä ihmisellistä päättelystä, tuomiota ja ylistystä, jolla ihmiset korottawat, walkeuteen asettawat ja kuuluisiksi tekewät niitä, joista he paljon pitävät. Niinkuin luonnollinen päivä walollansa walkeuteen saattaa, nähtyiksi ja tunnetuiksi tekee ne kappaleet, joita yöllä ja pimeissä ei nähty eikä huomattu.

Tästä syystä kutsutaan kuuluisat miehet, joista jokainen puhuu, latinaksi praeclari, nobiles, illustres, ruomeksi loistawiksi, se on, korkeasti kunnioitetuiksi, joilla toisten suhteen on suuri loiste ja nimi. Sitä vastaan kutsutaan toiset, jotka eivät ole kuuluisia, obscuri, ignobiles, humiles, alhaisiksi ja tuntemattomiksi. Myös pyhä raamattu kutsuu kunnikaat ja ruhtinaat: doxas, glorias, claritates, se on, kirkkaudeksi, kunniaksi y. m., niinkuin p. Pietari 2 epist. 2: 10 sanoo paawista ja hänen seuraajansa: he eivät pelkää pilkata glorias, se on, he sadattelewat ja kiroomat majesteettia, kunnikaita, ruhtinaita ja kaikkia, mitä kirkkaa ja jaloa on maan päällä; waikka Kristus on käskennyt rakastamaan wihollisiakin, sunaamaan niitäkin, jotka meitä sadattelewat, tekemään hyvää niille, jotka meitä wainoowat. Tätä päin wastoin näeume paawin tekewän kiristuoristaina kirjassansa Herran ehtoollisesta ja koska waan hänen niin telpaa.

32. **Siiis, ihmijellinen päivä** on ihmis-
huhu ja kehuminen ihmisten kuullen. Niin sanoo Jeremias 17: 16: **en minä ole toiwot-**

tanut ihmisen päivää, sen sinä tiedät. Itäinä kuin sanoisi: he syyttawät minun saarnaawan uusia asioita ainoasti woittaakseni kunniaa, nimeä ja mainetta ihmisiltä, ja noustakseni arwoon ihmisten kesken. Mutta sinä tiedät, ettei niin ole, tiedät, etten minä etäinnyt sellaista ihmisen päivää. Ja Kristus Joh. 5: 41 sanoo: **en minä pyyhä kunniaa ihmisiltä, se on, en pyyhä ihmisiltä kiittämään ja ylistämään minua.** Ja Joh. 8: 50: **en minä etsi omaa kunniaani;** mitä hän, Joh. 5: 35, sanoo Johannes Kastajastakin: **te tahdoitte ainoasti wähdän aikaa riennuita hänen walkeudesjansa,** se on, olisitte mielellänne suoneet, että Johannes todistuksellaansa olisi ylistännyt teitä ja keshunut, että olisitte tämän lyhyen ajan saaneet edulleme kunniaa ihmisiltä. Sitä te etsitte y. m.

33. Paawalin mieli on siis, että hänestä on ihan halpa asia saada sellaista mainetta, loistoa, kunniaa ja nimeä ihmisiltä, ja nimitää syystä sen ihmiselliseksi päiväksi. Se, näet hän, lähtee ihmisistä eikä Jumalasta, menee myös matkoihinsa ihmisten kanssa. Itäinä kuin sanoisi: en pidä kunniaa siitä, jos te ja koko maailma kunnioittaisitte minua. Etäkööt muut sitä. Kristuksen palvelian ja Jumalan huoneenhaltian tulee odottaa tuomiota Kristukselta ja jumalalliselta päiväältä.

34. Mutta onpa hän kiittämätöin apostoli, joka ei lähettänyt heille säkin täyttä kirjoja ja sunnamut heitä ja jakanut heille anteita, pitämässänkään apostolista istuinta sopiwassa kunniasa ja arwossa. Paawi olisi käyttännyt paljoa apostolisemmalla tawalla; olisiipa kironnutkin heidän, jolleiwät olisi sytyttäneet sellaista ihmisellistä päivää ja sanoneet: minä olen paawilainen, paawi on korkein, pyhin, woimallisin. Jos p. Paawali tässä olisi tahtonut, olisi hän päässyt paawiksi ja ylimmäksi. Lyhyesti, jos hän olisi miellynyt niihin, jotka tahtoivat rippua hänessä, olisi toisten tähtynyt kunnartaa; mutta nyt hän etsii huoneenhallitusjansa enemmän uskollisuutta, kuin korkeutta, ja sentähden tähtyy hänen pyhyä alhaisena teltain tekienä ja täydä jalkaisin.

35. Ja on näistä sanoista selwä, että

Korinttilaiset ovat tuomineet muodon jälkeen ja arvanneet kasteensa ja evankeliuminsa muita paremmaksi, että Paawali tahti Pietari tahti Apollo olisi jalompi eli parempi. Sitä ei saata Paawali karsia, vaan tahtoo kaikki olemaan yhtäläisenä, olkoon persona kuka tahtonsa, niin että Paawalin kastama ja opettama on yhtä hyvin kristitty kuin Pietarinkin tahti Apollon, tahti kenen hywänsä. Mutta tätä vastaan rajuua paawi kowin ja kauhiasti, eikä pidä ketään kristittynä, jota ei hän ole opettanut, eikä opeta kuitenkään muuta kuin epäuskoa ja ihmisten hullutuksia.

36. Mutta kun Paawali hylkää muodon katsomisen, ja kysyy ainoasti uskollisuutta Jumalan huoneen hallinnassa, niin poistaa hän aivan somasti ja suoraan pois kaikki syyt, joista he eriseuroja nostaisivat, ja täytyy siis heidän pyyhä yksimielisinä ja olettaa kaikki kappaleet yhtäläisiksi ja yhteisiksi. Sillä kuinka he jakauntuisivat, jos toinen on Kristuksen palvelia yhtä hyvin kuin toinenkin, ja toinen Jumalan huoneenhaltia yhtä hyvin kuin toinenkin, ilman eroitusta, pait että toinen on uskollisempi kuin toinen. Mutta tämä ei synnytä lahjoja, vaan edistää sitä paremmin yhteistä evankeliumia.

37. Nämät Paawalin sanat koskevat nyt, ei yksistään yhtä, vaan kaikkia apostolia; sillä ei hän sano näin: jokainen pitääköön minua; vaan **jokainen pitääköön meitä. Meitä, meitä** sanoo hän. Keitä meitä? Tietysti minua, Pietaria, Apoltoa, joista tämä riita nousi. Päätetty on siis, että p. Pietari on pidettävä p. Paawalin wertaisena, ja toinen toisen arvoisena. Tässä täytyy siis taikka p. Paawalin opettaa wäärin, tehdesjansa kaikki apostolit yhtäläisesti Kristuksen palvelioiksi ja Jumalan huoneenhaltioiksi, taikka täytyy paawin etuistunden ja hallinnon olla ihmisten keksimän ja walehtelemän. Täten on tämä teksti paawikunnan mahtawa wihollinen.

Ja en minä itsekään tuomitse minunani.

38. Kysynet ehkä: miten arwaa hän oman itsensä tuomitsemisen suuremmaksi, kuin kaikkein muitten ihmisten? Satwaitsemmehan kuitenkin suurimman joukon kehuwan itseänsä, eli paljon

pitävän itsestänsä; sillä luonnollisesti mielistyy jokainen itsehensä. Mutta harwat saawat ihmisellisen päivän (kiitosta) ja harvoja muut ylistävät. Sopiwammin siis olisi hän kääntänyt lauseensa toisin ja sanonut näin: minusta on wähaarwoista tuomita itseäni, en pidä minään ihmisellistäkään päivää, teidän ja koko maailman kiitosta. Mutta hän puhuu kuin kristitty, omantunnon mukaan Jumalan edessä; sillä Korinttilaisetkin forkiasti ylistiwät Paawalia siinä, joka Jumalan edessä kelpaa. He tahtoivat hänen olemaan Jumalan edessä korkeemman, suuremman, paremman, kuin muut. Toiset taas ylistiwät p. Pietaria. Nyt ei ole Jumalan edessä korkeempaa todistajaa, kuin omatunto; sillä ei Jumala tuomitse ulkonaisen muodon mukaan, niinkuin ihmiset, vaan sydämen jälkeen, niinkuin 1 Sam. 16: 7 sanoo: **ihminen näkee sen, kuin silmäin edessä on, mutta Herra katsoo sydämeen.** Sentähden maksaa omatuntomme todistus Jumalan edessä paljoa enemmän, kuin kaikkein ihmisten todistus. Sehän yksin onkin kelpaawa, niinkuin Rom. 2: 15 sanotaan: **heidän omatuntonsa todistaa, ja heidän ajatuksensa keskenänsä itse päälensä kantawat eli myös heitänsä syyttömiksi tekewät, siinä päivänä, koska Jumala ihmisten salaisuudet on tuomitsewa.**

39. Tässä on p. Paawalilla mielesiä sanoa: kuita tulisitte eriseuraaisiksi meidän tähtemme? jos kohta ihmiset kehuisuwatkin toista suuremmaksi eli paremmaksi, onpi tuo kuitenkin niin mitätöntä, ettei omatuntommekaan tohdi päättää, kuka olisi paras ja korkein Jumalan edessä; sillä Salomo sanoo, San. 28: 26: **joka omaan sydämeensä uskaltaa, hän on tyhmä.** Sentähden ei ole eriseuraan yhtään perustusta; ei kukaan tiedä, kuka Jumalan edessä on korkein. Ei ole edes Kristuksenkaan asia istuttua **ketään oikealle taikka wajemmalle kädellensä, Matt. 20: 23.** Kun siis kaikki owat Jumalan edessä yhtäläisiä, toinen yhtä hyvin Kristuksen palvelia, kuin toinenkin, ja salattu on, kuka hänen edessänsä on korkein; älköön kukaan ihminen ruwetko tuomitsemaan ja päättämään sitä, saattikka ajallisen woiman,

tawarain, ystäväin tähden itseänsä korvoittamaan muitten yli. Tätä vastaan sotii paatwinkin korvoittaminen, koska sanovat hänen korkeutensa muiden suhteen olevan Jumalalta. Mutta tämän kieltää Paawali tässä ja sanoo, ettei sitä taida lukea tietää eli päättää siitä tuomioapäivään saakka.

40. Mutta tässä tahtovat paawisten terävät kielet pistää läwen ja sanoa: ei Paawali kiellä p. Pietarin tahi paawin korkeutta, waan kieltää päätelemästä ihmisestä itseänsä, kuinka hywä tahi paha hän lienee Jumalan edessä. Tähän vastaan minä ja tunnustan Paawalin kieltävän päättämästä persoonasta, millinen hän Jumalan edessä lienee. Mutta juuri sen tekivät kuitenkin Korinttilaiset sentähden, että he persoonan tähden pitivät korkeemmassa arvossa wiran, kasteen ja saarnan. Muutoin eivät olisi sanoneet: minä olen oikea paawilainen, minä hywä pietarilainen y. m. Sillä kyllä he tiesivät sen, että saarna, kaste ja wirka oli yhtäläinen. Mutta he tahtoivat korvoittaa wirkaa ja wiran työtä persoonan korkeuden tähden. Mutta Paawali tekee päin toisin, tehden juuri wiran yhtäläiseksi siten, että persoonat meihin nähden ovat yhtäläiset, koska ei lukea taida tietää, kuka Jumalan edessä on korkein eli paras. Jos olisivat tahtoneet korvoittaa wain persoonan eikä wirkaa, eivät olisi saattaneet eriseuroja, eikä sanoneet: minä olen Paawalin (seuraaja) y. m. Samate ei hynnytä se eriseuroja, että personaan katsoen arvaamme p. Pietarin korkeemmaksi kuin p. Augustinin. Mutta siitä syntyy lahjoja, jos sanon: minä olen Pietarin; ja siinä sanot: minä olen Augustinin, ja jos minä tekisin sitä siinä mielessä, kuin minun saarnani olisi muka parempi ja korkeampi, kuin minun.

41. Myös walehtelijat paawiset itse huomaavat, ettei heidän walheensa, tehdeksiänsä paawia ylimmäiseksi, olisi pysyväinen, jollei persona olisi hurskas ja paras. Sentähden rientävät he tukemaan tätä walhetta suuremmalla walheella, ja tekewät persoonan hywäksi sanomalla: paawi ei saata erehtyä, ei pyhä Genki jätä häntä, Kristus on aina hänessä ja

hänen siwullansa. Viimein ammottawat munitamat herjaisuunsa niin ammollensa että, waikk' eivät taida kieltää paawin julkisesti tekewän syntiä, sanovat: mahdotonta on hänen pysyä neljättä osaa hetkeä kuolettawassa hynnissä; näin tarkoin owat he tiimalasilla ja kompassillakin mitanneet Pyhän Hengen paawissa. Ja mitkikä walehtelewat kokoon sellaisia pilkkawalheita? Warmaan sentähden, että näkewät olevansa jaamattomia pysyttämään korkeutta, jolleivät perlasta persoonaa, ja että heidän täytyisi myöntää korkeuden ilman hurskautta olevan jotain perkeleellistä. Siis et taida tässäkin sanoa Korinttilaisten korvoittaneen persoonaa eikä wirkaa, kuin persona juuri korvoitettiin wiran tähden.

42. Mutta ehtä hynnet vielä: mitä, eikö Paawali tuomitse itseänsä, koska kuitenkin tahtoo pitämään itseänsä Kristuksen palveliana ja Jumalan huoneenhaltiana? niin vastaan tähän, että, niinkuin ennen on sanottu, palvelus ja wirka ei ole hänen, waan Jumalan, joka sen on hänelle uskonut. Sillä niinkuin ei yksikään ihminen taida tehdä Jumalan sanaa, ei taida yksikään ihminen lähettää eli tehdä apostolia; Jumala on jo itse päättänyt ja asettanut heidän apostoliksi. Sentähden tulee siitä kerskata, sitä tunnustaa, siksi itsensä omistaa, Jumalan lahjoittamana hywytenä. Niinkuin en itse taida itseäni ihmiseliksikään tehdä, kuitenkin tulee minun siitä kerskata itseäni ja tunnustaa, että Jumala on minun ihmiseksi tehnyt. Mutta niinkuin en taida tuomita, millinen lienen ja miten pysyenen Jumalan edessä, samoin en taida tuomita apostoliakaan eli huoneenhaltiaa enkä päättää, kuka lienee suurin Jumalan edessä.

43. Sanot kaikei taas: opetathan, ettei kristitty saa epäillä olemisestansa otollinen Jumalalle, ja siitä epäilevä on epäkristitty. Usko tekee meidän wakuutetuiksi siitä, että Jumala on Jiamme, ja että meille tapahtuu niinkuin uskomme. Wastaus: siinä ripukin lujana niin, että uskos Jumalan armoon on warma; sillä usko onkin pysyvä, epäilemätöin, horjunatoin uskallus Jumalan armoon. Mutta se, mitä sanoin, on tämä: Korinttilaiset tahtoivat omistaa apostolia persoonan ja työn jälkeen ja tuo-

mita, kuka personan suhteen oli pyhempi ja suurempi ja arvoikkaampi, että siten wirkain ja ne, jotka heissä rippuivat, olisivat jotakin erinomaista muiden suhteen. Mutta silloin poistaa Paawali kaikki työt ja arvot ja jättää ne Jumalan tuomiowaltaan ja pitää kaikki apostolit yhtäläisessä wirassa ja uskoissa. Wirka, jota he toimittawat, on yhtäläinen, usko, jossa ovat wanhurskaita, on yhtäläinen; mutta kuka siinä enemmän tekee, on parempi, korkeampi ja arvoikkaampi, se on annettu Jumalan haltuun, ja hytä ei ole yhtään eriaimään seurakunnasta. Sentähden seuraa:

Sillä en minä tiedä mitään kansani; mutta en minä sentähden wanhurskautettu ole.

44. Sanat osoittawat warsinaisesti, että he olivat tuominneet apostoleita heidän persoonainsa ja töittensä arvon mukaan. Sillä Paawali myöntää olewansa nuhteetoin omassatunnossansa. Mutta tämä tuomio ei riitä Jumalan edessä. Sentähden on kaikki tuomitseminen sellaisen perustuksen nojalla wäärä.

45. Tästä lauseesta olisi paljo sanottawaa. Sillä tässä näemme, ettei mikään työ tee Jumalan edessä hurksaaksi eikä autuaaksi. Sillä jos Paawali rohkenee sanoa: en tiedä mitään kansani, on hänen toden tähtynyt olla rikas hywistä töistä. Kuitenkin hän sanoo: en minä sentähden wanhurskautettu ole. Miten sitte? Uskoissa ainoasti. Sillä jos joku olisi wanhurskas sentähden, ettei hän tiedä mitään kansansa ja että hänellä on hywä omatunto, niin hän uskaltaisi itseensä, niin saattaisi hän tuomita ja ylistää itseänsä, kuten ylpiät pyhät tekewätkin. Ei sitte uskoakaan tarwittaisi, ei Jumalon armoakaan tarwittaisi, meillä olisi itsesämme, mikä meille hyödyllinen ja tarpeellinen olisi, saattaisimme edeskäsin olla ilman Jumalata. Mutta nyt on kaikki siitä, että turwaamme Jumalan armoon ja siten tulemme wanhurskiksi. Mutta kuinka sitte työmme, personamme, säätyimme ja arvomme on tuomitkawa, se olkoon Jumalan huomassa. Me olemme wakaat, ettei näistä mikään wanhurskautta meitä, mutta epätietoiset, kuinka Jumala kuskafin on niitä ylistäwä ja tuomitsewa.

46. Sen, luulteni, jokinainin helposti ymmärtää, että Paawali tässä puhuu elämänsä kääntymisen jälkeen, jossa ei hän tietänyt mitään kansansa. Mutta edellisestä elämänsä kirjoittaa hän itse 1 Tim. 1: 18, että hän oli ollut epäuskoimen, kristikunnan pilkkaaja ja wainooja.

47. Mutta tässä esiintyy kysymys: miksi ei hän ole wanhurskautettu, kun ei omatunto mitään soimaa häntä? Sanoopa hän kuitenkin 2 Kor. 1: 12 näin: **se on meidän kerskaufsemme, nimittäin meidän omantuntomme todistus, että me yksinkertaisuudessa ja Jumalan wakuudessa, ei lihallisesa wiifaudesja, waan Jumalan armossa, olemme maailmassa waeltaneet, mutta enimmästi teidän tykönäüne.** Tässä hän itse wastaa lisäämällä: **Jumalan armossa.** Sillä meidän tuleekin todella kerskata, haastaa ja pelkäämättä luottaa Jumalan armoon. Siinä on omantuntomme kerskaus. Ja jollei hän olisikaan sitä tähän lissäynyt, olisi se kuitenkin ymmärrettävä kerskaufesta armossa eli kerskaufesta maailman edessä. Sillä ihmisille taitaa ja pitää jokaisen tunnustaman ja kehuman wiattomuutansa, ettei hän ole ketään wääräyttänyt. Alkoon myös sitä sanoo pahaksi, miinkä hän tietää hywäksi. Mutta Jumalan edessä on kerskaus mitätöin; sillä Jumala kysyy ja tuomitsee sydämmen jälkeen, ihmiset tytywät töihin. Sentähden täytyy Jumalan edessä olla jotakin korkeampaa, kuin hywä omatunto, niinkuin Moses 2 Mos. 34: 7 sanoo: **joka pois ottaa wääräyden, ylitsekäymisen ja synnin, jonka edessä ei yksikään ole wiatoin.** Rom. 3: 23. **Kaikki ovat he syntiä tehneet, ja ei heillä ole mitään kerskatatawaa Jumalan edessä, waan niinkuin kirjoitettu on 1 Kor. 1: 31: joka itseänsä kerskaa, hän kerskatkaan itseänsä Herrassa, se on, hänen armossansa.**

Waan Herra on se, joka minun tuomitsee.

48. Tämä on yhtä paljo kuin: minä miehen odottaa, kunnes Jumala tuomitsee ja kiittää minua; niinkuin hän myös 2 Kor. 10: 18 sanoo: **joka itseänsä kiittää, ei se ole koitettu,**

waan se, jota Herrä kiittää. Mutta tätä hän sanoo, ei peljättääksensä heitä hyvästä elämästä, vaan tehoittaaksensa heitä siihen. Sillä waikk'ei toinen ihminen taida tuomita eli kiittää toista, ei ole hän kuitenkaan jäävä tuomitsematta ja kiittämättä; sillä Jumala tahtoo itse tuomita ja kiittää, mitä hyvin on tehty. Sentähden tehkäämme sitä ahkerammin hyvää, kun Jumala itse tahtoo tuomita, älkäämmekä suuttuko eli la'atko, joskin täällä emme warmaan tiedä, kuinka se tulee tuomittawaksi.

Sentähden älkäätkä tuomitko ennen aikaa, siihen asti kuin Herrä tulee, joka nekin waltenteen saattaa, kuin pimeydessä peitettyt ovat, ja ilmoittaa sydänten aivoitukset, ja silloin kukin saa kunnian Jumalalta.

49. Tästä kysytään syystä: emmekö saa kiittää toinen toistamme? Sanoohan Paatwali Rom. 12: 10: **ennättäköön toinen toisensa kunniaa tekemässä, ja Fil. 3: 3: pitäkään toinen toisensa parempana kuin itsensä. Ja Kristus Matth. 5: 16: walistatkoon teidän waltentenne ihmisten edessä, että he näkisivät teidän hyvät työnne ja kunnioittaisivat teidän Jhäännne, joka on taiwaisfa. Ja 2 Kor. 6: 8 sanoo Paatwali: meidän pitää kunnian kautta ja pilkan waeltaman täällä maan päällä. Wastaus: kaikki on siitä, ettemme katso töitä, vaan uskoa. Hyviä töitä tulee meidän tehdä ja kiittää muita niistä, ei kuitenkaan julistaa wanhurksaaksi ketään niiden tähden, eikä myöskään tuomita eikä pitää ketään toista parempana. Sillä tapahtuu, että peltomies tekee aurallansa paremman työn Jumalan edessä, kuin nunna siwehellänsä.**

50. Ne wiisi tyhmää neitsyttä Matth. 25 ovat myöskään neitseitä, ja ovat kuitenkin kadotetut. Leski, joka uhriarckkuun heitti kaikki ropoa, teki enemmän, kuin kaikki muut, jotka kuitenkin paniwat paljon siihen. Syntisen waimon työ, Luukk. 7: 37, ylistetään kaikkia fariseusten töitä ylewämmäksi. Siis, meidän ihmisten on ratki mahdotoin tietää eli osata tuomita ihmisissä ja heidän töitänsä ja tehdä niiden waiheella oikea eroitus. Sentähden tulee meidän kiittää niitä kaikkia ja yhtäläisesti kunnioittaa,

ei pitää kenenkään työtä toisen työtä parempana, nöyryttää itsemme keskenämme ja aina pitää lähimäinen itseämme parempana, ja antaa sitte Jumalan tuomita, kuka suurin on. Waikka hän jo on julistanut tuomion, että se, joka alentuu, ylennetään, ei ole vielä kuitenkaan julki, kuka owat itseänsä alentaneet, kuka ylentäneet. Syynä on: sydämmet, joiden jälkeen Jumala tuomitsee, eiwät ole vielä julki. Alentaa kyllä taitaa itsensä ihminen, joka kuitenkin sydämmesjäsnsä on salaa korfia; ja päin wastoin saattaa toinen, joka sydämmesjäsnsä on aiwan nöyrä, olla korfia.

51. Sentähden hän sanoo: **Herrä tulee ja nekin waltenteen saattaa, jotka pimeydessä peitettyt ovat ja ilmoittaa sydänten aivoitukset.** Silloin nähdään oikia eroitus, kuka on arwoikkaampi, korfiaampi ja parempi, ja mitkä työt owat parhaat.

52. Wastoin epäkristillistä on siis tuomita ja arwoistella ulkonaisen menon ja työn jälkeen; sanoa esimerkiksi: karteusmunkin elämä on itsesjäsnsä parempi kuin taloupojan taikka awiomiehen ja niin pois päin. Peräti toisin tulisi karteusin, jos hän mieltii oikein tehdä, pitää oman elämänsä halwempana ja huonompana awiomiehen elämää, kun Jumala tuomitsee, ei ulkonaisen menon jälkeen, vaan sen jälkeen, mitä pimeydessä salattu on, ja sydämmen aivoitusten jälkeen. Mistä woi karteusi tietää, onko hänen waiko taloupojan sydän nöyrempi ja parempi.

53. Tähän sowluu kaksi esimerkkiä, jotka minun mielestäni owat parhaat kaikissa isäin elämäkerroissa. Ensimmäinen p. Antoniossta, joka sai tietää, että eräs nahkuri Aleksandriassa, halpa, nainut käsityöläinen, joka ei tehnyt mitään erinomaisista, oli kuitenkin pyhää Antoniota parempi, sellaisen sydämmensä nöyryyden tähden. Toinen on Pasnutiossta, joka, waikka hyvin antara elämäsjäsnsä, oli erään huilunsoittajan ja kahden awiowaimon wertainen. Ja nämät kaksi esimerkkiä antoi Jumala erinomaisesta armosta tulla kuulluiksi siihen aikaan, koska munkkisuus oli korkeimmallansa ja työt käiwät ihmeen ihanneetuina, estääksensä silmämme tuomitsemasta

ja ylistämästä töitä, ja opettaaksensa meitä pitämään kaikkinaiset työt yhtäläisinä, että toinen olisi toisellensa alamainen.

54. Jos sitte sanot: ovatko kaikkinaiset työt ja menot niin yhtäläisiä eikä mitään toisiansa parempi, niiksi tulemme munkkeiksi, nunniksi ja papeiksi, mielessä Jumalaa palvella-
ksemme, kieltääksemme maailman ja walitaksemme parhaimman säädyn? **Wastaus:** minkätähden ovat Kristus ja Paawali julistaneet tulewan wääriä Kristuksia ja wääriä profeetoita ja wietelewän monta? Jos tämä oppi olisi pysynyt paikallansa, että jumalanpalvelus kaikissa säädyissä ja töissä on yhtäläinen, eikä suinkaan olisi koskaan sääätämystä eikä luostareita ilmestynyt, taikka eivät olisi ne päässeet suureen waltaan eikä siihen wäärään luuloon joutuneet, että heidän menonsa yksin on jumalanpalvelusta. Kuka meni mesupapiksi, kuka rupeisi munkiksi, jos hän tietäisi, ettei hänen säätynsä ja työnsä ole paremmat köyhimmän lapsenpiian työtä, joka kiikuttaa lasta ja pesee kapaloriepuja? Paawille olisi suuri, walitettava wahinko, häpiäkin, nöyryyntyä lapsenpiikaa halwemmaksi ja pitää töitänsä tämän töitä alhaisempina, kun nyt tuskin kunnikaat ja kaikki Jumalan pyhät ovat mahdollista suutelemaan hänen jalkojansa, hänen säätynsä ja työnsä suuren arwon tähden. Sentähden tekewät nämät pyhät ihmiset jotain parempaa, kuin p. Paawali tässä opettaa. He tuomitsewat itsensä, koroittawat säätynsä ja työnsä parhainmiksi, myydäkseenä ansioitansa, ja ansaitaksensa taiwaan maallikko-raukoille, awiowäelle ja muille säädyille, jotka heidän luulostansa eivät elämällänsä palwele Jumalaa.

55. Koska nyt näet, ettei nykyinen hengellinen sääty saada millään ehdolla pysyä, joll'eivät pyhyi pois tätä Paawalin epistolaa, tee eroitusta itsensä ja muitten kristittyin waiheella ja tuomitse itseänsä parhaimiksi; niin hywin myös ymmärrät paawikunnan, sääätämukset ja luostarit perustetuiksi pelkän walheen ja Jumalan pilkan nojalle; sillä itsensä he kutsuivat hengelliseksi, kaikki muut maalliseksi; waikka Jumalan edessä hengellisiä ovat ainoasti uskowaiset, jotka melkein kaikki ovat maallikkosäädyssä, eikä piama-

miten yksikään hengellisessä säädyssä. Mitä nyt olisi suurempi walhe, kuin jos tuomitseisit sen säädyn hengelliseksi ja eroitaisit sen erikseenä muista, joissa kuitenkin oikia, totinen hengellinen sääty on? Ainoasti Jumalan tulee tuomita, kuka hengellinen ja paras lienee. Ja nämät lentävät kutsumaan itseänsä hengelliseksi ainoasti sentähden, että ovat ajelluttaneet päälakensa paljaaksi ja pitävät pittä waatteita. Eikö tämä ole mielettömyyttä ja hurjuutta?

56. Mutta sanot: jos tämä on totta, olisi parempi juosta luostareista ja säätyksunnista tiehensä? Näistä molemmista tee jompikumpi: taikka pidä tämä epistola äläkä tuomitse itseäs, äläkä oletta säätyäs paremmaksi misjään suhteessa, waan kuin jos et olisikaan hengellinen, ja pidä puhtauteskin halwempana awiowaimon puhtautta, joka synnyttää lapsia ja makaa miehensä wieresessä joka yö; ja jollet tätä tee, niin jätä kaawut, kaljupäät, luostarit ja kaikki thyni; taikka tiedä olewas hengellinen, ei hywästä hengestä, waan pahasta hengestä; Paawalia tässä et saa kunnottuksi. Parempi on sinun siittää lapsia yhteisessä Kristuksen uskossa, kuin pysyä perteleen morsiamena. Tässä seisoo Paawali lujana: älkäätkä tuomitko itseänne.

57. Mutta vieläkin tokaiset: wai niin! ompa kuitenkin p. Hieronymi ja moni muu suuresti ylistännyt neitsyyttä. Sanoo myöskin Paawali 1 Kor. 7: 38, että neitse on parempi olla kuin naiseen. **Wastaus:** mitähän Hieronymista! Sanokoot Ambrosio ja Augustini, mitä tahtonjal Sinä kuulet, mitä Jumala tässä sanoo p. Paawalin kautta, ettei kukaan saa tuomita itseänsä taikka muita parhaimiksi. Hän käypi enemmästä, kuin p. Hieronymi, jos sellaisia olisi yhtä paljon, kuin santaa meressä ja lehtiä metsässä. Paawali, totta kyllä, sanoo, että naimatta on parempi, kuin naida, mutta ei Jumalan edessä; hän puhui muutoin itseänsä vastaan tässä. Sillä totta on, että naimaton on wapaampi ja taitaa paremmin pitää ewankeliumista huolta, kuin nainut ihminen. Ja ewankeliumin tähden on siis p. Paawali neitsyyttä ylistännytkin, kuten hän itse 1 Kor. 7: 32 tunnustaa: **naimaton ja leski tottelee niitä, kuin Herran ovat.**

Samoin ylistää Kristuksen Matth. 19: 12 kuohtuita, ei kuohtijemifestansa, vaan taivaan waltokunnan, se on ewankeliumin tähden. Mutta tähän tarttuwat he, ja waikk'ei kukaan vähemmän ewankeliumia wiljele kuin nämät hengeliset, tahtowat he kuitenkin olla parempaa säätyä kuin muut, ja antawat naimattomuuden tilaan sen oman arwon ja kunnian tähden, vaan ei hyödyn tähden. Suuri kuin jos sanoisin edullisempaa on sinun opetella jotain käsitystä, kuin olla palkollisena. Minkätähden? Si sentähden, että se sääty on Jumalan edessä parempi, vaan että siinä on vähemmän esteitä. Näin muodoin ylistää p. Paawalin neitsyyttä ja puhtautta, mutta sitä kuitenkin vaan niissä, joilla siihen Jumalan armosta on halu.

Ne kuin pimeydessä peitettyt owat ja sydänten aiwoitukset.

58. Ehyin kaikkin näihin antaa Paawali tietää sanoessansa: **ne kuin pimeydessä peitettyt owat ja sydänten aiwoitukset eiwät ole vielä waltenteen saatetut.** Siis, kun Jumala tuomitsee niitten mukaan, emmekä me saata tuntea niitä, tulee meidän jättää säädnyt ja työt tuomitsematta ja arwostelematta. Alkoon neitsy pitää neitsyyttänsä awiowaimon säätyä arwolijempänä ja paawalin arwatsoon säätyänsä halwan peltomiehen arwoiseksi ja alkoon kukaan luuletko omaansa taikka muitten säätyä Jumalan edessä toisen säätyä ja menoa paremmaksi.

59. **Pimeydessä peitettyiksi ja sydänten aiwoitukseksi** kutsuu Paawali ne kaksi kappaletta, jotka tavallisesti waikka epäselvästi kutsutaan **tahdoksi ja järjeksi.** Sillä nämät molemmat asiat owat ihmisen sisimmässä; edellinen on, että hän rakastaa, tahtoo, pyytää ja halajaa jotakin; toinen, että hän ymmärtää, tuntee, tuomitsee, päättää. Minä mielin nyt kutsua ne **tarcoitukseksi ja ajatukseksi.**

60. Nyt on ihmisen tarcoitus ja pyyntö niin hywä ja petollinen, ettei sitä kukaan taida nähdä, eikä yksikään pyhä ole sitä pohjia myöden tutkinut. Sentähden sanoo Jeremias 17: 9, 10 näin: **ihmisen sydän on häily ja pahanellinen kappale: kuka taitaa sitä tutkia?**

Minä Herran tahdon tutkia sydämen ja koetella munastunt. Ja Dawid sanoo Ps. 32: 2: **autuas on se ihminen, jonka hengesä ei wilppiä ole.** Siitä tulee, että moni on hurstas ja tekee suuria töitä, mutta sydämessä on pyyntönä eli tarcoituksena sen kautta etsiä omaa hyötyä, sitä itse huomaamatta. He eiwät palwele Jumalaa puhtaasti Jumalan tähden, vaan kunnian, tawaran ja taivaan tähden, taikka helwetin waiwan pelosta. Ja tätä wäärää tarcoitusta ei hawaitse kukaan, pait jos Jumala koettelee ihmistä monilla ja raskailla ahdistuksilla. Sentähden kutsuu p. Paawali tässä selkaisen tarcoituksen: pimeydessä peitettyksi, ja antaa juuri niin sille oikian nimen, ettet sitä osaa paremmin nimittää. Se on, en sano peitetty, vaan peitetty pimeydessäkin, se on sisimmässä, kunne ei itse ihmisenkään näe, vaan yksin Jumala.

61. Katso, tämä surullinen pimiä sydämemme tarcoitus ja pohja tekee, että meidän täytyy nöyryyttää itseämme toinen toisemme edessä, saamatta koroittaa eli punnita toisen säätyä taikka työtä toisen rinnalla. Sillä tämä tarcoitus on juuri kaikkein töitten, säätyin, menon ja elämän waaka ja tuomioistuim. Kun siis awiowaimolla saattaa olla jotain hywää pimeydessänsä peitettyinä, ja neitseellä pahaa, omppi warsin nurjasti ja epäkrustillisesti tahtoa paljaan naimattomuuden tähden, joka on ulkonainen asia, tuomita neitsy awiowaimoa paremmaksi. Tämä on yhtä, kuin jos tahtoisin punnita munia waa'assa, ja punnitsisin ainoastansa kuoria, jättäen pois ruskan ja walkoisen.

62. Ruska nyt sellainen tarcoitus on wäärä tabi hywä, siellä owat ajatuksetkin sen jälkeen. Sillä mitä ja kuinka ihminen tarcoittaa eli halajaa, sitä hän harraastaa, neuwottelee ja miettii. Tämän kutsuu Paawali tässä sydämen aiwoitukseksi, se on, ajatukseksi, joissa hän askaroitsee, tarcoitustansa ja haluaansa saatuttaaksensa.

63. Näihin molempiin wiittaa Maaria kiitoswirressään Luukk. 1: 51 sanoen näin: **hän hajoiitti koriat heidän sydämensä mielestä.** Tässä hän kutsuu tarcoituksen, tuon pimeydessä peitetyn, se on, heidän pyyntönsä mieleksi; ja

heidän aivoituksensa ja harrastuksensa sydämeksi. Samalla tavalla kutsuu Moses 1 Mos. 6: 5 näin: kaikki ihmisen sydämen aivoitus ja ajatus on ainoastansa paha joka aika. Ja Kristus Matth. 6: 22, 23 varoittaa meitä kawahtamaan sellaista wäärää tarkoitusta ja sanoo: silmä on ruumiin walkeus, jos siis sinun silmäs on yksinkertainen, niin koko sinun ruumiis on walaistu. Waan jos sinun silmäs on paha, niin koko sinun ruumiis on pimiä. Katso siis, ettei se walkeus,

kuin sinusja on, olisi pimeys. Jos siis se walkeus, jota sinusja on, on pimeys, kuinka suuri on itse pimeys. Tämä kaikki on sanottu pimeydessä peitetystä puuhasta, jota wastaan ei ole yhtään muuta neuwoa, kuin warsin epäillä omista töistämme ja wahvasti uskoa sulaan Jumalan armoon. Ja tähän ei ole mitään hyödyllisempää, kuin paljo ja raskas kärsiminen ja kaikellinen onnettomuus. Silloin oppii ihminen johonkin määrin tuntemaan itsensä. Muutoin on hukassa.

N:o 4. Neljäntenä Adwentti-Sunnuntaina.

Sil. 4: 4—7.

Rakkaat weljet! iloitkaat aina Herrassa, ja taas minä sanon: iloitkaat y. m.

1.

Tämä on nyt lyhyt epistola, mutta tärkeä ja runsas oppi kristillisestä uskosta. Ennenkäs opettaa hän, kuinka käyttäyhdämme Jumalan suhteen, sitte lähimmäisemme suhteen, ja sanoo:

Iloitkaat aina Herrassa.

2. Tämä ilo on hedelmä, joka tulee uskosta, niinkuin hän Gal. 5: 22 sanoo: Hengen hedelmä on rakkaus, ilo, rauha, pitkämielisyys, ystäwyys, hywyys, usko, hiljaisuus, puhtaus. Sillä mahdotonta on sydämen iloita Jumalassa, jollei se ensin usko häneen. Kuska ei uskoa ole, siellä on sula pelko, pako, kammo ja murhe, Jumalaa jo wain muistettaessa eli nimitettäessä; ompa sellaisessa sydämessä wihakin Jumalaa kohtaan. Syynä on: sydän tuntee itsensä wiallisesti omassatun-

nossansa, ja on wailia sitä uskallusta, että Jumala on hänelle armollinen ja lempeä, hywin tietäen Jumalan wihaawan syntiä ja kauheasti rankaisewan sitä.

3. Näiden molempain ollessa sydämessä, tunnon synnistä ja tiedon Jumalan rangastuksesta, tähtyy hänen alati olla murheellisenä, wapiwena ja peljästyneenä, peljätä jota silmänräpäys Jumalan seisowan takanansa nuija kädessä, niinkuin Salomo sananl. 28: 1 sanoo: jumalatoimien pakenee, ja ei kenkään aja häntä takaa. Ja 5 Mos. 28: 65, 66: Herra antaa sinulle wapiwena sydämen, niin että sinun elämäs riippuu sinun edessä y. m. Tahtoa puhua näille sydämmille paljon iloista Jumalassa on yhtä, kuin jos lehoittaisin wettä polttamaan; ei se mahdu heihin, sillä he tuntevat, kuinka raskaana Jumalan käsi painaa heidän omisatunnoissansa. Sentähden sanoo

profeettain Ps. 32: 11 näin: **riemuitkaat te tänne Herrassa ja olkaat iloiset, te wanhurskaat.** Wanhurskaita ja wirheettömiä täytyy niiden olla, jotka Herrassa iloitsivat. Sentähden ei ole tätä epistolaa kirjoitettu syntisille, waan pyhille. Syntisille pitää ensin sanottaman, kuinka pääsivät synnistä wapaiksi ja saivat armollisen Jumalan, niin tulee riemu itsestänsä, heidän päästysensä irti pahasta omastatunnosta.

4. Mutta kuinka päästään pahasta omastatunnosta ja saadaan armollinen Jumala? Was-taus: siitä on tarpeeksi puhuttu edellisissä selityksissä ja tulee wastakin useasti puhuttavaksi, että, joka tahtoo saada hyvän omantunnon ja löytää armollisen Jumalan, sitä ei saa-alkaa töillä, niinkuin wiettelit tekewät, jotka kiduttawat sydämiä vielä enemmän ja tekewät wihan Jumalaa vastaan suuremmaksi; waan hänen täytyy epäillä kaikista töistänsä, tarttua Jumalaan Kristuksessa, käsittää ewangeliumi ja uskoa, mitä se lupaa.

5. Mutta mitästä lupaa ewangeliumi muuta, kuin että Kristus on annettu meille, kantamaan meidän syntejämme ja olemaan piispamme, wälimiehemme ja puolestamme puhuja Jumalan edessä, ja että siis yksin Kristuksen ja Kristuksen töitten kautta synty annetaan anteeksi, Jumala sowitzetaan, omatunto wapautetaan ja ojennetaan? Koska tämä ewangeliumin usko on oikein sydämeissä, tulee Jumala hänelle mafiaksi ja rakkaaksi; sillä sydän tuntee sulaa suofiota ja armoa häneltä kaikessa uskalluksessa eikä pelkää hänen rangastustansa, on turwasja ja hyväällä mielellä Jumalan näin hänelle osoittamasta äärettömästä armosta ja hywyydestä Kristuksessa. Sentähden täytyy sellaista uskoa seurata rakkaus, ilo, rauha, weisu, kiitos, ylistys ja ihmisellä olla, Jumalaa, niinkuin rakainta ja armollisinta Isää kohtaan, sydämmellinen mielisuosio, joka niin ijällisesti kohtelee häntä ja niin runsaasti ilman kaikkea ansiota wuodattaa armonsa hänen ylistysensä.

6. Katsooppa, tällaisesta ilosta puhuu p. Paawali tässä. Sinä ei ole yhtään syntiä, ei yhtään kuoleman eikä helwetin pelkoa, waan

iloinen, mahtawa luottamus Jumalaan ja hänen suofioonsa. Sentähden se kutjutaan iloksi Herrassa, ei hapiassa eikä kullassa, ei syömisessä eikä juopumisessa, ei helussa eikä huwisja, ei wälewyydessä eikä terweydessä, ei taibossa eikä wiisauksessa, ei wallassa eikä kunniasja, ei ystäwyydessä eikä suosiossa, ei hywisjä töisälään eikä pyhyydessä; sillä se kaikki on pelkkä petollinen, wäärä ilo, jota ei koskaan liikuta sydämmen pohjaa ja jota ei siellä koskaan tunneta, josta kyllä sanottaneen: hän iloitssee, mutta ei hänen sydämmensä tiedä siitä mitään. Mutta iloita Herrassa on luottaa, uhaten kerskata ja uskaltaa Herraan, armollisena Isänä. Sellainen ilo halweksee kaikki, kuin ei ole Herran oman pyhyydenkin. Tästä Jeremias 9: 23, 24 sanoo näin: **älkään wiisas kerskatko wiisauksensa, älkään wälewä kerskatko wälewyydestänsä, älkään myös rikas kerskatko rikauksensa, waan joka tahtoo kerskata, kerskatkaan siitä, että hän tietää ja tuntee minun.** Niin Paawalikin 1 Kor. 1: 31: **joka itseensä kerskaa, hän kerskatkaan itseensä Herrassa.**

7. Hän määrää ilon ikuisiksiin. Tämä koskee niihin, jotka iloitsewat Jumalassa, kiittawät ja ylistawät häntä puolen aikaa, se on, silloin koska heidän hywin käy; mutta pahoin käydessä haihtuu ilo. Mutta Dawid ei tehnyt niin. Ps. 34: 2 hän sanoo: **minä kiittän Herraa aina, hänen kiitoksensa on alati minun suusjani.** Siihen on hänellä syhtä jos syntäkin; sillä kuka tekisi waiwaa ja wahinkoa sille, jolla on armollinen Jumala? Synti ei tee hänen mitään, ei kuolemakaan eikä helwettilään, kuten Dawid Ps. 23: 4 lausuu: **ja waiikka minä waeltaisin pimiässä laakiossa, en minä pelkäisi mitään pahutta, ettäs olet kansjani.** Ja Paawali Rom. 8: 35, 38, 39: **kuka tahtoo meitä Kristuksen rakkaudesta eroittaa? Waiwako eli ahdistus eli waino eli nälkä eli alastomuus eli hätä eli miekka? Minä olen wahwa siitä, ettei kuolema eikä elämä eikä enkelit eikä esiwallat eikä wälewyydet eikä nythijet eikä tulewaiset eikä korkeus eikä sywyys eli joku muu luontokap-**

pale taida meitä Jumalan rakkaudesta eroittaa, joka on Jeesuksessa Kristuksessa meidän Herrassamme.

Ja taas minä sanon: iloittaat.

8. Apostolin toistaminen tekee hänen varoituksensa mahtavamman. Se onkin hyvin tarpeellinen. Sillä kun elämme keskellä syntejä ja waiwaa, jotka kumpanenkin ajavat meitä murheen, tahtoo apostoli meitä miehitymään niitä vastaan ja että, jos kohta sillä wälin lankeemmekin syntiin, annamme kuitenkin ilon Jumalassa olla waimallisenman kuin murheen synnistä. Synti, totta kyllä, tuo luonnollisesti mukanaan murheen ja omantunnon waiwan, ja mekään emme saata aina synnittä olla, mutta sentään kaikitinkin sallikaamme ilon wallita ja Kristuksen olla suuremman, kuin syntimme, niin kuin Johanneksin 1 ep. 2: 1, 2 sanoo: **jos joku syntiä tekee, niin meillä on edeswastaja. Hän tykönä, Jeesus Kristus, joka wanhurskas on. Ja hän on sowitzo meidän syntiemme edestä, ja 1 Joh. 3: 20: jos meidän sydämmemme tuomitsee meitä, niin on Jumala suurempi kuin meidän sydämmemme ja tietää kaikki.**

Olkoon teidän siweytenne kaikille ihmisille tiettävä.

9. Nyht opetettuansa heille, kuinka heidän tulee itsensä käyttää Jumalaa kohtaan, palwella tietysti häntä iloisella sydämmellä, niin hän edelleen lyhyesti käsittää, kuinka heidän tulee käyttää lähimmäistänsä kohtaan, sanoen: **olkoon teidän siweytenne kaikille ihmisille tiettävä.** Tämä on näin paljon sanottu: Jumalan edessä olkaat aina iloiset, mutta ihmisten edessä leppeät ja sowitzakaat elämänne niin, että teette, kärsitte ja kestätte kaikki, mitä itänä kärsittäwää on, Jumalan käskyjä rikkomatta, olaksenne kaikille ihmisille otolliset. Älkää ainoasti ketaän wahingoittako, waan hywändäkin pitäkää ja parhain päin kääntäkää kaikki, mitä muut tekewät, että ihmiset julki näkisiwät teidät sellaisiksi ihmisiksi, joille kaikki on yhden tekewä, jotka tydytte siihen, mitä joko voitatte taikka menetätte, jotka ette ole mihinkään niin kiintyneet, että sen takia jonkun kanssa riitaan-

tuisitte. Olkaat rikasten kanssa rikkaat, köyhäin kanssa köyhät, iloisten kanssa iloiset, itkewäisten kanssa itkewäiset. Ja wihdoin, olkaat jokaiselle kaikkinaista, että jokainen olisi waadittu tunnuutamaan, ettette ole kenellenkään harmiksi, waan jokaisen mukaisia, kaikille yhtäläisiä, tasaisia, alhaisia.

10. Sitä tietää apostolin tässä käyttämä sana epieikeia, aequitas, clementia, commoditas, jota en taida meidän kielessä muulla sanalla tulkita kuin **leppöys** (siweys), koska toinen sowitzuu ja asettuu toisten mukaan, tekee toiselle kuin toiselle ja on toiselle yhtäläinen kuin toisellekin, ei tee itseänsä esitumaksi ja ohjeeksi muille, eikä waadi muita ojentamaan ja sowitzumaan mukaiseksensa. Siitä jaetaan oikeuskin ankaraksi ja leppeäksi oikeudeksi ja, mikä liian ankaraa on, se lievitetään eli helpoitetaan ja se kutsutaan aequitas, moderatio, clementia juris. Latinaksi kääntäjä on tulkinnut sen sanalla: **modestia, kohtuullisuus.** Tuo olisiin hywin sopiwa, jollei kohtuullisuutta tawallisesti ymmärrettäisi kohtuullisuudesta ruuassa, juomassa ja waatteissa. Mutta tässä on kysymys kohtuullisuudesta elämässä, joka lewiää, sowitzuu ja taipuu toisen woiman ja saannin mukaan, antaen myöden, hywäkshen, noudattaen, wälittäen, tehden, jättäen, kärsien aimen mukaan, kuin hän näkee lähimmäisen kestäwän ja mahdollisesti saawuttawan, waikka kohta hänellä itsellään sentähden olisi kärsittäwänä wahinkoa eli häwiötä tawaran, kunnian ja hengen puolesta.

11. Selwemmin ymmärtääksenne tämän, ojoitamme sen esimerkillä. Paatwali sanoo 1 Kor. 9: 20—22: **minä olen juutalaisille tehty niinkuin juutalainen, että minä juutalaiset woittaisin, niille, kuin lain alla owat, niinkuin lain alainen, että minä ne, jotka lain alla owat, woittaisin. Niille kuin ilman lakia owat, niinkuin minä ilman lakia olisiin, waikka en minä ilman lakia Jumalan edessä ole, waan olen Kristuksen laissa, että minä ne, jotka ilman lakia owat, woittaisin. Heikille olen minä tehty niinkuin heikko, että minä heikot woittaisin. Minä olen kaikille**

tehty kaikiksi, että minä kaiketi muutamat autuaaksi saattaisin. Se on, hän sibi, joi ja käytti itsensä juutalaisten parissa lain jälkeen, waikk'ei hänen tarwinnut; ja pakanain parissa sibi, joi ja käytti hän itsensä ilman lakia niinkuin pakanat, koska ainoasti usko ja rakkaus ovat tarpeelliset. Muu kaikki on wapaata tehdä taikka tekemättä jättää. Sentähden taidat kaikkea tätä pitää toiselle mieliksi ja toiselle mieliksi pitämättä jättää ja täten soveltua jokaisen mukaan. Jos nyt tässä astuiksi esiin jotia ja itsepintainen ihminen ja waatii jättämään taikka pitämään wain yhtä, niinkuin muutamat juutalaiset tekivät, wälttämättömänä asiana, ja joka miehen welwoollisuutena mukautumaan hänen kaltaiseksensa, mutta hänen itsensä ei tenenkään mukaan; niin olisi yhtäläisyys poikesa, jopa kristillinen wapauskin ja usko häwitetty. Semmoiselle ei ole myönnettävä, kuten p. Paawalikaan ei tehnyt, että wapaus ja totuus jäisivät pyhymään.

12. Samoin salli Kristus, Matth. 12: 1; Mark. 2: 23, opetuslastensa rikko sabbatti ja rikkoi itsekin sen usein, koska niin tarwittiin; mutta tarwetta siihen olematta piti hän sabbatin, ja selitti syyksi sanoen: **ihmisen Poika on sabbatin Herra**; se on, sabbatti on wapaana, sen rikkonet toiselle mieliksi ja palvelukseksi, ja toisappain pitänet taas toiselle mieliksi.

13. Samoin, sanoo Luukas, ympärileikkasi p. Paawali Timoteuksen juutalaisten tähden; mutta Titusta ei hän tahtonut ympärileikkauttaa, sentähden että he waatiwat sitä eiwättä tahtoneet jättää ympärileikkaukselta tahdon waltaan. Mutta hän tahtoo pitää wallan, tehdä meille palvelukseksi molemmat, mutta ei kumpakaan waadittuna työn tähden itsesjansä, juuri kuin pitäisi sen niin oleman.

14. Siis palataksemme omiin oloihimme: koska paawi käskee ripittämään, sakramenttia nauttimaan, paastoomaan, kalaa syömään ja antaa muita käskyjensä ja tahtoo welwoittaa pitämään niitä kuuliaisuudesta kirkolle, niin rohkiasti ne jalwoillas tallanet ja tehnet juuri päinwastoin, syyksi että hän on käskenyt, että wapaus pyhyisi. Mutta jollei hän käskisi sitä (pakkona), niin saisi sitä neudattaa hänelle mieliksi niiden parissa, jotka sen pitävät, ja toisap-

päin jättää se pitämättä niiden parissa, jotka sitä eiwät pidä, ja sanoa Kristuksen kansa: ihmisen Poika on sabbatin Herra jaatikka sellisten ihmisiäntöin. Sillä pitää jotain sellaisella wapaudella ei wahingoita uskoa eikä ewankeliumia; mutta pitää jotain pakosta eli kuuliaisuudesta, se häwitää uskon ja ewankeliumin.

15. Näin on kaikellaisissa muissakin säännöissä, jotka koskewat itsesjansä wapaata, uskoa ja rakkautta wastustamattomia asioita, se eroitus pidettävä, että niitä pidetään rakkaudesta ja wapaasti, niille mieliksi, joitten parissa ollessellaan, mukauntuaksemme ja soveltuaksemme heidän mieltään myöten. Mutta jos he waatiwat pitämään niitä täytynnyksenä ja pakkona kuuliaisuuden toten, autuuteen tarpeellisina, silloin on kaikki sellainen jätettävä ja tehtävä päin wastoin, osoittamaan, että kristityille on ainoastansa usko ja rakkaus tarpeen, ja että muu kaikki on jätetty wapaaksi rakkaudelle tehdä ja jättää, yhteiskunnan tarpeen mukaan. Sillä ei wahingoita rakkaudesta ja hyvästä ehdosta pitää sellaista; mutta pakosta ja kuuliaisuudesta pitää on firottu. Tähän luetaan myös seremoniat, weisu, rukoukset ja kaikki muut kirkolliset järjestykset, niin kauwan kuin niitä pidetään rakkaudesta ja wapaasti. Ainoastansa sen yhteiskunnan mieliksi ja palvelukseksi, jossa ollaan, pidettävä, mikä itsesjansä ei ole paha. Mutta jos he waatiwat niitä wälttämättöminä, niin ne kohta hyljättäkööt ja tehtäköön päin toisiin, uskon wapauden säilyttämiseksi.

16. Vielä enää: koska maallinen esitwalta jättää käskynsä ja waatii weroansa, on sitä wapaahetoisesti palveltawa, joskin he pakolla sitä waatiwat; sillä tässä ei ole waaraa uskon ja wapauden suhteen, koska eiwät sano lakinsa pitämistä tarpeellisiksi autuuteen, waan ainoasti maallisen herruuden, turwallisuuden ja järjestyksen woimashapitoon. Sentähden pyhyi tässä omatunto wapaana ja sellisten pitäminen ei wahingoita uskoa. Mutta mikä ei uskoa wahingoita ja on meille hyödyllinen, siihen tulee meidän taipua ja myöntywäiset olla. Mutta jos he waatiwat asetustensa pitämistä autuuteen tarpeellisena, silloin on tehtävä juuri sa-

moin, kuin nyt paatoin ja luostarein asetuksista sanottu on.

17. Maitten esimerkein mukaan olkoon jokainen ihminen kaikissa muistakin asioissa, niinkuin p. Paawali tässä sanoo, tasainen, lempää ja myötäinen kaikille ihmisille, katjomatta eli vaatimatta omaa oikeuttansa, noudattaen waan toisen mieltä eli hyötyä; sillä p. Paawali on tässä yhdellä sanalla tukistanut kaikki oikeudet. Jos on oikeus puolellas, mutta lähimäises hywin tarwisfi, ettäs sen helppoitaisit hänelle, niin sitä etseisjäs ja waateisjäs teet rakkautta ja kohtuutta vastaan. Kun sitä ei wahingoitu uskos, ja siinä palwelet lähimäistäs, oletjan siihen myös welkapaä; sillä siinä tahtoifit samaa tehdyksi itselfes, niinkuin luonnollinen laki sanoo. Niin, tähän suljetaan, ettäs, jos joku tekee sinulle wäärnyttä tahi wahinkoa, sen annat hänelle anteeksi, parhaaksi käänät ja ajattelet niinkuin tuo pyhä marthyri, joka, koska häneltä kaikki omaisuus ryöstettiin, sanoi: Kristusta eiwät kuitenkaan saa minulta otetuksi. Samoin sano siinäkin: ei hän se wahingoita ensinkään minua uskoni suhteen, miss'en sitte antaisi hänelle anteeksi tahi myöden ja mukauntuifi hänen mieleensä.

18. En taitane tätä asiaa paremmin selittää, kuin kahden hyvän ystäwän kuwauksella. Niinkuin näet heidän kohtelewan toinen toistansa, samoin tulee meidän kohdella kaikkia ihmisiä. Mutta mitä tekewät he? Kumpikin tekee, mikä toista miellyttää, kumpikin antaa myöden, wäistää, kärsii, tekee, jättää, minkä hän näkee olewan toiselle hyödyllisen tahi miellyttävän, ja kaikki kuitenkin wapaasti, vaatimatta. Näin mukauntuu ja taipuu jokainen toisen mieleen, eikä toinen pakota toista toimiinsa, ja joskin toinen tarttuu hänen omaisuuteensa, ei hän sitä pahaksensa pane. Lyhyesti: ei siinä ole yhtään oikeutta, yhtään pakkoa, yhtään tähtymystä, waan sula wapaus ja ystäwyyys. Ja kuitenkin tapahtuu kaikki niin runsaasti, ettemme muutoin millään lailla eikä vaatimuksilla saisi sadannestakaan siitä aifoihin.

19. Mutta itsepintaiset ja jäykät, jotka ei keneltäkään mitään kärsi, waan tahtowat tai-

wuttaa ja ajaa kaikki asiat oman tahtonsa mukaan, willitfewät koko maailman ja owat kaiken sodan ja surkeuden syynä maan päällä; ja sanowat sitte tehneensä oikeuden tähden. Sentähden sanoiwat pakanatkin oikein: summum jus, summa injustitia, korkein oikeus on korkein wäärnyys. Samoin Salomo Saarn. 7: 17: **älä ole ylöen wanhurstas elittä ylöen wiifas.** Sillä niinkuin korkein oikeus on korkein wäärnyys, on korkein wiifauskin korkein tyhmyys. Tätä tarkoittaa tämäkin sananlasku: „kuin wiifsaat hulluttelewat, hulluttelewat he törkeästi“. Jos Jumala aina täyttäisi antaran oikeuden, emme eläisiilmänräpähystäkään. Mutta nyt ylistää p. Paawali Kristuksessa sellaista lempeyttä sanoen: **minä neuwon teitä Kristuksen siweyden ja wakuuden tähden** (2 Kor. 10: 1), että mekin pitäisimme kohtuutta mielešsamme, oikeudesšamme, wiifaudesšamme, taidosšamme, ja lauhitušimme muitten tilan mukaan kaikissa asioissa.

20. Mutta huomaa, kuinka somasti sanat tässä owat sovitetut: **olkoon teidän siweytenne kaikille ihmisille tiettäwä.** Ehtä sanonet: kuinka tulisi ihminen kaikkein tutuksi? Samoin, kehuisimmeko ja kuuluttaisimmeko siweyttämme kaikille ihmisille? Jumala poistakoon sen! Ei hän sano: kehukaat ja kuuluttakaat se; waan: **olkoon se tiettäwä**, osoittakaat sitä kaikille ihmisille, se on, harjoittakaat sitä itse työssä jokaista kohtaan, niin että, sitä ajattelematta ja siitä puhumatta, työllä ja elämällä osoitatte sen niin, että jokaisen tähtyy nähdä, hawaita ja kokea sitä, ettei kukaan taida teistä sanoa muuta, waan että olette siwiät, waikka kohta hän mielemmin toista sanoi teistä. Joka miehen tieto siweydestänne on tuffiwa hänen suunsa, niinkuin Kristus Matth. 5: 16 sanoo: näin **wallistakoon teidän walfutenne ihmisten edesšä**, että he näkisiwät teidän hyvät tyünne, ja kunnioittaisiwat teidän Siäänne, joka on taiwaisa. Ja 1 Piet. 2: 12: **pitäkää hywä meno pakanain seassa**, että ne, jotka teitä panettelewat niinkuin pahointekiwitä, näkisiwät teidän hywistä twistänne ja kiittäisiwät Jumalaa etsikon päiwänä. Sillä meidän wal-

lassamme ei ole saada siiveyttämme kelpaamaan kaikille ihmisille. Mutta siinä teemme tylliksi, että sitä jokaiselle osoitamme ja näytämme elämässämme.

21. Sanalla **kaikki ihmiset** ei ymmärretä tässä kaikkia ihmisiä maan päällä, vaan **kaikkalaisia** ihmisiä, sekä ystäviä että vihamiehiä, suuria ja pieniä, ifantia ja palkollisia, rikkaita ja köyhiä, maalaisia ja muukalaisia, omaisia ja vieraita. Sillä niitä kyllä tavataan, jotka mitä ystäväisimmuin ja leppeimmuin käyttävät itsensä vieraita kohtaan, mutta ovat omillensa ja perheväellensä, joihin ovat tottuneet, äreitä ja napisevia. Kuinka monta on niitäkin, jotka suurilta ja rikkailta ottavat hyväksi, parhainpäin kääntävät, selittävät ja wäantävät, mitä he tekevät ja puhuvat; mutta ovat palkollisia, köyhiä ja alhaisempia kohtaan tyhjiä ja ankaria, eli wäantävät heidän kaikki asiansa pahimmaksi. Samate on jokainen taipuvainen kääntämään ja selittämään lasten, vanhempain, ystäväin ja weriheimolaisten kaikki asiat parhainpäin. Kuinka usein ylistää ystävä ystävää julkiesta rikoksesta, kaunistelee häntä ja mukauntuu warfin somaan hänen mieliksenä; mutta wiholdisellensa ja riitakumppanillensa tekee hän peräti toffin; hänessä ei woi hän löytää yhtään hywää, siinä ei ole yhtään kärkeä eikä hywään päin selitystä, vaan moittii häntä, niinkuin filmäin edessä on.

22. Sellaista epätafaisista ja puuttuwaista siweyttä wastustaa tässä p. Paawali, ja tahtoo kristillisen siweyden olemaan kokonaisen ja täydellisen, yhtäläisen kaikille, olkoon ystävä tai wiholdinen. Hän kärkee ja pitää kaikki hywänä, muotoa eli kenenkään ansiota katsomatta. Sillä hän on pohjia myöden hywä ja teeskentelemättä luonnollisesti siwiä. Samoin kuin kultakin on kultaa, saakoon sen hurstas tai paha. Sillä ei hopia muuttunut tuhaksi, koska pettäjä Judas sai sen waltaansa. Niin on kaikilla Jumalan luomilla todellinen olentonsa ja pysyy yhtäläisenä kaikkia kohtaan. Samoin pysyy siweyden, jota hengesjä saadaan, siwiänä, tulkoon ystäwän tai wiholdisen, rikkaan tai köy-

M. Luther. Kirjto-Postilla.

hän eteen. Mutta häilyneellinen luonto käyttää itsensä juuri kuin kulta p. Pietarin kädessä pyssyisi kultana, mutta muuttuisi tuhaksi Judan kädessä.

23. Järjellinen ja luonnollinen siweys on siis siwiä rikkaita, suuria, wieraita ja ystäviä kohtaan, vaan ei kaikkia ihmisiä kohtaan; sentähden on se petollinen, turha, walehdeltu, sula ulkokuullaisuus ja teeskeleminen ja kuje Jumalan filmissä. Näe sentähden, kuinka mahdotonta luonnolle on harjoittaa tätä tähdellistä ja hengellistä siweyttä, ja kuinka harwa ihminen huomaa sellaisen puutteen sen kauniin ja ihanan siweyden tähden, jota harjoittawat muutamia ihmisiä kohtaan, ja luuloittelewat warfin hywin ja oikein tekewänsä, ollessansa tyhjiä muutamia ihmisiä kohtaan. Sillä niin opettaa heitä saastainen rietas luonto ynnä ihana järki, joka aina nurisee ja sotii Henteä vastaan ja kaikkea, mitä Hengen on, niinkuin Paawali Rom. 8 l. sanoo: **ne, jotka lihan jälkeen owat, ajattelewat niitä, kuin lihan owat.**

24. Niin on nyt Paawali näihin lyhywiin sanoihin sulkenut koko kristillisen elämän lähimäisen suhteen. Sillä joka on siwiä, hän tekee jokaiselle hywää ja ruumiin ja sielun puolesta, sanoilla ja töillä, kärkee myös jokaisen nurjuutta ja pahaa. Tämäpä ei muuta ole, kuin rakautta, rauhaa, kärkeäsihyttä, hiljaisuutta, pitkämielisyttä, hywyttä, siweyttä, lempeyttä ja kaikkea, mitä hengen hedelmäksi kutsutaan, Gal. 5: 22.

25. Niin ehkä sanonet: kufapa, näin olen, taitaisi turwattuna pitää leiwän palan pahoilta ihmisiltä, jotka wäärin käyttäisiwät sellaista meidän yhtäläisyyttämme, ottaisiwät kaiken omamme ja päälliseksi eiwät sallisi meidän maankaan päällä olewan? Kuule, kuinka tähdellisesti p. Paawali wastaa tähän epistolan loppuun asti. Ensiksi hän sanoo:

Herra on läsnä.

26. Jollei Jumalaa olisi, saattaisit syystä niin peljätä pahoja. Mutta nyt en sano ainoasti on Jumala, vaan hän on läsnä. Ei hän sinua unohda eikä hylkää. Sinä wain ole siwiä kaikille ihmisille; salli hänen pitää huoli,

kuinka hän sinun elättänee ja suojellee. Jos hän on antanut sinulle Kristuksen, ijankaikkisen aarteen, eikö hän antaisi sinulle watjaskin tarpeita. Hänellä on huomassansa waroja runsaammin, kuin sinulta taidetaan ottaa; onpa hän jo sinulla enemmän, kuin kaikki maailman tavarat, kuin sinulla on Kristus. Siitä sanoo Ps. 35: 23: **heitä sinun jurus Herran päälle; hän sinusta murheen pitää.** Ja 1 Piet. 5: 7: **kaikki teidän murheenne pankaat hänen päällensä; sillä hän pitää murheen teistä.** Ja Matt. 6: 26, 28: **katsokaat kukkaisia kedolla ja taiwaan lintuja y. m.** Tämä kaikki tietää yhtä kuin: **Herra on läsnä.** Nyt seuraa:

Älkää mitään murehtiko.

27. Älkää yhtäkään surua pidättäkö itsellenne, antakaat hänen murehtia. Hän, jonka olette oppineet tuntemaan, osaa murehtia. Pakanat murehtivat, sillä he eivät tiedä, että heillä on Jumala; niinkuin Kristuskin Matt. 6: 31, 32 sanoo: **älkää murehtiko teidän henkenne tähden, mitä te syötte, eikä teidän runniinne tähden, millä te teitänne werhotte.** Kaikkia näitä pakanat etsivät; sillä teidän taiwaallinen Isänne kyllä tietää teidän kaikkia näitä tarwitsewan. Anna sentähden koko maailman ryöstää ja tehdä wääräyhtiä itselles, sentään on sinulla kyllä, eikä sinä ennen kuole nälkään taikka wiliun, kuin sinulta on otettu Jumalas, joka pitää sinusta murheen. Mutta kuka woi hänen ottaa sinulta, jollet itse hylkää häntä. Sentähden ei ole meillä yhtään syytä murehtia, kuin meillä on Isänä ja Toimittajana hän, jonka kädesä on kaikki kappaleet, nekin, jotka meitä ryöstävät ja wahingoittawat, sekä kaikki heidän tarwaransa, waan aina iloisina luottakaamme häneen, ollen siweitä kaikille ihmisille, wakuutetuina siitä, että meillä on kylläksi olewa ruumiin ja sielun puolesta ja semmenkin, että meillä on armollinen Jumala. Ne kyllä murehtikoot, joitten laita ei tällainen ole. Murheenamme olkoon, ettemme ensinkään murehdi, waan että olemme iloisia Jumalassa ja siweitä ihmisiä kohtaan. Siitä sanoo myös Ps. 37: 25

näin: **minä olin nuori ja wanhennuin ja en ikänä nähnyt wanhurstasta hyljättyä, enkä hänen siemenensä kerjääwän leipää.** Ja Ps. 40: 18: **Herra pitää minusta murheen.** **Waan olkoon teidän anomuksenne kaikissa asioissa Jumalalle tiettäwä kaikella rukouksella ja pyytämisellä kiitoksen kansja.**

28. Tässä hän opettaa, kuinka meidän tulee heittää murheemme Jumalan huomaan. Tarcoitus on tämä: **älkää waan murehtiko; mutta jos jotain murehduttawaa tulisi, niinkuin olla pitääkin, että teillä on paljo olewa ahdistuksia maan päällä, niin tehkää näin: älkää ryhtykö mihinkään omalla murheellanne, olkoon se millinen tahtonja, waan jättäkää murheenne ja kääntykää Jumalan puoleen rukouksella ja anomisella, ja pyytäkää häntä toimittamaan kaikki, mitä ikänä tahtoisitte murheella saada toimitetuksi.** Ja tämä tehkää kiitoksella, että teillä on sellainen Jumala, joka pitää teistä huolta, ja jonka haltuun rohkiasti voitte uskoa kaikki asianne. Mutta joka ei näin tee, jonkin häntä kohdassa, waan tahtoo mittailta sitä ensin järjellä ja hallita omalla neuwolla ja ottaa murheen omaan niskansa, hän sekaantuu isoon waiwaan, menettää ilonsa ja rauhansa Jumalassa, eikä toimita kuitenkaan sillä mitään, waan kaiwaa aiwosti hietaa ja wajoo siihen waan sywempään, pääsemättömiin, niinkuin tätä joka päiwa opimme omasta ja muitten koettelemuksesta.

29. Tätä sanoo apostoli, ettei kukaan rupeisi jättämään kaikkia asioita itsensä ja muka Jumalan haltuun heittämään, itse mitään siihen tekemättä, waan ihan joutilaana ollen laiminlyömään rukoilemisenkin; sillä sellainen pian kukistetaan ja lankee murheeseen. Ei niin, waan tässä on seditawa. Ja juuri sentähden tuleekin osaksemme paljo, joka saattaa murhetta, että me sen kautta ajettaisiin murheesta rukoukseen. Ja suotta ei pane apostoli wastatusten näitä molempia: **älkää mistään murehtiko ja: paettaat kaikissa asioissa Jumalan turwiin.** **Ei mikään ja kaikki owat päinwastaisia.** Täten hän yltähyllin osoittaa paljon

asioita olemassa olevan, jotka meitä suruun pakoittavat; mutta niissä laillisissa ältäämme mistään suurehko, vaan rukoukseen pitäykäämme ja Jumalalle uskokaamme ja häneltä anokaamme, mitä meiltä puuttuu.

30. Tässä on meidän nyt katsominen, millisen rukouksen tulee olla ja millinen oikia muoto rukoilla on. Rukousta on neljää laija: **rukous, anomus, kiitos ja pyyntö**. Rukous ei ole muuta, kuin sanat eli puhe, niinkuin esimerkiksi Isämeidän, psalmit ja muut senkaltaiset, joissa välistä muutamia sanotaan, kuin mitä anotaan. **Anominen** on, koska hartaanmin rukoillaan ja rukous tehdään voimallisemmaksi jonkun toisen kautta: niinkuin jos rukoilen jotakuta ihmistä hänen isänsä tähden, taikka jonkun muun kautta, jonka hän rakkaana eli suuressa arvoissa pitää. Samoin, koska rukoilemme Jumalaa hänen Poikansa kautta, hänen pyhimystensä kautta, hänen lupaustensä tähden, hänen nimensä tähden; niinkuin Salomo Ps. 132: 1 tekee: **muista, Herra, Dawidia ja kaikkia hänen wainwojauja**. Niin tekee Paawalikin Rom. 12: 1: **minä neuwon teitä Jumalan laupinden kautta**, ja 2 Kor. 10: 1: **minä neuwon teitä Kristuksen siweyden ja rakkauden tähden y. m.** **Pyyntö** on, koska nimitämme, mitä tarvitsemme ja mitä rukouksella ja anomisella pyydämme. Niin on laita Isämeidässä: **siinä on yksi rukous ja seitsemän pyyntöä**, niinkuin Kristus Matt. 7: 7, 8 sanoo: **anokaat, niin teille annetaan; etsikää, niin te löydätte; kolkuttakaat, niin teille awataan**. Sillä **jokainen, joka anoo, hän saa, ja joka etsii, hän löytää, ja kolkuttawalle awataan**. **Kiitos** on luetella saatuja hyviä töitä ja siten wahwistaa uskallusta odottaa senkin saamista, jota pyydetään.

31. Miinmuodoin tulee rukous hartaaksi ja anomisen kautta voimallisiksi, mutta mahtia ja otolliseksi kiitoksesta, ja siis woittaa woiman ja makenden kautta ja saa, mitä se anoo. Ja tällaista rukoustapaa näemme seurakunnan ja kaikkein pyhäin wanhasa testamentissa käyttäneen, jotka rukouksessa aina anowat ja kiittävät. Samoin allaa Isämeitäkin ylistyksellä, kiittää ja tunnustaa Jumalaa Isäksi

ja tuntee hänen tykönsä isällisen ja lapsellisen rakkauden kautta; tuopa on anominen, jonka wertaista ei ole. Sentähden onkin se korkein ja jaloin rukous auringon alla.

32. Ja näillä sanoilla on p. Paawali antanut kultaiselle suitsutusastialle hengellisen merkityksen ja ilmoittanut sen salaisuuden. Tästä ja kuinka papin pitää temppelissä suitsuttaman on Moses paljon kirjoittanut wanhasa testamentissa. Kaikki, näethän, olemme pappeja, ja rukouksemme on suitsutusastia. Ensimmäinen on kultainen astia; se merkitsee rukouksen sanoja, jotka owat jalot ja kallit; millaisia owat Isämeidän, psalmien ja muitten rukousten sanat. Sillä koko raamatussa tietää sana astiaa, sentähden että itse mieli käsitetään, ilmoitetaan ja ymmärretään sanoissa ja sanain kanssa; niinkuin wiiniä, wettä, hiiliä ja murutakin, mitä hywänjä, astialla otetaan. Niin ymmärretään kultaisella maljallakin Babilonisssa (Jlm. 17: 4) ihmisoppi, ja kalkilla, jossa Kristuksen veri on, ewankeliumi.

33. Mutta tuliset hiilet owat kiitos ja hywän töitten luetteleminen rukouksessa; sillä hiilten todistaa Paawali Rom. 12: 20 merkitsevän hywää työtä, kertoen Salomonin lauseen San. I. 25: 22: **jos sinun wihollises isoo, niin syötä häntä, ja jos hän janoo, niin juota häntä; sillä koskas tämän teet, niin sinä tuliset hiilet hänen päänsä päälle kookot**. Mutta ne owat tuliset ja polttawat hiilet; sillä hywät työt woittawat sydännen ja sytyttävät wälisin. Mutta laissa oli käsketty ottamaan tulisia hiiliä ainoastansa alttarilta; se on, rukouksessa emme saa tuoda esiin töitämme ja ansiotamme, niinkuin fariseus ewankeliumissa (Luuk. I. 18: 11), vaan Kristuksessa saadut hywät työt. Hän on alttarimme, jolla olemme uhratut; tämän hyvän työn perustuksella tulee meidän kiittää ja siinä rukoilla; niinkuin p. Paawali sanoo Kolosfilaisille 3: 17: **tehkää kaikki Herran Jesuksen Kristuksen nimeen ja kiittäkää Jumalaa ja Isää hänen kauttanja**. Sillä muutoin ei saata Jumala kärsiä sitä, niinkuin hän sen osoittaa 3 Mos. 10: 1, koska hän tulella kulutti Aa-

ronin pojat, Madabin ja Abihun, alttarin edessä, sentähden että he ottivat suitsutusastiaan hiiliä muualta kuin alttarilta.

34. Pyyntö on suitsutus, niinkuin pyhä sawu eli timjani, joka sen päälle pannaan, joka rukouksen täydellisyhtää. Ja kun p. Paawali tässä sanoo: **olkoon teidän anomuksenne Jumalalle tiettävä, on hän ikänä kuin nähnyt ja viittannut sawua sawuastiasista; ikänä kuin hän sanoisi: jos tahdotte suitsuttaa jotain Jumalasta hywin hajawaa ja hänelle otollista, teettäkää pyyntönne anomisella ja kiitoksella tiettäväksi. Tämä on se hyvä, mikä sawu, joka tiettäväksi tulee ja Jumalan eteen nousee niinkuin wahahynttilä tahi suora jalko; juuri kuin luonnollinentkin sawu nousee sawuastiasista ylös. Sellainen rukous tunkee halki taiwaan. Sillä kiitos ja hyvä työ tekee pyynnön rohkiaksi ja voimalliseksi, ja siihen lisäksi kewiäksi, hauskaksi ja suloiseksi, niinkuin tuliset hiilet tekewät sawun sakiaksi. Muutoin, jollei sydän ennestään ole sytytetty hyvään töitten hiilistä, on rukous kylmä, hidas ja raskas.**

35. Mutta kuinka tulee rukouksemme tiettäväksi Jumalalle, kun hän tietää jo ennen kuin rukoilemmekaan, niin, itse ennättääkin meitä ja kehoittaa rukoukseen? **Wastaus: tätä sanoo p. Paawali opettaaksensa, millaisen oikian rukouksen pitää oleman, tietysti ei tuuleen menewää ja umpimähkää rukoiltua, niinkuin ne tekewät, jotka eivät pidä siitä lukua, jos Jumala kuulee taikka on kuulematta, ja owat aina epätietoisia, jopa luulewat ennemmin, ettei Jumala kuulekkaan heitä. Mutta tämä ei ole ruukoilla eikä anoa, waan kiusata ja pilkata Jumalaa. Sillä jos joku pyytäisi minulta peniä ja uskoisi eli luulisi sitä minulta ei saawansa, sitä en toki kuulisi, luullen hänen pilkkaawan minua tahi ei pyytävän toden tiestä. Kuinka paljoa vähemmän on Jumala kuulewa sellaista löpötystä? Sillä rukouksen pitää oleman Jumalalle tiettävän, se on, emme saa epäillä Jumalan kuulemisesta ja rukouksen tulemisesta Jumalan eteen ja sitä warmaan saamisestamme. Sillä jollemme usko Jumalan kuulewan ja rukouksen tulewan hänen eteensä,**

niin se warmaan ei tulekkaan. Niin tapahtuu, kuin uskomme. Sentähden on nousewa sawu usko rukouksessa, että uskomme rukouksemme tulewan Jumalan eteen ja kuulluksi. Ja näillä sanoilla tarkoittaa p. Paawali, mitä psalmeisjakin usein mainitaan: **minun huutoi tulee hänen korwiinsa, Ps. 18: 7. Niin myös Ps. 141: 2: keltwatkoon minun rukoukseni sinun edessä ja muita sellaisia. Tästä Kristus Matt. 21: 22 ja Mark. 11: 24 sanoo: kaikki, mitä te rukoillen anotte, se uskotaat saawanne, niin se tapahtuu teille. Ja Jaak. 1: 6: mutta anokaan uskosja epäilemättä, sillä joka epäilee, se on meren aallon kaltainen, joka tuulelta ajetaan ja liikutetaan. Miköön se ihminen luulko jotain Herralta saawansa.**

36. Sentähden on helppo huomata, että rähinä säätöksissä ja luostareissa kautta koko maailman on julaa Jumalan pilkkaa ja kiusaamista. Sillä tosin tulee sellainen rukous ihmisille tiettäväksi, niin ääneensä he kirkuwat, kiljuwat ja parkuwat; mutta siitä ei Jumala mitään tiedä, ei se tule hänen korwiinsa, kun he eivät itsekkään usko eikä warmaan tiedä sen hänen eteensä tulewan. Heille tapahtuu niin, kuin uskawat. Olisipa jo kyllä aika wihdoinkin vähentää Jumalan pilkkaa ja kiusaamista, ja häwitää pilkkapejät, miksi Amos ne seitsemännessä(?) luvussa nimittää. **Woi, jospa rukoilisimme oikalla tawalla! Mitä olisi silloin, jota emme saisi aikoihin? Mutta nyt rukoilemme paljon ja olemme tyhjiä; sillä ei koskaan huomaa Jumala rukoustamme. Woi uskotomuutta ja epäilemistä!**

Ja Jumalan rauha, joka ylitse kaiken ymmärryksen käy, warjalkoon teidän sydämenne ja teidän taitonne Kristuksessa Jesuksessa.

37. Katso, kuinka säännöllisesti ja taiten p. Paawali opettaa kristittyä. Ensin olkoon hän uskosja iloinen Jumalassa, sitte lempiä ja hyviä ihmisille. Mutta jos hän sanoisi: kuinka taitanen? wastaa hän: **Herra on läsnä. Mutta entä jos minua mainottaisiin ja jokin ryöstäisi omaisuuttani? sanoo hän: älä murehdi, rukoile Jumalaa ja heitä hänelle huoles. Niin kyllä, saattaisin ehkä wäsyä ja raueta tyhjiään? Etpä wainen! Jumalan rauha warjelee sinua. Tätä nyt katselkaamme.**

38. Tällä Jumalan rauhalla ei ymmärrä sitä rauhaa, jolla Jumala on itsellensä alallansa ja tyytyväinen, vaan sitä, **jonka hän antaa sydämmehemme**, niin että tyytyväiset olemme (samate kuin sekin kutsutaan Jumalan sanaksi, jota me hänestä puhumme, kuulemme ja uskomme). Se on Jumalan lahja, sentähden se kutsutaan Jumalan **rauhaksi**, myöskin sentähden, että se matkaa saattaa rauhan Jumalan kanssa, joskin meillä ihmisten parissa on rauhattomuutta osanamme.

39. Sama rauha käy ylitse mielen, järjen ja **ymmärryksen**. Tätä älä niin ymmärrä, kuin ei lukaan saisi sitä tuntea eli kotea. Sillä jos meillä on rauha olewa Jumalan kanssa, täytyy meidän tuntea se sydämmesämme ja omasfatunnosamme; kuinka muutoin sydämmemme ja mielemme sen kautta warjeltaisiin? Waan näin ymmärrä se: koska ahdistus ja vastus tulee niille, jotka eivät tiedä rukouksella paeta Jumalan turwiin, niin hekin murheisansa menevät etsimään rauhaa, mutta waan sellaista, jonka järki käsittää ja saawuttaa. Mutta järki ei tunne muuta rauhaa, vaan sen, että onnettomuus lakkaa. Tämä rauha ei liiku yli järjen, vaan sopii yhteen sen kanssa. Sentähden hekin touhaawat ja rehtiivät ymmärryksen nukaan, kunnes saawuttawat sellaisen rauhan kärsimisen poistumalla, joko wäkiin tai kawa-luudella. Niinkuin sekin, jolla on haawa, tuntee terweyden arwon ja etsii sitä. Mutta jotka Jumalassa iloitsawat, ne tyytyvät siihen, että heillä on rauha Jumalan kanssa, pysyvät mieluullisina murheessa, eivät pyydä järjennukaisista rauhaa, nimittäin kärsimisen lakkaamista; waan seisowat tyhjinä ja odottawat siällistä wahwistusta uskon kautta, eivät kysy sitä, jos kärsiminen on ja pysyy wähen aikaa taikka kauwan, jos se on ajallinen taikka ijanaitkinen; eivät myöskin ajattele ja sure, mikä lopuksi tulee, waan jättäwät aina Jumalan hallintaan, eiwätkä pyydä tietää, koska, kuinka, kussa ja kenen kautta. Sentähden osoittaa Jumalakin taas heille arwon ja toimittaa heidän kärsimisellensä sellaisen lopun, niin suurella hyödyllä, ettei yksikään ihminen olisi taitanut ajatella ja toivoa sitä.

40. Katso, tätä kutsutaan **ristin rauhaksi**, Jumalan rauhaksi, omantunnon rauhaksi, kristilliseksi rauhaksi, joka saa aikoihin, että ihminen ulkonnaisestikin on alallansa ja jokaisen kanssa tyytyväinen eikä häiritse ketään. Sillä sitä ei käsitä eikä waituta järki, että ihmisellä ristin alla olisi ilo ja rauhattomuudessa rauha. Se on Jumalan työ, jonka wain sen kokenut yksin tuntee. Siitä on lawiammin ennen puhuttu toisen adventtissunnuntain epistolasssa: **toiwon Jumala täyttäköön teitä kaikella riemulla ja rauhalla uskossa**. Minkä hän siellä kutsuu **rauhaksi uskossa**, sen kutsuu hän tässä **Jumalan rauhaksi**.

41. Tällä osoittaa p. Paawali, että hänelle, joka tahtoo riemuita Jumalassa ja elää siwiästi, on perfele laittawa ristiä, wieroittaaksensa häntä siitä mielestä ja kääntääksensä hänen sydämmensä. Sentähden täytyy hänen olla sitä vastaan warustettuna, sijoittaen rauhanja siune, kussa ei perfele taida sitä saawuttaa, tietysti Jumalaan, sitä tuumimatta, kuinka hän pääsi wapaaksi siitä, millä perfele hänen kuormittaa, waan salliman wihollisen harjoittaa ilkeyttänsä niin kauwan, kunnes Jumala itse tulee ja lopettaa sen. Näin hänen sydämmensä, mieltensä ja tarkoituksensa warjellaan ja säilytetään rauhassa. Sillä ei kärsiwällisyydestään kestäisi kauwan, jollei sydän, itsestänsä ylempänä, seisoi korkeimmasa rauhassa, ja tyyhi siihen, että hänellä on rauha Jumalan kanssa.

42. Sydämmellä ja taidolla ei ymmärrä tässä luonnollista tahtoa ja ymmärrystä, waan, kuten Paawali itse selittää sen, sydäntä ja taitoa Kristuksessa Jesuksessa, se on, tahtoa ja ymmärrystä, joka meillä on, ja jota hoidamme Kristuksessa ja Kristuksesta ja Kristuksen alla. Se on uskon ja rakkauden kolo meno, kuten se on mieltynyt ja taipuwainen Jumalaa ja ihmisiä kohtaan. Tämä ei ole muuta, waan että hän sydämmestä luottaa Jumalaan ja häntä rakastaa, sekä on sydämmellä ja taidolla taipuwainen tekemään Jumalalle ja lähimmäiselle, mitä hän taitaa ja enemmänkin. Senmoista taitoa ja sydäntä pyytää perfele estää peliwolla, peljätysillä, kuolemalla ja kaikella onnettomuu-

della ja pystyttää ihmisääntöjä, että ihminen etseifi lohdutusta ja apua itsessään ja ihmisistä; sillä silloin on hän jo luopunut pois Jumalasta oman surunsa nojalle.

43. Tämä epistola on siis miten lyhyimmästi neuvo kristillisestä elämästä Jumalaa ja ihmisiä kohtaan, nimittäin, että ihmi-

nen antaa Jumalan olla itsellensä kaikki, ja että hänkin on samoin kaikille ihmisille kaikkein, se on, että hän on ihmisille, millinen Jumala on hänelle; että hän ottaa Jumalalta ja antaa ihmisille. Pääasia kaikissa on tämä: usko ja rakkaus.

N:o 5. Joulupäivänä.

Sej. 9: 1—7.

Kansa, joka pimeydessä waeli, näki suuren walkeuden,
ja jotka asuiwat kuoleman y. m.

I. Johdanto.

1.

Tämä epistola luetaan tänä Kristuksen syntymäpäivänä, sentähden että Jesaias muitten sanain joukossa sanoo: **meille on lapsi syntynyt**, mikä epäilemättä on Kristuksesta sanottu. Kuitenkin on koko puhe päästä päähän syntyneen Kristusklapsen waltakunnasta, kuinka hän on hallitsewa ja mitä hänen hallituksestaan seuraa, että nimittäin Israelin kansa pahentuiksi ja loukkaantuiksi hänehen, kun hänestä saarnataan, että hän on sellainen Herrä, joka hylkää lain wanhurskauden ja ottaa pakanat omakseen ilman lakia uskon kautta. Tämä tähän päiwään saakka juutalaisia niin pahoittaa, jokatsee ja paaduttaa, etteivät tahdo siihen taipua. Tästä puhuu koko luku, kuten Simeonikin Luukk. 2: 34 sanoo: **katso, tämä on pantu laukeemiseksi ja nousemiseksi monelle Israelisja, ja merkiksi, jota vastaan sanotaan.** Ja Jesaias itse (8: 14) sanoo, että Herrä on loukkaustimi ja kompas-

tuskallio kahdelle Israelin huoneelle, minkä lauseen Pietari (1 epist. 2: 8) ja Paawali (Rom. 9: 33) kirjoitsansa käyttäwät juutalaisista. Tämän epistolan summa on siis tämä: juutalaiset pahentuwat ja paatuwat armollisesta sanasta Kristuksen waltakunnasta, että sitä niin suuresti ylistetään, mutta että heidän työnsä ja lakinsa owat warsin kelwottomia Jumalan edessä, tätä elwät saata kärsiä. Sillä tämän täytyy seurata, että siellä, missä Jumalan armoa ylistetään, tekopyhät wihastuwat ja meluawat.

2. Tämän käsityksen ja päätöksen saamme tämän epistolan edellä olewista sanoista, joissa puhutaan pimeydestä, joka kohtaisi juutalaisia; kuinka se ei olisi luonnollinen pimeys eli ruumiillinen hämärä, waan hengellinen pimeys, joka siitä nousi, että muut kansat ja pakanat näkewät suuren walkeuden, ja sanoo: sillä tämä pimeys, joka heitä surettaa, ei ole olewa sellainen pimeys, kuin oli entiseen aikaan, jolloin vielä **Sebulonin ja Naftalin maalle liewitys**

tapahdun ja tuli sitte raskaammaksi merittien wieresssä, tällä puolen Jordanin, pakanain Galileassa, waan sellainen, että kansa, joka pimeydessä waeltaa, näkee suuren walkenden, ja jotka asuwat kuoleman warjon maassa, niiden ylitse se kirrkaasti paistaa. Sinä lisäät kansaa, ja lisäät hänelle iloa.

3. Tämä on näin paljon sanottu: tälle kansalle on tulewa toinen pimeys ja onnettomuus, kuin se oli, koska Assyrian kuningas Tiglath Pileser ensin walloitti Sebulonin ja Raftalin maan, joka vielä oli luettava huokaksi ja wähäksi onnettomuudeksi sen rinnalla, koska Salmanassar sitte walloitti koko maan meren rannalla ja wei koko Israelin pois, mitä wasta oli paljo waikeampi ja suurempi onnettomuus ja pimeys. Mutta näitä molempia onnettomuuksia suurempi ja wasta oikein totinen ja oikea onnettomuus on tulewa Kristuksen aikana, jolloin tämä kansa on pahentuwa ja paatuwa siitä, että suuri walkeus ja kirkas paiste koittaa kansalle, josta myös moni pakana kääntyy, ja Moseksen laki ja juutalaiskansan kaikki meno tulee alin alati arwottomaksi ja aiwoastansa armoa ja laupiutta Kristuksessa saarnataan.

4. Ja tässä pitää sinun hywin tietämän, mitä tästä kirjoitetaan 2 Kun. 15: 29, kuinka Tiglath Pileser Assyriasta Israelin kuninkaan Pekan aikana tuli, woitti ja wei pois Gileadin ja Galilean, melkein kolmannen osan Israelin maata molemmin puolin Jordanin wirtaa, ja 17: 5, 6, kuinka Assyrian kuningas Salmanassar piiritti kolme vuotta Samariaa ja wei pois koko Israelin. Nämät oliwat kaksi pimeyttä, se on, kaksi onnettomuutta; sillä Hebrean kielessä merkitsee walkeus onnea ja pimeys onnettomuutta, sentähden ettei mikään Jumalan armo ja hywyys walaise onnettomia, waan Jumalan wihan rajusää ja tuppuri werhoo heidän. Ja toisen näistä kutsuu Jesaias vielä huoktaksi, sen, koska Galilea ja Gilead wiettiin pois; sillä se oli waan kappale maata eikä wiipynyt pitkää aikaa maassa; mutta toinen oli waikeampi, koska Assyrian kuningas oli

kolme vuotta maassa sotimassa ja wei wihdoin koko maan pois.

5. Nämät kaksi onnettomuutta ja pimeyttä oliwat esikuvia viimeisestä onnettomuudesta, jolloin juutalaiset kadottiwat molemmat, häwitettiin ja wiettiin pois hengellisesti ja ruumiillisesti, wiettiin tietysti pois Jumalasta ja Jumalan sanasta perkeleen kautta omiin walheimsa, ja sitte myös roomalaisten kautta ruumiillisesti hajoitettiin kaikkeen maailmaan. Nyt mielimme palata epistolaan ja oppia tuntemaan Herramme Kristus ja olla awullisia kiihuttamaan häntä.

II. Tekstin selitys sanasta sanaan.

Kansa, joka pimeydessä waelsi, näki suuren walkenden, ja jotka asuwat kuoleman warjon maassa, niiden ylitse se kirrkaasti paistaa.

6. Jesaias puhuu, niinkuin sanoin, hengellisestä pimeydestä, joka on suurin onnettomuus ja wiha, ja hengellisestä walkendesta, joka on suurin onni ja armo. Sillä mikä saattaa olla kauheempaa, kuin sydämmen sokes ja taitamattomuus hengellisissä asioissa? Mitä taitaa olla suloisempaa ja jalompaa, kuin walastu sydän ja Jumalan tunteminen. Edellisessä on wain sulaa pahaa, ja hywäkään ei ole hywää, joskin sitä siellä olisi. Jälkimäisessä on wain paljasta hywää, ja siinä ei pahakaan ole pahaa, joskin sitä siinä olisi. Sillä mikä wahingoittaisi häntä, joka tuntee Jumalan, jonka omama Jumala on? Mitä hyödyttäisi häntä, jolta Jumala on riistetty, jolla on perkele? Pyhä ewankeliumi eli Jumalan armon saarna on siis tämä suuri walkeus ja kirkas paiste. Se on hengellinen walkeus, joka näyttää, mikä Jumala on, mitä hän meille tekee ja antaa, mitä hän meistä tahtoo. Se opettaapi myös, mikä synti, kuolema, perkele, maailma ja kaikki kappaleet owat; mitä ne wahingoittawat meitä tahi hyödyttävät autuuteen nähden.

7. Ettös pidä sitä janomattomana walketena, jonka walossa me näemme Jumalan sydämmeekin ja jumaluuden sywyteen? niin,

näemmepä perkeleen ajatuksetkin; samate myös, mitä synti on, ja kuinka siitä vapaaksi päästään; mitä kuolema on, ja kuinka siitä tullaan ulos; mitä ihmiset ja maailma ovat, ja kuinka meidän tulee itseämme niiltä varjella? Ennen ei ole kuitenkaan kukaan tietänyt, mikä Jumala on, ei, onko perkeleitäkään olemassa, mikä synti ja kuolema on. Vielä vähemmin on kukaan tietänyt, kuinka niistä päästäisiin vapaiksi. Sillä maailmassa on luultu olemassa olevan paljon rehellisyyttä, järkeä ja jaloja hyveitä; kukaan ei luullut sen korkeinta viisautta sulaksi hulluudeksi, sen jalointa hyvettä sulaksi pahuudeksi.

8. Sellaisen tietämättömyyden ja sikeuden kutsuu Jesaias tässä pimeydeksi ja pimiäksi maaksi, jossa kansa asuu, tarkoittaen sillä Judan kansaa. Siellä syntyy tora ja pahennus tästä walkeudesta. Sillä vaikka tämä walkeus on koko kansalle koittanut ja sitä sille on saarnattu, ei tahtonut kuitenkaan suurempi osa ottaa sitä vastaan; sillä he eivät tahtoneet millään ehdolla olla sikeita ja hämäräsilmiä, waan pitivät oman tekonsa walkeutena, niinkuin saamme Loppiaisjuhlan epistolasakin nähdä, kussa Jesaias niin ikään puhuu walkeudesta ja pimeydestä.

9. Mutta katso, millä on kansa ansainnut nähdä sellaisen walkeuden. Tästä ei mainita yhtään työtä, ei vapaata tahtoa, waan pikemmin puhutaan tässä wangitusta tahdosta; sillä kufapa tehnee jotain pimeydessä? Kuinka tietää hän, mitä hänen tulee tehdä, joka ei mitään tiedä? Eikö Kristus, Joh. 12: 35, sano: **joka pimeydessä waelttaa, ei hän tiedä, kuhuunka hän menee.** Walkeus koittaa siis sulasta armosta pimeydessä ja loistaa kirkaasti kansalle. Ei ole Jesaias myöskään siihen mieleen hymnärettävä sanoessaan: **kansa, joka pimeydessä waelsi, näki suuren walkeuden** ikään kuin eroittaisi hän kaksi eri kansaa: toisen, joka pimeydessä, toisen, joka walkeudessa waelttaa; kuten juutalaiset eroittawat itsensä pakanoista, käyden mielestänsä itse walkeudessa ja pakanat pimeydessä. Waan tämä on hymnärettävä niin päin, että hän tällä tahtoo osoittaa kaikkein kansain surkeuden, ikään kuin hän sanoisi: kansaa,

joka suuressa pimeydessä istuu ja suuresti tarvitsee walkeutta, armahtaa Jumala jo antaa suuren walkeuden paistaa heille. Ja tähän ei tahtuta häntä heidän ansionsa, waan omasta laupiudestansa ennättää hän heitä, ennenkuin he sitä pyytävät tahi etsiwät. Näin sen pyhä Luukaskin (1: 78, 79) selittää, kussa Sakarias sanoo: **meidän Jumalan sydämmellisen laupiuden kautta, jolla meitä on etsinyt koitto ylhäältä, walaisemaan niille, jotka pimeissä ja kuolon warjossa istuwat, ja ojentamaan meidän jalkamme rauhan tielle.** Näillä sanoilla Luukas juuri kuin formella näyttää Jesaian kirjaan tässä epistolasssa. Samaa tekee Johanneskin puhuen paljon walkeudesta. Tästä kyllä huomaa, että Jesaias puhuu erittäin juutalaisista, mutta myös pakanoista. Sillä jos Jumalan kansa, juutalaiset, istuu pimeydessä, paljon enää istuwat pakanat siinä.

Sinä lisäät kansaa, ja lisäät hänelle iloa*).

10. Hän on nyt selittänyt walkeuden, ewankeliumin, opin, mistä, mihin ja minkätähden se walaisee ja tulee. Nyt hän luettelee sellaisen walkeuden ja opin koululaiset ja oppilaat ja jakaa ne tahteen osastoon: toinen osasto ei ota vastaan walkeutta ja oppia, niinkuin Johanneskin (1: 5) sanoo: **walkens pimeydessä paistaa, jota ei pimeys käsittänyt;** se on, niinkuin ennen sanoimme, että suurin osa juutalaisia pahentui walkeudesta ja kompastui siihen, niinkuin Johannes (1: 11) taas sanoo: **hän tuli omillensa, eikä hänen omansa häntä ottaneet vastaan.** Mutta harwat, muutoin ruoppuin ja pohjasakon wertaiset, se on, halwat juutalaisista ottiwat walkeuden vastaan. Tästä nyt sanotaan: **et tehnyt isoa iloa tahi teit ilon halwaksi.** Tämän saattaa hymnärettää kahdella tavalla: joko niin, että juutalaisista iloitsewat harwat tästä walkeudesta, mutta suurin, paatunut osa, wihastuu siitä, tulee raivoiseksi ja hulluksi siitä, niin että wainoowat sitä lakkaamatta loppuunsa asti; taikka näin, että toisilla, pyhillä, on juuri ilo ewankeliumin

*) Allukielessä kuuluu tämän tekstin toifinto: „jolle et tehnyt isoa iloa“. Näillä ei ennen ollut iloa, kun ei heillä ollut Jumalan sanaa.

menestymisestä ja monen kääntymisestä. Mutta rakkailta apostoleilla on ollut hywin vähä sellaista iloa Judan kansasta, niin ovatpa paljon itkeneet heidän paatumustansa, niinkuin Paawali tekee Rom. 9: 2; ja itse Jesaiaskin julistaa toisessa paikassa (33: 7) ja sanoo: **rauhan enkelit itkewät haikeasti**, se on: apostolit, jotka rauhaa ja ewankeliumia saarnaawat, itkewät haikeasti y. m. Ja kuitenkin olisi juutalaisten pitänyt valmistaman heille suurin ilo siten, että kaikki olisivat uskoneet, semmentin kun heille sellainen walkeus muitten kansain suhteen oli luvattu, minkä itse Kristus myös heille toi.

11. Mutta ensimmäinen selitys on paras ja sowltuu hywin tekstiin, kun hän sanoo ilon vähäksi sentähden, että niin paljon pakanoita kääntyi. Että pakanat tulivat uskoon, se harmitti jos harmittikin paatuneita juutalaisia enemmän kuin keittää muita; sillä apostolit siinä suuresti iloitsivat. Mutta ettei ilo ollut iso ja ettei moni iloinnut sellaisesta ewankeliumin hedelmästä pakanoissa, se on somasti puhuttu ja tietää yhtä kuin jos olisi sanottu: se ylen määrin suuttuttaa heitä ja tekee heidän nyreiksi, että niin monta pakanaa ottaa vastaan ristinnaulitun Kristuksen, ja juutalaisia oli waan vähä joukko, jotka siihen mielistyivät, toiset ovat mielettömiä siitä. Juuri kuin meidän ajastamme sanottaisiin: Jumalan waikutuksesta mielistyy paljo ihmisiä ewankeliumiin; mutta siitä on paawikunnan ilo halpa, se on, harwat siitä paawikunnassa iloitsewat, mutta sangen moni ja suurin osa on siitä suuttunut ja käy sentähden raiwosaksi ja hulluksi.

12. Ja tämä teksti tarkoittaa juuri samaa, kuin Mooseskin weijusjansa, sanoen (5 Mos. 32: 21) näin: **minä wihoitan heitä sen kautta, joka ei ole kansa, tyhmällä kansalla minä heitä wihoitan**, jotka sanat Paawali otti Rom. 10: 19. Se on: minä omistan pakanat, jotka eiwät ole minun kansani, ovatpa lisäksi ymmärtämättömät, Mooseskin laista tietämättöminä, eiwätkä tiedä yhtä paljon Jumalasta, kuin juutalaiset, jotka joka päivä hänestä kuulewat. Koska silloin sanotaan: katso, pakanat ovat Ju-

M. Luther. Kirjko-Postilla.

malan kansa, se tekee heidän hulluiksi ja mielettömmiksi; sillä he tahtowat yksin olla Jumalan kansa, eiwätkä pidä Minua Jumalansa, waan pitawät muita jumalia. Kun he siis hylkääwät Minun, suosin minä toisia. Jos he suosiwat toisia jumalia, niin suosin minä toista kansaa. Se on, ilon teet halwaksi ja vähäarwoiseksi tehdesiäs pakanat moneksi (lisätesias kansaa).

13. Näin on nyt ewankeliumin luonto ja edistys kirjoitettu, kuinka sille maailmassa käy. Tämän raamatun lauseen sopisi hywin kyllä kirjoittaa muistowärsynä ja päällekirjoituksena ewankeliumille tähän suuntaan: „**siitä ei isoa synny iloa, ihmisjoukkojen sitä omieissa**“. Hyi! (tokaisewat he), kuinka monta ihmistä on tuo wäärä oppi effyttännyt. Koko maailma halajaa kuulla sellaista eppia. He sanowat juutalaisten tapaan Johanneksen 11: 48: **jos me sallimme hänen niin olla, niin kaikki uskowat hänen päällensä**, ja toisessa paikassa (Joh. 12: 19): **katso, koko maailma juoksee hänen peränsänsä**. Samoin he nytkin sanowat: jollemme ehtäise, en koko maailma hywäkyhwä Lutherin wäärän opin. Siis, hillittäämme, poltta-kaamme, murhatkaamme, ajakaamme takaa, wainotkaamme heitä, tufehduttakaamme ewankeliumi; sillä sen waikutuksesta luopuu kansa meistä, tawaramme wäbentywät, kunniamme ja waltamme kufistuu. Woi, kulta weljet, kohta ryhtykää hillitsemään, tuopa on oikein tehty. Jollette sillä muotoa hillitsisi, saattaisi teidän kerska menonne jäädä sikjensä kauwaksi aikaa. Mutta nyt sitä pikemmin hukkuaaksenne, olkaat siihen awullisia: sotikaat Jumalaa ja ihmisiä vastaan, että Jumala ja ihmiset wuorostansa tulisiwät wihoittaksenne ja te wihoihin wiimein tulisitte häwitetyiksi, niinkuin juutalaiset ja kaikki ewankeliumin wainoojat. Amen.

Sinun edesias iloitaan, niinkuin elon aikana iloitaan, niinkuin saaliin jaossa iloitaan.

14. Hän sanoo: **sinun edesias**, se on, Hengesä ja uskossa, jossa Kristuksen waltakunta on ja jossa hän myös hallitsee. Tässä on se pieni iloitsewa laumakin, niinkuin juuri ästen

sanottiin. Siitä taitaa huomata, kuinka war-
sin toden tämä teksti: **et tehnyt ihoa iloa,**
tietää samaa kuin: sinä teet heidän nyvöiksi
ja kiukkuisiksi, ettei heillä siitä ole yhtään iloa,
waan sulaa murhetta, joka on yhtä kuin sa-
noisi hän näin: se tosiaankin on halpa ilo,
mutta tarkoittaisi sanoa: se on suuri harmi ja
wastennieliisyys; sillä tätä seuraa nämät sanat:
mutta sinun edessä iloitaa. Hän tahtoo
sanoa: siellä on huono ilo, se on, siellä ei ole
yhtään iloa; mutta täällä sinun edessä on
suuri ilo. Sentähdenpä onkin tässä sanottu:
sinun edessä, ettei lukaan mielessänjã kuwai-
lisi ja odottaisi maallista ja ajallista iloa Kris-
tuksen waltakunnassa; sen täytyy olla ilon Ju-
malassa, ristissä, niinkuin Kristus sanoo: **maa-
ilmassa on teillä tuska, mutta minussa on
rauha** (Joh. 16: 33). Kristittyin sydän on
aina iloinen, waitka heidän ruumiin, tawaran
ja kunnian suhteen täytyy ulkonaisesti kärkeä
Kristuksen tähden. Sillä suuri joukko, jonka
ilo on huono, ja perkele kyllä sen werran ai-
koihin saawat, etteivät kristityt pääse ulkonaisesti
iloitsemaan tawarasta ja kunniaasta. Jesaias
on siis osannut molemmat kohdat, kuinka kris-
tikunta yhtä haawaa on kärkeimisessä ja mieli-
hywässä, waiwasssa ja ilossa, rauhattomuudessa
ja rauhasssa, se, näethän, on Jumalan edessä
iloinen Hengessä ja kuitenkin uskottomain ja
perkeleen lauhistus, jotka eivät woi kärkeä heitä.

15. Hän käyttää wertaustenakin iloa elon-
aikana; sillä syksyllä on vuoden kuluella ilo
suurin. Silloin leikataan ja korjataan kaikel-
laisia hedelmiä ja maan tuotteita: wiiniä, wil-
jaa, öljyä, wiikunia, hedelmiä ja muita sellaisia
warsin määrättä, semmentkin jos sato on hywä,
jolloin syksy kutsutaan (antimisään) runsaaksi.
Sillä silloin pallitsee maa wiljeliät, jotka sitä
owat rakentaneet, ja antaa hedelmänjã werona
koko vuoden waiwasta. Silloin joka mies lau-
lelee ja iloitsee kokoomisesta. Sentähden raa-
mattukin kutsuu vuoden lopuksi syksyn, niinkuin
2 Mo: 23: 16 sanotaan: **korjaamisen juh-
lan, vuoden lopussa, koska sinä työskel-
dolta korjannut olet.** Sillä kohta leikkuun
päätettyä aljetaan työ taas uudestaan kytä-

misellä ja valmistamisella, että se taas kas-
waisi toiseksi leikkuisi. Samate on ewangeliumin
minkin aika hengellinen leikkuu, niinkuin Kris-
tus itse (Joh. 4: 35) selittää: **katsokaat wai-
nioita; sillä ne owat jo walkiat elonajaksi!**
Profeetat, jotka oliwat edellä, owat rakentaneet
maan, mutta eivät eläneet kuitenkaan elonai-
kaan asti; se on, he saarnasiwat laitia, julis-
tiwat Kristuksesta, ennustiwat ewangeliumia, nä-
kiwät paljon waiwaa kansasta ja raamatusta,
walmistaaksensa sitä Kristuksen tulemiselle; mutta
sen täyttämisen aikaa eivät saaneet he nähdä
eläissänjã, niinkuin Kristus (Luukk. 10: 24)
taas sanoo: **monia profeettaa ja kuningasta
tahtoiwat nähdä, joita te näette, ja ei näh-
neet, ja kunlla, joita te kuulette, ja ei he
kuulleet.**

16. Mutta me, se on, apostolit ja kaikki
uskowaiset, olemme saaneet ewangeliumin ja tu-
limme elon aikana kokoomaan kaikki ewangeliumin
hedelmät, se on, pyhän Hengen kaikkine
lahjoimensa. Siitä olemme tulleet niin rikkaiksi,
että meillä on armo ja päästä hymnistä ijan-
kaikkisesti ja lisäksi tähän pelastus kuolemasta,
herraus ja walta perkeleen ja kaiken pahan ylitse;
lyhyesti: kaiken hywyden täydellisyys ja yltäi-
syys runsaimmassa määrässä. Siitä syystä
Raawalikin kutsuu ne **ylönpaltiseksi kunnialli-
seksi rikkaudeksi Kristuksesta** (Ef. 2: 7; Kol.
1: 27). Tämä on oikia, runjas syksy, joka
täyttää aitat ja astiat.

17. Hywät profeetat owat palwelleet meitä
wirkansa toimella ja työllä siinä, että owat
meille julistaneet sellaista aikaa ja siitä neu-
woneet kansaa ja sillä lohduttaneet. Siitä on
meilläkin wahwa todistus uskollomme, niinkuin
p. Pietari (1 ep. 1: 12) sanoo: **sillä ei he
itse heitänsä sen kautta palwelleet, waan
meitä, mitä he Kristuksesta julistaneet owat.**
Ja tähän warsin hywin sopii tämä sananlasku:
**toinen on, joka kylwää, ja toinen, joka niit-
tää, niinkuin itse Kristus sanoo Joh. 4: 37,
38: ja te olette heidän työnjã päälle tul-
leet.** Samate kuin Israelin kansain tuli Ra-
naan maahan, jota eivät olleet rakentaneet,
waan niinkuin Ps. 105: 44 kirjoitetaan: **he**

pakonain hyödyt omistivat heille. Ja Moses sanoo 5 Mos. 6: 10: Jumala antaa sinulle suuret ja jalot kaupungit, joita et sinä rakentanut y. m. Tämä nyt on oikia, suuri iso, tuntea ja omistaa sellaiset suuret tawarat ja Jumalaa niistä kiittää, ylistää, niistä saarnata ja laulaa. Mutta waikka kaikkea sellaista koko maailmalle taritaan, ovat ne kuitenkin harwat, jotka sen tuntevat ja vastaan ottawat, ja siis myös ne, walitettawasti! harwat, jotka niistä iloitsawat; sillä tawarat ovat aivan suuret ja korjat.

18. Toinen wertaus on voitosta sodan jälkeen, koska saalis jaetaan ja myös rikastutaan. Jota waarallisempi jota on ja jota tuimeinmaksi se tulee, sitä fuloisempi ja riemullisempi on voitto ja saaliinjako. Silloin on koirinmaksi iloinen, riemuinen, kehumista lauluilla ja kertomuksilla sodan waarasta ja waiwasta, voitton onnesta ja edusta; siinä on pilkkaa ja pistosanoja wihollisista, ja koko maa on iloa täynnä. Vielä enää on laita tällainen hengellisessä voitossa Jumalan edessä, koska synti, kuolema ja perkele on voitettu. Ei Jesaias kuitenkaan mainitse voitosta mitään, waan saaliinjaoista hän puhuu; sillä kohta edespäin on hän puhuwa voitosta ja kenenkä se on; sillä se ei ole meidän, emme, näethän, itse ole sitä toimittaneet, waan voitton waiikutus ja hedelmä, saalis, on meille annettu, ja se onpi pyhä ewankeliumi, elämän sana, joka tuo meille Kristuksen voitton hedelmän, päästön ja lunastuksen synnistä, niinkuin sanottu on.

19. Tämä tekee oikein iloisia, rohkeita, riemullisia sydämiä Jumalaan nähden, ja perkelettä, kaikkea hänen woimaansa ja pahuutansa pelkäämättömiä. Sillä ennen Kristuksen tuloa ja profeettain sotiesä Jumalan sanalla taistelutantereella ei ollut vielä yhtään voittoa. He kyllä seisowat asemillansa ja pitiwät paikkansa, kunnes oikia sotapäällikkö tulisi ja antaui puolestamme taisteluun syntiä, kuolemaa ja perkelettä vastaan, woittai ja pitäisi sotakentän. Muutoin käwi heidän ilman tätä päällikköä kuin Israelilaisten sotiesänsä filistealaisia vastaan. Koska he näkiwät jättiläis-

Goliatin, pakeniwat ja pelkäsiwät kaikki, kunnes oikia sankari Dawid tuli ja piti voitton (1 Sam. 17: 24). Yhtäläisen pysywiä mekin olemme, jos olisi meidän ilman Kristusta sotiminen syntiä ja kuolemaa vastaan.

20. Mutta nyt, Dawidimme woitettua kuolema ja synti, joita meidän ennen täytyi peljätä ja paeta, olemme iloisia ja hyvässä turwassa, laulamme rohkeina, jaamme riemulla saalista, se on, julistamme ewankeliumia, ylistämme ja kiitämme Jumalaa, lohdutamme ja wahwistamme toisiamme ja sanomme: oleppa iloinen, ei kukaan taida wahingoittaa sinua, synti on poisotettu ja anteeksi annettu, kuolema on woitettu, kaikki wiha ja epäsuosio laškettu maahan, täällä on sul aarno ja rauha, perkele on lyöty, hänen waltakuntansa matak maan tasaisena. Niin p. Paawalikin tekee 1 Kor. 15: 55, 57 sanoen: **kuolema, kussa on sinun otas? helwetti, kussa on sinun woittos? Mutta kiitos olkoon Jumalan, joka meille woitton antanut on meidän Herran Jesuksen Kristuksen kautta.** Näillä sanoilla (waroittaa apostoli) lohduttakaat itseänne keskenänne. Nyt saapi taas Jesaias itse lawiammin puhua sodasta ja voitosta, jonka kautta saaliina keskuudessamme jaetaan ewankeliumi tjanakkisiksi iloksi. Sitä kuulkaamme.

Sillä sinä olet heidän kuormanja ikeen, heidän olkainja witsan ja heidän waatiansa saawan särkenyt, niinkuin Midianin aikana.

21. Tätä wärshä ei osaa, luulteni, kukaan paremmin selittää, kuin Paawali Korinttilaisille, niinkuin äskten osoitettiin, kun hän (1 Kor. 15: 55, 56) sanoo: **kuolema, kussa on sinun otas? helwetti, kussa on sinun woittos? Kuoleman ota on synti, synnin woima laki.** Tässä mainitsee p. Paawalikin kolmellaisia, jotka Kristus woitti, joista hän meidän pelasti. Niitä owat: kuolema, synti, laki; samate kuin Jesaias-kin luettelee kolmellaisia, jotka Jumala on woittanut, tehdäksensä meitä iloiksi ja turwatuiksi hänen suhteensa. Katfelkaamme nyt, miten Jesaias sopii yhteen p. Paawalin kansja. Sillä hän ei saata puhua muusta mistään, kuin p. Paawalikaan puhuu, kun Jumalan kansalla ei

voi olla yhtään muuta iloa ja riemua, jollei nämät kolme — kuolema, synti, laki — ole voitettut. Ja jos nämät kolme jäävät olemaan, ei mitään auta meitä, ei sekään että, jos mahdollista olisi, Jumala antaisi meille kaikki ja siirtäisi meidän kohta taivaaseen. Kuka taitaa olla iloinen ja tyytyväinen, jolla on ylitsensä ja vastaansa kuolema, synti ja laki, ja ne tuntee? Minne ilo pääsee, siellä pitää oleman elämä, hyvä omatunto ja vapaus. Mutta nyt sanoo Jesaias Jumalan edessä iloittavan näistä kolmesta lajista voittoa ja pelastusta. Siis, uskon oikia ymmärrys wakuuttaa meitä mahdollisesti siitä, että Jesaias sopii yhteen p. Baawalin kanssa, joka vastoin kuolemaa, syntiä ja lakia lohduttaa ja käskää lohduttamaan kristittyitä myös sellaisella voitolla.

22. Nyt on ensimmäinen heidän kuorman sa ijes. Heidän, sanoo hän, se on, niiden, jotka hänen edessänsä riemuittewat niinkuin elon aikana ja saatiin jaoissa. Jotka ymmärtävät ja vastaan ottawat ewangeliumin, ne pitävät ilonsa ylinnä syynä sen, että Kristus on särkenyt heidän kuorman sa ikeen, ja tämä ijes on kuolema. Oi suurta, raskasta ijestä ja kantamatonta kuormaa, jota jokainen pelkää ja pakenee, eikä kuitenkään saa paetuksi, waan täytyy kestää ja kärsiä. Mutta minä puhun kuolemasta, joka sellaisena tunnetaan, että, se kauhistaa omaatuntoa, joka sen oheessa tuntee Jumalan wihaa ja tuomiota syntein tähden. Tämä on sama kuolema, joka vielä hallitsee ja on woimisensa ulkopuolella Kristuksen waltakuntaa. Se oli tämä kuolema, jonka Natami ja Gewa tunsiwat paratiisissa (1 Mos. 3: 8) ja Dawid, koska Natani nuhteli häntä huoruudesta (2 Sam. 12: 7 ff.). Siinä on wain paljasta ijankaikkista kuolemista. Mutta jumalattomat eivät huomaa elämänsä loppuun asti sellaista kuolemaa; sillä he menewät menoansa syntiä tuntematta. Mutta he, kun eivät tunne syntiä, eivät tunne kuolemaakaan. Sentähden sanoo p. Baawali: synti on kuoleman ota, se on, ei kuolemalla olisi waltaa eikä oikeutta, ei terää, ei nirkkoa eikä woisi pistää, jos siellä olisi wiattomuus eikä syntiä. Kenenkä saisi hän

surmata, kussa ei olisi syytä ja syntiä? Ei hywä omatunto sitä ensinkään pelkää, ei se myöskään tiedä kuoleman odasta, woimasta tahti oikeudesta. Mutta kussa on syntiä, siellä se pistää ja on woimallinen. Sillä synnin raskauttaman omantunnon täytyy antaa hänelle tilaa ja tunnustaa itsensä wikapääksi. Sentähden pelkää synnin raskauttama omatunto kauhiasti kuolemaa; sillä se tuntee kuoleman kärjen, se on, synnin itsesänsä, eikä woi wäistää sitä.

23. Toinen on heidän olkain sa witsa, se on, synti, joka tekee kuoleman woimalliseksi ja teräwäksi, niinkuin sanottu on. Sillä ei kuolemaa voiteta, jollei syntiä voiteta. Ja mahdotonta on, että kuolema olisi ilman syntiä tahti synti ilman kuolemaa. Sentähden ei taitanut kuolemakaan pysyä Kristuksen waltiaana, waikka se hetken aikaa pitikin hänen meidän synteimme tähden; sillä Kristuksessa ei ollut yhtään syntiä, waan hän otti (ne kantaaksensa). Saanate ei taida kuolema jäädä kristittyinkään waltiaaksi, kun he nyt owat Kristuksessa wanhurskaita ja owat ilman syntiä, waikka se wä hän aikaa pitää heidän wallassansa.

24. Sillä taitawaksi kuoleman ja synnin woittamiseksi kutsutaan: ei sitä, että se wätkisi ja silmänpölyksessä poistetaan eikä koskaan enää tunneta; waan, että siltä ensin otetaan walta ja oikeus pois ja tuomiolla ja oikeudella tuomitaan tulemaan mittätömäksi. Joskin ne sillä wälin, ennen kuin ne särjetään, vielä rauawat ja antawat tuta itsensä, se ei wätkä mitään. Tuomio on niistä kuitenkään sanottu, niin ettei heillä ole oikeutta eikä woimaa, waan niiden täytyy pian lakata ja saada loppunsa. Niwan niin, kuin tehdään mahtawalle wiholliselle: koska se wangittu on, ei sitä kohta surmata, waan annetaan elää, kunnes hän oikeudessa tuomitaan ja sitte tuomion saaneena teloitetaan. Se elämä, mitä hän wankeudessa elää, on myös elämä, mutta kurja elämä, jolla ei ole oikeutta eikä waltaa wangingoittaa, hallita, sortaa wästustajansa, waan on säilytetty kuoleman waraksi, eikä elä enää hallitaksensa, waan tuomittawaksi ja surmattawaksi.

25. Samoin käy kuolemanfin ja synnin. Kristus on ne voittanut ja sitonut, etteivät enää taida hallita eli voittaa meitä, niinkuin ennen. Tästä sanoo Ps. 68: 19: **sinä astuit ylös korkeuteen ja olet vangiksi ottanut wankouden.** Tämän oikeuden ja tuomion hän täyttää joka päivä ja tuomitsee ne ewankeliumin kautta sellaisina, joilla ei ole oikeutta eikä waltaa meihin, waan joiden pian pitää lakkaaman ja loppunsa saaman, niinkuin Paawali Rom. 8: 3 sanoo: **Kristus tuomitji synnin synnin kautta.** Nyt vielä jäljellä olewa, nimittäin liikkuminen ja tuntuminen, ei ole mitään, sillä ne owat tuomitut, ja owat kadottaneet oikeutensa ja waltansa, eiwätkä taida enää wahingoittaa, ja jäljellä on ainoastansa, että saawat loppunsa ja lakkaawat.

26. Mitä wahingoittaa minua nyt, jos wähdän aikaa tunnen kuolemaa eli syntiä hallitsewina, kun tiedän, ettei niillä ole waltaa, waan owat tuomitut, ja että, waikka liikkuwat ja tuntuwat, se ei muusta tule, kuin että wärisewät ja wapisewat hirsipuuksa edessä, jossa he surmataaan. Niin myöös päin wastoin, mitä hyödyttää muita, jos eiwät wähdä aikaa tunne syntiä ja kuolemaa, juuri kuin olisi kuolema wäijsin poistettu, jos kuitenkin molemmat, synti ja kuolema, pitäwät oikeutensa ja waltansa heidän ylitseensä ja kylläkin pian ryntäwät heidän niskoilleensa ja saawat ijäti hallita heitä. Tästä syystä käyttäwät molemmat, Jesaias ja Paawali, sellaisia sanoja, jotka osoittawat, kuinka synti ja kuolema owat kadottaneet oikeutensa ja waltansa ja pian kyllä saawat loppunsa, waikka vielä jonkun aikaa liikkuwat, muka hallitsewina. Sillä ei p. Paawali sano: kuolema, kussa olet? helwetti, kussa olet? waan näin: kuolema, kussa on otas? helwetti, kussa on voittoa? Itänä kuin hän sanoisi: kuolema ja helwetti kullat! olette kyllä vielä wähdän aikaa olemassa, ei kuitenkaan kauwan; mutta kadottaneet olette oikeuden, wallan, woiton, kärjen ja kaiken woiman. Wihaisia olette, mutta, kultaseni, älkäätkä purko minua ja korwentako makupalaa tulifuumaksi! Synnin tunnen teidät, mutta en pelkää teitä; sillä enempiä ette woi, ja lisäksi

tähtyy teidän piankin hirsipuuksun ja tuhoksi tulla.

27. Samate kuin juutalaiset pilkkasivat Kristusta, kaiken mahtinsa ja woimansa muka kadottaneena ja siihen lisäksi tähtywanä pian kuolla, owat suhdat nyt toisiksi kääntyneet niin, että me nyt uhan pilkkaamme, häpäisemme ja solwaissomme syntiä ja kuolemaa, wakuutettuina siitä, etteivät nyt enää mitään woi, waan tähtyy kärjää. Sentähden on kuolema ja synti kristittyihin nähden niin tuomittu ja ristiin naulattu, että niiden koko muu meno kelpaa wain pilkattawaksi ja solwaistawaksi näin päin: **kuolema, kussa on sinun otas? Helwetti, kussa on sinun voittoa?** Nyt olette yhtä woimattomia, kuin ennen olitte woimallisia. Hyi, teitä suuria jättiläisiä, syntiä ja kuolemaa, kuinka kauhiasti hallitsitte maailmassa ja uhan raastitte ja rouhutte jokaista ihmisestä. Hyi kumminkin, astukaat nyt alas ristikistä! Jos olette jättiläisiä ja suuria herroja, osoittakaat se edes yhdellä jormella; tuossa roikutte Kristuksen ristissä ja teidän tähtyy pian kuolla sinä, ja hän, jonka siihen ripustitte, on siitä wapaa kaikkein meidän kanssamme, jotka hänessä ripunne. Tästä käy, kuten Salomo san. 11: 8 sanoo: **wanhurskas wapahtetaan waiwasta, ja jumalatoim tulee hänen sijaansa.**

28. Samalla tapaa Jesaiaskin puhuu synneistä ja kuolemasta, ei itsestään, waan kuinka ne owat hallinneet ja kuinka sama herraus, se on, heidän woimansa, oikeutensa ja wäkensä on särjetty; sillä ei sano hän wain: heidän kuormansa, waan: **heidän kuormansa ijes.** Sanalla ijes hän ilmoittaa, kuinka olemme olleet kuoleman alaiset, wetämään sen kuormaa, ja kuinka hän hallitsi meitä, niinkuin talonpoika juhtansa, jonka hän ijestää ja kuormittaa kuin juhtansa isäntä ainakin, joka on ikeen sidottu ja kiinnitetty. Sillä kuormaa, jonka joku mieltä mielin ottaa kantaaksensa, ei kutsuta ikeen kuormaksi, waan paljaaksi kuormaksi. Mutta **kuorman ijes** eli kuorma ikeessä merkitsee wallan alaista tilaa, jossa joku on waadittu kantamaan kuormaa. Samoin on meidänkin tähtynyt kantaa kuolemaa, tuota raskaasta kuormaa, pafosta,

synnin kautta annettuina kuoleman, haltiamme, valtaan ja oikeuteen. Mutta Kristus on järkenyt tuon herruuden meidän ylitsemme ja päästännyt meitä sellaisesta wallasta, waikka kuolema vielä jonkun aikaa makaa niškoillamme, kuitenkin ilman oikeutta, kunnes hän lakkaa.

29. Samaa tarkoittaa hän myös sanoes-
sanja ei wain: witsa, waan: **heidän olkainja witsa**, ikänä kuin hän sanoisi: synti ei ole ta-
wallinen witsa, jonka ihminen mielellänsä ottaa olallensa kantaaksensa; waan sillä waaditaan ja lyöhdään meitä hartioille, kuormaa kantamaan. Siis, tämä witsa on herruutta, ja me alamaisia. Sillä, jollei synti hallitsi meitä, ei taitaisi kuolemakaan, niinkuin sanottu on, hallita meitä. Mutta nyt kun synti hallitsee meitä, ja me olemme sen alamaisia ja wankeja, ja waikka tyllä olemme kuoleman kuorman wihollisia ja olisimme miellemme ilman sitä, on se kuitenkin takanamme, witsana, ja pakottaa ja waatii meitä kantamaan kuormaa, se on, synti ajaa meitä kuolemaan ja kuoleman wallan alla olemaan.

30. Kolmas on **waatian sauwa**, se on laki, niinkuin Paawali sanoo Rom. 3: 20 ja 7: 7: laki on synnin woima. Mutta minä puhun laista hengellisesti ymmärrettynä, synnin ilmoittajana; sillä näin hän sanoo: **lain kautta tulee synnin tunto**. Mutta laki libal-
lisesti ymmärrettynä tekee ulkofullatuita töitten kautta, niinkuin toisessa luvussa sanotaan. Sillä jotka eiwät lakia hengellisesti ymmärä, ne eiwät tunne olkainkaan witsaa, syntiä. Witsa on tosin siinä, mutta ei se paina heidän olkaansa; se on, syntiä on heillä, mutta sitä he eiwät huomaa eikä pidä siitä lukua. Samalla tapaa on kuormakin, kuolema, siinä; mutta kuorman ijestä ei heillä ole, sillä eiwät tunne, kuinka kuolema pitää heidän wallasjansa ja hallitsee heitä. Samate on siinä sauwakin, mutta waatian ääntä he eiwät kuule. Siis on tässäkin lakki asiaa: sauwa ja waatia; samate kuin witsa ja sen olalla oleminen owat lakki asiaa, niin myös ijes ja kuorma. Sillä meillä kaikilla on kuolema, synti, laki; mutta emme tunne kaikki otaa ja woittoa, se on, kuoleman, synnin, lain

woimaa ja herruutta ylitsemme, kunnes oikia aika tulee.

31. Laki on siis sauwa, waatia on lain walta ja herruus; sillä jollei lakia olisi, ei olisi syntiäkään. Mutta lain olemassa ollessa, olisimme mielellämme wapaita synnistä; mutta emme woi, sillä laki on siinä; se yrittää, ajaa, wakuuttaa ja todefsi näyttää, että olemme syntisiä, ja waatii siis wäkiin meitä synnin alle. Siinä on waatian ääni, synnin herruus ja walta niškoillamme, joka tekee meistä synnin orjia; sillä sentähden kutsutaan lain woima waatiaksi, exactor, että se aina waatii meiltä kuuliaisuutta, eikä jätä omaatuntoa rauhaan sellaisesta waateesta ja kiskomisesta. Kun nyt olemme woi-
mattomat täyttämään sellaista waadetta eli kuuliaisuutta osoittamaan, niin se kohta ajaa meitä synnin alle ja tuomitsee meidän synnin orjiksi. Mutta sitte kohta antaa synti meidän kuolemalle. Siinä sitte makamme kuoleman, synnin ja lain wangittuina orjina, se on, olemme kuorman ikeen, olkain witsan, waatian sauwan wallan alla.

32. Tästä näemme Jesaiaan ottaneen wer-
tauksen aasin ajajasta tahti muutoin hirmuwal-
lasta. Sillä tässä on juhta-raukalla kuorma, witsa ja ajaja. Kuormasta toki mielellämme olisimme wapaita, mutta olemme ikeesen sidotut, se on, kuoleman woima ja herruus pitää niin meitä, että meidän täytyy kantaa sen kuormaa ja olla hänelle alamaisia. Samate olisimme witsastakin mielellämme wapaita; mutta se on niškoillamme, se on, synnin woima ja herruus, joka wäkiin pitää meitä wallasjansa. Mielellämme olisimme sauwastakin wapaita; mutta waatia on takanamme. Waatia on lain ääni ja woima.

33. Nyt ymmärrämme, mitä Jesaias näillä kolmella asialla tarkoittaa, ja ettemme woi jär-
keä niitä, waan olemme waaditut olemaan niiden alamaisuudessa ja sallimaan niiden hallita itseämme. Mutta jos ne hallitsawat, täytyy meidän täyttää niiden tahtoa. Siitä sitte seura-
raa, ettemme woi tehdä yhtään hywää, waan pelkkää pahaa, ja että olemme wajalla wapaata tahtoa. Mutta Kristus yksin woittaa ne itse

kauttansa, meille kaikille hyväksi, ja jakaa ilojen saaliin, että irtaina ja vapaina ylistämme ja laulamme riemuksa ja turvallisuuksessa. Tästä sanoo profeetta: **sinä olet särkenyt.** Kuinka hän ne särki? Siten, että niiden pitää lakkauttaman, niinkuin Paawali sanoo kuolemasta: **wiimeinen wihollinen, joka pannaan pois, on kuolema** (1 Kor. 15: 26). Ompa syntikin särjetty. Mutta kuinka on laki särjetty? Kuiten sanottiin, ovat synti ja kuolema kadottaneet voimansa ja oikeutensa pitämään meitä kauemmin wallasfansa ja pitää kokonansa lakkauttaman. Mutta laki on niin särjetty, ettei se enää waadi, että pääsemme wapaiksi sen waimuksista ja pakotuksesta siten, että teemme sen täysiksi Kristuksen, Herramme, kautta, ja elämme nyt ja teemme Hengestä wapaachtoisesti kaikki, mitä laki tahtoi meiltä waatia ja kiskoa. Ser-tähden emme tarvitse enää lakia, ja kun sen upittaminen ja waatiminen on poistettu, on myös sen koko walta, oikeus ja puheentwalta poistettu ja elämme niinkuin ne, joilla ei lakia ole, niinkuin terve ihminen elää, syö ja juo ilman lakia ja pakotusta ja siki tarvitsematta lakia. Tästä lufenet lawiammin faar-noistani ja muista kirjoista.

Niinkuin Midianin aikana.

34. Tässä pitää sinun ensin tietämän tuo kaunis, mainio kertomus Tuomarein kirjan 7 luvussa, kuinka Midianit, Amalekit ja Jtamaalaitet häwittiwät Israelin maata ja Israelin lapset pakeniwat heitä; ja kuinka Gideon Jumalan läskystä löi heidän ilman miekkaa, pasunat ja lamput jokaisen kädessä, josta Midianit jälkähtyneinä surmasiwat toinen toisiansa ja pakeniwat. Sillä tässä kertomuksessa on se woitto kuwattuna, jonka Kristus sai noista kolmesta wihollisesta, ja kaikki hänen kristittynsä wieläkin joka päivä hänen kansansa saawat woiton ilman miekkaa. Sillä juuri sitä warten on Jesaias tahtonut kertoa tämän tapauksensa esimerkiksi, näyttääksensä, millaisella woimalla Kristus särki ja woitti nämät kolme kappaletta eli wihollista. Mutta kertomus on liika pitkä kaiffia luetellaksemme ja selittääksemme; siitä tietoa halajawa lufenee itse. Ker-

tomuksen ydin on, että Gideonin sai sellaisen woiton suuressa heikkouksessa ja wäettämyydessä. Sillä hänen omat maalaisensa ja welsensä olivat hänelle äkeisjansa, jotka hän oli wihoinnut niin, että hän särki Baalin alttarin, waikka heidän olisi pitänyt tässä asiassa oleman etewimpinä hänen puolellansa. Sitten luopui hänestä muista ensin kaksikolmattakymmentä tuhatta miestä, sitä lähin kymmenen tuhatta ja wain kolme sataa miestä pyysi uskollisena hänelle. Näillä oli hänen määrä woittaa wihollisen sotajoukko, jossa oli noin sata ja wiisikolmattakymmentä tuhatta sotaan warustettua miestä. Hänen sydämmensä olisi kumminkin tuhannen kertaa täyhtynyt epäillä ja pelwoista jähtettyä. Mitä olisi tuo wäähä oman onnensa nojaan jätetty joukko näin suuren woiman rinnalla? Ei niin mitään. Kuinka moni lienee samaan tapaan kuin Sulkotin ja Buuelin asukkaat (Tuom. 8: 15—17) pilkannut häntä mielettömänä narrina, joka otti toimiafsensa sellaisia mahdottomia asioita ja saattaisi ihmisiä mukansa waaraan. Silloin on hänen sydämmensä täyhtynyt p. Paawalin sanoilla lausua: **koska minä heikko olen, niin minä wäkewäkin olen, sillä Jumalan woima on heikoisikin wäkewä** (2 Kor. 12: 9, 10). Sellainen usko löi Midianit ilman miekkaa.

35. Samoin oli Kristuskin nähä heikko ja joutui kärsimisesjansa pilkaksi, niin että nähtyi warsin mahdottomalta ja uskomattomalta hänen sillä mitään aikoihin saawan; mutta hän sai sentään sellaisessa woimattomuudessa woiton kuolemasta, synnistä, laista, helwetistä, perkeleestä ja kaikesta onnettomuudesta, ilman ihmiswoimaa ja sota-aseita; niinkuin Gideoninkin woimattomuudessaan woitti nuo kolme kansaa. Ja niinkuin Gideonin oli ensimmäinen ja pää-mies lyömässä Midiania ja ne kolme sataa miestä seurasiwat hänen esimerkkiänsä; samoin on Kristuskin esikoinen, joka on woittanut synnin ja kuoleman, ja muut kristityt tekewät joka päivä samoin hänen jälkeensä ja awullansa.

36. Mutta että Midianein tähtyi surmata toisiansa omilla miekoillansa, se merkitsee, että kuolema, joka tahtoi surmata Kristuksen, on

juuri sellaisella surmalla surmannut itsensä. Sillä Kristus nousi ylös ja nieli kuoleman kuolemansansa. Samate tahtoivat hymnitkin, jotka olivat hänen niskoillansa, tuomita hänen kuolemaan ja olla kuoleman otana; mutta hänen wiattomuutensa oli ylös suuri ja tuomitsi synnin synnin kautta, niinkuin p. Paawali sanoo (Rom. 8: 3), että synti on tehnyt syntiä häntä vastaan niin, että sen täytyy kuolla ja olla kuolleena. Laki waati häntä myös ja teki hänen syntiseksi, kun hän oli lain alainen ja tähtyi lain mukaan olla kirotnun, niinkuin Paawalin sanain mukaan Galatalaisille (3: 13), kaikkein niitten, jotka puussa riippuvat. Mutta kuin lailla ei ollut yhtään oikentta häneen eikä hän ollut mitään welkaa, tapahtui hänelle wääritys, niin hän nyt wuorostansa kiristää lakia sellaisena, jolla on syntiä ja wääräyttä ja jonka tähtyy myös kuolla. Mitä tämän kertomuksen muut kohdat merkittewät, niistä hywin synthyisi erinäinen kirja; niin runsas, yhtäkylläinen ja kaunis on se. Mutta me jätämme tähän sikkensä etewimmän asian selitykseen siinä kohden, kuin se, Jesajaan mielestä, tähtää Kristusta.

Sillä kaikki sota ja meteli ja weriset waatteet pitää poltettaman ja tulella kuluttettaman.

37. Kuinka Kristus miehatta ja ruumiillisetta woimatta sai woiton, on profeetta Sideonin esimerkin johdosta sanonut. Tässä hän nyt ennustaa Kristuksen waltakunnassa sodittawan uudella tapaa. Ei siinä sodita ruumiillisesti, eikä siinä sodi toimen toisen puolesta, eikä auta toinen toista; waan jokaisen tähtyy itse omasta puolestansa uskon ja Hengen kautta, niinkuin Kristuskin, woittaa kuolema, synti ja laki, eikä saa luottaa kehenkään muuhun, waan Kristukseen yksin tulee hänen nojata; sillä ei hän saata tietää, kuka uskoinen tahi uskomatoin on. Sentähden on sota kristikunnassa ihmeellinen siihen katsoen, että jokaisen erityisen ihmisen pitää seisoman sodassa kaikkia perkeleitä, koko maailmaa, kuolemaa, syntiä ja lakia vastaan ja kuitenkin -- woittaman.

38. Tässä tahtoo Jesaias sanoa: tästä lähin ei käydä kristittyin kesken enää sotia, me-

telillä ja aseilla, joissa werta wuodatetaan ja waatteet weressä tahraataan, waan Kristuksen ainoa woitto on pitävä sotakentän kaikissa hänen omisnaan. Ja sota käydään niin, että kärsitään, joudutaan alle käden ja ollaan heikkoja, se on, sota on hengellinen. Siis, nämät sanat tarkoittawat juuri samaa, kuin Jesaias sanoo muuallakin, niinkuin 2: 4 ja luv. 11: silloin heidän pitää miekkansa wanaaakki tekemän, ja keihäänsä wiikahteeksi; sillä ei yhdenkään kausan pidä toista kausaa vastaan miekkaa nostaman, eikä silleen tottuman soittimaan. Sillä Kristuksen waltakunta on olewa rauhan waltakunta, niinkuin nyt seuraa.

39. Sanoesjansa: **kaikki sota ja meteli, ja weriset waatteet pitää poltettaman ja tulella kuluttettaman**, näkee hän kahdellaista sota. Toista käydään lyöden ja pieksein, kirtuen ja hakaten, syisen ja läjäyttäen ja werta wuodattamalla molemmin puolin. Tämä on ruumiillinen sota. Toista käydään niin, että ollaan alallansa, kärsitään itseänsä kiikuttamatta, ei awata suutakaan, niinkuin karitsa, joka teuraakki wiedään (Jes. 53: 7; Rom. 8: 36). Sillä sanoilla sota ja meteli kuwaa hän ja juuri kuin silmäin eteen asettaa tappelutantereen, kusja liite ja wilinä on yleinen. Tuolla lyödään rumpua, täällä puhalletaan sotatorween; tuolla kirkaisee mies, täällä hirnahtaa hewonen; täällä napsahtaa, tuolla paukahtaa; täällä wälähtää miekka, tuolla wälkkyh peitsi, ja sekasorto on yltä yleinen; weri wuotaa waatteisiin ja kaikki on kauhiaa nähdä. Joka tahtoo elää hiljaisista ja rauhallista elämää, hänen ei sowi sota katjella. Mutta sellaista sohinaa ja sota ei ole kristikunnassa enää olewa; Pyhän Hengen tuli on kaiken sellaisen polttawa ja typpi tyhjäksi kuluttawa, että siellä olisi sula rauha. Mutta jos siellä on rauhattomuutta, eiwät ole he sen alkun paniat, waan kärsiwät sita muilta hiljaksensa ja kärsiwällisesti, ja noudattawat niin muodoin päätänsä Kristusta, joka myös samalla sotii hengellisesti, ollen ulkonaisesti hiljainen ja rauhallinen, kärsiwällisesti kärsien kaikki, mitä hänelle tehtiin, ja woitti kuitenkin sillä kaikki ja

sai voiton kuolemasta, perkeleestä, helvetistä ja taiteesta (Piet. 2: 21 f.).

40. Ei ole ihmeteltävä fellaista puhetta, että hän sanoo: tuli on polttawa ja kuluttawa fellaisten ruumiillisen sodan. Sillä fellaifilla sanoilla on hänellä mielessä nimen omaan selittä, kuinka ja miten ulkonainen sota on kristittyin kesken lalkaawa. Ja hän seuraa tässä pyyhää laulajaa, joka samaan lajihin puhuu näistä asioista: **tulkaat ja katjokaat Herran tekoja, joka maan päällä sentkaltaijet tekee; joka hallitsee sodat kaikessa maailmassa, joka joutsen särkee ja rikkoo keihään, ja rattaat tulesja polttaa** (Ps. 46: 9, 10). Tuli, sanotaan, on wägewä aine. Se muuttaa kaikki tuhaksi, ja mitä se kuluttaa, se ei enää elwy. Näin ei tee wesi, ilma eikä muunkaan luoma. Ja jos tahdotaan jotain puhdistaa tyyni ja täysin puhtaaksi, niin sifsi käytetään tulta. Miin Juma-lakin itse on viimeisenä päivänä hiwuttawa ja puhdistawa tulella koko maailman, taiwaan ja maan (2 Piet. 3: 12). Juuri samoin on pyhän Hengen tuli, kristillinen rakkauts, pois-tawa kaiken sodan ja sodan aiheet kokonansa kaikkienansa, niistä mitään jäljille jäämättä ja ijankaikkisesti takasin tulematta.

41. Sillä täysin kelpaawa ja kestäwä ei ole, säännoilla estää ja wälisim hillitää sotia ja riitoja. Miin ei muuteta sotaisista mieltä, aina löydetään aika ja paikka ryhtymään sotaan ja riitaan, ennen kuin se saadaan wälisim estetyksi. Sentähden ei saada maailman hallituksessa sotaa ja riitaa tulella kulutetuksi ja kokonansa häwitetyksi, niin että olisi turwallinen ja alituinen rauha, niinkuin sanotaankin: kauwenmin ei ole minulla rauhaa, kuin naapurini tahto. Mutta se on oikia taideteko, pitää ijankaikkista turwallista rauhaa, jota Kristus käyttää waltakunnassansa. Hän, näetsen, tekee sydämmet yksimielisiksi, ei hillitse nyrkkejä eikä lasjeta aseita maahan yksinänsä kästyillä ja wäkiwällä, waan ottaa pois sota-innon ja riitaisen sydämmen. Mutta koska tämä tapahtuu, silloin on nyrkki ja ase jo woimallissimmaasti estetty. Sillä mintähden ja mistä sotisimat ja riitelisimat kristityt, koska owat niin mieltä, että he joka-

ainoa tahtowat kärsiä kaikki ja mielellänsä menettää tawaransa, kunniansa, ruumiinsa ja henkensä? Se on, koskaan ei ole heillä syytä sotimaan; sillä fellaisten kappalten tähden täytyy maallisen esiwallan sota, suojellaksensa omaisuutta, kunniaa ja ruumista ja rauhaa woimassa pitääksensä; ja siitä wieläkin riidellään; mutta ei kristittyin kesken. Miin ei Kristuskaan sotinut, waan kärsi, ja on kärsimisen kautta tullut yhäisimmäksi ja jaloisimmaksi ratjuherraksi. Tämä on oikein sota tulella kuluttaa ja rakkautella kärsiä kaikkia, ei riidellä eikä sota itsemme tähden. Mutta kuinka sodat owat hyviä muille hyödyksi, siitä olen kyllin puhunut kirjassesa maallijesta esiwallasta.

Sillä meille on lapsi syntynyt; Poika on meille annettu.

42. Tässä lausuu Jesaias ja kuwaa tämän kuningaskunnan Päämiehen ja Kuninkaan. Tästä tekstistä on sepitetty tämä kaunis wirsi, jota nyt Jouluna waisataan: „Siit' on meill' iloinen aika Ja y. m“. Ihmeellinen kuningas, joka on toimittawa fellaifia suuria asioita, joista ennen on sanottu: woittawa, näethän, kuoleman, synnin, lain, hallitsewa miekatta ja täytävä maailman ilolla. Sillä Jesaias sanoo tässä selwään, kaikkea fellaista sentähden ja siitä tulewan, että lapsi on meille syntynyt ja poika on meille annettu. Hän tahtoo sanoa: lapsen ja pojan kautta se kaikki tulee, hän on wälittäjä, joka sen toimittaa. Sillä tässä tekstissä on sananen **meille** tarkoin huomioon otettava, sillä siinä on paino. Kaikki lapset, jotka syntywät, syntywät itsellensä eli wanhemmillensa; mutta tästä ainoasta lapsesta sanotaan, että se on **meille syntynyt**. **Meille, meille, meille** kuuluu se; tämä lapsi on meidän kaikkein omanne; meille hyväksi on hän syntynyt. Sillä itsellensä hyväksi ei tarwimmut hänen olenkaan syntä. Kaikki mitä hän on, mitä hänen on ja mitä hän tekee syntymästä asti eli miehuuden luonnon otettuan, kutjataan ja onkin sils meidän ja hyödyttää meitä pelastukseksi ja autuudeksi. Sana **meille** waatii nyt lujaa uskoa. Sillä jos hän syntyi tuhanneksi ja taas tuhanneksi, eikä olisi kuitenkaan meille syn-

tyntyt eikä tullut meille omaksemme, ei olisi se meitä auttanut. Mitä auttaa meitä, että niin monta tuhatta ihmistä on syntynyt ja joka päivä syntyy maailman alusta asti?

43. Katso nyt sanoihin, millinen henkilö tämä kuningas on ja kuinka taitavasti Jesaias laskee ja punnitsee sanansa. Ensiksi on hän lapsi, se on luonnollinen ihminen; sillä hebrean sana jeled merkitsee infans, äskettäin syntynyttä lasta, millaisena vaimo sen synnyttää. Tällä on todistettu, että Kristus on totinen luonnollinen ihminen, vaimosta syntynyt, joska on lihaa, verta, luuta, ydin, iho, hiuksia, elää, käy, seisoo ja toimii, kuin muutkin ihmiset, mutta joka kaikkein muihin nähden on syntynyt ilman syntiä. Sillä niinkuin tämä teksti vaatii otaksumaan, että hän syntyvänsä on totinen, luonnollinen ihminen, niin vaatii edellinen teksti otaksumaan, että hän on syntynyt ilman syntiä, koska Jesaias sanoo hänen särkeneen kuorman, witsan, waatian, se on, synnin, kuoleman, lain. Sillä ei sopinut syntyä synnissä hänen, joka särkee ja voittaa synnin; muutoin olisi ennemmin synti särkenyt ja voittanut hänen, kuten kaikkein muitten ihmisten käy, jotka syntyvät.

44. Niin näemme nyt, että tämä lapsi on luonnollinen, mutta wiatoin, pyhä ihminen, ja että se kaikki, mitä hän on, hänen on, mitä hän tekee ja woi, on meidän. Sillä se, että hän on pyhä ja wiatoin, on olewa meidän, kuin hän on meille syntynyt; sentähden on hänen pyhyhtensä ja wiattomuutensa meidän niin, ikään kuin se olisi meillä itsellämme, ja me puemme itsenme siihen ja kaunistamme itseämme sillä Jumalan edessä, kuin omalla kaunistuksellamme, joka meille on lahjoitettu, jos sen muuten todeksi uskomme. Näin siis olemme wiattomia ja pyhiä tämän lapsen wiattomuudessa ja pyhyhdessä.

45. Toiseksi on hän **meille annettu poika**. Tässä hän ei sano: poika on meille syntynyt, waan **annettu**. Owathan ne kauniita, ihania sanoja. Hän kutsuu hänen pojaksi, näyttääksensä, että tämä kuningas on, ei ainoastansa ihminen, waan myös totinen, luonnollinen Jumala. Hänen täytyy toki olla toisen lainen

poika, kuin muut ihmispojat kaikki, koska hän on toimittawa sellaisia asioita, kuin sanottu on. Joskin kaikki pojat olisivat omamme, ei se kuitenkaan auttaisi meitä, koska ei ainoakaan ole, jota ei synti, kuolema, laki murra. Jos hän nyt on murttawa kuoleman, synnin, lain, täytyy hänessä olla totinen, jumalallinen woima, senmenkin kuin hän ei tee mitään itsensä, waan meidän hyväksemme, ja on meille annettu. Sillä sula Jumalan woima on auttaa muita ihmisiä synnistä, kuolemasta ja laista.

46. Jos hän nyt on poika ja Jumala, on kaikki hänen wallassansa, ja hänen täytyy olla Jumalan wertainen. Mutta sellaista jumaluutta ei ole syntynyt meihin; sillä ei hän saanut sitä meidän tähtemme, waan se oli hänellä itsellänsä isästä, ijankaiffisuudesta. Mutta annettu on se meille, että sekin olisi omamme. Mutta jos se on omamme, mitä on sitte olemassa, joka ei ole omaamme? Niinkuin p. Paawali (Rom. 8: 32) sanoo: **jos Jumala on edestämme antanut Poikansa, eikös hän myös lahjoita meille kaikkia hänen kanssansa**.

47. Niin tiedämme nyt tästä kuningasta, että hän on oikia, totinen Jumala ja ihminen, lisäksi neitseestä syntynyt; sillä syntinen on jokainen mieheestä ja vaimosta syntynyt, niinkuin Johannes (3: 6) sanoo: **mitä lihasta syntynyt on, se on liha**, ja (Joh. 1: 13) taas: **jotta ei werestä eikä lihan tahdosta, ei myös miehen tahdosta, mutta Jumalasta syntyneet owat**. Jos hän nyt on särkewä synnin ja kuoleman, ei saa hän syntyä lihasta ja werestä, ja kuitenkin pitää hänen oleman totinen, luonnollinen, vaimosta syntynyt ihminen, niinkuin Jesaias tässä sanoo: **lapsi on meille syntynyt**.

48. Tähän piti se neuwo mietittämän ja saataman, että hän tosin syntyi vaimosta eikä kuitenkaan lihasta. Se tapahtui niin, että hänen täytyi syntyä äitistänsä, ei lihan woimasta ja myötäsyntyneestä luonnosta, waan ylönlunnollisesti, pyhän Hengen erinomaisesta woimasta; se on, hänen äitinsä täytyi olla neitse ja tulla kōhdulliseksi miehen awutta, niinkuin Uskossa tunnustamme: **siinnyt pyhästä Henges-**

tä, syntynyt neitseestä Maariasta. Näin taiksi olettaa, että hän oli ihminen ilman syntiä ja syynnin Herran, ja ettei synty koskaan saanut häntä valtaansa hänen miehuutensa ensi hetkestä asti. Miinpä oikein syntyi Jumalan Poika, sillä mahdotonta oli, Jumalan Pojan olla syynnin alla. Muutoin olisi itse Jumalasta tullut syntinen, joka olisi tarvinnut Wapautajaa, niinkuin mekin. Kuka sitte olisi auttanut meitä?

Jonka hartioilla herraus on.

49. Tämä lause kuvataan niin, että lapsukainen Kristus kantaa ristiä hartioillansa, koska Jumala lähettää hänen Maarialle. Ja waikkei se kuvaus ole täysin tyydyttävä, en sitä kuitenkaan yksinkertaisten tähden paheskiffaan; sillä se on osittain sopiva eikä hairahda kaikin puolin. **Ensiksi** on ihan tiettyä, että maallisten kuningasten valtakunnat maalataan toisiin, ei hartioille, waan kuningas kuvataan ruunu päässä, omena wäsemässä ja waltikka viikissä kädessä. Mitä tuo merkitsee, sen nyt sillessä jätämme.

50. Kristuksen kuningaskunta owat hänen kristittynsä, niinkuin p. Pietari (1 ep. 2: 9) sanoo: **te olette kuningallinen pappens- ja omaisuuden kansa.** Ja Psalmisä (2: 8) on näin: **minä annan pakanat sinun perinnöksi,** ja muita samallaisia lauseita. Sellaisen valtakunnan kuvaa Jesaias olewana hänen hartioillansa. **Ensiksi** sentähden, että hän on säilyttänyt meidän ja syntimme hartioillensa ja kantanut ne ristin puuhun ja vielä joka päiwä kantaa meidän kaikkia wirheitämme, niinkuin p. Pietari (1 ep. 2: 24) sanoo: **hän meidän syntimme itse uhraisi omassa ruumiisjansa puun päällä.** Ja Johannes kastaja sanoo: **katso, Jumalan karitsa, joka pois ottaa maailman synnit** (Joh. 1: 29) ja Ruukkaen (10: 34) kuljettaa samarialainen puolikuollutta miestä johdollansa. Hän on paimenkin, joka hartioillansa kantaa kadonnutta lammasta takaisin laumaan (Luuk. 15: 5). Tätä merkitsee risti, joka lapsukaisen Kristuksen hartioille maalataan.

51. Tästä huomaat, kuinka suloinen ja lohdullinen tämä Jesaiaan lause on: **herraus on hänen hartioillansa.** Ei hän sano: herraus on Jerusalemissa, Syriassa, Aasiassa, Intiassa taikka josjakin muualla maailmassa, waan: hänen hartioillansa. Kussa hän on, siellä on herrauskin, kaikkisä vapaa. Se ei ole sidottu mihinkään paikkaan, aikaan eikä personaan, waan yksin häneen. Tähän lisäksi kantaa hän sitä kaikkine wikoineen, niinkuin isä lastansa, ja niinkuin paimen karitsoitansa, eikä heitä niitä pois syntein tähden, waan parantaa ja auttaa heitä. Sillä hänen valtakuntansa on armon-, awun- ja lohdutuksen valtakunta kaikille syntisraukoille. Ja ompahan tuo ihmeellisesti puhuttu, että hän kantaa valtakuntansa hartioillansa, ja että se kuitenkin on olewa kaikessa maailmassa: sillä hän on ewankeliumin kautta hallitsewa kaikkisä paikoissa ja on kuitenkin kantawa herrauttansa kaikin paikoin hartioillansa. Maalliset ruhtinaat antawat kuningaskuntansa nostaa, kantaa, kuljettaa ja johdattaa itseänsä; mutta tämä kuningas nostaa, kantaa, laskee, kuljettaa ja johdattaa omiansa.

52. Tämä tapahtuu ainoastansa näin: hän kantoi meitä kaikkia kerran ristiissä; mutta nyt hän kantaa meitä ewankeliumilla, se on, nyt saarnataan, kuinka hän silloin kantoi meitä kaikkia ja ansaitsi meille päästön kaikista synneistä, joita ennen teimme, nyt teemme tahti wastedes satumme tekemään. Oi tätä ihanaa arwonimeä, tätä lohdullista lausetta Kristuksesta, että hän kantaa valtakuntansa hartioillansa. Samaan lajihin lausuu Moseksin wirresjansä (5 Mos. 32: 11), että Jumala on kantanut Israelin kansaa hartioilla, se on, on kohdellut heitä, kuin wähiä lapsia ainakin, ruokkinut heitä, kärsinyt heidän tapojansa ja auttanut heitä y. m., niinkuin Kristuskin tekee meille.

53. **Toiseksi** katsutaan se herraudeksi hänen hartioillansa osoittamaan, että se on valtakunta uskossa. Sillä me näemme hänen ainoasti takaa, emme kaswoja; niinkuin hän myös (2 Mos. 33: 23) sanoo Mosekselle: **minun kaswojani ei taita nähtää, waan sinä saat nähdä minun takaa.** Aitwan niin sanoo

Raawalikin Korinttilaisille: nyt me näemme niinkuin peilistä tapahtuksessa, mutta silloin kasvoista kasvoihin. Siis, hän kantaa meitä uskoissa, niin ettemme näe ja tunnemme kuitenkään hänen voimansa, jolla hän meitä kantaa, luuastaa, auttaa ja warjelee. Seuraa nyt mikä hän nimitetään:

Ja hänen nimensä kutsutaan: Pele, Jogetz, El, Gibbor, Abigad, Sarsalom.

54. Profeetta antaa tälle kuningasalle kuusi nimeä, jotka hebreaksi kuuluvat, niinkuin siinä seisoo: Pele, Jogetz, El, Gibbor, Abigad, Sarsalom, ja suomeksi näin: Ihmeellinen, Neuvonantaja, Väkewä, Sankari, Alinomainen Jä, Rauhan Ruhtinas. Tässä älä ajattele, häntä näin nimitettävän eli kutsuttavan hänen personaansa katsoen, niinkuin toinen ihminen huutaa toista nimeltänsä, sillä sitä karktui koko pitkä jono, jos yhtä usein kuin häntä awutti huudetaan, luetellaisiin kaikki kuusi nimeä; waan nämä ovat ninnä, joita hänestä saarnataan, ylistetään ja kunnialla mainitaan hänen töitensä, tekojensa ja wirransa wuoksi. Sillä hebrean kielin saattaa tämä teksti näinkin kuulua: ja hänen nimeänsä saarnataan; sillä kutsua, huutaa, saarnata on yksi ja sama sana hebrean kielessä; niinkuin Dawid kutsutaan siwiäksi, nöyräksi, sotaisaksi, wiijaaksi y. m.; se on, sellaisilla nimillä ylistetään hänen awuansa ja tekojansa eli omaisuuksiansa, hänen erittäin tunteaksemme ja muista eroittaaksemme. Semmoiset nimet kutsomme liikanimiksi, jotka liitetään oikain nimien lisäksi. Monella, esimerkiksi, on Pietari nimenä; mutta jos sanotaan Pietari, Kristuksen apostoli, joka kunnioitti Kristusta kuolemallansa, niin annetaan hänelle awustansa, wirastansa eli omaisuudestaan liikanimi. Samoin on monta, joilla on nimenä Juhon; mutta jos sanotaan kirjuri Juhon, kutsutaan hän siksi wirastansa. Hebrean kielessä kutsutaan liikanimet yhtä hyvin nimiksi, kuin oikeatkin nimet; sama on kunnianimienkin laita, josta johdosta Jumalakin kutsutaan hywäksi, armolliseksi, köyhään tuomariksi, hädässä auttajaksi, orpoin isäksi, ja niin pois päin.

Pele, ihmeellinen.

55. Tämä ensimmäinen nimi näyttää, millä tapaa tämä kuningas hallitsee waltakuntaansa, ja sanoo: hän toimii ihmeellisesti ja oudosti, mikä menee yli kaiken ymmärryksen, luonnon ja taidon. Sitä ei käsitetä. Miksi niin? Hän hallitsee meitä samoin, kuin Isäkin hallitsi häntä itseä. Se käwi, niinkuin Psalmi (118: 22, 23) laulaa: **se kiwi, jonka rakentajat hylkäsivät, on tullut kulmakiveksi.** Herralta se on tapahtunut, ja on ihme meidän silmämme edessä. Eikä ollut ihmeellistä, että hän meni kuolemaan, koska hän mieli mennä iäiseen elämään, ja että hän, tahtoessansa mennä Isänsä tykö kunniaan, joutui kaikkeen häpiään, rippuipa häpiällisimmästi ristisijain murhajaain keskellä; että silloin, koska hän aikoi tehdä paljon kansaa ja koko maailman itsellensä alamaiseksi, hänen omansakin luopuivat hänestä, ei ainoasti niin, että kielsivät hänen, waan myös pettivät, möiwät, ylönantoiwat, ristiinnaulittiwat ja pilkkasiwat. Eikä se ole outoa ja ihmeellistä, että näin sywään hylätystä kivestä tulee kulmakiwi? Rhyhysti: ei maan päällä ole koskaan kuultu eikä nähty hullumpaa, mahdottomampaa eli epäilyttävämpää asiaa, waan että kuolewa ihminen ei ainoasti wirkoisi eläväksi, waan olisi elämän Herrakin ja jakaja ja kaikkein kuolleitten herättäjä; että kuolema tulisi hänen waltansa, jonka se kuoletti, ja itse wuorostansa kuolettaisiin iankaikkisesti. Niin myös, että hänestä tulisi kunnian kuningas, jonka hänen oma kansansa hylkäsi, petti, wainosi, murhasi, pilkkasi ja häpäisi, ja niin pois päin muissakin asioissa, jotka kaikki owat pelkkiä sanomattomia ihmeitä. Mutta olemme niitä tottuneet joka päivä kuulemaan, sentähden emme pidä niitä enää ihmeinä; sillä emme mieta sitä, emme uskokaan sitä toden tiestä, muuten me lafkaamatta sitä ihmettelisimme.

56. Juuri samalla tavalla hän pitelee omiansa, se on, kuningaskuntaansakin. Maallinen kuningas hallitsee niin että hän kiittää kansansa itsehensä ja seuraansa ja poistaa wieraat tabi wiholliset puolestaan. Tämä tekee päin wastoin. Oman kansansa, juutalaiset las-

lee hän menemään ja ottaa pakanat, viihollisensa, omiksensa, särkee ja hävittää juutalaisuuden perin pohjin ja rakentaa pakanakunnan waltakunnaksensa kautta koko lawian maailman. Kuinka paljon kehuttaneehan Ruhtinasta, joka jättäisi oman kansansa, ottaisi viiholliset maahan ja hokisi kuitenkin tahtowansa hallita viihollisesti? Mielettömänä, tyhjänä ja hulluna sellainen pidettäisiin. Ja laita olisikin niin, jos maailmassa hallituksessa niin toimittaisiinkin. Niin myös — kenen Kristus aikoo hurjakaaksi tehdä, sen hän ensin tekee toivottomaksi syntiseksi; josta hän mielii saada taitawaa, sen hän tekee tyhmäksi; josta tahtoo tehdä wälewää, sen hän heikoksi tekee; kenen hän tahtoo eläwäksi tehdä, sen hän syhää kuoleman kitaan; kenen hän tahtoo wiedä kohti taivasta, sen hän wajottaa helmetin syvyyteen j. n. e. Kenen hän tahtoo tehdä mainioksi ja korottaa kuniaan, autuuteen, herruuteen, sen hän halventaa ja alentaa kaikkeen häpiään, kivotuksi, orjaksi. Tässä toteentuu lause: **ensimmäisistä tulee viimeisiä ja viimeisistä ensimmäisiä** (Matt. 19: 30). **Joka suurin on, se olkoon nuorin** (Luukk. 22: 26). Joka tahtoo käydä etupäässä, hän käyköön takana.

57. Tämä nyt on ihmeellinen ja kunnallinen kuningas, joka silloin on lähimpänä, koska on kauwimpänä, ja silloin kauwimpänä, koska hän on lähimpänä. Ettei tämä mielestämme ole ihmeellistä, se tulee tämän asian tuntemattomuudesta ja kokemattomuudestammekin siinä. Me kuulemme ja tuputamme joka päivä sanaa siitä, kunnes wäsyneinä hylästyimme siihen, itse asiaan koskaan pääsemättä. Mutta jotka siinä owat ja siihen harjauntuwat, ne ymmärtäwät ja tuntewat, mikä ihmeellinen meno se on, ja miten se syystä kutsutaan ihmeelliseksi. Lyhyesti: hän on ihmeellinen sentähden, että hänen menonsa, waltakuntansa ja hallituksensa on kärsimisessä ja wanhan Natamin kuolettamisessa, johon nähden hän ei hyväksy mitään ollenkaan kaikista niistä, joita se (Natami) tekee, tietää ja woi.

Sogetz, neuwonantaja.

58. Tämä toinen nimi osoittaa, kuinka

hän sellaisessa kärsimisessä, kuolettamisessa ja riskisä auttaa meitä, niin ettemme sinä epäile tahi huku. Ja sellaisessa awun teosfakin on hän ihmeellinen; sillä ei hän niin ole apunamme, kuin maailma ja wanha Natami auttaa, niinkuin hän (Joh. 14: 27; 16: 33) sanoo: **rauhan minä jätän teille, minun rauhani minä annan teille; en minä anna teille niinkuin maailma antaa.** Maailmassa on teillä tuskka; mutta minusssa on teillä rauha. Maailma auttaa niin, että se pakenee kärsimistä ja tuskaa, taikka pyhtää wäkiin päästäksensä wapaaksi siitä; sillä se wastustaa sitä lihallsella waimalla tahi kärsii wästenmielisesti, kussa sen täytyy. Mutta Kristus sallii omansa jäädä kärsimiseen ja auttaa heitä, ei lihallsella wäellä, waan sanalla, niinkuin hän Jesaiaan 50: 4 sanoo: **Herra antoi minulle oppineen kielen, taitakseni puhua wäsyneille ajallansa.** Semmomen meitä kärsimisessä lohduttawa sana on hywä neuwo; ja sen osaawa on hywä neuwonantaja. Syystä siis Kristus kutsutaan Neuwonantajaksi. Niin hän neuwoi apostolia (Joh. 16: 33): **olkaat hywässä turwasja, minä woitin maailman; niin myös: älköön teidän yhdänmenne murheellinen olko. Te kuulitte minun sanowan: minä menen pois ja tulen jälleen teidän tyköne. Jos te minua rakastaisitte, niin te tosin iloititsitte, että minä sanoin: minä menen Jän tykö; sillä Jä on suurempi minua** (Joh. 14: 1, 28) y. m. Ja mitä on koko tämä ehto- ja hywästäijättösaarna muuta, kuin julia neuwo- ja lohdutus sanoja kärsimisessä. Niin sanoo myös Herra Kristus ja hänen omansa Psalmisssa (16: 7): **Herra on minua neuwonut; ja Sal. sanl. 2: 6: Herra antaa wiisauden y. m., se on, hän kyllä jättää minun kärsimiseen antamatta ruumiillisista waimaa, mutta hän ei anna mitulta puuttua neuwoansa ja wiisauttansa, kuinka siinä kestäisin.**

59. Siis Kristuksen waltakunnassa hallitaan meitä ainoastansa Jumalan sanalla, jota Jesaias tässä ylistää hyweestänsä antamaan hywää neuwoa ja lohdutusta. Sitä ei woi kukaan toinen herra eli kuningas; sillä heidän

neuvonja ja lohdutuksensa on mennyttä tawaraa, kussa he joutuwat tappiolle ja heidän maansa häwitetään. Heidän neuvonja ja lohdutuksensa on tietysti täysinäinen rahakuffaro, walta woitolla eli päällä käden ja kunnia, wähentymättä eheänä pysyvä. Mutta tässä sanotaan silloin parhaiten neuwotuksi ja lohdutetuksi, koska kaikki on toiwottomasti hukassa. Sentähden tarwitaan tähän uskoa; sillä se on uskon neuwo, kuin se tulee, kaiken niin ihan tyhni mentyä, että täytyy ainoastansa näytymättömään toivoa. Kulkapa muuten olisi seisowainen, jos Herran ensimmäisen nimensä mukaan meitä niin ihmeellisesti johdattaisi, ettei meillä ole mitään, jossa rippuisimmme? Kumminkin saunafen täytyy tässä olla, joka meitä neuwoo ja lohduttaa. Yhyesti: hän kutsutaan **neuwonantajakki** sentähden, että hän maailmassa lohduttaa ewankelumilla omiansa, jotka owat hylähtyitä ja kaikellaisessa murheessa.

GI, wälewä.

60. Hebrean kielessä omistetaan sana El Jumalalle ja käytetään usein Jumalan nimenä. Siitä tahdotaan juutalaisia wastoin näyttää, että Kristus on Jumala, jota todistamaan tänä Garaan lause otetaan. Sen kieltävät juutalaiset miten suinkin saattawat — tefosyitten nojalla. Mutta lyhyesti sanoaksemme, ei woi kukaan tässä käytetystä sanasta GI, jota ei raamatussa yhdistään Jumalasta käytetä, joka ei myösk warsinaisesti merkitse jumaluutta, päättää sen tässä merkitsewän ja täytywän merkitä Jumalaa. Samate ei taida sanoista hywä ja wanhurskas, joita käytetään Jumalan niminä, päättää niillä, kussa ne sanat hywä ja wanhurskas raamatussa tawataan, wälttämättä merkitsewän Jumalaa, kuin molempia sanoja käytetään Jumalasta ja monesta muusta.

61. Mutta tässä puhuu Jesaias sellaisista nimistä, joilla merkitään, ei Kristuksen persona, waan wirta ja hänen waltakuntansa luonne. Ja meillä täytyy olla, niinkuin onkin, luotettawampia lauseita todistamaan Kristuksen jumaluutta. Sentähden pyhyen sen sanan luonnollisessa merkityksessä, siinä, mitä se luontoansa tietää. Mutta luontoansa se merkitsee

wälewyyttä eli woimaa, niinkuin hawaitsemme 5 Mos. 28: 32, kussa Moses puhuu juutalaisten onnettomuudesta: **ei yhtään El pidä sinun käsisjäs oleman**; kussa me luemme: ei yhtään **wälewyyttä** pidä sinun käsisjäs oleman, estämään sellaista onnettomuutta eli wapahtamaan sinua siitä.

62. Sana **wälewä** osoittaa, että neuwo on wälewä; sillä meidänkin kielesämme asettamme molemmat sanat rinnatusten ja sanomme: neuwo ja apu. Sillä kussa neuwo on yksin, on siinä tosin sana, mutta painoa ei siinä ole, ja käy viimein typpi tyhjäksi. Mutta Kristus, neuwoessaan ja lohduttaessaan meitä ewankelummin sanoilla, antaa sanallensa woimaakin, niin että uskomme sen ja pyhyimme siinä lujina, tunkeumme viimein läwitsekin, saamme woiwon ja pidämme taistelufentän halussamme. Sillä ei Kristuksen tarkoitus, ihmeellisesti meitä johdattaessaan, kärsimiseen ja risttiin saattaessaan, ole aina pysyttää meitä siinä ja tydyttää meitä paljailta neuwoilla ja jättää asia sillensä; ei wainen niin. Neuwo ja sana on siinä saatawilla niin kauwan kuin kärsimistä kestää, ja pitää meitä pyhityssä wajoimasta heikkouden tähden; mutta kärsimiselle on nyt kansia wihdoin tulewa loppu, ja pitää meidän kestäwyhemme kautta woiwettaman ja laakaaman.

63. Ota p. Paawali esimerkiksi tästä. Kuinka usein oli hän jalopeuran kidassa, se on, monellaisessa murheessa? Mutta millä neuwoo ja lohduttaa hän itsensä? Ainoasti Jumalan neuwolla ja sanalla. Mutta hän selkiää kuitenkin niistä ja woiwtaa wihdoin, niinkuin hän tämän kaiken runsaasti selittää toisessa epistolasssa Korintilaisille (luf. 11). Siis, joskin on monellaisia murheita, toisia toisten jälkeen, wälistä yhtä haawaakin, milloin synti, milloin luolema, milloin perkele y. m., owat ne kaikki Pelen (ihmeellisen) töitä; niissä kaikissa on Jogetz (neuwonantaja) neuwollansa ja sanallansa läsnä lohduttamassa meitä, niin että saattamme ne kestää. Wihdoin wie hän viistä poisikin ja antaa auringon paistaa jälleen, niin että pidämme sotafentän wallassamme, niinkuin

p. Paawali (2 Kor. 1: 3) sanoo: kiitetty ol-
koon Jumala, joka aina antaa meille voi-
ton Kristuksessa (2 Kor. 2: 14). Sillä
hän kutsutaan väkewäksi, ja osaa, ei ainoastaan
neuwoa ja lohduttaa, waan myös auttaa ja
heittää kärsimisen meidän allemme. Hänessä
on voimaa ja on kallio, jota ei helwetin por-
tittakaan voita (Matt. 16: 18).

Gibbor, Sankari.

64. Kuinka somaan seuraawat nämät ni-
met toisiansa ja rippuwat kiinni toisissansa war-
sin niin, kuin Kristuksenkin waltakunnassa käy.
Sillä ensimmäinen on wanhan Nätamin kuolet-
taminen kaikkinaisessa kärsimisessä ja ristissä,
mutta tähän tarwitaan lohdutus ja neuwo sa-
nan kautta. Mutta neuwoissa ja lohdutuksessa
ei vielä ole tarpeeksi, siihen tarwitaan wäke-
wyttäkin, päästäksemme siitä selwille. Tässä
on nyt puoli nimestä. Ja me näemme niiden
kaikkein kolmen koskevan meihin, ja että hän
kutsutaan niin, ei oman personansa tähden, waan
meidän tähtemme, meille palvelukseksi ja hyödyksi.

65. Näillä kolmella nimellä me hallitaan,
uudistetaan, säilytetään ja puolustetaan, ja hä-
nellä, kuninkaalla, on näissä kolmessa wiraas-
sansa tekemisestä omainsa kanssa. Mutta kuinka
hän nyt wihollistenkin kimppuun hyökkää ja ot-
telee niiden kanssa, sen osoittaa neljäs nimi.
Sillä oikia Herran ensin hoitaa, warustaa ja
walmistaa maatansa ja kansaansa ja hyökkää
sitte wihollisten kimppuun ja laajentaa waltakun-
tansa alaa. Mutta tämäkin käy ihmeellisesti; sillä
kaiken, mitä tämän kuninkaan on, täytyy olla
ihmeellistä, niinkuin ensimmäinen nimi sanoo. Hän
kuolettaa ihmeellisesti, ihmeellisesti neuwoa ja
lohduttaa, ihmeellisesti auttaa woittamaan, kaikki
kärsimisessä ja woimattomuudessa. Samoin so-
ttiin ja tappelee hän ja laskee kansat ihmeel-
lisesti waltansa alle; sillä hän on sankari ja
sotilas, ilman miekkaa ja kilpeä, niinkuin p. Paa-
wali (2 Kor. 10: 4—6) sanoo: **meidän sota-
aseemme ei ole lihalliset, waan wäkewät Ju-
malan edessä kivistamaan warjeluksia, ja
me maahan lyömme aiwoitukset ja kaiken
korkeuden, kuin hänenjä korottaa Jumalan
tuntemista vastaan, ja wangiksi otamme**

kaiken ajatuksen Kristuksen kuuliaisuuden ala,
ja olemme walmiit kostamaan kaikkea kowa-
korwainnutta. Samate sanoo Psalmikin 110: 2:
wallitse sinun wihollistes seassa, ja Ps. 45: 6:
terävät owat sinun nuoles, että kansat lan-
teewat etees maahan, kuninkaan wihollisten
keskellä.

66. Tätä kaikkea hän toimittaa pyhällä
ewangeliumilla. Se on hänen miekkansa, nuo-
lensa ja aseensa, jolla hän lyöä jäskäyttää
kaiken taidon, wiisauden, järjen, woiman ja py-
hyiden. Eikös tämä ole ihmeellinen asia? Käyt-
tää wain sanaa ja sillä, niinpä paljolla kärsi-
misellä ja ristillä woittaa maailma ilman mie-
kan lyöntiä! Eikä ainoastansa woittaa maa-
ilma, waanpa poistaa ja asettaa kaikkea wää-
rää oppia ja erehdyistä vastaan ja wihdoin
painaa ne maahan ja woittaa! Sitä ei taida
myös yksikään kuningas maan päällä tehdä,
sillä hänen sanansa owat ylön halwat; hänen
täytyy saada se aikoin woimalla ja wäellä.
Tässä toteentuu wertaus Luukk. 11: 21, kuinka
wäkewä haaruiskoittu kotonsa warjelee, kun-
nes häntä wäkewämpi tulee ja woittaa hä-
nen ja ottaa pois kaikki hänen sota-aseensa
ja jakaa hänen saaliinsa. Tästä woitollisesta
ja wäkewästä sankarista sanoo Jesaias tässä,
että hän kutsutaan **Gibbor**. Ja totta on
sellainen sota ja woitto oikia mestariteos. Hän
tarttuu ensin sydämmeen sanalla; sillä hän jaar-
nauttaa, että kaikki työt, kaikki tieto ja järki
owat pelkkää syntiä Jumalan edessä. Täten
kaatuu nurin kaikki pyhyys, wiisaus, walta, rik-
kaus ja kaikki maailman oma. Silloin on
röykkyys sieltä poikessa ja ihmisen täytyy epäillä
itsestänsä, ja antautuen woitetuksi tunnustaa
niin olewan. Mutta kussa sydän woitettuna
wapisee, kuinka se silloin tahtoisi ja taitaisi
puolustaa itseänsä eli sotia? Mutta jotka ei-
wät vielä wapisse, ne eiwät ole vielä woitettu-
jakaan. Näitä vastaan sotii tämä sankari yhä
edelleen sanalla, kunnes hän woittaa nekin, eli
jättää heidän Jumalan tuomion haltuun.

67. Niin tekiwät rakkaat apostolit. He
lyöä huimeiwat Jumalan sanalla, kussa per-
tele ja hänen waltakuntansa oli tuuhein ja wah-

win. He repivät ja riistivät siitä monta pois, särkivät ja hävittivät hänen waltakuntaansa kaikissa maissa. Niin luemme Teheraamattusja, kuinka p. Paawali miehuullisesti taisteli ja soti perfeleen kansja ja kaikin paikoin woitti. Sentähden onkin hänellä tapana kutsua saarnaamista taistelufsi, sodaksi, miekkailemiseksi ja turnauspeliksi p. m. Niin mekin nyt ja kaikki kristityt teemme wiimeiseen päiwään asti, temmaten perfeleeltä monta ihmistä ja rewäisten ne hänen kidastansa. Sillä emme tydy siihen, että itse puolestamme olemme autetut ja wäkeviä, waan me palwelummekin **Gibboria**, sankaria Kristusta, niin että hän meidän toimestamme woittaa monta ja laajentaa waltakuntaansa.

68. Sentähden on kristittykin warustettu joka päiwä sotaan käymään ja wihollista vastaan taistelemaan, josta syystä profeetatkin kutsuwat Jumalan **Deus Zebaoth**, sotalaumain Sumalaksi. Sillä hän on oikia sotapäällikkö, kuin hänen sanansa ei taida olla tyhjäätoimitajana, perfeletä ja maailmaa rohliasti hätyytämättä. Sitä ei perfele woi kärjää, se mahatawasti ponnistaa vastaan, herättää lahjoja ja wääriä opetuksia, ja yllättää ruhtinaita ja herroja wastustamaan sanaa; sepä silloin reippaasti kohentaa itsensä, käy kimppuun, lyödä mäiskähtäen, joka kaatuu, hän kaatuu. Mutta kusja ei Jumalan sanaa ole, siellä loppuu sota ja perfele istuu taas waltakunnassansa rauhasja seitsemän kertaa entistänsä häijympänä, niinkuin Serra (Matt. 12: 45) sanoo.

Abigad, Minomainen Isä.

69. **Wiides** ja **kuudes** nimi osoittaa warsin palikka ja hywää, jonka ne saawat, jotka owat Kristuksen waltakunnassa. Sanan **Abigad** olisiin mielelläni tulkinnut sanalla **Ijan-kaikkinen Isä**, ja se olisi hywälin ollut, mutta sitä sanaa nyt tawallisesti käytetään niin, että sillä ymmäretään Isä Jumala eikä Kristusta. Ja sama Isä Jumala kutsutaan ijankaikkiseksi Isäksi siitä, että hän personansa ja olemisensa puolesta on ijankaikkinen ja elää ijankaikkisesti. Mutta tätä kuningasta kutsutaan ijankaikkiseksi Isäksi siitä, että hän on meille ja meille hywäksi ijankaikkinen, niinkuin olen sanonut, että

nämät kuusi nimeä omistetaan aina hänelle meidän, ja hänen wirkansa, tähden, eikä hänen personansa tähden. Sentähden Kristus siis kutsuttaisiin ijankaikkiseksi Isäksi waltakunnassansa, että hän aina ja ijankaikkisesti käyttää ja osoittaa itsensä isälliseksi meitä kohtaan, ja kaswattaa ja hoitaa meitä lapsinansa; sentähden en tietänyt kääntää sitä paremmin, kuin sanoa **Minomainen Isä**, joka sellaisena aina käyttää itsensä isällisesti meitä kohtaan. Kuitenkin on tarpeen, että hänenkin, aina ja ijankaikkisesti käyttäkönsä itsensä isällisesti meitä kohtaan, täytyy itsensäkin puolesta elää ijankaikkisesti. Sillä maallinen isä, waikka isällinenkin lapsilensa, ei taida kuitenkaan kauwan tehdä sitä, sillä täytyypä toki hänen kuolla ja jättää lapsensa jälkeensä ja uskoa ne muitten huomaan; sentähden ei taida hän olla alinomainen isä taikka et taida häntä siksi kutsua. Hänen kutsunet heikiseksi isäksi, sillä hän on warma elämästänsä wain silmänräpäyksen.

70. Mutta ei tämä kuningas kuole koskaan, eikä jätä lapsiansa jälkeensä, waan pitää ne aina tykönänsä ja nefin eläwät ijankaikkisesti hänen kanssansa. Isän nimi, miksi hän kutsutaan, osoittaa, kuinka hän, en sano ainoastansa synnyttää omanja, waan myös elättää, waatettaa, opettaa, kurittaa, holhoo ja walmistaa heille perinnön. Samoin, jos tekewät syntiä, rankaisee hän heitä isällisesti, mutta ei heitä pois, niinkuin maallinenkin isä kaswattaa, elättää, holhoo, rakastaa ja pitää lapsensa, eikä heitä sitä pois, waikka se on likainen, rupinen tahi muutoin heikko. Samaa tekee Kristus paljon enemmän omillensa, ja sitä ijankaikkisesti. Täällä se aljetaan uskosja ja siellä täytetään näkemisesjä. Lyhyesti: tällä nimellä on tarkoitusena sanoa samaa, kuin p. Paawali sanoo romalaisille (5: 3—5): **me kerkaamme meidänme waiwoissa; sillä me tiedämme, että waiwa saattaa kärjwällisyhyden, mutta kärjwällisyhyys koettelemuksen, koettelemus toiwon; mutta toivo ei anna tulla häpiään.** Sillä niinkuin kristityt edellisiin nimiin katsoen owat hywin harjoitetut kärjimisellä, lohduituksella, woitolla ja sodalla syntiä vastaan, niin woittawat

he siitä kaikesta sen wahwan toivon Jumalaan, että ovat lapsia, joita ei koskaan hylätä. Sellainen toivo on tämän nimen waikutus ja heidän, niin että he niin monesta harjoituksesta woittawat lapsellisen sydämmen Jumalaa kohtaan ja Jumala tulee heille niin sydämmellisesti suloisiksi ja rakkaiksi, ettei heihin jää pelkoa, waan sulaa kerskaus ja lohdutus Jumalassa. Kun nyt Kristus waikuttaa waltakunnassa seläistä, kutsutaan hän syystä Alinomaiseksi Niäksi.

71. Sellaisesta isällisestä hallituksesta Kristuksen waltakunnassa weistaa Psalmikin (48: 15) näin sanoen: tämä Jumala on meidän Jumalamme aina ja ijankaikkisesti. Hän johdattaa meitä kuin murjia; se on, niinkuin murjia kaswatetaan perheessä, kussa wanhemmat itse kaswattawat lapsensa, menetellen heidän kansansa isällisesti ja äitillisesti. Ja tätä kestää aina ja ijankaikkisesti, niin että hän kutsutaan ijankaikkiseksi Niäksi ja ijankaikkiseksi Äitiksi, ja me ijankaikkiksi pojiksi, ijankaikkiksi tättäriksi, eikä kohtele meitä, niinkuin Moosien kansaa, jota orjallisenä kansana pidetään, ei lapsellisesti rakkaudessa, waan orjallisesti pelwossa uhkauksilla, lyömisillä, rangaistuksilla ja waiwoilla hirmuwallan, lain alla, pöwelinä ja wanhuwartiana. Ne eivät tehneetkään mitään mieltä mielin eli hyvästä sydämmestä, waan kaikki pakoista ja waatimuksesta, niin että taiksi heidän herransa kutsua: alinomaiseksi pöweliiksi, alinomaiseksi wanhuwartiaiksi; sillä kussa isä on pöweli, ei ole siellä isällistä eli äitillistä hallitusta eli menoa, waan sulaa pöwelinainen kuri ja konna hallinta, niinkuin sanotaan: joka ei kuule isää ja äitiä, hänen täytyy kuulla pöweliä.

72. Lohdullinen on tämä nimi erittäinkin viimeisessä häädässä, koska meidän on kuoleminen, ettemme epäillisi, tietämättä tunne menemme; sillä maha on hywin waluis ja me menemme tästä elämästä Isän käsiin, jopa Isän helmaan. Sillä ei meidän ole tarwis surra, joutuwanne pöwelin tabi perfeleen pauloihin. Kristus on siinä läsnä ijankaikkisena Isänä ja odottaa, ottaaksensa meitä vastaan. Kuka pelkää rakaasta Isänsä, joka niin ystävällisesti

odottelee meitä? Tästä elämästä toiseen on tehdä wain yksi warma, turvallinen loistaus. Oi, kuinka autuaita olijimmme, jos sen uskojimmme, niinkuin se toden totta on! Sentähden ei ole tämä sanoulasku, mitä kristittyin tulee, totta, kuin sanotaan: elän, en tiedä, kauwanko; kuolen, en tiedä, pianko; lähden, en tiedä, mininkä; josta ihmettelen, että olen niin iloinen! Niin sanokoot kaikki uskottomat, joissa se onkin tosi. Mutta kristitty tietää, tunne hän menee, tietysti Isän helmaan. Hän tietää myös hywin, kuinka kauwan hän elää ja koska hän kuolee, sillä hän on jo kuollut ja maailmalle kadonnut ja pitää tämän elämän mitättömänä. Sentähden on ihme, jollei hän ole iloinen ja tosiaan yhtä suuri ihme, kuin sekin, että jumalatoimittaja ollen iloinen. Mutta niinkuin jumalattomat eivät koskaan oikein tunne iloa sydämmessään, niin ei ole kristittykään koskaan oikein sydämmensä pohjasta murheellinen.

Sarsalom, Hanhan Nuhtinas.

73. Ei niinkuin maailma antaa rauhaa; muutoin oliswat ensimmäiset nimet, joilla hän kutsutaan Ihmeelliseksi, Neuwonantajaksi ja Wäfewäksi, tyhjää; waan (tämä on rauha) omassa tunnossa Jumalan edessä. Ja tämä rauha kaswaa ja warttuu sitä wahwemmaksi, jota juurempi ja monimaisempi kärsiminen on. Sillä rauha tulee siitä, että tiedämme olewanne lapsia ja tunnemme ijankaikkisen Isän, joten olemme wakuutetut ja warmat hänen armostansa ja saamme rohkeasti käydä rakkaan Isämme työtä. Ja kuinka somaan seuraawat nämät kuusi nimeä toisiansa. Ensiksi osoittawat kolme ensimmäistä nimeä, kuinka Kristus hallitsee meitä kärsimisesä hyväksenne ja itseämme vastaan. Sitte näyttää neljäs nimi, kuinka hän hallitsee meitä muitten suhteen antamalla woinaa sotimaan; mutta ne kolme viimeistä nimeä osoittawat, kuinka hän hallitsee meitä itsehensä nähden. Ensimmäisessä osassa on sulaa waiwaa, toisessa paljasta työtä; mutta kolmannessa on pelkkää lepoa, rauhaa ja riemua; sillä kärsimällä on waiwaa, sotiwalla työtä, mutta lepääwällä on sulaa rauhaa. Tässä on ottaa Salomo ja Fredrik (rauhasta rikas), joka ri-

kastuttaa meitä, ei ajallisella hyvällä eli rauhalla, vaan hengellisellä ja ijankaikkisella rauhalla rauhattomuudesfakin. Sillä nämät kuusi nimeä ja niiden vaikutus on yhtä haavaa voimassa kristityssä, eikä yksikään ole ilman toista.

74. Ei häntä kutsuta paljaaksi Fredrikiksi (rauharikkaaksi) niinkuin Salomo, vaan Rauhanruhtinaaksi, **Sarsalom**, jonka hallussa rauha on, kuin ruhtinaan ja herran, joka valtakunnassansa on niin mahtava rauhan omistaja, joka sen kaikille omillensa niin antaa, ettei kukaan taida sitä särkeä eli ottaa sitä, vaan johdattaa omanja niin taiten ja turvallisesti vastoin perkelettä, kuolemaa, syntiä ja kaikkia helwetin portteja, ettei synti voi peljättää meitä Jumalan edessä, hänen tuomionsa ja wihansa wahingoittaa, perkele ja kuolema sitoa meitä. Tämän oikiana nimenä on Rauhanherra eli Rauhanruhtinas. Maalliset ruhtinaat antawat myös waarattomuuden wakuutuksen ja pitävät rauhaa; mutta eiwät woi sitä aina woimassa pitää; sillä eiwät taida olla saatawilla joka kullmassa ja joka hetki eli silmänräpäys olla suojelemassa. Heitä siis ehkä sopinee kutsua Fredrikeiksi (rauhasta rikkaiksi); mutta Rauhanruhtinaita eiwät saata olla, ei ulkonaisesfakaan hallitussanssa ihmisiin nähden, puhumattakaan hengellisessä hallituksessa Jumalaan nähden. Sillä he eiwät ole rauhan herroja ja waltamiehiä niin tyynni, ettei se joskus särkyisi ja otettaisi pois, waikka kohta olisiwät mitä ankarrimpia hallitussanssa. Mutta meidän Herramme on kaikin paikoin, ja walwoo joka silmänräpäys ja woi mahtawasti pitää rauhan pystyssä, niinkuin Ps. 121: 4 sanoo: **katso, joka Israelia warjelee, ei se torju eli makaa y. m.** Ja lyhyesti: Kristuksen waltakunta on sula rauha; sillä Jumala tekee heille kaikkea hyvää eikä yhtään pahaa. Eiwät teekkään pahaa toinen toisellensa, vaan kaikkea hyvää. Wibollisetkään eiwät taida wahingoittaa; sillä kristityt kärjivät mielellään. Niin puhtaasti ja lauttaaltansa pitää Rauhanruhtinas, Kristus, rauhan woimallisesti woimissa.

75. Niin on meillä tässä kunnikaamme kuusi nimeä, jotka kuwaawat hänen waltakun-

taansa, kuinka se on ihmeellinen waltakunta, ei ensinkään maallinen ja nähtyäinen, vaan täytyy olla hengellisen ja näkymättömän. Tästä seuraa sitte, että nämät nimet yhteen tekewät ja todistawat, että tämän kunnikaan täytyy olla totisen Jumalan ja ihmisen ja tähän lisäksi nousta kuolemastakin, niinkuin myös lähes kaikki raamatun paikat, jotka Kristuksen waltakunnasta puhuwat, sen myös tuowat esiin, että hän on Jumala ja ihminen, että hän kuoli ja nousi kuolleista. Sillä lapselksi syntyneenä täytyy hänen olla totinen, luonnollinen ihminen tässä ruumiillisessa ruumiissa, kaikkein muitten ihmisten kaltainen, ulkonaisessa muodossa ja ajallisesti käwellä, syöä, juoda, puhua, toimia, kärsiä, kuolla y. m. Sillä totta täytyy sen olla, mitä hän sanoo: **lapsi on meille syntynyt.** Mutta mikä syntynyt on, se on kuolewainen ja sen täytyy kuolla. Taas toisappain: kuin hän on hallitsewa niin ihmeellisesti ja kuin hänellä on hengellinen, näkymätön waltakunta, että hän kantaa sitä hartioillansa, woimassa pitää ja hoitaa sitä kuolemassa, hädässä ja kaikissa niissä tapauksissa, jotka sotiwat järkeä ja lihaa vastaan, ei taida hän hallitessaan olla ajallisesa, ruumiillisessa elämässä, vaan täytyy hänellä olla hengellinen, näkymätön meno. Sentähden täytyy hänen jälleen nousta kuolleista, ja tämän kuolewaisen elämän, jossa hän syntynyt on, muuttua kuolemattomaksi, jossa hän kunnikaana on hallitsewa. Sentähden saattawat nämät kaikki asiaa, että hän syntyy ja on kuitenkin näkymätön kunnikas, tähän wälttämättömään päätökseen, että hänen pitää kuoleman ja kuitenkin iäksi elämän.

76. Vielä, kuin hänen waltansa on sellainen, että hän on olewa ijankaikkinen Isä, Rauhan ijankaikkinen Herra ja siihen lisäksi keskellä kuolemaa, syntiä, helwettä ja perkeleitä kannattawa, auttawa ja neuwoiwa, jopa woittawa wastukset, täytyy hänessä itsesänsä olla jumalallinen woima; sillä Rauhan mahtawa Herra on yksin Jumala, eikä muu kukaan. Yksin Jumala woi auttaa kuolemassa; yksin Jumala taitaa woittaa perkeleen ja kaiken onnettomuuden; ja rauha ei woi olla, jollei niitä kaikkia

ole ensin voitettu. Kuin siis nämät ovat pelkkiä jumalallisia töitä ja tekoja, joita tälle kuninkaalle omistetaan näissä lauseissa ja nimissä, niin päättää wälttämättömästi usko, joka pitää sellaisen Jesaiaan ennustuksen totena, että tämä kuningas on totinen ja oikia oleellinen Jumala; ja täytyy kuitenkin olla totinen ihminenkin, koska tässä on lause, joka sanoo: **meille on lapsi syntynyt.** Se on nyt Jeesus Kristus, Herramme, Jumalan Poika luontoansa ja Maarian Poika lihan jälkeen. Mutuaat ovat kaikki, jotka tämän uskowat; sillä raamattu ei walehtele eikä petä meitä. Seuraa vielä ennustuksessa:

Että hänen herrautensa pitää juureksi tuleman, ja ei rauhalla loppua, Dawidin istuinelle ja hänen waltakunnalleensa.

77. Tässä selittää Jesaias itse nimen tarkoittawan, ei hänen personaansa, waan wirkaansa. Sillä jos kysyt: mitä warten hän niin kutsutaan ja missä hänellä sellaisia nimiä on? Niin hän wastaa ja sanoo: sitä warten, **että hänen herrautensa pitää juureksi tuleman;** ei hän sano: sitä warten, että hän istuisi itsensä korttilla kunniasa; sillä siksi ei tarwitse hän yhtään nimeä, josta saarnattaisiin; se hänellä on ilman nimeä, ilman saarnaa ja ilman meitä. Mutta me emme ole hänen omiansa ilman sellaisia nimiä ja saarnaa; sillä sanan kautta tähtyy hänen kutsua meitä ja waltakuntaansa saattaa. Sentähden tähtyy hänen kantaa sellaisia nimiä ja toimittaa sellaisia töitä meissä ja meidän kanssamme. Mutta hänen waltakuntansa warttuu siten, että kristityt joka päivä lisääntyvät ja enentyvät ewankeliumin alusta asti maailman loppuun saakka. Sillä tämänkin waltakunnan luonto ja laatu on olla alituisessa lisääntymisessä ja enentymisessä, kuin ei ewankeliumi koskaan pidä lepopäiwää, waan juoksee juoksemistansa ja lewiää kaikkeen maailmaan, kunnes viimeinen päivä tulee. Maan päälle ei ole koskaan ilmestynyt luonteeltaansa sellaista waltakuntaa eli herrautta, joka olisi alituisessa kaswamisessa; ne lakastuwat wihdoin kaikki ja raukeewat tyhjiin. Tällä ainoalla wal-

taunnalla on syystä se nimi, että se alati kaswaa ja lisääntyy eli suurenee.

78. Ja tämä tapahtuu kuitenkin ihmeellisesti ja myös wastoin kaikkea järteä; sillä tätä waltakuntaa wastustawat kaikki kuningaskunnat ja koko maailma, niinkuin toinen psalmi hyräilee, niin että se on näkönsä huffuwa ja wähenewä waltakunta. Sen ulkonainen muoto on kuolla ja kärsiä jokaiselta. Järjen tähtyy sentähden sanoa sen luonteeltaan olewan wähenemisessä ja hukkumisessa; mutta viimeiseltä se hywin tulee aikaan. Jerusalemi oli mahtawa kaupunki; se ja koko juutakunta asettausi Kristusta vastaan oikein toden tiestä ja suurella woinnalla; silloin oli kristittyin luku harwa ja juutalaisia oli paljo. Syystä olisi siis taitanut katsoa heidän waltakuntaansa lisääntywäksi. Mutta kuinka käwi? Kuluttua enemmän kuin kolmekymmentä ajastaitaa ei ollut Jerusalemissa kiweä kiwen päällä, ja juutakunta oli käynyt tyhjin, juutalaiset oliwat hajoitettut kaikkeen maailmaan. Silloin eiwät jääneet kristityt yksiksenä, waan enentyivät pakanoista. Roma oli suurin waltakunta ja asettausi sek in kanssa kurjaa, wähhää Kristuksen waltakuntaa vastaan; mutta ei kulunutkaan pitkää aikaa, koska Roma waltakuntinensa makasi tuhkana, ja kristityt lewisiwät kaikkeen maailmaan. Tästä sanotaan: hänen waltakuntansa ihmeellisesti enentyy näiden kuuden nimen ihmeellisestä wakituksesta. Sentähden tähtyy tätä kaikkea hunnartaa ja odottaa uskossa, niinkuin se kaikki onkin Hengessä puhuttu ja ennustettu.

79. Samoin ei ole **rauhallakaan loppua olewa,** niinkauwan kuin tämä waltakunta pysyessä pysyy. Mutta se pysyy pysyessä ijan kaikkisesti, niinkuin sanottiin. Sellaista rauhaa ei ole myös koskaan yhdeskätään kuningaskunnassa ollut. Mutta sepä ei olekaan ruumiillinen rauha, waan hengellinen, niinkuin jo kuulla saimme. Ja waikka tämän waltakunnan lisääntyminen eli enentyminen on viimeisenä päiwänä lakkaawa, koska walittuin luku on täytettävä, ei loppu kuitenkaan rauha, waan kestää lakkaamatta ijanikaikkisesti, se on, tässä waltakunnassa on olewa jula ijanikaikkinen ilo

ja riemu, joka täällä saa alkunsa uskossa ja kestää siellä ijäti. Sillä näistä sanoista voi mahtavasti päättää, että täytyy viimeisen päivän tulla ja kuolleitten nousta. Näemmehän, että kaikki pyhät profeetat ovat kuolleet, itse Jesaiaskin ja kristitytkin kuolevat kaikki järjestänsä, ja kuitenkin on heistä kaikista sanottu, että tämä lapsi on heille syntynyt, Poika on heille annettu, joka on heidän kuningansa, ja he ovat hänen waltakunnassansa ja nauttiwat siinä ijankaikkisesti loppumatonta rauhaa. Nyt ei hän ole kuolleitten, waan elävän kuningas; kuin kuolleet eivät taida nauttia ijankaikkista rauhaa, seuraa siitä, että heidän kaikkein täytyy elää, se on, nousta kuolleista, ja elävät hänelle jo nyt, niinkuin Kristus (Matt. 22: 32) sanoo: **ei ole Jumala kuolleitten Jumala, mutta eläwitten;** sillä he elävät hänelle kaikki.

80. Niin tekewät kaikki raamatun lauseet, jotka puhuwat Kristuksen waltakunnasta. Ne sanowat, että, jos astaa katsotaan oikialta kunnalta, että täytyy, en sano yksin Kristuksen nousta ylös ja sanallansa olla totinen Jumala ja ihminen, waan myös kaikkein ihmisten täytyy nousta ylös. Sillä kuin hän on olewa ijankaikkinen kuningas, täytyy hänen saada waltansa kuolema ja synti, ja siis olla totinen Jumala, koska yksin Jumala saa sellaista aikoin. Mutta kuin hän on syntynyt ihmiseksi, seuraa siitä, että hänen täytyy kuolla ja kuitenkin taas nousta ylös, ollaksensa kuningas ijankaikkisesti; sillä kuollut ei saata olla kuninkaana. Mutta jos pyhät hänen waltakunnassansa nauttiwat ijankaikkista rauhaa, täytyy heidänkin nousta kuolleista, koska ei Kristus taida olla kuolleitten kuningas, ja he kuitenkin kaikki kuolewat. Kadotettuun täytyy myös nousta ylös, saadaksensa palkkansa ja tulla kseen Kristuksen wihollisina heitettyiksi hänen jalkainsa alle (Ps. 110: 1), että hän niin muodoin olisi eläwitten ja kuolleitten tuomari ja Herrä.

81. Juuri saman wahwistaa tämäkin tekstimme, joka sanoo: **ei pidä oleman rauhalla loppua, Dawidin istuimelle ja hänen waltakunnallensa.** Sywin tunnettu on, ettei Da-

widin istuin ja waltakunta olleet enisein parissa, waan maan päällä ihmisiä, nimittäin Judan kansaa ja ympäröiwä pakoita hallitsenassa; sentähden täytyy tämänkin kuninkaan ihmisten kuulua saman Dawidin istuimen alaisiksi. Mutta ei Dawid ollut ijankaikkinen kuningas eikä hänen kuningaskuntansa ollut ijankaikkinen. Sentähden päätämme tästä warmaan, että juuri tämä kuningaskunta, joka Dawidilla oli ruumiillisesti ja ajallisesti, on olewa ja pysyvä tämän kuninkaan hallussa hengellisesti ja ijankaikkisesti. Nyt owat ne kuolleet, ja vieläkin kuolewat, jotka kuuluwat Dawidin kuningaskuntaan, josta täytyy warmaan seurata, että ne taas nousewat kuolleista, elääksensä tälle kuninkaalle ijankaikkisesti ja nautitaksensa ijankaikkista rauhaa hänen allansa.

82. Katso, niin salaisesti ja niin waimallisesti todistaa raamattu (1 Kor. 15), että kaikkein ihmisten pitää nouseman kuolleista, ensin Kristuksen, kuninkaana kaikkein eduksi ja kaikkein yli. P. Paawali sanoo sentähden warssin hywin Timoteukselle (2 ep. 2: 8): **muista Jeesusta Kristusta, joka kuolleista nousut on, raamattuun jälkeen** (1 Kor. 15: 3, 4). Tänä kuin sanoisi: tämä on niin uskottomatoim ja ihmeellinen asia, ettei, jollei raamatussa pysytä, järki woi sitä kärsiä, eikä yksikään ihminen uskoisi sitä.

83. Mutta tässä ehkä sanonee joku: kumme joudumme silloin me pakanat, jotka emme olleet Dawidin kuningaskuntaa? Emmekö me pääse Kristuksen waltakuntaan, ja yksinkö wain juutalaiset tulewat autuiksi? Wastaus: Jesaias noudattaa ennustuksensa kaiken muun raamatun tapaa ja lupaa ainoastansa juutalaisille Kristuksen ja hänen waltakuntansa. Sillä Kristus on luwattu ainoastansa juutalaisille Abrahamin siemenenä. Mutta ei hän tullut ainoastansa juutalaisille, niinkuin p. Paawali (Rom. 15: 8, 9) sanoo: **minä sanon: Jeesus Kristus on ollut ympärileikkauksen palwelia Jumalan totunden tähden, wahwistamaan sitä lupasta kuin Jhille tapahtunut oli. Mutta että pakanat laupinden edestä Jumalaa kiittäiwät.** Lupaukseen katsoen on Kristus yksi-

nänsä juutalaisten, mutta nautintoon katsoen on hän koko maailman. Täytyi olla erityinen kansa kaikkein kansain joukossa, jolle hän luvattaihin, kuin hän ei taitanut syntyä kaikista kansoista ja siemenistä; mutta hänen piti tuleman, ei ainoasti tämän kansan, vaan koko maailman osaksi. Sentähden on muita raamatun lauseita olemassa, jotka osoittavat, että Kristus tulisi pakanainkin osaksi, waikei häntä heille luvattu. Tästä ei puhu Jesaias tässä, mutta ylempänä on hän sen sanonut, lausuejaan: **sinä lisäät kansaa ja lisäät hänelle iloa.** Mutta tässä hän puhuu luvatuista kuningasista, lupaapa tämän kuningaan Iisraelin kansalle, Dawidin istuimena ja kuningasuntana.

Walmistamaan sitä ja walmistamaan tuomiolla ja wanhurskandella: hamasta nyt niin ijankaikkiseen.

84. Ei tämä kuningas kuole eikä jätä perintöä jälkeensä, niinkuin Dawid; vaan on itse aina ja ijankaikkisesti olewa kuningas ja pitävä waltakuntansaakin ijankaikkisesti. Siinä todistetaan taas kuolleitten nousminen ja ijankaikkinen elämä. Mutta sellaista on hän toimittawa, ei jota aseilla eikä ratzuilla, maallisten kuningasten tapaan, vaan tuomiolla ja wanhurskandella, ja on nyt, istuimellansa istuesja, alkawa sen, ja se on kestäwä ijankaikkisesti. Mitä tuomio ja wanhurskaus tietävät, se on usein sanottu, semminkin Saltariissa ja muuallakin useassa paikassa.

85. Ja tämä on lyhyesti päätös: **ensin** on Kristus järjestävä, walmistawa ja walmiiksi laittawa waltakuntansa, niin että se on ja edistyy hywässä oikeudessa, että siinä ajawat ihmiset karttavat syntiä ja kaikkea wääräyttä ja niistä irroitetaan. Tämä kutsutaan **tuomi-**

oksi, joka tuomitsee ja nuhtelee kaikkea wääräyttä. **Toiseksi:** hän woimassa pitää, walmistaa, wirtottaa, kussa se heikko on, niin että ihmiset siinä owat jumalisia ja wanhurskaita, pyhiä ja nuhteettomia; **tämä on wanhurskaus.** Tätä kaikkea täytyy hänen kaiketi toimittaa pyhällä Hengellänsä, joka luo uusia ihmisiä. Sillä kuin kaikki ihmiset owat syntisiä ja paljaita petollisia walehtelijoita, eiwät ne ensinkään helpaa hänen waltakuntaansa, kussa on paljaita wanhurskaita, jumalisia ja pyhiä. Ja sitäpä profeetta tarkoittaakin, sanossaan, hän, kuningas, on laittawa, että hänen waltakuntansa on jula oikeus ja jumalisuus ja että ihmiset siinä owat jumalisia ja pyhiä, etteiwät he itse omoin töittensä kautta olisi jumalisia ja wanhurskaita hänen waltakunnassansa, vaan itse hän walmistaisi ja walmistaisi heitä työnsä ja Hengensä kautta. Tämä tapahtuu koska he uskowat häneen ja salliwat hänen waltuttaa sanallansa ja Hengellänsä.

Herran Sebaotin kiisuus on tämän tekewä.

86. Mitä ei sano hän näin: Jumalan armo ja laupius on sen tekewä? Onhan se kuitenkin jula armo eikä kiisuus? **Wastaus:** näin on sentähden puhuttu, että Jumala näkee wäärät opettajat ja wäärät profeetat, jotka rohkenewat tekemään kansaa lailla ja töillä jumaliksi; joten sitte usko ja Jumalan lupaus ja koko Kristuskin tulee mitättömäksi. Tämä sitte suututtaa Jumalan niin, että hänen täytyy, juuri kuin kiivandesta, tuottaa esiin sanansa ja Kristuksen waltakunta, että usko ja hänen lupauksensa pysyiwät woimassa ja ettei kansaa häpiällisesti wietettäisi.

Amen.

N:o 6. V. Stefanin eli Toisena Joulupäivänä.

Apost. Tef. 6: 8–15 *) ja 7: 53–60.

Stefanus, joka oli uskoa täynnänsä ja wäfewyyttä,
teki ihmeitä y. m.

1.

Jummartääksenne tämän epistolan tekstiä, on meidän tähän lisääminen, mitä tästä on jätetty pois, ja kertominen tapaus syinenä. Oli nousut riita siitä, että Stefanus oli sanonut kaiken sen hyödyttömäksi, mitä ilman uskoa tapahtuu ja Jumalaa ei palveltavan kirkonrakennuksilla ja töillä, jollei samalla uskota Jeesukseen Kristukseen. Tämä usko yksin tekee huuskaaksi ja rakentaa Jumalan temppelin, millistä ovat uskowaiset sydämmet. Sitä vastaan esittiwät juutalaiset Moosoksen lakia ja Jerusalemin temppeliä, joista usein mainitaan piiplassa, että Jumala oli walinnut sen paikan ja että hänen silmänsä aina katseliwat sitä, ja kutsutaan se sentähden Jumalan huoneeksi. Näin luultensa ajatteliwat woittaneensa.

2. Heitä vastaan kertoo p. Stefanus Jესаiaan 66: 1, 2: näin sanoo Herra: **taiwas on minun istuimeni ja maa minun jalkaini astinlauta. Kuka siis on se huone, jonka te minulle rakennatte, eli kuka on minun lepoijani? Ja minun käteni on kaikki nämät tehnyt jo kaikki nämät ovat tehdyt.** Tämä on niin selwä ja mahtawa, ettei lukaan saata sitä vastaan sanoa, ja siitä päättää hän, ettei Jumala saata asua raketuissa huoneissa, kuin kaikki, mitä siihen tarwitaan, on ennen luotu ja on ennen ollut olemassa. Sitte wieslä, jollei taiwas sulje häntä eikä maa, kuten hän tässä sanoo, ettei taiwas ole hänen asuntonsa,

*) Tässä on epistelasta pituuden tähden jätetty pois kokonainen luku, jossa Stefanus vastaa juutalaisten syöttöihin; sillä tämän epistolan järjestäjä on jättänyt siitä pois parhaimman osan ja liittänyt sitte siihen lopun seitsemänneistä luvusta.

waan istuimensa, eikä maa hänen majansa, waan jalkainsa astinlauta; kuinka hän sitte asui ihmisten rakentamassa huoneessa? Samaan tapaan puhuu Salomonikin 1 Kun. 8: 27, waikka hän kuitenkin rakensi samon huoneen.

3. Heitä päähän kolautettunsa näillä ja muilla samallaaisilla lauseilla, joita eiwät millään woineet kumota, waan memä jorottiwat ja selittiwät hänen sanansa tähän mieleen: hän oli sanonut, että Jeesus häwittäisi temppelin ja muuttaisi Moosoksen lain; waikkei Stefanus kuitenkaan niin sanonut, waan että usko Jeesukseen Kristukseen yksin tekee autuaaksi, eikä laki tahti temppeli; mutta että sitte, kuin usko ensin oli olemassa, saisi temppeli olla tahti olla olematta ja laki oikein pidettää. Hän tahtoo poistaa pois wain wäärän luettamuksen töihin ja temppeliin.

4. Niin itään nyt paawilaisettin, koska kuulewat ettei töistä ole mitään hyötyä, kuin Kristuksen uskon täytyy ennen kaikki tehdä, sanomat kielletykki tekemästä hyviä töitä ja pilkattawan Jumalan käsityä. Jos p. Stefanus nyt saarnaisi, niin kirkkujet paawijet eiwät häntä luultawasti kiwittäisi, waan polttaisimat tulesja tahti repelisiwät hänen palaisykki piikkeillä.

5. Tähän wäärään syytöksesen wastaa nyt p. Stefanus. Muweten Abrahamista asti juosesee hän raamatun kauttaaltansa ja osoittaa, kuinka ei Abraham eikä patriarkat rakentaneet Jumalalle huonetta Salomonin saakka, joka sen hänelle rakensi; ja kuitenkin eiwät olleet entiset patriarkat sentähden Jumalan silmissä halwempia, waikk'eiwät yhtään huonetta hänelle rakentaneet. Ja sitte hän päättää tällä Jესаiaan lauseella ja sanoo näin: **Salomo rakensi hänelle huoneen. Waan se**

kaikkein ylimmäinen ei asu käsillä tehdyissä temppeleissä, niinkuin profeetta sanoo: **taiwas on minun istuimeni ja maa jalkaini astinlauta: minkä huoneen te siis tahdotte minulle rakentaa, sanoo Herra: eli kuka on minun lepofiansi? Eikö minun käteni ole kaikkin näitä tehnyt?**

6. Näitä sanoja seuraa p. Stefanin nuhde, joka kuuluu näin: **te niskurit ja ympärileikkaamattomat sydämestä ja korvista, te olette aina pyhää Henkeä vastaan, niinkuin teidän isänne, niin tekin. Anta profetaista ei teidän isänne wainonneet? ja he tapoitte, jotka sen wanhurskaan tulehisen ennuusit, jonka pettäjät ja murhaajat te nyt olette. Jotka saitte lain enkelitten asetuksen kautta, jota ette pitäneet.**

7. Quettuansa heille sellaisen tekstin seuraava nyt epistolan viimeinen osa, jossa sanotaan: **koska he nämät kuuliwat, käwi se läpi heidän sydämensä, ja kiristeliwät hampaitansa hänelle y. m.** Siitä näkyy selwään riidan olleen uskosta ja hywistä töistä. Mutta mitä tekisiwät paawilaiset, joilla ei ole pohjaa eikä warjoakaan puolellansa, lukuun ottamatta heidän omaa ihmisääntönsä ja oppiansa? Jos saattaisiwat esin tuoda sellaisen warjon syytensä, kuin juutalaisilla oli, nimittäin että Jumala oli antanut lain Moieskelle ja walinnut Jerusalemin temppelin, sitte waista huuto nousi de jure divino (jumalallisesta oikeudesta), kuten juutalaisetkin, heidän edelläkäwiänsä, tekisiwät.

Tämän epistolan opetus.

8. Nyt on tämä epistola huokia ja antaa Stefanisja esimerkin uskosta Kristukseen; siis se tarvitsee wähän selitystä ja me aiwomme lyhyesti ilmällä sitä. Tämä siis olkoon ensimmäinen opetus, ettei Jumalaa miellytetä kirkon rakennuksilla ja huruskailta säätämiskillä, niinkuin p. Stefanus selwästi osoittaa Jesajaasta. Mutta jos sen sanomme ja siitä pidämme kiinni, täytyy meidän panna alttiiksi, mitä p. Stefanus alttiiksi pani.

Sillä siitä täytyisi paawin wirtakirjain, hymin- päästökirjain rouktion, hengellisen oikeuden, ja niin

monen saarnan kirjoista, alttareista, säätämiskistä, luostareista, kalpeista, kelloista, tauluista, wahakuntitöistä ja waatteista kokonaan tyhjiin haistua; tämä sitte närkästyttäisi paawilaisia pyhyttä ja sen puolelaisia, ei toki hyttömästi. Sen kautta, näetähän, kutsuiksiwät waija, keitot, warastohuoneet ja kaikki ajallinen tarwara ja aikaa myöden muutettaisiin laiskuus, hekuma, herkkupäiwät työkki, löyhyydeksi ja itä-lyhydeksi. He olisiwat pakotetut lufemaan ja rufoilemaan, eli niinkuin muut ihmiset elättämään itseänsä. Tämä ei olisi hywää: sillä täten tulisi pyhä kristikunta halweksitukseksi, samoin kuin Kristus ja apostolitkin oliswat halweksitut, he eivät saattaisi enää pitää sellaista kuninkaallista prameutta, ei lotia, ei ryöstää, wuodattaa werta Jumalan kunniaksi ja pyhän kristikunnan korottamiseksi, niinkuin Jumalassa pyhimät isät owat tähän asti tehneet ja wialkin tekewät.

9. Kuitenkin on tämä ymmärrettävä niin, ei, että rakentaa kirkkoja ja tehdä säätämiskä olisi paha; waan paha on, että siihen uskalletaan ja sentähden unohdetaan usko ja rakkaus, ja tehdään siinä mielessä, kuin olisi se muka hywä työ, jolla tahdotaan Jumalalta jotain ansaita. Siitä seuraa sitte sellainen wäärinkäntös, jolla ei ole määrää eikä rajaa: tahdotaan waan rakentaa kirkkoja ja luostaria kaikki loukot täyteen, ensinkään ajattelematta minkä tähden kirkkoja rakennetaan.

10. Sillä kirkon rakentamiseen on ainoana syyinä (jos on jotain syytä), että kristityt kokoon-tuisiwat sinne rufoilemaan, saarjaa kuulemaan ja sakramenttia nauttimaan. Ja missä tämä syy lakkaa, siellä samat kirkot järjettäköt, niinkuin muillekin huoneille tehdään, koska ne hyödyttömiä owat. Mutta nyt tahtoo jokainen ihminen maailmassa laittaa omasta takaa kappelin eli alttarin, eli kunninkin määrätä jonkun messun, ei muussa tarkoituksessa, waan tullaaksensa sen awulla autuaaksi ja ostaaksensa taitwaan.

11. Eikö tämä ole surua, onnetoin erhdys ja wiettelys, että kansa parfaa opetetaan rakentamaan töihin, heidän kristillisen uskonsa suureksi wahingoksi? Parempi olisi, että kaikki kirkot ja luostarit maailmassa häwitettäisiin ja poroksi poltettaisiin, olisipa synty wähempikin, jos myös joku sen ilkeydestä tekisi, kuin että yksikin sielu sellaiseen erhetykseen wietellään ja

siinä turmellaan. Sillä ei Jumala ole mitään käskenyt kirkkoista, vaan ainoasti sielusta, jotka ovat hänen oikia vuituinen kirkkonsa, josta p. Paavali, 1 Kor. 3: 16, 17, sanoo: **ettekö te tiedä teitänne Jumalan temppeliksi? Jos joku Jumalan temppelin turmelee, sen Jumala turmelee.**

12. Mutta katso nyt paavisten pyhyttä! Että sielut koko maailmassa pohjia myöden hävitetään sellaisella erhetyksellä ja että tämä oikia Jumalan kirkko rauvioiksi raukee, se ei heitä ensinkään huoleta, niin, he ovat avullisina siihen eivätkä tee saarnoilansa töistä muuta työtä, kuin että kaikin paikoin hävittävät sellaisia kirkkoja. Sitte he astuvat esiin ja rakentavat sellaisien hävitettyin kirkoin siaan puusia ja tiivisiä kirkkoja ja tekevät tässä omat tunteot niin ahtaiksi, että hän, joka samaa kiiveä eli puuta weitellä huikanfin naputtaa, on jaastuttanut koko kirkon. Sen undestaan wihtimisestä täytyy taas olla kustannuksia ja waiwaa. Etkö muo ole wimmattuita, hurjia, hulluja ja tyhmiä, niin mielettömiä ja riivatuita ihmisiä, jotka ei ensinkään pane tunteollensa, jopa lukewat ijankaikkiseksi ansiohsenjakin sellaiset suuret hymnit, että ovat hävittäneet oikat kirkot, ja ottawat niin suureksi omantunnon asialsi omaan kirkkoinsa mitättömät ilveet. Sanon vielä terran: sellaisen erhetyn hävittämiseksi olisi warfin hywä, kääntää kaikki kirkot koko maailmassa ylösalaisin, saarnata, rukouilla, kastaa ja harjoittaa kaikkia kristillisiä welwollisuuksia joko tawallisissa huoneissa tahi awoimen taimaan alla; koska mainittukin syy rakentamaan kirkkoja on aiwan halpa syy. Kristus saarnasi neljätkä vuotta, mutta ainoastansa kolme päivää Jerusalemin temppelissä. Muina päiwinä hän saarnasi juutalaisten kouluissa (synagogissa), erämaissa, wuorilla, haatissa, ruualla ollessansa ja huoneissa. Johannes kastaja ei tullut koskaan temppeliin, vaan saarnasi Jordanin warrella ja kaikin paikoin.

13. Apostolit saarnasivat Helluntaina Jerusalemissa turulla ja kaduilla. Filippus saarnasi kamaripalvelialle wauhuisja. P. Paavali saarnasi Filippiläisille weben äärellä, wankudessa, ja siellä ja täällä huoneissa, niinkuin Kristuskin käski heitä (Matt. 10: 12) saarnaamaan huoneissa. He oliwat, luulteni, yhtä hyviä saarnaajia, kuin nämät nyhijetkin owat. Mutta niin pitää käymän, wääriä saarnaajia ja perkeleen opettajia warten pidetään uljaat

holwatut huoneet, mutta Jumalan sana ei löydä toko Bethlehemissä majaa syntyäksensä.

14. Etkö tässä olisi aikaa näillekin mielettömille matkaiista p. Stefanin sanat: **te nisurit ja ympärileikkaamattomat sydänneestä ja korwista, te olette kuitenkin aina pyhää Henkeä vastaan** ja olette Kristuksen wiattomain ja yksinkertaiisten sieluin pettäjät ja murhaajat; te olette saaneet Jumalan kästyt apostolein kautta, mutta ette ystäkään niistä. Minä luulen, että heidänkin sydänneensä pakastuiksi, ja että he kiristelijiwät hampaitansa, sanoen: hän on pilkannut Jumalaa ja puhunut tätä pyhää siaan vastaan, hän on saastuttanut kaikki kirkot. Woi Jumala, mitkä sotiat taluttajat ja sielun murhaajat hallitsawat kirotsija paawikunnassa!

15. Tästä hynnärät, minkätähden ukkonen tawallisesti iskee kirkkoihin enemmän kuin kaikkii muihin huoneisiin. Se tulee siitä, että Jumala wihaa näitä huoneita enemmän kuin kaikkia muita, syystä ettei yhdesjätään roswoluolassa, yhdesjätään porttolassa tehdä eikä saata tehdä sellaisia syntiä, sellaista Jumalan pilkkaa, sellaista sielun murhaa ja kirkonhäwitystä, kuin näissä huoneissa. Sillä kusja ei puhdasta ewankeliumia saarnata, siellä on julken porttolan isäntä paljon wähempi syntinen, kuin sellainen saarnaaja, eikä ole porttolakaan niin paha, kuin sellainen kirkko; ja joskin sellainen porttolan isäntä joka päiwä raiskaksi uusia neitseitä ja jumalisia awiowaimoja ja luostarimunnia, mikä kuitenkin on kauhia ja hirweä kuulla, ei olisi kuitenkaan hän niin paha ja wahingollinen, kuin sellainen paawinen saarnaaja.

16. Onko tämä mielestäs kunnallista? Mietippä itse asiaa. Semmoinen saarnaaja ei tee mitään muuta, vaan häiritsee ja raiskaa joka päiwä saarnoillansa kasteen kautta undesti syntyneitä sydänniä, nuorta kristifansaa, helliä sieluja, jotka owat paljaita wihtityitä neitseitä ja Kristuksen morsiamia. Mutta kuin tämä tapahtuu ei ruumiillisesti, vaan hengellisesti, niin se ei liikuta ketään. Mutta Jumala närkästyy sellaisesta määrättömästi ja hän sanoo

suuresta vihaasta profeetain kautta juoraan: **sinä, häpeätöin portto, hajoitit jalkas jokaijelle, jotka kävit siitä ohitsen** (Hes. 16: 25). Niin suututtawa häntä on sellainen saarna. Sitä walittaa Jeremiaskin (Wal. w. 5: 11) rufouksesjansa: **he owat waimot Israelisja raiskanneet ja Judau kaupungeisja**. Nyt onpi hengellinen neitsyys, kristillinen usko, ruumiillisista neitsyyttä äärettömästi parempi, se, näethän, yhsin auttaa tuiwaasen.

17. Sellaisen opin ja töitten kautta häwitetään, ei ainoasti usko, waan myös kristillinen rakkauts. Tässä näemme narrein käyhän kaapuisjansa. Monella on naapuri, joka on köyhä, tahti jolla on tytär, lapsi, jairas waimo, tahti on muutoin tarwitsuwainen, sen hän jättää istumaan, ei kurota hänelle kättänsä, waan menee menoansa ja antaa omansa jollekulle kirkolle; tahti kokoo niin kauwan kuin hän elää, sitte kuolinvuoteella tekee hän testamentin sääntämällä sinne ja tänne. Sitte tulewat papit ja munkit, kiittäwät sitä, päästäwät sen jumalisen miehen synneistänsä, antawat hänelle Herran ehtoollista, hautaawat hänen kunnialla, huutawat hänen nimeänsä kietäwäksi saarnatuolista ja messussa. Oi, sitä jaloa asiaa! Hän on hywin pitänyt sielustansa huolta, hänelle tehdään paljo hyvää perästäpäin, niin, wali-tettawasti, **perästäpäin**, ja liika hitaasti.

18. Mutta ei kukaan muistuttanut häntä siitä synnistä, että hän eläisjansa, koska hän oli waroissa, jätti lähimmäisensä auttamatta, samate kuin rikas mies ewankeliumisja jätti kurjan Lasfaruksen. Hänlään itse ei ajattele sitä. Synnin täytyy jäädä tunnustamatta, katumatta ja anteeksi saamatta, waikka siinä olisi kuinkakin monta paawin kirjaa, anetta ja hengellistä isää. Sillä tämä onkin oikia synti, joka kuuluu wiimeisen tuomion alle, josta Kristus on sanowa: **minä olin alastoin, ja ette minna waatetta- neet** (Matt., 25: 43). Niin silloin on tämä jumalinen mies sanowa: noh, Herra, olenpahan loonnut, tehdäfeni sinulle jumalisen sääntämys- sen ja matsoin sillä paawille anekirjan ja niin päästi hän minun kaikista synneistäni. Mitä saifiwat sellaijet ihmiset muuta kuulla, kuin tä-

män tuomion: **menkää pois minun tyköni, te kirottut, ijankaikkiseen tuleen!** He, näet- hän, häwittiwät töillensä kristillisen uskon ja pitiwät puun ja kiwein tähden kristillisen rak- lauden halpana.

19. Olkaamme siis, rakkaat ystäwät, tai- tawat. Sitä tarwitaan. Oppikaamme toki, että yhsin usko Kristukseen autuuttaa, kuten ylhäällä kyllin on sanottu, ettei kukaan rakentaisi tö- hinjä. Sitte harjotekoon jokainen, niin kau- wan kuin hän elää, ainoastansa niitä töitä, joilla lähimmäistä autetaan. Olkoon testa- mentti testamenttina ja sääntämukset sääntämyk- sinä, mutta sääntäköön vielä eläisjansa thönsä hyvää tekemiseksi lähimmäisjensä.

20. Sanon tässä vielä esimerkin pyhästä rouwasta, p. Elisabetista. Hän tuli kerran luos- tariin ja näki Herramme kärsimisen kauniisti seiniin maalatuksi ja sanoi: tämän kuluksjen olisi teidän pitänyt sääntämän ruumiin elatuk- selksi; sillä tuon olisi pitänyt oleman maalat- tuma sydämmiinne. Katso tässä, kuinka yhsin- fertainen, jumalinen ja woimallinen on tämä hänen päätöksensä asioista, jotka kuitenkin jo- kainen arwosja pitää. Jos hän nyt puhuisi, niin paawilaiset warmaankin polttaisiwat hänen, Kristuksen kärsimisen häwäisjänä ja hywain töit- ten muka parjaajana. Hänen täytyisi olla wäärä- uskoinen waikka olisi kymmenen pyhän wertainen.

Toinen opetus.

Jumalau käskyjä ei täytetä töillä.

21. Sillä p. Stefanus hylkää tässä, en sano kirkot ja kirkoin rakennukset, waan kaikki työtkin, sanoesjaan: **te saitte lain enkelitten asetuksen kautta, jota ette pitäneet**. Sentäh- den he myös häntä soimasiwat ei ainoasti py- hän temppelein wastustajana, waan myös Mo- sesjen lain pilkkaajana ja sellaisena, joka tah- too opettaa muita töitä, kuin he oliwat teh- neet. Stefanus ei taitanut syyttää heitä siitä, että oliwat jättäneet lain pitämättä ulkonaisilla töillä; sillä olivatpa he ympärileikatut ja piti- wät säännöt ruuasta, waatteista, juhlista ja mitä Moses oli käskenyt, he kiwittiwätkin hä- nen lain tähden.

22. Waan p. Stefanus puhuu Hengestä, josta p. Naamattu puhuu Romalaisepistolan 2 ja 3 luv., ettei kukaan ole lain töistä wanhurstas Jumalan edessä, waan ainoastansa uskosta. Synnä on: kussa ei p. Henki ole antamassa armoa, siellä ei saata ihmisshydän suosia Jumalan lakia, waan tahtoisi mielemmiin, ettei yhtään lakia olisikaan. Tämän jokin tuntee itsesjansa ja huomaa olevansa hidas ja halutoin hymään, mutta taipuvainen ja nopia pahaan, niinkuin Moseskin (1 Mos. 6: 5 ja 8: 21) sanoo: **ihmisen sydämmen aiwoitus on paha hamasta nuorudesta.**

23. Kuin siinä on sellainen haluttomuus, tekee hän lain töitä haluttomasti, ei sydämmestä. Hänen täytyy tehdä niitä joko rangaituksen, häpiän ja helwetin pelwosta, taikka tekee hän niitä rakkaudesta omaan hyötynsä ja autuuteensa, eikä Jumalalle mielenmouteeksi ja kunniaaksi. Siten owat kaikki sellaiset työt sul: a ulkollaisuutta eikä Jumalan edessä hywinä töinä pidettyjä. Sentähden lupasi hän pyhän Hengen ja antaa hänen myös kaikille Kristuksien uskowille. Sama Henki tekee armollansa sydämmen mieluiseksi ja halulliseksi hymään, että ihminen tekee työnsä pakotta, maksotta ja ainoasti Jumalan kunniaaksi; sillä uskon ja Hengen kautta on hän jo wanhurstas ja autuas, johon eiwät työt woisi häntä saattaa. Katso, tästä syystä rohkiasti päättämme, ettei yksikään, joka on ilman uskoa ja armoa, pidä lakia, waikka kohta kibuttaij itsensä kuoliaaksi lain töillä.

24. Sitä nyt tässä p. Stefanus taroitaa, sanoesjaan että juutalaiset aina wastustawat pyhää Henkeä, siten että he töittensä wooksi rohkenewat luulla, etteiwät tarvitse häntä eiwättä tahdo töitänsä hyljättävän wäärinä, askaroitsewat alati laissa pitämättä kuitenkaan oikein mitään, pysyiwät kaiken ikänsä ulkollattuina, eiwät tahdo ottaa uskoa vastaan, sen kautta tullaksensa totisiin hywiin töihin ja armon Hengen avulla saadaksensa halua ja rakautta lakiin ja siis täyttääksensä lakia wapaasta sydämmestä. Sillä sellaisia tekijöitä ja lain pitäjiä tahtoo Jumala, eikä muita.

25. Sentähden sanookin hän heitä **niskureiksi ja ympärileikkaamattomiksi sydämmestä ja korwista**, etteiwät tahdo sitä kuulla eikä hymärtää, waan huutawat alati: hyviä töitä, hyviä töitä, lakia, lakia! eiwättä tee itse sentään siitä mitäkään. Samate tekewät paawisemmekin ja kaikki heidän edelläkäwiänsä ja seuraajansa, ja koko tämän suuron joukko; wainoowat sentähden wanhurstaita ja kehuwat sitte tehneensä sitä Jumalan ja hänen lakinsa tähden. Näin muodoin on meillä tämän epistolan pääasia. Mielimme siinä vielä wäähäsen käskennellä.

Esimerkki jumalifesta kiwaudesta ja kristillisestä rakkaudesta.

26. Ensilksi näemme tässä p. Stefanissa esimerkin rakkaudestakin Jumalaa ja lähimmäisiä kohtaan. Jumalaa kohtaan siinä, että hän niin wakaasti ja kowin nuhtelee juutalaisia, kutsuu heidän pettäjiksi, murhaajiksi ja koko lain rikkojiksi, jopa niskureikisikin, jotka wastustiwat lakian ja sen täyttämistä ja vielä itse pyhää Henkeäkin; niin myös ympärileikkaamattomiksi korwista ja sydämmistä. Kuinka olisi hän korkeemmin ja kauheemmin haukkunut heitä? Ei ainakaan anna hän heihin jäädä mitään hymää, niin että näkyy siltä, kuin tekisi hän tätä kärkeimättömyydestä ja wihasta.

27. Jos joku nyt tekisi sitä paawille, kussa maailmassa kärjittäisiin häntä? Mutta siihen pakottaa ja waatii häntä rakkaus, joka hänessä on Jumalaa kohtaan. Se ei taida kärkeä eikä waiketa, että Jumalan käskyt niin hyljätään, ei se taida ulkollailta, se nuhtelee ja haukkuu sitä, joka Jumalaa vastaan rikoo. Siitä ei rakkaus pidätä häntä, waikka hän sentähden menettäisi hensensä. Tämän kutsuu waamattu **Zelus Dei**, pyhäksi närkästyiseksi; sillä se loukkaa (uskowaisen) rakautta Jumalaan, ja hän äärettömästi närkästyy Jumalan häpäsemisestä ja tottelemattomuudesta häntä kohtaan, jonka kunniaa ja kunniaisuutta rakkaus ensin etsii ja rakastaa; niinkuin luetaankin profetta Eliaasta, että hän oli erinomainen mies sellaisen pyhän närkästyksen subteen wääriä profetaita vastaan.

28. Tästä esimerkistä näemme, ettei Jumala pidä niitä rakkaana, jotka waikenevat, koska syntiä tehdään ja Jumalan käskyt rikotaan. Sunneffa sitte jäänevät ulkofullatut, jotka ylistävätkin syntiä? Miin myös panetteliat ja ne, jotka naurawat ja mielellään kuulewat ja puhuwat lähimäisen wioista.

29. Ketään ei puhdistu syystä se, että paawi hulluisja säännöissään ja paawijet kieltäwät nuhtelemasta ja tuomitsemasta esiwaltaa. Se on saatanan oppi. Ketä nuhtelee tässä p. Stefanus? Eikö ylimäisiä Jerusalemissa? Ja kuitenkin on hän halpa, alhainen mies, ei pappi eikä wihitty. Miin sillä, hän opettaa, että jokaisen kristityn tulee nuhdella paawia ja ylimäisiä, ja on sitä tekemään welwollinentin, mainitsematta sitä, ettei hänellä siihen olisi oikeutta ja waltaa. Ja erittäin nuhdeltawia owat he hengellisistä synneistä, niinkuin tässä p. Stefanus ei nuhtelee heitä törteistä synneistä, waan ulkofullaisuudesta, etteiwät uskoneet, waan ainoasti wastustiwat pyhää Henkeä. Sillä siihen nähden tekewät he suurimman wahingon, wiettelewät itsensä ja kansaa lakiloillansa ja töillänsä.

30. Siis, paawia, piispoja ja kaikkia paawijia pitää julmasti nuhdeltaman niskureina ja ympärileikkaamattomina ulkofullattuina, jotka wastustawat pyhää Henkeä, ei pidä yhtään Jumalan käskyä, waan ainoastansa pettäwät ja murhaawat kristittyin sieluja, johon nähden owat Kristuksen pettäjiä ja murhaajia, joka ne on werellänsä ansainnut.

31. Ja kuin se juuri juolahti mieleemme, että p. Stefanus oli maallikko ja alhainen mies, eikä pappi, niinkuin he laulawat hänestä, että hän oli ollut lewiitta, ja tekewät hänestä epistola- ja ewankeliumi-mesfujan (ettei mitään olenkaan jäisi wääräksi wääntämättä); niin tietetään, että Luukas Ap. T. 4 ja 6 l. kirjoittaa kristittyin Jerusalemissa ensi alusja lahjoittaneen kaikki tawaransa seurakunnalle, joista apostolit jakoiwat kullekin, mitä hän tarwitfi. Mutta tapahui ettei kreikkalaisia leskiä hoidettu yhtä hywin kuin hebrealaisia. Siitä syntyi heidän keskuudessaansa napina. Kuin apostolit

huomasiwat, että sellainen toimitus tulisi heille liika raskaaksi, että heidän sentähden täytyisi jättää fiksenä saarnaaminen ja rukoileminen, kutsuivat he kaikki kokoon ja sanoiwat näin: ei ole kohtuullista meidän antaa ylös Jumalan sana ja pöytäin edessä palwella. Sen tähden, rakkaat weljet, walitkaat teistänne seitsemän miestä, joista hywä todistus on, jotka owat pyhää Henkeä ja wiisautta täynnä, joitten haltuun me tämän wiran annamme. Mutta me tahdomme ruokouksessa ja sanan palweluksessa pyyhkäiset olla. Näin tuli Stefanus ynnä kuusi muuta walitukfi ja asetetukfi jakamaan sellaisia tawaroita. Siitä on alkuaansa sana diaconus, palwella, että he palweliwat seurakuntaa toimittamalla sen ajallisia tarpeita.

32. Selwää on nyt, että p. Stefanus oli toimittaja eli holhoja eli esimies kristittyin parisja ajallisten tawarain jakamisessa niille, jotka oliwat puutteessa.

Mutta jälestäpäin on siitä tehty epistola- ja ewankeliumi-mesfuja. Ja p. Stefanin wirasta on nyt enää wain jäljellä se wäähä, kuin nähdään nummain rowasteissa, hairashuoneiden toimittajissa ja waiwashoidon esimiehissä. Sellaisia miehiä tulisi epistola- ja ewankeliumi-mesfujainkin olla, eikä sellaisia, jotka owat wihityt, pääläelta ajellut, pitkiin waatteihin puetut, ja torjuwat kärpäsiä alttarilta, waan alhaisia ja jumalisia maallikoita, joiden haluisja olisi luettelo köyhistä ja yhteinen kassa, josta tarwitsewille jaettaisiin tarpeen mukaan. Tällainen oli p. Stefanin omittuinen wirka. Epistola- ja ewankeliumi-mesfujasta, kuljukfi ajellusta päästä ja pitkistä waatteista ei ollut hän untakaan nähnyt. Nuot owat paljaita ihmiskeskimöitä.

33. Tämän johdosta syntyy tässä siis kysymys: saaneeko maallikko ja alhainen mies myös saarnata, kuin p. Stefanus tässä on asetettu, ei saarnaamaan (minkä wiran apostolit pidättiwät itsellensä, niinkuin sanottu on), waan taloutta hoitamaan, ja hän kuitenkin, mentyänsä turulle ja jouduttuansa ihmisten pariin, metelöpi merkeillä ja ihmeillä, niinkuin tämä epistola sanoo ja tähän lisäksi nuhtelee ylimäisiäkin. Jos paawi ja paawijet olisiwat siellä olleet, olisiwat he warmaan kyselleet hänen waltuuskirjaansa ja wirka-ariwoansa ja, jol-

lei hänen päänsä olisi sen ohessa ollut ajeltu ja hän yhä kantanut rukousterijaa, totisesti polttaneet hänen willitsiän, kuin hän ei muka ollut pappi eikä hengellinen mies. Sillä **papin** ja **hengellisen** arvonimen, jonka vaamattu omistaa kaikille kristityille, ovat he ryöstäneet itsellensä ja kutsuvat muita **maallikoiksi**, samate kuin he itsensä kutsuvat **seurakunnaksi**, ikänä kuin olisivat maallikot ulkopuolella seurakuntaa. Oi tätä tunnollista, jaloa kansaa, joka ei kuitenkaan toimita papillista, ei hengellistä eikä seurakunnallista wirtaa, waan pettää koko maailman ihmiskujellansa.

34. Mutta p. Stefanus seisoo tässä lujana ja antaa esimerkillänsä jokaiselle wallan saarnaamaan, kussa häntä kuulla tahdotaan, olkoon huoneissa tahti turulla, eikä salli Jumalan sanan olla niin sidottuna kaljupäähän ja pittään takkiin. Mutta tällä ei hän kuitenkaan estä apostoleita heidän saarnasiansa, waan toimittaa myös oman wirtansa, walmiina waikenemaan, kussa apostolit itse saarnaawat.

35. Sillä täytyyhän olla järjestyks, niin etteiwät kaikki yhtä haawaa saarnaa, waan niinkuin Paawali I Kor. 14: 29, 30 kirjoittaa: **profeetat puhukaat itse toisena, eli itse kolmantena; ja jos jollekulle tykönä istuwalle ilmoitus tapahtuu, niin olkoon ensimmäinen ääneti.** Sen wahwistaa myös Ap. T. 15, kussa p. Pietari oli saarnannut, muutamain fariseusten ennen saarnattua, ja hänen jälkeensä saarnasi Barnabas ja Paawali, wihdoin viimein myös p. Saakop, ja puhuivat toinen toisensa jälkeen, josta vielä on jälkeä yliopistoissa, niiden oppitaiteluisia. Mutta nyt löpötetään ainoastansa Bernin Dietrikistä tahti mistä on unta nähty.

36. Oikia saarna olisi toimitettava samaan tapaan, kuin seurassakin pöydässä istutaisissa keskustellaan. Sentähden asetti Kristuskin ehtoollisen niin, että siinä istuttaisiin pöydässä ja keskusteltaisiin hänen sanastansa. Mutta nyt on kaikki nurin käännetty ja pelkkä ihmisjärjestyks on astunut jumalallisen järjestyksen sijaan. Tämä olkoon nyt tästä kylliksi.

37. Toisen osan, **rakkauten lähimäistä kohta**, on p. Stefanus osoittanut niin, ettei hän omille murhaajillensaakaan suonut pahaa. Sillä kuinkakin kowin hän nuhteli heitä Jumalan tähden, on hän kuitenkin niin warsin hywänsuopa heille, että hän viimeisenä eronsa hetkenä, uskottuansa henkensä Herran huomaan ja näin itfestsänsä huolta pidettyänsä, tästedes unohtaa itfensä ja on ainoasti heistä huolellinen ja heittää samassa rakkautessa henkensä. Sillä sitä p. Stefanin sanaa, jolla hän rukoili murhaajainsa puolesta, ei pannut p. Luukas suotta viimeiseksi. Paitti sitä seisoo hän, rukoillessaan itfensä puolesta ja uskoisinaan henkensä Herran huomaan, suorana, mutta viimefeltä, rukoillessansa murhaajainsa puolesta, lankee hän polwillensa. Tähän lisäsi huutaa hän suurella äänellä, jota ei hän tehnyt itfensä puolesta.

38. Oi, kuinka paljoa hartaampi oli tämä rukous, kuin hänen rukouksensa itfensä puolesta! Kuinka palawa lienee hänen sydämmensä silloin ollut, kuinka hänen silmänsä wuodattaneet kyyneleitä ja koko hänen ruumiinsa liikuttisissa ja lämminmyt wihollistensa wiheliäisyydestä, jonka hän silmissänsä näki. P. Augustinin luulosta on tämä rukous pelastanut p. Paawalin. Sopimatonta ei olekaan uskoa Jumalan warmaan kuulleen sellaisen rukouksen ja ijanakittuudessa päättäneen tehdä jotakin suurta sen tähden; niinkuin hän sen sitte p. Paawalissa osoitti. Tämä rukous ei taitanut kieltäytyä tulla, waikei kaikkia saatu pelastetuiksi.

39. Hän laskee sanansakin taiten ja sanoo: **älä lue*) heille tätä syntiä**, se on, älä pyöstyä sitä pyhywäksi seisomaan patsaan eli perustuksen tapaan liikkumattomana. Näin hän tunnustaa, katuu ja täyksi tekee heidän puolestansa. Ikänä kuin sanoisi: rakas Herran, ompa se kaiketi synti eikä oikein, sitä ei kukaan kieltäne; niinkuin katumukses ja ripissä talwliestei sanotaan, koska rikosta yksinkertaisesti wihataan ja tunnustetaan. Sitte ruoilee hän ja uhraa itfensä sentähden, että synti tulisi maffetuksi. Katso, niin näemme, kuinka oikia

*) *Wiktuelien mukaan* ajeta, jota Lutherin selitys tähtää.

rakkaus yhtäaikaan on suuri vihollinen ja häntävä. Kuinka kova se nuhtelee ja kuinka lempeästi se auttaa! Kuori on kova, mutta sydän makkia. Katkera on se vanhalle ihmiselle, mutta warsin makkia uudelle ihmiselle.

40. Tämä epistola antaa, ei ainoasti selaista voimallista opetusta ja esimerkkiä uskosta ja rakkaudesta, waan myös lohdutuksen ja waroituksen. Se ei wain opeta, waan kehottaa ja haukuttelee, uneksi kutsuen kuoleman, jota kuitenkin koko maailma kauhistuu. Mutta tässä sanoo Luukas: **hän nukkui**, se on, hän erkani täältä hiljaisella kuolemalla, jota ei hän tuntenut, niinkuin ihminenkin nukkessaan huomaamatta waipuu uneen, tietämättänsä kuinka se tapahtuu.

41. Ja näihin Hengen sanoihin on lujaan luotettava. Ei hän walehtele kutsuen kristittyin kuolemaa uneksi ja hiljaiseksi kuolemaksi. Sillä se on Kristuksen armo ja woima, jonka hän ansaitti meille kuolemallaan, ettei kuolema tuntuisi meistä miikeaksi, jos wain häneen uskallamme, niinkuin hän (Joh. 8: 22) sanoo: **joka kätkee minun sanani, ei hänen pidä maistaman kuolemaa iankaikkisesti.** Miksi ei maista? Sentähden että sielu, suljettuna hänen elävään sanaansa ja täynnä samaa elämää, ei saata tuntea kuolemaa. Sillä sana elää eikä tunne kuolemaa; samoin elää samaan sanaan uskova sielukin. Sentähden kutsutaan Kristuksen sana **elämän sanaksi** ja owattin elämän sanat; ja sen täytyy elää, joka niissä uskolla rippuu.

42. Tämä kehoitus ja lohdutus warttuu wieläkin suuremmaksi siitä, kuin hän sanoo: **näkewänsä taiwaat awoi ja ihmisen Pojan seisowan Jumalan oikealla kädellä.** Tällä on Kristus osoittanut, kuinka läsnä hän on, kuinka mieluinen, kuinka ahkera hoitamaan ja walmis auttamaan, jos ainoastansa uskomme häneen ja ilolla panemme hänen tähtensä henkemme alttiiksi. Tämä ei tapahtunut ainoastansa p. Stefanin tähden, eikä sitä ole hänen tähtensä kirjoitettu, waan meille lohdutukseksi, ettemme epäilisi hänen meillemkin tekewän samoin, jos me teemme, niinkuin p. Stefanus teki.

43. Menmäärin on lohdullista ja kuolemaa vastaan taritaankin suuri uhkarohkeus sillä, että **taiwaat owat awoi.** Mitä onkaan awoi ja walmiina, koska taiwaatkin, korkein luoma, owat awoi ja juuri kuin odottawat meitä ja käywät iloisiksi tulemisestamme? Tahtoisit kaikei, että ne sinullekin samalla tapaa olisimat awoi. Mutta jos niin jokaisen käwisi, kuhuunka jäisi usko? Siinä on kyllä, että kerran niin tapahtui kaikkein kristittyin uskon lohdutukseksi ja wahwistukseksi, kuoleman halwentamiseksi. Sillä niin tapahtuu kuin uskomme, waikka emme sitä näe.

44. Samate, kuka enkeli, mikä luoma ei olisi walmiina ja saatawilla, koska itse Herran on walmis ja siinä läsnä auttamaansa? Ja merkittävästi on sanottu, ettei hän nähnyt enkeliä, ei Jumalaa itseä, waan ihmisen Kristuksen, joka on rakain, enin kaltaisemme luonto, ja ihmiselle mitä lohdullisin. Sillä ihminen näkee toisen ihmisen mielemmiä, kuin enkeliä ja kaikkia muita luomia, erittäinkin hädissä.

45. Tässä rikkiwiijaat opettajat, jotka mitatailewat Jumalan töitä järjellä ja lukewat montako luskallista wettä meri wetää, kysywät myös: kuinka p. Stefanus taiksi nähdä taiwaasen, kuin ei kuitenkaan filmämme eroita wäähä korkeemalla lentävää lintuakaan? Kuinka olisi hän sitte juuri niin Kristuksen nähnyt, että se oli Kristus, eikä kukaan muu? Ja jos näemme miehen tornissamme, on se mielestämme lapsen kotoinen, emmekä tunne häntä. Sentähden parantawat he asian ja sanowat: p. Stefanin filmät teroitettiin ylönluonnollisesti niin, että hän sai nähdyksi kauwas ja tarffaan. Mutta entä jos p. Stefanus olisi ollut huoneessa holwin alla? Heitä sellaiset ihmiskopinat. Kuulipa p. Paawalikin Kristuksenkin äänen taiwaasta Damaskon edustalla, eikä hänen korwansa kuitenkaan olleet teroitettut. Ja apostolit Taborin wuorella, niin myös Johannes Kastaja (Luukk. 3: 22) ja juutalaiset (Joh. 12: 29) kuuliwat Jän äänen, eikä heidän korwansa kuitenkaan olleet hiwotut tahti teroitettut. Mutta onhan se paljo suurempi, että ääni niin korkealta kuulsaan alas, kuin että kuwa niin korkealla näh-

dään. Näkewäthän toki filmät äärettömän kauwemmaksi, kuin korwat kuulewat.

46. Koska Jumala tahtoo ilmestyä on taiwas ja kaikki kappaleet lähellä. Jos p. Stefanus olisi ollut katon tahti taiwaan alla, olisi taiwas ollut häntä lähellä, ei hänen tarvinnut kauwas nähdä! Jumala on kaikkialla, ei hänen tarvitse laskeutua alas taiwaasta, pian omi sellainen näky tapahtunut, että hän on totisesti taiwaassa ja nähdään kuitenkin mitä lähimpänä, ilman aistinten teroittamista tahti muutosta.

47. Jollemme tiedä, kuinka se tapahtuu ja on mahdollista, sen ei ole wäliä. Jumalan ihmeet eiwät tapahdu sitä warten, että mittaisimme niitä ja käsittäisimme, waan että me niiden kautta uskoisimme ja tulisimme lohdutetuiksi. Selitä minulle, jos olet niin taitawa, kuinka niin suuri omena, pääronä tahti firijmarja kaswaa esiin niin ahtaasta warresta, ja muita paljon halwempia ihmeitä. Salli Jumalan waiikuttaa ja usko sinä. Älä luule, että saatutut ja käsität hänen.

48. Ja kuka osanee luetella kaikki hyweet tässä Stefanin esimerkissä. Siinä loistawat kaikki Hengen hedelmät. Siellä on rakkaus, usko, kärsiwällisyys, hywyys, rauha, siwens, wiifaus, totuus, yksinkertaisuus, wäfewyys, lohdutus, huolenpito lähimmäisestä, nuhde ja

wiha kaikkeen pahaan, kuoleman ja tämän elämän halwefsiminen, wapaus, tyytywäisyys ja kaikki armo ja kaikki hywä. Ei ole hywettä, josta ei tässä ole esimerkkiä, ei pahetta, jolle ei tässä ole nuhde walmiina. Waksin oikein siis ewankelista sanoo: **Stefanus oli täynnänsä uskoa ja wäfewyhtä. Wäfewyys** tässä tietää toimeliaisuutta eli tointa; ikänä kuin sanoisi: hänellä oli suuri usko, sentähden teki hän myös paljon ja oli wäfewä työssä. Sillä kussa usko on oikia, siellä seura työhin, ja jota suurempi usko on, sitä usiammat owat työt.

49. Oikia usko on wäfewä, waimallinen, toimellinen asia. Hänelle ei ole mitään mahdotonta, ei se lepää eikä ole laiskana. Sentähden teki p. Stefanus paitti muuta uskonsa toimittamaa, ei ainoastansa halvoja ja tawallisia hywia töitä, waan myös ihmeitä ja merkkiä julkisesti kansassa, ja päälliseksi, niinkuin Luukas sanoo, suuria ihmeitä ja suuria tunnus-tähtiä. Tätä on kirjoitettu näyttämään, ettei se ole uskowainentaan, joka ei ole toimikas, ja ettei hänen sowi kerškata uskostaansa. Ei hän suotta pannut ensin uskoa ja fitte töitä. Hän tahtoo sillä näyttää, että työ on uskon osoitus, ja myös ettei ilman uskoa taideta tehdä mitään hywää. Uskon tähtyy kaikissa töissä olla ensimmä. Sihen Jumala meitä auttafoon! Amen.

N:o 7. Lähimmäisenä Sunnuntaina Joulusta.

Gal. 4: 1—7.

Mutta minä sanon, rakkaat veljet, niin kauvan kuin perillinen on lapsi, ei ole y. m.

1.

Tämähän on oikia paawalillinen epistola; sentähden ymmärtävätkin sen ani harvat. Syynä ei kuitenkaan ole, että se on niin pimiä ja waikia, waan se, että uskonoppi on warsin kokonansa kadonnut maailmasta, jota paitsi on mahdotonta ymmärtää Paawalia, joka kaikissa epistolisiansa suurella voimalla ja kiwandella waatii uskoa. Tehdäksemme tämän selwäksi on meidän siis lawiammin puhuminen siitä, ja taitaaksemme puhua siitä mitä selkeimmin, tahdomme tähän panna alkulauseen ja johdannon.

I. Ihmisen wanhurskauttamisesta.

2. Tiedettäväön toisin puhuttawan opetettaessa hywistä töistä, ja toisin opetettaessa wanhurskauttamisesta, samaten kuin olentokin eli persona on toinen kuin hänen tekemisensä tahti toimimisensa. Myt koskee wanhurskauttaminen, ei töitä, waan persona; sillä persona (itse ihminen) eikä työt, julistetaan wanhurskaaksi ja autuaaksi, tuomituksi eli kadotetuksi. Ompa päätettykin, ettei mikään työ wanhurskauta ihmistä, waan täytyy hänen ensin, ilman töitä, jonkun muun kautta tulla wanhurskautetuksi.

3. Näin sanoo (1 Mos. 4: 4) Moses: **Serra katsoi Abelin ja hänen uhrinsa puoleen.** Ensin hän katsoi Abelin, personan puoleen ja sitte uhrin puoleen. Persona oli siis ensin jumalinen, oikia ja otollinen; sitte uhrin personan tähden, eikä persona (ihminen) uhrin tähden. Mutta toisaalta ei katsonut hän Kainin eikä hänen uhrinsa puoleen. Ensiksi ei katsonut hän Kainin, personan puoleen, eikä sitte

hänen uhrinsa puoleen. Tästä tekstistä päätetään: työ ei ole millään ehdolla hywä Jumalan edessä, jollei persona eli ihminen ensin ole hywä ja otollinen. Näin toisin ei taida työ suinkaan olla Jumalan edessä paha, jollei persona ensin ole paha ja vastenmielinen. Tämä olkoon tällä haawaa kylliksi, ja olkoon näin päätetty, että on kahtalaisia hyviä töitä: muutamia ennen wanhurskauttamista, muutamia sen jälkeen. Ne, jotka edellä käywät, loistawat wain ja owat hyödyttömät; mutta ne, jotka seuraawat jälkeen, owat toden hyvät.

4. Katso, tämä on riitana Jumalan ja hylpeitten pyhään waiheella. Tässä soti luonto ja jyrää pyhää Henkeä vastaan. Siitä puhuu koko p. raamattu. Jumala päättää raamatussa kaikki työt ennen wanhurskauttamista pahoiksi ja hyödyttömiiksi, ja tahtoo personan ensin olemaan hyvän ja wanhurskaan. Toiseksi päättää hän, kaikkein ihmisten luonnossa ja ensimmäisessä syntymisessä wialä ollessansa olewan wääriä ja pahoja, niinkuin psalmi 116: 11 sanoo: **kaikki ihmiset owat walehteliat** ja 1 Mos. 6: 5: **kaikki ihmisen sydämmen aiwoitus ja ajatus on ainoastansa paha joka aika.** Sentähden ei saata hän tehdä hyviä töitä, mutta kaikki, mitä hän sellaisia tekee, owat pelkkiä Kainin töitä.

5. Tässä astuu esiin rouwa Lemmetär*), luonto, nenä pystyssä ja rohkenee häristä Jumalaansa vastaan ja soimata häntä walheesta, pukee yllensä wanhat räpäpaleensa, olkisen sotapukunsa, luonnollisen walkeuden, järjen, wapaan tahdon, luonnolliset woimat, pakanalliset kirjat

*) Lutheri wertaa luonnon pakanain Lemmetär naisepäjumalaan.

ja ihmisopetuksiset, paanee päristämään wiuluansa ja sanoo: ennenkin wanhurskauttamista owat työt hyvät, eikä Kainin töitä, niinkuin Jumala sanoo, owatpa niinkin hyvät, että ihminen niistä wanhurskautetaan. Sillä näin on Kris toteles opettanut: joka tekee paljon hyvää, se tulee siitä hyväksi. Siitä pitää se (luonto) kiinni, wääntää niin raamatun nurin, luulee Jumalan ensin täytyvän katsoa töitä ja sitte ihmistä.

Tällainen perfeceellinen oppi on nyt päällä kaden yliopistoissa, säätämöyksissä ja luostareissa, ja ne owat kaikki tyhmi pelkkiä kaimillisia pyhiä, joiden puoleen ei Jumala katso.

6. Toiseksi, luonto, kuin se perustaa asian wain töihin ja pitää ihmisen ja wanhurskauttamisen halpana, menee edemmäksi ja antaa myös töille wanhurskauttamisen jälkeen kaiken ansion ja pääasiallisen wanhurskauden, sanoen: **usko ilman töitä on kuollut**, niinkuin Jaakop kirjoittaa (ep. 2: 26). Jota lausetta se ei oikein ymmärrä ja pitää sentähden uskon halpana ja rippuu siis töissä, tahtoo niillä mielitellä Jumalaa, että hän niiden tähden mielisyyksi ihmiseenkin.

7. Näin nämät molemmat toinen toisiansa laikkaamatta wastustawat. Jumala katsoo personan puoleen, Kaini katsoo töitä. Jumala tahtoo palkita työt ihmisen tähden, Kaini tahtoo ihmisen kruunatuksi töitten tähden. Ei Jumala luowu mielestänsä, mikä onkin oikeus ja kohtuus: mutta ei jalli junkkari Kainikaan wakuuttaa itseensä erhettyksestänsä, maailman alustan loppuun saakka. Ei hänenkään hyviä töitänsä saa hylkiä, hänen järkeänsä mitättömänä pitää, hänen tahtoansa keliwottomaksi arwata; taikka hän wihaastuu Jumalalle ja lyö weljensä Abelin kuoliaaksi, niinkuin kaikki historiat yllin kyllin meitä opettawat.

8. Niin sanot: mitä siis tehnen? kuinka saanen itseni ensin hyväksi ja otolliseksi? Millä nuotoa woitan tuon saman wanhurskauttamisen? Siihen wastaa ewankeliumi: sinun pitää kuuleman Kristusta ja uskoman häneen, suoraa epäilemän itsestä ja ajatteleman, kuinka sinä Kainista tulisit Abeliksi ja sitte uhrasit

uhris. Niinkuin tämä usko on ilman sinun töitä ja saarnataan ilman sinun ansiotas, niin se ilman sinun ansiotastin annetaan sulasta armosta. Katso, se tekee ihmisen wanhurskaaksi ja on myös itse wanhurskaus. Sille lahjoittaa Jumala ja antaa kaikki hymnit anteeksi, wieläpä koko Matamin ja Kaininkin, Kristuksen, rakkaan Poikansa tähden, jonka nimi on (suljettuna) sellaisessa uskossa. Siihen lisäksi antaa hän hänelle pyhän Henkensä; joka tekee ihmisen toisellaiseksi, ja muuttaa hänen uudeksi ihmiseksi, jolla sitte on toinen järki, toinen tahto ja on taipuainen hyvään. Sellainen ihminen, olkoon kussa tahtonsa, tekee paljaita hyviä töitä, ja mitä hän tekee, se on hyvä, niinkuin on sanottu edellisessä epistolassa.

9. Sentähden ei kuulu wanhurskauttamiseen muuta, kuin kuulla ja uskoa Jesus Kristus, autuuttajanamme. Mutta ei kumpanenkaan näistä ole luonnon, waan armon työ. Mutta joka tämän luulee saawuttawansa töillä, hän estää ewankeliumin, uskon, armon, Kristuksen, Jumalan ja kaikki. Toisappäin, tarwitaan hyviä töitä aikoin saamaan ainoastansa wanhurskauttaminen. Sillä joka on wanhurskas, hän tekee hyvää, eikä kukaan muu, ja kaikki, mitä hän näin wanhurskautettuna tekee, se on hyvää, ilman eroitusta töihin nähden. Ihmiesten autuuden alku, jatto ja järjestyks on siis tämä: ensiksi ja ennen kaikkia kuule Jumalan sanaa, sitte toimi ja tule niin autuaaksi. Joka tämän järjestyksen wääntää tahi muuttaa, ei hän warmaan ole Jumalasta.

10. Tämän järjestyksen säilittää Paawali, Rom. 10: 13—15 sanon näin: **jokainen, kuin Herran nimeä awuksensa huutaa, tulee autuaaksi. Mutta kuinka he sitä awuksensa huutawat, jonka päälle ei he uskoneet? Ja kuinka he sen uskowat, jota ei he ole kuulleet? Mutta kuinka he kuulewat ilman saarnaajata? Ja kuinka he saarnaawat, ellei heitä lähetetä?** Sentähden opettaa Kristus meitä rukoilemaan **elon Herraa, lähettämään työhäkeä eloonsa**, se on, oikeita saarnaajia. Koska nämät tulewat, niin he saarnaawat oikeata Jumalan sanaa; koska sitä kuullaan, niin

taidetaan uskoa. Mutta usko tekee ihmisen wanhurskaaksi ja jumaliseksi, joka sitte avuksi huutaa Jumalaa ja tekee salaa hyvää. Näin tulee sitte ihminen autuaaksi. Näin kuuluu: **joka usko, hän tulee autuaaksi**; mutta toisaalta tulee hän kadotetuksi, joka toimii töissä ilman uskoa; niinkuin Kristus (Mark. 16: 16) sanoo: **joka ei usko, se kadotetaan**, tässä ei auta mikään toimiminen.

11. Suomaa nyt tavallista tapaa ja puheenpartta ihmisten kesken, jotka tavallisesti sanovat: hei, tahdonpa vielä tulla jumaliseksi; hei, kaiketi pitää oltaman jumalinen y. m. Mutta jos kysyt heiltä: kuinka, rakkaani, on meidän ryhtyminen toimiiin, hurskaksi tulla-
semme ja hurstaina ollaksemme? alkavat he ja sanovat: kaiketi pitää rukoiltaman, paastottaman, firffoa käyttämän, synnistä lakattaman y. m. Niin juoksee myös toinen Karthusiani-munkkilaan, toinen toiseen luostariin; toinen tulee papiksi, toinen pukee yllensä karvapaidan, toinen juonii itseänsä, toinen kiduttaa itseänsä niin, toinen näin. Katso, nämät ovat pelkkiä kaimia ja kaimin töitä. Sillä ihmiset pysyvät entisinsä, ei siinä ole yhtään wanhurskaustamista, waan ainoastansa ulkonainen töitten, waatetten, paikkain, käytösten vaihetus ja muutos, ja owat oikeita apinoita, jotka osoittelewat pyhäin käytöksiä, eiwättä ole kuitenkaan pyhiä. He eiwät ajattele uskoa, ryntävät päin wain hywillä töillä (niinkuin luulewat) ja kiduttawat itseänsä päästäksensä taiwaasen. Niistä sanoo Kristus ewangeliumissa (Luukk. 13: 24): **pyytäkää ahtaasta portista mennä sijälle; sillä monta on, sanou minä teille, jotka pyytävät mennä sijälle ja ei taida.** Mikseiwät taida? Sentähden etteiwät tiedä, mikä ahdas portti on. Se on usko, joka tekee ihmisen pieneksi, niinpä niin warsin mitättömäksi, että hänen täytyy epäillä kaikista töistänsä ja rippua ainoastansa Jumalan armoissa ja sentähden myös luopua kaikista. Mutta kaimilliset pyhät luulewat hywät työt ahtaaksi portiksi; sentähden he eiwät käy pieniksi, eiwät epäile töistänsä, niin kokowatpa niitä suuret jäkit täyteen, ripustawat niitä ympärillensä ja tahtowat näin mennä lä-

witse, mutta he pääsewät siitä läwitse juuri samalla tavalla, kuin kamelikin suuren selkätymynsä kanssa pääsee neulan silmän läwitse.

12. Jos nyt heille puhut uskosta, niin he pilkkaawat ja naurawat ja sanovat: pidetäänkö heitä turkkeina ja pakanoina, joiden nyt ensin on uskoa oppiminen? Olisiko niin monta munkkia, nunnaa ja pappia olemassa, eikä tiedettäisi uskoa? Kuka olisi tietämätöin siitä, mitä uskottakoon? Dietäwätpä julki syntisetkin sen! Sentähden luulewat he, juuri kuin olisi heillä uskoa kylläksi, töissä askaroitsemisen tästä lähin tarpeelliseksi ja pitävät uskon (kuten sanoin) warsin halpana. Sillä he eiwät tunne sitä, eiwät myöskään tiedä sen yffinänsä tekewän wanhurskaaksi.

13. He kutsuwat uskoksi, mitä he Kristuksesta owat kuulleet ja pitävät sen kaiken totena. Mutta nimhän perfeleektin uskowat, eiwättä tule kuitenkaan senfautta hurksaaksi. Mutta ei se olekaan kristillinen usko; se omi pikemmin turha luulo, kuin usko. Kylliksi olemme edellisissä saarnoissa kuulleet, ettei ihmisen, joka tahtoo kristitty olla, ole siinä kyllin, että hän usko kaikki todeksi, mitä Kristuksesta on sanottu. Sellainen on kaimillisten pyhimysten usko; waan hänen täytyy olla epäilemättöman ja horjumattoman siitä, että hänkin on niitä, joille sellainen armo ja laupius on annettu, ja että hän on sen warman kasteen eli sakramentin kautta saanut. Jos hän tämän usko, täytyy hänen wapaasti itsestänsä sanoa, että hän on pyhä, jumalinen, wanhurskas ja Jumalan lapsi, wisäsi autuudestansa eikä hänen ole pakko siitä ensinkään epäillä; ei itsestänsä tahi oman ansionsa ja työnsä tähden; waan sulasta Jumalan laupiudesta Kristuksesta, joka on hänen ylitseänsä wuodatettu. Tämän laupiuden pitää hän niin suurena, niinkuin se onkin, ettei hän ollenkaan epäile sen woimasta tekemään häntä pyhäksi ja Jumalan lapsiksi. Ja jos hän epäillisi siitä, saattaisi hän kasteellensa ja sakramentille suurimman häpiän ja joimaisi Jumalan sanaa ja armoa sakramenteissa walheesta.

14. Sillä ei tässä saa olla pelkoa eli horjumista olemisestansa hurstas ja Jumalan lapsi armosta, waan ainoastansa pelko ja suru, kuinka hän sellaisena pysyisi loppum asti lujaasti. Ainoastansa siinä on kaikki waara ja huolenpito. Sillä warmaan on hänellä kaikki autuus, mutta tietämätöin ja epätaattawa on, jos hän pysyy siinä ja säilyttää sen; tähän nähden pitää pelwossa waellettaman. Sillä ei sellainen usko turwaa töihinsä tahti itsensä, waan ainoastaan Jumalaan ja hänen armoonsa, joka ei saata eikä taida myös hyljätä häntä, niin kauwan kuin sellainen luottamus kestää. Mutta kuinka kauwan se kestää, sitä ei hän tiedä; eli jos joku kiusaus ahdistaisi hänen siitä, niin että sellainen uskallus lakkaisi ja samalansa myös armo.

15. Koska kainilliset pyhät kuulewat tästä uskosta, niin he käsin jalwain ilmänsä ristiwät, sanoen: ohhoh, warjelloon minua Jumala! sanoinko olewani hurstas ja pyhä! Kuinka olisin niin ylpiä ja röyhkiä? En wainen, en, minä olen kureja syntinen. Katso, näin täytyy tämän uskon heistä olla mitättömän ja kaiken sellaisen opin wäärän, joten sitte koko ewangeliumi häwitetään. Nämät owat niitä ihmisiä, jotka kieltäwät kristillisen uskon ja karkottawat sen pois koko maailmasta, joista Paawali on julistanut, sanoessaan 1 Tim. 4: 1 näin: **wiimeisillä ajoilla muutamit luopuwat uskosta.** Sillä sellainen usko on nyt koko maailmassa salattu, onpa tuomittuikin ja tirottu pahimpana willityksenä sekä nefin kaikki, jotka sitä opettawat ja sen pitäwät.

Paawi, piispat, säännöt, luostarit, yliopistot owat sitä yksumielisesti wastustaneet jo lähes neljä sataa vuotta eikä murta tehneet, kuin wäkisin ajaneet koko maailman helwettiin, tähähän on wika antikristillinen wiimeinen waino.

16. Mutta jos sanot heille: sanoohan toki profeetta Ps. 86: 2: **Herra, kätke minun sieluni; sillä minä olen pyhä;** ja p. Paawali Rom. 8: 16: **Jumalan Henki todistaa meidän henkenne kansja, että me olemme Jumalan lapset,** niin he wastaawat: niin, sitä ei sanokaan profeetta ja apostoli opiksi ja esi-

merkiksi, waan hän oli walaistu ja hänelle ilmoitettiin, että hän oli pyhä. Ja näin muodoin wääntäwät he koko raamatun, joka siitä puhuu, siihen mieleen, ettei ne ole opetuksia, waan joitatuuta erinomaisia ihmeitä ja etuisuuksia, jotka eiwät sowi kaikille uskowaisille. Tällaisen selityksen owat he miettineet omasta päästänsä. Sillä, kuin he eiwät usko eikä maista Henkeä, eiwät luule he kenenkään niin uskowan taikka maistawan; josta he julkisesti, niinkuin omista hedelmistänsä, tunnetaan orjantappuroiksi ja ohdakkeiksi, eikä kristityiksi, waan kaikkein kristittyin häwittäjiksi ja wihollisiksi.

17. Mutta sitä wastoin on heillä semmoinen usko, että kuulewat töillänsä tulewansa hurstakiksi ja pyhiksi ja Jumalan telewän heitä autuiksi heidän töittensä tähden. Katsoyppa tässä, kristillistä olisi, että töillänsä tulisiwat hurstakiksi; mutta wääräoppista, että he Jumalan armosta olisiwat ja tulisiwat hurstakiksi; heidän työnsä olisiwat, tekisiwat ja matkaan saattaisiwat muka enemmän, kuin Jumalan armo; heidän uskonsa taitaa luottaa töihin, Jumalan armoon se ei tahdo luottaa. Ja heille tapahtuukin juuri oikein, että saawat rakentaa hiedalle, kuin katsowat ylönn kallion, että luottawat töihinsä ja waiwaawat itsensä kuoliaaksi, kuin eiwät pysy Jumalan armossa ja tahdo tehdä Jumalalle juopeaa palvelusta.

18. Sillä kaikkein, joilla on sellainen kristillinen usko, täytyy siitä olla iloisia ja nauttia rauhaa Jumalassa ja hänen armossansa. He tulewat myös siitä halullisiksi hywiin töihin. Näitä hyviä töitä ei ole ne, jotka owat rukouksissa ja waatteissa, millisiä kainilliset telewät, waan ne, jotka owat lähimmäiselle hyödyksi ja hywäksi, niinkuin sanottu on tämän edellisessä ewangeliumissa. Niin, he tulewat iloisiksi ja mieluisiksi kaikkia karsimään: sillä he eiwät epäile Jumalan olemusta heidän kanssansa ja omaa olemistansa Jumalan armossa. Nämät owat ihmiset, jotka owat Jumalalle ja maailmalle hyödyksi ja kunniaaksi.

19. Kainilliset pyhät sitä vastaan eiwät ole hyödyksi Jumalalle, eikä maailmalle, eikä itsellensä; owatpa peräti hyödyttömänä kuormana

maan päällä, wahingoksi itsellensä ja joka miehelle. Sillä ollen wajalla sellaista uskoa, ei ole Jumalalla heistä hyötyä eikä kunniaa; he eivät tee yhtään sellaista työtä, josta lähimmäisellä olisi hyötyä ruumiin, tawaran, kunnian tai sielun suhteen. Sillä ne ovat pelkkiä omia töitä, jotka koskevat käntöksiä, waatteita, palkkoja, aikoja, ruokia.

Sanoppa, mitä hyödyttää minua juuri paljas kohta pääläelläs tai harmaa wiittas? Ketä hyödyttää paastomises sinä eli tänä päivänä, sitä eli tätä päivää pyhänä pitämises, sitä eli tätä ruokaa syömättömyyhtes, siihen eli tähän paikkaan julkeumises, niin eli näin monta sanaa päivässä lukemises hopijemises? Näillä sinä wain itseäs kidutat perkeleelle ja annat jokaiselle pahan ja myrkyllisen esimerkin noudattamaan sellaista elämää ja menoa, hyvänä muka, waikkei sinä kuitenkaan ole mitään kristillistä menoa. Sillä etihän usko kristillisesti, et myöskään rukoile kristillisesti, paastoskaan ei ole ruumiin kuritusta, niinkuin sen olla pitäisi, waan ainoastansa hyvänä työnä tehtyä. Ohyhesti: ei sellainen elämä ole muuta kuin muinaista juutalaisten Baalin ja Molokin epäjumalapalvelusta, jotka myös piiskosivat, tappoivat ja polttivat lapsensa perkeleelle kunniaksi.

II. Mihin on laki hyödyllinen ja tarpeellinen.

20. Etkä sanot: jos niin on laita, etteivät työt tee meitä wanhurskaitfi, waan kuuleminen ja uskominen Kristukseen, omaksemme annettuna, mihinkä owat siis käskyt hyödyllisiä eli tarpeellisia? Miksi on sitte Jumala itse niin ankarasti käskennyt niitä? **Wastaus:** tässä tulemme nyt epistolaan, joka on sanowa meille, mitä warten käskyt owat annetut. Galatalaiset olivat enjin oppineet kristillisen uskon p. Paawalilta, ja sitte wiettelivät muntamat wäärät saarnaajat heitä, niin että he taas rupešivat luottamaan töihin ja luulivat täytywänsä tulla hurskaitfi lain töistä. Silloin kutsuu p. Paawali heidän jälleen takasin uskoon pois sellaisista töistä ja näyttää monilla pontewilla sanoilla lain töitä olewan kahdenlaisia ja päättää töitten ennen wanhurskauttamista eli uskoa olewan ihan hyödyttömiä ja tekewän wain orjia. Mutta yksin usko tekee Jumalan lapsia eli poikia. Ja sitä sitte oikiaat hywät työt seuraawat.

21. Mutta meidän on tottuminen apostolin sanoihin, koska hän tässä eroittaa orjan lapsesta. **Orjaksi** hän kutsuu tekopyhät, joista jo on paljo sanottu. **Lapsiksi** hän nimittää kristinuskowaisen, joka tulee ja on wanhurskas ainoastansa uskosta ilman töitä; ja tämän laiken sentähden, ettei tekopyhä palwele niinkuin lapsi ja perillinen omassa talossansa, waan niinkuin palkollinen toisen talossa. Waikka molempain työt owat yhdenkaltaiset ja yhdellaiset, eroittaa ne kuitenkin toisistansa mielenlaatu, omatunto ja usko. Lapsella on se tieto, ja ajattelee pysywänsä talossa perillisenä. Orja ajattelee, että hänen wihdoin wiimeinkin täytyy lähteä talosta pois, eikä odota perintöä, niinkuin Kristus (Joh. 8: 35) sanoo: **ei orja pysy ijankaikkisesti huoneessa, waan poika pysyy ijankaikkisesti.**

22. Kuin kaimillisilla pyhillä, niinkuin itse tunnustawat, ei ole kristillistä uskoa, niin että warmaan pitäisiwät itsensä Jumalan lapsina, waan kammoowat sitä suurena wääräoppisena röyhkeytenä ja siis jääwät istumaan kiinni epäilykseen, niin tapahtuu heille niinkuin uskowat, he eiwät ole eikä tulekkaan koskaan Jumalan lapsiksi ja autuiksi. He kuitenkin tekewät lain töitä, harjoittawat ja kiusaawat itsensä paljon. Mutta täten owat ja pysywät he palkollisina, jaawat siitä ei mitään muuta, kuin ajallisen palkkansa, täällä maan päällä tylliksi lepoa, kunniaa ja hywiä päiwä. Sellaista näemme nyt hengellisessä jäädyssä, joilla on omanansa kaikki rikkaus, walta, kunnia ja suosio tässä maailmassa. Se on heidän palkkansa; sillä he owat palkollisia eikä lapsia. Sentähden he myös kaikki kuolemassa syätään pois ijankaikkisesta perinnöstä, jota eiwät koskaan tahtoneet tässä elämässä uskoa eikä uskon kautta ottaa omaksemansa. Katso, molempain työt eiwät ole siis suuresti toisistansa erilaisia, mutta usko ja mielenlaatu eroittaa heidän.

23. Nyt sanoo apostoli, ja se onkin tosi, että laki ilman sellaista uskoa kaikfine töinensä tekee paljaita palkollisia; sillä ainoastansa tämä usko tekee lapsia. Tätä uskoa ei liioin woi laki, eikä työt, eikä luonto antaa, waan ai-

noasti ewankeliumi tuo sen myötänsä, jos sitä kuullaan. Se on armon sana, ja pyhä Henki seuraa sitä, kussa sitä saarnataan ja hiljaisuudessa kuullaan, niinkuin apostoli osoittaa sen Ap. T. 10: 44 Korneliuksen ja hänen kumppaneittensa esimerkistä, jotka saivat pyhän Hengen ainoastansa kuulemalla pyh. Pietaria.

24. Niin eipä lakikaan ole muuta warten annettu, waan että ihminen sen waitutuksesta tuntisi, kuinka hän on armoa paitsi, kuinka häneltä puuttuu lapsellinen mieli ja kuinka hänellä on orjallinen mieli, joka palvelee Jumalaa ilman sellaista uskoa ja luottamusta ja tähän lijätki wästenmielisestikin. Sillä he itse tunnustawat olewansa ilman sellaista luottamusta; ja jos enemmän tunnustaisiwat, täytyisipä heidän sanoa, mielenmin halajawansa olla ilman lakia eikä mieltä mielin olewansa sen alla. Sentähden on koto heidän menonsa pakotettua ja uskotonta menoa, ja heidän täytyy tunnustaa, etteiwät lain avulla woi edemmäksi päästä. Sellaista tulisi heidän laista oppia ja tuntea, kuinka owat palkollisia eikä lapsia ja sentähden johdatuttaa itsensä orjuudesta lapsen tilaan, antaa kaiken oman sa olla mitätöntä, Jumalan armosta ja uskon kautta tullaaksensa wikaan menoon.

25. Tämä olisi lakia oikein ymmärtää ja käyttää, joka ei muuta waituta, waan näyttää ja wakuuttaa kaikkein, jotka sitä ilman uskoa tekewät, olewan palkollisia, jotka työskentelewät siinä wästenmielisesti ja armoon luottamatta. Se tahtoo, että he itse loukkaantuisiwät häneen, koettaisiwät ja oppisiwät, kuinka wästenmielisiä ja uskottomia he owat, ja siis muualta apua etsisiwät, rohkenematta luulewansa täyttää sitä itsestänsä. Sillä se tahtoo mieltä mielin ja yksin Jumalan lasten täyttämään itseänsä, ja on orjain ja wästahakoisien wihollinen.

26. Nyt he tohahatawat tunnustamaan, etteiwät usko. Niinpä, wainoowat sellaista uskoa, joka lapselksi tekee, tuntewat myös hywin, kuinka wästenmielisiä owat ja olisiwät mielenmin ilman lakia. Kuitenkin luulewat he sellaisilla töillä tulewansa hurskaitksi, tahtowat pysyä orjina, eikä tulla lapsiksi ja kuitenkin pysyä ta-

lossa tawarain haltiana. Näin he kaikki nurin narin wäantäwät. Lain — johon heidän tulisi loukkaantua ja siitä oppia, kuinka wästahakoisia orjia he owat, täten epäilläksensä itsestänsä ja uskoon pitänyhäksensä, joka saattaa armon ja tekee lapselksi — lain wäantäwät siihen mieleen, että wain töillänsä tarttuwat siihen, luullen niin sen täyttäwänsä, estäwät juuri niin lain tarkoituksen ja mielen, sotiwatpa myös juuri sillä uskoa ja armoa wästaan, johon laki heitä näyttää, ajaa ja pakottaa. He pysyiwät siis ijankalikesti sokiana, taitamattomana, rasitetuna, orjallisena kansana. Tätä tähtää ja tahtoo p. Paawali Rom. 3: 20 ja 7: 7 suoraan sanoesjansa: **ei yksikään liha taida lain töitten kautta Jumalan edessä wanhurskautetuksi tulla.** Miksi ei sitte? Hän wästaa safoen: sentähden ettei laista muuta tule, kuin synnin tunto ja huomio. Kuinka tämä, ystäwäni, tapahtuu? Ota kaini katsellakses, niin sen huomaat. Hän, eniksi, tekee kaikki työnsä lain mukaan suurella waitulla ja työllä ja tunnustaa kuitenkin suoraan, ettei hän usko olewansa Jumalan lapsi ja pyhä, niin, hän kiiroo sellaista uskoa, kuten sanottu on, mitä kauheimpana röykkeytenä ja wääränä oppina, tahtoo pysyä epäilyksessä ja odottaa, kunnes hän oma in töittensä avulla tulisi sellaiseksi lapselksi.

27. Katso, tässä julki näet, ettei persona ole hywä eikä wanhurskas, kuin ei hänessä ole sellaista uskoa, onpa sellaisen uskon wihollinen, ja on siis wanhurskaudenkin wihollinen. Warmaan eiwät ole hänen työnsäkään hywiä, waitka ne kuinkakin launilta lain mukaan kiiltäisiwät. Ja niin siis ymmärrät p. Paawalin oikein sanowan: **ei yksikään liha taida lain töistä wanhurskautetuksi tulla.** Sillä Jumalan edessä pitää ihmisen ennen töitänsä oleman hywän. Hän on totta kyllä wanhurskas töistänsä ihmisten edessä, jotka päättäwät töiden mukaan, eikä mielen laadun ja sydämen mukaan. Ihmitset tuomitsewat personan töiden mukaan, Jumala tuomitsee työt personan mukaan. Mutta nyt waatii ja läskee lain ensimmäinen käsky meitä yhtä Jumalaa kunnioittamaan ja pitämään, se on, häneen luottamaan, rakentamaan ja turwaamaan

häneen, joka on oikia usko, joka tekee meitä Jumalan lapsiksi. Sinä näet siis ja tunnet tästä laista selvästi synnin tässä Sainissa, tietysti hänen uskottomuutensa. Samoin tunnet itsesiäskin, jos uskot tahi et, mitä ei kukaan saata tuntea ja tunnustaa ilman sellaista lakia. Katso, tämän kutsuu p. Paawali synnin tuntemiseksi laista.

28. Nyt et osaa itse eikä lakifaa antaa sinua sellaisesta epäuskosta. Sentähden täytyy kaikkein töites, joilla aivot lakia täyttää, pysyä lain töinä, jotka eivät saata wanhurskauttaa sinua Jumalan edessä, joka pitää wanhurskaana ainoastansa ne, jotka häneen uskovat ja ovat lapsia; sillä yksin sellaiset täyttävät tämän käskyn, ja pitävät hänen totisena Jumalana. Sillä, jos itseäs kuoliaaksi töillä kiduttaisit, ei taida kuitenkaan sydämessä sen kautta saada sellaista uskoa, jollaista tämä käsky vaatii. Niin, työt eivät kärsi eikä tunnusta ensinkään sellaista uskoa, niinkuin sanottu on, ei tiedäkään lain sitä vaativan. Sentähden täytyy sellaisen ihmisen olla perkeleen marthyriinä ja uskon ja lain wainoojana juuri lain töiden kautta, joista hän keräkaa, kunnes hän malttaa mielensä, tuntee itsensä, epäilee itsestään ja töistään, antaa Jumalalle kunnian, tunnustaa itsensä keliwottomaksi ja huokaa ainoastansa hänen armoansa, johonka Jumala lailla on hänen ajanut. Sitte tulee usko ja armo, täyttää tyhjän ja rawitsee ihoowaisen; sitä seuraawat sitte oikiat hyvät työt; ne eivät ole lain töitä, waan armon Hengen töitä, ja kutsutaan raamatussa Jumalan töiksi, jotka hän waituttaa meissä. Sillä kaikki, mitä ei Jumala armolla waituta meissä, tahi mitä me itsestämme ilman armoa teemme, se on warmaan lain työtä, joka ei hyödytä wanhurskauttamiseen, waan on paha ja Jumalaa vastaan, epäuskon tähden, jossa se tehdään.

29. Toiseksi, ei tee sellainen Saini töitäänsä koskaan halusta ja wapaasta iloifesta sydämeestä, jollei niitä ensin osteta häneltä, myönnetä hänelle hänen tahtoansa ja anneta hänelle, mitä hän pyytää; juuri samate kuin palkollinen, joka ei tee, mitä hänen tulee, jollei

häntä waadita tahi sallita hänen tehdä oman tahtonsa mukaan. Mutta nyt on sellainen warsin harmillinen palkollinen, jota täytyy waatia tahi suostia ja rukoilla. Samate owat kaikki Sainit harmillisia ja kelpaamattomia Jumalalle, sentähden etteiwät tee ainoatakaan lain työtä, helwetin pelwon ja waiwan pakottamatta ja waatimatta tahi sentähden että heitä rukoillaan ja heille suodaan mitä he tahtowat, niin että Jumala antaa heille yltäkyllä ja tekee heille mitä he mielellänsä tahtowat. Taaskin siis näet, ettei heissä ole sydämen halua lakiin, waan omaan hyötyyn tahi on heissä (waituttimena) rangaistuksen pelko, josta selvään nähdään, kuinka he sydämen pohjasta owat lain wihollisia ja tahtoisiwat mielemmin, ettei lakia olisi olemasakaan. Sentähden jos ei persona ole hyvä, niin työtään eivät ole hyviä, kuin hän tekee niitä taikka pelwon pakottamana tahi rukouksista ja pyytämisestä taiwutettuna oman hyötynsä tähden tahi heille heidän tahtonsa myöntämisestä.

30. Näin siis opettaa laki tunnustamaan ja hawaitsemaan sellaista halutonta ja wasta-hakoista mieltä. Tämä kaikki on nyt synttä Jumalan edessä; sillä mitäpä pyhyttä olisi tuo, jos teet työn kädellä, että kuitenkaan sydämeissä rakasta lakia ja lain antajaa? Onhan synti olla rakastamatta lakia. Katso, tämän kutsuu p. Paawali tässä synnin tuntemiseksi laista, tämän, sanon minä, että ihminen loukkaantuu laista, että hän huomaa ja tuntee sellaisen sydämensä haluttomuuden, hämmästyttää, epäilee itsestään, etsii kiruhtawalla ja uolla armoa, joka hänestä ottaisi pois sellaisen haluttomuuden, ja loisi häneen mieluisen, alttiin hengen, joka sydämeestänsä rakastaisi lakia ja tekisi töitä mieltä mielin, waatimatta ja pyytämättä, muuta katsomatta, waan että hänelle wanhurskaus ja laki itsesiänsä kelpaa, siitä etsimättä palkkaa ja pelkäämättä rangaistusta. Näin tulee orjasta lapsi ja palkollisesta perillinen. Mutta sellaista henkeä ei tuota eikä anna muu kuin usko Kristukseen, niinkuin yllähällä on hylin sanottu. Katsekkaamme nyt epistolaa.

Niinkaan kuin perillinen on lapsi, ei ole hänen ja palvelian välillä eroitusta, vaikka hän on kaiken tawaran herra.

31. Hän ottaa wertauksen ihmisen tawasta. Sillä me näemme, kuinka alaikäinen lapsi eli perillinen, jolle wanhemmat owat jälkeensä jättäneet tahti testamentin kautta jättäneet tawaransa, kasvatetaan ja hoidetaan niinkuin palvelollinen samassa omaisuudessa. Ei se ole hänen wallasfansa, eikä hän myös käytä sitä vapaasti oman tahtonsa mukaan, waan hän pidetään pelwossa ja kurissa, niin että, vaikka omaisuus on hänen omansa, hänellä siitä on wain elatus ja waatteet. Se on siis kuin muukalainen omassa omaisuudessansa ja palvelian wertainen.

32. Samoin tässäkin hengellisissä asioissa. Jumala teki testamentin, luvaten 1 Mos. 22: 18 Abrahamille, että hänen siemenesfänsä Kristuksessa, koko maailma siunattaisiin. Tämä testamentti sittemmin wahvistettiin Kristuksen kuoleman kautta ja jaettiin hänen nousemisensa jälkeen kuolleista ewankeliumin kautta, joka ei ole muuta mitään, kuin tämän testamentin julistamista ja ilmoitusta, jossa koko maailmalle sanotaan, kuinka Kristuksessa, Abrahamin siemenessä, kaikille ihmisille on siunaus ja armo säädetty ja annettu, jonka jokainen taitaa saada, joka sen wain uskoa tahtoo.

33. Ennenkuin tämä testamentti awattiin ja ilmoitettiin, olivat Jumalan lapset lain alla, waiwasiwat itsensä lain töillä ja antoiwat waattia itseänsä, vaikka eiwat niillä wanhurskaksi tulleet, waan heidän tyhnsä owat myös orjalliset ja kelpaamattomat olleet. Kuitenkin kuin olivat aiwotut tulewaan uskoon, joka heitä lapsiksi tekee, owat he warmaan saman armon ja siunauksen oikeita perillisiä, vaikka sitä heillä vielä ollut eikä sitä nauttineet, waan askaroiwivat töissä ja olivat orjalliset, niinkuin muut uskottomat. Niinkuin vielä nytkin ja joka aika on tapahtunut ja tapahtuu, että nyt usko ja hymnärtää uskon moni ihminen, joka ennen oli töihin waiwunut, warsin tietämätönnä uskosta, niinkuin muuttin ulkofullatut. Mutta kuin nyt owat uskon käsittäneet ja saaneet perintöofansa,

owat he warmaan ennenkin olleet sen perillisiä ja Jumala oli kaiketi heidän fiksi aiwunut, vaikka eiwat silloin tietäneet siitä mitään, waan olivat orjain, tekopyhäin ja lainilaitsten näköisiä.

34. Samoin eläwät vieläkin muutamit töissä ja lainillisessa pyhyudessa ja owat orjia, niinkuin muuttin lainilliset; he owat kuitenkin perillisiä ja lapsia tulewaisuuden wuoksi, sentähden että he wastedes uskowat, jolla muotoa riisuwat orjallisen luontonsa, luopuwat töistä ja saawat wanhurskauttamisen pääoman ja perinnön, jonka kautta he ilman töitä tulewat wanhurskaksi ja autuiksi. Sitte he tekewät kaikki tyhnsä vapaasti, Jumalalle kunniaksi ja lähimmäiselle hyväksi, siitä katsomatta ja etsimättä palkkaa eli wanhurskauttamista. Sillä tämä kaikki on heillä ennestään tässä perinnössä ja pääomassa uskon kautta, jonka Kristus on jättänyt heille testamentisfänsä ja sitte antanut ewankeliumin kautta awata, lukea, kuuluttaa ja jakaa sulasta armosta ja laupiudesta.

35. Katso, tämän testamentin owat Abraham ja kaikki iät tunteneet, se on heille jaettu ja annettu, niinkuin kaikille meille; vaikka sitä silloin kaikessa maailmassa luettu ja huuettu, niinkuin Kristuksen taivaasen astumisen jälkeen, owat he kuitenkin saaneet juuri sen saman juuri samalla uskolla, jolla me ja kaikki Jumalan lapset saamme sen. Yhtäläinen on armo, yhtäläinen testamentti, yhtäläinen usko, niinkuin Jhä on yksi ja meidän kaikkein Jumalamme.

36. Katso, tässäkin siis näet, kuinka p. Raawali kaikin paikoin opettaa, että wanhurskauttaminen tulee, ei töistä, waan yksistänsä uskosta, ei osittain, waan yhtä haawaa. Sillä testamentti sisältää kaikki: wanhurskauttamisen, autuuden, perinnön ja pääoman. Sekin omistetaan uskolla kokonansa yhtä haawaa, eikä osittain. Ompi siis aiwan selwä, ettei mikään työ, waan ainoastansa usko, tuo meille sellaisia Jumalan aarteita, se on, wanhurskauttamista ja autuutta, ja tekee meitä yhtä haawaa, eikä osittain (niinkuin työt tehdään osittain), lapsiksi ja perillisiksi, jotka sitte vapaasti tekewät kaikkalaisia töitä ilman orjallista mieltä, joka aina

luulee töillä olevansa hurstas ja jotakin ansaitsewansa. Tässä ei tarwita mitään ansiota, usko antaa kaikki lahjaksi ja enemminkin, kuin kukaan ansaita taitaa. Hurstaat tekewät töitä ilmaiseksi ja omistawat jo ennestään kaikki, mitä kaimilliset pyhät töillä etsiwät, koskaan saamuttamatta, tietysti wanhurkauttamista ja jumalallista perintöä eli armoa.

Waan hän on esimiesten ja haltiain halusja siltä määrättyy aikaan asti.

37. Ne owat sellaisia ihmisiä, jotka kaswattawat perillistä ja säilyttäwät hänen isänsä perinnönsä, ettei hänestä tulisi irstausta heittiötä. Sillä waikkeiwät anna perintöä hänen haltuunsa, owat he kuitenkin hänelle tarpeelliset ja hyödylliset. Ensiksi, kuten sanottu on, säilyttäwät he hänen kotona omaisuudessa, että hän tulisi sitä sowliaammaksi perintöön. Toiseksi tulee hänen halunsa saamaan perintöä sitä hartaammaksi, kuin hän huomaa, kuinka ahtaalla ja niukalla hän pidetään. Sillä tultuansa järkeensä rupee hän ikäwöimään wapautta ja suuttuu olemasta wieraan hoidon alaisena.

38. Min on ja pitääkin olla jokaisen laita, joka vielä waelttaa töissä lain alla ja on orja. Laki on hänen esimiehensä ja hoitajansa, jonka alla hän elää niinkuin wieraan hoidon alla, ja tämä on hänelle annettu ensiksi, että hän pysyisi kotona ja kaswatettaisiin, että hän pidettäisi itsensä pahoista töistä ulkonaisesti rangastuksen pelwosta, ettei hän kokonansa tulisi irstaaksi ja paniisi kaikkia alttiiksi, niinpä kokonansa wieroittaisi itsensä pois Jumalasta ja autuudesta, niinkuin ne tekewät, jotka päänsä owat antauneet wapaasti syntiä tekemään. Toiseksi (on esimies tarpeellinen), että hän laista oppiisi tuntemaan itsensä ja tulisi järkeensä ja näkiisi, kuinka haluttomasti hän on lain alla, eikä tee ainoakaan työtä alttiina lapsena, waan kaikki waadittuna orjana. Siten täytyy hänen huomata, mitä häneltä puuttuu, tietysti wapaata, uutta, mieluisista henkeä, jota ei hänelle woi antaa laki ja sen työt, tukepa sitä haluttomammaksi ja hitaammaksi waikuttamaan, jota enemmän hän waikuttaa, puuttuen sellaista henkeä.

39. Sitte, tällaista huomatessaan itseensä, näkee hän, kuinka hän pitää lakia töillä ainoastansa ulkonaisesti, mutta sisällisesti sydämessä on hän haluttomalla ja wastahakoisella sydämmellä lain wihollinen ja vastaan hankaaja. Siis on hän warmaan lakkaamatta sisällinen syntinen lakia vastaan ja ulkonainen pyhä lain jälkeen, se on, oikia kaini ja suuri ulkokullattu; ja selwäksi tulee hänelle, että hänen työnsä owat lain töitä, mutta hänen sydämmensä on synnin sydän. Sillä sydän hinoitsee lakia vastaan ja sentähden se warmaan hinoitsee syntiä ja wain käsi en lakiin waidittu.

40. Syystä on siis p. Paawali kutsunut sellaiset työt lain töiksi. Sillä laki kiskoo ne ihmiseltä ja saakin hywäksensä waan paljaita töitä. Nyt tahtoo laki saada sydämmenkin ja tulla mieltä mielin täytetyksi, ettei puhuttaisi yksinään lain töistä, waan myös lain sydäimestä; ei ainoasti lain kädestä, waan myös lain tahdosta, mielestä ja kaikista woimista, niinkuin Psalmi 1: 1, 2 sanoo: **antuas on se mies, joka rakastaa Herran lakia ja ajattelee hänen lakiansa päiwät ja yön.** Sellaista mieltä waatii nyt laki, mutta ei anna sitä; niin ei woi luontokaan sitä itsestänsä antaa, sentähden ahdistaa laki luontoa ja tiroo sen helwettiin, Jumalan laille tottelemattomana. Siinä fitte on ahdistus ja wiheliäinen omatunto, eikä kuitenkaan yhtään apua. Tämä on se ikältä määrätty aika, silloin pyytää hän armoa ja apua, silloin tunnustaa hän wiheliäisyytensä, woimattomuutensa ja welkansa: silloin lakkaa hän töistänsä kerskaamisesta ja halweksii itseensä. Sillä hän tulee huomaamaan, ettei hänen ja julkisen syntisen miehen eli naisen wälikillä ole yhtään eroitusta, pait ainoastansa ulkonoisissa töissä. Sydämessään on hän laille yhtä wastahakoinen, kuin joku muun syntinen. Niin, saattaapa niinkin olla, että hänen sydämmensä on laille kiukkuisempi, kuin jonkun muun syntisen; sillä julki syntinen taitaa ehkä tuta synnin täyttämisesä wähemmän hinoa syntiin, ja olla jotenkin wihainen synnille sen haluttomuuden tahti wahingon tähden, joka häntä siinä

kohtaa taikka siitä syntyy. Mutta tämä, jonka tiellä laki ja esimies on estämässä, saattaa ehkä palaa ja raiwota himoissa ja halussa syntiin, eikä saa kuitenkaan töitä tehdä, ja on siis työhön nähden toista huraskaampi, mutta sydämeen nähden pahempi.

41. Nyt jokainen hyvin helposti ymmärtää sen jakamisen epätasaiseksi, kuin annetaan ainoasti käsi laille, ja koko sydän synnille. Onhan toki koko sydän äärettömän parempi, kuin työ tahi käsi. Mitästä on tuo munta, kuin antaa akanat laille, jyvät synnille, kuoret Jumalalle ja sydämmet perkeleelle? Näin siis taapahtuu, niinkuin ewankeliumi sanoo, että julksen syntisen synti on raiska ja oma synti suuri malka.

42. Jos tähän vielä juttuu se onnettomuus, ettei Raimi huomaa tätä malkaa, eikä tahdo laista oppia tuntemaan itseänsä näin muodoin, waan pysyy töissänsä paatuneena ja jokaistuna, ei pidä luvua sijällisestä kauhistuksestaansa, niin hän mennä kulkee soffona, tuomitsee häpeemättömästi koko maailman, katsoo ylös syntiset, niinkuin fariseus ewankeliumissa, ei ole mielestänsä muitten ihmisten kaltainen, pitää itsensä huraskaana ja, kussa hänen menonsa ja töitänsä (niinkuin onkin oikein) tahdotaan nuhdella eli laittaa, rajuua ja riehuu winmassa ja lyö Abelin kuoliaaksi, wainoo jokaista, sanoo sitte tekewänsä sellaista hywäin töiden ja wanhurskauden eduksi Jumalalle kunniaksi ja tahtoo sillä jotain suurta ansaita sellaisena muka, joka wainoo Jumalan pilkkaajia, wääärä- ja harha-oppisia, pahoja ihmisiä, jotka tahtowat muka wietellä ja repiä häntä pois hywiä töistä.

43. Katso, silloin toteuntuu kaiffi, mitä raamattu puhuu näistä myrkyllisistä hengistä, jotka Kristus nimittää kärmeiksi ja kyykärmeitten filioiksi. He owat Raimia, ja pysywät Raimina, he owat orjia ja pysywät orjina. Mutta jotka tulewaisuuden waraksi owat Abelia ja lapsia, ne laista oppiwoat tuntemaan itseänsä, kuinka heillä on halutuin sydän lakiin, luopuwat röyhkeydestänsä, antawat kätten ja jalkain waipua, tulewat ihan mitättömiksi omisja silmissänsä

jellaisesta tuntemisesta. Silloin sitte tulee ewankeliumi, silloin antaa Jumala armon nöyryille, jotka tarttuwat testamenttiin ja uskowat. Uskolla ja uskossa saawat pyhän Hengen, joka antaa heille uuden sydämen, joka mielistyy lakiin ja wihaa syntiä ja tekee hywää wapaasti ja mielellänsä. Siinä ei sitte enää ole lain töitä, waan siinä on lain sydän. Tämä on Jhsn perilliselle määräämä aika, ettei hän koskaan enää ole joutuwa orjaksi taikka esimiesten wallan alaiseksi. Tätä tarkoittaa p. Raawali seuraawissa sanoissa:

Niin myös me, koska me olimme lapset, niin me olimme waaditut orjuuteen ulkomaisten säätyin ala (tämän maailman elementein ala).

44. Apostoli käyttää alkufielen tekstissä sanaa, joka on latinaksi elementti. Mutta tässä älköön ymmärrettävä sanoilla **maailman elementit** neljää luonnollista elementtiä, tulta, ilmaa, wettä ja maata. Eihän koko raamatukaan käytä elementin nimeä näistä mainituista neljästä luomasta. Näin puhua elementeistä on alkunsa pakanallisesta taidosta, ja se olisi kauhia erehdys, jos ymmärryksellä pyhdyttäisiin mennä raamattuun. Elementiksi kutsuu apostoli lain kirjoituksen eli puustawit. Sillä puustawittin kutsutaan latinan ja kreikan kielissä elementeiksi. Niin sanoo hän (Hebr. 5: 12): **te, joitten piti aikaa opettajat oleman, tarwisette taas, että me teille ensimmäiset puustawit Jumalan sanan opista opettaisimme.** Niin myös Kol. 2: 8: **katsokaat, ettei joku teitä wiettele filosofian ja turhain jaarituksen kautta, ihmisten opin ja maailmallisten säätyin (maailman elementtein) jälkeen.** Niin myös Gal. 4: 9, 10: **kuinka te teitänne käännätte jälleen heikkoihin ja köyhiin säätyihin (elementteihin), joita te wastuudesta palwella tahdotte? Te otatte waarin päiwistä ja kunkausista ja ajoista ja wuosista.**

45. Hän kutsuu lain ikäänkuin ylenkatseesta elementeiksi eli puustaweiksi, jotka owat heikot ja köyhät, sentähden ettei se woi auttaa. Tähän lisäksi tekee se heikkoja ja köyhiä ihmisiä; sillä se waatii sydäntä ja mieltä; ja

kuitenkaan ei ole siinä sydäntä eikä mieltä. Siitä tulee omatunto köyhäksi ja heikoksi, ja tunnustaa, että hänellä pitäisi oleman, mitä hänellä ei olekaan. Tästä hän 2 Kor. 3: 6 kirjoittaa näin: **puustawi kuolettaa, waan Henki tekee eläväksi.**

46. Muutamat ymmärtävät näillä elementeillä ei puustaweita eli lafia, waan Jumalanpalvelus komentoja ja ulkonaisia käytöksiä sekä hurstasta elämää, jolla ajetaan ja jossa lapsia ensin harjoitetaan. Siten tietäisivät elementit yhtä kuin ensimmäiset, yksinkertaisimmat, lapselliset tawat palvelella Jumalaa.

47. Mutta hän kutsuu ne tämän maailman elementeiksi sentähden, että kaikki tefoppyhät, jotka tefewät lain töitä, tefewät niitä ainoastansa koska ne owat sidotut ajallisiin ja maallisiin kappaliin, niinkuin päiviin, ruokiin, waatteisiin, paikkoihin, ihmisiin, astioihin ja muihin samallisiin. Nämät kaikki owat tähän maailmaan kuuluvia kappaleita, ja niissä tähtyy kaikkein lain töitten liikkua. Sentähden olemme kääntäneet sanaa elementit sanoilla „ulkonaisten säätiin“.

48. Mutta usko rippuu ulkopuolella tätä maailmaa Jumalassa, Jumalan sanassa ja hänen laupiudessaansa ja tekee ihmisen vanhurskaaksi, ei töistä tahi muusta maallisesta asiasta, waan Jumalan ijankaikkisen näkymättömän armon kautta. Uskoon nähden on toinen päivä yhtä hywä kuin toinenkin, kaikki ruuat yhtäläiset, kaikki paikat, henkilöt, waatteet ja kaikki maalliset kappaleet yhtäläiset; sillä niistä ei auta häntä mikään saawuttamaan pyhyyttä taiffa vanhurskauttamista eikä myös estätkään saawuttamasta sitä, minkä ne tefewät Raimille ja tefoppyhille. Sentähden onkin usko wäliä pitämätöin tämän maailman elementeistä, se kalliksi arwaa waan ijankaikkisten tawarain täydellisyyden. Niin myös, waikka hän ajallisesti ja ulkonaisesti toimii, ei tiedä hän kuitenkaan mistään maallisesta asiasta; sillä hän toimii wapaasti, hänestä on kaikki yhtä, millisiä ihmiset, paikat, ajat, ruuat ja waatteet owat y. m. Ei hän walitse itsellensä mitään erityistä. Mitä eteen tulee, sitä hän te-

M. Luther. Kirjto-Postilla.

kee; mikä menee menoansa, sen hän antaa mennä, ja niin ei ole hänen maallijella wael-luffellansa suoraan sanottu yhtään niinea eli eroittawaisista esinettä.

49. Mutta Raimi — hänellä täytyy olla nimi ja eroittawa esine: ei hän syö lihaa, ei kanna mustaa pufua, ei rufoile huoneessa, hän ottaa waarin päiwistä. Toinen on sidottu siihen, toinen tähän, ja kuitenkin owat nämät kaikkityhmi ajallisia, maallisia asioita, jotka kaatoowat. Sentähden owat he kaikki tämän maailman elementtein orjia ja kutsuwat niitä kuitenkin pyhiksi säädyiksi, hyviksi tawoiksi ja oikiaiksi tieksi autuuteen. Tästä sanoo apostoli Kol. 2: 20—23 näin: **jos te siis olette Kristuksen kanssa maailman säädyistä kuolleet, miksi te teitänne annatte säädyillä solmita, niinkuin te maailmassa eläisitte? Älä siihen rupee (sanowat ne), älä maista, älä pitele. Jotka kaikki kulumisessa hukkuwat ja ihmisten käsyt ja opit owat. Joilla kyllä wiisanden muoto on, itsewalitusssa palveluksessa ja nöyryydessä j. n. e.**

50. Tästä ja kaikista edellisistä saatanme päättää, että kaikki munkkikunnat, jäätämöyset ja luostarit, jotka tähän saakka olemme kutsuneet hengelliseksi säädyksi, owat suoraan ewankeliumia ja kristillisen elämän wapautta vastaan ja owat suuremmissa waarassa kuin maallikot; koska koko heidän menonsa on sula tämän maailman elementti, sidottu waatteisiin, perjoniin, paikkaan, ruokaan, astiaan, aikaan ja käytöksiin, jotka owat pelkkiä maallisia ja ajallisia asioita. Ja jos he niissä riippuwat ja luulewat niillä olevansa hurstaita ja hengellisiä, on usko jo poikesssa, eikä he enää ole kristityitä ja koko heidän elämänsä on sula syntiä ja turmelusta.

51. Sentähden on heidän tarpeellisempi kuin muitten ihmisten hywin tarkastaa sellaista menoansa ja kiinteästi rippua uskossa, joka ajettaa vanhurskautensa ulkopuolelle maailmaa ja näitä maallisia kappaleita. Sillä sellainen kiiltävä loisto repii uskosta mahtawammin useampia pois, kuin nuot tärkeät julkiset synnit, eikä tee muita ihmisiä, waan sellaisia, joista

kohtaa taikka siitä syntyä. Mutta tämä, jonka tiellä laki ja esimies on estämässä, saattaa ehkä palaa ja raiwota himoissa ja halussa syntiin, eikä saa kuitenkaan töitä tehdä, ja on siis työhön nähden toista hurskaampi, mutta sydämeen nähden pahempi.

41. Nyt jokainen hywin helposti ymmärtää sen jakamisen epätasaiseksi, kuin annetaan ainoasti käsi laille, ja koko sydän synnille. Onhan toki koko sydän äärettömän parempi, kuin työ tahi käsi. Mitästä on tuo muuta, kuin antaa akanat laille, jyvät synnille, kuoret Jumalalle ja sydämmet perfeleelle? Näin siis tapahtuu, niinkuin ewankeliumi sanoo, että julhisen syntisen synti on raiska ja oma synti suuri malka.

42. Jos tähän vielä jattuu se onnettomuus, ettei Raimi huomaa tätä malkaa, eikä tahdo laista oppia tuntemaan itseänsä näin muodoin, waan pysyy töisjäsänsä paatuneena ja sokaihtuna, ei pidä lukua sisällisestä lauhistuksesta, niin hän mennä kulkee soffona, tuomitsee häpeemättömästi koko maailman, katsoo ylösn syntiset, niinkuin fariseus ewankeliumissa, ei ole mielestänsä muitten ihmisten kaltainen, pitää itsensä hurskaana ja, kussa hänen menonansa ja töitänsä (niinkuin onkin oikein) tahdotaan nuhdella eli laittaa, rajuaa ja riehuu winmassa ja lyö Abelin kuoliaaksi, wainoo jofaista, sanoo sitte tekewänsä jellaista hywän töiden ja wanhurskauden eduksi Jumalalle kunniaksi ja tahtoo sillä jotain suurta ansaita sellaisena muka, joka wainoo Jumalan pilkkaajia, wäärä- ja harha-oppisia, pahoja ihmisiä, jotka tahtowat muka wietellä ja repiä häntä pois hywiästä töistä.

43. Katso, silloin toteuntuu laikki, mitä raamattu puhuu näistä myrkyllisistä hengistä, jotka Kristus nimittää kärmeiksi ja kyskärmeitten sikiöiksi. He owat Raimia, ja pysywät Raimina, he owat orjia ja pysywät orjina. Mutta jotka tulewaisuuden waraksi owat Abelia ja lapjia, ne laista oppiwat tuntemaan itsensä, kuinka heillä on halutoin sydän lakiin, luopuwat röyhkeydestänsä, antawat kätten ja jalkain waipua, tulewat ihan mitättömiksi omisja silmissänsä

jellaisesta tuntemisesta. Silloin sitte tulee ewankeliumi, silloin antaa Jumala armon nöyrille, jotka tarttuwat testamenttiin ja uskowat. Uskolla ja uskossa saawat pyhän Hengen, joka antaa heille uuden sydämen, joka mielistyy lakiin ja wihaa syntiä ja tekee hywää wapaasti ja mielellänsä. Siinä ei sitte enää ole lain töitä, waan siinä on lain sydän. Tämä on Isän perilliselle määräämä aika, ettei hän koskaan enää ole joutuwa orjaksi taikka esimiesten wallan alaiseksi. Tätä tarkoittaa p. Raawali seuraawissa sanoissa:

Niin myös me, koska me olimme lapset, niin me olimme waaditut orjuuteen ulkomaisten säätyin ala (tämän maailman elementtein ala).

44. Apostoli käyttää alkufielen tekstissä sanaa, joka on latinaksi elementti. Mutta tässä älköön ymmärrettävä sanoilla **maailman elementit** neljää luonnollista elementtiä, tulta, ilmaa, wettä ja maata. Eihän koko raamattukaan käytä elementin nimeä näistä mainituista neljästä luomasta. Näin puhua elementeistä on alkuanja pakanallisesta taidosta, ja se olisi lauhia erehdys, jos ymmärrettäisiin pyhittäisiin mennä raamattuun. Elementiksi kutsuu apostoli lain kirjoituksen eli puustawit. Sillä puustawittiin kutsutaan latinan ja kreikan kielissä elementeiksi. Niin sanoo hän (Hebr. 5: 12): **te, joitten piti aikaa opettajat oleman, tarwisette taas, että me teille ensimmäiset puustawit Jumalan sanan opista opettaisimme.** Niin myös Kol. 2: 8: **katsokaat, ettei joku teitä wiettele filosofian ja turhain jaaritus-ten kautta, ihmisten opin ja maailmallisten säätyin (maailman elementtein) jälkeen.** Niin myös Gal. 4: 9, 10: **kuinka te teitänne käännätte jälleen heikkoihin ja köyhiin säätyihin (elementteihin), joita te wastuudesta palwella tahdotte? Te otatte waarin päiwistä ja kuukausista ja ajoista ja wuosista.**

45. Hän kutsuu lain ikäänkuin ylenkatseesta elementeiksi eli puustaweiksi, jotka owat heikot ja köyhät, sentähden ettei se woi auttaa. Tähän lisäksi tekee se heikkoja ja köyhiä ihmisiä; sillä se waatii sydäntä ja mieltä; ja

kuitenkaan ei ole sinä sydäntä eikä mieltä. Siitä tulee omatunto köyhäksi ja heikoksi, ja tunnustaa, että hänellä pitäisi oleman, mitä hänellä ei olekaan. Tästä hän 2 Kor. 3: 6 kirjoittaa näin: **puustawi kuolettaa, waan Henki tekee eläväksi.**

46. Muutamat hymmärtävät näillä elementeillä ei puustaweita eli lafia, waan Jumalanpalvelus komentoja ja ulkonaisia käytöksiä sekä hurstkasta elämää, jolla aljetaan ja jossa lapsia ensin harjoitetaan. Siten tietäisivät elementit yhtä kuin ensimmäiset, yksinkertaisimmat, lapselliset tawat palvelella Jumalaa.

47. Mutta hän kutsuu ne tämän maailman elementeiksi sentähden, että kaikki tekopyhät, jotka tekewät lain töitä, tekewät niitä aimoastansa koska ne ovat sidotut ajallisiin ja maallisiin kappaliin, niinkuin päiviin, ruokiin, waatteisiin, paikkoihin, ihmisiin, astioihin ja muihin samallaisiin. Nämät kaikki ovat tähän maailmaan kuuluvia kappaleita, ja niisiä täytyy kaikkein lain töitten liikkua. Sentähden olemme kääntäneet sanaa elementit sanoilla „ulkonaiisten säätyin“.

48. Mutta usko rippuu ulkopuolella tätä maailmaa Jumalassa, Jumalan sanassa ja hänen laupiuksensa ja tekee ihmisen wanhurskaaksi, ei töistä tahi muusta maallisesta asiasta, waan Jumalan ijankaikkisen näkymättömän armon kautta. Uskoon nähden on toinen päivä yhtä hyvä kuin toinenkin, kaikki ruuat yhtäläiset, kaikki paikat, henkilöt, waatteet ja kaikki maalliset kappaleet yhtäläiset; sillä niistä ei auta häntä mikään saawuttamaan pyhyyttä tai wanhurskauttamista eikä myös estäkään saawuttamasta sitä, minkä ne tekewät Rainille ja tekopyhille. Sentähden onkin usko wälttä pitämätöin tämän maailman elementeistä, se kalliksi arwaa waan ijankaikkisten tawarain täydellisyyden. Niin myös, waikka hän ajallisestikin ja ulkonaisesti toimii, ei tiedä hän kuitenkaan mistään maallisesta asiasta; sillä hän toimii wapaasti, hänestä on kaikki yhtä, millisiä ihmiset, paikat, ajat, ruuat ja waatteet ovat y. m. Ei hän walitse itfellensä mitään eritnistä. Mitä eteen tulee, sitä hän te-

kee; mikä menee menoansa, sen hän antaa mennä, ja niin ei ole hänen maallisella waeluskellansa suoraan sanottu yhtään niinea eli eroittawaisista esineistä.

49. Mutta Raini — hänellä täytyy olla nimi ja eroittawa esine: ei hän syö lihaa, ei fanna mustaa pukua, ei rukoile huoneessa, hän ottaa waarin päiwistä. Toinen on sidottu siihen, toinen tähän, ja kuitenkin ovat nämät kaikkinyhni ajallisia, maallisia asioita, jotka katoowat. Sentähden ovat he kaikki tämän maailman elementtein orjia ja kutsuwat niitä kuitenkin pyhäiksi, säädyiksi, hyviksi tawoiksi ja oikiksi tieksi autuuteen. Tästä sanoo apostoli Kol. 2: 20—23 näin: **jos te siis olette Kristuksen kanssa maailman säädyistä kuolleet, miksi te teitänne annatte säädyillä jolmita, niinkuin te maailmassa eläisitte? Älä siihen rupee (sanowat ne), älä maista, älä pitele. Jotka kaikki kulumisessa hukkuwat ja ihmisten käskyt ja opit ovat. Joilla kyllä wiisauden muoto on, itfewalituksessa palveluksessa ja nöyryydessä j. n. e.**

50. Tästä ja kaikista edellisistä saatanune päättää, että kaikki munkkifunnat, jäätämukset ja luostarit, jotka tähän saakka olemme kutsuneet hengelliseksi säädyksi, ovat suoraan ewankeliumia ja kristillisen elämän wapautta vastaan ja ovat suuremmissa waarassa kuin maallikot; koska koko heidän menonsa on sula tämän maailman elementti, sidottu waatteisiin, perjoniin, paikkaan, ruokaan, astiaan, aikaan ja käytöksiin, jotka ovat pelkkiä maallisia ja ajallisia asioita. Ja jos he niisiä rippuwat ja luulewat niillä olewanja hurstkaita ja hengellisiä, on usko jo poikesja, eikä he enää ole kristityitä ja koko heidän elämänsä on sula syntiä ja turmelusta.

51. Sentähden on heidän tarpeellisempi kuin muitten ihmisten hywin tarkastaa sellaista menoansa ja kiinteästi rippua uskosja, joka asettaa wanhurskautensa ulkopuolelle maailmaa ja näitä maallisia kappaleita. Sillä sellainen kiittäwä loisto repii uskosja mahtawammin useampia pois, kuin nuot tärkeät julkkiset synnit, eikä tee muita ihmisiä, waan sellaisia, joista

p. Paawali tässä sanoo: **koska me olimme lapset, niin me olimme waaditut orjuuteen maailman elementtein ala.** Se on: koskemme vielä tietäneet mitään uskosta ja askaroitimme paljaisja lain töissä, silloin teimme (vaikka vastenmielisesti) niinkuin orjat sellaisia töitä, jotka koskewat ajallisia asioita ja luulimme niiden kautta hurskaaksi ja autuaaksi tulewamme. Tämä luulo oli wäärä ja tekeekin (alakiäisiä) lapsia ja palkollisia; muutoin ei olisi niistä töistä wahinkoa, jos se luulo olisi pois, minkä yksin usko poistaa ja opettaa ainoasti armosta hurskaaksi tulemaan ja kaikki maalliset asiat wapaina pitämään.

Mutta koska aika oli täytetty, lähetti Jumala Poikansa, syntyneen waimosta, lain alaiseksi tehdyn, että hän ne, jotka lain alaiset oliwat, lunastais, että me hänen lapsijensa luettaijiin.

52. Kuin ei lafi taida antaa wanhurskauttamista eikä uskoa, eikä luonto kaikilla töilänsä mitään ansaitse, niin esittää p. Paawali nyt hänen, joka meidän siaisenamme on ansainnut meille sellaisen uskon ja on wanhurskauttamisemme toimittaja. Sillä ei se ilmaiseksi tullut osaksemme, sitä on paljo maksettu, nimittäin itse Jumalan Poika. Ja sanoo apostoli: **koska aika oli täytetty,** se on, koska aika, olla lapsia ja orjia, loppui. Sillä p. Paawali puhuu tässä raamatun tapaan, joka on tottunut sanomaan: aika on täytetty, koska se on loppunut; niinkuin Ap. T. 2: 1: **koska wiideskymmenes päivä täytettiin;** se on, koska ne oliwat päättyneet ja kaikki kuluneet. Samate 2 Mos. 23: 26: **minä tahdon täyttää sinun päiväs luwun,** se on, en tahdo niitä lyhentää, waan täyttää ne.

53. Niinkuin nyt tämä aika täytettiin juutalaisille Kristuksen ruumiillisen tulon kautta, niin se vieläkin joka päivä täytetään, koska ihmisen walaistaan uskolla, niin että hänen orjuutensa ja lakipalveluksensa loppuu. Sillä Kristuksen ruumiillinen tuleminen olisi hyödytön, jollei se waikuttaisi sellaista hengellistä uskon tulemistä. Ruumiillisesti onkin hän sentähden tullut, että hän toimittaisi sellaisen

hengellisen tulemisen. Sillä hän on tullut kaikille niille, jotka ennen ja jälkeen owat usko- neet hänen ruumiilliseen tulemiseensa. Sentähden on hän sellaisen uskon tähden aina ollut wanhoille isille tulleena, eikä ole kuitenkaan vielä tänä päivänäkään tullut nyky ajan juutalaisille heidän uskottomuutensa tähden. Maailman alusta loppuun saakka tähtyy kaiken rippua tästä ruumiillisesta tulemisesta, jossa rippumisesta orjuus lakkaa, koska, kussa ja kenessä sellainen rippuminen tulee warteen. Sentähden tulee jokaiselle aikansa tähtetyksi, koska hän rupee Kristukseen uskomaan sellaisena, jonka muinoin piti tuleman ja nyt jo on tullut.

III. Mitä ja kuinka Kristuksesta uskottakoon.

54. Mutta tämä paikka on rikas teksti, en tiedä, jos sitä oikein tarpeeksi sopiwaasti osaanne selittää. Kylliksi ei ole uskoa Kristuksen tulleeeksi, waan tulleeeksi niin, kuin p. Paawali tässä kertoo, tietysti Jumalan lähettämänä ja Jumalan Poikana; niin myös totisena ihmisenä, syntyneenä neitseestä äitinä. Niin myös, että hän ainoa on täyttänyt lain, niin myös, että hän teki sen, ei itsellensä hyväksi, waan meille hyväksi ja hyödyksi. Näitä asioita nyt tarkastakaamme peräksyttiin. Ensimmäistä teroittaa koko Johanneksen ewankeliumi, niinkuin ennen on Joulupäiwänä sanottu. Johannes, näethän, osoittaa yhtenänsä, kuinka Kristus on Jumalan Poika ja Isän lähettämä. Sillä, joka ei usko häntä totiseksi Jumalaksi, onmpi jo kadotettu, niinkuin hän (Joh. 8: 24) sanoo: **jos ette usko, että minä se olen, niin teidän pitää kuoleman teidän jynneissänne.** Niin myös Joh. 1: 4: **hänessä oli elämä ja elämä oli ihmisten wakkuus.** Niin myös Joh. 14: 6: **minä olen tie, totuus ja elämä.** Syytä on tämä:

55. Ei sielua saata eikä taida mitään muu tydyttää, kuin kaikkein korkein hywyys yksinänsä, joka sen luonut on, joka onkin hänen elämänsä ja autuutensa lähde. Sentähden on Jumala itse tahtonut olla se, jossa hänen pitää rippuman, johon uskaltaman. Senellekään

muulle, kuin Jumalalle, ei sopinutkaan se kunnia, johon Jumalan luoma uskaltaisi. Sentähden tuli Jumala itse ihmiseksi ja on antaunut ihmisille, on heitä puoleensa vetänyt ja hankutellut itsehensä uskomaan. Sillä ei Jumalan tarvinnut itsensä tähden tulla ja syntyä ihmiseksi; mutta meille oli se tarpeellinen ja hyödyllinen. Jos ei Kristus olisi totinen Jumala, ja me rippuisimme hänessä uskolla, olisi Jumalalta ryöstetty hänelle sopiva kunniansa, ja meiltä elämämme ja autuutemme. Sillä ainoasti Jumalaan tulee uskoa, joka on itse totuus; ja ilman Jumalaa emme saata elää emmekä olla autuaita.

56. Nyt sanoo apostoli: Jumala lähetti Poikansa. Jos hän lähettäisi hänen, täytyi hänen ennestään olla olemassa. Niin on hän siis ennen ollut olemassa, kuin hän tuli ja syntyi ihmiseksi. Ja jos hän on Poika, on hän enfeleitä etewämpi. Jos hän taas on ihmisiä ja enfeleitä etewämpi, jotka ovat korkeimpia luomia, täytyy hänen olla totinen Jumala. Sillä olla Jumalan Poika on olla enkeliä etewämpi, niinkuin Joulupäivän epistolasissa on sanottu. Vielä, jos hän on Jumalan lähettäjä ja Poika, täytyy hänen olla toinen persona. Siis opettaa p. Paawali tässä, että on yksi Jumala ja kaksi persona, Jä ja Poika. Pyhästä Hengestä puhumme edeskäsin.

57. Toiseksi, on meidän myös uskominen, että hän on totinen, luonnollinen ihminen ja ihmisen lapsi, niinkuin p. Paawali tässä sanoo: waimosta tulleen, eli waimosta syntyneen. Mutta se kuin waimosta syntyy, on totinen, luonnollinen ihminen. Waimo sittää ja synnyttää luonnostansa ainoastansa totisen ihmisen. Sentähden sanookin hän Joh. 6: 53: **ellette syö minun lihaani ja juo minun wer-tani, niin ei ole elämä teissä.** Syöminen ja juominen ei ole muuta mitään, kuin uskoa, että hän on Jumalan Poika, että hänellä on totisesti liha ja weri, niinkuin aamuillakin ihmisellä. Tämä oli Jumalankin testamentti, koska hän 1. Mos. 22 sanoi Abrahamille: **sinun siemenesi pitää kaikki kansat maan päällä siunatuiksi tuleman.** Jos hän nyt on olewa

Abrahamin siemen, niin täytyy hänellä totisesti olla Abrahamin liha ja weri ja olla hänen luonnollinen lapsensa.

58. Ilkoon sentähden lukaan ryhtykö rakentamaan omaa rataansa Jumalan tykö itsewalitulla hartaudella tahi työllä. Ei auta awukses huutaa Jumalaa juutalaisten ja turkilaiisten tapaan; sinun pitää tuleman hänelle Abrahamin siemenen kautta ja saman siemenen kautta tuleman siunatuksi, Jumalan testamentin mukaan. Sinulle mieliksi ei hän warmaan rewi tätä testamenttia, eikä tee sinun hyväkses toista erinäistä. Sinun on hylkääminen kaikki omas ja rippuminen tässä siemenessä, lihasa ja weressä tahi olet kadotettu kaiken taitos ja wiisautes kanssa ynnä kaiken sen kanssa, mitä Jumalasta tiedät; sillä näin sanoo hän Joh. 14: 6: **ei kenkään tule Jän tykö, waan minun kauttani.**

59. Meihin nähden on jumalallinen luonto ylön korkea ja käsittämätöin, sentähden on hän meille hyväksi antaunut siihen luontoon, joka on tutuin, meidän omaan luontoomme. Siinä tahtoo hän odottaa meitä, siinä olla löydetäänämme, muulla ei. Joka tässä awuksensa huutaa häntä, se kohta tulee kuulluksi; tässä on armon istuin, josta ei ketään tulewaa heitetä pois. Muut, jotka antawat hänen ajua tässä suotta, ja tahtowat muutoin palwella Jumalaa ja awuksensa huutaa taitwaan ja maan luojana, ne owat jo kaikki saaneet wastauksensa Psalmisissa 18: 42, kussa hän sanoo heistä: **he huutawat, waan ei ole auttajata; Herran tykö, mutta ei hän wastaa heitä.**

60. Kolmanneksi pitää meidän uskomian, että hänen äitinsä oli neitthy. Sen osoittaa apostoli, sanossansa Jumalan Pojan syntyneen waimosta, se on, ei miehestä, niinkuin kaikki muut lapset. Nkfinänsä tämä ihminen on kaikista ihmisistä syntynyt ainoastansa waimosta. Ei hän tahtonut sanoa neitseestä: sillä ei neitseen nimi osoita sukupuolta ja sen luontoa. Mutta waimo on sukupuolen ja sen luonnon nimi, sillä waimoisen luonnon asia on kantaa kohdunhedelmää ja synnyttää lapsia. Siis on Kristuksen äiti toden luonnollinen waimo ja on kantanut tämän hedelmän, kuitenkin ihan itses-

tänsä, ei miehestä; sentähden on hän neitsyllinen waimo, eikä paljas neitsy.

61. Apostolista on tämä Kristuksen syntyminen tärkeämpi, kuin Maarian neitsyys; sentähden on hän puhumatta neitsyydestä, joka onkin wainu personallinen, hänelle itselle kuuluwa kaunistus, joka ei ole muille, waan hänelle itselle hyödyllinen, ja mainitsee ainoasti hänen wainoisen säätynsä, joka on hyödyllinen, ei ainoasti hänelle, waan myös sikiölle. Sillä Kristukselle ei ollut hänen neitsyytensä niin tähdellinen kuin hänen waimoinen sukunsa. Hän onkin neitseenä walittu, ei itsensä tähden, waan Kristuksen tähden. Hän, näetsen, tahtoi saada sellaisen waimon äidiksensä, josta hän saattaisi syntyä synnittömänä; mikä ei olisi muutoin tapahtunut, jollei hän olisi ollut neitseellinen waino, joka miehen awutta sitti ja synnytti.

62. Tätä sisältää Jumalankin testamentti, koska hän sanoo kaikki kansat siunattawan Abrahamin siemenessä. Jos he siunataan, on se merkki, että he ennen ovat kiroituja ruumiillisen syntymän tähden, joka tapahtuu synnissä, joka on alkunsa Natamista. Jos siis tämä Abrahamin siemen on siunaawa kaikkia muita, ei saa se itse olla kirottu; warmaan ei taitanutkaan siis hän tulla Natamin syntymän kautta, joka on kolonansa kirottu.

63. Toisaalta täytyi hänen kuitenkin olla Abrahamin luonnollinen lapsi, liha ja weri, että Jumalan testamentti, joka ei taida walehdella, pysyisi lujana. Kuinka siis tämä tapahtunee? Hän on olewa luonnollinen lapsi, syntynyt lihasta ja werestä, eikä kuitenkaan ole hän olewa lihallisen syntymän lapsi. Silloin keksittiin se keino, ettei tähän otettu miestä, waan ainoastansa waimo, ja näin tuli hän waimon vikaaksi luonnolliseksi lapseksi, Abrahamin totiseksi siemeneksi, eikä olisi kuitenkaan syntynyt synnissä, waan täynnä siunausta, että hänen kauttansa siunattaisiin kaikki, jotka omassa syntymisensä owat kiroituja. Näin täytettiin Jumalan testamentti ja kuitenkin wältettiin lihallinen syntymys ja Natamin turmelus. Ja niin muodoin on lihallinen syntymys hengellisesti saatettu tähtäntöön.

64. Sentähden, waikka pyhä neitsy Maaria on kokiasti kunnioitettava neitsyytensä tähden, on hänen waimoinen kunniansa kuitenkin äärettömästi suurempi, siten että hänen waimoiset jäsenensä käytettiin täyttämään Jumalan testamenttia, ja että siis Abrahamin siunattu siemen on hänen waimoisen kohtunsa siunattu hedelmä; täksi ei ollut neitsyydessä tyllä, niin, täksi ei olisi paljas neitsyys mitään hyödyttänyt.

65. Meljänneksi tulee meidän uskoa Kristuksen yksin täyttäneen lain, niinkuin hän Matt. 5: 17 sanoo: **en minä tullut lakia päästämään, mutta täyttämään.** Sama on testamentinkin tarkoitus, joka sanoo koko maailman kirotuksi ja tulewan Abrahamin siemenessä siunatuksi. Jos siis jokainen on kirottu ja tyhjä siunauksesta, ei ole itse ihminen (persona) hyvä, waan pelkkä kairi: siis eiwät saata työtään olla hyviä, niinkuin ennen on sanottu, ettei Jumala katso töitä, waan personaa, Abelia ja Kainia, ja ettei lain työt tee ketään jumaliseksi ja wanhurskaaksi.

66. Kuin siis nyt Kristus hylkää kaikki lain työt ja waatii ensin, että persona (ihminen) siunataan ja tulee hyväksi, niin woipi näyttää siltä, kuin hylkäisi hän hyvät työt ja päästäisi kaikki lait, waikka hän kuitenkin wasta oikein opettaakin hyviä töitä tekemään. Sentähden sanoo hän wastoin jellaista luuloa: **älkäätkä luulko, että minä tulinkin lakia päästämään** sentähden että hylkään lain työt. Ennemmin waan tahdon täyttää sen uskon kautta minuhun, joka usko ensin tekee personan hyväksi ja sitte tekee toden hyviä töitä. Sama sanoo p. Paawalikin Rom. 3: 31; koska hän oli hylännyt kaikki työt ja yksin uskoa esittänyt, sanoo hän: **teemmekö lain tyhjäksi uskon kautta? pois se; waan me wahwistamme lain.** Juuri niin ikään sanowat nytkin ihmiset, että tahdomme kieltää hyvät työt, koska hylkäämme munkki- ja luostari- elämän heidän töissängsä, waikka kuitenkin mielellämme soisimme, että he ensin oikein uskoisivat, jolla persona tulisi hyväksi ja siunatuksi Kristuksessa, Abrahamin siemenessä, ja tekisi sitte hyviä töitä,

jotka sitte telpaisiivat ruumiin kuritukseksi ja lähimmäisen tarpeeksi, johon luostari- ja säätämistyöt eivät kuitenkaan ollenkaan osoita; niinkuin tylliksi on sanottu.

67. Mutta huomattava on, ettei kukaan saata lakia täyttää, jollei hän ensin ole laina vapaa, eikä enää sen alla. Sentähden täytyy meidän tässä taas tottua Paavalin puhepuheen, puhuesanjan olemuksesta laina alla, tietääsemme kuka on laina alla, kuka ei. Jotka tekewät hyviä töitä, annettua käskyä totellen, joko rangaiistuksen pelwosta eli palkan halusta, ne kaikki owat laina alla, niiden täytyy muka olla jumalisia ja tehdä hyvää, ja (tekewät) sitä kuitenkin wastemmieleisesti. Sentähden on laki heidän herransa ja waatiansa, mutta he owat hänen palveliansa ja wankinsa. Mutta samaluontoisia owat kaikki ihmiset ilman Kristusta, tuota Abrahamin siunattua siementä. Tämän todistaa kokemus ja jokaisen omatunto. Sillä jollei olisi tätä waatiwaa omaatuntoa ja rangaiistusta tahi palkkaa, waan jos olisi jokaisen omaan ehtoon jätetty, raukaisuutta ja palkitse-matta tehdä, mitä hän waan tahtoisi, niin hän pahaa tekisi, ja jättäisi hyvän tekemättä, semminkin jonkun kiusauksen ja syyn häntä ylllyttäessä. Mutta nyt, kuin laki uhkauksillansa ja lupauksillansa on hänen tiellensä, pidättää hän itsensä pahasta ja tekee hyvää, ei rakkaudesta hyvään ja wihasta pahaan, waan rangaiistuksen pelwosta taikka palkan toiwosta. Sentähden owat he laina alla ja hänen waatimiansa orjina. Nämät owat kaimillisia pyhiä.

68. Mutta jotka eivät ole laina alla, ne tekewät hyvää ja jättäwät pahan tekemättä, lukuja pitämättä laista, laina uhkauksista ja lupauksista, rangaiistuksista ja palkinnoista, wapaasta ja mieluisesta tahdosta sekä rakkaudesta hyvään ja wihasta pahaan, syystä että owat niin hywin mielistyneet Jumalan lakiin. Jos kohta ei lakia olisikkaan, eivät tahtoisi he kuitenkaan toisin olewan, ja tekisiwät sittekin hyvää ja jättäisiwät pahan tekemättä. Tällaiset owat oikeat lapset. Sitä ei woi luonto tehdä; waan Abrahamin siemen, Kristus, tekee siunauksellansa sellaisia ihmisiä armon ja pyhän Hen-

gen kautta. Laina alla olematon ei ole siis yhtä kuin olla vapaa ja irtanainen tekemään pahaa mieltänsä myöden, tahi olla hyviä töitä tekemättä; waan se on tehdä hyvää ja jättää paha tekemättä, ei pelwosta, waatimuksesta ja laina pakotuksesta, waan wapaasta rakkaudesta ja iloisesta tahdosta, juuri kuin ei lakia olisikkaan ja kaikki tapahtuisi aivan luonnollisesti itsestänsä. Niinkuin siihen ei tarwita lakia eikä yhtään waatimusta, että ruumis syö, juo, su-lattaa ruokaa, purkaa sitä, makuu, käwelee, seisoo, istuu, ja samallaisia luonnollisia töitä tekee, waan se tekee niitä itsestänsä, kutakin aikansa ja hetkenänsä, rangaiistusta pelkäämättä tahi palkkaa siinä etsimättä. Ja taitaa kyllä hywin sanoa: ruumis ei ole laina alla, eikä ole sen wuoksi kuitenkaan ilman töitä, waan on vapaa tekemään, mitä se itse tahtoo.

69. Katso, sellainen vapaa, luonnollinen myöntywäisyys tekemään hyvää ja jättämään paha tekemättä pitäisi meissäkin oleman. Tämä on hengellinen wapaus ja lunastus laista. Tätä tarkoittaa p. Paawali 1 Tim. 1: 9, sanwen: **ei wanhurstaalle ole lakia pantu**, se on, hän tekee kaikkea hyvää ja jättää kaiken pahan tekemättä, itsestänsä, waatimatta, rangaiistusta pelkäämättä ja palkkaa hinoitsematta. Samoin Rom. 6: 14: **ette ole laina, waan armon alla**, se on, te olette lapsia, ettekä palkollisia, te teette kaikkea hyvää pakottamatta ja waatimatta, wapaasta tahdosta. Niin myös Rom. 8: 15: **ette ole saaneet orjuuden henkeä, että teidän pitäisi vielä pelkäämän, mutta te olette saaneet walittuin lasten hengen**. Laki antaa pelkääwän, orjallisen, kaimillisen hengen; mutta armo antaa wapaan, lapsellisen, Abeliillisen hengen, Kristuksen, Abrahamin siemenen kautta, josta Psalmi 51: 12 sanoo: **Jumala, luo minuun puhdas sydän ja anna minulle uusi wahwa henki**. Ja Psalmisssa 110: 3 kutsutaan Kristuksen kansa siitä syystä mielellänsä **palwelewaiksi pyhissä kunnistuksissa**.

70. Sillä tavalla täytti Kristus laina ja teki kaikki wapaasta tahdosta, ei laina pakotuksesta ja waatimuksesta. Ja pait häntä ei ole

yhtään ollut, eikä vastakaan tule, joka myös niin tekee, pait joka sen saa häneltä ja hänen kauttansa. Sentähden sanoo p. Paawali tässä, että hän oli tehty lain alaiseksi, lunastaaksensa ne, jotka lain alla olivat.

71. Tämä tulee nyt meidän wiidenneksi uskoa, että hän on sen tehnyt meidän hyväksemme, tehdäksensä meistä, orjista, lapsia. Mitä tietävät nämät sanat: **että hän ne, jotka lain alaiset olit, lunastais?** Varmaan sitä, että hän lunastaisi meidän laista. Mutta kuinka lunastaa hän laista? Hän lunastaa, niinkuin jo sanottiin, ei särkemällä ja päästämällä lakia, vaan lahjoittamalla alttiin hengen, joka tekee kaikki pakottamatta ja vaatimatta, lufua pitämättä laista ja lain uhkauksista ja palkasta, juuri kuin ei lakia olisikkaan, vaan niinkuin teki hän kaikkia näitä luonnollisesta taipumuksesta, kuten Natami ja Gewa tekivät ennen lankeemusta.

72. Mutta kuinka antaa hän meille sellaisen hengen ja lunastaa laista? Tämän wai-
kuttaa hän uskon kautta. Sillä joka uskoo Kristuksen tulleen ja kaikkea sellaista tehneen, lunastaaksensa meitä, hän on warmaan lunastettu. Sillä hänen käy, niinkuin hän uskoo. Sama usko tuo tullessansa saman hengen, joka tekee hänen lapsiksi, niinkuin apostoli itse tässä selittää ja sanoo: Kristus on lunastanut meitä laista, että saisimme armosta runsaan lasten oikeuden. Tämän laiken täytyy tapahtua uskon kautta, niinkuin sanottu on. Meillä on siis nämät wiisi asiaa tässä rikkaassa tekstissä.

IV. Kuinka Kristus on tehty lain alaiseksi.

73. Mutta tässä on vielä tämä kysymys jäljellä: kuinka taiksi Kristus olla lain alla, jos lain alaisena olemisen on yhtä, kuin tehdä hyvää lain pakotuksesta ja vaatimuksesta; eikä kukaan täytä lakia, pait se, joka ei ole lain alla; sillä Jumala tahtoo wapaatahtoisia hywin-tekiä? **Wastaus:** apostoli tekee tässä eroituksen ja sanoo: Kristus on lain alaiseksi tehty, se on, hän on tehnyt itsensä sellaiseksi wapaasta

tahdosta, ja Isäkin on wapaasta tahdosta tehnyt häneen sellaiseksi, waikkei hän kuitenkään sen alainen ollut. Mutta meitä ei ole wapaalla tahdolla sen alaiseksi tehty; vaan me olimme sen alla luonnosta ja olentomme wuoksi tahdottamme. Niinkuin Kristus oli lain alainen wapaalla tahdolla, eikä luonnosta, samoin olemme me taas luonnosta, emmekä wapaasta tahdosta, olleet sen alaiset.

74. Sentähden on lain alaiseksi tehdyn ja lain alaisena olewan waiheella suuri eroitus; samoin kuin myös on tahdon ja luonnon välillä suuri eroitus. Sillä peräti toista on, mitä mieltä mielin teet, ja toista, mitä luonnosta teet. Mitä mieltä mielin teet, sitä saatat olla tekemättä etkä sinä ole waadittu siihen. Mutta mitä luonnosta teet, sitä on sinun tekeminen, eikä se ole omassa wallasfas. Ehdossa on mennä tahti olla menemättä Reinin wirralle; mutta syöä, juoda, maata, walwoa, sulattaa ruokaa ja wanhentua täytyy sinun, jos tahdot taikka et tahdo. Miin on Kristus wapaalla tahdolla antanut lain alaiseksi, waikka hän olisi taitanut ilmankin olla. Mutta meidän täytyy luunnostamme olla sen alla, emmekä saata toisin olla, se on, emme tainneet wapaahetoisesti pitää ja kantaa lakia, itäänkuin ei yhtään lakia olisi wälttämättä pidettävänämme, niinkuin ennen jo sanottiin. Mutta Kristus, pait sitä, ettei hän ollut waltapää lakia pitämään, ompi päälliseksi pitänyt sen mielelläänkin ja wapaasti ja täyttänyt sen, itäänkuin sitä ei olisi säädettykään ollut.

75. Ota tässä wertaus p. Pietarista Ap. T. 12: 6, 7. Hän makasi wanfina Herodeksen wanfihuoneessa, sidottuna kaksilla kahleilla, kahden sotamiehen keskellä ja wartiat owen edessä. Silloin tuli Jumalan enkeli wanfihuoneesen suurella kirffaudella, herätti Pietarin ja wei hänen owesta ulos kaikkein wartiain keskitse ja jätti kahleet wanfihuoneesen. Tässä tapauksessa on osoitettu, kuinka Kristus on lunastanut meidän laista. Sitäpä katjelkaamme. Ei Pietari ollut mieltä mielin wanfeudessa; mutta hänen täytyi siellä olla. Ei hän myös tietänyt, kuinka hän sieltä pääsisi pois. Enkeli

tuli myös wanfihuoneesen, mutta wapaachtoisesti, eikä hänen tähtynyt olla siellä; sillä ei hän ollut siellä itsensä, waan Pietarin tähden, hän tiejkin hywiin, kuinka hän sieltä päässi pois. Häntä seuraten ja hänessä riippuen pääsi p. Pietarikin ulos hänen mukanaan. Tämä wankeus on, jossa omatuntomme on si-
dottu ja on vastenmielisesti sen alla. Sillä ei kukaan tee mielellänsä lain käskemää hyvää, eikä jätä lain kieltämää pahaa tekemättä; waan piinan pelwosta täytyy hänen se tehdä, tahi tekee hän sitä palkan tähden. Tämä pelko eli uhkaus ja tämä palkka eli palkan toivo owat ne kaksi kahletta, jotka pitävät meitä wankeudessa lain alla. Wartiat owat lain opettajat, jotka meille tietäväksi tekewät lain. Näin käymme, jopa makaamme wasten tahtoamme laissa. Kristus on enkeli, tulee myös wapaachtoisesti tähän wanfiteen luoksemme lain alla, tekee mielellänsä juuri samoja töitä, joita me teimme vastenmielisesti; sillä hän tekee niitä hyväksemme, kiinnittääksensä meidän itsehensä ja wiedäksensä ulos. Hän oiaa hywiin tulla ulos; sillä tahdolla oli hän jo ulkona siitä wapaana. Katso tähän! Jos nyt hänessä ripumme ja häntä seuraamme, niin pääsemme mekin sieltä ulos.

76. Mutta kuinka se tapahtuu? Jos uskot hänestä, että hän tekee kaikkea sellaista sinulle hyväksi, niin hänessä riput ja seuraat häntä. Sama usko antaa sinulle Hengen; niin teet sinäkin sitte kaikki toimes wapaasti, waatimatta ja olet päässyt lain wankeudesta ulos; ne kaksi kahletta, pelko ja palkan pyyntö, ei kiufaa sinua enää, waan kaikki työs toimitat wapaasti, halusta ja rakkaudesta.

77. Mutta selwemmin käsittääksemme, kuinka Kristus on tehty lain alaiseksi, tulee meidän tietää, että hän kahdella tavalla antausi lain alle. Ensiksi, **lain töiden alle**. Hän jalli ympärileikata itsensä, ubrata puolestansa ja puhdistaa itsensä temppelisä; hän oli alamainen ijällensä ja äidillensä ja muuta samallaisista, eikä ollut kuitenkaan siihen welkappää, sillä hän oli kaikkien lakien Herra. Mutta hän teki sen mielellänsä, itsensä tähden sen

wuoksi mitään pelkäämättä tahi pyytämättä. Mutta ulkonaisiin töihin nähden on hän ollut kaikkein muitten kaltainen, jotka haluttomasti ja wankeina tekiwät niitä; sentähden on hänen wapaautensa ja myöntäväisyytensä ollut salattu ihmisiltä, samate kuin muittenkin wanfius ja wastahakoisuus oli salattu. Ja näin tawoin elää hän lain alaisena, olemattansa kuitenkaan lain alla. Hän toimii niiden tawalla, jotka owat sen alla, eikä ole kuitenkaan samalla muotoa sen alla; tahdolla on hän wapa eikä sentähden sen alla; töillä, joita hän mielellään tekee, on hän sen alla. Mutta me olemme tahdolla ja töillä sen alla, sillä me ryhdyimme waaditulla tahdolla lain töihin.

78. Toiseksi **antausi hän wapaatachtoisesti myös lain rangaištuffen ja waiwan alaiseksi**. Hän ei ainwaastansa tehnyt lain töitä, joita ei hän ollut welkappää tekemään, waan kärsi myös mieltä mielin ja wiattomasti ne rangaištuffet, joilla laki uhkaa ja jotka se niille määrää, jotka eiwät sitä pida. Nyt tuomitsee laki kuolemaan, kiroukseen ja kadotukseen kaikki ne, jotka eiwät sitä pida, niinkuin p. Paawali Gal. 3: 10 Mojeffen 5 kirjan warshystä 26 kertoo: **kirottu olkoon jokainen, joka ei pysy kaikissa, kuin lakiraamatussa kirjoitettu on.**

79. Jo ennen on tyllin sanottu, ettei yksikään ihminen, paitsi Kristusta, pida Jumalan lakia, jonka alla kaikki owat orjina, waadittuina ja wangittuina. Siitä seuraa: joka ei pida lakia, se ansaitsee sen tuomionkin ja rangaištuffen. Siis, joka on lain alaisena ensimmäisellä tawalla, töihin nähden, jen täytyy olla sen alla toisellakin tawalla, rangaištuffen sushteen. Ensimmäinen muoto tekee kaikki työmme synniksi, koska emme tee niitä mielellämme, waan vastenmielisesti. Toinen muoto tekee meidät kirotuiiksi ja tuomitsee meidän kuolemaan ja kadotukseen. Silloin astuu Kristus esiin ennen kuin tämä tuomio käsittää meidän, menee siihen wäliin, astuu luoksemme lain tuomion alle ja kärsii kuoleman, kirouksen ja kadotuksen, ikään kuin hän itse olisi rikkonut koko lain ja olisi wiallinen kaikkeen tuomioon, jonka laki ju-

listaa rikkojille, waikkei hän ensinkään ole sitä rikkonut, waan on myös pitänyt koko lain eikä ollut welwollinen sitä pitämään. Hänen wiatomuuksensa on siis tähän nähden kahdellainen: ensiksi, ett'ei olisi hänen tarwinnut kärsiä, waikka ei hän yhtään lakia olisi pitänyt, niinkuin hän kyllä olisi taitanut tehdä; toiseksi, että hän ilman sitä piti lain hyvästä tahdosta eikä siis sentähden ollut welwollinen kärsimään. Toisaalta oli meidänkin welkamme kahdellainen: ensiksi, että olimme welwoitetut pitämään, waikka emme tehneet sitä, josta syystä meidän piti kärsimään kaikkea pahaa. Toimen on, että sen pitäneinäkin olemme kuitenkin welkapäätt kärsimään, mitä Jumala tahtoo.

80. Katso, tämä on, että Jumalan Poika on tehty lain alaiseksi, lunastaaksensa meitä, jotka olimme lain alla. Meille, meille hyväksi on hän sen tehnyt, eikä omaksi tarpeeksensa. Hän on tahtonut osoittaa julaa rakkautta, hywyhttä ja laupiutta, niinkuin p. Paawali Gal. 3: 13 sanoo: **Kristus on meitä lunastanut lain kirouksesta, koska hän tuli kiroukseksi meidän edestämme.** Itänä kuin sanoisi hän: hän on meidän hyväksimme tehnyt itsensä lain ja sellaisen kirouksen alaiseksi, että kaikki, jotka tämän uskowat, myös lunastettaisiin laista ja kirouksesta.

81. Näeppä nyt tästä, mikä ääretöin rikkauts on kristillisen uskon omana, jolle kaikki nämät Kristuksen työt ja kärsiminen lahjoitetaan omaksi, niin että hän saa siihen luottaa, niinkuin omaan tekemäänsä ja omaan omaisuuteensa. Sillä, kuten sanottiin, ei tehnyt Kristus niitä itsellensä hyväksi, waan meille. Ei hän tarwitse mitään. Meille on hän tämän aarteen koornut, että me siinä rippuisimme, sen uskoisimme ja omistaisimme. Tämä usko tuo paitsi sitä myötänsä myös pyhän Hengen.

82. Mitä enempää tulisi Jumalan tehdä? Kuinka voisi jydän pidättyä olemasta vapaa, iloinen, riemuinen ja mieluinen Jumalassa ja Kristuksessa? Mikä työ ja kärsiminen kohdannee häntä, johon hän ei antautisi rakkautella ja Jumalan kiitoksella, weisaten ja hypäten? Mutta jollei hän tätä tee, on warmaan uskossa puu-

tos. Sillä jota enemmän hänessä on uskoa, sitä enemmän on hänessä sellaista iloa ja wapautta. Katso, tämähän on oikia kristillinen lunastus ja wapaus laista ja lain tuomioista, se on, synnistä ja kuolemasta. Ei niin, ettei lakia ja kuolemaa jäisi jäljelle, waan niin, että laki ja kuolema tulewat, juuri kuin ei niitä olisiikkaan. Laki ei tee synniksi, ei kuolema tee häpiäksi, mutta usko tuntee edelleen wanhurskauteen ja iankaikkiseen elämään.

83. Olkoon tämä sanottu kylliksi tästä tekstistä. Tarwe waatii puhumaan niin monilla sanoilla, kuin usko on niin perfi tuntemattomaksi tullut, jota paitsi ei Paawalia ymmärrätä. Nyt seuraava:

Mutta että te olette lapset, lähetti Jumala Poikansa Hengen teidän sydämiinne, joka huutaa: Abba, rakas Isä!

84. Tästä näemme, että pyhä Henki annetaan uskon eikä töitten kautta; sillä hän sanoo tässä Hengen annetuksi heille sitä warten, että he ovat lapsia eikä orjia. Lapset uskowat, orjat raatawat. Lapset ovat laista wapaita, orjat lain alla, niinkuin edellisestä selityksestä huofiasti ymmärretään, jos wain totutaan apostolin puheen parteen (ja tiedetään), mitä **lappi** ja **orja**, mitä **wapaa** ja **waadittu** on. Orjan työt ovat waadituita töitä, lapsen työt ovat wapaita.

85. Mutta miksi sanoo hän pyhän Hengen annetuksi heille sentähden että he ovat lapsia, kuin pyhä Henki kuitenkin tekee orjista lapsia ja täytyy olla saatawilla ennen, kuin he tulewat lapsiksi? **Wastaus:** hän puhuu tätä samaan juuntaan, kuin hän ennen (v. 3) sanoo: **me olimme waaditut ulkonaiisten säätyin alla, ennen kuin aika täytetty oli y. m.** Sillä Jumalan edessä olivat he wastedes lapsiksi tulewia; sentähden on pyhä Henki lähetetty tekemään heitä lapsiksi, miksi he ennen olivat aiwotut.

86. Ja Hengen hän kutsuu **Jumalan Pojan Hengeksi.** Miksi ei hänen (Jumalan) **Hengeksensä?** Tämän hän tekee, pyyhäksensä suunnitelmasjansa. Hän kutsuu heidän Jumalan lapsiksi, sentähden lähettää hän heille saman

Hengen, joka Kristuksellakin on, joka myös on lapsi, että he ymmä hänen kansansa huutaisivat: **Abba, rafas Isä!** Itään kuin sanoisi hän: Jumala lähettää teille Hengen, joka asuu hänen Pojassansa, että olisitte hänen weljensä ja kansaperillisenä ja huutaisitte **rafas Isä!** niinkuin hänkin tekee. Näin taas ylistetään Jumalan sanomatonta hyvyttä ja armoa, että me uskon kautta nautimme Kristuksen kanssa jakamattomia tawaroita ja omistamme, mitä hänen on ja hän on, hänen Hengenäkin.

87. Nämät sanat osoittavat myös, että jumaluudessa on olemassa kolmaskin persona, pyhä Henki, ettei hän ainoasti asu Kristuksessa, niinkuin ihmisessä, vaan onkin hänen Hengen, joka häneltä on saanut jumalallisen olennon, niinkuin Poika on saanut sen Isältä. Muutoin olisivat p. Paawalin sanat väärät, kutsuessaan hänen Pojan Hengeksi. Ei yksikään luoma saa sanoa pyhästä Hengestä, että se on hänen oma Hengen; hän on yksin Jumalan oma Henki, mutta luomat owat pyhän Hengen omia; pait jos joku sanoisi: minun pyhä Hengeni! samassa mielessä kuin sanomme: minun Jumalani, minun Herrani y. m. Siis täytyy Pojan olla Jumala, koska Jumalan Henki on hänen Hengen.

88. Tässä nyt jokainen katsooon ja koetkoon, jos hän tuntee pyhän Hengen ja hawaitsee hänen äänensä itsesjansa. Sillä pyhä Paawali sanoo tässä: kussa sydämessä hän on, siellä hän huutaa: **Abba, rafas Isä!** niinkuin hän myös Rom. 8: 15 sanoo: **te olette saaneet walittuin lasten Hengen, jossa me huudamme: Abba, rafas Isä!** Mutta tämän huudon silloin huomaamme, koska omatunto horjumatta ja epäilemättä wahvasti päättää ja lujasti usko saaneensa kaikki syntinsä anteeksi ja olewansa Jumalan lapsikin ja warmaan autuas ja saawansa iloisella, rohkiolla sydämessä kaikessa uskalluksessa kutsua Jumalan rakkaaksi Isänsä ja awuksi huutaakin häntä sellaisena. Siitä täytyy hänen olla niin warm, ettei hän omasta elämästänsäkään ole niin warm, ja kärsiä kaikki kuolemattin ja hel-

wetti enemmin kuin otattaa sen lohduituksen itfeltänsä ja myönny epäilemään sitä. Sillä olisihan tuo Kristuksen runsaan tekemisen ja kärsimisen sottaamista, jollemme uskoisi, että hän siten on tämän kaiken meille runsaasti ansainnut, emmekä antaisi hänen suuren tekemisen ja kärsimisen yhtä woimallisesti kehottaa ja wahwistaa meitä sellaiseen uskallukseen, kuin syuti tahti kiusaus pelättää meitä siitä pois eli panee wapisemaan. Tässä saattaa kyllä olla sellainen sota, että ihminen tuntee ja pelkää, ettei hän ole lapsi, ja luulee huomaawansa ja huomaakin Jumalan itsellensä wihaiseksi ja ankaraksi tuomariksi; niinkuin tapahtui Jobille ja usealle muullekin. Mutta tässä taistelussa tähtyy tämän lapsellisen luottamuksen wihdoin päästä woiolle, joskin nyt wäriilee eli wapisee; muutoin on kaikki hukassa.

89. Jos nyt Kaini kuulee tämän, niin hän kaifeti risteilee itsensä käsin jaloin ja sanoo suuresta nöyryydestä: Jumala warjeltkoon minua tuosta willityksestä ja röykkeydestä! Ollisiko kurja syntinen niin hylpiä ja sanoisin: minä olen Jumalan lapsi? En suinkaan, en, tahdon olla nöyränä ja tunnustaa itseni kurjaksi syntiseksi y. m. Jätä ne ja kawahda sellaisia kristillisen uskos ja autuutes suurimpina wihollisina. Hywin tiedämme mekin olewamme waitwaisia syntisiä; mutta ei meidän tässä auta katsoa mitä olemme ja teemme, vaan mitä Kristus hywaksomme on ja teki ja vielä tekee: emme puhu luomostamme, vaan Jumalan armosta, joka on meitä niin paljoa suurempi, kuin taiwas on korkia maasta ja kuin itä on lankana länneestä (Ps. 103: 11). Jos mielestäs on suurta ollakses Jumalan lapsi, niin äläpä sitäkään, kultaseni, pidä halwempana, että Jumalan Poika tuli, waimosta syntyneenä, lain alaiseksi tehtynä, tullakses sellaiseksi lapseksi.

90. Kaikkityyni mitä Jumala tekee on suurta, sentähden se tekee myös suuren ilon ja rohkeuden, pelkäämättömiä henkiä, jotka eiwät pelkää ketään ja woiwat kaikki. Mutta Kainin meno on hywin ahdas ja tekee paljaita ahdistuksesta wapisewia sydämiä, jotka eiwät telpaa kärsimään eikä toimimaan, pelkääwätpä

kapitseleä lehteäkin, niinkuin Mos. sanoo (3 Mos. 26: 36).

91. Pysy siis lujasti tässä tekstissä: Hengen huudon sydämessäs olet kaikei tuntema; sillä onhan se oman sydämessä huuto, milket sitte tuntisi sitä? Paavali käyttää sanaa **huutaa**, vaikka kuitenkin olisi hyvin kyllä taitanut sanoa: Henki kuisuttelee, tahti puhuu, tahti laulaa: ei niin, tässä on kaikki paljo suurempaa, paljo voimakkaampaa. Hän huutaa ja riekuu kaikesta voimasta, se on, kaikesta ja täydestä sydämessä, niin että kaikki elää ja liikkuu sellaisessa luottamuksessa, kuten hän myös Rom. 8: 26 sanoo: **niin myös Henki auttaa meidän heikkouttamme ja rukoo meidän puolestamme sanomattomilla huokauksilla**; niin myös Rom. 8: 16: **Henki todistaa meidän henkemme lausua, että me olemme Jumalan lapset**. Kuinka olisi sydämemme huomaamatta sellaista huutoa, huokausia ja todistusta? Tähän on mainioiksi hyödyksi kiusaus ja kärsiminen; ne ajavat sillä tapaa huutamaan ja herättävät Hengen. Mutta me pelkäämme ja pakennemme ristiä; sentähden emme koskaan tunne Henkeä ja pysymme Kainin alla. Sollet nyt tunne tätä huutamista, niin mieli tätä äläkä laakaa rukouksesta, kunnes Jumala kuuluu sinun; sillä sinä olet Kaini, eikä laitas ole hyvä. Älä kuitenkaan pyydä, että sinussa olisi ykivistänsä ja ainoastansa sellaista huutamista, sen ohessa täytyy olla murhan huutoakin, joka sinua sellaiseen huutamiseen ajaa ja sinä harjoittaa, mikä kaikille muillekin on tapahtunut. Myös syntheis täytyy huutaa, se on, waikuttaa omaansa tunnoissa wahwan epäilyksen. Mutta Kristuksen Henki voittaa ja täytyy voittaa tämä huuto, se on, waikuttaa wahvempi luottamus, kuin epäilykses on, niinkuin p. Johannes (1 ep. 3: 19—22) sanoo: **siitä me tiedämme, että me totuudesta olemme ja taidamme hänen edesjäänsä meidän sydämemme hillitä, että jos meidän sydämemme tuomitsee meitä, niin on Jumala suurempi kuin meidän sydämemme ja tietää kaikki**. **Se rakkaimmat! jos ei meidän sydämemme tuomitse**

meitä, niin meillä on turwa Jumalaan, ja mitä me anomme, niin me saamme häneltä.

92. Miin onpi tämä Hengen huutaminen ja partuminen waan wäfewä, wahwa, horjumaton luottamus kaikesta sydäimestä Jumalaan, rakkaasen Isään, johon hänen rakkaana lapsuansa turvaamme.

93. Tässä näet, kuinka paljo kristillinen elämä on luontoa forkiampi. Sillä ei luonto saa aikaan luottamusta ja huutamista Jumalan puoleen, waan ainoasti pelkää ja huutaa paljasta murhan huutoa osajensa, sanoen: oi woi! oi woi! sinua ankaraa, leppymätöntä tuomaria, samoin kuin Kaini, 1 Mos. 4: 13, ss, huutaa Jumalalle: **minun rangaitukseni on suurempi, kuin että se on kannettava**. **Katsos, sinä ajat minun pois tänäpänä maalta, ja minun pitää sinun kaswois edestä lymymän ja tuley kulkiaksi ja pakenuwaiseksi maan päällä**. **Ja niin minun käy, loka itänänsä minun löhtää, se tappaa minun**. Sellainen huuto on ja täytyykin olla kaikissa Kainilaisissa pyhissä. Minkätähden? Sentähden, että he katsowat itseänsä ja töitänsä, eikä Jumalan Poikaa, kuinka hän on lähetetty, waimosta syntynyt, lain alaiseksi tehty, he eiwät myöskään usko hänen tehneen niitä heidän hyväksensä, eiwätkä pidä lukuakaan niistä, raatawat wain omisissa töissänsä, auttaaksensa itseänsä ja saadakensa Jumalan armon.

94. Miin, kuin he wainowat sellaista uskoa ja pilkkaawat ja sadattelewat sitä willioppina ja röyhkeytenä, tekewät he juuri samoin kuin isänsä Kaini tefi weljellensä Abelille ja tappawat siten itsejäänsä myös weljensä Kristuksen. Sitten ei laakaa siis tämä wiatoin weri huutamasta taiwaasen heitä vastaan, niinkuin Abelinkin weri huusi kostoa Kainille. Miin sitte kysyy Jumala Abelialle, waatien häntä jokaiselta, sanoen: kussa on weljes, Kristus? Miin tuiskasee mielethin Kaini eikä ole mitään tietävänänsä: mitämä siitä tiedän? Olenko kai weljeni wartia? Tämä on yhtä kuin: olisinko niin röyhkiä että pitäisim itseäni jumalisenä ja pyhänä Jumalan lapsena ainoastansa Kristuksen kautta. En mar juinkaan! waan tahdon

tehdä työtä, kunnes itsekin olen hurstas ilman hänen apuansa. Katso, näin pysyy Abelin huutawa weri Rainia uhlaawana ja Kristuksen huutawa weri kaikkia uskottomia rasittawana, huutaen heille kostoa ja wihaa. Mutta uskottawaisille se huutaa paljasta armoa ja sowintoa hänen Henkensä kautta.

95. Apostoli panee hebrealaisen sanan kreikkalaisen rinnalle: Abba, pater. Hebrean sana Abba on Isä, josta on ruvettu muutamain luostarein esimiehiäkin kutsumaan abbotiksi (isiksi). Sillä muinoin kutsuivat pyhät eräkkäät erämaissa esimiehiänsä Abba pateriksi; ja siitä on latinainen ja saksalainen nimitys alkuaan. Abba pater tietää siis: Isä, Isä; tahi puhtaaksi suomeksi: Isäni, Isäni; tahi: rakas Isä, rakas Isä.

96. Mutta miksi panee hän tämän sanan ja Hengen huudon kahdesti tähän? Pyyhdän sanoakseni mieleni. Ensiksi osoittaaksensa tämän huutamisen suuruutta ja woimaa. Sillä toden tiestä huutawa, kertoo sanan ja huudon monen kertaan. Siis, tämän sydämmen huudon ja luottamuksen täytyy olla niin wahwan ja suuren, ettei se salli synnin ja Rainimme huudon tukehduutta itseänsä.

97. Toiseksi on raamatun tapa sellaisella sanan eli lauseen kertomalla osoittaa warmuutta ja wakuutta. Samoin sanoi Josef Kuningas Faraolle 1 Mos. 41: 32 Jumalan sillä osoittawan että asia niin olisi tosi ja tapahtuisi niinkuin sanat kuuluvat. Niin tässäkin huutaa Henki kahdesti Isää, ollaksemme warmat ja wakaat siitä, että Jumala on ja tahtoo olla Isämme; ettei sellainen luottamuksemme olisi wain suuri, waan myös warmat.

98. Tulee uskalluksemme aina pysyäkkin sellaisena. Sillä ensimmäinen Abba merkitsee sellaisen luottamuksen alkua; mutta siitä nousee sitte suuri sota ja perkele on sitä lalkaamatta ahdistawa. Sentähden on tarpeen pitää kiinni ja liittää siihen toinen pater (Isä), se on, ei laata huutamasta, niinkuin alkaneet olemme, waan yhtenäin huutaa; siitä sitte tulee sellaisen uskalluksen koettelemus, jota tekee meidän mitä lujimmiksi ja wisjimmiksi. Sitä on p.

Paawalikin ehtä tarkoittanut, pannesansa hebrealaisen, tuntemattoman, wieraan sanan etupäähän ja sitte kreikkalaisen, tutun ja kotimaisen sanan Pater, sentähden, että hän kirjoittaa kreikan kielin ja saarnaa kreikkalaisille, sillä osoittaaksensa, kuinka sellaisen luottamuksen alku on ihmiselle onto ja wieras. Mutta hywin opittuansa ja harjoitettuaan sitä, tulee se hänelle hywin tutuksi, ikään kuin olisi se tullut hänen luonnoksensa ja on Jumalan, Isänsä perisija juuri kuin kotolainen.

Niin ei silleen ole orja, waan poika; mutta jos poika, niin myös Jumalan perillinen Kristuksen kautta.

99. **Ei silleen** (sanoo hän), se on, Kristuksen tultua ja hänen tuntonsa saatua, ei ole orjaa. Sillä, kuten on sanottu, ei lapsi ja orja woi yhdessä olla: ne owat keskenä liika erimielisiä. Lapsi on mieluinen ja wapaa, orja on wastahakoimen ja waadittu. Lapsi elää uskosssa, orja töissä. Niin näemme taas tässä, ettei lukaan saata töillänsä Jumalan edessä saawuttaa autuutta; waan kaikki pitää ennen töitä saataman ja omistettaman, että työt sitte tehtäisiin wapaasti lahjaksi ilman rangaistuksen pelkoa ja palkan pyyntöä. Tätä tietävät nämät sanat: **jos poika, niin myös Jumalan perillinen.**

100. Nyt on kyllin sanottu, että ainoasti usko tekee lapsia, ennen ja ilman töitä. Mutta jos se tekee lapsia, niin se tekee perillisiäkin; sillä lapsi on perillinen. Jos siis perintö jo on olemassa, kuinka se wasta töillä ansaittaisiin? Yhteen ei suinkaan sowy, että perintö olisi tässä jo ennen olemassa, sulasta armosta annettuna, ja kuitenkin wasta töillä ja omalla ansiolla esittävä ja woitettava, niin ikään kuin ei sitä wietä olisikkaan olemassa tahi ei olisi annettu. Niin eipähän perintö tässä muuta ole kuin ijankaikkinen elämä.

101. Katso, näimpä olen usein sanonut: kristityillä on lasteensa ja uskonsa kautta kaikki tyhni ja kaikki annetaan hänelle yhtä haawaa, waikei hän sitä ilmeisesti näe, waan se on uskossa tallelle pantu häntä warten, tämän elä-

män tähden, joka ei sietäisi sellaisen tatarain ilmestymistä.

102. Niin sanoo p. Paawali Rom. 8: 24: **me olemme toivoissa vapahdetut; mutta jos toivo näkyy, niin ei se ole toivo; sillä kuinka joku taitaa toivoa, jonka hän näkee?** Niin myös p. Pietari (1 Piet. 1: 4): **teidän autuutenne on taiwaassa teitä warten tähdelle pantu ja valmistettu, että se viimeisellä ajalla ilmei tulisi.**

103. Alltöön siis kristitty töillensä orjan tavalla tarkoittako ansiota, waan muitten hyötyä ja tarvetta, ettei hän täällä maan päällä eläisi ja toimisi itsellensä, waan ainoasti lähimäisellensä; sillä näin hän warmaan elää ja toimii myös Jumalalle kunniaksi. Sillä uskoissa on hänellä itsellensä jo työtä, ja on rikaas, rautittu ja autuas.

104. Mutta hän lisää tähän **Kristuksen kautta**, ettei kukaan luulisi sellaista perintöä meille annetuksi ilman ansiota ja kuluksia. Sillä waikkei se meille mitään maksanut ja annettiin asaitsemattamme, on se kuitenkin Kristukselle paljon maksanut, joka saman perinnon tähden on meidän siastamme lain alaiseksi tehty, kaikkea sitä ansaituksensa ja toimittauksensa kaikille, jotka tahtowat uskoa häneen; niinkuin se, koska teemme hyvää lähimäisellemme, ei maksa hänelle mitään, eikä hän sitä ansaitseksaan; kuitenkin maksaa se meille meidän työtämme ja warojamme, joita wapaasti ja hyvän hywyhdestä hänen hyväksensä kulutamme. Sa-

mate on Kristus meidän hyväksemme kuluttanut omaansa ja kuluttaa vieläkin.

105. Ehkä ihmetellee joku yksinkertainen, kuin p. Paawali sanoo, ettei sillon ole orjaa, waan paljaita lapsia; waikka harwat uskowat Kristukseen ja tulewat lapsiksi ja maailma jää täyteen orjia ja kainia. Mutta hän sanoo niin opin tähden, itään kuin hän sanoisi: ennen kuin Kristus tuli ja ewankeliumia saarnattiin, jonka kautta lapsia tulee, saarnattiin ainoasti lakia, joka tekee paljaita orjia töillä. Mutta nyt, saarnattaisja uskoa, ei tarwita orjatekiää, lakia. Nyt tulewat kaikki uskolla ilman töitä hurstaaaksi ja autuaaksi, jotka ennen lain ja töitten kautta tuliwat paljaitsi kaineiksi ja orjiksi. Sanoen siis: **ei ole sillon orjaa, waan poika** tietää se yhtä kuin: nyt ei enää pidä saarnattaman orjallista oppia, eikä pyhettämän tehdä ihmisistä orjia, waan ainoastansa lapsia, se on, nyt saarnattakoon wain uskoa ja ewankeliumia ja se olkoon oppimme; se tuo myötänsä Sengen ja opettaa luottamaan Jumalaan ja palwelemaan ainoastansa lähimäistä — niin on koko laki täytetty.

106. Ja näin palauttaa apostoli Galatalaiset pois niistä opettajista, jotka johdattiwat heitä takaisin lakiin ja töihin, niinkuin paawikin nyt jo kauwan aikaa on wietellyt meitä ja häwittänyt kristillisen uskon tyhmillä lakiloillansa piispain, pappain ja munkkein kautta. Sellaista on raamattu ennustanut samasta antiikristuksesta. Jokainen siis, joka tahtoo autuaaksi tulla, warjelloon itseänsä häneltä ja kaikilta hänen omiltansa, kaikilta hengellisiltä säädhyiltä, niinkuin Lufficerin omalta perhewäeltä ja apostoleilta.

N:o 8. Uuden vuoden päivänä.

Tit. 3: 4—7.

Minun rakkaani! sitte kuin Jumalan meidän Vapahantajamme
hyvyys ja rakkaus ihmisille y. m.

1.

Tämä epistola opettaa ja vaatii juuri samaa, mitä me Joulupäivän ewankeliumin lopulla olemme puhuneet mielisuosioista eli hyvästä tahdosta; samalla tapaa myös rakkaudesta lähimmäistä kohtaan. Ja on sisältö lyhyesti tämä: miksemme tekisi, niinkuin Jumala on ennen tehnyt meille, koska kuitenkin olimme Jumalan edessä sellaisiin tavaroihin mahdotomanmat, kuin lukaan ihminen meihin nähden? Niinkuin nyt Jumala on tekeytynyt ystävälliseksi ja lempeäksi meitä kohtaan, antamaan meille laupiuttansa, tehkäämme mekin samate muille, vaikka kohta ewät olisikaan siihen mahdollisia. Olemmepa mekin, niinkuin hekin, olleet mahdottomia.

2. Mutta paremmin tätä epistolaa ymmärtääksemme, täytyy meidän tietää näitten sanain johto ja aihe. Geti näitten sanain edellä sanoo apostoli oppilaallensa Titukselle: **neuwo** heitä, että he päämiehille ja esiwallalle alamaiset ja kuuliaiset olisit, ettei he ketään pilkkaisi ja riitaisit olisi, vaan sopiwaiset, ojoittaen kaikille ihmisille kaikkea siweyttä. Sillä me olimme myös muinen taitamattomat, kowakorwaiset, eshywäiset, palwellen himoja ja moninaisia hekumita ja waelsimme pahuudessa ja katudessa, wainoten ja wihaten toinen toistamme. Mutta sitte kuin Jumalan, meidän Vapahantajamme hyvyys y. m. (Tit. 3: 1—4).

3. Tässä näet y. Paawalin määräiwän menethkemme Jumalaa ja lähimmäistämme kohtaan ja tahtowan meitä olemaan kuuliaiset esiwallalle ja muita kohtaan ystävälliset, sitä kat-

somatta, joskin owat pahoja, fokeita eshywäisiä ihmisiä, waan antamaan se heille anteeksi ja suostuttamaan heitä itsehemme ja siinä pitämään hyvä tahto, muistaen Jumalanin tehneen samalla tapaa meille, ollessamme samalaisia kuin hekin nyt.

4. Sananen ilmestynyt on ennen josjakin edellisessä epistolasissa tarpeeksi selitetty. Se, näethän, merkitsee ewankeliumin ilmoitusta, jossa Kristus on ilmestynyt kaikessa maailmassa; ja vaikka tätä epistolaa on jowitettu Kristuksen syntymään, ei ole sitä wälttämättömänä pidettävä. Sanaa **armo** ei käytä apostoli tässä niinkuin ennen, waan omistaa armolliselle Jumalalle kaksi muuta suloista sanaa: **hyvyys** ja **rakkaus**. Edellinen sana on kreikkaksi Khrestotes, ja tietää hyvän elämän ystävällistä, herttaista waellusta, niin että jokainen mielellään seurustelee sellaisen ihmisen parissa, ja että hänen warsin suloinen seuransa kehottaa jokaista ystäwyhteen ja rakkauteen, kuin hän taitaa hywin kärsiä ihmisiä, ei lastaa ketään, ei karkota ketään paristansa haikeilla, kowilla, kawattomilla käytöksillä eli menethksillä, waan jokainen saattaa rohkeasti olla hänen parissansa, läheteä häntä ja asiota hänen kanssansa; milliseksi ewankeliumit kuwaawat Kristuksen ihmisten keskuudessa. Hän on ystävällinen kaikille, ei lastaa ketään, ei kiellä keneltäkään mitään, waan on alhainen, lempiä ja armias.

5. Niin on Jumalakin ewankeliumissa näytetty meille warsin rakkaaksi ja ystävälliseksi, on altis kaikille, ei lastaa ketään, kärsii kaikkea meidän pahuuttamme, ei karkota ketään pois ankuruudella. Sillä siinä (ewankeliumissa) il-

moitetaan sulaa armoa, jolla hän meitä kärkei ja seurustelee parissamme mitä ystävällisimmästi, eikä tee kellekkään hänen ansionsa ja mahdollisuutensa mukaan. Tämä on armon aika, jona jokainen saa kaikella luottamuksella käydä hänen armoistuinensa eteen, niinkuin Hebr. 4: 16 on kirjoitettu ja Ps. 34: 6: **jotka häntä katjovat, ne walaistaan, heidän kaswonja ei tule häpiään**, se on, ei hän anna heidän turhaan tulla ja rukoulla ja häpiällä palata tyhjinä kotiin.

6. Toinen sana on filantropia, ihmisrakkkaus, niinkuin ahneutta saattaa kutsua rahanrakkaudeksi ja Dawid 2 Sam. 1: 26 kutsuu himon naisein waimoin rakkaudeksi. Niin kutsuvat luonnon taitawat muutamia eläimiä ihmisrakkaaksi eli ihmisfertaksi, niinkuin koiraa, hevosia, merisikaa. Sillä näillä eläimillä on luonnollinen halu ja rakkkaus ihmisiin, lähestyvätkin heitä ja palwelewat heitä mielellään, niin itään kuin olisi heillä siihen järkea ja ymmärrystä.

7. Semmoisen nimen ja semmoisen ihmisrakkauden omistaa apostoli tässä Jumalallemme, ja niin on jo Moseskin ennen tehnyt, lausuen 5 Mos. 33: 3 Jumalasta näin: **tulinen laki on hänen wikiasja kädessänsä; hän myös rakastaa kansoja**. Tarjoitus on siis tämä: Jumala on ewankeliumissa, ei ainoastansa ystävälliseksi itseänsä osoittanut, sellaiseksi joka tahtoo jokaisista kärkeä parissaan ja ottaa vastaan, waan myös sellaiseksi, joka toisaalta lähestyy heitäkin, pyytää olla heidän tykönsä ja tarjooo heille armoansa ja ystäwyhtänsä.

8. Dwathan nämät kaksi suloiesta ja lohdullista sanaa Jumalastamme, että hän tarjooo armoansa ja juoksee jälkeemme, ottaa lisäksi vastaan mitä rakkaimmasti kaikki, jotka häntä lähenevät ja halajawat. Mitä tekisi hän enempää? Suomaappa nyt, minätähden ewankeliumi kutsutaan suloiseksi, lempeäksi saarnaksi Jumalasta Kristuksessa. Mitä sanottaisiin syntiselle, wiheliäiselle ihmiselle suloisempaa, kuin sellaisia sanoja?

Woi että perfele paawin säännöillä on sellaisen puhtaan Jumalan sanan meiltä niin onnettomasti pidättänyt.

9. Mutta pidettäväöt nämät kaksi sanaa wapaana ja yhteisenä ja äkköön tehtävä eroitusta ihmisten välillä, niin että selwään asetetaan nähdä, ettei sellainen jumalallinen hywyys ja rakkkaus tule hyväksymme omaista ansioistamme eli arwoistamme, waan ainoastansa hänen laupiudestansa ja ulottuu kaikille, mitkä ihmiseksi kutsutaan, olkoupa hän kuinka halpa tahtonsa. Sillä ei Jumala rakasta muotoa, waan sukua, eikä häntä kutsuta muodonrakastajaksi waan ihmisrakastajaksi, että hänelle jäisi kunniansa kokonansa eikä kukaan keskuisi mahdollisuudestansa, eikä kukaan hämmästyisi mahdolltomuutensa tähden, waan jokainen, niin toinen kuin toinenkin, lohduttaisi itseänsä ansaitsemattomasta armosta, jonka hän niin ystävällisesti ja ihmisrakkaasti tarjooo ja antaa.

10. Sillä jos jonkun muotoa olisi katsottawa tahi jos jonkun persona olisi mahdollinen tähän ollut, olisimat sellaisia syystä ne, jotka owat tehneet wanhurksauden töitä. Mutta juuri nämät hylkää p. Paawali enintänsä ja sanoo: **ei wanhurksauden töiden kautta, joita tehneet olemme y. m.** Kuinka paljoa wähemmin ilmestyynee armo wiisautesi, waltasi, wapaasuksesi, rikkautesi ja kunnisten hiusteisi tähden? Se on suuri armo, mutta myös sula armo, joka masentaa kaiken kerskauksen ja kunnian ja asettaa woimaansa ainoastansa Jumalan kunnian, joka sen mahdolltomille lahjaksi antanut on.

11. Niin opettaa siis tämä epistola taas kaksi asiaa: uskoa ja rakkautta; tahi ottamaan vastaan Jumalan hyvää tekoa ja osoittamaan lähimmäiselle hyvää työtä; niinkuin koko raamattukin opettaa näitä molempia eikä toinen saada olla ilman toista. Sillä joka ei lujasti usko sellaista Jumalan armoa, hän sen uskottomuutensa warmaan osoittaa lähimmäisensäkin, ollen laiska ja huolimaton tekemään hänelle hyvää. Mutta jota lujemmin ihminen sen usko, sitä rakkaampi ja mieluisempi on hän

lähimäistänjä auttamaan. **Siiis, usko edistää rakkautta ja rakkaus lisää uskoa.**

12. Tästä näemme, kuinka emme ensinkään waella uskossa, jotka luulemme nuulla tavalla hurstaaksi ja autuaaksi tulewamme ja tekijämme joka päivä niin monta unta työtä ja oppia, niin ettemme enää wihdoin wiimein tiedä mitään oikeasta hywästä elämästä; waikka kuitenkin kaikki kristillinen oppi, työt, elämä lyhyesti, selkiästi, runsaasti suljetaan näihin kahteen asiaan: usko ja rakkaus. Niiden kautta ajetaan ihminen Jumalan ja lähimäisensä waiheelle, ikään kuin wälittäjäksi, joka ylhäältä ottaa vastaan ja jakaa taas alhaalla ja tulee täten astian eli torwen kaltaiseksi, jonka kautta jumalallisten hywyhjien lähde juoksee muille ihmisille.

13. Rakso, tällaiset ihmiset ovat oikein Jumalan kallaisia ihmisiä, jotka Jumalalta saawat kaikki, mitä hänellä on Kristuksessa ja taas toisaalta osoittawat hywillä töillä olewansa ikäänkuin muitten jumalia. Silloin toteuntuu tämä raamatun lause (W. 82: 6): **minä tosin sanoin: te olette Jumalat ja kaikki korkeimman lapset.** Jumalan lapsia olemme uskosta, joka tekee meitä kaikkein jumalallisten tawarain perilliseksi. Mutta jumalia olemme rakkauden kautta, joka tekee meitä hywäntekijiksi lähimäisellemme. Sillä jumalallinen luonto on sulaa hywäntekewäisyyttä ja, kuten p. Paawali tässä sanoo, hywyys ja rakkaus, joka ylönpaltisesti joka päivä tekee kaikkea hywää koko luonakunnallensa, niinkuin näemme.

14. Pidä huolenas se, ettäs annat nämät sanat sanotuksi sinulle, nimittäin että Jumalan hywyys ja rakkaus on ilmestynyt ja tarjotaan jokaiselle, ja ettäs näihin sanoihin perustat uskos, joka päivä niillä harjoitat ja wahwistat sitä, ilman epäilystä pidät ne toden tosina ja että Jumala on ja tahtoo olla sinulle ystäwällinen ja rakas. Sitte onkin hän warmaan sellainen sinulle ja sinä saat kaikella uskalluksella rukoilla ja pyytää mitä tahdot, mitä sinua waiwaa, mitä sinulle ja muille on tarpeen. Mutta jollet niin usko, olisi paljoo parempi, ettet sitä koskaan olisi kuullut; sillä us-

kottomuudella teet sinä tämän kalltin, lohdullisen, armonikkaan sanan walheeksi ja käytät itseäs niinkuin et pitäisi niitä totuutena; joka taas on aiwan suuri Jumalan loukkaus ja halweksiminen, jota suurempaa syntiä et sinä todellakaan saata tehdä.

15. Mutta jos taas uskot, on sydämyksesi kaifeti siitä naurawa ilon tähden Jumalassa ja tulewa wapaaksi, turwatuksi ja rohkeaksi. Sillä kuinka olisi se sydän surullinen tahi halutoin, joka ei epäile siitä, että Jumala on hänelle ystäwällinen ja kohtelee häntä hywänä ystäwänä, jonka kanssa hän kaikissa asioissa tulee hywin aikoin niinkuin itsensä kanssa? Semmoisen riemun ja ilon tähtyy siitä syntyä; mutta jollei sitä hynny, eipä tottakaan sinä vielä ole oikaa uskoa. Tämän kutsuu apostoli Galatalaisepistolassa **pyhän Hengen saamiseksi** ewankeliumissa ja ewankeliumin kautta; sillä ewankeliumi on niin suloinen saarna Jumalan armon makeudesta, että se, kuultessa ja saarnatessa, tuopi myötänjä pyhän Hengen; niinkuin aurinگون paiste luonnollisesti tuo myötänjä lämpymän. Kuinka olisi p. Paawali saattanut käyttää rakkaampia ja suloisempia sanoja?

16. Minä tohdin sanoa, etten ole koko raamatusta koskaan luenut suloisempia, Jumalan armosta puhuvia sanoja, kuin nämät kaikki: khrestotes ja filanthropia, jossa armo on niin maalattu, ettei se ainoastansa anna syntiä anteeksi, waan asuukin meissä, pitää ystäwällistä seuraa paristamme, on mieluihin auttamaan ja waluis tekemään kaikki, mitä saatamme pyytää, niinkuin hywä ja mieluihin ystäwä, jolta ihminen odottaa kaikkea hywää ja jonka kanssa hän hywin toimeen tulee. Kuwaa ajatuksissa sellainen hywä ystäwä, niin sinulla on kuwauus, joka osoittaa, kuinka Jumala tarjoo itsensä sinulle Kristuksessa, ja kuitenkin on sellainen kuwa aiwan huono kuwaamaan tätä ylön runsasta armoa.

17. Koska nyt näin uskot ja olet iloinen Jumalassa, Herrassas, elät nyt ja olet ratwittu hänen armossansa ja sinulla on, mitä sinulla ollaikin pitää, mitästä nyt telisit maan päällä tässä elämässä? Etihän sinä saata jouten käyvä.

Niin, jemmoinen halu ja rakkaus Jumalaan ei sallii sinun lewätä, waan sinä tulet palawaksi ja halulliseksi tekemään kaikkia, millä ikänä wain tiedät osoittawas ylistystä, kunniaa ja kiitosta sellaiselle ystäväiselle, armolliselle Jumalalle. Sitte ei tehdä enää yhtään eroitusta hywäin töitten waiheella ja kaikki käshyt owat tiesfänsä. Siinä ei ole waadetta eikä pakkoa, waan iloinen tahto ja halu tekemään hywää, olkoonpa työ halpa tahi kemia, vähäinen tahi suuri, lyhyä tahi pitkä.

18. Ensiksi pyydät, että muillakin ihmiskillä olisi samallinen Jumalan armon tunto; sentähden tulee sinun rakkautes ilmi, tekee jokaiselle, mitä se woi, saarnaa ja puhuu tätä totuutta, kussa hän taitaa, hylkää kaikki, mitä ei tämän opin mukaan saarnata tahi eletä. Katso, sitte ei woi perkele eikä maailma luulla eikä nähdä sellaista, waan tahtoo säilyttää menonsa sinulta moittimattomana. Sitte rippuu niiskoillas kaikki, mitä suurta, oppinutta, rikasta ja mahtawaa on, ja tekee sinun wääräoppiseksi ja hulluksi ihmiseksi.

19. Katso, silloin tulet, niinkuin Herras, Kristus, totuuden tähden ristipuuhun ja mitä lauheimmasti häwäistykfi, ja täytyy alttiiksi jättää henki, elämä, tawara, kunnia ja ystäwät, kunnes he ajawat sinun tästä elämästä ijan-kaikkiseen elämään. Kaikkisja näisjä pitää sinun kuitenkin oleman iloinen, sitä kaikkea mielelläs kärsimän ja hywäkses ottaman, toisaalta oleman heille ystäwällinen, aina muistaman, että sinäkin olit Jumalan silmissä ennen samallinen, kuin hekin nyt. Tämän warmaan tekeekin sellainen usko ja rakkaus. Katso, tämä on oikia, kristillinen elämä, joka meille tekee, mitä Jumala on hänelle tehnyt.

20. Sen apostoli tässä ilmoittaa, kuin hän sanoo: ei Jumalan hywyys ilmestynyt meille eikä autuuttanut meitä meidän wanhurskaudemme tähden. Itään kuin hän sanoisi: jos olemme olleet mahdottomat ja olemme kuitenkin laupiudesta korjatut ja hynneisfämme ilman ansioitamme saaneet Jumalan hywiä töitä nauttia, mikfi sitte säästäisimme hywän työmme wain niille kaikille, jotka sen ansaitsewat meiltä tahi owat

siihen mahdolliset? Ei niin, ei wainen! waan olkaamme Jumalan lapsia ja tehkäämme hywää juuri wihollisillemme jo wahingoittajillemme, niinkuin Jumalakin on meille wihollisilensa ja pahoin tekiwille tehnyt ja wielä tekee.

21. Sen sanoo Matt. 5: 44—46 Kristus: rakastakaat wihollisianne, että te olitte teidän Isänne pojat, joka on taiwaisja, sillä hän sallii aurinkonsa koittaa niin pahain ylitse kuin hywäinkin, ja antaa sataa niin wäärille kuin wanhurskaillekin. Sillä jos te rakastatte niitä, jotka teitäkin rakastawat, mitä teidän siitä palkkaa on? Eikö publikaanit ja syntiset niin myös tee? Ja merkittäwä on ettei p. Paawali hylkää meitä ainoastansa pahain töitten tähden, waan sanoo: ei wanhurskauden töitten kautta, kuin me tehneet olemme. Tällä hän tarkoittaa töitä, jotka pidimme hywinä, jotka woiimme pitää wanhurskautena omisja ja ihmisten silmissä ja telewät meidän kuitenkin wain sopimattomimiksi Jumalan armoon. Sillä näethän sen, ne työt owat itjesfänsä nurjia töitä ja me ilman sitä ja wielä päälliseksi teemme kahdenkertaisen synnin niin, että pidämme ne hywinä ja luotamme niihin, josta Jumala kowin wihastuu.

22. Samalla tapaa wihoitawat wihollisemmekin enimmästi meidät, koska he, ollen wääräisjä, kuitenkin tahtowat riitelemällä woittaa asiansa oikiafi meitä vastaan; mutta alkäämme kuitenkin kieltäkö tekemästä heille hywää, niinkuin Jumala suuresta laupiudesta teki meille, koska mekin, samallaisessa erhetyksessä, olimme tyhmiä ja pidimme hywin tehynä, mitä teimme. Samate kuin hänkään ei tehnyt meille luullun wanhurskaudemme mukaan, samate ei sowi toisaalta meidänkään tehdä heille heidän ansionsa tai ansiottomuutensa mukaan, waan sulasta rakkaudesta ja lahjaksi ainoastansa auttaa heitä eikä odottaa siitä kiitosta ja palkintoa heiltä, waan Jumalalta. Olkoon tämä nyt tarpeeksi sanottu epistolan loko sijällöstä.

23. Katsekaamme nyt sanoja, joita apostoli käyttää, sellaista armoa ylistääksensä ja ilmoittaaksensa. Ensiksi korottaa hän sitä niin

forjialle, että hylkää kaikki hyvätin työmme ja wanhurskaudemme. Sillä älkäämme luulko hänen hylkäävän helpaa asiata näillä sanoilla, vaan parhaimman, kuin ihminen saattaa maan päällä tehdä, tietysti wanhurskauden. Jos kaikki ihmiset suurimmalla ahkeruudella toimisivat ja korkeimman järjen, wiisauden, wapaan tahdon mukaan työnsä tekisivät, niinkuin luemme muutamain pakanallisten opettajain ja ruhtinaisten suuresta hyweestä ja wiisaudesta, joita koko maailma ylistää kirjoituksilla ja sanoilla, esimerkiksi Sokratesta, Trajanusta ja muita sellaisia, kuitenkin on sellainen wiisaus ja hyvä Jumalan silmissä sulaa syntiä ja kadotuksen alaista, syystä ettei sitä harjoiteta Jumalan armossa, se on, ei sellainen ihminen tunne Jumalaa, ei myös kunnioita häntä sillä, luulee sellaista omasta voimastansa tehneensä, mutta siitä osaa ainoastansa armo ewankeliumissa opettaa.

24. Samoin kerskaa p. Paawalikin ennen waeltaneensa nyhteettomana elämässä enemmän kuin kaikki hänen wertaisensa; hän luuli myös oikein tehneensä, wainotesaansa kristityitä, jotka laittivat sellaista hyvää elämää. Mutta opittuansa tuntemaan Kristuksen, sanoo hän pitävänsä sellaisen wanhurskautensa raiskana ja rikkana, että hän löydettäisiin, ei sellaisessa omassa wanhurskaudessaan, vaan Kristuksessa ja uskossa, kuten hän tästä laweammoin todistaa Fil. 3: 8, 9 ja Gal. 1: 14.

25. Sentähden kivistää hän tässä maahan kaiken wapaan tahdon kerskauksen, kaikki ihmisen hyweet, wanhurskauden ja hyvät työt ja päättää niitten kaikkein olewan mitättömiä ja sulaa turmelusta, kiittäköst kuinka loistawilta tahtonsa. Yksin Jumalan armon tulee autuuttaa meitä ja se autuuttaakin kaikki, jotka sen uskowat ja sitä halajawat oman turmeluksensa ja mitättömyhtensä oikiasa tumossa.

26. Siis, meidän tulee harjaantua raamattuun, joka puhuu kahdenlaisesta wanhurskaudesta: ensin ihmisellisestä wanhurskaudesta, miksi p. Paawali kutsuu sen tässä ja monessa muusfakin paikkaa. Toinen on jumalallinen wanhurskaus, se on, jumalallinen armo, joka

wanhurskauttaa meidän uskon kautta, kuten p. Paawali tässä mainitsee ja epistolan lopulla näin sanoo: **että me hänen armonsa kautta wanhurskaimmiksi tulimme ja ijanikaikkisen elämän perillisiksi.** Tästä näet, että Jumalan armo on wanhurskaudemme, jota senkin tähden tultuutaan Jumalan wanhurskaudeksi, että hän antaa sen meille armosta ja tulee niin omaksemme, että sen otamme vastaan.

27. Niin sanoo Rom. 1: 17 hän: **ewankeliumissa se wanhurskaus, joka Jumalan edessä kelpaa, ilmoitetaan uskosta uskohon: niinkuin kirjoitettu on: wanhurskaan pitää elämän uskosta.** Niin luetaan myös 1 Mos. 15: 6: **Abraham uskoi Herran, ja hän luki sen hänelle wanhurskaudeksi.** Siis, raamattu päättää, ettei kukaan ole Jumalan edessä wanhurskas, vaan joka usko, kuten nyt sanottu on, ja niinkuin p. Paawali Habakukin 2: 4 kertoo: **wanhurskas on elävä uskostansa.** Siis owat usko, armo, laupius, totuus sama asia, jonka Jumala waikuttaa Kristuksen kautta ewankeliumilla, niinkuin Ps. 25: 10 sanoo: **kaikki Herran tiet owat hyweys ja totuus.**

28. Mutta Jumalan teitä owat ne, joissa me waellamme ja me hänessä, noudattaesjamme hänen lästhyänsä. Näitten teitten täytyy kaikkein kulkea suuntaansa laupeudessa ja totuudessa, eikä omassa wäesjamme ja woimassjamme, mitkä tiet owat sulaa wiha ja wilppi Jumalan silmissä, niinkuin hän, Jes. 55: 9, sanoo: **niin paljo korkeampi kuin taivas on maasta, niin owat myös minun tieni korkeimmat teidän teitänne.** Itään kuin hän sanoisi: teidän wanhurskaudemme on maallinen ja mitätöin. Teidän on waeltaminen minun taivaallisessa wanhurskaudesjani, jos tahdotte autuaaksi tulla.

Waan hänen laupiuksensa kautta hän meidän autuaitfi teki.

29. Kuinka pitänewät nämät sanat paikkansa, jotka kuuluwat siltä, kuin olisimme jo autuaat? Eumeko vielä ole maan päällä wiheleisyydestä? Wastaus: tämä on näin puhuttu ilmoittamaan jumalallisen armon woimaa ja uskon luonnetta eljhywiä tekopyhiä päin was-

toin, jotka tahtowat töillänsä ansaita ja saawuttaa autuuden, ikäänkuin se olisi vielä kaukana heistä. Ei niin; Kristus on yhtä haawaa tehnyt meidän autuaaksi kahdella tavalla: ensiksi on hän tehnyt kaikki, mitä tarwitaan tullaksemme autuaaksi, woittanut tietysti ja häwittänyt synnin, kuoleman ja helwetin niin, ettei kenenkään ole siki tarpeen enää mitään tehdä. Toiseksi on hän tämän kaiken meille kaikille kasteessa antanut, niin että hänellä, joka uskoo Kristuksen tehneen sen, myös heti paikalla on tämä kaikki tyhni omana. Kaikki hänen syntinsä, kuolema ja helwetti owat tiesfään, eikä hän tarwitse autuudeksensa muuta, kuin uskoa sellaista.

30. Katsa, näin ylen runsaan rikkauden antaa Jumala meille kasteessa, että hän hylkää tyhkin, joilla tyhmit luulewat woittawansa autuuden ja autuutettawansa. Ei niin, ystäwäiseni, taiwas tähtyy sinulla olla ja autuaan pitää sinun oleman jo ennen, kuin teet hyviä töitä. Työt eiwät ansaitse taiwasta, waan päin toisin, sulasta armosta annettu taiwas tekee hyvät työt, ilman ansion himoa, ainoasti lähimmäiselle hyödyksi ja Jumalalle kunniaksi, kunnes ruumiislin pelastetaan synnistä, kuolemasta ja helwetistä. Sentähden on kolo elämä, jota oikia uskowainen kristitty wiettää kasteensa jälkeen wain jo omistamansa autuutensa ilmestymisen odottamista.

31. Warmaan omistaa hän kolo autuuden, mutta kuitenkin uskossa salattuna. Jos tämä usko olisi täydelleen päätetty, niin hänessä julki ilmestyisi, mitä ruumiillisessa kuolemassa tapahtuu, kuten 1 Joh. 3: 2 luetaan: **minun rakkaani, yht me olemme Jumalan lapset, ja ei ole se vielä ilmestynyt, miksi me tulemme; mutta me tiedämme, koska se ilmestyy, niin me hänen kaltaissensa tulemme; sillä me saamme hänen nähdä, niinkuin hän on. Ja jokainen, jolla tämä toivo on hänen tykönsä, puhdistaa itsensä, niinkuin hänkin puhdas on.**

32. Älä siis anna tekopyhään wietellä sinua. Ne halwekšiwat uskoa, siirtäwät autuutes tuonnemaksi kauwas ja pakottawat sinua

töillä etsimään sitä. Ei, ihmiskultaseni, autuus on sisällisesti sinussa, kaikki on jo tehty, niinkuin Kristus Luukk. 17: 21 sanoo: **Jumalan waltakunta on teidän keskellänne.** Sentähden ei ole loppuelämä kasteen jälkeen mitään muuta, kuin odotusta, wartoomista ja ikäwöimistä, että se ilmestyisi, mikä meisä on, ja että käsittäisimme meidän jo käsittäneen, niinkuin p. Paawali Tit. 3: 12 lausuu: **minä ahkeroitzen suuresti, että minä myös sen käsittäisin, niinkuin minäkin Jeesuksessa Kristuksessa käsitetty olen, se on, että saisin toki nähdä, mitä aarteita minulle on uskon rastaan annettu. Hän on utelias ja halajaa nähdä aarettansa, jonka kaste uskossa antoi ja luokitfi hänelle.**

33. Samate sanoo hän myös siellä (w. 20): **meidän menomme on taiwahissa, josta me myös Lunastajata Herraa Jeesusta Kristusta odotamme, joka meidän kaiken ruumiimme kirkastaa, että se hänen kirikkaan ruumiinsa kaltainen olis. Niin myös Gal. 4: 9 ensin sanottuansa: yht sitte kuin te Jumalan tunnette, ottaa hän nämät sanansa takaisin ja sanoo: ja tosin enemmän Jumalalta tutut olette, waikka molemmatkin owat todet, kuitenkin eroituksella: Jumala on tuntenut ja jo käsittänyt meidän, mutta me emme vielä tunne emmekä käsitä häntä; sillä meidän tuntemisemme on vielä uskoon kätetty ja suljettu.**

34. Niin sanoo hän myös Rom. 8: 24: **me olemme toivosja wopahdetut, se on, emme näe sitä vielä. Sillä (sanoo hän) joka näkee, ei se toivo; mutta jos me sitä toiwomme, jota emme näe, niin me odotamme sitä kärsiwällisyydessä.** Niin sanoo Luukk. 12: 36 Kristuskin: **olkoon teidän kupeenne wyötetyt ja teidän kynttilänne sytytettyt, ja olkaat te niitten ihmisten kaltaiset, jotka heidän Herransa odottawat häistä palajawan, että koska hän tulee ja kolkuttaa, niin he kohta hänelle awaawat.** Niin on myös p. Paawali Tit. 2: 12, 13 sanonut, että meidän pitää maailmassa siwästä, hurškaasti ja jumalifesti elämän ja odottaman autuaallista toiwoa ja suuren

Jumalan ja meidän Lunastajamme Jesuksen Kristuksen ilmestystä.

35. Katso, nämät ja samallaiset lauseet todistavat kaikki, että olemme jo autuaiksi tehdyt, ettei kristityn ihmisen ole tarvis katsoa töitä, niillä muka autuaaksi tullaaksensa. Sillä sellainen luulo ja oppi sokaisee hänen kristilliset silmänsä, turmelee häneltä uskon oikian hymärryksen, ja tempaa hänen pois totuuden ja autuuden tieltä. Tässä sanotaan: hänen laupiutensa kautta hän meidän autuaaksi teki, ja epistolan lopulla: että me ijankaikkisen elämän perilliseksi tulisimme toivon jälkeen. Olemme perillisiä, kuitenkin salaisesti, uskoissa, ja odotamme toivossa ijäisen elämän ilmestymistä.

36. Mutta sellainen odottaminen ja koko jäljellä oleva elämä kasteen jälkeen on elettyämme sentähden, että Jumala meidän kauttamme painaifi alas ruumista, osoittaifi armonsa voiman sotaassa lihaa, maailmaa ja perkelettä vastaan; ja kuitenkin tämä kaikki wiimeiseksi sitäkin warten, että hän meidän kauttamme tekifi hyvää lähimmäisellemme ja saattai heitäkin uskoon meidän saarnamme ja elämämmme kautta. Sillä waikka hän hywin saattai toimittaa sitä enfeleinkin kautta, tahtoo hän kuitenkin tehdä sitä ihmisten kautta, että uskolla olisi tehtävää ja kaikki raskaasti tapahtuisi. Sillä jos enfelein tähtyisi aina waeltaa seurassamme, ei jäisi uskolle mitään tehtävää. Ei ole myöskään mikään niin suloiesta, kuin mikä toimitaan sen luonnon kautta, joka on wertaisemme, johonka olemme tottuneet ja jonka tunnemme. Jos myös me kaikki kohta kasteemme jälkeen otettaisiin taiwaasen, kuka kääntäisi ne muut ja saattai Jumalan työ sanoilla ja hywällä esimerkillä.

37. Warsin warmaan siis on se perkeleen ja auttikristuksen ihmetyö, että me niin paljon kulumme kirstutulen tähden ja lumemme, unohtaen sellaisen uskon, toillämme käilywämme siitä tahi lunastawamme itsemme sieltä; juuri kuin ei autuutta wielä olisikkaan annettu meille ja meidän tähtyisi saaruttaa se minn neuvoin kuin uskolla; waikka kuitenkin huomaamme sen jotwan wastoin kaikkea raamattua ja kristillistä menoa. Sillä joka ei saa

autuutta sulasta armosta ennen kaikkia hyviä töitä, se ei kaitetikkaan muullakaan tavalla sitä koskaan saa. Ja joka tekee hyvät työnsä omaksi hywäksensä, niillä auttaaksensa itseänsä eikä lähimmäistänsä, ei se tee yhtään hyvää työtä; sillä siinä on kaikki uskottomuutta ja sulaa wahingollista erhetystä ja wietelystä.

38. Nyt on perkele saattanut asian siihen määrään saakka, että kaikki jäännöt, kaikki luostarit, kaikki mesjut, kaikki rukoukset tähtäwät likimäärin ainoastansa kirstutulta ja tätäkin lisäksi siinä myrkyllisessä luuloissa, että asia on töillä autettawissa ja autuus ansaittawissa. Sentähden tähtyy sitte kasteen ja uskon rikkauden pimentyä ja kristityistä wihdoin viimein tulla pelkkiä pakanoita.

39. Woi, Herra Jumala, tätä lauhistusta! Kristityitä pitäisi, niinkuin Kristus ja p. Paawali, opettaman kasteensa jälkeen tahi saattansa ripillä hirtinsä anteeksi käyttämään itsensä, ei toisellaifina, kuin joka hetki kuolemaan walmiina, odottaen saamansa autuuden ilmestymistä. Mutta nyt annetaan heille luottamijella kirstutuleen mätä tuki, niin että ajattelewat ainoasti tätä elämää, wiivyttelewat ja lykääwät parannuksen kuolinwuoteelle saakka, sitte wasta aikowat katua ja murehtia ja auttaa itseänsä kirstutulesta säätämifillä, sielumeshuilla ja testamentteilla: mutta sitte he kyllä saawat haraita.

Seuraa nyt: **Uuden syntymisen peson ja pyhän Hengen uudistuksen kautta.**

40. Woi, kuinka runfaiilla sanoilla ylistää hän Jumalan kasteessa meille antamaa armoa! Nimittää kasteen pesoksi, kussa ei ainoastansa käsiä ja jalfoja, waan koko ruumis puhdistetaan. Myöskin tekee kaste ihmisen kolonansa yhtä haawaa puhtaaksi ja autuaaksi, niin ettei tähän autuuden pääkappaleesen ja perintöön muuta enempiä tarwita, waan sellainen usko sellaiseen Jumalan armoon; että autuaaksi tulemisemme olisi sulaa armo, ilman töitä ja ansiota, että niin muodoin Jumalan laupiuden rakkauts, ylistys, kiitos ja kunnia pysyisi meisä woimassa ijäisesti puhtaana, kerssaamattamme omasta woimastamme eli tekemisestämme tahi siihen mielistymättämme, niinkuin on tarpeeksi ja usein sanottu.

41. Ihmisenwanhurskaus ei ole sellainen peso, waan ainoastansa waatetten ja astiain peseminen, niinkuin ulkofullatuista kirjoitetaan Matt. 23: 25, ff., jolla he wain ulkonaisesti ihmisten ja omisfa silmisjansä nähtäwät puh-

tailla, mutta ovat jällifesti täynnä, täynnä saastaisuutta. Ei hän siis kutsu tätä pesoa ruumiilliseksi pesoksi, vaan **uuden syntymisen pesoksi**, joka on semmoinen peso, ettei se pese ihoa päältäpäin eikä puhdistu ihmistä ruumiillisesti, vaan kääntää ja muuttaa koko hänen luontonsa toiseksi, niin että ensimmäinen syntyminen lihasta hävitetään kaiken synnin ja kadotuksen perinnön kanssa.

42. Täällä ilmoitetaan jälleen, että autuutemme annetaan meille kerrassansa eikä ole töillä estettävä. Sillä ei syntyminen auna ai-noastansa yhtä jäsentä, kättä tahti jalkaa, vaan koko elämän, koko ihmisen, joka ei mitään wai-kuta syntymiseksensä, vaan syntyy ensin, sitte taitaaksensa wai-kuttaa. Siis, työt ei-wät tee meitä puhtaksi, jumaliseksi eli autuaiksi, vaan, tultuamme ensin puhtaksi, jumaliseksi ja autuaiksi, teemme töitä wapaasti Jumalalle kunniaksi ja lähimmäiselle hywäksi.

43. Katso, tämä kutsutaan paljaan Jumalan armon oikaiksi tuntemiseksi. Tässä op-pii ihminen tuntemaan itsensä ja Jumalan, Jumalaa ylistämään, itseänsä halwelkimaan, Jumalaaan uskaltamaan, itsestänsä epäilemään. Tässä opissa owat ne itsellensä suureksi esteeksi, jotka waatiwat ihmisiä lailla, käshyillä ja töillä ja tahtowat tehdä heitä niillä autuaaksi.

44. Vielä selwemmin selittääksensä tätä pesoa ja tätä mutta syntymistä, lisää hän tä-hän ja sanoo; **uudistus**, että siinä syntyy uusi ihminen, uusi luomme, uusi luontokappale, joka on peräti toisin mieltynyt, toisin rakastaa, toi-sin elää, puhuu ja wai-kuttaa kuin ennen. Niin-kuin hän myös Gal. 6: 15 sanoo: **ei Kris-tuksessa Jesuksessa ympärileikkaus eikä esi-nahka** (se on, ei mikään lain työ) **mitään kel-paa, vaan uusi luontokappale**; itäänkuin hän sanoisi: tässä ei kelpaa parsia ja paikata sitä ja tätä. Tässä pitää saataman ihan uusi nahka ja luonto muutettaman, sitte seuraawat työt itsestänsä.

45. Tästä syntymisestä sanoo Kristuksen: **ellei joku wastuudesta synny, ei hän taida Jumalan waltakuntaa nähdä**, Joh. 3: 3. Tässäkin näemme, ettei työt mitään wai-kuta,

ihmisen tähtyy itse ja kokonansa luolla ja tulla toiseen menoon. Tämä tapahtuu kasteen kautta, jos uskomme; sillä kaste on tämä uudistus. Kadotetutkin itäänkuin syntywät toistamiseen viimeisenä päiwänä. Mutta tämä on syntyminen ilman uudistusta; he tulewat yhtä saas-taisiksi, kuin oliwat wanhaassa aatamillisessa elä-mässä. Sentähden on tämä peso, uudesta syntymisen, joka tekeepi uusia ihmisiä.

46. Tästä syntymästä puhutaan raama-tussa paljo monin paikoin. Sillä Jumala kut-suu oman sanansa ja ewankeliumin matriecem (kohutu) ja wulvam (myös kohutu) Jes. 46: 3: **kuulkaat minua, te tähteet Israelin huoneesta, jotka kohdusja kannetaan ja äidis-jänne olette**, eli sydämmeni alla, niinkuin wai-moilla on tapana puhua hedelmällisenä olemi-sestansa. Joka nyt uskoo semmoijen ewanke-liumin, se silitää ja syntyy Jumalan kohdusja. Tästä toiste enemmän.

47. Nämät kaikki, kuten näemme, owat sellaisia sanoja, jotka paiskaawat maahan työt ja ihmisten luottamuksen käshyin pitämiseen, ja selwästi maalaawat uskon luonnon, niin että ihminen kerrassaan saa armon kokonansa ja tehdään autuaaksi witten siihen auttamatta. Työt seuraawat sitte uskoa. Niinkuin jos Ju-mala kuiwasta pölkystä tekisi uuden wihertit-sewän puun, joka sitte kantaisi luonnollisia he-delmiänsä. Jumalan armo on suuri, wahwa, woi-mallinen ja toimiwa asia; ei se maa, niinkuin unisaarnaajat jaarittalewat, sieluksa nuk-kuisissa eikä kannatuta itseänsä, niinkuin maalattu lauta kantaa maalauksensa. Ei wainen, se kantaa, johdattaa, ajaa, wetää, muuttaa ja wai-kuttaa kaikki ihmisesjä ja antaa hywin tuta ja hawaita itsensä. Se on jalassa, mutta sen työt owat julkiset. Työt ja sanat osoittawat, kuska se on; samoin kuin hedelmät ja lehdet osoittawat puun laadun ja luonnon.

48. Sentähden saarnataan armoista liika wäähä ja halwentawaasti, jollei sille enemppää omisteta, vaan että se kaunistaa työt ja aut-taa täyttämään niitä, niinkuin wiifasteliat Tho-mas, Skotus y. m. efsyttawat ja wiettelewät kansaa. Se ei ainoastansa auta tekemään töitä,

waan se yksin tekee niitä; niimpä, se ei ainoastansa yksin tee töitä, waan se muuttaa ja uudistaa koko ihmisen, ja koko armon toimi tähtää enemmän muuttaa ihmistä, kuin täyttää ihmisen töitä. Se tahtoo aikoin saada, en sano töitten, waan koko ihmisen pesoa, uudesta syntymystä ja uudistusta.

49. Katso, tämä kutsutaan saarnaamiseksi puhtaasti ja täydellisesti Jumalan armosta. Sillä eihän p. Paawali sano tässä, että Jumala on tehnyt meidän autuaaksi töitten kautta, waan täyttä suuta sanoo hän: **uuden syntymisen peson ja uudistuksen kautta** Töillä pitkaaminen ei telpaa; tässä kysytään koko luonnon muuttamista. Sentähden tapahtuinkin, että niitten, jotka oikein uskowat, täytyy paljon kärsiä ja kuolla, että armo osoittaisi luontonsa ja läsnäolonsa.

50. Viimeiseksi kutsuu hän tämän peson **undeksi syntymiseksi pyhän Hengen uudistukseksi**, että toki täydellisesti etemme asetettaisiin armon suuruus ja woima. Niin suuri asia on siis tämä peso, että pyhän Hengen, eikä minäkään luoman, on toimittaminen se. Voi, kuinka kokonansa siinä, p. Paawali, hylkäät ylpeitten pyhäin wapaan tahdon, hyvät työt ja suuren ansion. Kuinka kirkkalle asetat autuutemme ja kuitenkin niin liki meitä, niin, meihin! Kuinka sulaa ja puhdasta armoa saarnaat! Siis työt tänne, työt sinne — mahdotonta on kuitenkin uudistaa ihmistä ja muuttaa häntä muulla tavalla, kuin uuden syntymisen peson kautta pyhästä Hengestä.

51. Tuon hywin näkee tekopyhistäkin. Ei ole yhtään suuttawampaa, ylpiämpää, häijympää ja uskottomampaa henkeä, kuin juuri he. Sillä he owat murtumattomia, uudistamattomia, paatuneita, kowettuneita ja wanhaan aatamiinsa piintyneitä ihmisiä, jota he hywillä töillänsä werhoowat ja kaunistawat ja owat muuttumattomia pahan luontonsa suhteen ja waan ulkonaiisten töittensä suhteen muuttuneita. Voi, nämät owat myrkyllisiä ihmisiä ja owat suuressa epäusiossa Jumalan tykönä, waikkapa luulewat istuwansa hänen helmässansa.

52. Tässä nyt siis sopii p. Paawali yh-

teen Kristuksen kanssa, Joh. 3: 5, kussa hän tästä pesosta sanoo: **ellei joku wastuudesta synny wedestä ja Hengestä, ei hän taida Jumalan waltakuntaan sijalle tulla.** Täsiä kuulet, että **weji on peso**; siinä kuulet, että **wastuudesta syntyminen** on uusi syntyminen ja uudistus, ja **Henki**, jonka p. Paawali tässä nimittää, on pyhä Henki.

53. On tässä huomattawa, ettei apostoli tiedä mitään wahvistuksen sakramentista ¹⁾. Sillä hän opettaa kasteessa annettawan pyhän Hengen. Samoin opettaa Kristuskkin. Niimpä niinkin, kasteessa me synnyimmekin pyhästä Hengestä. Apostolein Te-koraamatun 8: 17 tosin luemme apostolein lasteneen kätensä kastettuina päälle, että nämät saisivat pyhän Hengen, jonka he wahvistus sakramenttiin jomittawat; mutta tämä tapahtui kuitenkin sitä warten, että he julkisissa merkeissä saisivat pyhän Hengen ja puhuiwat monilla kielillä saarnatakiensa ewankeliumia. Mutta tämä on aikaisin lakamut eikä siitä ole jäljellä muuta, kuin sellainen järjestys eli wihkiminen papin eli saarna-wirkaan, waikka siinäkin kauhiaa wäärinkäytöstä harjoitetaan. Täsiä toisten.

Jonka hän meidän päällemme Jezuksen Kristuksen meidän Wapauttamme kautta runsaasti wuodattanut on.

54. Katso, pyhää Henkeä ei ole ainoastansa annettu, waan **wuodatettukin**, eikä ainoastansa wuodatettu, waan **runsaasti wuodatettu**. Ei apostoli taida kyllin suureksi tehdä armoa, ja me, paha kyllä, teemme sen niin halwaksi meidän töittemme rinnalla. Jumalan ja hänen Henkensä piikka olisi, jos hän niin runsaasti ylitsemme wuodattaisi hänen ja wielä jotakin meiltä ja meistä etsittäisiin, sillä wanhurstakiksi ja autuaiksi tullaiksemme, juuri kuin olisimat sellaiset jumalalliset, yltäkylläiset työt riittämättömät.

55. Näin ollen, olisi p. Paawalikin puhunut liika laimeesti ja olisi syystä jomattawa walheesta. Mutta nyt puhuu hän siitä sellaisilla tänsillä ja jaloilla sanoilla, että on selwää, ettei kukaan saata liiaksi luottaa sellaiseen pesoon ja uudesta syntymiseen, siinä on wielä enämpi; ei kukaan ylbö paljon uskoa, siinä on

¹⁾ Paawiset pitawät kasteenliiton wahvistamisen sakramenttina. Tällä luulolla ei ole kuitenkaan perustusta Jumalan sanassa.

hänen waraksensa aina enemmän. Ja juuri sentähden on Jumala sulkenut sellaiset suuret lahjat sanaan ja uskoon, ettei luontomme tässä elämässä woisi kantaa ja käsittää niitä, jos ne paljaaltansa annettaisiin. Ja samoin myös, jos ne paljaana rupeisivat ilmehtymään, täytyisi ihmisen kuolla ja jättää tämä elämä, kokonaan wajoten ja waipun siihen rikkauteen, josta hän nyt uskoessa on käsittänyt kuin vähäsen liepeen. Katso, näin warsin runsaasti olemme ilman töitä wanhurskautetut ja autuutetut, jos ainoastansa sen uskomme.

56. Sentähden sanoo pyhä Pietarikin (2 Ep. 1: 4) näin: **Kristuksen kautta ovat ne suuremmat ja kalliit lupaukset meille lahjoitetut; ei hän sano: ne vasta meille lahjoitetaan, vaan ne ovat meille lahjoitetut.** Ja Kristus Joh. 3: 16: **niin on Jumala maailmaa rakastanut, että hän antoi ainoan Poikansa, että jokainen kuin usko hänen päällensä, ei pidä hukuman, mutta iankaikkisen elämän saaman.** Katso tätä, kaitilla, jotka uskowat, on iankaikkinen elämä. Niin ovat he myös totisesti wanhurskaat ja pyhät ilman töitä, eiwätkä työt waikuta siihen mitään, vaan tässä on jula, paljas armo ja laupius, runsaasti päällemme wuodatettu.

57. Mutta ehkä sanot: mistä sitte tulee se, että raamatussa niin usein sanotaan niiden tulewan autuaaksi, jotka hyvää tekewät; niinkuin Kristus Joh. 5: 29 sanoo: **ja pitää tuleman edes ne, jotka hyvää tehneet ovat, elämän ylösnousemiseen; mutta jotka pahaa tehneet ovat, tuomion ylösnousemiseen;** ja p. Paawali Rom. 2: 7: **ylistys ja kunnia kaikille, jotka hyvää tekewät; närkästys ja wiha kaikille, jotka pahaa tekewät, ja aiwan paljo muita samallaisia lauseita? Kuinka se tapahtuu? Wastaus: ei toisin, kuin sanat ilman selityksittä kuuluwat: joka hyvää tekee, se tulee autuaaksi; joka pahaa tekee, se kadotetaan. Mutta siitä erhehtys tulee, että päätetään töistä ulkonaisen muodon jälkeen. Sitä ei tee raamattu, joka opettaa, ettei kukaan taida tehdä hyvää, jollei hän itse ensin ole hyvä. Siis, hyväksi ei tule hän töitten kautta, vaan työt**

tulewat hyväksi hänen kauttansa. Mutta hyväksi hän tulee uuden syntymisen peson kautta eikä muulla tavalla. Tätä tarkoittaa Kristus Matt. 7: 18 sanoesiansa: **hyvä puu ei taida häijyjä hedelmiä kaswaa, eikä mädännyt puu hyviä hedelmiä kaswaa.** Tehkääät hyvä taikka mädännyt puu, niin hedelmätkin tulewat sen mukaan (Matt. 12: 33).

58. Tosiaan tekewät tekopyhätkin uudesta syntyneen ihmisen kaltaisia töitä; kiittäwätpä wälistä enemmänkin, kuin jälkimäisten hywät työt. He rukoilewat, paastoowat, antawat almua, tekewät säätämyksiä, kulkewat pyhissä ja eläwät hywännäköisen tavalla; mutta Kristus kutsuu sen Matt. 7: 15 lammasten waateiksi, joihin puettettuina raatelewaifet sudet kuljessiwat; sillä ei yksikään heistä ole sydämmen pohjasta nöyrä, lempiä, hiljainen ja hywä. Ja sen osoittawtkin, koska heihin oikein sattuu ja heidän työnsä hylätään; silloin he kantawat luonnollisen oikian hedelmänsä, josta he tunnetaan, ja sellaisia hedelmiä on: ilkeä tuomitseminen, kärsimättömyys, itsepintaisuus, uppiniiskaisuus ja panetus monine muine pahoine asioineen.

59. Totta on siis: joka hyvää tekee, se tulee autuaaksi, se on, hänen autuutensa on julkiseksi tulewa; mutta ei hän tekisi ensinkään hyvää, jollei hän jo olisi autuas uudessa syntymisessä. Sellaisista ihmisistä puhuu raamattu wälistä heidän ulkonaisen waelluksensa jälkeen hywisä töissä, wälistä heidän sisällisen luonteensa mukaan, joka waikuttaa sellaisen ulkonaisen waelluksen hywisä töissä, ja sanoo: he ovat jo autuaat sisällisen luonteensa suhteen, ja tulewat autuaiksi, jos he hywin tekewät, se on, heidän autuutensa tulee julkiseksi, jos he lujina pysywät.

60. Ne hywät työt, joita tehdään wanhasa syntymisessä ja Matamin menossa, ovat siis juuri ne, jotka apostoli tässä epistolasssa hylkää, sanoen: **ei wanhurskauden töitten kautta, kuin ne tehneet olemme y. m.** Ne ovat hyviä töitä, vaan ei Jumalan silmissä, joka ensin katsoo ihmisen hywoyhtä ja sitte wasta töitä; niinkuin hän 1 Mos. 4: 4, 5 ensin katsoi Abelin ja sitte wasta hänen uhrinsa

puoleen; ja kääntyi ensin pois Kainista ja sitte myös hänen uhristansakin, joka ulkomuotoon nähden oli yhtä hyvin, kuin Abelinin uhri, uhri ja jotain hyvää.

61. **Myös merkittävästi lisää hän tähän: Jeesuksen Kristuksen meidän Vapauttajamme kautta, pysyttääksensä meitä Kristuksen suojiissa, samaan laihin kuin kanaupoikainen on enänsä suojiissa. Sillä näin hän itse Matt. 23: 37 sanoo: Jersusalem, kuinka usein minä tahdoin koota sinun lapses, niinkuin kana kokoo poikansa siipeinsä alle, ja ette tahtoneet. Tässä osoitetaan vikian elävän uskon luonto; se näet hän on niin muodostunut, ettei riitä autuuteen, jos uskot Jumalaan juutalaisten ja monen muun tavalla, joille hänkin toisaalta tekee paljon hyvää ja suuria lahjoja antaa ajallisesti; waan sinun on uskominen Jumalaan Jeesuksen Kristuksen kautta. Ensiksi epäilemättä pitämän hän armollisena Jumalana ja Hänäs, joka sinulle on kaikki syntis anteeksi antanut ja kasteessa tehnyt sinun autuaaksi. Toiseksi tulee sinun kuitenkin sinä siivusä tietää, ettei tämä kaikki tapahdu ilmaiseksi tahi hänen wanhurskauttansa täysiksi tydyttämättä. Sillä laupiudella ja armolla ei ole tilaa walliten meitä ja meisjä waikuttaa tahi auttaa meitä saawuttamaan ijan-kaikkisia tawaroita ja autuutta, jollei wanhurskautta sitä ennen tydytetä mitä täydellisimmästi, niinkuin Kristus Matt: 5: 18 sanoo: ei pidä vähintään piirto eikä joku rahtu laista la-tooman, siihen asti kuin kaikki tapahtuivat.**

62. Sillä mitä Jumalan armosta ja hyvydestä sanotaan, se kaikki hymärrettäköön ainoastansa niistä, jotka täyttävät hänen käskynsä mitä puhtaimmalla tavalla, niinkuin hän Mat. 2: 7 sanoo, koska juutalaiset kerskasivat paljon suosiostansa Jumalan tykönä, aina matkien: **rauha, rauha!** Niin myös: **olisiko Jumala niin vihainen?** **Oliko Herran Henki tullut niin lyhetyksi?** Niin vastaa hän heitä: **eikö minun puheeni ole hywä sille, joka oikein waelttaa.** Sentähden ei saawuta kukaan Jumalan rikaasta armoa, jollei hän ole mitä täydellisimmästi pitännyt Jumalan käskyjä.

63. Kyllin on siis sanottu, että työmme

owat mitättömät Jumalan silmissä ja ettemme woi millään työllä täyttää vähintäänä käskyä, paljon vähemmin woimme tydyttää hänen wanhurskauttansa, siten ollaksemme hänen armoonsa mahdolliset. Joskin vielä olisimmekin tarpeeksi wälewät pitämään kaikki hänen käskynsä ja kaikin puolin hänen wanhurskauttensa täysiksi tekemään, emme olisi kuitenkaan niinkään mahdolliset hänen armoonsa ja autuuteen; eikä hänkään olisi welwollinen sitä meille antamaan, waan saattaisi waatia meiltä kaikkea sellaista luomansa welwollisena palveluksena, joka on welwapää palwelemaan häntä. Mitä hän taas sen ohessa antaa, se on sulaa armoa ja laupiutta.

64. Tämän on Kristus Luukk. 17: 7, ss. selwästi opettanut, wertauksessa näin sanoen: **kenellä teistä on palwelia, joka kytää taikka karjaa kaitsee, ja koska hän metjästä kotia tulee, että hän sanoo kohta hänelle: mene runalle. Waan eikö hän pikemmin sanoo hänelle: walmista minulle ehtoollista, sonnusta jinus ja palwele minua, niin karwan kuin minä syön ja juon: ja syö ja juo sinä sitte. Wai kiittääkö hän palweliatansa, että hän tekee, mitä hänelle käsketty oli? En luule. Niin myös te, koska te olette kaikki tehneet, kuin teille käsketty on, niin sanokaat: me olemme kelwottomat palweliat; me teimme sen, kuin meidän piti tekemän.**

65. Jos ne saawat taiwaan armosta eikä ansioista, jotka tekevät kaikki, mitä he owat welwapää tekemään, ja jos tällaisillekin ihmisille (jos niitä onkaan olemassa) taiwas annetaan, ei ansioista, waan Jumalan armollisesta lupauksesta, niinkuin hän Matthy: 19: 17 lupaa: **jos sinä tahdot elämään sijalle tulla, niin pidä käskyt,** mitä sitte toivoisimme wiheleillä hyvilla töillämme saawamme? Ja ylistelisimme niitä juuri kuin ne ei sulasta Jumalan armollisesta lupauksesta, waan luonnostansa ansaitisivat meille taiwaan waltakunnan?

66. Sentähden on Jumala antanut meille, ensin miehen, joka kaikissa tydytti Jumalan wanhurskauten kaikkein meidän siassamme; toiseksi, on hän saman miehen kautta wuodattanut semmoisen armon ja rikkauden. Ja siis, waikka

saanumekin sellaisen armon lahjaksi ansiotamme paitse, niimpä, vastoin ansiotamme ja mahdollisuuttamme, sitä ei kuitenkaan annettu meille ilmaiseksi eikä ilman riittävää ansiota, niinkuin p. Paawali Rom. 5: 18 opettaa: niinkuin me luonnollisessa syntymisessä Matamista ilman ansiotamme ja omaa vaikutustamme jouduimme syntiin, joka on kanssamme syntynyt; niin tulemme uudessa syntymisessä ilman ansiotamme ja omaa työtämme Kristuksen kautta armoon ja autuuteen.

67. Sentähden on pyhä apostoli kaikin paikoin, kussa hän saarnaa armoa ja uskoa, harras siihen lisäämään: **Jesuksen Kristuksen kautta**, ettei hekään tohahtaisi sanomaan: niin, minä uskon Jumalaan ja jätän asian siksensä. Aläpää, rakas ihminen, niin täytyy sinun uskoa, ettäs tiedät, kuinka ja kenen kautta sinun on uskominen, että Jumala vaatii sinulta kaikkein kärsiväisä täyttämistä ja wanhurskautensa tydyttämistä, ennen kuin hän hyväksyy uskos autuudeksi; ja että sinä sittenkin, jos täysiksiin tekisit, saatat odottaa autuuttas ainoastansa armosta, eikä ansiosta, että sinun yspentes ja kerskaamisest makaisi Jumalan siunniä maahan painettuna.

68. Katso, sifsi nyt kelpaa Kristus, jonka kautta sellainen armo ja autuus annetaan, niinkuin sen, joka sinun siassas ja sinulle hyväksi on ylönpaltisesti täyttänyt kaikki jumalalliset käskyt ja tydyttänyt hänen wanhurskautensa; sitä warten onkin hän mahdollinen, että sinulekin hänen kauttansa annetaan armo ja autuus. Tämä sitte kutsutaan oiklaaksi kristilliseksi uskoksi.

69. Ei mikään muu, waan yksin kristillinen usko on kylläinen, joka uskoo Kristukseen, ja ainoasti Kristuksen kautta, eikä muutoin millään, saa nämät molemmat kappaleet: Jumalan wanhurskauden tydyttämisen ja armon eli ijankaittisen autuuden lahjan. Niin sanoo p. Paawali Rom. 4: 25: **Kristus on meidän synteimme tähden annettu ulos ja meidän wanhurskauttamisemme tähden herätetty ylös**; ei ainoastansa panemaan pois syntiä ja täyttämään Jumalan käskyjä, waan myös tullaesemme

hänen kauttansa mahdolliseksi olemaan wanhurskaita ja armon lapsia.

70. Niin myös Rom. 3: 25: **Jumala on meille Kristuksen armon istuimeksi asettanut uskon kautta hänen weresjänsä**; ei wain paljaan uskon kautta, waan hänen weresjänsä, jolla hän meidän puolestamme teki täysiksi ja niin muodoin tuli meille armon istuimeksi, että saisimme molemmat osat, päästön ja armon, ilman omaa kulutustamme ja waiwaamme, mutta emme kuitenkaan ilman Kristuksen kulutusta ja waiwaa.

71. Sentähden täytyy meidän hiipiä tämän emäkanan siipein suojiin (Matt. 23: 37), eikä lentää ulos oman uskomme röyhkeydesjä, muutoin syöpi haukka pian meidän suuhunsa. Ei saa autuutemme olla meidän omassa wanhurskaudesiamme, waan, kuten usein olen sanonut, Kristuksen omassa wanhurskaudesjä, joka on lewitetty meille majaksi ja suojaawiksi siiviksi.

72. Sillä uskomme ja mitä ikänä Jumala meille antanee on riittämätöin. Niin, se ei ole kelwollinen, jollei se kätkey tämän emäkanan siipein suojaan ja usko lujasti, että Kristus meidän siassamme, emmekä me itse, woi tydyttää Jumalan wanhurskauden ja onkin sen tehnyt, ja että meille annetaan armo ja autuus, ei meidän uskomme tähden, waan Kristuksen tähden. Näin siis tunnustetaan kaikkia päin sula Jumalan armo, joka on meille Kristuksessa ja Kristuksen kautta luwattu, ansaittu ja annettu.

73. Tätä tarkoittaa hän, Joh. 14: 6 sanoesjansa: **ei kenkään tule Jän tykö, waan minun kauttani**. Eikä hän koko ewankeliumisja muuta tee, waan wetää meitä pois itsestämme hänehen, hajoittaa siipensä lewelle ja haukuttelee meitä niiden suojaan. Sitä tarkoittaa p. Paawalikin sanoesjaan tämän epistolan lopulla:

Että me hänen armonsa kautta wanhurskailsi tulijimme ja ijankaittisen elämän perilliseksi toiwon jälkeen. Tämä on totinen sana.

74. Ei hän sano uskomme kautta, waan: saman Kristuksen armon kautta, se on, Kris-

tus ainoa on Jumalan armossa, hän yksin teki Jumalan tahdon ja ansaitsi iankaikkisen elämän. Mutta nyt ei hän tehnyt tätä itselensä, vaan meille hyväksi. Sentähden saavat myös kaikki, jotka häneen uskovat, niin forkian hyödyn, että he hänen kauttansa ja hänen armostansa pidetään kaikki tehneeksi, mitä Kristus on heidän hyväksensä tehnyt. Katso, mikä rikas, sanomaton asia kristillinen usko on, mitä suuria, käsittämättömiä tawaroita se tuo kaikille uskowaisille!

75. Oppikaamme tästä, mikä kallis saarna ewankeliumi on, jossa sellaisia saarnataan, ja minkä ne tekewät ja kuinka ne sieluja turmelewat, jotka owat ewankeliumista puhumatta ja saarnaawat lain töitä, jopa omia ihmisoppiajakin. Kawahda sentähden sellaisia saarnaajia, niin, wäärää uskoakin, älä nojaa itsehes tahti uskohos, nöyrytä itseäs Kristuksen edessä, hiiti hänen siipeinsä suojaan, pysy hänen werhosjansa; olkoon sinun werhos, ei omas, vaan hänen wanhuruskautensa ja armonsa, ettes olisi saamas armon kautta, vaan, kuten p. Baawali täsiä sanoo, hänen armonsa kautta iankaikkisen elämän perillinen.

76. Niin sanoo myös Ps. 91: 4: hän sulillansa sinua warjoo, ja sinun turwas on hänen siipeinsä alla. Ja Korfiaweisuusja: 2: 14 sanoo hän: minun tyhkyläiseni (morsiameni) wuoren raossa ja kiwirauhosissa. Se on, sielu säilytetään Kristuksen haatoissa. Katso, tämä on oikia, kristillinen usko, joka ei luota eikä hiiti itsehensä, niinkuin luonnolliset wiijasteliat siitä uneksiwat, vaan Kristukseen ja tulee hänen suojausjansa ja hänen kauttansa säilytetyksi.

77. Ylhäällä on tylliksi sanottu, että olemme iankaikkisen elämän perillisiä toiwossa,

ja kuinka armo ilman töitä antaa kerrassansa kaikki, autuuden, perinnön y. m., kuitenkin toiwossa. Sillä se on vielä salattu kuolemaan saakka. Silloin saamme nähdä, mitä uskosja olemme saaneet ja omistaneet.

Tämän epistolan haarnista.

78. Tämä epistola wastustaa mahtawasti ja suorilla sanoilla kaikkea ihmisjärjen, woiman ja wapaan tahdon wanhuruskautta ja hyviä töitä. Sanat owat selwät, kuin hän sanoo: **ei wanhuruskauten töistä, kuin me tehneet olemme; vaan hänen laupiuutensa jälkeen hän meidän autuaaksi teki y. m.** Ja tosiaan kaikki sanat wastustawat tätä wanhuruskautta; sillä hän omistaa sen kaikkien uuden syntymisen pesolle, uudistukselle, pyhälle Hengelle, Jesukselle Kristukselle ja hänen armollensa y. m. Kuinka saattaisi koskaan jokin luottamus itsehemme pyhyä tällaisten uskon istuin leimahdellesa.

79. Suonet siis kaiken maallisen ja hengellisen oikeuden kiiltää mielikensä, kaikkein pappein, munkki- ja nunna-säätyin loistaa tarpeeksensa; suonet kunniallisten miesten ja waimoin kunniallisen elämän loistaa miten parhain saattawat; herättäköötpä kuolleitakin: jollei siinä ole uskoa Kristukseen, omi se ihan mitätöntä. Vielä sokeilee ja eksyttää sellainen kiitto koko maailman ja pimittää meiltä pyhät ewankeliumit ja kristillisen uskon.

80. Yhtä wähän kuin kaikki juhtain työt eli ihmisten käsityöt auttawat meitä autuuteen, yhtä wähän auttawat äskes mainitut loistawat ihmistyöt ja säädnyt, nepä wasta estäwät mitä wahingollisimmalla tawalla. Kawahda siis susia lammaswaatteissa ja opi rippumaan oikiaassa, wapaassa uskosja kiinni Kristuksessa.

N:o 9.

Lähimmäisenä Sunnuntaina Uuden vuoden päivästä.

Rom. 6: 3—11.

Ettekö te tiedä, että me kaikki, jotka olemme Jeesuksessa Kristuksessa kastetut, me y. m.

1.

Tässä epistolassa opettaa p. Paawali kristityitä kristillisestä elämästä maan päällä ja yhdistää siihen sitte toivon toisesta ijankaikkisesta elämästä, jota warten he kastetut ja kristityiksi tulleet ovat. Sillä tästä elämästä maan päällä tekee hän kuoleman, jopa, haubankin; joka kuitenkin sitä tarkoittaa, että meissä tästä lähin olisi toinen meno, joka kuuluisi ylösnousemiseen ja uuteen elämään. Tämä oppi juolahtaa hänen mieleensä seuraavasta synnistä: kuin maailmassa aina niin käy, että, koska saarnataan armosta ja syntein päästöstä, joka ilman onaa ansiotamme meille lahjoitetaan, ihmiset tahtovat olla ihan wapaina, mitään töitä tekemättä, pait mitä heitä haluttaa; niin käwi p. Paawalinkin, ylistäessänsä Kristuksen armoa niin kirkkaasti ja lohdullisesti, kuin hän vähää ennen 5: 20 sanoo: **kussa synti on suureksi tuttu, siinä on armo ylönpaltiseksi tuttu**, niin että kussa on paljo ja suuria syntiä, siellä on ja hallitsee suuri, yltäinen ja runsas armonkin. Oi, jos tuo on totta (huusi raaka joukko), että suuria syntiä seuraa ja annetaan suuri armo, niin rohkeasti sälyttänemme osaksemme syntikuormia ja helposti auttanemme asian, että mekin saisimme nauttia sitä runsaampaa ja suurempaa armoa.

2. Sellaiset nyt kumoo p. Paawali, sanoen: ei ewankeliumin tarkoitus ole opettaa tekemään syntiä tahi antamaan lupaa siihen;

waan se opettaa juuri päin wastoin, kuinka päästään wapaaksi synnistä ja Jumalan ankaraasta wihasta synnin tähden. Sellaista emme saa aikoin omilla töillämme, waan niin että Jumala sulasta armosta antaa meille synnit anteeksi Poikansa tähden. Sillä myös meissä löhtääpi hän wain sulaa syntiä ja kadotusta. Kuinka sitte antaisi tämä oppi aihetta eli lupaa tekemään syntiä, koska se niin suoraan wastustaa syntiä ja opettaa, kuinka se saadaan häwitetyksi ja pois peratuksi.

3. Sillä eihän p. Paawali opettanut taikka sanonut, että synnillä ansaitaan armo tahi että meidän syntimme toimittawat meille armon; waan päinwastoin hän sanoo: Jumalan wiha ilmestyy taiwaasta kaiken ihmisten synnin tähden. Mutta kuin ihmisten synnit, jotka otetaan pois, owat suuret, rasfaat ja aiwan monet; sentähden täytyy armonkin, joka ne kaikki upottaa ja pois pyhkiää, olla suuren, mahtawan, wäkevän ja runsaan armon. Itkään kuin sanottaisiin: kussa jano on suuri ja wäkevä, siellä tarwitaan paljo juotawaakin; kussa on wäkevä wakkia ollut, siellä on weden walamisen, jolla se on sammutettu, täytynt olla paljoa suuremman ja wäkewämmän; kussa sairaus on suuri ja raskas, siellä on lääke ollut paljoa woihallisempi ja waikeuttawaisempi.

4. Tästä ei seuraa, että samoin löisit leikkiä, sanoen: noh, juokaamme miehen tawoin itsemme juowuksiin, sitä enemmän janotaksemme hywää wiinaa, tahi wahingoittaaaksemme itseämme

ja antaaksemme aihetta sairauteen, että lääkettä olisi sitä voimallisempaa ja vaikuttavampaa. Ei myöskään taideta ja vielä vähemmän taidetaan siitä päättää, että meidän, saadaksemme omaiksemme runsaan armon ja suuremman armon, on sitä enemmän kartuttaminen ja niskoillemme kotoaminen syntiä; sillä armo on syntiä vastaan ja hävittää sen; kuinkapa se sitte vahvistaisi ja enentäisi sitä?

5. Sentähden alkaa hän nyt kuudennella luvulla tämän saarnan, sanoen: **mitästä siis meidän pitää sanoman? Pitääkö meidän vielä synnissä oleman, että armo suuremaksi tulisi? Pois se! Me, jotka synnille kuolleet olemme, kuinkasta meidän vielä pitäisi siinä elämän?** Hänä kuin sanoisi hän: kuinka sopinee ja sanottanee, että te, kuin armo kuolettaa ja hävittää teissä synnin, nyt eläisitte siinä? Ja tätä laiviammin selittääkseen ja kehittääkseen jatkaa hän ja sanoo:

Ettekö te tiedä, että me kaikki, jotka olemme Jeesuksessa Kristuksessa kastetut, me olemme hänen kuolemansa kastetut?

6. Tätä hän puhuu wertauksilla ja kuvauksilla, painaakseen tämän asian selvästi ja hyvin mieleemme; muutoin olisi kylläksikin hyvin näinkin sanottu: **kuinka me synnistä kuolleet sitte eläisimme siinä?** Se on, kuin te olette synnistä vapautetut armosta, niin se lauletti ei anna teille lupaa edespäin tehdä syntiä; sillä sitäwarten onkin armo tässä, että se kuolettaisi synnin. Mutta näillä sanoilla hän tahtoo muistuttaa ja ikäänkuin silmäimme eteen asettaa, mitä Kristus on meille tehnyt ja antanut, ja siis sanoa: ajatellaappa taaksemme, mikä teidän teki kristityiksi; sillä olettehan kastetut Kristukseen. Tiedättekö nyt, minäkätähden ja miksi te olette kastetut ja mitä se merkitsee että te kasteessa upotettiin weteen, niin että se kävi päämme ylitse? Dietyhti sitä, että te pestiin ja puhdistettiin sielun puolesta syntein anteeksi saamisen kautta, niin myöskään sitä, että lihanne ja werenne tuomittiin päiwiltä pois ja annettiin kuolemaan, kokonansa hukutettavaksi, että teidän elämämme maan päällä tästäälähin olisi alinomainen kuoleminen synnistä. Sillä

ei teidän kasteennekaan ole muuta, kuin surmaamista armon avulla eli armollista surmaamista, jolla synti tuhahutetaan, pyyhäksenne armon alla, ettette hukkuissi synnin kautta Jumalan wihan alla. Siis, jos annat kistaa itseäs, niin antaut rakkiaan Jumalas toimittamaan armolliseen upottamiseen ja laupiaan kuolettamiseen ja sanot: upota ja hukuta minä, rakas Herrä, sillä mielelläni tahdon tästäälähin kuolla Poikas kanssa synnille, saadakseni elätkin hänen kansansa armon kautta.

7. Mutta tämä, kuin hän sanoo: **ne, jotka owat Kristuksessa kastetut, ne owat hänen kuolemansa kastetut**, niin myöskään: **me olemme hänen kansansa haudatut kuoleman**, on puhuttu Paawalin tapaan kasteen woimasta, jonka kasteessa vaikuttaa Kristuksen kuolema. Sillä niinkuin hän kuolemansa on maksanut syntein hinnan, ja on ne niin ottanut pois, että hänen kuolemansa on ollut syntein surmaamista ja kuolettamista ja ettei niillä siis ole yhtään waltaa eikä oikeutta hänessä, on meilläkin hänen kuolemansa tähden syntein anteeksi saaminen ja siis myöskään kuolemme synnille saman woiman kautta, niin ettei se saa kadottaa meitä, koska olemme kastetut Kristukseen, jonka kautta hän jatkaa meille saman woiman ja vaikuttaa meissä.

8. Niin, sanoo hän vielä, **me olemme, en sano kastetut hänen kuolemansa, waan saman kasteen kautta haudatutkin kuolemaan**; sillä kuolemansa kautta otti hän meidänkin syntimme kansansa hautaan ja hautasi sen kokonansa ja jätti sen myöskään sinne, niin että se niihin nähden, jotka kasteen kautta owat hänessä, on ja pysyy ihan kokonansa häwitettynä ja haudattuna. Mutta nyt elämme toista elämää hänen ylösnousemisen kautta, jonka kautta meillä uskossa on woitto synnistä ja kuolemasta, sekä iankaikkinen wanhurskaus ja elämä.

9. Jos nyt sellaista saamme kasteen kautta omaiksemme, täytyy myöskään seurata, ettemme enää elä emmekä noudata syntiä, joka vielä tässä elämässä liikkuu lihassamme ja weressämme, waan että sitä aina kuolettamme ja tuhahutamme, ettei sillä olisi yhtään woimaa ja elämää

meissä, jos muutoin tahdomme löydetää Kristuksen elämässä, joka kuoli synnille ja hävitti ja hautasi sen kuolemansa ja hautansa kautta ja ansaitti meille ylösnousemisesellansa ja kasteen kautta antoi elämän ja voiton synnistä ja kuolemasta. Sillä että itse Kristuksen täytyi kuolla synnin tähden, se on Jumalan suuren ja waakaan wihan ilmoittaminen synnin ylitse. Ja kuin synnin on hänen omassa ruumiissansa tähtynyt tulla kuolettuksi ja haudataankin lastetuksi, osoittaa Jumala sillä, ettei hän sallinut synnin pyhyvän elävänä meissä, waan on sentähden ja siksi antanut meille Kristuksen ja kasteen, että synti meidänkin ruumiissamme kuolettaisiin ja haudattaisiin.

10. Näin näyttää siis p. Paawali näillä sanoilla, mitä nämät molemmat kappaleet, nimittäin Kristuksen haudattaminen ja meidän haudattamisemme hänen kanssansa, ovat waikuttaneet ja merkitsevät. Sillä ensin on Kristus sentähden ja siinä tarkoituksessa haudattu, että hän anteesi antamisella kaiwaksi maahan ja hävitäisi sekä ennen tehdyt että vielä lihaamme ja wereemme jääneet syntimme, taitamattansa enää syhyttää ja tuomita meitä; sitte, että hän pyhällä Hengellänjää myös kuolettaisi tämän lihan ja weren siihen jääneitten synnillisten himoin kanssa, niin etteivät ne saisi hallita, waan olisivat Hengelle alamaiset, kunnes niistä kolonansa pääsemme wapaiksi.

11. Meikin matkamme siis vielä Kristuksen kanssa haudassa lihan puolesta, niin että, waikka olemme saaneet syntimme anteeksi, olemme Jumalan lapset ja autuaat, tämä kuitenkin vielä on nähytöin meidän ja maailman silmiltä ja aistilta ja on Kristuksessa uskon kautta salattu ja peitetty wiimeiseen päivään jaakka. Sillä ei sellaista wanhurskautta, pyhyyttä ja autuutta nähdä ja tunneta niin, kuin kuitenkin sana siitä puhuu ja se on uskolla käsitettävä. Sentähden sanoo Kol. 3: 3, 4 pyhä Paawalikin: teidän elämänne on kätetty Kristuksen kanssa Jumalassa. Koska Kristus, meidän elämämme, ilmoitetuksi tulee, silloin tekin hänen kanssansa kunniasa ilmoitetaan. Toiseksi olemme vielä ulkonaisesti ristissä ja kärsimi-

sessä, wainossa ja waitwassa maailman ja periteleen puolelta, joiden alle me, ikään kuin raskaalla kivellä, painetaan, että wanha synnillinen luonto meissä niin hillittäisiin ja tukahdettaisiin olemasta Hengelle wastahakoinen y. m.

Sillä jos me ynnä hänen kanssansa olemme istutetut yhdenkaltaiseen kuolemaan, niin me myös tulemme yhdenkaltaisiksi ylösnousemisessa, tietten sen, että meidän wanha ihminen on ristiinnaulittu hänen kanssansa, että synnin ruumis pitää turmeltaman, ettemme tästedes syntiä palvelisi. Sillä se, joka kuollut on, hän on synnistä wanhurskaaksi tehty.

12. Tämäkin taas on kummallinen apostolinen puhe. Minkä hän ästen kutsui Kristuksen kuolemaan kastetuksi ja hänen kanssansa haudatuksi y. m., sen hän tässä kutsuu hänen kanssansa istutetuksi yhdenkaltaiseen kuolemaan. Hän siis sitoo ja liittää toisihin Kristuksen kuoleman ja ylösnousemisen ja meidän kasteemme, ettei sitä pidettäisi paljaana turhana merkinä (niinkuin kasteenkertojat), waan sellaisena toimituksena, jossa on salattu Kristuksen kuoleman sekä ylösnousemisen woima. Sitä wästen (sanoo hän) olemme hänen kanssansa istutetut, se on, niin häneen yhdistetyt, että hän on meissä woimallinen ja hänen kuolemansa waikuttaa meissä. Sillä kasteen kautta omistaa hän ja antaa meille omaisemme sekä kuolemansa että ylösnousemisen woiman. Nämät molemmat kappaleet tapahtuwat siinä tarkoituksessa, että meissäkin seuraisiwaat nämät molemmat, kuolema ja elämä. Sillä sitäwärtten kuoletetaan, se on, pois otetaan syntimme hänen kuolemansa kautta, että se wihdoin wiimeinkin kuolisi meissä eikä silleen koskaan enää eläisi.

13. Upottamisemme weteen kasteessa osoittaa siis, että me myös Kristuksessa kuolemme; mutta siitä taas pääsemisemme ylös, merkitsee ja sanoo meille, että meikin taas elämme hänessä, niinkuin hän ei pyhynt kuolemassa, waan on nousnut ylös. Mutta ei sellainen elämä taida eikä saa olla synnin elämää, koska se sitä ennen on kuolettu meissä ja meidän on täy-

tyhnyt kuolla siitä, vaan sen pitää oleman vanhurskauden ja pyhyyden uusi elämä; niinkuin Kristus on ylösnousemisen koksanaan ja lopputavasti mitättömäksi tehnyt synnin, jonka tähden hänen täytyi kuolla, ja sen sijaan waltuuden tuonut ja meille jakanut sulaa elämää ja vanhurskautta y. m. Näin muodoin kutsutaan me Kristukseen istutetuiksi eli yhdistetyiksi ja ikään kuin yhdeksi leiwäksi tulleiksi, niin että omaamme itsesämme hänen sekä kuolemansa että ylösnousemisen voiman, niin myös että löytäisimme tykönmme sen hedelmän eli seurauksen, sitte kuin olemme häneen kastetut.

14. Myös on lohdullista, että hän sillä tapaa puhuu kristittyin kuolemasta ja kutsuu sen istuttamiseksi y. m., osoittaaksensa, ettei kristittyin kuolema ja kärsiminen maan päällä ole kuolema tahi jotain wahingollista ja turmiollista, vaan istuttaminen elämään, koska me ylösnousemisen kautta, kuolemasta ja synnistä täydellisesti pelastettuina saamme iankaikkisesti elää. Sillä mitä siinä istutetaan, ei sitä istuteta kuolemaan ja turmelukseen, vaan nyt vasta oikein wiheröitsämään ja kaswamaan. Samoin on Kristus itse kuoleman ja haudan kautta myös istutettu elämään; sillä vasta silloin temmattiin hän ulos tästä kuolemaisesta elämästä ja synnistä (joka makasi hänen harjoituksensa ja meidän tähtemme syöksi hänen kuolemaan) ja elää nyt jumalallisessa voimassa ja kunniasa.

15. Mutta koska sellainen istuttamisemme saa alkunsa (tuten sanottiin) kasteessa ja me jo uskossa omistamme Kristuksen elämän, niin on nähtyihin tuleminen senkin, että sellainen elämä on istunut meihin, eikä jäänyt hedelmättömäksi. Sillä mitä istutetaan, sitä ei istuteta suotta eikä hukkaan, vaan joksihiksi hywäksi, edespäin kaswamaan ja hedelmää kantamaan. Samoin täytyy meidänkin sitä osoittaa uudella waelluksella ja hedelmillä, että olemme elämäksi Kristukseen istutetut.

16. Tähän panee nyt p. Paawali syyn ja sanoo: **tieten, että meidän wanha ihminen on ristiinnaulittu hänen kansjansa, että synnin ruumis pitää turmeltaman y. m.** Mei-

dän, jotka olemme kastetuita ja kristityitä, ei sori jäävä wanhaan syntiseen menoomme. Sillä se omi jo Kristuksen kanssa ristiinnaulittu, se on, kadotuksen ja kuoleman tuomio on sille julistettu ja kohdannut sitä, sillä se sanotaan **ristiinnaulitaksi**; niinkuin Kristus meidän synnteimme tähden ristiinnaulittiin ja on kantanut kuoleman ja Jumalan wihan kadotuksen.

17. Mutta kuin Kristus itse nautittiin ristiin, joka kuitenkin oli wiatoim ja synnittä, meidän synnteimme tähden, niin täytyy synninkin tulla meidän ruumiissamme ristiinnaulitaksi, se on, olla kokonansa tuomittu ja lakata, ettei sillä enää olisi hituistakaan elämää ja voimaa. Sentähden emme saa mekään sitä enää palwella emmekä suostua siihen, vaan tulee meidän pitää se, niinkuin se toden onkin tuomittu, tuomittuna, ja kaikista woimista wastustaa sitä, tuhahuttaa ja kuolettaa sitä itsesämme.

18. Mutta hän nimittää tässä kaksi kappaletta erinäisinä, sanoen: **meidän wanha ihminen on ristiinnaulittu Kristuksen kanssa, ja että synnin ruumis pitää turmeltaman**, ikäänkuin olisi wanha ihminen joku toinen kuin synnin ruumis. **Wanhaksi ihmiseksi** ei hän kutsu yksin ruunista tahi niitä törkeitä synnillisiä töitä, joita ruumis harjoittaa wiidellä ulkonaisella aistimellansa, vaan koko puun kaikkine hedelmiensä, se on, koko ihmisen, millisenä hän on syntynyt Natamista, ruumiin ja sielun, tahdon, järjen ja ymmärryksen kanssa, joka vielä on epäuskossa, katsoo ylös Jumalan ja on tottelematon, sekä sisällisesti että ulkonaisesti. Se kutsutaan **wanhaksi**, ei vuosien tähden; sillä saattaahan terve, wahwa ja nuori ihminen hywin kyllä olla uskotoin ja ilman Henkeä, olla Jumalasta huoletoin, ahnehtia ja koreilla, tahi elää ylpiänä ja röykkiänä wiisaudestansa ja walaistansa y. m.; vaan sentähden, että se vielä on kääntymätöin eikä toiseksi muuttunut, kuin hän syntiin Natamista tuli. Tätä on yhtä hywin päivän wanha lapsi, kuin kahdeksantymmenen vuoden wanhakin mies; sillä sellaisiksi meitä kaikkia kutsutaan hamasta äidin kohdusta ja jota useampia syntiä tällä wanhalla ihmi-

sellä on, sitä se on vanhempi ja keltvottomampi Jumalan edessä.

19. Tämä vanha ihminen pitää, sanoo p. Paawali, suoraan **naulittaman ristiin**, se on, kokonansa kadotettaman, surmattaman ja te-
loitettaman, — jo tässä elämässä. Sillä kussa se vielä elää ja on voimallinen, siellä ei saata olla uskoa eikä Hengeä, ja se ihminen pysyy kokonansa upotettuna syntiin Jumalan vihalla ja pahaassa omassa tuomiossa, joka tuomitsee ihmisen eikä päästä häntä tulemaan Jumalan valtakuntaan.

20. **Uudeksi ihmiseksi** sitä vastaan kutsutaan se, joka parannuksessa on kääntynyt Jumalalle ja jolla nyt on entisestänsä toinen sydän ja hymnärrys, usko toisiin ja elää Jumalan sanan ja tahdon mukaan pyhän Hengen kautta. Tämän uuden ihmisen täytyy olla kaikissa kristityissä, (niinkuin se myös on heissä alkanut olemaan pyhässä kasteessa tai muutoin katumuksessa ja kääntymisessä), niin että se pyhän Hengen avulla vastustaisi ja hillitsi vanhaa ihmistä ja sen synnillistä himoa, kuten p. Paawali Gal. 5: 24 sanoo: **jotka Kristuksen omat ovat, ne ovat ristiinnaulinnheet lihansa himoin ja haluin kanssa** y. m.

21. Vaikka nyt niissä, jotka ovat uusia ihmisiä, vanha ihminen on naulittu ristiin, jää kuitenkin heihin vielä tässä elämässä (sanoo p. Paawali) **synnin ruumis**, se on, vanhasta ihmisestä jäljelle jääneet himot, jotka vielä hawaitaan liikkuvan lihassa ja weressä ja jotka mielellään tahtovat olla Hengelle vastahakoiset. Mutta kuin synnin pää ja elämä kuoletaan, niin ne eivät saa wahingoittaa kristityitä, kuitenkin niin, ettei olla niille alamaisia ja kuuliaisia, ettei vanha ihminen jälleen voimistuisi, vaan että uusi pysyisi voitolla ja jäljelle jääneet synnilliset himot heikontuivat ja tuhutettaisiin. Sentähden täytyy tämän ruumiinkin vihdoin mädätä ja tuhwaaksi muuttua, että synti kokonansa loppuisi siitä ja raukeisi ihan tyhjiin.

22. Sentähden, sanoo hän, jos nyt jo olette hengen ja uuden ihmisen suhteen kuolleet synnille ja ruumiinkin suhteen kuolemaan määrätty, niin ette saa enää antaa synnin saattaa

itseänne kuuliaisuuteensa, ettei se taas saisi tilaa kannustaa tai tuomita teitä; vaan eläkää kuin ne, jotka nyt kokonansa ovat siitä vapaita ja irrallansa ja joihin sillä ei enää ole oikeutta eikä valtaa. Sillä näinpä kuuluu: **joka kuollut on, hän on synnistä wanhurskaaksi tehty** eli on siitä vapaa. Tämä on sanottu kaikista kuolleista. Joka kuollut on, hän on maksanut syntinsä, eikä tarvitse enää sentähden kuolla; sillä ei hän enää tee pahoja töitä eikä syntiä. Siis, jos synti ihmisessä on Hengen avulla kuolettu ja sen ohessa ruumiinkin eli liha synnillisine himoineen kuolee ja laakaa, niin on ihmisenkin nyt kokonansa synnistä irti ja vapaa y. m.

23. Katso, näin sulkee p. Paawali kristittyin elämän ja menon maan päällä kokonansa Kristuksen kuolemaan ja kuwaa ne maakaawina kuolleina ja haudattuina-ruumisarkuisjaan, se on, lakanneina elämästä synnissä ja siinä hääräämästä. Hän sanoo heidän kuolleen synnistä ja toisaalta synnin kuolleen heistä, kuin he eivät enää ole sellaisessa maailman synnillisessä menossa. Niin, owathan he kahdesti tai kahdenkertaisesti kuolleet synnistä: **ensin** hengellisesti, joka on armollinen, lohdullinen ja autuaallinen kuolema ja suloinen, mafia kuolema, vaikka se lihaa ja werta kiivistää ja tuntuu katkeralta, sillä se tuo sitä vastaan tulesansa sulan, taitvaallisen, puhtaan, täydellisen, ijanikaikisen elämän; **toiseksi** myös ruumiillisesti, joka ei ole kuolema, vaan pikemmin kaunis hiljainen uni.

24. Sentähden olette (on p. Paawalilla mielessä sanoa) ylenmäärin autuaat, jo päästyhänne kuolemasta, sellaisen synnistä kuolemisen kautta Kristuksessa, ja olleshanne nyt ilman kuolemaa; sillä se ensimmäinen, tuo oikia, katkera, ijanikaikkinen, Matamista synnin kautta perimänne kuolema on teistä otettu pois ja olette nyt sentähden warsin ilman kuolemaa. Mutta yhtäkaikki pitää teillä kuitenkin vielä olemankin kuolema, joskin se olisi wain maalattu kuolema, olleshanne vielä maan päällä ja Matamista tulleita ihmisiä.

25. Asian kanta on tämä: ensimmäinen Matamista saatu kuolema on poistettava ja

muutetaan hengelliseksi kuolemaaksi, jonka kautta kuolemme synnistä, sielun suostumatta yhteenkään syntiin ja ruumiin tekemättä mitään syntiä. Näin on siis alkanut teissä ijankaikkinen elämä jo ennen sitä kuolemaa, jonka synti oli meille tuonut. Nyt vapaina tästä kauhasta, kadotawasta kuolemasta ottakaat vastaan tämä mafia, pyhä, autuaallinen kuolema, joka kuolee synnistä niin, että kawahdatte syntiä ettekä pakwete sitä. Sillä tämän on waukuttawa teissä Kristus, johon olette kastetut, niin että sellainen kaste tuo mukanaan kuolemankin, koska Kristus itse sentähden kuoli ja sentähden käski kastamaan teitä, että synti teissä upotettaisiin.

26. Tuo toinen pikku kuolema on nyt ulkonainen, ruumiillinen kuoleminen, jonka raamattu kutsuu meiksi, joka lihalle on määrätty, sentähden ettei se laakaa niin kauwan kuin täällä maan päällä elämme wastustamasta henkeä ja sen elämää, niinkuin p. Paawali Gal. 5: 17 sanoo: **liha himoitsee henkeä vastaan ja henki lihaa vastaan: nämät owat vastaan toinen toistanja, niin ettette tee, mitä te tahdotte.** Sillä henki eli sielu sanoo: olen synnistä kuollut enkä tahdo enää syntiä tehdä. Liha sanoo: en ole vielä kuollut, minun täytyy nauttia elämäni, niin kauwan kuin elän. Henki sanoo: minä uskon Jumalan antaneen syntini anteeksi ja ne minulta ottaneen pois Kristuksen kautta. Liha tokasee vastaan: mitämä tiedän Jumalasta ja hänen tahdostansa? Sielu sanoo: minun pitää olla lempiä, siwä, puhdas, nöyrä, kärsiwäinen y. m., ja etsiä tulewaisista elämää. Liha rähiisee vastaan: wai taiwasta! Mitä mun siitä on, annappa saadaikeni tarpeeksi jauhoja ja leipää, rahaa ja tawaraa y. m.

27. Miin liha aina tekee, niinkauwan kuin se täällä elää. Se laahaa ja wetää syntiä peränsänsä, pitää puoliansa eikä tahdo kuolla. Sentähden on Jumala waadittu wihdoin wiimein lopettamaan sen, että senkin kuolema olisi synnistä. Ja kuitenkin on tämäkin kaunis, hiljainen kuolema ja toisaankin waan paljas uni; sillä se ei ole kuolemaan jääpä, kuin

ei sielu eikä henki enää ole kuolemassa, waan se on jälleen perattuna ja puhdistettuna wiimeisenä päivänä tulewa esiin ja yhdistywä henkeensä; ja silloin tulee siitä kaunis, puhdas, kuuliainen ruumis ilman syntiä ja pahaa himoa.

28. Sentähden owat nämät p. Paawalin sanat soma, kaunis, kristillinen kuwauks, joka asettaa eteemme ja maalaa kuoleman, ei kauhistawaksi, waan lohdulliseksi ja rakkaksi. Sillä kuinka osaisi hän toisin tehdä sen suloisemmaksi, kuin niin, että hän näyttää kaiken sen woiman ja hirtwittäwän muodon otetuksi pois ja kuwaa elämää ja iloa kuolemassa? Mikä on parempaa ja rakkampaa, kuin päästä wapaaksi synnistä ja kaikesta sen rangaiustuksesta ja surkeudesta ja olla iloisella, rauhallisella sydämellä ja omalla tunnolla? Sillä kusja synti ja oikia kuolema on, se on, kusja on synnin ja Jumalan wihan tunto, siellä sitä vastaan on sellainen kauhistus ja wapistus, että ihminen sen tahta juosnee rautaiusten muurien läwitse ja, niinkuin Kristus Luukk. 23: 30 sanoo, profetta Hosean 10: 8, toiwottanee ja rukoilee, että kaikki wuoret ja kullulat kaatuiskiwat werhoomaan häntä.

29. Tämä kauhistawainen kuolema, jonka raamattu kutsuu toiseksi kuolemaaksi, on nyt uskowaisilta otettu pois Kristuksen kautta ja nielty hänen elämänsänsä. Sen sijaan on jätetty wähäinen kuolema nuliitta, niimpä sokurikuolema, kuin kristitty kuolee lihan jälkeen, se on, tulee epäuskosta uskoon, jäljelle jääneestä synnistä ijankaikkiseen wanhurskauteen, kaikesta wiheleisyydestä, murheesta, kiusauksesta täydelliseen ijankaikkiseen iloon. Sellainen kuolema on makiampi ja parempi, kuin mikään elämä maan päällä. Sillä tämän maailman kaikki elämä, tawara, huwi ja ilo ei taida tehdä niin iloisiksi, kuin kuoleminen hywällä omalla tunnolla lujassa uskossa ja luottamuksessa ijankaikkisesta elämästä. Sentähden kutsuttaneen sellainen ruumiin kuoleminen synstä nukahtamiseksi hiljalleen, makiiaan uneen, että se (ruumis) laakaisi synnistä eikä enää estäisi ja häiritäisi henkeä ja tulisi siis näin puhdistettuna kokonansa wapaaksi

synnistä ja astui ylösnousemisesä esiin hengen kuuliaisuudessa, riemuksa ja elämässä.

30. Mutta ainoastansa meissä on wika siinä, ettei tomppeli liha nyt taida sitä käsitellä, waan kauhistuu vielä kuoleman muotoa ja pitää sitä vielä vanhana kuolemana. Sillä ei se ymmärrä hengellistä kuolemaa synnistä eikä taida tosin päättää, kuin hän tuntee ja näkee, että nimittäin ihminen huffuu ja maan alla mätäneä ja lahoo. Sellainen kauhistawainen ja hirwiä muoto filmisä waikuttaa, ettei häntä haluta mennä siihen ja on tähän kuitenkin synnä yhsinänsä hänen ymmärtämättömyhtensä; nuutoin hän ei suinkaan sallij peljättää ja hämmästyttää itseänsä.

31 Tässä käy järjen juuri kuin lapsen, jota hirmufuwalla tahi naamarilla peljätetään, eikä saada sentähden nukkumaan hysyttämälläkään, tahi juuri kuin mielen wiaassa olewan ihmisen, joka luulee weteen huffumaan heitetäänsä, koska häntä makuulle talutetaan. Sillä mitä ei oikein ymmärrä, sen kanssa ei taideta oikein meneskelläkään. Esimerkiksi, jos joku pitää pelirahan tukaattina, on hän pelirahasta yhtä iloinen, kuin kultarahastakin (tukaattista), ja taas toisaalta, jos hän kadottaa pelirahan, on hän siitä yhtä murheellinen, kuin olisi hän kadottanut kultarahan. Kultaraha ei ole kadotettu, waan hän itse on ymmärtämätöin ja erehtynyt, (joka niin luuli).

32. Samate ei sekään ole kuolemisen ja haudan wika, ettäs niitä niin pelkää, waan lihas ja weres wika, joka ei woi ymmärtää, ettei sen liusa, kuolema ja hauta ole muuta, waan että Jumala laskee sinun kuin lapsen kehtoon eli pehmoiselle wuoteelle, sinä makiasti maatakses wiimeiseen päiwään saakka. Mutta niin tekee liha ja weri: se pelkää ja kammo, missä ei mitään peljättävää ja kamottawaa ole, ja päin wastoin ihastuu ja riemastuu siitä, mistä ei yhtään lohduusta eikä iloa lähde. Kristittyin täytyy siis lantaa ja laahata muttanansa tuota tyhmää, tomppeli lihaa, joka ei ymmärrä, mikä hänelle on hywää, mikä pahaa; niin, täytyypä heidän juurella ja raskaalla wai-

walla sotiakin sitä vastaan, niin kauwan kuin elävät.

33. Sillä kentaan ei ole niin täydellinen, joka ei tuntisi sellaista kuoleman ja haudan pelkoa ja kauhistusta, niinkuin p. Paawalikin Rom. 7: 15 itsestänsä ja omaassa perjonassansa kaitista kristityistä walittaa ja tunnustaa: **sitä hywää, jota minä tahdon, en minä tee, waan pahaa, jota en minä tahdo, teen minä.**

34. Itänä kuin tahtoisi hän täälläkin sanoa: hengen suhteen hywin tiedän, että Jumala, tämän ruumiin kuollessa, laskee minun leposialleni ja makiaan uneen, ja mielelläni soisin lihani ymmärtävän sen; mutta siihen en jaa sitä taipumaan. Henki on tosin altis ja halajaa ruumiillista kuolemaa makiana unena; sillä ei se pidä sitä kuolemana, eikä tiedäkään mistään kuolemasta, koska se myös tietää olewansa vapaa synnistä. Mutta kussa ei syntiä ole, ei siellä ole kuolemaakaan, waan sula elämä. Mutta koska lihan on tuleminen siihen, niin se wapiisee ja wäriisee ja pelkää täytywänsä mennä perikatoon, kuolla ja huffua. Niin warsin mahdotonta on hillitä sitä ja saattaa kuuliaisuuteen, että sekin uskoisi siihen, mitä henki uskoo ja tietää. Sentähden täytyi p. Paawalinkin murheellisella hengellä huutaa: **minä wiheliäinen ihminen! kuka päästää minun tästä kuoleman ruumiista?** Rom. 7: 24. Sillä tässä saadaan hywin tuta ja hawaita, mitä tämä tietää: **liha himoitsee henkeä vastaan** y. m.; niin että sitä täytyy hengen avulla wäkiäsi waatia ja laahata, että sen kuitenkin täytyy seurata ja olla kuuliainen, waikka se kuinkaakin panisi vastaan ja pelkää ja siis myös wastoin tahtoansakin mennä muktiin, kunnes se on woitettu. Niinkuin äidinkin täytyy kapaloihin kääriä lewottoman ja kesken unensa heränneen lapsensa ja wäkiäsi waatia sitä taas nukkumaan.

35. Katso, näistä asioista puhuu p. Paawalin seuraawissa sanoissa, näin lausuessaan: **tieten sen, että meidän wanha ihminen on ristiinnaulittu, se on, että me jo sielun ja hengen puolesta olemme synnistä kuolleet, että**

synnin ruumis pitää turmeltaman; se on, kuin ei hän vielä hywin mielin ja mielellänsä seuraa henkeä, vaan yhä panee vastaan ja pysyisi mielellänsä vanhasa syntielämässä, on hän jo tuomittu wälttämättömästi myötä menemään ja itsensä surmauttamaan, että synti hänesfäkin warsin lakkaisi.

36. Mutta ei hän sano ruumiin tyhjin raukeewan kohta kasteen jälkeen, kuin ihminen on kristityksi tullut, vaan näin sanoo hän, **että synnin eli syntinen ruumis pitää turmeltaman.** Se on: ruumis, joka ennen oli wastakoivoinen ja tottelematoin hengelle, on nyt tulewa toisenlaiseksi, ettei se enää ole synnin, vaan wanhurskauden ja uuden elämän ruumis; niinkuin hän sitte sanookin, **ettemme tästedes syntiä palvelisi.**

Mutta jos me olemme Kristuksen kansa kuolleet, niin me uskomme, että me saamme myös elää hänen kansansa, ja tiedämme, ettei Kristus, joka kuolleista herätetty on, silleen kuole; eikä kuolema saa tästedes hänen päällensä waltaa. Sillä sen kuin hän kuollut on, sen hän synnille kuoli yhden kerran; vaan sen, kuin hän elää, sen hän elää Jumalalle.

37. Tässä hän johdattaa meitä ulos synnin kuolemasta ja haudasta sekä hengen että ruumiin ylösnousemiseen ja elämään. Jos nyt kuolemme hengellisesti synnistä ja ruumiillisesti maailmasta ja itsestämme, mitä sitte on meidän siitä? Eikö sitte kristityn kohtalo ole toisellainen, kuin wain kuolleen ja haudatun ihmisen kohtalo? Ei suinkaan, sanoo hän, vaan uskon kautta olemme wakuutetut saavamme elää, samate kuin Kristuskin nousi ylös kuolemasta ja haudasta ja elää, sillä me olemme myös hänen kansansa kuolleet eli, kuten hän ennen on sanonut, istutetut hänen kansansa kuolemahan. Sillä kuolemallaan hän häwitti meidän syntimme ja kuolemanne, sentähden tulemme mekin hänen kansansa ylösnousemisen ja elämän omiksi, niin ettei siis syntiä eikä kuolemaa pidä enää olemas sielun tahti ruumiin suhteen, niinkuin ei hänesfäkään enää yhtään kuolemaa ole.

M. Luther. Kirjko-Postilla.

38. Sillä Kristus, kerran kuollut ja nyt herätetty, ei kuole enää tästäedes, ei ole liioin mitään syhtäkään, mintähden hänen täytyisi kuolla. Hän on toimittanut kaikki, ottanut pois synnin (jotka tähden hänen piti kuoleman), niellyt kuoleman; ja mitä hän nyt elää, se on ijanikaikkinen wanhurskaus, elämä ja herraus. Samoin, kerta käytyänne näitten molempain kuoleman läwitse, sekä hengellisen, jo ollen synnille kuolleet, että ruumiin hiljaisen kuoleman, olette tekin niin hywin toimineet, ettei mikään kuolema taida enää liikuttaa teitä eikä hallita.

39. Tämä on lohutus kurjan, heikon lihan pelkuruutta vastaan, joka vielä kammo kuolemaansa. Sillä jos olet kristitty, niin tiedä, ettei kuolleista herätetty Herras Kristus enää taida kuolla, ja ettei kuolemalla ole waltaa hänesfä; sentähden ei saa kuolema yhtään waltaa sinunkaan ylitse, kuin olet Kristuksen kasteettu. Niin, täten kuolemaa uhan ja pilkaten haastetaan koettamaan, mitä saanee Kristuksessa aikoin woimallansa ja peljättyksillänfä. Sillä kuuluihan: ei kuolema saa tästäedes waltaa hänen päällensä. Wihastua, suuttua, julmistua, uhata, peljättää hän tyllä saattaa wiheliäisessä, heikossa lihasamme; mutta Kristusta ei saa hän hallita; vaan päin wastoin täytyy hänen kärsiä, että Kristus hallitsee häntä, ei ainoastansa omaan personaansa nähden, waar meissäkin, jotka jo kerta olemme hänesfä kuolleet synnille, se on, olemme lunastetut kuoleman odasta, wallasta ja herraudesta. Sillä Kristus on jo toimittanut ja päättänyt työn, jolla hän sai wallan kuolemasta, ja minkä työn hän lahjoitti ja antoi meille, että mekin hänesfä hallitsimme kuoleman yli. Sentähden päättää myös p. Paawali ja sanoo:

Niin myös te siksi teitänne pitäkät, että olette kuolleet synnille, mutta elätte Jumalalle, Jesuksen Kristuksen, meidän Herramme kautta.

40. Niin te siksi teitänne pitäkät, sanoo hän, se on: teidän tulee kristittyinä tietää se itsekin ja siis kaikella työllänne ja menollanne käyttää itseänne niinkuin ne, jotka jo owat Kristuksessa kokonansa kuolleet synnistä ja

löydetään maailmankin silmissä kuolemasja, niin ettette palwele taikka noudata syntiä, ikään kuin se hallitsisi teitä; waan osoittakaat peräti toista, eläwänne nimittäin toista elämää, joka kutsutaan syntiä hallitsewaksi jumalalliseksi elämäksi, sekä sifällisesti uskosja, että ulkonaisessa

elämässä, kunnes lihain eli ruumis nukkuu ja siis nämät molemmat kuolemat teissä täytetään. Sitte ei ole sinä enää muuta kuin sulaa elämää ilman yhtäkään kuoleman kauhua, pelkoa ja herrautta. —

N:o 10. Loppiaisenä.

Jes. 60: 1—6.

Nouse, ole kirkas! sillä sinun walkeutes tulee, ja Herran kunnia koittaa sinun ylitjes y. m.

1.

Tämä epistola on kehoitus uskomaan ja ewankeliumin julistus, kuinka sitä saarnataan kaikessa maailmassa ja walitaan kristityitä kaikista maista. Se on selwä ja kewiä ennustus, sentähden ei kaipaa se pitkää selitystä.

2. Mutta kutsuessansa ewankeliumin **walkeudeksi, kirkkaudeksi, paisteeksi, ja Herran koitoksi**, antaa hän sillä ymmärtää eroituksen tämän ewankeliumin walon ja lain waiheella. Tämä eroitus on hywin otettava huomioon, ettei sekoitettaisi ewankeliumia ja lakia toisihinsa ja kutsuttaisi ewankeliumiksi, mikä on lakia, ja päin wastoin. Sillä adwenttina ja edellisistä epistoloista olemme kuulleet, kuinka ewankeliumi on elämän sana, armon oppi, ilon walkeus, joka lupaa, tuo mukansa ja antaa Kristuksen kaiffine tawaroinensa. Mutta laki on kuoleman sana, wihan oppi, murheen walkeus, joka ilmoittaa synnin ja waatii meiltä wanhurskautta, jota emme saa aikoin, joten omatunto huomaa ja tuntee itsensä syylliseksi

ijankaiffiseen kuolemaan ja wihaan, josta sen täytyy olla murheellinen ja lewotoin. Ja sellaiselle omalletunnolle tulee ja waisataan tämä Jesaiaan iloinen ennustus, että se tulisi taas wiroitetuksi, eläwäksi ja laista ja synnistä wapaaksi.

3. Sentähden kutsunemme nämät kaksi walkeutta, toisen Herran walkeudeksi, toisen palwelian walkeudeksi (2 Kor. 3: 13). Herran walkeus on koittanut Kristuksen kautta, palwelian walkeus Moseksen kautta. Sentähden ei taitanut Aaron eikä Israelin lapset kärsiä Moseksen kaswoin walkeutta ja kirkkautta, waan hän oli waadittu peitteellä werhoomaan kaswonsa. Mutta koska Kristuksen kaswot Taborin wuorella kirkastettiin, ei ollut niitten kirkkaus sietämätöin, oli pa peräti niin iloinen ja suloinen, että p. Pietari iloista sano: **Herra, meidän on tässä hywä olla; jos sinä tahdot, niin me teemme tähän kolme majaa, sinulle yhden, Mosekselle yhden ja Eliaalle yhden.** Tässä ei ollut Moseksenkaan walkeus sietämätöin, waan suloinen; sillä ewankeliumi teki lain, kurittajan, otolliseksi, joka ennen oli luonnolle epäotollinen

ja tietämätöin, niinkuin ennen kuolleet olemme. Niin sanoo nyt Jesaias:

Nouse, ole kirkas.

4. **Nousemaan** on epäilemättä käsketty sitä, joka ei vielä ole noussut, se on, sitä joka matak ja nukkuu eli on kuollut; sillä tätä lausetta tarkoittaa ja tähtää, minun kuulteni, p. Paawali, Efes. 5: 14, sanoessaan: **sentähden hän sanoo: heräjä sinä joka matak, ja nouse kuolleista, niin Kristus sinun walaisee.** Epäilemättä on Kristus tämä walkeus, josta Jesaias tässä puhuu, joka ewankeliumilla walaisee kaikessa maailmassa ja walaisee kaikkia, jotka noussevat ylös ja halajawat häntä.

5. Kutta owat nyt näitä matakajia ja kuolleita? Epäilemättä kaikki, jotka lain alla owat. Sillä he owat kaikki kuolleet synnin kautta; mutta kuolleita owat eritenkin ne, jotka eiwät pidä lukua laista, waan eläwät julki röyhkeästi. Mutta tefopyhät owat matakajat. Ne eiwät tunne, mitä heiltä puuttuu. Nämät molemmat eiwät pidä ewankeliumista suurta lukua, waan matakawat ja kuolewat yhä edelleen. Sentähden täytyy Hengen herätellä heitä näkemään ja tuntemaan tätä walkeutta. Mutta kolmas joukko, joka tuntee lain, jota omatuntonsa puree, on armoa janoowa ja huokaa saadaksansa ewankeliumia. Nämät saawatkin sen aikoin, että se tulee ja annetaan; he myös saarnaawat sitä, että matakajat ja kuolleet heräisivät ja saisiwat walkeuden. Niitä on Jesaiaskin.

6. Sentähden hän sanoo: **jalli walaiستا sinuas eli ole kirkas**; laita niin, että walkeus osaa sinuun; älä ryömi, sinä kuollut, haifewan elämäs hautaan, se on, laittaa rakastamasta ja noudattamasta pahaa elämää, että ewankeliumillinen walkeus osaisi sinuun ja sinussa saisi sias. Ja sinä matakaja, herää, äläkä ryömi toimetoman ja uneliaan suruttomuutes ja uhkarohkean oman wanhurskautes wuoteen pohjaan, että totinen walkeus saisi sinussakin oikeuden. Nämät molemmat tarwittewat siis paljon wa-roitusta. Sillä rohkea elämä pidättää kuolleita wäkewästi (heidän kuolemasjansa), ja röyhkiä oma wanhurskaus jallii matakajitten työläästi

huomata ja vastaan ottaa tätä autuaallista walkeutta.

Sinun walkeutes tulee.

7. Mintähden sanoo hän: **sinun walkeutes**, koska se kumminkin on Jumalan walkeus? **Wastaus:** se on Jumalan walkeus ja meidänkin kaikkein walkeus. Se on Jumalan, joka sen antaa; se on meidän, sillä se walaisee meitä ja me käytämme sitä. Niin sanoo Kristuskin (Matt. 5: 45) auringon olewan **Jän: hän jallii aurinkonsa koittaa niin pahain ylitse, kuin hywäinkin**; ja sanoo kuitenkin Joh: 11: 9: **jos joku päiwällä waeltaa, ei hän loukkaa itseänsä, sillä hän näkee tämän maailman walkeuden**, se on, saman Jumalan auringon, joka walaisee maailmaa. Niin sanoo hän myös Joh. 8: 12 itsestänsä: **minä olen maailman walkeus**, ja on kuitenkin ainoastansa Jumalan walkeus. **Paitse kaikkea tätä on hän lupauksen tähden Jerusalemin ja Israelin kansan, jolle profeetta tässä puhu, oma ja erityinen walkeus**; sillä luvattu on hän ainoastansa Abrahamille ja hänen siemenellensä, niinkuin **Maaria weisaa kiitoswirressänsä (Luukk. 1: 55): niinkuin hän on puhunut meidän ijillemme, Abrahamille ja hänen siemenellensä, ijankaikkisesti.** Tällä muotoa ei ole hän pakanain walkeus, sillä ei häntä luvattu heille; hän on kuitenkin sanonut, että he saisiwat sen, niinkuin hänen lupauksensa sanat kuuluwat ja Jesaias myös tässä todistaa.

8. Sillä warsin epäilemättä saawat meikkin kaikki Jesaiaan ja muittenkin profeettain ennustukset Kristuksesta alkunsa ja owat otetut tästä Jumalan Abrahamille antamasta lupauksesta, sanoessansa 1 Mos. 22: 18: **sinun siemenesjäs pitää kaikki pakanat ja kansat maan päällä sinutuiksi tuleman.** Näistä sanoista näkyy selwästi, että Kristus, Abrahamin siemen, tulisi tutuksi kaikessa maailmassa. Sihän se taitanut tapahtua hänen oman personansa kautta, sentähden on se tapahtunut saarnan kautta. (Näistä sanoista näkyy) ei ainoasti että saarnaaminen ja tutuksi tuleminen seuraa, waan myös, millinen se saarna on olewa, tietysti saarna sinuudesta ja armosta,

jolla koko maailma siunattaisiin. Tästä lähtee ja päätetään myös, että Abrahamin siemen on totinen ihminen ja Jumalakin. Niin myös, että hän on syntynyt neitseestä. Niin myös, ettei hänen valtakuntansa taida olla ajallinen eikä maallinen. Niin myös, että hän on tulewa ja kohta nousewa kuolleista ja tulewa kaikkein luomain Herraksi. Tämä kaikki on harvoilla, mutta painavilla, runsasaineisilla sanoilla suljettu tähän jumalalliseen lupaukseen, jonka helposti osoittaisimme, jos vain aika antaisi myöden, niin että taidamme helposti nähdä ja käsittää, kuinka kaikki ennustukset ovat tästä lupauksesta, juuri kuin lähteestä, saaneet alkunsa ja wuotaneet; sentähden nauraa Abrahaminkin sydän, 1 Mos. 17: 17, koska tämä lupaus hänelle annettiin; sillä hän ymmärsi sen, niinkuin Kristus itse, Joh. 8: 56, lausuu tästä hänen sydämensä naurusta: **Abraham, teidän isänne, iloitfi nähdäkensä minun päiväni: hän näki sen ja ihastui.**

Ja Herran kunnia koittaa sinun ylitse.

9. Usein olemme puhuneet sanasta gloria, joka merkitsee kunniaa, eli kirkkautta, eli loistoa. Tämä ei ole muuta, kuin jalo, mainio sanoma, kuitenkin niin, että loistosta todellisuuskäsi on sen perustuksena. Se ei ole siis paljas ja tyhjä sanoma. Meidän täytyy siis ajatukshissamme kuwaila jalo olento, niinkuin aurinko taikka joku muu walkeus, että, niinkuin aurinko on tähtien walkeuden lähde ja sen säteet ovat hänen walkeutensa kirkkaus, lewittäminen eli kunnia (sillä säteet ovat kuin luonnollinen sanoma auringosta, jolla se tulee maailmassa tunnetuksi ja julkituksi, eikä taidakaan se muulla tavalla osoittaa ja tehdä tutuksi itseänsä); niin on personan kunnia hänen jalon sanomansa lähde, aurinko ja perustus; ja sanoma on sellaisen kunnian säde eli paiste, jonka kautta hän tulee julistetuksi, ylistetyksi, tutuksi ja jalona pidetyksi. Katso tätä tietää nimenomaan sana gloria, kunnia, kuulu eli kirkkaus.

10. Niin kutsutaan nyt ewankeliumikin Jumalan kirkkaudeksi ja meidän walkeudeksemme. **Meidän walkeudeksemme sentähden, että siitä näemme ja opimme tuntemaan Jumalan, it-**

semme ja kaikki kappaleet; mutta Jumalan kirkkaudeksi sentähden, että Jumala, hänen tekoja ja koko hänen jalo olemuksensa sen kautta tulee julistetuksi, ylistetyksi, tutuksi ja jalona pidetyksi kaikessa maailmassa. Ja jos tahdomme vielä selwemmin tästä puhua, niin ei ewankeliumi ole itse kirkkaus, eikä itse walkeuskaan, waan se on sellaisen kirkkauden koitto ja sellaisen walkeuden tuleminen, se on wain sellaisen kirkkauden ja walkeuden ilmoitus; sillä walkeus ja kirkkaus on aina iankaikkisuudesta ollut, niinkuin Joh. 1: 4 sanoo: **hänessä oli elämä, ja elämä oli ihmisten walkeus; mutta se ei koittanut eikä sitä julki julistettu muutoin, kuin ainoasti ewankeliumin kautta. Sentähden on ewankeliumikin sanoma Jumalan kirkkaudesta ja jaloudesta, josta syystä raamattukin kutsuu sen **Jumalan ääneksi**, Ps. 29: 3 ja 68: 34 ja monessa muussa paikassa.**

11. Se kutsutaan ewankeliumiksi, se on, hyväksi sanomaksi, sentähden, että se julistaa ja lewittää Jumalan hywyhttä, Jumalan jaloutta ja Jumalan kunniaa eli kirkkautta, niinkuin Ps. 19: 2 sanoo: **taiwaat ilmoittawat Jumalan kunniaa, ja wahwuus julistaa hänen kätensä täitä.** Mitä on ilmoittaa ja julistaa muuta, kuin saarnata ja julistaa ewankeliumia taiwasten, se on, apostolein kautta? Mitä on Jumalan kirkkaus ja työ muuta, kuin hänen hywyhtensä ja armonsa jalot ja suuret rikkaudet, jotka hän on osaksemme lahjoittanut? Niin sanoo p. Baawali Tit. 2: 11: **Jumalan armo, kaikille ihmisille terweellinen, on ilmestynyt.** Kuinka on se ilmestynyt? Ewankeliumin saarnan kautta. Sitä tarkoittawat tässä myös Jesajaan sanat, kuin hän lausuu: **sinun walkeutes tulee ja Herran kunnia koittaa sinun ylitse**, se on, Jumalan walkeutta ja kirkkautta on sinulle saarnattu ja julistettu. Ja että Kristus itse on tämä walkeus ja kirkkaus seuraa sitte: **mutta Herra koittaa sinun ylitse**, se on, tulee julistetuksi. Niin myös samassa kuwussa w. 20: **Herra on sinun walkeutes.**

12. Niin on walkeus ja kirkkaus Jumala itse, niinkuin Kristus Joh. 8: 12 sanoo: **minä**

olen walkaus. Olemmepa ennen, Joulupäivän Epistolasssa, kuulleet, kuinka Kristus on Jumalan kunnian kirkkaus. Siis on tästä selvä, ettei Jesaias tässä puhu Kristuksen syntymän tuloista eli koitosta, vaan ewankeliumin koitosta Kristuksen tuloausten astumisen jälkeen, jonka kautta Kristus hengellisellä ja autuaallisella tavalla on koittanut ja kirkastettu kaikkein uskovaisten sydämissä maailmassa. Tästä koitosta puhuu raamattu enemmän, kuin Kristuksen syntymästä. Sillä siinä onkin paino, sentähden onmpi hän syntynyt, niin että p. Raawalikin nojaa siihen, sanoen: Jumala on luwannut ewankeliumin Pojastansa profeettain kautta pyhässä raamatussa y. m.

13. Tästäkin on selvä, mitä ewankeliumi on, ja mistä se puhuu. Se on walkouden tulemus ja Jumalan kirkkauden koitto. Ei se puhu muusta, kuin jumalallisesta kirkkaudesta, kunniaasta ja ylistyksestä, se on, se ylistää wain Jumalan töitä, armoa, hywyyttä meitä kohtaan, ja että meidän, jos mielimme autuaaksi tulla, tulee ja tähtyy saada omaksemme hänen työnsä, hänen armonsa ja hänen hywyytensä ja hänen itsensä. Sillä toimitetaan meissä kaikki työtä. **Ensiksi**, se paiskaa maahan luonnollisen järjen ja oman walkautemme ja tuomitsee sen mitätömäksi ja sulaksi pimeydeksi. Sillä jos meissä olisi walkeutta eikä pelkkää pimeyttä, tuottaisi Jumala ihan suotta tämän walkouden meihin. Ei walkaus walista walkeutta, vaan pimeyttä; sentähden on tässä epistolasssa woimallisesti maahan kufistettu ja kirottu kaikki luonnollinen wiisaus, kaikkein ihmisten järki, kaikkein pakain taito, kaikki ihmisellinen oppi ja laki, ja päätetty on, että kaikki nämät owat sulaa pimeyttä, koska tämän walkouden tuleminen on tarpeellinen. Sentähden kawahtakaamme itseämme kaikesta ihmisten opista ja kaikesta järjen mielivallasta, juuri kuin pimeydestä, jonka Jumala on tuominut ja hylännyt, ja wain nouskaamme ja herättäämme ottamaan waaria walkaudesta, sitä ainoata seurataksemme.

14. **Toinen** työ on, että ewankeliumi lyö maahan kaiken kerskauksen ja kopeilemisen omaasta työstä, omista lahjoistamme ja wapaasta tah-

dostamme, joista emme yhdestäkään taida Jumalan edessä kerskata itseämme, eli saada kunniaa, vaan sulaa pilkkaa ja häpiää. Sillä jos meissä olisi jotain kunnian eli ylistyksen arvoista, olisi tämä Jumalallinen kunnia ja kirkkaus suotta koittanut meille. Mutta nyt koittaen meille todistaa se, ettei meissä ole mitään, josta ei meillä olisi häpiää ja pilkkaa. Siitä p. Raawali Rom. 3: 23 sanoo: **kaikki owat he syntiä tehneet** ja owat wailia Jumalan kirkkautta ja kunniaa. Itkään kuin sanoisi hän: heillä lienee luonnollinen ja oma ihmisellinen wanhurskaus ja siitä saanewat kunniaa, ylistystä ja mainetta ihmisiltä ajallisesti maan päällä, juuri kuin eiwät muka olisi syntisiä; mutta Jumalan silmissä he owat syntisiä ja ilman hänen kirkkauttansa, eiwätkä saata kerskata hänen lahjoistansa eikä hänestäkään.

15. Nyt ei lukaan tule autuaaksi, jos ei Jumalan kirkkautta ole, taitaaksensa lohduttaa itsensä ja kerskata ainoasti Jumalasta ja Jumalan hywydestä, niinkuin Jer. 9: 24 ja 2 Kor. 10: 17 sanotaan: **joka itseänsä kerskaa, se kerskatkaan itseänsä Herrassa.** Katso, tämä kutsutaan Jumalan kunnian koittamiseksi. Näin tekee ewankeliumikin, se hylkää kaikki meidän omamme ja ylistää ainoastansa Jumalan armoa ja hywyyttä, se on, häntä itseä, niin että meidän tulee lohduttaa itseämme ja kerskata ainoastansa hänestä, niinkuin Ps. 144: 15 sanoo: **autuas on se kausa, jonka Herra Jumala on**, eikä kenties muu. Sentähden seuraa Jesaiasfalin:

Sillä katso, pimeys peittää maan ja synkeys kausan; mutta Herra koittaa sinuu ylitse ja hänen kunniansa pitää sinun pääläs nähtämän.

16. Sanoohan profeetta tässä selwään, siellä olewan pimeyden, kussa ei Kristusta ole, paistakoon se kuinka suurelta ja kirkkaalta tahousta. Ei hän kärke sellaista wali-oloa, jonka kokiakouluin opettajat owat ketsineet, sanoessaan: pimeyden ja Kristuksen keskiwäillä on luonnollinen walkaus ja ihmisen järki, ja omistamat siis pimeyden ainoastansa julki pahoilte ihmi-

sille ja tyhmille; mutta tämän keskiwalkeuden pitävät he hyväänä ja sanovat sen hywin soveltuvan Kristuksen walkeuteen, ja olewan tosiaan pimeyden Kristuksen walkeuden rinnalla, mutta itsesänsä kuitenkin walkeuden. Mutta he, waikka kuinkaakin walistuneina pitävät itsensä, eivät näe kuitenkaan, että kaikkein pahimmat tavallisesti ovat kaikkein järjellisimmät ja että tämän maailman lapset ovat walkeuden lapsia toimellisemmat heidän suvussansa, niinkuin Kristus Luukk. 16: 8 sanoo; eivätkä sittenkään ole paremmin soveliaat, niin, owat-han waan kaikkia muita paljoa sopimattomamat totiseen walkeuteen, mikä ei juinkaan olisi laita, jos sellainen walkeus edistäisi totista walkeutta. Perfeleektiin owat kaikkia ihmisiä taitawammat, järjellisemmät ja wiisaammat, mutta eivät ole sentään tulleet paremmiksi. Ompa walkeutta, joka aina wihaa totista walkeutta, niinkuin p. Paawali Rom. 8: 7 sanoo: **lihan halu on wiha Jumalaa vastaan, ettei se ole Jumalan laille kuuliainen, sillä ei se woikkaan.**

17. Ei ole Jumalakaan sellaiselle wahingolliselle walkeudelle tietänyt parempaa neuwoa, kuin päänänsä tuomita ja sokaista se; sillä niinkuin p. Paawali 1 Kor. 1: 19, 20 sanoo: **eikö Jumala ole tämän maailman wiisautta hulluudeksi tehnyt: sillä kirjoitettu on: minä kadotan wiisasten wiisauden ja ymmärtäwäisten ymmärryksen minä hyljään?** niin sanoo Jesaiaskin tämän luvun w. 20: **ei auringon pidä silleen paistaman eikä kuuwalon sinua walaiseman, waan Herra on sinun ijankaikkinen walkeutes, ja sinun Jumalas on sinun ylistykses.** Mitästä on tämä muuta, kuin kaiken ajallisen wiisauden hylkäämistä? Laske siis sellainen jaaritus luonnollisesta walkeudesta menemään menoansa, ja pyhy Jesaiaan ja raamatun sanoissa, jotka opettawat sinua pakenemaan sellaista walkeutta pimeytenä ja totisen walkeuden wihollisena. Sillä tämä on se walkeus, joka opettaa juutalaisia ja kaikkia hirmuwaltiaita fiduttamaan ja wainoomaan Kristusta ja kaikkia hänen pyhiänsä, eikä taida tähän päiwään asti kärsiä totista

walkeutta; sillä se tahtoo aina pitää oikeuden ja olla walkeus, waikka se kuitenkin on pimeys ja totisen walkeuden kirooma; sentähden se kuitseekin ja saattaa kaikkea onnettomuutta maitaan.

18. Mutta ehkä sanoisi joku yksinkertainen tässä: kuinka saattanee kaikki olla pimeyttä, mitä luonnollinen järki opettaa? Eikö ole hylkiksi selwää, että kolme ja kaksi on wiisi? Samoin, jos joku tahtoo tehdä takin, toimii hän taiten, jos hän siihen tarpeesen ottaa werkaa, taitamattomasti, jos hän siihen ottaa paperia. Eikö hän ole wiisas mies, joka ottaa awiokensa hurstaaan waimon, mutta se tyhmä, joka nai jumalattoman? Ja epäluksitethan owat samallaiset tapaukset ihmiselämässä. Etihän toki mieline uskotella meitä pitämään niitä kaikkia pimeytenä. Samaa todistaa Kristus, walkeus itse, Matt. 7: 24, 26, sanoen: **jokaisen, kuin minulta nämät puheet kuulee ja ne tekee, wertaan minä toimilliseen mieheen, joka huoneensa kalliolle rakensi, mutta joka ei tee niitä, hän werrataan tyhmään mieheen, joka huoneensa sannalle rakensi.** Jos nyt ensimmäinenkin, joka rakensi kalliolle, olisi pimiä, kuka sitte kutsuttaisiin toimilliseksi rakentajaksi? Niin sanoo hän myöds Luukk. 16: 8 huoneen haltiaasta, joka oli tuhlanut isäntänsä omaisuuden, että hän sitte oli taitawasti toiminut weskamiesten kanssa. Ja 1 Kor 11: 5 sanoo p. Paawali: **eikö luontokaan sitä opeta, ettei waimon soti kirkossa rukoilla paljain päin.**

19. Wastaus: tämä kaikki on totta, mutta tässä täytyy sinun tehdä eroitus Jumalan ja ihmisen, eli ijankaikkisten ja ajallisten asiain välillä. Ajallisisa ihmistä koskewissa asioissa on ihminen tarpeeksi järjellinen, niissä ei kaipa hän yhtään muuta walkeutta kuin järkeä. Sentähden ei opetakaan Jumala raamatussa, kuinka huoneita rakennettakoon, waatteita tehtäköön, naitakoon, sodittakoon, purjehdittakoon tahi tehtäköön muita sellaisia töitä, niin että ne tehdyiksi tulewat; sillä niihin riittää luonnollinen walkeus tarpeeksi asti. Mutta jumalallisissa asioissa, se on sellaisissa, jotka

Jumalaan koskevat, kuinka nimittäin niitä niin tehtäköön, että se olisi Jumalalle otollista, ja autuisi tultakoon, niissä on luonto kokonansa umpi- ja peri-folia eikä taida hiuskarwan wer-taakaan osoittaa, mitkä sellaisia asioita ovat. Röyhkeyttä on sillä tyllä setaantumaan ja so-liaian heivoisten tapaan loiskahtamaan niihin; mutta kaikki, mitä se tutkii ja päättää on war-maan yhtä wäärää ja erehtywää, kuin se on totta, että Jumala elää. Hän tekee tässä kuin mies, jota sannalle rakentaa. Hän ottaa tässä hämmähäkin werfon, niistä takkia teh-däksensä, niinkuin Jesaias 59: 6 sanoo. Tässä hän ottaa fantaa jauhoiin weroista ja aikoo leipoa leipää. Tässä hän tyllwää tuulta ja niittää tuulispäättä, niinkuin Hoseas sanoo 8: 7. Tässä hän mittaillee ilmaa lusikalla, kan-taa kynttilää kaukalossa kellariin ja punnitsee liekkiä waakalla, ja puuhaa tehdä kaikkia hul-lunkuria ja takaperoisia toimia, kuin joskus on tehty tahi mieltä taidetaan; sillä se ajaa asi-aanja muka jumalanpalveluksena, jota ei se kuitenkään ole.

20. Jos esimerkiksi kysyt häneltä: kuinka teh-dään oikein, keltwataksen Jumalalle ja tultaksen auti-aaksi? Niin se vastaa: rakenna kirkkoja, wala kelloja, jääda mesuja, määrää pitämään walwiaisia, teetä kaikkia, öylättirasioita, kувia, kammistuksia, poltata wahakynntilöitä, rukoile niin ja niin paljon, paas-too pyhän Skatarinan kunniaaksi, tule papiksi tahi munkiksi, juokse Romaan tahi p. Saakoppiin, kanna karwapaittaa, ruoskita itseäs ja muuta jellaista. Nä-mät ovat hyviä töitä, oikeita teitä ja jäätjä au-tuuteen. Mutta jos kysyt, mistä hän tietää Juma-lan mielistywän jellaistiin, ei taida hän muuta was-tata, waan että ne hänen luulostanja owat oikein. Raiketi on se luuloa, ompa päälle päätteeksi sulaa synkettä ja pimeyttä. Katso tähän, tämän kutsuu Jesaias tässä pimeydeksi ja synketydeksi, johon kaik-kein täytyy wajota, jotka eiwät ota vastaan juma-lallista walkeutta. Ja warjin mahdotonta on heidän tehdä Jumalan silmissä jotain oikein.

21. Mutta ei mistään närkästy Jumala niin ankarasti kuin siitä röyhkeydestä, että luonto esittää sellaisen törkeän pimeytensä wal-keudeksi, eikä tahdo olettaa sitä pimeytenä, waan rupee kuolettamaan eli wainoomaan kaikkia, jotka sitä hänessä nuhtelevat, eikä tahdo kärkeä totista walkeutta. Katso, siitä on alkuanja

kaikki epäjumaluus. Niin oli juutalaisilla baa-linsa, moloffinsa, astarotinsa, kamospeorinsa, ja samallaisia epäjumalia epäluukuinen määrä, niin että Jeremias (2: 26) sanoo heillä olleen yhtä monta jumalaa kuin kaupunkiaakin. Ja Hoseas myös sanoo (10: 1) heidän rakentaneen yhtä monta alttaria, kuin kaupunkiaakin oli maassa. Niin sanoo myös Jesaias heistä: **heidän maansa on täynnä epäjumalita** (Jes. 2: 8).

22. Nyt olivat nämät kaikki tyhjiä ju-malanpalveluksia, joilla luulivat oikiaa Juma-laa palwelewansa. Senpätähden surmasiwat profeettaitakin, jotka näistä nuhtelivat, juuri-kuin he olisiwat muka häirinneet jumalanpal-welusta ja pilkanneet Jumalaa. Mutta ne olisiwatkin luonnon miettimä jumalanpalveluk-sia, joista ei Jumala ollut mitään sanonut. Sillä häntä palwelemisessä tahtoo hän itse olla walkeutena eikä huoli muusta mistään, waan mitä hän itse käskee ja määrää. Sen-tähden luemme 3 Mos. 10: 2, että tuli ku-lutti Aronin pojat Nadabin ja Abihun altta-rin edustalla, jotka kuitenkin Jumala oli aset-tanut papeiksi, walkeiwät olleet muuta tehneet, kuin panneet wierasta, wihkimätöntä tulta suit-sutusastiaan, jota ei Jumala ollut käskenyt. Hän ei ensinkään tahdo eikä taida kärkeä, että se merkitään eli kutsutaan jumalanpalvelukseksi, mitä ei hän itse ole fiksi merkinnyt eli kutsunut; sillä joka sellaiseen toimeen ryhtyy, mitä tekee hän Jumalasta muuta, kuin epäjumalan? Hän luulee Jumalan itsensä mieleiseksi ja kaawailee itsellensä jumalan mielenä mukaan, milliseksi hän itse tahtoo, ja sitte pitää Jumalan muka tahtoman ja mieltymän siihen, mitä hän on mieltinnyt. Katso tähän on muuttaa Juma-lan tahto ja mieli ja tehdä se meidän oman tahtomme ja mieleemme mukaiseksi. Tämä on tarttua Jumalaa leukaan ja palmikoita hänelle parta korsiista ja pitää hän hupfuna tahi pui-sena kuwana, jonka saatamme muuttaa, miksi tahdomme. Tuota ei woi hän ollenkaan kär-siä; sillä hän tahtoo olla meiltä kaawailema-toin ja kuwaamatoin, niinkuin ensimmäinen käskey kuuluu, ja tahtoo pitää nimensä turhaan lau-

jumattomana, minkuin toinen kästy sanoo, jotta molemmat (kästyt) ovat kohtuulliset ja oikeat. Mahdotonta on siis Jumalan suostua siihen, mitä luonto esittää. Se onkin korkeinta rökkeyttä maan päällä, joka vihoittaa Jumalan enimmästi.

23. Tästä eroituksesta Jumalan ja ihmisen välillä nyt helposti havaitaan, mikä oikea ja väärä walkeus on; sillä mitä ei Jumala käskenyt, sitä mitä hartainnasti wältettävöön, jos enkelikin tahi kaikki pyhät sitä tekisivät ja käskisivät.

Sentähden eivät taida paavin ja hengellisten säätyin lait olla suurimmalta osaltansa hyviä; sillä ne ovat parhaasta päästä mitättömiä ihmisrietinöitä ulkonaisista töistä, joita ei Jumala käskenyt; ja nyt on koko maailma epäjumalunutta tähdempänä, kuin sitä koskaankaan on ollut juutalaisten kesken. Kuitenkin luulewat palwelewanja Jumalaa, eikä ystikään heistä käy oikeaa tietä.

24. Sillä jumalallinen walkeus opettaa luottamaan ja uskomaan Jumalaan, kaikki asiat hänen huomaansa jättämään, antamaan hänen tehdä ja toimia kanssamme, mitä hän tahtoo, olemaan alallansa, ilman eroitusta tekemään ja kärkevänsä, mitä hän tehtäväksemme tahi kärkeväksemme säätää; sitälähin palwelemaan lähimmäistämme, niin kauwan kuin elämme. Sellaisessa uskossa ei pidetä yhtään eroitusta töitten välillä, ne owat kaikki yhtäläiset. Sitten taitaa ihminen hywin palwella Jumalaa huoneita rakentamalla, istuttamalla, puimalla ja ulkonaisilla töillä; sillä nyt toimitetaan kaikki oikein jumalallisessa walkeudessa, uskossa. Tämän kutsuu Jumala itsepalwelukseksensa ja jumalalliseksi tieksi. Mutta tästä tietää luonto ja järki niin vähän, että se syöfsee kiroomaan sellaista uskoa erhetyksenä ja wääränä oppina, tarttuu töihin, joita se näkee rakkaisissa pyhissä ja heidän säädöyksensä, ei tahdo eikä taida tunnustaa, samain pyhain tehneen sellaisia töitä jumalallisessa walkeudessa ja uskossa, jotka järki pitää halpana, waan tekee pyhain esimerkistä itsellensä epäjumalan ja pysyy yhä edelleen palauttamattomana luonnossa ja epäjumalaisuudessa. Sentähden on Salomon sananl. 3: 5 hywin opetettu yksinertaisia: **älä luota sinun ymmär-**

rykseen. Niin myös Sananl. 3: 7: **älä ole wiisas mielestäsi, jota p. Paawalikin Rom. 12: 16 kertoo, sanoen: älkää itseänne ylönn wiisaina pitäkö.**

25. Sitä käyttävät paawillisetkin lait alkuäänsä, mutta wain peljättääksensä koko maailman pois sellaisista raamatun lauseista, ettei kukaan tämän opin mukaan hylkäisi hänen tyhmiä asetuksiansa, kuten olisi kohtuullinen ja tarpeellinen, waan että hän saisi wangita jokaisen pitämään yksinänsä häntä itseä wiisaana ja seuraamaan häntä, jättäen Jumalan wiisauden siksensä. Sillä pelkkiä ihmistuumia on hänen laisjansa, suoraan tätä Salomonin ja Paawalin oppia vastaan. Hän kieltää jokaista noudattamasta omaa mieltänsä, mutta harjoittaa kuitenkin itse sitä hirweästi koko maailmassa. Mutta Salomo tahtoo, ettemme sallisi itsemme taikka yhdenkään ihmisen opettaa itsellemme järkeä eli luuloa, waan yksin Jumalan, Herramme. Mitä hän ei opeta ja mistä ei hän walaise, sitä pimeytenä karttakaamme. Sillä ei hän taida eikä tahdo jumalallisissa asioissa kärkeä toista mestaria taikka opettajaa situllansa, hän tahtoo itse olla walkeus ja mestari, että usko jumalallisissa asioissa pysyisi jekoittamattomana ja puhtaana.

26. Mutta maallisissa asioissa oppinet rakentamaan rakennusmestariasta tahi itsestäsi, jos muutoin taidat, maalaamaan oppinet maalariasta, kentiä tekemään suutarista, kirjoittamaan kirjuriasta. Mutta ainoastansa Jumalasta, eikä ihmisistä, opi palwelemaan Jumalaa, ja kuinka nämät mainitut ja kaikki työt hyviksi tulisivat; sillä Jumala opettaa sinua uskomaan häneen ja rakastamaan lähimmäistäs kaikissa töissäsi. Ihminen opettaa sinua tekemään uskotonna työtä ja wain itseäs rakastamaan, ettäs unohtaisit pois Jumalan ja lähimmäises.

27. Katso, tätä tarkoittaa Jesaiasin sanossaan: **sillä katso, pimeys peittää maan ja synkeys kansan.** Alkoon ymmärrettäkö häntä puhuvalksi ruumiillisesta pimeydestä; sillä aurinko on jäänyt jäljille waloinsensa, niinkuin ennen, waan ymmärrettävöön se puhutuksi siitä pimeydestä, joka wastustaa tätä walkeutta, josta

hän sanoo: **sinun walkeutes tulee ja Herran koittaa sinun ylittes.** Joille siis ei Herran koita eikä walaise, ne ovat pimeydessä. Pimeydeksi et saata siis kutsua mitään muuta kuin epäusktoa ja luonnollista järkeä; niinkuin walkeus on Kristus eli Kristuksen usko, jolla Kristus asuu sydämeissä, kuten p. Raawali sanoo Ef. 3: 17. Samoin ei ymmärrettäne tässä **maalla** luonnollista maata, sillä se ei tullut pimiäksi Kristuksen kautta; waan maailmallisia ihmisiä, jotka eivät usko, eikä tahdo ottaa Kristusta vastaan ewankeliumin kautta, waan jäävät maalliseen luuloonsa ja luonnolliseen walkeuteensa; kuten Jesaias itse selittää ja sanoo:

Synkeys peittää kansan.

28. Mutta mitä tarkoitetaan tällä? Eikö ihmiset jo ennen Kristuksen tuloa olleet pimeitä? Ompa toki hän tuonut walkeuden ewankeliumin kautta; kuinka sitte tulewat pimeydet nyt vasta? Diettävä on Jesaiaan tässä puhuvan tätä kaiteka amoaastansa Judan kansasta. Tämän kansan hän jakaa kahteen osaan: toinen tulee walaisuiksi, toinen sokaisuiksi, kuten sitte tapahtuikin. Sentähden hän sanoo: **maan ja kansan.** Samalla muotoa sanoo Dawidkin heistä Ps. 2: 1: **mitki kansat turhia ajattelewat Herraa ja hänen woideltuansa vastaan?** y. m. Nyt piti koko Israelin kansan odottaman Kristusta ja pääsemän hänen kauttansa lain wajoista walkeuteen, mutta peräti toisinpä käwiin: suurin osa lankefi ja tuli nyt oikein pimiäksi. Sillä ennen Kristuksen tulemistä oli siellä vielä walkeus, laki, jossa Kristus oli luwattu heille. Mutta he rippuivat laisista, hänen tultuansakin ja täytettyhänsä lain, ja odottawat vielä hänen tuloansa sillä tapaa, että owat nyt kadottaneet lainkin mielen ja ymmärryksen, joka heillä ennen vielä oli, ja heidän on käynyt kuin ihmisen, joka on jättännyt kauwaksi jälkeensä walkeuden, jonka piti hänellä oleman edesjänsä, tahi joka hänellä ehkä olikin joskus edesjänsä, ja käy nyt sentähden synkässä pimeydessä ilman walkeutta. Sillä jolla on silmänsä edessä walkeus, waikka se olisi hänestä kuinkaakin kaukana, hän näkee kunninkin,

Dr. Luther. Kirjto-Postilla.

fuhunka hän mence; mutta joka jättää walkeuden taaksensa ja kääntää sille selkänsä, sen pimeys kokonansa peittää.

29. Juuri niin tekwät juutalaiset. Takanausa on heillä laki, joka walaisee nyt tullesien Kristukseen. Sellaista lain walaisemista tähän Kristukseen he halwekfiwat ja odottawat, että laki vielä walaisifi heille toiseen wasta tulewaan Kristukseen. Mutta ei siinä ole yhtään walkeutta eikä wadataan tule, laki ei osoita enää toiseen Kristukseen. Sentähden sanoo hän: maa ei ainoasti tule pimiäksi, waan itäänkuin peitetään pimeydellä. Tällä hän osoittaa tämän onnettoman kansan suuren sokauden, kuin myös sen peittämisen siihen niin, ettei tämä walkeus koita heille. Sillä juutalaisille ei saarnata eikä he kuuntelekaan; sentähden ei koita walkeus, Kristus, heille ewankeliumin kautta. He pyhywät siis werhottuna epäusktoon, ilman saarnaa ja opetusta, niinkuin Jumala Jes. 5: 6 siitä sanoo: **minä tahdon pilwiiä kieltää satamasta hänen päällensä,** se on, ei ole yksikään saarnaaja saarnaawa heille Kristuksesta. Katso, tämä kutsutaan pimeydessä olemiseksi epäuskossa, jopa siihen peitetynä pyhymään jääneeksi, niin etteiwät kuule siitä saarnattawan, ettei walkeus koita heille. Woi kauhiaa ennustusta ja esimerkkiä kaikille, jotka ewankeliumia halwekfiwat.

30. **Mutta Herran koittaa sinun ylittes,** sanoo hän; sillä ei koko kansa ole sokaisu, waan siitä on otettu kristikunnan paras ja jaloin osa, apostolit, ewankelistat ja monta pyhää. Nämät owat niitä, joiden ylitse ei pimeyttä ole, jotka eivät myös ole siihen peitetetyt, waan itse Herran on saarnattu heidän ylittensä ja on niin saarnattu, että hänen kunniansa on heissä ilmestynyt eli nähty. Sillä tässä hän ei aiwoastansa sano: **Herran kunnia koittaa sinun ylittes,** waan myös: **hän kunniansa pitää sinun päällä nähtämän.** Hän ei ole siis paljaastansa julistettu heille, joka ensimmältä oli uskottomankin joukon osana; waan on myös näkynyt heille, ja he owat tunteneet hänen ja hänen kunniansa ja owat siinä pyhyneet; sentähden ei ole walkeuden koitto, se on, ewankeliumi, heiltä otettu pois.

31. Jesajaan mieli on siis, että tämä tekstin osa puhuu saarnatun ewankeliumin hedelmästä, niinkuin edellinen lappale puhui ewankeliumin saarnaamisesta: ewankeliumi on koittanut ja waroittanut kaikkia noufemaan ylös. Mutta sitte on osa paatunut, pimeydellä peitetty, niin ettei walkeus enää taida koittaa heille eikä enää tulla saarnatuksi. Toinen osa on walaistu ja pysyy walkeuden koitossa. Samate käypi tähän päiwään asti kaikissa Kristuksen ja ewankeliumin saarnoissa: toinen osa ottaa sen vastaan ja walaistaan, toinen suurempi osa kiroo sitä willityksenä ja poikke siitä pois. Sentähden peitetäänkin se epäuskollansa, eikä jalli siitä koskaan itsellensä saarnattawan ja saannotawan, eikä tahdo kuullakaan siitä; sentähden onkin se hywin peitetty näkemästä sellaisen walkeuden koittoa.

32. Tätä älköön tukaan oudokfuko ja kummekfiko. Maamattu pitää tässä paikkansa, että **pimeys peittää maan ja synkeys kansan.** Jos näin käwi juutalaisten walituksa kansassa, Abrahamin luonnollisessa siemenessä, kuinka paljo enenmin käynee niin meidän pakanain kesken, jotka olemme wierasta werta ja luontoa? Miin näemme nyt, että, mitä paawi ja paawiset owat tuominneet, sitä ei saa tukaan saarnata heille, sitä eivät kärsi; sentähden pysyvät he werhotuina pimeydessänsä, heillä on oma saarnansa, sillä suojelewat ja werhoowat pimeyttänsä ja heidän käy niinkuin tahtowattin, samate kuin juutalaisten.

Ja pakanain pitää waeltaman sinun walkeudessa ja kuningasten sinun paisteessa, kuin sinuu ylitfes koittaa.

33. Koska Juutalaiset enimmäksi osaksi eivät tahtoneet antaa ewankeliumin hedelmälle siaan ja pysyiwät pimeydessänsä, ei ole se kuitenkaan saattanut hedelmättömäksi jäädä, waan on tunkeunut kaikkeen maailmaan ja koonnut pakanoita sokaistuin ja luopuneitten juutalaisten siaan. Tästä puhuu Jesajas tässä, ja se on itsessään toteutumisesta selkiä. Sillä pakanakunta on kristityksi tullut, ja waeltaa wiikalla uskolla Kristuksessa, totisessa walkeudessa. Ja tämä hedelmä on siihen määrään saatta

kaswanut, että kuningaatkin, jotka owat ylhäisimmät maan päällä, owat nöyryhtyneet uskon alle. Tätä on sentähden julistettu, etteiwät saarnaajat, kääntäessäänä kuningaita ja muita, paisuifi, ikäänkuin he itse olisimat tehneet sen; sillä Jumala on nämät kaikki edeltäpäin nähnyt, julistuttanut ja siksi ewankeliuminkin luwannut.

34. Mutta muinen oli tämä Jesajaan lause täydessä wallassa, koska monta korfiafukuista ja jäätyistä pakanaa tuli kristityksi; mutta nyt taas on Turkki ja paawi eshyttänyt heidän, niin että tämä lause nyt harwaan ja wäihin määrin käypi toteen, niinkuin muutkin pakanakansat wieteltiin heidän kansansa. Sillä emustettu on, että anttikristus wietelisi koko maailman ja pakanat, jotka Kristus oli ennen wiikalle saattanut.

35. Mutta mitä tietää tämä hänen lauseensa: **paisteessa, kuin sinuu ylitfes koittaa?** Hän kutsuu Kristuksen koiton, se on, ewankeliumin kirkaudeksi eli paisteeksi syystä, että ewankeliumi tahtoo yhtäpäättä olla harjoitettuna ja saarnattuna, aina ollaksensa koittamassa ihmisoppia vastaan, joka on eritenkin kuningaille ja ylhäisfäätyisille waarallinen; sillä heidän kimpuunsa ryntää paha henki ensin wiettelyskellä ja ihmisopilla: kuin hän nämät on saanut waltaansa, taitaa hän sitte helposti tempaista puoleensa kurjan yhteisen kansan. Miin on paawi ensin wetännyt kuningaat ja ruhtinaat puolelensa ja sitte kansan heidän mukansa. Tämä ei olisi tapahtunut, jos ewankeliumi olisi koittamisessa pysynyt, eikä tapahtunutkaan, niin kauwan kuin se vielä oli uutta ja koitosansa. Mutta nyt se on laskenut, ja ihmisoppi nousut; täällä ei ole yhtään waeltamista Jumalan walkeudessa.

Nosta filmäs, katjo ympärilles, kaikki nämät kootut tulewat sinun tykö: sinun pois kas tulewat kaukaa, ja sinun tyttäres kyllein wieresjä kaswatetaan.

36. Tässä hän rupee luettelemaan maakunnat, joissa pakanat owat uskoon käännetyt. Ja kästeissäänä Jerusalemia nostamaan filmänsä ja katsomaan ympärillensä, antaa hän kylliksi ymmärtää puhuwansa hengellisistä pojista tahi tyttäristä, se on, miehistä ja waimoista, jotka

uskovat Kristukseen. Sentähden täytyy heidän kokoomisensa ja tulemisensa olla hengellisen, niin etteivät he ruumiillansa mene Jerusalemiin, vaan sydämmellä ja hengellä uskovat samaan waltenteen, jossa Jerusalemi on, ja joka sille on koittanut. Sillä tähän waltenteen ei päästä jalwoin, muutoin olisivat kaikki Jerusalemissa tulleet walaistuksi, joista kuitenkin suurin osa on paatunut ja pysyy pimeyteen peitettyinä, niinkuin äsken sanottiin. Wälttämättömästi on meidän ymmärtäminen lapset, kokoominen ja tuleminen samaan lajiin, kuin waltteuskin. Joslei olisi tätä palkoa, pitäisi lapset ja kokoominen ymmärrettävän, ei hengellisesti, vaan, niinkuin sanat kuuluvat, ruumiillisesti. Mutta kuin waltteus on hengellinen, on myös kokoominen ja tuleminen otettava hengelliseksi tulemiseksi. Siis lastenkin täytyy olla hengellisiä; sillä Abrahamin luonnolliseltaan lapset ja siemen eivät tulleet tähän waltenteen sentähden, että olivat hänen lihaansa ja weransa, vaan sentähden, että olivat hänen hengellisiä lapsiansa; niinkuin edellisessä epistolasssa on sanottu.

37. Ja sanattin: **sinun poikas tulewat kaukaa** osoittawat näitten olewan hengellisiä lapsia ja pakanoita; sillä apostolit p. Pietari ja Paawali kutsuwat pakanoita taampana olwiksi ja juutalaisia läsnäolewiksi, niinkuin Ef. 2: 13 on kirjoitettu: **te jotka muinen taampana olitte, olette nyt Kristuksen weren kautta lähes päässeet.** Min myös w. 17: **Kristus on tullut rauhaa ilmoittamaan teille, jotka taampana olitte, ja niille, jotka läsnä olit.** Syynä on: juutalaisilla oli laki ja Jumalan lupaus Kristuksesta, vaan ei pakanoilla. Kuin eivät siis pakanat ole eikä taida olla Abrahamin eli Jerusalemin luonnollisia lapsia, ja Jesaias kuitenkin heistä tässä puhuu, niin täytyy hänen warmaan puhua hengellisistä lapsista.

38. Samate ei saata Jerusalemiin eli Judan kansa, jota hän tässä käskee nostamaan silmänsä ja katsomaan, olla ruumiillinen Jerusalemi; sillä se ei ollut näitten äiti, vaan sekä äidin että lasten ja isän murhaaja. Se äiti

on hengellinen, on apostolein ja kaikkein pyhäin kristittyin seurakunta Judan kansasta, joka kutsutaan kristilliseksi seurakunnaksi, ja kutsutaan Jerusalemiiksi sentähden, että se siinä kaupungissa on koottu ja aljettu ja sieltä kaikkeen maailmaan lewitetty. Täytyihän olla maailmassa ruumiillisen paikan, josta ewankeliumi ja kristikunta saisi alkunsa. Se on tapahtunut Jerusalemissa, häijyimpäin wihollistensa keskellä.

39. Jesaiaan mieli on tämä: katso ympärilles maailman neljään ääreen. Min suureksi ja laajaksi tahdon sinun tehdä, että olet olewa kaikessa maailmassa; sinun lapsias pitää kaikkiin paikkoihin oleman. Ja owat kaikki nämät sanat sanotut ensimmäisten kristittyin lohdutukseksi Jerusalemissa sentähden, että he olivat halwelstitut ja harwalukuiset, olivatpa sitä pait wihollistensa keskellä, joiden kuitenkin piti oleman heidän lähimpiä ystäwiänsä, niinkuin tässä Jesaiaan luvussa edespäin sanotaan. Ja warsin hullulta näytti, että tämä vähäinen joukko alkaisi niin suuren uuden asian ja asettauisi tuota suurta joukkoa vastaan.

40. Juutalaisetkin luulivat pian kessiwänsä neuwon onnellisesti tulahuttamaan heidän menonsa, rupefiwat tappamaan heitä, ajamaan maan waltenteen ja wainoomaan heitä kaikkiin paikkoihin, luullen helposti käywän häwittää juuria myöten tämä kurja woinaton kansa; mutta eivät, nuo hölmöt, huomanneet, että sillä tapaa puhalsiwat sytytetyn tulen ilmi waltteeseen ja lewitewät kaikkeen maailmaan. Sillä sellaisella rajuamisella ja eländimisellä wain wireästi auttiwat täyttämään tätä Jesaiaan lausetta ja Jumalan tahtoa itseänsä vastaan. Sillä wainon kautta ajettiin kristityt kaikkeen maailmaan ja he lewitewät ewankeliumia, niin että Jerusalemin pojat ja tyttäret kaikkiin paikkoihin koottiin tälle waltteudelle.

41. Ja aina onkin Jumalan wiisauden tapa parhaiten täyttää tahtoansa wihollistensa avulla. Ja juuri raitwoisiansa hyörien häwittää hänen kansansa ja kansansa täytyy heidän häwittää itseenä ja wain edistää Jumalan sanaa ja kansaa. Ompa siis warsin hywä, edullinen ja hyödyllinen asia, että meillä on uskon ja Jumalan

fanan vihollisia ja wainoojia; sillä siitä lähtee sanomatoimien lohdutus ja siunaus. Siitä sanoo Ps. 2: 1 näin: **mitä pakanat kinkuitsewat ja kansat turhia ajattelewat Kristusta wastaan?** y. m. Tänä kuin sanoisi hän: he etsiwät ja meluawat surmataffensa hänen, eiwättä näe, että siten juuri wahwistawat häntä.

42. Niin tässäkin. Jesaias sanoo rakkaalle Jerusalemitille: älä pelkää, älä sure, älä paina silmiäs maahan päin, waan nostat ne ylös ilolla ja katso ympärilles; älköön se eksyttäkö sinua, että lähimmät ystäwät ovat pahimmat vihollises, aikoen häwitteä sinun, pitäen sinun ylen halpana pöyhymään pystyissä heidän edessänsä. Anna heidän ryntää ja liikkua. Kuska he tuolettawat omistas yhden, pitää sen siaan tuhannen nouseman. Jos he yhden ajawat pakoon, on se tuopa esin monta tuhatta. Jos he sammuttawat toisesa paikkaa, on kymmenessä paikkaa wiriäwä, kummes sinulla, heitä siitä kiittämättäs ja heidän tahottomattansa, on poikia ja tyttäriä kaikin paikoin maailmassa, heidän siassansa, joitten piti oleman sinun poikias ja tyttäriäs ja owat vihollias. Niin että sinä viimeiseltä wahwistetetaan ja enetään, mutta he wähetään ja häwitetään, ja heidän osaffensa tulee, mitä sinulle aikoivat tehdä, ja sinä saat osaffes, mitä he eiwät tahoneet sinulle suoda. Kuinka tämä kaikki on tapahtunut ja täytetty, sen näemme.

Silloin sinä saat sen nähdä ja iloitset, sinun sydämes ihmettelee ja lewittää hänenjä, koska se suuri paljous meren tykönä hänenjä kääntää sinun tykö, ja pakanain woima tulee sinulle.

43. Älköön ymmärrettäkö suurta paljoutta meren tykönä tässä meren luonnollisista wesiästä, waan maasta ja kansasta, jotka meren warrella asuwat; niinkuin taidettaisiin meidän kiehellämme sanoa Reiniwirtasta: koko Reiniwirta on nousnut, se on, maa ja kansa Reiniwarrella. Waikka nyt meriä on monta ja monellaisia, on raamatussa kuitenkin tawallista kutsua ainoastansa Wälimerta mereksi, ilman liikaa nimeä; sillä Punaisen meren se nimittää liikanimellensä. Maatieteelliset kutsuwat sen Wäli-

mereksi sentähden, että se on keskellä maanpiiriä. Sen alkua on lännestä; mutta sen wasemmalla puolella on Hispania, Ranska, Italia, Kreikka ja Asia Kilikiaan asti; oikealla puolella on Afrika ja Egypti Palestinaan asti. Sitä kahden puolin on siis mahtawia maita ja waltakuntia ja keskus on täynnä saaria, niinkuin Sandia, Rodus, Kypr. Suurin osa tätä merta on nykyään Turkin hallussa. Tämän Wälimeren kutsuu raamattu mereksi ja Judan maasta antaa se länteen päin; sillä Palestina on tämän meren äärenä ja Palestinan rajalla itään päin on Judan maa.

44. Raamattu kutsuu yhteisellä nimellä kansoja tämän meren, semmenkin sen wasemmalla warrella, **pakanoitfi**. Sillä kansoilla, jotka asuwat oikealla puolella ja itäänpäin, on raamatussa omat erityiset nimensä. Näitä pakanoita olemme mekin ja kaikki ne, jotka asuwat pohjaan päin meren wasemmalta rannalta. Sentähden kutsuu p. Raawalikin itsensä 2 Tim. 1: 11 ja muuallakin **pakanain opettajaksi ja apostoliksi**; sillä hän on saarnannut tämän meren wasemman puolisella alueella ja kaikki epistolansa näihin paikkakuntiin kirjoittanut; tämän meren toiselle, oikealle puolelle ei hän tullut. Näitä pakanoita tarkoittaa Jesaiaskin tässä, jandossaan: **koska se suuri paljous meren tykönä ja pakanain woima tulee sinulle**. Sillä meren paljous ja pakanain woima tietää yhtä ja samaa ja selittää itsensä, tietysti ettei hän meren paljoudella ymmärrä wesiä, waan ihmisiä.

45. Ei tiedä **pakanain woiमान** tässä pakanain wälewyyttä eli waltaa; mitä se seurakuntaa hyödyttäisi? waan se on sanottu suurista joukoista, niinkuin on tawallista sanoa suuresta rahasummasta: tuossa on rahaa kassapäissä, se on, siinä on sitä koolta. Niin merkitsee **pakanain woima** myös tässä suurta joukkoa pakanoita. Niin sanotaan myös suuren maan ja paljon kansan haltiaasta: hän on woiallinen herra. Nyt on tämä Jesaiaan lause suuremmaksi osaksi täytetty apostoli Raawalin kautta, joka on meidän apostolimme. Hänen saarnainsa kautta on meren paljous käännetty ja

sellainen pakanain voima uskoon tullut. Ja tämä kaikki on sanottu selittämään, kutka niitä kaukaa tulewia poikia ja tyttäriä ovat, tietysti pakanafunnan paljous suuren Wälimeren seudulla, jonka p. Baawali on kääntänyt. Tästä taas sefenee, ettei sellaista tulemista ymmärrettäne ruumiillisesta tulemisesta. Sillä miten koottaisiin sellainen kansan paljous ja voima yhteen kaupunkiin, saatikka asuisi eli pysyisi siellä? Hän sanoo meren paljouden kääntyvän eli käännettävän, niinkuin kasvot eli ruumis käännetään eli muutetaan, osoittamaan etteivät pakanat tule ruumiillisesti Jerusalemiin, vaan että heidän tulemisensa on kääntyminen. He olivat ennen kääntyneet maailman puoleen, nyt he ovat käännetyt ja kääntyneet Jumalan seurakuntaan.

46. Hän kutsuu tämän paljouden meren tykönä hebrean kielin Hamon, joka merkitsee joukkoa eli paljoutta; joska hän varmaan tarkoittaa Jumalan lupausa Abrahamille, että hän olisi monen pakanan isä. Sillä näin sanoi Jumala 1 Mos. 17: 5 hänelle: **ei sinua pidä enää kutsuttaman Abram, mutta Abraham pitää oleman sinun nimes; sillä minä olen tehnyt sinun paljon kansan isäksi.** Tässä panee Jumala ensimmäiset puustavit Hamon sanasta Abram in nimeen ja tekee siitä Abraham, selittää itse syyn siihen ja sanoo: sentähden että hän on olewa Hamonin, s. o. pakanain paljouden isä: juuri kuin sanoisi Jesajaan kansa: hän on olewa meren hamonin isä, pakanain paljouden isä. Sentähden tyrkyttää p. Baawali epistolisensa, että pakanat uskon kautta ovat Abrahamin lapsia ja siemen, Jumalan lupauksen mukaan. Tähän on Jesaiastin tässä tahtonut viitata ja kirjoittaa sellaisen lupauksen täyttämiseksi. Ennen kutsuttiin hänen nimensä Abram, korkeuden isä, eli korkia isä; nyt kutsutaan hän Abrahamiksi, monen pakanan isäksi, niin että hänen korkeutensa ja korotuksensa on pakanakunnassa tähtäntöön saatettu.

47. Mutta minäkätähden käyttää hän niin liika monta sanaa, sanoen: silloin sinä saat sen nähdä ja iloitet eli puhkeet, sinun sydämmes ihmettelee ja lewittää hänenä? Mitä on nähdä, puhjeta, ihmetellä ja lewittää? Ne ovat

kaikki lohdullisia lupausfanoja. Hebrean kielen tapaa on kutsua katsomiseksi sitä, koska tahdomme ja pyyntömme tapahtuu, niinkuin Ps. 54: 9: **minun silmäni ovat nähneet minun wiholliseni,** se on, olen näkewä heistä, mitä jo aikoja sitte mielelläni olisin nähnyt, heidät nimittäin maahan poljetuiksi ja totuuden wahvistetuiksi. Niin myös Ps. 37: 34: **sinä saat nähdä, koska jumalattomat häwitetään,** se on, silloin saat nähdä, mitä mielelläs näet. Niin myös Ps. 35: 21: **he lewittävät kitauja awaralta ja sauwat: niin, niin, sen me mielellämme näemme;** se on, woi, kuinka hauskaa, sellaista olisimme aikoja sitte mielellämme nähneet. Niin tässäkin. **Silloin sinä saat sen nähdä,** se on, olet nyt kurja, wiheliäinen harwalukuinen kansainen. Wihollises näkewät, mitä he mielellään näkewät, ja sinäkin näkisit mielelläs, että olisit suuri ja lukuisa; mutta sitä et näe vielä nyt, vaan tähtyy nähdäkses wähän aikaa, mitä et mielelläs näkisi; sitte saat sinäkin nähdä, ja he eivät näe. Koska paljous meren tykönä kääntyy sinulle, silloin saat nähdä, mitä jo aikaa ennen olisit mielelläs nähnyt; ja silloin he eivät saa nähdä, mitä mielellään tahtoisivat. Sinun pitää olla jonkun aikaa kärsiwällinen eikä näkemän, ja antaman vähentää itseäs ja kantaman ristiä.

48. Tällainen puheen tapa on alkunsa luonnosta; me, näethän, käännämme luonnollisesti silmämme näkemästä, mitä emme mielellämme näe. Toisaalta taas käännämme silmämme ilolla ja usein sinne, mitä mielellämme ottaisimme. Siitä on sanan laastuksi tullut: mitä sydän haluaa, sitä silmätkin katsovat. Ja syystä saattaisimme sanoa: hän ei näe, se on, ei se kelpaa hänelle. Sillä kaikista muista jäsenistä osoittawat silmät warsin mahtawasti sydämeen tytywäisyyttä tahi tytymättömyyttä johonkin.

49. Mutta wuotaminen eli puhkeeminen on myös sanottu samasta mieltymisestä ja toiwosta. Sillä koska jotain meille hywin menestyy ja käy mielen mukaan, niin sanotaan: se wuotaa hänelle. Behmiä taipuu itsestänsä ja seuraa helposti mukana; mutta kuuwaa, ko-

waa ja vastahakoista ei saada mihinkään paikastansa ja se tuottaa paljon waiwaa ja harmia. Jesaias tahtoo siis sanoa: saat nähdä sydämessä halun, siitä tulet sinä niin iloiseksi ja ihastuneeksi, ettäs puhkeet eli wuodat, teet ja kärsit kaikkea mielelläs, ilolla ja halusta; eikä yhdessäkään asiassa kohtaa sinua waiwaa tahi harmia. Ja tämä on Hengen hedelmä, alkunsa jumalallisen lupauksen lohdutuksesta, joka tekee lempeitä, iloisia, wuotawia ihmisiä, joille kaikki asiat hywin menestyvät.

50. Mutta kuinka tämä kolmas: **sinun sydämessä ihmettelee** eli hämmästyty sopii yhteisen ilon kansa? Toden suuret ilot, joita saamme yli pyhytämme ja ajatuksemme, waihtawat itään kuin hämmästyksen, sentähden että ne owat paljoa suuremmat, kuin olimme toiwoneet eli odottaneet. Niin sanoo esimerkiksi Luukas, Ap. T. 10: 45, että p. Pietari seurakumppanit, pyhän Hengen tultua, Pietariin saarnatessa, pakanain, Korneliuksen ja hänen omaistensa päälle, hämmästyivät ja peljästyivät, että **pakanainkin päälle pyhän Hengen lahja wuodatettiin**, jota he eivät ollelkaan odottaneet. Niin sanoo Jesaiasin Jerusalemin sydämessänsä hämmästywän suuresta riemusta, koska sellainen suuri pakanain paljous tulee niin kujan, wainotun joukkojen lisäksi.

51. Tuo neljäs: **sinun sydämessä lewitää itensä** on huolia hymnärtää tietävän ja lomielisyhtä, turwailisuutta ja wapautta; sillä tuota kaikkea tulee Hengen lohdutuksesta ja sydämmen ilosta, koska Jumala tekee meille enemmän, kuin pyytäneet eli odottaneet olimme. Sellainen juuri onkin hänen tapansa tehdä, kuten tämä Jesajaan teksti opettaa ja p. Paawalikin Ef. 3: 20 sanoo Jumalan **tekewän kaiken senkin ylitse, kuin me rukoilemme tahi hymnärrämme**. Näin on hän tällekkin wähäselle joukkosellensa tehnyt, jota hän salli wainoa ja wähetä, niin että sitä ei nähnyt koskaan mitään tulewan. Mutta ennen kuin silmäiltiin ympärille, oli se kaikessa maailmassa enentynyt ja kaikkea wihollisiansa woimallisemmaksi warttunut; tämäpä sitte on mielestämme ihmeellistä.

Kamelin paljous on peittäwä sinua, ne nopsat Midianin ja Efan kamelit; ne kaikki tulewat Sabasta: kultaa ja pyhää sawun he tuowat, ja he ilmoittawat Herran kiitosken.

52. Hän on tähän asti puhunut pakanoista, jotka tulewat Jerusalemiin lännestä, siitä suuresta paljoudesta meren tykönä. Tässä hän puhuu idästä tulewista kansoista; sillä Midiani, Efa, Seba ja kameleilla ratsastawa kansa on itään päin Jerusalemistä. 1 Mos. 25: 2—4 luemme, että Abrahamilla oli kolmannelta waimostansa, Keturasta, kuusi poikaa: Simran, Jaksan, Medan, Midian, Jisbal ja Sua. Sitte synnytti neljäs poika, Midian, Efan ja Eferin. Tässä owat nyt molemmat, joista Jesaias puhuu, Midian ja Efa. Toisenkin poika, Jaksan, synnytti Seban ja Dedan. Ja taas 1 Mos. 10: 1, 6, 7 luemme Noan siittäneen Semin, Hamin ja Jafetin. Ham siitti Kusin ja hänen weljensä. Kus siitti Naeman. Naema siitti Scheban ja Deban, jotka olivat saman nimiset kuin Abrahamin lapset. Nyt on ja kaiketi pysyykin epätietoisenä, kumpaa Jesaias Scheballa tarkoittaa, Abrahamistako waiko Hamista tullutta. Mutta eihän se ole tärkeää. Maan päällä löy niin, että toinen kansa ajaa pois toisen ja walloittaa sen maan; niinkuin erinäiset huoneet ja pellot muutawat omistajaa, ja myydään jo joutuwat toisen haltian hallusta toiselle. Nyt olen ennen sanonut, että mailla itään päin Jerusalemistä on monta ja erityistä nimeä, eikä kutsuta yhteijellä nimellä pakanoiksi, niinkuin Välimeren seudut. Muutamia kutsutaan Bedariksi, muutamia Nabujotiksi, toiset Midianiksi, muutamia Efaiksi, muutamia Ismaeliksi, toiset Edomiksi, toiset Moabiksi, toiset Sebaksi, jokainen kansa esi-isästänsä. 1 Mos. 25: 6 sanoo Moses Abrahamin lähettäneen Ketura waimostansa syntyneet poikansa pois Jafin pariästä idän puoleen. Sentähden on warsin uskottawa, että he näistä maista ottiwat paljon alaa waltaansa, ja että Midian, Efa ja Seba tuliwat jaloimmiksi.

53. Mutta latinaisten ja kreikkalaisten maantieteiläin mukaan kutsutaan kaikki nämät kansat arapialaisiksi, ja he jakavat Arapian kolmeen osaan: Arabia deserta, Arabia petrea, Arabia felix, ja on, autio Arapia, kiwinen Arapia ja rikas Arapia. Mutio Arapia on Egyptin ja Judean välillä, tästä itään päin, ja tämän maan lävitse johdatti Mooses Israelin lapsia; ja yksinänsä tämä kutsutaan hebrean kielin Arapiaksi, sillä Arapia merkitsee hebrean kielellä erämaata. Kiwinen Arapia jattuu Judeaan idästä päin, ja on suuri maa. Mutta ei kummas-takaan puhu Jesaias täsiä. Rikas ja suuri Arapia, etäisiin Judeasta ja toisella puolella autiota ja kiwistä Arapiaa, kutsutaan hebreaksi Seba; jos sitä sitti kutsutaan Abrahamin tahi Hamin pojasta, on vähäpätöinen asia. Efa on osa jamaasta rikkaasta Arapiasta. Arapiasta eli Sebasta on turkki Ma-hometti tullut, ja hänen hautansa on jaman maan Mekka nimisessä kaupungissa. Rikkaaksi Arapiaksi kutsutaan se kalliista ja monista jaloista hedelmistänsä. Senmenkään ei kaswa muualla maailmassa missään paitsi tässä rikkaassa Sabassa eli Arapiassa sellaista suitsutusta, josta naiskuningaskin Sabasta jamaasia maassa toi mukanaan ynnä muitten kallisten yrttein kansa kuningas Salomolle 1 Kun. 10: 1. Tästä Sabasta ja Efasta puhuu Jesaias tässä. Sama kansa käyttää myös kameleja ja jamaalaatuisia eläimiä. Mutta Midianin kansa on näiden naapurit ja jattuu heidän rajaansa Sumaisen meren kohdalla Egyptiin ja rikkaan Arapian välillä.

54. Siis on Jesaiaan tarpeitus, että näistä maista tulisi niin paljon kameleita ja noppia juoksoita, että ne suuren paljoutensa tähden ikään kuin peittäisivät maan, niinkuin suuri sotalauma peittää maan, kussa se kulkee eli makaa. Kuitenkaan eivät tule kamelit ja juoksiat yksinänsä, vaan myös kansa, joka niillä kulkee ja ratsastaa. Sentähden selittää hän itsensä; sanottuansa millinen kamelein ja juoksiain paljous tulisi Midianista ja Efasta, lisää hän siihen selityksen, joka tarkoittaa ihmisiä: **ne kaikki tulevat Sabasta; kultaa ja pyhää sawua he tuovat, ja he ilmoittawat Ser-ran kiitoksen.** Itään kuin sanoisi hän: Midianin ja Efan kansa tulee niin koolta, että sinun maas peitetään heidän kameleinsa ja juoksiainsa suuresta epälukeisuudesta ja paljoudesta. Ja miksi puhun ainoasti Midianista ja Efasta, Arapian osista ja paikkakunnista? Hevä tulevat kaikki ja koko rikas Arapia.

55. Tässä kohtaa nyt tämä kysymys: onko tämä sanottu luonnollisista kameleista ja juoksoista? niin myös: onko se kulta ja suitsutus, jota he uhraavat, luonnollista? Niin myös: tuleeko toden kolo rikas Arapia? Em-mehän lue mitään näistä tapahtuneen. Sillä waikka moni selittää tämän lauseen tietäjiin, jotka Kristuksen syntymisen jälkeen tulivat tästä maasta, niinkuin ewankeliumi sanoo, oli heitä kuitenkin niin vähä, ettei heidän taida sanoa kameleinsa suurella paljoudella peittäneen maata. Sekään eivät olleet Seban kaikki asukkaat, vaan warsin vähä parwi tätä kansaa. Ilman pakkoa ei pidi meidän toisaalta ottaman pakoanne tämän hengelliseen ymmärrykseen. Mutta tämä kaikki ei ole ruumiillisesti tapahtunut, eikä mahdollisesti ja uskottawasti kokaan tapahdukaan, sillä se ei sinukaan käy laatuun, että kaikki Sabalaiset tulisivat ruumiillisesti Jerusalemiin, niin suuri ja mahtawa kansa yhteen kaupunkiin. Onkin paitsi sitä Jesaias tässä luvussa tähän asti puhunut wain hengellisestä walkeudesta, ewankeliumista, uskosta ja hengellisestä kokoontumisesta ja tulemisesta ja että sellainen tuleminen tapahtuu seurakuntaan, mutta ei ruumiillisesti Kristuksen työ omassa persoonassansa. Sentähden tahdomme mekin pysyä täällä radalla ja sikkä katsoa, että waatiwa ja riittäwä syy pakottaa meitä ymmärtämään tämä kappale hengellisestä tulemisesta; niin että kristillinen seurakunta on näkewä, wuotawa, ihmettelewä ja ihastuwa, koska hänen yhteyteensä kokoontuu, ei ainoastansa paljous meren tykönä länteenpäin, vaan myös idän puolelta rikkaimmat ja mahtawimmat kansat, Arapia. Paitsi kaikkea tätä waatii ja pakottaa meitä tähän sekii seikka, että tässä luvussa sanotaan edespäin paljo sellaista, jota ei mahdollisesti woi ymmärtää ruumiillisesta tulemisesta. Niinkuin koska profeetta w. 7 sanoo: **kaikki laumat Bedarisssa pitää kokoontuman sinu tykö ja winaat Nabajotisssa sinua palweleman; ne pitää Jerusalemissa uhrattaman Jumalan alttarilla.** Niin myös w. 10, että kuningasten pitää heitä palweleman ja muukalaiden rakentaman heidän muurinsa

ja muita samallaisia lauseita, jotka eivät ruumiillisesti ole tapahtuneet, eikä tapahtukaan.

56. Sentähden täytyy Jesaiaan tarkoitukseen olla tämä, että tämän maan, Aepian, kansa suurin joukoin kokoontuu uskoon ja ewankeliumille ja uhraavat itsensä kaikin tavaroinensa, kameleinenensa, juokstoineensa, kultinensa, suitsutuksenensa ja kaikkineen, mitä heillä on. Sillä kussa oikeita kristityitä on, siellä antavat he kaikkineensa palvelemaan Kristusta ja hänen omiansa, niinkuin p. Raawalikin kirjoittaa Filippiäisistä ja Korintilaisista, 2 Kor. 8: 2.

57. Siis, tämä epistola on tarkoittanut suurimpia, useimpia, mahtavimpia ja rikkaimpia kansoja maan päällä, joita on paljous meren tykönä ja pakanain voima. Tämä on lähes ydin kaikista kansoista maan piirin päällä, paljouteen ja voimaan nähden. Niin on Aepia pidetty rikkaimpana ja jaloimpana kansana, jolla hän osoittaa, kuinka koko maailma kääntäisi uskoon. Sentähden joskin tässä kulta, suitsutus ja kamelit hümärrettäisiin ruumiillisesti, on kuitenkin niiden tuleminen ja tuominen Jerusalemiin hümärrettävä hengellisesti. Mutta mikä tämän hengellinen hümäritys on, sen jäästämme tämän päivän ewankeliumin selitykseen. Sanoilla: **kaikki Sabasta** ei tarkoiteta, että he kaikki tulisivat uskowaisiksi; vaan että koko se maakunta kääntyisi kristinuskuun,

waikka niitten joukossa on uskottomiaakin. Samoin sanomme mekin: koko Saksan maa on nyt kristillinen, sentähden ettei siellä enää ole jäljellä wanhaa pakanallista tapaa. Ja waikka wähin osa on oikeita kristityitä, niin kutsutaan kuitenkin kaikki näitten tähden kristityiksi. Niin oli koko Judankin kansa kokonansa Jumalan kansa 4 Mos. 24, ja kuitenkin oli niiden parissa monta, jotka kumarisivat epäjumalia.

58. Viimeiseksi sanoo hän: **he ilmoittawat Herran kiitoksen.** Kristittyin oikia ja omituinen työ on, että tunnustamme syntimme ja häpiämme ja saarnaamme ainoastansa Jumalan armoa ja töitä itsesämme. Sillä Jumalan kiitosta ja kiunnaa saattaa ainoasti se saarnata, joka tuntee Jumalan armon ja tämän walkeuden. Mutta ei kenkään tunne Jumalan armoa, joka vielä jotain pitää omasta walkeudestaan, töistänsä, menostansa ja luonnostansa; sillä sellainen on ja pysyy wanhana, jokiana ja kuolleena Matamina, joka ei nouse tätä walkeutta tähyttämään, vaan saarnaa enemmän omaa kiitostansa. Sentähden ylistää Jesaias tässä ihmisiä rikkaasta Aepiasta; he, näethän, ovat oikeita kristityitä, jotka ilmoittawat ainoastansa Jumalan kiitoksen, ja sen he epäilemättä oppivat tuntemaan tästä armon walkeudesta ja ewankeliumista.

N:o 11. Ensimmäisenä Sunnuntaina Loppiaisesta.

Rom. 12: 1—5.

Niin neuwon minä teitä, rakkaat weljet, Jumalan sydämmellisen laupiuden kautta, että te antaisitte teidän ruumiinne y. m.

1.

Edellisisä selityksisä olen tylläkin runsaasti kirjoittanut uskosta, rakkaudesta ja ristiä eli kärsimisestä, josta toivo tulee. Näisä kolmesä on kristillinen elämä ja meno. Sentähden on tarpeetonta sitä wastedes pidemältä ja laajemmalta wenyttää, waan kusä rakkaus, usko ja risti, ja mitä muuta kristilliseen elämään tulee, esiintywät, niin lukee ja muistuttanee jokainen niitä itsellensä entisistä selityksistä, sillä tästäähin olen lyhykäisesti nähtäväksi näytävä, miten jumalallinen oppi sisälää, ei mitään muuta, kuin Jesusta Kristusta, niinkuin usein olemme kuulleet.

2. Siis opettaa tämä epistola, ei uskosta, waan **uskon hedelmistä**, joita on: kurittaa ruumista, rakastaa, olla ykimielinen, kärsiwäläinen y. m. Ja ensiksi ottaa epistola (puhuaksensa) siitä uskon hedelmästä, joka on kurittaa ruumista ja kuolettaa pahoja himoja. Ja siitä puhuu apostoli wallan toisella tapaa, kuin muisä epistolisä. Sillä epistolasä Galatalaisille kutsuu hän sen lihan ristiinnaulitsemiseksi himoinensa; lähetyksirjasä Efesiläisille ja Koloskilaisille kutsuu hän sen wanhan ihmisen riisumiseksi ja niiden jäsenten kuolettamiseksi, jotka maan päällä owat; mutta tässä kutsuu hän sen uhraamiseksi ja ylistää sitä mitä korkeimmilla ja pyhimillä sanoilla. Minkätähden? Sitä woimallisemmin kehoittaaksensa meitä sellaisilla mahtawilla ja jaloilla sanoilla tähän uskon hedelmään. Sillä koko maailma pitää papilliset toimet, wiran ja arwon jaloimpana ja korkeimpana, luten laita toden totta onfin. Jos siis nyt jollakin on halua ja mieltä olla pappina ja saawuttaa kor-

keimman arwon Jumalan tykönä; noh niin, hän ryhtyköön näihin toimiin ja uhratkoon oman ruumiinsa Jumalalle, se on, hän tulkkoon alhaisimmaksi ja ihan mitättömäksi maailman edessä ja täällä maan päällä.

3. Tässä suon jokaisen etsiä ja löytää sen eroituksen, joka on **ulkonaisen loistawan pappiuden** ja tämän **sisällisen hengellisen pappiuden** välillä. Edellisen owat wain muutamats ja wähin määrin itsellensä repineet; mutta tämä toinen on kaikille kristityille yhteinen. Edellinen on ihmisten siksi korottama ja nimittäma ilman Jumalan sanaa; tämä on Jumalan sanalla perustettu ilman ihmislöppötyksiä. Edellinen woidellaan ulkonaisesti ihoon ruumiillisella öljyllä; tämä jälkimäinen woidellaan pyhällä Hengellä sisällisesti sydämeen. Edellinen ylistää ja kiittää omia töitänsä ja ansioitansa; jälkimäinen saarnaa ja ylistää Jumalan armoa ja hänen kunniaansa. Edellinen ei uhraa ruumista himoinensa, sepä elättää ja ruokkii lihää himoinensa; mutta tämä kuolettaa ja uhraa ruumiin himoinensa. Edellinen uhrauttaa itsellensä rahaa, tawaraa, kunniaa, joutilaisuutta, hywiä päiwä ja kaikkea maallista huwitusta; jälkimäinen otattaa itseltänsä kaikkea sellaista ja saattaa itsellensä päinwastaisista. Edellinen uhraa toistamiseen Kristuksen kauhialla nurrjuudella; tämä tythy siihen, että Kristus on kerwan uhrattu ja uhraa itsensä samassa ja yhtäläisessä uhrissa hänen kansansa ja hänessä. Ja lyhyesti sanottu: nämät kaikki pappeutta so-piawat yhteen juuri samate kuin Kristus ja Barabas, walkeus ja pimeys, Jumala ja maailma. Sillä yhtä wäähä kuin Kristus on tullut papiksi öljyllä eli päälakensa kaljukki ajamisella,

yhä vähä annetaan myös tämä pappius iljällä ja päälaen keritsemisellä; kuitenkin on Kristus kaikkein kristittyinsä kanssa pappi, Ps. 110: 4, **sinä olet pappi ijankaikkisesti Melkisedekin jäädyn jälkeen.** Tätä pappiutta ei tehdä eikä wihitä. Tässä ei ole tehty pappi; sinun tähtyy olla papiksi syntynyt ja tuoda se perintönä mukana syntymisestä. Mutta syntymisellä tarkeiton uutta syntymistä wedeestä ja Hengestä. Siinä tulewat kaikki kristityt sellaisiksi papiksi, korkeimman papin, Kristuksen lapsiksi ja kanssa-perillisiiksi.

4. Nyt on pappiuden nimi ja arwo jalo ja pian jokaisen mainitsema ja kiittämä; mutta wirka ja uhri on harwinainen, jota jokainen kannoo. Sillä se kysyy henkeä, tawaraa, kunniaa ja ystäviä ja kaikkea mitä maailmalla on, niinkuin Kristuksen käwi pyhällä ristillä. Mutta ei ketään halua walitsemaan ja ottamaan kuolemaa elämästä, waiwaa huwista, wahinkoa tawarasta, häpiää kunniaasta, wihollisia ystäwistä; sillä niin teki Kristus ristillä, meille esikuwaksi. Ja kuitenkin tulee meidän sellaisia tehdä, ei itellemme ja omaksi hyväksemme, waan lähimmäisen palvelukseksi ja Jumalan kiitokseksi ja kunniaaksi, samoin kuin Kristus uhraasi ruumiinsa. Tämähän on forksiasti jalo pappius.

5. Mutta usein olen sanonut, että Kristuksen kärsimistä ja töitä on kahdella tapaa tutkittawa: **ensiksi** meille lahjoitettuna ja annettuna armona tahti tawarana, jossa uskoa harjoitettakoon ja omistakoon se sellaisen uhrin ja tawaran autuudeksensa. **Toiseksi** noudatettawanamme esikuwana, jonka tapaan mekin uhratkaamme itsemme lähimmäisellemme hyödyksi, Jumalalle kunniaaksi. Siinä rakkaus harjoitakoon itsensä ja jakakoon sellaisia töitä lähimmäisellensä hyväksi. Joka niin tekee, hän on kristitty ja tulee yhdeksi Kristuksen kanssa ja hänen ruumiinsa uhraus on yksi uhri Kristuksen ruumiin uhrin kanssa; ja tämän sitte kutsuu p. Pietari Jumalalle Kristuksen kautta otollisen uhrin uhraamiseksi, 1 Piet. 2: 5, kussa hän tämän pappiudenkin ja uhrin selittää, sanoen: **ja myös te, niinkuin eläwät kivet, rakettaat teitänne hengelliseksi huoneeksi, ja**

pyhäksi pappiudeksi, uhraamaan hengellisiä uhria, jotka Jumalalle Jesuksen Kristuksen kautta otolliset owat.

6. Hän kutsuu sen hengelliseksi uhriksi, waikka kuitenkin p. Paawali sanoo, että meidän ruumiimme on uhrattawa. Nythän ruumis ei kaiketi ole henki; mutta **hengelliseksi uhriksi** hän kutsuu sen jätawarten, että se toimitetaan wapaasehtoisesti Hengen kautta eikä kistota lailla ja helwetin pelwolla, niinkuin hengelliset tähän saatta owat itseänsä kiduttaneet paastoilla, karheilla waatteilla, walwomisella, kowalla wuoteella ja muulla samallaisella turhalla waiwalla ja työllä, eiwätkä ole kuitenkaan saapuneet tähän uhraamiseen, waan owat ehtineet siitä kauwemmaksi pois, wanhaa ihmistä kuolettamattansa. Owat siitä wain tulleet yleämmiksi ja pahemmiksi, röyhkeilleet ja kerskuneet sellaisista töistänsä ja ansioistansa Jumalan edessä. Sillä eipä he niitä tehneetkään ruumiin kuolettamiseksi, waan owat koonneet niitä hywinä töinä suureksi ansioiksi, istuaksensa taiwaassa muita ihmisiä ylempänä, jota siis syystä kutsunet heidän ruumiinsa lihalliseksi uhriksi, joka on Jumalasta waastenmielinen, mutta perkeleelle otollinen.

7. Mutta hengelliset uhrin, sanoo Pietari, owat Jumalalle otolliset. Samoin opettaa Paawalikin, Rom. 8: 13: **jos te lihan työt Hengen kautta kuoletatte, niin te saatte elää.** Hän sanoo: **Hengen kautta kuoletatte,** niinkuin Pietarikin kutsuu sen hengelliseksi uhriksi, sillä uhrattawa on kuolettettawa. Itään kuin sanoisi hän tässä: **jos te kuoletatte lihan työt omalla walitsemallanne tawalla, ilman henkeä ja halua, ainoasti piinan pelwosta, niin se on olewa lihallinen kuolettaminen ja uhraaminen, jonka wuoksi ette saa enemmän elää, waan ainoasti kauheammin kuolla.** Hengen tähtyy se tehdä ja hengellisesti, se on, halulla ja rakaudella, ilman helwetin pelkoa, wapaasti ja ilmaiseksi, siitä etsimättä ansiota, kunniaa taikka palkkaa ajassa tahti ijankaikkisuudessa. Katso, tämä kutsutaan hengelliseksi uhriksi. Sillä kaikki mitä siinä tapahtuu, olkoon kuinka ulkonaista, törkiää, ruumiillista eli nähywäistä tahtonsa,

niin se kaikki kutsutaan hengelliseksi, ja se ta-
pahtuu Hengestä ja Hengen kautta. Näin on
syöminenkin ja juominen hengellistä työtä, kussa
sitä tehdään Hengen kautta. Toisappäin lihal-
lista on, mitä lihan kautta tehdään, olkoonpa
kuinka salassa tahtonsa ja kuinka hyvässä hy-
wänsä sielussa, niinkuin p. Paawali Gal. 5: 20
kutsuu **epäjumalten palveluksen ja eriseuran**
lihan töiksi, jotka kuitenkin owat sielussa mitä
hywimmässä.

8. Paitse tätä hengellistä uhria mainit-
see p. Pietari vielä toisenkin, lausuen näin: **te**
olette kunnikaallinen pappius, ilmoittamaan
sen voimaa, joka teitä pimeydestä hänen
ihmeelliseen waltenteensa kutsunut on. Tässä
hän tarkoittaa saarnawirkaa, joka on oikia uhri-
wirta, josta Pi. 50: 23 sanoo: **joka kiitosta**
uhraa, se ylistää minua. Sillä saarnaamalla
ylistetään Jumalan armoa, ja se kutsutaan ylis-
tyksen ja kiitoksen uhraamiseksi, niinkuin p. Pa-
awalikin Rom. 15: 16 kerstaa siitä, että hän
pyhittää eli **uhraa** ewankeliumia. Mutta tästä
uhraamisesta emme puhu tässä; tosin saattaa
senkin ylehenä tähän sulkea tämän hengellisen
uhrin osana, niinkuin fitten seuraa. Sillä joka
Jumalalle uhraa ruumiinsa, se uhraapi kielen-
fäkin ja suunsa, saarnaamaan, tunnustamaan ja
ylistämään Jumalan armoa. Tästä kuitenkin (pu-
humme) toisessa paikassa. Katsekkaamme nyt sanoja.

Minä neuwon teitä, rakkaat weljet.

9. Ei hän sano: minä käsken teitä; sillä
hän saarnaa nulle, jotka jo owat kristityitä ja
hurskaita uskon kautta uudessa ihmisessä, jotka
eiwät ole käskyillä waadittawia, waan neuwo-
tawia mielellään tekemään, mitä synnilliselle
wanhalle ihmiselle on tehtävä. Sillä joka ei
sitä tee mielellänsä, ainoastansa ystävällisesti
neuwoittuna, ei hän ole kristitty; ja joka sitä
lailla kiskoo haluttomilta, ei hän ole oikia kris-
tillinen saarnaaja eikä esimies, waan maallinen
wangin wartia.

Jumalan laupiuden kautta.

10. Lainwaatia ahdistaa uhkautilla ja
rangastuksilla; armonsaarnaaja haukuttelee ja
lehoittaa Jumalan osoitetulla hywyydellä ja lau-
piudella; sillä ei hän halaja pakkotöitä ja was-

tahakoista palvelusta; hän tahtoo iloisia ja
mieluisia Jumalan palvelioita. Joka nyt ei anna
lehoittaa ja haukutellessa itseänsä sellaisilla ma-
keilla, rakkailta sanoilla Jumalan laupiudesta,
joka meille on Kristuksessa niin ylön runsaasti
lahjoitettu ja annettu, halulla ja rakkaudella
myös niin tekemään Jumalalle kunniaaksi, lähi-
mäisellensä hyväksi, hän on keltwotoin ja kaikki
on häneen nähden hukassa. Kuinka tulisi lain-
käskyillä ja uhkautilla pehmiäksi ja halulliseksi
se, joka ei jula semmoisesta taiwaallisen rak-
kauden ja armon tullesta? Ei meille annettu
ihmisten laupiutta, waan Jumalan laupiutta, ja
tätä tahtoo p. Paawali meitä tutkistelemaan,
lehoittaaksensa ja taiwuttaaksensa meitä.

Että te antaisitte teidän ruumiinne.

11. Wanhasssa testamentissa oli monta
ja monellaisista uhria; mutta ne kaikki merkitse-
wät sitä ainoaa uhria, jota Kristus ja hänen
kristittynsä toimivat hänen oman ruumiinsa uh-
raamisella. Sillä ei uudessa testamentissa ole, eikä
taida olla muuta uhria, kuin tämä ainoa, nimittäin
ruumiimme. Ja mitä enempiä taitaa eli tahtoo
joku uhrata, kuin itsensä kaikkiensa kokonansa?
Jos ruumis annetaan alttiiksi ja tulee uhriksi, niin
alttiiksi pannaan kaikki, mitä ruumiin on. Sen-
tähden owat nyt kaikki wanhan testamentin
uhrit lakanneet pappeinensa ja kaiken heidän
komeutensa kanssa. Mikä uhri on pennin tahti
marlan uhraaminen koko ruumiin uhraamisen
riimalla? Sellainen puolikuntainen työ ja paik-
kaustyö ei ansaitse uhrin nimeä, sen wuoksi että
tämä suuri uhri, nimittäin Kristus ja hänen
omainsa ruumis, on paraitaa uhrauksen alla.
Josta syystä Jesaiastin oikein sanoo sellaisesta
kerjäläistyöstä, että se uudessa testamentissa
tulisi inhoksi suurten, oikeitten uhrien tähden,
ja sanoo viimeisen luvun 3:ssa wärshysä: **joka**
härjän teurastaa, on niinkuin hän miehenkin
tappais. **Joka lampaan uhraa, on niinkuin**
hän koiran niskat taittais. **Joka ruoka-uhria**
tuo, on niinkuin hän siian werta uhrais.
Joka pyhää sawua muistelee, on niinkuin
hän wäärnyttä kiittäis. Samoin puhuu hän
sitä Jes. 1: 11: mitä minulla on teidän
uhreinne paljoudesta? sanoo Herrä: minä

olen oinasten poltto-uhreista ja syöttöläin rasvasta ravittu ja en tottele wafikkain, lamasten ja kauristen werta. Näillä ja muilla jaloilla sanoilla hylkää hän siksenä kaikki uhrin tämän ainoan wafikan uhrin tähden.

12. Sentähden owat fokrat taluttajamme tähän asti warfin surkiasti koko maailman pettäneet mesju-uhreillansa ja tämän ainoan uhrin unohtaneet. Sillä mesju kyllä pidettäneen, mutta siitä ei kuitenkaan lähde sielulle mitään hyötyä, waan pikemmin wahinkoa. Mutta tätä uhraamista ei toimiteta sielua hyödyttämättä; sentähden ei taida mesju olla uuden testamentin uhri, jos se muutoin olisi uhri. Sillä kaikkein uuden testamentin uhrein pitää oleman oikeita ja sieluja hyödyttäviä; mutta jolleiwät ole sellaisia, niin he eiwät ole uuden testamentin uhria; niinkuin Ps. 25: 10 sanoo: kaikki Herran tiet owat hywyys ja totuus.

Eläwäkki, pyhäkki ja Jumalalle otollisempi uhriksi.

13. Nämät kolme sanaa: **eläwäkki, pyhäkki ja otollisempi** panee p. Paawali tähän kaiketi peräyttääksensä wanhan testamentin uhrin ja poistaaksensa koko sen pappisuuden. Sillä wanhan testamentin uhria oliwat härjät, lampaat ja kaurit, joista ei yksikään jäänyt eläwäkki, waan oli uhrattaessa teurastettava, poltettava ja pappein syötävä. Mutta tämä uuden testamentin uhri on ihmeellinen uhri, joka tapetaan ja yhtaikaa kuitenkin jää eläwäkki; jokapa sitä paremmin ja woimallisemmin elää, jota enenmän sitä tapetaan ja uhrataan, niinkuin apostoli Rom. 8: 13 sanoo: jos te lihan työt Hengen kautta kuuletatte, niin te saatte elää. Ja Kol. 3: 3: te olette kuolleet ja teidän elämäenne on kätetty Kristuksen kanssa Jumalassa, ja Gal. 5: 24: mutta jotka Kristuksen omat owat, ne owat ristiinnaulinneet lihansa himoin ja haluin kanssa.

14. Siis, sananen eläwäkki pitää meidän ymmärtämän hengellisesti, elämisestä Jumalan edessä, eikä maailman nähden. Sillä ei hän wietä sellaista elämää, kuin maailma wiettää. Maailma elää eikä taida elää toisin, kuin himoisja ja lihan jälkeen; tosin on tämäkin maailmassa lihallaansa, mutta ei hän elä lihan jälkeen, niinkuin Paawali 2 Kor. 10: 3 sanoo: waikka lihasja waellamme, empä me sentäh-

den lihan jälkeen soidi; Rom. 8: 1: jotka ei waella lihan jälkeen. Sentähden on sellainen elämä ijanikaallinen elämä Jumalan edessä ja oikea eläwä uhri. Sillä sellainen ruumiin ja himoin kuolettaminen, joko se tapahtuu omalla itseänsä kurittamisella taikka muitten wainon kautta, ei ole muuta kuin harjoitusta tässä elämissä ja tähän elämään.

15. Wanhan testamentin uhri ei myöskään ollut pyhä muulla tawalla, kuin ainoasti ulkonaisesti ja ajallisesti, kunnes se oli syöty; samate kuin se wain ajallisesti ja ulkonaisesti elikin, kunnes se uhrattiin. Mutta tämä uhri on totinen ja ijanikaallisesti pyhä Jumalan edessä. Mutta pyhäkki kutsutaan, joka on asetettu ainoastansa Jumalan palvelukseksi ja kunniaksi, ja josta ainoasta Jumala lukua pitää. Sananen pyhä on siis ymmärrettävä siten, että salimme Jumalan yksin itsesämme waikuttaa, ja että olemme hänen oma pyhä aseensa, niinkuin apostoli 1 Kor. 6: 19, 20 sanoo: teidän ruumiinne on pyhän Hengen temppele, ja ettepä ole teidän omanne: kunnioittakaat siis Jumalaa teidän ruumiissanne ja teidän hengessänne, jotka Jumalan owat. Niin myös Gal. 6: 17: minä kannan minun ruumiissani meidän Herran Jesuksen arwet. Joka nyt tekee jotakin työtä omaaksi kunniaksensa eli huwiksensa, hänen uhrinsa on saastutettu. Niin telewät ne, jotka töillänsä etsiwät paikkaa eli anfiota Jumalan tykönä, olkoon ajallista tahi ijanikaalista. Tämä on alkuaansa siitä, ettei heitä ole wietä teurastettu uhriksi; sillä tämä uhri ei taida olla pyhä, jollei se ole ensin eläwä, se on, jollei se ole kuolettu maailmalle ja itsellensä, niin ettei se enää etsi omaansa.

16. Samate ei ollut uhri wanhaassa testamentissa itsesänsä Jumalalle otollinen, eikä tehnytkään ketään otolliseksi; mutta maailman ja ihmisten mielestä oli se otollinen; he pitiwät siitä paljon ja luuliwat sen kautta taitansa kelwata Jumalalle. Mutta tämä hengellinen uhri on ihmisten mielestä nurjin ja epäkelwottomin asia maan päällä. Sillä se kuolettaa ja tuomitsee ja on suoraaan päinwastoin kaikkea sitä, mihin maailma ja ihmiset

mielistyvät ja minkä he oikiafsi luulewat. Sillä luonto, kuten sanottu on, ei taida toisin elää, kuin lihan jälkeen, semmentkään omiissa hywiissä töissään ja röyhkeydessään; ei se woi kärkeä, että kaikki, mitä se tekee ja toimii, tulee mitättömäksi ja kuoletetuksi. Sentähden on tämä uhri Jumalalle otollinen (sanoo Paawali), waikka se kuinkaakin keltwotoin on maailman mielestä; ja jotka sellaista pyhää, elävää uhria uhraawat, ne hywin tuntewat ja owat waikat siitä, että se on Jumalalle otollinen, sillä he tietävät, että Jumala tahtoo lihan himon ja mielen kuoletetuksi, ja itse yksin meissä wai-
kuttaa ja elää.

17. Tästä seuraa, ettei p. Paawali tässä lihalla ymmärrä ainoastansa törkeitä ulkonaisia tekoja ja töitä, niinkuin ahmaamista, murhaa, huoruutta y. m., waan kaikkea, mitä ei wudesti ole syntynyt Hengestä ja mitä itänä wanha ihminen on parhaimpina ja korkeimpina woinimensa ulkonaisesti ja sisällisesti. Tähän luetaan pahuuden sywyhydet, joita on itsepintaisuus, itsewiislaus, järki, taito, luottamus hywiin töihin ja hengelliseen elämään ja nuihin Jumalan ihmiselle antamiin lahjoihin. Ota tästä esimerkiksi ne hengellisimmät ja taitawimmat ihmiset, joita nyhyään on maan päällä, joista tyllä muutamit pitävät ruumiinsa ulkonaisesti kurissa, mutta sydämessään owat he täynnä ylpeyttä, röyhkeyttä, itsepäihyhtä ja mieltymyhtä omaan elämäänsä ja menoonsa eli wiisauteensa. Tästä sisällisestä sywästä pahuudesta ei ole yksikään pyhä täydellisesti wapaa, sentähden pitää hänen alati uhraaman itsensä ja kuolettaman sellainen wanha konna. Mutta hän kutsuu sen ruumiin uhraamiseksi, sentähden että ne, jotka owat kristittyitä, elävät jo enemmän kuin puoleksi Hengessä, ja mitä heissä wialä on kuoletettawaa, sen omistaa hän ruumiille niinkuin alhaisimmalle ja halwimmalle osalle, jossa ei wialä ole Henkeä.

Joka on teidän toimellinen jumalanpalveluksenne.

18. Tässä hän selwästi eroittaa kristittyin jumalanpalveluksen juutalaisten jumalanpalveluksesta ja sanoo: juutalaisilla oli juma-

lanpalveluksensa järjettömissä eläimissä ja uhreissa: mutta teidän jumalanpalveluksenne on järjellisessä uhreissa, joka on ruumiinne ja te itse. Juutalaiset uhraiwat kulta ja hopiaa ja rakensiwat kuolleen temppelin tiwestä ja puusta; mutta te olette toinen kansa, sentähden ei ole uhriinne hopiaa eikä kulta. Teidän temppeliinne ei ole puusta eikä tiwestä, waan te itse, **te olette Jumalan temppeli**, 1 Kor. 3: 16. Tästä huomaa, kuinka rehellisesti on kristittyitä kohtaan meneskely, koska on oltu puhumatta tästä omasta jumalanpalveluksestamme ja koko maailmaa on palotettu rakentamaan kirkkoja, säätämään alttareita, luostareita, toimittamaan kelloja, kalffia, kuuia ja muita sellaisia kristittyin ainoana jumalanpalveluksena siihen määrään, että se itse juutalaisillekin olisi ollut aiwan tiiallista. Nyhyesti: sellaisen järjellisen jumalanpalveluksemme kutsuu hän sydämmen oikein hengelliseksi jumalanpalvelukseksi, joka tapahtuu uskossa ja Jumalan tuntemisessä. Tällä hylkää hän kaikki jumalanpalvelukset, jotka tapahtuwat ilman uskoa, paljaina järjettöminä jumalanpalveluksina, joskin ne toimitetaan ruumiillisesti ja ulkonaisesti ja niillä on suuren pyhyhyden ja hengellisen elämän tiilito. Millisiä tähän asti owat olleet paawisten työt, uhrit, munkkius ja ankara elämä, sillä ne tapahtuwat ilman Jumalan tuntoa (ollen ilman Jumalan sanaa) ja siihen lisäksi ilman henkeä ja sydäntä. Kuin wain työ oli tehty, oli sen, heidän luulostansa, telpaaminen Jumalalle, waikkei siinä uskoa ollut. Sama oli juutalaistenkin jumalanpalvelusten laita heidän töissänsä, uhreissansa, y. m., minä sanon niitten juutalaisten, jotka eiwät tunteneet Kristusta ja oliwat uskottomia, eikä siis hituakaan parempia, kuin epäjumalisten, taitamattomain pakanain työt ja jumalanpalvelus.

Ja älkääät sowittako teitänne tämän maailman muodon jälkeen, waan muuttakaat teitänne teidän mielenne nudistuksen kautta, että te koettelisitte, mikä Jumalan hywä, otollinen ja täydellinen tahto olisi.

19. Tätä uhria (kuten sanottiin) ei taida maailma nähdä eikä kuulla, sentähden wästus-

taa se sitä molemmin puolin, wiettelemällä ja uhkaamalla, haukuttelemalla ja wainoomalla. Ja tässä on hänellä puolellansa etuna täydellinen puutos meidän mielestämme ja henges-tämme, jota wastoin meissä vielä on aiwan paljon maailman mieltä ja halua. Sentähden onkin meidän warsin tarpeen waroa, ettemme seuraa maailman tapaa, eikä omaa järkeämme ja hyvää luuloamme, waan alati murramme oman mielemme ja tahtomme, ja teemme sekä kärkeimmekin toisin, kuin järkemme ja tahtomme määrää, aina elääksemme erinkaltaisesti ja päin wastoin kuin maailma. Niin me sitte joka päivä muutetaan ja uudistetaan mielestämme, se on, aina yhä enemmän mielistymme siihen, mitä maailma ja järki wihaawat; niin että, esimerkiksi, joka päivä aina mielemmin ja mielemmin tulemme köyhiksi, sairiksi, lastatuiksi, tyhmitiksi, syntisiksi, ja wihdoin pidämme kuoleman elämää parempana, tyhmyyden wiisautta arwoftaampana, häpiän kunniaa jalompana, köyhyyden rikkautta autuaampana, synnin hurstautta kunniallisempana. Sitä mieltä ei maailmalla ole. Se on ihan toisin mieltynyt ja pysyy sellaisessa wanhasa mielestään nuuttomattomana ja uudistamattomana, jopa paatuneena ja kiwitthyneenä.

20. Jumalan tahto on itsessään aina hyvä, suloinen ja täydellinen; mutta ei aina tunneta häntä sellaiseksi, niin, luulepa järki sen perkeleen pahaksi, katkeraksi ja kauhiaksi tahdoksi, kuin hän käsksee mitättömänä olemaan ja kuolettamaan, mitä järki pitää korkeimpänä, parhaimpänä ja kaikkein pyhimpanä. Ohjaajana tässä tähtyy siis olla koettelemuksen, joka tuffii, tuntee, löytää ja huomaa, että sellainen tahto on hyvä ja sydämmeestä hyvää tarkoittawa. Sitte hänkin, joka siinä on pyhyväinen ja lisääntyy, kokee, että sellainen hyvä tahto on suloinen ja otollinen, niin ettei hän sitä waihettaisi kaiken maailman hywyhteen, waan on suuremmissa huwissa ja ilossa köyhyydessä, häpiässä ja kaikinlaisessa waiwalaisuudessa, kuin kukaan muu maan päällä kaikessa rikkaudessa, kunniasa ja helussa, kunnes hän viimein tulee täydelliseksi ja mielellään waihettaa elämän

kuolemaan ja halajaa Paawalin kanssa eritä täältä, että kaikki synti loppuisi ja Jumalan tahto kaikissa mitä täydellisimmällä tavalla hänessä tapahtuisi. Silloin on hän maailmasta erinkaltainen, eikä käytä itseänsä ensintään maailman mukaan. Maailma ei woi saada kylkäänsä elämästä, hän taas halajaa päästä elämästä; mitä se etsii, sitä hän pakenee; mitä se pakenee, sitä hän etsii, y. m.

21. Tässä myös näet, ettei Paawali tuomitse kristittyä kaikin puolin puhtaaksi syntistä ja pahuudesta, kuin hän käsksee meitä muuttumaan ja uudistumaan mielestää. Mutta kussa vielä on muuttumista ja uudistumista, siellä on vielä jotain jäljellä wanhasta ja pahasta. Mutta tämä on syntiä, jota ei lueta kristityille sentähden, että jokapäivä ahferoitsewat muuttuaksensa ja uudistuaksensa; sillä sitä on heissä wastoin heidän tahtonsa, Rom. 7: 15 ja Gal. 5: 17: **liha ja Henki owat vastaan toistanja, niin ettette tee mitä te tahdotte.** Ja semminkin mainitsee hän tässä mieltä, jolla hän itse selittää, mitä hän tarkoittaa ruumiilla, jota hän käsksee uhraamaan. Kylliksi on myös ennen sanottu, mitä **mieli** raamatussa merkitsee, nimittäin omaa luuloa, joka on joko kaikkein pahetten eli kaikkein awuin pää. Sillä minä hywäksi luulen, siihen mielistyn, mutta mihin mielistyn, sen jälkeen teen; samate toinenkin. Mutta kussa sellainen mieli ei ole oikia, siellä on omatunto ja usko tiesään; kussa ei se sowi toisen kanssa, siellä on rakkaus ja rauha kadonnut; kussa rakkaus ja usko on tiesään, siellä on jula maailma ja perkele itse; sentähden on warsin tarpeellinen, että mieli muutetaan ja uudistetaan, niinkuin myös seura.

Sillä minä sanon siitä armosta, kuin minulle annettu on, jokaiselle kuin teidän seasanne on, ettei yksikään itsestänsä enempi pitäisi, kuin hänen tulee pitää; waan pitääkään kohtuullisesti itsestänsä sen jälkeen kuin Jumala on kullekin uskon mitan jakanut.

22. Tämän opetuksen antaa Paawali kaikissa epistolissansa erittäin juuri kristityille, pitääksensä woimassa kaikissa yhta yksintertai-

sen uskon ja estääksensä eriseuroja ja monenmoisia eripuraisuuksia kristillisessä elämässä, jotka saavat alkunsa omasta luulosta ja mielestä, jollei se pysy kaikissa yhtenä ja samana. Sentähden johdattaa hän tässä apostoliwirkansa heidän mieleensä, kehoittaaksensa heitä mitä hartaimmin, Jumalan armosta walittuna ja lähetettyinä sellaista opettamaan, ja tahtoo sanoa näin: teillä on monellinen armo keskenänne; mutta jokainen katsooon, että hän sulkee luulonsa uskoon ja siinä säilyttää sen, niin ettei kukaan pidä itseänsä toista parempana tahti arwaa itsellensä annettua lahjaa toisen lahjaa kalliimmaksi. Sillä kussa tämä tapahtuu, siellä tahtoo jokainen halveksia huonointa lahjaa ja rippua kiinni parhaimmassa ja yllyttää muitakin siihen. Jos tämä paha meneestyy, sitte uskalletaan töihin ja lahjoihin ja usko saa jäädä siksensä. Sitte soveltuu mieli tekemään maailman mukaan ja mielistyy siihen, mikä on korfiaa, eikä siihen, mikä on alhaista.

23. Tämän taidat parhaiten kuwaila nythään wallalla olewissa esimerkeissä. Siinä näet, kuinka munkit ja papit ovat korottaneet hengellistä säätyänsä, joka heidän mielestänsä on paras. Siitä eiwät he pidä kohtuullisesti, waan ylönn määrin ja owat omassa mielestänsä siinä luulossa, että kristittyin yhteinen sääty on ihan mitätöin. Mutta heidän säädyksensä ei ole kuitenkaan sitä uskoa ja rakkautta, jonka Jumala on käskent; waan jotain erityistä heidän omaa keksimäänsä. Sentähden owatkin he keskenänsä erimielisiä, ja sama heidän luulonsa jakaa heitä niin moniin lahjoihin, että jokainen tahtoo olla paras, ja tulewat niinmuodoin kaikki

tyyni Jumalan edessä kelwottomiksi. Sillä tässä menee hukkaan usko ja rakkauts, samate myös se yhtäläinen mieli, jonka on määrä pitää kaikki kristityt koossa ja yhdeksi tehdä.

24. B. Baawali tahtoo siis sanoa: waikka lahjat, työt eli ulkonaiset menot owatkin muuellaist, älkönn kukaan niiden tähden pitkö itseänsä hywänä ja tahtoko olla muita parempi, waan jokainen pitkönn itsensä hywänä uskostansa, joka meillä kaikilla on, waikka ei samassa määrässä, waan toinen on wahwempi, toinen heikompi. Kuitenkin on se, jonka usko omistaa, nimittäin Jesus Kristus, yksi ja sama. Sillä rydwärillä ristissä on uskonsa kautta juuri sama Jesus Kristus ja myös yhtä paljo hänessä, kuin p. Pietarilla, Baawalilla, Abrahamilla ja Jumalan äidillä ja kaikilla pyhillä, waikkei hänen uskonsa ollut yhtä wahwa kuin heidän. Waikka lahjat owatkin erinkaltaisia, on kuitenkin uskon tawara yhtäläinen. Kuin meidän nyt tulee keskata itseämme ainoastansa uskon tawarasta, eikä lahjoista, niin tulee jokaisen pitää toisen lahjat yhtä hywinä kuin omansa-kin ja niillä palwella toista, joka on minun wertaiseni uskon tawarassa. Näin pysyy rakkauden yhteys ja uskon yksinkertaisuus, eikä kukaan luota omiin töihinsä ja ansioonsa. Tästä luulosta ja mielestä lufenet lawiammin edellisissä saarnoissa, semminkin kolmannen Adwentti-sunnuntain epistolasssa. Mutta mitä enemmän on tämän päivän epistolasta sanottawaa, sen tahdomme jäädä tulewaksi sunnuntaiksi; sillä ne molemmat sopiwaat yhteen.

N:o 12. Toisena Sunnuntaina Loppiaisesta.

Rom. 12: 6—16.

Rakkaat weljet! meillä owat moninaiset lahjat siitä armosta, kuin meille annettu on.

1.

Tämän epistolan tarwittsi olla alusta lyhemmän ja lopusta pidemmän. Sillä alusansa kuuluu se edellisen sunnuntain epistolaan ja lopulla taas se liika äkkiä katkaistaan, josta hywin kyllä voi huomata, että sen niin on sowitzanut oppimaton ja malttamaton mestari, joka wain muisti että kirjoissa luetaisiin, mutta ei, kuinka kansaa opetettaisiin. Sentähden täytyy meidän yhdistää se, niinkuin sowliaas on, edelliseen epistolaan, että se sitä paremmin käsitettäisiin.

2. Edellisen sunnuntain epistolassa opettaa apostoli, kuinka meidän kristittyin pitää uudistaman mielemmie ruumiimme uhraamisella, säilyttääksemme uskon oikian yksinkertaisen luonnon, pitämättä mitään hywänä pait uskoa tahti parempana uskoa, ettei kristittyin kesken ilmeistyisi eriseuroja ja monellaisista menoa, waan että jokainen pysyisi siinä uskon mitassa, wahwasia taikka heikossa, jonka Jumala hänelle on antanut, ja siinä käyttäisi ja harjoittaisi muita lahjoja lähimmäiselle hywäksi. Täten ei sitte muodostuisi lahjoista niihin nähden erityisiä säätyjä, joilla ei ole sellaisia lahjoja, waan yhteinen uskon sääty pysyisi kaikkein silmissä korkeimpana ja kallimpana, johon jokainen tytyisi. Ja tässä käyttää hän wertausta, sanoen: sillä niinkuin meillä on yhdessä ruumiissa monta jäsentä, mutta ei kaikilla jäsenillä ole yhtäläinen työ; niin mekin olemme monta yksi ruumis Kristusessa, mutta keskenämme olemme me toinen toisemme jäsenet. (Tässä nyt seuraa tämän päivän epistola, jonka pitäisi tähän liittymän näin muodoin:) Ja meillä owat

moninaiset lahjat siitä armosta, kuin meille annettu on y. m. Sillä ne moninaiset lahjat sowitzaa hän niihin moninaisiin jäseniin, joita yhteisessä ruumiissa Kristusessa olemme. Tämä nyt on hywin selwä wertaus, jota hän usein kertoo, niinkuin 1 Kor. 12: 12 ja Ef. 4: 16. Sillä se oikein somasti opettaa, kuinka kaikkein kristittyin ainoassa yhteisessä uskossa tulee olla yhtäläisiä ja tytywäisiä, arwaamatta lahjoja, olkoot kuinka monellaiset ja suuret tahtonsa, sellaisiksi, joiden toten toinen olisi Jumalan silmissä toista huraskaampi, autuaampi eli parempi; sillä sellainen luulo, tarkoitus ja mieli on warmaan erehdys ja surma uskolle, joka ainoa kelpaa Jumalalle.

Kristillisyyks kuwattuna ruumiin jäsenissä.

3. Katsekaammepa waan tätä kuwausta, niin sen hawaitsemme. Ensiksi, kaikilla ruumiin jäsenillä on toiminta ruumiissa, sentähden että owat ruumiin jäseniä, eikä yksikään ole sentähden jäsen, että hän toimii töisfänsä tahti ansaitsee töillänsä olla ruumiin jäsen, waan se on tullut ruumiin jäseneksi syntymän kautta ennen, kuin hän taifikaan toimia eli tehdä työtä. Niin sentähden se juuri toimiikin, että se ennen on jäsen, eikä tule jäseneksi ennen tekemästänjä työstä. Sillä on siis ruumiissa olonsa ja kaikki woimansa ennen ja ilmaiseksi; mutta sitte nauttii ruumis jäsenen työtä tarpeesensa. Sillä ei filmä ole sentähden filmä, että se ennen näki hywin ja siten ansaitti tulla istutetuksi ruumiin ja tulla filmäksi; waan se tuli ensin ruumiin kautta filmäksi ja sai olonsa ruumiista taitaaksensa nähdä, sentähden ei se taida kerskata näkemisellänjä, omana työnänjä, jotaan, hiuskarwan

wertaakaan ansainneensa olla ruumiista ja tulla silmäksi, waan sellaista kunniaa ja oikeutta se nauttii syntymisen toten warsin ilmaiseksi, ilman omaa työstänsä.

4. Samoin ei saata yksikään kristitty kerskata töillänjää päässeensä olemaan jäseneksi Kristuksessa muitten kristittyin osakumppanina yhteisessä uskossa. Ei taida hän myös yhtäkään työtä tehdä, sen avulla kristityksi tulla. Waan uuden syntymisen kautta uskossa, pait kaikkea ansiotansa ennen kristityksi tullessa, tekee hän hyviä töitä. Bahwana pysyy siis tämä: hyvät työt eivät tee kristittyjä, waan kristitty tekee hyviä töitä, niinkuin ei hedelmäkään tee puuta, waan puu kantaa hedelmän, eikä näkö tee filmiä, waan filmät waiikutawat näkemisen. Ja wihdoin täytyy kaikissa asioissa olemisen olla ennen waiikutusta, ja siis olennon matkaan saattaa työ, eikä työn waiikuttaa olentoa. Solleiwät siis hyvät työt tee kristittyjä, eivät ne myös ansaitse Jumalan armoa, ei pyhliä pois syntiä, eikä ansaitse tawasta, sillä sellaisia etuja ei saata kukaan muu, kuin kristitty, ominansa nauttia, eikä hänkään omista niitä töittensä toten, waan sentähden, että hän on Kristuksen jäsen ja siksi tulee hän uskolla Jumalan sanaan.

5. Mitä sitte tekewät ne, jotka opettawat meitä hywillä töillä pyhkimään pois synti, toimittamaan itsellemme armo, ansaitsemaan tawas, ja korottawat hengellisiä säätyjäänsä erinomaisina jaloina teinä taiwaasen? Mitä tahonewat niin saada aikoiin? He, kuten näet, opettawat saawuttamaan olentoa töillä, niin että, jos lihapala puhuu hywin, syntyy siitä kieli, joka ei kuitenkaan ennen muutoin ole kieli. Samate on myös lihapalasta, jos se hywin nielee ja juo, tulewa suu ja kaula, siitä, mikä hywin käwelee ja juoksee, on tulewa jalka; siitä, mikä hywin kuulee, on tulewa korwa; mikä hywin haistaa, siitä on tulewa nenä, ja se, joka imee äitinsä rintoja, on syntymä lapsiksi. Jos omena istuu puussa, tulee siitä puu. Eiköhän nämä ole kauniita kieliä, kauloja, jalkoja, korwia, lapsia ja omenia?

6. Niin, sanot, millisiä mielettömiä höl-

M. Luther. Kirjto-Postilla.

möjä ja nurjia ihmisiä owat nuo! Kuinka mahdollomia asioita ja hyödyttömiä työtä ja wainoa ottawat tehäksensä! Niin, mitä muuta owatkaan ne ansainneet, jotka kääntäwät Jumalan totuuden walheeksi ja Jumalan hyväksi tekewät palvelusta Jumalan lahjoista, jotka kuitenkin owat saaneet lähimäisen palvelukseksi, eiwätkä tahdo olla uskon yhteisessä säädyssä, waan jalvoja, erinomaisia pappia ja muihin kristittyihin nähden wähän parempia? Niin heille siis oikein tapahtuu, että joutuwat niin ihmeteltävän wimmatuiksi ja mielettömiksi ja sälyttäwät päälensä paljasta suotta työtä ja wainoa mahdollomissa asioissa ja ainoastansa peijoawat maailmalta sen tawaran ja omaa watsaansa lihoittawat, niinkuin M. 14: 4, 5 heistä sanoo: **eikä siis kenkään pahantekijistä hawaitse, jotka miann kansaani syöwät, niin kuin he söisit leipää? waan ei he rukoile Herraa (se on, elä uskossa); sillä he kowin pelkäsit; se on, panewat suotta sitä ja tätä omalle tunnollensa, kuin rippuwat töissä eikä uskossa.**

7. Toiseksi, jokaisella jäsenellä on tarpeeksi ja tyytymä siihen, mitä hänellä on, siitä lukua pitämättä, jos toinen jäsen on jalompi. Menä, esimerkiksi, ei ole yhtä jalo kuin filmä, kuitenkin kohtelewat toinen toijansa niin, ettei nenä wihastu, waiikkei olekkaan filmä, waan suopi silmälle sen jalouden ja mielistyy siihen hywin. Toijappäin ei kopeile filmäkään nenän suhteen eikä lastaa sitä, waan mielistyy kaikkeen siihen, mitä muilla jäsenillä on. Perätippä niin kuin p. Paawali 1 Kor. 12: 23 sanoo: **jotka me luulemme häpiällisimmiksi ruumiissa, niitten päälle me enimmäen kunnian panemme.** Tässä näemme, kuinka käsi ja filmä unohtawat jaloutensa ja huolehtien toimitwat peittää ja kaunistaa häpiällisiä jäseniä ja werhoowat saantiansa myöden kunniallansa niiden epä arwoa ja häpiää.

8. Waiikka nyt jäsenten mitta ja kunnia keskenänsä olisi kuinkakin erinkaltainen, owat he kuinkakin kaikki siinä yhtäläisiä, että he owat ruumiin jäseniä, toinen yhtä hywin kuin toinenkin, eikä saata filmä sanoa itsellänjää olewan suurempaa oikeutta ruumiiseen kuin häpiällisimmälläkään jäsenellä, eikä taida myös kerskata

enemmän tahti korkeudessa määrässä, kuin joku muu jäsen omaavansa ruumiista; sitä se ei teekkään, vaan suopi ruumiin olemaan yhteisen ja yhtäläisen kaikille jäsenille. Samoin myös kaikki kristityt. Olkoot uskossa wälewä tahti heikkoja, wiallisia tahti eheitä, on toisella yhtä suuri osa Kristuksessa ja kristikunnassa, kuin toisellakin; sillä jokaisella on Kristus kokonaan ja minä taidan yhtä korkeasti kerskata Kristuksessa, kuin p. Pietarikin tahti Jumalan oma äiti. Minä suon myös p. Pietarin olemaan minua jalomman jäsenen ja se kelpaa minulle hywin. Toisaalta ei lastaa hän minua, waikka olen häpiällinen jäsen, kuitenkin olen saman ruumiin jäsen, kuin hänkin ja omistan Kristuksen yhtä hywin kuin hänkin.

9. Tätä ei wät tekopyhät woi tehdä, heidän täytyy matkansaattaa eriseuroja ja eroitustia kristittyin kesken. Silloin tahtowat papit olla maallikoita paremmat; munkit pappeja paremmat; neitseet awiowäkeä etewämmät; ja, joilta paljon rukoilewat ja paastoowat, tahtowat olla niitä paremmat, jotka tekewät työtä; ja ankaran elämän wietäjät niitä paremmat, jotka wiettäwät tawallista elämää. Tämä on perkele ja koko onnettomuus, mintähden ja mitä vastaan p. Paawali tässä opettaa. Sillä tässä sortuu usko ja rakkaus ja yksinkertaiset haukottellaan uskosta töihin ja säätyihin. Sitte tulee kaikki erinkaltaiseksi; sillä silloin tahtowat hengelliset istua ylinnä, yksin kunnioitettaa ja suudelluttaa jalkojansa, eikä kunnioittaa tahti arwossa pitää ketään. Hevä wihdoin viimein tahtowat rukoilla kurjain kristittyin puolesta ja tulla wälittäjiksi Jumalan ja kristittyin waiheella ja pitää kaikki muut säädyt mitättöminä, ikänä kuin he yksin olisimat Kristuksen jäseniä ja häntä lähinnä ja tahtowat wasta tehdä kaikki muut jäseniksi töillänsä ja ottawat siitä tylläksensä rahaa ja tawaraa. He owat perkeleen eikä Kristuksen jäseniä.

10. Kolmanneksi, jokainen jäsen toimittaa työnsä muitten jäsenten ja ruumiin hyödyksi; sillä silmä näkee, kussa käden on toimiminen ja jalan käyminen. Jalka käy ja kantaa ruumis-

ta, ettei silmälle tapahtuisi wahinkoa ja aina pitää toinen jäsen huolta ja tointa toisen hyväksi sekä itsensä eduksi. Sentähden et löhdä somempaa esimerkkiä rakkaudesta ja hywistä töistä kuin oman ruumiimme jäsenissä, joihin Jumala on sellaisen rakkauden lain kirjoittanut niin eläwillä ja waimallisilla esimerkeillä, jokapäiwä itseßämme sitä kantaaksemme ja silmäimme edessä pitääksemme, millisen kristillisen ihmisen tulee olla, tehdä työnsä, ei itselfensä, vaan muille hyödyksi, olla siinä toimellisen ja huolellisen. Näin ollen ei olisi parisjamme eripuraisuutta ja eriseuroja ollenkaan.

11. Mutta olemme pimeydettyjä, emme näe emmekä lue sellaista sulloista esimerkkiä omassa ruumiissamme, menemme ja etsimme omia hyviä töitä, niillä ainoasti itseämme ensin auttaaksemme ja autuuttaaksemme. Tämän saa aikoin uskon puute ja se, ettei sydän tunne Kristusta. Sentähden ei ole sillä lepoa, vaan eskii tullaaksensa hurstakaaksi ja päästäksensä irti synnistä. Mutta kuin hän ei tiedä ainoasti yhteisen uskon sitä tekewän, ryhtyy se sellaisiin suuriin erinomaisiin töihin. Sitte suostuu heihin tyhmä kansa, menettää uskon ja rakkauden ja luulee tämän suoraksi tieksi tawaaßen. Sitte alkaa toinen jotakin uutta ja niin pois päin, kunnes tulee paljaita lahjoja ja wihdoin korottawat itseänsä keskenänsä ja halwellsiwat toistansa, pitäwät itsestänsä ylönmäärin ja tahtowat olla parhaita.

12. Neljänneksi, kansa kärsiwät, kuten p. Paawali 1 Kor. 12: 26 sanoo, **kaikki muut jäsenet, jos yksi jäsen kärsii jotakin, ei toisin, kuin jos sille itselle käwisi pahoin.** Toisaalta iloitssee se toisen kanssa, koska sille hywin käy, niinkuin käwisi sille itselle yhtä hywin. Lyhyesti: ei yksikään jäsen elä tahti työkentele itsellensä hywäksi, vaan owat toinen toisellensa alamaisia ja palweliota, olletenkin palwelowat jaloinnat ensin. He kaikki ikäänkuin tahtowat sanoa: en toiwota toisin olewani, minun on tylliksi olla juuri saman ruumiin jäsenenä, ja siinä on minulla osanani yhtä paljon oikeutta ja kunniaa, kuin muillakin kaikilla. Siis en tahdo eikä minun tarwitsekaan raataa

tullakseni jäseneksi ja ruumiista osalliseksi; sillä tämä on jo minulla ja tydynkin siihen; waan työni palvelkoot ruumiista ja sen jäseniä, rakkaita weljiäni ja lumppaneitani, enkä aiwo mitään erinomaišta ottaa toimiakseni, enkä myöskin matkansaattaa eripuraisuutta ja eriseuroja.

13. Katso, niin tekewät kaikki oikiat, hurskaat kristityt, kuten usein on sanottu: ja jotka eiwät niin tee, ne owat wääriä kristityitä, owatpa pafanoitakin pahemmat ja wahingollisemmat. Sillä he eiwät taida olla eriseuroja matkansaattamatta ja ottawat tehdäksensä jotain omaa ja erityistä, josta käywät ylpeiksi ja pitäwät itsensä muita paljon parempina, ja hantuttelewat siten yksinfertaišten sydämmet puolelensa, ja joista p. Paawali waroittaa meitä tässä ja kaikin paikoin niin uskollisesti.

14. Niin katso etees, että tulijit jäseneksi Kristuksessa, miksi taidat tulla ilman töitä, ainoasti uskon kautta. Ja sellaisiksi tultuas ja nyt saatuas Jumalalta mittas mukaisen toimen, pysy siinä, äläkä jalli taas luowuttaa itseäs siitä, äläkä pidä itseäs muita parempana; waan palwele sillä muita ja kelwattoon heidän tyhnsä ja wirkansa sinulle yhtä hywin, kuin omasikin, waikka ne oliswattin halwempia; sillä tekehän usko kuitenkin sinun kaikkein wertaisiksi ja jokaisen sinun wertaisijes y. m. Tätäpä nyt p. Paawali tässä epistolasssa teroittaa, ettei lukaan pitäisi itsestänsä yldn paljo, waan kehutuullisesti sen jälkeen, kuin Jumala kullekin on uskon mitan jakanut. Itänä kuin sanoisi hän: jokainen pitääköön tyhnsänsä sitä, mihin hän on saanut armoa ja tehköön sitä; mutta älköön sentähden korottafo itseänsä niitä ylemmäksi, joilla ei ole samaa armoa, waan toinen armo, ja jallikoon heidänkin tyhnsä kelwata itselleniä, ja pitääköön sen siinä arwoissa, misjä se onkin pidettävä, semmoisesssa sanon minä, että hän myöskin sen tuunustaa Jumalan armoksi ja sellaisena pitää ja tietää, että Jumala jakaa uskon mitan ja sellaisen armon, ei yhdellä, waan monella tavalla. Sentähden käyttöäkin hän tässä sellaisia sanoja ja kutsuu sen kaiken Jumalan armoksi ja uskon mitaksi, ettei lukaan pitäisi omaansa yksin Jumalan armona ja uskon

mittana, niinkuin erakot tekewät. Warsinhan sama Jumala, Henki, Herra (sanoo hän 1 Kor. 12: w. 11) waituttaa sitä ja tätä, suurta ja wähää, sinussa ja minussa, yhtäläisesä uskoissa, rakkaudesssa ja toiwosssa.

15. Sanoa ei saata, kuinka jalo, kallis ja tarpeellinen tämä oppi on. Sen osoittaa walitettawasti liika hywin se surtia kurjuus koko kristikunnassa, joka on epälukeisilla lahjoilla niin tahtattu, ettei kussaakaan enää näy ruumiista eikä jäseniä, ei uskoa eikä rakkautta. Sillä semmoinen mielen sopu Jumalan moninaišissa lahjoissa ei woi rinnallansa kärsiä ihmisoppia. Mahdotonta on siis, että meidän hengellisten herraimme sääty ja oppi sopii yhteen tämän yksimielisyyden kanssa. Jommankumman tähtyy maata maan matalana.

16. Uskon mitan ymmärtänet uskoksi, annettuna toifelle wahwempana, toifelle heikompana, kuten Jumala sen jakaa. Mutta minun luulteni kutsuu p. Paawali sen uskon mitaksi siinä mielessä, kuin usko etewimpänä lahjana tuo myötänsä muut lahjat, että se sentähden kutsutaan uskon mitaksi, eikä meidän tahtomme tahki ansiomme mitaksi, kuin emme ole ansainneet sellaisia lahjoja; waan kussa usko on, siellä kunnioittaa Jumala samaa uskoa muutamilla lahjoilla kaupan päällisinä eli kuttuna, niin paljon kuin hän tahtoo, kuten hän 1 Kor. 12: 11 sanoo: **hän jakaa kullekin omaansa niin paljon kuin hän tahtoo.** Ef. 4: 16: **sen määrän jälkeen, kuin kullakin jäsenellä on.** Suuri senpätähden sanootin hän lahjoja olewan moninaišia, ei meidän ansiomme mukaan, waan meille annetun armon mukaan. Armo tuo siis yhtä hywin kuin uskonin sellaisia jaloja kalteuksia ja lahjoja jokaiselle mittansa. Täten siis kaikin puolin suljetaan työmme ja ansiomme pois ja töillämme näytetään me ainoasti lähimmäisemme tykö.

Jos jollakin on profetia, niin olkoon uskon kanssa yhteinen.

17. Tässä luettelee hän muutamia lahjoja, se on, kristillisten jäsenten toimituksia ja mainitsee profetian eli ennustuksen ensimmäisenä. Profetia on kahdellainen: toinen, joka

puhuu tulewista asioista. Tämä (lahja) on ollut kaikilla profeetoilla wanhasa testamentissa ja apostoleilla; toinen on raamatun selitys, niinkuin 1 Kor. 14: 5 luetaan: se, joka profeteeraa, on suurempi kuin se, joka kielillä puhuu. Mutta kuin ewankeliumi on viimeinen saarna ja profetia ennen viimeistä päiwää, jossa julkisesti on ennustettu, mitä sillä aikaa tulewa on, on ajatukseni se, että apostoli tässä puhuu samanlaatuisesta profetiasta, kuin 1 Kor. 14 luvussa, tietysti siitä, joka auttaa selittämään raamatua. Sillä sellainen profetia onkin yhteinen, alituinen ja kristityitä hyödyttävä lahja; mutta edellinen profetia on harwinainen. Itsejekin osoittaa hän sen sanoesjaan: **profetia olkoon uskon kansja yhteinen** ja warmaan tarkoittaa sillä kristillistä uskoa, joka silloin oli alussa. Tästä lähin ei tule muuta uskoa eikä oppia. Jos siis profetian pitää oleman yhtäläisen ja yhtäpitävän tämän yhteisen uskon kansja, on tästä hyllin selwä, ettei hän tässä puhu tulewain asiain profetiasta.

18. Hänen mielensä on siis tämä: ne, joilla on armo selittää raamatua, katsokoot, että sitä selittävät niin, että se sopii yhteen uskon kansja, eikä opeta sitä vastaan taikka toisiin, kuin usko sisältää, niinkuin hän 1 Kor. 3: 11, 12 sanoo: **muuta perustusta ei taida yksikään pauna, waan sen kuin pantu on; mutta katso kaan jokainen, kuinka hän sen päälle rakentaa**, ettei hän rakentaisi sille olkia, heiniä ja puita, sillä tuollaiset eiwät sovellu sellaiselle perustukselle, waan kulta, hopia ja kallit kivet. Täten on woimallisesti hylätty kaikki oppi ja raamatun selitys, joka johdattaa meitä omiin töihin ja tekee uskon nimesjä wääriä kristityitä ja tefopyhiä. Sillä mikä meitä opettaa karhoitamaan syntiä ja autuaaksi eli hurkskaaksi tulemaan ja saawuttamaan hywä omatunto Jumalan edessä muuten, kuin ainoasti uskon kautta ilman töitä, se kohta ei enää ole uskon kaltaista eikä sovi sen kansja yhteen, niinkuin esimerkiksi kaikki luostarielämä, tonttuin ilmestyminen, kiirastuli y. m.

19. Mutta huomaa, ettei p. Paawali tässä pidä suuresja arwoesja profetiaa, joka tulewaisia

ennustaa, millisiä näinä viimeisinä aikoina Eibtenbergerin ja apotti Joakimin y. m. samallatset owat olleet. Sillä waikka sellaiset profetiat hywin kelpaawat uteliaisuudelle, kuin ne ilmoittawat miten käy maailman kuningasten, ruhtinasten ja muitten säätyin, on se kuitenkin uudesja testamentissa hyödytöin ennustus, sillä sehän ei opeta eikä paranna kristillistä uskoa. Sentähden on se melkein halwin Jumalan lahjoista ja lähtee wälistä perkeleestäkin. Mutta selittää raamatua on jaloin, korkein ja suurin profetian lahja. Sillä kaikillakin wanhan testamentin profeetailla oli profeetan nimi semmenkin siitä, että he ennustiwat Kristuksesta (niinkuin p. Pietari Janoo Ap. T. 3: 18 ja 1 Piet. 1: 10). Sitä paitsi he aikanansa oikein johdattiwat kansja uskosja Jumalan sanaa selittämällä sen oikiasja mielesjä. Mutta (profeetaiksi ei heitä kutfuta) niin paljo siitä, että he wälistä ennustiwat jotain kuminkaisista ja maallisista tapauksista, jota he myös harjoittiwat ja usein myös siinä erehtyiwät (Jonas 3: 4). Mutta edellistä he harjoittiwat erehtymättä jokapäiwä; sillä ei usko erehdy, ja uskon kansja piti heidän ennustuksensa yhtä.

20. Mutta woimallinen sana on, että hän tässä panee uskon kaiken opin ja profetian mestariksi, tuomariksi ja ohjeeksi, ja että kaikkein pitää oleman sen alaisia ja sen jälkeen mukautuman. Näeppä siis, kutka p. Paawali tekee pyhän raamatun tohtoriksi, tietysti kaikki, joilla on usko, eikä ketään muuta. Näiden pitää tuomitseman ja lausuman ratkaisewa päätös kaikiista opeista ja heidän tuomionsa pitää pitämän paikkansa, koskekoon se sitte paawia, kirkonkokouksia tahi koko maailmaa. Sillä usko on ja sen tulee olla kaikkein opettajain herra ja Jumala. Mutta tästä näet, mitä hengellinen sääty tekee, joka ei anna sellaista päätöswaltaa uskolle, waan on sen repinyt itfelensä, ja omistanut tuomiowallan ainoasti niille, jotka owat maallisesti mahtawia, lukuisia ja ylhäisiä. Mutta sinä tiedä, että paawi, seurakuntakoukset ja koko maailma oppinensa owat halwimman kristityn alaisia, jos kohta se olisi seitsemän wuotias lapsi, jolla on usko; ja owat

he welkapääät hyväksymään hänen tuomionsa opiستانsa ja asetuksestaan, niinkuin Kristuksen Matt. 18: 10 sanoo: **katjokaat, ettette katso ylöñ yhtäkään näistä pienimmistä, jotka uskowat minun päälleni,** ja Joh. 6: 45: **heidän pitää kaikki Jumalalta opetetuiksi tuleman.** Nyt ei sowi halwefiä sitä, jota itse Jumala opettaa, waan jokaisen tulee häntä kuulla.

Jos jollakin on joku wirka, niin pitääköön wirastansa waaria.

21. Olla wiran omistaja on toinen lahja. Mutta tämä wirka kristittyin parissa oli palwella köyhiä leskiä ja orpoja ja heidän leskensä jakaa ajallista tawaraa, millaisia oliwat p. Stefani ja hänen kumppaninsa, Ap. T. 6, ja millisiä huoneen haltiaain ja luostaripro-wastein nyt pitääsi oleman. Tähän luetaan nekin, jotka palwelivat apostoleita, profectaita, saarnaajia ja opettajia ja oliwat heille awullisia. Sellaisia oliwat ne waimot, jotka seurasiwat Kristusta ja palwelivat häntä tawarastansa, samate myös sellaisetkin, kuin Onesimus, Titus, Timoteus ja muut p. Paawalin oppilaat. Näitten täytyi pitää huolta ajallisesta elatuksesta, että apostolit ja saarnaajat olisimat olleet wapaat ja esteettömät saarnaamaan, opettamaan ja rufoilemaan. Mutta nyt käy, kuten näemme: hengelliset owat herroja, ruhtinaita ja kuninkaita, saarnaamisesta tahi rufouksesta ihan lukua pitämättömät, eiwät jaa ajallistakaan tawaroita köyhille, leskille eikä orwoille, waan kuluttawat ne omaan foreuteensa, niin etteiwät he profeteeraa eikä palwela, ja istuwat kuitenkin saarnaajain ja palweliain siasja ja nimitetään fiksi, taitaassensa estää, wainota oikeita saarnaajia ja palweliota ja häwiittää kristifuntaa ja palkinnoffi tästä waiwastansa tuhata sen tawaraa.

Jos joku opettaa, niin ottakaan opetuksestaan ja waarin. Jos joku neuwo, niin pitääköön neuwoastansa waarin.

22. Näistä kahdesta lahjasta on muualla puhuttu. Opettaa on opettaa ihmisiä, jotka vielä owat tietämättömiä uskosta ja kristillisestä elämästä, mutta neuwoa on alati ja taukoo-

matta lehoittaa, herättää, waatia, nuhbella ja nöyrästi pyytää niitä, jotka nyt tietäwät ja ymmärtäwät totuuden, niinkuin hän 2 Tim. 4: 2 sanoo: **pidä päälle, rankaise, nuhte, neuwo y. m., etteiwät kristityt tulisi weltoiksi, hitaiksi ja laiskoiksi, niinkuin tawallisesti tapah-tuu, kuin nyt tietäwät, mitä tehtämän pitää.** Mutta näille opettajille ja neuwojille pitää profetian tuoman waroja; sillä joka raamattua selittää, se antaa käteen, mitä opeteltawa ja neuwottawa on. Profetia on siis kaiten opin ja neuwon lähde ja alku.

Jos joku antaa, niin antakaan yksinker-taisundesja.

23. Tämä autaminen on sanottu siitä yhteisestä tawarasta, joka koottiin ikään kuin yhteiseen arkkuun niiden palweliain ja wirkamiesten haltuun, joista ennen on puhuttu, sitä annettawaksi opettajille, profectaille, köyhille, leskille ja orwoille. Wanhasjakin testamentissa oli käsketty köyhiä, leskiä ja orpoja warten antamaan joka kolmas wuosi erityiset hymmenekset paitse niitä jofawuotisia hymmeneksiä, jotka lewitaille annettiin. Uudessa testamentissa ei ole sellaista antamista suoraan määrätty eli laissa käsketty; sillä se on armon aika, jona jofaista lehoitetaan wapaasti sitä tekemään, niinkuin p. Paawali (Gal. 6: 6) sanoo: **joka sanalla neuwotaan, se jakakaan kaikkea hyvää sille, joka häntä neuwo.** Samoin w. 10: **tehkäämme jokaiselle hyvää, mutta enimmiten niille, jotka meidän kansjaweljemme uskosja owat.**

24. Mutta antamisen tulee olla yksinkertaisen, se on, maksottoman, ilman mitään, ainoasti Jumalalle kunniaaksi, siinä etsimättä suosiota, kunniaa tahi woittoa, asettamatas toista toisen eteen antaen toiselle, jota suosit, paljon eli runsaasti, mutta ei mitään toiselle, joka ei ole suosiosjas. Näin on tähän asti kirkolliset wirat ja läänitykset jaetut ystäwyhyden ja suosion jälkeen rahan, kunnian ja woiton tähden, niinkuin myös melkein kaikki lahjoitusmaat owat jäädettyt kiirastulen ja helwetin tähden. Ei niin, waan maksotta, wapaasti anna, mitään muuta katjomatta, etsimättä tahi pyytämättä sii-

tä, waan että se kelpaisi Jumalalle ja että ihmiset apua tarvitsewat.

25. Katso tätä yksinkertaisuutta on p. Baawali monin paikoin ylistänyt; sillä harwinainen onkin se. Ylenmääräistä antamista on kyllä paljo, mutta kaikki on turhaa; sillä ei sitä annettu yksinkertaisuudessa. Sellainen on kaikkein luostarein ja kaikkein sääntämysten laita. Ja kuin sitä ei ole yksinkertaisuudessa annettu, niin ei jalli Jumalakaan sitä kristillisesti nautita. Epäkristillisesti on se annettu, epäkristillisesti täytyy sen tulla kolutetuksi, niinkuin Miita 1: 7 sanoo: **he ovat porton palkasta kootut; sentähden pitää heidän jälleen porton palkaksi tuleman.** Mutta hän tarkoittaa hengellistä huoruutta, se on, epä-uskoa, joka ei tee mitäkään yksinkertaisesti.

Jos joku hallitsee, niin pitääkään siitä murheen.

26. Tämä hallitseminen eli hoitaminen ymmärettäväkseen kokonansa kristikunnan yhteisistä wiroista; siis ei maallisista haltioista, niinkuin isännistä ja ruhtinoista, waan niistä, jotka kristikuntaa hallitsawat, kuten hän 1 Tim. 3: 5 sanoo: **joka ei taida omaa huoneuttaansa hallita, kuinkasta hän Jumalan seurakunnan taitaa hallita.** Nämät ovat nyt ne, joitten tulee walwoa kaikkia wirkoja, että opettajat tekevät wiransa eiwätkä ole huolettomia, että palvelijat oikein jakawat warat eiwätkä ole welktoja, että nuhtelevat syntisiä ja panewat pannaan ja yhä edespäin katsowat, että kaikki wirat oikein toimitetaan. Tämän pitää oleman piispain wirkana, siitä heitä myös kutsutaan piispoiksi, se on, hoitajiksi ja antistites (miksi p. Baawali tässä heidän nimittää), se on, esimieheiksi ja hallitsijoiksi.

27. Näitten erittäin tulee pitää murhetta, ei itsestänsä (minkä Kristus Matt. 6: 25 kieltää), waan muista, että se olisi rakkauden eikä oman hyödyn murheenpito. Sillä kuin sellaisen pitää kaikista pitämän waari, kaikki toimittaman ja toimesa pitämän ja kaikki on hänestä, niinkuin ajurista on hewoisten ja waunuin kulkus; niin hän ei saa olla welkto, unelias, eikä huoletoin, waan walpas ja huolta

pitävä, waikka kaikki muut olisimat huolimattomat ja murhetta pitämättömät; sillä jos hän tahtoo olla welkto ja huoletoin, ei toimiteta toisilakaan wirkoja tenhollisesti, waan sitte käy, kuin jos ajuri makaa waunuiissa ja antaa hewoisten ja waunuin mennä, niinkuin ne itsestänsä käyiwät. Silloin ei ole mitään hywää odotettawana ja toiwottawana, jemmaenkään sellaisilla waarallisilla kaduilla ja teillä, joita kristikunnan on matkustaminen perfeleitten keskitse, jotka joka silmänräpäys mielellään kufistaisiwaat ja surmaisiwaat sen.

28. Mutta miksi ajettaa p. Baawali järjestyksen nurin päin, ettei hän pane hallitsemista ylimmäksi ja etupäähän, waan antaa profetian käydä sen edellä, sitte palvelemisen, opettamisen, neuwomisen, antamisen ja panee hallitsemisen viimeiseksi yhteisten wirkain sekaan, nimittäin kuudenteen siaan? Warmaan on sen Henki tehnyt tulewan kauhistuksen tähden, kuin perfele olisi matkaan saattawa kristikunnassa sulaa hirmuwaltaisuutta ja maallista waltaa, niinkuin nyt tapahtuu, että hallitseminen on ylimmä ja täytyy kaiken, mitä kristikunnassa on, mukaan heidän tiranniutensa ja mielivaltanja mukaan ja kaiken profetian, palveluksen, opin, neuwon ja antamisen ennemmin hukkoa, kuin tämän tiranniuden kärsiä wahinkoa, niin että se ojentaisi itsensä profetian, opin ja muiden wirkain mukaan.

29. Mutta me tietäkäämme, ettei ole mitään Jumalan janaa forkiampaa. Se on kaudesta wiroista korkein wirka. Sentähden on hallintawirka hänen palveliansa, jonka tulee kehoittaa ja herättää sitä, niinkuin palvelia herättää herransa unesta eli muutoin muistuttaa häntä wirastansa, että se pitäisi paikkansa, kuin Kristus Luukk. 22: 26 sanoo: **joka teistä suurin on, se olkoon niinkuin nuorin; ja joka ylimmäinen on, se olkoon niinkuin se, joka palwelee.** Toisaalta tulee opettajain ja profeettain olla hallitsijalle kuuliaisat ja seurata häntä ja antauman sen alaisiksi, että niin muodoin kaikki kristilliset työt ja wirat olisimat toinen toisensa palvelijat, ja täten myös toteutuisi, mitä p. Baawali tässä epistolasassa opet-

taa, tietysti ettei lufkaan pitäisi itseänfä parhaana eikä korottaifi itseänfä toifen ylitfe, eikä pitäifi itfeftänfä enämpi, kuin hänen tulee pitää, waan antaifi toifen wiran eli lahjan kyllä olla jalomman, kuin toifen, mutta että kuitenkin jokin fillä toifta palvelifi ja oliji toifelle alamainen. Siis on hallintawirka halwin, ja kuitenkin owat kaikki muut hänelle alamaiset, ja se taas palwelee kaikkia muita huolenpidollansa ja kaitfelemifellansa. Sitä waftoin on profetia korkein, mutta tottelee kuitenkin fitä, joka hallitfee.

Jos joku armahtaa, niin tehkään sen ilolla.

30. Edellifet kuusi kappaletta kuuluwat kristifunnan yhteifeen hallitufjeen, jota nyt kutsutaan hengellifefki. Nyt hän jattaa puhettansa ja luettelee ne afiat, jotka kofkewat joka mieftä kristifunnassa. Mutta mainitut kuusi kappaletta ei ole niin toiftanfa eroitettawat, että jokafiffella toimella tähtyifi olla oma miehensä toimittajana. Sillä joka profeteeraa, hän taitaa kyllä opettaakfin, neuwoa, palwella ja hallita ja päin waftoin. Kuitenkin warokoon jokainen, että hän, olkoonpa kutsuttu yhteen taikka kahteen wirkaan, niin toimittaa sen, ettei hän sen kautta korota itseänfä muita yleimmäkfi, ikänä kuin hän olisi paras, eikä tee Jumalan yhteififtä lahjoifta erityififiä feuroja, waan pyhy yhteifefjä ufkofta ja antaa lahjain palwella toifen toiftanfa ja olla keftänänfä toinen toifellensa alamainen.

31. **Armahtaminen** on kaitellainen hywänteko, jota lähimäifelle ofoitetaan, lufkuun ottamatta yhteiftä raha-apua, josta ennen on puhuttu. Sillä apoftoli puhuu täsfä hebrean kielen tapaan, jofsa kielesfä chesed, se on, laupius, on latinakfi beneficium, kreikakfi eleemosyna, fakkakfi „Wohlthat“ (fuomekfi **hywä työ**). Tawallifefsti kutsutaan fitä nyt almukfi, mitä fanaa Kristuskin käyttää ewankeliumifsa kauttaaltansa: Matt. 6: 2 sanoen: **kofkas almua annat**, se on, hywää teet, ja Matt. 12: 7: **laupiutta minä tahdon, enkä uhria**, ja Luukf. 10: 37: **joka laupiuden teki hänen koftaanfa**. Samoin muijefkin paikoin, jofsa laupiu-

delfi aina kutsutaan hywä työ. Ja Matt. 5: 7: **antuaat owat laupiaat**.

32. Siis p. Paawalilla on nyt mielesfä sanoa: hän, jolla on armo taitaa tehdä hywää, tehköön fitä ilolla ja riemulla, niinkuin hän 2 Kor. 9: 7 sanoo: **Jumala rakastaa iloifta antajaa** ja selittää mielesfä samassa paikassa sanoen: **ei ylöu mielin eli wafteen mielen**, se on, älköön epätkö ja wapifko tahi lähtekö työlääkfti eli hitaäkfti antamaan, älköönkfi etfikö fitä taikka tätä fhykfi, pääftäkfeusfä antamasta, tahi antaakfeusfa niin, ettei se tuota iloa, waan että se tulee rafkaakfi, kunnes hän fitä pääsee, waan olkoon mieluinen ja walmit, niinkuin Salomonifin Sanant. 3: 28 sanoo: **älä jano yftäwälles: mene ja tule jälleen, huomenna minä finulle annan; kofka finulla on**. Qui cito dat, bis dat. Kursus: tarda gratia non est gratia. Joka kofta antaa, se antaa kahdenkertaisefsti, mutta myöhäinen hywä työ ei ole mikään hywä työ. Sentähden meritfee sana hilaris ei iloifta, waan femmoifta, joka tekee sen mielesfänfä, ilolla, halulla ja rakkauksella, niin ettei ole tarwis paljo häntä rufoilla, waatia ja lehoittaa.

Olkoon rakkaus wilpitöin

33. Kuinka toden ofaa apoftoli kuwata joka afian wifansa ja wifian luontonsa puolefta! Profetian wifana on, jos se ei fowi yhteen ufkon kansfa, ja tämä on, mitä ylehenfä profetiaan tulee, yhteinen onnettomuus ja waara. Onnettomuus palwelufjesfa on, jos fitä toimitetaan huolimattomakfti ja että toinen työ aina näyttää toifta paremmalta. Samate on oppiin ja neuwoon katfoen yhteinen onnettomuus se, että tehdään muuta, kuin opetetaan ja neuwotaan, että näet hullutellaan ihmisjaaritufiffilla. Antamifjesfa on wifana, että fitä harwoin toimitetaan yfinkertaisuudesta. Hallitfiat tawallifefsti pyytävät lewollifia ja laiffoja päiwii, pääftäkfeusfä kantamasta surua ja waiwaa. Hywää tehdään harwoin ilolla ja mieluifella fydamnellä. On myöf puhdas rakkaus hywin harwinainen tapaus maan päällä. Rakkaus itfesfänfä, totta kyllä, ei ole faaftainen, waan se että se walheellifefsti tuodaan esiin, afiäsfä

kuitenkaan perää olematta; niinkuin p. Johanneksin 1 ep. 3: 18 sanoo: **lapsukaiseni, älkäämme rakastako sanalla eli kielellä, vaan työllä ja totuudella.**

34. Ne, jotka omassa tunnoksensa tietävät wihaawansa, ja kuitenkin teeskewät itsensä ystäväillisiiksi ja näin törkeästi ulkokullaillewat, owat kauwaksi poikenneet tästä raamatun lauseesta. P. Paawali tarkoittaa noita wapaita henkiä, jotka käywät totisista kristityistä ja osaawat hywin Kristuksesta puhua; mutta owat huolimattomat töisfänsä, eiwät huomaa, kuinka owat lähimäisestänsä warsin huolta pitämättömät, eiwät auta tarwitsewaisia, eiwät nuhtelee syntisiä, antawat kaiken mennä kuinka se menee, eiwätkä kanna ensintään uskon hedelmiä, vaan oikia Jumalan sana tufehuu heissä, niinkuin siemen orjantappuroisja, kuten Kristus sanoo. Mutta mitä oikia rakkaus on, siitä on muualla kylliksi sanottu.

Wihatkaat pahaa.

35. Tämä on suuri osa rakkaudesta, mutta harwinainen; sillä ulkokullaisuus ja wäärä rakkaus pimittää tässä aiwan paljon, niin että waikennemme, ettemme ole näkewämme, jopa naurammekin ja annamme sen kelwata itsellemme, koska lähimäisemme tekee pahaa, emmekä tahdo suututtaa häntä emmekä loukata häntä, niin että wihaisimme hänen pahuuttansa, nuhtelisimme häntä siitä ja eriaisimme hänestä, semmentään jos sentähden saattaisimme joutua waaraan hengen ja elämän suhteen, niinkuin laita on, koska on koskettava ihoi herrain rikoksiin. Tämä kaiketi on wilpillinen rakkaus, sillä ei p. Paawali puhu yksin pahaa wihaimisesta sydämmesssä, vaan myös siitä, että se on ulkonaisestikin osoitettava sanoilla ja töillä. Mutta ei oikia rakkaus kysy sitä, kuinka hywä ystävä on, kuinka hyödyllinen hänen suosionsa, kuinka kunniallinen hänen seuransa, kuinka hiriwä wihollinen on. Se wihaa pahaa hänessä ja nuhtelee taikka patenee sieltä, joko se on isä, äiti, weli, ijär taikka kuka tahdonja. Myös rakastaa paha luonto itseänsä eikä wihaa pahaa itessfänsä, vaan werhoo ja kaunistaa sitä. Mikä wihaa on, sitä täytyy kutsua kiwaudeksi;

mikä ahneutta on, sitä nyt jäästäwäisyydeksi nimitetään; kawaluutta pitää nyt taiboksi kutsuttaman.

Rippukaat kiinni hywässä.

36. Dikian rakkauden toinen osa on toisaalta rippua kiinni hywässä, waikka sitä pahinkin wihollinen tekisi ja waikka se mitä enimmästi olisi omaa mieltä vastaan. Sillä ei sellainen rakkaus tee eroitusta ihmisen välillä eikä pelkää, joskin hän sentähden kärsii. Mutta wäärä rakkaus saattaa juosion, kunnian eli hädyn tähden jättää ystäwänsäkin hywän oman onnensa nojaan, koska waino eli waara sentähden ilmaantuu; sitäkin wähemmin se rippuu kiinni wihollisensa hywässä, pitää sitä arwossa ja siinä pysyy siihen lisäksi, jos se on hänen mieltänsä vastaan, ei tee hän sitä, waikka se olisi kuinkaakin hywää. Yhyhesti: sananlaskut: „maailma on petollinen ja uskottomuutta täynnä;“ niin myös: „hyviä sanoja eikä mitä muuta,“ ilmoittawat, että luonnon rakkaus on petollinen ja wilpillinen rakkaus ja ettei oikia, puhdasta rakkautta ole muualla, vaan kussa Jumalan Genki on. Nämät molemmat kappaleet owat hywin Psalmin 15 wärsysjä 4:stä somasti yhdistetyt: **hän katsoo jumalattomat ylöön, vaan kunnioitsee Jumalaa pelkääwäisiä, se on, hän rippuu hywässä kiinni, wihollisiansakin nähden.** Huomaa nyt, kuinka ihmiset käyttäwät itsensä näiden kahden asian suhteen toinen toisiansa kohtaan lainatessa, ostaisssa, antaisssa, nuhdeltaisssa, opetettaisssa, kärsiesssä, kestäesssä, niin saatpa hawaita, että kaikki on paljasta wilppiä ja ulkokullaisuutta.

Weljellinen rakkaus olkoon sydämmellisen teidän keskenänne.

37. Rakkauden osoitus, josta tässä puhutaan, korkeimmasssa määrässä on, että kristittyin tulee erittäin rakastaa toinen toisiansa, enemmän kuin muita ihmisiä yleensä; sillä sana **sydämmellinen** tietää jellaisista rakkautta, kuin isällä ja äitillä on lastansa kohtaan ja weljellisillä keskenänsä. Jääänkuin sanoisi hän: te kristityt, älkääte ainoastansa rakastako toinen toistanne keskenänne, vaan olkoon jokaisella sydämmellinen, äitillinen, isällinen ja weljellinen

mieli toistansa kohtaan, niinkuin p. Paawali tunnustaa Tessalonikalaisia rakastaneensa, 1 Thess. 2: 7. Samate myös Jesaias, viimeisen luvunsa 13:sä wärshysä, sanoessaan: **niinkuin äiti poikaansa lohduttaa, niin minä tahdon teitä lohduttaa** y. m. Niin sanoo p. Pietarikin (1 ep. 3: 8): **olkaat yksimielijet, pitäin weljellistä rakkautta keskenänne, laupiaat, ystävälliset.** Mitä sellainen ystävällinen, weljellinen rakkaus tekee, kärsii ja kestää lähimmäisen suhteen, sen oppinet luonnollisen äidin kärtöstä lastansa kohtaan. Samoin Kristuksen teki meille ja vieläkin tekee. Hän, näetseen, kärsii meitä saastaisia, wajakia, wiallisia, syntisiä ihmisiä, jotka näköämme emme ole ensinkään kristityitä; mutta hänen rakkautensa tekee meitä kristityiksi, waikka olemme wirheellisiä.

Ennättäkään toinen toisensa kunniaa tekemässä.

38. Kristuksen rakkaus ja ystävällisyys meitä kohtaan waiuttaa sen, että meidänkin täytyy Kristuksen tähden, joka meissä on, pitää toinen toistamme kirkossa ja jalossa arwossa. Eikä minun sowi halwella ketään hänen wikkainsa tähden; waan minun täytyy ajatella: Herrani asuu tuossa heikossa astiassa ja kunnioittaa häntä läsnä-olollansa. Jos siis Kristus pitää hänen mahdollisena, on hänelle lempeä ja sydämmellisesti armollinen, niin että hänellä on Kristuksessa yhtä paljo kuin minullakin, olen minä waadittu kumartamaan ja kunnioittamaan häntä Herrani eläwänä temppeleinä ja istuimena. Mitä sen on wäliä, kuinka halpa se istuin on, jolla Herra istuu? Jos se ei ole hänen istuaksensa ja kunnioittaaksensa liika halpa, mikset sinä, palwelia, kunnioittaisi häntä?

Älkäätkä olko hitaat toisänne.

39. Työllä tarkoitetaan kaikellaista teemisistä ja askaroitsemista, jota toimitamme ja harjoitamme jumalanpalweluksena. Näisiä tahtoo p. Paawali meidän olemaan walppaat, toimikkaat ja wiriät. Emme saa olla sellaisia, jotka ryhtywät tänäpänä tähän, huomenna tuohon, owat huikentelewia ja pian wäshywät ja suuntuwat. Onpi, näethän, niitä, jotka äkkiä ja toden tiestä alkawat jotakin hywää, joko

ruumista kurittamaan, taikka rufoilemaan, lufemaan, paahtoomaan, antamaan, palwelemaan taikka jotakin muuta, mutta jotka, sitä kahdesti tahi kolmesti tehtyänsä, laimeentuwat eiwättä saata mitään päätteeseen; sillä ensi kiikko on asettunut, niinkuin uteliaisuuskin, tydytettynä, asettuu. Näistä sitte tulee paljaita huikentelewaisia, kelwottomia ihmisiä; sentähden seuraa:

Olkaat palawat hengesä.

40. Uteliaisuus ja hempeä mieli on myös innokas paljo alkamaan ja tahtoo tehdä kaikki yhtä haawaa; mutta se jo alussa wäshyy ja perähtyy ja lakkaa itsestänsäkin, semminkin koska sitä kohtaa wastus, epäsuosio ja waino. Olemassa on siis jumalallisisa asioissa lihallinen palawuus, joka ei ole pysywäinen. Mutta hengellinen palawuus luontoansa lisääntyy, jota enemmän se toimii ja waiuttaa; sillä hengen luonto on olla wäshymätöin, niin aina, se joustilaana wäshyy ja nääntyy, mutta työstä se wahwistuu. Mutta ensin se wahwistun wainosta ja wastuksesta: sentähden menestyy se, mitä hän alkuun panee, ja woittaa kaikki, waikkapa kaikki helwetin portit paneuissiwat häntä vastaan.

Sowittakaat teitänne ajan jälkeen.

41. Muutamissa kirjoissa luetaan: **palwelkaat Herraa**, kuin kreikan kielessä kairo ja kyrio soiwat melkein yhtä kuuluwilta, ja edellinen sana merkitsee aikaa, toinen Herraa. Vielä en minäkään tiedä, kumpi on parempi. Hywin sopii sanoa: **palwelkaat aikaa**, se on: soweltukaat ajan mukaan; pahasti ei sowi tämäkään: **palwelkaat Herraa**. Jotainen wailtkoon, kumman hän tahtoo. **Palwella Herraa** on yhtä kuin: kaikki, mitä teette, pitäätkä se mielestänne Herralle tehtäwänä ja häntä sillä palwelewanne, älkäätkä sinä etsikö omaa kunniaanne, älkäätkä sitä lyökö laimin ihmisten pelwon tahi suosion tähden, niinkuin ne (Meh. 2: 20) sanoiwat temppeiliä rakentaisjansa: **me olemme taiwaan Jumalan palweliat.** Näin he wastasiwat niitä, jotka tahtoiwat estää heitä. Heillä oli mielessä sanoa: emmehän tällä itseämme palwele emmekä tee tätä itsellemme, waan taiwaan Jumalalle kunniaaksi. Mutta minä pidän kiinni tästä: **sowittakaat teitänne**

ajan jälkeen ja käyttäkää sitä oikein, tehden kaikki aikansa, niinkuin Salomoni, Saarn. 3: 4, sanoo: **aika kivistää ja aika raketa: aika itkeä ja aika nauraa** ja niin pois päin, kaikilla on aikansa, se on: ole vapaa äläkä mihinkään aikaan sidottu, taitaakses tehdä kuinka ja mitä eteesi tulee, niinkuin Psalmi 1: 3 sanoo: **hän hedelmänsä antaa ajallansa.**

42. Tämä on kallis ja oiwa oppi teko-pyyhiä vastaan, jotka niin tarkasti pitävät ajasta waarin, että ajan täytyy sowltua heidän jälkeensä ja mukaantua heidän menoonsa. Heillä ovat määrättyt hetkensä rukoilla, syödä, juoda, tehdä ja elää niin ja näin. Jos nyt tulisit suuressa häädössä sellaiselta apua etsimään, niin täytyisi sinun ennen hukkua, kuin hän luopuisi toimestansa ja tulisi auttamaan sinua. Katso, ei sellainen sowitz itseänsä ajan jälkeen, se on, ei hän tee, mitä aika tuopi hänen tehtäväksensä, niinkuin hänen kuitenkin pitäisi, waan päästää sen ajan menemään ohitsensa, jona hän olisi saattanut tehdä rakkauden työtä. Näin täytyy siis ajan sowltua hänen jälkeensä. Mutta tämä ei koskaan tapahdu; sillä koskaan ei ole heillä aika oikein sopiwa tehdä hyvää, kuin antawat kaikki mennä ohitsensa ja pysyvät sidottuina omisssa säännöissjensä. Eiivät he sowitz itseänsä omisjakaan asioissjansa ajan jälkeen; sillä he naurawat, koska heidän pitäisi itkemän, ja päin wastoin owat murheelliset, koska heidän pitäisi iloitseman; kiittävät, koska heidän pitäisi nuhteleman y. m. Kaikki työhnsä he toimittawat sopimattomalla ajalla, ja juuri siten kulkee kaikki aika hukkaan heidän ohitsensa, että he owat niin kiinteästi sitoneet kaikki toimensa aikaan. Niin tekee maailmalin.

Olkaa toivosja iloiset.

43. Tämä oliji osa ajan oifiasta käyttämisestä, sillä jumalattomat owat iloiset, koska heillä on tyllisi tawaraa, kunniaa ja waiwaintonta oloa, mutta murheelliset tuulen kääntyesssä. Sentähden on heidän ilonsa ajatoin ilo ja heidän murheensa ajatoin murhe. He iloitsawat, koska on aika murhehtia, ja murhehtiwat, koska on aika iloita. Mutta kristityt owat sen luontoisja, etteiwät he iloitse ajallisesta ty-

lyydestä ja lewosta, waan ainoastansa Jumalassa. He iloitsewatti sentähden paraiten silloin, koska heidän lihan jälkeen pahimmin käy. Sillä Jumala on tulewajilla tawaroilla heitä silloin sitä lähempänä, jota kauwenmatji ajalliset tawarat heistä poistuwat. Niin lukee p. Paawalikin Gal. 5: 22 ilon Gengen hedelmän joukkoon; sillä ei liha kanna sellaista hedelmää, ja Rom. 14: 17 kutsuu hän sen riemutji pyhässä Hengesssä.

Kärkiwälliset murheesja.

44. Ewankeliumi antaa kristityille kaikin paikoin ristiä ja pahoja päiwä. Sentähden warustaatin se meidän paljaille jumalallijilla sota-aseilla, se on, ei se opeta, kuinka me onnettomuudesta wapaahdetaisiin ja saisimme rauhan, waan kuinka sinä kestäisimme ja woittaisimme, niin ettei sitä meidän toimestamme tai wastustestamme käännettäisi, waan wäsyttäisi ja uäännyttäisi itsensä meisjä ja waatiji meitä niin kauwan, kunnes se itsestänjä lakkaisi ja woimattomana raukeisi; niinkuin weden aallot syöshywät rantaa vastaan ja itsestänjä peräntyvät takaisin ja katoowat. Ei tässä sowi wälttää, waan kehtää. Siitä on adwenttinakin puhuttu.

Olkaa alati rukouksisja.

45. Mitä rukoilla on, siitä on tyllin puhuttu neljännen adwenttifunnuntain epistolasja. P. Paawali ei kutsu rukouksesi paljoa löpötämistä rukouksirjoista eikä kirkunista kirkosja. Kirjasta et sinä koskaan oikein ruoile. Sitä yllä luenet, oppiakses, kuinka ja mitä sinun ruoilla tulee ja hartauttas sytyttääkses; mutta ruouksen täytyy lähteä wapaasta sydämmeestä ja pitää toimitettaman ilman tehtyä kaawaa ja eteen kirjoitettuja sanoja. Rukous itse synnyttäköön sanat sydämmen hartauden mukaan. Critäin sanoo hän, että meidän tulee olla alati rukouksisja, se on, ruoileman lakkaamatta ja hidastumatta, joskin emme kohta saa, mitä ruoilenme; sillä rukouksessa on usko paras, joka luottaa Jumalan lupaukseen, tulewansa kuulufsi, niinkuin hän puhunut on. Mutta ei usko kohta saa, mitä hän usko: waan se wii-ppyy ja nähy käywän warjin toisin, mutta se tulee kuitenkin. Esimerkin sellaisesta ahkeruu-

desta afettaa Kristus eteemme Luuff. 18 luvussa wertauksessa wäärästä tuomarista ja har-
taasta ystävästä. Näin opettaa hän kaik-
in paikoin uskomaan rukouksessa, Matt. 21: 22:
kaikki mitä te aotte rukouksessa, uskoen,
sen te saatte y. m. Matt. 7: 9: onko teistä
joku ihminen, jolta hänen poikansa anoi
leipää, antaisiko hän hänelle kiven?

Takakaat omanne pyhain tarpeeksi.

46. Tämä on warsin nurin käännetty. Joka-
päätvä pyydämme ja etsimme, että pyhät pitäi-
sivät huolta meidän tarpeistamme; josta myös
niin paljo säättämisiä ja alttareita ja pyhain
palvelusta tulee maailmaan; mutta p. Paawali
opettaa päin vastoin meitä hoitamaan pyhiä
heidän tarpeeksensa. Mutta meidän käwi oi-
kein. Kuin katsonne ylös elävät pyhät, jotka
meitä tarwitsevat, niin käymme wainajille py-
hille, etsimme heiltä tarpeitamme. Pyhillä tar-
koittaa siis p. Paawali tässä pyhiä maan
päällä, se on kristityitä, ja kutsuu heidän py-
hiksi Jumalan sanan ja armon kunniaaksi, jonka
kautta he uskoessa ilman töitä ovat pyhiä.
Olipa suuri Jumalan pilkka ja häpäisy, jos
kristitty kieltäisi olevansa pyhä; sillä niin hän
tunnustaisi, ettei myös Kristuksen weri, Ju-
malan sana, Henki ja armo, eikä itse Jumala-
kaan olisi pyhä, jota kaikkea kuitenkin Jumala
on kustantanut ja kuluttanut hänehen, että hän
olisi pyhä. Sentähden kutsuu p. Paawalikin
itsensä suoraan pyhäksi, Kol. 1: 26 sanoen:
**minulle, joka kaikkein wähin pyhain seas-
solen, on tämä armo annettu y. m. Ja 1**
Tim. 5: 10 tahtoo hän semmoisia leskiä, jotka
ovat pyhain jalvoja pesseet. Niin sanoo
myös Ps. 86: 2: **kätke minun sieluni, sillä**
minä olen pyhä; ja p. Pietari (1 ep. 1: 16)
kertoo Moosesesta ja sanoo; **teidän pitää py-
hät oleman (sanoo Jumala); sillä minä olen**
pyhä. Sanainen pyhä käytetään siis raama-
tusssa ainoasti eläwistä pyhistä.

47. Mutta me olemme saaneet lukea muita
kirjoja, kuin pyhää raamattua, sentähden olem-
me wietteläimme kautta joutuneet tuohon lai-
tettawaan nöyryyteen, että kutsomme ainoasti
wainajat pyhiksi ja pidämme sen suurimpana

röyffeystenä, jos joku meistä kutsuisi itsensä py-
häksi, waikka kuitenkin jokainen tahtoo tulla kris-
tityksi kutsutuksi. Se (kristityn nimi) soi kuitenkin
korkeemmalta, kuin pyhä, sentähden että Kris-
tus on kaikkein pyhin, ja kristitty on saanut
nimensä Kristuksesta (se on, kaikkein pyhim-
mästä).

Sellaiseen wiheliäisyhyteen on auttanut meitä tuo
häpiällinen kauhistus, jota kutsutaan korottamiseksi
pyhäksi. Siten on paawi saanut aikoin, että ai-
noasti ne pyhinä pidetään, jotka ovat kuolleet taikka
pyhiksi korotetaan ja ovat sen töillensä ansainneet,
Mutta kuinka usein lienee perkelekin tässä tullut py-
häksi korotetuksi ja me pitäneeksi pyhinä niitä, jotka
helwettisiä ovat.

48. P. Paawali mainitsee tämän pyhain
tarpeen, sitä enemmän kehoittaaksensa ja sytyt-
täöksensä kristityitä tekemään hywää; sillä me
olemme taipuwaitet palwelemaan pyhiä ja ar-
waamme sen suureksi, minkä pyhiin kulutamme,
niinkuin tosiin on. Mutta hän näyttää meille
oikiat pyhät, tietysti ne, jotka ovat puutteessa,
se on, ne eivät ensinkään näytä pyhiltä, waan
ovat paljo enää köyhiä, hylättyjä, iisowia, alas-
tomia, wangituita, kuolettuja ihmisiä, jotka
tarwitsevat jola miehen apua, eiwättä taida
ensinkään auttaa itseänsä, jotka siihen liäkki
maailman silmissä ovat onnettomina ja pahoin-
teidoinä pidetyt, siis ansainneina kärsiä kaikkea
onnettomuutta. Ne ovat siis perki toijia py-
hiä, kuin ne, joita me, suu ammolle taiwasta
kohden, etsimme ja awuksemme huudamme. Sel-
laiset pyhät Kristuksen tuo esiin viimeisenä päi-
wänä, sanoen: **sen kuin te olette tehneet py-
helle näistä vähimmäistä minun weljistäni,**
sen te teitte minulle. Matt. 25: 40. Sil-
loin siis nuoet suuret pyhain palveliat seisowat
häpeissään ja hämmästywät näitä pyhiä, joita
eivät eläisfänsä tahtoneet welwollijuutensa mu-
kaan korjata, eikä heitä auta nekään pyhät, joita
epäjumalinansa pitiwät, waikkeiwät olleet wel-
kapäät niitä palwelemaan.

Ottakaat mielellänne huoneesen.

49. Tässä rupee apostoli luettelemaan
muutamia pyhain tarpeita ja opettaa, kuinka
heitä korjattakoon, tietysti niin, ettei sitä tehdä
ainoasti sanoilla, waan myös työllä, ottamalla

heitä, näetsen, huoneesen heidän tarwitessaan. Tähän on suljettu kaikellainen muukin ruumiilinen tarwe, isoowaiusten ruokkiminen, janowaiusten juottaminen, alastomain waatettaminen. Sillä silloin, koska ewankeliumi alkoi, eivät istuneet apostolit ja heidän oppilaansa vielä linnoissa, lahjoitussissa ja luostareissa, eikä waiwanneet luoksensa ihmisiä kirjeillä ja säännöillä, niinkuin piispa-epäjumalat nyt tekevät; waan waelsiwat maakuntia kauttaaltansa munkalaisina matkustajina, ei heillä ollut huoneita eikä kartanoita, ei majaa eikä asuinpaikkaa, ei keitto- eikä warasto-huonetta. Tässä tarwittiin siis hywin kaikin paikoin ottaa pyhiä huoneesen ja palwella heitä, että ewankeliumia mahdettaihin saarnata. Paitse tätä oli heillä kaikellaisia muitakin tarpeita kärsimisesjäsnsä ja wainwoisjansa.

Siunatkaat wainollisianne.

50. Näin muistoesjansa pyhään tarpeita, muistuttaa hän meitä samallansa, kristillisesti kohtelemaan wainoojitammekin, joista pyhään tarwe suureksi osaksi tulee. Ja huomaa, ettei se, rakastaa wihollisia, tehdä heille hywää ja puhua heistä hywää, ole paljas neuwo, waan käsky ja Gengen hedelmä, ettes pitäne ainoasti tähdellisille annettuna neuwona, siunaamaan wainollisiansa, niinkuin meitä tähän asti on opetettu, sillä Kristuskin, Matt. 5: 44, opettaa kaikkia kristityitä tätä tarpeellisena tekemään. Mutta **siunaaminen** on toiwottaa wainoojillessa kaikkea hywää ruumiin ja sielun suhteen. Esimerkiksi, koska wihollinen loukkaa kunniaas, niin sano: Jumala kunnioittakoon sinua ja warjellakoon sinua kaikesta häpiästä; jos hän ryhtyy tawaraas, niin sano: Jumala antakoon sinulle onnea ja siunausta; ja niin edespäin.

Siunatkaat ja älkääät sadatelko.

51. Tämä on yhteisesti puhuttu kaifiista, waikka eivät olekaan wainoojia, ja tahtoo hän sanotuksi: älkääät siunatto ainoasti wainollisianne, waan koko elämännekin olkoon niin eletty, ettei se ketään kiroo, waan siunaa jokaista; ettette toiwota kenellekään pahaa, waan kaikille sulaa hywää. Ja tätä tehkäämme sentähden, että olemme siunauksen lapsia ja, niinkuin p. Pietari 1 ep., 3: 9 sanoo: kutsutut perimään sitä

siunausta, jolla koko maailma on siunattu Kristuksen kautta; 1 Mos. 22: 18: **siunnesjäs pitää kaikki kausat maan päällä siunatuiksi tuleman.** Sillä ei kristityn sowi sadatella pahintakaan wihollista ja pahointekijää, kuin hänen on käsketty pitämään ewankeliumi suusjansa. Ei kytynen tuonut suusjansa Noalle arkkiin myrkyä eikä orjantappuran oksaa, waan öljhyyn lehden. Epähän ewankeliumi ole muuta, kuin mafia, autuaallinen, rauhallinen, terweellinen laua, joka tuopi paljasta siunausta ja armona jokaiselle koko maailmasja; sentähden ei pyhy kiroos sen ohessa, waan sula siunaus. Sentähden täytyy kristityn siun olla siunauksen suu, eikä sadatusten turpa; mutta jos se on sadatusten suu, ei ole se kristityn suu.

52. Mutta tässä on tehtävä eroitus sadatteleminen ja torumisen eli nuhtelemisen välillä; sillä toruminen eli nuhteleminen on peräti toista kuin sadatella eli kirotta. **Sadatteleminen** on nimenomaan toiwottaa jollekin jotain pahaa tapahtumaan. Mutta **torua** eli **nuhdella** on wihastua pahasta ja pahaa vastaan, joka jo on tapahtunut ja on jo siinä olemassa, että se poistettaisiin. Yhyesti: sadatus ja toruminen owat toinen toisiansa vastaan. Sadatus toiwottaa, että paha jo onnettomuus tulisi, toruminen tarkoittaa, että paha ja onnettomuus poistuisi. Sentähden luemme, kuinka Kristuskin toruu ja nuhtelee ja kutsuu juutalaiset kytärmeen fikioiksi, perkeleen lapsiksi, ulkullatuiksi, joleiksi, tyhmiiksi, walehtelioiksi y. m.; mutta ei hän kiroo eikä tahdo sellaista pahuutta pyhywäiseksi, waan näkisi mielellään, että he sitä pääsisiwät. Samoin tekee p. Paawalikin ja kutsuu welhon perkeleen pojaksi, täynnä wilppiä. Niin myös: **Henki nuhtelee maailmaa synnin tähden.**

53. Mutta tässä nousee ankara wastalause, tämä, että pyhätkin raamatusja usein sadattelewatkin eikä ainoastaan toru ja nuhtelee. Sillä esi-isä Jaakob kiroo poikiansa Rubenia, Simeonia ja Lewiä, 1 Mos. 49: 7. Samate on Moseksen laki suureksi osaksi sulaa kiroomisista, semmentin 5 Mos. 28: 15, 16, ja käskää julkiesti kiroomaan Ebalin wuorella, 5 Mos.

27: 13. Kuinka paljo on kirouksia Psaltarissa, semmentin Ps. 109. Kuinka kiroo David sotapäällikkönsä Joabia, 2 Sam. 3: 29. Kuinka haikasti kiroo p. Pietari Simonin, Ap. T. 8: 20, sanoen, **sinun rahas olkoon sinun kaus-
sas kadotukseksia.** P. Paawali kiroo Galatalaisten wiettelöitä, Gal. 5: 12: **D, joska ne eroitettaiisiin,** ja 1 Kor. 16: 22: **joka ei Herraa Jesusta Kristusta rakasta, hän olkoon anathema, maran atha.** Samoin kiroo Matt. 21: 19 Kristus wiatonta wiikunapuuta. Niin myös kiroo Elisa Bethelin poikia. Mitä sanonemme tähän?

54. Vastaus: tässä täytyy sinun eroittaa usko ja rakkaus toisistansa. Rakkaus ei saa kirotta, waan aina siunata; mutta uskolla on walta ja welvollisuus kirotta. Sillä usko tekee Jumalan lapsia ja seisoo Jumalan siassa; mutta rakkaus tekee ihmisten palvelioita ja seisoo palvelian siassa. Sentähden täytyy Hengen olla tässä; kuska ei Henkeä ole, siellä ei osaa yksilään oikein hymmärtää, käyttää eikä noudattaa sellaista sadattelemissen esimerkkiä. Ja käy siis tässä näin: kirous pannaan kirousta vastaan, Jumalan kiroukset perkeleen kirouksia vastaan. Sillä kuska perkele omainsa kautta wastustaa, turmelee tahi estää Jumalan sanaa, siellä tulee estetyksi Jumalan siunaus, joka sanan kautta tulee, ja waitutetaan sulaa kirousta Jumalan edessä. Silloin on uskon aika murtaa esiin, kirotta ja toiwottaa sellaisen sadatuksen ja esteen häwiämisistä, että Jumalan siunaukselle jäisi sija.

55. Jos nyt esimerkiksi joku toiwottaisi Jumalan häwiämäään ja hukuttamaan paawitunta, sen papit, munkit ja nunnat, lahjoitukseen ja luostareineen, niin pitää koko maailman siihen sanoman amen. Sillä sellaisen perkeleen kummituksen kautta tulee Jumalan sana ja siunaus kirotuksi, tuomituksi ja estetyksi kaikessa maailmassa, ja sellaista myrkyllistä, itkiää, perkeleellistä asiaa kohtaan on mahdotoin harjoittaa rakkautta; jota enemmän heitä palvelullaan, heille myönnetään ja tehdään mieliksi, sitä enemmän he paatuwat, rajuawat ja kiukuitsewat Jumalan sanaa, Henkeä, uskoa, rakkautta vastaan. Sentähden kutsumin Kristus Matt.

12: 31 sen hynniksi pyhää Henkeä vastaan, jota ei itänä anteeksi anneta; ja 1 ep. 5: 16 sanoo p. Johannes olewan syntiä tuolemaan, jonka puolesta älköön rukoilako. Sillä se on turhaa, sillä he eivät kärsi muuta rakkautta ja palvelusta, waan joka jättää heidän kauhistukseensa, auttaa, wahwistaa, kunnioittaa ja korottaa heitä siinä. Mitä itänä muuta heille tehnet, rajuawat he pyhää Henkeä vastaan, pilkkaawat ja tuomitsewat, sanoen: rakkaus ja uskollisuus, jota heille osoitetaan, ei ole alkuansa Jumalasta, waan katteraa wihaa ja kateutta alkuaansa perkeleestä, eikä Jumalan sanaa, waan walhetta, wäärää oppia ja perkeleen wilytystä.

56. Lyhyesti: tämä kiroominen on pyhän Hengen työ, joka palwelee ainoasti Jumalaa ja on ensimmäisessä käskyssä käsketty welvollisuus, ulkopuolella rakkautta ja sitä kokiampi. Sillä kuska ei Jumala käste jollekulle hywää työtä taikka rakkautta osoittamaan, siellä ei ollaan welvollisia rakastamaan; sillä hänen tahtonsa on kokiampi kaikilla hywiä töitä ja rakkautta, jota taitaisin lähimäiselleni tehdä. Ja jos taitaisin yhtenä päivänä tehdä koko maailman autuaaksi, eikä se olisi Jumalan tahto, ei sopisi minun sitä kuitentaan tehdä. Siis en saa siunata, en tehdä hywää enkä osoittaa kenellekään yhtään rakkautta, jollei Jumala sitä tahdo ja käste. Jumalan sana on siis lähimäiselle osoitettawan rakkauden mitta, niinkuin ensimmäinen käsky on kaikkien muitten käskyin mitta, niin että minä wastoin toisen taulun käskyin kieltoa saatan tappa, ryöwätä, wiedä pois waimot ja lapset, olla isälle ja äidille tottelematon, jos Jumalan kunnia ja tahto ensimmäisen käskyin mukaan sellaista waatii, niinkuin Israelin kansa teki wihollisillensa, pakanaille. Niin taitaa Henkin tehdä ja tekeekin toijmansa sellaisia töitä, jotka owat nähda juuri kuin olisimat wastoin kaikkia Jumalan käskyjä. Mutta ne owatkin ainoasti toisen taulun käskyjä vastaan, jotka osoittawat meitä lähimäisen puoleen, mutta sitä wastoin kolmen ensimmäisen käskyin mukaan, jotka osoittawat meitä Jumalan tykö. Tule siis ensin Pietariksi, Paa-

waliksi, Jaakopiksi, Dawidiksi ja Elisaksi, sitte saatat sinäkin hywin kyllä Jumalan nimeen kiroilla, ja Jumala on pitävä sen viikana ja itsellensä otollisena.

Ilwitkaat iloisten kanssa ja itkekää itkewäisten kanssa.

57. Nämät kaikki kappaletta kuulunevat siihen, mitä hän ennen sanoo: **jakakaat omanne pyhäin tarpeeksi**, jota hän tähän asti on selettänyt ja sen oheissa opettanut oikein kohtelemaan wainojia, joista sellainen hätä ja tarwe enimmäiten tulee. Kuitenkin luulen hänen tässä puhuvan yhteisesti, kuinka mukautukaamme joka miehen mieleiseksi ja ojentukaamme heidän oloinsa jälkeen, koska heidän käy hywin tahi pahoin, waikka ei heillä siitä sen wuoksi ole mitään puutetta taikka tarwetta, niin että, yhteisinä palvelijoina, pidämme huolta koko maailmasta kaikissa, mitä itselukin huolena on, siten kehoittaaksemme ja haukutellaksemme kaikkia ewankeliumiin. Semmoisesta huolenpidosta puhuu hän edespäinkin lawiammin.

58. Jos nyt joku on iloinen, niin älkäämme olko murheellisen näköisiä, niinkuin ulkokullatut, jotka tahtowat olla jotakin erinomaista ja ajattomalla wafaisuudellansa sanowat olewansa ainoaita wiisaita ja pyhiä ja tekewät kaikki, jotka owat iloisia eikä ole heidän tawallansa murheellisia, tyhmiä ja syntisiä; waan keltwatkoon heidän ilonsa meille, jos se ei ole Jumalaa vastaan. Niinkuin, koska isä on iloinen siitä, että hänen waimonsa on terve, hurstas ja lempeä hänelle ja synnyttää lapsen, niin myös siitä, että lapsi on hurstas ja järkewä, ja niin edespäin että hänen ja hänen omaistensa käy hywin sielun, ruumiin, tawarran, kunnian juhteen, juuri kuin meidän itsemme niin käwisi. Sillä nämät owat Jumalan lahjoja, joita hän antaa (sanoo p. Paawali Ap. E. 14: 17), täytkääksensä ihmisten lasten sydämmet ilolla. Waikka moni kättyä pahasti sellaisia lahjoja ja iloja, owat ne kuitenkin sen wuoksi Jumalan lahjoja, joita ei saa nyreän näköisenä tuomita, juuri kuin ei saataisi tahi pitäisi niiltä meillä olemaa. Toisaalta tulee meidän itkeä hänen kanssansa, koska hänelle

jostakussa näistä pahoin käy, juuri kuin meidän itse käwisi pahoin. Niin luemme Dawidin walittaneen ja itkeneen Saulia, Jonathania ja Abneria, ja Paawali (Fil. 2: 27) piti sairasta Epafroditosta yhtä hellää huolta kuin itsestänsä.

Olkaa keskenänne yksimieliset.

59. Ennen on hän puhunut yksimielisyydestä hengellisissä lahjoissa Jumalan edessä, että jokainen antaisi toisen wiran ja lahjan keltwata itsellensä ja pitäisi sen hywänä. Tässä hän puhuu ulkonaisesta ja maallisesta menosta ihmisten edessä, jossa myös jokainen antakoon toisen säädyn, menon ja työn keltwata itsellensä ja älköön kukaan pitäkö itseänsä toista parempana. Sillä onhan suutarin källillä yhtä hywin sama Kristus kuin ruhtinaalla ja kuninkaalla, waimolla yhtä hywin kuin miehelläkin; niin että tässä ihmisten ulkonaisessa niin monin moisesa menossa ja eri oloissa kuitenkin yhteinen usko ja Henki on yhtäläinen.

60. Mutta tämäkin oppi on jo aikoja sitte kokonansa kadonnut. Ruhtinaat, herrat, wapasukuiset, rikkaat ja mahtawat näkewät oman kuwansa itsesiänsä, pitäen ainoasti itsensä ihmisinä maan päällä; ja keskenänsäkin tahtoo jokainen heistä olla toistansa korkeampi, jalompi, rehellisempi. Heissä on niin monenlaisia mieltä ja luuloa, että taitwaan pilwet tuskin owat niin monellaisia ja kummia; he eiwät pidä yhtä mieltä ja luuloa tässä monenlaisessa ulkonaisessa erilaisuudessa, eikä arwaa ja pidä toisen säädyä eli menoa yhtä hywänä kuin he pitäwät omaansa; tässä on yksin minun paras, kaikki muu haisee. Tähän suuntaan kallistuwat raa'at talonpojattin ylpeydesiänsä. Leipuri tahtoo olla parranajajaa parempi, suutari keltwettäjää jalompi. Ja jos joku ei ole awiosta syntynyt, ei kelpaa hän käsityöläiseksi, waikka hän olisi pyhimyksen; tässä täytyy näyttää syntymä-todistus, ja meno käsityöläisiksiäkin on niin erilainen, että on olemassa yhtä monta mieltä ja mielipidettä kuin mestariakin ja källiä on. Kuinka olisiwat nämät hengellisissä wiroissa ja lahjoissa yhtä mieltä, jotka owat niin erimielisiä näin huonon, kurjan, ajallisen

menon suhteen? Toifin täytyy maan päällä olla olemassa sellaisia monellaisia jäätyjä, menoja ja käsitteitä; mutta pakanallista, epäkristillistä ja maailmallista on pitää itsestänsä sentähden ja arvata itseänsä toista paremmaksi kristityksi sellaisen loian tähden, näkemättä kuinka hän si- fällisesti Jumalan edessä on jokaisen wer- tainen.

61. Niin sepä ei ainoasti ole epäkristil- listä, waan ämmämäistä ja lapsellista. Toi- nen waino pitänee itseänsä toista parem- pana, jos hän osaa paremmin kehrätä ja neu- loa tahi laittaa paremman myssyn kuin toinen, ehkäpä sitäkin halwempain asiain tähden, eikä tukaan enää niistä olewanja waino yhtä hy- win kuin toinenkin, enempiä sanomattani. Sa- moin tekewät lapsetkin. Jokainen pitää oman woikakkunsa parhaana ja oman lintunsa kau- niimpana; jollei, itkee se, kummes hänellä on kaunein omiana. Juuri sellaista ämmämäistä, lapsellista ja maailman tapaista on tämäkin, koska toista kutsutaan kaikkein woimallisimmaksi, toista kaikkein kristillisimmäksi, toista korkea- arwoisimmaksi, toista niin, toista näin jyn- tyneeksi, tätä korviaasti-oppineeksi, toista arwoisak- si; ja sellaisen erinäisyyden tähden saattawat he nostaa wihaa, murhaa ja matkaan saattaa kaikkea wiheliäisyyttä. Niin sitkiästi on heidän mieltensä sellaisiin kiinnitetty, jokaisen omaansa; eikä ole he kristityitä sellaisilla erotetuilla, erin- kaltaisilla ja monellaisilla mielillä.

Älkäätkä itsestänne paljo pitäkö.

62. Tässä selittää hän sanansa ja was- tustaa tuota monenmoista itsellensä kelpaamis- ta. Sillä kuten sanoin: kelpaa jokaiselle hä- nen oma tapansa warsin hywin, sentähden on maakunta hulluja täynnä. Mutta kussa toinen näkee toisen korkeammaksi, ei ole hänellä lepoa, haluten olla hänen wertaisensa; sentähden käy- tää hän itsensä kahdella tapaa tätä p. Paawa- lin oppia vastaan. Alhaiden ja wertaidensa suhteen mielistyy hän parhain itsehensä ja hä- nen omansa on jalointa, mutta niiden rinnalla, jotka owat häntä ylhäisempiä, ei taida hän pitää itseänsä parhaana; sentähden pyrkii hän

päästä näitten asemaan ja pitää arwoisja aino- asti sellaiset korvat, jalot asiat. Tämä kaikki tulee siitä erilaisesta halusta ja mielestä sydäm- messä, joka ei salli hänen tytyä yhteiseen Kris- tukseen, waan kiinnittää itsensä sellaiseen ulko- uaiseen eroitukseen. Mutta mitä sanoo p. Paawali? Ei niin, waan: älkäätkä pyrkikö korkeitten perään. Itänä kuin sanoisi hän: maan päällä täytyy olla sellainen eroitus, että toisen jääty luetaan ylhäiseksi, toisen alhaiseksi. Ei kaikki taida olla kultaa eikä myöskään korvia; mutta kuitenkin pitää mielen oleman yhtäläisen kai- kissa näissä erinkaltaisissa oloissa; samate kuin Jumala menettelee tässä yhtäläisesti ja antaa sanansa ja Henkensä yhtä hywin alhaiselle kuin ylhäisellekin. Sanasta **pitäkö** ei pane p. Paawali tähän juotta. Omistaa korkeita asioita on tarpeellista eikä ne wahingoita; mutta pitää niistä paljo, kääntää sydämmensä niihin, kers- lua niistä ja pitää itseänsä parempana niitä, joilla ei sellaisia ole, se on pakanallista.

Pitätkäätkä teitänne nöyräin kaltaisena.

63. Se on, älkäätkä halwefiko alhaisiää- tyistä ja tilaista. Ei apostoli sano, että al- haista pitää korotettaman taikka poisnettaman pois; sillä sitäkin tarwitsee Jumala; eikä maa- ilmaan taida olla ilman sellaisia alhaisia jää- tyjä. Kussa olisimat rikkaat ja mahtawat, jollei olisi köyhiä ja alamaaisia? Niinkuin jalat kantawat alhaiset kaikki ylhäiset jäädyt. Siis kuten ruumis käyttää itseänsä jalvoja kohtaan, samoin tulee ylhäistenkin käyttää itseänsä al- haisia kohtaan, ei katsoman eikä korviaaksi arwaa- man ylhäisyyttänsä, waan soweletuman sen mu- kaan ja mielistymän siihen, mitä alhaiset owat ja mitä heidän on; sillä tämä itsensä pitämi- nen nöyräin kaltaisena on myös hengellisesti puhuttu mielestä sydämmessä. Niin on Kris- tuskin tehnyt. Mitä hänessä oli korviaa, sitä ei heittänyt hän pois eikä kieltänyt; waan hän ei pitänyt siitä, ei ylpeillyt sen tähden meitä was- taan; waan hän mukautuu meidän wiheliäisyy- temme mukaan, ei halwefi meitä ja palwelee meitä korkeudellansa.

N:o 13. Kolmantena Sunnuntaina Loppiaifesta.

Rom. 12: 17—21

Rakkaat weljet, älkää itseenne ylön wiisaina pitävä.
Älkää kellenkään y. m.

Älkää itseenne ylön wiisaina pitävä.

1.

Tämä oma wiisaus on itsepäisyys maallisesa menossa, joka ei ota neuvoa vastaan, waan tahto tietää kaikki paremmin, kuin kukaan muu osaa sanoa. Mitä hänellä on mielessä, sen pitää oleman oikein ja hywin tehty eikä myönnä kellenkään. Mutta sellaisissa asioissa pitää kristityn oleman myöntymäinen, mielellään wäistämän, antaman jokaiselle oikeuden, koska se ei koske Jumalan sanaa ja uskoa, waan ajallista tawaraa, kunniaa ja ystäviä.

Älkää kellenkään pahaa pahalla kostako.

2. Ennen, koska hän opetti, ettei saa kirotta, puhuu hän niistä, joilta puuttuu voimaa kostamaan taikka pahalla taas palkitsemaan. Sellaiset saattawat ainoasti sadatella ja toivottaa niille kaikkea onnettomuutta, jotka owat heitä wälewämmät. Tässä puhuu hän keskenään yhden wertaisista ihmisistä, joista toinen woi kostaa toiselle pahan pahalla, joko suoralla teolla tahti tekemättömyydellä; se kuitenkin enimmiten taphtuu tekemättömyydellä. Mutta kristityn tulee tehdä hyvää sille, joka tekee hänelle pahaa eikä lakkaaman, niinkuin Jumalakin sallii aurinkonsa koittaa niin pahain ylitse kuin hywäinkin, Matt. 5: 45.

Ohferoitkaat siitä, kuin kunniallinen on kaikkein ihmisten edessä.

3. Tämä on, mitä hän sanoo Tessalonikalaisille: 1 Tess. 5: 22: **wälttäätkää kaikkea, kuin pahaksi nähyy, ja Hil. 4: 8: mikä tosi, mikä kunniallinen, mikä oikein, mikä puhdas, mikä otollinen on, mikä hywin kuulun, jos joku hywä tapa, ja jos joku kiitos on,**

ajatelkaat niitä y. m. Tämä kaikki on sanottu ulkonaisesta waeluksesta, ettei kristitty ajattelisi saawansa tehdä mitä hän tahto, huolimatta siitä, jos se kelpaa jollekulle taikka ei kellekään; sillä niin hän tehdään ainoasti uskon asioissa, mutta ulkonaisessa waeluksessa käyttäköön hän itseänsä niin, ettei hänessä löydetä mitään nuhdeltawaa, waan että hän kelpaa kaikille; niinkuin hän 1 Kor. 10: 32, 33 sanoo: **kelwatkaat kaikille ja olkaat ilman pahennusta sekä juutalaisille että kreikkalaisille, ja Pietari (1 ep. 2: 12): pitäkää hywä meno pakanain seassa y. m.**

Jos mahdollinen on, niin paljo kuin teissä on, niin pitäkää rauha kaikkein ihmisten kanssa.

4. Tämä on sanottu ulkonaisesta rauhasta **kaikkein ihmisten, kristittyin ja pakanain, hurskasten ja pahain, ylhäisten ja alhaisten kanssa;** se on, he älkööt antako yhtään syytä rauhattomuuteen, waan pikemmin kärsikööt kaikki, mitä tehdään, että kuitenkin meihin nähden rauha pyyhisi woimassa. Sentähden ei saa kostaa pahaa pahalla eikä lyömistä lyömisellä, sillä takaislyhyjä matkaan saattaa riitaa. Sentähden liijää hän: **niin paljo kuin teissä on, se on: älkää loukatko ketään, ettei riita sytyisi teidän puoleltanne, waan toiselta puolelta: olkaat rauhalliset jokaisista kohtaan, waikkapa kaikki ihmiset häirittsiwät teitä. Säilyttää rauhaa rikkomatomana kaikin paikoin, ei ole kenenkään wallasissa, niinkuin sanotaan: en taida kautvemmin säilyttää rauhaa, kuin naapurini tahto. Mutta onhan meidän wallasjamme jättää joka mies, wihostollinen ja ystäwä, rauhaan ja kärsiä rau-**

hattomuutta jota mieheltä. Niin, mutta kuinka minun sitte käynee? Kuule:

Älkää itse kostako, minun rakkaani, vaan antakaat Jumalan vihan siaa saada; sillä kirjoitettu on: minun on kosto, minä tahdon kostaa, sanoo Herra.

5. Tästä näet kuinka hän selittää rauhan rauhattomuuden kärjimmiseksi, kieltäessänsä hyövästä jälleen ja kostamasta eikä lohduta ainoastansa sillä, että hän on tuleva kostetuksi, vaan peljättää meitä myös rupeemasta Jumalan wirkaan, joka yksin tahtoo kostaa ja paljita; niin, hän samassa surkuttelee wihollisten suurta onnettomuutta, osoittaen kuinka he juoksewat Jumalan wihaan, waatiaksensa meitä armahamaan heitä, täytyessämme jättää Jumalan wihalle siaa ja salliesjämme heidän langeta Jumalan käsiin. Tämä Jumalan kosto taas ja wiha toteutetaan monella muotoa, wälistä esiwallan kautta, wälistä perkeleen kautta, wälistä sairauden, nälän, ruton, tulen, weden, jodan, wainon, häpiän ja kaiten onnettomuuden kautta, kuin maan päällä on ja taitaa olla; sillä kaikki luontokappaleet owat Jumalan witsvoja ja aseita, koska hän tahtoo rangaista, niinkuin hän Wiis. 5: 18 sanoo: **hän warustaa luontokappaleen wihollisen kostoksi.**

6. Sentähden sanoo p. Paawali: **antakaat wihan siaa saada.** Mutta minä olen li sääntynyt sanan Jumalan, että teksti olisi selwempi ja ymmärrettäisim Jumalan wihasta eikä ihmisten wihasta, ikänä kuin p. Paawali tarkoittaifi wihollisten wihaa, jolle olisi siaa annettava; waikka sekin on totta. Mutta tässä ei hän kuitenkaan puhu sellaisesta wihasta, vaan kaikesta onnettomuudesta ja waiwasta, mikä kaikki Jumalan wihaksi kutsutaan. Hän on senkin tähden jättänyt sanan Jumalan, ettei luultaifi hänen puhuvan ainoasti Jumalan wihasta viimeisenä päiwänä, ja koska itse Jumala rankaisee ilman wälikappaleita. Hän tahtoo tätä puhutuksi kaikesta wihasta, olkoon ajallinen tai iankaikkinen, jolla Jumala rankaisee. Ja wanhasa testamentissa on raamatun tapa aina niin puhua, niinkuin Jos. 22: 18 Pinehas sanoo: **hänen wihanja pitää huomenna**

palaman koko Israelin kausan päälle; niin ikään Mojeskin muutamain paikoin (4 Mos. 11: 1, 10, 33): **Herran wiha julmistui kausan päälle y. m.** Tätä sanon sentähden, että, koska esiwalla rankaisee, joka miekkaa kantaa, taikka wiholliset wahingoittawat, se kaikki kutsuttaisiin Jumalan rangaistukseksi ja ettei tätä Mojesken lausetta (5 Mos. 32: 35): **minun on kosto ymmärrettäisi ainoastansa Jumalan rangaistuksista suoraan ilman wälikappaleita.**

Sentähden, jos sinun wihollises isoo, niin syötä häntä: ja jos hän sanoo, niin juota häntä; sillä kostas tämän teet, niin sinä tuliset hiilet hänen päänsä päälle kokoot.

7. Tämä on, mitä juuri äsken sanoin, että wihollista on armahdettava, kuin hän joutuu Jumalan koston alaiseksi. Kristillistä on siis tehdä hänelle ainoasti hywää, eikä ensinkään loukata häntä. Tästä kertoo p. Paawali lauseen Salom. Sananl. 25: 21, 22. **Dullisten hiilten kokoominen pään päälle tarkoittaa minun ymmärtääkseni, waristaa wihollisen päälle hywiä töitä, että hän wihdoin lämmitettynä ja sytytettynä wihastuu itsehensä ja mieltyy meihin sitä paremmin. Sillä hiilet merkitsewät hywää työtä, jonka tähden hiilettin suitsutusastiasa merkitsewät Jumalan hywää työtä, joita rufouksessa pitää mainittaman, että rufous wahwasti suitsifi ja kohoifi ylöspäin. Muutamat ymmärtäwät hiilillä Jumalan lakia ja tuomioita; niin Ps. 18: 9: **hiilet jytyit siitä: että wihollinen hywän työn kautta wajoo wielä sywempään rufokseen ja sälyttää enemmän päälensä Jumalan tuomion ja hänen lakinsa.** Mutta minun luulteni ei pidä yhdenkään kristityn toiwottaman sellaista wihollisellensa, waikkei tuo ole sopimaton selitys, vaan sellainen, joka hywin sopii yhteen näitten sanain kanssa: **antakaat wihan siaa saada, se on, tehkää te hywää: kyllä wiha ja hiilet löytäwät hänen.****

Älä anna sinuas woitettaa pahalta, vaan woita sinä paha hywällä.

8. Tällä lauseella päättää nyt p. Paawali ja, minun ymmärtääkseni, selittää itse tuliset hiilet ensimmäisen selityksen jälkeen, tietysti siten, että wihollisen pahuus on woitettava hywyn

bellä. Tulla pahan voittamaksi ei ole muuta mitään, vaan että hän, jos sinäkin tulet pahaksi ja kostat pahan sille, joka sinulle pahaa teki, on sinun voittanut, tultuasi yhtä pahaksi kuin hänkin; mutta jos sinä voitat hänen hyväällä, tu-

lee häntä sinun kaltaiselles, hyväksi ja hurskaaksi. Tämä on hengellinen voittaminen, kuin sydän, mieli ja sielu, jopa perkelekin, joka pahaa toimittaa ja vaikuttaa, tulee voitetuksi.

No 14. Neljäntenä Sunnuntaina Loppiaisesta.

Item. 13: 8-10.

Rakkaat veljet! älkää kellenkään welvolliset olko, vaan ainoastaan että te toinen y. m.

1.

Tämäkin on kehoittava epistola, joka kiihottaa uskon hedelmiin, samoin kuin molemmat edellisekin epistolat. P. Paawali käyttää kuitenkin tässä kaikki lyhykäisyydessä ja sulkee viimein kaikki uskon hedelmät rakkauteen. Wähää ennen oli hän opettanut, kuinka pitää oltaman alamaiset maalliselle esiwallalle ja annettaman jokaiselle, jolle se tulee, wero, tulli, pelko, kunnia, kuin kaikki walta ja esimiehyys on Jumalan säätämä. Sitte seuraa tämä epistola:

Älkää kellenkään welvolliset olko, vaan ainoasti, että te toinen toistanne rakastatte.

2. Tässä jätän siljensä muitten moninaiset ielitykset, jotka tässä ovat tutkineet, mitä merkinewät nämät sanat: **älkää kellenkään welvolliset olko, vaan ainoasti, että te toinen toistanne rakastatte.** Yksinkertainen oikia mieli on luulteni tämä: olkaat welvolliset, ei ihmisten tavalla, vaan kuin kristityt, niin että welvollisuutenne olisi rakkauden vapaa welvollisuus, eikä welvollisuus lain pakoista. Tällä osoittaa hän

tahdellaista welvollisuutta: toista, joka on lain luontoista; toista, joka on rakkauden luontoista. **Sain luontoinen** welvollisuus tekee welvollisia ihmisten edessä, koska toisella ihmisellä on oikeus ja luultu waade toiseen ihmiseen jonkun welvollisuuden tähden. Tätä luontoa on welvollisuus, jota antaa esiwallalle weroa, tullia, kuuliaisuutta, kunniaa y. m. Sillä waitkei kristi-ihminen tarwita tätä itsensä tähden, koska hän ei tule sellaisista töistä paratutji eikä wanhurskaaksi, on hän kuitenkin ulkonaisen ihmisen suhteen, niin kaitwan kuin hänen täytyy elää maan päällä, welvollinen mukautumaan tässä ja samallaisessa welvollisuudessa kaikkein muitten kaltaiseksi ja edistämään yhteistä, ajallista järjestystä ja rauhaa. Niin matjaa Kristuskin, Matt. 17: 27, werorahan welvollisuutena, waitkei hän sitä ennen oli Pietarin kanssa tullut siihen päätökseen, ettei hän ollut sitä welvollinen tekemään; ja Jumalan silmisiä ei olisi hän ollut rikotjellinen, jos hän olisi sen maksamatta jättänyt.

3. Toinen welvollisuus on **rakkauden**, jonka toten kristitty itseäänsä tekee jokaisen

palweliaksi, niinkuin p. Paawali 1 Kor. 9: 19 sanoo: **ehkä minä olen vapaa jokaisesta, niin minä olen kuitenkin minuni tehnyt jokaisen palweliaksi.** Tätä welwollisuutta ei waadi yksikään ihmislaji eikä rankaisemaan sitä, sitä ei pyhittäkään toinen ihminen toiselta; sillä ei yksikään ihminen koko maailmassa tiedä rakkautta käsketyksi, eikä ymmärräkään, kuinka jokaisen tulee palwella toista, olla toisen alamainen ja welwollinen. Sen hywinkein näemme. Sillä jos on rikas, joka pidättää itsensä ottamasta toisen tavaraa, häpäisemästä hänen waimoansa, wahingoittamasta häntä ruumiin ja funnian suhteen, niin pidetään hän kaikkein lakein jälkeen hurstkaana; mutta ei mitään laki rankaise häntä, jos hän elää itsellensä, on siinä siwusja ahne ja niukka antamaan tavarastansa, ei lainaa, anna eikä auta ketään, taikka waatii takaisin, koska sitä häneltä otetaan. Sillä lait, jotka waatiwat ulkonaista ihmistä, kääntyvät ainoasti pahoja töitä vastaan, niitä estämään ja rankaisemaan; hyvät työt ne wapaaksi jättäwät eiwättä kisko niitä, ei rangaitsewilla eikä uhkauksilla, waan ylistäwät ja palkitsewät niitä; niinkuin Mooseljenkin laki tekee.

4. Paawali tahtoo siis tässä opettaa tris-tiityitä niin käyttämään itseänsä esiwaltaa ja joka miestä kohta, ettei kenellekään olisi kannetta eli luultua oikeutta heitä vastaan, juuri kuin oliswat hänen welwollisensa ulkonaisen lain ja hallituksen mukaan; niin ettei ensimmäintulla welwollisuudella olisi vähintäkään sanomista heissä, waan että he päin vastoin tekisiwät enemmänkin, kuin sellainen welwollisuus waatii, ja että waatimatta tekisiwät itsensä welwollisiksi ja palwelisiwät niitä, joilla ei ole mitään oikeutta waatia sitä heiltä. Niin sanoo p. Paawali Rom. 1: 14: **minä olen welkappää kreikkalaisille ja muukalaisille y. m.** Sellainen welwollisuus tekee ihmisen sowliaaksi tekemään enemmän, kuin häneltä waaditaan. Sentähden tulleekin hän itsestänsä ja antaa esiwallalle ja joka miehelle ulkonaisen hallituksen mukaan, mitä hänen tulee, ettei niiden tarwitse häneltä waatia mitään welwollisuutta.

5. Sentähden on tämä apostolin puhe laa-

tuania ikään kuin sanoisin: olkaat kaikille welwolliset, ettette olisi kenellekään welwolliset; olkaat welwolliset kaikkinaisissa, ettette olisi mitään welkaa. Nämät soiwat toinen toisensa vastajesta. Mutta toinen osa tähtää rakkautta Jumalan edessä, toinen oikeutta ja hallitusta maailman nähden. Sillä joka rakkautella tekee itsensä jokaisen palweliaksi ja welwolliseksi, hän tekee niin paljon, ettei lukaan maailmassa taida mistään kantaa hänen päällensä, niin, hän tekee enemmänkin kuin lukaan pyytää; sentähden häntä ten tulee wapaaksi eikä jää kenellekään welwolliseksi juuri niin, että hän kaikkinaisissa antaa welwolliseksi jokaiselle. Sellaista tapaa puhua taitaisi Henki käyttää muisjakin asioissa, niinkuin jos sanoisin: älkäätk tehkö yhtään hywää työtä, tehdäkseenne paljaita hyviä töitä; älkäätköskään olko hurstkaita taikka pyhiä, ollakseenne aina hurstkaita ja pyhiä, ja niinkuin p. Paawalikin Rom. 12: 16 sanoo: **älkäätk itjänne ylöns wiisaina pitäkö,** se on, niinkuin hän myös 1 Kor. 3: 18 sanoo: **jos joku teistä luulee itseensä wiisaaksi tässä maailmassa, se tulkoon tyhmäksi, että hän wiisaaksi tulisi.** Juuri niin on tämäkin sanottu: olkaat jokaiselle welwolliset, ettette kenellekään welwolliset olisi; tahi: älkäätk kenellekään welwolliset olko, waan ainoasti, että te toinen toistanne rakastatte y. m.

6. Sillä kaikki tämä ja muu sellainen on sanottu kahdellaistesta hallituksesta. Joka tahtoo tehdä oikeita hyviä töitä Jumalan mielestä, hän kawahtakoon itseänsä niistä hywistä töistä, jotka kiiltäwät maailman silmissä, ja joilla ihmiset luulewat hurstkaaksi tulewanja. Ja joka mieltii olla hurstkas ja pyhä, hän kawahtakoon itsensä pyhydestä töissä ilman uskoa. Niin myös, joka tahtoo olla wiisas, hän hyljättökön sen wiisauden, joka on ilman Henkeä, ja jota ihminen ja luonto harjoittaa. Siis, joka ei tahdo kenellekään missään welwollinen olla, hän ei pidä mitään omanansa. Siten on hän kohta korotettu kaikkein lakien yli, jotka waan niitä sitowat, joilla on jotakin omaa. Sentähden sanowat ihmisetkin oikein: qui cedit omnibus bonis, omnibus satisfecit. se on: joka luopuu kaikesta tavarastansa, hän on kaikki tydyttänyt.

Kuin ka taitaa sellainen olla jollekulle welkaa, jolla ei enää ole taitta taida olla mitään omaa? Näin tekee nyt rakkaus. Paras keino päästä kaikkein welanalaaisuudesta on siis tulla jokaisen welvolliseksi kaikkinaisissa rakkauden kautta y. m. Samaa tapaan on tämäkin puhuttu: jollet tahdo kuolla, niin kuole; jollet tahdo olla wangittu, niin antaos wangiksi; jollet tahdo tulla helwettiin, niin mene sinne; jollet tahdo olla syntinen, niin tule syntiseksi; tahdotko päästä rististä, ota se kantaakses; jos tahdot woittaa perheleen, ole hänen woitettawansa; jos tahdot tawuttaa pahan ihmisen, niin sallii hänen tawuttaa itses. Tämä kaikki on sanottu siinä mielessä, että ihmisen täytyy wapaasti jättänyhä ja mielellänsä sallia menettää kansansa, niinkuin Jumala, perhele ja ihmiset tahtowat, niin ettei hän mihinkään istu kiinni, waan antaa kaiken mennä ja tulla, kuten se menee ja tulee. Sentähden on p. Raawalikin tässä käyttänyt tätä puheentapaa: **älkää kellenkään welvolliset olko** y. m. Muutoin olisi hän taitanut sen antaa olla sillänsä, kuin hän ylähällä oli sanonut: **antakaat kaikille, mitä te welvolliset olette.**

Sillä joka toista rakastaa, se on täyttänyt lain.

7. Olemme niin usein puhuneet rakkauden luonnosta ja hedelmistä, ettei ole tarwis tässä puhua siitä. Onkin Basiliais-sumuntain epistola tylliksi puhuwa siitä. Sentähden jätämme sen sihen ja tutkimme nyt, kuinka sellaista rakkautta käsketään Jumalan lain kautta. Onmpi annettu niin paljo kirjoja ja oppia oikasemaan ihmisten elämää, ettei niillä ole lukua eikä loppua; wieläkään ei ole laattu kirjoja eikä lakiloita tekemästä, niinkuin näemme hengellisissä ja maallisissa oikeuksissa ja hengellisissä weljekkunnissa ja säädyissä. Ja woisiwa sitä kaikkea wielä hywänänjäksi pitää ja erinomaisena armona, jos kaikki sellainen laki ja oppi sovitetaisiin ja mukaannutettaisiin rakkauden päälain, ohjeen ja mitan jälkeen, niinkuin p. raamattu tekee. Sekin antaa monta ja monellaiista lakia, mutta käsittää ja sulkee ne kaikki rakkauteen ja laskeekin ne kaikki rakkauden wallan alle. Näin siis täytyy kaikkein wälttää, lakina koskaan ole-

matta tahii mitään waikuttamatta, koska se satuttaa rakkautta. Tästä luemme monta esimerkkiä raamatussa ja semminkin kertoo itse Kristus (Matt. 12: 3—5 ja Mark. 2: 25 ff.), kuinka Dawid ja hänen kumppaninsa söiwät pyhät näkyleiwät. Sillä waikka oli laki, joka sanoii, ettei lukaan, pait papit yfistänsä, saisi syödä sellaisia pyhiä leipiä, oli kuitenkin rakkaus tässä tämän lain wapaa keisarinna ja waati sen allensa, niin että sen täytyi wälttää ja latata täksi eräksi, jona Dawid nälkää kärsi ja täytyi mielistyä tähän päätöfseen: Dawidin on nälkä, häntä pitää autettaman, kuten rakkaus sanoo: tee lähinäijelles hywää hänen tarwitesansa. Sentähden helpota sinä, laki, äläkä estä tekemästä hänelle sellaista hywää; waan itse tee hänelle tämä hywä ja palwele häntä hädässä äläkä sido häntä kielloilla. Sanoopa Herra myös samassa paikassa (Mark. 3: 4), että sabbattina pitää tehtämän hywää lähinäijelle, joka niin tarwitjee, waikka kuinkakin laki kieltää tekemästä jotain sabbattina. Sillä kuska tarwe waatii auttamaan lähinäistä, niin pitää rakkauden, sabbattia tärkeämpänä, oleman woimassa.

8. Jos nyt kaikki lait waikutuksensa suhteen olisiwat rajoitetut rakkauteen ja rakkauden mukaan sovitetut, ei olisi niistä haittaa, waikka kuinkakin monta niitä olisi. Sillä joka ei saattaisi kuulla ja oppia kaikkia, se saattaisi kuitenkin kuulla ja oppia muutamia, yhtä tahii kahta, joissa hän kuitenkin oppisi samaa rakkautta, jota kaikissa opetetaan. Mutta jos hän kuulisi ja oppisi kaikki, eikä kuitenkaan oppisi kaikissa tuntemaan rakkautta, oppisi hän kuitenkin wihdoin tuntemaan sen yhdesä laissa. Tällaisen ohjeen ja tawan hallita ja hymnärtää lakia antaa myös p. Raawali tässä, sanoesansa: **älkää kellenkään welvolliset olko, waan ai-noasti, että te toinen toistanne rakastatte;** niin myös: **joka toista rakastaa, hän on täyttänyt lain.** Niin myös: **mitä muuta käskyä on, se tähän sanaan suljetaan: sinun pitää rakastaman lähinäistäsi niin kuin itseäs.** Niin myös: **ei rakkaus tee lähinäijelle mitään pahaa.** Niin myös: **rakkaus on**

lain täyttämys. Raikki tämän epistolan sanat päättävät ja sanovat, että rakkaus on kaikkein lakien hallitsija.

9. Kusja taas toisaalta lakia opetetaan ja waaditaan ilman rakkautta ja ulkopuolella rakkauden vaikutusta, sielläpä ei ole olemassa suurempaa onnettomuutta, suurempaa wääräyyttä, onnettomampaa wiheliäisyyttä maan päällä. Sillä siellä on laki waan jula waiwa ja turmio. Siellä on tämä sananlasku tosi: summum jus summa injustitia, ankarin oikeus ankarin wääräyys. Ja Salomo sanoo Saarn. 7: 16: noli nimium esse justus, **älä ole ylöns hurskas.** Silloinpa jätetään malka omaan silmään eikä huomata sitä, waan hommataan ottaa raiskaa lähinäisen silmästä. Silloin tehdään omattunnot heikoiksi, pelkureiksi ja wapisewiksi warsin suotta ja ilman pakkoa, jopa suureksi wahingoksi ruumiille ja sielulle. Sielläpä on suuri työ ja tuska ja kaikki kuitenkin turhaan.

10. Tämän aiwomme wahwistaa esimerkillä: jos äsken mainitusja tapauksessa, koska Dawid isosi, pappi ei olisi antanut pyhiä leipiä ja olisi ollut niin sofia, että hän lain nojalla, rakkaudesta lutua pitämättä, olisi kieltänyt häneltä ruokaa, katso, mitä siitä olisi seurannut? Pappiin nähden olisi Dawidin tähtynyt kuolla nälkään, ja pappi olisi tehnyt murhan lain tähden; sepä ei tottakaan olisi muuta ollut, kuin summum jus summa injustitia, ankarin oikeus ankarin wääräyys. Pait sitä, jos katsot sellaisen tyhmän papin sydämeen, huomaat siellä sen kauhistawan kauhistuksen, että hän tekee synniksi ja oman tunnon asiaksi, mikä ei olekkaan syntiä ja oman tunnon asiaa, sillä hänen luulostansa olisi leipää syödä syntiä, kuin se kuitenkin olisi rakkautta ja hyvää työtä. Päin wastoin ei pidä hän murhaa syntinä, jättesään Dawidin kuolemaan nälkään, waan hywänä työnä ja jumalanpalveluksena.

11. Mutta kuka osaa kylliksi luetella sellaista kauhiaa, sofiaa, nurjaa tyhmyyttä? Sillä sellaisella menetyksellä tekee hän niin pahasti, ettei perfele taitaisi pahemmin tehdä. Hän, näetsen, teuden synniksi ja oman tunnon asiaksi sen, mikä ei sitä ole, riistää ihmiseltä pois

armon, autuuden, hyveen ja Jumalan kaikkine hänen tawaroinensa; ja tätä kaikkea tekee hän tarpeettomasti, wäärinkin ja petollisesti, kieltää sillä ja tuomitsee Jumalan kokonansa. Toisaalta hän asettaa, tehdesäänjä murhasta ja wääräydestä hyvää työtä ja jumalanpalvelusta, perfeleen ja walheen Jumalan siaan, ja matkansaattaa suurimman epäjumalain palveluksen, kuin olla saattaa, ja turmelee ruumiin ja sielun; murhaa ruumiin näljällä ja sielun oman tunnon awulla; tekee Jumalasta perfeleen ja perfeleestä jumalan, taiwaasta helwetin ja helwetistä taiwaan; synnistä oikeuden ja oikeudesta synnin. Näin tehdä on, luulteni, nurjaa tekemistä ja näin käypi ankarin oikeus ankarimmaksi wääräydeksi. Tätä tarkoittaa Hesekiel, luwussa 13: 18—23, sanoesään: näin sanoo Herrä: woi teitä, jotka ompelette ihmisille pehmityksiä kainalon olle ja päänaluisia jekä nuorille että wanhoille, käjittäaksenne sieluja. Koska te nyt olette käjittäneet minun kansani sielut, niin te lupaatte heille elämän ja jaastutatte minun kansani seassa ohrapiwon ja leiwänpalan tähden: että te tuomitsette ne sielut kuolemaan, jotka ei pidä kuoleman, ja tuomitsette ne elämään, jotka ei pidä elämän, teidän walheenne kautta minun kansani seassa, jotka mielelläänjä walhetta kuulewat. Mitä omppi tämä muuta, kuin sanoa, että sofiat lainsaarnaajat peljättävät omattunnot, saarnaawat synnistä ja kuolemasta, kusja pitäisi saarnattaman elämää ja armoa, ja taas toisaalta elämää ja armoa, kusja olisi puhuttawa synnistä ja kuolemasta? Ja tätä kaikkea he tekevät ohrapiwosta ja leiwän palasesta, se on, he sitowat sellaisen lain ihan kiinteästi ulkonaiseen asiaan, joka kuitenkin wesijuoman ja leipäpalan taiwoin wähittäin kuluu, ja antawat rakkauden sen lisäksi mennä ja solmiwat omattunnot syntiin ijanlaittisen kuoleman waraksi. Sentähden sanoo profeetta edespäin:

12. **Ette te petollisesti saatatte surulliseksi wanhurskaan sydämen, jota en minä ole surulliseksi tehnyt, ja olette wahwistanneet jumalattoman kädet, niin ettei se pala-**

jaifi pahasta tiestänsä, ja jaifi elää; sentähden ei teidän pidä enää saarnaaman turhaa oppia eikä ennustusta ennustaman, mutta minä tahdon vapahtaa minun kansani teidän kädestänne, ja teidän pitää ymmärtämän, että minä olen Herra. Katso, hurkasten sydänten murehduttamiseksi kutsutaan, koska niitä raskautetaan hyneillä töitten ollessa hyviä. Ja jumalattomain wahvistamiseksi kutsutaan, waatia heitä hywiin töihin, jotka ovat pelkkiä syntiä. Tästä sanoo Psalmikin 14: 5, 6 näin: **ei he rukoile Herraa, sillä he kowin pelkäjät; se on, he tekewät itsellensä tunnon asian ja pelkäävät, kusia ei yhtään tunnon asiaa ja pelkoa olemassa ole, ja pelkäävät syntinä, mikä kuitenkin on kallis jumalanpalvelus.** Sentähden hän sanoo: juuri silloin, koska heidän tulisi rukoilla Jumalaa ja palwella häntä, pelkäävät he sitä syntinä ja epäjumalanpalveluksena; ja toisaalta, koska heidän tulisi peljätä, eikä siinä jumalanpalvelusta ole, ovat he pelottomia ja huolettomia. Niin sanoo Jesaiasin 29: 13: **he pelkäävät minua ihmisten käskyin jälkeen n. m.** Niin siis tämä nurja kansa kaikkein paikoin nurin wääntää kaikki asiat: kussa perkele on, siellä rukoilewat Jumalaa, pelkäämättä, ja kussa Jumala on, siellä rukoilematta waan pelkäävät.

13. Katso, tämä on kaikkein niitten walitus ja wiheliäisyys, jotta sokaudeksensa asteroitjewat laissa ja töissä, tuntematta lain tarkoituksia ja hallitsiaa, rakkautta. Niin näemme kurjassa kansassamme, hengellississä ja kaikkisissa, jotka heitä noudattawat, kuinka sywään he istuawat ja kuinka sitkeästi riippuawat tekemisessään, ja jos koko maailma hukkuisi, täytyy heidän menonsa esteettömästi olla ja pysyä wireillä, huolimatta siitä, että ruumis käypi jairaaksi, sielu hukkuu ja joutuu perikatoon. Sitte luulewat sellaisen murhan ja turmion jumalanpalvelukseksi, ovat pelkäämättömiä, eiwät tee siitä itsellensä omaatuntoa, waan wahvistawat itseänsä sellaisessa pahuudessa, niin etteiwät koskaan käännä tekemisestänsä elämään päin. Toisaalta, koska heidän tulisi sallia sellaisen kurjan ihmisen pelastaa ruumiinsa ja sielunsa,

iwöda lihaa tabi mennä naimisiin, silloin pelkäävät, silloin se tulee omantunnon asiaksi, silloin huutawat sen synniksi ja laiksi, silloin on siinä kuolema ja helwetti, silloin he eiwät rukoile Jumalaa eikä palwela häntä, ei, waikka ruumis kuolisi hymmenen kertaa, sielu meni siata kertaa saatanan waltaan.

14. Mäe siis, mikä maailma on, mitä liha ja veri tekee, koska tahtowat tehdä mitä parhain; kuinka waarallista on harjoittaa lakia ja lailla hallita, niimpä niinkin, kuinka mahdotonta on suurta wahinkoa tuottamatta lailla hallita ja opettaa sieluja, jos ei siinä ole Hengeä ja rakkautta, jotka täydellisellä woimalla pitäwät kaikki lait kädesiänä. Enin sentähden 5 Mos. 33: 2 kirjoitettu, että tulinen laki on Jumalan oikiasa kädesiä. Tämä on rakkaiden laki Hengesissä, jonka tulee hallita kaikki lait wasemmalla puolella eli ulkonaisesti maailmassa. Ja 2 Mos. 28: 30 mukaan piti papin rinnallansa kantaman wirtakiltwessä Urim ja Thumim, se on, walkeudet ja täydellisyhdet, syystä että papin tulee selittää lakia sen oikiasa hymnärryksesä ja pitää seä opettaa sitä wirheettömästi.

15. Siis pitäiji nyt kaikkiin lait annettaman, läädettämän ja pidettämän, ei pidettäväksi itsensä tähden, eikä töitten tähden, waan ainoastansa rakkaiden harjoittamiseksi; mikä onkin lain tarkoitus, kuten p. Paawali tässä sanoo: **joka toista rakastaa, se on tähtännyt lain.** Siis on se jätettävä tekemättä, jos näetjen huomataan, siitä tulewan lähimäijelle wahinkoa, eikä hyötyä. Sillä sama laki saattaa kyllä yhdellä erällä olla lähimäijelle hyödyllinen, toisella erällä wahingollinen. Sentähden on se sowitztawä lähimäijen hyödyn mukaan. Ja lakia pitää käytettämän samalla tapaa, kuin ruokaa ja waatteita ja muita ruumiin tarpeita. Näihin nähden en saa katsoa waatteita ja ruokaa, waan lähimäijen hyötyä ja tarwetta, joka on ruokittawä ja waatettawä, niin että lakkaan ruokkimasta ja waatettamasta häntä, koska näen, ettei hän jalka tabi taida enemppää kärsiä.

16. Jos näkijit sellaisen houktion, joka ajattelisi itsensä: hoi, owathan ruoka ja waat-

teet hyvä asia! eikä ajatteli ten enempää, waan mennä tohataisi, ottaiisi käsiinsä ihmisen ja, mitään muuta tekemättä, tuputtaisi häneen taiten mahdollisesti saavuttamansa leivän ja oluen, ja ajaiisi hänen päällensä kaikki waatteet, kuin hän käsittää taitaisi, tunnes tuo ihminen tutehtuiksi, ja hän kuitenkin aina yhä julloisi häneen rawintoa ja yhä lakkaamatta waatettaisi häntä. Ja, jos joku sanoisi hänelle: lakkaa pois, olethau tukahuttanut hänen; ruokaa ja waatteita ompi hän saanut liika paljon, ja nyt on työns turhaa; mutta hän waan sanoa tokaisee: sinä willitty, estätkö tekemästä hyviä töitä? Ruoka ja juoma ja waatteet owat hyviä kappaleita, sentähden ei saa laata, eikä hyvwää tehdä koskaan liaksi, ja niin pittittäisi yhtä wäätä ruokkimista ja waatettamista: sanoppa minulle, millisenä femmoisen pitäisit? Ei itse mielettömyystään olisi niin winnattu ja hullu, kuin sellainen hupju. Suuri sellaisia ihmisiä owat hengelljemme olleet ja owat wieläkin kaikki, jotta töitä ja lakia harjoittawat ainoastansa sinä tartoituksessa ja femmoisella sokeudella, kuin olisi waan toista kysymys, ja tukahuttawat ruumiin ja sielun, näkemättä, että töitä on tehtävä rakkauden harjoituksen tähden. Se siis korottawat työt rakkautta ylemmäksi, pihan emännän hallitsiaksi, että on jurullista sitä ajatellakin, saattika sitte kuulla ja nähdä, tahi itse tehdä ja tärviä sitä.

17. Niin on nyt tämä rakkauden käsky lyhyä käsky, ja pitkä käsky, yksi käsky ja monta käskyä. Vyhä ja yksi on se itsessänsä ja ymmärryksen suhteen pian käsitetty; mutta pitkä ja moninainen harjoitukseen nähden, sillä se käsittää ja hallitsee kaikki käskyt. Töihin katsoen ei ole se (rakkaus) mikään käsky, sillä ei se käske mitään erinäisiä töitä eri nimellä; mutta se on kaikki käskyt sentähden, että kaikki käskyissä käsketyt työt owat ja pitää oleman sen töitä. Rakkauden käsky kumoo siis kaikki käskyt ja wahwistaa kuitenkin kaikki käskyt. Tätä kaikkea sanotaan sentähden, että tietäisimme ja oppisimme tekemästä ja arwossa pitämästä yhtään käskyä ja yhtään työtä, pait jos ja mitä rakkaus min waatii.

18. Kun emme nyt saa emmekä taida maan päällä olla työttöminä, käytyy monenmoisia käskyjäkin olla, joihin työt käsitetään, kuitenkin niin, että rakkaus pitää waltansa ja on sellaiisten käsitäjän (sääntäjän) herra, ja käskee jättämään tahi tekemään töitä, sen mukaan kuin rakkaudelle on sowelias, ja ettei yksitään työ saa pöyhä tahi tapahtua, jollei rakkaus sitä tahdo. Oppitaamme tätä ajajasta. Hän ohjaa hewoiset ja waunut tahtonsa jälkeen. Jos nyt tämä tytyisi siihen, että hewoiset totelewat suitsia, eikä hän katsoisi teitä, ohjattensa hewoisia ja waunuja tien mukaan, niin lauketi pian koko ajoneuvot, hewoiset, waunut, ohjajet ja ajaja kaatuisiwat yhteen kasaan nurin, ehkä hukkuisiwat lammiin, eli taittaisiwat tiwissä ja pölkkyissä niestansa. Mutta jos hän on niin taitawa, että hän ohjaa ajoneuvot tietä myöden ja tatsoo, mitä tielle sopii taitta ei sowa, niin hän oikein ajaa. Mutta joka on niin taitawa ajaja, että hän tahtoo ajaa kohdastansa suoraan, ohjata waunujansa mukaan tien, ja tien on sowittaminen itsensä hänen mukaansa, niinkuin hänen waunujansa tahtowat, hänpä on tyllä näkemä, kuinka hywin se meneestyne.

19. Samoin käy, kuin tahdotaan ihmisiä hallita lain ja töitten jälkeen eikä lakia ihmisten jälkeen; juuri kuin ajaja tahtoisi sowittaa tien waunuihin mukaan. Totta tyllä on tie usein hywin waunuihin mukaan suora; mutta toisaalta on se paikoin mutkainen ja epätasainen; silloin on tosiaan tarpeen tuiwuttaa ja tääntää waunut tien mukaan. Tähtyyhän niin olla, että ihmiset mukautuwat lakiin ja töihin, kussa niin taitawat ja se on heille hyödyllinen. Mutta toisaalta, koska se omppi heille wahingollinen, ompa totta lain taipuminen ja wälttäminen ja hallitsijan pitää oleman niin taitawan, että antaa rakkaudelle sias ja poistaa työt ja lain. Sentähden maallisesti wisiaattin sanowat: prudentia warowaisuus ja jäwyisyys on kaikkein hyweitten johtaja ja pitää hallitseman kaikki hyweet.

20. Kirjassa wanhoista iästä luetaan, että he ferran kokuontuneina nostiwat testenänsä

tämän kysymyksen: mitä tuo olisi jaloin? ja kuin toinen nimitti toisen, toinen taas toisen, kolmas rukouksen ja toinen taas paaston, päätti Antonius, että kaikista töistä ja hyveistä olisi sävyisyys paras ja taattu tie taivaaseen y. m. Mutta tuo kaikki on vielä ollut lapsellinen ja maallinen mieli omista ja itsevalituista töistä. Kristitty menee tässä toisin ja tarkemmin ja päättää, ettei sävyisyys eikä sävyttömyys mihintään kelpaa Jumalan edesjä, vaan ainoastansa usko ja rakkaus. Mutta rakkaus on joutaja ja oikia sävyisyys jumalallisissa hyveissä töissä, joka aina katsoo lähimmäisen hyötyä ja parannusta; samate kuin sävyisyys maallisissa hyveissä katsoo yhteistä hyötyä ja jouttaa lain sen mukaan. Tämä olkoon tästä kylliksi.

Kuinka rakkaus täyttää lain.

21. Tässä esiintyy tämä kysymys: kuinka lienee totta, että rakkaus, joka waan on uskon bedelmä, täyttää lain? Olemmehan usein sanoneet, että ainoasti usko Kristukseen pyhii pois synnin ja wanhurskauttaa sekä täyttää lain. Kuinka nämät sopivat yhteen? Sanoopahan Kristuksen Matt. 7: 12 näin: **kaikki, mitä te tahdotte että ihmisten pitää teille tekemän, niin te myös heille tehkää, sillä tämä on laki ja profeetat.** Näin hänkin todistaa rakkauden lähimmäistä kohtaan täyttävän sekä lain että profeetat. Ja Matt. 22: 39, 40 sanoo hän: **sinun pitää rakastaman Herraa, sinun Jumalaas, ja sinun lähimmäistäs niinkuin itseäs. Näissä kahdessa käskyssä kaikki laki ja profeetat rippuvat.** Miten käy nyt tässä p. Paawalin, joka Rom. 3: 41, sanoo: **me wahwistamme lain uskon kautta, niin myös Rom. 3: 28: niin me siis sen siki pidämme, että ihminen tulee wanhurskaaksi uskon kautta, ilman lain töitä, ja Rom. 1: 17: wanhurskaan pitää elämän uskosta.**

22. **Wastaus.** Niinkuin usein on sanottu, pitää usko ja rakkaus niin toisistansa erioitettaman, että usko tarfoittaa ihmistä ja rakkaus töitä. Usko pyhkiää pois synnin ja tekee ihmisen otolliseksi ja wanhurskaaksi. Mutta ihmiselle, tultuansa otolliseksi ja wanhurskaaksi, annetaan pyhä Genki ja rakkaus, joten hän

halulla tekee hyvää. Nyt on lain luonto käyda ihmisen kimppeun ja waatia häneltä sellaisia hyviä töitä eikä tahdo ennen la'ata, kuin hän saa niitä. Mutta ihminen ei saa sellaisia töitä aikoin ilman Genkeä ja rakkautta. Näin pakotetaan hän lain kautta tuntemaan itsensä, tuntemaan mitä häneltä puuttuu, ja lisäfi ajattelemaan, että tietysti hänenkin itse pitää ensin tuleman toisellaiseksi taitaaksensa täyttää lain. Sillä waikkei laki niin ankarasti waadi ihmistä, kuin se waatii töitä, niin sepä waatii wain töitä eikä puhu ihmisestä mitään, mutta paanee ihmisen töitten waateesta huomaamaan, että hänen itse täytyy muuttua toiseksi ihmiseksi. Mutta usko tekee tullesansa ihmisen sellaiseksi, joka taitaa antaa ne työt, joita laki waatii. Tämä sitte kutsutaan lain täyttämiseksi. Sentähden puhuu p. Paawali sattuawasti ja warsin asian mukaisesti. Laki waatii ihmiseltä töitä ja täytetäänkin töillä. Sentähden emme taida niin nimen omaan sanoa, että usko täyttää lain; waikka se walmistaa ja muuttaa ihmisen sellaiseksi, että hän taitaa sen täyttää, kuin ei laki waadi itse ihmisestä, waan töitä ihmiseltä. Siten käy se kuitenkin ihmisen kimppeun ja huomauttaa häntä siitä, että hänen, taitaaksensa tehdä sellaisia töitä, on toisellaiseksi tuleminen, hywin tuntein jaamattomuutensa tekemään sellaisia töitä. Toisaalta eiwät tee rakkauskaan eikä työt ihmistä toisellaiseksi eikä wanhurskaaksi, waan ihmisen itse on tähtynyt ensin tulla wanhurskaaksi ja toisellaiseksi, taitaaksensa rakastaa ja tehdä töitä. Kuitenkin näyttävät ja osoittawat ne, että ihminen on tullut wanhurskaaksi ja toisellaiseksi, koska ei semmoisia töitä olisi saatu aikoin, jollei ihminen olisi jo synnistä wapaahdettu ja hurstas.

23. Tätä on puhuttu sentähden, että huomaissimme lain, uskon ja rakkauden oikian luonteen ja omaisuuden ja jakaisimme kullekin omansa ja sitte ymmärtäissimme raamatun lauseet oikein ja täydellisesti, että nimittäin usko wanhurskauttaa, mutta ei kuitenkaan tähtä lakia; rakkaus ei tee wanhurskaaksi, mutta tähtää kuitenkin lain. Laki waatii rakkautta ja töitä, mutta ei mainitse perfoonaa; ihminen

(persoona) tuntee lain hywin, mutta ei rakkaus tunne lafia. Sillä niinkuin lafi, ennen ihmisen tulemista uskoon, waatii töitä, ja juuri niin on merkki, jota ilmoittaa, päättää ja näyttää, että ihminen on ilman uskoa eikä juinkaan hurstas; samate täyttää rakkaus, uskon tultua, lain ja on sen puolestansa merkki, jota osoittaa, että ihmisellä on usko sekä ompi hurstas. Molemmat siis, lafi ja rakkaus, todistawat, jos ihminen on hurstas waiko paha. Lafi ennen uskoa todistaa, ettei ihminen ole hurstas; rakkaus on, uskon tultua, todistaja ihmisen hurstaudesta. Sentähden on ihmisellä tyllä ennen uskoon tulemistansa tunto laista, kuin ei hänellä ole mitä lafi waatii, waikkei lafi waadi ihmistä, waan töitä; mutta työt ja rakkaus eiwät tähtä lafia, koska he itse owat lain täyttämys.

24. Waikkei nyt usko tähtä lafia, on hänellä kuitenkin huomastansa se, jolla se tähtetään. Toisaalta, waikkei rakkaus tee wanhurstaaksi, osoittaa se kuitenkin sen, josta ihminen on wanhurstas, nimittäin uskon. Ja lyhyesti sanottu, juuri niinkuin p. Paawali itse tässä lausuu: **rakkaus on lain täyttämys**; ikänä kuin hän sanoisi: toista on olla lain täyttämys, toista **waiuttaa** eli antaa lain täyttämysten. Rakkaus täyttää lain niin, että se itse on täyttämys; mutta usko täyttää lain antamalla sen, jolla se tähtetään. Sillä usko rakastaa ja waiuttaa, niinkuin Gal. 5: 6 sanoo: **usko tekee työtä rakkauden kautta**. Wesi täyttää astian, myös juoman lasia tähtää astian; wesi täyttää astian itsellensä, juomanlasia wedellä. Tämän kutsuwat wiisasteliat kielellänsä: effective et formaliter implere.

25. Niin muodoin pysyy usko tekiänä ja rakkaus pysyy työnä. Nyt waatii lafi työtä ja pakottaa sen kautta tekiää tulemaan toisellaisiksi. Se tähtetään sentähden työllä, jonka tekiän on tekeminen. Ja sillä kumoo p. Paawali wiisasteliain unen näöt, jotka puhuwat rakkaudesta niin, että eroittawat ulkonaiset työt ja sisällisen suosion toisistansa ja sanowat: rakkaus on sisällinen suosio ja pitää lähimäisen rakkaana sisällisesti suodestansa hänelle hywää;

M. Lucher. Kiriko-Postilla.

mutta työt he kutsuwat rakkauden hedelmiksi y. m. Tätä se. Tästä näet, ettei p. Paawali kutsu tässä rakkautta paljaaksi suosioiksi, waan suosioliseksi hywäksi työksi, niin että usko ja ihminen pysywät lain tekiänä ja täyttäjänä, niinkuin hän sanoo: **joka toista rakastaa, se on tähtänyt lain**; ja rakkaus on työ ja täyttämys. Niinkuin hän sanookin: **rakkaus on lain täyttämys**.

26. Toinen kysymys: kuinka on rakkaus lähimäistä kohtaan lain täyttämys, koska meidän kuitenkin pitää rakastaman Jumalaa ylitse kaikia, siis enemmän kuin lähimäistämmekin? Wastaus: Kristus on itse selittänyt tämän, sanossaan Matt. 22: 39 näin: **toinen käsky on edellisen kaltainen** ja tehdesänjä rakkaudesta Jumalaan ja rakkaudesta lähimäiseen yhtäläisen rakkauden. Ja syynä on: ensiksi se, ettei Jumala tarvitse meidän työtämme ja hywätetoamme, waan on niillä käskennyt lähimäistämme palwelemaan, tekemään tietysti hänelle, mitä haluaisimme tehdä Jumalalle. Ei hän tarvitse muuta, waan että uskomme hänen ja pidämme hänen Jumalana. Sillä senpätähden maan päällä myös hänen kunniaan ja saarnataan ja ylistetään ja kiitetään, että lähimäinen sen kautta käännettäisiin ja Jumalalle saatettaisiin. Ja kaikkea sitä kutsutaan kuitenkin Jumalan rakkaudeksi ja tapahtuukin Jumalalle mielen nouteeksi, mutta ainoastansa lähimäiselle hyödyksi ja hywäksi.

27. Toiseksi on Jumala tehnyt maailman tyhmäksi ja tahtoo yhä edespäinkin olla rakastettuna ristinkin meitä rastiastes ja wiheliäisyydessä, niinkuin p. Paawali 1 Kor. 1: 21 sanoo: **että Jumalan wiisaudessa ei maailma tuntenut Jumalaa wiisauden kautta, niin kelpasi Jumalalle tyhmän saarnan kautta niitä wapahtaa, jotka sen uskowat**. Sentähden ompikin hän antaanut kuolemaan ja tuskaan ristin päällä ja laskenut sen saman kaikkein omainsa hartioille, että hänenkin, joka ei ennen tahtonut rakastaa Jumalaa antamastansa ruuasta, juomasta, tawarasta ja kunniaasta, tähtyy nyt rakastaa häntä nälässä ja murheessa, onnettomuudessa ja häpiässä; niin

että kaikki rakkauden työt nyt tarfoittawat wi-
heliäistä hätääntynyttä lähimäistä. Hänestä
löydetään ja rakastetaan Jumalaa, hänesiä
Jumalaa palweltaan ja hänelle hyvää tehtäköön,
jos halutaan Jumalalle hyvää tehdä ja häntä
palwella. Että niinmuodoin käsky rakastamaan
Jumalaa on kokonansa siirretty ja sidottu rak-
kauteen lähimäistä kohtaan.

28. Tällä nyt omi hillitty ja raja mää-
rätty niitten lufasten lentohenkien wastukseksi,
jotka etsiwät Jumalaa ainoastansa korkeissa ja
mainioissa asioissa, pyytävät käsittää hänen
suuruutensa, ikänä kuin purastawat halki tai-
waan, luullen palwelewan häntä ja rakasta-
wansa sellaisissa kunniallisissa kappaleissa. Sillä
wälin erehtywät pois hänestä ja päästävät hä-
nen täällä maan päällä menemään ohitse lä-
himäisensä, jossa hän tahtoo olla rakastettu
ja kunnioitettu. Sentähden saawat viimeisenä
päivänä kuulla: **minä ijoin ja ette minua
ruokkineet y. m. Matt. 25: 48.** Sillä hän
riisui päältänsä jumalallisen muodon ja otti
päällensä orjan hahmon, siirtääksensä rakkauteen
häntä kohtaan pois yhäältä tänne alas, ja
kiinnittääksensä sen lähimäiseen. Mutta me taas
jätämme lähimäisemme siksenä, wahtaamme sillä
wälin suu ammollansa taivasta kohti, ollen
näin muka rakastawinamme ja palwelewinamme
suuresti Jumalaa.

Sillä se: ei sinun pidä huorin tekemän:
ei sinun pidä tappaman: ei sinun pidä waras-
taman: ei sinun pidä wäärää todistusta ja-
noman: ei sinun pidä himoitseman ja mitä
muuta käskyä on, se tähän sanan sulje-
taan: **sinun pitää rakastaman lähimäistä
niinkuin itseä.**

29. Kylliksi on selitetty, kuinka rakkaus
on kaikkein lakien ydin, tietyksi niin, että se
sulkee kaikki käskyt tähän päätteeseen: kuin rak-
kaus ei muuta lufua pidä, kuin olla lähimäi-
selle hyödyllinen ja häntä wahingoittamatta,
niin se watsin hywin oppii, millä hän woi olla
hyödyllinen ja wahingoittamaton, siitä että hän
näkee, kuinka ihminen rakastaa itseänsä ja on
itsellensä hyödyllinen ja itsensä wahingoittama-
ton; sentähden tekee rakkauskin juuri sitä sa-

maa toiselle. Tahdonme siis nyt selittää tätä
käskyä ja katsella, kuinka taiten ja tähdellisesti
se on säädetty. Siihen on suljettu neljä asiaa.

30. **Ensiksi** on huomioon otettava ihmi-
nen, jonka tulee rakastaa. Hän sanoo: sinun
itse pitää rakastaman, se on, sinun parhaim-
man, lifisimmän ja jaloinman ihmisen, joka
saadaan toipumaan työhön; sillä Jumalan la-
fia ei saada toinen ihminen täyttää toisen hy-
wäksi, jokaisen pitää täyttämän se itsensä puo-
lesta, niinkuin p. Paawali Gal. 6: 5 sanoo:
**kunin pitää oman kuorman sa kantaman; ja
2 Kor. 5: 10: meidän kaikkein pitää ilmes-
tymän Kristuksen tuomio-istuimen eteen, että
jokainen jaiji sen jälkeen, kuin hän ruumiis-
sansa tehnyt on, olkoon se hyvä eli paha.**
Sentähden kuuluu: sinun, sinun, sinun itse pi-
tää rakastaman; eikä: pane toinen rakastamaan
puolestas. Sillä waikka toinen taitaa ja pi-
tääkin rufoileman toisen puolesta, Jumalaa ar-
mahtamaan ja auttamaan häntä, kuitenkin ei
tule lufaan autuaaksi, jollei hän itse puoles-
tansa ole täyttännyt Jumalan käskyjä. Sen-
tähden älköön yksinänkä sitä toiselle hyväksi ru-
foilako, että hän jäisi rankaisemattomaksi, niin-
kuin nuo konnat, anekten myyjät sanowat; waan
rufoiltakoon paljoa enemmin sitä, että hänestä
tulisi hurstas mies, joka pitää Jumalan käskyt.

31. **Toiseksi, rakkaus on jaloin hywe;**
sillä ei hän sano: syötä, juota, waateta y. m.
lähimäistä, jotka kuitenkin owat kalliita, hy-
wiä töitä; waan: **rakasta häntä.** Mutta rak-
kaus on kaikkein hyweitten pää, lähde ja yh-
teinen hywe. Rakkaus ruokkii, juottaa, waatet-
taa, lohduuttaa, rufoilee, wopauttaa, auttaa ja
pelastaa. Mitä vielä sanoisimme? Hän antaa
itsensä ruumiin ja hengen, tawaran ja kunnian
puolesta, kaikkein siällisten ja ulkonaisten woi-
main puolesta lähimäisen tarpeeksi ja hyödyksi,
olkoonpa hän sitte wihamies taikka ystäwä, ei
säästä mitään, jolla hän ei palwele toista.
Sentähden ei ole yksikään hywe hänen wertai-
sensa. Et taida liioin yhtään erinäistä työtä
mainita eli nimittää täksi hyweeksi, niinkuin on
kaikkein muitten osahyweitten laita, joita on esi-
merkiksi siweys, kärsiwällisyys, hiljaisuus y. m.

Rakkaus tekee kaikellaista, kärsii kuolemaa ja elämää ja kaikfinaista vihollistenkin hyväksi, josta syystä p. Raawali hyvin kyllä sanoo tässä: kaikki käskyt ovat yhteensä suljetut tähän sanaan: rakasta lähimmäistäs.

32. Kolmas asia, lähimäinen, jota rakastettafioon, on **jaloin esine ja kaikkein ystävää**. Ei hän sano: rakasta rikkaita, valtamiehiä, oppineita, pyhiä. Ei, vapaa rakkaus ja täydellisin käsky ei palvittele eikä osittele itseänsä niin muutamille erityisille ihmisille, vaan siinä ei ole ensinkään muodon katsomista. Semmoista, näethän, tekee väärä, lihallinen maailman rakkaus, joka katsoo ainoastansa muotoa ja rakastaa niin kauwan, kuin hänellä on hyötyä ja jotain toivottavaa; mutta koska hyöty ja toivo on pois, silloin menee rakkauskin menoansa. Mutta tämä käsky waatii vapaata rakkautta jokaisesta kohtaan, katsomatta sitä, kuka se on, vihollinen waiko ystävää; sillä ei se etsi hyötyä taikka tawaraa, vaan antaa ja toimittaa hyödytystä ja tawaraa. Sentähden onkin se toimellisin ja voimallisin köyhiä, tarwitsewaisia, pahoja, ihtisiä, tyhmiä, fairaita ja vihollisia kohtaan; sillä sellaisiin nähden on hänellä yllin kyllin, aina ja kaikin paikoin kärsittäväää, kesteettäväää, kannettawaa, palweltawaa ja heille hyvää tehtäväää. Ja huomattaamme tässä, kuinka tämä käsky tekee meitä kaikfia yhtäläisiksi Jumalan edessä ja häwittää kaiken eroituksen säätyin, ihmisten, wirkain ja töitten waiheella. Sillä kuin tämä käsky on annettu kaikille ja jokaiselle ihmiselle, niin täytyy kuniukaan ja ruhtinaan (jos hän muutoin on ihminen) tunnustaa, että köyhin kerjäläinen ja spitalinen on hänen lähimäisensä eikä Jumalan edessä häntä halwempi, jota hän siis ei ainoastansa ole welwollinen auttamaan, vaan tämän käskyn mukaan palwelemaankin häntä kaikella omallansa ja koko woimallansa. Sillä jos hänen on rakastaminen häntä, kuten Jumala tässä käsktee, seuraa siitä, että hänen tulee pitää kerjäläinen ruunuansa ja koko kuningaskuntaansa rakkaampana ja panemaan henkensäkin, koska kerjäläinen niin tarwitsee. Sillä hän on welwollinen rakastamaan häntä ja olettaa häntä lähimäisensä.

33. Eikö tämä ole oiwan jalo käsky, joka tekee erillaiset ihmiset niin warsin yhdenlaisiksi? Eikö se ole ihmeellinen lohdutus, että kerjäläisellä on sellaisia jaloja palweltoita ja rakastajia, että niin rikkaan kuninkaan täytyy palwella häntä hänen köyhyydesjäsä, että sellaisen ibanan ruunun ja kuninkaallisen komeuden makian hajun täytyy palwella häntä hänen löyhkäsjäsä ja haawoisjansa? Kuinka ihmeellistä olisi katsella, jos saisimme nähdä kuningasten ja ruhtinasten, kuningasten ja ruhtinasten puolisoin palwelewan köyhiä kerjäläisiä ja spitalisia, niinkuin pyhästä Eriabetista luemme. Ja jos tämäkin tapahuisi, olisi sekin aiwan halpa asia, asetettuna Kristuksen rinnalle; sillä hän on omalla esimerkillänsä niin korfiasti tähtännyt tämän käskyn, ettei kukaan tee sitä koskaan niinkuin hän. Sillä kaikkein kuningasten yli on hän kunnian kuningas, ompa Jumalan oma Poikakin: kuitenkin tekee hän itsensä pahimpain syntisten wertaisiksi, palwelee heitä niin, että kuoleekin heidän hyväksensä. Jos nyt kymmenen kuningasta näin palwelisivat yhtä kerjäläistä, olisi se jotain suurta, mutta mitä olisi se Kristuksen palweluksen subteen? Heidän täytyisi häweta ja wielä sanoakin, ettei heidän työnsä ole katsomisen wertainen.

34. Tästä nyt näe, mitä maailma on, kuinka laukana se on, ei ainoastansa Kristuksen esimerkistä, joka on ylemnääräinen, vaan tästäkin käskystä. Kussa ovat ne, jotka tuntevat ja ymmärtäwät, mitä tämä sanainen „sinun lähimäises“ tietää, koska kuitenkin luonnollinenkin laki, samate kuin tämäkin käsky, on kaikkein ihmisten sydämissä kirjoitettuna? Sillä ei ole ketään, joka ei tunne ja jonka ei täydy tunnustaa oikeaksi ja todeksi, mitä tämä luonnollinen laki sanoo: **kaikki mitä te tahdotte, että ihmisten pitää teille tekemän, niin te myös heille tehtäät**. Tämä walteus elää ja paistaa kaikkein ihmisten järjessä ja jos he tahtoisivat sitä katsella, mihinkä sitte tarwitsewät kirjoja, opettajia ja lakia? Siellä sydämensä pohjassa he kantawat elävää kirjaa, se kyllä runsaasti sanoisi heille kaikki, mitä heidän tulisi tehdä, jättää, tuomita, hyväksyä ja hyljätä. Mutta nyt on tämä: **rakasta sinun lähimäis-**

täs niinkuin itseäs, yhtä paljo sanottu kuin: mitä tahtoisit itselles tehdyksi y. m. Sillä jokainen tuntee halajawansa olla rakastettuna eikä vihattuna; niin tuntee ja näkee hän myös olewansa welvollinen tekemään sitä samaa lähimmäisellensä, se on, rakastamaan toisia niinkuin itseänsä. Mutta paha halu ja petollinen rakkaus pimittää sellaisen walkeuden ja jokaisee ihmisen, ettei hän katsele sellaista kirjaa sydämmessään, eikä seuraa sellaista kirkasta järjen käskyä. Sentähden pitää häntä ulkonaifilla käskyillä, kirjoilla, mielalla ja wäkiwaimalla hillittämän ja pidettämän ja muistutettaman häntä sellaisesta luonnollisesta walkeudestaan ja hänen sydämmenjä asetettaman hänen eteensä. Sentään ei auta jekään, sentään eivät näe sellaista walkeutta, waan paha himo ja wilpillinen rakkaus estää heitä ottamasta siitä waaria. Heidän täytyy kuitenkin, miehen ja lain waatinina, ulkonaifisesti pidettyä itse työstä.

35. **Reljäs on jaloin esimerkki eli esikutwa**, sillä ne opetusket ja käskyt owat suloisia, mitkä antawat esimerkkiäkin. Tämä käsky nyt antaa oikein elävän esimerkin, itse sinun. Onhan tämä esimerkki kaikkein pyhain esimerkkiä jalompi; sillä ne owat menneet ja kuolleet, mutta tämä esimerkki elää lakkaamatta. Sillä täytyyhän jokaisen tunnustaa tuntewansa, kuinka hän itseänsä rakastaa: tuntee pa hän, kuinka kiivaasti hän pitää huolta hengestänsä, kuinka ahkerasti hän holhoo ruumistansa ruualla, waatteilla ja kaikella hywällä, kuinka hän pakenee kuolemaa ja wälttää kaikkea onnettomuutta. Tämä nyt on itseänsä rakastamisesta; sen sinä näet ja tunnet. Mitä nyt opettaa tämä käsky sinulle? Tekemään lähimmäiselles juuri samaa, kuin itselleskin teet, ettäs pidät hänen ruumiinsa ja hentenjä yhtä suuressa arwoissa, kuin oman ruumiis ja henkes. Katso, kuinka olisi hän taitanut antaa sinulle likisempää, elävämpää ja woimallisempaa esimerkkiä, joka on niin sywässä sinussa itessäs, niin, sinäpä itse olet yhtä sywässä sydämmessäs, kuin tämäkin käsky on sinne kirjoitettu.

36. Kuinka on sinun käypä Jumalan edessä, jollet rakasta lähimmäistä? Kaiteti on silloin

omatuntos tuomitsewa sinun, joka näkee sellaisen käskyn itsehensä kirjoitetuksi, ja koko elämäs on esimerkkinä todistawa sinua vastaan, ettet olekkaan niin tehnyt muille, kuin oma elämäs woimallisesti ja kaikkein pyhain esimerkkiä woimallisemmin on opettanut sinua.

Di, kuinka onpi silloin käypä eritentin hengellisten, heidän waisunja, rukoustenja, kaapuinja, kaljupäitensjä, messuinja ja muitten sellaisen hullutustensa? Mainitsematta jättänen sen, etteiwät koskaan pida tätä käskyä. Minä janon waan: koska on heillä luostaripauhinansa tähden sen werran tilaa ja aikaa, että kerrankin sydämmisjäänä katsohtaisiwoat tätä käskyä ja kerrankin huomaitisiwat esimertin omassa ruumiisjansa tahti lufisiwat ulkonaifissa kirjoissa tahti kuulisiwoat siitä saarnattawan? Di sitä kurjaa, wiheliäistä kanjaa! Luuletto Sumalan sinun kaapuis ja kaljuis tähden sifensä jättämän tämän käskynsä, jonka hän niin hywään ja selwään kirjoitti sydämmes, jonka hän oman ruumiinsa esimertisjä niin kauniisti ja selkiästi kuwasi, siihen lisäsi niin monilla ulkonaifilla kirjoilla ja sanoilla eteesi asetti, ja sitä vastaan hywäsiwän, mitä sinä itse sillä wälin olet keksinyt ja tehnyt?

37. Voi, kuinka häpiällisesti on koko maailma kääntynyt tästä kauniista, woimallisesta käskystä pois, jossa ihminen, työ, esimerkki ja rakkauden esine on niin taiten esitetty, ja tekee nyt niin kauhasti sitä päin wastoin! Sillä yleisenä tapana ja menona on, että olemme nyt sicaamme asettaneet muita henkilöitä; munkkein ja pappein pitää nyt meidän puolestamme olemman hurskaita ja rukoileman, itse päästäksemme sellaisesta waitwasta. Jaloinman hyween, rakkauden siaan olemme mietinneet omia töitämme; lähimmäisen siaan olemme panneet puita ja kiwiä, waatteita ja ruokia, kuolleitakin sieluja ja pyhiä taimaassa: heitä pakulemme; niissä aseroitsemme; ne owat esineitä, joissa rakauttamme harjoitamme. Jaloinman esimerkin weroista otamme kertomuksia pyhain elämästä ja töistä, haluamme tulla ulkonaisten esimerkkein kaltaisiksi ja jätämme sifensä, mitä oma ruumiimme ja elämämme osoittaa ja Jumalan käsky eteenme kaawailee, jossa kuitenkin olisi enemmän noudatettawanamme ja harjoitettawanamme, kuin koskaan jalkamme. Ja joskin kaikki jalkaisimme, emme kuitenkaan koskaan tulisi Kristuksen kaltaisiksi.

Ei rakkaus tee lähimäiselle mitään pahaa; sentähden on rakkaus lain täyttämys.

38. Kuin hymmenet käskyt kieltävät meitä tekemästä lähimäiselle pahaa ja wahinkoa, sanoen: **älä tapa, älä tee huorin y. m.**, noudattaa apostoli samaa lausetapaa ja sanoo: rakkaus pitää ne, eikä tee lähimäiselle mitään pahaa. Mutta sepä ei ole yksin kenellekään wahinkoa tekemättä, waan se myös jokaiselle tekee hyvää. Sillä pahaa tehdä on myös jät-

tää lähimäisen awuttomaksi hätään, koska häntä auttaa taidan, waikka en olekkaan häntä siihen syössiyt. Sillä jos hän isoo, enkä minä ruofi häntä, koska sen tehdä taidan, on se juuri yhtä kuin jos antaisin ja käskisin hänen kuolla nälkään. Samalla tapaa on asia ymmärrettävä kaiken muunkin lähimäisen wahingon ja hädän suhteen. Kuinka rakkaus on lain täyttämys, sen olemme ennen kuulleet.

N:o 15. Viidentenä Sunnuntaina Loppiaifesta.

Kol. 3: 12—17.

Min pufekaat siis itsenne, rakkaat weljet, niinkuin Jumalan walitut pyhät ja y. m.

1.

Tämäkin on lehoitusepistola, joka opettaa, millisiä hedelmiä usko on kantawa. Sentähden kohtelee hän myös Kolosfilaisia niin ystävällisesti, ei käske, ei pakota eikä uhkaa heitä, niinkuin lain opettajat tekewät ja tähtyykin tehdä lain kansan kanssa; waan lehoittaa ja haukuttelee heitä makeilla sanoilla, tietysti sillä hywällä työllä ja Jumalan armolla, jonka oliwat saaneet, ja Kristuksen esimertin kautta. Sillä kristi-ihmisten tulee tehdä kaikki työnsä mieltä mielin ja halulla, ei rangaistuksen pelwosta tahi palkan pyynnöstä; niinkuin nyt usein olemme kuulleet. Ja kuin tätä opia on niin monesti esitelty edellisissä episto-
lissa, että toiwon nyt tietäwänne, mitä kristitty on, tahdomme lyhykäisestii tutkistella sitä päästä päähän.

Min pufekaat siis teitänne.

2. Mitä pufeminen on, on ensi adventti-sunnuntain epistolasssa sanottu, kuinka uskoska puemme yllemme Kristuksen ja taas toisaalta Kristus meidän, ja kuinka rakkaudessa puemme lähimäisemme yllemme ja hän taas meidän. Onpi siis kristityn puku kahtalainen, usko ja rakkaus, niinkuin Kristuksenkin yllä oli kahtalainen puku, toinen jakamatoim yhdestä kappaleesta, joka merkitsee uskoa, ja toinen tehty kappaleista, joka merkitsee rakkautta. Tässä puhuu nyt p. Paawali tästä jälkimäisestä puowusta, rakkaudesta, ja näyttää meille kristityille, millistä kaunistusta ja pukua maailmassa kanta-
kaamme, ei silkkiä eikä kallista kultaa; niinkuin p. Pietarikin neuwoo waimoja, 1 Piet. 3: 3, ja p. Paawali 1 Tim. 2: 9. Meille sopii war-
sint hywin waatteemme, nimittäm rakkaus lähimäistämme kohtaan, jolla pidämme huolta

häneestä ja hänen hädästänsä. Tämä kutsutaan kristillisiksi kaunistukseksi ihmisten edessä.

3. Katsoyppa, kuinka kokiasti ja kalliisti apostoli tapaansa seuraten varoittaa meitä, ei waadi eikä pakota käskyillä ja lakiloilla, waan kehoittaa ja haukuttelee meitä, muistuttaen meille Jumalan sanomatonta armoa, kutsuen meitä **Jumalan walituiksi**, niin myös **pyhiksi**, niin myös **rakkaitti**, haukutellessensa sellaisia rakkaiden hedelmiä esiin uskosta, että niitä tehtäisiin wapaasti, ilolla ja mieliihywin. Sillä joka sydämmeestä usko ja on wafaa siitä, että hän Jumalan edessä on rakas, pyhä ja walittu, ei hän ainoastansa sitä ajattele, kuinka hän puolestansa tekisi sellaisen kunnian ja nimen muutaan ja käyttäisi itsensä sen jälkeen soweliaasti, waan palawa rakkaus Jumalaan myös innoistuttaa häntä, mielellään pyrkimään kaikkea tekemään, jättämään ja kärsimään, eikä tiedä, kuinka hän hylkisi tekisi. Mutta joka ei sitä usko taikka joka epäilee siitä, häntä eiwät liituta nämät sanat, ei hän myöskään tunne, mitä liekki ja tuli näissä sanoissa on, että olemme pyhät, rakastetut ja walitut Jumalan edessä.

4. Raske sellaiset pyhät menemään, jotka walitsewat, rakastawat ja lain töillä kaunistawat itseänsä, paastoten ja suomien itseänsä ja pitäen arwoissa waatteet ja paikat (pyhät waatteet ja huoneet); sillä he eiwät tahdo olla syntisiä Jumalan silmissä. Mutta meillä on omanamme toisenlainen kaunistus, kuin tuollaiset hullutukset, se, näethän, on wanikka ja totinen, tekee lähimäiselle hywää ja on hänelle hyödylinen, on ruoka, waate, aika y. m., laista wappaa ja omawaltainen. Sentähden olemme Jumalan silmissä pyhiä, jonka edessä ei kukaan ole pyhä, jollei ole syntinen ja jätä omaa pyhyyttänsä siksensä. Mutta nämät owat omasta mielestänsä pyhiä ja pysyiwät sentähden Jumalan mielestä aina jumalattomina ja syntisinä. Samate pitää Jumala meitä rakkainakin, kuin wihaamme, tuomitsemme ja kiroomme itseämme ja luowomme itserakkaudesta. Mutta nämät owat itsensä rakastajat ja arwoistelijat; sentähden wihaa Jumala heitä ja on heille epäsuo-

siollinen. Niin olemme Jumalan walituitakin, kuin hylkäämme ja haltweksimme itsemme saastaisuutena. Sillä semmoiset walitsee Jumala ja on ijankaikkisuudesta walinnut. Mutta kuin nämät walitsewat itsellensä, täytyy Jumalan hyljätä heidät; niinkuin hän onkin ne ijankaikkisuudesta hyljännyt. Katso, sitä tarkoittaa p. Paawali näillä sanoilla:

Sydämmellijellä laupiudella.

5. Tämä on sitä kaunistusta, ompa sooma, ihana kristillinen kaunistus, joka kelpaa Jumalalle paremmin kuin kaikki helmet, kalliit kivet, silkki ja kulta maailmalle. Siitä myös nähdään, kutka luontoansa owat oikeita kristityitä. Hänellä on siis mielessä sana: olkaat laupiaat, ei ulkonaisella työllä eli kiillolla, waan sydämmen pohjasta; niinkuin isä ja äiti sydämmen pohjasta ja kaikesta mielestä heltywät nähdessään eli kuullessaan lapsen hädän, ja paneuwat sen pelastamiseksi alttiiksi runniin ja hengen ja kaikki, mitä heillä on; ja sydän ja mieli on aina niin yltäkylläisessä laupiuden työssä, ettei suuresta rakkauden hartaudesta näekään eikä huomaa olewansaakaan laupias tahti tekwänjä hywää.

6. Tällä ainoalla sanalla tuomitsee p. Paawali kaikkein ulkofullattuin pyhäin menon ja hallituksen: sillä heidän menonsa on sellainen, etteiwät taida pitää seuraa syntisten ja raadollisten kanssa. Kaikki pitää toimitettaman heidän ankaran lakinsa mukaan; se on paljasta waatimista ja ajamista; ei siinä ole laupiutta, waan paljasta rankaisemista, torumista, tuomitsemista, nuhtelemista ja pauhaamista. He eiwät woi kärsiä vähintäkään wäärää. Mutta kristittyin kesken on näin: heidän joukosfansa on vielä paljo syntisiä ja raadollisia, niinpä, he seurustelewatkin waan niiden, eikä pyhäin parissa. Sentähden eiwät hylkää ketään, kärsiwät jokaisista, hoitawatkin heitä niin sydämmestänsä, juuri kuin itse olisiwat sellaisessa raadollisuudessa, rukoilewat heidän puolestansa, ja opettawat, neuwomat ja kehoittawat heitä, ja tekewät, mitä suinkin saattawat, auttaaksensa heitä. Tämä on oikia kristillinen luonto; niin teki Jumala Kristuksessa meille ja tekee yhä

wieläkin niin. Samoin tekee Kristus waimolle, joka oli huoruudessa otettu kiini, Joh. 8: 3 ja seur., päästäen hänen waatioistansa ja waaajistansa ja, kehoittaen häntä juloisilla ja hstävällisillä sanoilla ja töillä parannukseen, laski hänen menemään. Samaten luemme p. Antonista, koska hän sanoo Pasnutin hywin tietäneen, kuinka suluja tehtäisiin autuaaksi. Hän, näetfen, oli muitten weljein läpistä pelastanut erään, jota he oliwat ajaneet ja waatineet rangaistawaksi hänen rikoksensa tähden y. m. Vide Vitas Patrum. Sillä jos Jumalakin menis kanssamme lakinsa ankariuden jälkeen, olisimme kaikki hukassa. Mutta nyt pitelee hän meitä hellästi peräyttäen lakinsa, niinkuin hän Jes. 9: 3 sanoo: **sinä olet heidän kuormansa ikeen, heidän olkanja witsan ja heidän waatiansa sawan särkenyt, ja kättyä waan paljasta kehoitusta ja haukutusta.**

7. Huomaa siis, kuinka sywällä ne istuwat laisja ja ulkofullaisuudessa, jotka nyt pitävät itsensä suurina kristittyinä, mutta owat kuitenkin niin kärkeimättömiä ja onnettomia kristittyin wirhetten toten. Jolleiwät näe pelkkää pyhyyttä ja erinäistä ihmetekoa heissä, joilla nyt on ja jotka tuntewat Kristuksen ja ewangeliumin, sitte ei kelpaa mitään, sitte on taiwas putoomaisillansa ja maa wajoomaisillansa; sitte osaawat ainoasti moittia ja tuomita ja häwäistä: tuopa, sanowat, on kunnis ewangelinen! oi, mikä hurja hurmahenki onkaan tuo! Mutta täten warsin hywin osoittawat, kuinka umpisokeita he owat, eiwätkä tiedä vielä mitään Kristuksesta ja kantawat aina malkaa silmänsänsä. Niin tiedä nyt, että sellainen, joka on nopia moittimaan ja tuomitsemaan ja waatii sellaista puhdasta tähdellisyyttä kristityiltä, on paljas lain waatia, ulkofullattu jo peeweli, eikä tiedä mitään oikein Kristuksesta. Sillä niinkuin kristittyin kesken ei enää ole yhtään lakia, waan jula rakkauts, niin ei saata heidän keskenjä olla tuomitsemistakaan, moittimista ja nuhtelemista; ja warmaan on se itse kymmentertainen hurmahenki, joka toisen hurmahengeksi nimittää. Ja lyhyesti: millä hän toista tuomitsee, sillä hän itsensä tuomitsee. Ja niin-

kuin hän itse, paljas laki silmäin edessä, on ilman laupiutta, ei saa hän Jumalaltakaan laupiutta, eikä myös ole hän koskaan tuntenut ja maistanut, mikä Jumalan laupius on. Sentähden maistuu lähimäinänkin hänestä, samate kuin hänkin maistuu Jumalasta, kumpasestkin katteralta sapelta ja koiruohelta.

8. Mutta sellaista sydämmellistä laupiutta pitää osoitettaman ainoastansa kristityille ja kristittyin kesken. Sillä toisin pitää kohdeittaman niitä, jotka ewangeliumia kiroowat ja wainoowat. Sillä se ei kelpaa tässä, että minun rakkauteni pitäisi armahdaman, ja wäärää oppia suwaitseman ja kärsimän. Mitä uskoon ja oppiin tulee, siinä ei ole rakkautella eikä kärsiwällisyydellä sja, siinä pitää minun täyttätotta paneman vastaan eikä rahtuakaan wälttämän. Muutoin kusja ihmiset antawat uskon olla paikallansa ja tunnustawat sitä, waikka owat heikkoja elämässä, siellä pitää minun aina yhä oleman sydämmellinen ja laupias, ei rakkautseman, waatiman, ajaman, waan haukutteleman, rukoileman, pyytämän, kantaman ja kärsimän. Sillä ei wirheellinen elämä turmele kristikuntaa, waan harjoittaa sitä, mutta wirheellinen oppi ja wäärä usko turmelee kaikki. Sentähden ei kelpaa tässä kärsiminen ja armahdaminen, waan pelkkä wihastuminen ja sotiminen, kuitenkin waan Jumalan sanalla.

9. Toisaalta eiwät saa nekään, joita sydämmellisellä laupiudella kannetaan, ajatella sen toten olewansa oikiasja, ettei heitä moittita, eikä waadita, eiwät he saa myös siitä ottoa syytä olemaan laiskoja ja hitaita ja jäädä sellaiseen heikkouteen. Sillä sitä warten ei osoiteta heille sellaista laupiutta, waan että he sen kautta lämpiäisiwät ja myös wäkewiksi tulisiwat. Mutta jos he owat sitä luontoa, että tahtowat sellaisina pysyä, anna heidän mennä; he eiwät kauwan pyhy sellaisina, perkele warmaan saattaa heitä edemmäksi, luopumaan wihdoin wiimein ja tulemaan ewangeliuminkin wihollisiksi, menetettyhänjä sellaisen heille osoitetun laupiuden. Ei auta siis tässä laiskotella ja maata eikä turwautua siihen, ettei muut aja eikä katso ylönn meitä, waan olla pitää meidän sitä wahwemmat

ja walppaammat; sillä ei perkelekkään makaa eikä lepää kokeissansa saattaa meitä siihen saalka, ettemme enää taida nauttia sellaista laupiutta.

Ystävyydellä, nöyryydellä, hiljaisuudella ja pitkämielisyhdellä.

10. Nämät ovat ne muut kristillisen kunnistuksen kappaleet. **Ystävyyden** löhdät selitettyinä luden vuoden päiwän epistolasja. Se näethän on ihmisen juloinen käytös. Ihminen rupee ystävälliseksi jokaista kohtaan, ei katso ketään karjasta eikä karkota tykönsä kowilla sanoilla eikä uhkaa käytöksellä, joista meidänkin kielen sanotaan: oi, kuinka ystävällinen hän on! kuinka ystävällisesti hän osaa käyttää ja menettää itsensä. Sentähden ei tähde tämä awu erinäisiä töitä, waan se koskee koko elämään, niin että ihminen kohtelee jokaista rakkaasti, mielistyy jokaisen menoon, ja jokainen myös mielellään wiihyy hänen parissansa. Ne sitä vastaan kutsutaan erisummaisiksi tördiksi, joille ei mikään ole mieleen, pait mitä he itse esittäwät ja waatiwat jokaista ojentumaan heidän mukaisfensja ja noudattamaan heidän menoansa; mutta he itse eiwät tahdo ojentua kenenkään mukaiseksi. Sellaiset kutsutaan tylyiksi ihmisiksi.

11. Mutta ei tätäkään ystävyyttä saa käyttää opissa, waan oinoastansa töissä eli elämässä, niinkuin nyt usein on sanottu, ettei rakkaudella, sen töillä ja hedelmillä ole sja opissa. Sillä minä saatan ja minun pitääkin oleman lähimäiselleni ystävällinen, olkoon hänen elämänsä millinen hywänsä. Mutta jollei hän tahdo oikein opettaa tahi uskoa, silloin en saa enkä taida rakastaa häntä ja olla hänelle ystävällinen, waan, niinkuin p. Paawali sanoo Gal. 1: 8, 9, on minun pitäminen hän tirottuna, joskin kohta olisi enkeli taiwaasta. Näin ihmeellisesti eriaiwät ja jakauntuwat nämät kaksi, usko ja rakkaus. Rakkaus tahtoo ja sen pitää olla ystävällinen pahimmalle wihollisellensakin, jos se waan ei lajoo oppiin ja uskoon. Usko ei tahdo eikä taida kärjiä isätkään ja äitiä eikä parasta ystäwäätkään, jos hän lajoo oppiin ja uskoon, 5 Moj. 13: 6—8. Siis rakkaus ei saa tekemissellensä tarkoittaa lähimäisensä oppia eikä uskoa, waan hänen elämänsä ja töitänsä; toi-

saalta ei saa usko tarkoittaa hänen töitänsä ja elämänsä, waan hänen oppiansa ja uskoansa.

12. Mikä **nöyryys** on, sen pitäisi luulteni oleman hywin tunnettu, nimittäin että jokainen pitää itseänsä halwimpiana ja toisen itseänsä korkeempiana ja istuu häissä, niinkuin Kristus sanoo, alimmaiseen sjaan. Ja on tätä osoitettava oikein sydämmen pohjasta niitakin kohtaan, jotka eiwät ole sitä ansainneet tahi owat wihollisiakin, niinkuin Kristus on nöyryttänyt itsensä pettäjänsä Juudaksen ja kaikkein meidän edessämme, eikä tullut tänne palweltaa waan palwelemaan. Jos nyt tämä awu on harwinainen, älä sitä ihmettele, harwinaistahan on kaikki, mitä kristillistä on ja tawataan wähimmän niissä, jotka owat ensin tietäwänänsä, mitä Kristus on, ja osaat moittia kaikkia kristityitä. Se kutsutaan Jumalan salaisuudeksi, kuten p. Paawali sanoo, semmoisena se kyllä pysyhykin.

13. **Hiljaisuus** on wihaa vastaan, niin ettemme salli sytyttää itseämme wihaan, ettemme sadattele, työ, wihaa, tee enemkä toiwota pahaa kellekään, wihollisellekaan. Tämä kysyy taitoa. Sillä kyllä ulkokullatuttiin ja koko maailma osaa olla hiljainen ystäwää kohtaan ja niille, jotka heille hywää tekewät; mutta olla toden hiljainen ja nöyrä, se kyllä on pysyvä Jumalan walittuin ja rakasten pyhäin omaisuusutena, niinkuin pyhä Paawali tässä sanoo. Ja heidänkin joukossansa on monta, jotka owat wirheelliset kaikissa eli kumminkin muutamissa näissä kappaleissa, että ulkokullatuilla olisi jokin Jumalan walituissa rakkaissa pyhissä moittitawaa ja pahennuttawaa ja että tosi pyhiläkin olisi sellaisia, joissa harjoittaisiwat laupiuttansa, nöyryyttänensä, hiljaisuuttansa ja pitkämielisyttänensä. Sillä ne, jotka p. Paawali tässä kutsuu walituiksi, rakkaiksi pyhiksi, eiwät ole sentähden epäpyhiä, hyljättyitä eikä wihatuita, waikka owatkin puutteellisia nöyryyden, siweyden ja laupiuden y. m. suhteen.

14. **Pitkämielisyhd** p. Paawali eroittaa wähäsen kärjwällisyhdestä, niinkuin Rom. 2: 4: katsokos hlön hänen hywyhtensä, kärjwäisyhtensä ja pitkämielisyhtensä rikkauden?

Tämä on hebrean kielestä otettu, jossa Jumala siellä täällä Psaltarissa ja muissakin paikoissa ylistetään arich apaim (se on) wihaan hitaaksi, se on, ettei hän ainoastansa ole kärsiwällinen ja kärsi pahaa, waan myös yhtenään wiwyyttää kostoa ja menettää itseänsä juuri kuin hän mielemmiin tahtoisi antaa anteeksi kuin rangaista, waikka hän kowin wihoitetaan ja hänellä on oikeus (rangaista). Pitkämielisyys ulottuu siis kärsiwällisyyttä edemmäksi. Kärsiwällisyys, näethän, on kärsiä pahaa ja wääräyttä; mutta pitkämielisyys on, kuin odotetaan: ei eikä aiwota rangaista, ei haluta aikansa kosta eikä toiwoteta kenellekään kostoksi pahaa. Niin on myös monta, jotka paljon kärsiwät ja ovat kärsiwällisiä, mutta ajattelewat kuitenkin siinä siwussa, että se kaiketi ajallansa kostetaan. Mutta pitkämielisyys toiwottaa myös, että se jäisi kostamatta ja että syntinen parantuisi.

Ja kärsikäät toinen toistanne ja anteeksi antakaat toinen toisellenne, jos jollakin on kannetta toista vastaan: niinkuin myös Kristus teille on anteeksi antanut, niin myös tekin tehkäät.

15. Tässä on kaikki oikeuden käyntikin kristittyin kesken poisitettu eikä ole sallittu kenenkään waatimaan omaansa takaisin oikeuden awulla, waan antamaan anteeksi ja jättämään sikkensä. Ja tätä hän waatii Kristuksen esimerkillä, niinkuin hän on meille anteeksi antanut. Mutta kuinka on hän meille anteeksi antanut? Ei ainoastansa tehtyjä ja entisiä syntiä, waan niinkuin Johannes I epist. 2: 1 sanoo: **jos joku syntiä tekee, niin meillä on edeswastaja Jän tykönä, Jesus Kristus, joka wanhurskas on ja on sowinto meidän syntiemme edestä.**

16. Ja huomaa, että hän tässä kirjoittaa tosi kristityille ja pyhille ja kuitenkin pitää heidän niin raadollisina, että toinen loukkaa toista ja että toisella on jotakin kannetta toista vastaan. Niin ei pitäisi kuitenkaan oleman kristittyin ja pyhään kesken. Mutta sepä juuri onkin se, kuin sanonut olen, että Kristuksen waltakunta on sellainen mysterium, salaisuus, jota ei koskaan taideta tylliksi oppia ja saar-

nata. Niitä, jotka eiwät usko, et saa koskaan luopumaan töistä; mutta niitä, jotka uskowat, et saa koskaan taiwutetuksi töihin. Edellisillä ei ole halua uskon, eikä jälkimäisillä rakkautteen. Niin onpi siis Kristuksen waltakunta sillä kannalla, etteiwät hänen kristittyinä ole täydellisiä pyhiä, waan alkamisesa ja warttumisesa. Sentähden on heidän keskenä yhä aina wihaa, pahaa himoa, wäärää rakkautta, surua ja muita pahoja wirheitä jäännöfinä wanhasta aatamista, jotka p. Paawali kutsuu lähimäisen kuormaksi, jota toisen toisessa kantaman pitää, Gal. 6: 2, ja heikkoin woiमतtomuudeksi, jota kärsittämän pitää, Rom. 15: 1. Niin kärsi ja kantoi Kristus paljon sellaista apostoleisjansa ja kantaa joka päiwa omisjansa.

17. Jos nyt joku niiden Hengen hedelmän johdosta, joita luetellaan Gal. 5: 22, tahtoisi päättää, että kristittyin pitää oleman hiljaisia, hywiä, kärsiwäisiä ja puhtaita, ja pitää sellaista käskynä ja lakina, eikä tahdo uskoa niitä kristityiksi, joissa ei sellaisia hedelmiä ole ilman wirhettä; katso, ei hän woi uskoa Kristuksen olewan siellä, kussa hän kuitenkin totisesti on, ja hänen täytyy ilkiästi tuomita ja walittaa, ettei kristityitä ole missään olemassaakaan. Hän pahenee siis Kristuksesta suuren mulla wiifautensa tähden, niinkuin se, joka muka raamatusta itseänsä kerskaa, tahtoen tuntea kristityt hedelmistänsä, niinkuin Kristuksen sanoo, että puu tunnetaan hedelmistä, Matt. 7: 16. Siitä hän pitää kiinni.

18. Arwaappa mitä tältä puuttuu? Häneltä puuttuu, ettei hän tiedä mitään ollenkaan Kristuksen waltakunnasta; sillä hän ottaa kristityistä raamatussa sanotut lauseet tähän mieleen: kristittyin pitää oleman hywiä ja hiljaisia, se on, he eiwät saa koskaan wihaustua, ja heidän pitää kärsimän kaikki, eikä oleman kärsimättömiä letään, ei ainoatakaan ihmistä kohtaan; muutoin eiwät ole he kristityitä, sillä heiltä puuttuu hedelmät. Rakkaani, mikäs muu kuin hänen oma sokeruensa waatii hänen semmoiseen hymnärrykseen? Hän haaweksii, että kristitynunta on täydellinen, pyhä tila, jossa ei ole yhtään wir-

hettä, millinen se on olewa taiwaasja enfelein parisfa. Mutta sanoppa, missä raamattu näin puhuu kristityistä? Joka nyt tuntee kristifun-
nan alkawaksi ja warttuwaksi säädyksi, ei hän pahene, jos kohta kristitty onkin muutamia kohtaan tylymäinen, ynseä, kärsimätöin, sillä hän tietää kristittyin kesken kuuluvan, että on kannettava kuormaa ja kärsittävä heikkoutta, ja ettei Hengen hedelmiä ole annettu laiksi sinä mielessä, että kaikissa asioissa pitää ihan niin oleman, taikka Kristus kielettämän, waan on se ymmärrettävä näin: kristittyin tulee olla hy-
wiä, se on heidän päämaalinsa ja määränsä, jota he taottelewat. Mutta tämän ohessa pitää tämäkin paikkansa, että he alkawat olla hyviä ja lisääntyvät sinä, mutta owat sinä siuussa hywiinkin usein äreitä ja kanta-
wat hedelmiä, jotka kohdastansa sotiwat Hen-
teä vastaan. Sillä sanotaan: **meidän tulee olla lempeitä**, mutta vielä ei sanota: **me olemme lempeitä**; waan näin sanotaan: **me tulemme lempeiksi** ja olemme tulemisessa. Mutta siksi tulemisessamme jekaantuu siihen sängen paljo wanhaa menoa, josta uusi tulee.

19. Sentähden tiedä, että Kristus on ihmeellinen pyhänsänsä ja kawahda sinuas tuomitsemasta ketaan, pait jos juljifesti näet ja kuulet hänen puhuvan ja uskowan ewankeliumia vastaan. Sillä hänen, joka sitä vastaan puhuu tahi tekee, wapaasti päättänät olewan Kristuksesta ulkona perfeleen wallassa, ja rukoile hänen puolestansa ja neuwo häntä kääntymään. Muutoin, kussa löydät jonkun, joka ylistää ja kunnioittaa ewankeliumia, silloin pysy tässä p. Raatwalin opissa: **kuka sinä olet, joka toisen palweliata tuomitset? Omalle isännälensä hän seisoo eli laantee: mutta hän taitaan oijettaa ylös, sillä Jumala on woimallinen häntä oijentamaan**, Rom. 14: 4, niin myöös 1 Kor. 10: 12: **joka luulee seisowansa, katsokaan ettei hän laantee**. Sillä Kristus tahtoo yhtä haawaa olla salainen ja julkinen, juo yhtä haawaa olewansa löytyvä ja löytämätöin. Sentähden sallii hän Hengen hedelmän jekaan, joista saattamme tuta hänen ja hänessä parantua, lui-

tahtaa muutamia wirheitähin ja siten salaa itsensä, että ilkeät tuomarit pahentuusiwat hänestä.

Mutta ylitse näitten kaikkien pufekaat päälle rakkauts, joka on täydellisyhden sibe.

20. Hän eroittaa rakkauden kärsiwällyshydestä ja hiljaisuudesta ja muista hengellisen kauneuden kaunistuksista, joista juuri äsken kuulimme; waikka kaikki sellaiset rakkaudessa tapahtuwat. Mutta kuin usko on kristillisen menon pääkappale, on rakkauskin Hengen hedelmä ja sen kauneuden kaunistuksia, ompa niistä parasin. Sentähden sanookin hän tässä: **mutta ylitse näitten kaikkein pufekaat y. m.**; se on: rakkaus on parempi, kuin laupius, ystäwyys, hiljaisuus ja nöyryys. Ja hän kutsuu sen **täydellisyhden siteeksi**, syystä että se yhdistää sydämmet, ei kappalittain muutamissa erinäisissä asioissa eli osittain ainoastansa, waan kauttaaltansa, kaikin paikoin ja kaikissa asioissa. Se waikuttaa, että olemme kaikki yksimielisiä, yhtäpitäviä ja yhtä tarkoitawaisia, eikä salli, että joku opissa ja uskossa esittäisi jotakin uutta ja erinomaiستا; waan kaikki pysywät yhdenkaltaisina ja yhtäläisinä. Se tekee yhtäläisiä sydämmiäkin löyhäin ja rikasten, waltamiesten ja alamaitten, sairasten ja terwetten, ylhäisten ja alhaisten, kunniallisten ja ylönkatsottuin välillä ja antaa tawaransa olla jokaiselle alttiina. Toisaalta ottaa se ajaaksensa jokaisen wastukset juuri kuin omansa; niin että kaikin paikoin on täydellinen ja kokonainen yksimielisyys ja yhteyts kaikissa asioissa, hywisä ja pahoisfa. Tämä kutsuttaneen oikiaksi täydellisyhden siteeksi.

21. Mutta kussa ei rakkautta ole, siellä owat sydämmet tosin myöös sidotut ja yksimieliset, mutta waan hartwoisfa asioissa, useimmissa ne owat erimielisiä. On roskoillakin sibe, mutta se ei sibo heitä pitemmälle, kuin että owat yksimielisiä ryöwäämään ja murhaamaan. Maalliset ystäwät owat yhtä mieltä, jos heillä on hyötyä siitä. Munkit owat yksimielisiä heidän seuraansa ja kiitostansa koskewissa asioissa. Dwathan Herodes ja Pilatuskin yhtä mieltä,

mutta ainoastansa Jesta Kristusta vastaan. Mutta muutoin ei ole yksikään munkki, eikä pappi eikä maallikko yhtä mieltä toisen kansa; sentähden on heidän siteensä löyhä side, joka yhdistää yhtä hywin, kuin jos sitoisit aania yhteen olfiköydellä.

Ja Jumalan rauha hallitkoon teidän sydämmisänne, johonka te myös kutsutut olette.

22. Paljon on niitä, jotka tahtowat särkeä tämän siteen; sillä ei perkele maa, waan herättää aina eripuraisuutta ja rauhattomuutta. P. Paawali ei siis tässä kieldä rauhan sidettä ahdistettawan. Mutta hän neuwoo meitä wastustamaan ja tietämään, että rakkauden pitää tuleman ahdistetuksi, että se olisi harjoituksessa. Sentähden hän sanoo, että Jumalan rauhan tulee hallita ja olla voitolla sydämmisänne; ikään kuin hän sanoisi: jos lihan ja maailman rauha ei ole pysyväinen ja jos teidän ulkonaisesti on näkeminen ja kuuleminen sellaista, kuin waikuttaa saastaisuutta ja rauhattomuutta, olkoon sittenkin sentään sydämmillänne rauha Jumalassa. **Rauhasta Jumalassa** olemme ennen kuulleet neljännen adwenttisunnuntain epistolassa, Fil. 4 luvun johdosta. Sillä se on rauha, johon olemme ewankeliumin kautta kutsutut, eikä maailman, lihan tahi perkeleen rauha, waan se käy kaiken tuntemisen ylitse, sanoo p. Paawali, ja pysyy häiritsemättömänäkin, ei ainoasti rauhan aikana, waan myös synnin, kuoleman, perkeleen, lihan, maailman ja kaiken onnettomuuden raitwoteissa.

Ja olkaat kiitolliset.

23. Tämän kiitollisuuden voit ymmärtää kahdella tawalla: ensin Jumalaa kohtaan, joten p. Paawalin mieli on tämä: se, että Jumala on tehnyt teille niin paljon hyvää, liikuttakoon teitä ja kiittäkää hänen armoansa ja laupiutansa ja osoittakaa hänelle kiitollisuutta niin, että rakastatte ja pidätte rauhan. Toiseksi ihmisistä kohtaan, että jokainen toiselta ottaa vastaan rakkautta ja hyvää tekoa niin, että hän sen myös tunnustaa. Sillä hän sanoo 2 Tim. 3: 2 että muitten pakeitten parissa maailman lopulla on tämäkin olewa, että ilmaan-

tuu toisiansa kohtaan kiittämättömiä ihmisiä. Jokainen ottakoon näistä kahdesta, minkä hän tahtoo. Kuin hän edeskäsin puhuu erittäin kiitollisuudesta Jumalaa kohtaan ja hän tässä yleensä opettaa rakkautta lähimäistä kohtaan, niin hän luulteni puhuu tässä kiitollisuudesta lähimäistä kohtaan, joten hänen mielensä on tämä: jokainen on taipuwa mielellänsä nauttimaan rakkautta ja suopi kernaasti itsellensä hyvää tehtävän ja ewankeliumia hänelle osoitettawan. Mutta toisaalta ei tahdo hän sitä osoittaa toiselle, waan kaikki hyvä teko on hänen kiittämättömyydestänsä mennyt hänessä hukkaan. Waikka ei nyt tämä woita rakkautta, joka kärsii kaikki, 1 Kor. 13: 7, wäsyttää se kuitenkin ja suututtaa; semmentkin on se erittäin häpiällinen asia, että toisen pitää aina auttaman, eikä kukaan tahdo auttaa häntä.

24. Siitä puhuu apostoli myös Gal. 6: 6, sanoen: **joka sanalla neuwotaan, se jalkaan kaikkea hyvää sille, joka häntä neuwoo**, ja 1 Tim. 5: 17 sanoo hän: **wanhimmat, jotka hywin hallitsawat ja sanassa työtä tekewät, pitää kaksinkertaisessa kunniasa pidettämän**, ja 1 Kor. 9: 9 puhuu hän lawiasti, kuinka opettajia pitää elätettämän eikä riistä tappawan härjän suuta sidottaman; sillä sehän olisi suuri kiittämättömyys. Samasta kiittämättömyydestä puhuu hän tässäkin. Sillä täällä täytyy melkein aina Jumalan sanan saarnaajinensa käydä leipää hakemassa ja saada palkkiansa kiittämättömyyttä siitä, että se tuo niin suuren autuuden tullessansa, niinkuin sen nytkin käy ja on aina käynyt. Mutta jos tässä olisi mesjuin pitämistä ja synti aneita, niin kiitollisuutta kaiketi osoitettaisiin ja kiitoksiksi kaikellaisista annettaisiin ja tehtäisiin. Samate käwi wanhanlain aikana lewitaitten epäjumalapappein ja metfistöpappein suhteen.

Mukaan Jumalan sana runsaasti teissä kaikella wiisaudella: opettakaa ja neuwo-kaat teitänsä keskenänne psalmeilla ja kiitoswirillä ja hengellisillä lauluilla, waihten armon kautta Herralle teidän sydämmisänne.

25. Tämä syystä seuraa sitä, mitä hän ennen on sanonut kiittolaisuudesta: ikään kuin hän sanoisi: warokaat, että pidätte opettajanne ja saarnaajanne kunniasa ja olette kiittolliset, voidaksensa pitää huolta sanasta ja sitä runsaasti jakaasensa. Sillä luulteni ei puhu p. Raawali tässä Jumalan sanasta, miten se tawasta meille annetaan; sillä se ei ole meidän wallassamme, waan yksin Jumalan pitää silloin antaman se, asumaan meidän parissamme, niinkuin hän on tehnytkin ja tekee. Sillä yhtä usein kuin hän saarnauttaa ewankeliumia, waristaa hän sitä runsaasti, pidättämättä tykönsä, mitä meidän on tarpeen tietää. Mutta annettunsa meille sitä näin, tulee meidänkin olla kiittollisia ja walppaita, sitä lukea, kunlla, miettiä, weisata ja puhua siitä yöt päivät, ja toimittaa, että meillä on paljo opettajia, jotka sitä runsaasti ja lakkaamatta meille muistuttawat. Siten asuu Jumalan sana runsaasti meidän parissamme.

26. Mutta rawitut, laiskat henget pian wäpshwät ja laskevat saarnaajat menemään, niinkuin he menewät. Näitten täytyy sitte elättää itseänsä ja tehdä työtä; siten jää Jumalan sana takapajulle ja tulee harwaksi ja harwassa tawattawaksi; niinkuin Nehemia (13: 10) walittaa, että lewiläisten oli käytnyht jättää jumalanpalvelus ja temppele ja muuttaa maalle, kuin eiwät saaneet kansalta elatusta; taikka täytyi heidän asettaa wäärä jumalanpalvelus ja kessä tarinoita, joilla wiettelivät kansaa, ja jaiwat sitte, ei ainoastansa elatusta, waan tulivatpa rikkaiksi. Samoin on käynyt kristikunnassakin. Koska oltiin hitaita pitämään hurstkaita piispoja ja opettajia (niinkuin Augustinuksin walittaa), täytyi näiden joko työllä itensä elättää ja jättää Jumalan sana tahti kessä tuo onnetoin kirottu jumalanpalvelus, joka nyt on woimassa kautta koko maailman, josta he nyt owat tulleet suuriksi herroiksi maailmassa. Nytkin, ewankeliumin warteen tultua, rupee taas janoon käymään ja suittaa edeskinpäin niin kähdä, ettei saada sataa kultarahaa kokoon hywän koulunopettajan tahti saarnaajan asettamiseksi, kuin ennen on annettu tuhansia, niimpä

lukumattomiaakin rahoja kirkoille, säännöille, mesuin ja walwiaisten y. m. pitämiseksi, kunnes Jumala rankaisee kiittämättömyyden ja taikka antaa saarnaajain kokonansa eritä wirastansa ja elättää itseänsä, taikka lähettää hän heille toisia suurempia willityksiä, jotka taas petollisesti ottawat heiltä pois rahaa, ruumiin ja sielun, kuin eiwät huolineet antaa Jumalan sanan runsaasti asua parissansa.

27. Hän sanoo lisäksi: **kaiella wiisaudella.** Sillä jos meillä olisi Jumalan sana niin runsaasti, että kaikki kadut ja loukot siitä kaikuisivat ja kaikki lapsetkin siitä weisaisivat (mitä ne owatkin tarvoittaneet, jotka niin monin muodoin owat matkaansaaneet saarnatuolia ja määrälukemisia, ne seitsemän rukoushetkeä weisuineen ja lukuineen kirkoissa); mitä se hyödyttäisi, kuin ei siinä ole ymmärrystä, miettiä ja wiisautta? Kuitenkin on Jumalan sana siksi annettu, ja tahtookin tulla niin saarnatuksi ja weisatuksi, että se ymmärrettäisiin ja antaisi wiisautta, että ne, joilla se on, jotka sitä weisaawat ja puhuwat, wiisastuisivat ja ymmärtäisivät kaikki asiat, jotka tulewat sielun autuudeksi ja Jumalan kunniaksi. Katso, siitä taibat sanoa, että Jumalan sana asuu kaiella wiisaudella parissamme. Tässä p. Raawali yhdellä sanalla yhsää maahan kaiken sen lopinan, jota kirkoissa ja luostareissa pidetään, joissa niin paljo saarnataan ja luetaan eikä kuitenkaan ewankeliumia ymmärretä. Hän on siis emalta nähnyt siksi tulewan, että olisi olewa paljo Jumalan sana, mutta ettei siitä lähtisi ymmärrystä eikä wiisautta, waan että ihmiset päivästä päivään tulisivat ainoastansa tyhmemmiksi ja hullummiksi, jopa törkeiksi puupölkkyiksi ja niin perki ymmärtämättömiksi, että kutsuisivat sellaisen mölinän ja aasiriehunnan jumalanpalvelukseksi ja sielujen autuutta edistäwäksi saarnaksi.

28. Usein on sanottu, mitä opettaa ja neuwoa on; kuitenkin tekee p. Raawali opetuswiran tässä kaikkein kristittyin yhteiseksi asiaksi, sanoessaan näin: opettakaat ja neuwokaat teitänne keskenänne, se on, keskenänne toinen toisiansa ja siihen lisäksi jokainen itseänsäkin pait yhteistä saarnawirtaa. Siten pitää siis Ju-

malan sanaa kaikin paikoin käytettämän julki-
sesti ja salaa, yhteisesti ja erittäin.

29. Näiden kolmen sanan: **psalmien, kiitoswirtten** ja **lauluin** välillä on minun luul-
teni tämä eroitus: **psalmeilla** tarkoittaa hän
nimenomaan Dawidin ja muitten psalmia Psal-
tarin raamatussa; **kiitoswirsillä** muita lauluja
pyhässä raamatussa siellä ja täällä, joita ovat
sepittäneet profeetat, niinkuin Mooses, Debora,
Salomo, Jesaia, Daniel, Gabakuf, niin myös
Maarian ja Sakarian kiitoswirut y. m., joilla
on nimenä cantica; mutta **hengellisillä lau-
luilla** tarkoitetaan niitä lauluja, joita, raama-
tuisia olematta, weisataan Jumalasta ja joita
voidaan jokapäivä sepittää. Sentähden hän
kutsuu nämät **hengellisiä** enemmän kuin psal-
mit ja kiitoswirut, jotka hän tieji olewan it-
sesänsä hengellisiä; mutta lauluina kieltää hän
meitä käyttämästä maallisia, lihallisia ja riet-
taita lauluja; waan tahtoo, että laulumme pu-
huissivat hengellisiä asioita, jotka ovat sopivia
meille jotakin opettamaan ja neuwomaan, niin-
kuin hän tässä sanoo.

30. Mitä sitte merkitsee tämä sana: **ar-
mossa?** Joka niin tahtoo, selittäköön sen sa-
notuksi Jumalan armosta; se on, laulettakoon
sellaisia lauluja ilman pakkoa ja käskyä, wa-
paaista halusta ja rakkaudesta. Ei niinkuin nyt
tapahtuu, kuin kirkkoweitua waaditaan käskyillä
ja lakiloilla, eikä yksikään saarnaa, weisaa ja
rukoile sentähden, että hänellä on halu ja armo
siihen, waan woiton, lahjain, rangastuksen, wa-
hingon ja häpiän tähden; tahti niinkuin kaikkein
pyhimmat tekewät, jotka sitouvat ja welwoitut-
tavat itsensä siihen kuuliaisuudesta niinkuin
muka jumalanpalvelukseen, tahtoen niin anas-
taa taiwaan valtaansa, eikä sentähden ensinkään,
että Jumalan sana runsaasti ja kaikella wiis-
saudella ymmärrettäisiin, niinkuin p. Paawali
tahtoo. Mutta minun luulteni puhuu p. Paawali
tässä weisun eli lauluin armosta ja su-
loisuudesta, niinkuin hän myös Ef. 4: 29 sa-
noo: **älköön yksikään rietas puhe teidän suus-
tanue lähtekö, waan mitä sowelias on pa-
ranmuksen tarpeeksi, että se kelwollinen kuulla
olisi (olisi ihana kuulla).** Siis pitää tässä

lauluinkin oleman sellaatuisia, että ne woitta-
wat jokaisen kuulian suosion ja mielihyvän, ei
siis sisältämän turhia, kelwottomia ja rietkaita
sanoja tahti sopimattomia asioita, joissa ei ole
makua eikä hajua, ei woimaa eikä nestettä.
Niiden pitää oleman mehuisia, maukkaita, su-
loista lauluja, joita jokainen mielellänsä kuul-
telee. Tätä hebrean kielen mukaan, jota Paawali
puhuu, kutsutaan armossa laulamiseksi.
Sellaisia ovat psalmittin ja kiitoswirut raa-
matussa, joissa hyviä asioita weisataan kau-
niilla sanoilla. On lauluja, sanat mitä kau-
neimmat, mutta maallisia ja lihallisia; toisaalta
on taas toisia, jotka sisältävät hyviä asioita,
mutta niin sopimattomilla sanoilla, ettei kumpi-
kaan (asia eikä sanat) woita suosiota eikä miel-
tymistä.

Weisaten Herralle teidän sydämmisänne.

31. Ei tahdo p. Paawali suun olemaan
äänettömänä, waan että suun sanat lähtisivät
sydämmestä, täydestä todesta ja palawasta har-
taudesta, ettei se olisi ulkokullattua työtä ja
tapahtuisi niinkuin Jesaia (29: 13) sanoo:
**tämä kansa lähestyy minua suullaan, mutta
heidän sydämmensä on kaukana minusta.**
P. Paawali siis tahtoo Jumalan sanan ole-
maan asuwana kristittyin kesken niin yhteisesti
ja runsaasti, että siitä kaikin paikoin puhutaan,
weisataan ja mietitään; ja tätä kaikkea kuiten-
kin niin, että se tapahtuisi ymmärryksellä ja
hengellisellä hyödyllä, ja että jokainen rakastaisi
sitä ja pitäisi kalliina, ja että siis sydämmen poh-
jasta weisattaisiin sitä Herralle ylistykseksi. Hän
nimittäin sanoo: **asukaan se teissä, ei yötä eli
kahta yöwieraana, waan alituisena asujamena,**
koskaan lähtemättä pois teistä. Hän pelkää
aina ihmisoppia.

**Ja kaikki mitä te teette puheella eli
työllä, niin tehkää kaikki Herran Jesuksen
nimeen ja kiittäkää Jumalaa ja Isää hä-
nen kouttonsa.**

32. Kristittyin töillä ei ole yhtään nimeä,
aifaa eikä paikkaa, waan kaikki on hywää, mitä
he tekewät; ja koska he sitä tekewät, on se oi-
kein ja, kussa he sitä tekewät, on se hywin
tehty. Sentähden ei nimitä tässä p. Paawali

yhtään työtä, ei tee eroitustakaan, vaan sitoo ne kaikki yhteen kimppuun ja tekee ne kaikki hyviksi. Olkoon että syövät, juovat, makaavat, waljowat, käyvät, seisovat, puhuvat, ovat waiti, raatawat, ovat laiskana y. m., kaikki on kallista ja jaloa, sentähden, että kaikki toimittetaan Herran Jesuksen nimeen, niinkuin p. Paawali tässä opettaa. Mutta silloin tehdään niitä Herran Jesuksen nimesä, koska lujasti uskomme, että Kristus on meissä ja me hänessä; että siis olemme alallamme ja hän elää ja waikuttaa meissä, niinkuin p. Paawali, Gal. 2: 20, sanoo: **minä elän, en illen minä, vaan Kristus elää minussa.** Jos toisaalta teemme jotakin, juuri kuin tekisimme sitä itse, niin tapahuu se omassa nimesämme eikä siinä ole mitään hyvää.

33. Sillä sanoa suulla: sen tehdön Jumala! taikka: olkoon menneeksi Jesuksen nimesä! siinä saattaa usein hywin kyllä olla petosta ja ulkokullaisuutta, niinkuin sanotaan: Jumalan nimesä alkaa kaikki onnettomuus. Sillä wääräin opettajain ja opin tapana on esittää asiointansa Jumalan nimesä ja esiintyä Kristuksen nimesä, niinkuin hän itse Matt. 24: 24 sanoo. Jos siis tahdotaan jotakin täyttä totta puhua ja tehdä Jesuksen nimeen, niin täytyy sydämmen sopia yhteen suun kanssa, ja kuten suu sanoo: sen tehdön Jumala, täytyy sydämmenkin olla siitä wisin ja wahwalla uskolla

siis pitää, että Jumala toimittaa ja tekee sen työn hänessä, niinkuin pyhä Pietarikin (1 Ep. 4: 11) opettaa: **jos jollakin on joku wirka, hän tehdään niin kuin siitä woimasta, jonka Jumala antaa y. m.** Sitte se menestyykin ja onnistuu hywin. Mlööön tehkö kristitty mitään omasta woimastansa eli päästänsä, vaan olkoon wisfi siitä, että Jumala waikuttaa hänen kanssansa ja kauttansa, niinkuin p. Paawali 1 Kor. 9: 26 taas sanoo: **en minä niin juokse, kuin tietämättömän puoleen; ja minä kilwoittelen, ei niinkuin tuulta piesten.**

34. Tästä saattaa sitte seurata, että Jumalaa ylistetään ja kiitetään, jolle yksin tulee kunnia ja kiitos kaikesta hyvästä, niinkuin p. Paawali tässä sanoo; niinkuin p. Pietarikin, sanottuansa ensin, että kaikki on tehtävä siitä woimasta, jonka Jumala antaa, kohta lisää siihen, sanoen: **että Jumala kaikissa Jesuksen Kristuksen kautta kunnioitettaijin.** Mutta joka jotakin tekee omasta woimastansa, niin hän kuitenkin, waikka suullansa kiittääkin Jumalaa, walehtele ja pettää, niinkuin ulkokullattu (fariseus) ewankeliumissa. Kiitos onpi uhri ja ainoa työ, jonka teidämme ja olemme welwollijet Jumalalle tekemään. Sitä emme saata kuitenkaan itsestämme, vaan wälimehemme Jesuksen kautta, jota paitsi ei lukaan tule eikä pääse Isän tykö. Siitä olemme usein puhuneet.

N:o 16. Sunnuntaina Septuagesima.

1 Kor. 9: 24—10: 1—5.

Rakkaat weljet! ettekö te tiedä, että ne, jotka kiistassa juoksawat, kaikki tosin he juoksawat y. m.

1.

Tämä epistola on osa siitä laajasta opista, jota p. Paawali teroittaa Korintilaisille neljässä luvussa, jossa hän opettaa, kuinka uskossa heikkoja kohdeltakoon ja varoittaa röyhkeitä ja ylpeitä kristityitä katsomaan eteensä, etteivät hekään lankeisi, joskin nyt seisowat. Hän antaa kylläksi peljättävän vertauksen niistä, jotka kiistassa juoksawat tahi kilwoittelewat palkinnosta, jossa moni juoksee palkintoa kuitenkään saavuttamatta. Siis juoksemisessa ei ole kyllä, waan juoksu ei saa olla suotta juoksua. Niin ei sekään ole kyllä, että ollaan uskowaiset ja juostaan Kristuksen tiellä; waan ijankaikkinen elämä pitää käsitettämän, niinkuin Kristukseen Matt. 24: 13 sanoo: **joka wahwana pyhyh loppun asti, se tulee autuaaksi, ja p. Paawali: joka luulee seisowanja, katsokaan, ettei hän lankee (1 Kor. 10: 12).**

2. Nyt estetään sellainen juokseminen kahdella tapaa. Ensiksi laiskuudella, koska ei uskoa miehullisesti harjoiteta ja ollaan hitaita hywisä töisä, joten juoksu tulee estetyksi. Tästä esteestä ei puhu p. Paawali tässä, minun ymmärtääkseni; sillä ei hän puhu laiskoista juoksejoista, waan niistä, jotka **hukkaawat juoksawat**, juosten hairaan sellaisina, jotka hartaasti juoksawat maalia kohden, mutta joilla on silmään edessä kummitus, etteivät osaa maaliin, waan juoksawat harhaan, taittawat niiskansa tahi muutoin loukkaantuwat kauhiasti. Sentähden waroittaa hän heitä juostessansa niin juoksemaan, että saavuttaisiwat palkinnon, jäämättä sitä wajalle. Tämä juoksu estetään

siis, jos pystytetään wäärä maali tahi oikia siirretään, niinkuin hän Kol. 2: 18 sanoo: **älkäät antako kenenkään woittaa teidän kilwoituffenne palkkaa.** Kuitenkin tuottaa laiskakin ja huoletoin elämä wihdoin viimein sen, että sellainen palkka kadotetaan. Sillä ihmisten maatesa on wihollinen heti pian kylwännyt ohdakkeita nisuin sekaan (Matt. 13: 25).

3. **Siirtää maalia** on wäärentää Jumalan sanaa ja saarnata omia mielipiteitä Jumalan sanan warjon alla. Tämä omi pian ja helposti tehty, jollemme katso etemme ja pyhy Hengen yhteydessä, waan jokainen noudattaa omaa päätänsä ja mieltänsä, ei lufkaan myönnä toiselle, waan jokainen mielistyy parhaiten omaan luuloonsa. Sentähden onkin niin käypä, että, kussa ei rakkautta ole, oppineet ja wäkwät tahowat tulla joinakin erinomaisina pidetyiksi ja katsowat ylöns uskossa heitot; sinähän nyt perkeleellä omi mukawa tilaisuus kylwää ohdakkeita. Sentähden myöös p. Paawali Ef. 4: 3 kutsuu rakkouden **Hengen yhteydeksi** ja waroittaa meitä **ahteroitsemaan pitämään Hengen yhteyttä rauhan siteen kautta.** Ja 2 Tess. 2: 10 ennustaa hän antikristuksen tulewan sentähden, ettei ole otettu vastaan rakkautta totuuteen, se on, oikiaa, totista rakkautta.

Mutta jokainen kuin kilwoittelee.

4. Jos kiistassa juoksewa ja kilwoittelewa toimittaisi samallansa muita asioita eli tekisi hyötyä, eikä mar hän paljoa woittaisi, waan woitettaisiin pian, kadottaisi taistelun ja kaikki. Jos hänen nyt on taistelemisen, ei saa hän pitää huolta muista asioista, waan hänen pitää kaikki unohtaman ja sifensä jättämän ja

ainoastansa kilvoituksesta huolta pitämän; ja sittenkin tarvitsee hän armoa woittaaksensa, koska eivät nekään kaikki, jotka luopuen kaikesta juoksawat, saawuta juoksemalla palkintoa. Sitä tarpeellisempi on nyt tässä kristillisessä kilvoituksessa luopua kaikesta ja waan kilvoituksesta pitää huolta. Joka siinä siwussa tahtoo etsiä omaa kunniaansa ja hyötyä ja Jumalan sanasta ja Hengestä woittaa kiitosta ja olla pidettyinä muitten rinnalla jonakin suurena, niinkuin lahnot ja eriseurat tekewät, mitä olisi heillä mielessä woittaa? He owat kokonansa tiedotut ajalliseen kunniaan ja hyötyyn, kärsistä ja jaloista sidotut ja kokonansa wangitut. Semmoinen juokseminen tulee juoksemiseksi, jota joku on unissa juoksewanansa ja makaa kuitenkin wuoteella laislana ja wangituna.

Mutta en minä niin juokse, kuin tietämättömän puoleen: ja minä kilwoittelen, ei niinkuin tuulta piesten.

5. Tässä asettaa p. Paawali itsensä esimerkiksi ja osoittaa, kuinka maalista esytään: tietyksi jos rakkaus laiminhyödyttää ja esytään Jumalan sanassa omaa mieltä, ajallista kunniaa ja hyötyä, joten uskon harjoitus oikaissa jää takapajulle. Silloin warmaan wäärät ja laiskat kristityt owat täydessä juoksuksa, sekä nopiat ja wiriät jumalallisen sanan ja menon warjossa, sentähden että he kääntäwät ja wääntäwät sen kaikeksi omaksi kunniauksensa ja hyödyksensä; mutta eivät huomaa sitä sulaksi tietämättömän puoleen juoksemiseksi ja tuulta pieksämiseksi. Sillä he eivät koskaan tartu oikein asiaan kiinni eiwättä kohtaa koskaan maalia. Runnian himo ja oman woiton pyyntö pitäisi heidän kuolettaman ja hillitsemän ja taipuman alttiisti palwelemaan lähimäistä. Mutta tätä eivät tee, waikka muutoin tekewät kaikellaisista, ja tälläkin kuitenkin waan saattawat kunnianhimonja ja oman woitonpyyntönjä wahwemmaksi. Sitte kyllä tuhannesti wannowat etsiwänjä ainoasti Jumalan kunniaa, ei omaa kunniaansa, lähimäisen hyötyä, ei omaa hyötyänjä. Selälaisista sanoo p. Pietarikin (2 ep. 1: 9, 10), että **owat sokiät ja ei näe mitään kaukaa ja**

owat unhoittaneet olleensa puhdistetut entisistä synneistänsä, sentähden etteiwät tee kutsunustansa wahwaksi hywillä töillä. Sentähden löy heidän niinkuin p. Paawali tässä sanoo, että he juoksawat niinkuin tietämättömän puoleen ja kilwoittelewat niinkuin tuulta piesten. Sillä heidän sydämmensä on huikentelewainen Jumalan edessä ja epäilewäinen kaikissa heidän teisiänsä, Jaak. 1: 8. Sillä yhtä epätietoiffia ja epäilewäiffiä kuin owat sydämmessänjä, tulewat he horjuwajiffi ulkonaisestikin töissänjä ja opissänjä, ottawat toimiauksensa nyt sitä, nyt tätä, eivät taida saada lepoa eikä olla ilman eriseuraa. Siitä sitte seuraa, että heidän tähtyy esyhä maalista, eli itse siirtää maali edestänjä ja poiketa pois oikaalta yhteiseltä tolalta.

Waan minä kuritan ruumistani ja painan sitä alas.

6. Tämä on, mitä hän ennen sanoo: **johtainen kuin kilwoittelee, kaikista hän itsensä pitää pois.** Sillä ruumiin kurittamisella ei tarkoita hän ainoastansa lihallisen himon hillitsemistä, waan hillitsemistä kaikkein ajallisten asiain suhteen, joissa meillä on ruumiillista huwitusta, joita on kunnia, suosio, tawara y. m. Joka nämät walloilleen päästää hillitsemättä, hän kaiketi niin saarnaa, että hän tulee kadotetuksi, waikka hän oikeinkin saarnaisi. Mutta nämät, semmentkään maallinen kunnia, eivät salli hänen oikein saarnata. Sentähden antaa p. Paawali näillä sanoilla siewan pistoksen kunniahimoisille ja omaa hyötyänjä pyytäwille saarnaajille ja kristityille, (sanoen) etteiwät ainoasti hukkaan juokse ja kilwoittele tuulta piesten, waan myös että itse tulewat hyljättyiksi sellaisina, joilla on ainoastansa kristillisen menon kiilto ja muoto.

Mutta en minä tahdo sitä teiltä, rakkaat weljet, salata, että meidän isämme owat kaikki pilwen alla olleet.

6. Tässä kertoo p. Paawali kauhian esimerkin pyhästä raamatusta, jolla hän osoittaa, ettei kaikki juoksiat saawuta palkkaa. Sillä Israelin lapset, luwulta noin kuusisataatuhatta miestä, juoksiwat kaikki Jumalan tietä niin woimallisesti hänen sanassansa ja uskossa, että he

myös kaikki olivat jumalallisen pilven werhosja ja käiwät ihmeellisellä tavalla poikki meren. Mutta niin monesta, jotka silloin juoksivat, saawutti ainoasti kaksi palkan, Josua ja Kaleb, jotka ainoat koko tuosta suuresta joukosta tulivat luwattuun maahan. Tämän selittää p. Paawali itse tämän epistolan jälkeen ja sanoo (1 Kor. 10: 12, 12), että nämät ovat tulleet meille esikuvaksi ja ovat kirjoitetut meille karttamiseksi: että hän, joka luulee seisowansa, katsokaan waan ettei hän lankee. Tämä kaikki tarkoittaa, että ylpeys, oma itsepintainen luulo peljästyi, ettei kukaan halwaksi toista eikä muitten suhteen etsi Jumalan sanaa kunniaa ja hyödytystä; waan että jokainen sovitaisi itsensä toisen mukaan ja toinen kärsi toista, wälewät heikkoja y. m., niinkuin koko nämät neljä lufua opettawat ja teroittawat.

8. Kuinka monta taitawaa, mainiota ja jaloa miestä on ollut näiden kuuden sadan tuhannen joukossa, joiden wertaisiksi emme ole mahdolliset luettaa! Niiden joukossa oli kahden-toistatuhannen sukukunnan kaksitoista ruhtinasta, eritenkin ruhtinas Nahašon, joka Matt. 1: 4 on Kristuksen sukuluettelossa. Niin myös ne seitsemänkymmentä miestä, joiden kesken Mojesken henki oli jaettu, semminkin Eldad ja Medad, 4 Mos. 11: 27, ja muut mainiot miehet, lukuun ottamatta Koraa ja hänen joukkoansa. Katso, kaikki nämät juoksivat, olivat paljon tehneet ja kärsineet, nähneet monta Jumalan ihmettä, auttaneet rakentamaan kaunista tobiduksen majaa ja jumalanpalvelusta ja ovat olleet täynnä hyviä töitä, ja kuitenkin ovat he kaikki erehtyneet ja on heidän tähtynyt kuolla korwessa. Mikä rohkeus on niin suuri ja ylpiä, jota ei sellainen Jumalan ihmeellisen tuomion esimerkki murtaisi ja nöyryttäisi? Sentähden kuuluu synstä: joka luulee seisowansa, katsokaan ettei hän lankee.

9. Helppo on tämä esimerkki ymmärtää, antakoon Jumala, että sen painaisimme sydämeemme! Nyt tähtyy meidän katsoa apostolin tekstiäkin ja sanoja, joissa hän puhuu kasteesta ja hengellisestä syömisestä, juuri kuin olisi puhe kristityistä, ja tekee isät meidän wertaisiksemme,

M. Luther. Kirjko-Pöytä.

juuri kuin olisi heilläkin ollut kaste ja alttarin sakramentti. Tästä ensin tiedettäköön, että Jumala, kuin usein sanottu on, on maailman alusta asti johdattanut, lunastanut ja aututtanut pyhänsä kahdella tapaa: ruumiillisella saamalla ja ulkonaisilla merkeillä, niinkuin Adamin näillä sanoilla: **Waimon siemenen pitää rikki tallaan karmeeseen pää, 1 Mos. 3: 15,** se on, Kristus on tulewa, ja on woittawa kuoleman, synnin, perkeleen meidän hyväksymme. Tähän sanaan antoi hän sen merkin, että tuli taivaasta sytytti uhrin, niinkuin Abelille 1 Mos. 4: 4 tapahui ja useassa paikassa raamatussa mainitaan. Tämä sana oli Adamin ewankeliumi Noaan ja Abrahamiin saakka. Siihen ovat kaikki pyhät Abrahamiin asti uskoneet ja tulivat synneistä pelastetuiksi, samate kuin mekin pelastetaan ewankeliumin sanan kautta, jos sen uskomme. Ja tuli taivaasta on Jumalan sanan kanssa ollut heille merkinä, niinkuin kaste meille.

10. Sellaisia sanoja ja merkkiä on hän eri ajoilla aina antanut toisia aina viimeiseen asti, nimittäin ewankeliumin ja kasteen kaikkein pakanain kesken, jotka Kristus antoi omassa personassansa. Niin antoi hän Noalle sanan, että hän jäisi henkiin wedenpaisumisessa, ja merkin, laivan eli arkin, jonka hän rakensi, ja uskollansa sanaan ja merkkiin tuli Noa ominensa wanhurskautetuksi ja pelastetuksi. Sitte sai hän toisen sanan ja merkin taivaan taaren. Samoin antoi hän sitte Abrahamille sanan ja ympärileikkauksen merkin, joten ympärileikkaus oli hänen kasteensa. Noalle oli wedenpaisumus ja arki kasteena. Toisaalta on kaste meidän ympärileikkauksemme ja arkimme ja wedenpaisumistemme, kuten p. Pietarikin selittää sen 1 ep. 3: 21. Sillä kaikin paikoin on Jumalan sana ja merkki se, johon pitää uskotaman ja niinmuodoin uskon kautta wapahtettaman synnistä ja kuolemasta.

11. Samoin oli Israelin lapsilla Jumalan sana, että tulisi luwattuun maahan; tähän sanaan oli heille annettu monta merkkiä, erittäin p. Paawalin tässä mainitsemat meri ja pilwi, taivaan leipä ja wesi kallioista, jotka,

sanoo hän, olivat heidän kasteensa, samate kuin nyt kasteen tulisi olla meidän meremme ja pilvemme. Sillä kaihin paikoin on usko ja Henki yhdellinen, vaikka sana ja merkit ovat toiseltaisia. Sanat ja merkit ovat eri ajoilla erilaiset; mutta usko samaan ainoaan Jumalaan pysyy yhtäläisenä. Hän, näet, antaa monellaisten merkein ja sanan kautta eri ajoilla yhtäläisen uskon ja Hengen ja vaikuttaa siten myös yhtäläisen päästön synnistä, lunastuksen kuolemasta ja autuuden kaifissa pyhissä, eläködt maailman alussa, kesti-ajalla eli lopulla.

12. Sitä tarkoittaa p. Paavali tässä, sanoisinaan isän syöneen samaa ruokaa ja juoneen samaa juomaa, kuin mekin, hän lisää kuitenkin tähän sanan **hengellistä**. Sillä ulkonaisesti ja ruumiillisesti oli heillä toisia merkitä ja sanoja, kuin meillä; mutta henki ja usko Kristukseen oli heillä sama, kuin meilläkin. Mutta **syödä ja juoda hengellisesti** on uskoa Jumalan sanaan ja merkkiin, kuten Kristus Joh. 6: 54, 55 sanoo: **joka syö minun lihani ja juo minun wereni, hän on minussa ja minä hänessä**; niin myös: **minun lihani on totinen ruoka, ja minun wereni on totinen juoma** p. m., se on, joka uskoo minuun, hänen pitää elämän.

Sillä he joiwat siitä hengellisestä kallioista, joka heitä seurasi; mutta se kallio oli Kristus.

13. Se on, he uskoivat samaan Kristukseen, johonka mekin uskomme, vaikka ei hän vielä ollut tullut lihaan, vaan oli vasta tulewa. Ja tämän heidän uskonsa merkinä oli ruumiillinen kallio, josta he ruumiillisesti joiwat wettä, samate kuin mekin alttarin sakramentilla syömme ja juomme ruumiillisessa leiwässä ja wiinassa hengellisesti totisen Kristuksen, se on, ulkonaisessa syömisessä ja juomisessa harjoitamme uskoa siällisesti. Sillä jollei heillä olisi ollut Jumalan sanaa uskossa juodesansa wettä kallioista, ei olisi se mitään hyödyttänyt heitä sielun suhteen. Samate ei hyödytä meitäkään ilman uskoa ottaa leipää ja wiinaa alttarilta. Niin, jollei heillä kallioon nähden olisi ollut Jumalan sanaa, ei olisi kallio koskaan antanut wettä eikä aihetta uskomaan. Ja jollei

tässäkään, mitä leipään ja wiinaan tulee, olisi Jumalan sanaa, ei saattaisi se olla hengellinen ruoka, eikä harjoittaa uskoa.

14. Sentähden on hengellinen ruoka ja juoma kaihin paikoin yhtäläinen, johon Jumala panee sanansa ja merkinsä, olfoon se kuinka ulkonainen ja ruumiillinen tahtonsa; ja jos hän käskisi minun ottamaan maasta oljen kortta, olisi kohta oljen korressa hengellinen ruoka ja juoma, ei oljen korren tähden, vaan sanan tähden ja tämän Jumalan totuuden ja läsnäolon merkin tähden. Mutta jos siinä toisaalta ei ole Jumalan sanaa ja merkkiä tahi jollei sitä tunneta, niin ei se auta, jos kohta itse Jumala olisi siinä; niinkuin Kristus Joh. 6: 63 sanoo itsestänsä: **ei liha mitään auta**; kuin he eivät ota waaria sanasta, kuinka hän puhuu lihas-tansa, jotka sanat tekevät hänen ruumiinsa oikaaksi ruuaksi, koska hän sanoo (w. 51) olevansa se elävä leipä, joka tuli alas taivaasta. Siis ei pidä (sokian järjen tapaan) yhtä paljon huomioon otettaman Jumalan töitä, merkkiä ja ihmeitä, kuin Jumalan sana niissä, niinkuin usko tekee.

15. Mutta hän ottaa puhuaksensa ainoastansa kallioista ja sanoo: **he joiwat siitä hengellisestä kallioista, joka heitä seurasi; mutta se kallio oli Kristus**. Täten hän selittää ja sovitaa Kristukseen kaikki sellaiset kuvaukset ja merkit, jotka Jumalan sanan kautta ovat tapahtuneet Israelin kansalle; sillä kuussa Jumalan sana on, siinä on Kristus ja kaikki Jumalan sanat ja lupaukset tarkoittawat Kristusta; niinkuin hän itse Joh. 3: 14 selittää ja sovitaa Moosoksen waskikärmeen itsehensä, niin että sitäkin taitaisimme sanoa heidän katselleen juuri samaa kärmettä, jota me katselemme. Sillä he näkiwät hengellisen kärmeen, joka sitte tuli ja joka oli Kristus ristin puussa, se on, heidän näkemisensä oli uskominen Jumalan sanan kärmeestä, niinkuin heidän hengellinen juomisensa oli Jumalan sanan uskominen, mitä kallioon tulee. Sillä jollei siinä olisi ollut Jumalan sanaa, ei olisi kärme mitään auttanut, vaikka siinä olisi ollut paljaita waskisia kärmeitä ja he olisiwat niitä ijankaikkisesti katsel-

leet; ei kallioakaan olisi auttanut, jos kohta olisivat kaikki kalliot muruiksi särkeneet tahi niitä imeneet, jollei siinä olisi ollut Jumalan sanaa.

16. Siis, tässä Raawali antaa meille esimerkissä kallioista yleisen ohjeen, jota saattamme taiwaan leiwästäkin sanoa: he söivät sitä taiwaan leipää, jota me syömme; mutta he söivät sitä hengellisestä taiwaan leiwästä, joka sitte tuli, joka oli Kristus; se on, heidän syömisensä oli uskoa Jumalan sana leiwässä, jota ruumiillisesti söivät. Sillä jollei heillä olisi siinä ollut sama sana, olisi se ollut paljas ruumiillinen ravinto, sielua hyödyttämätön, eikä olisi saattanut harjoittaa uskoa, niinkuin Kristus Joh. 6: 32 sanoo: ei Moses sitä leipää antanut teille taiwaasta, mutta minun Isäni antaa sen totisen leiwän taiwaasta; ei niin kuin isänne söivät korvessa ja kuolivat (w. 49). Samoin sanoo itse Moseskin: hän raivitsi sinua mannalla, että hän antaisi sinun tietää, ettei ihminen elä ainoastansa leiwästä, vaan kaikista, kuin Herran suusta lähtee; ikään kuin hän sanoisi: ruumiillisessa taiwaan leiwässä et saa katsoa ainoastansa sitä asiaa, jolla watsas tähtät, vaan paljoa enemmän sanaa, jolla hän sinulle lupaa ja antaa leipää taiwaasta; sillä siitä sanasta siinä hankaittisesti elät uskossa.

17. Samate saatat sanoa merestä ja pilvestä: he waelsiwat saman pilwen warjossa, jonka suojassa me käymme; mutta he waelsiwat sen hengellisen pilwen werhossa, joka sitte tuli, joka oli Kristus: se on, heidän waeltamisensa oli uskoa Jumalan sana, joka heillä oli sydämnnessänsä ruumiillisesta ulkonaisesta pilvestä, seurataksensa sitä. Ilman sellaista sanaa eivät olisi he taitaneet uskoa eikä seurata pilweä, eikä siellä ilman samaa sanaa olisi pilweäkään ollut. Sentähden kutsuttiin sama pilwikin Herran kunniaksi, joka oli luvattu olemaan siellä y. m. Siis näemme, kuinka meidän kaikissa asioissa on huomioon ottaminen Jumalan sana, jossa uskon tulee rippua, jota paitsi Jumalan merkki ja työ taikka ei ole siinä läsnä, taikka, jos onkin ja ilman sanaa ainoastansa silmin katsellaan, aukasewat ne waan suun

selällessä ja matkaan saattawat ajallisen ihmettelemisen, niinkuin kaikki muut uudet asiat. Mutta ne eivät hyödytä sielua eikä edistä uskoa.

18. Muutamat tässä selittävät myös sanan seurasi näin päin, että tämä hengellinen kallio kalli Israelin lasten seurassa, on ollut heidän parissansa ja pysynyt heidän matkakumppaninansa, joten sanain pitäisi kuuluman: comitante petra eikä consequente, ikään kuin olisi Kristus siellä ollut läsnä sanassa ja uskossa; ja tämän ymmärryksen antaisi kreikkalainen teksti. Mutta hyödyttömyyden on tästä riidellä; pitääköön kukaan, mitä hän tahtoo; molemmat ovat yhtä oikein. Minä pysyn kuitenkin siinä, mitä sanonut olen, että kaikki tapaukset ja Jumalan sanat ennen muinoin ovat tarhoittaneet tulevaa Kristusta, joka sitte tuli, johon heidän kaikkein on tähtynyt uskoa, niinkuin Abrahaminkin näki takanansa pensastossa oinaan ja otti sen ja uhrasi, se on, hän uskoi wastedes tulemaan ja uhrattawaan Kristukseen.

19. On toisinaan, jotka sowitzawat tämän lauseen: mutta se kallio oli Kristus ruumiilliseen kallioon ja selittävät sen näin: kallio merkitsee Kristusta: sillä eihän Kristus ole ruumiillinen kiwi, joten siis tässä sana on tietää samaa kuin merkitsee. Tämän he sitte wetäwät muuhinkin Kristuksen sanoihin, kuin hän sanoo Herran ehtoollisesta: ottakaat ja syökää, tämä on minun ruumiini, ikään kuin hän sanoisi: leipä waan merkitsee minun ruumiistani, mutta ei ole. Tällä on heillä mielessä kieltää leiwän olemasta Kristuksen ruumiin. Samate käyttäwät he tätä Joh. 15: 1 lausetta: minä olen se totinen wiinapuu, se on, minua merkitään wiinapuulla. Kawahda itseäs sellaisista! ne owat omaista pahundeistansa raamatun wäärentäjiä. Eroittaahan tässä p. Raawali selwillä sanoilla ruumiillisen kallion hengellisestä ja sanoo: he joiwat siitä hengellisestä kallioista, joka heitä seurasi, joka oli Kristus. Ei hän sano, että Kristus oli ruumiillinen kallio, vaan hengellinen kallio; sillä ruumiillinen kallio ei ollut hengellinen, ei se myös sitte tullut, eikä kullennut heidän seurassansa.

20. Sentähden emme tarwitse ensinkään tässä heidän selitystänsä ja wääntelemistänsä; waan asia on niin tosi kuin sanat kuuluvat, sekä on ymmärrettävä olemisesta eikä merkitsemisestä. Ei puhuta myösk Joh. 15: 1 luonnollisesta wiinapuusta, waan hengellisestä. Miltä kuuluisi tämä: minä merkitään hengellisellä wiinapuulla? Sen täytyy olla puhutun olemuksesta ja kuulua näin: tässä on oleellinen ja totinen hengellinen wiinapuu, joka minä olen. Samoin myösk Joh. 6: 55: **minun lihani on totinen ruoka.** Ei sanota: lihani merkitsee tahi merkitään totisella ruualla: waan hengellisestä ruuasta on sanottu näin: minun lihani on totinen, oleellinen ruoka, ei watsan hywässi ruumiillisesti, waan sielun hywässi hengellisesti. Mä siis anna kenenkään ottaa sinulta tahi wääntää näitä sanoja: leipä on minun ruumiini, ei niin ymmärtäen, että leipä merkitsee hänen ruumistansa, niinkuin he sanovat, waan suoraan niin kuin sanat kuuluvat: leipä on siinä oleellisella ja lässä-olewalla tawalla minun ruumiini y. m. Sillä ei kelpaa wääntää raamatua oman päänsä mukaan, waan suorilla sanoilla on todeksi näytettävä, että sana on tietää samaa kuin sana merkitsee. Ja joskin sen (sanan on) paikka paikoin taitaisi näyttää tietävän merkitsee, ei olisi kuitenkaan se kylläksi, waan pitäisi myösk selwästi sekin todeksi näyttämän, että se tässäkin paikkaa pitää wälttämättömästi niin ymmärrettämän. Mutta sitä he eiwät koskaan woi tehdä. Mutta kuin ei sitä taideta tehdä, on meidän antaaminen Jumalan sanan wangiksi ja ymmärtäminen ne, kuten ne kuuluvat.

21. Mutta niinkuin Kristus wanhaassa testamentissa on kaikellaisilla merkeillä ja tapauksilla kuvattu, niin hän tässäkin kuvataan kalliolla. Tässä täytyy meidän ensin katsoa, kuinka tämä ruumiillinen kallio korwessa oli laukana ihmisistä ja ilman ihmistyötä ihan yksinäinen ja autio. Samoin on Kristus maailman mielestä wäähä-arwoinen kapine, jota ei yksikään ihminen pidä arwossa, josta ei yksikään huoli, jota ei ihmisellinen työstään ole valmistanut.

22. Myösk se, että kalliosta wuotaa wettä, on wastoin luontoa ja pelkkä ihme. Mutta wesi on Jumalan elähyttävä Henki, joka on lähtewä ristiinnaulitusta, kuolleesta, tuomitusta Kristuksesta, joka on juuri ikään kuin ammentaa elämää kuolemasta ja tapahtuu kuitenkin Jumalan woimalla. Sillä hänen kuolemansa on elämämme, ja meidän, jos elää tahdomme, pitää kuoleman hänen kanssansa.

23. Että Moses Jumalan käskystä lyö sitä sauwalla ja Jumala näyttää hänelle kalliion, se on saarnawirta, joka Jumalan käskystä saarnaa Kristuksesta ja siis suun sanalla iskee kivestä ulos Hengen. Sillä ei Jumala tahdo antaa Henkeä kenellekään ilman sanaa ja saarnawirtaa, jonka hän juuri sitä warten on asettanut ja käskenyt saarnaamaan ainoastansa Kristuksesta. Sillä jollei Moses olisi Jumalan käskystä sauwallansa lyönyt kalliota, ei olisi siitä koskaan wettä juossut. Tämä on se suun sauwa eli witsa, josta Jesaias (11: 4) sanoo: **hän lyö meitä suunsa sauwalla ja huultensa Hengellä tappaa hän jumalattoman.** Ja Ps. 45: 7: **sinun waltakuntas waltikka on oikenden waltikka y. m.**

N:o 17. Seksagesima Sunnuntaina.

2 Kor. 11: 19 — 12: 9.

Rakkaat veljet! te kärjitte mielellänne tyhmiä, että te wiisaat olette. Te kärjitte, jos y. m.

1.

Maailman kutsuu ja pitää itsensä kehujat tyhminä, niinkuin sanotaan: oma kiitos haisee; ja Salomo kieltää sen pois, San. 27: 2 sanoen: **anna toisen sinuas kiittää, eikä oman suus!** Ja Kristus Joh. 8: 54 sanoo: **jos minä itseäni kunnioitsen, niin ei minun kunniani ole mitään.** Sentähden tunnustaa p. Paawali tässä tähtywänsä tulla tyhmäksi kehumisensa tähden eikä ryhtywänsä siihen mieltä mielin; mutta hätä pakottaa häntä siihen. Sillä wäärät apostolit tekivät, niinkuin kaikkein wääräin henkein luonto on, puhuivat tietysti yksinkertaisen kansan kuullen suuria, mainioita, koreita sanoja, kehuiwat olevansa pyhää Paawalia paljoo ylevämmät, saattaaksensa siten p. Paawalin ja hänen oppinsa halveksitukseksi ja mitättömäksi. Paawali ei nyt suuresti walitsi sitä, että hän pidettiin halpana ja wäärät apostolit jaloina; mutta sitä ei saata hän kärjää, että ewankeliumi niin häwiää ja hänen Korintissa kääntämät kristittyjä effyhetään; sentähden hän tekee, mitä hän taitaa, jos kohta hän tyhmäksiin tulisi ja itseänsäkin kehuisi.

2. Mutta runsaswarallisesta hengestänsä käyttää hän kehumiä taidokkaasti ja saattaa wääräin apostolein kehuminen somasti häpiäksi ja tyhjäksi. Ensiksi kerskaa hän itseänsä kaikesta siitä, josta he itseänsä kerskasivat, ja enemmästäkin, ja sanoo sentähden tyhmäksi tulewansa. Itään kuin hän sanoisi: suuria hupsuja ja törkeitä aasia ovat ne, jotka itsestänsä kerskaawat ja pitäisi heidän sydämnestänsä häpeemän; sillä ei yksikään rebellinen, järjellinen ihminen kerskaa itsestänsä; sitä tekewät löyhät,

lewymieliset ihmiset. Mutta näin kowin ja ankarasti ei tartu hän heihin, waan warsin siwästi ja näppärästi, astuen muka esiin tyhmänä. Itään kuin sanoisi: nähkää, kuinka somasti kehuminen sopii minulle; täytyy häwetäni kehumiäni, waikka kaikki on totta, mitä mä kerskaan. Kuinka suurempi häpiä on teille suuri kehumisenne, josta ehkei mikään liene totta? Näin pukee p. Paawali pilakaapun yllensä ja asettaa itsensä näille törkeille tolwanoille peliksi, nähdäksensä millisiä ihmisiä he owat. Tämä on taiten käyttää tyhmyyttä lähimäisen hyödyksi ja parannukseksi ja ewankeliumin kunniaksi, joten tyhmyyden on wanhurskaalle wiisaus, niinkuin hänelle myös kaikki kappaleet owat puhtaita ja pyhiä.

3. Toiseksi hän antaa heille ankaran wahan kolauksen ja osoittaa, kuinka vielä owat tietämättömiä siitä, mistä ja kuinka oikia kristitty kerskatkoon. Sillä kristitty kerskaa itseänsä siitä, jota kaikki muut häpeewät, tietysti ristikistä ja paljosta kärsimisestä. Tästä kerskata on oikia taito, kuten hänkin Gal. 6: 14 sanoo: **pois se minusta, että minä muusta kerskaisin, waan ainoastansa meidän Herran Jesuksen Kristuksen ristikistä.** Tätä kerskausta wäärät apostolit kaiketi wälttawät; sillä he warsin urhoollisesti pakenevat pilkkaa ja kärsimistä ja halajawat waan elää kunniasa ja leutoisuudessa ja aina riehua ylinnä ja olla muita ihmisiä erinomaisempia, mikä onkin wahwa merkki siitä, ettei heillä ole hywää henkeä ja etteiwät ole tulleet Jumalasta; niinkuin Kristuskin Joh. 5: 44 todistaa: **kuinka te taidatte uskoa, jotka otatte kunniaa toinen toiseltanne, ja**

sitä kunniaa, joka ainoalta Jumalalta tulee, ette etsi?

4. Tämän epistolan ydin on siis tämä, että turha kunnian pyyntö saarnaajassa eli opettajassa on wahingollisin ja myrkyllisin pahe. Waikka ahneuskin heissä on paha asia ja tawallisesti seuraawat toinen toistansa; sillä oman voittonsa tähden pyytävät he olla jotakin korhia, erinomaisia ja etewää, woittaaksensa sitä enemmän. Sillä keltwotoin on keltwotoin; se ei anna mitään, joka ei mitään tuota. Kaikki muut wiat saarnaajassa owat paremmin suwaitawia, waikkei mitään ole hyvä ja hänen syystä pitää oleman nuhteettoman ja täydellisen, niinkuin p. Paawali opettaa Tit. 1: 7. Eikä olekaan se ihme. Sillä nämät molemmat wiat owat luonnollisesti ja suoraan päin wastoin saarnawiran luontoa. Sillä saarnawirka on asetettu koko sydämmellä etsimään ja tarfoittamaan ainoastansa Jumalan kunniaa, niinkuin Ps. 19: 2 sanoo: **taiwaat ilmoittawat Jumalan kunnian**; ja sen täytyy sentähden kärsiä pilkkaa ja häpiää, niinkuin Jeremias (Luk. 20: 8) walittaa: **Herran sana on tullut minulle pilkaksi ja nauruksi joka päivä**. Sillä ei maailma kärsi sitä; sentähden onkin hänen mahdotonta pysyä oikialla radalla ja saarnata puhdasta Jumalan sanaa, joka sitä itsellensä kunniaa etsii. Sillä hän pakenee pilkkaa ja häväistystä; sentähden karttaakin hän etsimästä Jumalan kunniaa, ja täytyy saarnata sitä, kuin ihmisille kelpaa, ja hänelle kunniaaksi tulee ja hänen taittoansa ja ymmärrystänsä ylistää.

5. Samoin on ahneuskin luonnostaan saarnawirkaa vastaan. Sillä niinkuin saarnawiran tulee pitää silmämääränänsä Jumalan kunniaa häpiäksämme, niin tulee sen myös tähdätä lähimäisen hyötyä ja parasta, eikä omaa hyötyänsä. Ja kussa ei niin käy, siellä se enemmän wahingoittaa kuin hyödyttää. Wäärän opettajan, joka waan omaa hyötyänsä etsii, on siis mahdotoin oikein saarnata: sillä hänen täytyy, täyttääksensä watsansa, saarnata, mitä ihmiset mieliihywin kuulewat. Sitä syystä kutsumekin p. Paawali Rom. 16: 18 sellaiset watsan palvelioiksi, ja monessa paikassa nuhtelee

raamattu heidän ahneuttansa. Joka nyt tahtoo olla saarnaaja, hän katwahtakoon itseänsä enimmästi turhasta kunnian pyynnöstä ja ahneudesta, tahi jos tietää niihin kietoutuneensa, wälttököön saarnawirkaa. Muutoin ei hän ole toimittawa mitään hyvää, waan ainoasti häpäisewä Jumalaa, wiettelewä sieluja ja warastawa ja ryöstäwä tawaraa. Tästä on nyt huotia ymmärtää epistolaa; tahdomme kuitenkin lähemmin katfella muutamia asioita.

Te kärsitte mielellänne tyhmiä, että te wiisaat olette.

6. Hän ylistää korintilaisissa kuutta kärsiwällisyhyden ja taidon kappaletta: että he taitawina mielellään kärsiwät tyhmiä; salliwat tehtävänsä palvelioiksi ja orjiksi; kärsiwät, jos joku heitä syö, niin myös jotakin heiltä ottaa, korottaa itsensä heidän ylitfensä ja lyö heitä laswoille. Mutta näin kiittelee hän heitä, walmistaaksensa itsellensäkin tilaa olla tyhmänä, että he sitä mieluisemmin kärsiwät hänen tyhmyyttänsä. Itään kuin hän sanoisi: kuin kärsitte niin paljon muilta, jotka teitä wahingoittawat ja sellaisessa kärsimisessä teette taiten, toiwon minäkin hyvänä pitävänne, että minä, joka teille olen paljasta hyvää tehnyt, hiukan hulluttelen, kuin tätäkin teen teidän hyväksenne, säilyttääkseni ewankeliumin sanan parisanne wääriä profeettaita vastaan. Siinä näet, kuinka siwosti ja isällisesti hän pitelee korinttilaisia, joita hän olisi saattanut kowin nuhdellakin wääriä profeettaita kärsimisestänsä; mutta hän kiittelee heitä niinkuin isä arkaa lastansa ja moittii kiitokfessansa molempia, heitä ja heidän wääriä profeettaitansa, näin kohdelaksensa heitä mitä hienoimmin, niinkuin raataa munaa, ettei hän pudistaisi heitä rikki tahi peljättäisi.

7. Mutta hän käyttää siinä suurta taitoa, että hän samoilla sanoilla ylistää korinttilaisia ja samallansa kuitenkin salaa haukkuu heidän wääriä profeettaitansa. Sillä se, että hän kehuu heitä heidän kärsiwällisyhydestänsä, on wain pistellä, lyöä ja haawoittaa wääriä profeettaita; ikänä kuin hän sanoisi: olfoon menneeksi! olen omalla kuluksellani ja waarallani saar-

nannut teille ewankeliumia ja te olette minun työni kautta päässeet sellaiseen arvoon ja kunniaan, josta ette ole minulle mitään antaneet, ettekä mitään minulta kärsineetkään. Mutta minun ollessani poikeksa, tulee toisia ja miellyttää teitä, etsein minun työkseni omaa kunniaansa ja voittoansa. He pyrkivät mestareiksenne, minä en mihinkään kelpaa; he kehuvat kaikki tehneensä. Teidän täytyy olla heidän opetuslapsiansa ja oppilaitansa; heidän saarnansa pitää kelpaaman, minun ewankeliumi haifeman. Minun käy kuin mehiläisten, jotka tekewät työtä ja valmistawat hunajaa, mutta sitte tulewat laiskat metsämättiäiset ja haifewat madot ja syöwät hunajan, jota eiwät valmistaneet. Siis käy minunkin suhteeni toteen ja tähteen sananlasku, jonka Kristus Joh. 4: 37 lausuu: **toinen on, joka kylwää, ja toinen, joka niittää;** ja aina tunkee toinen toisen työhön, niin että toisen tähtyy tehdä työtä ja olla waarassa ja toisella on siitä voitto ja turwallisuus.

8. Sellaisia wääriä apostoleja woitte kärsiä, waikka owat aiwan tyhmiä ja opettawat julaa tyhmyyttä, tähän nähden olette taitawia ja kärsiwäisiä. Mutta niin ette kärsi minua, joka opetin teille julaa wiisautta, ettekä anna minulle paljoo nautittawaa. Mutta näiltä woitte kärsiä, että he waatiwat teitä orjuuteen, käskewin teitä herroinanne tekemään, mitä ikänä heidän päähänsä pöllähtää, ja te teette kuuliaisina. Mutta minun, joka olen ruwennut palweliasenne ja palwellut teitä ilman maksua, että te hallitsitte herroina Kristuksen kanssa, minun tähtyy olla mitättömän. Kaikki on hukassa, he hallitsewat teitä, ja tekewät, mitä itse tahtowat. Te kärsitte heiltä, että he syöwät teitä, se on, he kuluttawat teidän tawaranne; sillä te annatte heille runsaasti, niinkuin Ps. 14: 4 sanoo: **he syöwät minun kansaani.** Sellaiselle taidatte nyt ylen määrin ja runsaasti antaa tawaranne ja hywyhtenne ja sallitte heidän peijata itseänne mieltänsä myöden; mutta minä en ole teidän hywäänne saanut, waan olen kaikki maksotta tehnyt, että te Kristuksessa rikastuisitte. Heiltä kärsitte myöös, jos he teiltä ottawat enemmän, kuin te annatte; sekä että he

korottawat itseänsä ylitsenne ja tahtowat olla teitä ja minua paremmat ja ylpeillä teistä ja teidän parissanne; mutta niin ette kärsi minua, joka olen omaani kuluttanut teidän eduksenne, ottanut muilta (maksua) saarnatesfani teille, enkä ole teidän parissanne korottanut itseäni kenenkään herraksi, waan olen antaunut jokaiselle palwelukseksi ja mielihyväksi. Mutta nämät palwelluttawat itsensä ja laskewat teidän waltansa alle. Kärsittepä niin ikään, että nämät syöwät teitä kaswoille, se on, että he julkisesti haukkuwat teitä ja saattawat teidän häpeemään ja kohtelewat teitä törkeillä, sopimattomilla, häpeemättömillä sanoilla, juuri kuin olisitte aaseja ja raawaita ja he omia herrojanne. Sitä kaikkea te kärsitte; mutta että minä olen kohdellut teitä ja wieläkin kohtelen niin ikällisesti ja äitillisesti, se on mennyttä ja unhotettua kalua. Paawali ei ole suinkaan Korintissa tehnyt mitään hywää.

9. Katso, tässä näet, kuinka p. Paawali warsin taitawasti kuwaa wääräin opettajain luonteen, heidän kunnianhimonsa ja ahneutensa mukaan. Ensiksi, kuinka he antawat oikeain opettajain laskea perustus ja raataa, ja sitte tulewat itse ja tahtowat muka paremmin tehdä, saada siitä kunniaa ja hyötyä, pyrkien saamaan woi tolle sitä mieltä, että oikeain opettajain työ ja nimi on mitätöin ja kelpaamaton, waan että se, mitä he esittäwät, on kelpaawaa. Näin saawat kurjan, yffinkertaisen kansan suut ammonauki ja miellyttäwät heidän itsehensä sellaisilla foreilla ja mafeilla sanoilla, ja wiettelewät sitä, niinkuin hän Rom. 16: 18 sanoo. Nämät owat niitä laiskoja metsämättisiä, jotka syöwät hunajan, jota eiwät taida eikä tahdo valmistaa. Apostolin Korintissa näin käyneen osoittaa hywin tyllä tämä epistola, niin, molemmatkin epistolat, koska hän niissä aina puhuu niistä, jotka tuliwat hänen jälkeensä ja rakentawat lasketulle perustukselle ja kutsuu heitä perkeleen lähettiläisiksi.

10. Näillä on se onni, että ihmiset kantawat ja kärsiwät kaikkea heidän tyhmyyttänsä; ja joskin kohta käsitetään ja huomataan heidän hulluttelewän ehtä törkeästi, niin se kuitenkin onnistaa heitä ja kärsitään heiltä. Mutta oi-

keilta opettajilta ei kärsitä mitään ensinkään, vaan heidän kaikkia sanojansa ja töitänsä warioitaan, jos he mahdollisesti saataisiin kiinni, niinkuin Ps. 17: 9 ja usea muukin psalmi walittaa. Ja jos vaan muodoksikin lyhdytään raiska, kohta tehdään siitä pelkkiä suuria malakoja, siinä ei ole yhtään kärsimistä, vaan sulaa tuomitsemista, sadattemista ja ylönkatsetta. Saarnawirka on siis harmillinen virka. Siinä ei woi kestää hän, joka ei etsi ainoastansa Jumalan kunniaa ja lähimäisen hyötyä. Sen täytyy tehdä työtä, ja suoda muiden omistaa kunnia ja hyöty; hänen palkkansa pitää oleman pitkä ja wahinko. Tässä on asiana rakastaa eikä nauttia, ja olla kuitenkin suuttumatta. Jumalan Hengen pitää sen toimittaman; liha ja wesi ei sitä tee. Paawali wiittaa siis wääriin profettoihin, tässä sanoessaan: **te kärsitte mielellänne tyhmiä; itään kuin sanoisi: tiedän heidän usein hulluttelewän eikä muuta ojaawankaan, kuin opettawat wääriin; kuitenkin kärsitte te kaikkea heiltä.**

11. Toiseksi on heidän luontonsa suoraan orjuuttaa kansa, ottaa heidän omattuntonsa kiinni lakisäännöillä ja tekopyhyys-opilla, niin että he orjain tapaan tekewät pelwosta, mitä uhkauksilla heihin tyrhätetään. He owat siis opettajia, joita peljätään ja totellaan. Mutta oikiat opettajat, jotka päästävät oman tunnon wapaaksi ja tekewät meistä herroja, olemme pian unohtaneet ja katzoneet ylön. Ja sellainen wääräin opettajain herrawalta menehtyykin hywin, ja sitä kärsiwäisesti kärsitään, pidetäänpä kunniasafin. Mutta nämät kaikki owat Jumalan rangaiustuslakin, jotka kohtaawat niitä, jotkaiwät ota ewankeliumia vastaan rakkaudella ja kiitoksella, niinkuin Kristus Joh. 5: 43 sano: **minä tulin Isäni nimeen, ja ette minua ota vastaan; jos joku tulee omalla nimellänsä, niin te sen otatte vastaan.** Tällä muotoa on paawi hengellisen säätynsä kanssa tullut herrasemme ja me hänen orjiksensa hänen ihmisoppinsa kautta töistä. Ja samaa yrittävät lahkolaisemmekin unelkitwalla opillansa töistä.

12. Kolmanneksi he nitkowat oppilaansa luhin asti ja syiwät heidän typi tyhjiksi. Tämä onnistaa heitä ja heitä kärsitään. Kuulteni olemme tätä kyllä saaneet kokea paawifunnassa. Mutta ei oikeille opettajille anneta leipää; ja sekin on oikein. Sillä ollesjansa niille antamattomat, joilta saiwat Jumalan sanaa, ja salliesjansa heidän palwella itseänkä omalla kustannuksellansa, omi kohtuullista, että antawat sitä enemmän niille, jotka saarnaawat heille walhetta ja wahingoittawat heitä opillansa. Sillä mitä Kristukselta säästetään, se pitää kymmentertaisesti perfeleelle kannettaman, että ne, jotkaiwät anna totuuden saarnaajille lankaakaan, tulisiwat walhetteliain raastettawiksi.

13. Neljänneksi he ottawat, se on, pait sitä, mitä heille annetaan, repiwät he itsellensä, mitä ja kussa taitawat, vaan sywemmäksi sywentääksensä pohjatonta ahneuttansa. Tätäkin kaikkea kärsitään heiltä. Miin ei ollut paawilla tarpeeksi suurissa lahjoituksissa, vaan hän on monellaisilla kujeilla, kirjoilla, säännöillä, aneilla repinyt puoleensa maata ja kansaa ja kaiken heidän omaisuutensa ja köyhdyttännyt maailman kiskomisillansa. Tämäkin on oikein ja hywin ansaittu ewankeliumin ja sen saarnaajain halweksimisen tähden.

14. Wiidenneksi he eiwät tydy siihen, he halweksiwatkin meitä ja owat herrojamme. He eiwät ole ainoastansa riistäneet hywäksensä kaikkea tawaraa, vaan siihen lijäksi täytyy heidän olla ylimäisiä, käydä etupäässä ja omistaa kaikki kunnia. Mutta meidän täytyy heidän edesjansä notkistaa polwia ja langeta maahan, kumartaa heitä ja suudella heidän jalkojansa. Sitä kaikkea ei ainoastansa kärsitä, vaan pidetään kaikella kunnioituksella kohtuullisena ja oikiana. Ja onkin se oikein ja kohtuullinen; miksemme ottaneet ja pitäneet ewankeliumia kunnialla?

15. Kuudenneksi antawat he meille tästä kaikesta oikian palkkamme, lyöden meitä kaswoille; se on, he pitävät meitä koiria pahempina, haukkuwat meitä ja pitelewat meitä kuin jalkariepuja. Kuulen tämän hywin kyllä hu-

manneemme paawikunnassa, koska meitä niin kewytnielisesti pantiin pannaan, kirottiin, haukuttiin, sadateltiin ja perkeleen waltaan syhättiin. Tätä kaikkea olemme kunnisti kärsineet ja kantaneet, sen toten alttiiksi panneet kaiken tawaran ja kunnian, ruumiin ja sielun. Mutta oikiasa opettajassa ei saatu eikä taidettu kärsiä mitään wika. Olfoon, niin on Jumala oikia sellaisessa tuomiossa, että meidän pitää tuhat wertaa enemmän kunnioittaman perkeleen lähettiläitä ja kaikkia tekemän ja kärsimän heiltä.

Sen minä sanon häwäistyksen tähden, niinkuin heikot olisimme.

16. Tämän saatat ymmärtää kahdella tapaa: ensin näin: tätä puhun, juuri kuin olisin yksi niistä heikoista, jota teidän on kärsiminen tyhmyydestään, joka on häpiäksi minulle, jonka sowelaammun tulisi kärsiä teitä. Näin olen sen tähän asti ymmärtänyt. Toiseksi siihen nähden, kuin tämä on suomeksi toimitettu näin: **sen minä sanon häwäistyksen tähden, niinkuin me heikot olisimme;** se on: minä taidan puhua itsestäni ja wertaisistani kahdella tapaa: kunnian tähden, koska olemme wäkewät, se on, niinkuin Jumala ja hengellisesti mieltyneet pitävät meitä kunniallisina ja suurina, eikä heikkoina ja kelwottomina, waan wäkewinä ja mahtawina. Mutta tähän suuntaan en taida nyt itsestäni puhua, sillä me pidetään halpoina eikä meitä tunneta sellaisiksi. Sen matkaan saattawat wäärät profeetat. Sentähden mielin puhua itsestäni toisella tapaa, nimittäin niin, kuin olen halweskittu ja pidetty häwäistyksessä ja arwottomana, heikkona ja kelwottomana, ja olen kuitenkin siinä löytävä niin paljon kerskausta, että aiwon häwäistykselläni ja heikkoudellaani woittaa häidän kunniansa ja kuntonsa eli wäkewhytensä kerskauksen. Mutta mitä tulisikaan siitä, jos puhuisin itsestäni sen kunnian jälkeen, jossa olemme wäkewät? Sillä **olla heikko**, sen hän wastebes kutsuu olla ihmisten mielestä kelwoton ja arwoton ja alla käden. Matuus on nyt: aiwon olla noita tyhmiä, jotka kerskaa itsestänsä; ottakaa tämä minulta hywäksenne; sillä minä teen tätä sen jälkeen, kuin ihmiset pitävät minun arwotto-

mana, tyhmänä ja kelwottomana; mutta Jumalan filmissä olen ja tiedän myös ihan toista.

17. Mutta tässä älköön unohtettako p. Paawalin sanowan: te olette taitawat, sentähden te mielellänne kärsitte tyhmiä, osoittaen täten, ettei toinen tyhmä kärsi toista. Ja niinkuin sanotaan: samassa huoneessa olemaan ei kelpaa kaksi tyhmää. Toisen wikoja kantamaan ja hywäksi ottamaan tarwitaan järkeä ja taitoa.

Mihinkä joku uskaltaa.

18. Mihin wäärät profeetat luottawat, mihin haastawat ja mistä kerskaawat, samaan taidan minäkin luottaa ja haastaa. Ja tässä näemme wääräin profeettain kerskaamisen perustuksen, että he kehuiwat itseänsä ulkonaisen muodon jälkeen, niinkuin että olivat hebrealaisia, Abrahamin siemenestä, Israelin lapsia, Kristuksen saarnaajia. Siten olivat mielestänsä korinttilaisia, pakanoita, paljoa etewämmät ja heidän oppinsa ja työnsä sentähden sitä suuremmasta arwosta, kuin heillä oli Moses ja profeetat mestarina; mutta eiwät huomanneet tätä kaikkea ulkonaiseksi asiaksi, jonka wuoksi ei kukaan Jumalan filmissä ole hurstas eli parempi; kuin suurin osa hebrealaisia, Israelilaisia, Abrahamin siementä ja Kristuksen saarnaajia joutuu kadotukseen, josta syystä sellaiset nimet ei vaikuta mitään asiaan; pait' että niistä lähtee mainio kiulto yksinkertaisia wiettelämään. Siihen siis haastaa p. Paawalikin, mutta pitää sen kuitenkin halpana ja kutsuu sen hullun työkse, sitä wäärisäkin profeetaissa mitättömäksi tehdäkseen, ettei ihmisiä sillä pettäisi.

19. Näeppä nyt, semmoiset suuret miehet owat jo siihen aikaan erehtyneet ewankeliumin oikiasa ymmärryksestä, ja niin moni jalo saarnaaja on tahtonut määriä ja päätellä kristillisestä menosta ulkonaisen kiillon ja nimen jälkeen, ja siis on silloinkin harwa ollut oikein hengellisesti mieltynyt saarnaaja; mikä ihme sitte olisi se, jos meidän aikanaumme oikeita hengellisesti mieltyneitä saarnaajia olisi harwassa ja suurin osa haaweskitti ulkonaisessa kiillossa ja tbiisiä? Mutta sen pitää ja tähtyy niin olla. Haaweskikoon, joka haaweskia halajaa ja kaikki-

kin warkaan tapoiset metsämettäiset: me estämme, minkä jaksamme ja uskomme sen Jumalan huomaan. Hän on antawa meille tarpeeksi kunniaa ja hyötyä ijanikaikkisesti ja ajallisesti, jos kohta meidän täytyy tehdä työtä ilmaiseksi ja ottaa siitä palkaksi wahinkoa ja pilkkaa. Rauwan eivät saa hekään harjoittaa sitä, niinkuin p. Paawali vähää ennen sanoo, heidän on wihdoin käypä ansionsa mukaan.

20. Muista ulkonaisista, ruumiillisista kappaleista, joista p. Paawali kerstaa itseänsä (joissa hän voittaa wäärät apostolit, jotka eivät tahdo kärkeä mitään sanan ja sieluin tähden, waan kehuvat ainoasti nimeä ja persona) on sekin, josta hän sanoo: **yhösen ja päivän olin minä meren syvyydessä.** Tämän sowitzat muutamat siihen merimatkkaan, josta Luukas kirjoittaa Ap. T. 27: 20, 21, koska he neljääntoista päivään eivät syöneet, eikä yhtäkään tähteä nähneet, waan oliwat päivät ja yön meren lainetten ja aaltojen ajeltawina. Toiset luulewat hänen wajonneen syvään mereen ja, niinkuin profeetta Jonas, maanneen meressä, kuitenkin waan päivän ja yön. Ja niin meidän tekstikin kuuluu; waikka muutamat ymmärtävät sen wankeudesta, kuin ei kreikan kielessä puhuta mitään merestä, waan syvyydestä.

Ruka on heikko, ja en minä myös heikkoksi tule?

21. Niiden ulkonaisten kappalten joukossa, niissä sanon, jotka eivät koske häntä, waan tuottawat muille waiwaa ja wahinkoa, nimitetään hän nämät kassit, että hän on heikko ja palaa, jos joku on heikko tahi pahentuu. Täten hän yllin yllin osoittaa, millinen palawa sydän hänessä on ollut, ja kuinka täynnä rauhasta hän on, kuin muitten wirheet ja waiwat niin pahoittawat häntä, kuin hänen omatkin waiwanja. Sillä heikkoudella ei hän luulteni tarkoita ruumiillista heikkoutta tahi sairautta, waan hengellistä uskosja, koska joku vielä on uskosja nuori, on arka ja heikko oman tunnon suhteen ja on siis vielä uskosja hoikka ja heikko, kuten hän Rom. 14: 2 sanoo: **heikko syö kaalia, niin myös: koska te särjette heikkoja omiatuntoja, niin te Kristusta**

wastaan syntii teette, 1 Kor. 8: 12. Ei hän hylkää sellaisia heikkoja, waan korjaa heitä ja tekee, niinkuin hekin tekewät, kuin olisi hänkin yhtä heikko; kuten hän 1 Kor. 9: 22 sanoo: **heikoille olen minä tehty niinkuin heikko, että minä heikot voitaisin.**

22. Sillä sellaista korjaamista hän tarkoittaa, sanooesansa: minun alituinen toimintani, minun huoleni kaitista seurakunnista; se on, minä aina waiwoaan itseäni ja pidän huolta, tyryhtän ja neuwon alati, ettei mitämäk wäärä oppi tahi paha pahennus luikahtaisi sekaan ja turmelisi, mitä minä istuttanut olen, eikä särkisi heikkoja, eikä turmelisi kurtia omiatuntoja; niinkuin hän tässäkin epistolassa tekee forinttilaisille wääriä apostoleita vastaan, ja lähetykskirjassa Tessalonikoille on niin huoliosansa siitä, ettei kiusaaja tulisi heidän pariinsa, ja lähettikin heille oman lähettiläänsä ja kehuu sitä elämätsensä, koska hän saa kuulla heidän vielä seisoneen lujina.

23. Samaa merkitsee myös sana **palan**, se on, se harmittaa ja waiwaa häntä kowin, koska joku pahentuu, se on, jos joku wahingollisen opin eli esimerkin waiikutuksesta jossakin asiassa luopuu uskosta; josta uskon pahennuksesta hän myös Rom. 14 paljon puhuu. Mutta kuin ei hänen sowi pahentua pahentuneitten kanssa, niinkuin hän tulee heikkoksi heikkoin kanssa, sanoo hän palawansa ja tuntewansa siitä waiwaa sydämessään.

Minä tunnen ihmisen Kristuksessa ennen neljää toistakymmentä ajastakaa.

24. Tästä p. Paawalin tempaamisesta kolmanteen taiwaasen ja paratiislin on paljo kirjoitettu ja huolehkien tutkittu, mikäpä ensimmäinen, toinen, kolmas taiwas ja mikä paratiisi olisi. Mutta kuin itse kokenut p. Paawali ei ole sitä sanonut eikä taida sanoa ja sanoo, että ei yksikään ihminen taida sitä sanoa, sillä hän kuuli sanomattomia sanoja, täytyy meidänkin nöyryinä tunnustaa olewamme tietämättömät siitä. Sepä ei olekkaan tarpeellista; sillä senpätähden ei kehu hän sitä, että sen tietäisimme, tahi että mekin hänen esimerkinsä mukaan temmattaisiin ylös: waan tuffiaksensa

hurmahenkein suun ja osoittaaksensa, kuinka halpa heidän kerskauksensa on hänen kerskauksensa rinnalla. Warma on, että hän temmattiin tästä elämästä sanomattomaan elämään; muutoin ei kutsuisi hän sitä tempaamiseksi.

Pistin on annettu minun lihaani, nimittäin saatanan enkeli.

25. Hyvä Jumala, pitääkö kiusausten vielä noudattaman näinkin mainiota miestä, ettei hlen suuret ilmoitukset häntä ylöllisesti korottaisi, kuinka olisivat muut taikka me raadolliset vapaat tästä korottamisesta? Tämän pistimen on moni opettaja tähän asti selittänyt lihan kiusauksiksi Paawalissa. Tämän on aikoin saanut latinainen teksti, kuska kuuluu: stimulus carnis, lihan keihäs eli kärki. Mutta se selitys ei pidä paikkaansa. Sillä ei hän kutsu lihallisia kiusauksia kärjeksi; koska kärki paljo enää on jotakin pahaa ja waiwaawaa, ja lihan kärki tässä ei tiedä kärkeä, jolla liha pistää, vaan jolla sitä pistetään. Tähän lijäkki on alkufielesä **pistin lihaa warten**, taikka pistin lihassa eli lihaan, niin että se jotenkin sointuu tämän suomalaisen sananparren mukaan: kapula on sidottu koiran kaulaan; ikään kuin hän sanoisi: niinkuin koiraan sidotaan kapula ja rengas karhun sieramiin, ohjat hewoisen suuhun ja kapula sian kitaan, etteivät liika paljon juoksi, purisi ja olisi wallattomia, sanoin on minunkin käynyt, olen saanut pistimen, se on, suuren sauwan ruumiiseni, etten ylönpaljon korottaisi itseäni.

26. Mutta mikä tämä pistin eli sauwa on, selittää hän itse sanoen: **saatanan enkeli**, se on, perkele, joka **rusikoitsee häntä**, se on, oivallisesti suomii ja piiskaa häntä. Siis, se ei voi olla lihallinen kiusaus. Uskottawa on, että tuo perkeleen suomiminen ja lyömminen, joka on sauwa Paawalin lihassa, tarkoittaa kaikkea niitä wainoja ja kärsimisiä, joista hän ennen on puhunut. Hänellä olisi siis mielesä sanoa: suuria ilmoituksia on minulla; mutta sentähden onkin sauwa lasfettu koiran siuun, nimittäin ne monellaiset waarat ja onnettomuudet, joista ennen olen puhunut, joilla perkeleen enkeli rusikoitsee ruumistani ja pitää minua

nöyryydessä, tylläksi unhottaakseni korottamisen. Se on **pistin lihassani** eli ruumistani warten; sillä sielua ei salli Jumala hänen kosketa.

27. Tekstistä näyttäisi kuitenkin siltä, kuin olisi se ollut jotain erityistä, jota perkele itse olisi p. Paawalin ruumiissa toimittanut, kuin hän sanoo, että pistin eli sauwa on saatanan enkeli, jolla saatana rusikoitsee hänen ruumistansa. Sekin on huomioon otettava, että hän niin hartaasti kolme kertaa rukoilee, päästäksensä siitä vapaaksi, eikä Jumala kuule häntä. Mutta en usko hänen rukoilleen wainon luopumista itsestänsä, ikään kuin olisi hän ollut halutoin mitään wainoa kärsimään. Kuin hän nyt itse ei ilmoita, mikä se on ollut, täytyy meidänkin olettaa se salaiseksi kärsimiseksi, josta ei lukaan muu, pait p. Paawali, tiedä mitään. Ja siinä on tyllä tietääksemme niin paljon, että nimittäin, niinkuin Jumala on antanut niin suuria ilmoituksia, joita ei yksikään saata tietää, hän toisaalta on lasfennut sellaisen sauwan ja lähettänyt hänen ruumiillensa sellaisen pistimen, estämään hänen itseänsä korottamista, ettei lukaan muu, kuin hän yksin tietää, kuinka sama pistin eli perkele on rusikoinnut ja suominnut häntä.

Minun woimani on heikoissa wäkwä.

28. Se on ihmeellinen woiman luonto, että se on olewa heikko ja tulee sen kautta wäkwämmäksi. Kukaapa on koskaon kuullut, että woima on heikko? Saatikka, että woima, jos se on heikko, tulee siitä wäkwämmäksi? Tällä hän eroittaa nämät kaksi woimaa, ihmisen ja Jumalan. Sillä ihmisen woima tulee lisääntymisellä wäkwämmäksi ja wähenemisellä heikommaksi; mutta Jumalan woima, se on, hänen sanansa meisä, nousee sitä korkeemmalle, jota enemmän sitä sorretaan. Tämä tulee siitä, että Jumalan luonto on Luojana tehdä tyhjästä kaikki ja toisaalta tehdä kaikki tyhjäksi. Sitä ei taida ihmisellinen woima. Se on se oikia palmupuu, joka, jota enemmän sitä kuormitetaan ja painetaan, sitä enemmän nousee ylöspäin.

29. Ja tässä näet, ettei **heikkous** tällä paikalla tiedä hengellistä heikkoutta, niinkuin

ylhäällä, waan pitää ymmärrettämän ulkonaisesta heikkoudesta, ei ainoasti sairaudesta, waan laifellaisesta pahasta, onnettomuudesta, kärsimisestä ja wainosta, joilla ruumista ruoskitaan ja nöyrytetään. Sillä hän panee tätä heikkoutta vastaan myös Kristuksen voiman, joka ei rinnallansa voi kärsiä hengellistä heikkoutta, ja sanoo: sentähden minä mielelläni kerskaan itseäni heikkoudestani, että Kristuksen voima

minussa asui, ja heikkoudella tarkoittaa hän tässä (luten hän sen kohta jälkeen päin selittää) pilkkaa, hätää, wainoa, ahdistuksia. Summa on siis tämä: ei Kristus ole wäkewä meissä, hänen sanansa ja usko eivät taida myöskään olla wäkewiä meissä, jollei ruumiimme ole heikkoudesta. Mutta sitä karkkawat hywin wäärät apostolit.

N:o 18. Jaskiais-Sunnuntaina.

1 Kor. 13: 1—13.

Rakkaat weljet! jos minä ihmisten ja enfelein kielillä puhuisin, ja ei minulla olisi rakkautta, niin y. m.

1.

Tämän epistolan p. Paawali kirjoittaa asettaaksensa ja nöyryttääksensä ylpeitä kristittyin parissa, semminkin opettajia ja saarnaajia. Sillä kuin ewankeliumista saadaan suuri tieto Jumalasta ja Kristuksesta ja tähän lisäsi suuria lahjoja, niinkuin p. Paawali Rom. 12 ja 1 Kor. 12 luettelee ne samat, joista muutamilla on lahja puhua, muutamilla opettaa, muutamilla selittää raamattua, muutamilla hallita ja niin pois päin, ja siten kristittyin kesken on suuri hengellisen tiedon ja lahjain rikkaus ja aarre, ja kaikki julkisesti tietävät, mitä Jumala, Kristus, ihmisen, omatunto, synti, tämä ja tulewa elämä, perkele, kuolema, maailma, risti on y. m., niin tawataan kuitenkin harwoja sellaisia, jotka oikein käyttävät lahjoja ja tietoa ja alentuen palvelewat niillä muita rakkauten luonnon mukaan;

waan jokainen etsii niillä omaa kunniaansa, kiitostansa ja hyötyänsä, ja tahtoo heilua ylinnä ja pidettää muita parempana.

2. Samoin näemme mekin juuri samaa aikanamme, koska noui on ewankeliumista oppinut, mitä koko maailma ennen ei tietänyt, ja saawat nyt aikoin, mitä ennen eivät aikoin saaneet; sillä heihintin ja heidän keskenä on monellaisia lahjoja wuodatettu, joista he owat saaneet kunniaa. Niin mennä ihöhsywät ajattelemta, kuinka niillä palvelisiwat kristillisessä rakkauksessa muita heidän hywäksensä, waan etsiwät kiitosta ja kunniaa, hyötyä ja tawaraa. Ja jos joku sen siksi sai, että hän yksin olisi oppinut ja taitawa ewankeliumissa, ja kaikki muut mitättömiä tai hyödyttömiä, tekisi hän sen mielellään, että häntä yksin pidettäisiin taitawana mestarina. Nyhtäkaikki osoitellaan kuitenkin suurta nöyryyttä ja itsensä halweksimistä, saarnataan rakkautta ja uskoa; mutta työlääkki

tulisi kuitenkin hänen siikuttaa sitä pikkusormellaan. Siitä tulee, että maailma on täynnä haaweksoita ja lahkolaisia, eikä ole ketään olemassa, joka ei tahdo olla kaikkein mestari ja paras. Heillä on nyt paljo korpampi henki, kuin niillä, jotka ovat heitä opettaneet.

3. Sellaisia kunniahimoisia henkiä p. Paawali tässä nyt kouristelee ja julistaa heistä kaikista sen tuomion, että ovat tyhjän toimittajat ja kelvottomat, jos kohta heillä olisi jokinakin koria tietoa ja suuret lahjat, jolleivät niillä alenna itseänsä ja käytä niitä muitten hyväksi. Mutta heille, niinkuin törkeille ja taitamattomille, opettaa hän monilla sanoilla ja pitkällä puheella tätä, mitä hän muualla toimittaa lyhyillä sanoilla, niinkuin sanoessaan Fil. 2: 2, että olisivat yksimielisiä ja että jokainen katsoisi, ei omaa parastaansa, vaan toisen parasta. Hän sanoo myös saman tuomion esimerkiksi itsestänsä, jos hän olisi sellainen, peljättäaksensä sitä mahdavammin muita, jotka hänen suhteensa ovat ihan erilaisia, ja sanoo:

Jos minä ihmisten ja enkelein kielillä puhuisin y. m.

4. Se on: jos osaisin opettaa ja saarnata niin jalosti, kuin jokin ihminen tai enkeli, niin että sanat waluisivat mitä suloisimmasti, ja mieli ja ymmärrys olisi vika ja mitä paras, eikä olisi minulla rakkautta, se on, jos etseisi sillä omaa kunniaani ja hyötystäni, enkä lähimmäiseni, niin **olisin kuin helisewä waski ja kilisewä kulkuinen**; se on: saattaisin sillä ehkä opettaa muille jotakin ja täyhtää heidän korwansa helinällä; mutta Jumalan mielestä olisin mitätöin. Sillä niinkuin kello eli kulkuinen ei kuule omaa ääntänsä eikä siitä parane, samoin ei ymmärrä sellainentaan saarnaaja sanojansa eikä tule niistä paratuksi Jumalan edessä, sillä hän kyllä tietää paljon, mutta käyttämättä sitä rakkaudessa, **ei hän vielä tiedä mitään, kuin tulisi hänen tietää**, 1 Kor. 8: 1, 2. Siis, mylky ja puheessa vähemmän osaava, joka kuitenkin opettaisi rakkaudessa ja nöyryydessä, olisi paljoa parempi, kuin hän, joka puhuisi enkelin kaltaisena ja etseisi kuitenkin vaan omaansa.

Ja jos minä profeteerata taitaisin.

5. **Profeteerata** on, kuten 14 luvussa seuraa, osata Hengen vaikutuksesta hywin ymmärtää ja selittää profeteetaita ja raamattua. Se on warfin jalo lahja. Mutta **tietää salaisuudet** on osata selittää raamattua hengellisesti, niinkuin sanotaan werkaussten eli eskuvain kautta. Niin tekee p. Paawali Gal. 4: 24 ff., kussa hän sanoo: Sara ja Hagar ovat ne kaksi testamenttia, Isaak ja Ismael ne kaksi kansaa, juutalaiset ja kristityt. Niin myös Joh. 3: 14, että Moosksen waskikärme on Kristus ristissä. Samoin, että Isaak, Dawid ja Salomo ja muut sellaiset historiat ovat olleet eskuvia Kristuksesta. Tällaiset kutsuu p. Paawali **salaisuudeksi**, se on, kättetyksi, salatuksi ymmärrykseksi, tapauksen ulkonaisen ymmärryksen oheessa. Mutta **tieto** on ulkonaisen menon ja kristillisen wapauden ymmärrys, että tiedämme, kuinka omatunto ei ole mihinkään sidottu j. n. e. Niin on p. Paawalilla nyt mielessä sanoa: jos nyt joku osaisi koko raamatun, sekä julki sen että salatuksen ymmärryksen suhteen, ja tietäisi kaikki kohdat kristillisestä wapaudesta, ja kuinka ulkonaisesti eletäköön, eikä olisi hänellä rakkautta, se on, ei palvelisi sillä lähimmäistänsä, vaan etseisi omaa kunniaansa ja hyötystänsä, olisi hän siten kuitenkin kadotettu ja Jumalan edessä ihan kelvotoin.

6. Katso tässä, kuinka mahtawasti ja kuitenkin ystävällisesti p. Paawali wastustaa turhan kunnian häpiällistä wikaa, lukua pitämättä sellaisista korkeista lahjoistakaan, jotka kuitenkin ovat sängen ihanat, suloiset ja jalot, ja tekevät turmellun luonnon ylpiäksi ja pöyhkiäksi ja jotka ihmiset arwaawat warfin suuriksi. Sillä kuka ei uskoisi pyhän Hengen asuwan ruumiillisesti siinä, kussa niin runsas raamatun ymmärrys ja niin suuri wiisaus loistaa? Tätä ainoata wikaa wastustaa melkein koko hänen molemmat epistolansa korintilaisille, sillä siellä, kussa se pääsee waltaan, matkaansaattaa se suuren onnettomuuden. Sentähden hän myös piispan hyweinä mainitsee Tit. 1: 7 ensimmäisenä: von superbum. **ei ylpiän**, se on, ei semmoinen, joka ylpeilee wirastansa ja kunniaastansa

tahi ymmärryksesensä ja halveksii muita korwallansa. Mutta ihmeellisiltä kuuluvat nämät hänen sanansa:

Jos minulla olisi kaikki usko, niin että minä wuoret siirtäisin, eikä olisi minulla rakkautta, niin ei se olisi minulle mitään hyödyllisen.

7. Sillä syystä pidämme sen siks ja onkin warma, että usko vanhurskauttaa ja puhdistaa, Rom. 1: 17; 10: 10; Ap. T. 15: 9. Mutta jos se vanhurskauttaa ja puhdistaa, ei saa se olla ilman rakkautta; waan p. Hengen pitää wuodattaman rakkaus ynnä uskon kanssa. Lyhyesti, kusja oikia usko on, siellä on pyhä Henki; kusja pyhä Henki, siellä täytyy olla rakkaudenkin ja kaikki. Kuinka sitte sanoo hän tässä, ikään kuin saattaisi jollakin olla usko ilman rakkautta? Tähän vastaamme: tämä ainoa lause ei saa vastustaa eikä kumota kaikkia muita raamatun lauseita uskosta, jotka omistawat vanhurskauttamisen yksin uskolle. Sillä heidän itse, wiisasteliat, eivät omista eikä saattakaan omistaa vanhurskauttamista rakkaudelle: kuin, näethän, rakkaus on Hengen waitutus eli hedelmä, joka tulee uskossa meihin.

8. Tähän nähden taidamme antaa kolme wastausta. **Ensiksi:** p. Paawali ei puhu tässä kristillisestä uskosta, joka luonnollisesti tuo rakkauden mukansa; waan yhteisestä uskosta Jumalaan, hänen woimaansa. Sellainen usko on lahja, niinkuin kielillä puhuminen, ennustaminen, tieto, y. m. Sillä uskottavasti on pettäjä Judasakin tehnyt ihmeitä, jolla ei kuitenkaan ollut kristillistä uskoa, Joh. 6: 70, **yhfi teistä on perkele.** Tämä usko, joka ei vanhurskautta eikä puhdistaa, jättää wanhan adammin pahuuteensa, minkä muuttin lahjat tekewät, niinkuin järki, terveys, puheliaisuus ja rikkaus.

9. **Toiseksi:** p. Paawali puhuu tässä oikiasta kristillisestä uskosta; mutta ne, jotka saawat tämän uskon ja siinä tekewät ihmeitä, saattawat pian langeta ja tulla ylpeiksi ja niin kadottaa uskon; sillä hylä moni allaa, waan ei ole pysyväinen, on kuin siemen kiwiperäisessä maassa. Ja niin on luopumus uskosta pian tehty, ja turhan kunnian kiusaus on suu-

rempi ja woimallisempi, kuin wastahakoisuuden kiusaus. Siten on hywin mahdollista, että joku tekee ihmeitä oikiassa uskossa, ja etsii kuitenkin sitte pian tyllä ja ottaa vastaan kumouitusta ja luopuu siten sekä rakkaudesta että uskosta.

10. **Kolmanneksi:** p. Paawali on näillä sanoilla tehnyt rakkauden niin tarpeelliseksi, että hän edellyttää mahdottomankin esimerkin, ikänä kuin sanoisin näin: jos olisit Jumalakin, että olisi kärsiwällinen, et olisi kuitenkaan mitään; se on, kärsiwällisyys on jumaluudelle niin tarpeellinen, ettei Jumala taida olla Jumala, kärsiwällinen olematta; sillä mahdotonta on Jumalan olla ilman kärsiwällisyyttä. Siis on p. Paawalinkin tarkoitus tämä: usko ei taida olla ilman rakkautta, waan rakkauden täytyy niin wälttämättömästi olla siinä, ettei sekään usko, joka wuoria siirtää, ole mitään ilman rakkautta, jos mahdollisesti woisi uskoa olla olemassa ilman rakkautta. Tämä kolmas wastaus miellyttää parhain minua, ehken hylkää kumpakaan edellistä, senminkään ensimmäistä. Sillä epäilemättä on tämä ensimmäinenkin asia mahdotoin, kuin hän sanoo: **jos minä enkelein kielillä puhuisin;** warsin mahdotonta, näethän, on ihmiselle puhua enkelein kielillä, senminkään kuin hän tässä eroittaa ihmisten kiellet enkelein kielistä; eipä enkeleillä olekaan kieliiä, mutta he, enkelit, puhuwat ihmisten kielillä, jota wastoin ihmiset eivät saata koskaan puhua enkelein kielillä.

11. Niinkuin nyt tämä ensimmäinen lappale on ymmärrettävä näin päin: **jos minä puhuisin enkelein kielillä,** se on, jos olisi minun yhtä mahdollista, kuin se ompi mahdotonta, puhua enkelein kielillä eikä olisi minulla rakkautta y. m.; samoin myös tämä toinen lappale: **jos minulla olisi kaikki usko, niin että minä wuoret siirtäisin, ja ei olisi minulla rakkautta;** se on: jos minulla yhtä mahdollisesti saattaisi olla sellainen usko ilman rakkautta, kuin se on mahdotonta, en minä kuitenkaan mitään olisi. Mahdotoin on tämäkin, kuin hän sanoo: **jos minä kaikki salaisundet tietäisin.** Silläkin täytyy olla tämä mieli: jos olisi jon-

kun mahdollista tietää kaikki raamatun salaisuudet, mikä kuitenkin on mahdotonta; sillä Johannes sanoo ewankeliuminsa wiimeisessä luvussa, ettei maailma käsittäisi niitä kirjoja, joita vielä taidettaisiin kirjoittaa; sillä se on hywyys, jonka pohjaa ei yksikään kaikessa iankaikkisuudessa saavuta. Semmoinen puheen parsi on melkein yleinen. Miin jos, esimerkiksi, sanoisin: jos olisin kristitty enkä kuitenkaan uskoisi Kristukseen, olisi se tyhjää. Warsin mitätöin olisi, jos kohta olisit ruhtinas, eikä sinulla kuitenkaan olisi maata eikä omaisuutta.

Jos minä kaiken tawarani kuluttaisin köyhäin rawinnoksi.

12. Se on, jos tefisin kaikki hyvät, jotta maan päällä ovat, eikä olisi minulla rakkautta, se on, jos etsisin siinä omaa kunniani ja etuani enkä lähimmäisen, olisin kuitenkin kadotettu. Sillä suurilla ulkonaisilla töillä, ruumiin ja tawaran antamisella, tarkoittaa hän kaikkia töitä, joita tehdä taidetaan; sillä kuka waan jostakin syystä sellaisia töitä tekee, hän tekee kaikkia muitakin, niinkuin hän puheella tarkoittaa kaikkia hyviä sanoja ja hywää oppia, ja profeteeraamisella, tiedolla ja uskolla kaikkea wiisautta ja ymmärrystä. Saattaa kyllä niin olla, että muutamat ajalisen kunnian tähden panewat ruumiin ja tawaran alttiiksi, niinkuin romalaiset ja pakanat ovat tehneet; mutta siinä ei ollut yhtään rakkautta, sillä he ovat etsineet itseänsä; sentähden on se yhtä, kuin jolleivät olisi mitään antaneet. Ja on mahdotonta, että joku ehdon tähden antaisi ruumiinsa ja tawaransa alttiiksi ja poltettawaksi, joten tässäkin täytyy tarkoitutjen olla tämä: jos olisi mahdollista antaa kenen tawarani köyhäin rawinnoksi ja ruumiini poltettawaksi y. m.

13. Sentähden ei pidä wiifasteliain selitys paikkaansa, jotta tästä tekstistä ilkeästi päättävät, ettei kristillinen usko tarpeeksi riitä syntiä poisottamaan ja wanhurskauttamaan, waan sanowat he, uskon pitää wanhurskauttaaksensa olla kaunistettuna rakkaudella. Mutta he eivät tiedä, mitä wanhurskauttaminen on, ja kuinka toinen toisesta on eroitettava. Wanhurskauttamisen pitää olla ennen rakkautta; sillä

ei kukaan rakasta, jollei hän ole wanhurskas ja jumalinen, eikä rakkaus tee ketään jumaliseksi, waan rakkaus tulee hurstauden mukana. Sillä rakkaus on uskon, Hengen, wanhurskauden hedelmä ja tuote eikä kaunistus ja lisäys. Sentähden sanomme, että usko yksin tekee hurstaaksi ja autuaaksi. Mutta ettemme pettäisi itseämme ja luottaisi wäärään uskoon, waatii Jumala meitä rakastamaan ja osoittamaan uskoamme, ollaksemme warmat siitä, että uskomme on oikia.

Rakkaus on kärsiwäinen ja laupias.

14. Tässä hän nyt selittää rakkauden luontoa, josta huomattanee, kussa oikia usko ja rakkaus on. Sillä näitä ominaisuuksia ei ole yhdesjääkään ylpeässä opettajassa; siis, joskin olisivat saaneet ewankeliumin kautta monta lahjaa, ovat he kuitenkin ilman rakkautta. Enkifi on rakkaus **kärsiwäinen**, se on, pitkämielinen, ei äkkipikainen wihaan, kostoon, kärsimättömyyteen eikä puske päin mieltänsä perille; waan odottaa ja kärsii wääriä ja wirheellisiä, kummes hekin ehtiwät tulemaan. Ylpiät opettajat osawat ainoastansa tuomita, kirota ja halweksia ja yksin itseänsä wanhurskauttaa ja korottaa.

15. Toiseksi **laupias**, se on, rakkauden parissa on hauska seurustella, se ei näytä tui-malta, ei wälttä ketään, osoittaa itseänsä josta kohtaan hywäntahtoiseksi sanoilla, töillä, käytöksillä.

16. Kolmanneksi **ei rakkaus katehdi**, se on, ei rakkaus ole kateellinen, ei myöskään wihoittele, jos jonkun asiat menestyvät paremmin kuin hänen, suopi kullenkin hänen omansa ja kunniansa. Mutta ylpiät opettajat owat kateet ja pahansuowat, eikä suo kellenkään muulle, waan itsellensä, tawaraa ja kunniaa; waikka he suullansa toisin teeskentelewät, huomataan se warsin hywin työstä.

17. Neljänneksi, **ei rakkaus ole tily**, se on, se ei tee kellekään konnaa kuria tahj käyntä salaisia pahoja juonia ja kawaaluutta, mitä ylpiät ja wäärät henget eiwät woi tekemättä olla, waan käyttävät itsensä rehelliisesti ja wilpittömästi kaikkein nähden.

18. Wiidenneksi **ei hän paifu**, miten myöös

wäärät opettajat tekewät ja paisuttawat (puhaltawat täyteen) itsensä kuin kyyfärme.

19. Kuudenneksi ei hän käyntä itseänsä **jopimattomasti**, niinkuin kiukkuiset, kärsimättömät ja äreät pääät tekewät. He tahtowat aina ja kaiffia vastaan olla oikiasja, ei myönnä kellenkään, ja kuitenkin pitää kaikkein myöntää heille; jollei, niin leimahtaa maailma ilmi tuleen, he rajuawat ja kiukuitsewat huudolla, wailukijella ja kostonpyynnöllä. Tämä on seuruus paisumisesta ja ylpeydestä, josta äsken puhuttiin.

20. Seitsemänneksi ei hän omaansa etsi, se on, ei etsi omaa tawaraansa, kunniaansa, hyötyänsä ja leutoisuuttansa, henkeänsä ja elämänsä; waan panee sen kaiken alttiiksi lähimmäisen hywäksi, ja wain sitä miettii, kuinka hän edistäisi sen hyötyä ja kunniaa, henkeä ja elämää.

21. Kahdeksanneksi ei hän wihaan syty wäärnydestä ja kiittämättömyydestä, waan on leppeä. Mutta wäärät opettajat eiwät woi mitään kärsiä, etsiwät myös wain omaa hyötyänsä ja kunniaansa muitten wahingolla.

22. Yhdeksänneksi ei hän pahaa ajattele, se on, ei hän ole luulewainen, selittää kaikki parhain päin ja hywäksyy yksinkertaisesti. Mutta ylpiät owat äärettömästi luulewaisia, surewat, aina, ettei heitä tarpeeksi kunnioiteta, selittäwät kaikki, mitä näkewät ja kuulewat, pahimpaan päin, niinkuin Joab selittää Abnerin työn 2 Sam. 3: 25. Tämä on häpiällinen pahe, ja warsin työlästä on seurustella sellaisien ihmisten parissa.

23. Kymmenenneksi ei hän wäärnydestä iloitse. Tämän ymmärtänet kahdella tapaa: ensin näin: jos itse tehdään pahaa ja siitä iloitaan, niinkuin Salomo San. 1. 2; 14 sanoo: **he iloitsewat pahoista töistään** y. m. Sellaisien ihmisten täytyy päänänsä olla taikka julki jumalattomia ja häpeemättömiä, niinkuin portot ja roistot, taikka ulkofullattuja, jotka eiwät tunne jumalatonna menoansa; millisiä owat wäärä-oppiset ja lahkolaiset, jotka myös iloitsewat siitä, että heidän konnuutensa edistyy Jumalan ja totuuden nimen werhossa. Mutta

tästä mielestä en luule p. Paawalin tässä olewan, waan toisesta, nimittäin, että wäärät opettajat owat niin myrskyllisiä, etteiwät mitään muuta mielemmiin kuultele, waan että joku toinen tekee wäärnyttä, lankee ja joutuu häpiään, että waan he olisiwat kauniita ja hurskaita nähdä; kuten tuo fariseus ewankeliumissa piteli kurjaa publikaania; sillä raffaus säälii sitä enemmän, kuin omaa syntiä ja rukoilee sen puolesta.

24. Hän yhdenneksitoista **iloiitsee totuudesta**. Tämä kohta osoittaa, että edellinen lause on ymmärrettävä ilkiästä ilosta toisen lankeemuksesta ja synneistä. Sillä **iloiita totuudesta** on olla iloinen siitä, koska joku tekee oikein ja käyttää itseänsä rehelligesti; niinkuin raffaus murehtii, jos joku tekee wäärnyttä. Mutta ylpiät tuntewat sydämmen kipua siitä, koska näkewät tahi kuulewat muitten tekewän oikein. Sillä heidän kuultensa wähenee heidän kunniansa ja etunsa siitä.

25. Kahdenneksitoista **kaikki hän peittää**, se on, hän ottaa hywäksi jokaisen, waikka hän olisi kuinka heikko, wäärä ja typerä käytökseltä ja säälii sitä. Ei kukaan taida siis tehdä hänelle liika paljon wäärnyttä. Mutta ylpeille ei osaa kukaan tehdä tarpeeksi oikein. Mina löytäwät he jotain, jota he panettelewat ja parjaawat, jota he eiwät woi kärsiä, joskin sen wanhasta aidasta murtaisiwat.

26. Kolmanneksitoista **kaikki hän uskoo**. Ei hän puhu tässä uskosta Jumalaan, waan uskosta ihmisten kesken, ja tahtoo hän sanoa: raffaus on ihan yksinkertainen asia, se uskoo ja uskaltaa jokaiseen ja pitää jokaisen yhtä oikiana ja suorana, kuin itsensäkin, ei pelkää yhtään koiran juonta tahi kawaluutta, antaa jokaisen, joka niin tahtoo, pettää, peijata, uskotella ja pillata itseänsä, ja sanoo: hei, pidätkö ihmiset niin pahoina? Hän päättää siis kaikista muista oman sydämmensä mukaan ja erehtyy sitä surematta. Mutta ei se wahingoita häntä; sillä hän tietää, ettei Jumala suinkaan hylkää häntä, ja että se pettää waan itsensä, joka pettää hänen. Mutta ylpiät eiwät luota eikä usko kettään ja tahtowat olla pettymättä.

27. Neljänneksitoista **kaikki hän toivoo**, se on, ei se epäile yhdestäkään ihmisestä, pahimmastakaan, waan toivoo aina kaikki käywän parhain päin ja sanoo tässäkin: no, parempaa on toivottawa. Siis ei puhu p. Paawali tässä toivosta Jumalaan. Sillä rakkaus on hywe, erittäin tarfoittawa lähimäiselle tekemään ja toivottamaan hyvää. Waikka se tässä toivossa usein pettyy, samate kuin uskoonkin nähden, ei se kuitenkaan wäsy, ei hylkää yhtään ihmistä, ei epäile yhdestäkään asiasta; mutta ylpiät epäilevät kohta jokaisesta ja hylkäävät ne siksensä kelwottomina.

28. Wiidenneksitoista **kaikki hän kärsii**, se on, waikka hänelle tehdään mitä kiusaa ja pahaa suinkin, joko, että hän pettyy uskosjansa eli toivosjansa, tahi että häntä wahingoitetaan hengen, tawaran eli kunnian suhteen, tietää hän kuitenkin, ettei se tee haittaa hänelle, waan että hänellä päin wastoin on rikas Jumala. Mutta wäärät opettajat eiwät taida mitään kärsiä, semmenkään jollei pidetä heille annettua sanaa ja puhetta.

29. Kuudenneksitoista **ei rakkaus koskaan wäsy**, se on, se ei lakkaa, ei salli ihmisten pahuuden eli kiittämättömyyden estää tahi woittaa itseänsä; kuten maailma ja wäärät pyhäät tekewät, jotka, huomateessaan halwefimistä tahi kiittämättömyyttä, kohta peräytyvät eikä tahdo enää tehdä kenellekään hyvää ja käywät warsin auttamattomiksi ihmisiksi ja pölkkyiksi, milliset kreikkalaiset kutsuivat Timoneiksensa. *) Sittä ei rakkaus tee, ei se salli toisten pahuuden tehdä itseänsä pahaksi tahi estää itseänsä hyvää tekemästä, waan pitkittää edellensä tehdä jokaiselle hyvää opettamisella ja neuwomisella, awulla ja palveluksella, jos kohta saakin palveluksestansa ja hyvästä tekemisestänsä palkaksensa pahaa eikä hyvää, ja pysyy siis lujana, wahwana, liikuttamattomana, kestää ja pysyy, ei ainoasti tässä elämässä maan päällä, waan toiseenkin elämään. Sentähden lisää hän tähän: **waikka profetiat lakkaawat y. m.** Tällä

*) Timon oli ihmisiä wihaamisesta tunnettu mies Kreikan maalla.

hän ylistää rakkautta kaikkein muitten lahjain suhteen ijankaikkisesti olewana, joka ei taida eikä tule lakkaamaan toisesjakaan elämässä. Mutta muut lahjat, joista wäärät henget kerstaawat, owat annetut ainoastansa tätä elämää warten saarnawiran toimittamiseksi; sillä profetian ja kielten ja tiedon pitää lakkaaman, kuin jokainen itse näkee toisesja elämässä kaikki kappaleet, tarwitsematta toisen opettamista; samate on kaikki eroitukseen ja erinkaltaisuus lakkaawa, niin ettei tarwita tietoa eli eroitusta, kuin itse Jumala on olewa kaikki kaikissa, 1 Kor. 15: 28.

30. Tästä nyt p. Paawali rupee puhumaan eroituksesta uskon wälillä tässä elämässä ja jumalallisen katselemisen wälillä tulewasja elämässä taiwaassa. Ja mieli on tämä: asia, jonka tässä ja tulewasja elämässä omistamme, on sama; sillä Jumala on sama ja kaikki hywyys, jonka täällä uskomme ja siellä nähä saamme, siinä ei ole yhtään eroitusta. Mutta eroitus on tuntemisessa. Meillä, näethän, on sama Jumala toisella tapaa tässä elämässä ja toisella tapaa tulewasja elämässä. Tässä elämässä uskomme häneen, näkemättä häntä. Nyt on usko wajawta ja himeä näkeminen, johon tarwitaan sana, jota saarnawiran, kielten ja profetian kautta edistetään; sillä ilman sanaa ei usko ole pysyväinen. Mutta toisesja elämässä emme enää usko, waan näemme, ja tämä on täydellinen tunteminen, johon ei tarwita sanaa, ei saarnaa, ei kieliä eikä profetiaa; sentähden täytyy kaikkein näitten lakata.

31. Sentähden sanoo hän: **me ymmärrämme** (se on tiedämme tässä elämässä) **puolittain**, se on, wajawasti; sillä se on uskosja eikä näkemisessä; ja **me profeteeraamme** myös **puolittain**, se on wajawasti; sillä se on sanasja ja saarnasja. Ei tieto ja profetia kuitenkaan osoita wähempiä ja halwempia asioita, kuin enkelit näkewät, ninittäin saman Jumalan. **Mutta kosta täydellinen tulee, sitte wajaa lakkaa.** Ja esimerkiksi asettaa hän lapsen miehen rinnalle. Sillä leikinteko on lapselle tarpeellinen, kuin he vielä owat liika heikkoja toimittamaan wirtaa ja työtä. Samoin

olemme me tässä elämässä liika heikkoja näemään Jumalaa; sentähden tarvitsee meidän tässä elämässä pitää seuraa hänen kanssansa sanassa ja uskossa, niinkuin sen tietää voimme.

Nyt näemme niinkuin peilistä tapauksessa, mutta silloin kaswoista kaswoihin.

32. Usko on (sanoo hän) kuin peili ja tapaus; sillä ei peilissä ole itse kaswoja, vaan kaswoin muotoinen kuwa. Samate ei ole uskosfakaan ijankaikkisen jumaluuden kirkkaita kaswoja, vaan sanan kautta saatu kuwa niistä. Ja tapaus tietää toista, kuin se kuuluu. Niin osoittaa myös usko jotain kirkkaampaa, kuin se itse tuntee. Mutta tulewassa elämässä jää peili ja himeys, usko ja merkki pois, ja molempain, Jumalan ja meidän kaswomme ovat toinen toisellensa wapaasti ja kirkkaasti paljastetut, **mutta nyt (sanoo hän) tunnen minä puolittain, vaan silloin minä tunnen, niinkuin minä tuttu olen; s. o., nyt tuntee Jumala minun täydellisesti ja kirkkaasti, eikä minään himeä werho peitä minua häneltä; mutta minusta nähden on himeä werho hänen edesjängä. Niinkuin hän nyt mitä kirkkaimmin tuntee minun, saan minäkin silloin mitä kirkkaimmin werhotta tuntea hänen; sillä werho otetaan pois minulta eikä häneltä, kuin ei hänellä ole filmisjängä jellaista.**

Mutta nyt pysyvät usko, toivo, rakkaus, nämät kolme: vaan rakkaus on suurin niistä.

33. Tässä owat wiifasteliat melkoisesti erehtyneet tehden uskon warsin halwaksi rakkauteen werraten, syystä että p. Paawali sanoo rakkauden olewan uskoa ja toivoa suuremman. He tefewät tapansa mukaan. He sokeina tyhmällä hymnärryksellängä tarttuwat puustawiin, kiskowat siitä kappaleen eriksängä, jättäwät toisen kappaleen paikallängä näkemättä p. Paawalin mieltä, minnepäin ja mitä hän tähtää puheellängä rakkauden suuruudesta sanoilla, jotka siinä wieresessä ja edellä owat. Sillä eihän kukaan kieltäne hänen puhuwan tässä rakkauden ja muitten lahjain pysymisestä ja laskaamisesta, eikä niitten arwosta ja woimasta. Puhuesamme arwosta on, en sano usko, vaan sana-

kin rakkautta suurempi; sillä sana on **Jumalan woima itsekullekin uskowaiselle autundeppi**, Rom. 1: 16; kuitenkin täytyy sen laata. Mutta rakkaus on sanan hedelmä ja waikutus, ja kuitenkin on se pysywä. Uskolla on omansa itse Jumala, se saa aikoin ja omistaa kaiikki, ja kuitenkin täytyy sen laata. Ja rakkaus antaa ja tefee lähimäiselle hywää uskon waikutuksena; ja on kuitenkin pysywä.

34. Pysywäisyhyteen nähden on rakkaus sanottu uskoa ja toivoa suuremmaksi: se näet hän pysyy kauwemmin ja ijankaikkisesti, jonka suhteen usko on paljoa lyhempi ja wähempi, kuin se kestää waan tämän ajan. Samate saattanen sanoa: kristikunta on Kristusta suurempi. Tällä ei ole minulla mielessä sanoa, että kristikunta itsesjängä on Kristusta parempi ja arwokkaampi, vaan että se on kauwemmin ja laajemmin lewitetty maan päällä, kuin Kristus oli, joka oleskeli ainoastängä kolme vuotta wähäisessä maassa. Sitä vastaan on kristikunta alusta asti ollut lewitetty kautta kofolawian maailman. Samate on rakkauskkin uskoa ja toivoa pidempi ja laajempi. Sillä uskolla on tekemisestä ainoasti Jumalan kanssa sydämmeessä tässä elämässä, mutta rakkaudella on tekemisestä Jumalan ja kofomaailman kanssa ijankaikkisesti. Yhtä kaiikki, niinkuin Kristus on Kristikuntaa äärettömän parempi, arwokkaampi ja kalliimpi, waikka hän on wähempi ja yffityinen persona, on uskokin rakkautta parempi, arwokkaampi ja kalliimpi, waikka se kestää wähemmän aikaa ja pitää yhteyttä ainoan yhden Jumalan kanssa.

35. Mutta rakkautta ylistää p. Paawali niin suuresti, surwaistaksängä wääriä opettajia ja mitättömäksi tehdäksängä heidän kerskauksängä uskosta ja lahjoista ilman rakkautta. Iskänä kuin hän sanoisi: jollei teillä ole rakkautta, joka kuitenkin ijankaikkisesti pysyy, ompi toki kaiikki muu, josta kerskaatte, katoowaisista, ja te menette niillä kadotukseen. Sillä waikka Jumalan sanain ja hengelliset lahjat owat ijankaikkiset, on kuitenkin ijankaikkisen sanan ulkonainen wirta ja ääni ja lahjain ulkonainen tähtös ja eroitus laskaawa, joten siis kerskau-

senne ja ylöstyenne kaiketi täytyy tuhaksi tulla. Siksi siis jääpi, että usko wanhurskauttaa sanan kautta ja waiwuttaa uskon. Mutta molemmat, sana ja usko, lakkaawat, ja sen kautta valmistettu wanhurskaus ja rakkaus pysyy iankaikkisesti. Niinkuin rakennus, joka telineitten avulla on valmistettu, pysyy, mutta telineet otetaan pois.

36. Huomaappa nyt tässä, mikä vähäinen sana rakkaus on ja kuinka pian se on sanottu. Mutta kuka olisi luullut niin monta pahetta vastaan olewan niin monta kallista hywettä ja tapaa tässä ainoassa hyweessä, kuin p. Paawali tässä luettelee rakkauden ansioiksi? Tämähän mielestäni on ylistää ja kuwata rakkautta, on kirjoittaa hyweistä ja paheista paremmin kuin pakanat. Siinä on hän laskenut heidän eteensä kuwan, jonka edessä kaikkein wääräin opettajain, jotka paljon puhuwat rakkaudesta, mutta eiwät löydy itesfänsä ainoakaan näistä kappaleista, täytyy syystä häwetä. Totisesti, yhtä usein kuin apostoli mainitsee jonkun rakkauden hyween, pistää hän aiwan ankarasti wääriä opettajia ja pudistelee heitä. Sillä rakkautta niin ylistellesjään ja sen luonetta osoitellesjaan, tahtoo hän samallansa ja joka kerta myös kolauttaa heitä sellaisina, joilla

ei näistä kaikista mitään ole. Siis saatat hywin kyllä jokaisen kappaleen siwuun panna tämän muistutuksen ja sanoa: **mutta sinä teet paljon toisin.**

37. Warsin ihmeellistä on, että sellaisilla opettajilla, joilla ei ole rakkautta, on kuitenkin tällaisia korkeita lahjoja: puhua kielillä, profeteerata, tietää salaisuudet, olla uskon omistaja, jakaa tawaransa ja poltattaa ruumiinsa, kuten hän on luetellut. Sillä näemmehän tässä, mitä kauhistuksia siellä on, missä ei rakkautta ole, että nimittäin ihmiset owat ylpeitä, kateita, paifuneita, karsimättömiä, harhailewia, koiran kurtia, myrkyllisiä, luulewaisia, häijyjä, ilkkuwia, katkera, pahansuopia, epäluuloisia, woiwonhaluisia, kunnianhimoisia ja wääriä ihmisiä. Kuinka sopinee näille siirtää wuoria uskosja, poltattaa ruumiinsa, profeteerata y. m., kuten kuitenkin p. Paawali tässä omistaa ja antaa heille? Ei toisin, waan niinkuin sanonut olen. Hän antaa mahdottoman esimerkin ja tahtoo tällä sitä enemmän osoittaa, ettei heillä, ollesjansa wajalla rakkautta, ole ainoatakaan lahjaa oikein, waan tuowat walheellisesti esiin ainoastansa niitten muodon ja nimen. Niisuaffensa heiltä muodonkin ja nimen, puhuu hän heistä niin, kuin myöntäisi hän heidän olewan sellaisia, millisiä he eiwät kuitenkaan ole.

N:o 19. Ensimmäisenä Sunnuntaina paastossa.

2 Kor. 6: 1—11.

Rakkaat veljet! me niinkuin apulaiset neuwomme teitä,
ettette Jumalan armoa hukkaan y. m.

1.

Tämä epistola neuwoo ja kehoittaa korinttilaisia tekemään, mitä jo entiseltä tiesivät. Sanoihin nähden on se huolia ymmärtää, mutta tehdä on se waikia ja harvinaisesti käytännössä. Sillä hän kuwaa kristillisen elämän kummalliseksi, esittäen sitä merkeillä ja maaliwäreillä, jotka owat ihan kolkkoja nähdä.

Me niinkuin apulaiset neuwomme teitä.

2. Samate kuin 1 Kor. 3: 9 puhuu hän ensiksi apulaisista lausuen: **me olemme Jumalan apulaiset: te olette Jumalan pelto ja rakennus;** s. o., me saarnaamme ja teemme työtä teissä ulkonaissella sanalla opettamalla ja neuwomalla; mutta Jumala antaa sisällisesti Henkensä kautta siunauksen ja menestyksen, ettei ulkonainen sanamme hukkaan työskentele. Sentehden on Jumala sisällisesti oikia mestari, joka parhaan tekee, ja me autamme ja palvelemme häntä siinä ulkonaisesti saarnawiralla. Mutta apostoli ylistää sellaisia apulaisia sentähden, etteivät he halwefsi ulkonaista sanaa tarpeetomana taikka jo hywin kyllä taitawina. Sillä joskin Jumala kylläkin hywin saattaisi toimittaa kaikki asiat sisällisesti ulkonaisetta sanattakin ainoasti Henkensä kautta, ei tahdo hän kuitenkaan sitä tehdä, waan tahtoo pitää saarnaajat apulaisinaan ja työntekijöinänsä ja waikuttaa heidän sanansa kautta, kussa ja koska hän tahtoo. Kuin siis saarnaajilla on Jumalan apulaisten wirta, nimi ja kunnia, ei saa lutaan olla niin oppinut taikka pyhä, että hän löisi laimin tahti halwefsi halwintakaan saarnaa, koska hän ei tiedä, milloin hetkinen tulee, jona

Jumala tahtoo toimittaa työnsä hänessä saarnaajan kautta.

3. Toiseksi näyttää hän waaran armon laimiin lyömisestä. Sillä hän warmaan ilmoittaa, ettei ewankeliumin saarna ole ijankaikkinen, alituinen, pyhivä oppi, waan on kuin ohijawea kuurofabe, joka pian menee menneeksi; keneen se sattuu, häneen sattuu se; kenen se menee ohitse, sen ohitse se menee; mutta takaisin ei se palaja, eikä jää paikallensa pysymäänkään, waan sitte tulee aurinko ja helle ja nuolee sen pois. Sen wahwistaa kokemuskin, ettei ewankeliumi missään paikassa maailmaa ole säilynyt selwänä ja puhtaana miesmuistia (yhtä polwea) kauwemmin; waan se on pysynyt ja warttunut niin kauwan, kuin ne owat eläneet, jotka sitä owat alottaneet; mutta niitten menetyä on wakenuskin mennyt matkoihinsa. Heitä seurasiwat kohta lahkolaiset ja wäärät opettajat. Samoin ennustaa 5 Moos. 31: 29 Mooseskin, että Israelin lapset kohta hänen kuoltuansa turmeltaisiin, minkä Tuomarein kirja todiistaakin niin tapahtuneen. Niin usein kuin tuomari, jonka aikana Jumalan sana pääsi warteen, kuoli, yhtä usein he taas luopuivat ja tuliwat pahemmiksi. Ja kuningas Joas teki oikein, niin kauwan kuin ylimäinen pappi Jojada eli, sitte oli kaikki mennynnä. Ja Kristuksen ja apostolein aikakauden kuluttua tuli maailma täyteen lahkolaisia ja wääriä opettajia, niinkuin p. Paawali Ap. T. 20: 29 ennustaa, sanoen: **minä tiedän minuu lähtemiseni jälkeen tulewan teidän sekaanne hirmuiset sudet, jotka ei laumaa jäästä y. m.** Niimpä on nytkin. Ewankeliumi on meillä selkiänä ja puhtaana, ja armon eli autuuden aika ja otollinen päiwä on

olemassa; mutta pian on se oleva mennynnä, saati waan maailma kauvemmin seisoo.

4. **Mutta ottaa Jumalan armoa hukkaan** ei taida olla muuta, waan että ihminen, kuulessansa Jumalan puhdasta sanaa, jossa Jumalan armo esitetään ja taritaan, on kuitenkin siitä wäliä pitämätöin, eikä pidä siitä huolta, waan pihyy entisenänsä. Siten sitte ansaitsemme, että se taas otetaan meiltä pois, jotka kiittämättöminä emme ole sitä ansainneet; niinkuin wertaus ewankeliumissa (Matt. 22: 8) sanoo häihin kutsutuista wieraista, jotka oliwat haluttomat tulemaan ja meniwät pois toinittamaan omia askareitansa, jolla he niin wihoittiwat perheen isännän, että hän wanno, etteiwät he koskaan saisi maistaa hänen ehtoollistansa. Suuri samalla uhkaa p. Paawalikin tässä, että pitäisimme waramme ja ottaisimme ewankeliumin vastaan kiitoksella ja pelwolla, kuten Kristuksen Joh. 12: 35 sanoo: **waeltafaat, niin kauwan kuin teillä warkaus on, ettei pimeys teitä käsittäisi.** Vuulteni tulisi meidän toden olla wahingosta wiisastuneita ja malittaa, mitä pimeyttä olemme paawikunnassa kärsineet. Mutta se kaikki on unohdettu, kiitosta ja parannusta ei ole yhtään. Olkoon, sen tyllä saamme hawaita.

Katso, nyt on otollinen aika, katso, nyt on autuuden päivä.

5. Tällä selittää hän, mikä runjas siunaus siellä on, kussa ewankeliumia harjoitetaan. Siellä on sulaa armoa ja apua; siellä ei ole wihaa eikä rangaijusta; niin, hänen tästä kirjoittamat sanat owat sanomattomia. Ensiksi se, että se on **otollinen aika.** Tämä on hebrean kielin tapaan puhuttu ja merkitsee suomen kielin armollista aikaa, jona Jumala kääntää pois wihansa, jona hänellä on sulaa rakkautta, halu ja hywä tahto tekemään meille hywää. Tällä owat kaikki hymnit unohdetut, sekä entiset että wielä jäljellä olemat; lyhyesti, se on laupiuden waltakiunta, jossa on sulaa auteeksi anto ja so-winto, taiwas on nyt aivoi, se on pi oikia kuitainen wuosi, jona ei keneltäkään mitään kielletä. Sentähden sanoo hän: **minä olen otollisella ajalla sinua kuullut; s. o., olen sinulle**

armollinen; mitä itänä rukoillen tahdot, sen warmaan saat; älä anna sen waan mennä ohitse, waan rukoile, niin kauwan kuin tätä aikaa kestää.

6. Toiseksi se, että **se on autuuden päivä,** pelastuksen päivä, jona emme ainoasti ole otolliset ja wakuutetut Jumalan armosta ja lemmeestä, waan siitäkin, että hän, kuten olemme wakuutetut, auttaakin ja tekee sen, osoittaa sen työllä, että hän on kuullut rukouksemme. Tämän kutsunne autuaalliseksi päiväksi, onnelliseksi päiväksi. Sillä näitten molempain, sen että Jumala on armollinen, sekä että hän työllä osoittaa tämän armon, täytyy olla ja tulewaksi olemaan yhdessä. Se, että Jumala on armollinen, lähtee tästä ensimmäisestä, että se on armollinen, otollinen aika; se että hän auttaa ja tulee meitä, lähtee tästä toisesta, että se on autuaallinen apupäivä. Molemmat tahtoo ja pitää uskolla olemassa käsitetyt hywässä omassa tunnossa; muutoin, jos tästä tahdotaan päätellä ulkonaisen ihmisen mukaan, kutsuttaisiin tämä autuaallinen aika paljo enää onnettomaksi wihan ja armottomuuden päiväksi. Mutta sellaiset hengelliset sanat pitää ymmärrettämän Hengen jälkeen, ja niin huomaamme, että nämät owat kaikki jaloa, suloiesta ja ihanaa nimeä ewankeliumin ajasta, joilla Kristuksen waltakunnan aarretta ja rikkautta ylistetään.

Alkäämme kellenkään jossakussa pahennusta antako.

7. Kuin nyt on sellainen autuaallinen aika, sanoo hän, niin käyttäkäämme sitä oikein, alkäämme sitä hukkaan otako, waan sitä täyttätotta katsokaamme, ettemme kellenkään anna pahennusta, ettei saarnawirkkaamme laitettaisi. Tällä hän osoittaa, mitä pahennusta hän tarkoittaa, nimittäin sitä, ettei taidettaisi moittia ewankeliumin oppia jotakin jopinaton opettawaksi.

8. Mutta on kahtalaisia pahennusta, jotka tuottaa ewankeliumin opille häpiää. Toinen, joka pahentaa pakanoita siten, että muutamat tahtowat olla wapaita ja wastustawat maallista esiwaltaa, tehden hengellisestä wapaudesta maallisen; tämän tähden täytyy ewankeliumin kärsiä sen häpiän, itään kuin se sellaista opet-

taisi, ja tämä kowin pahentaa pakanoita eli maallisia ihmisiä, niin että he peljästyvät ja tulevat ilman hyntä uskon ja Jumalan sanan wihollisiksi ja owat sitä taipumattomammat kääntymään, kuin he pitävät kristityt pahoina, irstaina konna. Tähän owat sellaiset pahentajat syhlisiä ja wikapäitä. Toinen pahennus pahentaa kristityt keskenänsä, joten uskossa heikot pahentuwat kristillisen wapauden ajattomasta kääntymisestä, josta 1 Kor. 8 ja Rom. 14 luv. on paljo puhuttu. Tästä nyt p. Paawali tarkoittaa, mitä hän 1 Kor. 10: 32, 33 sanoo: **olkaat ilman pahennusta sekä juutalaisille että kreikkalaisille ja Jumalan seurakunnalle; niinkuin minä kaikissa kaikille kelpaan, enkä etsi omaa parastani, waan monen y. m.** Tästä opettaa hän myös Fil. 2: 4 että jokaisen tulee katsoa toisen eikä omaa parastansa. Näin kyllä ehkäistäisiin kaikki pahennukset.

Ettei meidän wirkaamme laitettaiji.

9. Kuka estänee wirkaamme laittamasta, koska Jumalan sanan, samoin kuin Kristuksen itsen pitää wainotuksi tuleman? Emme woi estää Jumalan sanaa pilkasta uskottomain tähden, jotka owat uskosta Jumalaan ymmärtämättömät; sillä se on loukkauskiwi, Jes. 8: 14; Rom. 9: 33. Tämä on uskon pahennus, se kulkee kulkuaansa: ei se ole meidän wikamme. Mutta pahennus rakkauteen nähden, — joka tapahtuu meidän tähtemme, meidän töittemme ja uskon hedelmän suhteen, jotka meidän pitäisi antaman paistaa ihmisille, että he näkisivät ne ja niistä kehoitettaisiin uskoon, — on meidän wikamme; ja niitä tulee meidän karttaa, ettei pakanoilla, juutalaisilla, heikoilla ja herroilla tässä maailmassa olisi hyntä sanoa: katso, millisiä konnia ja irstaisia ihmisiä nuo owat! heidän oppinsa ei warmaankaan saata olla oikia. Näin sitten luetaan paha nimemme ja mainemme ja muita estämistemme Jumalan pyhän, wiattoman sanan wikaksi, jonka Jumala on antanut meidän tuntea ja saarnata, ja täytyy siis sen kantaa häpiäämme, olla hedelmätä kantamattoman ja hyödyttömän niissä, jotka pahentuwat. Täten on raskaasti tehty hyntiä.

Suuressa kärsiwällisyydessä.

10. Tästä hän tyhni maalaan kristillisen elämän ulkonaisessa menossa: ei sinä mielessä, että sen kautta joku tulisi kristityksi tahi hurskaaksi, waan että, niinkuin hän itse sanoo, niillä hedelminä ja merkkeinä osoittaisimme olemamme Jumalan palvelioita, se on, oikeita kristityitä ja hurskaita ihmisiä. Ja huomaappa hänen sanowan: **Jumalan palveliat.** Mitä ihmeellistä jumalanpalveluksesta on tuo, että meidän täytyy kestää monessa kärsimisessä, murheessa, hädässä, ahdistuksessa, kärsiä haawoja, wankkuksia, kapienoita, tehdä työtä, walwoa, paastota y. m.! Tästä et näe yhtään mesua, et oikia rufousheitä eikä muita itsemietityn jumalanpalveluksen kummituksia; waan oikian jumalanpalveluksen, joka kurittaa ruumista ja painaa alas lihaa; ettei kukaan katsoisi ylöä ja mitättömänä pitäisi paastoomista, walwomista ja työtä, kuin, näethän, ei kukaan niistä tule hurskaaksi. Hurskaaksi et niistä tule, mutta kuitenkin pitää sinun harjoittaman niitä, saamattas jättää lihaa wapaaksi ja laistaksi.

11. Näitten parissa nimittää hän myös **kapinan.** Ei niin ymmärtäen, kuin tulisi meidän opettaa tahi elää kapinallisina muita vastaan, meidän päin wastoin pitää oleman hiljaisia ja kuuliaisia, Rom. 13: 1; niinkuin Kristus sanoo: **antakaat keisarille kuin keisarin owat,** Matt. 22: 21; waan tarkoitus on, että meidän tulee muilta kärsiä kapinaa wastaamme; samate kuin emme saa tuottaa muille hätää ja ahdistusta, haawoja ja wankkuksia, waan pitää muilta kärsimän. Sentähden panee hän **kärsiwällisyyden** ensimmäisenä kappaleena. Mutta ei kärsiwällisyys nosta kapinaa, waan kärsii kapinaa. Mutta tänä aikanamme, kuin meitä hyhetetään kapinasta, on meille lohdullista tässä nähdä kristillisen elämän luonnoksi ja oikiaksi muodoksi, että sitä Jumalan sanan tähden parjataan kapinaa nostawaksi, waikka se kuitenkin pikemmin kärsii kapinaa, ja muut sitä vastaan nostawat kapinan. Miin teki kunnias Hab profeetta Elialle 1 Kor. 18: 17, 18 ja soimasi häntä Israelin willittiseksi ja kapinan nostajaksi. Jos meitä nyt soimataan ka-

pinoitsoiksi, niin muistatkaamme, että sellaista on tähtynyt kuulla, ei ainoastaan apostolein vaan Kristuksenkin, jota ihan wiattomasti ja siihen lisäksi kapinan nostajan nimellä ristissä häväisttiin, ja täytyi kuolla juutalaisten keisaria vastaan kapinallisena kuninkaana, joka oli wetännyt kansan puoleensa ja yllättänyt sitä.

12. Mitä toisiin tappaleihin tulee, joita on kärsivällisyys, waiwa, hätä, ahdistus, haawat, wankeus, kapina, työt, walwominen, paasto, puhtaus y. m., on helppo ymmärtää, kuinka niissä Jumalaa palwellaan, joka ei huoli laiskoista, joutilaisista syömäreistä, ja unellaisista ja kärsimättömistä palvelioista.

Ja jemminkin koskee hän laiskoisiin junkkareihimme, jotka kiskovat korkea, pitävät hyviä päiviä, tarwitsemattansa luultensa tehdä työtä, kuin kanta-wat pääläellansa kaljuksi kerittyä paikkaa ja yllänsä pitkää wiittaa, ja ulwowat kirkkoisja.

Jokaisen pitää tekemän työtä ja ansaitseman leipänsä, niinkuin hän myös opettaa 2 Tess. 3: 12. Sillä työllä, sanoo hän tässä, palwellaan Jumalaa, eikä ainoastansa palwella, vaan sillä **osoitetaan**, että palwellaan Jumalaa.

Taidossa.

13. Mitä se on? **Taidoksi** kutsuu p. Paawali kohtuullisuuden eli ymmärryksen eli järjen, kuten hän Rom. 10: 2 sanoo juutalaisista: **heillä on kiwans Jumalan puoleen, mutta ei taidon jälkeen**, se on, he kiwaa-wat järjettömästi, ymmärtämättömästi, ilman kaikkea kohtuullisuutta. Sentähden tahtoo hän tässä sanoa yhtä paljo kuin: käyttäkäämme itsemme kristillisessä menossa aiwan järjellisesti ja kohtuullisesti, pahentamatta heikkoja käyttäen kristillistä wapautta röyhkiästi, vaan mukauntukaamme siihen järjellisesti ja kohtuullisesti, sen mukaan kuin se on lähimmäisellemme parannukseksi. Samoin tulee meidän myös tehdä työtä, paastota, walwoa, elää puhtaana, ei kuitenkaan järjettömästi, ettei ruumiista turmeltaisi paljolla paastolla, työn teolla, tahi liika paljolla ja pitkällä pidättämisellä matkaansa-attetaisi jotalin pahempaa, vaan jokainen katjokaan järjellä ja kohtuullisuudella, kuinka hän estäisi pahennuksen, niinkuin hän myös

1 Kor. 7: 5 sanoo naineille, etteiwät wälttäisi toinen toistanja liika kauwan, etteiwät tulisi kiwatuiksi. Kaikissa sellaisissa asioissa ei taida eikä tahdo p. Paawali antaa yhtään määrää, ohjetta, mittaa eikä lakia, niinkuin seurakuntakokoukset, paawit ja munkit owat tehneet; vaan jättää sen wapaaksi jokaiselle omalla tahdollansa punnitsemaan ja koettelemaan, kuinka paljon, mihin määrään, kuinka kauwan sitä tarwitaan lihaa kurittamaan.

Pitkämielisyhdessä, suloiuudessa.

14. Mitä se tietää, siitä on monin paikoin puhuttu, jemminkin Rom. 2 ja Gal. 5 luv.

Pyhässä Hengessä.

15. Mitä se on? Se saattaa tietää kahdellaista: ensiksi, että hän puhuu siitä pyhästä Hengestä, joka on Jumala; toiseksi, että hän puhuu waan hengestä eli hengellisestä olennoista, joten pyhä henki tässä tietää jamaa kuin pyhä hengellisyys; ikänä kuin hän sanoisi: ka-wahtakaat sellaisia hengellisiä ja siewiä hengellisyysjä, jotka paljon kerskaawet itseänsä hengestä, joka kuitenkin on wäärä, saastainen, epäpyhä henki, joka synnyttää paljaita lahjoja ja eripuraisuutta. Mutta pysykää oikiasa pyhässä hengellisyhdessä, joka on alkuaansa Jumalan pyhästä Hengestä ja antaa yhtyden, yhtäläisen mielen, sydämmen ja siun, niinkuin hän toiseissa paikkaissa, Ef. 4: 3, sanoo: **ahteroitkaat pitämään Hengen yhteyttä rauhan siiteen kanta**. Jotka nyt pysywät yhdessä uskosja, ajatussessa ja mielessä, ne oikialla pyhällä hengellisyhdellä ja pyhällä Hengellä osoittawat Jumalaa palwelewanja. Sillä oikia hengellisyys eli oikia pyhä meno Hengessä on yhtäläisessä eli yksimielisessä sydämmessä, uskosja y. m.

Wilpittömässä rakkaudessa, totuuden janassa.

16. Niinkuin hän panee pyhän Hengen wastoin wääriä lahjoja ja profettaita, niin panee hän **wilpittömän rakkauden** päin wastoin niitä laiskoja kristityitä, joilla on oikia usko ja yksi mieli pyhässä hengellisyhdessä, ja owat kuitenkin rakkaudessa laiskoja, kylmiä ja petollisia. Samate panee hän **totuuden** janan

niitä vastaan, jotka väärin käyttävät Jumalan sanaa ja selittelevät sitä oman mieltensä mukaan, omaksi hyödyksensä ja kunniaksensa. Sillä edelliset hengellisyhdet ilmaantuvat ilman sanaa ja kehuvat henkeä ylitse sanan; mutta nämät kehuvat sanaa ja tahtovat olla mestareita raamatussa, ja heidän ymmärryksensä pitää kaiketi oleman oikea ja paras. Näitä vastustaa pyhä Pietarikin (1 ep. 4: 11): **jos joku puhuu, hän puhukaan niinkuin Jumalan sanoja**, se on, hänen pitää oleman wakuutetun puhumastansa Jumalan sanaa, eikä omaa sanaansa. Sen kutsuu p. Paawali tässä **totuuden sanaksi**, eikä wäärää, petollista sanaa, joka on omamme, ja kantaa kuitenkin Jumalan sanan nimeä. Sillä me sanomme omalla kielellämme: se on oikea sana, koska hebrean kieli sanoo: se on totuuden sana eli totinen sana.

Jumalan wäessä.

17. Tätä voimaa tarkoittaa p. Pietarikin, 1 ep. 4: 11: **jos jollakin on joku wirka, hän tehkään niinkuin siitä woimasta, jonka Jumala antaa.** Ja p. Paawali itse Kol. 1: 29: **jota minä myös ahkeroitsen ja hänen waikutuksensa jälkeen kilwoittelen.** Ja Rom. 15: 18: **sillä en minä rohkene mitään puhua niistä, kuin ei Kristus minun kauttani waikuttanut pakanain kuuliaisundeksi y. m.** Kristittyin pitää oleman wakuutetut olemistensa Jumalan waltakunta, ja etteivät suinkaan mitään tee, semminkään hengellisissä wiroissa, sieluin autuutta koskewissa asioissa, jota eivät totisesti tiedä waikuttawan ei heidän itsensä, waan Jumalan heidän kauttansa. Sillä Jumalan waltakunnassa tulee yksin Jumalan puhua, hallita, tehdä, toimia ja waikuttaa, niinkuin Kristuskin Matt. 5: 16 sanoo: **walistakoon teidän walkentenne ihmisten edessä, että he näkisiwät teidän hywät työnne ja kunnioittaisiwat teidän Siänne, joka on tairwaassa** (sellaisena, joka tekee ne, ettekä te itse). Mutta wäärät kristityt mennä tohisevat ja toimivat omin woimin, kukistawat kuuwia, säätäwät järjestyksiä kirkoille, huolimatta siitä, jos sen tekee Jumalan woima, waiko ei; ja siitä ei synny mitään hywää.

Wanhurstauden sota-asetten kautta.

18. Nämät sota-asetet selittää hän laiwiamin epistolisissa Gsejiläisille ja Tesalonikoille, joista on tarpeeksi puhuttu Adwentissa. Näitä sota-aseita owat: **uskon kilpi, autuuden rautalatti, walmiiksi kengitettyt jalat, rauhan ewankeliumia saarnaamaan.** Mutta hän kutsuu ne **wanhurstauden sota-aseiksi** ja kirjassansa Gsejiläisille Jumalan sota-aseiksi, eroittamaan ja luowuttamaan kristityitä ruumiillisista ja maallisista sota-aseista, tietääksensä, kuinka heidän tulee hengellisenä kansana käydä hengellistä sotaa hengellisiä wihollisia vastaan, kuten hän tässä luettelee ne ja jakaa oikealle ja wasemmalle puolelle.

19. **Wasemmalle puolelle** asettaa hän pilkan, pahat maineet, että olemme kuin wieteliät, tuntemattomat, kuolewaiset, rangaistut, murheelliset, köyhät ja tarwitsewaiset, että kristi ihmisen täytyy antaa häwäistä ja pilkata itseänsä wasten silmiänsä, ja tähän lisäksi yleisen kulkupuheen kautta solwaista itseänsä wiettelinä. Hänen täytyy olla tuntemattoman, josta ei kukaan tahdo pitää lukua eikä tuntea häntä; waan häntä häpeewät parhainmatkin ystäwät, sen pilkan ja pahan maineen tähden, jossa hän on maailman yhäisten, wiisasten, rikaisten ja mahatawain tykönä. Samate täytyy hänen myös olla kuolewaisen kaltainen, joka aina odottaa kuolemaa maailmassa wihan ja kateuden ja kaikinlaisen wainon kautta y. m. Samate täytyy hänen tulla suomitukseksi ja piestyksi ja wälistä, kokein wihaa ja kateutta, tulla huomaamaan, mitä maailma hänelle suopi. Hän on murheellistentin kaltainen; sillä hänen käy ulkonaisesti pahoin, josta hänellä on syhtä murehtia. Hän on köyhäin kaltainen, sillä ei hänelle anneta mitään, waan ainoasti wahinkoa tehdään hänelle. Hän on tyhjään; sillä jollei häneltä kaiffia oteta, on hänen kuitenkin sitä joka päiwä odottaminen. Lujasti luottaaksensa Jumalaan ja pelkäämätöin ollaksensa, täytyy hänen sellaisia wihollisia vastaan wasemmalta puolelta olla warustettuna jumalallisilla sota aseilla, lujalla uskolla, Jumalan sanan lohduituksella, toiwolla, että hän olisi seisowainen ja pysyisi kärjissä-

senä. Näin näyttää hän olevansa oisia Jumalan palvelia, mitä väärät opettajat eikä ulkokullatut koskaan tee kiittävässä jumalanpalveluksessa.

Dikialla ja wajemmallalla puolella.

20. **Dikialle puolelle** panee hän kunnian, hyvän maineen, että olemme niinkuin totiset, tutut, elävät, ei tapetut, iloiset, rikkaat ja joitten kaikki omat owat. Sillä täytyyhän kristityllä olla muutamia, jotka häntä kunnioittawat ja ylistävät; ilman sitä täytyy hänellä olla hyvä sanoma ja kiitos muutamain tykönä, että hän on totinen ja rehellinen opijansa, ja muutamain täytyy suosiakkin häntä ja tunnustaa, etteivät häpee häntä. Hänen täytyy pyhä hengissä, waikka kuinka lähellä hän on kuolemaa, niin ettei hän kuole pieksiänsäkään käsissä; hän on iloinen, waikka hänen käy mitä pahimmasti. Sillä hänen sielunsa iloitsee Jumalassa ja se puhkee esiin sanoissa, töissä ja käytöksissä. Ja joskin hän ruuniillisesti on köyhä, ei kuole hän kuitenkaan nälkään, waan tekee monta hengellisesti rikkaaksi sanan kautta. Mutta jos hän on ihan tyh-

jäkin, ei puutu häneltä kuitenkaan mitään, waan hänellä on kaikki kädesjansa; sillä uskowasta täytyy kaikkein luontokappalten palvelulla, niinkuin Kristus Mark. 9: 23 sanoo: kaikki owat uskowaiselle mahdolliset. Itsellänsä ei ole hänellä mitään ja on mielellään puuttutwainen, mutta lähimäisensä hyväksi woi hän kaikki ja hänellä onkin hallussansa kaikki, niillä häntä palwellaksensa, kussa niin tarwitaan. Näitä etuja vastaan on myös wahwa warustus tarpeen, etteivät ne tekisi meitä ylpeiksi ja paiseiksi.

21. Kristitty on siis ihan vapaa ihminen, joka pitää silmissjensä yksinensä Jumalan ja käy oikiaa leskurataa, wajemman ja oikian puolen wälillä, sallimatta pahan kufistaa itseensä taikka hyvän paisuttaa, waan käyttää molempia Jumalan kunniaksi ja lähimäisensä hyväksi. Sellaista elämää, sanoo hän, nyt wiettäkäämme ja harjoitakaamme, kuin armon aika käsillä on, sitä laiminlyömättä. Tämä on oisia, Jumalalle otollinen jumalanpalvelus. Siihen Jumala auttakoon! Amen.

N:o 20. Toisena Sunnuntaina paastosja.

1 Lesj. 4: 1—7.

Wielä, siis rakkaat weljet, rukoilemme me teitä ja neuwomme Herrassa Jesuksessa, niinkuin te meiltä y. m.

1.

Tämä on huopia epistola, jossa p. Paawali ylehenjä waroittaa ja kehottaa meitä kaswamaan ja täydellisenumiksi tulemaan saamassamme opissa. Mutta niinkuin ewankeeli-

M. Luther. Kirko-Postilla.

sen saarnaajan sopii, rukoilee ja neuwoo hän pitämään sellaista oppia, waikka se on Jumalan käsky, niinkuin hän sanoo: **sillä te tiedätte ne käskyt, jotka Herran kautta teille annoimme.** Sillä kristittyin tulee mielellänsä tehdä, mitä he tekevät, eikä oleman käskyillä

28

waabittawia; waan, koska heille käskyjä tyrh-
tetään, pitää heitä kehoitettaman ja rukoilta-
man niitä pitämään. Joille Jumalan Henki
annetaan niitä tekemään, ne owat oikeat; mutta
niiden, jotka niitä eiwät mielellänsä tee, anna
mennä.

2. Mutta hywin on huomioon otettava,
että hän kalliiksi arwaa meille annetun lahjan,
sen, että tiedämme, kuinka meidän waeltaman
pitää ja Jumalalle kelpaaman. Sillä suuri se
onkin ja harvinaisen maailmassa, waikka se
koko maailmalle taritaan ja julmasti julistetaan,
että sellainen waroitus on tarpeellinen ja p. Paa-
walikin antaa sen huolella ja ahkeruudella. Sillä
aina olemme waarassa tulemaan laiskoiksi ja
weltoiksi, unohtaviksi ja kiittämättömiksi, mikä
tosiaan on warin waarallinen asia, ja tapah-
tuu kuitenkin, paha kyllä! aivan usein. Sillä
katjaktakaamme taaksemme, missä pimeydessä,
effytyksessä, kauhistuksissa olemme olleet, koska
emme tietäneet, kuinka meidän piti waeltaman
ja Jumalalle kelpaaman. Mutta, pahasti kyllä,
on tuo kaikki unohdettu, ja me olemme käyneet
laiskoiksi ja kiittämättömiksi. Sentähden käykin
meidän sen mukaan. Sentähden hän myös
warin oikein sanoo edellisen suunnuntain episto-
lasja, 2 Kor. 6: 1: **me niinkuin apulaiset
neuwomme teitä, ettette Jumalan armoa
hukkaan ottaişi; sillä hän sanoo: minä olen
otollisella ajalla sinua kunnut ja olen sinua
auttuden päivänä auttanut y. m.; mutta se
auttaa hywin wähdän.**

3. Hän puhuu tässä enimmäen kahdesta
paheesta: huoruudesta, jolla ihminen rikoo it-
seänsä ja uskon hedelmiä vastaan, ja petoksesta
kaupassa, jolla ihminen rikoo lähimmäistään
vastaan, jekin kanssa on uskoa ja rakkautta
vastaan. Ja hän toiwoo, että he harjoitai-
sivat ja pitäisivät itsensä puhtaina ja olisivat
kenellekään wahinkoa tekemättä ja uhkaa sellai-
sia syntiä Jumalan wihalla.

4. Mutta se on suuri ylistys ja kunnia Des-
salonikoille, että owat uskon opissa ja tiedossa
pysyneet korintilaisi ja galatalaisi oikeempina;
mutta lienewät ehkä olleet wiallisia näisiä tör-
keisi, ulkonaisissa asioissa. Ja waikka Jumala

rankaiseekin sellaisia, jollei niitä jätetä ja niistä
luowuta, owat ne kuitenkin kärsittäwämpiä kuin
nuo suuret asiat, koska uskosja ja opissa ereh-
dytään, ja niitä rankaisee Jumala tawallisesti
ajallijella kostolla.

5. Mutta hän uhkaa Jumalan wihalla,
ettei kukaan luulisi Kristuksen waltakuntaa sel-
laisiksi waltakunnaksi, joka hywin kärsii sellaisia
syntiä, eikä rankaise niitä, ja käwisi sentähden
laiskaksi ja weltoiksi, niinkuin hän tässä lausuu
sanoen: **ei Jumala ole meitä kutsunut saas-
taisunteen, waan pyhyyteen; ikäänkuin hän
tahtoisi sanoa: tarkoitus ei ole, että kristityillä
olisii oikeutta ja waltaa olla saastaisia ja että
Jumala soisi ja sallisi heidän tehdä sellaista;
eipä wainen, waan hän rankaisee sitä ennem-
min kristityissä kuin pakanoissa; niinkuin hän
myös 1 Kor. 11: 30 opettaa, että moni oli
tullut sairaaksi ja kuollut keltwottoman syömisen
ja juomisen tähden; samoa todistaa myös Ps.
89: 33 ja sanoo: minä rankaisen heidän syn-
tinsä witsalla.**

6. Totta on kyllä, että Kristuksen wal-
takunta kantaa ja kärsii, jekä käsksee korjaamaan
ja kärsimään sellaisia, jotka heikkoudesta tekewät
syntiä ja tunnustawat wifansa ja antawat neu-
woa itseänsä ja kohta katuwat, Rom. 15: 1;
Gal. 6: 1; 1 Kor. 13: 7. Mutta tahtoa
pitää sitä oikeutena ja tapana, joka muka Ju-
malalle kelpaisi, se ei sowi; sentähden hän sa-
noo: **se on Jumalan tahto, teidän pyhyy-
tenne; niin myös kuinka teidän Jumalalle
kelpaaman pitää.** Itänä kuin sanoisi: muu-
tamat pitäwät tämän asian halpana, tuiskaa-
wat sen tunleen sellaisena, josta ei olisi muka
suurta lukua, juuri kuin ei olisi Jumala suurin siitä
pahoillansa; mutta ei niin. Jumala totta kyllä
kantaa sellaisia syntisiä, jotka lankeewat; mutta kui-
tenkin tahtoo hän, että se pitää tunnustettaman ja
harrastettaman itseänsä parantamisesta ja tähdel-
lisemmäksi tulemisesta, ettei hänen armonsa olisi
kaikeilaiden häpeällisten töitten werho eli peite,
ja ettei irstaat ihmiset käyttäisi Kristuksen wal-
takuntaa wäärin toiruutensa ebistimeksi, niin-
kuin Paatwali Gal. 5: 13 sanoo: **ettette salli
sen wapauden lihalle tilaa antaa; ja Pietari**

(1 Ep. 2: 16): **niinkuin Jumalan palveliat y. m.**

7. Sanoessaan: **teidän pyhyytenne**, puhuu hän puhtaudesta hebrean kielen tapaan, kutsuen pyhäksi ruumiin, joka on puhdas, joten siis puhtaus on yhtä paljo, kuin pyhyys Jumalan edessä. Siitä syystä on **pyhäkin** vanhassa testamentissa sama kuin **puhdas**, niinkuin hän myös 1 Kor. 7: 14 pitää puhtauden ja pyhyden yhtenä ja samana asiana. Hän sanoo: **muutoin olisivat teidän lapsenne saastaiset, waan nyt ne ovat pyhitetyt**, eli pyhät.

8. Mutta millistä pyhyttä eli puhtautta hän tarkoittaa, sen hän itse selittää, sanoen: **että te huoruutta wältätte, että jokainen tietäis pitää astiansa pyhydessä ja kunniasa**. Sillä täten hän ei suinkaan kiellä awiosäätyä, waan huoruutta ja saastaisuutta ulkopuolella awiosäätyä. Sillä joka niin pitää astiansa, se on oman ruumiinsa, että hän pysyy puhtaana, se on, ettei hän riko awioliittonsa eikä harjoita ulkona awiosäädyistä huoruutta, hän pitää ruumiinsa pyhänä ja puhtaana ja kutsutaan myös puhtaaksi ja pyhäksi. Sen osoittaa seuraawainenkin sananen, kuin hän sanoo:

Ei himoin halauksissa, niinkuin pakanat.

9. Sillä pakanat, jotka eivät Jumalasta mitään tiedä, antauwat alttiiksi kaikkeen saastaisuuteen, niinkuin hän myös Rom. 1: 26 ff. luettelee sellaisia häpiällisiä rikoksia. Ei niin ymmärtäen, että kaikki pakanat niin tekewät, sillä eipä hän tässä sano: niinkuin kaikki pakanat tekewät; waan että sellaisia töitä teh-

dään pakanain kesken ja että se on pakanain luonto, jotka eivät Jumalasta mitään tiedä, Rom. 1: 28. He salliwatkin sellaisten rikosten tapahtua ja niitä harjoittaa rankaisematta. Sentähden hän myös Rom. 1: 32 syyttää niitä, jotka sellaisiin synteihin suostuivat, yhtä wiallisiksi niitten kanssa, jotka sellaisia tekewät, kuin eivät estä niitä. Mutta kristittyin kesken, waikka muutamat niin lankeisivat ja syntiä tekisivät, pitää sitä kuitenkin estettämän ja rangaihtaman, eikä sallittaman, niinkuin pakanain kesken. Siellä (pakanoidessa) tehdään himoin halausten jälkeen, se on, siellä ei estetä, himoilta annetaan walta ohjata ihmistä, niin että hän tekee luontonsa mukaan, ikänä kuin olisi se ihan luonnollista, waikka se kuitenkin on tautia ja wifaa, jota pitäisi parattaman ja autettaman. Mutta siellä ei paranna eikä auta kukaan, waan he mätänewät ja turmeltuivat pahassa himossa. Himoin halaus on siis yhtä kuin me sanonune paha himo.

10. Tarpeeksi selkiä on tämä viimeinen, ettei yksikään sortaisi toista, se on, ettei yksikään ottaisi toiselta hänen omaansa ja saattaisi sitä huomaansa, tahi käyttäisi toisen tawaraa omaksi eduksensa, niinkuin se woipi monellaisella juonella tapahtua. **Ja pettää jossakusja asiansa** on etsiä omaa (etuansa) lähimäisen wahingolla. Tästä on muutoin paljo kirjoitettu semminkin kirjassessa nimeltä: Kauppamiehistä ja korosta. Miisjä on paljo juonia, ja työläästi ja harwoin säilytetään rakkaus, jota p. Paawali tässä tahoo huomauttaa.

N:o 21. Kolmantena Sunnuntaina paastossa.

Efes. 5: 1-9.

Niin olkaat siis, rakkaat weljet, Jumalan seuraajat, niinkuin rakkaat lapset. Ja waeltakaat y. m.

1.

Tämä on kehoituskirja, niinkuin apostolin luonto on epistolisiansa pitää huolta kriteittiyistä, etteivät he tulisi laiskoiksi ja weltoiksi, waan että kunnioittaisivat ja wahwistaisivat apostolin heille opettaman sanan työllä, se on, uskon hedelmillä, kaikille pakanoille ja uskottomille parannukseksi, etteivät pahenisi Kristuksen opista.

2. Ja ensiksi hän, päästyämme Jumalan lapsiksi Kristuksen kautta, kehoittaa meitä seuraamaan sellaista Jhää rakkaina lapsina. Hän käyttää parhaimpia ja suloisimpia sanoja, kutsuen meitä **rakkaitfi lapsiksi**, että Jhän rakkaus kehoittaisi meitäkin niin rakastamaan häntä, kuin hänkin on meitä rakastanut. Mutta kuinka on hän meitä rakastanut? Ei ainoasti tuolla yleisellä tawalla, ruokkimalla ajallisesti meitä mahdollittomia kaikkein jumalattomain kanssa maan päällä, ja suomalla aurinkonsa nousta hyville ja paholle ja sallimalla sataa niin pahain ylitse kuin hywäinkin, josta Kristus Matt. 5: 48 sanoo: **olkaat tähdelliset, niinkuin teidän taivaallinen Jhänne tähdellinen on**; waan myös sillä erinäisellä tawalla, että hän on antanut Poikansa meidän tähtemme, Joh. 3: 16, ja on siis muodattanut meidän päällemme sekä ajalliset ja ijankaikkiset tawarat että oman olentonsa, ompa kaatanut itsensä kaikkineksa, mitä hän on, hänen on ja hän woi, meidän päällemme, jotka olimme syntisiä, mahdollittomia, wihollisia ja perfeleen palwelioita, taitamattansa tehdä ja antaa meille mitään enempiä. Joka nyt katsoo ylönn sellaisen jumalallisen rakkauden

tulen (joka täyttää taiwaan ja maan eikä kuitenkaan käsitetä), eikä sallii sen sytyttää eli kehoittaa itseänsä rakkauteen lähimäistä kohtaann, olkoon se wihamies tahti ystäwä, hän ei suinkaan koskaan tule hurstaaksi eikä saa rakkautta lain kästyiin opii pakon eli waateen awulla.

3. **Waeltakaat**, hän sanoo, **rakkaudessa**, niin että koko ulkonaisen elämämme pitää oleman jula rakkaus. Mutta ei semmoisessa rakkaudessa, jolla maailma rakastaa, joka rakkaudessa etsii omaansa ja rakastaa niin kauwan, kuin etua ja hyötyä on olemassa; waan niinkuin Kristus on meitä rakastanut, joka ei meissä etsinyt etua taikka hyötyä, waan antoi itsensä ulos meidän tähtemme (puhumatta muista lahjoistansa, joita hän antaa meille joka päivä) ja siis antoi itsensä niin, että hän tuli siasamme lahjaksi ja uhriksi, sowittaaksensa Jumalan ja ostaaksensa meitä omajuuudeksi Jumalalle ja tehdäksensä meitä Jumalan lapsiksi y. m. Samoin tulee meidänkin antaa, lainata ja sallia, ei ainoasti ystäwäin, waan wihollistenkin hywäksi ottaa tawaroitamme; eikä niinkään ainoasti, waan meidän tulee antautua kuolemaankin sekä ystäwäimme että wihollistemme hywäksi, mitään muuta ajattelematta, waan kuinka muita palwelisimme ja olisimme nuille tässä elämässä ruumiilla ja tawaralla hyödylliset, tietäessämme Kristuksen olewan omamme ja antaneen meille kaikki.

4. Tämän sanan: **Jumalalle maksaksi hajutji** on y. Paawali ottanut wanhasta testamentista, jossa ruumiillisista uhreista firjoitetaan, että ne olivat Jumalalle maksaksi haju, se on, olitwat hänelle otolliset ja hywin mielui-

sat; ei kuitenkaan työn ja uhrin tähden itsesfänjä, niinkuin juutalaiset luulivat, josta kaikki profeetat heitä nuhtelivat; waan tulewan Kristuksen, oikian uhrin, tähden, jota kaikki uhrin tarkoittawat ja johon ne olivat suljetut. Itänä kuin p. Paawali sanoisi: kaikki wanhan testamentin uhrin ovat lakaukset ja nyt kelpaa waan tämä ainoa, itse Kristus, joka hajaa hywältä, se on, Jumala mielistyy siihen, ja näkee sen mielisjuosilla, että mekin olisimme wakuutetut sellaisen uhrin meidän siasfamme olewan otollisen. Sentähden ei olekkaan kristikunnassa enää yhtään meidän edestämme uhrattawaa, pait tätä ainoaa, joka terran on uhrattu. Ja waikka mekin tämän esimerkin jälkeen uhraamme ruumiimme (Rom. 12: 1), emme uhraa kuitenkaan tätä uhria itsemme taikka muitten tähden; sillä se tulee ainoastansa tälle ainoalle uhrille Kristukselle. Sentähden haisewat kaikki uhrin ja tulewat pahalta, joitten uhraamista pidetään meidän siasfamme tapahtuwana tahti joilla tarkoitetaan ansaita päästä synnistä; josta muualla lawianumalta.

Suoruutta ja kaikkea riettautta eli ahneutta älkäänt antako teidän siasfamme mainitakaan, niinkuin pyhäin sopii.

5. **Riikkaus** ja huoruus tietää kaikellaisista lihallista himoa ulkopuolella awiosäätyä, jota hän riwouden tähden ei tahdo mainita, niinkuin hän tekee Rom. 1: 26 s., kussa hän kauristelematta puhuu siitä. Waikka awiosäätyäkin kristittyin kesken on se määrä pidettävä, että awiollista welwollisuutta waaditaan ja tähtetään tarpeesta haureuden ja saastaisuuden wälttämiseksi; koska harwoin niin saattaa tapahtua, että tullaan yhteen ainoastansa hedelmän tähden, joka olisi paras ja kuten oikein olemankin pitäisi.

6. Hän sanoo, ettei heidän sowa sellaisia asioita mainitakaan. Sillä fiksihän on jääpä kristittyin kesken, että muutamat heikot lankeewat, mutta silloin kajoittakoon siihen, rangaitakoon, parattakoon, estettäköön älköönkä sallitako päästä waltaan, waan jälleen werhottakoon ja parattakoon, etteiwät pakanat pahentuisi ja sanoisi: kristityt kärsiwät parisfansa jellaista

pahetta ja heidän menonsa on sellainen, kuin pakanaisfakin on tawallinen, niinkuin edellisessä epistolassa kuulimme. Sillä sitä täytyy kärsiä, että muutamat heistä lankeewat, jos ainoastansa suurempi joukko tekee oikein, eikä kärsi ja opeta sellaista, waan rankaisee ja parantaa. Miimpähän p. Paawali Gal. 6: 1 opettaa, että heidän pitää siweden hengellä oijentamaan niitä, jotka lankeewat, ja toruu kuitenkin korintiläisiä, että jättiwät synnin rankaisematta, 1 Kor. 5: 2. Sillä rangaiistu synti ei ole syntinä pidettävä, eikä taideta siitä mitään häpiällistä sanoa.

7. Samoin ymmärrettäköön sekin, ettei saa ahneuttakaan mainita kristityistä; se on, jos muutamia olisikin ahneita ja toinen wääräyhtäisi toista tahti jos he riitelisiwät ajallisen tawaran tähden, niinkuin korintiläiset (1 Kor. 6: 1), niin ei sitä kuitenkaan saa jättää rankaisematta ja parantamatta, waan on ewankeliumin oppi säilytettävä asemallansa ja wapaana kansan keskellä, ettei, niinkuin hän 2 Kor. 6: 3 sanoo, **meidän wirkaamme laitettaisi.** Tätä sanon niitten tähden, jotka, kohta kuin näkewät, etteiwät kaikki kristityt ole sula pyhyys, waan kumaties horjuwat ja lankeewat, luulewat, ettei kristityitä ole olemassaakaan ja että ewankeliumi on hukassa ja turha; juuri kuin olisi kristillinen meno jo päässeenä yli wuoren, sula woitto ja riemu synnistä, kuin se kuitenkin enemmän on sota ja kilwoitus. Mutta kussa jota ja kilwoitus on, siellä täytyy muutamain tulla haawoitetuiksi, muutamain langeta, muutamain peräti saada surmansa. Sillä ei sota pääty wahingotta, missä sota oikein on.

8. Mutta hän ilmoittaa synn, miksei se soi kauniilta kuulla kristityistä jellaista, tietysti sentähden, että he owat pyhiä, ja että pyhäin sopii ja tulee olla puhtaita ja lempeitä ja samoin myös tehdä ja opettaa. Tässä näet p. Paawalin kutsuwan kristityt, jotka kuitenkin tässä elämässä vielä owat synnillisellä lihalla ja werellä saaretut, **pyhiiksi**, ei warmaankaan hywäin töittensä tähden, waan Kristuksen pyhäin weren tähden, niinkuin hän 1 Kor. 6: 11 sanoo: **te olette pestyt, te olette pyhitetyt, te olette wanhurskaksi tulleet Herran Jesuksen nimen**

kautta ja meidän Jumalamme Hengen kautta. Ollen siis pyhiä, tulee meidän töilläkin se osoittaa; ja joskin vielä olisimme wirheellisiä, tulee meidän kuitenkin joka päivä ahjeroita puhtaudesta ja ahneudesta wapaana olemisesta, Jumalalle ylistykseski ja kunniaaksi ja uskottomille parannukseksi.

Ja häpiällisiä sanoja ja hulluja puheita eli jaaritukfia, jotka ei mihinkään kelpaa.

9. **Häpiälliset sanat** ovat haureelliset sanat huoruudesta ja saastaisuudesta ja lihallisista synneistä, joita paljon käytetään kapaikoissa, syömingeissä, juomingeissa ja leikinlyönnissä. Ja eritenkin kreikkalaiset olivat siinä asiassa kewytnielisiä ja harjaantuneita, niinkuin heidän runoniekkanja ja kirjailiansa vieläkin hywin osoittawat. Mutta semminkin puhuu hän tässä niistä riwoista sanoista, joita julkisesti häpeemättä ja siwottomasti puhutaan, jotka hynnyttävät pahoja ajatuksia ja suuren pahenuksen, semminkin nuorisossa, niinkuin hän sanoo korinttiläisille 1 Kor. 15: 33: **pahat jaaritukset turmelewat hyvät tawat.** Ja joskin muutamat kristityt niin horjahtawat, että sellaista tekisivät, on se rangaistawa eikä kärsittäwä kristittyin parisssa, ettei seurakunta tulisi pahaan huutoon, ikänä kuin sellaista opetettaihin ja kärsittäisiin kristittyin kesken yhtä hywin kuin pakanaisissakin.

10. **Sullut puheet** ovat tarinat, sadut ja muut jaaritukset, joita erittäin kreikkalaisilla muiden suhteen on runsaasti ja joita he owat näppärät kokoon ajattelemaan. Samallaisia owat meidänkin maassamme ne tarinat, joita waimot ja piitat lehrätessään juttelewat; samoin myös ne sananparret, joita roistot matkawat. Samana laatua owat maalliset laulut, joista muutamat owat riwojakin, toiset turhanpäiwäisiä ja siälöltänsä hyödyttömiä. Tähän kuuluwat munkki Kalenberg, Bernin Dieterikki ja epälukeuisia muita samallaisia.

11. Ja warsinfin epäkristillistä on, jos sellaisia hulluja puhutaan seurakunnassa, koska kokoounutaan kuulemaan Jumalan sanaa ja raamattua oppimaan. Niinpä aina tapahtuu, koska monta tulee kokoon, joskin kohta he ensin al-

kawat wakaiista asioista, niin kuitenkin pian joutuwat kewytnielisiin, turhiin, naurettawiin tarinoihin, joilla aika kulutetaan hukkaan ja laiminlyöhdään, mikä parempi on. Niinpä on tähän asti tapahtunut, että pääsiäisenä on saarnaan sekoitettu joku hullunkurinen, naurettawa jaaritus, pitämään uneliaita hereillä, ja että jouluna on lasta kiikutettu ja viimeillä leikkiä tehty, niinkuin myös on tapahtunut kolmelle pyhälle kuninkaalle, Kristuksen kärsimislle, Dorothealle ja muille pyhille.

12. Tähän tahtoisin lukea myös pyhäin elämäkerrat ja tuon suuren walheparwen ihmistä, pyhissä matkustuksista, messuista, pyhäin palveluksesta, aneesta ja muista sellaisista, jotka oliwat wallalla saarnatuoleissa; mutta nämät owat liika törkeitä; sillä ne eiwät ole kewytnielisiä walheita, jotka ainoasti turmelewat tawat, joista p. Paawali tässä puhuu, waan ne kufistawat uskonkin ja Jumalan sanan, niin ettei yksikään pyhä woi niiden tähden pyhywäin olla. Niiden pila on liika suurta todenteoa, waikkapa ne niitten mielestä, jotka hymärtäwät ne, owat yhtä kewytnielisiä ja naurettawia walheita, kuin nämät edellisekin, josta syystä itse p. Paawalikin kutsuu ne fabulas, tarinoiksi, **wanhain ämmäin jutuksi**, 1 Tim. 4: 7. Mutta edelliset owat ihmisellisiä tarinoita, joita ei uskota, joihin ei luoteta, waan nauretaan, waikka ne sentään turmelewat ulkonaiset tawat, ja estäwät sitä, kuin parempi on, ja tekewät kylmiä, laiskoja kristityitä. Mutta nämät jälkimäiset owat perkeleellisiä jaaritukfia, jotka uskotaan totuutena, pidetään täytenä tosi-asiana, waikka perkele enkeleinensä nauraa niitä.

13. **Jaaritukset** owat siwottomat ja huipaiset sanat, joita nyt kutsutaan kohteliaaksi ja ystävälliseksi puheeksi, joilla ihmisiä nauratetaan, hauskuutetaan ja huwitellaan, niinkuin seuroissa ja hekumallisuudessa tapahtuu. Sellaista pitiwät pakanat hyweenä, niinkuin Aristoteleskin entrapeliaksi. Mutta Paawali kutsuu sen pahaksi kristittyin kesken, joilla on kyllä muita ystävällisiä puheita, joilla he ilahuttawat ja huwittawat mielet Kristuksessa. He eiwät ole kuitenkaan kaikki tyyni niin puhtaita,

ettei olisi niitä, jotka tässä kohden hairahtuivat. Mutta he eivät kiitä sitä eivätkä kärsi, että antauksimme siihen ja harjoititsemme sitä, vaan nuhtelevat ja estävät sitä, semminkin seurakunnassa, koska saarnataan ja opetetaan, koska Kristuskin sanoo, että ihmisten on tekeminen viimeisenä päivänä tili jokaisesta joutavasta ja turhasta sanasta. Sillä kristittyin pitää oleman oivallista jaloa kansaa, ja kuitenkin ystävällistä, että on olemassa vakainen ystävällisyys ja ystävällinen vakaisuus, niinkuin Kristuksen ewankeliumissa on eteemme kuvattu.

Jotka ei mihinkään kelpaa.

14. Tähän hän sulkee kaikki muut hyödyttömät sanat, joilla ei ole muuta erinäistä nimeä. Mutta hyödyttömiksi kutsun minä kaikki sanat, jotka eivät edistä uskoa, tahi tule ruumiin tarpeeksi ja elatukseksi. Ompahan meillä muutoinkin tällä puhuttavaa, jalka vaan puhua tahdomme, tällä lyhyellä elämän ajalla; ja siihen lisäksi hyödyllistäkin ja suloisia tulla, jos halajaisimme puhua Kristuksesta, rakkaudesta ja tarpeellisista asioista, niinkuin hän tässä itse sanoo kiitoksesta. Ylistyksen ja kiitoksen siitä suuresta hywyhdestä, jonka Jumala Kristuksessa on meille antanut, jota emme koskaan taida tyhmi mainita, pitäisi lakkaamatta oleman jokapäiväinen puheemme, erittäin ja julkisesti saarnoissa. Mutta tarpeellisen täytyy jäädä taakse ja tarpeetoin astuu esiin. Suomaappa nyt tässä: jos ei p. Paawali voi kristittyin kesken kärsiä hupaisia ja leikkilisiä jaarituksia, mitä sanoisikaan hän tuosta häpiälisestä parjaamisesta, joka on niin yhteinen, koska ihmisiä tulee yhteen, ehkä ainoastansa kaikki henkeä? Miin, mitämär sanoisi hän niistä, jotka julkisesti saarnoissa kynsivät ja raappivat, haukkuvat ja häväisewät toinen toistansa?

Sillä se te tietäkää, ettei yksikään huorintekiiä taikka saastainen eli ahne, joka on epäjumalanpalvelia, ole Kristuksen ja Jumalan waltakunnan perillinen.

15. Tämä on suoraan sanottu: hän on pakana kristillisen nimen warjossa, joka ei osoita uskon hedelmiä; tämä on lyhyä suora tuomio. Huorintekiiä on kieltänyt uskon; saastainen on

kieltänyt uskon; ahne on kieltänyt uskon, ja he owat kaikki poisluopuneet, walapattoiset ja uskottomat Jumalaa kohtaan; niinkuin hän 1 Tim. 5: 8 Timoteuksellekin sanoo: **jos ei joku omistansa murhetta pidä, se on uskon kieltänyt ja on pakanata pahempi.** Kuinka osaisi hän kowemmin peljättää heitä? Ja hän sanoo: **te tietäkää.** Itään kuin hän sanoisi: älkää waan siitä epäillkö, älkää tehkö siitä pilaa tahi leikkiiä, älkäätkä lohduutako itseänne hukkaan. Kristityn nimi ja kokoontumisemme kristittyin joukkoon on teitä kaiketi auttawa yhtä wähän, kuin se autti juutalaisia, että he olivat Abrahamin siemen ja Mojesen opetuslapset. Mitä Kristus sanoo Matt. 7: 21, se koskee jokaista: **ei jokaisen, kuin sanoo minulle: Herra, Herra, pidä tuleman taiwaan waltakuntaan; mutta joka tekee minun Isäni tahdon, kuin on taiwaassa y. m. Sen pitää oleman tehty ja usko pitää töillä osoitettaman.**

16. Jollei nyt se jumalallisen rakkauden taiwaallinen tuli auta wieshättämään, jonka hän ylähällä ensiksi mainitsi, niin auttakaan tämä ankara uhkaus tässä helwetin tulella. Jolleivät siis seuraa Jumalaa ja waella rakkaudessa ja osoita uskoa työllä, niin tietäkööt, etteivät he olekkaan Jumalan lapsia eikä perillisiä hänen waltakunnassansa, niin täytyy heidän warmaan olla perkeleen perillisiä helwetissä. Jota ei nyt nämä kaikki waroitusta liikuta, hän warmaan lienee pölkky tahi kiwi, niin, hänellä on sydän kuin sepän alaisin, kuten Job sanoo (41: 15).

17. Erittäin tuomitsee hän ankarasti **ahneet** ja kutsuu sellaisen **epäjumalan palveliaksi** eli epäjumaliseksi ihmiseksi, josta hywin huomaamme hänen olleen erittäin ahneelle hywin wihaisen; sillä samate nimittää hän myös Kol. 3: 5 sellaiset. Ja tämä on luulteni tapahtunut seuraawasta syystä: kaikki muut synnit käyttäwät kuitenkin sitä, minkä kanssa he yhteyttä pitäwät ja antawat sen palwella himoansa; sillä huorintekiiä ja saastainen käyttää ruumiista huwitukseksensa, hylpiä käyttää tawaraa, taitoa, suosiota ja ihmisiä kunniauksensa. Ainoastansa onnetoin epäjumalan palvelia on

tavaransa orja, ja hänen syntinsä on, että hän säästää rahaa ja tavaraa, kaitsee ja tallettaa sitä, eikä raskitse käyttää mitään siitä, ei omaksi eikä muitten hyväksi; vaan palvelee sitä jumalansa. Ja ennen kuin hän kajoisi rahanensa, antaisi hän molempain, Jumalan valtakunnan ja maailman valtakunnan, hukkua, niin ettei hän antaisi äyriäkään saarnaajan eli koulunopettajan elatuskseen, joten Jumalan sana ja valtakunta edistettäisiin. Kun hän siis uskaltaa ja luottaa rahaan, eikä elävään Jumalaan, joka kuitenkin on hänelle luvanut runsaasti elatusta, on raha toden hänen jumalansa, ja hän kutsutaan syystä epäjumalan palveliaksi. Mutta taitavasta täytyy hänen kuitenkin jäädä paitsi. Onhan tuo häpiällinen pahe. Hyi sinuas, epä-usko, vihattava pahe!

Mikäät antako yhdenkään pettää teitänne turhilla puheilla.

18. Tämä koskee niitä, jotka osaavat so- maasti kaunistella itseänsä, ikään kuin olisi haureus halpa synti. Muutamat lienevätkin olleet yhtä törkeitä opettajia, kuin kreikkalaiset wiisaat ja runoilijat, jotka pitivät pahana asiana ainoasti awioliiton rikkomisen, vaan ei haureutta, jonka luulivat yhtä luonnolliseksi kuin syömisen ja juomisen, niinkuin Terentiuskin sanoo: se ei ole synti eikä häpiä, että nuorukainen tekee huorin y. m. Tämä on olla Jumalasta tietämättömän ja elää himoin halauksessa niinkuin pakanat, niinkuin edellisessä epistolasssa sainne kuulla. Ne kaiikki ovat hyödyttömiä sanoja, joilla järjen mielestä on kiulto puolellansa, mutta se on turhaa ja suotta, se ei auta heitä. Niin on ahneudellakin suuri kiulto ja muoto puolellansa, ikään kuin ei se olisi synti, että toinen wäärhyttää toista ja etsii omaansa toisen wahingolla; vaan se kutsutaan toimelliseksi, tarkaksi ja ketseliäiseksi, joskin köyhä sillä wälän kärsi puutetta ja kuoli nälkään. Se kaiikki on pelkkää pakanallista, jokiaa puhetta, wastoin kristillistä raffautta.

19. Mutta meillä on toinen walkeus, joka opettaa meitä, kuinka Jumalan wiha sellaisien asiain tähden kohtaa uskottomia, niinkuin hän 1 Kor. 10: 8 kertoo monta esimerkkiä siitä,

kuinka huoruuden tähden surmattiin paljo kansaa 4 Moos. 25: 18, ja wedenpajumisessa hukutettiin koko maailma pahuuden, ahneuden ja huoruuden tähden. Tämä on kowin puhuttu, mutta on kuitenkin tosi ja wisfi. Ja kutsuen heitä epä-uskon lapsiksi tahtoo hän sanotuksi, että he owat erinneet ja luopuneet uskosta. Siitä sitte näemme ja opimme, että hän, joka ei työllä osoita uskoa, on pakanan arwoinen, onpa pakanaa häijympikin, on uskon kietänyt ja uskosta luopunut kristitty; sentähden kohtaaakin Jumalan wiha heitä ajallisestikin täällä maan päällä. Niinkuin meidän Saksalaisien nyt käy, että meillä täytyy hylkiä olla kallista aittaa, ruttoa, sotaa ja weren wuodatuksia.

20. Hywin warokoot laiskat ja hitaat, etteiwät tulisi heidän kans luetuksi näiden hyödyttömiin jaaritteliain ja turhain opettajain joukkoon. Waikka he eiwät ole niin sokeita kuin pakanat, vaan hywin tietävät haureuden ja ahneuden synniksi, ja owat sellaista opettamattakin ja pitämättä, niin menewät he kuitenkin menoansa, luottawat uskoon, joka on autuutawa heitä ilman töitä, syystä kuin työt eiwät tee autuaaksi. Tahi joskin tietävät, että usko ilman töitä on tyhjä ja wäärä usko, ja että hedelmän ja hywän töitten pitää seuraaman uskoa, koska se oikia on, niin elävät kuitenkin yhä suruttomina ja turwaawat Jumalan armon, eiwät pelkkää Jumalan wihaa ja tuomitota, joka kuitenkin tahtoo wanhan aatamin ristiinnaulitukseksi ja poimia hyviä hedelmiä hywistä puista. Waikka (sanon minä) p. Paawali kufaties tässä ei puhu näistä, vaan niistä, jotka turhilla sanoilla opettawat ja fiksi pitävät, ettei huoruus ole synti, niinkuin sofiat pakanat tekiwät; on kuitenkin peljättävä, että hekin, koska tekewät samoin kuin pakanat, eiwät elä puhtaasti, tulewat saamaan yhtäläisen palokanfin heidän kanssansa, ja tämän sitä enämmin, kuin he paremmin tietävät sen wääräksi, niinkuin hän Rom. 2: 3, 5 sanoo: **luuletko sinä, joka niitä tuomitjet, jotka senkaltaisia tekewät, ja sinä myös niitä teet, että sinä wältät Jumalan tuomion? Niin sinä kar-**

tutat vihaa itselles vihan päivänä, koska Jumalan oikia tuomio ilmaantuu.

Älkää sentähden olko heidän osawel-
jensä; sillä muinen te olitte pimeys, mutta
nyt te olette walkeus Herrassa.

21. Niinkuin p. Pietarikin (1 ep. 4: 3) sanoo: **Kyllä siinä on, että me edesmenneen ajan elämästä kulutimme pakanain mielen jälkeen, niin älkäämme sitä aikaa, kuin lihasja edespäin on, eläkö ihmisten himon jälkeen, vaan Jumalan tahdon jälkeen.** Pa-
fanoina emme tietäneet kaikkea sellaista synniksi. Sen sai aikoin epä-uskon pimeys, jonka tähden emme tunteneet Jumalaa. Mutta nyt olemme Herrassa walkeus, se on, me olemme niin jalosti ja runsaasti walaištut Kristuksen kautta, ettemme ainoastansa tiedä, mitä Jumala on ja tahtoo, mitä synti ja wääritys on, vaan myös taidamme muillekin olla walkeutena ja opettaa heille, mitä tiedämme, niinkuin hän ylistää Tessalonikalaisia kynttilöiksi maailmassa pahaneksinen ja nurjan sukukunnan keskellä, 1 Tess. 5: 4, 5. Samoin olimme mekin tätä ennen, ei ainoasti pimeitä, vaan itse pimeys-
kin, ja semmoisina ei ainoasti käyneet taitamattomuudessa ja ehyksissä, vaan saatiimme ja syöksimme muitakin sanoilla ja töillä samaan pimeyteen; niin tulee meidän nyt olla kiitollisia hänelle, joka meitä semmoisesta pimeydestä hänen ihmeelliseen walkeuteensa kutsunut on,

1 Piet. 2: 9, ja waeltaa niinkuin walkeuden lapset, kuten p. Paawali sanoo Ef. 5: 9.

Sillä Hengen hedelmä on kaikessa hy-
wydessä ja wanhurskaudessa ja totuudessa.

22. Kuten hän nyt tässä puhuu walkeudesta, olisi hänen paremmin sopinut sanoa: **walkeuden hedelmä** (niinkuin latinan kielissä raamatun käännöksessä on), kuin **Hengen** hedelmä, niinkuin alkukielessä on. Ja kuka tietää ehtä onkin kreikkalainen (alkukielen) teksti muutettu Gal. 5: 22 mukaan, kusta hän myös Hengen hedelmästä puhuu? Mutta vähäpää tästä; walkeus ja Hengi tässä paikassa on yhtä. **Syvyys** on se walkeuden eli Hengen hedelmä, joka on ahneutta vastaan, että kristitty ihminen on hyvä, se on, on hyödyllinen, ja tekee mielellänsä hyvää lähimmäisellensä. **Wanhurskaus** Hengen hedelmänä (sillä Hengi on myös wanhurskas Jumalan edessä) on ihmisten kesken myös ahneutta vastaan, niin ettei kukaan ota toiselta hänen omaansa wäkisin, taikka ka-waluudella tahti sopimattomalla voitolla, vaan antaa jokaiselle, mitä hänen tulee ja hänen omansa on, yksin pakanalliselle estwallallekin, Rom. 13: 1. Totuus on se Hengen hedelmä, joka sotii ulkokullaisuutta ja walhetta vastaan, niin että kristitty ei ole ainoastansa totinen sanoisjansa, vaan myös rehellinen elämänsänsä ja siis ei kannu nimeä ilman töitä taikka ole kristitty ja elää kuitenkin pakanain tavalla haureudessa, ahneudessa ja muissa pahoissa.

N:o 22. Puolipaaston Sunnuntaina*).

Gal. 4: 22--31.

Sillä kirjoitettu on: Abrahamilla oli kaksi poikaa, yksi palkkawaimosta ja yksi wapaasta. Mutta joka palkkawaimosta oli, se oli lihan jälkeen syntynyt, ja joka wapaasta oli, se oli lupauksen kautta.

1.

Se on, ikänä kuin hän sanoisi: te olette lupuneet armosta, uskosta ja Kristuksesta ja langenneet lakiin. Sen alla tahdotte olla ja siitä wiisastua, sentähden tahdon puhua teidän kanssanne laisiin. Katsokaat siihen tyystemmin, sitä pyydän. Siitä kuulette Abrahamilla olleen kaksi poikaa, Ismaelin Sagarista ja Isakin Saaraasta. Kumpanenkin oli Abrahamin luonnollinen poika. Ei Ismael ollut vähemmin Abrahamin oikia poika, kuin Isakkiakaan. Sillä molemmat syntyivät samasta isästä, lihasta ja siemenestä. Mitä on siis eroitus heidän välillänsä? Se ei tee eroitusta, sanoo Paawali, että toisen äiti oli vapaa, toisen piika (waikka sillä on merkityksensä wertaelmasssa), waan että Ismael, joka syntyi piikasta, on syntynyt lihan jälkeen, se on, ilman lupausta ja Jumalan sanaa, mutta Isakki on syntynyt, ei ainoastansa wapaasta waimosta, waan myös lupauksen jälkeen. Mitä siitä? Onhan Isakki yhtä hywin syntynyt Abrahamin siemenestä, kuin Ismaelikin. Minä myönnän, että kumpikin on saman isän poika, mutta eri tavalla. Sillä waikka Isakki on syntynyt lihasta, käwi Jumalan lupaus ja nimittäminen kuitenkin edellä. Tätä eroitusta ei olisi lukuun ilman Paawalia

*) Puolipaasto-sunnuntain epistolasta ei ole Lutheri kirjoittanut eri jaarna, waan käskee lukemaan sen sijaan jeltityksensä lähimmäisenä sunnuntaina Joulusta taikka myös luden vuoden päivän epistolasta eli mitä hän pidemmässä jeltityksessään Galatalaisepistolassa on tämän päivän epistolan johdosta sanonut. Ja Galatalaisepistolain pidemmästä jeltityksestä on seuraawa jeltitys tästä epistolasta otettu.

huomannut. Mutta hän sai sen ensimmäisestä Moseksen kirjasta seuraawalla tavalla.

2. Että Agar siittää ja synnyttää Ismaelin, siitä ei ollut Jumalan ääntä eikä sanaa, joka olisi ennakolta sanonut niin tapahtuwan; waan Saaran suostumuksesta menee Abraham piikansa Agarin luokse, jonka hedelmätöin Saara oli hänelle antanut waimoksi (1 Mos. 16 l.). Sillä Saara oli kuullut että Jumala oli luwannut Abrahamille siemenen hänen ruumiistansa. Tämän siemenen äidiksi toivoi hän tulewansa. Mutta jo monta vuotta hukkaan odotettuaan lupausta ja nähtyänsä astian wiipyn, luuli hän toiwonsa turhaksi. Tämä hurstas waimo luopuu siis miehestänsä ja oikeudestaan ja myöntää sen toiselle, piiallensa. Ei hän sallii kuitenkään miehenä ottaa muualta waimoa, kuin kotowäestä, ja antaa hänelle piikansa waimoksi, hänestä saadaksensa siemenen. Sillä näin 1 Mos. 16: 1, 2 luemme: ja Saara Abrahamin emäntä ei synnyttänyt hänelle. Mutta hänellä oli egyptiläinen piika, jonka nimi oli Agar. Ja Sarai sanoi Abrahamille: katso nyt, Herra on minun sulkenut synnyttämästä, mene siis minun piikani siwuun, jos minä sittäkin saisin lapsia hänestä y. m. Tämä on suuri nörpyys, että hän näin alentuu ja kantaan kärsiwäisesti seläistä uskon koetusta. Hän ajatteli: ei Jumala walehtelee, mitä on miehelleni luwannut, waan on warmaan pitävä sen. Mutta ehkei tahdo Jumala minun tulemaan tämän siemenen äidiksi. En kadehdi sitä kunniaa Agarilta, jonka siwuun mieheni menköön, ehkäpä saan hänestä lapsia.

3. Ismael syntyy siis ilman sanaa, palkkawaimosta synnyttä. Sillä ei sinä ole Jumalan sanaa, joka käsiksi taikka lupaisi Abrahamille pojan, waan kaikki tapahtuu sattumasta. Sen

osoittawat Saaran sanatkin. Jos minä sitenkin saisin lapsia, sanoo hän. Kuin ei siis Abrahamille tule edeltäpäin Jumalan sanaa, niinkuin tuli, koska Saara oli synnyttävä, waan ainoasti Saaran sana käy edellä, osoitetaan siten, että Ismael oli Abrahamin poika lihan jälkeen, kuitenkin ilman sanaa, ja on sentähden sattumasta odotettu ja syntynyt, niinkuin muukin lapsi. Sen huomasi Paawali ja hän selittää sitä tyyhen.

4. Rom. 9 l. käyttää Paawali samaa todistetta, kuin hän tässäkin wertaelmaan puhuen kertoo ja päättää wälewästi, etteiwät kaikki Abrahamin lapset ole Jumalan lapsia. Tosin syntyvät muutamat hänen lihastansa ja werestänsä, niinkuin Isakki, mutta niin että Jumalan lupaus ja sana käy edellä; toiset ilman lupaus, niinkuin Ismael. Sentähden, sanoo hän, eiwät ole lapset lihan jälkeen Jumalan lapsia, waan lupauksen kautta y. m.; ja tällä syyllä tukkii hän, niinkuin Kristuskin Matt. 3 ja Joh. 8, ylpeäin juutalaisten juut, jotka kerskasivat itsensä siitä, että oliwat Abrahamin siemen ja lapsia, itään kuin sanoisi: oikein ei ole päättää, sanoa: minä olen Abrahamin lihallinen siemen ja siis Jumalan lapsi. Esau on luonnollinen lapsi ja sentähden on hän perillinen. Ei, sanoo hän, niiden, jotka tahtowat olla Abrahamin lapsia, pitää ilman luonnollista syntymistä oleman myös lupauksen lapsia ja uskoman, ja ainoasti ne, joilla lupaus on ja uskowat, owat Abrahamin totisia ja siis myös Jumalan lapsia.

5. Mutta Ismael, jota ei Abrahamille luwata, on waan lihan eikä lupauksen poika ja siis odotetaan ja syntyy sattumaisilta, niinkuin muutkin lapset. Sillä ei yksikään äiti tiedä, jos hän saa lapsia, taikka, jos tunteein olewansa raskas, ei hän kuitenkaan tiedä, jos hän saa pojan waiho tyttären. Mutta Isakki nimetään nimeltä, niinkuin 1 Mos. 17: 19 sanotaan: Saara sinun emäntäs synnyttää sinulle pojan ja sinun pitää hänen nimensä kutsuman Isakki. Tästä nimetään nimeltänsä poika ja äiti. Niin palkitsee siis Jumala Saaran nöyryydestänsä, että hän luopui

oikeudestansa ja kärkei Agarin ylönkatsetta, 1 Mos. 16, sillä kunnialla, että hän tulee luwatun pojan äidiksi y. m.

Nämät jotakin merkitsewät.

6. Wertaemat autuusopissa eiwät näytä mitään warmaan, waan kuwauksina eli maalauksina juuri kuin kaunistawat eli paremmin selittäwät asian. Sillä joski Paawali wahwemmilla perustuksilla olisi wahwistanut uskon wanhurskautta wastoin lain wanhurskautta, niin ei tällöinen wertaelma olisi mitään waiikutannut. Mutta kuin hän jo ennen on wahwistanut asian lujimmilla perustuksilla losemuksesta, Abrahamin esimerkistä, niin myös raamatun todistuksista ja wertauksista, niin hän nyt puheensa lopulla lisää wertaelman juuri kuin kaunistukseksi. Sillä kaunistaa on lisätä wertaelmia, koska perustus uskollisesti on lausettu ja lujasti wahwistettu. Sillä niinkuin kuwat kaunistawat walmista huonetta, niin on wertaelmakin itään kuin puheen eli jonkun jo muulla tawalla wahwistetun asian kaunistus eli koristus.

Sillä nämät owat ne kaksi testamenttia; yksi Sinain wuoresta, joka orjuuteen synnyttää, joka on Agar. Sillä se Agar on Sinain wuori Arapiassa.

7. Abraham kuwaa Jumalaa, jolla on kaksi poikaa, se on, kaksi kansaa, joita Ismael ja Isakki edustawat. Nämät owat syntyneet hänelle Agarista ja Saarasta, jotka merkitsewät kahta testamenttia, wanhaa ja uutta. Wanha on Sinain wuorelta (joka näyttää saaneen nimensä orjantappuroista), joka synnyttää orjuuteen, joka on Agar. Sillä saman wuoren, jonka juutalaiset kutsuwat Sinailksi, kutsuwat arabialaiset kielessänsä Agariksi. Sen todistaa pait Paawalia myös Ptolomeus ja kreikkalaiset kirjat. Samat antawat toiset kansat toisillekin wuorille toisia nimiä. Sen wuoren, jonka Moses kutsuu Hermoniksi, kutsuiwat sidonilaiset Sirioniksi ja amorealaiset Seniriksi.

8. Mutta aiwan hywin sointuu se, että Sinain wuorella Arabian kielessä on sama nimi, kuin orjapihallakin eli palikawaimolla oli. Ja juuri tämä nimien yhtäläisyys on luulteni saat-

tanutkin Paawalin hakemaan tätä wertaelmaa. Niinkuin siis orjapiika Agar toden synnytti Abrahamille pojan, ei kuitenkaan perillistä, vaan orjan, samate synnytti myös Sinai, wertaelmallinen Agar, Jumalalle pojan, se on, lihallisen kansan. Samatekuin Ismael oli Abrahamin totinen poika, on Ismaelinkin kansalla totinen Jumala Isänä, jolle hän laati lain ja antoi sanansa, uskon, jumalanpalveluksen, temppelein, niinkuin Ps. 147: 9 sanotaan: **hän ilmoittaa Jaakopille sanansa y. m.** Tämä kuitenkin oli eroituksena: Ismael oli syntynyt orjapiikasta lihan jälkeen, se on, ilman lupausta, eikä taitanut sentähden olla perillinen. Samaten on myös wertauksen Agar, se on, Siinain vuori, jolla laki laadittiin ja vanha testamentti perustettiin, synnyttänyt Jumalalle, suurelle Abrahamille, kansan, mutta ilman lupausta, se on, lihallisen ja orjallisen (kansan), ei Jumalan perillistä, sillä ei laille ole annettu lupausia siunaavasta Kristuksesta, pelastuksesta lain kirouksen alta, synnistä ja kuolemasta, eikä armollisuudesta syntein anteeksi saamisesta, ei vanhurskauden ja ijanikaalisen elämän lahjasta. Laki sanoo vaan: **joka niitä tekee, hän elää niissä.** 3 Mos. 18: 5.

9. Lain lupaukset ovat niin ehdollisia, eivät ne lupaa elämää armosta, vaan ainoastansa lain täyttäjille, ja jättävät sentähden omattumot epäilykseen, kuin ei kukaan tee lakia. Mutta uuden testamentin lupauksissa ei ripu mitään ehtoa, eivätkä ne waadi meiltä mitään, eivätkä ole perustetut meidän mahdollisuuteemme, vaan saattavat ja lahjoittavat meille armosta synnit anteeksi, armon, vanhurskauden ja ijanikaalisen elämän Kristuksen tähden. Näistä olen muualla laueammin puhunut. Laki eli vanha testamentti sisältää siis lupauksia ainoasti ehdolla; sillä niihin on aina liitetty tällainen ehto: jos kuulette minun ääneni; jos pidätte minun liittoni; jos käytte minun teilläni, niin olette minun kansani y. m. Malttamattomat Juutalaiset tarttuivat näihin ehdollisiin lupauksiin ja tekivät niistä ehdottomia ja suorita lupauksia, joita eivät luulleet Jumalan koskaan peräyttävän, vaan täytyvän

pitää. Koska he siis kuuluivat profeettain (jotka oikein eroittivat lain ruumiilliset lupaukset hengelliseksi, Kristuksesta ja hänen waltakunnastansa) saarnaawan Jerusalemin kaupungin, temppelein, waltakunnan ja pappiuden häwittämisestä, wainosivat he heitä ja tappoivat heidän williopeettajina ja Jumalan pilkkaajina; sillä eivät he huomanneet lisättyä ehtoa: jos pidätte minun lästyni, niin teille hywin käy y. m.

10. Palikkawaimo, Agar, synnyttää sentähden orjuuteen. Ismael ei ole siis perillinen, waikka hän on Abrahamin luonnollinen lapsi, vaan pysyy orjana. Mitästä siis puuttuu? lupaus eli sanan siunaus. Ei sentähden laki, joka Sinain wuorella annettiin, jonka arapialaiset Agariksi kutsuwat, muita synnyttä, kuin orjia, sillä laille ei ole annettu lupausta Kristuksesta. Sentähden tefin, Galatalaiset, jos olette lupauksesta ja uskosta langenneet lakiin, pysytte aina orjina, se on, ette pääse koskaan wapaiksi synnistä ja kuolemasta, vaan pysytte lain kirouksessa. Sillä ei Agar synnyttä lapsia lupauksen jälkeen ja perillisiä, se on, ei laki vanhurskautta, ei tuota lasten oikeutta eikä perintöä, vaan pikemmin estää sen ja waikeuttaa wihan.

Ja ulottuu hamaan Jerusalemiin, joka nyt on, ja on lastensa kansa orjana.

11. Tämä wertaelma on merkillinen: niinkuin Paawali teki Sinaiasta Agarin, olisi hän mielellään tehnyt Jerusalemistä Saaran, mutta ei hän tohdi eikä taidakaan, vaan hän on waadittu yhdistämään Sinain vuori Jerusalemin kansa, kuin hän sanoo, että se kuuluu Agariin, koska Agarin vuori ulottuu Jerusalemiin asti. Ja totta onkin, että yksijaksoinen wuoristo ulottuu kiwisestä Arapiasta Kadesbarneaan asti Juudan maassa. Hän sanoo siis: ei nyhyinen, se on, maallinen ja ajallinen Jerusalemi ole Saara, vaan on Agaria, kuin siinä on Agarin waltakunta wireillä. Sillä siinä on orjuuteen synnyttävä laki, se on, siinä on jumalanpalvelus, temppeleli, waltakunta, pappeus; ja kaikki mitä äiti laki on Sinailta säättänyt, se on woimassa Jerusalemissä, ja sen-

tähden yhdistän minä sen Sinain kanssa ja suljen molemmat samaan sanaan Sinai eli Agar.

12. Tällä tavalla en olisi minä tohtinut selittää tätä wertaelmaa, waan olisiin pikemmin sanonut, että Jerusalemi on Saara eli uusi testamentti, semmiinkin kuin siinä aljetaan ewankeliumin saarna, pyhä Henki annetaan, uuden testamentin kansa syntyy. Ja silloin olisiin mielestäni saanut warfin saman wertaelman. Ei ole siis josta miehen teko lyöä leikkiä wertaelmilla; sillä kiulto muoto pettää helposti esymään, niinkuin esimerkiksi tässä, kussa jokainen meistä olisi hywäksi nähnyt sanoa Sinain merkittävän Agaria, Saaran Jerusalemiä. Mutta Paawali sallii kyllä Jerusalemin olla Saarana, mutta ei kuitenkaan ruumiillisena, jonka hän yhdistää suoraan Agarin kanssa, waan hengellisenä ja taiwaallisena, jossa ei laji hallitse eikä lihan kansa, niinkuin siinä Jerusalemissa, joka on orjana lastensa kanssa, waan kussa lupaus hallitsee ja kansakin on hengellinen ja vapaa.

13. Ja että laji loyden häwitettäisiin ja koko Agariin asetettu waltakunta, häwitettiin Jumalan sallimuksesta lauhialla tavalla koko maallinen Jerusalemi ja kaikki sen kaunistukset, temppele, jumalanpalvelus y. m. Mutta waikka uusi testamentti siinä sai alkunsa, ja siitä on lewinnyt kaikkeen maailmaan, on se yhtäkaikki sentään Agaria, se on, se on kuitenkin lain waltakunta ja Moosoksen säätämä jumalanpalvelus ja pappius. Kaikkiansa on Agarista syntynyt orja, joka palwelee lastensa kanssa, se on, waeltaa lain töissä, eikä saawuta koskaan Hengen wapautta, waan pysyy aina lain, synnin, pahon omantunnon, Jumalan wihan ja tuomion alla, syypäänä kuolemaan ja helvettiin. Hänellä on tosin laillinen wapaus, on maallinen waltakunta, esiwalta, tawaroita, omaisuuksia y. m., mutta tässä on puhe hengellisestä wapaudesta, kussa olemme kuolleet laista, synnistä, kuolemasta ja elämme wapaina ja hallitsemme armon, synnien päästön, wanhurskauden ja ijanikaikkisen elämän alla. Tätä ei saa maallinen Jerusalemi aikaan, sentähden se pysyy yhteydessä Agarin kanssa.

Mutta se Jerusalemi, joka ylhäältä on, on vapaa, joka on kaikkein meidän äitimme.

14. Maallinen Jerusalemi, joka täällä alhaalla on, jolla on maallinen eli laillinen walta, on Agar, ja on lapsuensa orja, se on, sitä ei wapahdeta laista, synnistä ja kuolemasta. Mutta Jerusalemi, joka ylhäällä on, se hengellinen, se on Saara (Paawali ei nimitä häntä kuitenkaan omalla nimellänsä, waan kutsuu hänen wapaaksi), se on, hän on oikia emäntä ja vapaa ja meidän äitimme, joka ei synnytä orjuuteen, nitkuin Agar, waan wapauteen. Mutta tämä taiwaallinen Jerusalemi, joka ylhäällä on, on kristillinen seurakunta, se on, uskowaiset, jotka owat hajoitettut kautta maailman, joilla on sama ewankeliumi, sama usko Kristukseen, sama pyhä Henki ja samat sakramentit.

15. Sanaa **ylhäällä** älä ymmärrä ylönuonnollisesti, kuten järjenteat, riemuitsewasta seurakunnasta taiwaassa (siksi sen kutsuwat), waan sotiwasta maan päällä. Ja älä ihmettele sitä, sillä hurstaksten menon sanoo Paawali olewan taiwaisa, Fil. 3: 20 sanon: **meidän menomme on taiwaisa**, ei paikallisen suhteen, waan sen werran kuin kristitty usko, sen werran kuin hän käsittää sanomattomia, taiwaallisia ja ijanikaikkisia lahjoja, sen werran on hän taiwaisa, niinkuin Paawali Ef. 1: 3 sanoo: **joka meitä on siunannut kaikkinaisella hengellisellä siunauksella taiwaallisissa Kristuksessa.** Hengellinen ja taiwaallinen siunaus on sentähden eroitettava maallisesta, joka on, omistaa maallista hywää, hallitusta, huoneellista hywyttä, lapsia, rauhaa, tawaroita, wilaa ja muita ruumiillisia etuja. Mutta taiwaallinen siunaus on wapahdettua laista, synnistä ja kuolemasta, wanhurskautettaa ja eläwäksi tehtää, omistaa sowitzettu Jumala, omistaa rohkoa ja uskaltawa sydän, iloisen omatunto, hengellinen lohutus, tuntea Kristus, raamatun ennustukset ja ilmoitukset, omistaa pyhän Hengen lahjat, ilwita Jumalassa, ynnä muita. Nämät owat taiwaallisia siunauksia, joita Kristus seurakunnallensa lahjoittaa.

16. Sentähden on taiwaallinen Jerusalemi, joka ylhäällä on, seurakunta täällä ajassa, eikä

tuo näkymätöin tulewan elämän isänmaa eli riemuitsewa seurakunta, niinkuin joutawat ja oppimattomat munkit ja kouluviijsaat opettajat löpöttävät, jotka sanowat, että raamatulla on neljälläinen selitys: puustawillinen, kuwauksellinen, wertaelmainen ja ylönlunnollinen. Ja tämän mukaan owat he selittäneet ihan sopimattomasti lähes joka sanan raamatussa. Niin merkitsee heidän puustawillisen selityksensä mukaan Jerusalemi sen nimistä kaupunkia, kuwauksellisesti puhdasta omaatuntoa, wertaelmaisesti sotiwaa seurakuntaa, ylönlunnollisesti taas taiwaallista isänmaata eli riemuitsewaa seurakuntaa. Näillä mauttomilla ja turhilla jaarituskilla, joilla raatelivat raamatun epäluokuisiin mieltiin, saiwat he aikoin, etteiwät omattunnot yhdestäkään asiasta saaneet warmaa opetusta. Mutta Paawali sanoo tässä, että wanha ja maallinen Jerusalemi ulottuu Agariin ja palwelee lastensa kanssa ja on nyt häwitetty, mutta että uusi ja taiwaallinen, joka on emäntä ja wapaa, on Jumalan säätämä, ei taiwaassa, waan maan päällä, niin että se on kaikkein äitimme, josta olemme syntyneet ja joka päiwä synnyimme. Täten tähtyy siis kielämättä äitimme ja hänen synnyttämisesä olla maan päällä ihmisten kesken. Kuitentim synnyttää hän waan Hengesä sanan ja sakramenttein y. m. palweluksen kautta, ei lihassa.

17. Tätä sanon, etteiwät ajatuksemme nostaisi meitä taitwaasen, waan tietäisimme Paawalin panewan Jerusalemin, joka ylhäällä on, ei paikan suhteen, waan hengellisesti maallisen Jerusalemin vastakohdaksi. Sillä hengelliset ja ruumiilliset eli maalliset owat eroitetut; hengelliset owat ylhäällä, maalliset owat alhaalla. Niin erotetaan Jerusalemi, joka ylhäällä on, ei paikan suhteen, waan hengellisesti, lihallsesta ja maallisesta Jerusalemistä, joka alhaalla on. Sillä hengellisellä Jerusalemilla, joka sai alkunsa maallisessa, ei ole wispiä paikkaa, niinkuin tällä oli Judassa, waan on lewitetty kaikkeen maailmaan, ja saattaa olla Bablyloniassa, Turkin maalla, Tartariassa, Shtyriassa, Intiassa, Italiassa, Saksassa, meren saarilla, wuorilla ja laaksoissa ja kaikin paikoin, kussa on

ihmisiä, joilla on ewankeliumi ja jotta uskowat Kristukseen y. m. Saara eli Jerusalemi, wapaa äitimme, on siis seurakunta itse, Kristuksen morsian, josta kaikki synnyimme. Mutta se synnyttää lapsia lakkaamatta maailman loppuun asti, koska se waan harjoittaa sanaa, se on, koska se opettaa ja lewittää ewankeliumia, sillä se synnyttämistä on. Mutta ewankeliumi opettaa, että me wapahdetaan lain kirouksesta, synnistä, kuolemasta ja kaikista pahaista, ei lain eli töiden kautta, waan Kristuksen kautta. Sentähden ei ole Jerusalemi, joka ylhäällä on, eli seurakunta annettu lain ja töitten alle, waan on wapaa ja äiti ilman lakia, syntiä ja kuolemaa. Mutta millinen itse äiti on, sellaisia lapsia synnyttää hän myöös.

18. Kauniisti opettaa siis tämä wertaelma, ettei seurakunnan tarwitse mitään tehdä, waan oikein ja puhtaasti opettaa ewankeliumia, ja niin synnyttää lapsia. Niin olemme siis tuoroin isä ja lapsia, sillä me synnyimme toisistamme. Muista ewankeliumin kautta syntynyt synnytän toisia, jotka sitte taas synnyttävät toisia, ja tällaista synnyttämistä kestää maailman loppuun asti. Mutta en puhu orjan Agarin synnyttämisestä, joka lain kautta synnyttää orjia, waan wapaan Saaran, joka synnyttää perillisiä ilman lakia, ilman töitä ja omia harrastuksia. Sillä että Isakki on perillinen, eikä Ismael (waikka kumpikin oli Abrahamin luonnollinen poika), se on hänellä lupauksen sanasta: **Saara sinun emäntäs synnyttää sinulle pojan ja sinun pitää hänen nimensä kutsuman Isakki** 1 Mos. 17: 19 ja sen ymmärsikin Saara hywin ja sanoo: **ajalut palikkawaimo poikiensa** 1 Mos. 21: 10, jotta Paawalikin edespäin kertoo. Niinkuin siis Isakki saa isän perinnön ainoasti lupauksesta ja syntymisestä, ilman lakia ja töitä, samate synnyimme mekin perillisiksi ewankeliumin kautta wapaasta Saarasta, se on, seurakunnasta. Sillä se opettaa, hoitaa, kantaa meitä kohdussa, helmassa ja sylissä, nuodostaa ja tekee meitä täydelliseksi Kristuksen muodon jälkeen, kunnes kaswamme täydeksi mieheksi y. m. Niin tapahtuwat kaikki sanan palweluksen kautta. Wa-

paan omaisuus on siis synnyttää mielellänsä Jumalalle lapsia lakkaamatta, se on, sellaisia lapsia, jotka tietävät vanhurskautettavansa uskoista, ei laista.

Sillä kirjoitettu on: **iloitse sinä hedelmätöin, joka et synnytä, pakahda ja huuda sinä, joka et raskas ole; sillä yksinäisellä on enemmän lapsia, kuin sillä, jonka mies on.**

19. Paawali kertoo profeetta Jesaiian kirjasta (54 luf.) tämän lauseen, joka on kokonansa vertaus. Minu on kirjoitettu, sanoo hän, että äiti, jolla on monta lasta ja mies, on heikontuva ja hukkuva, ja hedelmätöin sitä vastaan, joka ei synnytä, on saapa paljon lapsia. Samate laulaa Hannakin weisujansa, josta Jesaias on tämän ennustuksen lainannut: **wäkewitten joukset ovat särjetyt, ja heikot ovat wäkewyydellä wyötetyt, jotka ennen rawitut olivat, ne ovat itsensä myhneet leiwän edestä, ja jotka nälkää kärsiwät, ei silleen isoa, siihen asti että hedelmätöin seitsemän synnytti, ja jolla monta lasta oli tuli heikko** y. m. 1 Sam. 2: 4, 5. Ihmeellistä on, sanoo hän, että ennen hedelmällinen tulee hedelmätömäksi, ja ennen hedelmätöin tulee hedelmälliseksi. Samate, että ne, jotka olivat wäkewiä, rawituita, eläwiä, hurskaita, autuaita, rikkaita ja mainehikkaita, tulewat heikoiksi, tarwitzewiksi, kuolemaan syhlisiksi, syntiksi, kirotuiksi, köyhiksi ja maineettomiksi; ja toisappain, heikot, nälkäiset y. m. tulewat wäheiksi, rawituiksi y. m.

20. Tällä profeetta Jesaiian wertaelmalla Paawali osoittaa eroituksen Agarin ja Saaran, se on, juutalaisuuden ja kristillisyyden, lain ja ewankeliumin välillä. Laki, joka on juutalaisuuden awiomies, on hedelmällinen ja synnyttää sängen paljon lapsia. Sillä ihmiset kaikkina aikoina, ei yksin oppimattomat, waan wiisaimmatkin ja parhaimmat (se on koko ihmisfuku, paitsi wapaan lapsia), eiwät tiedä eikä tunne muuta vanhurskautta, saatikka jalompaa, kuin lain (lailla hymärretään tässä ihmiselliset ja jumalalliset lait). Sentähden jos he lakia noudattawat ja sen töitä ulkonaisesti tekewät, niin luulewat olevansa vanhurskaita. Mutta waikka he owat hedelmällisiä, saawat runsaasti opetuslapsia, ja

loistawat lain vanhurskaudesta ja loistawista töistä, niin eiwät he kuitenkaan ole wapaita, waan orjia, sillä he owat Agarin lapsia, joka synnyttää orjuuteen. Mutta jos owat orjia, niin he owat perinnöstä osattomia, ajetaan kodista ulos, ja owatkin jo ulosheitetyitä armon ja wapauden waltakunnasta. Sillä joka ei usko, hän on jo tuomittu. He owat sentähden lain kirouksessa, synnissä, kuolemassa, perkeleen waltassa, Jumalan wihan ja tuomion alla.

21. Mutta jos Jumalan oma laki eli hymmenet kästyt synnyttää ainoasti orjia, se on, jollei se vanhurskautta, waan ainoasti peljättää, kannustaa, kiroo ja epäilykseen pakoittaa omat tunnot, kuinka, rakkaani, vanhurskauttaisiwat ihmisäännöt ja paawin lait, jotka owat perkeleitten opettajia? Kaikki siis, jotka opettawat ja jahnaawat ihmisääntöjä taikka Jumalan lakia tarpeellisina vanhurskauteen Jumalan edessä, ne eiwät muuta waiwata, waan synnyttävät orjia y. m. Ja kuitenkin pidetään sellaiset opettajat parhaimpina, ansaitsewat maailman suosion ja owat hedelmällisimpiä äitejä, sillä heillä on epäluokuisia oppilaita. Kuin ei järki hymärä, mikä usko ja jumalisuus on, hylkää se sen ja lastaa sitä, ja suostuu aivan luonnollisesti taika-uskoon ja ulkofullaisuuteen, se on töitten vanhurskauteen. Kuin tämä enin loistaa ja kukoistaa, on se mahtawin ruhtinahtar. Töiden vanhurskauden opettajat synnyttävät siis paljon lapsia, jotka nähdänsä owat wapaimpia ja monista kannistuksista loistawia, mutta omaissa tunnoissa owat he sidotuita ja synnin orjia ja sentähden poisajettawia ja tuomittawia.

22. Wapaa Saara, totinen seurakunta, päinwastoin nähtää hedelmättömältä, sillä ewankeliumi, jota seurakunta opettaa, on saarna rististä, joka ei niin loista, kuin lain ja töitten oppi, sillä on sentähden wäheä opetuslapsia, jotka siinä rippuwat. Sillä on sitte vielä tämä nimi, että se estää hywät työt, tekee ihmiset laiskoiksi ja suruttomiksi, synnyttää lahjoja ja eriseuroja ja on kaiken onnettomuuden alku, eikä sillä siis näy olewan yhtään menestystä ja siunausta, waan se näkyy warsin hedelmättömältä, hylä-

tyltä ja surkastuneelta. Tästä syystä jumalattomatkin warsin warmaan ovat wakuutetut, ettei seurakunta kauwan taida pystyssä pysyä opillansa. Juutalaiset uskoivat warsin warmaan, että apostolein istuttama seurakunta kukoistuisi aiwanhin pian ja kutsuiwat sen loukaawalla nimellä eriseuraksi. Sillä näin sanoiwat he Paawalille: **tästä seurasta on meille tietävä, että sitä vastaan joka paikassa sanotaan, Ap. T. 28: 22.** Samate käy vielä nytkin. Sillä kuinka usein owat wastustajamme pettyneet turhasa toiwossansa, kuinka he wälillä silloin, wälillä tällöin kehuwat meidän warmaan fortuwan. Kristus ja apostolit oliwat forrettuja, mutta heidän luoltuansa lewisi ewankeliumin oppi enämmin, kuin heidän eläessänsä. Samoin taitawat wastustajamme forttaa meitäkin, mutta Herran sana pysyy ijankaikkisesti. Waikka siis Kristuksen seurakunta näkyy hedelmättömäksi ja hylätyksi, heikoksi ja lastatuksi ja kärsii ulkonaisesti wainoa ja waaditaan kuulemaan, että hänen oppinsa on wäärä ja kapinallinen, on hän kuitenkin Jumalan filmisjä yksin hedelmällinen, joka sanan palweluksen kautta synnyttää epäluokuisia lapsia, ijankaikkisen wanhurskauden ja elämän perillisiä, jotka ulkonaisesti kärsiwät wainoa, mutta owat hengesjä wapaimpia, eikä ainoasti kaikkein oppien ja töitten tuomareita, waan myös helvetin porttein kuuluisia woittajia.

23. Profeetta myöntää siis, että seurakunta on murheellinen, muuten ei kehoittaisi hän sitä iloitsemaan. Hän myöntää sen olewan maailman edessä hedelmättömän, muutoin ei nimittäisi hän sitä hedelmättömäksi ja yksinäiseksi, joka ei synnytä; mutta Jumalan filmisjä hän sanoo sen olewan hedelmällisen ja käskee siitä syystä iloitsemaan, ikäänkuin hän sanoisi: sinulla hedelmättömällä ja hylätyllä ei ole lakia miehenä, ei sentähden lapsiakaan. Mutta ihoitse, sillä waikka olet ilman miestä, lakia, niinkuin naitawa neitsy hylätynä (sillä leskeksi ei tahdo hän kutsua häntä), jolla olisi yllä, jollei se olisi häntä hylännyt, taikka jollei hänen yllänsä olisi tullut murhatuksi, sinä yksinäinen, sanon minä, ja mieheltäs, lailta, hy-

lätty ja lain ikeen alla olematoin, tulet lukemattoman lapsijoukon äidiksi. Uuden testamentin kansa eli seurakunta on sentähden omantunnon suhteen warsin wapaa laista ja näkyy sen wuoksi maailman filmisjä hylätyksi. Mutta waikka wapaasti hän onkin nähdänsä hedelmätöin ilman lakia ja töitä, on hän kuitenkin Jumalan filmisjä sangen hedelmällinen ja synnyttää lukemattomia lapsia ja niitä wapaita. Kuinka? Ei miehen, lain, kautta, waan sanan ja Kristuksen Hengen kautta, — joka ewankeliumin kautta annetaan — siittää, synnyttää ja kaswat-
taa hän lapsia.

24. Tällä wertaelmalla osoittaa Paawali selwimmästi eroituksen lain ja ewankeliumin wälillä, ensin kutsuessaan Agarin wanhaksi ja Saaran uudeksi testamentiksi; toiseksi, kuin nimittää toisen orjapiaksi, toisen wapaaksi waimoksi, ja viimeiseksi, kuin sanoo naidun ja hedelmällisen heikontuwan ja lapsinensa kotoa poisajettawan, ja sitä vastaan hedelmättömän ja hylätyn tulewan hedelmälliseksi ja synnyttävän lukemattoman joukon lapsia ja ne perillisiä. Nämät owat pää-asiallisesti eriläisyydet uskon ja lain kansan wälillä. Ei uskon kansalla ole lakia miehenä, ei se ole orja, ei ole syntynyt äitistä nimellä Jerusalem, joka nyt on, waan sillä on lupaus, se on wapaa, ja syntyy wapaasta Saarasta. Hän eroittaa siis uuden testamentin hengellisen kansan lain kansasta, koska sanoo, ettei se ole Agarin lapsi, jolla on mies, waan wapaan Saaran, joka ei tiedä laista. Tällä tavalla asettaa hän uskon kansan kauwaksi ulos lain piiristä ja yli lain. Mutta jos se on yli lain ja ulkona lain piiristä, niin se wanhurskauteen, ei laista eikä töistä, waan paljaasta hengellisestä syntymisestä, joka on usko. Mutta niinkuin armon kansalla ei ole eikä saata olla lakia, niin ei lainkaan kansalla ole eikä saata olla armoa, sillä laki ja armo eiwät millään muotoa sowi yhteen. Taikka me siis wanhurskautetaan uskosta ja kadotamme lain wanhurskauden, taikka laista, ja kadotamme armon ja uskon wanhurskauden. Mutta häpiällinen on ja onnetoin se kadottaminen, koska kadotamme armoa ja säilytämme lain, onnellinen ja au-

tuaallinen toifaalta se kadottaminen, koska kadotamme lain ja säilytämme armon.

25. Me siis hartaasti ahkeroitsemme (sillä me näemme Paawalin tehneen samoin) selvästi osoittaa lain ja ewankeliumin eroitusta, joka, mitä sanoihin tulee, on sangen helppo. Sillä kuka ei näe, ettei Agar ole Saara, eikä Saara Agar? Ja ettei Ismael ole eikä omista, mitä Isfaki on ja omistaa? Nämät sanat helposti eroittaa. Mutta osata wakaissa peljästyksissä ja kuoleman kamppauksessa, koska omatunto taistelee Jumalan tuomion kanssa, sanoa lujalla uskolla: en ole Agarin, waan Saaran poika, se on, lailla ei ole minun kansani mitään tekemistä, kuin Saara on äitini, joka ei synnyttä orjia, waan wapaita ja perillisiä, se on waikein asia.

26. Paawali on siis todistussellansa profetta Jesajaan kirjasta todeksi näyttänyt, että Saara, seurakunta, on totinen äiti, joka synnyttää wapaita lapsia ja perillisiä; ja että Agar, juutalaisuus, sitä vastaan kyllä synnyttää paljon lapsia, mutta kotoa pois ajettawia orjia y. m. Vielä, kuin tämä lause puhuu lainkin peräyttämisestä ja kristillisestä wapaudesta, on meidän sitä tyysten tutkiminen. Sillä kristin opin suurin ja pää-omaisin uskonkappale on tietää, että me wanhurskautetaan ja autetaan kristuksen kautta, sentähden on, wastakohdan wuoksi, paljo hyödyllinen tyysten pitää kiinni lain peräyttämisen opista. Sillä se woimallisesti auttaa wahvistamaan oppiamme uskosta ja walmistamaan omille tunnoille wahvaa ja warmaa lohdutusta, semminkin wakaissa peljästyksissä, jos tiedämme lain peräytetyksi.

27. Ennen olen usein sanonut ja sanon vieläkin (sillä sitä ei kylliksi teroiteta), ettei kristityllä, joka on uskolla käsittänyt Kristuksen hywän teon, ole yhtään lakia ollenkaan, waan että koko laki ja kaikki sen peljätykset ja waiwat owat häneen nähden peräytetyt. Samoin todistaa tämä Jesajaan lause. Se on sentähden merkillinen ja lohdullinen paikka, kehoittaa hedelmätöntä ja yksinäistä iloitsemaan, joka lain jälkeen pikemmin oli naurettawa taikka surkuteltawa. Sillä hedelmättömät oliwat lain jälkeen kirotut. Mutta

M. Luther. Kirjko-Postilla.

pyhä Henki kääntää tämän tuomion toiseksi ja kuuluttaa, että hedelmätön on ylistettävä ja sünattu, mutta hedelmällinen ja synnyttävä sitä vastaan kirottu, koska hän sanoo: **iloihe, sinä hedelmätön, = = = sillä yksinäisellä on enempi lapsia, kuin sillä, jolla mies on.** Waikka siis Saara, kristillinen seurakunta, maailman siimissä näkyisi kuinkakin hylätyltä ja hedelmättömältä, jolla ei ole lain wanhurskautta ja töitä, niin hän kuitenkin, profetan todistuksen jälkeen, on Jumalan silmissä sangen hedelmällinen äiti lukemattomilla lapsilla. Ja päinvastoin, waikka Agar näkyisi kuinka hedelmälliseltä ja synnyttävältä hywänsä, niin ei siitä kuitenkaan lapsia kartu, sillä palkkawaimon pojat ajetaan pois äitinsä, eiwätkä saa periä wapaan lasten kanssa, niinkuin Paawali edespäin sanoo.

28. Kun siis nyt olemme wapaan lapset, niin laki, wanha miehemme, on peräytetty, Rom. 7. Sillä niin kauwan kuin se hallitsi, oli meidän mahdotoin synnyttää Hengeessä lapsia, joille armo oli tuttu, waan lapsinemme olimme orjina. Mutta lain hallitesa ihmiset tosin owat ahkeria ja ankarasti raatawat, kantawat päivän fuorman ja helteen ja kiwulla synnyttawat monta lasta. Mutta synnyttäjät sekä synnytettyt owat epäriä, eikä siis wapaan äidin, ja ajetaan sentähden ynnä Ismaelin kanssa pois kodiasta ja perinnöstä, kuolewat ja kadotetaan. Mahdotoin on siis ihmiselle lain kautta, waikka siinä miten raataisiwat ja synnyttäisiwat, tulla perintöön, se on, wanhurskautettaa ja autuutettaa. Kirottu olkoon siis joka ainoa oppi, elämä, usko, joka pyytää lain ja töiden kautta toimittaa Jumalan edessä telpaawaa wanhurskautta. Mutta pitkittäkäämme vieläkin puhua lain peräyttämisestä.

29. Thomas Akwina ja kouluwiihaat, puhuessaan lain peräyttämisestä, sanowat, että kansallisetasetukset ja jumalanpalveluskomennot Kristuksen jälkeen owat kuoletettawia ja sentähden peräytetyt, mutta ei hymmentäskyt. Nämät eiwät tiedä, mitä puhuwat. Mutta koska sinä tahdot puhua lain peräyttämisestä, puhu erittäin laista nimenomaan eli hengellisestä laista ja sulje siihen myös koko

laki, mitään eroitusta tekemättä kansalliskirkkomeno- ja siweys lain eli kymmenkäskyin wälillä. Sillä koska Paawali sanoo, että me olemme Kristuksen kautta wapahtetut lain kirouksesta, niin hän warmaan puhuu koko laista ja etenkin siweyslaista, koska se onkin juuri tämä laki, joka yksin kannustaa, kiros ja tuomitsee omattunnot; mutta ei niin ne muut lait. Me sanomme sentähden, ettei kymmenkäskyin lailla ole yhtään oikeutta kannustaa ja peljättää omaa tuntoa, jossa Kristus armon kautta hallitsee, kuin Kristus on häwitännyt tämän oikeuden. Ei niin, kuin ei tuntisi omatunto lain peljätystä, warmaankin tuntee se niitä, mutta ne eivät taida kadottaa häntä, eikä sytätä epäilykseen; sillä ei niissä ole yhtään kadotusta, jotka **Jesuksessa Kristuksessa ovat** (Rom. 8: 1), ja: **jos siis Poika teidän wapaaksi tekee, niin te totijesti olette wapaat** (Joh. 8: 36). Peljättäköön siis laki, joka osoittaa hymin, kristittyä kuinka paljon hywänjä, ei hän sentähden epäile, sillä hän usoo Kristukseen, johonka hän on kastettu ja jossa hänellä on, hänen werelänsä puhdistettuna, syntein anteeksi antamus. Mutta kuin hänelle itse lain Herran, Kristuksen, kautta on synti anteeksi annettu (ja se on hänelle niin anteeksi annettu, että Kristus on niiden tähden antanut itsensä ulos), ei ole lailla, palkkapiialla, enää oikeutta kannustaa ja tuomita meitä hymin tähden, koska se on meille anteeksi annettu, ja me olemme tulleet wapaiksi Pojan kautta, joka on meidän wapaiksi tehnyt. Sentähden on koko laki perähtetty niihin uähdien, jotka Kristukseen uskewat.

30. Mutta sanot: en minä tee mitään. Et taidakkaan tehdä mitään päästäkseen wapaaksi lain hirmuwallasta, mutta kuule tätä iloiista sanomaa, jonka Genki profeetan kautta saattaa sinulle: **iloitse, sinä hedelmätöin, joka et synnyttä y. m.** Itään kuin sanoisi hän: mitäs olet niin surullinen, koska ei ensinkään ole syitä murehtia. Mutta olen hedelmätöin ja yksinäinen! Kienet millinen tahtonja, kuin sinulla ei ole wanhurskauttas laista, kuitenkin on Kristus sinun wanhurskautes. Hän tehtiin kiroukseksi sinun edestä ja lunasti sinun lain kirouksesta.

Jos häneen uskot, olet laista kuollut ja sen werran kuin Kristus on laia suurempi, yhtä werran on wanhurskauteskin lain wanhurskautta parempi. Sitte olet hedelmällinenkin, että hedelmätöin, sillä sinä olet saapa enemmän lapsia kuin se, jolla mies on.

31. Toimen on lain perähttäminen ulkomaajesti sillä tapaa, etteiwät Mojesen kansalliset lait koske meihin, ja ettei meidän tarwitse noudattaa niitä tuomiossa, taikka jollakulla hurskaalla kunnioituksella sitoa itseämme niihin, niinkuin tästä wapaudesta tietämättömät edellisinä wuosina tahtoivat tehdä. Mutta waikei ewankeliumi panekkaan meitä Mojesen kansallissääntöin alaisiksi, ei se kuitenkaan wapauta meitä laikesta maallisen eli kansallisen lain kuuliaisuudesta, waan laskee meidän tässä maallisessa elämässä sen waltakunnan sääntöin alle, jossa elämme, se on, se laskee jokaista kuulemaan esiwaltaansa ja sen asetuksia, ei ainoasti wihan tähden, waan omantunnonkin tähden, 1 Piet. 2 ja Rom. 13, eikä tekisi keisari synttä, jos hän woimaan asettaisi muutamia Mojesen kansallisia sääntöjä, ei, waan wapaasti woi hän niitä kätää. Sentähden erehtywät järkiniekat, jotka löpöittäwät, että Mojesen kansalliset säännöt, Kristuksen tultua, ovat suolettawia.

32. Ei meitä sido myös Mojesen seremoniasäännöt, paljon wähemmin paawin. Mutta kuin tämä ruumiillinen elämä ei taida kokonansa olla ilman seremonioita (sillä jonkunlainen kuri on aina tarpeellinen), sallii ewankeliumi, että seurakunnassa on määräyksiä pyhäpäiwistä, ajoista ja paikoista y. m., että kansa tietäisi, minä päiwänä, millä hetkellä ja missä paikassa se kokoontuisi kuulemaan Jumalan sanaa y. m. Se sallii, että luennoita asetetaan niinkuin kouluissa, etenkin lasten ja yksinkertaisten tähden, että heitä jopiwemmin opetettaisiin. Mutta se sallii säätää sellaisia sinä tarkoituksessa, että kaikki seurakunnassa toimitettaisiin soveliaasti ja järjestyksessä (1 Kor. 14: 40), eikä sinä mielesjä, että sellaiisten sääntöin noudattajat ansaitsewät synneistänjä päästön y. m. Me sitte taidetaan myös pitämättä jättää ilman synttä, kuin ei waan sillä heikompia loukata. Greh-

dyſtä on ſiis ſanoa: Moſekſen ſeremoniain pi-
tämisen jälkeen Kriſtufſen ſyntyminen on kuo-
lettawa, muutoin oliſiwat kriſtitytkin tehneet
ſyntiä, ſentähden että pitäwät pääſiäis- ja he-
luntaijuhlat, jotka wanha ſeurakunta ſääſi pi-
dettäväksi Moſekſen lain eſimerkin jälkeen (waikka
ſe tapahtui perin toijessa mielesſä ja tarkeitul-
ſeſſä).

33. Mutta Paawali puhuu täſſä etenkin
ſynnenen käſtyä lain peräyttämieſtä, joka on
tarkein mietittäwä. Hän puhuu waſtoin lain
wanhurſkautta, wahwiſtaakſenſä opin uſkon wan-
hurſkaudesta. Hän päättää aſiaſta tähän muo-
toon: jos wain paljas armo eli uſko Kriſtuf-
ſeen wanhurſkauttaa, niin on ſiis ſuoraan kolo
laki peräytetty ja tämän hän wahwiſtaa ſillä
Jeſaiaan toditufſella, joka kehoittaa hedelmä-
töntä ja hylättyä ſeurakuntaa iloittjemaan. Kuin
ei hänellä näy olewan lapſia eikä ole toiwoa
niitä waſtakaan ſyntywän, ſe on, kuin ei ſillä
ole opetuſlapſia, niin ſiihen ei ſuoſtuta, kuin
ſe ſaarnaa riſtin ſanaa riſtiinnaulituſta Kriſ-
tufſeſtä y. m., waſtoin kaikkea lihan wiifautta.
Mutta, ſanoo proſeetta, älköön ſe aſia liikut-
tako taikka hämmäſtyttäkö ſinua yſſinäiſtä, niin,
pikemmin iloittje ja riemuitſe, ſillä yſſinäiſellä
on enemmän lapſia, kuin ſillä, jolla mies on,
ſe on, ſe, jolla on mies, jonka ſikiät monin ker-
roin iſſääntywät, tulee heikoksi, mutta ſinä he-
delmätöin ja hylätty ſaat runsaſtaſti lapſia.

34. Mutta hän kufſuu ſeurakuman he-
delmättömäſſi, kuin ſen lapſet ſyntywät, ei laiſta,
ei töiſtä, eikä ihmifin harratufſiſta ja woi-
miſta, waan pyhäſſä Hengeſſä uſkon ſanan
kautta. Siellä on ſulaa ſynnyttämieſtä eikä te-
kemieſtä. Sitä waaſtaan näkewät hedelmäliſet
paljon waiwaa ja harjoittawat itſenſä paljon
ſynnyttämieſellä, ja ſinä on enemmän tekemieſtä,
mutta ei ſynnyttämieſtä. Mutta kuin pnyttäwät
lain eli omalla wanhurſkaudella ſaawuttaa laſ-
ten ja perillieſten oikentta, niin eiwät koſkaan
ſaa perintöä, waikka hamaan kuoliaſi aſti wä-
ſyttäiſiwät itſenſä ylönpaltieſella työllä, ſillä he
pnyttäwät ſaawuttaa omilla töillänſä waſtoin
Jumalan tahtoa, mitä hän tahtoo ſulalta ar-
moſta antaa Kriſtufſeen uſkowille. Uſkowaiſet

myöſ tekewät hywää, mutta ſiitä eiwät tule he
lapſiksi ja perillieſiksi, ſillä ſen tuottaa heille ſyn-
tyminen, waan ſentähden kuin jo owat lapſia
Kriſtufſen tähden, yliſtäwät he Jumalaa ja pal-
welewat lähinäiſtänſä hywillä töillänſä.

**Mutta me, rakkaat weljet, olemme niin-
kuin Iſakkikin, lupauſſen lapſet.**

35. Se on: emme ole lihan jälkeen lap-
ſia, niinkuin Iſmael taikka koko lihallinen Iſ-
rael, joka kehui olewanſa Abrahamin ſiemen ja
Jumalan kanſa, waan kuuli Kriſtufſelta: jos
te oliſitte Abrahamin lapſet, niin te tekifitte
Abrahamin töitä. Mutta nyt te etſitte mi-
nua tappaakſenne, ſitä ihmieſtä, joka totuu-
den teille on puhunut; niin myöſ: jos Ju-
mala oliſi teidän Iſäanne, niin te toſin ra-
kaſtaifitte minua ja tunteifitte minun puheen
(Joh. 8: 39); itään kuin ſanoiſi: ſamaſſa per-
heefſä ſyntyneet ja kaſwatetut weljet tuntewat
toimen toijenſa puheen, mutta te olette iſäſtä
perkeleefſtä y. m. Semmoifſia lapſia, ſanoo hän,
emme ole, kuin he, jotka pnyſywät orſina ja aje-
taan pois kodieſta, waan me olemme, niinkuin
Iſakkikin, lupauſſen lapſia, ſe on, armon ja uſ-
kon, ſyntyneet paljaaſta lupauſſeſtä. Täſtä on
kylin puhuttu ylähällä 3: 8 näiden ſanain ſe-
litykſeſſä: **ſinun ſiemenefſäſ y. m.** Me lue-
taan ſiis wanhurſkaikſi, ei laiſta, töiſtä, omaſta
wanhurſkaudeſtamme, waan ſulalta armoſta.
Paawali kiwaaſti teroittaa ja uſein hrittää lu-
pauſta, joka yſſinään uſkolla käſitetään, kuin
hän näki ſen ſangen tarpeelliſeſſi.

36. Tämä nyt wertaelmaſta, johon Paa-
wali yhteen kutoi Jeſaiaan lauſeen jonakuna
ſelitykſenä. Tähän hän wielä ſowittaa Iſmae-
lin ja Iſakin hieſtorian eſimerkiksi ja lohdutufſeſſi.

**Mutta niinkuin ſe ſilloin, joka lihan jäl-
keen ſyntyneht oli, wainoſi ſitä, joka Hengen
jälkeen ſyntyneht oli; niin ſe nytkin tapahtuu.**

37. Tämä on ſangen lohdullinen paikka.
Niin monta kuin Kriſtufſeſtä on ſyntyneht ja
elää häneſſä, ja kerſkaa itſeänſä ſemmoieſeſta
ſyntymieſeſtä ja Jumalan perinnöſtä, heillä on
Iſmaelinſa wainoojana. Täſtä nyt meitä opet-
taa koettelemufſenme. Sillä kaikki loukot nyt
näemme olewan täynnä kapinoita, wainoa, lah-

loja ja pahennuksia. Ja jollemme warustaisi mieltämme tällä Paawalin lohdutuksella ja muilla samallaifilla, ja järkähtämättä pitäisi kiinni wanhurstkauttamisen opista, niin emme woisi wastustaa saatanan wäkiwaltaa ja kawaluutta. Sillä ketä ei waiwaisi kauheimmat wastustajaimme wainot? Niin myös eriseurat ja nuo epälukuiset pahennukset, joita nyt hurmahenget matkansaattawat? Sydäntä totta särkee, koska täytyy kuulla kaikki olleen rauhasa ja lewosja ennen ewankeliumia, mutta nyt, kuin ewankeliumia on runsaammin lewitetty, kaikki olewan häiriössä, koko maailman wärähtelewan ja kasaan kaatuwan. Koska ihminen, jolla ei ole Henkeä, kuulee näistä, niin hän heti pahentuu ja päättää alamaisten tottelemattomuuden estwaltaa kohtaan, kapinat, sodat, rutot, näljän, kaikkein waltakuntain, maakuntain, kuningaskuntain mullistuksen, lahivot, pahennukset ja muiden samallaiisten onnettomuuksien syntywan ewankeliumin opista.

38. Mutta wastoin tätä suurta pahennusta tulee meidän rohwaista ja wahwistaa meitämme tällä juloisella lohdutuksella, että hurstasten täytyy maailmassa kantaa sitä nimeä, että owat kapinoitsioita ja lahkolaisia ja lukemattomien onnettomuuksien alkajia. Tämän suhteen wastustajaimmekin luulewat heidänjä olewan oikian syyn, luulewatpa Jumalaakin palwelewanja sillä, että meitä wihaawat, wainoowat ja surmaawat. Ismael ei taida olla Isakia wainoomatta, mutta Isakki ei sitä vastaan wainoo Ismaelia. Joka ei tahdo kärsiä Ismaelin wainoa, hän älköön tunnustakokaan itseänjä kristityksi. Mutta sanokoot, sitä pyyhän, wastustajamme, jotka semmoisia onnettomuuksia nyt niin suurentawat ja enentävät, mitä hywää Kristuksen ja apostolein saarnasta seurasi? Eikö juutalaiswallan häwitys, Roman keisarikunnan tumous ja koko maailman häiritsemys? Ei se kuitenkaan ollut ewankeliumin wika, jota Kristus ja apostolit saarnasivat ihmisten autuudeksi, eikä kadotukseksi, waan se oli, niinkuin toinen Psalmi sanoo, pakanain, kansain, kuningasten ja ruhtinaasten wika, jotka perkeleen riitwaamina eiwät tahtoneet kuulla armon, rauhan,

elämän ja ijäisen autuuden sanaa, waan kammosiwat ja sadatteliwat sitä uskolle ja maalliselle hallitukselle wahingollisena oppina, jonka tapahunnisen pyhä Henki Dawidin kautta kauwan ennakolta oli tapahtuwasksi ennustanut, sanoesjaan: **niiksi pakanat kiukuitsewat**, y. m. Ps. 2: 1, ff.

39. Samallajista lewottomuutta ja häiriötä nytkin nähdään ja kuullaan. Wastustajat syttävät niistä oppianume. Armon ja rauhan oppi ei niitä herätä, waan kansa, pakanat, maan kuninkaat ja ruhtinaat, kuten toinen psalmi sanoo, kiukuitsewat, ajattelewat, hankitsewat ja keskenänjä neuwottelewat, ei meitä vastaan, niinkuin luulewat, eikä meidän oppiamme, jota williksi ja kapinalliseksi syttävät, waan Herraa ja hänen Kristustansa vastaan, ja sentähden owat ja tulewat kaikki heidän neuwonja ja hankkeensa tyhjiksi. **Joka taiwoasja osuu, nauraa heitä: Herra pilkkaa heitä** y. m. Suutakoot siis niin kauwan kuin tahtowat, että nämät muljaukset saawat meistä alkunja, kuitenkin lohduttaa tämä psalmi meitä ja sanoo, että he itse owat sellaiisten kapinain alkajia. Sitä he itse eiwät usko, saatikka että he kapinoitsewat, hankitsewat ja neuwoa pitävät. Herraa ja hänen Kristustansa vastaan, luulewatpa peräti Herran puolella seisowanjakin, puolustawanja hänen kunniaanja, ja wainotesjaan meitä palwelewanja häntä. Mutta ei psalmi walehtelee, ja loppu on sen todistawa. Ei ole oppikaan, jonka tähden sellaiset kapinat ja pahennukset syntyvät, meidän, waan Kristuksen. Sitä emme taida kieltää emmekä la'ata puolustamasta, koska Kristus sanoo: **joka häpee minua ja minun sanojani tässä huorintekiasjä ja syntisesjä suwusja, sitä myös pitää ihmisen Pojan häpeemän** y. m. Mark. 8: 38.

40. Hän, joka tahtoo saarnata Kristusta ja tunnustaa hänen wanhurstaudefensa, hän saa kohta kuulla olewanja myrkyllinen ihminen, joka kaikki lukistaa. Juutalaiset sanoiwat Paawalista ja Silasta: **nämät koko maan piirin wietteliiät owat myös täällä, ja tekewät keisarin käsktä vastaan**. Ap. T. 17:8 ja 24: 5, me olemme löyuneet tämän miehen wahingolliseksi, joka nostaa kapinan kaikille juu-

talaisille ympäri koko maan piirin, ja on Natšareusten eriseuran päämies. Nakanat walittawat samalla tavalla: nämät miehet meidän kaupungin häiritsewät, Ap. T. 16: 20. Niin syyttävät he nytkin Lutheria paawikunnan ja Roman keisarikunnan häiritseväksi. Jos pitäisin suuni kiinni, olisi kaikki rauhassa, mitä sen wäkewän haarniskoitun omaa on, eikä paawikaan enää wainoisi minua. Mutta näin peitetäisiin Kristuksen ewankeliumi. Mutta jos puhun, niin paawi huljuu ja kaatuu. Minun on kadottaminen taikka kuolewainen paawi taikka Kristus ja hänen kansansa ijankaikkinen elämä. Mutta tahdesta pahasta on wähempi walittawa. Kaatukoon siis maallinen ja kuolewainen paawi nurin niskoin pikemmin, kuin taivaallinen ja ijankaikkinen Kristus.

41. Koska itse Kristus Hengessä näki opistansa syntywän suurimpia muljauksia ja maailman kufistumisen, lohdutti hän itsensä tällä: **minä tulin sytyttämään tulta maan päälle, ja mitä minä tahdon, waan että se jo palaisi?** Luukk. 12: 49. Niin näemme mekin, että ewankeliumin saarnaa on seuraawa monta onnettomuutta wastustajain wainon ja pillan tähden, aikaistemme ihmisten ylönsatseen ja kiittämättömyyden tähden. Tämä seikka suuresti surettaa meitä, että lihan jälkeen usein ajattelemme, että parempi olisi ollut olla saarnaamatta jumalisuuden oppia ja rauha säilytettynä, kuin ewankeliumi julistettu ja rauha rikottu. Mutta Hengen jälkeen sanomme Kristuksen kansa pelkäämättä: **minä tulin sytyttämään tulta, ja mitä minä tahdon, waan että se jo palaisi?** Mutta tämän tulen paloesästä syntyy kohta suurimpia kapinoita, kuin sillä sytytetään wihaan, ei joku kuningas taikka keisari, waan tämän maailman jumala, joka on mahtawin henki ja koko maailman herra. Heikko sana, joka saarnaa ristinnaulittua Kristusta, ryntää tämän suuren wastustajan niskoille. Koska Behemot huomaa sen jumalallisen woiman, panee hän kaikki jäsenensä liikkeelle, huihkuttaa häntäänä ja saat-
taa sywän meren kiehumaan, niinkuin padan, Job. 41: 22. Tästä maailman kapinat ja raiwo alkua.

42. Alkoon sentähden se meitä esyttävä, waikka wastustajat pahentuwat ja huutawat ewankeliumin saarnasta, ett'ei siitä synny hywää. Se owat uskottomia, jofeita ja paatuneita, sentähden on heille mahdotonta nähdä ewankeliumista mitään hedelmää syntywän. Mutta me, jotka uskomme, näemme ewankeliumin sangen suuren ja sanomattoman hyödyn ja hedelmän, waikka ulkonaisesti olemme ajaksi rafitetut, kirottut, kaikkein rikka, ja surmataa, ja omatunto sijällisesti ahdistaa synnin tähden, ja perkele kiusaa. Mutta kuitenkin elämme Kristuksessa, jossa ja jonka kautta olemme synnin, kuoleman, lihan, maailman, helwetin ja kaiken pahan kunkaita ja herroja. Hänen kauttansa wihdoin jalwoillamme tallaamme sen lohikärmeen ja pafilistin, joka on synnin ja kuoleman kuningas. Kuinka sitte? Uskossa, sillä vielä ei ole aarteemme ilmestynyt, jota sillä wälin kärsiwällisyydellä odotamme ja sen kuitenkin uskossa jo warmaan omistamme.

43. Ahkeraan sentähden wanhurskauttamisen oppia opittakoon. Se yksin woi rohwaista meitä wastoin näitä lukemattomia pahenuksia ja lohduttaa meitä kaikissa kiusauksissa ja wainoissa. Sillä toisin emme näe tapahtuwän, kuin että maailma pahenee jumalisesta opista ja alati huutaa, ettei siitä synny hywää; **sillä luonnollinen ihminen ei hymärrä niitä, kuin Jumalan Hengen owat; sillä ne owat hänelle hulluus,** 1 Kor. 2: 14. Se näkee ainoastansa ulkonaiset onnettomuudet, kaikkein kapalten häiriön, kapinat, murhat, eriseurat y. m. Näistä ilweistä hän pahentuu, tulee jofiaaksi ja rupee lastaamaan ja häpäisemään sanaa.

44. Se päinwastoin wahwistakoon meitä, ettei wastustajamme syytä ja kiroo meitä julisten rikosten, niinkuin huoruuden, murhan, ryöwiön y. m. tähden, waan oppimme tähden. Mitä siis opetamme? Että Kristus Jumalan Poika ristin kuolemalla lunasti meidän synnistämme ja ijankaikisesta kuolemasta. Siwät he siis wastusta meidän elämäämme, waan oppiamme, niin, eipä meidän oppiamme, waan Kristuksen. Se wika, josta he meitä wastustawat,

on siis wika Kristuksen tähden, ja synnin, josta wastustajamme meitä wainoowat, on Kristus tehnyt, emmekä me. Mutta kuinka he syysiwät, jos Jumala joisi, Kristuksen alas tai waasta sen synnin tähden, että hän on ainoa wanhurskauttajamme ja autuuttajamme, ja tuomitfiuwat hänen willi-oppisena ja kapinallisena, siitä itse pitääkööt huolta. Me taas jätämme hänen asiansa hänen huomaansa ja katselomme iloifina ja huolettomina, kumpika woittaa, Kristus waiko he. Lihan jälkeen tosin suremme, että ismaelilaisemme niin raiwoisasti wihaawat ja wainoowat meitä, mutta kerskaamme kuitenkin Hengen jälkeen ahdistuksestamme, osittain kuin tiedämme kärsiwämme niitä, ei synteimme, waan Kristuksen tähden, jonka hyvää tefoa ja kunniaa ylistämme, osittain myös kuin Paawali ennalta tässä warustaa meitä ja sanoo, että Ismaeli on pilkkaawa ja wainoowa Isakkia.

45. Juutalaiset selittävät tämän lauseen, jonka Paawali lainasi 1 Mos. 21: 9 Ismaelista, joka pilkkasi ja wainosi Isakkia, tällä tavalla, että Ismaeli oli muka pakottanut Isakkia epäjumaluuteen. En kuoro heidän selitystänsä, mutta en kuitenkaan usko, että tämä epäjumaluus oli niin törkiä, kuin juutalaiset uesfiuwat, että Ismael nimittäin oli, noudattaen pakanain tapaa, valmistanut sawesta kumia, joita hän pani Isakin kumartamaan, sillä semmoista ei olisi Abraham suinkaan kärsinyt; waan Ismael oli luulteni pyhä mies, niinkuin Kaini, joka myös waiuosi weljeänsä ja wihdoin tappoi, ei minikään maallisen asian tähden, waan sentähden, että hän huomasi Jumalan suosivan Aabelia enemmän kuin häntä itseään. Samoin oli Ismael jumalinen mies, uhrafi ja harjoitti tehdä hyviä töitä, ja sentähden pilkkasi weljeänsä Isakkia ja tahtoi olla häntä parempi kahdessa suhdassa, ensiksi uskonsa ja jumalan palveluksen ja tähden ja sitte myös maallisen herautensa ja perintönsä tähden. Ja nämät kaksi etua hän mielestänsä syystä waati itfellensä, sillä hän ajatteli, että kuninkuus ja pappius kuuluu jumalallisen oikeuden jälkeen hänelle esikoifena. Ja sentähden wainosi hän Isakkia

hengellisesti uskonnon tähden ja ruumiillisesti perinnön tähden.

46. Tämä puhe on seurakunnassa aina olemassa, jemminkin ewankeliumin opin kukoistaessa, että lihan jälkeen lapset kai pilkkaawat ja wainoowat lupauksen lapsia. Paawilaiset ja hurmahenget wainoowat meitä nyt, ei muusta syystä, waan että opetamme wanhurskauden saatawan lupauksesta. Sillä paawiset panevat pahaksensa, ettemme kumarra heidän epäjumaliansa, se on, ettemme saarnaa ihmisten keksimiä ja säätämiä wanhurskauksia, töitä ja jumalanpalveluksia woimallisina armoa ja ihneistä päästöä ansaitsemaan, ja sentähden ajawat meitä kotoa pois, se on, he kehuvat olewansa seurakunta, Jumalan lapsia ja kansa, perinnön olewan heidän omansa y. m. Meidän he sitä vastaan panevat willi-oppifina pannaan ja, jos taitawat, tappawat meidän kuuliaisuudesta Jumalalle y. m. Mitä siis heihin tulee, niin ajawat meidän suoraan nykyisestä ja tulewasta elämästä. Hurmahenget kiukkuisimmasti wihaawat meitä sentähden, että wastustamme ja kammoomme heidän erhetyksiansä ja wäärää oppiansa, joita tawan takaa seurakunnassa lewittävät, ja sentähden myös päättävät, että olemme paawilaisia häijymät ja wihaawat sentähden julmemmin meitä kuin heitä y. m.

47. Niin pian siis kuin Jumalan sana tulee walkeuteen, wihastuu perkele ja panee wihastuneena kaiken woimansa ja kawaaluutensa liikkeelle, wainotaksensa sitä ja warsin hämmentääksensä. Siitä ei taida siis muuta syntyä, waan että hän herättää lukemattomia eriseuroja ja pahennuksia, wainoja ja murhia. Hän on nimittäin walheen isä ja murhamies. Walhetansa hän tuiskee kautta maailman jumalattomain opettajain kautta ja tirannein kautta hän murhaa ihmisiä. Molemmat, sekä hengellisen että maallisen hallituksen, hän walloittaa, edellisen jumalattomain opettajain walheen kautta (jättääkseni mainitsematta, että hän itsefutakin erittäin alati kiusaa tulifilla nuolillansa harhaan ja jumalattomiin mieliin); maallisen hallituksen hän jälkeen walloittaa tirannein miekalla. Näin siis walheen ja murhan henki molemmiin puoliin

herättää wapaan lapsia vastaan wainon hengellisesti ja ruumiillisesti. Hengellinen, jota meidän nyt täytyy kärsiä hurmahengiltä, on tuskallisin ja warsin työläs kärsiä pahennusten tähden, joilla perfele pilaa oppimme. Sillä meidän täytyy kuulla, että kasteenkertojain ja sakramentin häiritäisiin lahjot ja kaikki paheet owat saaneet alkunsa meidän opistamme. Ruumiillisista wainoa, jolla hirmuwallat waijyivät tawaroitamme ja ruumiitamme, on helpompi kärsiä, sillä sellaista tapahtuu meille, ei syn- teimme tähden, waan Jumalan sanan tunnustuksen tähden. Oppiitamme siis jo itse perfeleen nimestä (walheen isä ja murhaaja), jonka Kristus antaa hänelle Joh. 8: 44, tietämään, että ewankeliumin kukoistaessa ja Kristuksen hal- litesa, wälttämättömästi syntyy wahingollisia lahjoja ja että kaikki on täynnä totuutta wainoowain murhaajain raitwoa. Ja 1 Kor. 11: 19 sanoo Paawali: **teidän seasanne pitää myös eriseurat oleman.** Joka ei tätä tiedä, pahentuu helposti ja luopuu wanhaan jumalaansa ja uskoonsa, hyljättyänsä totisen Jumalan ja uskon.

48. Sentähden Paawalikin ennakolta warustaa hurškaita, etteivät pahentuisi tammöisistä wainoista, eriseuroista ja pahennuksista, sanoen: **niinkuin se silloin, joka lihan jälkeen syntynyt oli, wainoisi sitä j. n. e.** Itään kuin sanoisi: jos olemme lupauksen lapsia, syntyneet Hengen jälkeen, niin on meidän sängen warmaan odottaminen sen weljemme wainoa, joka lihan jälkeen syntynyt on; se on, eivät ainoastansa julki jumalattomat wiholliset wainoo meitä, waan nekin, jotka ensin olivat ma- keita ystäwiämme, joiden kanssa pidimme ystäwällistä keskuutta samassa huoneessa, jotka meistä saivat ewankeliumin opin, nekin tulewat sitte katterimmiksi wihollisiksemme ja wainoowat meitä ankarimmasti, kuin owat weljiä lihan jälkeen, joiden täytyy wainota weljiänsä, jotka owat syntyneet Hengen jälkeen. Samoin walittaa (Ps. 41: 10) Kristus Juudalhesta: **minun ystäwäni, johon minä uskalsin, joka söi minun leipääni, se tallasi minun jalkainsa alla.** Mutta tämä on lohduituksemme, ettemme ole

antaneet ismaelilaisillemme syytä wainoomaan meitä. Jumalisen oppimme tähden wainoowat meitä paawilaiset, jos siitä luopuisimme laffai- siwat hekin kohta wainoomasta. Samate, jos hyväksyisimme hurmahengein willi-opit, kiittäisi- wät he meitä. Mutta kuin kammoomme kum- pastenkin jumalattomuutta, eivät saata he olla meitä kiukkuisimmasti wihaamatta ja wainoomatta.

49. Mutta tätä wainoa ja näitä pahennuksia vastaan warustaa meitä, ei ainoasti Paawali, kuten sanoin, waan itse Kristuskin Joh. 15: 19 lohduttaa suloisimmasti, sanoen: **jos te maailmasta olijitte, niin maailma omaansa rakastaisi. Mutta ette ole maailmasta, waan minä walitsin teidän maailmasta, sentähden maailma wihaa teitä;** itään kuin sanoisi: minä olen kaikkein wainoin syy, joita te kärsitte ja, jos te tapetaan, olen minä kuolemaanne syyllinen; sillä ei maailma wainoisi teitä, jollette saarnaisi minun sanaani ja tunnustaisi minua. Mutta teille käy hywin. **Ei ole palwelia suurempi Herransa; jos he minua wainoowat, niin he myös teitä wainoowat,** Joh. 15: 20.

50. Näillä sanoilla ottaa Kristus koko syyt itsepäällensä ja päästää meidän kaikesta pelwoista, itäänkuin sanoisi häy: ei wika, jonka tähden maailma wainoo teitä wäkiwallalla ja kawaaluudella, ole teidän, waan minun nimeni, jota saarnaatte ja tunnustatte. **Mutta olkaat hyvässä turwassa minä woitin maailman.** Tämä uskallus pitää meidän pystyissä, emmekä epäile Kristuksella olewan woimia tarpeeksi, ei ainoasti saamaan meitä kestämään, waan woit- tamaankin kaiten hirmuwallain woiman ja willi- opettajain kawaaluuden. Sen on hän myös tar- peeksi osoittanut juutalaisissa ja romalaisissa, joiden hirmuwallan ja wainon hän kerran kesti, kesti wääräin opettajainkin kawaaluuden, mutta ne kaikki hän sitte aikansa kukiisti ja häwitetti ja pysyi kuninkaana ja woittajana. Waikka siis paawiset tätä nykyä wainoowat kuinka hywänjä, waikka lahkolaiset kuinkakin turmelisowat ja wää- ristäisowat Kristuksen ewankeliumia, on Kristus kuitenkin ijankaikkisesti pysyvä kuninkaana, ja Herran sana on pysyvä ijäti, sitte kuin kaikki hänen wihollisensa owat tyhjin häwitetyt. Ja

sitte vielä, ja sepä onkin suuri lohdutus, ei ole Ismaelin waino Isakia vastaan olewa alinomainen, se kestää waan wöhän ajan, jonka päätettyä sanotaan tuomio, joka nyt seuraa:

Mutta mitä raamattu sanoo? aja palkkawaino poikansa ulos; sillä ei palkkawaimon pojan pidä perimän wapaan pojan kanssa.

51. Tämä Saaran sana oli Abrahamille hywin raskas ja, kuultuansa tämän tuomion, heltyi warmaan hänen sydämmensä isällisestä rakkaudesta Ismaelia kohtaan; sillä hän oli syntynyt hänen lihastansa ja raamattuihin todistaa sen 1 Mos. 21: 11, sanoen: **tämä sana oli Abrahamin mielestä karwas, hänen poikansa tähden.** Mutta Jumala wahwisti Saaran tuomion ja sanoi Abrahamille: **älä ota sitä niin pahakses pojasta ja palkkapiiastas: kaikki mitä Saara sinulle sanoo, niin kuule häntä; sillä Isakista pitää sinulle siemen kutsuttaman.** Tässä ismaelitit kuulewat tuomionsa, jonka woimasta juutalaisten, kreikkalaisten ja Romiin waltakunnat häwisiwät, jotka wainosiwat kristillistä seurakuntaa. Sama on kufistawa kaikki tekopyhät, paawiset ja niin monta kuin heitä on, jotka nyt kerskaawat olewansa Jumalan kansa ja seurakunta ja warmaan odottawat saatwansa perinnön, ja pitäwät meidän, jotka luotamme Jumalan lupaukseen, ei ainoasti hedelemättöminä ja hylättyinä, waan seurakunnasta ulos syöstyinä lahkolaisina, joiden on mahdolloin olla Jumalan lapsia ja perillisiä. Mutta Jumala kääntää nurin tämän heidän päätöksensä ja lausuu heistä, että he, kuin owat palkkawaimon lapsia, ja wainoowat wapaan lapsia, pitää ulos ajettaman ja jäämän perinnöstä osattomiksi, joka ainoastaan kuuluu lupauksen lapsille, ollen wapaan lapsia. Tämä tuomiopäätös on heistä sanottu ja on nuuttumaton; sillä raamattu ei saata tyhjään rauweta. Warmaanin menettäwät ismaelilaisemme kerta hengellisen ja maallisen waltansa, joka heillä on, jopa vielä ijankaikkisenkin elämän, sillä raamattu on ennuستاen sanonut, että palkkawaimon lapset ajetaan pois kotoa, se on armon waltakunnasta, sillä he eiwät saa periä wapaan lasten kanssa.

52. Suomattawa on myöös, että pyhä Geni juuri kuin pilan päin kutsuu lain ja töiden kansan orjapiian pojaksi, ikään kuin sanoisi: mitä kerskaatte lain ja töitten wanhurskaudesta ja kehutte sentähden olewanne Jumalan kansaa ja lapsia? Jos ette tiedä, kenestä olette syntyneet, niin sen sanon. Palkkawaimosta olette syntyneet orjiksi. Mutta millisiä orjia olette? Lain ja sentähden synnin, kuoleman ja ijankaikkisen kadotuksen orjia. Mutta ei orja ole perillinen, waan ajetaan pois. Paawi ja koko hänen seuransa, ja kaikki muut tekopyhät, waikka olisiwat nähdä kuinka pyhiä hymänsä, jotta uskowat lain eli ihmisiääntöin eli jumalallisten sääntöin pitämällä saawansa armon ja autuuden, owat siis palkkawaimon lapsia, eiwätkä pääse perimään wapaan lasten kanssa, waan ajetaan pois. Ja nyt on se pahaa jumalattomista paaweista, kartinaaleista, piispoista ja munkkeista, jotka palweliwat watjaa jumalana ja tekivät kauheita synnejä, joita en mielelläni nimittelen, waan parhaimmista, jollaisia minäkin olin, ja monta nuuta, jotka eliwät pyhästi ja suurimmalla työllä ja hartaudella ahkeroitfiwat säätynsä pitämällä sowitzaa Jumalan wihaa ja ansaita synneistänsä päästä ja ijankaikkisen elämä. Sellaiset kuulewat tässä tuomion, että he palkkawaimon lapsina ajetaan äitinsä, palkkapiian kanssa pois kotoa.

53. Sellaiset lauseet hywin tutkittuina saatataw meidän wiisiksi ja wahwistawat meitä uskon opista ja wanhurskaudesta wastoin töitten oppia ja wanhurskautta, jota maailma suosii ja sen kalliina pitää, hyljäten ja kiroten tätä edellistä. Tämä warmaan waiwaa ja pahentaa heikot mielet; waikka ilmeisesti näkewät paawisten jumalattomuuden ja häpiälliset rikokset, niin eiwät kuitenkaan saa helposti uskotuksi, että niin suuri, seurakunnan nimeä ja arwoa kantawa joukko erehtyi, ja ainoasti niin harwat oikein ajattelisiwat uskon opista. Ja jos paawikunnalla vieläkin olisi sama elämä, pyhyys ja ankaruus, kuin sillä oli ikäin Hieronymuksen, Ambrosiuksen, Augustinuksen ja muiden aikana, koska papit eiwät vielä olleet pahassa huudossa wirtainensa ostamisesta, pöllisyydestä, hefumaasta, rikkaudesta, huoruudesta, sodomilaisuudesta ja

muišta epälukeisista synneistä, waan eliwät isäin sääntöin ja määrysten jälkeen hurksaasti ja pyhästi ja eliwät siihen lisäksi naimattomuudessa; kuka sitte, rakkaani, taitaisi saada mitään aikoin paawikuntaa vastaan?

54. Naimattomuus, jonka papit isäin aikoina sängen tarkasti pitivät, on totta merkittävä asia maailman silmissä ja tekee ihmisestä enkelin. Tästä syystä kutsuu Paawali Kol. 2: 18 sen enkelein palvelukseksi ja paawiset weisaawat neitseistensä: hän wietti täällä lihasa elämää enkelein; sillä ei hän lihasa elänyt lihan tawoin. Sitte on myös niin kutsutulla mieltiwällä elämällä, josta papit silloin parhaiten abseroiwat, jättäen syrjään kaikki waltiolliset ja perheelliset toimet, suuri pyhyyden warjo puolellansa. Sentähden, jos tämä paawikunnan wanha muoto wielä olisi woimassa, niin kufaties wähän saisimme uskomme opilla aikoin heitä vastaan, semmenkin kuin nytkin niin wähän saamme aikoin, waikka tuo entinen jumalisuus ja ankara kuri jo on tullut niin wanhan aikaiseksi, ettet paawikuntaa enää muuksi näe, kuin kaikkein rikosten mostakki ja kuljukki. Mutta olkoon, että wanhan paawikunnan hartaus ja kuri wielä olisi pyhästä, tulisi meidän kuitenkin Paawalin esimerkin jälkeen, jota ajaa takaa wääriä apostoleita, näkönsä pyhimpiä ja parhaimpia miehiä, wastustaa paawikunnan hurksastellioita ja sanoa: waikka eläisitte kuinkakin naimattomuudessa, wäsyttäisitte ruumiitanne monellaisilla katumuksilla ja eläisitte enkelein nöhryydessä ja hartauudessa, niin olette lain, synnin ja perfeleen orjia ainakin, ja tulette sentähden pois ajetuiksi, kuin etsitte wanhurskautta ja autuutta töistänne, eikä Kristuksen kautta.

55. Mientäkäämme siis filmämme tarffaamaan, ei niin paawisten saastaita elämää, kuin heidän jumalatonta oppiansa ja ulkolullaisuuttansa, jota semmenkin wastustakaamme. Otaksukaamme siis, että wanhan paawikunnan hartaus ja kuri wielä kukoistaa ja noudatetaan samalla ankaruudella, jolla erättää, jolla Hieronymus, Augustinus, Gregorius, Bernhardus, Fransiskus, Dominikus ja moni muu noudatti sitä, tulee meidän kuitenkin sanoa: jollei teillä ole muuta, kuin elä-

männe pyhyys ja puhtaus pantawana Jumalan wihaa ja tuomiota vastaan, tulettepa palffa-waimon lapsina suljettawiksi ulos taiwaan waltakunnasta ja firottawiksi. Eiwätpä he itseskään nyt puolusta saastaita elämäänsä, jota ymmärtäwäisemmät heistä kammoowat, waan he jotiwat, puolustaaksensa ja säilyttääksensä ulkolullaisuutta ja töitten wanhurskautta. He kokeilewat todistukseksensa kokousten päätöksiä ja pyhäin isäin esimerkkejä, jotka wäittäwät olleen pyhäin munkkisaatyjen ja sääntöin perustajia y. m. Sentähden emme soidi nykyistä julki jumalatonta ja saastaita paawikuntaa vastaan, waan sen parhaimpia kiiltopyhiä vastaan, jotka luultensa wiettäwät enkelimäistä elämää, uneksen pitäwänsä, en sano Jumalan käskyä, waan Kristuksen neuwotkin ja tekewänsä liikatbitäkin, joita eiwät olleet weskapääät tekemään. Näiden sanomme hukkaan kuluttawan hifensä ja wäkenä, jolleitwät käsitä tätä ainoaa, jonka Kristus yksin sanoo tarpeelliseksi, ja walitse Maarian kanssa hywää osaa, jota ei heiltä suinkaan otettaisi pois.

56. Sen teki Bernhardus. Hän oli niin jumalinen, pyhä ja puhdas mies, että minä syystä pidän hänen parhaimpana munkkina. Koska hän kerran makasi sairaana ja jo epäili parantumisestansa, ei pannut hän uskallustansa naimattomuuteensa, jonka hän oli puhtaimmasti pitänyt, ei myös hywiin töihinsä ja jumalisuuden harjoituksiin, joita hän oli paljon tehnyt, waan nämät poisti hän kauwas silmistänsä ja tarttuen uskolla Kristuksen hywään tekoon sano: minä pahasti elin, mutta finulla on taiwaan waltakunta kahdenkertaisella oikeudella, ensin sentähden, että olet Jumalan Poika, sitte sentähden, että sen olet kärsimiseläs ja kuolemallas ansainnut. Edellisen pidät itfelläs synnyntäoikeudellas, toisen lahjoitat minulle, ei töitenti ansioista, waan armosta. Ei hän pannut Jumalan wihaa ja tuomiota vastaan munkkiuttansa ja enkelimäistä elämäänsä, waan käsitä hänen ainoan, jota yksin tarpeellinen on, ja wapakdettiin. Samalla tawalla luulen Hieronymuksen, Gregoriuksen ja usean muun isän ja erättään tulleen autuaaksi, enkä epäile, wahasja testamentisja monta Israelin kuningasta

ja muuta epäjumalan palveliaa samate tulleen pelastetuksi, jotka kuoleman kestellä jättäen turhan uskalluksensa epäjumaliin käsittivät Jumalan lupauksen tulevasta Abrahamin siemenestä, Kristuksesta, joka oli siunaava kaikki kansat; ja jos kutka vielä paavisiesta autuaiksi tulevat, niiden tulee luottaa suoraan, ei hyviin töihinsä ja ansioihinsa, vaan paljaasen Jumalan laupiuteen, joka Kristuksessa on meille tarittu, ja sanoa Paawalin kansa: **ei minun wanhurskauteni ole laista, vaan tulee uskosta Kristuksen päälle**, Fil. 3: 9.

Niin me siis olemme, ratkaat weljet, emme palkkawaimon pojat, vaan wapaan.

57. Tässä Paawali päättää wertaelmansa hedelmättömästä seurakunnasta ja lain hedelmällisestä kansasta. **Emme ole**, sanoo hän, **palkkawaimon poikia**, se on, emme ole lain alla, joka synnyttää orjuuteen, se on, jota peljättää, kannustaa ja epäilykseen palottaa meitä, vaan laista olemme wapaat Kristuksen kautta; sentähden ei se taida peljättää eikä tuomitakaan meitä. Siitä olemme ennen jo kyllä puhuneet. Sitte, waikka palkkawaimon pojat jonkun aikaa mitä pahimmin wainoitsivat meitä, on lohdutuksemme kuitenkin, että he wihdoin ajetaan ulkonaiseen pimeyteen ja owat waaditut jättämään meille perinnön, joka onkin meidän, wapaan poikina.

58. Niinkuin kuulumme on Paawali sanoista **palkkawaimo** ja **wapaa** saanut tilaa kumota lain wanhurskauden ja wahwistaa wanhurskauttamisen opin uskosta, ja semmentin on hän ryhtynyt sanoa **wapaa**, jota hän wälewästi teroittaa ja suurentaa seuraawankin luvun alussa ja ottaa siitä tilaa wäitellä kristityn wapaudesta, minkä tunteminen onkin sangen tarpeellinen. Sillä sen on paawi perki polkenut ja laskenut seurakunnan ihmisjäännöillä ja komennoilla kurjimpaan orjuuteen. Kristuksen meille ansaitsema wapaus on tulewin turwamme, jolla pidämme puolemma wastoin paawin hirmuwaltaa. Sentähden tulee meidän tyhsten tutkia opinkappaletta kristillisestä wapaudesta, osittain wahwistaaksemme wanhurskauttamisen oppia, osittain myös oijentaaksemme ja lohduttaaksemme omia tuntoja wastoin niitä monia selkkauksia ja pahennuksia, joita wastustajamme huutawat synthywän opistamme. Mutta kristillinen wapaus on ihan hengellinen asia, jota ei luonnollinen ihminen ymmärrä ja tyhläästi taitawat nefin sydänmesjänsä jällyyttää sen, joilla on Hengen esikoiset ja osaatwat siitä runsaimmasti puhua. Järjen mielestä on tämä wäähäpätöinen asia, joten se myös ylönnkatsotaan, jollei pyhä Henki saa sitä suureksi tehdä ja sille arwoa antaa.

N:o 23. Viidentenä Sunnuntaina paastossa.

Hebr. 9: 11—15.

Rakkaat weljet! Kristus on tullut tulewaisten tawarain ylimmäiseksi papiksi, suuremman ja y. m.

1.

Tämän paikan hymmärtämiseksi on tarpeessa hymmärtää lähes koko epistola hebrealaisille. Oyhivään sanottu: hän puhuu kahdellaista pappiudesta. Vanha oli ruumiillinen pappius, ruumiillisessa kaunistuksessa, huoneessa, uhriassa, anteeksi antamisessa ja kaikessa sen menossa. Uusi on hengellinen, hengellisessä kaunistuksessa, huoneessa, uhriassa ja kaikessa sen menossa. Sillä ei Kristus käynyt filteisä ja kullassa ja kalliissa kiviissä toimittaessansa papillisista wirkaansa ja uhrateessansa ristin puussa, waan jumalallisessa rakkaudessa, wiisauudessa, kärsiwällisyudessa, kuuliaisuudessa ja kaikissa hyweissä, joita ei kukaan muu nähnyt, kuin Jumala ja ne, joissa Henki oli; sillä tämä on hengellinen kaunistus. Ei hän myöskään uhrannut kauriita eikä wafikoita, lintuja taikka leipää, werta taikka lihaa, niinkuin Aaron ja hänen jälkeisensä; waan oman ruumiinsa ja werensä ja senkin hengellisesti, niinkuin hän tässä sanoo: **pyhän Hengen kautta.**

2. Sillä waikka Kristuksen ruumis ja weri, niinkuin muukin ruumiillinen esine, nähtiin, ei nähty kuitenkaan, että se oli uhri, ja että hän uhraisi sen, niinkuin Aaronin uhrateessa nähtiin, kuska ei ainoasti wafikka, kauris, lintu, leipä y. m. ollut ruumiillinen esine, waan kuska nähtiinkin silmin nähtävästi hänen uhraawan ja sitinä uhrin olewan. Mutta Kristus uhraisi itsensä sydämessä Jumalalle, jota ei kukaan nähnyt eikä huomannut; sentähden on hänen ruumiillinen lihansa ja werensä hengellinen uhri, niinkuin mekin kristityt, hänen, Aaronimme, jäl-

keiset uhraamme ruumiimme, Rom. 12: 1, ja on kuitenkin hengellinen uhri, eli niinkuin p. Paawali sen kutsuu „toimellinen jumalanpalvelus“; sillä me toimitamme sen Hengesä, jonka yhtin Jumala näkee.

3. Samoin on Kristuksen majakin eli huone ja kirkko hengellinen, tietysti taiwas eli Jumalan silmäin edessä; sillä ei hän temppelissä rip-punut ristissä, waan Jumalan silmissä ja on wieläkin siellä. Myös alttari, risti, on hengellinen; sillä puun hywin kyllä näki, mutta ei kukaan tietänyt sitä Kristuksen alttariksi. Samoin hänen rukouksensa, hänen werensä priis-koitus, hänen suitsutuksensa oli kaikki hengellistä; sillä se kaikki tapahtui hänen Hengensä kautta. Hengellinen sen mukaan oli myös hänen uhrinsa ja wirkansa hedelmä eli hyödytys, nimit-täin syntein anteeksi saaminen ja wanhurstaut-tamisemme. Sillä wanhasa testamentissa ansaitti pappi uhrillansa ja weren priis-koituksella ainoasti lapsellisen, ulkonaisen päästön eli syntein anteeksi saamisen; niin että siitä osan saanut taisi julmasti olla ja elää ihmisten parissa ja oli ulkonaisesti pyhä, niinkuin pannasta pääs-tetty; mutta joka ei siitä tullut osalliseksi, se oli saastainen, eikä saanut olla seurakunnassa ja nauttia sen etua, waan täytyi kaikin puolin olla eroitettu, niinkuin nyt pannaan pannut owat.

4. Mutta ei sillä ollut kukaan sisällisesti Jumalan edessä pyhä ja hurstas, waan jotain suurempaa tarwittiin tässä ansaitsemaan todellista syntein anteeksi antoa; niinkuin nyt pannaan nähden hän, jolla ei olisi enempää kuin hengellisen tuomarin anteeksi antamus ja päästä, warmaan jäisi ijan-kaikkisesti ulkopuolelle taiwasta;

niinkuin toisaalta hänen, joka pannaassa on, ei tarwitse sentähden helwettiin mennä, jollei siinä ole suurempaa syytä. Niin käwi tässäkin, etten taida antaa parempaa wertauستا hymmärtämään juutalaisten pappiutta, kuin paawin pappiuden ja sen päästämisen ja sitomisen, joten ainoastansa ulkonainen yhteys kristittyjen kesken kielletään taikka myhönnetään. Kuitenkin tahtoi Jumala sen olemaan siihen aikaan, waatiaksensa kansaa ja pitääksensä sitä pelwoossa, samoin kuin hän wieläkin tahtoo pannan pidetyksi woimassa, kussa sitä oikein käytetään, pahoja rankaisemaan ja pelwoossa pitämään, mutta ei sen kautta oikein hurstakaaksi tahi pahaksi tekemään.

5. Mutta Kristuksella on pappiudesiansa oikia hengellinen syntein anteeksi antamus, pyhyitys ja synnin päästö, joka Jumalan edessä kelpaa, jos sitte, nähköön Jumala, olemme ulkonaisesti pannaassa tahi ei, olemme pyhiä tai ei; sillä hänen werensä on ansainnut meille ijankaikkisesti Jumalan edessä kestävän syntein anteeksi antamuksen, kuin Jumala tahtoo antaa meille syntimme anteeksi hänen werensä tähden, niinkauwan kuin se kelpaa ja meille armoa rufoilee. Mutta nyt se kelpaa ja rufoilee ijankaikkisesti meidän puolestamme, sentähden olemme sen kautta ijankaikkisesti pyhät ja autuaat Jumalan edessä. Tämä on tämän epistolan ydin ja tarkoitus, joka täten nyt on helppo hymmärtää. Katjellaamme nyt sitä kauttaaltansa lyhemmiten.

Mutta Kristus on tullut tulewaisten tawarain ylimmäiseksi papiksi.

6. Se on: Maroni ja hänen jälkeisensä, ylimmäiset papit, astuivat esiin ruumiillisessa kaunistuksiansa ja ansaittuivat ruumiillisen päästön ruumiillisessa temppeleissä eli majaan, nähtävästi. Ne oliwat ajallisia, nykyisiä tawaroita, että taidettiin olla ihmisten edessä päästettyjä, pyhiä ja olla seuralunnan yhteydessä y. m. Mutta Kristus tuli niin muodoin ristiin, ettei kukaan nähnyt, kuinka hän astui Jumalan eteen pyhässä Hengeissä, kaunistettuna kaikella armolla ja hyweellä, oikianä ylimmäisenä pappina. Sillä siinä ei ole ajallisia tawaroita, ajallisen pääs-

tön nauttimista, waan tulewaisia, se on, hengellisiä ja ijankaikkisia.

7. Hän kutsuu ne tulewaisiksi, ei siinä mielessä, että wasta tulewassa elämässä saisimme odottaa päästöä synnistä ja kaikkea armoa, waan että ne owat nyt uskossa saatawilla, mutta kuitenkin salatut ja ilmaantuwat toisessa elämässä; niin myös sentähden, että ne Kristukseen nähden oliwat luettawat tulewaisiksi wanhan pappiuden suhteen.

Suuremman ja täydellisemmän majan kautta, joka ei käjillä tehty ole, se on, joka ei niin rakettu ole.

8. Ei hän tahdo eikä taida nimittää tätä majaa, niin ihmeellinen on se; sillä se on Jumalan filmissä uskossa ja on wastedes tulewa ilmi; sentähden ei ole se käjillä tehty, niinkuin wanha maja oli, se on, ei se ole niin rakettu. Sillä wanha maja piti, samate kuin kaikki muutkin rakennukset, tehtämän puusta ja muusta aineesta, jotka Jumala oli ennen luonut ja tehty nyt ruumiillisiksi, niinkuin hän Jes. 66: 1 sanoo: **kuka on se huone, jonka te minulle rakennatte? Minun käteni on kaikki nämät tehty nyt.** Mutta tämä maja ei ole vielä saatawilla eikä walmis, waan Jumala rakentaa sitä ja on sen ilmoittawa, niinkuin Kristus Joh. 14: 3 sanoo: **minä menen pois walmistamaan teille sian.**

Sikä kauristen taikka wäikkain weren kautta, waan hän on terran oman werensä kautta mennyt pyhään ja ijankaikkisen luustuksen löhnyyt.

9. 3 Mos. 16 mainitaan, että ylimmäisen papin piti kerta wuodessa menemän pyhimpään kauriin werellä y. m. ja niin sowitzaman kansa ruumiillisesti. Tällä merkittiin, että Kristus, oikia ylimmäinen pappi, kerta kuolisi meidän siassamme ja ansaitti meille oikian synnin päästön. Mutta kuin sitä piti toimitettaman kerta joka wuosi, oli se ajallinen ja waja sowitzo, eikä ijankaikkisesti riittäwä, niinkuin Kristuksen sowitzo on. Sillä joskin kohta taas lankeemme ja syntiä teemme, olemme kuitenkin wisit sitä, ettei Kristuksen weri lankee taikka tee syntiä, waan pyhyh Jumalan edessä lujana ja sowitz-

taa aina ja ijankaikkisesti, niin että sen turvissa taas aina pääsemme armoon, ilman omaa työtämme ja ansiotamme, jollemme waan epäuskolla jää siitä pois.

Sillä jos härkäin ja kauristen weri ja hehkoisen tuhka y. m.

10. Priistoituswedeestä ja ruskian lehmän tuhasta lue 4 Mos. 19 luku; kauristen ja härkäin werestä 3 Mos. 16 luku. Sillä siinä oli pelkkä ajallinen ja ruumiillinen puhdistus, niinkuin hän tässä sanoo, niinkuin minä edelläpääin sanonut olen. Mutta Kristus puhdistaa oman tunnon Jumalan edessä kuolewaisista töistä, se on, synneistä, jotka ansaitsewat kuoleman, ja töistä, joita tehdään synnissä ja owat kuolleita, niin että palwelomme elävää Jumalaa eläwissä töissä.

Sentähden on hän nyt uuden testamentin wälimies y. m.

11. Entisen lain alla, jolloin ihmisillä oli ainoastansa ulkonainen anteeksi antamus ruumiillisessa muodossa, pysyi synti ja ylittökäymi-

set sisällisesti omassa tunnossa Jumalan edessä, eikä auttanut sielua, koska Jumala ei ollutkaan asettanut niitä, niillä omia tunteja puhdistaa; senä eli wakuuttaaksensa eli antaaksensa Henkeä; waan kansaa ulkonaisesti kasvattaaksensa, waatiaksensa ja kurissa pitääksensä. Sentähden sanoo hän tässä ylittökäymisten olleen ja pysyneen entisen testamentin alla; mutta Kristus wälittää werellensä, joten me pääsemme omista tunnoisfamme Jumalan edessä niistä, kuin Jumala on luwannut antaa Henkensä Kristuksen weren kautta, jota eiwät kuitenkaan kaikki saa, waan ainoasti ne, jotka owat kutsutut olemaan perillisiä ijankaikkisesti, se on, walitut.

12. On siis tässä launissa epistolasssa lohdullinen opetus siitä, että oppisimme tuntemaan Kristuksen sieluinne piispaksi ja papiksi, ja ettei yhtään syntiä anneta anteeksi meidän työmme eli ansiomme kautta, eikä lahjoiteta Henkeä; waan ainoastansa hänen werensä kautta, jolle Jumala on sen määrännyt, josta on hylkitty puhuttu kaikissa saarnoissa.

N:o 24. Palmu-Sunnuntaina.

Sil. 2: 5—12.

Kullakin olkoon se ajatus, kuin Kristuksella Jeesuksella oli, joka, waikka hän oli Jumalan y. m.

1.

Tässä asettaa Paawali taas eteemme wäkewän esimerkin taiwaallisesta ijankaikkisesta tullesta, se on, Kristuksen meille ojoitetusta rakkaudesta, lehoittaaksensa meitäkin harjoittamaan rakkautta keskenämme. Ja tätä hän te- roittaa korkeilla sanoilla ja kalliilla neuwoilla;

sillä hän on hyvin kyllä huomannut, kuinka kristityt oliwat laiskoja ja hitaita rakkautteen. Tämän kaiken tekee liha, joka aina wastustaa altista henkeä ja etsii omaansa ja laittaa omia seuroja ja lahjoja y. m. Mutta waikka muutamana wuosi sitte minun nimesäni painosta annettiin tästä tekstistä saarna kahdella sijasta wanhurstaudesta, ei ole kuitenkaan teksti tar-

peekki laajalta tullut selitetyksi; tahdomme siis nyt tutkistella sitä sanasta sanaan.

Kullakin olkoon se ajatus y. m.

2. Se on, älköön kukaan teidän kristittyihin kesken, teidän, joilla nyt Kristus on onana ja hänestä ja hänessä kaikkea yltäkyllin, ajallista ja ijankaikkista, muuta ajattele kaikka hyvänä pitäkö kaikka muuhun mieltäkö, waan siihen, mitä näette Kristuksen ajatelleen teitä kohtaan ja parhaimmaksi pitäneen, ettei hän tietysti etsinyt omaansa, waan on tehnyt kaikki teidän hyväksenne ja teidän tähtenne. Samoin siis teidän jokainenkin tämän saman esiluvun mukaan, mitä toiselle on hyvää ja hyödyllistä.

Joka, waikka hän oli Jumalan muodossa, ei lutenut saaliiksi Jumalan kaltainen olla.

3. Se on, jos Kristus, joka oli oikea luonnollinen Jumala, on alentanut itsensä ja tullut jokaisen palveliaksi; kuinka paljon enemmän tulee meidän niin tehdä, jotka olemme ihan mitättömät ja synnin ja kuoleman ja perkeleen luonnolliset lapset; ja joskin sen jo tekisimme ja Kristustakin syvemmälle alentaissimme itsemme (mikä kuitenkin on mahdotoin), ei olisi se kuitenkaan mitään erinomaista, waan haifewa nöyryys Kristuksen nöyryyden rinnalla. Sillä jos Kristus olisi hiukankin, hiustarwanakin leweyden alentanut itsensä korkeimpain enfeleitten alle, ja me nöyryttäisimme itsemme tuhatkertaa kaikkia perkeleitä ja helwettä syvemmälle, olisi se kuitenkin Kristuksen suhteen ihan mitätöin; sillä hän on ääretöin hyvyys ja itse Jumala, mutta me olemme kurjia luotuja, emme silmänräpäysettäkään elämästämme ja menoistamme wakuutetut.

4. Kuinka kauhia tuomio on kohtaawa niitä, jotka eivät seuraa tätä Kristuksen sanomatonta esimerkkiä eivätkä myös alema itseänsä lähinänsä alle ja palwele häntä, waan korottawat itsensä häntä yleemmäksi. Pitäisipä syystä tämän ainoan esimerkin ankarasti peljättämän kaikkia, jotka istuwat kunniasa ja esiwallan säädysä, ja ennen kaikkea niitä, jotka itse korottawat itsensä. Sillä ketäpä ei kammottaisi istua ylähällä kaikka pyrkii ylöspäin, joka näkee Jumalan Pojan alentawan ja tyhjentyvän itsensä?

5. Näitä sanoja **Jumalan muoto** ei selitetä yhdellä tapaa. Muutamat luulewat Paawalin tahtowan ymmärtää niillä jumalallista olentoa ja luontoa Kristuksessa, siten että Kristus on ollut totinen Jumala ja on kuitenkin alentanut itsensä. Waikka nyt Kristus toden on totinen Jumala, ei puhu kuitenkaan p. Paawali tässä hänen jumalallisesta salaisesta olennoistansa. Sillä hän käyttää edeskinpäin samaa sanaista morphe eli forma, sanoessaan: **Kristus otti päällensä orjan muodon.** Sihin **orjanmuoto** sinä taida merkitä luonnollisen orjan olentoa, jolla luontoonsa on orjallinen mieli, kuin Kristus on tullut meidän palveliaksenne hyvästä tahdosta ja armosta eikä luonnosta. Sentähden ei taida myöskään Jumalan luonto tässä olla yhtä ja samaa kuin hänen jumalallinen olentoonsa; sillä jumalallista olentoa ei taida kukaan nähdä, mutta Jumalan muoto nähtiin. Noh niin, puhumemme tästä selwästi, pannen p. Paawalin mielen päiwän walkeuteen.

6. **Jumalan muoto**si kutsutaan siis teeskennellä itsensä Jumalaksi ja niin itsensä käyttäkin eli rohjeta olettaa itsensä jumalaksi; eikä tee tätä salaa itselkensä, waan muita kohtaan, jotka sellaisen käytöksen eli muodon huomaawat. Sentähden emme taitaisi sitä paremmin selittää kuin näin: hän käyttää itsensä jumalallisesti eli on olewinansa Jumala, koska hän osoittaa itsensä fiksi ja niin tekee ja puhuu, mitä Jumalan tulee eli hywin sopii. Samoin on **orjan muoto**, että joku asettaa ja käyttää itsensä muitten nähden kuin orja; niin että sekin olisi selwemmin sanottu, jos sanat morphi tu dulu käännettäisiin sanoiksi: „orjallinen muoto“, se on, hän käyttää itsensä niin, että hänen nähneen täytyy pitää hänet orjana. Tästä on selwä, ettei tässä paikkaa puhuta mitään jumalallisesta olennoista eli orjallisesta olennoista ulkonaisesti, waan olennon käytödestä ja osoituksesta. Sillä, niinkuin sanottu on, olento on salainen, mutta osoitus tapahtuu julkisesti, ja olento on jotain, mutta käytös tekee jotain, tahi on työ.

7. Tässä nyt p. Paawali osoittaa kolmeltaiselta tapaa, joissa nämät käytökset eli muodot ilmaantuwat. Onmpi olentoa ilman käyttöäkin,

Samate kuin taas toisaaltakin käytöksiä ilman olentoa, ja viimeiseksi on olento ja käytökset yhdesä. Esimerkiksi: koska Jumala salaa itsensä eikä anna huomata itseänsä, on siinä jumalallinen olento, mutta ei käytöksiä, niinkuin hän tekee, koska hän vihastuu ja ottaa pois armonsa. Mutta koska hän osoittaa itsensä armonsa, on siinä molemmat, sekä olento että käytös. Mutta toista tapaa ei taida hän tehdä, teeskennellä itsensä Jumalaksi, kuitenkään olematta taikka olentoa omistamatta; waan se tulee perfeleelle ja hänen omillensa, jotka asettawat itsensä Jumalan siaan ja owat olewinansa Jumala, waikka eiwät kuitenkään ole Jumala; niinkuin Hesek. 28: 2 sanoo Tyrin kuningasta, että hänen sydämensä yltyy niinkuin Jumalan sydän, waikka hän kuitenkään oli ihminen.

8. Samoin on orjallisenkin muodon eli käytökseen suhteen kolme eri tapaa. Esimerkiksi, jos orja ei käytä itseänsä orjan tapaisesti, waan niinkuin herra eli jumala, niinkuin ästen sanottiin. Sellaisesta sanoo Salomonin sananl. 29: 21 näin: **jos palwelia nuoruudesta herkullisesti pidetään, niin hän tahtoo sitte poikana olla.** Semmoisia owat kaikki Natamin lapset. Me, joitten tulisi olla Jumalan palweloita, tahdomme itse olla Jumala, niinkuin perfele opetti Ewaa, 1 Mos. 3: 5 sanoen: **te tulette niinkuin Jumala y. m.** Toiseksi, jos palwelia käyttää itsensä palwelijan tawalla, niinkuin hurškaat ja uskolliset palwelijat tekewät maailman edessä, ja oikiat kristityt Jumalan edessä, jotka owat alamaisia Jumalalle ja palwelewat jokaista. Kolmanneksi, koska joku, joka ei ole palwelia, kuitenkään pitää itsensä niinkuin palwelia, niinkuin jos kuningas palwelisi palweloitansa maailman edessä. Mutta Jumalan edessä ei taida kukaan niin tehdä eikä olekkaan kukaan niin tehdä nyt, paitsi Kristusta, niinkuin hän itse sanoo ehtoollispöydässä Joh. 13: 13: **te kutsutte minun mestariksi ja Herraksi, ja te sanotte oikein; sillä minä myös olen; kuitenkään olen minä teidän seasanne niinkuin palwelia,** Luukk. 22: 27, ja toisessa paikassa: **ei ihmisen Poika tullut, että häntä piti palweltaman, mutta että hän palwelisi,** Matt. 20: 28.

9. Tästä kaikesta on nyt p. Paawalin mieli selwä. Hän tahtoo sanoa näin: **Kristus oli Jumalan muodossa,** se on, hänellä oli (jumaluuden) olento ja käytös; sillä ei hän ottanut jumalallisia käytöksiä toimiksensa sillä muotoa kuin hän otti päällensä orjan muodon, waan hän oli, hän oli, hän oli (sanon minä) Jumalan muodossa. Sanaisessa **oli** on paino, niin että hänellä oli jumaluuden olento ynnä jumalallisen muodon kanssa. Itänä kuin hän sanoisi: on monta, jotka rohkenewat ottaa jumalallisen muodon päällensä, mutta eiwät ole siinä: niin perfele, antikristus ja Natamin lapset tekewät. Se kutsutaan sacrilegium Rom. 2: 22, kuin raadellaan (ryöstetään) Jumalalta hänen jumaluutensa. Sillä waikka he nyt eiwät pidäkään sitä ryöstönä, on se kuitenkään jumalallisen kunnian ryöstämistä, ja semmoisena sen pitääkin Jumala ja kaikki enkelit ja pyhät, pitääpä heidänkin omatuntonsa. Mutta Kristus, joka ei anastanut itsellensä jumaluuden muotoa, waan oli siinä ja omisti sen luonnosta olennon kanssa, ei lutenut sitä saaliiksi. Hän ei taitanutkaan pitää sitä saaliina, ollen warma siitä, että hänellä oli itse olento ja että se oli hänellä myötäsynthyneenä, waan hän piti sen luonnollisena, ijankaikkisena omaisuutensa.

10. Niin ylistää nyt p. Paawali näillä sanoilla Kristuksen luonnollista jumaluutta ja hänen rakkauttansa meitä kohtaan ja wiilasee samallansa kaikkia niitä, jotka ottawat päällensä jumaluuden muodon, eiwätkä kuitenkään ole siinä; jommoisia me kaikki olemme, niin kauwan kuin olemme perfeleen jäseniä. Itänä kuin hän sanoisi: jokainen haluaa olla Jumala ja ryöstää itsellensä jumaluuden, jota ei heillä ole, ja he pitävät ja heidän täytyykin pitää se saaliina, sillä heidän omatuntonsa todistaa ja sen täytyykin todistaa, etteiwät he ole Jumala. Ja waikka kohta he halwetsiwatkin sellaista oman tuntonsa todistusta, eiwätkä tee sen jälkeen, on se kuitenkään siinä saatawilla ja pitää sen warsin toden totena, ettei se ole oikein, waan röykkiä raateleminen. Mutta tuo ainoa mies Kristus, joka ei ottanut päällensä jumalallista muotoa, waan oli siinä niinkuin oikiasja omaisuus-

desaan, johon hänellä oli oikeus hamasta ijan-
kaikkisuudesta, eikä sentähden pitänyt, eikä tai-
tanut pitää sitä saaliina, olla Jumalan kaltai-
nen, hän kuitenkin nöyryytti itsensä ja otti pääl-
lensä orjan muodon, joka ei kuulunut hänelle,
tällä, niinkuin mahtawalla esimerkillä, mutta kui-
tenkin ystävällisesti ja rakkaasti, temmataksensa
orjalliseen muotoon ne, jotka olivat orjallises-
sa muodossa ja joilla oli orjallinen olento, mutta
eivät tahtoneet olla siinä, vaan tavoittelivat
jumalallista muotoa, jossa eivät olleet, ja jonka
olentoa ei heillä taitanut olla.

11. Ettei muutamat ole kohta oikein ym-
märtäneet tätä ihanaa tekstiä tulee siitä, ettei-
vät ole huomioon ottaneet p. Paawalin tapaa
puhua, vaan oman tapansa, jonka mukaan p.
Paawali olisi puhunut näin: Kristus oli syn-
tynyt toinen Jumala eikä ryöstänyt itsellensä
jumaluutta y. m. Mutta käyttäessänsä sanaa:
hän oli Jumalan muodossa, kuuluu siltä, kuin
olisi hän vaan ollut olewinansa Jumala, kreik-
kan ja latinan kielessä, jossa ei oteta niin tark-
kaa waaria sanasta **oli**, minkä sanan p. Paawali
paneer tätä sanaa vastaan: **hän otti pääl-
lensä**. Sillä Kristus tosin otti päällensä or-
jan muodon, mutta ei hän ollut siinä; toisaalta
ei ottanut hän päällensä jumaluuden muotoa,
mutta hän oli siinä. Niinkuin me teemme mie-
lettömästi ottaen päällemme jumaluuden muo-
don, jossa emme kuitenkaan ole, emmekä toi-
saalta ota orjan muotoa, jossa kumminkin olemme.
Niin tyhjentää siis Kristus itsensä nyt juma-
luuden luonnosta, jossa hän oli, ja ottaa pääl-
lensä orjan muodon, jossa ei hän ollut; me
taas tyhjennämme itsemme orjan muodosta,
jossa olemme, ja rohkenemme ottaa päällemme
jumaluuden muodon, jossa emme ole.

12. Niin loukkaantuvat he tähänkin, kuin
hän sanoo: **ei Kristus luenut saaliiksi olla
Jumalan kaltainen**; mikä kuuluu juuri kuin
ei sillä olisi mitään erinomaiesta Kristuksesta
sanottu, sillä ei perfelekkään eikä hänen lah-
konsa, jotka aina haluavat olla Jumalan kal-
taisia, pidä sitä saaliina, waikkakin heidän oma-
tuntonsa todistaa sen; mutta p. Paawalis-
sa tietää sanainen pitää eli lukea paljon, nimit-

täin yhtä paljon, kuin olla korkeimma-
sti wa-
kuutettu, niinkuin hän Rom. 3: 28 sanoo:
**niin me pidämme sen siksi, että ihminen tu-
lee wanhurskaaksi uskon kautta ilman lain-
toita**; ja 1 Kor. 7: 40: **minä luulen, että
minullakin on Jumalan Henki**. Mutta ju-
malattomat, rohjetessaan ottaa päällensä Ju-
malan muodon, eivät saata olla lufematta sitä
saaliiksi; sillä tietävätpä he, se on, he pitä-
vät ja heidän tähtyy pitää se siksi, etteivät he
ole Jumala. Mutta ei Kristus pitänyt tahtu-
lufenut eikä tainnutkaan lufea sitä siksi, se on,
hän oli warma olemisestansa Jumalan kaltai-
nen eikä ryöstänyt sitä itsellensä. Sentähden
ei käytä p. Paawali sellaista puhetta Kristuk-
sen tähden, vaan, kutey sanottiin, paikan paik-
kaan pistääksensä niitä, jotka rohkenewat ottaa
päällensä Jumalan muodon, waikka heidän oma-
tuntonsa kuitenkin sanoo heille, etteivät he ole
Jumala, vaan ryöstävät jumaluuden itsellensä.
Mutta niin ei tee Kristus: ei hän ryöstä, eikä
pidä jumaluutta saaliina, niinkuin kaikki muut
tekwät, vaan hän on Jumalan muodossa ja
se muoto on hänen omansa ja warsin luonnol-
linen häneen nähden.

13. Mutta sellaisia sanoja ei käytä hän
puhuesaan orjan muodosta, jossa ei Kristus
ollut, mutta jonka hän kuitenkin päällensä otti.
Siinä kuuluu kuin ryöstäisi Kristus itsellensä,
mitä ei hänen omaansa ole. Ja tässä pitäisi
Paawalin sanoman: ei hän lufenut saaliiksi or-
jan muodon päällensä ottamisesta. Mitä tarwitti
hänen niin sanoa ylhäällä, kuin ei hän mitään
päällensä ottanut, vaan oli Jumalan muodossa,
olipa irroitannutkin ja tehnyt itsensä siitä wa-
paaksi? Mutta asian laita on sellainen, että hän,
joka orjaksi tulee, hän ei ota eikä taida ottaa
mitään päällensä, vaan ainoasti antaa itsel-
tensä, antaapa itsensäkin omaisuudeksi; sentäh-
den ei ole tässä yhtään syytä, ei ryöstämään
taikka lufemaan saaliiksi. Sitä vastaan käy
Jumalan muotoon nähden nim, ettei anneta
mitään, vaan otetaan; sentähden saattaa tähän
nähdän ryöstää, ja onkin siinä sellaisia, jotka
sen saaliiksi lufewat. Mutta ei Kristus niin:
hän ei ryöstä tässä eikä lue mitään saaliiksi,

niinkuin kaikki muut tekewät, waan on siinä, ja muoto on hänen ja on syntymisestä luonnollisesti hänen omanja.

14. Niin on tämä teksti, luulteni, aiwan selwä, ettei Jumalan muoto ole muuta, kuin sanoilla ja toilla muita kohtaan osoittaa itsensä Jumalaksi ja Herraksi ja että Kristus on sitä tehnyt ihmeillä ja terveellisillä sanoilla, niinkuin ewankeliumit sisältävät, eikä niinkuin muut pyhät, joilla ei ole ollut olentoa; waan hänellä on sen oheksa ollut jumaluuden olentoin ja luonto kantamassansa jumaluuden muodossa. Sitä vastaan on orjan eli palkollisen muoto osoittaa itsensä sanoilla ja toilla muita kohtaan palveliaksi: minkä Kristus on tehnyt, palvelien opetuslasten parissa ja antaen itsensä meidän edestämme; ei kuitenkaan niinkuin muut pyhät, jotka luonnostaan owat palvelioita; waan se oli asia, jonka hän otti päällensä, meille hyväksi ja esimerkiksi, että mekin niin tekisimme muita kohtaan ja luopuisimme jumaluuden muodostamme, niinkuin seuraa.

15. Warmaa on siis, että p. Paawali tässä saarnaa Kristusta totisena Jumalana. Sillä jos Kristus olisi paljas ihminen, eikä Jumala, mitä olisi hänen tarwinnut sanoa hänestä, että hän tuli muitten ihmisten wertaisiksi? niin myös, että hän löyttiin menoissa niinkuin ihminen? niin myös, että hän otti orjan muodon päällensä, ollessansa Jumalan muodossa? Miltäpä soisi, jos sanoisin sinusta tahi jostain muusta ihmisestä: oletthan ihmisen kaltainen, löydetäänhän siinä menoissa niinkuin ihminen ja otat orjan muodon päälles? Kaikitenkin luulisit minun pilkkaawan sinua ja sanoisit wuorostas: hyvä! ettäs pidät minun ihmisenä, jopa luulin olewani ehkä lehmä tahi susi; mitä, oletko hullu tahi mieletdin? Eikö warmaan niin wastattaisi semmoiseen tyhmään puheeseen? Kuin p. Paawali ei ole tyhmä, eikä puhu mitään tyhmästi, niin täytyyhän ihmisen Kristuksen olla jotain forkaa ja jumalallista, kuin hän sanoo hänestä, että hän tuli muitten ihmisten wertaisiksi, waikka hän kuitenkin oli ihminen; nimittäin niin, että tämä ihminen oli Jumala ja että hän olisi taitanut miehuuden luonnossa

M Luther. Kirjto-Postilla.

käyttää itsensä jumalallisella tavalla, mutta ettei hän tehnyt sitä, waan pidätti ja tyhjensi itsensä siitä ja oli käyttökiltään aiwan muun tavallisen ihmisen kaltainen.

16. Mitä tässä enemmän sanotaan Kristuksesta, on huokia ymmärtää, saatuumme tietää, mikä Jumalan muoto ja orjan muoto on, semminkin kuin hän itse selittää, minkä hän kutsuu orjan muodoksi. Ensiksi, että Kristus on riisunut eli itsestänsä poistanut, eli niin käyttänyt, kuin paniisi hän jumaluuden pois itsestänsä, tahtomatta käyttää sitä tahi ottaa päällensä. Ei niin, kuin olisi eli taitaisi hän panna pois eli poistaa itsestänsä pois jumaluuden, waan niin että hän pani pois jumalallisen majestettin muodon eikä pitänyt Jumalan tapaisia menoja, waikka hän kuitenkin oli totinen Jumala. Waikkei hän pannut jumaluudenkaan muotoa niin pois, ettei sitä tunnettu eli nähty; sillä niin ei olisi siinä yhtään jumalallista muotoa ollut; waan hän ei ottanut sitä yllensä, ei kopeillut sillä meitä vastaan, waan paljon enemmän palveli meitä sillä; sillä hän teki ihmeitä, kärkeimissäkin ja ristissä, kussa hän Jumalana antoi ryhwarille paratiisin, ja yrttitarhasa yhdellä sanalla wiskasi joukot maahan. Sentähden ei sano hän, että joku toinen oli alentanut hänen, waan että hän itse alensi itsensä, niinkuin wiisas mies, joka ei ulkonaisesti pane pois wiisautta ja wiisaita käytöksiä, panee ne kuitenkin pois niin muodoin, että hän sillä palwelee tyhmiä, joiden syystä pitäisi palweleman häntä. Sellainen paljastaa itsensä myös itse wiisauudessa ja wiisauden muodossa.

17. Toiseksi: hän otti orjan muodon päällensä ja pysyi kuitenkin Jumalana ja Jumalan muodossa, se on, hän oli Jumala ja kaikki tekemänsä jumalalliset työt ja sanat teki hän meidän hyväksemme ja palveli meitä niillä palveliana, eikä sallinut sentähden palwella itseänsä Herrana, niinkuin hänellä oli siihen kohtuullinen oikeus, eikä etsinyt siinä kunniaakaan eikä tawaraa, waan meidän hyödyämme ja etuamme. Tämähän oli wapa-ehtoinen palwelus, tehty ilmaiseksi muille hyväksi. Mutta sanomatoim on se sama palwelus, kuin palveliana

ja orjana on sellainen sanomaton persona, joka on ijankaikkinen Jumala, jota kaikki enkelit ja luontokappaleet palvelewat. Jota nyt tämä esimerkki ei saa taitwutetuksi ystäväällisesti palvelemaan toista, hänpä on syystä tuomittu ja kiwää kowempi, helwettä pimiämpi, jolla warmaan ei ole, millä itsensä puhdistaisi.

18. Kolmanneksi: hän tuli muitten ihmisten wertaiseksi. Syntymisen kautta Mariasta tuli hän luonnolliseksi ihmiseksi, mutta samassa miehuudessa olisi hän kuitenkin saattanut korottaa itsensä kaikkein ihmisten yli eikä palwella ketään. Sen kaiken hän jätti ja tuli muitten ihmisten wertaiseksi. Mutta sana ihmisen tietää tässä suoraan ihmistä, ilman lisäyksiä. Mutta niin ilman lisäyksiä (ulkonaisia etuja) ei ole yksikään ihminen, joka luonnollisesti (luonnollisesta syntymästä) on toista parempi. Zummärrettävästi on siis p. Paawalin mielessä sanoa näin: Kristus tuli toisen sellaisen ihmisen wertaiseksi, jolla ei ollut rikkautta, eikä kunniaa, eikä waltaa, eikä etua muitten ihmisten suhteen, waiikka kuitenkin monta syntyy, joille syntyminen tuottaa perintönä waltaa, kunniaa ja tawaraa. Mutta Kristus tuli ja pitikin itsensä sellaisena, ettei yksikään, joka muutoin on ihminen, ole niin halpa, jonka kaltainen hän ei ollut; hän oli esimerkiksi orjain ja köyhäin ihmisten kaltainen; kuitenkin on hän ollut terve ja ilman ruumiillista wirhettä, millisen luonnollisen ihmisen tuleekin olla.

19. Neljänneksi: ja hän löydettiin meinoisia niinkuin ihminen: se on, hän on kaikkia käyttänyt, niinkuin joku muukin ihminen, niinkuin ruokaa, juomaa, nukkumista, waltwomista, käymistä, seisomista, ifoomista, janoomista, wila, hellettä, wäsymistä, raatamista, riisumista, asumista, rukoilemista ja kaikkea, niinkuin ihminen muutoin elää Jumalan ja maailman edessä. Mutta kaiken tämän olisi hän taitanut jättää ja niinkuin Jumala toisin olla ja menetellä. Mutta koska hän oli niinkuin ihminen (kuten ennen on sanottu), salli hän myös itsellensä käydä niinkuin ihmiselle ainakin ja otti sellaista päällensä ihmisenä, joka sitä tarwitsee.

Sen oheessa osoitti hän kuitenkin jumalallista muotoansa, jossa hän oli.

20. Viidenneksi: nöyryytti itsensä, se on, pait sitä, että hän näytti orjan muodon tulemalla muiden ihmisten wertaiseksi ja sallimalla itsellensä käydä kuin ihmiselle ainakin, teki hän enemmänkin, alensi itsensä ja palweli kaikkia ihmisiä korkeimmalla palweluksella, antaen ruumiinsa ja henkensä meidän hywäksemme.

21. Kuudenneksi: hän alensi tässä itsensä, ei ainoastansa ihmisten alle, waan myös synnin, kuoleman ja perteleen alle, ja kärsi sellaista kaikkea meidän edestämme ja tähän lisäksi häpiällisimmän kuolemankin, tietysti kuoleman ristin puussa, ei niinkuin ihminen, waan niinkuin mato, Ps. 22: 7, wieläpä niinkuin suurin pahantekijä, jossa hän, tullen näin warsin mitätömäksi, kadotti kaiken suoston, kiitoksen ja kunnian päällensä ottamastansa orjan muodosta, jota hän oli kantanut.

22. Seitsemänneksi: mutta tätä kaikkea teki hän ei tosiaankaan meidän mahdollisuutemme tahti ansiomme tähden; sillä kukaapa olisi mahdollinen saamaan sellaisen personan sellaista palwelusta? waan hän teki sen kuuliaisuudesta itsällensä. Tässä p. Paawali awaa yhdellä sanalla taitwaan ja antaa meille siellä sias, nähdäksemme jumalallisen majesteetin pohjattomaan syhyyhteen ja katsellaksemme isällisen sydämmen sanomatonta armollista tahtoa ja rakkautta meitä kohtaan, niin tunteaksemme, kuinka se ijankaikkisuudesta on Jumalalle keltwannut, mitä Kristus, tuo jalo persona, olisi meidän hywäksemme tekewä ja nyt on tehnyt. Kenenkä sydän ei tässä sulaisi ilosta? Kuka olisi tässä rakastamatta, ylistämättä ja kiittämättä ja toisaalta tahtomatta olla, ei ainoastansa koko maailman orja, waan mielellään halwempi ja mitätöntä mitätömämpi, nähdesjään Jumalan arwanneen hänen niin kalliksi ja niin runsaasti Pojan kuuliaisuudessa wuodattaneen ja osoittanen isällisen tahtonsa? Oi, mitä sanoja puhuu p. Paawali tässä paikkaa! Mäin ei puhu hän muualla misjään. Hän on warmaan ollut oikein palawa, iloinen ja riemua täynnä. Tämä ompi, luulteni, tulla Kristuksen kautta Jän tykö. Kuu-

luu niin, ettei kenkään tule Kristuksen tykö, jollei Jsa niin wälewästi, suloisesti ja raskaasti wedä ja houkuttele häntä. Oi kuinka paljo on nykyään uskon saarnaajia, jotka luulewat tietävänsä kaikki, eiwätkä ole kuitenkaan näistä asioista vielä koskaan mitään haistaneet taikka maistaneet! Woi, kuinka pian tulewat mestareiksi ne, jotka eiwät vielä koskaan ole opetuslapsiksi tulleet! He eiwät maista sitä, sentähden eiwät taida sitä muillekaan jakaa, waan pysywät hyödyttöminä lörypöttäjinä.

Sentähden on Jumala myös hänen korottanut.

23. Niinkuin hän kuuliaisuudessa Jumalaa kohtaan ja meille palvelukseksi on tullut alhaisimmaksi ja kaikkein perkeleitten orjaksi, on Jumala taas toisaalta korottanutkin hänen niin, että hän on kaikkein enkeleitten ja luotujen, kuoleman, perkeleen, helwetin Herran ja on nyt kotonansa riisunut ja pannut pois orjan muodon ja tästedes ei ainoasti pysy Jumalan muodossa, waan tulee myös totisena Jumalana kirkastetuksi, ylistetyksi, saarnatuksi, tunnustetuksi, kunnioitetuksi ja pidetyksi. Mutta waikei tämä kaikki vielä näy, kuin Paawali 1 Kor. 15: 27 sanoo, että **kaikki hänen allensa heitettyt owat, on wika siinä, ettemme vielä näe, kuinka kaikki**

owat hänen allensa heitettyt. Totta on kuitenkin, että hän oman personansa puolesta on niin korotettu ja istuu niin täydessä wallassa ja woimassa, että kaikki, mitä hän tahtoo, tapahtuu taiwaassa ja maan päällä, waikei ne owatkin harwat, jotka uskowat sen tapahtuvan Jesuksen Kristuksen tähden. Se tapahtuu ja menestyy esteettömästi, Herra istuu myös siellä ylhäällä esteettömästi. Mutta meidän silmämme owat vielä pimeitä ja sokeita, jotka eiwät näe, että se on hän ja että kaikki kappaleet owat hänelle kuuliaiset. Mutta viimeisenä päivänä tulee se ilmi, silloin saamme nähdä, mitä nyt jo tapahtuu, nimittäin että niinkuin Kristus on yltänsä riisunut jumalallisen muodon ja tullut ihmisten wertaiseksi y. m., hän nyt taas on riisunut orjan muodon ja tullut Jumalan wertaiseksi ja onkin majesteettillisena Jumalana, elämän ja kuoleman Herrana ja kaiken kunnian kuninkaana y. m. Tämä olkoon kyllä tästä tekstistä. Sillä kuinka meidänkin pitää riisuman kunniallinen muotomme ja sillä palveleman muita, on muissa saarnoissa runsaasti kyllä ja usein puhuttu; sillä Jumala tahtoo toisen olemaan toisen palveliana ruumiin, tawaran, kunnian, hengen ja sielun kanssa, niinkuin hänen Poikansa on meille tehnyt.

N:o 25. Pääsiäispäivänä.

1 Kor. 5: 8.

Rakkaat weljet! Sentähden perattaat se wanha taifina, että te olisitte uusi taifina, niinkuin y. m.

1.

Koska Jumala tahtoi wiedä Israelin kansan Egyptin maalta, käski hän heidän samana yönä sitä ennen syömään pääsiäislammasta ja ijankaikkiseksi muistoksi tästä pelastuksesta vuosittain samaan aikaan pitämään Pääsiäisjuhlaa seitsemän päivää ja käski heidän erittäin walaasti samana ehtoon, jona juhla sai alkunsa, laittaa pois kaikista huoneista kaikki hapan taifina ja happautettu leipä ja niinä seitsemänä päivänä syömään ainoasti makiaa (riewää) happamatonta leipää eli happamatomia kakkuja. Sentähden kutsuwat ewankelistat (Mark. 14: 1; Luukk. 22: 1) sen makian leiwän juhlaaksi eli päiviksi.

2. P. Paawali antaa meille tässä epistolasssa tämän esikuwan selityksen harwoilla, mutta kuitenkin launiilla ja runfaiilla sanoilla. Tästä asiasta tulee hän puhumaan sentähden, että hän oli tässä wiidennessä luvussa ennen nuhdellut forinttilaisia siitä, että he tahtoivat kerskata ewankeliumista ja Kristuksesta ja kuitenkin käyttiwät wäärin wapautensa haureuteen ja muuhun synnilliseen menoon. Ja hän waroittaa heitä, ewankeliumin saaneina ja kristityiksi tulleina, elämään myös kristittyinä ewankeliumin mukaan, sekä pakenemaan ja wälttämään kaikkea, kuin ei sowy yhteen uskon ja kristillisen menon kanssa eikä ole heihin nähden uusina ihmisinä oikein.

3. Tähän hän nyt ottaa tämän esikuwan eli wertauksen pääsiäislampaasta ja happamatomasta leiwästä, jota Juudan kansan piti pää-

siäisjuhlanansa syömän, selittämään uuden testamentin oikiaa menoa ja kristillistä tapaa Kristuksen waltakunnassa. Hän siis näyttää, mikä oikia pääsiäislammasta ja makia leipä on ja kuinka meidän tulee pitää oikia pääsiäistä, jossa kaiken pitää oleman uutta ja hengellistä. Runsaan iloifesta hengestä esittää hän tätä esikuwaa, sitä enemmän kehoittaaksensa ja taivuttaaksensa heitä muistamaan kristillisyyttänsä ja sitä oikein ajattelemaan. Itänä kuin sanoisi hän tällä: kuin nyt olette kristityitä ja Jumalan oikiaa kansaa, ja teidänkin on nyt pääsiäistä pitäminen, täytyy teidänkin wietttää se oikein ja perata pois itsestänne kaikki hapan taifina, kuin teissä ehkä wielä lienee jäljillä, ettei teissä olisi tawattawana muuta kuin sulaa hywää, makiaa taifinaa. Mutta minkä hän happameksi taifinaaksi kutsuu, sen selittää hän jälkeinpäin, lisäten tähän nämät sanat: **ei pahuden ja wääryyden hapatusessa**, se on, joka on paha ja häijy. Sitä on kaikki, kuin opissa tahti uskoissa ja elämässä ei ole oikia kristillistä menoa. Kaiken sellaisen tahtoo hän kristityistä puhtaaksi peratuksi, samate kuin laisjakin hapan taifina oli warsin ankarasti kielletty. Toisaalta tahtoo hän meitä wietttämään pääsiäistämme oikiasssa makiasssa leiwässä, jonka hän wastoin hapatusta kutsuu wakuuden ja totuuden happamatomaksi taifinaaksi, se on, oikiaaksi uudeksi menoksi ja elämäksi y. m.

4. Sentähden on tämä epistola, ei muuta, waan waroitus hywään kristilliseen waellukseen ja töihin, kostewa niihin, jotka owat kuulleet ewankeliumia ja oppineet tuntemaan Kristuksen.

Sen kutsuu hän oikian maikian leiwän syömiseksi pääsiäisjuhlanamme, jona me uskolla nautimme pääsiäislammastamme, Kristusta, niin että elämämmme ja työmme sopii yhteen uskon kanssa tunnettuun Kristukseen. Sellaisen varoituksen alkaa hän seuraavilla sanoilla:

Ettekö te tiedä, että vähä hapatus kaiten taikinan hapattaa?

5. Nämät sanat panee hän syyksi seuraaviin varoituksiin. Se on tavallinen sananparsi, jota p. Paawali käyttää mielellään ja melkein sananlaskuna. Hän lausuu sen myös Gal. 5: 9. Tuopa Kristuksen raamatusta wertausten taikinaasta ja happanemisesta, Matt. 13: 33. Sillä hapatuksen luonto on, jos sitä waan kourallinenkin pannaan taikinaan, lewitä ja tunkea koko taikina läpifotasiin ja happauttaa se. Sen p. Paawali sowitzaa hengellisiin asioihin sekä opissa että elämässä.

6. Sillä Gal. 5: 9 käyttää hän tätä lausetta nimenomaan wäärästä opista, jolla myös on se luonto, että, kussa jotain wäärää ja walheellista sekoitetaan johonkin opin eli uskon kappaleeseen, kohta on kaikki jo kokonansa turmeltu ja Kristus kadotettu; niinkuin Galatalaisten käwi tämän yhden kappaleen, ympärileikkauksen tähden, jota wäärät apostolit waatiwat, waikka kuitenkin tahtoivat ewankeliumiakin ja Kristusta saarnata. Sillä sellainen mätä lewiää ja syöpi syömistänsä, kunnnes nekin opinkappaleet, jotka wielä owat wäärentämättömiä, tulewat ihan hyödyttömiiksi, ja joukkokin, joka ennen oli puhdas, turmeltu, niinkuin p. Paawalikin kirjoittaa Gal. 5: 2: minä, Paawali, sanon teille: jos te annatte teitänne ympärileikata, niin ei ole Kristus teille hyödyllinen. Niin myös w. 4: te olette Kristuksen kadottaneet ja olette armosta luopuneet y. m. Mutta tässä paikkaa sowitzaa p. Paawali tämän wertausten enemmän wäärään luuloon, joka koskee elämää. Senkin suhteen käy niin, että siellä, kussa ruwetaan antamaan lihalle tilaa käyttämään wäärin wapautta ewankeliumin nimen weroissa, on hapatusta jo sekoitettu oikiaan kristilliseen menoon ja turmelee kohta, uskon ja omantunnon ja lewiää yhäti lewiämistänsä, kunnnes Kristus ja

ewankeliumi kadotetaan. Niin olisi korinttilaisten käynnyttin, jollei p. Paawali olisi tällä epistolalla estännyt sitä ja waroittanut ja ukittanut heitä perkaamaan pois sellainen hapatus. Se, näethän, rupestiwat jo harjoittamaan kaikellaista wallattomuutta, ja matkaansaattiwat siihen lisäksi lahjoja ja eriseuroja ewankeliumin ja uskon yhteyttä vastaan y. m.

7. Sentähden on tämä merkillinen lause ja wakaa waroitus oman sa kaikella ahkeruudella wartioitjemaan ja waromaan, ettei mitään wäärää eli wierasta sekoiteta tahti sekaannu uskon tahti töiden oppiin; sillä Jumalan sana, usko ja omatunto owat aiwan arka asia, niinkuin yleinen wanha sananlaskufin sanoo: non patitur jocum fama, fides, oculus, s. o., kunnia eli maine, usko ja filmä, nämät kolme eiwät kärsi pilaa. Sillä niinkuin hywä wiini tahti kallis lääke taitaa, jota parempaa ja jalompaa se on, sitä helpommin turmeltua ja wahingoitua, jos siihen sekaantuu waan tippakin myrkyä tahti saastaa, samoin ei taida Jumalan sana ja asia kärsiä rinnallansa wäyhintäkään lisäystä. Sen täytyy olla kokonansa puhdasta ja selwää, taikka on se jo pilattua ja kelpaamatonta. Ja pahinta on tässä, että se niin nopiasti lewiää ja lujasti istuu kiinni, ettei sitä saa peratukki pois; niinkuin hapatus, waikka sitä kuinka vähä koko taikinaan sekaantuu, täyttää taikinan niin, että se pian kokonansa happanee, ettei kukaan sitä voi estää tahti taas maikaksi tehdä.

8. Sentähden on wäärin ja turhaa, mitä muutamats wiisaat walheellisesti esittäwät (tahtoan walittää ja sowitzaa meidän ja wastapuo-lueemme, paawifunnan, waiheella ja suoden hywin kyllä ewankeliumia saarnattawan, mutta sen oheissa kuitenkin haluten säilyttää paawissa wäärinkäytöksiä) ja sanowat: heikkoim tähden ei saa niin kaikfia nuhdella ja maahan heittää, ja rauhan ja sowingon tähden pitää hiukan kohtuutta ja mallia pidettämän, niin että toinen puoli myötää jotakin toiselle ja molemmat kärsiwät toinen toistansa. Waikka ei kaikki olisikaan niin kokonansa warfin kirkasta, saatetaan se kuitenkin hywin auttaa hywällä selityksellä ja hymmäryksellä kärsittäwäksi. Ei niin, kultani! Sillä

tässä kuulet, ettei p. Paawali kärsi ja että Jumala on wakaan kieltänyt sekoittamasta hiukan-kin hapatusta hyvään taikinaan; sillä se leipien tunkee koko taikinan lautta ja turmelee kaikki. Jos siis johonkin oikian ja puhtaan opin kapaleeseen sekoitat ihmisellisiä lisäyksiä, on se wahirinto saatu aikoin, että totuus on pimitetty ja sielut ekhytetyt. Kristikunnassa ei saa siis kärsiä, jos mielittää oppiin tehdä sekoituksia tahi paikkausja ja (niinkuin Kristus sanoo) **paikata vanhaa waatetta uuden weran tilalla y. m.**

9. Samate ei saa elämässä ja töisfäkään kärsiä, että liha laskeaan wapaaksi omaan mieltwaltaansa ja että yhtäkaikki kerskataan Kristuksesta ja ewangeliumista, niinkuin forinttilaiset tekivät, jotka matkaansaattiwat eriseuroja ja eripuraisuutta keskenänsä ja eräs otti äitipuolenfaki waimofensa. Tähänkin nähden, sanoo p. Paawali tässä, on asian laita sama: **wähä hapatus hapattaa ja turmelee kaiken taikinan, s. o., koko kristillisen elämän.** Sillä yhteen ei millään ehdolla sowi: olla kristitty ja uskoa ja kuitenkin elää lihan pahan himon jälkeen synneissä ja rikofissa wastoin omaatuntoa; niinkuin p. Paawali muualla sanoo: **älkäätkä ekhykö: eikä huorintekiäin eikä salawuoteisten y. m. pidä Jumalan waltakuntaa perimän, 1 Kor. 6: 9.** Niin myöskä Gal. 5: 19—21: **lihan työt owat julkitet y. m., joista minä teille edellä sanon, niinkuin minä ennenkin sanonut olen, etteiwät ne, jotka senkaltaisia tekewät, peri Jumalan waltakuntaa.**

10. Sentähden on tässä taas nuhdeltawa eikä saa antaa tilaa röyhkeille hengille, jotka walheellisesti sanowat, ettei saa peljättää ihmisiä lailla eikä niin heti pikaa syfätä perkeleelle; waan heitä pitää opetettaman ja sanottaman, että wanha hapatus pitää perattaman sekä etteiwät he ole kristityitä ja ettei heillä ole uskoa, jos laskewat lihansa wallattomuuteensa ja ehdon tahdon ja omaatuntoa vastaan psyhywät ja paatuwat synneissä. Tämä on sitä pahempi ja enemmän kivottu, jos sitä tehdään ewangeliumin ja kristillisen wapauden nimesfä ja werhosfa. Sillä siten tulee Kristuksen nimi ja ewangeliumi pilkatuksi ja halweksitiksi. Sentähden

pitää se suoraan poistettaman ja tiehensä ajettaman, kuin usko ja hywä omatunto ei taida sen kansfa sopia. Siis seuraa:

Sentähden peratkaa se wanha taikina, että te olisitte uusi taikina, niinkuin te hapattomat olette.

11. Hän sanoo: jos olette oleswa uusi mafia taikina on teidän perkaaminen wanha taikina, sillä, (niinkuin sanottu on) ei uskon ja kristillisyhyden uuden menon kansfa ollentaan sowi yhteen halu psyhyä ja elää kuin ennen, koska olimme ilman uskoa synneissä ja pahassa omaassa tunnossa. Sillä ei se sowellu yhteen olla uusi taikina ja wiettaa pääsfiäistä ja tahtoa kuitenkin psyhyttää vanhaa hapatusta; sillä jollei sitä perata, niin koko taikina happanee ja turmetuu, se on, entinen synnillinen meno ottaa taas wallan ja kufistaa uskon, aljetun puhtauden ja hywän omantunnon.

12. Mutta ettei p. Paawali mainitse tässä ylehenfä hapanta taikinaa, waan kästee perkaamaan **wanhan** taikinan pois, sillä osoittaaksensa saattawan olla hywääkin hapanta taikinaa, sen hän tekee warmaanikin Herran Kristuksen kunniaksi, joka Matt. 13: 33 wertaa taitwaan waltakunnan hapatukseen, joka ei suinkaan taida olla pahaa ja wahingollista, waan joka pitää sekoitettaman taikinaan, että siitä tulisi hywää tuoretta leipää. Tämä on sanottu Jumalan sanasta eli ewangeliumin saarnasta, jonka kautta me yhdistetään Kristuksen waltakuntaan eli kristikuntaan. Waikka sana näyttää halwalta ja maailma halweksii sitä ja on wastenmielinen sille, on sillä kuitenkin se woima, että se, kuhunka se tulee, lewiää ja löytää ihmisiä, jotka ottawat sen hywäksensä ja waikuttaa niissä niin, että ne uudistetaan ja muodostuwat sanan kaltaisiksi; niinkuin hapatus happauttaa taikinan ja panee sen käymään. Mutta tässä puhuu Paawali hapatuksesta, joka on vanhaa, pahentunutta ja telpaamatonta, se on, semmoisesta opista ja luulosta tahi elämästä, joka on alkuansa wanhasta Natamista, lihasta ja werestä, ja turmelee puhtaan uuden opin eli uuden kristillisen menon. Sentähden kufsuukin hän sen edespäin **pahunden ja wäärhyden hapattukseksi**

ja vaatii tässä, että heidän tulee olla uusi, tuore ja hyvä taikina.

13. Mutta katso, kuinka apostoli puhuu! Hän käsksee perkaamaan vanhan taikinan ja sanoo syyksi tämän: sillä te olette uusi taikina ja happamattomat. Uskossa olemisen kutsuu hän uudeksi eli happamattomaksi hyväksi taikinaksi. Tämä usko rippuu Kristuksessa ja usko hänen kauttansa omistawansa synneistä päästön; niinkuin hän kohta jälkeinpäin sanoo pääsiäislampaansta Kristuksesta, joka on uhrattu meidän ebestämme y. m. Sellaisen uskon kautta me puhdistetaan vanhasta hapattuksesta, se on, synneistä ja pahasta omaasta tunnoista, ja olemme nyt ruwenneet tulemaan uusiksi ihmisiksi. Kuitenkin käsksee hän näitä perkaamaan vanha taikina.

14. Kuinka nyt sopii yhteen se, kuin hän sanoo: perattaat se vanha taikina, että te olisitte uusi taikina, vaikka hän kuitenkin tunnustaa, että he ovat happamattomat ja uusi taikina? Kuinka ovat he happamattomat, niinkuin oikiaat öylätit eli mafia taikina, ja pitää kuitenkin perkaaman ja laittaman pois tyhjänä vanhan taikinan, niin itään kuin olisi se vielä heissä? Vastaus: tämä on puhuttu kristityistä ja Kristuksen waltakunnasta ja kirjoitettu Paawalin tapaisella ja apostolisella puheen parrella. Hän, näetjen, osoittaa täten, millinen siinä on astain kanta, että se nimittäin on sellainen hallitus, kussa uusi kristillinen meno pannaan alkuun uskon kautta Kristukseen, joka on oikia pääsiäislammas, ja nyt wietetään oikia pääsiäisjuhlaa uusilla makeilla öyläteillä, mutta on kuitenkin jäänyt jäljelle jotakin vanhasta, joka on perattawa ja puhdistettawa pois, mutta jota ei kuitenkaan lueta heille, kuin heissä on usko ja Kristus ja he nyt ovat alituisessa toimeessa ja harjoituksessa, aina yhä perkaamaan pois, mitä heissä vielä on saastaisia.

15. Niin on siis meille uskon kautta lahjoitettu Kristus ja hänen puhtautensa kokonansa ja täydellisesti ja me luetaan sentähden puhtaisiksi, emmekä ole kuitenkaan itsesjämme kohta niin warsin puhtaita ja ilman syntiä eli wikoja; waan meissä on vielä jäljellä paljo wan-

haa hapattusta, jota ei kuitenkaan lueta, waan annetaan anteeksi, jos waan pyhyimme uskossa ja perkaamme jäljelle jääneen saastaisuuden. Tästä sanoo Kristus opetuslapsilensa Joh. 15: 3 näin: te olette nyt puhtaat sen sanan tähden, kuin minä teille puhuin. Ja kuitenkin sanoo hän 4:stä wärsyessä, että ofjat hänessä, jotka ovat puhtaita ja kantawat hedelmää, pitää puhdistettaman, että he kantaiswat runsaamman hedelmän. Ja Pietarille ja muille sanoo hän: joka pesty on, ei se munta tarwitse, waan että jalat pestään, Joh. 13: 10. Tästä on muualla usein puhuttu, kuinka kristitty uskolla käsittää Kristuksen puhtauden ja hänen tähtensä myös puhtaaksi sanotaan ja alkaakin toden totta puhtaaksi tulla; sillä uskon kanssa annetaan pyhä Henki, joka ihmisessä waukuttaa niin, että hän sitte yhä edelleen wastustaa syntiä ja tukahuttaa sitä.

16. Sentähden ovat nekin nuhdehtawia, jotka selittawät ja tuwaawat kristikunnan ja seurakunnan menon ja hallituksen eli tahtowat päättää sen sellaiseksi, joka muka pitäisi ja täytyisi kaikin puolin olla ilman kaikkea wirheä ja puutoista tahi ettei siellä, kussa ei laita ole sellainen, ole Kristuksen seurakuntaa eikä oikeita kristityitä; niinkuin moni lentohenki, eritenkin nuo mainiot taiturit ja nuo ennen aikaan itsesjämme kaswaneet pyhät kirkuiten loukkaantuwat, jos näkewät tahi huomaawat jotain wirheellistä siinä joukossa, jotka ovat kristityitä ja joilla on ewankeliumi, ja uneksuwat itesjämme sellaisen seurakunnan, jossa ei ole yhtään wirheellistä olewa, joka kuitenkin maan päällä ja tässä elämässä on mahdotoin, eikä heissä itesjämme löydetä sitä.

17. Päin wastoin tietäköön Kristuksen wirka ja hallitus seurakunnassansa sellaiseksi, että hän sanan ja uskon kautta kerrassaan lahjoittaa meille täydellisesti puhtautensa, tekeepä lisäksi pyhän Henkenjälkin kautta sydämmemme uudeksi; kuitenkin niin, ettei hän sellaista uudistuksemme ja puhdistuksemme työtä kerrassaan päättä, waan joka päivä raataen puhdistaa meitä, kunnes tulemme aina yhä puhtaammiksi. Sellaista työtä toimii ja harjoittaa hän

Janan wiran kautta waroitussella, nuhteella, parantamisella, wahwistamisella (niinkuin hän p. Paawalin kautta teki korinttilaisissa), niin myös ristien ja kärsimisen kautta. Sillä hän ei tullut sentähden, eikä tehnyt työtänsä, kärsinyt ja nousut kuolleista y. m. sentähden, että hän tahtoi löytää meissä warsin puhtaita ja pyhiä ihmisiä. Hän on kyllä oman personansa puolesta kaikki täydellisesti toimittanut, niinkuin hän hamasta ihmiseksi syntymisestäään asti on ollut ilman syntiä ja täydellinen ja lahjoittaa meille sellaisen puhtautensa kokonansa ja ilman puutetta ja suo meidän sitä nauttia, jos usko rippuu hänestä; mutta että samallinen pyhyys meissäkin seuraisi, sen eteen on joka päivä työskenneltävä, kunnes hän tekee meidän yhtä täydelliseksi, kuin hänkin itsestään on puhdas ja pait kaikkea wirhettä. Täksi on hän antanut meille sanansa ja Henkensä, että me niiden avulla harjoittaisimme ja toimittaisimme wanhan, meihin jääneen hapatuksen perkaamista, että pysyisimme alkunsa saaneessa puhdistuksessa lankeematta ja pitäisimme uskon, Hengen ja Kristuksen; joka ei tapahdu, jos annamme wanhalle lihallijelle menolle tilaa emmekä wastusta sitä, niinkuin sanottu on.

18. Katso, tämä on ensimmäinen asia, josta tämä teksti opettaa meitä, että pyhiinkin vielä jää heikkoutta, saastaisuutta ja synnillistä, joka on perattawa, ja ettei sitä kuitenkaan lueta heille, sentähden he owat Kristuksessa ja perkaawat wanhan hapatuksen.

19. Toiseksi osoittaa hän myös täten, mikä eroittaa pyhät epäpyhistä, koska heillä molemmilla on syntiä, ja millisiä syntejä on kristityissä ja uskowaisissa, joitten ohessa kuitenkin pysyvät pyhinä, kadottamatta armoa ja pyhää Henkeä; ja taas päinwastoin, millisiä ne synnit owat, jotka eiwät taida pysyä yhdesä uskon ja armon kanssa.

20. Pyhiin jäänyt synti on kaikellinen waha taipumus ja halu eli himo; joka ihmisessä liikkuu Jumalan käskyjä vastaan, ja tämän tuntewat pyhät yhtä hywin kuin kaikki muut. Mutta erotus on tämä: pyhät eiwät sall sen woittaa itseänsä, niin että seuraisiwat sitä ja

toilla täyttäisivät, waan wastustawat ja (niinkuin p. Paawali tässä sanoo) yhtäpäättä perkaawat sitä pois itsestänsä. Ja tämä kutsutaan heissä synniksi, joka perataan pois. Tätä eiwät tee ne muut, jotka noudattawat himojansa ja laskewat lihan wallallensa ja siis tekewät syntiä omaa tuntoansa vastaan. Sentähden jää niihin, jotka wastustawat synnillistä himoa, vielä hywä omatunto ja usko, joka ei woi niissä muissa jäljellä olla, jotka eiwät wastusta syntiä, waan noudattawat sitä ja siten haawoittawat omantuntonsa, ja usko kufistetaan. Sillä jos sinä pysyt pahassa alkumuksessa ja onatuntos tobistaa sinua vastaan, et taida uskoa että Jano, että Jumala on sinulle armollinen. Sentähden on kristitylle tarpeellinen, ettei hän anna sellaisille synnillisille himoille sias.

21. Sillä juuri senpätähden pyhä Henkin annetaan, että hän sotisi syntiä vastaan eikä sallisi sen hallita, niinkuin p. Paawali Gal. 5: 17 sanoo: **liha himoitsee Henkeä vastaan ja Henki lihaa vastaan**, ja lisää tähän ohjeen: **niin ettette tee, mitä te tahdotte**. Ja Rom. 8: 13: **jos te lihan työt Hengen kautta kuoletatte, niin te saatte elää**. Niin myös Rom. 6: 12: **älkää salliko synnin wallita teidän kuolewaisessa ruumiissanne, niin että te häntä kuulisitte hänen himoisjansa y. m.**

Sillä meidän pääsiäislampaamme on meidän edestämme uhrattu, joka on Kristus.

22. Tässä hän nyt ilmoittaa, mistä syystä hän oli kutsunut heidän happamattomiksi. Te olette, hän sanoo, uusi happamaton tahi mafia taikina, ette itsestämme, ettekä oman pyhyytenne ja mahdollisuutenne tähden; waan sentähden ja siitä, että teillä on Kristus omananne, johonka uskotte, niinkuin meidän edestämme uhrattuun pääsiäislampaaseen. Sepä tekee teidän Jumalan silmissä puhtaksi ja pyhiksi, niin ett'ette enää ole wanha hapan taikina, millinen olitte ennen ilman Kristusta ja ulkona hänestä; waan nyt olette tämän uhrin kautta sowitzetut Jumalan kanssa ja synneistä puhdistetut y. m.

23. Onpa siis meilläkin nyt uusi Jumalan antama aika ja juhla, jonka vanha meno ei enää ole, vaan ihan uusi, toinen ja parempi pääsiäislammasta ja uhri, kuin juutalaisten oli: joilla oli pääsiäislampaansa, jonka heidän tähtyi joka vuosi uhrata ja syödä, mutta josta eivät tulleet pyhiksi ja puhtaita synneistä. Mutta se oli annettu heille merkiksi ja muistutukseksi oikasta tulewasta ja Jumalan lupamasta pääsiäislampaasta ja uhrista, jonka kuoleman ja veren kautta me pestään synneistämme ja totisesti pyhitetään. Tätä pääsiäislammasta on meidän uskolla nauttiminen ja syöminen ja on meillä nyt ainoa, alinomainen ja ijankaikkinen pääsiäisjuhla, jona usko elättää itsensä, tulee raivatuksi ja iloiseksi, se on, saa tästä pääsiäislampaasta, Kristuksesta, syntinsä anteeksi, lohdutuksen ja wanhistuksen.

24. Mutta mitä tänä hänen sanansa: **meidän edestämme uhrattu**, on, siitä olemme kuulleet saarnassa Kristuksen kärsimisestä, niin että sinä pitää kalli kappaleita meille esitetämän. Että ensiksi painamme mieleemme Jumalan suuren, wakaan ja kauhian wihan syntiä vastaan, jota wihaa ei saatu muulla tavalla poistetuksi ja sowingtoa muulla hinnalla toimitetuksi, vaan tämän ainoan uhrin kautta, se on, Jumalan Pojan kuoleman ja veren kautta, ja että me kaikki olemme synneillämme sellaisen wihan matkaansaattaneet ja olemme siihen olleet syhlisiä, että Jumalan Pojan on tähtynyt tulla ristissä uhratuksi ja wuodattaa werensä. Tuonpa nyt pitää meissä waukuttaman wakaata peljästyimistä synneimme tähden; sillä eipä mar se saata olla halpa Jumalan wihä, kuin sinä kuulet, ettei mikään muu uhri ole woinut sitä kestää eikä maksaa syntiä, kuin Jumalan ainoa Poika ja luuletko sinä taitawas kantaa sellaista wihaa, eli pyhä ja kestää sen edessä, jos et sitä pidä arwossa ja tunnusta?

25. Toiseksi on tässä katseltawa ja tunnustettava Jumalan sanomatoimien armo ja rakkauts meitä kohtaan, että ihmiswihän sellaisesta synneistä peljästyksestä jälleen rohkaitsi mielensä ja tutkistelsi, miksi Jumala sellaista tekee, ettei

hän säästä ainokaisista Poikaansaakaan, vaan antaa hänen alttiiksi uhriksi ristiin ja kuolemaan, taas poistaaksensa meistä wihansa. Woinneeko suurempaa rakkautta ja hywää tekoa olla olemassa? Sitä warten asetetaan nyt eteemme sellainen uhri, saadaksenme wakaan ja totisen lohdutuksen syntiä vastaan; sillä tästähän taidat nähdä ja käsittää, ettei hän tahdo, että sinä synteis tähden olisit kadotettu, kuin hän lahjoittaa sinulle sellaisen uhrin armonsa ja autuutes korkeimpana ja kallimpana panttina. Waikka siis wihä, jonka syntis ansaitsee, ja syntis on suuri, on kuitenkin tämä uhri ja Jumalan Pojan kuolema paljoo suurempi, jonka hän sinulle lahjoittaa taatiksi merkiksi, että hän sentähden tahtoo olla sinulle armollinen ja antaa syntis anteeksi. Tämä pitää nyt omistettaman uskolla, joka pitääköön, lohduttakoon ja wanhistakoon itsensä tällä sanalla: **meidän pääsiäislampaamme on Kristus, uhrattu meidän edestämme** y. m.

Sentähden pitäkäämme juhlaa, ei wanhassa hapatusessa eikä pahouden ja wäärin ryhden hapatusessa, vaan waukuden ja totuuden happamattomassa taiknassa.

26. Kuin meillä nyt on pääsiäislammasta ja oikia pääsiäisjuhla, tulee meidän myös sille antaa oikeutensa ja pitää ja wiettää sitä ilolla, niinkuin soweliasista on, niin ettemme enää syöntistä wanhaa hapatusta, vaan oikeita öylätettä ja pääsiäisalkuja. Sillä nämät kuuluwat yhteen: pääsiäislammasta ja mafia leipä eli öylätit. Edellinen on edestämme uhrattu Kristus, johonka emme tee mitään, vaan että ainoasti uskolla otamme hänen vastaan ja nautimme, meille lahjoitettuna ja annettuna. Mutta jos hän on omamme, tulee meidän sen oheessa syödä makeita öylätettä, se on, sellaisessa uskosssa tähän pääsiäislampaasen säilyttää ja harjoittaa ewankeliumin puhdasta oppia sekä hywällä elämällä ja esimerkillä käyttää myös itseämme sen mukaan, ja siis alati elää hywin, niinkuin ijankaikkisena pääsiäisjuhlanä, miksi p. Raawali sen tässä kutsuu, jona me uusina ihmisinä, uskosssa Kristukseen wanhuruskaina, pyhinä ja puhtaina elämme pyhän Hengen rauhasssa

ja riemuksa niin kauvan kuin täällä maan päällä olemme.

27. Mutta taas, niinkuin alusfakin, panee hän vastatuksen happamen ja happamattoman taikinan ja nimittää yleensä hapatukseksi kaikki, mitä lihasta ja werestä ja vanhasta synnillisestä luonnosta on alkuaansa; mutta sulkee ne kaikki näihin kahteen kappaleeseen, sanoen: **ei pahunden ja wääryyden hapatukseksa.** Pahundeiksi kutsuu hän kaikellaisen paheen ja synnin, koska julmasti tehdään wäärin Jumalaa ja lähimmäistä vastaan. Mutta **wääryydeksi** kutsutaan kaikellinen wilppi ja näpsä, salainen, kawala juoni, jota käytetään oppiin eli Jumalan sanaan nähden, sitä wäärentämään ja nurjaan mieleen kääntämään ja wiettelemään sydämiä uskoista ja puhtaasta mielestä ja nimmäryksestä, niinkuin p. Paatwaki 2 Kor. 11: 3 waroitaa, sanoen: **minä pelkään, että, niinkuin kärme wietteki Gewan kawalundellansa, niin myös teidän taitonne turmellaan siitä yhsinfertaisuudesta, kuin on Kristukseksa; vielä myös muut pahat wehkeet, ulkokullaisuus ja muu pahennus, koska menetellään petollisesti**

ja wilpillisesti (hemminkin Jumalan nimesä), ja tahdotaan kuitenkin kaunistaa ja peitellä sitä, ettei sitä sanottaisi wäärin, waan oikein, hywin ja kristillisesti opetetuksi, neuwotuksi eli tehdyksi. Semmoisen Kristus kutsuu fariseusten hapatukseksi, niin myös Herodeksen hapatukseksi, milaista maailmassa on epälukeisesti paljo, semminkin tänä viimeisenä pahimpana aikana.

28. Tätä vastaan hän panee nyt nämät kaksi: **waknuuden ja totuuden.** Waknuus on, koska eletään ja tehdään oikein ja kristillisesti uskollisesti, hurskaasta sydämmeestä, joka tarkoittaa hyvää jolaisista kohtaan, ei mieli tehdäksensä kenellekään wäärnyttä taikka wahinkoa, ja tekee niinkuin hän tahtoisi itsellensä tehtävän. Mutta **totuus** on olla harjoittamatta petosta taikka wilppiä, juonia ja wäärnyttä, sekä opettaa ja elää rehellisesti ja oikein Jumalan puhtaan sanan jälkeen. Sellaista tähtyy kristi-tyisä olla ja ilmaantua, niinkuin uudesä säädyssä ja menosä olewisä ja uutta pääsiäisjuhlaa wietätäwisä, niin että sekä usko ja oppi, että elämä sen kansä yhteen sopiwat.

N:o 26. Toisena Pääsiäispäivänä.

Ap. T. 10: 34—43.

Niin Pietari awasi suunsa ja sanoi: nyt minä todeksi löydän, ettei Jumala katso ihmisen muotoa y. m.

1.

Tämän saarnan piti p. Pietari Korneliukselle Kaisarejasssa, (joka oli pakanana, mutta kuitenkin uskowainen) ja niille, jotka hänen luonansa olivat. Pietari oli sinne kutsuttu, ja pyhän Hengen ilmoituksesta ja käskystä sinne tullut, niinkuin tässä luvussa wähää ylempänä on kirjoitettu. Ja on tämä kaunis saarna ja todistus Kristuksen ylösnousemuksesta. Mutta hän ei kerro ainoastaan historiaa, vaan myös sen woimaa ja hyötyä, millisen apostolein ja ewankeliumin saarnan ollakin tulee. Mutta kuin koko tämä saarna itesfänsä on selwä ja huotia, ei kaipaa se selitystä, vaan selittää itse Kristuksen kuolleista nousemisen opin kappaletta, tahdomme me sitä lyhyesti tarkastaa.

2. Ensiksi alkaa p. Pietari saarnansa, kuinka ewankeliumi Kristuksesta on saanut alkunsa y. m., miten se oli ennalta raamatussa luvattu ja profeettain kautta julistettu, että hän itse tulisi ja toisi uuden saarnan, ja sen todistaisi ja wahvistaisi ihmeillä. Niin myös, kuinka hän olisi kärsiwä, kuolewa ja nousewa kuolleista ja sitte alkawa uuden waltakunnan ja kuinka niin oliin tapahtunut ja käynyt. Ja näitten todistajiksi hän ottaa heidän itsensä, saarnansa kuulijat, että he nimittäin tietävät, kuinka se, mitä raamatussa on ennen julistettu, on alkanut eikä ole salaa tapahtunut loukossa, vaan on nyt lewitetty kautta koko Judan maan; josta wähää ennen Johannes kastajakin on saarnalansa ja kasteellansa todistanut sellaisena, joka oli lähetetty käymään Kristuksen edellä ja tietä hänelle valmistamaan, se on, osoittamaan ja saattamaan kaikkea kansaa hänelle.

3. Mutta hän selittää tämän uuden ewankeliumin saarnan sellaiseksi saarnaksi, jossa Jumala on julistuttanut rauhaa, se on, pelastusta ja kaikkea hywää, joka sentähden kutsutaan armolliseksi, lohdulliseksi ja iloiseksi saarnaksi ja ewankeliumiksi, joka ei enää kannusta meitä eikä uhkaa ja peljätä Jumalan wihalla meidän synteimme tähden, niinkuin Moses teki lain opilla; waan tarjoo ja tuo niille, jotka ennen ja tähän asti owat peljästyneet, Jumalan armoa, syntein anteeksi saamista ja iankaikkista elämää. Samate owat profeetat tästä ennen ennustaneet ja kutsuneet sen rauhan saarnaksi, josta p. Pietarikin on ottanut nämät sanat. Niin sanoo profeetta Safarias 9: 10: hän puhuu ystävällisesti pakanain seasssa. Ja Jes. 52: 7: o, kuinka suloiset owat ewankeliumin saarnaajain jalat wuorilla, jotka rauhaa julistawat, jotka hywää saarnaawat. Samaa osoittaa p. Paawali Ef. 2: 17 sanoen: hän on tullut ewankeliumin kautta rauhaa ilmoittamaan teille, jotka taampana olitte, ja niille, jotka läsnä olitwat y. m. Tämä on suloinen saarna, jolla Jumala peräyttää wihansa ja, niinkuin p. Paawali 2 Kor. 5: 19, 20 sanoo, on sowitzannut itsensä meidän kanssamme ja on sitä warten käskennyt saarnaamaan ewankeliumia kaikessa maailmassa, että se olisi ja kutsuttaisiin sowinnon wiraksi, ja neuwoo meitä soppimaan itsensä kanssa ja olemaan hänen ystäwiänsä, saadaksemme häneltä armoa ja kaikkea hywää.

4. Toiseksi näyttää p. Pietari, mitä tämä saarna sanoo Kristuksesta, mitä hän on tehnyt ja toimittanut, ja mikä hänen työnsä ja wirkansa on; kuinka hän saarnasi ja teki ihmeitä ja siten

palweli ja autti jokaista; ja mitä hän sai siitä kiitokseksi ja palkaksi omalta kansaltansa, tietysti että sentähden nautittiin ristiin ja kuolettiin ja kuinka maailma ja sen walta ei kuitenkaan saanut häntä häwitetyksi, eikä kuolemakaan woinut heittää ja pitää waltansa alla, waan on hän jälleen antanut nähdä ja kuulla itiensä eläwänä ja on nyt asetettu kaikkein Herraksi ja tuomariksi y. m.

5. Tämä on lyhyillä sanoilla koko ewankeliumin historia ja uskon kappaleet Kristuksesta; mutta semminkin puhuu hän hänen ylösnousemisen ja uskonkappaleesta, jonka kautta Kristus itsensä ja omassa persoonassansa warsin kokonaan voitti kuoleman ja nyt elää ja hallitsee ijankaikkisesti elämän kuninkaana ja ruhtinaana y. m. Ja tämän uskonkappaleen wahuistukseksi ja todistukseksi maimitsee hän, että hän eläwänä ilmestyi opetuslapillisensa, söi ja joi heidän parissansa ja sääsi heidän erittäin olemaan sen todistajina ja osoitti ja wahuisti sen heidän kauttansa ihmetöillä.

6. Nyt seuraa sellaisen uskonkappaleen pääasiallinen osa ja hyödytys; ensiksi: minikätähden ja miksi on kaikkea sellaista, jota Kristuksesta sanotaan, hänelle tapahtunut, että nimittäin sitä käytettäisiin ja lewitettäisiin; sillä sitä kaikkea ei ole hän tehnyt itsensä tähden, waan meidän tähtemme ja meille hyväksi; mutta tietääksemme sen ja taitaaksemme ottaa vastaan tämän hänen hyvän tekonsa, on sen tähtynyt tulla saarnaaksi. Sentähden on hän (Janoo Pietari) käskennyt meidän saarnaamaan sitä kaikessa maailmassa, että jokainen saisi siitä tiedon ja tämä tawara siis annettaisiin meille julkisen saarnawiran kautta.

7. Meljänneksi, kuinka me otamme sen vastaan, ja mitä se meissä waiuttaa ja aikaansaa, sen osoittawat meille nämät sanat, joilla hän saarnansa päättää.

Säneestä kaikki profeetat todistawat, että jokainen, kuin usko hänen päällensä, pitää hänen nimensä kautta synnit anteeksi saaman.

8. Tämä on tämän saarnan päälause ja jaloim apostolein kirjoissa ja opettaa meille en-

siksi: mitä sellaiseen saarnaan kuuluu ja kuinka se tulee hehelmäiseksi meissä, että saamme sen, mitä se tuopi, tietysti niin, että se tapahtuu uskon kautta, joka käsittää sen, mitä ewankeliumissa meille esitetään. Sillä sitä warten saarnataan sitä, että ottaisimme sen hyväksymme ja pitäisimme sen; ja se siis luwataan, taritaan eli omistetaan ja lahjoitetaan meille jaan kautta, mutta me otamme sen uskolla vastaan juuri omaksemme, niin että sen woimat taitaa waiuttaa meissä.

9. Mutta se woima ja waiutus on se, jonka hän kutsuu syntein anteeksi saamiseksi; tämä on se aarre ja tawara, jonka saarna Kristuksesta ja uskonkappaleista, semminkin ylösnousemisesta, antaa. Sen on hän nousemisellansa kuolleista ansainnut, että me saisimme syntimme anteeksi. Tämä kutsutaan uudeksi luhdulliseksi saarnaaksi tahti rauhan julistamiseksi, että Kristus kuolleista nousimisellansa voitti meidän syntimme ja kuoleman itsensä, poisti Jumalan wihan, ja toimitti siaan sulaa armoa ja autuutta ja on käskennyt meidän sitä saarnaamaan ja tahtoo meitä sitä uskomaan ja warmat olemaan siitä, että sen uskolla omaksemme saamme.

10. Mutta uskon pitää oleman fellaatuisen, että se käsittää tämän kappaleen ja lujasti siitä pitää kiinni, jonka p. Pietari tähän paanee ja janoo: hänen nimensä kautta: se on, että hän lukee syntein anteeksi saamisen yksin Kristuksen syysi, ansioiksi ja woimaksi ja päättää lujasti, että sen saamme ja omanamme omistamme, ei oman mahdollisuutemme ja ansiomme woimasta ja toten, waan että yksinänsä Kristuksen tahdosta ja hänen kuolleista nousemisensa woimasta saamme syntimme anteeksi. Täten siis, suoraan ja lyhyesti sanottu, suljetaan ulos ja poistetaan kaikki, mitä itänänsä nimittää taidetaan, joka ei ole Kristus, ja yksin hänelle tulee tämä kunnia. Sillä mitämar on kaikkein ihmisten työ ja woima maan päällä, toimittamaan eli ansaitsemaan sellaisia suuria asioita (joita on synneistä päästö ja lunastus ijankaikkisesta wihasta ja kuolemasta) tahti että se taidettaisiin werrata Jumalan Pojan kuo-

lemaan ja wereen tahi hänen kuolleista nousse-
misen ja voimaan ja saisi hyväksensä hänen rin-
nallansa sen kunnian, että se auttaisi saavut-
tamaan päästää synnistä ja lunastusta kuole-
masta? Tätä hän tahtoo saarnatuksi ja usko-
tuksi koko maailmassa ja kumoo sillä juutalaisten
ja kaikkein tekopyhäin kaiken kerskauksen, tietääk-
sensä olevansa saamattomat saamaan armoa Ju-
malan tykönä lain avulla ja omilla töilläänsä,
waan että synnit saadaan anteeksi ainoasti tä-
män Kristuksen nimesä uskon kautta.

11. Ja tämä (hän sanoo) on ennen to-
distettu raamatussa ja julistettu kaikkein pro-
feettain kautta. Onhan tämä jalo todistus ja
pitäisihän juutalaisten uskoman omat profeet-
tansa, jolleivät olisi ehdollansa paatuneita ja
kirotuita. Mutta paljoa enää meidän pakanain,
joitten kuitenkin sitä pait täytyy tunnustaa,
etkemme ole ensinkään mitään siihen tehneet
taikka raataaneet, että sellainen armo meille ta-
vitaan ja lahjoitetaan. Tulisi pa toki meidän
olla niin hurškaita, että Kristukselle tekisimme
sen kunnian ja uskoisimme apostolit ja koko ra-
amatun; ja hävetä tulisi meidän, että ensin siitä
epäilemme ja riitelemme, josko ainoasti Kris-
tuksen tahdosta (niinkuin koko raamattu sanoo
ja niinkuin meidänkin itse, jos oikein tunnus-
taa tahdomme, täytyy sanoa) taikka myös oma-
in töittemme avulla, saamme syntimme anteeksi eli
wanhurskautetaan Jumalan edessä.

12. Tässä siis saamme kuulla, mikä on
koko raamatun ydin ja pää-oppi, jota kaikki lo-
pullisesti ja pää-asiallisesti tähtää ja tarkoittaa,
nimittäin opettaa ja wahvistaa tätä uskon-
kappaletta, että saamme syntimme anteeksi ai-
noastansa Kristuksen tähden uskon kautta ja
että tämä on maailman alusta saakka ollut
isäin ja profeettain ja kaikkein pyhäin usko ja
senjälkeen Kristuksen ja apostolein oppi ja saarna,
jota he käskettiin viemään ja lewittämään kaik-
keen maailmaan ja jota vielä tänäkin päivänä
ja maailman loppuun asti on koko kristillisen
seurakunnan yksimielinen ymmärrys ja mielipide,
jonka se aina on yksimielisesti ja yhteisesti us-
konut, tunnustanut ja sen puolesta sotinut, että
ainoasti tämän Herran Kristuksen nimesä saa-

mutetaan ja saadaan synnit anteeksi, ja että
siinä uskossa olemme tulleet Jumalan edessä
wanhurskaksi ja autuiksi. Ja on siis sellaisen
todistuksen kautta oppimme perustus laaskettu
tarpeeksi lujalle pohjalle ja jo kauvan meitä
ennen voimallisesti puolustettu, todistettu ja
wahvistettu.

13. Siis, jota nyt vielä sitä kysyy ja
halajaa saada tietää, mitä kristillinen seura-
kunta aina opettaa ja pitää, semminkin siihen
korkiaan pääkappaleesen nähden, kuinka Juma-
lan edessä wanhurskaksi tullaan eli saadaan
synnit anteeksi, josta aina on maailmassa ollut
riita, hänellä on tässä kaikki selwänä ja war-
mana tässä lauseessa ja hän kuulee tässä koko
seurakunnan oikian ja alituisen tunnustuksen
alusta asti, niin ettei siitä ole nyt tarwis la-
wiammin riidellä, eikä kenenkään ole mitään
syytä tuoda esiin tahi puolustaa millään ta-
walla uskottomuuttansa tahi odottaa kirkollis-
kokousten lawiampaa päätöstä ja lausuntoa
sitä y. m. Sillä tässä kuulet, että se jo ai-
koja sitte ja wanhuuttain on päätetty ja wah-
vistettu (ensimmäisten iäin, profeettain ja apos-
tolein seurakunnan kautta) ja luja järkähtämä-
töin perustus laaskettu, jonka myös kaikki ihmiset
ovat welkapäätt ijankaikkisen autuutensa uhallu
uskomaan ja pitämään; waikka sitte muut ko-
koukset ja koko maailma neuwottelisi, säätäisi ja
päättäisi mitä hyvänsä; niin, ompa myös tässä
jo annettu meille kaikki tuomio ja käsketty kart-
tamaan ja pakenemaan kaikkea, kuin tahtoo toi-
sin uskoa tahi opettaa, järjestää ja säätää,
niinkuin p. Paatwalikin Gal. 1: 8 sanoo: **ehkä
joku enkeli taiwaasta saarnais teille toisiin
ewankeliumia, kuin te ottaneet olette, se
olkoon kirottu.**

14. Tästä nyt näet, mitä vastaan koko paawi-
kunta kaikin seuroinensa rajuaa ja pauhaa ja minä
ne owat pidettävät, jotka tätä uskonkappaletta, jota
p. Pietari tässä saarnaa ja wahvistaa kaikkein pro-
feettain ja koko raamatun todistuksella, eivät tahdo
kuulla eikä kärsiä eikä laakaa sentähden wainoomasta
hurškaita, wiattomia ihmisiä, tekewätpä sitä sillä nuo-
dolla, että tahtowat itse olla seurakunta ja kerskaa-
wat itseänsä siitä nimestä, mitä korkeimmin meitä
vastaan; waikka opillansa, uskollansa ja työllönsä

todistawat itseänsä vastaan, että he uskawat ja opettawat päinwastoin kaikkein profeettain ja siis myös koko kristikunnan todistusta vastaan. Eivät he taida olla Kristuksen seurakunta, koska he niin tiivaasti ja häpeemättä wastustawat p. Pietaria ja koko raamatua, jopa jalkainsa alla tallaawat itse Kristuksen, pään, hänen sanasjansa; waan täytyy heidän olla ilkeän perkeleen kirottu laho ja kristillisen seurakunnan antarin wihollinen, pakanoita eli turkkilaisia häijympiä ja wahingollisempia.

15. Wiimeiseksi tahtoo p. Pietari tällä lauseella osoittaa ja koko maailmaa wakuuttaa siitä, että tämä Herramme, niinkuin hän nimeltä nimittää hänen Jeesukseksi (Natsaretistä) on oikia Messias ja Kristus, joka raamatuksa on ennen luwattu; sillä (sanoo hän) juuri hänestä kaikki profetat todistawat y. m. Sillä he puhuwat selwästi sellaisesta personasta, joka syntyneenä Dawidin wewestä ja lihasta Bethlehemin kaupungissa, kärsi ja kuoli ja taas nousi ylös, sekä teki ja toimittai, mitä tämä Jeesus on tehnyt ja täyttänyt ja ihmeillä to-

distanut ja wahwistanut. Sentähden ei ole juutalaisilla eikä epäkristityillä syytä epäillä Kristuksesta tahi odottaa toista vielä tulewaksi.

16. Tämän ohessa selittää hän myös samain profeettain todistuksesta, mikä tämän Kristuksen waltakunta olisi olewa: ettei se tietysti olisi olewa ulkonainen, maallinen walta ja herraus, niinkuin muitten herrain, kuningasten ja keisarein, maan ja kansain, tawarain ja ajallisen menon ylitse; waan hengellinen, iankaikkinen waltakunta, ihmisten sydämissä, ja walta ja herraus yli ja wastoin syntiä ja iäistä kuolemaa ja helwetin woimaa, lunastamaan meitä niistä. Ja tätä toisi ja jakaisi hän meille ewankeliumin wiran eli saarnan kautta ja me ottaisimme sen vastaan uskolla. Ja tämä on se kuuliaisuus, jonka jokaisen tulee osoittaa tälle Herralle ja siten tulla hänelle alamaiseksi ja niinmuodoin osalliseksi hänen armostansa ja hywistä teoistansa, niinkuin Paawalikin Rom. 1: 5 kutsuu sen uskon kuuliaisuudeksi y. m.

N:o 27. Ensimmäisenä Sunnuntaina Pääsiäisestä.

1 Joh. 5: 4—12.

Minun rakkaani! kaikki, mitä Jumalasta syntynyt on, se woittaa maailman: ja meidän uskomme y. m.

1.

Alkuperäisesti on tämä epistola määrätty luetawaksi tänä sunnuntaina sentähden, että se puhuu kasteesta ja niiden uudesta syntymisestä, jotka kristityiksi ja uskowaisiksi tulivat. Sillä muinoin pidettiin seurakunnassa sitä tapaa, että ne, jotka olivat ottaneet kristinuskon vastaan ja olivat siinä neuwotut, tähän aikaan kohta jälkeen pääsiäisen yhtä haawaa ta-

wallisesti kastettiin. Siitä syystä kutsutaan myös tätä sunnuntaita dominica in albis eli walloiseksi sunnuntiksi, niistä walloisista waatteista, joihin kastetut puettiin kasteensa ja uudesta syntymisensä merkkiksi ja tunnustukseksi. Siitä syystä puetaan vieläkin kastettuihin lasten ylle walloinen kastepaita.

2. Sentähden waikkei tämä epistola puhu Kristuksen ylösnousemisesta, puhuu se kuitenkin sen hedelmistä, nimittäin uskosta ja koko kris-

tillisestä menosta, jonka hän kutsuu syntymiseksi Jumalasta, ja pyhän Hengen todistuksesta kasteen kautta, joka wakuuttaa meitä siitä, että olemme Jumalan lapsia ja että meillä Kristuksen kautta on ijäinen elämä.

3. Sanat tosin ovat suorat ja yksinkertaiset, niinkuin Johanneksen tapana on puhua, ja kuitenkin kaikkein ihmiskorwain kuulla warsin oudot ja käsittämättömät. Niin, se kuuluu maailman mielestä paljaalta lasten jaaritukselta tahti pilapuheelta. Sillä mitä on maailman puheen mukaan tällaisesta sanasta: **kaikki, mitä Jumalasta syntynyt on, se voittaa maailman? Voittaa maailma** kuuluu siltä, kuin pitäisi ihmisen waltansa alaiseksi lasteman kaikki, mitä maan päällä on, ja tuleman koko maailman herraksi ja keisariksi. Ja sitäkin luonnottomamalta kuuluu, että ihmisiä syntyi Jumalasta. Kufapa on koskaan kuullut (maailma kysyy), että Jumalasta on lapsia syntynyt; sehän ei olisi niin naurettawaa, jos hän sanoisi niitä syntymän kivestä, niinkuin pakanain runoilijat ovat sanoneet. Sillä ei maailma tiedä muusta ihmisten syntymisestä, kuin miehestä ja waimosta. Sentähden pysyy se ihmeellisenä saarnana, jota ei tukaan muu käsitä eikä ymmärrä, paitsi kristityt. Ne puhuwat sellaisella mudella pyhän Hengen opettamalla ja walaisemalla kielellä, josta Kristus puhuu Markuksen wiimeisessä luvussa.

4. Selwä on nyt, ettei raamattu, puhues-
saan siitä syntymisestä, joka kutsutaan syntymiseksi Jumalasta, puhu ihmisellisestä menosta ja asioista, jotka koskewat tätä ajallista elämää; waan niistä korkeista asioista, jotka kuuluwat tulewaan elämään, niin että tämä on yhtä paljon kuin jos olisi sanottu: jos ihminen on wapahtettawa synneistä ja ijankaikkisesta kuolemasta, ja pääsewä Jumalan waltakuntaan ja tulewa autuaaksi, ei ole siksä kyllä, että hän on syntynyt iästä ja äidistä, se on, omistaa kaikki, mitä hän myönsensä tuo luonnollisen syntymän kautta, joita on järki, wapaa tahto ja kaikki ihmisellinen woima ja työ. Sillä tämä luonnollinen syntymä käsittää ja sulkee itsehensä kaikki, mitä maailma woi ja mitä sinä on suurta, woimal-

lista, jaloa, rikasta, wiifasta, oppinutta, pyhää ja lyhyesti kaikki, mitä maan päällä on korkeinta ja parasta. Tämä kaikki ei tee eikä wai-
kuta enempää, waan mikä tätä ruumiillista elämää ja menoa hyödyttää, jonka kaiken kuitenkin kuolema ottaa pois ja täytyy ijankaikkisesti jäädä sen alle. Sentähden tarwitaan tässä toinen uusi syntymä, joka on parempi, kuin kaikkein ihmisten, keisarein, kuningasten, wiifainpain ja woinallisimpain ihmisten maan päällä, jotka ei-wät ole mitään muuta, waan niinkuin Jes. 40: 6 sanoo, ruoho eli ruohon kukkainen, joka pian lakastuu ja kuituu. Mutta täytyy olla sellainen syntyminen, että sitä kutsuttaneen syntymiseksi Jumalasta, johon nähden hän itse on isä ja äiti, se on, itse waiwuttawa jumalallisella woimallansa yli luonnou woiman ihmisessä ja tekee uuden walon, ymmärryksen ja sydämmen.

5. Tämä tapahtuu nyt näin: koska ihminen kuulee ewankeliumin sanaa Kristuksesta, jota ei ilmoiteta eikä saarnata ihmisellisestä ymmärryksestä ja tahdosta, waan pyhän Hengen kautta, ja uskoo sen sydämmestänsä; silloin on ja kutsutaan hän Jumalasta sinneeksi ja syntyneeksi, niinkuin Johanneskin ewankel. 1: 12 sanoo: **niille, jotka hänen ottiwat vastaan, antoi hän woiman Jumalan lapsiksi tulla, jotka uskowat hänen nimensä päälle.** Ja tässä luvussa, wähää ennen näitä sanoja, sanoo hän wärshysä 1 näin: **jokainen, kuin uskoo, että Jesus on Kristus, hän on Jumalasta syntynyt.** Sillä sellaisen uskon kautta ottaa Jumala meitä Poikansa tähden lapsiksi; niin että nyt olemme otolliset hänelle ja ijankaikkisen elämän perilliset ja saamme pyhän Hengen sydämmeen, niinkuin tästä on muualla lawiammin puhuttu.

6. Tällä nyt kirotaan nuo ylpiät opettajat ja henget, jotka walheellisesti sanowat eli kerstaaawat tulewansa omalla ansioillansa ja työlänsä Jumalan edessä wanhurskiksi ja luulewat että, kuin muka owat wiifaita, oppineita, järjellisiä, kunniallisia, hurškaita ihmisiä, heistä itsestä on tehdä hyvää, johon Jumalan täytyy mielistyä ja sentähden korottaa heitä tawaasen. Sitä vastaan sanoo raamattu selwästi päin

toisin, että Jumala pitää sen taiken mitättömänä; sillä se on kuitenkin kaikki tyyni paljas ihmisellinen seikka, eikä Jumalasta syntynyt. Joskin siis olisit niinkin viisas, mahtava, jaloin ja ihanin hedelmä, kuin ihmisluonto suinkin kantaa woi, et taida kuitenkaan nähdä Jumalan waltakuntaa, jollet ensin tule perfi toiseksi ihmiseksi, uudesta syntyneeksi, sanoo Kristus Joh. 3: 3. Tätä et saa sinä itse alkuun omilla ajatuksilla ja woimilla, sillä ethän sinä saa itseäs toijellaiseksi, kuu miksi olet isästä ja äidistä syntynyt; waan Jumalan pitää se työ sinussa alkuun paneman ja antaman sifi sinulle siementä, nimittäin sanan, jonka kautta pyhä Henki sinussa waikuttaa, niin että sinä riput uskolla, niinkuin sanottu ou.

7. **Joka nyt näin muodoin on Jumalasta syntynyt** (sanoo p. Johannes), **hän woittaa maailman.** Tämä on pyhän Hengen puheen mukaan puhuttu oiwallisesti, ja tietää joutain suurta ja paljua ja on warsin suurwoimainen työ. Sillä joka on Jumalan lapsi, sen kaiketi tähtyy woida ja tehdä myös suuria asioita. Miinmuodoin tekee tämä syntyminen (sanon ja uskon kautta) oikeita keijareita ja kuningaita yli kaikkein kuningasten ja herrain, jotka woittawat maailman, jota ei yksikään roomalainen eikä turkkilainen keisari woi; ei kuitenkaan ruumiillisella eli maallisella wallalla, waan tämän hengellisen uskon syntymän kautta; niinkuin hän kohta jälkeinpäinkin sanoo: **meidän uskomme on se woitto, joka maailman woitti** y. m. Ja tällä hän itse selittää, minkä hän kutsuu Jumalasta syntyneeksi.

8. Tahdotko nyt tietää, millinen tämä on ja kuinka se tapahtuu, tähtyy sinun ensiksi tietää, mitä hän **maailmaksi** kutsuu. Sillä ei hän tässä puhu kaupungeista ja maiista, pellosta, huoneesta ja kartanoista, rahasta ja tawarasta, waan hän jakaa ja eroittaa nämät kaksi waltakuntaa. Ensimmäinen kutsutaan Jumalan ja Kristuksen waltakunnaksi, joka on taiwaan waltakunta, jossa ensin enkelit owat etewimmät neuwonantajat ja lähimmät herrat taiwaassa, sen jälkeen koko kristikunta maan päällä, yhden pään, Herran ja Kuninkaan, Kristuksen alla. Toinen

hallitus on helwetin waltakunta, kussa perfele on herrana ja ruhtinaana mahtawin neuwonja ja palveliainsa, hänen seuraasaan Jumalasta langenneitten enkelitten kanssa, ja maailma, se on, ihmiset maan päällä, jotka opettawat, uskowat ja eläwät Kristusta vastaan, jommoisia owat pakanat ja juutalaiset, turkkilaiset ja wäärät kristityt. Sillä puhuttaessa Jumalan taiwaallisesta waltakunnasta, emme saa sillä ymmärtää ainoasti hallitusta ja ihmisiä, jotka owat taiwaassa, waan sillä ymmärrettäköön myös itse Herra ja Haltia Kristus, ynnä myös kaikki hänen enkelinsä ja pyhänsä, sekä eläwät että kuolleet. Samate ei kutsuta maailmaksi tabi maailman waltakunnaksi ainoastaan maallista menoa ja elämää, waan itse herrain ja ruhtinas, perfele ja kaikki hänen enkelinsä ja kaikki epäkeisittilliset, jumalattomat ja pahat ihmiset maan päällä. Siis, kuu p. Johannes tässä sanoo: **kaikki, kuu Jumalasta syntynyt on, se woittaa maailman** tahtoo hän sanalla maailma ensin ymmärretyksi itse perfelettä ynnä koko hänen waltansa ja hallintonsa kanssa maan päällä.

9. Kuinka nyt nämät molemmat waltakunnat hallitaan, on julkinen eikä salattu asia, pait ettemme näe kummankaan waltakunnan päätä, Herraa Kristusta ja perfelettä; sillä Kristus itse hallitsee omalla woimalla ja wäellä mahtawasti sanan ja pyhän Hengen kautta uskowaitensa sydämmisä, pitää heitä woimissa ja suojelee heitä uskossa ja sanansa tuntemisessa perfeleen wihaa ja kowaluutta vastaan; warjelee heitä siihen lisäksi enkeleinsä kautta ja toinen toisensa kautta leskenänsä, siten että heidän rakautensa palveluksen ja työn kautta toinen opettaa, neuwoo, lohduuttaa, waroittaa y. m. toista. Näin on siis Kristuksella joukosjansa hywiä, hurskaita, kuuliaisia, kärsiwäisiä, puhtaita, ystäwällisiä, lempeitä ja hywää tekewiä ihmisiä. Sitä vastaan nähdään toisaaltakin, millinen perfeleen hallitus on, ja kuinka maailma elää ja toimii, joka ei muuta ole kuin suuri pihatto, täynnä uskottomia, häpiällisiä, pahoja ihmisiä, joita heidän jumalansa ajaa kaikkeen tottelemattomuuteen, kiittämättömyyteen ja Jumalan sekä hänen sanansa halwetsimiseen, niin myös epä-

jumaluuteen ja wäärään oppiin, wainoomaan ja waiwaamaan hurskaita kristityitä, ja harjoittamaan kaikkea wallattomuutta, ilkeyttä, pahuuutta ja pahuutta y. m.

10. Nämät owat kaikki toinen toistanja wastaista waltakuntaa, jotta yhäti keskenänjätaikelewat kruunuista, ja kysymyksessä on, kumpi saa woiton ja pysyy päällä läden. Sentähden owat kristityt kilwoituksessa, niin että heidän täytyy olla sodassa Jumalan wihollista wastaan, joka hallitsee maailmaa walheella ja murhalla, ja tapella hänen joukkonsa ja palweliansa, lahkolaiosten ja pahain häpiällisten ihmisten kanssa, estääksensä pahaa ja edistääksensä hyvää, ja olla niin warustetut, että tietävät, kuinka heidän tulee kohdata ja wastustaa wihollisia, etteiwät tulisi woitetuiksi, waan walloittaisiwat sotalentän ja pitäisiwät woiton.

11. Sentähden sanoo nyt Johannes: **kaikki, mitä Jumalasta syntynyt on, se woittaa maailman, ja meidän uskomme on se woitto, joka maailman woitti.** Sillä hän puhuu näin, kehoittaaksensa kristityitä ajattelemaan, jos he uskowat, kuinka osoittaishiwat sellaisen uskon woimaa ja harjoitusta työllä ja elämällä; niinkuin hän tämän epistolankin on eritenkin kirjoittanut, nuhdellaksensa wääriä kristityitä, jotta kyllä mielellään kuulawat opetettawan, että me tulemme autuiksi ainoastansa Kristuksen kautta ja ettei työmme ja tefomme sitä ansaitse ja luulawat sellaista kuulleina olewanja myös kristityitä, tarwitsemattansa mitään tehdä taikka sotia. Ne eiwät malta eikä mieltä, että heidän uskon kautta ja uskosta pitää tuleman uusiiksi ihmisiksi, jotka woittawat maailman ja perkeleen.

12. Sillä sellainen woittaminen on olewa oiklain kristittyin tunnusmerkki, josta tunnetaan, että he owat Jumalasta syntyneet. Ja tämä eroittaa heidän wääristä lapsista, jotka pitääwät ainoastansa wahdon Jumalan sanasta, mutta ei opi koskaan tuntemaan sen woimaa. Siitä syntyy waan walhesikiö, jossa ei ole oikiaa jumalallista elämää eikä woimaa. Ei kutsuta tässä Jumalasta syntyneeksi sitä, joka kuitenkin jää wanhaan, kuolleeseen, maalliseen menoon, ja wie-

rii ja elää perkeleen mieliksi synneissä, millinen ennen olet ollut, waan joka wastustaa perkelettä ja koko hänen waltakuntaansa. Siis, jollet woita maailmaa, waan sallit woittaa itseäs, saatat kyllä kerskata uskosta ja Kristuksesta, mutta oma työs todistaa sinua vastaan, ettet sinä ole Jumalan lapsi. Siis, ruwetakseni alinmasta päästä ja törkeällä esimerkillä: jos kerskaat itseäs Jumalan lapsiksi ja elät kuitenkin haureudessa ja huoruudessa y. m., on perkele jo woittanut sinun ja rewäisnyt Jumalan waltakunnasta. Jos olet saitori, joka wahingoitet lähimmäistäs korolla, waatimalla yllöllistä hintaa, huonolla taiwaralla ja petollisella kaupalla, niin olet maailman ja oman lihas antanut woittaa sinuas rahalla. Elätkö wihassa ja lateudessa lähimmäistäs vastaan, olet jo perkeleen orja ja wanki. Samate myös hienoisia ja korkeissa asioissa, joihin nähden sinun pitäisi wastustaman perkeleen petosta ja juonia, koska hän wiettelee ihmisiä wäärällä opilla ja syökee epäjumalisuuteen, wäärään uskoon, röyhkeyteen, epäilykseen, Jumalan pilkkaan y. m. Jos nyt myönnät perkeleelle ja annat wietellä sinuas, mitä auttaa sinua kerskaamises ewangeliumista ja uskosta, kosket kuitenkin ole oikein käsittänyt Jumalan sanaa, eikä oikein tunne Jumalaa Kristuksessa, waan käyt eshyksissä ja wäärässä luuloissa, perkeleen wangitsemana ja pettamänä?

13. Sentähden on tässä tarpeen, ei paljas ihmisellinen wiisauus ja taito, taikka woima ja wäki wastustamaan ja woittamaan sellaista mainiota wihollista; ja pitää kristityn oleman niin warustetun, kuin sanonut olen, osataksensa waroa itseänjä perkeleen petokselta ja kawaluudelta ja taitaaksensa häntä wastustaaffin. Sillä sentähden kutsutaankin hän sellaiseksi ihmiseksi, joka on Jumalasta syntynyt. Hänen pitää oleman perki toisellainen ihminen, kuin järjellinen pakana taikka taitawa maailman mies, että hän oikein ymmärtäisi Jumalan sanan ja oikein tunnisi Kristuksen ja olisi hänen oikein käsittänyt uskolla, ja harjoitaisi ja käyttäisi tässä sodassa sellaista uskoa haarniskana ja puolustusaseena. Näin hän fitte taitaa wastustaa perkelettä ja maailmaa ja woittaa. Sillä hänellä on woima

ja wäki tykönsä, nimittäin Jumalan sana ja usko, joka voittaa wastukset ja jota ei taideta voittaa, hänen siinä pysyessä. Sentähden sanoo p. Johanneskin lähinnä tätä tekstiä edellä: **tämä on rakkaus Jumalan tykö, että me hänen läskynsä pidämme, ja hänen läskynsä ei ole rasfaat; sillä kaikki, mitä Jumalasta syntynyt on, se voittaa maailman y. m.** Niin wälewä on tämä syntyminen, missä se on totinen, että se voittaa perkeleen, maailman ja kaikki. Niinkuin oikein ja täydellisesti maailmaan syntynyt lapsikin taitaa hyvin voittaa wähäsen kohtaawan taudin, kuin sitä vastaan rujoluoma, keskeneräinen ja kesken saatu sikiö itsestänsä kuolee ja turmeltuu.

14. Esimerkiksi, jos olen uskoinen ja Jumalasta syntynyt, en saastuta itseäni hau-reudella ja huoruudella, enkä häpäise toisen lasta eli puolisoa; sillä uusi syntyminen on minua tyllä opettava, ettei minun sowi niin häpiällisesti heittää pois ja mieltä mielin kadottaa Kristuksen kautta saatua aarrettani, eikä syöstä tyköäni pois pyhää Henkeä, joka minusa asuu; eikä usko, jos se minusa on ja pysyy, laske minua sellaista tekemään, joka on minun omaa tuntoani ja Jumalan tahtoa vastaan. Samoin, jos ahneus astuu kiusaamaan minua, pettämään ja wääräyttämään lähimmäistäni, tahi sulkemaan häneltä käteni, koska minun pitäisi häntä auttaman ja antaman hänelle. Jos nyt olen kristitty ja uudesta syntynyt, niin täytyypi uskoniin herätä ja muistuttaa minua näin ajattelemaan: tekisinkö weljelleni wahinkoa tahi antaisinko hänen kärsiä hätää, mitään hänelle antamatta, kuin kuitenkin tiedän Kristuksen antaneen minun hyväkseni ruumiinsa ja iwerensä? Kuinka taitaa sellaista tulla kristityn sydämeen, joka usko Jumalan Pojan kautta saaneensa sanomattoman, ijankaikkisen aarteen, että hän jättäisi lähimmäisensä wähäseen hätään, josta hän woisi auttaa hänen? Wälä wähemmin on hän tekewä hänelle wahinkoa eli wääräyttä wähäsen, häpiällisen woiton tähden, waan pikemmin on hän ajattelewa näin: jos olen Kristuksen kautta tullut Jumalan lapsesi ja taiwaan perilliseksi, niin katson kaiken maailman tawaran yllön hal-

waksi, että sentähden pettäisin ja wääräyttäisin jonkun ihmisen muutaman pennin tähden. Samoin myös, jos perkele hirmuwaltain tahi lahkolaiisten tahi omain ajatustenkin kautta kiusaa sinua, luopumaan puhtaasta opista ja noudattamaan hänen petostansa, niin täytyy sinun kristittynä puolustaa itseäs ja muistaa, mitä sinä uskon kautta olet Kristukselta saanut ewangeliiumissa, kuinka sinä sen kautta olet pelastettu entisestä pimeydestäs, jofeudestäs ja erhetyksestäs ja olet nyt oppinut oikein tuntemaan Jumalan, saanut warman lohdutuksen armosta ja autuudesta ja tiedät nyt, minkä turwissa sinun tulee elää ja kuolla: miksi sitte antaisit perkeleelle tilaa ja ryöstäisit itseltäs autuutes ja ijankaikkisen elämän etkä ennemmin luopuisi kaikesta, mitä maan päällä on, kuin kieltäisit Jumalan sanan tahi sallisit ottaa, wäöntää ja wäärentää tämän autuaallisen lohdutuksen.

15. Katso, tämä on se, josta p. Johannes sanoo: **meidän uskomme on se woitto, joka maailman woitti.** Sehän on suuri, jalo kristillisen uskon ylistys, että sen woima perkelettä ja maailmaa vastaan on sellainen, jota ei ihmisten töillä eikä woimalla tehdä eikä saawuteta. Täytyypä olla korkeampi ja suurempi wäki ja woima woittamaan perkele, semminkin korkeassa omantunnon kilwoituksessa, koska hän waitwaa sydäntä ja kiduttaa Jumalan wihan peljättyksillä, pyytäen niin pakottaa epäilykseen. Silloin kufistuwat kohta kaikki omat työmme, eikä ole siinä yhtään apua taikka woittoa pait uskoa, joka rippuu Herran Kristuksen sanassa ja päättää, että Jumala on meille armollinen samman rakkaan Poikansa tähden eikä tahdo synteimme ja mahdottomuutemme tähden tuomita meitä, jotka häneen uskallamme. Tämä usko pysyy lujana ja saa woiton, niin ettei perkele eikä kaikki helwetin portit wo mitään sitä vastaan.

16. Samoin kaikkinaisissa muissakin kiusauksissa. Jos aikomuksenani on wastustaa ja woittaa, täytyy sinä tämän uskon olla, että minulla on Kristuksen kautta syntein anteeksi antamus ja armollinen Jumala, joka minuulle tahtoo apuakin ja wälewyyttä antaa, kestäkseni

fellaisessa kilvoituksessa, niin ettei perkele, kuolema, maailma eikä liha voita minua, vaan että minä pyhän Hengen jumalallisen voiman avulla saan voiton, koska muutoin minä ja kaikki ihmiset olisimme liika heikkoja; sillä ilman uskoa olemme kaikki jo ennestään vanhan syntymisemme kansa perkeleen ja synnin wallan alla ja voimattomat siitä pelastumaan muutoin kuin tämän uskon kautta Kristukseen.

17. Ja juuri tästä uskosta osoittaa p. Johannes puhuvansa näillä sanoilla: **Kuka siis on, joka voittaa maailman, mutta se, joka usko, että Jeesus on Jumalan Poika.** Tämän sanoo hän nimenomaan selittääksensä, mikä oikiaaksi uskoksi kutsutaan ja mikä se usko on, josta raamattu puhuu. On muuten monelaisista uskoa, jonka maailma uskoksi kutsuu. Uskowitzpa juutalaiset, turkkilaiset, paawilaiset Jumalaan, joka on luonut taiwaan ja maan (niinkuin he sanovat); mutta ettei tämä vielä ole oikia usko, nähdään siitä ettei se tee eikä vaikuta mitään, ei sodi eikä voita, vaan jättää kaikki itsensä vanhaan syntymään ja perkeleen ja synnin valtaan. Mutta oikiaaksi, voitolliseksi kutsutaan se usko, joka uskoo Jeesuksen Jumalan Pojaksi. Se on pyhän Hengen kautta kristittyin sydämissä vaikutettu voima, jota on mahdollisin voittaa. Se on sellainen varma hymnärrys, joka ei heilu eikä wahtaa sinne tänne omain ajatustensa jälkeen, vaan käsittää Jumalan tässä Kristuksessa, hänen Pojassansa, jonka hän on taiwaasta lähettänyt, jonka kautta hän ilmoittaa tahtonsa ja sydämensä ja auttaa synnistä ja kuolemasta armoon ja uuteen iankaikkiseen elämään. Usko on sellainen uskallus ja luottamus, joka uskaltaa, ei omaan ansioonsa tahti mahdollisuuteensa, vaan Kristukseen, Jumalan Poikaan, ja sotii hänen waltansa ja voimansa turwisja wastoin maailmaa ja perkelettä. Sentähden ei olekaan sellainen usko tyhjä, laiska, joutilas ja turha luulo (niinkuin paawilaiset ja muut uskosta uneksivat), vaan elävä ja toimiwa voima, niin että siellä, kussa se on, täytyy sellaisen hedelmän ja voiton seurata; tahti jos ei sitä seuraa, ei ole siellä uskoakaan ja uutta syntymistä olemassa.

18. Tämä on tämän saarnan ensimmäinen osa uudesta syntymisestä ja uskosta. Toiseksi osoittaa hän, mistä ja minkä kautta se usko tulee, joka sellaisen voiton saa, ja sanoo: **tämä on se, joka wedellä ja werellä tulee, Jeesus Kristus, ei ainoastansa wedellä, vaan wedellä ja werellä.** Ja Henki todistaa, että Henki on totuus. Sillä kolme ovat, jotka todistawat maan päällä: Henki ja wesi ja weri y. m.

19. Hän puhuu Kristuksen waltakunnasta ja pyhän Hengen wirasta, jota hän kristikunnassa toimittaa ulkonaisesti ja julkisesti saarnawiran ja sakramentein kautta; niinkuin hän sanoo: **kolme ovat, jotka todistawat maan päällä.** Tapansa mukaan kutsuu hän sen todistukseksi, niinkuin hän on usein tottunut käyttämään tätä sanaa. Esimerkiksi ewankeliuminsa alussa sanoo hän 1: 7 Johannes Kastajasta näin: **se tuli siitä walfendesta todistamaan y. m.** Todistus eli todistaa tietää siis hänen suussansa vaan julkista Jumalan sanan saarnaa; niinkuin Kristuskin Joh. 15: 26 sanoo pyhän Hengen wirasta: **hän on minusta todistawa,** se on, on toimittawa julkista saarnawirkaa, joka on itse Jumalan antama todistus Pojastansa, niinkuin hän tässäkin sanoo, että meillä on sellainen woihto perkeleestä ja maailmasta uskon kautta, tämän Kristuksen, Jumalan Pojan tähden.

20. Tämä todistus on siis itse Kristuksen säätämä, aina olemaan wireillä ja pysymään seurakunnassa, sillä hän on lähettänyt pyhän Hengen sitä warten ja on itse kutsunut ja antanut apostolit ja heidän seuraajansa, paimenet, saarnaajat, opettajat, niinkuin p. Paawali Ef. 4: 11—13 sanoo, joitten tulee sitä harjoittaa, että sen aina ja joka paikassa pitää kuuluman maailmassa, että se ulottuisi lasten lapsiin ja jälkeentulewaisiin. Muutoin ei tarvittaisi saarnatuolia eikä koko ulkonaista seurakuntahallitusta, sillä taitaisihan jokainen itseksensä lukea sitä raamatusta. Mutta suuren joukon ja nuoren kansan tähden, joka yhä vielä kaswaa, joka ei sitä vielä tiedä taikka tarvitsee kumminkin lehoitusta, täytyy hänen toimittaa sel-

laisia julkista todistusta eli saarnavirtaa; että hekin oppisivat tuntemaan Jumalan armon, jonka hän Kristuksen kautta on meille lahjoittanut ja osoittanut, ja siis, että hänen työnsä ja ihmeensä meidän kauttamme julkisesti tunnustettaisiin ja ylistettäisiin, perkeleen ja maailman kuusaksi.

21. Ja missä tämä todistus on harjoituffessa, siellä ei se warmaanakaan jää ilman hedelmätä eikä rauhee tyhjään sattumatta muutamiiin, jotka sen ottawat omakfensa ja uskwat. Sillä ollen pyhän Hengen todistus, kuten hän tässä sanoo: **Henki todistaa**, tahtoo hän sen kautta olla woimallinenkin ja waituttaa sitä, josta p. Johannes sanoo, että tulenne Jumalan lapsiksi, että meillä on woitto ja woittaminen ja ijankaikkinen elämä. Ja niin tulewat nämät kaikki yhteen: sana eli saarna ja todistus ja usko. Nämät eiwät kuinka saa olla toifistansa erillänfä. Sillä ilman uskoa ei waituta saarna mitään ja usko saadaan ainoastansa sanan kautta. Sentähden mekin syystä kuulkaamme sitä ja oleskelkaamme sen parissa. Sillä kussa sana on, siellä on pyhä Henkin, ja kussa hän on, siellä warmaan omi muutamia, jotka uskwat. Ja joskin kohta olifit ennenkin kuullut sanaa ja saanut uskon, tulee se kuitenkin sen kautta aina enemmän wahwistettuffi; niin ei tiedä myöskään kukaan, millä ajalla ja hetkellä Jumala tahtoo liikuttaa ja walaisista sinun taikka jonkun toisen sydämmen. Sillä se woipi hylä tapahtua hetkellä, koska sitä vähimmän odotat, ja ihmisesfä, josta sitä vähimmän ajattelet. Sillä Henki (Kristus sanoo) puhaltaa, kussa hän tahtoo ja liikuttaa sydämmet, koska ja kussa hän tietää ja tuntee ne.

22. Pyhän Hengen kautta waitutetusta woimasta ja wäestä puhuu tässä p. Johannes ja osoittaa myös, mistä ja minkä kautta on täällä todistuffella sellainen woima, koska hän Kristuffesta sanoo: **tämä on se, joka wedellä ja werellä tulee y. m.** Siinä hän käsittää yhteen kaikki, mitä meillä on Kristuksen waltafunnaussa, ja ylistää rakkaan kasteemme ja Kristuksen kärsimisen eli weren woimaa. Hän yhdistää ja sitoo kaikki tyyni ikään kuin yhteen

kimppuun ja tekee tämän todistuffen kolmekertaisekfi, niin että kaikki kolme, wesi, weri ja Henki yhteenfä ja toinen toifensa kanssa antawat uskollemme todistuffen ja wahwistawat sitä.

23. Ensimmäinen on nyt, että Kristus tulee **wedellä**, s. o., pyhällä kasteella, jota hän käyttää ulkonaisena merkinä tähän uuden syntymisen ja ihmisen pyhityksen työhönsä. Sillä tämä wesi, jolla Kristus tulee, ei warmaanakaan ole paljas tyhjä merkki, sillä ei hän tule ainoastansa ruumiista wiruttamaan ja pesemään, waan puhdistamaan koko ihmistä kaikesta saastasta ja wahingosta, joka meihin on Matamista myötäsyntynyt. On hän siis laittanut peräti toifsen peson, kuin Moses wanhalla testamentilla, joka myös tuli monellaisilla säännöillä pesemisestä ja pesoista, joka kuitenkin oli waan ruumiin eli lihan puhdistusta ja piti joka päivä uudistettaman. Kuin nyt tämä ei auttanut puhdistamaan ihmistä Jumalan edessä, minkä piti tapahtuman kokonansa uudesta syntymisen kautta; niin on Kristus tullut uudella wesipejolla ja kasteella, joka ei ole paljas ulkonainen ruumiillisen saastaisuuden wirutus, waan sellainen peso, joka puhdistaa ihmisen wanhan synnillisen syntymän ja pahan omantunnon sisälisestä saastasta ja waituttaa synneistä päästön ja hyvän omantunnon Jumalaa kohtaan, niin kuin p. Pietari sanoo (1 epist. 3: 21). Siitä syystä kutsuu p. Paawalikin Tit. 3: 5 kasteen **uuden syntymisen pesoksi ja pyhän Hengen uudistuffeksi.**

24. Hän on alkanut kasteen Johanneksen kautta ja kutsui sen, eroituffeksi wanhasta Moseksen ja juutalaisten kasteesta ja pesosta, parannuksen ja syntein anteeksi saamisen kasteeksi, se on, että ihminen tuntifi sisällisen saastaisuutensa ja tietäifi Moseksen ulkonaisen puhdistuffen olewan hyödyttömän Jumalan edessä sekä että omantunnon puhdistus ja syntein anteeksi saaminen pitää etsittämän ja saataman Herran Kristuksen woiman kautta, joka sellaisen kasteen asettanut on.

25. Toifeksi, että nyt tämä kasteen kautta saataisiin aikoin meisfä, ei saa siinä olla paljasta wettä; muutoin ei waituttaifi se enempiä,

kuin muukaan wesipeso tahi juutalainen ja turkilainen kaste ja peso; waan siinä täytyy olla woima ja wäki, joka taitaa puhdistaa ihmisen sisällisesti sielun suhteen. Sentähden tulee Kristus, sanoo Johannes, ei yksin wedellä, waan myös werellä; mutta ei härkään, eikä wafilkain eikä kauristen werellä, jotka olivat wanhan testamentin uhria, waan omalla werellänsä, niinkuin p. Paawali Hebr. 9: 12 sanoo. Mutta hän tulee uuden testamentin saarnawiran kautta (joka on hänen hallituksensa maan päällä), ja antaa meille tämän saman uhrinsa ja werensä woiman ja waikutuksen, jonka hän on wuodattanut meidän synteimme tähden, ja sowitzaa siis meihin aarteen, jolla hän on meille lunastuksen ansainnut.

26. Onkin nyt siis kasteessa sellainen Kristuksen weren woima. Tämä on se oikein kirpeä saipua, joka ei ainoastansa huuhdo pois saastaisuutta ruumiin ihosta, waan puree läpitse ja lijoittaa ja wiruttaa pois sisällisen saastan, niin että sydän tulee puhtaaksi Jumalan edessä. Ja tulee siis Kristuksen weri woimalisesti sekoitetuksi kasteen weteen. Sitä ei sowi siis nyt enää pitää waan paljaana wetenä, waan rakkaan Wapahantajamme, Kristuksen, kallilla ruusumpunaisella werellä painettuna ja punastettuna (wetenä). Alkoon kutsuttako sitä tawallisesti wesipesoksi, millisen Moses tahi pesiä antaa taitaa, waan terweelliseksi werikasteeksi eli weripesoksi, jonka yksin Kristus, itse Jumalan Poika, on omalla kuolemallaan walmistanut.

27. Onkin ehdolla ja erinomaisena ihmeenä mainittu ja wiitattu Kristuksen kärsimyshistoriasa, koska hänen kylkensä ristinpuussa awattiin, että siitä kohta wuosi weri ja wesi, osoittamaan, ettei tämä olisi hukkaan wuodatettua werta, waan puhdistus eli peso, ja että sen woima olisi olemassa wesikasteessa. Kristuksen kuoleman jälkeen juoksi siis kautta koko kristikunnan ijankaikkinen wirta, hänen ruumiistansa kuohunut ja wuotawa wettä ja werta, jolla me kaikki pitää puhdistettaman synneistä. Se tekee rakkaan kasteen niin kalliksi, pyhäksi ja arwoisaksi, että se on sekoitettu ja yhdistetty Kris-

tuksen wereen. Siis kastettaa weden kautta Kristukseen kutsutaan tulla Kristuksen werellä toden pestyksi ja puhdistetuksi.

28. Kolmas, jonka Johannes lisää näihin molempiin, on **Henki**, joka todistaa niitten molempain kanssa, niinpä waikuttaa niiden kahden, weden ja weren, kautta. Se omppi pyhä Henki itse, ei sellaisena, kuin hän on näkymättömänä ylhäällä jumalallisessa menossa, waan sellaisena, kuin hän julkisesti osoittaa ja kuulututtaa itsensä ulkonaisen wiran ja sanan kautta, niinkuin p. Johanneskin tässä sanoo hänen todistawan maan päällä niitten kahden muun kanssa y. m.

29. Tätä (Henkeä) ei tuo eikä anna Moseskaan tahi muut opettajat saarnoillansa meidän töistämme ja ulkonaisesta puhdistuksesta ja pestystä eli priiskoittamisesta kauristen ja lamasten werellä. Siinä ei ole Henkeä eikä jumalallista woimaa ja uudistusta; sillä sellaista kaikkea saattaa kaikki uskottomatkin, hengettömät, ilkiät konnat ja weitikat tehdä; waan yksin tämä Kristus tuo tullessansa pyhän Hengen hänen woimansa kanssa, joka meitä pyhittää werellä ja wedellä, joka on wuotanut hänen jumalallisesta kyljestänsä ja tekee meidän siitä osalliseksi ulkonaisen saarnawiran ja sakramenttein kautta, joka kutsutaan pyhän Hengen wiraksi ja lahjaksi, jonka kautta hän waikuttaa kristikunnassansa, niinkuin hän heluntaina apostolein kautta on alkanut ja jakaa sitä edespäin kaikessa maailmassa viimeiseen päivään saakka. Muuten emme koskaan tietäisi siitä mitään, emmekä pääsisi saamaan sellaista kasteen ja Kristuksen weren woimaa.

30. Tämä on Kristuksen waltakunta, jota hän lakkaamatta kristikunnassa hoitaa, että meillä hänessä on ijankaikkinen puhdistus, koska Henki tulee lisäksi ja sanan kautta puhalttaa ihmisen sydänneen, ja pelee, ei ainoastansa wedessä olewalla märkyhdellä, waan sillä terweellisellä woimalla, joka on Kristuksen werellä, häwitteämään syntiä ja Jumalan wihaa. Sillä waikka tämä lunastuksemme työ hänen ristinpuussa wuodatetun werensä kautta, on terran tapahunut ja on tarpeeksi riittävä, poisottamaan koko maailman synnit, on hän kuitenkin

fin niin säätännyt, että sen voima ijankaik-
kisesti pysyy ja pyhän Hengen kautta joka
päivä jaetaan ja meille taritaan.

31. Sellaista pyhän Hengen työtä ei saada
eikä huomata muutoin, kuin uskolla tähän to-
distukseen eli saarnattuun sanaan Kristuksesta,
koska syhdän sen käsittää ja warmana pitää niin
olewan ja niin hänessä tapahtuwan, kuin sana
kuuluu. Niinmuodoin tulee syhdän totisesti puh-
distetuksi ja uudesta syntyneeksi pyhän Hengen
vaikutuksesta, joka on weden ja Kristuksen we-
ren pyhässä peiossa. Sentähden kutsuu myös
p. Pietari (1 Epist. 1: 2) kristityn pyhityk-
sen Jesuksen Kristuksen weren priiskoittamiseksi,
koska pyhä Henki itse priiskoittaa meitä ewan-
geliumin ulkonaisen saarnan kautta. Tämä on
perki toinen priiskoitus, kuin juutalaisten priis-
koituswesi ruskian lehmän tuhasta, tahi kuin
heidän priiskoituswerensä kuolleesta lampaasta
eli kauriista, jolla he priiskoittivat alttarin yltä
ympäri ja jolla puhdistettavia siweltiin. Sillä
tässä on oikia, pyhä wihkimyswesi ja priiskoit-
tuswesi yhdessä; se on, saarna Herramme Je-
suksen Kristuksen werestä, joka priiskoitetaan
sieluun ja joka ei mene hukkaan, kussa se sat-
tuu. Sillä sepä ei ole turhaa kuollutta werta,
waan Jumalan Bojan woimallinen, elävä weri,
eikä jätä sielua saastaiseksi, vaan puhdistaa ja
parantaa sen perin pohjin, sekä synnistä että
kuolemasta, kunnes niistä kokonansa wapaaksi
pääsemme ja saamme ynnä ruumiin ja sielun
kanssa ijankaikkisen elämän.

32. Katso, tämä on jalosti saarnattu to-
distuksesta, joka kristityillä on maan päällä;
mitä hän nyt lopulla päätöksiksi kauniilla ja
lohdullisilla sanoilla selittää ja ylistää, ja kut-
tuu sen sellaiseksi todistukseksi, jonka itse Jumala
todistaa Bojastansa, ja sanoo sen auttawan
wakuuttamaan meitä ja tekemään warmoiksi siitä,
että olemme Jumalan lapset ja että meillä on
ijankaikkinen elämä. Sillä näinpä hän sanoo:
**tämä on se todistus, että Jumala on meille
ijankaikkisen elämän antanut y. m.** Onhan
tämä jalo todistus, jonka itse Jumala sinulle
todistaa ja sanoo, ja pyhä Henki tuopi ja il-
moittaa sinulle, joka kaiketi ei taida walehdella

eikä pettää, waan on ijankaikkinen, muuttuma-
toin totuus, niinkuin hän on ylähällä sanonut.
Ja jos sinä sen uskot, olet sen myös totisesti
saanut ja saawuttanut; niinkuin hän taas sa-
noo: **joka usko Jumalan Bojan päälle,
hänellä on semmoinen todistus itsesänsä.**

33. Tämä on oikia terweellinen oppi kris-
tillisestä uskosta, että nimittäin sen pitää ole-
man sellainen warmu wakuutus ja todistus sy-
dämmesssä, joka ei ensinkään epäile Kristuksen
kautta olewamme Jumalan lapset, omana omis-
tawamme synneistä päästön ja ijankaikkisen elä-
män. Ja tietääsemme Jumalan wakaan waa-
tiwan sellaista uskoa ja kieltävän siitä epäile-
mästä, sanoo hän: **joka ei usko Jumalaa,
hän tekee hänen walehteliaksi; sillä ei hän
uskonut sitä todistusta, jonka Jumala on
Bojastansa todistanut.**

34. Tätä on paawisten häpiällinen,
kirottu perfeleen oppi mahtawaasti maan mata-
laksi kufistettu, jotka tätä vastaan häpeemät-
tömästi ja walheellisesti päättävät epäilemisen
oikiaksi, ja että kristityn pitää epäilemän ar-
mosta. Tämä on yhtä kuin jos opetettaisiin
olewan oikein olla Jumalan todistusta usko-
matta, joka, suoraan sanottu, on nuhdella Ju-
malaa walheesta, pilkata ja häwäistä Herraa
Kristusta, lyödä julkisesti pyhää Henkeä wasten
suuta, ja niin mieltä mielin johdattaa ihmisä
anteeksi saamattomaan syntiin ja pilkkaan,
niin että heidän täntyy mennä perfeleelle ja
olla pait iloa ja lohdutusta autuudestansa.

35. Tällainen on paawisen opin ja pyhyyden
ihana hedelmä. Tätä käskevät meille ne, jotka tah-
toivat olla kristillinen seurakunta, että meidän pitää
julkisesti ja kannuomatta heidän kansjansa nuhtele-
man Jumalaa wasten silmiä walheesta, talleaman
hänen sanansa jalkain alla ja kumartaman perfelettä
Jumalan werosta: ja siinäki pitää meidän vielä ylis-
tämän, kunnioittaman ja kiittämän heitä ja tuleman
iioisiksi siitä, että tekewät ystäwyhtä ja sowingtoa
meidän kanssamme (waitka eivät he ainoasjakaan
afiasja tahdo tehdä parannusta kauhiasta epäjumal-
luudestansa, eikä tunnustaa esymistensä, waan
wielä kunnistelewat ja puhdistelewat itseänsä, itään
kuin eivät koskaan olisi opettaneet wäärin). Taikka,
jollemmme tahdo sitä tehdä, pitää meitä miekalla ja
tulella wainottaman, murhattaman ja juurinenä hä-

witettämän pois maailmasta. Sen tehköön perkele ja kuolema meidän werostamme, ja joka on hurstas kristitty, hän rutoiltoon ja toivottatsoon, että Jumala hyökkäisi sellaisen kirokun opin helwetin syvyyteen ja rangaistoon katumattomat pilkkaajat ansionsa mukaan, koskeiwät tahdo lakata, ja kaikki kansa sanokoon tähän: amen, amen!

36. Ja huomaa semminkin tämä lohdullinen päätös, jossa hän lyhyvästi ja yhteen saanaan kokoo ewankeliumin pääkappaleen ja ytimen, sanoen: **jolla Jumalan Poika on, hänellä on elämä, jolla ei Jumalan Poikaa ole, ei hänellä ole elämää.** Kuinka kumminkaan taitaisi hän puhua yksinkertaisemmin ja selwemmin ja lisäksi siihen voimallisemmin? Ja mitä enää tarwitaan lawiampaa etsimistä ja

lysymistä, taikka riitelemistä tästä asiasta? Tahdotko olla warma ijankaikkisesta elämästä, ompi se sinulla tässä totisesti, jos sinulla on Kristus, Jumalan Poika. Mutta hän on sinun omas niimuodoin, ettäs uskot tämän todistuksen ja saarnan (niinkuin hän on sanonut); ja tähän tulee warmaan luottaa elämässä ja kuolemassa, niinkuin jumalalliseen ijankaikkiseen totuuteen. Mutta jollet usko, ei ole sinulla elämääkään, eikä sinua auta, mitä sinä ja koko maailma voit, teet ja käsität; sillä ei sinulla ole Jumalan Poikaa, koska et uskonut Jumalan todistusta hänestä, waan teet Jumalan walehteliaksi.

N:o 28. Toisena Sunnuntaina Pääsiäisestä.

1 Piet. 2: 21—25.

Rakkaat weljet! Sitä warten oletta te kutsutut, että Kristus myös kärsi meidän edestämme n. m.

1.

Tämä on kaunis apostolinen epistola ja epäilemättä sentähden määrätty luettawaksi tänä sunnuntaina, että se lopulla hywin sopii yhteen ewankeliumin kanssa hywästä paimenesta, josta p. Pietari sanoo: **te olitte niinkuin etsywäiset lamfaat, waan nyt te olette palkanneet teidän sielunne Paimenen ja Siispan tykö.** Saattaisipa se kyllä olla kappale Kristuksen kärsimisen saarnasta; sillä hän puhuu

siinä Herran Kristuksen kärsimisestä ja asettaa sen meille esimerkiksi, jota meidän tulee noudattaa. Sillä hän on ennen tässä epistolasja opettanut kristittyitä, kuinka heidän, saatuaansa uskon, tulee myös osoittaa sen hedelmiä, hywiä töitä, itsekulm säädyssjäsä; mutta semminkin neuwoo hän heitä osoittamaan sitä hedelmää, joka kutsutaan kärsiwällisyhydeksi ristisjä ja kärsimisessä.

2. Sillä toisin ei taida käyda maan päällä. Jos joku on kristittyksi tullut ja rupee tunnus-

tamaan uskoa suulla ja elämällä, niin ei tahdo siihen mielistyä maailma (tuo Kristuksen iankaikkisen vihollisen, perkeleen, uskollinen ja kuuliainen palvelia); waan ottaa sen lasteeksi ja häväistykseksi, jollei puhuta, eletä ja tehdä, mitä ja miten hän mielellään tahtoo, vihastuu ja rupee sellaisia wainoomaan, kussa hän niin taitaa, niin kuolettamaan. Sentähden kuullaan usein heidän wiikastenjakin, pilkkaajain, itse sanowan: kyllä Kristuksella olisi taitanut olla rauha, jos hän itse olisi tahtonut. Samoin saatat kaikista kristityistäkin sanoa: kyllä heilläkin olisi rauha ja hyvät päivät, jos sallisivat neuwoa itseänsä ja soveltuisivat maailman muka.

3. Mutta mitä tehtäköön? Näin käypi: jos puhut ja teet totuutta, niin matkansaajat wihaa ja vihollisuutta, kuten pakanatkin owat sanoneet. Mutta se ei ole kuitenkaan totuuden puhujain syy, waan niiden, jotka eivät tahdo kuulla sitä. Eikö sitte totuutta saa ollentaan saarnata, waan on sellaisella waikenemisella sallittawa kaikkein ihmisten mennä perkeleelle? Kuka taitaa eli tahtoo sen ottaa päällensä? Joka on hurstas kristitty ja aikoo tämän elämän perästä iankaikkisestikin elää ja auttaa muitakin ihmisiä sinne, hänen täytyy menettää itsensä kristityn tawalla ja sanoa, kunne hän aikoo ja osoittaa maailmalle, kuinka hän kulkee lauwiaa tietä helwettiin ja iankaikkiseen kuolemaan. Jos hän tämän tekee, on hän wihoittanut maailman ja saanut perkeleen niiskoillensa.

4. Kuin ei nyt taida toista olla, waan että hänen, joka tunnustaa Kristusta ja tahtoo auttaa maailmaa, täytyy palveluksensa ja hyvän työnsä tähden (niinkuin p. Pietari tässä sanoo) ottaa päällensä perkeleen wiha ja kaikkein niitten (wiha), jotka hänessä rippuwat; täytyy meidänkin olla warustettuina kärsiwällisyhdellä, koska maailma mitä haikiammasti wihaa oppiamme ja elämännme ja meitä sentähden mitä suurimmasti pilkkaa, häpäsee ja wainoo. Tähän nyt p. Pietari tahtoo kohoittaa ja neuwoa kristityitä ja jaloilla sanoilla ja perustuksilla lohduttaa heitä.

5. Ja ensiksi wiittaa hän heidän kutsumuf-

seensa, muistuttaaksensa heitä, mikä tähden ja misjä tarkoituksessa he owat kristityiksi tulleet, ja sanoo: muistaa täytyy ensin teidän, että olette, jos uskotte Kristukseen, siihen joutuneet, että teidän tulee tunnustaa Kristusta, ja että nyt olette koko kristillisen seurakunnan jumalallisessa kutsumuksessa, jolla heidän pitää ylistämän Jumalaa ja edistämän hänen waltakuntaansa. Tämä ei tuo myötänsä muuta mitään, kuin tehdä hywää ja sentähden kärsiä pahaa. Kristittyin tulee maailman filmisä olla sellaista kirottua kansaa, jota ankarimmasti wihataan ja joka on määrätty ja asetettu perkeleen ja maailman waiwattawaksi, niinkuin Ps. 44: 23 sanoo: **sinun tähtes surmataan me joka päivä, ja me luetaan teuraslampainiksi, jotka pidetään erinänsä aidattuina, joita ei lasteta lautumelle muitten parissa eikä hoideta heitä, waan pidetään ainoasti joka päivä tapettawiksi, toinen toisensa jälkeen.**

6. Sentähden tahtoo hän nyt sanoa: mitä aivotte, rakkaat kristityt, tehdä? Tahdotteko olla maailmassa, ettekä mitään pahaa kärsiä hywän tekonne tähden, waan wihastua ja hänen pahuutensa tähden myös pahoiiksi tulla ja pahaa tehdä? Ettekö kuule, te olette sitä warten kutsutut, lasteenne ja kristillisyhtenne tuopi myötänsä, että teidän täytyy kärsiä sellaista; sillä sentähden olette luopuneet perkeleestä ja tunnustaneet Kristusta; sentähden olette kastetut weteen, että antautuisitte kärsimään kaikellaista onnettomuutta maailmassa ja perkeleeltä. Sitä ette kuitenkaan taida wälttää, täytyessänne olla tässä maaassa, jossa perkele on isäntänä, ja ajuesanne huoneessa, joka on täynnä sawua. Tässä sanotaan: jos tahdot tulla, täytyy sinun kärsiä sawuakin; jos tahdot olla kristitty ja Jumalan lapsi, täytyy sinun myös kärsiä, mitä sinua sentähden kohdannee.

7. Ryhyyesti, kristitty on juuri kristityn nimensä tähden lastettu rakkaan, pyhän ristin alle, niin että hänen täytyy kärsiä joko ihmiltä taikka itse perkeleeltä, joka ahdistaa ja waiwaa häntä, ulkonaisesti wiheliäisyyhdellä, wainolla, köyhyyhdellä, sairaudella tahi sijällisesti sydämessä myrkyllisillä nuolillansa. Tämä kutsutaan ja on kristittyin tunnussana ja tunto-

merkki, pyhä, kallis, jalo, autuaallinen kutsumus, joka wiepi heidän ijanikaikkiseen elämään; sekä (kutsunifemme) on meidän täyttämisen ja hyväksi ottaminen, mitä se myötänsä tuopi. Ja miksi walittaisimme paljon? Täytyyhän heidänkin itse, epäkristittyin ja häijyin konnain, kärsiä, toisen toifeltansa, mitä eiwät mielellänsä kärsi, ja jokaisen täytyy usein, taitamattansa wälttää, kärsiä wahinkoa ja onnettomuutta ruumiin, tawaran, puolison ja lasten tähden.

8. Allä siis millään muotoa niin kauhiasti hämmästy äläkä wihaisesti kiwastu ja käy kärsimättömäksi, jos perkele ja maailma waiwaisfin sinua, jos muutoin tahdot kristitty olla ja kutsunufjes täyttää. Mutta jollet tahdo kärsiä, taikka olla häwäistä ja pilkattu, waan kunnioitettu ja ylistetty, niin kiellä Kristus ja tee, mitä heille kelpaa. Kuitenkaan et saa sinä niinkään olla warfin wapaa kärsimisestä ja harmista, se etu waan on sinulla siitä, ettes kärsi mitään kristittyinä taikka Kristuksen tähden; mutta sitä vastaan täytyy sinun kokea, että, jos kohta sinulla täällä on paljaita hyviä päiwiä, sitä kuitenkin kestää lyhyä aika, ja että wihdoin saawutat, mitä etsinyt olet.

9. Toiseksi, tehdäksensä waroituksensa sitä waimallifemmaiksi, ajettaa hän esikuwafemme oikian mestarin, päämme ja Herramme, Kristuksen, jota myöds on kohdannut samallaišta, ja jonka itse on tähtynyt enimmästi kärsiä. Mutta hän puhuu hänestä niinkuin raamatun tapa on, kuwaten hänen kaksioisena eli kahdellaisessa muodossa, ei ainoastansa esimerkkinä (millisenä saatetaan muitakin pyhiä kuwata eteemme), waan sieluimme oikian paimenena ja piispana, joka on siassamme kärsinyt ja omassa ruumiisfansa uhrannut syntimme ristinpuussa. Ja tässä muodossa on hän aarteenme, lohdukfemme ja autuutenme.

10. Ja apostoli kuwaa tämän esikuwan aiwan kauniiksi ja jaloksi, mitä korkeimmasja ja jaloimmasja määrässä, sitä enämmin lehoittaaksensa ja taituttaaksensa meitä kärsiwällisyyteen. Hän esittää oikian pääkohdat, jotka tekewät meidän kärsimisemme warfin mitättömiksi ja halwoiksi, jos ne tähän werrataan. Sillä tällä

M. Luther. Kirjko-Postilla.

piinalla (hän tahtoo sanoa), eli Kristuksen kärsimisellä, on warfin mainion korfia ylistys ja suuri etu kaikkein muitten suhteen. Ensiksi siihen nähden, että hän on antanut meille kaikille esimerkin; toiseksi, että hän on kärsinyt siassamme; kolmanneksi, että hän on kaikin puolin kärsinyt wiattomasti, sellaisena, joka ei koskaan syntiä tehnyt y. m. Nämät kolme kappaletta jättäkäämme ja jättäkäämme hänelle yksin ja toisaalta nöyrytkäämme, joskin olisimme jo kärsineet kaikellaista kuolemaa ja sanokaamme: se omppi ihan mitätöntä hänen kärsimisensä rinnalla. Sillä jos kohta se olisi paras, korkein ja raskain kärsiminen, ei ole se kuitenkaan muuta, kuin hänen askelettensa ja esimerkinsä noudattamista; mutta emme ole vielä iijoon aikaan ehtineet mestariin saakka. Hän yksin kyllä pysyy mestarina, joka aina käy edellä, ja me kaikki tehnumme sen nuukaan saantiamme myöden; mutta sittenkin ennätämme tuskin kaukaa tähän esikuwaan. Sillä ei yksitään ihminen maan päällä ymmärrä, kuinka suuri hänen kärsimisensä ja tusfansa on ollut, ja kuinka haikiaksi ja katkeraaksi se tuli hänelle. Ja jollemme taida tietää ja ymmärtää sitä, paljon wähemmin osaanme tehdä sen jälkeen ja saawuttaa sen. Mahdamme kiittää Jumalaa, näkemästämme sen edellämme ja seuraamastamme sitä; mutta lähelle häntä emme ole vielä päässeet, wicikka onkin toinen tullut toista lähemmäksi, kuten hän enemmän ja raskaammin kärsii ja on uskoon ja kärsiwällisyyteen nähden wahwempi. Sentähden hän sanoo Kristuksen olewan esikuwan, ei yhdelle eikä kahdelle pyhimykselle, waan kaikille ylehenfä, ja heidän kaikkein tähtywän sitä vastaan luoda silmänfä maahan ja sanoa: on kyllä kärsimiseni sydämmeeni nähden haikia, katkera ja raskas; mutta jos on puhe Herrani Kristuksen kärsimisestä, niin mielelläni pidän suuni kiinni; sillä tähän esikuwaan et taida ketään maan päällä werrata.

11. Neuwoksi ja lehoituksiksi kärsimään kärsiwällisesti, pitäisi riittämän yksinänfä tämän, että Kristus itse, sellainen korfia persoona, ainoan ja ijanikaikkisen Jumalan Poika, on kärsinyt edellämme ja sitte vielä sellaisessa suuressa

kärsimisessä, johonka ei yksikään ihminen taida ulottua eikä kantaa sitä. Miksi sitte paljon walittaisimme jotain kärsiesämme hänen tähtensä, me, jotka vielä olemme niin alhaisia, kofemattomia oppilaita tämän mestarin rinnalla, joka ainakin on tytywäinen, että kuitenkin seuraamme häntä, opinme hänestä ja pyyhimme hänen oppilainansa. Katso, tämä on se esikuwa, joka on asetettu koko kristikunnan eteen, jota kaikkein tulee noudattaa, että he kummin-kin olisivat astuneet näille askeleille ja löydettäisiin läweleävän niissä ja tietäisivät, että heidän waikkein kärsimisensä ei ole vielä mitään vähimmäntään werenpijaran suhteen, jonka hän on wuodattanut; mutta tästä saamme lawiam-
min kuulla.

12. Toinen seikka, joka tekee tämän esikuvan niin forkiaksi ja werrattomaksi, on, ettei hän ole kärsinyt itsensä tähden, eikä yksin esimerkiksikään, vaan meidän tähtemme. Wähimmin taidamme tähän saakka yletä, eikä yksikään pyhä taida tässä kerskata kärsineensä tämän esikuvan mukaan muitten hyväksi, niinkuin Kristus meidän synteimme tähden. Tähän nähden on kaikki kerskaus katkaistu. Siinä asiassa ei ole Kristus meille yhtään esimerkkiä antanut, eikä siinä taida heikään häntä noudattaa; vaan yksinänsä hän on kaikkein tähden kärsinyt (olikin siksi yksin kutsuttu), sekä niiden edestä, jotka nyt owat kutsutut ja pyhät, että niidenkin, joita ei vielä ole kutsuttu ja jotka owat syntisiä.

13. Tämä juuri on kristillisen uskomme korkia pääuskonkappale, jonka yksin usko käsittää autuutemme pääaarteena ja lohdutuksena, jonka saamiseksi me töillämme tahi kärsimisellämme emme mitään toimita emmekä ansaitse. Ja se esitellään raamatussa meidän eteemme niin, ettemme saa siihen sekoittaa mitään ihmijellistä; niinkuin kirottu paawifunta patjaineen ja kannattajineensa, munkkein kanssa, on tehnyt ja opettanut tätä päin wastoin, jotka pitävät Kristuksen kärsimisen ainoasti esikuvanansa ja owat tämän kohdan, hänen kärsimisensä meidän edestämme, turmelleet ja turhaksi tehneet, ja owat sen panneet rippumaan meistä itsestämme, niinkuin pitäisi meidän omilla

töillämme (joita he eiwät kuitenkaan ole opettaneet Jumalan sanasta, vaan heidän itselaitseman ja kerskimän ihmis- ja walhe-oppinensa lörpötyksiä) tahi myös omalla kärsimisellämme maksaman synnit, poistaman Jumalan wiha ja ansaitseman armo.

14. Tätä walhe-jaaritusta owat siihen määrään saakka korottaneet että owat sanoneet: pyhät eiwät ole ansainneet, ainoasti itsellensä hyväksi, vaan owat myös niin paljon tehneet ja kärsineet, etteiwät itse tarwitse sitä; vaan owat koonneet aarteen muitten hyväksi ja jättäneet sen paawin haltuum, joka siihen, niinkuin rikkaasen raha-arkkuun, saa tarttua ja sellaista pyhäin liika-tawaraa eli ylimääräistä ansiota jakaa aneensa kaulta, kuten ja kelle hän tahtonee (mutta kuitenkin sillä ehdolla, että hän sentähden omaaksi ja ajeltuiin syötinsikainensa hyväksi ammentaa maailman rahan ja tawaran): niin, he owat maallikoille kuolinwuoteella ja muulloinkin oikein ja rehellisesti myyneet itsensäkin, oman ansionsakin ja työnsä, tuon hennon munkkipuhitaiden, säätynsä köyhyyden ja ankaran kuuliaisuuden, se on, pelkkiä, haikewia walheita ja häpiällisiä rikoksia, joita he sellaisen peiton alla salaa ja julkisesti harjoittawat (joista eroitamme ani harwat, jotka tähtää totta tahtowat olla pyhiä munkkeja, joita olin minäkin). Owatpa sellaisiakin onnettomia ihmisiä, jotka ansaitsewät kuoleman ja jotka julkisesti piti teloitettaman, lohduttaneet, ei Kristuksen kärsimisen nojalla, vaan heidän oman hywin ansaitun kärsimisensä ja kuolemansa perustuksella, johon nähden Jumala pani heidän piinansa heidän syntensä siaan, jos sen waan kärsiwällisesti kärsiwät. Tämä on ollut heidän paras pää-oppinensa, jota he julkisesti ja häpeämättä owat kaikkein tiettäwäksi tiljaisseet, ja tällä he owat rakentaneet niin monta kirkkoa ja hywin täyttäneet paawin rahaturkun ja helwetin kidan. Ja walitetawasti oli minäkin näitä kornia, kummes Jumala autti minua ulos siitä. Mutta nyt, Jumalan kiitos, kuin minä sellaista olen wastustanut, enkä ole tahtonut olettaa sitä oikiana, on romalaisen lobi-kärmeen helwetin istuin ja seurue tuominut ja kirommut minun.

15. Oi häpiällistä kauhistausta saada Jumalan temppelissä ja kristikunnassa kuulla ja opettaa sellaista, jolla Kristuksen kärsiminen ja kuolema tehdään tyhjäksi ja jaloin tallataan! Makas Jumala, mitä vielä puhuisimme ihmis-ansioista ja liikawarasta, kuin ei kuitenkaan vielä yksikään pyhä maan päällä ole kaikella kärsimisellänsä itsensä hyväksi tarpeeksi kärsinyt (kärsi nyt yhtä paljon, kuin hän on welwollinen ollut); vielä vähemmin saattaa kenkään kerskata

siitä, että se kelpaisi Jumalan tuomiossa hänen wihaansa vastaan eli olisi hänen synteinsä makso ja palkinto. Sillä tässä kuulet p. Pietarin (sanoessaan: **Kristus jätti teille esikuwan, että teidän pitää hänen askeleitansa noudattaman**) päättämän, ettei vielä yksikään pyhä ole tehnyt ja kärsinyt niin paljon, että hän saattaisi sanoa: minä olen täyttänyt määrän ja mitan, Kristus ei ole enää minulle esimerkki ja esikuwa; mutta häwetä täytyy hänen kerstamastansa kärsimisestä Kristuksen rinnalla ja olla iloinen siitä, että hän voi siitä osalliseksi tulla ja sitte noudattaa sitä, saantiansa myöden, löydetään hänen askeliansa.

16. Siis on nyt tämä Kristuksen piina ja kärsiminen kaikilla muilla kappaleita korkeammaksi korotettava, pelkkänä kalliina, puhtaana kultana, ja sen rinnalla meidän kärsimisemme mitättömänä pidettävä; sillä vielä ei ole koskaan kukaan (pait tätä Kristusta) niin paljon kärsinyt omainsa taikka muitten ihmisten syntein, ei pienimpään eikä suurimpain tähden. Ja jos kohta se kelpaisi syntein maksoksi, ei riittäisi se kuitenkaan sowitzamaan kenenkään muun kuin hänen omia syntejensä. Mutta ei Kristuksen tarwinnut itsensä tähden ensinkään kärsiä, kuin ei hän (niinkuin tässä epistolasssa eteenpäin sanotaan) tehnyt syntiä; waan on kärsinyt meille esikuwaksi, eikä siksi yksin, waan aarteeksi, niin että sanotaan: minun ja kaikkein ihmisten synnit owat uhratut hänen ristisänsä ja hänen kuolemansa kautta häwitetyt. Täten täytyy siis Pietarin, Maarian, Johannes kastajan ja kaikkein, jotka owat wainosta syntyneet, kirjoituttaa ja luetuttaa itsensä tähän sanaan: Kristus on kärsinyt meidän edestämme.

17. Kolmanneksi on Kristuksella kaikkein muitten suhteen se etu, josta apostoli sanoo profeetta Jesaiaan 53: 9 johdosta:

Joka ei yhtään syntiä tehnyt eikä yhtään petosta ole hänen suustansa löyhty.

18. Itse nyt arwannet, kuinka suuren täytyy tämän ihmisen olla; sillä muutoin ei ole ainoakaan ihmistä maan päällä ollut, joka ei joskus olisi tehnyt syntiä sanoissa tai töissä. **Mutta joka ei puheessa lankee, se on täy-**

dellinen mies, sanoo Jaakopin epistola 3: 2. **Mutta kuka on se, ja mikä on hänen nimensä?** Sellainen on tämä ainoa Kristus (olisi Jaakopin sopinut tähän lisätä) ja perki päin wadtaisia owat kaikki muut yhteen; sillä p. Pietariksi ottaa kaikki muut yhteen joukkoon ja sanoo: **te olette niinkuin esywäiset lampaat y. m., ja sitte tekee hän luv. 3: 18 tämän selwän eroituksen: Kristus kärsi kaikkein meidän synteimme tähden, hurstas wääräin edestä.** Ei ollut eikä vielääkään ole kenkään wiatoin eikä synnitöin, sanoihin taikka töihin nähden. Sillä sana ja työ, puhe ja tekeminen, owat ne kaikki kappaleita, joihin ihmisten koko elämä ja meno on suljettu; niinkuin ne muuallakin raamatussa rinnatusten sioitetaan, esim. Ps. 34: 14, 15: **warjele kieles pahudesta ja huules wilppiä puhumasta. Lakkaa pahasta ja tee hywää.** Mutta puhe on tärkein: oikein opettaa, neuwoa, waroittaa, lohduttaa, nuhdella, tunnustaa totuutta y. m., niissä kaiketi ei ole kenkään niin täydellinen, joka ei joskus toisessa taikka tässä kohden olisi erehtynyt.

19. Sentähden on tämä Kristuksen esimerkki tässäkin kohdassa kaikkein korkein ja kaikkein pyhain mahdolltoin noudattaa; sillä warmaan ei ole kenkään niin röyhkeä ja jumalatoim (pait joka Jumalan lapsesta ja uskowaisesta kristitystä tahtoo tulla walehteliaksi ja perfeleen pyhimyiseksi), että hän tässä paneuisi Kristuksen wertaiseksi ja kehuisi itsensä synnittömäksi sanoissa ja töissä; ja siis on tämä nimi hywin kyllä kunnialla ja toden pysyvä ainoasti Herran Kristuksen nimenä, että hän, eikä kukaan muu, on kärsinyt, hurstas wääräin edestä; sillä heistä ei ole yksikään sanain ja töitten suhteen wanhurstas ja wiatoin, waan täytyy heidän tunnustaa, että se, mitä he kärsiwät, kohtaa heitä heidän synteinsä tähden hywin ansaittuna rangastuksena. Ja etteiwät he ijankaikkisesti jää Jumalan wihan ja ijankaikkisen rangastuksen ja kadotuksen alle, siitä owat kiitollisuuden welaissa ainoastansa tälle wanhurstaalle, joka ilman omaa syytänjää ja itse tarwitsemattansa sitä on mieltä mielin kärsinyt ja maksanut wääräin puolesta ja sowitzannut Su-

malan wihan. Siis täytyy vielä kaikkein pyhään kärsimisen pyhä Herran Kristuksen kärsimisen werhossa, peittää ja kaunistaa itseänsä hänen wiattomuudellansa ja rukoulla koko kristikunnan kansa: **anna meille meidän syntimme anteeksi, ja tunnustaa tämä uskonkappale: minä uskon syntein anteeksi saamisen.**

20. Käsitä kaikki kolme syytä yhteen, joitten perustuksella p. Pietari lehoittaa kristityitä kärsiwällisyyteen kaikissa kärsimisissänsä. Ensiksi hän sanoo: sitä warten olette kutsutut; ja jos kohta teidän täytyy kärsiä raskaasti ja paljo, on kuitenkin Kristus esikuwana edessäanne, jota ette saawuta, ettekä siis taida kerskata ja kopeilla siitä, joskin olisitte jo kärsineet kaikki; sillä ilman sitä olette Jumalan tähden welwoliset kärsimään. Tämä on yksi. Toinen on, ettei Kristus kärsinyt itsensä tähden eikä pakotakaan, waan teidän tähtenne omasta hywästä tahdostansa. Kolmanneksi, oli hän ihan wiattokin ja synnitön, siällisesti sydämmen suhteen ja ulkonaisesti sanoilla ja töillä. Sillä kussa siällisesti sydämmessä on jotain pahaa, se ei woi kauwan salassa olla; sen täytyy myös ulkonaisesti ilmaantua, kumminkin sanoissa, niinkuin Kristus sanoo: **sydämmen kyllyydestä juu puhuu Matt. 12: 34.**

21. Miksi sitte walittaisitte kärsimisianne tahi estelisitte itseänne kärsimästä, mitä kumminkin hywin kyllä synneillänne olette ansainneet, olisittepa paljo enää ansainneet kärsiä ijankaikkisesti; mutta Jumala juo ja antaa anteeksi teille ijankaikkisen kärsimisen Kristuksen tähden, ja tahtoo teitä kantamaan kärsiwällisyydellä tätä vähää, synnin kuolettamiseksi lihassanne ja weressäanne. Ja että se tuli teille sitä huofiamunaksi, on Kristus itse käynyt teidän edellänne ja on antanut teille esikuvan kaikkein korkeimmasta kärsimisestä ja täydellisimmästä kärsiwällisyydestä, jollaista ei ole toista maan päällä. Sillä siinä kärsii kofia majesteetti, Jumalan ainoa Poika itse, raskaimman, pillakallimman tuokan, piinan ja ahdistuksen (jota muutoin paljas ihmisellinen luonto ei kestää) ruumiin ja sielun suhteen, ja kärsii meidän syntisten ja firotuin tähden ja tähän li-

fässi wiattomana ja ainoastansa wierasten (se on, meidän kaikkein) synteimme tähden.

Joka ei firomnut, koska häntä firottiin, ei nhannut, koska häntä nhattiin.

22. Pietari, taitaaksensa sitä suuremmalla painolla lehoittaa ja taituttaa meitä tällä Kristuksen kärsiwällisyyden esimerkillä, selittää sitä yhä edelleen ja kuwaa sen oikiasa karwasaan ja kaikkein asian haarain suhteen, jotka owat sen etuna kaikkiin muihin nähden. Hän on sanonut, ettei hän tehnyt yhtään syntiä, eikä yhtään petollista tahi moittittawaa sanaa hänen suussansa löydetty. Miksi sitte wainosivat, ristiinnaulitsivat ja tappoiwat juutalaiset hänen? Kysy siitä koko hänen elämänsä historiaa. Ei kenkään taitanut nuhdella häntä ainoastakaan synnistä, niinkuin hän itse haastaa wihollisiansa todistamaan, jos hän oli teidän loukannut, taikka jotain wäärin opettanut taikka tehnyt. Waan tätä hän teki: hän kulki ympäri, on tuonut Juudan kansalle Jumalan armon ja autuuden, julistanut Jumalan sanaa, tehnyt sokiat näkewiksi, sairaut terweiksi, ajanut pois perkeleitä, ja ruokkinut suuria ihmisjoukkoja, koska heillä ei ollut mitään syötävää. Lyhyesti: koko elämänsä, sanoissa ja töissä oli hän sula totuus, hywyys, hywäätelewäisyys ja apu. Siitä täytyi hänen kiitoksena ja palkkana ottaa, että he häntä wihosivat, firosivat, pelkästä paatuneesta, jumalattomasta, perkeleellisestä pahundeesta, eiwätkä taitaneet la'ata wainoomasta häntä, kunnes oliwat saaneet hänen ristinpuuhun, kussa hänen täytyi häpiällisimmästi, alastomana ja paljastettuna rippua kahden ryöwäriin keskellä, sellaisena, joka ei ollut mita mahdollinen maata koskettamaan ja ihmisten parissa elämään.

23. Ja waikkei hänen olisi tarwinnut sellaista kärsiä, taikka olisi sitte saattanut lakata hywää tekemästä ja auttamasta, nähdesjänsä kaikki menewän hulkaan juutalaisisjansa, ei hän kuitenkaan sitä tehnyt, waan on kärsimisessänsä, ristinpuussa jo rippuesjansa, tehnyt hywää ja rukoullut wihollistensa puolesta. Niin, hänellä oli kyllä hywä oikeus ja syy, kuin myös walta ja woima (he, näetsen, tekivät hänelle

koko maailman nähden vääryyttä, hänen pettäjänsä ja tuomarinsa, niimpä kaikkein luontokoppalten todistuksen mukaan, ja vielä siihen lisäksi pilkkasivat häntä katterimmasti, hänen jo puussa riippuessa) kostaa sellaisille kiroville ihmisille, taikka toivottaa toisaalta heille pahaa eli kirotta, niinkuin olivat ansainneet, mutta ei hän kuitenkaan tehnyt mitään sellaista, vaan kärsi kaikki, mitä he hänelle tehdä taivivat, suurella hiljaisuudella ja sanomattomalla kärsivällisyydellä. Niin, vielä viimeisessä häädässään teki hän heille hyvää ja rukoili taitvaallista Isäänsä heidän puolestaan, niinkuin sitä myös profeetta Jesaias 53 luvunsaan kirkkaasti kertoo ja ylistää.

24. Katso, onhan tämä laikin puolin mainio, täydellinen esimerkki korkeimmasta kärsivällisyydestä, jossa niinkuin peilissä saatamme katella itseämme ja jossa meillä on kyllä oppimista, että edes kuitenkin vähäsenkin noudattaisimme häntä. Mutta ilman syytä ei ylistä p. Pietari häntä eritenkin tämän asian suhteen, ettei hän kironnut, koska häntä kirottiin, ei uhannut y. m. Sillä tämä on pahin, joka tekee kärsimisen luonnollisesti rasaskaaksi ja ihmisen kärsimättömäksi, jos hänelle ei ainoastansa tapahtu väkivaltaa ja vääryyttä ja kärsi syyttömästi, vaan on lisäksi waadittu näkemään sellaista ylötöntä kohtuuttomuutta, että juuri ne ihmiset, joille hän on kaikkea hyvää ja paraimpia hyviä töitä osoittanut, niin pahasti ja häilysti kiittävät häntä siitä. Sellainen hävyttömyys kiittämättömyys tekee luonnolle yleensä kiipää, ja panee sydämen ja weren kuohumaan, niin että se olisi aivan mieluisin kostamaan ja rupee wahtoamaan mieltänsä, jos ei se muuta taida, kuitenkin kirotulla, häväisemisellä ja uhkauksilla y. m. Sillä ei liha ja veri voi itseänsä siihen määrään hillitä, että se kaikkesta hyvästä teosta ja hyvydestä ottaisi hyväksensä vaan paljasta pahaa ja päälliseksi wakenisi ja janoisi: kiitos Jumalan!

25. Mutta tätä vastaan katso kuitenkin tätä esimerkkiä ja opi Kristuksesta nuhtelevaan itseäs. Miksi, weikko, walittaisit, nähdesiäs, kuinka paljo suurempaa, raskaampaa ja pahem-

paa on kohdannut rakasta Herras ja uskolista Wapauttajaas, itse Jumalan Poikaa, ja hän ei ainoastaan kärsinyt kaikkia kärsivällisyydellä ja suutansa awaamatta, vaan on rukoillut niittenkin tähden, jotka hänelle sellaista tekivät? Oi, kuka tässä olisi itseänsä häpeemättä, jonka sydämessä vaan on kristillinen werenpisara jäljellä, nuri-semiestansa kärsimisesjäsä, koska hän kuitenkin Jumalan silmissä on täynnä syntiä ja ansainnut paljon pahempaa? Riivattu, keltwotoin, kirottu palwelia on hän, joka ei tässä tahdo seurata Herransa, vaan on mielestäänsä jalompi ja parempi ja wihastuu wihassa ja walittaa itsellensä tapahtuvan suuren vääryyden, minkä hän kuitenkin on hywin ansainnut, ja kärsii paljon vähemmän, kuin hänen rakas, hurstas ja wiatoin herransa. Jos hänen, weljeni, on tähtynyt kärsiä sellaista korkeimmasta hyvästä työstänsä, niin älä pidä raskeana kantaan hänen jälkeensä vähästä kappaleesta sellaisesta kärsimisestä, äläkä sentähden kiukuitele ja kirottele; mihiin sinulla on sitäkin vähemmän syytä, kuin itse sinä olit niitä, joka synneillä saatit Kristuksen ristipuuhun.

26. Tässä ehtiä sanot: kuinka? eikö hän myös kironnut vastaan, koska hän ewankeliumissa kutsuu fariseukset ja kirjanoppineet ulkokulatuiksi, murhamiehiksi, käärmeiksi ja kyykkäarmeeksi? Ja kuinka monta woi huutaa hän heidän ylitensä Matt. 23 luvussa? Wastaus: me kai hywinikin mielellämme noudattaisimme tätä esimerkkiä, saadaksemme rohkiasti kirotilla ja halusta lyöä; sillä sitä olisi paljo helpompi tehdä, eikä siihen tarvittaisi yhtään mestaria. Mutta, sanoo p. Pietari, asian kanta on tämä: sinä hetkenä, jona hänen, wirkansa toimitettua, totuuden sanottuansa, nuhdeustuansa walheita, ja juuri sentähden saatuaansa ristin kaulaansa, kärsimän piti ja nyt täytyi kärsimisellä päättää, nyt ei kironnut hän jälleen, vaan teuraslampaan tawoin (sanoo profeetta Jesaias 53: 7) antoi hän teurastaa itsensä, suutansa awaamatta pilkkaajiansa ja murhaajiansa vastaan.

27. Sentähden pitää meillä tästä oleman oikia eroitus. On, näethän, kahtalaista haukkunista eli kiroomista ja uhkausta; toinen on

wirallinen, joka tapahtuu Jumalan tähden; toinen on ihmisen, joka ulkona wirasta tekee sel- laista oman itsensä puolesta. Wirka, jota Kris- tus maan päällä toimitti ja hänen jälkeensä kaikki siihen kutsutut, on welwollinen sanomaan totuuden ja rankaisemaan pahaa; tämä on tar- peen Jumalan kunnian sekä sieluin autuuden tähden. Sillä jos jokainen olisi totuutta pu- humatta, kufapa kääntyisi Jumalan puoleen? Ja sellainen nuhdewirka on jumalallisen ja kris- tillisen rakkauden työ. Sillä sen on Jumala pannut isän- ja äidin-säädynkin welwollisuudeksi; waikka Jumala onkin luontoon istuttanut kor- keinman rakkauden lapsia kohtaan, niin täytyy kuitenkin vanhempain, jos he muuten hurstkaita ovat ja lapsensa vikein rakkaina pitävät, olla nauramatta ja hyvänä pitämättä lastensa totte- lemattomuutta, huomattuaansa sen, waan heidän on se rankaiseminen sanoilla sekä kirwelewällä witsalla. Nämät ovat wikalhyöntiä ja rakkau- denhyöntiä. Ne ovat welwollisuutemme, niitä on Jumala käskenyt. Ne eiwät ole wahingol- lisia, waan hyödyllisiä, niinkuin Salomo, sa- nanl 13: 24, sanoo: **joka witsaansa jäänstää, hän wihaa lastansa, waan joka häntä ra- kastaa, hän aikanaansa sitä kurittaa.** Ja Je- sus Syrakki: **joka lastansa rakastaa, se pi- tää hänen aina kurissa, että hän sitte saisi ilon hänestä,** Syr. 30: 1.

28. Niin saa siis jokainen ja pitääkin jo- kaisen toruap kussa wirka eli lähimäisen tarwe waatii ja on hyödyllinen parannukseksi, niin- kuin Salomo taas sananl. 27: 6 sanoo: **hy- wän suowan haawat ovat uskolliset, mutta wainoojan suunnantamiset ovat petolliset** y. m. Sillä hyviä ovat sanat ja ihmiset, jotka läh- tewät rakkaudesta ja uskollisesta sydämmeestä; sitä vastaan taitaa wihollinenkin hywin kyllä antaa makeita, fileitä sanoja petollisesta, katte- rasta sydämmeestä, ja antaa sinun pikemmin mennä menoas turmioon, kuin hän waroittaa sinua wahingosta ja pelastaa sinun nuhteella turmiosta. Täytyyhän toki uskollisen, hurstkaan lääkärin tarpeen tultua leikata jäsen ruumiista, fairaan suurella kiwulla, pelastaaksensa koko ruu- miin.

29. Samate p. Baawali kästee hurstkaita piispoja pitämään päälle sekä hywällä että so- pinattomalla ajalla, rankaisemaan, nuhtelemaan, neuwomaan kaikella todella (2 Tim. 4: 2; Tit. 2: 15). Sillä jos niitä, jotka syntiä ja wää- ryyttä tekewät, wielä lisäsi kiitettäisiin tahti ää- nettömyydellä wahwistettaisiin pahaan, sehän ei olisi rakastaa, waan tykkänään luoda perkeleen ja kuoleman huomaan.

30. Sellaisesta rakkaudesta ja uskollisesta sydämmeestä toruikin ja nuhteli Kristus wiras- sansa, eikä sillä woittanut muuta, kuin wihaa ja wainoa, ja, niinkuin sanotaan, haki lyömi- siä; mutta hänen on wirkansa tähden tähtynyt niin tehdä, ja on sen tehnyt, kääntääksensä heitä heidän sokeudestansa ja pahuudestansa, ja pe- lastaaksensa heitä perikabosta, waikka kohta hä- nen sentähden tähtyi odottaa ja kärsiä wainoa, ristiä ja kuolemaa. Mutta nyt toimitettuaansa sellaista wirkaa ja kärsimisen hetken tultua, on hän kärsiwällisyhdelläkin kärsinyt ja sallinut hei- dän itsellensä tehdä, mitä pahaa suinkin taissi- wat, heille osoittamasta rakkaudestaansa ja hy- wäatekewäisyhdestänsä; ja on niin tuihi wähdän heitä kironnut, uhannut ja wihastunut heihin, että hän, woikuen ristiässä, mitä häpiällisimmästi pillattuna, rupee rukoilemaan heidän puoles- tansa suurella huudolla ja itkulla: **Isä, anna heille auteeksi,** y. m. Tämähän onpi sydän täynnä pohjatonta rakkautta, joka ankariinmasa kärsimisesjäsä tähän määrään saakka armahtaa wihollisiansa ja tekee heille enemmän hywää, kuin isä ja äiti taitaa tehdä lapsellensa, taikka toinen ihminen toiselle.

31. Katsso, näin on eroitettu toruminen ja nuhde wiran puolesta ja rakkaudesta sellai- sesta torumisesta, joka tapahtuu omaista wihasta ja wainosta; mutta maailma, kuultuaansa sellai- sen eroituksen, on tähän nähden niin kawala ja wiefas, että se kääntää nurin ja jekoittaa ne kaks kappaletta yhteen ja sanoo oman koston- himonsa wirkawihaksi ja rangaitukseksi. Esi- merkiksi, jos saarnaaja tahtoo olla konna, woipi hän hywin jähdyttää mielipahansa ja kostaa it- sensä haukkumisella ja kiroomisella saarnatuo- lissa oikein mieltänsä myöden ja sitte sanoa,

tehneensä sitä wirkanja puolesta ja ihmisten parannukseksi. Samoin myös, koska tuomarilla, pormestarilla tai wirkamiehellä on äkää joutakuta vastaan ja halua kurittaa häntä, ei taida hän helpommin kostaa itseänsä, kuin hänelle uskotun wiran nimesä, jonka welvollisuus on rangaista pahaa. Paljon sellaista nyt tehdään maailmassa, opittuansa meidän saarnaamastamme ewankeliumista, werhoomaan ja kaunistamaan pahuttansa ja koiruuttansa jumalallisen, heille uskotun wiran nimesä; niinkuin he ainakin tekevät Jumalan sanan ja nimen häpiällisten töittensä werhoffi. Mutta kuka woi estää sitä ja tehdä perkeleen lapsia hurškaiksi? Jotainen, joka tahtoo kristitty olla, katsokoon eteensä, kuinka hän luulee vastaawansa sen, sillä Jumala ei salli pettää itseänsä, joka aikansa on auttawa wäärhyttä ja kiisaa kärsiwää wiatonta ja on ne muutkin kyllä rangaituksellansa löytävä. Edespäin sanoo p. Pietari:

Mutta antoi hänelle koston, joka oikein tuomitsee.

32. Kuka on p. Pietarille sanonut, millisiä ajatuksia Kristuksella on ollut ristissä? Usken hän sanoi, ettei hän kironnut eikä aikonut kostaa, waan osoitti päin wastoin myrkyllisille wihollisillensa sulaa rakkautta ja hywyttä; kuinka, onko hän antanut sellaisen pahuden kelwata itsellensä? Hänpä ei saanut mielistyä siihen, eikä kiittää sitä, että he hänen syyttömästi naukasivat ristiin ja tappoivat. Ei pidä perkeleen joukkoinensa hyötymän siitä eikä siihen kantaan asiaa saattaman, että he saisivat kiisata ja waiwata Kristusta ja hänen pyhiänsä kaikin ta-woin, ja että näitten pitäisi, ei ainoastansa kärsiwällisesti sellaista kärsimän, pyytämättä kostoa ensinkään, waan myös lisäsi kiittämän heitä ja ylistämän sentähden, ikään kuin olisivat oikein ja hywin tehneet. Eipä wainen, sitä älköön millään muotoa tehtäkö. Sillä kuinka taidettaisiin sanoa minun wiattomasti kärsineen, jos minun täytyisi omalla suullani tunnustaa ja sanoa minulle oikein tapahtuwan ja sen hywin tehdyksi? Sentähden waroitaa p. Pietari itse tässä epistolasssa muutaman kerran kristityitä, etteiwät he kärsisi pahantekijinä, war-

laina tai murhaajina y. m. Mutta jos kärsin wiattomana ja minulle tapahtuu wäärhyys, en saa sitä hywäksyä eikä wahwistaa wihollistani synneisjansä; sillä siten olisin ne ottanut päälleni ja tehnyt itseäni syylliseksi. Sitte olisi perkeleen, paawin, hirmuwaltiain asia hywä, ja niin he mielellänsä tahtoisiwatkkin sen olemaan. Sillä he eiwät tyhdy siihen, että murhaawat wiattomia ihmisiä, waan tahtowat lisäksi sen olemaan oikein tehtynä ja meitä tunnustamaan pahoin tehneemme. Sen tehköön ilkiä perkele, waan ei yksikään kristillinen syhdän.

33. Niin, he sanowat: onhan sentään kirjoitettu: teidän tulee kärsiä, eikä kiroilla wastaan, waan kiittää Jumalaa siitä ja rukoilla wihollistenkin puolesta. Onpa totta niinkin; mutta paljon toista on kärsiwällisesti kärsiä ja wihollisillekin suoda hywää ja rukoilla heidän puolestansa, ja toista on sanoa heidän tekewän oikein. Sillä en saa luopua totuuden tunnustuksesta, waan syhdämmellä ja suulla on minun pitäminen kiinni wiattomuudestani; waikk'eiwät tahdo kuulla sitä sanaa, tulee kuitenkin syhdämeni antaa minulle se todistus, että minulle tapahtuu wäärhyys, ja tulee minun ennemmin kärsiä, jos taitaisiwat tappaa minun kymmenen kertaa, kuin wastoin omaa tuntoani tuomita itseäni. Sentähden on Pietarinkin tahtonut lisätä tähän tämän asian, ettei Kristus totta kyllä kironnut eikä uhannut; mutta ei sen wooksi kuitenkaan hywäksynyt, mitä he hänelle tekivät. Mutta kuinka sitte tehtäköön? Jos kärsimme ja kuitenkin syyttämme wihollisiamme wäärhydestä; niin tekewät päin toisin, he tahtowat pitää koko maailman edessä sen nimen ja kunnian, että tekewät meille oikein; tahtowatpa lisäksi (kuten Kristus muualla sanoo) tehneensä suuren jumalanpalveluksenkin siinä, että tappawat meidän. Kuka tahtoo tässä nyt tuomita ja eroittaa?

34. Tässä p. Pietari sanoo Kristuksesta: **hän antoi hänelle koston, joka oikein tuomitsee.** Kuinka hän toisin tekisi? Kuin hän tietää heidän tekewän itsellensä wäärhyttä ja tahtowat kuitenkin pidettää oikein tehneinä, eikä ole tähän nähden tuomaria maan päällä, tähtyy hänen kaifeti uskoa tämä asia taitwällisen

Jhsnsä (oikian Tuomarin) huomaan. Sillä hän näki warsin hywin, ettei tämä synty eikä pilkka jää rankaisematta, näkipä tuomion jo päätetyksi, miehen hiotuksi ja enkelit käsketyiksi turmelemaan Jerusalemin, niinkuin hän ennen kärsimistänsäkin, matkustaessaan Jerusalemiin ja nähtyänsä kaupungin, ennakolta julisti ja itki sitä. Sentähden rukoilee hän myös sen edestä ja sanoo: rakas Jsa! minun täytyy jättää asia sinun huomaas, kuinka he eivät tahdo kuulla eikä nähdä, mitä tekewät; sillä aiwan hywin tiedän heidän täten waan juoksewan sinun wihas ja kaubian rangastukses alle; mutta minä rukoilen sinua antamaan heille anteeksi, mitä he minulle tekewät. Niin olisikin heille annettu anteeksi, jos sitte apostolein saarnasta olisivat kääntyneet, eikä enää wainonneet hänen sanaansa eikä siis katumattomina saattaneet itsellensä viimeistä rangastusta.

35. Katso, näin mekin tehkäämme kärsimiseskämme: älkäämme hyväksyvä taikka suostuwa siihen, mitä he meille tekewät, mutta älkäämme myöskään etsiwä kostoa; waan jättäkäämme asia Jumalan haltuun, joka on sen tyllä tuomitsewa. Sillä emme kuitenkaan saa nauttia oikeuttamme maailman edessä; sentähden täytyy meidän uskoa se hänen haltuunsa, joka oikein tuomitsee, eikä jätä sellaista sanansa ja uskovaistensa pilkkaamista ja wainoamista rankaisematta. Me tahdomme rukoilla heidän puolestaan, että he kääntyisivät ja wälttäisivät tulewaisen wihan ja rangastuksen, niinkuin teemmekin.

Me pyyhämme ja rukoilemme sydämestämme, että, jos mahdollista on, vielä muutamakin piispa ja hirmuwaltia, jotka ewankeliumia wainoowat, kääntyisivät; mutta jollei se ole mahdollista (niinkuin nyt jo walitettawasti on syhytä peljätä, kuin heitä jo niin lauman ja paljon on neuwotuu, rukoiltu ja parasta pantu ja he kuitenkin owat röykkiästi rajunneet tunteetua totuutta vastaan), täytyy meidänkin jättää heidät Jumalan tuomion waltaan; mitä enempää pitäisi meidän ja taitaisimme me tehdä? Warma olen siitä, ettei ewankeliumin uykyinen ylönmääräinen wainominen ja pilkkaaminen jää rankaisematta; sen täytyy kerta tuomion eteen, se on ihan warma, paawikunnan ja Sakjan maan täytyy se maksaa. Me saarnaamme, neuwomme, rukoilemme ja pyyhämme vielä tekemään parannusta; mutta kuin he eivät tahdo

kääntyä, waan ainoastansa wahwistawat itsensä katumattomassa menoossansa, mitä saattamme muuta tehdä, waan myös sanoa: rakas Jsa! sinulle olkoon tämä asia uskottu. Sinä taidat ja olet heitä rankaisewa ja walitettawasti mitä kauheimmasti.

36. Katso, tämä on Kristuksen esimerkki, maalattu ja kuwattu esikuwaksi koko kristikunnan noudatettawaksi. Sen tulee, niinkuin p. Pietari toisessa paikkaa sanoo, warustaa itsensä samalla mielellä ja ajatuksella, että hänkin näin kärsisi ja ajattelisi: jos Kristus, Herrani ja Pääni, on minun tähteni kärsinyt niin suurella kärsiwällisyydellä ja hiljaisuudella; kuinka paljoa enemmän pitää minun niin tekemän! Sillä mitä wahingoittaisi sellainen kärsiminen minuaan, kuin tiedän sen kelpaawan Jumalalle? Jheskensä se, totta kyllä, ei ole niin täydellinen ja kallis, waan juuri rakkaan Wapahtajani tähden, että hän on kärsinyt minun hyväkseni. Tiedämpä senkin, että wainoojani kaubiasti rikkoivat Jumalaa vastaan ja rientäwät hänen wihansa ja tuomionsa alle. Miksi siis olisin kärsimätön ja pyytäisin kostoa? Ompahan Jumala jo ylöns paljon kunnioittanut minua, mielistyen kärsimiseeni ja rangastusten wihollisiani ylöns ankarasti. Mitä hyötyä on minulla siitä, että he ijankalikkisesti palawat helwetissä? Ennemmin rukoillen ja tehnen, mitä suinkin taitanen, että he kääntyisivät. Mutta jollei se kään auttaisi, ja jolleiwät he suoraan muuta tahdo, täytyy minunkin uskoa ja antaa asia Herran huomaan.

Joka meidän syntimme itse uhraisi omassa ruumiissansa puun päällä, että me syhneistä pois kuolleet eläisimme wanhurskandelle.

37. Tässä kuulet oikian saarnan Kristuksen kärsimisestä, kuinka p. Pietari ei ainoastansa opeta yhtä kappaletta Kristuksen kärsimisestä, waan asettaa rinnatusten molemmat, wotman eli hyödytyksen ja esimerkin, kuten p. Paawalinkin tapana on tehdä. Sillä tässä tekee apostoli Kristuksen kärsimisen uhriksi synteimme tähden. Se ompi sellainen työ, johon Jumala niin hywin mielistyy, että hän sillä sowitzetaan ja ottaa sen vastaan koko maailman syntien maksana. Mutta nyt on Jumalan wiha syn-

nin tähden niin suuri, ettei kukaan muu saa sitä poistetuksi, vaan tämä ijankaikkinen persoona, Jumalan Poika; hänen itse on tähtynyt tulla uhriksi ja naulauttaa itsensä ristin puuhun. Se on alttari, jolla hänen äärettömän rakkautensa tuli kokonansa poltti ja kulutti tämän uhrin, tähän lisäksi on hänen itse tähtynyt olla sellaisen uhrin ylimmäisenä pappina. Sillä maan päällä ei taitanut kukaan muu (kuin kaikki olivat syntisiä ja saastaisia) uhrata Jumalalle hänen rakasta Poikaansa, joka oli päänsä ilman syntiä; niinkuin tätä päin vastoin kuitenkin anttikristuksen papit messustansa häpeemättömästi kerskaavat. Tällä ainoalla uhrilla on nyt syntimme poistettu ja meille armo ja anteeksi antamus ansaittu; jota emme taida muutoin, kuin ainoasti uskolla, ottaa vastaan.

38. Mutta tässä hän erittäin osoittaa päätarjoituksen, mitä sellainen sielunamme uhrattu uhri on meissä vaikuttava ja mikä Kristuksen piinan ja kärsimisen hedelmä on, ettei sitä unohdettaisi ja laiminlyötäisi opettaa kristinuskossa. Hän sanoo: Kristus on ottanut syntimme päälensä ja niin kärsinyt, että ainoastansa häntä sopii kutsua uhriksi kaikkein meidän synteimme edestä. Mutta ei sellaista uhria uhrattu sitä warten, että pysyisimme entisinä; vaan sen tulee vaikuttaa meissä, että pääsemme synnistä vapaiksi ja elämme, ei enää synnille, vaan wanhurskaudelle. Sillä jos synti on hänen kauttansa uhrattu, tähtyyh sen myös tulla kuoletuksi ja häwitetyksi; sillä uhrata on yhtä kuin teurastaa ja surmata. Sillä wanhasssa testamentissa piti kaikki uhrit tuotaman Jumalan eteen teurastettuina ja tapettuina. Mutta kuin synti on kuoletetu, ei ole sitä kuoletetu siinä mielessä, että me siinä vielä pysyisimme ja eläisimme.

39. Sentähden ei saa terweellistä oppia Kristuksen armosta ja syntein anteeksi saamisesta selittää siihen suuntaan, että saattaisimme edespäin elää samoin kuin ennen olemme eläneet ja tehdä, mitä tahtoissimme. Ei siitä seuraava, sanoo p. Paawali Rom. 6: 1, 2, 6, 7, 8, että me nyt, ollessamme armon alla ja omistaessamme syntein anteeksi antamusta, saissimme

M. Luther. Kirjko-Postilla.

elää synneissä. Sillä me, jotka synnille kuolleet olemme, kuinka pitäisi meidän vielä siinä elämän? Sillä senpätähden juuri olemme siitä kuolleet, ettei se sille eläisi ja hallitsisi meissä. Sillä sitä wartenpa juuri onkin se Kristuksessa kuoletetu ja surmattu hänen pyhässä ruumiissansa, että se meissäkin kuoletettaisiin.

40. Tässä nyt itse tarkkaa, kuinka uskot ja elät, että sellainen Kristuksen kärsimisen työ sinussakin ilmestyi ja täytettäisiin. Sillä jos sen olet uskolla oikein käsittänyt, niin pitää sen osoittamankin itsensä, että se woi sinussa hylitä ja kuoletaa synnit, niinkuin ne hänen kuolemansa kautta jo owat ristiin naulatut ja kuolleet. Mutta jos sinä yhä edelleen elät synneissä, et taida sanoa sitä itseässä kuoletetuksi, vaan sinä ainoasti petät itseäs, niin, omalla todistuksellasi soimaat itseäs walheesta, kerskaten itseäs Kristuksesta, jossa kaikki synnit owat kuoletetut, koska ne kuitenkin sinussa elävät niin wälewästi. Sillä warsin huotiaa on nähdä, etteiwät nämät taida sopia yhteen, että synti on kuoletetu ja että se kuitenkin elää meissä, olla synnistä vapaa ja kuitenkin istua siinä kiinni wangittuna; niinkuin tästä ennenkin on lawiammin puhuttu.

41. Pitäähän, sanoo p. Pietari, näitten molempain aslain oleman meissä, niin että uskomme Kristuksen kuolettaneen synnin oman ruumiinsa uhrin kautta ja siitä lunastaneen meitä, jota emme olisi saaneet toimeen kaikella ruumiillamme ja elämällämme, ja että, koska nyt synti hänen kauttansa on kuoletetu, mekin enämmin ja enämmin pääsisimme ruumiissamme siitä vapaiksi ja edespäin eläisimme wanhurskaudelle, kunnes wihdoin kuoleman kautta pääsemme siitä kokonansa vapaiksi. Siis, jos ennen olit huorintekijä, ahne, kade, pahanillinen y. m., pitää sen laiken nyt oleman kuolleen, Kristuksen kautta surmatun ja sinulle uskon kautta hänen uhrinsa lahjoitetun ja tästä lähtien sinussakin lakkaaman. Jollei se tapahdu niin et kerskanne Kristuksesta ja uskosta. Sillä waikka hän on sinun edestäs kuollut ja syntisi makaawat hänen hartioilansa ja joutuwat surman saaliiksi, et ole kuitenkaan sinä niistä vapaa, kuin et pyydäkään

niistä päästä, etkä käsitä ja pidä Kristusta aar-
teinensa omanas uskon kautta etkä hänen esi-
kuvasjansa elämän ja töitten kautta.

42. Tässä sanot: opetathan kuitenkin itse
meidän kaikkein olewan syntisiä eikä maan päällä
elävän ainoatafsaan pyhää ilman syntiä. Sillä
täytyyhän meidän tunnustaa tämä uskonkappale:
minä uskon syntein anteekfi saamisen,
ja rukoilla: anna meille syntimme anteekfi.
Vastaus: aiwan niin, sillä kannalle et kaiketi
maan päällä asiaas saa, ettäs olisit warfin täy-
dellisesti puhdas ja synnitöin, muutoin et tar-
witfi enää uskoa etkä Kristusta. Mutta se
ei ole tarkoitus, ettäs aina pysyisit sellaisena,
millinen olit ennen kuin uskon kautta sait syn-
tis anteekfi; sillä minä puhun sellaisista syn-
neistä, joita tieton ja ehdon tahdon noudatit ja
joišta fentähden omatuntos sinua nuhtelee ja
tuomitsee. Näitten pitää sinussa oleman kuol-
leet, se on, sinun pitää oleman sellaisen, ettei-
wät ne hallitse sinua, waan että sinä hallitset
niitä ja wastustat niitä ja rupeat kuolettamaan.
Ja waikka sitte joskus erehdyt ja horjahdat, tu-
lee sinun kuitenkin kohta taas nousta ylös, tart-
tua anteekfi antamiseen ja taas uudestaan ru-
weta kuolettamaan sitä.

Jonka haawain kautta te olette terveiksi tulleet.

43. Ei hän taida tyllin tarpeeksi ylistää
ja selittää Kristuksen kärsimistä ja kertoo tästä lä-
hes koko Jesaiaan 53 luvun. Ja huomaa, kuinka
hän aina rinnatuksen asettaa nämät kaikki kap-
paleita, joissa paino on, oikein eroittaaksensa
meidän työmme, joka seuraa hänen esimerkkiänsä,
Kristuksen ansoista, jonka usko käsitää. En-
siksi kuuluu: hän uhrafi syntimme ristin puussa
ja me olemme hänen haawainja kautta ter-
weiksi tulleet. Tämä on pää-asia, joka koto-
nansa ja yksin hänelle tulee. Tämä on suo-
raan ja puhtaasti opetettava ja uskottawa was-
toin perfelettä ja hänen seuraansa, näin säilyt-
täksemme Kristukselle hänen kunniansa ja wir-
kansa puhtaana, josta koko autuutemme on.
Kuitenkaan emme saa toistataaan kappaletta un-
hottaa, wääräin kristittyin tähden, jotka kuule-
wat ainoastansa ensimmäistä kappaletta itseänjä

parantamatta: niin ett'emme, jos nyt olemme syn-
neistä wapaat ja terveet, sittemmin enää saas-
tuta itseämme synneillä. Sillä kussa näitä mo-
lempia kappaleita ei oikein harjoiteta, siellä mo-
lempiin nähden tapahtuu wahinko: edelliset, jotka
opettawat ainoastansa töitä, turmelewat oikian
opin ja uskon; nämät, jotka siksensä jättäwät
opin Kristuksen esimerkistä, turmelewat ewanke-
liumin woiman ja hedelmän.

**Sillä te olitte niinkuin ekshwäiset lam-
paat.**

44. Hän lausuu tässä suoraan ja sel-
wään, mitä sanonut olen, ettei meidän työs-
tämme ja ansoitamme ole, päästä synnistä ja
kuolemasta wapaaksi, waan yksin Kristuksen ha-
awain ja kuoleman on tähtynyt se waikuttaa.
Hän tahtoo sanoa: teille ei se maksanut mitään,
ei werta eikä haawoja, niin, sen eduksi ette tai-
taneet mitään tehdä; sillä te olitte wain kuin
kurjat, ekshwäiset ja kadonneet lampaat, Suma-
lasta erotetut, helwettiin tuomitut, osaamattanne
itseämme neuwoa taikka auttaa. Semmoisia owat
kaikki ihmiset ilman Kristusta ja hänestä ulkona,
niinkuin profeetta Jesaiaa, jolta nämät sanat
owat lainatut, wielä selwemmin 53: 6 sanoo:
**me waelsimme kaikki ekshwäisiä niinkuin lam-
paat, itsekukin meistä poikkesi omalle tiel-
lensä. Se on: kutuka ikänä olimme, mitä ikänä
yritimme, yhä kauwemmaksi waan Sumalasta
poikkessimme; ja Ps. 14: 3: he owat kaikki
poikenneet pois ja kaikki owat kelwottomat;
ei ole yhtäkään, joka hywää tekee, ei ainoaa-
taan.**

45. Tämän julkisesti osoittawat työt ja
kokemus, kuinka maailma aina on jakaunut niin
moneen ja monellaiseen epäjumalanpalvelukseen
tahi wäärään jumalanpalvelukseen ja taikau-
toon (sillomkin, koska tilan Jumalan kansassa
olisi pitänyt oleman parhaimman), toinen juoksi
sinne, toinen tänne ja aina etsiwät etsimistänsä,
kusta löytäisiwät tien taitwaasen, ja tuliwat kui-
tenkin yhä kauwemmaksi siitä. Niinkuin lau-
masta ja paimeneistanja kadonnut ja ekshwänyt
lammas ekshwäy sitä enämmin, jota kauwemmaksi
se juoksee ja kuulee muukalaisien ääntä ja pa-
tenee wauhkona, kunnes hän kotonansa joutuu

perikatoon, pait jos hän taas kuulee paimenensa äänen. Ei mahda siis kukaan kerskata, itse löytäneensä oikiaa tietä ja ansainneensa elämälänsä Jumalan armoa ja lunastusta synneistä, waan kaikkein täytyy tunnustaa ja todistaa raamatun kanssa, että kaikki olemme olleet paljaita efsywäisiä lampaita ja ainoastansa waan kummituksi paenneet paimenestamme ja wapahatajastamme, kunnes hän on meidän tykönsä kääntänyt.

Waan nyt te olette palanneet teidän sielunne paimenen ja piispan tykö.

46. Olette nyt kuulleet paimenenne äänen, joka palautti teidän tykönsä epäjumaluudesta ja kaikellaisesta efsymyksestä; sitä ette ansainneet, waan se on teille toimitettu hänen haawain ja werensä kautta. Sentähden warokaat ja eläkää myös niin (tahtoo hän sanoa), kuin selkaiset lampaat, jotka eiwät enää ole efsywäisiä ja kadonneita, waan käännettyjä ja palautettuja seuraamaan rakasta wapahatajansa, jossa teillä on sekä hurstas paimen, joka kaikella ahkeruudella kaitsee ja hoitaa teitä, että myös uskollinen piispa, joka kaikin painoin walwoo suojelehtensa teitä ja pysyttääksensä teitä parisanssa.

47. Nämät sanat owat ylenmäärin suloiset ja lohdulliset, waikka epäjumala-pappimme ja warjopispamme owat häpiällisesti pimitäneet ja turmelleet tuon kauniin piispan nimen; samoin kuin antiikristillisen hallitukseensa kautta owat nurin wääntäneet ja turmelleet nämätkin sanat: hengellinen ja seurakunta, jumalanpalvelus, pappi y. m. Sillä hengelliseksi piti kutsuttaman ainoastansa ne, jotka kristuksen haawain kautta owat lunastetut synneistä ja myös pyhästi eläwät. Mutta nyt on tämä nimi joutunut pois oikeista kristityistä ainoastansa paawin woidelluille kaljupäille ja kerityille. Samoin mekin, kuultuamme sanan piispa, ajattelemme waan noita korkeita huippuhattuja ja hopeaisia sauvoja; itänä kuin olisi siinä kyllä, että asetellaan sellaisia naamaria kirkkoon, kuin weistettyjä tahi halattuja epäjumalain kuvia; niin eiwätpä he olekkaan parempia, pait että he tekewät enemmän wahinkoa.

48. Mutta oikiaaksi piispaaksi kutsuu raamattu sen, joka on kaitsia eli wartia, millinen on kaupungissa talonwahi eli torniwartia, tahi kuin jokainen wirkamies ja hallitsia, joitten aina täytyy wartioita ja katsoa maata ja kaupunkia.

Ja muinoin oli joka pitäjässä piispoja, semmoisia ihmisiä, jotka sitä warten piispoiksi kutsuttiinkin, että heidän wirkansa oli ollut katsoa seurakuntia, kaita ja warjella perkeleeltä, wäärästä opista ja kaikellaisesta pahenuksesta. Sentähden p. Paawalikin muistuttaa heitä sellaisesta wirasta ja waroittoa Ap. T. 20: 28 sanoen: **niin ottakaat siis itsestänne waari ja kaikesta laumasta, johon pyhä Henki on teidän piispoiksi pannut y. m.** Semmoisia piitäisi heidän wieläkin olla, niinkuin kaikki hurstakkaat kirkkoherrat ja sielun paimenet totuudessa owattin; mutta nyt se koko paawitunnassa ei ole mitään muuta, waan paljas nimi, koko kristikunnan synniksi ja häpiäksi.

49. Sellainen uskollinen kaitsia ja oikia piispa ja paimen (sillä se on yhtäläinen nimi ja wirka) on nyt Kristus, rakas Herramme, joka kaikkein muitten suhteen kantaa tätä nimeä kunnialla, meille ijankaikkiseksi lohdutukseksi. Sillä toisaalta istuen Jumalan oikiaalla kadella puhuu hän ja rukoilee puolestamme Jää, näyttäen haawansa, ja toisaalta hallitsee, ruokkii, hoitaa ja warjelee sanan, sakramentein ja pyhän Hengen woiman kautta täällä maan päällä sitä piispuista laumaa, joka usko hänehen. Sillä jollei hän itse olisi siinä ja walwoisi, olisi perkele jo aikojia sitte repinyt meidän kaikki pois ja hukuttanut ynnä Jumalan sanan ja kristuksen nimen kanssa; niinkuin käykin, kussa Jumala wihastuu ja kääntää silmänsä pois rankaisemaan maailman kiittämättömyyttä, siellä on kohta kaikki perkeleen wallassa; mutta kussa oikia eppi, usko, tunnustus ja sakramentit wielä owat käytännössä, siellä ainoasti on tämän rakkaan paimenen ja piispan warjellus ja wartio.

50. Ompa kai lohdullista, että meillä kristuksessa on sellainen uskollinen, hurstas paimen ja pappi (waikka walitettawasti tämäin kaunis nimi paawin häpiällisten woideltuun kaljupäitten tähden on tullut häpiälliseksi ja halwefitukseksi) ja että me olemme niin autuaita lampaita, että saamme tähän paimenehemme sydämmellisesti uskaltaa ja kaikessa hädässä ilolla lohduttaa itseämme hänessä, wakaina siitä, että

hän kaikella uskollisuudella pitää huolta meistä ja puolustaa meitä, suojelee ja warjelee perkelettä ja kaikfia helwetin porttia vastaan; niin-

kuin koko 23 psalmi tästä ihanasti ja iloisesti weisaa: **Herra on minun paimeneni, y. m.**

N:o 29. Kolmantena Sunnuntaina Pääsiäisestä.

1 Piet. 2: 11—20.

Rakkaat weljet! minä neuwon teitä, niinkuin outoja ja muukalaisia, wälttäkää lihallisia y. m.

1.

Tämäkin epistola neuwoo hywiin töihin eli **uskon hedelmiin**, ja luettelee melkein kaikki säädyt päästä päähän, selittäen millisiä kunin elämä ja työt olfoot. Mutta eritenkin waroittaa hän kristityitä yleensä niin elämään pakanain kesken, se on, uskottomassa maailmassa, ettei sillä olisi syytä nuhdella taikka soimata heitä jostakin. Tämän waroituksen johtaa hän siitä, että heidän tulee muistonsa johdattaa olewansa (niinkuin hän ensimmäisessä ja toisessa luvussa on jo ennen kertonut) kutsutut elävään, kuolemattoon toivoon katoomattomasta perinnöstä taiwaassa ja ijankaikkisesta ilosta ja autuudesta ja nyt olewansa lunastetut ja saaneensa syntinsä anteeksi Kristuksen kalliin weren kautta y. m. Sekä myös, että he nyt owat päässeet pyhäksi kansaksi ja kuninkaalliseksi pappudeksi, ilmoittamaan ja ylistämään Jumalan armoa, he, sanon minä, jotka eiwät ennen olleet Jumalan kansaa eikä armoissa. Se, on hänellä mielessä sanoa, on nyt teillä jumalallisesta kutsunuksesta ja Kristuksen kärsimisestä. Sentähden muistakaat nyt myös niin elää, kuin nittein sopii elää, jotka owat taiwaan omia ja Jumalan pyhä kansa.

2. Sillä ennen olemme kuulleet, kuinka näitten molempain kappalten pitää kristityssä oleman yhdesä ja kristillisessä opissa teroitettaman, ensiksi **uskon**, että olemme Kristuksen werellä lunastetut synnistä ja nautimme anteeksi antamusta. Toiseksi, että meidän, sellaisessa uskossa ollessamme, pitää sitte tuleman **toisiksi ihmisiksi ja waeltaman uudessa elämissä**. Sillä lasteessa tahi uskomaan ruwetessamme saamme, ei ainoastansa synnit anteeksi (mitä armo tekee meidät Jumalan lapsiksi), waan samallansa lahjankin, joka on perkaawa ja kuolettawa jäljille jääneet synnit. Sillä ei syntiä anneta meille anteeksi, siihen jäädäksemme (sanos p. Paawali Rom. 6: 1), kuten röykkiät henget ja armon halwekfiat walehtelewat, waan päästäksemme maksamasta ja täysiksi tekemästä sen toten, ja ollaksemme nyt armon lapsia ja omistaaksemme päästön synneistämme; mutta sentähden ei ole synti meistä vielä kokonansa perattu pois ja kuolettu.

3. Sillä syntein anteeksi saaminen ja nittein kuolettaminen on kaksi asiaa, joita molempia pitää opetettaman niitä vastaan, jotka ne seloittawat tahi wääräksi wääntäwät wäärällä opilla; sillä edellisen kappaleen suhteen on paawli ja moni muu opettanut synnit saatawan an-

teeksi heidän itsevalitun ja keksityn työn oman ilweilyksen ja oman täysiksi tekemisen kautta. Ja onmpi sellainen erehdys aina maailmassa oleva, Kainista, ensimmäisenä, alkaen hamaan loppuun asti. Sitte, kussa sellainen erehdys poljetaan maahan, niin taas toisaalta ilmaantuvat väärät henget, jotka ovat kullekelle sellaisen saarnan armosta ja ylistävät sitä, saamatta kuitentakaan siitä sitä enempää; niin juuri kuin olisi siinä tyllä ja ikäänkuin syntein anteeksi antaminen ei meissä enempää vaikuttaisi, waan että pysyisimme entisnämmä ja että meillä tästä lähin olisi yhtä paljon kuin ennenkin, koska emme kuitentakaan kaikkialla tietäneet mitään enempää Kristuksesta ja ewankeliumista. Sentähden täytyy niitten, jotka tahtovat olla kristityitä, tietää ja oppia sekin, etteivät he, saatuaan syntinsä anteeksi ilman omaa ansiotansa, saa antaa synnille tilaa ja sias, waan että ovat welwolliset wastustamaan entisiä pahoja, synnillisiä himoja ja wälttämään ja pakenemaan niitten töitä ja hedelmiä. Tämä on tämän epistolän ydin ja tarkoitus.

4. Mutta tarffaappa apostolin sanoja, kuinka tällä kalastajalla Betfaidasta on nyt ihan toisellainen ymmärrys kuin ennen, koska hän ennen Herran nousemisista kuolleista waeli hänen seurassansa; sillä silloin ei ollut hänellä eikä muilla apostoleilla eikä koko juutalaisella kansalla muuta ymmärrystä Jumalan eli Kristuksen waltakunnasta, waan että se olisi sellainen maallinen waltakunta, kussa he olisimat rikkaita ja onnellisia talonpoikia, porwareita, aatelisia, kreiwia ja herroja, niin että koko maailman tawarat olisimat heidän omansa ja kaikki pakanat olisimat heidän palveliowan ja orjiansa eikä mitään wihollinen, sota, nälkä eikä onnettomuus enää ahdistaisi heitä; waan että saisiwat nauttia sulaa rauhaa, hyviä päiwä, huwitusta ja iloa yllin tyllin ylimäisen kuningansa Messiaan hallitessa. Semmoinen oli heidän toiwonsa ja odotuksensa ja sellaisia makeita ajatuksia olisimat he täynnä, niinkuin juutalaiset vielä tänäkin päiwänä ovat tuohon uneen uponneet ja siitä juopuneet.

5. Mutta tässähan kuulat, kuinka p. Pie-

tari saarnaa sitä vastaan. Hän sanoo: oi, te rikkaat kristityt, jotka olette kastetut ja Kristuksen kuningaskuntaan ja papilliseen waltakuntaan kutsutut ja saatetut, olen teille nyt paljon toisin sanowa, kuin te ja minä ennen olemme ajatelleet ja uneksineet. Olemme tässä waltakunnassa porwaria, kreiwia ja herroja, kussa Kristus on kaikkein kuningasten ja herrain korkein kuningas ja jossa on sulaa rikkautta, riehua ja kaikkea autuutta loppumatta: mutta ei siinä käh asiat maallisella tawalla, niinkuin maallisten kuningasten ja ruhtinasten parissa. Sillä teidän täytyy tietää sekin, ettette maailman tapaan ole sellaisia herroja ja wapaasukuisia, samate kuin Kristuskään ei ole kuningas maailman mukaan, eikä maailman waltakunta sowi yhteen hänen waltakuntansa kanssa; waan on teidän pitäminen itsenne maailman waltakunnassa **outoina ja muukalaisina**. Sentähden waroitankin nyt teitä, tultuanne kristityiksi ja welijiksi tässä ijankaikkisessa, aiwaallisessa waltakunnassa, itseänne siinä niin käyttämään ja edespäin niin elämään, ikäänkuin ette enää olisi tästä maailman waltakunnasta, ja että pidätte tämän elämän maan päällä ei muuna, kuin muukalainen ja matkustaja sen maan, jonka kautta hän waeltaa, ja ystiansa, kussa hän yön lepää. Sillä ei hän aiwo sinne jäädä eikä siellä porimestariksi taikka porwariksi tulla. Hän ottaa waan ruokansa ja ateriansa ja aikoo läheteä pois portista, joka on hänen kotoonsa päin. Samoin täytyy teidänkin, hän sanoo, katjella elämäänne. Sillä ette tulleet kristityiksi täällä maan päällä hallitaksenne ja ollaksenne, niinkuin juutalaiset uneksimat. Kristittyin asunto, kansallisuus-oikeus ja hallitus on muualla, ei tässä maailmassa. Ohjatkaat siis mielenne ja riehontonne, kuin matkustajat maan päällä ainakin, toiseen maahan ja omaisuuteen, kussa pääsette herroiksi ja kussa on menonne pysyväinen, kussa ei ole rauhattomuutta, onnettomuutta y. m., jommoisia teidän täytyy karsia täällä tässä maasssa.

6. Kuinka nyt sitte saadaan tämä aikaan tässä elämässä? Sanoopa hän kohta tämän jälkeen: **olkaat alamaiset kaikelle ihmiselle**

fäädyille Herran tähden, olisiko se kuninkaalle niinkuin ylimäiselle; niin myös: te palveliat, olkaat alamaiset teidän isännillenne — myös tuimille y. m. Kuinka sopivat nämät kaksi yhteen: elää kuningasten ja herrain hallituksen alaisena ja kuitenkin olla matkustaja maan päällä? Kuinka elänemme yhtä haatvaa täällä maan päällä waimon ja lasten, huoneen ja kodon, porwariston, esivallan kanssa, olemattamme kuitenkaan täällä kotonamme? Olkoon; tämä eroitus, kuten sanonut olen, oli ensimmältä työläs itse rakkaille apostoleillekin; mutta kristityille pitää sen, semminkin nyt, oleman huofia. Sillä ei Kristus ja apostolit tahtoneet tällä ulkonaista ihmisellistä elämää ja hallitusta hylätyksi, jonka p. Pietari tässä kutsuu ihmiselliseksi säädiksi; waan he olettavat ja pyhittävät kaikki sillänsä, käskewätpä kristityitä sen ohessa pysymään siinä ja sitä käyttämään.

7. Mutta eroitus on tämä, ettemme, eläessämme täällä sellaisissa säädöksissä ja oloissa, kuitenkaan pidä tätä elämää kuningaskuntanamme ja pää-aarteenamme, ikään kuin ei meillä olisi siitä mitään enempiä, eikä parempaa odotettavana, kuin meillä täällä on. Niinkuin molemmat, juutalaiset ja turkkilaiset, jotka, waikka uskowitz nousemisen kuolleista, kuitenkin uneksivat siitä niin lihallsesti, että saataisiin wietää ihan samallaisista elämää, kuin nytkin, kuitenkin ilman onnettomuutta, wainoa y. m., sulassa rauhasa, helussa ja riemuksa (se etu on paawilla, ettei hän eikä hänen pyhät epikureansa ja sitansa usko mitään ollenkaan); waan joltaisen kristityn, olkoon herra tahi palvelia, ruhtinas tahi alamainen y. m., tulee niin elää säädöksensä ja käyttää sitä, mitä Jumala hänelle on suonut, maata, kansaa, huonetta ja kotoa, wainoa ja lapsia, rahaa ja tawaraa, ruokaa ja juomaa, ei toisin, waan niin mieltyneenä, että hän wieras täällä on aina, kussa hän ottaa palan leipää eli lyhyän päiwällisateriansa ja käyttää itensä tässä majassa, kuin hurstas wieras ainakin. Hän saattaa siis olla kuningas ja herra ja ahleruudella ja uskollisuudella hoitaa wirkaansa ja hallitustansa ja kuitenkin sanoa: tähän menoon en ensimmään

luota, sillä aifomukseni ei ole wittypä täällä; olen nyt wieraalla maalla ja istun tyllä ylimäisellä siällä pöydässä tässä rawintomajassa; mutta hänellä, joka tuossa alempana istuu, on juuri yhtä paljo täällä ja siellä, kuin minullakin; sillä molemmat olemme täällä muukalaisia. Mutta hän, joka asetti minun tähän wirkaan toimittamaan hänen käskyänsä, käski minun elämään hurstakaasti ja kunniallisesti tässä wierasmajassa, niinkuin muukalaisen sopii.

8. Samate tulee kristittyin kaikissa muisjain säädöksissä, herrain, rouwain, palveliain, piikain käyttäjä itseänsä niin, että he maan päällä wieraina syöwät ja juowat, omistatwat ja nauttiwat waatteita, kotoa ja kartanoa, niin kauwan kuin Jumala tahtoo; mutta niin, että owat kykenewät ja walmiit jatkamaan matkaansa, kaiken tämän rauetesä, ja niin käymään täällä, kuin wieras kulkee läpi huoneen tahi kaupungin, kussa ei hänellä ole kotoa. Kuitenkin tulee hänen käyttää itsensä kunniallisesti ja rauhallisesti, joitten luona hän on, loukkaamatta ketään; sillä ei wieraan sowi elää ja teuhata oudossa huoneessa oman tahtonsa ja mielivaltaansa mukaan; waan näin on: jos tahdot olla wieraana, täytyy sinun myös oleskella rauhallisena ja wieraalle soweliaalla tawalla, taikka ajetaan siinä owesta ulos eli wiedään wanfilaan.

9. Tämän pitää kristittyin tietämän, osataksensa oikein käyttää itseänsä tässä elämässä, ei kiintyä siihen, aifowina alati täällä pyshä; eikä tekemän niinkuin munkit, jotka wälttawät ja pakenevat maallisia säätöjä ja wirkoja ja tahtowat juosta maailmasta pois. Sillä kaikkea tätä vastaan panee p. Pietari, sanoen, ettemme saa juosta pois toisten pariista emmekä elää kufin itseksensä, waan pyshä kaikellisissa säädöksissä yhdessä, niinkuin Jumala on meidän keskenämme yhdistännyt, palvelien toinen toistamme. Ja kuitenkin pitääkäämme sellainen elämä toimena, johon nähden emme ole omaisia ja kotimaalaisia, waan matkana eli waelluksena, jossa matkaamme toisen toisenme pariissa wierasten majassa yhsen, syömmme ja juomme ja täytyy sitte taas lähteä matkaan.

10. Esimerkiksi alhais- eli halpasäätyinen, palvelia, piika tai alamainen esivallan wallassa älköön kouhoilko tokaisemaan: miksitä kiusaan itseäni waiwalloisella koti- ja peltotyöllä ja raskaalla palveluksella? Empähän kuitenkin täällä ole kotona, jaatanhan tilani paremmaksi saada; jätän siis kaikki siksensä ja pidän hyviä päiviä (niinkuin munkit ja papit säädyksensä owat kauniisti muka erinneet maailmasta ja owat kuitenkin enim uppouneet lihallisiin himoihin). Ei, se ei kelpaa. Sillä jollet tahdo kärsiä ja kantaa, mitä wieraan pitää tekemän majassa ja outoin parisissa, älä sitte myöskään syö ja juo muitten parisissa. Samate älköön ylhäisessä eli herrasäädyksensä olewa lastenko täällä lewolle ja pyytäkö, kuinka hän eläisi ainoasti himoinsa jälkeen sulassa riemuksa ja lewossa, sentähden että hänen tilansa on muitten tilaa parempi, ikänä kuin tahtoisi hän olla täällä ijankaiken, waan näin ajatelloon hän: onhan tämä elämä katoowainen ja pitää sen olemammatka ja waellus, kunnes tulemme oikaan isänmaahan. Mutta koska Jumala tahtoo, että täällä pitää jokaisen palveleman toista säädyksensä ja uskotulla wirallansa, niin tahdon tehdä, mitä minulle määrätty on, ja palvelia alamaisiani, naapureitani, wainoani ja lapsiani, niin kauwan kuin taidan, waikka minun tällä hetkellä täytyisi lähteä täältä ja jättää kaikki, mitä maan päällä on. Sillä jos jo nyt kuolisin, niin tiedän, kiitos Jumalan, kunne joutuisin, kussa kotona olen; mutta, matkalla vielä ollessani, tahdon ja tuleekin minun tehdä, mitä näitten kansalaisten maan päällä tehdä tulee ja siis elää heidän parisanssa tämän paikkakunnan oikeuden jälkeen hamaan siihen hetkeen saakka, koska olen astuwa yli tämän kynnyksen, täältä kunnialla mennäkseni, walitukfia jälkeen jättämättä.

11. Katsjo, tällaisen tulee, tahtoo p. Pietari sanoa, jokaisen kristityn menon ja waelluksen maan päällä olla, että hän ensin tuntee oikian kotonsa eli isänmaansa. Tämä tapahtuu uskon kautta Kristukseen, jonka kautta pääsimme Jumalan lapsiksi ja ijankaikkisen elämän perilliseksi ja kansalaiseksi taiwaassa; niinkuin tästä

weisaamme: „o, pyhä Henki, tule nyt tänne' Wahwistamaan meidän sydämitämme' Uskoon ja taitoon — — että me sen kautta Mahtaisimm' iloon tulla.“ Tämäpä juuri sopii yhteen tämän tekstin kanssa, kussa apostoli kutsuu meitä udoiksi eli muukalaisiksi, jotka olemme täällä wiheliäisyydessä, ja pyrimme nyt kotiin ja aiwomme portista ulos. Toiseksi, waadittuina olemaan tässä wiheliäisyydessä, vielä kotona olematta, täytyy meidän antaa isännälle kaikkea kunniaa ja majalle oikeutensa, ja hyväksemme ottaa, mitä meitä kohtaa.

12. Samate täytyi profeetta Jeremiaan waroittaa juutalaisiansa, jotka olivat Baabelissa wiheliäisyydessä ja suurella halulla halasivat päästä kotiinsa takaisin, ja siitä jo lähes epäilivät, kuin heidän täytyi niin kauwan olla wiheliäisyydessä ja muukalaisina, niin että sentähden jättivät pellon wiljelyksen ja elatuksen etsimisen siksensä, femminkin kuin heidän weljiksensä moni oli kotona ja muut profeetat siihen lisäksi lohduttivat ja wahwistivat heitä pitäisen kotiinpalamisen toiwolla. Näille kirjoittaa hän, Jer. 29: 10, 5—7, että olisivat kärsiwällisiä, sillä pikaan eiwät pääsisi kotiin, waan wasta seitsemänkymmenen vuoden perästä. Mutta, sanoo hän, waikka teidän on oleminen wiheliäisyydessä ja wankeudessa, niin rakettaat huoneita, joissa taidatte asua, istuttakaat puutarhoja, joista saisitte syödä hedelmiä. Naittaat itsellenne emäntiä ja siittäkäätkäat poikia ja tyttäriä ja antakaat teidän pojillemme emäntiä ja naittakaat teidän tyttäremme miehille, että he synnyttäisivät poikia ja tyttäriä: enentäkäätkäat itseänne siellä, niin ettette wähenisi. Katsjokaat sen kaupungin parasta, johonka minä olen antanut teitä wietää, ja rukoilkaat sen puolesta Herraa; sillä koska hän menestyy, niin myös te menestytte. Tämä oli heitä harmittawa ja suututtawa saarna, jonka profeetta piti heille, että he vielä siellä wiheliäisyyksensä rakentaisivat huoneita ja asettuivat kansalaisina Babeliin, siihen lisäksi naittawat ja siittäisivät lapsia, vieläpä naittaisivat lapsensakin, ikänä kuin tahtoisiwot kokonansa jäädä sinne, ja että he, mikä sitäkin häpäise-

wämmältä kuuluu, rukoilisiwat tämän kaupungin ja kuningaskunnan puolesta, joka heidän wankina piti, joitten mielestänsä olisi pikemmin pitänyt rukoileman pelastamistansa seltä, niin kuin toivoiwatkin (muitten profeettain lohdutuksen mukaan) kahden vuoden päästä pääsewänsä kotiinsa.

13. Mitä nyt tekisivät? Täytyihän niiden, jotka oliwat hurskaita ja jumalissa, odottaa ja toivoa pelastettawansa ja taas omaan kuningaskuntaansa palajawansa. Heillä ei kaikei saattanut olla iloa ja huwia tässä wiheliäisyydessänsä, niinkuin he psalmissa 137, Babelin wirtain warrella, todistawat ja walittawat, kuinka he siellä owat parkuneet ja itäneet eikä hetkeäkään taitaneet iloita, koska koto- maatansa muistikwat, kuinka heidän sydämensä kotonaista seitsemänkymmentä vuotta aina halusi päästä portista ulos, huolimatta yhdestäkään näistä, kuinka rakentaisiwat huoneita, wilelisiwät peltoa ja yrttitarhoja, naisiwat ja lapsia siittäisiwät. Ja kuitenkin käskee profeetta heidän tekemään kaikkea, mitä kansalainen siellä tekisi ja mitä hänen täytyisi tehdä, ja lisäki rukoilemaankin isäntänsä, niinkuin naapureinsa ja kansalaistensa puolesta, Jumalan antamaan kaupungille rauhaa ja menestystä y. m.

14. Samate on kristittyinkin elämä eli hallitus kahdellaan. Täällä maan päällä, jota maailma asuu ja jossa sillä on kotonja ja waltakuntansa, emme ole kansalaisia. Mutta meidän menomme (sanoo p. Paawali) on Kristuksen kanssa taiwaassa, Fil. 3: 20, se on, siinä elämässä, jota odotamme, ja toiwomme pelastettawamme, niinkuin hekin Babelista, ja tulewamme sinne, kussa saamme olla kansalaisia ja ijankaikkisia herroja. Mutta kuin meidän täytyy olla tässä wiheliäisyydessä ja Babelisamme, niin kauwan kuin Sumala tahtoo, niin tehdäämme, mitä näitten käskettiin tehdä, tietysti täällä elämään ihmisten parissa, syömään ja juomaan, hoitamaan taloutta, wilelemään peltoa, hallitsemaan, olemaan rauhallisia heidän kanssansa, rukoilemaankin heidän puolestansa, kunnes hetkinen tulee saada täältä lähtea kotoin.

15. Joka nyt osaa pitää sellaisen järjestyksen ja tehdä sen eroituksen, se osaa myös taiten wastustaa kaikellaisia eriseuraisia henkiä, jotka tätä vastaan nostawat kaubian metelin ja tahtowat joko kotonansa juosta pois maailmasta eiwätkä taida elää kenenkään kanssa sowinnoissa, taikka rupeewat kapinoitsemaan maallista hallitusta ja järjestystä vastaan ja rypimään maahan kaikki; taikka (niinkuin paawi on tehnyt) tahtowat he kristillisyyden warjolla ja nimellä sekaantua maalliseen hallitukseen ja olla herroina maailmassa. Sillä jos meillä nyt kristittyinä on syntein anteeksi saaminen osana, ja olenme nyt Jumalan kansaa ja waltakunnan lapsia enemekä enää ole tästä Babylonista, waan taiwaasta, niin sekin tietäkäämme, että meidän pitää sen ajan, kuin meidän vielä täytyy täällä muukalaisuudessa elää, auttaman edistämään jumalista, kunniallista, siwiää, yhteistä kansallista ja perheellistä rauhaa, ja neuwoillamme ja atwullamme palweleman ja hyödyttämän pa-hojakin ja kiittämättömiä, ja sillä wälin kuitenkin aina ajatteleman ja harrastaman perinnöstämme ja waltakunnastamme, kunne atwomme.

16. Lyhyesti: kristitty olkoon semmoinen ihminen (sanoo p. Paawali 1 Kor 7: 29—31), joka käyttää maailmaa wäärinkäyttämättä, joka ostaa ja nauttii, ikäänkuin hän ei nauttiskaan; jolla on waimo ja lapsia, niinkuin ei hänellä niitä olisi; joka rakentaa, niinkuin hän ei rakentaisi y. m. Kuinka sopiwaat ne yhteen? Sillä tapaa, että eroitamme juutalaisen ja turkkilaisen, jopa paawilaisinkin uskon kristillisestä uskosta; niin että kristitty elää tätä maallista elämää, rakentaa, ostaa, toimii ja seurustelee ihmisten parissa, ja tekee kaikkea, mitä tähän elämään tulee, ei kuitenkaan toisiin, kuin wieras, joka tekee, mitä isäntä käsksee, kaupungin tahti wierasmajan oikeus ja tapa waatii, mutta ei sido itseänsä sinne jäämään eikä paremmasta lukua pitämään. Näin käyttää hän itsensä olkein kaikkiin niihin nähden, mitä täällä maan päällä on; hän omistaa, eikä kuitenkaan omista, kân käyttää, eikä ripu kuitenkaan niissä kiinni, ja pitelee siis ajallisia niin, ettei hän kadota ijankaikkisia, ja jättää edelliset taakjensa ja unoh-

taa ja samoaa saavuttamaan jälkimäistä, eteen asetettuna päämääränä.

17. Ne siis ovat suuria, ymmärtämättömiä narria, jotka sanovat juoksewansa erämaahan tahi synkkään metsään, halajamattansa olla ja elää wierasmajassa, jota eivät kuitenkaan taida paitsi olla, ja joitten kuitenkin täytyy olla omat isäntänsä; sillä täytyyhän heidän syöä ja juoda, pitää waatteita ja werhoa. Näitä eivät taida paeta, waikka juoksewats pois kaikkein ihmisten parista. Tämä ei ole kieltää ja paeta maailmaa (niinkuin he uneksivat); sillä, lienet miissä säädyssä, elämässä tahi menossa tahtonsa (sillä täytyyhän sinun josjakin olla, niinkauwan kuin maan päällä elät), ei ole Jumala ajanut sinua pois ihmisistä, waan on siottanut sinun ihmisten pariin; sillä jokainen ihminen on luotu ja syntynyt toisten tähden. Minä sanon, kussa ikänä nyt olet, ja miissä säädyssä elänet, siinä tulee sinun paeta maailmaa.

18. Kuinka sitte? Ei kaappua yllös pukemalla, eikä loukfoon tahi forpeen rämpimällä; sillä näin et pääse perfeleeltä taikka synniltä pakoon. Hän löytää sinun forwesta harmaassa takissa yhtä hyvin kuin turultakin punaisessa puwussa. Ei niin, waan sydämmellä pitää sinun pakenevan, niin että se pitää itsensä saastatonna maailmassa, niinkuin Jaakob sanoo epiist. 1: 27, se on, ettes ripu sydämmellä sellaisessa maailmassa menossa, waan turwaat tämän uskonopin mukaan Kristukseen ja odotat ijankaikista perintöä taiwaasta ja teet sellaisessa uskossa ja toiwossa sinulle uskotun wirkas ja työs, joka sinulla täällä on toimitettavana; mutta sanot kuitenkin sen ohessa: tämä ei ole vielä aarteeni eikä pää-omani, jonka eteen elän (niinkuin maailma, juutalaiset, turkkilaiset, paawikunta ainoasti tämän tähden eläwät); mutta minä pidän kaiken tämän maallisen paljaana wierasten majana ja pakenev siitä kuin muukalainen matkalainen wierasmajasta, joka tosin käyttää sen ruokaa, rawintoa ja leposiaa, mutta pakenee sieltä kuitenkin aina sydämmellänsä ja ajattelee sitä maata, kussa hänen kotonsa on. Mutta kuka kärkeisi sellaista tyhmyriä, joka siellä

käwisi sanomaan: täällä en suinkaan syö enkä juo, waan ainoasti kummistelen, rikon affunat ja syhään kaikki tyyni toisen toisensa niskaan; sillä ei minulla kumminkaan ole täällä pysyväistä majaa y. m. Niin, senpätähdän juuri tulee sinun käyttää tätä majaa ja hyväkses ottaa, mitä sinulle annetaan, ettäs taitaisit päästä kulkemaan eteenpäin, kunne aiwot.

19. Niin käyttäkööt siis kristitytkin maailmaa, että kääntäwät aina mielensä pois tästä elämästä, jos waikka heillä olisikin koto ja kartano, waino ja lapsia; ja nauttikoot tätä elämää niin, että antawat sille sen oikeuden ja sen ohessa sanovat: tänäpänä olen täällä, huomenna toisaalla; tänäpänä nautin hyväkseni tätä wierasmajaa, huomenna toista; sillä täällä en aiwo ijäti pyhyä. Samaa sanoo p. Pietari Dawidista kauniissa heluntaisaarnassansa, ja kuitenkin oli hän pyhä kuningas. Hän sanoo: **ei Dawid astunut taiwaaseen**, waan hän nukkui, palveltuansa täällä Jumalan tahtoa. Ei apostoli tahdo moittia hänen wirkaansa ja herrauttansa, ikänä kuin olisi hän wäärin tehnyt olemalla siinä, waan kaunistaa sitä kunnioittawilla sanoilla: hän oli kuningas, eikä heittänyt pois kruunuansa ja kuninkaallista kunniaansa, waan piti sen, ja piti sen wirkana, jonka toimittamisen Jumala oli hänelle uskonut ja palveli niin Jumalaa. Samoin tehköön hurkas herra ja jokainen wirassansa ja säädyssänsä ja muistakoon siihen päässeensä, ei eläkönsä siinä ja sitä walitaksensa oman mielensä mukaan; waan ainoastansa, siinä Jumalaa palwellaksensa niin kauwan kuin hän täällä on, kussa ei hänellä ole pysyväistä olemusta, waan kussa hän on muukalaisena ja tulee muitten wierasten pariin ja elää heille palvelukseksi ja mielisuofoiksi, ja tekee, niinkuin he tekwät ja, kussa hätä eli waara on tarjona, rientää ynnä auttamaan ja pelastamaan.

20. Ei pitänyt siis kuningas Dawid waltakuntaansa ja kaikkea Jumalan hänelle antamaa hywää oikiana kunnianansa, waan palveluksensa ja wirkanansa tässä waeluksessa, ja pysyy siinä kaikessa wieraana, sellaisena, joka aikoo jättää kaiken sen ja etsiä muuta. Siitä

syystä hän myös sanoo: **minä olen muukalainen sinun tykönäs ja wieras, niinkuin kaikki minun isäni.** Kuinka? Sopiiko sellaisen jalon kuninkaan niin puhua? Onko hän wieras, joka istuu kuninkaallisella istuimella, maan ja kansan herrana, jossa hän luki runsaasti kalfitointakynnentä kertaa jatatuhatta miestä? Olkoon! hän sanoo palwelewansa Jumalaa kuningaskunnassansa, Jumalan maan päälle asettamana wieraana, mutta samallansa myös Jumalan asettamana kansalaisena toisessa menossa ja elämässä, jonka hän pitää jalompänä ja parempana, kuin kruununsa ja kunianja maan päällä.

21. Tämä on nyt p. Pietarin saarna, jolla hän neuwoo kristittyitä kristilliseen elämään ja töihin. Rutsuttuina ja päässeinä siihen kuniaan, että he owat Kristuksen kautta tulleet kuninkaalliseksi pappiudeksi ja sellaiseksi kansaksi, jotka owat Jumalan omia ja kansalaisia taiwaassa, tulee heidän myös niin elää kuin sopii niitten, jotka owat wieraita täällä ja pyrkivät toiseen, ijankaikkiseen elämään, se on, heidän tulee pidättää itsensä kaikellaisista lihallisista eli maallisista himoista ja wietää hyvää elämää kaikellaisissa hywisä töissä. Ja tähän nähden hän mainitsee kaksi syytä: ensiksi, ettei kadotetaisi hengellistä ja ijankaikkista hyvää lihallsella menolla ja himoja noudattamalla; toiseksi, ettei Jumalan nimeä ja kerskaustamme, joka meillä on Kristuksessa, pakanain ja wastustajain parissa pilkattaisi, waan ylistettäisiin meidän hywäin töittemme kautta. Nämät owat ne etewimmät syyt, joitten tähden ja missä tarkeituksessa hyviä töitä on tehtävä, ja näitten syitten pitää myös mitä woimallisimmaasti meitä niihin waroittaman ja kehoittaman.

22. Sillä hän sanoo ensiksi: pidättäkää itseänne lihallisista himoista, sillä ne sotivat sielua vastaan. Tällä hän ilmoittaa, että siellä, kuska ei niitä wastusteta, waan halusta noudatetaan, kadotetaan tämä aarre ja perintö, joka meillä on toisessa elämässä. Sillä ei se sovellu eikä taida yhdessä olla, että tahtoisit wie-

raaksi kutsuttaa ja olla wieraana maan päällä, joka pyrkii toisen paremman elämän perään, ja kuitentkin elää näissä lihallisissa himoissa, ei toisin, waan kuin jos mielisit ijäti olla maailman kanssa täällä. Ei wainen, waan tässä kuuluu: jos toista tahdot, on sinun toinen jättäminen; mutta jos sinä unohtat isänmaas ja makaat uponneena tähän lihalliseen elämään (luten maailma ja pakanat elävät ilman uskoa ja toivoa ijankaikkisesta elämästä), niin etpä myös tule toiseen tulewaan, koska itse sitä halweksit ja syhät sen pois tyköäs. Sentähden täytyy tässä olla jota, niin että wastustetaan lihan himoja; koska nefin, hän sanoo, sotivat sielua vastaan, se on, uskoa ja ihmisen hywää omaa tuntoa vastaan, niin että siellä, kuska ne pääsewät päälle käden, Henki ja usko on kadonnut; mutta jollet tahdo tulla woitetuksi, täytyy sinun miehuullisesti puolustaa itseäs sitä vastaan ja mieltä, kuinka ne woittaisit ja säilyttäisit hengellisen ja ijankaikkisen tawaras. Tämä on nyt yksi syy, joka koskee meidän omaa hätäämme.

23. Toinen syy on, että Jumalanfin kunia riippuu meidän elämästämme maan päällä, sillä tapaa ettei wiholliset siitä saisi tilaa awaamaan juutansa ja syytä pilkkaamaan Jumalan sanaa ja nimeä, waan että me tunnustukselamme ja elämällemme ylistäisimme häntä, että sen kautta muutkin mahtaisivat tulla siihen ja meidän kanssamme tuntisivat hänen ja kunnioittaisivat; niinkuin Kristuksen Matt. 5: 16 sanoo: **näin walistakoon teidän walkenteenne ihmisten edessä, että he näkisiwät teidän hywät tyhonne ja kunnioittaisiwat teidän Iäännne, joka on taiwaisja.**

24. Sentähden p. Pietari nyt kertoo kertoistansa muutamia kristittyin hyviä töitä kaikissa säädyissä, semminkin niitten, jotka owat esiwallan alamaisia, tahi palwelusjäädyssä, niinkuin palweliat ja piilat, jolloin kristittyin tila oli sellainen, että heidän täytyi olla pakanallisten ja uskottomain herrain alamaisia ja palwella heitä; ja waroittaa heitä elämään niin, että Jumalan nimi sen kautta kunnioitettaisiin. Ja että he, jos heidän täytyy kärsiä wäkiwal-

taa ja wäärhyttä, olisivat kärsiwällisiä, palkitse-
matta pahaa pahalla, niinkuin olemme kuul-
leet edellisen sunnuntain epistolassa, joka raama-

tussa seuraa tätä epistolaa. Mutta liika
pitkäksi wenyysi nyt selittää kaikkia niitä hyviä
töitä, jotka tässä luetellaan.

N:o 30. Neljäntenä Sunnuntaina Pääsiäisestä.

Jaak. 1: 17—21.

**Kaikkalainen hyvä anto ja kaikkalainen täydellinen lahja tulee
ylhäältä walkeuden Tähtä y. m.**

1.

Tämä epistola on kirjoitettu kaikille kristi-
tyille, eritenkin siihen aikaan, jona heidän
täytyi kärsiä suuria ja monia wainoja us-
kottomalta maailmalta, niinkuin p. Jaakob kohta
alusssa osoittaa, ww. 2—4 sanoen näin: mi-
nuu rakkaat weljeni, pitäkäänt se julana rie-
muna, koska te moninaiisiin kiusauksiin lan-
keette, tietten että teidän uskonne koettele-
mus waukuttaa kärsiwällisyyden. Mutta ol-
koon kärsiwällisyydellä täydellinen työ y. m.
Miin myös sanoo hän sitte w. 12 jälleen näin:
antuas on se mies, joka kiusauksen kärsii y. m.

2. Mutta on kaksi asiaa, jotka riistävät
ihmiset pois ewankeliumista. Toinen kutsutaan
wihaksi ja kärsimättömyydeksi, toinen **pahaksi
himoksi**. Näistä molemmista hän puhuu tässä
luvussa. Koska teitä wainotaan ja teidän Her-
ran Kristuksen tähden on jättäminen tawara ja
kunnia, ruumis ja elämä, ja oleminen koko
maailman pilkkana, jalkaportaana ja tuhkimuf-
sena, sitte sitte, sanoo hän, syntyy **wiha**. Sem-
moinen menetyks tekee teidän kipeätä ja wai-
kuttaa sen, että tulette haluttomiksi ja huolet-

tomiksi, tunteisjanne ja nähdesjanne wainojanne
pitävän hyviä päiwä, riehuwan kunniasja, wal-
lassa ja rikkaudessa, ja teidän päinwastoin täyty-
wän aina waan kärsiä. Siitä syystä p. Pieta-
rifin waroittaa 1 epist. 3: 10, Ps. 34: 14,
15 johdosta: **joka tahtoo olla kristitty, hä-
nellä pitää oleman sellainen mieli, joka
wälttää pahaa ja tekee hyvää ja noudattaa
rauhaa ja osaa hillitä kielenä ja pitää
suunsa kiinni, ettei hän kiroisi ja tule kärsi-
mättömäksi, waan uskoo asianja Herran huo-
maan.** Mutta tämä asia peljättää ja repäsee
mahtawasti monta ihmistä takaperin, jotka muu-
toin hywin mielttywät ewankeliumiin. Se ei-
wät woi kärsiä eikä kantaa wahinkoa ja häpiää,
jota heidän sentähden täytyy kantaa. Muutoin
olisi maailma jo aikaa sitte ollut täpösen täynnä
kristityitä, jollei heidän päällensä olisi laskettu
raskasta, pyhää ristiä, tahi jos taitaisivat woi-
taa wihansa ja kärsimättömyhtensä; mutta sen-
tähden he palajawat takaisin ja sanowat: en-
nemmin tahdon pysyä suuren joukon keskuudessa
kuin kärsiä; niinkuin muitten käy, käyköön mi-
nunkin y. m.

3. Toista asiaa kutsutaan nyt **maailman**

himoiksi ja, niinkuin p. Jaakob sen kutsuu, **saastaisuudeksi**, joka myös on yleinen waiwa, eritenkin suuressa joukossa. Ja tämä saa alkunsa siitä, että ihmiset, kuultuansa ewankeliumia, luulewat kohta taitawansa sen kokonansa eikä pidä sitä enää arwossa. He sitte menevät menoansa ja wajoowat maailman hekumaan, ylpeyteen ja ahneuteen, mieltiwät ainoastansa, kuinka he rikaustuisiwat ja saisiwat pitää hywiä päiwä.

4. Tätä nyt nyhyään hylkiksi näemme ja pahoin pelkäämme, ettei meidän käy paremmin, kuin apostolein ja profeetain ja onkin kaiketi sellaisiksi jääpä ihmisten kesken. Kuitenkin tähtyy meidän aina kohoittaa itseämme ja muita, hartaasti kawahtamaan näitä molempia paheita, semminkin sitä, ettemme wihaistu ja kärsimättömyydestä napise Jumalaa vastaan; sitte, että olemme hiljaiset ihmisiä kohtaan, että wiha kaikin puolin asetettaisiin ja hillittäisiin ja että meissä, kristittyinä, sula kärsiwällisyys ja hiljaisuus hallitsisi.

5. Tätä, kuten sanoin, tarkoittaa koko tämä luku, ja hän liittää tähän syyn, miksi meidän tulee olla niin kärsiwällisiä, sallimatta wihoittaa itseämme niille, jotka meitä wäärnyttävät, ja erinomattain niille, jotka Jumalan sanan pitävät halpana ja owat kiittämättömät tai wainoowatkin. Synnä tähän, hän sanoo, olfoon se, että teidän tulee mieltä, mitä tawaroita teillä on Jumalalta ylhäältä taiwaasta, nimittäin **kaikkalainen hywä anto ja täydellinen lahja** y. m.

6. Sentähden pankaat ne oikein waa'alle ja arwostelkaat werraten molemmat toisihinsa, niin warmaan tulette hawaitsemaan, että teille on paljoa runsaammin jaettu hywyttä, kuin teille taidetaan antaa häpiää ja wahinkoa. Koska siis maailma kiusaa teitä ja kiittämättömyydellä, ylönkatseella ja wainolla yllyttää teitä kärsimättömyyteen, niin pankaat sen rinnalle, mitä hywää ja lohdutusta teillä on Kristuksessa ja ewankeliumissa, niin kohta kaiketi huomatte, että teillä on suurempi syy sääliä niitä, jotka tahtowat wahingoittaa teitä, kuin nurista ja wihaistua heille.

7. Sama on niiden laita, jotka eläwät maallisissa himoissa ja, niinkuin hän sen kutsuu, saastaisuudessa. Niitä ette pitäne sen arwoisina, että sallisitte heidän tekemisensä taivuttaa teitä luopumaan ewankeliumista heidän mukaansa, koska heillä on osanansa ainoastansa saastaisia murenia teidän jaloin, jumalallisten tawarainne ja rikkautenne rinnalla. Muistataat siis näitä älkäätkä antako wietellä itseänne, ei maailman ilkeyden ja pahuuden, joka wahingoittaa ja wäärnyttää teitä, eikä niiden onnen ja meneestyksen, joilla on maailman rahaa ja tawaraa ja eläwät helussa ja kaikellaisessa heumassa; waan sitä vastaan tyhsten tarkastakaat, mitä jumalallisia tawaroita ja täydellisiä lahjoja olette Isältä saaneet.

8. **Sywäksi annoksi** tahdomme eroituffen tähden kutsua ne tawarat, joita meillä on täällä tässä maailmassa; **täydelliseksi lahjaksi** ne, joita meillä on odotettawina tulewassa elämässä; niinkuin apostolikin itse tähän wiittaa sanoesjansa: **hän on meidän synnyttännyt tahtonja jälkeen totuuden sanalla, että me uutiset hänen luontokappaleistansa ja uudet ihmiset olisimme** y. m. Hän käsittää ja sulkee näihin sanoihin: **hywä ja täydellinen lahja** kaiken sen hywän, jonka Jumalalta jo olemme saaneet ja waista wielä saamme täällä ja siellä.

9. Jos me kristityt nyt osaisimme laskea ja toinen toiseensa werraten arwostella, millisiä aarteita ja ylönpalttisia tawaroita meillä on, en tahdo nyt puhua maallisista, katoowista ja epäwakaifiista kappaleista, millisiä owat ajallinen tawara, kunnia, terve ruumis y. m., waan hengellisistä, ijanikaifiista tawaroista, joita meillä on Kristuksessa, sitte kai pian päätäisimme näitten olewan enemmän kuin sata tuhatta kertaa maailman omistamia ja kenumia tawaroita paremmat. Moni antaifi mielellään monta tuhatta kultarahaa edusta saada nähdä molemmilla silmillä, ja pitää tämän edun niin arwollisena, että hän sentähden mielellään maksai koko wuoden fairaana tai kärsiisi jonkun toisen suuren wahingon eikä arwaa tätä wahinkoa niin suureksi, kuin edun, jonka hän mielellään ottaifi. Mutta, niinkuin sanottiin, emme

tahto nyt tästä puhua, waikka wahinko, ruumiillisiin tawaroihin nähden, ei koskaan ole niin suuri, kuin se tawara, joka meillä sitä vastaan on omanamme; sillä kuka taitaa maksaa taikka ansaita vähintäkään Jumalan lahjaa (nähdä esimerkiksi walkeutta päivän tahti rakasta aurinkoa), waikka hän sentähden kärsi hynnennertäinkin sen werran? Ja niin kauwan kuin sinulla on tänä ruumiillinen elämä, on sinulla vielä omanas suurin tawara, joka on arwossa kaikkea kulta ja hopiaa ja kaikkea mahdollista kärsimistäs kalliimpi. Mutta nyt puhumme nimenomaan tawaroista, jotka ovat omamme Kristuksen ylösnousemisen toten, josta nyt pääsiäisen aikaan tulee puhua. Tästä luemme: **kaikkinainen hywä ja täydellinen lahja tulee ylhäältä walkeuden Isältä.** Sillä hän on ruwennut weistämään ja rakentamaan meitä ja tahtoo tehdä meitä omiksi lapsiksansa ja perilliksensä; se, sanoo hän, on tapahtunut ewankeliumin kautta, jonka hän kutsuu **totunden janaaksi.**

10. Mitä on nyt meillä siinä? Ompa niin paljo, että sydämmemme tulee walaiistuksi ja iloiseksi ja pääsemme kaikesta synnistä, erhetyksestä, pelwosta ja peljätyksestä selwään totuuteen, niin että kristitty osaa arwostella kaikki lahwat ja perkeleen opit, mitkä maan päälle saattawat tulla. Eikö nyt tämä ole mainio aarre ja kallis lahja, että Jumala niin on walaisewa ja opettawa meitä, että taidamme oikein päättää kaikellaisesta opista ja elämästä maan päällä, ja neuwoa ja opettaa jokaista, kuinka heidän tulee elää, mitä tehdä ja karttaa? Siitä sentähden kyllä kerskannemme, että meillä täälläkin maan päällä on Isä, joka kutsutaan walkeuden Isäksi ja että saamme häneltä sellaisia lahjoja, joitten tähden jokaisen tulisi mieltä mielin panna ruumiinsa ja elämänsä alttiiksi. Mitä olisin minäkin itse pimehdesfäni antanut, jos joku olisi päästänyt minun tuskallisesta messusukemisesta ja muista kauhistuksista, niin myös oman tuntuoni kidutuksesta ja ahdistuksesta, joka ei suonut minulle vähääkään lepoa; taikka jos joku olisi opettanut minua oikein hymnärtämään yhdenkin pjal-

min. Sen eteen olisin mielelläni maata myhsten kontannut maailman ääriin asti. Nyt, Jumalan kiitos, on meillä sellainen aarre ruusain määrin, tietysti tämä autuaallinen walkeus, kallis, rakas sana; mitä on kaikki kärsiminen ja onnettomuus tämän walkeuden suhteen?

11. Toiseksi on meillä hywä, iloinen omatuntofin, joka woi pyhä pyhästä kaikellaisia peljätyksiä, syntiä ja kiisauksia vastaan ja pitää wahwan toiwon ijankaikkisesta elämästä. Nämät korkiat, jalot lahjat ja tawarat ovat: ewankeliumi, rakas kaste, pyhän Hengen wäkewyyh ja lohdutus kaikkinaisessa wastuksessa. Mitä on nyt tämän suhteen, jos joku sinua hiukan wahingoittaa tahti ottaa jotakin ajallista tawaroista? Eli miksi napisit ja wihastuifit, kuin omanas ovat sellaiset jumalalliset lahjat, joista ei taldeta sinulta ainoakaan ottaa, ei vähentää, ei tässäkään elämässä? Jos nyt sinun täytyy luopua rahasta, tawarasta, kunniaasta ja suosioista, niin ajattele: onhan minulla aarre, joka on minulle kaikkea maailman kunniaa ja tawaraa kalliimpi. Samate, jos näet toisen elämän suuresa uljuudes, helus ja röyhkeydessä mieliwaltansa mukaan; mitä on sellaisella? — wiheliäinen muru, kerjäläisen leipä; sitä vastaan on minulla jumalallinen armo, niin että tunnen hänen tahtonsa ja tyhysä ja kaikki, mitä taiwaassa ja maan päällä on. Katsele tätä tawaraa, sanoo apostoli, jonka jo olet saanut walkeuden Isältä, suurena, jalona tawarana.

12. Mutta siksenä ei se ole jääpä; waan teillä on vielä odotettawana oikiat täydelliset tawarat ja lahjat. Sillä sellainenpa on nykyinen osamme maan päällä, että meissä on aina wajawuutta, ettemme osaa niin tuntea ja käsitellä aarrettamme, kuin mielellämme soisimme; sillä olemme vielä waan esikoiset hänen luontokappaleistansa. Hän on tosin alkanut meissä, mutta ei hän tahdo jättää meitä tällaisiksi, waan hän tahtoo, jos uskossa pyhymme, sallimatta wihan ja kärsimättömyyden luowuttaa itseämme sittä pois, saattaa meitä oikiam ijankaikkisten tawarain omistamiseen, niitten, jotka kutsutaan

täydelliseksi lahjoiksi, jolloin emme koskaan esy, horju, vihastu taikka tee syntiä.

13. Tämä sitte kutsutaan, sanoo hän edespäin, menoksi, **jossa ei ole muutosta eikä wakenuden ja pimeyden waihetusta**; se on, se ei ole olewa niin waihettelewaa, eikä niin huikentelewaista, millaista on vielä kristillisessä elämässäkin: tänäpänä iloinen, huomenna murheelinen; nyt seisowainen, pian langennut y. m.; samate kuin luonnollisessa ja maallisessa menossa on aina waihetuksia ja muutoksia: wälistä on walfoinen, sitte pimiä; nyt päiwä, nyt yö; nyt kylmä, nyt lämmin; tuossa wuoria, tuolla laaksoja; niin myös, tänäpänä terve, huomenna sairas y. m. Tämä kaikki on lakkaawa ja siaan tulewa sellainen meno, kussa ei ole yhtään waihetusta olewa; waan alituinen ja ijanlaitinen hywyys, niin että lakkaamatta saamme katsella Jumalaa majesteetisä, ja siellä ei ole yhtään pimeyttä, kuolemaa, waiwaa, eikä heikkoutta, waan sula walkeus, riemu, autuus y. m. Sinnepäin katsokaat ja, koska maailma kiuraa ja yllättää teitä wihaan taikka pahaan himoon, ajatelkaat näitä korkeita taiwaallisia lahjoja, jotka teille warmaan owat luwatut, joiden omistamiseen pääanne, Kristus, jo on astunut, saattaaksensa teitäkin täydellisesti niiden osallisuuteen. Olkoot nämät teille paljoa kallimmat ja raskaammat, kuin nuo maalliset, jotka kuitenkin meidän kaikkein täytyy tänne jättää.

14. Nämät nyt olkoot kristittyin ajatukset ja harjoitus, että oppisimme pitämään tawaramme ja aarteemme jaloina ja suurina, ja kiittämään Jumalaa alkamastansa armosta ja lahjoista, joita on oikia tunto ja ymmärrys, wanhurstaas, elämä, ja aina katsomaan ja etsimään sitä, että toinenkin, täydellinen tulisi osaksemme, että saisimme eron ja pääsisimme wapaaksi wajawasta ja raadollisesta menosta, jota nyt laulausamme laahaamme ja joka aina painaa meitä alaspäin, niin että helposti tulemme taiwutetuiksi luopumaan ewankeliumista. Ja juuri tätä vastaan tuleekin rakkaan, pyhän ristien ja wainon, sekä myös maailman yllätyksen ja esimerkin auttaa meitä ja antaa aihetta,

koska näemme, kuinka ihmiskurjat, heidän joutawain kerjupalainsa tähden, joita he täällä hyörimällä pyörimällä saawuttaa taitawat, salliwat niin hurjamaisesti rewäistä itsensä pois sanasta ja uskosta, jossa heillä olisi sanomatoin armo ja tawarat.

15. Sentähden hän nyt sanoo: mitä surette tawaroista täällä alhaalla maan päällä, jotka, waikka nekin owat Jumalan antamia, owat kuitenkin katoowaisia, eiwätkä taida kauwan pysyä, ettekä paljo enämmin iloita ja lohdutaa itseänne korkeilla, taiwaallisilla tawaroilla, joita teillä jo on niin runsaasti ja joita ei kukaan woi teiltä ottaa pois? Ja tämän selitykseksi lausuu hän edespäin: **hän on meidän synnyttänyt tahtonsa jälkeen totuuden sanalla.**

16. Ensimmäinen ja warmaan korkein, minkä hän on meille ylhäältä antanut ja suonut, on että hän on meitä synnyttänyt eli tehnyt lapsiksensa ja perillisiksensä, niin että olemme ja että meitä kutsutaan Jumalasta syntyneiksi lapsiksi. Kuinka eli miten on se tapahtunut? Totuuden sanalla eli totisella sanalla. Tällä tähtää hän laajalta kaikfia lahjoja ja eriseuroja ja surwasee heitä. Seillääkin on sananja ja kehuwat forkiasti oppiansa. Mutta ei se ole totuuden sana, joka tekee Jumalan lapsiksi; sillä he eiwät opeta eikä tiedätkään siitä mitään, kuinka meidän täytyy uskon kautta syntyä Jumalan lapsiksi, waan löpöttäwät ainoastansa paljon omista töistämme, joita teemme, niinkuin olemme Natamista syntyneet. Mutta meillä on sellainen sana, jolla tiedämme Jumalan tekewän meitä rakkaiksi lapsiksensa ja wanhurstaiksi (jos siihen uskomme), waan ei täällä eikä lailla; sillä kristityn pitää oleman sellainen ihminen, joka saa sen syntymisestä. Sitä ei kelpaa leikata eikä ommella täällä, kuten Moseksen oppilaat ja kaikki tekopyhät yrittäwät, jotka tahtowat sen käsyyllä toimittaa ja waatowat työtä täällä, toista siellä, eiwätkä saa kuitenkaan mitään aikaan; waan täksi tarwitaan uusia ihmisiä, jotka kutsutaan syntyneiksi Jumalan lapsiksi, niinkuin myös Joh. 1: 12 sanotaan.

17. Sellaisia owat nyt, sanoo Johannes mainitusja paikasja, ne, jotka uskowat Kristuf-

sen niineen, se on, jotta sydämmellä rippuivat siinä sanassa, jonka hän tässä ylistää suureksi, voimalliseksi lahjaksi, että Jumala Kristuksen kautta antaa heille synnit anteeksi ja ottaa heidän armoonsa y. m. ja pysyvät siinä kaikellaisissa ahdistuksissa, kärsimyksissä ja hädiässä. Sellainen kallis tavara on teillä sanassa jo täällä maan päällä. Kuin hän nyt on niin fortaasti armoittanut teidän, että olette hänen syntyneet lapsensa, eikö hän sitte antaisi teille kaikkea muutakin?

18. Mistä on tämä nyt teillä? Ei omaista tahdostanne tahi voimastanne ja tekemisestänne; muutoin olisin minäkin ja moni muu tähän asti hywin tyllä saaneet sen ilman sanaa niin monilla töillä, joita munkkikunnassa teimme; waan hänen tahdostansa eli tahtonsa kautta, sanoo hän. Sillä eihän se koskaan ole yhdenkään ihmisen sydämmeen taikka ajatuksiin tullut, että me siitä tulisimme Jumalan lapsiksi; ei se kaswanut meidän yrkkitarhasiamme, eikä kuohunut meidän lähteestämme, waan se tuli alas ylhäältä, walleuden Isältä, joka on sen sanansa ja pyhän Henkensä kautta ilmoittanut meille ja sydämmiimme painanut, apostoleinsa ja heidän jälkeistensä kautta, joista sana on tullut aina meihin asti. Sentähden kutsutaan se, ei meidän töillämme eikä ansioillamme ansaituksi, waan hänen isällisestä tahdostansa ja suosioistansa, sulasta armosta ja laupiudesta meille lahjoitetuksi.

19. Ja näin olemme, sanoo apostoli, tulleet **uutisiksi hänen luontokappaleistansa**, se on, uudeksi Jumalan alkamaksi luomiseksi ja työksi. Täten hän eroittaa Jumalan työn maailman eli ihmisten töistä, niinkuin pyhä Pietarinkin (1 Piet. 2: 13) tekee: **olkaat alamaiset kaikelle inhimilliselle säädylle**, se on kaikelle, mitä ihmiset käskevät, määräävät, laitawat ja tekewät; niinkuin ruhtinas nimittää jonkun weronajajaksi, warkamiseksi, kirjuriksi, ja mikä hän tahtoo sellaiseksi, jota ihmiset taitawat tehdä ja toimittaa. Mutta Jumalalla on toinen uusi luontokappale ja luoma, joka fiksi kutsutaan siitä, että hän on sen luonut, että se on hänen oma tekonsa pait inhimillisistä apua ja voimaa. Sentähden kutsutaan **kristitty uu-**

deksi Jumalan luontokappaleeksi, jonka hän itse yksin tekee yli kaikkein muitten luontokappalten ja töitten ja ulkopuolella niitä; kuitenkin niin, että se nyt on wain alku ja itu ja että hän siihen nähden tekee työtä joka päivä aina siihen saakka, kussa se valmistuu täydelliseksi ja warsin jumalalliseksi luontokappaleeksi, puhtaaksi ja kirkkaaksi kuin aurinko, ilman syntiä ja wirheä ja kokonansa palawaksi Jumalan rakkaudessa.

20. Tätä kaikkea tarfoin tutkikaat ja mietitkää, minkä suuren tawaran ja kunnian ja jalouden Jumala jo on teille antanut, että on tehnyt teitä tulewan elämän perilliseksi, kussa ei yhtään wajuuutta eikä muutosta ole olewa, waan sulat, täydellinen, jumalallinen meno, millinen hän itse on. Ilkõön sentähden se kurja, onnetoin kerjupuski, jota maailma takaa ajaa, saako waltaa ylllyttämään teitä wihaan, waan paljon ennemmin riemuitkaat jumalallisista tawaroista ja kiittäkää Jumalaa, tekemästänsä teitä niihin soweliaiksi, ja sitä wastoin halwetsikaat kaikkia, kuin täällä woiisi tulla osaksenne, olkoon se sitte makiaa taikka katkeraa. Sillä mitä on, sanoo p. Paawali, kaikki kärsiminen maan päällä, waan yksi ainoa filmänräpäys, tulewan ijankaikkisen kunnian sultteen, joka **Jumalan lapsille ilmoitetaan, Rom. 8: 18.**

21. Sentähden päättää nyt p. Jaakob: **olkoon jokainen ihminen nopia kuulemaan, mutta hidas puhumaan ja hidas wihaan.** Se on, sallikaat Jumalan sanan kautta sanoa itselleenne, neuwoa, nuhdella ja lohduuttaa itseänne, siihen olkaat nopiat, waan ei nopiasti taiwute-tut nurisemaan, kiroomaan ja soimaamaan Jumalaa ja ihmisiä. Tällä hän ei kiellä heitä kokonansa puhumasta, nuhtelemasta, wihastumasta ja rankaisemasta, kussa Jumalan käsky taikka tarwe niin waatii; waan hän kieltää meitä itse puolestamme olemasta äkkipikaista, joskin meitä siihen ylllytettäisiin, ja että meidän ensin tulee kuulla ja sallia sanottawan meille sanan kautta. Ja sikian eli totisen sanan sallikaamme aina hallita ja johdattaa itseämme ja siitä lähtökõdn kaikki, mitä meidän tulee puhua ja mitä nuhdella ja moittia. Sentähden käsksee hän kohta

tämän jälkeen ottamaan sana siiveydellä vastaan, ettemme wihostu sille, koska se meitä nuhtelee, tahi käy kärsimättömiksi ja nurisewiksi, jos meidän täytyy jotakin sentähden kärsiä y. m. Ja hän lisää tähän syyn: **sillä miehen wiha ei tee Jumalan edessä sitä kuin oikein on.** Samoin owat pakanatki sanoneet: ira furor brevis est y. m. (wiha on lyhyvä raiwo), ja kokemus wahvistaa sen saman. Sentähden, koska tunnette wihan liikkuvan itseßänne (sanoo neljäs psalmi w. 5), niin älkää tehkö syntiä, waan menkäätkä kammioonne, olkaat hetken aikaa alalanne, älkäätkä antako wihan walloittaa itseänne tekemään sen mukaan; älkäätkä kiiruhtako niin äkki pitaa, jos joku hankkii teille wahinkoa tahi häpiää, taikka antaa poikkipäisiä sanoja, niin että wihostuisitte ja syttyisitte; waan katsokaat, että woittaisitte yllätyksen, suostumatta siihen.

22. Tämä on nyt ensimmäinen lappale, että kristittyin tulee waroa itsensä lankeemasta wihaan ja kärsimättömyyteen; ja sitä vastaan ajatella, mitä suuria tawaroita ja lahjoja heillä on, joitten suhteen koko maailman tawara ja meno on ihan mitätöin.

23. Samalla nuotoa puhuu hän nyt toisesstakin lappaleesta ja sanoo: **sentähden pan-kaat pois kaikkinaisen saastaisuus ja kaikkinaisen pahuus y. m.** Saastaisuudeksi kutsuu hän maailman saastaisen menon ja elämän, kaikellaisessa hekumassa, wallattomuudessa ja pahudessa. Olkoon sellainen meno laukana teistä kristityistä, kuin teillä owat omananne niin suuret, jalot tawarat, joitten rinnalla, jos ne oikein arvaisitte ja tuntisitte, pitäisitte kaiken sellaisen maallisen menon ja huwituksen paljaana saastana, niinkuin se onkin ja syystä kutsutaan saastaisuudeksi teidän hywain, täydellisten, tawallisten lahjainne ja tawarainne suhteen.

24. **Ja ottakaat sana siiveydellä vastaan, joka teissä istutettu on.** Teillä on nyt jo sana, jota ette itse mieltineet ettetä armainneet, waan minä Jumala armosta antoi teille ja istutti teihin. Se nyt runsaasti keksuudessanne liikkuu, sitä saarnataan, kuullaan, luetaan ja lauletaan parisanne, miten nyt meidänkin parisamme laita on, niin ettei siitä, Jumalan

kiitos, nyt ole yhtään puutetta. Ainoastansa siitä on kaikki, että sen myös otatte vastaan ja käytätte hyväksenne ja wiljelette sitä siiveydellä, pitämällä siitä lujasti kiinni, sallimatta ryöstää sitä pois itseltänne wihan ja wainon taikka yllätyksen kautta maalliseen himoon, niinkuin Kristukseen Luukk. 21: 19 sanoo: **pitäkäätkä teidän sielunne kärsiwällisyydessä.** Sillä siiveyttä ja kärsiwällisyyttä tarwitaan perkelettä ja maailmaa woittamaan; mutta jos halutaan wetää niitten kanssa tuffanuottaa ja tapella, emme taida säilyttää sanaa. Syntiä vastaan tulee meidän sotia ja taistella; mutta tahtoa wetää niitten kanssa tuffanuottaa, jäähyttää mieltämme ja kostaa heille, sillä emme woita mitään, waan kadotamme päällisiksi tawaramme, rakkaan sanan. Koska se nyt on teihin yllytetty ja istutettu, niin ottakaat se vastaan niin, että sen tähdellä pitäisitte ja että se kantaisi teissä hedelmänsä.

25. Sillä se on semmoinen sana, sanoo hän päätöksiksi, **joka woi teidän sielunne autuaaksi jaattaa.** Mitä vielä enempää pyhittäisitte? Teillä on sana ja kaikkein jumalallisten tawarain ja lahjain lupaus; se taitaa siihen lisätä jaattaa teidän autuaaksi, jos ainoastansa siinä riputte. Mitä sitte pidätte lukua maailmasta ja kaikesta siitä, mitä se aikoin saa, olkoonpa hywää tahi pahaa? Mitä taitaa se wahingoittaa taikka auttaa teitä, niin kauwan kuin säilytätte tämän aarteen? Ja tässä huomaa hänen antawan suulliselle sanalle eli saarnatulle ewankeliumille woiman tekemään meidän sielujamme autuaaksi, niinkuin p. Paawalikin Rom. 1: 16 samallaisilla sanoilla ylistelee, että **ewankeliumi, jota hän saarnaa, on Jumalan woima itsekullekin uskowaiselle autuudeksi.**

26. Sitä on nyt teidän pariinne ja teihin niin istutettu, että taidatte warmaan lohduttaa itseänne autuudestanne ja warmaan odottaa sitä; ainoastansa katsokaat eteenne, jos halunne on antaa wihan tahi tämän maailman saastaisuuden ajaa eli kääntää itseänne pois siitä, taikka jos tahdotte kärsiwällisyydellä ja puhtaudella ottaa vastaan ja pitää saman sanan, jonka Jumala niin runsaasti ja armollisesti on an-

tanut teille ilman omaa työtänne ja ansiotanne. Mitä tekisittään muut, jos saisivat sellaisen aarteen omaksensa taikka tuntisivat sen? Kuinka paljon ovat tehneet ja vieläkin tekewät ne, joilla ei ole sanaa, ja harrastavat kuitenkin sitä sentähden, että tahtoisivat mielellänsä tulla taiwaasen, eiwättä kuitenkaan taida päästä sinne, joskin kohta libuttaisivat itseänsä kuoliaaksi ja

säätäisivät ja harjoittaisivat kaikkea Jumalan palvelusta. Ettekö nyt mielemmin tahdo pyhä sanassa ja säilyttää sellaista aarretta, jonka kautta olette Jumalan lapset ja sielunne autuaaksi tulewat, kuin antaa maailman rewiäistä teitä pois siltä wainon tahi hekuman ja saastaisuuden kautta, jolla se syöksyy perikatoon ja kadotukseen?

N:o 31. Kuudentena Sunnuntaina Pääsiäisestä *).

1 Piet. 4: 7—11.

Rakkaat weljet! nyt kaikkein loppu lähestyy. Niin olkaat siis raittiit ja walppaat rukoilemaan y. m.

1.

Tämäkin kappale on waroitus kristilliseen elämään ja kantamaan hyvän puun hedelmiä. Sellainen hyvä puu kutsutaan kristityksi, se on ihmiseksi, jolla on uskoستانسا lunastus synnistä ja kuolemasta ja on siirretty armon ja iankaikkisen elämän waltakuntaan, edespäin eläänsä niin, että siitä nähtäisiin hänen käsitäneen sellaisen aarteen ja tulleeeksi uudeksi ihmiseksi.

2. Mutta apostoli luettelee myös muutamia hyviä töitä ja teroittaa semminkin ensimmäisessä kappaleessa sitä waroitusta, jonka hän alotti tässä luvussa, että kristittyin pitää pidättämän itsensä törkeistä, lihallisista himoista, joita maailmassa häwyttömästi harjoitetaan, tuosta hurjasta, säädhyttömästä, pakanallisesta sika-elämästä syömisestä, ryyppimisestä, juopumisesta y. m., ja neuwo heitä ahjeroitfemaan

raittiina olemista ja rukoilemaan. Sillä hän on kirjoittanut suurimman osan tätä epistolaan Kreikanmaan asukkaille, joista suuri joukko oli aika wellikultia, jotka oliwat tottuneet ainoastansa mäsäämään ja juopumaan, mistä satjalaisiakin syytetään, eikä aiheettomasti.

3. Wierottaaksensa kristityitä semmoisista pahesta raittiuteen ja kohtuuteen, muistuttaa hän heitä, niinkuin apostolit monin paikoin tekewät, wirastansa ja kutsunuksesta, mikä on kristityille omituisia ja ainoa oikia jumalanpalvelus, mistä syytä he myös ovat kristityitä ja kaikesta muusta maailmasta eroitetut. Hän tahtoo siis sanoa: kristityt eiwät saa wiettää sellaista pakanallista, törkiää ja irstasta elämää syömisessä, juomisessa, helussa ja hääinässä; sillä heillä on toista, jotain suurta tehtäwänä. Ensiksi nimittäin, että tulewat toiseksi ihmisiksi ja seurastelewat Jumalan sanan parissa, josta heillä on uusi syntyminen ja jonka kautta se woimassa pidetään. Toiseksi on heillä, uusiksi ihmisiksi sennyttänensä, wihollinen, joka

*) Wäidennen sunnuntain Pääsiäisestä ja Dela-Tuorstaiu Epistolasta ei ole Lutherin Postilloissa saarnaa.

on perkele, ja heidän oma lihansa, jonka perkele on turmellut ja joka on täynnä pahoja himoja, joita vastaan heidän täytyy sotia, niin kauvan kuin täällä maan päällä elävät. Mestettuina sellaiseen wirkaan ja sotaan, eivät saa he siis olla laiskoja eikä uneliaita, saatikka mielettömiä ja täysinäisiä sikoja, jotka eivät mistään pidä lukua eikä ajattele, mitä heidän on tehtävää; waan walppeella ja raittiina ja aina walmiina Jumalan sanalla ja rukouksellansa.

4. On kahdellaista puolustusaseita, joilla perkele voitetaan ja joita hän pelkääkin: ahkeraan Jumalan sanaa kuulla, oppia ja harjoittaa sekä sillä itseänsä neuwoa, lohduttaa ja wahiistaa; ja toiseksi, ahdistuksen ja sodan alkaessa, ylentää sydän samalle sanalle ja huutaen Jumalan puoleen anoa apua. Siis, jompikunpi näistä kahdesta olkoon aina harjoituksessa, ijankaittisena kanssapuheena Jumalan ja ihmisen waiheella: **joko että hän puhuttelee meitä, jolloin meidän tulee istua alallamme ja kuulella häntä, taikka että hän kuulee meidän puhuttelemwan itseänsä ja rukoilewan, mitä me tarvitsemme.** Tapahutkoon nyt kumpi hywänsä, ei woi perkele kärsiä sitä eikä seisoa sitä vastaan; sentähden pitää kristittyin oleman warustettuina molemmilla, että heidän sydämensä, aina käännettyinä Jumalan puoleen, säilyttäisi hänen sanansa ja alituisilla huokauksilla rukoilisi ijankaittista Sääneitä. Tätähän pitäisi kristityille tyllin opettaman kiurauksen ja hädän, jolla perkele, maailma ja liha aina ahdistaa häntä, joten hänen täytyy alati olla sodassa, walwoa ja katsoa, miltä puolelta wihollinen uhkaa häntä, wihollinen, joka ei koskaan makaa eikä lepää y. m.

5. Tähän tarwitaan, kuten p. Pietari tässä sanoo, että kristitty on sellainen ihminen, joka myös syömisessä ja juomisessa pitää kohtuutta ja raittiutta, raskauttamatta ja turmelematta ruumiista ylöllisellä syömisellä ja juomisella, ollaksansa walpas, järjellinen ja sowelias rukoilemaan. Sillä joka ei ahkeroitse raittiina ja kohtuullisena toimittaa wirkaansa ja kutsu-
mustansa, waan on täysinäinen sika ja jokapäiwäinen juomari, se ei liioin saata olla sowelias,

ei rukoilemaan eikä muihin kristillisiin toimiin; niin, ei sellainen kelpaa mihinkään.

6. Tässä tyllä tarwittaisiin erinäinen saarna ja waroitus meille hurjille humalaisille juopumustamme ja rhyppisilemistämme vastaan; mutta mistä saimmme tarpeeksi wahwan ja mahtawan saarnan hiltsemään häpiällistä sika-elämää ja juoppousperkelettä parisjamme? Sillä se on nyt kaatosateena ja wedenpaimisena lewinnyt ja upottanut kaikki ja paisuu yhä vielä joka päiwä, jota kauwemmin sitä pahemmin, ja tunkee kaikkiin säätyihin, ylhäisimpiin ja alhaisimpiin, niin että kaikki saarnat ja waroitukset owat ylöns heikkoja ja pitäisi siitä kokonansa waijettaman, koska kuitenkin kaikki on turhaa ja luistakkaa kuulumatta ohi kormain, ja pidetään halpana ja nauruna. Ovatpa apostolit ja Kristus ennalta julistaneet tällaisen menon maailman lopulla hallitsewan ja owat sentähden waroitaneet kristittyitä (Suuff. 21: 34) kawahtamaan itseänsä, ettei heidän sydämensä raskauteta ylönsyömisestä ja juomisesta ja elatusten murheesta y. m., ettei se päiwä tulisi ätisti ja huomaamatta, niinkuin paula, heidän ylitensä.

7. Koska nyt Jumala tänä viimeisenä aikana on juuresta armosta niin runsaasti antanut meille ewankeliumin walkeuden, niin tulisi meidän syystä sille kiitokseksi ja kunniaiksi parantaa itseämme tässä kohden, ettemme muiden syntein lisäksi enentäisi tälläkin paheella Jumalan wihaa ja rangaistusta ylitsemme. Sillä jellaista hurjaa elämää ei taida mitään muu seurata kuin huruttomuus ja Jumalan ylönskatse, niin että ihmiset makaawat sikoina alituisessa juopumuksessa ikään kuin kuolleina ja haudattuina, taittamattansa peljätä Jumalaa ja pitää huolta jumalallisista asioista.

8. Ja jollei mitään muu auttaisi, pitäisi kuitenkin sen häpiän, joka tulee osaksemme muissa maisissa, taituttaman meitä. Sillä tähän nähden kopeilewat ja kerskaawat kaikki muut kansat, semminkin italialaiset, meitä vastaan, kutsuen meitä juopokiksi saljalaisiksi. Sillä kumminkin se hywe on heissä, etteivät he ole semmoisia juomareita ja juoppoja ihmisiä. Mutta turkkilaiset owat tähän nähden oikeita munkkia ja pyhimyksiä, ja niin laukana tästä paheesta, että heidän Mahomettinnsä on heiltä kieltänyt wiininin ja kaiten juoman, josta ihminen tulee päihinnsä, ja rangaistaa juopuminen heidän parisfansa suurimpana rikoksena. Sentähden owat he parempia sotilaitakin, kuin meidän juoppojoukkomme. He, näet sen, pitävät aina raittiina ja walppaina tarkkaa huolta asioistansa, neuwottelewat ja sitä harrastawat, kuinka kimpuumme hyökkäisivät ja aina yhä enenemmän woittaisiwat maata ja kansaa, meidän maatesjamme ja nukkuisjamme juopumuksesjamme, niin

ikään kuin voittaisimme heidän paljaalla juomisella ja mäsäämisellä.

9. Mutta mitä hyödyttää tästä paljon puhua, joka on siihen määrään saakka valtaan päässyt, että se on nyt tullut ihan yhteiseksi tavaksi maassa, eikä harjoiteta enää ainoastaan korkean, yhteisen, sitovimättömän rahvaan parissa, kylissä talonpoikain kesken ja julkisissa kapakoissa, vaan nyt kaikissa kaupungeissa ja melkein kaikissa perheissä ja jemminkin vapaasukkusten seassa ja ruhtinasten hoveissa? Minä muistan nuoruudessani sitä pidetyksi aatelistosja melkoisen suurena häpiänä ja kunnia-arvoisain herrain ja ruhtinasten wakailla kelloilla ja rangastuksilla hillinneen sitä; mutta nyt harjoitetaan sitä paljon pahemmassa ja suuremmissa määrässä heidän kesken, kuin talonpoikain; niinkuin silloin tavallisesti käy, että korkeimmat ja parhaimmat miehet, ruwetessaan lankeemaan, tulewat sitte pahimmiksi; onpa myös jo siihen saakka päästy, että ruhtinaatkin ja herrat owat sitä howiherroistansa oppineet eiwätkä nyt enää ensinkään häpee sitä, ja tahdotaanpa sitä melkein pitämään kunniana, ja ruhtinaallisena, aatellisena, porwarillisena hyweenä; ja hän, joka ei tahdo olla heidän kaltaisensa täysinäinen sita, pidetään halwasja armosja, muitten wiini- ja olut-sankarein saawutuksessa juomisella suurta juosioa, kunniaa ja tawarointa, tahtoen olla kehuttuina, ikään kuin olisi heillä aateliarwonja, kilpenä ja waakunansa siittä, että owat häwyttömämpiä juoppoja kuin muut.

10. Niin, ketä olisi täällä enää warjeltawana, kuin se on ilman kammoa ja häpyä lewinnyt nuori-foommein, joka oppii sellaista wanhoista ja turmelee itsensä siinä ikänsä ensi kuskassa niin häwyttömästi ja ilkiwaltaisesti ja wastustamatta, kuin raakeet ja rankkasade lyöwät maahan wiljan; niin että nyt suurin osa jalovimmista, taitawimmista nuorista miehistä, warfinkin aatellisista ja howeista nyt, ennen aikaansa ja oitiaan ikäänsä päässeinä haaskaawat terweytensä, ruumiinsa ja henkensä. Sa kuinka saattaisi toisin ollakkaan, kuin nekin, joitten tulisi muuta hillitä ja kurittaa, itse tekewät samoin? Sentähden onkin Saksanmaa kurja, tämän juomaperkeleen kurittama ja raasima maa ja kokonansa tähän paheeseen uponnut, niin että se häpiällisesti kuluttaa sen ruumista ja elämää ja tähän lisässi tawaraa ja kunniaa ja wiettää paljasta petomaisista elämää; joten sitä maalaamaan haluawan täytyisi maalata se sian muotoiseksi. Vyhhesti, maassamme on enää wain vähä tilta jäljellä, jota ei tämä pahe ole saastuttanut. Sellaisia owat vähät lapset, naiset ja awiomaimot. Ne kumminkin vielä jotenkin kammowat sitä, ja waiikka humuninkin warjosja ehkä saattaa olla joku saastainen sita, kuitenkkin pidättäwät he itsensä vielä. Sillä kumminkin sen werran on kuria jäljellä, että jokainen on waadittu sanomaan se sopiaattomaksi,

jos waimo juo itsensä päihin, ja hänen hywin antainneen jaloin kadulla tallattaa.

11. Sellaisista efimerkeistä tulifi meidän kuitenkkin oppia huomaamaan häpiämme ja hiukan siitä punehtumaan; sillä nähdesjämme kuinka huonosti se sopii naisille, eikä paljo enää pitäisi sitä häpeemän mieswäen, jonka kaiketi pitäisi oleman järjellisemmän ja arwoikkaamman? Niinhän p. Pietarikin kutsuu waimoa miestä heikommasi astiaksi, josta syystä sitä on suuremmalla kärsiwälliyyhdelläkin kohdeltawa; sillä miehelle on annettu suurempi ja korkeempi ymmärrys, miehuus ja kestäwäisyys, sentähden pitää hänen myös oleman järjellisempi ja wähemmin sian kaltainen. Särjen mutaan lastettuna onkin toden totta suurempi häpiä miehelle horjahua tähän wikaan. Sillä jota arwoikkaamaksi ja ylewämmäksi Sumala on hänen luonut ja warustanut, sitä enemmän häpäee häntä sellainen järjetdin sifomainen elämä.

12. Mutta mitä sanonen? Niin nurinpäiseksi on asiamme käynyt, ettei tähän nähden yhtään efimerkkiä miespuolten miehuudesta ja kunniaasta ole harwinaisempaa, kuin miespuolisja, ja että wain ainoa hywan efimerkin kipinä on jäänyt jäljelle waimonpuolisessa suwussa, joka meille näyttää häpiämme ja soimaa sitä, kussa vaan juopporatti lienee. Tähän lisässi tulee, että olemme kaikkein maitten pillkana ja häwäistykseenä, jotka pitäwät meitä häwyttömänä ja ruokottomina sifoina, jotka nyt päiwät pihytäwät vaan olla juowutisja. Se sentähden myös luulewat, ettei meisjä woi olla järkea eikä wiisautta. Se olisi vielä kärsittäwä ja anteeffi annettawa, jos syömisesjä ja juomisesja pidettäisiin wähäkin määrää, tahti jos joku jostus tapaturmaa ottaisi kulauksen liiemmaksi, taikka raskaasta työstä ja waiwasta nureisjansa hiukan päihitysikin; samate kuin on sallittawa waimo-ihmisenkin häisjä maistella hiukan enemmän, kuin kotona. Mutta näin laikkaamatta nyt päiwät laskea mahaansa tufuttain ja taas antaa yllön, taas hätäpikaa uudestaan täyhtääksensä itsensä, sehän ei ole ruhtinaan, aatelisen eikä porwarin, et ihmisenkään, saatikka kristityn, vaan oikein luonnollisen sian elämää ja työtä.

13. Sinun on suotu Sumalan ja jokaisen puolesta syöä ja juoda, ei ainoasti tarpeeksi, vaan myös huwiksi ja iloksi ja ollakses hywällä tullella. Mutta siihen et woi sinä tyytyä, vaan sinun täytyy myös olla sellainen sita ja tyytymätöin rahjus, ikään kuin olisit syntynyt vaan haaskaamaan olutta ja wiiniä. Niin nähdään nyt ruhtinasten howeisja sellaista ylö-töntä mäsäämistä ja juopumista, ikään kuin tahdottaisiin yhtenä hetkenä niellä ja häwittää kaikki tyynni. Siitä sitte tulee, että herrat, ruhtinaat ja aatelistet köyhtywät ja maan täytyy täytyä kerjäläisistä ja hukkua, sentähden että Sumalan lahjoja niin epä-ihmijellisesti tuhlataan ja huminoitaan.

14. Tämä pahe on valitettavasti, kuten sanoin, saanut niin huuren wallan, ettei sitä maailmasa enää voida hillitä. Jumalan sana ehkä voinee estää sitä muutamissa erityisissä, jotka vielä tahtovat olla ihmisiä ja sen ohessa mielellänsä kristittyitäkin. Toinen joukko pyhyh kaltaisenansa, semmintin kuin maallinen hallitus ei tee mitään sen eteen. Ja joskai Jumala, niin luulen, jollakin maan witaufkella hillitse tätä pahetta (muutoin on se estämätöin ja hillitsemätöin), niin tulewat vielä lapsetkin ja waimot sitokfi eikä ole viimeinen päivä tulesjanfa tapaawa yhtään kristittyä, waan kaikki kaatuwat märkinä ja juopuneina helwetin hymnyhteen.

15. Mutta tässä ne, jotka tahtowat kristittyitä olla, tietäköt, että tätäkin hywettä, raittiutta ja kohtuutta, pitää kristityissä tahtoman; ja ettei juopuneita sikoja lueta kristittyihin joukfoon etwättä taida ne autuaaksi tulla (jolleiwät parannu ja laffaa siitä), kuten p. Paawalikin Gal. 5: 19—21 selkiästi sanoo: **lihan työt owat julkiiset, kuin on: huoruus, salawuotens, saastaisuus, haureus, epäjumalten palwelus, noituus, waino, riita, kateus, wiha, torat, eripuraisuus, eriseura, pahanjuomus, murha, juopumus, ylönshymys ja muut senkaltaiset, joista minä teille edellä sanon, niinkuin minä ennenkin sanonut olen, että ne, jotka senkaltaisia tekewät, ei pidä Jumalan waltakuntaa perimän.** Tässä kuulet, että juopporatilla, joka päiwät ja yöt wietää juopumisessa, on yhtä wähän osaa Jumalan waltakunnan perinnöissä, kuin huorintekidillä, awioliitonrikkojilla j. m. s. Tietääkkes, että, niinkuin epäjumalain palwelus, huoruus y. m., on synti, joka sulkee taiwaan waltakunnan, juopuminenkin on sellainen synti, joka estää sinun kaasteen armosta, syntein anteeksi saamisesta, uskoista Kristukseen ja omaista autuudesta. Siis, jos tahtot olla kristitty ja autuaaksi tulla, on sinun muistaminen elää raittiisti ja kohtuullisesti; mutta joslet siitä lufua pidä, että mieli autuaaksi tulla, niin mene menoas, ole epäkristitty ja hirwid, niin kauwan kuin Jumala sellaista sinulta kärsinee.

16. Jos olisit kristitty että sallisi ruumiillisen wahingon ja häpiän, johon syökseyt, taiwuttaa mieltäs, että ainoasti hukkaa rahaas ja tawaraas, waan myös turmelet terweytes ja

lyhennät elämäs, pait että kaikki enkelit ja ihmiset haukkuwat sinua ruokottomaksi siaksi ja pitäwät sinun sen arwoisena; niin pitäisi kuitenkin sen taiwuttaman sinua, että Jumala antaa sanoa sinulle ja kästee sinua ijankaikkisen kadotuksen uhalla luopumaan sellaisesta epäkristillisestä menoasta, taikka olet menettävä hänen armonsa ja ijankaikkisen autuuden. Hywä Jumala, kuinka häwyttömiä, kiittämättömiä ihmisiä olemmekaan, joita kuitenkin Jumala on niin runsaasti armoittanut sanallansa ja lusaastanut paawin hirmuwallasta, joka myös tahtoi meiltä saada hikemme ja weremme ja lisäksi kidutti ja ahdisti omia tuntojamme laillansa, ettemme kuitenkaan toisaalta wähäätkään, ewankeliumille kunniaksi, Jumalalle ylistykseksi ja kiitokseksi, hukkaakaan paranna elämäämme.

17. Jos josjain vielä olisi hurstaita wanhempia (taikka jumalisia, kristillisiä haltioita) tulisi heidän, ebes wähemmäksi wähentääkensä tätä pahetta, estää lapsensa ja palkollisensa siitä wakailta rangaituksilla. Ja kirkkoherrat ja saarnaajat owat welwolliset waroittamaan usein ja hartaasti ihmisiä siitä, asettamalla heidän eteensä Jumalan epäsuosion ja wihan sekä wahingon, joka seuraa tätä pahetta sielum, ruumiin ja tawaran suhteen, jos sekin auttaisi ja taiwuttaisi muutamia. Alkötökä myös päästäkö Herran Ehtoolliselle taikka olemaan kaasteessa kummeina sellaisia ihmisiä, jotka irstaasti ja julkiisesti paatuwat sellaiseen paheesen, tahtomattansa parantaa itseänsä (mutta kerskaawat kuitenkin itseänsä ewankeliumista), waan pitäköt heitä julkiina epäkristittyinä ja eroittakoot itsensä heistä samoin kuin julkiista huorintekidistä, koronkistojista ja epäjumalain palwelioista; niinkuin p. Paawalikin 1 Kor. 5: 11 kästee: **jos joku, joka weljeksi kutsutaan, olisi huorintekiiä taikka ahne, eli epäjumalten palwelia taikka pillkaaja eli juomari taikka raatelii: alkää senkaltaisen kansa syökö y. m.**

18. Mutta tästä ei ole nyt enempeä sanottawaa. Tahdomme jälleen kuulla p. Pietaria, joka meitä neuwoo olemaan raittiita, taaksemme rukoilla, niinkuin ne jotka nyt owat kristittyitä ja luopuneet maailman hurjasta pata-

nallifesta elämästä, kuten hän w. 3 tämän tekstin edellä on sanonut: **kyllä siinä on, että me edesmenneen ajan elämästä kulutimme pakanain mielen jälkeen, waeltaesjamme irstaudessa, himoissa, juopumisessa, ylönhyömissä, ylönjuomisessa y. m., ja olemme nyt kutsutut ja asetetut uskollamme ja rukouksellamme sotimaan perkelettä vastaan, niinkuin hän sitte 1 Piet. 5: 3 jälleen uusia ja selvemmin lausuu tämän waroituksen, että heidän pitää oleman raittiit ja walwomaan. Ja jos tahtoisit kysyä: Minkätähden se on niin korjaasti tarpeellinen? Sentähden, sanoo hän, että teidän wihollisenne perkele käy ympäri niinkuin kiljuwa jalopeura (lammaislauman ympäri) ja etsii, tenen hän nielisi. Olessanne nyt, sanoo hän, sellainen kansa, joka on kutsuttu sotimaan sellaista woimallista henkeä vastaan, joka tähtää meidän sieluumme, ja on paljo ahneempi sitä saattamaan, kuin susi lammasta; on teidän miettiminen, kuinka häntä vastustaisitte ja seisoisitte lujina, mikä tapahtuu ainoasti uskon ja rukouksen kautta. Mutta taitaaksenne rukoilla, täytyy teidän olla raittiita ja walwoa: sillä ahmateissa ja juopuneissa siioissa on järki haudattu, niin etteivät he taida mitään äkätä ja ovat jokaiseen hywään työhön kelwottomat. Sentähden on heiltä rukous ja atwoksi huutaminen otettu pois ja perkele on tahtoessansa woittanut ja niellyt heidän.**

19. Mutta katsokaat vielä, kuinka kristityt ensi seurakunnassa (kärjesiänsä suurta wainoa) oliwat tässä kohdassa niin ahkerat ja melkein enemmän kuin alttiit, niin että he joka päivä, ei ainoastansa aamuin ja illoin, waan myös muutamina määrättyinä hetkinä kokoontuivat toinen toisensa seurassa rukoilemaan, usein walwoiwat koko yöt ja rukouksella kuluttivat. Muutamat harjoittiwat rukousta niin wakaasti, että wälistä oliwat syömättä neljänteen päivään saakka, niinkuin p. Augustinus sanoo. Tämä totta kyllä on jotenkin liiallista, semminkin kuin tästä sitte tehtiin esimerkki ja lakisääntö; mutta se kuitenkin on kiitettävää, että he illoin aamuin ja muutoinkin aina oliwat raittiita. Sittemmin, tämän seurakunnassa tauwottua, seurasi laiska

munkkijoukko (jotka sanoiwaat rukoilewansa muitten puolesta), jotka kyllä pitiwät nämät hetket ja ajat, ilta- ja aamuhetket ja muut hetket, mutta jotka eiwaat rukoilleet, waan ainoastansa ulwoiwaat, mörisiwät ja murisiwat. On kuitenkin vielä jotain siitä jäljellä lastenkouluissa, joissa vielä aamu- ja ehtoourukouksia pidetään; mutta samate pitäisi tehtämän jokaisessa kristillisessä perheessäkin: sillä jokainen perheen wanhin on welwollinen totuttamaan lapsiansa rukoilemaan kumminkin aamuin ja illoin ja uskomaan Jumalan huomaan kaiken maailman hädän, että hän tahtoisi kääntää pois wihansa ja olla rankaisematta meitä, niinkuin olemme ansainneet.

20. Näin olemme oikein opetetut, emmekä kuitenkaan kowin rasitetut. Kielletty ei ole meitä syömästä, juomasta ja waatettamasta tarpeeksi ja kunniaksikin ja iloksi, pait ettemme käy ruokottomiksi ja siioiksi emmekä hautaa niin häpiälisesti järkeämme, sillä onhan se ihmiselle synti ja häpiä, jos kohta ei yhtään Jumalaa eikä kieltoakaan olisi. Ja sitä wähemmin on tätä kristityiltä kärsittäwä, kuin pakanaisfakin ja turkkilaisissa tässä kohden on enemmän hywetä ja meidän täytyy häwetä heidän rinnallansa, joille meidän kuitenkin tulisi antaa sellainen esimerkki, että heidän täytyisi häwetä meitä, ja semminkin tulisi meidän mitä hartaimmin waroa, ettei kukaan pahenisi meidän elämästämme, ettei Jumalan nimeä pilkattaisi, waan ylistettäisiin, niinkuin p. Pietarikin tämän epistololan lopulla neuwoo.

21. Mitä nyt on raittiudesta sanottu, sitä sanottakoon toisestakin hyweestä, jota kutsutaan **kohtuullisuudeksi**, jonka p. Pietari tässä panee ensimmäiseksi. Sillä ne molemmat kuuluwat yhteen, pait ettei kohtuus koske ainoastansa syömistä ja juomista, waan wastustaa kaikkea epäjäännöllistä, ylöllistä menoa ulkonaisessa elämässä, niinkuin waatteuksissa, koristuksissa, ja ylehenä kaikkea ylöttömyyttä ja kohtuuttomuutta, jolla toinen tahtoo esiintyä toista suurempana ja loistawampana. Onkin se nyt maailmassa ylehenä waltaan päässyt, niin ettei misjään

enää ole yhtään määrää ylöttömissä kustannuksissa, waatteihin, häihin, ravintolaelämään, pitoihin, rakennuksiin y. m. nähden, joista sekä hallitusten että maan ja kansan täytyy köyhtyä, kuin ei lukaan enää tahdo pysyä määräsänsä, waan melkein jokainen talonpoika tahtoo kiivetä aatelisten wertaiseksi ja aateliset sitte taas voittaa ruhtinaat. Tästä hyweestä on meissä (yhtä vähän kuin raittiudestakaan) nähtävänä tuskin yhtäkään esimerkkiä; niin tykkään on tässä kadonnut meistä järjestys, waikaisuus ja kuri.

22. Nyt ei kielletä tässä, mitä näissä kohdin kunkin säätyyn nähden on soweliasta ja kunniallista, huwiksiin ja iloksi. Sillä ei p. Pietarikaan mielisty ruokottomiin, riettaisiin ja likaisiin muunkeihin eli muikkeen näköisiin pyhimyksiin ja niiden ulkokullaisuuteen ja muodolta antaraan elämään, jolla eiwät tee ruumiillensa kunniaa, niinkuin p. Paawali Kol. 2: 23 sanoo, ja kohta tuomitsewat ja kiroowat muita ihmisiä, jos neitsy mitämäks menee tanssiin taikka kanta punaista liiviä y. m. Sillä sen woi Jumala hywin kärsiä, jos muutoin olet kristitty, että waatekat ja kaunistat itseäs tahti elät hywin määräs mukaan kunniaksi ja soweliaaksi, ainoastansa että pysytään määräsä ja kohtuudessa, se on, ettei huolimatta tawaasta ja kurista ja lufua pitämättä ilosta ja huwista tahdota waan näyttää, kuinka osataan voittaa muut ja kaikki hyödyttömästi tuhлата. Tästä sitte täytyy Jumalan rangaistuksena seurata sellainen häiriö ja wahinko, kuin on: werotus, korko, ryöwio ja warkaus, kunnes wihdoin molemmat, hallitsiat ja alamaiset, hukkawat toinen toisensa kanssa.

Mutta ennen kaikkea pitääkää keskenänne palawa rakkaus: sillä rakkaus peittää paljon rikoksia.

23. Edellisessä lappaleessa on apostoli neuwonut kristittyitä, kuinka he eläkööt omain persoonainsa suhteen; tässä hän nyt sanoo, kuinka he käytkööt itseänsä mitatkin ihmisiä kohtaan, ja sulkee tähän woimaliseen ja kauniiseen sanaan **palawa rakkaus**, kaikki hywät työt, joita toisen taulun jälkeen olemme lähimmäisellemme welka-

pääät tekemään. Tämäkin on omaansa kristitylle, jonka täytyy sotia ja rukoilla perfelettä vastaan, joka myös tulee estetyksi, kussa ei ole rakkautta ja sopua, waan wihaa ja wastahakaisuutta, niinkuin sitä opettaa **Isämeidänkin rukous**, sanoen: **anna meille meidän syntimme anteeksi, niinkuin mekin anteeksi annamme** y. m. Sillä kuinka taitaisiwoat ne rukoilla toinen toisensa puolesta, jotka eiwät laske sydämmellensä lähimmäisensä hätää, waan owat toinen toisensa wihollisia eiwätkä suo toiselle mitään hywää? Siis, kussa sydämmet owat sytytetty toisiansa vastaan, sieltä on rukous jo lakannut ja sammunut. Sentähden eiwät taida epäkristittytkään ja kutka ikänä paawikunnassa owat, olkoot kuinka pyhiä tahtonsa, rukoilla, kuin he owat Jumalan sanan wihollisia ja wainoowat kristittyitä. Ja joka lukee **Isämeidän wihassa, lateudessa ja wainossa**, se ruhteele omaa suutaansa ja tuomitsee itse rukouksensa, etseisänsä anteeksi antamusta Jumalalta, aittomatta kuitenkään antaa lähimmäisellensä anteeksi.

24. Kristittyihin kesken ei saa wallita halpa, tawallinen rakkaus, millinen on pakanainkin kesken, waan tulinen, **palawa rakkaus**, eikä paljas rakkauden sawu tahti loisto, minkä p. Paawali Rom. 12: 9 kutsuu petolliseksi eli wipilliseksi rakkaudeksi; waan oikia kiwaisuus ja tuli, joka ei salli helposti sammuttaa itseänsä, waan kestää ja pysyy, niinkuin miehen ja waimon keskinäinen rakkaus ja wanhempain rakkaus lapsiansa kohtaan. Kussa oikia awiorakkaus, isän eli äidin rakkaus on, siellä ei se heti kohta lopu, jos onkin toinen heikko, wiallinen, täynnä paimia eli ruttoa ja kuoleman sairaas; waan jota suurempi toisen hätä ja waara on, sitä enemmän heltyy sydän ja sitä tulisemmin palaa rakkaus toista kohtaan.

25. Sellainen sydämmellinen rakkaus, missä apostolit sen muissa paikoin kutsuwoat, wallitsoon kristittyinkin kesken, ollen kaikki yhden tawaisen **Isän** lapsia ja keskenänsä weljiä ja sisaria, niin, welwoillisetkin pitämään rakkaina wihollisensa, jotka myös owat ihmisiä ja samaa werta ja lihaa, älköötäkään suoko yhdellekään ihmiselle pahaa, waan auttakoot ja palwelkoot jo-

kaista, kussa niin taitavat. Se on se ihana, punainen waate, jolla kristityt olkoot koko maailman nähden kaunistetut (ja kantakoot sitä uskonsa puhtaan ja walkeisen paidan päällä, jonka owat kasteessa saaneet) Kristuksen esimerkin jälkeen, joka meitäkin kohtaan (ollessamme vielä hänen wihollisiansa) kantoi sellaista ruusunpunaista rakkauden waatetta, ollessansa priiskoitettu omalla werellänsä ja paloi korkeimman, sanomattoman rakkauden tulipesässä.

26. Ja sellaisen waroituksen antawat apostolit sentähden, että he owat hywin tietäneet ja nähneet kristityissä vielä istuwan paljon heikkoutta ja wirhiä ulkonaisessakin elämässä, eikä taideta niin elää yhteiselämää ihmisten kesken (yhtä vähän kuin yhdeksäkään perheessä miehen ja waimon wäli on ihan puhdas), ettei joskus toiselta puolelta pääse sellaisia sanoja, käytöksiä ja töitä, jotka harmittawat ja wihaan yllyttävät toista; sanate kuin ihmisen ruumiissakin toinen jäsen usein loukkaa toista, tahi puree ihmisen itseänsä kieleen tahi kynsii silmäinsä alustaa y. m. Joka nyt tässä tahtoo olla semmoinen wälewä, itsepäinen pyhä, joka ei woi kärsiä taikka hyväksensä ottaa yhtään pahaa sanaa eli käytöstä eikä yhtään wirheä, ei se kelpaa elämään ihmisisä, ei tiedä mitään kristillisestä rakkaudestaakaan, ei taida uskoa eikä harjoittaa elämänsänsä uskon kappaletta syntein anteeksi saamisesta.

27. Sentähden ei sowi kristitylle himmeä, kylmä, waalewan punainen wäri, waan semmoinen tulinen, punaisen ruskea (jonka raamattu kutsuu coccum bis tinctum, purpuraiseksi, 2 Mos. 26: 1), joka taitaa pitää tulensa (wäriänsä) ja todenperäinen, ettei hän kohta wihaustu eikä anna wihan, kärsimättömyyden, kostonhimon woittaa itseänsä, waan jaksaa jotakin kärsiä ja hillitä itseänsä, waikka häntä loukataankin ja juututetaan, niin että hän osoittaa itsensä suuremmaksi ja wahwemmaksi kärsimisessä ja kantamisessa, kuin toimimisessa.

28. Sentähden nyt p. Pietari ylistää sellaista rakkautta ja sanoo sen sellaisiksi hyweeksi, niin woimalliseksi ja wälewäksi, ettei se ainoastansa jaksa kantaa, waan peittääkin syntein pal-

joutta. Tämän lauseen hän ottaa Salomonin sananl. 10: 12, jonka paawiset myösk wääntävät wäärään ja selittävät uskon oppia wastaan, tekewät lähimmäisen rakkaudesta työn eli hyween Jumalaa kohtaan ja tahtowat siitä sitte päättää, että meidän rakkaudemme kautta peittäänsä syntimme, se on, annetaan anteeksi ja pyhitetään pois. Mutta nämät tyhmyrit jätämme; sillä tekstistä on ihan selwä, että hän puhuu wihausta ja rakkaudesta ihmisten kesken eikä tarkoita meidän omaa syntiämme, waan muitten ihmisten syntiä ja rikoksia. Sillä peittämään meidän syntejämme Jumalan edessä, siihen tarwitaan toinen rakkaus, nimittäin Jumalan Wojan, joka ainoa on synnin kantaja Jumalan edessä, joka Johannes kastajan sanan mukaan kantaa meidän ja koko maailman synnit hartioillansa ja selänsänsä ja ottaa ne pois, ja on sellaisella rakkaudella antanut meillekin esimerkin, että meidänkin pitää rakkaudella muitten ihmisten syntejä kantaman ja anteeksi antaman, mitä he owat wastaamme tehneet.

29. Sillä Salomo panee wastatusten nämät molemmat wastaiset esineet, wihan ja kauteuden, ja rakkauden ja näyttää, mitä molemmista tulee. Hän sanoo: **wiha riidan saattaa, mutta rakkaus peittää kaikki rikokset.** Sillä kussa wiha ja wihollisuus on sydämessä, siellä ei se pääty onnettomuutta ja riidtaa matkaan saattamatta; sillä ei äkä woi hillitä itseänsä, se puhlee ulos ja antaa poikkipäisiä sanoja, joko wihattunsa seljän takana, taikka ilmaantuu se julkisesti häntä niin wastustawaksi, että siitä nähdään hänen ei suowan toiselle hywää. Sitte tulee tästä molemmiin puolinen toruminen, kiroileminen, pureminen ja lyöminen ja, jollei sitä hillitä, wiheliäisyys ja murha. Tämä tulee siitä, että konnawihalla on sellaiset häwyttömät, myrkylliset silmät, ettei se taida nähdä ihmisesä (jonka kanssa hän yhteen joutuu) muuta kuin pahaa; ja missä hän sellaista näkee, siihen hän tarttuu kiinni, miettii, tonkii ja kalwaa sitä, kuin silä kärsällänsä haifewaa lätkkää. Sentähden sanotaankin sellaiselle: olet, luullakseni, katsellut takapuoltani; sillä ei hän osaa puhua eikä ajatella lähimäi-

jestänsä mitään muuta, kuin mitä pahinta on (waikka hänessä on paljo hyvääkin), soisi mielellänsä, että jokainen olisi hänelle vihainen ja puhuisi hänestä pahaa, ja waikka hän kuulee jotakin hyvää hänestä, täytyy hänen kuitenkin se pahimmaksi kääntää. Tästä sitte kiufustuu toinenkin puoli, joten sekin toisaalta rupee wihaamaan, kiroomaan ja häpäsemään. Ja siis palaa tuli, josta täytyy seurata paljas eripuraisuus ja onnettomuus.

30. Sitä vastaan on rakkaus, sanoo Salomo, niin puhdas, kaunis hywe, ettei se puhu eikä ajattele lähimmäisestänsä mitään pahaa, waan peittääkin, ei yhtä tahi kahta wirtaa, waan **paljon rikossia** (eli suuret joukot, eli kotonaisen metsän eli koko meren täyden syntiä); se on, ei häntä huwita nähdä eikä iloita lähimäisen synneistä, waan käyttäytyy niin, kuin ei olisi hän niitä nähnyt eikä niistä kuulut; taikka, jos ei hän taida sitä kieltää, niin hän kuitenkin mielellään antaa anteeksi ja lewittää, minkä hän taitaa; taikka, jollei hän taida enään, kantaa ja kärsii hän kuitenkin lähimäistänsä, ei sytytä sentähden riitaa eikä tee pahaa pahemmaksi.

31. Tällä hän — hywin nähneenä ja kokeneena — tunnustaa, että, kussa ihmisiä elää yhdessä, siellä ei taida puuttua syntiäkään ja rikossia, ettei toinen aina tee, mitä toiselle kelpaa, taikka tekee julmistakin wääräyhtiä. Ja tahtoo hän näin opettaa meitä, että sen, joka tahtoo elää ihmisten parissa (niinkuin meidän onkin eläminen toinen toisemme yhteydessä, sillä ei raamattu tiedä mitään sellaisista mainioista, suututtamista pyhistä, jotka tahtowat kohta juosta pois maailmasta, jos hiukankin käy wastoin heidän mieltänsä) täytyy taipua sen mukaan, rakkaudella taitaaksensa muita kantaa, heille anteeksi antaa ja heidän rikoksensa peittää, ettei siitä pahempaa tulisi. Sillä jollet mitään tahdo kärsiä, ja anteeksi antaa ja unohtaa, niin täytyy häntä wihan ja kateuden seurata. Tämä sitte saa pelkkää riitaa ja toraa aikoin, niin ettei meillä ole keskenämme rauhaa eikä lepoa, waan puremme ja kynsimme toisiamme ja teemme niin muodoin elämäme raskaaksi ja haifeaksi. Sillä niin paljoon tyty-

mättömyyteen, riitaan, sotaan maan päällä on tuo ilkeä wiha ainoana syyinä, ettemme rakasta toinen toistamme, waan sallimme ilkeän wihan ylllyttää itseämme kiufkuun ja omakätiseen kostoon, jos on jotakin meitä vastaan tehty, ja närkästyimme siis, ei pahalle, waan toiselle ihmiselle, waikka toisen kuitenkin pitäisi rakastaman toista.

32. Tahdotko nyt elää kristittynä ja iksäksi nauttia rauhaa maailmassa, on sinun harastaminen sitä, ettes muitten tapaan anna omalle wihalles ja kostonhimolles sija, waan ettäs sen voitat ja hillitset wihan rakkaudella ja taidat antaa anteeksi ja kantaa, waikka olisit kärsinyt suurtaakin wääräyhtiä ja mielihahaa. Näin sitte olet jalo ihminen, joka hiljaisuudella ja kärsiwällisyydellä taitaa toimittaa paljon hyvää, hillitää ja häwittää wihaa ja riitaa ja sillä myös parantaa ja kääntää muita. Mutta jollet sitä tahdo tehdä, niin mennet menoasi, wihannet ja katehtinet taikka metelöinnit ja pauhannet kärsimättömyydessäs ja etsinet kostoa; mutta siitä et ole myös mitään muuta saapa, kuin riitaa ja lewottomuutta. Ja waikka jo kauwan walitat, muuttelet, sinne tänne juoksentellet, et sinä kuitenkaan saa sitä muuksi, taikka täytyy sinun sitä ennen pyhitä pois tämä teksti ja nuhdella raamattua walheesta.

33. Tätä Salomonin lausetta rakkaudesta on p. Paawalikin tarkastanut ja, sellaista hywettä ylistääksensä, monilla sanoilla 1 Kor. 13: 5—7 selittänyt, muun muassa sanoen: **ei rakkaus omaansa etsi, ei hän wihaan syty, ei hän pahaa ajattele, ei hän wääräydestä iloitse, mutta hän iloitsee totuudesta; kaikki hän peittää, kaikki hän uskoo, kaikki hän toiwoo, kaikki hän kärsii; ei hän koskaan wäsy y. m.** Kätsö, tämä kutsutaan, niinkuin p. Pietari nimittää sen, **palawaksi rakkaudeksi**, jolla on sellainen kuumuus ja tuli, että se taitaa kuluttaa ja ottaa pois kaiken pahan ja antaa siaan paljasta hyvää, ei anna sortaa eikä painaa itseänsä alas, waan menee läwitse, eikä sille taideta tehdä niin paljoa pahaa, ettei se kuitenkaan pysyisi hywanä ja tekisi paljasta hyvää.

34. Tämä on ja pysyy rakkauden oikiana omaisuutena (differentia essentialis), koska se on oikia ja, luontonsa ja laatunsa waateen mukaan, palawa, karwastuttamatta mieltänsä ja lakkaamatta rakastamasta ja hywää tekemästä sekä pahaa kärsimästä. Ja lyhyesti: ei rakkaus taida wihata eikä olla kellekkään wihainen. Niin pahaa et taida tehdä, ettei se kaikfia kärsi; niin paljo ei saa kukaan rikotuksi sitä vastaan, ettei se kaikfia peittäisi; niin suuresti ei sitä suututeta, ettei se antaisi anteeksi. Sillä ei se tee toisin, kuin äiti lapsellensa. Waikka se on wirbeellinen, jaastainen ja litainen, ei näe äiti sitä ja jos kohta näkeekin, tulee se rakkaudesta fokiaksi, ompa hänen filmänsä niin puhtaat, joilla hän katselee kohtunsa lasta Jumalan antamana kauniina hedelmänä, että hän unohtaa ja mitättöminä pitää kaikki wirheet, peitteleypä ja kaunisteleekin niitä, ettei, jos se on lyhytnäköinen, sitä saa karjoksi kutsua, waan sulofilmäksi, ja syhlätin muka sitä kaunistawat.

35. Katso, tämä on peittää syntiä rakkaudella; se on kristittyin nimenomainen hywe, jota et tapaa maailmassa; sillä maailmalla ei ole eikä taidakaan olla sellaista rakkautta, waikka se walheellisesti tuo esiin rakkaudesta suurta warjoa ja nimeä. Sillä kuinkakin kallis tämä hywe on, täytyy sen kuitenkin kärsiä sellaista turmiota, että sitä osotellaan, maalataan ja wäärennetään petollisella warjolla ja poskimaalilla; sillä, näet hän, ei kukaan ole wihaawanansa ja kadetitwanansa lähimäistänsä, waan jokainen osaa sanoilla ja käytöksillä teeskennellä itsensä ystäwälliseksi, kumminkin niin kauwan kuin hänelle hywää osoitetaan ja tehdään, mihin hän mielistyy; mutta jos rakkaus häntä kohtaan hiukankin laimistuu ja hän jollakin sanalla ehkä närkästytetään, kohta awaa hän kaikki siteet, walittaa ja on wihoißsansa hänelle tapahtuneesta suuresta wäärnyksestä, wakuuttaa sellaista ei tarwitsewansa kärsiä, kehuu ja koristaa suurta uskollisuuttansa ja rakkauttansa toista kohtaan, kuinka hän olisi antanut hänelle sydämmensä y. m., ja saapi nyt niin pahan palkan, palwelkoon tästälähin perlele ihmisiä. Tällainen on maailman rakkaus, jota kutsutaan rakastami-

seksi ei työllä, (kuten Johannes Janoo 1 Ep. 3: 18), waan sanoilla. Ei siinä ole sydäntä eikä toden tekoa, waan joutawa wirwa, joka paistaa, mutta on ilman tulta, eikä kestä, waan on pian tuulenpuuskauksesta puhallettu pois taikka sammutettu sanalla. Se tulee siitä, että maailma etsii waan omaansa ja tahtoo waan itseänsä palweltawan ja muilta saada hywää, mutta ei itse antaa mitään, jos sen pitäisi jotakin sentähden kärsimän ja kantaman.

36. Tässä sanot: Kuinka? Eikö sitte pahaa pidä rangaitaman? Mitäpä tulisi siitä, jos kaikkea pahaa, kuin taphtuu, pitää kärsittämän, peitettämän ja suwaittaman? Niinhän pahaille annettaisiin syhtä kaikellaiseen ilkiwaltaisuuteen ja he wahwistettaisiin pahuudessansa, joten wihdoin viimein ei kukaan tulisi säälle toisten parissa? Wastaus: usein on sanottu, kenen tulee wihastua ja rangaista, ja kuinka eli millä tawalla ja missä määrässä. Sillä totta on, esiwallan maassa ja jokaisen perheen wanhimman tulee wihastua, rangaista ja estää pahaa; niin myös kirkkoherran ja saarnaajan wirransa woimasta, niin aina, jokaisen hurskaan kristityn pitää neuwoman ja nuhteleman lähimäistänsä, koska hän huomaa hänen tekewän syntiä (niinkuin esimerkiksi perheessä toisen weljen toista). Mutta toista on wihastua pahan tähden ja rangaista uskotun wiran puolesta, ja toista wihata ja olla koston hinoinen, taikka toiwottaman pahaa ja olla halutoin antamaan anteeksi.

37. Wihastua ja rangaista, nähdesjäs lähimäises tekewän syntiä, ei ole rakkautta vastaan; sillä oikian rakkauden luonto on, ettei se miellänsä näe lähimäisen syntiä ja häpiää ja tahtoisi miellänsä saada sen paratuksi. Niinkuin isä ja äiti, koska lapsi tahtoo olla wallaton ja tottelematon, kohta lyö sitä witsjalla, mutta ei sentähden hylkää sitä eikä ole wihainen sille, waan tarfoittaa sen parannusta ja heittää kohta rangaittuansa witsjan pois, samate saatat sinäkin, Janoo Kristus Matt. 18: 15, nuhdella rikkowaa weljeäs, nähtyä wihaiselta ja suuttua, tietääksensä ja tähtyäkseenä tunnustaa tekewänsä wäärin, ja myös jollei hän parannu,

ilmoittaa se seurakunnalle; mutta sentähden et saa olla hänelle vihamielinen etkä kantaa äkää ja wainoa häntä kohtaan. Sillä, niinkuin sanottu on, ei saa oikia rakkaus olla laiska eikä kylmä, lähimäisen synnistä ja turmeluksesta wäliä pitämätöin, waan sen tulee harrastaa, kuinka hän auttaisi häntä synnistä pois. Sentähden täytyy siinä tässäkin kohden olla tulta, niin että se tulee hywin punaiseksi ja wihaiseksi, pahottaa mieltä ja suuttuu, että hänen lähimäisensä, jota hän rakastaa, tekee niin pahasti Jumalaa ja itseänsä kohtaan; mutta ei se käy waaleaksi wihasta ja kostonhimossta, waan pitää punansa, niin että sydän liikkuu ja sulaa säälimisestä ja armahdamisesta lähimäistä kohtaan. Ja waikkei hän wihalla ja neuvolla mitään waikuta lähimäisesfänsä, waan on waadittu eriamään hänestä ja pitämään hän pakanana, ei hän kuitenkään sentähden muutu hänen wihollisefensa eikä suo hänelle pahaa.

38. Sentähden on sellainen rakkauden närkästyös ja nuhde ihan toinen asia, kuin maailman wiha, waino ja kostonhimo, joka etsii omaansa eikä tahdo kärsiä, jollei hänen mielifensä puhuta ja tehdä; mutta rakkaus wihastuu ainoasti lähimäiselle hyväksi ja waikkei se waikene, mitä pahaan tulee, eikä sitä hyväksi, taitaa se kuitenkään kaikki kärsiä ja kantaa, anteeksi antaa ja peittää, mitä sitä vastaan tehdään, eikä jätä mitään, lähimäisen parannukseksi, koettamatta ja taitaa siis warsin hywin pitää puhtaan eroituksen näiden molempain waiheella, tietysti niin, että se wihaa pahetta ja rakastaa kuitenkään ihmistä.

Olkaat wierasten holhojat keskenänne napifematta ja palvelkaat toinen toistanne, jokainen sillä lahjalla, kuin hän saanut on, niinkuin hywät Jumalan moninaisen armon huoneenhaltiat.

39. B. Pietari on tähän asti yleensä neuwonut kristityitä oikiaan keskinäiseen rakkauteen; nyt ottaa hän erinäisiä esineitä, joissa kristittyin rakkaus ulkonaisesti ilmaantukoon, ja semminkin puhuu hän niistä, joilla seurakunnassa muitten suhteen on erinäinen wirka ja lahjat, joilla taitawat olla muille awullisia. Hän siis

wiittaa kristittyin koko ulkonaisen elämän ja kaikki työt toimitettawaksi rakkaudessa, joka ei omaansa etsi, eikä elä itsellensä hyödyksi, waan lähimäisellensä palvelukseksi y. m.

40. Mitä tähän ensimmäiseen tulee, josta hän sanoo: **olkaat wierasten holhojat keskenänne**, niin se tarkoittaa rakkauden töitä kaikkellaisessa lähimäisen ruumiillisessa tarpeessa, niin että kristittyin tulee palvelulla ja auttaa toisen toistansa ruumiillisilla tawaroilla, semminkin niitä kurjia onnettomia, jotka owat wieraita eli muukalaisia heidän parisfansa, taikka tulewat heille (apua pyytämään) ja owat ilman omaa suojaa eli kotoa. Tällaisille he miellään jakatoot omastansa, älköötä antako kenenkään parisfansa kärsiä puutosta.

41. Koska esimerkiksi kristittyin tähtyi, apostolein aikana ja ensi seurakunnassa, kaikin paikoin wainottuina ja kodistansa karkoitettuina siellä täällä kuljeksia wiheliäisyydessä ja maan kulkeudessa, oli tämä waroitus paikallansa, että kristityt, kaikki yhteisesti ja jokainen erittäin, jolla siihen waraa oli, niin toimisimat, etteiwät sellaiset heidän parisfaan puutetta kärjisi, waan saisimat tarpeellisen hoidon; niinkuin wieläkin on kristittyin kesken tarpeen, että niitä, jotka owat toden köyhiä (ei laiskoja kerjäläisiä ja kulkureita), waan niinkuljuttuuta kotiawaiwaisia, taikka jotka eiwät heikkouden taikka wanhuuden tähden woi elättää itseänsä, hoidetaan ja elätetään. Täksi tarpeeksi pitäisi kirkkoihin toimitettaman raha-arkkua, joihin almuja sellaisien hyväksi pantaisiin; niinkuin apostolitkin owat säätäneet, Ap. T. 6: 3. Sellaisiin rakkauden töihin waroittaa p. Paawalikin monin paikoin, niinkuin Rom. 12: 13: **jakakaat omanne pyhäin tarpeeksi y. m.**

42. Ja tätä, p. Pietari sanoo, tehtäköön napifematta, ei mielipahalla eikä wastahakuisuudella, niinkuin maailma tekee, semminkin koska sen pitäisi jotakin antaman Herralle Kristukselle, se on, hänen köyhille palvelioillensa, kirkkoherroille ja saarnaajille eli heidän lapsilensa, joille hän lukee joka leiwän palan suuhun, ja kaikki tuntuu raskaalta ja liika paljolta, jos hänen tähän tarpeesen on äyrikin

paneminen, vaikka hän muutoin antaa ja laataa perkeleelle wiljalta; niinkuin tähän asti paawikunnassa on wiljalta ja hywin mielin annettu laiskoille, hyödyttömille munkkeille ja häwyttömille häijyille weitikaille, petteureille ja wiettelöille. Tämä on maailman wika ja Jumalan antama kohtuullinen rangastus, ettei se (maailma) ole mahdollinen antamaan siihen, johon hänen pitäisi ja hywin taitaisikin antaa, nimittäin Jumalan sanan ja köyhän kristikunnan woimissa pitämiseksi, mutta pitää kuitenkin antaman toiseen paikkaan, kussa ei huolitakaan häntä kiittääkään. Mutta kristillisellä rakkautella pitää oleman sellainen hywä luonto, että se tekee hywää napisematta ja niinkuin p. Paawali Rom. 12: 8 myöskin sanoo: **jos joku armahtaa, niin tehkään sen ilolla** y. m., se on, mielellänsä ja vaatimatta. Niin myöskin 2 Kor. 9: 7: **iloista antajaa Jumala rakkastaa** y. m.

43. Vielä puhuu p. Pietari rakkauden töistä pyhän Hengen lahjoista, jotka annetaan koko kristikunnan hyödyksi ja hywäksi, eritenkin hengelliselle wiralle eli hallitukselle. Nämät kaikki tahtoo hän ohjatuksi siihen suuntaan, että niillä palvelisi toinen toistansa. Hän waroittaa heitä muistamaan, että kaikki, mitä heillä on, on Jumalan lahjoja. Tätä eiwät malta pakanat, waan eläwät niin, kuin olisi heillä elämänsä ja kaikki heistä itsestänsä. Mutta heidän, kristittyin, tulee tietää olewansa welwolliset niillä palwellaan Jumalaa. Mutta Jumalaa palwellaan siten, koska ne käytetään ihmisten hyödyksi ja palvelukseksi, niin että he siitä parantuwat ja johdatetaan Jumalan tuntoon ja seurakunta siis tulee raketuksi, wahwistetuksi ja ylläpidetyksi, josta ei maailma laisinkaan mitään tiedä eikä ymmärrä.

44. Sentähden hän käskee kristikunnassa käyttämään sellaisia lahjoja, jotka kutsutaan Hengen eli hengelliseksi lahjoiksi, kuin **hyvän Jumalan moninaisen armon huoneenhaltiat**, tietääksemme ne armosta meille annetuiksi, ei ylläksämme niistä, waan ollaksemme niillä Jumalan huoneen, seurakunnan, haltioita, ja lahjain olewan sentähden monellaisia ja niin jaetuina, ettei yhdellä ole kaikki lahjat, waan että

toisella on toisia lahjoja, wirka eli kutsumus, kuin toisella, ja owat niin toisihinsa sidotut ja yhdistetyt, että meidän täytyy palwella toinen toistamme keskenämme.

45. Ja p. Pietari tahtoo erittäin muistuttaa jokaisista katsomaan säätyänsä eli wirkaansa ja sen vaatimuksia uskollisesti toimittamaan ja täyttämään, mitä hänelle annettu ja käsketty on. Sillä, kuten raamattu usein opettaa, ei ole yhtään jalompaa työtä, kuin kuuliaisuus siinä kutsumuksessa ja työssä, jonka Jumala on itselullekin määrännyt, että hän siihen tyytywänä palwelee lähimmäistänsä uskollisesti, suu ammollansa kurtistelematta, mitä muille on käsketty taikka annettu, taikka luulematta jaksawansa tehdä enemmän ja tahtomatta enempää eteensä ottaa, kuin hänelle käsketty on; niinkuin tekee moni kewytmielinen, huifentelewa henki, ja semminkin nuot ylpiät, paisuneet päät ja itsestänsä kaswanneet taiturit, jotka, omaista mielestänsä täynnä henkeä ja taitoa, eiwät luule taitawansa jädä omaan kutsumukseensa, waan täytywänsä hallita kaikkia, moittia ja sättiä kaikkia, mitä muut tekewät. Nämät owat nurjia ihmisiä, jotka ainoastansa onnettomuutta matkaan saattawat, eikä heillä ole armoa tehdä mitään hywää, vaikka heillä muutoin on hywät lahjat. He, näetsen, eiwät käytä niitä kutsumuksensa waateen mukaan, eikä lähimäisen palvelukseksi, waan ainoasti omaksi kunniauksensa ja eduksensa.

46. Sentähden apostoli osoittaa, kuinka Jumala jakaa lahjansa monella tapaa ja sanoo lahjoja olewan moninaisia, niinkuin p. Paawalikin tekee 1 Kor. 12: 4, 5, kussa sanotaan jokaiselle jaetuksi ja annetuksi jotain erinäistä ja tähän lisäksi joku erinäinen wirka, jonka täyttämiseksi hänen tulee sellaista lahjaa käyttää, ja siinä wirassa pysyä, kunnes hän toiseen kutsutaan; niinkuin p. Paawali taas Rom. 12: 7 sanoo: **jos joku opettaa, niin ottaakoon opetuksestansa waarin; jos jollakin on joku wirka, niin pitäköön wirastansa waarin** y. m. Sillä ei siinä ole kyllä, että jollakin on monta erinomaista lahjaa, waan siihen tarwitaan armoakin (niinkuin hän tässä sanoo: Jumalan moninaisen armon huoneenhaltiat), että se hywin

tehpaisi Jumalalle, että hän antaisi siihen su-
nausta ja menestystä ja että siis ihminen sel-
laisilla lahjoilla hyvin ja hyödyllisesti palvelisi
seurakuntaa ja toimittaisi jotakin hyvää. Sel-
laista armoa ei anneta niille, jotka eivät toi-
mita kutsumustansa uskossa ja Jumalan sanan
eli kästyn jälkeen. Sentähden nyt p. Pietari
antaa launiin ohjeen esikuvaksi, kuinka sellaista
moninaisten lahjain eroitusta on oikein käytet-
tävä. Hän sanoo:

**Jos joku puhuu, hän puhukoon niinkuin
Jumalan sanoja: jos jollakin on joku virka,
hän tehtöön niinkuin siitä voimasta, jonka
Jumala antaa.**

47. Tämä on seurakunnassa sangen tar-
peellinen opetus, ja jos sitä olisi tähän asti
noudatettu, ei olisi maailma täytetty antikris-
tuksen walheilla ja wietelyksellä; sillä täten on
kaikille niille, jotka seurakunnassa jotakin owat
taikka tahtowat jotakin toimia, waikka heidän
wirkansa ja lahjansa olisivat kuinkakin forkiat,
asetettu määrä ja raja wadetty, kuinka pitkälle
siinä saawat käydä, menemättä määränsä ylitse.

48. Mutta hän jakaa seurakunta-hallin-
non näihin kahteen kappaleeseen: **opettamiseen**
eli sanan julistamiseen ja **wirasfa olemiseen**,
jossa on hallittawa opin ja sanan jälkeen.
Mäistä molemmista hän sanoo, sitä olewan kat-
sottawa, ettei kukaan toimisi siinä oman päänsä
ja mielensä eli tahtonsa jälkeen, waan opettaisi
ja hallitsisi niin, että se kutsuttaisiin ja pysyisi
Jumalan sanana ja työnä eli wirkana.

49. Sillä ei kristikunnassa ole laita sa-
mallainen, kuin maallisessa hallituksessa ja ulko-
naisia esineitä ja maallisia tawaroita koskewissa
asioissa, joita ihmiset, ymmärryksensä mukaan
ja kuten heidän järkensä opettaa, hallinnewat,
lakia ja oikeutta säätänewät, niiden jälkeen käske-
newät, rangaissewat, ottanewat ja antanewat;
waan tässä on hengellinen omantunnon halli-
tus Jumalaan nähden, ja mitä siinä puhutaan,
opetetaan, käsketään tahti tehdään, sen pitää
niin käymän, että tiedämme sen Jumalalle kel-
paawan ja seisowan hänen edessänsä, niimpä,
että se lähtee ja tulee hänestä, taitaaksemme
sanoa: sen on itse Jumala puhunut tahti teh-

nyt; sillä joukossa, jossa hän hallitsee ja asuu,
pitää hänen ja tahtoofin hän oikiana ifäntänä,
itse puhua ja tehdä kaikkityhynni, joskin hän fiksi
käyttää ihmisen suuta ja kättä.

50. Sentähden pitää tässä saarnaajain ja
sanankuuliaisin ensin ja ennen kaikkia opin suh-
teen silmällä pitämän, että meillä olisi selwä ja
warma todistus siitä, että sellainen oppi on to-
den Jumalan oikaa sanaa, jonka hän taiwaasta
on ilmoittanut pyhille esi-isille, profeetoille ja
apostoleille ja jonka itse Kristus on wahwista-
nut ja jota hän on käskennyt opettamaan. Sillä
kärfsä ei saa oppia pidettävän niin, kuin jo-
kaiselle kelpaa, taikka kuin hänelle hyväksi ja
sopiwaksi näkyy ja sowltuu ihmisen ymmärryk-
sen ja järjen mukaan, taikka että raamatun ja
Jumalan sanan kanssa lyödään leikkiä ja hullu-
tellaan, niin että sen täytyy ihmisten, rauhan
eli sownnon tähden antaa itseänsä selittää, so-
wittaa, wenyttää ja paikata niin, kuin suinkin
sietäisi. Sillä tällä tapaa ei olisi yhtään taat-
tua eikä pysyväistä perustusta, johon omat-
tunnot taitaisiwa luottaa.

51. Yhtä wähän on kärfsittävä, että joku
mitämäks, jolla on erinomainen arwo muitten
suhteen pyhydestä ja forkiasta hengestä ja ym-
märryksestä (jos hän olisi apostolikin) tahtoifi
lahjain ja uskotun wirkansa nojalla astua esiin
opettamaan, mitä hän hyväksi näkisi, ja waatia
sanankuulioita hyväksymään sitä ja luottamaan
siihen, sellaisen miehen opettamana wälttämättö-
mästi muka oikiaan oppiin.

Niin on paawi tähän asti seurakuntakokouksillansa
uskotellut maailmaa, sanoen: että, kuin hän istuu
apostolien istuimella, kuin hänellä on korkein virka,
ja kutsuu seurakuntakoukset, ne eivät taida erehtyä,
josta syystä jokainen on welkapää uskomaan ja pitä-
mään, mitä ne päättävät ja säätävät.

52. Tätä vastaan nyt opettaa p. Pietari
ja koko raamattu kieltää ijankaikkisen autuuden
uhalla tässä, uskoa koskewassa asiassa, katso-
masta ja noudattamasta ihmistä tahti lahjoja;
waan käsksee koettelemaan ja arwostelemaan kaikki
opit Jumalan selwän, wahwan sanan mukaan,
joka taiwaasta on meille annettu, ja jolla on
puolellansa apostolein luotettawa ja yksimielinen

todistus, niin myös seurakunnan todistus alusta asti. Samallaisen päätöksen lausuu Gal. 1: 8 p. Paavalikin vääristä apostoleista, jotka kehuiwat olevansa korkeain apostolien oppilapsia ja häntä vastaan luottiwat heidän personaansa ja arwoonsa, ja sanoo: **waikka joku enkeli tai-waasta saarnaisi toisin ewankeliumia, se ol-
toon kirottu y. m.**

53. Samoin myös seurakunnan wiraassa eli hallituksessa; siinäkin pitää ensiksi oleman todistus, josta tiedämme Jumalan käskeneen ja säätäneen sellaisen wiran, ettei taas kenenkään sallittaisi omasta voimastansa ja ehdostansa mitään säätää, käskää tahi tehdä (mitä olisi jumalallisena työnä eli autuuteen tarpeellisena pidettävä) warsin waan sentähden ja sen nojalla, että hän on sellaiseen wirkaan kutsuttu ja asetettu. Sillä tapaa on paawi kirkollisen wiransa nojalla rohjennut ruweta seurakunnassa hallitsemaan kaikkea, käskemään, säätämään lakia ja jumalanpalveluksia, joita jokainen olisi welallinen pitämään.

54. Sen joka tahtoo saada ja harjoittaa jotakin seurakunnan wirkaa, sen pitää ensin raamattusta näyttämän ja selwäämään, että hänellä on siitä Jumalan käsky, taitaaksensa sanoa: tämän on Jumala määrännyt, enkä minä, ja että ihmiset, sitä tehdesään, olisiwat warmat siitä, etteiwät ole kuuliaisia hänelle, waan Jumalalle.

55. Siis, että minä, Kristuksen käskystä, sielunhoitajana eli kirkonpalveliana, pyhiä sakramentteja jakaisiani, eli ripillä synnin päästöä julistaessani, neuwoessani, lohduttaessani y. m., taidan näin sanoa: mitä teen, sitä en tee minä, waan Kristus; sillä sitä en tee omasta päästäni, waan hänen käskystänsä ja hänen sääntönsä mukaan.

Sitä ei taida paawi eikä hänen joukkonsa sanoa, jotka sakramentissa kääntävät nurin Herran Kristuksen järjestyksen ja käskyn, kieltävät antamasta maallikoille wiiniä ehtoollisessa; niin myös tekewät sakramentin kätännön eli mesjun uhriksi elävän ja kuolleitten hywäksi, pait muita epälukeisia asettamiansa kauhistuksia, joita he owat säätäneet isman ja pait Jumalan käskyä, niin wastoinkein sitä, wäärällä jumalanpalveluksella, jota on wainajia pyhiä ruwoileminen ja muuta samallaista epäjumalisuutta, kuin paawi wiransa warjolla ja nimellä on ajettanut, itään kuin

olisi hänellä Kristuksen antama woima ja walta sellaista säätää ja käskää.

56. Toiseksi ei ole siinäkään kyllä, että wirka eli käsky on Jumalan wirka ja käsky; waan tiedettämän pitää sekin ja ihmisiä siitä neuwottaman, että woima, jota sellaisen wiran pitää toimittaman ja waikuttaman, ei ole ihmisen woima, waan Jumalan työ ja woima; se on, että se, mitä wirka toimittaa ja missi se on annettu, kelpaa ja tapahtuu, ei sentähden, että minä sanon ja teen sen, waan Jumalan käskyn eli säätännön woimasta, että hän on niin käskennyt tekemään, ja että hän tahtoo waikuttaa ja olla woimallinen sellaisen wiran kautta, koska sitä toimitetaan hänen tahtonsa mukaan. Siis on kasteessa, Herran ehtoollisessa, ripissä katekottawa, ei sitä, kuinka jumalinen, pyhä ja arwokas sakramentin jakajan ja synnistä päästäjän persona on y. m. Sillä ei tässä kelpaa eikä tapahdu mitään sen ihmisen mahdollisuuden tahi mahdottomuuden tähden, joka sen antaa eli saa; waan sentähden, että se on Jumalan käsky ja järjestyks.

57. Tämä on nyt, kuten p. Pietari sanoo, se wäki eli **woima**, jonka Jumala antaa, se on, se tapahtuu ja waikuttaa, ei ihmisen waltan tähden eli ihmisen tähden, waan hänen järjestyksensä tähden ja hänen woimansa kautta; ettei lukaan tässä kopeilisi ja röykentelisi, itään kuin se olisi hänen waltansa ja woimansa (niinkuin paawi walheellisesti sanoo awaimistansa ja kirkollisesta wallastansa), waan että tietäisit itse Jumalan tähtywän antaa ja waikuttaa, että wirkas olisi woimallinen, ja työs eli hallitukses seurakunnassa olisi hyödyllinen ja terweellinen. Mutta tämän tapahtumiseksi tähtyy siinä, kuten sanottiin, olla Jumalan sana ja todistus, että hän on käskennyt ja säätänyt sellaista tekemään.

58. Sentähden on täällä wakaan käsketty, ettei lukaan saa seurakunnassa ruweta mitään (wähää taikka paljoa, pientä taikka suurta) omin päin tahi jonkun ihmisen neuwoista eli tahdosta esittämään taikka tekemään; waan joka siinä tahtoo jotakin opettaa eli tehdä, hän puhukoon ja tehköön sitä niin, että hän ennakolta warmaan tietää sen, mitä hän puhuu ja tekee, ole-

wan totisesti Jumalan sanaa ja työtä, jonka hän on käskenyt, taikka jättäköön saarnaamisensa ja wirtansa siksensä ja tehköön sillä wälin jotakin muuta; samate käsketään tässä muitakin, ei kuulemaan, uskomaan eikä hyväksymään mitään muuta, waan mitä heille Jumalan sanan ja käskyn luotettawan todistuksen kautta sanotaan; sillä ei Jumala tahdo tekemään leikkiä niiden asiain kanssa, jotka owat hänen. Ja tässä on kysymyksessä sieluin autuus, jotta sen kautta saatetaan ijaiseen wahinkoon ja perikatoon, kussa ei tätä käskyä ja ohjetta noudateta.

Että Jumala kaikissa Jesuksen Kristuksen kautta kunnioitettaisiin.

59. Tämä on päämäärä, jota warten kaikki

kristikunnassa tapahtukoon, ettei kukaan wirtansansa ja lahjoistansansa etsiisi ja anastaisi itsellensä waltaa, kunniaa ja kiitosta, waan ainoalle Jumalalle, joka itse on seurakuntansa kutsunut ja sanansa ja Henkensä kautta hallitsee, pyhittää ja warjelee ja täksi tarpeeksi antaa ja lahjoittaa meille lahjansa; ja tekee tätä kaikkea sulasta armosta, ainoasti rakkaan Poikansa, Herran Kristuksen tähden; että me häntä sellaisesta armosta ja sanomattomasta hyvästä teosta, joka meille ilman ansioitamme on annettu, kiittäisimm; ja ylistäisimme ja kaiken tekemisemme sowittaisimme sitä tarkoittamaan, että hänen nimensä sen kautta tulisi tunnetuksi ja ylistetyksi.

N:o 32. Heluntaina.

Ap. T. 2: 1—13.

Ja kuin wiideskymmenes päivä täytettiin, olivat he kaikki yksimielisesti koossa. Ja humaus y. m.

1.

Tämän päivän ja historian sekä apostoli p. Pietarin saarnan, jonka hän pyhän Hengen avulla piti, jota hywin kyllä soypisi tähän aikaan kokonaisuudessaansa selittää, säästämme kaikkina vuoden juhlina erittäin pidettäviin saarnoihin ja puhumme nyt hiukan syystä tämän juhlan wietämiseen ja pyhän Hengen wiraasta.

2. Tämä juhla, joka **heluntaiksi** kutsutaan, on saanut alkunsa seuraawaisesta syystä: koska Jumala johdatti Israelin lapset Egyptistä, salli hän heidän samana yönä pitää

pääsiäisjuhlaa ja käski heidän sitte wietämään sitä samaan aikaan joka wuosi muistoksi pelastuksestansa ja lähdestänsä Egyptistä. Siitä päivästä alkaen waelsiwat he sitte korwessa wiisikymmentä päivää Sinain wuorelle saakka. Siellä Jumala antoi heille lain Moosoksen kautta ja heidän käskettiin tämänkin muistoa joka wuosi wietämään wiidentenäkymmenentenä päivänä pääsiäisestä. Siitä on tällä päivällä saksalainen nimensä **Pfingst**. Sillä sananen **Pfingstag** tulee kreikkalaisesta sanasta pentekoste, joka merkitsee wiideskymmenes päivä, jonka saksalaiset kutsuwat **Pfingsten**. Sentähden Luukas sanoo: **kuin wiideskymmenes päivä pääsiäis-**

juhlastä täytettiin ja he olivat sitä muistoa viettäneet, että Jumala oli kansalle antanut lain Sinain vuorella, silloin tuli pyhä Henki (kuten Kristus luvannut oli) ja antaa heille nyt toisen, uuden lain. Siis wietämme tätä juhlaa, ei tuon wanhan, waan tämän uuden tapauksen tähden, tietysti pyhän Hengen lähettämisen tähden. Sentähden on meidän antaminen lyhwä opetus ja tulee näyttää eroitus meidän heluntainme ja juutalaisten heluntain välillä.

3. Juutalaiset wiettivät tätä juhlaa sentähden, että laki oli heille kirjallisesti annettu; mutta me wiettkäämme sentähden, että Jumalan laki on meille hengellisesti annettu. Tätä selittämään sopii tähän p. Paawali, joka myös määrää tämän eroituksen ja puhuu kahdellaisestä saarnaasta 2 Kor. 3: 6. Ja niinkuin saarna on kahtalainen on kansaakin kahtalainen.

4. Mitä nyt ensin tulee kirjoitettuun lakiin, tietää se sitä, jonka Jumala on käskennyt ja raamattuun käsittänyt, ja kutsutaan sentähden kirjalliseksi eli puustawiksi, ettei se tule edemmäksi eikä pääse sydämeen. Sitä ei myös seuraa oikiat työt, waan ainoastansa sulat ulkokultaiset, ja on paljas ulkonainen pakkoasia. Ja kuin se on ainoastansa kirjaan ja puustaweihin käsitetty, oli se kaikki jotakin kuollutta, ompa kuolluttanutkin ja hallinnut kuollutta kansaa; sillä heidän sydämensä oli kuollut, sentähden etteivät he sydämeestänsä tehneet Jumalan lakia. Sillä jos jokaisen sallittaisiin oman tahtonsa jälkeen tekemään, mitä hän halajaa, eikä hänen tarwitsisi ensinkään peljätä rangaistusta, ei olisi ainoakaan, joka ei mielemmin olisi ilman lakia. Sillä sellaisiksi warmaan tuntee luonto itsensä, että se mielemmin tekisi oman halunsa mukaan; mutta täytyy kuitenkin toisin tehdä. Sillä se ajattelee näin: katso, Jumala tahtoo rangaista minua ja heittää helwettiin, jollen pidä hänen käskyjensä. Sellaatuiseksi tunnen luontoni, että se vastenmielisesti ja haluttomasti tekee wastoin tahtoansa. Sentähden käy ihminen heti pian Jumalan wiholliseksi rangaistuksen tähden, tuntein itsensä syntiseksi ja laitansa ei olewan oikian Jumalaan nähden, eikä taitawansa häntä rakastaa, jopa ennemmin toi-

wowansa, ettei Jumalaa olisikaan. Sellainen äkä Jumalaa kohtaan istuu sydämeessä, waikka luonto ulkonaisesti tuinkakin kaunistelisi itseänsä. Sentähden nähdään, miten laki, ollessansa vielä kirjallinen ja puustawissa, ei tee hurstakaaksi ketään eikä tule sydämeen. Tästä olemme muualla paljon saarnanneet ja kirjoittaneet.

5. Toinen laki on hengellinen, jota ei kirjoiteta pännällä ja plätillä, ei sitä puhuta suullakaan, niinkuin Moses piteli kiwisiä tauluja; waan pyhä Henki, minkä näemme tässä historiasa, tuli alas taivaasta ja täytti heidän kaikki tyhmi, niin että he saawat osassensa wiilekellyt ja tuliset kielet ja saarnaawat wapaasti, toisin kuin ennen, jota jokainen hämmästyen ihmettelee. Niin hän tulee ja täyttää sydämen ja tekee uuden ihmisen, joka rakastaa Jumalaa ja mielellänsä tekee, mitä hän tahtoo. Tämä on itse pyhä Henki eli se työ, jonka hän tekee sydämeessä. Hän silloin kirjoittaa sydämeen julia tulisia liekkiä ja tekee sen eläväksi, että se esintyy tulisilla kielillä ja toimiwalla kädellä ja tulee uudeksi ihmisiksi, joka tuntee saaneensa ihan toisen ymmärryksen, mielen ja halun. Ja nyt on kaikki elävää, ymmärrys, wakkuus, mieli ja sydän, joka palaa ja halaa kaikkea, kuin Jumalalle kelpaa. Tämä on oikia eroitus Jumalan kirjallisen ja hengellisen lain waiheella, jossa nähdään, mikä pyhän Hengen työ on.

6. Tästä myös opittakoon, mikä Pyhän Hengen wirta seurakunnassa on ja kuinka eli minkä kautta hän saadaan ja waiuttaa sydämeessä. Tähän asti on hänestä saarnattu näin, että hän ainoasti tekee ja ilmoittaa, mitä seurakuntakoukset päättävät ja mitä paawi hengettömässä laisjaan käsksee; waikka kuitenkin se kaikki on ulkonaista asiaa ja käsksee ulkonaisista asioista ja hallitsee ulkonaisesti. Senpätähden onkin se mieletöntä ja nurjaa; sillä he tekwät pyhän Hengen työstä kirjallisen kuolleen lain, jonka kuitenkin tulisi olla hengellinen ja elävä laki. Näin tehdään hänestä Moses eli ihmisloru. Se tulee siitä, ettei tiedetä, mikä pyhä Henki on, miksi hän on annettu ja mikä hänen wirtansa on. Oppi-kaamme siis ja hywin käsittätkäämme, mitä se on, osataksenne eroittaa hänen wirtansa.

7. Täsfähän kuulet: hän tulee alas ja täyttää opetuslapset, jotka tätä ennen istuivat

surussa ja pelossa, ja tekee heidän kielenjä tulisiiksi ja willekellyiksi, sytyttää heidän, että tulewat rohkeiksi ja saarnaawat wapaasti Kristuksesta ilman mitään pelkäämättä. Siinä hän selwästi näet, ettei hänen wirkansa ole kirjoittaa kirjoja eikä säätää lakia; waan että hän on sellainen Henki, joka kirjoittaa sydämeen ja luo uuden mielen, että ihminen tulee iloiseksi Jumalassa, rupee rakastamaan häntä ja sitte palwelee ihmisiä iloisella mielellä.

8. Mutta miten tekee hän sen, mitä neuwoa käyttää hän sydäntä muuttamaan ja sitä uudeksi tekemään? Hän julistaa ja saarnaa Herrasta Jeesuksesta Kristuksesta, niinkuin itse Kristus Joh. 15: 26 sanoo: **koska lohuttaja tulee, jonka minä teille Isältä lähetän, totuuden Henki, joka Isästä käy ulos, se on minusta todistawa.** Olemmehan usein kuulleet, että ewankeliumi, jota Jumala maailmassa saarnauttaa ja jokaiselle sanottaa, on tämä: kuin ei tukaan tule laista hurškaaksi, waan pahemmaksi, on hän lähettänyt ainoan rakkaan Poikansa kuolemaan ja werensä wuodattamaan meidän synteimme tähden, joista emme taitaneet omin woimin ja omilla töillämme wapaiksi päästä.

9. Mutta tarpeen on, että sellaista saarnaa uskotaankin. Sentähden Jumala antaa siks pyhän Hengen, joka painaa sellaisen saarnan sydämeen, niin että se siihen istuu ja siinä elää. Sillä warsinpa warmaan on Kristus kaikki toimittanut, synnit ottanut pois ja kaikki woittanut, että me hänen kauttansa oisimme kaikkein kappalten herroja. Tuossa on tawara roukkiossa; mutta ei sitä sentähden ole kaikille lewitetty eikä tasattu. Siis saadaksemme sen omaksemme, täytyy pyhän Hengen tulla, joka taituttaa sydämemme uskomaan ja sanomaan: olen niitä, joka olen saapa tämän tawaran. Niin taritaan siis jokaiselle ewankeliumia kuulewalle sellainen armo ja jokaista kutsutaan siihen, niinkuin Kristus Matt. 11: 28 sanoo: **tulkaat minun tyköni kaikki, jotka työtä teette ja olette raskautetut y. m.**

10. Koska nyt tämän uskotte, että Jumala on meitä niin auttanut ja sellaisen tawaran

meille antanut, niin täytyy ihmis sydämeen sittä epäilemättä riemastua Jumalan edessä, ylentää itsensä ja sanoa: rakas Isä, jos tahtos on osoittaa minulle niin suurta ja ääretöntä rakkautta ja uskollisuutta, niin tahdon myös sydämeestäni rakastaa sinua ja ilolla sekä mielelläni tehdä, mitä sinulle kelpaa. Sitte ei sydän enää koskaan katsele Jumalaa karsain silmin eikä luule hänen heittäwän häntä helwettiin, niinkuin ennen, ennen kuin pyhä Henki tuli, koska hän ei tuntenut yhtäkään hywyttä, rakkautta ja uskollisuutta, waan ainoastansa Jumalan wihaa ja armahattomuutta. Mutta koska pyhä Henki painaa sydämeen, että Jumala on hänelle niin ystävällinen ja armollinen, tulee hän iloiseksi ja pelkäämättömäksi, niin että hän Jumalan tähden tekee ja kärsii kaikki, mitä on hänen tehtäwänä ja kärsittäwänä.

11. Opi siis tuntemaan pyhä Henki, tiedääkses, miksi hän on annettu ja mikä hänen wirkansa on, tietysti panna ja sydämees antaa tämä aarre Kristus, ja mitä hän on ja meille lahjoitti ja ewankeliumin kautta julisti, ollaksensa sinun omas. Tämän toimitettunsa ja sen sydämeessä tunnettuas, täytyy sinun kaiketi sanoa: onko tarkoituksena, ettei työni minua siihen auta, waan että pyhän Hengen täytyy se toimittaa, miksi siis waiwaisin itseäni töillä ja lakiloilla? Näin siis raukewat kaikki ihmistyöt ja lait, raukee Moseksenkin laki; sillä pyhä Henki opettaa häntä paremmin, kuin kaikki kirjat, niin että ymmärrät pyhän raamatun paremmin kuin ne kaikki, jotka ainoastansa lakia harjoittawat. Sentähden tarwitaan kirjoja ainoasti wahwistamaan sellaista uskoa ja muillekin todeksi näyttämään siinä niin kirjoitetuksi, kuin pyhä Henki opettaa. Sillä emme saa pitää uskoa ainoasti itsellemme, waan sallia sen esiintyä näkywiin, ja sen perustamisiksi ja todeksi näyttämiseksi on raamattu tarpeellinen meillä olemaan. Sentähden kawahda pitämästä pyhää Henkeä lain laatiana, waan Kristuksen ewankeliumin sydämeen saarnaajana ja ihmisen niin wapaaksi tekiänä, ettei sinne puustawiaakaan jää, taikka jos jää, jää se ainoasti saarnan tähden.

12. Mutta tässä ole myös ymmärtäväinen ja tiedä kaiken tämän tapahtuvan ei niin, kuin olisi sellainen pyhän Hengen saanut ihminen kohta jo niin varsin täydellinen, ettei hän ensinkään tunne lakia eikä syntiä, vaan on kaikin puolin puhdas. Sillä emme saarnaa pyhää Henkeä ja hänen wirkaansa niin, kuin olisi hän jo kaikki täydellisesti toimittanut ja tähtynyt; vaan niin, että hän on alkanut sen ja että se on nyt aina harjoituksessa siten, että hän yhä ja lakkaamatta toimittaa sitä. Sentähden et tapaa ainoatakaan sellaista ihmistä, joka, ilman surua ja syntiä, olisi täynnä wanhurskautta ja täynnä riemua ja palvelisi vapaasti jokaisista. Sillä raamattu tosin mainitsee, mitä pyhä Henki tekee, että se nimittäin on hänen wirkansa pelastaa synneistä ja peljästyksestä, mutta sitä ei ole vielä täysin toimitettu. Sentähden tähtyy kristi-ihmisen wälistä tuntoa sydämessä syntinsä ja peljästyä kuolemaa, että häntä raskitaisi kaikki, mikä toistakin syntistä ahdistaa. Uskottomat ovat wajonneet synteihinsä niin sywään, etteivät niistä ensinkään lukua pidä; mutta nämät, uskowaiset, tuntevat ne hywin. Mutta niitä vastaan on heillä auttajakin, pyhä Henki, joka lohduttaa ja wahvistaa heitä, tunnes hän sen on warsin täydellisesti toimittanut ja siitä lopun tehnyt. Sitte ei ole heissä enää yhtään tuntoa niistä.

13. Sentähden sanon, että sinun pitää tähän nähden oleman taitawan ja waroman itseäs, ettes niin kopeile ja riemuiten kerskaa pyhästä Hengestä, kuin muutamat ylpiät, röyhkiät hurmahenget tekewät, ettei kukaan menisi menoansa liika surutonna ja pitäisi itseänsä omaassa mielessänsä kaikin puolin täydellisenä. Sillä hurskas kristi-ihminen on kuitenkin vielä liha ja weri, yhtä hywin kuin muutkin ihmiset. Hän sotii kuitenkin syntiä ja pahaa himoa vastaan ja tuntee, mitä hän ei mielellänsä tuntisi; mutta muut ei pidä niistä wähintäkään lukua eiwätkä sobi ensinkään niitä vastaan.

14. Ei yhtään haittaa ole siitä, jos tunteet pahoja himoja, jos ainoastansa niitä vastaan sosit. Älköön siis sellainen ihminen päätekö itsestänsä tuntemisensa jälkeen, itään kuin

hän sen tähden olisi kadotettu, vaan taisteleköön kaiken itänsä jäljelle jääneitä syntejä vastaan, jotta hän tuntee, ja antakoon pyhän Hengen waikeutta ja lakkaamatta huw'ata, että hän pääsisi vapaaksi synneistä. Ei sellainen huokaus lakkaakaan koskaan uskowaisista ja menee sywenmälle, kuin sanoa taidetaan, niinkuin p. Paawali Rom. 8: 26 sanoo. Mutta sillä on mainio kuulia, itse pyhä Henki. Hän tuntee hywin tämän itäwöitsemisen ja lohduttaakin sellaista omaa tuntoa jumalallisella lohdutuksella.

15. Siis tähtyy aina olla sekaisin, että tuntemme molemmat: pyhän Hengen ja syntimme sekä wajawaisuutemme; sillä aina tähtyy laitamme olla sairaan ihmisen tilan kaltainen, joka on parantajan hoidettavana, mutta joka kuitenkin on paranemiseen päin. Älköön siis kukaan ajattele näin: tuolla ihmisellä on pyhä Henki, sentähden on hän olewa aiwan wchwa, on tekewä paljaita arwoisia töitä, ja on olewa ilman wirheitä. Ei wainen niin; sillä siihen määrään saakka emme pääse, eläesjämme vielä lihasa maan päällä, että olisimme ilman heikkoutta ja wirheä; sentähden walittawat itse pyhät apostolitkin usein kiusaustansa ja murhetansa. Ja ompi siis pyhä Henki heille heidän tuntemiseensa nähden salattu, pait että hän sanan ja uskon kautta kiusauksessa wahvistaa ja yllä pitää heitä.

16. Sentähden annetaankin pyhä Henki ainoastansa niille, jotka ovat murheessa ja ahdistuksessa. Niissä tuottaa ewankeliumi hyötyä ja hedelmää; sillä tämä lahja on ylö'n korkia ja jalo, sentähden ei wiikaa Jumala sitä koirille ja sioille, jotka, sattumasta saaneina kuulla sitä saarnattawan, tosin omaawat sen, tietämättänsä kuitenkin, mitä he omaawat. Niitten tähtyy olla sellaisia sydämiä, jotka tuntevat ja näkewät wiheliäisyytensä, eiwätkä taida päästä siitä ulos. Sillä jos pyhä Henki on tulewa auttamaan, tarwitsee ihmisen olla hätääntyneen, ja älköön kukaan kuulko sen toisin tapahtuvan.

17. Sen näemme tässäkin historiaassa. Rakkaat opetuslapset oliwat tähän asti istuneet pelwossa ja hämmästyksessä ja oliwat vielä lohduttamattomia, eikä heissä wieläkään ollut wä-

hääkään rohkeutta; he olivat vielä epä-uskoissa ja lähes epäilivät, josta syystä Kristuksella oli heistä ollut paljon waiwaa ja työtä, ojentaaksensa heitä ylös. Ja kuitenkin oli heidän ainoa wikansa heidän oma arfa sydämensä, että pelkäsiwät taiwaan putoowan päällensä. Ja itse Herrataan ei taitanut heitä tarpeeksi lohduttaa,

kunnes hän sanoi heille: pyhä Henki on taiwaasta tulewa teihin, hän on painawa minun sydämmihinne, niin että tunnette minun ja sitte Jhänkin minun kauttani. Sitte on sydämmenne tulewa lohdutetuksi ja wähiwistetuksi ja olewa täynnä riemua; niinkuin se heissä tänäpänä täytettiin.

N:o 33. Pyhän Kolminaisuuden Sunnuntaina.

Rom. 11: 33—36.

O sitä Jumalan rikkauden, ja wiisauden, ja tunnon sywyhttä; kuinka tutkimattomat y. m.

1.

Tämä epistola luetaan tänäpänä, jona wietämme tätä juhlaa, Jumalan sanan kautta kristikunnassa säilyttääksemme ensimmäisen, forkian, läpittämättömän uskon kappaleen pyhästä kolminaisuudesta eli kolmesta jumalallisen olennon personasta, tunteaksemme Jumalan niin, kuin hän on tahtonut olla tunnettu. Sillä waikkei p. Paawali ota tässä epistolassa selittääksensä tätä uskonkappaletta, waan koskee siihen lopulla muutamiilla sanoilla (kuten kuulla saamme), tahtoo hän kuitenkin opettaa, ettemme saa näissä korkeissa asioissa, tahtoessamme puhua Jumalasta (joko hänen jumalallisesta olennostansa tai tahdoستانsa ja töistänsä), wiisastella ja päättellä ihmiswiisauden mukaan, waan ainoastansa Jumalan sanan mukaan. Sillä nämät jumalalliset asiat owat ylös korkeita ja menewät kauwaksi ohi kaiken järjen. Niitä ei voi ihmisjärki koskaan läpittää ja onkeensa saada.

2. Mutta waikka minä tästä uskonkappaleesta muutoin olen paljon ja usein kirjoittanut ja opettanut, täytyy meidän kuitenkin tässä josta hyhkäisesti sitä sanoa. Warsin helewältä ja kauniilta ei kaiketi voi nimittää Jumalaa tällä sanalla: **Kolminaisuus** (samoin kuin latinainensa trinitas ei kuulu kauniilta) mutta paremman puutteesja, täytyy meidän puhua, niinkuin taidamme. Sillä (kuten sanoin), on tämä uskonkappale kaikkea ihmisjärkeä ja fieltä korkiampi, josta syystä Jumalan Jhänä täytyy lapsiltansa hywäksi ottaa sen, että soperramme ja sammalamme, mitä parhain taidamme, ainoastansa usko on puhdas ja oikia.

3. Sillä tällä sanalla tahdotaan kuitenkin sanoa, että sinun on uskominen **jumalallisen majesteetin** olewan kolme erinäistä personaa yhdesjä, totisesja olennoissa. Sillä kristityillä on Jumalasta se ilmoitus ja tunto, että warmaan tietäwät yhden, ainoan, totisen Jumalan olewan ulkopuolella kaiffia luontokappaleita ja

niitten Herran, eikä kuitenkään taitawan olla usiampaa, kuin tämä yksi ainoa Jumala, sekä tietävät he senkin, mitä tämä Jumala on omassa sisällisessä tutkimattomassa olennoissaan.

4. Ihmisjärki ja wiisaus taitaa itsestänsä päästä siihen määrään saakka, että se päättää (waikka heikosti), täytyvän olla olemaassa yksi ainoa, ijankaittinen olento, joka on luonut, woimassa pitää ja hallitsee kaikki kappaleet. Nähdessään nämät, jalot luomat taiwaassa ja maan päällä, niin ihmeellisesti, säännöllisesti ja waka- wasti piirissänsä liikkuvan, täytyy hänen tun- nustaa, etteivät ne mahdollisesti sattumasta taikka itsestänsä ole niin tehdyt ja kulje, waan täytyy olla Luoja ja Herrä, jolta kaikki on saa- nut alkunsa ja joka ne hallitsee. Näin opitaan tuntemaan Jumala luoduiista kappaleista, niin- kuin p. Paawalikin Rom. 1: 20 sanoo: **Juma- lan näkymätöin meno, nimittäin hänen ijan- kaittinen woimansa ja Jumaluutensa, näh- dään hamasta maailman luomisesta, jotta hymmärretään niistä kuin tehdyt owat.** Tämä on kokemuksesta saatu tieto (a posteriori), koska Jumalaa katsellaan ulkoapäin hänen töissänsä ja hallituksehansa, niinkuin katsellaan ulkopuo- lelta linnaa eli huonetta ja siitä opitaan tunte- maan sen herra eli isäntä.

5. Mutta sisältäpäin (a priori) ei ole vielä koskaan yksikään ihmisellinen wiisaus taitanut tutkia, mitä ja millinen Jumala on itsestänsä eli sisällisessä olennohansa, siitä ei taida myös lukeaan mitään tietää eikä puhua, pait joille se on pyhän Hengen kautta ilmoitettu. Sillä **niin- kuin ei lukea tiedä** (sanoo p. Paawali 1 Kor. 2: 11) **mitä ihmisessä on, waan ihmisen henki, niin myös ei yksikään tiedä mitä Juma- lassa on, waan Jumalan Henki.** Ulkoa woin tyllä nähdä, mitä teet, mutta nähdä en taida, mitä ajattelet ja mitä mielessäs on. Ja toi- saalta et taida sinäkään tietää, mitä minä ajatte- len, pait jos sanan eli merkin kautta teen sen sinulle tiettäväksi. Paljoa vähemmin taidamme siis nähdä ja tutkia, mitä Jumala omassa, salai- sessa olennohansa on, kunnes pyhä Henki, joka tutkii ja näkee Jumalan sywydetkin (sanoo Paawali äskdisessä paikassa), ilmoittaa sen meille.

Tämän hän tekeekin saarnan kautta tästä us- konkappaleesta, jossa hän meitä opettaa tietä- mään, että jumalallisessa majesteetissa on ai- noastansa yksi ainoa, jakamaton olento, ja että kuitenkään siinä on tällainen kohta: ensin on siinä se persona, joka kutsutaan Isäksi, ja että hänestä on alkunsa toinen persona, joka on Poika, ijankaittisuudesta syntynyt, ja että kol- mas persona on pyhä Henki, joka käy ulos näistä molemmista. Nämät kolme personaa eiwät erinä toisistansa, niinkuin kaikki eli kolme weljeä ja sisarta; waan ne pysyvät yhtäläisessä ijankaittisuudessa jakamattomassa ja eroittamatto- massa olennoissa.

6. Sellaista (sanon) ei ole ihmisjärki tut- kinut, ei kiivennyt eli astunut niin forkialle, waan se on hylhäättä ilmoitettu. Sentähden osaawatkin ainoastansa kristityt siitä puhua, sekä siitä, mitä jumalallinen olento on itsestänsä, sekä myös tähän lisäksi, kuinka se ulkoa näh- dään hänen luontokappaleishansa, ja mitä hä- nellä on mielessä ihmisiä kohtaan, että he au- tuaaksi tulisiwat. Sillä tätä kaikkea he kuule- wat pyhästä Hengeltä, joka sen ilmoittaa ja julistaa sanan kautta.

7. Mutta muut, joilla ei ole tätä ilmoi- tusta ja päättelewät oman wiisautensa mukaan, niinkuin juntalaiset, turkkilaiset ja pakanat, pitä- wät warmaankin sellaisen saarnan suurimpana erhettyksenä ja korkeimpana willi-oppina ja sano- wat kaiketi, että kristityt owat hulluja tyhmiä, tehdesjämme kolme Jumalaa, kuin järjensään mielestä (ja Jumalan sanantaan mukaan) ei kuitenkään taida usiampaa olla kuin yksi. Sillä perheessänkin sowlennu waan olemaan yksi isäntä ja yhdesjä hallituksessa waan yksi herra ja ruhti- nas; paljoa vähemmin sopii taiwasta ja maata hallitsemaan usiampi kuin yksi Jumala. Ja he luulewat sellaisella wiisaudellansa mahtawasti kumonneensa meidän ja asettaneensa meidän uskol- lamme koko maailman pilkaksi ja nauruksi, ikään kuin olisimme niin törkeitä pököpöitä ja niin suuria tyhmyriä, ettemme me kans sitä taitaisi hymnärdää, mekin, joilla (Jumalan kiitos!) myös on yhtä paljo ihmishymnärdystä, ja jotta yhtä hywin, kuin hekin, milt'ei paremmin ja tufewimmilla perus-

tussilla puolustamme ja todeksi näytämme, kuin he koko alforanillansa ja talimudillansa, että on waan yksi ainoa Jumala eikä useampia.

8. Mutta tämän ohessa me sanomme ja tiedämme raamatusta, että, puhuttaessa tästä jumalallisesta asiasta, ei sinnepäinkään riitä wiisastella siitä järjen mukaan ja kokea suurta wiisautta; waan tätä ja kaikkia uskomme kappaleita selwittämään tarvitaan korkeampi tieto, kuin kaikki ihmisjärki taitaa saavuttaa. Wähäinenhan vielä on se tieto, joka meillä pitäisi Jumalasta oleman, jollet hänestä tiedä enempää, kuin pakanatkin järjestänjä käsittävät ja sellaisista järjellisistä syistä päättävät. Niinkuin pakana Aristoteleskin parhaassa kirjassansa päättää näistä heidän taitowimman runoniekansa Homerin sanoista: „hyw' ei ol' moniherraisuus, yks herrana olkoon“, että jokaisessa hallituksessa pitää oleman ainoasti yksi herra ja haltia; niinkuin samassa perheessäkkin ainoasti yksi isäntä tahti emäntä taitaa hallita eli kästeä palkollisia. Tämä on myös hywin oikein ja totta; sillä Jumala on istuttanut sellaisen walteuden ja ymmärryksen ihmisluontoon, sillä muotoa antaaksensa hänelle ilmoituksen taikka itään kuin kujan jumalallisesta hallituksestaan, että hän on kaikkein luotun ainoa Herrä ja Luoja. Mutta näin ei ole vielä tyllin korkea, ijankaikkinen, jumalallinen olento tutkittu ja mietitty. Sillä joskin olen oppinut, että yksi ainoa jumalallinen majesteetti hallitsee kaikki kappaleet, en sen wuoksi kuitenkaan tiedä, mitä ja kuinka käypi siällisessä jumalallisessa olennessa; tätä, kuten sanoin, ei osaa kukaan minulle sanoa, jollei itse Jumala ilmoita sitä sanansa kautta.

9. Nyt on meillä kristityillä raamattu, jonka warmaan tiedämme Jumalan sanaksi, se onpi juutalaisillakin, joiden esi-isiltä olemme sen saaneet. Raamatusta eikä muusta mistään on hamasta maailman alusta saakka kaikki otettu, mitä juutalaisetkin ja turkkilaiset tietävät Jumalasta ja jumalallisista töistä. (Tästä eroitamme pois suorat tarinat ja walheet). Se on myös suurilla ihmetöillä wahvistettu ja todeksi näytetty tähän päivään saakka. Raamattu sanoo: tästä uskonkappaleesta niin, että

on waan yksi ainoa Jumala ja jumalallinen olento; mutta ei se aseta Jumalaa eteemme ainoasti ulkoapäin, waan se johdattaa meidän hänen siälliseen olentoonsakkin ja osoittaa siinä olewan kolme persona, ei kuitenkaan kolmea Jumalaa, tahti kolmellaista jumaluutta, waan yhden ainoan, jakamattoman, jumalallisen olennon.

10. Sellainen ilmoitus seuraa ja esiintyy Jumalan korkeimmasta työstäkkin, jossa hän on ilmaissut jumalallisen neuwonsa ja tahtonsa, jonka hän ijankaikkisuudesta on päättänyt ja saman päätöksen mukaan myös julistanut lupauksissa, että hänen ainoa Poikansa syntyi ihmiseksi ja kuoli, sowitzaaksensa ihmisjokua Jumalan kansa, koska emme muilla keinoin taitaneet autettaa kauheasta lankeemuksestamme syntiin ja ijankaikkiseen kuolemaan, waan ainoasti ijankaikkisen personan kautta, jolla oli walta syntiä ja kuolemaa häwitteämään ja niitten siaan antamaan wanhurskautta ja ijankaikkista elämää. Sitä ei woinut enkeli eikä luotu kappale toimittaa, waan toimittajan täytyi olla itse Jumala. Sitä ei taitanut tehdä Isän persona, joka oli sowitzettava, waan sen täytyi olla toinen persona, jonka kansa tämä neuwo oli päätetty, jonka kautta ja jonka tähden sowitzu tapahtuiksi.

11. Sentähden on tässä kaikki erinäistä persona: toinen, joka sowitzetaan, toinen, joka sowitzajaksi lähetetään ja syntyy ihmiseksi. Edellinen kutsutaan Isäksi, ensimmäisenä, joka ei tenestäkään muusta ole saanut alkunsa; tämä toinen Pojaksi, joka ijankaikkisuudessa on syntynyt Isästä. Tämän osoittaa ja todistaa raamattu, mainiten Jumalan Poikaa, niinkuin Ps. 2: 7: **sinä olet minun Poikani, tänäpänä minä sinun synnytin**, niin myös Gal. 4: 4: **koska aika oli täytetty, lähetti Jumala Poikansa** y. m. Tästä seuraa wälttämättömästi, että Pojan, koska häntä kutsutaan personaksi, täytyi olla erotettu Isän personasta.

12. Samate nimitetään Jumalan Henkilin eriksenjä ja erinäiseksi personaksi, jonka Isä ja Poika lähettävät, eli joka heistä käy ulos, niin esim. koska hän Joelin 2: 28 sanoo: **minä**

tahdon muodattaa minun Henkeni kaiken lihan päälle j. n. e. Siinä muodatetaan henki, jonka täytyy olla Jumalan eli jumalallisen Hengen ja samasta jumalallisesta olennoista. Muutoin ei hän sanoisi: **minun Henkeni.** Ja kuitenkin on se toinen persona, eikä se persona, joka lähettää taikka muodattaa. Niin myös, kuin hän lähettäessään ilmestyy eli nähtyy nähtävässä muodossa tulewan alas, esimerkiksi tyhjiysenä ja tulenliekinä, täytyy hänen myös (personan puolesta) olla toisen, kuin sekä **Isä** että **Poika.**

13. Mutta sanoessamme Jumalan Pojan syntyneen ihmiseksi, luontoisiksemme, lunastaaksensa meitä synnistä ja kuolemasta ja toimitaaksensa meille ijankaikkisen elämän, ilman omaa ansiotamme ja tointamme, annamme juutalaisille ja turkkilaisille yhtä paljon aihetta nauramaan ja pilkkaamaan meitä, kuin koska puhumme kolmesta personasta, sillä tämä on ihmiswiisauden mielestä vieläkin luonnottomampi oppi. Se, näet, wiisaastelee juutalaisella, turkkilaisella, niinpä pakanallisella saarnallansa tähän suuntaan: Jumala on ainoa, kaikkivaltias kaikkein Herra, joka on luonut kaikki ihmiset ja antanut heille lain, jonka jälkeen heidän tulee elää. Siitä seuraa, että hän on armollinen hurškaille ja kuuliaisille, mutta rankaisee ja tuomitsee tottelemattomat. Siis hän tahtoo palkita sen, joka tekee hyviä töitä ja karttaa syntiä. Nämät ovat paljaita pakanallisia ajatuksia, otetut tästä maallisesta menosta ja sen suhteista, juuri kuin täytyisi Jumalan hallituksessa samoin tapahtua, kuin perheen wanhin hallitsee lastensa ja palkollistensa parissa. Sillä semmoiset kutsutaan hurškaitsi haltioiksi ja herroiksi, jotka pitävät sellaisen eroituksen omaisiansa kohtaan.

14. Sellaista pakanallista wiisautta, pyhyyttä ja jumalanpalvelusta opettaa ja tyrkyttää paawikin. Niinkuin olemme kaikki hänen waltansa alla uskoneet, emmekä tietäneet mistään muusta, en minä eikä muut; muutoin olisimme toisin sekä opettaneet että tehneet. Ja lyhyesti sanottu, jolla ei tätä ilmoitusta ja Jumalan sanaa ole, ei hän taida toisin uskoa eikä opettaa. Missä tapauksessa olemme sellai-

sella uskolla olleet pakanoita ja turkkilaisia paremmat? Kuinkapa olemme voineet poistaa puolestamme wiettelystä ja walheloruja, jotka he tohtivat sanoa hyväksi työksi ja jumalanpalvelukseksi? Silloin on meidän täytynyt Kristuksen sijaansa seurata jokaisista nutuksista ja köydestä tulewaa kaljupäätä, ja luulla sellaista tekewän siten autuaaksi tulewan. Ja niin on koko maailma täytetty paljaalla wäärällä jumalanpalveluksella (ninkä raamattu oikeitaan kutsuu epäjumalan palvelukseksi) ihmiswiisauden mukaan, joka kohta sellaisella walheella solmitaan, että jotakin esitetään hyvänä työnä, tehtynä kuuliaisuudesta Jumalaa kohtaan. Sillä ei ihmiswiisaus tiedä paremmin. Ja mistä se fitte tietäisi sen, koska ei sitä ole sille ilmoitettu? Mutta koska sitä saarnataan, ei tahdo se sitä kuulla, waan hylkää sen, ja seuraa omaa mieltänsä. Ja niin pysyy se siltä salattuna ja käsittämättömänä, niinkuin p. Paawali tässä sanoo: **kuka on Herran mielen tietänyt?**

15. Mutta meille ilmoitetaan ja julistetaan sellainen Jumalan neuwo ja mieli, kuinka ja minkätähden on Jumala lähettänyt ja antanut Poikansa meidän lihaan; sillä Jumalan sanasta on meillä tämä wiisaus, ettei yksikään ihminen taida omin woinin olla Jumalan edessä wanhurškas, waan kaikki, mitä elämme ja teemme, on wihan alla ja kirottua, sentähden että olemme kokonamme synnissä syntyneet ja luonnoista tottelemattomia Jumalalle. Mutta päästäksemme synnistä wapaaksi ja tullaksemme autuaaksi, täytyy meidän uskoa tähän Wälimieheen, Jumalan Poikaan, joka on sälyttänyt päällensä syntimme ja kuolemamme, werellänsä ja kuolemansa maksanut ja ylösnousemisesellansa lunastanut meitä niistä. Siinä tahdomme pysyä, waikka tämän uskon tähden nauraakin meitä pakanallinen taito, joka opettaa meille, että Jumala palkitsee hurškaita, jonka kuitenkin mekin, ilman heidän mestaritaitoansa hymnärrämme yhtä hywin ja paremminkin kuin he. Mutta tässä pitää meillä olla forkiampi wiisaus, jota emme ole itse miettineet, joka ei ole mieleemme kukaan nousnut, waan joka on meille sulasta armosta annettu jumalallisen ilmoituksen kautta.

16. Sillä emme tahdo näin omin päin ja omain ajatusten jälkeen tutkia Jumalan neuwoa, mieltä ja teitä ja tulla hänelle neuwoantajiksi, niinkuin nämät harjoittsewat häntä hänen jumaluudessaansa ja rohkenewat (wastoin p. Paawalin lausetta tässä) mitään häneltä ottamatta ja oppimatta waan antaa hänelle, josta hän olisi welwollinen palittsemaan heitä. Ja siten tekewät he yhtä monta jumalaa, kun heillä on ajatustakin, joitten mukaan he itsellensä maalaawat ja unekssewat jumalan. Täten siis täytyy jokaisen ikkaisen munkkikaapun tahi muun itse walitun työn yhtä paljon toimittaa heille ja kelwata, kuin senkin, mitä Jä Jumala, Poika ja pyhä Henki ijankaikkisessa, jumalallisessa neuwoossaan päättää ja tekee. He ovat siis paljaita kaapunkantajia ja töitten opettajia, mitä nefin, jotka ovat Jumalasta kokonaan tietämättömiä ja julkkisia jumalattomia konna, taitawat hywin tehdä, ja joskin kauwan sellaisia harjoittawat, eiwät he kuitenkaan tiedä, millinen heidän suhtansa Jumalaan nähden on. Warmaan on asia sinänsä olewa, kuin p. Paawali tässä sanoo: **kuka on Herran mielen tiennyt eli kuka on Hänen neuwoantajansa ollut?**

17. Sillä eihän se ole tuntoa Jumalan mieltä, mitä sinä kehroot omaista päästästä ja jokainen taitaa löytää, mieltä ja ymmärtää omaista järjestänkä ilman jumalallista ilmoitustakin. Ja mitä auttaa sinua, jollet enempää taida sanoa kuin: Jumala on hurstalle armollinen ja rankaisee pahoja? Kuka wakuuttaa sinua siitä, että olet hurstas ja kelpaat Jumalalle paawillisella tailla turkkilaisella munkkudellas ja pyhyhdelläs? Onko sinä tyllä, että sanot: sille antaa Jumala tuiwaan, joka pitää sellaiset jäännöt? Ei, weli kulta, ei tässä kelpaa luulla ja sanoa, minkä sinä hywäksi katsot; sillä sen minäkin taitaisin yhtä hywin kuin sinäkin. Min tapahduukin, että jokainen mieltii jotain erittäin, toinen harmaan, toinen mustan munkkikaapun y. m.; mutta kuulla ja tietää, mikä Jumalan neuwo, tahto ja tarkoitus on, sitä ei sano sinulle yksikään ihminen omasta päästänkä, ei yksikään kirja maan päällä opeta, waan ainoastansa itse Jumalan antama sana

ja raamattu, joka meille julistaa hänen lähettäneen Poikansa maailmaan, lunastamaan sitä synnistä ja Jumalan wihasta, niin että jokainen häneen uskowa on saapa ijankaikkisen elämän.

18. Katso, p. Paawali tahtoo tässä epistolasia osoittaa kristityille, että nämät korkiat, jumalalliset asiat: hänen omituinen jumalallinen olentonsa sekä myös hänen tahtonsa, hallintonsa ja tyhnsä ovat suoraan ylempänä kaikkein ihmisten ajatuksia, ymmärrystä ja wiisautta ja lyhyesti ovat ja pyhywät kaikelta ihmisjärjeltä käsittämättöminä, tutkimattomina ja kaikkinsa salattuina; ja että kaikki on turhaa, ompa pelkkää pimeyttä ja walhetta, mitä järki rohkenee ja yrittää tästä tutkimaan, tietämään, opettamaan ja selittämään. Ja jos tästä jotain opimme, tunnemme ja osaanme, täytyy sen tapahtua ainoasti ilmoituksen kautta, se on, tuiwaasta annetun Jumalan sanan kautta.

19. Sillä emme sowitz näitä p. Paawalin sanoja kysymykseen Jumalan säätämisestä kustakin ihmisestä erittäin, tuleeko hän autuaaksi wai ei. Sillä ei tahdo Jumala meitä kysymään ja tutkimaan sitä, eikä hän annallaan siitä mitään erinäistä ilmoitusta, waan osoittaa tämän asian suhteen kaikkia ihmisiä ewankeliumin sanaan, jonka jälkeen heidän tulee ojentua, niin että he sitä kuulewat ja sen tietäwät. Jotka sen uskawat, ne tulewat autuaiksi. Min ovat kaikki pyhät, ei erinäisestä heidän armovalittsemistansa koskewasta ilmoituksesta, waan uskosta Kristukseen käsittäneet ja pitäneet hywää toiwoa walittsemistansa ja ijankaikkisesta elämästä. Sentähden ei tahdo p. Paawalikaan (puhuessaan walittsemisesta kolmesja tämän tekstin edellisessä luvussa) ketään kysymään tailla tutkimaan, jos hän on walittu wai ei; waan tyrkyttää jokaiselle ewankeliumia ja uskoa; niinkuin hän ennen on opettanut, että me uskosta Kristukseen autuutetaan, ja 10 luvun 8 wärsyssä hän sanoo: **se sana on juuri sinun tykönsä, nimittäin sinun suusjas ja sydämesjäs, ja selittää itsensä niin, että tätä sanaa julistetaan jokaiselle, että he kaikki uskoisewat, niinkuin hän 10: 12, 13 sanoo: yksij on kaikkein**

Herra, rikas kaikkea kohtaan, jotta häntä rukoilevat. Sillä jokainen, joka Herran nimeä avuksensa huntuu, se tulee autuaaksi.

20. Mutta hän puhuu Jumalan ihmeellisestä hallituksesta seurakunnassansa, että ne, joilla on Jumalan kansan ja seurakunnan nimi ja kerskaus (niinkuin Israelin kansalla), hylätään heidän epäuskonsa tähden. Mutta ne muut, jotka ennen epä-uskoisina eivät olleet Jumalan kansa, ne tulevat nyt, otettuansa ewangeliumin vastaan ja uskottuansa Kristukseen, oikaiksi seurakunnaksi Jumalan edessä ja autuaiksi. Edelliset kadotetaan siis ainoastansa heidän oman uskottomuutensa tähden; sitä vastaan taritaan Jumalan armo ja laupius Kristuksessa iankaikkisen elämän saamiseksi, ilman heidän omaa ansiotansa, niille, jotka ennen olivat epä-uskoissa ja synneissä, kuka waan tahtoo ottaa vastaan ja uskoa, niinkuin hän sanoo: **Jumala on kaikki epä-uskon alle sulkenut, että hän kaikkea armahtais, Rom. 11: 32.** Sitte seuraava tämä teksti, jossa hän suuresti ihmetellen Jumalan hallitusta ja töitä seurakunnassansa, ratkee lausumaan:

Oi sitä Jumalan rikkauden ja wiisauden ja tunnon sywyttä! kuinka tutkimattomat ovat hänen tuomionsa ja käsittämättömät hänen tiensä!

21. Jumalan korkeat ajatukset ja neuvo, jotka laueudelta ja korkeudelta ovat kaikkea ihmisellistä ja luontofappalten mieltä ja ymmärrystä ylemämmät, ovat nämät, että hän runsaasti luodattaa hywyhtensä ja sulasta armosta ja laupeudesta hywyhtensä esineeksi walitsee köyhät, wiheleäiset, mahdottomat, syynin alle suljetut, minä sanon sellaiset, jotka Jumalan edessä tunnustawat itsensä wiillisiksi iankaikkiseen wihaan ja kadotukseen ja sen warsin hywin ansainneensa, että he tietäisivät, sekä mitä hän on siällisesti jumalalliseen olentoonsa nähden ja mitä hänessä on sydämessänsä, että hän nimitäin tahtoo antaa Poikansa kautta iankaikkisen elämän ja autuuden niille, jotka uskowat; mutta ne muut, jotka ylpeinä ja suruttomina luottawat suuriin lahjoihinsa, että Jumala ennen kaikkea muuta on kutsunut heidän kansassensa,

että heillä on erinomaiset lupaukset, profeetat ja isät y. m., ja luulewat ettei Jumala taida eikä tahdo tunnustaa kansassensa ja seurakunnassensa yhtään muuta kansaa maan päällä, kuin heidän — ne hylkää ja kadottaa hän heidän epäuskonsa tähden, jossa heitä pitää ylpeys, itsewiisaus ja oma pyhyys.

22. Tätä syystä kutsutaan runsaaksi, sanomattomaksi, jumalalliseksi wiisaudeksi ja tunnoksi, joka on ainoasti niiden omaisuus, jotka uskowat Kristukseen, niin että he taitawat katsoa tähän sywään sywyhteen, nähdä nimittäin mikä Jumalan sydämen mieli ja tarkoitus on. Tätä he eivät kuitenkaan taida heikkoudeksansa täydellisesti käsittää, eikä lawiammin tutkia, waan mitä he uskoissa ilmoitettuun sanaan, niinkuin peikissä ja kuvasja käsittävät, niinkuin p. Paawali 1 Kor. 13: 12 sanoo. Mutta tämä on sofiaasta, uskottomasta järjestä outoa ja salattua, josta ei mitään ollenkaan tule sen mieleen ja ajatettiin; sepä ei tahdo siitä mitään kuulla eikä tietääkään, joskin sitä sille ilmoitetaan.

23. Tämän on p. Paawali nähnyt ja kokea saanut, semminkin ylipään juutalaiskansan niin ankarasti ja uppiniiskaisesti wastustaessa ewangeliumin saarnaa, niin että hänen ihmetellen täytyi sanoa: mitäpähän paljon puhun? näenhän toli warsin hywin, että tämä on sywä, tutkimaton Jumalan wiisaus ja hänen käsittämättömät tuomionsa ja tutkimattomat tiensä y. m.; niinkuin hän toisesfakin paikkaa sanoo: **me puhumme siitä salattusta Jumalan wiisaudesta, jonka Jumala on ennen maailman alkua säättänyt meidän tunniaksemme, jota ei yksikään tämän maailman päämiehistä tuntenut, 1 Kor. 2: 7, 8.**

24. Meidän kristittyin tulee tuntea sellainen wiisauden ja tunnon sywyys ja rikkaus uskon kautta (sillä ei sitä muutoin, kuten hän itse sanoo, käsitetä eikä ymmärretä). Sentähden tahdomme me, koskei maailma sitä kuitenkaan tee, pitää warsin warmana ja sydämmeestä antaa Jumalalle se kunnia, että hän on totisesti wiisaa, wanhurskas, hywä Jumala ja Herra, jonka rikkaus ja sywyys on sanomaton

ja jota sentähden kaikkein luotuin tulee syystä ylistää ja kiittää, että hän niin ihmeellisesti hallitsee seurakuntaansa sanansa ja ilmoituksensa kautta, että ne, jotka sen kuulevat ja vastaanottavat, saavat siitä sellaisen walkeuden, että he kääntyvät hänelle ja omistavat sen tunnon autuudestaan, jota eivät muut koskaan saavuta. Ja sellaisen sanomattoman hyvyuden osoittaa hän kaikille, jotka ovat synneissä Jumalan wihan alla, siirtäen heitä mahdottomia, tuomituista, kuoleman ja helwetin wallasta ijankaikkisen armon ja elämän waltakuntaan, jos he wain armoa etsiwät ja uskowat hänen Poikaansa Kristukseen. Mutta toisaalta hän, oikiana tuomarina, syystä hylkää ja tuomitsee ne, jotka sellaista ilmoitusta ja hänen tahtonsa todistusta hänen Poikasensa eivät usko eikä arwossa pidä, waan öykkäävät ja luottawat omaan sokeaan itsewiisauteensa ja wanhurskauteensa, niin että heidän, sellaisen walkeuden, armon ja lohdutuksen puutteessa, täytyy tulla ijankaikkisesti eroitetuiksi ja heitettyiksi pois Jumalan waltakunnasta, waikka heillä onkin suuri nimi ja kutsumus olla pidettyinä Jumalan kansana ja seurakuntana.

25. Ja Jumalan käsittämättömiä tuomioita ja tutkimattomia teitä owat hänen hallituksensa ja työnsä. Sillä **tuomioiksi** kutputaan, miinkä hän pitää oikiana taikka wääränä, mikä hänelle kelpaa taikka on kelpaamaton, mitä hän kiittää taikka rankaisee, ja lyhyesti mitä on noudattettava taikka kartettava. Samat owat hänen **tiensä**, mitä hän tahtoo ihmisille osoittaa ja tehdä. Tätä eivät taida eikä woi ihmiset ymmärtää omasta järjestänsä eikä tutkia omilla ajatuksillansa, waan on heidän päätöksillänsä ja itsewiisaudellansa jättäminen Jumala näissä asioissa moittimattomaksi ja antaminen olla sanomatta, mikä on oikein taikka wäärin, jumalallisesti tehty ja hallittu. Heidän on nöyrytyminen hänen edessänsä ja tunnustaminen, etteivät niistä ymmärrä mitään, eikä osaa mitään niistä neuwoa ja opettaa, waan on heidän antaminen hänelle kunnia, että hän, heidän Jumalansa ja Luojansa, paremmin, kuin me wiheliäiset, kurtjat madot, tietää ja ymmärtää, mikä hän on ja kuinka hänen hallita tulee.

Sillä kuka on Herran mielen tiennyt? Eli kuka on hänen neuwonantajansa ollut? Eli kuka on hänelle ennen jotakin antanut, jota hänelle pitäisi jälleen maksettaman?

26. Kolmella kawalla, sanoo hän, otetaan maailmalta kaikki kerskaus pois jumalallisten asiain suhteen. **Tuntee Herran mieli**, mitä hän ajattelee ja aikoo tehdä, eli on itsensä ijankaikkisuudesta päättänyt. **Antaa neuwoa**, eli näyttää, mitä ja kuinka hänen tulee toimittaa, asiaan ryhtyä ja tehdä se; ja myös hänelle **antaa**, se on, olla siinä arwossa woimallansa, wäellänsä ja työllänsä. Tämä kaikki on mahdonta ihmisluonnolle, sillä kun se ei taida tuntea hänen mieltänsä, niin se sitäkin vähemmin taitaisi antaa wiisaudellansa ja työllänsä neuwoa, taikka jotain antaa hänelle.

27. Sepähän siis on häwytsin röykyys, että maailma uskaltaa sellaista ja luulee taitwansa, ei ainoastansa omin neuwoin nähdä ja käsittää Jumalan olentoa, tahtoa ja töitä, waan myös neuwoa, kuinka hänen tulee se tehdä, ja mitä hän kelwollisena pitääköön, niinpä luulee töillänsä jotakin häneltä ansaitsewansa ja niin paljon tekewänsä, että hänen täytyy siitä saada makso, ja että hänellä (maailmalla) on se kerskaus ja kunnia, että se hänen seurakuntansa hallituksessa on tehnyt suuria, jaloja asioita, wahwistanut ja woimassa pitänyt sitä ja täytännyt taiwaan suurella pihyydellänsä y. m.

28. Sentähden täytyy Jumalankin, isästänsä sellaisen nurjan mielen nurin, hallituksensa ja töisänsä tehdä wain päin toisiin, kuin he luulewat ja yrittävät tehdä, että he siinä kohden tulisiwat wiisaudellansa tyhmiiksi, loukkaisiwat itsensä siihen ja siitä pahentuisiwat. Niin hän työllä ja kokemuksella osoittaa, ettei ole käypä, niinkuin me luulemme ja hänelle esittelemme, waan täytyy meidän tunnustaa, ettemme ensinkään ymmärtäneet sellaista hänen mieltänsä, neuwoansa ja tahtoansa, emmekä olleet hänen neuwonantajansa; sillä eipähän yksikään ihminen eikä enkeli ensiksi miettinyt, taikka osannut ennalta sanoa sitä, saatikka täytyisi hänen nyt ottaa meiltä neuwoa tahi palkita meitä jostakin hänelle antamastamme.

29. Se nähdään **kolmellaisissa ihmisissä** maan päällä, joitten parissa kristittyin täytyy elää. **Ensimmäiset** ovat nuo warsin törkeät siat, jotka eivät ensinkään siitä lutua pidä, mitä Jumala on tahti kuinka hän hallitsee, eivät pidä Jumalan sanasta niin mitään eikä uskosta, pait että uskovat mammonansa ja watsansa, ajattelevat wain, kuinka itsellensä eläisiwät, niinkuin siat lätiönsänsä. Näille ei ole ensinkään tarwe saarnata tätä tekstiä: **o sitä Jumalan rikkaiden ja wiisauden ja tunnon sywyhttä** y. m. Sillä he eivät kumminkaan hymnärrä siitä mitään, waikka heille siitä ijankaiken saarnattaisiin, kuulewat mieluisemmin, koska heille puhutaan heidän rawastansa ja sitaruuastansa, jolla he watsansa täyttäwät; sentähden annammekin heidän olla ja pysyä sifoina, niinkuin owat ja owat jo muista eroitettut. Se waan on ikäwää, että täytyy sellaisia nähdä ja kuulla kristittyinkin parissa.

30. **Toiset** owat kuitenkin järjellisiä ja huolehtiwat siitä, mikä Jumalan mieli ja tarkoitus, tuomiot ja tiet owat ja kuinka autuaaksi tullaan, jonka saawuttamisesta pakanatkin ja me paawikunnassa olemme taistelleet. Tästä nyt saapi kaikki epäjumalanpalvelus maan päällä alkunsa, sillä tässä tulee jokainen ja opettaa Jumalasta omain ajatustensa mukaan. Mahomet sanoo: Jumalalle on otollinen, joka pitää hänen alforaninsa ja uskonsa. Munkki sanoo: joka noudattaa tätä ohjetta eli säätyä, hän tulee autuaaksi. Paawi: joka pitää hänen lakinsa ja jumalanpalveluksensa, matkustaa Roomaan ja apostoleihin, lunastaa itsellensä anekirjan, hän saa syntinsä anteeksi; mutta joka tuollaiset katsoo ylösn, se on Jumalan wihoiissa y. m. Nämät kutsutaan myös tuomioiksi ja teiksi, joilla omiatuntoja hallitaan ja näytetään ijankaikkiseen elämään; ja he kuulewat nämät Jumalan tuomioiksi ja teiksi.

31. Mutta sitä vastaan sanoo Jumalan sana, ettei hän huoli sellaisesta ja että se on paljasta erehdyttä, pimeyttä ja turhaa jumalanpalvelusta, se on, epäjumaluutta, jota Jumala enin wihaa ja siitä närkästyy. Niin täy-

tyy itse maailmankin tunnuistaa, etteiwät he kuitentaan taida, kauwankin sellaisia omia, itsewalitsemiansa töitä harjoitettua, warmaan sanoa eikä päättää Jumalan warmaan olewan heille sellaisen elämänsä ja töittensä tähden armollisen ja mielistywan heihin; he kuitentkin yhtä kaikki käyiwät yhä umpinähkää edelleen sokiassa luulosjansa ja mielestjansa, kunnes Jumala lakinsa ilmoittamalla iskee sydämmeen, niin että sen peljästyneenä täytyy tunnuistaa eläneensä Jumalasta tietämättömänä ja hänen tahdoistansa tuntemattomana, ollen nyt heidän ainoana neuwonansa ja apunansa tarttua ewankeliumin sanaan Kristuksesta.

32. Sellaisia olimme tähän asti kaikki; sillä en minäkään, hengellisenä, oppineena tohtorina, muuta tietännyt enkä hymnäntännyt, waan uneksin munkkikaapuni kelpaawan Jumalalle ja olewan tien taiwaasen. Minä luulin hywiin käsittäneeni Herran mielen ja tahdoin olla hänen neuwonantajansakin ja tehdä ansioitakin, joista hänen täytyisi palkita minua; mutta nyt näen sen walheeksi ja soteudeksi, ja täytyy minun hänen sanastansa nyt oppia, ettei hänelle kelpaa mitään muu, kuin **uskoa ristiinnaulittuun Kristukseen, Hänen Poikaansa, ja sellaisessa uskossa elää ja tehdä, mitä itseksinkin kutsumus ja sääty waatii.** Niin woipi ihminen tulla warmaksi siitä, mikä Jumalan edessä on oikein tahti wäärin, kuin emme ole sitä keksineet itsestämme, waan olemme sen saaneet ilmoituksen kautta, jossa hän osoittaa meille, mikä hänen mieltensä on, niinkuin y. Paawalikin 1 Kor. 2: 16 sanoo: **meillä on Kristuksen mieli,** niin myös: **meille on Jumala sen ilmoittanut Henkensä kautta** y. m.

33. **Kolmannet,** jotka myös tätä wästustawat, owat myös sellaisia, jotka kuulewat sanaa eli ilmoitusta; sillä en puhu nyt sellaisista, jotka sitä tietensjää wainoowat, jotka luetaan ensimmäiseen joukkoon sellaisina, jotka eivät ensinkään pidä lutua Jumalasta. Waan niistä puhun, jotka jättäwät ilmoituksen ja menewät, perkeleen wietteleminä, sen ylitse eli ohitse, tahtowat käsittää Jumalan tuomiot ja tiet, joita ei

hän ilmoittanut. Mutta jos he olisivat kristittyitä, niin he kaiketi olisivat tyytyväisiä ja fiittäisivät Jumalaa siitä, että hän on antanut sanansa, jossa hän itse ilmoittaa, mikä hänelle kelpaa ja kuinka he autuaaksi pääsevät. Mutta nyt he sallivat perkeleen wiedä itseänsä ja tahtovat etsiä muita ilmoituksia ja tutkivat, millinen Jumala on näkymättömissä majesteetissänsä, ja kuinka hän salaisesti hallitsee maailmaa, mitä hän itsejulistakin erittäin tulevaisuudessa on päättänyt. Ei taida luonto ja järki siitä luopua, se tahtoo käsittää wiisaudellansa Jumalan hänen tuomiossansa ja olla osallisena Jumalan salaisimmassa neuwossa ja häntä opettaa ja ohjata. Tämä on häijyn perkeleen ylpeys, jonka tähden hän heitettiin helvettiin sywynteen, hän, näetjén, tahtoi koskea Jumalan majesteettiin, ja tähän liäköi tahtoo hän vielä saattaa ja syöstä ihmisen kansansa laukeemukseen, niinkuin hän alussa teki paratiisissa, on sillä kiussannut pyhiäkin ja Kristustakin itseä, asettaessansa hänen templiin harjalle y. m.

34. Mäitä vastaan asettaa p. Paawali erittäin nämät sanat, wastauksesi taitawan järjen uteliaalle kysymykselle: mintähden on Jumala niin rangaisjut ja hylännyt juutalaiset ja päästää kiroitut pakanat ewankeliiumin pariin? Miinmyös: miksi hän niin hallitsee, että hän korottaa jumalattomat, pahat ihmiset kirkkalle, ja antaa hurstkaiden käydä pahoin ja tulla sorrettuiksi? Miksi hän walitsee Judassén apostoliksi ja fitte työntää hänen pois ja vastaanottaa murhaajan ja ryöwärin? Ja täten hän tahtoo kieltää sellaisia kiipeämästä Jumalan salaisuusfiin ja käskée heitä rippumaan kiinni meille anuetusta ilmoituksesta; sillä sellainen tutkiminen ja kiipeeminen ei ole ainoastansa turha, waan wahingollinentkin, ettet, sitä ijankaikkises-tikin tutkiesssä, kuitenkaan koskaan siitä mitään, ollenkaan saawuta, waan taitat vielä sentähden niskas.

35. Mutta jos halajat käydä oikia tietä, et taida sitä paremmin tehdä, waan että pidät huolta Jumalan sanasta ja töistä, joissa hän itsensä ilmoittaa, kuusututtaa ja saawututtaa, nimittäin, kuinka hän ristipuussa asettaa ete-

hes Boikansa, Kristuksen. Tämä on lunastusfiess tyh, jossa warmaan taidat Jumalan käsittää ja nähä, ettei hän tahto kadottaa sinua iynteis tähden, jos sinä uskot, waan lahjoittaa sinulle ijankaikkisen elämän, niinkuin Kristus sanoo: niin on Jumala maailmaa rakastanut, että hän antoi ainoan Boikansa, että jokainen kuin uskoo hänen päällensä, ei pidä hukuman, mutta ijankaikkisen elämän saaman, Joh. 3: 16. Tässä Kristuksessa (sanoo p. Paawali Kol. 2: 3) owat jo kaikki wiisauden ja tiedon tawarat kätkeyt. Siinä on sinulle enemmän kuin kylliksi oppimista, tutkimista ja ajattelemista ja ihmettelemistä sellaista kirkkaa Jumalan ilmoitusta. Ja siitä nyt saat halun ja rakkauden Jumalaa kohtaan. Sillä se on sellainen tyh, jota ei koskaan opita tyyni tässä elämässä ja jota, niinkuin p. Pietari sanoo, eiwät enkelittään taida tarpeeksensa katsella, waan lakkaamatta ioksensa ja huwiksensa katsella himoitsewat, 1 Piet. 1: 12.

36. Tätä sanon sentähden, että osattaisiin neuwoa ja oikiaan johdattaa sellaisia sieluja, kussa niitä joku on, joita sellaisilla perkeleellisillä ajatuksilla ahdistetaan ja waiwataan, kiussaamaan Jumalaa siten, että perkele houkuttelee heitä ulos sanasta tutkimaan hänen harhateitänsä ja havaroitsemaan, mitä Jumala heistä ajattelee, joten hän wie heidän sellaiseen hämmästyksen ja epäilyksen, etteiwät tiedä, kuinka kestäsiwät pyhymään pystyssä. Mäiden eteen asetettakoot nämät sanat ja niillä (niinkuin p. Paawali juutalaisiansa ja wiisasteliokiansa) nuhdeltakoot, että tahtowat wiisaudellansa tarttua Jumalaan ja hänen neuwonantajiansa ja mestareinansa pauna hänen kouluun ja itse omin neuwoin ja ilman wälittäjää asioita hänen kanssansa ja antaa hänelle niin paljon, että hänen on se heille palkitseminen. Mutta siitä ei tule mitään, hän on kaiketi rakentanut asuntonsa niin kirkkalle, ettet sinä suinkaan näin kiipeemiselläs saawuta häntä, ja on hänellä niin paljo wiisautta, neuwoa ja rikkautta, ettet sinä koskaan saa sitä tutkituksi eikä käsitettyksi. Ole siis iloinen, että hän antaa sinun sitä käsittää ja saada jotakin ilmoituksen kautta, niinkuin seura:

Sillä hänestä, ja hänen kauttansa ja hänessä ovat kaikki. Hänelle olkoon kunnia ijankaikkisesti.

37. Mistä paljon kerskaissimme, tahtoo apostoli sanoa. Kaikki olewaijet kappaleet, ja kaiketi meidän wiisautemmein ja voimamme, ei ole alkunsa niistä itsestä; waan ne ovat hänestä saaneet alkunsa, hänen kauttansa pitää niiden pysymän ja oleman, niinkuin hän Ap. T. 17: 28 sanoo: **hänessä me elämme ja liikemme ja olemme, y. m.**; niin myös Ps. 109: 2: **hänpä meidän teki, emmekä itse meitämmme**; se on, mitä elämme ja voimme, että elämme, nautimme rauhaa ja suojaa ja lyhyesti, mitä itänä meitä kohtaa, olkoon hyvää, olkoon pahaa, se kohtaa meitä, ei tapaturmaa eikä umpimähkää, waan kaikki tulee meille hänen jumalallisesta neutuostansa ja suosioistansa ja jumalallisen neuwon ja suosion kautta, sillä hän pitää huolta meistä, niinkuin kansastansa ja lampaitstansa, hallitsee meitä, antaa hyvää, auttaa häädässä ja woimissa pitää y. m. Sentähden tuleekin hänelle ainoalle kaikki kunnia ja ylistys kaikilta luontokappaleilta.

38. Mutta että hän sanoo näin: **häneestä ja hänen kauttansa ja hänessä ovat kaikki**, se on yksinkertaisimmasti sanottu yhtä paljon kuin: alku, keskus (jatko) ja loppu on kaikki Jumalasta. Kaikki luontokappaleet ovat hänestä saaneet alkunsa ja warttumisensa, kuinka juuriksi he tulewat, kuinka pitkälle, lewiälle ja laajalle saawat läyhdä. Niin on — puhuaksemme tästä mitä selkeimmnästi — kaiken alku siemen, niin että maassa kuolleesta siemenestä kaswaa juuri, josta sitte kaswaa olti ja lehtiä, tähkä ja jywiä; sinänsä se pysyy ja seisoo ja sillä on kolme kappaleettansa, niinkuin pitääkin oleman. Samoin on kaikilla luoduilla alkunsa, kasvantonsa ja loppunsa, sekä määränsä kuinka kauwan heidän oleman ja pysymän pitää; että sen loppuesä kaikki luodut ovat lakanneet olemasta; ja jos se joutonkin alkanut ja kaswaa, päämääränsä täydelliseksi tulemista kuitenkaan saawuttamatta, ei sekään ole mitään. Ryhyesti: kaikkein pitää oleman Jumalan töitä. Mitä siis hän ei pane alkuun, sitä ei ole olemassa eikä tulemassa; koska hän

lakkaa, ei woi se olla pysyissä; sillä ei hän luonut maailmaa, niinkuin rakentaja rakentaa huoneen ja menee sitte pois, jättää sen olemaan niinkuin se on; waan hän pysyy siinä ja woimassa pitää kaikki, niinkuin hän kaikki tehnyt on, muutoin ei se taitaisi seisoa eikä pysyä.

39. Mutta ettei p. Paawali sano ainoastansa, niinkuin muualla: **häneestä ovat kaikki**, waan lisää tähän vielä kaikki ja tekee kolmiluun ja luopi kuitenkin kaikki kolme yhteen ja käsitteä ne yhteen, sanoen: **hänelle olkoon kunnia y. m.**, sillä on hän warmaan tahtonut osoittaa uskonkappaleen kolmesta eri personasta jumalallisessa olennessa, waikka ei hän mainitse niitä nimeltänsä, mitä tässä ei ollutkaan tarpeellinen. Myös wanhat opettajat ovat pitäneet tämän lauseen todistuksena pyhästä kolminaisuudesta, näin nimittäin, että Jsa Jumala on luonut kaikki kappaleet Pojan kautta (niinkuin hän Pojan kautta kaikki tekeekin) ja woimassa pitää ne pyhässä Hengesä Jumalan suosion kautta. Samaa tapaan puhuu p. Paawali muuallakin, niinkuin 1. Kor. 8: 6: **meillä on yksi Jumala, Jsa, josta kaikki ovat, ja yksi Herras, Jesus Kristus, jonka kautta kaikki ovat y. m.** Ja pyhästä Hengestä 1 Mos. 1: 31 sanotaan: **Jumala katsoi kaikkia, mitä hän tehnyt oli, ja katso, ne oliwat sangen hyvät.**

40. Niin opettaa meille raamattu, että kaikkein kappalten luominen tosin on ainoan Jumalan eli koko jumaluuden työ, mutta että kuitenkin yhdesä ainoassa olennessa kolme persona on niin erotettu, että oikein sanotaan kaikkein saawan alkunsa, olewan woimassa ja pysymän **Jsästä**, ensimmäisestä personasta, **Pojan kautta**, joka on **Jsästä**, **pyhässä Hengesä**, joka läy ulos **Jsästä** ja **Pojasta**, jotka kaikki kolme kuitenkin pysywät eroittamattomassa jumaluudessa.

41. Mutta kuinka ja millä tavalla sellainen personain eroitus jumalallisessa olennessa ijankaikkisuudesta tapahtuu, sen pitää ja täytyy meidän jättää tutkimatta. Emmehän taida heikolla järjellämme tutkia Jumalan luotujakaan, eikä yksikään luontokappale ole niin taitawa, että se itsestänsä ymmärtäisi nämät kolme kappale-

letta, alun, kaswannon ja lopun; jotka, waikka ne itsessänsä owat erinäiset, kuitenkin rippuwat niin toisistaan, ettei niitä ulkonaisilla aisti- milla taida erottaa toista toisesta. Kuka onpi taitanut nähdä tahi sanoa, kuinka lehtinen kas- waa puusta, taikka jywänen tulee juureksi, ja kuinka kirsimarja kasvaa kuffajesta? Miin myös, kuinka ihmisen ruumis ja jäsenet nähtävästi kaswawat ja warttuwat; tahi mitä kuitenkin

on silmään näkeminen, kuinka mieli taikka saat- taa matkaan niin monenlaisia eri ääniä ja sa- noja, jotka sekaantumatta ja selwästi menevät niin moneen korvaan ja sydämmeen? Saatikka, mitkä owat sielun sisälliset woimat ajatuksineen, haluineen, muistineen? Kuinkapa sitte rohke- nemme järjellämme mitata ja käsittää Jumalan iankaikkista, näkymätöntä olentoa?

N:o 34. Ensimmäisenä Sunnuntaina Kolminaisuuden päivästä.

1 Joh. 4: 16—21.

Minun rakkaani! Jumala on rakkaus, ja joka rakkaudessa pysyy, hän pysyy Jumalassa y. m.

1.

Tässä epistolasssa waroittaa pyhä apostoli Johannes kristityitänsä jaloilla sanoilla rakkauteen, että jokainen kantaisi ystäwä- listä sydäntä toista kohtaan. Sillä tuo hyvä, hurstas mies (niinkuin epäilemättä muuten apostolit, jemminkin p. Baawali) näki hywin omin silmin ja omin käsin käsitti ja koki, kuinka häwyttömästi perfele wastustaa maailmassa kristillistä uskoa ja elämää, ja että hän, ku- hun rakas Jumalan sana pääsee, kohta tekee pelkkiä tohtoreita niistä, jotka, kerta tahi kah- desti kuultuansa sitä, muka kohta owat siihen niin perehtyneet, että woittawat sinä apostolinkin ja tulewat ylpeiksi ja röykkeiksi hengiksi, jotka eivät wälttä kettään eikä kärji yhtään mestaria ylit- sensä, ei itse Jumalatakaan.

2. Se mennä wiuhkawat tällaisella koki- nalla: on minullakin Henki ja osaan yhtä hy- win kuin tuo saarnaajani, kirkkoherrani, tohtori

y. m. Jos haluttaa, niin kuulen häntä, jollei ha- luta, niin saatan sen siksensä jättää. Siis, rak- kailta apostoleilla on niinmuodin jo silloin ollut suurta ahdistusta, ei ainoastaan hirmuwaltain puolelta, jotka wainosiwat kristityitä wäkiwal- lalla, miekalla, tulella ja wedellä; waan myös sellaisien omain weljeinsä puolelta, jotka myös tahtoivat olla kristityiksi kutsutuita ja oliwat kuul- leet ewankeliumia ja oliwat kastettuina luvussa ja numerossa, mutta jotka kuitenkin aina synnytti- wät lahjoja ja eripuraisuutta ja eshyttiwät ihmi- siä siten, että tahtoivat olla taitawia, osata ja ojentaa kaikkia ja olla pidettynä oikeita opet- tajia ja saarnaajia oppineempina ja pyhempinä.

3. Sellaisstahan perfele aina on tehnyt maailman alusta asti ja tekee kaiketi maailman loppuun saakka. Sillä hän ei suinkaan woi sanaa kärsiä, kuin sen kautta häwitetään hänen waltakuntansa ja hänen täytyy kadottaa wal- tansa. Sentähden hän ryhtyy asiaan sekä mur- halla että walheella, kuten hän luontoansakin

on murhaaja ja valehtelia ja pani kohta alussa tämän alkuun Natamin ja Gevan suhteen, (jonka kautta hän tuotti turmion kaikkein ihmisten niiskaan). Heillä tosin oli sana vähän aikaa puhtaana, mutta he pian hylsä wieteltiin hänen walheellansa. Walheen kautta hän syöksi heidän kuolemaan. Heidän esikoisensa Rainin kautta saatti hän matkaan walheen ja murhan, niin että tämä kohta sääsi omituisen jumalanpalveluksen ja sentähden tappoi oman weljensä. Ja sitte on hän samaa harjoittanut ja käytäntöön saattanut, ei ainoastansa maailmassa ylehenä, waan pyhään isäinkin, Abrahamin, Isaakin ja Jaakopin y. m. omisissa perheissä. Sillä Herramme Kristus, johonka me ja myös kaikki pyhät alusta saakka olemme uskoneet, on ainoa mies, jota perkele wihaa.

4. Sentähden täytyy meidänkin kaikkein se hywin malttaa, että hän ahdistaa meitä molemmilta puolin: ensin murhalla hirmuwaltiam kautta, sitte walheella wääräin weljein kautta, jotka keskuudessamme synnyttävät eripuraisuutta ja eriseuraa; niimpä itsemmeikin kautta, kultuamme suruttomiksi ja luuloitellessamme kaikki hywin osaawamme, siitä kuitenkaan mitään elämässämme osoittamatta.

5. Se ei kuitenkaan ole niin harmittawaa, että hirmuwaltiat ajawat sitä toista perkeleen tekoa, joka kutsutaan murhaksi ja weren wuodatukseksi, jonka suhteen hywin hylsä osaamme tulla jäsälle, eriamällä heistä; mutta wasta se on häpiällinen waiwa ja kuusallinen asia, että meillä on seuraussamme sellaisia, jotka kutsutaan rakkaiksi weljiksemme ja teeskentelewät ystävällisiksi ja osaawat mainioesti ylistää ewankeliumia, owat ylen määrin taitawat ja oppineet, ja kuitenkin tulee heistä, ihan huomaamattamme, lahkolaisia tahi salapurioita, wääriä kristityitä, joista toinen osoittaa toiselle pahaa, salaista konnuutta ja käyttää kristityn nimeä synniksi ja häpiäksi. Mutta mitä tehkäämme? Koska rakkaitten apostoleittenkin on niin käynyt, ei kaikei meidänkään asiamme ole paremmat olewat. Jos sentalia itseämme repisimme rikki, ei se sentään muuksi muuttuisi. Emme woi hillitä perkeleen nyrkkiä emmekä suutia hänen suutansa

tästälähin murhaamasta ja valehtelemasta. Mutta jos tahdomme saada Kristuksen ja ewankeliumin omaksemme, täytyy meillä olla tämäkin wieras, perkele lahkoinensa, joka meitä wahingoittaa keskuudessamme ulkonaisesti ja sisällisesti. Tähän on meidän tytyminen; täällä ei se koskaan paremmaksi tule; me saarnaamme, puolustamme ja warjelemme itseämme rakkaalla sanalla, niin kauwan kuin taidamme.

6. Tämä nyt antoi pyhälle apostolille Johannekselle aiheita kirjoittamaan epistolasansa, kuin sellaisia perkeleen palvelioita jo kaikin paikoin liikkui ja oli olemassa, kerstäsiwatpa ewankeliumistakin ja Kristuksesta, ja kutsuttiin kristiweljiksi ja esittiwät itsensä apostoleitakin oppineempina ja pyhempinä ja herättiwät sen kautta eriseuroja ja lahkoja, niinkuin hän itse walittaa ja tunnustaa, 1 Ep. 2: 19 sanoesanssa: **he owat meistä lähteneet, mutta ei he olleet meistä**, se on, he owat meidän kauttamme sen saaneet, kuulleet ja oppineet, mitä he osaawat, waikka he nyt tietensä owat meitä itseämme paljoa taitawimmat ja oppineemmat. Siitä syystä eiwät he taida olla yksimielisiä meidän kanssamme, waan täytyy heidän aikoin saada jotakin uutta ja erinomaista. Sentähden hän samassa paikassa edespäin sanoo: **jos he meistä olleet olisimat, niin he olisimat meidän kanssamme pysyneet**, 1 Joh. 2: 19, niin myös sitte 4: 5, 6: **he owat maailmasta, sentähden he puhuwat maailmasta, ja maailma kuulee heitä. Me olemme Jumalasta, ja joka Jumalan tuntee, hän kuulee meitä. Joka ei Jumalasta ole, ei hän kuule meitä** y. m. Tämän jalon ja kalliin miehen on eläesjansä tähtynyt lokea ja omiin silmiin nähdä ja kärsiä hippakunnassansa, kussa hän oli paljon työskennellyt ja koonnut kauniin joukon ihmisiä, että hänen opetuslapsistansa tuli ja nousi sellaisia ylhäitä henkiä, jotka oliwat häntä muka paljoa oppineemmat, ja moittiwat kaikkia ja osasimat kaikki paremmin, kuin hän, ja kerstäsiwat itseänsä suuresta hengestä; mutta eliwät yhtä hywin ihon ilman rakkautta ja oliwat täynnä wihaa ja kateutta ja matkaan saattiwat paljasta eriseuraa ja eripuraisuutta.

7. Mitä tulee hurstkaan apostolin tämän luhteen tehdä? Ei hän taida muuta, kuin waroittaa wähhää joukkoansa, niinkuin rakkaita lapsiansa, kawahtamaan itseänsä sellaisista, ja oppimaan tuntemaan ne ja sallimaan heidän ylwästellä siitä, että heitä kutsutaan kristityiksi ja että heillä on Henki y. m.; mutta sen oheessa tulee heidän myös sitä katsoa, kuinka he osoittawat kristillisyytensä myös hedelmistänsä, jos he waeltawat rakkauden jälkeen. Sillä joka tahtoo kerskata ewankeliumista ja Hengestä ja kuitensin wihaa ja halwekii weljeänsä, eikä elä niinkuin rakkaus waatii, hän ei warmaankaan ole Jumalasta (sanoo hän); sillä puu tunnetaan warsin hywin hedelmistään, onko se hyvä, waiko paha ja wahingollinen. Warsin kallis oppi on, totta kyllä, tunnustaa, että Jeesus Kristus, Jumalan Poika, on lähetetty lihasa, maailman Wapastajaksi, niinkuin hän wähhä ennien w. 14 ja 15 sanoo, ja jokainen kuin tunnustaa Jeesuksen Jumalan Pojaksi, hänessä pysyy Jumala ja hän Jumalassa. Mutta sepä onkin onnettomuus tässä, että osawat sen mainion hywin ja owat niin ylen määrin oppineita; mutta jos sitä tarkemmin katjellaan, ja heidän tulisi käyttää sitä ja elämäsänjää osoittaa, mitä he tietävät, ei ole kenkään kotona. Mutta näinpä sanotaan: jonka sydämeissä oppi on oikia, ja joka pysyy Jumalassa, hän pysyy rakkaudessaan, sillä Jumala on rakkaus.

8. Sentähden jos tahdot olla Jumalan ja maailman ihmisissä totinen kristitty, joka ei lanna Kristusta waan kielessänjää, taikka lue sitä paperille eli kirjaan kirjoitettuna, waan on toden saanut hänen sydämeensä, niin muista myös osoittaa se jokaiselle työllä ja elämällä, että rakkautes palwelee ja auttaa muita. Jos niin on, ja sellaiset ihmiset puhuwat siitä ja ylistawät, niin usko se todeksi. Mutta sitä eiwät tee nämät ihmiset, eiwät heu eikä huutele paljoa, waan heidän kawallinen puheensa on tämä: olisin mielelläni kristitty ja kuulen kyllä ewankeliumia ja Jumalan sanaa, mutta, paha kyllä, ei tahdo sitte sen jälkeen käydä; minä huomaan, että nämät kaikki, puhua ja tehdä, sana ja elämä, owat vielä kaukana toisistaan.

Saarnata, puhua, kirjoittaa, waisata ja lukea osaan hywin, mutta siitä puuttuu, ettei se tahdo mennä sydänmeen sellaisella wahwalla, eläwällä uskolla ja palawalla rakkaudella.

9. Katso, näin he itse puhuwat siitä, eiwät nosta suurta melua ja tohua suuresta taidosta ja forkiasta Hengestä; waan pitawät itsensä oppilaina, jotka tuskin owat alkaneet ja joitten on joka päivä oppiminen. Niin sanoo p. Paawalikin 1. Tim. 3: 12, 14 itsestään: ei niin, että minä sen jo käsittänyt olen eli jo täydellinen olen; mutta minä ahkeroitfen suuresti, että minä sen myös käsittäisin, niinkuin minäkin Jeesuksessa Kristuksessa käsitetty olen. Minä unhotan ne, kuin takaperin owat, ja kokotan niitten perään, kuin edessä owat y. m. Niin hän myös Rom. 7: 18 sanoo: tahto minulla on, waan tähtää hywää, en minä sitä löydä. Jänä kuin hän sanoisi: warsin mielelläni tahtoisin niin uskoa ja elää, kuin minun pitäisi; mutta minä hywin tunnen, etten tahdo edistyä ja että wanha jalki aina wetää minun taaksepäin, niinkuin loka istuu pyörään, niin että minun on aina sotiminen itseni kanssa ja wäkiwaimalla suojeleminen itseäni lihaa ja sen mieltä vastaan.

10. Jos rakkaat ja forkiat apostolittin walittawat sellaista wihaa ja puutetta, etteiwät heidän soa asiaa menestymään siihen määrään, kuin he mielellään tahtoisiwät, eiwätkä taida mistään kerskata, mitä onnettomia ihmisissä ja häwyttömiä henkiä owatkin sitte ne, jotka, kerran nähtyänsä kirjan tahi kuultuansa yhden saarnan, kohta osawat kaikki tyyni eikä tiedä mitään rajaa taidollensa, menewät menoansa niin ikään kuin olisiwät he kaikki tähteen toimittaneet, eiwätkä tee muuta, waan että moittiwat kaikkia rikkiwäisäudellansa. Mutta tässä kuuluu: kawahda sinuas suuresta kunnuksesta. Jos tynnyri aiwan paljon kaja ja kumisee, niin siinä sijällä kaiketi ei paljoa ole. Tyhjät astiat kumisewat hywin, mutta ei niistä mitään juodakjes lähde.

11. Sentähden waroittaa p. Johannes kautta koko epistolan katjomaan, etteiwät pettäisi itseänsä ja luulisi olewansa täynnä uskoa ja tärhdelleen

oppineensa Kristuksen tuntoa, jollei sitä myös elämässä huomata ja nähdä, että elämä sointuu sanan mukaan ja osoittaa itsensä rakkauden kautta lähimmäistä kohtaan, auttaen häntäkin siihen sanoilla ja töillä, opilla ja esimerkillä, pitää huolta hätääntyneestä lähimmäisestä ja nuhdella häntä, koska hän tekee syntiä; ohjata häntä oikealle, koska hän erehtyy; kantaa häntä, koska hän on heikko; lohduttaa häntä, koska hän on murheellinen, palwella ja auttaa häntä, koska hän on tarwisewainen. Lyhyesti: että annetaan rakkauden paistaa ja walaiista sydämen uskon loisteena. Muutoin saattaa tynnyrillä päältä päin olla kauniitkin kimmit, pohjat ja wanteet, mutta jos se kumisee ja on tyhjä, ei ole siitä mitään hyvää ja hyötyä.

12. Sanoilla saatat kaunistella itseäs kauniiksi ja nähtyä oppineelta; mutta jos se on täyttä totta ja Kristus on oikein sydämessäs, niin se kyllä nähdään. Kuin nyt Jumalan sanan suhteen niin käy, että perkele kaikin paikoin näin kylwää siementänsä ja niin paljon toimii, estääksensä kristityitä olemasta totisia ja ryhtymästä asiaan täydestä todesta, ja täyttäaksensä hänen huoneensa paljalla tyhjillä kuorilla, semmoisilla, jotka kantawat ainoastansa nimeä ja puhuwat sanaa, niinkuin oikeat kristityt, ja antawat sanan heilua ainoastansa lielenä päässä, niinkuin wahdon oluen päällä; on tarpeen, että aina tyrkytetään ja waroitetaan heitä ajattelemaan sitä ja olemaan kristityitä täyttä totta ja osoittamaan se rakkauden kautta, niinkuin p. Johannes tässä tekee, sanoen:

Jumala on rakkaus; ja joka rakkaudessa pysyy, hän pysyy Jumalassa ja Jumala hänessä.

13. Tämä on toden korkiasti alkua, jalosti rakkautta ylistää ja korottaa, ja woimallisesti waroittaa ja kehoittaa, mitä korkeimmalla ja täydellisimmällä esimerkillä. Ja kuitenkin on tämä niin yksinkertaisesti puhuttu, kuin Sohammeksen tapa on, etten minä taida sitä saavuttaa ja täytyy ihmetelläkseni, kuinka hän taitaa niin korkeista asioista puhua niin yksinkertaisilla, tawallisilla ja halwoilla sanoilla. Jollei mitään muu taitaisi tawuttaa ja waatia meitä rakkau-

teen, pitäisi kuitenkin Jumalan, korkian majestettin esimerkin katselemisen waikuttaman sen. Sillä Jumala on rakkaus, janoo hän. Jos tämä on totta, täytyy siitä seurata, että hän, joka pysyy rakkaudessa, pysyy Jumalassa, ja toisapäin Jumala hänessä. Alkääät siis pitävä rakkautta niin halpana asiana. Sillä, tahdotko tietää, millinen asia rakkaus on, niin en taida sitä paremmin sinulle selittää, kuin että se on Jumala itse. Kuinka ylistettäisiin sitä korkeemmin ja jalommin? Sillä mikä on Jumalaa korkiampi ja suurempi? Sentähden on tämä mahtawan jalosti puhuttu. Sillä tällä yhdellä sanalla janoo hän ja sulkee siihen enemmän, kuin kukaan ihminen voi sanoa.

14. Myös apostoli p. Paawali on siitä jalosti kirjoittanut ja ylistää sitä 1 Kor. 13 luvussa kauttaaltansa mahtawasti monilla sanoilla, luetellen, w. 4 ja 5, kaikkia sen omaisuuksia ja hyweitä järjestänsä: **rakkaus on kärsiwäinen ja laupias. Ei rakkaus kadehdi, ei rakkaus ole tyhjä, ei hän paisu. Ei hän käytä itseänsä sopimattomasti, ei hän omaansa etsi; ei hän wihaan syty; niin myös: kaikki hän peittää, kaikki hän toiwoo, kaikki hän kärsii y. m.** Mutta kaikilla niillä sanoilla ei ole kuitenkaan niin paljoa annettu, eikä niin woimallisesti puhuttu, kuin tällä ainoalla sanalla: **Jumala on rakkaus**, tahti Jumala on sula rakkaus. Tällä hän mitä juloisimmaasti ja lempeimmästi kuwaa hänen eteenne ja kehoittaa mitä korkeimmaasti ja wäkwimmästi sitä harraastamaan ja miettimään, kuinka kallista se on, koska ihminen siihen saakka pääsee, että hän rakastaa Jumalaa ja lähimmäistänsä sydäimestä. Sillä kenellä tämä on, hänellä on sellainen tawara, joka kutsutaan ja on itse Jumala.

15. Jos hän sanoisi: rakkaus on suuri ja runsas tawara, monta sataa tuhatta kultarahaa, taikka suuri kuningaskunta; kuka ei pitäisi sellaista suurena, juoksisi sitä saavuttaaksensa niin pitkälle kuin suinkin, panisi hienensä ja werensä sen eteen, jos hänellä olisi toiwoa taikka tietoa sen saamisesta? Min, jospa se olisi halwempikin, kaunis huone tahti jäkellinen

kultarahaa, kyllä senkin saamisesta kilvoiteltaisiin? Mitä kumminkaan on tämä kaikki? Niin, mitä on siihen verrattuna kaiken maailman kulta ja tawara, walta, woima, wiislaus, wanhurstaas, mitä aurinko ja kuu, taiwas ja kaikki luontokappaleet, kaikki enkelit ja pyhät? Ei rakkaus ole mitään niistä, waan ainoa ijan-kaikkinen, janomatoin tawara ja korkein aarre, joka kutsutaan itse Jumalaksi. Hänestä kaikki wuotaa ja hänestä on kaikkein olemus, niin, tässä rakkaudessa ja sen kautta pysyy kaikki. Kiikää tähän, että hän, joka pysyy rakkaudessa, pysyy Jumalassa ja Jumala hänessä sillä tawalla, että hän ja Jumala tulee yhdeksi.

16. Käiketi sellaiset tawuttaisiwat, ei ai-noastansa paawilaisia, waan meitäkin sanomaan, ettei usko yhsin wanhurstaata, waan myös rakkaus, apostolin omistaessa sille niin paljon, että rakkaudessa pysywä pysyy Jumalassa ja omistaa Jumalan. Mutta jolla Jumala on, hänellä on kaikki. Mutta ei hän tässä ottanut opettaaksensa, kuinka me Jumalan edessä wanhurstauteaan ja armon saamme, taikka käsitämme rakkauden, jolla hän on meitä Kristuksen kautta rakastanut, joka ei taida muutoin tapahtua, kuin uskon kautta, kuten hänkin itse näitten sanain edellä w. 15 on sanonut: jokainen kuin tunnustaa Jesuksen Jumalan Pojaksi, hänessä pysyy Jumala ja hän Jumalassa. Ja me tunnemme ja uskoimme sen rakkauden, jolla Jumala meitä rakastaa; waan sen tahto hän tässä aittaa eteemme esimerkiksi, sitä woimalljemmin kehoittaaksensa meitä siihen. Sillä hän tahtoi mielellänsä herättää kristityitänsä ja sydämmellisesti waroittaa ja syhyttää heitä palamaan rakkaudessa toinen toistansa kohta; sentähden hän ylistää rakkautta niin koriaasti, kuin se ylistettävä onkin.

17. Sillä mitä on siitä paljon sanotta waa? Jos kauwan sanot: se on koria, jalo omaisuus sieluissa, ja kallein ja täydellisin hywe, niinkuin maalliset wiisaat ja töitten opettajat siitä puhuwat; niin ei ole kuitenkaan tämä kaikki vielä mitään sen suhteen, mitä hän täyttää suuta lausuu ja sanoo: Jumala on itse rakkaus ja hänen olentonsa on puhdas sula rakkaus.

Ja jos joku tahtoi maalata osaawan kuwan Jumalasta, täytyisi hänen laittaa sellainen kuwa, joka olisi sula rakkaus, joten jumalallinen luonto ei olisi muuta kuin palawa uuni ja pätö sel-laista rakkautta, joka täyttää taiwaan ja maan. Ja toisaalta, jos taidettaisiin maalata ja kuwata rakkaus, täytyisi tehdä senkaltainen kuwa, joka ei olisi luonnollinen eikä ihmisellinen, ei edes enkelinnoineukaan eikä taiwaallinen, waan itse Jumala.

18. Kätkö, niin osaa apostoli tässä maalata, että hän tekee Jumalasta ja rakkaudesta yhden esineen, sellaisen jalon, kalliin ja suloihen kuwan kautta sitä enemmän wetääksensä ja houkuttelaksensa meitä Jumalan työ, sitä pyhittämaan, että mekin rakastaisimme toinen toistamme ja kawahtaisimme kateutta, wihaa ja eripuraisuutta. Sillä niinkuin rakkaus on kuwa Jumalasta, eikä paperille maalattu kuollut kuwa, waan elävä olemus jumalallijessa luonnossa, joka palaa täynnä kaikkea hywää, niin on päin wastaoin wiha ja kateus oikia perkeleen kuwa, ei ihmisellinen eikä perkeleellinen, waan itse perkele, joka luontonsa mukaan on ijan-kaikkinen wihan ja wainon liekki Jumalaa ja kaikkia hänen töitänsä, sekä ihmisiä että luontokappaleita wastaan; niin ettei perkeletä taidettaisi maalata paremmin, waan jos taidettaisiin maalata pelkkä wiha ja kateus.

19. Tämä hywin nähdään siitän, mikä syntyy näistä molemmista, wihasta ja kateudesta, nimittäin kaikki onnettomuus, murha, surkeus ja waiwa maailmassa, jotka owat perkeleen waiwuttamia. Mutta rakkaudesta tulee sula onni, rauha, lunastus, apu, lohdutus, neuwo ja sitä parasta, mitä Jumalalla itfellänsä on ja mitä hän antaa. Sillä rakkaus tekee ja harjoittaa juuri samoja töitä, joita Jumala itse tekee. Mutta mitä tekee Jumala? Hän ensin antaa koko maailmalle elämän, jokaiselle hänen ruumiinsa ja kaikki jäsenet, terweyden, walleuden, ilman, weden, tulen, ruuan, juoman ja kaikki tarpeet, niin että taiwaan ja maan pitää palweleman jokaisista. Mitä on tämä kaikki muuta, kuin palawa liekki ja tulinen uuni täynnä rakkautta? Ja samaa rakkautta

osoittaa hän niille kornille ja weitikoille, jotka pilkkaavat ja wainoowat hänen sanaansa, ristiinnaulitsewat hänen Poikansa ja tekewät hänelle lakkaamatta kaikkea pahaa ja kiufaa. Hän kuitenkin walaa heitä kaikilla tawaroilla ja lahjoilla. Mitä tulisi hänen syyistä tehdä sellaisille, jollei hän olisi sula pohjatoim rakkauts, waan jos hän tahtoisi antaa meille, mitä ansainneet olemme? Eikö hänen aina pitäisi antaa meille ukon jyrinää, leimauksia ja helwetin tulta.

20. Sitä vastaan ajaa perkele rakkautta wastustawia asioita, hän matkaansaattaa rauhottomuutta, murhaa ja sydämmen kipua ja kaiken waiwan maailmassa, semminkin hurskaita vastaan, niin että hän, jollei Jumala mahdasti häntä hillitsisi, syysäisi koko maailman yhtä haawaa nurin; sillä hän on Jumalan wihollinen, eikä hänessä ole kipinääkään rakkautta. Häntä seuraawat hänen lapsenkakin, tuo suuri joukko maailmassa, jossa ei myöskään ole yhtään jumalallista rakkautta, waan sulaa ryöwiötä ja warhautta ja lähimäisen lasteella pitämistä; niinkuin Luukk. ewankeliumissa 16: 20, 21 on kuwattu rikkaassa mieheessä, joka lasteella piti köyhän Watsaruksen ja antoi hänen maata owensa edessä, niin warsin ilman kaikkea rakkautta ja armahdamista, ettei hän suonut hänelle niitä leiwän murujakaan, jotka putoiwat hänen pöydältänsä, joita ei koirakaan syöneet; niin, eipä ollut hän siitäkään hywillänsä, että hän makasi hänen owensa edustalla, ja kuitenkin tahtoi hän olla pidettynä hurksaana miehenä.

21. Mutta jos hänen sydämmessänsä olisi ollut kipinäkin rakkautta, olisi hän hywin tuntenut Moseksen 2 Mos. 23: 4, 5 antaman käskyn: **koska sinä kohtaat wihollises härjän eli aasin esihyissä, niin sinun pitää johdattaman seu hänelle jälkensä. Kostas näet wihollises aasin, makaawan kuorman alla, ka-wahda ettes häntä jättäisi; waan sinun pitää kaifeti auttaman häntä.** Siitä olisi hänen sydämmensä warsin hywin taitanut päättää: kuin Jumala käsksee minua auttamaan wiholliseni aasiaakin, enköstä ole enemmän welwollinen auttamaan häntä itseään, nähdesjäni hänen olewan puunteeßsa, kärsiwän hätää ja wiheliäisyyttä y. m.

M. Luther. Kirkko-Postilla.

Mutta mitä tekee hän? Siinä makaa, ei hänen wihollisensa, eikä jonkun köyhän miehen härkä tahti aasi, waan tuo köyhä, wiatoim, wiheliäinen mies sairaana ja täynnä paajumia, eikä pyhä muuta, waan niitä muruja rawinnohseksensa, joita koirille heitetään; ja tämän ohitse hän käy joka päivä, eikä anna hänelle wesi-pisaraakaan.

22. Katsio, eikö se ole oikea perkeleen heidelmä, eikö perkele itse ole ruumiillisesti hänessä? Sillä semmoinen on hänen luontonsa, että niinkuin Jumala tekee paljaita hyviä töitä ja rakkauten töitä, niin tekee perkele sitä vastaan pelkkiä wihan töitä ja iloitsee aikoin saadesensa waan kaikkea onnettomuutta. Niin tekee tässäkin tämä rikas mies; hän waeltaa suruttomana, ei laske hän sitä omalle tunnollensa, että hän saantiansa myöden surmaa lähimäisensä, waan pitää hänen firottuna ihmisenä halpana, sellaisena, josta ei Jumala eikä maailma mitään pida. Hän luulee, ettei hänessä ole mitään hyvää eikä puhdasta, jättää hänen siksensä makaamaan ja saattaa itsensä hänessä perkeleen lapseksi, waikka hän hänessä (Watsarukseßsa) olisi taitanut tulla Jumalan lapseksi.

23. Tämä tietää nyt, sanon minä, että Jumala, jos katsotaan häntä hänen töissänsä, ruumiillisissa ja ajallisissafin, on sula sanomatoim rakkauts, suurempi ja enempi, kuin kukaan koskaan ajatella taitaa. Mutta häwyttömintä on, ettei maailma sitä minään pida eikä kiitä häntä siitä, waikka se joka hetki näkee filmisänjä niin paljon Jumalan epäluokuisia hyviä töitä, niin että se kiittämättömyhdellänsä joka päivä rehelligesti ansaitsee, ettei Jumala sallisi auringon paistaa hänelle filmänräpähystäkään, eikä maasta kaswaa kottakaan tahti suoda hänen elää. Ei hän kuitenkaan lakkaa rakastamasta ja tekemästä hyvää, myöös ulkonaisesti ja ruumiillisesti.

24. En tahdo puhuaakaan, mitä hän tekee, koska nostetaan kysymys hengellisistä tawaroista; silloin waristaa hän alas, ei aurinkoa ja kuuta, ei taivasta ja maata; waan oman sydämmensä ja rakkaimman Poikansa, niin että hän sallii wuodattaa hänen werensä ja kuolla kaikkein häpiällisimmän kuoleman, meidän häwyttömän,

pahain, kiittämättömään ihmisten tähden. Kuinka taitaisit tässä muuta sanoa, vaan että Jumala laiketi on ijankaikkisen rakkauden ääretön syvyys; ja taas toisappäin, ettei rakkaus ole muuta, kuin sulaa Jumala. Siis, jolla on rakkaus, sillä täytyy myös olla sulaa Jumala ja sen täytyy olla täynnä Jumalaa.

25. Joskin hän välistä ryhtyy asioihin ja rankaisee sekä waiwauttaa maailmaa, on hänen se tekeminen, eikä se taida toisin olla. Sillä, jollei hän koskaan rankaisisi, niin heti pian itse surmaissimme ja söissimme toinen toisiamme, ja estäissimme ja hävittäissimme wihdoin viimein hänen waltakuntansa ja laikki hänen hywät tekonsa. Jos hän työläästi niin hillitsee meidän pahuuksiamme, waikka kohta saamme edessämme nähdä ja tuta kaikkea waiwaa; kuinka sitte käwisikään, jollei hän ollenkaan rankaisisi, vaan jallisi wallattomuudelle täyden wapauden? Mutta kuitenkin pyhyh hän sentään sulana rakkauteena, niinkuin hänen luontonsa on sulaa rakkaus, niin että, waikka hänen täytyykin jyristää, salamoita ja rangaista, se kuitenkin tapahtuu vaan rakkaudesta ja hywästä sydämmestä. Sillä sen kautta hän pyytää ainoasti estää pahuuksia ja täytyy niin peljättää hiukan noita uppiniiskaisia ja itsepintaisia ihmisiä, jotka ihan häpeemättä ryöstävät, warastawat, ahnehtiwat ja eläwät kaikellaisessa jumalattomuudessa omainsa tähden, jotka owat ahdistetut ja murheelliset, ja joitten täytyy kärsiä maailman ja perfeleen kaikenmoista koiruutta, että hekin wahwistettaisiin ja wirwoitettaisiin ja näkisivät itsellänsä olewan Jumalan, joka on uskollinen ja woi pelastaa heitä jokaisen wihasta ja raiwosta; siis täytyy hänen wihansakin töitä pitää sulana rakkauteena meitä kohtaan, jotka uskomme.

26. Sillä se laikki tapahtun meidän lohdutukseksimme ja lunastukseksimme wihollisimmme nähden, joilla ei ole ja jotka eiwät tahdo kärsiä yhtään rakkautta ja armoa. Niinkuin meidän täytyy sanoa hurstaausta ruhtinaasta ja herarasta: ruhtinas on sulaa rakkaus ja lempi jokaisesta kohtaan, kuka wain hänen pariinsa tulee; kuitenkin täytyy hänen kantaa miekkaa, keihästä, peistä ja pyssyjä, pitää hirttäjiä ja wangi-

wartioita palveluksessaansa, joiden avulla hän toimii piirissänsä ja lyöä mättäisee niitä, jotka hänen waltakuntaansa ja rauhallista hallitustansa wastustawat eli wahingoittawat hänen wäkeänsä. Mutta hänen asunnossansa ja linnassansa on sulaa armo ja rakkaus; ja kuitenkin täytyy hänen ulkopuolla linnaansa tehdä sellaista, hallitustansa ja alamaisiansa suojelluksensa, ja sekin lähtee sulasta rakkaudesta.

27. Niin ei Jumalassakaan ole yhtään wihaa ja armottomuutta, eikä hänen sydämmensä ja ajatuksensa ole muuta, kuin sulaa rakkaus, niinkuin laikkialla laikista hänen töistänsä nähdään taiwaassa ja maan päällä. Myös sitenkin, että hän välistä lyö mättäisee, osoittaa hän rakkauteensa meitä kohtaan, täytyessänsä tehdä niin minulle ja sinulle hywäksi, taitaaksemme lohduttaa itseämme sillä, ettei maailman julina wihä, ja raiwoisa, perfeleellinen kiukku saa meitä syöä eikä hävittää, ja ettei hän säästä ketään, joka tekee rakkautta vastaan; ja ottaa hoitaaksensa hurstaita niin sydämmellisesti ja uskollisesti, kuin hän sen Apeliissa osoitti Rainia vastaan. Mutta pahain täytyy hänen antaa mennä ja saada rangaiustusta ofensensa, kuin he eiwät tahdo rakkautta.

28. Näitä on hän itsekin luwannut luonnossa ja töissänsä. Sillä niin sanowat luonnontuntiatkin, jotka owat tutkineet ja kirjoittaneet eläinten luonnosta, ettei kimalaisemännällä ole pistintä, waikka laikki muut kimalaiset pesäissä pistelewät siwullensa, josta menettäwät henkensäkin; mutta hän yffin on ilman wihaa: ja waikkei hän itse ketään wahingoita, eikä taidakaan wahingoittaa, täytyy hänellä kuitenkin siwullansa olla sellaisia, jotka taitawat pistää ja warjella häntä; sillä jos hän olisi niin warjin turwatoin, niin wieraat mehiläiset eli kimalaiset pian tappaisiwat hänen. Sellaisen kuwan mukaan on Jumalakin ilman wihaa omaassa luonnossansa ja olennessansa, eikä tosiaan muuta kuin sulaa rakkaus ja hywyys; mutta lähettäessänsä kaikellaisia waiwoja, rakeita, ukkosen ilmaa, tulta, wettä, hirmuisia petoja, nälkää, sotaa, ruttoa, tauteja ja niitten lisäksi perfeleenkin helwetistä, tätä kaikkea käyttää hän pistiminä siwullansa, py-

syäksensä majesteettisiansa ja omiansa suojellaksensa ja lohduttaaksensa; muutoin tulisi perkele liika väkewäksi ja tavottelisi hänen kunniaansa ja kruunuaansa ja hävittäisi hänen waltakuntansa, niin ettei kukaan tietäisi, mitä Jumala olisi ja woisi, ja Kristus ja hänen ewankeliuminsa ja kristittyys peräti sorrettaisiin maailmassa.

29. Tästä siis näet, mitä tämä tietää: **Jumala on rakkaus**, minkä jokaisen täytyy ymmärtää ja käsittää, jos hän wain aukaisee silmänsä. Sillä joka päivä owat kaikki hänen hyvyytensä silmään edessä, kunne waan katsahdat: aurinko ja kuu ja koko taitwas tähynnä walkeutta: maa tähynnä lehtiä, ruohoa, jywiä ja kaikellaisia kaswikkia, jotka owat valmistetut ja annetut meille. Miin myös: isä ja äiti, huone, kartano, rauha, suoja ja turwa maailmsen esiuallan hallituksen kautta y. m. Kaikkein näitten lisäksi antaa hän sinun hywäkses rakkaan Poikansa ja lahjoittaa hänen sinun omakses ewankeliumin kautta, auttaaksensa sinun kaikesta wiheliäisyydestä ja häädästä. Mitä tulisi hänen sinulle vielä antaa? Tahi mitä enempää ja parempaa taitaisit pyytää? Ompahan tämä luulteni sellainen tuli ja palawa rakkaus, ettei sellaista suurta rakkautta kukaan ajatellanssa taida käsittää. Ja joka ei sitä näe eikä arwosja pidä, sen täytyy olla taikka kofonansa umpisofia taikka peräti kiwitowa ja kuollut.

30. Koska nyt te, tahtoo p. Johannes sanoa, niinkuin ne, jotka tahtowat olla kristityitä ja tuntea Jumalan, sen näette ja tiedätte, että Jumala on jula rakkaus, kaikkein runsaimmasti päällemme wuodatettu; niin laskekaat se sydämmeenne, niin että tekin tekisitte samoin lähimmäistänne kohtaan. Sillä mahdotonta on, ettei häntä, joka tuntee sellaista hänen rakkautensa tulta, tämä wähääkään lämmittäisi ja sytyttäisi häntä. Ja jos sen teette, sanoo hän, on teillä siitä se lohdutus ja hyöty, että te pysytte Jumalassa ja Jumala teissä. Onhan se ylenmäärin jalo aarre ja mainio ylistys olla siitä wisä, että Jumala on ja asuu meissä ja meidän tykönmme, niin, että me olemme hä-

nessä ja hänen kanssansa yksi leiwos y. m., niinkuin kohta edespäin saamme kuulla.

31. Mutta ei hän suotta sioita siihen wiereen sellaisia sanoja: **joka rakkaudessa pysyy** y. m. Sillä hän on kyllä nähnyt, että se on aivan hartwinainen hywe, ja että me kaikittymipian tulemme hitaiksi ja laiskoiksi. Monta on kyllä niitä, jotka ottawat ewankeliumin vastaan ja tarttawat siihen suurella, miehuullisella wakausudella, tulewatpa iloitsiksiin, ja kiittäwät Jumalaa armosta, että owat lunastetut erhehtyksestä ja sokeudesta ja näkywät nyt olewan parhaimpia kristityitä, niin että luulet heidän nielaikseen koko ewankeliumin ja olewan sitä niin tähynnä, että se wuotaa ylitse, ja pitäwät itse mielestänsä Jumalan ja maailman rakkaana; mutta se on huijentelewaista kansaa, niinkuin Kristus sanoo siemenestä, joka lankefi kiwistöhyön, joka kyllä pian nousee maasta ja wihediitsee, juuri kuin tulisi siitä jotain erinomaiosta, mutta joka kohta, auringon paistettua sen päälle, lasastui ja poudittiin, Matt. 13: 5, 6.

32. Miin on näilläkin hywä alku; mutta se haihtuu pian kuin weskello weden päältä. Miin on käynyt meidän ewankeliummekin, johon ensin koko maailma suostui ja piti sen kallina oppina ja syytä oli toiwoa joka miehen tulewan kristityiksi. Sillä se ompi jalo saarna, jota mielihywin kuullaan, että Kristus on ainoa Wapahtaja, jonka kautta me lunastetaan kaikista syuneistä ja pahasta ja tulemme wapaiksi, ja saamme hänessä kaikki, mitä autuuteen tarwitaan. Se soi kauniilta ja on lohdullista ja sulvosta kuulla; jokin tahtoo pysyä siinä ja kaikki osaawat puhua siitä ja ylistää sitä sekä saarnata ja kirjoittaa koko maailman täyteen; mutta enempää ei siitä tule. Ja petokseksi huomaa tämän siitä, etteiwät he pysy siinä; waan kohta kuin tuuli puhalttaa toisaalta ja tahtoo estellä heitä, niin että heidän on jättäminen etunsa ja joutumat waaraan elatuksen, kunnian, ruuunin ja hengen puolesta, tahi jos joku heille sanoo ja tekee jotain, joka ei kelpaa heille; niin tulewat kohta wihaisiksi ja laiskoiksi.

33. Toiset, niinkuin itsepäiset ja itsepintaiset, luopuwat siitä ja syunyttäwät lahkoja,

matkaansaattawat eripuraisuutta puhtaassa opissa ja kristillisessä seurakunnassa. Siinä on sitte kaikki hukassa, eikä jää jäljelle ei rakkautta, uskoa eikä Kristusta, vaan paljaita kuoria ja tyhjiä pähtinöitä, jotka kyllä pitävät kristityn nimen, mutta kadottawat ytimen, ja itse luovivat itsensä ja hajoitetaan niinkuin akanat puhtaasta wiljasta huijkin haijkin, siune tänne; toisella on sitä, toisella tätä toimittamista, saadaksensa aikoihin jotain omituisia. Ja he elävät keskenänsä niinkuin nyt näemme, että he kaikki kerskaawat ewankeliumista. Mutta mikä tulee lopuksi siitä? He eivät pyhy rakkaudessa, sentähden eivät pyhy Jumalassakaan. Se on: usko on wäärä, siltä puuttuu pohja ja juuri sydämeessä. Se on ainoasti korvilla käsitetty ja heilun kielen päässä ja he pitävät siitä wain puustawin, niinkuin kirjoitettu on.

34. Tästä ei tarwitse hakea esimerkkiä kaufaa. Sillä kuinka monta on parhainmistafin ihmisistä, jotka nyt ewankeliumia korfiaasti fiittäwät, jotka sentähden olisuwat mieluiset äyvin kadottamaan tahti jättäisiwät ahneutensa ja wallattomuutensa. Ei ole ainoatakaan talonpoikaa taikka porwaria, joka sentähden mössi turulla wiljansa halwempaan hintaan, waikka wuodentulo olisi ollutkin kanttuisa; waan jos hän saisi siitä jonkun marfan runsaammin, ottaisi hän sen mielenmin: ja jos porwari saisi kaljansa täymään oluesta, jos kohta sen juominen tuottaisi kuoleman, ei laske hän sitä omalle tunnollensa. Samoin kaikessa kaupassa ja käsitöissä, joissa jokainen pyhtää pettää ihmisiä, haalia itsellensä, ahnehtia ja wahingoittaa, olkoon ewankeliumi ja omatunto kuussa tahansa. Ei parane myös kukaan siitä, waikka kuinka talliisti waroitettaisiin; waan asettawat itsensä, ikään kuin tahtoisiwät tehdä meidän uhallamme ewankeliumia vastaan. Niinkuin aatelisissäkin herra saituri ei ainoasti ylpeydellä ja röyhkeydellä harjoita mielivaltaansa, waan siihen lisäksi tallaa kyyhiä saarnaajia jaloullansa ja menettelee mitä häwyttöminunnästi.

35. Katso, sillä tapaa he ewankeliumissa pyshywät, että he pettin ja watsansa tähden halpana pitäwät ewankeliumin, Jumalan ja

lähimäisensä ja tulewat pakanoita paljo pahemmiksi. Mutta jos tahdot olla kristitty, niin täytyy sinun toisella tapaa pyshyä rakkaudessa, että nimittäin teet lähimäiselles, mitä tahtoisit itselles tehdäks. Ja waikka sinun sentähden täytyy kärsiä wääryyttä ja mielipahaa, niin kuitenkin ennen menettänet kaikki, pitääkjes kumminkin Herras Kristukses ja sellaisen jumalallisen rakkauden. Mutta nämät owat vielä törkeitä asioita, joista maallisen esiwallan tulisi rangaista ja niitä estää. En tahdo mitään puhua niistä salaisista koiruutuksista, joita toimen tekee toiselle launiin warjon muodossa.

36. Sama omi myös laita hengellisissä asioissa, joissa jokainen mielestänsä on oppinein ja taitawin ja että siis hänen luulonsa täytyy olla paras; ei ole ainoatakaan saarnaajaa, jota ei sellainen osaii moittia ja halwefia; eikä heidän joukossansa ole yhtäkään, joka (jos kohta hän olisi yhtä mieltä ja pitäisi meidän kanssamme) olisi pitämättä sitä häpiänä, jollei hän tekisi toisin tahti paremmin. Tätä kaikkea ei kutsuta rakkaudessa pyshymiseksi, waan epäyställiseksi menetykseksi, ja watsansa tahti kunniansa ja kiitoksensa tähden saarnaamiseksi ja lahjoja hynnyttämiseksi. Sitä tarkoittaa p. Johannes, kuten olen sanonut, tämän epistolain etupäässä, sanoen 2: 19 näin: **he owat meistä lähteneet; mutta ei he olleet meistä; sillä jos he meistä olleet olisuwat, niin he tosin olisuwat meidän kanssamme pyshyneet.** Niinkuin meidänkin joukossamme vielä on monta, jotka meidän seurassamme kuulewat ja oppiwat ewankeliumia, käywät samalle sakramentille ja teeskentelewät totiksi kristityiksi, mutta owat meidän keskuudessamme, niinkuin akanat wiljan joukossa; koska korwalle pannaan, silloin nähdään, keitä he owat ja kuhun kuuluwat. Sillä ei heissä muuta ole, kuin ylpeyttä, turhaa luuloa, kateutta, halwefimista ja itse perkele.

37. Tämä nyt on se, mitä p. Johannes tässä epistolasssa sanoo pyshymisestä: **jota rakkaudessa pyshyy, hän pyshyy Jumalassa.** Ja taas toisappäin: **jota ei pyshy rakkaudessa, ei hän pyshy Jumalassa eikä Jumala hänessä;** waan hän eroaa ja eroittaa itsensä hyödyttömänä, keliwottomana

fuorena eli alana, niin että jokaisen täytyy kuitenkin nähdä hänen ei olewan oikaa siementä; sillä eihän se ole niin suuri taito, panna kristillistä elämää ja rakkautta alkuun; mutta se kysyy taitoa ja waiwaa pysyä siinä ja alati pitää siitä kiinni, semminkin jos kiusausta ja wastausta kohtaa. Waikka vielä niitäkin on paljo, törkeitä, raakoja ihmisiä, jotka itsestänsä luopuivat, niinkuin mädänneet, matoin syömät omenat eli päärynät, ja menevät menoansa uponneina ahnuteensa, ylpeyteen, kateuteensa y. m. Nämät ovat turmeltuneita kelwottomia hebelmiä ja ihan hyödyttömiä sellaisina, jotka eivät kuitenkaan ole pysyviä taikka taida pysyä.

38. Mutta me puhumme nyt sellaisista, jotka tuuli ja myrsky maahan waristaa, se on, jotka antawat tällaisten kiusausten ja ajatusten sytätä itsensä nurin: miksi pysyisin tässä opista? Näenhan hywin, ettei siitä mitään muuta saada, waan että täytyy sälyttää niskoillensä koko maailman epäsuosio, laaste, wiha, raitwo ja kiuku, antaa alttiiksi ruumiinsa ja henkensä sentähden ja aina seisoa etupäässä perkelettä, maailmaa ja lihaa vastaan y. m. Kuka taitaa siihen päästä tahi siinä pysyä, jollei siitä sitä enempää saada? Silloin wasta puhalttaa tuima tuuli wästen filmiä, koska minun on oleminen lempiä, tekeminen ja toimittaminen hywää sille, joka alati saattaa minulle sydämmen kipua, eikä suo minun elämään; silloin on raskaasta pysyä lujana sallimatta itseänsä suututtaa ja wäsyttää, ja lakkauttaa tekemästä hyviä töitä. Sillä kristittyäkin kohtaa niin outoa, että hän saattaa wäsyä ja antaa kärjämättömyyden voittoa itsensä.

39. Mutta niin ei saa olla; waan tässä täytyy murtaa läwitse ja jatkaa matkaa esteistä huolimatta, tulloon osaksemme makiaa tahi muikeaa, ja käyköön meidän kuinka tahtonsa, olkoon ystävä, olkoon vihollinen, olkoonpa itse perkele, aina täytyy meidän ajatella: en ryhtynyt tähän sitä warten, että ihmiset minulle jotain antaisivat, tahi rakastaisivat ja palkitsisivat minua; sentähden en myös sitä jätä, waikka saan siitä kiittämättömyyttä, kateutta ja wihaa. Kristittynä olen jostaista auttanut ja taikin woimin

parhaani tehnyt ja vieläkin tahdon auttaa ja palwella heitä, kussa niin taidan (kuitenkin niin, että minä kärsin, mutta en hywäksy heidän koiruuttansa ja pahuuuttansa). Jos he minulle maksawat pahoin, olkoon! minä olen jo ennen sen sikkensa jättänyt; sillä minä tiedän, ettei maailman pidä eikä se taidakaan palkita minua. Mutta niin pahoja he eivät ole, että he pahuuuttensa woittaisivat minun: waan paljo enää tahdon minä, heidän harmikkensa, taukoomatta tehdä hywää, sinua taikka ketään muuta katjomaatta, ainoastansa Herrani Kristuksen tähden, sillä jano on hän suuttumatta tehnyt, antamatta pahan maailman ja perkeleen estää itseänsä ja niin tahdon minä lemmättää hywät työntä ilmaan, hukkaankin, niinkuin hänkin teki ja vielä aina tekee.

40. Sentähden tahtoo p. Johannes myös sanoa: joka tahtoo maailmaa palwella ja sille hywää tehdä, hän ei tosiaan saa ajatella ansaitsewansa sillä kiitosta taikka kunniaa ja tawaraa. Sillä joka sentähden hywää tekee, ja tahtoo nähdä, kuinka häntä kiitetään, hän on jo kadottanut ja turmellut hywäntekonsa eikä pysyne kauwan rakkaudessa. Nyt on koko maailma jellaatuinen, ettei se tahdo eikä taida kärsiä kiittämättömyyttä ja halwekkimista hywästä työstänsä, waan jos sen jossakin asiassa wihoitat, taikka jollet niin hywin kiitä, kuin se waatii, on se kohta syttynyt ja rupee metelöimään ja rajuamaan: olen tehnyt hänelle niin paljon hywää ja olisin mielelläni jakanut hänelle sydämmeni; mutta katso, kuinka hän palkitsee minun, se on kiitos siitä y. m. Pakanalliseksi hywäksi työkse (mitä portotkin ja kunnat taitawat tehdä) kutsutaan palwella toista sentähden, että sinua siitä kiitettäisiin ja jumalana kunnioitettaisiin ja että hän olisi ikään kuin sinun wankis. Sillä niin tyhjä ei ole yksikään pakana, ettei hän, jos on sinulle tehnyt hywää että sinä kiitä häntä, wihastuisi ja lakkaisi auttamasta sinua. Suuttuisi lehmäkin, jos se kauwan lypsäisi eikä sille annettaisi ruokaa.

41. Mutta kristittyin ei sowi taantua eikä wetää kättänsä pois, waan pyrkiä yhä eteenpäin ja pysyä rakkaudessa, että se olisi juma-

lallinen, vapaa, wäsymätöin, niin, kadotettulin rakkaus ihmisiin nähden ja että hyvä työ olisi niin osoitettu, ettei hän maailman tawalla sanoisi: olen sinulle niin paljon antanut ja tehnyt ja sinä palkitset minun niinkuin konna ja weinari, sentähden en anna sinulle tästedes penmiäkään enkä auta, waikka taitaisin pelastaa sinun formellani kuolemasta; waan tehwös päin toisin ja sano: olen palwellut sinua ja tehnyt sinulle hyvää saantini mukaan, ja sinä maksat minulle pahasti, niin että minä saan ystävällisestä sydämestäni ja hywyydestäni palkitsemi paljasta kiittämättömyyttä. Olkoon, älä kiitä: mutta niin paha ja kiittämätöin et ole sinä olewa, ettei minun rakkauteni voitaisi sinun pahuuksas: kuitenkin niin, että aina nuhdellaan, mitä nuhdeltawaa on, mutta ettei sentähden suljeta kättä ja sydäntä häneltä, hänen tarwitesaan rakkautta.

42. Niin näet siis nyt, mitä on pyhä rakkaudessa, sekä ulkonaisesti ihmisten kesken, mutta paljoa enemmän hengellisesti, johon p. Johannes ensin waatii, nimittäin opisia ja kristikunnassa, kussa toisen tulee kantaa ja kärsiä, auttaa ja neuwoa toista, silloinkin koska hän on kiittämätöin ja maksaa hywän pahalla. Mutta ei se mene ihmisshydämmeen. Sillä ei sellainen rakkaus ole luonnollinen taito, eikä kaswanut meidän yrttitarhoissamme; waan se on pyhän Hengen lahja, että ihminen taitaa antaa rakkautta kiusasta ja kaisesta koiruudesta ja pahuudesta tehdä kaittea hywää eikä lakata. Sentähden hän sanoo: **joka rakkaudessa pysyy, hän pysyy Jumalassa y. m.** Se on, kussa rakkaus on, siellä on ja asuu Jumala, eikä se rakkaus ole luonnollinen eikä ihmisellinen, saatikka perfeleellinen. Sillä yksin Jumala on sellainen, joka ei lakkaa tekemästä maailmalle paljasta hywää, waan, wastoin maailman kiittämättömyyttä ja yllökätsettä, häwittää ja kuluttaa hän rakkautensa tuella kaiken sen kiittämättömyyden ja pahuden. Sellaisen tulee kristitynkin sydämme olla, ettei hän salli suoston ja ystäwyhden wangita itseänsä, eikä yllättää wihaan ja kiukkuun, ettei hänen sydämmeänsä pysyisi lempeänä sellaisen jumalallisen rakkauden kautta.

43. Ja sitä helpommin taitaaksemme sellaista tehdä, antaa hän suuren lohduituksen ja tahtoo sillä sanoa: näin pyhyessänne rakkaudessa, olkaat hywässä turwassa ja rohkiolla mielellä, wiisoinä siitä, että teillä on jumalallinen elämä, niin, että itse Jumala on teissä ja teidän parissanne, niin pyhyässenne Jumalassa ja Jumalan pyhyässensä teissä. Täten ei kuitenkaan saada armollista Jumalaa: sen täytyy ennen sitä olla uskon kautta; sillä, kuten on sanottu, sellaista jumalallista rakkautta ei ole yhdelläkään eikä saa yksikään aikoin, waan uskon kautta Kristukseen wanhurskautettu ja syntinsä anteeksi saanut ja Jumalan rakkauden ymmärtäwä ja sydämmeänsä tuntewa, josta hänen täytyy syttyä saamaan sellaista rakkautta Jumalaa ja lähimmäistänsä kohtaan. Sillä ei kukaan ole ensin rakastanut Jumalaa (sanoo p. Johannes itse tässä epistolasssa, ennen tätä tekstiä ja sen jälkeen), waan hän rakasti meitä ja lähetti ainoan Poikanja synteimme sowinnoksi ja teki meitä sen kautta hänen lapsiksensa. Käsitettyäs uskolla sellaisen rakkauden, seuraa siitä tämä hedelmä, että mekin osoitamme sellaista rakkautta, ja rakkaudessa pyhyessämme, on tämä meille taattu merkki ja todistus siitä, että olemme oikeita kristityitä ja pyhyimme Jumalassa ja hän pysyy meissä.

44. Kuinka taitaisi hän woinallisemmin lohdittaa tahi forkiemmin ylistää rakkautta, kuin sanossaan sen tekewän jumalallisen ihmisen, joka on yksi leiwos hänen kanssansa ja taitaa kerskata, koska hän rakastaa lähimmäistänsä ja kärsii hänen kiittämättömyyttänsä ja harmittawia töitänsä, waikka se häpäiseekin ja waiwaa häntä hänen hywästä teostansa, tehneensä niinkuin Jumala? Ei niin, kuin olisi hän rakennuttanut suuren kirkon Romassa taikka Kölnissä, waan niin, joka on tehnyt jotain enempiä ja suurempaa, kuin taitwas ja maa on, tietysti sellaisen työn, jota kutsutaan jumalalliseksi työksi, ja parhaimmaksi, jonka kirkko majesteetti itse tekee. Nyt ei ole meissä yhtään ainoaa, jonka sydän, jos hän olisi rakennuttanut kirkon eli sairashuoneen, ei paisuisi ja puhaltuisi, ja joka mies ajattelisi: oi, tuota

jaloa ja kallista työtä, jommoista ei jokainen teetä; sitähan täytyy Jumalan erittäin katella ja palkita y. m.

45. Mutta mitä on se tämän suhteen, kuin hän tässä sanoo: **joka rakkaudessa pysyy, hän pysyy Jumalassa** ja tekee pelkkiä sellaisia töitä, joita itse Jumalakin tekee? Ei hän ole enää peljas ihminen, vaan jumala, ja parempi kuin aurinko ja kuu, taiwas ja maa ja mitä filmillä nähdään. Sillä Jumala itse on hänessä ja tekee sellaisia töitä, millisiä ei yksikään ihminen eikä luotu osaa tehdä. Sillä rakennuttaa kirkkoja ja tehdä muita samallaisia töitä, jotka näyttävät suurilta ja kalliilta, taitaa hywin kyllä jokainen, jolla on rahaa ja tavaraa; mutta pitää sellaista rakkautta ja lempeää kärsivällisyyttä jokaisista kohtaan, se ei ole ihmisen taitoa eikä voimaa.

46. Mutta sitä ei usko kukaan eikä pida siitä lutua: sentähden waellamme aikamme niinkuin hyvät matkatoverit; rohkenemme yhden sanan tähden wihoittaa Jumalan ja maailman, matkaansaattaa suurta wiheäisyyttä; emme tahdo keneltäkään mitään kärsiä ja kadotamme siten sellaisen jalon lohduituksen ja kunniallisen kiitoksen ja uskalluksen, joka kristityllä on sellaisesta rakkaudesta, ja saamme sen toimeen, että meidän täytyy tehdä raskas tili siitä, että me niin suruttomina puhallamme sellaista tuuleen lutua pitämättä siitä, mitä olemme Jumalalle welvolliset ja kiitämme häntä niin huonosti rakkaustansa ja hywistä töistensä.

47. Sillä joskin pysyt rakkaudessa ja rinnastusten lasket, mitä lähimäiselles teet, ja mitä Jumala sinulle on tehnyt, niin hawaitset, että sinä, ewankeliumin mukaan, olet kymmenen tuhatta leiwiskää welkaa, jota vastaan sinun lähimäises tuskin on jata penninkää welkaa. Siitähan sitte syntyy muka kaunis tili ja sinä saatat kai hywin pitää puoles, koska yhden penningin tähden jätät rakkauden; niin, walat yhden sanan tähden wihas ja päästät raitios ja kiukkuus wallallensa; ja hänen tuolla ylhäällä taiwaassa pitää antaman sinulle kaikkea hywää, lunastaman kuolemasta ja perkeleestä, siihen lisäksi woimisja pitämän ja warjeleman ruumiis

ja henkes, panna niin monta enkeliä holhomaan sinua, käskemän auringon ja kuun, maan ja kaikkein luontokappalten palwelemaan sinua laffamatta, saadakses liikkua ihan wapaana ja tehdä, mitä hänelle ei ensinkään kelpaa ja tuskin teran woudessa kiittää häntä siitä. Eikö hänellä olisi syytä ja hywää oikeutta menetellä sinun kanssas niin, kuin sinä teet lähimäiselles ja wetää sinulta pois kaikki hyvät tyhnsä, semmin kuin hän taitaa saada kokoon satatuhatta sinulle osoitettua hywää työtä, etkä sinä taida näyttää ainoatakaan lähimäiselles tehtyä hywää tekoa.

48. Mutta tätä ei malta kenkään. Mitä hywiä töitä Jumala joka päivä ja ilmaiseksi osoittaa meille ja joista hänen täytyy kärsiä julaa kiittämättömyyttä, owat kaikki samassa hetkessä unohtetut ja halwetsitut. Mutta jos meitä kohtaa kipinäkin kiittämättömyyttä, niin pitää koko maailman palaman ja Jumalankin itse iskemän siihen ukon ylinällä ja leinauksilla. Mutta kuinka pysyy sillä wälin Kristus ja Jumala sinussa ja sinä hänessä? Hän pysyy ylhäällä taiwaassa, mutta sinä maan päällä perkeleen parisja helwetistä. Mutta jos tahdot Jumalan pyhymään sinussa rakkaudellansa ja jos tahdot hänen kansansa olla yhtä ja olla jumalallisesti ihmisesti kutsuttuna, täytyy sinun lähimäistäkin kohtaan pysyä rakkaudessa, kärsiwäisyydessä ja hywytydessä; sillä ne molemmat owat toisihinsa yhdistetyt ja istutetut. Jos nyt olet sellainen jumalallinen ja taiwaallinen ihminen, etkä sallii muitten ihmisten kiittämättömyyden taikka pahouden ottaa sinulta pois lempiä sydäntäs, niin ei sallii hänkään ottaa rakkaustansa ja isällistä sydäntänsä sinua kohtaan, vaan tahtoo katsoa sinun puolees suloisesti ja ystävällisesti ja tehdä kaikkea hywää satatuhatta kertaa enemmän, kuin sinä taidat lähimäiselles tehdä, ja antaa sinulle kymmenen tuhatta leiwiskää anteeksi, koska sinä annat welvolliselles anteeksi kymmenen penninkää, ja pysyä ja asua sinun tyhnsäs kaikkinesja, mitä hänellä on ja mitä hän woi.

49. Katso, näin tahtoisi p. Johannes suurilla, jalvilla, woimallisilla sanoilla, waikka ne

kuuluvat yksinkertaisilta ja ovat kiviät ymmärtää, mielellään herättää meitä elämään keskenämme kristillisessä yhteydessä ja rakkaudessa ja siinä lujina pysymään, jalkimatta saattaa itseämme pois siitä, jos kohta ei meille sentähden osoitetaakaan rakkautta ja kiitosta; waan myös että me, eläessämme kristittyin kesken ystävydessä toinen toisemme kanssa, antaisimme rakkauden muitakin kohtaan esteettömästi waikuttaa, ettemme lyhyesti oleta mitään niin pahaksi itseämme kohtaan, että se saisi peljättää meitä siitä, waan että me päin vastoin pitkitämme siinä ja sanomme: rakas welseni, mitä sinulle olen tehnyt taikka vielä teen, sen olen tehnyt oikiasista rakkaudesta, enkä koskaan pyytänyt sinua kiittämään taikka palkitsemaan minua sentähden. Jos kiität minua, niin kiittäköön Jumala sinua jälleen; jollet, on sekin minusta yhtä kaikki; sillä en minä tehnyt sitä sentähden, waan mitä teen, sitä teen minä hänen tähtensä, joka on minua niin rakastanut, että hän minun kiittämättömän ja kirokun ihmisen tähteni kuoliristin puussa y. m., ja vieläkin tekee joka hetki minulle enemmän hyvää, kuin minä ansainnut olen taikka siitä häntä kiittää taidan.

50. Jos nyt tämän lastisimme sydämmellemme ja olisimme niin mieltyneet, niin yhteis kristikunnassa kaiketi pysyisi ja Jumala olisi kaikella hyvyydellä tyfönämme ja eläisimme niin, että siitä olisi hänellä ja kaikilla enkeleillä huivia ja iloa. Mutta ilkiä perfele tekee sen, ettemme, waikka alati kuulemme sen soiwan ja sitä saarnattawan, kuitenkin tahdo ottaa wauria sellaisesta jalosta waroituksesta ja mainioista lohdutuksesta, waan pysymme kaikki tyyni sellaisina, että rakastamme ja teemme hyvää ainoastansa kiitoksen, ystävyhden ja nautinnon tähden, niinkuin pakanat ja pahat konnat. Mutta kussa ei sitä ole, siellä lakkaa kaikki rakkauskkin ja ystävyys ja maailmassa täy kaikin paikoin niinkuin sanotaan: jos kantaisit jonkun seljässä Romaan ja kerran lastisit hänen maahan kowasti, olisi koko matkas turha.

51. Kuitenkin olen sanonut, ettei tällä ole myönnetty hyväksymään kiittämättömyyttä taikka wääräpyyttä eikä jättämään paha rankaise-

matta taikka olemaan welwollisia antamaan ja tekemään hyvää niille, jotka eivät sitä tarvitse, taikka eivät ensinkään tahdo saada eikä kärsiä meidän rakkauttamme ja ystäwyhyyttämme. Sillä ei sitäkään kutsuta rakastamiseksi, jos tahtoisit heidän kansansa teeskennellä ystäwyhyyttä ja pysyttäisit heitä pahuudessaansa. Sillä ei siihen tarwita erinomaista hyvettä eikä kärsiwäisyyttä, jota kristityillä pitää oleman, taitaaksensa sanoa: se ei ole oikein tehty, eikä telpaa minulle, waan ansaitsee rangaistuksen; mutta en kuitenkaan anna sen woittaa itseäni enkä jättää rakkautta, waikka se kiwistää ja harmittaa. Sillä niin myrkyllisesti ja pahoin et saata sinä toimia, ettei sydämmeni kuitenkaan pysyisi lempiänä ja ystäwällisenä. Jos saanen sinun parantumaan, on hyvä; jollen, jääköön siksensä. Minä tahdon kuitenkin pysyä hurstaana, enkä aiwo sinun tähtes menettää jumalallista rakkauttani, enkä seurata sinun perfeleellistä äkääs ja wahaas. Mutta jos olet niin häijy, ettet tahdo saada taikka kärsiä minun hyvää tekoani, täytyy minun antaa niin tapahtua. Kuka taitaa antaa jollekulle vastoin hänen tahtoansa? Sillä eipä Jumalakaan, waikka hän koko maailmalle lakkaamatta kaikkea hyvää antaa ja lisäsi Kristuksen lahjoittaa, taida kuitenkin antaa mitään niille, jotka eivät siitä huoli: waan koska he halwefsiwat sitä, täntyy hänen hyvän työnsä mennä heissä hukkaan ja antaa heidän mennä.

52. Näin on nyt apostoli ylistänyt rakkautta yli kaikkein maan päällä nimitettävään kappalten. Sillä hän tekee siitä sellaisen esi-neen, joka kutsutaan itse Jumalaksi ja ylistää sen omistajaa, ei ihmisenä eikä ruhtinaana, ei kuminkaana taikka keisarina, waan jumalana; eikä siota häntä halpaan paikkaan, ei herrain eikä ruhtinasten yli, ei paratiisiinkaan, waan kaikkein luotuin ylitse, itse Jumalaan, että hän ja Jumala ovat eroittamattomat. Mitä kalliimpaa ja jalompaa taidat toiwoa ja ajatella, kuin olla yhtä Jumalan kanssa ja pysyä, kussa tämä forkia majesteetti on?

Mitä ovat kaikki Karteuksit ja munkit sellaisen ihmisen rinnalla? Sillä ei koskaan saawuta heistä yksikään omallansa ja koko maailman pyhyydellä

sellaista ylistystä ja kiitosta, että hän taitaisi sanoa: joka Kartensina ja munkkina pyhyh, hän pyhyh Jumalassa ja Jumala hänessä. Sillä ei heillä ole yhtään Jumalan sanaa eikä todistusta raamatussa asiastansa, niinkuin jokaisella kristityllä on ja taitaa ilolla kerskata siitä, jos hän waan seura sitä.

Tämän p. Johannes selittää nyt edespäin kaunita sanoilla, nimittäin, mitä se on, että Jumala pyhyh meissä ja me hänessä, ja kuinka rakkauden tähtyy olla täydellisen, wilpittömän ja totisen, kussa sellainen uskallus ja kerskaus taitaa olla, että Jumala on meissä ja me hänessä, ja sanoo näin:

Siinä tähtetään rakkaus meissä, että meillä olisi turwa tuomiopäivänä.

53. Tämäkin on wäkevä tehoitus rakkauteen ja suuri hyöty, että meillä sen kautta on turwa tuomiopäivänä. Mutta hän puhuu aina, kuten olen sanonut, wääriä weljiä ja ulkofullaisia kristityitä vastaan, joilla ewankeliumi on ainoastansa suussa ja kielen päässä ja pitävät siitä wahdon, ja luulewat ewankeliumin ja uskon omistamisen olewan ainoastansa sanoissa, että osataan siitä paljon lawerrella; ja kerran sitä kuultuansa owat yksin he sen taidon mestareita, eikä kukaan osaa sitä niin hywin kuin he: he osawat tuomita kaikkia muita ja moittia koko maailmaa, eikä kukaan ole niin ewankelinen, kuin he. Mutta tuo huomataan tyhjäksi kuoreksi siitä, etteiwät he ensinkään ajattele elää senjälkeen ja osoittaa rakkautta, josta nähtäisiin sen olewan heille täyttä totta. Heillä ei ole siitä mitään muuta, waan että owat kuulleet synnit saatawan anteeksi ja tultawan autuaaksi ainoastansa uskon kautta eikä taidettawan saada sitä töillä. Sentähden he tulewat laiskoiksi, eiwätkä tahdo yhtään työtä tehdä, waan aina käydä käymistänsä uskon nimellä ja tulewat entistä pahemmiksi ja eläwät niin, että maailmankin tähtyy nuhdelta heitä, saatikka että pyhyiswät seisowina Jumalan edessä.

54. Tähän nyt apostoli sanoo: ei, se ei auta mitään, waikka se on totta, että saamme uskon kautta kaikki omaksemme; mutta jollemme myösk näytä uskoa rakkauden kautta, niin se warmaankin on waan paljas petollinen uni uskosta, jolla itseäs petät. Katso sentähden he-

delmiäs, ja jolleiwät ne ole totisia, niin älä suinkaan lohdata itseäs wäärällä luulollas uskosta ja armosta.

55. Sentähden waroitaa hän tässä ajattelemasta uskon ja ewankeliumin olewan ainoastansa sanoissa ja ajatuksissa, joita meillä on siitä; waan että sen tähtyy olla sellaisen asian, joka on istutettu sydämmeen ja sieltä esiintyy ja näyttää itsensä rakkauden kautta, sellaisen rakkauden, joka on eheä ja oikia ystävää ja wihollista kohtaan.

56. Sillä se, sanoo apostoli, on täydellinen, se on, ihana ja wilpittöin rakkaus, jossa ei puutetta ole, joka saa aivoihin sen, että sillä on turwa ja taitaa olla pelkäämätöin tuomiopäivänä. Hän siis ajettaa meidän näillä sanoilla tuomion eteen, nähdäksemme, että on täysi tosi tyhmyksessä, ei tuuleen puhallettava asia, ikään kuin ei sitä olisi niin ankarasti ja kowin käsketty. Mutta hän tarkoittaa, minun ymmärtääkseni, juuri viimeistä tuomiota, waikka sen saattaa ymmärtää, niinkuin muutamat selittäwätkin sen, tuomiosta eli päätöksestä, jonka nojalla kristityitä kidutetaan eli tuomitaan kuolemaan minä myösk saattaa otaksua. Sillä siksi se kunninkin tulee, että omantunnon tähtyy wastata puolestansa niinkuin Jumalan edessä, niin että silloin seisowainen on seisowainen viimeisellä tuomiollakin.

57. Olkoon nyt tämä tuomio mikä hywänkä eli tapahutioon koska tahtonsa, niin apostoli tahtoo niin uskon osottamaan itsensä, että, rakkaisewaan hetkeen tultua, koska sinun on pöäs paneminen alttiiksi taikka laskeutuminen kidutuspenkille eli astuu viimeinen päivä esiin, sinulla silloin olisi turwa ja seisoisit. Sillä silloin ei kaikitakaan auta walehdella eikä pettää, waan siinä on silloin olewa läsnä se, joka puhuttelee sinua ja laskee uskos koetukselle ja tutkit, jos se on oikia. Silloin ei maffa tuo tyhjää, honto usko mitään; sillä hawaita saadaan, ettei se mitään tehnyt, ei osoittanut rakkautta, waan oli kade, wihainen, ahne, ylpiä ja waan lantanut uskon nimeä: kaiken sen tähtyy tulla esiin eikä saada salatuksi, semminkin koska tullaan noitten suurten, ylpeitten henkein

pariin, jotka walheellisesti tuowat esiin suurta, jaloa pyhyyttä ja tahtowat parantaa koko maailman ja waituttaa jotakin erinomaisista, että joka mies janoisi heidän yksinänsä olewan oikeita kristityitä, jota kyllä kestää jonkun aikaa ja sopii maalata ja launistaa. Mutta koska hetken tulee, niin sellainen loru loppuu tyyni ja selwään nähdään, jos olet oikein uskonut ja tehnyt oikein uskowaisen töitä.

58. Siis juuri sitä katso, tahtoo hän sanoa, ettei sinulla olisi löyhiä, tyhjiä rakkauden kuoria heilumassa waan kieleä päässä; sillä se kutsutaan kylmäksi, laiskaksi, kelwottomaksi rakkaudeksi, waan että se olisi kokonainen, täydellinen rakkaus, jossa on sydän ja ydin, että se woipi tehdä sydämmen rohkiaksi kuoleman ja viimeisen tuomion tullessa, tarwitzemattas peljästyä taikka wapista, waan että taitaisit iloisesti sanoa Jumalan ja koko maailman kuullen: olen, Jumalan kiitos, elänyt niin, ettei lähimäiseni taida walittaa ylitseni; en ole keneltäkään warastanut, ketään wihannut, ryöwännyt, pilkannut, waan tehnyt jokaiselle hyvää, saantini mukaan. Mutta jos kuuluu näin: olen kerskannut itseäni ewankeliumista, enkä tehnyt lähimäiselleni mitään hyvää, waan ahnehdin ja haalin taikki itselleni, olin ylpiä ja tottelematoin, wihainen ja kade, niin että oman sydämmes täytyy sanoa: woi minua! millinen kristitty minä olen ollut! kuinka olen uskoni osoittanut! silloin on sinun saawuttawa sellainen tuska ja ahdistus, että molemmat, ewankeliumi ja usko, katoowat mielestäsi (jollei Jumala erittäin ojenna ja pidä sinua pystyssä). Sillä perfele on kohta olewa tafanas, lukee kuulles syntirikisteris ja sanoo: mitä, taidatko sinä kerskata uskosta ja Kristuksesta? Et hän sitä ole koskaan elinkautenas osoittanut.

59. Siis, apostoli kutsuu täydelliseksi rakkaudeksi sen rakkauden, joka on niin wilpitdin, kuin sen ollakkin pitää, ja niin harjoitetaan, kuin sitä harjoitettaman pitää: ei paljaille sanoilla ja kehumiella, niinkuin tyhjäät kuoret tahi sydämmittömät pähkinät; waan niinkuin täysinäinen pähkinä, koska se ilmeisesti työstä hawaitaan wilpittömäksi, ettei kukaan maan päällä taida sitä moittia. (Sillä olla täydellinen ja moitte-

toin Jumalan edessä on toista, kuten kuulla saamme). Mutta tämän hawaitset siitä, jollei sydämmes nuhtele sinua, waan taitaa ammentaa rohkeutta ja pysyä pelkäämättömänä wastoin omiantunnon, kuoleman ja perfeleen peljätystä ja sanoa näin: olen, Jumalan kiitos, tunnustanut Herrani Kristusta maailman edessä ja perfelettä vastaan; olen lisäksi niin kohdellut eläessäni lähimäistäni, ettei kukaan taida syyttää minua: en ole ketään wahingoittanut ja olen mielelläni jokaiselle anteesi antanut ja hyvää tehnyt, sentähden tiedän, että hän taas antaa minulle anteesi ja tekee hyvää, niinkuin hän luwannutkin on.

60. Samoin kerskaa Mosesiin Jumalan edessä kapinallista joukkoansa vastaan 4 Mos. 16: 15: **en minä heiltä ottanut aasiakaan, enkä ole heidän yhdenkään pahaa tehnyt.** Samoin kerskaa profeta Samueliin kansaansa vastaan 1 Sam. 12: 3: **jos joku taitaa syyttää minua siitä, että olen jonkuu aasiin ottanut eli jollekulle ylöllistä tehnyt,** hän astukoon esiin ja kantakoon wapaasti minun päälleni. Samate kerskaa Dawid Bstalarissa 18: 25: **Herra kostaa minulle minun wanhurskauteni perästä, minun käteni puhtauden jälkeen, hänen silmäinsä edessä.** Itkään kuin hän janoisi: minä tiedän niin hallinneeni kansaani ja säätyne toimittaneeni, etten sinä ole wäärnyttä enkä wahinkoa kellenkään tehnyt. Sillä pitää kätensä puhtaana on yhteisessä elämässä olla rehellinen jokaista kohtaan, niin ettei kenelläkään ole walittamista meistä.

61. Sillä tapaa tulee myös jokaisen kristityn kerskata, jos hän nuutoin osoittaa uskonsa oikeilla hedelmillä, rohjetaksensa Jumalan ja joka miehen edessä wedota siihen, että hän on uskollisesti ja oikein toiminut elämänsänsä eli wirasiansa, ei wäärin opettanut saarnaajana, ei ketään pettänyt eikä wahingoittanut kristittyinä, ollut awioissansa uskollinen, kaswattanut lapsensa ja palkollisensa hywin, ei tehnyt naapurillensa wahinkoa, taikka, jos niin on tapahunut, on sowitzannut ja korwannut sen n. m., ettei kukaan sittemmin taida walittaa hänen tähtensä ja että hän siis löydytään itsesänsä sellaisen hurskau-

den ja puhtauden (mitä Dawid sen nimittää), jolla hän taitaa seisoa koko maailman edessä ja pitää sellaisen uskalluksen Jumalan tuomionkin edessä. Sillä jos ihminen, joka ei koskaan ole elänyt niinkuin kristitty, on kuolewa kristittynä, millinen olisi hänen uskalluksensa ja turwansa, jos koko maailma hyttelisi häntä ja hänen omatuntonsa todistaisi häntä vastaan? Onpa laiteti hänen silloin työläs olla seisowainen. Miköön kuitenkään epäillä; mutta suurta taitoa tarwitaan Kristukseen viimeisenä hetkenä tarttumaan, koska hän ei taida osoittaa yhtäkään uskon kokemusta taikka merkkiä, ja yhtäkkiä niin forkialle ylentymään, että hän nyt vasta viimeisessä hädässään rupeisi uskomaan.

62. Mutta jos sanot: onhan tämä wastoin omaa oppias. Sillä niin olemme ennen oppineet, ettemme töitten avulla taida seisoa, emmekä saada niistä ja pitää turwaa Jumalan tuomiossa, kuin kapa sitte on tässä, että meillä rakkauden kautta on turwa tuomiopäiwänä? Onhan se uskoa päin wastoin y. m.? **Wastaus:** niin onkin totta, ja pidä se lujana ja warmana. Sillä tähän asti olen ahkerasti opettanut ja neuwonut ja opetan wieläkin, että pitää hywin toijistansa eroitettaman nämät molemmat, usko ja rakkaus, ja kumpaaakin oikein opetettaman ja tyryhettämän. Sillä muutoin syhytetään meitä siitä, ettemme, niin forkiasti teroittaesfamme uskon oppia, saarnaa hywistä töistä emmekä pidä niitä arwossa, waikka kuitenkin taidamme koko maailman edessä todistaa, että olemme saarnanneet hywistä töistä paljoa jalommin ja toinnallisemmin, kuin he itse, jotka meitä moittivat.

63. Mutta sitä me nuhtelemme, etteivät he eroita töitä ja uskoa, waan keittäwät ja toijihinsa sekoittawat ne, niin ettei tiedetä, mitä usko ja työt tekewät ja antawat; niin, he eiwät tietäneet uskosta, ennen kuin rupeimme sitä opettamaan, mitään laisunkaan, waan lukiwat töitten anstoksi kaikki, mitä Kristus antaa uskon kautta. Mutta me sitä vastaan yritämme, että meidän pitää näistä molemmista omaaman ja jällyttämän oikea opetus ja

warna ymmärrys, kuinka kauwaksi usko ja rakkaus eli työt menewät.

64. Sillä ei maailma kuitenkään tahdo kullea oikeaa tietä, waan aina käwellä metsäpolkuja: taikka ei mitään tehdä ja toimia, taikka ei uskoa; se poikkeee aina siwulle, jättäen sitseenä joko uskon taikka rakkauden; keskirataa ei taida eikä tahdo se osata, niin että se harjoittaisi molempia, uskoa Jumalaan puhtaasti ja loukkaamattomasti ja rakkautta lähimmäistä kohtaan wilpittämättä sydämmeestä. Niinkuin apostoli p. Johanneskin waatii ja teroittaa molempia: waikka hän tässä epistolasssa erittäin on ottanut waroittaaksensa rakkauteen; mutta ei unohda kuitenkään uskoakaan, ja aina tähtää sitä kohten.

65. Sillä näinpä kirjoittaa hän tämän tekstin edellä, w. 9 sanoen näin: **kuinka Jumala on rakastanut meitä ja lähettänyt ainoan Poikansa maailmaan, että me hänen kauttansa eläisimme ja w. 15 päättäen näillä sanoilla: jokainen, kuin tunnustaa Jesuksen Jumalan Pojaksi, hänessä pysyy Jumala ja hän Jumalassa y. m. Siinä lukee hän sen uskolle ja panee kuitenkin tähän juuri sanat rakkaudesta: joka rakkaudessa pysyy, hän pysyy Jumalassa ja Jumala hänessä. Kuinka sopiwat nämät yhteen? Owatko siis molemmat totta, että me uskon kautta pysymme Jumalassa ja hän meissä, ja myös rakkauden kautta? Ovat niin, molemmat owat totta; kuitenkin niin, että oikein eroitat ja selität sen. Sillä jos nämät toijihinsa sekoitat, niin ne eiwät taida yhdesessä olla.**

66. Mutta tämä, niinkuin aina olen raamattusta opettanut, on erotus: koska tulee tyshmys pääturwasta, jonka nojalla taidan seisoa wastoin syntejäni Jumalan edessä, koska hän waatii minua eteenpä tilille, siinä ei ole elämäni, työni ja rakkauteni koskaan täydellinen ja tarpeeksi riittävä: waan siihen tarwitaan ehdottomasti toista miestä, Kristusta, jonka Isä on lähettänyt, niinkuin p. Johannes on ennen sanonut, synteimme soinnoksi. Tämän kutsun pääturwaksi, taikka pääkerkkaukseksi ja korkeimmaksi uskallukseksi, jonka yksin täytyy se tehdä ja pitää paikkansa, Jumalan tuomion esiin-

tyessä, ja seisoa hänen wihaansa vastaan, jonka kautta koko elämäni ja tekemiseni olisi ollut helwettiin tuomittua. Siksi ompe hän itselkin sen jo ennen kutsunut 2: 28, kussa hän neuwoo meitä pysymään Kristuksessa, että, koska hän ilmestyy, meillä olisi turwa, ettemme hänen edessänsä häpiään tulisi hänen tulemisessansa. Samaa tarkoittaa hän edellisillä sanoilla: jokainen, kuin tunnustaa Jesuksen Jumalan Pojaksi, hänessä pysyy Jumala ja hän Jumalassa.

67. Mutta tätä paitsi täytyy meillä olla toinenkin kerskaus, ei ainoastaan Jumalaan nähden, waan myös Jumalan ja kristikunnan edessä maailmaan nähden, ettei kukaan taitaisi meitä tuomita taikka syytä syyttää; niinkuin p. Paawali Ap. T. 24: 15, 16 kerskaa maaherran edessä walittajiansa vastaan ja sanoo: **uskoon tultuani, pidän minä sen toivon Jumalan puoleen, että kuolleitten ylösnousumus pitää oleman, ja sentähden minä harjoitan itseäni aina pitämään pahentamattoman omantunnon Jumalan ja ihmisten edessä, se on, niin elämään, ettei kukaan taida loulaantua taikka pahentua minusta.** Niin myös 2 Kor. 1: 12: **se on meidän kerskauksemme, nimittäin meidän oman tuotomme todistus, että me yksinkertaisuudessa ja Jumalan wakuudessa olemme maailmassa waeltaneet, se on, ettei kukaan taida syyttää meidän waeltaneen ulkofullaisuudessa tai pahoissa juonissa.**

68. Tällä hän pelkäämättä wastustaa wääriä apostolia ja joka miestä, jos taitawat syyttää hänen saarnanneen wäärin eli käyttäneen petollisesti ewankeliumia; niinkuin Moses ja Samuelli haastiwat juutalaisia, jos astuisi esiin kukaan, jota olisimat wahingoittaneet. Sillä hurstaalla saarnaajalla pitää oleman puolellansa se hurstaus, että hän on oikein ja uskollisesti ewankeliumia saarnannut, ja siihen wetooman wastoin perfelettä ja koko maailmaa, niinkuin p. Paawalikin muualla 1 Tess. 2: 19 kirjoittaa: **sillä mikä on meidän toiwomme taikka ilomme eli meidän kerskauksemme kruunu? Ettekö myös te meidän Herran Jesuksen Kristuksen edessä hänen tulemisessansa?**

Silloin kutsun teidän esiin olemaan minun todistajiani ja wahwistamaan minun kerskauksiani.

69. Waikka hänellä nyt on ja pitää oleman puolellansa sellainen kerskaus, ei hän kuitenkaan sentähden ole autuas; niinkuin p. Paawali myös 1 Kor. 4: 4 sanoo: **en minä tiedä mitään kansani, mutta en minä sentähden wanhurskautettu ole.** Hywä omatunto ja turwa on minulla tyllä; mutta ei Jumalaan nähden hänen tuomiossansa, waan maailman edessä ja kaikkein luotuin edessä, joista ei kukaan taida nuhdella minua, waan täytyy sanoa minusta kaikkea hywää. Ompa minulla lisäksi tähän sekin kerskaus, sanoo hän 2 Kor. 11: 10, että taidan kerskata, en ainoasti elämästäni ja kaikesta, mistä muutkin kerskanneewat; waan myös minun kärsimisiistäni ja murheistani, että olen niin paljon wiattomasti kärsinyt ja niin pahoin pidetty. Siitä kaikesta tahdon kerskata; kuitenkin niin, etten siihen luota, kuin pitäisi Jumalan sentähden oleman minulle armollinen ja antaman taiwas; sillä siihen tarwitaan toisenlainen kerskaus, jota en löydä itsesäni, waan Kristuksessa. Toisesta tahdon kerskata ihmisiä vastaan ja Jumalan edessä, että hänkin on sen todistawa; mutta sen kerskauksen pitää oleman ennen, jossa seison hänen edessänsä, muutoin ei maksa edellinentään mitään hänen edessänsä.

70. Sentähden sanon minä näin: Jumalan suhteen luotan ainoastansa Kristukseen; mutta tämän turwan ja kerskauksen suhteen olen walmis sinun kanssas astumaan Jumalan eteen, niinkuin p. Paawali Korintilaistensa kanssa, ja sanomaan: **sinä tiedät minun saarnanneen oikein ja uskollisesti enkä tehneeni wahinkoa taikka haittaa sinulle taikka jollekulle muulle.** Sellaisen kerskauksen pitää tosiaan jokaisella oleman toista kohtaan, taikka ojentuman sen mukaan ja että, jos et ole tehnyt tarpeeksi lähimmäiselles eli jos ehkä olet käyttänyt itseäs sopimattomasti häntä kohtaan, taas kuitenkin sovit hänen kanssansa. Sillä jollei sellainen kerskaus ole meille tarpeellinen, niin täytyy meidän pyhitä pois myös hymmenkäsyt. Sentähden täytyy meidän niin elää, että tohdimme ottaa

Jumalan tuomariksi itsemme ja kaikkein muitten ihmisten välillä ja hänen edessänsä todistaa, että olemme oikein ja kristillisesti eläneet.

71. Niin on sinulla nyt oikia käsitys molemmista, että, näethän, usko kerskaa Jumalaan nähden, ja siten asettaa ja poistaa hänen vihanensa, jonka muutoin olemme ansainneet ja ainoastansa siihen luottaa, että meillä on Wapah-taja, Jeesus Kristus, jonka kautta olemme so-witetut. Tämä on perustus eli kulmakivemme, jonka nojalla uskalluksemme viimeiseksi ja ijan-kaikkiseksi seisoo, ja me tiedämme, että meillä, kaikkein kappalten puuttuessa ja taitamattamme itsestämme kerskata, kuitenkin tuolla ylhäällä on ylimäinen pappi, istuwana Isän oikiaalla kädellä, joka on kantanut syntimme omassa ruumiisjansa ja uhrannut itsensä meidän edes-tämme Jumalalle ja vieläkin lakkaamatta rukoi-lee edestämme ja puhuu parasta puolestamme, niin että meillä hänen kauttansa on sula armo ja synneistä päästä ja ettei meidän, waikka sen hywin olemme ansainneet, tarvitse peljätä wihaa. Tämä on korkein kerskauksemme, jolla woitamme synnin, kuoleman, helwetin ja omantuntonne; sillä sitä warten olemme kastetut ja sentähden pitää meidän elämän ja kuoleman ja kärsimän kaikkea, mitä meitä kohdanee.

72. Mutta toinen kerskaus on se, jolla rakkaus kerskaa, ei Jumalaan nähden, waan koko maailmaan nähden ja sitä vastaan, että olemme tehneet woimiemme mukaan, tahi mielel-lämme tahtoneet tehdä kaikkia, ettei kukaan tai-taissi astua walittamaan meitä vastaan, että olemme ehdon tahdon häntä loukanneet, warasta-neet eli ryöwänneet häneltä eli hänessä rikko-neet hymmentä kästhyä vastaan. Ja olemme näin ikään kuin kopeita ja ylpeitä pahaa ja häpiällistä maailmaa vastaan siitä, ettei se taida kerskata meitä vastaan, waan me häntä vastaan, niinkuin ne, joiden on tähtynyt hä-neltä kärsiä hänen meille osoittamaansa kiittä-mättömyyttä ja saattamaansa waiwaa meidän hywäntekomme ja rakkaudemme werosta, että hänen itse tähtyisi todistaa meistä viimeisenä päivänä, että olemme niin eläneet ja töillämme osoittaneet olleemme kristittyitä.

73. Mutta vielä olemme wiollisia, em-mekä tee, mitä niin mieltä mielin tahtoissimme, niin pitäymme pää-uskonkappaleesen Kristuksesta. Sillä täällä tarwitsemme aina armoa ja syn-nistä päästä sekä Jumalalta että toinen toifel-tamme, niinkuin Isämeidän rukous opettaa; ja aina tähtyy tunnustuksemme olla, että olemme syntisiä Jumalan edessä. Ja waikka taidamme maailman edessä kerskata: en ole keneltäkään warastanut, enkä kenellekään wäärhyttä tehnyt; tähtyy meidän kuitenkin Jumalan edessä sanoa: sinulta olen aiwan paljon warastanut ja tehnyt kaikkia hymmeniä kästhyä vastaan. Mutta sitä vastaan on minun kerskaukseni, että sinä pyh-tiät pois sellaisen syntirikisterini että lue sitä minulle, waan oletat kaikki anteeksi annetuksi Kristuksen kautta. Koska nyt olemme sovitetut Jumalan kanssa ja yhtä hänen kanssansa, niin saatamme ihmisten suhteen pitää hywin kyllä sen kerskauksen, etteiwät taida syhyttää meitä mistään, josta saattaisiwat kannustaa meitä hänen edessänsä ja tuomita.

74. Tästäpä nyt näet, ettemme hylkää töitä, niinkuin meitä syhytetään; waan koro-tamme ja ylistämme niitä niin, että sanomme niiden kautta saatawan rohkeuttakin Jumalan edessä, koska hän tuomitsee. Sillä ne owat Jumalan edessä oikeita hyviä töitä, ja tyh-myyttä olisi, jollen tahtoisi hywiksi töiksi kutsua ja sellaisina pitää sitä, että saarnaan ewankeliumia tahi opetan, millä joku sääbysjansä toinen toista palvelkoon, enkä tohtisi filmiäni nostaa ja iloisesti katsoa koko maailmaa filmiin ja pel-käämättä wastustaa sitä, koska se toisin sanoisi. Sillä nehän owat töitä, joita Jumala itse on käskenyt tekemään toinen toiselleemme, joista siis taidan sanoa: ne owat oikeita jumalallisia töitä.

75. Jos ne owat jumalallisia töitä, tähtyy niillä myös olla se kiitos ja kunnia, että ne sellaisina pidetään, ettei niitä heitetä pois tahi hyljätä löyhänä, turhina, mitättöminä töinä (millisiä owat munkkein ja kaikkein hulluin py-himysten itsewalitsemat työt, joilla ei ole Juma-lan sanaa puolellansa ja joita ei tehdä rakkau-desta); waan ylistetään sellaisina töinä, joita Jumalankin tähtyy ylistää, ja johon enfelein,

pyhäin ja koko maailman täytyy antaa suostumuksensa, niin että jokin kristitty taitaa siihen vedota Jumalan edessä, niinkuin pyhät raamatussa kaikin paikoin ovat tehneet: esimerkiksi Dawid Psaltarissa, profeetta Jeremias 17: 16: **Herra, sen sinä tiedät: mitä minä saarnannut olen, se on oikia sinun edessä.** Niin myös kuningas Hiskia Jes. 38: 3: **ah, Herra, muista kuinka minä sinun edessä olen totuudessa ja wakaalla sydämmellä waeltanut ja olen tehnyt, mitä sinulle on ollut otollinen.**

76. Mutta, Jumalan tullessa tuomiolensa, kuhunka jää kerkkaus? Kuin raamattu kaikin paikoin sanoo: ettei mikään ihmisellinen pyhyys woi seisoa hänen edessään, niin täytyy kaiketi jättää kerkkaus siksenä ja kokonansa epäillä? **Wastaus:** ei niinkään; sillä sanonut olen, että tämä kerkkaus hywin kelpaa Jumalan edessä; mutta ei Jumalaa vastaan eikä Jumalan ohessa, se on, hänen ja minun kesken yksin. Sillä tähän nähden on minulla jo toinen kerkkaus, se, että olen kastettu, että armon taitwas on wenytetty ylitse, waikka olen tehnyt taikka wieläkin ehkä teen syntiä. Mutta koska tulee kysymykseen kerkkaus ihmisiin nähden, kuinka olen elänyt jäädykseni jokaisen kanssa, silloin tahdon sanoa näin: minä todistan sinun ja koko maailman edessä ja kaikkein pyhäin enkelein edessä, etten ole wäärentänyt Jumalan sanaa, kastetta enkä Herran Ehtoollista, waan että oikein ja uskollisesti olen saarnannut ja tehnyt woimiani myöden ja sentähden kärsinyt kaikkea pahaa, ainoastansa Jumalan ja hänen sanansa tähden. Kaikilla pyhillä täytyy siis olla molemmat: uskon kerkkaus Jumalaa nähden ja rakkauden kerkkaus ihmisiin nähden sillä tawalla, että molemmat ovat yhdesä ja että tämä toinen kaswaa ensimmäisestä. Sillä joka taitaa kerkkata Jumalaa nähden, se taitaa sitte helposti kerkkata koko maailmaa vastaan.

77. Tämän nyt p. Johannes kutsuikin kerkkaukseksi eli **turwaksi tuomiopäiwänä**, että hänellä taitaa olla Jumala ja koko maailma todistajana kaikkia wihollisia ja perkelettäin vastaan. Ja hän kutsuu sen oikein täydeksi

rakkaudeksi, joka taitaa osoittaa ja todistaa ihmisen tehneen ja kärsineen, mitä hänen pitää, ja joka ei ole petollinen, maalattu eikä tyhjälään rakkaus, joka tunnustaa Kristusta, ainoastaan sen werran, kuin se ei tuota hänelle wahinkoa, ja palwelee lähimmäistensä, mikäli häneltä itseltä ei sen kautta wähenä, waan on sellainen rakkaus, joka täydestä todesta rhytty tehtävänsä, ja jossa on oikia sydän ja ydin. Mutta siitä ei seuraa, että siinä olisi kyllä ja ettei uskoa tarwita; waan paljoo enemmän, että oikian uskon täytyy siinä ennen olla, joka Jumalan edessä taitaa kerkkata Herrasta Kristuksesta ja häneltä noutaa, mitä itseltämme puuttuu. Mutta koska usko on siinä olemassa, niin sitten iloisesti myös ylistänet rakkautta koko maailmaa vastaan, niinkuin p. Paawali kaikin paikoin tekee, ja ylistää sitä niin paljon, että melkein luulee hänen ylpiäksi mieheksi. Mutta se on tarpeellinen, kuten p. Johannes tässä todistaa, sitä warten, että meillä olisi sen kautta turwa tuomiopäiwänä pahaa maailmaa vastaan, joka kaikin paikoin meitä moittii, wainoo ja tahtoisi ylehensä oikein halusta tuomita ja surmata.

78. Tämä nyt on oikein ylistää rakkautta ja mahdawasti saarnata sitä, ei niinkuin nuot hyödyttömät rhyhimpesit, paawilaiset, jotka paljon töistä kuittelewat ja wihamielin karjuwat: ei uskosta yksin saa saarnata; eiwättä tiedä kuitenkaan siitä sanoa mitään, kuinka uskottakoon, taikka kuinka ja minkätähden rakastettakoon, pait että palottelewat ja tiputtelewat siellä yhtä, täällä toista työtä.

Mutta me puolestamme emme puhu tässä yhdestä tai kahdesta työstä, waan paljoo usiamasta ja suuremmasta työstä, kuin siinä koskaan tehdä taidat; kuitenkin tällä oikialla eroitufjella, ettei näitä molempia, rakkautta ja uskoa, sekoiteta toisiinsa, waan tyysten eroitetaan niin, että usko menee ylöspäin kohti Jumalaa ja että sillä on tekemistä yksin Jumalan kanssa, mutta että rakkaudella on tekemistä maan päällä joka ihmisen kanssa ja että sen täytyy pelkäämättä kerkkata koko maailmaa vastaan. Näin eiwät tahdo eikä taida paawiset opettaa; waan he joko lufewat töille kaikki, tahi jättäwät rakkauden kokonansa sikseen ja luulewat siinä kyllä olewan, että osaatwat paljo puhua uskosta.

79. Mutta pysy sinä tällä oikialla keskiradalla, säilyttäen molemmat: pääkerstauksen Jumalaan nähden, johon meidän viimeiseksi ja juurta jaksain pitää paneman uskalluksemme, johon olemme kastetutkin ja jota warten meidän täytyy elää ja kuolla, joka on Herramme Kristus, joka on werellänsä pesnyt pois syntimme ja istuu nyt Isän oikialla kädellä ja lahjoittaa meille kaikki, ja taitaakses sen ohessa pelkäämättä kerstata maailmaa vastaan rakkautestaa, kuitenkin niin, ettei se ole paljaisisa sanoisisa, waan että se myös kestää Jumalan tuomiossa ja siellä näytetään uskos olleen oikian ja wilpittömän ja rakkautes totisen ja täydellisen, joka osoittaa hyweensä ja luontonsa hywillä töillä, nähtävällä ja käsin pideltävällä tavalla.

80. Nyt ottaa hän taas edelleen Jumalan esimerkisi, säilyttäaksensa meitä Jumalan rakkautessa ja lohduttaaksensa, jos meille sentähden pahasti käwisi ja tuntuisi, ikään kuin olisi se meille liita raskaasta ja waikkea aina yhä edeskinpäin harjoittaa rakkautta pahassa maailmassa ja myrskyllisten, pahain ihmisten parissa.

Sillä niinkuin hän on, niin olemme mekin tässä maailmassa.

81. Tässä on päätös. Ei pidä palvelian käymän paremmin kuin hänen Herransa, ja täytyisihän sen olla laiska, häpiällinen palvelia, joka näkisi Herransa istuwan sywässä mudassa ja menisi matkaansa ja laskeuttaisi itsensä kulkasihin. Juuri niin käy tässä, että Jumalan sanomattomasta rakkautestansa täytyy koko maailmalta kärsiä, että se osoittaa hänelle siitä sulaa kiittämättömyyttä, halweksii hänen sanaansa ja töitänsä, wieläpä pilkkaa ja wainoo sitä. Sillä kuinka monta on niitä, jotka kerrankin kiittävät häntä edes yhdestäkin hywästä työstä taikka hänen tähtensä tahtoisiwat kadottaa yhden ainoan pennin, waikka Jumala antaa heille mitä runsaimmasti kaikellaisia tawaroita? He eläwät niin, kuin se olisi heidän oikeutensa ja heille suotu käyttää hänen lahjojansa irstaisuutensa mukaan.

82. Kuin nyt näemme itsensä Jumalan ja hänen rakkautensa näin käywän maailmassa,

niin malttanemme sen, ettemme mekään parempaa saa osaksemme, älkäämmekä wihastuko eli suuttuko, ikäänkuin tapahtuisi meille jotain harwinaista eli erinäistä, waan olkaamme iloisetkin siitä ja sitä rohkeemmin pelkäämättä kerstata kaamme, niinkuin hänkin (Jumala) ylistää ja kerstata taitaa. Kuitenkaan ei ole ensinkään yhtään suhtaa meidän rakkautemme ja kärsiwällisyytemme ja kaiken sen, mitä me woimme, ja jumalallisen rakkauten ja sen kärsiwällisyyden välillä, mitä hänen täytyy maailmalta kärsiä. Tämä siis tehoitakoon meitä sitä enemmän noudattamaan tätä esimerkkiä ja olemaan lukua pitämättömät siitä, jos meidänkin täytyisi jotakin kärsiä, joka kuitenkin, laskeettuna sen rinnalle, mitä hän kärsii, on aivan wähä ja turha.

83. Sillä toisin ei kaikitankaan käy, jos kohta ijankaikkisesti palvelisimme maailmaa, kuin ettei se taida sitä kärsiä eikä sentähden kiittää. Sillä ei se taida toisin, kuin wainota, häwäistä ja moittia hurstkaita ihmisiä, jotka mielellään tekewät sille kaikkea hywää, ja sitä tekee maailma ilman syytäkin ja täytyy miettiä jotain, josta hän saisi aiheutta moittimaan, waikka hän murtaisi sen wanhasta aidasta, niinkuin he tekiwät Kristukselle itse. Kuin eiwät taitaneet kieltää hänen hywäätekoansa ja ihmetyötänsä ja kuin eiwät kuitankaan woineet kärsiä sitä, täytyi heidän sanoa: **hän ajaa ulos perkeleitä Belzebubin, perkeleitten pääruchtinaan, kautta.** Samoin, koska hän oli auttanut kaikkia ihmisiä eiwätkä taitaneet syyttää häntä mistään, täytyi heidän kuitenkin kutsua häntä Pilatuksen edessä **kapinannostajaksi.**

84. Älä siis luule, että maailma tunnustaisi meidän hywät työmme taikka jättäisi ne moittimatta; waan, waikka ne mitä kirkkaimmasti paistaisiwat, täytyy hänen wääräksi wääntämällä ja häwäisemällä ikään kuin kätkeä ne rikkakasaan, että ne luettaisiin perkeleen waikuttamiksi. Joka ei siihen taituu, hän jättäköön Kristuksen ja paetkoon maailmasta. Mutta joka tahtoo kristitty olla, hän lohduttakoon itsensä sillä, ettei taida eikä ole toisin käypä, koska itse Jumalankin niin käy, ja tehtöön niinkuin

hyvä omenapuu, joka tarjoaa kaikille hedelmänsä, niin, julki kantaa ja waristaa niitä sikojenkin ja pahain eläinten sekaan, jotka häntä repivät.

85. Glätäämme siis niin, tahdot p. Johannes sanoa, että aina säilyttämme sellaisen rakkauden kerskaamisen hamaan tuomiopäivään saakka ja että taidamme Jumalan edessä sanoa: rakas Herrä, minun on käynyt juuri samoin kuin sinunkin. Minä olen jokaiselle tehnyt parhaani ja palvelut mielelläni koko maailmaa; mutta hän on kiittänytkin minua ja palkinnut samoin kuin sinuakin myrkyllisellä vihalla ja kaikella sellalla pahuudella, että näin muodoin olisimme Jumalan kaltaisia ja saataisimme hänen tawalaansa kerskata (waikka meidän kerskaufsemme on hänen suhteensa ihan mitätöin), ettei maailma taitaisi mistään syöttää meitä, eikä tuoda esin puolustukseksensa mitään, ikään kuin emme olisi hänelle mitään sanoneet, neuvoneet ja kaikkea tehneet, mitä tekemämme piti, auttaaksemme häntä, waan että maahan paiskaisimme maailman kerskaufsen ja että meillä syystä olisi walttamista häntä vastaan, ettei hän tahdo nyt olla wäärässä eikä nuhdeltawana, ei myöskään meidän neuwottawamme ja autettawamme, waan juuri sentähden wainoo ja kiroo meitä.

86. Mutta viimeisenä päivänä nähdään ja tulee julki Jumalan ja kaikkein luontokappalten edessä, koska hän on sanowa maailmalle: minä annoin sinulle taiwaan ja maan, aurin gon ja kuun ja kaikki tawarat, saarnautinpa sinulle ewankeliumianikin, auttaakseni sinua synneistä ja wiheliäisyydestäs ja siinä ilmasiksi tarjosin sinulle kaiken armon ja ijanikaikkisen elämän? Mutta kuinka olet käyttänyt sinuas tähän nähden? Juuri kuin hurja, ilkiä perkeleen sikiä, joka ei ole tahtonut tuntea eikä vastaanottaa yhtään hywäätekoä eikä armoa, waan olet mitä ankarimmasti sitä wastustanut ja kiukutelut sitä vastaan.

87. Samoin astuwaat silloin kaikki pyhätin ja todistawat myös häntä vastaan ja hänestä, sanoen: me palvelimme sinua ruumiillamme ja elämällämme ja uskollisesti ja sydämestä mielellämme autimme sinua autuutees ja kaikkeen hywään, sitä et kieltäne; ja tätä teimme

täydestä, oikiasta rakkaudesta, millinen oikia Jumalan rakkaus on ja niinkuin sitä harjoitetaan. Sillä jollei se olisi oikia, täydellinen ja jumalallinen rakkaus, niin kaiketi toisin tässä asiassa itseämme käyttäisimme ja sanoisimme, niinkuin maailman on keskenänsä tottunut sanomaan: mielemmin suon sinun saada helwetin tulta ja kaikkea onnettomuutta, kuin tekisin sinulle enemmän hywää. Sillä miksi tarwitsee meidän suotta sälyttää niškoillemme kaikkein ihmisten wainoa ja wihaa, lastetta, waaraa ja onnettomuutta? Siitä kyllä taitaisimme päästä, jos etsisimme omaamme ja jättäisimme maailmankin hywästi ja sanoisimme sille: jos olet sellainen wesa, rakastakoon sinua perkele.

88. Mutta sitä ei tee oikia rakkaus, ei se anna minkään asian, hywän eikä pahän, lem men eikä kiujan, estää itseänsä; waan rakastaa aina yhä edelleen, eikä näe, mitä maailma tekee taikka mitä se ansaitsee, waan kuinka Jumala tekee ja mitä hän kärsii rakkautensa tähden, ja laulaa aina wirttänsä: en ole mitään allanut sinun tähtes, waan Jumalalle kunniaaksi ja sinulle hyödyksi; jolles tahdo sitä tuntea, niin säästämme sen wiimeiseen päivään asti, silloin tahdomme lukea rikirsterin toinen toisemme kuullen, ja sinun täytyy kuulla minun kerskaufseni ja sen todeski tunnustaa, kiitosta saamatta, omaksi ijanikaikkiseksi wahingokses.

89. Katso, niin olkoon kristitty warustettu, ollaksensa Herransa kaltainen ja omaksensa saadaksensa sellaisen kerskaufsen, kuin hänelläkin on, ja hänen tähtensä tehdäksensä kaikki, mitä rakkaus tehdä taitaa. Sillä onhan se suloinen ja jalo lohbutus, että wiimeisenä päivänä taidamme haastaa siihen, että meidän on käynyt niinkuin hänenkin, ja että hän antaa meille sen todistuksen ja itse ylistää meitä koko maailman kuullen. Niinkuin profeetta Samuelin käwi, 1 Sam. 12: 3, koska hän kansaansa vastaan haasti tuomariwirkaansa, ettei hän koskaan ottanut eikä pyytännyt heiltä mitään, silloin sanoi Jumala hänelle: ei he ole hyljänneet sinua, waan minun he owat hyljänneet, etten minä heitä hallitsisi, 1 Sam. 8: 7.

90. Tietäen ja uskoen sellaista taidamme mekin toisaalta yhtä rohkeasti halveksia maailmaa, kuin sekin meitä. Jos olen kristitty, mitä minä siitä huolin, että maailma kiroo saarnajani taikka palkitsee kaikki hyvät työt kiittämättömyydellä? Mitä olen sillä kadottanut, tahi se siitä voittanut? Ei mitään; vaan että hän riistää itseltänsä kerskauksensa viimeisenä päivänä ja täytyy jättää se minulle, kiitosta siitä saamatta, ja tuomita itsensä, joskin hän sen nyt suruttomana katsoo hylön ja tuuleen tuiskeasee. Kuinka taitaisi hän itseänsä pahemmin wahingoittaa ja minua korkeammin edistää, joskin hän telisi eli antaisi kaikki, mitä hänen on ja mitä hän voi.

91. Sentähden omppi kristitty autuas ihminen ja mahtawa herra ja kaikki herroja ja kaikkea suurta maan päällä etewämpi, waikka hän maailmassa on halveksittu, köyhä, wiheliäinen ja waiwattu, tohtien pelkäämättä kerskata jokaisista vastaan, kenenkään taitamatta wahingoittaa häntä, joskin maailma harjoittaa hänessä kaikkia juoniansa ja pahuuttansa; sillä hän tulee Jumalan kaltaiseksi ja hänellä on juuri sama kerskaus, kuin Jumalallakin on; ja tämän on hän ainoasti niin saavuttanut, että on osoittanut jokaiselle lempeyttä ja rakkautta ja sentähden kärsii kaikellaista kiusaa ja pahaa, niinkuin Jumala, hänen Herransa.

92. Miksi sitte pelkäisimme, taikka miksi wihastuisimme ja nurisimme, jos tulemme sellaiseen kunniaan ja jalouteen, että Jumalan taulla saatamme sanoa maailmalle: mitä olen sinulle tehnyt, että sinä niin hävyttömästi wainoot ja häpäiset minua? Entö ole sinua aina auttanut ja sinulle kaikkea hyvää tehnyt? Tätä kerskausta en antaisi kaikesta maailman tawarasta ja kunniaasta? Sillä waikkemme sillä taivasta ansaitse, on meillä siitä kuitenkin nyt suuri lohdutus ja wastedes ijankaikkinen kunnia; se auttaa myös siksi, että saatamme maailman punottamaan häpiästä, täytyen seisoa edesämme kaiken häpeän alaisena, rohkenematta nostaa silmiänsä meidän puoleemme.

93. Katso, näin tahtoo p. Johannes kehoittaa meitä wilpittömään rakkauteen, jota ei maail-

malla ole eikä taidakaan olla. Sillä ei se taida eikä tahdo mitään sentähden kärsiä ja tunnettuansa kiittämättömyyttä, syttyy kohta wihaan ja rajuaa, juuri kuin tahtoisi hän repiä alas taivaa ja maan. Hän ei taida muuta kuin soimata ja torua jokaisista siitä hyvästä, kuin hän tehnyt on. Mutta ei se waikuta mitään Jumalan edessä, että kerskaat itseäs muitten ihmisten kiittämättömyydestä ja pahuudesta, antaesjas sen voittaa ites ja sammuttaa rakkautes, ja olet jo silloin kadottanut palkkas ja lohdukses, tehtyäs sitä (rakkautta) ainoastansa kerskaufeksi ja olet juuri niin turmellut ja menettänyt kerskauksen Jumalan edessä. Mutta ei kristitty pane kerskaustansa muitten ihmisten kerskauteen tahi pahuuteen, vaan ojentuu Jumalan mukaan, että hänelläkin on sellainen kerskaus ja sanoo: Herrani on minulle antanut ruumiin ja hengen, armonsa ja kaikkea hyvää, joista en mitään ansainnut, ja niitä paljo enemmänkin, kuin minä itseni hyväksi tarwitsen tahi kuluttaa jaksan.

94. Sentähden tahdon muitakin ihmisiä niillä palwella ja jataa heille niitä niin paljon kuin juinkin taidan, enkä lakkaa hyvää tekemästä, niinkuin ei Jumalakaan lakkaa siitä minua ja koko maailmaa kohtaan. Jos minua kiitetään, on se hywin; jollei, on sekin yhtä kaikki: minulla ei sowi paremmin olemaan, enkä tahdokaan parempaa, kuin Jumalallani ja Herrallani Kristuksella on, joka antaa kaikki luomansa pahain hirmuwalttiin ja konnain käsiin ja walaa heitä kaikella hywyhdellä, eikä ansaitse kuittekaan niillä mitään muuta, kuin tuon ihanan Deo gratias (Jumalan kiitos!), että he lakkaamatta häntä pilkkaawat ja häpäsewät. Samoin hänen Poikansakin, Kristus, antaa naulata itsensä risttiin, kantaa selänsä syntimme ja tuolee koko maailman tähden, että se saisi elää ja olisi pelastettu ja wapaa synnin ja perkeleen wallasta. Mutta se menee menoansa, eikä tahdo sellaista saarnaa tuulla eikä kärsiä, pilkkaa ja wainoo Kristuksen saarnaajia ja asettaa hänen kiusauksensa ja harmiksensa kaikki wädrät jumalanpalwelukset ja oman pyhyden. Näin täytyy hänen, sen uskollisen, rakkaan Wapahata-

jan paljuttua itsensä. Koska ei nyt hänen käy paremmin, ihmeellä sitte se, että meitä pahoin kiltetään, tahi mitä parempaa taidamme maailmalta odottaa ja toivoa?

95. Opi siis niin harjaantumaan sellaisissa totisissa rakkauden töissä, jotka, niinkuin sanonut olen ja p. Johannes tässä epistolasssa myös on sanonut, eivät ole ajatuksissa ja sanoissa, vaan pitää työllä sydämmeistä osoittaman, niin että autan, neuwon ja teen parhaani kaikista voimista ja että siinä on wilpittöin sydän ja täysi tosi, jota ei peljätetä, waikka sille joka päivä suodaan ja tehdään mitä pahinta tahi panetellaan sitä, ja kaikki pahimpaan päin käännetään ja selitetään. Muutoin ei ole rakkaus täydellinen eikä totinen, vaan ainoasti maalattu ja merkki siitä, ettei sitä tehdä Jumalan tähden, eikä seurata häntä, vaan että se nojautuu ainoastansa muitten ihmisten hurstautteen ja kiitokseen, waikka sen pitäisi seisoman uskon ja Herran Kristuksen nojalla. Miköön sentähden se estää sinua, niin että siinä hänen kiittämättömyytensä tähden tahtoisit jotakuta wahingoittaa, turmella taikka pahaa toivottaa hänelle; sillä hän on tarpeeksi löytävä helwetin ja perkeleitä, jollei hän kiitä sinua. Näin on usko oikein oikealla perustuksellansa, niinkuin sen ollaan pitää, ei lähimäises uskon, vaan oman uskos nojalla, ja luontuu oikein, jumalallisen rakkauden mukaan.

96. Sentähden olen usein sanonut ja olen wieläkin waadittu kehumaan itseäni (niinkuin p. Paawalikin on tehnyt), jota kauwemmin sitä enemmin: aikaa sitte olisin jättänyt saarnaamisen ja opettamisen, eikä yksikään ihminen woisi taituuttaa minua siihen, jollen tekisi sitä yksin Jumalan tähden; sillä kansaan nähden olisi minulla joka päivä ollut syytä kyllä sanoa: menkää tiehenne ja auttakaat itseänne, taikka teköön sen toinen minun siasani. Ei mikään maan päällä harmita minua niin suuresti kuin se, että minun päivästä päivään täytyy nähdä ja kokea sellaista kaubiaa kiittämättömyyttä, semminkin niiltä, joitten pitäisi oleman parhaimpia ystäwiämme ja rakkaimpia weljiämme. Mutta niin on käyminen, kuin Kristus sanoo: **joka**

syö leipää minun kansani, hän tallasi minun jalallansa, Joh. 13: 18. Meidän täytyy niellä se ja woittaa, ja aina lohduttaa itseämme sillä, ettei sitä ole heidän tähtensä aljettu, eikä myös heidän tähtensä jätetty, vaan on Jumalan tähden aljettu joka miehen hyväksi, kuta vaan sen tahto saada ja siinä pysyä. Jos meitä sentähden jaloin tallataan ja annetaan yllin tyllin tekemistä, se on meidän hyväksemme ottaminen ilman ihmettelemistä; sillä se koskee paljoa enemmän häneen kuin meihin; kuitenkin tuottamatta meille mitään wahinkoa.

97. Sillä kerskannemme mekin Paawalin kanssa: **minä olen hyvän kilwoituksen kilwoitellut, juoksun päättänyt, uskon pitänyt. Tästedes on minulle tallelle pantu wanhurskauden kruunu, jonka Herra, wanhurskas Tuomari, siinä päivänä minulle antaa y. m.** Katso, kuinka ylpiä tämä mies on wanhurskaudestansa, waikka hän muutoin kaikin paikoin tunnustaa itsensä syntiseksi ja tahtoo yleensä olla mitätöin; ja waikka hän 1 Kor. 4: 4 sanoo ei tietävänsä mitään kansansa, ei hän kuitenkaan sentähden pitänyt itseänsä wanhurskautettuna. Mutta juoksunsa eli wirkansa suhteen ihmisiin nähden kerskaa hän kaikin paikoin mitä korkeimmaasti, eikä tahdo otattaa itseltänsä sellaista kerskausta, niinkuin hän 1 Kor. 9: 15 sanoo: **parempi olisi minun kuolla, kuin että joku minun kerskaamiseni tyhjäksi tekisi.** Ja tämä on olewa hänen kruununsa ja jalo kaunistuksensa viimeisenä päivänä, että hän on toimittanut wirkansa uskollisesti ja auttanut kiittämiätöntä maailmaa, waikka ei hän sen kautta saavuta autuutta, vaan Kristuksen ja lasteensa kautta.

98. Tämä kaikki hyödyttää nyt siksi ja saarnataan sentähden, ettemme ainoastansa miellämme harjoitaisi rakkautta ja hyviä töitä, vaan ettemme myös tuiskaisi niitä tuuleen mitättöminä, vaan tietäisimme Jumalan pitävän ne jaloina ja suurina. Sillä kupa muutoin woisi kestää raataa yöt ja päivät ja palwella jokaista, jollei hän tietäisi, kenelle hän raataa, mitä hyvää hän sillä toimittaa, vaan jos olisi kaikki hukkaan tehtyä? Maailmaan nähden on-

lin työ pantu turhaan ja hukassa; mutta Jumalan edessä ei ole se sentähden hukassa. Sentähden pitäkäämme mekin se suurena ja jalona, että taidamme hyvällä omalla tunnolla kerskata Jumalan edessä, ja että hän wahvistaa sellaisen kerskauksemme; niin aina tähän lisäsi, että olemme siinä hänen kaltaisiensa nähdesjämme hänenkin käyhän juuri samoin kuin meidänkin, ettei meillä olisi syytä walittaa eikä wäsyä taikka suuttua tekemästä hyvää, eikä huolia siitä, mitä maailma tekee, waan mitä Jumala tekee sekä hänelle että meille.

Ei pelko ole rakkaudesta, waan täydellinen rakkaus ajaa pois pelwon.

99. Näillä sanoilla selittää Johannes, mitä turvaa tuomiopäivänä hän tarvoittaa, josta hän on puhunut, nimittäin sellaista, ettei silloin tarvitse peljätä eikä peljästyä. Sillä ei oikia rakkaus kärsi pelkoa, se on, pahaa, wapisewaa, pakeneewaa omaa tuntoa, joka puree ja ruifuttaa: woi minua, en tehnyt mitään hyvää y. m., waan kussa rakkaus on, siinä on wapisematoin, iloinen ja pelkäämätöin sydän ja omatunto, joka ei hämmästy eikä pakene kapisewaa lehteä; waan seisoo lujana, iloisenä ja miehullisena tornien mullistuesä, ukosen, leinausten ja myrskyn käydessä ja sen wihastuesä, joka ei nauraa tahdo. Sillä sellainen tietää taitawansa olla seisowainen jokaisen edessä eikä kellenäkään olewan walittamista hänestä. Ei niin, että hän sen kautta taitaisi poistaa ja woittaa omantunnon pelwon synnin ja Jumalan tuomion tähden, koska meidän on itsemme puolesta seisominen Jumalan edessä, waan niinkuin hän ennen on sanonut kerskauksesta ja turwasta, joka meillä on rakkauden kautta ihmisiin nähden, niin sanoo hän nytkin samasta pelwosta, niin ettei sitä seloitettaisi yhteen taikka sowitztaisi tähän tekstiin, mitä sanotaan siitä pelwosta, joka meillä on Jumalan edessä.

100. Sillä ei hän ole tässä ensimmään ottanut puhuaksensa siitä, minkä me raamatun mukaan kufsumme Jumalan pelwoksi, joka on hyvä, kiitettävä pelko, ei mikään kauhistus eikä wapistus, waan arkuus, joka pitää Jumalan kunniasä, jonka pitää aina kristityssä olemassa,

niinkuin hurstas lapsi pelkää isäänsä. Ei puhu hän myöskään pelwosta eli sydämmen peljästyksestä korkeissa, hengellisissä asioissa; waan pysyy vielä siinä, mistä hän on puhumaan ruwennut, nimittäin rakkaudesta lähimäistä kohtaan ja mitä se hyödyttää ja antaa, nimitäin, että saatat kerskata koko maailmaan nähden, tarwitzemattas ketään peljätä, niin että kaikki pysyy täällä alhaalla, kussa meillä on tekemistä ihmisten kanssa.

101. Sillä taitaaksemme kerskata ja olla pelkäämättä Jumalan edessä, siihen tarwitaan (niinkuin sanoimme) jotain korsiampaa, kuin meidän uskomme ja työmme. Perfele taitaa wääntää peräti toiseksi tämän tekstin, korkeihin uskon taisteluihin tultaesä, joissa sydämmen täytyy olla ahdistuksessa ja epätiedossa siitä, josko Jumala on armollinen hänelle waiko ei y. m.; jolla hän niin kiuuttaa hurstasten sydämiä, etteiwät tiedä, kussa oltiwat, ja sentähden kuluttawat kaiken woimansa, nesteensä ja ytimensä; niinkuin Dawid monessa psalmisä itsestäänsä kirjoittaa, kussa on niin paljo surkiaa ja surullista walitusta hämmästyksestä, pelwosta ja ahdistuksesta, niin että meidän on ihmettelminen sellaisia suuria, pyhiä ihmisiä; ja on itse Herran Kristuksenkin tähtynyt yrttitarhasä tuntea sellaista wapistusta ja kanta sellaista pelkoa ja hämmästystä meidän edestämme, että hän runsaasti hikoili wertä. Sen on hän kuitenkin itsessänsä woittanut ja me woitamme sen ainoastansa hänessä ja hänen kauttansa.

102. Sentähden on ainoastansa uskon taisteleminen pelwon kanssa, joka ahdistaaakin yksinäänsä sellaisia, joilla jo on wahwa usko ja henki ja owat pait sitä wiettäneet nuhteetonta elämää, ja tekewät paljon hyvää ja kärsiwät sentähden, niin ettei heidän ole tarwe ketään peljätä. Niin käwi apostoli p. Paawalin, joka yötä ja päivää kaikista woimista teli työtä ewankeliumisä ja kärsi sentähden kaikellaista wastusta, waaraa ja hätää; mutta kuitenkin täytyi hänen yhtäkaikki sellaisen pyhän elämän toten (josta hän kerskaa jokaisista vastaan, ettei hän tietänyt mitään kansansa eikä tehnyt kellenäkään wäärnyttä ja petosta) taistella perfelettä

wastaan ja kärkeä, että hän peljätti häntä ja teki araksi ja niin heikoksiin, että hän tuskin jaksaa elää ja walittaa aina, kuinka hänellä täytyi olla ulkona jota, sisällä pelko ja kuinka hänen täytyi olla waiwatun kaikissa paikoissa, 2 Kor. 7: 5. Tätä tutkutaan heikon uskon pelwoksi, koska usko taistelee Jumalan kansa ja woittaa kuitenkin sellaisessa heikkoudesta Jumalan woiman ja wälewyyden avulla. Mutta se on ylös korkiaa tutkittaa tässä.

103. Me jäämme siis tänne alhaisemmalle luokalle, jolla paremmin woimme ymmärtää tämän apostolin tarkoituksiksi: jos niin elät rakkaudessa ja osoitat uskos, ettei kukaan taida Jumalan eheksi moittia elämääs ja töitä, on sinulla turwa ja sinä saatat olla surutoin ja huoletoin ja heittää pois kaiken pelwon. Sillä eipä taiba perkele ottaa sitä (turwaa) minulta pois, joskin hän pilkkaa pahoilla myrkyllisillä sanoilla ja rohkenee estää minua kerskaamasta kasteestani ja siitä että olen kristitty, toimitan Jumalan säättämää wirtaa ja olen sitä hoitanut kaikella ahkeruudella. Sentähden taibat siihen luottaa ja pitää iloista mieltä perkeleitä ja koko maailmaa vastaan, niin että sen täytyy jättää sinä syyttämättä ja peljättämättä.

104. Muutoin, jos ei niin ole, rupee sydän, perkeleen ja kuoleman ahdistuksessa ihmistä, waipumaan ja sulaa kuin lumi auringossa: oi woi! olen siellä ja täällä wahingoittanut lähimmäistäni, en ole oikein toimittanut kutsunustani enkä uskollisesti hoitanut wirtaani, ja olen siinä etsinyt waan omaa etuani, ajallista kunniaa ja kiitosta y. m. Silloin saawuttaa hänen jula walitus ja woivotus ja hämmästyks hänen omaansa sydänmessänsä. Waikka on totta, ettei auta missään tapauksessa epäillä, waan että on uskolla riputtawa Kristuksessa ja pidettävä kiinni siitä, että olemme häneen kastetut ja saaneet syntimme anteeksi; mutta ei kuitenkaan woi wälttää pelkoa eli kauhistusta, ja usko saa suuren kolauksen, niin että usko käy heikoksi sellaisena muka, joka ei ole hywin istutettu, juurtunut ja harjoitettu, waan seisoo hoikkana ja horjuwana, niin että sen tulee waikialsi pysyä pysyessä sellaisessa myrskyssä. Toisaalta taas, kuşa

sitä on hywin harjoitettu ja se osoittaa itsensä rakkauden töissä hywin juurtuneeksi ja kantaa hedelmiä, taitaa se pysyä sitä lujempuna, huljumattomana ja kukiistamattomana.

105. Sentähden ei ole tämä epistola kirjoitettu uskoa vastaan, ikänä kuin olisi autuuden perustus rakettava töitten nojalle tahi luottamuksenne Kristukseen niitten tähden menetettävä; waan suruttomia, wääriä kristityitä vastaan, jotka kerskailewat paljon uskosta, olaksensa waroillansa, etteiwät pettäisi itseänsä tällä wäärällä, turhalla kehujisella: olen kastettu ja kristitty, sentähden en tarwitse mitään enempä. Mutta siitä he harrastatoot, että heidän uskonsa olisi oikein juurtunut ja perustettu ja osoittaisi itsensä niin koetelluksi, että se seisoo lujana ja woittaa peljättyksen nyhjäykset ja myrskyt. Muutoin on kerskaufses ja suruttomuutes pian asettuwa ja haihtuwa kuin sawu ilmaşa; ei kelpaa liioin luottaa siihen ja ajatella (niinkuin wiifasteliatkin opettawat), että siinä muka on tarpeeksi autuuteen, jos sinulla on waan kipinäkin armoa ja uskoa; waan katso hywin etees, ettei, jos sinulla on wain sellainen kipinäinen ja jos senkin annat maata tuhassa, perkele olisi siinä saatawilla ja laataisi siihen saawillista wettä, joten sinuşa usko ja kaikki sammutwat.

106. Sillä uskoa wahwistamaan ja säilyttämään tarwitaan paljo. Mutta se tulee wahwaksi, niinkuin p. Pietari 2 epist. 1: 8 ja p. Johannes tässä epistolassa opettaa, koska se tunnetaan ja koska se ulkonaisesti tulee ilmi elämässämme, niinkuin liekki kipunasta siihen puhallettaesja; joka muutoin, jollei sitä wireillä pidetä, hywin pian wähenee ja viimein itsestänsä sammuu; ja niinkuin äsken kuiwaaan peltoon kylwetty siemen, waikka se olisikin taiten kylwetty, on pian kuihtuwa, jos ei pellosa ole nestettä ja aurinko siihen lisälsi kuiwaa sitä helteellänsä.

107. Totta on että, jos joku lapsena kasteensa perästä täältä erkanees uskossa tahi käsitää Kristuksen, niinkuin ryöwäri ristişä, se on soma ja hywä asia, waikkei hän wielä taitaisaan kerskata hywistä töistä, niinkuin sama

ryöväri julkisesti syyttää itseänsä ja kaikkia juutalaisia ja yksin Kristusta tunnustaa tahti ylis-
tää ja awuussensa huutaa, Luukk. 23: 40—42. Mutta ei tämä ole joka miehen tehtävä eikä yksikään uskotoiminto tee sitä ja työläästi vielä uskossa heikkokaan ja kokematoin. Kawahda siis jäästää tätä viimeiseen hetkeen asti, äläkä siihen luota, että taidat aina tulla uskoon, ettei se sinulta puuttuisi ja sinä tulisit liika myöhään ja niin kuiwettuisit ja kuihtuisit, että sinulla tarwitesias ei mitään ole eikä mitään löydä. Samaa p. Paawalikin tarkoittaa saarnatessaan 1 Kor. 13: 1, 2 rakkaudesta näin: jos minä ihmisten ja enkelein kielillä puhuisin; niin myös: jos minulla olisi kaikki usko, niin että nuoret siirtäisin, eikä olisi minulla rakkautta, niin en minä mitään olisi y. m. Siis jos ihminen käy suruttomana sinä luulossa, että hänellä on usko, eikä hänellä kuitenkaan siitä ole mitään huomiota, tähtyy hänen nääntyä ja kuiwettua ja, tullessansa taisteluun ja parhain sitä tarwitesiansa, ei löydä sitä kusta.

108. Sen owat rakkaat apostolit hywin nähneet: samaa saamme mekin kokea. Sillä maailma on aina kaltaisensa, se taikka kerskaa wäärin uskosta, taikka tahtoo ilman uskoa olla liika pyhä. Jos saarnaat uskoa ja armoa, niin ei tahdo kukaan tehdä töitä. Jos taas töitä teroitetaan, niin ei huoli kukaan uskosta, ja wallan harwinaisia owat ne, jotka pysyvät oikialla keskutiellä. Niin, sehän on työlästä hurskaille kristityillekin.

109. Sillä minä puolestani tunnustan ja warmaan tunnustawat muutkin, että minulta puuttuu sellainen ahkeruus ja wakaisuus, joka minulla nyt pitäisi oleman entistä enemmän ja olen nyt paljoa hitaampi, kuin paawifunnassa, eikä missään ole nyt ewankeliumiin nähden sellaista todentekoa, kuin ennen nähtiin munkkeissa ja papeissa, koska niin paljo jäädettiin ja rakennettiin, eikä kukaan ollut niin köyhä, joka ei tahtonut antaa jotakin. Mutta nyt ei ole kaupunkiaakaan, joka tahtoisi elättää yhden saarnaajan, ja kuulla saadaan waan paljaasta ryöstämisestä ja warastamisesta kansan keskuudessa eikä kukaan anna hillitä itseänsä. Mistä tulee

sellainen häwyttöin waiwa? Opista, sanowat luibkaajat, kuin opetetaan, ettei saa töihin rakentaa eikä luottaa. Mutta se on ilmiä perkele, joka wäärin panee puhtaana, tertweellisen opin syyksi, mikä on hänen ja sellaiisten ihmisten pahuuden syy, jotka sellaisen opin käyttävät wäärin, ompa wanhan Matamimmein syy, joka aina haluaa poiketa metsäpoluille ja ajattelee, ei hätää mitään, waikemme teekään paljon hyviä töitä, ja näin tulemme huomaamattamme laiskoiksi ja huolimattomiksi ja lamaunnumme laiskuudessaamme, kunnes uskon neste ja woima on kadonnut.

110. Siitä syytä waroittaa meitä rakas apostoli niin kofiaasti ja kalliisti katsomaan etemme ja täytenä toden tekona pitämään ja huolellisesti kawahtamaan, ettei se unohtuisi mielestämme ja me pettyisimme. Näin toisin tulee meidän siitä harrastaa, että olemme asiamme wisit ja että meillä on sellainen kerskaus ja uskallus merkinä, jonka kautta usko ulkonaisesti osoittaa itsensä. Näin saatamme iloisesti kerskata maailmaa vastaan ja olla häntä vastaan seisowaiset viimeisellä tuomiolla-
kin, ettei hänellä olisi syytä mistään syyttää meitä. Niinkuin p. Paawali aikin paikoin asettaa itsensä esimerkiksi Kristuksen jälkeen ja opettaa semminkin Jumalan sanan saarnaajia elämään nuhteettomasti, taitaaksensa haastaa maailmaa näyttämään jotakin, josta he olisivat nuhdeltawat. Niinkuin mekin tahdomme ja meidän pitää viimeisenä päivänä riitelemän paawin ja hänen joukkonsa kanssa ja kerskaaman saarnaneemme puhdasta totuutta sekä sen maksaneen meille aiwan suurta waiwaa ja sentähden kärsineemme kaikkinaista waaraa, koiruutta ja wastusta. Samate haastamme myös kaikkia hirmuwaltaita ja wihollisiamme, jos taitawat oikeudella nuhdella meitä emmekä aiwo, lyhwään sanottu, olla kenenkään nuhdeltawia, waan tahdomme, niinkuin p. Paawali sanoo, tuomita maailmaa 1 Kor. 6: 2.

111. Mutta tämä kaikki on vielä sellainen kerskaus, joka käy ainoastansa meidän ja toisten ihmisten kesken. Sillä kuinka me Jumalan edessä seisomme, sitä ei kelpaa maailma

tuomitsemaan; waan jokaisen pitää Jumalalle tekemän tili omasta puolestansa, eikä se koske sinuun ensinkään, kuinka minä muutoin elän itsellesi, eikä sekään, mitä minä teen muille ihmisille. Mutta jos en auttaisi sinua, koska minun pitää auttaman sinua, taikka jos peräti wahingoittaisi sinua, olisi sinulla oikeus minua vastaan ja minä olisin menettänyt kerskaukseni, niin ettei sydämmeni taitaisi olla surutoin ja pelotoin, waikka en sen wuoksi salli luottamukseni Kristukseen rauweta. Mutta kuitenkin kysyy se waiwaa tarttua Kristukseen ja pitää hänestä kiinni. Mutta tässä on tämä etu ja rohkeus edeltäpäin, että minä, jos perkele ja maailma aikowat syyttää minua, saatan seisoa heidän edessänsä pelkäämättömänä, eikä minun tarwitse punehtua eikä waaleta, waan saatan kumota heidän uhkauksensa, niin että heidän tähtyy wajjeta.

112. Katsjo tämä on rakkauden hyödytys ja hebelmä, jonka Johannes kutsuu olemiseksi ilman pelwota, tahi jonka hän sanoo **ajawan pois pelwon** ja jonka hän w. 17 on nimittänyt **turwaksi tuomiopäiwänä**. Mutta jos sitä sinussa ei ole, on sinulla päin wastoin se wahinko, että sinun tähtyy häweten punehtua ja kärkeä, että sinua vastaan kerskataan ja sinä tuomitaan, niinkuin p. Johanneskin päättää ja sanoo:

Pelwolla on waiwa. Mutta joka pelkää, ei hän ole täydellinen rakkaudessa.

113. Sillä jos sinun on tuleminen tuomiolle ja maailma sekä omatunto taitawat todistaa sinun syylliseksi saastaiseen elämääs, ompiweri kaiketi kohta nousewa silmäis alle ja sydämmes wäriwä ja wäpöwä, niin että sinun on tyllä raskas ollakses ja kumminkin sen tähden hieki pyhkeäminen. Tosin et tule sentähden kadotukseen ja ainakin tulee sinun yhtäkaikki turwata Kristukseen ja hänen kauttansa korwata puuttees ja wahinkos. Mutta tämä kaiketi tapahtunee warsin suurella arkuudella ja heikkoudella ja sinun on yhtäkaikki kärkeäminen waiwaa ja tunteminen pistin sydämmessä ja omaassa tunnosas. Sillä semmoinen peljätys puree sydäntä, peljättää ja ahdistaa sitä ja on, ku-

ten ylähällä sanottiin, suureksi esteeksi rohkeassa turwassa ja uskalluksessa. Sillä niin tuotat itselles kahdellaista työtä, ennen kuin viimeisissä raskaisissa henkes wedoissa pääset irti tästä pistimestä ja sinä siwussa voitat ne ankarat ukkosen iskut, joita perkele tuntee sydämmees tässä kokiassa uskon sodassa, joten sinun tähtyy yhtä haawaa suojella itseäs molemmin puolin kahta wihollista vastaan, nimittäin, Jumalan wihaa vastaan, jota meidän kaikkein tähtyy tuta, ja tämän ohessa maailmaa ja lähimmäistäs vastaan, jotka kantawat päälles Jumalan edessä.

114. Nyt on meillä muutoin tyllin tekemistä uskon kautta woittaaksemme kokiassa taistelussamme Jumalan wihan pelkoa vastaan, tarwitsemattamme raskaammin raskauttaa omaa tuntoamme. Sillä ei sydän suinkaan woi olla peljästymättä, tietäessään itsensä syylliseksi sellaiseen epäkristilliseen elämään. Sentähden on se suuri wapaus ja pelastus päästä sellaisesta, joka on rakkautta vastaan ja kaswaa **alhaaltapäin**, se on, että saat kerskata maailmaa vastaan ja että sen tähtyy jättää sinut rauhaan ja syyttömäksi. Näin ei ole kuitenkaan se pelko poistettu, joka tulee **ylhäältäpäin** Jumalan wihasta ja tuomiosta, pait jos se jo ennen on tapahtunut toisen miehen kautta, jonka nimi on Jeesus Kristus, kasteessa ja ewankeliumissa käsitetty; mutta se ei ole oma työmme ja woimamme, waan ainoastansa hänen lahjansa.

115. Mutta sinä sanot: niin tyllä, mutta kussa on se mies, joka on sen tehnyt, mitä p. Johannes waatii, ja joka tohtii kerskata aina eläneensä nuhteettomasti rakkaudessa? sellaista tekee mieleni nähdä. Wastaus: siitä emme riitele nyt, jos on ketään sellaista olemassa, joka olisi siihen määrään päässyt ja niin ihan täydellinen, ettei häneltä mitään puuttuisi; mutta me saarnaamme ja teroitamme sitä, että kumminkin pyrittäisiin päästä siihen, että sen saawuttaminen olisi toinen toden teko ja että ihminen jowittaa itsensä niin, kuin tahtoisi hän sillä tapaa tehdä ja elää; muutoin ei kuitenkaan ole yhtään, joka on elämässä niin puhdas ja pyhä, ettei hän tee liika paljo taikka liika wähä. Muutoin olisi

Isä meidän väärä, jossa Kristus opettaa apostolinsa ja kaikki pyhät rukoilemaan näin: **anna meille meidän syntimme anteeksi y. m.** Niinkuin nytkin lastenkertojat ja monellaiset lahkolaiset tähän saakka ovat rohjenneet tehdä sen rukouksen vääräksi, ryhtyessään viettämään niin pyhää ja ankaraa elämää, ettei heidän olisi tarwis rukoilla syntiänsä anteeksi. Mutta emme tahdo Isä meidän rukousta vääräksi tehdä emmekä suinkaan heittää pois tätä uskon kappaletta, vaan tahdomme pitää sen kalliimpana aarteenamme, sellaisena, josta pelastuksemme ja autuutemme rippuu.

116. Sillä lihamme ja veremme ja tämä ruumiillinen elämä eivät salli meidän päästä siihen määrään, että olisimme ilman syntiä ja monenlaisia puutteita; mutta sitä tulee meidän katsoa, ettemme wajoo siihen ja salli synnin hallita meitä, vaan että sen perään pyrimme ja ahkeroitsemme tehdä, mitä wirkamme eli säätyimme ja lähimäisen rakkaus waativat ja että, jos olemme rikkoneet tahti laiminlyöneet, teemme parannuksen ja siis päivästä päivään pyhymme hyvässä aikomuksessa ja ahkeruudessa taukoomatta ja lakkaamatta. Ja joskin joku olisi horjahtanutkin taikka liika paljo syrjään poikennut, niin hän taas kuitenkin nouskoon ylös ja pysyköön oikialla tolalla ja älköön suinkaan käwellä metsäteitä. Näin muodoin taitaa hän kuitenkin aina pitää sen kerskauksen, että hän on ahkeroinnut rakkaudesta jokaisista kohtaan ja on wapautettu pelwosta, niin ettei maailma taida nuhdella häntä hänen elämänsä tähden, kuin koko hänen elämänsä on ollut sowitzeltu siihen suuntaan, että hän on mielellänsä tahtonut tehdä hyvää jokaiselle. Mutta jos tähän jää jotain puutetta ja jos kaikki erityiset kapaleet eivät ole niin puhtaita, niin ei se ole maailman tuomittawa eikä moitittawa; vaan se kuuluu siihen lukuun, joka kutsutaan syntein anteeksi saamiseksi.

117. Kristittyillä on siis aina se etu, tahtoo p. Johannes sanoa, että hän pitää rohkean sydämen ja mielen Jumalankin edessä tuomiossa, niin ettei hänen tarvitse peljätä eikä kärkeä waiwaa ja ahdistusta omassa tunnoissa, niin-

kuin sen, joka ei elänyt rakkaudessa. Sillä hän tietää, ettei maailma syystä taida nuhdella eikä tuomita häntä. Waikka sekään ei ole mahdollista, että ihminen taitaisi tehdä kaikkein mieliksi, eikä maailmakaan olla hänen elämänsä ja töitänsä moittimatta ja tuomitsematta, waikka hän olisi kaikkein hurkein ja täydellisin. Mutta joka sitä tahtoo katsoa, mitä ihmiset hänestä päättelevät ja pyytää saattaa asiansa siksi, että maailma häntä kiittää, hänelle en taida muuta neuwoa antaa, vaan että hän taas pukee yllensä harmaan talin ja juoksee erämaahan pois kaikkein ihmisten parista ja tulee erakoksi, niin hän kai pyhänä pidetään. Mutta sellainen pyhyys ei miellytä minua; sillä ei se wihdoin viimein kestä Jumalan tuomiossa eikä sillä ole sitä kerskausta, että se on pyhynyt rakkaudessa.

118. Mutta jos olet kristitty, et saa siitä lukua pitää, millinen maailma on sinua kohtaan; sillä ei se muuksi muutu, vaan että sillä on jotakin moittittawaa ja tuomittawaa, waikka se olisi vaan vähäinen syhyä silmäin alla, katso-matta sitä, waikka kaswot ja koko ruumis olisi puhdas ja ihana. Niin se ei taida olla hurkaita wäärin tuomitsematta, lastaamatta, kiittämättömyyttä osoittamatta palloiksi heidän hywydestänsä ja hywistä töistänsä. Sentähden pitää meidänkin toisaalta sitä lastaaman, mutta yhtäkaikki sentään taukoomatta säilyttämän rakkautemme kanssa kerskauksemme ja rohkeutemme ja sillä wälin turwata Jumalan tuomioon. Siellä tahdomme hänen kanssansa riidellä ja silmäin eteen asettaa, mitä hyviä töitä olemme tehneet, joista ei se ainoakaan arwossa pitänyt, vaan pilkkasi ja häpäisi niitä. Silloin ompi hän, kiitosta saamatta ja omaksi ijankaikiseksi häpiäksensä ja wahingoksensa, nuhteleva omaa suutansa walheesta ja tuomitsewa itseänsä ja sitä enemmän meitä ylistäwä ja kiittäwä, jota enemmän he nyt pilkkaawat ja haukkuwat.

119. Jos Jumala suo, tahdon minäkin viimeisenä päivänä tuoda esiin kauniin luettelon hywistä töistäni, joilla olen palwellut maailmaa ja joka miestä, pahimpia wiholdisiakin, ja asettaa tuon luettelon kauheita hirmuhaltioitani

ja vihollisiani vastaan, olkoot kutka hywänsä, nuo törkiät asinpääät ja walhesuut, jotka nyt eivät mitään muuta osaa, kuin ainoastansa Lutheria vastaan huutaa ja häntä moittia. Silloin on heidän warsin jalosti ylistäminen minua ja itseänsä woivottaminen ja walittaminen, niin etten nyt waihettaisi koko maailman tawaroita, kunniaa ja ylistystä heidän pilkkaansa ja häpäisemiseensä. Sillä se on olewa minun ihana kruununi, ikään kuin se olisi kallimmasta kullasta ja jalommuista kiivistä.

120. Kristityn tulee siis ainoastansa sitä katsoa, että hän oikein toimittaa wirtansa rakauden kautta, sitte kyllä kerskaus tulee eikä jää pois, sekä on olewa sitä jalompi ja suurempi, jota enemmän sen täytyy kärsiä maailman pilkkaa ja ylenkatsetta. Jos ei se maailmalle telpaa, on se yhden tekewä. Ei se perkeleellekään telpaa, eikä pidäkkään telpaaman hänelle. Näin pitää oleman: hänen (maailman) pilkkaansa ja myrkyllisen suunsa tähden ei ole mitään tehty eikä mitään laimiinlyöty, mutta hänen täytyy toisaalta kärsiä meiltä, että me nyt niin forkiasti katsoimme hänen ylönsä ja kerskaamme häntä vastaan ja vielä edespäin viimeisellä tuomiolla näytämme todeksi ja wahwistamme kerskaussemme heidän omalla todistuksellansa, josta ei heillä ole palikka Jumalan tykönä kiitosta eikä arnoa.

121. Nyt siis ymmärrät, mitä p. Johannekset tarkoittaa näillä sanoilla: **ei pelko ole rakkaudessa; waan täydellinen rakkaus ajaa pois pelwon**, nimittäin että se on sanottu yhtä kuin tämä: ei sowi oikian kristityn, joka ei ole ulkokullattu, waan joka rehellisesti ja työllä rakastaa, peljätä ja peljästyä; waan hän on ajanut pois pelwon, joka siellä on seurauksena, kussa ei rakkautta ole, kussa syhdän pian rupee wapifemaan omista ajatuksistansakin, mieleen johtueksa: niin olisi sinun pitänyt elämän; sitä ja tätä et tehnyt. Tämä nyt on mistä hän sanoo: **pelwolla on waiwa**, se on, se saattaa syhdämmelle ahdistusta ja waiwaa, niin ettei hän tiedä, kussa hän olisi, ja on tämä oikia helwetin waiwa. Joka ei tätä tiedä, hän koskeoon.

122. Tätä saadaankin nähä moneksa, jotka synteinsä tähden joutuvat epäilykseen ja oman tunnon waitwaan, kuoleman hetken läheksessä, kuinka tuskallisesti ja surkiasti käyttäwät itsensä, niin että moni surmaa itsensä. Mutta sitä ei huomaa eikä pidä siitä lutua tuo suuri raaka joukko, joka menee surutonna menoansa ja wain yhä enemmän sälyttää syntiä niiskoilensa, kunnes myös hetkinen tulee ja tuska painaa: he owat siis wiioyhtelleet viimeiseensä asti eivätkä tiedä enää mitään apua eikä neuwoa.

123. Sillä hurkskaille on tosin työlästä ja waitiaa, perkeleen heitä ahdistaeska wäärällä pelwolla ja peljätyksellä, rasittamalla heidän omaatuntoansa turhilla eli mitättömillä asioilla tahi hywäinkin töitten tähden, niinkuin hän on oikia taituri synniiksi tekemään ja syntiä soimaan ja osaa kipunankin puhalttaa suureksi tuleksi. Siitä hywin kyllä ottaisiin itseni esimerkiksi, kuinka hän sellaisissa tapauksissa on usein saanut minun hikoilemaan ja syhdämmeni wapifemaan, ennenkuin ennätin kääntymään ja tarttumaan suojelusaseisini Jumalan sanasta, nimittäin minulle uskottuun wirkaani ja palwelukseeni, jolla olen maailmaa palwellyt, jota ei hän saa wääräksi wääntää. Sillä sen, jolta tämä ase puuttuu, taitaa hän pian saawuttaa ja painaa niin maahan, kuin makaisi koko maailma hänen hartioillansa. Niin esimerkiksi, koska hän on kerta hyökkääwä lahkolaiistemme ja hurmahenkeimme kimppuun, hawaittuansa hetkenensä tulleeeksi, eikä muuta aseta heidän eteensä, kuin tätä: kuules konna, mitä olet saarnannut ja matkaan jaattanut? Kuka läski tahi kuka kutsui sinun siihen? Ja tällä aimoalla sanalla on hän panewa heidän niin ahtaalle, etten minä mielelläni tahtoisi kuolemaan mennekseni kärsiä kymmeneestä maailmasta sellaista waiwaa.

124. Sillä, niinkuin sanoin, jos oletkin oikein elänyt ja tehnyt Jumalan sanan ja käskyn mukaan, tulee sentään sittenkin työlääksi suojella itseänsä, ettei hän saawuta ihmistä peljätyksillänsä, ja uskon täytyy puolestansa anta-raasti taistella, waikka rakkaus onkin wilpitöin ja täydellinen; niinkuin ylempänä olen sanonut

p. Paavaliista ja muista apostoleista ja pyhistä, jotka niin uhan kerskaavat maailmaa vastaan, että se nähty liika paljolta, ja puhuvat juuri kuin olisivat jo voittaneet kilvoituksen, ja kuitenkin, koska tullaan uskoon, nousee toinen sota, jota ei käydä maailmaa, vaan Jumalaa vastaan. Siinä ei ole yhtään kerskausta oikeudesta ja puhtaasta elämästä, vaan sulaa armoa rukoileminen ja anominen, niinkuin kuudes psalmi ja moni muukin todistavat. Silloin ei sanota: **rakkaus ajaa pois pelwon**; vaan Kristus ajaa sen pois.

125. Mutta yhtäkaikki tarwitaan tämäin kerskaus olemassa, joka poistaa maailman pelwon, muutoin tähtyy sydämmen kärsiä waiwaa. Sillä sellainen omatunto tekee kuolettawan kipiää ja on suurin risti maan päällä; minä sen kokeneet tietävät ja todistawat. Sentähden tulee meidän olla sitä ahkerampia, päästäksemme sellaisesta waiwasta ja kärsimisestä, kuitenkin tällä alhaisemmalla askeleella säilyttääksemme rohkeuden ja turwan maailmaa vastaan, tarwitsemattamme mitään pelätä, niinkuin rakkaat profeetat, apostolit ja pyhät owat tehneet.

126. Katso, näin on pyhä apostoli Johannes mitä woimallisimmasti ja ahkerimmasti waroitannut rakkauteen ja rakkauden töihin päin wastoin noita onnettomia, laiskoja kristityitä, jotka menewät menoansa, niin ikään kuin olisi siten kylläksi ja kaikki tehty, että owat kuulleet ewankeliumia ja tulleet kastetuiksi, eiwätkä ole nyt mitään enempää tehneet, kuin eläneet, owatpa tämän lisäksi harjoittaneet entistä enemmän pahaa, uskottomuutta, ryöstöä ja warfautta,

ikään kuin olisi heillä oikeus eiwätkä taitaisi hukua y. m. Ja apostoli waroittaa heitä katsomaan eteensä eikä pettämään itseänsä, hywin tietäen ettei siinä, jos niin elävät, todellakaan ole rakkautta olemassa. Mutta kussa ei rakkautta ole, ei siinä uskoakaan ole, vaan paljas wotko ja wahingollinen ulkokullaisuus; ei kerskausta eikä rohkeutta sydämmessä, vaan sula peljästys ja pelko, ahdistus ja waiwa tunkewat joukottain limppuun, sen hetkisen tullessa, koska joka mies taitaa kaifella oikeudella nuhdella heitä.

127. Mutta toisappäin, jos sinulla on rakkaus, taidat sinä Jumalan edessä todeksi näyttää ollees wilpitöin kristitty, jolla ei ollut uskosta paljasta kuorta, vaan kaunistanees oppia, josta kerskaat, elämälläs, niin että taidat uhan haastaa jokaista ja kästeä pitämään suunsa kiinni ja siis iloifena lähteä täältä sellaisena, joka on Kristukseen kastettu ja joka sen lisäksi on tehnyt ja kärsinyt, mitä hänen tekemän ja kärsimän piti. Sillä meidän tähtyy elää ja kuolla siinä wakuutuksessa, että oppimme, elämämme eli säätyimme ja wirkamme on lähtenyt Jumalan sanasta, ja että sillä olemme palwelleet joka miestä woimiamme myöten. Ja jos siinä siwussa on jotain puutosta ja wika, sen ottaoon Kristus pois, Jsa meidän rukouksen kautta peitettyä ja keskinäisen rakkauden kautta anteeksi annettuna, niin ettei niistä mikään ole waiwuttawa pelkoa sydämmessä, vaan että sydän on seisowa lujana Kristuksen kautta syntiä, perkelettä ja kuolemaa vastaan, ja rakkauden kautta maailmaa vastaan ja kaikkea sen woimaa vastaan. Amen.

N:o 35. Toisena Sunnuntaina Kolminaisuuden päivästä.

1 Joh. 3: 13—18.

**Älkää ihmetelkö, minun weljeni, jos maailma teitä vihaa.
Me tiedämme, että me olemme y. m.**

1.

Nämät epistolat ja ewankeliumit, jotka ovat määrättyt helluntaijuhlan edellä ja jälkeen, puhuvat paljon rakkaudesta, ei yksin siitä, joka meillä pitää oleman Kristusta ja Jumalaa kohtaan, joka on olla kiitollinen Kristuksen weren ja kuoleman woimasta saadusta lunastuksen ja synnin päästön sanomattomasta hyvästä työstä, waan myös rakkaudesta lähimmäistä kohtaan, joka ei mitään häneltä saa, waan lahjoittaa hänelle, antaa anteeksi ja tekee kaikellaisia hywää, eikä sentähden laakaa, jolleiwät ne puolestansa rakasta, joille hywää tehdään.

2. Tähän hyweesen waroittoa tässä p. Johannes kristityitä. Sellainen waroitus onkin hywin tarpeellinen, nähdesämme kuinka harwinainen se on ihmisten kesken maailmassa. Ja semminkin waroittaa hän heitä ihmettelmästä, jos maailma heitä vihaa ja mielellänsä tahtoo heidän kuolleeksi, niinkuin Cain tappoi weljensä, kuten apostoli tätä ennen sanoi, mikä luonnollisesti kolauttaa jokaisista päähän ja estää suuresa määrässä rakautta.

3. Sillä mikä onkaan maan päällä ihmeellisempää, waan että he vihaawat niitä, jotka heitä rakastawat ja joilta owat saaneet paljasta hywää? Kuka olisi koskaan luullut, sanomme itse, ihmisten saattawan olla niin pahoja? Ja kuka tahtoisi ja taitaisi kauvemmin palwella maailmaa ja tehdä sille hywää, kuin se on niin kiittämätöin eikä anna rakkaudesta muuta paljaksi kuin vihaa? Mutta puhukaamme ensin

itsestämme ja tutkikaamme ensin itseämme, kuinka me, jotka olemme kastetut ja saaneet ewankeliumin, rakastamme Jumalaa siitä korkiasta rakkaudesta, että hän on meille lahjoittanut Poikansa. Oi siinähän on nähtävänä ihana suuren ilon ja kiitollisuuden esimerkki, josta meidän syystä tulisi häiwetä Jumalaa ja hänen pyhiä enfeleitänsä ja syljesteellä itseämme. Mutta mitä sanonemme muista, jotka, kuultuansa autuaallista saarnaa tästä armosta ja Jumalan hywydestä, eiwät tahdo sitä kärkeä, waan kiroowat sitä wääränä oppina? Ja niiden, jotka sitä saarnawat maailmalle palvelukseksi, lunastukseksi ja autuudeksi, täytyy olla maailman **tunkiona ja kaikkein saastaisuutena** (sanoo p. Paawali 1 Kor. 4: 13), niin ettei se ainoatakaan pahantekee surkiammin ja häpiällisemmin pitele ja teloita, niinkuin mekin tähän saakka ja wieläkin olemme nähneet paawissa ja hänen seuraajansa.

4. Waikka kokemuksin opettaa meille selaista, mitä ei muutoin yksikään ihmisellinen syhdän uskoisi, rupee p. Johannes wielä neuwoimaan meitä ja sanoo: **älkää ihmetelkö, minun rakkaat weljeni, jos maailma teitä vihaa y. m.** Jollei sitä ihmeteltäisi, mitäpä sitte maan päällä ihmeteltäisiin? Kumminkin minä olisin luullut, että, jos yksikin ainoa saarna Kristuksen armosta kuultaisiin, koko maailman pitäisi ottaman sen vastaan korkeimmalla ilolla, eikä koskaan unohtaman sellaista armoa ja hywyttä. Kuitenkaan ei olisi se toisaalta mitään ihme, jos maa äkkiä aukenisi ja nielisi poweensa ne ihmiset, jotka eiwät osaa kiittää Jumalaa

sallimastansa Poikansa syntyä ihmiseksi ja lunastaa meitä kirotuista synneistä ja kuolemasta, siirtäänsä meitä elämään ja autuuteen. Siköistä se ole kauhaa, että tätä Wapahatajaa ja hänen oppiansa paetaan ja wihataan enemmän kuin itse perkelettä?

5. Mitä kuitenkin on Jumala tähän sanowa ja tekewä? Syyistä hän sanoo profeetta Mikaelta (6: 3—5) juutalaisillensa: **minun kansani, mitä minä olen sinulle tehnyt? eli millä minä olen sinua rakastanut? sanos minulle. Minä olen kuitenkin sinun Egyptin maalta wienyt ulos ja lunastin sinun orjuuden huoneesta ja upotin wihollises Punaiseen mereen. Niin myös: muista kuitenkin sitä, kuinka minä estin profeetta Bileamia sinua kiroomasta, ettes olisi tullut peräti häwitetyksi; josta toki huomannette, kuinka Herra on tehnyt teille kaikkea hyvää. Ja Kristuskin sanoo uskottomalle kansallensa Matt. 23: 37 näin: **Jerusalem, Jerusalem, sinä joka tapat profeetat y. m., kuinka usein minä tahdoin koota sinun lapses, niinkuin kana kokoo poikansa siipeinsä alle?** Itään kuin hän sanoisi: enhän tullut ja saarnannut, että sinun pitäisi kuoleman ja kadotukseen joutuman; waan minä tärskin sinun synteis tähden kuoleman ja Jumalan wihan ja tuon sinulle kaiken Jumalan armon ja hywyhden ajallisesti ja ijankaikkisesti. Mistä sitte syntyy sellainen kattera wiha minua ja minun saarnaani vastaan.**

6. Olkoon, sanoo nyt Johannes, koska maailma taitaa wihata itse Jumalaa sellaisesta hywyhdestä, älkää, rakkaani, ihmetelkö, että teitä kohtaa sellaista. Mitä on rakkauteni osoitus, mitä ruumiini ja henkeni alttiiksi antaminen, tätä oppiani wihwistaakseni ja lähimäistäni auttaakseni? Woi, se onmpi köyhä, terjäläiskaltainen, rietas ja haifewa rakkauten sen rakkauten suhteen, että Kristus kuolee minun hywätteni, lunastaaksensa minun ijankaikkisesta kuolemasta. Sollei Jumala saa korkeimmalla pohjattomalla rakkautellansa maailmaa kiittoliseksi itseänsä kohtaan, mikä ihme, jos se wihaisi sinua hywyhdestäs? Ja miksi tuskittelisit ja nurisit kiittämättömyhden tähden? Oletpa itsekin kanssa

kappale sitä maailmaa, jonka tähden Jumalan Pojan on täytynyt kuolla. Ja joskin sinä sen hywäksi kuolisitkin, ei ole se kuitenkaan mitään sen suhteen, ettei Jumala hänen tähtensä säästä omaa Poikaansa, waan sallii maailman omin käsin suurmata ja kuolettaa hänen.

7. Mutta mikä on kumminkin syytä ja mistä on sellainen maailman wiha alkuaansa? Hän osoitti sen wähää ennen, w. 12, Kainin esimerkissä, joka pahasta oli, hän sanoo: **ja tappoi weljensä. Ja minkä tähden hän tappoi hänen? Sillä hänen työnsä oliwat pahat, ja hänen weljensä wanhurstaat. Di kaunisti, oikiaa syytä, ainoastansa sentähden wihata, että wihaaaja ja murhaaja on paha ja hywäntekijä hywä! Kansallisessa ja perheellisessä hallituksessa ja wirassa wihastutaan ja rangaistetaan pahan tähden niitä, jotka owat pahointekijöitä ja tottelemattomia; semmoinen on oikia wiha ja rangaistus; mutta maailma on semmoinen itikka niissä asioissa, joissa Jumalalla on hänen kanssansa tekemistä, että se wihaa, wainoo ja pahointekijöinä ja konna tappaa ne, jotka hänelle hyvää tekewät. Sen, sanoo Johannes, on hän saanut isältänsä Kainilta, suurelta pyhäältä weljensä murhaajalta! Siinä on hänen oikia kuwansa maalattu, jonka luontoisesti hän aina tulee ja minkä hän pitää esikuwanansa.**

8. Rakas hurstas Ewa äiti sano, sennytettyhänsä ensimmäisen poikansa, suurella ilolla ja toiwolla Jumalan lupaukseen tulewasta siemenestä, joka olisi tallaawa käärmeen pään: **minulla on mies Herra, ja nimitti hänen sentähden „Kain“, se on, „saatu“.** Itään kuin hän tahtoisi sanoa: olen saanut oikian aarteen; sillä ei hän ollut vielä nähnyt yhtään ihmistä maan päällä syntywän, ja hän oli ensimmäinen ihmisjuwun rakas kohdun hedelmä. Siitä hän iloitsi ja kutsuu itseänsä autuaaksi ja tämä poika kaswatettiin sinä toiwossa, kuin hän nuka auttaisi ja autuaaksi tekisi koko maailman jälkeensä, että hänen weljensä ja sisarensa lapsuensa ja lasten lapsineen saisiwat lohduuttaa itseänsä hänestä. Sen olikin hän hywin huomannut ja röyffeili siitä hyljänä weljensä suh-

teen, jonka täytyi kantaa surkiaa Apelin nimeä, joka on mitättömyys, turhuus. Itänä kuin sanoisivat vanhemmat: voi, ei tästä ole mitään, mutta Kain on toista, on sen luvatun armon oikia perillinen ja omistaja, jonka Jumala antoi ihmisille, on kaikkein weljeensä herra ja esimies.

9. Tässä lienevät molemmat hurksaat vanhemmat eläneet monta vuotta toivossa ja luottamuksessa poikaansa ja suuresta ja sydämellisestä halusta lunastuksen perään wiheliäisestä lankeemuksestaan katsoneet ainoastansa tätä esikoistansa ja suurella huolella kaswattaneet ja opettaneet molempia synnistä ja lankeemuksesta ja heille annetuista Jumalan lupauksesta, kunnes he täysi-ikäisinä itse astuivat papilliseen witkaan, semminkin esikoinen Kain, joka täyttä totta ryhtyy asiaan ja tahtoo ensimmäisenä olla Jumalan edessä ja uhraa esikoisensa Jumalan antamista ja omalla työllänsä ansaitsemista maan hedelmistä, niinkuin hän warmaan ennen oli ifältänsä oppinut; mutta Apeli, halwempana ja köyhänä lammaspaimenena, uhraa myös esikoisia lampaidensa, jotka Jumala on suonut hänelle ilman hänen waiwaansa ja huolenpitoansa. Tällaista uhria toimitettaessa tekee Jumala sellaisen ihmeellisen muutoksen, että tuli tulee taiwaasta alas ja kuluttaa Apelin uhrin, mutta ei kulutakaan Kainin uhria. Tämä oli se armonmerkki, josta teksti sanoo: **Herra katsoi leppyydesti Apelin ja hänen uhrinsa puoleen; mutta Kainin ja hänen uhrinsa puoleen ei hän leppyydesti katsonut, 1 Mos. 4: 4, 5.**

10. Silloin näkivät molemmat, Natami ja Ewa, että he toivossansa ja luottamuksensa tähän esikoiseen poikaansa olivat pettyneet ja täytyi heidän oppia käsittämään Jumalan ihmeellistä tuomiota. Jumala, näethän, katsoi tuon toisen, tuhkurin, puoleen, millisenä hän weljeensä rinnalla itseänsä piti; mutta semminkin oli tämä ankara kolous itse Kainin päähän, joka vanhempainfakin luulosta piti warmaan itsensä esikoisena, Jumalan edessä etewimpänä ja tuo ulkokullatun, jonka hän tähän saakka oli peittänyt, nähyiin, ja on salaisesta wihasta

Jumalaa vastaan, mutta julkisesta wihasta ja kiukusta hurksasta, wiatonta weljeänsä vastaan niin syttynyt, että hänen vanhempainfakin täytyy sentähden nuhdella häntä, josta ei hän kuitenkaan parantunut, waan paljoa enemmän syttyi koston himoon, niin että hän, lohduttuansa hänen yksinänsä kedolla, lyö hänen kuoliaaksi. Niin tyhjän wähän on hänellä mielesjä tehdä parannus tahti etsiä Jumalan armoa eikä hän saa olluksi niin laupias, että hän taitaisi ainoalle weljellensä, kuin hänellä on maan päällä, ja joka kuitenkaan ei ole hänelle mitään pahaa tehnyt, antaa anteeksi ja suoda hänelle Jumalan armoa.

11. Semmoinen oli lohutus ja ilo, jonka kurjat vanhemmat, Natami ja Ewa, saivat ensimmäisistä lapsistaansa. Tästä on heillä fitte kautta kaiken elämänsä maan päällä ollut raskas ja murheellinen aika, semminkin nähdesjäsänsä kaiken tämän surteuden tulleen heidän ensimmäisestä lankeemisestansa. Jos ei Jumala jälleen olisi heitä lohduttanut antamalla heille toista poikaa, olisi heidän täytynyt surusta ja sydämmen kiwusta hukkua ja turmeltua. Sillä nyt on tässä kaikki heidän toivonsa mennyt hukkaan, ei ainoastansa niin, että pitivät turhaa toivoa esikoisestansa Kainista, waan niinkin, että heidän täytyi olla pait' toistakin poikaa, jonka kelpaamisesta Jumalalle heillä nyt oli warma todistus eivätkä tietäneet nyt enää, kusta olisivat odottaneet lohutusta luvatuista siemenestä.

12. Katso, tässä Kainissa on etees maalattuna maailman kuwa mitä eläwimmästi ja luontewimmästi, niinkuin ensimmäisessä, korkeimmassa ja etewimmässä taideteoksessa; sillä tämän Kainin kaltainen ei ole yksikään hänen jälkeensä ollut. Ja hänessä kuwataan ainoastansa ne, jotka owat jaloiimmat ja paras manto maan päällä, pyhimmat ja hurksaimmat Jumalan palwelijat. Hänen rinnallansa merkitsee sitä vastaan tuo mitätöin, kurja tuhkur, Apeli, Kristuksen seurakunnan piskaista, köyhää laumaa, jonka täytyy jättää Kain-weitikalle se kerskaus ja nimi Jumalan edessä, että hän se on kokonansa, Jumalan antimena hänelle, jolle

kaikki kunnia ja oikeus tulee. Sentähden ylävästeleekin ja ylpeilee hän mahdollisuudestaan ja tuon nojalla uhraa ja toimittaa jumalanpalveluksensa, luullen Jumalankin täytyvän sitä mielihywin katsoa ja ottaa se hänen weljensä uhria paremmaksi.

13. Sillä wälin elää tuo hurstas lapsi, Apeli, aikansa; täytyen kärsiä hänen ylönkattettansa, suopi hän hänelle sen kunnian pitää itsensä häntä paljoa mahdolltomampana ja osaa lohuttaa itsensä ainoasti Jumalaan, toivoo tulevaa luvattua siementä ja toimittaa sellaisessa uskossa uhrinsa, kiitollisuutensa tunnustukseksi ja merkiksi.

14. Tässä nyt Jumalankin toisaalta lohuttaa köyhää piiskaiista laumaansa; sillä ei tätä esimerkkiä kirjoitettu tämän Apelin tähden, vaan hänen kaltaistensa köyhäin Jumalan lasten tähden, ettei Jumala sentähden unohtanut eikä heittänyt pois heitä, vaikka ylpiä Kain ylpeästi katsoo ylöns heidän semmoisina, jotka hänen suhteensa owat mitättömiä, vaan hän katsoo armollisesti heidän puoleensa ja jättää ylpiän Kainin esikoisuutensa ja uhrinensa siksensä.

15. Tästä nyt syntyy kiukku ja wiha wiattomaan Apeliin, kuin Jumalan sana häntyyttää Kainia ja sanoo hänelle, ettei-hän mahdollisuutensa tähden kelpaa Jumalalle, ja ettei Jumala ota hänen työtänsä ja jumalanpalvelustansa paremmaksi ja kelpaavammaksi, kuin hänen weljensä. Tämän tähden hän rupee wihaamaan ja wainomaan weljeänsä mitä katkerimmaasti, eikä saa yhtään lepoa, kunnes hän on surmannut ja häwittänyt hänen pois maan päältä. Tässä nyt näet syyn tähän maailman wihaan ja kiukkuun; syynä ei tietysti ole muuta, vaan minkä p. Johannes tässä sanoo: **sillä hänen työtensä oliwat pahat ja hänen weljensä wanhurstaat.**

16. Mutta mitä on hurstas Apeli tehnyt, josta hän on wihahtunut hänelle? Mitä ääpä hän hänen esikoisena itseänsä paljoa korkeempana, rakastaa häntä rakkaana weljenänsä, ompi hywin tyytyväinen, eikä pyyhä mitään enemppää, vaan että hänellä olisi armollinen Jumala, rukoilee tulevaa siementä, se on, wan-

hempainsa, weljensä ja koko ihmiskunnan pelastuksesta ja autuutta; kuinka sitte taitaa tämä Kain olla niin armotoin ja julma, että hän niin julmasti tappaa oman werensä ja lihansa? Syynä on: perkele on kokonansa wallannut Kainin sydämmen kopeudella ja ylpeydellä esikoisoihdeustansa. Siitä syystä pitää hän itsensä jalona miehenä, joka Jumalan edessä on kaikki kokonansa ja synnitöin, mutta weljensä pitää hän mitättömänä. Hänellä ei ole siis sydämmessänsä weljellistä rakkautta, vaan sula weljensä lasteella pitäminen ja nyt, nähdesänsä Jumalan mielistyvän hänen weljeensä, ei woi hän sitä kärsiä, eikä pidä lufua sitä, mitä hänelle Jumalan puolesta sanotaan, että hän nöyrtyisi Jumalan edessä ja etsisi armoa; vaan tulee niin täyteen katkeruutta ja pahuutta, ettei hän jaksaa nähdä weljeänsä eläwänä, vaan käy wastoin Jumalan ja omantuntonsa kieltoa, hänen murhaajaksensa ja menee sitte tiehensä, siinä oikein tehneenä. Tämä on nyt se, mistä Johannes sanoo, ettei Kainilla ollut muuta syystä weljensä murhaan, kuin se, että **hänen omat työtensä oliwat pahat ja weljensä wanhurstaat.** Samoin tekee maailma pyhän Kainin hurstaana tyttärenä. Sen täytyy wihaata kristityitä, ei muusta syystä, vaan korkeimmasta rakkaudesta ja hywyydestä. Tätä katselee rakasten, pyhän esi-isäin ja profeettain korkiasa esimerkissä ja mitä korkeimmasa itse Kristuksen.

17. Mitä owat häntä (maailmaa) wastaan rakkaat apostolit rikkoneet, jotka eivät koskaan tahtoneet kenenkään waiwaa ja wainoa, vaan kiersiwät maita mantereita, suuresa köyhyydessä tehden raskasta työtä, opettiwat ihmisiä, kuinka he pelastettaisiin perkeleen waltakunnasta ja ijankaikkisesta kuolemasta ja autuutettaisiin uskolla Kristukseen? Sitä ei maailma jaksu kuulla eikä kärsiä, vaan he kaikki kirkasewat yhteen ääneen: **tapa, tapa! soita semmoiset ihmiset pois maan pinnalta! säälimättä, säästämättä! y. m. Mintähden? Heh, he tahtowat auttaa maailmaa epäjumaluudesta ja kirotuusta menoista. Ei maailma tahdo kärsiä sellaista hywää työtä, vaan ainoasti omat pahat työtensä kiitetyiksi ja ylistetyiksi, niin että Jumalan täytyisi sanoa:**

mitä te teette, on oikein ja kelpaa minulle hyvin; tähän olette hurskaita lapsia, pyyhkäät waan eteenkinpäin sellaisina ja surmatkaat pelkäämättä kaikki, jotka saarnaawat minun sanaani ja siihen luottawat.

18. Juuri niinpä tekee se wieläkin meidän ewankeliumille; sillä eipähän ole muuta syytä ilmestynyt, eikä se taida muuta syytä ilmoittaa, jolla olisimme rikkoneet sitä vastaan, waan että olemme Jumalan armosta waltenteen tuoneet hänen sanansa, jonka avulla olemme autetut pois sokeudesta ja epäjumalisuudesta, johon olimme wajonneet juuri yhtä sywään, kuin hekin, ja tahtoissimme mielellämme auttaa muitakin pääsemään siitä. Tämä on se anteeksi antamaton synti, jolla olemme ansainneet sen leppymättömän kiukun ja loppumattoman wihan, niin etteivät he woi nähdä meitä eläwinä. Emme kuitenkaan saarnaa muuta kuin uskoa Kristukseen, jota läpsemme rukoilewat ja he itse sanoilla tunnustawat. Ja on tässä kohden ainoana eroituksena tämä, että me sanomme: kuin Kristus meidän sielunamme on ristiinnaulittu ja wuodattanut werenä, auttaaksensa meitä synnistä ja kuolemasta, niin sitä eiwät tee omat työmme, pyhyitemme, jumalanpalveluksemme y. m. Tätä he eiwät ensinkään woi kärsiä, ettei heidän uskotonta jumalanpalvelustansa pidetä Kristuksen wertaisena eikä opeteta luottamaan omaan mahdollisuuteen, waan Jumalan armoon ja kiittämään häntä siitä. Ja tämän he hyvin taitaisiwat ottaa vastaan ja siinä siwussa olla, mitä he itse toivoisiwat, meitä paljoa suuremmat, oppineemmat, taitawimmat, jalommat ihmiset, niinkuin owatkin. Mutta syynä on se, että Kainin työt owat pahat, mutta Napolin wanhurskaat; tämä on sowingon esteenä, eikä tämän toten ole ymmielisyhyttä ja sowingtoa ijankaikkisuudessa odotettawana. Ei maailma tahdo jättää epäjumaluttansa, eikä ottaa uskoa vastaan, waan tahtoo pakottaa meitä luopumaan Jumalan sanasta ja ylistämään heidän kainilaisista jumalanpalvelustansa, taikka on meidän kaikkein ilman armoa kuoleminen hänen kätensä kautta.

19. Sentähden sanoo p. Johannes: ä-

käät ihmetelkö, jos maailma teitä wihaa; sillä se toimii itsensä Kainin luonnon mukaan eikä taiba toisin. Hän tahtoo olla kaikki, ei Napolit saa olla mitään; sillä he owat se suuri joukko ylhäisiä, taitawia, oppineita, woimallisia. Nämät kuwaa raamattu sellaisiksi, joitten täytyy wihata ja wainota Kristuksen seurakunnan piiskaista laumaa hänen hywäin töittensä tähden; sillä he eiwät ensinkään woi kärsiä, että halweskittu, mitätöin joukko opettaisi heitä, että me tulisimme autuiksi yksin Jumalan armosta ja laupiudesta eikä omasta ansioistamme ja ettei heidän uhrinsa (se on nykyinen paawillistemme messu, jonka he pitävät pyhimpänä työnä ja ansiona) mitään maksaisi Jumalan silmissä.

20. Näin on siis maailma kuwattu eteemme, oppiaksemme oikein tuntemaan sen. Tämän tietäminen onkin kristitylle tarpeen ja sen oppiminen tärkeää, tietääksensä, mitä hän hänestä pitätöön, ettei hän pelkäisi, eikä tulisi kärsimättömäksi, taikka sallisi hänen pahautensa ja kiittämättömyytensä woittaa itseänsä myös tulemaan pahaksi ja rupeemaan wihaamaan sitä ja etsimään kostoa; waan että hän säilyttäisi uskonsa ja rakkautensa, laiskisi maailman menemään, jos ei se tahdo kuulla, eikä odottaissi häneltä mitään parempaa, waan että se on mitä katterimmaasti wainowa häntä hänen hywäin töittensä ja rakkautensa tähden, tietäen ettei Kristuksen seurakunta saa parempaa maan päällä. Älä ajattele ulkonaisen warjon ja muodon jälkeen (näin): tämähän on suuri joukko, wiisaimmat, jaloinmat ihmiset maan päällä; kuinka olisi mahdollista, että nämät kaikki olisivat ehsyneet ja kadotetut? Sillä onhan totta, eikä taida toisin olla, waan että siellä, kuska hallitus ja rauha on olemassa olewa, on ja täytyy olla parhaimpia, korkeimpia, oppineimpia, taitawimpia ihmisiä, kaunistettuja kuninkaallisilla, ruhtinaallisilla, aatelisilla hyweillä ja kunnialla. Ei tämä Kain saa olla yksinkertainen, halpa mies, waan hänen täytyy olla jaloin, wiisain, pyhin ja kaikella kunnolla kurjaa Napolia etewämpi. Yhyesti: hänen pitää oleman ja omistaman kaikki, niinkuin hänen nimensä kuuluu ja niinkuin se on nähty hänen

lapsisänfakin, jotka ovat keksineet kateellaisia taiteita. Mutta kauhia on, että sellainen mies, sellaisista hurstakista vanhemmista, joka on Jumalalta niin korkeasti kunnioitettu, on olewa niin warsin katkera ja julma tuota kurjaa Napelia kohtaan, ainoastansa Jumalan sanan ja uskon tähden.

21. Toisaalta on lohdullista Kristuksen piiskaiselle laumalle, jotka ovat wakuutettuja Jumalan armosta ja sentähden kärsiwät, mitä heitä maailman puolelta kohtaa, täytyen heidän suojaa tahi apua nauttimatta ainoastansa odottaa itsellensä käywän niinkuin tälle Napolillekin. Jos heidän paremmin käy, kiittänewät Jumalaa siitä. Ja pyhyskööt alati rakkaudessa sekä Jumalaa kohtaan, jolta ovat armoa ja rakkautta saaneet nauttia ja tuta, että lähimäistä, niin, wihollisiansakin kohtaan. Niin Napeli, jos hän olisi jälleen eläwätki tullut, olisi pitänyt murhaajaansa Rainia kohtaan weljellisen sydämensä ja hywytyensä ja mielällään anteeksi antanut, jopa rukoillutkin Jumalalta hänelle syntein anteeksi antamusta.

Me tiedämme, että me olemme kuolemasta elämään siirretyt; sillä me rakastamme weljiä.

22. Tämä on olewa syy, jonka pitää kehoittaman meitä kristityitä pysymään rakkaudessa. Tämän syyn hän panee sitä syytä vastaan, josta maailma wihaa meitä, joka syy on hänen oma pahuutensa. Ei se ole ihmeellistä, että maailma wihaa teitä, sillä aiwan suuri on eroitus hänen ja teidän waiheella. Maailma on omisfa pahoisfa töisfään, uskottomuudessaan, ylpeydessään, Jumalan sanan ja hänen armonsa ylönskatseessa, hurstaksten wihaimisessa ja wainoomisessa jo waiyunut perkeleen waltakuntaan ja ijankaikkiseen kuolemaan, eikä salli sanoa ja auttaa itseänsä, sieltä päästättensä ulos; waan tahtoo uppiniiskaisena ja paatuneena ja omantuntonsa julki tuomitsemana pysyä siinä. Mutta me, jotka uskomme Kristukseen, olemme, Jumalan kiitos! peräti toisia ihmisiä, tietysti kuolemasta ja kuoleman läwitse päässeitä ja elämään siirretyitä Jumalan Wojan tunteksen ja uskon kautta, hänen, joka meitä

rakasti ja antoi itsensä meidän edestämme. Sellainen Jumalalta saatu armo ja hywyys taituttakoon teitä, sanoo hän, niin ettette salli maailman kiittämättömyyden, wihan ja pahuuden sytyttää teitä wihaan eikä woittaa teitä sentähden jättämään hywäntekewäisyyteenne ja käymään pahoisfikin, siten kadottaaksenne tein kans sellaisen aarteen; sillä se on teillä, ei itjestänne, waan sulasta armosta, teillä, jotka yhtä hywin kuin hekin olitte ennen kuoleman waltakunnassa ja wallassa, pahoisfa töisfä, ilman uskoa ja rakkautta.

23. Sentähden johdattakaat muistoonne sellainen suuri tawaranne ja etunne, joka teillä on heidän suhteensa, ja lohduttakaat itseänne sillä. Mitäpä tuo on, että maailma wihaa ja wainoo teitä, joilla on elämä, kuin se itse on ja pyhyh kuolemassa? Ketä se wihallansa wahingoittaa? Ei se taida ottaa teiltä omistamaanne elämää, jota ei sillä ole, eikä surwaišta teitä kuoleman waltaan, josta Kristuksen kautta jo olette päässeet. Parhaansa pannessa saattaa se kaifeti wain pilkata teitä pahoulla sanoilla, ottaa teiltä tawaranne, taikka tuon mädänneen, haisewan matosfakin, joka muutoinkin on määrätty mätänemään, ja auttaa teitä täten tähdellisesti pääsemään elämään tästä ruumiillisesta kuolemasta. Siis te saatte paljon enemmän kostoa hänestä, kuin hän teistä, ja teillä on se ilo, että te olette siirretyt kuolemasta elämään, jota vastaan hänen täytyy ijankaikkisesti pyhyä kuolemassa; ja paitfi sitä täytyy hänen, joka luuli ottawansa teiltä taiwaan waltakunnan ja maan, menettää ruumiinsa ja sielunsa. Kuinka rangaitaisiin ja kostettaisiin hänen wihansa ja lateutensa kauheemmin? Eihän teidän sowi, perkeleelle ja maailmalle mieliksi, saatikka itsellenne wahingoiksi tehdä sitä, että te heidän tähtensä tahtoifitte häwityttää autuutenne ja lohdutuksenne, ja kadottaa sellaisen aarteen kärsimättömyyden ja koston himon kautta. Niin, paljo enää tulisi teidän surkutella heidän wiheliäisyyttänsä ja kadotustansa; sillä ettehän siitä mitään häwiä. Teillä täytyy olla sulaa woittoa, mutta maailmalla wanffa wahinko, ja heidän täytyy ylöns kalliisti maksaa teille täällä ja siellä

sen pienen wahingon, jota te ajallisesti ja ruumiillisesti kärsitte.

24. Mutta mistä tiedämme sen, että olemme siirretyt kuolemasta elämään? Siitä, sanoo hän, että rakastamme weljiä. Mitä se on? Eikö se ole oppimme, että Kristus on ensin rakastanut meitä, niinkuin p. Johannes itse sanoo, kuollen meidän edestämme ja nousten kuolleista, ennen kuin me rakastimme häntä? Kusja tämä uskotaan, sitte wasta synthy rakkaus Jumalaan ja lähimaiseen. Miksi hän sitte sanoo: me olemme kuolemasta elämään siirretyt; sillä me rakastamme weljiä? Wastaus: se on tästä sanasta: me tiedämme; sillä hän sanoo selwästi: siitä tiedämme olewamme kuolemasta siirretyt, se on, siitä voidaan huomata ja tuntea, kusja ja kutka niitä ihmisliä ovat, jotka uskoon nähden ovat wilpittömiä; sillä p. Johannes on kirjoittanut tämän epistolan pääasiallisesti wääriä Kristityitä wastaan, joita on monta, jotka, niinkuin uskotoim Kain, ylistäwät Kristusta ja ovat kuitenkin ilman uskon hedelmää. Sentähden ei puhu hän siitä, kuin ja miten synnistä ja kuolemasta tullaan elämään, waan mistä se tunnetaan. Ei hän puhu syystä, waan waiikutuksesta.

25. Sillä eihän siinä ole kyllä, että kerskaamme tullemme kuolemasta elämään, waan sen täytyy myös osoittaa ja näyttää itseänsä. Sillä ei usko ole sellainen kapine, joka makaa laiskana, waan kusja se sydämeessä elää, siellä täytyy sen woimanfin ilmaantua. Kusja ei se tapahdu, siellä on kerskaus wäärä ja mitätöin. Mutta niin se osoittaa itsensä, koska tunnetaan hedelmä, se, että ihmisen sydän, täynnä lohdu- tusta ja warmaa luottamusta Jumalan armoon ja rakkauteen, taiputetaan lähimäistäkin kohtaan olemaan hywä, ystäwällinen, hiljainen, kärsiwällinen, ketään kadehtimaton ja wihaamaton, waan jokaista mielellänsä palwelewa ja, kusja tarwes waatii, ruumiillansa ja hengellänsä auttaw. Semmoinen hedelmä todistaa ja osoittaa, että sellainen ihminen on totisesti siirretty kuolemasta elämään; sillä jollei hän uskoisi, waan epäilisi Jumalan armosta ja rakkaudesta, ei taitaisi hänellä olla sellaista sydäntä, joka

Jumalalle mielen nouteeksi ja kiitoksiksi osoittaisi myös lähimäisellensä rakkautta. Mutta kusja tämä usko on ja tuntee sellaisen suuren armon ja hywyhyden, joka hänen autti kuolemasta elämään, niin sen kautta sytytetään hänen sydämensäkin toisaalta rakastamaan ja kaikkea hywää tekemään, wihollisillensaakin, niinkuin Jumala on hänelle tehnyt.

26. Siis on tämä oikein ymmärtää ja selittää nämät Johanneksen sanat: me tiedämme, että olemme kuolemasta elämään siirretyt, sillä me rakastamme weljiä. Miin pysyy perustus, että me ainoasti uskon kautta wanhurskautetaan, se on, lunastetaan kuolemasta, lujana. Se on kristillisen opin ensimmäinen kappale. Sitte on toijena kysymyksenä: onko usko oikia waike wäärä ja petollinen warjo ja suotta kerskaus uskosta? Sentähden puhuu hän selkiästi niin, ettemme tule rakkauden aiwulla pelastetuiksi kuolemasta; waan että me siitä pelastettuina ja lahjaksi saatuamme elämän, tiedämme ja näemme sen siitä, että se waiikuttaa meissä sen, ettemme enää ylpeinä ja itsehemme luottawina, niinkuin Kain, lastaa lähimäistä, täynnä kateutta, wihaa, katkeruutta, waan että mielellämme näkisimme jokaista autetuksi ja itsekin saantimme mukaan palwelemme heitä ja teemme heille kaikkea hywää.

27. Tätä waroitusta teroittaa nyt p. Johannes edespäin päätöiseksi siten, että hän toisaalta täyttä totta ja uskon ylinällä wastustaa niitä, jotka lihallisesti kerskaawat itseänsä Kristuksesta, mutta ovat kuitenkin ilman rakkautta ja panee tähän muutamia kohtia, joilla hän osoittaa siellä ei suinkaan olewan uskoa eikä lunastusta kuolemasta, kusja ei rakkauttakaan ole. Ettei siis tässä kukaan pettyisi tahi rupeisi kauristelemaan itseänsä turhilla fanoilla ja uskosta kerskaamisella, waan tietäisi wälttämättä waidittawan wilpittöntä menoa, että siinä on rakkaus, jonka kautta usko osoittaa olewansa sydämeessä eläwänä.

I. Joka ei weljeänsä rakasta, se pysyy kuolemasja.

28. Tässä on suoraan ja selwään sanottu, ettei kukaan, jolla ei ole rakkautta, kerskanne

elämästä; sillä siinä ilmestyy vastakohta siitä, mitä uskon piti waijuttaman, kuin ei yhtään hawaita sen hedelmiä, waan hän pysyy entisenänsä, vanhassa lainillisessa menossansa, jähmettyneenä ja kuolleena, ilman lohdutusta ja jumalallisen armon ja elämän tuntemista. Alkoon siis lukea ajatella nauttiwansa elämää, jos hän on ilman rakkautta ja kaiffia uskon hedelmiä, waan paljo enemmän menköön itsejensä, peljästyköön ja miettiköön, kuinka hän tulisi tosi uskowaisiksi, ettei hän jäisi ijankaikkiseen kuolemaan ja raskaampaan kadotukseen, kuin muut, jotka eivät kuulleet ewangeliomia.

II. Jotainen, kuin weljeänsä wihaa, hän on murhaaja; ja te tiedätte, ettei yhdesjätään murhaajasja ole ijankaikkinen elämä pysyvä.

29. Tässä näytetään vielä selwemmin ja wahwemmin, että rakkautta puuttuwa pysyy kuolemassa. Ja se onpi sängen kowa ja kauhia tuomio, ettei sellainen ole weljen murhaajaa Rainia parempi, ja että hänen sydämensä warmaan on werihimoinen ja murhamielinen weljeänsä kohtaan, jollei tämä tee hänelle, mitä hän tahtoo. Ja kussa wiha syttyy ja kussa sitä häpiän ja rangaituksen pelko ei estä, siellä on se työlläkin toteuttawa wihansa; sillä hän ei suo weljellensä hywää ja riemastuu, koska hänen pahoin käy.

30. Sitä ei totisesti tee hän, joka uskoo itsensä autetuksi kuolemaasta. Sillä jos ihminen on kokenut, millinen surkeus ja wiheliäisyys kuolema on ja nyt huwittelee ja iloittaa elämästä ja mielihäntä pysyvä, hän suopi mielellänsä muillekin sellaista eikä ihastu kenenkään kuolemaasta. Sentähden on toden totta vastakohta tosi, niinkuin hän sanoo: **me tiedämme, ettei yhdesjätään murhaajasja ole ijankaikkinen elämä pysyvä.**

31. Ja tässä näet, mitä ihmisyhden ilman uskoa ja Kristuksen tuntemista on, tietysti pohjaasjansa pelkkä Raini ja murhamielinen sydän lähimäistänsä kohtaan. Sentähden alkoon lukea ihminen toiwoko toiselta, joka ei ole kristitty, parempaa, niinkuin raamattu usein ja monta kertaa kuwaa sellaisia uskottomia pyhiä,

kutsuen heitä murhaajiksi ja petollisiksi, Ps. 5: 7 ja San. 1: 11, 16: **heidän jalkansa kiruhtawat werta wuodattamaan y. m.** Semmoisia owat kaiffi ihmiset luonnosta, tämän weljenmurhaajan Rainin lapsia; sillä he eivät kaiffeti ole isäänsä Rainia paremmat, josta on suurin, ymmärtäwin, taitawin ihminen ensimmäisenä lohdun hedelmänä, jonka pyhät wanhemmat Natami ja Ewa owat synnyttäneet, ja joka oli warustettu kaiffellaisilla luonnollisilla hyweillä suuremmissa määrässä, kuin kaiffi muut hänen jälkeisensä ihmiset; mutta Jumalan filmisissä uskotoin ihminen, jonka tähden hän myös tulee weljensä murhaajaksi. Siksi ei olisi hän tullut, jollei luonto olisi jo isästä ja äitistä saatta ollut turmettu.

III. Siitä me tunnimme rakkauden, että hän on henkensä meidän edestämme pannut: niin pitää meidän weljeimme edestä meidän henkemme paneman. Mutta jos jollakin olisi tämän maailman hywyhttä ja näkis weljensä tarwitsewan ja sulkee sydämensä häneltä, kuinkasta Jumalan rakkaus pysyy hänessä.

32. Tässä hän näyttää, millisen oikian kristillisen rakkauden pitää oleman ja asettaa sitä esimerkiksi ja esikuwaksi Jumalan eli Kristuksen rakkauden. Sillä Kristuksen weri ja kuolema kutsutaan Jumalan wereksi ja kuolemaksiksi, niinkuin p. Paawali Ap. T. 20: 28 sanoo: **Siitä me tunnimme rakkauden, että hän on henkensä meidän edestämme antanut. Sen ottaa ja käsittää sydän omaksensa uskolla ja tulee myös siitä mieltynееksi ja taipuwaisiksi auttamaan lähimäistänsä, niinkuin häntäkin on autettu, jos kohta hänen sentähden pitäisi autaman henkensä; sillä hän tietää nyt itsensä kuolemaasta pelastetuksi ja ruumiillisen kuoleman ei taitawan wahingoittaa taikka ottaa häneltä hänen elämänsä. Mutta kussa ei ole sellaista sydäntä, ei siellä ole uskoakaan eikä Jumalan rakkauden eikä elämän tuntemusta. Ja semminkin hawaitaan se seuraatwasta, sanoo apostoli aiwan selwästi, ja taitaa jotain sen johdosta itse päättää wähemmästä suurempaan: jos jollakin on tämän maailman tawaraa ja näkee lähimäisensä tarwitsewan ja, waikka hän tyllä taitaa**

tuataa häntä itseänsä wahingoittamatta, sulkee kuitenkin sydämensä häneltä, eikä auta häntä wähhällä ja halwalla rakkauden työllä; kuinka saattaa hänessä pysyä Jumalan rakkaus, jota ei hän kuitenkaan pidä niin kalliina ja arwollisena, että hän sen rakkauden tähden olisi mieluihin kadottamaan tahi antamaan äyrin tarwitsewalle weljellensä? Kuinka hän sitte tekisi jotain suurempaa, ja antaisi henkensä hänen tähtensä? Kuinka taitaa sellainen toden tiedstä kerskata ja tietää, että Kristus on antanut henkensä hänen edestänsä ja pelastanut hänen kuolemasta?

33. Mutta mitä tapaavat tavallisemmin maailmassa, kuin sellaisia ihmisiä, jotka, waikka he tyllä taitaisivat auttaa ja joilla on tämän maailman tawaraa, kuitenkin sulkevat sydämensä kurjalta tarwitsewalta, niinkuin tuo rikas ihramaha köyhältä Vatsarufelta. Kussa on keisarein, kuningasten, ruhtinasten ja herrain luonoissa sellaisia, jotka kurottawat käteensä köyhälle seurakunnalle tahi suowat leiwästänsä syrjän köyhäin, saarnawiran, koulujen elatuskseen tahi muihin seurakunnan tarpeisiin? Mitä tekisivät nämät suurempaan nähden, koska jokainen on welkapää antamaan ruumiinsa ja henkensä weljensä hyväksi, saatikka koko kristikunnan hyväksi. Nythän kuulemme tämän kauhian tuomion, että ne, joilta puuttuu sellaista rakkautta, owat Jumalan silmissä miestappajia ja murhaajia eiwätkä juinkaan saada saada ijankaikkista elämää.

34. Niin, näistä olkaamme puhumatta ja puhukaamme niistä, jotka tarwitsewalle owat ei ainoastansa mitään antamatta, waan vielä häpeemättä ja wäkiin ottawat, warastawat, ryö-

wääwät lähimäistänsä wäärhydellä, petoksella, nitkomalla ja werottamalla köyhiä ihmisiä; tähän lisäkki tempaawat julkiisesti ja wäkiin köyhältä kirkolta leiwän suusta, jota kuitenkin tulee ja on määrätty sille. Niin tekee nyt, ei ainoasti paawin joukko, waan moni niistäkin, jotka tahtowat kutsuttaa ewankeliseksi, jotka kulluttawat kirkkoherrain ja yhteisiä kirkontawaroita ja lisäkki julmuudella waiwaawat ja kiduttawat köyhiä kirkkoherroja. Mutta, woi kuinka kauhia ja raskas tuomio on sellaisiakin kohtaawa, jotka owat Herralta Kristukselta hänen janossansa riistäneet hylmän wesijuomankin.

IV. Lapsukaiseni, älkäämme rakastako sanalla eli kiehellä, waan työllä ja totuudella.

35. Maailma ja wäärät kristityt osoittelewat suurta rakkautta sanoilla; mutta työllä ja koska heidän on se osoittaminen, hawaitaan se mitättömäksi. Sentähden sanoo apostoli: kussa ei rakkaus ole sen luontoinen, että se on weljensä tähden walmis myös henkensä antamaan ja tahtoo kuitenkin kerskata paljo Kristuksesta, on se totisesti mitätön, teko-kiitto ja walhe, jolla itseäs petät ja pysyt uskottomuudessa ja kuolemassa epäkristittyinä ja niistäkin pahempina, jotka eiwät ewankeliumista mitään tiedä. Kosa siis tahtoo waeltaa oikiaa tietä ja löydetää kristittyinä, hän miettiköön, kuinka hän sellaiseksi itseänsä osoittaisi työllä ja teolla, että se huomattaisiin, ettei hän, niinkuin muut, ole walehtelia ja murhaaja, jotka noudattawat isäänsä perkelettä; waan että hän on totinen ja rippuu sydämestänsä Jumalan sanassa ja on kuolemasta sitretty elämään.

N:o 36. Kolmantena Sunnuntaina Kolminaisuuden päivästä.

1 Piet. 5: 6—11.

Minun rakkaani! Nöyryttäkäätkäät siis itseänne Jumalan wäkewän käden ala, että hän teitä y. m.

1.

Tämä on p. Pietarin epistolan viimeinen lappale ja loppu; mutta se onkin waroitus hywiin töihin, joita kristityillä tulee olla ja joita hänen pitää harjoittaman, että niistä nähtäisiin ja käsitettäisiin, ettei ewankeliumin oppi ole sellainen oppi, josta sitä hyytetään, joka muka kieltää taikka ei kumminkaan toden tiestä waadi ja teroita hyviä töitä; waan joka juuri päin toisiin mitä ahkerimmasti ja runfaimmasti tyrkyttää oppia töistä, jotka owat tosi hyviä töitä. Ja semminkin luetellaan tässä epistolassa neljä erinäistä lappaletta, joista saadaan myös neljä hywää saarnaa.

I.

Nöyryydestä.

2. Apostoli neuwoi äsken vanhimpia, se on, kirkkoherroja ja saarnaajia, joiden tulee seurakuntia hallita, kuinka heidän tulee olla elämällänsä laumansa esikuvia, eikä ylpeillä wirastansa, ikäänkuin olisivat niiden herroja, waan palwella sillä muita. Samate waroittaa hän tässä muutakin joukkoa, semminkin nuorta kansaa, olemaan vanhemmille alamaisia ja ylehenä osoittamaan toinen toiselle kestenänsä nöyryyttä ja, niinkuin p. Paawali sanoo, ennättämään toinen toisellensa kunniaa tekemässä. Sillä nöyryys on rakkauden etewin ja suloisin hywe, ja tarpeellisin ihmisten kesken rauhaa ja kuria woimisja pitämään, mutta semminkin on

se nuorisolle hywiin sopiwa ja kaunistaa sitä, tekee heidät Jumalalle ja ihmisille rakkaitfi ja otollisiksi ja tuottaa monta hywää hedelmää.

3. Ja jos sitä taidettaisiin istuttaa ihmisiin, niin että tämä hywe olisi harjoituffessa, olisi laita kaikin paikoin hywä ja nähdä saataisiin maailma somana ja ihanana, täynnä kaikkea kunniallisuutta ja hyviä töitä. Miellemmin tahtoisiin nähdä sellaisen kaupungin, kussa nuori kansa on kaswatettu tässä hyweessä, kuin sata paljasjalta- ja karteusi-luostaria, joskin niissä wietettäisiin mitä ankarinta elämää. Kaikin paikoin tätä nyhyä on, paha kyllä, nuoren kansan tottelemattomuus, ilkeys ja ylpeys suurinna ja yhteisenä walituffena, ylehenä kaikissa säädyissä. Tarpeen olisi siis warfin hywiin istuttaa ja teroittaa tätä neuwoa kaikella ahkeruudella semminkin nuorisoon, jos se jotakin auttaisi.

4. Ja ensiksi asettaa p. Pietari filmäimme eteen Jumalan käskyn, tietääksemme, ettei se ole mikään wapaa ehtoinen työ, jonka oman mieles jälkeen saisit tehdä taikka olla tekemättä, waan että Jumala toden tiestä waatii sinulta sitä, waatii tekemään sitä rakkaudella ja mieltä mielin, muutoin olet saapa niskoilles hänen wihansa etkä menezthystä tahi armoa, ei ihmistenkään kesken; sillä jokin wihaa ylpeyttä ja röykkeyttä, ja koko maailma kiroo sitä, muukalaisetkin, joihin ei se koske. Ja waikka joku itse olisi siihen kiedottuna, mutta ei näe omaa häpiäänsä, ei hän woi sitä kuitenkaan muilta karsia, waan täyhyt itsekin wihata ja tuomita sellaista. Semmoinen pahe myös wahingoittaa, ei muita,

waan sinua itseäs, saattaen itseäs sillä Jumalan ja ihmisten wihoihin ja hylkäykseen, ja voitat itselles sen kiittoksen, että jokainen kutsuu sinun törkeäksi, ylpeäksi tolwanaksi, joka olisi sowelias olemaan hyljettävänä; myös Jumala sallii sellaisen tuomion ja lasteen kohdata sinua, nähdäkses, ettei hän jätä sitä pahetta rankaisematta, waan saattaa häpiään, niinkuin p. Pietari tässä sanoo: **hän on ylpeitä vastaan.**

5. Mitäisihän ihmisiä taiwuttaman ne esimerkit, jotka joka päivä silmäin eteen asettavat tämän lauseen täyttämystä. Jolles tahtoisi-kaan pitää kunniaas ja suosiotas koto maailman nähden, tahti et toisaalta huoliisi kaikkein ihmisten lasteesta ja yhteisestä kirouksesta; jollei sinua kehoitaisi (mitä kuitenkin on mitä korkeinmasti kehoitawa sinua, jos sinussa on lipinäkin kristillistä sydäntä) korhian persoonan ja ijankaikkisen majesteetin, Jumalan Pojan, Herramme korhia ja jalo esimerkki, jossa näet sellaisen nöyryyden, joka on sanomatoin ja käy yli kaikkein ihmisten mielen ja ymmärryksen, josta ihmisen sydän, jos se osaisi sitä oikein tutkia, sulaisi; jos ei tämä kaikki kehoitaisi sinua, pitäisi kuitenkin sinua nöyryyttämään niin monen Jumalan kauhian wihan kauhian esimerkin, joilla hän hamasta maailman alusta saakka on kufistanut ylpeyden. Mitä on kauhiamppaa, kuin korhian enkelin luommon ijankaikkinen, auttamatoin lankeemus ja hylkääminen, koska perkele, pyrkiesfänsä istua Jumalan wertaisena, riisti itseltänsä jaloin autuaallisten henkein kunnian ja ijankaikkisen Jumalan katselemisen, ja syöksi itsensä ijankaikkiseen, kärsimättömään kadotukseensa ja saatti saman ylpeyden kautta ihmisetkin onnettomaan lankeemukseen? Mutta mikä sopia, kirottu ihminen olet sinä, joka haifewalla, häpiällisellä kopeudellas ja ylpeydelläs laitat itses ilkiän perkeleen kaltaiseksi, jolla saatat itses koto maailman wiholliseksi, asetat itseäs lisäksi itse jumalallista majesteettia vastaan, jonka edessä enkeleinkin täytyy wapiesta? Jollet kammo ja kauhistu sitä, että menetät kaikkein ihmisten suosion ja yhteisen rukouksen, niin pelkää kuitenkin sitä, että hän on laskewa sinun leimaufensa ja ukkofensa, jolla hän pirstaleiksi

särkee raudan, kalliot ja wuoret, ja on syöskewä sinun ijankaikkiseen sywyhyteen, kuten hän syöksi sen hylpiän heugenkin enkeleinsä.

6. Sentähden waroitakaan p. Pietari sekä saarnawirassa olewia että muita kristityitä, jotka jotain owat ja joilla on jotain Jumalan antamaa, pyshymään kutsuufesfansa ja wirasfansa, toimittamaan sitä nöyryydellä, mieltä mielin kuulemaan ja palwelemaan muita. Sillä tässä on tämä pahe wahingollisin kristikunnalle; sillä koto sen hallituksen, elämän ja menon on Jumala niin sowitztanut, ettei lukaan tässä saa tahtoa kiiwetä muita ylempiä, hallita ja itseänsä korottaa, niinkuin paawi, tuo oikia antikristus, on hallitusfesfansa tehnyt; waan että kaikissa jäädyhissä, wiroissa ja töissä pitää oleman sulaa nöyryyttä ja kristillisen rakauden ja palweluksen töitä ihmisten kesken.

7. Ylpeys tässä hallitusfessa onkin nimenomaan ja kohdastansa ensimmäistä taulua vastaan; se on oikia perkeleellinen ylpeys Jumalan nimeä ja sanaa vastaan sellaisissa ihmisissä, jotka tahtowat olla taitawia uskon asioissa ja mestarowita Jumalan sanaa. He paisuwat, jos heillä osaa olla joku lahja muitten suhteen, niin etteiwät pidä Jumalaa eikä ihmisiä minäkään. Sama pahe on myös tawallinen suurissa, oppineissa, taitawissa piispioissa, saarnaajissa ja niissä, jotka heiltä oppiwat ja heissä riippuwat, semminkin jos vielä wasta-alkawia, kofemattomia ja murtumattomia wedetään esiin, josta he sitte paisuwat ja kerskuwat: olen minäkin oppinut tohtori, minulla on Henki ja muita lahjoja yhtä hywin ja enemmän, kuin tuolla saarnaajalla; sentähden, he arwelewat, pitäisi heitä syystä kuultaman ja kunnioitettaman ennen muita. He tietäwät myös olewansa niin taitawia, kuin olisi koto maailma heidän suhteensa hanhia ja hölmöjä. Ja jota suurempi lahja on, sitä suurempi ja wahingollisempi on ylpeys. Sama on laita muisfakin tieteisfä: jos joku ehkä osaa jotain tahti kufutamaan tohtoriksi, niin hän siihen luottaa ja katsoo muita hlon, ikänä kuin ei olisi Jumala antanut hänelle, mitä hänellä on, waan se olisi luomosta myötäsytynyt, ja täytyy sentähden jokaisen häntä kiittää ja ku-

martaa. He eivät ajattele tällä juoksewansa Jumalaa vastaan ja enemmän syököwänsä itsensä helwetin sywyhyteen, kuin syhäävät hänen alas taitwaasta.

8. Katsa meidän aikamme esimerkkiä, kuinka Jumala on kufistanut sellaiset ihmiset. Tuomas Wynthser ja hänen kapinalliset profeettansa ja sitte lastenkertojat olivat myös sydämmestänsä ylpeitä, eivät tahtoneet ensinkään kuulla, mitä heille sanottiin ja waroitettiin, kunnes he äkkiä sortuivat maahan, ei ainoastansa kaikella häpiällä, waan myös heidän ja monen heidän wiettemänsä ihmisen surkialla ja ijankaikkisella wahingolla. Semmoisia on vielä tänäpäinä moni ylpiä henki, ja nekin, jotka eivät vielä tohdi julkisesti esiintyä. He ehkä ovat huomanneet olewansa oppineita, tahi muutoin kunnioittawat ihmiset heitä, josta he kopeilewat ja jäävät siis hengettömiksi ja hedelmättömiksi kaiken taitonsa ja oppinsa kanssa, jolleiwät muutoin matkaansaata suurta wahutoa, pait että he sillä kadottawat itsensä.

9. Sama on laita, mitä kaikellaisiin lahjoihin ja wirkoihin tulee, kussa ei ole Jumalan pelkoa eikä nöyryyttä. On niissä, joitten hallita tulee, ruhtinaisissa, neuwoissa, lakimiehissä, jolleiwät ole myös jumaluusoppineita, se on kristityitä, ja muissa sellaisissa, niin kopeita ja ylpeitä, että luulewat yksin olewansa ihmisiä maan päällä, joita pitäisi jumalina pidettämän, waikka he kuitenkin ylpehdellänsä halweksiwat Jumalaa ja ihmisiä ja saattawat sellaisella ylpehdellä maan ja kansan wahinkoon. Nämät owat jo saanet tuomionsa, että he pitää Jumalan wihollisina kufistettaman; sillä he owat jo itse riistäneet itsensä Jumalan waltakunnasta ja armosta ja heissä on laste, Kristus, hänen kärsimänsä ja werensä mennyt hukkaan.

10. Tämä on ylpeys ensimmäistä taulua vastaan, koska ei hengellisiä tawaroita ja lahjoja käytetä Jumalan kunniaksi ja lähimäisen hyödyksi, waan niin warsin turmellaan Jumalan ja ihmisten nähden, ja mennään lisäksi perkeleelle, jonka kaltaiseksi sellaiset ihmiset owat tulleet. Sitte on tämä pahe yhtä yleinen täällä alhaalla toisesfakin taulussa yhteisissä säädyissä ja kestinäisessä elämässä maailmassa, kussa joka mies kopeilee ja halweksii muita. Ruhtinas ja aatelinen luulee, että koko maailma heidän juhteensa on mitätöin; sitten luulee porwari ja

talonpoika, joitten watja paisuu siitä, että heillä on paljo rahaa, täytywänsä röyhkeillä jofaista vastaan, kenellekään tarwitsematta hyvää tehdä. Näitä jofainen syystä syljestelee, eikä jowikkaan sellainen ylpeys heille paremmin, kuin kiwisen kuwan tahi puisen pöllyn kaunistaminen kullalla ja hopialla. Wihdoin viimein on tässä rouwaswäkeäkin heidän naurettawalla lapsellisella ylpehdellänsä, sillä muka, että toinen ehkä on kauniimmin ja paremmin kaunistettu, kuin toinen; tuopa nyt on aiwan koreiltu hanhi, jonka wertainen hänen luultensa ei kukaan ole; niin, tuskin on palveliaa taikka piikaa olemassa, jolta puuttuu halua pöyhkeillen kiivetä muita ylemmäksi. Ja lyhyesti: siksi on tullut, että jofainen tahtoo öykäten ja pöyhkeillen liehua ylinnä, ei kukaan tahdo nöyryyttää itseänsä toisen edessä, luuleepa lisäksi itsellänsä olewan oikeutta ja syystä siihen, ikään kuin ei hän olisi welkappää kenellekään antamaan myöden. On maallinen hallitus tullut niin heikoksi, ettei ole toivoa saada sellaista kaikkein säätyin röyhkeyttä ylhäisimmistä alkaen alhaisimpiin asti hillityksi. Jumalan töyhtyy siis viimein iskeä siihen ukonilmalla ja salahmalla, ja meidän täytyy saada tuta, että hän on sellaisia vastaan, eikä tahdo kärsiä ylpeyttä. Sentähden pitää kaswatettawaa nuorisoa waroitettaman ja totutettaman, niin paljo kuin mahdollista on, kawahtamaan tätä pahetta.

11. P. Pietari käyttää tässä erinomaista sanaa, sanoessansa näin: **pitäkää teidän kiinteästi nöyryyteen.** Se tietää sellaista pitämistä, koska toinen on mitä lujimmasti yhdistetty ja sidottu toiseen, tahi niinkuin leninki (hame) on kauttaaltansa hywin taajaan neulottu ja saumattu, ettei se pääse ratkeamaan. Tällä apostoli näyttää, kuinka kristityt ahkeroitfoot keksenänsä osoittamaan ja harjoittamaan tätä hywettä, ikäänkuin olisimat ainoastansa siihen kaikki tyyni welwoitetut. Niin pitää teidänkin (hän sanoo) keksenänne olemalla palmikoitua ja yhteen liitettyä, kämmenet koukussa ja käsi kätchen solmittuna, ettei nöyryyttä taidettaisi hylkiä, eroittaa tahi rikki repiä, joskin perkele jotakuta yllättäisi tahi jonkun toisen pahan

Janan kautta syhtä annettaisiin vihastumaan ja toisaalta näin lopeilemaan ja pöyhkeilemään: sellaista, heh, häneltä kärsiisin? olenhan sellainen mies y. m.; waan näin ajatelkaat, että teidän kristittyinä tulee keskenämme toinen toistanne kärsiä ja toisellenne myöden antaa, sellaisina, jotta keskenämme olette yksi ruumis ja elätte keskenämme maan päällä, rakkauten kautta palveluksenne toinen toistanne.

12. Ja oppikoon tässä jokainen tuntemaan oman heikkoutensa ja ajattele, että Jumala toisellesin kans on jotain antanut ja taitaa enemmän antaa, kuin hänellä on, ja olkoon sentähden mieluisin antamaan ja myöntämään heille niinkuin se, joka itselin tarvitsee heitä; sillä onhan jokainen luotu toisen tähden, että me kaikki palvelisimme toinen toistamme, ja Jumala antaa jokaiselle yhtäläisen armon ja autuuden, ettei kellekään olisi syhtä korottaa itseänsä toisen suhteen. Mutta jos kuka sen tekee, kadottaa hän sillä annetun armon ja wajoo toista paljo syvempään kadotukseen. Sentähden on tässä kiinteästi pidettävä nöyryyteen, ettei sellaista yhteyttä ratkaiستا; sillä perfele pyhtää myös saada sen ratkaiست, hakee ja heittää ihmisten kesken kaikki syht, että toinen halveksii ja antaisi ylönsä toisensa ja että he niin ikään kuin kilpailisivat röyhkeydessä ja ylpeydessä keskenänsä, johonka sitä pait liha ja weri on hywin taipuainen. Ja siten on nöyryys helposti ja pian mennyt, jollei ihminen toden tiestä puolusta itseänsä ja wastusta perfelettä ja omaa lihaansa.

13. Tämä on myös niitä kauniita waatteita ja kaunistuksia, jotka kaunistawat kristittyä Jumalan ja maailman edessä, niinkuin p. Paawalikin Kol. 3: 12 käsköe meitä pait muuta pukeumaan nöyryyteen, joka onkin kaikkia kruunuja ja prameutta jalompi maan päällä, ja oikia hengellinen, Jumalalle otollinen elämä, jota ei kenenkään ole tarwis muualta etsiä, juosta luostariin, erämaahan, pukeutua harmaasen takkiin tahti munkkitaapuun. Sillä p. Pietari neuwoo tässä kaikkia säätyjä noudattamaan tätä hywettä; ja tämä saarna hywistä töistä koskee kaikkia wirvoja jokaisessa perheessä,

kaupungissa, kylässä, kirkossa, koulussa, kussa lapset, palkolliset, nuoriso, alamaiset osoittakoot nöyryyttä vanhemmille, esiwallalle ja wanhoille ja niille olkoot kuuliaisia; toisaalta palvelkoot ylhäis- ja koriasäätyiset alhaisia, halwinpiakin. Jos niin tehtäisiin, olisimme täynnä hyviä töitä; sillä mahdotonta on nöyryyden tehdä pahaa, waan on se jokaiselle awulias, hyödyllinen ja otollinen.

14. Siitä opittaisiin paremmin tuntemaan ja huomaamaan toden pyhät kristityt, kuin kaikesta munkki- ja erakko-pyhyydestä ja töistä; sillä eipähän tuosta ole suurta waiwaa kantaa harmaata kaapua, suurta ei ole maata höt maan päällä ja nousta ylös puolinöstä; häijyt konnat, warkaat ja murhaajat tekewät samate ja usein täytyhyin niitten niin tehdä. Mutta kantaa tätä enkelipukua ja alati pitää sitä kiinteästi yllänsä, siihen ei tahdo maailma suostua, waikka koko maailma kuitenkä on täytetty munkkimenolla. Tämä tulee lihan ja weren mukaantumattomuudesta siihen ja jokaisen halusta wietää leutoa elämää, jossa hän saa elää itsensä, tarvitsemattansa ketään palvelella tahti kärsiä mitään muilta, millaista munkit owat itsellensä etsineet ja walinneet.

15. P. Pietari panee tähän waroitukseen lisäten syhn, sanoen: **sillä Jumala on ylpeitä vastaan, mutta nöyrille hän antaa armon, jolla hän, kuten ennen on sanottu, osoittaa Jumalan wakaan käskyn ja lisää tähän ankaran uhtasanan.** Sillä ei hän sano waan: Jumala rankaisee ylpiät, tahti on heidän wihollisensa; waan: hän on heitä vastaan ja wastustaa heitä. Mutta mitä on kaikkein ihmisten ylpeys Jumalaa vastaan muuta, kuin kurja, mitätöin weskifello, taikka joku sitäkin mitättömämpi, joka paisuu ja pullistuu watsastansa, ikään kuin tahtoisi se rynnätä taiwasta vastaan, ja juoksee niin ukkosen leimausta ja jyrinää vastaan, joka woi musertaa taiwaan ja maan? Mitä kumminkaan saanee aikoin kaikkein luotuin koko woima, joka wastustaa Jumalaa? Ja kuinka tohtii wiheliäinen ihminen, jolta wähäinen kipu ja risa saattaa temmata hengen, härsyttää itsensä vastaan majesteetin, joka jokainen silmänräpäys taitaa syöstä hänen sywyhyteen? **Mitäs koriklet, sinä waiwainen tuhka ja multa? Isyhy Sirakki 10: 9.**

16. Eikö siinä ole kyllä osaksemme, joilla ilmantin on niistoillamme syntiä ja tottelemattomuutta, joilla Jumalan vihoitamme ja ansaitsemme raskaat rangastukset, vaan tahtoissimmeko vielä tämän korotteeksi härähtellä häntä ylpeydellemme ja kopeilemisellamme; niin että hänen täytyy majesteetillansa meitä vastustaa? Sillä muuta syntejä voipi hän vielä kärsiä, varoitustaajensa ja kehoitustaajensa meitä parannukseen; mutta jos me paatuneesta katumattomuudesta tahdomme tehdä hänelle kiusaa ja olla vastoin häntä, täytyy hänenkin nostaa päätänsä meitä vastaan. Mutta kuka kestänee sen, taikka on silloin pysyväinen, koska hän asettaa kasvonja ja voimansa kurjaa ihmistä vastaan, joka entiseltään joka silmänräpäys on kuoleman ja perkeleen wallan alainen?

17. Kokemus on epäluottisilla esimerkeillä alusta saakka hyvin mahwistanut tämän lauseen (Jumala on ylpeitä vastaan) ja näyttänyt, kuinka hän aina on kufistanut ja häwittänyt ylpään maailman, maahan syhännyt ylpäät, röykkiät kuninkaat ja herrat. Kuinka nöyrytettiin Babelin suuri kuningas Nebukadnetfar, koska hänen täytyi antaa syhätä itsensä kuninkaallijelta istumeltansa petoin pariin kedolle ja syödä niiden kanssa ruohoja, Dan. 4: 30. Niin myös, kuinka äkkiä syöstiin alas suuri kuningas Aleksander, koska hän Jumalan suoman woitonja ja onnensa jälkeen käwi ylpääksi ja tahtoi pidettää jumalana? Samoin myös kuningas Herodes Agrippa, Ap. T. 12: 23. Kuinka pian tuli ylpä ja taitawa keisari Julianus, kieltämänsä Kristuksen myrkyllinen pilkkaaja ja wainoja, tukahutetusti omaansa weresjansä? Ja kussa owat kaikki ylpäät ja röykkiät hirmuwaltiat, jotka sittemmin owat tahtoneet sortaa ja hätyyttää kristifuntaa?

18. On paawikin perkeleellisellä ylpeydellä korottanut ja asettanut itsensä Jumalan temppeliin Jumalan kaltaisena, on tähän lisässi maallisella koreudella ja kopeudella kiwennyt kaikkein yli, niin että hän on pakanallisista keisareista (Diokletianista ja muista hirmuwaltiaista) oppinut waatimaan jalkainja suutelemista, yffin keisareiltakin ja kuninkailta. Mitä julista, epä-ihmisellistä kopeutta ja pöyhkeyttä harjoitti paawi Aleksander III, joka, paljaan mitättömän pannansa petollisella peljättyksellä, waati hurskaan, mahtawan Sakjan keisarin, Fredrik Barbarossan lasseumaan maahan hänen jalkainja alle, astuajensa hänen päällensä, ja sano: super aspidem et basiliscum ambulabis (sinä tullaat tynkärmettä ja pafiliskusta) ja kuin keisari, wastustaen sellaista häwityöntä

röykkeyttä, sano: non tibi, sed Petro (ei se tule sinulle osaksi, vaan Pietarille), astui hän vielä terran hänen päällensä ylwästellen: et mihi et Petro (tulepa se minulle sekä Pietarille). Tuopa ompi ääretöntä ylpeyttä.

19. Myhkään on myös Turkki ylpäämpi, kuin kostaan ennen ja, niinkuin toiwon, korkeimmalla asteella, niin ettei hän enää pääse eikä taida päästä korkeimmalle, pait että hän vielä saattaa ryöstää ja nöyryttää meitä; mutta jekin on saapa lopun, koska Jumala on kufistawa molemmat, paawin ja Turkin, jumalallisella woimallansa ja, kuten Daniel sanoo, ihmiskäden auttamatta. Sillä tämä teksti: Jumala on ylpeitä vastaan ei suinkaan petä; se on totentuwa työssä, että nähtäisiin, mitä se tietää, Jumala on vastaan; muutoin ei uskoisi sitä kukaan. Ja waikka Turkki ja koto maailma olisi tuhat wertaa ylpeämpi ja mahtawampi, ei se kuitenkaan heittä autta, koska hän tuolla ylhäällä awaa silmänsä ja wihastuu, ja rupee kättänsä nostamaan, pitämättä yhtä wähän lufua kaikista Turkin keisareista ja paawin wallasta, kuin luolleesta kärpäsestä.

20. Hirmuinen on, sanoo Hebrealaisepistola 10: 31, langeta elävän Jumalan käsiin. Mutta se ei ole mitään muuta, kuin suoraan ylökatseella ja pöyhkeydellä niin ryntää häntä vastaan, että hänenkin täytyy asettaa ja nostaa kätensä ihmistä vastaan. Kawahatawoon sentähden jokainen ylpeilemästä ja ylwästelemästä tämän majesteetin edessä: ei ainoastansa ollaajensa vihoittamatta Jumalaa, vaan myös sentähden, että hänellä kaikessa tehtäwäsjansä olisi armo ja siunauks. Sillä jos johonkin ryhdyt luottaen omaan woimaas, wiisautees ja rohkeutees, älä suinkaan ajattele, että hän on antawa sinulle onnea ja siunauksita sitä toimittamaan. Mutta jos toisaalta nöyrytät itses ja ryhdyt johonkin hänen tahtonsa jälkeen jumalanpelwolla ja luottaen hänen armonsja, ompi täten sinulle luwattu (kuin hän sanoo: mutta nöyrylle hän antaa armon), että et olet saapa ainoastaan ihmisten suosiota, vaan lisässi onnentin olemaan hyödyllisenä ihmisenä Jumalalle ja maailmalle, ja saatat wastoin perkeleen ja hänen joukkonsa wastusta toimittaa ja pyöstyssä pitää työs. Sillä kussa Jumalan armo on, siellä täytyy myös seurata hänen siunauksensa, suojeluksensa ja warjeluksensa. Siis, sellaista ihmistä ei saada kufistetusti, eikä alle käden, vaan, joskin

hän tulee jossikutsi ajaksi sorretuksi, on hän kuitenkin wihdoin pääsevä esiin ja tulewa korotetuksi, niinkuin p. Pietari päätöksiksi sanoo: **Nöyryttäkääts siis teitänne Jumalan wäkwän käden alle, että hän teitä ajallansa korottaiji.**

21. Hän ilmoittaa näillä sanoilla, mikä oikia nöyryys on ja mikä siksi kutsutaan ja mistä se tulee. Koska nimittäin sydän, syntensä tunnoissa peljästyhy Jumalan wihaa ja ahdistuksessaan etsii armoa, on se nöyryys, ei ainoasti ulkonainen ihmisten nähden, waan sydämmen nöyryys Jumalan tähden, (alkuansa) jumalanpelwosta ja oman mahdottonuutensa ja heikkoutensa tunnosta. Sillä semmoinen ihminen, joka pelkää Jumalaa ja (kuten Jes. 66: 5 sanoo) **wapisee hänen sanansa edessä,** ei ole suinkaan ketään vastaan ylvästelewä, ylpeilewä eikä pöyhkeilewä, ompa olewa wihollisiansakin kohtaan suosiollinen; sentähden löyhtää hän armon sekä Jumalan että ihmisten tykönä.

22. Tähän sanoo hän synnä olewan **Jumalan wäkwän käden.** Hän tahtoo sanoa: ei teidän tarwitse mitään tehdä taikka tekemättä jättää ihmisten tähden, waan Jumalan käden alle tulee teidän nöyryttää itseänne. Se on molemmiin puolin wahwa, woimallinen ja wäkwä syhäämään nurin ja kufistamaan ylpeitä, suruttomia, waikka heillä olisi kuinkakin kowa, rautainen pää ja sydän, niin että heidän täytyhy maata maan matalina tomussa ja tuhassa, niin helwetin ahdistuksessa ja waitwassa wapisewina ja epäilewäisinä, hänen hiukankin wihansa peljätyksillä heihin kosketessa. Sellaista tuntewat pyhätkin, walittawat ja huutawat kowasti, kuinka työläästi jaksaa kantaa sellaista Jumalan kättä. Niin Ps. 38: 3, 4: **sinun nuoles owat minnuun kiinnitettyt ja sinun kätes painaa minua. Ei ole terweyttä minnu ruumiissjani sinun uhkauksestas.** Ja Ps. 102: 10, 11: **minä syön tuhkaa niinkuin leipää, ja sekoitan minnun juomani itkulla sinun uhkaukses ja wihäs tähden, että minnun nostanut olet ja paiskannut maahan.** Niin myös Ps. 39: 11, 12: **minä olen näänthynyt sinun kätes pieksimisestä.** Ja taas: **koskas jonkun rankaiset**

synnin tähden, niin hänen kannistuksensa kulutetaan niinkuin koilta. Toiseksi on se yhtä woimallinenkin läsi taas ojentamaan nöyrytyneitä ja peljästyneitä sekä lohduttamaan ja wahwistamaan sellaisia ja, kuten p. Pietari tässä sanoo, korottamaan heitä, etteiwät pelwonalaiset sentähden epäilisi tahi pakenisi Jumalaa, waan antaisiwat jälleen kohentaa ja Jumalan tähden lohduttaa itseänsä. Sillä hän tahtoo sitäkin ilmoitetuksi ja saarnatuksi, ettei hän kädellänsä ryhdy meihin, sen alla hukkuaksemme, kadotukseen ja perikatoon joutuaksemme; waan että hänen täytyhy sellaista tehdä, saattaaksensa meitä siten parannukseen (muutoin emme koskaan huolisi hänen sanastansa ja tahdostansa), ja taas, koska etsimme armoa, auttaaksensa meitä, antaaksensa meille syntimme anteeksi, pyhän Hengen ja ijankaikkisen elämän. Siitä puhuwat myös psalmit ja profeetat siellä ja täällä, Ps. 118: 18: **Kyllä Herra minua kurittaa, mutta ei hän minua kuolemalle anna.** Niin myös Ps. 146: 8: **Herra nostaa kufistetut.**

23. Hän on teitä ajallansa korottawa, sanoo apostoli. Sillä joskin se wiipyy ja nöyrytettyt ja kärsiwäiset owat mielestänsä liika kauwan Jumalan käden painon alla, ollen sentähden jo lähes näänthymäisillänsä, tulee heidän kuitenkin wastoin sellaista tuntemistansa katsoa lupausta, ettei hän kowemmin ja kauwemmin salli heitä kiusata, kuin he kärsiä woiwat, kuten p. Paawali sanoo I Kor. 10: 13; waan on kuulewa heidän huutonsa ja parkunsa ja auttawa heitä wkiällä ajalla. Tällä itseänsä turwallisesti lohduttatoot. Mutta toisaalta peljätkööt ylpiätkin, että hän, joskin sallii heidän jonkun ajan olla rankaisemattomina ja pitkittää pöyhkeilyänsä, on sellaiistenkin Etsiä, joka, nähtyänsä aikansa tulleeeksi, on täyppä heihin kiinni liika wäkwänä, niin että se tulee heille ylöns raskaaksi. Sillä hän on jo ojentanut wäkwän kätensä kufistamaan jumalattomia ja korottamaan nöyriä.

II.

Totijesta uskalluksesta.

Kaikki teidän murheenne pankaat hänen päällensä, sillä hän pitää murheen teistä.

24. Joka mieli säädysensä elää Jumalan pelwossa ja nöyryydessä, kärsiä maailman kopeutta, röyhkeyttä ja ilkeyttä, kussa jaanee hän ihmisten kesken olla? Eli kussa jaanee hän suojaa ja puolustusta, taitaaksensa pysyä jumalisuudessaan? Sillä joka päivä nähdään ja hawaitaan, kuinka hurskaita waiwataan ja wainotaan ja heidän täytyy olla maailman kengän pyhkeimenä. Sentähden hän sanoo: kuin teidän kristittyin täytyy maailmassa kärsiä ahdistoa ja wastusta, puutetta ja hätää ruumiillisesti ja hengellisesti, jonka tähden ahdisto ja suru rasittaa sydäntänne ja te ajattelette: woi, minnekkä mennä? Kussa elättänen itseni? Niin myö: kunne joutunen kuoltuani? y. m. Niinkuin maailma nyt suree, kuinka hän rikaustuiksi ja täyttäiksi watsausa, ja ahdistetut ja uskottomat omattumnot etsiwät saadaaksensa armollisen Jumalan ja hywin kuollaksensa omin awuin ja hywäin töittensä nojalla.

25. Tässä, hän sanoo, kuulkaat minua, minä tahdon antaa teille hyvän neuwon ja opin, kuinka surustanne pääsette. Ompi Ps. 55: 23 wähäinen lause, joka kuuluu näin: **heitä sinu surus Herran päälle, hän sinusta murheen pitää eikä jalli wanhurskaan olla kulkiana ijankaikkisesti.** Tehkäätkin tekin niin. Älkäätkin salliko murheenne maata omilla niskoiltaanne, sillä te olette woinattomat sitä kantamaan ja teidän täytyisi sen alla waiwua, waan menkäätkin rohkiasti ja ilolla heittäkäätkin se pois päältänne Jumalan huomaan ja sanokaat: olet-hän sinä, taiwaallinen Isä, minun Herrani ja Jumalani, joka minun loit, ollessani tyhjän mitätöin, oletpa sen lisäksi lumastanut minun Poikas kautta. Nyt olet uskonut minulle ja tehtäväkseni määrännyt sen tahi tämän wiran ja tydn; sinä ei käy, niinkuin tahtoisin, ja paljo on sinä sellaista, kuin tahtoo minun painaa ja murehduttaa, johon en löydä itsesäni

neutwoa ja apua; anna siis senkin olla haltuus uskottuna, anna sinä neutwoa ja apua, ja ole itse kaikkena tässä asiassa.

26. Siihen mielistyy Jumala hywin, ja käsksee meidän waan tekemään, mitä meille on käsketty ja jättämään hänelle suru, kuinka sen käynee ja mitä me jaanemme aikoin. Samoin sanoo moni muukin raamatun lause, niinkuin Ps. 37: 5: **anna ties Herran haltuun ja toivo häneen, tyllä hän sen tekee** j. n. e. Sillä ei yksitään pakana, maallinen wiisas, laki-mies, jollei hänellä myö ole Jumalan sanaa, osaa päältänsä heittää suruansa ja murhettansa Jumalan päälle: waan koko maailma, semmin-lin suuret ja wiisaat, joiden tulee hallita, luulewat täytywänsä toimittaa kaikki omalla surulansa ja warowaisuudellansa. Ja kussa se ei meneesty, niinkuin se tawallisesti ei meneesty korkeimmillekaan ja wiisainmille ihmisille, niin he tulewat hulluiksi ja tyhmiksi, rupeewat nurisemaan ja riitelemään Jumalaa ja hänen hallitustansa vastaan, ikään kuin hallitsisi hän wäärin y. m. Mutta heidän käykin oikein, salliesaan heidän hankkeensa ja ajatuksensa olla menestymättä ja tapahtua päin toisin; sillä he eiwät tahdo muistaa häntäkin tarwitsewansa, waan luulewat itsellänsä olewan tarpeeksi wiisautta, woimaa ja wahwuutta, ja siis Jumalankin täytywän antaa asian niin mennä, kuin he owat miettineet. Näin he kuluttawat elämänsä monilla, hyödyttömillä, turhilla hankeilla ja suruilla, mutta täytyy kuitenkin koke-muksesta usein oppia ja tunnustaa paljo toista.

27. Sentähden kutsutaan tämä kristittyin taidoski ja hyweeksi, joka heillä on kaikkein multien ihmisten suhteen maan päällä, niin että he tietäwät, kuhunka heidän tulee jättää ja laskea surunsa, muiden itseänsä sillä kiduttaessa ja waiwatesa ja kuitenkin wihdoin täytyessä sentähden epäillä. Tämä on wälttämättömästi seurauksena uskottomuudesta, jolla ei ole yhtään Jumalaa, ja joka tahtoo itse pitää murheen itsestänsä. Mutta usko käsittää tämän sanan, jonka p. Pietari tuo raamatusta: **hän pitää murheen sinusta, luottaa siihen ilolla, tekee ja kärsii kärsittäwänsä; sillä hän tietää itsensä**

sihen kutsutuksi, mutta murheen uskoo hän Jumalalle ja voittaa siis miehullisesti kaikki, mitkä häntä ahdistavat, taitaa huutaa Jumalaa avuksensa niinkuin Isää ja sanoa: minä teen miehelläni, mitä Jumala minun käsksee, mutta kuinka se menestyy, siitä annan hänen pitää huolta. Näinpä toki on hänen tekeminen, jos hän mieltii hyvin ja autuaallisesti liikkua kaikkein korkeimmissa asioissa, nimittäin vaarassa ja kuoleman hetkellä, kussa ei mitään murhe auta häntä näkemään eikä keffimään, kunne hän joutuu tahi kuinka hän menee, waan täytyy, siunät, aistimet ja ajatukset unnessa, kokonansa uskolla ja luottamuksella antautua ja heittäytyä Jumalan käsiin ja suruun ja suojaan, sanon: Jumala on antanut minun elää ilman omaa murhettani tähän hetkeen asti, ompa tähän lisäksi antanut minulle oman rakkaan Poikansa aarteeksi ja rakkaaksi pantiksi ijankaikkisesta elämästä; sentähden lähde nyt waan ilolla, rakas sieluni, sinulla on uskollinen Isä ja Wapahtaja, joka on ottanut sinun käsiinsä ja on hywin warjellewa sinun y. m.

28. Samate täytyy myös koko kristillisen seurakunnan tehdä kirkossa hengellisessä wirassansa ja hallituksessansa (josta p. Pietari tässä semminkin puhuu), jota ei yksikään ihminen eikä luontokappale woi omilla ajatuksillansa, wiisauksellansa ja woimillansa toimittaa ja woimassa pitää. Ja tässä kohden ei auta etsiä woimaa eikä waltaa ja turwaa maailmalta, johon saataisit luottaa ja uskaltaa, waan kokonansa ja warsin ainoastansa Jumalan apuun, jonka jumalallissella woimallansa täytyy ylläpitää seurakuntansa, niinkuin hän alusta saakka aina onkin sen ihmeellisesti maailmassa woimassa pitänyt suuresa heikkouudessa, lahkoin ja willi-oppisten matkaan jaattamisissa eripuraisuuksissa ja hirmuwaltain wainoissa. Hänen yksin omansa onkin sen hallitus, waikka hän kuitenkin on uskonut wiran ja palveluksen ihmisille, jotka hän siihen kutsuu ja joita hän siinä tahtoo käyttää, jakaassensa sanaa ja sakramenttia heidän suunsa ja kätensä kautta. Sentähden pitää myös jokaisen kristityn, eritenkin sen, joka on sellaisessa wirassa ja yhteydessä, ainoastansa sitä ajatteleman, kuinka hän siinä,

johon Jumala on hänen kutsunut ja asettanut, palvelisi Jumalaa uskollisesti ja tekisi mitä hänen käsketty on; mutta sen surun, kussa ja kuinka seurakunta pysyy ja on woimissa pidettävä perkelettä ja maailmaa vastaan, antakoon hän kokonansa Herran huomaan, joka on sen kokonansa toimeksensa ottanut ja siten wapahtanut meidän kaikesta murheesta, ollaksemme siitä marmat, kussa sen pitää seisoman ja pysymän. Sillä jos sen oleminen on riippuwa myös ihmisten neuwosta, woimasta ja tahdosta, olisi perkele pian kääntänyt sen woimallansa nurin ja maahan syhännyt.

29. Samate tulee itsekin kaikissa wi-roissa ja jäädyissä seurata tätä p. Pietarin neuwoa. Huhtinas harrastakoon siitä, kuinka hän suojelisi maansa ja kansansa, edistäisi Jumalan sanaa, säilyttäisi kurin ja rauhan, toimittaisi jokaiselle oikeuden, rankaisisi tottelemattomia y. m.; raatiherrat, wirkamiehet ja käsitynhaltijat neuwofoot ja auttakoot sen aikaansaamista; kirkkoherrat ja saarnaajat sanokoot rehellisesti ja ilman pelkoa Jumalan sanaa ja totuutta; jokainen porwari, alamainen y. m. toimittakoon työnsä ja tehtävänsä ja heittäköön kaikesta, mitä siinä siwussa tapahtua saattaa, Jumalan huomaan.

30. Mutta sitä ei tee maailma, waan jokainen ajattelee: mintähden kokiisin niin paljon waaraa, wastusta ja wihaa niškoilleni? Niin myös, mintähden pitää minulla suotta olemian waitwaa ja työtä? en minä kumminkaan saa sitä aikoin. Ja sellaisen pelwon ja murheen tähden hän taikka jättää hänelle uskotun wiran ja työn toimittamatta, taikka tekee sitä laiskaasti. Mutta sellaiset myös tietäköt, etteiwät he ole kristityitä eiwätkä taida palwella Jumalaa eikä hyödyttää hänen waltakuntaansa ja heille uskotuja wirkoja, ja, jolleiwät toisin tahdo tehdä, pitäisi heidän luopumanikin sellaisesta wirasta, jonka Jumala on heille uskonut; sillä istua wirassa ja siinä sallia itseäs ylistettävän ja kunnioitettawan ei ole tyllä. Me kaikki miehellämme kuulemme wirkoja ja säättyjä ylistettävän ja kiitettävän; mutta sekin tiedä, ettet ole wirassa, käydäkjes kauniissa waatteissa, istuakjes ylinnä ja kutsuttaakjes armolliseksi herraksi

ja esimieheksi, waan uskollisesti toimittaakses ja harjoittaakses Jumalan sinulle uskomaan wirtaa, ja sentähden hän sinua kunnioitti, katsomatta siinä toimesas kunniaa, voittoa, häpiää taikka wahinkoa.

31. Mutta tässä kohden on puutos kaikin paikoin, niin ettei tainwuta uskomaan ja luottamaan Jumalaan, että hän pitää murheen meistä. Hän on kuitenkin ilman sitä ottanut toimittaksensa mitä suurinta on, ja tähtyy tehdä, mitä ei yksikään ihminen maan päällä woi, ompa pitänyt meistä huolta jo ennen kuin olimme syntyneetkään. Ja wieläkin woişi hän itse toimittaa kaikki asiat itsensä kautta, tarwitsematta yhdenkään ihmisen apua; mutta hän tahtoo tehdä sen wälitappaleen kautta ja käyttää meitä sellaisiin jumalallisiin toimiin, joita on hallita, rangaista, opettaa, lohduttaa y. m. Semminfin siinä on maailma moittittawa, että se, koska en jotakin suurisaa asioisaa tehtävä Jumalan käskystä, tahtoo aina ennalta wiisaudellansa tutkia kaikki sattumat waarat ja tapaukset, niitä neuwoillansa poistaaksensa. Se harrastaa ihmisten apua, etsii ystäwyhttä ja tulea, kusta waan taitaa, tekee liittoja ja käyttää muita keinoja, joihin se luottaa, niin luullen itsensä kylläkin wahwaksi wastustajaansa vastaan, ja tahtoo siis itsensä kautta olla warma asiastansa. Ei se ole luottaa Jumalaan eikä tahtoa uskoa hänen huomaansa asiaa ja murheen pitoa meistä, waan se on tahtoa pitää asiaa pystyisää oman murheensa ja warowaisuutensa awulla. Ja niin maailma ei näe eikä usko, ettei se saa mitään toimeen surullansa ja työllänsä ja ettei yhdenkään ihmisellisen wiisauden wallasaa ole eikä taida ennalta nähdä, mitä tulewa on. Historian antaman kokemuksen pitäisi kuitenkin kyllä opettaman meitä, jos tahtoissimme katsahtaa taaksemme, kuinka pahasti ihmiswiisaus pettyy, koska se itsehensä luottaa, eikä käy ensinkään niin, kuin me ajattelimme, waan kaikki kääntyy toisapäin ja tapahtuu päin toisin, kuin ihminen ehkä oli luullut.

32. Tämän todistaa niin monta raamatun esimerkkiä Judan ja Israelin kuningaista, joita profetat usein ja ankaraasti nuhletimat esimiesestänsä turwaa

ja apua muikalaisilta kanjoilta ja kuninkailta, ja kielsiwät luottamasta ihmisten apuun, ja käskiwät tekemään Jumalan sanan ja käskyn jälkeen, hän kaitei kyllä suojelisi ja woiwasia pitäisi heitä. Mutta he eiwät tahtoneet kuulla, waan yhä soluiwat liittoja ja ystäwyhttä Egyptin, Syrian, Babelin ja Ushyriat kuningasten kanssa, kutsuen heitä täten wieraiksi, joten he sitte tuliwat, ryntäsiwät heidän maahanja, weiwät heidän wankeina pois, häwitetyhänsä kaikki. Tämä oli heidän palikanja haluttomuudestaanja totella Jumalan sanaa ja uskoa, että hän pitäisi murheen heistä ja tahtoisi suojella ja puolustaa heitä, jos häneen luottaisiwat ja olisiwat hänelle kuuliaisat.

33. Kaikkein wiisaimmat ja jaloimmat ihmiset, pakanoistakin, owat kokemuksestaanja wallitaneet, kuinka he koleillansa owat häpiällisesti pettynheet, joita kuitenkin owat parhaimman saantinsa mukaan tuumiskelleet. Wieläkään ei auta maailmalle sanoa, että se muitten, eipä omastakaan wahingostansa tulisi wiisaammaksi. Sentähden ei saarnatakkaan tätä muille, kuin niille harwoille, jotka owat kristityitä, joilla on Jumalan sana silmiänsä ja owat, nöhytettyinä, oppineet, etteiwät saa luottaa omaan wiisauteensa, ajatukseensa tahi ihmisten apuun tahi lohdutukseen ja owat nyt tulleet sellaisiksi ihmisiksi, jotka uskawat, että Jumala pitää heistä murheen, ja tekewät, minkä he tietäwät oikiaiksi ja welwollisuudeksensa, jallimatta waaran, wahingon, wastuksen häiritä itseänsä, joita maailma pelkää ja suree, waan uskawat kaiken sellaisen Jumalalle ja käywät miehullisesti hänen sanaansa luottaen perille jaakka.

34. Mitä olisin minä tehnyt (ottaakseni itteni esimerkiksi), jos minä, ensin rutwetesfani nuhtelevaan päästö- eli anewalheita ja sitte paawikunnan erehdysjiä, olisin kuullellut ja huomiwoni ottanut, mitä koko maailma kauheimasti kirjoitti minulle ja sanoi, minkä waaran wetäisin päälleni ja kuinka minun sentähden käwisi. Kuinka usein täytyi minun kuulla: jos minä kirjoittaisin niitä taikka näitä jaloja ihmisiä vastaan, mattaa saattaisin tyhymättömyhttä, joka tulisi minulle ja koko Saksan maalle liika raskaaksi. Mutta kuin en minä alkanut sitä itsestäni, waan wirtani tähden waadittuna (muu-

toin olisinkin mielemmiin ollut wait) ja, siihen johdatettuna, täytyi jatkaa sitä, olen minä uskonut asian Jumalan huomaan ja antanut hänen pitää murhetta sekä siitä, kuinka se päättyisi, ja siitä, kuinka minun sentähden kävisi. Ja siten olen, vastoin mitä sitä vastaan on pantu ja raitwottu, saattanut asian eteenmälle, kuin koskaan olisin tohtinut ajatellakkaan tahi toivoa.

35. Oi, kuinka paljon hyvää toimittaisi Jumala meidän kauttamme, jos saisimme ihmiset, semminkin suuret, wiisaat herrat ja ruhtinaat uskomaan, että on totta, mitä p. Pietari tässä sanoo, että Jumala pitää murheen meistä, etteivät he siis omassa wiisauksensa ja ajatussiisiansa etsiä ihmiswoimalla, awulla, ystäwyhdellä ja liitolla warustaa, wahwistaa ja walmistaa itseänsä toimittamaan ja pyöstyksi pitämään asiaansa. Nähdäänpähan kuitenkin kaiken sellaisen pettäwän ja pettäneen, eikä sillä enempää tehtäwän, kuin että Jumalan työ ainoastan estetään ja häiritään. Kuin ei tahdota luottaa häneen, ei taida häntään sentähden antaa onnea ja armoa, sellaiseen, joka on aljettu ja perustettu ihmiswiisauden ja luottamuksen pohjalle, niin että saadaan kuitenkin wihdointuta ja walittaa, mitä ei ennen ole tahdottu uskoa.

36. Joka nyt tahtoo olla kristitty, hän toki oppikoon uskomaan tätä ja harjoittamaan ja osoittamaan uskonsa ruumiillisissa ja hengellisissä asioissaan, tekemisessä ja kärsimisessä, elämässä ja kuolemassa, niin että hän jättää pois surun ja murheelliset ajatukset ja poistaa ne puolestansa pelkäämättä ja rohliasti, ei nurlkaan, niinkuin muutamat suotta luulewat taitawansa tehdä; sillä niin ei niitä saada pois heitettyiksi, missä ne istuivat sydämeessä; waan niin, että hän heittää sydämensä murheineensa Jumalan selkään, sillä hänellä on tarpeeksi wahwanista ja hartiat, woidaksensa ne hywin kantaa ja tähän lisäksi on hän käskenyt kaikki hänen päällensä heittämään. Sinä et myösk taida niin paljon panna ja heittää hänen päällensä, ettei hän paljoa mielemmiin sitä tahdo, ja lupaaakin sinulle tahdowanja kantaa kaikki murheet sinun puolestas ja kaikki, mikä sinua rasittaa.

37. Onhan tämä suloinen lupaus ja ihana, kultainen lause: **jos waan tahtoissimme uskoa sen.** Jos mahtawa keisari, kuningas ja herra maan päällä lupaisi meille sellaista ja waattisi, että kallissimme hänen pitää huolta kullasta ja hopeasta ja tämän elämän tarpeista, kuinka iloisesti ja murheettomasti luottaisi jokainen siihen? Nyt lupaapi tätä paljon jalompi Herra, joka on kaikkiwaltias ja totinen, jolla on walta ruumiin ja hengen yli, ja joka tahtoo ja taitaa antaa kaikki, mitä tarvitsemme ajallisesti ja ijankaikkisesti. Ja jos tämän uskoissimme, olisi meillä sinä puoli taitwasta, niin, täydellinen paratiisikin maan päällä. Sillä mikä on hiljaista, rauhallista sydäntä parempi ja jalompi, jonka saawuttamisesta kaikki ihmiset kilwoittelewat ja työtä tekewät. Samate olemme mekin tehneet ja sen saamiseksi sinne tänne juosheet, jota ei kuitenkaan mistään muualta löydetä, kuin Jumalan sanasta, joka käsktee meidän heittämään surumme ja murheemme Jumalan päälle ja siellä etsimään rauhaa ja lepoa niin, että heitämme hänen päällensä kaikki, kuin tahtoo meitä painaa ja rasittaa; sillä ei hän tahdo surua olemaan meidän sydämeestämme. Sepä ei myösk sinne kuuluffaan, waan perkele on sen sinne pannut.

38. Sentähden taitaa kristitty, jos kohta hänen täytyy kärsiä kaikellaisista estettä, kiusasta ja onnettomuutta, ilolla päästä läwitse ja sanoa: rakas Herra Jumala, sinä olet käskenyt minun niin uskomaan, opettamaan, hallitsemaan ja tekemään; sentähden tohdin luottaa nimees ja jättää sinun huomaas, mitä minua sentähden kohdanee y. m. Ja on siis ihminen, joka on kelwollinen kaikkiin toimiin ja taitaa paljon hyvää toimittaa ja tehdä; sillä hän on wapaa suuresta onnettomuudesta ja on laskenut raskaimman kiven Jumalan niskoille. Toinen sitä vastaan ei toimita mitään, waan ainoastansa täyttää sydämensä tuskalla ja tytymättömyhdellä, ei tule koskaan tehneeksi mitään hyvää työtä, ja tulee kelwottomaksi ihmiseksi tekemään ja kärsimään, pelkää jokaisesta penjasta tahi ei taida harmista taikka kärsimättömyhdestä mitään tehdä oikein. Niin maailma nyt tekee, ruhti-

naat, herrat, neuvokset, porvarit ja talonpojat tahtovat wain saada waltaa, kunniaa ja tawaraa, mutta ei kukaan tahdo tehdä mitään; jokainen pelkää, että saattaisi kohdata häntä se taikka tämä, waikka ei maailma koskaan ole tarwinnut wakaämpää hallitusta, kuin nyt, ja he juuri sitä warten owat siinä kauniisti seppeleitä, herroiksi ja ruhtinaiksi y. m. kutsutuina ja nauttiwat Jumalan tähden kunniaa, tarkoituksessa että myös toimittaisiwa ruhtinaallista wirtaansa ja hallitustansa. Sillä maailma tarwitsee hallitsemista, nuoriso kaswattamista, konnat kurruttamista. Mutta jos mieles tekee saada waan kunniaa, mutta et tahdo kuitenkaan astua likaan, kärsiä mielisarwautta, ja siinä oppia luottamaan Jumalaan ja hänen tähtensä tekemään kaikkea, et ole mahdollinenkaan saamaan armoa toimittamaan jotain hywää ja terveellistä ja täytyy sinun siis rangaitujukseksi, Jumalan wihasta olla kelwottomana tekemään mitään hywää.

III.

Walwomisesta.

Olkaat raittiit ja walwokaat; sillä teidän wihollisenne perkele käy ympäri niinkuin kiljuwa jalopeura ja etsii kenen hän nielis. Sitä te vastaan seisokaat, wahwat uskossa.

39. Apostoli on opettanut kahta lappalletta, joissa koko kristillisen elämän harjoitus pitää oleman, nimittäin kristillistä nöyryyttä, joka on Jumalan pelko, ja uskoa ja luottamusta Jumalaan. Tässä hän myös kehoittaa sotaan ja taisteluun, taitaaksemme säilyttää sellaisen harjoituksen. Sillä hän näyttää meille, että meillä on wihollinen ja wastustaja, joka pyytää ottaa meiltä aarteemme ja ryöstää meiltä onnemme ja autuutemme. Sentähden hän tahtoos sanoa: älkää sitä etsikö, kuinka täällä maan päällä kokiaille kiipeisitte tahti itse pitäisitte murheen itsestänne, waan miettikää, kuinka itseänne Jumalan edessä nöyryttäisitte ja häneen luottaisitte, ja olkoon surunanne se, että pysyisitte sellaisessa armossa, antamattanne riistää itseänne

siitä; sillä sitä pyytää perkele ja se on hän, joka waluttaa sellaisen kielletyn murheen ja siten kaiken tottelemattomuuden Jumalaa vastaan, temmataksensa teiltä sydämmeestä pois uskon ja Jumalan sanan. Älkää siis unohtako sitä ja sillä wälin etsikö muuta, tahti eläkö suruttomuudessa, maaten ja kuorsaten, ikään kuin ei teillä olisi yhtään waaraa enää; waan teidän tulee tietää, ettei teitä täällä ole pantu ruusutarhaan, waan ankaraan sotaan, jossa teidän täytyy ilmällä ympärillen, walppaina ja warustettuina seisoa wastarinnaassa. Sillä wihollisenne ja wastustajanne ei ole halpa ja mitätön, waan wahwa, wälewä ja lisäksi häily ja hiruinen. Ei hän tappele liwen ja puun kanssa, kullistaaksensa kallioita ja puita, waan hän tähtää teitä kristityitä. Ja hän ei uutu eikä wähy, waan hän käy, lepäämättä ja lakkaamatta, peräksänne, ei ainoastansa nähäksensä, mitä te teette, tahti ehkä tehdäksensä kiusaa ja wahinkoa, joka olisi woiwettava; waan hän pyytää niellä teitä kokonanne kaikkineenne.

40. Sillä kaikki hänen ajatuksensa ja aiwoituksensa tähtääwät ainoastansa murhata ja surmata ihmisiä hengellisesti ja ruumiillisesti, niinkuin hän alussa, koska ihminen oli luotu, wei ja heitti hänen kuolemaan. Sitä hän wieläkin ajaa hirweästi ja peljättävästi maailmassa, niissä, jotka eiwät usko Kristukseen, eikä lakkaa siitä viimeiseen päivään saakka. Siinä nähdään, kuinka hän metelöiwi lakkaamatta, julmasti raiwoo ja mellaastaa koko kristikuntaa vastaan Turkin ja muitten hirruwaltiasten ja jumalattomain ihmisten kautta, lukuun ottamatta sitä wiheliäisyyttä ja murhaa, kuin hän muutoin erittäin matkaan saattaa, sokaisten, waltaansa ottaen ja ajaen ihmisiä itseänsä wahingoittamaan, taikka muita ilman syytä murhaamaan ja muutoin pahain, häpiällisten lankeemusten kautta saattamaan heitä onnettomuuteen ja wiheliäisyyteen.

41. Ja lyhyesti, ei maailma ole muuta, kuin perkeleen murhahuola, hengellisessä ja maallisessa hallituksessa ja asioissa. Ja waikka Jumala, johonkin määrin ruumiillisista murhaa estääksensä ja hillitäksensä, on asettanut maalli-

fen estiwallan, isän ja äidin ja muun hallituksen, joitten myös tulee sellaisessa wirassa olla raittiita, walppaita ja ahleria (josta Jumalaakin kiittänemme ja rukouksemme häntä auttamaan sitä voimissa pitämään, sillä nuutoin ei kaiketi olisi rauhaa maan päällä, waan kaikin paikoin pelkkää murhaa), ei kuitenkaan hillitä niinkään perkeleen oikiaa, suurta murhaa, jota hän harjoittaa niissä, jotka owat ilman uskoa ja Jumalan sanaa.

42. Sentähden tarwitaan tässä toinen wastus ja turwa, ja toinen raittius ja walppaus pyhäksemme tältä murhaajalta wahingoittamatta ja nielästä. Siitä p. Pietari tässä puhuu piiskaisen kristilauman kansa ja sanoo: olette nyt Kristuksen weren ja kuoleman kautta päässeet perkeleen walheesta ja murhasta, eläwätki tehdyt ja taiwaalliseen menoon siirretyt, niinkuin rakkaat isännekin, Matami, Napeli y. m., jotka eiwät enää ole walheen ja murhan alaisina, waan eläwät Kristuksessa, waikka ruumis hetken aikaa makaa maassa, ja täytyy totuuden ja elämän heidän ruumiisjansa ja sielunsa tulla tähtetyksi. Mutta eläesjämme vielä maailmassa, olette vielä kaikellaisessa waarassa. Sillä ruumiin suhteen olette vielä murhaajan huoneessa ja majassa, sentähden täytyy teidän hywin katsoa eteenne, ettei hän jälleen tappaisi teitä ja kuollettaisi sieluja, jotka tässä kuolemaisessa ruumiissa asuwat. Se ei eninkään wahingoita teitä, että sielu on ollut turmeltu ja ruumis on vielä kuoleman alle annettu; sillä **minä elän**, sanoo Kristus, **ja te myös elätte**; ainoastansa että sentähden taistelette, totuudessa ja elämässä pyhäksemme. Siihen te olette pannut, eläesjämme täällä maan päällä, muutoin olisitte jo paratiisissa. Mutta ei ole perkele vielä viimeiseen päiwään saakka kokonansa syjätty kadotuksensa waiwaan, jolloin hän viimeinkin paiskataan ilmaan ja maan päältä helwetin sywyteen eikä enää taida liusata meitä, eikä enää ole mitään pilwi taikka peite olewa meidän ja Jumalan sekä enkeleim waiheella.

43. Taitaksemme nyt, sanoo hän vielä, säilyttää häneltä, Herran hänen murhastansa pelastettuina, aljetun elämäme, täytyy teidän

olla raittiit ja walwoa, ei yksin ruumiin puolesta, waan paljoa enää hengen ja sielun suhteen. Sillä waikka on totta, että kristityn, jonka tulee perkelettä wastustaa, täytyy myös ruumiillisesti olla raittiin; sillä ei täysinäinen siika ja juopporatti taida walwoa eikä ajatella, kuinka hän suojaisi itseänsä perkeleeltä; mutta kuitenkin täytyy kristityn paljoa enemmän waroa, ettei sielu läy uneliaaksi taikka juopuneeksi. Sillä niinkuin ruumiinkin, juopumuksen walloittamana, rasittaa sielua, niin on toisaalta ruumiinkin, kuska sielu on raittis ja walpas, kohtuullinen ja sowelias kuulemaan Jumalan sanaa. Mutta kuska ruumis makaa juopumuksessa, siellä täytyy sielun ensin olla juopporatti, joka ei pidä Jumalan sanasta ja rukouksesta mitään. Ja kuska se on sellaisessa suruttomuudessa juopunut ja uupunut, ei hyödytä se mitään, jos kohta ruumis tekee itsellensä pahaa karteusimunkkein ja erakoin ankaralla, kowalla paaastolla ja ruumiin surittamisella. Sentähden kieltää p. Pietari tässä pait ruumiillisista juopumista myös sielun juopumisen, jossa ihminen elää lihallisesa suruttomuudessa warsin mielettömästi ja huolettomasti, kuinka hän saisi ja kuinka hän pitäisi Jumalan sanan, ei huoli Jumalan wihasta eikä armosta ja kaadattaa itsensä täyteen wäärän opin makiaa myrkyä, jolla perkele lahkolaistensa kautta niin täyttää ihmiset, että he kokonansa kangiistuwat, kadottawat uskon ja oikian puhtaan ymmärryksen ja mielen, menewät sitte näin juopuneina ja purkawat muihin saastaansa.

44. Näimpä käypi, koska jumalallisissa asioissa ruwetaan olemaan taitawia ja wiisaita ihmisjärjen awulla, minkä p. Pietari somalla sanalla kutsuu doctas fabulas, **kawaliksi juttuiksi**, 2 Piet. 1: 16 sanoen: **emme pä me ole kawalia juttuja nondatelleet, teille tiettäwäiksi tehdesjämme meidän Herran Jesuksen Kristuksen woimaa ja tulemistä**. Sellaisia owat ne ihanat sanat ja saarnat, joilla on suuri wiisauden ja pyhyiden warjo ja telpaawat ihmiselle luonnollisesti hywin. Niinkuin, koska joku maallisesta wiisaudesta lähtein taikka myös lain opista, jota järki woi käsittää, tekee suuren ja jalon kaunekuwausten, miten mainio asia se

on, että ihminen elää funniallisesti ja siwiästi ja harjoittaa itsensä hywiissä töissä ja hyweissä, tarkoittaen sellaisella kuvauskella, että me sen kautta (emmekä yksin uskon kautta) tulemme wanhurskailksi Jumalan edessä, se on, pelasteutiksi synnistä ja kuolemasta. Taikka myös, koska toiset lahtokalaiset esiintyvät muhteilla sanoilla, joita ovat kuulleet meidän opistamme, sanoen: ulkonaiset asiat eivät auta sielua, Hengen on se tekeminen y. m., ja halwekšivat täten pyhää kastetta ja sakramenttia. Niin saarnasi Tuomas Myntserikin kapinallisine talonpoikineen ja kasteenkertojain lahto suurella loistolla maailman, semminkin herrain ja ruhtinasten häpiällisestä, pahaista elämästä, että ne oliwat jumalattomia ihmisiä ja hirmuwaltiaita, ja sillä ansaimmet Jumalan wihan ja rangastuksen y. m. Jonka tähden olisi lähdeittäwä luowuttamaan sellaisia wiralta ja tappamaan, ja laittamaan uusi hallitus, jossa olisi paljaita hurškaita ja pyhiä ihmisiä y. m. Tämän ja sellaiset kutsuu p. Pietari **kawaliksi jutuiksi**, joita suuri wiifaus ja taito kauniilla kiiholla ja muodolla ylistää ja kehuu, jotka maistuwat makalta ja sille hywin kelpaawat; niinkuin myös kaikki epäjumaluus, wäärä oppi on alusta tunkeunut maailmaan jalosen, oppineitten, wiifasten miesten maailmassa kelmimänä ja ihanimmasti kaunistamana.

45. Millinen mainio kiulto ja kohta on Kristuksen jumaluuden uskomista vastaan ollut tällä Arion ja hänen seuransa walheellisella esityksellä, että Kristus olisi korotettava kaikkein enfelein ja luotuin yli, että kaikki kunnia, herraus ja walta taiwaassa ja maan päällä kuulutti hänelle, ja että hän kaikkisja olisi Jumalan kaltainen, pait ettei hän olisi homousios, se on, yhtäläistä, eroittamatonta, jumalallista, ijankaikkista olentoa, sillä se muka olisi niin warsin yhtä, ettei sitä käy jakaa kenellekään. Siika paljon olisi sanoa, että ihminen olisi luonnollinen Jumala y. m. Sellaisella warjolla wiettelä hän niin suuret joukot kristityitä, että harwat piispoistakaan pyhyiwät puhtaassa opissa ja uskosja. Ja sittemmin pääsi tämä myrkky taitawisja miehissä Afriasja ja Kreikan maalla suureen waltaan, kunnes Mahomet Saraseneinsa ja Turkkilaisien kautta on surkiasti wietelht suurimman osan maailmaa.

46. Samoin on paawikin kaunistanut ja maallannut kauhistuksenja ja epäjumaluutensa mainiolla kiiholla, näyttääkšensä, millinen jalo ja kaunis asia

on sellainen soma ja hywin järjestetty jumalanpalvelus; niin myös, mitä hyödyllinen asia on kaunis, jäädhyllinen seurakunnan hallitus ja walta, että se, näethän, on muka niin taiten jaettu wirkain ja säätyin eroituksen mukaan, siten että piispat ovat alhaisen papiston esimiehiä ja näitten esimiehenä p. Pietarin istuin Romassa, jolla on walta, koska tarwe niin waatii, kokoonkutsua yhteisiä seurakuntalokouksia ja niitten kansja tuomita ja päättää yhteisiä asioita, jotka koskewat uskoa, ja joita sitte jolaisen tähtny noudattaa ja kuulla. Niin myös, kuinka suuri autuus ja lohdutus koko maailmalle se työ olisi, koska papit messusja jola päivä uudistawat ja Jumalan eteen kantawat sen uhrin, jonka Kristus ristisja uhrasi y. m. Tämä on makia wiina rustiankarwaisen, Babylonian porton kaltaisessa maljassa (Sln. 17: 2, 4), jolla hän on juowuttanut maanpiirin kuni-kaat ja kansat.

47. Kusja nyt perfele tapaa ihmisiä, jotka kääntäwät kormansa sellaisiin juttuihin, niitä hän sitte ajaa yhä edelleen ja kaataa niin tähteen, etteiwät näe eikä kuule mitään muuta, waan heidän asiansa yksin pitää oleman oikia. He eiwät kärsi neuwomista, joskin mitä sanot heille Jumalan sanasta, ja owat niin muodoin warsin mielettömiä, ilman kaikkea oikiaa ymmärrystä uskosja ja kaikkisja puhtaan opin kappaleisja, ja eläwät yhä edelleen synkkämietelisyhydessään uskon waan uneksimiinsa walheisin ilman katumusta ja parannusta, saamatta arnoa opettaa tahti tehdä jotain hywää, niinkuin kaikkein lahtoin esimerkki wahwistaa sen.

48. Sentähden waroittaa nyt p. Pietari meitä tässä olemaan raittiita ja walwomaan, semminkin hengen jälkeen ja kawahutamaan sellaista makiaa perfeleen myrkkyä ja kauniiksi koristettuja walheita ja juttuja; ja opettaa, kuinka meidän tulee sitä vastaan itsemme warustaa ja puolustaa.

49. **Sitä te wastaauksejokaat**, sanoo hän, **wahwat uskosja**. Oikia warustus ja wastus, joski meidän tulee olla raittiit ja walwoa, on, että olemme hywin perustetut Jumalan sanassa ja siinä kiintiästi riipumme, koska perfele pyytää tukistaa uskomme kawalilla jutuillassa, jotka owat alkuanja ihmijellisestä ymmärryksestä ja järjessä. Sillä järki on perfeleen morsian ja tahtoo aina olla taitawa ja wiifas jumalallisissa asioissa ja kuulee sen tähtyiwän kelmata

Jumalallekin, mitä hän oikiana ja hyvänä pitää. Mutta usko pitäyy ykfin Jumalan sanaan ja tietää, ettei Jumalan edessä maksaa mitään ihmisellinen wiisaus, kokiä taito, suuri waltta ja mitä lahjoja ja hyweitä ihmisellä olla saattaa, waan ainoastansa hänen armonsa ja synneistä päästö Kristuksessa. Sentähden hän tyllä saattaa syjätä ja maahan paiskata kaikki sellaiset kalliit puheet ja kawalat piteet.

50. Niinkuin, jos esimerkiksi maallinen haltiamies, keisari, kuningas, ruhtinas y. m. tahtoisiwat siitä Jumalan edessä kerskata ja lörypöttää näin: minun kruunui on Jumalan edessä kruunu; sillä minä olen tämän wallan ja herrauden saanut Jumalalta; sentähden täytyy hänen hyväksyä ja antaa itsellensä keltwata, mitä minä sanon, ja jokaisen täytyy oikiana pitää, mitä minä teen ja tahdon. Taikka, jos taitawa maallinen wiisas taikka lakimies tahtoisi myös sanoa pöyhkeillen näin: me olemme kokiästi oppineita, wiisaita maailman hallitsioita ja meillä on kiitettävät oikeudet ja asetukset, jalo ja kaunis oppi hyweistä töistä ja hyweestä, meitä pitää kuultaman ja ennen kaikkia annettaman meidän taitonme olla etewänä ja kelpaawana; joka sellaista osaa tahi tekee, hän on Jumalan filmisä muita paljoa kokiämpi. Ei, ystävänä, sanoo usko tässä. Minä tosin suon sinun kerskata siitä, niinkuin Jumalan säätämästä ja wahwistamasta, mutta ei se kelpaa edemmäksi, kuin tähän maalliseen, ruumiilliseen hallitukseen ja elämään. Maailman edessä olkoon se kruunu, kutsuttakoon oikeudeksi ja wiisaudefksi; mutta Jumalan edessä on sinun lasteminen kruunus maahan, antaminen woiimas ja waltas, oikeutes ja wiisantes mennä, sanoen: Jumala, ole minulle syntiselle armollinen! Järjellä on tosin se etu, että se on warustettu ja kaunistettu Jumalan sanalla, niin että Jumala on wahwistanut sen hallituksen maan päällä ja mielistyy siihen; mutta kuitenkin ehdolla, ettei se sentähden ryhtyisi Jumalan hallitukseen, tahi kerskaiisi ja pöyhkeilisi häntä vastaan, waan tietäisi, että se, mitä maan päällä kutsutaan taidoksi ja wiisaudefksi, kutsutaan Jumalan edessä tyhmyydefksi; mitä maailmasja ylistetään ja

kiitetään kauniina, kalliina, kunniana ja hyweenä, se on Jumalan edessä syntiä ja hänen wihansa alla; mitä maan päällä kutsutaan elämäksi, se on Jumalasta wähden pelkkää kuolemaa.

51. Jos nyt kaikki sellainen, niinkuin wahenemat, esiwalta ja muut säädtyt, jotka hän itse on asettanut ja sanallansa wahwistanut (waikka niissä on kristityitäkin), ei taida olla hänen edessänsä seiwowainen mitä tulewaan elämään tulee, paljoa wähemmin kelpaa hänelle, mitä ihminen omasta päästämänsä ja sydännes-tämänsä on miettinyt ja keksinyt. Jos tahdot olla taitawa ja wiisas, niin ole se niissä asioissa, joissa se sinulle on uskottu, perheessä, kunnassa, wirassa, se on, maallisisä, ruumiillisissä, ajallisissä asioissa; siinä hallinnet hywin; sinulla on jittenkin olewa liika wähdä kaikissa kirjoisissa, järjessä ja wiisaudefissa. Mutta jos rupeisit järjessä sellaistaikin esittämään Jumalalle kelpaawana, niin nähyköönkin se taitawalta ja wiisaalta esitykseltä; mutta Jumalasta nähdän owat ne (sanoo Pietari) wain paljaita juttuja ja walheita.

Niin esimerkiksi, jos munkki astuu esiin sanoen: joka pukeuu kaapuriin, se woipi wietää kauniin pyhää elämää, sillä hän on erinnyt maailmasta, taitaa heittää pois kaikki murheet ja mielipahat ja palwella Jumalaa esteettömästi somassa rauhasja ja lewossa. Se on warfin wiisaasti puhuttu, mutta itse asiaja on se wain joutawaa, tyhjää, hyödytöntä lörypötystä. Sen huomaat Jumalan sanasta, joka opettaa minua, että Jumala on kieltänyt esittämästä omaa jumalan-palwelusta; niin myös että Jumala tahtoo palweltaa yhteisessä elämässä ja säädysjä, eikä pakenemisella siitä. Sentähden ei taida sellainen munkki olla pyhä, jumalallista elämää.

52. Psalmi 119: 85 sanoo näin: narra-verunt mihi iniqui fabulationes: **ylpiät minulle kuoppia kaiwawat jutuillansa, jotka eiwät ole sinun lakis perään;** se on, he saarnaawat minulle koreita asioita ja esittävät niitä loistolla, langettaaksensa minua; mutta jos sitä oikein arwostelen, ei ole se sinun sauas ja käsitys wertainen, jotka owat (sanoo hän) jula totuus. Sillä walhe on aina kaunis ja kiiltäwä ja tahtoo käydä totuudesta, ja lisäksi on sillä se etu, että se taitaa kaunistella

itsensä Jumalan sanallakin ja ottaa sen avuksensa, wäännettyänsä sen omaan mieleensä. Sitä vastaan ei loista eikä kiillä totuus niin, sillä ei se oikase itseänsä järjen mukaan. Se esimerkiksi, että tavallinen kristitty muitten seurassa kuulee ewankeliumia, usko, nauttii sakramenttia, elää kotonansa waimonsa ja lastensa kanssa kristillisesti, ei loista niinkuin pyhän karteusmuunikin tai metsäwäijän ihanan jalo walhe, kussa hän, erikseen ihmistä, tahtoo muihin ihmisiin nähden olla pyhempi jumalanpalvelia, eikä kuitenkaan hyödytä ainoatakaan ihmistä, waan sallii muitten ihmisten saarnata, hallita ja otsansa hiesjä tehdä työtänsä.

53. Näissä asioissa pitää siis ennen kaikkea sitä katsottaman, että ihmisellä on Jumalan sana, jonka jälkeen kaikki opit ja ihmisten esiintuomat mielipiteet pitää tuomittaman ja tehtävän se erotus, että järjen wiisauts ja ymmärrys jääsi kauwas ja hywiin alhaalle tänne eikä lepäisi edemmäksi, waan minkä werran Jumala on määrännyt sitä hallitsemaan ja päättämään tämän ajallisen elämän asioita. Sillä jolla on usko, hän woipi pian nähdä, jos järki on Jumalan sanaa wajalla tai jos se taidollansa kiipee Jumalan sanaa ylemmäksi. Samate ymmärtää maallisisiakin asioissa warsin hywiin jokin siinä jäädyksiä, wirassa eli käsitöissä, jota hän osaa ja harjoittaa, jos toinenkin samaan työhön rupeewa sen oikein toimittaa walke ei; niinkuin jokainen perheen wanhin perheensä hywiin ymmärtää ja tietää, ettei hän saa kärkeä sitä, että palkolliset tekewät koirunta ja wääräyhtä, taikka että toinen, jolle ei se kuulu, tahtoo lähde hänen waimonsa tai tyttärensä tykö. Mutta näissä jumalallisissa asioissa taitaa järki niin kaunistella ja suoraa itseänsä, ettei kukaan huomaa sitä, pait joka on oikein uskolla käsittänyt Jumalan sanan.

54. Mutta ei järki taida luopua mielestään. Se tahtoo aina olla ja pitää oleman Jumalan sanaksikin taitawa ja wiisas, jonka suhteen ei hänelle ole mitään käsketty. Sen avulla matkaansaattaa perkele waan kaikkea wiheliäisyyttä, niinkuin hän alusta saakka wanhempainne kautta on sitä maailmaan tuonut.

M. Luther. Kirko-Pöytä.

Ja kuitenkin ei taida järki omassa piirissänsä ja hallitukseksansa kärkeä, että joku rohkenee päättämään niistä asioista taikka ajamaan niitä, joista hän on tietämätöin ja joita hän ei ole oppinut, tai myöskin että hän ryhtyy toimimaan asioita ja hallitusta, johon ei hänen sowa ja johon ei hänellä ole oikeutta.

55. Jos esimerkiksi suutari tahtoisi astua esiin kirkossa nuhtelemaan ihmisiä siitä, etteiwät kaikki käy hänen tekemisensä kengistä, ja wakuuttaisi ihmisiä tuon tarpeellisuudesta autuaaksi tullaksensa, sellainen laitetai wiskattaisiin kirkosta kenginensä kampsuineksa ja hänelle sanottaisiin: pysy kengines lestinessä kotona työhuoneessas, mitä sen tulee sieluin hallitukseen? Mutta jos laholainen tallostansa höpisee: olen hurstas, pyhä mies, olen saanut erinomaisen Hengen walistuksen, sentähden ei saa uskoa, mitä muut kuolleen puustawin mukaan sanowat, että sama persona taitaisi olla Jumala ja ihminen, tai neitsy olla äiti, tai ihminen weden ja juullisen sanan kautta tulee puhtaaksi synneistä y. m.; sellaista vastaan ei osaa kukaan sanoa ja järki saa woiwon, jos se waan kantaa hengen, pyhän elämän y. m. kerkäusta ja nimeä, jollei Jumalan sana ja usko ole puhtaana.

Katso, minkä wahingon Turkki on tehnyt ja wieläkin tekee Mahomettin ja kanssa, ainoastansa sillä kerkäuskilla ja nimellä, että hän palwelee ainoata Jumalaa. Ja sanoesjaan yffin itsellensä olewan oikean Jumalan, sanoo hän seuroineksa yffin olewan Jumalan kansaa maan päällä ja sotimaan ja tappelowan hänen kunniaksensa kristityitä vastaan. Tätä hän teroittaa niin woiwakkaisesti sentähden, että hän on niin onnellinen ja woiwakkas, että moni hänen maallensa tullut kristittykin on uskostansa luopunut ja kääntynyt turkkilaiseksi, kuin toisaalta ei heistä kukaan ole kääntynyt kristityksi.

56. Siis, muuta neuwoa ei ole täällä perkelettä wastustamaan ja pysymään häneltä nielenättömänä, kuin wahwa usko (sanoo p. Pietari), se on, sellainen syhdän, joka lujasti riippuu kiinni Jumalan sanasta, sen käsittää kokonaisuudeksensa ja totena pitää. Sillä uskoa ei taida olla eikä seisoa ilman Jumalan sanaa, eikä taidakaan muuta kuulla ja käsittää. Sentähden on se kauwas eroitettawa ja kaikkea järkeä ja wiisautta ylemmäksi asetettawa, war-

sinpa niin, että järki pidetään ihan mitättömänä, jopa kuolleenakin, Jumalan hallitusta koskevissa asioissa, kuinka mentäisiin syntiä ja ijanlaidista kuolemaa karhuun, tullen sen ainoastansa waieta ja antaa yksin Jumalan sanalle se kunnia, että se on totuus; niinkuin p. Paawali 2 Kor. 10: 5 sanoo ewankeliumin saarnawirasta: **me wangiksi otamme kaiken järjen Kristuksen kuuliaisuuden alle y. m.** Sillä jos järki on minua opettava näistä asioista, mihinkä sitte uskoa tarwitsemme? Ja mihien kohta heitä sifsenjä ewankeliumia sekä koko raamattua? **Me kristityt, sanoo p. Paawali 1 Kor. 1: 20, 21, saarnaamme jotakin toista ja korkeempaa, kuin järki ymmärtää, koska maailman wiisaus on sula hulluus.** Jos järki opettaisi, että Kristuksen äiti on neitsy, olisi enkeli Gabriel tyllä saanut pysyä taiwaassa ja olla siitä puhumatta. **Teidän uskonne (sanoo p. Paawali taas 1 Kor. 2: 5) ei ole ihmisten wiisauksessa, mutta Jumalan woimassa.** Nepä juuri owatkin perfeleen oikiat juonet ja temput, joiden awulla hän etsii niellä, että hän järjestä esittää jotakin wastoin Jumalan sanaa.

57. Tämä on nyt p. Pietarin waroitus koko kristifunnalle, semminkin myös saarnaajille, kuinka heidän tulee karttaa perfeleen petosta ja kawaluutta, jolla hän pyhää heitä. Hän asettaa nämät molemmat kohdat eteemme: ensiksi, että oppisimme tuntemaan wihollisen ja tietäisimme, mitä hänellä on mielessä ja mitä hän aikoo tehdä, ja sitte, kuinka meidän tulee olla warustettuina, wastustaaksemme häntä ja suojellaaksemme itseämme häneltä, häntä vastaan kestääksemme ja woittaaksemme hänen. Hän on, sanoo p. Pietari, hirmuinen ja woimallinen wihollinen, joka onkin maailman jumala, jolla kaikkein ihmisten suhteen on suuri wiisaus sekä kawaluus. Hän osaa sokaista ja esyhtää järkeä, niin että se helposti usko ja noudattaa häntä.

58. Lisäksi on hän häijy ja kiukkuinen wihollinen teille, joutien elämänä on Kristus; sitä ei hän jaksu kärsiä, sentähden hän pyhää ja etsii waan sitä, kuinka hän taas riisuisi sen teistä. **Älkäätkä suinkaan luulko hänen olewan**

laukana teistä tahi taampaa ahdistelewan teitä; waan hän on sioittunut teitä mitä lähimmäksi ja piirittänyt teidän joka taholta, ompa ottanut tyhšiansä omalla alallanne, se on, lihaanne ja wereenne, kussa hän wartiota pitää, koska hän hyökkäisi kimppuunne ja käsittäisi teidän äkkiä warustamattomina. Ja jollei hän saa teitä langetetuksi tällä tapaa, koettaa hän toista keinoa, milloin wäärällä luottamuksella, milloin epäilyksellä, milloin wihalla, kärsimättömyydellä, ahneudella, pahalla himolla y. m., aina niinkuin hän aikansa katsoo ja näkee teidän heikkoja olewan. **Älä suinkaan pidä hänen peliänsä leikintekona; waan hän on julmistuneempi ja nälkäisempi, kuin nälkäinen ja kiukkuinen jalopeura, halaten ei waan haawoittaa taikka pistää sinua, waan kokonansa kaikkineensa niellä sinun niin, ettei sinusta jäisi jäljelle mitään, ei sielun eikä ruumiin puolesta.**

59. Joka nyt tahtoo wastustaa sellaista wihollista, hänen täytyy olla warustettuna toisilla warustuksilla ja aseilla, kuin mitä ihmiswiisaus, ymmärrys, tahi woima ja wälewyyš on; ja sellainen ase, sanoo p. Pietari, on yksin usko, joka käsittää Jumalan sanan ja jolla se on puolellansa. Ja siitä lujasti kiinni pitäwästä ei woita saatana mitään; sillä se on Jumalan totuus ja woima, jonka edessä hän ei taida walheellansa ja murhallansa olla pysywäinen, waan täntyy sitä wälttää ja paeta. Sentähden p. Paawalikin Ef. 6: 16 käskee perfeleen kawalia päällekartauksia vastaan tarttumaan **uskon kilpeen, jolla te, sanoo hän, woitte sammuttaa kaikki hänen myrkylliset, tuliset nuolensa, joita owat semminkin ne, jotka hän ampuu sydämmeen ihmiselisen järjen kauniskiiltoisten, wiehättäwäin ajatusten kautta, koska hän muuttuu walkeuden enkeliksi, häiritäksensä oikiaa mieltä ja uskoa ja ohjataksensa wäärään luuloon ja taifaukseen, niin myös epäilykseen, epä-uskoon, wihaan ja kiukkuun Jumalaa kohtaan. Samate muisfakin kiisauksissa ja taisteluisissa, jotka koskewat tätä elämää, waatien ihmisistä syntiin ja tottelemattomuuteen Jumalan käskyhille, ahneuteen, koron tiskomiseen, wihaan, kostoön, haureuteen ja muihin pahai-**

sin. Mäisjään käyttää hän sitä kavaluutta, että hän ensin repii pois Jumalan sanan sydämmestä, sokaisee järjen kauniilla, wihättäwillä ajatuksilla: eihän se niin pahaa liene, ei Jumala siitä niin ankarasti sinulle wihastu; hän woi olla kärsiwäinen sinun kanssas; pidät-hän sinäkin ewankeliumin rakkaana y. m. Ja näin rewäisten sinun (pois sanasta) syököse hän sinun Jumalan hirmuisen wihan ja kadotuksen alle.

60. Restääköse tätä vastaan on ainoa apu ja neuwo sotia Jumalan sanan kautta wahwalla uskolla sellaisia mielikuwituksia ja ylllytyksiä vastaan, niin muodoin, että miis-toos johdatat sekä entisen wahinkos että nyt saadun armos, kuinka, nimittäin, sinä ennen olit Jumalan wihassa, ollessas ilman jumalan-peltoa ja uskoa perkeleen omana, kaiken hänen tahtonsa jälkeen, ja sinun olisi tähtynyt huffua, jollei Jumala pohjattomasta hywydestänsä olisi sinulle antanut syntiäs anteeksi ja lahjoittanut armoansa, ollakses nyt warowainen, ettes taas kadottaisi sellaista aarretta. Ilman sitä on hän luvannut antaa sinulle pyhän Hengenkin, joka sinua auttaa woittamaan, niin ettet joudu allepäin, jos uskossa pysyt. Myös käsksee hän sinua, heikkoutta tunteisias ja hätää kärsisias, häntä awuksi huutamaan ja rukoilemaan, warmana siitä, että hän sinua on kuulewa, niin kuin hän sanoo: **mitä ikänä te anotte Jhaltä minun nimeeni, niin hän antaa teille, Joh. 16: 23. Miin myös 15: 7, jos minun sanani pysywät teissä, mitä ikänä te tahdotte, niin anokaat ja te saatte y. m.**

61. Sillä täten tahtoo p. Pietari tehdä kristityt urhollisiksi ja rohkeiksi perkeleen kiusauksia wastustamaan ja itsensä suojelemaan, etteiwät he sentähden peljästyisi ja wapisisi häntä, jos hän heitä joko maailman ja oman lihansa kautta taikka oman ylllytyksensä kautta kowasti ahdistaa, ikänä kuin olisi hän heitä wälwämpi ja täytyisi sentähden antautua hänelle wangiksi; waan päin wastoin tulee meidän ottaa miehen sydän ja miehuullisesti sotia uskomme kautta, ja tietää, että meillä, jos wain siinä lujina pysymme, on se wälwäyhemme ja etumme, ettei hän

juinkaan meitä woita, waan että tulemme hänen woittajiksensa.

62. Sillä siihen onkin Jumala meitä kutsunut, ja sellaiseen tilaan me asetetaan, tullessamme kristityiksi, että luopuisimme perkeleestä ja sotisimme häntä vastaan ja näin pitäisimme wastoin häntä Jumalan nimen, sanan ja waltakunnan. Miin on Kristus, pääimme, jo itsesänsä meidän hywäksimme woittanut ja häwittänyt perkeleen ja hänen waltansa. Hän ilman sitä antaa meille myös uskon ja pyhän Hengen, jonka awulla mekin taidamme täydellisesti kufistaa saatanan jälle jääneen pahuuden, kiukun ja woiman, jolla hän koettelee meitä. Tätä, sanon minä, muistatsoon kristitty ja oppikoon niin tawoin tuntemaan uskon wälwäyhtä ja woimaa, seuraamatta kiusausta ja ylllytystä, perkeleelle ja maailmalle mieliksi ja itsellensä ijanakkisiksi wahingoksi, itsestänsä halwan ajallisen tawaran, huwin tahi kunnian tähden poistamatta Jumalan armoa ja pyhää Hentä ja saattamatta itseänsä taas ijanakkisen wihan ja kadotuksen alle.

IV.

Nistin yhteydestä.

Tieten että ne waiwat tapahtuwat teidän weljillennekin maailmassa.

63. Tämäkin on aiwan kallis lohdutuslause, jota pyhä Henki lauski ei ainoastansa ilmoittanut Pietarille, waan jota hänkin itse on kokenut ja tuntenut: esimerkiksi koska hän ylimäisen papin salissa kolmasti oli kieltänyt Herransa ja kohta sen jälkeen waiwui sellaiseen ahdistukseen ja epäilykseen, että hän olisi seurannut pettäjää Judasta, jollei Kristus olisi kääntänyt silmiänsä häneen päin; jonka tähden Kristuskin, kohta noustuaansa ylös, käsksee ensimmäiseksi ilmoittamaan sitä hänelle jo sentähden myös jo ennalta itse Luukk. 22: 32 sanoo hänelle: Pietari, minä rukoilin sinun edestäs, ettei sinun uskos puuttuman pidä. Ja kuin siinä kerran palajat, niin wahwista weljiäs.

64. Sitä hän uskollisesti toimittaakin tällä lauseella. Teillä on maailmassa, hän sanoo,

paljon ja raskeasti kärsittävänsä sekä hengellississä että ruumiillisissa kiusauksissa syntiin ensimmäistä ja toista taulua vastaan, siten että perkele väijyy teitä walheellansa ja murhallansa. Se tekee heikoille kristityille lihaan ja wereen nähden ylöns määrin pahaa, että heidän pitää aina antaman perkeleen repiä ja waiwata itseänsä; ja jokaisista painaa hänen kärsimisensä niin kowin, ettei hän luule kenenkään kärsiwän yhtä raskeasti, kuin itsensä, jemminkin korkeissa hengellississä kiusauksissa, joilla ahdistetaan erittäin niitä, joilla muitten suhteen on korkeita erinomaisia lahjoja ja joitten tulee hallita muita. Useinhan p. Paawali walittaa korkeita kiusauksiansa, joita ei yhteinen kansa ymmärrä, eikä taida kärsiäkään niitä. Ja tässä Jumala pitää sen määrän, että hän jokaisen hartioille laskee hänelle sopiwan, hänen woimansa mukaan sitä kantamaan sowitzetun ristin. Mutta nämät kärsimiset owat sellaisia, että niiden alle täytyy suurten, wäewäin henkeinkin näänthä ja kiihtua, jollei Jumala lahjoittaisi heille lohdutustakin; sillä ne pinnistävät sydäntä ruumiissa ja kuluttawat ytimen ja luut, niinkuin psalmeissa usein kujerrellaan.

65. Sellaisia ahdistuksia owat muutamat luostariwäestökkin ja wälisiä muuttikin hurstakat, arat omattumnot tokeneet ja harvaimmet, kuinka raskeitä ne owat kantaa, jemminkin paawinuden sokerudessa ja pimeydessä, kussa oikean lohdutuksen saaminen oli niukka. Mutta olipa muutamia kofemattomiaakin ja uhtarohkeita henkilöitä, jotka sellaisia näkiwät eiwäitä ymmärtäneet ja kuitenkin myös tahtoivat tietää paljon juurista kiusauksista, mutta jotka, koleisjansa niitä, eiwät woineetkaan kantaa. Sanotaan erään, joka kuuli muitten tuskallisesti walittawan kiusauksiansa, rukoukseen Jumalaa huomaa hänenkin kokea samallaista, jonka johdosta Jumala oli jallinut lihan himon kiusata häntä. Mutta ollen woimaton sitä kantamaan hän taas rukouksi Jumalaa antamaan häuälle toista kiusausta, nimittäin weljensä, jonka hän piti halwempana; mutta saatuaan sen, pyysi hän paljoa hartaammin Jumalaa jälleen antamaan hänelle edellisen kiusauksen.

66. Sellaisissa kiusauksissa lohduttaa nyt p. Pietari kärsiwäitä kristityitä muistuttamalla, etteiwät he ole ainoita eikä ensimmäisiä, joita niin ahdistetaan, ikäänkuin se olisi ihmeellinen, eriskunnainen, tuskin kuultu risti ja kärsiminen, jonka he tuntewat ja luultensa yksinänsä

kantawat; waan tietäkööt heidän weljiensä, kristittyin, kaikkina aikoina ja kaikkialla hajallansa, tähtymän myös maailmassa ollesjansa sellaista kärsiä perkeleestä ja hänen joukoltansa. Sillä se lieiwittää ja lohduttaa aiwan paljon, koska kärsiwä näkee ja tietää kärsiwänsä ei yksin, waan joukon seurassa.

67. Tosin on ulkonaisissa perkeleen ja maailman saattamisissa kiusauksissa, joista tawallisten kristittyin on kylliksi kantamista, helppo ryhtyä tähän lohdutukseen, nähdesämme ja kuullessamme muittenkin samallaista kärsiwän. Mutta koska perkele ahdistaa ainoastansa sinua myrkyllisillä nuolillansa, esimerkiksi epäilemään, ainoana hyljättynä, Jumalan armosta, taikka myös kauheilla Jumalaa pilkkaawilla ajatuksilla, wihaamaan Jumalaa, tuomitsemaan ja sadattelemaan hänen hallitustansa p. m. ja niillä kibuttaa ja ahdistaa sydäntäs siihen määrään, ettes luule yhtään ihmistä maan päällä koskaan kauheemmin kiusatuksi; silloinpa on tarpeen tyrkyttää tätä lohdutusta, jolla p. Pietari tässä lohduttaa sinua ja kaikkia kristityitä ja sanoo: älköön teitä, rakkaani, hämmästyttäkö taikka alakuloisiksi tehdä perkele ja kärsimisenne; sillä epäilemättä tietäkäätkä kärsiwänne, ei yksinänne. Teitä ei saata hän ahdistaa niin häpiällisesti, ettei hän tehnyt ja wieläkään tee muillekin samoin. Sillä ei hän tarfoita eikä etsi sinua yksin, waan koko kristikuntaa; ja kuitenkin tarfoittaa hän aina, repiä heiltä heidän kärsimisensä Jumalan sanan ja uskon pois sydämestä ja ryöstää heiltä heidän lohdutuksensa Kristuksessa ja kuwata Jumalaa heidän silmäinsä eteen ainoasti mitä kauheimmaksi ja wihamielisimmäksi, ettei sydämellä olisi yhtään hywää ajatusta hänestä. Ja hän osaa tehdä sen, ei ainoasti korkeilla, hengellisillä, sywämielisillä ajatuksilla, waan törkeälläkin, ulkonaisella sijään antamisella, jota ihmisen itse täytyy häwetä ja kauhistua. Olen nähnyt neitosen ja kuullut hänen walittawan sellaista kiusausta. Kirkossa seisossaan ja nähdesjensä sakramenttia nostettawan, oli hänestä nousut tällaisia ajatuksia: näetkö, mitä suurta konnaa pappi nostaa; josta hän niin äkkiä hämmästy, että hän waiwui maahan. Sellainen

hämmästyks ja tusta tulee siitä, että ei ihminen luule eikä ajattele kenenkään muun ihmisen olevan sellaisissa kauheissa kiusauksissa, kuin itsensä, ja ainoastansa hänen kiusauksensa olevan erinomaisten, kummallisen ja tavattoman.

68. Waikka on totta, että toisen ihmisen kiusaus taitaa lähteä toisista tapauksista ja olosuhteista ja toisella muotoa toisen suhteen ja siitä syystä näyttää hänen kärsimisenä kowaksi ja toisellaisiksi, kuin muitten; on kuitenkin koko kristikunnan kärsiminen ja kiusaus siinä yhdeläinen ja yhtäläinen, että perfele pyytää ajaa heitä kaikkia pois jumalanpelvosta ja uskalluksesta jumalanhalveksimiseen, uskottomuuteen, wihaan ja pilkkaan Jumalaa vastaan. Sentähden onkin apostoleilla tapana kutsua kristittyin kärsimistä osallisuudeksi kärsimisestä ja murheesta ja jowittawat kaikki kärsimisenä Kristuksen, Herramme, Päämme ja edelläkäwiämme, kärsimiseen, niinkuin p. Pietari (1 Ep. 1: 11) sanoo: **Kristuksen Henki, joka profeettaisja oli, oli jo ennen todistanut niistä waiwoista, kuin Kristuksessa owat, ja siitä kunniaista, kuin niiden jälkeen tapahtuwa oli. Ja Kol. 1: 24 sanoo p. Paawali täyttävänsä Kristuksen kärsimiset lihassa.**

69. Jos tahdomme puhua erittäin raskaista kärsimisistä, niin warmaankaan ei osaa yksikään ihmisshdän mieltä eikä lausua, kuinka suuri ja raskas ensimmäisten wanhempainme Atamin ja Ewan tusta ja sydämen kipu on ollut heidän onnettomasta lankeemuksestaan. Ja mitä surkeutta on sittemmin Atamin tähtynyt yhdeksän sadan wuotisen elämänsä kuluella nähdä esikoisensa Kainisja sekä hänen lapsisjansa? Sellaista ei ole koskaan yksikään ihminen tuntenut, nimittäin että he molemmat suriwat Apelin kuoleman jälkeen lähes sata ajastaitaa, awiollisesti tulematta yhteen, kunnes he sittiwät kolmannen pojan. Täten owat heille warmaan nämät yhdeksän sataa wuotta olleet murheellinen ja wiheliäinen aika. Tämän isämme kansja saatanme puhella viimeisenä päivänä tästä korfiaasta, yksityisestä kärsimisestä, josta emme vielä tiedä mitään; ja kai silloin mielellämme tunnustamme, että hän siinä on mestarimme

ja isämme, mutta että me olemme olleet ainoastansa halpoja koululapsia. Sillä häntä kohtasi kiusaus warmaan raskaimmasti ja waarallimmasti, kuin ei hänellä ollut yhtään esimerkkiä sellaisesta kärsimisestä, jolla hän olisi taitanut lohduuttaa itseänsä.

70. Samate, jos osaisit oikein mieltä, mitä muut suuret pyhät patriarkat, profeetat, apostolit, semminkin p. Paawali ja p. Pietari y. m., ja sitte kaikki rakkaat martyhyrit ja pyhät owat kärsineet, tähtyisi sinun itse kaiketi tunnustaa, että kaikki sinun kiusaukses ja kärsimises näitten suhteen on ihan mitätöin. Mutta suurempi ja forsiampi näitä kaikkia on Herran Kristuksen kiusaus ja kärsiminen ollut. Puhki hänen sydämensä tunkeusiwat perfeleen oikein tuliset nuolet ja teräwät pistot, joista hänen tuskasjansa pufertui hänen ruumiistanja runsas, werinen hiki. Hän on kärsimisellensä päässyt niin etäälle meistä, että me kaikella kärsimisellämme ainoasti seuraamme hänen askeliansa.

71. Opi siis nyt hywin käsittämään tämä p. Pietarin lause, etees luule yksinäis kärsiwäs sellaisia raskaita, kauheita perfeleen kiusauksia ja puskemisja, waan että weljes, ei ainoastansa kuolleet (jotka myös owat etees asettaneet kauriin esimerkin), waan nekin, jotka maailmassa kanssas eläwät, owat kärsineet ja kärsiwät sellaista peljätystä ja hätää; sillä heillä on sama Kristuksen ja koko kristikunnan wihollinen. Sentähden ilolla kerskammet ja sanonet: Jumala olkoon ylistetty, en kärsi yksinäni, waan minun kansjani rakkaan kristikunnan koko ihana joukko maan päällä, rakkaat weljeni ja sisareni aina viimeiseen päivään saakka. Ja tässä lohduuttaa ja wahwistaa minua p. Pietari, niinkuin Kristus hänen kästi, joka itsekkin oli hywin kokenut ja tuntenut sellaista kärsimisistä ja warmaankin paljoa korkeemmassa määrässä, kuin minä ja muut.

72. Olen minäkin kiusauksisjani wälistä ajatellut tahtowani riidellä p. Pietarin ja Paawalin kansja, josko he olisiwat taitaneet tulla kowemmin kiusatuiksi, kuin minä. Sillä perfele tekee sen, jollei hän muutoin saa enempää aikaan, että hän ajaa ihmistä katselemaan

ainoastansa omaa kärsimistänsä ja hätäänsä ja painaa häntä tällaisilla ajatuksilla: ei Jumala ole hyljännyt ainoatakaan ihmistä niin tahti painanut häntä niin syvään ahdistukseen ja hätään. Sellaisella väitöksellä on hän usein wäsyttänyt minuaakin niin, etten ole osannut päästää ainoatakaan hänen solmuansa ja on minun juoraan tähtynyt kästeä hän tyköni Kristukselle, jota kyllä voi antaa hänelle telemistä. Ja jollei Kristus ole tyköämme, on hän meitä paljon wäkewämpi ja woimallisempi, joten meidän on mahdolloin saada häntä wästytyksessään waikenemaan. Hän on pian kumonnut minun taitoni ja hönnyt minun omalla miekallani.

73. Voi, kuinka hurjia ja wiheliäisiä ihmisiä owat kuitenkin kaikki lahtolaiset ja suruttomat henget, jotka owat tästä taistelusta ihan tietämättömiä. Se käywät uupuneina omiin miettimiinsä ja uneksiiniinsa ajatuksiin, joista omasta mielestänsä owat niin warmoja, juuri kuin eiwät koskaan taitaisi pettyä. Muutamat heistä röykkiästi ja pelkäämättä pilkkaawat, ettei itse Jumalakaan ole heiltä sitä ottawa pois; ja perkele myös wahwistaa heitä siinä taitawasti ja miellyttää heitä siihen ja paaduttaa heitä sitä enemmän. Mutta tämä juuri onkin tuntomerkki, josta nähdään, etteiwät vielä tunne perfelettä ja että hän on jo sokaisnut ja wanginnut heidän, joten hän taitaa kufistaa heidän, koska hän waan tahtoo.

74. Sillä oikeat kristityt eiwät ole niin suruttomia ja röykkeitä, koska heitä oikein kowin ahdistetaan, waan waiwaawat itsensä raskaassa filwoitukseksa ja ahdistukseksa niin, ettei perkele riistäisi heiltä heidän miekkaansa. Tiedän itseni tohtoriksi oppineeni ja olen kans puolestani kokenut, mitä perkele saa aikoin; mutta se käytyy minun, jokapäiväisten kokemusteni nojalla, todistaa, että hän kyllä taitaa paistata minun maahan, jollen ole hywin warustettu uskossa ja jollei Kristus ole sydämmessäni. Tuomas Wynsteri oli omasta mielestänsä kylläksi wahwa ja wancka sanomaan: en huoli katsoa Kristukseen, jollei hän itse tahtoisi puhutella minua; mutta viimeiseltä, koska perkele rupefi häntä

hätyyttämään, nähtiin, mitä hänen kerkumisensa ja kehumisensa oli ollut. Ei mar, nepä eiwät sitä toimita, jotka niin uhan kerskaawat, huomaamatta, että hän jo aikaa sitte on seitsemästi niellyt heidän ja että he istuwat kiinni hänen kidaassansa. Surutoin oli wääräoppinen Ariuskin ja hywinin ylpeä hurskaita piispoja ja kristityitä kohtaan, tulipa wain uppiniiskaisemmatfi oman piispansa nuhteesta hänen harhoppinsa tähden ja waroitettuna luopumaan siitä, walitti hän lisäfi kärsiwänsä suurta wainoa. Hänen ainoa kärsimisensä oli, ettei hymäksytty hänen kauhiaa pilkkaansa. Samalla tapaa tahtowat aina kaikki lahtolaiset ja kaikki pilkkaajat, jopa julkiyet murhaajatkin ja hirmuwaltiaat pidettä marttyreina, jollei hymäksyttä ja sallita heidän rajuta Jumalan sanaa ja hurskaita ihmisiä vastaan. Niin peräti wakaita ja wisjejä owat asiastansa, etteiwät he pelkää Jumalaa ja että he pitäwät perkeleen kuolleena wapsiafena, kunnes hän viimein ryhtyy heihin ja kufistaa filmänräpähjesjä.

75. Mutta furjat, kiusatut kristityt kappaatwat oikein sydämmestänsä lohduttamista ja wahwistamista Jumalan sanan kautta; sillä heidän tähtyy tuskallisesti taistella siitä, että he korkeissa kiusauksissansa melkein kadottawat Jumalan, Kristuksen, uskon ja Isä meidän. Sentähden tarwitaan tässä p. Pietarille uskotua wirkaa ja työtä wahwistamaan weljiänsä, mitä hänkin kiusauksissansa tarwitfi ja jota Kristus edeltäpäin lohdutti, wakuuttaen rukoileensa, ettei hänen uskonsa ihan kokonansa sammuisi ja puuttuisi. Se oli kuitenkin hänen kieltämistänsä hamaan kolmanteen päiwään saakka melkein sammunut ja jäljellä oli siitä tuskin mitä pienin kipunainen.

76. Uskollisena apostolina lohduttaa hän nyt sentähden niitä, jotka owat yhtäaifessä waiwuwan ja sammuwun uskon horjumisessa ja hämmästyksessä ja korkeissa hädissä, ja sanoo tällä kaikille kärsiwille ja lohdutusta puuttuwille: rakas weljeni, älä ajattele olewas yfsinäsellessä hädässä ja kiusauksessa, ompa vielä monta weljeäs, jotka kärsiwät yhtä raskaasti; yhtä raskaasti olen minäkin kärsinyt, milten

raskaammin, olenpa ollut yhtä heikkokin, milliseksi joskus suinkin taidat tulla. Josles tätä usko, katso kuinka minun kävi ylimäisen papin, Raikaan, huoneessa, koska luulin rohkenemani mennä Kristuksen seurassa wankenteen ja kuolemaan; mutta kohta, koska piika ryhtyi minuun sanalla, lankein, kielsin wannotulla walalla rakkaan Herrani kauheimmalla tavalla. Ja tässä häädässä makasin kokonaiosta kolme päivää, puuttuen sellaista, joka lohdutti taikka joka olisi kärsinyt samallaiosta minun kansani, pait että kuitenkin rakas Herrani oli ystäväällisesti katsohtanut silmillänsä puoleeni.

77. Älköön sentähden yksikään pitävä häntäänsä niin raskaana ja kauhiana, kuin olisi se jotain uutta ja muille koskaan tapahtumatonta. Sinuun nähden se kyllä saattaa olla uutta ja tawatonta, mutta katso ympärilles koko rakkaan seurakunnan joukkoa, alusta alkaen tähän hetkeen asti. Tälle joukolle käy maailmassa niin, että perkele sitä aina waiwaa ja sen täytyy aina seuloittaa itsensä niinkuin nisuja, kuten Kristus sanoo Luukk. 22: 31.

78. Et ole, rakkaani, vielä nähnyt että kokenut, mitä ensimmäiset esiwanhempanne elämän ikänsä saivat kärsiä ja kantaa ja sittemmin kaikki rakkaat pyhät Kristukseen saakka. P. Pietari on myös istunut tässä koulussa minua ja sinua paljoa ylempänä ja mielelläni tahtoisin sanoa, että on tuskin hänen kaltoistansa kärsimistä olemassa. Myös p. Paawali sanoo 1 Kor. 4: 13 itsestänsä ja hänen wer-

taistustansa rakkaita apostoleista näin: Jumala on meitä asettanut eteen niinkuin surmattawia; sillä me olemme maailmalle ja enkeleille ja ihmisille ihmeeksi tulleet; me olemme tulleet, niinkuin maailman tunkioksi ja kaikkein saastaisuudeksi, että perkele saisi waiwata meitä tahtonsa mukaan ja siis nähdä meissä ilonsa ja huwinsa. Ja mitä on kaikkein ihmisten kärsiminen Kristuksen ahdistuksen ja kiwoituksen rinnalla, koska hän hikoili werta sinun tähtes?

79. Sinneppä nähtä sinua waiwaawa perkele kaikkein kiusauksinensa ja salli Kristuksen riidellä hänen kansjansa ja sanoa, milliset oikein korfiat kiusaukset, kuoleman kiwoitus ja helwettin tuska y. m. on. Mutta lohduta itseäsi sillä, että sinäkin olet niitten joukkoa, jotka owat sinun kansjas olleet kärsimisten osallisuudessa ja wieläkin owat ja wastakin owat tuomiopäiwään saakka. Oi, tämähän on ihana, jalo joukko, kaikki yhden Herran ja Pään alla, joka on Herra, joka on perkeleeltä ja koko helwettiltä ottanut heidän waltansa. Vyhyesti: ei sinun kärsimisessä taida olla niin paha, ettei rakasten apostolein, profeettain, patriarkkain ja kaikkein pyhäin, mutta semminkin itse Kristuksen olisi ollut yhtä paha. Mutta jos me ynnä Kristuksen kansja kärsimme, älkäämme epäillä, sanoo p. Paawali Rom. 8: 17, ynnä hänen kansjansa tulewamme yhtäläiseen kunniaan koroitettiin.

N:o 37. Neljäntenä Sunnuntaina Kolminaisuuden päivästä.

Rom. 8: 18—22

Rakkaat weljet! jiksi minä sen pidän, ettei tämän nykyisen ajan waiwat ole sen kunnian wertaa, kuin y. m.

1.

P. Paawali käyttää tässä kaikkein muitten apostolien suhteen erinomaiesta puheenpartta. Ja hänen ensin lausumat sanansa kuuluvat kohta kummalliselta ja oudolta. Niitä pitää sentähden tarfoin tutkittaman ja omasta koettelemuksesta tutustuttaman niihin; sillä kristillinen elämä on warsin kokonansa niiden asiain harjoituksessa ja kokemuksessa, joista joka päivä Jumalan sanasta kuulemme ja luemme. Jolla siis ei ole sellaista kokemusta, hän on sellaisista p. Paawalin sanoista saapa hofi halivan maun tahi hajun, niin, ne pä saattawat olla hänestä outoa kieltä.

2. Tähän saakka on p. Paawali tässä epistolasia saarnannut, että me uskon kautta Herraan Jesukseen Kristukseen olemme päässeet siihen saakka, että saatamme kutsua Jumalan Isäksemme ja että pyhä Henki sydämissämme todistaa samaa ja tekee meidän niin rohkeiksi, että me sellaisessa uskossa Wälimieheen Kristukseen tohdimme iloisesti astua Jumalan eteen ja awata sydämemme ja suumme hänen edesjäänsä. Siitä hän ensiksi päättää, että olemme Jumalan lapset, ja sitte vielä: jos olemme hänen lapsensa, niin olemme myös perilliset, nimittäin Jumalan perilliset ja Kristuksen kansaperilliset, joten toinen seuraa toista. Ensiksi kuin meillä on rohkeutta ja henkeä kutsua Jumalaa Isäksemme ja tehdä se toden tiestä ja pitää se sulana totuutena, niin olemme, en sano ainoastansa lapsia, waan perillisetkin, nimit-

täin Jumalan perilliset ja Herramme Kristuksen weljet ja kansaperilliset. Tämän taiken (sanoo p. Paawali) tähtyy olla totta, kuitenkin jos muutoin ynnä Kristuksen kansa kärsimme (Rom. 8: 17).

3. Tämän lappaleen hän ehdolla tähän liittää, että hän, joka tahtoo olla Kristuksen weli ja kansaperillinen, ajatelkoon ollaksensa myös kansamartyhri ja kansakärsiä. Itkään kuin hän tahtoi sanoa: on monta kristittyä, jotka mielellänsä olisivat kansaperillisiä ja osallisia Kristuksen tawaroihin, mutta eivät tahdo kärsiä hänen kansansa, waan eriaivät tässä kohden hänestä, tahtoen olla ottamatta osaa hänen kärsimiseensä. Mutta niimpä ei käy, sanoo apostoli: perintöä ei tule, jollei ennen ole kärsitty. Syytä on, että Kristuksen, rakkaan Herramme ja Wapahantajamme, on itse tähtynyt ennen kärsiä, kuin hän kunniaan tuli; samoin tähtyy meidänkin olla kansamartyhriä ja ynnä Herran Kristuksen kansa olla koko maailman pilkkaamia, häwäisemiä, sykkemiä, orjantappuroilla kruunaamia ja kuolettamia, ennen kuin perintöön pääsemme. Muutoin ei siitä mitään synny.

4. Sillä usko ja oppi tuo myötänsä sen, että pitää taiken mokomin oleman yhtäläisyyttä niin, että hänen joka tahtoo olla Kristuksen weli ja kansaperillinen, tähtyy myös hänen kansansa kärsiä; joka tahtoo ynnä elää, sen tähtyy ennen ynnä kuolla. Niinkuin monien weljesten samassa perheessä tähtyy keskenjä tasata, ei ainoasti hywyyttä, waan myös yhdesä kärsiä

pahaa ja jokaisen, niinkuin sanotaan, työtäkin tehdä, joka syöhdäkin tahtoo. Tällä tahtoo p. Paawali wakaasti waroittaa meitä, ettemme tulisi wääriksi kristityiksi, jotka Herrassamme Kristuksessa etsiwät ainoasti hywältä ja suloiselta tuntuwaa, waan että, jos mielimme tulla osalliseksi kunniasta, joka on ijankaikkinen ja määrätön, meidän sitä ennen täytyy kärsiäkin waiwaa, joka ajallinen ja kewiä on, 2 Kor. 4: 17.

5. Sanossaan: **jos me muutoin ynnä kärsimme**, on hänen mieleensä siis, ettemme ainoastansa muita sääliä ja surkuttelisi, koska heidän pahoin käypi; waikka kristityissä pitää sellaistaikin säälimistä oleman ja se on laupiu-den työ ja soma kristillinen awu; waan meidän itsekkin täytyy kärsiä omasta puolestamme, (non solum affectu, sed etiam effectu) se on, kanssakärsimismme olkoon sellainen, ettemme ainoastansa surkuttele ja woihki, koska muut pahaa kärsiwät, waan että myös itse olemme yhtäläisessä kärsimisessä, niin että meitäkin wainotaan, samoin kuin Herramme Kristusta wainottiin, ja että perfele, niinkuin hän häntä kidutti ja waiwasi, kiduttaisi meitäkin päiwät ja yön puhki; mitä hän kristityille tekeekin, ja tosiaan niin, ettei hän koskaan, jollei Herramme Jumala estäisi häntä, antaisi meille yhtään rauhaa.

6. Tämä on ei ainoasti sydämmellinen, waan todellinen kanssakärsimys, josta Hebr. 10: 32, 33 on näin kirjoitettu: **te kärsitte monen waiwan kilwoituksen, puolittain silloin, koska te sekä pilkkain että tuskain kautta kaikille ihmeeksi olitte** y. m. Ja senmoisesta kanssakärsimisestä puhuu p. Paawalikin tässä niin että, juuri samoin kuin perintönne ja ilomme olemisestamme Kristuksen weljiä ja kanssaperillisiä ei ole ainoastansa sydämmesiä tai toiwossa, waan on olewa todellinen tosi-perintö, kanssakärsimismmekin pitää oleman todellinen tosikärsiminen, jonka meidän kanssaperillisinä tulee kantaaksemme ottaa. Nyt hän rupee lohduttamaan kristityitä sellaisissa kärsimisissä ja puhuu niistä kofeneena ja asian warmaan tuntewana, jopa tawalla senmoisella, kuin katselisi hän tätä elämää tirkistelewän silmin taih kuin

maalatun lasin läwitse, mutta tulewaa elämää kirkailla filmillä, ja sanoo:

Siksi minä sen pidän, ettei tämän nykyisen ajan waiwat ole sen kunnian wertaa, kuin meille ilmoitetaan.

7. Katsoyppa waan, kuinka hän kääntää sellänsä maailman puoleen ja kaswansa kohti tulewasta ilmeistystä, ikään niin kuin ei hän näkisi maan päällä kussa on onnettomuutta ja surkeutta, waan ainoastansa sulaa riemua. Tottakin, sanoo hän, joskin meidän pahoin käy, mitä kumminkaan on kärsimismme sen sanomattoman riemun ja kunnian rinnalla, joka meissä on ilmaantunwa? Ei tätä sowi werrata siihen taikka kutsua kärsimiseksi. Mutta siinä on puute, ettemme ruumiillisilla filmillä näe enmekä kourin pitele sitä suurta ja jaloa kunniaa, jota meidän tulee odottaa, sitä nimittäin, ettemme koskaan kuole, waan saamme lisäksikin sellaisen ruumiin, jonka ei tarwitse kärsiä eikä jairastaa y. m. Joka tämän niin saisi sydämmensä, hänen täytyisi sanoa, ettei se tulewan kunniallisen elämän rinnalla olisi mitään, jos kohta hän tulisi, jos se olisi mahdollista, kymmenen kertaa poltetuksi taih upotetuksi; sillä mitä on ajallinen elämä, waikka se kauwanikin kestäisi, ijankaikkisen elämän suhteen? Ei sitä sowi kärsimiseksi kethua taih ansioiksi kutsua.

8. Siksi sen pidän, sanoo p. Paawali, ja siksi tekin, rakkaat kristityt, opetelkaat se pitämään. Sittenpä pian huomattaisiin, ettei ääretöntä sowi ensinkään katoowaan werrata; sillä mitä on penni koko maailman suhteen tähän kulturalahaa? Tämäkin wertaus on sentään sopimaton tähän, kuin kuitenkin kumpikin on katoowaisista. Sentähden onkin koko maailman kärsiminen ihan arwoton sen kunniallisen, ijankaikkisen menon suhteen, jonka ijankaikkisesti saamme nähdä ja omistaa; sentähden rukoilen teitä, rakkaat weljet, älkäätkä kammoko kärsimisistä, waikka tulisitte tapetuiksikin. Sillä jos olette oikeita perillisiä, on teidän niin käypä, että ynnä kärsiminen on olewa osa perintöstänne; mutta mitä kuitenkin on tämä kärsiminen lausettuna sen ijankaikkisen kunnian rinnalle, joka on teille valmistettu ja jonka Wapahattajanne

Jesús Kristus jo on teille ansainnut? Eihän kuitenkään sori verrata niitä keskenään. P. Paawali tekee siis kaikesta kärsimisestä maan päällä turhan tiyan ja vähäsen kipinän; mutta tulevaisesta kunniaasta, jota meidän toivoa tulee, äärettömän meren ja suuren walfian.

9. Mutta mistä syystä emme voi sellaista kärsimistä niin halpana pitää ja tätä kunniaa niin suurena, kuin p. Paawali tässä tekee? Sillä nähdäänpähan ihan hyvin, miten me menettelemme: jos jollekin sanotaan waan kowa sana, kohta tahdotaan kuitistaa wuoria ja repiä puita juurensa. Kukka nyt owat näin ihan kärsimättömiä, ne eiwät ymmärrä sanaakaan tästä p. Paawalin jalosta lohdutuksesta. Kristitylle sopii hyvin huonosti niin käyttää itseänsä, että hän paljo walittaa ja woikkaa kärsimäänsä wäärnyttä. Min, sanot, kuitenkin tapahtuu minulle wäärnyys. Olkoonpa niinkin; mutta mistä tulee, että arwaat kärsimisessä niin suureksi, etkä kertaakaan käännä ajatustas ylös taiwasta päin miettimään, mitä sieltä jaat odottaa? Mikset arwaa myös tätä suureksi? Jos tahdot olla kristitty, etpä tottakaan saa niin itseäs käyttää; jos tahdot aitas lewittää kuulutsi, tennet sen oikialla, säännöllisellä tavalla.

10. Mutta tässä täytyy toisin käydä; sillä jos tahdot olla Herran Jesuksen Kristuksen kansaperillinen, waan et ynnä kärsiä, ja tahdot olla hänen weljenä, mutta et tulla hänen kaitseksensa, ei hän warmaankaan tunnusta sinua viimeisenä päivänä weljensä ja kansaperillisensä, waan on kysywä sinulta, kussa on tappurakruunu, ristis, naulas ja ruoskas, oletko myös ollut koko maailman kauhistuksena, millisenä hän ja kaikki hänen jäsenensä owat olleet maailman alusta. Jollet silloin taida sellaista todeksi näyttää, ei taida hänkään pitää sinua weljenänsä. Lyhyesti, meidän täytyy ynnä kärsiä ja kaikkein tulla Jumalan Pojan kaltaisiksi, niinkuin edespäin sanotaan, taikka emme tule ynnä hänen kansansa kunniaan korotetuiksi. Samaan tapaan puhuu myös p. Paawali Galatalaisille, 6: 17 sanoen: **alkuon yksikään tästäläjin minua silleen waiwatto, alkoonkä**

puhuko minulle waan siitä opista, joka ansaitsee ystäwyhyttä maan päällä; sillä **minä kannan ruumiisiani Herran Jesuksen Kristuksen arwet** eli merkit. Hän puhuu siinä sellaisista merkeistä, milliseksi Herran Kristus wanhoissa maalauksissa on maalattu, ristiansä hartioilla kantawana, ja naulat, orjantappurakruunu ja ruoska siwullansa y. m. Minulla ja kaikilla kristityilläkin, sanoo hän, pitää oleman sellaiset merkit, ei seinään maalattuina, waan lihaamme ja weremme painettuina. Mutta näin käypi, koska perkele tulee kimppuus ja waitwaa sinua siällisesti kaitseksilla peljättyksillä ja sydämmen tuskalla ja sitte maailma ulkonaisesti pilkkaa sinua wäärä-oppisena ja karfaa, koska waan taitaa, kaulaas kiinni ja tappaa sinun.

11. Näitä Herran Kristuksen naarmojo tehoittaa p. Paawali täten myös jokaista kristittyä kantamaan. Hän siis lohduttaa kristityitä, etteiwät siitä peljästyi, jos kohta heitä kaikin mokomin kiusataan, niinkuin nyt muutamia wuosia on siellä ja täällä tehty weljillemme. Mutta ompa vielä ankarammin käypä, koska kerta wihollistemme hetki ja pimeyden walta tulee. Nyt he waitwaawat meitä myrkyllisillä sanoilla ja häwäisewillä kirjoilla; mutta silloin saamme maksaa nahallamme. Mutta olkoonpa niin. Täytyyhän meidän kärsiä, jos muutoin kunniaan tulemme. Mutta mitä hyötyä heillä on surmaamisestamme, sen kyllä saawat kofea.

12. Ja kutsuesaan sen **kunniaksi, joka ilwoitetaan**, osoittaa hän niillä sanoilla syyn, miksi niin wastenmielisesti kärsimme, nimittäin sentähden, että usko on vielä heikko, eikä tahdo nähä siihen jalattuun kunniaan sijsään, joka wastedes on meissä ilmestymä. Sillä jos se olisi kunnia, nähtävä silmin, woi, mitä mainioita ja kärsiwäisiä marttyreja olisimmekaan! Jos joku seisoi toisella puolen Elben wirtaa, siwullansa arku kultaa täynnä ja sanoisi: kuka uskaltaa uida tänne, hän saa arkun ja kullat omaksensa; miten rientäisi jokuainen uimaan rahain tähden, jotta hän silmin näkee. Mitä tekee esimerkiksi uhka rohkia sotamies? Hän saa kuutaudesja palkkaa neljä kultarahaa ja ajettau-

tuu keihäitä ja pyösyjä vastaan, alttiina warmaan kuolemaan. Samoin pyörii kauppias juosten halki maailman edestakaisin rahan ja tawaran tähden, panee alttiiksi ruumiin ja hengen, huolimatta siitä, jos töppiäkään jää jäljelle. Mitä saadaan kärsiä howissakin, ennen kuin sinne päästäänkään, jos aikomus muutoin onnistuu! Niin saatetaan maailmassa tehdä ja kärsiä kaikkea kunnian, tawaran ja wallan tähden, sillä se kaikki on silminnähtävää ja julkiä.

13. Mutta tässä, kussa ei mitään ole julkiä, tulee wanhalle Matamille työlääksi uskoa, että Jumala on viimeisenä päivänä antawa niin ihanan ruumiin, puhtaan sielun ja iloisen mielen ja että minuista on tulewa suurempi herra, kuin nyt yksikään kuningas maan päällä. Bastakohdan kyllä näemme, että milloin tuomitaan wäärä-oppisena tämä, milloin poltetaan taikka muutoin surmataan toinen, niin ettei jää olemaan kunniaa, tawaraa eikä arwoa; sentähden tuntuu meistäkin hywin raskaalta, ennen kuin annaamme kärsimiseen ja odotamme salattua lunastusta ja kunniaa. Sitä vastaan ei pidä maailma mitään waiwaa ja työtä liika raskaana; se tekee ja kärsii, mitä ikänä sattuu, häpiällisen mammonan tähden, jonka toi ja ruoste raiskaa ja warfaat warastawat.

14. Sentähden sanoo p. Paawali: warmaan tiedän, että meille on aiwottu suurii kunnia, jonka rinnalla kaikki kärsiminen maan päällä on tyhjän mitätöin; mutta se waan puuttuu, ettei se ole vielä ilmestynyt. Jos sentähden waan wiuhka puhaltaa kaswoille taikka wäähä onnettomuus kohtaa meitä, niin rupeemme huutamaan ja ulwomaan, arwaamme sen niin suureksi, että täytämme taiwaan riekunallaamme. Mutta jos meillä olisi uskoa, olisi se mielestämme turhanpäiwäinen asia, joskin sellaista kärsimistä kestäisi kolmekymmentä, neljäkymmentä taikkapa sitäkin useampia vuosia, niin aina pitäisimme sen liika halpana lukuunkaan tulemaan, jos waan Herramme Jumalakaan ei ota lukuun laskusansa olewia syntejämme. Woi, mitä kuitenkaan puhumme paljon suuresta kärsimisestä taikka kärsimisemme anfiosta? Kuinka

warsin mahdottomina tulemme kuitenkin sellaiseen suureen armoon ja sanomattomaan kunniaan, että Kristuksen kautta pääsemme Jumalan lapsiksi ja perilliseksi ja Kristuksen weljiksi ja kansaperilliseksi. Sentähden syystä sanomme: tahdon mielelläni olla puhumatta kärsimisestäni, en kerstata enkä puhua siitä paljo, waan kärsiwäisenä kantaan, mitä hywä Jumala minulle lähettää ja kantaakseni laskee, wieläpä liätki koko sydämmestä kiittää häntä, kutsumisestansa minua sellaiseen suureen, ylönpaltiseen hywyyteen ja armoon. Mutta se, kuten olen sanonut, ei tahdo mahtua meihin, wiheliäisen, heikon lihamme tähden, joka sallii nyhyisen olon liikuttaa itseänsä enemmän kuin tulewaisen; sentähden täytyy pyhän Hengen tässä olla opettajana ja painaa sellaista lohdutusta sydämmeen.

15. Mutta erittäin on tässä hywin huomattawa, että hän selwillä sanoilla lausuu sellaisen kunnian meille ilmoitettawaksi; jolla hän osoittaa, ettei ainoastansa p. Pietari ja p. Paawali, niinkuin me ajattelemme, tule osalliseksi tästä kunniaasta, waan että mekin ja kaikki kristityt olemme suljetut tähän meille; niin, halwin lapsikin, joka kastettu on ja kuolee, saapi kuolemansa kautta, joka on sen osa kärsimisestä, tämän sanomattoman kunnian, jonka hänelle on ansainnut ja lahjoittanut Herra Jeesus Kristus, jonka kuolemaan hän on kastettu. Ja waikka toisessa elämässä toinen pyhä on toista firrkaampi, on elämä kuitenkin olewa yhtäläinen ijanikaikkinen, pait että sellainen eroitus on olewa, kuin nytkin täällä maan päällä, kussa toinen on toista wahwempi, kauniimpi, puheliaampi ja kaikki kuitenkin waeltawat yhtäläisesti ruumiillisessa elämässä. Samoin on toisessakin elämässä olewa monellinen eroitus firrkauden eli kunnian suhteen, niinkuin p. Paawali opettaa 1 Kor. 15: 40, ja kuitenkin owat kaikki yhtäläiset yhdesä ainoassa, ijanikaikisessa autuudessa ja ilossa ja kaikkein kunnia kutsutaan yhdeksi kunniaksi; sillä kaikki tulemme olemaan Jumalan lapsia.

16. Tämä on nyt ensimmäinen lohdutus, että meidän tulee kääntää selkämme kaikkea kärsimistä päin ja sanoa: mitä on kärsimiseni,

jos se olisi kymmentäkin kertaa suurempi ja raskeampi, kuin se on, ijanikaikillisen elämän suhteen, johon olen kastettu ja kutsuttu? Ei sitä sivi kärsimiseksi kutsua sellaisen suuren kunnian rinnalla, joka vielä on minulle ilmoitettava. Näin tekee p. Paawali tulewan kunnian suureksi, että tämä ajallinen kärsiminen näkyisi sen suhteen vähäksi ja halvaksi. Nyt seuraa toinen lohdotus:

Sillä ikävä luontokappaleen ikävoitsemys odottaa Jumalan lasten ilmoitusta, että luontokappale on turmeluksen alle annettu, ei mielellänsä, vaan sentähden, joka ne alle antanut on, toivosja.

17. Tämä on toinen lohdotus. Siinä ajettaa apostoli koko luomakunnan esimerkiksi, ja kehoittaa meitäkin kärsivällisesti kärsimään, niinkuin nekin, kaikkea wäkiwaltaa ja wäärnyttä, kuin perkele ja maailma meille tekewät, ja lohduttamaan itseämme tulewasta lunastuksesta. Ompa totta tämä ihmeellinen saarna, jollaista et löydy toista raamatussa, että nimittäin taiwas ja maa, aurinko, kuu ja tähdet, lehdet ja ruohot ja kaikki mitä kaswaa, hywällä huokauksella ja ikävällä odottawat kunniani ilmoitusta. Sellaista luomakunnan huokausta ja waiteroimista en ole minä kuullut eikä sinäkään; mutta p. Paawali sanoo tässä: minä kuulen ja näen sen, ei ainoastansa yhdesjä luontokappaleessa, vaan kaikissa, jotka Jumala luonut on. Mikä sitten on sellainen luomakunnan huokaus ja ikävoitsemys? Ei se, että lehdet joka wuosi kellastuwat, ja hedelmät putoowat maahan ja mätänewät; sillä se on Herramme Jumalan säätämys ja järjestys, että joka wuosi pitää kaswaman uusia hedelmiä, eikä jekään, että ym rytisee nuriin hakattaessa y. m.; vaan se on, että luontokappale warsin wastenmielisesti on jumalattomain alle annettu taikka, niinkuin p. Paawali kutsuu sen, turmeluksen alle annettu.

18. Niin esimerkiksi palwelee armas aurinko, ihanin ja suloin luontokappale, vähimmäksi osaksi hurstkaita; kussa se walaisee yhtä hurstkasta, täytyy sen samallansa walaista tuhansia ja taas tuhansia konna, millisiä owat

Jumalan wiholliset, pilkkaajat, wainoojat, joita maailma on täynnä, niin myös murhaajia, ryhäweitä, warkaita, huorintekijöitä. Näille täytyy sen paistaa kaikessa heidän jumalattomassa menossansa ja pahuudessaansa ja siis suoda ihainimman ja puhtaimman palveluksensa keliwottomimmille, häpiällisimmille ja irstaimmille konnille. Tämä, sanoo p. Paawali, tuottaa auringolle sydämmellistä mielipahaa ja, jos se olisi järjellinen luontokappale ja tapahuisi hänen tahtonsa mukaan eikä Herramme Jumalan luomisäännön mukaan, joka on sen wasten tahtoansa antanut turmeluksen alle, ei hän sinukaan sallisi kaikkein pahain konnain saawan jädetäkään itseltänsä; mutta että sen täytyy paistaa heille, se on hänen kärsimysensä ja ristinsä, jonka tähden se huokaa ja waiteroitsee.

19. Niinkuin mekin kristityt kärsimme monellaisista wäärnyttä ja sentähden huokaamme ja apua ja pelastusta Isämeidän rukouksessa huudamme, niin tekee luontokappalekin. Joskin heillä ei ole sellaista kieltä ja puhetta, kuin on meillä, on heillä kuitenkin puhe, jonka Jumala ja pyhä Henki kuulee, ja hän hywin ymmärtää, kuinka he huokaawat wäärnyden tähden, jota heidän täytyy kärsiä jumalattomilta, jotka heitä niin wäärin käyttäwät.

20. Et missään pyhästä raamatussa löydy sellaista puhetta, kuin p. Paawali tässä puhuu luomakunnan hartaasta odotuksesta ja ikävoitsemuksesta Jumalan lasten ilmoituksen perään. Ei hän kutsu sitä ainoastansa lunastuksen perään suurella odotuksella ja ikävoitsemisellä huokaamisiksi, vaan wertaapi sen waimoonkin, joka on synnyttämisen kiwuisia. Sillä niimpä hän edespäin sanoo, että luontokappale ahdistetaan ja huutaa, kuin waimo lapsen kiwuisa; kuin aurinko ja kuu, tähdet, taiwas ja maa, wilja, jota ihomme, wesi tahi wiini, jota juomme, härjät, lehmät, lampaat ja lyhyesti kaikki, mitä vaan käytämme, huutaa kirosta ja kauhua maailmalle olemisestansa annettuna turhuuden alle ja käytymisestänsä kärsiä Kristuksen ja hänen welkeinsä kanssa. Tätä kiroshuuttoa on ihmisen mahdoton kertoa; sillä kuka osaa luetella kaikki luontokappaleet? Sentähden on muinoin

aiwan oikein saarnatuolista sanottu, että kaikki luontokappaleet viimeisenä päivänä huutawat kirosta jumalattomain ylitse, että nämät ovat wäärin käyttäneet heitä maan päällä, ja syyttävät heitä hirmuwaltioita olemisestansa, joita heidän on tähtynyt totella wastoin kaikkea oikeutta ja kohtuutta.

21. Tämän esimerkin luomafunnasta esittää p. Paawali tässä lohduttaaksensa kristityitä; ikään kuin tahtoisi hän sanoa: älkäätkä olko niin murheellisia kärsimisenne tähden, joka kuitenkin on warsin halpa, sen äärettömän kunnian suhteen, joka sitte seuraa. Pait sitä ette ole ainoat, jotka huutawat wäärin tähden ja kärsiwät waiwaa: kaikki luontokappaleet kärsiwät ynnä teidän kanssanne ja huutawat sentähden, että heidän täytyy palwella ilkiää maailmaa. Ei ole lehmää, ei wäykkää, ei lammasta y. m., joka ei, ammuessaan eli määlyhessään, huutaisi jumalattomain tähden, jotka Jumalan wihollisina ovat mahdottomat käyttämään heitä hyväksensä, wieläpä syömään ainoatakin palaa leipää taikka juomaan tippaakin wettä. Samaan mieleen puhuu Augustinuskin: ahne watsa, sanoo hän, ei ole mahdollinen saamaan sitä leipää, jota hän syö; sillä hän on Jumalan wihollinen.

22. P. Paawali sanoo siis, että koko luomafunna ikäwöitsee ja abdistetaan meidän kanssamme, halaten mielemmiin olla wapaa laikesta waiwasta; sillä se kärsii kuin waimo lapsensynnytyksissä. Samate tahtoisiwat taivas, aurinko, kuu ja tähdet mielellänsä olla wapaita palweluksestansa, tahtoisiwatpa mielellänsä suuren kärsimisensä tähden olla pimeitä ja himettä, maa hedelmää kantamatta, meri ja kaikki wedet tahtoisiwat kuivua ja kuiwettua, ettei waan ilkiä maailma saisi heitä nautita. Samate kantaisi lammas mielemmiin tappuroita kuin willoja, lehmä antaisi pahalle maailmalle mielemmiin myrkyä kuin maitoa. Mutta että heidän täytyy sitä tehdä, tekewät he sitä, sanoo p. Paawali, hänen tähtensä, joka heidän on alle antanut toiwossa. Sentähden on Jumala wihdoinkin kuulewa tämän luomafunnan huudon; sillä hän on jo päättänyt tahtowansa antaa maailmalle näiden kuuden tuhannen vuoden

perästä, joina se likimiten on seisonut, lepopäivän ja lopettaa sen.

23. Jolleiwät esiwahempamme paratiisissa olisi tehneet syntiä, ei olisi maailma koskaan hukkunut; mutta sitte kuin he ja me kaikki heidän jälkeensä olemme langenneet syntiin, täytyy koko luomafunnankin kärsiä meidän tähtemme ja on meidän synteimme tähden myös turmeluksen ja häwityksen alle annettu ja täytyy nämät kuusi tuhatta ajastaitkaa (jotka eivät ole mitään ijankaikkisen elämän suhteen) olla tuomittu maailman alle annettuna ja palwella sitä kaikella hywyhdellänsä, kunnes Jumala syhää sen läjään ja walittuin tähden (kuten p. Pietarikin 2 epist. 3: 13 opettaa) puhdistaa ja uudistaa luomafunnankin.

24. Sillä ei aurinko ole nyt misjään niin ihana, kirkas eikä loistawa, kuin se oli alussa, koska se luotiin, waan on ihmisten tähden kumminkin puoleksi pimiä, ruosteen sekainen ja tahrittu; mutta viimeisenä päivänä on Jumala jälleen sen perkaawa ja puhdistawa tulella (2 Piet. 3: 10), niin että se tulee kirkkaammaksi ja selkiämmäksi, kuin se alussa on ollut. Mutta kuin sen täytyy kärsiä meidän synteimme tähden, ja paistaa ilkeimmille konnaile juuri yhtähywin ja enenänkin, kuin hurstaille, sentähden se hartaaasti ikäwöitsee viimeistä päivää, jolloin se taas puhdistetaan ja palwelee walollansa ainoastansa autuaita. Samate ei kantaisi maakaan orjantappuroita ja ohdakeita, jollei se olisi firottu meidän synteimme tähden; sentähden sekin ikäwöitsee kaikkein luotuin kanssa viimeistä päivää, tullaksensa niiden kanssa muutetuksi ja uudistetuksi.

25. Tästä syystä nyt p. Paawali käyttää tässä niin ihmeellisiä sanoja ja kutjuu sen ikäwäksi luontokappaleen ikäwöitsemiseksi, se on, että luomafunna aina muistaa loppuansa, koska se pääsee wapaaksi palweluksestansa, jota sen täytyy täällä tehdä jumalattomille, joka ei tapahdu ennen Jumalan lasten ilmoitusta; sentähden se sitä odottaa niin tuskillisesti eikä soisi sen kauwan wiipyvän, waan toiwoo sen alkawan joka silmänräpäys. Sillä ennen tätä ilmoitusta ei pidä maailma jumalilja Jumalan,

waan perfeleen lapsina; sentähden se yhä pilkkaa, häpäisee, wainoo ja surmaa rakkaita Jumalan lapsia niin suruttomasti ja luulee niin tekewänsä Jumalalle palveluksen. Sentähden huutaa koko luomakunta: oi, woi, eikö tästä häädästä jo pian tule loppu ja Jumalan lasten kunnia saa alkunsa?

26. Mutta että tämä on se, mitä luontokappaleet kärsiwät ja mintähden ne huokaawat, sen osoittaa p. Paawali selvästi näillä sanoilansa: **se on turmeluksen alle annettu, ei mielellänsä.** Hän tekee siis koko luomakunnasta, auringosta ja kuusta, tullesta, ilmasta, webestä, taiwaasta ja maasta ja kaikista, jotka niissä owat, pelkkiä turjia, wangittuja orjia. Ketä he sitte palwelewat? Ei Herramme Jumalaa, ei etupäässä Herramme Jumalamme lapsiakaan; sillä näillä on kaikkein halwin osa luontokappaleissa. Ketä sitte? **Turmelusta;** se on, he eiwät ole oikiasja palveluksessa, niinkuin mielellänsä tahtoisiwat. Niin esimerkiksi haluaihi aurinko mieluisemmin paistaa ainoastansa p. Paawalille ja p. Pietarille ja muille huruskaille; mutta toisaalta ei isäsi se walonsa vähintäkään jädetä häijyille konnaille, niinkuin Judalle, Pilatukselle, Herodokselle, Hannakselle, Kaisakselle y. m.; sillä se on kuitenkin turha palwelus, joka ei näille ole tarpeellinen. Mutta edellisiä hän mieltä mielin palvelisi ja pitäisi sen julana woittona, jos hän saisi paistaa Pietarille, Paawalille y. m. Sillä näille huruskaille ihmisille olisi hänen palveluksensa warmin tähdeläinen; mutta nyt täytyy sen paistaa paholle konnaile yhtä hywin, kuin huruskallekin; niin, palwellesansa yhtä huruskasta, on warmaankin tuhansia niitä, jotka wäärin käyttäwät hänen palwelustansa.

27. Samallinen on kaikkein muittenkin luontokappalten laita, niinkuin kullin, hopian, wasken, wiinin, oluen, wiljan, lihan, kalan, woin, willan y. m. Ne palwelewat — ketä? Turjia konnaia, jotka niistä pilkkaawat ja häpäjewät Jumalaa, sadattelewat hänen pyhää ewankeliumiansa, murhaawat hänen fristitytänsä; sentähden on heidän näille osoittama palwelus mennyt hukkaan. Tästä syystä sanoo

p. Paawali, että luontokappale on turmeluksen alle annettu ja että sen täytyy sitä tehdä, ei kuitenkään mieltä mielin, ei, siihen ei sillä ole vähintäkään halua. Sillä ei aurinko paista sitä warten, että rosko sen ihanaassa walossaan murhaihi, waan se paljoo mieluisemmin näkisi, että hän palvelisi Jumalaa ja tekisi ihmisille hywää; mutta kuin tuo (konna) ei sitä tee, menee armaan auringon palwelus ihan hukkaan, ja se tekee sitä sydämestään mieltänsä wastoin. Mutta mitästä se auttaa? Samoin kantaa häijy hirmuwaltias tahti häwyttön portto kultaakäytyä taikka kultaisia sormuksia; mitä woi kulta raiska sen tehdä? Se on Herramme Jumalamme hywä luoma ja tahtoisi paljoo mieluisemmin palwella huruskaita ihmisiä; mutta tämän jalon luontokappaleen täytyy kärsiä sellaista, ja se palwelee pahaa maailmaa, ei mielellänsä; kuitenkin **toiwossaan**, että sen sellainen palwelus on kerta loppuwa. Ja sitä tekee luomakunta kuuliaisuudesta Jumalalle, joka heitä on siihen welwoittanut, että hän tunnettaisiin laupiaaksi Jumalaksi ja Isäksi, joka, niinkuin Kristus Matt. 5: 45 opettaa, **laskii aurinkonsa koittaa niin pahain ylitse kuin hywänsä.** Hänen tähtensä palwelee armas aurinko turmelusta ja kuluttaa palveluksensa ja hywätelonsa hukkaan. Mutta Herramme Jumala on aikansa löytävä sellaiset, jotka wäärin käyttäwät ihanaa aurinkoa ja muita hänen luontokappaleitansa, ja on runsaasti palkitsewa luomakuntaa palveluksestansa.

28. Näin antaa rafas Paawali pyhän ristin koko luomakunnalle, niin että taiwas ja maa ja kaikki, mitä niissä on, kärsiwät meidän kanssamme. Sentähden ei sowy meidän niin surkiasti walittaa ja parua, koska meidän pahoin käy, waan odottaa kärsiwäijinä ruumiimme lunastusta ja kunniaa, joka on meille ilmoitettava; jemminkin, kuin tiedämme, että kaikki luontokappaleet suurella ahdistuksella ja itäwällä, kuin waimo synnyttämisen kiwussa, itäwäitewät Jumalan lasten ilmoitusta, koska senkin lunastus on tulewa, sitte enää olematta turmeluksen alle annettu ja sitä palwelematta, waan saapi palwella yllistänää Jumalan lapsia mielellänsä

ja kaikella riemulla. Sillä wälin kantaa luomakunta ristiänsä Jumalan tähden, joka sen on alle antanut toivossaan, ollaksemme wakaat siitä, ettei ijankaikkisesti ole sillänsä olewa, waan että sen kerran täytyy loppua, jolloin se tulee ijankaikkisesti lunastetuksi.

29. Niin tehkäätkin tein, rakkaat kristityt, sanoo p. Paawali, ja ajatelkaat: niinkuin luomakunta on wiineisenä päivänä iloitsewa teidän kanssanne, niin se nyt myös suree teidän kanssanne. Siis ette kärsi yksinänne, waan koko luomakunta kärsii ynnä ja odottaa myös teidän lunastustanne, joka on olewa niin suuri ja kunniallinen, ettei teidän kärsimisenne ansaitse luettaa sen werraksi.

Toisessa saarnassa sanoo Lutherin epistola tekstiin wiineisestä wärystä:

Waan myös itse me, joilla Hengen uutiset ovat, huolaamme itsesjämme, odottain siitä lapsiksi ottamista, meidän ruumiimme lunastusta.

30. Isä meidän rukolessa rukoilemme ja huolaamme juurella ikäwällä: **lähestyköön sinun waltakuntas,** se on, auta, rakas Herra, että jalon tulemisest autuaallinen päivä pian tulisi, että me pelastettaisiin pahasta maailmasta, perkeleen waltakunnasta, ja pääsimmme wapaaksi siitä kauhiasta waiwasta, jota meidän täytyy kärsiä ulkonaisesti ja sisällisesti, sekä pahoilta ihmisiltä, kuin myös omalta tunnoltamme. Kuoleta aina yhä wanha jalki, kuitenkin kerran saadaksemme toisen ruumiin, joka ei ole niin täynnä syntiä eikä niin kaikkeen pahaan ja tottelemattomuuteen taipuwainen, kuin se nyt on, ja jonka ei tarwitse sairastaa, kärsiä wainoa ja kuolla; waan joka kaikesta onnettomuudesta ruumiillisesti ja hengellisesti pelastettuna tulee sinun, rakas Herra Jesu Kriste, kirkaistetun ruumiis kaltaiseksi, ja me niin wihdoin saamme kunniallisen lunastuksemme, Amen.

31. Mutta p. Paawali käyttää tässä erinomaisista sanaa, jonka olemme taitaneet tulkita ainoastansa sanalla **ahdistetaan**. Mutta nimenomaan merkitsee se tuskaa ja kipua, joka waimolla on synnyttämisesiä, joka ei mitään mielemmiin toivo, waan että lapsi eheänä syn-

tyisi. Sitä toivoo ja odottaa hän enemmän, kuin kaiken maailman kultaa, tawaraa, kunniaa, riemua ja waltaa. Juuri samaa sanaa käyttää p. Paawali tässä luomakunnasta, että se on synnytyksiwuisia, ja ahdistetaan ja kiduttaa itseänsä, syntyänsä uudesti ja päästänsä palveluksestansa. Sano minulle nyt: kuka olisi nähnyt koko luomakunnan olewan synnytyksiwuisia? Ei kaikei järki eikä ihmisellinen wiisaus, olkoonpa kuinka kirkas tahtonsa, osaa ajatella eli uskoa sellaista. Ei, sanoo se, aurinko on ihana, armas, lohdullinen luoma, sepä ei taitaisi olla ihanampi eikä suloisempi. Niin, mitäpähän puuttuu kuulta, tähdiltä, maalta y. m.? Eikö kaikki ole somasti ja kauniisti luotu? Kutapa nyt sanoisi, että luomakunta on synnytyksiwuisia, taikka wästenmielisesti olosuhtansa?

32. P. Paawali sanoo, että luomakunta on ihan wäsynyt menoonsa, jossa se nyt palwelee ja olisi siitä pelastettuna yhtä mielellänsä, kuin wainoikin halajaa synnyttäneensä. Ne kutsunemme oikein opostoliksi ja hengelliksi ihmisiksi, jotka sellaista kaikkea näkewät luomakunnassa. Sentähden kääntääkin hän selkänsä maailmaan päin eikä pidä mitään tämän ajallisen elämän riemuista eikä kärsimisestä, haastaa wain tulewaan ja ijankaikkiseen elämään, jota ei hän kuitenkaan näe eikä tunne. Ja lohduttaa siis kristityitä mahtawasti ja pontewasti, wie heidän koko luomakunnan seurassa toiseen elämään, kuitenkin toivossaan, että tämän syntisen elämän ensin täytyy loppua.

33. Sentähden olkoot Kristukseen uskowaiset warmat ja wakuutetut ijankaikkisesta kunniasesta ja huokatoot ja huutakoot kaikkein luontokappalten kanssa, että Herramme Jumala rientäisi esiin tuomaan sen autuaallisen päivän, jona sellainen toivo tulee täytettyksi. Sillä juuri sentähden on hän meitä rukoilemaanikin käskenyt **Isämeidäsä: lähestyköön sinun waltakuntas**. Hyvä Jumala, joka meidän niin täski tehdä, antakoon armoakin ja auttakoon meitä niin tekemään ja sen ohessa lujasti uskomaan, että wihdoin pääsemme sellaiseen kunniaan; sillä ei uskomme auta meitä awullansa

saavuttamaan tässä elämässä rahaa taikka tavaraa, vaan tulemaan toiseen elämään; sillä ei meitä ole kastettu tätä nykyistä elämää varten, emmekä sen toten kuule ewankeliumia, vaan se kaikki tarfoittaa tulevaa, ijankaikkista elämää.

Mutakoon Jumala saman lumastuksemme ja kunniamme iloisen ja autuaallisen päivän pian tulla, jolloin saamme kaikkea sitä kofea, kuin nyt sanassa kuulemme ja uskomme, Amen.

N:o 38. Wiidentenä Sunnuntaina Kolminaisuuden päivästä.

1 Pet. 3: 8—15.

Minun rakkaani, olkaat kaikki yksimielisiet, ynnä kärsiwäiset, pitäin weljellistä rakkautta keskenänne y. m.

1.

Tässä taas kuulet saarnan monista ja suu-rista hyivistä töistä, joita kristittyin, uskowaisiksi tultuansa ja ewankeliumia opittuansa, tulee tehdä, että hedelmistä nähtäisiin heidän uskonsa. Mutta hän jataa sellaijet hedelmät kahteen osaan: ensin töihin, joita kristittyin tulee harjoittaa toinen toisiansa kohtaan; toiseksi töihin, joita heidän tulee osoittaa wihollisilensa ja wainoojilensa. Sillä wähää ennen rupesti hän opettamaan, kuinka yhteisessä säädyssä ja perheenhallituksessa mies ja waimo keskensä kristillisesti eläkööt rakkaudessa ja ystäwyhdessä, taidolla ja kärsiwäisyhdellä kärsien ja kunnioittain toinen toistansa.

2. Sellaisen waroituksen ulottaa hän nyt vielä kostewaksi kofu kristittyin joukkoa, että heidän kaikkein tulee keskenänsä elää kristillisessä rakkaudessa, kuin weljet ja sisaret perheessä. Hän sowittaa yhteen suuren joukon jaloimpia, kaunimpia hyweitä ja töitä ja kuwaa näillä ihanan, herttaisen seurakunnan ihanassa ulkonaisessa puuussa ja kaunistuksessa, jossa

sen tulee loistaa ihmisten edessä, että Jumala mielistyisi siihen ja siitä saisi kunnian, ja että enkelit sekä ihmiset ihastuisivat sen näkemisestä. Sillä mitäpä korkeampaa pyhtänee ihminen maan päällä nähdä, ja millistä iloisempaa ja rakkaampaa seuraa etsinee hän mielemmiin, kuin saada olla sellaisessa seurassa, kussa hän näkee sellaisia hyweitä, yksimielisen sydämmen, mielen ja tahdon, weljellisen rakkauden, hiljaisuuden, ystäwyhden, kärsiwäisyhden wihollisiatin kohtaan? Sillä eipähän yksikään ihminen ole niin paha, ettei hänen täytyisi sellaista kiittää ja mielellänsä olla sellaiisten ihmisten parissa.

3. Ensimmäinen hywe on se, josta apostolit usein puhuwat, niinkuin y. Paawali Rom. 12: 16: **olkaat keskenänne yksimielisiet.** Samoin Ef. 4: 3: **ahteroitkaat pitämään Hengen yhteyttä rauhan fiteen kautta.** Tämä hywe on kristittyin kesken yleensä paras ja tarpeellisin; sillä jos muuta hyweitä, rakkautta, hiljaisuutta, ystäwyhyttä on synthywä, täytyy sydänten ensin olla yksimielisiet ja keskenänsä yhdistetyt. Sillä ulkonaisesti maailmassa ja ihmisten elämässä ei taida kaikki olla yhtäläistä;

fiinä tähtyy eroituksen olla monellaisen ihmisiin, säätyihin ja töihin nähden.

4. Ja juuri tämä erilaisuus maailmassa onkin syy siihen, etteivät sydämet ole yhdenkaltaiset eikä yksimieliset. Viha ja veri on luonnosta niin turmeltunut, että, jos joku itseltänsä huomaa personansa suhteen olevansa toista ihmistä jalompi, oppineempi, taitavampi ja kelloisempi, taikka ylhäisemmässä, arwoffaamassa säädysssä ja wirassa, niin rupee hän itselensä kelpaamaan, on omasta mielestänsä muita parempi; tahtooapa joka miehen kunnioittamaan ja itseänsä arwoissa pitämään, ei wäistää halwempaan eikä palwella häntä. Tämän hän luulee syystä pitävän oikeutenansa muka etewämpänä ja parempana.

5. Sellaista maailman yleistä pahetta vastaan, jota perkele suuressa joukossa edistää ja sen kautta kaikkea wiheliäisyyttä ja onnettomuutta matkaan saattaa, kaikki säädty ja wirat turmelee ja tekee paljaita wahingollisia, hylkyjä, hywiin töihin kellottomia ihmisiä, waroittawat apostolit niin ahkeraan kristityitä olemaan yksimielisiä, waikka ei heillä ole yhtäläisiä wirkoja ja toimituksia; sillä jokaisen tähtyy pyhä siinä, mihin Jumala on hänen määrännyt ja kutsunut. Siwättä taida kaikki säädty ja wirat kutsuttaa yhdeksi säädysksi eli wiraksi. Ja erittäinkin on eriläisyyttä seurakunnan oloissa, jossa, pait ulkonaisista eriläisyyttä henkilöin, säädtyin y. m. suhteen, on myös monellaisia jumalallisia lahjoja jaettu ja annettu toisille toisin kuin toisille. Kuitenkin pitää asian kannan oleman sellaisen, että nämät monet eriläisyydet ja wirat, niin hengelliset kuin maalliset, kuitenkin antawat käsitää itsensä Hengen yhteyteen, miksi p. Paawali sen kutsuu, eli **hengelliseen yhteyteen**.

6. Niinkuin saman ruumiin jäsenillä on monellaista eri wirkaa ja työtä, eikä kukaan taida toisen töitä tehdä, mutta kuitenkin ovat kaikki yhtäläisen elämän ruumiillisissa yhteydessä; samate pitää kristityinkin, waikka kuinkakin moninainen eroitus heidän keskenä on henkilöin, kielten, wirkain, lahjain suhteen, kuitenkin elämän, lisääntymän ja säilyttämän

mielen yhteydessä ja yhtäläisyydessä, niinkuin samassa ainoassa ruumiissa.

7. Tämä on kaikkein ensimmäinen ja tarpeellisin käsky lähinnä uskon oppia, ompa ensimmäinen hedelmä ja hywe, jonka usko on waituttawa kristittyin kesken, jotka ovat kutsutut yhdessä uskoissa ja kasteessa. Tämän yhteyden tulee myös olla kristillisen rakkauden alkua heidän keskenä; sillä kussa usko on oika, siellä tähtyy siitä syntyä kaikissa uskowaijissa tällaisen mielen ja ajatukset: katso olemmehan kaikki yhtäläisen sanan, kasteen ja pyhän Hengen kautta kutsutut toinen toisemme kanssa samaan autuuteen ja olemme yhdessä Jumalan armon ja kaiken hywyden perilliset; ja waikka toisella on useampia ja suurempia lahjoja kuin toisella, ei ole hän sentähden kuitenkaan Jumalan edessä parempi. Me olemme Jumalalle otolliset ainoastansa armosta, ilman mitään ansiotamme, ettei kenelläkään olisi itsestänsä mitään kerskattawaa hänen edessänsä.

8. Kuinka taidan personani tahi lahjaini, säädtyni taikka wirkani tähden, pitää itseäni toista parempana; tahi mitä on toisella itsestänjä enemmän kerskattawaa Jumalan edessä? Eihän yhdelläkään ole toista kasetta, sakramenttia, Kristusta, armoa ja autuutta, kuin minullakaan. Ei ole kenelläkään mitään toista uskoa, kuin jokaisella kristityllä, ei toista saarnaakaan eikä päästävää, olloonpa herra, palkollinen, aatelinen, aatelitoim, köyhä, rikas, nuori, wanha, italialainen taikka sakalainen. Mutta jos pidät itseäs jotenkin toisellaisena tahi parempana, ja siitä muiden kuullen ylwästelet ja kerskaat, etpätotta olekkaan enää kristitty; sillä ei sinulla ole enää samaa mieltä eikä uskoa, jonka pitää ja tähtyy kristityllä oleman, syystä että Kristus armoimensa on aina yhtäläinen, eikä taida olla jaettu eikä itsesjänsä erikseen hajonnut.

9. Rakkaat apostolit eivät ole turhapan tätä kappaletta teroittaneet, sillä he ovat hywiin huomanneet, kuinka paljo siitä on, ja mikä onnettomuus ja wahinko siellä seuraa, kussa ei tätä käskyä noudateta. Sillä silloin ei taida toisin olla, waan että tähtyy eripuraisuuksia ja lahjoja syntyä, joten puhdas oppi ja

usko turmellaan, ja saatana kylvää sementtensä, jota sitte on sangen työläs juurinensa hävittää. Sillä kusja isherakkaus pääsee valtaan, kusja toinen tahtoo olla toista oppineempi, viisaampi, parempi, pyhempi ja rupee sentähden muita halveksimaan ja siis wetämään ihmisiä puoleensa sitä yksimielisestä ymmärryksestä ja mielestä, jota tekee meidät kaikki yhtäläisiksi Kristuksessa, että hänen oppiansa, saarnaansa ja tekemistensä muitten suhteen kiitettäisiin ja ylistettäisiin, on wahinko jo tapahtunut, usko kufistettu, seurakunta erikseen hajoitettu.

10. Sillä kusja tämä yksimielisyys hajoo, siellä ei warmaankaan taida molemmat puoleet olla vikia seurakunta; toisen täytyy olla perkeleen porton, jos toinen on hurstas. Näin vastoin, niin kauwan kuin uskon ja mielen yhteys pysyy pestyssä, pysyy siellä myös vikia, totinen Jumalan seurakunta pestyssä, waikka siellä muutoin on heikkoutta. Sen tietää perkelekin hyvin, sentähden wihaa se sitä yksimielisyyttä ja harrastaa ensin särkeäkseen sitä; sillä, ajattelee hän, jos se olisi pyhyväinen, kuinka heikoiksi tulisivatkaan minä ja mitä rynnäköjä jaisiin kärsiä.

11. Sentähden tulee kristittyin tätä vastaan olla sitä ahkerampia säilyttämään tätä hywettä sekä seurakunnassa, että maailmissa hallituksessa. Totta on ja täytyy olla monellaista erilaisuutta, jonka Jumala kuitenkin tahtoo yhdistettyksi rakkauden ja yksimielisyyden kautta, niin että jokainen tytty Jumalan hänelle antamaan tahi määräämään osaan, ja pitämään hywänä, mitä toisen on, tietäen hyvin hänen olewan yhtä rikkaan kuin itsensä kaikkein iankaikkisten tavarain suhteen, omistaen saman Jumalan, Kristuksen, armon ja autuuden; ja ettei hän, waikka onkin toisessa jäädessä, kuitenkaan ole Jumalan edessä halwempi, eikä toinen sentähden miisään tapauksessa parempi ja suuriarwoisempi.

12. Sellainen sydämmen ja mielen yhdenkaltaisuus woi tehdä kaiken ulkonaisen erinkaltaisuuden maailmassa sopujoinuiseksi. Se nähdään niissä, joissa on rakkaus ja ystäwyys keskenensä. Kuinka suuri on eroitus ulkonaiseen me-

noon ja töihin nähden mies- ja waimopuolen menon ja töitten välillä; samate myös isäntäwäen ja alamaisten välillä. Ja kuitenkin, jos toinen on toiselle uskollinen, owat he toisihinsa hywin tytywäiset ja taitawat keskenänsä ystäwyhdessä sopia. Elämä maan päällä woisi siis täten olla hywin rauhallinen ja onnellinen, jos waan perkele taitaisi kärsiä sitä maailmassa. Mutta sitä ei hän taida, hänen täytyy eroittaa sydämmet ja rakkauden, niin ettei toinen mielisty toiseen. Mikä ikänä on jotakin, suurta, wapaasukuisista, woimallista, rikaista, hänen täytyy mielestänsä halveksia muita ja pitää heitä pelkkinä hanhina ja kanoina y. m.

13. Muut kappaleet, joita p. Pietari wautii, owat myös huokiat ymmärtää: **yunä kärsiwäiset, pitäen weljellistä rakkautta keskenanne, laupiaat, ystäwälliset.** Ne opettawat pääasiallisesti, kuinka kristityt kohdelfoot toisiansa; sillä Jumala on heidän kaikkityyni sulkenut rakkauteen ja niin yhdistännyt heidän toisihinsa, että olisimat ihan yhtä sydäntä ja sielua ja korjaisimat toinen toistansa, niinkuin itseänjä. Sellainen waroitus oli erittäin tarpeellinen silloin, koska kristityitä lauheasti wainottiin; täällä seurakunnan paimen, siellä porwari heitettiin wankeuteen, ajettiin maankulkeuteen wainosta, lapista ja kodoista, ja viimein surmattiin. Niin nytkin tapahtuu, ja saattaa juurenunassa määrässä tapahtua, koska lauhjat hirmuwaltiaat kiduttawat ihmisiä, taikka koska turkkilaiset wiewät heidän saaliinansa ja kristityt sinne tänne hajoitetaan wiheliäisyyteen. Sillä kusja Jumala sanan ja uskon kautta on koonnut seurakunnan ja hengellinen yksimielisyys on saatu toimeen, niin että kristityt siinä kokoon sulkeutuwat ja yhtä pitävät, silloin ei woi perkele olla rauhassa; ja jollei hän saa lahkoin avulla sitä häwityksi, ryntää hän sitä wastustamaan wainolla ja raiwolla, joten meidän on sentähden uskaltaminen ja alttiiksi paneminen ruumiimme, henkemme ja kaikki, mitä meillä on.

14. Tästä tulee, sanoo p. Pietari, kristittyin, yksisydämmisinä ja yksimielisinä, lastea sydämmellensä weljiensä hätä ja kärsiminen, kutka ikänä ja kusja ne owat, joilla on yhtäläinen

usko heidän kansansa, ja kärsiä sitä ihan kuin omaansa ja ajatella: katso, nuo kärsivät minun uskoni ja aarteeni tähden ja heidän täytyy kestää perfeleen edessä ensimmäisinä sotariwisjä, minun vielä rauhaa nauttessani. Tästä ei käy minun hyppiä ilosta ja olla surutoimaa. Sillä mikä kohtaa rakkaita veljiäni, se koskee itse minuakin, ja tapettuu juuri sentähden, kuin minulla on. Sentähden täytyy minunkin omakseni ottaa heidän kärsimisenä omansa kärsimisenäni, niinkuin epistola Hebrealaisille (13: 3) neuvo: **muistakaat sidotuita, niinkuin te heidän kansansa sidotut olitte**, se on, juuri kuin olitte itse niiden samoissa siteissä ja hädässä, **jotka murhetta kärsivät**, koska tekin olette saman ruumiin jäseniä.

15. Sillä me olemme kaikki yhdistetyt niinkuin samassa ruumiissa toinen jäsen toisensa, niinkuin omassa ruumiissa näet ja tunnet. **Jos yksi jäsen kärsii jotakin**, sanoo p. Paawali 1 Kor. 12: 26, **niin kaikki muut jäsenet kansa kärsivät: ja jos yksi jäsen kunniasa pidetään, niin kaikki jäsenet myös riemuittewat**. Katso, kuinka ruumis tekee; jos ehkä jalkaa tallataan tai warwasta, eli sormea liikistetään, kuinka filmät ovat muiksan näköiset, neidä nyrpistyy, suu kiljahtaa, ja kaikki jäsenet ovat walmiita pelastamaan ja auttamaan, eikä toinen voi hyljätä toista, niin että saatat sanoa koko ihmisen, eikä waan jalan tai sormen tulleen tallatuksi ja liikistetyksi. Toisaalta, koska jonkin jäsenen hywin käy, tekee se hywää kaikkein muittenkin, ja koko ruumis tulee siitä iloisiksi. Samoin tulee kristikunnassakin olla, joka myös monesta jäsenestä on koottu yhdeksi ruumiiksi ja on yhtä mieltä ja sydäntä; sillä sellainen yksimielisyys tuo myötänsä sen, että toinen ottaa omaksensa toisen meneestyksen sekä kärsimisen ihan omanansa.

16. Tätäkin apua on maailma wajalla; eikä maailmalla taidakkaan sitä olla, syystä että se on mielen ja uskon yhtäläisyys ja yksimielisyys; waan jokainen katso ainoastansa sitä, mikä hänen hywää tekee, mutta ei pidä siitä lukua, kuinka muitten, semminkin hurstaksten käy. Miin aina, maailma saattaa pilkaten nau-

raa ja ihastua, nähdesensä oikeat kristityt raukat olewan hädässä, ja juottaa heitä etikalla ja sapella. Mutta tiedä sinä, että, jos itseäs kristityksi keräskaat, myös lasket weljeis kärsimisen sydämelles ja käytä sinuas sellaisena, jota sydämestänsä säälii heitä, jolles enemppää taida, kuitenkin lohdullisilla sanoilla eli rukouksella; sillä se koskee sinuun juuri yhtä hywin kuin muihinkin ja täytyy sinun odottaa samaa perfeleitä ja pahalta maailmalta.

17. **Pitäen weljellistä rakkautta keskenämme**. Tämä on awu, jota kristityt ylehenjä keskensä harjoittakoot, osoittaen toinen toisellensa sellaista rakkautta ja uskollisuutta, kuin toinen rakas weli toiselle. Sillä se on myös luontoon istutettu ja piirretty, että weljellä on enemmän luottamusta toisella toisensa kuin muihin, semminkin hädässä, ollen yhtä werta ja lihaa sekä yhteisessä perimössä; ja joskin eivät muutoin olisi yhtä mieltä, ottaa kuitenkin toinen weri ja liha toista korjatakseensa, koska muukalainen ahdistaa heitä ja hätä käsissä on, ja panewat yhdesä ruumiin, tawaran ja kunnian alttiiksi.

18. Samate pitääkööt kristitytkin ja osoittakoot toinen toisilleen erinomaisista weljellistä rakkautta ja uskollisuutta sellaisina, joilla on keskenänjä yksi Jsa taiwaisa ja yhtäläinen perintö, ja joilla, kristittyinä, on yhtäläinen uskokin, sydän ja mieli. Alkoon siis toinen halweskilo toista, waan, kuin joukossamme vielä on uskon ja elämän suhteen heikkoja, raadollisia ja kummallisia, kohdelkaamme heitä hiljaisuudessa ja ystävällisesti lohduttaen, wahwistaen, wirwoittaen ja kärsien heitä; niinkuin perheessä weljet ja sisaret keskenänjä tekewät, jos yksi kaikka usea on heikko, raadollinen eli puuttuainen. Miin eipä taidakkaan toisin olla, waan että meidän, jos on yhdesä elettäwä, pitää keskemme kärsimän monellaisista heikkoutta, raskuudesta ja mielipahaa. Me, näethän, emme voi kaikki olla yhtä wäkewiä uskoissa, rohkeudessa, lahjoissa, tawaroissa y. m., eikä ole ketään, jossa ei myös olisi paljo heikkoutta ja puutteita, jotta hän kuitenkin muitten tahtoo lantamaan.

19. **Laupiaat, ystävälliset.** Tämä nyt yleensä koskee kaikkein, ystäviin ja vihollisiin, kristittyihin ja wainojiin heidän keskinäisessä suhteessaan. Ihmisluonto on perisyynnistä laatuansa sellainen, että hän mielellänsä kostaa, semminkin niille, jotka syöttömästi tekewät hänelle pahaa; ja jos ei hän muuta taida, toivottaa hän kuitenkin vihamihehensä kaikkea onnettomuutta ja ihastuu, kuullessansa ja nähdesensä hänelle pahoin käyvän. Nyt wainotaan kristittyitä maailmassa enimmäen syöttömästi ja kohdellaan pahoin, sorretaan ja rasitetaan. Ja tätä tekewät (niinkuin nyt usein tapahtuu) nekin, joita myös kutsutaan ja ylistetään kristityiksi. Tämä tekee heille pahaa ja he, jos niin käwisi, kuin heidän lihansa ja werensä tahtoo, kostaisivatkin mielellänsä, niinkuin maailman keskenänsä harjoittaa kostonpyyntönsä, eikä ole saanut kylläänsä ennen, kuin hän on jäähdyttänyt mielensä.

20. Mutta ei kristitty saa eikä taida kristittyinä olla armoton ja kostoa himoawainen ihminen. Hän, näethän sen, on tullut Jumalan lapseksi ja on saanut laupiuden Jumalalta ja elää siitä lakkaamatta, eikä woi sentähden ihastua ja riemuita lähimäisen wahingosta ja onnettomuudesta, tahi pitää katteraa, kowaa ja itsepintaista sydäntä häntä kohtaan; waan paljo enemmän on hän mieltynyt auttamaan lähimäistänsä, vihollistansaakin, ja surkuttelee hänen sokahtansa ja wiheliäisyyttänsä, nähdesään hänen olewan Jumalan wihan alla ja saattawan itsensä ijankaikkiseen perikatoon ja kadotukseen, niin että hän puolestaan on jo kylliksi saanut kostoa. Ja juuri tästä syystä olkoon myös ystävällinen hänelle ja osoittakoon kaikkea hywää, jos se muutoin tahtoo kärsiä ja ottaa vastaan sitä, siten woittaaksensa hänen ja parannukseensa saattaksensa.

21. Huomattakoon kuitenkin se eroitus, josta usein olen puhunut, ettei tällä kuitenkaan ole kielletty laillinen ja säädetty rangaistus. Sillä ei Jumalan sana opeta sinua pyytämään ja ylistämään tässä mainittua laupiutta ja ystävällisyyttä silloin, koska synti ja paha on rangaistawa, niinkuin maailma nyt walheellisesti

tuot esiin, koska nuhdellaan sen ja semminkin suurten ja mahtawain syntejä ja pabeita, että loukataan muka heidän kunniaansa ja annetaan syystä halwefsimaan heidän wirkaansa ja esiwaltaa ja synnyttämään kapinoita y. m., joita ei heidän sori kärsiä. Ei wainen niin; tämä saarna opettaa jokaisista yksityistä henkilöitä, kuinka hän käyttäköön itsensä jostaista kohtaan, eikä wirkaa, jonka Jumala on jollekin määrännyt ja käskennyt. Ja pitää tähän nähden molemmat, wirka ja henkilö, hywin toisistaansa eroitettaman. Wirkamies eli ruhtinas (koska hän wirkaansa toimittaa) on toinen mies, kuin Heikki tahi Pietu; apostoli tahi saarnaaja toinen mies, kuin Pietari tahi Paawali; sillä saarnaaja on hän, ei itsensä puolesta, waan Jumalan puolesta.

22. Jos nyt minun personaani wiattomasti wainotaan, pillataan ja kirotaan, pitää minun ja minä tahdon siitä sanoa Deo gratias (Jumalan olkoon kiitos); sillä minulla on kuitenkin ruusua sinuaus siitä Jumalan tykönä. Mutta jos loukataan kastetta, sakramenttia ja saarnawirkaa, jotka Jumala on minulle uskonut, eikä siis minua, waan Häntä itseään, niin tässä kohden en saa waijeta, enkä olla laupias ja ystävällinen, waan hoitaa minulle uskottua wirkaa, **rangaista, nuhdella, neuwoa** (niinkuin Paawali 2 Tim. 4: 2 sanoo) täyttä totta sekä hywällä että sopimattomalla ajalla kaikkia sellaisia, jotka eiwät oikein opeta, usko taikka paranna elämäänsä, siitä huolimatta, kutka he ovat ja kuinka se heille kelpaa.

23. Niin, sanot sinä, loukkaathan sinä kuitenkin julkisesti minun kunniani ja saatat minun pahaan huutoon y. m. Wastaus: mikset puhu tästä asiasta hänelle, joka on sen wiran antanut minulle? Minun kunniani on minulle myös rakas; mutta paljoa rakkaamman pitää wirkani kunnian oleman minulle. Mutta jos minä waihenen, enkä nuhtele, koska se on welvollisuuteni, niin minä häpäsen omaa kunniani, jota minun on Jumalan tähden puolustaminen, niin että oikein toimitan wirkani; ja minä olisin hywin ansainnut sinun seurassas minun kun-

niani kanssa ja siihen lisänä sinun kunnias kanssa tulla hirtetyksi sydänpäivällä.

24. Ei se siis kelpaa, että tahtoisit ewangeliumista oppia sellaista, ettei saarnaaja saisi Jumalan sanan kautta sanoa sinulle syntiäsi ja häpiääsi. Mitä pitää Jumala lukua sinun kunniastas, jota sinä maailmalta etsit, jos sinä sillä vastustat hänen sanaansa? Maailman edessä puolustanet sitä Jumalan ja oman tuntos kanssa; mutta hänen edessänsä et saata kerskata muusta, kuin häpiästä, ja sen pitää sinun tunnustamanfin, jos mielit saada kunniaa häneltä, ja salliman hänen kunniansa olla ja maksaa enemmän, kuin kaikki luodut kappaleet. Sillä sehän on sinunkin korkein kunnias, että annat kunnian hänen sanallensa, ja annat sen nuhdella sinua.

25. Niin, sinä lajoot kuitenkin minun wirkaani, johon minä olen asetettu. Vastaus: empä, weli kulta, eihän se ole wirkaan lajoomista, jos sanotaan minulle taikka sinulle, ettemme täytä wirkaamme oikein, taikka toimita sitä, niinkuin meidän pitäisi; mutta Jumalan sana nuhtelee meitä juuri sentähden, että häpäsemme Jumalan säättämää wirkaa, käyttäen sitä wäärin wastoin hänen käskytänsä; sentähden et saa haastaa minua sellaisesta nuhteesta tilille. Mutta jollen ole kirkkoherra eli saarnaaja, taikka jos minulla ei ole oikeutta nuhdella sinua, niin jätän ja tahdon mielelläni jättää sinun ja jokaisen kunnian häpäsemättä. Mutta jos minä hoidan Jumalan säättämää wirkaa ja edustan, en omaani, waan Jumalan kunniaa, en saa enkä tahdo waijeta sinun kunnias tähden. Jos teet wääräyttä, ja saat siitä häpiää ja pilkkaa osakses, niin syytä itseäs, **sinun weres olkoon oman pääs päällä**, sanoo raamattu, 1 Kun. 2: 37.

26. Jos tuomari tuomitsee warkaan hirtteen, niin hän kuitenkin lajoo hänen kunniaansa ja loukkaa sitä. Mutta kuka on riistänyt sinulta kunnias? Kaiketi sinä itse warkaudella, Jumalaa halwelsumallas ja tottelemattomuudella, murhalla y. m., josta Jumalankin täytyy antaa sinulle, mitä sinulle tulee. Jos pidät häpiänäs sen, että sinua rangaistaan, niin älä

pidä myöskään ryöväämistä, warastamista, koron kiskomista ja jullista wääräyden harjoittamista kunnianas; sillä häwäistessäs Jumalan käskyjä, häpäset sinä itseäs.

27. Tämä nyt on sattumuksesta sanottu. Kuitenkin tulee meidän aina puhua eroituksesta wirallisen nuhteen ja oman wihan eli koston himon wälillä, lihan ja weren tähden, joka aina pyytää kallistua konnuuden puolelle, pitämättä lukua eroituksesta. Totta on kyllä, että Jumala tahtoo kaikkein ihmisten olemaan laupiaat, ystäwälliset, antamaan anteeksi, eikä palkitsemaan pahaa pahalla; mutta sitä ei aina kärsi wirka, joka on jäädetty rankaisemaan pahoja; sillä wäihin osa tahtoo sitä tehdä. Sentähden täytyy Jumalan tässä ryhtyä hallituksehansa niihin, jotka eiwät tahdo olla laupiaita, että heitä rangaistaan armottomuudella. Meidän täytyy antaa tämän asian mennä menoansa, kuitenkin niin, että kukin myöskin wirassansa waroo menemästänsä edemmäksi, kuin hänen wirkan sa waatii, ja ettei kukaan wiran nimellä ja warjolla harjoita omaa kostonhimoansa, taikka kateutta ja wihaa.

28. Nyt jatkaa p. Pietari selittäen sellaista oppia näistä hiljaisuuden, laupiuden, ystäwyyden hywistä töistä ja ottaa tähän awuksi ihania raamatunlauseita ja kehoituksia, kristittyitä niihin kehoittaaksensa, ja sanoo:

Ei kostain pahaa pahalla eikä kironkijella kironusta; waan paremmin siunatkaat, tietten että te olette kutsutut siunausta perimään.

29. Kenen welivollisuus on kostaa, nuhdella ja rangaista ja misjä määrässä, sen olemme nyt sanoneet; sillä ei tämä saarna puhu mitään wirasta. Sillä koska tuomari sanoo: tämä on tuomittawana warfaana, niin kutsutaan sekin kostamiseksi, parjaamiseksi, sekä julkisesti ja suurimmassa määrässä kunniaan lajoomiseksi; mutta se on Jumalan tuomio ja työ, joka ei sovellu tähän. Mutta kristitty, joka oikein uskoo ja wiattomasti elää ja tunnustaa uskonsa ja oppinsa ja tahtoo Jumalan käskyn jälkeen nuhdella, mikä ei sovi uskon kanssa yhteen, hän warmaan wihoittaa perkeleen ja maailman, ja nekin, joitten wirkana on

suojella hurstkaita ja estää wäkiwaltaa, nefin wainoomat, sortawat ja waiwaawat hurstkaita wiran ja oikeuden nimesjä; ja jolleiwät he muuta teekkään, niin he kuitenkin heitä kiusewat, estäwät ja häiritsewät, koska niin waan taitawat. Jos kristitty nyt tässä on tuittu-päinen ja malktamatta päästää wihan ja kärsimättömyyden waltaan, ei taida hän hyvää tehdä; hän waan saattaa lewottomaksi sydämmensä, joka syö ja waiwaa itseänsä ajatuksilla, kuinka hän taitaisi maksaa ja koottaa sille, joka on häntä wääräyttänyt. Kuska perkele huomaa tämän, ihastuu hän sitä, ylllyttää ja kihoittaa, ainoastansa aikaan saadaksensa molemmiin puolin suurempaa onnettomuutta, ja tuottaa siis sinulle kahdenlaisen wahingon, ei ainoastansa wihollises kautta, waan oman wihases kautta, jolla itseäs kidutat ja katkeroitset hywät päiwäs.

30. Mitä sitte tehnumme, kysyt sinä, koska meidän käytyy sellaista kärsiä, taitamattamme estää sitä ja saada oikeutta? Tässä, sanoo p. Pietari, ei ole muuta neuwoa, waan että asetat sydämmes ja annat asias Jumalan haltuun, jolleiwät ne, joitten tulee se tehdä, auta sinua, taikka estä ja rankaise wääräyttä taikka jos he itse tekewät sinulle wäkiwaltaa. Jollei ihmiset rankaise sitä, jääköön rankaisemattomaksi, kunnes Jumala itse katsoo sen puoleen; ainoastansa sinä itse pidä lewollinen omatunto ja lempiä sydän, äläkä myönnä, perkeleen ja pahain ihmisten tähden, luowututtamaan pois hyvää omaatuntoas, rauhaista sydäntäs ja siunausta, joka sinulla on Jumalalta. Mutta jos sinulle on uskottu wirka rankaisemaan pahaa, taikka jos ne, joille se wirka uskottu on, owat awullisia suojelemaan sinua ja toimittamaan sinulle oikeutta, käytä sitä ilman wihaa, kiuffua ja katkeruutta, wieläpä sellaisellakin sydämmellä, ettäsi kirouksesta ja pahasta toiwotat ja annat siunausta ja hyvää.

31. Se sopiikin teille, kristityt, hän sanoo, sillä te olette ihmisiä, kutsutut perimään siunausta. Oi, tätä suurta kallista asiaa! Jumala on jo säätänyt ja luwannut teille julaa siunausta; se on, koko hänen armonsa ja hy-

wyytensä rikkaus on teidän ja on teille runsaasti ja lalkaamatta annettava sielun ja ruumiin puolesta, pait että itse säilytätte sen, ettekä itse tuhlaa sitä. Jos se sinulle olisi tarjona, kuinka kallisti olisit mieluinen ostamaan (jos se olisi ostettava, eikä lahjoitettaisi sinulle ilmaiseksi ilman omaa ansiotas) sen wakuutuksen, että sinulla on niin armollinen Jumala, joka tahtoo siunata sinua ajallisesti ja ijankaikkisesti? Kuka olisi mielellänsä sentähden antamatta ruumistansakin ja henkeänsä sekä olisi walmis kärsimään kaikkea, jos hänen sydämmensä taitaisi epäilemättä kerskata: tiedän olewani Jumalan lapsi, joka minun on ottanut armoon ja elän siinä warmassa toiwossa, että olen olewa ijankaikkisesti siunattu ja autuas.

32. Sentähden ajatelkaat kuitenkin, ollen kristityitä, kuinka suuren eroituksen Jumala on tehnyt teidän ja muitten välillä. Teidän on hän säätänyt perimään ijankaikkista armoa, siunausta ja elämää; mutta mitä on sitä vastaan näillä muilla odotettavana muuta, kuin tuo kauhia tuomio, että owat kirouksen ja ijankaikkisen kadotuksen lapsia? Jos tämän lastisimme sydämmeemme, olisi helppoa opettaa ja taiwuttaa ihmisiä pitämään ystäwällistä ja hyvää sydäntä jokaisista kohtaan, ei kostonpyynnöstä palkittamaan pahaa ja kirouksia, ja tyhneellä mielellä ja rauhalla kärsimään wahinkoa (jolleiwät woisi saada lain awulla oikeutta, suojaa ja rangastusta) mielemmiin, kuin kadottamaan ijankaikkisen lohduituksensa ja ilonsa. Onhan tämä oiwallinen syh, jonka kaiketi tulee woimakkaasti kehoittaa ja taiwuttaa kristityitä olemaan kärsiwällisiä, eikä kostonhimoisia taikka katkeria, kuin Jumala niin runsaasti on heitä armahtanut, ja he omistawat sellaisen kunnian, jonka suhteen ei kukaan woi heiltä mitään ottaa tahi wahingoittaa heitä (niinkuin hän sitte sanoo), jos waan itse tahtowat siinä pysyä. Tämän hän nyt lawiammin, heitä sitä woimallisemmin kehoittaaksensa, selittää aiwan ihannalla lauseella 34 psalmista w. 13—17; se kuuluu näin:

Sillä joka elää tahtoo ja hywiä päiwii nähä, hän hillitköön kieltänsä pahundeesta

ja huulensa wilppiä puhumasta. Hän wälttävön pahaa ja tehvön hyvää; etsivön rauhaa ja noudattakoon sitä. Sillä Herran silmät owat wanhurskasten päällä ja hänen korwansa heidän rukouksiansa, mutta Herran kaswot owat pahoitekiäitä vastaan.

33. Tämän tekstin on pyhä Henki profetta Danielin kautta jo ennen tätä kirjoittanut kaikille pyhille ja Jumalan lapsille opiksi ja waroitukseksi ja esittää asian niin, kuin hän omasa elämänsänsä joka päivä on nähnyt ja itse kokenut sekä siihen lijäkki kuullut ja oppinut rakasten esi-isäin entisestä esimerkistä maailman alusta asti. Tulkaat tänne, rakkaat lapset, hän sanoo, jos teillä on halua oppimaan ja hyvää neuwoa vastaan ottamaan, minä tahdon antaa teille oikian hyvän opin, kuinka Jumalaa on peljättävä ja kuinka hänen lapsuksensa tullaan. Kuka teistä mielellänsä tahtoo rauhaa ja hyviä päiviä pitää? Oi, kuka olisi sitä mielellään tahtomatta! Sanoo koko maailma; sillä sitä hän jokainen harrastaa ja sen perään pyrkii, ja kaikki, mitä maailma tekee, sitäpä se tekee sentähden, että se luulee saawuttawansa sen.

34. Mutta siihen wiepi kaikki tietä: toinen, jota maailma käy, joka niin tahtoo etsiä rauhaa, että se wäkiwallalla suojelisi omansa ja tahtoo ensin tappaa kaikki, jotka häntä wastustawat, eikä kärsiä ketaän, joka häntä pahoin puhuttelee taikka hänelle tekee haittaa eli pahaa. Tämä tie on käsketty esiwallan miekalle ja wallalle, jonka myös tulee kaikella ahkeruudella käyttää sellaista tapaa, hillittsemään ja estämään pahaa saantiansa myöden. Mutta ei se ennätä rankaisemaan eikä estämään kaikkea; paljon on jääpää jäljelle, semminkin sellaista kuin salassa tapahtuu ja pitää rankaiseman itsensä, joko täällä parannuksen kautta taikka sitte helwetissä. Mutta kristityt eiwät saane tätä tietä mitään hyväksensä aikoin; sillä maailma on ylen paha, eikä auta heitä.

35. Jos siis tahdot itselles, semminkin kristittyinä, saada rauhaa, täytyy sinun tavata toinen tie. Se tie on tämä, jonka psalmi sinulle näyttää, sanoen: **hillitse kieleksi pahudesta ja huuleksi wilppiä puhumasta.** Tämä

totta kyllä koskee myös oppiin, että nimittäin pysytään oikiasa Jumalan sanassa, sallimatta wäärän opin kautta wietellä itseämme. Mutta p. Pietari sowittaa tämän kristittyin ulkonaiseen elämään ja menoon maailmassa. Siellä käy niin, että hywin tarwitsewat tätä waroitusta hillittsemään kieltänsä y. m. Heidän, näethän sen, täytyy kärsiä paljo uskonsa ja tunnustuksensa tähden, ja siitä kutsutaankin heitä kristityiksi, että koko maailma pettää, wihaa, wainoo, sortaa ja waiwaa heitä; niinkuin Kristus ennalta on heille Matt. 10: 22 sanonut: **teitä wihaawat kaikki minuu nimeni tähden** y. m. Sentähden olisi heillä mielestänsä kyllä syytä kostaa pahaa pahalla ja täytyhykin heillä (kuin vielä owat lihassa ja weressä) olla wäkewiä ylllytyksiä wihastumaan ja kiroomaan, taikka luopumaan tunnustuksestaan ja saarnastansa ja toisen joukon seurassa suostua wäärään seurakuntaan ja epäjumaliseen oppiin.

36. Tässä waroittaa psalmi: älä anna kaikkein sellaisen ylllyttää sinua tulemaan pahaksi, kiroomaan, pilkkaamaan ja torumaan; waan pysy sinä sinun uskossas, joka perinnökses on valmistettu; sillä niin et asiaa saa parantuksi eikä saata tulla autetuksi. Maailma pysyhy kuitenkin kaltaisensa, eikä tee muuta, waan wihaa ja wainoo hurstkaita ja uskowaisia. Mitä auttaa sitte, että siitä kiuluttelet ja kiroleit; sinä waan sillä omaa sydäntäs pahennat, riistät itseltäs sen kautta suuren, autuaallisen tawaran, kuin sinulle on annettu. Suuri sanna opettaa meille tästä asiasta neljäs psalmi, joka lohduttaa pyhiä ja wahwistaa heitä sellaista pahennusta ja kiufausta vastaan wihaan ja kärsimättömyyteen, jota heidän täytyy kärsiä maailman puolelta. Hän sanoo: **jos te wihastutte, niin älkääät syntiä tehkö, puhukaat teidän sydänmistänne, teidän wnoteellanne, ja odotakaat; se on, jos kohta teitä ylllytetään, millainen tämän lihan ja weren luonto on, täytyesänne nähdä, kuinka suuri omni maailmassa on jumalattomassa menossansa ja pahuudesansa, ja joskin se wastustaa teitä ylpeydellä ja koiruudella, pilkkaa ja wainoo teitä; niin älkääät sentään niin heti kohta syttykö; antakaat kui-**

tenkin kärsimisen, närkästyksen, suuttumuksen ja harmin jäädä ulkopuolelle rasittamaan ulkonaista elämäämme, ruumistamme, tavaroitamme, mutta ei syöpyymään sydämmeenne; waan asettakaat sydämmeenne ja rauhoittukaat, ja pitäkäätkä kaikki sellainen mitättömänä, antamatta niiden häiritä edes untaanne. Ja jos tahdotte oikein palwella Jumalaa ja uhrata kelvollisia uhria, niin toiwokaat häneen uskoossa hänen sanaansa, että hän on rakas Jumalamme, joka pitää teistä huolta, kuulee rukouksenne ja tahtoo ihmeellisesti auttaa teitä y. m.

37. Mutta nämät hänen sanansa tässä: **warjele huules wilppiä puhumasta** tarkoittawat, niinkuin sanoit, eritenkin oppia ja opin tunnustusta. Mutta juuri tässä kohden ruwetaankin tavallisesti wihoittelemaan ja walittamaan kärsimistä ja wäärnyttä ja sydän on täytetty kärsimättömyydellä, joka tekee ihmisen niin kummalliseksi ja äkkipitaiseksi, ettei hän taida puhua asiasta, joka häntä kiusaa, niinkuin se itesensä on, waan warmaan lisää siihen jotakin. Jos joku on hiukankin, niinkuin neulan kärjellä, haawoitettu, kohta hän kiihkahtaa lyömään haawaa toisen päähän. Jos toinen on vähäsenkin sanalla loukannut toista, niin kohta rupee tämä täyttä kitta solwasemaan ja häpäsemään wastustajaansa. Lyhyesti: kiusustunut ihminen ei osaa pitää yhtään määrää eikä mallaa samalla mitalla, waan aina täytyy sen raikeasta eli pirstaleesta, kiroten ja herjaten vastaan, tehdä malka ja puhaltaa kipunasta ilmi tulesja palawa wuori. Tähän lisätki ei myönnä hän wäärin tehneensä, waan tahtoisi mielellänsä, jos taitaisi, saattaa lähimäisen syyksi paljaita weriwikoja, ja tekee kuitenkin täten hänelle paljon enemmän wäärnyttä kuin tämä koskaan on hänelle tehnyt.

38. Min paha ja wäärä on luonto, ettei se loukattuna tydy maksamaan yhtä wertaisesti, waan liioittelee, eikä fäästä wihasta ja kostonpyynnöstä lähimäisen kuunaa, ei ruumistakaan ja henkeä, niinkuin myös Jaakob 1: 20 sanoo: **miehen wiha ei tee Jumalan edessä sitä kuin oikein on**, se on, et se anna ihmisen pitää uskoansa ja hywää omaatuntoa. Sitä

ei tee wiran wiha, joka on Jumalan wiha, ei se etsi ihmisen turmiota, waan ainoastansa rangaista pahetta sellaisena, kuin se itesensä on. Mutta ihmisen oma wiha ja kosta on ylönpaha, eikä woi tytyä, se antaa kymmenen, kaksikymmentä lyöntiä yhdestä, sata pahaa sanaa yhdestä herjauksanasta.

39. Sentähden sanoo p. Paawali: hillitse kieleä ja luisista se, ettei se pääsisi wallallensa ja rikkoisi pahoilla sanoilla ja tekisi kahta pahemmin, kuin sinulle on tehty. Ja warjele huules eli suus wilppiä puhumasta taikka walhetteliaksi tulemasta wihasta tähden, parhaamasta lähimäistäs wastoin totuutta ja oikeutta, tahi häpäsemästä ja solwasemasta kahdeksatta käskyä vastaan. Warsin huonosti se sopii kristitylle Jumalan ja ihmisten edessä ja wiettee hänen häpiällisimpään wikaan, jota Jumala enin wihaa ja joka on perfeleen oma, josta hän myös tutfutaan walhetteliaksi ja häpäisiäksi.

40. Psalmi sanoo edespäin: **wältä pahaa ja tee hywää**, se on, waro tulemastas itsekkin pahaksi toisen pahuuden tähden; sillä wiha ja kosto mieltii waan tehdä wahinkoa ja pahaa: paljo enää ahkeroitse sentähden sinä puolestas tehdä, koska waan taidat, hywää, että sydämmees säilyttäisi kerskauksensa ja rohkeutensa ja sinä pyhnsit hywyydestäs että luopuisi Jumalan armosta ja kuuliaisuudesta perfeleen palwelukseen, joka ahdistaa sinua ankarasti, saadakensa sinun taas pauloihin ja haikettaaksensa sydämmees ja omantuntos, niin että tulet muita ihmisiä paljoa pahemmaksi.

41. Psalmi sanoo edespäin: **etji rauhaa ja noudata sitä**. Tämä on hywä waroitus ja uskollinen Jumalan neuwo. Älä luule, tahtoo hän sanoa, että rauha juoksee jälkees taikka että maailma, saatikka perfele, tuo sen sinulle kotiis; waan juuri päin wastoin on sinulle tapahtuwa; ulkoapäin tuodaan sinulle suuret humalajäkit tähnnä rauhattomuutta, ja wiha ja katkeruus on syyttöwä omasta sydämmeestä, täyttämään sinua ijankaikkisella lewottomuudella. Sentähden, jos tahdot rauhaan tulla, et saa odottaa, kunnes muut ihmiset auttavat sinua siihen, tahi kunnes itse wäkisin ja kostamalla olet

toimittanut itselles rauhan; waan itsestäs pitää sinun alkaman, niin että käännyt pahasta hywään ja taiwut kärsimään pahaa, woittaakses rauhaa sydämmelles ja säilyttäakses sitä wastoin sitä kaikkea, kuin pyytää sitä sinulta riistää, taitaakses alati sanoa näin: en aiwo wihastua enkä kostoa etsiä, waan uskoa asiani Jumalan huomaan ja niiden haltuun, joiden tulee rangaista pahaa ja wääräyhtä; mutta mitä wastustajini tulee, niin toiwotan, että Jumala kääntäisi ja walaisisi heitä. Ja waikka saisin enemmänkin kärsiä wäkiwaltaa ja wääräyhtä, en minä kuitenkaan tahdo antaa rauhaa ryöstettävän taikka riistettävän sydämmestäni.

42. Katso, kielen ja sydämmen hillittämällä loydotuksen kautta, joka saadaan Jumalan armosta ja sinauksesta, olisi oikia muoto säilyttää rauhaa ja nähdä hyviä päiviä pahoina-kin aikoina, niin ettei ulkonaisestikaan anneta kenellekään syytä rauhattomuuteen, waan kaikin paikoin etsitään rauhaa hywillä sanoilla, töillä ja rukouksilla, ja sen ohessa ajetaan sitä takaa ja ikään kuin wainotaan wakawalla ja suurella kärsimisellä, saadaksemme sen wäki- sin waltaamme. Sillä toisin ei saata kuitenkaan kristitty saada hyviä päiviä eikä säilyttää sinnausta. Sen tähden muista, että sinun täytyy sen toten taistella, ettet heittäisi sinnaustas tyköäs, eikä toisen tähden sallisi suutas ja kieltäs tekemään wääräyhtä ja walehtelemaan. Mutta kuin lha ja weri on niin heikko ja siihen aiwan nopia, tekee apostoli tämän waroituksen woimallisemmaksi, sitä enemmän kehoittaaksensa lupauksella, joka osoittaa, kuinka Jumala tahtoo auttaa ja suojella sen tekiötä sekä toisaalta rangaista muita, ja sanoo:

**Sillä Herran filmät owat wanhurskaste-
ten päälle ja hänen korwanja heidän rukouk-
sijansa.**

43. Kirjoita tämä wärsky sydämmees lu-
jalla uskolla ja katso, eikö se ole laittawa
sinulle rauhaa ja hywää. Jos voit uskoa
Jumalan istuwan yhäällä nukkumatta ta-
hi muualle wahtaamatta eli sinua unohtamatta,
waan päin wastoin walwowana awoimin filmin
katselewan wanhurskaita, heidän wäkiwaltaa ja

wääräyhtä kärsijsänsä, mitä fitten walittelet ja
woiwottelet kärsimääs wahinkoa eli haittaa, kuin
hän kuitenkin kääntää armokaswonja sinuun
päin ja warmaanfin mieltii wanhurskaana tuo-
marina ja Jumalana auttaa sinua? Tämän
filmin minä mielelläni ostaisin kaiken maailman
hywyhdellä, niin, sellaisen uskonfin, jos waan
sen taitaisin saada; sillä eipä toden totta ole-
kaan puutetta hänen katsomisessansa, waan mei-
dän uskosjamme. Tähän lisäksi hän sanoo:
**Herran korwat owat heidän (wanhurskaste-
rukouksijansa).** Niinkuin hän katselee sinua
armollisin, naurawin filmin, kuulee hän myös
tarjoilla ja awoimilla korvilla walitukses, huo-
kaukses ja rukoukses, ja kuuntelee sitä ainoas-
tansa mielihywällä ja suosiolisesti, niin että
hän kohta, suus awattua, kuulee sinua ja suos-
tuu pyyntöös.

44. Toisaalta hän sanoo: **Herran kas-
wot owat pahointekiöitä vastaan.** Hänen
filmänsä owat käännetyt wanhurskaste-
puoleen, mutta kuitenkin katsoo hän kaswoillansa
ympäri toistakin joukkoa. Tämä ei ole ystä-
wällinen katsanto eikä armolliset kaswot, waan
tuina wihainen katsanto, josta otsa rypistyy
ja filmät hehkuwat tulipunaifina, millinen on
wihaisen ihmisenfin muoto. Sillä raamatussa
tietää Herran kaswot Herran wihastumista;
mutta Herran filmät iloista, ystäwällistä kat-
santoa. Mutta mitä nyt tekewät Jumalan
kaswot ja miksi eli mitä warten katsowat ne
pahantekiöitä? Warmaankaan ei kuullaksensa
heidän rukoustansa, taikka auttaaksensa heitä ja
antaaksensa sinnausta ja onnea heidän pahalla
aiwotuksellensa; waan, kuten hän edespäin sanoo,
hukuttaaksensa maasta heidän muistoansa.
Tämä on kauhia, hirmuinen lause, josta sydän,
juuri kuin ukkosen iskusta, maahan waipunee,
jolleiwät jumalattomat woisi niin paatuneilla
sydämmillä halweksia Jumalan sanaa.

45. Mutta kuitenkin on tässä tuomio sa-
nottu, joka Jumalaan nähden ei warmaankaan
ole pilaa, waan osoittaa, kuinka kertiasti hän
hurskaita ko-
jaa ja tahtoo paholle kostaa, joita
vastaan hänen kaswonja owat niin käännetyt,
ettei hän ainoastansa ajallisesti rankaise heitä,

waan hävittää heidän muistonsakin maasta. Sitä vastaan saavat hurstaa sentähden, että ovat peljänneet Jumalaa ja pysyneet hurstauksensa ja siitä syystä kärsineet, viimein nähdä maan päällä lastensa lapsissa siunausta ja menestystä. Ja vaikka jumalatoimintoihin joukko jonkun aikaa koki maan päällä nousee ja istuu luuloistansa niin lujana, ettei kukaan voi häntä kufistaa; pitää hänen kuitenkin, koska hänen aikansa on kulunut, tuleman sytyksi terrallaan maan päältä helvetin syvyyteen ja jättämän hurstaa maan päälle maata perimään, niinkuin Kristuskin Matt. 5: 5 sanoo ja psalmi 37 lawiammin selittää.

46. Sen todistavat joka paikassa esimekit raamatussa ja koko maailmanikin kokemus alusta asti, kuinka Jumala on kufistanut ne, jotka ovat pyytäneet ainvoastansa wahinkoa tehdä ja halpana pittäneet suruttomina ja uhkarohkeina Jumalan uhkauksen ja wihaiset kaswot, kunnes heidän on tähtynyt kokea niitä ja joutua perikatoon. Kuningas Sauli aikoi hävittää hurstaa Dawidin runkoineensa juurineensa ja huuttaa hänen nimensä, niinkuin kapinallisen, kirokun ihmisen. Mutta tässäkin toimitti Jumala toisin. Sillä kuin Dawid kärsimissensä ja wainojen alaisena waeltaa yffintertaisesti Jumalan pelwossa ja uskossa, eikä pyydä tehdä wihollisellensa haittaa taikka wahinkoa, on hänellä puolellansa Jumalan armollinen silmä häntä katsowana, josta syystä hänen wihollisensa tähtyy jättää hänet wahingoittamatta. Sitä vastaan pysyvät Jumalan wihaiset kaswot kuningas Saulin puoleen kääntyneinä, niin että hän sukuineensa, ennen kuin Dawid hawaitseekaan, makaa maahan kufistettuna ja tähtyy jättää kruununsa ja kuningaskuntansa wainotulle Dawidille.

47. Tämä on kristittyin lohdutus, jolla uskoansa wahwistakoot kärsimississä, että he ovat Jumalan armollisissa näkywissä, joka kääntää silmänsä ja korwansa heidän puoleensa, ja katselee päin wastoin heidän wihollisiansa ja sortajiansa wihaililla kaswoilla, ryhtyäkseen heidän toimiinsa sillä waukutusella, että heidän tähtyy joko laata taikka kufistua. Se warmaanakin

tapahuu, eikä kenenkään tarvitse kauwoja elää, nähdäkseen itsensä ja muissa ihmisissä todessi mitä sananlasku sanoo: **oikeus pysyy oikeutena.** Meiltä waan puuttuu uskoa, niin ettemme jaksa odottaa sitä hetkistä, waan luulemme sen wiipyvän kauwan ja itsellemme käy wän pahoin. Mutta sehän on aiwan lyhyä aika, jonka hywin kestäisit odottaa, jos taitaisit uskoa Jumalaan, joka kyllä antaa wiholliselles aikaa ja lomaa kääntymään, mutta hetkinen on jo määrätty ja se on tulemisessa, jota ei hän ole wälttämä, jos se tapaa hänen katumatromana.

Ja kuka on, joka taitaa teitä wahingoittaa, jos te hywää pyyhätte? Ja jos te vielä oikeuden tähden kärsitte, niin te kuitenkin autuaat olette.

48. Teillä, sanoo apostoli, on siinä mainion suuri etu wihollistenne suhteen, olkoot kuka tahdonsa, että Jumala niin runsaasti on lahjoittanut teille iankaikkisen siunauksen ja tiedätte, että hän tahtoo suojella, auttaa ja kosta teitä, ja siis pysytte uskossanne ja hurstauksenne, etteiwät he, jos kohta luulewat tekewänsä teille mieliharmia ja kiusaa, taida teille sillä wahinkoa tehdä, joskin taitawat paljokin tehdä. Sillä mitä taitaa ja woi se wahingoittaa teitä, pyyhätessänne omistamaanne hywää ja siinä pysyessänne? Eiwät he woi pahuudellansa, woimallansa ja wallallansa riistää teiltä ja wähentää hurstauttanne ja Jumalan armoa, apua ja siunausta. Niin ei ole teillä tappiota ruumillisesta ja ajallisesta wahingostakaan, jonka he teille taitawat tehdä; sillä jota enemmän he pyyhät wihingoittaa teitä, sitä enemmän he rientävät rangaistustansa kohden, kunnes he kufistetaan ja te saatte sitä suuremman palkan Jumalalta. Sillä teitä, mitä pahimmin pilkkaamalla, häpäsemällä, wainoomalla ja waiwaamalla, he juuri enentävät teidän siunaustanne Jumalan tykönä ja edistävät asiaanne, että hänen sitä pikemmin tähtyy katsoa sitä, auttaa teitä ja kufistaa heitä. Sellaisen palkan ja hywyhden tähtyy heidän itse toimittaa teille pahalla, myrkyllisellä wainollansa, kateudellansa, wihallansa ja waiwollansa ja sitä vastaan he itsellensä

walmistawat juuri päin vastaista, niin ettei heillä taida olla yhtään hyvää päiwää eikä rauhallista hetkeä sydämessänsä, waan heidän paha omatuntonsa kiroo heitä ja he kartuttawat itsellensä Jumalan wihaa ja rangaistusta.

49. Niin aina, hän sanoo, olettepa ajallisesti ja ijankaikkisesti sitä autuaammat, kuin kärkeitte wanhurstauden tähden ja teidän tulisiikin pitää itseänne sellaisina sekä ylistää ja kiittää Jumalaa siitä, koska hän itse pitää ja ylistää sitä korkeimpana autuutena ja jaloimpana asiana, niinkuin Kristuskin, Matt. 5: 11, 12, sanoo: **autuaat olette te, koska ihmiset pilkkaawat ja wainowat teitä minun tähteni. Floitkaat ja riemuitkaat; sillä teidän palkkanne on suuri taiwaisja.** Oi, kuinka kalliisti osataisiwat wastustajanne itsellensä edun, taitaaksensa hiukankin lohduttaa itseänsä sillä ja kerskata siitä, että owat rahtusenkin kärsineet wanhurstauden tähden. Kuinka mielellänjä tulisi heidän, jos sen taitaisiwat ymmärtää ja olisimat siihen soweliaat, toiwottaa saawansa waihettaa, niin että he olisimat itse kärsineet kaiken sen, mitä owat teille tehneet tahi aikoneet tehdä, ja enemmänkin, ja toisaalta ollaksensa niin autuaita, että saisiwat kuulla ja tuta niin kalliin, jumalallisen lupauksen lohdutusta.

Mutta älkää peljätkö heidän waantimistansa, älkää myös heitä hämmästykö. Mutta pyhittäkää Herrä Jumala teidän sydämissänne.

50. Lääsä apostoli taas kääntyy raamattuun ja kertoo profeetta Jesalan lauseen 8: 12, 13, jossa hän waroittoa Jumalan kausaa pelkäämästä ihmisten wihaa ja uhkausta, mutta sitä vastaan lujasti ja rohliasti uskaltamaan Jumalaa; niinkuin hän samaan tapaan puhuu 51 luv. 7 w., sanoen: **älkää peljätkö, kusja ihmiset teitä häpäsewät ja älkää wapisko, koska he teitä pilkkaawat.** Itään kuin tahtoisi hän sanoa: miksiä antaisitte sen kiusata itseänne, minkä ihmiset taitawat teille tehdä, olkootpa kuinkakin suuria, wäkeviä ja peljättäviä wihollisia tahtonja, kuin olette niin autuutetut ja niin hywisjä kirjoisja Jumalan tykönä, että kaikkein luontokappaltenkin täytyy ylistää teitä

autuaiksi? Diebättepä tähän lisäksi wielä, että teillä on sellainen Herrä, joka on kääntänyt siunänsä puoleenne ja awannut korwanja teille, niin että, mitä itänä pyhdätte ja anotte, se on kuultu ja myönetty teille, jota vastaan hän laswoillaansa jo wihaisesti uhkaa wastustajianne. Mitä owat ja jaksawat kaikki ihmiset, hirmuwallat, paawi, turkit, tattarit ja itse perkelekkään tätä Herraa vastaan, koska ja kusja hän tahtoo osoittaa woimaansa? Ne owat kuin heikko korsi kowaa ukfosen istua ja leimausta vastaan, josta koto maa wapiisee.

51. Sentähden tulee teidän, jos muuten olette kristityitä ja usfotte itsellänne olewan Jumalan, olla ylehenjä näitä warjin pelkäämättömät, jopa paljoa enemmän iloifina ja naurawin mielin halwefsia kaikkea heidän ynseyttänsä, uhkaustansa ja meluamistansa, teitä ihan wahingoitawana asiana, mutta heille itselle turmiota tuotawana, sentähden että he päin juoksewat maajes-teettia vastaan, jonka edessä kaikkein luontokappalten täytyy wapiista. Mutta näin te tehkää: pyhittäkää häntä, se on, pitäkää ja ylistäkää häntä pyhänä, joka on usfoa hänen sanansa, niin että totisesti pidätte hänen sellaisena Jumalana, joka ei juinkaan ole unohtanut eikä hyljännyt teitä, jotka kärkeitte wanhurstauden tähden, waan katsoo teitä armollisesti ja aikoo itse auttaa teitä ja kosta wihamiehille. Sillä sellainen usfo ja tunnustus kunnioittaa häntä totisena Jumalana ja taitaa turwallisesti ja iloisesti awuksensa huuttaa häntä, odottaa häneltä apua ja usfosja häneen hywin tydyttää sydämensä; sillä hän tietää, ettei hänen sanansa ja lupauksensa, niinkuin warma totuus, taida pettää eikä puuttua.

52. Sitä vastaan ne toiset, usfottomat, eiwät taidu pyhittää Jumalaa, eikä kunnioittaa häntä, niinkuin häntä, Jumalaa, kunnioittaa tulee, waikka paljon Jumalasta kerskaawat ja osoittelewat suurta jumalanpalvelusta. Sillä he eiwät pidä Jumalan sanaa totena, waan seisahawat aina epäilykseen ja, jos heidän jotakin pitää kärkeinän, ajattelewat Jumalan kofonaan unohtaneen ja hyljänneen heidän. Sentähden he nurisewat ja wihoittelewat suurella

lärjimättömyydellä ja tottelemattomuudella Jumalaa vastaan ja ryhtywät toimiin, omin voimin suojellaksensa itsensä ja kostaksensa. Täten he tuovat näkywiin olewansa sellaisia ihmisiä, joilla ei ole Jumalaa ja jotka, niin-

kuin sotiat, wiheliäiset, kirottut pakanat, eiwät tiedä Jumalasta mitään. Ja sellainen on tätä nyhyä kaikkein turkkein, juutalaisten, paawisten ja uskottomain pyhäin juuri joukko, niin monta kuin heitä on maailmassa.

N:o 39. Seitsemäntenä Sunnuntaina Kolminaisuuden päivästä¹⁾.

Rom. 6: 19—23.

Rakkaat weljet! minä puhun ihmisten tavalla, teidän lihanne heikkouden tähden. Sillä niinkuin y. m.

1.

Tämän tekstin olisi toki tarwinnut alkaa ylempää; sillä p. Paawali on vielä edellisen sunnuntain epistolasta alkamassa saarnassa, jossa hän waroittaa meitä, jotka olemme kastetut Kristukseen ja uskomme, yhä edelleen waeltamaan uutta elämääkin, niinkuin nyt, Kristuksessa ollessamme, synnistä kuolleet, joka (Kristus) kuolemallansa ja kuolleista nousemisellansa on häwitännyt ja woittanut synnin. Sellaisen Kristuksen kuoleman ja kuolleista nousemisen woiman on hän nyt selittänyt ja sanoo: **ei synnin pidä teitä wallitseman, ettette ole lain, waan armon alla.** Se on: nyt taidatte kyllä wastustaa syntiä, nyt Kristuksessa ollessanne ja omistaessanne hänen kuolleista nousemisen woiman, nimittäin päästön synneistä ja Jumalan armon, niin ettei laki saa tuomita teitä synti-

sinä eikä heittää Jumalan wihan alle, joskin kohta ette olisi, niinkuin teidän tulisi, täydellisesti tähtäneet lakia lihan jälkeen.

2. Tässä taas apostoli nostaa sen kysymyksen, jonka murja maailmanin wistaa esiin, kuullessansa tätä saarnaa: **kuinkasta siis? sanoo hän, pitääkö meidän syntiä tekemän, ettemme lain alla ole, waan armon?** Maailman paha juoni on, koska saarnataan päästöstä synnistä, joka on annettu ilman omaa ansioitamme, taikka wäittää kiellettävän tekemästä hyviä töitä, taikka päättää siitä, että saadaan yhä elää synnissä ja tehdä, mitä tahdotaan; waikka tähän nähden pitäisi syystä päätettämän päin wastoin, että tämä oppi tekee ihmiset halullisiksi tekemään hyvää, Jumalalle ylistyksiä, kiitoksiä ja kunniaa; sillä ei tämä oppi oikein hymärrettyä waikuta, että ihmiset tulewat ylpeiksi ja jumalattomiksi, waan nöyriksi ja kuuliaisiksi.

3. Sillä onhan maallisesakin, sekä perheellisessä että kansallisessa oikeudessa ja halli-

¹⁾ Kuudennen sunnuntain Kolminaisuuden päivästä epistola on sama kuin sunnuntain jälkeen uuden wuoden paawan.

tuksessa niin, että armoa rukoileva tuunustaa itsensä wikapääksi, tunnuistaa erhettyksensä ja lupaa edespäin parantua ja olla syntiä tekemättä. Esimerkiksi jos tuomari armahtaa ja wapaaksi päästää waraan, joka on ansainnut hirsiipuum, niin sanotaan siitä, että oikeus on kumottu armon kautta. Jos waras nyt uhan sykkäisi ja sanoisi: nyt olen armon alla ja saan tehdä, mitä wainen tahdon, sillä nyt ei ole minulla yhtään, jota minun tarwitsisi peljätä; kuka woisi sellaista kärsiä? Oikeus on nyt kyllä kumottu, niin ettei häntä rangaista ansionsa mukaan, ja hän on armosta pelastettu nuorasta ja miehasta, ja saanut elämän lahjaksi; mutta ei sitä warten, että hän saisi wapaaksi warastaa ja murhata, waan että hän täst'edes olisi hurstas ja tekisi oikein, jollei, tehdään hänelle taas oikeus ja rangaistaan hänen ansionsa mukaan. Yhhyesti: kussa oikeus kumotaan ja armo lahjoitetaan, niin ei siten sallita kenenkään sen perästä tekemään wäärin armon nojalla, waan hän on paljo enää welwollinen osoitetun armon tähden eteenkäsin niin elämään, ettei hän taas joudu oikeuden rangaistawaksi.

4. Sellaisen eroituksen woipi jokainen hywin kyllä nähdä ja myöntää maallisisa asioisja, eikä kukaan ole niin hullu, joka kärsisi sellaista mieltä, että armo annetaan, taitaaksemme wäärin tehdä, waan ainoastansa tämän ewankeliumin opii Jumalan armosta ja kaikkein syntein anteeksi saamisesta täytyy kärsiä sellaista wäärentämistä ja häwäistystä, että se muka hylkää hyvät työt tahi antaa tilaa syntiä tekemään, waiikka kuulemme Jumalan poistaneen äärettömästä armosta ijankaikkisen kuoleman ja helwetin tulen tuomion ja päätöksen, jonka olimme lain ja jumalallisen oikeuden mukaan hywin ansainneet, ja sen sjaan antaneen ijankaikkisen elämän wapauden, joten koto elämämme on sula armo, ei suinkaan sitä warten, että meillä nyt olisi wapaus taas elää samate kuin ennen elimme, saattaen itsellemme kuoleman, ollessamme osattomina armosta ja wihan alla; waan että me, pitäen warsin suurena ja kallina sellaisen suuren ja sanomattoman hyvän työn, että hän on auttanut meitä ulos ijankaikkisesta

kuolemasta ja tehnyt eläwäksi, myöskkin puoleltamme kawahdamme kadottamastamme sellaisen edun ja lankeemastamme armosta jälleen oikeuden ja ijankaikkisen kuoleman tuomion alle, waan että niin elämme ja teemme, kuin niiden elää tuleekin, jotka owat eläwiksi ja autuiksi tulleet.

5. Tästä puhuu nyt p. Baawali näin: **ettekü te tiedä, että jolle te annatte itseänne palweliaksi kuulemaan, sen palweliat te olette, jolle te kuuliaisit olette, taikka synnulle kuolemaksi eli kuuliaisuudelle wanhurstaudeksi, se on, jos nyt armon alla omistatte päästön synneistä ja olette nyt wanhurstakat, niin olette nyt welwolliset kuulemaan Jumalaa, niin että elätte hänen tahtonsa jälkeen; sillä teidän täytyy toki olla jonkun palweluksessa ja kuuliaisuudessa, joko synnin, joka tuopi niistoillenne Jumalan wihan ja kuoleman, jos siinä pysytte, taikka Jumalan armosta, palwelemalla häntä uudessa waelluksessa ja elämässä. Sentähden ei tähdy teidän enää kuulla syntiä, jonka herruudesta ja wallasta nyt olette wapaudetut. Tätä hän nyt opettaa edespäin ja uflammilla sanoilla tässä epistolasja ja sanoo:**

Minä puhun ihmisten tawalla teidän lihanne heikkouden tähden. Sillä niinkuin te ennen annoitte teidän jäsenenne saastaisuutta ja wääräyttä palwelemaan y. m.

6. Hän on ennen puhunut tästä asiasta erinomaisilla Pyhän Hengen sanoilla, jotka eiwät ole maailmalle tutut eikä tawalliset; sillä pakanoista oli outoa ja ymmärtämätöntä kuulla hänen sanowan: olla Kristuksen kanssa kuollut synnille ja hänen kuolemahansa haudattu ja istutettu y. m. Kuin nyt tämä järjen mielestä on niin epäselwästi puhuttu, aiwon kuitenkin, sanoo hän, puhua siitä järjellisellä ja ihmisellisellä tawalla.

7. Sillä opettaahan kuitenkin järkfin ja kaikkein pakanain oikeus, ettei saa pahaa tehdä, waan että pahaa pitää wältettämän ja hywää tehtämän. Sentähden owat kaikki kuninkaat ja keisarit jättäneet latinsa, estääksensä pahaa ja woimassa pitääksensä kuuliaisuutta.

8. Kuinka sitte ewankeliumin kautta esittelisimme sellaista saarnaa, joka antaa lutan

tehdä pahaa? Sillä waikka ewangeliumi on ihmisjärkeä kirkkampi lahja ja wiisaus, ei se kuitenkaan muuta eikä rewi rikki sitä ymmärrystä, jonka Jumala itse on istuttanut ihmisjärkeen. Sentähden oppianne wäärin selitetään ja wäännetään, jos sanotaan sen ei opettavan hyviä töitä tekemään eikä niitä arwossa pitämään. Sollette nyt tätä ymmärrä sillä tapaa, kuin minä puhun, että te olette uskon kautta kasteesa kuolleet ja haudatut pois synnillisestä elämästä y. m., ymmärtäkää kuitenkin se omalla tawallanne, niinkuin siitä itse puhutte järjen opetuksesta. Sittepä itse tiedätte ja ymmärrätte, ettei lukaan saa tehdä pahaa, warastaa, ryöwätä eli murhata, joskin kohta on ennen saanut armon, eikä ole entisten synteinsä tähden rangaiistu oikeuden jälkeen.

9. Tämä on kaikkein ihmisten yleinen, luonnollinen ymmärrys, ja se on Jumalan sanankin kautta wahvistettu; mutta kuitenkin puuttuu siitä se, että järki ja laki kyllä opettawat tekemään hyvää ja kieltävät pahaa, mutta ei tiedäkään, mistä se tulee ja kuinka se tapahtuu, ettei niin tehdä, kuin se opettaa. Se kyllä näkee (a posteriore, kokemuksesta), että niin tarwitse olla ja että on oikein ja hywin olla warastamatta ja ryöwäämättä y. m.; mutta a priore (itsestään) ei woi se käsittää, mik'ei myös niin tapahdu ja tule tehdyksi, niinkuin kuitenkin luonto opettaa joka miestä. Toiseksi ei tiedä järki sitäkään, kuinka tuo seikka poistettaisiin, parannettaisiin ja korjattaisiin; se ryhtyy siihen ja tähän, hillitäksensä ja poistaaksensa pahutta, mutta ei se kuitenkaan osaa oikiaa temppea estämään ja häwittämään sitä. Sillä waikka peeweli ulkonaisesti estää miekalla, pyörällä ja nuoralla, ei saa se kuitenkaan sitä edemmäksi, kuin mitä oikeuden edessä julkisesti tunnustetaan ja todistetaan; mutta mitä salaa tehdään ja mikä ei tule oikeuden eteen, sitä ei se taida rangaista eikä estää. Mutta Jumalan sana ryhtyy asiaan toisella tawalla ja opettaa polkemaan kärmettä päähän ja kuolettamaan paha. Kusja tämä tehdään, siellä ei sitte tarwita tuomaria eikä hirttäjää. Mutta kusja ei

päämyrkkyä estetä, siellä estettäköön julkinen työ, mikäli taidetaan.

10. Katso tähän saakka pääsee ja opettaa järki, ettei saa tehdä pahaa, ei ajatussillakaan eikä tahdolla, waikka se saattaa rangaista ainoastansa ulkonaiset työt; sillä ajatukset ja tahdon tähtyy sen kaiketi jättää rankaisematta. Mutta me, sanoo p. Paawali, saarnaamme toista oppia, joka on niin kirkka, että se estää ja hillitsee sydämmenkin ja tahdon. Sillä me sanomme, että te Kristukseen uskowaiset, olette kastetut hänen kuolemaansa ja hänen kansjansa haudatut, ei ainoastansa kuolleet ollaksenne, waan ollaksenne myös totta kuolleet synnille. Sillä kristitty tietää Kristuksen armon kautta syntinsä anteeksi annetuksi ja pyhityksi pois, niin etteiwät ne enää woi kadottaa häntä. Ja sellaisen armon saaneena ja uskowana saa hän nyt sellaisen sydämmen, joka wihaa syntiä; ja joskin hän itsestäänä vielä tuntee pahoja ajatuksia ja yllitystä syntiin, on siinä kuitenkin olemassa usko ja Henki, joka muistuttaa häntä kasteesansa ja sanoo: jos taitaisinkin niin tehdä, jos olisikin minulla siihen aikaa ja tilaa, niin ettei sitä lukaan huomattisikaan taikka taitaisi sentähden rangaista minua, en kuitenkaan tahdo sitä tehdä kuuliaisuudesta Jumalaa kohtaan ja Herrani Kristuksen kunniaaksi, etten, Kristukseen kastettuna ja kristittynä synnille jo kuolleena, enää joutuisi synnin waltaan.

11. Niin teki hurstas Jooseppikin, 1 Mos. 39: 7, 10, 13; koska hänen herransa waimo wiettelä ja haukutteli häntä, juoksi hän pois, jätti waatteensa jälkeensä, jota vastaan joku toinen olisi tullut iloisiksi, jos sellaista asiaa olisi häneltä pyydetty. Joosepillakin oli warmaan liha ja weri, tunsi hywin sen yllityksenkin, kuin myös samallansa ajan ja paikan, ystäwyhden ja nautinnon waiuttaman kiusauksen; mutta hän torjui sen päältänsä, suostumatta siihen ainoallakaan ajatuksella. Tämä on kuolettaa pahan eli synnin pää. Siitä ei tiedä järki ja ihmiswiisaus mitään; sillä ei tätä toimiteta lailla, rangaiustuksilla, wankteudella eikä miekalla, waan ainoastansa uskon ja Kristuksen armon tuutemisen kautta, jonka kautta kuolemme

hyville ja maailmalle ja murramme oman tah-
tomme, niin ettemme tee pahaa, jos kohta se
jäisi rankaisematta taikka jos ei kukaan saisi sitä
tietää.

12. Katso, tämä on puhuttu, ei järjen
tavalla, vaan jumalallisella tavalla raamatun
mukaan, joka osoittaa meille, mistä sellainen
paha on alkunsa ja kuinka sellainen alkulähde
on tukittava ja estettävä. Koska nyt sellaista
opetamme (jopa paljoka korkeemmin ja paremmin,
kuin järki opettaa), olemme siten tarpeeksi puh-
distaneet itseämme ja kumonnet sytöksen, että
muka kiellämme hyvät työt taikka annamme
luovan tehdä syntiä. Jos siis ette voi tällä
forkialla tavalla puolustaa itseänne (tahtoo p.
Paavali sanoa), niin puolustakaat kuitenkin
itseänne omalla tavallanne, koska sekin on
järkeen kirjoitettu ja kaikki ihmiset niin puhuvat,
ettei saa wäärnyttä tehdä, ja Jumalan sana
wahvistaa sellaisen opin.

13. Tässä mielessä apostoli nyt sanoo:
minä puhun siitä ihmisten tavalla; se on,
en turmeltuneen lihan ja weren ymmärryksen
mukaan; sillä se ei puhu hyvää, vaan luon-
nollisen järjen mukaan, niinkuin Jumala sen
on luonut, jossa vielä on jotain hyvää ja
niinkuin silmin näemme, on paljo kunniallisia
ihmisiä, jotka ovat tehneet monta hyvää lakia
ja sääntöä. Mutta näin **minä puhun,** sanoo
hän, **teidän lihanne heikkouden tähden,** ikään
kuin hän sanoisi: ei ole vielä tarpeeksi hyvin
puhuttu järjen eli lain opettajain ja lakimiesten
tavalla; kuitenkin saahan niinkin olla, kuin te
vielä olette liika heikkoja hengessä, ja minunkin
tapani puhua tästä on vielä aiwan uusi ja
harvinaisen, joten ette kaikki vielä voi sitä
käsitellä; sentähden täytyy minun alentua teidän
ymmärryksenne kannalle ja puhua, niinkuin te
ymmärtää taidatte, ja sanon siis näin: kysykää
omaa lakianne ja oikeuttanne, jos ne kärsivät
ja sallivat tapahtumaan niin, että hyvät työt
kielletään ja sallitaan pahaa tehdä, waikkeiwät
he itse voi sitä hillitä.

14. Tällä, sanoo hän, osoitan ja näytän
teille, ettei sellainen wäitös kelpaa; sillä järkitin
opettaa sen, että teidän täytyy elää sen mielen

mukaan, jonka haltuun olette antaneet, niin-
kuin jokainen on welwollinen olemaan hänelle
kuuliainen, jonka alamaiseksi hän tekeyy ja jonka
palvelukseen hän menee. Nyt on teillä kris-
tittyinä toinen palvelus, kuin ennen ollesanne
hymin herruuden alla ja täytyesänne kuulla
sitä, taitamattaanne päästä sen wallasta taikka
tehdä jotakin Jumalalle kelpaavaa hyvää!
Mutta nyt te olette armon kautta wapautetut
tästä kuuliaisuudesta ja hymin siteistä ja olette
nyt antaneet Jumalaa palvelemaan ja kuule-
maan; sentähden täytyypi teidän nyt myös
toisiin elää, kuin ennen.

15. Onhan se myös järjellisesti puhuttu
asiasta, niinkuin ihmisillä ymmärryksensä mukaan
on tapa puhua, ja mekin saarnaamme samaa,
paitfi että, jos siitä puhumme omalla, se on
kristittyin tavalla, korkeemmin, ja toisilla sanoilla
(niinkuin meidän tehdäkkin täytyy), on se maail-
malle pahemmukseksi. Sillä waikka mekin sanomme:
älä ryövää, warasta, murhaa, kadehdi, wihaa
y. m., ei ole sillä kuitenkaan mitään saatu
aikoin, että se on lain kautta kielletty; vaan
sen täytyy tapahtua Jumalan armon kautta,
joka ei waikuta sitä oman woimamme avulla,
vaan Pyhän Henkensä kautta, niissä, jotka
uskowat. Mutta jos me niin siitä puhumme,
kohta pürskähtää tyhjä maailma näin riehu-
maan: oi, onko totta, että työmme on turha,
olkaamme iloisia ja rohkeita, älkäämme tehkö
ainoatakaan hyvää työtä.

16. Mutta että tämä mieli on wäärä ja
oikian opin ilkiä wäärennys, nähdään siitäkkin,
että me ylistämme ja wahvistamme Jumalan
käshjää, niimpä järjenkin oppia, joka opettaa,
että hyvää on tehtävä ja pahaa wältettävä;
niin, me korjaamme ja parannammekin sitä,
missä se on heikko ja wajawa, koska ei järki
voi osoittaa, kuinka asia saadaan aikoin. Sillä
jos järki sen taitaisi, eiwät sallisi ihmiset wie-
tellä itseänsä omain uniensa ja wäärän opin
kautta mitättömistä, turhista töistä, millisiä
paawikunnan ja kaikki wäärät jumalanpalvelukset
owat; mitkä kaikki lähtewät tästä perusaatteesta:
hyvää on tehtävä ja pahaa wältettävä; ja
onkin tämä päälause oikia, josta kaikin olemme

yhämielisiä; mutta jos on tälle rakennettava ja sanottava, kuinka ja mitä on tehtävä, joka olisi hyvää, siinä ilmestyy eroitus; sen eroittaa yksinään Jumalan sana.

17. Sillä tässä kohden sokaijee ja pettää väärä warjo järjen, koska waan jotain hyväksi nimitetään; ja waikka kohta se tekee kaikkea, mitä se hyvänä pitää, jää se kuitenkin itsensä epävarmaksi asiasta. Niin, sepä ei näe sellaisesta opistakaan yhtään hebelmää ja parannusta; sillä sellainen tekeminen ulottuu ainoastansa ulkonaisiin töihin, että ihminen tekee itsensä waan ihmisten nähden hurstakaaksi ja kauniiksi, mutta siten ei hillitä kuitenkaan sisällistä pahuutta ja syntiä, waan pyhittää yhä kofonansa entisessä, wanhasa menossa fidottuina, synnille ja sen himoille kuuliaisina; ja mitä sellainen ihminen tekee, ei tee hän kuitenkaan sydämestänsä, waan tekisi mielemin toisiin, jollei hänen tähtyisi peljätä häpiää taikka rangaitusta.

18. Tässä esitämme ewankeliumin kofiamman saarnan, joka opettaa toden tiestä, kuinka synti meissä luuletetaan ja haudataan Kristuksen kautta niin, että nyt saamme hyvän omantunnon, joka wihaa syntiä ja wastustaa sitä, ja tulomme nyt toiseen kuuliaisuuteen, jossa, synnistä lunastettuina, palvelemme Jumalaa ja ahkeroitsemme tehdä, mitä hänelle kelpaa, waikka ei yhtään pelkoa, rangaitusta, eikä peeweliä tahi tuomaria olisi olemassa.

19. Jos nyt tämä oikein tapahtuu ja tämä vähempi lause (propositio minor), josta kofyymys ja riita on, on oikein esitetty, nimittäin kuinka synnistä päästään wapaaksi ja tullaan oikeihin hywiin töihin, niin nyt taas palaamme perustukseen eli pääasiaan, tähän sanon minä: hyvää pitää tehtämän, pahaa wältettämän, ja alotamme yhtä haatawaa tämän päätöksen: nyt synnistä wapautettuina ja Jumalan puoleen kääntyneinä, tulee myös meidän, kuuliaisuudesta Jumalalle, tehdä hyvää eikä enää elää synnissä.

20. Katso, näin p. Paawali käyttää lakia ja ihmisjärkeä, minkä werran tämä lakia ymmärtää, niitä wääriä fieliä vastaan, jotka oikia oppia wääntäwät wäärään, siitä nähdäksemme, ettei tämä oppi wastusta hyviä töitä, mutta

on kuitenkin töitten oppia paljon kofiampi. Sillä se näyttää, mistä tämä on alkunsa ja toimeen saadaan, ei tietysti ihmisjärjestä eikä woimasta, waan Pyhän Hengen armosta ja woimasta. Tästä p. Paawali päättää, sanoen:

Niinkuin te ennen annoitte teidän jäsenenne saastaisuutta ja wäärhyttä palwelemaan wäärhyteen; niin antakaat nyt teidän jäsenenne wanhurstautta palwelemaan pyhyyteen.

21. Opettaapahan järki teille, ettei teidän, olemattanne nyt enää synnin ja wäärhyden alamaisia, pidä niitä palwelemankaan eikä kuuleman ruumiillanne ja jäsenillänne, se on, kofoku ruumiillisella elämällänne ja menollanne. Ja päin wastoin olette te, antautuonne kuuliaisuuteen Jumalalle ja wanhurstaudelle, welkapäät niitä ruumiillanne ja elämällänne palwelemaan. Tämä on yksinfertaisimmasti ja selwästi näin sanottu: joka ennen on ollut paha ja elänyt Jumalan tahtoa ja omaatuntoansa vastaan, hän tulfoon hurstakaaksi ja palwelemaan Jumalaa hyvällä omallatunnolla; taikka niinkuin p. Paawali muulla (Ef. 4: 28) sanoo: **joka warastaut on, älköön sille warastako.**

22. Ennen, hän sanoo, owat jäsenenne: silmät, korwat, suu, kädet, jalat ja kofoku ruumis palwelleet saastaisuutta. Siksi hän kutsuu pahen, kaikellaiset lihalliset synnit, niinkuin järki hywin taitaa ymmärtää. Samoin olette sallineet jäsenenne palwella wäärhyttä eli kaikellaisessa wäärhyssä elämässä ja töissä, harjoittaesjanne toista wäärhyttä toisen jälkeen kaikellaisilla pahoilla juonilla ja kureilla, olkoot minkä nimisiä tahtonsa. Tämä nyt kääntäkää päin toisin oman oikeutenne ja ymmärryksenne suuntaan. Jos olette ennen mielellänne katselleet, kuulleet, puhuneet häpiällisiä ja haureellisia asioita tahi niitä harvasteet ja halunneet ja ruumiillanne haureutta palwelleet, niin karwastelkoon nyt sellaiisten näkeminen ja kuuleminen silmiänne ja korwianne, kofoku ruumiinne paetkoon niitä ja olkaat puhtaat sanoissa ja töissä; niin palwelefoot myös kaikki jäsenet ja kofoku ruumiin tekeminen ja jättäminen wanhurstautta.

23. Ja tätä (tehkäät) sentähden, että jäsenennekin eli ruumiinne tulisi pyhäksi, se on, Jumalan omaksi, ja käytettäisiin ainoastansa hänen palvelukseensa, että se kaikki, jota kauvemmin sitä enemmän ja mielemin, palvelee Jumalaa, hänelle kunniaaksi ja kuuliaisuudeksi kaikessa, mitä jumaliseksi, kiitettäväksi, kunnialliseksi ja hyveeksi kutsutaan. Sen opettaa sinulle oma, sydämmees kirjoitettu kirja, jolle yhtään Jumalan sanaa olisikaan. Eikä tässä kelpaa lausua tätä vastaan: oletpa kuitenkun opettanut, ettei niillä autuaaksi tulla; sillä se ei ole järkeäs vastaan, vaan ylä- ja ulkopuolella järjestäs; sepähän on oikia walkeus, joka näyttää sinulle, kuinka siihen määrään pääsisit, ettäs tekisit, mitä oma järkes sinulle opettaa.

Sillä koska te olitte synnin palveliat, olitte te vapaat wanhurskaudesta.

24. Hän puhuu tätä kaikkea ihmisten tapaan ja senaifaisen yleisen oikeuden ja tawan mukaan, orjuutta eli palvelusta ja wapautta koskewissa kohdissa. Silloin, näethän, olivat, palveliat elinomaissa, ostettuja ihmisiä, joitten täytyi olla isäntänsä omat ja pysyä hänen palvelusjensa, kunnes tämä laski heidän wapaiksi taikka he muutoin lunastettiin. Kuin hän on sanonut: niin palvelkaat nyt wanhurskautta, kuin olette ennen palvelleet wääräyttä y. m., siitä seuraa nyt kahdellinen palvelus ja myös kahdellinen wapaus. Joka palvelee syntiä, hän on wanhurskaudesta wapaa, sanoo hän; se on, hän pysyy wangittuna synnin wallassa, eikä taida tulla wanhurskauteen taikka tehdä wanhurskaita töitä. Sillä järki sanoo sen, että jokainen on siitä wapaa, jota ei hän palwele, eli jonka palvelia hän ei ole. Samate myös päin wastoin, jos olette nyt päässeet wanhurskauden palvelioiksi ja wapaiksi synnistä, on siitä taas seurauksena, että teidän tulee kuulla ja palwella wanhurskautta. Mutta lawiamman taistelemisen tästä jättää hän sillensä ja asettaa nämät molemmat rinnatusten, että he katsoisivat, mitä hyötyä taikka wahinkoa heillä kunnastakin koettelemastansa palveluksestaan on, ja sen johdosta itse päättäisivät, ihmis-

M. Luther. Kirko-Postilla.

ymmärryksenkin mukaan, ja itse walitsisivat, kummasa he tahtowat rippua ja kumpaa tästä lähin kuulla.

Mitä hedelmää siis teidän silloin niistä oli, joita te nyt häpeette. Sillä niitten loppu on kuolema. Mutta että te nyt olette synnistä wapautetut ja Jumalan palvelioiksi tulleet, niin teillä on teidän hedelmäne pyhyyteen, mutta lopuksi ijankaikkinen elämä.

25. Muistakaat toki, rakkaani, itsesenne taaksepäin, kuinka elitte, olleskanne wapaita wanhurskaudesta, ja teitte ainoastansa sitä, mihinkä synti ajoi ja ylltytti; mitä faitte eli hyödyitte siitä? Ette mitään, kaiketikkun waan sitä, mitä teidän itse vielä tänäpäinäkin täytyy häweta ja johon lisäksi olisitte wihdoin viimein täytyneet jäädä kuolemaan. Teillä on nuokaksi kallista hedelmää ja hyötyä, ettekä ansainneet niillä häpiää ja kuolemaa parempaa. Mitä jalo ja kallis palffa sellaisesta palveluksesta, koska ihminen tahtoo olla wapaa wanhurskaudesta ja elää omain himoinsa mukaan sekä pitää sellaisen elämän kauniina, suloisena elämäinä; sillä se on lihan ja weren mielestä pehmeää, joka kyllä luulee niin rankaisematta pääsewänsä.

26. Mutta sitä seuraa kaksikunkin ankaraa ruoskaa; toinen kutsutaan **häpiäksi**, joten ihmisen täytyy tunnustaa häpiänsä Jumalalle ja maailmalle; samate kuin Atamin ja Gewan paratiisissa; koska he tahtoiwat olla wapaita Jumalan käskyistä ja noudattiwat kiellettyä himoa, johonka perkele oli heitä ylltänyt, täytyi heidän sitte tunkea häpiänsä ja sydämmisjensä häweten seisoa Jumalan edessä. Toinen ruoska on **ijankaikkinen kuolema ja helwetin tuli**, jonka heidän pitää saaman häpiän lisäksi, johon myös esiwanhempamme olivat joutuneet.

27. Eikä nyt olisi parempi palwella wanhurskautta, wapaana synnistä ja sen palveluksesta? Siihen nähden ei olisi teidän tarwis koskaan häweta tahi kärsiä wahinkoa, waan siitä saatte kahdellaisen hyödyn ja edun, tietysti hywän, iloisen omantunnon Jumalaa ja kaikkiin luontokappaleihin nähden ja olette lisäksi pyhiä, se on, warmat ja wisit siitä, että

palwelette Jumalaa, olettepa hänen omansain, johon lisänä teillä on ijankaiffrinen elämä runsaana, katoomattomana palkkana.

28. Tämä kaikki kutsutaan vielä ihmisten tapaan puhutuksi, jonka järkikin käsittää ja ymmärtää sielläkin, kussa ei Kristusta tunneta; sillä niinhän on laita koko maailmassa, että niiden, jotka pahaa tekewät, warasten, murhaajain y. m., täytyy kärsiä häpiää maailman edessä ja siihen lisäksi kuoleman. Sitä vastaan kunnioittawat kaikki ihmiset niitä, jotka hyvää tekewät, ja lisäksi saawat ne nauttia paljo hyvää.

Sillä kuolema on synnin palkka, mutta ijankaiffrinen elämä on Jumalan lahja Jeesuksessa Kristuksessa, meidän Herrassamme.

29. Outoa on sanoa, niille vielä annettavan palkkaakin, jotka pahaa tekewät, juuri kuin olisivat oikein tehneet ja sen hywin ansainneet. Sillä sana **palkka** tietää jotain hyvää, joka annetaan niille, jotka owat itsensä hywin käyttäneet ja urhollisesti sotineet. Mutta näin hän puhui juuri niille harmiksi ja niitten kiusaksi, jotka wääntelewät hänen oppiansa ja sanowat: kah, p. Paawali saarnaa sulaa armoa ja lupaa palkkaakin niille, jotka tekewät syntiä. Noh niin, hän tahtoo sanoa, kuhu, kuinka paljon tahdot, saatavaa palkkaas, joka, minun tarkoitukseni mukaan, on kuolema ja helwetin tuli. Se tiedä odotettavakses, jos aivot ewankeliumia selittää sinnepäin, kuin Jumala vielä muka antaisi sinulle palkan, syntiä palwelemisestä. Semmoisilla pistäwillä sanoilla tahtoo

apostoli sitä enemmän peljättää niitä, jotka walheellisesti sanowat eli antawat uskotella itsensä asiaa sellaisena pitämään, kuin taidettaisiin Jumalaa synneilläkin palwella ja siihen lisäksi saada häneltä palkkaa. Näin hän so-wittaa sanat heidän ajatustensa ja puheensa mukaan. Niin, jos sen siffrä pidätte ja jos se on niin ymmärrettävä, että sen, joka palwelee, tulee saada palkkaa, niin sinäkin tosin saat palkkakes sen, joka kutsutaan kuolemaksiksi ja helwettiksi; sen saanee hän, jonka sitä tekee mieli ja joka sen kalliina pitää.

30. Toisaalta hän sanoo: **ijankaiffrinen elämä on Jumalan lahja.** Huomaa tässä, kuinka hän laskee sanansa. Ei hän käytä tässä sanaa **palkka**; sillä hän on ennen opettanut, että me saamme ijankaiffrisen elämän, ei töilläämme ansaittuna palkkana, waan sulasta armosta Kristuksen tähden uskon kautta. Sentähden hän kutsuu sen Jumalan **lahjaksi Kristuksessa Jeesuksessa** y. m. Jolla ihmisellä tämä on, hänellä on jo pää-asia, jonka kautta lämmeen pää kuoletetaan, ja on nyt niin rikas ja autuas, ettei kukaan voi sellaista elämää häneltä riistää; ja hänellä on sellainen woima, että hän nyt taitaa wälittää syntiä ja alati kuolettaa sitä lihasansa. Sitä ei voi mikään laki eikä ihmiswoima waiwuttaa, waan siihen tarwitaan usko, jonka kautta me yhdistetään Kristukseen ja hänen kansansa istutetaan kuoleman synneille, ijankaiffriseen elämään ja totisiin hywiin töihin y. m.

N:o 40. Kristuksen kirkastamisesta¹⁾.

2 Piet. 1: 16—18.

Empä me ole kawaloita juttuja noudatelleet, teille tietäväksi tehdessämme meidän Herran Jeesuksen Kristuksen woimaa ja tulemista; waan me olemme itse nähneet hänen suuren kunniansa; koska hän Jhaltä Jumalalta jai kunnian ja ylistyksen, äänen kautta, joka häneltä näin siltä suurelta kunnialta tapahtui: tämä un minun rakas Poikani, johon minä mielistyin. Ja tämän äänen me kuulumme tulewan taiwaasta, koska me pyhällä wuorella hänen kanssansa olimme.

1.

Tässä p. Pietari juttelee kertomuksen, joka on kirjoitettu ewankeliumissa, Matt. 17: 1 y. m., kuinka Jeesus otti kolme opetuslapsistansa: Pietarin, Jaakopin ja Johanneksen, ja wei heidän erinänsä korkealle wuorelle ja kirkastettiin heidän nähtensä: ja hänen kaswonsa paistiwat niinkuin aurinko, ja hänen waatteensa oliwat kirkaat kuin walkeus; ja heille nähyi Moses ja Elias, jotka puhutteliwat häntä. Silloin warjosi paistawa pilwi heidän ympäri, ääni sanoi pilwestä: **tämä on se minun rakas Poikani, johonka minä mielistyin; kuulkaat häntä.** Koska opetuslapset tämän kuuliwat, lankeiwat he kaswoillensa ja peljästyiwät sängen kowin. Mutta Jeesus tuli, rupefi heihin ja sanoi: **nouskaat, ja alkää peljätkö.** Sitte he nostiwat silmänsä, eikä ketään nähneet, waan Jeesuksen yksinänsä. Ja kuin he meniwät wuorelta alas, haastoi Jeesus heitä puhumasta tätä nähyä kellenkään, kunnes hän olisi nousnut kuolleista. Pietarilla on nyt mielessä sanoa: ewankeliumia, jota teille saarnaan Kristuksesta ja hänen tulemisestansa, sitä emme ole itsestämme miettineet eli kekineet, emmekä ole sitä ottaneet koriaasti

¹⁾ Tästä tekstistä ei ole saarnaa Lutherin postilloissa, waan tämä on otettu Lutherin selityksistä Pietarin epistolistä.

koostuista tarinoista, jotka tietävät jalosti puhua kaikkinaisista (joita kreikkalaiset siihen aikaan suosiwat). Sillä se on iki turhaa löpötystä ja tyhjiä juoruja, joita he kuitenkin taiten peittelewät ja tahtowat siinä olla taitawia. Semmoisia emme ole kuulleet emmekä noudatelleet; se on, emme saarnaa ihmismietteitä, waan tiedämme warmaan sen olewan alkunsa Jumalasta ja olemme omin silmin ja korwin huomanneet sen, ollessamme Kristuksen parissa wuorella, kussa näimme ja kuulumme hänen kunniansa. Mutta hänen kunniansa oli se, että hänen kaswonsa paistiwat kuin aurinko ja hänen waatteensa oli lumiwalkia; ja siinä siwussa kuulumme korkeimman Majesteetin äänen sanowan: **tämä on minun rakas Poikani, häntä kuulkaat.**

2. Yhtä warman pitää nytkin jokaisen saarnaajan oleman ja oleman niin epäilemättömän sittä, että hänellä on ja että hän saarnaa Jumalan sanaa, että hän sen tähden kuolifikiin; sillä se koskee meidän elämäämme. Mutta ei yksikään ihminen ole niin pyhä, että hän tohtisi itsestänsä opitun opin toten kuolla. Sentähden on tässä todistettu, että itse Jumala on waikuttanut apostoleja sittä, että heidän ewankeliuminsa oli Jumalan sanaa. Näytetty on myöös tässä, että ewankeliumi on saarna Kristuksesta, eikä muuta mitään. Sentähden alköön muuta saarnaa kuultako; sillä ei Jhä huoli

muusta saarnasta. Tämä on minun rakas Poikani, sanoo hän, häntä kuulkaat, hän on tohtorinne (opettajanne); ikään kuin sanoisi hän: koska häntä kuulette, olette minua kuulleet. Sentähden sanoo nyt p. Pietari: me olemme ilmoittaneet ja julistaneet teille Kristusta, että hän on Herra ja hallitsee kaikkia ja että hänellä on kaikki voima, ja että häneen uskollallakin on kans kaikki tämä voima. Tätä emme ole itse keksineet, vaan nähneet ja kuulleet olemme sen Jumalan ilmoituksen kautta, joka käski meidän kuulemaan Kristusta.

3. Mutta mistä syystä erottaa Pietari Kristuksen voiman Kristuksen tulemisesta? Voima tietää, että hän on kaikkein loppalten valtiias, että kaikkein täytyy olla hänen jalkainsa alla. Tämä voima on aina kestävä, niin kauvan kuin maailma seisoo: ja yhtä kauvan kuin me elämme lihasja ja weressä maan päällä, yhtä kauvan on Kristuksen valtakunta toiminnassa, aina viimeiseen päivään saakka. Silloin alkaa toinen aikakausi, koska hän antaa valtakunnan Jumalan ja Isän haltuun, josta p. Paawali 1 Kor. 15: 23, 24 sanoo: **mutinen Kristus, sitte ne, jotka Kristuksen omat ovat, hänen tulemisesjansa. Sitte on loppu, koska hän antaa valtakunnan Jumalan ja Isän haltuun y. m.** Niin myös w. 28: **koska nyt kaikki hänen alansa heitetyksi tulewat, silloin myös itse Poika hänen alansa heittäään, joka kaikki hänen alansa heitti.**

4. Mitä, eikö valtakunta jo ole Isän Jumalan? Eikö kaikki loppaleet ole hänen alansa heitettyt? **Wastaus:** Paawali selittää mieltensä samasia paikkaa ja sanoo: että Jumala **kaikki kaikisja olisi;** se on, Jumala on olewa, mitä itsekukin on tarwitsewa ja mitä kullakin pitää oleman; niinkuin Pietarikin ylempänä (w. 4)

sanoo meidän tulewan osalliseksi Jumalan luonnosta. Sentähden tulee meillä olla kaikki, mitä Jumalallakin on, ja kaikki mitä me tarwitsemme, on meillä hänessä, nimittäin wiisautta, wanhurskautta, wälewyyttä ja elämä, jonka nyt uskomme ja ainoasti korwin käsitämme ja Jumalan sanassa omistamme; mutta tämän elämän jälkeen laittaa sana ja silloin awaa sielunne itsensä kokonansa, että se taitaa sitä kaikkea ilmeisesti nähdä ja tuta.

5. Niin on nyt p. Paawalin ja Pietarin mieli se, että Kristuksen valtakunnan voima vaikuttaa tässä ajassa ja että Kristus nyt toimittaa hallitustansa sanassa, jolla hän wallitsee miehuutensa kautta perfeleen, symin, kuoleman ja kaikkein yli; mutta viimeisenä päivänä tulee kaikki silmin **nähtäväksi.** Sentähden waikka Jumala yhtäpäätä hallitsee, emme kuitenkaan sitä näe; hän näkee meidän, vaan me emme näe häntä. Sentähden täytyy Kristuksen antaa valtakunta hänelle, että mekin taitaisimme sen nähdä: silloin olemme toden Kristuksen weljiä ja Jumalan lapsia. Ja niin on Kristus saanut Jumalalta kunnian ja ylistyksen, sanoo p. Pietari tässä, että Isä on pannut kaikki loppaleet hänen alansa, teki hänen kaikkein Herraksi ja firasti hänen tällä äänellä, sanoen: **tämä on minun rakas Poikani, johonka minä mielistyin.** Tällä nyt p. Pietari tahtoo wahwistaa oppinsa ja saarnansa, tietääksemme, mistä se on alkunsa. Mutta hän ei ole kuitenkaan siten enempää saanut, vaan että hän on sen kuullut ja taitaa siitä saarnata: mutta myös pyhän Hengen täytyy tulla ja wahwistaa häntä, taitaaksensa luottaa siihen sekä rohkiasti saarnata ja tunnustaa sitä. Edellinen on saarnawiran asia yksin, ei sielun; mutta tämä toinen kuuluu Hengelle.

N:o 41. Kahdeksantena Sunnuntaina Kolminaisuuden päivästä.

Rom 8: 12—17

Rakkaat weljet! niin emme nyt ole wellkapääät lihalle, lihan jälkeen elämään; sillä jos te lihan jälkeen y. m.

1.

Taas tämä teksti sisältää neuvoja kristilliseen elämään ja kristillisiin töihin, samoin kuin edellisenkin sunnuntain teksti, pait että tässä käytetään toisia sanoja. Tarpeen onkin opettaa tätä neuvoa monin muodoin niille, jotka ovat tulleet kristityiksi, sen ikävän waiwan toten, jolla perkele waukuttaa onnettomuutta maailmassa, kussa Jumala armostansa, ilman omaa ansiotamme, lahjoittaa meille päästön synneistä, tarwitsemattamme sitä itse ostaa taikka ansaita, että ihmiset niin heti kohta käywät siitä suruttomiksi ja sanovat: oi, eipähän meidän enää tarwitse hyvää tehdä. Apostolin on sentähden tähtynyt, taistellesaan armon opin puolesta, aina taistella myös tätä vastaan, osoittaen, ettei se suinkaan ole tarkoitus; sillä sitä warten ei syntiä kai anteeksi anneta, että sitä tehtäisiin, waan että se laikkaisi; muutoin kutsuttaisiin se sopiwammin, ei synnin anteeksi saamiseksi, waan synnin suwaitsemiseksi.

2. Onpahan terveellisen ewankeliumin opin häpiällistä wäärentämistä ja suuri, firottu kiittämättömyys saadusta, äärettömästä armosta ja autuudesta olla haluton tekemään hyvää, kuin kuitenkin juuri sen tulisi nyt enin kehoittaa ja waatia meitä tekemään Jumalalle kiitokseksi ja kunniaaksi suurimmalla ahferuudella kaikkea, mitä tietäisimme ja woisimme, jota woi hyväksi kutsua ja johon hän mielistyy.

3. Tästä p. Raawali tässä muistuttaa meitä ja neuwoo suorilla ja yksinkertaisilla sa-

noilla, joissa hän opettaa meille, mihinkä olemme Jumalalle welvolliset siitä, kuin olemme häneltä saaneet, ja minkä wahingon täytyy osaksemme tulla, jos emme siitä lukua pidä tahti sitä tee, ja sanoo: **Emme ole wellkapääät lihalle lihan jälkeen elämään.**

4. Koska olemme Kristuksen kautta lunastetut synillämme ennen ansaitusta firotuksesta ja nyt omaamme elämän Kristuksen Hengen waukutuksesta, joka meissä asuu (josta apostoli on ennen puhunut), olemme nyt myös wellkapääät elämään sen mukaan, niinkuin hän myös edellisessä epistolasissa Rom. 6: 18 sanoo: **että nyt olemme wauhahdetut synnistä, niin olemme nyt wauhurstauden palwelioiksi tulleet, ollaksemme Jumalalle kuuliaiset.** Siis (sanoo hän) te olette wellkapääät; se on, sitä waatii juuri uusi kutsunuksemme, säätyne ja menonne, johonka olette päässeet siten, että tulitte kristityiksi ja nyt teillä on pyhä Henki, elääksennekin niin, kuin Henki opettaa ja näyttää teille. Sitä tehdä taikka tekemättä jättää ei ole siis omassa wallassaanne, waan jos tahdotte kerskata armosta ja Hengestä, täytyy teidän tunnustaa itseänne wellkapääksikin elämään sen, eikä lihan mukaan, joka waan aina tahtoo synnissä pysyä, waan Hengen jälkeen, joka, kastettuanne ja synnistä lunastettuanne, johdattaa teitä rientämään synnistä uuteen wauhurstauden elämään, eikä päin wastoin wauhurstauden elämästä syntiin.

Sillä jos te lihan jälkeen elätte, niin teidän pitää kuoleman.

5. Tässä on lausuttu suora ja lyhyä päätös

sellaisesta tyhmäin ihmisten väitösfestä, jotka armon vapauden turvissa tahtovat antaa lihalle alaa, täten peljättääksensä heitä sellaisesta wäärästä luulosta, etteivät he elämän ja armon weroista, josta kerskaawat, taas saattaisi ijan-kaiffista wihaa ja kuolemaa niiskoillensa. Sihän se ensinkään sowi, tahtoo hän sanoa, että te, jotka kerran olette pelastetut ja wapaahdetut ijankaiffisesta kuolemasta, tahdotte elää lihanne jälkeen; sillä jos sen teette, ei tarwitse teidän ajatellakaan säilyttävänne elämää, waan te olette kuoleman omat ja helwettiin tuomitut.

6. Sillä te tiedätte, juuri synnin tähden olleenne Jumalan wihan alla ja kuolemaan joutuneenne ja ansainneenne kadotuksen sillä, että elitte lihan jälkeen. Niin ei ole warmaan Kristukseen kuollut niitten tähden, jotka tahtovat pyhä synneisfänjä, waan auttaaksensa synneistä niitä, jotka miehellänjä olisivat niistä pelastetut, mutta eiwät kuitenkaan itse taida pelastaa itseänjä.

7. Joka nyt siis tahtoo olla kristitty, hän älköön paljo löpötelkö, näin sanoen: minä olen vapaa laista, sentähden saanen tehdä mitä tahdon; waan päin wastoin hän saufoon ja tehköön: kristittynä peljättöön ja kawahtakoon hän syntiä, ettei hän taas joutuisi wapaudestansa entiseen synnin wankeuteen, lain ja Jumalan wihan alle, eikä lankeisi aljetusta elämästänjä jälleen kuolemaan, kuullen tässä tämän wakaan tuomion: **jos te lihan jälkeen elätte, niin teidän pitää kuoleman.** Skänä kuin tahtoisi hän sanoa: ei auta teitä ewankeliumia kuuleminen, kerskaaminen Kristuksesta, sakramentin nauttiminen, jollette myös saadun armon ja Hengen woimalla hillitse Jumalattoman menon synnillisii himojanne, Jumalan halwefsimista, ahneutta, pahuutta, ylpeyttä, wihaa ja lauteutta y. m.

8. Mitä lihan jälkeen elämifefsi kutsutaan, siitä on usein sanottu ja kai hywin ymmärrettään. Liha tietysti ei ole ainoastansa tuo törkeä ja inhottawa huoruuden himo taikka muu haureus; waan kaikki, mitä ihminen äitiistä saa myötänjä, se on, ei ainoastansa iho ja hapset, waan myös fielu ja kaikki luonnon woimat,

ulkonafesti ja sisällifefsti, järkeen, tahtoon ja aistimiin nähden, ollesfansa ilman Hengeä so-wittamatta Jumalan sanan mukaan, ja semminkin nekin lappaleet, joita ei järki syntinä pidä, niinkuin: elää aikansa usottomuudessa, epäjumaluudessa, Jumalan sanan lasteella pitämifessä, röykkehdesfä ja luottamufessa wiifauteen, waltaan, kunniaan y. m. Kaifkea sellaista täytyy kristittyin (joilla on pyhä Hengi ja osaawat tuomita, mikä lihallista on) wälttää ja paeta femmoisena wahingollifena myrkkynä, joka tuottaa kuoleman ja kadotuksen.

Mutta jos te lihan työt Hengen kautta kuoletatte, niin te saatte elää.

9. Täsfä tunnustaa apostoli kristityisfäin olewan jotain lihasta, jonka täytyy tulla kuoletuksi; sellaisia owat kaikellaiset kiufaufket ja Jumalan käsfyjä vastaan sotiwaiset himot, jotka liikkuwat luonnosfa ja kiihoittawat syntiin ja mitkä hän täsfä kutsuu **lihan töifsi**, joita owat: usottomuuden ja epä-uskon ajatufset, lihallinen suruttomuus ja röykkehys Jumalan pelkoa vastaan, kylmyys ja hitaus Jumalan sanaan ja rukoukseen, kärfimättömyys ja nurina kärfimifisfä, wiha, kostoupyhntö, tahi kateus ja wiha lähimäifeen, ahneuden murheet, haureus y. m. Sillä kuin sellaiset taipumufset owat lihasfa ja weresfä, eiwät lalkaa ne kiihoittamasta ja kiufaamasta ihmistä, niin, ne täsfä ihmifellisefä heikkoudesfa wälifstä saawuttawatfin ihmifin, niin että hän tekee liika paljon ja menee ylön kauwas, jollei hän tarpeefsi ahkerasti ole waroillansa; niin ne woittawatfin hänen, jollei hän warjele itseänjä niiltä ja, kuten apostoli täsfä sanoo, kuoleta sellaisia lihan töitä.

10. Sentähden on täsfä tarpeen tuima jota ja taistelu, joka ei seisahdu eikä lalkaa, niin kauwan kuin elämme. Ja täsfä ei saa kristitty olla laista taikka weltto, waan hänen tulee herättää itfensä Hengen kautta, ettei hän auna lihalle tilaa, waan alati kuolettaa sitä, ettei se kuolettaisi häntä, niinkuin apostoli on sanonut: **jos te lihan jälkeen elätte, niin teidän pitää kuoleman;** mutta toifaalta taas täsfä lohduuttaa, sanoen: **jos te lihan työt**

kuoletatte, niin te saatte elää. Sillä pyhä Henki on kristityille annettu, kuolettaaksensa ja voidaksensa kuoletaa sellaisia synnillisiä himoja.

11. Mutta tämä synnin kuolettaminen Hengen avulla tapahtuu siten, että ihminen tuntee syntinsä ja heikkoutensa ja, huomatessaan synnillisten himoin liikkuvan itseensä, heti kohta maalltaa mieltänsä ja muistaa Jumalan sanaa ja uskon kautta syntein anteeksi saamisesta wahvistaa itsensä sitä vastaan ja niin vastustaa sitä, ettei hän suostu siihen taikka täytä työllä.

12. Sillä tämä on eroitus niiden vaiheella, jotka ovat kristityitä ja pyhiä, ja niitten toisten, jotka ovat ilman uskoa ja Henkeä, taikka menettävät ja kadottavat sen. Sillä waikka uskowaisillakin on itseensä vielä lihan synnillisiä himoja, yhtä hywin kuin muillakin, pysyvät he kuitenkin katumuksessa ja Jumalan pelmoessa ja säilyttävät uskon, niin että heille Kristuksen kautta annetaan heidän syntinsä anteeksi, kuin he eivät anna tilaa niille, waan vastustawat. Sentähden pysyvät he anteeksi saamisessa, eikä sellainen heihin jäänyt heikkous kuoleta eikä kadota heitä, niinkuin muita, jotka ilman katumusta ja uskoa menevät suruttomina menoansa, mieltä mielin vastoin omaatuntoansa noudattawat himojansa ja siis poistawat tykönsä uskon ja pyhän Hengen.

13. Sentähden muistuttaa p. Paawali kristityitänsä ajattelemaan, mitä he ovat saaneet ja missä he ovat asetetut, nimittäin etteivät heikään, saatunsa syntinsä anteeksi ja pyhän Hengen, sitä taas kadottaisi, waan käyttäisivät sitä hyväksensä sodassa lihan synnillisiä himoja vastaan ja lohduttaisivat itsensä sillä, että heillä on Henki, se on, apu ja wälewyyh, joten jaksawat vastustaa syntiä ja kuoletaa sitä; jota ei muilla, uskottomilla ole, eivätkä voi tehdä sitä. Sentähden hän wieläkin sanoo:

Sillä kaikki, jotka Jumalan Hengeltä waikutetaan, ne ovat Jumalan lapset.

14. P. Paawalilla on, samate kuin meilläkin, ollut tekemistä kahdellaisen joukon, totisten ja wääräin kristittyin kanssa. Sillä opin

wastustajain puolelta, niinkuin meillä paawikunnalta, ei ole waara niin suuri, kuin he tekevät sitä niin julkisesti, että hywin kyllä woimme waroa heitä. Mutta kuin perfele meidänkin parisammie kylwää sementänsä, niitä, jotka myös kristityiksi kutsutaan, ja kerskaawat ewangeliumista, on tarpeen nostaa simänsä ylös, katsomaan, ei niitten huulia, waan töitä, jotka itseensä kristityiksi kerskaawat, ei sitä, mitä he puhuwat, waan mitä he tekevät. Sillä helpo on kerskata Jumalasta, Kristuksesta ja Hengestä; mutta jos sellainen kerskaus on oikia, nähdään siitä, jos Henki sinusjakin waikuttaa ja on woimallinen hillitsemään ja kuolettamaan syntiä. Sillä Henki, kussa hän on, ei sinnekaan ole siellä laiska eikä woimaton; waan ilmoittaa itsensä niin, että hän hallitsee ja waatii ihmistä ja että ihminen totteleekin ja seuraa häntä. Ja sellaisella ihmisellä on tämä lohdutus, että hän on Jumalan lapsi, ja että Jumala hallitsee ja waikuttaa hänessä, ettei hän ole kuolemassa, waan että hänellä on elämä.

15. Olla Jumalan Hengen waikutettawana on siis saada sellaisen sydämmen, joka mielellänsä kuulee Jumalan sanaa ja usko Kristukseen, hänessä saaneensa armon ja synnistä päästön, ja tunnustaa sellaisen uskon ja osoittaa maailmalle ja etsii ennen kaikkea Jumalan kunniaa ja eläen pahennusta tekemättä palwelee muita ihmisiä, on kuuliainen, kärsiwällinen, siwiä, puhdas, lempiä, hywä y. m. ja, jos hän joskus ehkä on maittamaton ollut ja horjahdannut, nousee kuitenkin kohta jälleen katumuksen kautta ja lakkaa syntiä tekemästä. Sillä kaikkea sellaista opettaa ja näyttää hänelle pyhä Henki, jos hän kuulee ja ottaa vastaan sanaa, eikä itse ehdon tahdon vastusta Henkeä.

16. Perfele sitä vastaan, joka myös on henki, waatii maailman sydäntä; mutta niin, että hywin nähdään, ettei se ole hywä saatikka Jumalan Henki, joka sitä waatii. Sillä hän waatii omiansa ainoastansa siihen, kuin on päin vastoin sitä, mihin Jumalan Henki waatii, ettei heillä ole halua kuulemaan Jumalan sanaa eikä sitä noudattamaan, waan katsowat

Jumalan ylönn, tulewat ylpeiksi, kopeiksi, ahneiksi, armottomiksi y. m.

17. Siis warokoon jokainen tässä pettä-
mästä itseänsä; sillä kristityn nimeä tahtoo
moni kantaa, joka ei kuitenkaan ole kristitty.
Sen huomaa ja näkee siitä, ettei Jumalan
Henki waikuta heissä kaikissa: sillä jonkun hen-
gen täytyy heilläkin olla, joka heissä waikuttaa:
jollei se ole Jumalan Henki, joka waikuttaa
heissä lihaa vastaan, niin täytyy sen olla toi-
sen, pahan hengen, joka vastoin Jumalan Henkeä
ajaa heitä lihaan ja sen himoihin. Siis, heidän
täytyy olla, joko Jumalan omia ja hänen rak-
kaita lapsiansa, poikiansa ja tyttäriänsä, ijan-
kaikkiseen elämäänsä ja kunniaan kutjutuita; taikka
päänsä vastoin Jumalan hylkäämiä ja erottamia
perkeleen lapsia ja hänen kanssansa ijankaikkisen
tulen perillisiä.

18. Tästä lausumastansa sanasta **Juma-
lan lapset** ottaa p. Paawali aiheen lausum-
malta puhuaksensa, ja hänen mieleensä juohtuu
kaunis, lohdullinen saarna. Hän, näet, alkaa
selittää mitä tämä lapsena oleminen on ja
mitä sen kunnia on. Tässä epistolasja hän
tämän saarnan ainoastansa alkaa, sanoen:

**Sillä ette ole saaneet orjuuden henkeä,
että teidän vielä pitäisi pelkäämään; mutta
te olette saaneet walittuin lasten hengen,
jossa me huudamme: Abba, rakas Jää!**

19. Tämä on jalo, lohdullinen teksti,
jowelias kirjoitettaa kultaifilla puustaweilla.
Kuin teillä nyt (tahtoo hän sanoa) on pyhä
Henki uskon kautta ja hän waikuttaa teissä,
niin ette ole nyt enää orjuuden ikeessä, millä-
nen oli laitanne, ollessanne lain alla, täytyes-
sänne peljätä sen peljätystä ja vaatimista,
ikänsä kuin tahtoisi Jumala tuomita ja hylätä
teidät mahdottomuutenne ja muun lihan heif-
touden tähden; waan teillä on se lohdutus,
että olette uskon kautta nyt warmat Jumalan
armosta ja taidatte pitää Jumalan Isänänne
ja hänen lapsiansa häntä awuksi huutaa y. m.

20. Hän ajettaa siis wastatusten ne kah-
dellaiset työt, jotka lähtewät kahdellaisesta saar-
nasta eli opista, laista ja ewankeliumista, jotka
telewät eroitukseenkin kristittyin ja kaikkein miit-

ten välillä, jotka owat ilman uskoa ja Kris-
tuksen tuntoa. Sillä joilla on ja jotka tietävät
ainoastansa lain, ne eiwät koskaan pääse saa-
maan oikiaa, sydämmellistä luottamusta ja loh-
dutusta Jumalan puoleen, waikka telewät pal-
jonkin ja suurella wakaisuudella harjoittawat
itseänsä laisja. Sillä jos laki täydessä kirk-
kaudessaan astuu heidän silmiin, niin, että he
näkwät, mitä se heiltä waatii, ja kuinka kaukana
he vielä owat sen täyttämisestä, ja näyttää
heille Jumalan wihan; niin on siellä sulaa
pelkoa, kauhistusta ja pakeneamista Jumalan
kaswoista, jossa heidän wihdoin viimein täytyy
hulltua, jollei heitä auteta ewankeliumin kautta.
Tämä se on, jonka hän tässä kutuu **orjuuden
hengeksi**, joka waan peljättää ja tekee ihmisen
Jumalan edestä pakenewaksi.

21. Mutta jos sydän on käsittänyt ewan-
keliumin sanan, joka sanoo Jumalan antawan
meille syntimme anteeksi ilman omaa ansiotamme
ja mahdollisuuttamme Kristuksen tähden, jos
häneen uskomme; niin saa se luottamuksen Ju-
malan armoon lain peljätystä vastaan, ja siis
waikuttaa pyhä Henki hänessä, että se woi
pyhä lujana sellaisessa luottamuksessa Jumalaan
ja säilyttää lohdutuksensa ja awuksensa huutaa
Jumalaa sydämmestänsä sellaisessa uskossa,
waikka hän vielä tuntee ja tunnustaa itsensä
heikoksi ja syntiseksi. Sitä kututaan **lapsellisen
hengen saaneeksi**.

22. Mutta p. Paawali puhuu **orjalli-
sesta ja lapsellisesta hengestä** siinä muodossa,
jossa se vielä hänen aikanausa oli tawallinen.
Perheen palkolliset ja piirat oliwat silloin isän-
tänsä omia yhtäläisesti, kuin hänen omalla ra-
halla ostamansa lehmä, niin että hän taifi
pidellä heitä, kuin karjaansakin; josta syystä
heidän täytyi peljätä isäntäänsä ja odottaa
ruoskimista, wankeutta ja rangastusta hamaan
kuolemaan asti, eikä taitanut sanoa: isännän
omaisuudessa on paljo sellaista, joka on minun
omaani, jonka hän on welvollinen minulle an-
tamaan y. m., waau heidän täytyi ajatella
näin: tässä täytyy minuu palwella ainoastansa
ruuasta ja odottaa siitä waan selkääni saamista
ja ottaa hyväkseni, että isäntäni hylkää minun

ja myy taas jollekulle toiselle, koska hän waan tahtoo. Heillä ei taitanut siis koskaan olla warmaa toiwoa pääsemisestänsä wapaaksi sellaisesta pelwosta ja wankiudesta ja pakosta.

23. Sellaista orjallista, sidottua, tuskalista ja epätietoista henkeä, sanoo hän, ei ole teillä nyt, jossa (hengessä) teidän täytyi alati elää Jumalan wihan ja kadotuksen pelwossa, niinkuin Moosoksen kansan ja kaikkein, jotka lain alla owat; waan teillä on nyt kewiä, wapaa, warmaa, lohdullinen henki, samate kuin lapsellakin on isäänsä kohtaan, joten hänen ei ole tarwis peljätä, että Jumala wihastuisi teihin, tahi sykäisi teidän tykönsä ja tuomitsisi kadotukseen; sillä teillä on sydämessänne hänen Poikansa Henki (niinkuin hän ylhäällä ja Gal. 4: 6 on sanonutkin), joten tiedätte saattanne pyyhä huoneessa ja perinnön seurattawan osaksenne, ja saatte siitä, niinkuin omastanne kerskata, ja lohduttaa itseänne sillä.

24. Tästä lapsellisesta hengestä niin myös siitä, mitä se tietää, kuin apostoli sanoo: **jossa me huudamme, Abba, rakas Isä!** olemme lawiammin puhuneet galatalaisepiistolana neljännen luvun selityksessä, kussa hän käyttää melkein samoja sanoja. Pyyhyesti: tällä on selitetty Kristuksen waltakunnan woima ja se omituinen työ, ja se oikia, korfia jumalanpalvelus, jonka pyhä Henki waiuttaa uskowaisissa, nimittäin se lohdutus, jonka woimalla sydän pelastetaan synnin peljätystä ja pelwosta ja rauhoitetaan, ja se sydänmellinen awuushuutaminen, joka uskossa odottaa Jumalalta kuulemista ja apua, mitä ei laki ja oma pyhyys koskaan taida aifoin saada. Sillä ei ihminen pääse koskaan sillä siihen määrään, että hän taitaisi Jumalan armosta ja rakkaudesta kohtansa ammentaa oikein warmaa lohdutusta, waan pysyy alati murheessa ja ahdistuksessa Jumalan wihan ja kadotuksen suhteen ja, ollessaan sellaisessa pelwossa, pakenee hän Jumalaa, eikä tohdi awuushensa huutaa häntä. Mutta kussa sitä vastaan on usko Kristukseen, siellä waiuttaa pyhä Henki sydämessä sellaisen lohdutuksen sekä warman lapsellisen luottamuksen, joka ei epäile Jumalan armollisesta tahdosta ja rukouksen kuule-

misesta, koska hän on luvannut armon sekä awun, lohdutuksen sekä rukouksen kuulemisen, ei mahdollisuutemme tähden, waan Kristuksen, oman Poikansa, nimen ja ansion tähden.

25. Näistä molemmista pyhän Hengen töistä, lohdutuksesta ja awuushuutamisesta, puhuu profeetta Sakariasin 12: 10, että Jumala tahtoo toimittaa uuden saarnan ja työn Kristuksen waltakunnassa, wuodattaen Hengensä, **armon ja rukouksen Hengen**, se on juuri saman Hengen, joka wakuuttaa meitä siitä, että olemme Jumalan lapset ja sydämmemme waatii meitä huutamaan hänen puoleensa sydämmellisellä awuushuutamisella.

26. Hebrean sana **Abba**, joka, niinkuin apostoli itse selittää, tietää **rakas Isä**, on wähän lapsen ja perillisen huutamisen kaltaista, joka yksinkertaisessa, lapsellisessa luottamuksessa sopertaa isänsä kanssa, huutaen: ab, ab; sillä se on sana, jonka lapsi huokeimmasti oppii puhumaan, taikka niinkuin vanhalla saksan kielellä vielä helpommin sanottiin etha, etha; (taata). Sellaista yksinkertaista, lapsellista sanaa puhuu uskokin Jumalalle pyhän Hengen kautta, mutta se käy sydämmen pohjasta ja, niinkuin hän jälestäpäin sanoo, sanomattomalla huokauksella, erittäin koska hän on hädässä ja taistelussa lihan epäilystä, perfeleen peljätystä ja tiusasta vastaan, täytyen puolustaa itseänsä sitä vastaan ja sanoa: ah, rakas Isä! Olet-han kuitenkin rakas Isäni; sillä oletpahan antanut ainoan rakkaan Poikas tähdeni, sentähden et kaitetikkaan wihastune minulle, että heittäne minua pois; niin myös: sinä näet hätäni ja heikkouteni, sentähden auta ja wapaahda minua y. m.

Se Henki todistaa meidän henkemme kanssa, että me olemme Jumalan lapset.

27. Että olemme Jumalan lapset ja saattamme warmaan pitää itseämme sellaisina, se ei ole alkunsa meistä itsestämme eikä laista; waan se on pyhän Hengen todistus, joka lakia ja oman mahdottomuutemme tuntoa vastaan todistaa sellaista heikkoudeksamme ja meitä siitä wakuuttaa. Tämä todistus tapahtuu niin, että tunnemmekin ja hawaitsemme pyhän Hengen

woiman, jonka hän meissä sanan kautta waituttaa, ja että koettelemuksemme sopii yhteen sanan eli saarnan kanssa; sillä taibathan itsejäs tuta sen, koska sinä hädässä ja ahdistuksessa saat lohdutusta ewankeliumista ja sen avulla voitat sellaisen epäilyksen ja peljätynsen, että sydämmes lujasti taitaa päättää sinulla olewan armollisen Jumalan, jota et nyt enää pakene, waan awukses huudat häntä rohkiasti sellaisessa uskoissa ja odotat häneltä apua. Ja jos sellainen usko on pysyväinen, saat siitä seurauksena kokeaffin, että sinua autetaan, niin kuin p. Paawali Rom. 5: 4, 5 sanoo: **kärsiwällisyys saattaa koettelemuksen, koettelemus toiwon, mutta toivo ei anna häpiään tulla.**

28. Tämä on oikia, sijällinen todistus, josta huomaat pyhän Hengen sinussa waituttwan. Sen ohessa on sinulla ulkonainenkin todistus ja merkki, että hän antaa sinulle erinomaista lahjoja, hyvän hengellisen hymnärryksen, armoa ja onnea wirkas töihin y. m., että sinulla on halu ja rakkaus hänen sanaansa, sitä tunnustat koko maailman kuullen, ruumiis ja henkes waarallakin; niin myös, että wihaat ja wastustat jumalatonta menoa ja syntiä y. m., jota kaikkea eiwät tee eiwättä taida epäkristityt tehdä, joilla ei ole pyhää Henkeä. Ja waikka on totta, että nämätkin tapahtuwat pyhisjä wielä suuressa heikkoudeessa, niin kuitenkin hallitsee pyhä Henki sellaisessa heikkoudeessa kristityitä ja wahwistaa sellaista todistusta, niinkuin p. Paawali taas Rom. 8: 26 sanoo: **Henki auttaa meidän heikkouttamme.**

Jos me olemme lapset, niin me olemme myös perilliset, nimittäin Jumalan perilliset ja Kristuksen kansaperilliset; jos me muutoin ynnä kärsimme, että me ynnä hänen kansjansa kunniaan tulisimme.

29. Tässähän kuulet kristittyin korkean kiitoksen, kunnian ja jalouden. Tätä maailmalle sen prameus, ylpeys ja kunnia, joka korkeimpaan ja viimeiseen määrään päästesjään ei muuta ole, waan että he owat perkeleen lapsia. Mutta itseppä mieti, mitä tuo sijältää, että kurja, raadollinen syntinen saa Jumalalta kunnian olla ja kutsuttaa, ei Jumalan orjaksi eli

palweliaksi, waan Jumalan pojaksi ja perilliseksi. Tulisihan kuitenkin ihmisen, niin koko maailmankin, jos se suinkin mahdollista olisi, toiwoa olewanja Jumalan nauta taikka sammakko, saadaksensa wain kerskata olewanja Jumalan omaisuutta. Sillä kufapa ei mielellänjä soisi olewanja tämän Herran ja Duojan oma? Nyt hän sanoo meidän, jotka Kristuksen uskomme, olewan, ei hänen palweliotansa eikä piikojansa, waan hänen omia poikiansa, tyttäriänjä ja perillisiänjä. Kufapa woinee tätä tarpeeksi ylistää ja lausua? Eihän kukaan taida koskaan sitä tylliksi lausua taikka kättää tähdellisesti.

30. Mutta tässä ilmaantuu meissä suuri ihmisellinen heikkous; sillä jos sen oikein ja epäilemättä uskoisimme, mitä sitte pelkäisimme, ja kuka tahtoisi tahi taitaisi wahingoittaa meitä? Sillä kuka ikänänjä waan taitaa sanoa Jumalalle: sinä olet rakas Isäni, ja minä lapses, hän warmaan olisi kaiffia helwetin perkeleitä pelkäämättä ja pitäisi iloifena koko maailman uhkauksen ja dytkäämisen halpana; sillä ompahan hänellä tässä Isässä sellainen Herra, jonka edessä kaikkein luotuin täytyy wapiesta ja jonka tahtoa pait he eiwät mitään toimeen saa; on hänellä sellainen perintökin ja herruus, jota ei yksikään luotu woi wahingoittaa taikka wähentää.

31. Mutta tähän lisää apostoli tämänkin wähäsen kappaleen: **jos me muutoin ynnä kärsimme**, tietääksemme täytywämmekin niin maan päällä elää ja näyttää olewamme hurskaita, kuuliaisia lapsia, jotka eiwät seuraa lihaa, waan kärsimme tämän herruuden tähden, mitä meitä waan kohtaa ja lihaa kirwelee; jos sen teemme, niin tulee meidän ja me saammekin lohduttaa itseämme siitä ihan jalosti ja totuudessa iloita ja kerskata siitä, kuten hän sanoi: **jotka Jumalan Hengeltä waitutetaan**, seuraamatta lihaa, **ne owat Jumalan lapset.**

32. Oi, kuinka suuri on ihminen, joka ei noudata himojansa, waan wastustaa niitä wahwalla uskolla ja kärsimisellä. Suuri wapaasukuisuus, kunnia ja jalous maan päällä on olla mahtawan, kuuluisan kunnikaan tahi keisariu lapsi; kuinka paljon korkeampi olisi, jos joku

toden tiestä taitaisi kerskata olevansa korkeimman enkelin poika? Mutta mitä on tämä kaikki hänen rinnallansa, joka kutsutaan ja onkin itse Jumalan nimittämä ja walitsema poika ja kirkian, jumalallisen majesteetin perillinen; sillä sellaisen lapsena olemisen ja perinnön täytyy tosiaan tuoda myötänsä suuren, sanomattoman kunnian, rikkauden, wallan ja arwon ylitse kaiken, mitä taiwaassa ja maassa on. Jo yksin tämän kunnian (jollei meillä sitä muuta olisikaan, kuin paljas nimi ja kerskaus) pitäisi taiwuttaman meitä suuttumaan tähän hyynilliseen elämään maan päällä ja kaikin

woiinin wastustamaan sitä, jos sen takia jättäisimme ja kärsisimme, mitä suinkin ihminen kärsiä taitaa. Mutta ei se mahdu ihmisen sydämeeseen, ja se, mitä sellainen arwo ja kunnia on, johon me Kristuksen kanssa korotetaan, nousee aistimia ja ajatuksia paljon yleemmäksi, niinkuin p. Paawali seuraawassa 18 wärsyssä sen lawiamin selittää, sanoen: **jiksi minä sen pidän, ettei tämän nykyisen ajan waiwat ole sen kunnian wertaa, kuin meille ilmoitetaan y. m., niinkuin jo ylempänä neljäntenä sunnuntaina kuulleet olemme.**

N:o 42. Yhdeksäntenä Sunnuntaina Kolminaisuuden päivästä.

1 Kor. 10: 6—13

Rakkaat weljet! Nämät oliwat meille esikuwaksi, ettemme pahaa himoitssi, niinkuin he himoitšiwat. Älkää y. m.

1.

Tämä on warsin waka waroitus ja kirjoitus, jota ankarampaa ei p. Paawali ole eläisiänsä kirjoittanut. Ja kuitenkin kirjoittaa hän lastetuille kristityille, jotka owat Kristuksen seurakunta, ja asettaa heidän eteensä muutamia tosiaan kauheita esimerkkiä, Jumalan kansastakin ja seurakunnasta, jotka hän erittäin on poiminut Ißraelin kansasta. Ja tämän epistolan aihe ja tarkoitus on tämä: kuin Korinttilaiset rupešiwat käymään suruttomiksi, syystä että heillä oli Kristus, kaste, sakramentti, ja luulivat, ettei heiltä enää taitanut mitään puuttua, niin alkoiwat he nostaa lahjoja ja eriseuroja keskuu-

dessaan, ylönkatsoiwat toinen toijiansa, unohtiwat rakkauden, eiwät parantaneet tapojansa eikä katuneet elämänsä ja pahoja töitänsä, waan käiwät yhä enemmän suruttomiksi, tekiwät mitä tahtoiwat ja salliwat myös erään miehen julkisesti pitää isänsä waimoa y. m., ja tahtoiwat kuitenkin olla kristityitä ja kerskua ja pöyhkeillä ewankeliumista, jota kirkiat apostolit oliwat heille saarnanneet. Sittä syystä oli p. Paawalikin waadittu kirjoittamaan heille niin kowan epistolan ja torumaan heitä niin, kuin hän ei koskaan ennen tehnyt, ja näkyykäin sillä tapaa kirjoittaa kristityille liika paljolta; ja lieneekin se niin kowin sattunut heikkoihin ja arkoihin omiintuntoihin, etteiwät womeet sitä

testää; jonka tähden hän fitte toisessa epistolasssa lievitää taas sitä, nähtyänsä heidän sellaisen wakaan kirjoituksen waitutuksesta olleen jotenkin murheisjansa, ja puhuttelee aiwan kunnisti parannukseen taipuneita. Mutta tässä kohden hän osoittaa kylliksi raamatun merkillisistä esimerkeistä, kuinka warsin hywin ne tarvitsevat sellaista wakaata waroitusta, jotka tahtowat saadun armon suojiinsa tulla oikein lihalliseksi ja suruttomiksi, eikä pyhyä alkamassa parannusjansa.

2. Mutta tämän tekstin pitäisi alkaman kymmenennen luvun alusta (joka luetaan Septuagesima sunnuntain epistolasssa), jossa apostoli alkaa näin sanoen: *en minä tahdo teiltä sitä, rakkaat weljet, julata, että meidän isämme ovat kaikki pilwen alla olleet ja kaikki meren läpitse waeltaneet ja kaikki Moosesehen kastetut pilwessä ja meressä, ja ovat kaikki yhtäläistä hengellistä ruokaa syöneet ja kaikki yhtäläistä hengellistä juomaa juoneet y. m. Mutta ei heistä monta ollut Jumalalle otollista, sillä he maahan lyötiin korwessa.* Tätä nyt seuraa tämä teksti: *mutta nämät oliwat meille esikuwaksi y. m.*

3. Tämän waroituksen antaa apostoli (niinkuin sanottiin) niille, jotka nyt owat kristityitä, tietääksensä, että, jos kohta owatkin Kristukseen kastetut ja julasta armosta, ilman anjotansa saaneet kaikki hänen hyvät tekonsa ja owat niitten omistajat, he kuitenkin owat welkapäätyhä edelleen elämään kuuliaisuudessa, ei ylvästelemään eikä kopeilemaan häntä vastaan taikka käyttämään wäärin hänen armoansa. Sillä kumminkin tätä waatii hän meiltä, waikk'emme sentakia tule wanhurskaksi hänen edesjäsä, taikka ansaitse armoa. Niin ei ansaitse morsiankaan siten, että hän elää siwiästi ja on yljälensä kuuliainen, että hän morsiameksi pääsee ja naidaan, waan siten on hän päässyt yljän awioiksi, että ylkä on häneen mielistynyt, jos kohta hän ennen olisi ollut portto; mutta nyt, nostettuna hänen kauttansa kumiaan, tahtoo hän hänen tästälähin pitämään awionsa puhtaana ja saastuttamattomana; jollei hän sitä tee, on yljällä walta ja oikeus taas hyljätä

hänen. Samallinen on kurjan, köyhän orpolapsen, tahti äpärä- eli löytölapsen laita, jonka hurstas mies ottaa lapsuksensa ja asettaa perintöön, jota ei hän ansainnut. Jos lapsi sellaisen hywyhden saaneena tulisi tottelemattomaksi ja uppiniiskaitseksi hänelle, niin se syystä sellaisesta perinnöstä taas luowutetaan ja hysätään pois. Niin eiwät olleet juutalaisetkaan ansainneet hurstaudellansa tulla Jumalan kansaksi eli olla Jumalan kansana, niinkuin Mooses usein joimaa heitä siitä, että he owat aina olleet kowakorwaijet ja niskurit Jumalaansa vastaan; mutta kuitenkin käski Jumala, joka oli heidän walinnut ja Egyptistä wiennyt, heitä myös wakaan palwelemaan itseänsä ja kuulemaan hänen sanaansa; mutta koska he eiwät tehneet sitä, rankaisi hän heitä myös niin kowin, että heidän täytyi tuntea sen.

4. Tätä esimerkkiä teroittaa nyt p. Paawali suurella wakaisuudella koko maailmalle waroitukseksi lihallisesta röyhkeydestä ja suruttomuudesta Jumalan antamain lahjain ja hywyhden turwissa, selittää sitä ja punnitsee mitä tarkimmaasti. Onkin tämä jalo, mainio ja erinomainen esimerkki eikä, jos sitä oikein tarkkaat, ole warmaanakaan yhdesjätään kirjassa maailman alusta asti ainoatakaan suurempaa ja ihmeellisempää tapausta (pait tuo korkein ja ihmeellisin työ, Jumalan Pojan kuolema ja nouseminen kuolleista), kuin kertomus siitä, kuinka Jumala wei kansansa Egyptiin maalta ja johdatti korwen kautta luvattuun maahan; sillä se on täynnä paljaita suuria ja erinomaisia ihmetöitä ja jaloja esimerkkiä sekä Jumalan wihasta että suuresta armosta.

5. Tästä nyt apostoli alkaa ja sanoo: jos olette kristityt ja kastetut y. m., niin tulee teidän tämäkin (historia) tietää, ja jollette sitä tiedä taikka mieti, on minun se teille näyttäminen, että kuitenkin katsahtaisitte taakseenne ja muistaisitte muinaisia, miten raamattu sanoo niiden käyneen, jotka ennen myös oliwat Jumalan kansaa; puhun esi-isiestämme, jotka oliwat mainion kunnis, suuri joukko ja seueakunta, johon luettiin runsaasta kuusisataatuhatta pelkkää täyskaswanutta miestä, paitfi waimoja ja

lapsia. Nämät kaikki olivat Jumalan pyhä kansa ja kutsuttiin siksi; sillä Jumala oli heidät kaikki ottanut omakseen, heillä oli Jumalan sanan, lupaus ja sakramentit Mooseksen kautta, joka oli heidän piispansa ja paavinsa. Tämän alla, hän sanoo, he kaikki kastettiin, koska hän heitä johdatti poikki meren ja sittemmin pilven alla, waeltaen päätwihin suuressa paasteessa pilven warjossa; mutta wihin oli heillä ihana, tulinen patjas, joka oli suuri, kirkas säde eli walkeus, kuin salama. Tähän lisäksi annettiin heille joka päivä heidän leipänsä taivaasta; niin myös wettä kallioista juodakseen. Nämät olivat heidän sakramenttinsa ja merkkinsä, joista näkiwät Jumalan olewan heidän tykönsä ja tahtowan suojella heitä. He uskoivat myös luvattuun Kristukseen, Jumalan Poikaan, joka johdatti ja talutti heitä korwessa. Siis, he olivat jaloja, kokiasti armoitettuja ja pyhiä ihmisiä.

6. Mutta kuinka kauwan kesti sellainen tämän suuren joukon usko? Ei kauvemmin, waan kunnes he tulivat korpeen. Sitte kohta rupestiwat halwefsiinaan Jumalan sanaa, napisemaan Moosesta ja Jumalaa vastaan, harjoittamaan epäjumaluutta y. m. Silloin löi Jumalakin heitä niin, ettei koko suuresta wärijoukosta, jotka Egyptistä olivat lähteneet, ja niistä korkeista, mainioista, miehistä, jotka Mooseksen kumppanena olivat johdattaneet kansan Egyptistä ja sitä hallinneet, tullut korwesta ulos luvattuun maahan katta henkeä useampaa miestä. Tällä hän selwästi kyllä osoitti, ettei hän mielistynyt tähän warsin suureen joukkoon ja ettei se ensinkään hyödyttänyt heitä kutsuttua Jumalan kansaksi, pyhiksi ihmisiksi, joille Jumala oli osoittanut niin suuria hyviä tekoja ja ihmeitä, warsin waan siitä syystä, etteiwät he uskoneet eikä totelleet Jumalan sanaa. He kyllä alkoivat hywin, koska he niin suurella ja merkkillisellä ihmeellä olivat pelastetut wihollisistansa ja saaneet Jumalalta lain ja ihanan jumalanpalveluksen Sinain wuorella, niin että he nyt päässiwät maahan ja jo olivat portilla; mutta juuri samassa wihoiwivat he Jumalan niin, että heidän täytyi palata takaisin ja waeltaa

neljäkymmentä vuotta korpea ristin ristin, kunnes he kaikki siellä kuoliwät ja hukkuiwät (4 Mos. 14 L.).

7. Tämä kaikki tuli heidän häijystä ylpeydestänsä; sillä se saatti heidän wastoin Jumalan sanaa röyhkeilemään siitä, että he olivat Jumalan kansa ja saivat joka päivä Jumalalta sellaisia suuria hyviä tekoja. Etkö näe, he sanoiwat, että koko tämä seurakunta on pyhä ja että Jumalalla, joka jokapäiwä tekee keskelämme sellaisia suuria ihmeitä, on kotonsa täällä? Tämä röyhkeys ja ylpeys teki heidän niin uppiniiskaisiksi ja paatuneiksi, etteiwät he lakanneet huutamasta Moosesta vastaan ja häwäijemästä ja paniwat aina vastaan, waikka Moses olisi mitä heidän tehnyt, ja nostattiwät täten joka päivä Jumalan wihan niiskoillensä, niin että hänen täytyi ryhtyä heihin monilla suurilla, kauheilla waiwoilla. Kuitenkaan ei woinut hän nöhyttää tätä kansaa, kunnes he kaikki olivat temmatut pois. Olisipa usein heidän kaikkein tähtynyt hukkua yhtä haawaa, jollei Moses, heidän eduksensa olisi rukoillut Jumalaa, ja wakailla, hartailta esirukouksilla ja huokauksilla poistanut heistä wihaa, joten hän hywin kyllä sentähden oli kurjin, wiheliäisin ja enin waiwattu mies (niinkuin hänestä 4 Mos. 12: 3 lausutaan). Sillä hänen täytyi joka päivä yksin sotia tämän suuren kansan röyhkeyttä, tottelemattomuutta ja finaamista vastaan; sitte täytyi hänen nähdäkin ja karsia kokonaista neljäkymmentä ajastaitaa niin monta, suurta, kauhiaa kansansa waiwaa, jotka ahdistiwat ja waiwasiwät hänen sydäntänsä ja hänen lakkaamatta täytyi asettua Jumalan wihaa vastaan.

8. Katso, eikö tämä ole kauhiaa näihin jaloihin, suuriin ihmisiin ja tähän kansaan nähden, joka on Jumalan oma kansa, jossa hän ja itse Kristus ilmestyy, hallitsee ja johdattaa heitä enteleillänsä ja kunnioittaa heitä niin mainioilla ihmeillä, jollaisia ei yhdestäkään kansasta maan päällä ole kuultu, niinkuin Mooseksiin 5 Mos. 4: 7 todistaa: **kuka kansa on niin suuri, jolle Jumala niin lähestyy, niinkuin Herra meidän Jumalamme, niin usein kuin me häntä rukoilemme?** (Eikö ole

kauhiaa) että nämät kaikki, jotka olivat Egyptistä lähteneet ja nähneet jalot Jumalan ihmeet, wihollisjansa sekä itfessänsä, kuitenkin niin kauhiaasti lankeewat ja syntiä tekewät, ei halwan, ihmisellisen puuttuwalisuuden ja heikkouden kautta, jota on pyhisäkin ja uskowaisissa; waan ilkiwaltaisen halweksimisen ja tottelemattomuuden kautta Jumalaa kohtaan saattawat he, epäuskoissa kiwitteyminä ja paatuneina, itfellensä sellaisen kauhian rangaituksen, että he wihdoim wiimein huffuwat.

9. Mutta apostoli nimittelee muutamia asiahaaroja ja syntiä, joilla he ansaitfiwat Jumalan wihan, joilla hän osoittaa, kuinka he uslosta lankefiwat ja rikkoiwat Jumalan sanaa vastaan. Mehenä mainitsee hän ensin, ettei monta ollut Jumalalle otollista. Sillä tarkoittaa hän suurta joukkoa, etenkin kansan etewimpiä miehiä, ruhtinaita ja esimiehiä, suuria ja jaloja ihmisiä, joita pidettiin parhainpina ja pyhimpinä, jotka itsekii olivat toimittaneet suuria asioita. Näistä kääntyi moni takaperin, tuli ulkokullatufsi, sillä wälin kerstaten Jumalan nimestä, wirasta ja Hengestä, niinkuin Korah joukkoinensa, kaksifataa ja kaksihymmentä kansan esimieistä tekivät, jotka tahtoivat itfellensä anastaa yhtä hywän oikeuden pappiswirkaan ja hallintoon (4 Mos. 16: 12), kuin Moseksella ja Aronillakin oli, ja tekivät sitä niin suurella koruskalla ja kowendella, ettei tässääkään taitanut lukea muu olla tuomarina kuin yksin Jumala. Tähtyikin Jumalan tässä näyttää, ettei tämä Korah eikä hänen joukkonsa ollut hänelle otollinen (niinkuin kuitenkin kehuiwat), siten että maa nieli heidän kaikki eläwinä, ja että suuri joukko muitakin, jotka heitä noudattiwat ja heidän tähtensä napifiwat, tuli tulen ruuaksi y. m.

10. Sitte pitfittää apostoli ja luettelee rikokset, joitten tähden Jumala kuritti ja surmasi tätä kansaa korwessa; niinkuin ensiksi, että he **pahaa himoitsiwat**, koska he kohta toisena vuonna lähtemisenä jälkeen jo luwattuun maahan tullessansa, unohtiwat Jumalan heille osoittamat hywät teot ja ihmeet, halusiwat palata takaisin Egyptiin, waan saadassensa istua lihapatain ääressä, ja nurifiwat Jumalaa ja

Mosesta wasten niin, että Jumalan tähtyi kolauttaa heitä ja hillitä sellainen himoitseminen ja napifeminen sellaisella rangaituksella, että tuli taiwaasta kulutti osan kansaa ja suuri joukko toisia sai, ennen kuin olivat emittäneet syömään lihansa, kärkeä suurta waiwaa; josta tämä paikkakin kutsuttiin **himohandoiksi**, 4 Mos. 11. Semmoisella paikalla makfettiin heidän himonsa, jonka p. Paawali tässä oikein kutsuu **pahaa himoitsemiseksi**. Sillä warmaan on se haluta eli himoita Jumalan wihaa ja kauhiaa rangaitusta, koska me unohtufsesta, kiittämättömyydestä ja kylästyimisestä Jumalan armoon ja hywiin töihin etsimme jotain uutta; niinkuin maailma nytkin tulee täyteen sellaista himoitsemista, siten että suuri joukko wäsyneenä ja kylästyneenä ewankeliumiin, eritenkin kuin ei se edistää lihan parasta, waltaa, rikkautta, heurmaa y. m., himoittaa nyt jälleen takaisin wanhaa, entistä menoansa, paawisuuden wallassa, jossa kuitenkin olivat mitä suurimmasti rasitetut ja sorretut, ei wähemmin kuin Israelin kansa Egyptiä. Mutta wiimein tähtyy sellaisen pahan himon myös tulla hirmuiseksi ja kauhiaasti makfetuksi, niinkuin he owattin sitä ajaneet takaa.

11. Kolmanneksi, nyt wasta ferrotaan oikein suuret syntit. Ensin epäjumalien palwelus, niinkuin hän sanoo: **alkäätkä olko epäjumalten palweliat, niinkuin muutamit heistä**. Näitä olivat, ei huonot ja halwat ihmiset, waan parhaimmattin ja etewimmät, jotka muuta hallitsiwat. Sillä niinkuin nämät käywät edellä, käy joukko perässä ja noudattaa heidän esimerkkiänsä; siten että Aronikin, Moseksen weli, ylimmäinen pappi itse, sellaiisten miesten huudon kautta hämmennettyinä myöntyi ja noudatti heitä ja pystytti, Moseksen nuorella wiipyyessä, kultaisen wasikan, 2 Mos. 32: 4. Ihmetellä toisinaan mahtaa, että sellaiset korfiat, jalot ihmiset, niin runsaasti Jumalan sanaa ja ihmeitä nähtyänsä ja kuultraansa, niin pian lankefiwat epäjumalanteen ja wäärään jumalanpalwelukseen, kenenkään estämättä ja wastustamatta, ikään kuin olifiwat pakanoita ja ilman Jumalan sanaa. Tähän nähden on wähemmän ihmeellistä, että muu

sofia maailma on aina wajonnut epäjumaluuteen.

12. Mutta niinhän käy, että, kussa ollaan Jumalan sanaa wajalla, taikka kussa ei sitä lukua pidetä, ihmisellinen wiisaus siellä walitsee ja säättää oman jumalanpalveluksensa ja siihen mielistyy ja pitää sen kalliina, waikka Jumalan sana kieltää sen kiivaimmasti ja kutsuu sen kauhistukseksi Jumalan edessä. Sillä ihmisjärki luulee saavansa lyöä mieltänsä mukaan leikkiä Jumalan sanan kanssa; ja että sen pitää Jumalallekin kelpaaman, joka hänellekin kelpaa. Sitte vielä, taitaaksensa woimassa pitää ja puolustaa sellaista epäjumaluuttansa, kaunistelee se itseänsä Jumalan sanallakin, joten sen täytyy mukaantua ja soveltua luomaan epäjumaluudelle kaunistu- muotoa ja karvaa, ikään kuin ei se olisi sanaa vastaan. Niin on paawikuntakin koristellut ja muodostanut kaikki messu-, munkki- ja pyhäin- palveluksen kauhistuksensa ja taastin pyytää maailma muodostaa ja kaunistaa sellaista epä- jumaluutta, että se myös Jumalan sanan rinnalla pysyessä pysyisi. Niin teki tässä ylim- mäinen pappikin Aaron; tehdeskänsä kansalle kultaista wafikkaa (2 Mos. 32: 5, 6), teki hän sen muka heidän uhrinsa ja jumalanpalveluk- sensa kutsuksi ja merkiksi, rakensi lisäksi alttarin ja kuulututti sen Herran juhlan, joka oli wienyt heidän pois Egyptin maalta, että sanottaisiin heidän uhrillansa, jota wafikka osoitti, suuresta hartaudesta ja hyvästä kauniista tarkoituksesta palvelleen oikeaa, totista Jumalaa. Näin oli heillä luulostansa olemassa kaunis, järjestetty jumalanpalvelus.

13. Tätä seuraa, mitä teksti 2 Mos. 32: 6 sanoo, ja johon p. Paawali tässä wiittaa: **kanša, tehtyänsä uhrinsa ja jumalansa palwe- luksen, istui syömään ja juomaan ja nousi mäsäämään**, se on, se tulee iloisiksi ja hyväälle mielelle, tietää itsensä turvatuksi sellaisen juma- lanpalveluksen tehneenä, ikään kuin olisi se hywin tehnyt; rientää rientämällä nyt tekemään, mitä sitä haluttaa, niinkuin ei taitaisi Jumala wihastua hänelle, ja tahtoo siis elää oman mielitwaltansa mukaan Jumalan sanasta warsin wapaana, hillittömänä ja kurittomana, niinkuin

raamattu samassa paikassa sanoo: **Aaron oli heidän irroitannut** ¹⁾ (oli laskenut omaan wal- taansa, hurjaan wapauteensa).

14. Niin tekee epäjumalaisuus aina. Ei se tahdo olla synti, waan luulee siten ansaitse- wansa armoa, kerskaa Jumalan kansan wapai- desta ja elää kuitenkin katumatta suruttomana julki synneissään. Luulee kuitenkin kaikki Juma- lan tykönä täydellisesti ja suoraan anteeksi anne- tutksi pyhän jumalanpalveluksensa tähden, niin- kuin paawikunnan messupapit tähän asti ja vieläkin kaunistawat häpiällistä huoruuttansa, haureuttansa ja kaikkia tuttuja rikoksiansa seura- kunnan ja pyhän jumalanpalveluksen, messun y. m. nimen warjossa, niimpä tukewat ja puo- lustawatkin niitä.

15. Neljänneksi hän sanoo: **älkäämme Kristusta kiusatto, niinkuin myös muutamat heistä kiusasivat** y. m. Tämäkin on raskas, kauhia synti, niinkuin se hirviä rangaiustus osoittaa, josta 4 Mos. 21: 5, 6 puhutaan. Koska he nyt olivat waeltaneet neljäkymmentä vuotta korwessa ja Jumala oli heitä päästä päähän auttanut ja antanut heidän woittaa wihollisensa, niin että nyt taas olivat lähellä luwattua maata, silloin suuttui kansa tiellä, käwi kärkeäntömmäksi, täytyessään kiittää edomi- laisten maan, jotka eivät tahtoneet päästää heitä kulkemaan maansa läwitse, ja rupestiwat napisemaan Jumalaa ja Mosesta vastaan, johdattamastansa heidän pois Egyptin maalta. Ja Jumala lähetti heidän sekaansa tulisia kär- meitä, jotka puriwat heitä ja josta paljon kansaa kuoli. Tämän heidän puheensa Juma- laa vastaan kutsuu hän tässä Jumalan kiusaa- miseksi, että he uskottomuudella asettuiwat Ju- malan sanaa vastaan ja pilkkaawat ikään kuin olisi Jumala ja hänen sanansa ihan mitätöin, kuin ei hän tee heille, mitä he mielellänsä tahtowat; kiusata Jumalaa on nimen omaan olla uskottomatta hänen sanaansa ja lisäksi nous- taffin sitä vastaan, eikä antaa sen, mitä hän sanoo, olla oikein, waan kuin korjailee sitä wiisau- dellansa ja omilla mielipiteillänsä ja täten sitte

¹⁾ Tämä käännös on alkutielen mukaan 2 Mos. 32: 25.

röyhkeästi vastustaa häntä, niinkuin p. Paawali myös 1 Kor. 10: 22 sanoo: **tahdommeko Herraa härjytellä? olemmeko me häntä väkewämmät?**

16. Min teki Judankin kansa. Jumala lupasi heille ja wakuutti tahtowansa olla heidän Jumalansa, olla heidän parisansa, auttaa heitä kaikissa hädissä. Heidän tuli ainoasti uskoa ja luottaa häneen. Tämän armonsa wahvistikin hän joka päiwä erinomaisilla ihmeillä ja hywillä töillä. Mutta ei se auttanut; waan kohta, jos eiwät asiat käyneet heidän tahtonsa ja ajatuksensa mukaan, taikka jos ehtä ilmestyi puutetta ja hätää, rupefiwat he kohta huutamaan Mosesta vastaan, se on, sitä wirkaa ja sanaa vastaan, jonka hän oli Jumalalta saanut, sanoen: **missis johdatit meidän Egyptistä? Itään kuin olifiwat sanoneet: jos Jumalan sana ja käsky olisi se, minkä sinä sifsi walhetellen sanot, ja jos hän tahtoisi toimittaa sellaisia suuria asioita, ei sallisi hän meidän näin hätää kärsiä.** Ohhyesti: kuinka ikänä Jumala heille teki, ei saanut se olla hänen sanaansa eikä työtänsä; waan hänen joko piti Moseksen kautta tekemän, mitä he hänelle esittiwät, taikka ei olisi hän Jumala.

17. Samoin tekivät he kohta alussa. Tultuansa Egyptistä korpeen ja nähtyänsä, kuinka ihmeellisesti Jumala oli suojellut heitä Punaisessa meressä ja pelastanut wihollisista, antanut heille lisäksi leipää ja lihaa, rupefiwat he napifemaan ja riitelemään Moseksen ja Maronin kanssa, että hän oli wienyt heidän korpeen, kussa eiwät löytäneet wettä ja tiuskasiwat sentähden, sanoen: **olleeke Herran meidän seasfamme, waike ei?** 2 Mos. 17: 7. Katso, tämä kutsutaan Jumalaa kiusaamiseksi (missi tekstikin siellä sen nimittää), se on, heillä on runsaasti Jumalan sanaa ja ihmeitä, eiwätkä tahdo kuitenkaan uskoa, jollei hän tee, niinkuin he tahtowat.

18. Sellaista vastaanfanomista ja Jumalaa kiusaamista he harjoittiwat korwessa ollessansa neljänteenkymmenenteen wuoteen saakka, kuten Jumala itse sanoo Mosekselle: **he owat nyt kymmenen kertaa minua kiusanneet, eikä**

kuulleet minun ääntäni. Tämä tapahtui kohta toifena vuonna heidän lähtemisestänsä; mutta nyt, koska heidän kaiketi pitäisi niin pitkän ajan kuluessa oleman nöyrytettyjä, nähtyänsä, kuinka he, silloin vielä elossa olleat, oliwat näitten neljäkymmenen vuoden kuluessa tulleet ihmeellisesti pelastetuiksi, hukkumatta kaikkein muitten kanssa, ja oliwat nyt johdatetut luvattuun maan rajalle, nyt taas rupeewat he uudestaan suurella kärsimättömyydellä ja katkeruudella vastaan panemaan: **missi sinä toit meitä Egyptistä korpeen kuolemaan?** He tahtoiwat taas sanoa: puhut meille moninaisista, että sinulla on Jumalan käsky, ja olet luvannut meille suuria asioita; mutta kuinka kauniisti wietkin meitä maahan, joitten täytyy vieläkin lawiammin kierrellä ja kaikin hukkua korwessa y. m.

19. Mutta huomattawa on, että p. Paawali selittää tämän Jumalaa kiusaamisen, näin sanoen: **he kiusasiwat Kristusta,** täten osoittaaksensa, kuinka juuri sama persona, Jumalan ijankaikkinen Poika, on alusta alkaen ollut seurakunnassansa ja kansassansa, joka esi-isistä asti oli saanut sen lupauksen hänestä, että hän tulisi ihmiseksi, ja on siis heillä ollut sama usko, kuin meilläkin; kuten p. Paawali ennen (w. 4) alussa on sanonut, että **se kallio, joka heitä seurasi, oli Kristus.**

20. Sentähden ilmoittaa hän tällä tämän kiusauksen ja vastaan panemisen oikeastaan vastustaneen uskoa Kristukseen eli lupausta hänestä, joten Moseksen on tähtynyt sitä vastaan kuulla heittä: niin, kyllä keräkaat Messiauksesta, joka muka olisi itse Jumala, jonka sanot olewan parisfamme ja käywän edellämme, ilmestyneen esi-isillemme ja luvanneen meille syntyä meidän werestämme ja lihastamme, pelastaaksensa meitä ja auttaaksensa koko maailmaa, ja sentähden ottaneen meidän kansaksensa ja tahtowan wiedä meitä maahan; mutta, kussa on hän? kuinka kauniisti auttaa hän meitä! Olisiko se Jumalamme, joka kuljettaa meitä kokonaista neljäkymmentä ajastakaikaa korpea kauttaaltansa, kunnes kaikki kuolemme ja hukumme?

21. Heidän syntinä ja pilkkansa sellaiseksi osoittaa sekun, että Moses sitte siinä hirmuisessa

rangaistuksessa, jossa tuliset kärmeet purivat ja tappoivat heitä, pystytti Jumalan käskystä wastaisen kärmeen merkiksi, että sitä katsaitawa paransi y. m. Täten kuwaa hän merkisä Kristuksen heidän eteensä, joka tulisi uhrikksi, jonka kautta autettaisiin niitä, jotka owat syntiä tehneet; tietääksensä, että, niinkuin he häpäsemälänsä häntä olivat ansainneet Jumalan wihan ja rangaistuksen, että ainoana neuwona auttamaan heitä sellaisesta wihasta ja kadotuksesta olisi taas ruweta uskomaan Kristukseen y. m.

22. Wiimeinen lappale on melkein ensimmäisen kaltainen ja kuuluu: **alkääät napisko**, se on, alkääät uskottomuudesta ja epäilyksestä Jumalan janaan julkisesti totaisko Jumalaa vastaan wihalla ja kärsimättömyydellä, haluttomina tottelemaan häntä, jollei käy lihan ja weren tahdon mukaan, alkäätkä kohta janoko Jumalan olewan wihollisensa eikä tahtowan auttaa heitä y. m., niinkuin he, juutalaiset, usein ja melkein aina tekivät, ettei Moses taitanut asettaa heitä, waikka kuitenkin sentähden aina saivat selkäänsä, niin että heidän olisi pitänyt syystä kawahtaman itseänsä. Ja sitä he tekivät, jota kauwemmin, sitä enemmän.

23. Tällä kertomuksella tahtoo p. Baawali nyt waroittaa kaikkia, jotka kerskaawat itseänsä olemisestansa kristityitä ja Jumalan kansaa (kuten edespäin saamme kuulla). Ja tämän esimerkin tahtoo hän hywin meihin painetuksi, että jokainen sitä ajattelisi ja pysyisi Jumalan pelwossa ja kawahtaisi suruttomuutta. Sillä näyttäähän Jumala sellaisilla kauheilla rangaistuksilla kylläkin hirmuisesti koko maailmalle, ettei hän aiwo pitää leikkina taikka ottaa hywäksi (niinkuin liha ja maailma luulewat), että hänen nimensä ja hänestä kerskaamisen warjossa hänen janaanja katsotaan ylen taikka korjataan ja että omaista röykkeydestä ja luottamuksesta omaan wiisauteen, pyhyyteen ja Jumalan antamiin lahjoihin noudatetaan omaa mieltä, taitoa ja himoa ja petollisesti lohdutetaan itseään tällaisilla ajatuksilla: eipä wainen Jumala wihastu sinulle, joka olet sellainen mainio mies, jonka hän muitten suhteen on niin korkeasti korottanut ja kunnioittanut.

M. Luther. Kirjko-Postilla.

24. Sillä oletpa tässä kuullut, ettei hän säästänyt koko sitä kansaa, joka oli Egyptistä lähtenyt, eikä niitä monia, jaloja, suuria miehiä, joita oli heidän joukosjansa, ei Kristuksen sukuaakaan Judan heimosta; waan rankaisi mitä kauheimmalla taivalla heidän ruhtinoitansakin ja parhainpia miehiänsä papillisesta ja muista suruista koko kansan nähden, waikka hän sen keskuudessa oli tehnyt niin monta suurta, jaloa ihmettä, eikä ainoastansa ruunuilijasti Mosesen kautta pelastanut heitä Egyptistä, waan wirtansa woimasta hengellisestikin oli kastanut ja pyhittänyt heitä ja antanut heille Kristuksen, joka puhutteli heitä, johdatti heitä, puolusti ja autti. Ja waikka hän niin ystävällisesti leikkitelee heidän kansjansa, kuin isä lastensa kansja, mellastaa hän kuitenkin sitte ja surmaa niin kauhiasti heidän keskuudessansa, kuin tahtoivat käyttää wäärin armoa, ei kantaa yhtään uskon hedelmää, waan kähwät siitä ylpeiksi ja uhan luottawat siihen, että owat Jumalan kansaa, Abrahamin lapset, ympärileikatut ja että Kristus oli yksinänsä heille luwattu, eikä taitaneet siis jäädä pait Jumalan waltakuntaa ja armoa.

25. Jos nyt sellainen kauhia, hirmuinen tuomio ja rangaistus on kohdannut suuria, jaloja miehiä, alkäämme, rakkaani, ylpeiksi, sanoo p. Baawali, me jotka sinnepäinäkään emme ole heidän wertaisiansa emmekä pääsekkään tällä wiimeisellä maailman ajalla heidän wertaisihsensa niin mainioissa lahjoissa ja suurissa, jaloissa ihmeissä; waan pitääkäämme he waroituksenamme ja heidän esimerkinsä muistutuksena ajattelemaan, että, jos kerskaamme Kristuksesta, synnin päästästä ja Jumalan armosta, myöös walwomme, pyyhäksennme siinä, ettemme jälleen kadota saatuanme ja siis taas joudu Jumalan rangaistukseen ja kadotukseen. Sillä emmepä ole vielä päässeet määrän päähän, kunne meidän pitää, waan olemme vielä matkalla, jolla meidän yhä aina täytyy taistella aljettua taistelua, kaikkia meitä kohtaawia waaroja ja esteitä wastaan. Pelastus on tosin aljettu, mutta ei vielä kokonansa meissä päätetty. Egyptistä olet sinä tullut, Punaisen meren läwitse käynyt, se on, olet wiety perkeleen wallasta Kristuksen

lasteen kautta Jumalan valtakuntaan, mutta et ole vielä halki korven tullut luwattuun maahan, waan saatat vielä matkalla hairahtua, niin ettäs maahan paistataan ja jäät pelastusta waille.

26. Jumalan puolelta ei suinkaan mitään puutu; sillä hän onpi jo autanut meille sanansa, sakramentin, armon, pyh. Henkensä ja lahjansa, jotka tarwitsemme, ja tahtoo eteenkin käsin auttaa meitä, kuin emme me waan niistä luowu ja poišta armoa puolestamme epä-uskon, kiittämättömyyden ja hänen sanansa halweksimisen kautta y. m. Sillä mitä Kristus Matt. 24: 13 sanoo, se ei kuulu näin: joka alkaa, waan: **joka wahwana pyhyh loppuun asti, se tulee autuaakki.** Tämä on, mitä apostoli tässä edespäin sanoo:

Kaikki nämät tulit heidän kohtaansa esikuwakki; waan se on kirjoitettu meille karttamisekki, joittenka päälle maailman loput tulleet owat.

27. Koska luet tahi kuulet tätä historiaa ja esikuwaa, kuinka Judan kansaa korwessa niin hirmuisesti rangaiistiin, niin älä pidä sitä kuoleena historiana, joka ei leneenkään enää koske. Sillä eipä sitä kirjoitettu niitten tähden, jotka nyt owat kuolleet, waan meille, jotka elämme, siihen seisautuaksemme tuttimaan sitä ijankaikkisena, koko seurakunnan eteen esitettyä esimerkinä; sillä Jumalan työ ja hallitus hänen seurakunnassansa on maailman alusta saakka loppuun asti yhtäläinen, niinkuin Jumalan kansain eli seurakunta on yhtäläinen. Ja onkin tämä historia, ei ainoastansa esikuwa joka ajan seurakunnalle, waan pitkä mittakin siitä (historiasta), melkeinpä paras osa, joka meille osoittaa, millä lanalla seurakunta aina on maan päällä ja miten se edistyy, tietysti niin, että Jumala aina, ilman ihmisellistä woimaa ja apua, ihmeellisesti hallitsee ja pystyysä pitää sitä monellaisessa kiusauksessa, pahenuksessa, kärfimässä ja heikkouksessa eikä ole taikka pyhy se lujassa ihmisellisen taidon säätämässä ja järjestämässä hallituksessa, jossa kaikki riippuu tomen toisestansa ja käy yhtenänsä samaa tolaa, tulematta sinne tänne wiskatukki ja hajotetukki, jopa itsefänjätin (omasä alaassansa) monellaisen sekään-

nuksen ja kuituksen kautta heikonnetukkin, ja että suurin ja paras osa, joka kantaa seurakunnan nimeä ja arwoa, siitä luopuu ja tuottaa sellaisen onnettomunden, ettei Jumala taida sitä säästää, waan täytyy lähettää sille niin raskaita ja kauheita rangaistuksia lahkoin tahi muun häwityksen kautta, että wähiin joukko pysyy wilpittömänä.

28. Jos nyt tällaista on tapahtunut tälle kansalle, jonka Jumala ensikerran walitsi kansakensa, ja teki heidän keskesänsä niin suuria, julkkisia ihmeitä, millisiä ei sittemmin enää ole tapahtunut, mitä parempaa pitäisi meidän tahi taitaisimme me odottaa? Kuinka paljoa suurempi waara ja syy on meillä katsoa hywin eteemme ja waroa, ettei meidänkään käwisi niin taikka paljon pahemmin. Siitä muistuttaa meitä ja sen näyttää meille p. Paawalikin itse, sanoen: **se on kirjoitettu meille karttamisekki, joittenka päälle maailman loput tulleet owat y. m., se on, me olemme nyt viimeisellä ja pahimmalla ajalla, joka tuopi mukanaan monta suurempaa ja raskaampaa waaraa ja monta kauhiampaa rangaistuksia; sillä raamatussa on ennakoita kirjoitettu, ja Kristuksen ja apostolein kautta ennustettu, että wastedes tuli kauheita, waikeita aikoja, jolloin tapahtuisi suuri luopumus oikiasista opista ja kauhia häwitys seurakunnassa; mikä, paha kyllä! on silmin nähden ylön kauhiasti täytetty niin monen wäärän opin ja sittemmin Mahometin ja paawikunnan kautta.**

29. Noh niin, tämä viimeinen aika sai alkunsa apostolein ajalla; sillä me kristityt olemme Kristuksen taitwaasen astumisen jälkeen viimeinen osa maailmasta ja jällelle jäänyt lauma niitä, joka on taitwaan oma; ja meidän pakanain tilamme täytyy awarassa maailmassa keskellä jumalattomain ja pahankuristen suurta ja epälukeista joukkoa olla pahemman, kuin juutalaisten, jotka eliwät kaikki Moseksen lain ja Jumalan sanan turwisä kauniissa ulkonaisessa kurissa ja yhtäläisessä järjestetyssä hallituksessa. Ja kuitenkin kerstaisi suuri joukko kaikkein enin itseänsä, olemisestansa kristityitä juuri viimeisellä ajalla, wähää ennen loppua,

jolloin ewankeliumi kaikui kaikin paikoin, niin-
kuin kokemus osoittaa, kuinka kokiasti ja mai-
niossti paawi on seurakuntaansa ylistänyt, ettei
häntä paitfi olisi maan päällä kristityitä ole-
masja ja että hän on pidettävä kaikkein seura-
kuntain päänä maan päällä y. m. Ja totta
onkin, että kaikki hänen waltansa alla owat
kastetut Kristukseen, kutsutut Jumalan walta-
kuntaan, ja että heillä on Kristuksen sakramentit
ja nimi; mutta mitä tekewät he? Paitfi sitä,
että he sellaisen jalon nimen ja kerskausten
warjosja fortawat Kristuksen sanaa ja walta-
kuntaa ja häwitivät seurakuntaa, owat he nyt
runsaasta tuhannen ajastaikaa tähän päivään
saalka mitä kauheimmasti wainonneet seurakun-
taa. Owat toisaaltakin ne suuret maat ja ku-
ningaskunnat, jotka myös tahtoivat olla kristi-
tyitä, waan jotka eivät kuitenkaan pitäneet
uskoa ja oikia oppia arwosja, Turkin kautta
kuritetut ja häwitetyt ja owat nyt sentähden
täynnä Mahometin haifewaa saastaisuutta.

30. Warmaan oli rangaiustus, joka kohtasi
Judan kansaa korwessa, suuri ja kauhia, ja
nähty siltä, kuin ei olisi kauhiampaa waiwoa
peljättäväänä; mutta ne oliwat kuitenkin vielä
ruumiillisia rangaistuksia. Ja waikka heistä
niin suuri joukko oman uskottomuutensa ja Ju-
malan ylönkatseensa tähden joutui ijanlakkiseen
kadotukseen, jäi kuitenkin Jumalan sana Mo-
sesen kautta ja oikia seurakunta jäljelle muille
hywäksi. Mutta tämä viimeisen ajan wiimei-
nen rangaiustus on paljoa kauhiampi, kuin Ju-
mala otattaa pois puhtaan opin ja lähettää
wäkewän erhetysen, että he uskowat walheen
ja joutuwat ijanlakkiseen kadotukseen, **jotka
eivät rakkautta totuuden puoleen ottaneet**
2 Tess. 2: 10. Näin olemme tähän asti
walitettawasti hylä palkitut ja aiwan kauhiasti
kuritetut ja jollemme ole kiitollisempia armosta,
jonka Jumala sanansa kautta on meille antanut
walon wiimeisenä lipinänä, joka nyt on sam-
muunsaillansa, tähtyy meidän maksaa se paljon
raskaemmin.

**Sentähden, joka luulee seisowansa, katso-
koon ettei hän lankee.**

31. Tämä on päätös ja tulos, jota sel-
lainen esikuwa opettakoon meille, ja saarna
suruttomia henkiä vastaan; niinkuin Korintissa
oli niitä, jotka lehuivat olewansa korkeitten
apostolein opetuslapsia ja saaneensa pyhän Hen-
gen hekin kans, mutta kuitenkin synnyttiwät
lahkoja, ja kaiken, mitä he tekivät, piti oleman
oikein tehtyä. Sellaisille sanoo hän: älä, weljeni,
luule seisowas niin warmana ja tukewana;
sillä koska luulet mitä lujimpana seisowas, oletpa
totta niinkin lankeemusta lähimpänä, ja suitat
langeta niin, ettet koskaan taida taas nousta.
Oliwathan nuotkin korwessa jaloja miehiä, jotka
hywin oliwat alkaneet, suuria asioita toimitta-
neet, mutta kuitenkin niin kauhiasti langenneet
ja peräti hukkaan menneet. Katso siis etees
äläkä salli perkeleen pettää itseäs. Walwomista
tarwitaan, sinulla on liha siwullas, joka laakaa-
matta sotii Henteä vastaan, ja perkele wihollise-
nas, ja kaiffialla waaroja ja hätää kimpusjas,
— ettes taas kadottaisi, mitä saanut olet; sillä
sinä olet wasta alkanut, etkä ole vielä päähän
päässyt, sentähden tähtyy sinun tässä pitää
huolta, taistella ja walwoa, **laittaakses,** (niin-
kuin p. Paawali Fil. 2: 12 sanoo) **pelwolla
ja wapistuksella, että autuaaksi tulisit.**

**Sipä yksitään kiusaus ole teitä käsittänyt,
waan ihmisellinen; mutta Jumala on us-
kollinen, joka ei salli teitä kiusattaa ylitse
teidän woimaane.**

32. En tahdo kuitenkaan liiaksi peljättää
teitä, tahtoo hän sanoa, waan myös lohduttaa
teitä; sillä ei teillä ole tähän asti ollut kor-
kiampaa kiusausta, kuin lihan ja weren wai-
kuttama omaasja lestuudessanne siten, että toinen
lastaa toista ja tekee wääräyhtä ja haurens sekä
muu pahennus tulee sokaan. Hywää ja kau-
nista se tosiaan ei ole; sentähden tulee teidän
sitä katsoa, että teette parannuksen, ettei tilanne
tulisi pahemmaksi. Sillä jos perkele itse panisi
teitä oikein lujalle, ahdistuen wäärällä opilla ja
hengellisillä kiusauksilla, niinkuin Jumalaa kiu-
saamisella, niinkuin näitä (juutalaisia) ja monta
pyhääkin on kiusattu, niinkuin p. Pietaria ja
muita, ette taitaisi olla seisowaiset; sillä te

olette vielä aivan heikkoja ja nuoria koettelemattomia kristittyitä. Kiittäkää siis Jumalaa, joka vielä niin menee kanssanne, että sen voitte kärsiä, ja warjelee teitä teidän parhaaksenne, ja

sentähden waroittaa teitä sanansa kautta katsomaan eteenne, ettette sillen enää lankeisi kiusaukseen.

N:o 43. Kymmenentenä Sunnuntaina Kolminaisuuden päivästä.

1 Kor. 12: 2—11.

Rakkaat veljet! Te tiedätte, että te olette pakanat olleet ja käyneet niiden mykkäin epäjumalten y. m.

1.

Tämä epistola puhuu hengellisistä asioista, jotka ensin koskewat saarnawirkaa ja niitä, jotka seurakuntaa hallitsewat. Näitä p. Paawali neuwoo, kuinka kukaan wirastansa käyttököön lahjojansa muitten hywäksi ja niillä edistököön seurakunnan yksimielisyyttä ja rakennusta; sillä ikäwiin pahennus, joka pahimmin rumentaa kristikunnan muotoa, on, ettei se saa olla ilman riitaa ja eriseuraa, johon sitte loukkaantuvat erittäin wiisaimmat ja parhaimmat miehet maailmassa ja huutawat: niin, jos oppi olisi wika, niin itse kaiteti olisimat yksimielisiä; mutta nyt he kadehtiwat, purewat ja syöwät keskenänsä toinen toistansa. Sillä waikka maailma kantaa omaa suurta malkaa silmässä, niin ei se kuitenkaan taida olla tuomitsematta meidän raiskaamme, näin kaunistaksensa itseänsä, ikään kuin hän olisi puhdas ja kaunis.

2. Nyt emme voi sitä estää. Teidän seasanne pitää eriseurat oleman (sanoo p. Paawali 1 Kor. 11: 19), että ne, jotka

koetellut owat, teidän seasanne ilmoitettaijiiin. Kuska Jumalan sana on, siellä on perselekin aina eriseurojensa kautta rakentawa kapakkansa ja porttolansa Jumalan temppelin eli kirkon rinnalle, niinkuin hän ensiksi teki paratiisissa ja Natamin perheessä, kuska tämä (Nata-mi) waan itse neljäntenä oli rakentanut seurakunnan; samate on hän sittekin aina tehnyt ja on epäilemättä edeskinpäin samoin tekewä. Kuka nyt tahtoo pahentua tästä ja, kuska hän selalasta näkee, siitä kohta päättää, ettei siellä seurakuntaa ole, hän omi wiimeiseltä kadottawa seurakunnan sekä Kristuksen. Sillä niin puhdasta seurakuntaa et suinkaan löydy, kuska kaitfi warsin yksimielisesti opettawat, uskwat ja eläwät ilman eripuraisuutta.

3. Niin käwi p. Paawalinkin kaunisssa, ylistetyssä seurakunnassa Korintissa Afajan maalla, jonka hän itse oli istuttanut ja siellä kaitfi ajastakaa opettanut. Mutta kohta hänen mentyhänsä pois, rupestiwat he tulemaan erimielisiksi opettajistansa ja rippumaan persoonissa, toinen Paawalisssa, toinen Pietarisssa tahi Apol-

lossa y. m., jotka warmaan oliwat oikein ja yksimielisesti opettaneet ja kuitenkin, kuin toinen ehkä oli enemmilla eli toisilla lahjoilla warustettu, osasi puhua paremmin tahi nauttia persoonansa puolesta suurempaa arwoa, sai hän muutamia, jotka tahtoivat yksin hänessä rippua; ja jos jollakin niistä, jotka oliwat seurakunnan saarnaajia, ehkä oli erinäinen lahja eli wirka, kohta tahtoi hän olla enempi ja parempi muita; siitä sitte oli erimielisyys ja eripuraisuus, wiha, riita ja kateus wälttämättömänä seurauksena, josta seurakuntaa kohtaa suuri wahinko ja rappiotila.

4. Sentähden täytyy sellaista onnettomuutta estää niin paljon kuin suinkin mahdollista on, jos kohta ei taidetakaan sitä kokonaan estää tahi hävittää. Sillä jollei ensinkään tahdota estää, ottaisi perkele wallan ja matkaan saattaisi sulaa eripuraisuutta; mutta kutsua häntä wastustetaan, siellä antaa kuitenkin Jumala armoa ja sunausta saawuttamaan jotakin hedelmää ja parannusta. Ja waikkei mitään taidettaisikaan toimittaa, eivät saa uskolliset saarnaajat kuitenkaan waijeta, jolleivät mieli olla laiskoja palkollisia, jotka pakenevat jutta, Joh. 10: 12.

5. Niin tekee p. Paawalikin tässä teoksissa. Hän rupee saarnaamaan hengellisistä lahjoista ja neuwoo heitä, kuinka he siinä itsensä käyttäkööt; sillä jota kauniimmat ja suuremmat sellaiset lahjat owat, sitä enemmän on liha ja veri taipuwainen eriseuraisuuteen ja oman kunnian etsimiseen. Jos joku hywiin hymnärtää ja selittää taitaa raamattua tahi taitaa tehdä ihmeitä y. m., kohta on hän omasta mielestänsä hywä ja arwelee, että jokaisen tulee kunnioittaa häntä, ja tahtoo wetää joukot yksin omalle puolelleen, eikä hywäksy ketään rinnallansa ja tahtoo täten eroittaa oppia eli tehdä erinkaltaiseksi, itään kuin esittäisi hän jotain parempaa kuin muut owat opettaneet, niin että niitten täytyy hänen rinnallansa olla mitättömiä tahi kumminkin vähäarwoisempia.

6. Niinkuin siihen aikaan käwi, samate käy wieläkin meidän ewankeliumin, sittekuin se taas Jumalan armosta on waltenteen tuotu,

kansaa oikein opetettu ja yksimieliseksi tehty. Ei woinut perkele lewätä, hänen täytyi herättää eriseuraparwensa ja itsepintaiset päänsä, jotka halusiwat, hekin kans, tulla ylistetyiksi, oikein kelpo miehinä, suurihenkisinä, taitawina saarna miehinä, muita parempina kirjoittajina ja raamatun selittäjinä (waikka oliwat hiukan oppineet meistä). He myönsiwät senkin jotain olewan, mitä meidän ewankeliumi oli alkanut, nimittäin wäghäsen oppia puhdistanut, mutta ettei siinä wielä ole tarpeeksi, waan että asiaan on ryhdyttävä pontewammin ja paljon korkeemmalle siivettävä y. m.; waikka eivät kuitenkaan taida opillansa laskea toista perustusta (niinkuin p. Paawali 1 Kor. 3: 11 sanoo), eikä opettaa toista Kristusta, kuin ewankeliumi opettaa. Mutta juuri sillä, kuin he inttawät opettawansa jotakin korkiampaa ja parempaa, estäwät he oikaa oppia ja jälleen wäärään wääntäwät, niin ettei sitä taida kutsua rakentamiseksi, waan pikemmin perustuksen särkemiseksi ja hävittämiseksi ja kansan johdattamiseksi jälleen erhetyskeen ja sokuteen. Sentähden alkaa nyt p. Paawali tämän waroituksen näin:

Te tiedätte, että te olette pakanat olleet ja käyneet niitten mylkkäin epäjumalten tykö, niinkuin te wiedyt olitte.

7. Hän muistuttaa täten heitä siitä, mitä oliwat ennen kristityiksi tulemistansa olleet, että he ajattelisiwät taaksensa ja muistaisiwat saaneensa sellaiset lahjat ja kaikki, mitä heillä nyt oli, ei itsestänsä eikä oman mahdollisuutensa ja ansionsa tähden; etteiwät he paisuiksi ylpeiksi, taikka riitelisi niiden tähden ja tulisi eripuraisiksi, tahi inttäisi muuta eli parempaa opettawansa ja toimittawansa seurakunnassa. Täten kolauttaa hän myös muitakin, jotka tahtoivat siitä pahentua, että kristityt oliwat keskenänsä eripuraisia.

8. Ajatelkaat, rakkaani, toki entisiänne kaikki, tahtoo apostoli sanoa, mitä ennen kristityiksi tulemistanne olitte? Pelkkää sokaiteita pakoita, ilman mitään Jumalan tuntoa, sellaisia, jotka sallitte taluttaa teidän nenästä, jos waan teille jotain sanottiin jostain jumalasta; eikä koko teidän menonne ollut muuta kuin

erikois-jumalanpalvelusta siihen nähden, että jokaisella, kuhunka ikään hän kääntyi, täytyi olla oma epäjumalansa, lapsellakin kehdoissa, imeisjensä äidin rintaa, niinkuin Augustino sanoo yksin Roman kaupungilla olleen runsaasta neljä sataa jumalaa ja tähän lisäksi rakentaneen firkon kaikille maailman jumalille, joka vieläkin seisoo ja muinoin kutsuttiin Pantheon.

9. Sinne joukon seuraassa juoksite, niinkuin teitä waan wiedzään, siellä rukoullitte, uhrafitte ja kiinnititte sydämmeenne pelkkiin, mykkiin epäjumaliin, jotka eivät taitaneet teitä opettaa, neuwoa, lohduttaa, teille mitään antaa eikä auttaa teitä. Ja tästä ei ollut teillä mitään hyvää, waan, että olitte sofia, wiheliäinen, raadollinen, rewitty kansa, ettekä taitaneet suojella itseänne yhdestäkään erhetysestä, waan sallitte jokaisen repiä itseänne, niinkuin sudet repiwät hajonnutta lammaslaumaa.

10. Mutta nyt olette saatetut sellaisesta monenfertaisesta epäjumaluudesta ainoaan, oikiaan jumalanpalvelukseen. Te olette walaitut Jumalan sanalla, olette siihen lisäksi Kristuksessa saaneet sellaisia jaloja, suuria lahjoja, kuin on raamatun ymmärrys, monellaiset kielet ja woima tehdä ihmeitä, joista ei maailmalla ole ainoatakaan, eikä taida aikaan saada. Siitä siis täytyy nähdä ja käsittää, että teillä on oikia, totinen Jumala, joka ei salli teidän, mykkiin epäjumalain tavalla, käydä ilman sanaa elshyksiä omaan ajatustenne mukaan, waan joka eläwänä Jumalana puhuu teidän kanssanne, niin että tiedätte, mitä teillä on odotettawana häneltä, ja joka waikuttaa teidän parisannekin julkisesti ja nähtävästi.

11. Älkääät siis pakanain tavalla jälleen matkaansaattako eripuraisuuksia, niinkuin näette juuressa Babylonissa, maailman sekaannuksessa ja eripuraisuudessa, kussa ei yksikään sowi toisen kanssa, toinen juoksee tämän, toinen toisen epäjumalan työ ja jokainen pyrkii olemaan paras; waan, tietäessänne, että teillä kaikilla on sama totinen Jumala ja Jumalan sana, pitääkää myös kaikki yhtä yhtäläisessä uskossa ja mielessä, älkäätkä tehkö eripuraisuutta keskuudessanne,

juuri kuin olisi teillä monellaisia jumalia, monelainen usko, kaste, henki ja autuus.

12. Apostoli loukkaa itsewiisaita ja nenäkäitä kristittyin filmäraiskan tuomareita sekä muitakin lahkoin sepittäjiä, sanoessaan: **te olette käyneet niitten mykkiin epäjumalten työ, niinkuin te wiedzyt olitte**, jotka heti kohta tuomitsewat ja moittiwat seurakunnan oppia ja elämää, nähdesjensä siinä vielä muutamia wirheitä, tahi eripuraisuutta ja erinkaltaisuutta; waikka sen oheessa selwästiin näteivät, että heillä on puhdas Jumalan sana, Kristuksen tunto, suuri walkeus ja ymmärrys Jumalan tahdosta ja armosta, oikia omantunnon lohduus kaikissa hädissä, siihen lisäksi Pyhän Hengen julkiset työt; joista sellaiset ajattomat, itsestänsä kaswaneet wiisastelijat eivät olisi tietäneet niin mitään sanaa, jolleiwät olisi sitä kuulleet ja nähneet kristittyin wahan lauman parissa, joilla on Jumalan sana ja Pyhän Hengen lahjat.

13. Sellaisetkin, ja eritentin sellaiset, owat olleet juuri niitä ihmisiä, jotka owat sallineet taluttaa itsensä nenästä, kunne hywään heitä wiettiin, ja owat hywänä pitäneet, mitä ikänä heille on opetettu ja saarnattu siitä, kuinka Jumalaa palweltafoon, eiwättä olleet mitään muuta, kuin pelkkiin mykkiin epäjumalain palvelioita, joilla ei ollut yhtään Jumalan sanaa eikä todistusta uskostansa tahi teostansa; waan jokainen on uskonut ja elänyt, miten kufin on omasta päästänsä miettinyt, taikka ihmiset hywäksi katfoneet. Ei kukaan ole taitanut opettaa mitään warmaata ja pysyväistä, jolla sydän taidettaisiin rauhoittaa, eli jonka nojalla se lepäisi ja seisoi pysyväisenä, waan he owat aina horjahtaneet toisesta toiseen, jos waan joku on jotakin uutta opettanut jumalanpalveluksena ja hywänä oppina y. m.

14. Samate on maailmalla alusta asti aina ollut pelkkiä mykkiä epäjumalia, monessa monenlaisessa epäluksuudessa jumalanpalveluksessa, joita ihmiset owat miettineet ja rakentaneet, rukouilleet monia epäjumalia ja laittaneet niille kutwia ja osoittaneet jumalallista kunniaa niillekin, jotka eiwät koskaan ole eläneetkään. Niin he owat tämän palveluksen saattaneet siihen mää-

rään saatta, että he ovat rukoilleet kaikellaisten onnettomuuden, tapaturman ja taudin paljaita niniä ja wihdoin viimein syöpäläisiäkkin, niin, kynsilaukkaakin ja sipulia; eikä ole kuitenkaan kukaan, kaikkea sellaista epäjumaluutta harjoittuansa, jonka ovat suurena pyhyytenä pitäneet, ja jumalillensa uhrattuansa, koskaan taitaneet tietää eikä sanoa, jos tämä hänen jumalansa myös kuulisi ja auttaisi häntä; sillä eiä siinä ollut yhtään sanaa eikä todistusta Jumalan tahdosta taikka työstä, vaan paljas mitätöin saman ihmis-mielen uni ja luulo, joka itsellensä oli keksinyt ja laittanut sellaiset epäjumalat.

15. Mitä olemme me tähän saakka tehneet paawikummasia (tarttuaksemme omaan nenaamme)? Kuinka olemme mekin antaneet taluttaa itseämme, kuhuunka ikään meitä vaan on wiety Jumalan ja pyhimysten nimellä? Minäkin itse olin hurstas munkki ja pappi, pidin mesua joka päivä ja rukoilin siinä pyhää Barbaraa, Annaa, Kristofferia ja muita pyhiä, useampia kuin Almanakkaan on merkitty, joista ei kuitenkaan kukaan tietänyt, mitkä ne ovat olleet; sillä en minä tietännyt mitään Kristuksesta, millaista lohdutusta saisin häneltä ja mitä häneltä odottaisin, vaan pelkäsin häntä kuin itse perkelettä, sellaisena, joka ei tahtoisi olla wapahtajani, vaan ainoastansa ankara tuomari. Ja kuinka monta, häpiäläistä kyllä! juoksua ja kulkua tehtiin oikein kuolleitten, puisten ja kivisten epäjumalten, Maarian ja pyhimysten kuwain tykö; niin myös haudoille ja wainajain luitten tykö, joita nimitettiin pyhyydeksi. Tämä kaikki oli kuitenkin pelkkää julkista petosta, jonka häwyttömät konnat olivat miettineet, ja minkä kuitentkin paawi ja piispat olivat wahwistaneet ja lisäsi aneilla (hymnistä päästöillä) lahjoittaneet.

16. Niin myös, kuinka paljon ajattelewat munkit joka päivä kokoon uusia pyhimyksiä, weljeyksiä, Maarian rukousnauhoja, Maarian pjalitaria, kruunuja? y. m. Lyhyesti: kaiken, mitä joku munkki oli uneksinut, täytyi olla erinomaisen jumalanpalveluksen, eikä kukaan kshynyt sitä, oliko heillä siitä ainoatakaan Jumalan sanaa. Ja kaikki tehtyämme, emme tietäneet, kelpasiko se Jumalalle waike ei. Mitästä oli tämä muuta, kuin rukoilla paljaita myrkkiä epäjumalia elävän Jumalan werosta, jumalia, jotka eivät taida puhua meidän kanssamme, ei antaa warmaa ymmärrystä eikä lohdutusta, vaan jättävät ihmiset wajoamaan ja hukkumaan ijanaikkisessa epäilyksessä.

17. Meillä, Jumalan kiitos, sanoo p. Paawali, ei ole sellaista kuollutta myrkkiä Jumalaa, emmekä huolikkaan sellaisesta, vaan meillä on Jumala, joka puhuu, elää ja antaa meille

pettämättömän sanansa, ja tiedämme, miten hän on mieltynyt meitä kohtaan ja mitä meillä on häneltä odotettavana: että nimittäin meillä on päästö synneistämme uskon kautta Kristukseen, ja että olemmekin hänen rakkaita lapsiansa, ja että meillä on hänen kasteensa ja sakramenttinsa panttina siitä, sekä Pyhän Hengen wirta ja lahjat, joiden kautta hän waikeuttaa sydämmisjämme. Niin tiedämme myös työmme ja elämämme samassa Kristuksen uslossa kelpaawan hänelle, ja että hän kuulee ja auttaa meitä, koska walitamme hänelle hätäämme ja heikkouttamme ja huudamme häntä awuksemme.

18. Missä sellainen ymmärrys ja usko on ihmisten sydämmisjässä, siellä warmaanikin yksimielisyys pysyy eikä suinkaan kukaan jalli wiedä itseänsä toisiin myrkkiin epäjumalain moninaisiin oppeihin; mutta missä erimielisyys, eriseurat ja eripuraisuus on olemassa, siellä on se warma merkki siitä, etteivät sellaiset eripuraisuuden synnyttäjät pidä lukua luotettawasta oikiasta opista, taikka eivät ymmärrä sitä oikein ja että he jo ovat soweliaat (kuten p. Paawali Ef. 4: 14 sanoo) häilytettää ja wietettää kaikkein opetuksen tuulilla; niinkuin warmaan näittenkin wiisasteliain käy, jotka, muutamain seurakunnassa häiriötä synnyttävään tähden, kiroowat seurakuntaa ja sen oppia.

19. Sillä juuri siten he ilmoittiwat, ettei heillä itsellään ole oikiaa, yksimielistä, taattua oppia, eikä osaa toistakaan osoittaa. Nähdä eiwät myös tahdo, että muuallakin, kusja ei tätä oppia ole, on jula sokes, särjetty ja rewitty meno monellaisessa erehdyksessä ja eriseuroissa, joista ei yksikään, toisten kanssa sowi, vaan jokainen tahtoo olla toista parempi;

niinkuin tähän asti on ollut niin monta paawia ja hänen jumalansa, perkeleen, munkkilahtoa ja pyhimystä, joista ei yksikään ole toisen kanssa ollut yksimielinen, vaan jokainen piti oman tienjä ja tapanja ja tahtoi olla toista pyhempi. Kuitentkin wahwisti paawi ne kaikki ja antoi suuren aneen sellaiselle puolue-weljeydelle. En tahdo mitään puhua kaikesta muusta eripuraisuudesta paawikummasja säätämysten, papintilain ja luostarein juhteen, jotka lakkaamatta keskenänsä riitelivät, puriwat ja kshywät toisiansa. Toisin ei taidakaan olla siellä, kusja pyhyytenä ja jumalanpalveluksena pidetään sellainen

ulkonainen omasta päästä otettu työ ja tapa, ja jokaisen (meno omasta mielestänsä) on oikia ja kufin mielistyy omaansa. Täten ei woi ifänä olla yffimielifhyttä fiitä, mikä olisi oikia ja paras y. m.

20. Sellaisesta monellaisesta erimielifhydestä ja epäjumaluudesta olette nyt wapahdetut, Janoo p. Paawali, ja tiedätte itfellänne olewan oikian Jumalan Janan ja ufkon, ja rukoilette yhtä Jumalaa ja Herraa, olette yhtäläifen armon ja Hengen ja autuuden omistajat, johon nähden teidän on tarpeetonta autuuteen tarpeellifena etfiä toista tietä ja menoa, kantaa esimerkiffi walkoista tai harmaata kaappua, olla fitä taikka tätä jymättä eli pitelemättä, eikä mitään monellaisten ulkonaiusten töitten, perjonain, wirtain ja säätyin erinkaltaisuus eroita yhteyttä Kristuffesfa.

21. Muistataat nyt fiis pyhyä tässä yffimielifhydessä ja pitäkää lujasti kiinni fiitä; sillä olifipa teidän omasta wahingostanne pitänyt oppiman wast'edes olemaan taitawat ja kawahtamaan, ettette jallifi jälleen wiedä itfänne sellaisesta yffimielifsestä ja lujasta mielestä ja ufkosta entifteen sokeuteenne, mikä warmaan tapahtuifsi, jos unohdatte sellaisen armon ja etfifte opista ja lahjoista, jotka olette Pyhän Hengen kautta saaneet, omaa kunniaanne ja kiitostanne ja halwefitte toimen toistanne, ikään kuin ei teillä olisi yffi, waan monta Jumalaa, Kristusta ja Henkeä, joka kuitenkin taitaa olla waan yffi kaikkineen, kuin hän antaa, eikä kukaan toinen taida antaa parempaa ewankeliunia, kastetta y. m., kuin toinentaan. Pyhyesti: kaiten pitää oleman ainoassa Kristuffesfa, taikka ei ole ollenkaan Kristusta, Jumalaa, eikä Pyhää Henkeä, armoa eikä autuutta; niinkuin seuraas:

Sentähden teen minä teille tiettäväksi, ettei yffikään, joka Jumalan Hengen kautta puhuu, Jesusta kiroile; ja ei yffikään taida Jesusta kutsua Herraksi, waan Pyhän Hengen kautta.

22. Mikfi tahtoifitte nyt jaattaa eripuraisuutta ja erinkaltaisuutta seurakunnan opifsa ja ufkossa, joka seisoo perustettuna ainoaan Kristuffeen, jossa teidän kaiffein tähtyyppi olla yhtä (jos muutoin olette oikeita kristityitä), ja teidän

kaiffein tähtyy yhdesfä, kunkin lahjallansa, ylistää häntä. Eipä taida kenelläkään olla pyhää Henkeä, joka ei yidä Kristusta Herrana, saatikka sillä, joka kiroilee häntä. Sillä jos te kumootte perustuksen, on kaiffi kumottu, eikä sinä ole enää Jumalaa eikä Henkeä, waan kaiffi, mitä te esitätte, opetatte eli teette, on mitätöntä. Tämä on teidän tietäminen ja fitä noudattaminen. Toifen tahi toifen näistä kahdesta tähtyy olla: taikka otetaan Kristus vastaan ja uskotaan, kiitetään ja ylistetään ainoana Herrana, taikka hän kirotaan. Keskimmäistä ei tässä ole.

23. Helppoa on fiis nyt päättää jokaisesta, jolla kristifunnassa on wirta puhua, ettei sentähden tarwitse yhtyä tekemään erifeuraa eli epätietoisena wahdata sinne tahi tänne, fitä tai tätä personaa tai lahjaa, kumpi olisi parempana pidettävä; waan tätä saarnaa on pääkappaleena katsottawa ja kuultawa, mitä ja kuinka hän Janoo ja opettaa Kristuffesta; sillä jos hän puhuu Pyhän Hengen walaisemana, ei hän juinkaan kiroo Kristusta, waan kiittää ja ylistää. Ja jos hän niin tekee, siten hän ei warmaankaan opeta synnyttämään lahjoja ja erifeuroja, eikä siihen aihetta antamaan; mutta jos ei hän niin tee, niin woi warmaan päättää, ettei hän ole rebellinen, eikä puhu Jumalan Hengen waikutuffesta.

24. Tällä fiis apostoli kolauttaa erifeuroja, jotka kehuiwat ja luottawat wirkaansa ja lahjoihinfa, juuri kuin he olifiwat muka täynnä Henkeä ja walehtelewat tahtowansa oikein opettaa, Janoen ettei pyhästä Paawalista ja muista ole mitään, waan että tähtyy kuulla toifia, korkeempia apostoleita ja riippua heidän kasteesfanfa. Miin myös, että, Henkeen nähden, pitää ylettämän korkeemmalle, ei ole sinä kyllä, että askaroitaan ei muussa misfään, kuin ufkossa, sakramentifsa ja ulkonaisessa saarnawirtassa y. m.

25. Olkoon, Janoo apostoli, kehunet suuresta hengestä, kuinka paljon tahdot; mutta sehän on warma, ettei se Jesusta kiroile y. m., joka Hengen waikutuffesta puhuu, se on, kerskaaminen Hengestä ei waikuta mitään, waan fitä pitää katsottaman, mitä sinä tästä Kristuffesta pidät ja opetat; sillä opillas tähtyy sinun

joko moittia ja kirotta Jeesusta, taikka ylistää häntä ja tunnustaa Herrakses. Jos nyt hawaitaan, ettei sinun opetukses ja saarnas näytä Kristusta, waan esittää jotakin muuta ja kuitenkin ylipäästi kerskaat sinuas Hengestä, on sinulla jo se tuomios, ettei sinun henkes ole totinen Pyhä Henki, waan wäärä walheen henki, jota ei pidä kuultaman, waan manattaman helwetin sywyteen; niinkuin p. Paawali Gal. 1: 8 sanoo: **ehkä me taikka joku enkeli taiwaasta saarnais teille toisin ewankeliumia, kuin me olemme teille saarnanneet, se olkoon kirottu!**

26. Sillä Jeesusta kiroomiseksi kutsuu hän, ei ainoastansa sitä, että joku julkisesti pilkkaa ja kiroo Jeesuksen nimeä ja personaa, miten jumalattomat juutalaiset ja pakanat tekewät; sillä sellaisiin ei tule p. Paawalin tässä mitään ja sellaisia eivät tahtoneet Korinttilaiset olla; waan (kirotta Jeesusta) on kristittyin parissa kerskata itseänsä Pyhästä Hengestä ja olla kuitenkin oikein saarnaamatta Kristusta autuutemme perustuksena, niin, se on jättää sen siksensä ja näyttää ihmisiä pois hänestä johonkin muuhun, jonka he sanovat olewan Pyhästä Hengestä ja paljon tarpeellisemman ja paremman, kuin ewankeliumin halwan opin.

27. Waikka nämät kantawat suussansa Kristuksen nimeä ja kerskuwat siitä, eivät he kuitenkaan toden totta tee muuta, kuin kirowat, parjaawat ja sadattelewat Kristusta; sillä jos hänen sanaansa ja saarnaa halweskitaan ja hänen siaan sa asetetaan toinen, jonka avulla taidetaan saada Pyhä Henki ja ijankaikkinen elämä, taikka joka sen saawuttamiseksi yhtä hywin auttaa ja on yhtä tarpeellinen; mitä on se muuta kuin Kristusta häwäistä ja mitättömäksi tehdä, niin (kuten epistola Hebrealaisille 6: 6; 10: 29 sanoo): **toistamiseen itsellensä ristiinnaulita ja jaloillaan tallata Jumalan Pojan werta.**

28. Joh. 15: 26 selittää Kristus itse Pyhän Hengen wiran ja saarnan, mitä hän on seurakunnassa opettava ja puhuva, sanoen: **se on minusta todistawa.** Niin myös Joh. 16: 14: **hän on minua kunnioittawa, sillä hän ottaa minun omastani.** Hänellä on ja

hän käyttää sellaista yksinfertaista kieltä ja suuta, ettei hän tiedä saarnata muuta, kuin ainoata Kristusta. Jos hän on todistawa Kristuksesta ja häntä selittäwä, ei saa hän esittää muita asioita, jotka himmentäwät Kristusta ja riistäwät häneltä hänen kunniansa. Ja kuka sen tekee, hän ei suinkaan puhu Pyhän Hengen vaikutuksesta, joskin hänen lahjansa owat suuret ja hän kutsutaan opettajaksi, piispaiksi, paawiksi, seurakunta-kokoukseksi taikka apostoliksi ja enkeliksi taiwaasta; niinkuin laita oli Korinttilaisten kesken, jotka jättiwät siksensä saarnata Kristusta ja sen siaan wiittasivat apostolein personaan, parempana pitäen, toinen Refaan, toinen Apollon, kolmas Paawalin y. m.

29. Samoin tekewät munkkimmekin. He owat kyllä sanoilla korkeasti ylistäneet, kunnioittaneet ja kiittäneet Jeesuksen nimeä ja sillä werhonneet kaikkea walhettansa ja epäjumaluuttansa, kutsuen Maarian Jeesuksen äidiksi ja Lunan hänen iso-äidiksensä, sanoen kunnioittawansa näitä hänen tähtensä ja kuitenkin juuri niin repiwät sydänmet pois Kristuksesta, omistawat kunnian, joka tulee yksin hänelle, Maarialle ja pyhimyksille ja opettawat rukoilemaan heitä wälittäjinä ja puolesta-rukoilioina, jotka muka suojeleiwat ja warjelsiwat meitä kuoleman hetkellä perkeleeltä y. m. Tämä on panna Kristuksen siaan myhä epäjumala, sillä eipä yksikään pyhä ole jollaisista puhunut, saattikka Jumalan sana käskenyh, ja niin häwäistä ja kirotta Kristusta.

30. Sellaista Kristuksen kiroomista harjoittaa paawi koko hallituksessansa, jonka hän kehui kristilliseksi seurakunnaksi, josta syystä Pyhän Hengenkin täytyy heillä warmaan olla ja siis noudatettaman, mitä he säätäwät ja määrääwät. Siitä ei kukaan saa heitä luopumaan. He kerskaawat itseänsä alati Hengestä ja kuitenkin wain kirowat sillä wälin, ei yksin Kristuksen persona, waan myös hänen janaansa ja sakramenttejaansa, julkisesti kiroten ja wääräksi opiksi joimaten ewankeliumin oppia syntein anteeksi saamisesta ainoastansa Kristuksessa ilman omaa ansiotamme, niin myös sakramentin nauttimista Kristuksen kästyn ja ajetuksen jälkeen, ja tappawat sentähden ihmisiä.

31. Lyhyesti: paawilla ei ole mitään muuta meidän opissamme kirottawaa, kuin Jeesus Kristus, joka on sen (opin) perustus ja pääkappale sana ja sakramenteissa. Samoin myös muut lahot, kastteen uudistajat ja muut heidän kaltaisensa. Mitä tekewät he muuta, kuin häpäjewät ja pilkkaawat kastetta ja Kristuksen sakramenttia, sanoessaan, ettei

ulkonainen sana ja sakramentti hyödytä sieluja, waan että yksin Henki waikuttaa kaikki?

Tätä vastaan on sinulla, toistamiseen sanoakseni, uskos wahvistukseksi, se warma tuomio, etteiwät sellaiset paawin ja muut lahot ole Kristuksen seurakunta, niinkuin kerskuwat, waan perfeleen kirottu parwi. Sillä oikia seurakunta, hurstas Kristuksen morsian, ei suinkaan saata Kristusta kirotta, eikä hänen sanaansa wainota. Ja se älköön ketään esyittäkö, jos Kristuksesta paljon ja jalosti kerskataan, niinkuin wäärät apostolit teiwätkin, sanoen olevansa Kristuksen oikeitten apostolien opetuslapsia ja muutamain heistä nähneen itse Kristuksenkin. Sillä Kristus itse waroitti meitä sellaisista, Matth. 24: 5, 24, sanoen: **monta tulee minun nimeeni, ja tekevät suuria ihmeitä, y. m., niin myös: ei jokaisen, kuin sanoo minulle: Herra, Herra, pida tuleman taiwaan waltakuntaan, y. m. Matth. 7: 21.**

32. Sama on toisenkin lappaleen tarkoitus, kuin apostoli sanoo: **ei yksikään taida Jesusta kutsua Herraksi, waan Pyhän Hengen kautta.** Kutsua Jesuksen Herraksi on tunnustaa itseänsä hänen palveliaksensa ja etsiä ainoasti hänen kunniaansa hänen lähettiläänänsä eli hänen sanansa ja käskynsä saaneena. Sillä hän puhuu tässä etenkin wirasta, jota Kristuksesta saarnaa ja tuo hänen käskynsä. Kusja sellainen wirka on warressa ja osoittaa Kristukseen Herrana, siellä on warmaan Pyhän Hengen saarna, waikkei sellaisen wiran toimittajalla itsellänsä olisikaan Pyhää Henkeä; sillä wirka on Pyhän Hengen, toimittajaa lukuun ottamatta. Tässä ei auta ulkokullaisuus ja wiekkaus, waan sinun pitää toininman suoraan ja wilpittömästi, jos tahdot olla warma siitä, että olet Kristuksen saarnaaja eli apostoli ja ilmoitat hänen sanaansa; tätä taidat tehdä ainoasti Pyhän Hengen kautta.

33. Samate ei taida, ilman Pyhän Hengen apua, lukaan kristitty toimesansa eli säädysfänsä toden tiestä kutsua Kristusta Herraksensa, se on, warmaan päättää siten häntä palwelewanja. Koettakoon, ketä niin haluttaa, waan päiwänkin aamusta ehtoosen asti, jos

hän taitaa aina warmaan sanoa kaikissa, mitä hän tekee, olevansa Jumalan ja Kristuksen palvelia? Kysy omalta sydämmeltäs, koska saarnaat eli kuulet saarnaa, kastat lasta tahti olet kummina, taikka muutoin toimitat säätyis ja kutsunukses töitä, kysy, sanon minä, sydämmeltäs, jos sillä on sellainen usko, että se lujasti, ilman ulkokullaisuutta tahti ei totutusta tawasta, taitaa itseänsä siitä kerskata ja, jos niin tarwitaan, kuollakin sen toten, että sinä sillä palwelet Kristusta ja teet, mitä hänelle kelpaa, sillä tämä kaikki on kutsua Kristusta Herraksi. Warmaanfin olet tässä usein huomaawa sydämmes tähän nähden epäilewän ja wapiuwan.

34. Tästä olemme paawikunnassa kokonansa estetyt, niin, peljätetytkin siitä pois, heidän kirotun epäilys-oppinsa kautta. Kukaan, näethän, ei taitanut eikä tohtinut sanoa: minä tiedän olewani Kristuksen palvelia ja työni kelpaawan hänelle. Sitä pait olemme liika heikkoja, lihaan ja wereen nähden, saamaan sellaista kerskausta, sentähden tarwitaan Pyhä Henki siihen. Sillä järki ja oma sydämmemme huutaa sitä vastaan: woi, olenhan liika paha ja mahdotoin, kuinka olisin niin ylpiä ja röyhkiä, että kerskaisin olewani tämän Herran Jesuksen Kristuksen palvelia? Niin, jos olisin yhtä pyhä, kuin Pietari, Paawali y. m.

35. Usein olen itsekseni ihmetellyt p. Ambrosiota, että hän oli niin rohia ja firjeisfänfä tawallisesti kirjoittaa itsensä Jesuksen Kristuksen palveliaksi; sillä minä luulin meidän kaikkein tähtywan olla niin peljästyneitä, ettei yksikään, pait apostolit, saisi niin kerskata. Nyt tähtyy meidän kaikkein sanoa Kristukselle: olet Herrani ja minä olen palvelias, sillä minä uskon sinuun ja pidän wilpitöntä mieltä sinua kohtaan sanas ja sakramenttis suhteen; taikka ei ole hän meitäkään tunnustawa kristityiksensä.

36. Dmpa jo ensimäisesfänfäin käskysfä sanottu: **Herraa sinun Jumalatas pitää sinun kumartaman ja häntä ainoata palweleman, Matth. 4: 10.** Siinä waatii hän meitä, ijankaikkisen elämän uhalla, ylistämään häntä Herranamme ja sowitzamaan elämämme niin, että tiedämme palwelewamme häntä sinä. Sentähden opettaa

apostoli Pietarikin (1 Piet. 4: 11) siitä, että se, mitä kristikunnassa puhutaan ja tehdään, on puhuttava ja tehtävä, ei niinkuin meidän sanamme ja työmme, vaan niin, että se lähtee hänestä ja kutsutaan Jumalan sanaksi ja sellaiseksi työkse ja tekemiseksi, joka tulee siitä voimasta, jonka Jumala antaa, että hän kaiken sen kautta kunnioitettaisiin. Tämän varmaankin täytyy tapahtua Pyhän Hengen kautta.

37. Sentähden eriavät tässä kohden oikiat ja väärät kristityt toisistaan. Ulkokullatut ja lahkolaiset kerskaavat mainiosti Hengestä ja jumalallisesta wirasta y. m.; mutta tyhjäksi osoittaa sellaisen kerskauksen se, etteivät pysy siinä saarnaassa, joka ylistää Kristusta, vaan johdattavat ja wiettelävät sen siaan muihin asioihin, firowatpa ja wainoovat oikia oppia ja uskoa Kristukseen; tähän lisäksi ei saata heillä olla yhtään todistusta siitä eiwättä taida antaa wahwistusta ihmisille siitä, että he itse eli ne, jotka heitä seuraawat, palwelewat Kristusta. Sellaisista kuulet p. Paawalin tässä lausuman lyhyen päätöksen ja tuomion, ettei heillä ole yhtään Pyhää Henkeä ja että he owat siis jo eroitettut pois oikiasta seurakunnasta ja kristityistä. Sentähden waroittaa hän heitä kawahtamaan sellaisia ja tahtoo koota kaikki kristityt yhteen uskoon, yhden Herran ja Hengen alle. Ja opettaa nyt, kuinka monellaisia lahjoja oikein sellaisessa yksimielisyydessä käyteen seurakunnan yhteiseksi palvelukseksi.

Lahjat owat moninaiset, mutta yksi on Henki.

38. Ennen, pakanoita ollessamme, oli teillä kyllä monellaista epäjumalain palvelusta, wirkoja ja henkiä; mutta se kaikki oli paljasta riitaista menoa, olipa sulaa erhetystä ja sokaetta. Nyt sitä vastaan on teillä toisia monellaisia ihania, jumalallisia lahjoja ja wirkoja; ne rippuawat toinen toisestansa, tulewat ja wuotawat kaikki, ei ihmisellisestä luulosta ja woimasta, vaan ainoasta totisesta Jumalasta, jonka woima ja työ ne owat. Sentähden, waikka sellaiset lahjat, wirat ja woimat owat erinkaltaisia, toisessa niin, toisessa näin, monet eli harwat, suuret eli wähät, heikot eli wahwat, älköön kuitenkaan

sentähden Henkeä, Jumalaa ja uskoa eroitettako, lahjoja hynnyttäkö, eikä sitä taikka tätä ainoastansa lahjainja tähden korotettako; sillä ne owat kaikkityyni yhdestä Jumalasta, Herrasta ja Hengestä ja annetaan kaikki yhtäläisestä syystä, tietysti saattamaan ihmisiä yhden ainoan Jumalan tuntoon ja rakentamaan seurakuntaa sellaisessa uskon yhteydessä; sentähden tulee teidänkin kaikkein samassa uskossa palwella Jumalaa ja seurakuntaa yksimielisesti. Tämä lyhyesti on koko seuraawan tekstin ydin.

39. P. Paawali nimittää tässä kolme eri kappaletta: **moninaiset lahjat, mutta yksi Henki; moninaiset wirat ja yksi Herra; moninaiset woimat ja yksi Jumala.** Epäilemättä koskee hän tällä uskonkappaleen kolminaisuudesta eli jumalallisen olennon kolmesta persoonasta ja näyttää, että molemmat, Kristus ja Pyhä Henki, owat totinen Jumala ja kuitenkin persoonainja suhteen eroitettut Isästä ja keskenänsä; niinkuin hän 1 Kor. 8: 5, 6 myös sanoo: **waikka monta Jumalaa ja monta Herraa on, niin on kuitenkin meillä yksi Jumala, josta kaikki owat, ja yksi Herra, Jesus Kristus, jonka kautta kaikki owat y. m.**

40. Niin eroittaa hän tässäkin nämät kolme: **yhden Jumalan, Herran ja Hengen** ja omistaa kullekin hänen oman työnsä, jonka kautta hän näyttää, että Isän Jumalan persona on toinen, josta, niinkuin alkulähteeestä ja ensimmäisestä persoonasta, kaikki woimat owat alkunsa; toinen Herran, se on, Kristuksen Jumalan Pojan (persona), josta, niinkuin seurakunnan päästä, kaikki wirat tulewat; toinen Hengen, joka waifuttaa ja jakaa kaikki lahjat seurakunnassa. Kuitenkin owat nämät kaikki kolme yhtä jumalallista, kaikkiwaltiaista, ijanlaittista olentoa, joten heitä kaikkia kolmea sen mukaan kutsutaan yhdeksi ja totisesti owatkin yksi, niinkuin Jumalankin täytyy olla jakamattoman olennon.

41. Sillä jokaisesta heistä sanotaan, mitä tulee ainoalle jumalalliselle yksin. Sillä niinkuin hän on totinen Jumala, josta kaikki woimat owat alkunsa, ei ainoastansa, mitä seurakunnassa tapahtuu, vaan myös kaikissa luoduissa,

niin täytyy Herrankin, josta kaikki wirat ovat, samate Hengenkin, joka antaa kaikki lahjat, olla totinen Jumala. Sillä antaa hengellisiä lahjoja ei ole yhdenkään luodun wallassa, ei woi myöskään kukaan sitä, pait Jumala yksin. Ja kuitenkin ovat nämät kolme, **Jumala, Herra ja Henki**, ei monta Jumalaa, waan yhdellinen jumalallinen olento. **Herra** ei ole siis toinen Jumala, kuin **Isä Jumala**, eikä **Henki** toinen, kuin nämät molemmat, **Jumala ja Herra**. Mutta tästä on muualla enemän puhuttu.

42. Mitkä nämät lahjat ovat ja miksi ne kutsutaan, sen mainitsee hän tässä itse, niinkuin puhua wiisaudesta ja tiedosta, ennustus, eroittaa henget, puhua kielillä ja selittää, erinomaiset uskon lahjat, sekä tehdä ihmeitä y. m. **Puhua wiisaudesta** on oppi, joka opettaa tuntemaan Jumalan ja osoittaa, mikä hänen tahtonsa, neuwonja ja tarkoituksensa on, ja käsittää kaikki kappaleet, mitä uskottakoon, kuinka me Jumalan edessä wanhurskautetaan y. m. Tästä ei tiedä maailma mitään ja kuitenkin on se Pyhän Hengen paras ja korkein lahja.

43. **Puhua tiedosta** on oppi, joka puhuu kristittyin ulkonaisesta elämästä ja menosta, kuinka siinä jokaisista kohdeltakoon niin, että oppia oikein käytetään, niinkuin kuhunkin aikaan ja personaan nähden on tarpeellinen eli hyödyllinen, ja että siinä taiten menetellään heikkoja sekä wäkewiä, arvoja sekä uppiniiskaisia y. m. kohtaen.

44. **Ennustus** on osata oikein selittää raamattua ja siitä mahtipontewasti wahwistaa uskon oppi ja kumota wäärä oppi, niin myöskään sen kautta waroittaa, uhata, taikka wahwistaa ja lohduttaa, toisaalta julistamalla tulewaista wihaa, rangaijusta ja kostoa uskottomille ja tottelemattomille ja taas toisaalta Jumalan apua ja palkintoa, joka on tulewa uskowiisten ja hurskasten osaksi, niinkuin profetat Jumalan sanasta, laista ja lupauksista, ovat tehneet.

45. **B.** Raawali puhuu tässä sellaisista lahjoista, joita ei anneta jokaiselle ylimalkaan, waan muutamille, ja toiselle toisin kuin toiselle, niinkuin hän sanoo: **toiselle usko, toiselle ihmeitä tehdä, toiselle ennustus** y. m. Tässä

siis kutsutaan uskoksi, ei yhteistä uskoa Kristukseen, jonka kautta me Jumalan edessä wanhurskautetaan ja saamme syntimme anteeksi; sillä kaikissa kristityissä täytyy sellaisen uskon olla, waikk'ei heillä ole tässä mainittuja erinäisiä lahjoja; waan uskoksi hän tässä kutsuu Hengen erinäisen hyveen eli woiman, jonka Henki waututtaa seurakunnassa, että muutamat taitawat tehdä suurella ja epäilemättömällä rohkeudella suuria ja jaloja asioita; niinkuin apostoli tästä jällestäpäin 13 l. puhuu: **jos minulla olisi kaikki usko, niin että minä wuoret siirtäisin** y. m.

46. Sillä tekemään sellaista, siihen tosiaan tarwitaan suuri, wahwa, warmu usko, joka horjumatta ja epäilemättä rawakkaasti ja suurella rohkeudella tekee jotakin erinomaista Kristuksen nimessä ja woimassa, waikka taitaa niinkin olla, ettei sellaisella ihmisellä itsensä puolesta ole oikiaa katumusta eikä oikiaa uskoa syntein anteeksi saamisesta ja armosta Kristuksessa, waan on ulkokullattu ja wäärä pyhä, niinkuin Kristus Matth. 7: 22 sanoo: **moni sanoo minulle siinä päivänä: Herra, Herra, emmekö me sinun nimes kautta ennustaneet ja sinun nimelläs ajaneet ulos perkeleitä ja olemme sinun nimes kautta monta wäkewää työtä tehneet?** y. m. Sillä totta on, että sellaiset lahjat ja työt warmaan tapahtuwat Kristuksen nimessä ja annetaan ainoasti Kristuksen seurakunnalle, eikä kuitenkaan ole kaikki ne ihmiset, joilla sellaisia lahjoja on, wanhurskaita, waan saattawat hywin kyllä olla wääriä kristityitä; sillä ei tuo ole ihmisten omaa, waan wiran eli Hengen vaikutuksen omaa, joka seurakunnalle annetaan; joten sellaiset henkilöt tekevät wirasansa ja seurakunnan puolesta paljon suurta, joka hyödyttää, ei heitä, waan muita.

47. Raikesta sellaisesta hän sanoo nyt: **lahjat ovat moninaiset, mutta yksi on Henki** waroittaaksensa sentähden eriseuroja tekemästä; sillä sama Henki waututtaa yhtä hywin sen kautta, jolla on wäähä ja halpoja lahjoja, kuin senkin kautta, jolla on suurimmat ja useimmat lahjat. Millinen nyt on lahjain laita, samalainen on woimainkin ja wirkain.

48. **Voimat** ovat töitä, joita Jumala toimittaa erittäin muutamain kautta, niin että he tekivät ja toimittivat jotain suurta, mitä ei tapahdu muitten kautta; niin esimerkiksi antaa hän p. Paavalin juosta paljon kauvemmasi saarnavirallansa, kääntää useampia ihmisiä, tehdä enemmän ihmeitä ja tuottaa runsaamman hedelmän, kuin muitten apostolein y. m.; kuten hän itsekin sanoo itsestään: **minä olen Jumalan armosta enäämin työtä tehnyt, kuin kaikki muut**, 1 Kor. 15: 10.

49. Mitä **wirat** ovat, on helppo ymmärtää; sillä wiraksi kutsutaan järjestys, jonka pitää oleman joka hallituksessa. Wiran toimena on monellaiset työt, joita se toimittaa sen sääntymyksestä ja käsytystä, jonka hallussa on korkein walta, taikka koko kunnan puolesta, muitten palwelemiseksi. Samate on seurakunnassakin monellaisia wirkoja, tietyksi on toinen apostoli, toinen ewankelista, toinen opettaja y. m.; niin kuin p. Paawali Efes. 4: 11 nimittelee, ja kuten hän tämän epistolan 14: 26 sanoo, että toisen wirkana on lukea raamattua monella kielellä, ja toisen taas selittää ja tulkita raamattua, niinkuin silloin oli seurakunnassa sääntyy. Niin on nykyin määrättyjä ja erinäisiä wirkoja: kirkkoherruja, saarnaajia, palwelioita eli pappeja, jotka kuuluvat synnin tunnustusta, jakawat sakramenttia y. m.

50. Sellaisia wirkoja eivät taida kaikki kristityt yhteisesti toimittaa ja harjoittaa, waan ainoastansa ne, jolle se käsketään; sentähden ovat nämät erotetut niistä molemmista muista kappaleista, jotka hän kutsuu **woimiksi ja lahjoiksi**; sillä kristikunnassa on aina ollut paljo, joilla on ollut pyhä Henki, jotka eivät kuitenkaan olleet sellaisissa wirkoissa, niinkuin neitsykäiset ja waimot, Agnes, Anastasia y. m. ja monta martyyria, joista moni on ihmeitäkin tehnyt ja monella on ollut muita lahjoja. Totta on kuitenkin, että lahjat ja woimat erittäin annetaan wirkain tähden kristikunnassa. Sillä oikein tekemään ja toimittamaan näitä wirkoja, semminkin saarnawirkaa, joka on korkein ja paras, tarwitaan myös ihmisiä, jotka muihin nähden ovat sowliaat raamattua ym-

märtämään ja selittämään, osaawat kielia ja taitawat puhua niitä y. m., ja että nämät jotain tekisivät ja toimittaisivat täytyy siinä sitouksakin olla woimia eli töitä, jotka Jumala waikuttaa. Näin tulewat kaikki kolme yhteen seurakunnan yhtäläisessä jumalallisessa hallituksessa, niin että wirat ovat Kristuksen, joka on Herran, joka ne järjestää ja woimassa pitää, ja joihin lisäksi Jumala antaa woimansa ja pyhä Henki lahjansa.

51. Mutta kuin sellaiset wiratkin ovat monellaiset ja erinkaltaiset, niinkuin lahjatkin, toinen suurempi, toinen halwempi, niin esimerkiksi on apostoli opettajaa eli selittäjää suurempi; kastaminen on saarnaamista halwempi; niin pitää meidän kuitenkin tietämän ja sitä katsoman, sanoo p. Paawali, että ne ovat kaikki saman ainoan Herran, josta syystä älköön suuremman eli korkeamman wiran omistaja pitää itseänsä parempana, älköönkä myös muita halweksiko, waan tietäköön niitten kaikkein, halwinman yhtä hywin kuin suurinman, palwelewan samaa Herraa ja ettei halwemmassa wirassa olewa sentähden ole halwempi Herran edessä, eikä toisaaltakaan korkeamman wiran hoitaja ole sentähden arwoikaampi hänen edessänsä. Sillä hän on ja pysyy aina kaikkein Herrana ja on toinen yhtähywin kuin toinentin hänen järjestyksensä ja käsytystä. Sentähden ei tahdokaan hän sellaisien wooksi synnyttämään eripuraisuutta ja eriseuroja, waan paljoa enemmän, että sellaisien moninaisten lahjain, wirkain y. m. kautta edistetään yksimielisyyttä.

52. Jos minä saarnaan ja sinä kuultele, niin se ei tosiaan ole yhtäläinen lahja taikka wirka; mutta kuitenkin palwelet sinä Kristusta yhtä hywin kuulemisella, kuin minäkin saarnaamalla: sillä Kristus on yhtäläinen, joka sinun taikka jonkun muun kautta saarnaa, selittää raamattua, kastaa, lohduttaa y. m., ja tapahtuu kaikki sen saman järjestyksestä ja käsytystä, joka käski minun kuulemaan hänen sanaansa, yhtä hywin kuin sinunkin saarnaamaan ja molempain tekemään sitä yhtäläisessä uskossa ja Hengeessä; ja tässä ylistämme kaikki yhtä Herraa. Jos sanot: sana, jonka minä kuulen, on oikia Ju-

malan sana, niin sanon ja todistan minäkin saarnaajana juuri samaa. Siis myös, jos minä kastan, jaan sakramenttia, päästän synnistä ja sinä saat eli vastaanotat sen, niin olemme molemmat saman Herran palveluksessa ja toimitamme hänen käskyhänsä, ja se tapahtuu yksimielisesti ja sovinnossa, waikka minä ja sinä, wirtaan ja lahjoihin nähden, olemme kaksi erinäistä.

53. Mutta tämä onkin kristittyin oma ja paras taito, joka eroittaa heidän pakanoista, että he tietävät ja tunnustawat senkaltaiset lahjat, wirat ja woimat olewan Jumalan ja Herran Kristuksen ja pyhän Hengen omia; sillä sitä ei tunne eikä näe maailma, waikka silläkin on Jumalan lahjoja; mutta se käyttää kaikkia hänen luomiansa ei toisin, kuin sika, joka juoksee purtilollensa ja astuu siihen kaikin jaloin; se ei ajattele muuta, waan kuinka hän saamiansa tonkisi ja syödä hokkisi, ei woi edes nostaa silmiänsä eikä ylentää ajatukseensa miettimään, mistä hän sen on saanut ja ketä hänen tulee kiittää siitä. Semmoinen ihminen, joka ei ole kristitty, tulee siis Jumalan silmissä raawaan eli sian kaltaiseksi, ja onkin maailma waan suuri sikalähti, täynnä sikoja, jotka eiwät huoli Jumalan waltakunnasta, eiwättä ajattele kiittää häntä hänen runfaiista tawaroistansa ja lahjoistansa ruumiin ja sielun hywäksi, waan etsiwät ainoastansa purtiloansa ja rapaansa, jossa kierskelewät niinkuin syötinsiat teurastamisen waraksi, niinkuin Jeremias (12: 3) sanoo jumalattomista, jotka suurella menestyksellä wainowat hurstkaita: **temmaa heitä niinkuin lampaita teuraaksi tehtää, ja pyhitä heitä tappamisen päiwäksi.**

54. Niin antaa hän monelle suuret kuningaskunnat, rikkautta, maata ja huoneita, kellarit ja aitat täynnä, ja tekee heidän suuriksi ja lihawiksi; mutta koska sika on hywin syötetty ja lihawa, niin tapellaan sen silawasta ja makkaroista, ja joku silawan leikkaaja ja makkaran teitä suittaa tulla teurastamaan sellaista sikaa lätihsänsä, se on, häwitää ja ylös alaisin kufistaa maan ja kansan. Sillä he tahtoivat olla sikoja, eikä mitään muuta, sen-

tähden pitää he sikoina surmattamankin. Niin, joskin maailma kuulee ja näkee sellaisen rangastuksen, niin se kuitenkin yhä jatkaa, niin kauwan kuin se suinkin woi, menoansa, kunnnes teurastaja tulee senkin limppuun; sillä sika pysyy sikana ja sillä on se lahja, että se kuitenkin, jos kohta toista lyöhdään hänen nähtensä, jää huolettomana seisomaan purtilollansa, eikä wälitä siitä mitään.

55. Mutta waikka kyllä kristittyin täytyy elää sellaisen sikan pariissa ja sallia niiden jonkun aikaa tallata itseänsä jaloillansa ja tonkia kärjällänsä, on heillä kuitenkin toinen jalo kunnia. He taitawat nostaa silmänsä korkeuteen ja oikein katsoa sekä Herransa että hänen lahjojansa. He eiwät ole sikalätistä (sikoja), jotka owat ainoastaan teurastettawiksi määrättyt, waan he tietävät olewansa Jumalan lapset, jotka hän on kaunistanut armolla ja lahjoilla, ei ajallisesti ainoastansa, waan on annettunsa heille ruumiin ja hengen, joita ei heillä ole itsestänsä, antawa heille edeskinpäin, mitä tarwitsewat, ja on ijankaikfisesti pitävä huolta heistä.

56. Kristityt osaawat kalliina ja arwossa pitää niitäkin Jumalan lahjoja, jotka halwimpina pidetään, ei ainoastansa hänen, antajan tähden, waan lahjainkin oman arwon mukaan; sillä ei ole ainoatakaan, joka tunnustaa ja tuntee Jumalan ruumiillisetkin lahjat, joka yhdellä silmällänsä taikka muulla halwenmalla ruumiinsa jäfenellä lunastaisi koko maailman hywyhden: mutta kuinka paljo kalliimmat ja forkiammat owat hengelliset lahjat, joista p. Raawali tässä puhuu, ja jotka meille annetaan ijankaikfiseksi elämäksi. Mitättömältä nähyy, koska lapsi kastetaan, taikka ahdistettu ihminen päästetään synneistä; mutta jos taitaisit oikein arwata ja selittää molemmat, wiran ja aarten, joka annetaan, niin owat kaikkein kuningasten ja keisarein wirat, woima ja kaikki tawarat, kuin maailmassa on, tämän rinnalla warsin mitättömät.

57. Jos katjot kastajan persona (joka saattaa hätätilasssa olla köyhä waimo) ja kastettua, on se tosin halpaa; sillä ihmisen persona ei toimita eikä tee tässä mitään jaloa, waan hänen tähtensä, joka kutsutaan Jumalaksi, Her-

rakki ja Hengeksi, on wirka ja sen woima niin suuri, että se woittaa kaikki keisarit, kuninkaas ja herrat, waikka persona olisi kuinka halpa tahtonja. Sillä sen kautta woitetaan sielut perkeleen wallasta, rewäistään pois helwetistä ja tehdään ijanaikkeisesti pyhiksi ja autuiksi. Personan ja wiran kutsunet halwaksi, mutta kuitenkin on se Jumalan wirka, joka ei suinkaan ole halpa mies, waan jatatuhatta maailmaa suurempi ja toimittaa sellaisia asioita, joita ei maailma taida käsittää, eikä kaikki enkelit wo antaa.

58. Sillä waikka kaikki luodut yhteen yhtyisivät, niin eivät taitaisi ne tehdä kastetta, ja jos koko maailma yhdessä kastaisi lapsen, se ei kuitenkaan hyödyttäisi sitä, jollei tämä Herra ja Jumala olisi käskennyt sitä. Turkki olkoon nykyistänsä monta tuhatta wertaa wälewampi ja woinallisempi, ei taida hän kuitenkaan lailla tawarallansa, maallansa ja kansallansa päästää itseänsä taikka muuta ihmistä wähimmästäkään synnistä eikä sanoa tätä synnin päästöä: Jumala on sinulle antanut syntis anteeksi. Sillä ei hänellä ole sitä lahjaa, wirkaa eikä tointa (eipä tiedäkään hän mitään niistä), jotka owat yksin Jumalan, ja toimitetaan kuitenkin ihmisten suun ja kätten kautta.

59. Katso, p. Raawali ylistää ja tehuu sitä, että Jumala waikuttaa ja antaa sellaisia suuria asioita kristikunnassa, että se tuntisi sen ja kiittäisi häntä siitä, ja että toinen siinä palvelisi toista nöyryydellä yhtäläisessä uskossa ja rakkaudessa ja että jokainen oppisi waan jalosti ylistämään, nähdeskään sellaista wirkaa, lahjoja ja työtä seurakunnassa toimitettawan, ja niitä yhtä korliassa arwossa pitämään, kuin hän pitää itse Jumalanin. Sillä jollei hän itse olisi niitä säättänyt ja antanut, eipä totta niitä yhdelläkään olisi.

60. Entinka korhialle olemme korottaneet omat joutawat loromme, pyhisjä matkustuksemme ja juoksemme wainajille, korpeen ja luostareihin, köytemme ja kaapimme y. m. Mutta mitä owat ne auttaneet ja mitä olimme niistä hyöttyneet jo niin kauwan juostuamme, että kantapäämme tulawat werille, waltuutamme, paastottuamme ja itsemme kuoliksi kiduttuamme? Kutsuttakoon waan sitä pyhäksi säädyksi,

jumaliseksi elämäksi; mutta sitä kaikkea ei kutsuta vielä Jumalan lahjaksi, työksi eli wiraksi, sentähden ei olekaan siinä yhtään Jumalaa, Herraa, eikä Hengeä. Sillä sitä ei ole hän misjään käskennyt eikä wahwistanut, waan sen olemme itsestämme miettineet, sentähden palkinemme siitä ja auttaneemme itseämme; hänestä emme taida tähän nähden kerskata emmekä lohduttaa itseämme.

61. Mutta tässä taidat turwallisesti kerskata ja sanoa: että olen kastettu ja synnistä päästetty y. m., sitä en ole minä itse eikä kukaan muukaan ihminen miettinyt eikä säättänyt, waan Herrani Kristus; sillä tässä on hänen käskynsä, jolla hän sellaisen wiran asetti: **menkäänt ja opettakaat kaikkea kansaa ja kastakaat heitä nimeen Isän ja Pojan ja pyhän Hengen.** Tästä wirasta, näistä töistä ja lahjoista taidan minä itseäni kerskata ja niihin uskossa turwata wastoin perkelettä ja hänen helwetin porttejansa, kuin muutoin en woisi silmänräpäystä kestää häntä vastaan; sillä ei hän pelkää minua ja minun töitäni, joskin taidan kerskata: olen elänyt seitsemänhymmentä ajastakaa pyhässä säädyssä, olen joka päivä ja hetki palwellyt Jumalaa, rukoillut, paastonnut y. m.

62. Tässä perkele tempaa ihmisen ja hänen työnsä kaikkinensa päiwänsä helwetin sywyteen. Sillä jos hän kysyy: misjä on Jumala sellaisia käskennyt, et taida siihen mitään wastata. Mutta koska hän kuulee sinun wahwasja uskossa kerskaawan Jumalan sanasta ja käskystä: minä olen saanut kasteen, päästön y. m. Herraltani Kristukseltani, siitä olen luja; niin myös: mitä ikänä teen, sen teen hänen käskystänsä ja hänen woimastansa, niin täytyy hänen kohta luopua sinusta ja pakenee, ei sinua eikä sinun tekoas, waan Kristuksen wirkaa ja lahjaa, jonka hän löytää sinun tykönsä.

63. Sellaista tyrkyttää p. Raawali meille, kuitenkin oppiaksemme tuntemaan, mitä meillä kristityillä on Jumalalta kaikkein ihmisten suhteeseen maan päällä näissä kolmesja kappaleessa, ollaksemme niistä kiitollisikakin ja niitä kristillisessä rakkaudessa nauttiaksemme niin, että se, jolla on sellaisia lahjoja, palvelisi niillä muita. Niin myös, että jokainen lahjoissa, jotka hän näkee toiselle annetuksi, antaisi Jumalalle kun-

nian ja pitäisi ne kalliina ja korkiaassa arvoissa, sellaisina, joita ei kutsuta meidän teoksemme, työksemme eli taidoksemme, vaan Jumalan wi-roiksi, woiniksi ja lahjoiksi. Se ei ole mikään halpa asia, millaisena maailma sen pitää, kuin ei se käytä suurta korskaa ja kerskausta; sillä

ei hän auna paljaita merkkirahoja taikka tyhjiä pähkinöitä ja tyhjiä kuoria, waan mitä hän tekee ja lahjoittaa seurakunnallensa, sen täytyy waituttaa jotain sanomatonta, jonka kautta sielut temmataan perteleen fidasta ja siirretään ijan-kaikkiseen elämään ja kunniaan.

N:o 44. Yhdentenätoista Sunnuntaina Kolminaisuuden päivästä.

1 Kor. 15: 1—10.

Rakkaat weljet! minä teen teille tietäväksi sen ewangeliumin, kuin minä teille ilmoitin, jonka te myös saaneet y. m.

Tästä tekästistä on Lutherin epistola postillaissa kirjoitettu ainoastansa nämät riivit:

„Tämä epistola on runsaasti selitetty kirjoittamassani saarnassa koko tästä luvusta, jota on erittäin painettu. Siitä halullinen lukekoon sen. Se puhuu päästä päähän kuolleitten ylösnousemisesta, josta syystä se olisi luettava ja selitettävä Pääsiäisen aikaan. Mutta se nähy määrättyksi juuri täksi pyhäksi sentähden, että sen viimeinen osa hywin sopii yhteen tämän sunnuntain ewangeliumin kanssa. Paawali, näethän, waitka korkia apostoli ja wirassansa enemmän työtä tehnyt, kuin kaikki muut, ei kehu kuitenkaan omaa työtänsä, yläpiän fariseuseu sen tawalla, waan tunnustaa niinkuin kurja publikaani, syntinsä ja mahdollomuutensa ja omistaa kaisen sen, mitä hän on, ainoastansa Jumalan armolle, joka oli tehnyt hänen, wainoojan, kristityksi ja apostoliksi“.

Seuraawa tähän otettu saarna on tähän pantu äsken nimitetystä Lutherin erityisesti antamasta selityksestä 1 Kor. 15 luvusta, nimeltä **ylösnousemus kuolleista**. Siinä kirjoittaa hän näin:

Mutta minä teen teille tietäväksi, rakkaat weljet, sen ewangeliumin, kuin teille ilmoitin, jonka myös olette saaneet, jossa myös seisotte, jonka kautta myös autnaitfi tulette, niinkuin olen teille ilmoittanut, ellette hukkaan ole uskoneet.

1. Tämän hän sanoi ikäänkuin esipuheeksi kohta alussa, palauttaaksensa heitä wiifastelemisestä ja wäittelemisistänsä tästä uskonkappaleesta sanaan, jota hän oli heille saarnannut, ja waroittaaksensa heitä sitä tuttimaan ja pysymään siinä, kuin kuulleet olivat eikä, kääntämään itseänsä siitä taikka toisiin itsensä neuwoitamaan. Niin hän myös sitä heitä salaa

pistää, waikka siellä ja lakeilla sanoilla, että niin ovat antaneet pettää itsensä ja niin pitkälle menneet, että nyt on tarpeessa muistuttaa heille sitä, jota ei heidän olisi koskaan pitänyt unohtaman; niin, se on heille häpiäksikin, että heille pitää sitä uudestaan tyrkyttämän. Mutta niinpä käy, minkä jo ennen sanoin, että siellä, kusja wäärät opettajat tilaa saawat ja sisään luikahtavat, oikeaan oppiin ensin tyllästyään ja halveksitaan sitä ja poiketaan siitä aina kauvemmasi, siksi kuin se on kokonansa unohtettu.

2. Sentähden hän alkaa juuri tällaisilla sanoilla: **minä teen teille tietäväksi** y. m. Itäänkuin sanoisi: tyllä näen tarpeelliseksi aina ja lakkaamatta neuwoa teitä siitä, mitä teille ensin saarnasin, ettette sallisi ottaa sitä pois silmistänne taikka sydämestänne toisellaisen saarnan ja opin kautta. Sillä kusja sitä ei aina tyrkytetä ja muistuteta, ja kusja se ei aina ole sydämessä, siellä ovat jo ovi ja aukumat awoimina, siellä on tilaa tyllä kaikella sellä willityksellä pääsemään sisälle, sanumuttamaan ja ottamaan pois puhtaan opin.

3. **Minä teen teille tietäväksi** (sanoo hän) **sen ewankeliumin, jota minä, Paawali, teille saarnasin.** Sillä minä huomaan, että muutkin tahtowat saada ewankeliumin saarnaajan nimen, ja kufistaa minun oppini, niin että Paawalin saarnaama sana olisi mitätöin; mutta he itse tahtowat kufuttaa oikeiksi apostoleiksi ja ewankeliumin mestareiksi ja yksinänsä pitää sen kiitosien ja maineen, että taitawat sitä oikein saarnata. Sitä vastaan täytyy minun jälleen muistuttaa ja herättää teitä, että kuitenkin muistaisitte ja katsoisitte taaksenne, mitä minulta saitte. Sillä kaikki, mitä tiedätte, mikä ewankeliumi on, kuka Kristus, mikä usko, sen kaiken saitte ja opitte ensin minulta, eikä keneltäkään muulta. Jos sitä ajattelette ja muistatte, niin siinä epäilemättä pysytte, ettekä suinkaan heti sallii minkään kehmisen ja löpötyksen wetää itseänne toisalle ja toiseen (oppiin).

4. Sillä jos tahdotte oikein ewankeliumin perään kysyä ja siinä pysyä, niin syystä sitä kysykää, mitä teille ensin julistettiin, minun kauttani istutettiin ja mitä te vastaanotitte ja

uskoitte. Sillä minä toin teille ensimmäisenä saarnan Jeesuksesta Kristuksesta, ettekä taida siitä, lähin Jumalaa, kiittää ketään muuta, kuin minua, että olette sellaiseen tuntoon ja kristikuntaan tulleet. Senpätähden älkää sitä halveksiko, älkäätkä salliko niiden luowuttaa itseänne siitä, jotka minua vastaan tahtowat kerkkata itseänsä ewankeliumista, juurikuin he opettaisivat sitä teille toisin taikka paremmin; waikka ette kuitenkaan tietäisi ewankeliumista mitään, jollen minä olisi ollut, eiwätkä hekään, niin monta kuin heitä on, tietäisi siitä puustawakaan, jolleiwät sitä olisi kuulleet ja oppineet minulta; mutta nyt wiljelewät sitä minua vastaan ja tahtowat sen nimellä luowuttaa teitä siitä.

5. Sillä hänelle käwi juuri, niinkuin meillemi nyt käy willihenkiemme kautta, jotka, sitte kuin me saatimme ewankeliumin walfenteen ja he ensin owat oppineet sitä meiltä, owat astuneet työhömme ja tunsewat siune, kusja ewankeliumi on alkanut ja kusja me olemme sille tehneet tilaa. He turmelewat siis, mitä me oikein istutimme ja opetimme, tahtoen olla mestareitamme ja kaikki paremmin tehdä, waikka siitä eiwät olisi ilman meitä sanaakaan oppineet. Hänengin täytyi siis karkia, että muutamat hänen oppilapsistaansa, kohta hänen lähdeytyänsä pois, nousiwat esiin, ja pitiwät itsensä paljoa taitawampina ja oppineempina, ja tahtoivat kaikki parannelle ja korjata, juurikuin olisi Paawalin ewankeliumi mitätöntä, ja käänsiwät kuitenkin nurin ja turmeliwat kaikki ewankeliumin nimellä ja opettiwat kansalle sulaa erhetystä.

6. Paitfi sitä, tiedättehän wielä (sanoo hän edespäin), ettemme ainoastaan ensin sitä teille julistaneet, waan myös, ettei se hedelmää kantamatta tullut tykömme, eikä pysynyt tykönämme. Sillä Jumalan armosta otitte sen oikeana ewankeliumina vastaan ja tunnustitte sen sulaksi totuudeksi, saittepa sen kautta Jumalan armonkin ja pyhän Hengen ja uskoitte sydämestänne Kristukseen, ja minkä werran wieläkin kristityitä olette, sellaisia olette sen ewankeliumin kautta, jonka minulta saitte, niinpä olette, ei ainoastaan kristityitä, waan tulette sen kautta autuaksikin. Sentähden myös siinä pysy-

käät, ja älkääät salliko awata suutanne, muuta oppia katsomaan, muiden kautta, jotka saattawat teitä mitättömänä halveksimaan minun saarnaani, ikäänkuin waan he yksin osaisivat saarnata paljo paremmin.

7. Sillä jos kohta ei teillä muuta olisi-kaan, niin kuitenkin katsokaat, mitä hedelmiä ewankeliumini waikutti teissä, ja laskekaat sen rinnalle, mitä he teille opettawat, jos antanevat teille mitään parempaa: niin tähtyyppähän teidän käsittää, että minun ewankeliumini kautta tulitte kristityiksi, siihen kastettiin ja uskoitte sen, ja tähtyy samassa uskoessa wieläkin pyyhänne ja autuaiksi tulla. Sitä he eivät saaneet saarnallansa aikoin, eivätkä taidakkaan saada, sillä eivät he taida parempaa ewankeliumia tuoda, joka enemmän waikuttaisi, kuin minun ewankeliumini waikutti ja wieläkin waikuttaa. Ja jos tahdotte jotakuta ewankeliumin saarnaajaa seurata, niin mieluisemmin seurannette minua, joka ensiksi teille saarnasin, ja jolta heidänkin on tähtynyt oppia sitä; ja teidänkin itse tähtyy todistaa, että oikein teille saarnasin, ja että sen kautta saitte Hengen ja paljon hedelmiä. Ja waikka he kyllä paljonkin itseänsä kehuwat ja minua sortawat, eivät he taida kuitenkaan paremmin tehdä; jos waan niinkin hywin tekisivät, jota, paha kyllä, eivät taida, waan nurin kääntäwät ja häwittäwät kaikki, niin että taas kadotatte sekä ewankeliumin että sen hedelmät. Miksikä siis sallitte heidän turhan löpötyksensä niin häwäistä ja wietellä itseänne?

8. Mutta kuin Paawali ja muut oikeat saarnaajat niin kerskaawat (niinkuin heidän onfin ewankeliumistansa kerskaaminen), että he yksin oikein saarnaawat, ja kuin willihenget sen kuulewat, tulewat he hulluiksi ja hurjiksi ja werhoowat itsensä tällaisella warjolla: hei, miten hän on röyhkeä ja ylpeä! Eihän muuta osaa, kuin itseänsä kehua, juurikuin olisi hän yksin kaikki, joka ei taitaisi erehtyä ja kuin ei minulla olisiakaan pyhää henkeä y. m.; ja osawat sellaiseen riekunaan ottaa suureksi warjoksi erinomaisen nöyryyden ja suuren hartauden, ja luulotella olewansa sulan Hengen. Silloin

suostuu kansa heihin ja luulee asian tähtywan-kin niin olla.

9. Ja mitä kansaan tulee, on willihengillä sen suhteen kaksi suurta etua: toinen on **röyhkeys**, toinen **hyllästyks**. Nämät owat ne kaksi suurta porttia, joista perfele elorattailta, niinpä koko helwetillä ajaa läpitse, sanoen: oi, eikö hän muuta osakaan opettaa, kuin kastetta, hymmeniä käsityä, Nämeittää ja uskoa, jotka nyt jo wähat lapselkin osawat? miksi hän aina samallaisella saarnalla mäikkää? Kukaapa ei sitä osaisi? Ei aina pidä paikallansa pyhyttämän, waan edistyttämän edemmäksi" y. m. Tämä on olla hyllästynyt saarnaan. Siihen tulee sitte weinari röyhkeys (joka sanoo): oi, meidän on tätäkin kuuleminen, hän on näppärä, oppinut, hurstas mies y. m.

10. Silloin nefin (willihenget) sytyttäwät (tulita) ja kutittawat sellaista röyhkeyttä, niinkuin heidän (kansan) korwanja syhywät, sanoen: hywät ihmiset, olettehan jo kauwan kyllä kuulleet samaa, ompa jo aifa päästä korkeammalle, eikä aina yhtä ja samaa kuulla, waan koettaa myös toistakin. Niin hän (kansja) sitte lähtee, antaa raappia ja kutittaa itseänsä, awaa sunnsa ja filmänsä ammollensa, ja kuulteele, mitä ikänä hänelle waan sanotaan. Sitte käy, niinkuin 5 Mos. 29: 19 sanotaan: „juopuneet janoowitten kansja hukutetaan“; sillä opettaja on juopunut ja täynnä ilkeitä perfeleitä, niin että häntä kuottaa ja ofsemuttaa; ja he (kansja) owat röyhkeitä ja uteliaita, antawat pettää itsensä ja opettaa, mitä kulin tahtoo, ja oppiwat siis aina eivätkä tule kuitenkaan **kostaan totunden tuutoon**, niinkuin p. Paawali sanoo 2 Tim. 3: 7. Niin on meidänkin jälkeemme tapahtuwa, että sellaiset juopuneet joka paikassa ofsentawat kurjan kansan sekaan kuonaansa, sanoen: „luuletko, että he tiesiwät kaikki“, tahti, „että olet oikein hymmärtännyt heitä? Paljo on sinun wielä oppiminen“. Sillä tavalla taitaa sellainen saarnaaja wetää koko joukon ihmisiä perikatoon.

11. Joka nyt tahtoo siitä olla wapaa, ja oikein waeltaa, hän ottakoon tämän neuwon waroitukseksensa: pyhy ja riipu Paawalin saar-

naamasja sanassa, huolimatta siitä, mitä muut sitä vastaan sanovat, jos antaisivatkin omalensa waikka kuinka suuren kiillon ja kiitoksen. Sillä tässä kuulet, mitä hedelmiä pyhän Paawalin ewankeliumi on heissä waikuttanut ja vieläkin waikuttaa, nimittäin, että kaikki owat sen kautta tulleet kristityiksi ja autuaiksi, ja vieläkin pitää tuleman. Kuin siis meillä on sellaista tämän ewankeliumin kautta, mitä enempää vielä pyhänenme, eli miksi sallisimme effyhtää itsemme, ja johdattaa ja wiedä muihin asioihin? Sillä joka meille muuta näyttää, sepä ei totta olekkaan niin hywää, waan on wäärää ja julaa effyhtystä; kuin se ilmoittaa meille, mitä meillä jo on entiseltä tämän ewankeliumin kautta, ja siten kieltää eli kuitenkin halwentaakaan kaikki tyhni.

12. Hän puhuttelee siis heitä, ikäänkuin eiwät tarvitsisi enempää waroitusta, waan että ainoastansa muistoonsa johdattawat ja katsowat, mitä jo owat saaneet ja miten kristityiksi tulivat. Sillä jos sitä katjotte, tahtoo hän sanoa, niin kyllä siinä myös pysytte ja olette kaikellaista effyhtyksestä suojellut. Sillä helposti eroitatte, mikä minun ja mikä heidän on, ja sen jälkeen taidatte päättää, mitä kummastakin opista olette saaneet, jos heidän oppinsa on teille tuonut parempaa, kuin minun ewankeliumini, jonka kautta tulitte autuaiksi. Ja huomaa hänen tässä puhuvan **ewankeliumin suullisesta saarnasta**, jota Paawali saarnasi, ja jolle hän sellaisen nimen ja kiitoksen antaa, että he ainoastaan sen kautta seisowat ja autuaiksi tulewat, ja wastoin nyhajan willihenkiä, jotka hyljääwät ulkonaisen saarnan ja sakramentit ja teroitawat omaa mieltimäänsä hengellisyhtä. Tähän hän lisää seuraawan waroituksen:

Jos sen pidätte, niinkuin olen teille ilmoittanut, ellette hukkaan ole uskoneet.

13. Ne owat tylyt ja teräwät sanat, ja owat kuitenkin ystävällisesti ja laheasti puhutut, että nähtäisiin, miten uskollisesti ja isällisesti hän tarkoittaa ja heistä huolta pitää. Hän tahtoo sanoa: tiedättehan itse, mitä teille saarnasin, jos sitä waan muistetelette ja siinä riipputte ettekä salli muiden luowuttaa itseänne siitä.

Miin kuulettehan myös, mitä muut saarnaawat, jos toisen toisensa rinnalle panette; jollei niin ole, ettette sitä pitäneet ole, waan olette sen antaneet mennä ja siis hukkaan uskoneet, mitä en kuitenkaan luulisi.

14. Sillä hän puhuu niinkuin hurstas saarnaaja, jonka sekä tulee kantaa heistä hywää toivoa, että myös surra. Miin hän samallansa tahtoo myös lohduttaa heitä, ett'eiwät epäilisi, waan että, jos heitä kiusattaisiinkin luopumaan siitä, kuitenkin riippuisiwan siinä lujasti; ja kuitenkin waroittaa hän heitä olemasta ihan huolettomia; waan että tutkisiwat, mikä waara ja wahinko tulisi, jolleiwät pysyisi siinä, kuin owat häneltä saaneet. Hän tahtoo sanoa: minä sanon teille toden: jollette riipu ewankeliumisja, waan kuulette muita, niin olen teille hukkaan saarnannut ja te olette hukkaan uskoneet, ja hukasja on kaikki, mitä teillä ennen oli, kaste ja Kristus, niin ettei teidän ole toiwomistakaan autuutta, ja kaikki, mitä tehneet olette, on hukasja ja hyödytöntä. Sen siitä saatte, jos niitä kuulette, jotka muusta ja paremmasta kerskaawat ja puhuwat. Sentähden tahdon tehtäväni tehdä ja syhtöin olla, teitä uskollisesti waroitettuani wahingostanne ja perikadostanne. Sillä jos se teissä menee hukkaan, waikutettawaansa waikuttamatta, on wika teidän, eikä minun. Sillä puute ei ole saarnasja, sillä runsaasti olen teille julistanut, mitä itse saanut olen (niinkuin hän edeskäsin sanoo); waan puute on teissä, jotka ette siinä pysyneet. Mutta jos olette sen pitäneet, sitte tiedättekin, miten ja kuinka olen teille saarnannut. Sillä enhän ole siitä puhunut, niinkuin he sanowat ja puhuwat, ihmisellijellä tawalla, järjen ja ymmärryksen mukaan. Sillä saarnata sellaisella maailmallsella tawalla eli tuomita sen jälkeen, on epäilemättä turmella ja kadottaa ewankeliumin kokonansa. Jos nyt olette kadottaneet sen muodon, jolla minä saarnasin, olette kadottaneet myös uskon ja kaikki, mitä autuuteen tulee. Olisipa tuo kauheaa sanoa ja kuulla, ja se olkoon kyllä wäkevä waroitus kaikella huolella ja ahkeruudella riippumaan kiinni apostoli Paawalin saarnaamasja ewankeliumisja.

15. Katso, apostoli tahtoo siis kohta alussa, niinkuin sanoin, saattaa meitä väittämisestä ja järkemme juonittelemisesta paljaasen sanaan, jonka hän Kristukselta sai ja jota hän oli heille saarnannut, ja niin osottaa meille, kuinka meidän kaikkisja uskonkappaleissa tulee tehdä. Mina olenkin sanonut tästä, ettei usko saa misjään muussa riippua, kuin sanassa, eikä kärsiä mitään wiisastelemista taikka tutkimista; muuten on sille mahdotonta pysyä ja säilyä. Sillä ihmisiwisaus ja järki ei pääse yleemmälle, waan että se päättää ja tuomitsee silmäinsä näön ja tuntemisen ja aistintensa huomion jälkeen; mutta uskon tähtyy päättää yli ja wastoinkin sellaista tuntemista ja ymmärtämistä ja ryhtyä siihen, mitä sille sanan kautta sanotaan. Mutta sitä ei taida hän omasta järjestä eli ihmiswoimalla tehdä, waan se on pyhän Hengen työ sydämessä. Muuten ei koskaan tarwittaisikaan uskoa ja pyhää Henkeä, jos se olisi järjellä käsitettävä, eli jos sitä olisi katsottawa ja päätettävä sen jälkeen, kuinka se sen kanssa sopii yhteen eli ei.

16. Niinkuin ei sekään totta ole ihmisen taito ja woima uskoa, että kaikki ihmiset samana päivänä tulewat jälleen eläwiksi, ja että ruumiimme ja sielumme tulewat yhteen, niinkuin ne nyt owat. Sillä ei järki tässä muuta taida, waan katsoo mitä hän silmin näkee, että maailma on jo niinkauwan seisonut, ja että toinen kuolee toisensa perässä ja että kaikki pysyiwät kuolleina ja mädänneinä ja muuttuivat haudassa tomiksi, ja ettei kukaan ole vielä takasin tullut. Sitte vielä kuolee ja hukkuu ihminen yhtä surkeasti, surkeamminkin ja häpiällisemmin kuin mikään muu luontokappale eli peto. Toiset taas polketaan poroksi ja hajoitetaan moniksi tuhansiksi palasiksi, jotka Englantiin, käsi Saksaan, pääkallo Ranskaan; niinkuin pyhain luita tavallisesti näytetään. Jos nyt järki tätä rupee tutkimaan, onmpi se päiwisjä. Sillä sille tulee niin monellaisia, kummallisia ja sopimattomia ajatuksia, että sen tähtyy sanoa: ei niistä mitään ole. Samatehan käy kaikissa muissakin asioissa, koska onnettomuudeksi järjen sallitaan miettiä ja mitata Jumalan sanaa taitonsa jälkeen. Niinkuin jos

joku tuntee syntinsä ja pahan omantunnon, eikä riipu paljaassa armon sanassa ja anteeksi saamisessa Kristuksen kautta, waan pitää syntinsä silmissänsä ja tutkii lakia ja töitä ja niillä kurittaa ja waiwaa itsensä, niin hän wiisisti joutuu pois anteeksi saamisesta ja on kadottanut armon, jonka hänen pitää uskolla käsittämän.

17. Niin on kaikkein wäärä-oppisten käynyt kirkon uskonkappaleen suhteen Kristuksesta. Ja niin wieläkin käy meidän lahkolaiisten kasteen ja ehtoollisen asiassa. Kuin he eiwät usko paljasta sanaa, waan tepastawat ja miettiwät järjellä, jota ei osaa muuta sanoa, waan että leipä on leipää, wesi on wettä; kuinka olisi leipä Kristuksen ruumis eli wesi sielun peso? Sillä ei järki taida eikä tahdo pysyä sanassa eli antaa itseänsä sen wangiksi, waan tahtoo myös itse käyttää taitoansa, itse ymmärtää ja mestaroida y. m. Ja nähdesjäänä niin monta asiaa poikkeewan päin wastoin hänen ymmärtystänsä ja kaikkia aistimia ja huomioita ja kokemustakin, niin se siitä luopuu ja kieltää sen kokonansa, taikka, jollei se mene niin pitkälle, kääntää se ja muodostaa kuitenkin selityksillensä Jumalan sanan yhtäpitäwäksi oman käsityksensä kanssa, sulkein uskon pois, jonka mitättömänä on järkeä wälttämisen.

18. Mutta wastoin kaikkea sitä, mitä järki sanoo, eli mittaa ja tutkii, niin, kaikkea vastaan mitä mieli tuntee ja käsittää, pitää meidän oppiman riippumaan sanassa ja suoraan sen jälkeen päättämään, waikka silmin tyllä näemme, että ihminen maahan mullataan, ja pitää siellä mätänemänkin, ja matoon ruuaksi tuleman ja wiimein tomuksi muuttuman. Samate, jos tunnen synnin suuresti rasittawan itseäni, ja omantunnon niin purewan, etten siitä pääse, silloinkin pitää uskon päin toisin päättämän ja näissä molemmisja kohdissa lujasti sanassa riippuman.

19. Sillä jos tahtot sen jälkeen päättää, kuin näet ja tunnet ja, waikka silmiis Jumalankin sana asetetaan, kuitenkin riippua tuntemisessä ja sanoa: paljon minulle sanot, mutta sydämeni sanoo perin toisin, ja jos tuntisit, mitä minä tunnen, niin sinäkin toisin sanoisit

y. m., niin ei ole sinulla Jumalan sanaa sydämessäs, vaan sen olet estänyt ja sammuttanut omilla ajatuksillasi, järjellä ja tutkimisellä. Lyhyesti: jollet aina sanan wallita, vaan tuntemises, filmäs, mieles ja sydämess, niin täytyy sinun hukkua, eikä kukaan taida sinua auttaa. Sillä se kufutaan uskon kappaleeksi, eikä järkes ja wiifautes, ei myöskään ihmiswoiman ja saaton (kappaleeksi).

20. Samate on tässäkin päätettävä ai-noasti sanan jälkeen, sitä katsomatta, mitä tutaan eli nähdään. Myös minä tunnen syntini ja lain ja perfeleen niskasani, jonka alla ma-laan niinkuin raskaan taakan alla; mutta mitä on minun tekeminen? Pitääkö minun päättämän sellaisen tuntemiseni ja woimani jälkeen? Sitte pitäisi minun ja kaikkein ihmisten epäilemän ja hukkuman. Mutta jos tahdon saada apua, niin minun pitää sille kääntämän selkäni, sanaa katsoman ja sen jälkeen sanoman: tosin tunnen Jumalan wihan, perfeleen, kuoleman ja helwe-tin; mutta sana sanoo minulle toisin, että mi-nulla on armollinen Jumala Kristuksen kautta, joka on Herrani yli perfeleen ja kaikkein luonto-kappalten. Tosin tunnen ja näen, että minä ja kaikki ihmiset mätänemme haudassa; mutta sana sanoo toisin, että olen nousewa ylös suu-rella kunnialla ja elävä ijankaikkisesti.

21. Sellainen nyt on uskon taito ja wiifaus, joka tekee maailman wiifauden hulluudeksi, joka sen taas pitää hulluutena ja ärjäsee sitä vastaan: niin kyllä, ei ewankeliumi nunta taida sanoa, vaan että olemme synnin, kuole-man ja kaikkein kappalten herrat; ja näemme kuitenkin itsellemme ja koko maailmalle käywän päin wastoin, niin nimittäin, ettei siinä ole yhtään elämää, vaan sula kuolema, synti ja perfeleen walta. Siihen se nojaa ja sanoo: saarnaa wapaan, ja sano mitäs tahdot, toisin kuitenkin näen (olewan).

22. Tästä täytyy siis molempain pysyä tofina, että olemme perfeleen ja kuoleman her-rat, ja että meidän kuitenkin täytyy maata niiden jalkain alla. Toinen on uskottawa, toinen tun-nettawa. Sillä maailman ja kaiken sen menon herrana pitää perfeleen oleman, joka kaikella

woimallansa riippuu meissä ja on meitä wäfe-wämpä; sillä me olemme hänen wieraansa, niin-kuin nuukalaisesja wierasmajasja. Sentähden täytyy meidän, minkä werran meissä on maail-masta ja tästä elämästä lihassa ja weressä, olla hänen allansa, niin että hän kohtelee meitä mieltänsä myöden.

23. Miin sanot: mitä sitte saarnaat ja uskot? Kuin itse tunnustat, ettei sitä tunneta eikä huomaita, täytyyhän sitte saarnas olla tyhjän ja sulan uuen. Sillä jos se jotakin olisi, niin siitä jotakin koetukseesja nähtäisiin. Wastaus: niin on, kuin sanoin, että sitä pitää yli koettelemuksen uskottaman, jonka uskominen ei ole ihmisellistä, ja tunnettaman, mitä ei tunneta. Niinkuin että perfeleen, joka tunte-miseni jälkeen on herrani, täytyy olla orjani, ja että olen päällä käden, koska olen alla käden, ja koko maailma on minua wäfewämpä. Kuinka sitte? Jos se on totta, niin täytyyhän koettele-muksen tulla siihen ja se pitää tunnettaman? Miinpä oikein; mutta se kuuluu näin: tunte-misen pitää tuleman perästä, mutta uskon pitää oleman edellä, ilman ja yli tuntemisen. Miin pitää siis omantuntoni, koska se synnin tuntee ja sentähden pelkää ja wapiisee, tuleman synnin herraksi ja woittajaksi, ei tuntemisesja eikä aja-tuksisja, vaan sanan uskosja, ja sillä lohduuttaman ja rohwaifeman itfensä wasten ja yli synnin, siksi että synti peräti otetaan pois eikä sitä enää tunneta.

24. Miin on kuolemakin jo allamme, niin ettei se taida meitä syöä eikä pitää; mutta riippuu kuitenkin niskasjamme rutolla, miekalla ja kaikellaisilla taudeilla, ja heittää meidät al-lenja hautaan, niin että meidän on mätänemi-nen emmekä kuitenkaan pysy siinä ijäti, vaan repäsemme ja murramme itsemme sen wallasta, kirkkaampina kuin taiwas on aurinkoimensa ja tähtinensä. Kristuksellekin piti samate käymän: koska hän oli kuollut ja haudattu, silloin ei ollut tuntemista eikä elämän odotusta, ja ope-tustlastenkin oli waifeaa uskoa, että Kristus haudassa ja lukitun kiwen alla oli kuoleman ja haudan herra, niinkuin he itsekii sanoiwat: **me luulimme hänen siksi, jonka piti lunastaman Israelin, Luukk. 24: 21.**

25. Kaikki on siis niin tehtävä, kuin pyhä Paawali tässä neuvo, että riiputaan lujasti sanassa, jonka saaneet olemme, ja että sitä aina muistamme ja sillä poistamme kaikki kysymykset, wiisaustelemiset ja wäitökset, emmekä anna perfeleen sijään antamisille tilaa, tulfoot ulkoapäin willihenkein kautta, tai sijältäpäin omista sydämmistämme; ja niin opimme tuntemaan Jumalan woiman samassa sanassa, nimittäin, että sen kautta tulemme autuaiksi ja sen kautta ainoastansa olemme seisowaiset saatanan waltaa ja kaikkia erhehtyksiä vastaan.

26. Sillä ollakseni pysyväinen siinä uskossa, että olen kristitty, Jumalan lapsi ja autuas, syntiä ja pahaa omaa tuntoakin tunteisiani, ja että olen elävä ijankaikkisesti ihana ja jalolla ruumiilla, maan alla maattuani, siihen tarwitaan jumalallinen, taiwaallinen woima ja wiisaus, joka ei päätä tuntemisen eikä näkemisen jälkeen, waan katsoo ylitse kaiken sen, wisuinä siitä, ettei se ole ihmislöpötystä eikä unta, waan Jumalan sanaa, joka woi enemmän tehdä, kuin me ymmärrämme ja käsitämme, koska se jo on Herramme Kristuksen herättänyt, waikka ei ketään ole niin pikallisesti ja häpiällisesti tapettu eikä lukuun ole niin kauhiaan ja (lain jälkeen) kirottuun kuolemaan joutunut y. m., niin että hänen nimensäkin haifi häijyymältä, kuin yhdenkään muun ihmisen nimi maan päällä: sentään on hän osoittanut, että raamattu on parempi, kuin kaikkein ihmisten ajatukset, tunteminen ja kokemus. Sillä sitä ei lukuun taitanut käsittää, että Kristus tulisi eläväksi kolmantena päivänä, eikä koko maailman wiisaudessa ollut kipinääkään, joka siitä jotain tiesi: siinä on waan sana, joka sanoo hänen elävän haudastakin maatesa; ja niin pitääkin tapahtuman, kuin se sanoo, waikka koko maailman mieli ja järki, niin, kaikki kapaleet owat sitä vastaan.

27. Samate on meidänkin laitamme. Kuoleet makaawat maassa jo kauwan aikaa mädänneinä eli matoin syöminä eli toumiksi muuttuneina ja sinne tänne hajonneina. Mutta sanassa, jonka uskomme ja tunnustamme, he warmaan

elävät ja ylösnousewat. Maailmalla ei ole sitä, eikä se sitä aikoin saa; mutta sanalla on se ja se woi ja pitää niin tapahtuman, sillä se on Jumalan oma woima ja wäki.

28. Se siis lohdutuksemme pitäkäämme, jos kohta emme sitä niin wahvasti uskoisikaan, kuin meidän pitäisi, ja jollemmue sitä niin wäkevästi tuntisi sydämmistämme, kuin mielellämme joissumme; kuitenkin, että siinä waan riipumme, ja sitä aina yritämme, emmekä koskaan sitä sydämmistämme päästä; niinkuin sen heikosti uskomme, että Kristuksen kautta olemme maailman ja perfeleen herrat, waan useammin tunnemme junri päin toisin: mutta sillä lohdutamme itsemme, minkä waan suinkin taidamme, että meillä on sana, joka on kaiken wallan ja wiisauden yli. Niin myös, waikka kyllä tunnen syntini, enkä taida olla niin lujalla ja iloijella mielellä, kuin mielelläni joisin; niin pitää kuitenkin autamani sanan wallita; niin että sen johdosta taidan sanoa: olen synnin herra enkä tahdo tietää synnistä. Mõh niin, sanot, laske sitä sanomaan sinulle oma tuntos, joka tuntee ja kokee päin toisin. Se on toden totta! jos tuntemisen jälkeen käwisi, olisin warsin hukassa; mutta sanan pitää wastoin minun ja koko maailman tuntemista oleman ja pysymän totena, näyttäköön sitte waikka kuinka halwalta ja lisäksi, waikka sen kuinka heikosti uskoissimme. Sillä sen kaikki näemme ja tunnemme, että synti kohdastansa meitä kadottaa ja helwettiin tuomitsee, että kuolema syö meidän ja koko maailman, niin ettei sitä lukuun woi wälttää. Ja puhut minulle elämästä ja wanhurstaudesta, josta en kipunaakaan näe, jonka tosiaan siis täytyy olla sangen heikon elämän. Niin tottakin, heikko se elämä on, uskomme (heikkouden) tähden. Mutta waikka kuinka heikko se on, jos waan sana ja uskon kipuna pysyy sydämmesssä, syntyy siitä sellainen elämän tuli, joka täyttää taiwaan ja maan ja kulluttaa wesipisarana kuoleman ja kaiken onnettomuuden; ja heikko usko murtaa läpitse, niin ettei sitte enää yhtään syntiä eikä kuolemaa nähdä eikä tunneta. Mutta ankara kiiwoitus tarwitaan, pitämään sana wastoin tuntemista ja näkemistä.

29. Sentähden ei ole usko niin halpa kappale, kuin luullaan, waan jalo sankari, joka taitaa riippua sanassa, joka näyttää niin halvalta ja mitättömältä, ettei koko maailma sitä penniä antaisi, ja kuitenkin se waituttaa niin suuria asioita ja on niin wäkewä, että se repii rikki taiwaan ja maan ja awaa yhdesä silmänräpäyksessä kaikki haudat. Ja jos waan siinä pysyt, niin sen kautta ijäti elät ja kaikkein kappalten herraksi tulet, waikka uskos nyt on heikko ja tuntemises wäkewä; niin olkoon elämäs, waikka kuinkakin heikko, kuin et waan elä ajatuskes ja järkes, waan raamatun jälkeen. Sillä perkele on tähän asti jo niin kauwan otellut raamatun ja sanan kanssa, mutta ei ole taitanut sitä voittaa eikä kufistaa. Hän kyllä käy ympärillämme, rewäistäksensä meitä siitä; mutta sanaan hän ei ryhdy, ja kuin se on sydämmeessä, ei astu hän oikein silmäis eteen. Horjumaan suittaa hän sinun saada, mutta ei woita sinusta mitään.

30. Niin sanoo raamattu (Wij. 10: 12) patriarka Jakobista: certamen forte dedit ei, se antoi hänelle woiton wäkewässä taistelemisessä, että hän kilwoituksesta ja woitosta oppi (tuntemaan), kuinka woimallinen sana on. Sillä muuten ei koskaan ennen huomaita, mikä woima puustawein alla on, kuin tullaan taisteluun, jolloin wasta tutaan, että se woi säilyttää wasten eshytyksiä, syntiä, kuolemaa ja perkelettä. Maailma ei usko sitä, eikä ne, jotka tahtowat tuomita oman tuntemisensa jälkeen ja waiwaawat itsensä raskailla synnin ja kuoleman ajatuksilla ja niissä riippuwat, siksi kuin omista ajatustansa wapaitfi pääsivät ja toisia käsittävät. Mutta siitä ei tule mitään. Minu lohduitus ei sitä saa aikoin, waan paljas riippuminen sanassa, joka sanoo: etkö kuule, että Kristus on sinunkin tähtes ylösnousnut ja pyhinnyt pois sinunkin syntis ja kuolemas y. m. Lyhyesti, ainoastansa ewankeliumi tekee meidät pysywäiksi wastoin syntiä, kuolemaa ja helwettä; siitä Paawalikin tässä puhuu ja sanoo, että sen kautta seisomme ja tulemme autuainfi. Jos hän muulla tavalla olisi taitanut lohdituttaa heitä, olisi hän sen epäilemättä tehnyt.

31. Nyt hän osoittaa keweimmän keinon, johon ei tarwita kustannusta eikä waiwaa. **Yhdellä sanalla** taidamme olla seisowaisia wastoin kuolemaa ja kaikfia wihollisiamme. Jos toisin tuntisit ja olisitkin heikko, ei se haita, kuin waan sanassa pysyt. Sillä ei äiti heitä lastansa pois, sentähden että se on heikko ja rupinen. Se on kyllä heikko ja woimaton auttamaan itsensä; mutta kuin se on äidin helmassa ja käsivarfilla, ei ole sillä mitään hätää: mutta jos se joutuu pois äidin korjasta, on se onnetoin. Samate tee sinäkin, jos autuainfi tulla tahdot, ja katso, että waan pysyt sanassa, jonka kautta Jumala tahtoo sinun korjata ja woimisja pitää ja estää huffumasta.

Sillä minä olen sen ensin teille antanut, jonka minä myös saanut olen, että Kristus on kuollut meidän synteimme tähden raamattuun jälkeen; ja että hän oli handattu, ja nousi ylös kolmantena päivänä, raamattuun jälkeen; ja että hän nähtiin Sefafjelta, ja sitte niiltä kahdeltatoistakymmeneltä; sen jälkeen hän nähtiin useammalta, kun wiideltä sadalta weljeltä yhdellä haawalla, joista monta vielä elävät, mutta muutamat owat nukkuneet; sitäläkin hän nähtiin Jakobilta; ja sen jälkeen kaikilta apostoleilta.

32. Näillä sanoilla hän selittää ja kertoo millaista ewankeliumia hän on heille saarnanut, jonka kautta he pysywät ja on autuainfi tuleminen; ja tekee siitä kokonaisen saarnan Kristuksen ylösnousemisesta, joka olisi pääsiäisena luetawa ja selitettävä, sillä se on kuolleiden ylösnousumisen uskonkappaleen ja opin perustus ja alku, josta hän nyt on ottanut puhuaksensa. Tämän saarnansa hän woimallisesti todesi näyttää sekä raamatun todistuksilla ja monen elävän ihuisen todistuksella y. m. Hän tahtoo sanoa: en ole teille muuta antanut, waan mitä itsekin olen saanut, enkä wieläkään tiedä muuta autuuden perustusta saarnata, kuin Herraa Kristusta, kuinka hän on sekä kuollut ja kuolleista jälleen nousnut ylös. Se on ewankeliumi aine ja ydin, johon te ja minä olemme kastetut ja johon nyt luotamme. Sitä en ole

fiis warastanut, enkä omasta päästäni kutonut enkä uneksinut, waan sen on itse Kristus minulle antanut. Niin hän pistää wääriä opettajia kylkeen, itäänkuin sanoisi: jos he teille muuta saarnaawat, se ei suinkaan ole Kristuksen antamaa, waan heidän omaa untansa ja kutomaansa. Sillä sitä eiwät ole saaneet meiltä eikä muilta apostoleilta, (sitte kuin kaikki olemme saarnasimme yhtäpitäwiä) saatikka Kristukselta: sentähden täytyy sen olla julaa esiytystä ja petosta. Samate hän, Gal. 1: 12, tehuu wääriä opettajia vastaan, ettei hän ole saanut oppiansa ihmisiltä, eikä apostoleilta, eikä saarnaa ihmisjärjestä ja taidosta, waan saarnaa sellaista oppia, jota ei yksikään ihminen ole miettinyt, eikä hänkään itsestänsä tietänyt eli saanut, waan että hänen on tähtynyt saada se Jumalan ilmoituksesta, josta (wäärät opettajat) eiwät taida kerskata eikä sitä todeksi näyttää. Niin, sitä saadaksensa, ei ollut hän mitään omalla järjellänsä tehnyt ja raatanut, waan oli juuri päin toisin sitä ankarimmasti wainonnut ja wihannut niinkuin kuulkuinen ja hullu koira. Jumalan sana on niin warsin yli järjen, yli apostolienkin oman taidon ja wiisauden, ettei yksikään sitä taida omin woinin eikä omasta ymmärryksestä saada, saatikka sitte tehdä eli miettiä jotain parempaa, niinkuin willihenget Korintiösa tehuivat.

33. Kristuksen ylösnousemuksesta saarnatulle ewankeliumillensa panee hän, wästen wääriä opettajia, kahtalaisen todistuksen: ensiksi, että hän oli sen ottanut raamatusta ja todistaa sen raamatulla; toiseksi, omansa ja monen muun kofemuksen, jotka oliwat nähneet Kristuksen ylösnousteena; sillä rehellinen mies taitaa todeksi näyttää saarnaansa, ei ainoastansa sanoilla, waan myös omilla sekä muiden töillä ja esimerkillä; ja sentähden hän tässä luettelee Kristuksen ylösnousemisen todistajat, jotka oliwat nähneet hänen, joista oli Refas ensimmäinen, sitte ne 12 apostolia, joille kaikille hän näytti itsensä eläwänä, niin että he kuuliwat ja näkiwät hänen ja käweliwät hänen seurasansa ulkonaisesti ja ruumiillisesti. Sitte näki hänen useampi kuin wiisi sataa weljeä yhdellä haa-

walla; sitte vielä erittäin Jakob ja viimein wihdoin kaikki apostolit. Apostoleiksi kutsuu hän kaikki, jotka Kristus lähetti saarnaamaan. Hän walitsi erittäin ne kaksitoistakymmentä olemaan, ei ainoastansa ylösnousemimensa todistajia, waan myös koko hänen elämänsä, sanainsa ja töidensäkin, jotka he oliwat nähneet ja kuulleet, että Kristuksen ewankeliumi heidän kauttansa lewitettäisiin. Ne kaikki todistawat ynnä minun kanssani, mitä nähneet ja kofeneet olemme, että kaikki on niin tapahtunut, kuin raamatussa ennen on julistettu.

34. Ja huomaa, kuinka hän taas ylistää raamattua ja sen ulkonaisen sanan todistusta, kertoen nämät sanat: **raamattuun jälkeen**. Sitä ei hän tee tarpeettomasti, waan hän tekee sen ensiksi, wästuksensa niitä hulluja henkiä, jotka ylenkatjowat raamatun ja ulkonaisen saarnan ja sen siaan etsiwät muuta salaista ilmoitusta, niinkuin nyt kaikki paikat täynnä willisewät sellaisia perkeleen sokaifemia henkiä, jotka pitäwät raamatun kuolleena puustawina ja ylistäwät waan Henkeä, waikk'eiwät pidä sanaa eikä Henkeä. Mutta tässä kuulet, miten pyhä Paawali pitää pyhän raamatun lujimpana todistuksenansa, ja näyttää, ettei oppimme ja uskomme pysy seisowaisena muutoin, kuin ruumiillisen ja kirjoitetun sanan kautta, joka on puustawehin käsitetty, ja jota hän tahi muut suullisesti saarnasiwat; sillä selwästi seisoo tässä: **raamattu, raamattu, raamattu**. Mutta ei raamattu ole paljas henki, josta ne (wäärät opettajat) soperatawat: Hengen yksin pitää tekemän, raamattu on kuollut puustawi, joka ei taida antaa elämää. Mutta tällainen on asian laita: waikka ei puustawi itsestänsä anna elämää, täytyy sen kuitenkin olla siinä, kuultaa ja vastaan otettaa, ja Pyhän Hengen pitää sen kautta waikuttaman sydämessä, ja sydämen pitää sanan kautta ja sanassa riippuen kestämän perkelettä ja kaikkea kiusausta vastaan, mutta jos sanasta luowut, niin kohta myös kadotat Kristuksen ja Pyhän Hengen. Älä siis paljo kerskaa Hengestä, jollei sinulla ole julkista, ulkonaista sanaa; sillä se ei suinkaan ole hywä Henki, waan ilkeä perkele helwetistä. Sillä Pyhä Henki on sulkenut

wiisautensa, neuwonsa ja kaikki salaisuutensa sanaan ja raamatussa julistanut, niin ettei kukaan taida estellä itseänsä eli muuta etsiä ja tutkia, taikka korkeampaa ja parempaa oppia ja saada, sillä raamattu opettaa Jeesuksesta Kristuksesta, Jumalan Pojasta, Wapautajastamme, joka on sielunamme kuollut ja ylösnousnut.

35. Toiseksi tekee hän sitä sentähden, että hän toisaalta, niinkuin ennen on sanottu, estäisi tässä ja muissa uskon kappaleissa neuwoa ottamasta järjellä, taikka kuulemasta, mitä maailma taidollansa siitä wiserteleee taikka tarfoin tutkii. Sillä jos sitä kysytään ja se saa ruweta ohjaamaan, ei ole uskolla sitte enää yhtään tilaa, waan pidetään hulluna saarnana ja sulana pilkkana, niinkuin Korintiissa tapahtui, ja niinkuin edessäin kohta saamme kuulla. Mutta me, jotka tahdomme olla kristityitä ja uskowaisia, älkäämme sitä katsoko ja kysykö, mitä ihmiswiisautus tässä sanoo, taikka kuinka se sopii yhteen järjen kanssa; waan mitä raamattu opettaa, jossa sellaista ennakolta on julistettu ja minkä nytkin julkinen todistus ja oma koettelu on wahwistanut. Joka ei sitä tahdo uskoa, sen lasquemme matkaansa menemään, sillä hänellä ei juinkaan ole eikä hän usko Kristusta eikä ewankeliumia.

36. Sillä sellaista ewankeliumia ei ainoakaan willihenki koskaan saarnaa, waikka olisi kuinka taitawa ja oppinut, että hän taitaisi wahwistaa asian ja vastaan sanomattomasti sekä raamatulla eli Jumalan sanalla, että myös sen nähneitten ja kokeneitten ihmisten avulla; niin, siitä taidat olla warsin warma, etteiwät kumpakaan niistä yritä. Sillä niin tekewät kaikki willihenget, että astuwaat esiin winnuttuina oman järjensä kutomilla ajatuksilla; ja waikka heillä on edessänsä raamattu, owat kuitenkin ensin miettineet itsellensä oman mielenä, jonka sitte pistävät eli sulowat raamattuun, niin että sen täytyy sopia yhteen heidän mielenä kanssa, ja pitää sen mukaan kääntymän ja mutkistuman.

37. Sen juuri näemme kasteen ja sakramentin willitöissä nyt; omasta päästäänä owat ensin nähneet, että kaste on paljas wesi, niinkuin muukin wesi, ja kuin sen owat niin käsitte-

neet eiwätkä sitä muuksi luule, niin he sitte rientävät raamattuun, jossa owat lufeneet, ettei saa luottaa luotuihin kappaleihin, ettei maalliset kappaleet auta sielua y. m. Siitä kutowat tällaisen oppinsa: wesi on wettä, eikä siihen, joka on luotu kappale, saa uskaltaa; sentähden ei taida kaste olla sielun peso, eikä pestä syntiä pois. Tällaiset raamatun paikat: luontokappaleihin ei pidä uskalletaman pitää sitte wahwistaman ja todistaman heidän uniansa. Sellainen raamatun lause on tyllä tosi ja wisäsi; mutta katso, miten häpeällisesti he sitä wääntävät ja kääntävät, sowitztaen sen kasteesen, tehdäksensä siitä paljaan luodun kappaleen. Se ei kuitenkaan ole totta, sillä itse Jumala, Hänen rakas Poika, ja Pyhä Henki on siinä.

38. Samat päättelivät he myös ehtoollisesta, tehden sen paljaaksi leiwäksi ja wiinaksi; niin tekewät myös suullisen sanan ja muiden Jumalan järjestyksen kanssa, niinkuin maallisen esiwallan ja awiosäädyn kanssa. Siitä kuolawat näin: oi, awiosääty on maallinen, synnillinen elämä; sillä se riippuu kiinni luontokappaleissa, waimossa ja lapsissa, huoneissa ja kartanoissa y. m.; mutta joka tahtoo palwella Jumalaa, hänen pitää oleman wapaan kaikista luontokappaleista. Koska taitamattomat sellaista kuolawat, kohta he suostuwaat siihen ja, pitäen sen kalliina kappaleena, katsowat ylönn Jumalan jätämät järjestykset, awioliiton, esiwallan ja muut säädyt. Sillä se on kiittokunnis ajatus johon owat raamatun lauseet sowitztaneet, niinkuin että Jumalaa pitää ylitse kaikkea rakastettaman, huone ja kartano ja kaikki hänen tähtensä jätettämän y. m. Ja tämä on ensin saanut alkunsa tällaisesta unesta: awio-elämä on lihallinen elämä, josta pitää puhdistuttaman, niinkuin järki sokeassa mielessänsä luulee, waikka pyhä raamattu kuitenkin sitä kiittää ja Jumalan järjestyksenä ja luomana ylistää y. m. Kansan filmisjä on sillä kuitenkin kunnis warjo, semminkin kuin siihen sowitzetaan lauseita raamatusta, niin ettei se (kansa) taida wastustaa sitä.

39. Mutta me sanomme näin: järki pitää könn miehen ja waimon millaisina hywänsä, he owat kuitenkin kunnisttetut sillä ihanalla kunnis-

tuksella, joka on Jumalan sana, joka on luonut heitä aiviolliseen elämään ja on heitä yhteen yhdistänyt ja siunannut. Jumalan käsky ja sana sitoo heitä niin yhteen, etteivät saa juosta toinen toisestaan, vaan heidän pitää pysymän yhdessä. Se sääty on siis wahvistettu ja pyhitetty Jumalan sanalla, ja on siis puhdas, jota ei sowi herjata ja haukkua lihalliseksi ja synnilliseksi. Mutta katsella sitä ainoastansa ulkonaisen muodon ja menon jälkeen, niinkuin hullut pyhät järkensä taidosta tekewät, osaisi sikäin; sillä kyllä sekin yhtä taitawasti osaisi wakuuttaa siinä ei mitään pyhää näkewänsä. Mutta häntä, joka katsoo Jumalan sanaa, jolla se sääty on asetettu ja wahvistettu, ei sellainen uni ja raamatun selitys esyhtä. Sillä sana opettaa häntä, ettei se taida olla hyljättävä sääty, vaan pyhä ja Jumalalle otollinen, jos sitä waan oikein wiljellään; ja kuin se on Jumalan asetama ja säättämä, niin hän taitaa siitä päättää, ettei sitä pidä hyljättämän.

40. Mutta sanot: eikö ole firjoitettu, että kaikki pitää hyljättämän? On kyllä, mutta kuinka pitää ne hyljättämän? Ei suinkaan eroittamalla miestä ja waimoa toisistansa, jotka Jumala on yhdistänyt, mikikä olisi hän heitä muuten yhdistänyt ja käskeyllänsä sellaisen yhdistyksen kiinnittänyt? waan tällainen on asian laita: jos siksi tulee, että on hyljättävä, joko Kristus ja Jumalan sana, taikka waino ja lapset, niinkuin Kristus selwästi sanoo: **minun ja ewankeliumin tähden** y. m. (Mark 10: 29).

41. Tätä olen puhunut, esimerkillä näyttäkseni, etteivät he raamatua oikein opeta eikä ymmärrä, niinkuin Paawali kerstaa, että hänen oppinsa on raamatulla wäkwästi wahvistettu; niin myös waroitukseksi, että kufin olisi waroissansa, eikä suurta lufua pitäisi siitä, mitä järki sanoo, eikä kuunneltaisi hurmahenkiä ja wääriä opettajia, waan katsottaisiin ainoastansa pyhää raamatua. Sillä jollei waan siinä riiputa, niin kohta sekä järki että willihenget esyhtämät. Minä myös olen tohtori ja olen raamatua lufenut; kuitenkin tapahtuu minullekin wielä jofapäiwä, että, jollen waan ole lujasti jota-aseillani warustettu, sellaiset ajatukset pian

tulewat sydämneeni, että olen kadottawa Kristuksen ja hänen ewankeliuminsa, ja niin tähtyy minun, seisowaisena pyhäkseni, taas turwata raamatuum.

42. Miten sitte tehnee se ihminen, joka waeltaa warfin ilman raamatua järkensä wallasja? Sillä mitä uskonen toisesta elämästä tämän perästä, jos sen suhteen antaun tällaihin ajatuksiin ja miettimisiin: miten käypi sille, jonka kaarneet owat syöneet, taikka joka on weteen hukunut ja kalain ruuaksi tullut? Kussa owat tuhaksi poltetut, joiden tomun tuuli ympäri maailman tuoksuttaa ja lennättää? niin, kuinka käynee kullenkun ihmiselle, joka maaksi ja matoi ruuaksi tulee? Samallaisia ajatuksia saisin kaikissa miisikakin uskonkappaleissa, jos järkeäni seuraisin, niinkuin: kuinka on neitsy Maarria taitanut miehen awutta tulla raskaaksi? y. m. Mutta näin kuuluu: me saarnaamme sellaisia kappaleita, joiden totuus ei ole perustettu ihmisjärkeen ja ymmärrykseen, waan pyhään raamattuun; sentähden ei pidä niitä muualta etsittämänkään ja tutkittaman, kuin raamatusta.

43. Tällä hän siis kumoo willihenget, jotka eiwät millään perustuksilla taida wahvistaa oman mielenjä kutomia tuotteita. Heistä ei taida kukaan myöskään esin tuoda todistajiansa, jotka taitaisiwat sen todeksi näyttää omasta koettelemuksestansa; niinkuin hän, Kol. 2: 18, kuwaa heitä oikein taiten, sanoen heistä, että he omin päin waeltawat **enkelein nöyryydessä ja palveluksessa, joita ei he nähneet ole, ja owat tyhmästi paisuneet lihallisesja miellesjäsä** y. m., ikäänkuin sanoisi hän: sepä todella onkin kaikkein wietteläin luonto, ettei kukaan heistä ole nähnyt eikä kokenut mitään siitä, kuin he opettawat; waan, niinkuin owat ilman raamatua ja todistuksia, ei ole heillä todistusta koettelemuksestakaan. Mutta Kristus sanoo: **me puhumme, mitä tiedämme, ja todistamme, mitä olemme nähneet.** Ja pyhä Joh. 1 Ep. 1 luvussa sanoo: **mitä me kuulumme, mitä me silmillämme näimme, jota me olemme katselleet, ja kätemme owat pidelleet elämän sanasta, sen me teille ilmoitamme.** Samate saarnaamme mekin tämän uskonkappaleen suhteen

(sanoo Paawali), mitä minä ja kaikki apostolit ja wiisikataa welsää olemme nähneet, ja ymmielisestii todistamme.

44. Owathan ne häpiällisiä henkiä, jotka häpsemättömästi opettawat, mitä itselkään eiwät tiedä, jota eiwät taida raamatulla eikä esimerkillä todistaa, ei esiin tuoda ainoatakaan todistusta opista eikä töistä, niin että, sekä oppiin että töihin katsoen, owat kahdenkertaiset walhetellat, ja että siis kaikki, mitä sanowat, on tyhjän tyhjää: kuitenkin taitawat he paljo huutaa ja kehua, ja mainion launeilla sanoilla uskotella kansaa ja wannoakin, niin että täythy luullakies sen kaiken olewan julaa totuutta, niinkuin meidän aikamme lahkolaiset ehtoollisen suhteen tekivät ja vielä tekewät. Sama on paawin joukon, munkkein, mesupappein ja heidän teko-oppinsa laita. Sillä tämä on heidän koko saarnansa: jos hurstas munkki elää säätynsä mukaan, tulee hän, jos Jumala tahtoo, autuaaksi. Niin myös: jos ihminen antaa almua ja jätää jumalanpalveluksia, saapi hän sen hyvän luottamuksen Jumalaan, että hän on sen siaan antawa hänelle taiwaan.

45. Niin he kaikki saarnaawat ja opettawat turhasta luulosta, jota ei kukaan koskaan vielä ole kokenut, eiwätkä oiaa nimittää fetään, joka siitä todistajii ja sanoisi: minä olen sen kokenut. Sillä olen minäkin ollut munkki hywinfin 15 vuotta; mutta en päässyt kuitenkaan kertaakaan mesjuamisellani, rukoilemisellani, paastoomisellani, walwomisellani, puhtaudeillani siihen määrään, että taisin sanoa: nyt olen warma Jumalan armosta; nyt olen kokenut, että säätyni ja ankara elämäni on auttanut ja edistänyt minua taiwaasen. Siköpä toki se ole myrkyllinen oppi ja suuri waiwa, pillata ja pettää ihmisiä sellaisella juorulla, jolla ei ole pontta eikä perää raamatussa taikka taattua todistusta? He kulkewat röykkeinä juorullansa ja sokasewat ihmisiä tyhjällä warjolla ja suufopulilla; niinkuin perkelekin ruumiillisesti sokasee ja pettää, pannen peikon silmiin, jota ei kuitenkaan ole olemassa.

46. Ottakaamme siis sellainen Paawalin sana vastaan waroitukseksi, että lujina pysy-

simme sellaisessa opissa ja saarnassa, jonka puolta pitää sekä raamattu että koettelemus. Ne owat ikäänkuin kaksi oikean opin todistajaa. Joka nyt ei tahdo uskoa näitä kahta, waan etsii toisia, eli riippuu muissa lahoissa, joilla ei ole kumpakaan mainittua todistusta, hän syystä tulee wietelhyksi. Se ei ole kuitenkaan auttanut eikä wastakaan auta, mitä suurimpaan oiaan ihmisiä tulee, jotka tahtowat petettää ja wieteltää, ja sitä waan katsowat, kussa jotain uutta opetetaan, ja kussa sitä launiilla warjolla osataan werhota. Mutta joka halajaa tulla ohjatuksi eikä petetyksi, hän katsokoon kussa nämät kaksi kappaletta owat: kuka taitaa oppinsa wahwistaa raamatulla ja koettelemuksella; niinkuin me taidamme wahwistaa oppimme. Sillä minäkin taidan, Jumalan kiitos, saarnata omasta koettelemuksestani, ettei työni auta eikä lohdata minua wastoin syntiä ja Jumalan tuomiota, waan että yksin Kristus rauhoittaa ja lohduttaa sydämmen ja omantunnon; ja siihen on minulla todistajana koko pyhä raamattu ja monen hurstakaan esimerkki, jotka itse owat samaa kokeneet: sitä vastaan eiwät taida willihenget mitään todeksi näyttää omasta taikka muiden koettelemuksesta.

47. Wimeiseksi on tässä merkittäwä, miksi Paawali kutsuu ewankeliuminsa, nimittäin saarnaaksi, jossa hän opettaa, että Kristus on kuollut meidän syntisten slaassa ja nousut ylös, ja wahwistaa molemmat kappaleet raamatulla. Tässä on se nyt lyhimmästi ja tarhinmästi sanottu, niin että sen jälkeen taibat tuomita kaikki opit ja elämät, ja sanoa, että kuka hywänjä muuta oppia ewankeliumina julistaa, taikka sen rinnalla opettaa, ja siihen lisää omia töitä ja omaa pyhyyttä, hän warmaan wiettelee ihmisiä. Sillä tässä et kuule saarnattawan töistä, että sanottawan, mitä minun on tekeminen taikka jättäminen, syntiä sowittaakseni ja pois ottaakseni ja Jumalan edessä wanhurstaaksi tullakseni, waan mitä Kristus on niiden tähden tehnyt, nimittäin kuollut ja nousut ylös. Siwäthän ne ole minun töitöni, eikä kenenkään pyhän eli ihmisen (töitä) maan päällä. Mutta miten hyödyttävät ja auttawat ne minua? Ainoastansa uskon

kautta, niinkuin ennen on sanottu, että he olivat ottaneet ne uskolla vastaan, ja seisovat uskoissa ja autuaiksi tulevat; ja niinkuin hän kohta edeskin käsin sanoo: niin olemme saarnanneet ja niin olette uskoneet. Hän ajaa siis kaikin paikoin näitä kahta kappaletta, ewankeliumin pääkappaleina eli summiana, joiden kautta kristityiksi ja autuaiksi tulemme, jos ne waan muuten pidetään ja niissä lujina pysytään, eikä niitä turhaan anneta saarnata; niinkuin siitä usein olen paljon puhunut.

Waan kaikkein viimein on hän myös minulta nähty, niinkuin kesken syntyneeltä. Sillä minä olen kaikkein huonoin apostolein seassa, enkä ole kelvollinen apostoliksi kutsuttua, että minä olen Jumalan seurakuntaa wainonnut. Mutta Jumalan armosta minä olen, se kuin minä olen; ja hänen armonsa minun kohtaan ei ole tyhjä ollut, waan minä olen enemmän työtä tehnyt, kuin muut kaikki; mutta en kuitenkaan minä, waan Jumalan armo, joka minussa on.

48. (Hän tahtoo sanoa:) en ole sitä saanut muilta, jotka minua ennen olivat apostoleita (ja jotka Kristuksen näkivät ja kuulivat) ja hänen kansansa söivät ja joivat; waan minä olen itse yhtä hywiin nähnyt Kristuksen, kuin kaikki muutkin. Hän teki minun apostoliksi, niin että taidan kehua ja pitäään kehumani olewani apostoli. Sillä sehän on oikean apostolin omaisuus, josta jokaisen apostolin sopii kerskata, että Herra itse, ketään siihen wälikapaleena wiljelemättä, on lähettänyt hänen. Samate hän kerskaa josta paikassa, ettei lukaan ihminen ole uskonut hänelle apostolin wirkaa, ja ettei hän sitä ole saanut ihmisen kautta, waan Kristuksesta ja Kristuksen kautta, niin että hän erittäin ilmestyi hänelle muiden kaikkein apostolein perästä ja erittäin käski häntä saarnaamaan ewankeliumia pakanoilta, niinkuin hän todistaa Ap. T. 26 ja 1 Kor. 9 ja 2 Kor. 12 luv.

49. Hän wertaa itsensä kesken syntyneeseen, se on, sellaiseen lapseen, joka on syntynyt ennen aikaansa, ennen kuin on tullut täysikasvuiseksi ja joka, niinkuin sanomme kuolee kastamatto-

mana. Sillä niinkuin sellainen lapsi tulee maailmaan ennen aikaansa, ei taiba aurinkoa nähdä eikä henkiin jäädä (niinkuin psalmi 58 sanoo), eikä ihastua tästä elämästä; samate (tahtoo hän sanoa) on minullekin tapahtunut, ja olen warhaisen eli kesken syntyneen sikiön kaltaisenä tullut äidistäni, joka oli juutalaisuus, jossa olin ja elin, jonka olisi pitänyt minun hengellisesti synnyttämän ja Jumalan waltakuntaan saattaman, Jumalalle elääkseni ja hedelmää kantaakseni ja hengellisesti lapsia elämään synnyttääkseni, niinkuin muut apostolit Juudan kansasta olivat aikoin saaneet; mutta siitä tuli keskeneräinen ja kuollut lapsi, joka wamoksi Kristusta ja kristikuntaa, niin että minulle ja äidilleni käwi perki nurin, eikä niinkuin olisi pitänyt. Sillä se ei synnyttänyt minua, niinkuin kansaa lain alla piti synnyttämän, sen alla ja siinä niinkuin äidin kohdussa pidettämän, että se, Kristukselle valmistettuna, olisi oppinut tuntemaan ja vastaan ottamaan hänen y. m. Näin hän siis päänsänsä hyljää koko entisen pyhytensä, ikäänkuin sanoisi: olimpa tottakin hurstas juutalainen ja waelin nuhtetomaasti lain jälkeen (niinkuin Gal. 1 sanoo), yli monen wertaiseni suwusjani y. m.; mutta sen kaiken pidän keskeneräisenä, turmeltuneena hedelmänä, joka ei mihinkään kelpaa, eikä aurinkoa näe, ennen kuin Kristuksen kautta uudesta synnyin. Niinkuin sellainen kohdun luoma lapsi kohta ensi hetkestä joutuu pimeydestä pimeyteen; samate on koko wanhurstauteni laista hyljättävä teko, joka ei kelpaa Jumalalle ja tuomitaan ainoastansa kadotukseen, niin että minun itsekini nyt täytyy häwetä ja kirotta sitä. Sen pidin kuitenkin kalliina, ja luvkin sillä paljonkin ansaitsewani Jumalalta. Samate ovat vieläkin juutalaiset ja kaikki tekopyhät keskeneräinen sikiö, joka ei saa nähdä aurinkoa, Herraamme Kristusta; waan pysyvät pimeydessä ja joutuvat kuolemasta kuolemaan. Siitä en siis taiba kerskata itseäni, että Kristus minun pyhyteni ja ansioni tähden on itsensä ilmoittanut minulle ja ottanut armoon ja apostoliwirkaan; waan olisin samallaisena kuolleena sikiönä pyhnytkin niinkuin muutkin, jotka juutalaisuudessa rippu-

wat. Mutta jos tulisin hyväksi hehelmäksi ja kelpaavaksi elämään, täytyi minun kasteessa syntyä Kristuksesta uudesti, ja ewankeliumin kautta saatettaa siihen, siitä ja laswaa.

50. Ennen kuin hän jälleen palajaa tutkittawaan pääaineensa ylösnousemuksesta, tekee hän suuren kierron, puhuen apostolinvirastansa. **Toisin olen halwin apostoli** (sanoo hän), **mutta Jumalan armosta olen, mikä olen** y. m.; näin hän tahtoo pitämään wirkaansa arwossa, vaikka hän oli viimeinen ja itsestään mahdotoin, ja ennen kristittyin wainojakin; sillä Jumala oli hänen kauttansa enemmän toimittanut, kuin toisten, korkeimpainkaan apostolein kautta. Sillä willihenget tekivät hänellekin, mitä ainakin, suurimpana wiisautena ja taitona ja sanoen hänestä: lieneekö pyhä Henki niin löyhä kerjäläinen, joka ei olisi muuta saanut (afekhsensa), kuin tuon Paawalin? niinkuin nytkin sanovat: Wittenbergissä waan yllin ollaan niin taitawia? Eikö muut mitään tiedä, eikö pyhä Henki taida myös meissä olla? Mitä parempaa osaawat he meidän suhteen? ja niiden perässä törkeät sammadot kurjewa: enkö ole kristitty, enkö minulla ole Henkeä yhtä hywin, kuin kirkkoherrallanikin ja tohtorillani, enkö minä osaisi yhtä hywin saarnata ja tuomita, kuin hänkin? ja menewät niin liukutellen sulassa Hengesä, juuri parwi.

51. Mutta sehän oikein harmittaa oikeaa apostolia ja kutsuttua uskollista paimenta, kuulla ja nähdä, että rafas wirka ja sana katsotaan ylö, ja että sitä niin pahoin kiitetään ja oikaistaan. Mutta mitäs sen voit tehdä? Et sitä millään voi estää, koska ei itse Kristuskaan siitä päässyt, waan täytyi hänenkin walittaa sitä, niinkuin hän Math. 11: 19 sanoo: **wiislaus on wanhurskautettu lapsiltansa**, ja täytyy käydä lastensa koulussa; ja Salomonikin walittaa, että oikeat mestarit aina saawat oikaistaita, jotka kirjoittawat kirjoja kilwan. Ja niin täytyy aina käydä, että kuska Jumala antaa armonsa, niin että jotain aljetaan ja oikein ajetaan, niin kohta tulwaa sinne koko parwi, joista jokainen on olewanansa taitawa ja luulee paremmin osaawansa tehdä kaikki, niin

että tuskin mitään muuta saat toimeen, waan ainoastansa, että annat tilan ja syyn maailman tulla tähteen sellaisia wiisasteltoita;

Niinkuin tähän asti on kaikkein koulunopettajain laita ollut: koska Sententiarum niminen kirja ilmestyi, ja yffi eli kaikki olivat kirjoittaneet (mietteensä) siitä, kohta kiiruhtiwat kaikki kirjoittamaan, eikä kukaan ollut mielestään tohtori, ennenkun myöskin oli saanut näyttää taitonsa ja kirjoittaa siitä erinäisen kirjan. Samate käy kaikille muillakin taitoille ja kaikille käsityöntekijöillekin, että jokaisen kunnan mestarin täytyy kärsiä sellaisia poropenkaloita ja poropenseleitä, jotka kaikkiin tunkewat kärsänsä ja jotka, waikkeivät mitään osaa, tahtowat kuitenkin kaikki perässä paremmin tehdä.

52. Niissä ei Paawalikaan, kaikella uskolisuudella ewankeliumia saarnattuansa, muuta aikoin saanut, waan että ammollensa sai kaikki hyödyttömät fidat, jotka osasivat ainoastansa kellä ja moittia häntä ja kehuskella: ystäväkullat, emme mekään ole kiwestä kotosiin, olemmehan kastetut ja kristityt yhtä hywin, kuin Paawalikin. Mikäs hän on ollut muu, kuin kristikunnan wainooja? niinkuin hänen itsenkin on tunnustaminen; siihen lisäsi halpa mieskin, kuwa ja laha warreltansa; niinkuin tawallisesti moittiwat hänen ääntänsäkin ja puhettansa: päin toisin olivat he kauheat kirkujat, jommoisia kansa mielellänsä kuulutelee, ja jalkoiwat äänellänsä hywin täyttää korwat. Niin he siis kellašiwat kaikkea, mitä hänessä löysiwät, itseänsä kammistellaksensa ja arwoisiksi saataaksensa; minkä wieläkin tekewät nykyään meille, ja meidän jälkeemme on moni, joita emme nyt pitäisi mahdollisina kengärihmojamme awaamaan, suurimmasti moittiwa ja halwentawa meitä, juuri kuin olisimme mitättömiä mitättömämmät.

53. Sellaiisten tähden täytyy hänen paljon sellaista itsestään kertoella, itäänkuin sanoisi: hywin kyllä tiedän, että silaawat minua sellaisella mustalla ja pidän toisin kehuwat itseänsä, että heitä pidettäisiin taitawina ja kunnan miehinä ja suuresa kunniasa; mutta minua he moittiwat ja haukkuwat halwinmaksia ja huonoimmaksi apostoliksi, niin aina, eiwät pidäkkään apostolin arwoisena. Mutta mitä tehnen sille? Minä jätän asiansi hänelle, jonka kristikunta, kaste, ewankeliumi ja kaikki on oma;

jollei hän itse warjele ja auta, niin minun tekemiseni ei mitään auta. En taida muuta, kuin sanoa, mikä oikea ewankeliumi ja Jumalan sana on, ja samallansa waroittaa ja neuwoa. Joka ei minua tahdo kuulla ja seurata, hän menköön omille retkillensä: niinkuin meidänkin nyt täytyy tehdä meidän oppilaisillemme, joita laikella ahferuudella taidamme ainoastansa waroittaa, että edes oppikin pysyisi puhtaana. Joka ei sitä tahdo ottaa vastaan, sen on meidän salluminen mennä koettamaan, mitä hän woittanee. Jollei hän huoli puhtaasta opista ja oikeista apostoleista, niin hän kyllä löytää willihenkiä ja viimein itse perkeleen laupan päällisiksi. Mutta sil'ailkaa pitää Jumala kyllä surun siitä, että kristikunta kuitenkin pysyy, eikä se mitään auta, että he wihapäin kirkuwat, että owat oppineita apostolein opetuslapsia, mutta minä sitä vastaan maan kiertäjä ja walheapostoli.

54. Itse (sanoo apostoli) taidan enemmänkin sanoa, että olin kristittyin wainooja ja murhaaja ja koetin häwittää koko kristikunnan juuria myöden, enkä ole siis mahdollinen apostoliksi kutsuttua y. m.; niinkuin minunkin ja monen hurškaan miehen täytyy itsestämme tunnustaa, että olimme paawisuudessa firottuja hurttia, jotka munkkina häpeällisesti kulutimme elämämme, joka päiwä pillaten ja häwäisten Jumalaa ja hänen rakasta Poikaansa messuillamme ja epäjumalisella jumalanpalvelellamme; mutta Jumala armahiti kuitenkin meitä ja otti armoon ja siihen lisäksi kutsui meitä Hengellänsä julistamaan Kristusta ja antoi meille suurempia lahjoja, joita ei muille antanutkaan; ja taidamme nyt Paawalin kanssa kerskata, että Jumala on meidän kauttamme saattanut ewankeliumin walleuteen ja on sen niin laajalta lewittänyt, että heidän täytyy meille jättää se kerskaus, että me, heitä ennen, saarnasimme ewankeliumia, ja etteivät he kufaties olisi siitä mitään tietäneet, jollemme ensin olisi sitä maailmaan tuoneet. Lyhyesti, jos olisimme olleet mitkä hywänsä, on heidän kuitenkin vastaan ottaminen ewankeliumi, synnin päästä ja sakramentti laillisesti kutsutuilta

opettajiltansa eiwättä suinkaan saa hyljätä Jumalan omaa asettamaa järjestystä, jos muuten tahtowat autuaiksi tulla. Sillä jos Jumala olisi tahtonut toisin tehdä, olisi hän kai heidän asettanut esiin ja käskenyt heidän muille puhumaan, joten meidän täytyisi olla wait ja kuulella heitä.

55. Jumala walitsee siihen sellaisia kurjia syntisiä, kuin Paawalikin ja me olimme, estääksensä sellaisten wiifasteliain röyhkeyden ja omat luulot. Sillä siihen wirkaan ei ota hän sellaisia suruttomia ja röyhkeitä henkiä, waan sellaisia ihmisiä, joita hän ennen on hywin waiwannut, foetellut ja muokannut, ja joiden täytyy tietää ja tunnustaa, että owat olleet häijyjä konnia, jonkalainen Paawalikin oli ollut, ja raskautettuja sellaisilla hymeillä, jotka owat toden tiestä syntejä Jumalan edessä, niinkuin että on oltu Jumalan ja Herran Kristuksen wihollisia, että niin pysyisivät nöyryydessä, eiwättä saisi röyhkennellä ja kerskalla (niinkuin nämät kofemattomat henget), luullen olleensa niin hurškaita, pyhiä ja oppineita, että Jumala sentähden on kutsunut (heitä siihen). Ei, waan Jumala tahtoo pitää sen kunnian, että taitaisi, jos rupeisivat ylpeiksi, sanoa heille: hei, kulta-seni, mistäs kopeilet? ketä vastaan ylpeilet? Etkö tiedä, millainen olet ollut, ja mitä sekä minua että kristikuntaa vastaan olet tehnyt, ja kuinka paljon ihmiswerta olet niiskaas koonnut? taikka, joskos unohtit, miksi sinun armosta ja laupeudesta olen tehnyt? Näin hän sitoo witjan pentun kaulaan, että jokainen muistaisi entisiansä ja malttaisi, missä saastassa ja liassa hän on maannut. Niimpä totta hän unohtaa ylpeyden ja röyhkeyden sillensä.

56. Senpätähden Paawali nyt sanoo: waikka minua lastaatte ja halwennatte, että olen Kristuksen wainooja ja pilkkaaja ollut ja paljas kerskeneräinen sikiö, sekä halwin apostoli; mutta mitä sanotte tästä: olen ainakin apostoli sentään, ja waikka häijy ihminen, olen kuitenkin paljon enemmän työtä tehnyt ja hywää aikoin saanut, kuin muu kukaan. Sentähden en kuitenkaan ole Jumalan edessä wanhurškas: mutta häwäisiäini ja moittiaini kiusalla taidan kuitenkin

kin siitä kerkkata itseäni ja sanoa: minä olen enemmän tehnyt työtä, kuin sinä ja muut ja suuretkin apostolit, waikka sinä tahdot olla parempi ja oppineempi.

57. Miin sanot: pyhä Henki on minuullakin, niinkuin sinuullakin. **Wastaus:** eipä sinä kyllä, etkä Henkeä ole saanut, siitä itse tietääksesi. Sillä jos Jumala olisi sinun määrännyt apostoliksi ja saarnaajaksi, niin tähtyisi minun kuulla sinua ja olla ääneti; mutta minun on hän nyt siiksi asettanut, jota sinun tulee kuulla ja apostolinas eli tohtorinas pitää. Mutta jos sinulla on erinomaisia lahjoja, Henki ja ymmärrys, ja osaat raamattua selittää, niin tee se oikeassa järjestyksessä, (niinkuin Paawali 1 Kor. 14 opettaa) silloin ja siellä, kuhunka kutsuttu olet, äläkä tee sitä sellaisella röyhkeydellä ja kehumiella, kuin nyt teet, wastoin oikein kutsuttua apostolias. Sillä niin sinä osotat, ettei henkes ole pyhä Henki, waan ilkeä perkele, ja ettes vielä ole mitään saanut Jumalan Hengestä maistaa etkä haistaa. Sillä ei hurstas kristitty niin tee, waan jos hän kuulee wäärin saarnattawankin, on hän nöyrä ja waroittaa papiansa weljellijellä rakkaudella, mutta ei ylpeile eikä rienaa sillä tawalla.

58. Ei se siis vielä mitään maffa, waikka heillä olisikin suurempi arwo ja taitaisiwat kowemmin huutaa; waan siitä on, kuka wirkaansa **uskollisesti** toimittaa ja sinä paljo saa aikoin. Sitä katso, jos hän on kutsuttu ja jos hän on niin wirkaansa saanut, kuin minäkin (sanoo Paawali), jonka Jumala lähetti teille saarnaajaksi, äläkä sitä katso, kuinka huono minä olen, sillä niin häijyksi et taida minua haukkua, etkä niin poljetuksi saattaa, entisen elämäni tähden, etten minä sitä itse todeksi tunnustaisi; mutta minä sama Paawali, joka ennen olin pilkkaaja, olen nyt apostoli, ja tahdon apostolina pidettää. Sillä ei minua pidä tuomittaman personani jälkeen, millainen olin, waan wiran jälkeen, jossa nyt olen. Personani puolesta kyllä kärjinen kaikki haukkumiset ja halwentamiset, ja todella olenkin halwin, enkä kellowollinen apostoliksi kutsuttaa, en kristityksikään, kuin olen kristikuntaa wainonut ja auttanut

surmaamaan wiattomia Jumalan lapsia. Mutta minulle uskotun wiran suhteen, johon kuuluu saarnata, kastaan y. m., tahdon olla tuomitsematta ja halwentamatta, ja siitä ei estä minua perkele, ja pitää kuitenkin kiitoksetta jäämän. Sillä persona olkoon ollut niin häijy ihminen, kuin sinuullakin, mutta nyt se on jo anteeski annettu, ja Jumalan armosta olen, mikä olen, ja tahdon olla ja kerkkata siitä, että olen kääntynyt ja pilkkaajasta ja häwäisästä tullut kristityksi ja apostoliksi, joka olen Kristuksen uskoa istuttanut ja lewittänyt pakanoissa. Sillä siitä en kerkkaa, niinkuin omasta työstäni eli ansioistani, ikäänkuin olisi se minusta itsestäni; ei sitä luonnon eikä ihmiswoimilla tehdä, waan se on tullut sulasta Jumalan ylönpaltifesta armosta, joka paitse omaa tekemistäni ja ajatustani, otti minun armoihinsa, päästi murhan ja weren wioista, lahjoitti Kristuksen tuntemisella ja Hengen lahjoilla ja asetti minun kalliimpaan wirkaan: sentähden en falli sitä kellaättävän. Jos se olisi oma työni ja tekoni, niin mielelläni jättäisin sen jalwain tallattawaksi, samate kuin entisen menonikin ja pyhyytteni juutalaisuudessa: mutta kuin se on sula Jumalan työ ja armo, niin tahdon siitä kerkkata ja tahdon jokaisen sitä kiittämään, perkeleen ja koko maailman harmiksi, taikka tuomita sen ylönpaltsojan helvetin tuleen. Ryhyesti, mitä personiimme tulee, niin pitää meidän se kärjimmän ja tahdommekin (kärjää); mutta armoa ja semminkin tätä wirkaa, joka antaa sulan armon, tahdomme itse kutakin tunnioittamaan, joka tahtoo kristitty olla.

59. Ja tässä nyt näet, että Paawali kutsuu **hywän ja oikean saarnaajan Jumalan armoksi**, sillä ei se ole ihmisteko eli woima olla eli tulla saarnaajaksi, niinkuin sekään ei ole ihmisestä itsestään olla kristitty ja mielellänsä kuulla sanaa eli saarnaa: waan se on jumalallinen teko ja sula tahwaallinen annin ja lahja, jonka Jumala yksin waituttaa meissä ylitse ja wästen luontoa ja luonnon awutta ja paitse omia ajatustiamme ja tekemistämme. Sellainen mies olen (sanoo hän), joka Jumalan armosta toin teille ewankeliumin (niinkuin sen

itsekin Jumalan armosta sain), ja olen Jumalan kallis antama lahja teille. Sellaisena tulee teidän pitää ja kunnioittaa minua, eikä mahda kukaan minua vastaan kopeilla eli moittia minua, ikäänkuin olisi se vna hankkeeni eli ikäänkuin olisi itsestäni tullut. Sillä en ole sellainen, kuin ne, jotka tekewät eli tunkevat itsensä saarnaajiksi, niinkuin imartelijat lahkolaisista; kaikka niinkuin itse kaswaneet oppineet ja saarnaajat: waan mitä olen ja woin, mitä toimitan ja teen, se on ja olkoon paljas Jumalan armo. Miin kristityt kerskattoot, jos kerskata tahtowat, ei niinkuin röykkeät henget, jotka kerskaawat hengestänsä, suuresta taidostansa ja omasta wiijaudestansa ja pyhydestänsä, eli siitä kuin itse owat ja aikaan saawat.

60. Mutta sellaista kerskausta hän ajaa monin sanoin, sanoen: **ja Jumalan armo ei ole minun kohtaan tyhjä ollut, waan minä olen enemmän tehnyt työtä, kuin muut kaikki** y. m. Vieläkin korkeammalla kerskalla kohtaa hän heidän ylenkatsettansa, jotka pitivät hänen halpana ja mitättömänä muiden suhteen, ja rohkenee tehdä itsensä, ei ainoastansa muiden wertaisiksi, waan kerskataakin, että Jumala on hänen kauttansa suuria asioita tehnyt ja enemmän toimittanut, kuin kenenkään muun kautta, niinkuin hän muualla laueammin sanoo; ja asettaa tällaiset sanat (**Jumalan armo ei ole ollut tyhjä minua kohtaan**) juuri heitä ja kaikkia lahkolaisia vastaan, jotka, waikka heillä olisikin sama armon wirka ja siinä istuisivat, eivät kuitenkaan pyhy siinä armossa, waan lauleewat siitä ja tulewat tyhjiksi, hyödyttömiksi löpöttäjiksi ja hurjiksi, jotka kyllä osaawat paljon rienata ja meluta, mutta eivät kuitenkaan mitään toimita, niinkuin wirka waatii; joissa siis armo on mennyt tyhjään. Mutta **minua kohtaan** (sanoo Paawali) **ei ole armo ollut tyhjä**. Sillä sen kautta olen ewankeliumia pakanoille saarnannut, ja aiwan paljon ihmisiä kääntänyt; niinkuin hän toisessa paikassa sanoo, että hän hamasta Jerusalemissa Jhrykoon asti oli kaikki Kristuksen ewankeliumilla täyttänyt; ja taitaa siis wastustaa hywin kaikkia niitä, jotka hänen halwan persoonansa puolesta ylen-

katsoiwat ja hakwensiwat häntä, ja sanoa: ei teillä ole sellaisia töitä. Sillä jos kerskaaminen tulee kysymykseen, niinkuin he mielellänsä minua vastaan kerskaawattin, niin minä olen enemmän tehnyt, kuin he kaikki, josta Jumalan armolla ja kunnialla taidan kerskata; ja jos he taitaisiwattin paljon kerskata, ei armosta, waan omasta taidostansa eli suurista lahjoistansa, niin mielelläni myönnän ja suon sen heille: mutta älkööt sano, että owat saarnanneet ja hedelmiä saattaneet niin paljo, kuin minä Jumalan armosta olen tehnyt.

61. Kuin hän sanoo: **minä olen enemmän tehnyt työtä, kuin kaikki muut**, niin taidat, mikä tavallisesti tapahtuwin, selittää ne kaikki apostoleista, niin että hän niillä korottaifi itsensä yli muiden apostolein. Mutta kuin hän niin yhteisesti puhuu kaikista, niin en luule hänen sillä tarkoittaneen oikeita apostoleita, waan wastustawan lahkolaisia, ikäänkuin sanoifi: jos owattin paljon tehneet, ja jos paljo kerskaawattin, eivät ole he kuitenkaan kaikki yhtehensäkään tehneet niin paljon, kuin minä, joka olen waan yksimäinen mies ja pidetään halwimpänä apostolina. Se koskee siis kysymyksessä olewaa asiaa ja on huumarrettawa niistä, joista hän puhuu. Ei hän siis tahdo tässä halwentaä oikeita apostoleita, joiden lukum itsensäkin laskee, mutta hän wastustaa wääriä apostoleita, jotka häntä moittiwat ja kelläsiwät.

62. Mutta jos joku tahtoo selittää nämät sanat (**minä olen enemmän tehnyt työtä, kuin muut kaikki**) muista apostoleista, hän selittäköön ne niin, kuin tahtoifi Paawali sanoa, että hänen työnsä on ulottunut laajemmalta, kuin kaikkein muiden. Sillä muiden täytyi jäädä Jerusalemiin ja Juudan maahan, eikä heitä lähetetty edemmältä, kuin omalle kansallensa saarnaamaan. Mutta Paawali ja Barnabas eroitettiin Ap. T. 13: 2 pyhän Hengen kautta kahtena erinomaisena saarnaajana menemään pakanoille kautta koko maailman. Miin kulkii siis hän saarnallansa Nomin waltakuntaa kauttaaltansa, joka oli wähintänsäkin kahtatoista kymmentä kertaa suurempi, kuin Juudan maa.

Syytä hän siis kerskanee, että hän on enemmän tehnyt työtä, kuin muut kaikki, se on, hän on waeltanut wirasansa ja saarnannut useammista maisista ja useammille kansoille, kuin muut; sentähden hän usein kutsuu itsensä pakanain apostoliksi, niin että syytä pitänemme hänen isänämme ja apostolinamme, ja itsemme hänen saarnastuolinsa perillisinä. Epäilemättä tarhoittaa Paawali sanoillansa kuitenkin parhaasta päästä lahkolaisia, ikäänkuin sanoisi: salli heidän kääriä kipua kerskaamisellansa, röyhkeydellänsä ja rie-naamisellansa; niin taidan kuitenkin kerskata ja sanoa, etten ole ainoastansa apostoli, waan hyödyllinenkin apostoli, jolla on se armo, että olen enemmän hyötyä ja hedelmää kristikunnassa toimittanut, kuin he yhtehensä pitkänä päiwinänsä owat tehneet, taikka waista tekewät.

63. Ja ettei kukaan luulisi hänen ylyydestä kerskaawan, ikäänkuin korottaissi hän itsensä yli kaikkein, oikeittenkin apostolein, sanoessansa, että hän itse on kaikki parhain tehnyt; lisää hän tähän kohta vielä kerran: **en kuitenkaan minä, waan Jumalan armo, joka on minussa** y. m., ja näyttää niin omasta personastansa sulaan armoon, niin ettei hän ole sitä taitanut puhua ylyydestä, waan se on oikea kristillinen nöyryys. Sillä hän tunnustaa, ettei hän mitään ole, ja kuitenkin on hänessä autuaallinen ylyys, joka ei ylyyelle ja ryöffeille itsestänsä ja ihmististä, waan kerskaa Jumalan töistä ja armosta, tehden sitä ihmisten autuuden tähden, etteivät jallisi wietellä itseänsä lahkolaiisten riekunalta ja kopeilemiselta, waan että tietäisivät, mitä heillä hänessä on. Sillä kansaa tarvitsee wa-roittaa ja peljättää lahkolaisista, osataksensa tehdä tällaisen eroituksen saarnaajilla: tämä on Jumalan antama saarnaajamme, joka ensin oikein saarnasi Jumalan sanaa, paljon hywää toimitti ja matkaan saatti, ja on Jumalan armon kautta itsensä osottanut (mieheksi), mutta tuo on luikahtanut wirkaan, eli on tunkenut siihen käskettyä, oikeaa opettajaa sortamaan, mutta häneestä ei tiedä kukaan, kuka hän on, eli kuinka uskottawa hän on; sentähden tahdomme kuulla Jumalan antamaa ja rippua hänessä.

M. Luther. Kirjko-Postilla.

64. Katso, niin pidetään ihmisten sydämet oikeassa opissa, niin että rippuwat siinä, kuin Jumala heille on antanut, ja jonka owat hywäksi tunnustaneet. Se on meillemkin kirjoitettu esimerkiksi. Sillä niimpä pitää meidänkin kerskaaman paawia ja lahkolaisia vastaan, että Jumala on antanut meille sanansa ja sen oikeat saarnaajat; ja waikka he katsovat meidät yön ja willitsiöinä kiroowat, olemme kuitenkin oikeat saarnaajat ja Kristuksen palveliat, sellaisiksi itse paawilta kutsutut ja opettamaan asetetut. Sellaista kerskaustamme emme siis halweksi. Sen wuoksi emme ole Jumalan edessä parempia, waan niin säilyttawät ihmiset oppimme lujemmin, eikä ole siitä epähuomiossa. Sillä jos itse horjuisimme ja epäilisimme, ajatellen, liennemekö oikeita opettajia, niin koko joukonkin täytyisi horjua perässä ja olla asiasta epättetoisen.

65. Jokaisen ihmisen pitää säädystänsä ja elämästänsä niin kerskaaman ja oleman wisin siitä, että se kelpaa Jumalalle. Niinkuin isäkin, — waikka olisikin ewankeliumia uskomaton, kuitenkin on poikansa isä, ja taitaa käyttää itsensä sitä kohtaan niinkuin isän sopii ainakin, eikä tarvitse antaa sortaa itseänsä, jos kohta olisikin köyhä, wiallinen ja sairas, eikä olisi sentähden kylläksi hywä olemaan isänä, — sentään taitaa sanoa pojallensa: minä saatan olla, mikä minä olen, olen kuitenkin isäs ja sinä olet poikani, isän wirkaa et minulta ota, että ole wapautettu tottelemasta minua y. m. Sillä en minä omasta mieliwailasta tehnyt itseäni isäksesi, waan Jumala on sinun niin luonut ja sinun minulle antanut. Samate taitaa jokainen perheen wanhin kerskata palkollistansa vastaan ja jokainen ruhtinas alamaiastansa vastaan ja sanoa: jos olisinkin taitamaton ja raajarikko y. m., olen kuitenkin isäntäs ja herra, ja sinä olet palveliani eli alamaiseni, ja pitää sellaisena pitämän ja kunnioittaman minua, waikka olisit wieläkin ylyempi; ei minun tähteni, waan Jumalan tähden, joka niin tahtoo. Mutta jollen ole mieleises kiuulkoisuuteni tähden, se on toinen asia; mutta sentähden älä sano, etten ole herra, sillä se ei ole minun asettamani, waan Jumalan työ ja järjestyks.

66. Kuin nyt sellainen kerstäus maallississa asioissa on tarpeellinen, paljoo tarpeellisempi on se hengellisessä wirassa, jota on Jumalan työ ja hallitus, jota jokainen kuitenkin tahtoo moittia ja keltää omaa mieltänsä myöden; taitaakses wastustaa sellaisia röyhkeitä henkiä Jumalan sanalla ja järjestyksellä ja sanoa: personi tähden haukkukoon ja ylenkatsokoon minua, kuka tahtonsa; mutta wirkani tähden pitää sinun kuitenkin kunnioittaman ja korottaman minua, niin rakkana, kuin Kristuksen ja autuutes pidät, sillä ethän sinä ole kirkkoherrani taikka saarnaajani, waan Jumala on minuun ajettanut siiksi, niin että sinun on ottaminen ewangeliumi wastaan minulta, ja minun wirkani kautta tuleminen Jumalan waltakuntaan.

67. Katso, sellaisella tierrolla tahtoo apostoli peljättää ihmisiä ja luowuttaa pois lahkolaisista, jotka wastustiwat tätä uskonkappaletta ylösnousemuksesta. Sellaista tuo hän esiin, myöös wahwistaaksensa wirkaansa, että hän siihen on Jumalan armosta kutsuttu ja on sen niin osoittanut, että se, mitä hän saarnasi ja teki, on sula armo. Hän sanoo siis wirallaansa olewan kolmellaisen todistuksen, ensiksi raamatun

eli Jumalan sanan, toiseksi muiden ihmisten koettelemuksen, kolmanneksi wirkansa ja sen hedelmät. Joka nyt ei tahdo sitä ottaa vastaan eikä kunnioittaa, hänelle lähettäköön Jumala kyllästä willihenkiä, jotka saawittain walawat häneen henkeänsä. Sentähden hän päättää: näin siis minä ja he saarnaawat ja näin te olette uskoneet y. m.; ikäänkuin sanoisi; nyt olette kuulleet, kuka olen, ja mitä olen saarnanut ja tehnyt, mikä wirkani ja oppini, niin kuin oikian apostolin, on, että nimittäin olen juuri samaa saarnannut, kuin muutkin apostolit, jotka minun kansjani todistawat sen, ja olen samaa oppia laajemmalta lewittänyt ja maailmaan saattanut. Niin olette tekin ottaneet vastaan, uskoneet ja tunnustaneet, että se on oppi ja ewangeliumi, josta tämä lappale tulee, ja jossa sen perustus on: sentähden pysykäätkä myöös siinä, älkäätkä salliko muiden opettajain wetää itseänne siitä pois. Hän näin kokoo yhteen sen hedelmän, ja näyttää ettei hän muuta saarnannut, waan ylösnousemista kuolleista, raamattuun ja monen uskotun ihmisen todistuksen mukaan.

N:o 45. Kahdentenatoista Sunnuntaina Kolminaisuuden päivästä.

2 Kor. 3: 4—18.

Rakkaat weljet! Senkaltainen uskallus on meillä Kristuksen kautta Jumalan puoleen: ei niin, että me olemme y. m.

1.

Tämä epistola kuuluu oudolta ja kummalliselta niiden mielestä, jotka eivät ole tottuneet

raamattuun ja p. Paavalin puhetapaan, niin ettei kokematon korwa ja sydän taida sowlua siihen. Siitä syystä on se paawikunnassa ollut

tähän asti warfin käsittämättömänä, waikka sanat ovat luetut.

2. Mutta tullaaksemme siihen, täytyy meidän ensin käsittää pää-asia, josta p. Paawali tahtoo puhua. Ja se on tämä: hän tahtoo ylistää ja kiittää toimittamaansa ewankeliumin wirkaa ja saarnaa wääräin apostolein ja saarnaajain tyhjää kerskaamista vastaan hengestänsä ja erinomaisesta taidostansa ja lahjoistansa y. m. Sillä hänelle tapahtui erittäin tässä Korintin seurakunnassa, jonka hän oli saarnallansa kääntänyt ja Kristuksen usioon saattanut, että perkele kohta, hänen lähdettyhänsä sieltä, sai aikoin eripuraisuuttansa heidän sekaansa ja siten käänsi heidän pois oikiaasta ymmärryksestä ja mielestä ja wietteläi muihin asioihin. Näitten kanssa on hänen tähtynyt taistella ja on sowitannut molemmat epistolansa pitämään Korinttilaisia oikiaalla tiellä, että he pysyisivät oikiaassa opissa, jonka olivat häneltä saaneet, ja kawahtaisivat sellaisia wääriä henkiä. Ja pääsynä, joka häntä lehoitti kirjoittamaan tätä toista epistolaa, oli melkein se, että hänen täytyi ylistää apostoliwirkaansa ja saarnaansa ja painaa se heidän mieliinsä, siten kumotaksensa maahan toisten kerskauksen, jota he suuilla saarnoilla ja loistolla esittivät.

3. Tähän käy hän käsiwähää ennen tätä tekstiä ja joutuu niin puhumaan jalosti ewankeliumin wirasta ja asettaa eli sowitztaa toinen toisensa rinnalle molemmat wirat eli saarnat, joita seurakunnassa taidetaan saarnata (jos muutoin Jumalan sana saarnataan eikä wäärää ihmiskorua ja perkeleen oppia); nimitään toiselle puolelle wanhan, toiselle uuden testamentin, eli Moosoksen ja lain wiran ja ewankeliumin saarnawiran Kristuksesta. Siinä hän osoittaa, mikä tämän kunnia ja woina on edellisen suhteen, joka kuitenkin on myös Jumalan sana, näin syhätöksensä syrjään wiettelwään henken saarnan ja walheen, jotka, kuten hän wähää ennen sanoi, wäärentävät Jumalan sanaa, kerskaawat paljon Jumalan laista, eiwättä kuitenkaan, parhaansa pantua, opeta sen oikiaa läytäntöä, waan johdattawat sillä ainoastansa pois Kristuksen uskosta omiin töihin.

4. Mutta nämät sanat sommittelee hän kokoon edellisestä kolmannesta luvusta alkamastansa saarnasta, josta meidän täytyy ne tähän ottaa. Siellä hän sanoo näin: **rupeemmeko me siis itseämme taas kehumaan? eli tarwitsemmeko me, niinkuin muutamat, kiitoskirjaa teidän tykönnne eli kiitoskirjaa teiltä? Te olette meidän kirjamme, meidän sydämmihimme kirjoitetut, jotka kaikilta ihmisiltä tutaan ja luetaan: ja te olette ilmoitetut, että te Kristuksen lähetykskirja olette, meidän palveluksemme kautta valmistettu, ei pläkillä kirjoitettu, waan elävän Jumalan Hengellä, ei kiwisiin tauluihin, waan lihallsiin sydämmen tauluihin.** Hän sanoo: minä ja kanssa-apostolini ja apulaiseni emme pyyhäkirjaa ja sinettiä, jolla muut esittäisivät meitä teille, taikka te muille, woittaaksemme teidän taikka muiden seurakuntain tykönnä kannatusta ja arwoa, ja wietelläksemme ihmisiä, niinkuin wäärit apostolit tekewät. Ja niinhän wieläkin käy monen suhteen, jotka kuljettawat oikiain opettajain ja seurakuntain antamia kirjeitä ja todistuksia ja alkawat sitte niiden nojalla eriseuraisuuttansa ja pyhätävät täten woittaa ihmisten luottamusta itsellensä. Sellaisia kirjoja emme me, Jumalan kiitos! tarwitse, eikä teidänkään tarwitse peljätä, että me sellaisilla pettäisimme teitä. Sillä te itse olette sellainen meidän valmistamamme kirja, josta kerskanemme ja jonka saatamme asettaa jokaisen luettawaksi; sillä julkinen ja tunnettu asia on, että me olemme teitä opettaneet ja saattaneet teidän Kristukselle saarnawirkamme kautta.

5. Sellaisen julkisen työn ja todistuksen tähden, että he itse tiesivät, kuinka hän saarnallansa oli heidän laittanut seurakunnaksi, kutsuu hän heidän kirjaksi, jonka hän itse oli kirjoittanut, mutta ei pläkillä taikka punakiwellä, ei paperillekaan eikä puuhun, ei piirtänyt kowaan kiveen, niinkuin Mooses antoi kansalle kymmenen käsönsä, kirjoitetuina kiwisiin tauluihin, waan pyhällä Hengellä heidän pehmeihin sydämmiinsä lihasta. Tämä on pläkki eli kirjoitus, onpi kirjoittajakin itse, mutta p. Paawalin saarna-

wirka on piirtorauta eli kynä ja kirjoittajan käsi.

6. Mutta sellainen puhe kirjasta ja kirjoittamisesta on otettu raamatun lausetawasta; sillä niin käskee Moseskin 5 Mos. 6: 6, 8, 9; 11: 18 heitä kirjoittamaan kymmenkäskyt kaikkiin paikkoihin, kussa käywät ja seisowat, huoneitten pihitieliin ja portteihin ja aina pitämään ne silmäinjä edessä ja sydämessänsä. Samate sanoo Salomo San. I. 7: 2, 3: ota waari minun käskystäni, niin sinä elää saat, ja minun laistani, niinkuin silmäs terästä. **Sido ne sormiis, kirjoita ne sydämessä tauluun.** Sillä hän puhuttelee heitä kuin isä lapsiansa, käskesiänsä sitä mitä tarkimmasti pitämään jotakin, sanoen: rakas lapsi, ota tästä waari, älä sitä unohda; niin myös: säilytä tämä sydämessäsi.

7. Niin sanoo Jumalain profeetta Jer. 31: 33: **minä tahdon minun lakini antaa heidän sydämiinsä ja sen heidän mieliinsä kirjoittaa.** Tässä kutsutaan ihmisen sydän kirjaksi eli tauluksi, johon kirjoitetaan saarnattawa, sydämen muistossa pidettävä ja kiinteästi siellä säilytettävä sana. Niin mekin olemme, sanoo p. Paawali, saarnawirallamme kirjoittaneet kirjan eli kirjeen teidän sydämiinne, niin että uskotte Jumalaan, Isään, Poikaan ja pyhään Henkeen, ja tiedätte Kristuksen kautta lunastettawanne ja autuaaksi tulewanne y. m. Tämä kirjoitus on kirjoitettu sydämihiinne, ja puustawit siinä eiwät ole maalatut pläkillä tahi liidulla, waan owat eläwiä ajatuksia, liekkiä ja sydämen liikutuksia.

8. Mutta näissä sanoissa on jekin huomattawa, että hän sanoo saarnawirkansa kautta valmistaneensa heitä ja kirjoittaneensa heidän sydämensä tähteen, että he owat Kristuksen eläwiä kirja. Tätä hän puhuu haaweksiwaisia henkiä vastaan, jotka ilman suullista sanaa etsiwät pyhää Henkeä ja uniansa uneksiwat nurkkaan ryömiesänsä ja tahtoessaan ajatustilansa tarttua pyhään Henkeen, osoittaen ihmisiä pois saarnatuista sanasta eli ulkonaisesta saarnawirasta, josta kuitenkin p. Paawali sanoo, että pyhä Henki hänen saarnansa kautta on niin waikuttanut heidän sydämessänsä, että

Kristus siellä elää ja on voimallinen y. m. Näitten sanain johdosta rupee hän nyt ylistämään saarnawirkaa, asettaa rinnatuksen Mosesin kirjan eli saarnan, ja omansa eli apostolein kirjan, sanoen:

Sellainen uskallus on meillä Kristuksen kautta Jumalan puoleen; ei niin, että me olemme itse meistäme soweliaat jotakin ajattelemaan, niinkuin itse meistäme; waan jos me olemme johonkuhnu soweliaat, niin se on Jumalalta.

9. Tällä hän pistää ja hofuu wääriä apostoleita ja saarnaajia; sillä hän on sellaitten hölmöin weriwihollinen, jotka sanelewat ja lausuwat suuria asioita, joita ei heillä kuitenkaan ole, joita eiwät myös tee, eikä jassa tehdä, kerskailewat paljon Hengestä, ja tahtowat neuwoa ja auttaa koko maailmaa, ylpeilewät siitä, että osawat keksiä jotain uutta, ja kaiken sen, mitä he päästänsä uneksiwat, pitää oleman pelkkää kallista taiwaallista, niinkuin meidän paawija munkki-unemme tähän asti owat olleet.

10. Sitä, sanoo hän, emme me tee, emme luota emmekä rakenna itsehemme taikka omaan wiisauteemme sekä kuntoomme, emmekä saarnaa omia keksimiämme; waan siihen turwaanme ja luotamme Kristuksen kautta Jumalan edessä, että olemme valmistaneet teidän sydämihiinne, ei omia ajatusttamme, waan Jumalan sanaa. Niin emme ylistä omaa työtämme ja woimaamme, waan hänen, joka on kutsunut meitä ja tehnyt meidän soweliaiksi sellaiseen wirkaan; häneltä, näethän, on kaikki, mitä te kuulleet ja uskoneet olette.

11. Sillä tämän kerskauksen pitää oleman jokaisella saarnaajalla, että hän on warma ja että hänen sydämessänsä on se luottamus, että hän taitaa sanoa: se uskallus ja rohkeus on minulla Jumalan puoleen Kristuksessa, että minun oppini ja saarnani on totinen Jumalan sana. Niin myös, koska hän toimittaa muuta wirkaa seurakunnassa, kastaa lapsen, päästää synnistä ja lohduttaa syntistä, niin tähtyy tämänkin tapahtua siinä lujassa luottamuksessa, että se on Kristuksen käsky.

12. Hänen, joka ei tästä taida kerskata, mutta tahtoo kuitenkin seurakunnassa opettaa ja

hallita, hänen olisi parempi, niinkuin Kristus Matt. 18: 6 sanoo, että myllykivi ripustettaisiin hänen kaulaansa ja hän upotettaisiin meren syvyyteen, sillä ei hän kuitenkaan muuta saarnaa eikä toimita, kuin perkeleen walhetta ja kuolemaa;

niinkuin on tähän asti ollut paawilaistemmekin laita. Rauwan opetettuaansa, mietittyhänsä ja tehty-
änsäkin, minkä avulla luulivat autuaksi tulewansa, oli heidän sydämmensä ja ajatuksensa kuitenkin aina tällaisessa epäilyksessä: kuka tietää, jostko se kelpaa Jumalalle, waiko ei? Siis, kaikkein wäärä-oppisten ja lahjolaisten oppi ja työ ei ole suinkaan sellaista uskaltamista Kristukseen, waan he ainoastansa pyytävät edistää oppiansa itseänsä kehumisella ja ihmisten kunniaa ja kiitosta eskimisellä.

13. **Emme ole soweliaat**, sanoo hän, **itse meistämmme jotakin ajattelemaan, niinkuin itse meistämmme.** Tätä, kuten sanottiin, puhuu hän, wastustaaksensa wääriä henkiä, jotka pitävät itseänsä uhla kelmollisina, niimpä erittäin luotuina ja walittuina auttamaan ihmisiä ja luulewat sen, mitä he sanowat ja tekewät, tähtywan toimittaa paljaita ihmisiä.

14. Mutta me tiedämme itsemme tehdyksi samasta mullasta ja sawesta kuin hekin, tiedämme pä saaneemme Jumalalta suuremman kutsunuksen, mutta kuitenkin emme taida kerskata jaksawamme itsestämmme neuwomaan eli auttamaan ihmisiä, eikä ajattelemaankaan mitään, jolla heitä autettaisiin. Sillä eipähän ole meidän asiamme eikä woimamme, ei ole myös meidän päästämmme lähtenyt se kysymys, kuinka olisimme pyyhkäiset Jumalan edessä ja pääsisimme ijanlaittiseen elämään. Muissa, maallista elämää ja menoa koskewissa asioissa, kerskannet ja esittänet, mitä järkes sinulle opettaa, ja mitä saatat omasta päästä kessä, niinkuin: kuinka kenkiä ja waatteita tehdään, perhettä, taloa, karjaa hoidetaan; niissä harjoita ajatusias, mitä parhain saatat, että werka taikka nahka wenyysi leikattawaksi räätälin tahti suutarin mielen mukaan. Mutta näihin hengellisiin asioihin — niin, niihin ei tottakaan sowelu ihmisajatusset, waan toiset ajatusset, toinen taito ja woima, jotka Jumala itse saansa kautta näyttää ja antaa.

15. Sillä kufapa ihminen on omasta päästänsä koonnut eli miettinyt, että ijanlaittisen jumalallisen olemuksen kolme personaa on yksi ainoa Jumala, ja että toisen personan, Jumalan Pojan, on tähtynyt tulla ihmiseksi, syntä neitseeestä, sekä ettei taitanut olla muuta tietä elämään, waan että hän meidän puolestamme ristinnaulittiin? Tätä ei kaiketi olisi koskaan kuultu eikä saarnattu, eikä sitä olisi koskaan ijanlaittisuudessa hawaittu, opetettu eikä uskottu, jollei itse Jumala olisi ilmoittanut sitä.

16. Sentähden owatkin ne suuria, sokeita hölmöjä ja harmillisia ihmisiä, jotka, sellaiseen korkiaan työhön nähden, tahtowat olla ylistettyjä ja luulewat ihmiset siten autetuksi, että he saarnaawat, mitä sylki suuhun tuopi tahti mitä he omasta päästänsä owat koonneet.

niinkuin tähänkin asti on itsekun seurakunnassa opettanut ja esittänyt, mitä hän on hywäksi katsonut: munkit ja papit joka päivä uusia pyhiä, pyhisämätustuksia, erityisiä rukouksia, töitä ja uhria, syntä häwitämään, sieluja kirasustelesta pelastamaan y. m.

Ei ne ole sellaisia ihmisiä, jotka luottawat Jumalaan Kristuksen kautta; waan ne wastustawat Jumalaa ja Kristusta, ja istuttawat sekä kirjoittawat ihmisten sydämiin, joissa yksin Kristuksen tulisi olla, pelkkää perkeleen saastaa ja walhetta. He kuitenkin luulewat itensä yksinänsä kelmollisiksi kaikkeen, mitä on opetettava ja tehtävä. He owat itsestänsä kaswaneita tohtoria ja pyhimyksiä, jotka osawat kaikki tyyni ilman Jumalaa ja Kristusta.

Waan jos me olemme johonkahun soweliaat, niin on se Jumalalta.

17. Itsestämmme, se on, omasta wiisautestamme ja woimastamme, emme taida toimittaa, löytää emmekä opettaa mitään, jolla taitaisimme itseämme taikka muita neuwoa ja auttaa; waan se, että saarnamme kautta jotakin hywää teistä wailutamme ja sydämmiimme kirjoitamme, on Jumalan oma työ, joka antaa meille sellaista sydämmehen ja suuhun puhua semme ja pyhän Hengen kautta sen edespäin sydämmeemme painaa. Sentähden emme taida sitä mitään itsellemme omistaa taikka sillä omaa

kiitostamme etsiä, niinkuin nuo itsestänsä oppineet ja ylpiät henget; waan täytyy meidän antaa kunnia yksin Jumalalle ja siitä kerskata, että hän armonsa ja voimansa sekä meille antamansa wiran kautta teistä waikuttaa autuudeksi.

18. Tätä kaikkea puhuu apostoli nyt sentähden, ettei seurakunnassa mitään saarnattaissi taikka tehtäissi, pait mikä ainoasti on warmaa Jumalan sanaa; sillä tässä ei kelpaa mitään toimia tahi ryhtyä mihinkään ihmisten mielen mukaan. Tässä älköön yksikään ihminen mitään jaksako, lenentään ajatukset taikka woima keltawako, waan mitä Jumalasta itsestä on alkunsa, niinkuin p. Pietari 1: ep. 4: 11 sanoo: jos joka puhuu, hän puhutaan niinkuin Jumalan sanoja; jos jollakin on joku wirka, hän tehkään niinkuin siitä woimasta, jonka Jumala antaa. Ryhystä: joka halua olla taitawa, kerskata suuresta taidoista, suuresta woimasta ja suurista lahjoista, hän tehköön sitä muissa asioissa; mutta tässä jättäköön hän sen siksensä, luopukoon kerskaustestaan ja intämisekstänsä, sillä tähän nähden ei ole tarpeessa nähdä, mitä sinä taibat ja olet, waan että sielu raukat waikutettaisiin siitä, että heillä on Jumalan sana ja työ tykönsä, jonka avulla saattawat tulla autuaaksi.

Joka meidän soweliaaksi tehnyt on uuden testamentin wirkan pitämään, ei puustawin, waan Hengen; sillä puustawi kuolettaa, waan Henki tekee eläväksi.

19. Tässä rupee apostoli ylistämään ewankeliumin saarnawirkaa ja sen woimaa, wääräin apostolein ja kaiken muunkin opin, Jumalan lainkin kehumiä vastaan. Emmepä me ole mihinkään soweliaat eikä meillä ole kerskattawaa ihmistöistä; sillä ei se ole eikä toimita mitään, pyrkiesensä korkeimmasfain määrässä siihen, mitä itse Jumalan laki opettaa ja waatii. Mutta meillä on paljoa paremmastakin kerskattawaa, joka ei ole omaa tekemistämme waan Jumala on meidän tehnyt soweliaaksi jaloon wirkaan, joka kutsutaan uuden testamentin wiraksi. Tämä wirka on, en sano ainoastaan kokia ja paljo parempi kaikkea sitä,

mitä ihmiset osaawat omasta wiisaudestansa, taibostansa ja woimastansa opettaa ja antaa, waan sitä saarnaa ja wirkaa jalompikin, joka kutsutaan wanhaksi testamentiksi, joka oli Moosesen kautta juutalaisille annettu. Sillä tämä on sellainen wirka, joka ei jää, niinkuin kaikki muu oppi, ainoastansa sanaan, jota opetetaan eli teroitetaan, waan pyhä Henki waikuttaa myös sen kautta sydämissä. Sentähden apostolikin kutsuu sen, ei puustawin, waan Hengen wiraksi y. m.

20. Tämä teksti Hengestä ja puustawista on tähän asti ollut meidän parisiamme tuntematon puhe, lisäksi on se ihmisjuorumme kautta wäännetty wäärään ja himumennetty, etten minäkään, koska piti ollani pyhän raamatun oppinut tohtori, ymmärtänyt siitä mitään, eikä myös kukaan osannut sitä minulle opettaa, eikä wieläkään tänäpänä taida koko paawikunta sanoa, mitä se tarkoittaa. Siwät ole wanhatkaan opettajat, Origenes, Hieronymi ja muut, osanneet p. Paawalin mieltä. Eikä se toden totta olekkaan ihmeellistä, sillä se onkin itsestänsä kokia oppi ja menee ihmisymmärrystä yleemmäksi, ja jos järki ihmisajatukseen kajoa siihen, erehtyy se eikä tiedä, mitä se siitä tekisi. Sillä ei järki tiedä muusta kuin laista ja kymmenistä käskyistä. Nämät se käsitteä, pysyy niissä ja päättää niitten johdosta ainoastansa näin: sille on Jumala armollinen, joka niin elää ja tekee, kuin käskyt waatiwat; ei tiedä mitään turmeltuneen luonnon wiheliäisyydestä, siitä, ettei kukaan woi pitää Jumalan käskyjä, ja että kaikki ihmiset owat synnin alla ja kirotut, etteiwät ne olleet autettawissa muutoin kuin niin, että Jumalan täytyi antaa ainoa Poikansa maailman edestä ja säätää toinen saarna, jonka kautta meille julistettaisiin armoa ja sowintoa. Joka ei nyt ymmärrä tätä kokia asiaa, josta p. Paawali puhuu, hänen täytyy etsiä hänen sanansa oikasta ymmärrykestäkin. Paljoa enemmän on tämän täytyntä olla meidän osamme, jotka olemme antaneet raamatun ja p. Paawalin epistolan maata penkin alla ja olemme sen siaan möhrineet, kuin siat rawastansa, ihmisten opetuksissa; sentähden olemme pakotetut sitä

puhdistamaan ja opettelemaan p. Paawalin pu-
hetta ymmärtämään.

21. **Puustawi** ja **Henki** on Origeneen ja Hieronymin mukaan (Augustini on kuitenkin tullut lähemmäksi asian perää) niin ymmärretty, että **puustawiksi** (kuten he sanovat) kutsutaan kirjallista mieltä ja ymmärrystä. Tämä ei olisi vielä väärin puhuttu, jos he oikein ymmärtäisivät ne sanat. Kirjalliseksi mieleksi kutsu-
vat he kertomuksen jostakin tapauksesta, nimkuin sitä raamatussa puhutaan sanain jälkeen ja ymmärryksessä, jonka sanat luonnollisesti antavat. Mutta hengelliseksi ymmärrykseksi kutsuvat he, koska sanoihin pannaan toinen salainen merkitys.

22. Koska esimerkiksi raamattu sanoo käärmeen wietelleen waimoa syömään kielletyn puun hedelmästä ja antaneen miehellensäkin, joka siitä sibi y. m., tämä, he sanovat, on puustawi; mutta Henki se on hengellinen selitys, että käärme tietää pahaa kiusausta, joka wietteele syntiin; waino on lihallinen heikkuus, jossa sellaiset kiusaukset ja yllytykset liiku-
tuwat ja tunnetaan. Matami, mies, on järki, paras osa ihmisestä (sanovat he). Jollei järki suostu ulkonaisiin aistimiin, niin ei ole yhtään hätää; mutta jos sekin taipuu ja suostuu niihin, on lankeemus tapahtunut.

23. Näin on ensiksi Origenes raamatussa liehunut ja wetänyt monta muuta peränsänsä, joten se pidettiin korkeimpana taitona, jos kuka osasi hywästi sellaista muka selittelemistä ja sillä täytti seurakunnat. Niin tahtoivat muka tawoitella p. Paawalia, joka Gal. 4: 22—24, selitti kertomuksen Abrahamista, jolla oli kaksi poikaa, toinen wapaasta eli emännästä, toinen palikkawainosta, niin päin, että nämät kaksi waimoa owat kaksi testamenttia (sanoo Paawali); toinen, joka tekee paljaita orjia (joka juuri on se, minkä hän tässä kutsuu puustawin wiraksi, toinen, joka saattaa wapauteen taikka, niinkuin hän tässä sanoo **Hengen wirka, joka tekee eläväksi**; ja ne kaksi poikaa owat kahdellaisia ihmisiä eli kansaa, joista toinen riippuu ainoastansa laisista, toinen käsitteä ja uskoa ewankeliumin.

24. Tämä on totta kyllä toinen selitys, kuin historia ja teksti itsesänsä kuuluu. Niin

kutsuu itse p. Paawali sen **allegoriaksi**, se on peitettyksi puheeksi eli salaiseksi selitykseksi. Mutta hän ei sano, että teksti sentähden itsesänsä olisi puustawi, joka kuolettaa, ja **allegoria** eli salainen selitys Henki, niinkuin he joka paikassa raamatussa wäittävät tekstin eli historian itsesänsä olevan waan kuolleen puustawin, mutta sen selityksen Hengen; waikka eivät kuitenkaan ole sowitzaneet sellaista selitystä muuhun kuin lain oppiin, joka ei kuitenkaan muuta ole, kuin juuri sitä, minkä p. Paawali kutsuu puustawiksi.

25. Sillä hän käyttää sanaa puustawi ikäänkuin halveksiwasti laista (joka kuitenkin on myös Jumalan sana) ewankeliumin wiran ja saarnan suhteen, ja nimittää siksi opin kymmenestä käskyistä, kuinka Jumalaa kuultakoon, isää ja äitiä kunnioitettakoon, lähimäistä rakastettakoon y. m. ja siis parhaimman opin, kuin on kaikissa kirjoissa ja kouluisissa ja saarnoissa y. m. Sillä sanaksi puustawi kutsuu hän kaikki, kuin opetetaan, säädetään, kirjoitetaan, niin että se pysyy sanana eli kirjoituksena eli ajatukseksi, joita taidat maalata, kirjoittaa, puhua, mutta joita ei ole kirjoitettu sydämmeen, taikka jotka eivät elä sydämmeessä; niinkuin koko Moosoksen laki eli kymmenet käskyt, joka kuitenkin on korkein oppi, joko sitä kuullaan, luetaan eli mietitään; niinkuin koska minä istun ja mietin ensimmäistä käskyä: **ei sinun pidä pitämän muita jumalia minun edessäni** ja niin edespäin toista, kolmatta y. m. käskyä, joita sitte lukeen, kirjoittanen, puhuen ja tutkimen kaikilla aistimillani, juuri samate kuin koska kuulen keisarin eli maan ruhtinaan käskyä, joka sanoo: se tee, se jätä tekemättä. Kaiken tämän p. Paawali kutsuu **puustawiksi**, tahti, kuten meillä on tapana sanwa, kirjalliseksi mieleksi.

26. Tätä päin vastaan on toinen oppi eli saarna, jonka hän kutsuu **uuden testamentin** eli **Hengen wiraksi**, joka ei opeta, mitä sinun pitää tekemän, sillä sen olet jo ennen kuullut: waan osoittaa sinulle, mitä Jumala tahtoo sinulle tehdä ja antaa, niin, mitä hän jo on tehnyt, siten että hän on antanut Pokansa Kristuksen meidän tähtemme, maksamaan synteimme edestä, sowitzamaan Jumala ja lah-

joittamaan meille Kristuksen wanhurskaus, oleskamme tottelemattomuutemme tähden lakia kohtaan, jota ei yksikään ihminen tähtä, Jumalan wihan ja kadotuksen alla. Siinähan et kuule meidän töistämme, waan Kristuksen töistä, joka yksin on neitseestä syntynyt, syntein tähden kuollut, kuolemasta nousnut ylös, jota ei yksikään muu ihminen taitanut tehdä. Se on saarna, joka ilmoitetaan ainoastansa pyhän Hengen kautta ja tuo mukanaanakin pyhän Hengen niin muodoin, että hän waikuttaa muitten ihmisten sydämissä, jotka täten saarnaa kuulewat ja ottawat sen vastaan; sentähden se kutsutaan Hengen wiraksi eli saarnaksi.

27. Näillä molemmilla sanoilla, **punstawi** ja **Henki**, tahtoo hän nyt rinnatuksen kuwata tämän kahdenlaisen saarnan ja lawiammin selittää omaa wirkaansa ja sen hyötyä kaikilla muilla vastaan, jotka kehuwat itseänsä mainioiksi opettajiksi ja hokewat suuresta Hengestä. Sillä ehdon tahdon hän niin puhuu, ettei hän nimitä näitä molempia saarvoja omilla nimillänsä, laki ja ewankeliumi, waan antaa kummallekin nimen työstä, jota se toimittaa: antaa ewankeliumille aiwan jalon nimen, kutsuen sen **Hengen wiraksi**; mutta toisaalta antaa laille ihan halwentawan nimen, ikään kuin ei tahtoisi hän antaa sille sitä kunniaa, että hän kutsuisi sen edes Jumalan laiksi eli käskyksi, mikä se kuitenkin on, ja hän itsekin jälestäpäin tunnustaa, että se suurella kunnialla annettiin Mooselle ja käskettiin Israelin lapsille.

28. Miksi hän niin tekee? Saako halwentaa Jumalan lakia taikka olla sitä tekemättä? Eikö siwiä ja kunniallinen elämä ole kaunis asia ja hurskaus? Ompa Jumala sen istuttanut järkeen ja kaikki kirjat ylistävät sitä ja maailmankin täytyy sillä tulla hallituksi. Was-taus: p. Paawalin koko tarkoituksena on kumota wääräin saarnaajain kerskaus ja walhe ja opettaa heitä oikein ymmärtämään ja arwossa pitämään hänen ewankeliumin saarnansa woima. Hän tahtoo sanoa, koska juutalaiset kiipeewät kor-kialle, kerskaton saaneensa Moosoksen lain Jumalan kahdelle kiwiselle taululla kirjoittamana, ja koska samalla tapaa kaikki oppineet, pyhät lain

saarnaajat, lakiwiisaat y. m. kehuwat tehneensä paljon, eläneensä pyhästi y. m.: mitä on tämä kaikki ewankeliumin saarnan suhteen? Sen saattaa tyllä kutsua kauniiksi saarnaksi ja hyväksi opiksi; mutta sittenkään ei ole se muuta, kuin opetettua, puhuttua eli kirjoitettua. Se jää näihin sanoihin: **sinun pitää rakastaman Jumalaa koko sydänneestä ja lähimäistäsi niinkuin itseäs** (Luukk. 10: 27), enempiä ei siitä tule; ja jos kauan on paljo tehty ja eletty, ei ole mitään tehty, ja ne owat paljaita tyhjiä pal-koja ilman papuja ja kuoria sydäntä wajalla.

29. Sillä mahdotoin on pitää lakia ilman Kristusta, pait jos ihmisen kunnian tahi tawaran tähden tahi rangaistuksen pelwosta täytyy teeskennellä itseänsä ulkonaisesti hurksaaksi. Sillä kussa Jumalan armoa Kristuksessa ei tunneta, siellä ei taida sydäntään kääntyä Jumalan puoleen, eikä luottaa häneen, eikä rakastaa hänen käskyänsä, waan ainoastansa wastustaa niitä. Sillä ei luonto sallii mieltä mielin waatia itseänsä, eikä kukaan tahdo mielellänsä käyda sidotuna kahleissa; ja jos jonkun täytyy taipua ja kumartua peewelin miekan eli ruoskan ja rangaistuksen alle, ei ole hänellä kuitenkaan halua siihen, yltyy paljoa enemmin lakia vastaan ja sydän pysyy aina tässä mielessä: woi! jos saisin waan wapaasti warastaa, ryöwätä, ahnehtia, himoani noudattaa y. m., ja jos häntä siitä wäkisin estetään, soisi hän mielemmin, ettei yhtään lakia eikä Jumalaa olisi.

30. Tämä tapahtuu nyt vielä siinä menossa, kussa oppia tyrkytetään ulkonaisen ihmisen ohjeeksi ja sen avulla kiskotaan kuitenkin ruumiillista siweyttä. Mutta paljoa kauhiampana ilmestyy sellainen tottelemattomuus siällisesti, koska laki oikein sattuu sydämeen ja se, tähtyen seisoa Jumalan tuomion edessä, tuntee kadotuksen tuomion kääntyneen itsehensä, niinkuin saamme kuulla seuraawassa osassa, kussa apostoli sanoo: **punstawi kuolettaa**. Silloin wasta nähdään oikiat, suuret solmut, kuinka luonto rajuaa lakia vastaan ja riehuu siällisillä pahella ja wihan ja kiukun hedelmillä lakia vastaan, paeten Jumalaa ja kauhiasti wihastuen Jumalan tuomiota vastaan rupee kinahtamaan;

hallinneeko hän myös oikein, se on, lieneekö hän oikia Jumala, ja wajoo sellaisilla ajatuksilla aina sywenimmälle epäilykseen, nurinaan ja kärsimättömyyteen, kunnes hän wihoiin wiimein, jollei häntä taas ewangeliumin kautta auteta, kokonansa epäilee, niinkuin Judas tahi Saul, ja tyllä puhkee häwäistyksiin ja kirouksiin Jumalaa ja kaikkia luotuja vastaan. Nämät p. Paawali Rom. 7: 8 erittäin kutsuu synneiksi, jotka lain kautta herätetään ihmisen sydämessä ja luolettawat ihmisen.

31. Katso, tästä voit huomata, mintähden hän kutsuu lain puustawiksi, se on, sellaisiksi oppiksi, joka waikka tyllä jalo ja hywä, kuitenkin jää waan ulkonaiseksi, tulematta sydämmeen, siellä tullaksensa elämäksi ja elämässä noudatettawaksi; sillä luonto on niin paha, ei se tahdo eikä taida mukaantua lain mukaiseksi, ja ihmisjuku niin turmetunut, ettei löydetä yhtäkään, joka ei riko kaikkia Jumalan käskyjä, waikka hänelle joka päivä saarnattaisiin ja hänen eteensä asetettaisiin Jumalan wiha ja hänen ijankaikkinen kadotuksensa; niin aina, jos häntä lailla oikein kowin pinnistetään, rupee hän siitä waan sitä kauhammin kiukuitsemaan sitä vastaan.

32. Siis on päätös tämä: joskin kaikki käskyt kootaan yhteen, ylistetään ja korotetaan sellaista saarnaa mitä korkeimmasti, niinkuin sitä onkin ylistettävä, on se sittenkin waan paljas puustawi, se on, sellainen estne, jota waan opetetaan, sanotaan, mutta ei tehdä. Sillä puustawiksi kutsutaan ja on kaikellinen käsky, oppi ja saarna, joka jää olemaan ainoastansa sanassa eli paperilla ja kirjassa, mutta jonka mukaan ei mitään tehdä. Niinkuin, jos ruhtinas eli raati antaa käskyn, jota ei pidetä, on se ja pysyy waan paljaana atwaimena kirjana, jossa määrätään, mitä tehtämän pitää, mutta jonka mukaan ei mitään tehdä. Sama on Jumalan käskynkin laita, jonka kuitenkin, koskei sitä pidetä, waikka se tyllä on korkein oppi ja Jumalan ijankaikkinen tahto, täytyy kärsiä, että siitä tehdään paljas tyhjä kirja taikka tyhjä kuori, koska se, ollen ilman sydäntä ja hedelmää, ei tuota elämää eikä autuutta ja olisi syystä kutsuttawa rikostauluksi, se on sellaiseksi, johon

kirjoitetaan ja jossa ilmoitetaan, ei mitä tehdään, waan mitä ei tehdä, ja (niinkuin maailma sanoo) ihännän käskyksi, joka jää pitämättömäksi ja tekemättömäksi. Samoin on p. Augustiniakin sen ymmärtänyt ja sanonut 17 psalmin johdosta: mitä on laki ilman armoa muuta kuin puustawi ilman Henkeä? Sillä ei luonto taida eikä woi sitä täyttää, jollei Kristus ole siinä läsnä armollansa.

33. Sitä vastaan kutsuu p. Paawali ewangeliumin **Heugen wiraksi**, osoittaaksensa sen woimaa, kuin se wailuttaa ihmisten sydämissä peräti toista, kuin laki; se, näethän, tuo myötänsä pyhän Heugen ja tekee toisen sydämmen. Sillä jos lain saarnasta peljästynyt ja hätääntynyt ihminen kuulee tätä saarnaa, joka ei hänelle enää sano, mitä Jumala häneltä waatii, waan mitä hän hänen hywäksensä on tehnyt, eikä näytä häntä omiinsa, waan Kristuksen töihin, ja käsksee hänen uskomaan ja olemaan lujan siitä, että hän tahtoo, tämän Poikansa tähden, antaa hänelle synnit anteeksi ja ottaa hänen lapsuksensa.

34. Jos ihminen ottaa vastaan ja uskoos sellaisen saarnan, niin se kohta rohkaisee sydäntä ja lohduttaa sitä, ettei se enää pakene häntä, waan kääntyy nyt hänelle. Ja kuin se häneltä löytää ja saa sellaisen armon ja laupiuden, rupee sekin taas lempimään häntä, alkaa sydämmestänsä huutaa häntä awuksensa, ja rakkaana Jumalanansa pitämään ja kunnioittamaan. Ja jota enemmän sellainen usko ja luottamus wahwistuu, sitä suuremmaksi kaswaa halukin ja rakkaus hänen käskyihinsä ja kuuliaisuuteen. Tämän määrän saawuttamiseksi tahtoo Jumala aina tyrkyttämään ewangeliumin sanaa, herättääksensä ihmisen sydäntä tuntemaan sellaista armoa ja itsellensä muistuttamaan suurta Jumalan armoa ja hywää tekoa, ja että pyhä Henki tulisi hänessä aina yhä wälewämmäksi. Katso, ei tämä ole lain eli ihmisen woima ja työ, waan uusi pyhän Heugen taimaallinen woima, joka painaa Kristuksen töinensä sydämmeen ja tekee siitä oikian kirjajen, joka ei ole puustawi ja paljas kirjoitus, waan totinen elämä ja työ.

35. Sellaista onkin Jumala luvannut ewankeliumin uuden saarnan kautta antaa, esimerkiksi Joel. 3: 1 ja muualla. Sittenkin onkin hän julkiisissa esimerkeissä ja kokemuksissa sen todeksi ewankeliumin ulkonaisessa saarnassa näyttännyt, esimerkiksi Heluntaipäivänä ja sittemmin, koska apostolit, p. Pietari ja muut rupeewat saarnaamaan, tuli pyhä Henki näkywäisellä muodolla kuulewille tairwaasta alas, Ap. T. 8: 17 ja 10: 44, jota ei kukaan ollut ennen kuullut taikka nähnyt, waikka oli jo kauwanlain lain saarnaa tyrkytetty. Tästä oli nyt ihan selwän suoraan nähtävä, että tämä oli peräti toinen saarna, jota sellainen woima ja waikutus seurasi, waikkei se muuta sanonut, kuin mitä p. Paawali Ap. T, 13: 38, 39 sanoo: **tämän kautta teille ilmoitetaan syntein anteeksi antamus, ja kaikista niistä, joista ette woineet Moseksen lain kautta wanhurstaaksi tulla, tämän kautta jokainen, kuin usko, tulee wanhurstaaksi.**

36. Eihän nyt siinä enää näe tyhjiä puustawia ja paljaita lain fuoria ja palkoja, joka waan yhä hyrittää sanoa: se tehwös ja pida, eikä kuitentaan tehdä mitään eikä pidetä; waan siinä näet tässä oikian ytimen ja woiman, jonka Kristus Henkensä täydellisyhdellä tuo, niin että ne, jotka toden totta uskowat ewankeliumin sanan, nauttiwat sen täydellisyhdenkin ja se luetaan heille, kuin oliswat he täyttäneet hymmentäskyt, niinkuin Joh. 1: 16, 17 sanotaan: **me olemme kaikki hänen täydellisyhdestänsä saaneet ja armon armosta. Sillä laki on Moseksen kautta annettu, armo ja totuus on Jesuksen Kristuksen kautta tullut.** Hän sanoo: laki tosin on Moseksen kautta annettu; mutta mitä on ja tekee se? Se kyllä on jalo oppi ja maalaa oiwian kauniin kuwan, millisen ihmisen suhdan Jumalaan ja kaikkiin ihmisiin olla tulee ja onkin toden kaunis puustawi ja firjoitus, mutta pysyy hyödyttömänä, eikä tule yhdenkään sydämeen, sentähden kutsutaan se laiksi ja pysyy lakina, ilman woimaa ja täyttämystä, kuin ei siinä ole muuta enempää.

37. Mutta jos laki on täytettävä, niin täytyy tulla toinen mies, kuin Moses, ja jotain

toista tuotaman, jota ei kutsuta annetuksi laiksi, waan tapahtuneeksi eli tulleeeksi armoksi. Sillä kahtalaisista on, laki on annettu ja totuus on tullut, niinkuin sekin on kahtalaisista, opettaa ja tehdä. Moses kyllä opettaa ja sanoo, mutta itse ei woi hän sitä täyttää eikä muillekaan antaa; mutta sitä toteuttamaan ja tekemään tarwitaan Jumalan Poika täydellisyhdellänsä; sillä hän on tehnyt ja täyttänyt lain itsensä puolesta sekä antaakin sen ja lahjoittaa sen meidän sydämihimme, että mekin pääsisimme tähän täydellisyhteeseen.

38. Mutta tämä tapahtuu niin, että saamme armon armosta, se on, että nautimme häntä ja että me hänen tähtensä, jolla on puhdas täysi armo Jumalan tykönä, armoon otetaan, waikkei meillä itsesämme ole täydellistä lain kuuliaisuutta; ja sitte, saatuamme sellaisen lohdutuksen ja armon, saamme hänen woimansa kautta pyhän Hengen, niin ettei laki jää meissä olemaan pelkkänä tyhjänä puustawina, waan että myös tulemme totuuteen ja rupeemme täyttämään Jumalan käskyjä, kuitenkin niin, että sitä aina kutsuttaneen hänen täydellisyhdestänsä ammennetuksi ja tästä lähteestä juoduksi.

39. Samoin puhuu p. Paawalikin Rom. 5: 17, 18, asettaessansa rinnatusten Adamin ja Kristuksen. Hän sanoo: myös Adam on ollut lähde, joka tottelemattomuudellansa paratiisissa on täyttänyt maailman synnillä ja kuolemalla, joten tämän yhdestä synnistä on lähtenyt kadotus kaikkein ihmisten yli. Mutta toisaalta on Kristuskin kuuliaisuudellansa ja wanhurstaudellansa tullut meille lähteeksi ja täydellisyhdeksi, että mekin tulemme siitä wanhurstaiksi ja kuuliaisiksi. Ja on tämän täydellisyhden laita sellainen, että siitä wuotaa paljon runsaammin ja yltäkylläisemmin kuin edellisestä. Sillä waikka yhden ihmisen yhden synnin kautta synti ja kuolema on tullut kaikkein ihmisten yli, ja tähän lisäksi laki, jonka kautta synti on tullut paljon woimallisemmaksi ja wäkewämmäksi, on sitä vastaan armo ja lahja Kristuksessa niin ylöns runsas ja woimallinen, että se upottaa ja häwitättä, en sano

ainoastansa yhden Adamin yhtä syntiä, joka ennen on wajottanut kaikki ihmiset kuolemaan, waan kaikki synnit, joten nyt paljoo enemmän, jotka saawat, sanoo hän, armon ja wanhurstauden lahjan, pitää wallitseman elämässä yhden Jesuksen Kristuksen kautta.

40. Nyt siis näet, mikä eroitus tämän kahbellaisen saarnan välillä on ja mistä syystä p. Paawali ylistää ewankeliumin saarnaaja ja kutsuu sen Hengen wiraaksi, mutta lain sitä vastaan paljaaksi, tyhjäksi puustawiksi. Näin, näethän, tahtoo hän painaa alas wääräin apostolein ja saarnaajain luottamuksen juutalaisuuteensa ja Mosesen lakiin, esittäen sitä ihmisille suurilla sanoilla, näin sanoen: sallikaat, ystävälliset, Paawalin saarnata, mitä hän tahtoo, Mosesesta ei hän kuitenkaan kufista, joka Sinain wuorella sai lain Jumalalta, joka on Jumalan peräyttämätöin käsky ja pitää täytettämän, jos joku tahtoo autuaaksi tulla.

Niinkuin tähän aikaan paawiset, kasteenkertojat ja muut lahkolaiset huutawat meitä vastaan: mitä siitä, että paljon saarnaatte uskosta ja Kristuksesta? Mitä tulewat ihmiset siitä paremmaksi? Tehtämän totta totisesti (jotakin) pitää! Sellaisella esityksellä on puolellansa jonkinlainen warjo; mutta walosja katseltaessa on se jula, tyhjä, mitätöin loru. Sillä, jos halutaan puhua tekemisestä ja töistä, onhan jo meillä ennestään kymmenkäskyt, joita me saarnaamme ja teoitamme yhtä hywin, kuin hekin, ja olisipahan siinä kyllin, jos oltaisiin niitä saarnata niin, että ne myös kohta tulisiwat pidetyiksi.

41. Mutta juuri siitä on kysymys, tapahuuko niin kuin saarnataankin, ettei se jää olemaan ainoasti sanana ja paljaana puustawina, niinkuin p. Paawali sanoo, waan että puustaweista tulee elämäkin ja henki? Saarnaan nähden olemme samaa mieltä ja ihan epäilemättä owat kymmenkäskyt opetettawat ja paljo enää tehtäwätkin; mutta sitä walitamme, ettei niitä pidetä. Sentähden täytyy tämän saaruttamiseksi meillä olla jotakin enemmän, tietääksemme myös, kuinka taidamme ruweta niitä tekemään. Mitä auttaa meitä muutoin sellainen saarna, että Moses ja laki waan sanoo: se tee, sitä waatii Jumala sinulta? Sen, hywä Moses, kyllä kuulen, ja sevä kyllä on oikein ja totta; mutta sanoppa minulle tofi kerran, mistämä

otan sen, mitä minä, walitettawasti! en ole tehnyt, enkä woikaan tehdä? Eihän ole helppoa lukea rahaa tyhjästä kuffarosta eli juoda tyhjästä astiasta; mutta taitaakseni maksaa welkani, sekä sammuttaakseni janoni, toimita minulle siihen myös neuwoa, että olisi warallani täysi kuffaro ja täysi astia. Tästä eiwät tiedä löppöttäjämme mitään, waan he yhä waatiwat ja waiwaawat ainoastansa lailla, antawat ihmisten istua synneisfänjä ja pillkaawat heitä heidän wahingossansa.

42. Niin siis p. Paawali kutuaa wäärät apostolit ja kaikki sellaiset wahingolliset lahkolaishenget, jotka niin kofkiasti kehuwat osaanwansa paremmin kaikki ja opettawanensa enemmän, kuin oikeat ewankeliumin saarnaajat; ja koska osoittawat itsensä korkeimmallansa, sanowat juuria asioita toimittaneensa saarnallansa, ei ole se kuitenkaan mitään muuta, kuin sulaa tyhjää puustawia, eikä likimäärinkään niin hywää, kuin Mosesen saarna, mikä myös oli jalo saarna ja teki suurempia asioita, kuin kaikki sellaiset taitawat tehdä, mutta kuitenkaan ei saanut hän lain saarnalla ja hallituskellansa enempiä toimeen, waan että se oli ja pysyi puustawina ja wanhana testamenttina, niin että Jumalan täytyi antaa toinen saarna ja uusi testamentti, joka antaisi Hengenkin.

43. Tätä me saarnaamme, sanoo p. Paawali, ja on meillä kyllä toinen kerskaus, jos kerskaamisesta nostetaan kysymys. Niin, kaiffia heitä vastaan taidamme uhan asettua, etteiwät he yksin opeta, mitä tehtäköön, waikka he eiwät itselään tee mitä saarnaawat, waan me näytämme ja laitamme siksi, että niin myös tehdään ja että sitä elämässä noudatetaan. Sentähden kutsutaankin saarnaamme syystä, ei wanhan testamentin, kuolleen puustawin, waan uuden testamentin ja elävän Hengen saarnaaksi. Sitä ei suinkaan taida eikä woi yksikään lahkolaishenki, waikka hän suurillakin sanoilla kerskaa julasta Hengestä, sitä ei ole tarwis peljätä. Sillä he eiwät tiedä enempiä eikä taida kauwemmaksi päästä, kuin että näyttäwät sinun omiin töihis, ja joskin kohta Kristuksestaakin puhuwat, eiwät siitäkään muuta etees aseta,

kuin hänen esimerkinsä, että pitää kärsimisiensä oltaman yhtä kärsiwäisiä. Ryhysti: ei yhtään unta testamenttia saarnata ilman uskon saarnaa Kristukseen, eikä pyhä Henki sydämeen tule; waan kaikki, mitä opetetaan, aiwotaan, ajatellaan, tehdään ja woidaan, pysyy pelkkänä puustawina, ilman armoa, totuutta ja elämää, ja sydän tulee ilman Kristusta yhtä vähän muutetuksi, parannetuksi eli eläväksi, kuin kirjain, johon hymmenkäshtyt ovat kirjoitetut, tahi kiivet, joihin ne owat kaiwutet, taitawat täyttää niitä.

Sillä puustawi kuoletaa, waan Henki tekee eläväksi.

44. Tämä on wieläkin ankaraimmin puhua lain saarnan kehittämistä vastaan ja wielä jalkommin ylistää ewankeliumin wirtaa. Ja on apostoli muka uska rohkea, tohtiessaan ryhtyä lakiin ja sanoa, että laki on, ei ainoasti tyhjä puustawi, waan sellainenkin saarna, joka ainoastansa kuoletaa. Onhan tuo yhtä, kuin kutsua sitä paljaaksi wahingolliseksi, eikä hyväksi ja hyödylliseksi saarnaaksi. Kuka rohkenisi niin puhua, pait joka tahtoisi olla koko maailman mielestä kirottu wäärä-oppinen, tapettava Jumalan pilkkaajana, jollei p. Paawali itse niin tekisi? Tähtyypä itse hänenkin ylistää lakia eli Jumalan käskyä, ja hän sanoo, että se on hyvä ja kallis, jota ei saa katsoa ylön tahi laiminlyövä, waan että se pitää wahiwistetaman ja täytettämän, niinkuin Kristuksen sanoo, ettei sitä katoa rahwatakaan (Matt. 5: 18). Mintähden hän nyt siis puhuu laista niin pahasti ja melkein kuin pilkallisesti, ettei sitä itse työssä kutsuta muuksi, kuin sulaksi kuolemaksi ja myrkyksi?

45. Noh niin, tämä on korfia oppi, jota ei järki ymmärrä, eikä maailma, semminkään ne, jotka tahtowat olla pyhiä ja hurkkaita, eiwät ensinkään woi kärsiä. Sillä sehän ei ole toisin sanottua, kuin että kaikki työmmeikin, olkootpa kuinka kalliita hywänjä, owat paljas kuolema ja myrky. Mutta p. Paawali tahtoo-kin juuri tällä mahtawasti kufistaa wääräin opettajain ja ulkokuullattuin kerkkauksen ja osoittaa mitä heidän saarnansa on ja tekee, koska se

paras on, kuin meillä on ainoastansa laki, eikä Kristusta saarnata eikä tunneta. Se silloin kyllä sanowat kerkkaten: jos niin elät, ahkeroitset pitää käskyt ja teet paljon hywiä töitä, niin tulet autuaaksi! Mutta että nuot owat ihan turhia sanoja, owatpa wahingollinen oppikin, sen huomaat jälestäpäin, ettei, jos waan sellaista oppia on kuultu ja siihen luotettu, siitä seuraa lohdutusta eikä elämää, waan epäilyk, ahdistus, niinpä kuolema ja perikato.

46. Sillä koska ihminen huomaa olleensa pitämättä Jumalan käskyä, ja nämät kuitenkin yhä waatiwat häntä ja wellowat sitä häneltä, asettaen alati hänen eteenjä Jumalan kaubian wihan ja ijanakallisen kadotuksen, tähtyy hänen waipua ja epäillä hymneisensä. Sen tähtyy seurata, jos waan paljasta lakia opetetaan ja tehdään siinä mielessä, että tahdotaan siten tulla taitaaseen. Niinkuin erään juuren eräkkään esimerkki in vitis Patrum osoittaa, joka oli elänyt runjasta 70 ajastakaik mitä ankarimmasti ja tehnyt monta opetuslasta, jotka häntä seurasivat. Koska nyt hänen kuolemahetkenjä lähestyi, rupefi hän waiwemaan ja oli sellaisessa tuskaassa kolme kokonaišta päiwää, ja kuin hänen oppilaansa häntä lohduttiwat ja neuwoiwat, miksi ei hän tahtonut mielellänjä kuolla, joka kuitenkin oli niin pyhästi elänyt, sanoi hän: woi, olen kyllä koko elinkauteni palwellut Kristusta ja elänyt ankaraa elämää, mutta Jumalan tuomio ja päätös on perki toisellainen, kuin ihmisten.

47. Katso, tämä jalo mies, joka oli elänyt niin pyhänä, ei tiedä eikä taida muuta uskonkappaletta, kuin kappaleen Jumalan tuomiossta hänen lakinsa jälkeen, eikä siinä ole yhtään ewankeliumin lohdutusta Kristuksesta; waan kauwan elettyänjä Jumalan käskyin jälkeen ja harrastettuansa autuaaksi tullaksensa, on siinä laki saatawilla ja tappaa hänet hänen omilla töillänjä, niin että hänen tähtyy sanoa: woi, kuka tietää, mitä Jumala siitä sanonee? Kuka kestäne Jumalan tuomiossa? y. m. Tämä on tuomita itseänjä omantuntonja kautta pois tawasta, eikä häntä ensinkään auta, mitä hän tehnyt ja kuinka hän elänyt on, waan se wa-

jottaa hänen syvemmälle kuolemaan, kuin hän on wajalla ewankeliumin lohduitusta. Sitä vastaan tarttuu toinen, niinkuin ryöväri ristillä taikka publikaani, joka aikansa on synnissä elänyt, ewankeliumin lohduitukseen, se on, syntein anteeksi saamiseen Kristuksessa, ja woittaa siten synnin ja lain tuomion ja tulee kuoleman kautta ijankaikkiseen elämään.

48. Sentähden hymärrät nyt myös tämän vastakohdan, mitä nimittäin tämä on: **Henki tekee eläväksi y. m.** Se tietysti on pyhä ewankeliumi, terweellinen, autuaallinen saarna, sekä suloinen, lohdullinen sana, joka lohduttaa, wirwoittaa murheellista sydäntä ja ikään kuin tempaa sen kuoleman ja helwetin lidasta ja uskossa Kristukseen siirtää ijankaikkisen elämän wahwaan toivoon; sillä ei sellainen pane, kuoleman hetken tullessa ja Jumalan tuomion silmiin astuesssa, turwaansa töihin, waan hän, waikka olisi elänyt mitä parhain, sanoo kuitenkin p. Baawalin kanssa: **en minä tiedä mitään kanssani, mutta en minä sentähden wanhurskautettu ole,** 1 Kor. 4: 4.

49. Tämä on pitää halpoja ajatuksia itsestänsä ja omasta elämästänsä, ompa kuoletaakin itseänsä, kuin sydän sanoo: en ole sen toten wanhurskas enkä autuas, joka ei muuta ole kuin olla kuoleman ja kadotuksen alainen; mutta toisaalta irtaantuu Henki ja ylentyy ewankeliumin uskon kautta sanomaan (niinkuin Bernhardtin sanoi kuolinhetkellänsä): minä tiedän, rakas Herras Jeesus, parhain elettyäni, eläneeni kadotuksen ansaitsevana; mutta minä lohdutan itseäni sillä, että sinä tuolit hyväkseni ja pirskoitit minun werelläs, joka wuosi pyhistä haawoistias; sillä olenhan kastettu sinuhun ja kuullut sinun sanaas, jonka kautta olet minun kutsunut ja minulle armon ja elämän luwanut ja käskenyt minun uskomaan. Tämän nojalla olen eridäwä täältä, enkä näissä epätoisissa murheellisissa epäilyksen ajatuksissa: woi, tuka tietää, mitä Jumala taiwaassa päättäne minusta!

50. Niin älköön kristitty sanoko; sillä mitä töihini ja elämäni tulee, on niistä jo aikaa fitte lain kautta tuomio sanottu, johon

nähdän minun täytyy tunnustaa itseäni wikapääksi ja kadotetuksi; mutta minä elän nyt sen arnotuomion nojalla, jonka Jumala on antanut taiwaasta yli ja wastoin lain tuomiota: **joka usko Jumalan Pojan päälle, hänellä on ijankaikkinen elämä,** Joh. 3: 36.

51. Kuska nyt sellainen lohdutus ewankeliumista on ja tempaa sydämen tuskasta ja helwetistä, siellä seuraa myös edespäin Hengen woima ja työ, niin että Jumalan käskytin rupeewat elämään sen ihmisen sydämessä; sillä nyt saapi hän halua ja rakkautta käskytihin ja rupee täyttämään niitä. Näin saa siis jo täällä ijankaikkinen elämä alkunsa, kunnes se tulee täydelliseksi tulewassa elämässä ja pysyy ijankaikkisesti.

52. Niin näet siis nyt, kuinka paljon jalompi ja parempi apostolien, uuden testamentin eli ewankeliumin wirka eli saarna on, kuin kaikkein muitten, jotka ilman Kristusta saarnaawat ainoastansa ihmisten suurista töistä ja pyhyhdestä. Tämänhän pitäisi waroittaman ja kehoittaman meitä mielellämme kuulemaan ewankeliumin saarnaa ja siitä ilolla kiittämään Jumalaa, kuultuamme sen olewan niin woimallisen saarnan, että se tuopi ihmisille elämän ja auttaa ijankaikkisesti kuolemasta ja sisältää sen lupauksen, että siinä warmaan on ja että sen kautta annetaan pyhä Henki niitten sydämeen, jotka sen uskowat y. m.

Mutta jos sillä wiralla, joka puustawin kautta kuolettas ja kiwihin kawatuu oli, oli senkaltainen kirkkas, niin ettei Israelin lapset tainneet katsoa Moosoksen kaswoihin hänen kaswoinsa kirkkouden tähden, joka kuitenkin katoo, miks'ei siis paljon enemmin sillä wiralla, joka Hengen antaa, pitäisi kirkkas oleman? Sillä jos wiralla, joka kadotuksesta saarnaa, kirkkas oli, paljon enemmin sillä wiralla, joka wanhurskaudesta saarnaa, on ylönpyältinen kirkkas y. m.

53. P. Baawali on ikäänkuin juopunut ja halusta ja ilosta ylistämään ewankeliumia sanoista hywin runsaswarainen. Vielä kerran piteleee hän lakia törkeällä ja tyhällä tawalla, kutsuen sen kuoleman ja kadotuksen wiraksi eli

saarnaksi. Minkä kauhistavaisemman nimen taifi hän antaa laille, kuin kutsua sen kuoleman ja helwetin saarnaksi? Niinkuin hän Gal. 2: 17 ja 3: 10 nimittää sen synnin saarnaksi eli palvelukseksi; niin myös kirouksen saarnaksi, sanoen: **niin monta kuin lain töissä riippuvat, ovat kirouksen alla y. m.** Siten on hywin pontewasti päätetty, ettei laki eikä työt taida ketään tehdä wanhurskaaksi Jumalan edessä; sillä kuinlupa tekisi se wanhurskaaksi ja autuaaksi, joka saarnaa waan syntiä, kuolemaa ja kadotusta?

54. Noh niin, p. Paawalin on tähtynyt niin puhua, kuten ennenkin on sanottu, sekä opettajain että oppilasten häpiällisen röykkeyden tähden, että lähä ja weri suoraan tahtoo lain kanssa harjoittaa haureutta ja kantaa omia töitänsä Jumalan eteen ja niihin luottaa; ja kuitenkin pettyy niin pahoin ja surkiasti omaksi turmiokseksi. Sillä jos laki oikein astuu silmiin ja, niinkuin hän tässä sanoo, hänen kirkautensa nähdään, niin se ei vaikuta muuta, kuin tappaa ihmisen ja kadotukseen wajottaa.

55. Oppikoon siis kristitty hywin tämän p. Paawalin tekstin wastoin wääräin opettajain kerkkausta sekä wastoin perkeleen waiwaimisia ja kiusauksia, joilla hän ajaa lakiin, etsimään wanhurskautta omisä töissä ja ahdistaa syhdäntä hamaan kuolemaan saakka tällaisilla ajatuksilla: katso, sinun on tähtynyt tehdä se ja se, jos mielit tulla autuaaksi. Tämä teksti on nyt hywin opittawa, taitaakses sellaisesta taistelussa riistää perkeleeltä hänen oman miekkansa ja sanoa: mitä kiusaat minua lailla ja omilla töilläni? Mitä on se, kauwan minulle siitä saarnatesfas, muu kuin saarna, joka ajaa niskoilleni wain syntiä, kuolemaa ja kadotusta? Kuinkapa sitte etsisin siitä wanhurskauttani Jumalan edessä?

56. Mitä hän sanoo lain kirkkaudesta, jota juutalaiset töitten opettajat kehuiwat, se on otettu kertomuksesta 2 Mos. 20 ja 34 luf., joissa puhutaan, kuinka laki annettiin, koska Jumala astui alas taiwaasta suurella majesteetilla ja kunnialla, ukkonen jyriji, salahma leimahti ja wuori oli yhtä tulesfa y. m. Niin myös, koska Moses tuli alas wuorelta ja toi muas-

saan lain, paisti hänen kaswonsa siitä ja säteili, ettei kansa woinut katsoa häntä silmiin, waan hänen täytyi ripustaa peite kaswoillensa.

57. Tällainen heidän kerkkauksensa antoi p. Paawalille aiheetta sanomaan heille: olipa niinkin se kirkkaus, se on, jalo ja majesteetillinen; waan mitä vaikuttaa se muuta, kuin että se waatii ihmistä pakenemaan Jumalaa ja ajaa hänen kuolemaan ja helwettiin? Mutta on meilläkin toinen, wirkamme kirkkaus, josta kerkkaamme. Tästä puhutaan Matt. ewankeliumissa 17: 2—4. Siinä kuuluu, että Kristus julistesikin näytti opetuslapsillensa sellaisen kirkkauden, koska hänen kaswonsa paistit niinkuin aurinko y. m., ja Moseskin ja Elias olivat siinä läsnä, jota opetuslapset eivät paenneet, waan katseliwat sitä ihmetellen ja iloiten ja sanoiwat: **Serra, meidän on tässä hywä olla, jos sinä tahdot, niin me teemme tähän kolme majaa, sinulle yhden, Moseselle yhden y. m.**

58. Aseta nämät kahdellaiset kuwat rinnastusten, niin warmaan ymmärrät, mitä hän sanoa tahtoo: sillä päätös tästä, niinkuin sanottiin, on se, että laki vaikuttaa pelkkää pelästystä ja kuolemaa, koska se loisteellansa syhää syhdäntä ja oikein tunnetaan. Sitä vastaan antaa ewankeliumi lohdutuksen ja ilon. Mutta mitä Mosesen peitetty ja taas peittämättömät kaswot merkitsewät, siitä lawiammin puhua tässä wenyysi liika pitkäksi.

59. Erittäinkin lohdullinen sana on se, kuin hän sanoo, että lain wirka ja saarna on sellainen wirka, joka lakkaa; sillä jollei niin olisi, eipä mar olisi muuta olemassa, kuin ijankaikkinen kadotus. Mutta lakkaaminen tapahtuu silloin, koska ewankeliumin saarna Kristuksesta alkaa, jota Mosesen tähtyy wäistää ja tila yffin hänelle jättää, niinmuodoin, ettei hän enää saa pakottaa peljätyksiänsä uskowaisten omaan tuntoon; waan että, koska omatunto tuntee Mosesen kirkkauden niin, että se pelkkää ja wapisee Jumalan wihaa, silloin on Kristuksen kirkkauden aika mafiialla, lohdullisella walolansfa paistaa syhdämmeen. Näin jaatetaan myös tärffä Mosessta ja Eliasta. Sillä lain kirkkaus eli Mosesen awoimet kaswot eiwät saa kau-

wemmin paistaa, kuin kunnes tulet nöyrytettyksi ja siis waaditksi halajamaan Kristuksen suloisia kaswoja. Kristukselle tultuasi, älä fillen enää kuule äläkä kärsi Mojeesta, joka sinua peljättää ja ahdistaa, paitsi niin, että hän pysyy Herran Kristuksen alla ja suo sinun pitää himentämättä hänen kaswoinsa lohduitksen ja viemun.

Sillä se toinen, joka kirkastettu oli (sanoo hän päätöksesksi), ei ole ensinkään kirkkaudeksi luettava sen ylönpaltisen kirkkauden suhteen.

60. Se on: jos oikein katsoi tätä kirkkautta ja pyhyyttä, joka meillä Kristuksessa ewangeliumin saarnan kautta on, on se edellinen (lain) kirkkaus, (joka on waan vähäinen, lyhyt ja lakkaawa kirkkaus) ei mikään kirkkaus, waan pelkkä pimiä pilwi Kristuksen walkeuden rinnalla, joka nyt walaisee ja johdattaa meitä synnistä, kuolemasta ja helwetistä Jumalan tykö ja ijankaikkiseen elämään.

N:o 46. Kolmantenatoista Sunnuntaina Kolminaisuuden päivästä.

Gal. 3: 15—20.

Rakkaat weljet! Lupaukset owat tosin Abrahamille ja hänen siemenellensä annetut. Ei hän sano: ja siemenille y. m.

1.

Tämäkin epistola on teräwä, joka yhteyden kansan korwisia soi waikkealta ymmärtää; mutta tämän tekee sekin, ettei tätä oppia ole tähän saakka opetettu eikä harjoitettu, sentähden ei ole sitä taidettu ymmärtääkään. Onkin se ylönpaltti ja runsas lyhykäisyydessä selittää. Mutta se on runsaasti selitetty selityksessä epistolaassa Galatalaisille, jos joku tahtoo lukea.

2. Pää-asiasa tahtoo p. Paawali tässä, niinkuin koko epistolaassakin, mielellänsä neuwoa kristityitä mahtawasti siitä, kuinka heidän pitää käsittämän eroitus uskon wanhurskauden ja töiden eli lain wanhurskauden välillä. Ja (vähän käsittääksenne pää-asiat) ajaa apostoli tässä tekstissä kahja kappaletta. Ensimmäinen puhuu siitä asiasta, että tulemme wanhurskaksi yksin uskon kautta, minkä hän wahwistaa monella

tufewalla perustuksella ja filläkin, että hän todistaa ja sanoo:

3. Siitä huomattaat ja ymmärtäkää, ettei tukaan (juutalaisetkaan, saatikka pakanat) tule töitten eli lain kautta wanhurskautetuksi. Sillä laki on annettu waista neljä sataa kolmekymmentä ajastaitaa sen jälkeen, kuin lupaus Kristuksesta, jossa kaikki kansat maan päällä siunattiin, oli annettu Abrahamille, joka kuitenkin olisi olewa koko Jumalan kansan isä, ja josta jo oli todistettu, että hän oli Jumalan edessä sanottu wanhurskaaksi uskon kautta. Ja niinkuin hän wanhurskautettiin ja hänelle siunaus luwattiin hänen uskonsa tähden, samate owat warmaankin hänen lapsensa ja jälkeentulewaisensa wanhurskautetut ja saaneet luwatun siunauksen saman uskon kautta tähän siemeneen, jonka tähden siunaus koko maailmalle oli luwattu.

Sillä niin on Jumala aina käyttänyt itsensä juutalaisia ja koko maailmaa kohtaan, että hän on luvannut heille armonsa ja päästön synneistä (joka kutsutaan Jumalan siunaamiseksi), koska ei vielä yhtään lakia (jonka kautta tohisevat wanhurskaaksi tulewansa) ollut annettu eikä Moseskaan vielä ollut syntynyt.

4. Eihän siis laki, joka annettiin tälle kansalle vasta niin pitkän ajan kuluttua, woinut tulla annetuksi sitä warten, että he sen kautta wanhurskautettaisiin; muutoin olisi se kai ennen annettu, taikka, jos se oli wanhurskauttamiseen tarpeellinen, ei olisi Abrahamia eikä hänen lapsiansa ennen sitä aikaa wanhurskaaksi sanottu y. m. Niin, Jumala on juuri sentähden niin säättänyt, että hän niin pitkän ajan jälkeen antoi lain, jonka hän jo aikoja sitä ennen olisi tainnut antaa isille, ikään kuin tahtoisi hän näin työllä ja teolla osoittaa ja opettaa, ettei sitä annettu tuottamaan meille Jumalan armoa ja siunausta, waan että sen saimmme sulasta Jumalan laupiudesta, joka jo niin kauwan ennen oli luvattu ja annettukin Abrahamille ja muille, jotka olivat uskowaisia.

5. Sentähden p. Paawali päättää nyt näin: kuinka on laki auttanut wanhurskauteen niitä, jotka elivät ennen Mosesia, jonka kautta se ensiksi annettiin, jota ennen kuitenkin on pyhiäkin ja autuaita ihmisiä ollut? Mistä saivat nämät wanhurskauden? Ei uhraamisesta Jerusalemissa eikä lain pitämisestä, waan siitä että uskoivat sanan, jonka kautta Jumala oli luvannut siunata heitä tulewassa Bojashansa Kristuksessa. Sentähden ei wanhurskautettu laista niitäkään, jotka sen jälkeen elivät; sillä he eivät saaneet Jumalan armoa toisella tavalla, kuin edelliseltään. Jumala ei ole siis lain kautta kumonnut eikä peräyttännyt siunauksen lupauksensa, jonka hän ilman lakia lahjaksi oli luvannut ja antanut y. m.

6. Tästä suittaisi joku wiijastella ja inttää p. Paawalia vastaan, sanoen: olkoon niin, ettei isillä ollut Mosesin lakia, on heillä kuitenkin ollut juuri sama Jumalan sana, jota hymmenkäsyt opettawat, joka myös maailman alusta on ihmisten sydämeen painettu; josta syystä sitä

kutsutaankin luonnon laiksi eli luonnolliseksi laiksi, waikka se sitte annettiin julkisesti juutalaiskansalle, ja käsitettiin hymmeneen käskyyn. Ja tyllä saatetaan sanoa, että Moses on isiltä ottanut hymmenkäsyt, niinkuin Kristus Joh. 7: 21 sanoo ympärileikkauksesta. Sillä onhan warma, että isät alusta asti owat lapsillensa ja jälkeentulewaisillensa samaa opettaneet ja tyryttäneet. Kuinka sopii siis tämän kanssa p. Paawalin päättää, ettei isia wanhurskautettu laista, joka annettiin runsasta neljä sataa ajast-aikaa Abrahamin ajasta, ikään kuin ei olisi isillä yhtään lakia ollut?

7. Tähän lyhyesti vastatakses, täytyy sinun tarkastaa, missä mielessä p. Paawali puhuu; hän, näet, tähtää nimenomaan juutalaisten kerskausta, että he turvasivat Jumalan heille Mosesin kautta antamaan lakiin, ollaksensa siten Jumalan oma kansa; sentähden luulivat siitä olewansa Jumalan edessä wanhurskaita, jos ainoastansa olivat ahleria pitämään sitä. Miksi olisi Jumala muutoin, sanowat he, antanut lakia ja eroittanut meitä sillä laikista pakanoista, jollemme lain tähden olisi Jumalan edessä arwoikkaammat ja otollisemmat muita, joilla ei sitä ole?

8. Tästä kerskauksessa ja kehuminessa olivat he niin kiinteitä, etteivät he isille tulewassa siemenessä luvatussa siunauksesta ensinkään pitäneet mitään lutua eiwätkä ajatelleet tarwitsewansa sitä, uskossa siihen wanhurskautettaaksensa. Sentähden he oikeestaan pitivät lupausen peräytettynä ja kumottuna, paitti että he selittivät lupausen ulkonaisesti siihen suuntaan, että Messias tulisi ja antaisi heille lain ja heidän hurskautensa tähden wallan yli koko maailman ja muita juuria palkintoja.

9. Kumotaksensa sellaisen mitättömän luulon ja kerskauksen ja osoittaaksensa, ettei isia wanhurskautettu laista ja ettei he sen avulla tulleet Jumalan lapsiksi, kertoo hän, etteivät pyhät patriarkat, heidän isänsä, 430 ajastajan kululla, tulleet wanhurskaiksi lain kautta, josta juutalaiset kerskasivat, kuin ei sitä vielä ollut annettu, eikä heidän oma in töittensä kautta, nimittämättööt miksi hywänsä, luonnolliseksi laiksi

taikka kymmenkäsityksi. Sillä eipä Jumala ole antanut heille siunauksen ja autuuden lupauksta heidän töittensä tähden, waan on sulasta armosta luwannut ilmaiseksi lahjoittaa heille siunauksen, se on, armon eli wanhurskauden ja kaikki ijankaikkiset lahjat, tulewan siemenen tähden, joka oli jo ennenkin luwattu ensimmäisille wanhemmillemme ilman heidän ansiotansa, niimpä heidän jouduttuansa rikoksen kautta Jumalan wihan ja kadotuksen alle.

10. Siis, waikka isilläkin on ollut lain eli Jumalan käskyin tieto, ei se kuitenkaan auttanut heitä tulemaan wanhurskaaksi Jumalan edessä; waan on heidän tähtynyt kuulla ja uskolla käsittää Jumalan armollinen lupaus, joka nojautui, ei heidän töihinsä, waan ainoastansa tulewaan siemenen. Sillä jos he olisivat tulleet ilman sitä wanhurskaaksi lain eli töitten kautta, olisi lupaus siunauksesta Kristuksessa ollut ihan tarpeeton.

11. Joslei nyt Abraham ja isät ole taitaneet tulla töistä wanhurskautetuksi, eiwätkä tulleetkaan, juuri yhtä wahan owat heidän lapsensa ja jälkeentulewaisensa wanhurskaiksi tulleet lain ja töitten kautta, waan se on tapahtunut ei toisin, kuin uskon ja lupauksen kautta, joka Abrahamille ja hänen siemenellensä annettiin, jossa ei ainoastansa juutalaiset, waan myös kaikki pakanat yhtäläisen uskon kautta siunattaisiin.

12. Tätä teroittaa nyt p. Paawali lawiammin ja perustaa sen juuri näille kahdelle kappaleelle, nimittäin Jumalan lupaukseen ja sulaan armoon eli lahjaan, wastoin lain ja oman ansion kerskausta. Ensiksi hän tähän sowitzaa lauseen jokaisella testamentilla, eli viimeisen tahdon lupauksella olewasta oikeudesta ja woimasta y. m. Sepähän onkin Jumalan järjestys neljännessä käskyssä, että lasten ja perillisten tulee pitää wanhempainsa viimeinen tahto.

13. Tästä hän nyt sanoo: **eihän ihmisenkään testamenttia rikota, koska se wahvistettu on** (joka tapahtuu ihmisen kuoleman kautta), **eikä siihen saa mitään lisätä, eikä poisottaa eli muuttaa.** Niinkuin lainoppineekin sanowat

jumalalliseksi laiksi sen, ettei lukaan saa rikkoa ihmisen viimeistä tahtoa; kuinka paljo enää on Jumalan testamentti pidettävä rikkomattomana ja muuttamattomana.

14. Nyt on Jumalakin tehnyt testamentin, jonka on määrä olla hänen viimeinen tahtonsa, tahtoen siunata kaikkia kansoja sen siemenen kautta, jonka hän ensin lupasi isille. Tämän on hän päättänyt ja luwannut Abrahamille ja hänessä koko maailmalle ja meille kaikille, sekä on lisäksi wahwistanut sen tämän siemenen, ainoan Poikansa kuolemalla. Tämän Pojan, näethän, täytyi sentähden tulla ihmiseksi ja kuolla (niinkuin se oli jo ennen osoitettu Abrahamille hänen omassa pojassansa Isaacissa, koska tämä uhrattiin kuolemaan), että siunauksen ja ijankaikkisen elämän perintö meille annettaisiin y. m. Tämä on hänen viimeinen tahtonsa, eikä hän tahdo enää tehdä toista (testamenttia). Sentähden ei woi eikä saa lukaan sitä muuttaa, tahi jotakin siihen lisätä. Mutta lisätä siihen, taikka rikkoa eli peräyttää hänen tahtonsa on, jos nyt wasta, koska sellainen testamentti on awattu ja siunaus koko maailmalle julistettu, joku sanoisi, että se pitää lain kautta ansaittaman, ikään kuin se ei ilman sitä, hänen lupauksensa ja tahtonsa woimasta, mihinkään telpaisi.

15. Lyhyesti, tämä testamentti, päättää p. Paawali, on sula lupaus siunauksesta ja Jumalan lasten oikeudesta; tässä ei siis telpaa laki, joka olisi täytettävä siunauksen ansaitsemista warten. Tässä telpaa waan se tahto, joka lupaa ja sanoo: en pidä lufua teidän töistäanne, waan minä lupaan teille siunauksen (se on, armon ja ijankaikkisen elämän), teille jotka hawaitaan syntiin ja kuolemaan wajonneiksi. Tämän aiwon wahwistaa Poikani kuoleman kautta, hän on ansaitsewa ja toimittawa sellaisen perinnön.

16. Kuin nyt Jumala ensin ilman lakia sääsi sellaisen testamentin ja wahwisti sen, ei taitanut laki, joka kauwan sen jälkeen julijesti annettiin ja wahvistettiin, sitä wähentää, saattikka peräyttää ja kumota. Ja lufa tahtoo sanoa ja opettaa, että meidän täytyy lain kautta

wanhurskaaksi tulla, se on, saada siunaus, hän ei tee mitään muuta, vaan sekaantuu Jumalan testamentin asiaan ja repii rikki ja hävittää hänen viimeisen tahtonsa. Tämä on p. Paawalin eräs perustus, jonka hän ottaa sanasta **lupaus** eli **testamentti** ja on helppo ymmärtää; sillä ei kukaan ole niin tomppeli, joka ei osaisi eroittaa näitä kahja, lakia eli käskyä ja lupausta toisistaan.

17. Toiseksi perustaa p. Paawali wäitteenä tämän lauseen nojalle: **Jumala on sen Abrahamille lahjoittanut y. m.** Onkin helppoa jokaiselle, jolla on järki, päättää, että on perki toista saada jotain lahjaksi ja jotain ansaita; sillä mitä ansaittu on, se annetaan welwollisuudesta palkkana, ja sen saaneella on parempi syhy kerskata, kuin sen antajalla ja woi wetää sen oikeutensa perustukseksi; mutta mitä ilmaiseksi ja (kuten p. Paawali tässä lausuu) wapaasti eli armosta lahjoitetaan, niin siihen nähden ei saajalla ole syhtä kerskata ansioistansa taikka oikeudestaan; waan hänen täytyy ylistää ainoastansa sen hywyhttä ja lempehttä, jolta hän on sellaisen lahjan saanut y. m.

18. Niin päättää nytkin p. Paawali tässä: Jumala on wapaasti lahjoittanut Abrahamille siunauksen ja perinnön lupauksen kautta; eihän siis ansainnut sitä töillä, eikä saanut sitä palkkana, paljon wähemmin hänen lapsensa. Onpa tämä hywin selwä, ja lapsikin taitaa sen ymmärtää, etteiwät nämät kaks yhtä haawaa pidä paikkaansa, waan että se, mitä töillä palkkana ansaitaan, pitää eroitettaman siitä, mitä armosta ja paljaasta wapaasta tahdosta ilmaiseksi luwataan eli lahjoitetaan. Ja täten on Jumala tuffinut koko maailman suun, ja ennalta poistanut siltä sen kerskauksen, kuin se mulla olisi saanut Jumalan armon lain tähden, koska Jumala on sen ilmaiseksi luwannut ja antanut

ennen lakia ja sen ansiota; sillä niimpä on hän käyttänyt itsensä kansaansa, Abrahamia ja hänen jälkeentulewaisiansa kohtaan, että hän ensin lupasi siunata hänen ja koko hänen sukunsa, saanaakaan hiiskumatta laista, töistä eli palkasta, waan asettaa kaikki riippumaan ainoastansa tulewasta siemenestä.

19. Tämän lupauksen nojalla owat he eläneet ja sen nojalla kuolleekin, hän itse, Abraham, ja hänen lastensa lapset runsasta 430 ajastaitaa. Sitte wasta alkaa Jumala ja antaa lain, säätää ulkonaisen jumalanpalveluksen, pappiuden y. m., kuinka he eläkööt ja heitä hallittakoon, nyt erinäiseksi kansaksi tultuansa, wieraan herruudesta pelastettuina ja omaan maahan saatuina, joten heillä täytyy olla myös oma ulkonainen hallituksensa; ei nyt wasta saadaksensa sen kautta syntinsä anteeksi ja Jumalan siunauksen. Tämä on ensimmäisen osan ydin tässä epistolasssa, että p. Paawali nimitäin tahtoo opettaa, että, jos on opetettava, kuinka Jumalan edessä wanhurskaksi tullaan, on siinä erotus tehtävä näiden kahden asian, lupauksen ja lain, välillä, niin myös lahjan ja ansion eli palkan välillä.

20. Kuska nyt niin opetetaan, että Jumala sulasta armosta, ei lain ja ansion tähden, antaa syynit anteeksi ja lahjoittaa ijanlaittisen elämän, niin kohta johtuu tämä kysymys mieleen: miksi on siis laki annettu, eli mitä se hyödyttää? Eikö ole tarwis tehdä hyviä töitä? Minkätähden opetetaan kynnentä käskyä? Tästä syystä nostaa nyt Paawalikin itse tämän kysymyksen: **mihinkä siis laki?** ja rupee sitte lawiaasti selittelemään, mikä lain wirka ja käytäntö on ja osoittaa eroituksen sen ja ewankeliumin välillä. Siitä on muualla tarpeeksi puhuttu.

N:o 47. Neljäntenätoista Sunnuntaina Kolminaisunden päivästä.

Gal. 5: 16—24.

Rakkaat weljet! Waeltakaat Hengesjä, niin ette lihan himoa täytä. Sillä liha himoitsee Henkeä vastaan y. m.

1.

Tämä epistola on runsaasti selitetty isomassa selityksessäni tästä epistolasta. Se neuwoo niitä, jotka uskon kautta ovat saaneet pyhän Hengen, hywiin töihin eli uskon hedelmiin ja teroittaa tätä nähdäksemme, ettei tämän opin tarkoituksena ole kieltää hyviä töitä eli sallia pahoja ja olla niitä rankaisematta taikka olla lakia enää saarnaamatta; waan se osoittaa selvästi, että Jumala wakaan tahtoo kristityitä pakenemaan ja wälttämään lihan himoja, jos tahtowat pysyä Hengesjä. Nämät molemmat eiwät siis taida olla yhdessä, nämät lakki, säilyttää ja pitää hallussansa Henki ja usko, ja kuitenkin täyttää lihan himoja; sillä nämät, sanoo hän, ovat vastaan toinen toistansa, ja niiden kesken wallitsee tuima sota, niin ettei toinen kärsi toista korwallansa, waan toisen

täytyy olla woitolla ja toisen tyhönnettynä ulos. Sentähden hän luettelee selkiästi muutamia lihan töitä, jotka owat julkisia ja tunnetaan hywin sellaisiksi, jotka eiwät ole Hengesstä, ettei sellaisen täyttäjät ja tefiät ole soweliaat perimään Jumalan waltakuntaa, waan että ne owat kadottaneet Hengen ja uskon.

2. Mutta apostoli näyttää myös, mistä kristityt saawat woimaa wastustamaan lihan himoja, tietysti sitä, että he uskon kautta owat saaneet Hengen ja tietävät, että heillä on armollinen Jumala. Siitä on heidän sydämeensä syntynyt halu ja rakkaus kuulemaan Jumalaa ja kawahtamaan syntiä. Sentähden wastustawat he, eiwätkä noudata lihan himoja, ollaksensa wihoittamatta Jumalaa. Ja jos he sellaisessa sodassa wielä tuntewat heikkoutta, niin ei taida laki kuitenkaan tuomita heitä, kuin he uskon kautta owat ja pysywät Kristuksessa.

N:o 48. Wiidentenätoista Sunnuntaina Kolminaisunden päivästä.

Gal. 5: 25—6: 1—10.

Rakkaat weljet! jos me Hengesjä elämme, niin waeltafaamme myös Hengesjä. Älkäämme turhaa y. m.

Tämä epistola puhuttelee semminfin niitä, joiden wirkana on hallita seurakunnassa. Sentähden waroittaa hän heitä erittäin kawahtamaan turhan kunnian pyyntöä. Kuin kristityt ovat welkapäät kunnioittamaan sielunpaimenia ja saarnaajia, neuwoo apostoli heitä, etteivät he ottaisi siitä tilaa hylelemään ja wäärin käyttämään asemaansa, opin yhteyttä ja rakkautta vastaan. Miin myös, etteivät halwekifi tahi

siisensä jättäisi langenneita, niinkuin pappi ja lewita jättiwät haawoitettun miehen, Luukk. 10: 31, 32. Wiimeiseksi neuwoo hän jokaišta aheroitfemaan hywää tekemistä, joten palveliawat toinen toistansa, niinkuin Kristuskin ewankeliu-
missa opettaa itsekutakin toimittamaan päivätyönsä, huomeneifesta päivästä surematta, Matt. 6: 34.

N:o 49. Kuudentenatoista Sunnuntaina Kolminaisunden päivästä.

Efes. 3: 13—21.

Rakkaat weljet! minä rukoilen, ettette minun waiwaini tähden wäshifi, kuin minä teidän edestänne y. m.

1.

B. Paawali on tässä epistolasja tähän saakka ylistännyt saarnawirkaa, joka uudeksa testamentissa julistaa ewankeliumia, ja korkeilla,

jaloilla sanoilla maininnut, mitä hyötyä, woi-
maa, wiisautta, lyhyesti, kuinka paljon hywää tämä wirka tuopi, siten että Jumala sen kautta wuodattaa ylitsemme kaiffinaista wiisautta, wä-

keuhyttä ja armolahjoja, joita hän pitää ja omistaa taiwaassa ja maan päällä. Sillä ewankeliumi julistaa meille elämän kuolemasta, wanhurskauden synnistä, lunastuksen helwetistä ja kaikesta pahasta ja siirtää pimeyden waltakunnasta Jumalan waltakuntaan; mikä kaikki on niin suurta, ettei p. Paawali taida mieles-tänsä sitä sanoilla selittää ja puhuu siitä niin korkiasti, ettei siitä taideta korkeemmin puhua.

2. Tässä kappaleessa hän nyt osoittaa, kuinka huolellinen hän on siitä, että he säilyttäisiwät sen ewankeliumin saarnan, jonka häneltä owat saaneet, sallimatta riistää itseänsä siitä pois. Ja tämän saaruttamiseksi hän käyttää tahta tapaa: ensin hän lohduttaa ja neuwoo, sitte hän rukoilee ja toiwottaa.

Minä rukoilen, ettette minun waiwaini tähden wäsyisi, kuin minä teidän edestänne kärsin, joka teidän kunnianne on.

3. Keisarin wankina Romassa lohduttaa hän Ejesossa kääntyneitä rakkaita kristityitänsä ja neuwoo heitä lujasti riippumaan opissa, jonka oliwat häneltä oppineet, eikä peljästyään pois siitä taikka luopumaan tällaisen warjopuheen kautta: katso, tuo Paawali on saarnannut teille ja puhellut suuria asioita, kuinka hän itse Kristuksen lähettämänä teli enemmän, kuin kaikki muut apostolit, ja olette niin paljon kehuneet häntä ja pitäneet hänen arwossa, yksin muka kaikki olewana ja kelpaawana. Kussa on hän nyt? Mitä woi hän auttaa teitä? Siellä Romassa on hän, ei ainoastansa juutalaisten tuomitsemana kuolemaan, waan myös kauhian hirmuhaltian, keisari Neron wallassa. Emmekö ole kauwan sanoneet, että hän saisi sellaisen lopun? Maassa, luulteni, makaa hänen kaikkia vastaan harjoitettu kerskauksensa.

4. Tätä pahennusta ja waaraa estääksensä, kirjoittaa hän itse wankeudestansa. Hän tahtoo sanoa näin: nyt näette, rakkaat ystävät, minun wangitukseksi, perkele ja maailma owat saaneet minun käsiäni; se teitä ehkä peljättäne ja tämän pahan epäluulon waiwuttanee: jos oppi olisi oikea, jos hän olisi niin korkia apostoli, ei sallisi Jumala sellaista kohdata häntä; niin-

kuin muutamat wäärät apostolit oliwattin heihin sellaista tuputtaneet. Sentähden neuwon ja rukoilen teitä wanfinakin: älköön se pahentako teitä taikka peljättäkö ja pelkuriksi tehkö. Meitä kiusattaneen, me kärsinemme murhetta, ollemme kunniasa tahti häpiässä ja käynee meidän, miten tahtonsa; te waan pyyhkäät siinä, kuin minä teille saarnasin ja jonka tiedätte taatukse Jumalan sanaksi ja ewankeliumiksi; niinkuin hän on ennen muistuttanut siitä, mihin Jumala on heidän kutsunut, ja mitä he owat hänen saarnansa kautta saaneet.

5. Tämä waroitus on wieläkin ja aina tarpeellinen kristikunnassa; sillä kowasti kolauttaa heikkoja päähän mennä murheesen, jossa on kärsittäwä ewankeliumin tähden, ja semminkin jos ne kadotamme, jotka owat päämiehiä, jotka owat kansaa opettaneet ja johdattaneet, ja pökötetään lisäksi kuulemaan häpiällisiä ja katteria irwichampaita; niinkuin meidänkin täytyy odottaa kesluudesjamme samallaisia pahennuksia, jos opettajia hätyytetään. Olkaamme siis mekin niin warustetut ja jokainen niin ewankeliumin käsittänyt, että hän, jos muutamat meistäkin luopuisiwat, paawia eli hirmuwaltoja mielitelläksensä, ja käwisiwät walehtelijoiksi eli konniksi, seisoiisi puolestansa lujana ja sanoisi: olkoon menneeksi, en usko sentähden, että tämä taikka toinen on sen sanonut ja opettanut. Hän menköön ja jääköön, kuhun hän tahtonee; opin tiedän oikiaksi, käyköön minun ja muitten sentähden, niinkuin Jumala tahtoo.

6. Suuri niin on minunkin personani puolesta tähän saakka tähtynyt tehdä ja tähtyy wastakin tehdä; muutoin olisiin minäkin peljästyntynyt ja wäsynyt, nähtyäni paawin, piispain, keisarin, kuningasten ja koko maailman wastustawan tätä oppia, jota oliwat welkapääät puolustamaan; ja tällaiset ajatukset olisiwät walloittaneet minun: katso, ihmisiä hekin owat, eiwät he kaikki saata olla perkeleen omia. Milläs lohduttaisin tässä itseäni muulla, ja minkä nojalla pyyhysin pystyissä, jollen olisi waadittu sanomaan: jos kohta kymmenenkin maailmaa, jos kaikki, mikä on suurta, korkiaa, wiijasta ja taitawaa, luopuisiwat minusta ja wielä kaikki

rakkaat ystäväni ja veljeni, on kuitenkin oppi oikia, se pysyy pystyssä eikä kaadu, niinkuin ihmiset horjuvat ja kaatuvat: Jumalan sanassa aiwon pyhä, langetkoon tahi seisokoon, mitä muutoin taikka seisoo tai lankee.

7. Kumminkin kristityllä pitää oleman se ymmärrys ja mieli, että hän osaa sanasta eroittaa persoonain suuren arwon, majesteetin, ulkonaisen muodon y. m. Joka ei sitä tee, ei hän kiusauksessa kestä; waan, jos jokuin lankee, lankee hänkin kohta perässä.

8. Kristuksen waltakunnan hallitus maan päällä on sellainen, että ihmiswiisauden ja järjen täytyy siihen loukkaantua ja monellaista pahennusta nousta uskoa vastaan; mutta Jumala onkin sellainen mies, joka perfeleen ja maailman harmiksi halajaa hallita, ei miekalla eikä näkywäisellä woimalla ja wallalla, waan heikkouden avulla, eikä käytä tämän sakteen itseänsä toisin, kuin jos hän sallisi seurakuntansa hukkaa. Me wastustanemme pahennusta ja pidättänemme niin kauwan ja niin paljon, kuin taidamme, ja sekin auttaa, mitä se auttaa, mutta kuitenkin täytyy meidän viimeiseltä seisahda tähän kerstaukseen: hän, joka on seurakunnan rakentanut ja tähän asti woimissa pitänyt, hän on sen wastakin woimissa pitäwä. Jos seurakunta ihmisten toimesta hallittaisiin, emme kai hallitsisi sitä hywin; mutta jos Kristus elää ja jos hän vielä istuu istuimellansa, jolle Jumala asetti hänen, niin tahtoissimme nähdä, kuka hänen seltä sysäisi maahan ja häwittäisi hänen kristikuntansa.

9. Sillä hetken tullessa taidamme sen eteen tehdä yhtä wahan, kuin p. Paawalikin, kahleihin sidottuna, taitaa ketään woimassa pitää. Se asia täytyy hänen uskoa Herralle Kristukselle. Uskollisena apostolina ei laakaa hän kuitenkään poisolewanakaan saantiansa myöden neuwomasta ja waroittamasta. Hän tietää sentään warsin hywin, että siellä, kussa hän sanan lausuu, on warmaan monta wäärää apostolia, jotka kaikki hänen sanansa nurin wääntäwät ja sen siaan täyttäwät kuuliain korwat löpötyksellänsä ja myrkyllisillä sanoillansa; niinkuin hän muualla walittaa kaikkein kuin **Asiaassa owat**

senkaltaisten waikutuksista **luopuneen hänestä** (2 Tim. 15). Nämät oliwat Efesolaiusten lähimmät naapurit; sillä myös Efeso oli **Asiaassa**.

10. Mutta sitä enemmän lohduttaaksensa ja wahwistaaksensa heitä, rupee hän kaunistamaan kärsimistänsä ja waiwaansa uudella, kauniilla puhetaidolla ja selittää sen, wastoin maailman mieltä ja pilkkaajainsa päätöstä, peräti päin toisellaiseksi, näin: kärsimiseni ja waiwani, maailman ja teidän lihanne mielestä wahingoillisimpana pidetty (sanoo hän), ei tuota teille wahinkoa eikä haittaa, niinkuin myrkylliset suut pullistuneina hokewat; waan on ennemmin minulle ja teille hyödyllinen ja waikka luulewat sillä mitä suurimmasti wahingoittawansa teitä, seuraa sitä kuitenkin sellainen etu, jota eiwät usko.

11. Sillä mitä kärsin (sanoo hän), sitä kärsin, en itseni tähden, waan teidän tähdenne, se on, teille hyödyksi, joten se on teille parempi, kuin se että olisin teidän parisanne ja saarnaisin. Kuinka niin? Minä, näethän sen, kärsin ainoastansa saarnan ja ewankeliumin tähden, jonka teille annoin, ja uhraan sen eduksi elämäni ja omaisuuteni, että te saisitte sen pitää ja näkisitte, että se on täysi todenteko minun puoleltani. Minä taistelen henkeni uhalla ja waralla säilyttääkseni, mitä Kristus on minulle antanut ja käskenyt, ja minä lunnioitan siis ja wahwistan kahleillani ja siteilläni ewankeliumia, että tekin, sen kautta wahwistettuina, sitä kiinteämmiin riippuisitte siinä.

12. Siis maailman niskoillemme lastemasta kärsimisestä ja waiwasta, suuresti wahingoittaaksensa meitä, tahdomme tuottaa itsellemme niin jalon ja kalliin waihetuksen, että Jumalan täytyy tehdä tällainen päätös ja sanoa: kuuleppas, sinä maailma, perfele, keisari, hirmuherra, olet sitonut köysiin apostolini Paawalin minun hurstkasten kristittyini tähden; mitä owat he sinulle tehneet, eli mitä owat he rikkoneet? Niin, warsin syyttömästi waiwaat heitä, warsin waan sentähden, että minä annoin heille sanani ja siis minulle harmiksi ja kiusaksi. Mitästä sanonen tästä muuta kuin näin: et sitonut että köyttänyt Paawalia, waan minun? Eikö ole tuo kuolewaiselta matoon ruualta, kut-

suttakoon hän sitte keisariksi tai ruhtinaaksi, yllön paljon rohjeta sitomaan taiwaan Jumalaa köyssiin? Mutta luuletkos minun tässä olevan äänettömänä ja sallivan niin tapahtua, köyssiä, rautoja ja kahleita repimättä ja sanomatta: tiehes pois, perkele ja hirnuherra, ja anna minun hallita ja yhden Paawalin siaan lähettää hymmenen, tehdä yhdestä seurakunnasta Gsefossä kolmehymmentä ja satakin seurakuntaa.

13. Juuri samoin käy nytkin vielä. Jos he saavat ewankelisen saarnaajan, täytyy heidän joko salaa upottaa, surmata, taikka julkisesti hirttää ja polttaa se. Miksi niin? Kristitettiin ja opin tähden, jota he owat opettaneet. Tuota katselee Jumala jonkun aikaa suu hymyssä ja sanoo: älkää, herra kullat, niin wihaisia olko! tiedättekö kenen olette sitoneet ja murhanneet? Minun, jumalallisen majesteetin; sillä eiwätpä he ole opettaneet omaa, waan minun sanaani ja käskyäni, jonka minun kristittyini uskowat. Ja sitä ette taida kieltää! Olkoon, myös minunkin täytyy toisaalta katsoa, kuinka wihaune estäisin. Kuinka sen tehnen? Oi, teille mielisuosioiksi ja iloksi täytyy minun toimia niin, että nyt, kussa ennen yhdellä kaupungilla oli yksi opettaja ja ewankeliumi, sen siaan täytyy hymmenellä, kahdellahymmenellä kaupungilla olla opettajansa ja saarnaajansa, niin, minä tunkeun teidän, paawi ja piispat, omaan alaanne, niin että teidän itsenne täytyy suwaita ja vastaanottaa ewankeliumi, mielenne siitä olkoon hywä taikka paha, taikka, jos yhä edelleen rajuatte, tahdon minäkin kerran lähettää teille mellaastajan, niin että hufutte piispanhiippoineen ja kaikkiineen.

14. Katso, sitä tarkoittaa p. Paawali, koska hän sanoo kärsiwänsä heidän tähtensä, se on, heille hywäksi ja parannukseksi, tietääksensä kärsimisestä ei lähtewän mitään haittaa; sillä ei se koske Paawalia, waan heitä, eikä hänen kärsimisensä ole yksin ja paljaan Paawalin, josta ei ole suurta lukua, waan apostolin ja Kristuksen seurakunnan saarnaajan. Jos tämä nimi joutuu kärsimään, eikä sanota waan Sohannesta taikka Pietaria heitetyksi wankeuteen — minkä Jumala vielä taitaa sallia — waan

seurakunnan opettajan ja saarnaajan, se on tehdä liian törkeää pilaa majesteetista ja kiusata häntä yllön määrin, ompa ahdistaa häntä itseänsä.

15. Hän on siis waadittu lohdukkamaan kristityitänsä näin: älkää, rakkaat lapseni, sen tähden hämmästykö ja peljästykö, että he sitowat ja surmaawat minun, antakaat heidän koettaa, mitä he saanewat aikoin, mutta nähdä saattekin, kuinka minä rewin auton wankihuoneen seinään ja särjen siteet ja mellaastan heidän parisjansa niin, että heidän täytyy tuhwasmaata ja että, jos **yksi** wastusti ewankeliumia, täytyy sen siaan hymmenen saarnata sitä.

16. Sillä kuin he eiwät tahdo antaa neuwoa itseänsä eikä la'ata rajuamasta, eikä tahdo huomata, ketä vastaan wimmasfaan riehuwat, täytyy hänen heille myös osoittaa, kuka hän on: tietysti ei Paawali eikä apostoli, waan juuri sama, jolle on sanottu: **istu minun oikealle kädelleni**. Häntä on hywin paha ärsyttellä, ja hän istuu nyt sellaisessa paikassa, kussa hän ei kärsi mitään. Sen he saawat nähdä, niinkuin nämät molemmat: juutalaiset, jotka antoivat p. Paawalin keisarin käsiin, ja romalaiset itse näkiwät, että kohta sen jälkeen, kuin p. Paawali surmattu oli, Jerusaleminkin makasi tuhkana ja Romankin kaupunki häwitettiin ei pitkän ajan perästä. Sillä kurja apostoleisjansa ja marthyreisjansa wangittu ja tapettu Kristus ei tietänyt muuta neuwoa ja pelastusta, waan että hän heitti koko kaupungin kasaan. Sellaista nyt Saksankin maa odottanee.

17. Tarpeetonta on tässä wastata törkeitä, oppimattomia (paawilaisia ja kasteenkertojalahkojen tolwanoita, jotka wääntäwät tämän ja samallaiset tekstit, kuin p. Paawali sanoo: **minä kärsin teidän tähteenne**) siihen suuntaan, kuin ansaitfisi kristitty kärsimisellänsä muille jotakin taikka auttaisi heitä autuuteen. Sillä ei hän sano näin: minä kärsin ansaitakseni teille päästön synneistänne ja autuuden. Sillä hän ja muutoin koko p. raamattu sanoo kaikkin päin, että yksin Kristuksen kärsiminen on kaikille ihmisille sellaista ansainnut. Mutta sen taitaa p. Paawali ja jokainen saarnaaja hywin tyllä

sanoa: mitä minä saarnaan ja kärsin, sen teen teidän edestänne eli teidän tähden; niinkuin äiti tahi isä saattaa lapsellensa sanoa: sitä täytyy minun tehdä ja kärsiä sinun edestäs.

18. Ne kaikki owat kyllä sellaisia töitä ja kärsimisiä, jotka tulewat toiselle tahi mouelle hyödyksi, parannukseksi, lohdutukseksi y. m.; mutta niillä eivät ansaitse ne, jotka kärsiwät, itsellensä eikä muille Jumalan armoa ja elämää. Ei niin, waan toinen mies, Kristus, tähän tarwitaan, joka kärsimijellensä häwittää sinun syntis, kuolemansa toten antaa sinulle elämän. Niin puhuttelee p. Paawalikin niitä, jotka jo ennen owat kristityitä, joilla on päästö synneistä ja kaikki, kuin kristityllä olemankin pitää; mutta hän kärsii heidän edestänsä, se on, heille palvelukseksi sentähden, että ewankeliumi siitä karttui heidän parissansa ja heidän uskonsa wahvistuiksi sitä enemmän, jota enemmän wiholliset pyytävät tuhauttaa sitä.

19. Paitsi tätä kaunistaa ja ylistää hän waiwaansa ja kärsimistänsä, Efesolaisille lohdutukseksi ja wahvistukseksi, edespäin sanoen: **joka teidän kunnianne on.** Mitä uutta kieltä on tämä? Eikö pikemmin kuulu näin (niinkuin järkenä heille sanoo ja koko maailma todistaa): kaikkein häpiämme on, ettäs olet wankudessa? Mitä suurempi häpiä kohdanee kurjia kristityitä, waan että heidän saarnaajansa, joilta heidän tulisi saada oppia ja lohdutusta, niin häpiällisesti hufkuwat? Olkoon, ja niin onkin maailman mielestä; mutta minä sanon teille: Jumalan edessä ja totuudessa on se teille suuri kunnia, josta saatte kerskata, johonka haastaa. Sillä sen, millä teitä pilkataan ja haukutaan, taidatte kääntää päin toisin ja sanoa: juuri siitä tiedänkin tämän opin oikiaksi ja Jumalan sanaksi; sillä niinhän aina Jumalan sanan ja terveellisen autuaallisen opin käykin, että perkele ja maailma häwäisewät ja wainoowat sitä sekä niitä, jotka sinä riippuwat. Se kutsutaan kristittyin kerskaukseksi ja kunniaksi, niinkuin p. Paawali Rom. 5: 3 sanoo: **me kerskaamme meitämme waiwoissa;** se on: me pidämme ne jalona, terveellisenä, kallina ja autuaallisena asiana.

20. Kristittyin kerskaus ei taida eikä saa olla sitnä, jota maailma korskiana kunnioittaa ja ylistää; sillä ei se taida eikä tahdo Jumalan sanaa kunnioittaa. Älkööt siis kristityt peljäs-tykö taikka häwettä kärsimistä, waan pikemmin iloittoot ja kerskattoot ja kehukoott sitä, niinkuin apostolit, ap. 2. 4: 13 ja 5: 41, **iloittiwat, että he oliwat mahdolliset pilkkaa kärsimään Kristuksen nimen tähden.** Sillä olisiwatko kristityt pahoilansa, että heidän, kuin itse Kristuksenkin on niin käynyt, toisin käwisi, että maailma heitä lempisi; ei wainen, waan pikemmin nauranewat, hyvällä mielellä olkoot ja pitäkööt itseänsä, niinkuin Kristus Matt. 5: 11 sanoo, autuaana, jota enemmän maailma heitä wainoo ja heille kaikkea koiruutta osoittaa. Tämä on epistolalan ebellinen osa, nyt seuraa toinen:

Sentähden kumarran minä polweni meidän Herran Jesuksen Kristuksen Isän puoleen, y. m.

21. Tämä on wakainen rukous ja toivotus, - lohdutettuanza heitä kärsimijestänsä, että Jumala antaisi heille woimaakin ja wäkewyyttä lujalla uskolla riippumaan ewankeliumissa, ei siitä luopumaan taikka sentähden wäsymään, joskin heidän täytyy kärsiä kiusausta ja murhetta, waan että kaiken sen aina woittaisiwat. Sillä ei tässä ole kylläksi ruweta kuulemaan ewankeliumia taikka saarnaamaankaan, waan sen woimankin pitää seuraaman niin, että usko pysyy lujana ja osoittaa itsensä sodassa ja kiusauksessa; **sillä Jumalan waltakunta ei ole puheessa, waan woimassa,** niinkuin p. Paawali 1 Kor. 4: 20 sanoo. Sen tulee olla asian, jonka sisällisesti uskot sydämmellä ja osoitat sen saman uskon ulkonaisesti (rakkaudella); siis niin, että se on tekemistä eikä puhumista; elämistä eikä lörpöttämistä; ja on sitä warten walmistettu, ettei sana istuisi ainoastansa kielellä ja korthissa, waan tulisi woimiin, työksi ja tekemiseksi. Wanhasa testamentissa puhui Moses kylläkin paljon, mutta ei kukaan tehnyt sen jälkeen; mutta tässä pitää olemas paljo tekemistä ja wähä sanoja. Tätä toiwottaa tässä p. Paawali sentähden, ettei ewankeliumia

olisi hukkaan saarnattu, waan että se waikut-
taisi sen, minkätähden sitä julistetaan.

22. Ja katso, kuinka hän auttaa kristi-
kuntaa, ja antaa meille, semminfin saarnaajille,
esimerkin, kuinka kansaa parannettakoon. Me
pidämme sen vähä arwoisena. Kuultuamme
ewankeliumia ja opittuamme siitä puhumaan,
luulemme sen riittävän, annamme sen jäävä
tietoon, emme saata sitä woimaan eikä kilwoi-
tukseen. Syytä tähän on warmaan, ettemme
rukoile toden tiestä. Vakkaamatta tulisi meidän
huutaa Jumalan korwaan, huokailla ja rukoilla
häntä päiwät ja yöt antamaan sanalle woimaa
waikuttamaan sydämeissä, niinkuin Da-
wid, Ps. 68: 34, sanoo: **Jumala antaa jyli-
nälle (äänellensä) woiman.**

23. Tätä ei tule ainoastansa saarnaajain
tehdä, waan kaikkein kristittyin tulee ahkerasti
rukoilla Jumalaa, joka tiedon on antanut, an-
tamaan woimaakin, ettei sana pysyisi paljaana
lörypötyksenä, waan tulisi myös woimaan, sem-
minfin nyt, koska enim walitetaan sitä, että
paljo saarnataan, mutta ettei sen jälkeen tehdä,
waan että ihmiset käyvät niin törkeiksi, kylmiksi
ja laiskoiksi, että se on häpiä, ja että he nyt
tekwät vähemmän kuin ennen; waikka meillä
kuitenkin on sellainen suuri, kirkas walkeus, että
näemme, mitä kolo maailmassa on oikein ja
mitä wäärin. Siispä olisi meillä kyllä syytä
rukoilla, niinkuin p. Paawali tässä tekee; ja on
hänellä mielessä sanoa: teillä on nyt kaikkea
kyllästä ja olette runsaasti warustetut sanalla,
jota teille on julistettu ja runsaasti saarnattu.
Mutta minä kumarran polweni, että Jumala
antaisi tähän sunauksensa ja kunniansa ja ylis-
tyksensä tähden wahwistaisi teitä ja tekisi wäke-
wäksi, että sana teissä juurtuisi ja hedelmää
kantaisi.

24. Hän puhuu warsin wakaasti rukouk-
sestansa; ikänä kuin hän sanoisi: täällä täytyy
minun olla wangittuna, enkä saata olla seuras-
sanne enkä muulla tapaa auttaa teitä, waan
että vielä taidan kumartaa polweni, se on kai-
kella nöyryyhellä ja toden tiestä awuksi huutaa
ja rukoilla Jumalaa antamaan teille ja teissä
waikuttamaan, mitä en minä eikä yksikään saisi

aikaan, jostin olisin wapaana ja aina teidän
parissaanne.

25. Ja katso, kuinka hän lausuu rukouk-
sestansa, että hän toimittaa sen ulkonaisella pol-
wein notkistamisen käytöksellä. Waikka paljas
sellainen ulkonainen käytös sinänsä on pelkkää
ulkokullaisuutta, kuitenkin, jos rukous on oikia
ja palawa, sellaiseksi sytytetty niin, että ensin
on hätää tutkittu ja lahjoja, joita meille on
annettu ja sanan kautta saarnattu ja niin usko
Jumalan sanaan ja lupaukseen herätetään, syt-
tyy ihminen siitä niin, että hän lankee polwil-
lensa ja rukoilee Hengen wälewyyttä ja woimaa.
Siis, jos rukous on sydämeissä sytytetty ja
palaa, on ruumiskin itsestänsä antautwa, kuten
pitääkin, tähän toimeen filmien ja käpien nos-
tamalla ylös ja polwia kumartamalla, niin tar-
witsematta kenenkään opettamista, niinkuin Mo-
ses, Dawid ja Kristus itse owat tehneet. Näitä
ulkonaisia käytöksiä siis kyllä itsestänsä opitaan,
jos palawasta sydämeestä rukoillaan; sillä Henki
pakottaa niihin. Niitä ei saa siis hyljätä, pait
jos niitä ilman Hengeä tehdään ulkokullaisuus-
desta, niinkuin jos luullaan niillä tehtävän
Jumalalle palvelusta ja hywää työtä ja sydän
on kuitenkin siitä kaukana, niinkuin profeetta
Jes. 29: 13 sanoo: **tämä kansa kunnioitsee
minua huulillansa, mutta heidän sydämensä
on kaukana minusta.**

26. Mutta sanoesjansa: **minä kumarran
polweni meidän Herran Jesuksen Kristuksen
Jän puoleen** wahwistaa p. Paawali sen opin,
ettei kukaan mahda rohjeta Jumalan edessä
jotakin puhumaan taikka rukoilemaan, jollei hän
puhuttele häntä, niinkuin Paawali tässä tekee,
Herramme Jesuksen Kristuksen Jän nimellä.
Sillä ainoa Kristus on wälimiehemme, eikä
tule kuulluksi, jollei hän tule wälimiehen ni-
messä, tunnustaen hänen Herrallensa, jonka
Jumala on siksi jättänyt, että hän rukoilisi
meidän puolestamme ja lisäksi hallitsisi meitä
ruumiin ja sielun suhteen.

27. Tämä on siis näin toimitettuna jalo
rukous. Mutta siihen tarwitaan wahwa usko-
kin, että käsitetään suloinen sana ja kuwataan
Jumala sydämeissä Herramme Jesuksen Jänä.

Sillä se on warfin lohdullinen sana, että **Kristus on Herramme**. Me taas olemme tehneet sen nimen peljättäväksi ja pitäneet hänen ankarana, vihaisena tuomarina, waikka hän kuitenkin on Herra ainoastansa suojellaksensa meitä wierailta herroilta ja hirnuwalloilta, perfekeeltä, maailmalta, kuolemalta ja synniltä ja kaikelta onnettomuudesta; sillä mepä olemme hänen perintönsä, sentähden ottaa hän meidän vastaan, kohottaa ja wapahtaa meitä kaikesta pakosta ja wäkiwallasta. Sentähden on tämä nimi meille aiwan suloinen ja lohdullinen ja turvaa omattunnot, jos uskomme. Mutta sitäkin lohdullisempi on se, että minuu Jumalani, minun Herrani on myös Herramme Jesuksen Kristuksen **Isä**, josta nimestä koko jumaluus esiintyy ja niin antaa itsensä meille, että hänen on runsaasti antaminen minulle kaikki, mitä minä tässä nimesä rukoilen. Siinä on waan sula apu ja armo, joten hän tahtoo asettaa minun Kristuksessa lapsuksensa kaiken ylitse, kuin on ajallista ja ijankaikkista.

28. Mutta ilman sitä, sanoo p. Paawali, on hän ei ainoastansa **Isä**, waan **kaikkein oikia Isä**, kuin **taiwaassa ja maassa lapsiksi kutsutaan**. Isämme maan päällä owat isät, jotka owat siittäneet meidät lihan ja weren jälkeen, taikka nekin, jotka heidän ikänsä ja kunnioituksen wuoksi niin nimitämme; sillä syystä kutsuu jokainen wanhan isäntänsä isäksi, niinkuin kuningasten kirjoissa palweljat kutsuivat isäntänsä Naamanin isäksensä (2 Kun. 5: 13). Hän siis tahtoo nyt sanoa: kaikki, kuin maan päällä isäksi kutsutaan, on waan hahmo eli warjo ja maalattu kuwa tämän **Isän** suhteen. Mutta järki ei woi koskaan asiaa semmoisena pitää eikä kukaan sydämensänsä tuntea, jollei itse pyhä Henki waijuta sitä. Niin paljon tosin waijuttaa järki, että se kutsuu hänen kauhiaksi, vihaiseksi tuomariksi, joka tekee hänelle maan, wieläpä helwetinkin yllön ahtaaksi, niin ettei hän tiedä, kunnella hän menisi. Mutta luonnolle on mahdotonta kutsua Jumalaa sydämeästänsä **Isäksensä**, saatikka kutsua häntä kaikkein oikiaksi **Isäksi**, jotka taiwaassa ja maassa lapsiksi kutsutaan, ja pitää kaikki muut isät waan hänen warjonansa.

29. Katso nyt, kuinka isä menettelee lastansa kohtaan ja lapsi taas isäänsä kohtaan. Jollei hän olisikaan lapsen luonnollinen isä, niin tuottaa kuitenkin se nimi muassa niin sydämmellisen ja lohdullisen luottamuksen, että odottamme häneltä kaikkea hyvää. Onkin nyt waan leikkiä ja filmän lumousta tuo maallisten isäin tosi huolen pito lapsistansa, mitä onkaan sitte tämä taiwaallinen **Isä**, kaikkein oikia **Isä**, tekewä? Sentähden on p. Paawalilla mielessä opettaa meitä käymään penkkiä (puita) myöden ja luonnollisten lasten luottamuksesta isäänsä päättää, millinen **Isä Jumala** on, ja mitä me saamme odottaa häneltä.

30. Joka nyt niin käsittäisi Jumalan ja ikään kuin ottaisi häneltä hänen sydämmensä, kantaen sellaista rohkean mieltä häntä kohtaan, että hän rohkenee sydämeästänsä sanoa hänelle: **Isä olet rakas Isäni**; mitä uskaltaisikaan hän rukoilla ja mitä taitaisi Jumala kieltää häneltä? Oma sydämmemme sanoisi kaiken, mitä anomme, olewan niin ja amen. Niin woiwallinen on tämä luottamus ja uskallus sydämeessä ja niin warma, ettei häneltä koskaan puutu, mitä hän rukoilee. Katso, näin opettaa meitä itse Jumala, kuinka meidän tulee awata taiwas ja tehdä Jumala ilmeiseksi, nähdäksemme kuka hän on.

31. Mitä nyt sitte rukoilee p. Paawali tässä? Aiwan samaa, mitä mekin rukoilemme **Isä** meidän rukouksessa, erittäinkin ensimmäisessä, toisessa sekä kolmannessa rukouksessa. Nämät hän käsittää lyhyesti toisiin sanoihin, tarkoittaa kuitenkin juuri samaa, tietysti että Jumalan nimi ja sana meidän tykönämme pyhitettäisiin, perfeleen waltakunta kirkistuisi kaiken pahuuden kanssa ja kaikki, kuin sotti Jumalan sanaa ja tahtoa vastaan, sanoen näin:

Että hän antaisi teille woimaa hänen kunniansa rikkauden jälkeen, että te wäkewicki tulisitte.

32. Nämät owat jalot sanat, jotka hän palawaasta hengestä lausuu ja esittää, ja osoittawat ne, että hän siitä asiasta tahtoisi lausua wieläkin korkeemmin ja lyödä sellaisia sanoja, joissa hän taitaisi tuoda koko sydämmensä näky-

wiin; mutta ne owat ylö'n heikot ja harwat, ja sydämessä on vielä paljo tulta jäljillä. **Sänen kunniansa rikkauden jälkeen**, sanoo hän; ikään kuin tahtoisi sanoa: niin suuri on hänen kunniansa, että se syystä rikkaudeksi kutsuttanee. Sillä antaa koolta sekä runsaasti on Jumalan kunnia ja ylistys, josta huomaamme, millinen Jumala hän on, tietysti sellainen, jolta meidän tulee kaikkea hyvää odottaa ja kaikkea apua häidissäimme. Sillä sen (awun) kutsuu koko maailma Jumalaksi, ja on sentähden myös niin monta jumalaa tehnyt ja niin monta pyhimystä awuksensa huutanut, että se on niiltä odottanut hyvää ja apua. Sentähden kutsuu raamattu jumaliksi ihmisekin, että hekin tekewät hyvää ja auttavat toinen toisiansa; niinkuin itse Jumala sanoo 2 Mos. 4: 16 Mosekselle: **sinun pitää oleman Aaronille jumalana.**

33. Mutta koska Jumala antaa paljon eli on runsas annisiansa, on hänen kunniansa ja jaloutensa sitä myöden suurempi. Nyt on tämä oikia Jumala, jonka yksin on kaikki kunnia, eikä yksin kunnia, waan kunnian rikkaudet, joten hän siis ylen määrin runsaasti muodattaa kaikki, mitä hänellä on taiwaassa sekä maassa. Sillä halwimmistakin luomistansa antaa hän niin ylöllisesti paljon, niinkuin wettä, ilmaa, maata ja tämän kaswia, että niistä taidamme hyödysemme käyttää ainoastansa vähimmän osan. Sentään olemme vielä niin sokeita ja tyhmiä, ettemme mitään näe, waan katsomme ylö'n ja olemme siitä lukua pitämättömät. Kuinka paljoa enemmän tekee hän sitä hengellisiin tarwarioihin nähden? Niihin nähden on hän itsensä kokonansa tyhjentänyt ja antaunut meille kaikkein korkeimpain lahjainja ja tawarainja kansa ja sytyttänyt niin suuren walkeuden meille, että tiedämme sekä näemme, mitä maailma, perkele ja enkeli on, tiedämme pä mitä itse Jumalalla on mielessä; niin myös, mitä tapahtunut on ja wasta tapahtuu. Meillä on siis kaikki wiisauus omana ja hallussamme kaikki walta synnin, perkeleen ja kuoleman yli, ja olemme kaikkein luotujen herroja; lyhyesti niin suuri rikkaus, ettei sitä kukaan sanoa taida.

34. Katso, niin mahtawia sanoja on p.

Paawali tässä rukouksessa käyttänyt, ja kantaa sellaista sydäntä Jumalaa kohtaan, että rukouksen täytyy mahtawana tunkea halli pilwien ja awata taiwas. Ei hän sano Jumalan katsowan ansiotamme ja mahdollisuuttamme, ja sentähden antawan, mitä rufoillaan, waan kunniansa rikkautta. Sillä joskin kohta olemme mahdottomat, on Jumala kuitenkin mahdollinen, että me tunnemme hänen kunniansa ja annamme hänelle sen ylistyksen, että hän niin runsaasti muodattaa ilmaiseksi hywyttänsä, että hänen nimensä yksin pyhitettäisiin. Sillä muotoa on rukous toimitettava, keltawuksensa Jumalalle ja kuulluksi tullaaksensa; muutoin, jos hän katsoisi meidän ansiotamme, antaisi hän meille hywin hiukan. Antaako hän runsaasti, täytyy hänen niin antaa, että sinä tunnustat sen sulasta armosta itselles lahjoitetuksi, ja ylistät siitä hänen suurta kunniansa.

35. Mutta mitä rufoilee p. Paawali itsellensä annettawaksi? Ei sitä ainoastansa, että sana tulisi olemaan heidän tykönsä, waikka sekin on suuri tawara ja lahja, kusja se on runsaassa käytännössä, waan myös että se olisi maustasta sydämessä ja osoittaisi itsensä woi-malliseksi elämässä. Hän panee siis sanan ja woiman wastatusten: sana on monella, mutta woima harwalla, niin että sillä on mahtia ja seurausta ja toimittaisi sen, kuin asiasta sanotaan. Wastustajamme eiwät taida pahemmin moittia ja häwäistä meitä muusta, kuin koska sanowat, että me saarnaamme ja kuulemme paljon hyvää, mutta ettei se kuitenkaan tule pidemmälle, ettei kukaan tee sen jälkeen eikä paranna siitä; niimpä, että käymme entistä häijymmiksi, josta syystä, he sanowat, olisi parempi olla wanhoillaan.

36. Mitä sanonemme tähän? Sanomme näin: ensiksi, nähdesämme edistyksen niin laimeaksi ja woiman jäävän niin lauwaksi sanasta, on meillä sitä suurempi syy rufoilla, kuten p. Paawali tässä tekee ja opettaa. Toiseksi, jos he näkewätkin siitä vähän parannusta ja hedelmää, eiwät ole kuitenkaan he niitä ihmisiä, joitten päätettävänä se asia olisi. Heidän luulostansa tulisi meidän tehdä paljaita ihmeitä, herättää

kuolleita ja että siellä, kussa kristityt kävele-
vät, pitäisi kaswaman pelkkiä ruusuja, oleman
sulaa pyhyyttä. Mutta jos niin olisi, mitä
olisi sitten vielä tarpeen rukoillamme? Sillä
siitä, kuin minuulla jo on, ei tarvitse minun
enkä taida minä enää rukoilla, waan kiittää
Jumalaa siitä. Mutta se, että p. Paawali ja
raamattu käskē meitä rukoilemaan, osoittaa,
että meidän täytyy vielä olla woimia wajalla;
sillä miksi tarvitisi raamatun waatia jotakin,
joka tässä tapauksessa olisi suotta lopinaa?

37. Mutta jolleivät kaikki tekijikkään sen
jälkeen, parantuwat kuitenkin muutamat, josta
on tuloksena, että moni on saanut hyvän oman-
tunnon, ja paljo pahaa on jäänyt, kuin ennen
tehtiin. Ja jos oikein punmittaisiin molemman
puolisiet olot, niin nähtäisiin meidän puolellamme
vielä suuri aarrekin, josta olemme huolimatto-
mat; ja olkoon niin, että olemme jotenkin heik-
koja, emme sentähden ole ihan hukassa. Heidän
puolellansa ei kumminkaan ole muuta, kuin lo-
kaa ja saastaisuutta, jonka he mielellänsä tahto-
wat werhota meidän heikkoudellamme; ja sen-
tähden täytyy heidän seikkansa olla hyvät ja
meidän haista.

38. Mutta anna heidän waan yhä tuo-
mita. Me tunnustamme, ettemme kaikki ole
wäkeviä; mutta totta on sekin, ettemme, jollei
meissä olisi heikkoutta, tarvitisi rukousta, awuksi-
huutamista, waatimista ja jokapäiväistä saar-
naamista. Mutta jos he tahtowat kirotta ewan-
geliumia meidän heikkoutemme tähden, jonka itse
tunnustamme, owat hekin itse Jumalan edessä
tuomitut, millä he meitä tuomitsewat. Taidan
tyllä olla armon waltakunnassa ja kuitenkin
päältä nähden olla niin heikko, ettäs saatat
pitää minun konnaana. Et sinä näe uskoa,
mutta Jumala näkee ja minä tunnen sen.
Sillä wälin tuomitset sinä ulkonaisen muodon
ja työn jälkeen, ja erehdyt ja isket napsahutat
tuomion itsehes. Me tiedämme ja walitamme-
kin olemamme heikkoja ja puuttuwaisia, sentäh-
den huudamme, rukoilemme sekä huokaamme,
että Jumala antaisi meille wäkevyyttä ja woimaa.

39. Kolmanneksi olemme siitä warmat,
että siellä, kussa Jumalan sana saarnataan,

sen hebelmäin seuraa ja täytyy olla. Kuin
meillä on Jumalan sana, täytyy Jumalan Hen-
genkin olla meidän tykönämme; mutta kussa
Henki on, siellä täytyy uskonkin olla, olkoon
se kuinkaakin heikko tahansa. Jollei sitä näh-
däffään, ei taida kuitenkään toisiin olla, waan
että kristityitä on meidänkin joukosamme ole-
massa, jotka joka päivä rukoilewat, jota ei kuiten-
kaan kukaan meistä huomaa. Niin tapahtuu
heille oikein, että he näin hyökätessään pettyvät.
Sillä aikaa kuin he katselewat nähdäffensä jon-
kun kristityn, ei astu kukaan sellainen heidän
näkywiinsä.

40. Sana on ylönn korkea, ei se ole mei-
dän tuomittawamme, waan se tuomitsee meitä;
ei kärji maailmakaan meidän tuomitsemistamme
ja korjaamistamme, mutta tahtoo kuitenkin itse
tuomita ja korjata Jumalan sanaa. Siihen
mielistyisi Jumala! Olisipa wahinko, jos näkisi-
wät hurksaan kristityn; sentähden jokaisee Ju-
malakin heidän niin, että he erehtywät hänen
waltakunnastansa, niinkuin Jes. 26: 10 sanoo:
jumalattomat ei näe Herran kunniaa. Sen-
tähden eiwät saakkaan sellaiset wiisasteliat nähdä
monta totista kristittyä, waan tawallisesti narria
taikka hurmahenkä, joista wihamielisesti louk-
kaantuwat ja pahentuwat; sillä he eiwät ole
mahdollisia näkemään Jumalan kunniaa, se on,
hurksasta kristittyä, jonka päälle Jumala wuo-
dattaa itsensä kaikkine tawaroinensa.

41. Ja joskin joku lähenee heitä ja astuu
heidän näkywiinsä, eiwät he kuitenkään näe
häntä. Koska kuulewat jonkun wietättävän hywää,
nuhteetonta elämää, niin sanowat: niin wäärä-
uskoisetkin owat tehneet, owat salanneet myrkyä
hyvän warjon alla; mutta jos joku wietttää
törkeätä ja irstaista elämää, täytyy hänen olla
konna. Kuinka tehnetkin, et koskaan tee heidän
mielestänsä oikein; he eiwät tanssi, jos heille
soitat huilua; eiwät itke, jos weisaat murhewirsiä;
he eiwät tahdo kuulla ei makkia eikä kartwasta.
Niin on siis wiisauden käyminen kouluun, näitten
wiisasteliain opetettawaksi, niinkuin Kristus Matt.
11: 19 sanoo. Niin tekee Jumala maailman
tyhmäksi ja saattaa häpiään, sallii aina tuomita
itsensä ja antaa ewangeliumin yhä edelleen

voittaa alaa, vaikka he tiukasta pakahuisivat. Tätä sanon, ollaksemme warowia, ettemme yhtyisi heihin heidän kanssansa röyhkiästi tuomitsemaan Jumalan työtä ja sanaa; sillä jos kohta olemme heikkoja, olemme kuitenkin wakuutetut siitä, että Jumalan waltakunta on liikkeessä meidän seas- samme, kuin meillä on hänen sanansa sekä sen oheessa rukoilemme joka päivä, että sana tulisi voimalliseksi ja että kaswaisimme uskossa, niin- kuin seuraa:

Että hän antaisi teille voimaa, että te hänen Hengenä kautta wälewäkki tulisitte, siällisessä ihmisessä.

42. Apostoli käyttää monta sanaa, hywin vähään supistaaksensa wapaan tahdon kunnian ja ylistyksen, ja toiwottaa heille sitä voimaa, joka tulee taiwaasta pyhän Hengen kautta; sillä maailmallakin on wälewyytensä, on hengenäkin, joka on perkele, maailman ruhtinas, joka so- kaisee ja paaduttaa ihmisten sydämet, pöyhise- telee ja puhalttaa heihin rohkeutta, luulee hillitse- wänsä ja helposti fortawansa kristityt. Mhät rohkeita ja ylpeitä kuin maailman ihmiset owat, owat kristitytkin; mutta pyhän Hengen kautta paljoa suuremmat ja wälewämmät, niin että owat maailmaa, kuolemaa, perkelettä ja kaikkea onnettomuutta pelkäämättömät. Tämä kutsutaan hengelliseksi wälewyydeksi; sillä tuo vähäinen hebrean sana henki olisi mukawasti tulkittawa mieleksi, joka on rohkea ja pelkäämätön. Sillä hengellinen wälewyyys ei ole luuta eikä lihaa, waan sydän ja rohkeus, niinkuin toisaaltakin sitä kutsutaan heikkoudeksi, joka on arka ja pel- kuri ja ilman rohkeutta.

43. Siis, p. Paawali tahtoo nyt sanoa: sitä minä rukoilen ja toiwotan teille Jumalalta, että hän antaisi teille sellaisen rohkan ja pel- käämättömän mielen ja niin wahwan, iloisen hengen, joka ei pelkäisi köyhyyttä, häpiää, syntiä, perkelettä ja kuolemaa, ollen wakuutetut siitä, ettei mikään taida teitä wahingoittaa taikka teiltä puuttua. Maailman rohkeus, joka kutsu- taan spiritus mundi (maailman hengeksi), ei pysy eikä kestä kauwemmin, kuin warat kestä- wät, joihin luotetaan; josta on sananpartena sana: „raha rintaa lisääpi, raha mielen roh-

kaiseepi“, se on, mammonasta ja maallisesta wallasta kaswaa rohkeutta, on jäykkä ja ylpiä ja kopeilee ajallisesta lappaleesta. Mutta oikia henki luottaa yksin Jumalaan, ja sen ainoat warat ja omaisuus on yksin Jumala; siihen hän turwaa wastoin kaikkea pahaa ja saa perki toisellaisen sydämen ja rohkeuden, kuin maail- malla on.

44. Tämä on se wälewyyys, josta p. Paawali rukoilee, ei se ole lihassa eikä weressä, joka luottaa ja rakentaa omaan woimaansa ja wäkeenä taikka ihmisten apuun; waan siälli- sessä ihmisessä, joka Jumalan armon ja awun suojaassa on pelkäämätön ja iloinen sydän, joka ei wapiise mitään, jolla on täyteytensä, rikkaus- tensa ja hyllyytensä uskossa, tietysti itse Jumala kaikkine hywyyksineen, waikkei silmin nähdä eikä tunneta muuta, kuin puutetta, wäettömyyttä, peljästystä y. m.

Ja että Kristus asui uskon kautta tei- dän sydämmisänne.

45. Pyhä Henki tuo Kristuksen sydäm- meen ja opettaa meitä tuntemaan hänen, sy- tyttää sen ja tekee sen rohkiaksi uskon kautta hänen päällensä. Sillä p. Paawali kallistuu kaikin paikoin siihen suuntaan, ettei kukaan saa tulla Jumalan eteen ilman ainoata wälimestä, Kristusta. Jos nyt Kristus asuu sydämmes- säni ja hallitsee koko elämäni, niin siitä ei ole haittaa, joskin usko on heikko; sillä ei Kristus ole pelkkää luuta, waan myös lihaa, ompa mar hänessä jäsenisensä pisamiafin ja paisumia ja syntiä. Sitä ei hän häpee, vaikka suuret py- hät sentähden tulkivat sieramensa. Kusja nyt hän asuu, siellä on kaikki täyteys, oltakoon sitte heikkoja taikka wälewä.

46. Mutta Kristuksen asuminen sydäm- messä on tuntea Kristus, kuka hän on ja mitä häneltä odotettakoon, että nimittäin hän on Wapahantajamme, joka on meidän saattanut siihen saakka, että saatamme kutsua Jumalan Isäksemme ja saada hänen kauttansa pyhän Hengen, joka rohkaisee meitä kaikkea pahaa was- taan. Niin muodoin asuu hän meidän keskel- lämme sydämmessä; sillä muutoin ei käsitetä häntä, koskei hän ole kuollut lappale, waan

elävä Jumala. Mutta kuinka käsitetään hän sydämmeen? Ei ajatuksilla, vaan ainoastansa elävän uskon kautta. Ei hän anna käsitellä itseänsä töillä, eikä hawaittaa filmillä, vaan ainoastansa sydämessä antaa hän pitää itsensä. Jos nyt usko on oikia ja perki hyvä, on sinulla Kristus sydämessäs ja sinä tunnet sen ja tiedät kaikki, mitä hän ajattelee ja tekee taiwaassa ja maassa, kuinka hän sanansa ja Hengensä kautta hallitsee ja kuinka ne ovat mieltyneet, sekä ne joilla hän on, että ne, joilla ei häntä ole.

47. Paawali tahtoo tässä, että Kristus olisi niin wälewä sydämessä, että hän toimittaisi, mitä sana sisältää, että me lunastettaisiin synnistä ja kuolemasta ja wakuutettaisiin hänen armoistansa ja ijankaikkisesta elämästä. Jos nyt sydän tuntee sellaista, on mahdotonta, ettei se tulisi ylipääksi ja rohkiaksi wastoin maailman ja perkeleen peljättyksi. Mutta hänelle hyväksi, joka ei vielä sellaista tunne, on tässä neuwo, mitä hänen tulee tehdä, nimittäin itse rukoilla ja pyytää muita puolestansa rukoilemaan sellaista uskoa ja wälewyyttä. Tämä on kappale uskosta; nyt seuraa toinen kappale rakkaudesta.

Että te olisitte rakkauden kautta juurtuneet ja perustetut.

48. Tämä on puhua toisella tapaa, kuin me olemme tottuneet. Eikö meidän pidä uskon kautta tuleman juuritetuksi, istutetuksi ja perustetuksi? Miksi lukee siis p. Paawali sen rakkauden työkse? Wastaus: niin on totta, mutta rakkaus osoittaa, jos usko on oikia ja sydän iloinen ja rohkea Jumalassa: sillä, missä sellainen wahwa luottamus on, ettes epäile Jumalan olewan Isäs, siellä tähtyy sitte seurata, että usko, waikka heikkoikin, puhkee suulla, työllä ja kädellä ja korjaa lähimmäistä opettamalla ja auttamalla. Tästä sanoo p. Paawali tässä, että se on olla rakkauden kautta perustettu ja juurtunut, se on, siitä tunnetaan ja hawaitaan, että uskomme on oikia. Sillä rakkaus on osoite, jolla koetellaan, josko usko on oikia, niinkuin p. Pietarikin 2 Ep. 1: 10 sanoo: **ahteroitkaat sitä, että te teidän kutsumisenne wahwistaisitte hywillä töillä, se on, tehkää hyviä töitä, että**

nähtäisiin ja te itsetin huomaisitte omistawanne uskon ja olewanne wilpittömät. Muutoin se pysyy aina epätietoisena, häilyy formissa ja kelluu wahtona sydämmellä, olematta perustettu ja juurtunut. Tätä tarkoittaa p. Paawali näillä molemmilla kappaleilla: ensiksi, että meillä on oikia usko sydämessä Jumalaan; toiseksi, että se ilmaantuu ja osoittaa itsensä rakkauden kautta lähimmäistä kohtaan.

Että te selkiästi käsitteisitte kaikkein pyhäin kansja, mitä leweys ja pituus ja sywyys ja korkeus olisi.

49. Mutta tämä on osa hänen toiwotuksestansa, että, näet, päästäisiin siihen määrään, että he Jumalaan nähden olisivat rohkiat ja turwatut uskon kautta ja lähimäisen suhteen perustetut ja juurtuneet rakkauden kautta. Hän tahtoo sanoa: jos tulette näin muodoin wahwistetuiksi ja kauttaaltanne happautetuiksi, niin kaikkein pyhäin kansja käsitätte nämät neljä kappaletta ja kaswatte niissä ja ymmärrätte ne ymmärtämistänne. Tämän usko yksin waikuttaa; sillä ei tämä ole rakkauden alaa, mutta se auttaa uskoa osoittamaan itsensä siinä.

50. Näiden sanain johdoista owat opettajat maalanneet meille ja mitanneet ristin; siitä ei puhu kuitenkaan p. Paawali sanaakaan, vaan tahtoo lyhyesti sanoa näin: että käsitteisitte kaikki asiat, kuinka pitkä, leweä, laaja, syvä ja korkia Kristuksen waltakunta on. Tämä tapahtuu, koska sydämmeni tila on sellainen, ettei Kristus taida tehdä minulle mitään liika pitkäksi, leweäksi taikka laajaksi, ajamattani sitä takaa, eikä, mennä niin sywään taikka niin korkialle, että sallisin riistää itseäni hänestä eli hänen sanastansa; vaan että tunnen ja olen luja siitä, että kunnella tulen, Kristus on siellä ja hallitsee kaikin paikoin yhtä laajalta kuin pituutta, leweyttä, sywyttä ja korkeutta on, olkoon se ajallista taikka ijankaikkista; ja että minä löydän hänen kaikin paikoin yhtä lewiältä ja laajalta kuin mitata taidetaan, niinkuin Dawid, Ps. 139: 7, 8, sanoo: **kuhunka minä menen sinun Hengestäs? ja kuhunka minä sinun kaswois edestä pakenen? Jos minä astuijin ylös taiwaasen, niin sinä siellä olet; jos**

minä vuoteeni helwetijsä rakentaisin; katso, sinä myös siellä olet y. m. Hän hallitsee ijankaikkisesti, ei hänen pituudellansa, leveydellänsä, syvyydellänsä ja korkeudellansa ole yhtään rajaa; joskin alas helwettiin menisin, niin sanoo sydämmeni ja usko: sielläkin on Kristus.

51. Päätös on tämä: ylenä tahti alenna minä, mittaa minä, miten mielit, rewi minä sinne taikka tänne, Kristuksen löydän sielläkin. Sillä hänen kädesfäni owat kaikki kappaleet taiwaassa ja maassa ja kaikki owat hänen waltansa annetut, enkeli, perfele, maailma, synti, kuolema ja helwetti. Siis, jos hän asuu sydämmesfäni, on rohkeuteni pysyvä pystysfä; kunnelta ikään tulen tahti menen, en taida minä huffua. Sillä kusfa Herrani Kristus on, siellä olen minäkin olewa. Mutta tätä on järjen mahdotoin aikaan saada; jos sillä on mentäwää kynnärä ylähällä maasta eli maan alla, ja jos siltä riistetään tämä nykyinen näkywä ja jos sen on siltä luopuminen, tähtyy sen epäillä. Mutta me saamme Kristuksen kautta toisen mielen, ja tiedämme hänen olewan joka kohdassa, kunniasfa tahti häpiäsfa, näljäsfa, murheessa, sairaudessa, wanhiudessa, kuolemassa tahti elämässä, hywässä tahti pahassa. P. Paawali rukoulee Jumalaa antamaan Ejesolaisille armoa ja wäkehyyttä sydämmellä tähän suuntaan käsittämään asiat. Hän päättää rukouksensa näin:

Ja Kristuksen rakkauden tuntisitte, joka kaiken tuntemisen ylitse käy, että te olisitte kaikella Jumalan täydellisyhdellä täytetyt.

52. Se on, jos olette uskossa ja ymmärrätte ne neljä kappaleta, toiwotan teille myös, että tuntisitte omistamamme Kristuksen rakkauden, sekä sen, jota hän kantaa meitä kohtaan, että sen, jota me kannamme lähimmäisistä kohtaan, joka menee ylemmäksi kaikkea, ewankeliuminkin ymmärrystä. Sillä tietänet, mitä suinkin, ei se tieto kuitenkaan auta mitään eli auttaa wähdän, kusfa ei rakkautta ole. Tämän toiwotuksen päätös on siis lyhyesti tämä: uskossa tulee meidän kaswaa niin, että se olisi wäfewä ja waimallinen ja että rakkaus olisi lämmin ja pa-

lawa ja me siis täytetyt kaikellaisella Jumalan täydellisyhdellä. Tämä hebrealainen puheentapa tietää, että me täytettäisiin kaikin puolin, niin kuin hän täyttää, ja että tulisimme Jumalaa täyteen, runsaasti saaden kaikkea armoa ja hänen Henkensä lahjoja, että hän tekisi meitä rohkeiksi, walaisi walkeudellansa ja että hänen elämänsä eläisi meissä, hänen autuutensa tekisi meidät autuiksi, hänen rakkautensa herättäisi meissä rakkauden. Lyhyesti, että kaikki, mitä hän on ja woi, olisi täydellisesti meissä ja waituttaisi waimallisesti niin, että tulisimme Jumalaa täyteen ja saisimme omaksemme Jumalasta, ei murenia taikka ainoastansa muutamia osia, waan hänen koko täydellisyhtensä.

53. Paljon on kirjoitettu siitä, kuinka ihminen on tulewa yhdeksi Jumalan kansa. Siihen nähden on tehty tilapuita, joita myöden astutaan taiwaasen ylös, ja paljo muuta sellaista. Mutta se kaikki on paljasta paloitusta; mutta tässä on meille perille päästämme osoitettu oikia ja suoria tie, se, näethän, että sinä tulet täyteen, Jumalaa täyteen, niin että puuttumatta hänestä mitään, sinulla on kaikki yhdesfä kimpussa, joten kaikki, mitä puhut, ajattelet, toimit, lyhyesti, koko sinun elämä on ihan jumalallinen.

54. Mutta älköön lukaan luulko jonkun ihmisen saawuttawan sellaista täydellisesti tässä elämässä. Tosin toiwottanemme ja pyytänemme, niinkuin p. Paawali on tässä tehnyt, mutta et tapaa ainoatakaan sellaisen täydellisyhten kokoamista omistajaa; me olemme waan sillä kohdalla, että sitä anomme ja sen perään huomaamme. Sillä eläessämme vielä lihasfa, olemme me vielä täynnä kaikellaisista Atamin täydellisyhtä. Meidän on siis tarpeen lakkaamatta ruukoilla Jumalaa ottamaan pois heikkoutemme ja antamaan sydämmeemme rohkeutta ja Henkensä ja täyttämään meitä armolla ja wäkehyydellä, että hän yksin täydellisesti hallitsi ja waituttaisi meissä. Tätä myös kaikki toinen toisillemme toiwottakaamme. Tähän Jumalakin antakoon meille armoa, Amen.

N:o 50. Seitsemäntenätoista Sunnuntaina Kolminaisuuden päivästä.

Efej. 4: 1—6.

Rakkaat weljet! minä wangittu Herrassa neuwon teitä, että te siinä kutsumisessa, johon te kutsutut y. m.

1.

Tämäkin on ihana saarna niitten kristittyin hywistä töistä, jotka ovat uskowaisia ja kuuliaisia sille ewankeliumin opille, jonka p. Paawali on ennen Efesolaisille antanut, niinkuin kuulimme edellisen sunnuntain epistolasia hänen toivottaneen, että he lisääntyisivät ja kaswaisivat ewankeliumin tuntemisessa. Sillä kristityn kaiken opin ja elämän perustuksena ja koriana, ijankaikkisena aarteena pitää oleman tietysti uskon Kristukseen, joka yksin vastaanottaa päästön synneistä ja tekee Jumalan lapsiksi. Jos se on meillä, sitte waadittakoon sen hedelmiäkin, joilla kristityt osoittawat ja näyttävät olewansa sellaisia ihmisiä, jotka elävät Jumalalle kunniaiksi ja kuulewat häntä, että Jumala sen kautta kunnioitettaisiin ja ylistettäisiin, josta heillä itselläänkin on Jumalan ja ihmisten edessä kunnia ja ijankaikkinen palikka.

2. Mutta sellaisen waroituksen antaa heille apostoli, muistutettuaan heitä wankeudestaan ja murheestansa, joita hän kärsii ewankeliumin tähden ja heidän hywäksensä ja kunniaksensa, kuten hän ennen on sanonut, että hekin sentähden myös kunnioittaisivat ewankeliumia elämällensä ja waelluksellansa. Ensin antaa hän yleisen ohjeen kristittyin koko elämän ojenukseksi.

Että te siinä kutsumisessa, johon te kutsutut olette, niin waeltaitte kuin sopii.

3. Olkoon tämä pää-asia ja paras ohje, jonka mukaan kristitty soidittakoon ulkonaisen

elämänsä maailmassa, muistuttaen itseänsä ja mieltien, mihinä Jumala hänen kutsunut ja asettanut on, se on, minkätähden hän kristityksi kutsutaan, ja niin eläköön sen mukaan ja antakoon sen näkyä koko maailmalle, tietysti niin, että hänen elämänsä ja töittensä kautta Jumalan ja Herran Jesuksen nimi ja sana ylistettäisiin; niinkuin itse Kristus Matt. 5: 26 waroittaa opetuslapsiansa: **näin walistakoon teidän waltenteenne ihmisten edessä, että he näkisiwät teidän hywät työnne ja kunnioittaisiwat teidän Isäanne, joka on taivaisissa y. m.**

4. P. Paawali tahtoo siis tällä myös sanoa: olette nyt saaneet Jumalan sanan ja armon ja tulitte niin autuiksi ihmisiksi, te, joilla Kristuksessa on kaikki omana, mit'ikänä tarwitsette. Tämä johdattakaat muistoonne ja malttakaat olewanne kutsutut perki toiseen ja korkeampaan oloon, kuin muut ihmiset ja eläkää myös niin, että nähtäisiin teidän harrastawan suuremmasta tawarasta, jopa jo saawuttaneennekin paljo parempaa, kuin maailma, ja olkaat elämällänne Herralle, sellaisen aarteen antajalenne, kunniaiksi ja ylistyksiksi, älkäätekä antako yhdellekään ihmiselle syytä pilkata ja moittia tawaraanne, taikka halwelsia Herran sanaa, waan ennemmin haukutelkaat ja kehoitakaat sillä jokaisista niin, että he teidän elämänne ja hywäin töittenne kautta taivutettaisiin uskomaan Kristukseen ja häntä ylistämään.

5. Sillä kristitty tietäköön, ettei hän elä maan päällä itsellensä taikka itsensä tähden,

waan hänen elämänsä ja olonsa maan päällä on hänen Herransa Kristuksen oma; sentähden tarkoittakoonkin se hänen kunniaansa ja ylistystänsä ja palvelkoon häntä niin, että hän p. Paawalin mukaan (Gal. 2: 20) taitaisi, ei ainoastansa uskon ja armosta (saadun) waanhurskauden hengellisestä elämästä, waan sen hehdelmistäkin ukkonaisessa elämäsfänfä sanoa: **minä elän, en sillon minä, waan Kristus elää minussa**, siis niin, että se kutsutaan **waeltamiseksi Kristuksessa** (niinkuin p. Paawali toisessa paikassa sanoo), niin, **Kristuksen yllensä pukeutiseksi** (Rom. 13: 14) waatteenamme ja kaunistuksemme, että hän meissä paistaisi ja meidän kauttamme tulisi tunnetuksi.

6. Mutta kussa ei näin käy, siellä tulee sitä vastaan synty paljo raskaammaksi ja pahemmaksi. Sillä jokaisessa synnissä, joita kristityiksi eli Jumalan kansaksi kutsutut tekewät, tulee Jumala ei ainoastansa tottelemattomuuden kautta wihoitetuksi, waan siihen liittyy myös toisen käskyn halweksiminen, joka tekee synnin paljo raskaammaksi, nimittäin että siten tulee Jumalan nimi pilkatuksi ja muut pahemetuksi, niinkuin p. Paawali Rom. 2: 24 sanoo: **teidän tähteune tulee Jumalan nimi pilkatuksi pakanain seasfa**. Sentähden tulee kristityn oikeastaan niin elää, että hän kuitenkkin Jumalan ja Kristuksen kunniaa kokee säilyttää, ettei hänen nimeänsä häwäistäisi ja hänen täytyisi kantaa synnalaisuutta pahasta, jota tehdään; niinkuin persele ja maailma panee kaikki, mitä hän taitaa, liikkeelle, saattaaksensa Jumalan häpiään ja pilkkaan, sillä waan osoittaaksensa kattevan wihansa Kristusta ja hänen sanaansa vastaan ja wahingoittaaksensa seurakuntaa pahennuksen kautta, sekä peljättääksensä uskottomia pois ewankeliumista että luowuttaaksensa heikkoja siitä.

7. Sitä estääksensä warokoot kristityt sitä ahkerammin antamasta pahennusta elämällänfä, waan olkoon heidän Jumalansa ja Herransa nimi ja kunnia raskaampi heille, kuin että salliswat sen joutumaan pilkan alaiseksi, joskin heidän täytyisi sen toten panna alttiiksi oma kunniansa, tawaransa, ruumiinsa että elämänsä,

koska Herran nimi kaiketi on heidän korkein tawaransa sekä autuutensa. Niin sitä toki mieltikööt, että he, kussa sen ihanaksi sekä kalliksi arwaawat, onkin heidän oma kunniansa että kerskauksensa Jumalan ja ihmisten edessä, niinkuin Jumala 1 Sam. 2: 30 lupaa sanoen: **joita minua kunnioitsewat, niitä minä tahdon kunnioittaa**. Ja toisaalta, että he, jotka eiwät niin tee, wetäwät niiskoillensa Jumalan korkeimman wihan sekä lastetta ja häpiää, niinkuin hän samassa paikassa edespäin sanoo: **joita minua katsowat yllön, ne pitää katsottaman yllön**, ja toisessa käskysfä uhkaa hän ankarralla ja kauhialla rangaistuksella kaikkia, jotka turhaan lausuwat hänen nimeänsä, se on, jotka eiwät käytä sitä hänen ylistyksensä ja kunniauksensa y. m.

8. Tässä tutkinee itsekin omaa elämänsä sekä katsonee, kuinka ahkera hän tässä kohden on estämään ewankeliumin pahentamista ja oijentamaan työnsä ja teonsa Jumalan wakaan käskyn mukaan Jumalan nimen ja ewankeliumin kunniaksi ja ylistykseksi. Ompä tähän nähdän jokainen kaiketi löytävä suuria ja raskaita syntiä, joita kyllä walittanee ja parantanee, ettei hän kokoisi Jumalan wihaa osaksensa, semminkin kuin nyt näinä viimeisinä pahoina aikoina ewankeliumi kaikkialla on sorteesfa niin suurten ja monien pahennusten kautta. Onhan ihminen luotu olemaan Jumalan kuwana ja juuri sentähden Jumalan kuwana, että Jumala hänen kauttansa tahtoo tulla tunnetuksi. Senpätähden pitääkin sen (kuwan) paistaman ja walaiseman ihmisen koko elämänsä ja waelluksessa, niinkuin peilissä, ja kristityn korkeimpana ja suurimpana suruna olkoon elää niin, ettei hän saastuta Jumalan nimeä.

9. Tämä on ensimmäinen kappale p. Paawalin waroituksesta, koskewa kristittyin koko elämää. Sitte nimittelee hän muutamia erinäisiä hywiä töitä, joista kaikkein kristittyin ylehenfä tulee ahkeroita. Sellaisia owat: nöyryys, siweys, kärsiwäisyys, hengen yhteys y. m. Näistä on ennen muissa, semminkin p. Pietarin epistolisfa, erittäin ja erikseen puhuttu: esimerkiksi nöyryydestä (josta tämänkin päivän ewan-

keliumi puhuu), kolmantena sunnuntaina kolminaisuuden päivästä, kärsiwäisyydestä ja siweydestä toisena sunnuntaina pääsiäisestä ja viidentenä kolminaisuuden päivästä.

10. Täten on kaikille kristityille kaikellisissä säädyissä uskottu hyviä töitä kyllin tehtäväksensä, tarwitsemattansa etsiä muita taikka parempia, sillä ei p. Paatwali tahdo raskauttaa heitä erinäisillä töillä ulkopuolella yhteisiä säätyjä taikka niitten yli, niinkuin wäärät pyhät opettawat ja tekewät, jotka käskewät ihmisiä juoksemaan ihmisistä korpeen, esittelewät omaa munkkisuuttansa ja omasta päästänsä walituita töitä, joita kehuwat paljon korkeemmiksi ja paremmiksi muitten tawallisten kristittyin töitä, niin, saattawatpa ne siten ylönsatotuksi ja pidetyiksi waarallisena säädynä. Tähän asti on paatwi häwyttömästi kutsunut ne maalliseksi säädyiksi ja niissä eläneitten on sentähden tähtynyt pitää itsensä sellaisina, jotka taitaisiwat työläästi päästä taimaasen, jolleiwät kans käy hengelliseksi (semmoisena owat pitäneet ainoastansa munkkein ja pappein säädyn) taikka tee itseänsä osalliseksi heidän töistänsä ja osta heiltä heidän ansiotansa.

11. Mutta p. Paatwali ja koko raamattu opettaa ainoasti sellaisia hyviä töitä, jotka Jumala hymmentäksyissä on yhteisesti määrännyt jokaisen tehtäwiksi ja joita pitää yhteisessä elämässä ja kuskakin eri säädyssä harjoitettaman. Näillä ei ole kuitenkaan sitä suurta loistoa ja korstaa maailman filmissä, kuin heidän ulkullaisuudellansa ja itse walitulla jumalanpalvelusjellansa on, mutta ne owat kuitenkin oikeita kalliita, hyviä ja hyödyllisiä töitä Jumalan ja ihmisten edessä. Sillä mikä taitaa olla Jumalalle otollisempi ja ihmisille parempi, kuin että elät kutsumuksessa, että siitä on Jumalalla kunniaa ja että esimerkissä taitowat muitten rakastamaan Jumalan sanaa ja ylistämään hänen nimeänsä. Niin myös, mitkä hyweet koko ihmisen elämässä owat nöyryyttä, siweyttä, kärsiwäisyyttä ja yhsimielisyyttä y. m. hyödyllisemmät?

12. Mutta kussa taidetaan näitä paremmin harjoittaa, kuin niissä säädyissä, joissa

Jumala on säätänyt meitä keskenämme elämään ihmisten parissa.

Tähän nähden ei wähintäkään hyödytä oma walitsema erikoiselämä ja munkillinen pyhyys. Sillä kukahen paranee menemisestä luostariin, tekemisestä itselles erikoiselämää, tahtomattomuudesta elää, niinkuin muut. Ketä auttaa kaapus, muitia muutos, towa wuotees? Kuka siten tulee Jumalan tuntoon, eli oman tunnon rauhaan, taikka ketä kehoittaa se rakastamaan lähimäistä? Niin, kuinka taidat siinä palwella lähimäistä, osoittaa rakkautta, nöyryyttä, kärsiwäisyyttä, siweyttä, jollet tahdo elää ihmisten parissa, waan noudatat omaa walitsemaas ohjetta eli jättyäs niin ankarasti, että enemmin jallit lähimäises kärsiä hätää, kuin rifot jättyäs vastaan?

13. Yhmeellistä on toki, että maailma elää niin suuressa sokeudessa, että se niin ihan mitättömäksi arwaa Jumalan sanan sekä hänen järjestyksensä ja säätynsä, jossa sen kumminkin joka päivä tähtyy elää. Jos saarnaat sille uskoa Jumalaan, niin se pitää sen wääränä oppina; jos puhutaan hywistä töistä ja Jumalan säätmistä säädyistä, niin se taas pitää ne mitättöminä ja osaa tehdä paljon paremmin. Että tawallinen kristitty perheessä, palkollinen tahti piika elää kristillisesti palvelusjellansa, oih, he sanowat, tuo on sulaa maallista asiaa! Toisin on asiaan tartuttawa, on nurkkaan kontattawa, kaappuun puettawa, pyhiin matkustettawa, näin taidat itseäs ja muita taimaasen auttaa. Jos kysyt: mintähden eli mistä on Jumala niin sanonut? niin ei ole oikeastaan tähän ollenkaan muuta syytä olemassa, kuin tämä: ei Herramme Jumalamme tiedä siitä mitään eikä ymmärrä, mitä hywät työt owat, kuinkapa hän sitte osaisi niistä opettaa? Hänen itsensä tähtyy käydä näitten korkiasti oppineitten pyhäin miesten koulua ja oppia heiltä.

14. Mutta tuon kaiken waituttaa häijy myötämme synthynyt waiwa ja pahe, joka perisyyniksi kutsutaan; sehän on sellainen sokeus ja pahuus, ettei se ensinkään tahdo nähdä eikä huolta Jumalan sanasta, tahdosta ja töistä, waan esittää sen siaan omain pakanallisten ajatustemme jälkeen toisia asioita. Se on wetänyt semmoisen paksun nahkan silmäinsä, korwainsa ja sydämmensä werholksi; ettei se taida nähdä walteutta, kuinka kristittyin yleinen elämä, mies

ja waimo, alamaisen ja esiwallan sääty on kauristettu ja koristettu Jumalan sanalla. Et myös saa sitä taitoutetuksi ahkeroitsemaan niitten töitten tekemisestä, joista Jumala itse todistaa, että he warsin hywin hänelle kelpaawat niiltä, jotka uskowat ja owat kristityitä. Yhyesti: kofemus kautta kolo maailman todistaa ja näyttää, että se on suuri, erinomainen armo, ja että harwat ihmiset owat niin autuaita, että he tekewät oikeita, hyviä töitä. Suuri joukko niitä, jotka muka tahtowat olla pyhiä, puuhaawat suotta tehdä toisia mitättömiä, turhia töitä, jotka suurina pitävät ja joilla tekewät itsensä kelwottomiksi tosi hywiin töihin, niinkuin p. Paawali sanoo Tit. 1: 16.

15. Tämä on wahinko, jonka matkaan saattaa sellainen wäärä, ihmisellinen luulo itsewalitusta työstä ja pyhydestä. Toiseksi seuraa siitä myös, että sen kautta estetään, perustustsin asti rewitään ja häwitetään ne ihanat ja suloiset hyweet, joita p. Paawali tässä opettaa ja ylistää, nimittäin nöyryys, siwens, kärsiwäisyys, Hengen yhteys y. m., ja toisaalta päin wastoin wahwistetaan wihamieliset paheet perkeleen waiikutuksesta. Sillä kussa Jumalan sanasta poiketaan itsewalitsemiin ihmistöihin, siellä warmaan syntyy monellaiista mielipidettä ja itsepäisyyttä, joten toinen esittää sitä, toinen tätä, ja jokin mielittelee sitä kiitosta, että hänen on paras, mutta minkä perästä taas toinen tahtoo tehdä parempaa; siitä syntyy sitte niin monellaiista riitaisuutta ja niin monta lahkolaisuutta, kuin sellaisia opettajiaakin ja töitä on; niinkuin tähän asti on laita ollut paawikunnassa sen epäluoksiin moniin lahkoihin nähden ja ainakin on laita kaikkien lahkolaiisten parissa. Näin ollen ei taida yhdelläkään näistä hyweistä: nöyryydellä, siweydellä, kärsiwäisyydellä, rakkaudella y. m. olla sias, waan täytyy päin wastoin tapahtua, sydänten ja mielten olemattomuudesta yhtä. Toinen halweksee ylepänä toista ja, jollei hänen asiaansa oikiana ja hywänä hywäkshytä, syyttaa wihaan, rupee kadehtimaan, wihaamaan, ei ole ystäwyhdessä kenenkään kanssa eikä suwaitse ketään, joka ei niin tee ja toimi, kuin hänelle kelpaa.

16. Sitä vastaan on kristillinen elämä, uskon ja sen hedelmän suhteen, sowitzettu Jumalan sanan jälkeen niin, että se on hyödyksi rakkauden ja yksimielisyyden ylläpitämiseksi ja edistää kaiffia hyweitä. Sillä ei se särje Jumalan laittamaa ja säättämää järjestystä, yhteisiä säätyjä ja niiden toimituksia ihmisten kesken, niinkuin: esiwaltaa, isää, äitiä, poikia, tyttäriä, herroja, rouwia, palkollisia, piikoja, waan wahwistaa ne kaikki hywinä säätyinä ja töinä; ja käskee jokaista kristillisessä elämänsänsä ja kaiffia yhteisesti ahkeroitsemaan rakkaudesta, nöyryydestä, kärsiwäisyydestä niin muodoin, ettei toinen halweksee toista, waan että itsekukin puolestansa antaa toiselle hänen kunniansa ja tietää tämän halwenmassakin säädyssä olewan Jumalan edessä yhtä autuaan ja hywän, kuin itsensäkin. Samate kärsiköön toinen toisen heikkoutta ja tietäköön, että toisenkin täytyy kantaa hänen wikojansa y. m.; lyhyesti: jokainen osottakoon toiselle rakkautta ja ystäwyhyttä, jota hän soisi itsellensä tehdyksi.

17. Tätä edistää mahtawasti se yksimielisyys, että kristitty tietää itellensä Kristuksessa olewan Jumalan armon, päästön synneistä ja ijankaikkisen elämän, ei oman ansionsa taikka erikoiselämänsä ja töittensä tähden, waan että hän menossjansa ja säädyksensä, olkoon se maailmassa kuinka halpa tahtonsa, on, jos hän waan usko, yhtä hywin Jumalan lapsi, autuas ja osallinen kaiffissa Kristuksen hymnyksissä, kuin kaikkein suurin ja paras pyhä. Sentähden ei tarwitse hänen huolia muista töistä, joita ei hänelle ole käsketty, taikka kadehtia muita, jos he owat korkeammasja säädyssä, eli jos owat saaneet Jumalalta enemmän lahjoja ja taitawat tehdä suurempia töitä, waan hänen tulee pyhä määräsensä ja palwella Jumalaa kutsumusjansa ja häntä kiittää, käyttämästänsä häntä aseensa saadussa säädyksensä.

18. Toisaalta opettakoon ja näyttäköön hänkin, joka korkeammasja säädyssä, suuremmilla lahjoilla ja töillä palwelee Jumalaa kutsumusjansa mukaan, samaa yksimielisyyttä niin, että pyssyy nöyryydessä ketään halweksematta, waan tietäköön, ettei hän ole Jumalan edessä parempi

ja kelmollisempi suurempain lahjainja tähden, waan sitä enemmän welwollinen muita niillä palwelemaan, ja että Jumala niittenkin kautta, joille hän on antanut halvemmät lahjat, taitaa waikuttaa suurempia ja useampia asioita. Siis taitaa hänkin osoittaa kärjiväisyyttä, siiveyttä ja rakkautta heikkoja ja puuttuwaista lähimäistä kohtaan, koska hänkin hänen korwallansa on Kristuksen jäsen ja osallinen samasta armosta ja autuudesta.

19. Katsjo, sentähden teroittaa apostolit p. Paawali ja Pietari niin ahkerasti joka paikassa tätä hywettä, joka kutsutaan **Hengen yhteydekksi**; sillä sehän onkin tarpeellisin ja kaunein hywe kristittyin kesken, joka koko kristikunnan yhdistää ja sitoo eikä laske lahkolaisuutta ja eriseuraa syntymään, niinkuin tästä on ennen puhuttu. Sentähden waroittaa p. Paawali tässä hartaasti siitä pitämään kiinni ja, niinkuin hän tässä sanoo, ahkeroitsemaan pitämään sitä. Hän kutsuu sen **Hengen yhteydeksi**, osoittaaksensa puhuwansa oikean opin ja uskon yhteydestä, sillä eihän sitä muutoin taideta kutsua yhtäläiseksi eli yhdeksi Hengeksi, syystä ettei yhtään Henkeä ole ilman Kristuksen ewankeliumin tuntoa ja uskoa. Sentähden on ennen kaikkia harrauttettawa siitä, että raamatun sokia oppi pidetään yksimielisesti puhtaana.

20. Sillä suurin ja waarallisin seurakuntain pahennus on nostaa riitaa ja eripuraisuutta opissa, johon perkelekin ensin yllättää. Täwällisesti saa se alkunsa muutamista ylpeistä, itsepäisistä ja kunniaa pyytävistä ihmisistä, jotka tahtowat olla jotain erinomaista, sotiwat kunniansa ja maineensa toten, eiwät taida kenenkään kansa pitää yhtä, pitävät sen häpiänä, jollei heitä kehuttaisi muita oppineemmiksi ja suuremmalla Hengellä lahjoitetuiksi (waikka owat kokonansa Henkeä wailla); eiwät suo kenellekään kunniaa, waikka näkewätkin hänen warustetuksi suuremmilla lahjoilla. He koettawat myös kateudesta, kiukusta, wihasta ja kostonpyynnöstä muita kohtaan matkaan saattaa lahkolaisuutta ja rippumaan heissä. Sentähden on hän waakaan waroittanut heitä tarpeellisiin rakkauden töihin, harjoittamaan toinen toistanja kohtaan

nöyryyttä, kärjivällisyyttä y. m. ja kärjimään toinen toistanja y. m.

21. Koettelemuksesta on kyllä selwää ja ilmeistä, minkä wahingon ja turmion seurakuntaan tuopi tuo pahennus, nimittäin riita ja eripuraisuus opissa; sillä pait sitä että siten wietellään paljo ihmisiä ja suuri joukko kohta juoksee sinne, kussa se saapi kuulla ylpeitten kunniaa janoowain henkien esittäwän suurella loistolla ja mainioilla sanoilla jotain uutta, niin seuraa siitä wielä, että moni heikko sekä muutoin hywäntahtoinen ihminen joutuu epäilykseen ja epä tietoon siitä, kenessä rippuuisiwat. Tästä syntyy sekini wielä, että moni halweskii ja pilkkaa sanaa, etkien syystä wastuustamaan sitä. Niin käyppi myös moni siitä julki jumalattomaksi ja lihan mieleiseksi ja pitää warfin mitättömänä kaiken uskonnon ja kaikki, mitä Jumalan sanasta sanotaan. Tulewatpa myös kaikki, jotka kristityiksi kutsutaan, semmoisesja riidasja niin wihoitetuiksi, että he toinen toisansa purewat ja kalwaawat wihalla, kateudella ja muilla pahella, joista rakkaus kuluu ja usko sammuu.

22. Semmoiseen seurakunnan rappiotilaan ja kaikkein sieluin turmioon, joka sentähden syntyy, owat wikapäitä sellaiset itsepäiset, puoluemiehet, jotka ewät pysy yksimielisesjä opissa, eikä pidä Hengen yhteyttä, waan etkivät ja matkaan saattawat jotain uutta kopuudesta, kunnian eli koston pyynnöstä ja niin muodoiin kotoowat nekoillensa paljoa kauheamman ja rakkaamman kadotuksen kuin muut. Kawahatafoot siis kristityt antamasta syystä eripuraisuuteen ja riitaan ja ahkeroittoot, niinkuin apostoli tässä sanoo, toimella ja huolella säilyttämään yhteyttä. Sillä eipä ole warfin helppoa säilyttää sitä, sillä kristittyinkin kesken ilmestyy monta ja monellaisja syitä, jotka helposti yllättawat wastahakoisuuteen, wihaan ja wainoon. Myös perkele etsii tilapäitä, kiihoittaa ja puhalttaa, kussa hän waan taitaa. Sentähden he olkoot warowia, etteiwät anna tilaa sellaiselle yllätykselle, jonka perkele taikka heidän oma lihansa lykkää heihin, waan sotikoot sitä vastaan, ja tehköt sekä kärjikköt kärjittäwänsä, kostekoon se sitte kunniaa, tawaraa, ruumista tahi henkeä, säilyttääsensä, niin

paljo kuin heistä on, opin, uskon ja Hengen yhteyden rikkumista.

Yksi ruumis ja yksi Hengi, niinkuin tekin olette teidän kutsumisessanne yhdenkaltaiseen toivoon kutsutut. Yksi Herra, yksi usko, yksi kaste, yksi Jumala ja kaikkein Isä y. m.

23. Tämän tulee olla syynä, jonka pitää taiuttaman kristityitä lujasti pitämään Hengen yhteyttä, ollen kaikki saman ruumiin jäseniä ja osallisia kaikkiin hengellisiin tavaroihin; sillä heillä kaikilla on yhtäläinen aarre, tietysti sama Jumala ja Isä taivaassa, sama Herra ja Wapahtaja, sama sana, kaste ja usko, ja lyhyesti yhtäläinen autuus. Kuin siis nämät tavarat ovat yhtäläiset kaikilla ja toisella on niissä yhtä paljo kuin toisella, eikä kukaan taida saada enempiä taikka parempaa; mikä syy sitte taitaisi taiuttaa häntä saattamaan eripuraisuutta eli etsimään jotain toista?

24. Ja täten p. Paawali osoittaa ja opettaa, mikä oikia kristillinen seurakunta on ja mistä se tunnettaoon, nimittäin että on olemassa waan yksi seurakunta eli Jumalan kansa maan päällä, jolla on yhtäläinen usko, kaste, yhtäläinen Isän Jumalan ja Kristuksen tunto y. m. ja että se yksimielisesti siinä rippuu ja pysyy. Tässä seurakunnassa täytyy jokaisen oleentua ja olla siihen yhdistettyä, joka tahtoo autuaaksi tulla ja päästä Jumalan tykö, ja ulkopuolella sitä ei tule kukaan autuaaksi.

25. Sentähden ei ole tämä seurakunnan yhteys siinä, että on ja pidetään yhtäläinen ulkonainen hallitus, säännöt ja kirkonmenot, niin-

kuin paawi joukkoineen inttää ja tahtoo sulkea ulos seurakunnasta kaikki, jotka näissä eivät tahdo totella häntä, waan seurakunnan yhteys on siinä, missä on saman uskon, kasteen y. m. sopus. Se kutsutaan yhdeksi, pyhäksi, yhteiseksi eli kristilliseksi seurakunnaksi yhtäläisestä puhtaasta, sekoittamattomasta ewankeliumin opista ja sen ulkonaisesta tunnustuksesta kautta koko maailman ja kautta kaikkein aikain, muutoin huolimatta ulkonaisen, ruumiillisen elämän eli ulkonaisen järjestyksen, tapain ja menoin erinäisyydestä ja erinkaltaisuudesta.

26. Ne sitä vastaan, jotka eivät pidä tätä opin ja uskon yhteyttä Kristuksessa, waan sen oheessa nostawat eripuraisuutta ja matkaansaattawat pahemmusta (kuten p. Paawali Rom. 16: 17 sanoo) ihmisoppinsa ja omain walitsemainsa töitten kautta, joista riitelewät ja joita käskewät kaikkia kristityitä tarpeellisina noudattamaan, ne eivät ole Kristuksen oikia seurakunta, eikä sen jäseniä, waan sen wastustajia ja häwittäjiä, niinkuin usein muualla olemme osoittaneet. Tämä wahwa oppi ja lohutus on meillä wastoin paawikuntaa, joka sentähden meitä syyttää ja tuomitsee, että olemme siitä erinneet ja luopuneet, ja parjaawat meitä seurakunnasta luopuneiksi, waikka kuitenkin itse owat seurakunnasta tosi luopuneita, jotka wainoowat totuutta ja repiwät rikki (seurakunnan ja Kristuksen nimen warjosia) Hengen yhteyden; josta syystä jokainen on Jumalan käskyn jälkeen welkapää wastustamaan jopa wälttämään ja pakenemaan heitä.

N:o 51. Kahdeksantentoista Sunnuntaina Kolminaisuuden päivästä.

1 Kor. 1: 4—9.

Rakkaat weljet! minä kiitän Jumalaani aina teidän tähtenne, sen Jumalan armon edestä, y. m.

1.

Tämä on epistolan alku Korinttilaisille. P. Paawalilla oli syynä kirjoittamaan tätä epistolaa se seikka, etteivät sikäläiset olot, Paawalin sieltä lähdettyä, olleet niin kaksiset. Siellä näethän oliwat muutamat laittaneet lahjoja ja mullistelleet kaikki nurin narin mitä oppiin ja elämään tulee, joista paheista ja wirheistä hän nuhtelee heitä ja tahtoo ne saada korjatuiksi. Tässä mielessä on tämä epistola vielä tänäpäinäkin tarpeellinen ja hyödyllinen lukea ja opettaa, kuin ei perkele koskaan pidä lepoa siellä, missä ewankeliumia puhtaasti saarnataan, waan tunkeuu Jumalan lasten joukkoon sientänsä kylwämään.

2. Nyt p. Paawali ryhtyy asiaan kowin kourin ja aikoo hywin pestä heitä tulifella lipiäsaippualla; mutta hän alkaa siwästi, näyttää heille, mitä he ewankeliumin kautta owat saaneet, siten muistuttaaksensa heitä welvollisuudestaan kiittämään Jumalaa sentähden ja hänelle kunniaksi ja ylistykseksi opettamaan ja elämään sowinnossa ja kawahtamaan itseänsä lahjoista ja muusta pahennuksesta. Sentähden hän alkaa näin:

Minä kiitän Jumalaani aina teidän tähtenne, sen Jumalan armon edestä, kuin teille Jesuksessa Kristuksessa annettu on y. m.

3. Niin ikään kuin tahtoisi hän sanoa: rakkaat weljet! miettikäätkö toki, minkä suuren armon ja mitä suuria lahjoja Jumala on teille antanut, ei lain tähden eikä teidän wanhurs-

kautenne, ansionne ja töittenne tähden, ettei teillä olisi wähintäkään syytä kerskata itsestänne, kehua toista toisen suhteen, taikka matkansaattaa lahjoja ja eripuraisuutta; waan että teille on kaikkea sellaista annettu Kristuksessa sekä hänen tähtensä ewankeliumin saarnan kautta, se on sellainen armo, joka tuo muassansa ja antaa teille kaikellaisia antimia, niin että olettekin rikkaita kaikissa asioissa, aiwanpa niin, ettei teitä puutu mitään kaikesta Jumalan teille annettawasta tarwittawastanne, paitsi että teidän vielä on odottaminen sitä autuaallista hetkeä, koska Kristus itse kaikine taiwaallisine aarteineen, jotka nyt jo uskossa omistatte, ilmes-tyy teille nähywäisesti y. m.

4. Näin hän heille ylistää ewankeliumin saarnaa (samoin tekee hän muutoin monin paikoin), että he pitäisiwät sen kalliina ja arwo-kaana; ja tätä tekee hän omalla esimerkillänsä, kiittäen oman personansa puolesta heidän tähtensä Jumalaa, sitä enemmän kehoittaaksensa heitä kiittolisuuteen, ja että he kumminkin muistaisiwat taaksensa, millisiä ennen oliwat ja mitä nyt ewankeliumin kautta owat saaneet, ja että kawahtaisiwat itseänsä, entisen surkeutensa ja nyt saadun armon unohtamalla, taas lankeemasta siitä entiseen sikeuteensa, mikä jo oli alussa heidän keskuudessaan olewain lahjoin kautta, jotka kylläntyneinä ewankeliumiin ja suurta armoa mitättömänä pitäen etsiwiät ja walitsiwiät jotakin muuta.

5. Katso, jos tämä kirkian apostolin ja korkeimman opettajan pakanain parisä on aika-

nansa tähtynyt nähdä ja kuulla lahjoja ja eriseuroja omassa pitäjäsängsä, joita suruttomuudesta ja kiittämättömyydestä ewankeliumia kohtaan nousi jo hänen eläessään, ihmeks sitte, jos nyt tapahtuu sellaista, kuin ollaan ilman sellaisia jaloja saarnaajia ja niin hurskaita kristittyitä, millisiä siellä oli? Me näemme, mitä suuria lahjoja meillekin on annettu; mutta siinä siwussa näemme ja tunnemme myös, mitä lahjoluaisuutta ja pahenuusta perkele saa aikoin, johon meidänkin kiittämättömyytemme on syynä, että niin pian olemme nohtaneet kaiken wahingon, jota ennen kärsimme paawikunnan sokeudessa, kuinka onnettomasti meitä wietettiin ja liikäsi waiwattiinkin. Mutta niinhän täytyy käydä; jollei siitä waaria oteta taikka jos se halpaa pidetään, ei siellä myös Jumalaa kiitetä eikä kunnioiteta; sillä sellaiset rawitut, unohtawatset kristityt menewät menoansa ja ajattelewat: aina on niin ollut ja aina tulee niin olemaan, kuin nytkin on.

6. Sentähden pitää ihmisiä herätettämän ja muistutettaman ajattelemaan, mitä heillä ei ennen ollut, niimpä, milliseen surfenteen olivat wajonneet, minkä p. Paawali sitte myös selwästi ja suoraan kuwaa Korinttilaisillensa (luten olemme ennen muutamissa kappaleissa tätä epistolaa kuulleet). Mutta tässä alussa antaa hän heidän siewillä, ystäwäisillillä sanoilla ymmärtää, että he niissä, joita he ewankeliumin kautta owat saaneet, tutkistelijawat, mitä heiltä ennen on puuttunut ja taas saattaisiwat menettää.

7. Sentähden hän sanoo: olette nyt saaneet armon ja olette sen toten **kaikisja rikkaiksi tulleet** (te, joilla ei ennen mitään ollut, eikä nytkään olisi, jollei teille olisi ewankeliumia saarnattu), **kaikisja**, sanon minä, jotka koskewat tulewaa elämää. Sillä ei ewankeliumia annettu tekemään ihmisiä rikkaaksi tässä elämässä. Teiltä ei siis nyt puutu mitään lahjaa, ettekä tarwitse muuta, waan ainoastansa tuon yhden, että hän, itse Herrä tulee; tämä se on, kuin teidän wielä tulee saada, ja siis tämän tulemistä odottaessanne täällä elää armosta ja lahjoista, joisja kaikisja olette rikkaiksi tulleet, kunnes te wihdoin pelastetaan tästä synnillisestä, pahasta maailman

elämästä ja sen kaikista waiwoista. Se tietäkää ja siitä kiittäkää Jumalaa, ettei teidän tarwitse etsiä toisia, parempia eli korkeempia lahjoja eli muuta kutsunusta, ikään kuin teillä ei wielä olisi, mitä teillä pitää oleman, niinkuin lahkolaiset walehtelewat teille.

8. Sillä arwaa itse, mitä parempaa omistaisit tahi pyytäisit, kuin kristityillä on ewankeliumisansa ja uskosansa, jonka kautta hän on wakuutettu siitä, että hänelle owat synnit kasteessa anteeksi annetut ja että hän siinä on niistä pesty puhtaaksi, sanottu Jumalan edessä wanhurskaaksi ja pyhäksi ja on siis päässyt Jumalan lapsiksi ja ijankaikkisen elämän perilliseksi; ja että hän sitte wielä, joskin hänessä on ja hän tuntee heikkoutta ja syntiä, niin, jospa hän olisi malttamatta syntiäkin tehnyt, taitaa taas antaa lähimäisensä oijentaa itseänsä, päästää itseänsä synnistä, lohduttaa ja wahwistaa itseänsä Jumalan sanalla ja pyhän sakramentin palveluksen kautta sekä on hänellä joka päivä saarna opettamassa, kuinka hänen tulee uskoa ja elää kaikkinaisessa jädysssä. Niin taitaa hän myös hädisjä awuksensa huutaa ja rufoilla Jumalaa, wakuutettuna siitä, että Jumala tahtoo kuulla ja auttaa häntä.

9. Mitä enempää pyytäisi ihminen taikka mitä enempääkään tarwitisi hän, kuin tietää olewansa Jumalan lapsi kasteen kautta ja itselänsä olewan Jumalan sanan, lohdutukseksi ja wahwistukseksi heikkoutta ja syntiä vastaan? Vuuletko sen halwaksi rikkaudeksi ja aarteeksi tietää ja omistaa sen, että itse Jumala puhuttelee sinua ja waiuttaa sinussa, opettaa, neuwoo, lohduttaa, auttaa sinua ulkonaisen wiran kautta, niin antaa sinulle woiton ja wallan perkeleestä, fuolemast ja kaikesta wallasta maan päällä?

10. Mitä olisimmekaan ennen mielellämme sentähden tehneet ja siitä antaneet, saadaksemme edes yhdenkin niistä lohdutukseksimme omantunnon hädisjä ja kiusauksisja? Sanottiin kyllä, että murheellisen ja hädisjä olewan tulisi etsiä neuwoa järjellijeltä, ymmärtäwäiseltä mieheltä ja noudattaa sitä, mitä sellainen hänelle neuwoisi; mutta sellaista ymmärtäwäistä miestä ei ollut

mistään tawattawana, joka osaisi tähän jotakin sanoa taikka neuwoa. Sillä ei tässä auta ymmärtäväisen miehen neuwo niin mitään, waan ainoastansa Jumalan sana, jolla saatat lohduttaa itseäs, johon sinun tulee luottaa ja uskaltaa niin, kuin olisi itse Jumala tawasta ilmeästynyt sinulle.

11. Suuri rikkaus, sanoo p. Paawali tässä, ja kaikki aarre on se, että ihmisellä on warma Jumalan sana, jonka Jumalan sanana olemisesta ei hän epäile. Tämä waikuttaa, se woi lohduttaa ja pyhystysä pitää sydämmen.

Meillä ei ollut mitään sellaista ennen, paawin paton ja pimeyden wallitesa. Silloin sallimme kuljettaa ja ajaa itseämme hänen käsyyhinsä ihmismietteilä, awoimilla kirjilla ja walheilla, pyhiä rukoilemisella, aneilla, mesjuilla, nunnikindella, ja teimme kaikkia, mitä meille waan kirkon nimesä walehdeltiin, warsin waan sentähden, että siitä saimme lohdutusta ja apua, ettemme epäilisi Jumalan armosta. Mutta lohduttamisen werosta he johdattiwat meitä perkeleelle ja wajoittiwat waan enemmän ahdistukseen ja peljästykseen; sillä eihän kuitenkaan ollut mitään, jota olisi taitanut meitä wakuuttaa, niinkuin heidänkin itse täytyi omasta opistansa tunnustaa, ettei ihmisen taida eikä saa olla wakuutettu siitä, jos hän oli Jumalan armossa, waiko ei.

12. Niin, he waatiwat kirjia, arkoja, ahdistettuja sydämmiä siihen määrään saakka, että ne enemmän pelkäsiwät ja wapijsiwat Kristusta, kuin itse perkelettä; niinkuin sitä kyllä olen itsejäni saanut kokea ja panin sentähden luottamukseni wainajiin, p. Barbaraan, Annaan ja muihin wainajiin pyhiin, wälimehinä wästustamaan Kristuksen wihaa, enkä sillä kuitenkaan saanut mitään toimeen, enkä päässyt wapaaksi pelkäävästä, patenewasta omasta tunnostani. Silloin ei ollut ainoakaan koko meidän joukosjamme, joita kutsuttiin kirkkiasti oppineiksi raamatun tohtoreiksi, joka Jumalan sanasta olisi osannut antaa oikean lohdutuksen ja sanoa: tämä on Jumalan sana, sitä Jumala sinulta pyytää, että kunnioitat häntä, suoden hänen lohduttaa itseäs, uskoen sekä tietäen, että hän antaa sinulle anteeksi syntis eikä tahdo wihastua sinulle. Jos olisi joku ollut, jolta olisiin sellaista kuullut, olisiinpa jemmaiset sanat ottanut hywähjeni ja jättänyt niiden tähden kaikille kunnikaille heidän kunniansa ja kruununsa; sillä se olisi wirwoittanut ja waimissa pitänyt sydämmeni, ruumini ja henkeni.

13. Sitä pitäisi kuitenkin muistettaman eikä unohtettaman kiittää Jumalaa siitä ja senwoksfi nimitellä ja luotella, mitä ifänä luotella

taidetaan näistä jalon suurista hywyhyksistä, joista olemme kaikissa rikkaitfi tulleet. Sillä pait sanaa on meillä rukouskin ja Isä meidän, niin että tiedämme, mitä ja kuinka rukoillaan. Tämän nyt melkein jokainen lapsi, Jumalan kiitos! tietää. Ennen sitä vastaan waiwasimme itseämme kaikki, kunninkin me munkit, paljolla pitkällä lukemisella ja wisaamisella enmekä kuitenkaan rukoilleet enemmän, kuin nunnatkaan, koska höpisevät psaltaria, tahti hanhet kaakottaesansa kauran oljiesä.

14. Pyhä ja hurskas munkki tahdoin minäkin olla ja walmistin suurella hartaudella itseäni pitämään mesua ja rukoilemaan. Mutta hartainpanakin ollesani käwin epäilewäisenä alttarille, epäilewäisenä sieltä taas palasin; koska olin syntini tunnustuksen lausunut, epäilin minä kuitenkin; jos en syntejäni tunnustanut, niin epäilin taas. Me olimme suoraan siinä luuloissa, ettemme taitaneet rukoilla ja ettei Jumala kuullut meitä, jollemme olisi warsin puhkaita ja synnittämiä, niinkuin pyhät tawaisia; joten olisi parempi olla warsin rukoilematta ja tehdä jotakin muuta, kuin niin suotta käyttää Jumalan sanaa. Kuitenkin olemme me munkit, niimpä kaikki ne, jotka hengelliseksi kututaan, niin pettäneet ihmisiä ja luwanneet heille heidän rahastansa ja tawarastansa rukouksemme ja myhneet, mistä emme itsekään olleet warmaat, josko olimme oikein rukoilleet taikka jos rukouksemme oli Jumalalle otollinen. Nyt sitä vastaan tiedämme, Jumalan kiitos! ja ymmärrämme, ei ainoastansa mitä ja kuinka meidän tulee rukoilla ja atwukfi huutaa, niin ettei meidän tarwitse epäillä, waan saatamme lisätä siihen wahwan amenin ja päättää, että hän totisesti meitä oman lupauksensa jälkeen kuulee.

15. Onhan se myös sanomaton aarre kristitylle, että hänellä ensin ja ennen kaikkea on Jumalan sana, joka on ijankaikkisen armon ja lohdutuksen sana, kaste ja ehtoollinen, ja ymmärtää hymmentäskyt ja uskon tunnustuksen; tähän lisäksikin on hänellä taattu turwa ja wakuutus siitä, että Jumala kuulee meitä, koska häntä rukoilemme hädisämme. Siten on Jumala lupauksensa mukaan profeetta Salarian 12:

10 antanut hänelle molemmat, sekä armon että rukouksen Hengen.

16. Sen lisäksi on hänellä sekä taito, että hän varmaan osaa päättää, mitkä oivat, hyvät, Jumalalle otolliset työt ja säädetyt ovat. Toisaalta taitaa hän tuomita ja kirotta toiset, hyödyttömät, mitättömät työt ja väärän jumalanpalveluksen, mitä emme ennen osanneet tehdä, ollessamme tietämättömiä siitä, kuinka uskoimme, rukoillimme eli elimme, vaan ainoastansa omisissa lemmisissä loruissamme, omassa waikuttamissamme katumuksessa, tunnustuksessa ja täysillä tekemisissä, omain munkkisuutemme töitten kautta ja paawin käskyin kuuliaisuudessa, etseimme autuutta sekä lohdutusta siinä turhassa luulossa, että näin oli kaikki täytetty, ja pidimme vaan ne pyhinä töinä ja elämäinä, jonka suhteen tawallisten kristittyin säädetyt olisivat maallisia, waarallisia säätöjä.

17. Tämä kuwattiin julkisestikin kansan eteen suuressa maalatussa laiwassa, minkä paawin on wahwistanut, purjehtiwana awaraa, myrskyistä merta, jossa sisällä oli pelkkiä pyhiä munkkeja, ylen pyhain paawien, kardinaalien, piispain y. m. kera, jotka wiskeliwät muille, aalloissa uiskentelewille, hädässä olewille ansoitanja, tahi kuroittiwat heille kätenjä, sitoivat nuorianja eli kasukoitanja heidän wyötäjillensä, wetäen heitä uuden awulla laiwaan luoksensa y. m.

18. Tähän nähden näe ja arwaa, eikö Jumalan sana ja lahja ole suuri rikkaus ja ansaitsewa pidettää korkeana ja jalona asiana, että nyt tiedät, mikä nyt on lohduttawa sydäntäs, kussa on hädässä apua etsittäwä, ja kuinka sinun säädysjäs elämän pitää. Näin on sinusta kaikin puolin pidetty huolta, niin että, jollet sitä aina woiskaan itse kauttas täysillä käsitellä, siinä kuitenkin aina taibat päästä siihen ja siinä rippua seurakunnan yleisen palveluksen ja wiran (saarnawiran) kautta ja lähimmän kansakristittyis parissa. Tiedät myös eläwäs oikein Jumalan säätämäin säätöin tawallisissa töissä ja tiedät siinä telewäs paremmin ja olewäs Jumalalle otollisempi, kuin jos ostaisit itselles kaikkein munkkein ja eräkästen työt ja ansiot.

M. Luther. Kirko-Postilla.

19. Tämän kutsuu p. Paawali rikkaana olemiseksi, ensiksi kaikessa sanassa eli wiisauudessa, joka on korkeaa, hengellinen sanan ymmärtäminen, joka koskee ijankaikkista elämää, se on uskon lohdutusta Kristuksessa, niin myös awuksi-huutamista ja rukousta. Ja kaikessa tuntemisessa, se on, oikein ymmärtää ja päätellä koko ulkonaisesta, ruumiillisesta elämästä maan päällä. Sillä näihin kahteen asiaan on suljettu kaikki, mitä kristityn tulee tietää ja hallustansa pitää. Nämät ovat niin suuria aarteita ja tawaroita, ettei kukaan taida niitä lausua, ja joka osaa oikein arwoitella ne sen puutteen ja wahingon suhteen, jota ennen kärsimme, ei hän taida olla siitä iloinen ja kiitollinen olematta. Minä itse muistelen aikaa, koska minä kaikella ahkeruudella luin pyhää raamattua; mitä olisin mielelläni antanut, jos joku olisi minulle oikein selittänyt yhden psalmin, ja koska rupefin ymmärtämään yhtä wärsyä, luulin uudesta syntyneeni.

20. Syystä nyt siis hartaimmasti kiittäkäämme Jumalaa siitä suuresta armosta ja lahjasta, että taas olemme saaneet walkeuden sekä oikein ymmärtämään raamattua, että tuntemaan kaikki asiat. Mutta käy niinkin ja on walitettawasti käypä juuri samate kuin Korinttilaissakin, jotka olivat ylen runsaasti saaneet p. Paawalilla, mutta jotka myös aiwan wäärin käyttiwät sitä ja tuliwat häpiällisesti kiittämättömiä, josta syystä heitä sitte rangaittiin, ensin wäärän opin ja wietellyksen kautta, kunnes tämä ihana seurakunta ja maa sekä kansa autioiksi tehtiin ja häwitettiin.

21. Samallajella rangaituksella paljoa enemmän uhataan meitä ja onkin se jo owella ja kolkuttaa peljättäwimmästi Turkein ja muun surkeuden ja waiwan kautta, niin että meidänkin tyllä tulisi kiitollisilla sydämillä ja totisella wakaisuudella rukoilla, niinkuin p. Paawali tässä kiittää ja rukoilee Korinttilaistensa puolesta, että Jumala pitäisi meitä lujina siinä, kuin hän meille on antanut, ja nuhteettomina Herramme Jesuksen Kristuksen tulemiseen asti.

22. Sentähden hän waroittaa meitä pyhymään sellaisessa Jumalan armon ja lahjain tuntemisessä ja kiitollisuudessa ja näitten kautta

niin rikkaiksi ja autuiksi tultuamme, ettemme enää mitään tarvitse, nyt waan edespäin sitä odottamaan, että Herran sen, kuin hän meille luvannut ja jo uskossa lahjoittanut on, julkesti tulemisellansa asettaisi silmäimme eteen.

23. Tähän asti on paljo kirjoitettu ja juurta taitoa muka osoitettu, kuinka meidän on kuolemalle valmistautuminen sekä viimeistä päivää odottaminen; mutta sillä on arkoja omia tunteja saatettu waan murheellisemmaksi; sillä he eivät ole osanneet osoittaa mitään siitä armon ja autuuden suuresta ja runsaswaraisesta lohdutuksesta, joka on Kristuksessa, waan owat ainoastansa neuwoneet ihmisiä kestämään kuolemaa ja Jumalan tuomiota vastaan omain töittensä ja hyvän elämänsä avulla.

24. Nyt sen siasa myös nähdään kallis armo, joten hän, jolla on ewangeliumin sana, menee toimittamaan käskettyä wirkaansa ja työtänsä, olkoonpa hän mitä säätyä tahtonsa. Hän lohduttaa itseänsä sillä, että hän on kasteen kautta istutettu Kristukseen, saa päästön synnistä (ripillä), nauttii uskonsa wahvistukseksi (alttarin) sakramenttia, usko Kristuksen huomaan ruumiinsa ja sielunsa; kuinka pelkäisi sellainen ihminen kuolemaa? Se tulkoon, millä hetkellä hyvänsä, ruton tahi äkkipikaisen tapaturman kautta, hänen maatesjansa tahi hereillä ollessa, on hän aina walmis ja hyvin sowellias, sillä hän löydetään aina Kristuksessa.

25. Siitä kristitty iloisena kiittäneekin ja ylistänee Jumalaa, sillä hänpä itsekä huomaa, ettei hän mitään enempää tarvitse eikä saada parempaa saada, kuin mitä hänellä jo on synnin päästöstä ja pyhän Hengen lahjan kautta ja kuuliaisuudessa wirassansa, pait' että hän joka päivä kasvaa ja pysyy lujana sellaisessa uskossa ja Herransa atwuksi huutamisessa. Mutta parempaa tahi toista oppia, uskoa, Henkeä, rukousta, sakramenttia, autuutta y. m. ei taida hänellä olla, kuin muillakaan pyhillä: Johannes kastajalla, Pietarilla, Paawalilla ja nyt jokaisella kastetulla kristityllä on. Sentähden ei ole tarwis harjoittaa muita hullutuksia, niillä muka valmistaa ihmisiä ja wahvistaa kuolemaan, muistuttaen ja kertoen heille monia tämän

elämän jokapäiväisiä tapaturmia, onnettomuuksia ja waaroja. Ei se mitään waituta, ei kuolema siitä peljästy pois eikä pelko katoa siitä.

26. Mutta ewangeliumi opettaa näin: usko Kristukseen, ja rukoile ja elä Jumalan sanan mukaan; jos kuolema sinä tapaa ja ennättää sinun, niin tiedät olemas Herran Kristuksen, kuten p. Paawali Rom. 14: 8 sanoo: **joko elämme eli kuolemme, niin me Herran omat olemme.** Sillä senpä tähden kristityitä olemme ja maan päällä elämme, että meillä olisi warma lohdutus, pelastus ja woitto synnistä, kuolemasta ja helwetistä.

27. Tästä p. Paawali tässä muistuttaa ja selittää sitä sitte tässä epistolassa, että olimme kiitollisia sellaisesta suuresta armosta ja käyttäisimme itseämme keskenämme kristillisesti ja weljellisesti opin ja elämän suhteen, sekä wälttäisimme ja pakenisimme lahkolaiosten ja muitten rajupäisten wailuttamaa hurjaa ja säädystöntä menoa. Sillä, joka sellaisen armon ja lahjan oikein tuntee, hänen täytyy myös toisaalta pitää Jumala rakkaana ja kiittää häntä ja elää oikein lähimmäistänsä kohtaan; ja jos hän tähän nähden on puutteen alainen, niin hän sen Jumalan sanan ja waroituksen avulla muuttaa ja korjaa. Mutta hän, joka ei näin ole mieltynyt, ei warmaankaan ole Jumalan armoa tuntenut eikä käsittänyt, muuten hän parantaisi itsensä ja eläisi toisin.

28. Tässä ehkä kysyvät: miksi p. Paawali niin jalosti kehuu Korinttilaisia, kuinka he owat niin rikkaita kaikissa kappaleissa, ettei heiltä mitään puutu y. m., kuin hän kuitenkin sitte itse tunnustaa, että heidän keskuudessa oli lahkoja ja eriseuroja, muutamia kasteen suhteen, muutamia sakramentin suhteen, muutamia uskoon nähden luolleitten ylösnoussemisesta, muutamat wäärin käyttivät wapautta, muutamat eliwät myös mieltänsä myöden. Eikö tämä ole puute ja wirhe? Kuinka saattaa hän sitte sanoa, että heillä kaikissa hengellisissä tawaroissa oli niin ylen runsaasti kaikkia, ettei heiltä ensinkään mitään puuttunut?

29. Noh niin, tässä täytyy tietää, mitä useim olen sanonut: ei saada kristifunta koskaan

olla niin puhdas, ettei siinä olisi petollisfiakin ja pahoja, samoin kuin puhtaassa wiljassa aina tahtoo olla rikkaruohoa, kusetta, ruiskuffasia, ukonnauriita. Joka siis tohtoo arwoistella seurakuntaa sen mukaan, että siinä joukossa, jotka kristityiksi kutsutaan, vielä on olemassa jotain wirheellistä taikka saastaistakin, hän suuresti erehtyy päätöksessään seurakunnasta, niimpä ewankeliumista ja Kristuksesta, eikä koskaan löydä eli tapaa yhtään seurakuntaa.

30. Sentähden sanotaan tätä meille lohdutukseksi: jos meillä on ewankeliumi puhtaana, on meillä aarre, jonka Jumala antaa seurakunnallensa, joten meiltä ei mitään puutu. Mutta niin lujalla ja täydellisellä kannalla eivät vielä ole asiat, että ne, jotka sanaa kuulevat, olisivat sen warsin ja ihan kokonansa käsittäneet, tahi olisivat uskoon sekä elämäänsä nähdessä puhtaita; waan aina on olemassa muutamia uskottomia, muutamia heikkojakin ja wajakia; mutta kuitenkin on siinä warmaan runsas warasto oppia ja tietoa ilman puutetta ja wai-kuttaa myös paljon woimaa ja hedelmää. Mutta se, etteivät muutamat usko, ei wahingoitse kasetta eikä ewankeliumia, eikä seurakuntaa, waan heittä itseänsä.

31. Ryhhyesti: kussa sana pysyy, siellä warmaan pysyy seurakuntakin; sillä kussa oppi on puhdas, siellä taidetaan puhtaana säilyttää kaste, sakramentti, päästö, kynnemäskälyt, Isämeitä, hyvät työt, kaikki säädyt ja kaikki tyyni, ja, jos missä on jotakin puutetta taikka keltwontonta, niin sitä taidetaan sanan koutta nuhdella, korjata ja oikaista.

32. Sillä täytyyhän muutamia olla, joilla sana ja sakramentit ovat oikein ja puhtaasti, ja jotka uskowat, oikein rukouilewat, pitävät Jumalan käskyt y. m., niinkuin, kirkos Jumalan, meikäläisillä on, joten warmaan saatamme päättää: jollei täällä ole oikeaa seurakuntaa, ei ole täällä näistäkään, ei niin mitään; sentähden täytyy meidänkin joukosiamme olla seurakunnan totisia jäseniä ja pyhiä. Jos niiden joukossa on maailmankin lapsia (niinkuin aina ja kaikilla tapahtuu), jotka eivät usko eikä kristilliseksi elä, niin sen wuoksi ei ole usko, eikä kaste,

eikä oppi wäärä, eikä sentähden seurakunta huku; waan aarre pysyy siellä yhtä hywin kokonaisena ja heifontumattomana, ja Jumala woi antaa armoa niin, että muutamat luopuwat epäuskotansa ja pahaasta elämästään ja myös siihen tulewat ja itseänsä parantawat.

33. Mutta toisaalta eivät taida ne, joilta tämä aarre, nimittäin sana eli oppi ja tieto puuttuu, olla kristillinen seurakunta taikka sen jäseniä, sentähden eivät taida he oikein uskoaakaan eikä rukouilla, eikä tehdä hyviä, Jumalalle otollisia töitä. Niin on siis koko heidän elämänsä Jumalan silmissä hulassa ja kirottu, joskin he paljon kerskaifwattin Jumalasta ja seurakunnasta, ja joskin heidän elämänsä maailman mielestä olisi loistoisempi ja erinomaisesta pyhyydestä eli suuresta hyweestä ja kunniaasta enemmän kehuttu, kuin totiset kristityt. Sillä päätetty on, ettei ulkopuolella Kristuksen seurakuntaa ole yhtään Jumalaa, yhtään armoa eikä autuutta, niinkuin p. Paawali edellisessä epistolasssa (Efes. 4: 5) on sanonut: **yksi Herrä, yksi kaste, yksi usko, yksi Jumala** y. m. Niin myös Ap. T. 4: 12, **ei ole munta nimeä ihmisille annettu, jossa meidän pitää autuaaksi tuleman.**

34. Näin ylistäessään Korinttilaisia, ei siis ota p. Paawali lukuun lahkolaisia, epikureita eikä muita julkisen pahenuksen tekiöitä heidän seasiansa, niinkuin tuo äitipuolensa nainut; waan sitä hän katsoo, että siellä vielä on wäyhäinen lauma, jolla on puhdas Jumalan sana, usko, kaste, sakramentti (jos kohta oli heidän joukosiansa muutamia wääriä ja pahoja). Näiden tähden, waikka kuinka harwalukuisia owat, on siellä tuo sanomaton rikkaus, josta hän on puhunut, — juuri yhtähywin kolmessa ja neljässä, jollei heitä ustampaa olisikaan, kuin sadaksikin eli tuhannesosa. Sillä se, ettei sitä ole monella, ei ole ewankeliumin, eikä saarnajan, eikä seurakunnan wika, waan heidän itsensä, jotka owat tukinneet siltä korwansa ja sydämensä.

35. Katso, näin on p. Paawali jaloisti ylistännyt ja kuwanut kristillisen seurakunnan, kussa se on maan päällä, ja mitä sanomattomia

tawaroita ja lahjoja se on saanut Kristukselta; joista se syystä häntä kiittänee ja ylistänee sekä tunnustuksellansa että elämänsänsä. Apostoli päättää nyt sanoen:

Sillä Jumala on uskollinen, jonka kautta te kutsutut olette hänen Poikansa, Jeesuksen Kristuksen, meidän Herran, yhteyteen.

36. Siinä, mitä Kristus teissä on alkanut ja mitä hän jo teille on antanut, siinä on hän teitä warmaan loppuun asti ja ijanikaikkisesti

pitävä, jollette waan itse tahdo uskottomuuden kautta siitä luopua taikka heittää sitä pois; sillä hänen teille antama sanansa ja lupauksensa ja teissä waikuttama työnsä ei ole waihettelewainen ihmisten sanan ja työn tapaan, waan lujaa, taattu ja jumalallinen, muuttumaton totuus. Omistaessanne sellaisen jumalallisen kutsunuksen, lohduttakaat itseänne sillä ja luottakaat siihen lujasti.

N:o 52. Yhdeksäntenätoista Sunnuntaina Kolminaisuuden päivästä.

Epist. 4: 22—28.

Rakkaat weljet! pankaat pois se wanha ihminen, jonka kanssa te ennen waelitte, joka himoin kautta y. m.

1.

Tämäkin taas on waroitus kristityille toimimaan niin, että hyvät työt ja uusi elämä seuraawat uskoa, sillä waikka he owatkin kas-
teessa saaneet syntinsä anteeksi, rippuu kuitenkin vielä wanha Natami heidän lihassansa ja synnyttää aina pahoja haluja ja himoja maallisiin ja hengellisiin pahisiin. Jolleiwät he niitä wastusta ja estä, niin he jälleen kadottawat saadun uskon ja päästön synneistä ja tulewat sitte entistänsä pahemmiksi. He rupeawat halwelsimaan ja wainoomaan Jumalan sanaa, koska se heitä nuhtelee; niimpä tarwitsewat nekin, jotka mielellänsä kuulewat ja arwoissa pitävät sanaa ja aikowat sen mukaan elää, kuitenkin joka päivä waroituksia ja kehoituksia siihen. Niin

warsin wahwa ja sitkeä on synnillisen lihan wanha nahka ja ilkiä perkele niin woimallinen ja wiefas, että hän, kussa waan rahtusenkin alaa saa ja warpaankin sisälle, kohta tunkee kokonansa perässä eikä hellitä ennen, kunnes hän jälleen on wajottanut ihmisen entiseen, wanhahan, kirottuun uskottomuuden, Jumalan ylenkatseen ja tottelemattomuuden menoon.

2. Sentähden on saarnawirka seurakunnassa tarpeellinen, ei ainoastansa taitamattomain tähden, joita pitää opetettaman, niinkuin yksikertaisista, hymmärtämätöntä kansaa ja nuorisoa; waan niittenkin tähden, jotka hywin tietävät, kuinka heidän uskoa ja elää tulee, herättämään ja kehoittamaan heitä joka päivä olemaan waroillansa, wälttämään laiskuutta, hidastumista ja wäsymystä taistelussa, joka heidän on kestä-

minen perfelettä, omaa lihaansa ja kaikkia paheita vastaan. Sentähden p. Paawalikin niin ahkerasti tyrkyttää sellaista varoitusta kristityillensä, että näyttää lähes siltä, kuin menisi hän liiallisuuksiin, sitä kaikin paikoin niin liiwaasti painaesfansa heidän mieliinsä, ikään kuin olisivat he niin hymnärtämättömiä, etteivät itse sitä tietäisi, tahi niin varomattomia ja unohtavaisia, etteivät tetiä sitä käskemättä ja waattimatta.

3. Mutta hän tietääkin, ettei asia, waikka kristityt owatkin ruvenneet uskomaan ja owat säädyssä, jossa uskon hedelmän tulee esiintyä, ole sentähden niin kohta tehty eikä täytetty. Ei tässä kelpaa myöskin sanoa ja ajatella näin: ompahan siinä kyllä, että oppi on annettu; kussa siis Henki ja usko on, siellä seuraawat sitä hedelmät ja hyvät työt itsestänsä. Sillä waikka siinä onkin Henki ja se, niinkuin Kristus sanoo, on altis ja waikuttaakin niissä, jotka uskowat; on kuitenkin toisaalta siellä lihain, joka on heikko ja hidas, ei ole liioin perfele joutilas, pyytämättä hysätä samaa heikkoa lihaa kiusausten ja yllätysten kautta nurin.

4. Sentähden ei saa jättää ihmisiä jiskensä, juuri kuin ei tarvitsisi waroittaa heitä eikä waatta Jumalan sanan kautta hywään elämään. Ei suinkaan, tässä kohden et saa olla huoleton ja laiska; sillä liha on jo ylöns hidas Henkeä tottelemaan, ompa liika wäkewäkin häntä wästustamaankin, niinkuin p. Paawali muualla (Gal. 5: 17) sanoo: **liha himoitsee Henkeä vastaan ja Henki lihaa vastaan: nämät owat vastaan toistanja, niin ettette te mitä te tahdotte.** Sentähden täytyy Jumalankin tässä tehdä sanoin kuin hywä, toimellinen huoneen haltia eli hallitsia tekee, jolla on laiska palkollinen taikka piika eli laiskoja wirtamiehiä, waikkeiwät muutoin ole pahoja ja uskottomia; hän, näet, ei saa ajatella kaikkia hywin toimittaneensa, siten että hän kerta kaikkiaan on käskenyt, mitä heidän tekemän pitää, jollei hän aina itse pidä tarkkaa waaria ja ukita heitä.

5. Siihen määrään emme ole meidän vielä päässeet, että lihamme ja weremme rientäisi

ilokengässä ja halusta tekemään hyviä töitä ja osoittamaan kuuliaisuutta Jumalalle, niinkuin henki mielellänsä tahtoisi ja usko opettaa; waan waikka henki häntä aina waatii ja ukittaa, niin hän kuitenkin tuskin saa sen eteenpäin. Miten sitte käwisi, jos hän jättäisi sellaisen waroituksen ja waatimuksen jiskensä ja menisimme yhtäkaikki menoamme, niinkuin suruttomat henget tekewät, ajatellen: oi, tiedänpä warfin hywin tehtäwäni, olenkin jo monta vuotta tätä ennen ja niin usein kuullut sen, olempa sitä muillekin opettanut; ei niin, weikkoni, waan minä luulen, että tulisimme pakanoita pahemmiksi, jos wuodenkin olisimme sitä saarnaamatta ja waroittamatta.

6. Nyt on tämä waroitus itsesjansä helppo ja selwä hymnärtää; sillä hän teroittaa juuri sitä, mihinä hän muutoin kaikin paikoin waroittaa, nimittäin kantamaan uskon hedelmiä eli pitämään kristillistä elämää, pait että hän puhuu siitä toisessa paikassa toisilla sanoilla kuin toisessa paikassa. Tässä hän kutsuu sen **wanhan ihmisen riisumiseksi ja uuden ihmisen ylle pukemiseksi**, eli **nudistukseksi mielen hengessä y. m.** Hywin tietty on, minkä hän kutsuu **wanhaaksi ihmiseksi**, nimittäin koko ihmisen sellaisena, kuin hän Matamista syntynyt lankeamisensa jälkeen paratiisissa on, perfeleen solaisema ja turmelema sielun suhteen niin, ettei hän pidä Jumalaa silmissjansä, ei luota häneen, on hänen tuomiosstansa ihan lukua pitämätöin; ja joskin hän suullansa ylistää Jumalan sanaa ja ewankeliumia, pyshy hän kuitenkin kaitissa tapauksissa entisensä, sillä eroituskella waan, että hänessä nyt on uutta sen werran, että hän on siitä jotakin kuullut, mutta jumalanpelkoa, uskoa ja rakkautta on hänessä yhtä wahan kuin ennenkin.

7. Semmoista elämää ja menoa älköön olko teissä, sanoo p. Paawali. Asia ei saa jäädä tähän wanhaan ihmiseen, waan se pitää riisuttaman ja pantaman pois; sillä sellaisipapa juuri ennen olitte, ja Matamista teihin myötä syntynyt onkin, olla Jumalasta lukua pitämättä, olla häntä pelkäämättä, olla häneen uskottomia ja häntä awuksi huutamatta; niin myöskin, ettei ruumiskaan elä Jumalan käskyn mukaan, waan

on täynnä haureutta, ylpeyttä ja tyydyttämättömyyttä ahneutta, kateutta ja wainoa y. m. Sellainen elämä ja meno ei meneesty kristityksi, joka nyt on kutsuttawa entisestänsä toiseksi ihmiseksi ja toden onkin toinen ihminen, niinkuin kuulla saamme, ja onkin sentähden welwollinen toisiin elämään.

8. Katsokoon siis kristitty tässä eteensä, ettei hän petä itseänsä; sillä tässä kohden erivät oikeat kristityt ja muut ulkokullatut kristityt toisistansa. Sillä edelliset elävät niin, että heidän elämästänsä voi huomata ja havaita heidän pitävän Jumalaa silmänsä edessä ja totisesti uskowan ewankeliumia; mutta nämät jälkimmäiset myös työllänsä osoittawat, että se on warsin aiheutonta, mitä he lopisewat uskosta ja syntein anteeksi saamisesta, kuin ei ensinkään nähdä merkkiä heidän elämästänsä ja töistänsä siitä, että owat parantaneet itseänsä ja entisestänsä toisellaisiksi tulleet, waan ainoastansa kaunistelewat itseänsä wäärällä warjolla ja ewankeliumin, uskon ja kristityn y. m. nimellä.

9. Sentähden hän syöttää wanhaa ihmistä kahdesta asiasta ja sanoo: että **se esyhtyisä itsensä turmelee** sieluum nähden, ja **himoin kautta** ruumiin puolesta. Tämmöiseksi hän kuwaa wanhan ihmisen, se on, jokaisen uskottoman ihmisen, jos waikka hänellä on kristitynkin nimi. Hän, näetkin, on ensin esyväinen ihminen, joka esyy totuudesta, ei tiedä niin mitään Kristuksen oikeasta tunnosta ja uskosta, menee huolettomana menoansa, ei huoli hänen wihasiansa eikä armostansa, pettää itsensä omilla ajatuksillansa, pimeydestä hän tekee walkeuden, ei luule Jumalan rankaisewan häntä, waikka hän suuresti rikkoonin, niin, hän kaunistelee paheitaikin ja werhoo hyveen nimellä: siten pitää hänen ylpeytensä, ahneutensa, köyhiä sortamisensa ja waiwaamisensa, wihansa, kateutensa nimitettämän kunnialliseksi jäätynsä woimassa pitämiseksi, ankaran kurin toimittamiseksi, kunnialliseksi ja hywäksi talouden hoidoiksi, waimosta ja lapsista huolta pitämiseksi, kristillistä kiitautta ja rakkautta wanhurskauteen y. m. harjoittamiseksi. Ohhyesti: hän aina käy siinä

unesa ja luulossa, että hän on kristitty, eikä siinä kuitenkaan ole pontta eikä perää.

10. Sellaisesta erhetyksestä seuraa toinen lappale, nimittäin **himot**, epä-uskon hebelmät. Sellaiset ihmiset menewät menoansa suruttomuudessa sekä elävät kaikki oman ihallisen mielensä mukaan, owat ihan haluttomia hywään, eiwät pyyhä edistää tahi woimissa pitää kuria, kunniaa ja hyweitä, waan panewat häwyttömästi elämänsä alttiiksi, tahtowat waiu tehdä, mitä heitä haluttaa, mutta olla kuitenkin sentähden rangaisuusta kärsimättä.

11. Tämä, sanoo Paawali, on wanhan ihmisen tekoa ja meno, jota ei muuta tee, waan ainoasti itseänsä turmelee, se on, tulee waan jota kauwemmin sitä pahemmaksi ja tuottaa osaksensa oman rangaisuutensa ja kadotuksensa sielun ja ruumiin suhteen. Sillä niinkuin hän tulee jota kauwemmin sitä uskottomammaksi sekä paatuneeksi, tulee hän myös jota kauwemmin sitä ahneemmaksi, ylpeemmäksi, kiukkuisemmaksi, epätaatuksi ja ihan häpiälliseksi ja wahingolliseksi ihmiseksi. Semmoinen oli entinen waellusenne, ollesanne pelkkiä pafanoita ja kristittömiä. Sentähden täytyy teidän nyt panna se pois ja työntää kauwaksi luotanne, taikka ette taida pysyä kristittyinä. Sillä nämät eiwät jowellu yhteen, uskoa ja ylistää Kristuksen armoa ja synnistä päästöä ja tahtoa kuitenkin noudataa syntiä ja jäädä entiseen, wanhaan, epä-kristilliseen esyhtyksen ja turmelewaisten himojen menoon ja elämään.

Mutta undistakaat teitänne teidän mielenne hengesä ja pukakaat päällemme uusi ihminen, joka Jumalan jälkeen luotu on totisesa wanhurskaudessa ja pyhyhdessä.

12. Samoin kuin meidän tulee riisua wanha ihminen, samoin hän tahtoo meitä toisaalta pukemaan uusi ihminen yllemme, että päivästä päiwään yhä tulisimme uusiksi ihmisiksi, mikä tapahtuu niin, että me ensin pelastettuina esyhtyksestä eli turmellun luonnon wäristä ajatuksista ja luuloista, joka luonto ei oikein tunne Jumalaa eikä ajattele häneestä oikein, ei pelkää häntä eikä usko häneen, nyt käsitämme Jumalasta oikeita ajatuksia sanan kautta

ja pidämme niitä sydämissämme niin, että pelkäämme hänen wihaansa synnin ylitse ja uskomme hänen armoonsa oikialla ustolla, että hän Kristuksen tähden antoi syntimme anteeksi ja tahtoo, jos häntä avuksenne huudamme, wahwistaakin meitä niitä vastaan ja antaa voimaa niitä wastustamaan ja woittamaan, ja että sellainen usko meissä enentyy ja kasvaa.

13. Tämän apostoli ensin kutsuu **uudistumiseksi mielen heugesä**, se on, alati kasvamiseksi ja wahvistumiseksi, aljetussa oikiasa, taatussa ymmärryksessä ja Kristuksen selwässä tuntemisessä wastoin ehsyystä ja wäärää luuloa. Joka nyt näin uudistuu, hän sanoo, se nyt on sellainen ihminen, **joka on Jumalan jälkehen luotu oikiasa ja totijessa wanhurskaudessa ja pyhydessä**. Wanhassa ihmisessä on waan sulaa ehsymystä, jonka kautta perfele wie hänen perifatoon. Mutta sitä vastaan on uudella ihmisellä Henki ja totuus, jolla sydän walaietaan, joka tuottaa mukansa wanhurskauden ja pyhyden, niin että ihminen noudattaa Jumalan sanaa ja saa halun hywään, jumaliseen waellukseen ja elämään y. m., niinkuin erhetyksestä sitä vastaan seuraa halu ja rakkauts syntiin ja kaikkiin pahisiin. Semmoinen uusi ihminen on luotu Jumalan jälkeen, Jumalan kuwaksi: sen täytyy olla toinen ihminen, kuin se, joka ehsyksissä ja himoissa elää ilman Jumalan tuntoa ja kuuliaisuutta; sillä, jos se on olewa Jumalan kuwa, täytyy siinä myös olla oikia Jumalan tunto, ymmärrys ja mieli jumalallisista asioista, ja jumalisen elämänkin wanhurskaudessa ja pyhydessä täytyy siinä myös olla, niinkuin Jumalassakin.

14. Sellaiseksi kuwaksi loi Jumala ensin Natamin, joka sielun suhteen oli totinen ilman ehsymystä Jumalan oikiasa tunnosja ja uslossa. Sitte oli hän myös ruumiin puolesta pyhä ja puhdas, se on, hän oli ilman saastaista ja rietasta ahneuden, haureuden, lateuden ja wihan y. m. himoa. Ja sellaisina oliswat hänen lapsensakin, se on, kaikki ihmiset, pysyneet syntymästä saakka, jollei ihminen olisi antanut perfeleen wietellä itseänsä ja siis olisi itse turmelut itseänsä. Mutta nyt uudistetaan kristityt

taas Jumalan armon ja Hengen kautta samallaiseksi Jumalan kuwaksi ja sentähden pitää heidän niin elämänkin, että sielu eli henki on wanhurskas Jumalan edessä ja hänelle otollinen uskosia Kristukseen ja että ruumis eli ihmisen koko ulkonainen elämä on puhdas ja pyhä ja että se siis on totinen pyhyys.

15. Sillä muutamit hokein inttawät suurta muka pyhyyttä ja puhtautta, joka kuitenkin on waan wäärä kiilto, jolla he pettawät maailman; niin tekewät lahkolaiset ja munkilliset pyhät, jotka panewat kaiken pyhyhtensä ja puhtautensa ainoastansa ulkonaisiin, erityisiin tapoihin ja itse walitsemiin töihin. Se kyllä nähtyy ja kutsutaankin ihmisiltä somaksi, pyhäksi ja puhtaaksi rukoukseksi ja paastoksi, itsensä hillitsemiseksi y. m.; mutta sisällisesti owat he hylpeitä, myrkyllisiä, ahneita, kiukkuisia, täynnä lihallisen kiiman ja pahain ajatusten saastaisuutta ja pysywät sellaisina, niinkuin Kristuskin heistä sanoo (Matt. 15: 29; Luukk. 16: 15).

16. Samate on heidän wanhurskaudellansakin, josta pöyhkeilewät Jumalan edessä, warjo ja muoto, jolla kokewat ansaitsewansa itsellensä ja muille Jumalan armon, eikä heissä kuitenkaan ole ainoatakaan oikiasa ajatusta Jumalasta, waan pelkkää uskottomuutta, se on, wäärää ja tyhjää röyhkeyttä eli epäilystä. Sentähden ei ole sellainen wanhurskaus ja pyhyys totinen eikä oikia, waan sulaa ulkolullaisuus sekä walhe, jota ei Jumala ole luonut eikä se ole luotu Jumalan mukaan, waan walheen hengen, perfeleen mukaan.

17. Mutta, sanoo Paawali, Jumala on luonut kaikki oikiat kristityt uskon kautta Kristukseen uudeksi ihmiseksi, joka on Jumalan kaltainen, totinen, wanhurskas ja pyhä hänen edessänsä; niinkuin Nataminkin ensin oli sydämessänsä oikein wilpitöin Jumalaa kohtaan, ja hänellä oli oikia iloinen luottamus, rakkauts ja halu, pyhä ja puhdas ruumis, joka ei mitään ensinkään tietänyt pahoiesta, saastaista eli säädöttömistä himoista, ja oli siis ihmisen koko elämä ihana kuwa ja peili, jossa Jumala itse loisti. Samate kuin pyhäin henkienkin, enfeleitten, elämä ja meno on sulaa Jumalan kal-

taisuutta, totista Jumalan tuntoa, turvalli-
suutta ja rohkeutta Jumalaa kohtaan ja pal-
jaita, puhtaita pyhiä ajatuksia ja töitä Juma-
lan tahdon mukaan.

18. Mutta nyt, ihmisen niin kauhiasti
langettua sellaisesta iloisesta luottamuksesta,
turvallisuudesta ja ilosta epäilykseen tahi wää-
rään itseensä luottamukseen Jumalan edessä,
ja puhtaasta, ihanasta kuuliaisuudesta saastai-
seen, jumalattomaan himoon, emme taitaneet
siitä itseämme pelastaa taikka auttaa, eikä tu-
lekkään kukaan muu autetuksi, kuin kristityt,
jotka uskon kautta Kristukseen taas rupeewat
pitämään iloista, turvallista sydäntä Jumalaa
kohtaan ja siis siirretään entiseen tilaan ja oi-
liaan paratiisiin, jossa ovat yhtä Jumalan
kanssa ja siis vanhurskaita, niin että saatta-
wat lohduuttaa itseänsä hänen armostansa ja
siitä sitte saawat rakkautta ja halua elämään
pyhästi Jumalan käsyyhin mukaan ja vastusta-
maan jumalatonta menoa ja himoja. Nämät,
matkialkeni p. Pietarin sanoja, rupeewat jo
wähän maistamaan Jumalan hywyttä ja
ystävyyttä, ja siinä hawaitsemaan ja ymmär-
tämään, mitä heillä paratiisissa on ollut. Siis
harrastakoon hän, joka tahtoo kristitty olla,
siitä että hän olisi sellainen Jumalan jälkeen
luotu ihminen, ei sokiassa efsymyksessä eikä wää-
rässä luulossa, waan vanhurskauden ja pyhyy-
den totisessa menossa Jumalan edessä.

**Sentähden pankaat pois walhe ja puhu-
koon jokainen lähimäisensä kanssa totuutta:
sillä me olemme jäsenet keskenämme.**

19. Jos ei joku ymmärtäisi, mikä wanha
tahi uusi ihminen on, eli mikä totinen taikka wäärä
wanhurskaus ja pyhyys on, antaa apostoli
tässä yhden tahi kaksi asianhaaraa esimerkilli,
josta sen taitaa nähdä ja käsittää. Jos kaikki
synnit yhteen kootaan, jakauwat ne näihin kah-
teen osaan, jotka ovat perfeleen omia töitä,
nimittäin walheesen ja murhaan. Sillä wal-
heen avulla hän rakentaa kaikellaisista epäjuma-
luutta, efsytystä, wäärää uskoa ja pyhyttä ja
matkaan saattaa ihmisten kesken uskottomuutta,
foiruutta, pahoja juonia y. m. Ja näillä hän
sitte hyyttää ihmisiä keskenänsä wihaan, wai-

noon, kostoon sekä murhan himoon. Sentäh-
den paneekin p. Paawali tässä nämät molem-
mat kappaleet wieretyksen.

20. Kusja nyt toinen ei kohtele toista
totuudella, waan kohtele petollisesti ja peijaa,
joko hengellisiä tahi maallisia asioissa, niin-
kuin ei maailma kaikessa menossansa muuta
teekkään, kuin walehtelee ja pettää, niin on siinä
warmaan wanha ihminen, eikä ensinkään wan-
hurskautta ja pyhyttä, joskin hän kaunistaa
itsensä suurella kiillolla eikä maailma osaa siitä
soimata häntä; sillä siinä nähdään, ei Jumalan,
waan perfeleen kuwa, joten sydän ei luota Ju-
malaan eli ripu hänen totuudessansa (muutoin
olisikin se walheen ja petoksen wihollinen); waan
pitää arwoffaana taitoansa werhota itseänsä
wäärällä kiillolla, Jumalankin nimen warjossa,
ja oman himonsa tähden, ahneuden, oman woi-
ton taikka kunnian toten, kawaltaa, walehtelee,
kietoo sekä surmaa hänen sen mukaan, kuin sel-
lainen paholaisen himo häntä wetää ja hlyyttää.

21. Toisaalta taidat tätä warsin wastai-
jesta nähdä, kusja on uusi ihminen, joka to-
tuutta puhuu ja wihaa walhetta, ei ainoastansa
korkeita walheita kymmentäkäsyyhin ensimmäistä
taulua vastaan, waan toisenkin taulun suhteen,
on harjoittamatta toista kohtaan petosta ja wää-
ryyttä y. m., waan tarkoittaa ja harjoittaa
jokaista kohtaan uskollisuutta ja weliellistä rak-
kautta, kuten hän tahtoisi itsellensä tehtävän.
Sillä keskenänsä tulee kristittyin elää kuin sa-
man ruumiin jäsenten ainakin (niinkuin hän
tässä sanoo) ja pitää kaikki tawarat Kristuk-
sessa yhtäläisesti ja yhteisesti y. m.

**Wihastukaat ja älkää syntiä tehkö; äl-
kää antako auringon laskea ylitse teidän
wihanne.**

22. Puoli niistä symeistä, jotka maail-
ma on oppinut herraltansa ja mestariltansa
perfeleestä, on petos ja walhe, kuitenkin totuu-
den nimellä ja warjolla. Sillä ei kukaan tahdo
kutsuttaa walehteliaksi, niin werhoo myös itse
perfele kaikki walheensa totuuden nimellä. Toi-
set kappaleet, jotka ovat julkiemmat ja huo-
mattawimmat, ovat wiha ja sen hedelmät.
Nämät molemmat, walhe ja wiha, ovat tawal-

lifesti yhdeksä. Sillä samate kuin maailma hyötynsä tähden valehtelee ja pettää, samate se myöskin, nähdeksänsä, ettei tehdä eikä puhuta hänen mieltensä mukaan, taikka ehkä nuhdellaan häntä walheesta taikka tahdotaan estää hänen hyötynsä ja pyrkimisiänsä, nousee rajumaan wihassa Jumalaa ja ihmisiä vastaan, pyytää kostaa ja wahingoittaa, mutta werhoo ja kauristaa sitäkin taas walheen ja kawaluuden hynnalla, wakuuttaen itsellensä olewan suuremman ja kohtuullisemman syyin ja oikeuden niin tekemään.

23. Sentähden waroittaa p. Paawali kristittyitä uusina ihmisinä tätäkin pahetta karttamaan ja sowitztaa tähän lauseen Malmin 4: 5 wärjystä: **jos te wihastutte, niin älkääät syntiä tehkö; puhukaat sydämmisjänne teidän wuoteisjänne ja odottakaat y. m.** Tämä kuuluu siltä, kuin antaisi hän lupaa wihastuimaan, samate kuin p. Paawalikin tässä matkii hänen sanojansa: **wihastukaat ja älkääät syntiä tehkö.** Mutta hän puhuu tästä, kuten tässä elämässä käy, että, näethän, wiha kiusaa ja yllyttää ja ettei se pääty puhtaasti, wälittä sekaantumatta siihen joihin, josta sydän rupee paisumaan; siihen hytyttää ja yllyttää myöskin perfele. Sillä ei hän lepää, hän tahtoo aina painaa meihin sinettiä ja kuwan ja tehdä meitä kaltaisiksi, taikka ehytyksellisiä ja walheella uskoa vastaan, taikka wihalla ja murhalla rakkautta ja kärsiwällisyyttä vastaan.

24. Mäitä molempia saat tuta, semminkin jos tahdot olla hurskas kristitty, rippua totuudessa ja elää oikein jokaisen suhteen, silloin saat kokea kaikellaista koivuutta ja petosta, uskottomuutta ja panetusta niiltä, joille olet kaikkea hywää tehnyt; niin myöskin julkista wäkiwastaa ja wääräyttä niiltä, joitten piti suojeleman sinua ja auttaman sinua oikeuteen. Tämä on harmittawa sinua ja yllyttävä sinua wihaan. Miinpä saat omassa perheessäkin ja rakasten welskeis ja kristittyin parissa usein nähdä ja kuulla, mikä sinua närkästyttää; taikka pääsee päin wastoin sinun suustas sanainen, joka ei miellytä heitä. Siitä ei nyt muuta syyny, toissin ei tässä elämässä käy, ei liha ja weri woi pidättää itseänsä, tuntematta sellaista ylly-

tystä wihaan ja kärsimättömyyteen, semminkin saadeskas pahaa hywästä. Tuon painaapi perfele sywään ihmisen mieleen ja toimii sytyttääksensä wihasta ja mielihahasta tulen sinun ja lähimäises wäliin.

25. Mutta tässä nyt, sanoo apostoli, on aika waroa tekemästä syntiä, se on, jättämästä ohjia wihan loukkaukselle ja yllytykselle ja noudattamasta sitä. Se kyllä saattaa yllyttää teitä, sen hywin tiedän, ja luulla saatatte itsellänne olewan tosi syytä wihastuimaan ja kostamaan. Mutta kawahatakat sitä tekemästä, mitä wiha tahtoo. Ja jos se äkkiä karcaisi kimppeunne ja jos siinä olisitte memmeet yli rajan, niin älkääät enää menkö edelleen, älkäätkä pitäkö wihaa tykönäme, waan hillitkää ja tukahtukaat se, jota pikemmin sitä parempi, ettei se juurtuisi teihin tahi pitäisi yötä teissä.

26. Sillä jos sitä noudatetaan, ei anna se tehdä sitä kuin oikein on, niinkuin p. Jaakoppikin 1: 20 sanoo, waan saattaa ihmisen lankeemaan ja rikkomaan Jumalaa ja lähimäistä vastaan. Niin owat pakanatkin nähneet, että wiha äkki arwaamatta walloittaa järjenkin eikä anna koskaan hywää neuwoa; sentähden myöskin luetaan keisari Theodosiusta, että wanhan seurakunnan opettaja Ambrosius nuhteli häntä, murhauttamastansa paljo ihmisiä Theksalonikassa wihan kiiwauudessa ja sai sen aikaan, että keisari kirjallisesti selitti, ettei hänenkään käskytänsä ketään tapettaisi, ennen kuin kokonainen kuukausi oli käskyn antamisesta kulunut, että tuomio ehdittäisiin peräntämään, jos se oli wihasta ja äkkipikaisuudesta annettu.

27. Sentähden sanoo psalmi tässä: jos wiha kiusaa ja yllyttää teitä, älkääät antako hänelle waltaa älkäätkä tehkö sen tahtoa; sillä siten warmaankin tulisitte syntiä tehneeksi; waan menkääät kammioon, puhukaat ja miettikääät ensin itsellenne, rukoilkaat **Jsämeidän** sen toten taikka puhukaat itsellenne joihin hywää Jumalan sanasta y. m., kärsikää ja turwatkaat Jumalaa, hän kyllä toimittaa teille oikeuden.

28. Suuri samaa tarkoittaa p. Paawalikin, sanoen: **älkääät antako auringon laskea ylitse teidän wihanne.** Sillä ei kristitty saa

kantaa vihaa povesensa, vaan hänen pitää sanomuttaman ja tulakuttaman sen ensi kipunau. Se on uuden ihmisen tehtävä, taitaaksensa voittaa vihan, ettei perfele taas saisi häntä hysäytyksi pois alkamastansa uskosta, ja ettei hän kadottaisi, mitä hän saanut on.

29. Sillä jos hän seuraa sellaista lihaansa hyllytystä, on hän jo taas esjytyksen kautta wiety vanhan ihmisen kadotukseen eikä voi enää hillitä itseänsä, vaan seuraa omaa himoansa. Ja hän kuitenkin kaunistaa walhetta ja tahtoo pitää oikeutenansa vihostua ja kostaa, kuten maailma tekee, joka huutaa hopottaa: tämä teki minulle niin suurta wäkiwaltaa ja wääräyttä, sitäkö kärseisin? Missä on oikia, en laske kalloani lewolle ennen kuin olen sen maffanut. Näin hän itse tekee asiansa warsin wääräksi Jumalan ja ihmisten edessä, niinkuin sananlaskukin sanoo: wäärin tekee lyöjänsä lyöjä.

30. Onhan jumalallisisä ja ihmisellisissä asioissa kielletty olemasta oma tuomarinsa; ja onkin Jumala asettanut esiwallan ja tuomariwiran warsin warten hänen puolestansa rankaisemaan wääräyttä; ja tätä kutsutaan, jos oikein käy, ei ihmisten, vaan Jumalan tuomiksi, vihaksi ja rangaistukseksi. Joka siis itse ryhtyy sellaiseen tuomioon, hän ryhtyy Jumalan omaan wirtaan ja tekee kahdenkertaisesti wäärin ja ansaitsee siten kahdenkertaisen kadotuksen. Mutta sinua ei ole kielletty saamasta ja etsimästä oikeutta, jos sitä etsit oikiaalla tawalla, nimittäin siinä paikassa eli niiltä ihmisiltä, joille Jumala sen uskonut on; niitä huutaneet awufjes ja niiltä pyytäneet turwaa ja suojelestusta. Jos saat apua, jota sinulle tekemään tuomari ja esiwalta on welkapää, niin käytä sitä hywäkses; mutta jollet sitä saa, täytyy sinun se kärsiä ja uskoa asiaa Jumalan huomaan, niinkuin tästä on muualla lawiammin puhuttu.

31. Ryhnyesti, tähän on suljettu ja pantu kumallinen lause, tarfoitan sitä, ettei se ole kristitty, joka ei tahdo wihaansa hillitä ja joka taitaa vihaa pitää päiwää ja yötä kauwemmin. Kuinka käynee niitten, jotka yhtäpäättä pitävät vihaa ja wainoa koko wuoden, kaffi, kolme,

seitsemän eli kymmenen wuotta? Ei se ole enää ihmisen wiha, vaan perfeleen wiha helwetistä, joka ei täydy, jota ei saada sammumaan; vaan joka kerta syttyneenä, mielellänsä, jos se taitaisi, häwittäisi helwetillisellä tulellansa silmäuräpöykyssä kaikki; niinkuin perfele ei tähtynyt siitä, että hän oli saattanut koko ihmiswuonun lankeemukseen ja kuolemaan, vaan ei woi olla tytywäinen, jollei hän saa wiedä jokaista ihmistä kansansa ijäseen kadotukseen.

32. Sentähden kawahtakoon kristitty suurella hartaudella sellaista pahetta. Jumala woi vielä sen kärsiä, että sydän rupee sykkimään ja wiha sinussa liikkumaan, waikka sekin on synnillistä, jos ei se vaan kokonansa woita ja kaada sinua, vaan ettäs käännyt itsehes ja johdattamalla mielees Jumalan sanaa ja uskollas sammutat sen ja painat alas. Jos olet yksinäsi tahi menet wuoteelles, rufoile *Jä meidän* ja pyydä syntis anteeksi ja sinun täytyy tunnustaa, että Jumala on sinulle paljo enemmän antanut anteeksi ja antaa joka päiwä anteeksi, kuin sinun lähimäises taitaa rikkoa sinua vastaan.

Älkää antako laittajalle sias. Joka warastanut on, älköön silleen warastako, vaan paremmin tehköön työtä ja toimittakoon käsilänsä jotakin hywää, että hänellä olisi tarwitsewalle jakamista.

33. Tämä on sama, josta edellisessä epistolassa kuulumme, että kristityn tulee waroa pahentamasta ketään elämällänsä, ettei Jumalan nimeä häwäistäisi. Kristityn kanta on hywin kordia, hän, näetjen, on kuten sanottiin uusi ihminen, luotu Jumalan jälkeen, ja totinen Jumalan kuwa, jossa itse Jumala walaisee ja loistaa. Siis, mitä hywää kristitty tekee, taikka toisappäin, mitä pahaa hän tekee (kristityn nimellä), se tulee Jumalan nimelle kunniaksi taikka häpiäksi. Jos nyt, sanoo p. Baawali tässä, seuraatte himojanne ja teette mitä wanha aataminne tahtoo, niin ette muuta tee, vaan annatte laittajalle perfeleelle ja hänen joukollensa syhtä ja aiheetta, että Jumalan nimi tulee pilkattuksi teidän tähtenne. Jkman sitä ei woi perfele koskaan olla etsimättä syhtä siihen, hänen täytyy tahrata rakasta ewankeliumia ja

Jumalan nimeä herjakelellänsä, waikka se ta-
pahtuisi suoralla walheellakin. Mutta jos hän
löytää oikiaa syytä, osaa hän käyttää sitä hy-
wäksensä ja autasee suunsa ammollensa sano-
maan: katso, owatko nuo ewankelisia ihmisiä?
Siinähan nähdään uuden opin hedelmät; Kris-
tustausako he noin kunnioittawat elämällänsä?
y. m.

34. Tätä tulee kristityn korkeinmaasti ka-
wahkaa ja waroa, että hän, jollei hän muutoin
muista pitäisikään lukua, kuitenkin jäätää rak-
kaan Jumalansa ja Wapahajansa Kristuksen
nimeä ja kunniaa eikä ole perkeleelle mieliksi
eikä anna hänelle tilaa hiwuttaa pilkkaustansa
Kristuksessa. Sillä kuinkapa seisoisimme Juma-
lan edessä ja wastaisimme puolestamme, jos
niin eläisimme, että syytä nostettaisiin wali-
tuksia meistä, taitamattamme kieltää sitä, että
me niin muodoin mieltä mielin pilkkaamme ja
häpäisemme Jumalan nimeä ja sanaa, jonka
kuitenkin pitäisi oleman korkein aarteemme ja ta-
waramme?

35. Apostoli sanoo: joka warastanut on,
alkvön silleen warastako, waan paremmin teh-
köön työtä ja toimittakoon käsillänsä jotakin
hyvää, että hänellä olisi tarwittewalle jaka-
mista y. m. Tällä hän opettaa, mikä on pa-

rannuksen oikia hedelmä, että nimittäin ihmisen
täytyy luopua ja lakata tekemästä pahaa, ja
sitä vastaan ruweta tekemään hyvää. Täten
kajoo hän ja nuhtelee yleistä pahetta maail-
massa, joka on täynnä sulaa warfautta ja ryh-
wäämistä kaitissa jäädyissä ja nimittää Juma-
lan filmissä warfautsi kaikki laiskat, jotka eivät
tee työtä, jolla taitawat pahwella ja auttaa lä-
himäistänsä.

36. Sillä tämän käsbyn: **älä warasta**
oikia selitys on tämä: elätä itseäs omalla työlläs,
että sinulla olisi jotain omaa ja myös taitaisit
antaa tarwittewallekin. Se on welwollisuus:
ja jollet niin tee, ei pidä Jumala sinua myös
kristittynä, waan tuomitsee sinun warfaana ja
ryhwärinä: ensiksi sentähden, että kuljessit lais-
kana, eikä tee työtä, siitä eläköses, waan olet
siksi ottanut muitten weren ja hien; toiseksi sen-
tähden, että lähimäiseltäs pidätät ja otat, mitä
olet welkapää hänelle antamaan. Mutta missä
löydät ihmisiä, jotka tämän käsbyn pitävät?
Ja kusta on niitä etsittävä, paitsi kussa ei
ihmisiä asu. Kuitenkin pitää kristittyin oleman
sellaisia ihmisiä. Katsookoon sentähden kufin
eteensä, ettei hän petä itseänsä; sillä ei Jumala
anna itseänsä pettää ja pilkata, Gal. 5: 7.

N:o 53. Kahdentenkymmenentenä Sunnuntaina Kolmi- naisuuden päivästä.

Efez. 5: 15—21.

Rakkaat weljet! katsokaat, että te wijusti waellatte, ei niinkuin
tyhmit, waan niinkuin wiisaat; Ja y. m.

1.

B. Raawali antaa tämän waroituksen niille-
kin, jotka, kultuansa ewankeliumia tahi ruwettu-
ansa uskomaan, kohta käywät niin ylöön röyk-

keiksi ja luulewat nyt kaikki thyni omistawansa
eiwätkä ajattele, että heillä on vielä liha ja
weri kannettawana ja vielä elävät maailmassa
perkeleen waltakunnassa; waan menewät meno-

ansa suruttomina, juuri kuin ei olisi yhtään waaraa ja kuin olisi perkele paennut kauwas heistä. Suuri sentähden saavuttaa perkele ja heidän lihansa heidän ihan huomaamatta, niin että joutuvat pois ewankeliumista ennen kuin sen ätkääwättään, pitävät sitä waan sen weran, että osaawat sitä puhua; kehuwat olewansa kristityitä, mutta eiwät osoita sitä työllä.

2. Sentähden on teidän tässä tarwis pitää tarkkaa waaria elämästänne, tahtoo Paawali sanoa; sillä sen hän kutsuu wiisusti waeltamiseksi ja ymmärtäwäisyydeksi, niin että wietätte sitä Jumalan mielen mukaan, pitäen alati hänen tahtoansa silmäinne edessä ja sowitztaen kaisen tekemisenne sen mukaan. Sillä jos tämän peilin panette pois silmistänne, on perkele pian tunkeunut luoksenne ja tehnyt sen wahingon, että hän tekee kristitystä laiskan, suruttoman ulkokullatun; ulkokullatusta willitsiän ja lahkolaisen; willitsiästä julkisen wihollisen. Sentähden hän tässä sanoo: ei se ole pilaa, waan täytyy hänen, joka tahtoo olla perkeleeltä pettämättömänä ja woittamattomana, walwoa ja hywin katsoa eteenpä, kuinka hän waeltaa; sillä hänessä on meillä wihollinen, joka wäijyy meitä, ei wain estelläksensä ja wiiwytelläksensä meitä, waan perin pohjin hufuttaaksensa.

3. Tästä nyt päätetään, että ne, jotka eiwät toden tiestä katso eteenpä, jos lienevät oikeita kristityitä, se on, jos oikein uskawat, mielellänsä kuulewat Jumalan sanaa ja eläwät sen mukaan, owat jo tyhmiä ja ymmärtämättömiä eiwätkä tunne mitään Jumalan tahdosta; sillä he owat poistaneet walkeuden silmistänsä ja saaneet toisen irwikuwan omien uuiensa nähtymölle, jonka läwitse he katsowat, kuin maalatun lasin läwitse ja luulewat, seuratessaan jellaista järkensä wirwatulta, asiansa olewan hywällä kannalla, kunnes perkele on wietellyt heidän ja syhännyt murin.

4. Sentähden waroittaa p. Paawali syystä kristityitä olemaan aina wiisaita ja ymmärtäwiä, se on, aina pitämään Jumalan sana silmistänsä (sillä sepä on heidän wiisautensa ja ymmärryksensä), sekä jokainen itse puolestaan että erittäin seurakunnassa keskenänsä; sillä jos sana

tulee kirkosta pois ja lörypöttäjät lastetaan saarnatuoliin, jotka esittäwät omaa taitoansa, sitte ei ole kirkosta enää mitään ja suuri joukko käy saarnaajansa kaltaijeksi. Samate, jollei jokainen säädyksensä sowitzta elämäänsä Jumalan sanan mukaan, waan unohtaa sen ja miettii, miten hän rikastuisi, ja sedittaa itsensä muitten toimiin ja asioihin, hänestä tulee pian laiska, kylmä kristitty, sitte eijwäinenkin ihminen, kunnes hän wihdoin kokonausa halweksee Jumalaa, hänen sanaansa ja tahtoansa.

5. Sentähden käsksee Jumalakin raamatussa niin usein alati harjoittamaan ja opettamaan sanaansa, mieluisesti sitä kuulemaan, sinä askaroitsemaan ja sitä ajattelemaan päiwät ja yön, että ihmisen elämä näin aina kuluisi Jumalan kiitosessa ja ylistyksessä ja että hän joka päivä katsoisi tähän peiliin. Mutta siihen tarwitaan ahkeruutta ja huolen pitoa ja tähän nähden tulisi jokaisen auttaa toista uskollisesti opilla, neuwolla ja waroituksella.

6. Olenhan usein kyllä waroittanut jokaista, jolla tähän wähäkin kyhyä on, tämän juhteen ahkeruudella toimimaan, että nuorisoa käytettäisiin foulua, oikein neuwottaisiin ja opetettaisiin pappis- eli saarnawirtaan ja että saarnaajista kuitenkin tarpeeksi pidettäisiin huolta; mutta sen toten tekewät walitettawasti kaupunkifunnat ja wallaswäki sangan wähän. Katso maata kultaaltansa, kunka piispat, ruhtinaat, aateliset, porwarit ja talonpojat eläwät tästä huolimattomina, kuorfaawat ja mafaawat, ajatellen: ei hätää mitään, asia autetaan itsestänsä, kyllä pappeja ja saarnamiehiä aina saadaan; mutta warmaanliin owat nukkuen hufanneet aikansa, luullessansa hywin puolestaan saiansa toimineensa; sillä hekin tulewat taitamattomiksi eiwätkä tahdo nähdä, mikä Jumalan tahto on. Sentähden täytyy heidän kokea, mitä nyt eiwät tahdo uskoa, että asiat muutaman vuoden kulltua meidän jälkeemme tulewat sille kannalle, että he saawat hakea saarnaajia, niitä löytämättä, ja että heidän sitte täytyy kuulla törkeitä, oppimattomia aaseja, jotka eiwät ollenkaan tiedä eikä ymmärrä Jumalan sanaa, ja saarnaawat samoin kuin paawin aasit paawin haifewaa lifaa

wihliwedeestä ja suolasta tahi harmaista kaapuiستانsa ja uudesta munkkiudeستانsa.

7. Nyt huudellaan, saarnataan ja neuwo-taan, kummes ei kukaan enää tahdo kuulla. Sen-tähden myös p. Paawali lukee meille tämän ennustuksen, että senmoiset tulewat tyhmiiksi ja ymmärtämättömiksi, jotka eivät huomaa, mikä Jumalan tahto on ja siten laimin lyöwät ja menettäwät armon ja autuuden ajan. Mythän omppi Jumalan tahto, että pyhittäisimme hänen nimensä, rakastaisimme ja edistäisimme hänen sanaansa ja siten auttaisimme Jumalaa rakenta-maan waltakuntaansa y. m. Jos tämä tapahtuu, tahtoo hänkin sitte tehdä meidän tahtomme, tie-tysti antaa meille jokapäiwäistä leipää, rauhaa ja hywää.

8. Parhainpana toimenamme pitäisi toki oleman, mieltää kuinka säilyttäisimme Jumalan sanan ja tahdon parissamme; sehän olisi olla oikein toimellinen ja hankkia itseänsä ajallansa. Kollemme sitä tee, on meidän kai käypä kum tyhmäin, taitamattomain ja hölmöin ainakin, niin että meidän täytyy kuulla: koska ette tah-toneet pyhittää minun nimeäni, ettekä enentää waltakuntaani ja tehdä minun tahtoani, en anna minäkään teille jokapäiwäistä leipääne enkä syntejänne anteeksi, enkä auta teitä kiusauksesta ja pahaasta. Sitte hän kyllä sallii sinun wa-littaa suurta onnettomuuttas, rauhattomuuttas ja maailman pahuutta, niinkuin täytyy nytkin sitä walittaa, ja mistä ewankeliumia sytetään; mutta se on olewa niitten rangaiistus, jotka eivät tahtoneet tuntea Jumalan tahtoa eikä ojentua sen mukaan; ja kuitenkin tahtowat he wanhurskauttaa itseänsä ja pidettää soimaamatto-mina taitamattomasta ja tyhmästä menetyk-sestä.

9. Olkoon niin, ylehenä on nyt sanottu, mikä on wiijusti ja warowasti waeltamista, ja päin wastoin, mikä tyhmästi asioissa, jotka owat tarpeellisimpia seurakunnassa, sekä saarna-wirkaa että Jumalan sanaa koskewissa kohdissa. Sillä jos Jumalan sana jää olemaan, niin jää suuressa joukossakin olemaan muutamia, jotka oikasewat itsensä sanan mukaan tahi westedes tulewat siihen tilaan. Mutta jos Jumalan

sana joutuu saarnatuolistakin pois, on siitä wähä apua, jos kohta yksi tahi muutamat aino-astansa osaawat lukea raamattua ja kuulewat, etteiwät he kaipaa saarnaa. Mutta kuinka käy-nee sillä wälin toisen suuren joukon, jota on opetettava? Huomaa, kuinka on tätä nykyä jo käynyt niitten kurjain ihmisten, joita saivat wietellyksi sekä Myntserin että Myntsterin pro-heetat ja lahwtot.

10. Tehköön ja auttakoon siis jokainen ensiksi siihen, että Jumalan sanaa julki kaikkin paikoin saarnattaisiin ja kuultaisiin, ja että siis seurakunta on hywin järjestetty ja rakettu; sitte pukekoon jokainen puoleستانsa myös yllensä tuon oikian hääpuwun, josta päiwän ewankeliumi puhuu ja päättäköön olla niitten joukossa, joilla on täysi toki Jumalan sanan suhteen; älköönkää ajatello suruttomain henkein tapaan: onhan minulla pappeja ja saarnaajia kyllin kyllin, saa-tan kuulla eli lukea, koska ma tahdon, taikka teenkin niin joka päiwä; mutta ensin täytyy mi-nun pitää huolta siitä, kuinka ansainnen itselleni leipää y. m., muut pitääködt itse huolta toimeen tulostansa. Ei niin, weikkoseni, katso hywin etees! Missä woi kääntyä ihan toisiin, saat ereh-tyä ja jäädä hääwaatteita pait ja sellaisena kuolla taikka tulla wietellyksi ennen kuin huo-maatkaan. Kuka muu, kuin sinä itse on sitte witkapää siihen, koska et tahtonut kuulla p. Paawa-lin waroitusta, että waeltaa wiijusti ja waro-wasti?

11. Nyt marffinain ollessa on ostettava; sillä ei saa maailma, asiain tällä kannalla ollessa, kauwan pitää, mitä sillä on. Kaikin paikoin ollaan ahkeria karkoittamaan saarnaajia pois, taikka kuitenkin sortamaan heitä näljällä ja köy-hyydellä taikka muilla salaisilla juonilla, saadat-sensa heistä eroa. Noh niin, eipä totta waadi-takaan tähän aiwan suurta waiwaa ja työtä; heistä kyllä päästään muutoinkin ja päästään liiakskin pian ja siaan saadaan wietteliditä kyllin kyllin. Mutta mielemmiin palaisin minä puo-lestani pettäjän Judan kumppanina helwetissä, kuin olla syhllinen siihen, että papin paikka hä-witetään tahi valmistetaan wiettelialle tilaa; sillä ei Kristuksen pettäjänkään waiwa ole olewa

niin ankara, kuin sellaisen; sillä sellaisen synnin kautta täytyy epälukeisia sieluja mennä hukkaan.

12. P. Paawali selittää tätä varoitusta laueemmin ja mitä on **waeltaa wifusti ja wiisaasti**. Hän sanoo: **hangittaat teidänne ajallansa, sillä aika on paha**. Hän tahtoo sanoa: **alkäätkä luulko saavanne täällä pitää hyviä päiviä taikka saavanne lyhtää asianne**, kunnes näette parempia aikoja; sillä parempia ei kumminkaan tule. Mina on teillä perfele maailmassa, ja hän tahtoo estää teitä kaikesta hyvästä ja vastustaa teitä jota kauvemmin sitä tuinemmin, joten siis sitä vähemmin, jota kauvemmin odotatte, saatte tilaisuutta tekemään hyvää, ja jos aika teiltä näin kuluu hukkaan, tulee se teille tästä lähtien työläämmäksi. **Hangittaat siis teidänne aikaan nähden, niin että rewitte ja ryöväätte itsellenne aikaa, miten parhain taidatte**. **Alkäätkä pitävä mitään muuta niin rakkaana, kuin että edistätte Jumalan valtakuntaa ja että, kristikunnalle hyödyksi ja hywäksi, paltwelette kussa ikänä taidatte, kohdatkoon teitä siinä mitä tahansa.**

13. Samate sanoo Kristuskin Joh 12: 36 juutalaisillensa: **uskokaat walkenden päälle, niin kauwan kuin teillä walkens on, että te tulistte walkenden lapsiksi**; niin myös p. Paawali 2 Kor. 6: 1, 2 profeetta Jesaiian 49: 8: **katso, nyt on otollinen aika, katso, nyt on autuuden päivä**. Sentähden katsokaat, hän sanoo, **ettette Jumalan armoa hukkaan ottaisi, se on, ettette sallii autuuden ajan hukkaan mennä ohitsenne, waan että käytätte sitä, koska taidatte, auttaaksenne edistämään Jumalan valtakuntaa**; oman ja muitten autuuden edistämiseksi alkäätkä säästäkö mitään taikka wiiwytelkö toiseen aikaan, sillä siten suittaisi aika juosta käpistänne.

14. Myös Gal. 6: 10 sanoo hän: **koska meillä aika on, niin tehkäämme jokaiselle hyvää y. m.** Itkään kuin hän sanoisi: **tehtäätkä nyt taitaessanne**; sillä ihmeksenne saatte nähdä, kuinka aika wierii pois käpistänne. **Alköötkä sentähden tällainen ajatus pettäkö teitä: kyllä vielä vuoden, kahden, kolmen kuluttua siihen tulen!** Sillä tämä on pelkkää ymmärtämättömyyttä ja waronattomain turhia ajatuksia, jotka laske-

wat oman nykyisen autuutensa huomaamatta menemään ohitsensa, ajattelematta, mikä Jumalan tahto on, waan syhäävät sen syryään, kunnes owat toimittaneet omat asiansa, kunnes owat wiiwyttelleet liika kauwan.

15. Hän tulee nyt sinulle owelles (tarwitsematas hakea häntä) ja tervehtää sinua, jos tahdot kiittää häntä; jos taas lasket hänen menemään ohitses, niin saatpa laulaa, niin aina walittaa morsiamen tavalla Korf. 23: 5: 6 näin: **koska minä kolkuttaneelle ystäwälleni awasin, oli minun ystäwäni mennyt pois; minä etsein häntä, mutta ei hän minua vastaanut y. m.** **Minä luule tapaawas häntä, mentyänsä pois, waikka juoksisit koko maailman kauttaaltansa; waan hänen vielä ollessa läsnä, taidat siinä häntä etsiä ja lyhtää hänen, niinkuin Jes. 55: 6 sanoo: etsikäätkä Herraa, koska hän löyhtää taitaan y. m.** Jos sen sifensä jätät ja päästät hänen ohitses, niin menee kaikki etsiminen hukkaan.

16. Itse olen tätä koettanut ja kokenut runsaammin kuin 20 wuotisen munkkisuuteni ajalla, jolloin minä etsein häntä ahkeralla työllä ja ruumiini kurittamisella, paastolla, walwomisella, laululla ja rukouksella ja täten kulutin häpiällisesti aikaa enkä kuitenkaan löytkänyt, waan jouduin häneestä pois sitä kauwemmaksi, jota enemmän etsein ja luulin häntä lähemmäksi tulewani. Näin et häntä löydä, ei hän tahdo olla meidän löydettäwämme; hänen täytyy itse ensin tulla tykömme ja etsiä meitä fotoamme. **Me emme saawuta emmekä löydä häntä omalla juoksellamme ja tafaa ajamisellamme.**

17. Ole siis warowa ja hanki sinuas ajallansa, sen ollessa wallasfas. **Minä täytyy sinun ottaa ja ahkeruudella tutkia, mitä se waatii sinulta, läsnä ollessansa.** Jos siitä halajat tietoa, ota uskos ja kynnentäkset katsellakses, ne sen sinulle sanowat. Sen mukaan suorita elämäs ja ota **Jhä meidän** rukous awukses; alota ensin itselläs, rukoile itses ja seurakunnan puolesta, että Jumalan nimi kaikilla pyhitetäisiin y. m., olkoon elämäskin kans Jumalan tahdon mukaan. Jos tätä hartaasti harjoitat, niin tosin wiisaasti waellat, kartat syntiä ja teet hyvää; sillä ei sellainen waarin pito ja ym-

määräns anna sinulle tilaa tekemään pahaa; Jumalan sana on pian sanova sinulle, että sinun tulee pyhittää hänen nimeänsä, enentää hänen valtakuntaansa sekä olla tekemättä lähimmäises waiwaa ja wahinkoa.

18. Katso, tätä kutsutaan **ajallansa hantsemissiksi**, se on, ajan oikiksi käyttämissiksi, oikian kulta ajan käsilä ollessa, saaden hyväksenne nauttia päästä waiwasta ja welaasta, ei sillä muotoa, jolla paawin riemuwuonna maailma petettiin. Warokaamme siis pettämästä itseämme turhalla luulolla, juuri kuin se ei taitaisi käsitämme päästä, ettei meidän käwisi, kuin Israelin kansan, josta Psalmi 95: 11 ja Hebr. 4: 3, 7 sanoo: **etteiwät he epäuskonsa tähden tulleet lepoon.** Se, näetse, eiwät ottaneet ajasta waaria, koska Jumala antoi heille koko 40 ajastailaa sanaa ja ihmeensä, kutsui ja neuvoi heitä joka päivä parannukseen ja uskoon, mutta he wain enemmän kiufasivat ja wihoittiwat hänen. Sentähden hän taas uudestaan waroitaa heitä ja määrää wielä yhden päivän sanoen: **tänäpänä, jos te tunlette hänen äänensä, niin älkää paaduttako teidän sydämmitänne y. m.** Wielä sanotaan joka päivä: **tänäpänä**, jona Jumala antaa äänensä kuulla, huutaa ja kutsuu, ette emme laiminlöisi aikaa.

19. Syytä tulee meidän mitä korkeimmasti kiittää Jumalaa sellaisesta armosta, mihin meitä myös tämän epistolan lopulla kehoitetaan, että hän niin liki lähenee meitä, on tykönnämme kotona, pöydässä, wuoteella, ja kussa ikänä halajamme häntä, tarjoo ja lauttaa meille kaikkea apuansa ja mitä ikänänsä häneltä pyytänemme. Miin aina, tätä rakasta wierasta myös arwosta pitäkäämme ja tunnioittakaamme, niin kauwan kuin hän on meillä.

20. Mahdamme, kuten sanoin, rukoilla, muutoin on walitettawasti paljon jo maattu maassamme; sillä ajatuksilla ei woi käsitää, kuinka olisi mahdollista säilyttää ewankeliumi ja täyttää saarnatuolit wielä kymmenen wuotta, sentähden että maailma niin rajusti pauhaa, että sokes ja eslytyks on taas sihdän tunkewa, kuten ennenkin. Se warmaan ei ole muitten,

kuin hulluin piispain, ruhtinasten ja oma wihamme, jotka olemme halwefsiineet Jumalan sanaa.

21. Minun täytyy, paha kyllä! olla wastaoin tahtoani profeetta omaa maatani vastaan, mitä sanon, en minä, waan minun ja sinun **Siä meitäsi**, jonka kautta hän sanoo meille näin: te olette lasteneet sanani ohitse, ette kärsineet sitä, waan wainositte ja nälkään näännyttitte; siis otan minäkin toisaalta teiltä pois jokapäiwäisen leipämme ja lähetän teille kaallit ajat, ja siihen lisäksi sodan ja surman, salkoakaan teille jättämättä; sillä niinpähän olette tahtoneet. Jos sitte rupeette parkumaan ja huutamaan syntejänne anteeksi ja pelastusta sellaisesta onnettomudesta y. m., tahdon minäkin kuulla teitä samalla kawalla, kuin tekin olette kuulleet minun sanaani, niin, minun huutamistani ja parkumistani teille ja jätän teidän onnettomuuteenne, samate kuin te jätitte minun ja minun sanani.

22. Ei tahdota millään ehdolla muistaa, että hän niin werrattomasti, runsaasti sekä armollisesti on ylen määrin tehnyt meille hyvää, että meillä nyt on oikia paratiisi, ompa koko taiwaan valtakunta, jos waan tahtoissimme tuntea ja tunnustaa sen, me, jotka niin hämyttömästi halwefsiimme sitä, ikään kuin ei olisi kylläksi ja liiaksi paljon että rikomme hänen kymmekäsytynsä tottelemattomuudellamme, waan tähän lisäksi täytyy meidän jaloin tallata hänen ewankeliumissa meille taritsemansa armo sekä laupiutensa: ihmekkö sitte, jos hänkin antaa wihaansa kohdata meitä? Mitä tekisi hän muuta (kuin mitä päivän ewankeliumi sanoo ja uhkaa kaikkea sellaisia hänen Woikansa ja palveliainsa ylönnatsojia ja wainoojia, jotka meitä hänen häihinä kutsuwat), waan että hän lähettää sotawäkenä, surmaa sellaiset murhamiehet sekä tekee heistä täydellisen lopun, niin kuin hän erittäin ja koko maailmalle esikuwaksi teki Jerusalemitte ja koko juutalaisuudelle, jotka eiwät myös laanneet rikkomasta kaikkea hänen käskytjensä ja päälliseksi, koska hän tarjosi ja julistutti heille armoansa ja päästä synneistä, tallasiwat senkin maahan. Ette hän sitä kostaisi,

että hänen kallis werensä näin tehdään pilkaksi ja häpiäksi.

23. Miin, kaikkein sellaiſten kauheitten syntein liſäksi pitää ſitte liſättämän ſekin pilkka että, wihan ſekä koſton tullesſa, huudetaan ja walitetaan: tuohon kaikkeen on ewankeliumi, eli kuten nyt ſanotaan, uusi oppi ſyynä; ſamate kuin juutalaiset eivät vielä tänäpäinäköön ſhytä muita kuin křiſtityitä ſiitä, että he ovat karſoitettut kaikkeen maailmaan, ja ainoaſtanſa meitä waſtaan päiwät ja yöt rukoilewat ſellaiſella pilkalla ja häwäiſtyſellä, jota ei ſanoa taida, waikka eivät křiſtityt, waan pakanalliſet Roman keiſarit křiſtitywat ja häwittiwät heidän.

24. Mutta ſetä muuta kuin itseänſä on heidän ſiitä kiittäminen, etteiwät tahtoneet kärkeä Kriſtuſta, jonka piti auttaman heitä ja joka toi heille kaikkea armoa. Mutta nyt täytyy heidän, kuin eivät huolineet hänestä, jonka Jumala oli heille antanut ja hänellä heille kaikkea hywää luvannut, menettää myös joka-päiwäiſen leipänſä (pait mitä he waſtoin Jumalaa ſynnillä ja korolla woitokſenſa kiſkowat), hallitukſenſa, pappiutenſa, ſaarnatuolinſa, pääſtön ſynneiſtää, lunastukſen y. m. ja ijankaiffiſeſti pſyhyä Jumalan wihaſſa ja kadotukſeſſa. Tämä oli olewa ja tämän täytyiſin olla näitten ymmärtämättömäin ja tyhmäin rangaiſtukſen, jotta eiwät tahtoneet tuntea eſſikönſa aikaa.

25. Tämän kauhian eſimerkin me ſilmin vielä näemme emmekä kuitenkään huoli ſiitä, waan käymme juuri ſamaa tietä, menemme edemmäſſikin, ei ainoaſti tottelemattomuudella Jumalan tahtoa waſtaan, waan armon halwekſimifellakin, jota meidän tulifi toden tieſtää anoa, huokata ja niin muodoin ediſtää, että lapſillemme meidän jälkeemme jäiſi olemaan puhdas laſte, ſaarna, ſakramentti y. m.; ſentähden on meidänkin niin käypä, kuin juutalaisienkin ja muitten kiittä-mättömäin ja hlönkatſojain on käynyt.

26. Antakoon ſiis jokainen, joka ſallii neuwoa ja auttaa itseänſä, p. Paawalin vielä neuwoa ja ſanoa itsellenſä, että hän vielä ajallanſa hangitſiſi itseänſä eikä maaten hukkaifi

tätä runſaſta, kultaista vuotta, niinkuin Kriſtuſkin wakaſti waroittaa wertaukſeſſa wiibedſtä tyhmäſtää neitſeestä, Matt. 25: 10, 11. Hekin oliſiwat ſaattaneet aikansa, ennen yljän tuloa oſtaa öljyä; mutta ſitä olleſſanſa wajalla, meniwät he oſtamaan ſitä waſta ſilloin, koſka piti mentämän ylkää ottamaan waſtaan Näin pääſſiwät marſſinat ja häät menemään ſikſenſä.

27. Samaan ſuuntaan owat wanhat runoniekat ja wiifaat tarinoineet heinäſirkoista: He tuliwat talwella, koſka eivät enää löytäneet mitään ſyötävää, muurahaiſten tykö, pſytään näitä antamaan heillekin oſaa kokuomiiſtanſa waroista. Tähän muurahaiſet ſanoiwat: mitä te ſitte ſuwella teitte: kuin ette ole mitään koonneet? Olemme, waſtaſiwat he, laulaneet. Laas täyhyi heidän kuulla: joſ olette ſuwen laulaneet, niin ſen ſiaan nyt talwi hypättää. Samate waſtattakoon ſellaiſiakin hölmöjä, jotka eivät ole tahtoneet tulla wiifakiſi eikä ymmärtämään, mikä Jumalan tahto on. Mutta ſe hän on kauhia, hirwiä wiha, koſka Jumala niin karſoittaa pois pilkalla ja iwalla, kuin hän ſan. I. 1: 24, 26 uhkaa: **että minä kufſuin teitä ja te eſtelitte teitäne: minä kokotin kätteni, ja ei yksikään ottanut ſiitä waaria; niin minä myös naurau teidän waſhinſoanne ja pilkkaan teitä, koſka teidän päällemme tulee ſe, jota te pelkätte.**

28. Täſſä ſuittaa joku kſyhyä: mitä tietää tämä p. Paawalin laufe: **hangitſaat teitäne ajallanſa, liſäten tähän: aika on paha.** Joſ aikaa on käytettävä toſi kultaifena aikana, miſſikä hän kufſuu ajan pahaksi?

29. Waſtaus: aika on toſiaan hywä, kuin ewankeliumi kufſuu, ſitä ahkerasti ſaarnataan ja kuullaan; mutta ſinä ſiwuſſa on maailman juuri ſamaan aikaan täynnä pahennuſta, lahkoja, omaa mieltä, pahoja eſimerkkiä kaiffinaiffiſſa aſioiſſa ja ſellaiſta on runſaſtaſti vielä meidänkin omaſſa poweſſamme. Siithen nähdä että perkele meitä kaiffia näin ahdiſtaa ja oma lihammekin wetää meitä pois Jumalan tahton ymmärryſſeſtää ja ſitä waariin ottamasta, täyhyy křiſtityin alati ſotia ja taiftella; muutoin on heti pian erehdytty ja wahinko tapah-

tunut silläkin ajalla, kuin ewankeliumia kuulemme. Sillä silloin perkele enimmästi rajuaa ja pyytää saastuttaa maailmaa eriseuroilla sekä wetää ja riistää pois puhtaasta opista ja uskosta niistäkin, joilla on ewankeliumi. Niin olemme mekin itse vielä lihassa ja weressä, joka tahtoo aina olla suruttomana eikä auna pyhän Hengen hallita ja johdattaa itseänsä, on laiska ja hidas Jumalan sanaan ja rukoukseen. Myös ulkonaisessa elämässä ja säädyissä keskenänsä ja kaikin paikoin kohtaa meitä pelkät pahennukset ja esteet, jotka wieroittawat ihmistä ja ajawat häntä tukahuttamaan ewankeliumia ja raatelemaan seurakuntaa.

30. Älköön siis kukaan ajatelko elää maan päällä hyvässä, rauhallisessa ajassa. Sillä waikka aika itseäänsä on hyvä ja Jumala antaa meille oikian kultaisen vuoden, sanansa ja armonsa, on kuitenkin perkele siinä olemassa lahkoineen ja konnineen ja oma lihamme, jotka turmelewat sellaisen hyvän ajan saantiansa myöden taikka tekewät sen kristityille niin työlääksi ja haikiaksi, että heidän täytyy kaikista woimista jotia sitä vastaan ja suojele itseään, ettei heiltä jälleen sellaisen pahennuksen ja esteen kautta riistettäisi, mitä he owat saaneet, waan että saisiwat pitää sen loppuun asti.

31. On siis meillä warsin päteviä syitä, ajalansa hangittamaan meitämme ja waeltamaan niinkuin wiisaat ja hymnärtäväiset ja miettimään, kuinka oiwaltaisimme Jumalan tahdon ja sitä seuraisimme, hallusfamme ollessa ajan, jona sitä saatamme tehdä, tietysti nyt, kuin meillä on sana, armo ja pyhä Henki. Mutta että perkele ja liha wastustawat sitä ja tahtowat wetää

siitä pois, täytyy teidän juuri sentähden (tahtoo p. Paawali sanoa) olla taitawat ja waroa, että ette niitä seuraa; sillä jollette sitä tee, ettepä totta fiten ole puolustetut, että otatte siitä tietämättömyytenne turwaksenne tahti ajan puutteen tahti woimattomuutenne tekemään wastusta y. m. Katso, se kutsutaan pahaksi ajaksi, se on, ajaksi, joka on täynnä kiusauksia ja pölytyksiä jättämään Jumalan sana ja tahto siksensä y. m.

Ja älkääät juopuko wiinasta, josta pahameno tulee y. m.

32. Hän mainitsee muutamia paheita, jotka edistäwät ajan kuluttamista hukkaan ja kultaisen vuoden menettämistä. Niistä paheista on semminkin **juopumus**, joka tekee ihmiset ihan suruttomiksi, jumalattomiksi, hurjiksi ja säädyttömmiksi elämässänsä. Juopuminen oli muinoin Kreikan maalla yleinen ja tätä nykyä on meidän maassamme sellaisia ihmisiä, jotka tahtowat päiwät ja yöt kauttaaltansa wain mäsfätä ja olla juowuksissa. Mahdotonta on, että sellaisissa ihmisissä taitaisi olla huolenpitoa, ahkeruutta ja hartautta tekemään, mikä Jumalan tahto on; sillä eiwät he taida muisfakaan maallisisa asloissa mitään hoitaa ahkeruudella, eikä tehdä oikiaan aikaan, niin, nepä tulewat niin nautta- ja sitamaiseksi, että kadottawat kaiken häwyn, kunnian, kurin ja ihmiselliset ajatukset; niinkuin walitettawasti enemmän ja paremmin silmin nähdään, kuin siitä sanoa taidetaan.

33. P. Paawali neuwoo meitä puhumaan keskenämme **hengellisillä lauluilla ja kiitoswirsillä**; siitä on munalla puhuttu, nimittäin epiistolassa wiidentenä sunnuntaina Roppiaisesta, kussa on juuri samankaltainen teksti.

N:o 54. Yhdentenäkolmatta Sunnuntaina Kolminaisuuden päivästä.

Efes. 6: 10—17.

Viimein, rakkaat veljeni, olkaat wäkewät Herrassa ja hänen wäkewyyhtensä woimassa. Pufekaat y. m.

1.

Tämä on viimeinen osa Paawalin lähetykskirjasta Efesiläisille. Se ei ole mikään opetus, — kuinka heidän tulisi uskoa ja elää (josta hän edelläpäin koto lähetykskirjassansa jo on neuwonut), — waan, koska heillä on ja he tietävät opin uskosta, kehoitus waariin ottamaan, mitä jokaisen kristittynä tulee säädyksänjä tehdä, ja samassa opissa pyhymään harhailematta johonkin toiseen.

2. Ja hän toimittaa tässä niinkuin jalo sotapäällikkö, joka, asetettuaan wäkensä sotajärjestykseen, pitää heille sotasaarnan ja kehoittaa heitä miehuuteen ja urhoollisuuteen. Tästä syystä sopiikin tämän kehoituksen nimittää Paawalin sotasaarnaksi kristityille. Sillä hän näyttää siinä, että kaikkein niiden, jotka Kristukseen kastetut owat ja tahtowat pitää hänen puoltansa, täntyy ja pitää oleman sotamiehiä, jotka aina owat tähdessä warustuksessa, ja ettei kristillisyyden tila ole mikään lewon, rauhan ja suruttomuuden tila; waan että siinä tarwitaan alinomaasti olla sodassa, taistella ja osoittaa urhoollisuutta. Sillä me emme istu täällä rauhassa, juuri kuin talonpoika, kauppias taikka käsityöläinen warustetussa kaupungissa elää rauhassa eikä tarwitse peljätä mitään; waan olemme waarallisella paikalla, keskellä wihollisia ja murhamiehiä, jotka toden tiestä aikowat ottaa pois meidän tawaramme, jos wain jollain tawalla erehdyimme, emmekä ole silmänräpäyistäkään heistä turvassa. Jokaisen siis, joka tahtoo kristitty

olla, tulee ajatella, että hän astuu Herransa sotalipun alle ja seisoo, niinkauwan kuin hän elää, alinomaa sotarinnassa, ja huomata wiholliset joka taholta.

3. Koska me nyt joka päivä olemme ja elämme tällaisessa waarassa; niin on tarpeen, että meitä Jumalan sanalla, niinkuin sotarummuillamme ja torwillamme herätetään, waaditaan ja neuwotaan, ei suinkaan makaamaan eikä laiskottelemaan, waan alinomaa olemaan ja pyhymään walppaina ja warustettuina. Sillä ei siinä ole kyllä, että meillä on sana ja tieto uskosta ja elämästä, waan meidän pitää oleman huolelliset ja ahkerat siitä, että saissimme pitää molemmat; ett' ei perkele saisi pois ottaa, wäännellä ja wäärentää oppia, taikka wietellä sinua säädyksän paholla kielillä ja maailman esimerkillä, wieläpä omalla lihallasin haukutella siitä pois. Sillä se on yhtä suuri wiisäus (sanowat asiantutkineet) ja waatii yhtä paljon waitwaa ja uskollisuutta, säilyttää eli pitää saatu hywä, kuin sen ensimmäinen saaminenkin. Suuri niinkuin hywän perheenisännän tulee, ei ainoasti ansaita ja kotiinsa toimittaa tawaraa ja rahoja, waan myös, jos hän sen taitaa ja tekee, kaikin tawoin pitää niistä waaria ja niitä tallettaa ja säilyttää. Nämät molemmat awut ja toimet pitää oleman yhdistettyinä, sillä muutoin on kaikki häwitettynä, työ ja waitwa, mitä niiden ansaitsemiseksi on kulutettu.

4. Paawali tahtoo nyt tässä tekstissä sanoa: kuin nyt olette kristityiksi tulleet, perkeleestä luowutetut, teidän oikean päämiehenne

tykö taas johdatetut, niin myös tarpeeksi tiedätte ja olette vastaanottaneet kaikki, mitä kristilliseen menoon kuuluu; niin katsoaat eteenne ja pitäkääit ainoana huolenanne siinä pysyminen, ett'ette anna itseänne eroittaa siitä wäkiwallalla taikka kawaaluudella, eikä wäsymällä ja suuttamalla siihen. Sillä teillä on vastasanne paha ja wiefas wihollinen, joka ei filmänräpähstään nuku eikä lepää; joka myös wirittää kaikki juonet estääksensä ja hämmentääksensä teitä uskosanne ja wirasanne, näin jälleen saadakfensa ja walloittaakfensa teitä allensa. Apulaisena pitää hän maailmaa ja teidän omaa lihaanne, jota teidän täytyy kanta, ja joka aina teitä pidättelee ja estää, että tulisitte suruttomiksi ja waromattomiksi, ja lakkaisitte walwomasta ja sotimasta. Hän alkaa sentähden sellaisilla sanoilla ja samalla tawalla, kuin on tapa puhutella sota-wäkeä urhoollisesti sotimaan, sanoen.

Olkaat wälewät Herrassa, ja Hänen wälewyyhtensä woimassa.

5. Se tahtoo sanoa: kiinnittäkääit teitänne ja pyyhkääit lujana siinä, kuin te olette vastaanottaneet. Jokainen harjoittakoon uskoansa ja toimitustansa, ja älköön seurakko ja antako tilaa perkeleen yllätyksille, ja oman lihansa taikka maailman yllätykselle. Älkääit antako teitänne estettä taikka wäsyttää, niin että te siitä luowutte tahi tulette laiskoiksi ja hitaiksi. Sillä todellakin tarwitaan olla wälewät ja taistella; koska meillä on sellainen wihollinen (kuin pian saamme kuulla), joka kaikissa paikoissa karkaa kimppuumme ja ahdistaa kaikella wäellänsä ja woimallansa, niin myös rasittaa meitä lakkamatta pahoilla ajatuksilla ja myrkyllisillä, wahingoittawilla kielillä. Hän puhaltaa korwiin ja sydämyneen, ett'ei meidän ole tarwis ottaa waaria rakkaasta sanasta, eikä sitä harjoittaa, waan että säädysänne eli wirasamme olisimme hitaat, huoltapitämättömät ja karsimättömät, kunnes hän saattaa asian siksi, ettet enää seisolujana, waan rupeet horjastelemaan sinne ja tänne, huikentelemaan ja heittäytymään yhdestä toiseen, niin opissa kuin elämässä.

6. Sillä Herrassa wälewänä olemiseksi nimittää hän seisomisen lujana ja järtähtämättö-

mänä ja pysymisen Herralta saadussa opissa, joka neuwoo meitä, kuinka meidän tulee uskoa Kristukseen ja sitten niin elää, että jokainen palwelee lähimäistä säädysänsä ja kutsumusfensansa, ja sitä uskollisesti ja ahkerasti hoitaa. Niin on sillä, joka esimerkiksi tahtoo olla totinen sielunpaimen, tyllä tekemistä wiransa oikiasa toimittamisessa, puhtaassa ja selkiässä saarnamisessa, neuwomisessa, walwomisessa ja rukoilemisessa, ettei perkele salaisesti saisi matkansaatetuksi wääriä opetuksia ja estetyksi häntä wirasansa, taikka ett'ei maailman kiittämättömyys ja pahat kielet saattaisi häntä karsimättömäksi ja suuttuneeksi; paitfi sitä sotaa kuin hänen itse omasta puolestansa täytyy taistella perkelettä ja lihaansa vastaan, pysyäkfsensä lujana uskossa j. n. e.

7. Samate tulee muissa säädhyissä jokaisen wakaijasti oppia Jumalan sanaa, eikä ylönskatsoa sitä (niinkuin maailma tekee), ja sitte tiedustella mitä hänen säätynsä waatii. Näin olet hywin huomaawa, mikä sinun uskollesi ja wirallesi on esteeksi. Sentähden pitää sinun warustaman itsefi sitä vastaan, ajatellen: niin sopii minun uskoa ja elää awiomiehenä, waimona, poikana, tyttärenä, palveliana, piikana, j. n. e. Siinä tahdon minä lujana pyyhä enkä antaa minkään itseäni siitä estää, haukutella tahi peljättää.

8. Katso! senpätähden wiljelee Paawali juuri näitä sanoja: **olkaat wälewät uskosja.** Muutoin olisi hän kaiteti sanonut tawallisilla sanoilla, ja niinkuin me puhelemme opetuksia antaisamme: jokainen ottakoon waaria, että hän oikein uskos, ja tekee mitä hänelle käsketty on. Mutta tässä käyttää hän ehdollansa eikä ilman syytä näitä woimallisia sanoja: wahwista-kaat teitänne, taikka: **olkaat wälewät**, nimitäin että, niinkuin sanottu on, jokaisen, joka tahtoo pyyhä tässä opissa ja wirasansa, täytyy warustaa itfensä ja olla wälewä. Sillä se ei ole niin keweästi tehty asia, eikä käy itsestänfä, ilman wastusta ja estettä, eikä joudu päätöfseen ilman kiufausta. Sentähden on tarpeellinen herättää itseänfä ja walwoa, eikä kuunnella mitään muuta, eikä antaa jonkun matkalla kohtaawan wietellä itseänfä; waan

miehuullisesti sotien tunkea läpi, ja aina yhä kestää lujana eteenpäin pyrkivänä.

9. Ei Jumala huoli semmoisista kristityistä, jotka tyytyvät paljaasen tietoon, eivätkä pidä huolta, että sen mukaan elämänsä ojentaisivat. Sentähden waaditaan tähän wäfewyhtä ja fittekin sellaista wäfewyhtä, joka on Jumalan wäfewyys, eikä lihan ja weren tahi maailman, nimittäin että, niinkuin ennen olen sanonut, jokainen (joka Jumalan sanalla on tullut neuwotuksi tietämään, kuinka hänen pitää seisoman Jumalan edessä ja oikein elämän), päättää pysyä siinä, eikä mitään muuta tietää, kuulla ja seurata, taitaaksensa seisowainen olla, jos joku erhetyksen henki tulisi ja tahtoisi willitä hänen ymmärryksensä ja opin Kristuksesta, taikka jos suotta löpöttäjä tahtoisi haukutella ja wetää häntä käsketyistä kutsuomuksestaan ja töistänsä. Sillä ei perfele jätä ketään kuusamatta, jos ei se tapahdu maailman kautta, niin tapahuu se siällisesti sydämessä hänen hlytyksensä ja wääräin ajatustensa, ja meidän oman lihamme kautta. Tämä onkin saatanan ainoa toimitus; paitsi sitä että hän estää sinua pysymästä seisowaisena puhtaassa opissa ja pelkää pieneistä wefasta tulewan suuren puun.

10. Senwuoksi on ennen kaikkea tarpeellinen, että kohta, uskomaan ruwettuas, wahwistat ja lujennat itseäsi kuitenkin ainoastansa Herran kautta tahi Herrassa, niin että se on Herran wäfewyys. Sillä maailmassa ja omassa powessasi et sitä löydä; sillä sen pitää oleman wäfewyhten ja woiman, ei ainoasti maailman waltaa ja woimaa vastaan, waan myöskin perfelettä vastaan, joka kuitenkin on koko maailman woimallinen herra ja keisari; jonka me edempänä saamme kuulla.

11. Se on saugen ihmeellinen wäfewyys, jolla maailmassa ei ole mitään arwoa; koska ei sillä mitään muuta ole, eikä muuta taida, kuin ainoastansa perustaa itsensä paljaasen sanan. Minä luulisin, että niin suureen wäfewyhteen tarwittaisiin toinen perustus, olla rakettu wahwalle kalliolle, taikka olla kätkettyä woittamattomassa linnassa, ja olla warustettuna sotaaseilla, keihäällä ja nuolilla; tätä kutsuu maailma

wäfewänä olemiseksi. Mutta kaikki sellainen ei kestä suinkaan tätä wihollista, perfelettä vastaan, waan siihen tarwitaan hengellinen ja ijan-kaikkinen wäfewyys, joka on uskon kautta sanansa käsitetty Herran Kristus. Waikka se ei wälky silmiin ja näy, kuinka wäfewä se on; niin on hän kuitenkin perfelettä vastaan wäfewä hylä, niin että Kristuksessa rippuwa taitaa pelkäämättä wastustaa kaikkea hänen waltansa ja woimaansa, niinkuin Kristus tähän asti on pysynyt ja tästäkin lähin pysyy omainsa tukena.

12. Apostoli sanoo sentähden: jos tahdotte olla wäfewät ja woittamattomat, niin antakaat Herran Kristuksen olla wäfewyhtenne, Häneen tarttukaat lujasti kiinni ja siten harjaantukaat hywin tuntemaan hänet ja hänen sanansa puhtaana pitämään ja kaikella ahleruudella oppien joka päivä sitä wiljelemään ja sydämmiinne painamaan niin lujasti, että Jumalan sana ja teidän sydämmenne yhdeksi sulaisiwat, ja olisitte tästä asiasta yhtä warmat ja warmemmatkin kuin omasta elämästänne. Koska olette tähän mittaan ehtineet, niin olette oikein wäfewät, lujat ja järkähtämättömät, ja taidatte olla seisowaiset, waikka perfele tulisi lähettiläinensä, hurmahenkein ja paawin joukon kanssa, ja tahtoisi esittää ja opettaa teitä toisiin, taikka nostaa jotain uutta häiritystä.

13. Mutta tällainen wäfewyys on maailmassa saugen harwoin nähtävänä. Sillä kuinka monet owat ne, jotka ahleroiwat ollaksensa uskostansa ja elämästänsä niin wisfit sydämessänsä, että he taitawat pitää itsensä siinä lujina ja ylönkatsoa kaikkea muuta? Maailma ei ehdi niin pitkälle, että se pitäisi huolta Jumalan sanan omaksensa saamisesta ja elämisestä sen mukaan; niin, sitä se ei pyyhä, waan ylönkatsoo sitä aiwan hlypiästi ja suruttomasti, elää itsewaltaisuudessa, ja wahwistaa itseänsä pahuu-desfansa ja perfeleellisessä olosfansa, mainitsematakaan, että se olisi huolellinen tulemaan wäfewäksi Herrassa. Me puhumme nyt ainoastansa niistä, jotka mielellänsä tahtowat olla kristityitä, ja tekewät täyttä totta sanasta. Näillä on waiwaa ja työtä sitä, ja näiden täytyy kaikella woimalla warjella itseänsä jou-

Herrassa, ja lisää vielä: hänen wäkewyhtensä woimassa, se on, hänen mahtawassa wäkewyhtensä, eli hänen suuressa woimassansa.

19. Hän nimittää sentähden molemmat osat: **wäkewänä olemisen**, ja **hänen wäkewyhtensä woimassa olemisen**, näyttääksensä, että meillä pitää oleman kahdenlaatuinen woima: ensimmäinen, että pysyisimme lujina siinä, kuin meidän pitää uskoman ja tekemän, eikä siitä luopuman. Tämä nimitetään itsensä wäkewänä olemiseksi. Toinen on, että me sekä taletamme sen wifusti ja hywin, kuin meillä on ja sujelemme sen itsellemme; että myös taidamme torjua, ettei meiltä mitään poisotettaisi, ajain pakoon wihollisemme, jotka sitä haluawat. Niinkuin kaupungissa olewan päällyshmiehen wirka waatii, ei ainoasti hywin warustamaan kaupunkia ja saamaan kaikki hywään puollustustilaan, ettei sitä wäkirymäkölläkään voitettaisi ja wallotettaisi; waan myös, että hän taitaisi warjella itsensä wihollisilta, hyökätä heidän kimppuunsa ja lyödä ne pakoonkin. Edellinen auttaa pysymään woittamattomana; toinen, että saamme wihollisista täyden woiton. Edellinen on **sujelewa wäkewyhyys**, tämä toinen on **torjuwa woima** eli woittawa woima, joka ei ainoastansa itse puolestansa seisoo lujana ja ole wahwa, waan myös taitaa wastustaa puolestansa, ja sotia wihollisen kanssa; johon tarwitaan wahwempi ja enempi warustus, kuin edelliseen.

20. Hän nimittää sitä senwooksi jumalallisen wäkewyhyden woimaksi eli Jumalan kaikkialtiseksi woimaksi. Sillä meillä on waltiaita ja wäkewia wihollisla wastustajinamme, nimittäin: henget ilmassa (niinkuin hän jälempänä sanoo), jotka owat meitä wahwemmat ja me heikommat heitä, joista yksi on wäkewampi, kuin kaikki ihmiset. Nämät lisäksi karkaawat päällemme kaikella kiiwaudella, läywät kimppuumme kaikin woimienensa; hawaiteksansa meillä olewan uskoa ja meidän tahtowan siinä wahwistua, tähtääwät kaiken woimansa, aseensa ja nuolensa meitä vastaan, häwitteäksensä tätä meidän linnaamme. Saatana ei suinkaan miellessänsä päästä meitä siihen asti, että alamme ymmärtää sanaa ja uskoa, saatikka, että me

siinä ripumme, sillä wastustamme ja warustamme itseämme häntä vastaan, ettei hän saisi meistä voittoa. Sangen harwat owat ne, jotka kestävät hänen päälletarkauksiansa loppuun asti, ja sankarina woiton pitävät. Usiatkin alkawat hywin, mutta joutuwat wäsyksiin, johan kowaksi ja pitkällaiseksi tullessa. Mahdotonta on ihmiselle loppuun asti lujana pyhä, jos ei awuksi tule Jumalan wäkewä woima, jolla taidetaan seisoa sellaisien wihollisten alinomaisia päälletarkauksia vastaan, ja joka kerta ajaa hänet takaisin.

21. Tämän taidat sowitzaa kaikkiin säätyihin ja osoittaa sen esimerkeillä. Paimenelle ja opettajalle siis ei ole tarpeeksi, että hän on wakuutettuna opistansa, ja toimittaa kutsunuksensa ja wirkansa uskollisesti, waikka häntä sitte mikä häiritäisi, olkoonpa ylökatsi, köyhyys, kiittämättömyys ja kaikenlainen wastoinkäyminen; mutta se on myös hänen asiansa, että hän woi wastustaa perkelettä, kumota wäärät opit ja erhetykset. Niinkuin p. Paatwali waatii Tit. 1: 9 kumpaisestkin piispalta, sekä kiinpitämää puhtaasta ja opettawaisesta sanasta, että hän olisi wäkewä terveellisen opin kautta newomaan, ja vastaanseisojia woittamaan ja tukkimaan turhan puhujain suut.

22. Sillä kussa sana ja oppi owat puhtaat ja selkiät, sinne ei ole perkele koskaan lähettämättä sanansa saattajojita, ohdakeitansa kylwämään. Senlaista tulee meidän ppyhtää pois torjua, estää ja häwitteää erhetys; waikk'ei ole mahdollista taitaa niin tuffia perkeleen ja hänen lahkokuntansa suita, että he peräti lakkaisi wat ja waikenisi wat. Kuitenkin on kylliksi panna heitä niin ahtaalle ja kumota heidän asiansa, etteiwät woi millään warjollakaan pitää sitä pystysä ja .että edes muutamat sielut woitetaan heiltä pois ja palautetaan erhetyksistänsä. Sillä eipä Kristus itsekään ole woinut saada täydellisesti waikenemaan ja kääntymään senaikaisia fariseuksia ja saduseuksia; kuitenkin on hän niin näyttänyt heille totuuden, ettei he tainneet mitään sanoa sitä vastaan. Matt. 22: 34, 46.

23. Kristikunta tarwitsee myös semmoisia miehiä, jotka taitawat woittaa vastaanseisojia

ja vastaanfanojia, ottaa perkeleeltä aseensa ja saattaa hänen häpiään. Mutta siihenpä tarvitaan wäkewiä sotamiehiä, jotka täydellisesti raamatun taitawat, ja niin osaawat wastustaa wäärää selitystä, ja ottaa heiltä heidän oman miekkansa, se on, samat raamatun sanat, joihin he turwaawat, ja niillä lyöä heitä niin wasten naamaa, että poutahtawat taaksepäin. Eiwät kaiikki taida olla nerokkaat, opin ja uskonkappalten puolesta taistelemaan, sentähden tarvitaan saarnamiehiä ja opettajia, jotka joka päivä tutkistelewat raamatua ja pitäwät kansakäymistä sen kanssa, sotiajensa kaikkein muiden puolesta. Kuitenkin pitää jokaisen kristityn oleman niin warustettuna, että hän on wakuutettu uskostansa ja opistansa, ja perustaman itsensä niin Jumalan sanan todistuksilla, että hän taitaa seisoa perkeleettä vastaan, myöskin tukea itseänsä, jos häntä tahdotaan wietellä ja näin auttaman säilyttämään ja puolustamaan oppia.

24. Lähinnästä niitä, jotka saarnawirkkaa pitäwät ja harjoittawat, tulee kaikkein kristittyin, jokaisen säädyksensä, pyshyysä pitää uskoansa ja oppiansa. Sitte tulee jokaisen erittäin osata puolustaa säätyänsä ja tuffia tarpeettomat suut seuraawaisella tawalla: etkös kuule Jumalan määränneen minulle tätä säätyä, ja käskeneen siitä uskollisesti huolta pitämään, ja uhkaawan wihallansa, jos minä sen laiminlyön, ja otan eteeni jotain muuta. Ei vielä sinäkään ole kyllä, waikka joku olisi seisowainen, pyhyisi estämättömänä ja olisi woittamaton säädyksensä, waan hänen pitää Jumalan sanalla kufistaman, torjuman ja kumooman, mikä waan tahtoo estää ja wetää meitä takaisin; niinkuin apostoli lähinnä ennen tätä tekstiä 5 ja 6 luvussa opettaa kaikkia säätyjä, miehiä, waimoja, nuoria, wanhvoja, isäntiä, palkollisia, piikojia y. m. Sillä se on päätetty, että jokaisen kristityn, mitä säätyä hän olla mahtaa, alinomaa täytyy taistella, koska perkele päällekarjaa ja ryhtyy häneen, toisinaan wääräin ja pahain ajatusten sisälleantamisella, toisinaan pahain kielten wietelemisellä; pait mitä waiketta oma lihanja hänelle tekee. Sentähden ei ole tarpeeksi, että me hywin säilytämme omas linnan ja taibamme istua per-

keleeltä rauhasja, waan myös, että me ojamme hänen täysitotisesti pavoon Jumalan sanalla, joka on meidän miekkamme, niinkuin edempänä saamme kuulla.

Pufekaat päällemme kaiikki Jumalan sota-aseet.

25. Sanottuanja, että meidän pitää olla wäkewät ja woimalliset, että taibamme maahan lyöä wihoisemme, tahtoo apostoli nyt tarkemmin selittää sanansa, kuinka ja mikä kautta meidän se tulee tehdä, eli mitä meidän warustukseemme ja aseeksemme tarvitaan. Hän käskkee meitä ensiksi päällemme pufemaan rautapaita, niinkuin sotawäki tekee, hankkiesjansa taisteluun ja asettuesjansa wihoisista vastaan. Mutta hän ei tarkoita tässä sellaista rautapaitaa, kuin maan päällä pidetään ruumiin säilyttämiseksi; waan sellaista kuin nimitetään Jumalan sota-aseiksi. Sellainen rautapaita lieneekin erinomaisen; mistä saamme sen, taikka missä on se pellintakojia, joka taitaisi sellaisen haarniskan walmistaa? Mutta hän nimittää hänen kohta ja juttelee järjestyksessä, mitä koko warustukseen tarvitaan.

26. Tässä puhuu hän vielä yhteisesti, että sen pitää oleman, ei ihmisen, waan Jumalan haarniskan. Tässä maailmassa ei ole yhtään pelliseppää, joka taitaa tehdä perkeleettä vastaan kelvollisia aseita. Sillä ei mitään inhimillinen wahwuus, woima, wiisauus ja järki auta tätä wihoisista vastaan; hän taitaa muuttaa ne kaiikki tomuksi ja tuh'aksi, puhaltaisjansa niihin hengellänsä. Koska te siis olette toisellaiset sotamiehet (tahtoo apostoli sanoa) ja teitä wastassa on toisellaisia wihoisista, niin täytyy teillä olla toisellaiset aseetkin, kuin maailma pitää, taikka tehdä taitaa.

27. Hän nimittää sitä sentähden myös Jumalan sota-aseeksi, näyttääksensä kenenkä asian puolesta meidän tulee taistella, nimittäin, että sota on itse Jumalan oma, ja me hänen sotamiehenjä, jotka sodimme hänen ja hänen asiansa puolesta. Sentähden tulee meidän myös pukea yllemme hänen aseensa, joilla hän sotti, juuri-kuin tahtoisi hän sanoa: teillä on Herrä, jota perkeleet wihaawat ja wäijywät hänen kruunu-

ansa ja jumaluuttansa. Jos siis tahtotte häntä Herraksenne ja pitää hänen puoltansa ja myös tulla osalliseksi hänen moninaisesta autuudestaan, niin täytyy teidän seisoa hänen vihollistansa vastaan ja sotia hänen kanssansa. Sillä se, joka tahtoo olla yhden herran alla, on myös welvollinen käymään hänen lippunsa alle, ja pitämään hänen vihollisensa omina vihollisiansa. Koska nyt perkele on Sumalan vihollinen ja tahtoo hävittää hänen valtakuntansa, niin alkää ajatella olewanne turvassa häneltä, waan warustakaat itseänne sotaan ja pukekaat yllenne samat sota-aseet, joilla Sumala itsekin sotii kristi-kuntansa kautta.

28. Apostoli tahtoo niin muodoin näillä kehoittaa meitä urhoollisuuteen, waikka meidän maailmassa ja kaikessa elämässämme täytyy olla taisteluksessa ja sodassa, ja kärsiä, että kaikki myrskyhää ja metelöitssee meitä vastaan. Hän antaa meidän tietää, ettei tämä tapahdu meidän tähtemme, waan Sumalan, ja että meidän sotamme ei ole meidän, waan itte Sumalan, ja että me seisomme hänen palveluksessa ja taidamme sentähden niin paljoa turvallisemmin lohduttaa itseämme sillä, ettei hän jätä meitä, waan auttaa ja uskollisesti seisoo meidän puolestamme, niin että meidän työmme ei mene tyhjään, waan että hän woittaa voimallisesti meidän kauttamme.

29. Waikka Sumala itjesänsä kyllin on perkelettä voimallisempi, ja hywin yhdellä sormella ja yhdellä sanalla taitaisi estää ja hävittää kaiken hänen metelöitsemisensä, niin tahtoo hän kuitenkin meidän kauttamme saattaa tämän kiukkuisen ja ylpiän hengen häpiähän, asettaisiansa häntä vastaan niin huonon, heikon luontokappaleen, joka hänen suhteensa on kuin pieni lipinä suuren tuulen suhteen, joten hän yhdellä puhalluksella taitaisi puhaltaa meidät kumoon. Sitäwarten tahtoo hän niin heikon astian kautta lyödä hänen maahan, ja meidän kauttamme woittaa kunnian sellaiselta ylpiältä ja voimalliselta viholliselta, näyttääksensä jumalallisen woimansa meidän heikkoudestamme. Perkele närkästyy myös siitä, että Sumala häntä vastaan wiljelee niin heikkoja wälilappaleita, ja karkaa

meidän päällemme sentähden hirmuisesti, niin kuin tahtoi hän silmänräpäyksessä rufentaa meidät murskaksi, kuin sawiastiat. Sentähden tulee meidän olla warustettuina ja myös pitää rautapaitaa, taitaaksemme suojella meitä; mutta se ei ole meidän, waan wieras, nimittäin Sumalan wälewyyhys ja woima. Niin muodoin emme taida kerskata meistä emmekä uskaltaa itseemme, juurikuin woisimme seisoa tätä vihollista vastaan omalla woimallamme.

Että perkeleen kawalia päällekarfaamisia woisitte seisoa vastaan.

30. Nyt alkaa hän kuwata ja näyttää, minkälainen vihollinen meillä on, ja kuinka hänen on tapansa sotia ja meidän päällemme lähdä. Apostoli ilmoittaa meille saatanan kawalat juonet, joilla hän pyytää meitä käsitteä, sitäwarten ette me taitaisimme waroa meitämme niiltä ja hywin warustaa meitämme Sumalan sota-aseilla, joista hän on puhunut ja edespäin tahtoo puhua. Hän nimittää hänen sotakurinsa taikka sotimisen laatunsa kawalaksi päällekarfaukseksi, näyttääksensä hänen olewan sellaisen vihollisen, joka on sekä wälewämpi meitä (josta hän on puhuwa kohta tämän jälkeen), että sangen kiukkuinen ja petollinen, joka aina sotii kawaluudella ja pahoilla juonilla. Ei hän tule meidän niiskoillemme julkisesti taikka wäkitynköllä, niinkuin vihollinen, jota tietäisimme kawahata ja katsoa, mistä hän tahtoo murtaa sisään, waan hiipii ympäri meitä, etsein tilaa salaisesti, hawaitsemattamme ja huomaamattamme karataksensa meidän päällemme, koska me wähimmin luulemme.

31. Sillä ei sinun tarwitsse peljätä hänen tulewan päällesi, nähdesjäsä sinun warustettuna ja hänen päällekarfaustansa odottawana walmiilla miekalla; waan hän kirkistelee, mistä sinä olisit warustamaton ja suojaton ja sinne hän luikahtaa huomaamattasi, äkkiä saawuttaaksensa sinun ja kaataaksensa sinua. Saatana, näethän, on niin taitawa ja hywin harjaantunut, että hän kyllä tietää, ettei hän silloin, milloin meillä on sana ja me itse sinä wakuutetut, mitään taida laittaa taikka woittaa, joskin vielä kaikella woimallansakin meidän päällemme karkaisi.

Ja waikka hän hirmuisuudella, raiwolla ja meluamisella, mielalla, tulella, wedellä j. n. e. on wainonnut koko kristikuntaa; niin ei tämä kuitenkaan ole hänen oikia temppunsa, eikä hänen wahwin ja paras warustuksensa. Sillä hän on nyt kyllä hoksannut, ettei hän senkautta taida häikäyttää Jumalan waltakuntaa, eikä häwittää kristikuntaa, jos hän ottaisikin meiltä ruumiin ja hengen. Se waan pikemmin lisääntyy sitä jalommin, ja käy sitä wahwemmaksi ja kaswaa sitä ihanammin ja iloitemmin, kuin se on kastettu ja höystetty kristittyin werellä. Muutamat wanhan seurakunnan isistä owat sentähden sanoneet, että seurakunta tosin apostolein kautta on istutettu, mutta martyreim kautta kastettu.

32. Sentähden kiertää hän toiselle puolelle ja etsii kawaluudella saada meitä lankeemukseseen, ja wetää meitä pois sanasta. Tätä warten mieltii hän kaikellaisia juonia ja kujeita ja astuu ensin kaunistettuna herttaisella ulkomuodolla, ei suinkaan wihollisena, waan ystävänä, asettaa meidän eteemme aiwan niitä raamatun sanoja, joita meilläkin on, ja muuttaa itsensä juuri **walkenden enkeliksi** (Baawalin sanain mukaan 2 Kor. 11: 14) taikka lumiwalkiaiksi perkeleeksi, jolla hän tahtoo pimittää meitä, ettemme näkisi ja huomaittisi hänen juoniansa; aiwan niinkuin hän petti Ewan lämmeen kautta, 2 Kor. 11: 3. Ja wasta tällä tawalla saapi hän suurimman wahingon matkaan.

33. Peljättävää, waikaa ja waarallista on sotia ja tapella tällaisen wihollisen kansa, joka käy meidän päällemme sulalla petoksella ja kawaluudella, ja on niin juonikas ja petollinen henki, ettei koko maailman wiisaus, järki ja taito kestä häntä vastaan, ja jonka wuoksi meidän tulee warustaa meitämme kaikilta puolilta, niinkuin wastustaisimme sitä, joka kaikilla wäijyy meitä, etsein sieltä ja täältä aukkoa, salaa ja äkkäämättämme karataksensa meidän päällemme. Ei hän sitä herkeä, waikka hän on tehnyt monta tyhjää hyökkäystä ja on tullut karoitetuksi pois, waan tulee alinomaa takaisin uusilla juonilla, joilla hän winmaa meitä, ja kauniilla kiillolla

ja warjolla hinmentää filmämme, ettemme hänen juoniansa ja konnuuttansa hawaittisi.

34. Niin muodoin olisimme me pian kadotetut, emmekä taitaisi hetkeäkään seisoa hänen pahoja juoniansa vastaan, jos emme olisi wakuutetut ja taitaisi turwata siihen, että meillä on Jumalan sota-aseet, se on, hänen sanansa puhtaasti ja selkiästi, jota hän ei taida kufistaa; jos wain me tässä kiinni ripumme ja alinomaa walppaina olemme tällä warustettuina ja pidämme waramme wälttääksämme hänen juonensa. Sillä meidän ei sowi olla suruttomina, laiskoina ja uneliaina; waan aina kawahtaa meitämme hänestä, ja Jumalan sanalla warustettuina kaikilta puolilta odottaa häntä niinkuin sitä, joka p. Pietarin sanain mukaan 1 Piet. 5: 8 **käy ympäri, niinkuin kiljuwa jalopeura, ja etsii kenen hän nielis.** Sentähden kuwaa Baawali hänen niin hirmuiseksi, että me tietäisimme pitää häntä, ei halpana wihollisena, waan totisella todella pitää waaramme filmämme edessä, koska siitä on autuutemme ja ijankaikkinen elämämme.

35. Mitkä ja kuinka moninaiset hänen juonikkaat päällekarauksensa owat, ei taida lukea sanoa eikä ajatella, waan mitä meidän on täytynyt itsesämme kokea. Sillä tässä on hän mestarein mestari tuhansissa juonissa, monellailla ajatuksilla ja yllytyksillä, joita hän sanoo Jumalan sanaksi, joilla hän on alusta pettänyt koko maailman, ja vielä kristikuntaankin lewittänyt lukemattomat wäärät opit. Hän, näetjen, ei tule (kuin jo on sanottu) wierien kauheassa mustassa muodossansa eikä sano: minä olen saatana, waro sinuasi minuusta; waan ihan juurikuin käärme ja koreilee kauniimmaasti hyökkäystänsä Jumalan sanalla ja nimellä parhaalla tawalla, edestuuopi aiwan sanoja raamatun sanoja, joita me pidämme, rakastamme ja joiden päälle me rakennamme. Ja hän asettaa itsensä sangen yksiwakaiseksi ja hartaaksi, juurikuin aiwan uskollinen ja hurstas saarnaaja, joka ei muuta etsi, kuin Jumalan kunniaa ja sielujen autuutta.

36. Juuri niin tekee hän nyt meidän aikanamme sakramenttilaisten ja muitten eriseurain kautta, jotka tuowat edes meitä vastaan puhtaita raamatun sanoja ja tahtowat perustaa

ajatuksensa niillä, näyttävät meille meidän omia raamatun sanojamme ja uskonkappaleitamme, ja wiljelewät korkeita ja jaloja sanoja, Kristuksen kunniaa ja nimeä, näyttäin yht'aikaa paljon todennuotoista yksiwakaisuutta, suurta rakkautta ja surua sieluista. Katso, rakas kristitty! (sanovat he) tuossa on sinulla Jumalan sana; oma uskosi tunnustus pitää sisällönsä, että Kristus astui taimaasen ja istuu siellä Isänjä oitilla kädellä, josta sinun pitää etsimän häntä y. m. Mistä saat sinä siten sen, että hän olisi leiwässä ja wiinassa, ja antaisi ajaa itsensä taimaasta alas ihmisen subinasta alttarin edessä? O! sehän olisi Kristuksen kunnian loukkausta, — ja muita samallaisia sanoja, jotka siihen kuuluvat. Katso, tämä on oikea kapina ja kolktutus, ei saatanan tapainenkaan, waan hyökkäys koreiltu Herran Kristuksen sanoilla ja totuudella, joilla tuo woittaa ja äkkiä riistää wiheliäisiä, tyhmiä ja suruttomia sieluja waltaansa.

37. Samalla tavalla on hän eumenkin tehnyt arianein kautta (jotka kielsivät Kristuksen jumaluuden) ja ustiampain wäärä-uskoisten, joll'eivät sinukaan ole tahtoneet riidellä raamatua vastaan; waan edestoivat sen ajatustensa ja taroitustensa wahvistukseksi, ja selittivät kristittyin mielen jokiwaiksi sitä vastaan, jemmaisena, joka jakoi jumaluuden ja teki enemmän kuin yhden Jumalan j. n. e. Tämä tapahtui niin kaurilla ulkomuodolla ja suloißilla sanoilla, että näillä wetiwät keisareita ja koko maailman puolellessa, paisi yhtä ja toista pispaa, joiden kautta Sumala ylläpiti ja suojele kristikunnan.

38. Mutta sittemmin on paha juonikas perfele tehnyt toisellaisen willityksen paawin teko-opilla, juuri wastoin uskon wanhurskautta Kristuksen kautta; tätäkin on hän kawalaasti kuljettanut raamatun kautta, hyivistä töistä ja ulkonaijesta wanhurskaudesta, ja on tällä tavalla suurta pyhyiden ja hengellisen elämän loistawaa ulkomuotoa matkaanjaattanut. Tämäpä on tehnyt paljon wahinkoa, ja wirran tavalla käynyt yli koko maailman, ja rakentanut paawilaisen waltakunnan ynnä sen moninaisten Jumalan palvelusten, messuin, seremoniain ja nuiden kansja. Kaiffia tätä wahvistetaan vielä ihmetöillä (waikka ne owat walheellisia ja perfeleen wahvistamia), niin että, jos mahdollinen olisi, wakitukkin wieteltäisiin, niinkuin Kristus ja hänen apostolinsa ennen owat ilmoittaneet, Matt. 24: 24.

39. Näin käypi, jos perfele löyhtää pienenkin aukon, sitä hän repii suuremmaksi ja tunkee

yhä eteenpäin, kunnes hän saapi täyden woiton ja walloittaa kaikki tyhmi, jos waan ei walppaat opettajat sitä estä. Sillä hän tulee aina sellaisella walheella, joka sopii hyvin ihmisen järkeen ja wiisauteen, ja jota se taitaa ymmärtää ja käsittää, ja johon se luontonsa taipumuksesta mielistyy. Sentähden antaa järki itsensä miellellään wangiksi ja mielistyy kaiffiin, juurikuin jaloihinkin asioihin, joita ei kukaan taida estää. Tämä tapahtuu sentähden, että korkiaa hengellistä ymmärrystä tarwitaan oppimaan ja pitämään Jumalan sanaa pubtaana ja selkiänä, taitaaksensa tuta ja wastustaa kaiffia näitä. Sentähden tarwitaan kristikunnassa uskollisia ja wiisaita opettajia ja pispoja, jotka kaiffissa paikoissa walwowat ja katsowat perään, ettei perfeleen roistowäli kustaakaan salaa pääsisi sisään ja woittaisi alaa. Senpätähden nimitetään heitä pispoiksi, se on, wartioiksi ja peräänkatsojiksi; sillä heidän tuleekin katsoa perään, mistä perfele pyytää sisälle murtaa, ja ajaa hänen takaisin; muutoin hän helposti tunkee sisään ja turmelee kaiffi.

40. Jos saatana pääsee niin pitkälle, että hänelle myhmetään yhdesjäkin uskonkappaleessa, niin on se juurikuin hän olisi woittanut kaiffi, ja Kristus jo hukattu; sillä hän tyllä sitte taitaa itse huofiaasti rummella ja ottaa ne toiset. Sillä ne owat palmikoittuina ja suljettuina toisiinsa, aiwan niinkuin kultaiset witjat; niin, että jos yksi rengas katkeaa, owat koko witjat katkaistut ja kaiffi erkanevat ja pääsewät irti. Sikä ole ainoatakaan uskon kappaleta, jota ei hän taida kulistaa, jos hän waan saapi niiksi, että järki sekaantuu siihen, tahtoen näyttää wiisautensa. Silloin wedetään ja wäännetään raamatusta siihen, mitä waan sopiwan näyttää; joka sitte waikuttaa mafian myrkyn tavalla. Sentähden näemmekin myös nyt perfeleen, kerran sias saatuansa, toimittawan yhden wäärän opin toisensa perästä, ja häiritsewän tänäpänä yhtä, huomenna toista uskonkappaleta, ja on nyt jo esiintynyt etujoukkonsa kautta aikomuksessa ahdistaa uskonkappaleta Kristuksen jumaluudesta, fuolleitten ylösnousemuksesta y. m. Nämät owat sellaisia päällekarauksia, joilla hän koko kristikuntaa hätyyttää.

41. Päälisiksi hätyyttää hän myös jokaista erittäin, ensifikin korkeilla hengellisillä uskon tiusauksilla, ja korvaa uskonkappaletta Kristuksesta. Silloin hän taitaa tuoda esiin niin monelaisia ajatuksia, joilla hän ottaa pois taikka väärin wääntää sanan, ja repii Kristuksen sinun filmistäsi, niin että sinä rupeat katselemaan itseäs, mitäs olet tehnyt taikka laimiin lyönyt. Sillä hän taitaa kyllä niin kuvata ja kaunistaa itsensä sinulle, kuin olisi hän itse Kristus majesteetisensä, ja peljättää sinun, niinkuin tuomari, joka waatifi sinulta luvunsaakua töistäsi j. n. e. Ompa niin sekoittawa omat ajatukset Kristuksesta ja uskosta, että luulet kaikki olewan hywin kansasi, waikk'ei se mitään muuta ole, kuin oma luulos taikka hartautes. Jos tätä seuraat, että osaa warustaa itseäs Jumalan sanalla, jos annat haukutelaa itseäs warustuksesta ja rupeat riitelemään hänen kansansa, ajaa hän sinun viimein niin ahtaalle ja saa sinun niin hämmennetyksi, ettet tiedä, kuinka Kristuksen, hänen sanansa ja uskon kansa käypi. Mutta harwat, jotka sotivat hänen kansansa, tietävät tästä. Useimmat eiwät menekkään niin kauwas; sillä heidät on perkele nufuttanut suruttomuuteen, niin etteiwät huolikkaan Jumalan sanasta, waan luulewat tietävänsä kaikki tyyni.

42. Sentähden on sängen tarpeellinen, että jokainen on walpas ja huolenpitäwä, tietäen ettei perkele ole meistä kaukana, waan sängen likellä meitä ja etsii kaikellaifella tawalla saawuttaa meitä, ei antamalla meihin muka omia ajatustiansa, taikka warjoa Jumalan sanan werosta. Uskomme kappaleet ovat yltäkyllin raamattuun perustetut, niissä pysy, äläkä anna wääntää niitä itseltäs wäärillä taikka järjen nufkaisilla selityksillä, katsoen sitä, kuinka ne sopiwaat järjen kanssa yhteen taikka ei, waan koska tahdotaan tarjota sinulle jotain, järjen kanssa sopiwampaa ja ajatuksilles otollista, niin sano: tässä on minulla Jumalan suora sana ja uskoni, jossa tahdon pyhä enkä pitemälle ajatella, kysyä eli kuulla ja wiisastella, kuinka se tai tämä sopii, enkä kuullella sinua, waikka kohta toisit esille toisen tekstin eli toisia

lauseita, joita sitä vastaan olet omasta päästäs sommitellut ja omalla hengellä saastuttanut. Sillä ei raamattu soti itseänsä eikä uskonkappaleita vastaan, waikka ne sinun päästäs owat wastaiset ja sopimattomat. Mutta tästä on toisessa paikassa kyllin sanottu.

Sillä ei meillä ole sota werta ja lihaa vastaan.

43. Tässä pitää hän päälle, kuwaillessa wihollistamme, jonka kanssa meidän täällä on sotiminen, ja kuwaillee tosin kyllä hirmuifesti; sitä warten ettemme olisi suruttomat, waan muistaisimme, millaisen taisteluksen meidän täytyy kestää, ja kuinka suuri waara on edesjämme. Sillä sen, jonka täytyy taistella ja sotia ja joka aifoo woittaa, tulee edellä tietää, millainen wihollinen hänellä on wastaassa, mitkä sen juonet owat, kuinka wahwa ja wäfewä hän on, ja mitä hänen on pelkäämistä.

44. Nyt hänen sanossensa: **ei meillä ole sotaa werta ja lihaa vastaan**, täytyy meidän lihalli ja werellä ei juuri ymmärtää pahoja himoja taikka lihan wiettelemissä haureuteen, wihaan, wainoon, ylpeyteen, kateuteen, ahneuteen j. n. e., juurikuin ei tarwittaisikaan näitä vastaan sotia. Mutta lihalli ja werellä ymmärtää Paawali, tapansa mukaan, maailmallista säätyä ja elämää, eli kansaa maan päällä, jotka eläwät lihas ja weressä (waikka niiden asetus on hyvä ja luwallinen ja Jumala tahtoo niitä pitämään), sen asian wuoksi, että ne ei ole Hengestä, eli Pyhän Hengen töitä. Samalla tawalla puhuu hän myös Gal. 1: 16, jossa hän sanoo apostoleista, ettei hän **lihan ja weren kautta tutkinut**, se on, ei hän kysynyt, mitä miehiä, kuinka suuria apostoleita taikka heidän opetuslapsiansa he oliwat.

45. Niin muodoin ei tässä ajatella mitään ihmisesä olewaa pahuuutta, waan tämän kautta annetaan ainoasti ilmi jotain erinomaiista, joka on eroitus meidän sotawäkemme ja sotimifemme ja maailman välillä. Maailmassa riitelee liha ja weri toisiansa vastaan, toinen ruhtinas, kaupunki ja kansat toista vastaan; mutta se ei koske meihin. Sillä tämä ei ole pyhän Hen-

gen työ taikka vaikutus, joka taiwaasta on saarnattu, annettu ja ilmoitettu, waan waasta luomisessa asetettu, 1 Mos. 1: 28, kuin tulimme lihaksi ja wereksi ja saimme Jumalalta wallan kaikkein luontokappaleiden yli, wiesläpää wahwistuksen, että niin pyhymän piti. Siihen ei tarvita pyhää Henkeä, waan kaikki, mitä silloin on asetettu järjen ja ihmisten järjestyksen mukaan, se pysyköön silloin; jokainen pitääköön ja hoitakoon oman perheensä, kotonsa, waimonsa, lapsensa, palkollisensa. Tätä tekevät pakanatkin ja jumalattomatkin, jotka ewankeliumia wainoovat, eiwätkä tiedä mitään pyhästä Hengestä.

46. Apostoli opettaa meitä tällä, ettei meidän kristittyjen tule ottaa osaa sellaisissa sodissa, joita maailma sotii, eikä tehdä pirusprofeettamme, Wynsterin ja sen lahkokunnan tawalla, jotka ahdistiwat maallista hallitusta ja tappeliwat miekalla ja kokiwat häwittää jumalattomat; joka on lihan ja weren asia, se on, inhimillisen woiman, wallan ja wiisauden asia täällä maan päällä. Mutta meidän pitää oleman warustettuina toisia wihollisia vastaan, kuin maallisia, jotka sotiwat meitä vastaan toisesta elämästä, waltakunnasta, maasta ja waltasta. Tämä jota koskee ijankaikkiseen elämään taikka kuolemaan, taiwaalliseen waltakuntaan taikka helwetin tuleen. Tähän tarwitaan ja waaditaan enempi, kuin liha ja weri owat ja woivat; sillä ne tarwoittawat amoastansa ajallisia ja katoawaisia kappaleita; mutta meillä on siitä joko ijankaikkinen hywä taikka wahinko. Sentähden ei meillä ole sellaista wihollista, jonka me taitaisimme tappaa ja häwittää, niinkuin maailmassa tapana on; sillä hän on henki, jolla ei ole lihaa ja werta. Emmekä mekään ole liha ja weri, jos olemme kristittyjä, waikka tosin ruumiin ja tämän elämän suhteen olemme lihaa ja werta.

47. Mutta sanot sinä: täytyyhän meidän sotia wimmattuja ja wääriä-oppisia vastaan, jotka owat lihaa ja werta? Miwan oikein, mutta emme soti heitä vastaan, niinkuin lihaa ja werta vastaan, waan niinkuin itse saatanaa vastaan, joka heidän kauttansa sotii meitä vastaan. Eikä meitä ahdisteta myös lihallijella tawalla,

waan meidän uskoamme, kallista sanaa, kastetta, sakramenttia ja kaikkia uskonkappaleita, jott'eiwät suinkaan ole lihan ja weren antamia, säätämiä ja asettamia, eikä kuulu maallisiin asetuksiin; waan owat tulleet taiwaasta, ja kuuluwat ijankaikkiseen elämään. Emme sitä warten heitä vastaan tappele, että heitä ottaisimme henkeänsä, tawaraansa ja muuta senkaltaista, eikä warjellaisemme meidän omaamme heitä vastaan; waan että pitäisimme meidän oppimme ja uskomme, Kristuksen ja Jumalan, ja siinä siwussa woittaisimme heidät perkeleeltä ja saisimme ijankaikkisen elämän, josta maailma ei mitään tiedä.

48. Näillä sanoilla antaa hän tietää meidän tilamme, ja kuinka meidän kanssamme laita on, nimittäin, että meidän täällä täytyy taistella, ja että kristityn, joka tahtoo uskoa, tulee olla warustettuna, niin että on todesti sodittu ja taisteltu, jospa ei ulkonaisesti wihollisena vastaan, niin kuitenkin sydämessä epä-uskoa, wääriä ajatuksia ja hyllytyksiä vastaan ja warustettuina odottamaan kolkkauksia, sekä toiselta, että itseltänsä, joilla perkele koskee sydämeen, tekee ja saattaa sen peljästyneeksi, tuskalliseksi ja epäilewäiseksi; toiseksi ei se muutu. Tämä henki, joka ei taida lewätä ja olla alallansa, on Jumalan ja ijankaikkisen elämän wihollinen. Hän ajattelee sentähden myös ajaaksensa sinua siitä, ja pyytää kuolettaa kaikkia, jotka sitä halajawat. Ei hän huoli rahaistamme eikä katoowista tawaroistamme, waan kuinka hän saisi temmatuksi meidät ijankaikkisesta elämästä. Jos hän tämän woittaa, niin on hän kaikki ottanut, ja sitten olemme kokonansa hänen omansa; joka tapahtuu, jos hän saa ryöstää meiltä pois sanan, jolla on ijankaikkinen elämä myötänsä.

49. Tämä omi waarallinen kauppa, joka kuuluu peljättäwältä, josta sydän joutunee tuskaan ja ahdistukseen, täytyessään alinomaa odottaa kadottawansa, ei huonoa ruumiistansa, waan ainoan, korwaamattoman aarteensa. Rysymyksessä on taikka ijankaikkinen elämä, taikka ijankaikkinen kuolema. Tämä tawara on niin suuri, ettei yksikään ihmisshdän taida käsittää sitä. Sentähden tshytäänkin tässä suurta, ankaraa taistelua, ja woi kuitenkin warsin helposti ta-

pahtua, että se tawara, jollei kaikista voimista riputa rakkaassa sanassa, ijankaikkisesti hukataan. Ja, tämäpä ei ole pidettävä niin halpana, kuin maailma sen pitää ja muutamat perkeleen wiettemät, huimartamattomat henget inttävät sakramentista ja muista wääristä opetuksista, ikäänkuin ei tarwittaisi sotia niin paljon yhdestä uskontappaleesta, ja sillä häiritä kristillistä rakautta, taikka sen wuoksi antaa toinen toistansa perkeleelle; waan jos joskus halwasja kappaleesja tulisikin erhetyks, ja muisja kaiksja sowitzaan yhteen, niin pitäisi joko wähäkin myödenannettaman, ja tällä tawalla pidettämän welljellinen ja kristillinen sopiwaisuus ja yhteyks woimassa.

50. Ei, hywä ystäwä, eu ollenkaan tahdo tietää jostain rauhasta ja sopiwaisuudesta, koska Jumalan sana sillä kadotetaan, hynä sanan kansja, myöks ijankaikkinen elämä ja kaikki tyynt. Tässä ei auta wäistäämään ja rakkaudesta myöntämään sinua taikka muuta ihmistä kohtaan; waan sanan edestä täytyy kaikkein wäistäy, olkoon ystäwä taikka wihemies. Sillä sanaa ei ole annettu ulkonaisen eli maallisen sopiwaisuuden ja rauhan tähden, waan ijankaikkisen elämän tähden. Sanan ja opin pitää waituttaman kristillistä sowitzoa ja yhteyttä. Jos oppi on yhtäläinen ja yhtämielinen, niin kyllä siellä sitte sowitzo seuraa; mutta jollei, niin ei tule kuitenkaan mitään sopiwaisuutta. Älä sentähden puhukkaan minulle rakkaudesta ja ystäwyydestä, niinkauwan kuin sanan ja uskon woima wähenetään. Sillä eipä raamattu sanolkaan, että rakkaus, waan että sana tuottaa meille ijankaikkisen elämän, Jumalan armon ja kaikki tawalliset tawarat.

51. Ulkonaista rauhaa tahdomme me miehellämme pitää heidän kanssansja, jota meidän tässä maailmassa täytyy tehdä jokaisen kanssa, wieselä kiukkuisimpain wihollistenkin, tämän elämän ja maailmallisen olennon wuoksi, josta ei meillä ole mitään sotimista. Mutta opin ja kristillisen yhteyden suhteen emme tahdo heidän kanssansja mitään tekemistä, taikka pitää heitä welljännämme, waan wihollisnämme, ja sotia heitä vastaan meidän hengellisillä aseillämme; koska he tiedolla ja tahdolla pyrkiwät edespäin har-

halla tiellänsä ja erhetyksensä. Se on siis perkeleellinen, petollinen ja kawala päällearkaus, jolla hän pyhää wietellä meitä sanasta, kuin hän sanoo ja waatii, että meidän pitäisi antaman jotain perään ja sowitzon wuoksi kärsimän erhetyksä. Jos me sen ottaisimme vastaan ja siihen suostuisimme, niin on hän jo saanut sias, ja ottaa pian waltaansa koko kynnärän, saatuaansa formen lewyn ja saapi kohta tähden woiwon.

52. Niwan suurta waaraa taikka mahtia ei näytä siinä olewan; mutta Paawali tekee sen totisesti niin suureksi, ett'ei se koske rahaa ja tawaraa taikka ihmisten rakautta ja suosiota, taikka maaimallista rauhaa ja leutoisuutta taikka mitä liha ja weri on ja woipi, taikka mitä maailma taitaa antaa ja ottaa; waan Sumalan ja ijankaikkisen elämän kadottamista. Olkoot ja menkööt siis maalliset asiat miten tahansa; sillä sentautta ei ole perkele wieselä mitään woiwtanut. Mutta jos niin erehdyt, että hän ryöstää sinulta tämän esineen, sanan, niin olet kaikki kadottanut eikä ole mitään neuwoa ja apua enään; sillä pää-asia on poisja, jota paitsi ei mitään hurstas elämä, eikä mikään, mitä siinä woiwt, kelpaa eikä kestä Jumalan edessä. Ja kuitenkin pyhää perkele sellaisella kauniilla ulkomuodolla saattaa sinua siitä pois; sillä hänellä on mielessä ryöstää sinulta kaikki; sentähden ei kelpaa tässä leikitteleminen eikä surutoimma oleminen.

53. Jos sinun pitäisi sotiman talosi, waimosi ja lastesi puolesta, ja wieseläpä oman henkesi puolesta; niin et siinä juinkaan olisi laiska, waan etsisit wihollistasi, että antaisi hänelle yhtään rauhaa, että pyhittäisi häneltä rauhaa, että myöks mitään myöntäisi; waan pyhittäisit ennättää häntä ja tulla häntä woimallisemmaksi. Mutta nyt on sinulla tässä muita wihollisia, joilla on toista mieleksänsä, jotka owat wannoneet sinulle ijankaikkisen tuoleman eiwätkä lakkaa ennen, kuin owat sinun woiwtaneet ja hyökkäwät kuitenkin kimppuus sellaisella kawaluudella (kuin ennen on sanottu), juurikuin tahtoisiwat solmia rakautta ja ystäwyyttä sinun kanssasi j. n. e. Katso, tämä on syy, jonka tähden Paawali niin haluisesti on neuwonut, että meidän

pitää oleman wäkewät Herrassa ja hänen wäkewyhtensä woimassa, se on, ettemme anna taiwuttaa meitämme luopumaan hiuskarwaakaan sanasta; waan että wastustamme puolestamme turwallisesti sellaisia perfeleen kawaloita päällekarlauksia.

Waan pääruhtinaita ja waltoja vastaan, maailman herroja vastaan.

54. Tässä näet sinä, mikä mies kristitty on, ja minkäläisten wihollisten kanssa hänen on sotiminen, nimittäin pääruhtinaita ja waltoja vastaan. Sehän warmaan on epätasainen sota, että yksi ainoa, köyhä, huono mies (millisiä me kristityt olemme), ylönkatsottu maailmassa ja kaikkein hylätty, yksinänsä sotii ja wastustaa ruhtinaita ja herroja, jotka otovat sekä woimalliset että myös sängen monet. Sillä kuin hän nimittää heitä ruhtinaiksi ja herroiksi, niin eiwät he taida olla yksinänsä, waan käywät sotaa paljon wäen ja suuren sotajoukon kanssa, ja kaiketi paljoa wahwemman joukon kanssa, kuin kukaan ruhtinas maan päällä woi hanffia.

55. Kaiketi se peljättäisi kristityksi aikowaa ja sotaan astuwaa, jos hänelle ilmoitettaisiin ja sanottaisiin: jos tahdot tulla kastetuksi, ja olla Herran Kristuksen, sakramentin, ewankeliumin ja kristikunnan yhteydessä; niin warusta sinuasi astumaan etunenään ja sotiinaan, ei yhtä wihollista vastaan, joka on sinun wertaisesi, waan monta pääruhtinasta ja waltiaasta vastaan, jotka tulewat suurilla ja wäkewillä sotajoukoilla. Kuinkas taitaisit olla surutoinna ja hywillä mielin, jos sinulla, ollesjasi ainoastansa yksinäinen mies, olisi woimallinen maan ruhtinas wihollisena, joka kaikella wäellänsä warustaisi itseänsä sinua vastaan? Ja me käymme niin suruttomina ja huolettomina kuin iloiset seurakumppanit ainakin ja wiskaamme sen niin kewytmielisesti tuuleen, kuin olisi perfele heikko ja woimatoin, kuin kärpänen, taikka aikoja sitten kuollut, ja kuin olisi kristittyin taistelu huokea asia. Tällä tawalla kai uneksiwat wiisasteliat, jotka opettawat, että pienuinen pisara armoa taitaa ansaita ijankaikkisen elämän, niin myös että usko ei ole mitään muuta, kuin nukkutwa toimetoin jäly, makaatwa sydämessä j. n. e.

Samaten uneksiwat muutkin willihenget, jotka eiwät pidä huolta siitä korkeasta pää-uskonkapaleesta, joka Kristuksen ilmoittaa, ja kuinka heidän pitää tutkiman ja käyttämän sitä, ja sen woimalla taisteleman perfelettä vastaan j. n. e.; waan walmistawat päin wastoin omilla lo-ruillansa sielulle sydämmen tuskaa.

56. Opi nyt tässä, kuinka raamattu kuwailee ja eteen asettaa perfeleen, sinun oppiaksesi tuntemaan hänen, mikä walta, woima, herraus ja hallitus hänellä on. Kristus nimittää hänen myös maailman ruhtinaaksi, ja näyttää hänellä myös olewan waltakunnan (niinkuin keisareilla ja kuninkailta on maan päällä), joka on niin asetettu, että korkeimmalla, esimerkiksi Roman keisarilla, on allansa toisia waltamiehiä ja jäseniä eli säätyjä, joiden kautta hallitusta toimitetaan, niin että kaikki on oikeassa järjestyksessä, niinkuin tarwitseein olla, nimittäin että keisari on ruhtinasten, ruhtinaat kreivein, ritarein ja wapaasukuisten yli, ja nämät porwarein ja talonpoikain yli. Sillä jossa ei tällaista järjestystä ole, siinä ei ole waltakunta pysyväinen, waan hurja, irstas sekajotku, jossa kaikki ilman eroitusta käy ristin rastiin, kuin lehmät laitumella taikka pedot metsässä.

57. Perfeleelläkin on kuin waltiaalla herralla keisarikunta ja allansa suuria, waltiaita ruhtinaita (niinkuin apostoli heitä tässä nimitää), ja jokaisella heistä on allansa koko joukko perfeleitä howi- ja sotawäkenänsä. Pyhillä enfeleillä on samoin oikea järjestyksessä; sillä muutamia nimitetään yli-enfeleiksi ja suuriksi pääruhtinaiksi, joiden hallussa on suuri joukko taiwaallista sotawäkeä, niinkuin nähdään Luuk. 2: 13; ja muissakin paikoissa todistaa raamattu, että hein joukkoinsa sotiwat perfelettä vastaan. Saatanaanlin joukon täytyy olla sängen suuri, sillä hänen waltansa ja herrantensa on laaja, suuri ja tietysti ulottuu yli kaiken maailman. Sitä warten täytyy hänen palveluswäkeänsä olla paljo, jonka kautta hänen käsksynsä kaikissa paikkakunnissa täytetään.

58. Missä hänen hallituksensa seisoo, sen näyttää raamattu useassa paikassa ja Paawaliiin seuraawissa sanoissa. Ja sitä ei ole waikea

havaitakaan, jos maailmaa katsot, että hän nimittäin on valehtelia ja murhaaja, Joh. 8: 44, joka ei mitään muuta tee, kuin wetää sieluja pois Jumalasta ja kadottaa ijankaikkisesti; hävittää Kristuksen waltakuntaa ja hänen ewangeliuminensa, ja täyttää helwettia lakkaamatta; vielä häiritsee maailmalliselta hallitukselta, jonka Jumala on säättänyt ja asettanut maan päälle, rauhan ja sownnon. Tätä matkaansaattaa hän osittain itse, osittain henkeinsä kautta joka paikassa taukoomatta, woimalla ja täydellä kiwaudella; sillä hän on wireä, lewotoin henki, joka ei taiba olla alallansa, eikä tulla rawitukfi walheesta ja murhasta, jota hän sellaisella woimalla toimittaa, että Jumalan täytyy tulla kaikkein enkeleinsä kanssa ja waltakuntansa woimalla ja wälewyydellä torjumaan ja hillitsemään häntä. Niin muodoin on hän sängen hirttuinen wihollinen.

59. Mutta apostoli kuwaa perfeleen lahkokunnan vielä hirttuisemmaksi seuraawissa sanoissa. Ensiksi hän nimittää heitä **maailman herroiksi** (kreikaksi kosmokratoras); ei samoin kuin me kutsumme ruhtinaitamme maalliseksi herroiksi, waan semmoiseksi herroiksi, jotka hallitsawat maailmaa ja pitävät koko maailman allansa. Ei hän nimitä ainoastansa yhtä, waan monta, joista jokainen on wälewämpi, kuin kaikki keisarit ja kuninkaat maan päällä, eikä niin ainoastansa, waan että samat keisarit ja kuninkaat, kaikin waltoinensa, owat myöskin hänen allansa.

60. Mutta tämäpä on suuri ja waltias kunnianimi, yhdesä ainoassa sanassa. Näin ei taideta yhtään ruhtinasta maan päällä, nimittää; waikka Roman ja Turkin keisareilla olisi kymmentä kertaa lawampi kunnianimitys. Sillä ei häntä kutsuta kuninkaaksi Ranskan taikka Hispanian yli, eikä kolmen tahti neljän waltakunnan kuninkaaksi, joista ei yhdenkään taideta sanoa hallitsewan koko maailmaa eikä omaa waltakuntaansaakaan, jollei Jumala sitä heille anna. Mutta hänen waltakuntansa eli keisarikuntansa ulottuu niin laajalta, kuin maailmaa on, ja siinä on hän herrana, pitää kaikki woimalla wallassansa ja kaikki on hänen, joka

ei usko Kristukseen, ja siihen lisäksi maa, wesi ja ilma. Niin muodoin on Turkin keisari ja kaikki herrat maailmassa luettawat kerjäläiseksi hänen suhteensa. Niimpä, Paawali nimittää hänen vielä toisessa paikassa maailman jumalaksi (2 Kor. 4: 4), niinkuin sitä, jolla myöskin on walta ihmisten sydänten yli, ja johdattaa heitä tahtonsa mukaan.

61. Mutta tässä puhuu hän koko perfeleen howikunnasta, waaliruhtinaista, raatiherroista, waltiosäädyistä j. n. e., joiden palwelusta hän pitää hallituksensa toimittamisessa, aina sitä myöden, kuin itsekukin on kelowollinen siihen ja saa paljon aikaan; sillä he eiwät ole keskenänsä kaikki yhtäläiset, waikka kaikki owat wälewät ja woimalliset henget, waan toinen on kawalampi ja juonikkaampi kuin toinen. Niinkuin wälistä käypi tässä maailmassakin, että halpa mies, neronsa ja taitonsa wuoksi, korotetaan ylhäisiin kunniamirkoihin, waikka hän on syntensä alhaisista säätyä. Hän tietää myöskin hywin, kuinka hänen sopii asettaa kusfakin paikassa, ja kuinka itsekukin päälle pitää karattaman, ja mihinkä hän tarwitsee lähettää tyhmiä taikka jukkeliä perfeleitä; sillä hänellä on suuri taito ja paljon kokemusta, niinkuin sillä, joka jo kauwan on hallinnut maailmassa, wainonnut ja kiusannut kristikuntaa, joka myöskin hywin näkee, mitä me olemme ja woimme.

62. Täällä maan päällä olemme me keskellä hänen maatansa eli keisarikuntaansa, ja lepäämme hänen omassa huoneessansa ja majassansa, jossa hän on joka paikassa asettanut huonewäkinsä meitä vastaan, ja lähettää tänne joukon perfeleitä, sinne joukon perfeleitä, tänne ruhtinasperfeleen, sinne aatelišperfeleen, jotka kaikki owat waltiaat herrat. Ja me waiwaiset, huonot ihmiset, meidän täytyy maata wihollisemme waltakunnassa, niinkuin murhaajain luolassa, ja sotia häntä vastaan hänen omassa linnaassansa, waikka emme muutoin taitaisi seisoa wihoitettua ruhtinasta taikka herraa vastaan. Kuitenkin täytyy meidän tässä rohjeta sitä tekemään ja taidamme keskata, ett'emme tappele jonkun suuren ja waltiaan kuninkaan kanssa maan päällä, waan helwetin keisarin kanssa,

juurikuin olisivat nuot maalliset herrat niin mitättömät, ett'emme huolisi heidän kanssansa riidellä. Waan kuin olemme Jumalan sotamiehet, täytyy meillä olla muita suuria herroja vastasfamme ja niin taistella heitä vastaan, että me lyömme heidät maahan ja saamme heistä voitton, ei ainoastansa yhdestä ainoasta, waan koko hänen joukoostansa; niin etteivät ne woita mitään meistä.

63. Tämä nyt kyllä kuuluu mahdottomalta uskoa ja naurrettawalta. Tämä on yhtä, kuin jos rohkenisin kerstata ja sanoa, että mielin yhsinani lyöä Turkin keisarin; silloinhan koko maailma nauraisi minua mielipuolena ihmisenä; erinomattain, jos en minä olisi paremmin warustettuna, kuin nyt nähdään. Kuitenkin täytyy meidän rohjeta käydä wihollistamme vastaan; sillä päätetty on, että meidän totisesti pitää saaman woitto. Mutta tämän sodan ja woiton kanssa käy peräti toisin, kuin maallisissa sodissa: sillä tässä täytyy niin sotiakseni perkeleen, Turkin ja koko maailman kanssa, joka on minua vastaan; että minun on alttiiisi paneminen pääni ja ruumiini, henkeni ja jäseneni, ja täytyy jättää kaikki, mitä meillä täällä on, jota maailma ei nimitä woitoksi, waan häwiöksi, kuin ainoastansa saamme pitää sanan ja sen kautta saada ijanikaikkisen elämän ja woiton. Mitinmuodoin ei ole meillä itsellämme tässä sodassa mitään sotajoukkoa, suojaa eli asetta, ei woimaa eikä wälewyyttä, waan paljas heikkous ja ajallisten, maallisten kappalten häwitys, paitsi ainoaa sanaa, joka on Jumalan hengellinen ja ijanikaikkinen woima ja meidän ainoa warustuksemme ja sota-aseemme.

64. Ratsjo, Raawali tahtoo myös täten kehua meidän urhoollisuuttamme ja meidän heramme Kristuksen jaloa woimaa, joka sanan kautta saa tällaisen suuren woiton, ei kerjäläisistä, Turkin taikka muista herroista ja keisareista, jotka silmänräpähyksessä woitaisiin tappaa ja häwittää, waan hänestä, tuolla ylhäällä ilmasissa, joka kutsutaan maailman keisariksi eli ruhtinaaksi, jolla on allansa warjinaisia ruhtinaita, joiden kanssa hän lähtee sotaan. Kuitenkin kokoo ja rakentaa Herrä heidän keskellensä

kristikuntansa eli seurakuntansa, niinkuin lujan kallion päälle perustetun linnan, joka ei ole uhkawastus keisaria vastaan, waan wastus ja uhkaus perkelettä ja kuolemaa vastaan. Tämä linna on niin wahwa ja luja, etteivät helwetin porttitkaan taida sitä särkeä ja woittaa. Tämä tulee ainoasti siitä, että me sodimme kalliin sanan puolesta, jossa ijanikaikkinen elämä on luwattu ja jossa meillä on woiton alku, jos me ainoasti siinä pysymme, emmekä päästä sitä kärsittämmme, taikka anna ottaa sitä pois meiltämme; sillä sen kautta olemme me tulleet kristittyiksi ja Jumalan sotamieheiksi, jotka sodimme, ei tämän maailman eduista ja onnesta, waan tawasta.

65. Sen mukaan tulee meidän käyttää meitämme ja urhoollisesti sotia wihollisen kanssa, eikä olla hitaat ja uniset; sillä wihollinen ei lepää, waan myös tapaakin meitä, niinkuin joka päivä näemme ja hawaitsemme; ettemme suruttomuudellamme kadottaissi Jumalan sanaa, taikka antaisi sitä kawaluudella meiltä pois ryöstää; sillä jos hän woittaa linnan, niin on hän woittanut meiltä kaikki, ijanikaikkisenkin elämän. Sillä tekee hän suurimman wahingon, että hän walheellansa ja kawaluudellansa wetää sydämemme sanasta ja saattaa pois suuren joukon ijanikaikkisesta elämästä; muutoin wäkiwallalla ja murhalla ei taitaisi hän tehdä niin paljo wahinkoa.

66. Waikka perkele on niin wäkewä herra ja waikka hänellä on niin monta kawalaa pahaa henkeä, joilla hän on tarpeeksi warustettu joka taholta torjumaan pois puolestansa ja kaikilta haaroilta ryntämään kimppuumme, on meillä kuitenkin se etu, että meidän herramme on myös woimallinen, wiisas ja ymmärtäwäinen, ja on usein lyönyt ja woittanut hänen, ja hywin tietää, kuinka hänen pitää karlaaman hänen päällensä ja lyömän hänen maahan heikkoin kristittyinsä kautta. Me emme tarwitse siihen muita warustuksia kuin hänen sanansa, jonka hän antaa meille suuhun ja on myös siinä siwussa asettanut häntä vastaan kaikissa paikoiissa palweliensa ja saarnamiehet. Tämä käy yli saatanan woiman ja wiisauden. Ja lapsikin, joka äsken on

syntynyt ja sanan kautta toimitettu kristikuntaan ja kutsuttu hänen sotawäkensä, taitaa hymmenen taikka kahdenkymmenen vuoden wanhana lyöä ja voittaa perfeleen. Tämän on Wapahtaja muinoin todeksi näyttänyt marttyreinsä kautta, myös nuorten naisten ja neitosten, nitukuin Agueffen ja Agathan kautta, jotka urhoollisesti owat sotineet häntä vastaan ja woittaneet, ainoastansa pitäin itseänsä lujasti sanassa kiinni ja antain henkensä sen puolesta. Sentähden on Kristuksella raamatusia nimenä (2 Mos. K. 15: 3): **Serra on äsken sotamies: Serra on hänen nimensä, eikä soti kuitenkaan jonkun maallisen asean ja wallan kanssa, waan Henkensä kautta sanassa ja sanan kanssa. Tämä on meidän turwamme, jossa meidän pitää kiintiästi pysymän ja lujasti seisoman, muutoin täytyy meidän perfeleen wallan tähden joutua epäilykseen, ja tunnustaa meitämme kadotetuiksi.**

Jotka tämän maailman pimeydessä wallittsewat.

67. Tässä saat kuulla, missä ja millä tavalla he hallitsawat, ja minkätähden apostoli nimittää heitä maailman haltioiksi, nimittäin sentähden, että he wäkiwallalla hallitsawat koko maailmaa. Et sinä siis saa olla surutoin, ja ajatella, että perfele enkelinensä on Indiasa taikka Murianein maassa; waan sinun pitää tietämän hänen ei olewan kaukana sinusta, ja joka päivä ja joka silmänräpäyksenä olewan sinun ympärilläsi, sinun kammiossasi ja huoneessasi, sinun wuoteellasi, sinun pöydälläsi, kadulla ja kaitissa, missä sinä olet, käyt, seisot ja mitä hywänsä teet. He hallitsawat (sanoo hän) pimeydessä, ei ainoastansa sitä syystä, että perfele hallitsee ihmisten sydämissä nähyttö-mällä tavalla; waan sen wuoksi, että sinä, missä hän hallitsee, on paljas pimeys, se on, ei yhtään Jumalan ja hänen sanansa tuntemista. Sillä missä Jumalan sana ei ole puhdas, siellä on ainoastansa paatuneita ja pimitettyjä sydämiä, jotka eiwät tiedä mitään Jumalasta ja Kristuksesta, Paawalin todistuksen jälkeen 2 Kor. 4: 3, 4: jos nyt meidän ewangeliumimme on peitetty, niin on se niille

peitetty, jotka kadotetaan. Joissa tämän maailman jumala on uskottomien taidot sowaisnut, ettei ewangeliumin paisteen heille pitäisi Kristuksen firrkaudesta walistaman.

68. Sellaisella pimeydellä on koko maailma hänen waltansa alla ja hän hallitsee sitä niin, että Jumalan ja hänen tahtonsa tunteminen ei millään tavalla walaise heidän sydämiinsä. Sellaiusten sydänten kautta puhuu ja waikuttaa hän ja matkaansaattaa kaikellaisia willityksiä, petollisia opetuksia ja wääriä oppia, eripuraisuutta, sopimattomuutta uskon asioissa, joiden seassa myös äkäistä wihaa, kateutta, sotaa ja kapinoita ihmisten seassa. Tyhyesti: hänen hallituksensa ei ole muuta kuin sulaa walhetta ja murhaa. Sentähden nimittää Paawali ja itse Kristus niin monessa raamatun paikassa tämän maailman pimeyden wallaksi eli pimeyden lapiksi, niin myös näiden olennon pimeyden töiksi ja wallaksi; kost'eiwät tahdo tuta ja kuulla Jumalan sanaa, eiwätkä itse näe olewansa perfeleen wallan alla. Tämä on oikia siällinen pimeys uskottomassa sydämessä, ja sellaiseen on perfele asettanut ajuntonsa ja majansa, ja estää meitä todeksi tunnustamasta Jumalan sanaa (waikka sitä nähdään ja kuullaan) taikka sitä vastaanottamasta ja kärsimästäkään: waan wiettelee ylönkatsomaan ja wainoomaan sitä. Sitäwastaan kerskaa hän walhettansa totuudeksi ja walkeudeksi, ja pitää näin maailman kokonansa wanina kuuliaisuudessansa Jumalaa ja hänen sanaansa wastoin.

69. Sillä sinä kuin apostoli nimittää heitä maailman herroiksi ja sanoo heidän sitä hallitsewan, niin antaa hän yhtähyllin tiettäwäksi, että nämät woimallisesti ja surkiasti pitawät ihmisten sydämiä wanina aiwan niin, että ihmisten täytyy ajatella, puhua ja tehdä juuri jaatanan mieltä myöden. Niin muodoin ei taida täällä yksikään kerskata itseänsä wapaasta tahdosta ja ihmiselisen ymmärryksen walosta, juuri kuin taitaisimme senkautta palwella Jumalaa ja tehdä hänen tahtoansa; waan tässä on totinen totuus, että kaikki on ja pysyy pimeydessä perfeleen tahdon mukaan, waikka monta wiifasta,

oppinutta, kunniallista, siivoa ja jumalista ihmistä on hänen allansa.

70. Sillä perkele tarvitsee palvelukseensa sellaisia ihmisiä, jotka eivät ole aiwan kauhistavaiset ja mustat julkisen pahuuden ja häijyintapain uoofsi, waan jotka näyttävät kauniilta ja walkialta; sillä muutoin ei taitaisi hänen waltansa maan päällä olla seisowainen. Hänellä on paitfi sitä halua olla ihana, ja hän hinnoitsee saada parhaat ja kauniimmat asunnot maan päällä. Sentähden, waikka muutamit maailmasja elävät siwollisimmalla tawalla, owat korfiällä järjellä edestatsotut, niin myös monilla kallilla Jumalan lahjoilla owat toimelliset hallitsemaan ja muita opettamaan, niin on kuitenkin paljas pimeys heissä, ja he owat suurten etuinsa kansja perkeleen wallan alla. Me löydämme ylipään ympäri koko maailman, että perkele pitää wiisaita hallitsioita ja ruhtinaita niin wanfina, että heidän täytyy uskoa, puhua ja tehdä, mitä hän tahtoo. Ja waikka Jumalan sana niin selkiästi saarnataan, että se paistaa silmiin, niin täytyy heidän olla sitä ymmärtämättä. Ja waikka he sen tietävät, ja wastoin tahtoansa tunnustawat sen todeksi; niin täytyy heidän ylönskatsoa ja wainota sitä, ja puolustaa perkeleellistä walhetta ja pimeyttä, kiufatassensa kristityitä, että täyhtäisivät perkeleen tahtoa, ja wahwistaisiwat tämän aineen taikka jonkun muun samasta sisällepidoista.

Pahoja henkiä vastaan taiwaan alla.

71. Tässä nimittää hän lapset, antaen heille nimet ja sanoen, mitä he owat. Ei he ole lihaa ja werta, waan henget, ja sellaiset henget, jotka hallitsawat koko maailmaa ja pitävät waltaa ylhäällä ilmaessa, ja kutsutaan oikialla nimellänsä pahoiksi hengiksi, se on, ei ainoastansa wiisaitfi, juonikkaitfi ja kawalikfi, paljoa ja lawialta yli ihmisen ymmärryksen ja wiisauden, waan myös myrkullisifi, kiukkuisifi ja katkerifi, niin että kaikki heidän pyörimissensä ja pyörimissensä päiwällä ja yöllä tarfoittawat sitä, kuinka he (entisen sanan mukaan) taitaisiwat tehdä wahinkoa walheella ja murhalla. Sillä heidän suurin riemunsa on taitaa pahuutta, rauhattomuutta ja onnettomuutta jafaa ja

ottaa meiltä wainot, lapset, hengen, elämän, terweyden ja kaikki mitä meillä on ja häwittää maailman keskinäisellä soballa ja weren wuodatuksella; mutta enemmän ilahuttaa se heitä, koska taitawat tehdä köyhille, wiattomille kristityille wahinkoa ja kärsimistä.

72. Mutta wieläkin häijyimmät ja wahingollisimmat owat he walheellansa ja wiettelysellänsä. Sillä jos saatanat taitaisi häwittää koko maailman ja saisi nähdä kaikkityyni weressä uiwan eli juoksewan, niin ei hän sittenkään ole tyytywäinen; waan hänen korkein päätarfoitusensa on estää yhdenkään ihmisen tulemaasta autuaaksi ja pitämästä sanaa; waan jos hän taitaa saattaa ihmisen Jumalan waltakunnasta ijankaikkiseen kuolemaan, niin iloitsee hän sangen riemullisesti. Lyhyesti: hänen pahuutensa on käsittämätöin, eikä ole mahdollista, että yksikään ihminen taitaisi olla niin paha luomostansa. Sillä ihminen, olkoon niin paha ja kiufustunut kuin tahtonsa, tehköön mitä häijyimmästi, koostaa kohta wereseltä ja wuodattaa wihansa ja hirmuisuutensa yhtä haawaa ja lakkaa sitte. Mutta olla niin wihainen, etsiä siinä ilonsa, että ihmisille pahoin käypi, että he kärsiwät nälkää, janoa, surkeutta ja wiheliäisyyttä, että myös weren wuodatuksia ja petoksia matkansaataan, erinomattain niissä, jotka eivät ole tehneet eikä taitaneet tehdä mitään häntä wastaan; sellainen on oikiaastansa ruman saatanan perkeleellinen ja ääretöin hirmuisuus ja wimma, johon asti ei mikään ihmisen luonto taida ennätkää. Sillä niin hirmuisesti paha ei taitaisi yksikään ihminen itestänsä olla, että hän iloitsifi ja ihastuisi, koska hän näkee wähdän ja wiattoman lapsen kuoliaksi pistettävän silmäinsä edessä, taikka koko kaupungin, sekä nuoret että wanhat, ilman syhyttä surmattawan.

73. Sentähden ei se ole mikään ihmisellinen pahuus, jota hirmuwalttat ja paawilaiset harjoittawat, jotka ilman syhtä wihaawat ja hirmuisesti wainoowat ewangeliumia, ja owat niin kiukkuiset meitä ja muita kristittyjä vastaan (jotka kuitenkin emme ole tehneet heille mitään pahaa, waan kaikkea hywää, ja wieläkin tahtoisiwat tehdä), niin että häpäsawat, pilkkaawat,

waitwaawat ja murhaawat kurjia ihmisiä eiwät-
kä taida mieltänsä myöden kylliſi wuodattaa
wihaansa ja ſappeansa, waan iſoowat ja janoo-
wat wiattomain ihmisten werta täyttänsä ſaa-
matta. Siinä nähdään, että perſele itään kuin
ruumiilliſeſti hallitſee, riwaa ja ajaa heitä.
Suuri tätä myöſ hawaitſemme me muutamiiſa
willihengiſä, joita perſele on niin wietellyt,
ett'eiwät he ketään enemmin ylönkatſo, häwäiſe
ja panettele, kuin meitä, joilta he owat ſaa-
neet wapauden, turwalliſuuden ja kaiſſea hywää.
Sellaiſet owat perſeleen hallitukſen työt ja he-
delmät, hän pahentaa ſydämme häijyydellänsä
ewankeliumia ja Jumalan ſanaa waſtaan, ſillä
ſe on hänelle mielikarwaudeſſi, että joku ihmi-
nen maan päällä uſkoo ja tulee Jumalan tykö,
ja että Jumala ja Kristus elää ja hallitſee, niin
myöſ, että aurinko, kuu ja tähdet wielä pois-
tawat. Joſ hänen wallaſiansa oliſi, niin hän
totiſeſti mielellänſä ſilmänräpähdeſſä kaataiſi
kaiſſi ylöſ alaiſin. Wieläpä pyytää hän hä-
wittää Jumalan waltakuntaa ja hänen tekojanſa,
niin paljon kuin hänen woiamaſiansa on; waikka
hänen itſe ſen kautta täytyy tulla hukkaan.

74. Täſſä ſinä näet, minkätähden apoſ-
toli on ſanonut: **ei meillä ole ſotaa werta
ja lihää waſtaan.** Sillä joſ meillä oliſi te-
kemistä ainoastaſa ihmisten kaaſſa (waikka
nämät oliſiwat paljaita keiſareita, kuninkaita ja
ruhtinaita), niin woittaiſimme me nämät pian
ewankeliumilla, ja hywiin kyllä wuoden kulueſſa
kääntäiſimme koko maailman; ſillä ewankeliumi
on ſelkeä ja waſtaanſanomatoim totuus. Ei
kukaan oliſi niin paha, että hän tahtoii aſet-
taa itſeänſä ſelkiää totuutta ja näin terweel-
liſtää oppia waſtaan, joka tarjoo kaiſſille autuutta
ja kaiſſea hywää, eikä ſaata kenellekään wahin-
koa taiſſa ſipua; waan kaiſſen maailman täy-
tyy ſanoa: tämäpä on oikia ja puhdas totuus,
ja ihana ja kaiſſis oppi, niinkuin näemme mo-
nen wiholliiſemme täytywän tunnustaa, woitet-
tuna totuuden kautta, joka itſeſtänſäkin on niin
wälewä, ettei kukaan taida aſettaa itſeänſä ſitää
waſtaan, ja ihmiiſen ymmärryſen pian täytyy
antaa itſenſä ſen alle. Mutta täällä hallitſee
itſe ſaatana, joka pimittää järjen ja ymmär-

rykſen, mitään näkemäſtää ja hywäſſymäſtää,
waikka ſe on ahtaalle pantu ja woitettu, niin
hän ſaattaa ſydämmeen kotonanſa katterakſi, että
ſekin wihää tunnettua totuutta, ja nouſſee ſitää
waſtuſtamaan. Niinkuin juutalaiſten pyhät
ja kirjanoppineet woittiwat, parempaa tietoaſ-
ſain waſtaan, Kristuſta ja hänen julkiiſia ih-
meitänsä, iuttain niiden olewan perſeleeſtää.

75. Perſele taitaa liſäſi mieltää niin
wiekkaita juonia, äkkipäiſiä temppeja ja myr-
kylliſiä yllätyſiä ewankeliumia waſtaan, että ſe
menee yli ymmärryſen. Tämän olemme uſein
ja paljon nähneet ja kokeneet wiholliiſiſſämme,
jota meidän on täytyy ihmetellä ja päättää
ſe perſeleen hallitſemiſeſſi, kuin ei yhdenkään
ihmiſen ymmärryſ ulotu niin laajalle. Sen-
wuoksi on Paawali täſſä niin ſydämmelliſeſti
waroitannut meitä, ja kuwannut wiholliiſen, että
tietäiſimme meillä ei olewan tekemiſtää ihmi-
ſelliſen älyn kaaſſa, jonka me pian taitaiſimme
woittaa, waan häijyn kavalan wiholliiſen kaaſſa,
joka kawaaluus on suurempi kuin koko maail-
man wiſiäuſ.

76. Hän ilmoittaa myöſ, miſſä he oles-
telewat, janoeſſiansa: **pahoja henkiä waſtaan
taiwaan alla,** ſe on, he kulkewat niinkuin pil-
wet meidän ylitſemme ilmaſſa, ja liehaloiten
lentäwät kaiſſin puolin meidän ympärillämmme, niin-
kuin meſſäiſet juuriſſa epälukeiſiſſa parwiſſa.
Uſein näyttäwät he itſenſä ruumiilliſeſſa muodoeſſa,
kulkien kuin liekit taiwahalla, lohikärmeen muodoeſſa,
taiſſa muiiſſa hahmoiiſſa, niin myöſ meiiſſä ja wetten
partaalla, kuſſa he nähdään juoſſewan pukeina ja
ſammuttawan janoanſa, lentäwät kuin wirwatulet
järwiſſä ja lammiſſa, ſaattaakſenſä ihmiiſiä hukku-
maan eli taittamaan niſkanſa, ja oleſtelewat mielel-
länsä korpimäiſſä ja loukkaaiſſa, aſuttomiiſſa huoneiiſſa
y. m. Heidän halluſſiansa on ſiis ilma ja kaiſſi mitä
meidän ympärillämmme ja ylempänä meitä on, niin
laajalta kuin taiwas on. Siellä he iſtuwat, katſele-
wat ja wäijywät, kuinka he meitä wanhingoiſſaiſiwat.

77. Sillä ei he ole wielä ſyſätyt helwet-
tiin ja kadotukſeen, niinkuin Pietari ſanoo 2
Epist. 2: 4, waan owat ainoastaſa pimeyden
kaiſſeilla ſidotut, ſinne ſyſättäwiſſi, ſe on, he owat
jo ſaaneet tuomionſa ja ſe on heidän kaiſſeänſa
ja ſiteenſä. Senpätähden metelöitſewät he niin
meitä waſtaan, tietten kadottawanſa ja olewanſa

waaditut jättämään meille linnansa ja ihanan asuntonsa, ja että me viimeisenä päivänä tulemme tästä viheliäisestä, maallisesta elämästä korotetuiksi ijankaikkiseen kuntaan ja saamme heidän siansansa ilman ja koko taitwaan, ja että he sytätään ijankaikkisen kadotuksen luoppaan ja waiwaan. He taistelewat sen wooksi meitä vastaan, saadaksensa meitä ynnä kanssansa poistettyiksi Jumalan kaswoin edestä ja kadottaamaan meille luwatun kunnian.

78. Se koskee erinomattain meihin, jotka uskomme Kristuksen päälle. Meidän täytyy aina olla kaikkein heidän ampumustensa ja nuotensa päämaali, ja meidän pääallemme karkawat he kaikilta puolilta kaikella kavaluudellansa, woimallansa ja pahuudellansa, woittaaksensa meidät. Niitä vastaan, jotka owat maailmasta, epäkristittyitä, Jumalan ylönkatsojia, warkaita ja konnia vastaan ei tarwita monta perkelettä; ne owat entiseltänsä hänen omiansa. Yksi perkelele taitaa kyllä wiehä pois kymmenen tuhatta pahaa talonpoikaa ja aatelista. Mutta meitä vastaan, jotka olemme luopuneet heistä, merkityt kasteessa ja ewankeliumiin kautta eroitettut heistä ja asetetut heitä vastaan, tulewat he, ei yksittäin, waan paremmin tuhansittain yhtä vastaan. Jos vielä sittenkin liian harwat oliswat, niin wahvistawat he itseänsä ja ottawat puoleensa uusia ja kiukkuisimpia, ja kättäwät siinä siwussa tässä asiassa alamaisiansa, jumalattomia ja pahoja ihmisiä maailmassa.

79. Tässä on meidän nyt huomaaminen, kuinka Jumala osoittaa kaikkivaltaisuutensa luomisen jälkeen niin, että hän pitää meitä woimassa wastoin perkeleen hirmuista wihaa, ettei hän saa tehdä eikä toimia, mitä hän tahtoo, waikka onkin niin woimallinen ja me hänen suhteensa kuin hermottomat karpäiset kiukkuisen karkhun taikka jalopeuran suhteen; kuitenkin ei saa hän waltaa riistää meiltä henteä ja kaikkia Jumalan hywyhyksiä, joita ei hän muutoin jättäisi meille silmänräpäyksiäkään, pait koska Jumala peljättyksiksi ja esimerkeiksi sallii hänen murtaa jonkun nislat, hirttää tai upottaa jonkun ja tappaa, ei ihmisiä yksin, waan eläimiäkin, ja tehdä, mitä muuta wahintoa maailmassa tapahtuu; myr-

kyttää ilmaa, turmella pelloilla hedelmät ja wilja rajuilmalla ja rakeilla, tuhota kaikellaisella waiwalla ja taudilla — se kaikki on hänen tyhönä ja toimensa. Tämä kaikki ei kuitenkaan ole vielä, kuten hän tahtoi; sillä hän surmaisi mielemmiin kymmenen tuhatta, kussa hän nyt tappaa eli murhaa waan yhden.

Tästä nähnet, mikä wouna hänellä on, ja oppinet pelkäämään ja rukoilemaan Jumalaa warjelemaan ja suojelemaan heidän wallastansa ja pahuudestansa woimansa ja rakasten enkelein palveluksen kautta. Tätä hän tekee maallisessa menossa; mutta paljoa woimallisemmin täytyy Jumalan suojelella meitä perkeleeltä hengellisessä suhteessa, johon nähden hän tekee suuremman wahingon, pitää koko maailman erhetyksessä ja epä-uskossa wangittuna ja herättää joka päivä uusia lahtoja ja wääriä oppia. Kuitenkin tukee Jumala meitä Hengellänsä ja sanallansa ja asettaa meidät wastustamaan hänen mahtawaa waltafuntaansa, ja herruuttansa, joten sen wiimein täytyy warfin hukua.

Sentähden ottakaat kaikki Jumalan sota-aseet.

80. Tähän asti on apostoli kuwannut perkeleen oikiasa muodossansa; kuitenkin ei maalarein tawalla, kauhiaiksi ja mustaksi, teräwillä kynsillä ja hampailla, niin myös heikkuwillä silmillä, waan niinkuin hän kristittyin päälle karkaa, semminkin kavalilla juonillansa ja hengellisellä petoksellansa, koreillen itsensä yli kaiken ihmiswiisauden, niimpä omalla ewankeliumillamme, ja teeskelee itsensä weljefemme, wieläpä itse Kristukseksi. Koska te tiedätte (tahtoo hän sanoa) teillä olewan sellaisen wihollisen wastassanne ja tarwitsette olla hänen kanssansa alinomaisessa sodassa, ja kuitenkin olette häntä vastaan, mitä omaan wiisauteenne ja woimiinne tulee, aiwan heikot hänen rinnallansa, niin katsokaat eteenne, ettette käy laiskoiksi ja luota ainoastansa siihen, että teillä on Jumalan sana ja usko ja saatatte siis olla turwatut siitä, ettei hän hyökkää kimppuunne ja kaada teitä warustamattomina, waan ottakaat päällenne oikiat sota-aseet, ei suinkaan teidän järkenne olki-aseita. Sillä jos hänen kanssansa menette sotaan, ja olette warustetut ainoastansa omalla wiisauhellanne ja woimallanne, niin puhaltaa hän

teivät niin huoliasti pois, kuin tuuli lehden. Teidän pitää siis oleman toisin varustettuina, ettei hän tule näkemään ihmisellisiä sotakaluja, vaan Jumalan sota-aseet, joita hän ei ennen nähnyt, jotka ei myöskään ole meidän omamme, vaan Jumalan vahvuus ja väkewä woima, niinkuin hän ennen on sanonut.

81. Minä olen maininnut, että hän näillä sanoilla erottaa ruumiilliset ja hengelliset sota-aseet eli haarniskat. Ruumiilliset aseet, joita ruhtinaat ja waltamiehet käyttävät wihollisiansa vastaan täällä maan päällä, ei koske meihin; sillä emme tarvitse sotia kullasta ja hopeasta, maasta ja kansasta, linnoista ja kaupungeista, emmekä myöskään ajallisen rauhan ja ulkonaisen rehellisyyden wahvistukseksi ja wakuutukseksi itsellekin omaisuutensa pitämisestä; tästä pitävät lainoppineet ja muut sitäwarten asetetut henkilöt murhetta, jotka tietävät mikä oikeus on, ja kuinka heidän tulee sitä woimassa pitää. Mutta me kristityt olemme toista kansaa ja seisomme peräti toisessa sodassa; sillä me taistelemme ijäti olewasta elämästä, maasta, tawarasta ja waltakunnasta. Oiwatkin wihollisemme sellaisia, joita ei ajeta pakoon eikä woiteta raudalla ja teräksellä, ampumuksilla ja nuolilla; sentähden pitää meidän oleman warustetut toisilla sota-aseilla, nimittäin taiwaallisilla ja itse Jumalan walmistamilla ja antamilla sota-aseilla.

Että te woijitte pahana päivänä seisoa vastaan, ja kaikissa asioissa pysyväiset oliitte.

82. Pahaksi päiväksi nimittää hän sen ajan, jona meidän täällä täytyy taistella perkeleen kanssa, joka ei anna meille yhtään rauhaa, vaan käy kowasti päällemme, ja tahtoo ottaa meiltä pois ijanikaikkisen, taiwaallisen tawaramme. Hän puhuu tässä ainoasti hengellisistä asioista, jotka kuuluvat ijanikaikkiseen elämään, joista meillä onkin, niinkuin on kylliksi sanottu, ankara sota, johon maallinenkin wetäytyy. Perkele, näethän, ahdistaa tätäkin elämää waiwoilla, murhalla, werenwuodatuksilla y. m., ottaaksensa meiltä sanan pois ja ryöstääksensä meiltä ijanikaikkisen elämän. Nämät owat meidän oikat

sota-päiwämme, sillä meidän wihollisemme tarttaa meidän päällemme kaikilta puolilta, ja lähettää meidän sekaamme joukkonsa taikka wahingolliset aseensa, jotka sekä ulkonaisesti että sisällisesti liusaawat meitä walheellansa; niinkuin hän pitää meitä myöskään tekee maallisessa hallituksessa miekalla ja tyranniudella. Molempia näitä vastaan tulee meidän lujina seisoa ja puolustaa meitämme.

83. Kuitenkin owat meidän sota-aseemme paljoa wahwemmat ja sanotaankin sentähden Jumalan haarniskaksi, joka tahtoo meidän kauttamme lyödä hänen (perkeleen) ja siis sofoittaa wärensä ja woimansa tämän kurjan lihan ja weren kautta, jonka hän ennen oli kokonansa pannut waltansa alle ja maahan poskenut; tämän (ihmisen) ylle tahtoo Jumala pukea sota-aseensa ja kukistaa keisarin ja kaikkein ruhtinasten ruhtinaan istuimeltansa ja hallitukseltaansa ja woittaa meidän kauttamme, mitä hän meille on antanut, nimittäin nimensä, waltakuntansa, ewankeliuminsa, lasteensa ja sakramenttinsa j. n. e. Meidän tulee siis vaan olla warowat, seisoa lujina ja puolustaa itseämme heitä vastaan, eikä koskaan olla warustamattomina taikka antaa ajaa meitämme ewankeliumista, uskosta ja meidän kutsunuksestamme; ettei meidän niin käwisi, kuin tähän asti on käynyt paawikunnassa, jossa ei yksikään ole säilynyt, vaan perkele on ottanut ja woittanut kaikki tyhni, kristikunnan suureksi wahingoksi. Meidän wiilihenkemme ja heidän joukkonsa owat myöskään häwittäneet aseensa ja kaikki tyhni; ja näiden sijaan ottaneet olki-aseet, unen-näkönsä, ja antaneet jokaisen opetuksen tuulen ajaa ja riepoittaa itsensä yhdestä wäärästä opista toiseen.

Niin seisokaat wyötetyt kapeista totuudella.

84. Tässä alkaa hän nimittää meidän warustustamme ja aseitamme ja näyttää, kuinka meidän niillä pitää meitämme warustaman ja käyttämän, niin että olemme joka paikasta hywin warustetut ja taidamme lyödä kolauttaa perkelettä ja suojella itseämme, hänen ahdistaesiansa meitä. Hän kyllä luettelee kuudenlaisia aseita, mutta se kaikki on Paawalin tapaan puhuttua

eikä soinnu juuri hyvin meidän kiellemme mukaan. Ensiksi pitää kupeet oleman wyötettyinä totuudella, se on, meidän pitää wiettämän yhsiwakaisista ja hurstkasta elämää, ilman wilppiä ja ulkokullaisuutta. Sillä totuudeksi kutsutaan raamatussa wilpitoim elämä, joka ei ole petollinen taikka walhettelewa. Sentähden sanoo apostoli: **Vaikkakaat ennen kaikkia niin, että puolestanne olette totiset kristityt, ja otta- kaat vastaan jana uskolla ja totuudella.** Joka tahtoo olla kristitunnassa, mutta ei pidä asiansa päälle totisella todella, waan ainoastansa luettaa itsensä joukkoon, tahtoo nauttia, mutt'ei taitstella, hän joutuu pian perkeleen saaliiksi, sillä ei hän ole wyötetty, se on, warustettu totuudella ja täydellä yhsiwakaisuudella, niinkuin kristityn sotamiehen tulee olla.

85. **Olla wyötetty kupeista** merkitsee raamatussa sitä, kuin me kutsomme meitämme hangittemiseksi ja warustamiseksi, niin että tulemme sopiiviksi ja valmiiksi sotimiseen taikka juoksemiseen, ettei mikään estäisi itse tappelemisessa eikä wihollista paetessa, niinkuin on tapana sanoa: paetakses weitikka, on sinun hyvästi itseäs sonnustaminen. Niin sanoo, Luuk. 12: 35, Kristus opetuslapsillensa: **Oltoot teidän kupeenne wyötettyinä, ja teidän kynttilänne sytytettyinä.** Se on: olkaat aina valmiit ja valmistetut, niinkuin palveliat, herraansa odotaisa ja häntä vastaan lähteissänsä, koska hän yön aikana kotiin tulee. Ja 2. Kun. 8: 4: 29 sanoo profeetta Elisa palveliallensa: **wyötä sinun kupeesi ja ota minun sauwani kätees,** se on, hangitse sinuasi ja lähde matkalle. Sellaisella puheenparrella siis ilmoitetaan, että hänen, jolla on jokin sääty hoidettawana eli joku työ toimitettawana ja tehtäwänä, pitää hangitteman ja valmistaman itsensä sitä tekemään sellaisena, jolla on täysi tosi mielessä ryhtyä asiaan.

86. Sentähden pitää myös tässä oleman ensimmäisenä tähän sotaan kuuluwana, että olemme wyötettyinä ja hangittuina, ja että me oiklain ja kelwollisten sotamiesten tawalla ai'omme käydä tähän tappeluksseen. Muut wäärät kristityt, joilla ei ole mitään yhsiwakaisuutta tässä

asiassa, käywät waan huolettomina ja suruttomina etsien hyviä päiwiä, taikka omaa kunniaansa ja etuansa, juurikuin ei heidän tarwitse- kaan sotia. Sellaiset tekewät kristitunnalle sanomattoman wahingon; sillä perkele sekoittaa ainaan senkaltaisia joukkoon, jotka kyllä kantawat warjoa ja nimeä, mutta joilla ei ole yhtään wakaisuutta sydämessä, joiden kautta hän wahingoittaa enemmän, kuin ulkona olewaiusten kautta; ja Paawali walittaa jokaisessa paikassa sellaisien petollisten kristityin ja wäärin työntekijän ylitse. Perkele kiusaa meitä myös oman lihämme kautta, niin että, waikka me hurstak- kin olemme, tulemme kuitenkin laiskoiksi ja hitaiksi, emmekä toimita töitämme sellaisella totisella yhsiwakaisuudella, kuin meidän pitäisi. Sentähden täytyy meidän sitä vastaan olla warustettuina ja sotia, ja alinomaa lehoittaa meitämme, ett'emme myös mekin tällaiseen hitaisuuteen ja suruttomuuteen ja wihdoim sulaan ulkokullaisuuteen joutuisi.

Ja wanhurstauden rintaraudalla puettuuina.

87. Jos kristityn tila on ennen kaikkia olla ilman ulkokullaisuutta, niin seuraa myös toiseksi, että hänen tulee suojella rintansa wanhurstauden rintaraudalla, joka on hyvä omatunto. Kristityn tulee niin elää, ettei hän loukkaa ketään, eikä kelläkään ole walittamista hänen tähtensä, josta Paawali jalosti kehuen sanoo 2 Kor. 1: 12: **Se on meidän kerskauf- semme, nimittäin meidän omatuntomme todistus, että me yksintertaisuudessa ja Jumalan wakuudessa, ei lihallisesa wiisauudessa, waan Jumalan armossa, olemme maailmassa waeltaneet.** Moses ja profeetat kerskaawat myös siitä, etteivät ole ottaneet asiakaan eli mitään muuta keneltäkään taikka ketään wahingoittaneet. Wanhurstauden rintaraudaksi sanoo apostoli wiattoman, oikian ja yhsiwakaisen elämän ja ulkonaisen käytöksen kaikkia ihmisiä kottaan, niin ettemme wahingoita lähimmäistämme millään tawalla, taikka tee hänelle pahaa, waan aheroitsemme palwella häntä ja tehdä hänelle hywää, ettei kukaan saisi soimata meidän omatuntoamme taikka itse perkelekään taitaisi kantaa

meidän päällemme ja nuhdella, ettemme ole oikein eläneet. Ihmisen, jolla ei tätä lohdullista kerskausta ole, waan joka törkeästi ja jumalattomasti elää maailman suuren joukon tavalla, voittaa saatana pian, ja antaa hänelle senkaltaisen kolhauksen rintaansa, että sydän ja rohkeus katoa ja omatunto peljästyä ja tulee alatuoloiseksi. Se estää ja heifontaa sotimista merkittävästi, koska jonkun samassa täytyy taistella oman omantuntonsa ja perheeseen kanssa, joka ahdistaa ja kiusaa hurskaitakin töitä, tahtoin mielellänsä niitä tehdä lynniksi.

88. Tämän asian tähden neuvoivat apostolit joka paikassa, että uskovaisten tulee wietää sellaista elämää, joka maailman ja jokaisen ihmisen edessä on nuhteeton; joka on tarpeellinen sitä warten, että meidän sydämmemme tulisiwat sitä rohkeammiksi ja sitä kiintiämmin liittysivät uskoon ja olisiwat wakuutetut sen omansa olemisesta. Tähän myös neuwoo apostoli Pietari 2 Epist. 1: 10: **Rakkaat weljet, ahkeroitkaat paremmin sitä, että te teidän kutsujenne ja walitsijenne wahwistaitte.** Sillä sen kautta, että minä ulkonaisesti elän Jumalan pelwossa maailmassa ja taidan kerskata siitä kaikkein edessä, tulen minä wakuutetuksi uskostani, niinkuin hywä puu hedelmistänsä ja kaswan siten ja tulen lujaksi ja seisowaksi. Tätä ne eiwät taida tehdä, jotka eläwät julkkisissa synneissä; sillä tällainen waellus loukkaa ja heifontaa, ja estää uskoa, niin että sydän ei taida käsittää ja pitää wakuutettua ja turwallista luottamusta siitä, että hänellä on armoellinen Jumala ja syntinsä anteeksi annettuna; koska hän vielä elää synneissä eikä lakkaa siitä. Johannek sanoo sentähden 1 Epist. 4: 17: **Siinä tähtetään rakkaus meissä, että meillä olisi turwa tuomiopäiwänä.** Niinkuin tahtoisi hän sanoa: se on hurstas, tähdellinen rakkaus, joka turwallisesti taitaa kerskata siitä, Jumalanfin tuomion edessä, perhelettä ja maailmanfin vastaan, että hän on tehnyt kaikille hywää, ja niin näyttää sen todeksi, että koko maailma on waadittu todistamaan siitä, eikä kukaan taida walittaa hänen yltensä, ja että sydän ei wapike Jumalan tuomionkaan edessä,

eikä uskonkaan tarwitse launistua pahan elämän wuoksi.

Ja jalat walmiiksi kengitettyt, saarnaamaan rauhan ewankeliumia.

89. Tämä on kolmas asia, että kristityn ei ainoastansa pidä olemaan hurstas ja telmän hywää, eikä huoliman, kuinka maailma tekee ja elää, waan myös pitämän rauhaa kaikkein ihmisten kanssa (niinkuin hän myös Rom. 12: 18 muistuttaa) sekä itsemme että muitten suhteen auttamisella, neuwomisella, edistämällä ewankeliumin kautta, näin taitaaksemme waelttaa taitawasti, ja esteettömästi tullaksemme läpi tämän pahan maailmaan, waikka se rakentaa peiffää keskiniäistä rauhattomuutta, riitaa ja toraa, ja ihmisten pahuus yllhyttää meitäkin wihaan, kärsimättömyyteen, kostoon y. m. Lyhyesti: jos tahdot olla kristitty ja oikein elää maailmassa, niin valmistu sinuasi olemaan kärsiwäinen. Joka todella pitää itsensä kiintiästi ewankeliumiin ja tahtoo oikein elää, häneltä ei tule ristiä puuttumaan; sillä koko raamattu todistaa, ei muuta olewan odotettavana, kuin kaikenlaisia wastoinkäymistä, wäkiwaltaa, petosta, ylönsatetta, kiittämättömyyttä, häpiää ja pilkkaa, waikka me teemme jokaiselle häwää.

90. Jos taas tahdot kostaa, että kärsiä wäärhyttä, niin siitä ei koskaan tule mitään rauhaa, waan sinä estät itse sinuasi edespäin pyrkimästä ewankeliumin kanssa, taikka jotain hedelmää tuottamasta. Meidän täytyy sentähden olla sellaatuiset, että me taidamme kärsiä pahoja, ja pitää kärsimyistä niiden kanssa, joiden seassa me elämme, ja niin muodoin kärsiwällisyhydellä murtaa itsemme läpi, niinkuin orjantappuraisia tietä. Nämät owat lyhyesti ne kolme ensimmäistä omaisuutta, joita waaditaan hengelliseltä sotamieheltä, nimittäin, että hän on hywin warustettu ja taitaa seisoa ja wastustaa puolestansa jodassa niin, ettei hän tule woitetuksi. Nyht seuraawat wasta ne oikiat aseet, joilla meidän tulee ottaa wihollista vastaan ja ajaa hänet pakoon.

Mutta kaikissa ottakaat uskon kilpi.

91. Nuo edelliset kappaleet owat tarpeelliset siihen, että me taitaisimme seisoa ihmisten

edessä ulkonaisen elämän vuoski nuhteettomina, sellaisina, jotka niin ovat varustetut, ettei kukaan taida kantaa meidän päällemme, taikka ottaa meiltä meidän kerskaustamme. Mutta nämät kolme seuraavaiosta kuuluvat meidän taistelemiseemme perfeleen kanssa yksinänsä, koska hän hyökkää niiskoillemme. Ja waan täten taidamme seisoa Jumalan edessä pahaa henkeä vastaan, joka, niinkuin apostoli tässä sanoo, ampuu meitä kohden ja ahdistaa omaatuntoa Jumalan tuomilla ja niin kantaa meidän päällemme, ettei mitään kelpaa eikä auta, waikka me olemme seisoneet maailman edessä, tehneet totuuden joka ihmistä kohtaan ja wiettäneet rauhallista elämää. Silloin on hän kyllä Jumalan edessä wääntelewä ja tahraawa, mitä sinä parhaimmalla muodolla olet tehnyt, ja peljättäwä sinua sillä, waiwaawa omaatuntoasi ja tekewä sinun niin araksi ja pelluriksi, ettet sinä tiedä, mihinkäs pakenisit sen epätoiwon ja epäilyksen tähden, jonka ne hywin tietävät, jotka tätä koetelleet ovat ja korkeitten hengellisten kiusausten läpi käyneet, waikka ne ovat harwat, ja toinen suuri joukko niistä ei mitään tiedä, eikä huoltakaan pidä.

92. Silloin on aika tarttua aseisiin, ja silloin waaditaan (sanoo apostoli) ennen kaikkea hywä, wahwa kilpi. Koska perfele tahtoo tunkea itseänsä sinun omaatuntoosi ja ahdistaa sydäntäsi, ja tehdä sinun elämäsi tyhjäksi, ikänä kuin olisit huonosti wyötetty, taikka kuin et olisi ollut kyllä totinen asiassa taikka ettes ole aina tehnyt lähimäisellesi, mitä sinun olisi pitänyt, ettäs silloin taitaisit kolauttaa häntä ja wiskata kilpi eteen, ettei hän saisi wahingoittaa sinua taikka tunkea nuolillansa läwitse. Sellainen kilpi on nyt usko, niinkuin apostoli sen selittää; usko, joka pitää itseänsä kiintiästi sanaan Kristuksesta ja tarttuen siihen sanoo perfeleelle: waikka minä olen syntinen, enkä ole oikein elänyt, enkä tehnyt tarpeeksi; niin on se mies pyhä ja puhdas, joka on ulosantanut itsensä minun edestäni ja kuollut, jonka minulle Jsa lahjoitti olemaan minun omani kaiken wanhurskautensa ja pyhyytensä kanssa j. n. e. Täytyy kaiketi sinun jättää hänet rauhaan ja kannustamatta;

tässä ripun minä kiintiästi, olkoon elämäni, millinen tahansa. Minä tahdon mielelläni pitää ja tehdä niin paljon, kuin jaksan ja olen lähimäiselleni welwollinen, mutta jos jotain puuttuu eikä ole täydellistä (niinkuin se myös ei itsetänsä taidakkaan kestää ilman Kristusta), niin auttaa ja tukee minua Kristus, jonka päälle sinä et taida kantaa; siihen luotan minä minuani, niinkuin kilpeeni, ollessani wakuutettu hänen olewan seisowaisen kaikkea helwetin porttein woimaa vastaan.

Jolla te woitte sammuttaa kaikki sen ruman tuliset nuolet.

93. Hän sanoo sentähden: tällä kilwellä taidatte te sammuttaa kaikki ruman hengen tuliset nuolet. Tässä puhuu hän aiwan kokeneen miehen tawalla, joka usiasti ja joka päiwä on taistellut perfeleen kanssa ja hawainnut, ettei mitään muu kestä tällaisessa sodassa, kuin perfele ryntää ihmisen kimppuun; ettei sinä, olla warustettu wyöllä, rintaraudalla ja saappailla taikka muutoin seisoa warustettuna ja walmiina, ole kyllä, jollei hänellä ole mitään muuta, torjuaksensa tulisia nuolia päältänsä, jotka tunkevat läpi kaikkein warustusten, ynnä kaiken, kuin meillä on ja itse sydämmenkin läpitse.

94. Sekä perfeleellä että hänen aseillansa ovat tässä oikeat nimensä, kutsuen hänen rumanaksi, joka taitaa tehdä kaikki pahaksi ja niin katterasti päällekkantaa ja moittia, ja niin waiwata sydäntä, ettei kukaan sitä uskoisi. Tuliseksi kutsutaan hänen nuolensa, joilla polttaa ja ampuu niin sydämmeen sisälle, että kaiken meidän waellusjenume ja hyvän omantuntomme täytyy siitä sulaa, niinkuin medenwaha tulen paistesessa. Waikka sinä olet elänyt totisimalla ja parhaimmalla tawalla, niin taitaa hän polttaa reiän sen läpi, ja niin tuhota myrkyllisillä ajatuksilla ja yllätyksillä, ettet sinä tiedäkään, kuinka taikka mistä ne tulewat, ja toiwoisit ollees sitä tekemättä; wielä päälliseksi kadotat raamatun, lasteen, sakramentin ja kaikki tyhyni sinun sydämmeestäsi. Ilman sitä ampuu hän sellaisia nuolia wääräin opettajainsa kautta, jotka tahtowat wietellä meitä Kristuksesta, kääntää uskon ylös alaisin ja ryöstää kilwen; jolla

hän pettää ihmiset ja lähettää sellaiset nuolet sydämmeen, joita ei yksikään ihminen taida sammuttaa.

95. Sentähden tähtyy sinun tässä olla taitawa ja kawahtawa, ja katsoa hywin eteesi, silloin kuin hän sellaisilla nuolillansa tähtää ja tarkoittaa sinun sydämmeesi, ryöstääksensä sinulta pois sinun tatarasi ja tufesi, niin että sinä aina pidät kilpesi walmiina, Herran Kristuksen, uskolla käsitettynä, ja asetat hänen häntä vastaan, sanoen: olkoon waellukseni kanssa kuinka taitanee; waikka se on ollut oikea ja koko maailman edessä nuhteeton, sillä olempa yksiwakaisesti ja totisesti elänyt, opettanut ja wirkani toimittanut. Mutta koska sinä, waiwataksesi omaatuntoani, ja haawoittaaksesi sydäntäni, tahdot tehdä kaikki nämät tyhjäksi, no hywin! minä annan mielläni kaikki tyhynni mitättömäksi, ja otan kilpeni, joka taitaa peittää ja warjella minun ja kaiken elämäni. Katso! näin tähtyy kaikki hänen nuolensa, ehkä kuinka myrhylliset ja tuliset ne vielä owatkin, häneltä niin sammua, ettei ne minua mitään wahingoita. Sillä tässä sotii Kristus minun puolestani, ottaa asiani haltuunsa ja sanoo: minä olen antanut tämän minun ruumiini ja wereni, minun elämäni ja pyhyyteni panna hänen edestänsä, anna sentähden hänen olla rauhasa. Silloin tähtyy perkeleen lakata, ja sinä taidat Kristuksen kautta aiwan hywin olla pelkäämätöin, ettei hän suinkaan ammu reikää sinun kilpeesi läpitse; sillä Kristus on niin lannistanut hänen waltaansa, että saatana ei enää woi mitään häntä vastaan, ja niinuodoin on hän myös kadottanut oikeutensa meihin, jotka olemme Kristuksen omat ja hän meidän uskon kautta. Ja waikka hän ampun meitä kohden tulisilla nuolillansa, niin eiwät ne kuitenkaan pysty, waan sammuwat hänen eteesnä ilmasa ja muuttuwat tuhaksi.

96. Katso! Sitä warten olemme me aina niin uskollisesti mananneet jokaisista ennen kaikkea ja kaikella nuotoa hywin käsitteämään uskon pääkappaleen Kristuksesta, jota me aina olemme saarnanneet, ja neuwoneet aina pitämään sydämissämme, ja katsomaan ettemme anna sitä poisottaa silmäimme edestä; taitaaksemme kohta

M. Luther. Kirjko-Postilla.

asettaa sen perkeleen eteen, koska hän tahtoo haawoittaa omaatuntoamme. Sillä jos hän käy sinun päällesi, sinun paljaana ja yksinäis ollessasi, ilman tätä kilpeä; niin haawoittaa hän nuolillansa sinun pikaisesti ja sytyttää sydäminen ja turmelee koko sinun waelluksesi, koska hän wain tahtoo. Sentähden hän kaikella kawaluudella pyrkii sen perään, että hän saisi tämän uskonkappaleen pois sinun silmäisi edestä ja saattaisi sinun yksinäsi, ilman Kristusta, sotiimaan hänen kanssansa; sillä hän tietää hywin, ettei hän mitään woi tätä kilpeä vastaan. Pietarinkin waroittaa sentähden 1 Piet. 5: 8: **Olkaaat raittiit ja walwokaat, sillä teidän wihollisenne perkele käy ympäri, niinkuin kiljuwa jalopenra, ja etsii kenen hän nielis. Sitä te seisokaat vastaan, wahwat uskossa. Katso! tässä näyttää hän juuri tämän uskon kilwenkin, ja ettemme taida olla turwatut perkeleen nielemiseltä, jos ei meillä aina ole Kristus sydämissä ja joll'emme tufewasti pidä meitämme hänessä kiinni.**

Ja ottakaat päähänne autunden rautalaffi.

97. Autunden rautalaffi ei ole muuta, kuin sen elämän toivo ja odotus, joka on ylhäällä taiwaassa, jonka tähden me uskomme Kristuksen päälle ja kaikkia kärsimme; jota paitsi emme suinkaan taitaisi kärsiä kaikkia niitä iskuja, jotka tähtääwät päätämmä, ruumistamme ja henkeämme. Me hymmäämmä ja näemme kylmäksi sen surfeuden, jolla perkele alinomaa kuusaa ja waiwaa meitä ja hlyyttää kaikki meitä vastaan niin, että meidän tähtyy kanta kaiken maailman wihaa, äkää ja wainoa, ottain kaikki meidän päällemme, ja tullen rangastuiksi kaikesta, mikä huonosti käypi. Jos meidän pitäisi kärsimän sellaista tämän ajallisen tähden, niin toivoisimme me paljoa mieluisemmin kuolemaa, niinkuin Paawali myös 1 Kor. 15: 19 sanoo: **Jos meillä ainoastansa tässä elämässä on toivo Kristuksen päälle, niin me olemme wiheliisimmät kaikkia muita ihmisiä.** Ja minäkään en tahtoisi sillä ehdolla koko elinkautenani seisoa hetkeäkään saarnastuolisja, waikka

wielä tarjottaisiin minulle kolme kuningaskuntaa lahjaksi.

98. Sentähden pitää meillä toinen turwa olemian tiedossa, koska perfele ja maailma meitä niin surkiasti waiwaawat, sekä ajallisissa että hengellisissä asioissa, ja niin kiusaawat, kuin kaikki olisi kadotettu ja turhaa, sitä vastaan saadaksimme iloista rohkeutta ja sanaa: jos maailma ei tahdo sallia, että me häntä palwellemme palkinnotta, kärsimme ja taistelemme ja uhraamme hitemme ja wäkemme, niin olkoon sillänsä, emmepä ole alkaneetkaan hänen tähtensä; jota ei tahdo olla meidän puolellamme, hän saapi olla poisja. Jos eivät he tahdo olla ystäviä, niin saawat he olla wihollisia ja tehdä itsellensä wihallansa ja kiutullansa kiusaa. Tämäpä meille on lohdutuksena, että me uskomme Jeesukseen Kristusseen, joka on Herran maailman, perfeleen ja kaiken yli, jonka kautta meillä totisesti on odotettawana toinen elämä ja pelastus kaikesta pahasta, ja joka tekee tyhjäksi kaikki, mikä meillä nyt on waiwana. Suuri sentähden onkin tämä toivo tarpeellinen ase kristityille; muutoin emme taitaisi kauwan kestää, waan antaisimme niiden häwyttömäin pahain juonien woittaa itsemme ja sen ilkeyden, jota perfele maailman kautta harjoittaa ja jonka kaikin paikoin olemme waaditut hywäksimme ottamaan, sen, sanon minä, että meitä lyödään päähän ja oioitetaan kiittämättömyyttä, ylönsätkettä, pilkkaa, häpiää ja häwäistystä, palkinnoksi ewankeliumistamme ja kristillisestä elämästämme, jolla palwellemme joka miestä.

99. Tämä on wiineinen, kuitenkin wäkewin ja oikein sota-ase, jolla meidän pitää lyömän ja woittaman perfele. Sillä (niinkuin jo ennenkin sanottiin) ei ole kyllä waroa itseänsä wiholliselta ja taitaa tehdä hänelle wästuista, koska hän tarkaa meidän päällemme, niin ettei meitä woitettaisi, jota sanotaan suojelewaiseksi woimaksi, waan siihen tarwitaan myös poisajawa ja karjoittawa woima, jolla wihollista takaa ajetaan ja lyödään pakoon. Niinmuodoiin ei ole kyllä suojaamiseksi perfelettä vastaan, että uskolla ja toiwolla, niinkuin liwellä ja rautalakilalla (typäriillä), häntä wästus-

tamme, waan meidän täytyy myös wetää miekämme ja lyödä häntä vastaan niin woimallisesti, että hänen täytyy wälttää ja paeta ja että me niinmuodoiin saamme häneestä woiton.

100. Sellainen miekka on nyt (sanoo apostoli) Jumalan sana; sillä ei se taida olla luonnollista terästä ja rautaa, waan hengellinen miekka, jolla perfelettä pitää lyötämän. Tämä tapahtuu erinomattain ja ennen kaikkea sanan opettamisella julkisesti saarnaustuolista ja sitten myös koska jokainen kristitty kotona, itsensä taikka muiden kansja, kuulee, lukee, puhuu ja tutkistelee sitä. Sanalla on sellainen woima, koska sitä puhtaasti ja selkeästi saarnataan, esitetään, ahkerasti opetellaan ja hartaasti tutkitaan, ettei perfele eikä mikään pimeyden walta woi sitä kestää; sillä se ilmoittaa hänen waleensa ja juonensa, joilla hän pettää ihmiset petolliseen luottamiseen, epäuskoon, suruun ja epäilykseen j. n. e., ja toisaalta näyttää Herran Kristusjen, jonka saatana on ristiinnaulinnut, mutta johon hän niin pahoin loukkaantui, ja hänessä itsensä niin poltti, että hän tallasi hänen päänsäkin. Senpätähden wapisee saatana ja pakenee. Wielä on hänellä suuri wahinko siitä, että sanan kautta häneltä woitetaan monta sielua, josta hänen waltakuntansa wähentyy ja häwiää. Niin aina, jos sen näkisimme silmillämme, niin hawaittisimme monta perfelettä lyötyinä makaawan maassa, toisen siellä, toisen täällä, tietysti koska sanaa oikein ja toden tiestä käytetään. Sillä waikka me olemme heikot, woimamme ja ymmärryksemme puolesta, tätä wihollista vastaan, tulemme me kuitenkin woimallisemmiksi kaikia perfeleitä, jos me olemme warustettuina näillä aseilla, jotka eivät ole meidän, waan Jumalan woima ja wäkewyys.

101. Apostoli nimittää sanan **miekaksi**, antaaksensa sillä tietää, kuinka sitä pitää wiljeltämän, koska perfelettä tahdotaan woittaa, nimittäin, että sitä wiljellään ja esitetään saarnaamisella, lufemisella, kuulemisella, opettamisella j. n. e., eikä anneta maata loukosja, taikka olla kätettyinä kirjoissa (niinkuin jos miekan annetaan ruostua tupeessa); sillä näin ei se taida osoittaa mitään wäkewyttä taikka tehdä perfe-

leelle mitään wahinkoa; waan meidän täytyy wetää se tupesta ja lyödä huimia, se on saarnawiran kautta ja muutoin sydämmellä ja suulla käyttää sitä niin, että se aina pysyy teräwänä ja kirkaana.

102. Sentähden on meidän welvollisuutemme niin laittaa, että me pidämme Jumalan sanan puhtaana ja selkiänä, opetamme ja opimme sitä huolenpidolla ja ahkeruudella, ja rukoilemme Jumalaa, että sitä esittäiswät, wiljeliswät ja suojeliswät wakaat saarnamiehet ja uskolliset työntekijät. Sillä jossa niitä ei ole, siinä tapahtuu se hirvuihin wahinko, että perkele saapi ylitäden, ja tuottaa walheensa totuuden siaan (kuitenkin totuuden nimellä ja muodolla) saarnastuoliin, ja nostaa eriseuroja, joiden kautta seurakunta tulee eripuraiseksi ja turmelluksi, niin kuin me tähän asti kyllä olemme saaneet kokea koko paawikunnassa, kussa hän niin mahtawana hallitsi, ettei yhdesäkään ainoassa saarnastuolissa häntä wastustettu, waikka raamattu kyllä oli kirjassa olemassa; jota liiaksi olemme kaikkissa kirkoissa lufeneet ja weifanneet; mutta sentähden, että se on tapahtunut ilman sydäntä ja hymärrystä, niin on miekka ruostunut tuppeensa,

eikä ole ketään ollut, joka olisi wetänyt ja te-roittanut sitä.

103. Ja walitettawasti näemme me nyt jo jälleen, kuinka Jumala rankaisee sanan ylönlaitetta ja kyllästyneitten henkien kiittämättömyyttä, jotka yht'äkkiä pääsivät niin rikki oppineiksi, josta kaikkialla on lahkoja ja eriseuroja täyden täysi, joitten kautta sana taas peräti kadotetaan ja perkele hallitsee seurakunnan ja saarnastuolit. Sellaisen wahingon ja waaran pitää meidän ottaman itsellemme waroitukseksi pitämään sanaa rakkaana ja arwossa, eikä laiminlyömän sen wiljelmistä kaikissa tiloissa; koska me sen kautta taidamme lyödä ja woittaa perkeleen, ja tulla turwatuiksi hänen walheitansa ja wiettelysiltänsä. Sillä waikka me tietäisimme sanan, emmekä tarwitisi sitä wähhäkään opetella (waikk'ei sitä lufaan taida tarpeeksi opetella); niin on meillä kuitenkin ama tarpeesen wastustaaksenne sitä puolestamme siinä kowassa ja alinomaisessa sodassa perkeleen kanssa, jossa ei ole sodan aine tästä elämästä ja olenosta, waan ijankaikkisesta elämästä taikka ijankaikkisesta luolemasta, ynnä Jumalan ja kaikkein hänen tawarainja kadotuksen kanssa. Amen.

N:o 55. Kahdentenkolmatta Sunnuntaina Kolminaisuuden päivästä.

Jil. 1: 3—11.

Rakkaat weljet! minä kiitän minun Jumalaani, niin usein kuin minä teidän muistan, aina kaikissa y. m.

1.

Apostoli Paawali kiittää, tapansa mukaan epistolainja alussa, tämän epistolan ensimmäisessä osassa Jumalaa, heitä ewankeliumin yhteyteen

eli sen osallisuuteen saattamasta armosta. Hän toisiksi toiwottaa ja rukoilee Jumalaa kasvattamaan heitä ja rikastuttamaan ewankeliumin tunnossa ja hedelmisissä. Tällaisella ewankeliumia ylistämisellä ja kiittämisellä tarkoittaa hän neuwoa

heitä pyhymään siinä niin lujina ja uskollisina, kuin olivat alkaneet ja nyt uskoissa ovat. Tämä epistola näyttää mitättömältä, eritenkin niiden mielestä, jotka muutoin osaavat kaikki ja tulevat kohta mestareiksi raamatussa, ikänä kuin ei tässä muka olisi suurta taitoa haettavana taikka opittavana. Heidän tähtensä, jotka sitä eivät vielä hyvin taida, mutta vielä tahtoisivat mielellänsä oppia, tähtyy meidän kuitenkin selittää tätä ja samallaisia saarnoja.

2. Nämät sanat tässä erinomattain maalaavat meille oikian kuwan eli muotokuwan (niinkuin sanotaan) sellaisesta **kristillisestä sydämestä, joka toden usko** pyhää ewankeliumia. Sellaiset sydämet, semminkin niin ihanat, ovat harvinaiset ja harvat maailmassa, lukuun ottamatta rakkaita apostoleita ja niitä, jotka olivat lähinnä heitä Kristuksessa. Me olemme ihan laistat ja kylmät.

3. Kristillisen sydämen karwa ja luonne on, p. Paawalin sanain mukaan, sellainen, että se sydämensä pohjasta iloitsee ja riemuitsee ja kiittää Jumalaa siitä, että muuttin ihmiset tulevat ewankeliumista osalliseksi. Hänellä on hyvä toivo uskomaan alkaneista, pitää huolta heidän menehtyneistään, iloitsee siitä yhtä paljon kuin omastansakin, eikä taida kyllin täysiksi siitä kiittää Jumalaa. Hän myös lakkaamatta rukoilee saawansa nähdä paljon ihmisiä tulewan itsensä kanssa tähän yhteyteen ja siinä pidettävän Herran Jesuksen Kristuksen päivään saakka, jolloin kaikki, mitä täällä vielä on wajaa ja puuttuwaisista, tulee kokonaiseksi ja täydelliseksi, sekä että he horjumatta pysyisivät sellaisessa uskoissa ja toivossa, kunnes saawuttawat tämän riennullisen päivän.

4. Katso, niin puhuu hurstas apostoli ja wuodattaa ulos sydämensä pohjan, joka on täynnä Hengen ja uskon hebelmiä ja hehkuu ilosta ja riemusta, nähdesjäsä ewankeliumin tunnetuksi ja vastaan otetuksi ja kunnioitetuksi, ja (hehkuu) sydämmellisestä rakkaudesta seurakuntiansa kohtaan, joille ei hän tiedä mitään korkeampaa toiwottaa ja Jumalalta rukoilla, kuin että he siinä kaswaisiivat ja pysyisivät. Niin kalliina ja suurena aarteena pitää hän Jumalan sanan omistamisen ja pitämisen; myös Kristus sanoo sellaiset autuaukset, Luukk. 11: 28.

5. Ensin p. Paawali tässä antaa meille esimerkin olemaan kiitolliset. Jumalan ewankeliumin kautta antamaa armoa ja hywyhttä tuntewan ja uskowan kristityn ensimmäisenä toimena tulee olla osoittaa siitä kiitollisuutta, ei ainoastansa Jumalaa kohtaan, joka on pää-asia, waan myös ihmisiä kohtaan. Kuin nyt olemme kristityiksi tulleet ja jättäneet wäärän jumalanpalveluksen ja uhrit, joihin ennen pakanallisesa fokeudesjamme olimme hartaat ja halulliset, tulee meidän nyt olla sitä mielusemmat ja ahkeramat toimittamaan oikiaa jumalanpalvelusta ja tointa, kuin mikä raamattu kutsuu kiitosuhriksi, ninittäin että saarnaamme Jumalan sanaa, ei yksin huulilla ja sanoilla, waan koko sydämmestä, koko elämällämme ja hengellämme saantiamme myöden, hänen armonsa ylistykseksi ja tunnialksi; sillä juuri tämä on kiitoksessa paras.

6. Mal. 1: 11 kutsuu Jumala sen **puhtaaksi uhriksi**, joka hänelle kannetaan ja annetaan kaikkein pakanain seassa, joitten parissa hänen nimeänsä ylistetään ja saarnataan. Tämä uhri annetaan oikiasta wapaa-ehdoisesta sydämmestä ilolla, eikä ahneudesta taikka ylpeydestä eikä uskaluksesta omaan pappiuteen ja omain töitten pyhyteen, joista juutalaiset kokeiliwat ja luulivat, että Jumalan täytyisi niitten tähden kunnioittaa heitä (niinkuin hän samassa paikassa walittaa heistä), etteiwät he hänelle palikka saamatta awanneet taikka sulkeneet owea tahi alkunaa. Hän tahtoo sellaista palvelusta ja uhria, kuin Ps. 110: 3 sanoo: **sinun kansas palwelee sinua mielellänsä y. m.**, ja 2 Kor. 9: 7: **iloista antajaa Jumala rakastaa y. m.** Ewankeliumin tunnon tulee waituttaa meissä, ettemme olisi kiittämättömiä ja unohthaisi Jumalan suurta hywää tekoa.

7. Kaikki pakanat, joilla ei kuitenkaan ollut tätä Jumalan tuntoa ja armoa, owat mitä suurimmasti kironneet kiittämättömyydeksi kutsuttua pahetta wahingollisimpana ja häpyällisimpänä paheena maan päällä, ja kutsuneet sen kaikkein paheitten äitiksi. Wuon muassa luetaan kaunis esimerkki Nabatealaisista Arapiassa, jotka hallituksensansa oliwat niin jaloja ihmisiä ja niin wihasiwat tätä pahetta, että he tappoi-

wat ja pitivät sen ihmisen murhaajan wertaisena, joka osoitti toiselle kiittämättömyyttä. Eikä olekkaan yhtään niin kauhistawaa ja ihmisluonnolle niin ihan sopimatonta kuin kiittämättömyys. Paljoo helpommin voikin voittaa, niin, unohtaakin, jos wihollinen tekee haittaa ja waihinkoa, wieläpä senkin, jos lapsi olisi murhanut isänsä ja äitinsä, kuin sen, että ne, joille olet osoittanut kaikkea hywää ja uskollisuutta, palkitsawat sinun kiittämättömyydellä ja uskotomuudella, ja että rakkaudella ja ystäwyhdellä olet ostanut paljasta wihaa ja omasa powessas, niinkuin latinainen sananlasku sanoo, ruokkinut ja kaswattanut kärmettä. Sentähden wihaa Jumalakin tätä pahetta enin ja rankaisee, niinkuin San. I. 17: 13 sanoo: **joka kostaa hywän pahalla, ei hänen huoneestaan ja pidä pahuus luopuman.**

8. Tätä nyt luonto ja järki opettawat kiittämättömyydestä, jota ihmiset keskenänsä harjoittawat. Paljoo suuremman, häpiällisemmän ja firottawamman täytyy sellaisen paheen olla osoitettuna itse Jumalalle, joka meille, koska wielä olimme hänen wihollisensa ja helwetin tuleen syylisjet, äärettömästä, sanomattomasta hywyhdöstänsä lahjoitti, en sano hymmenen tahi satatuhatta kultarahaa, waan wapahduksen hänen wihastansa ja ijankaikkisesta kuolemasta ja täyttää meitä lohdutuksella, turwallisuudella ja hywällä omalla tunnolla, riemulla ja elämällä. Näitä hywyhyksiä ei taideta lausua eikä käsitellä tässä elämässä, waan niissä on tarpeeksi katseltawaa tulewasjakin elämässä ijankaikkisesti. Kuinka paljoo kauhiampaa ontaan nyt käydä kiittämättömäksi tästä hywän teosta. Sen teki palwelua, josta päivän ewankeliumi puhuu, jolle hymmenentuhatta leiwiskää anteeksi annettiin ja lahjoitettiin, eikä kuitenkaan tahtonut anteeksi antaa kansjapalweliallensa sataa pennintä.

9. Kukaapa nyt uskoisi maan päällä olewan sellaisia ihmisiä, jotka osoittawat Jumalalle korkeimmasta ijankaikkisesta hywän teosta niin suurta kiittämättömyyttä? Mutta kussa ja kussa niitä owat, niin kuinka täynnä maailma sellaisia on, sen, walitettawasti kyllä! näemme silmissämme, ei ainoastansa niissä, jotka tie-

tensä wainoowat ewankeliumin tunnettua totuutta Jumalan armosta, omantunnon lohdutuksesta ja ijankaikkisen elämän lupauksesta, mikä onpi kauhiaa ja itse perkeleen helwetillistä pahuutta, waan sen näemme meidänkin joukossamme, jotka olemme ewankeliumin saaneet ja josta kerstaamme, niin tuo suuri joukko on niin häwyttömän kiittämätön, ettei se olisi ihme, jos Jumala löisi meidän maahan salamalla ja hyrinällä kaikkein Turkkein ja perkeleitten kansja helwetistä.

10. Niin warsin huonoksi tuli tämä kiittämätön paha palwelua ainoastansa siitä, että hän niin pian unohti hätänsä ja tuskansa, jossa oli äsken ollut, koska hän, tilille waadittaessa, ei woinut maksaa ja se ankara tuomio oli hänelle julistettu, että hän ja kaikki, mitä hänen oli, piti ainiaksi myytämän ja toisen omaksi joutuman. Yhtä pian olemme mekin unohtaneet, kuinka olimme paawifunnassa waiwautut ja, omantunnon ahdistuksissa, autuutta kuitenkin halajawina olimme niin monellaisella ihmeellisellä opetuksella kuin tulwaan peitettyt ja upotetut. Mutta nyt, Jumalan armosta kaikista siitä päästyämme, olemme siitä juuri niin kiitollisia, että kartutamme itsellemme waan Jumalan rastaamman wihan, samate kuin muutkin ennen meitä owat tehneet ja saaneet kärsiä kauhian rangastuksensa.

11. Laskeppa itse, mikä suututtawa pahuus se on, ettei Jumala, saatuumme häneltä niin suuria, äärettömiä hyviä töitä: kaikki syntimme anteeksi ja tultuumme taiwaan herwoiksi, kuitenkin sillä kaikella taida saada ja taiwuttaa meitä ajattelemaan sitä ja sentähden antamaan lähimmäisellemme sydämmeestäme anteeksi kowan sanan, mainitsematta, että hänelle jotakin antaisimme ja palwelisimme häntä. Tähän pitäisi Jumalan wielä nauramankin ja salliman aina sillänsä olla, jona antamankin meille, kuin muka hurssaille, kuuliaisille lapsille ainakin, suurta onnea ja siunausta. Luulemmepa itsellämme nyt wasta olewan woiman ja oikeuden elää ja tehdä waan oman tahtomme mukaan. Meistä tulee sitä suurempia konnia, jota suurempia, oppineempia ja mahtawampia olemme, harjoitamme kaikkea mieliwaltaa ja alotamme riitaa, rauhattomuutta,

jotaa ja murhaa, täyttääksemme röykyttämme, jos meidän ehkä olisi joskus menettäminen ja anteeksi antaminen yksi ropo sadastatuhannesta kultarahasta, joita joka päivä laikesa kiittämättömyydesjämmein saamme Jumalalta hyväksemme.

12. Mistä muusta syystä, kuin puolesta tahi kahdesta kaupungista, puskewat kaksi kunnista ja mahtawaa herraa toisiansa, joitten tähtyisi, jos muistaisivat, mitä owat Jumalalta saaneet, hukun häwetä itseänsä ja ajatella: mitä kumminkin teemme, tahtoessamme häwitää toinen toistamme, me, jotka kuitenkin kaikki olemme kastetut samaan Kristuksen nimeen ja wannotetut ja yhdistetyt saman Herran alle? Mutta tätä he eivät mieti eikä ajattele, waan poistawat kauwaksi silmistänsä ja sydämestänsä ja suoraan unohtawat, mitä Jumala on meille tehnyt, häwitawät maat ja kansat keskinäisellä sodalla, taikka wislaawat Turkin haltuun, tuon mitättömän äyriin tähden, josta ei toinen tahdo luopua toisen eduksi.

13. Mutta ilkeä perlele on se, jonka maailma antaa satuloita ja ratsastaa itseänsä hänen tahtonsa mukaan. Niinpä käy kaikissa iädyissä, ettei toinen tahdo wälttää toista eikä mitään toiselle anteeksi antaa, waan wäkiänsä waatia ulos oikeutensa, luullen, korkeimman kunniamme ja kaiken menestyksemme riippuvan siitä, ettemme anna mitään ollentakaan anteeksi, ja sen tulewan turmioiksemme, että saissimme rauhasa pitää, mitä meillä on. Niin, täytyypä meidän paama alttiiksi molemmat pihattoon jääneet lehmät, jopa riidalla häwitää omaisuutemme viimeiseen kapulaan asti, että sitte wihdoinkin olisimme pakosta waaditut lakkaamaan, koska (herra) Katumus tulee eikä meillä enää ole jäljellä ei lehmää eikä pihattoa, ei suojaa eikä kapulaa.

14. Oi, jos kuitenkin saissimme niin paljon armoa, että taitaisimme ajatella, kuinka meidän käwisi, jos Jumala niin pitelisi meitä ja niin waatisi meitä (kuin hänellä hyvä oikeus on) maksamaan welkamme, eikä tahtoisi mitään antaa anteeksi; eikö meidän täytyisi samassa silmänräpäyksessä ijankaikkisesti wajota helwetin sywyhteeseen? Niinpä totisesti täytyy wihdoinkin

käydä kaikkein niitten, jotka eivät siitä ole luvua pitäneet, waan owat aina kartuttaneet Jumalan wihaa osaksensa, eiwätkä tahdo muuta, waan että hän niin kohtelisi heitä, kuin tätäkin palweliaa, joka auttamattomasti tuomittiin ilman armoa annettawaksi pööwelein haltuun, maksamaan welkaa, jota hän ei kuitenkaan koskaan taida suoraa ja maksaa.

15. Se onkin oikeus ja kohtuus. Sillä, sanoo p. Bernhard, kiittämättömyys on sellainen krottu, häpiällinen paha, kuin paha, kuiwa, kulluttawainen tuuli, joka kuitwaa ja juoksemaasta lakkauttaa kaikki armon ja hywyhyden lähteet Jumalan ja ihmisten tykönä. Sitä ei kärsi ihmisluonto; niin ei saa Jumalakaan nähden olla, että hän runsaasti jakaisi sinulle hengellisesti ja ruumiillisesti kaikkea armoa ja hywyhtää ja sinä tahtoisit kuitenkin yhä edelleen lakkamatta elää pahuudessas ja wäärinkäyttää hänen hywyhtänsä, ainoasti hänelle harmiksi ja häpiäksi, ja sillä tapaa ehdon tahdon kehoittaa häntä wihaan itseäs kohtaan. Hän, näetsen, ei taida ilman sinun kiitostas tehdä sinulle hywää, jos sinä itse poistat hänen hywyhtensä puolestas että suo sille tilaa tykönä.

16. Tästä kaiheti täytyy armon ja autuuden lähteen, joka kuitenkin ijankaikkisesti kuohuu ja runsaasti wuotaa kaikille, jotka sitä sydämestänsä pyytävät, siintyä ja lakata juoksemaasta sinulle, niin ettet taida nauttia sen siunausta, josta muutoin sinulle runsaasti ja lakkaamatta wuotaisi wettä, jollet olisi kiittämättömyytes kulluttawalla tuulella sitä kuiwannut itseltäs, waan unohtaen warsin häpiällisesti Jumalan ylitsemme wuodattaneen hywyhyden, et tee Herran Kristuksen werelle, jolla hän meidän osti ja sowitti Jumalan kansa, sen werran kunniaa, että hänen tähteusä olisit mieluinen antamaan lähimmäiselles anteeksi kowan sanan.

17. Ja mistä syystä kumminkin rasittaa se ihmistä niin suuressa määrässä, että Hän hywälle Jumalalle mielen nouteeksi ja kiitotiseksi ja Kristukselle kunniaaksi edes hukankin osoittaisi itsensä kristityksi. Eihän se kuitenkaan maksaa suurta työtä ja waiwaa; eihän sentähden murren luutakaan sinulta eikä se wahingoita sinua ei

tawaran eikä kunnian suhteen. Ja joskin sinulle tapahtuisikin vähäsen wäärnyttä ja loukkausta, niin muista kuitenkin, mitä Jumala on sen siaan sinulle antanut ja antaa tahtoo armonsa ja siunauffestansa.

18. Niin, jos sen takia joutuisit ruumiin ja hengen waaraan, miksi sittenkään walittaisit? Mitä on Jumalan Pojan tähtynyt tehdä sinun edestä? Hänelle ei se tullut mafiaksi eikä kewiäksi, waan maksoi werisen hien ja sanomattoman sydämmen ahdistuksen ja hädän, ilman sitä, että hän on alttiiksi antanut ruumiinsa ja werensä, päällensä ottaaksensa ja kantaaksensa sinun puolestasi Jumalan wihan ja kirouksen, joka olisi sinua ijankaikkisesti kohdannut; ja kuitenkin teki hän tämän kaiken mielellänsä ja palawasta rakkaudesta. Etkö toki häpeisi sydämmestä kaikkein luotuin edessä, että olet niin raskas, hidas, niinpä tulli ja kiwifowa, hänelle ylistyksiksi ja kiitoksiksi kärsimään ja anteeksi antamaan ainoasti yhtä ynseää sanaa? Mitä tekisivät sellaiset ihmiset suuremmissa asioissa, koska on Kristuksen tähden kärsittävä waaraa ja wahinkoa, taikka annettava köyhille ja tarwitsewille ja autettava heitä ja semminkin Jumalan sanan, pappein, saarnastuolein ja koulun woimassa pitämistä?

19. Sepä ei olisi mikään ihme, jos maamme, tämän suuren armon helwetillisen ja kirokun unohtamisen ja ylenkatseen tähden, olisi jo aikaa sitte hukunut, taikka jos Turkit ja Tattarit olisivat sen juuriin pohjin turmelleet; se wasta ihme on, että maa vielä kantaa meitä ja aurinko vielä paistaa; sillä kiittämättömyytemme tähden pitäisi taiwaan syystä musteneman ja maan muuttuman suolaiseksi, kuten raamattu sanoo Ps. 106, ja kaikki kufistuman mullin mallin Sodomian ja Gomorean kaltaiseksi, lehtiä ja ruohoistakaan kantamattomaksi. Kuitenkin jädystä Jumala vielä ja ylläpitää kaikki muutamain hurstkasten kristittyin tähden, jotka hän tietää ja tuntee.

20. Jos käännyimme kunnetta päin tahansa, niin näemme kaikkialla ja kaikissa säädyissä täyden tulwan kiittämättömyyden kauheita esimerkkiä rakasta ewankeliumia kohtaan. Kunin-

kaat, ruhtinaat ja herrat repiwät ja purewat, kadehtiwat ja wihaawat toifiansa, sortawat ja häwittäwät omaa maatansa ja kansaansa, eiwät ajattele hyvässä kristillisessä sowinnossa auttaa kurjaa maata, ei toimittaa waiwaiselle seurakunnalle suojaa ja turvaa perfeleen, paatwin ja Turkin murhaa vastaan; aateli ainoastansa haalii, kiskoo ja ryöstää ruhtinaat ja muut, woimiansa myöten, semminkin köyhät seurakunnat ja tallaa pelkkänä perfeleenä jaloin papit ja saarnaajat; porwarit ja talonpojat myöds waan ahnehtiwat, korkea kiskowat, pettäwät ja harjoittawat kaikellaista elkiwaltaisuutta ilman kaikkea häpyä ja kuria, joten se huutaa taiwaasen eikä maa taida enää kantaa sitä.

21. Olkoon, miksi tästä paljon puhuisimme? Maailmaan katsoen on se kuitenkin turha, ei mikään waroitus auta; se on ja pysyy perfeleen omana, ja siitä saat olla warmat, ette hänessä ensimkään huomaa apostolin kurvaa, et, waan päinwastoin häpiällisimmän kiittämättömyyden irwikuwan. Mutta jos vielä ehtä on hurstkaita kristityitä olemassa, ne kumminkin ajattelkoot, että heidän tulee seurata apostolin ihanaa kiitollisuuden esimerkkiä. Nähtäköön heissä, että mielellänsä kuulewat Jumalan sanaa, että heidän ilonsa ja halunsa on siinä, älkötkä mielellään nähkö sitä katsottawan ylöns; osoittakoot elämällänsäkin niitä kohtaan, joilta owat ewankeliumin saaneet, etteiwät unohta tätä suurta hyväää tefoa; lyhyesti osoittakoot olewansa ihmisiä, joitten sydän ja suu aina on täynnä tätä kaunista sanaa: Jumala olkoon kiitetty. Sillä sitäwarten olemme kutsutut ja, niinkuin sanoin, se olkoonkin jokapäiwäinen jumalanpalveluksemme ja uhrimme Jumalalle, ja walistakoon wanhurstauden työ ja hedelmä (Paawalin sanain mukaan tekstissä) ihmistenkin edessä; niinkuin niitten tuleekin seurata ja seuraisiwatkin helposti, jos waan oikein opittaisiin tuntemaan, mitä Jumala meille on antanut ja lahjoittanut.

22. Jollei nyt maailma tahdo seurata tätä, jos meidän täytyy josta päiwä nähdä, kuulla ja kärsiä, että se jota kauwemmin tulee waan sitä pahemmaksi ja kiittämättömämmäksi, se älköön eshyttäkö meitä; sillä emme kuitenkaan

taida sitä toisenlaiseksi tehdä. Saarnata tulee meidän siitä ja, niin kauvan kuin taivamme, ankarasti torua ja nuhbella tätä pahetta ja ahkerimmaasti neuvoa jokaisista koettamaan sitä, mutta sekin pitääkäämme mielessämme, ettei maailma piittaa siitä mitään. Meidän on eläminen kiittämättömän ihmisten parissa pahentumatta heistä ja niitten tähden laakkaamatta hywää tekemästä. Me waan tehkäämme, niinkuin Salomo San. I. 5: 16 sanoo: **auna luontolähteessä wuotaa ulos**, ja tehkäämme aina hywää siitä huolimatta, jos meitä siitä huonosti kiitetään, samate kuin Jumalakin joka päivä jallii aurinkonsa koittaa niin kiittämättömille kuin kiitollisillekin.

23. Jos sitä teet saadakses maailmalta kiitosta ja pidät itseäs hywin sen ansainneena, saatpa kuin saatkkin tuta juuri päinwastoin. Warsin oikein ja kohtuullista on, että sinu käy juuri kuin sen miehen, joka puree tyhjää, toukan syömää pähkinää ja saa suunsa täyteen toukan jauhoja. Kristitty et enää ole, jos kiwaasti tahdot wihastua ja mullistaa wuoret että enää hywää tehdä. Niin saatat waan itselles kipua, aikoin et saa mitään. Etkö näe, että maailma, jos olet kotona taikka oleskelet ulkona, on täynnä pahutta ja kiittämättömyyttä, oman sananlaulunsa mukaan: he owat niitä, jotka hywän maksawat pahalla. Hän paetkoon maailmasta, joka ei tahdo tätä oppia; sillä olla ainoastansa hurstaksten seurasja ja tehdä heille hywää, ei ole mikään taito, waan se taito on, taitaa asua pahain ihmisten parissa, itse puolestansa pahaksi tulematta.

24. Oppikoon siis kristitty hamasta nuoruudestansa saakka (tottuaksensa siihen ja taitaaksensa sitä kärkeä) tekemään jokaiselle hywää ja odottamaan sitä pahaa; älköön sitä kuitenkaan hywäksykö taikka kiittäkö, waan saantinsa mukaan nuhdelkoon ja estäköön sitä wirassansa. Sehän on oikein hywän työn paras todistus ja merkki, että joita sillä palweltsiin, ne eiwät ainoasti ole kiittämättömät, waan myös maksawat hywän pahalla. Tämä on hywäkin senkin tähden, ettei ihminen sitte niin helposti pidä itseänsä hywänä ja kelpaa itsellensä; on se Ju-

malankin edessä kallista ja jaloa, ettei maailma ole mahdollinen palkitsemaan sille tehtyä hywää.

25. Toinen työ, josta p. Paawali tässä on esiktuwa, on, että kristittyin tulee rukoilla; sillä nämät molemmat kuuluvat yhteen: kiittää saadusta hywästä työstä ja rukoilla Jumalaa wahwistamaan ja ylläpitämään, mitä hän meissä on alkanut. Tämä on hywinkin tarpeellinen, kuin perfeleen ja maailman pahuuksin saa meitä ja hartaaasti pyytää repiä meitä siitä pois, niin että meidän täytyy täällä alati sotia sitä wastaan, joka heikolle lihalemme ja werellemme tekee kipää, niin ettemme taida kestää sellaisessa sodassa, emmekä pysyä woittamattomina ilman alituisia jumalallisen awun sydämmellistä awuushuutamista. Sentähden pitää näitä molempia lappaleita (jotka näemme kuwattuina wanhan testamentin jokapäiväisissä uhreissa) yhdesjäsä harjoitettaman: nimittäin saaduista lahjoista ylistys- eli kiitosuhria, Deo gratias, ja rukousuhria eli isämeitä pahaa wastaan, josta mielellämme olisimme wapaat.

26. Sillä tätä elämää ei ole vielä päästy päähän sinne, kunne se tulewa on, se on wasta alku esikoisuutta. Emme ole vielä rawitut siitä, mitä pyyhdamme, meillä on siitä wain aamujuoma ja esimaku, sillä vielä nautimme meille lahjoitettua hywää uskosja, emme tunne sitä nykyään taikka omista täydellisesti. Meidän täytyy sentähden rukoilla jäljelle jäänyttä pahaa wastaan, josta emme ole wapaat, ennen kuin tulemme sinne, kusja ei enää ole tarwis rukoilla, waan kusja on jula elämä ja riemu ja ijanikaallinen Deo gratias ja halleluja. Mutta että sellainen kiitos ja riemu täälläkin maan päällä aljettaisiin ja wahwistettaisiin, täytyy meidän rukoilla meidän ja koko seurakunnan puolesta, se on, kaikkein puolesta, jotka owat ewankeliumin ottaneet wastaan ja uskoneet ja niin tulee siis kaikkein auttaa toisiansa. Sillä tämä tawara tulee jalommas ja ilo paljon wahwemmas, jollei se jää yhden omaksi, waan jos moni saa siitä osaa; niin sanoo p. Paawalikin kiittäwänsä Jumalaa ja rukoilewansa heidän puolestansa ewankeliumin yleisemmän osallisuuden eduksi.

27. Sehän olsoonkin Kristillisen sydämen ilo ja huvi, saada nähdä ihmisiä paljon tulewan armoon ja ylistävän sekä ynnä hänen kanssansa kiittävän Jumalaa; sillä sellainen halu herättää rukouksen ja awuksi huutamisen woinallisemmaksi. Sillä ei Kristitty saa olla sellainen raakalainen, joka ei sitä kysy eikä siitä huoli, minne muut ihmiset joutunevat, jos he uskowat waiko ei, waan hänen tulee pitää huolta kaikista ihmisistä, huo'ata ja rukoilla, että **Jumalan nimi pyhitettäisiin, hänen tahtonsa tapahtuisi** y. m., että perkeleen walhe tulisi kaikin paikoin häpiään, hänen wäkiwaltansa ja kurjain sieluin murhaaminen estettäisiin, hänen tahtonsa hillittäisiin. Tätä oikia kristitty rukoiloon sydämenestänsä ja täydestä todesta; niin kuulenme p. Paawalinkin näillä sanoilla osoittawan, että nämät molemmat, kiitoksensa ja rukouksensa, lähtiwät palawasta sydämestään; sillä näitä sanoja: **minä kiitän minun Jumalaani, niin usein kuin minä teidän muistan, ja rukoilen ilolla** y. m. ei taitaisi yksikään ihminen lausua, jollei sydän olisi täynnä sellaisia ajatuksia.

28. Tämä on oikein puhuttu, niinkuin apostolin tuleeikin puhua, että hän ilolla sekä kiittää että rukoilee. Hänen sydämensä on hywällä mielellä siitä, että ehkä on olemassa kaupunki tahti joukko ihmisiä, joissa on kristityitä, jotka rakastawat ewankeliumia ja joista hän woi iloita ja niitten tähden kiittää ja rukoilla Jumalaa. Eikä sitte paljoa enemmän pitäisi niin oleman, että kaikki ihmiset siellä, kussa ewankeliumia julistettaisiin, tähtettäisiin ilolla, tulemifestansa mahdollisiksi pelastettaa sokoolestansa, ja että he sentähden sydämmellä ja suulla kiittäisiwät p. Paawalia, jolta nyt saawat walkeuden, jonka kautta tulewat synnistä ja kuolemaasta Jumalan armoon ja elämään, ja rukoiliwät hänen puolestansa?

29. Ei hän odota, että he (niinkuin kokuullista on) ensin ilmoittaisiwat ilonsa ja kiitollisuutensa häntä kohtaan, waan hänen täytyy, ruwettuansa puhuttelemaan heitä, wuodattaa sydämensä ja sanoa, kuinka hän on iloinen ja kiittää Jumalaa sydämestänsä heidän tähtensä

M. Lut her. Kirkko-Pöytä.

y. m. Olispa heidän syystä pitänyt tämän tähden häpeemän ja, luettuansa eli kuultauansa tätä epistolaa, nuhteleman itseänsä näin sanoen: katso, sitä ei olisi meidän pitänyt antaman hänen sanoa, waan meidän olisi ensin tartwinnut hänelle ilmoittaa ilomme ja kiitollisuutemme häntä kohtaan.

30. Sellaista apostolin antamaa ihanaa ja täydellistä esikuwaa emme vielä kaubaan aikaan saawuta emmekä taida siitä itseämme terškata. Kuullessamme apostolin suuresti riemuitsewan siitä, että on olemassa edes muutamia, jotka ottawat ewankeliumin omaksensa, miksi me sitte walittaissimme, jos ei meitä kuulla ja jos niin harwa toden ottaa Jumalan sanan vastaan? Meidän sopii syystä pitää suumme kiinni, jallimatta sen tehdä meitä laiskoiksi, koska Kristukselle itse, apostoleille ja profeetaille käwi niin kummallisesti, että heidän täytyi iloita, kuin edes muutamat uskoivat. Ja senminkin tuli Kristus iloiseksi, koska hän tapasi jossakin oikian uskon ja oli toisaalta usein murheellinen ja närkästyy omalle kansallensa, joka ei tahtonut kuulla hänen sanaansa. Samate käwi p. Paawalinkin warhin kummallisesti, että hän koko Roman keisarikunnassa, jota hän melkein kauttaaltansa oli waeltanut saarnaten ewankeliumia, löytää kufatiehi erään kaupungin, kussa on piiskainen lauma totisia kristityitä, joista hän on erinomaisesti iloinen ja lohduuttaa itseänsä heistä enemmän, kuin kaikista tawaroista maan päällä.

31. Kosk niin, mutta kerta saadaan ainakin nähdä, jos siitä on maailmalla hywää ja jos se tuottaa sille etua, että Kristuksen, hänen apostoleinsa ja profeetainsa täytyy iloita siitä, että rakasta sanaa edes kuullaan. Minun mielestäni pitäisi kaikkein ihmisten mieltä mielin juokseman maailman ääriin saakka, saadaksensa kuulla edes yhtä apostolia. Apostoli Paawalin on tähtynyt kändä saarnaamassa kautta maailman suurella waiwalla, alituisessa hädässä ja waarassa, jokaisen lastaamana ja tallaamana, siitä kaikesta kuitenkaan lukua pitämättä, ja olla iloisen, että edes joku ottaa ewankeliumin vastaan.

Tähän saakka ei ole paawin eikä hänen joukkon-

ja tarvinnut juosta eli käydä jonkun perässä; he ovat istuneet ja herraina hallinneet koko maailmaa ja ihmisten on täytynyt juosta, kunne he ovat käyneet, josta ei kuitenkään kukaan saanut kiitosta.

32. Kuinka ovat isämme ja monta meistä kaikkista maista juosheet monta jataa peninkulmaa Jerusalemiin pyhälle haudalle, Kompostellaan pyh. Saakopille, Romaan katsomaan Pietarin ja Paavalin päätä, toiset paljain jaloin, toiset täydessä sotapu-

wussa, (jättäen mainitsematta muut epäluokitteet pyhästä matkustukset) warjin kuin mielettömät ihmiset. Mufanamme weimme rahaa juuret joukot, kitiimme iloisina Jumalaa, että saimme niillä ostaa paawin walheaneen, ja videltiin mahdollisina suutelemaan, niin näkemään wainajain luita (joita pyhyytenä nähettiin) ja paawin jalkaa, kaikkein pyhintä pyhyyttä. Tätä tahtoo maailma taas, eikä ole jaapakaan parempaa.

N:o 56. Kolmantenakolmatta Sunnuntaina Kolminaisuuden päivästä.

Jil. 3: 17—4: 3.

Rakkaat weljet! seurattaat minua ja katsokaat niitä, jotka niin waeltawat, kuin me teille esikuwa y. m.

1.

P. Paawali ylistää Filippiläisiä suuresti siitä, että olivat hywin alkaneet pyhän ewankeliumiin nähden ja osoittaneet itsensä uskonsa hebelmillä wilpittömiksi, sellaisiksi, joitten tarkoitus oli wakaa. Sentähden pitää hänkin heistä niin uskollista ja sydämmellistä huolta, että he pysyisivät lujina, pettämättöminä ja wiettemättöminä siellä täällä kiertelewain wääräin juutalaisaarnaajain kautta, joita siihen aikaan monta kaikilla juoljenteli ja eshytteli niitä, jotka p. Paawali oli woittanut, inttäen paljon parempaa opettawansa, ja kuitenkään johdattiwat ihmisiä Kristuksesta pois taas lakiin, wahwistaaksensa ja lewittääksensä juutalaisuuttansa.

2. P. Paawalia, jolla oli tästä seurakunnasta erinomainen ilo ja ihaustus, waatii isällinen huolenpito, etteiwät he ehkä wieteltäisi sellaisien kautta, waroittamaan heitä pyhymään

lujina siinä, kuin saaneet olivat, ei muuta etsimään eikä luulemaan (niinkuin suruttomat ja kyllästyneet henget antawat perfeleen pettää itseänsä) jo warjin hywin käsittäneensä ja tulleenka kaikissa mestareiksi, sanoen itsestänsä (juuri näitten sanain edellä), ettei hän vielä ollut sitä käsittänyt.

3. Erittäin waroittaa hän heitä seuraamaan häntä ja katsomaan saarnaajia, jotka niin waeltawat, ja rippumaan siinä opin ja elämän esikuwasia, jonka häneltä olivat kuulleet ja nähneet. Näin asettaa hän heille esimerkiksi, ei ainoastansa omaa personaansa, waan myöskin ne, jotka käwiwät hänen jälkiänsä, joista hän tässä epistolasja muutamia mainitsee. Näitten on täytynyt olla erinomaisia jaloja ihmisiä, joita hän käsksee Filippiläisten katsomaan ja seuraamaan. Tämä seuraaminen tarkoittaa etupäässä oppia, jonka tähden ennen kaikkia on tarpeellista, että saarnawirka pysyisi puhtaana ja hekin itse

pyyhisiwät oikiasa uskosja; sillä jos tämän laita on oikia, sitte taitawat oppi ja oppia seuraawat hywät työtikin oikein menehtyä, niinkuin apostoli luv. 4: 8 waroittaakin: **jos joku hywä tapa ja jos joku kiitos on, ajatelkaat niitä y. m.**

4. Onhan nyt y. Paawali kaiteti yspää mies, joka tohtii niin itsestänsä kerskata ja asettaa itsensä kaitille esikuwaksi, joten muut opettajat ehkä sanonewat hänen tahtowau korottaa ja asettaa itseänsä kaikkia muita ylemmäksi. Luuletko sitte (olisiwat meidän taitawat henkemme kysyneet) yksin omistawas pyhän Hengen? taikka ettei muut olisi kunniasa yhtä miehellänsä, kuin sinäkin? Samate napisiwat Mirjam ja Aron, 4 Mos. 12: 2, omaa weljeänsä, Mosesta vastaan, sanoen: **puhuko Jumala ainoastansa Moseksen kautta? Eikö hän myös puhu meidän kauttamme?** y. m. Samate näkyy tämänkin pitävän itsensä liika kerkiana, asettaesjansa ainoastansa itsensä esikuwaksi, jota yksin pitäisi katsottaman ja sitä, joka niin waelttaa, kuin hänkin; waikka muutkin, jotka eiwät niin waeltaneet kuin hän, esiintyiwät suuremmissa hengen, pyhyiden, nöhyiden y. m. kiiellossa.

5. Mutta ei hän puhu wain omasta personastansa, waan sanoo: **niinkuin me teille esikuwa olemme** y. m. Ei hän siis sulje pois muita oikeita apostoleita ja opettajia, hän waan tahtoo, tapaansa noudattaen, waroittaa pyhymään lujina tässä ainoassa opissa, jonka owat häneltä ensin saaneet, eikä tulemaan sinä liika taitawiksi taikka luulemaan itsensä mestariksi siinä; waan kawahtamaan niitä, jotka tulisiwat sinne ju sanoisiwat esittäwänsä jotain parempaa niinkuin muualla oli tapahtunut ja sellaiset olivat wietelleet monta.

6. Mutta esikuwasta, jossa heidän tulee seurata häntä, on hän ennen ja tähän asti puhunut, alkaen 3:nen luvun 3:sta wärkyistä, näin sanoen: **me olemme se ympärileikkaus, jotka Jumalaa hengesjä palwelemme ja kerskaamme meitämme Kristuksesja Jesuksesja emmekä turwaa lihaan, ehkä minulla on (hän sanoo), johon minä lihastakin turwaan. Jos joku näkyy lihaan uskaltawan, minä paljon**

enänmin, joka kahdeksantena päivänä ympäri leikattu olen, Israelin kansasta, Benjaminin suvusta, hebrealainen hebrealaisista, se on, korkeimmasta kunniasa, josta juutalainen taitaa kerskata, taidan minäkin kerskata, lain jälkeen fariisens, kiiwaudesta seurakunnan wainooja, wanhurskaudessa, joka laista tulee, laittamatoin.

7. Mutta edespäin hän kuitenkin sanoo: **ue kuin minulla oliwat woittona, olen minä Kristuksen tähden wahingoksi lukeunt, sillä minä luen kaikki wahingoksi sen ylönpalttisen Kristuksen Jesuksen, minun Herrani, tunteamisen suhteen, jonka tähden minä olen kaikki wahingoksi lukeunt ja ne raistana pidän, että minä Kristuksen woittaisin ja hänessä löytäisiin, ettei minun wanhurskauteni laista olisi, waan joka tulee uskosta Kristuksen päälle, nimittäin se wanhurskaus, joka Jumalalta uskolle omistetaan** y. m.

8. Katso, sanoo hän, tämä on esikuwa, jota teille esitämme ja jota teitä neuwomme noudattamaan, että tekin mietti sitte, kuinka saattaisitte ja pyyhisiitte wanhurskaudessa, joka ei ole wanhurskaus laista; sillä sen rohkenee hän sanoa pitävänsä raistana ja saastana, joka lähtee ihmisen ruumiista, olkoonpa se sitte niin ihana ja laittamatoin, kuin maan päällä siinäkin mahdollista on, millinen se wilpittömissä juutalaisissa ja Paawalisjakin oli ennen hänen kääntymistänsä, jotka oman suuren pyhyytensä suhteen pitiwät kristityitä pelkkinä konna ja kirottuina ihmisiä ja sentähden rohkaasti auttiwat wainoomaan ja murhaamaan heitä.

9. Kuitenkaan en ole minä, hän sanoo, joka sentään olen syntynä juutalainen, pitänyt kaikkea sitä muuna kuin wahinkona, että minä löyttäisiin siinä wanhurskaudessa, joka tulee uskosta Kristuksen päälle, nimittäin siinä wanhurskaudessa, joka Jumalalta uskolle omistetaan. Sillä ainoasti tämä wanhurskaus opettaa meitä oikein tuntemaan ja käsittämään Jumalaa, se on, se lohduttaa meitä warmaan Jumalan armosta ja opettaa toiwomaan toista tulewaa elämää; niin että ihminen usko tuolleitten ylösnousemisessa tulewansa Kristusta was-

taan, se on, ettei hän kuolemassa ja tuomio-päivänä pakene eikä pelkää häntä, vaan menee iloisena häntä vastaan ja sanoo hänen terve-tulleeksi, niinkuin sen, jota hän suurella ikävällä ja halulla on odottanut.

10. Sellaista rohkeutta ei taida lain wan-hursteaus antaa, sentähden ei ollut se minulle avullinen, vaan enemmän wahingollinen Jumalan edessä. Mutta se tekee meitä rohkeiksi, että Jumala lukee meille wanhursteauden Kristuksen tähden uskon kautta, julistaen sanansa kautta, sanoen: minun Poikaani uskova saa omak-sensa hänen tähtensä minun armoni ja iankaikkis-en elämän. Jolla on tämä tieto, hän on niin walmis, ettei hänen tarvitse peljätä eikä paeta wiimeistä tuomiota, vaan saa odottaa jekä toivoa sitä pelkäämättömänä.

11. Tässä huomaa, eikä ole liika törkeästi jekä halwentawasti puhuttu lain wanhursteau-desta, että hän pitää sen ja opettaa muitakin pitämään sen, ei ainoastansa estämänä eli mi-tättömänä, vaan wahingoittawanakin ja sentäh-den kammottawana ja kauhistuttawana. Kuka tohtisi awata suunsa niin suureksi ja puhua sillä tapaa sellaisesta lain mukaan nuhteettomasta elämästä, vaan joka kohdastansa tahtoisi joka miehen kutsumaan itseänsä perkeleen apostoliksi ja palveliaksi, jollei itse p. Paawali tekisi sitä? Taikka, kutapa tahtoisi vielä pitää sellaista wan-hursteautta, jos siitä niin saarnattaisiin?

12. Ja jospa hän puhuisi ainoastansa maallisesta eli pakanallisesta wanhursteaudesta järjen mukaan, jota säännöllinen esiwalta, laki ja oikeus hoitaa! Mutta hän nimittää suoraan ja selwään wanhursteauden, joka on alkuaansa Jumalan laista eli kymmenistä käskyistä, joka kuitentkin on edellistä paljoa korkeempi, joka koskee ainoasti tätä elämää, kuin sitä vastaan laki opettaa, kuinka Jumalan edessä eletäköön, josta ei pakanallinen kansallinen hallitus eikä maallinen esiwalta mitään tiedä. Eikä tätä saarnaajaa tuomittaisi wäärä-oppijena, joka näin solwasee Jumalan lakia ja näin rohkenee moittia sitä; wieläpä liiäksi neuwoo ja waroittaa ka-wahtamaanakin niitä, jotka niin waeltawat, se on, jotka luottawat sellaiseen wanhursteauteen,

niimpä niinkin ylistää sellaisia pyhiä, että hän kutsuu heidän Kristuksen ristin wihollisiksi ja sellaisiksi, jotka pitävät watsansa jumalanansa ja sitä jumalana palwelewat.

13. Niin, hän sanoo itsestänsä: minäkin olen ollut samallinen juuri korkeinmassa wan-hursteaudesta lain mukaan, nimittäin Kristuk-sen seurakunnan wihollinen ja wainooja. Paras hedelmä sellaisesta wanhursteudesta oli, että luulin täytywäni auttaa kauheimmalla tawalla wainoomaan Kristusta ja hänen kristityitänsä, ja olin siis pyhyhelläni tosi Jumalan wiholli-nen ja Kristittyin murhaaja. Sillä sellaisia luonnollisesti tekee tämä omapyhyys. Sen to-distawat kaikki raamatun historiat alusta saakka, alkaen ensimmäisestä Rainista. Samaa wieläkin näemme silmäimme edessä etewimmisiä miehisjä maailmassa, jotka eivät ole tulleet Kristuksen tuntoon. Huhtinaat, esiwalta owat sitä pahem-mat, tuimmemat ja ankarammat ewankeliumin wiholliset, jota he owat taitawimmat, hurste-kaimmat jekä wakaimmat.

14. Sillä noista törkeistä paatwin aaseista Thomasa, nimittäin kardinaaleista, piispoista, papeista y. m. ei ole tässä mitään puhuttawaa. He, näetsen, owat liika törkeitä. Maallisen esi-wallankin ja kunniallisuuden täytyy sanoa, että he owat pelkkiä firottuja konnia häpeemättömän, julijen riettaan elämänsä, ahneutensa, ylpey-tensä, haureutensa, prameutensa, ryhwäämisenjä ja kaiken pahuutensa tähden; sillä he eivät ainoastansa tahdo sillä tapaa elää, vaan tahto-wat sitä häwyttömästi puolustaakin, josta syystä heitä täytyy pitää, en sano Kristuksen, vaan kaiken kunniallisuuden ja hyween wihollisina. Sentähden owatkin kaikki kunnialliset ihmiset syystä heille wihaisia. Mutta tällaisista, niin-kuin sanoin, ei puhu p. Paawali mitään, vaan toisista, suurista, mainioista ihmisistä, jotka owat mitä hursteaimmat ja wietävät kauniin ta elämää. Nämät käywät, kristittyin pariin jou-duttuansa, niin myrkyllisiksi ja katkeriksi, että saattawat unohtaa kaiken sen welan, jonka saatta-wat itsellensä Jumalan edessä ja tekewät mei-dän raiskamme pelkäksi malaksi. Ryhgesti: sellaisien täytyy pitää ewankeliumi wääränä ja

perkeleen oppina, että heidän pyhyytensä ja kiiwaamisensa Jumalasta julki nähtäisiin ja sitä ylistettäisiin.

15. Tätä ei tutaan uskoisi, enkä minäkään olisi uskonut, enkä taitanut ymmärtää näitä p. Paawalin sanoja, jollen olisi nähnyt omin silmin ja itse kokenut sitä. Kuten ihminen saattaisi luulla, waikka p. Paawalikin sen sanoo, että siweinmät, jaloimnat, hurstkaat, kunnialliset ja pyhät ihmiset, joitten luulisi ennen muita ottawan Jumalan sanan vastaan, että nämät, sanon minä, olisivat tämän opin wihoillisia? Mutta esimerkit filmisämme warfin hywin opettawat, että tällaisia wihoillisia täytyy niitten olla, joita kutsutaan hurstkaiksi, kiitetäwiiksi ruhtinaiksi, aatelisiksi, kunniallisiksi porwareiksi, oppineiksi, wiisiksi, ymmärtäwiiksi ihmisiksi. Nämät, jos he taitaisivat, nielisivät yhdessä suupalassa ewankeeliset (siksi heitä nyt kutsutaan) ynnä ewankeliumin kanssa.

16. Jos kysyt: mistä se tulee? siitä että sellaista riippuu luonnollisessa ihmisellisessä wanhurstkaudessa; sillä waikkei ole ketään Kristuksesta tuntematonta, on hänellä kuitenkin sellaista wanhurstkautta ja luulee sen Jumalalle kelpawan. Hänen täytyy siihen luottaa, hän huwittelee ja pelailee itseänsä siinä Jumalan edessä ja luulee sillä hywin Jumalalle kelpaawansa. Sellaista ylpeyttä ja kopeutta Jumalan edessä seuraa sitte muita halweksiminen, joilla ei sitä ole, mintä Luuff. 18: 11, 12 fariseuksissa näemme. Mutta paljoa suurempi wiha ja katkerampi kiukku syntyy siitä sitä saarnaa vastaan, joka sanoo, ettei se ensinkään kelpaa Jumalan edessä ansaitsemaan Jumalan armoa ja iankaikkista elämää.

17. Minä itse olin sellainen ja muitten, jotka paawikunnassa tahtoivat olla pyhiä ja hurstkaita, täytyy tunnustaa samaa. Jos kuka, kolme-hymmentä vuotta taakse päin, koska minäkin olin hurstkas, pyhä munkki, pidin joka päivä messua enkä tietänyt muuta, waan että käwin oikaa rataa kohtisuoraan taiwaasen päin, jos kuka hywänjäl silloin, sanon, olisi minulle luke-
nut ja sanonut tämän tekstin, että kaikki sellainen pyhyys (joka kuitenkin oli julkista epäjumaa-

luutta ja ihmisoppia, eikä Jumalan kästyn mukaan) olisi mitätöin ja minä Kristuksen ristin wihoillinen ja palvelisin omaa watsaani, olisinpa kohta paikalla auttanut kumminkin kantamaan kiwiä ja puita tappamaan sellaista Stefania, niin, tulella häwittämään häntä pahimpana wäärä-oppisena.

18. Niin tekee luonto ja maailma aina, eikä taida toisin tehdä tämän saarnan taiwaasta tullessa ja sanoessa: olet pyhä mies, suuri, oppinut, hurstkas lakimies, wakaa hallitsia ja kiitetäwä ruhtinas, kunniallinen porwari y. m.; mutta kaihin hallitusmies ja koko kauniilla waellusjellas mener helwettiin ja kaikki, mitä teet, haisee ja on kirottua Jumalan edessä ja, jos mielit tulla autuaaksi, täytyy sinun tulla warfin toiseksi ihmiseksi ja saada toinen mieli ja sydän y. m. Silloin leimahtaa tuli ja kiiwaastuu kiukusta sekin, josta et sitä luulisi. Luonto ei siedä, että kaunis, kiitetäwä meno ja elämä muutamain halpain ja halweksittuin ihmisten saarnan kautta julkisesti nuhdeltaisiin ja tuomittaisiin, niin että se kutsuttaisiin wahingoksi ja, kuten p. Paawali kutsuu sen, rikaksi eli saastaksi ja esteeksi iankaikkiselle elämälle.

19. Ehkä sanot: mitä nyt? Kiellättö sitte hywät työt? Eikö ole oikein elää kaunist kunniallista hywää elämää? Eikö sinun itse täydy tunnustaa, että maallinen oikeus ja esiwalta on pidettäwä ja ihmisiä waadittawa elämään siwiästi, rauhallisesti ja kunniallisesti? Eikö itse Jumala sitä käste ja wakaasti tahdo sitä pitämään, ja niitä rankaisemaan, jotka sitä vastaan tekewät? Paljo enää tahtoo hän pitämään oman lakinsa ja kynnenkästyt eikä halweksimaan niitä. Kuinka rohkenet sanoa sellaisen wanhurstkauden wahingoittawan ja estävän iankaikkista elämää? Kuinka sopii yhteen opettaa, että sellaista on tehtäwä ja oltawa hurstkas, ja kuitenkin moittia sitä Jumalan edessä kirottuna? Kuinka voit sen yhtä haawaa kutsua hywäksi, kalliiksi asiaksi, ja kuitenkin myös wahingoksi ja saastaksi?

20. Wastaus: p. Paawali hywin tietää, että maailma pitää pintansa ja inttää sitä vastaan. Mutta joka niin tahtoo, kysyköön itse apostolilta, miksi hän ihan selwästi ja julki-

sesti puhuu sillä tapaa; sillä owathan ne hänen sanansa eikä meidän. Totta on ja p. Paawali tunnustaa itse, että maan päällä pitää ja tähtyy niin olla ja että Jumala tahtoo jokaista elämäänsä kunniallisesti ja kuuliaisesti. Onpa hän sen niin warsin hywin säätänyt, että se Turkin ja pakanain parissa on pidettävä; ja kuitenkin on totta, että ne, jotka heistä ovat paraimmat ja hurskaimmat ja kunniallisimmasti elävät, ovat luonnostansa ja sydämestään Kristuksen vihollisia ja koko heidän mieltensä ja ajatuksensa tarkoittawat hävittää Jumalan kansaa.

21. Täytyyhän tässä jokaisen sanoa, että Turkki on perkeleen oma ja koko hänen hallituksensa, kuullaisuutensa ja ankara elämänsä, jota he, ankaramminkin kuin me kristityt, wietävät ja elävät alkoraninsa mukaan. Tämä on yhtä haawaa päättää, että he sekä heidän wanhurskautensa on kirottu ja kuitenkin siinä siwussa sanoa heidän tekewän oikein siinä, että he rankaisewat warkaita, murhaajia, ryöwäreitä, juoppoja y. m.; niinpä, että Turkin wallan alla asuwaiset kristitytkin owat welwolliset maksamaan hänelle weroa ja palwelemaan häntä ruumiillansa ja hywyhdellänsä. Samate tähtyy meidän sanoa ruhtinaistammekin, jotka wainoowat ewankeliumia ja owat Kristuksen julkisia vihollisia, että heitä pitää kuultaman ja annettaman heille welwollinen wero ja palwelus, ja kuitenkin tähtyy meidän pitää Jumalan edessä kirottuina kaikki sellaiset ja nekin, jotka heihin suostuwat ja kuuliaisuudesta heille myöntywät ewankeliumiakin wainoomaan.

22. Samalla tapaa puhuu p. Paawalikin kaikkein juutalaisten ja hurskasten pyhäin wanhurskaudesta, jotka eiwät ole kristityitä. Hän awaa suunsa hywin auki ja julistaa kyllä suoran tuomionsa, sanoo heidät syhlisiksi ja walittaa itsein niitä, jotka wiettelewät ja johdattawat ihmisiä lain wanhurskauteen ja niin tekewät heistä Kristuksen ristin vihollisia, antaa myös heille sen kiitoksen, että **heidän loppunsa on kadotus**. Hän sanoo: he owat kirottuja ihmisiä, joskin olisimat koko ikänsä mitä hartaimmin sellaista wanhurskautta opettaneet ja sitä waatineet.

23. Maan päällä on warsin kallis asia ja kaunis, ihana kaunistus, jota tuo muasjaan suurta kiitosta ja kunniaa, olla hurskas, kunniallinen ruhtinas, hallitsia, porwari, hurskas siweä waino eli neitsy. Kuka olisi sitä kiittämättä ja ylistämättä? Onhan se maailmassa harwinainen kaunistus. Mole niin, sanoo apostoli, olkoon waan kaunis, kallis ja kiitettävä asia; mutta kuitenkin on se viimein wihdoin kirottu eikä kuulu taiwaaseen.

24. Hän tekee sen wieläkin harmittawajemmaksi, sanoen: **heidän watsansa on heidän jumalansa**. Siinä kuulet, mihin asti ihmisellinen wanhurskaus pääsee, koska se paraillansa on, nimittäin siihen määrään, että se kutsutaan watsaa palwelemiseksi. Quettele nyt kaikki wiisaus, oikeus, lain oppi ja taidot, ja tähän lijäski korkeinkin hywe maan päällä: millisiä owat ne hyweet? Ne kumartawat kaikki jumalaa, jolla on nimenä watsa. Sillä ne kaikki eiwät autatätä elämää edemmäksi ja tarkoittawat kaikki ainoastansa sitä, että täällä saataisiin watsa tähteen. Koska watsan loppu on tullut, on sekkin kaikki mennyt ja samoin sen palweliat. Dyhyesti: wanhurskaus, hywe, laki ja heidän jumalansa watsa, jota he owat palwelleet, hukkuwat ja turmeltuwat kaikki yhtä haawaa. Sillä eiwät tiedä mitään oikeasta, ijankaikkisesta Jumalasta, kuinka häntä palweltafoon ja kuinka ijankaikkiseen elämäänsä tullaan; sentähden onkin sellainen elämä oikeastaan epäjumaluutta ja epäjumalallista elämää, kuin se ei taida muuta etsiä, kuin tämän kuolewaisen watsan elätystä, rauhaa ja kunniaa.

25. Meljänneksi hän sanoo: **heidän kunniansa joutuu heille häpiäksi**. Tämä on wiimeinen tästä: koska wiisaat, hurskaat pakanat ja taitawat lakimiehet owat mitä korkeimmasti ja kunniallisimmasti ylistetyt ja kunnioitetut, on se kuitenkin sula häpiä. He kyllä tähttawät näitä sanoja: amore virtutis (hyween rakkaudesta), lehuwat suurta rakkauttansa hyweesen ja wanhurskauteen, ja saattaakin heidän tarkoituksensa olla wafaa ja saattawat pitääkin asian sellaisena; mutta jos katsellaan sen loppua, on tuo kerskaus mitätöin ja joutuu wiimein sulaksi

häpiäksi. Sillä pidemmälle eivät taida sitä saada, waan että heitä maan päällä ja maailman edessä ylistetään ja kunniallisesti kutsutaan. Mutta Jumalan edessä on se arwotonta, eikä saayuta toista elämää, waan jättää wihdoin viimein ihmisen häpiään, niin että kuolema syö ja helwetti tempaa hänen pois.

26. Tähän ehkä sanot: jos niin on, miksi sitä sitte pidetäänkään? Gläkäämme siis rohkeasti omain himoimme mukaan niin, ettei kukaan enää ole hurstas, kunniallinen mies, eikä siweä, kunniallinen waimo, neitsy y. m.? Wastaus: ei wainen niin, ei se ole tarkoitus; oletthan kuulut Jumalan sitä tahtowan ja käskeneen Turkin ja pafanain niin tekemään ja itse p. Paawalikin waroittaa kristityitä tämän epistolan 4: 8 ajattelemaan ja ahferoitsemaan siitä, **mitä toji, mikä kunniallinen, mikä oikein, mikä puhdas, mikä otollinen on, mikä hywin kuulun, jos joku hywä tapa ja jos joku kiitos on**, ja tässäin asettaa itsensä heille esikuwaksi, sanoen: **mitä te myös opitte ja saitte ja kuulitte ja nähneet olette miuussa y. m.**

27. Sillä niitten, jotka Kristukseen uskowat ja joilla hänessä on wanhurskautensa, tulee tässä elämässä maan päällä näitäkin hedelmiä kantaa kuuliaisuudesta Jumalaa kohtaan. Ne ovat hyviä töitäkin, jotka Jumalalle kelpaawat, joita hän myös tahtoo palkita tulewassa elämässä sentähden, että ne ovat tehdyt uskossa Kristukseen. Mutta tässä p. Paawali puhuu niistä, jotka ilman Kristusta ja uskoa pitävät Jumalalle kelpaawana wanhurskautena elämänsä ja tyhjiä, joita omin woimin tekewät Jumalan lain mukaan, eiwätkä tiedä Kristuksesta mitään, jonka tähden Jumala, ilman omaa anfiotamme, lukee meille wanhurskauden, koska uskomme Kristukseen. Senpätähden hän ihmiseksi syntyi, kuoli synteimme tähden ja nousi ylös kuolemasta, että hänessä pääsisimme synmeistämme wapaiksi ja myös saisimme ja omistaisimme hänen ylösnousemisen ja elämänsä omaksemme. Tätä harrastatamme, sen mukaan eläkäämme ja waeltatamme, niinkuin hän tässä päättää, sanoen: **meidän menomme ei ole maallinen, eikä tarkeitä waan tätä ajallista elämää, waan se on**

taiwahissa, josta me myös Runastajaa Herraa Jesusta Kristusta odotamme y. m.

28. Joka ei tätä tiedä ja jolla ei iätä ole, siellä olfoon ihmisellinen, maallinen wanhurskaus niin ihana ja kunniallinen kuin suntiin, niin siitä eipä totta munta ole kuin wahinkoa ja haittaa. Sillä ei liha eikä veri taida olla siihen luottamatta, yläiksi tulematta ja kerskaamatta: olemme mekin jotain, muita hurstakkaumat, kunniallisemmat ja paremmat; me juutalaiset olemme Jumalan kansa ja pidämme hänen lakinsa y. m. Eiwätpä nekään, jotka owat kristityitä, ole wielä tästä saastasta warsin wapaat, aina hekin pyhtäwät Jumalan eteen kantaa töitänsä ja ansioitansa. Sillä minä tiedän itsestäni, minkä murheen tuo onnetoin wiislaus ja wanhurskauden luulo tuottaa ihmiselle, ja mitä waiwaa siitä on, ennen kuin tuo karmeeseen pää tulee poljetuksi.

29. Nyht kuulun tuomio ja täytyy kuulua näin: taikka on meidän meneminen helwettiin taikka on tämä ihmisen oma wanhurskaus pidettävä wahinkona ja saastana ja harrastettawa siitä, ettemme suinkaan löydettäisi siinä, waan että me, wihdoin seisoksemme Jumalan edessä ja hänen tuomiossansa, olisimme Kristuksen wanhurskaudessa, joka meitä myös Kristukseen wetää, niin että me tässä puuussa tulisimme Herraa vastaan ylösnousemisessa synnistä ja kuolemasta ja sanoisimme: terve tulemasta, rakas Herra ja Wapahataja, joka minun lunastit synnin ja kuoleman wiheleijestä ruumiista ja teet minun pyhän, puhtaan, firrkaan ja kunniallisen ruumiis kaltaiseksi.

30. Hän lärsti, waeltaesamme uskossa hänen wanhurskauteensa, meidän wiheleijistä, heikkoa wanhurskauttamme tässä elämässä maan päällä, joka muutoin on hänen edessänsä julia saastaisuus. Hän tekee sille senkin kunnian, että hän kantaa ja pitää sitä woimissa sen ajan, kuin me täällä olemme. Samate kuin mekin kunnioitamme ja kaunistamme toukka-säffiamme ja saastaisista watsaamme, ripustamme sen päälle kauniin kalliin waatteuksen ja kultakäädtyt kaulaan, lassemme sen makaamaan polstarille ja

lämpymään vuoteeseen. Tuossa makaa tuo haifewa saastaisuus, lihalla ja nahalla peitetynä ja tulee korkeimpaan kunniaan maan päällä. Sillä ruumiin tähden täytyy kaikkea tehdä, järjestää, hallita, rakentaa ja raataa ja Jumala itse antaa auringon ja kuun valaista ja lämmittää sitä ja antaa kaikkinaista kasvaa hänelle maan päällä ja palwella häntä. Ja mikä on ihmisen ruumis muu, kuin ihana öylätti rasia, kuska tuo saastainen, haifewa pyhimys (watfa) istuu, jota hänen täytyy joka päivä kantaa ja kärkeä, jopa täyttääkin ja ruokkia, siihen lisäksi kaunistaa ja ruokota ja ollappa iloinen, koska se hywin itsensä tahraa.

31. Niin tekee Jumalakin. Koska hän tahtoo antaa ihmiselle ijanikaikaisen elämän, kärkei hän tämän elämän saastaisista pyhyyttä, jossa meidän on täällä eläminen viimeiseen päivään asti hänen walittuinsa tähden, kunnes niiden luku tulee täydeksi. Sillä, tämän päivän wiipyessä, eivät ole vielä kaikki syntyneet, jotka taitwaasen kuuluwat. Mutta sitte kuin aika on kulunut ja walittuin lukumäärä saavutettu, häwitättää hänkin äkkiä kaikki, maailman ja sen hallinnon, lainoppineet, esiwallan, säädnyt, eikä, lyhyesti sanottu, jätä mitään jäämään tästä maailmasta wanhurksaudesta, waan tekee mitätöimäksi kaiken sen watjan kanssa ja watjan sen kanssa. Se kaikki on kumminkin kirottua ja perikatoon määrätty, pait' että ijanikaikiseen elämään määrättyin kristittyin tähden täytyy niin käydä, kunnes viimeinen pyhä on syntynyt. Sillä joskin kaikki, pait' viimeistä olisimat syntyneet, niin täytyisi tämän yhden ainoan tähden maailman vielä seisoa ja ylläpidettää; sillä ei Jumala pidä lukua maailmasta eikä tarwitse sitä, waan ainoastansa kristittyinsä tähden.

32. Jumalan tarkoitus, käskleisfään kuulemaan keisaria, elämään hurksaasti ja kunniallisesti maan päällä, ei ole suinkaan se, että asian pitäisi alnoasti sellaisen oleman ja sellaisena pysymän; waan hän tahtoo ja hänen täytyy niin waalia, waatettaa, kaunistaa ja wallalla ja herraudella kaunistaa tuo kurja watfa eli, kuten hän tässä sanoo, tuo mitätöin, heikko ruumis. Kuitenkin sanoo apostoli, että se on

saastaisuus, jota ei Jumala tarwitse waltakuntaansa, ompa kaiken kunniansa ja kerskauksensa kanssa kirottukin hänen edesfänsä, että koko maailma painaisi silmänsä maahan ja tunnustaisi itsensä wialliseksi hänen edesfänsä, niinkuin p. Paawali sanoo Rom. 3: 27 ja 4: 2 korkeistakin, suurista, pyhistä isistä, Abrahamista ja muista, joilla, waikka heitä maailman edessä ylistettiinkin töiden wanhurksaudesta, ei kuitenkaan ollut yhtään kerskausta töistä Jumalan edessä. Sitä vähemmän makaa hänen edesfänsä maailman kiitos, josta ne, joita kutsutaan kiitettäwiksi, hurksaitfi, kunniallisiksi, siweiksi ihmisiksi, herroiksi, ruhtinaiksi, rouviksi ja miehiksi, itsensä kerskaawat ja tahtowat rbykkeillä sellaisesta wanhurksaudesta.

33. Ulkonaisesti saatat kyllä olla maailman silmissä kaunis ja koristettu, mutta sisällisesti ja Jumalan edessä olet ainakin haifewa saastaisuus.

Samaa sanoo erään nurman efimerkki, jonka kaikki pitivät pyhänä, joka ei tahtonut olla muiden seurassa, waan istui yksin kammiostansa suuresä hartaudessa ja rukoili lakkaamatta, kerskasi itsefänfä erinomaisista ilmoituksista ja näyistä, eikä tietänyt muuta, waan että pyhät enkelit pirittiwät häntä ja laskiwat kultaisen runnun hänen päähänfä; mutta ne, jotka olivat ulkopuolella ja sellaista mielellänfä tahtoivat nähdä, näkiwät awaimen läwestä ja owen raosta lehmän fontaa hänen päänsä päällä ja naurowat pilkaten häntä.

34. Katso, koska p. Paawali kutsuu wanhurksautensa laista rikaksi ja saastaksi, niin tahtoo hän tällä painaa maahan oman kerskauksensa ja luottamuksen siihen, waikka hän sitä maailman edessä kunnioittaa ja kutsuu sen wanhurksaudeksi. Mutta jos tahtot siitä kopeilla Jumalan edessä, niin Jumala asettaa tuomion etees tässä ja pitää sinun tuomiossansa kauhistuksena ja Kristuksen ristin wihollisena ja tekee sinun kunnias häpiäksi ja heittää sinun wihdoin ijanikaikiseen kadotukseen. Mutta Jumalalle Kristuksessa kelpaawasta uskon wanhurksaudesta lauuu hän näin:

Meidän menomme (eli waeluksamme) on taiwahisja, josta me myös Lunastajaa Herraa Jesusta Kristusta odotamme, joka mei-

dän ruumiimme kirkastaa, että se hänen kirkkaan ruumiinsa kaltainen olisi.

35. Hän sanoo: me, jotka olemme Kristukseen kastetut ja uskomme, emme ole panneet me-noamme ja lohdutustamme tämän ajallisen eli maallisen elämän wanhurskauteen, waan meillä on wanhurskaus, joka rippuu uskon kautta Kristuksessa taiwaassa, seisoo ja pysyy ainoastansa hänessä (muutoin se olisikin Jumalan edessä mitätöin ja kestämätöin) ja harrastaa ainoastansa sitä, että olisimme ijanikaikkisesti Kristuksessa ja että hän tulemisensa kautta toiseen elämään tekisi lopun tästä maallisesta ja antaisi tälle ruumiille toisen elämän, että se tulisi ihan uudeksi, puhtaaksi, pyhäksi ja Kristuksen elämän ja ruumiin kaltaiseksi.

36. Sentähden ei kutsuta meitä enää kansalaisiksi maan päällä, waan joka on kastettu kristitty, hän on kasteen kautta syntynyt asujan taiwaassa. Pitäkäämme siis itseämme ja waeltakaamme, kuin sinne kuuluwaisten ja joitten koto on siellä ja nyt lohduttakaamme itseämme sillä, että Jumala niin ottaa meidän vastaan ja siirtää meidän sinne; mutta odottakaamme sillä wälin Lunastajaa, joka taiwaasta tuopi meille alas ijanikaikkisen wanhurskauden, elämän, kunnian ja jalouden.

37. Meitä ei ole kastettu emmekä tulleet kristityiksi saadaksemme maan päällä suurta kunniaa, wanhurskauden kiitosta, taikka herruutta, waltaa ja tawaraa. Ja joskin meillä sitä olisi watsan tähden, niin pitäkäämme se paljaana saastana ja sillä, miutä werran taidamme, kunnistakaamme saastainen ruumiimme niitten hywäksi, jotka vielä tulewat syntymään meistä taikka meidän jälkeemme. Mutta itse puolestamme wain odottakaamme ja katsokaamme eteenme, koska tulee Lunastaja, joka on tulewa ja tahtoo tulla, ei meille wahingoksi eikä häpiäksi (niinkuin muille), waan mitättömän eli raadollisen ruumiimme hywäksi, joka jo tässäkin elämässä on wiheliäinen, kurja ruumis, mutta paljo enemmän koska se makuu kuolleena maassa matoin ruokana.

38. Mutta waikka se onkin wiheliäinen, kurja ja häpiällinen elämässä ja kuolemassa,

M. Luther. Kirjlo-Postilla.

tahtoo hän kuitenkin tullessansa tehdä sen niin ihanaksi, puhtaaksi, kiittäwäksi ja kirkkaaksi ja kunnialliseksi, hänen oman kuolemattoman, kunniallisen ruumiinsa kaltaiseksi, ei semmoiseksi, millisenä hän rippui ristissä ja lastettiin haudata, werisenä ja kalman waljuna, häpiässä ja kunniamattomuudessa; waan millisenä hän nyt istuu Hän oikalla kädellä. Mikäämme siis peljästykö sitä, että meidän täytyy riisua tämä ruumis ja myöntää, että sen kunnia, wanhurskaus ja elämä riistetään ja kuoleman sekä haudan kautta mestataan ja matoin ruuaksi jätetään; se peljättäköön ja hämmästyttäköön Kristuksen wihollisia; waan toiwokaamme ja odottakaamme sitä ilolla, että se waan pian tulisi ja lunastaisi meitä tästä kurjasta, häi-sewasta saastasta.

Sillä waimalla, jolla hän myös woi kaikki itsellensä alamaiseksi tehdä.

39. Katso, millisen kunnian ja jalouden tämä Kristuksen wanhurskaus tuo ruumiillemmekin. Kuinka tulee tämä kurja, synnillinen, wiheliäinen, saastainen, turmeltunut ruumis siihen, että se tulee Jumalan Pojan, kunnian Herran ruumiin kaltaiseksi? Mikä olet sinä, eli mikä on sinun ja kaikkein ihmisten woima ja saanti, että sinussa tapahtuisi sellaista? Mch niin, p. Paawali sanoo: tähän nähden ei waiwuta ihmisraffaus, ansio, kiitos ja woima niin mitään; waan se pyhyi sulana saastana, häpiänä ja firottuna kappaleena. Mutta olemassa on toinen woima ja waiwutus, tietysti hänen, joka on Herra Kristus ja woi itsellensä kaikki alamaiseksi tehdä. Jos hän saa kaikki tottelemaan itseänsä tahtonsa mukaan, woipi hän myös jalosti kirkastaa wiheliäisen ruumiin haisewan saastankin ja siihen lisäksi sen madoit, toukat ja tomun. Se on hänen wallassausa, niinkuin sawi sawenwalajan wallassa, niin että hän taitaa tästä haisewasta maan kolkareesta walmistaa ihanan, kirkkaan, uuden, puhtaan astian eli ruumiin, joka on aurinkoa kirkkaampi ja ihanampi.

40. Kasteen kautta on hän ottanut meitä käsiinsä juuri sitä warten, että hän toimittaisi ja antaisi meille ruumiin ja sielun suhteen uuden, katoomattoman wanhurskauden ja uuden elämän

tämän syntisen, kirotun, kuoleman ruumiin elämän siaan. Tämä on se voima ja vaikutus, joka saattaa ja nostaa meidän sellaiseen kunniaan, jota ei mikään maallinen lain vanhurskaus voi antaa, vaan jättää ihmisen tämän elämän kanssa häpiään ja turmioon eikä voi mitään kauvemmin kuin watsa elää ja kestää.

Mutta tämä Kristuksen vanhurskaus waituttaa sellaisen woiman, josta nähdään, ettei watsa ole Jumalamme, vaan totinen, elävä Jumala, joka ei jätä meitä häpiään ja kuolemaan, vaan auttaa meitä synnistä, kuolemasta ja kadotuksesta ja tahtoo asettaa tämänkin kuolevaisen ruumiin iankaikkiseen kunniaan ja jalouteen.

N:o 57. Neljäntenäkolmatta Sunnuntaina Kolminaisuuden päivästä.

Kol. 1: 9—12.

Rakkaat weljet! emme lafaameet teidän edestänne rukoilemasta ja anomasta, että te hänen y. m.

1.

B. Paawali ottaa tässä lyhyessä epistolasssa selittääksensä monta kappaletta, semminkin uskosta, rakkaudesta, kärsiwällisyydestä, kiittolisuudesta y. m. Jumala walitsemana aseena (miksi hän Ap. T. 9: 15 itsensä kutsuu) on hän näistä oman sa puhumaan, se on, hän on paras saarnaaja, kuin Jumalalla on ollut maan päällä. Mutta eritenkin runjas on hän, ruwetessaan selittämään ewankeliumin eli Kristuksen uskon pääkappaletta. Hän korottaa Kristuksen sekä hänen waltakuntansa että personansa puolesta sellaiseksi, joka seurakunnassansa on kaikki: Jumala, Herra, Pää, Mestari, Esimerkki, ja mitä ikänä hywää saatetaan mainita ja ylistää.

2. Hän aluksi ylistää Kolosilaisia ja sanoo kuulleensa heistä hywän sanoman, että heillä oli usko Kristukseen ja rakkaus kaikilla pyhiä kohtaan ja lisäksi rippuivat lujasti iäiisen elämän toiwossa, joka taiwaassa on heitä warten

tallelle pantu, se on, että he owat oikeita kristityitä, joita ei ole saatu luopumaan Jumalan puhtaasta sanasta, vaan rippuivat siinä täyhtä totta ja osoittawat töillä ja hedelmillä oikein uskowan sa, koska harjoittawat rakkautta köyhä kristityitä kohtaan ja owat Kristuksen tähden luvatus autuuden toiwossa paljon kärsineet. Hän asettaa siis heidän koko kristillisen elämän esikuwaksi ja peiliksi.

3. Tästä lähtien jatkaa hän eteenpäin, sanoen: kuultuani teistä sitä, olen sydämeistäni iloinen, että olette niin hywin alkaneet. Tästä näkyy, ettei hän itse ensin saarnaanut heille, niinkuin hän jälestäpäin 2: 1 sanoo kilwoittelensa heidän ja muitten hywäksi, jotka eivät olleet hänen kaswojansa nähneet, ja ilmoittaa tässäkin, että Epafraas, hänen kanssapalweliansa, oli heille opettanut ewankeliumia ja Kristusta. Ja sentähden hän sanoo yhä edelleenkin rukoilewansa heidän puolestansa, että yhä edelleen kulkisivat samaa suuntaa, kaswaisivat

ja siinä pysyisivät. Sillä hän huomaa ja tietää kristittyin aina hyvin tarvitsevan sellaista rukousta ja varoitusta, pysyäkseen aljetussa uskossa lujina, muuttumattomina ja järkähtämättöminä perfeleen taukoomattomia kiusauksia vastaan, niin myös maailman pahuutta ja lihan heikkoutta vastaan ristissä ja kärsimisessä.

Etä te hänen tahtonsa tuntemisella täytettäisiin.

4. Tämä on paras rukous ja toivotus. Kuin se toivetaan, sitte ei ole mitään hätää. Mutta tulla täytetyksi ei ole ainoastansa korwin hawaita ja käsitellä sitä tuntemista, waan myös tulla siinä rikkaaksi ja yhä täydellisemmäksi. Te olette nyt hyvin alkaneet ja olette kauniita, nuoria ja tuoreita taimia; mutta ei siinä ole tyllä, että on aljettu taikka että se, mitä on kuultu ja tiedetään, on kohta kerrassaan yhtä haawaa opittu pohjaan saakka; waan tämä asia on laatuansa sellainen, että sitä pitää aina tässä elämässä tyrkyttämän ja harjoitettaman, kunnes se tulee kaikin puolin ihan täydelliseksi.

5. Jumalan tahdon tuntemista ei ole, osata waan jotain puhua Jumalasta, niinkuin juutalaiset ja Turkit sanovat hänestä, että hän on taivaan ja maan luonut, antanut lain; joille tosin maailman luomisen työstä on se ilmoitettu, mitä luonnoista taidetaan tietää Jumalasta, Rom. 1: 20. He tietävät myös Jumalan tahdon siitä, mitä meidän tulee tehdä. Mutta tämä tieto, kos'emme sitä tee, ei auta meitä, ja pysyy, jos ainoastansa se meillä on, turhana, tyhjänä tietona, jota ei seuraa yhtään hänen tahtonsa täyttämistä ja tulee viimeiseltä kadottawaiseksi oman ijankaikkisen kadotuksemme tuntemiseksi. Tästä sanoo Kristus Joh. 6: 40 näin: tämä on Isän tahto, että jokainen, kuin näkee Pojan ja uskoo hänen päällensä, hänellä pitää ijankaikkinen elämä oleman; niin myös, Matt. 18: 14, ei se ole Isän tahto, että joku niistä hukkuisi, joka uskoo minuun y. m.

6. Sillä, jätettyämme hänen tahtonsa ensimmäisen ilmoituksen mukaan tekemättä ja tähtyen sentähden olla hyljättyt ja tuomitut hänen ijankaikkisen ja kantamattoman wihansa alle, on

hän jumalallisessa wiisaudessa ja laupiudessaan päättänyt sen neuwon ja tahdon, että antaisi oman ainoan Poikansa ottaa meidän syntimme ja wihamme kantaaksensa ja tulemaan niitten tähden uhriksi ja maksoksi, että sen kautta meiltä otettaisiin pois kantamaton wiha ja kadotus, annettaisiin synnit anteeksi ja lahjoitettaisiin pyhä Henki sydämmiimme. Näin waikutetaan meissä halu ja rakkauts tekemään Jumalan käskyjä. Tämän tahtonsa on hän saman Poikansa kautta ilmoittanut ja käskenyt hänen julistamaan sitä maailmalle. Itse Isä myös osoittaa meitä Pojan tykö, sitä häneltä etsimään, Matt. 3: 17 sanoen: tämä on minun rakkas Poikani, johonka minä mielistyin, häntä kuulkaat.

7. Sellaisen tuntemisen soifi p. Baawali mielellänsä meissä karttuwan, että siinä tulimme rikkaiksi ja täydellisiksi, se on, warsin warmoiksi. Sillä aiwan jalo ja suuri tunteminen on, että synnissä syntynyt ihmisyhdän taitaa siksi päättää ja olla wakaa siitä, että Jumala majesteettinsa ja jumalallisen sydämensä pohjattomuudessa on lopullisesti ja peräyttämättömästi päättänyt ja tahtoo jokaisen ottamaan sen vastaan ja uskomaan, ettei hän tahdo lukea syntiä, waan antaa anteeksi ja olla armollinen ja lahjoittaa ijankaikkisen elämän rakkauts Poikansa tähden.

8. Tuntee tämä ja se warmaan uskoa ei ole yhtä helposti opittu, kuin muita asioita opitaan. Ei se ole yhtä helppotaan, kuin tuo toinen, lain tunteminen on, joka pait sitä on luontoon kirjoitettu ja joka, jos se oikein jattuu sydämeen, tulee ylö wäkewäksi, niin että ihminen liika hyvin tuntee ja huomaa Jumalan wihan; tämäpä enin estää kristityitäkin ja pyhiä Jumalan tahdon tuntemisesta Kristuksessa. Sillä pait sitä, että sydämen ja omantuennon tähtyy antautua synniseksi ja tunnustaa ansainneensa wihaa ja sentähden luonnollisesti pelkää ja pakenee Jumalaa, niin perfele myös puhalttaa ja wirittää tulta ja ampuu ihmisen sydämeen pahoja ja tulisia nuoliansa, hirmuusia ja raskaita ajatuksia, maalaa hänen eteenä ainoasti Jumalan wihan peljättäviä kuvia ja esimerkkiä

ja täyttää ihmisen sellaisella tuntemisella siihen määrään, ettei hän taida mitään muuta nähdä eikä ajatella.

9. Tätä tuntemista oppii ihminen niin aivan hyvin, että hänelle tulee raskaaksi ja työlääksi wieraantua sitä taas pois Kristuksen tuntemisen kautta ja unohtaa se. Tätä lisää pahe maailman suuressa määrässä katkeralla wihallansa ja myrkyllisellä murhahuudollansa kristittyitä vastaan, jotka se pitää pahimpina ihmisinä, kirottuina ja tuomittuina Jumalan wihollisina y. m., ja tähän lisäksi muutoin pahentaa esimerkillänsä heikot. Meidän ihmisen ja weremme pyrki myös toisalle ja wetää meitä takaifin, arwaa oman wiisautensa ja pyhyytensä suureksi, josta sillä saattaisi olla kunniaa ja kiitosta tahi eläisi suruttomana omassa hyödyksensä, ahneudessansa, heikoussansa y. m. Kristityn täytyy siis täällä kaikkialla olla suuresti ankarassa taistelussa perkelettä ja maailmaa vastaan, jos hän tahtoo säilyttää Kristuksen tuntemista ja jos hän on sen säilyttävä.

10. Koska nyt tämä ewankeliumin tunteminen on niin työläs ja luonnolle niin outo, on suurimmaasi tarpeen hartaasti rukoilla sitä ja pyrkiä aina yhä enemmän tulla sillä tähtytyksi ja oppimaan hyvin tuntemaan Jumalan tahto. Sillä oma kokemuksemme todistaa, että ihmistä, jos Kristus tunnetaan waan heikosti eikä oikein hyvin, helposti, jos pieninkin onnettomuus kohtaa häntä taikka turha waara eli hätä peljättää häntä, wapisuttaa tällainen ukkosen tärähdys sydämessä: woi! Jumala on wiholliseni eikä huoli minuista! y. m.

11. Mistä tulee sellainen tuska ja ahdistus kristityn sydämeen pieneestä onnettomuudesta? Jos tässä olisit niin täynnä tätä tuntemista, kuin sinun pitäisi ja kuin moni surutoin, kyllästynyt henki luulee olevansa, et tällä tapaa peljästyisi eikä huutaisi. Mutta kun olet niin horjuwainen ja epäillen walitat: oi Herra Jumala, miksi sallit tänän tapahtua minulle? ei ole se vielä tuntea hänen tahtoansa taikka on se waan pintapuolista ja heikkoa tuntemista. Siinä on vielä woi huuto suurempi kuin ilo, minkä tämä tunteminen, kussa se on wahwa ja

täydellinen, tuo myötänsä. Tuntemisen määränä on, näet sen, woittaa, onpa kokonansa pois-taa ja häwittää kaikki pelko ja wawistus.

12. Sentähden oppikaamme tästä ja p. Paatwalin kanssa rukoilkaamme tätä, meille ja kaikille kristityille suurimmaasi tarpeellisena, saada sellainen täydellinen tunteminen, ei siis, että ainoastansa oletamme ja luulemme siinä kyllä olewan taikka että siihen seisahdumme, ikäänkuin olisimme sen jo käsittäneet. Sillä ei ole kaikki tehty, että taimet owat istutetut, jollei sitä seuraa kasteleminen ja kaswaminen, sekä Jumalan sanan että rukouksen kautta perkelettä vastaan, joka päiwät ja yöt pyytää hämmentää ja maahan painaa taimia, kussa hän näkee niitten mestywän, ja maailmaa vastaan, joka nyt etsii ja ajaa waan tätä tuntemista wastaista ja aikoo wastustaa sitä wiisaudellansa ja järjellensä. Kyllä totta saisimme nähdä, mitä perkele saisi aikoin ja kuinka pitkälle meidän taitomme ulottuisi, jollei Jumala tässä kohden kannattaisi meitä ja wahwistaisi sellaista tuntemista.

13. Siitä näyttää meille Jobin kirjain hyvän esimerkin. Siinä kuin runoniekain runoelmasa esitetään, kuinka saatana astuu Jumalan eteen ja Herra 1: 8—11 kysyy häneltä: **etkö sinä ole ottanut waaria minun palveliastani Jobista? Sillä ei hänen wertaansa ole maalla, hän on wakaa ja hurstas, Jumalaa pelkääwäinen y. m. Saatana wastasi Herraa ja sanoi: etkös ole piirittänyt häntä, hänen huonettansa ja kaikkia, kuin hänellä on ympäri? Mutta ojenna kätesi ja tartu kaikkeen hänen saatunsa, mitämäks hän luopuu sinun kaswois edestä.** Sen teki Job sitte, kuin saatana oli tähtännyt hänen, ei ainoastansa pahoilla paifumilla, waan tullisilla nuoleillansa ja hirmuisilla ajatukfilla Jumalasta. Samate sanoo Kristus Pietarille ja apostoleille: **saatana on teitä pyytännyt seuloaksensa niinkuin nisuja. Waan minä rukoilin sinun edestäs, ettei sinun uskos puntuman pidä,** Luukk. 22: 31, 32. Lyhyesti: jos ei Jumala estäisi häntä, syökfisi saatana tässäkin suurimmat ja wahwimmat pyhät nurin.

14. Joskin siis jo olemme tulleet kristi-

tyhji ja saaneet tämän tuntemisen alun, tulee meidän kuitenkin waeltaa pelwossa ja nöyryydessä, emme saa olla röyhkiät, niinkuin harmilliset, suruttomat henget luulewat yhtä haawaa oppineensa kaikki eiwätkä tunne taitonsa määrää ja loppua. Sellaisia rakastaa perfele erittäin; sillä hän wallitsee heitä tahtonsa mukaan ja tekee heidän kauttansa heidän opillansa ja esimerkillensä muillekin suuren wahingon, niin että hekin käywät suruttomiksi eiwätkä malta sitä, että Jumala saattaa jallia heidän langeta taikka että perfele on heitä niin lähellä.

15. Tässä tähtyy toden tiestä ja ahkerasti wiljellä Jumalan sanaa ja rukoilla, ei ainoasti oppiajsemme tuntemaan Jumalan tahtoa, waan myös täytettääjsemme Kristuksen tuntemisella ja että jokainen yhä waeltaisi tämän ohjeen mukaan ja sitä harrastaisi ja sen perään pyrkiisi, että hänellä aina yhä enemmän olisi lohdutusta ja wäkewyhtä kaikkea pelkoa ja peljätystä vastaan sekä olisi antamatta perfeleen, maailman, lihan ja weren estää ja wiiohyttellä itseänsä.

16. Sillä tämä tunteminen on laatuansa sellainen, ettei hän, jolla se on, tule voitettuksi ja kyllästyneeksi, waan aina iloistemaksi ja rohkeemmaksi, jota laumemmin sitä halullisemmaksi ja janoowaisemmaksi sitä saadaksensa, niinkuin raamattu Eyr. 24: 30 sanoo: **joka minusta juo, se janoo enemmin minua y. m.** Siihen eiwät kyllästy hyvät enkelitkään taivaassa, Pietarin lauseen mukaan, 1 Piet. 1: 12. Jollei meissäkään ole tätä isoomista ja janoomista (mikä kuitenkin meillä pitäisi oleman suuremmissa määrässä, kuin enkeleillä), sitä runsaasti ja täydellisesti käsittääjsemme, kunnes saaneimme katsella sitä ijankaikkisesti tulewassa elämässä, niin on meillä siitä waan paljas, tyhjä wahto, joka ei taida kostuttaa eikä rawita, ei lohduttaa eikä parantaa meitä.

17. Mutta tämän isoomisen ja janoomisen herättämiseksi ja waituttamiseksi ja täydellisen tuntemisen saawuttamiseksi on warsin hywä asia kristityille, että Jumala lähettää heille kiusauksia, murhetta ja kärsimisiä, jotka warjeltawat heitä lihallisesta kyllästyksestä ja opettaa

heitä etsimään lohdutusta ja apua. Niin käwi muinain martyyrein aikana, jolloin hän joka päivä jalli ottamaan heitä kiinni ja surmaamaan miekalla, tulella, wedellä, pedoilla y. m. Näin hän heitä oikein käytti koulua, jossa heidän täytyi oppia tuntemaan Jumalan tahto ja rohkeasti sanomaan: sinä hirmuwaltias, maailma, perfele ja sinä liha kibuttanet, lyönet, waiwanet minua, maankulkeuteen ajanet, ottanet minulta ruumiin ja hengen; mutta Herraan Kristuksesta, se on, Jumalan armoa ja laupiutta et taida minulta ottaa.

18. Niin opetti ja wahwisti usko heitä, että se oli Jumalan muuttumaton tahto, jonka hän oli päättänyt heistä ja jota ei käynyt muuttaa, waikka hän tähän nähden tekeytyi peräti toisellaiseksi, samate kuin hän oli tehnyt itse Kristukselle. Tällainen uskon harjoitus ja kokemus wahwisti heitä niin, että he ikään kuin tottuivat siihen ja menivät kuolemaan ilolla ja riemulla. Mistä saawat nuoret, 13 ja 14 vuoden ikäiset neitosetkin, niinkuin Agnes, Agata y. m., sellaisen rohkeuden ja uskalluksen, että he niin reippaina seisowat romalaisen tuomarin edessä, niin, lastiwaipa hiukan leikkiäkin, koska heitä wiettiin kuolemaan, juuri kuin tanssiin mentäessä, jollei siitä, että tämä kaunis, luja usko ja warma tunteminen tähtti heidän sydänmensä, ettei Jumala ollut heille wihainen, waan että hänen tahtonsa oli sula ja armollinen ja laupias tahto heidän korkeimmaksi, ijankaikkiseksi hywäksensä ja autuudeksensa.

19. Katso, sellaisia jalosti walaittuja, wahvoja, rohkeita ihmisiä on hän tehnyt ristin ja kärsimisen harjoituksen kautta. Me sitä vastaan, kuin emme tahdo sellaista kokea, olemme niin heikot, jopa asot ja laiskat, että ilo ja rohkeus, jos sawu vähäsen filmiä tikuttaa, on mennyttä kalua. Sentähden jää tämä Jumalan tahto meihin nähden tuntemattomaksi ja kaikki käy haikiaksi hätähuudoksi. Ja näin tähtyy, kuin sanonut olen, käydä, kussa sydän on ihan kokematon ja tottumaton. Samoin unohtawat Kristuksen opetuslapsitkin haahdesa, nähtyänsä ankaran myrskyn nousewan ja aaltojen

astuwan yli haahden, tämän jumalallisen tahdon kokonansa, waikka heillä oli Kristus seurassansa, joten siinä on pelwoista ja wawistuksesta sula tuskallinen woiwotus, pait että he huutawat apua: **Herra auta meitä, me hukkumme** (Matt. 8: 25). Olipa moni kristittyistä martyyreinkin ajalla niin asfo, että ensin kielsiwät Kristuksen, muutamatsat waiwain pelwoista, muutamatsat lauwan maattuansa wankuudessa.

20. Sentähden hän tahtoo, että mekin, koska näyttää mielestämme tyhläältä ja sydänrupee syttimään ja woi, woita huutamaan, oppisimme kiusauksen ja kärsimisen kautta siihen tottumaan ja sanomaan: minä tiedän Jumalan mielen, neuwon ja tahdon Kristuksessa, jota hän ei suinkaan muuta, koska hän Poikansa kautta on minulle sanonut ja kasteen kautta wahwistanut, että hän, joka näkee ja kuulee Pojan, on wapaa synnistä ja kuolemasta ja elää ijankaikkisesti.

21. Tämän kutsuu p. Paawali olemiseksi täytetty Jumalan tahdon tuntemisella Kristuksessa ewankeliumin uskon kautta, joka on usko ja lohdotus syntein anteeksi saamisesta, kuin ei meillä itsellämme ole emmekä itse taida täyttää hänen tahtoansa kymmenenkäskyn suhteen. Tämä usko ei ole joutilas, laiska ajatus, waan elämä ja toimiva taito, joka kestää Jumalan tuomiossa, sotii perkelettä vastaan, ja hallitsee syntiä, kuolemaa ja elämää.

22. Kuska nyt sellainen tunteminen ja usko on, siellä saa sitte sydänkin, pyhän Hengen sytyttämisestä, halun ja rakkauden Jumalan käskyihin ja rupee niitä pitämään, ylistää Jumalaa tunnustuksellansa ja elämällänsä, tulee kärsiwälliseksi, puhtaaksi, siwiäksi, lempiäksi, hywäksi ja ystävälliseksi ihmisiksi ja kutsutaan siis sentkaltaisella tuntemisella oikein täytetyksi, se on, kaikin puolin warustetusti ja wahwistetusti kestämaan lihaa, maailmaa, perkelettä ja helwettia vastaan ja ne woittamaan.

23. Tätä kutsutaan p. Paawalin lawiaman selityksen mukaan **kaikkinaiseksi hengelliseksi wiisaudeksi ja toimeksi**; ei se ole maailman wiisautta, jonka toten ei tarwitse sillä tapaa

sotia eikä olla sellaisessa kiusauksessa, se, näet hän, askaroitsee muissa asioissa; ei se ole järjenkään wiisautta, joka myös rohkenee päättämään näistä jumalallisista asioista, eikä taida kuitenkaan niitä koskaan hymnärtää, waan, jos se niistä kuuleekin, horjahtaa se kuitenkin pian siitä epäilykseen ja epätoivoon.

24. **Wiisaus** pyhän Paawalin mukaan, koska hän asettaa nämä molemmat sanat (hengellinen wiisaus) rinnatuksen, on juuri tuo koria, salainen ja salattu ewankeliumin oppi Kristuksesta, joka opettaa tuntemaan Jumalan tahdon, ja wiisaaksi ihmisiksi kutsutaan kristitty, joka hymnärtää ja osaa puhua, sekä Jumalan tahdosta meitä kohtaan, että myös, kuinka meidän tulee se uskossa tuntea, siinä kaswaa, ja sitte myös elää hänen kuuliaisuudessaansa. Tämä on wiisaus, jota ei järki keksinyt, jota ei ole yhdenkään ihmisen sydämmeen tullut, jota ei yksikään tämän maailman päämiehistä ole tuntenut, niinkuin p. Paawali 1 Kor. 2: 8—10 sanoo, waan on taiwaasta ilmoitettu pyhän Hengen kautta niille, jotka ewankeliumia uskowat.

25. Tähän wiisauteen, ollaksensa kokonainen ja täydellinen, luetaan toinenkin, jonka Paawali nimittää **toimeksi**: se on, ahkeraksi waarin piidoksi saada pitää, mitä saatu on. Tapahtua woipi, että ihminen, wiisastin, kuitenkin kauniin muodon kautta ehkä tulee petettyksi sillä tapaa, että perkele äkkiä puhalttaa häneen näöltään ihania, taitawia ajatuksia, taikka wihaa, kärsimättömyyttä, niimpä ahneuttakin ja muita samallaisia yllätyksiä. Sentähden täytyy hänen tässä olla warowan, reippaan ja walppaan, taitaaksensa warjella itsensä perkeleen kawalasta wäiyymisestä ja täytyy aina ottaa neuwoa hengelliseltä wiisaudeltansa kaikissa kohtawissa tapauksissa, pyhäksensä pettämättöminänä.

26. Apostoli ja raamattu kutsuu **toimeksi** taidon oikein käyttää wiisautta ja huomata, mikä on sen mukaan, mikä ei, ja siis harjoittaa sitä, oikein päättää ja erottaa kaikki, mitä häntä wiisauden nimellä ja warjolla kohtaa, ja olla sillä warustettuna pitääksensä puolensa niin, ettei hän tekijä mitään omaa wiisauttansa vastaan. Tässä täytyy hänen sentähden alati

katsoa Jumalan sanaa, sitä harjoittaa ja opettaa, ettei perfele toisi silmiimme muuta kummistusta tahi esitystä ja huomaamatta pettäisi meitä; mihin hän onkin oikia taituri ja pyhää myös sitä tehdä kaikin neuvojin ja turin, jollei ihminen ole waroillansa ja tisy neuvoa Jumalan sanasta, niinkuin David Ps. 119: 11 omalla esimerkillänsä opettaa meitä: **minä pidän sydämmesjäni sinun sanas, etten minä rikkoi siina vastaan.** Niin myös: **sinun todistukses owat minun iloni, ne owat minun neuwonantajani.**

27. Jos ihminen, joskin hän on kuullut Jumalan sanaa ja sen hywin tietää, joko elää suruttomana ja pitää huolta muista asioista, taikka on ahdistettu ja päästää Jumalan sanan silmistänsä, niin taitaa helposti tapahtua, että hän perfeleen salaiisten juonten ja kujeitten kautta wietellään ja petetään eli joutuu itsestänsä epähuomioon niin, että hän kadottaa wiisautensa eikä osaa neuvoa eikä auttaa itseänsä wähişälään, turhisfa kiisauksisfa. Molemmat, perfele ja järki eli ihmisiwiisauş, osawat täşşä ylöş määrin taiten wäitellä ja päätellä niin, että luulet sen oikiaş wiisauşeksi, jota se ei kuitenkaan ole. Wiisauş on pian petetty, ihminen on pian esitynyt ja hairahtunut, myös kristitty on pian hairahtunut; taitaapa kuonnou opettajain ja profeetta tulla pian petetyşşi järkensä taitawain ajatusten kautta. Sentähden pitää täşşä opeteltaman ja Jumalan sanaa ahkeraan tyrkytettämän ja tutkittaman.

28. Pyhästä Martinista luetaan, ettei hän tahotonut ruweta riitelemään wäärä-oppisten kansfa ainoastansa siitä syystä, ettei hän sekaantuishi heidän riitaansa, wiisastelemaan heidän kansfansa, taikka sulkeluudella solmimaan ja kumoamaan heitä järjen awulla, millä he ainoastansa wahwistawat ja kaunisawat sähänşä, niinkuin maailma aina tekee päin wastoin Jumalan sanaa. Samate tekewät nyt taitawat paawijet, jotka mielestänşä hywin teräwästi käywät toimiinşä, wahwistaesfansa seurakunnan nimellä antikristillistä kauhistustansa ja hirmuwaltaansa; wahtoowat kirkusta ja sanowat, ettet saa tehdä eikä kärsiä muutoksia siinä, mitä kristikunnasja ylehenşä kaikkialla on hywäşhytty. Usfoamme muka täytyy, että pyhä Henki aina hallitşee kristillistä seurakuntaa, josta syystä sitä on toteltawa ja noudatettawa.

29. Täşşä kuulet sen seurakunnan nimen, josta hengellinen wiisauşes opettaa siina täşşä uskon kappaleesja: **minä uskon yhden, pyhän, kristillisen seurakunnan y. m.** Mutta seurakunnan nimi on, samate kuin he tekewät Jumalanfin nimen kansfa, sowitztu ja käytetty wahwistamaan paawitunnan walheita ja epäjumaluutta. Sentähden tarwitaan tähän ymmärrystä, se on, tarkkaa ja teräwää käsitystä, jota täşşä taitaishi oikein erwitaa, ettei hänen wiisautensa pettyishi ja turmettuishi ja ettei hän tulishi saman nimen ja warjon alla petetyşşi.

30. Sillä jos siinä täşşä oikein tarkkaat asioa ja lasket sen Jumalan sanan rinnalle, joka täşşä on tuomari ja koetuskiwi, niin siitä taidat päättää ja näyttää, ettei paawitunta ole Kristuksen seurakunta, waan perfeleen laşko; se, näethän, on täynnä julkitu epäjumaluutta, walhetta ja murhoa, niinpä tahdo se vielä puolustaakin sitä. Sitä ei tee Kristuksen seurakunta, ja wäkiwaltaa ja wääräşhyttä on siitä kohtaan syyttää sitä sellaisen päättäjäşşi, sätätäjäşşi eli käsikişşi ja waatiaşşi tottelemaan, mikä ei ole Jumalan sanan mukaan.

31. Nytkin keskusteleee maailma wiisauşasti ja taiten, riidan ja eripuraisuuden poistamisesta opin ja uskon suhteen, ja sowingon aikoin saamisesta. Sanotaan, sallitkoon oppineitten, wiisauşten, pişpain, keisarin ja ruhtinasten yksimielisesti päättää asiasta. Molemmiin puolin sopişi wähişen antaa myhden ja olişfin parempi antaa muutamia asioita myhden, joita hywällä ymmärryşşellä ja selityşşellä taidettaisiin auttaa, kuin että sallitaan niin paljo wainoa, werenwuodatusta, sotaş, hirmuista, ääretöntä sefasaşşyşşä ja häwityşstä tapahtuwan.

32. Mutta täşşäkin on puute toimesta, joka Jumalan sanasta osoittaa, ettei Jumala tahdo sellaista paikkaamista, waan että oppi, usko ja jumalanpalwelus pidetään puhtaana ja selwänä hänen sanansa mukaan, sekoittamatta siihen ihmisiwetteitä, omia mielipiteitä ja taitoa y. m. Raamattu antaa meille tämän ohjeen: **enää tulee kuulla Jumalaa, kuin ihmisişşi,** Ap. T. 5: 29.

33. Täşşä siis ei saa katsoa eikä noudattaa ihmisiwiisauşen eli neuwon esityşstä, waan silmişşä on pidettävä Jumalan tahto, jonka hänen sanansa ilmoittaa, sitä noudatettawa, siinä pyşşyttävä, tulkkoon siitä sitte kuolema tai elämä, paha tahi hywä. Jos siitä nousee sota taikka

muu onnettomuus, puhu siitä hänen kanssansa, joka niin tahtoo ja käskää opettamaan ja uskomaan. Sillä eihän se ole meidän oma tekomme, eikä meidän keksimämme eli esittämämme; ei ole meitä myöskään käsketty riitelemään, jos on oikein pitää hänen tahtoansa waiko ei. Jos hän sentähden sallii wainon tai muuta pahaa tulla niiden koetuksiksi ja koettelemuksiksi, jotka owat totisia kristittyitä ja kiittämättömiä rangaistuksiksi, niin tulokoon; jollei, on hänellä kai niin paljo woimaa käsiwarressaan, että hän woi sen estää ja pidättää, ettei se pääse huffumaan, nähdäksemme sen olewan hänestä. Tähän saakka on Jumala, siitä olkoon hänen kiitos! niin tehnyt ja auttanut meitä, etteiwät wastustajamme ole saaneet meille tehdä, mitä mielellään olisivat tahtoneet; mutta jos olisimme heille myöntäneet ja heitä kuulleet, olisimme mekin tulleet wiedyiksi heidän walheensa ja perikatoon. Samoin taitaa hän edeskäsinikin tehdä ja onkin kaiketi tekewä, jos wilpittömästi ja rehelliisesti asiaa ajamme, edistämme ja kunnioitamme Jumalan sanaa, enmekä tule kiittämättömiksi taikka etsi jotain muuta Jumalan sanan warjolla ja nimellä.

34. Tämän sanon esimerkiksi, käsitteäksemme, minkä p. Paawali kutsuu **wiisauksiksi** ja **toimeiksi** tuntemaan Jumalan tahtoa, ja myöskään nähdäksemme, kuinka tarpeelliset ne molemmat owat. Sentähden pitää kristikunnassa tyrytettämään, ei ainoastansa **wiisautta** antawaa oppia, waan myöskään sitä waroitusta ja kehoitusta, joka antaa **tointa** sodassa ja taistelussa säilyttämään **wiisautta** ja torjumaan päältänsä (wastustajat). Sillä jollei tätä niin harjoitettaisi ja tyrytettäisi, niin me helposti petettäisiin wäärän wiisauden ja turhan luulon kautta pitämään muoto ja kiilto wiktiana kultana, niinkuin seurakunnassa kaikkina aikoina on monelle tapahtunut.

35. P. Paawali oli Galatalaisille opettanut sitä **wiisautta**, että he ainoastansa uskon kautta Kristukseen tullesivat Jumalan edessä wanhurskailiksi; kuitenkin tulivat he, waikka sen tiesiwät, petetyiksi, ja olisivat tämän wäärän apostolein wäitteiden kautta, että Jumalan antama laki on pidettävä kokonansa kadottaneet

wiisautensa, jollei p. Paawali tämän suhteen olisi herättänyt heidän tointansa ja sen kautta palauttanut heitä erehtyksestä. Korinttilaiset tiesiwät myöskään hengellisestä wiisaudestansa uskon kappaleen kristillisestä wapaudesta, ettei epäjumalain uhri ole mitään, mutta erehtyiwät siinä, että he tekivät hymmärtämättömästi, ruwetessaan wastoin wiisautta lihallijella tawalla käyttämään wapauttansa ja pahentamaan muita. Taas täytyi p. Paawalin muistuttaa heitä siitä, ettei se sopinut yhteen hänen oppinsa ja wiisautensa kanssa.

36. Tästä näyttää raamattufin monta esimerkkiä, semminkin 1 Kun. 13: 19, kussa puhutaan wanhasta profeetasta Sidan waltakunnasta, joka kuningas Jerobeamin edessä oli julmasti saarnannut hänen asettamaansa epäjumaluutta vastaan ja wahwistanut saarnansa ja ennuustuksensa ihmeellä. Tätä miestä kielsi Jumala hengen uhalla jäämästä siihen paikkaan ja siellä syömästä ja juomasta; hänen piti kohta palajaman takaisin toista tiestä; mutta kuitenkin sai toinen profeetta hänen tiestä kääntymään takaisin. Tämä, näethän, sanoi, että Jumala enkelin kautta oli hänelle ilmoittanut, että hänen tulisi wiedä profeetta kotiinsa ja antaa hänelle ruokaa ja juomaa. Mutta pöyhästä syödessä tuli Herran sana sille profeetalle, joka hänen kutsunut oli, ja sanoi hänelle, ettei hän tulisi eläwänä kotiinsa. Ja koska hän taas matkusti sieltä, tappoi jalopeura hänen tiellä. Se kuitenkin jäi seisomaan ruumiin ja aasin wiereen, eikä tehnyt niiden mitään, kunnes toinen profeetta tuli paikalle ja löysi jalopeuran ruumiin wiereestä ja woi sen aasillansa kotiinsa ja hautasi hänen ja käski, että hänkin kuoltuansa lastettaisiin samaan hautaan.

37. Tämän rangaistuksen lähetti Jumala profeetalle, joka oli antanut pettää itsensä, eikä noudattanut Jumalan hänelle antamaa kieltä; se ei kuitenkaan wahingoittanut hänen sielunsa, minkä Jumala niin osoittaa, ettei jalopeura saanut häntä syödä, waan warjeli ruumista. Mikä nyt oli tämän profeetan puutos? **Gi wiisuus**; sillä hänellä oli Jumalan sana, waan **toimi** (ymmärrys), että hän antoi sen pettää

itseänsä, kuin toinen sanoi kans olewansa profeetta ja Herran enkelin puhutelleen häntä. Tässä olisi hänen tarwinnut pitää kiinni sanasta, josta hänelle oli annettu, ja sanoa toiselle: jos olet profeetta, niin ole; mutta niin ja niin läski Jumala minua, sen tiedän, sen tahdon pitää y. m., enkä sen suhteen pitää mitään luku enkelin eikä Jumalan nimestä.

38. Näin usein käy, ei ainoastansa riidoissa opin tähden lahkolaisia vastaan, waan myös itsekunin omassa elämässä ja asioissa, wirassa ja hallituksessa, että hän siinä joskus horjahtaa ja puuttuu tointa (ymmärrystä), jollei hän ole waroillansa ja pidä siitä tarffaa waaria, että hänen toimensa, neuwonsa eli ajatuksensa sopi-
wat yhteen Jumalan wiisauden kanssa. Tämä on semminkin silloin tarpeellinen, koska ehkä perkele taikka joku muu lehoittaa häntä wihaan, kärsimättömyyteen, suruun, raskasmielisyhteen tahi muihin ahdistuksiin. Myös hywinkein harjaantuneita ja kokeneita taitaa wälillä kohdata se, että he wähiwälin kiusauksissa erehtywät, taitamattansa selwittää itseänsä niistä pois y. m. Tässä on tarpeen, että ihminen katsoo eteensä, eikä päättelä eli toimi sen mukaan, kuin hän itse ajattelee eli tuntee, waan muistaa, tahi antaa sanoa eli neuwoa itseänsä Jumalan sanalla. Sillä kiusauksessa ei taida ihminen oikein päättää omain ajatustensa jälkeen. *Ulköbn* siis hän seuratto itseänsä, *alköbnkä* kohta rientäkö tekemään tahi päättämään oman ajatuksensa mukaan, waan pitääköbn kaikki epäluulon alaisena ja warokoona itsensä perkeleen kawaluudelta, jolla on suuri halu haukutella, hlyyttää, peijättää eli murehduttaa ihmisiä näkönsä kawniilla todisteillansa. Miin, hänen tulee ensin esiintuoda wiisautensa ymmärryksen ewankeliumissa, mitä hänen uskonsa, rakkautensa, toiwonsa, kärjwällisyhtensä, ja, lyhyesti, Jumalan tahto karkin paikoin ja karkissa asioissa hänelle runsaasti opettaa, jos hän waan siitä harrastaa ja sen eteen työtä tekee ja rukoilee tullaksensa sellaisella tuntemisella täytetyksi.

39. Sentähden kutsuu p. Paatwalikin sen **hengelliseksi wiisauksiksi ja toimeksi**, joka tekee meitä wiisaimiksi ja taitawiksi perkelettä ja hänen

M. Luther. Kirjlo-Postilla.

kiusauksiansa ja kawalia hyökkäyksiänsä vastaan, (miksi p. Paatwali ne kutsuu Efes. 6: 11) ja meitä Jekä hallitsee ja johtaa, ruokkii ja johdattaa, opettaa ja suojelee, niin että me hengellisissä asioissa, joissa ei järki taida neuwoa eikä opettaa, nimittäin uskon ja omantunnon asioissa Jumalaa nähden, kuin myös ulkonaisen elämän asioissa, menettelemme oikein. Tästä lausuu apostoli edespäin:

Ette te soweliaasti waeltaisitte, kelwatan kaikissa Herralle, ja hedelmän tekisitte kaikissa hywisissä töissä ja kaswaisitte Jumalan tuntemisessa ja wahwistetuitki tulisitte kaikella woimalla, hänen kunniansa wälewyyden jälkeen, kaikkeen kärjwällisyhteen ja pitkämielisyhteen ilon kanssa. Ja kiittäkää Jää, joka meitä soweliaiksi tehnyt on pyhäin perimijien osallisuuteen waltendessa.

40. Mitä waeltaa soweliaasti, kelwatan Herralle on, sen olemme ennen muissa epistolisissa kuulleet, se tietysti on, niin uskoa ja opilla ja elämällä tunnustaa uskoa semmoisina ihmisinä, jotka owat soweliaat Herralle ja joita Herran taitaa ylistää ja sanoa: se on minun kansaani, ne owat kristityitä, jotka eläwät ja pysywät siinä, kuin he sanasta owat oppineet, tuntewat minun tahtoni, tekewät ja kärjwät sen toten, mitä heidän tulee tehdä ja karkia.

41. Wiisautemme ja ymmärrysemme Jumalan tuntemisessa pitää auttaman ja hyödyttämän meitä tulemaan sellaisiksi ihmisiksi, jotka owat Jumalalle kunniaiksi ja ylistyksiksi, niin että hän meidän kauttamme ylistettäisiin, ja että me siis elämme Jumalalle mielisuosioksi ja karkissa asioissa kelpaamme hänelle, hänen sanansa mukaan, niin ettemme ole elämässämme, jäädyssämme eli meille käsketyssä toimessemme hedelmättömiä taikka (kuin muut wäärät kristityt) wahingollisia ulkofullatuita ja uskottomia, waan että, Jumalan waltakunnan kunniaiksi, teemme paljon hyvää ja olemme hyödyllisiä ihmisiä. Sen ohessa tulee meidän yhä kaswaa aljetussa Jumalan tuntemisessa, niin ettei meitä siitä luowuta eikä pakota perkeleen kawaluus, jolla hän karkin paikoin ja aina ahdistaa kristityitä ja ppyttää wieroittaa heitä Jumalan sa-

nasta ja tahdoista yhtä wiivusti, kuin hän ensin teki paratiisissa Natamille ja Gewalle.

42. **Että me, hän sanoo, wahvistetuiksi tulijimme kaikella woimalla, hänen kunniansa wälewyyden jälkeen y. m., kestääksemme sellaista kilwoitusta ja woittaaaksemme siinä perkeleen, maailman ja lihan. Se ei ole omasta eikä kaikkein ihmisten woimasta, eikä sitä myöskin saada aikoin; waan sen hänen oma jumalallinen, kunniallinen waltansa ja woimansa waiikuttaa, jolla hän woittaa perkeleen ja saa osakensa kunniaa ja ylistystä perkeleen porteista, niinkuin Kristus on itse kauttansa osoittanut, joka maahan kufisti kaikki perkeleen aiwotukset ja woiman, joita hän korkeimmasa määräsä oli koettanut häntä vastaan.**

43. Sellaisen woiman ja wälewyyden tähtyy wahvistaa meitäkin uskossa. Siitä wäsymättä myöskin harrastakaamme Jumalan sanan kautta ja rukoilkaamme, ettei se olisi paljasta alkua, waan edistymistä ja perille pääsemistä ja siis yhä wälewämmäksi tulemistä hänen wälewyydesjensä. Mitä ifänä teemme, älkäämme ryhtykö siihen itsestämme eli itsemme kautta, älkäämme kerkatko siltä omana tefonamme, waan olkoon siihen ryhdytty luottamuksessa häneen ja hänen wälewyyteensä ja apuunsa. Epä tottakaan ole omamme, waan hänen jumallinen wäkywyhtensä ja woimansa olla ja pysyä kristittynä, Jumalan tuntemisessa, perkeleeltä pettämättömänä ja woittamattomana.

44. Mutta näin wahvistua ja woittaa, senkin tähtyy tapahtua kaikessa **kärsiwällisyydesjä**, sanoo hän, niin että taidatte kestää perkeleen, maailman ja lihanne keskentyttömän wainon. Niin, tähän tarwitaan ei ainoastansa kärsiwällisyyttä, waan pitkämielisyttäkin. Hän eroittaa tämän kärsiwällisyydestä, sitä jotakin suurempana ja wahwempänä. Perkeleessä on sellainen luonto, että hän, jollei hän woita sydäntä kärsimisillä ja waiwoilla, koettaa päästä perille niitten pitkittämisellä, että se kärsimisestä käwisi liika paljoksi ja pitkäksi, ja näyttäisi siltä, kuin waiwoista ei tulisiikkaan loppua. Sellainen on hänen kurinsa ja juonensa. Mitä hän ei saa aikoin kiusausten suuruuden ja paljou-

den kautta, sen hän tekee taukoomattomalla wäsymättömyydellä, jolla hän wiidoin tekee ihmisen nuopeaksi ja wäsyneeksi ja riistää häneltä kaiken toiwon woitosta.

45. Tätä vastaan on **kärsiwällisyyden** ifänä **pitkämielisyys** tarpeessa, joka kärsimisissä kestää lujana ja pysyväisenä ja on näin mieltynyt: etpä nyt taida tehdä kärsimistä minulle liika paljoksi eikä liika pitkäksi, joskin sitä kestää maailman loppuun saakka. Tämä kutsutaan oikaksi miehuulliseksi, kristilliseksi wälewyydeksi, joka korkeissa taisteluisa ja kärsimisissä kestää ei ainoastansa suuret, monet ja monelaiset perkeleen rynnäkö, waan myöskin niiden koko pitkäliisyyden. Mutta tähänkin tarwitsemme kaikin enin Jumalan wahvistusta ja woimaa rukouksen kautta, ettemme sellaisessa raskaassa taistelussa waiipuisi, waan pääsimme päähän.

46. Sellaista kärsiwällisyyttä ja pitkämielisyttä pitää teillä oleman ja teidän pitää harjoittaman sitä **ilon kanssa**, hän sanoo, näissä suurissa, monissa, pitkäliisissä kiusauksissa raskittamatta itseänne raskailta, murheellisilla ajatuksilla, waan olkaat rohkiat ja iloiiset ja pitkäät perkele ja kaikki hänen ja maailman waiwat ja metelöiminen mitättömänä. Eloikaat omistamastanne jumalallisen tahdon Kristuksessa tuntemisen, hänen woimansa ja kunniallisen wälewyyhtensä, älkäätkä epäilkö hänen auttawan teitä woittamaan.

47. Wiimeiseksi hän sanoo: **ja kiittäkää** eli olkaat kiitolliset, älkää unohtako Jumalan sanomatonta hywyttä ja lahjaa, joka teille on annettu monen muun ihmisen suhteen maan päällä, joka on tehnyt teidän niin autuaksi, ja pelastanut teidän synnistä, kuolemasta, helwetistä ja perkeleen wallasta ja woimasta (jossa tekin olitte ja jossa teidän itseenne nähden olisi ijanikaikisesti tähtynyt olla) ja on siirtänyt teitä ijanikaikiseen kunniaansa, kussa olette kaikkein hänen pyhäinsä kansaperilliset, jotka hän walitsi waltakuntaansa ja teki osalliseksi kaikista ijanikaikisista, jumalallisista, taiwaallisista tawaroistansa. Tutkikaat ja miettikää kärsimisesjämme ja taistelusanue, että kaikkea sellaista on teille jäädetty ja annettu juuri tätä vastaan, siltä

tullaksenne sitä iloisemmiksi ja halullisemmiksi sen toten taistelemaan ja kärsimään, kerran saadaksenne omistaa ja nauttia, mitä teille sa- nasja ja uskojsa totisesti jo on annettu.

48. Apostoli kutsuu sen **pyhain perimisen osallisuuden waltteudessa** taikka walleitten py- häin, se on, totisten pyhain perimisen osallisuus- dekki. Nämät hän näin erottaa wääristä py- histä ja saa täten kahdellaisia pyhiä. Toinen joukko on tuo suuri maailman joukko, joka kans tahtoo olla pyhä, eritenkin juutalaiset latipyyhy- dellänsä ja koko maailma, maalliset wiisaat, lainoppineet y. m. wanhurskaudellansa; mutta nämät eivät ole kuitenkaan waltteuksia, waan pi- meitä, saastaisia, riettaita pyhiä, niinkuin hän Fil. 3: 8 pitää sellaisen **wanhurskauden wa- hinkona ja raiskana**. On kristittyinkin wä- hässä joukossa, joilla on ewankeliumi, monta wäärää, uskolluttua pyhää, jotka myös kuule- wat ewankeliumia, käywät sakramentilla y. m., mutta owat pimeydessä, eiwätkä maista eikä saa tuta jumalallisen tahdon tuntemisen wiisautta ja ymmärrystä. Mutta kutka siinä ahdistuksen kautta harjoittawat itsensä uskojsa, rakkaudessa ja kärsiwällisyydessä ja tunnustawat Jumalan, ewankeliumin kautta heille antaman suuren ar- mon ja hywän teon, ne owat pyhiä ja mah- tanewat kunnialla kutsuttaa sellaisiksi pyhiksi, jotka luetaan pyhain joukkoon ja jotka jo owat siirretyt ijankaikkiseen waltteuteen ja iloon hänen waltakunnassansa.

Joka meitä pimeyden wallasta pelasti ja on meidän siirtänyt rakkaan Poikausa waltakuntaan, jonka kautta meillä luuastus on hänen werensä kautta, nimittäin syntein anteeksi antamus.

49. Tässä apostoli lawiammin selittää, mistä Siää Jumalaa kiittääämme, ja asettaa eteenme ewankeliumin koko ytimen ja saarnan, joka meille näyttää mitä meillä Kristuksessa on, ja kuwaa eteenme peraimmasti ja lohdullisim- masti sekä hänen hywän tekonsa että personansa. Mutta hän ensin sanoo, että meidän tulee kor- keimmasti lakkaamatta kiittää Jumalaa tästä ewankeliumin tuntemisesta ja ilmoituksesta. Siinä on meillä, ei mikään halpa aarre taikka

sellainen tawara, jonka taitaisit werrata kaikkeen kultaan, hopeaan ja kaikkeen rikkauteen, maail- man ja tämän elämän iloon ja lohdutukseen; waan sellainen luuastus ijankaikkisesta, autta- mattomasta wahingosta ja turmiosta Jumalan ijankaikkisen, kärsimättömän wihan ja kirouksen alla synnin tähden, jossa jo olimme, ilman apua ja pelastusta; olimmepä sellaiseen fokuteen ja pimeyteen suljetut, ettemme itse tietäneet mitään sellaisesta wiheliäisyydestä, saattika osasimme etsiä ja löytää jotakin neuwoa ja keinoa päästä siitä pois.

50. Sen siaan olemme nyt, warmaan ilman omaa walmiustustamme, neuwoamme eli teko- amme, ilman omia ajatustiammekin, saaneet Jumalan äärettömästä armosta ja laupiudesta luuastuksen, se on päästön synneistämme. Kuinka suuri sellainen tawara ja hywä teko on, sitä ei taida yksikään kieli lausua, eitäpä tässä elämässä yksikään ihminen ymmärtää. Helwetiössä saawat jumalattomat kokea sen kadotuksestansa ja ijan- kaikkisen jumalallisen masteetin ja kaikkein luonto- kappalten ijankaikkisesta wihasta, joista eiwät he taida iloisina katsella ei yhtäkään, waan joita heidän täytyy katsella lakkaamatta sydäm- mensä suruksi, hännästyksiksi ja epäilyksiensä ilman loppua.

51. Toisaalta eivät taida luontokappaleet- kaan katsella heitä mielellään, waan kauhistu- wat heitä, ja heidän silmän luontinsa on pel- jättävä ja tuomitsewa heitä. Jumala on kui- tenkin käskenyt heidän tässä elämässä olemaan **turmeluksen alaisina** (sanoo p. Paawali Rom. 8: 20, 21) ja palwelemaan sellaisia, kuitenkin wasteumielisesti, niin että he siitä kärsiwät kipua, kuin waimo synnytyksessä, eiwätkä tahdo mitään mielemmiin, kuin olla wapaat jumalatto- man, kirokun maailman palveluksesta. Mutta hei- dän täytyy kärsiä niitä pelastuksen toiwossa Juma- lan lasten tähden, jotka vielä tulewat Kristuk- selle ja wilmein saatetaan kunniaan. Muutoin wihaa luomakunta syntiä yhtä ankaraasti, kuin Jumalakin itse.

52. Mutta että ijankaikkinen, muuttama- toin kadotuksen tuomio on julistettu synnin ylitse, sillä Jumala ei taida eikä tahdo armahtaa

syntiä, josta syystä hänen vihanja pöyhyn ijan-
kaikkisena ja peräntämättömänä sen ylitse, ei
ole tämä lunastus taitanut tapahtua ilman sel-
laista aarretta ja maksua, joka korvaisi synnin
tuottaman vahingon, ottaisi vihan kantaaksensa
ja sowitzaksensa, ja siis ottaisi pois ja hävit-
täisi synnin. Tätä ei jaksanut yksikään luotu
tehdä, eikä ollut tähän muuta neuvoa ja apua,
waan että Jumalan ainoa Poika astui meidän
hätäämme ja itse tuli ihmiseksi, joka omille
hartioilleensa sälytti sellaisen antaran, ijankaikki-
sen vihan ja antoi sen tähden oman ruumiinsa
ja iwerensä uhriksi.

53. Hän on suuresta, mittaamattomasta
laupiudesta ja rakkaudesta meitä kohtaan teh-
nyt sen ja antaunut kantamaan ijankaikkisen
vihan ja kuoleman tuomiota. Sellaisen maksun
ja uhrin pitää Jumala kalliina ja arwoffaana,
ainoan rakkaan Poikansa tähden, joka on hänen
kanssansa samassa jumaluudessa ja majesteetissa,
niin että hän, sen kautta sowitzettuna, ottaa ar-
moonja ja antaa synnit anteeksi kaikille, jotka
tähän Poikaan uskowat. Näin nautimme ainoas-
tansa Kristuksen kallista maksua ja ansiota, joka
pohjattomasta, sanomattomasta rakkaudesta on
meille ansaittu ja lahjoitettu, niin ettei meillä
tähän nähden itsellämme ole mitään kerskatta-
maa; waan tulee meidän kaikella ilolla ijan-
kaikkisesti kiittää ja ylistää häntä, joka on sel-
laisen kulutuksen ja tawaran pannut alttiiksi, lu-
nastamaan meitä tuomittuja, kadotettuja syntisiä.

54. Kuska nyt lunastuksen pää asia, syn-
tein anteeksi antamus on, siellä kohta seuraa
sitä kaikki se, minkä kautta autuutemme täyte-
tään. Sen kautta poistetaan ijankaikkinen ku-
lemin, joka on synnin palkka, ja ijankaikkinen

wanhurskaus ja elämä annetaan, niinkuin p.
Paawali Rom. 6: 23 sanoo: **ijankaikkinen
elämä on Jumalan armo eli lahja.** Sillä
nyt Jumalan kanssa sowitzettuina, Kristuksen
werellä puhdistettuina, on siten myös meidän
kanssamme sowitzettu kaikki, mitä taiwaassa ja
maan päällä on, sanoo taas Paawali Efes. 1:
10, ettei luomakunta ole meitä vastaan, waan
on ystävänä sowitzettuna meidän kanssamme ja
hymyilee meille, niin että meillä on suula ilo ja
elämä Jumalassa ja hänen luomakunnassansa.

55. Tämä olkoon ja onkin ewankeliumin
saarna, joka osottaa meille molemmat, synnin
ja synnistä päästön, vihan ja armon, kuole-
man ja elämän, kuinka olimme pimeydessä ja
olemme siitä jälleen lunastetut. Se ei tarkoita
tehdä meitä ensin (lain tawalla) syntiseksi, eikä
tahdo opettaa meitä ansaitsemaan armoa; waan
sanoo, kuinka me ennestään tuomitut synnin,
kuoleman ja perkeleen wallan alla, opimme uskon
kautta saamaan ja tuntemaan lahjoitetun lunas-
tuksen ja sitte sentähden olemaan kiitolliset.

56. Vielä selittää p. Paawali, tuka hän
personansa puolesta on, jonka weri on hywät-
semme wuodatettu, siitä nähkäsemme, kuinka
suuri ja kallis tämä aarre ja lunastus on, että
se nimittäin on Jumalan Pojan weri, joka on
näkyttömän Jumalan kuwa, on ollut ennen
kaikkia luotuja ja jonka kautta kaikki on luotu.
Hän on totinen, ijankaikkinen Jumala Hän
kanssa, niin että se totisesti kutsutaan ja on
Jumalan oma weri y. m. Apostoli laskee siis
selwän ja mahtawan perustuksen uskonkappaleelle
Kristuksen jumaluudesta. Tätä on kuitenkin
tarwis selittää erinäisessä saarnassa.

N:o 58. Viidentenäkolmatta Sunnuntaina Kolminaisuu- den päivästä*).

1 Tess. 4: 13—18.

Suñimmáinen saarna.

**Rakkaat weljet! emme tahdo teiltä salata niistä, jotka nukkuneet
ovat, ettette murehtisi, niinkuin muut y. m.**

1.

Kuin rakas maamme ruhtinas ja päämme, Jumalan säätämisestä, on kuoleman kautta lähtenyt meiltä ja nyt makaa edesämme — jonka kuolemaa ne kaikki syystä surenewat ja murehtinewat, jotka olivat mainajan jäseniä ja alamaisia — ja kuin väärin käytäntö kuolleitten hautajaisissa on poistettu, olen minä valinnut selitykseni pohjaksi apostolin y. Paavalin ihanan ja lohdullisen tekstin, joka on kirjoitettu 1 Tess. 4: 13—18, jossa hän opettaa Tessalonikaita ja kaikkia kristittyitä, millisiä ajatuksia pitävät ja millisillä sanoilla itseänsä keskenänsä lohduttakoot rakasten ystäväinsä kuolemasta, joista ovat suuresti surulliset ja joita murehtiwat.

2. Jotka eivät sydämestänsä tunnusta itseänsä tämän pään jäseniksi, ne eivät suinkaan suuresti sure ja walita hänen kuolemaansa, eivätkä siis kaipaa lohdutustakaan. Mutta meitä, jotka kastitämme ja hynnärrämme, mitä meillä oli hänessä, nimittäin, ei ainoastansa hyvä, laupias maan herra, waan isäkin, meitä, sanou, hyödyttää ja meidän on ywä kuulla sellaista lohdutusta Paavalilta, että surisimme kuin kristityt, eikä kuin pakanat, joilla ei toivoa ole ja josta uskommein wahuistuisi.

3. **P.** Raamattu ei ainoasti salli, waan käsketkin itsemään ja murehtimaan kuolleita. Syrakki sanoo 38: 16—24 näin: **poikani, koska joku kuolee, niin itke häntä ja walita, niinkuin se, joka suuren surun on saanut — ja ota jälleen lohdutus y. m.** Myös pyhästä esi-ijästä Abrahamista luetaan 1 Mos. 23: 1—3, että hän itki ja walitti emäntäänsä Saaraa, koska se kuoli; samoin walitti myös

Josaf, koska pyhä esi-isä Jaakob Egyptissä kuoli, ja piti tawalliset murhepäivät, ja sitte, haudatessaansa hänen Kanaan maalla, piti hän niitten kanssa, jotka olivat hänen seuraansa Egyptistä saattaneet ruumista, aivan suuren ja katkeran walituksen ja murehti isäänsä seitsemän päivää, 1 Mos. 50: 1—14. Nyt olivat Abraham ja Josaf pyhiä miehiä, täynnä pyhää henkeä ja suriwat kuitenkin suuresti kuolleitansa.

4. Myös koko Israelin seurakunta suri Aronia, kuultuansa hänen kuolleeksi, ja itki häntä 30 päivää, 4 Mos. 20: 29. Samoin fittemmin Mosessta, 5 Mos. 34: 8, samallaisia tapauksia luemme raamatussa useita rakkaista esi-ijästä, profeetaista ja kuninkaista, että he walittiwat kuolleitansa ja katkerasti itkiwät niitä ja laittiwat heidän kunnialla maahan. Sillä tämä kansa piti erittäin kiitettävänä asiana haudata kuolleet kunnialla ja toisaalta suurena häpiänä ja häwäistyksenä, jos päin wastoin tapahtui. Sentähden puhutaan raamatussa usein molemmista.

5. Jos nyt on kiltettävää, että murehditaan ja walitetaan mainajia alhaisesta säädystä, niinkuin koska naapuri suree naapuriansa, ystävä ystävänsä; paljon kiitettävämpää on niin tehdä, koska suuret herrat eli ruhtinaat, joiden kautta Jumala antaa ja yllä pitää rauhaa ja owoittaa kaikellaista hywyttä alamaisille, kuoleman kautta täältä eriawät.

6. Koska nyt päämme ja rakas maan ruhtinas, Herrassa nukkunut, makaa tässä edesämme, niin syystä sydämestämme murehtinemme ja walit-

*) Tämän ja seuraawan saarnan piti Luther w. 1525 waaliruhtinas Fredrikin hautajaisissa.

tanemme, ei ainoastansa hänen eriamistansa tästä murheen laaksoista, waan enemmän sitä, että Jumala juuri tällä waarallijella, kauhialla ajalla, koska melkein koko Saksan maa talonpoikain kapinan tähden on liikkeellä, niin äkkiä tempasi hänen pois. Peljättävä, näethän, on, että Jumala suittaa ottaa meiltä ynnä hänen kansansa ihanan rauhan, jonka hän armollisesti oli hänen kauttansa antanut koko maalle, niin kauwan kuin hän oli hallituksessa. Tätä wahinkoa enin suremme. Mitä hänen omaan persoonaansa tulee, on hurstaalta ruhtinas wainajalta ennen hänen viimeistä loppuansa saatu kuulla sanoja, joista taatusti woi huomata, että hänellä on ollut totinen, luja usko Herramme Jeesukseen Kristukseen ja että hän erisi ewankeliumin oiktasja tuntemisessa, jonka tähden hän eläessään oli muutamia wuosta saanut paljo kärsiä. Emme siis ensinkään epäile hänen olewan Kristuksen tykönä.

7. Mutta meillä, jotka olemme tämän ruumiista eroitettun pään jäseniä, meillä on suuri suru siitä, että Jumala ottaa hänen pois juuri tällä pahalla ajalla, jolloin hän olisi mitä parhain johdattanut meitä, ja mekin tässä kauhiassa kapinassa olisimme mitä parhain tarwinneet häntä. Sillä peljättävä on, että, kuin hänen kuolemansa ja tuo kauhia kapina niin nopeasti seurasiwät toistansa, suuri wiheliäisyys ja onnettomuus on kohtaawa Saksan maata, jollei Jumala sitä armollisesti estä ja poista, jota meidän kaikei tulee täyttää totta ruivoilla.

8. Ja totta olemmekin ansainneet warsin hywin oivallisen ankaran kurin. Sillä Saksan maalla ei ole koskaan apostolein ajasta saakka totuuden walkeus eli pyhän ewankeliumin oppi ollut niin puhtaana ja kirkkaana, kuin se nyt on. Mutta kuinka käytämme itseemme sen suhteen? Mitwan kiittämättömästi. Suurin osa niistäkin, joilla se on, kyllästywät pian ja pitävät tämän jalon helmen halpana. Wastustajista en tahdo mitään lausuakkaan. Ne eiwät taida sitä kylliksi pilkata ja tuonita, paljon wiatonta werta sentähden wuodattaa ja kuitenkin suuresti siitä kerskata, ikään kuin olisimat siinä hywin tehneet, että niin hirmuisesti wainoowat ja niin surkiasasti surmaawat Jumalan rakkaita kristittyitä.

9. Näin häpiällisesti ewankeliumia pidellesämme sallii Jumala, suuren kiittämättömyytemme rangaistukseksi, nonsta hurmahenkiä ja lahtolaisia matkaansaattamaan Saksassa näitä kauheita melkseitä ja surkeutta, ja tempaa meiltä juuri samaan aikaan rakkaan waaliruhtinaamme. Ja tämä nähy minusta peljättäwältä. Sentähden on waara tarjona, että Jumala jalkii wihanja, jonka me puolestamme kiittämättömyhdellämme ja rakkaan sanan ylönsatseella, ja ne toiset taas puolestansa pilkkaamisella ja wai-

noomisella olemme aiwan hywin ansainneet, saada siaa ja käydä, tähän saakka rakkaan maamme ruhtinaan kautta, josta en ensinkään epäile, sitä estettyänjä. Sillä Jumalalla on usein tapana antaa yhden ainoan, hurstaan ihmisen tähden kokonaiselle maalle rauhaa ja onnea, niinkuin Syrialle Naamaan tähden, 2 Kun. 5: 1. Samate luemme 2 Mik. 24: 2, että Judan waltakunnan tila oli hywä ja edistyi niinkauwan kuin ylimäinen pappi Jojada eli, mutta kääntyi kohta hänen kuoltuansa toiseksi. Samate on nytkin hywin uskottawa, että Jumala on tälle maalle antanut hurstiaan haltian tähden rauhaa ja kaikkea hywää, ja on nyt, tämän kuoleman tapauksen johdosta peljättävä, että Jumala on hänen kansansa ottawa meiltä pois sellaisen menestyksen ja lähettävä meille wahwan, woimaktaan kurtuksen.

10. Rukoilkaamme kuitenkin toden tiestä Jumalaa armosja kääntämään pois meistä hywin ansaitun wihan ja rangaistuksen ja nimensä tähden, joka liakskiti on pilkana pidetty, jäättämään meitä taikka vielä jonkun aikaa wiiwyttämään kurtusta. Vielä rukoilkaamme häneltä armoa sydämmeistämme nöyryttämään ja parantamaan itseämme ja ottamaan rakas ewankeliumi vastaan suuremmalla toden teolla, rakkaudella ja kiitollisuudella. En epäile myöskin Jumalan Kristuksen tähden armosja kuolewan meitä ja wajelewan ja suojelewan jättämäänjä ja asettamaanja esiwaltaa, rietasten kapinan nostajain kauhiaa raiwoa ja mellastusta vastaan. Nämät, näethän, owat wastoin Jumalaa ja oikeutta tarttuneet miekkaan, jota ei heille käsketty; josta Jumalakin on heitä warmaan rangaissewa. Sillä Kristus sanoo: kaikki, jotka miekkaau rupeewat, ne miekkaau hukkuwat, ja p. Paawali: ne, jotka esiwaltaa vastaan owat, saawat tuomion päälleenjä, Rom. 13: 2. Toiwon Jumalan tästäkin lähin armottawan tätä maata kristillisellä ja rauhaa rakastawalla ruhtinaalla. Sillä Jumalan lupaus on warma: anokaat, niin teille annetaan. Tämä olkoon kyllä esipuheeksi; nyt tahdomme lyhemmiten tarkastaa tekstiä.

Mutta emme tahdo teiltä jalata, rakkaat weljet, niistä, jotka nukkuneet owat, ettette murehtiji, niinkuin muut, joilla ei toiwoa ole.

11. Tästä näemme, ettei p. Paawali kieldä murehtimasta ja walittamasta kuolleita. Sillä hän neuwoo Dessalonikaita sellaisissa tapauksissa lohduuttamaan toisiansa niillä sanoilla, jotka hän tässä kirjoittaa heidän eteenjä. Kuin hän näin tekee, osoittaa se, että murehtiwat ja walittiwat wainajia ystäwiänjä. Tätä ei hän

moiti wääräksi, waan sallii sen olla hywän ja oikian. Hän kuitenkin lisää tähän, etteiwät he murehtisi kuin pakanat, joilla ei toivoa ole. Hän tekee siis eroituksen kristittyin ja pakanain murheen waiheella. Hän tahtoo sanoa: pakanat, joilla ei ole Jumalan sanaa, eiwät tunne Jumalaa. Heidän on siis mahdotonta tietää ja uskoa, että Kristus, Jumalan Poika, maailman Wapahtaja, on kuollut ja taas kuolleista nousut, viimeisenä päivänä elämän ylösnousemiseen herättääksensä kaikki, jotka häneen uskowat. Sentähden eiwät taida muuta luulla, waan että kerran kuollut pysyy ijäti kuolleenä. Koska siis kuolema eroittaa toisistansa miehen ja waimon, jotka keskenänsä hywin eliwät ja toisiansa rakastivat, tahi muutoin hywät ja rakkaat ystäwät, ei ole heidän murheellansa ja walituksejellansa yhtään määrää eikä loppua, femminkin jos wainajat oliwat olleet ylhäisiä ja hurskaita herroja ja ruhtinatta taikka muutoin jaloja ihmisiä, joita oli kaunistanut korjat lahjat ja kauniit hyweet, ja jotka jokainen oli pitänyt rakkaana ja arwossa ja heihin pannut uskalluksensa heidän hyweensä, siweytensä, wiisautensa ja waltansa tähden. Sellainen waltansa suru saawuttaa heidän sentähden, etteiwät he toivo parempaa, ijanikaikkista elämää tämän ajallisen elämän perästä, joka on täynnä wiheliäisyyttä ja surfeutta y. m.

12. Näin alkää murehtiko te, joilla on toiset ajatukset, sydän ja mieli, kuin pakanoilla, ja odotatte toista ja ijanikaikkista elämää tulewassa maailmassa; waan olkaat wakuutetut siitä, etteiwät wainajat ystäwänne, jos waan uskoiwat Kristukseen, ole kuolleet, waan makawat makiasa, juloisessa lewossa, ja nousewat warmaan viimeisenä päivänä ylös ruumiilla, joka on olewa aurinkoa walkiampi ja firkaampi. Sydäntä tosin kiwistää, koska paraimmat ystäwämme, waimomme, lapsemme, y. m., hurskaat, rauhaiset herrat ja ruhtinaat menewät kuolemaan. Sillä wasta silloin näemme ja tunnemme, mitä meillä on heissä ollut, joskin owat olleet alhaisia ihmisiä, ja millisillä lahjoilla ja hyweillä he oliwat warustetut; joita ei niin huomata heidän eläisjansä, kuin niihin aina

sekaantuu myös wirhiä, jotka heitä rumentawat ja himmentawät. Kuitenkin pitää surulla ja walituksejella oleman määrä ja woiton pitää Paawalin tässä esittämä lohutus pitämän, että murhe ja walitus olisi kristillinen, eikä pakanain murheen kaltainen, jotka eiwät näe edemäksi, waan kuinka heidän ystäwänsä owat kuolleet ja haudatut, eiwätkä tiedä muuta, waan että kaikki toivo heistä on mennyt siksensä.

Sillä jos me uskomme, että Jeesus on kuollut ja nousnut ylös, niin on Jumala myös ne, jotka nukkuneet owat, Jeesuksen kautta tuotwa edes hänen kansjansa.

13. Tässä apostoli yhdistää Kristuksen kuoleman ja ylösnousemisen meidän kuolemamme kanssa, jonka hän kutsuu uneksi, ja myös meidän ylösnousemistemme kanssa, ja tekee ne yhdeksi. Samate hän tekee 1 Kor. 15: 15, sanoen: **elkei kuolleitten ylösnousemus ole, niin ei Kristukseen nousnut ylös.** Hän tahtoo sanoa: yhtä warmat kuin olemme siitä, että Kristus on nousut ylös, yhtä warmaan nousewat kuolleet viimeisenä päivänä: sillä ei raamattu petä meitä, joka todistaa, että Kristus, Herramme, kuoli ja nousi kolmantena päivänä kuolleista ja istuu nyt ja ijanikaikkisesti Jumalan, taiwaallisen Isjäksi, oikiaalla kädellä, kussa hän ei pidä iloa enkelein kanssa eikä ole yksin oman personansa puolesta autuas, waan on meidän synteimme tähden annettu ulos ja wanhurskauttamistemme tähden herätetty ylös (Rom. 4: 25) ja on istunut majesteetin oikiaalle kädelle, ollaksensa ylimäinen pappimme ja ruoillaksensa puolestamme, antaaksensa meille lahjoja ja herättääksensä meitä viimeisenä päivänä haudoistamme.

14. Kristus on siis kuolemallansa ja ylösnousemistemjellansa ansainnut meille, että me olemme wapaat synneistämme, wanhurskaat ja pyhät, saammepa myös warmaan toiwon ylösnousemistemesta ijanikaikkiseen elämään ja autuuteen, jos muutoin uskomme häneen. Totta on, että meitä täällä eläesjämme synti surettaa, perkele peljättää ja kuolema ajallisesti surmaa, niinkuin hän on tehnyt kaikille pyhille, ja itse Kristusjellekin. Mutta kuin uskomme sinat-

tuun stemeneen, joka tallasi karmeeseen päin, 1 Mos. 3: 15, ja hänen wanhurskautensa ja woittonsa on uskon kautta tullut omaksemme, niin saa perkele tosin surmata meidän ja kuolema niellä, mutta he jaksavat pitää meitä niin wallassansa ja woimassansa, kuin he taifuwat pitää Kristuksen. Sillä ei heillä ole syytä eikä oikeutta syyttää meitä syntisiksi ja wikapääksi kuolemaan, saattikka tappa. Sillä Kristus, ijankaikkinen wanhurskaus, seisoo puolellamme, kuolee ja uhraa itsensä synteimme tähden, puhdistaa ja pyhittää meitä kalliilla werellänsä, sovitaa meitä Isän Jumalan kansja, niin ettei perkele taida löytää meisjä yhtään wirhiä eikä syntiä. Mutta kussa ei syntiä ole, siellä ei tarwitse kärsiä rangai-
tusta; sillä kuolema, sanoo p. Paawali Rom. 6: 23, on synnin palkka.

15. Siis, joskin maailmassa kärsimme paljon tuskaa ja murhetta, on meillä kuitenkin Kristuksessa rauha; ja joskin kuolemmekin, on meidän elämämme, sanoo p. Paawali, kätetty Kristuksen kansja Jumalassa. Mutta koska Kristus, meidän elämämme ilmaantuu, silloin mekin hänen kansjansa kuunnassa ilmaannumme.

16. Koska siis welkamme (synti) on sen tien, sillä Kristus on sen kyllä kalliisti maksanut, on rangaiustuskin (kuolema) poistettu. Sentähden, jos kohta kaadummekin siihen, kuolemme ajallisesti, niin et kuitenkaan jää kuolemaan, jos muutoin uskot Kristukseen ja tartut näihin hänen sanoihinsa: totisesti, totisesti sanon minä teille: joka kuulee minun sanoni ja uskoo sen, joka minuun lähetti, hänellä on ijankaikkinen elämä; ja ei hän tule tuomioon, waan menee kuolemasta elämähän, Joh. 5: 24, ja Joh. 11: 25, 26: minä olen ylösnoussemus ja elämä: joka uskoo minuun päälleni, hän elää, eikä hän olis kuollut. Ja jokainen, joka elää ja uskoo minuun päälleni, ei hänen pidä kuoleman ijankaikkisesti. Sentähden koska sinun hetkes tulee lähteä täältä, niin nukkunut ilolla uskossa näihin Kristuksen sanoihin ja usko sielus hänen huomaansa; ei hän juinkaan sinua petä. Waan hetkinen, niin

hän äänellänsä kutsuu sinun esiin, ja silloinpa saat silmin nähdä, mitä nyt uskot.

17. Tätä p. Paawali tarkoittaa, 1 Kor. 15: 15 yhdistäessänsä toisihiinsa Kristuksen ja meidän ylösnousemistemme, ja päättää: jos Kristus on nousnut ylös, niin mekin noussemme ylös. Hän tahtoo sanoa: itsensä hyväksi ei tarvinnut hänen kuolla eikä taas kolmantena päivänä nousta ylös; mutta kuin me olimme syntein alla sidotut ja kuoleman wallan alaiset eikä meillä ollut niitä vastaan apua ja neuwoa, on hän sillä palwellut meitä, että me hänen kauttansa pelastettaisiin synnistä ja kuolemasta, johon olimme joutuneet, ensimmäisen ijämme Natamin tottelemattomuuden tähden, ja pääsimme taas wanhurskauteen ja elämään. Sitä vastaan sanoo apostoli mainitun luvun w. 16, 17, 18 näin: jollei kuolleet nouse ylös, eikä Kristuskaan nousnut ylös. Mutta ellei ole Kristus nousnut ylös, niin on teidän uskonneturha, ja te olette vielä teidän synneissänne. Niin owat myös ne, jotka Kristuksessa nukkuneet owat, kadotetut.

18. Niin on siis kaikki siitä, että me lujasti käsittämme tämän uskon kappaleen: minä uskon ruumiin ylösnousemisen ja että sitä hywin harjoitamme. Niin olisimme emme ainoastansa itse puolestamme wäkewät ja rohkiat kuoleman häädässä; waan taitaisimme lohduttaa muitakin ja todistaa p. Paawalin kansja Jesuksen kuolleen ja nousseen sentähden, että sellaista kuolemaa ja woittoa saarnattaisiin kaikessa maailmassa. Joka uskoo tämän itsellensä hyväksi tapahtuneen ja nukkuu Jesuksen kautta sellaisessa uskossa, hän olkoon luja siitä, että Isä Jumala on wiepä hänen sinne, kussa Kristus on, ollaksensa alati hänen tykönänsä.

19. Tämähän on uskowaisille jalo lohdutus, että saawat kuollessjansa, taikka niinkuin p. Paawali sanoo, nukkuesjansa, olla ei waan lujat siitä, että he taas Kristuksessa nousewat ylös, waan että ne myös tuodaan esiin Kristuksen kansja ja owat hänen tykönänsä hänen waltalunnassjansa ijankaikkisesti, osallisina hänen tawaroistansa, niinkuin hänen weljensä ja kansjaperillisensä. Suureksi lohdutukseksi ja iloksi

meille olisi, jos Jumala kuolleista herättäisi päämme ja waaliruhtinaamme, niin että hänen nyt elävänä näkisimme ja asettaisi silmäimme eteen hänen hyweensä ja lahjansa, joita emme hänen eläessjnsä niin huomanneetkaan, kuin nyt, koska hän on mennyt pois. Mutta viimeisenä päivänä on hän tekewä paljon paremmin ja jalommin, silloin saamme nähdä, ei yksin sitä, mitä nyt olemme hänessä kadottaneet — hänen isällinen hoitonsa, hänen suojansa ja tuensa on nyt mennyttä kalua — waan silloin saamina senkin nähdä, että Jumala on hänen tuopa esiin Kristuksen kanssa. Silloin ei nähdä hänessä enää syntiä, sairautta ja kuolemaa, waan sulaa wanhurskautta, wäkewyyttä, elämää ja autuutta.

20. Mutta tähän tarvitaan uskoa, jota paitfi ei tämä jalo lohdotus pysty meihin, taikka ei ensinkään hyödytä meitä. Sillä emme näe emmekä käsitä aistimillamme sitä, mistä p. Baawali tässä puhuu, waan se on kokonansa suljettu sanaan, jossa usko rippuu ja josta sen täytyy pitää kiinni. Siis, joka ei sitä täällä näe uskossa, ei hän ole sielläkään näkewä sitä olemmollisesti.

21. Apostoli sanoo: **Jumala on ne, jotka nukkuneet owat Jesuksen kautta, tuowa edes hänen kansjansa.** Mutta sellaiset nukkawat Jesuksen kautta, jotka sanan kautta owat tunteet hänen, ja uskoneet, että hän kuoli heidän siaskansa heidän synteinsä anteeksi antamiseksi, ja on woittanut kuoleman, että he eläisivät hänen kansjansa ijankaikkisesti, ja jotka pysyvät sellaisessa tuntemisessä ja tunnustuksessa loppuun saakka, ja kuolewat ja eriävät täältä sellaisessa wakutuksessa. Mutta ne, joilla ei ole sellaista uskoa, waikka owatkin eläneet siwiästi ja kunniallisesti, waikentaneet elämänsä, tehneet paljon suuria ja raskaita töitä, ne eiwät nuku Jesuksen kautta, waan wihollisina Jesusta vastaan, ja owat sentähden kadotetut. Sillä **joka ei usko, se on jo tuomittu.** Mutta jos teko-pyhät, jotka ulkonaisesti wiättäwät kunniallista elämää, eiwät nuku Kristuksessa, paljoa vähemmän nukkawat Jesuksen kautta hurejat, raakalaiset ihmisiksi, joissa ei ole kunniaa eikä kuria, waan joita ainoastansa oma ilkiwalta ja pahuus hallitsee, samoin myös hirmuhaltiat ja lahkolaiset, jotka Kristuksen sanaa wainoowat ja pilkkaawat, edelliset miekalla, jälkimäiset kielellä.

N:o 59. Viidentenäkolmatta Sunnuntaina Kolminaisuuden päivästä.

I Tess. 4: 13—18.

Toinen saarna.

1.

Silen, rakkaat ystävät, kuulimme kuinka pyhä apostoli Baawali lohdottaa kristitnit,

M. Luther. Kirko-Postilla.

jotka surewat ja walittawat wainajiansa, nimitään sillä tapaa, että ajattelewat heistä, ei järjen tawan mukaan, joka ei muuta tiedä, waan ettei kerran kuollut enää nouse, waan ajatteloot

heistä, niinkuin raamattu puhuu, että he mafaawat ja että he owat Jumalan jywäsiä ja taimia, jotka hän on kylwänyt ja istuttanut, että ne ihanan suwen aikaan jälleen nousiiswat ja kaswaisiiswat, kun nisun taikka muu jywänen, joka ei maasta esiinny eikä monenfertaista heidelmää kanna ennen, kuin se kuolee ja mätänee. Samoin, jos mekin, sanoo p. Paawali 1 Kor. 15: 42, 43, nousemme kunniasa ja wälewyydessä, täytyy meidän ensin olla kylwetyt turmelluudessa, huonoina ja heikkouudessa. Tästä eiwät tiedä Kristuksesta tuntemattomat pakanat ei niin mitään; sentähden ei ole heillä sellaista toivoakaan, waan kuolewat tiehensä ilman mitään lohduitusta.

2. Edespäin osoittaa hän kaikella asferuudella, miten ylösnouseminen wiimeisenä päivänä tapahtuu, syystä että hän mielellään tahtoi lohbuttaa uskowiisia kaikkia järjen wastuksia ja mutkia vastaan, joka jättää Jumalan sanan ja pääättelee tässä kohden tuntemisensa mukaan. Ja kuin hän, joka näkönsä kuitenkin on halpa, mitätoin henkilö, puhuu mahdollomista ja uskomattomista asioista, waroittaa hän heitä huomaamatta katjomasta hänen personaansa ja ajattelemasta hänen sitä kutoneen omasta päästänjää, waan että kuulisiwat ja ottaisiwat sen vastaan Jumalan sanana, ja sanoo: sillä sen sanomme teille Herran puolesta, että me, jotka elämme ja jälkeen jäämme Herran tulemiseen, emme juinkaan ennätä niitä, jotka nukkuneet owat.

3. Äskän hän sanoi, että Jumala on tuopane, jotka Kristuksen kautta nukkuneet owat, esiin hänen kanssansa. Tästä suittaa joku kysyä: kuin hän puhuu ainoastansa niistä, jotka Kristuksen kautta nukkuiwat, se on, kuolewat uskossa Kristukseen, kuinka käy sitte niitten, jotka Kristuksen tulemisessa eläwät? Kuinka? Onko niillä se etu, että näkewät Kristuksen ja wiedään hänelle ennen, kuin ne, jotka owat kuolleet? Hän wastaa tähän, sanoen: tahdon sanoa teille jotain salaista, jota ette vielä ole keneltäkään kuulleet ettekä löydä sitä missjään niin selwästi kirjoitettuna, mutta minulle on se taiwaasta ilmoitettu. Sentähden lausunkin sen teille Herran anana, joka on warina ja totinen. Sentähden

ottakaat se myös vastaan ja uskokaat se Herran omasta suusta kuulleina, tämä, sanon minä, ettemme, jotka elämme ja jälkeen jäämme Herran tulemiseen, juinkaan ennätä niitä, jotka nukkuneet owat.

4. Se on, me, jotka elämme Kristuksen tulemiseen asti, emme näe Kristusta emmekä tule hänen tykönsä ennen niitä, jotka nukkuneet owat; waan näin silloin tapahtuu: samassa silmänräpäyksessä, kuin Kristus tulee ja wiimeinen pasuna helisee, nousewat Kristuksessa kuolleet kuolemattomina ja turmelemattomina kirjastetuilla ruumiilla. Samallaan muutetaan mekin, jotka samaan aikaan elämme, se on, emme kuole eikä meitä haudata, niinkuin kaikki muut ihmiset maailman alusta owat, kuka wanhuuden, kuka muun sattuman kautta kuolleet ja haudatut, taikka poroksi poltetut, petoin repimät y. m., waan me lohdistansa muutetaan, niin että ruumiimme saa entisestänjää toisen muodon, se ei ole enää olewa kuolewainen, katoowainen ruumis, waan hengellinen, kuolematoin ja kirjastettu, aurinkoa paljoa jalompi ja ihanampi. Sentähden tulemme me, sekä ennen meitä kuolleet ja haudatut eli mädänneet, miten on sattunut, ja me, samaan aikaan eläwät, äkkiä ja silmänräpäyksessä kuolewaisesta kuolemattomaan menoon muutetut, yhtä haawaa pilwain temmattuihi Herraa vastaan kuulihin. Silmänräpäyksen tapahtumia on siis se olewa, että kuolleet temmataan maasta eli sieltä, kuhuun ikänä owat joutuneet mätänemään, ja me ynnä heidän kanssansa wiedään ja rewäistään kuolewaisesta elämästä sellaisina kuin olemme ja kussa ikänä olemme, ja näin muodoin toinen toisemme kanssa kirjastetaan.

5. Tästä apostoli 1 Kor. 15: 51—53 puhuu näin: katso minä sanon teille salaisuuden: emme tosin kaikki nuku, waan kaikki me muutetaan ajan rahdussa, silmänräpäyksessä, wiimeisellä pasuunalla: sillä pasuuna soi, ja kuolleet pitää turmelemattomina nouseman kuolleista, ja me tulemme muutetuiksi. Sillä tämä katoowa pitää pukeman yllensä katoomattomuuden, ja kuolewa pukee päällensä kuolemattomuuden.

6. Myös näyttää p. Paawali tässä, että, waikka Kristus, tullessansa viimeisenä päivänä, tapaa maailman ihan perfeleellisenä, pahana ja jumalattomana, silloinkin on sentään olemaassa totisiamin kristityitä. Dufin tämä suuri lohdu- tus. Sillä muutoin puhuu Kristus ja aposto- lit siitä ajasta, jolloin Kristus on tulewa elä- wän sekä kuolleitten tuomarina, sellaisilla sanoilla, että on kauhistawaisista sitä kuulla ja lukea. Luukk. 18: 8 sanoo Kristus: **koska ihmisen Poika on tulewa, löytäneekö hän uskoa maan päällä?** Ja Luukk. 17: 26 ja seur. hän sanoo viimeisenä päivänä löytävänsä maailman yhtä pahana ja jumalattomana, kuin se oli Noan ja Lotinkin päiwinä, jolloin ihmiset eiwät peljän- neet yhtään onnettomuutta, waan oliwat iloisia ja suruttomia, söiwät, joiwat, naiwat, ostiwat, möiwät, istuttiwat, rakensiwat, kunnes Noan aikana wedenpaisumus tuli, ja Lotin ajalla tulka ja tulikiweä satoi taiwaasta alas, ja hukutti kaikki.

7. Laita on olewa samallinen hänen tule- misensa päiwinä. Joka Kristuksen sanain rin- nalle laskee maailman menon, hän näkee silmin nyt juuri niin käywän, kuin hän ilmoittanut on. Ostamisella, rakentamisella, istuttamisella ei ole mittaa eikä määrää; warsin yleinen on maasfamme säädöttömyys, mitä syömiseen ja juo- miseen tulee. Samoin ottaa tuokin häpiällinen pahe, watsansuru ja kirottu ahneus ja korko, olen puhumatta muista rikokista, päivästä päi- wään niin yleisen wallan, etten kuule sellaista kauwan kestävän, waan täntyvän pian särkyä.

8. Mutta kauheaa on kuulla, että maailma rupee niin häwyttömäksi ewankeliumille, jonka Jumala on tällä viimeisellä ajalla ennen wiimeistä päivää niin armollisesti lahjoittanut. Toiselta puolelta wainoowat ja pilkkaawat wi- holliset tunnustettua totuutta mitä tuimimmasti ja kauheimmasti; mutta tällä puolen taas on ystämissä suuri kiittämättömyys, rupeepa suurin joukko jo suuttumaanfin rakkaasen sanaan. Koska sana on sulomen ja wapauttaa paawin hirmu- wallasta, joka kauhiasti on rasittanut ja sitonut kurjat omat tunnot säännöillänsä ja pauloillansa, silloin ihmiset kuulewat sitä mielellänsä ja se

on heistä otollinen. Mutta jos se nuhtelee uskottomuuttamme ja jumalatonta menoa ja opettaa, kuinka meidän nyt, tultuamme usko- waisiksi, tulee elää raittiisti, hurstaaasti ja juma- listesti ja jos se ei miellytä meitä, waan wai- kuttaa päin wastoin, on tämä merkki siitä, ett- emme ole kristityitä emmekä saa periä Juma- lan waltakuntaa, Gal. 5: 21, niin sana ei silloin suinkaan maistu mafialta, waan sitä wihataankin. Pahoin pelkään aikaa woittain asain kääntyvän siihen suuntaan, että nekin, jotka tahtowat kristityitä olla, jos paheita nuh- dellaan, niinkuin ettei ihmisillä ole oikaa uskoa eikä Jumalan pelkoa ja semminkin, jos heitä nuhdellaan törkeistä synneistä, ylönhyömisestä, juopumisesta, ahneudesta, koroista, huoruudesta, salawuoteudesta y. m., panewat sen pahaksi ja ottawat sellaisen tarpeellisen nuhteen kunniansa loukkaukseksi ja omaan tuntoon rasittamiseksi, sa- noen, ettei ihmisiä saa peljättää, waan että niitä pitää lohdutettaman. Sillä joka ottaa tarhan waarin Kristuksen ja apostolein sanoista, se kyllä huomaa, että maailma viimeisen päi- wän edellä on olewa täynnä pilkkaajia ja he- kumallisia ihmisiä.

9. Jos sitte vielä niinkin tapahtuu, mitä on syhy peljätä, että korman syhyttäjät saawat saarnaustuolit waltaansa, jotka saarnaawat, mi- tä ihmiset mielellänsä kuuntelewat (sillä sellaisia opettajia tekeekin maailman mieli), niin **hukkuu juopunut janoowan kanssa**, 5 Mos. 29: 19. Sillä siitä ei tule hywää loppua, että asioita ajetaan niin hullunkurisesti ja armas totuus niin huonosti otetaan vastaan, jopa pilkataan- kin ja häwäistään mitä törkeimmästi ja wal- hetta ja erehdystä ei ainoastansa hywitä ja haluta, waan tahtotaan totuutenakin puolus- ta ja säilyttää. Sentähden maailmakin, joka ei huoli walkeudesta, jokaistaan suuremmalla sokeudella ja on sille tapahtuwa Kristuksen sa- nain mukaan Matt. 12: 45: **wiimeiset tule- wat pahemmaksi, kuin ensimmäiset.** Wiimeis- nen wihan malja, jonka Jumala viimeisenä päivänä kaataa jumalattomain osaksi, on ole- wa suurin. Semmoinen täytyy maailman en- sin hywin ansaita, sentähden onkin silloin käy-

pä pahemmin, kuin Noan ja Lotin aikana. Kuitenkin, sanoo p. Paawali, elää Kristuksen tullessa kristityitä. Niin mekin tunnustamme uskosanamme yhden, pyhän, kristillisen seurakunnan olemassa olevan. Se sama on, sanoo p. Paawali, julistawa Herran kuolemaa siihen asti, kuin hän tulee 1 Kor. 11: 26.

10. Tästä salaisuudesta, eli salatuista totuudesta, josta p. Paawali puhuu tässä ja 1 Kor. 15: 51 ei tiedä maailma mitään; sitähän se myös salaisuudeksi kutsutaan. Harvat kristityistäkin uskovat sen. Sen on p. Paawalin itse tähtynyt kokea 1 Kor. 15: 12. Se kuuluu min warsin oudolta, niin, mahdottomaltakin, että kaikki kuolleet ja moahan haudatut ensimmäisestä ihmisestä viimeiseen saakka yhdessä silmänräpäyksessä herätettäisiin kuolemasta. Sentähden ei tahdo se mennä järkeen, että se niin pian tapahtuisi. Sillä se näkee muutamia tuhaksi poltetuksi, toisia weteen wiskatuksi, kolmannen ovat pedot repineet, veljämme korpit hirsiryssä syöneet y. m. Lyhyesti, kuka taitaa sanoa, tai edes ajatellakaan, kuinka monellailla ja ihmeellisellä tavalla ihmisiä maailmassa hukkuu? Ja kuitenkin tulevat he kaikki yhtä haavaa asetettawiksi elävinä viimeisen tuomion eteen y. m. Samate tulevat muutkin, jotka silloin elävät ja jäljillä ovat terweinä temmattuksi pöydästä, kodista, pellolta, wuoteelta, wiina lasin ääreltä, työstä eli siitä, missä kufin on, ja silmänräpäyksessä muutetuiksi, niin että nämätkin kaikki seisowat yhdessä joukossa kaikkein muitten kanssa ja otetaan ajan rahdussa heidän kanssansa pitwihin Herraa vastaan tuulihin.

11. Jos otat järjeltä neuwoa, niin et koskaan usko sitä. Mutta juuri silloin on Jumala osoittawa jumalallisen waltansa ja majesteetinsa, samate kuin silloinkin, koska hän tyhjäästä loi taiwaan ja maan. Hän saanoi waan sanan, ja kohta oli se siinä walwiina; juuri samoin on tapahtuwa tässäkin. Apostoli sanoo: **itse Herra astuu alas taiwaasta juurella huudolla ja ylimmäisen enkelin äänellä ju Jumalan pasunalla ja kuolleet**

Kristuksessa ensin nousewat ylös, ja me tulemme muutetuiksi.

12. Niin, sanot: tähtyyhän kaikkein ihmisten kuolla, Hebr. 9: 27. Kyllä niin, kaikkein tähtyy kuolla, niittenkin, jotka silloin eläwät; mutta ei samalla tapaa kuin ne, jotka tautiwuoteella tahi muutoin kuolewat ja haudataan, mätänewät taikka muutoin hukkuwat, joutuen matojen tahi petojen ruuaksi y. m., waan ne muutetaan, sanoo apostoli 1 Kor. 15: 51. Silloin käy niin, kuin Pietari sanoo, — **että taiwaat juurella pauhinalla menewät pois, mutta elementit pitää palwuudesta sulaman, ja maa ja rakennukset, jotka hänessä owat, pitää palaman,** 2 Piet. 3: 10, heidän kuolemanania on siis se muutos, joka silmänräpäyksessä tapahtuu tulen kautta. Sentähden hän myös käyttää sanaa nukkua, eikä sano: emme kaikki kuole, waan emme kaikki nuku. Sillä hän eroittaa toisistaan nämä kaikki, kuolla ja nukkua. Hän sanoo niitten nukkuvan, jotka owat kuolleet ja haudassa mätänewät taikka muutoin tomuksi muuttuwat ja sinne täne hajoitetaan. Mutta ne, jotka tulen kautta muutetaan, ne myös kuolewat ja siirretään tästä kuolewaisesta menosta kuolemattomaan menoon. Mutta he eiwät kuole samalla tavalla, kuin muutoin kaikki ihmiset maailman alusta siihen hetkeen saakka owat kuolleet; sillä ne yhdessä silmänräpäyksessä kuolewat ja kohta taas wirkoowat eläwiksi.

13. Jotka owat oikeita kristityitä, niitten ei tarwitse hämmästyä tätä päiwää, waan päinwastoin halata sitä kaikesta sydämestänsä. Sillä niin kauwan kuin he eläwät tässä surun laaksossa, on heillä wähän rauhaa ja lepoa; milloin waiwaa heitä tämä, milloin toinen onnettomuus. Pait sitä on maailma heidän katkera wihollisensa, joka wihaa ja wainoo heitä mitä hiruihimuusti. Ei päästä heitä myös perkelekkään rauhaan, waan asettaa heidän silmäinsä eteen heidän syntinsä, tekee ne suuriksi ja antaa heihin myrkyllisiä, pahoja ajatuksia, joista käywät murheellisiksi ja alakuloisiksi, kamoowat kuolemaa ja pelkääwät Jumalan tuo-

miota. Tästä surkeudesta eivät pääse, niin kauvan kuin tätä elämää kestää.

14. Mutta viimeisenä päivänä on tämä kaikki loppuwa ja me pelastetaan kaikesta onnettomuudesta. Sentähden kutsuu raamattu tämän päivän lunastuksemme päiväksi y. m. Sentähden ei ole meillä mitään peljättävää, waan paljo enää sopii meidän iloita Jesuksen Kristuksen, Herramme, tulemisen ja ilmestymisen autuaallisesta ja iloisesta päivästä. Mutta perkele wääntää sen toiseksi, kiduttaa ja waiwaa meitä niin, että wäliin unohdamme tämän lohdutuksen, emmekä tunne silloin mitään muuta, kuin Jumalan wihan ja tuomion pelkoa ja hämmästystä. Kuitenkin ripumme sanassa emmekä ojenna itseämme tuntemisemme mukaan, waan odotamme kärsiwällisesti toivossa, mitä meille sanassa esitetään ja luvataan.

15. Toisaalta antaa perkele jumalattomain istua hywässä rauhasa ja lewossa, ettei mikään onnettomuus kohtaa heitä, ei lukaan wihaa eikä wainoo heitä uskon tähden, ei heillä ole myöös syneistäniä mitään huolta. He owat niin mieltyneet, kuin saisiwat alati olla täällä; siitä syystä onkin heidän ainoana pyrintönänsä saada suurta kunniaa, rikkautta ja hywiä päiwä. Niin ei peljätä perkelekkään heitä: sillä he owat jo ennestään hänen omiansa, tekewät, puhuwat ja ajattelewat, mitä hän tahtoo. Näitten tulisi syystä peljätä viimeistä tuomiota. Mutta ei siitä tule mitään, ja jos kohta uhkaat heitä Jumalan ankarella wihalla, peljättäwällä tuomiolla, ijankaikeella tuolemalla ja kadotuksella, ei se pysty rauhustakaan heihin, he waan menewät suruttomina, **wanhenewat hywisä päiwisä ja menewät silmänräpyhtsesä helwettiin**, Job 21: 13. Mutta kuinka on heidän käypä viimeisenä päivänä, koska heidän on seisominen Kristuksen tuomio-istuimen edessä ja saawat kuulla tämän kauhian tuomion julistettawan itsellensä: **menkää pois minun tyköni, te kivotut, siihen ijankaikeeseen tulleen y. m.?** Seuraa edespäin:

Sillä itse Herra astuu alas taivaasta suurella huudolla ja ylimäisen enkelin äänellä ja Jumalan pasuunalla y. m.

16. Tästä Kristuksen tulemisesta puhuu apostoli myöös 2 Tess. 1: 8, 9, kuinka hän on äikisti astuwa alas taivaasta tulen leimauksella, jota jumalattomain on hirweä nähdä. Sillä hän on kostatwa niille, kuin eivät tunteet Jumalaa eiwätkä totelleet ewankeliumia niin, että heidän pitää waiwaa kärsimän, **ijankaikeisen kadotuksen y. m.** ja menemän alas helwettiin. Hän, sanoo apostoli, tulee itse alas omassa personassansa. Waikka hän nytkin on läsnä kaikin paikoin, wallitsee ja hallitsee kaikkia luontokappaleita, tapahtuu se kuitenkin salaisesti ja hawaitsematta, kuin ei hän näytä itseänsä. Mutta **silloin on hän tulewa kunniasansa kaikkein pyhäin enkelein kanssa, kirkastettaa hänen pyhäinsä kanssa ja ihmeelliseksi tulemaan kaikkein uskowaiisten kanssa**, 2 Tess. 1: 10. Hän tulee silloin julkisesti ja nähtäwästi alas pilwisä, että **jokaisen silmän pitää hänen näkemän**, 1 Tim. 1: 7. Hän on tulewa, sanoo apostoli, taivaasta alas suurella huudolla ja ylimäisen enkelin äänellä ja pasuunalla, jonka hän kutsuu Jumalan pasuunaksi. Enkelit owat hänen etujoukkonsa ja henkiwartiansa hänen ympärillänsä ja ylimäinen enkeli muitten enkelein kanssa antaa äänensä kuulua, nostaa suuren sotahuudon ja soittaa pasuunaa.

17. Tässä on moni waiwannut päätänsä tutkien, mitä tämä sotahuuto, ylimäisen enkelin ääni ja Jumalan pasuuna lienee. Apostoli puhuu yleisen taivan mukaan asiasta sellaisilla sanoilla, joita tavallisesti käytetään puhuttaessa taikka kehuaessa mahtawan ja woimallisen kuninkaan eli keisarin suurta, uljasta sotaretkeä, käyden sotaan sotalippu leweellänsä ylhäällä, rumpuen päristessä ja sotatorwien helistessä, suuri wälijoukko seurassa jalka- ja ratsuwäkeä, niin että koko maa siitä kajahtelee ja jokainen siitä puhua tietää. Samalla tapaa, tahtoo hän näillä sanoilla ilmoittaa, on kaikkein herrain Herran tulewa jalolla, sanonnattomalla kunnialla ynnä kaikkein pyhäin enkelein kanssa (hän on kaiketi olewa luulteni Herra) merkkinsä eli lippunsa kanssa, Matt. 24: 30, 31 ja paljon toisellaisemmalla sotahuudolla, äänellä ja pasuunalla,

kuin ihmiset, josta koko maailma karkuu ja joka on olewa niin wälewä, että taiwas ja maa sen kautta filmänräpähtjessä poltetaan ja muutetaan ja kaikki kuolleet heräävät, mutta ne, jotka silloin eläwät, muutetaan. Sentähden hän myös kutsuu sen Jumalan pasuunaksi.

18. Mutta kuinka se ääntää, sitä en taida tietää. Minä otaksun, niinkuin isät selittäwät, sen ääntävän näin: nouskaat ylös, kuolleet! Tässä älä sure sitä, kuinka sellainen ääni taitaisi karkua ja kuulua kautta koko maailman, waan huomaa, minkä eroituksen p. Paawali tässä tekee, sanoessansa: **itse Herra astuu alas taiwaasta suurella huudolla ja Jumalan pasuunalla.** Jumalan pasuuna, sana ja ääni on peräti toinen pasuuna, sana ja ääni, kuin meidän; sillä hän toimittaa sen kautta kaikki. Koska hän tahtoi herättää neljä päivää haudassa maanneen Latfaruksen, ei tehnyt hän mitään, waan sanoi ainoastansa: **Latfare, tule ulos!** Joh. 11: 43, niin se tapahtui. Samoin hän teki muillekin kuolleille, jotka hän herätti, ja sairaille, jotka hän paransi; ja, niinkuin on sanottu, loi hän taiwaan ja maan sanallansa, sanoen waan: **tulfoon walkuus** y. m. Suuri samoin on hän tekewä viimeisenä päivänä, niinkuin hän itse Joh. 5: 28, 29 sanoo: **hetki tulee ja nyt jo on, että kuolleet saawat kuulla Jumalan Pojan äänen ja pitää tuleman edes.**

19. Mutta koska ewankelista Johannes 5: 32 puhuu Jumalan Pojan äänestä ja p. Paawali Jumalan pasuunasta, eiwät tarkoita he sillä, että Kristus omassa persoonassansa huutaisi ja soittaisi, waan että ylimäinen enkeli muitten enfelein kanssa tekisi sen, Matt. 24: 32. Sentähden hän myös kutsuu sen ylimäisen enkelin ääneksi ja on kuitenkin Jumalan Pojan ääni eli Jumalan pasuuna: sillä se tapahtuu hänen käskystänsä; samoin kuin kaikkein opettajain ääni eli sana, jotka ewankeliumia saarnaawat puhtaasti ja selkiästi, ei ole heidän äänensä eli sanansa, waan Jumalan; ja siis uskoو hän Jumalan, joka uskoo heidän, Matt. 10: 40.

Ja kuolleet Kristuksessa ensin nousse-

wat ylös; sitte me, jotka elämme ja jääme, temmataan ynnä heidän kanssansa pilwihin Herraa vastaan tuulihin. Ja niin me aina Herran kanssa olemme.

20. Hän selittää meille suurella ahkeruudella viimeisen päivän tapahtumat siinä tarkoituksessa, ettemme murehtisi ylös paljon wainajia ystäwiämme emmekä pelkäisi omaakaan kuolemaamme liika haikiasti, waan että sydämmellisellä halulla ja itäwällä pyytäisimme Wapahajamme Kristuksen jaloa ja autuaallista tulemistä ja warmaan toivoisimme niin tapahtuwan, kuin tässä sanotaan, että hän tietysti tulee, herättää meidän, wie muassa ja ottaa ijankaikkiseen waltakuntaansa; kukahen tästä peljästysisi? Kuka olisi sitä sydämmestänsä iloitematta? Mutta usko on heikko ja tämä estää sellaisen ilon.

21. Kuinka sitte on tapahtuwa ylimäisen enkelin äänen kuullessa ja pasuunan kaiklessa ja Kristuksen samalla tullessa? Kaikki Kristuksessa kuolleet noussewat filmänräpähtjessä ylös; mutta me, jotka silloin elämme ja jälkeen jääme, muutetaan juuri samassa filmänräpähtjessä ja temmataan ynnä heidän kanssansa pilwihin, Herraa vastaan tuulihin, ja niin me aina Herran kanssa olemme. Nämät owat lyhyt ja suorat sanat; mutta kuka osaa selittää, mitä ne sisältävät? Itse kufin tutkikoon niitä ahkerasti ja pitäköön ne lohdutuksenansa kaikellaisissa kiusauksissa, semminkin kuoleman hädässä.

22. Siellä ei ole meillä enää kiusauksia, waan olemme wapahdetut kaikesta pahasta, surua, hynnetiä, kärsimistä, kuolemaa ei ole enää olemassa eikä synty asu enää lihassamme, waan se on olewa ihan puhdas, ilman kaikkea saastaisuutta, pahaa himoa ja halua. Lyhyesti: me saamme taas kaikki, mitä Atamisssa kadotimme, runsaammin ja parempana takaisin, kuin meillä olisi paratiisissa ollut: me rakastamme Jumalaa kaikesta sydämmestä y. m., kiitämme häntä, ylistämme ja kunnioitamme ijankaikkisesti, amen.

23. Tässä joku ehkä kysyy: noussewatko jumalattomatkin ylös? Wastaus: yhtä hywin kuin jumalitetkin; sillä Kristus on eläwäin ja

kuolleitten tuomari, olkoot jumalisia taikka pa-
hoja, vanhurskaita taikka jumalattomia. Mutta
ainoastansa uskovaiset, se on, Kristuksessa nukkuneet,
saavat osaksensa sen sanomattoman kun-
nian ja armon, että he wiedään ylkänsä Kris-
tuksen kansa uuteen ja ijankaikkiseen Jerusale-
miin paljon jalommasa kaunistuksessa, kuin
koko maailmassa on. Mutta jumalattomia, jotka
uskottomuudessaan kuolevat, ei temmata pilwi-
hin, Herraa vastaan tuulihin, waan jäävät
tänne alas ja kuolewat tuomionsa: **menkäätkö
pois minun tyköni, te kiroitut, siihen ijan-
kaikkiseen tuleen y. m., Matt. 25: 41.** Juma-
lattomat herätetään siis kuolleista yhtä hywin
kuin uskovaiset; mutta nämät tulewat elämän
nousemiseen, ne muut (uskottomat) tuomion
nousemiseen, Joh. 5: 29.

**Lohduttakaat siis teitänne keskenänne
näillä sanoilla.**

24. Tässä apostoli osoittaa, mistä mei-
dän tulee etsiä viikaa ja pysyväistä lohdutusta
ja kuinka keskenämme toinen toistamme loh-
duttakaamme, nimittäin sanoilla ja lauseilla,
jotka owat otetut pyhästä raamatusta, niinkuin
hän opettaa myös Rom. 15: 5. Sillä maail-
man lohdutus, olkoon kuinka jalo ja riemulli-
nen tahtonsa, ei ole kuitenkaan totinen ja pysy-

wäinen, waan katoowainen, eikä silmäntäpähystä-
kään warma; sillä helposti woi vähänen puus-
kaus nousta, joka syhää sen murin. Jos olisi
mahdollista, että jollakin olisi koko maailman
kunnia ja hywyys, mitä auttaa se häntä, koska
hänen täytyy kuolla, taitaako hän siitä saada
lohdutusta? Eipä wainen, se waan enämmin
waiwaa ja surettaa häntä, että hänen täytyy
kaikki jättää. Mutta lohdutus, minä p. Henki
sanan kautta antaa, se pysyy lujana ja wah-
wana kaikessa ahdistuksessa, häädässä ja kuole-
massa.

25. Kun nyt ratas autuas herramme ja waali-
ruhtinaamme on ollut pyhän sanan erinomainen ra-
kastaja ja on sentähden näinä vuosina paljon kärsi-
nyt ja myös kauniilla sanoilla ja puheilla kuolles-
sansa uskonsa osoittanut ja tunnustanut, että Kris-
tus on kuollut hänen synteinsä edestä y. m. ja on
siitä saanut suloihen lohdutuksen osaksensa, emme en-
sinkään epäile hänen olevan niitten joukossa, jotka
Kristuksessa owat nukkuneet. Sentähden on hän
myös warmaan, Herran tullessa, ynnä muitten kanssa
noujewa ylös, ja tulewa heidän kanssansa temma-
tuksi pilwihin, Herraa vastaan tuulihin, ja on niin
saapa olla hänen kanssansa ijankaikkisesti. Kaiken
armon Isä antakoon meidän Kristuksen, ainoan loh-
duttajamme kautta, autuaallisesti seurrata häntä ja
niinkuin hänkin nukkua Kristuksessa, taitaaksemme
riemulla seisoa ihmisen Hojan edessä! Amen.

N:o 60. Kuudentenakolmatta Sunnuntaina Kolminai- sunden päivästä.

2 Tess. 1: 3—10.

Rakkaat weljet! meidän pitää aina teidän edestämme Jumalaa kiittämän, niinkuin kohtuullinen on, y. m.

1.

Ensin ylistää p. Paawali tässä seurakun- taansa Deshalonikassa, mikä uskonsa ja rakkau- tensa tähden oli paraimpia ja kauniimpia, jotka ristiin ja wainon alla pysyivät lujina ja kas- woiwat kärsiwällisyyden kautta. Tätä tekee apos- toli, kehoittaaksensa heitä aina yhä edistymään, asettaaksensa muittenkin eteen kuwan ja esimer- kin ewankeliumin saarnan ja tunnon waifutta- mista hedelmistä, ja näyttää näin, missä Kris- tuksen totisen seurakunnan rakennus ja korjaa- minen on. Hän sitte lohduttaa heitä heidän kärsimissensä ja kärsiwällisyydessänsä Herran Kristuksen kunniallisella tulemisella pelastamaan heitä ja palkitsemaan heitä riemulla ja lewolla murheestansa ja kostamaan ijankaikillisesti heidän wainoojillensa y. m.

2. Mutta sellaisen lohdutuksen ottaa hän juuri heidän kärsimisestänsä ja Jumalan wan- hurksaasta tuomioista, osoittaaksensa heille, minkä tähden hän sallii heidän kärsiä maan päällä ja mitä hän sen suhteen on päättänyt tehdä. Sillä jos katsotaan kristikuntaa ihmisjärjen ja aja- tusten mukaan, niin näyttää siltä, kuin ei olisi yhtään wiheliäisempää ja enemmän waiwattua ja onnettomampaa kansaa maan päällä, kuin ne, jotka tunnustawat ja kiittävät ristiin nau- littua Kristusta; sillä niitä wainotaan maail- massa yhtä päätä, niitä waiwaa ja kiusaa perkele kaikellaifella wiheliäisyydellä, hädällä, onnettomuudella, kuolemalla y. m., niin että heistä itsestään näyttää siltä, kuin olisi Jumala unohtanut ja hyljännyt heidän kaikkein muitten

ihmisten suhteen, kuin hän yhä antaa heidän maata ristin alle sullottuna, koska toisaalta muu maailma, eritenkin heidän wainoojansa elävät ja liehuwat suuressa kunniasa, onnessa, rie- mussa, wallassa, rikkaudessa ja heidän käy, niin- kuin he tahtowat. Tätä walitetaan usein raa- matussa ja semminkin psalmeissa, ja p. Paawali itse 1 Kor. 15: 19 tunnustaa ja sanoo: jos meillä ainoastaan tässä elämässä on toivo Kristuksen päälle, niin me olemme wiheliäi- semmät kaikkia muita ihmisiä.

3. Mutta nyt ei saa asia sinänsä olla eikä siksensä jäädä, ei ole myöskään se Juma- lan tarkoitus, että hän sallisi kristittyinsä ijtäi ja lakkaamatta niin kärsiä, kuolla sekä kuolemaan jäädä; sillä sepä olisi hänen ijankaikkiselle juma- lalliselle luonnollensa ja totuudelle sopimatonta, kuin hän sanassansa todistaa tahtowansa olla hurksasten Jumala, jotka häntä pelkäävät ja häneen luottawat ja joille hän on niin suuret lupaukset antanut. Siitä seuraa, että hänen on täytynyt itsensä päättää, antaaksensa sekä kristityillensä että toijelle joukolle toista, kuin kumpasellakin nyt täällä maan päällä on, ja että juuri se onkin syynä, minkä tähden hän antaa kristittyin maan päällä kärsiä, osoittaaksensa aikowansa menetellä toisin kumpastenkin kansa. Siis täytyy molempain, uskowiasten kristittyin kärsimisen ja jumalattoman maailman pahuu- den, hirmuisuuden, riwion ja hurksaita wainoo- misen olla taatun todistuksen toijesta tulewasta elämästä ja Jumalan viimeisestä tuomiosta, jonka kautta kaikille ihmisille, hywille ja pa- hoille, on määsettäwä ijankaikillisesti ja lakkaamatta.

4. Katso, tätä tarkoittaa tässä p. Paawali, puhuesansa kristittyin murheesta ja kärsimisistä näin: **jotka osoittawat, että Jumala on oikein tuowitsewa, ja te Jumalan waltakuntaan soweliaiksi tulette, jonka tähden te myös kärsitte y. m.** Hän tahtoo sanoa: oi rakkaat kristityt! pitääkää kärsimisenne rakkaana ja arwossa, älkää luulko Jumalan sentähden wihastuneen teille, taikka unohtaneen teidän; teillä, näettehän, on siitä suuri, runsas hyödytys ja lohdutus, se sanon minä, että se antaa teille sen todistuksen, että Jumala tahtoo olla oikia tuomari ja tehdä teidän runsaasti autuauksi, mutta koostaa myös wainoojillenne. Niin, siinä on teillä taattu todistus ja te saatatte siis warsin epäilemättä lohduttaa ja ilahuttaa itseänne sillä, että kuulutte Jumalan waltakuntaan ja jo olette soweliaat siihen, kärsieisänne sen tähden. Sillä mitä kristitty maan päällä kärsii perfeleeltä ja maailmalta, se warmaan kohtaa häntä ainoastansa Jumalan nimen ja sanan tähden.

5. Kaiketi pitäisi niin olla, että kristityllä, kastettuna ja Jumalan lapsena, olisi täällä maan päällä pelkkää menestystä, lohdutusta ja riennua; mutta nyt kuin hän on vielä täällä perfeleen waltakunnassa, istuupa vielä syntifin ja kuolema hänen lihassansa, täytyy hänen myös kestää perfelettä vastaan. Mutta sillä kaikella mitä hän hänelle tekee, omalla ja maailman kidutuksella, wainolla, peljätyksellä, waiwalla ja kuoleamalla, sillä hän tekee hänelle wäkiwaltaa ja wäärpyyttä. Mutta kaikkea tätä vastaan on kristityllä Jumalan sanasta se lohdutus, että hän, kärsieisänsä Kristuksen ja Jumalan waltakunnan tähden, on siitä warmaan ijankaikkisesti osallinenkin olewa. Sillä siitä osaa saamaan on mahdollinen ja sowelias ainoastansa se, joka sentähden kärsiikin. Eteenpäin sanoo apostoli:

Että se on oikein Jumalan edessä niitä taas waiwata, jotka teitä waiwaawat.

6. Itänsä ei taida eikä saa niin olla ja sitensä jäädä, kuin nyt on, että maailman käy hywin, teidän pahoin; sillä sitä ei kärsi Jumalan wanhursta; waan, kuin hän on oikia tuomari, täytyy asian toiseksi kääntyä, että hur-

stilla on ijankaikkisesti hywää ja että pahatkin päin wastoin ijankaikkisesti rangaistaan. Muutoin ei tuomitsisi Jumala oikein; joka taas olisi yhtä paljon kuin, ettei hän olisikaan Jumala. Mutta kuin tämä on mahdotonta ja Jumalan wanhursta ja totuus on muuttumaton, täytyy hänen tuomarina sitä katsoa ja kerran tulla taiwaasta alas (kaikki kristityt koottuansa) ja koostaa heidän wihollisillensa ja maksaa heille, mitä owat ansainneet ja antaa kristityille, osallisestakin kärsimieistänsä, jota heillä on täällä ollut, ijankaikkinen lepo ja riemu.

7. Sitä saattawat ja saawat kristityt warmaan toivoa ja sillä itsensä lohduttaa, ettei Jumala suinkaan jätä sitä rankaisematta ja koostamatta, ikään kuin sen unohtaneena (miltä se nyt näyttää), että hurstaakan Apelin niin häpiällisesti murhasi hänen weljensä ja että nuot werikoivat Herodes, Nero ja samallaiset häpiälliset hirnuwaltiaat ja julmureit owat surmanneet hänen profeettansa, martyyrinsä, niinkuin Johannes Kastajan, Jeremiaan, Paawalin ja muut, joista hän kuitenkin jo tässäkin elämässä oli jalosti todistanut, että he olivat hänen rakkaita lapsiansa. Sentähden ei jää suinkaan tuomiokaan tulematta, waan saawat hirnuwaltiaat kaiketi kärsiä waiwansa ja rangastuksensa ja hurstaatkin toisaalta wirwoitetaan kärsimieistänsä ja saawat omaksensa ijankaikkisen lewon ja rauhan, että koko maailma näkisi, ettei Jumala ole unohtanut heitä kuoleman jälkeen.

8. Katso, tämä on lohdutus tulewasta tuomiosta, joka tapahtuu kuolleitten noustua haudoistansa ja mitä Jumalan wanhursta waatii, että pyhille mitä runsaimmasti ja jalommasti maksettaisiin heidän kärsimieisensä. Ja hurstaille sitä suuremmaksi lohdutukseksi sanoo p. Paawali parhaimmaksi syyksi, minkä tähden Jumalan täytyy rangaista maailmaa ijankaikkisella waiwalla, juuri sen, että se waiwasi hänen kristityitänsä. Tämä on yhtä kuin sanoisi hän: Jumala ei pidä niin suurta lutua siitä, mitä perfele ja maailma rikkowat häntä vastaan suurella ylönkatseellansa ja hänen nimeänsä ja sanaansa pilkkaamalla ja wihaamalla ja kaikella muulla pahuudella ja tottelemattomuudella, jolla

niškoillensa tuottawat ijankaikkisen piinan ja kadotuksen, waan paljoa enemmän ajattelee hän rangaista heitä sentähden, että he wainoowat ja waiwaawat hänen kurjia uskowaisia kristityitänsä; kuten Kristuskin on sitä mainitsewa viimeisenä päivänä ja sanowa: **menkää pois, te kirotut, siihen ijankaikkiseen tuleen, joka valmistettu on perkeleelle ja hänen enkeleillensä; sillä**

mitä ette tehneet yhdelle näistä vähimmistä, sitä ette tehneet minulle, Matt. 25: 40, 45.

9. Mitä p. Paawali edespäin puhuu tuomion toimituksesta ja jumalattomain piinan ja rangastuksen muodosta, on itfessänsä tarpeeksi selwä ja tämän päivän ewankeliumissa selitetty, joten siitä ei tarvitse enää puhua.

N:o 61. Seitsemäntenäkolmatta Sunnuntaina Kolminaisuuden päivästä.

2 Piet. 3: 3—13.

Rakkaat weljet! Tietäkää se ensin, että viimeisinä päiwinä tulewat pilkkaajat, jotka oman himonsa jälkeen waeltawat ja sanowat: kussa on lupaus hänen tulemisestansa? Sillä siitä päivästä, kuin isät owat nukkuneet, psyhvät kaikki niinkuin ne luomisen alusta olleet owat.

1.

Wielä on siellä ja täällä tapana näyttää eräs kirjja antikristuksesta, jossa luetaan, kuinka ihmiset ennen viimeistä päivää horjahtawat sellaiseen erehdykseen, että sanowat Jumalaa ei olewankaan, ja pilkkaawat kaikkea, mitä heille saarnataan Kristuksesta ja viimeisestä tuomiosta. Tämä onkin totta, olkoon se otettu mistä tahtonsa. Utköön sitä kuitenkin hymärrettäkö niin, kuin joutui si koso maailma niin ajattelemaan ja sanomaan, semmoiseksi tulee waan suurin osa. So nyt on sellaista alkeessa ja se lewenee lewe-

nemistänsä, ewankeliumin paremmin lewittyä kansaan. Silloin on kansassa nousewa suuri liike, ja moni, joka nyt on salassa ja ilmestymättä, esiintyy silloin ja korottaa itsensä. On jo tähänkin saakka ollut monta, jotka eiwät uskoneet viimeisen päivän tulemisesta.

2. Sellaisista pilkkaajista waroittaa meitä tässä apostoli Pietari ja ennustaa, että sellaisia tulee ja että ne ihan wapaina eläwät oman tahtonsa mukaan. Romassa ja Italiaassa on tämä ennustus jo aikoja sitte warmaan toteutunut ja sieltä tulleet tuowat saman uskon muihin maihin. Muualla on samoin käypä kuin

sielläkin jo kauvan on ollut wallassa. Sellaisia ihmisiä on, viimeisen päivän nyt owella ollessa, esiintyvä, että Kristuksen sanat, Matt. 24: 37, täytettäisiin: niinkuin Noan ajat olivat, niin pitää myös Ihmisen pojan tulemus oleman. Sillä niinkuin he niinä päivinä wedenpaisumisen edellä olivat, söivät ja joiwat, naitat ja huolivat, hamaan siihen päivään asti, jona Noa arkkiiin sisälle meni, ja ei tietäneet ennen kuin wedenpaisumus tuli, ja otti pois kaikki; niin pitää myös Ihmisen Pojan tulemus oleman; niin myös w. 44: millä hetkellä ette luulekaan, tulee Ihmisen Poika; ja Luukk. 21: 35: tämä päivä tulee niinkuin paula kaikkein ylitse, jotka koko maan päällä asuwat. Ja taas Luukk. 17: 24: sillä niinkuin pikkaisen tuli taiwaan alla leimahtaa ja paistaa kaikkein päälle, kuin taiwaan alla owat, niin on myös Ihmisen Poika päivänänsä olewa, se on, hän on äkkiä, odottamatta ja silmänräpäyksessä ilmestytävä maailmalle, sen eläessä mitä suruttomimpana ja kewytmielishumnästi suurimmalla röyhkeydellä halveksiesä Jumalan sanaa.

3. Onkin viimeisen päivän läheisyyden merkkinä juuri tämä, että ihmiset eläwät ihan mieltänsä myöden kaikkein hinoinsa mukaan ja pitäwät keskenänsä tällaista puhetta: **kuusa on lupaus hänen tulemisestansa?** Maailma on jo niin kauvan ja aina seisonut, nytkö wasta se tulisi toisellaiseksi? Sentähden waroittaa nyt apostoli meitä pahentumasta, kuullessamme sellaista, waan pitäkäämme se taattuna merkkinä siitä, että viimeinen päivä on pian tulewa. Edespäin hän sanoo:

Mutta tietensä ei he tahdo tietää, että taiwaat muinen olivat ja maa wedestä, joka wedessä Jumalan sanan kautta seisoo. Kuitenkin siihen aikaan se maailma niiden kautta wedenpaisumisella hukui.

4. Ne owat ihmisiä, sanoo apostoli, jotka eiwät waiwaa itseänsä raamatun lufemisella. Tietensä eiwät tahdo tietää eikä malittaa, että muinoinkin on käynyt samate. Koska Noa rakensi arkin, hukui wedessä maailma, joka kui-

tenkin oli weden kautta tehty ja wedessä seisoi; ja waikka ihmiset silloin olivat niin suruttomia ja turwatuuta mielestänsä, ettei mitään hätää ollut olemassa, niin he kuitenkin kaikki weteen hukkuivat. Hän tahtoo sanoa: jos Jumala sillä erällä hukutti maailman weteen ja esimerkillä wahwisti taitawansa hukuttaa; on hän tekevä sen nyt sitä warmemmin, kuin hän on luwannut tehdä sen.

5. Tässä puhuu apostoli jotenkin wahwasti luomakunnasta. Ne olivat tehdyt wedestä ja pysyiwät woimassa wedessä Jumalan sanan kautta. Taiwaalla ja maalla on ollut alkunsa, ne eiwät ole ijankaikkisia. Taiwas on tehty wedestä ja wettä oli sen ylä ja alapuolella; mutta maa on luotu wedessä ja on siinä pysynyt woimassa. Näin selittää Moses luomisen, ja hänen kertomukseensa wiittaa Pietariin puhe. Tämän kalten woimassa pitää ainoastansa Jumalan sana, niinkuin Jumala sen on sanallansa tehnyt. Sillä ei esineitten luonne ole näin pysyvä woimassa; sentähden ne kaikki, jollei Jumala pitäisi maailmaa woimassa, järkyisiwät ja hukkuisiwät weteen. Mutta Jumala on sanonut mahittanan ja lausunut: **Koontukoot wedet taiwaan alla erinomaiseen paikkaan, niin että kuiva näkyy;** se on, wedet erittööt siwulle ja antafoot tilan maan nousta ajuttawaksi; sillä muutoin peittäisiwät wedet luontonsa mukaan maan tulwana. Sentähden on tämä suurin ihme, jonka Jumala wielä tänäpäinäkin tekee.

6. Läten on apostolilla mielessä sanoa: pilkkaajat owat liika törkiät ja paatuneet, osoittamaan pyhälle Hengelle sitä kunniaa, että kumminkin lukisiwät, kuinka Jumala woimassa pitää maan wedessä, josta kuitenkin oppisiwät tietämään kaikki olewan Jumalasta. Koska Jumala kerta ennen hukutti maan weteen, on hän myös viimeisenä päivänä muuttawa taiwaan ja maan nykyisestänsä toisen muotoiseksi päin wastoin pilkkaajain inttamistä. Rawahatkaat siis heitä ja kääntäkön edellimen esimerkki mielenne. Jollei hän silloin walehdellut, ei walehtele hän nytkään.

Miin myös ne taiwaat ja maa, kuin

nyt ovat, hänen sanansa kautta säästetään tulen waraksi tuomiopäivään asti, jona jumalattomat ihmiset kadotetaan.

7. Koska Jumala hukutti maailman tulwalla, wirtasi wesi ylhäältä alas ja tunki alhaalta ylös joka haarakalta, joten oli nähtävänä waan silkkaa wettä, johon maan luontonja mukaan täytyi hukkoa. Mutta nyt on hän luwannut ja tarwalle kaaren pannut merkiksi, ettei hän enää hukuta maata weteen, 1 Mos. 9: 12. Sentähden hän nyt antaa tulen kuluttaa ja hukuttaa sen, joten silloin on olewa sekää tulta niinkuin ennen oli sulaa wettä. Siitä sanoo p. Paawalikin 2 Tess. 1: 7, 8 näin: **koska Herra Jesus taiwaasta ilmaantuu, hänen woimansa enkelitten kanssa ja tulen leimauksella y. m. Koska siis viimeinen päivä tulee jyristen, niin on silmänpäpähkyessä kaikki taiwaassa ja maan päällä olewa yltä tulessa ja muuttuwa tomuksi ja tuhawaksi, ja kaikkein täytyy muuttua tulen kautta samate kuin ennen weden kautta. Ja merkkinä siitä, ettei Jumala walehtele, on olewa hänen ennen antamansa merkki wedenpaujumisesta.**

Mutta tätä yhtä ei pidä teiltä salattaman, minun rakkaani: yksi päivä on Herran edessä niinkuin tuhannen ajastaitaa, ja tuhannen ajastaitaa niinkuin yksi päivä. Ei Herra wiioytä lupaustansa (niinkuin muutamit sen wiioywan luulewat), waan hän on meidän kanssamme kärsiwäinen, eikä tahdo, että keneenkään pitäisi hukuman, waan että jokainen itsensä parannukseen kääntäis. Mutta Herran päivä on tulewa niinkuin waras yöllä ja silloin taiwaat suurella pauhinalla menewät pois, mutta elementit pitää palawuudesta sulaman, ja maan ja rakennukset, jotka hänessä ovat, pitää palaman ylös.

8. Näillä sanoilla kumoo apostoli ne, joista hän nyt äskten on puhunut ja jotka sanovat: apostolit ovat usein sanoneet, että viimeinen päivä on pian tulewa ja kuitenkin on siitä asti kauwan aikaa kulunut ja kaikki ovat wielä yhä entisellensä y. m. Hän on ottanut tämän lauseen Moosesen psalmeista, joka on 90 psalmi, jonka neljännessä wärsyössä hän

sanoo: **tuhät ajastaitaa ovat sinun edessä niinkuin eileinen päivä, joka meni ohitse.** Asian laita, näethän, on tämä: kahdella tapaa jopii katsella aikaa: toisella tapaa katsoo sitä Jumala, toisella ihmiset. Kaikki erilaatuisista asioista on tämä ja tulewa elämä. Tämä elämä ei taida olla tulewa, kuin tuohon tulewaan elämään ei tulla muulla tavalla kuin kuoleman kautta, se on siten, että tämä elämä loppuu. Tätä nyhyistä elämää on syöä, juoda, maata, sulattaa ruoka, synnyttää lapsia y. m. Tästä seuraa perähyttään toinen toista hetkien, päivän ja vuosien laskun mukaan. Jos tahdot ottaa katsellakses ijankaikkista elämää, on sinun kokonaan paneminen pois mielestäsi kaikki nykyisen elämän suhdet eikä ajattelemisen taitawas siihen nähden lukea aikaa. Ei niin, siellä on kaikki olewa yksi ainoa päivä, yksi ainoa hetki, yksi ainoa silmänpäpähky.

9. Koska nyt Jumalan lastwain edessä ei ole yhtään ajanlaskua, niin täytyy tuhannen vuotta hänen edessänsä olla kuin yksi päivä. Sentähden on ensimmäinen ihminen, Adam, häntä yhtä lähellä kuin viimeinentkin, joka syntyy lähinnä viimeistä päivää. Sillä ei Jumala katso aikaa pitkin pituutta, waan niin sanoakseni poikittain. Niin esimerkiksi, jos sinä katselet pitkää, maassa makaawaa puuta poikittain, niin taidat yhtä haawaa katsella sen sekä pituutta että wahwuutta; mutta sitä et taida tehdä, jos katselet puuta pitkin sen pituutta. Emme taida järjellämme käsittää aikaa muulla tavalla kuin laskemalla sitä pituuden mukaan. Meidän täytyy rutweta laskemaan Adamista alkaen wuosi toisensa jälkeen viimeiseen päivään asti. Mutta Jumalan silmissä on kaikki yhdesä kimpussa. Mikä meistä on pitkä, on hänestä lyhykäinen ja päin wastoin. Siellä ei ole määrää eikä lukua. Niin kuolee nyt ihminen, ruumis haudataan maahan ja mätänee, makaa maassa, mitään tietämättä; mutta koska ensimmäinen ihminen Adam noussee, on hän luulostansa tuskin tuntia maannut; mutta katsottuansa siwuilensa huomaa hän niin monta ihmistä saaneen hänestä syntynsä ja alkunsa, waikkei hän ole siitä mitään tietänyt.

10. Apostoli tarkoittaa siis sanoilla: ei Herrä wiioyttä lupauksensa, ei lupauksen wiipymistä, miksi pilkkaajat sen ottawat, waan että hän on pitkämielinen. Olkaat siis valmiit ottamaan viimeistä päivää vastaan. Sillä jokaiselle on se hänen kuolemansa jälkeen tulewa tylläkin pian, niin että hän on sanowa: hei, wastapa juuri nyhyään kuolin. Mutta maailmalle se tulee ylöu nopeasti. Ihmisten sanoesa: nyt on rauha eikä mitään hätää, silloin kadotus lankee äkistä heidän päällensä, 1 Tess. 5: 3. Ja niin äkkiä ilmestyy tämä päivä suurella pauhinalla ja paukkinalla kuin raju ukkosen ilma, niin että kaikkein täythy silmänräpähysessä huffua.

Etä kaikkein näitten pitää katooman, minkä kaltaiset teidän tulee silloin olla pyhissä menoissa ja jumalisuudessa: niin että odotatte ja itäwöitsette Jumalan päivän tulemista.

11. Koska nyt tiedätte, että kaikkein, taiwaan ja maan pitää tulesa palaman, niin pyytäkää pyhällä ja jumalisella elämällä olla valmiita tätä päivää vastaan ottamaan. Apostoli kirjoittaa sen pian ja äkkiä tulewaksi, että olisimme valmiina ilolla sitä kohtaamaan ja rientämääänkin sitä vastaan sellaisena, joka pelastaa meidän synnistä, kuolemasta ja helwetistä. Mutta hän puhuu apostolina, jonka sanat koskewat, ei waan yhtä miespolwea, waan kaikkia ihmisiä, eläkööt milloin tahtonja, kunnes tämä päivä tulee.

Jona taiwaat tulesa raukeewat, ja elementit palawundesta sulawat. Mutta me odotamme uusia taiwaita ja utta maata hänen lupauksensa jälkeen, joi a wanhurskaus asuu.

12. Jumala on monin paikoin profectoissa luvannut luoda uuden taiwan ja uuden maan, niinkuin Jes. 65: 17, 18: katso: minä luon uuden taiwaan ja uuden maan, ja entisiä ei pidä muistettaman, eikä mieleen johdettaman; waan iloittaat ja riemuittaat uuisjä, kuin minä luon; niin myös Jes. 30: 26: kuan walo on niinkuin auringon paiste olewa, ja auringon paiste on seitsemättä kirkaampi olewa kuin nyt on y. m. Ja Matt. 13: 43 sanoo Kristus: wanhurskaat pitää kiiltämän kuin aurinko heidän Jsänsä waltakunnassa. Kuinka se tapahtuu, sitä emme tiedä, waan ainoasti luvatuksi tiedämme sellaiset taiwaat ja sellaisen maan, kussa ei ole synsiä, waan sula wanhurskaus, ja kussa Jumalan lapset asuwat, kuten Raawalikin sanoo Rom. 8: 18. Siellä on olewa sula rakkaua, ilo ja riemu, eikä mitään muuta ollenkaan, kuin Jumalan waltakunta.

13. Tässä saatat kysyä: asunewatko autuaat taiwaassa tahi maan päällä. Tekstistämme näkyy, kuin he asuusiwat maan päällä, niin että koko taiwas ja maa on olewa uusi paratiisi, jossa Jumala itse asuu. Sillä Jumala ole ainoastansa taiwaassa, waan kaikki paikoin, ja sentähden owat walituttin siellä, kussa hän on.

N:o 62. P. Johannes Kastajan päivänä.

Jes. 40: 1—8.

1.

Ennustus raamattunsa jälkimäisessä osassa puhuu profecta Jesaias Kristuksen waltakun-

nasta ja Kyro kuninkaasta. Tämä on suora ennustus, sillä ei kumpaakaan nähnyt profecta, ei Kyron maallista waltakuntaa, eikä ewankeliumin hengellistä, jota hän selittää luvuissa 41

—43. Vielä, kuin tänä on ennustus Kristuksesta ja ewankeliumista, ulottuu se meidänkin aivoihimme, ompa oikein oma osamme. Sentähden tulee meidän sitä enemmän suosia sitä.

Lohduttakaat, lohduttakaat.

2. Tämä on käsky apostoleille, joille uusi saarnan muoto läsketään, ikäänkuin hän sanoisi: laki saarnasi tähän saatta peljätystä, te lohduttakaat, muuttakaat oppi, saarnatkaa armoa, laupiutta ja synnistä päästä.

Minun kansaani.

3. Jumalan kansaa ei ole se, joka kutsutaan Jumalan kansaksi lihan,³ weren ja lain jälkeen, waan ne, jotka owat ahdistettuja, sorrettuja ja kuolettuja omantuntonsa ja toivotonmuutensa päättelemiseen nähden. Semmoiset owat Jumalan kansa. Sillä Jumala on ahdistettu ja nöyrytettyin Jumala sanansa mukaan: **awukses huuda minua hädässä, ja minä tahdon auttaa sinua.** Sillä sana lohduttakaat ulottuu ainoastansa niihin, jotka owat kaikkea turwaa wailla ja tarwitsewat lohdutusta. He owat se wajawa ja tyhjä astia, joka on armoon jowelias, jonka ne halwetsiwat, jotka lihallisiin tukiin nojautuen elävät suruttomasti.

Sano teidän Jumalanne.

4. Tästä on sanassa teidän suuri paino. Hänellä on mielessä sanoa: te ette ole ilman Jumalaa, ei Jumala heittänyt teitä pois, niinkuin synteinän näkemisestä peljästynyt omantuntonne sanelee.

Puhukaat suloisesti Jerusalemin' kansa.

5. Puhua jonkun sydämeen (niinkuin alkutielessä on) on puhua suloisia ja ilahuttawia asioita, joita sydän mielellänsä kuultee, niin että nimittäin ewankeliumin saarna on vastaus sydämmen huokaukselle.

Sillä hänen sotimisenä on täytetty.

6. Hän selittää tässä lohdutuksen sanat ja ewankeliumin saarnan, joka opettaa, että **sotiminen on täytetty ja synnit anteeksi annetut.** Mutta sotia on harjoittaa itseänsä ja hu'ata lain luormain ja wäkiwallan alla ja sotapalvelus on tuskallinen elämä, jossa pyhdämme töillä tydyttää lakia. Muutoin ymmärretään aiwan yksinfertaisesti sotapalvelus-

sella Jumalan palvelusta ja uskontoa. Sentähden Jumalakin kutsutaan Herran Sebaoth eli sotawäen Herraksi. Mutta kuin tähän on lisätty siasana hänen (hänen sotimisenä), niin merkitään sillä lain mukaista eli alaista jumalisuutta, jonka pitää loppuman. Tähän nähden tietää tämä murheelliselle annettava lohdutus yhtä kuin: älkää murehtiko, älkää sentähden, että tunnette syntinne, waipuko epätoivoon, loppunut on sotapalvelus, minä julistan teille päästön synneistänne, tietääkses, waikka olet syntiä tehnyt, Kristuksen wanhurstauden kuitenkin olewan niin suuren, että se taitaa warjella sinun synnisiäkin. Mutta tällaista sanotaan ahdistetuille ja murheesen saattetuille.

7. Tällä on siis lain purkaminen ilmoitettu, jonka muassa myös hylätään kaikki harrastukset, kaikki työt, kaikki wanhurstaudesta, ulkopuolella armon wanhurstausta. Mutta maailma, joka ei tahdo töitänsä ja jumalanpalvelustansa pidettävän kirouksen alaisina, wihaa sentähden meitä, kutsuu wäärä-oppiseksi, polttaa tulella ja rajuaa kaikellaisilla rangaistuksilla niitä vastaan, jotka wakuuttawat sotapalveluksen päättäneeksi.

Sillä hänen rikoksensa on annettu anteeksi.

8. Mitä sanowat tästä wapaan tahdon ja omain ansioitten puolustajat? Edellinen osa kumoo kaikki omat harrastukset ja työt, kaiken wanhurstauden ulkopuolella armoa, hyödyttömänä ansaitsemaan synneistä päästä. Mutta tässä hän suoraan lupaa synnit anteeksi armosta ilman töitä. Syntein anteeksi saaminen ei ripu siis ahkeroimisesta, ei lain opettamisesta eikä tekemisestä, waan armollisesta lahjoituksesta. Tästä mielestä on hartaasti pidettävä kiinni. Sillä koska synnin huomiosta ja Jumalan tuomiossa peljästyneet omattunnot tuntewat lain, silloin ei auta turwautua omiin harrastuksiimme ja töihimme. Sillä syntiä et taida woittaa omilla töillä. Jotka siis ottawat tehdäksensä lupauksia, lähteäksensä pyhille retkille, wietääksensä uutta elämän tapaa, Jumalan wihan woittaaksensa, ne latowat syntiä synnin päälle. Syntiä woittamaan waaditaan suurempi woima, suurempi mahdi.

9. Ahdistettuja sieluja pitää opetettaman, ensiksi lopettamaan ja jättämään sotapalveluksen ja sitte pitämään silmiesään tämä ääni: **hänen rikoksensa on anteeksi annettu** ja heittäymään Kristuksen turviin, joka on tehty kiroukseksi meidän edestämme, että me kirouksesta lunastettaisiin, sentähden kärsinyt ja ristinnautittu, että me, kuin syntimme ovat voitettut, eläisimme uskoissa vanhurskaina, sovitettuina Jhan kanssa Pojan weren kautta ja uskon kautta Pojan päälle vanhurskautettuina. Tämä on oppimme, sen tiedämme olewan toimallisen lohduttamaan omia tunteja.

10. Saammeko siis elää wapaina laista? Ja saammeko otaksua, että syntimme ovat meille anteeksi annetut? Saamme niinkin. Mitä vanhurskauttamiseen tulee, pitää meidän siihen nähden elämän ihan ilman lafia. Sillä lain käytäntö on ihan toinen, kuin vanhurskauttaa. Sillä lain tulee olla ruumiin kurittajan. Mutta ne, jotka sitä vanhurskautta etsivät, asettawat sen omantunnon kurittajaksi. Mutta niin kaukana kuin tawas on maasta, yhtä kauwaksi pitää meidänkin siirtämän lafi omastatunnosta. Sillä omassa tunnossa ei saata lafi muuta aikoin saada, waan peljättää sitä, enentää syntiä ja tappaa. Omantunnon waltakunta on siis paljaan armon alaa, joka asettaa eteemme edestämme kärsineen Kristuksen. Mutta lafi on lähetettävä ruumiille ja ulkonaisille jäsenille, johtamaan ulkonaisien wellollisuuksien täyttämistä. Tämä on lain oikia ja nimenomainen käytäntö, mutta jotka käyttävät sitä vanhurskauttamiseksi, ne wäärin käyttävät lafia kadotukseksensa. Sillä lafi, kuin emme voi sitä täyttää, aina waan shyttää ja peljättää. Siis on tarpeen Kristus, joka näisissä peljästyksissä lohduttaa meitä vanhurskautellansa ja tarjoo meille lahjaksi syntimme anteeksi. Vielä, Kristus otetaan vastaan yksin uskolla, siis paljas usko wapahtaa meidän lain peljätyksistä, rauhoittaa oman tunnon ja vanhurskauttaa meidän

Hän on saanut kaksinkertaisesti Herran kädestä, kaikkein synteinsä tähden.

11. Tämän lauseen turmelee Hieronymi

merkillisesti jumalattomalla selityksellensä. Näin käypi, koska käytetään järjen mieltä selittämään raamattua. Huomatessaan tässä puhuttawan synnistä, päätteli hän näin: synti ei ansaitse armoa, waan rangaisituksen, sana **kaksinkertaisesti** tietää siis **kahdenkertaista rangaisusta**. Näin osoittaa hän tietämättömyytensä syntein anteeksi saamisesta, samaten kuin hän toisessa paikkaa liiwaasti wakuuttaa, että syntein anteeksi saaminen on epätaattu. Mutta me otaksomme tässä puhuttawan armosta. Sillä Jumalan tykönä tiedämme olewan **anteeksi antamuksen** ja, koska ei meillä ole eikä taida olla omia ansioita, rukoilemme: **Herra, älä käy tuomiolle palwelias kansa; sillä ei yksikään elävä ole waka sinun edessäs,** Ps. 143: 2.

12. Me syntiset saamme siis synnit anteeksi ja lopun sotapalveluksesta (nämät ne Herran kädestä **kaksinkertaiset** saamamme) ei josta kusta ansioista, waan sulasta armosta, jonka omalla esimerkillämme taidamme todeksi todistaa. Sillä mitästä teimme paawin wallitesse ennen kuin saimme ewankeliumin walkeuden? Maultsimme Kristuksen ristiin, möimme hänen kirotuilla mesuilla, olimme Jumalan pilkkaajat, kufistimme opilla ja elämällä armon, rewimme itsellemme jumaluuden luonnon, pyhittäessämme toimittaa töillämme, ei ainoasti itsellemme, waan muillekin, synneistä päästön. Lyhyesti: monilla ja epälukeilla muodoilla olimme Jumalan wiholliset. Kai sitte saatamme kerskata ansainneemme omilla ansioillamme tämän armon, jossa olemme? Emme suinkaan. Mistä sitte saamme sen? Jesaias sanoo: **hän on saanut kaksinkertaisesti Herran kädestä kaikkein synteinsä tähden** eli edestä. Tämän sanoo Jumalan wiisauden Henki. Ja tämä oppi ihmeellisesti hlistää armoa ja kunnioittaa Kristusta, mutta wastustajaimme oppi, joka lukee vanhurskauttamisen töitten ansioksi, ryöstää Kristukselta hänen kunniansa ja ansionsa. Se oppi on siis jumalaton häwäistys.

Suutawaisen ääni.

13. Mikä on muoto, jolla saadaan **kaksinkertaisesti** Herran kädestä? Hän wastaa, **huutawaisen ääni.** Et taida vastaan ottaa

lopetettua sotapalvelusta että päästää synnistä minikään muun kautta, kuin saarnawiran kautta, niinkuin Rom. 10: 14 sanotaan: **kuinka he uskovat, josta eivät ole kuulleet; ja kuinka he kuulevat ilman saarnaajata?** Hurjapäiset henget ovat siis ne, jotka nyt halveksivat ulkonaita saarnawirkaa ja opettawat, en tiedä, millisiä haaveksimisia yksinäisyydessä, joitten waitutuksesta sydämmet taiwutetaan ottamaan vastaan pyhä Henki, taikka oikeemmin sanottu, perkeleen henki.

14. Mutta Jesaias sanoo tässä **huutawaisen äänen** kuulemisen olevan oikian oikotien tulemaan armon tuntuon. Sillä hartaalla mielellä kuullessamme sanaa, poistuwat turhat luulot ja ajatukset ja sydämmissä hallitsee paljas sana, jota kuullaan. Muitten, jotka ilman sanaa tähystelewät korkeita ylä-ilmaisia asioita, niinkuin kasteenkertojat opettawat, niitten muitten sydämmet hehkuwat kaikellaista ilkeyttä. Sillä mahdotonta on ensiksi niin tyhjäksi purlaa sydämmensä ajatuksista, kuin he käskewät. Joll-ei siis Jumalan sana, jota he käskewät laiminlyömään, walloita sieluas, niin sen ottawat kaiketi waltaansa muut tyhjämpäiwäiset taikkapa ihan saastaisiinkin ajotukset.

15. Sitte vielä, kuinka taitaisi niillä olla pyhiä ajatuksia, joilla ei ole sanaa, ja jotka eivät ole hengellisellä tawalla tulleet kuoletetuiksi? Sepä juuri onkin pyhän Hengen eikä ihmisten työ. Opetta siis sielus, wastoin hurjain ihmisten erhetystä, siihen mieleen, että ainoa alku ja keino päästä armon ja ewangeliumin tuntuon on kuulla, niinkuin profeetta tässä sanoo, **huutawaisen ääntä**.

16. Vielä, sanossaan **huutawaisen ääni**, panee hän tämän äänen laiu wirkaa vastaan ja kuuluttaa uuden wiran ja uuden tawan opettaa, jota ei juutalaisilla tähän asti ollut, ja kutsuu sen huutawaiseksi ääneksi päin wastoin Moosoksen lankiaa kieltä, joka ei wie täydellisyyteen, waan omaan tekemiseen ja sinä taikka peljättää taikka paisuttaa ja tekee ulokullatuita. Mutta tämä on ihka uusi oppi, joka on erotettu kaikista lakiloista, ompa niitä päin wastainentkin.

Korwessa.

17. Niiden, jotka opettawat, pitää oleman **korwessa**. Mutta warsin oikein sowitzat ewangelistat tämän Johannekseen ja korpeen, kussa Johannes saarnasi. Sillä siellä sai tämä wirka alkunsa. Mutta profeetta kutsuu tämän wiran korweksi päin wastoin lakia. Sillä lain oppi on wankeus oppi, se, näethän, sulkee meidän wankeuteen. Se on kansallinen oppi, joka ei ole käytännössä wapaassa korwessa, waan on suljettu Juudan kansan ahtausten piiriin. Mutta Johanneksen alkamaa ewangeliumia saarnataan aawassa ja laajassa korwessa. Sillä tämä oppi ja saarna on mitä wapain, sitä saarnataan julkisesti ja se on yhtä yhteinen kaikille, kuin taiwaan walkeuskin.

Walmistakaat Herran tietä.

18. **Tie** tietää rientoja, elämää ja elämän tapaa. Kun hän sanoo **Herran tietä**, erehtywät wanhan seurakunnan opettajat, jotka ottawat tämän lauseen sanotuksi hywistä töistä, kunniallisesta ja näkönsä pyhästä elämästä, sillä semmoiset ovat ihmifelliset tiet. Semmoista elämän muotoa näemme muutamissa pakanoissa, niinkuin Attikossa, Sokrateessa, Xenofontissa ja muissakin. Herran tie on siis se elämän tapa ja se jumalinen elämä, että hän itse elää meissä. Tätä tietä **walmistetaan** niin, että hyljäämme luottamuksen omaan wanhursteuteemme ja töihimme, ja tunnustamme syntimme, sillä waitta ulkonaisiinkin häpiätyöt, huoruus, haureus, warkaus y. m., myös owat esteitä Herran tiellä, jotka pitää poistettaman, owat kuitenkin nämät, turha toivo (eli lihallinen luottamus) ja oma wanhursteaus, paljoja suuremmat ja raskaammat, sillä nämät suoraan sulkewat armoon pääsön.

19. **Tietä walmistetaan** siis, koska me poistamme ne suuret wahat ja nuot liikuttamattomat kannot, tarloitan röyhkeyttä ja luottamusta töihin, ja ripumme kiinni paljaastansa kahdenkertaisissa Herran kädestä vastaan otettawissamme yksinkertaisella welkamme tunnustuksella: jos sinä Herra soimaat syntiä: **Herra kuka siis pysyy?** Ps. 130: 3. Samoin sanoo Paawali: **minä luen kaikki wahingoksi,**

sen ylönpaltisen Kristuksen Jeesuksen minun Herrani tuntemisen juhteen, jonka tähden minä olen kaikki wahingoksi lukeut, ja ne raistana pidän, että minä Kristuksen voitain, Fil. 3: 8. Herran tie on eritoten Kristuksen wanhurskaus, eikä oma in töittemme wanhurskaus. Jos Kristuksen wanhurskaus pyhytättyy kaiketi kaikellaiisten munkki-lupauksen, eritysten jumalanpalvelusten ja töitten y. m. kufistua. Sillä jos Kristus on wanhurskaus, mitä ovat työmme? Mutta laista ja hywiistä töistä on hyöty olewa toisenlainen; laki, näethän, auttaa pitämään lihaa kurissa ja kannattaa hyviä kansallisia tapoja. Sillä lain pitää hallitseman lihaassa, mutta wapauden omassa tunnoassa ja hengesissä, niinkuin ylhäällä sanoin.

Kaikki laaksot pitää korotettaman ja kaikki wuoret ja kukkulat pitää alennettaman.

20. Mitä nyt seuraa, on kuwauksellista puheen partta. Profeetta ilmoittaa tämän äänen kuuluttawan lain peräyttämistä ja syyttää synnistä yhtäläisesti kaikkia, sekä niitä, joilla on lain wanhurskaus, että niitä, jotka ovat lain alla. Pyhiä ovat wuoret, laaksoja syntiset. Näille julistetaan yhtäläisesti armon ääni, he siis ovat ilman armoa synneissä. Min sanoo Pietarikin: ei Jumala tehnyt yhtään eroitusta meidän ja heidän välillänsä, Ap. T. 15: 9. Tähän, ewankeliumin saarnaan nähden, ei ole kukaan pakana eikä juutalainen, ei wiifas eikä tyhmä, waan he kaikki ovat syntiä tehneet. Vielä pahentuiwatkun juutalaiset tästä saarnasta, jotka ovat kantaneet päivän kuorman ja helteen, niinkuin Matt. 20: 13 sanotaan.

Ja mitä on tasottamatta, pitää tasattaman ja koliaat silitettämän.

21. Entiset sanansa: hänen sotimijensa aika on täytetty (w. 2), selittää hän nyt tässä toisilla sanoilla ja kuwauksilla. Sillä kutka ikänä tahtowat lain awulla päästä wanhurskauteen, ne astuwat hankalalle ja koliaalle tielle, jota käyden eiwät koskaan saawuta wanhurskautta. Tämän saimme tarpeeksemme kokea paawin aikana. Ei mikään työ, ei mikään jumalanpalvelus, ei mikään ansio tydyttänyt ahdistettuja omia tuntoja, jotka alati wapisiwät,

alati pelkäsiwät, alati kaipasiwät jotain töissänsä. Lain tie on siis, ei ainoastansa epätasainen ja wäärä, joka pitää mutkia myöden wie yhä kauwemmaksi pois Kristuksesta, waan myös kolia ja kiwinen, joten syvän tailla ruumis ei taida koskaan olla lewollinen sillä tiellä. Tämminen on jokainen tie ulkopuolella armoa.

22. Mutta ewankeliumi ja uusi saarna, joka seuraa päätettyä sotapalvelusta, jokapa niin ikään päättää sotapalveluksen, osoittaa tasaisen tien, joka on uskoa Kristukseen ilman lakia ja sitte palwella lähimäistä. Tällä tiellä ei ole koleutta, sillä se tekee omantunnon thyneeksi; poisja ovat mutkatkin, ne oikaisee suora oppi. Näin profetta paraiten kuwaa ne elämän tasat, jotka ovat ulkopuolella armon piiriä, ja näyttää oikian tien, joka ainoa wie wanhurskauteen. Sellainen on uskon oppi, ja asettaa eteenme Kristuksen.

Sillä Herran kunnia ilmoitetaan.

23. Oman wanhurskauteemme koliaat ja mutkaiset tiet pyhystättäwät woittolippunsa, tekewät ihmiset röykkeiksi, paisuttawat. Mutta tämä oppi ilmoittaa Herran kunnian, tekee meidän syntiseksi ja ylistää Herraa, wapahatajamme ja lunastajaamme.

Herran suu puhuu.

24. Pains on sanassa Herran (suu, eikä palwelian Moseksen), ikään kuin sanosi: ennen on puhunut Moseksen, palwelian, suu. Ewankeliumia, totta kyllä, pitää saarnattaman ihmisjuulla, mutta se suu ei ole enää ihmisen, waan Kristuksen, Jumalan, joka ewankeliumissa puhuu.

Mäni sanoo: saarnaa.

25. Tässä profetta yhä ylistää saarnawirkaa; tapahutuwa on, näethän, että armon wanhurskautta saarnattaessa, saarnataan tätäkin, kuin tässä seuraa: **kaikki liha on ruoho** y. m. Mutta tässä warmaan joku on ihmeissään siittä, miksi profetta esityksessänsä käyttää kansa- eli wuoropuheen muotoa. Täten on hän tahtonut näyttää, kuinka waikea wirta saarnawirta on. Sillä saarnata Jumalan sanaa ei ole muuta, kuin ärsyttää vastaanasa koko helwetin ja saatanan raiwon, kaikkein pyhäin kiukun, jotka maailmassa ovat, ja maailman koko woiman. Onhan

tuo mitä vaarallisinta elämää, antautua alttiiksi niin monelle saatanan hampaalle. Tästä on profeetta täällä kanssapuheella tahtonut muistuttaa meitä.

Kaiikki liha on ruoho.

26. Tämän tekstin on Hieronymi ja Erasmus diatribellansa häpiällisesti raadellut; ei tottakaan puhele pyhä Henki niin taitamattomasti, kuin he päättävät. Hän sanoo: **kaiikki liha**, ketään siis eroittamatta, ja lisää, **on ruoho**. Se nyt vielä sentään käwisi mukaan, jollei hän lisää, että se on kuiwettuwaa ja niitetäwää kelpaamattomana heinänä. Vielä, liha tietää koko ihmistä ynnä järjen ja kaikkein luonnollisten lahjain kanssa. Profeetta itse selittää sanansa niin, sanoen: **kansa tosin on ruoho**. Se, näethän, ei olisi kansa, jollei sillä olisi järkeä, uskontoa ja hurstkautta, niin hywin kansallista kuin myös sellaista, jota kirkon menot waatiwat. Ne siis turmelewat tekstin, jotta otaksuwat tässä sellaista puheenlajia, koska joku osa käytetään merkittämään kokonaista (synecdoche). Sillä joka sanoo **kaiikki**, ei hän eroita ketään pois, ei eroita pois pyhää Juudan kansaa, ei kreikkalaisten wiisautta, ei kansallista kuria, waan panee suoraan hengen ja lihan wastatusten toinen toistansa, ja päättää: mitä ei pyhä Henki waikuta, se on lihaa, olkoonpa sitte päältä nähden kuinka hywää, -wanhurskasta, pyhää tahtonsa.

27. Mutta, kuten sanoin, on sellainen saarna vaarallinen. Sillä kuka rohkenisi kutsua kaiikki paawin vanhurskaudet, kaiikki Bernhardin, Augustinin, ja muitten jaloinpaimien miesten kaiikki hyvät työt lihaksi ja kuiwaksi heinäksi? Mutta kuitenkin owat ne totisesti liha ja ruoho, jos ne arwostellaan vanhurskautta ansaitsewiksi.

Ja kaiikki hänen hywyhtensä niinkuin kedon kuffainen.

28. Lihan **hywyhyys** on yhtä kuin sen parhaimmat työt, armeliaisuuden työt. Ei hän sano, että hänen syntinsä, huoruus, warkaus y. m., waan että korkein wiisaus ja vanhurskauden työt, parhaimmatkin, joita liha suinkin saattaa tehdä, owat **kuin kedon kuffainen**, niillä on waan paljas pyhyden muoto, mutta

itse asiaan nähden, katsotaan se tulen kulutetawaksi. Jos taitaisit saada maailman wakutetuksi tästä, kuka olisi heittämättä pois kaapuansa ja muut joutawansa, joilla ihmiskurjat suotta luulewat vanhurskauden ansaitsewansa?

Sillä Herran Henki puhalsi siihen.

29. Altyttömästi ymmärtää Hieronymi tässä **Hengen** wihaaksi. Sillä profeetta on pannut wastatusten hengen ja lihan, kuulen ja heinän ja sanoo Kristuksen Hengen, joka opettaa vanhurskaudemme rippuwan ei laista taikatoista waan armosta, puhaltawan saarnawiran kautta heinään. Samate sanoo Johannestin: **pyhä Henki nuhtelee maailmaa syuui tähden**, Joh. 16: 8. Tällaisen saarnan kautta kuiwuu heinä, tuoreus katoa, se on, lihan vanhurskaus ja wiisaus tuomitaan hyödyttömänä, jopa vanhurskauden ja autuuden saamiseen waingollisenakin.

30. Mutta tästä opista syntyy suuri pahennus. Sillä ihmiset ajattelewat näin: jollei hywistä töistä ole mitään hyötyä, noudatta kaamme sentähden himojamme ja eläkäämme ilman lakia. Sentähden on hywin tarkasti huomattawa, missä kohden päättämme työt hyödyttömiksi. Nyt on puhe vanhurskauttamisen asiasta ja pidämme huolta omista tuunoista. Tähän nähden eiwät auta työt, oma vanhurskaus, jumalanpalvelukset, waan filmät owat istettävät ainoastansa Kristuksen ansioon ja kuolemaan, joka on synteimme tähden kärsinyt. Tämän Kristuksen käsitämme uskolla sillä tapaa, että päättämme hänen tehneen täyiksi meidän hywäksemme ja woittaneen kuolemallansa meidän syntimme ja kuolemamme. Näin nyt elämme Jumalalle, ei omasfamme, waan Kristuksen vanhurskaudessa, joka yksin antaa meille ijankaikkisen elämän.

31. Vielä welwoittaa meitä, paitse tämä hengellinen elämä, maallinenkin järjestyks elämään ulkonaisestikin kunnialliseksi. Tässä on harjoitukseen pantawa toinen, ei kristillinen, waan kansallinen vanhurskaus, joka on wälttämätöin, jonka laimin lyöminen on synti. Mutta kristillisen vanhurskauden saamiseksi ei se enempää hyödytä, kuin syöminen, juominen,

makaaminen y. m. Koska siis hyvät työt hyljätään, niin ne hyljätään kristilliseen vanhurskauteen hyödyttöminä. Sillä voitto kuolemassa ja helvetistä, synneistä päästä ja vanhurskaus on paljoo suurempi asia, kuin että meidän hyvät työmme taitaisivat sitä joiinkin edistää. Se on armo, on Jumalan armo, joka armosta lahjoittaa sellaisen aarteen Kristuksessa uskowaisille. Me siis ylistämme p. Bernhardin, Benediktin ja muitten munkkijääntöjä, joita ennen luostareissa noudatettiin, kutsuahan profeettain ihmisellisen vanhurskauden **kukkaiseksi**, kauniina ja ihanana ulkomuotona, joka miellyttää silmiä ja järkeä. Mutta suurin jumalattomuus on, uskoa sellaisen kurin kautta saatavan synnit anteeksi ja vanhurskaus. Järke tyllä niin päättää, ja sitä wiehättää töitten kaunis muoto, mutta toisin päättää pyhä Henki, ettei nimitäin töitten tarkoituksena lain mukaan ole ijankaikkinen elämä, jonka olemme ennen saaneet uskon kautta; waan että sellaisella kuuliaisuudella osoitamme uskomme ihmistenkin edessä, ja että

kuoletamme lihamme ja himomme, jotka sotiwat henkeä vastaan.

Mutta meidän Jumalamme sana pysyy ijankaikkisesti.

32. Tämä merkillinen lause pitäisi kirjoitettaman kaikkiin seiniin. Ainoastansa Jumalan sana tulee pysymään, mutta kaikki mitä on wajalla taikka ulkopuolella Jumalan sanaa, menee lebon kukkaisena hukkaan. Teeppäs nyt tässä luettelo kaikista töistä, joita paawikunnassa tehdään ilman Jumalan sanaa. Sellaisia on: munkkijärjestelmä, messut, kaaput, täyssi tekemiset, pyhisä matkustukset y. m., niissä ei ole Jumalan sanaa, sentähden menevät ne hukkaan; mutta Jumalan sana, ja kaikki, jotka sanaan uskowat, ne tulewat pysymään ijankaikkisesti. Työlästä on kuitenkin uskoa, että tämä heikko ääni ja tämä henkitys pysyy ja warjelee meidän alituisesti, kuin toisaalta niin monta kauniin näköistä työtä ja vanhurskautta tyhjiin kuuuu.

N:o 63. P. Mikkelin päivänä.

3lm. 12: 7—12.

1.

Waikkei tämä teksti ole oikein sopiwa saarnan tekstiksi pyhistä enkeleistä; kuitenkin, koska tätä on wanhuudesta totuttu lukemaan tänä päivänä ja tästäkin on hyvä puhua, tahdomme siinä myös pysyä.

2. Mutta tämän tekstin ymmärtääksemme, täytyy meidän etupäässä tietää, että raamattu käyttää **enkeli** sanaa kahdella tapaa eli puhuu kahdellaikästä enkeleistä. Ensinnä niistä, jotka owat ja kutsutaan pyhiksi, taiwaallisiksi, hengiksi

(ilman lihaa ja werta), warsin puhtaat, synnittömät ja wiattomat, joilla keskenä ei ole sotaa, eripuraisuutta ja toraa. He owat koko ajan, jonka kuluella maailma on ollut olemassa, runsasta wiisituhatta wiisifataa ajastaitaa, taiwaassa katselleet lakkaamatta Jumalan kaswoja. Raamattukin kutsuu heidän hengiksi, Hebr. 1: 7 ja Ps. 104: 4 sanoen: **sinä teet enkelis hengiksi, ja palvelias liekitsewäiseksi tuleksi** y. m. Tuom. 13: 20; Luukk. 2: 15; 24: 4. Sellaisina owat he raamatussa ilmeistyneet ihl-
lekin, mennen tulena taiwaasen. Samate

ilmeistyivät he suurella firrkaudella Kristuksen syntymisessä ja hauhasta noustessa kuolleista; ja samoin on warmaan neitsy Mariakin nähnyt enkeli Gabrielin ja niin kaiketi ilmeistyivät enkelit palvelemaan Kristusta korwessa, kussa hän oli paastonnut neljäkymmentä päivää, Matt. 4: 11; 28: 2.

3. Samallaisiksi hengiksi loi Jumala perfeleekin, ja saman luontoisina olivat he ensin ilman syntiäkin. Mutta he eivät pysyneet kuultaisina Jumalalle eikä autuaina, waan owat nyt hänen wihollisiansa ja tuomitut helwettiin ja päääliseksi, niinkuin p. Pietari 2 Ep. 2: 4 sanoo, on hän kätkenyt heidän sidottuina pimeyden kahleilla tuomioon asti. Mutta näistä molemmista ei nyt nimenomaan puhuta Ilm. 12 luvussa.

4. Toiseksi kutsuu raamattu enfeleiksi selalaisiakin, joilla on liha ja weri ja itse Kristuksenkin, Jumalan Pojan; ja näitten kansa on meillä tekemistä. Ja tähän kuuluu erittäin se uskonkappale, jossa tunnustamme, että Jeesus Kristus, meidän Herramme, on totinen Jumala ja ihminen. Tämä onkin koko kristillisen opin ja autuutenme ainoa perustus, josta kaikki on ja rippuu, mitä Jumalasta, enfeleistä, taiwaasta, helwetistä, kuolemasta ja elämästä sanotaan. Häntä, jota ei usko tätä kappaletta, taikka joka ei sitä paina sydämeensä, häntä ei auta se, mitä hän kuulee tahi lukee Jumalasta ja jumalallisista asioista; ei hän myös tiedä eikä ymmärrä tästä mitään, jos kohta hän luki piiliankin. Hänestä on yhtä, jos hän jättäisi raamatun siksensä ja olisi sitä kirjaa pitelemättä ja luki sen werosta jotain muuta. Sillä tämä kirja opettaa ainoastansa tästä Jumalan Pojasta, jonka Isä on iankaikkisuudessa synnyttänyt ja lähetti maailmaan, tulemaan lihassemme ja weressemme Dawidin siemenestä neitsy Marian kohdusta.

5. Joka ei usko tätä sydämestänsä eikä tähän mielisty ennen kaikkia muita esineitä maan päällä, tätä pidä lohduitusenansa, ilonansa ja huwitusenansa, hän, sanon, ei opi koskaan raamattua, ei hän ymmärrä luomakuntaakaan, ja hänen olisi parempi, jos ei olisi kuullutkaan

raamatusta. Minä olen maailman walfens sanoo Kristus, Joh. 8: 12. Kaikki on siitä, että tämä perustus etupäässä opitaan ja uskotaan, tämä sanon, että Jumalan Poika on totisesti ihminen, se on, on tullut lihassemme ja weressemme ja niin kokiasti kunnioittanut meidän luontoamme kaikkein muitten luotuin suhteen.

6. Tässä muistuu mieleeni warha, paawikunnassa säilynyt ja kerrottu tapaus, sen totuutta en takaan, että perfele oli kerran ollut kirkoissa wätijoukossa jumalanpalveluksen aikana, kussa silloin uskonnustuksessa Patrem nimisessä kohdassa wäisättiin tämä oja: et incarnatus est, de Spirito Sancto, se on, hän tuli ihmiseksi, eli otti lihämme ja weremme, pyhästä Hengestä, syntyi ihmiseksi neitsestä Mariasta y. m., ja seurakunnan, wanhan tawan mukaan, näitten janain aikana polwillensa laskeuttua, johon koulumestarihin saawa kadesjä kehoitti oppilaita ja seurakuntaa, näli perfele erään miehen joukossa seisowan jäykkänä törönä, kuin humalafalko ja löi häntä niikaan ja sanoi: jos Jumala olisi meille tehnyt sen armon, että hän meidän hyväksemme olisi tullut hengeksi eli ihmiseksi, niin olisimme autuaat, ja sinä, jota hän on niin kunnioittanut ja armahtanut, et laske polwilles häntä kunnioittaakses. Jos näin on tapahtunut taikka jos hyvät ihmiset owat sen kotoon tarinoimeet, on sillä tahdottu osoittaa, että se on kirottu ja suurempi kuin perfeleellinen ylpeys, että olemme niin häwyttömiä ihmisiä, että niin halpana pidämme tämän uskonkappaleen, joka kuitenkin on korkein aarteenme ja kunniamme.

7. Onhan nyt Isä Jumala laittanut ainoalle Pojallensa, jossa hänen sydämensä ilo ja ihastus on, sellaiset jalot häät, niinkuin Matteuksen ewankeliumi 22: 2 sanoo, ja hankkinut hänelle waltakunnan, jossa hän olisi erityisesti kuningas ja Herra niin kauwan kuin tämä maailma seisoo. Näin ei ole kuitenkaan Isä eikä pyhä Henki suljettu ulos, Poika kantaa waan nimeä tässä waltakunnassa, ja se kutsutaan Jumalan Pojan waltakunnaksi ja pyhä seurakunta on olewa hänen morsiamensa. Ja nämät häät hän toimitti omaassa personassansa niin, että hän syntyi ihmiseksi, kustansi meihin werensä ja saarnauttaa ewankeliumia ja antaa pyhän Hengen.

8. Tämä waltakunta kutsutaan taiwaan-kin waltakunnaksi, siksi Kristus itse nimittää sen. Tämä ei ole ainoastansa se taiwaan waltakunta, jossa autuaat enkelit owat, joilla ei ole

lihaa eikä werta, kunne mekin wihtoim tulemme ja riemuitsemme ijankaikkisesti heidän kanssansa, waan jo tässäkin elämässä ja ihmisten kesellä on tämä waltakunta. Sillä Isän ja Pojan waltakuntain välillä on, niinkuin p. Paawali 1 Kor. 15: 25 sanoo, se eroitus, että Kristuksen, Jumalan Pojan, tulee hallita tulemiseensa asti, pannaaksensa kaikki wihoillijensa jalkainsa alle; sitte tulee loppu, koska hän, sanoo Paawali (w. 24), antaa waltakunnan Jumalan ja Isän haltuun. Hän puhuu tässä kahdellaista waltakunnasta, ne owat kuitenkin yhdeksäiset: toinen, jonka kautta Kristus hallitsee tässä elämässä, kussa hän panee peitteen silmillemme, ettemme näe häntä, waan täytyy uskoa. Toinen, jossa emme enää usko, waan katselemme silmin. Muutoin on se ja on olewa ihan sama asia: mitä nyt saarnaamme ja uskomme, sitä saamme siellä katsella kaswoihin.

9. Siellä täytyy saarnaamisen ja uskon loppua, myös peite pannaan pois ja pyhään enkelein seurassa olemme sitte ijankaikkisesti autuaat Jumalaa katselemisesta, millinen autuus meillä täällä on ainoasti kuulemisessa ja uskossa. Sentähden tulee tässä sanan ja uskon waltakunnasta toinen waltakunta, jossa emme enää kuule emmekä usko, waan katselemme silmiesämme Isää Jumalaa ja Kristusta, niinkuin Kristus Matt. 18: 10 sanoo pyhään enkelein aina näkewän hänen Isänsä kaswot taiwaassa. Mutta täällä täytyy meidän olla sokkona ja ainoasti uskon ja sanan kautta johdatettawat ja talutettawat, ja kuitenkin owat jo siinäkin taiwaan waltakunnassa kaikki kastetut ja jotka uskowat, että Jumalan Poika on meidän kaltaiemme ja ihmiseksi syntynyt.

10. Molemmat waltakunnat owat siis yhtä, mutta kutsutaan kuitenkin kahdellaiseksi sentähden, ettei se ole tässä elämässä kirkaasti ja selwästi paljastettu silmämme eteen, waan on ainoastansa korwin kuultu ja sydämissä uskottu. Kristuksen waltakunta, jota Isä on käskennyt hallitsemaan miehuudessansa maan päällä ewankeliumin kautta, kutsutaan siis taiwaan eli Jumalan waltakunnaksi; siitä syystä

Kristuskin, lähettäesensä apostolit ja opetuslapset saarnaamaan, käskee ja sanoo: **menkää ja saarnatkaat, sanoen: taiwaan waltakunta on lähestynyt**, Matt. 10: 7, ja semmoisen taiwaan waltakunnan tuowat apostolit meille.

11. Kuinka tuowat he sen? Entähän siitä mitään näe, kuinka käsittänen sen? juuri niin, kuin kuulet siitä saarnattawan: kastauta itjes, usko Jumalan Poikaan, joka sinun hywäkses syntyi ihmiseksi ja kuoli. Niin olet epäilemättä taiwaassa eikä puutu sinulta mitään, waan että odotat, kunnes hän tulee sieltä sinulle nähtävästi. Silloin sinun kaiketi täytyy sanoa: katso, olen jo niin kauwan, hamaasta kasteestani saakka, ollut taiwaassa, enkä siitä tietänyt, pait että olen kuullut siitä saarnattawan ja uskolla hukan käsittänyt; nyt näen sen jo aikoja sitte ta-pahuneeksi ja täytetyksi.

12. Niinkuin nämät molemmat waltakunnat, uskon täällä, katselemisen siellä, owat yhdet; niinkuin molemmatkin, Isä ja Kristus, Poika, owat yhdeksäinen Jumala ja Herra, pait että Poika on ottanut miehuuden luonnon, syntynyt neitseestä, samate owat pyhät enkelitkin sekä taiwaassa Jumalan kaswoihin edessä, että meidän tykönäimme Kristuksen, hänen Poikansa, waltakunnassa. Sillä Kristus on heidänkin Herransa ja Luojansa ja he hänen alamaisia luotujansa ja tietäwät kristikunnan olewan heidän Herransa rakkaan morsiamen, joka ynnä heidän kansjansa on Isän Jumalan ja Pojan tykönä nauttiwa ijankaikkista riemua ja kunniaa. Sentähden sanoo apostoli p. Pietari, 1 Ep. 1: 12, että meille saarnataan sellaista aslaa, jota enkelit nähdä himoitsewat. Juuri se, mitä te kuulette ja uskotte, on sitä, jota enkelit himoitsewat nähdä. Ja taas toisaalta, mitä he lakkaamatta katselewat, sitä te kuulette ja uskotte. Mitä se on? Ei mitään muuta, waan että ijankaikkisessa, taiwaallisessa menossa on yksi totinen Jumala ja kuitenkin kolme personaa, joista Jumalan Poika on syntynyt ihmiseksi ja kuollut meidän edestämme ja hallitsee nyt Isän oikalla kädellä ja pyhän Hengen kautta pyhittäjä ja autuuttaja y. m. kristityitänsä. Heidän ja meidän waiheellamme ei ole siis yhtään muuta

eroitusta, kuin meidän silmiimme ripustettu werho, jota ei heillä ole. Mutta koska tämä peite otetaan pois, tulemme mekin heidän kaltaistijensa, niinkuin Kristus sanoo Matt. 22: 30: **ylösnuolemisesä ei taida eikä huolla, (niinkuin tässä elämässä), mutta he owat niinkuin Jumalan enkelit taiwaassa.** Me, näet, hän, saamme nähdä juuri samaa, mitä enkelitkin nyt näkewät; mutta täällä Jumalan Pojan taiwaassa eli uskon waltakunnassa on peitto vielä silmillämme.

13. Tästä Kristuksen waltakunnasta maan päällä puhuu tämänkin teksti ja sanoo: **ja juuri sota tapahtui taiwaassa y. m.,** niinkuin koko Johanneksen Ilmestyksessä kauttaaltansa puhuu Kristuksen seurakunnasta maan päällä ja hänen palvelioidensa. Mitä tässä siis sanotaan sodasta taiwaassa, sen täytyy täälläkin maan päällä tapahtua näkyväisessä seurakunnassa, ja tämä sota hymärretään uskon kautta Kristuksen waltakunnassa olevain kristittyin sodaksi eikä henkein sodaksi taiwaassa. Sillä älä usko, että saakkaan uskoa sitä, että pertele on taiwaassa autuaitten enkelitten seurassa. Sieltä hän luopui kohta maailman alusta ja saatti sen jälkeen ihmiskunnankin pois paratiisista. Sentähden ei taida näkymättömässä taiwaallisessa menossa olla pertelettä eikä kärmettä eikä sotakaan.

14. Owat kuitenkin muutamat opettajat, ehkä tämän tekstin johdosta, sanoneet, että alusta ennen kuin pertele taiwaasta syhättiin ja Natami oli syntiin joutunut, oli ollut sota pyhäin enkelein ja toisten henkein waiheella. Silloin oli korkein enkeli, saatana, asettaunut Jumalan Poikaa vastaan, taotellut hänen kunniaansa, ja tahtonut olla hänen wertaisensa ja saanut puoluelaisia. Mutta juuri sentähden syhättiin hän alas taiwaasta, jonne hän ei sitte enää koskaan tullut. Mutta tässä sanotaan soditukse siinä taiwaassa, jossa me kristityt olemme, niimitäin uskon ja sanan waltakunnassa. Sillä siellä ei taida sotaa ja rauhattomuutta olla, waan siellä on sula riemu ja autuus sen näkemisestä ja katselemisesta, kuin täällä saarnataan ja jonka me uskomme.

15. Mutta kuinka pääset sinä, ilkiä pertele, tähän Jumalan Pojan taiwaasen (siinä autuaitten enkelein joukkoon et nyt enää pääse), jonka hän ewankeliumin sanan ja pyhän Hengen kautta on walmistanut ja jonka kautta mekin taidamme nähdä ijanlaittiseen taiwaasen ja saamme periiä sen? Mikä sota nousee tässä, jossa on wastustettava pahaa henkeä, joka jo kuitenkin on ijanlaittisesti syhätty pois pyhäin enkelein taiwaasta ja seurasta. Sieltä ei ole hän enää löydetävänä. Mutta täällä maan päällä hän, walitettawasti, löydetään ylönsin hywin. Niin, täälläpä on hänen majansa, on asunonsakin ja waltansa, ja Kristuskin, Joh. 14: 30, kutsuu hänen tämän maailman päämieheksi. Tässä ihmisluvon suuressa joukossa, jonka pertele langetti syntiin ja siinä sidottuna pitää, kofoo kuitenkin Jumalan Poika, Herrana ja Luojana, wäheksen lauman maailman alusta asti, joka on olewa hänen Ilmansä hänelle antama waltakunta; ja hän tulikin lihaamme ja wereemme, siirtääksensä meitä tähän ijanlaittiseen Ilmansä waltakuntaan. Täällä siis syntyy sota ja taistelu ja täällä on aina alusta asti sodittu ja taisteltu tähän saakka; niinkuin sekä wanhan että uuden testamentin raamattu ja koko seurakunnan historia osoittaa, millistä sotaa on aina ollut olemassa totisten ja wääräin opettajain ja saarnaajain waiheella, eikä loppu koskaan, paitsi että se wälistä on suurempi ja tuimempi, wälistä wäheisempi.

16. Tällaista sotaa käy kaksi sotalaumaa ja kaksi sotapäällikköä, sanoo teksti, toisen nimi on Mikael, ja toinen suuri lohikärme, jonka hän ennen on kutsunut ruskiaksi lohikärmeeksi. Kummallakin on sotalaumansa, joka kutsutaan heidän enkeleiksensä. Näiden kesken syntyy taistelu, jossa he ottelewat yhteen. Siinä nyt ei woita lohikärme, waan hän lyöhdään ja paiskataan ulos. Tämän hän itse selittää näin: lohikärme on wanha mato, joka perteleeksi ja saatanaaksi kutsutaan, joka koko maailman wiettelee. Tämän on hän sanonut sotiwon taiwaassa Mikaelia ja hänen enkeleitänsä vastaan. Ja nyt hän sanoo, että hän maan päällä wiettelee koko maailman. Kuinka sopiwaat nämät yhteen? Huomaa näin:

hän selittää, että tämän sotaruhtinaan Mikaelin enkelit ovat voittaneet perfeleen karitsan weren ja heidän todistuksensa sanan kautta ja eivät he heidän henkeänsä kuolemaan asti rakastaneet y. m. Mehän eivät taitaneet olla taiwaallisia henkiä, eihän niillä ole werta eikä ne taida kuolla eikä suullisesti seurakunnassa tunnustaa ja saarnata eikä lunastettaa karitsan weren kautta y. m. Nämät ovat juuri sellaisia enfeleitä, jotka ovat lunastetut karitsan Kristuksen werellä ja jotka uskovat häneen, ja semmoisia olemme ainoastansa me ihmiset.

17. Nämät sotiwat perfelettä vastaan, joka wiettelee maailmaa ja jota koskee hänen wiettelemistänsä ihmisten parissa maan päällä. Sentähden ei myöskään käydä tätä sotaa rautapaidassa, miekalla, keihäillä, pyssyillä taikka ruumiillisella eli ihmisellisellä woinalla, waan ainoastansa sanan kautta; niinkuin hänkin sanoo, että he woittiwat todistuksensa sanan kautta y. m. Todistuksella, se on, sanan saarnalla ja tunnustuksella, ajawat he perfeleen taiwaasta, koska perfele tahtoo tunkea heidän sokaansa ja sytätä heidän taas pois autuudestaan, siellä ylähällä katselamisessa, täällä uskossa.

18. Mutta ruhtinas tässä sodassa, jonka hän kutsuu Mikaeliksi, ei ole eikä taida olla kukaan muu, kuin Herramme Jesus Kristus, Jumalan Poika. Sillä waikka Mikaeli on enkelin nimi, Dan. 10: 13, jonka profetta kutsuu „yhdeksi niistä ylimmäisistä päämiehistä“; ei ole se tässä kuitenkaan persoonallinen nimi, millinen on esim. ihmisen nimi, jonka kautta toinen eroitetaan toisesta, eikä minkään luodun kappaleen nimi, waan Herran ja Luojan oma nimi, jota nimeä hän yksin kantaa. Sillä nimenomaan ja oikein selitettynä merkitsee se **Jumalan kaltainen.**

Se nimi sopii yksistään majesteetille, niinkuin raamattu usein sanoo: quis sicut Dominus? Quis similis Domino inter filios Dei? (Se on: kuka on kuin Herra? Kuka on Herran kaltainen Jumalan lasten seas?) Ja on kuitenkin sellaisen persoonan nimi, joka on Jumalan kaltainen. Ei siinä mielessä, kuin enkelit ja ihmiset kutsutaan Jumalan lapsiksi, waan quidam sicut Deus (eräs, joka on kuin Jumala). Hebrean sana Mikael on erityinen Juma-

lan kaltainen persoona eli on täydellinen kuin Jumala. Sentähden raamattukin kutsuu hänen ainoaksi Jumalan kuvaksi, sanoen: joka nähtävättömään Jumalan kuva on, Kol. 1: 15, se on, joka on kaikessa Isän kaltainen, ja on kuitenkin meille nähtäväinen, ja Hebr. 1: 3: hän on hänen kunniansa kirkkaus ja hänen olemuksensa jumalikuwa y. m. Semmoiseksi kuwa hänen Dan. 3: 25, koska Nebukadnetzar näki hänen kolmen miehen seurassa tulisissa pätsissä, sanoen: se ueljus on niinkuin Jumalan Poika.

19. Sillä hän on pyhille isillekin osoittanut ja näyttänyt itsensä enkelinä, semminkin Abrahamille ja Jaakobille, 1 Mos. 18: 2; 32: 24—28, josta syystä hän sitten usein kutsutaan Jumalan enkeliksi, kuin Jumala on hänen lähettänyt; mutta hän on kuitenkin sellainen enkeli, joka on Jumalan kaltainen, se on, on kaikkein luotuin Herra ja itse Luoja. Sellainen ei ole kukaan muu niistä, jotka enkeliksi kutsutaan; sillä ne on Jumala, samate kuin ihmiset, luonut tyhjästä. Se on tämä enkeli, sanoo p. Johannes, joka on taiwaassansa, eli kristikunnassansa sotinut lohikäärmeen, perfeleen eli saatanan kanssa.

20. Katso siis nyt, mitä meillä on tässä lohdutuksellemme opittavaa, tietääksemme, että me, jotka olemme kastetut, olemme totisesti autuaat ja siirretyt taiwaan waltakuntaan, jossa Jumalan Poika itse hallitsee; waikka jotaa kestää kaiken sen ajan kuin elämme uskossa eikä näkemisessä, ja perfele on Jumalan lasten parissa, niinkuin hän maailman alusjakin oli paratiisissa, ja alkaa täällä sodan sanaa, sakramenttia, kastetta ja kaikkea vastaan, mikä on Kristus.

21. Joka niin tahtoo, lukekoon historiaa, nähdäksensä, mitä sotia seurakunnassa alusta alkaen on sodittu kaikellaisia opin erhetyksiä vastaan ja nytkin meidän aikamme runfasta 20 ajastakaa meidän lahkolaisiamme vastaan, jotka pilkkaawat kastetta ja sakramenttia ja hyllääwät suullisen sanan, ja semminkin sitä suurta, mahtawaa lohikäärmettä ja perfeleen suurta enkeliä paawia vastaan. Ei tämä ole oma, waan Mikaelin sota ja taistelu. Hänen ja koko hänen waltakuntansa weriwihollineu on saatanana, tuo wanha mato, jolla on aikomuksena

hävittää se kokonansa. Sentähden täytyy hänen aina vähäisen joukkonsa kanssa olla sodassa saatanaa vastaan, toisella erällä kuitenkin tuimmemmin kuin toisella. Niin ottelewat ne nytfin ankarasti yhteen Kristuksen uskosta, kasteesta, sakramentista ja ewankeliumista. Sillä perkele matkaansaattaa, semminkin tällä viimeisellä ajalla, kummallisella tavalla uusia opin willityksiä ja lahjoja. Sillä hän halajaa aina anastaa haltuunsa taiwaan waltakunnan ja olla herrana kristikunnassa. Ei hän pidä niin suurta surua Turkiista ja paawikunnasta, ne owat jo ennestään hänen omiansa, pait että hän niiden kautta sotii seurakuntaa vastaan, kussa hän tahtoo istua ja hallita Jumalan puhtaassa, pyhässä temppelessä.

22. Mitä nyt tehnumme? Sitä ilolla tuumannemme, kuitenkin me, jotka toimitamme Jumalan sanan wirtaa, älkäännmekä täällä toiwoto rauhaa; waan muistakaamme olewamme hänen sotilaitansa, joitten täytyy aina olla sodassa, aina wastukseen warustettuina, että toinen sota kohta nousee toisen päätettyä. Sillä me olemme Kristuksen kautta kutsutut ja jo (kasteessa) hänen sotawäkeensä kirjoitetut, jonka tulee Kristuksen komannon alla sotia perkelettä vastaan. Siitä syystä Psalmisjakin 68: 12, 13 apostolit ja saarnaajat kutsutaan sotawäen tuninkaitfi ja sanotaan: **Serra antaa sanan suurella ewankelistain joukolla.** Sentähden kutsutaan Kristuskin kaikin paikoin raamatusta Herraksi eli sotawäen Jumalaksi. Ja missä sen nimen tapaat, niin sowittanet sen Jumalan Rojan waltakuntaan. Hän, näet, on Jumala, joka on sotaruhtinas eli totinen sotapäällikkö, joka wie sotalaumansa sotaan, ei tuolla ylhäällä taiwaassa pyhäin henkein parissa, jotka ei yhtään sotaa tarwitse, waan hänen seurakunnassansa täällä maan päällä. Ja waikea hän stuu Isän oifialla kadella, on hän kuitenkin itse sotajoukkonsa etupäässä wihollista vastaan, jota ei ihmiswalta ja ihmisaseet taida wastustaa, sekä hillitsee ja estää häntä heille antamansa sanan kautta.

23. Sillä siltäpä waan tämä sota alkunsa saakin, että kristityt kuulewat, uskawat ja saar-

naawat tämän Herran sanaa. Sitä ei taida eikä tahdo perkele kärsiä maailmassa; sentähden hän wastustaa sitä kaikista woimista, hävittäääksensä sitä walheella ja murhalla. Sitä täytyy Kristuksen ja hänen seurakuntansa wastustaa ja sotia tuota helwetin lohifarmein laumaa, paawia, Turkkia, juutalaisia, lahkolaisia vastaan, että Kristuksen usko ja tunnustus pysyisi puhtaana, nimittäin tämä, että hän on Jumalan Poika, neitseestä syntynyt (ihmijeksi), Herramme ja wapahajamme, joka meidän werellänsä lunasti ja autuaaksi teki, niinkuin uskon tunnustuksemme sanoo. Tämän riistäifi perkele mielellään kaikkein ihmisten suusta ja sydämmeestä ja koettaa kaikin tapoin ja muodoin iskeä wälistä kasteesen, wälistä sakramenttiin, wälistä ewankeliumin tekstiin y. m., uskoa wäärentääksensä ja ihmisiä wietelläksensä.

24. Tähän nähden eiwät saa Herran Kristuksen enkelitään pitää lepoa, eikä laiskotella, waan rohkiasti koputella perkelettä ja hänen laumaansa ja ottaa hänestä woitto todistuksensa sanan kautta. Sillä eiwät taida piittää häntä keihäällä eikä miekalla; waan niinkuin hänkin hyökkää kimppuumme ilman asetta ja miekkaa wietellyksen kautta (muutoin ei hän heistä mitään woittaisi), taikka lytkää sydämeen pahaa sanan eli ajatusten, pahana, myrkyllisenä, wahingollisena nuolena, että sydämen haawoittamana pillkaiji Jumalaa, eli horjahtaisi uskosta wäärään luuloon ja hymmärykseen. Juuri näin täytyy sinun, jos tahdot olla hywä Kristuksen sotilas, rohkiasti ja miehullisesti puolustaa itseäs, ja toisaalta lyöddä ja ampua perkelettä, joten tyhjäksi tehdään hänen walheensa ja petoksensa ja hänen waltakuntansa heikonnetaan.

25. Tosin owat taiwaallisetkin enkelitässä sodassa meitä läsnä ja alamaiset sotaherralle Kristukselle, kussa hän on ja sotaa pitää; niinkuin he palveliwat häntä hänen syntymissänsä ja seimesäkin maatesa ja äitinsä neitsen käsivarfilla, ja oliwat ensimmäisen saarnanfin tuojia alas taiwaasta (koska ei olisi kukaan muu taitanut sitä pitää, sanoen: **teille on tänä päiwänä syntynyt Wapahaja,**

Herra Kristus (Luukk. 2: 11), joilla sanoilla he tunnustawat hänen heidänkin Herraksensa ja rukoilewat. Kuitenkin puhutellaan tätä tekoa, tarkoitan jotaa perkelettä vastaan ja hänen wietellystänsä vastaan, kristittyin ihmisten sodaksi, joitten itse täytyy täällä seisoa eli sotia tämän Herran lipun alla, uskonsa ja tunnustuksensa kautta, ja kutsutaan hekin kans hänen enkeleiksensä, femminkin ne, jotka owat esinmiehiä ja muitakin sanan kautta opettawat ja neuwo-
wat. Tähän katsoen owat he kaikki rakasten enkelein kaltaisia, palwelewat samaa Herraa, ja pääsewät samaan autuuteen ja kunniaan, jossa hekin owat; sillä he sotiwat Kristuksen kanssa ja nimesä, hänen turwisfansa ja hänen awul-
lansa, pitäen kiinni lujasti hänen sanastansa ja todistuksestansa.

26. Tässä sodassa täytyy erittäinkin opettajain kestää tuimin ottelu. Heitä perkelellin parhaasta päästä tähtää ja heitä vastaan ryhtää; sillä hän tietää, ettei siellä, kussa hän ne saa poisitetuiksi, kuulla saarnaa, eikä sakramentteja nautita oikiasa hymmäryksessä ja oikiällä tawalla, ja että laumankin täytyy pian häwitä. Mutta Kristuksen ollessa kanssamme sodassa, itsekä sotiesä ja järjestyttä pitäessä sanansa kautta, on näitten hänen enkeleinsä hywä sotia perkelettä ja hänen enkeleitänsä vastaan, ei ainoastansa niitä, jotka itsekä owat perkeleitä, joita hänellä on monta puolellansa (samate kuin Kristuksellakin on enkeleinsä), waan myös wääriä piispoja, wääräoppisia ja lahkolaisia vastaan. Mämätkin kutsutaan perkeleen enkeleiksi, kuin hän on heidän herran-
sakin, ja he owat hänelle kuuliaiset ja rippu-
wat, samoin kuin Kristuksessa hänen omansa. Ilmestystirja eli kirja Johanneksen näwistä kutsuu ylehenä, sekä hywät piispat ja ewankeliumin saarnaajat, että wäärät wiettelijät ja wäärän opin ja lahkolaisuuden alajat, enkeleiksi.

27. Että maan päällä walitettawasti seurakunnassakin asiat käywät huonosti monellaisen pahenuksen, eripuraisuuden ja wiettelijhen kautta, se on yksimänä tuon ilkiän perkeleen wita, joka wialä on maailmassa. Hänelläkin täytyy olla enkeleinsä, jotka estäwät ja häwitäwät ewankeliumin, uskon ja kaiffi. Sellainen wahingollinen perkeleen enkeli oli wäärä-

M. Luther. Kirjo-Pöytä.

oppinen Arius, Aleksandrian seurakunnassa, kussa hän puustasi myrkyhänsä ja walhettansa, jonka kautta monta wieteltiin pois Kristuksesta ja lähes koto maailma myrkytettiin, siten että hän kielsi tämän ruhtinaan Mikaelin ja sanoi, ettei hän ollut luontoansa Jumalan Poika taikka samaa juurta ja olentoa, kuin Isä. Silloin teli Kristus itfensä heikoksi ja perkele tuli tämän enkeleinsä kautta niin wälewäksi, että lähes kaikki piispat ja seurakunnat rippuivat hänessä, ainoastansa muutama harwa pyhä piispa, niinkuin Hilarius ja Athanasius estiwät ja wastustiwät häntä, niin että tämä uskonkappale sentään uskottiin muutamain paikoin ja puhdas seurakunta säilytettiin.

28. Niinkuin sanottiin, antaa siis tämä teksti meille sen opin ja lohdutuksen, että Kristus, Jumalan Poika, on seurakunnassansa, jolla on hänen sanansa ja usko sen, ja että hän (Kristus) tahtoo sen kautta osoittaa woimansa perkelettä vastaan, niin että se uskonsa ja tunnustuksensa kautta woittaa perkeleen ja säilytetään, niinkuin hän Matt. 16: 18 sanoo, etteiwät helwetin portit saa kufistetuksi seurakuntaa, joka täällä perustuksella seisoa, usko ja tunnustaa Kristuksen eläwän Jumalan Pojaksi. Sen onkin hän tähän saakka osoittanut, joten tämän uskonkappaleen tunnustus ja usko kuitenkin on pysynyt jäljillä, perkeleen kauhiaa raiwoa vastaan, sekä wäärä-oppisten, Ma-hometin, juutalaisten että paawin kautta, joka, waikka hän suulla kutsuu Kristuksen Jumalan Pojaksi, on kuitenkin wietellyt ihmisiä pois tästä uskonkappaleesta perkeleen kuuliaisuuteen. Jotka owat tahtoneet rippua Jumalan sanassa, ne owat sentään tähän saakka sen saman sanan kautta tulleet säilytetyiksi.

29. Tämän lohdutuksen rinnalla on waroituksin annettu meille heittäymästä suruttomuuteen niin ikään kuin olisi perkele kaukana meistä. Sillä, eläessämme wialä lihassa ja weressä nauttiesämme ainoasti samaa ja ollessamme ei näkemisen, waan ainoasti uskon enkeleitä, täytyy meidän walwoakin ja olla waroillamme tämän lohikäärmeen ja hänen wäärä-oppistensa ja lahkolaisheikeinsä toten. Niitä ilmestyy juuri siellä, kussa mekin olemme; niitä on meidän parissammekin ja tyfönämme, niinkuin p. Johannes, 1 Ep. 2: 19, sanoo: he

ovat meistä lähteneet ja saattawat matkaan meitä vastaan paljon onnettomuutta. Mä siis luule perkeleen olewan helwetissä taikka toisella puolella Bablylonia, taikka ainoasti Turkin maalla ja Romassa paawin ja hänen kardinaaleinsa ja piispainsa parissa. Näitä ei tarvitse hänen kiusata opin suhteen; sillä hän on jo wanginnut heidän walheellansa; hän waan waiwaa heitä ruumiillisesti keskinäisellä sodalla ja murhalla. Mutta tässä hän sotii ja tappelee, rewäistöksensä meitäkin pois taivaasta ja Kristuksesta.

30. Sentähden waroittaa Kristuskin tässä sotilaitansa ja tarkastaa heitä. Te olette sotilaumani ja minun lippuni alla, mutta katsokaat eteenne, warokaat wihollista ja torjukaat pois päältänne hänen enkelinsä; sillä hän ei ole kaukana teistä. Jos sen teette, niin ei ole mitään hätää.

31. Sillä meillä on Herra, jolla on tyllin woimaa ja enfeleitäkin, hän kutsutaan sotawäen Herraksi ja on lohikärmeen oikia woittaja. Hän auttaa meitä, sotiipa puolestamme, joten perkeleen ja kaikkein hänen enfeleinsä tähtyy maata alla käden ja hyljättää. Sillä Jumalan sana pyhyh ijankaikkisesti. Se kärsinee monta koetta, ja wiholliset eiwät suone seurakunnalle wäyhääkään lepoa, saattaapa moni luopuakin ja riistääntää sanan sydämestänsä: mutta niin pitää kuitenkin oleman, kuin Kristus, Matt. 16: 18, sanoo: **helwetin porttein ei pidä häntä woittaman**; sillä näinpä Joh. 16: 33 kuuluu: **minä woitin maailman**. Tämä Ego vici (minä woitin) on olewa ja tähtyy olla Herrana; sillä hänellä on Jumalan jumalallinen walta ja woima ja hän on ottanut meitä enkeliksensä waltakuntaansa, joka on woiman, wäfewyhyden, autuuden ja woiton waltakunta; niinkuin tämäkin teksti sanoo.

32. Sillä jos sinä, niinkuin sanottu on, taidat uskoa, että Jesus Kristus, Jumalan Poika, joka on Jumalan Isän kaltainen ja hänen ijankaikkinen, olennollinen kuwanja, on totinen ihminen ja meidän kaltaisemme ja niin lähestynyt meitä, että hän teli meidän enkeliksensä ja on itse oikia Pää-enkeli ja ylimäinen ruhtinas, joka käy sinun edellä ja sotii sinun

kausja, itsejä kastaa sinun, päästää synnistä, rawitsee sinua ruumiillansa ja werellänsä ja antaa sinulle pyhän Hengen; jos tämän taidat uskoa, mitä haittaa ja wahinkoa taitaisi sitte perkele ja hänen enkelinsä ja koko helwetti tehdä sinulle? Sillä mitä puuttuu minulta, kuin Jumalan Poika on omani? Ja mitä enempiä pitäisi hänen tekemän minulle, tahti kuinka taitaisi hän minua lähemmäksi läheta, waan otamalla lihani ja wereni ja nytkin olemalla niin lähellä minua, että hän asuu minussa, rawitsee, kastaa, opettaa, lohduttaa, waroittaa ja kurittaa y. m. minua? Sillä waikken minä häntä näe, kuulen kuitenkin hänen sanansa kautta sellaista hänestä, että hän nimittäin on totinen Jumala ja ihminen, joka minun puhdistaa synneistä kasteensa kautta, rawitsee minua ruumiillansa ja werellänsä päästää minun synneistäni päästön awaimensa kautta. Tämän kuulen, se tulee korwani kautta sydämmeeni, ettei se taida tulla minua lähemmäksi.

33. Woi, joka tämän woisi uskoa, sanou wieläkin kerran, ja sydämestään warmaan päättäisi, ettei sanamme ol. omamme, waan Kristuksen sana, meidän kasteemme Kristuksen kaste, meidän päästömme ja sakramenttin jakamisemme Kristuksen, sen tähtyisi kaiketi olla wähintään yhden päiwän taikka kaksikin iloinen. Mielelläni sen itse uskoisin ja niin saarnaisin, että muutkin sen uskoisivat; mutta se, ettemme tunne tästä sydämmellisistä iloa ja huwitusta, on merkki siitä, ettei se mene sydämmehemme, niin kuin sen pitäisi. Sen waikuttaa juuri tuo ilkiä lohikärme, tuo wanha mato, joka kaikista woimista estää, ettei sitä taikka saarnata taikka ei uskota, ja että ihmiset käyttäwät itsensä niin häpiällisesti pyhää ewankeliumia kohtaan, että tulewat sitä pahemmiksi ja usko on meisjä sitä heikompi, jota enemmän saarnataan.

34. Noh niin, se on tuo wanha perkele, joka maailman alusta asti niin sotii, että hän lokee estää ja sortaa Jumalan sanaa. Kuin hän ei woi estää julkista saarnaa, waikuttaa hän kuitenkin sen, ettei uskota, taikka että latsotaan sana hylön ja waikuttaa koko seurakunnassa sellaisen pahennuksen eli pahau esimerkin

yhden eli kahden hengen kautta. Ne ovat hänen keihäänsä ja aseensa. Sentähden kutsutaankin se sodaksi, ei lihaa eikä verta vastaan, eikä ihmisaseilla, vaan pahoja henkiä vastaan taiwaan alla, niinkuin p. Paawali kirjoittaa Efes. 6: 12. Joka siis tahtoo olla kristitty, hän varustakoon ja valmistakoon itseänsä torjumaan päältänsä pois sellaiset perkeleen nuolet ja pistot, sekä sotikoon ja lyököön rohkeasti ja miehullisesti tämän suuren Mikaelimme, Herran Kristuksen suojissa.

35. Mutta, sanoo tekstimme, koska jiksi tulee, että saatana voitetaan kristittyin sodan kautta ja syhätään ulos Kristuksen waltakunnan taiwaasta, yhtä usein nousee ilo, niin että siitä Jumalaa kiitetään ja riemuiten waisataan: **nyt on autuus, ja woima, ja waltakunta, ja wäki meidän Jumalamme, ja walta hänen Kristuksensa.** Tästä nyt Johannes yhdistää molemmat, että waltakunta, Jumalan wäki ja woima on Kristuksen, se on, että Jän waltakunta, wäki ja woima on yhtä, kuin Kristuksen, Pojanin. Mutta täällä maan päällä on se Kristuksen waltakunta, koska saatana siitä heitetään ulos, että Kristuksen sanaa puhtaasti saarnataan ja uskotaan ja sakramentit oikein nautitaan. Tämä Jumalan Pojan waltakunta uskossa on salattu, ei Jumalan eikä Kristuksen filmiästä (sillä hän näkee meidän, eikä mitään ole häneltä peitettyä), vaan meidän filmistämme; mutta me kuitenkin uskomme, että mekin pääsemme ijankaiikkiseen katselemiseen, koska aika tulee, että hän julkkisesti näyttää itsensä kaikille luoduille.

36. Sellaista iloa ja waisua kuullaan seurakunnassa, Jumalan ylistys ja kiitos! vielä nytkin. Arius makaa maassa, Pelagius makaa maassa; maassa makaawat meidänkin perkeleen henget ja lahwt, jotka tahtoivat syhätä Kristuksen taiwaasta ja jotka owat murehduttaneet ja eshyttäneet kurjaa kristikuntaa. Tämä kiitos seuraa warmaan sodan ja taistelun jälkeen, koska kristikunta puhdistetaan ja perkeleen walhe häpiään häätty, niinkuin nytkin, Jumalan kiitos, tapahtuu ja kuullaan; waikka walitettawasti harwat parantawat itsensä ja owat siitä kiitolliset.

37. Mutta niin ylistawät ja kiittäwät häntä

ne, jotka owat woittaneet karitsan weren kautta eiwätkä ole sentähden rakastaneet henkeänsäkään. Sentähden hän nyt kehoittaa sellaiseen ylistykseen ja kiitokseen. Hän sanoo: iloittaat te taiwaat, se on, kristityt, te jotka olette tämän Herran waltakunta ja aputte hänen taiwaassansa. Nyt olette päässeet wapaaksi ja saaneet woiwon wanhasta lohikärmeestä, ette kuitenkaan itse kauttanne, vaan tämän karitsan weren kautta; tämä weri sen teki.

38. Mutta mistä nähdään, että olette saaneet sellaisen lunastuksen? Todistuksen sanan kautta, se on, kristittyin saarnawiran ja tunnustuksen kautta; sen kautta ajetaan perkele taiwaasta. Sillä et häntä woita etkä aja pois koon tekopyhyhdellä, nopealla katsannolla, kowin ankaralla elämän laadulla, millistä munlit owat walinneet wietääksensä; vaan tämän Jumalan karitsan weren täytyy tulla sydämeen; häneen täytyy sinun uskoa, joka sinun tähtes tuli ihmiseksi ja uhrasi itsensä, ja sellaista tunnustaa suullas ja muitakin opettaa, se on, sinun tulee lujasti pitää kiinni tästä sanasta ja uskosta. Tällaiset owat ne keihäät ja miekat, jotka tunkewat läwitse perkeleen sydämeen, niitä täytyy hänen paeta ja poistua, koska Jumalan Pojan sana ja usko astuu hänen filmänsä alle. Sillä ihmiswoimaa ja wäkeä, wiisautta ja pyhyyttä ei hän karta; sillä taitaa hän sotia myös enkeleinsä ja henkeinsä kautta. Siitä luetaan esimerkkiä eräs nunna, joka tunsi Kristuksen; tämä, perkeleen häntä ankarasti kiusatesa ja halutonna luopumaan hänestä, lausui ainoasti nämät sanat: christiana sum, etkös kuule, perkele, minä olen kristitty nainen. Perkele, kuultuansa sen, pakeni kohta hänestä. Sano sinäkin samallaiset sanat sydämes pohjasta, niin minä takaan, että perkele pakenee sinusta niin pitkälle, kuin hän pääsee. Sillä hän hywin ymmärtää, mitä se tietää ja mitä sydämes sillä tarkoittaa. Sillä olla kristitty on olla kastettu Jumalan Pojan wereen, lunastettu hänen kuolemansa ja ylösnousemisesa kautta synnistä ja helwetin wallasta. Ja joka tunnustaa itsensä kristityiksi, hän tunnustaa warmaan uskowan, että perkele on tämän Juma-

lan Pojan kautta voitettu ja että sen täytyy maata hänen jalkainsa alla. Mitä tarvitsee hänen sitte peljätä ja hämmästyä perfelettä? Miin, hän tietää ja on kokenut, mitkä murhan nuolet ja aseet ne ovat hänelle, koska usko Kristuksen nimesjää astuu ja haastaa häntä vastaan; niiltä vastaan ei taida hän pitää paikkaansa.

39. Mutta sen ohessa on muistettava, että kristittyin täytyy sellaisen voitton saamiseksi panna henkensä alttiiksi, niinkuin hän sanoo: **eivät he heidän henkeänsä kuolemaan asti rakastaneet.** Sillä uskon, tämän uskonkappaleen saarnan ja tunnustuksen täytyy kärsiä wainoa maan päällä; niin kristikunta on aina saanut sitä perfeleeltä kärsiä ja niinkuin wihollisemme runjasta kaksitymmentä ajastaikaa owat monella waiwalla köyhää kristikuntaa waiwanneet, niin että monta on tapettu ja perfele olisi

mielellänsä enemminkin tehnyt. Sentähden täytyy tässä lujasti pysyä ja uskoissa ja tunnustuksessa odottaa elämässä ja kuolemassa, kunnes perfele on täydellisesti paiskattu ulos, tämän Wapahujan Kristuksen woiman ja voitton kautta, josta Jumala jo alussa on seurakunnalle antanut tämän lupauksen, 1 Moj. 3: 15, että **hän polkisi rikki kärmeeen pään,** kunnes senkin täytyy lafata pistämästä häntä kantapäähän. Tähdän wiittaa koko raamattu ja kaikki on siis tästä Jumalan Pojasta, joka meidän parhaaksemme tuli ihmiseksi, wuodatti werensä, meidän jalkainme alla tallataksensa perfeleen ynnä koko hänen helwetin laumanja ja asettenja kansja, joita on synti, kuolema ja helwetti, ja saattaaksensa meitä iloisen tulemisensa kautta tästä uskon sodasta näkemisen ijankaikkiseen turwaan ja kunniaan. Amen.

